UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 16 22 08 007 1

6/18

PL 189 S47 Seydi, 'Ali
Resimli kamus-i 'Osmani

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

107

seydi, ʿAli

محرری : علی سیدی

رسملی

قاموس عثمانی

جلد اول

Resimli ḳāmūs-ı ʿOsmānī

لسان عثمانیده مستعمل ترکی، عربی، فارسی و اجنبی [٤٠,٠٠٠] کلمه‌یی و علمی فنی،
ادبی، صناعی و تجاری مصطلحاتی و [۳٥٠٠] قدر رسمی و متعدد رنکلی الواحی محتویدر.

صاحب وناشری [مطبعه وکتبخانهٔ جهان] صاحبی :

دار الخلافة العلیه مطبعه و کتبخانهٔ جهان

١٣٣٠

PL
189
S47

مطبعه وکتبخانهٔ جهان
دار الخلافة العلية

LIBRARY
AUG 15 1967
UNIVERSITY OF TORONTO

علی سیدی بك : محرری

معاونت تحریریه و تصحیحیه‌سی سبق ایدنلر

داود افندی درموسسیان : برنجی صنف دعوا وکیللرندن
محمد علی بك : بحریه قول آغالرندن
مهران افندی : طابع و ناشر اثر [صاحب مطبعه]

دوقتور رضا نور بك : سینوب مبعوث سابقی
جمال بك : مکتب ملکیه مأذونلرندن
اسماعیل فائق بك : بحریه ارکان حربیه یوزباشیلرندن

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/resimlimsiosm00seyd

اشارت مخصوصه

ت — ترکجه
تـ — تثنیه
تر — ترکیب
تر، صـ — ترکیب توصیفی
ث — مؤنث
ج — اجنبی
جـ — جمع
ح — حال
حـ — حرف
د — ادات
ذ — مذکر
سـ — اسم
سف — اسم فاعل
سمف — اسم مفعول
شـ — اسم اشارت
صـ — صفت
ضـ — ضمیر
ضا — ترکیب اضافی
ظ — ظرف، زمان، مکان
عـ — عربی
عد — اسم عدد
فعـ — فعل
فا — فارسی
که — کنایه
م — مجاز
مصـ — مصدر

§ کلماتك حقیق و مجازی اولدیغنه کوره معنالری تبدل ایتدکجه اره‌لرینه وضع اولنور .

= صول طرفده‌کی کلمه ویا کلمات ، صاغ طرفنده‌کی کلمه‌نك ویا ترکیبك معنای مدلولنی ایضاح ایدر .

— متندن خارج عباره‌یی اره‌سنه آلیر .

، کلمات مترادفه‌یی بربرندن آییرر .

؛ بر معنایه دلالت ایدن کلمه‌لری بربرندن تفریق ایلر .

[ ] { } بعض ایضاحات زائده‌یی احتوا ایلر .

« » مشتهداتی داخلنه آلیر .

درت درلو اوقونان واو] حرفنك قولای اوقونمسی ایچون اشارت مخصوصه وضع ایدلمشدر .

وْ	o	ضمهٔ ثقیلهٔ مبسوطه
وٗ	ou	ضمهٔ ثقیلهٔ مقبوضه
وٛ	u	ضمهٔ خفیفهٔ مقبوضه
وُ	eu	ضمهٔ ثقیلهٔ مبسوطه

افاده

مادامكه « لغات » محيط و محض لساندر ؛ مادامكه : مفتاح لسان عد ايديلان الفبانك بيله تعريفى نا آساندر ؛ اوحالده بونك لزوم و محسناتى، موضوع و غاياتى حقنده بنم كبى بر عاجزك لسان بيانه سكوتدن باشقه بر حصهٔ اعتراف اصابت ايده‌ميه‌جكى وچونكه : بوخصوصده سرد مطالعات ايلمك وقتيله اسلاف كرام جانبندن سويلنمش اولان افكار و اقواله برر كسوهٔ ديكر الفاظ كيديرمك ديمك اوله‌جغى جهتله شو زمين استحاله اوزرنده اجالهٔ سمند خامه‌يه جسارت ايده‌مم .

يالكز كتابك مؤلفى اولمق صلاحيتنك بخش ايلديكى بر حق ناچيزه استناداً برقاچ جمله‌نك بسط وتمهيديله كتفا ايده‌جكم :

دنياده ـ حقلى اولمق شرطيله ـ (اعتراض) قدر مشكل وعسير، وينه ـ حقسز اولمق قيديله ـ (اعتراض) كبى يسير برشى اولمديغى وارستهٔ كلفهٔ تبيين و تزبيردر .

بناءً عليه طبايع بشريه‌ده‌كى تفاوت و اختلاف ، اذواق و حسياتك محاور شخصيته كوره كوستورديكى انحراف اعتباريله هيچ بر اثر تصور اولنه‌مازكه تير ستيز اعتراضات ومؤاخذاته هدف اولمق تهلكه‌سندن مصون اوله‌بيلسون ! خصوصاكه : مؤثر ، ـ بنم كبى اعتراف عجزدن ، سعى موفوردن غيرى بر مدار مفخرت ومزيتى اولميان بر ناچيز اولورسه .

بن اثرمك مكمليتنى ادعا شويله طورسون؛ بويله بر واهمهٔ سخيفه‌نك دماغمه حلولنى بيله تصوردن استحيا يدرم ، انجق يوز قرق ايكى بيوك فورمه‌دن متشكل بولنان تأليف وتلفيق دكل حتى استكتابى بيله نقدينهٔ حيات و مساعيدن مهم بر قسمنك صرف و استهلاكنه احتياج كوسترن جسيم بر اثرده نقائص عديده‌نك موجوديتى طبيعى اولمغله برابر ينه غيرت كينانه‌مك دكرسز اولمديغى ـ ارباب مروتك برج حصين تقديرينى سپر اتخاذ ايدرك ـ معرض افتخارده عرض و بيان وطلب عفو صددنده اطالهٔ كلامى زائد كوره‌رك سادەجه بعض اعتراضات مقدره‌يه قارشى اولان مطالعات و مدافعاتمى سرد و اتيان ايلرم :

§ — لسانمزه دائر شمدى‌يه قدر ترتيب ايديلوب ساحه آراى انتشار اولان لغت كتابلرندن هيچ برى ٢٠ ، ٢٥ بيك كلمه‌دن فضله‌سنى محتوى اولمديغى حالده ـ تركى ، عربى ، فارسى ، اجنبى اوله‌رق ـ [٤٠,٠٠٠] كلماتى و علمى ، فنى ، صناعى ، ادبى اصطلاحاتى جامع بولنان شو اثرده مندرج الفاظ تركيه‌يى احتمالكه زائد كورنلر ، آنلره نظر بى لزومى ايله باقانلر بولنور .

حالبوكه ، فيوض آهنكدارىٔ صافيتدن حائز كمال نصاب ، حاضنهٔ ادبك آغوش لطافت نثارنده پرورشياب اولان لسان عثمانى ؛ هر نه‌قدر عربك ديباى زيباى علويتنه بورونمش ، عجمك شهدانهٔ لؤلؤ نازكيسيله تحلى ايلمش ايسه‌ده ينه اصلاً (تورك) اولديغندن لسانمزه دائر ياپيله‌جق قاموسلرده ، لغتنامه‌لرده تركجه كلمه‌لرى ترك و فدا ايلمك جهاز لسانى نقصيه‌دار ، مليته قارشى عميق ، معنوى بر حرمتسزلك اظهار ايتمك ديمكدر .

حال بويله ايكن بيلمم‌كه نه‌دن دولايى شو طريقه صاپلمش ، الفاظ توركيه‌يه عطف چشم اهميت ايدلمامش؟ حتى دها مهم بر نقطهٔ غرابته قدر واريله‌رق كويا عثمانلى لسانى صرف عربجه . عجمجه الفاظدن مركب ايمش كبى ـ منحصراً عربى و فارسى كلماتك تفسيرينه مخصوص اوله‌رق بر خيلى لهجه‌لر ياپيلمشدر .

قالدى‌كه: اوقبيل لغتنامه‌لرده مندرج الفاظ عربيه و فارسيه‌دن برخيليسى لسانمزده مستعمل اولمديغى كبى مستعمل اولانلر دخى كندى تصرفات خصوصيه‌مزه، كندى ذوق وحسياتمزه كوره تفسير وايضاح ايدلميوب استعمال عرب و عجمه اتباع ايدلمشدر .

عجبا بتون تورکجه ، عثمانلیجه کلمه‌لرك معانی ومفاهیمی جمله‌مزجه معلوم عد ایدلمشده آندن دولایی می شو مسلك اختیار ایدلمش ؛ یوقسه تورکجه‌مز بر لسان ادب عد اولنمغه لایقمی کورلمه‌مش ؟ برلسانی ینه عین لسان ایله تفسیر وتعبیره احتیاج اولمامش اولسه ایدی عربلرك ، عجملرك ، فرنکلرك ـ صرف کندی لسانلرینه مخصوص اولمق اوزره ـ بوزلرجه قاموسلری ، محیطلری ، فرهنکلری ، دیکسیونرلری اولمامق لازم کلیردی.

بومطالعه ، بوملاحظه دوغری اولسه ایدی ؛ — لسانمزه قاریشان عربی وفارسی الفاظ ایله قیاس‌قبول ایتمیه‌جك صورتده السنهٔ سائره‌دن مقتبساتی اولان یعنی ـ یوزده یتمشی المانجه و فرانسزجه‌دن مأخوذ بولنان انکلیز لسانی ایچون مرتب لغتنامه‌لره « انغل ساقسون » لهجه‌سنه منسوب کلمه‌لرك درج و مزج ایدلمامسی ایجاب ایدردی .

باخصوص عربدن ، عجمدن ، رومدن ، فرنکدن : علمی ، ادبی ، فنی ، صناعی الفاظ استعاره ایده‌ایده واردیغی بوکونکی مرتبهٔ کمال وترقی اعتباریله لسانمز —ایچه واسع برمقیاس داخلنده — شرق‌تورکجه‌سندن تباعد ایلمش و عثمانلیجه نامیله بر صحنهٔ وسیع‌الانحنای استقلاله سایه بخشای بدایع اولمش اولدیغندن هرحالده کافهٔ‌الفاظ متداولهٔ عثمانیه‌یی حاوی متعدد لهجه‌لره ، قاموسلره اولان احتیاجمزی کیمسه انکار ایده‌مز .

ایشته بو احتیاجك وقتیله پیش نظر امعانه النمامسی ؛ انسانیتك اك زنکین ، اك رنکین بر زبان فسحت رسانی اولان تورکجه‌یه منسوب کلماتدن بر قسم عظیمنك فنا آباد نسیانه کیتمسنی و موجودلرینك دخی یوزده اون بشینك برر پوشیدهٔ غلطاته بورونمسنی استلزام ایلمشدر .

* * *

§ — « لسانمزده حرکه مستعمل اولمدیغندن وبرلفظك معناسنی بیلمیان انك صحت تلفظنی‌ده بیله‌میه‌جکندن» بحثله کلماتك ؛ اوائلنده‌کی حرکاته یعنی فتحه ، کسره ، ضمه‌یه کوره بالتفریق آیری آیری فصللره درجنه لزوم کورمیانلر وارسه‌ده :

اولاً — عربی وفارسیده حروف املا همان مفقود اولوب بونلرك خدمتنی ، وظیفه‌سنی حرکه ایفا ایلدیکندن وبزم حروف اربعهٔ املامزك تمامیله اشکال تلفظه تطبیقی قابل اوله‌مدیغندن لغت تنظیم و ترتیبنده بهمه‌حال ابتدای کلماتده‌کی حرکاته رعایت ایتمککمز لازمه‌دندر .

لاتین حروفاتنده « A » ایله « E » و « I » باشقه باشقه مخرجلره ، فصللره منسوب اولدیغی کبی بزم (آ) ، (ا) ، (اِ) ، (اُ) حرفلرینك‌ده مخارج مختلفه‌یه تابع اولدیغی کیم رد ایده‌بیلور ؟

بناءً علیه (ا) حرفنی بالمجبوریه درت مختلف قسمه آییردیغمز حالده حروفات سائره‌نك ترتیب و ترکیبنده بو اصوله نیچون رعایت ایتمیه‌لم ؟

ثانیاً — برکلمه‌نك حرکه‌سنجه مطبعه سهوی اوله‌رق واقع اوله‌جق برخطا اوکلمه‌نك سلسلهٔ غلطاته ادخالنی ایجاب ایده‌جکی وشکل حرکه‌یه کوره‌مرتب برلغت کتابنده اویله بر سهوك ، بویله برمحذور تولید ایده‌میه‌جکی بدیهیدر . وقتیله لهجه‌لرمزده بو اصوله رعایت ایدلمش اولسه ایدی ؛ فوارهٔ فصاحتدن نبعان ایده‌رك مزارع نزاهته طراوت رسان جریان اولان زلال عذوبت اشتمال لسانمزه تلخابهٔ غلطاتك انصبابنه امکان قالمزدی.

* * *

§ — هر لسانده عوامه قارشی ابکمیتنی محافظه ایدن بعض اصطلاحات علمیه وفنیه واردرکه ، انلرك مفاهیمنه انجق ـ یابیوك لغت کتابلرینه ، یاخود متخصصلرینه مراجعتله ـ اطلاع ممکندر .

فقط بزده بوکون لسان فن ؛ برلسان دیکر عد ایدیله‌جك قدر لهجه‌مزدن آیرلمش وهر نصلسه شمدی‌یه دك کافهٔ اصطلاحات علمیه و فنیه وصناعیه‌یی جامع برلغت کتابی یاپلمامش اولمق حسبیله ارباب تتبع ومطالعه دائمی بر مشکلات عظیمه ایچنده بولنمقده‌درلر . « لغت رمزی » ایله « قاموس ترکی » مؤلفلری بو مشکلاتی نظر دقته آله‌رق اثرلرینه برایکی یوز قدر اصطلاح درجی صورتیله لسانمزه ایچه مهم بر خدمتده بولنمشلر ایسه‌ده او خدمتك ، او همتك درجه‌سی احتیاج ایله متناسب اولمدیغندن ـ من غیرحد جبر نقصان مقصدیله ـ ۲۰۰۰] قدر کلمات علمیه و فنیه و صناعیه‌یی اثرمه درجه مسارعت ایلدم .

احتمالكه بونلرك ایضاح و تعریفنده‌كی خطالریم نامحدوددر؛ احتمالكه كریده حادهٔ تدقیق و تتبعمدن قاچمش؛ شبكهٔ تحریاتمه دوشمه‌مش یوزلرجه اصطلاح موجوددر ؛ بوزالرینی اعتراف ایله برابر بالاده دخی عرض ایلدیكم وجهله لسانمزده برفن دیكسیونری بولنمامسنك جمع اصطلاحات امرنده نه‌بیوك مشكلات تولیدایده‌جكنی پیش چشم انصافه الانلر نقائص واقعه‌ی نظر مسامحه ایله كوررلر امیدنده‌یم . مع مافیه مصطلحاتدن بعضیلری‌ده بالمجبوریه ترك ایدلمشدر . مثلا : « جیب » لفظنك ریاضیه‌جه ، حكمت طبیعیه‌جه حائز اولدیغی معانی كاملاً و طبجه دلالت ایلدیكی مفاهیم قسماً ایضاح ایدلمش ایكن « جیب طولانیٔ علوی » تركیب طبیسی بالالتزام وضع موضوع بحث ایدلمامشدر .

چونكه : بوتعبیرك استیضاحی ایچون كتب تشریحیه‌دن هر هانكیسنه مراجعت ایدلسه « مشوك محك قاعده‌سنی اشغال ایدن نتؤعرف دیكیدن حدبهٔ قفایه‌قدر ممتد و اوراده منصب هروفیله آچیلان قنات‌وریدی» طرزنده بر عباره‌یه تصادف ایدیلور . امدی ؛ بوندن‌نه اكلاشلدی؟ ونه اكلاشیلیور! بر كلمه‌نك ـ كه مآلی، مفهومی اكلاشلماز ، بر تعبیرك ، بر تركیبك ـ كه مدلولی مخاطبه بر افادهٔ كامله بخش ایده‌مز ؛ اویله الفاظك لغتلره درجی البته جائز اوله‌مز .

اشته بویله تركیبلر ، تعبیرلر ترك ایدلدیكی كبی بعض اهمیتسز، اسملری كتابلرده نادراً مستعمل اصطلاحات طبیه‌دن دخی بر چوغنك جمع و درجندن صرف نظر اولنمشدر . زیرا اثرم بر « آنسیقلوپدی » اولمیوب «لغت كتابی» اولدیغندن وبالفرض انسانك قدید داخلی و خارجیسنی تشكیل ایدن وعددلری یوزلره بالغ اولان عظام و اعصابدن كافه‌سنك اسامیسنی ، اك كوچوكلرینه وارنجه‌یه قدر جمله‌سنی طوپلامق، یازمق لازم كلسه یالكز بونلر [٣ ، ٤] بیك صحیفه اشغال ایدركه ، بوده دائرهٔ مقصده تماس ایده‌مز .

اخطار — لغات جدیده‌ده بر اصطلاحك عائد اولدیغی علم و فنه اشارت اوله‌رق حروف مقطعه استعمال ایدلمكده مثلا : بر كلمه‌نك ، بر تعبیرك « هندسه » اصطلاحاتندن اولدیغنی ایما ایچون یالكز (ه) و مصطلحات منطقیه‌دن بولندیغنی اكلاتمق اوزره (من) كبی اشارتلر قوللانلمقده اولوب بونك فوائدی غیر منكر ایسه‌ده (ه) نك « هندسه » یه‌می ، یوقسه «هیئت» ه‌می و (من) ك «منطق» ه‌می ، «مناظر»ه‌می دلالت ایلدیكنده تردد ایدنلرك مقدمهٔ كتابده‌كی اشارت بحثنه مراجعتلرینه احتیاج براقامق مقصدیله حروف مقطعه یرینه هر علمك ، هر فنك اسمنی یازمغی ، مثلا « هندسه » ، «حكمت» ، « كیمیا » ، « هیئت » دیمكی دها مناسب كوردم .

كلمات مركبه و مشتقه ایچون شو اثرده آیری آیری خانه‌لر ، صیره‌لر آچلمیوب بونلر امهات الفاظه ادخالاً درج و ایضاح ایدلمشدر . بالفرض : (پخته) لفظی بر كلمهٔ اساسیه اولوب (پختكان) ، (كباب پخته)، (مردپخته) ، (ناپخته) ، (ناپختكان) الخ . . كبی مشتقاتی انك ایضاحی صره‌سنده كوسترلمشدر .

كلمات تركیه‌ده دخی بوقاعده‌یه رعایت اولنمش یعنی یالكز اسماء ومصادر اصلیه النه‌رق مشتقات و مركبات، تصاریف متعدیه كندولرینه علاوه قلنمشدر . مثلا : (آلمه) ، (آلنمه) ، (آلدیرمق) الخ . . لغتلرندن یرینی بولمق ایچون (آلمق) مادهٔ اصلیه‌سنه مراجعت اولنملیدر .

خاتمهٔ مقال اوله‌رق شوراسنی‌ده عرض ایده‌یمكه: معارف نظارتی ملغا تدقیق مؤلفات انجمننجه برنجی جلدنده ـ بحسب الزمان ـ طی و اخراج ایدیلن لغتلر بوكره یكیدن جمع واثبات ایدیله‌رك نهایت كتابه علاوه صورتیله درج ایدلمش اولدیغندن آرانیلوب بولنه‌میان كلمه‌لر ایچون اشبو علاوه‌یه مراجعت اولنملیدر. ومن الله توفیق.

بویاجی كوی ، ٢٨ كانون اول سنه ٣٢٧

علی سیدی

رسملی قاموس عثمانی

ا [ه ، فا ، ت] { حر } عربی ، فارسی ، ترکی ، الفبانك برنجی حرفیدر . (ابجد) حسابنده واحده یعنی (۱) عددینه اشارتدر .

بو حرف اسکی حمیری لساننده ( ) عبرانیده (א)، سریانیده (۱) ، لاتین حروفاتنده (A) صورتنده کوستریلور . صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده بو حرفك مدلیسی ومدسزی شکل آتی اوزره‌در :

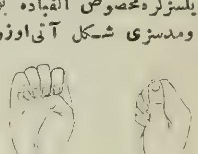

(مدلی الف) (مدسز الف)

لسانمزده معتبر اولان خطوط متنوعه‌ده الفك اشکالی بروجه آتیدر .

کوفی

تعلیق

ثلث

نسخ

سیاقت

توقیع

دیوانی

جلی دیوانی

اجازت

رقعه

ریحانی

شجری

آ [حر] [همزه الفدن مرکبدر] بعضاً ندا ایچون اولور : آقوزوم آکوزوم . بعضاً تکدیر وعتابه دلالت ایلر : آچوجق ، راحت اوطور ! § بعضاً تصدیق وتأکید بیان ایدر . § بعض جمله‌لرده‌دخی تأسف وتوکل معنالرینی اشراب ایدر : « آچوجغم بو ایشی نیچون بویله یاپدك ؟ » § حرف مذکورك ادات تعجیل اولدیغی‌ده واردر . کاسه‌لك آ صویلسه‌ك آ .

آئب [ع ، ص] کری دونیجی ، دونن § غائب اولان .

آب [فا ، ص] صو ، ماء .

آب آتش ، آب انکور ، آب طرب = [ت] بو تعبیراتك اوچی‌ده شعرای قدیمه‌جه ام الخبائث اولان شرابدن کنایه ایدی .

آب پیما = [مولد] (تر) صو شرکتلرینك مساکن ومؤسساته ویردکلری صویك مقدارینی تقدیر ایچون استعمال ایلدکلری آلتدرکه بوکا لسان عوامده (صو ساعتی) دیرلر .

آب حیات ، آب حیوان = [تر ، ص] ایچنلره حیات سرمدی ویردیکی روی اولان

صودرکه : اکثریا خفیف وطعمی لطیف صو حقنده استعمال اولنور .

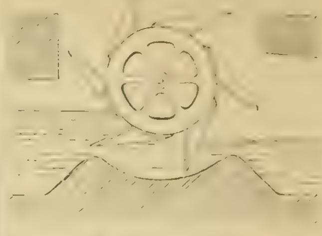

(صو ساقتی)

آبدار = [فا] صولی ، تر وتازه § لطافتلی . آبداری = تازه‌لك .

آبدان / **آبریز** = [فا] باغچه صولامغه مخصوص قوغه ، صو قابی

(آبدان)

آبدست = ال صویی ‖ ادای صلوة ا. ون بروجه شرعی اعضای بدنك بعض اقسامنی ییقامقدن عبارت افعال طهارت وضوء . آبدست بوزمق = [مص] دفع حاجت ایتمك . آبدستسز = [ص] آبدست المامش ‖ آبدستی بوزولمش ‖ محرماتدن غیرمجتنب ادم ‖ ناپاك . ابدستلك = [ص] آبدست الیرکن کییلان بر نوع قیصه جبه .

آبدستخانه = [تر] آبدست آلمغه ویبقانمغه مخصوص موصلقلی وقورنه‌لی محل § اياق یولی .

آبدستك فرضلری = [فقه] { یوزینی ییقامق - اللرینی دیرسکلریله برلکده ییقامق - باشنه مس ایتمك - طوپوقلریله برلکده آیاقلرینی ییقامق } دن عبارتدر آبدستك سنتلری = [فقه] { اللرینی بیلکلرینه قدر اوچ کره ییقامق - بسم الله الرحمن الرحیم دیمك - مضمضه - استنشاق - یوزینی اوچ کره ییقامق - باشنك جمله سطحنی قاپلارجه‌سنه مسح ایلمك - قولاقلرینی مسح ایتمك - بوینی مسح ایلمك - اللرك وایاقلرك پارمقلری آره‌سنی خلاللامق .

آب رؤ = [تر] یوز صویی ، یوز آقلغی § عرض وناموس § شرف وحیثیت § امثال واقرانه بادئ شرف اولان . آب رو دوکمك = مداهنه ایتمك .

آب زر / **آب طلا** = [تر] آلتون صویی یالدیز .

آبشور = [تر] آجی ، طوزلو صو .

آب کون = [تر] کوك رنکنده ، مائی .

آب وتاب = [فا] رونق ولطافت .

« صاندم اولمش جنت‌فواره آب حیات بویله کوسترد ی بکا اول قد مستثناسنی »

{ بوکا : (ماء حیات ، آب بقا) ده دینور . }

آب ودانه = [فا] رزق ، قسمت .

آب وهوا = [تر] برمحلك احوال وشرائط صحیه‌سی .

آباء [ع ، ص] جمع : (اب) بابالر پدرلر .

آباء عن جد = [تر] بابادن ، دده‌دن ، اجداددن .

آباد [ع ، ص] جمع : (ابد) . صوکی اولمیان ازمان مستقبله .

آباد [فا ، ص] شن ، معمور .

الله آباد = معمورهٔ خدا .

حیدر آباد = معمورهٔ حیدر .

§ بعض ترکیبلرده کثرت ، مکانیت معنالرینی مفیددر : شمس آباد ، طرب آباد .

آبادان [فا ، ص] شن ، معمور

آبادانلق = معمورلق معموریت .

آبادانی / آبادی = ابادانلق ، معمورلق .

آبار [ع ، ص] جمع . (بئر) . قیولر ، چاهلر .

آباژور [ج ، ص] لامبه سپری .

آبادا [ج ، ص] اساطیر تعبیراتندن اولوب ثابت وحشی بر حیوان موهومدن کنایه‌درکه ؛ کویا بری آلننده ، دیکری تپه‌سنده ایکی بوینوزی وارمش .

آباکوس [ج ، ص] {Abacuse} عملیات حسابیه‌یی قولایلقله اجرا ایده‌بیلمك ایچون ملل قدیمه طرفندن اختراع واستعمال ایدلمش بر آلتدر - که : الیوم بلاردو اوینانیلان محللرده دخی مستعملدر .

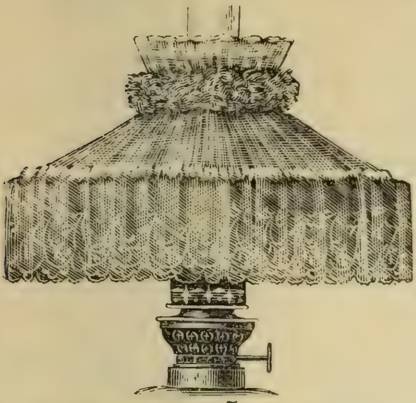

(آباژور)

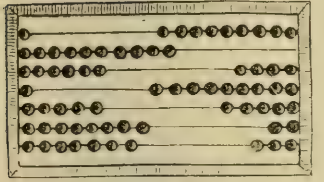

(آباکوس)

آباغق [ت ، مص] أکیلوب برشیئك اوزرینه قپاغق ، اوستنه چوکمك ، چوللاغق .

آبانوز : [ت ، س] پك سرت وسیاه بر نوع اغاجدرکه : هندستانده یتیشیر .

آبانوس [فا ، ص] آبانوز .

آبانی [ت ، ص] اوزری ایپکدن صاری‌تراق دالار ایله ایشلنمش بر نوع قماش که : صاریق وقوشاق اوله‌رق قوللانیلیر .

آبدال [ع ، ص] اماما (بدیل) ك جمعی اولان (آبدال) کلمهٔ عربیه‌سندن مأخوذدر . احمق صاف درون .

آبده [ع ، ص] اخلافه یادکار قالان آثار تاریخیه .

آبراش [ع ، ص] آلاجه بنکلی آت . § تویسز یرلرنده اویوز کبی بر علتی اولان آت § مذکور علت .

آبلا [ت ، ص ، ث] بویوك همشیره (اغا بك) ك مؤنثی § زنجیه خدمتجی قادین .

آبلاق [ت ، ص] { عربجه (آبلق) دن مأخوذدر . } دکرمی چهره‌لی کنیج ایریسی § عظیم الجثه ، مهیب آت .

آبلوقه [ج ، ـ] بحراً محاصره .

آبورجوبور • [ت ، ـ] حفظ صحت وحسن طبیعته مغایر اولان ماکولات § صاچمه صاپان سوز .

آبوق صابوق • [ت ، ـ] دوشو- نمکسزین سویلنیلان صاچمه صاپان سوز . هذیان

آبونه [ج ، ـ] غزته و رسائل موقوته‌دن برینه پشین پاره ویره‌رك بر مدت معینه ایچون مشتری : مشترك اولان آدم .

آبونه‌لك = بر غزته ویا رساله موقو- ته‌نك - پشین ویرلمك شرطیله - بر مدت معینه ایچون تعیین ایدیلان بدلی ، اجرتی .

آبیار • [فا ، ـ] صولامق ، اسقا ایتمك § صولایيجی ، صوویریجی ، اسقا ایدیجی § یاردم همت ، معاونت

آبیار = [مصـ] صولاییجلیق ، صو ویریجیلك § همت ، یاردم .

آپ • [ت ، د] (آ) ایله ابتدار ایدن بعض کلمه‌نك اولنه کله‌رك شدت و مبالغه بیان ایدن :

آپ آچیق / آپ آشکار = میدانده ، پك ظاهر .

آپ آکسزین = بردن‌بره ، وهلةً .

آپاتیت • [ج ، ـ] (Apatite) یوزده ۱ : ۲ نسبتنده فلوئور وقلور قالسیومی حاوی بر معدن‌که : فوسفور استخراجنده و کوبره یرنده قوللانیلرر .

آپارتمان • [ج ، ـ] (Appartement) حاوی اولدیغی متعدد دائره‌لردن و مطبخ و کیلار و سائره‌یی مشتمل و بر عائله اقامتنه مخصوص عقار .

آپارمق • [ت ، مصـ] آلوب کوتورمك ، § چالوب چرپمق .

آپازلامق [ت ، مصـ] (بحریه) کمی یلکنلری روزکاردن شیشمك § کمی بوردادن اسن روزکار ایله یواش یواش کیتمك .

آپازلامه سیر = [بحریه] کمینك بوردادن اسن روزکار ایله سیری حالی .

آپالاق • [ت ، ـ] قوجاقده وممه‌ده اولان طومبول ، صاغلام چوجق .

آپیش • [ت ، ـ] اویلغك ایچ طرفی ، بودك ایچ یوزی .

آپیشدیرمق • [ت ، مصـ] حیوانی چوق یورمق § ییلدیرمق . [بحریه] اسن روزکارك استقامتی نظر دقته آلنه‌رق برکمینك ایکی دمیرینی بردن اصول مخصوصه‌سی وجهله آتمسی § عاجز براقق § شاشیرتمق .

آپیشمق • [ت ، مصـ] باجاقلری آیریلوب آیش اوزرینه کلمك ، بجره‌مه‌مك ، عاجز قالمق .

آپیس • [ج ، ـ] (Apis) اسکی مصریلرك معبود اتخاذ ایتدکاری ثورکه : وجودینك قسم کلیسی سیاه اولمق و النده مثلث الشکل بر آق ، صرتنده دخی قره‌قوش شکلنه قریب بر بیاض بولنمق شرط ایدی .

(آپیس)

آپیقو [ج ، ـ] (بحریه) دکزده‌کی دمیرك قعردن قوپاجغی آنده آلدیغی وضعیت عمودیه § حاضر ، مهیا .

آت • [ت ، ـ] ذوالحافر یعنی بر طرناقلی مونس حیواناتدن اولوب بینك ، قوشی ، و یوك ایچون قوللانیلور . اسب ، فرس ، بیکیر (بارکیر) .

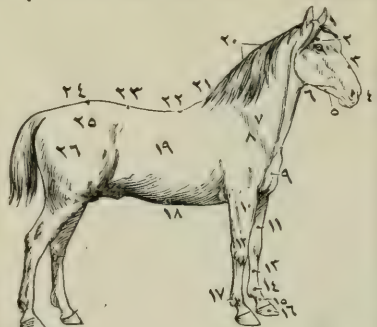

تفصیلاتی :

۱ = پرچم .	۱۴ = بوقاغیلق .
۲ = آلین .	۱۵ = بیلك .
۳ = بورون اوصتی	۱۶ = طرناق .
٤ = منخر .	۱۷ = ایاق قیللاری .
٥ = چکه .	۱۸ = قارن .
٦ = کردن .	۱۹ = بوکر .
۷ = بویون .	۲۰ = یله .
۸ = اوموز .	۲۱ = جداغو .
۹ = کوکس .	۲۲ = سرت .
۱۰ = قول .	۲۳ = صاغری .
۱۱ = کستانه .	۲٤ = قالچه .
۱۲ = دیز .	۲٥ = صاغری .
۱۳ = اینجك .	۲٦ = اویلوق .

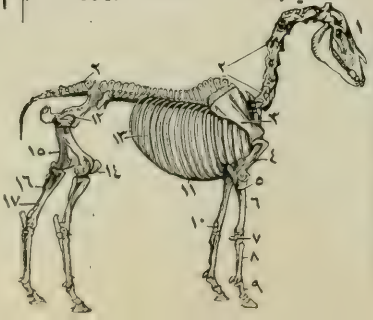

۱ = قحف .	۹ = سلام .
۲ = عمود فقاری .	۱۰ = عظم زند .
۳ = عظم الکتف .	۱۱ = اضلاع .
٤ = بازو کمیکی .	۱۲ = قویرق صوقمی
٥ = بیلك کمیکی .	۱۳ = اضلاع .
٦ = کمبره .	۱٤ = رضفه .
۷ = رصغ الید .	۱٥ = عظم فخذ .
۸ = مشط الید .	۱٦ = شظیه .
	۱۷ = عظم قصبه .

آت اوشاغی = { تر } ارابه‌جی ، سایس یاماغی ، اسیر .

آت اویناتمق = [مصـ] جندیلك ایتمك § هنر ابراز ایتمك .

آت پازاری = [تر] آت و سائر حیواناتك النوب صاتلدیغی محل .

آت سینکی = { تر } هوام موذیه‌دن معروف بر سینك : آت وصغیر قسمنك آیشلری ارهسنه وقویروغی التنه کیره‌رك حیوانه ایراث اذا ایدر .

آت قوشیسی = [تر] سیر فرس ، مسابقه‌سی .

آت کستانه‌سی = {تر} طعمی غایتله آجی ودانه‌- (آت سینکی) لری ایری بر نوع کستانه .

آتلی = {صـ} سواری ، فارس ، آت اوزرنده اولان .

(آتلی)

آتلی قرنجه = {تر} چوجقلرك بینمسنه مخصوص تخته‌دن معمول تکرلکلی آت .

آت میدانی = {تر} سلطان احمد میدا .

آتا {ت ، ـ} بابا ، والد ، پدر . قاین آتا = قاین پدر ، آتالر = اجداد ، اسلاف ، § پدر یرینی طوتان ، لالا ، مربی .

آتابك { ـ } بك بابا .

آتشه {ج ، ـ} سفارت معیتنده مستخدم کاتب . آتاشه میلیتر = سفارت معیتنده مستخدم عسکری مأموری ، ضابط . آتشه نوال = سفارت معیتنده مستخدم بحریه ضابطی .

آتاق • {ت ، ـ ل} هر ایشه آتیلان ، صوقیلان ، صاوروق .

آتدیرمق • {ت ، صـ} آتمغه سوق واجبار ایتمك § صچراتمق .

(عرب آتی)

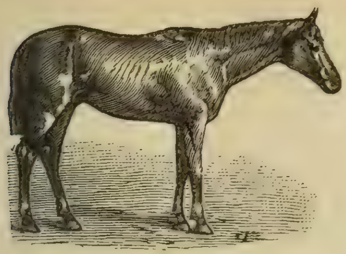

(خالص انکلیز آتی)

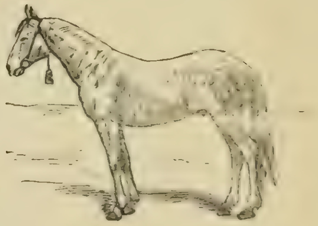

(روس بیکری)

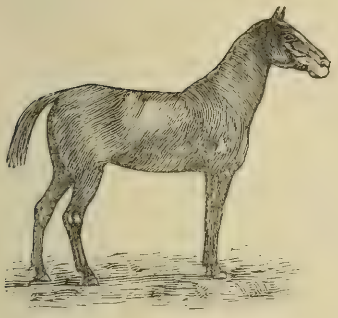

(عرب و انکلیز آتلری جنسندن ملز)

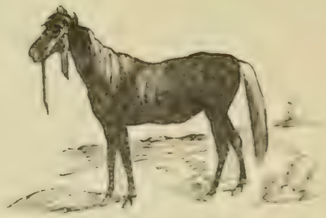

(پرشه‌رون)

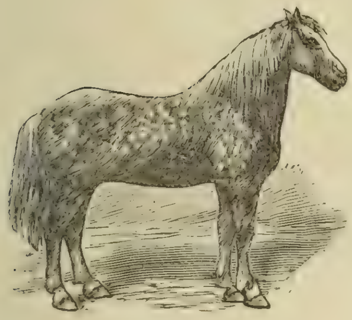

(بجار آتی)

آتش . { فا ، ـ } { بوکلمه‌نك اساسی سریانی ایکن فارسی‌یه قبول اولنمشدر . اصل فارس بومعناده (اذر) کلمه‌سنی استعمال ایدرلرکه: عربجه‌سی (نار) ، ترکجه‌سی (اود) در } اودون وسائر قابل احتراق موادك یانمسندن حاصل اولان ماده:

« آتش کناری قیش کوننك لاله‌زاریدر »

§ حرارت ، قیزغینلق § حدت ، شدت غضب § اسلحهٔ ناریه‌نك بوشادلمسی .

آتش‌بار = { ص } پك شدتلی § آتش یاغدیران .

آتش‌بالغی = { ص ، تر } صاردالیا یاپیلان بالق .

آتش پرست = { ص ، ص } آتشه طاپان .

آتش‌بوجکی = { ص } کیجه‌لری قوسفورد نشر ایتدیکی کوربلان قنادلی بوجك .

آتش‌بهاسنه = { ص } پك بهالی .

آتشپاره = { ص } آتش پارچه‌سی § پك شدتلی آدم .

آتش پوسکورمك = { مص } زیاده اوفکه‌لنمك .

آتشجی = { ص } واپور فابریقه اوجاقلرنده آتش یاقغه مأمور کیمسه .

آتش‌زبان = { ص } مؤثر سوز ویا شعر سویلیان § هجاو .

آتش خانه = [س ، ظر] ایچنده آتش یانان محل.

آتشگاه ـ آتشگده = [س ، ظر] زردشتیلرك اجرای آیین ایچون دروننده آتش یاقدقلری محل || آتش پرستلره مخصوص معبد.

آوجی آتشی =[تر] (تعبیه) نقاط مختلفه‌یه یاییلمش اولان افرادك نشان آله‌رق تفنك آتمسی.

یایلم آتشی = [تر] (تعبیه) قوماندا ایله طابورجه، بلوكجه، طاقمجه بردن اجرا ایدیلن تفنك انداختی .

آتشگیره = [س] ماشه .

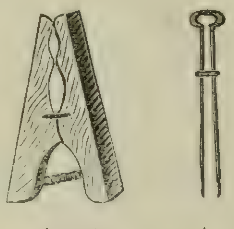

(آتش ماشه‌سی) (چاشیر ماشه‌سی)

آتشلك = [س ، ظر] آتش یری ، كلخان .

آتشلندیرمك = [مص] آتش یرمك || قیزدیرمق ، غضبلندیرمك .

آتشلنمك = [مص] آتش آلمق || پك زیاده قیزمق ، اوفكه‌لنمك .

آتشلی = [ص] حرارتلی ، شدتلی ، اوفكه‌لی || قیزغین || سرعتلی .

آتشناك = [ص] آتشلی ، قیزغین ، حرارتلی .

آتشی = آتشه منسوب || اهل جهنم ، زبانی § آتش رنكنده اولان ، آچیق قیزیل .

آتشیان = (آتشی) نك جمعی .

آتشین = آتشناك § پك قیزغین ، حرارتلی || قرمزی .

آب آتش = كوز یاشی .

آتشین دم = [ص] سوز ویا سسی مؤثر اولان .

آتقی [ت ، س] صنایع نسجیه اصطلاحاتندن اولوب اریشك اوستنه كلن ومكیكه آتیلان ارغاج تلی § اوموز ویا ارقه‌یه اتیلان شال و ساره § اكین دمتلرینی یوكسكه آتمغه مخصوص بیوك یابا .

آتلامباج [ت ، س] چوجقلرك آتلامه اویونی .

آتلامق [ت ، مص] صیچرامق ، فرلامق § بریسنك اوزرندن كچمك § اوقور ایكن سطر اتلامق § یازار ایكن سهواً سطری اونوتمق ، كچمك .

آتلامه = (آتلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی || اتلایش .

آتلاتمق = برینه آتلامق فعلنی اجرا ایتدیرمك § قورتلمق .

آتلانغیج [ت ، س] دره‌نك اوزرندن كچمك ایچون صویك ایچنه وضع ایدیلن طاش ، اتلامه طاشی .

آتلمق [ت ، مص] طرح ورمی اولنمق : «آتلدی سینهٔ خوابه رفیق بی‌تابم بوشاندی شمدی بنده انین بی‌خوابم» § اعتباردن ، نظردن دوشمك . اونودلمق § ایلرو وارمق .

آتلمه = (آتلمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آتیلش .

آتماجه [ت ، س] تأنیس اولنه‌رق آوجیلقده قوشلره صالدیریلان بوز رنكلی وكوزلری شاهینه مشابه برجنس قوش .

(آتماجه قوشی)

آتمق [ت ، مص] بر شیئی الدن براقوب‌ از چوق فیرلاتمق ، رمی ایتمك § ایچرودن طیشاری‌یه چیقاروب دفع وطرد ایلمك § براقمق ، ترك ایتمك § صولمق . (بو معنی اكثریا الوان حقنده مستعملدر.) § تأخیر ایتمك ، مهمسه‌مك : یارینه آتمق .

باشدن آتمق = دفع ایتمك .

برنده‌دن آتمق = اغفال ایتمك .

جان آتمق = تهالكله ایسته‌مك .

سوز آتمق ، طاش آتمق = دولایسیله تعریض ایتمك.

طوپ آتمق = افلاس ایتمك .

كوز آتمق = طمع و غبطه ایتمك .

كوكده‌یه آتمق = اشتها ایله یمك .

بیانه آتمق = اعتبار ایتامك.

آتوب طوتمق = اصلسز سوزسویلیه‌رك تفاخر ایتمك .

آدیم آتمق = ایلرولمك ؛ یاقلاشمق .

آتمه، آتیش = آتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § یالان § وعد كاذب .

آتول = [ج ، س] Atolle بحر محیط شرقیده بعض رصیف اطه‌لرك اورته یرلرنده اولوب ایچی دكز صویی ایله مملو اولان كوچوك كوللر .

آتیجی = [ص] ماهر نشانجی || یالانجی .

آتی [ع ، س] مستقبل ، كله‌جك اولان زمان ، (ماضی) نك ضدی .

بروجه آتی، آتی البیان، آتی الذكر = آشاغیده ، ایلروده ذكر وبیان اولنان .

آتیاً = [ح] ایلروده § قریباً .

آتیشدیرمق [ت ، مص] علیحده بولنمق § عجله ایله یمك .

آتیشمق [ت ، مص] بربریله سوزله غوغا ، مجادله ایتمك .

آثار [ع ، س] ج : (اثر): نشانه‌لر ، علامتلر § اسلافدن اخلافه قالان یادكارلر.

آثار شعریه = (حكمت) مایعاتك اجسام صلبه ایله تماسده بولندیغی نقاطده مایعك سطح اعلاسنه عارض اولان انعقار ویا انجذاب آثارینه اطلاق اولنور.

آثار مهدیه = [قوزموغرافیا] بالخاصه كرهٔ قمرك تأثیر جاذبه‌سیله محور ارضك برمدت معینه ظرفنده بر مخروط تام رسم ایلمسندن متولد حادثهٔ طبیعیه .

آثام [ع ، س] ج : (اثم) . كناهلر .

آثِم [ع ، ص] كنهكار .

آج [ت ، ص] طوق اولمیان ، كرسنه .

آج طویورمق = اطعام فقرا .

آج كوزلی = كوزی آج اولان ، طویماز ، قناعتسز ، حریص .

آجلق = طوق اولمیانك حالی .

آجال [ع ، س] ج : (اجل) . وقتلر § وعده‌لر .

آجِر [ع ، ص] بر شیئی اجاره‌یه ویرن .

آجل [ع،ص] وعده‌یه مربوط شی، صوکره‌یه قالان، (عاجل) مقابلی .

آجلاً = وعده‌سی حلولنده اجرا اولنمق اوزره وعده‌یه مربوط اوله‌رق .

آجنته [ج، س] واپور ویا سیغورطه شرکتلرینك ویاخود بر ادارۀ تجاریه‌نك دیگر بر محلده بولنان وکیلی § بونلره مخصوص بنا .

آجور [ت، س] اوزونجه وقابوغی اویولی برنوع خیار .

آجی [ت، ص] طاتلی مقابلی . مر . § صیزی، درد، کدر § مصیبت .

آجیلق = اجی اولان شیئك حالی. مرارت.

آجیمتراق، آجیراق = [ت: ص] آجی‌یه بکزر، براز آجی.

آجیقلی [ت، س] مؤلم، فجیع . § مصاب، ماتم زده .

یورك آجیسی = پك اجینه‌جق حال .

قوروق آجیسی = کین .

آجی چیقارمق = انتقام المق.

آجیتمق [ت، مص] اغری ویرمك § متألم ایتمك .

آجیقمق [ت، مص] آجلق طویمق .

آجیقدیرمق = آج براقمق، آجلق ویرمك § اشتها اچمق.

آجیمق [ت، مص] ترحم ایتمك، متألم اولمق، مرحمته کلمك .

آجیندیرمق = [ت، مص] مرحمته کتیرمك، رقتنی موجب اولمق .

آجینمق = [ت، مص] کدر و تأسف اولنمق.

آچلمق [ت، مص] فتح وکشاد اولنمق. § قویو رنك خفیفلشمك § نشئه‌لنمك ، انشراح کسب ایتمك § حجابدن قورتلمق . § خسته‌لقدن ویا بایغینلقدن قورتلمق § اوزاغه، اتکینه کیتمك § باشلامق : مکتب آچلدی . § موقع بخشه قونمق : سوز آچلدی . § منحل اولمق: فلان مأموریت آچلدی . § بوزوشمق : آره‌لری آچلدی .

آچمق [ت، مص] قپالی شیئی کشاد ایتمك، اورتولی شیئك اورتوسنی قالدیرمق § میدانه چیقارمق . قاتلانمش شیئك دوروممی بوزمق § یایمق، سرمك . § تطهیر ایتمك : جایئك یاسنی آچدی .

آچه = [ت، مص] (اچمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی . آچش.

پی آچمق = مزایده‌یه اشتراك .

فال آچمق = تفأل . طالع یوقلامق .

گوز آچمق = تیقظ . آچیق گوز اولمق .

آچیق [ت، ص] مفتوح، مکشوف § آشکار، واضح، عیان § محافظه‌سز § حیاسز، پرواسز § الوانده قویو متابلی § فاصله‌لی، آرالقلی § کنیش § اختلاس § قپادلمامش حساب.

آچیغه چیقمق = خدمتدن موقتاً اخراج اولنمق .

آچیغی چیقمق = اختلاسی تبین ایتمك. || حال افلاسده بولنمق .

آچیقدن آچیغه = ظاهراً .

آچیق صاچیق = پریشان قیافت || عدم اجتناب، عدم تستر.

آچیق گوز = ایش گذار .

آچیقلق = آره‌لق یر ، مسافه || عدم عصمت || فرحلق ، نظارت .

آحاد [ع، س] جم : (احد). برلر (اکثریا حسابده قوللانیلور) .

آحاد ناس = خلقك اشاغی طاقمی ، اوته‌کی ، بریکی .

آحادی المسکن = [تر] (نباتات) ازهار مذکره ومؤنثه‌سی بر ترتیب اوزره بولنان چیچکه دینور . فندق ، ومیشه اغاجلرنده اولدیغی کبی .

آختاپود [ج، س] سکز آیاقلی بر نوع دکز حیوانی که : ینکجه مشابهدر § بوغازده، برونده، رحمده، قولاقده حاصل اولان برنوع استطالات مرضیه.

آخر = [فا. ص] باشقه ، دیگر ، غیری .

بحث آخر = باشقه بحث .

تعبیر آخرله = باشقه بر افاده ایله .

وقت آخر = باشقه وقت .

آخر = [ع، ص] صوك، صوکده‌کی.

آخرین = [ص] متأخرین ، صوکره‌کیلر : اولین و آخرین

آخرت [ع، س] انسانك اولدکدن صوکره واصل اوله‌جغی عالم، اوبردنیا.

آخرت آدمی = اهل تقوی، دنیا ایله مناسبتی منقطع آدم .

آخرت اولادی = رسم مخصوصله اولادلغه قبول اولنمش ادم .

آخرت قرداشی = رسم مخصوصله قرداشلغه قبول ایدلمش ادم .

آخرتلك = اولادلغه قبول ایدلمش اوکسوز چوجق.

آخلاط [ت، س] یبانی آرمود § بانی آرمود اغاجی .

آخور [ت، س، ظر] [بعض لغویون بونی فارسی عد ایتمشلرسه‌ده اساساً ترکجه اولوب صوکره‌دن فارسی‌یه کچمشدر] آت، اوکوز کبی حیواناتك محافظه‌سنه مخصوص بنا ، اصطبل .

آخوریون [ج، س] نباتات اوئیدیه فصیله‌سندن اولوب یکدیکرینه اوج اوجه مربوط تخملردن شریت کبی حصوله کلیر برنوع منظار.

آد [ت، س] اسم، نام، شهرت .

آدینی آکمق = یاد ایتمك .

آدی چیقمق = کسب شهرت ایتمك .

آد قومق = اسم ویرمك .

آدلانمق = کسب شهرت ایتمك .

آداب [ع، س] جم: (ادب). باجمله حرکات ومعاملاتده رعایت اولنان اصول مستحسنه .

منافیء آداب = ادبه، تربیه‌یه مغایر .

موافق آداب = ادبه، تربیه‌یه موافق.

آداب البحث = { منطق } بر صنعت نظریه‌درکه: انکله مناظره‌نك اصول وکیفیت وشرائطی اوکره‌نیلور ، اصول .

آداش = عین اسمده اولان آدملر. همنام، هم اسم، نامداش.

آداق [ت، س] آدانمش شی، عهد اولنان شی، نذر، وعد .

آدامق [ت، س] عهد و نذر ایتمك .

آدم [ع، س] اسم جنس اولوب حیوان ناطقه اطلاق اولنور. انسان، بشر، مردم .

آدم اولادی = نجیب، شریف، کشی زاده .

آدم پیرا = رشید ، کامل .

آدمیت = آدملك ، بشریت ، انسانه یاقیشیر حال، انسانیت .

آدیم [ت، س] یورور ایکن هر ایاغك قالدیریلوب اتلمسندن عبارت حرکت ، خطوه .

آدیم آتمق = خطوه انداز اولمق .

آدیملامق = ادیمله اولچمك .

آدمنی گیری المق = پشیمان اولمق. قورقوب چکنمك .

آذار [فا، س] مارت آیی.

ابر آذار == مارت بلوطی.

آذان [ع، س] جـ: (اذن). قولاقلر.

آذر [فا، س] آتش، اود، نار.

آذرپرست == [فا، ص] آتشه طاپان.

آذرگده == [فا، س، ظر] آتشه‌طاپانلرك معبدی.

آذری == [ص] آتش پرستلكه، دین مجوسه منسوب.

آرا ویا آره [س] بین، میان، فاصله § اثناء، زمان § مسافه، بعد § انسیت، معاشرت.

آراسنی بوْلمق == اوزلاشدیرمق، تألیف بین.

آراسی آچلمق == بوزوشمق.

آرالق == آره، فاصله.

آره‌صره == بعضاً.

آرالق آرالق == بعضاً بعضاً، گاه گاه.

آرا [فا، ص] تزيين ايتمك معناسنه اولان (آراستن) مصدرندن مشتق اولوب بعض كلمانك نهايتنه داخل اولور:

دل آرا == دلبر، محبوب، محبوبه.

سخن آرا == منتظم، پارلاق سوز سویلیان.

عالم آرا == عالمی تزيين ايدن.

مجلس آرا == ظريف، نكته‌پرور.

آراء [ع، س] جـ: (رأی). رأيلر، تدبيرلر:

آرای صائبه == [تر، ص] گوزل، مصيب رأيلر.

اكثريت آراء == [ضا] رأيده كثرت.

آرابه [ت، س] ايكی ویا درت تكرلك اوزرنده حركت ايدن معروف واسطهٔ نقل.

آرابه‌جی == [ص] آرابه یاپان صنعتكار § آرابه سورن، آرابه‌يی اداره ايدن.

آرابه‌لق == [س، ظر] آرابه وضع وحفظنه مخصوص محل.

آراروت [ج، س] كوچك چوجقلره يديريلن مغذی برنوع نشاسته.

آراروت طاقمی == درونده آراروت پیشیریلان ویا ایچنه پیشیرلمش آراروت قونیلان بركوچوك صحن ايله قاشقدن عبارت طاقم.

آرازش [فا، س] خير وحسنات ايچه.

آراستن [فا، مص] بزه‌مك، سوسله‌مك، دوناتمق.

آراستگی == آراسته‌لك: سوسلیلك.

آراسته == [ص] مزين، سوسلو، بزنمش § (س) چارشی، برصره‌ده ودرونده بر نوع اشیا صاتیلان دكانلرك هيئت مجموعه‌سی.

آراشديرمق [ت، مص] بولمغه، بیلمكه، اوگرنمكه چاليشمق، آرامق.

آراغونيت [خ، س] قاربونيت قالسيومدن عبارت بر معدن.

آرال [ت، س] بربرينه قريب اطه‌لرك هيئت مجموعه‌سی، جزائر مجتمعه § بحر خوارزمك اسمی.

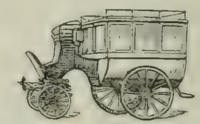

(اوفق اومنيبوس)

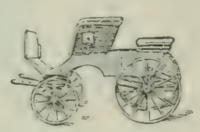

(انكليز آرابه‌سی (بره‌ق)

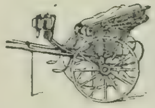

(تيلبوری)

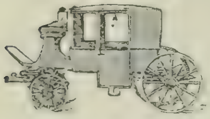

(ايش جاملی قوپه)

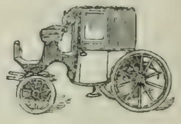

(قوپه)

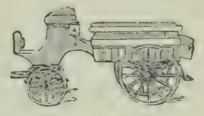

(واغونت)

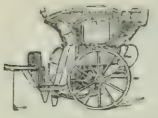

(قاب آنغله)

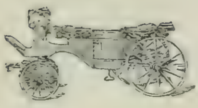

(لاندو)

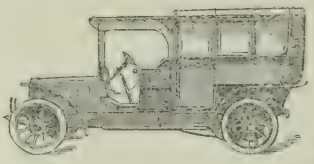

(اومنيبوس اوتوموبيل) (الكتريقله متحركدر)

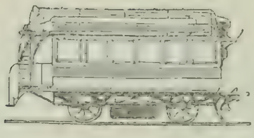

(ترامواى)

(فايتون: ويقتوريا)

آرام [فا، س] (آرامیدن) مصدرندن مشتقدر: صبر، قرار § اکلنمه؛ دیکلنمه. § راحت، استراحت، حضور.

آرامبخش = [ص] آرام ویریجی، دیکلندیریجی.

آرام جان = [تر] راحت روح || محبوبه.

آرامجوی = [ص] آرام آراییجی، آرایان.

آرامجویانه = آرامجویه یاقیشه‌جق صورتده.

آرامجویی = آرامجولق.

آرام دل = [آرام جان].

آرامساز = آرام ایدن § ساکن اولان، مقیم.

آرامسوز = [ص] سلب آرام ایدن.

آرامگاه / **آرامگه** = [س، ظر] آرام واستراحت ایده‌جك محل، منزل، قوناق.

آرامگزین = [ص] اختیار آرام ایدن § ساکن، مقیم.

آرامش / **آرامی** = [س] حضور، راحت § اکلنجه.

آرامیده = (سمف) سکون و راحتده اولان، راحت ایدن.

آرامق [ت؛ مص] بولمغه، بیلمکه، اوکرنمکه چالیشمق، تحری، جستجو ایتمك § طلب ایلمك § یوقلامق، معاینه ایتمك، کوز کزدیرمك § تتبع ایتمك § نظر اعتباره آلمق.

چاره آرامق = تدبیر دوشونمك.

آرامه [ت؛ فع] آرامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آرایش.

آرانمق = تحری اولنمق || صوکره‌دن قیمتی اکلاشلمق.

آرانوب طارانمق = تحریاتده بولنمق || ذهناً آرامق.

آرایش [فا، س] زینت، سوس § آلایش، احتشام.

آرپاغان [ت، س] یبان آرپه‌سی.

آرپه [ت، س] شعیر، حبوبات زرعیه‌دن باشلیجه حیوانلره یم ایدیلان دانه.

آرپه‌جی = آرپه‌ویا سائر حیوان یمی آلوب صاتان آدم.

آرپه صویی = آرپه‌دن استحصال ایدیلان معروف ایچکی، بیرا.

آرپه‌جق = [ت، س] (طب) کوز قپاغنده چیقان قبارجق § (عسکری) تفنك نامليسی اوزرنده نشان آلمغه مخصوص قبارمه.

آرپه‌لامق = [مص] (بیطری) حیوان یمدن خسته‌لانمق.

آرپه‌لق = [س] حیوان دیشلرینك اوزرنده سنلرینی کوسترن نشان.

آرت یاخود **آرد** [ت، س] اوکك ضدی، آرقه، صرت، ظهر.

آردینی المق = اکمال واتمام ایلمك.

آردی آردینه = ارقه ارقه، کیریسین کیری.

آرتدیرمق [ت، مص] (ارتیرمق) غلطدر. چوغالتمق، تکثیر ایتمك § مزایده‌ده زیاده پی سورمك § تصرفله بریکدیرمك.

آرتدیراق = [ت، مص] تصرفله بریکدیرمك § مزایده‌ده فیأت یوکسلدلمك.

آرتق [ت، د] فضله، زیاده، (نقصان) ك ضدی § دها، غیری: ارتق الوبرور.

آرتوازین ویا: **آرته‌زین** [ج] (طبقات) {Puit Artésien} غیر قابل نفوذ ایکی طبقه اره‌سنده‌کی قابل نفوذ طبقه‌ده یاغمور وقار صولرینك تراکمیله حاصل اولان بیوك وطبیعی صو مخزنلرینه اطلاق اولنورکه: اوست طبقه بربورغو ایله دلینور ایسه صو یوقارویه دوغری فیشقیرر. (آبار فاوره)

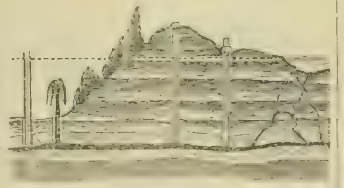

(آرته‌زین)

آرته‌میس [ج] (هیئت) مریخ ایله مشتری اره‌سنده‌کی سیارات صغیره‌دن بری.

آرد [ت، س] دکرمنك بغدایی آزار آزار دوکن خونیسی.

آردا [ت، س] نشان ایچون دیکیلان دکنك، دیرك.

آردج - آردیچ [ت، س] طاغ سرویسی، عرعر. انواعی چوقدر: چالی آردیچی، قاره آردیچ، قزیل آردیچ.

(آردیچ)

آردیچ قوشی = صاریلی قره طاوق.

آرزو [فا، س] ایستك، کوکل میلی، امل، هوس.

آرزودار / **آرزوکش** / **آرزومند** = [ص] ایستکلی، هوسلی، مشتاق، دوشکون.

آرزولامق = [مص] جان ویورکدن ایسته‌مك، تحسر ایتمك § کوره‌جکی کلك، مشتاق اولمق.

آرژیلیت [ج] (معادن) {Argillite} طاش کبی سرت وفقط غایت اینجه لوحه‌لره قابل تلفیق برنوع معدن‌که: بوکا (شیست غضاری) دخی دینور.

آرسلان [ت، س] قوت وصولتیله مشهور یرتیجی حیوان. اسد، شیر § جسور آدم، بهادر.

آرسلان آغزی = [تر] حوضه صو آقتمغه مخصوص دلیکلی طاش‌که ارسلان شکلنده یاپیلیر.

کوکره‌مش آرسلان = [تر] قودوروب، کوپورمش آرسلان.

آرسلانلانمق = [مص] غیرته کلوب آتلمق § بیوبوب یکیت اولمق.

آرش [ج، حر] {Marche} دن مأخوذدر. عسکر تعلیمنده یورو! قوماندا‌سی.

آرش ویا: **آریش** [ت، س] قولك دیرسکدن آشاغی قسمی § اوکور آرابه‌سنك اوقی § نسجده بوینه آتیلان آتقی.

آرشیدوق [ج؛ س، ص] {Archiduc} اوستریا خاندان حکمداریسی

(ديشى آرسلان)

(اركك آرسلان)

اعضاسنه مخصوص عنواندر .

آرشين - آرشون [ت، س] ال پارمقلرينك اوجندن او - موزه قدراولان قول بويندن،أخوذ وعبارت معروف اولچو ، ذراع § باجاق آره‌سى .

آرشينى بيوك == آچيق آديملر آتان، اوزون باجاقلى .

آرشينلامق == [ت ، مص] ارشينله اولچمك || مساحه ايتمك.

آرشيمد [ج] ازمنهٔ قديمه‌ده سجلياده يتشمش اعاظم حكمادن برينك اسميدر .

آرشيمد منحنيسى / **آرشيمد حلزونى** == (رياضيه) نامتناهى امتداد ايدن منحنى‌يى مصور برحلزون .

آرشيمد قانونى == (حكمت) مايعات درونده باتيرلمش اجسامك موازنتنه دائر ارشيمد طرفندن كشف ايدلمش برقانوندركه : « مايع درونده مغطوس بولنان هر جسم تبديل مكان ايتديرديكى مايعك وزننه مساوى اولمق اوزره مايع مذكور طرفندن اشاغيدن يوقارى وشاقولى استقامتده اجرا اولنان برقوهٔ رفعيه‌نك تحت تأثيرنده بولنور . » حكمندن عبارتدر .

آرغاج [ت ، س] منسوجاتك حين نسجنده اكسنه آتيلان ايپلك ، آتقى ، (آريش) مقابلى .

آرق [ت ، س] ترلا وبوستانه صو ويرمك ايچون آچيلان خرق ، جدول .

آرقه [ت، س] اوك ، (يوز) مقابلى، صرت § ظهير ، معين .

آرقه چيقمق == مظاهرت ايتمك .

آرقه‌يه قالمق == كيرولمك ، تأخرايتمك

آرقه‌ليج == حمال سمرى .

آرقداش {تر} (ار قرنداش)دن شريك ، رفيق ، دوست .

آرقداشلق == رفاقت ، محبت § برابر بولنمق .

آرمغان [ت، س] هديه ، پيشكش ، تحفه .

آرموذ [ت ، س] (امرود) دن . معروف ميوه .

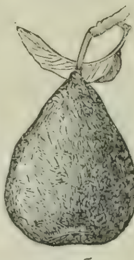

(آرمود)

آرمودى == [ت،ص] ارمود شكلنده اولان . [غلطدر]

آرموز [ج] {بحريه} كوكرته تخته‌لرينك يان‌يانه وضع اولنملرندن دولايى بينلرنده حاصل اولان ارالقلردن هر برى .

آرمه [ج، س] [بحريه] كمينك ديرك وسرن ويلكن كبى تجهيزاتى § حكمداران عظام حضراتنه مخصوص برطاقم اشارت ورسملرى حاوى لوحه .

آرى [ت، س] { (اريمق) دن مشتقدر} بال يپان معروف سينك . نحل ، زنبور .

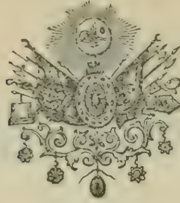

(دولت عليهٔ عثمانيه آرمه‌سى)

(المانيا آرمه‌سى)

(انكلتره آرمه‌سى)

(اوستريا آرمه‌سى)

(ايتاليا آرمه‌سى)

(روسيه آرمه‌سى)

(فرانسه آرمه‌سى)

اشك آريسى == [تر] بال ياپميان بر نوع بيوك آرى .

بك آرى / **آرى بكى** == هر قوغانده قوماندا ايدن ديشى آرى كه: جسامتجه ده ديكرلرندن فرقليدر.

آرى قوشى == يشيللى صاريلى چاغرتغان برنوع قوش .

يبان آريسى == ايكنه‌سز و بال ياپماز بر نوع آرى .

آرى قوانى == [ت، تر، ظر] آريلرك درونده بال ياپدقلرى يووا § ايشلك وتجارتلى محل.

(بك آرى)

(آرى)

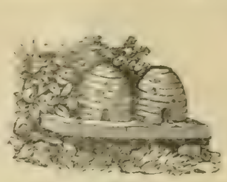

(آری قوانی)

آریمق [ت ، مص] پاك وتمیز اولمق . § بری اولمق .

آز [ت ، ص] چوق مقابلی . قلیل ، ندر ، کم ، جزئی . § ضیرك ، نادر .

آز قلدی == همان .

آزاجق == پك آزمقدارده . § پك آززمان .

آز [فا ، س] حرص ، طمع § طمعكارلق .

آزاد ـ آزاده [فا ، ص] بی قید § قورتیلان ، قورتیلمش .

آزادگی == [س] آزادهلك .

آزار [فا ، س] اینجیتمه ، تعذیب ، تكدیر .

آزاردیده == [تر] تكدیر ایدلمش ، اینجیدلمش .

آزارلامق [ت ، مص] تكدیر ایتمك ، چیقشمق ، یوزه باغرمق .

آزارلامه | **آزارلایش** | == چیقشمه . تكدیراتمه .

آزالتمق [ت ، مص] اكسیلتمك ، مقدارینی تنقیص ایتمك .

آزالمق == اكسیلمك ، مقداری تنزل ایتمك .

آزردگی [فا] آزردهلك ، كوكل قیرقلغی .

آزرده [فا ، ص] اینجینمش ، اینجیدلمش ، اینجیدیلن .

آزرده خاطر | **آزرده دل** | == [ص] كوكلی قیرلمش ، محزون مكدر .

آزمسامق ـ آزیمسامق

[ت ، مص] آز كوروب بكنمهمك .

آزمق [ت ، مص] (یاره حقنده) التهابلانمق .

آزموده [فا ، ص] تجربه اولنمش ، اولنان ، مجرب § كوركولی ، ایش بیلیر آدم .

(آری قوشی)

آزمودگی == آزمودهلك .

آزمه [ت ، س] آزمق ماده سندن مصدر تخفیفی § متحدالنوع ومختلف الجنس ایكی حیواندن متولد ، ملز . (كدی حقنده) وان آزمهسی .

آزوت [ج ، س] { Azote } اجسام بسیطهدن بری . هوای نسیمینك یوزقسمده (۷۹) قسمنی تشكیل ایدن مادهٔ بسیطه كه : یالكز حالنده تنفسه غیرصالحدر . § (طب) مواد تكوینیهنك قسمهمی : ازوتلی اغذیه .

آزی ـ آزو [ت ، س] اغذیهیی چیكنمكه مخصوص دوز ویاصی دیشكه : اغزك ایكی طرفنده آلتلی اوستلی اولور . اضراس :

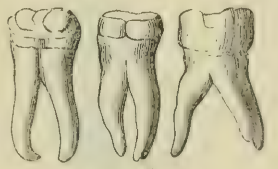

(آزی)

كمی آزی یه آلمق == سركشلك ایتمك .

آزیق [ت ، س] ییهجك ، ییئجی ، طعام . § ذخیره ، رزق ، مأكولات ، نواله .

آسا [فا ، د] ادات تشبیهدر . كبی ، مماثل :

جنت آسا == [تر] جنت كبی .

مسك آسا == مسك كبی .

آسان [فا ، ص] قولای ، سهل . (كوچ مقابلی) .

آسانتر == [تر ، ص] زیاده ، پك قولای .

آسانی == قولایلق .

آسانسور [ج ، س] { Ascenseur } آلت صعود ، مصعاد . بیوك و مرتفع ابنیهده خلق ویا اشیایی یوقاری چیقاروب آشاغی ایندیرمكه مخصوص آلت . (آسانسور)

آسایش [فا ، س] { آسودن مصدرندن مشتقدر } حضور ، راحت .

آستار [ت ، س] لباسك آلتنه قاپلانان بز § هر شیئك آلتنده اولان طاسلاغی : آستاری یوزندن بهالی ، آستاراق ، آستارلی . § (عسكری) استحكام خندقنك صحرا جهتندهكی دیواری .

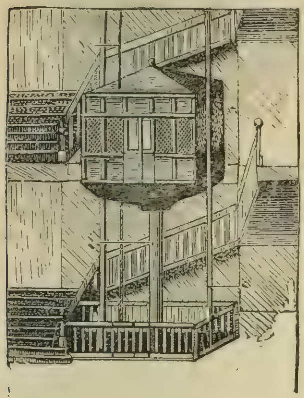

(آسانسور)

آستان [فا ، س] قاپو اشیكی ، عتبه . § دركاه سلاطین عظام .

آستانه == [س] اشیك ، عتبه § پای تخت § پای تخت سلطنت سنیهٔ عثمانیه ، استانبول .

آسفالت [ج ، س] (معادن) (Asphalte) قطران قوقولی ، یاغ كبی پارلاق وسیاه رنكلی بر معدن اولوب بوكا لسانمزده (فقراليهود) دخی دینور .

آسمان [فا ، س] كوك ، سما ، سپهر .

آسمان برین == { تر } عرش اعلی .

آسمانی == [ص] سماوی ، كوكه منسوب § كوك رنكنده اولان آچیق ماوی .

آسمان وریسمان == (كه) معقول سوز ایله اكا قارشی سویلنن غیرمعقول سوزدن كنایهدر .

آسوده [فا ، ص] مستریح ، ساكن ، راحتده .

آسودگی == [فا ، س] آسودهلك .

آسوده خاطر ـ آسوده دل == {فا ، ص} كوكلی راحت اولان ، غائلهسز .

آسیا [ج ، س] ارضك بش قطعهسندن الك بیوكی .

آسیا ـ آسیاب [فا ، س] دكرمن ، صو دكرمنی .

(آسیا ـ آسیاب)

آسیا باد == [تر] یل دکرمنی .

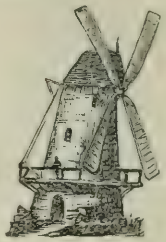

(آسیا باد)

آسیب [فا] بلا ، مصیبت ، صدمه .

آسیب‌رسان == [ص] ضرر ویریجی ، ویرن .

آش [فا ، س] یمك ، طعام .

آش ایرمك == کبه قادینڭ یکدن تیکسنمك § کبه قادینڭ اطعمه ومأکولاتدن بر ویا برقاچنه میل شدید کوسترمسی .

آش اوی == مطبخ ، آشخانه .

آشجی == یمك پیشیرن ، طباخ .

آشاغی [ت ، ص] یوقاری مقابلی ، سافل ، آلچاق ، بیاغی § حقیر .

آشام [فا ، ص] { آشامیدن مصدرندن مشتقدر } ایچن ، ایچیجی .

آشتی [فا ، س] باریشقلق ، صلح .

آشتی‌پرور == صلحپرور ، صلحی التزام ایدن .

آشتی‌پروری == آشتی‌پرورلك ، صلحجولق .

آشرمق ☛ (آشیرمق)

آشكار ـ آشكارا ـ آشكاره

[فا ، ص] ظاهر ، میدانده .

آشلامق ☛ (آشیلامق) .

آشمق [ت ، مص] یوکسك بر شیئك اوزرندن کچمك § اکلی برشیئك اوتاسنه کچمك .

آشمه == آشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

آشنا [فا ، ص] بیلدك § واقف ، خبیر : علم رصده آشنا .

آشناگر } **آشناور** } == [فا ، ص] صوده یوزن ، سابح ‖ یوزکج .

آشنالق == [س] معارفه ، طانیشلغه دلالت ایدن سلام وتمنا کبی علامت .

آشنایی == [س] آشنالق .

آشنمق [ت ، ص] بربرینه سورتیلان ایکی شیئك ییپرانمسی ، بوزولمسی .

آشندیرمق == ییپراتمق § قبارتمسنی کیدرمك § قلم ، چاقی کبی شیلرك کسکینلکنی ازاله ایتمك .

آشی [ت ، س] (نباتات) بر اغاجك جنسنی دکیشدیرمك ایچون دیکر اغاجدن النوب کندیسنه الصاق ، ادخال ایدیلان قلم ، دال ، طومورجق . § (طب) امراض طفیلیه‌دن معافیت ایچون برشخصه زرق ایدیلان موادڭ هر بری .

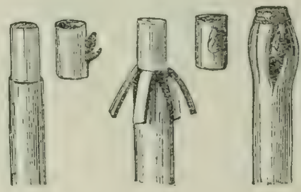

(دودوك آشیسی)

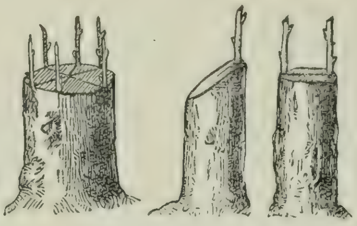

(قلم آشیسی) (کنج آغاجلره)

(یاپشدیرمه آشی)

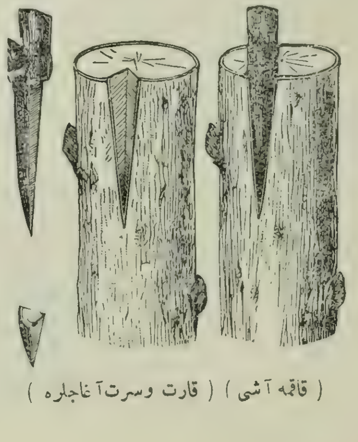

(قاقمه آشی) (قارت وسرت آغاجلره)

(یاپراق آشیسی)

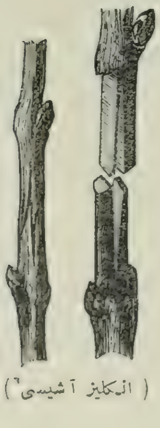

(انکلیز آشیسی)

اینك آشیسی == تلقیح بقری .

چیچك آشیسی == تلقیح جدری .

آشیان - آشیانه [فا' س' ظر] قوش یوواسی :

« یار غریب قوشك آشیانتی الله »

§ مسکن ' اقامتگاه ' مکان .

فردوس آشیانی == جنت مکان .

آشی بویاسی | **آشی طاشی** == [تر] طوتقال وصو ایله قاریشدیریله‌رق ابنیه وسائره بویامق ایچون قوللانیلان قرمزی وصاری طوپراق .

آشیرمق [ت' مصـ] یوکسك بر یرك ویا بر شیئك اوستندن کچیرمك § صاومق § قوپوب کوتورمك § چالمق ' سرقت ایتمك § حدی تجاوز ایتمك ' ایلری وارمق .

آشیرمه == [ت' سـ] آشیرمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آشیرلمش ، چالنمش شی .

آشیرله == مسروق چالنمش شی .

آشوری - آشیری {ت' ص} پك زیاده اولان . § برشیئك اوته‌سنده بولنان : دکزآشیری ' کون آشیری .

آشیق [ت' سـ] درت آیاقلی حیوانلرك دیز قپاقلرندن چیقان کوچوك بر کمیك . چوجقلرك اوینادقلری معروف کمیك پارچه‌سی .

آشیق آتمق == {تر} رقابت ایتمك .

آشیغی جفت اوطورمق == ایشی [illegible] .

آشیلامق [ت' مصـ] شلامق [illegible] [illegible] آتی آشیلامق § [illegible] [illegible] صو وسائر مشروبات [illegible] [illegible] .

آشیلامه [ت' سـ] آشیلامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آشیلانمش میوه ، صو وسائره .

آشیلاتمق [ت' سـ] آتی یاپدیرمق .

آشیلی == آشیلانمش .

آصف [عبرانی] [illegible] حضرت سلیمان علیه [illegible] [illegible] [illegible] .

[illegible]

آصق [illegible]

یلوب اوکلی ' آردلی دوکمه‌لره کچیریلان شرید ' باغ .

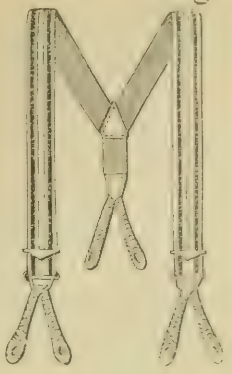

(آصق)

آصقیده براقمق == {تر} اهمال ، تأخیر ایتمك § مزایده ومناقصه پوصله‌سنك عائد اولدیغی دائره‌ده مدت معینه ایله آصیلی طورمسی : شوقدر غروشه آصقیده‌در .

آصقیجی == {ص} کلین اوطه‌لرینی آصق ایله تزیین ایدن صنعتکار § پانتالون آصقیسی یاپان ویا صاتان آدم .

آصلمق [ت' مص] بریره ایلیشدیریلوب صارقیدلمق ' تعلیق ایدلمك . § اصرارله طلب ایتمك § صارقمق ' اشاغی دوغری اوزانمق . § پاییشوب براقمامق .

آصلمه == [ت' ص] آصلمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § اصلیش .

آصمق [ت' مص] یوکسك بر یره ایلیشدیروب صارقیتمق ' تعلیق ایتمك § صاللاندیرمق . § تعویق وتأخیر ایتمك .

قولاق آصمق == تلقی ایتمك ' دیکله‌مك .

آصمه == [ت' س] آصمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

آصمه [ت' س] اوزوم اغاجنك اوزا - نوب چارداغه آصیلانی .

آصمه یوْدامق == مناسبتسز سوز سویلمك .

آصمه قپاغی == چارداقده یتیشدیریلور برنوع اوزون قباق .

آصمه کوپری == زنجیرله ایکی ساحلدن اصیلان ' کمر اوزرنده اولمیان کوپری ' جسر معلق .

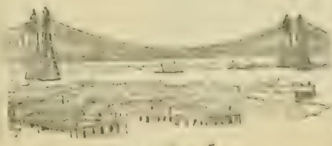

(آصمه کوپری)

آصیلی == [ص] معلق ' آویخته .

آطلاس - آطلس [ج' س] خریطه مجموعه‌ی جبال اطلس == مغرب طاغلرینك اسم قدیمی § خرافات یونانیه‌دن مشتریك اوغلی § یوزی ایپك وترسی پاموق اوله‌رق منسوج قماش ' دیبا .

آطه [ت' س] { اصلنك اداق ویا اداغ اولدیغی قاموس ترکیده مذکوردر } هرطرفی صوایله محاط قره پارچه‌سی' جزیره .

آطه چایی == طبابتده مستعمل برنوع نبات . اطه‌لی = اطه اهالیسندن اولان .

آطه‌مسی == آطه‌یه بکزه‌ین .

آغ [ت' س] قفس‌شکلنده سیرك اورکو' شبیکه .

بالق آغی == صید ماهی‌یه مخصوص اغ .

اوروجك آغی == اوروجکك ؛ سینك وسائر هوامی اولامق ایچون قوردیغی طوزاق ' آغ .

(اوروجك آغی)

آغا [ت' س] افندی § آمر ' بك . § خدمه واتباعك ممتازی .

آق آغا == زنجی اولمیان حرم آغاسی .

آغابك == برعنوان‌تعظیمدرکه : اکثریا بیوك برادرلره دینور .

طابور آغاسی == ژاندارمه بیکباشیسی .

{ آغانك جمعی اوله‌رق قوللانیلان (اغوات) غلطدر . }

آغاج [ت' س] بیوك ودالاری وصابلری سرت نبات ' شجر ' درخت . § کراسته ' تخته .

سرت آغاجلر == {تر} (معماریجه اك لزوملی اودندن اولان شو بش‌نوع اغاج) : اوزمزمیشه ' کستانه ' اق اغاج ' کولکن دیش بوداق .

آغاج چیلکی == {تر} آهو دودی دنیلان کوزل رایحه‌لی معروف مانخوش‌میوه .

آغاج قاقان = [صه] قاغه‌سیله دائما آغاجی قاقیشدیران اوزون قاغه‌لی بر نوع قوش .

آغاج قاووٗنی = {تر} لیمونه مشابه وفقط آندن دها بیوك وقابوغی قالین بر نوع میوه‌درکه بوکا کیتره لیمونی دخی دیرلر .

(آغاج قاوونی)

آغاج قوٗردی = [سه]حشراتدن آغاجلری دله‌رك ایچلرنده یشایان برنوع کوچوك حیوان .

آغاجلق = [سه] آغاجی چوق اولان یر ، مشجره ، اورمانمسی محل ، کوچوك قوری .

آغارمق بیاضلنمق ، آق‌اولمق § بیقا- نوب تمیزلنمك § صولمق ، رنکنی آتمق .

اوٗرتالق آغارمق = شفق سوکمك ، {شفق کلمه‌سنه باق} . طاك یری بللی اولمه .

آغارتمق = بیاضلاتمق ، تمیزله‌مك ، تطهیر ، تصفیه ایتمك || صولدیرمق ، رنکنی آتدیرمق .

آغارتمه = آغارتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || قیوجیلرك کوموشی اجزا ایله بیاضلاتملری .

آغارمه = آغارمق ماده سندن مصدر تخفیفی || طاك یری آچیلوب آیدنلق اولمه ،

صاچ وصقال آغارتمق = اختیاراولمق ، اختیارلامق § عائله وزحمتله عمرکچیرمك .

آغاز [فا ، سه] باشلانغج ، ابتدا ، باشلامه ، مباشرت .

آغازه [فا ، سه] تغنی باشلانغجی ، آهنك .

آغده [ت ، سه] تجرده ، طاوه ایچنده آتش‌اوزرنده براقیله‌رق بر رائحهٔ خصوصیه نشر ایدن و قوامی لزوجی شکر . (عقیده)

آغده‌لاشمق = [مصه] شکرك آغده حالنی کسب ایتمسی .

آغدیرمق [ت ، مصه] حرارته‌عرض‌ایله قاریشدیروب تبخیرایده‌رك قویولاشدیرمق .

آغر [ت ، صه] آغیرجی ، بریانه باصیجی شی ، ثقیل ، کران (خفیف مقابلی) § کوج ، زور : آغر وظیفه § قیمتلی ، بهالی : آغر قماش . § وقار وحیثیتی زیاده کوزه‌تن آدم § وخیم ، تهلکه‌لی .

آغرباشلی = وقارلی ، تمکینلی ، جدی آدم .

آغر آغر = یواش یواش .

آغرلاتمق
آغرلاشدیرمق } = ثقلتنی آرترمق .

آغرلاشمق = ثقلتی زیاده اولمق || وقار پیدا ایتمك || وخامت کسب ایتمك ،

آغرلامق = اکرام واعزاز ایتمك . || یواشلامق ، بطائت پیدا ایتمك .

آغرلانمق = اکرام واعزاز اولنمق || تمکینلی اولمق .

آغرلق = ثقیل شیئك حالی ، || یواشلق ، بطائت || اشیا ، احمال واثقال . || کاینه ویریلان مهر معجل آقچه‌سی .

آغرهوا = انسانه ثقلت ویرن هوا .

آغرشاق [ت ، سه] طوپلی ، مدور شی .

آغری وآغریق [ت ، سه] الم ، صانجی ، صیزی .

آغریسز باش = غائله‌سز آدم .

آغری طوٗتمق = زمان تولیدك تقرب ایتمسی .

باش آغریسی = صداع .

یاریم باش آغریسی = شقیقه . {Mi-graine .}

قارن آغریسی = وجع .

گوٗز آغریسی = رمد .

ایلك گوٗز آغریسی = ایلك ابتلا . انسانك مدت حیاتنده ایلك سودیکی شی .

آغریتمق = وجع والم ویرمك .

آغریمق = بروجع والمه دوچار اولمق .

آغریمه = بدنده حاصل اولان وجع .

آغز [ت ، سه] انسان وحیوانك یوزلرینك آلت قسمنده اولوب یمکه ، سس چیقارمغه خدمت ایدن عضو مخصوص ، مبداء جهاز هضم ، فم ، دهان . § ایچی بوش شیلرك یعنی قابلرك مدخلی : دستی آغزی § آلات جارحه‌نك کسکین طرفی : بیچاق آغزی . § سوز سویلیش .

آغز آرامق = برتقریبله سویلدوب فکرینی آکلامق .

آغز آغزه = مطابق ، اویغون .

آغزنده دیلی یوق = سکوتی || حلیم .

آغز بوٗزمق = سوکمك ، شتم ایتمك .

آغز غلبه‌لکی = کورولتی .

آغزی گوشك = بوش بوغاز .

آغزلق = سیغاره طاقیلوب ایچیلن زیوانه‌لی آلت || نفسله چالینان چالغینك آغزه کان پارچه‌سی .

آغستوٗس [ج ، سه] شهور رومیه‌نك آلتنجی آیی ، ایلولدن اولکی آی .

آغستوٗس بوٗجکی = یازین صیجاق کیجه‌لرده جرجر اوتن بوجك || کوه‌زه .

(آغستوس بوجکی)

آغشته [فا ، صه] { غینك فتحیله‌ده صحیحدر } بولاشمش ، بولاشیق § ایصلاق .

آغل [ت ، سه] قویون وسائر حیواناته مخصوص اوستی آچیق واطرافی چیت ایله محاط دائره ، ماندیره .

آغلاتمق برینه کوز یاشی دوکدیرمك § بکا ایتدیرمك § چوق تأثیر ایتمك .

آنا آغلاتمق = چوق ستم و توبیخ ایتمك § مشکلاته دوچار ایلمك .

آغلاشمق = برلکده آغلامق .

آغلامسامق = آغلارکبی اولمق .

آغلامق = تأثردن کوز یاشی آقیتمق ،

کریه ، بکا ایتمك . (کوله) نك ضدی .

آغلامه | = آغلامق ماده‌سندن مصدر
آغلایش | تخفیفی § بکا ، کریه .

آغمق [ت ، مص] یوقاری قالقمق . یوکسلمك ، بخار اولوب یوقاری قالقمق .

آغمه = شهاب .

آغو [ت، ا] زهر، سم § اوفاق چوجقلری اویالاندیرمق ایچون ایدیلان خطاب .

آغو آغاجی = زقوم آغاجی .

آغو اوتی = بالدیران .

آغولامق = زهرلمك .

آغوش [فا ، ا] قوجاق : آغوش شفقت .

در آغوش = قوجاقلامق .

آفات [ع، ا] جمع : { آفت } . بلا ، عارضه .

آفاتلامق = پیره‌لنمك ، بیقرار اولمق .

آفاجان [ت ، مص] { آفت جان } دن مشتقدر . پك زیاده یراماز ، دنك (تك) طورماز چوجق .

آفاق ع ، ا] جمع : { افق } .

آفاقگیر = افقلری طوتمش ، شایع .

آفاق = هوایی ، لزومسز ، اهمیتسز . (سوز [غلطدر.] || (فقه) مکهٔ مکرمه اهالیسندن اولیوب خارجدن گلان حجاج کرام .

آفت ع ، ا بلا ، داهیه ، مصیبت § انسانی بلای عشقه دوشیرن گوزل § کوکده‌ی آرسلان شکلنده ایکی قنادلی برمخلوق خیالیدن عبارت شکل.

(آفت)

آفت آب = صو قیزی ، انسان البحر .

آفت بین | حریق ، زلزله کبی بر
آفت زده | = داهیه‌یه اوغرامش مصاب .

آفتاب [فا، ا] گونش ، شمس § گوزل چهره :

« آچ ایدی چ نقابکی »
« عیان ایت آفتابکی »

آفتاب پرست = گونشه طاپان || آی چیچکی || گرتکله .

آفتاب سوار = صباحلری ایرکن قالقان آدم .

آفتاب قریش = حضرت محمد علیه السلام :

« آفتاب قریش اولنجه عیان »
« ظلمات اوزره اولدی نورافشان »

آفتابگیر = شمسیه .

آفریدکار [فا، ص] یارادیجی، یارادان ، جناب حق .

آفریده = یرادلمش ، مخلوق .

فرد آفریده = هیچ کیمسه .

آفریقا [ج] ارضك بش قطعه‌سندن اوچنجیسی .

☞ خریطه‌سی اسماء خاصه قسمنده‌در.

آفرین [فا، د] ادات تحسیندر . § بعضاً مقام استهزاده دخی مستعملدر .

آفرین آلمق = مظهر تحسین اولمق .

جهان آفرین = الله تعالی حضرتلری .

آفرین‌خوان = آفرین ویریجی ، تقدیر وتحسین ایدیجی .

آفرینش [فا، ا] یرادیلش ، خلقت.

آفریننده = یرادیجی ، یرادان ، جناب حق تعالی شانه .

آفیون { خشخاش } ہ باق .

آق [ت، ص] (قاره) نك ضدی ، بیاض ، سفید . § تمیز پاك ، لکه‌سز .

آق آغا = زنجی اولمیان خادم .

آق آقچه = گموش مسکوکات .

آق جگر = تنفسه خادم اولان جگر ، رئه .

آق دیکن = (نباتات) عنابیه فصیله‌سندن اورمانلرده حاصل اولور بر شجیره .

آق صقال = اختیار .

آق عنبر = بر نوع بیاض عنبرکه : قشالوط دینلن بالقدن استحصال اولنور .

آق گونلك = آردیچ آغاجندن طوپلنان برنوع صمغ .

آقلامق = آقارتمق || اختیارلامق .

آقلق = بیاضلق ، بیاض رنك .

آق یوز = ناموس ، عفت .

یوقوطه آقی = (طب) لزوجتلی ، یشیلجه ، شفاف ، رایحه‌سز ، لذتسز ، صودن آغر وتحریك سبیله هوایی حبس ایدرك کوپوریجی برمایعدرکه حرارته عرض اولنجه تبخر ایدر . (زلال)

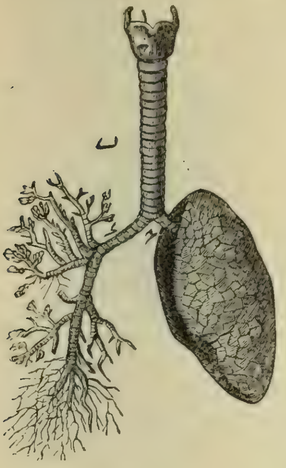

(آق جگر)

آق بابا = تپه‌سی تویسز وبیاض و بوینده قباجه تویلردن گردانلق اولان بر جنس ییرتیجی قوش ، کرکس .

آقاده‌می - آقادمیا [ج، ا] {Aca-démie} افلاطونك وقتیله طلبه‌سنه درس ویردیکی میدان .

آقاسیا [ت، ا] معروف برجنس آغاج .

(آقاسیا)

آقتارمق [ت، مص] برشیئی بریردن برقابدن دیگرینه نقل ایتمك || طامك کرمیدلرینی تجدید وتعمیر ایتمك .

آقتارمه = آقتارمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی . || امتعه‌نك قره‌یه ایندیرلمکسزین کمیدن کمی‌یه نقل اولنمسی .

آقتمق [ت ، مص] جریان ایتدیرمك ، اساله.

گوز یاشی آقتمق = آغلاتمق .

آقتمه = آقتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § آتلرك آلننده‌كی بیاض واوزونجه نشان.

آقتور [ج ، س] تیاترو اویونجیسی ، مؤنثی (آقتریس) در .

آقچه [ت ، س] كوموش پاره ، نقد ، پول .

كیسه آقچه = بشیوز غروش ،

آقچه تخته‌سی = اوزرنده پاره صایمغه مخصوص كنارلی تابله.

آقچه آرموٛد = لذیذ بر جنس صولو آرمود .

آقچیل [ت،ص] بیاضمسی، بیاضه مائل .

آقسامق [ت ، مص] طوپاللامق . § قیصه ، نقصان كلمك . § ایی كیتمه‌مك .

آقساق = [ت، ص] طوپال، اعرج ، لنك § موسیقی، شرقیده براصول .

آقساقلق = طوپاللق .

آقسیون [ج، س] (تجارت) شركت حصه سندی، سهم .

آقشام [ت، س] غروب شمس وقتی ، مسا، شبانگاه .

صباح آقشام = هرصباح، هرآقشام .

آقشام اوزری = كوندوزین كیچ وقت.

آقشامجی = كیجه‌لری ایركن یاتان || عیاش .

آقشاملاتمق = آقشامه قدر اویالامق .

آقشاملین = آقشام زمانی .

آقشاملامق = بتون كونی برایشده وبرمحلده كچیرمك .

آقصیرمق [ت،مص] (خاپشو) دیمك، عطس ایتمك .

آقمق [ت، مص] مایعك بولندیغی یردن آشاغی دوغری حركتی ، جریان ، سیلان . § قماشك تلی قاچمسی .

آغز صوٛیی آقمق = ایمرنمك .

نوٛر آقمق = پارلاق اولمق .

یاش آقمق = آغلامق .

آقمه = آقمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || شهاب .

آقندی } آقنتی } = بر جسم مایعك حركت متمادیه‌سی . || نهر ویا دكز صوینك برجهته دوغری جریانی .

آقنتی‌یه كوٛرك چكمك = اولمیه‌جق برایشله اوغراشمق ، بوش یره یورلمق .

آقوٛرده [ج ، س] آلات موسیقیه دوزنی .

آقین [ت ، س] تالان وچاپول ایچون دشمن ملكنه تجاوز .

آقین آقین = كروه كروه .

آقینجی = آقین ایدن .

آگاه ـ آگه [فا ، ص] واقف ، خبردار .

دل آگاه = متیقظ ، قلبی اویانیق .

آگاهی } آگهی } = آكاهلق ، وقوف .

آگدیرمق [ت ، مص] بر شیئی خاطره كتیرمك § مشبه بهی خاطره كتیره‌جك صورتده چوق بكزه‌مك .

آگسز ـ آگسزین [ت، س] بغتةً ، ارتجالاً ، بردن بره .

آپ آگسز } آپ آگسزین } = اصلا خاطرده یوغكن .

آگصیرمق [ت، مص] (آقصیرمق)ه مراجعت.

آكل [ع ، ص] ییجی ، ییین . اكل البشر، آكل الثمر، آكل الجراد، آكل السمك ، آكل اللحوم .

قرحهٔ آكله = [ع ، ص] ظهور ایتدیكی عضوی تدریجاً چوریده‌رك جرمنی ییودر برعلت .

آكلامق [ت، مص] عقل ایردیرمك ، درك ایتمك . § تحقیق ایتمك، اوكرنمك § حس ایتمك ، فرقنه وارمق . § بیلمك ، واقف وآكاه اولمق .

سوٛز آكلامق = فراستلی اولمق = متصف اولمق .

آكلایش = [س] عقل ایردیرمه ، ادراك ، فراست ، انتقال.

آكلایشلی = فراستلی ، ذكی ، فطین ، سریع الانتقال .

آكلمق [ت، مص] خاطره كتیرلمش اولمق ، قله آلنمق ، ذكر اولنمق .

آكیز [ت ، س] حصاددن صوكره ترلاده كوكه بیتشك اولدرق قالان صمان اوجلری .

آل [فا ، ص] قیرمزی قویو ویا پارلاق پنبه .

آللی پوللی = قیرمزی ایله صیرمه وسائره ایله قاریشیق شی .

آل [ع ، مص] اهل، اولاد ، عائله ، اقربا .

آل عبا = سیدالثقلین علیه الصلاة والسلام افندیمز حضرتلرینك عائلهٔ مقدسه‌لری ـ كه : حضرت پیغمبر علیه السلام ایله جناب علی المرتضی رضی الله تعالی عنه ، فاطمه رضی الله تعالی عنها ، وحسن، حسین رضی الله تعالی عنهما حضراتیدر .

آلاء [ع، س] ج : (آلی) نعمتلر .

آلابانده [ج، س] (بحریه) (Alabanda) كمینك یانلرینك ایچ سطحی (« بوردا » مقابلی) . § شدتلی تعذیر و تكدیر .

آلابانده ایتمك = كمینك دومنی تام صانجاغه ویا اسكله‌یه باصمق .

اورصه آلابانده ترامولَه = كمینك پرووا‌سنی روزكارك اسدیكی جهتدن طوغری چویره‌رك استقامت سیرینی تبدیل ایتمك ایچون یاپیلان مانوره .

آلات [ع، ص] ج : (آلت)

آلات زوالیه = (ریاضیه) برمستویٔ شاقولی و بالخاصه نصف النهار مستویسی اوزرنده‌كی كواكبی رصد ایتمكه مخصوص وسائط فنیه ـ كه : باشلوجه‌لری : (نصف النهار دوربینی) ، (دائرهٔ جداری) (دائرهٔ زوالیه) در .

آلات هندسیه = (هندسه) عملیات هندسیه‌ده مستعمل اولان آلتلردر .

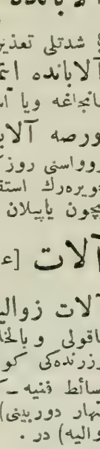
(پركار)

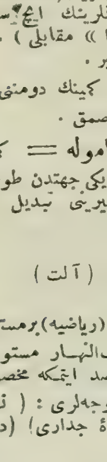
(قورشون قلملی پركار)

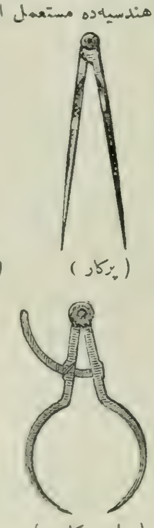
(چاپ پركاری)

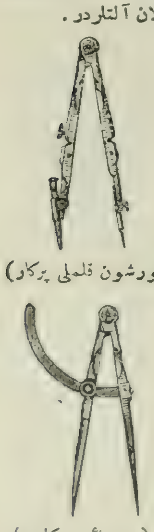
(ویع دائره پركاری)

(اختصار پرکاری)

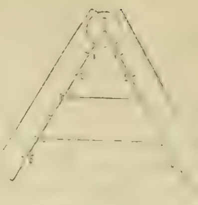

(تناسب پرکاری)

(سورمه پرکار)

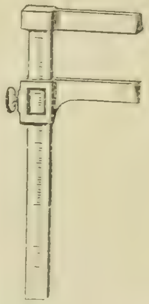

(مترآوانمه پرکاری)

(اوچ جتلی پرکار)

آلاجق - آله‌جق [ت، ص] مدیون ذمتنده اولان مطلوب، ویره‌جك مقابلی || صاتلمش برمالك بدلی .

آلاجقلی = برینك ذمتنده مطلوبی اولان کیمسه، داین، مقرض.

آلاجه [ت، ص] قاریشیق رنکلی، رنك رنك § برنوع طوقومه .

آلاجه قراکاق = اقشامدن صوکره‌کی و شفقدن اولکی یاری قراکاق .

آلاجه‌لی = رنکا رنك.

آلاجه‌لی بولاجه‌لی = طبع سلیمك خوشلانمیه‌جغی صورتده بربرینه مباین، مختلف رنکلی شیئك حالی .

آلاجه‌لانمق = رنك رنك اولمق || آلارمق .

آلارغا - آلارغه [ج، -] انکین، اچیق دکز . § (بحریه) آچیق .

آلارغه‌یه چیقمق = (بحریه) ساحلدن جیلمق .

آلازلامق [ت، مص] آلوده قیزارتمق || قیزغین دمیرله یاقمق، اوتوله‌مك .

آلاف [ت، س] جمع: (الف) بیکلر.

آلافرانغه [ج، ص] فرنکلرك اطوار وعادتنه متعلق، موافق ولان: الافرانغه سفره، آلافرانغه تقویم .

آلام [ع، س] جمع: (الم) .

آلاو - آلو [ف، س] آتشدن چیقان یالین، شعله، لهیب.

آلولندیرمك = یالین چیقارمق || شدتلندیرمك .

آلولنمك = یالین پیدا ایتمك، شعله‌لنمك || شدتلنمك .

آلای [ت، س] سواریده بش بلوکدن، پیاده‌ده درت طابوردن مرکب قوهٔ عسکریه § موکب رسمی کروه، غلبه‌لك § استهزا .

آلای آلای ⎫
بر آلای ⎭ = بر چوق .

آلای امامی = برآلای عسکره امامت وظیفه‌سنی ایفا ایدن صارقلی ضابط .

آلای امینی = قول اغاسندن یوقاری، بیکباشیدن آشاغی بر رتبهٔ عسکریه‌که الای کاتبلرینه مخرجدر .

آلای بکی = ژاندارمه میرالایی .

آلای کاتبی = بر الایك امورتحریریه و حسابیه‌سنی ایفا ایدن ضابط .

میرالای = آلایك قوماندانی.

آلای کچیرمك = دالغین بولنمق .

آلایجی = مستهزی ،

آلایلی = دبدبه‌لی || نفرلکدن یتشمه ضابط .

آلایش [فا، س] کوستریش .

آلب [ت، ص] یکیت، بهادر، شجیع، پهلوان، قهرمان .

آلبورا - آلبوره (بحریه) سر - نلرك دیرکاردن آشاغی آلنمسی ویوقاریه قالدیرلمسی [سفائن حربیه‌ده قوتطره ویاپا فتفو سرنلری غروب شمسله برابر آلبورا ایدیلورلر .]

آلبوم {Album=Albomm} فطو- غرافی رسملرینی ویاسائر تصاویر و اشکالی حاوی جزودان .

آلت [ت، س] اوست مقابلی ، زیر، تحت § آرقه کیری، صوك .

آلت آلته = بربرینك آلتنه کلك .

آلت ایتمك = غالب کلك .

آلتلی اوستلی = تحتانی ، فوقانی .

ال آلتندن = کیزلیدن .

بیق آلتی = استهزا .

حصیر آلتی، مندر آلتی = اهمال ، عدم اجرا .

آیاق آلتی = یول اوستی ، روزکار اوغراغی .

صمان آلتی = حیله، دسیسه .

قهوه آلتی = صباح‌قهوه‌سیله برابر یئیلن خفیف یمك .

آلت [ع، س] بر ایش ایشلمکده ویا بر صنعت‌اجراسنده استعمال‌ایدیلان شی ، ادوات ، آوادانلق . جمعی (آلات) در § سبب، وسیله، وسائط .

آلت جراحیه = جراحلرك جریحه یار- مق ایچون استعمال ایتدکلری طاقم .

آلتون [ت، س] {اصلی قزیل معناسنه اولان (آل‌طـون) در، } ثقلت اضافیه‌سی (۱۹,۲۵) دن عبارت معروف ذی‌قیمت معدن، ذهب ، زر .

آلتون آقچه = لیرا ، دینار .

آلتون باباسی = زنکین، مالدار.

آلتون اوتی = اکرتی اوتی نوعندن برنبات .

آلتون‌صوبی = یالدیز .

آلتونی = آلتون رنکنده اولان، آلتونه منسوب . (غلطدر)

آلتون طوپی = پك کوزل وکراه چوجق .

آلتی [ت، عد] بش‌ایله یدی آره‌سنده‌کی صایی. {٦} ست، سته ، شش.

آلتیده بر = سدس . $\frac{1}{6}$

آلتی اوقه = چوجقلر آره‌سنده جاری بر نوع اویون، که بزیقجیلق ایدنلر حقنده جزا اوله‌رق یاپیلور .

آلتی پارمق = النده فضله بر پارمغی اولان § بیوك پالاموط بالغی.

آلچاق - آلچق [ت، ص] یوکسك مقابلی، دون،پست § قیصه .

آلچاجق ⎫
آلچارق ⎭ = پك یوکسك اولمیان.

آچالمق = اكلك، تنزل ايتمك || تذلل ايلمك .

آچى [ت، س] جبس دنيلان طاش، كه كاركير ابنيه‌ده خرج مقامنده قوللانيلور .

آچيلامق = آچى ايله ياپشديرمق، آچى سورمك .

آلداتمق [ت، مص] حيله و دسيسه ايله ذهننى چلمك، اغفال، اويون ايتمك || سوزنده ، عهدنده طورمامق § يالان سويلمك .

آلداتيجى = اغفال ايدن، كاذب .

آلدانج = حيله ، اويون ، دك .

آلدانمق = حيله وخدعه ياپيلمق . || يا كاش دوشونمك .

آلدانمه / آلدانيش [ت، س] آلدانمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى.

آلديرمق [ت، مص] المغه سوق ايتمك . § بالواسطه المق § اشترا ايتمك . § صيغديرمق ، استيعاب ايتديرمك . § اهميت ويرمك .

آلسته [ج، س] { Allesta } حاضر، مهيا .

آلفانژه [ج] (فن اسلحه) اكى واكرى بر نوع اسپانيول قليجى .

آلقيش [ت، س] ال چرپارق وبلند آواز ايله باغره‌رق ايديلان تحسين .

آلقيشلامق = ال چرپارق وبلند آواز ايله باغره‌رق تقدير وتحسين ايتمك .

آلقيشلامه = آلقيشلامق ماده‌سندن مصدر تخفيفى . آلقيشلايش .

آلگون - آلگونه [فا، س] قادينلرك يوزلرينه سوردكارى پنبه دوزكون .

آللاق [ت، ص] حيله‌كار، مزور، دوباره‌جى § سوزنده طورماز، دونك .

آللاق بوللاق = قارمه قاريشيق ، زيروزبر .

آللق [ت، س] قرمزيلق، حمرت .

آلمان [س] آلمانيالى .

آلمق [ت، مص] ال ايله طوتوب كوتورمك ، اخذ ، قبض ايتمك § قبول ايتمك ، تسلم ايلمك . § برابر كوتورمك § تحصيل ايتمك § ضبط ايتمك ، اله كچيرمك § استيعاب ايتمك .

آتش آلمق = حدت ايتمك .

انكسار آلمق = بد دعايه مظهر اولمق .

اودونج آلمق = بورج ايتمك، استقراض .

اولچو آلمق = برشيئك مقياسنى تعيين ايتمك .

امر آلمق = تلقى ايتمك .

جواب آلمق = مجاب اولمق || قطع اميد ايتمك .

سوز آلمق = وعد آلمق .

صولوق آلمق = تنفس ايتمك § استراحت .

كوكل آلمق = برينى تطييب ايله قلباً منتدار ايتمك .

يول آلمق = قطع مسافه ايتمك .

قيلدن نم آلمق = هر شيدن معنا چيقارمق .

بوينك اولچيسنى آلمق = كندى مقدار واعتبارينى آكلامق ، حدينى اوكرنمك .

بوينه آلمق / اوستنه آلمق = درعهده ايتمك ، اجراسنى وعد ايتمك .

صورت آلمق = استنساخ ايتمك ، عينى چيقارمق .

مسخره‌يه آلمق = استهزا ايتمك .

نظر اعتباره آلمق = اهميت ويرمك .

خبر آلمق = اوج آلمق § قوتنى صرف ايتمك ، تسكين اولمق .

آلن [ت، س] باشك اوك طرفنك اوست قسمى ، ناصيه ، جبين § هرشيئك اوك جهتى ، جبهه § يوز ، وجه .

آلنى آچيق = اوتانه‌جق برايشى اولميان عفيف ، ناموسلى .

آلنى آق = قباحتسز ، معصوم .

آلن ترى = مشقتلى وناموسكارانه سعى وعمل، عرق جبين .

آلن دريسى / آلن طمارى = حيا .

آلن قاريشلامق = حصولى مستحيل اموره تشبث ايدنلره تعريض مقامنده مستعمل تعبير عاميانه‌در .

آلن يازيسى = مقدرات، قدر، قسمت .

آلنلى = واسع ناصيه‌لى || كستاخ .

آلنمق [ت، مص] اخذ وقبض اولنمق § ظنه دوشوب چابوق متأثر اولمق ، سوزى كندى اوستنه آلمق .

آلنغان = سويلنيلان سوزى كنديته عائد ظن ايدن انسان .

آلو [ت، س] آصلى : { آلاودر } پارلاق ومشتعل هوا ، لهيب ، يالين .

آلود [فا] بولاشمق معناسنه اولان (آلودن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف تركيبى حالنده قوللانيلير : خواب آلود = اويقويه طالمش ، مرحمت آلود = مرحمتلى .

آلودگى = آلوده‌لك.

آلوده = بولاشمش ، بولاشيق . § مستغرق .

آلورون [ج] (نباتات) بزورات نشائيه داخلنده بولنان مواد شبه زلاليه‌دن برى .

آليج [ت، س] يبانى اريك انواعندن برى .

آليش - آليم [ت، س] آلمه . § اشترا، مبايعه .

آليش ويريش = اخذ واعطا ، آليم صاتم .

آليشديرمق [ت، مص] الفت ايتديرمك ، مأنوس ايتمك.

آليشقان = آليشمش ، مألوف .

آليشمق = الفت ، عادت ايتمك || تأنيس ايدلمك .

آليق [ت، ص] چاليق، مجذوب .

آليقلق = مجذوبلق .

آليقومق [ت، مص] طوتمق، كيرى براقمق ، تعويق وتأخير ايتمك § صاقلامق ، محافظه ايتمك .

آليويرمك [ت، مص] هان آلوب كچمك § عجلة صاتون آلمق .

آماج [فا، س] نشان تخته‌سى، هدف .

آماجگاه / آماجگه = هدفك بولنديغى محل .

آماده [فا، ص] حاضر، مهيا .

آمادگى = آماده‌لك .

آمال [ع، س] جمع : (امل) . اميدلر .

آمد [فا، س] كلمك معناسنه اولان (آمدن) مصدرندن مشتقدر . كايش ، كلمه .

آمد ورفت = كاوب كيتمه .

آمدوشد ـ آمد شد = واروب كلمه ، اياب وذهاب .

آمدجی } آمدی } = مجلس مخصوص وكلا باشكاتبی .

آمِرْ [ع ، ص] امر ايديجی ، بيوريجی مأمورك مافوقی § رئيس .

آمرانه = آمره ياقيشه‌جق صورتده .

آمِرزِشْ [فا ، س] عفو ، مغفرت .

آمرزكار = عفو و مغفرت ايديجی = باغشلاييجی .

آمرزكاری = باغشلاييجيلق .

آمِن [ع،ص] يوركنده قورقو اولميان ،

آمناً = [ح] امين وصاغلام اوله‌رق ، كمال امنيتله : آمناً وسالماً .

آمَنّا [ح ، فع] (ايناندق ، تصديق ايدرز) مقامنده ماضی نفس متكلم مع الغيردر .

آمۆرتيسمان { Amortissement } سنه بسنه بر مقدار مبلغ تأديه ايتمك صورتيله بردينك مقسطاً وتدريجاً امحاسی ديمكدر : اطفای دين § بر مدت معينه ايله عقد اولنان استقراضده رأس المالك سنوی تأديه ايديله‌جك فائضندن باشقه اطفای دين ايچون رأس الماله محسوباً اعطا اولنان مبلغ .

آمۆز [فا] اوكرتمك معناسنه اولان (آموختن) مصدرندن مشتقدر . دائما تركيبله مستعملدر : حكمت آموز = حكمت اوكرديجی ، ادب آموز = ادب اوكره‌ديجی .

آمۆنياق [ج ، س] { Amoniaque } نشادر روحی ـ كه : برقسم آزوت اوچ قسم مولد المادن مركبدر . طيار وغايت كسكين ونفس طيقاييجی وجلده تماس ايتدكده ياقيجی برمايعدر .

آميرال [ج ، س] { Amirale } عربجه (امير الماء) نك محرفيدر . بحريه قوماندانی .

آميراللق = قوماندانلق .

آميختن [فا] قاريشمش ، قارشديرلمش .

آميز [فا] قاريشمق معناسنه اولان (آميختن) مصدرندن مشتقدر . وصف تركيبی حالنده قوللانيلير : حكمت آميز = حكمتله قاريشيق .

آميزش = قاريشمه ، برلشمه ، امتزاج ، ائتلاف ، معاشرت .

حسن آميزش = حسن معاشرت .

آمين [ع ، فع] يارب قبول ايله ، قبول اولسون ، تمنيسنی شامر

آمين خوان = آمين ديان .

آن [فا ، س] كوزللك جاذبه‌سی : حسن وآن .

آن [ع ، س] لحظه ، دم ، زمانك قابل تقسيم اولميان جزئی .

الآن = شمدی || حالا . || (ماكنهٔ رياضی) برقوتك بومسافه ايله حاصل ضربی .

آن عطالت = (ماكنهٔ رياضی) برمحوراطرافنده حركت دوريه اجرا ايتمكده بولنان جملهٔ ماديه‌ده هر نقطه‌نك جوهريله محوره اولان مسافه‌نك حاصل ضربی .

آناً فآناً } آن بآن } = كيتدكجه ، تدريجاً .

آنا [ت ، س] شخص آخر توليد ايدن قادين ، والده ، مادر . § محترم قادين .

آنا بابا = والدين .

سوت آنا = مرضعه .

قاين آنا = زوجيندن بهرينه نسبتله ديكرينك والده‌سی .

بيوك آنا = پدرويا والده‌نك والده‌سی .

آنا ديرك = (بحريه) « پروا » ، «غراندی» ، « ميزانه » ناميله معروف ولان وكمينك باش ، اورته ، قيچ طرفنده برقاچ اوچ بيوك ديركدن ـ كه : بربرينه ربط ايدلمش پارچه‌دن مركبدر ـ هربرينك الك آلتنده اولوب سفينه‌يه مربوط بولنان پارچه‌سيدر .

آناج [ت ، ص] دفعاتله ياوری توليد ايدوب قارتلامش (قاز ، هندی ، وسائره) § قورناز ، اوسته ،

آناجلامق = بر ايشده مدت مديده استخدام اولنمه نتيجه‌سی اوله‌رق قورنازلشمه ، اوسته اولمه .

آناختار [ج ، س] كليد آچه‌جق معروف آلت . مفتاح § واسطهٔ حل وكشاد .

(ساعت آناختاری)

(قپو آناختاری)

(بيوك ساعت آناختاری)

(قاصه آناختاری)

(موصلق آناختاری)

(جراحلقده مستعمل برنوع آناختار)

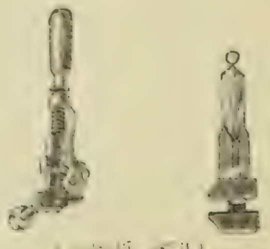
(انكير آناختاری)

(ماكنه آناختاری)

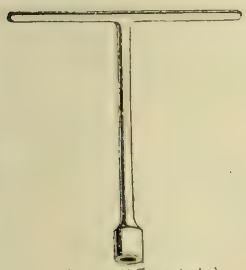
(باصارنه آناختاری)

آناصون [ج' س] رازيانهٔ رومی دنيلن قوقولی تخم معروف ـ كه اتمكه وچوركه وبعض مسكراته قونيلور.

(آناصون)

آنافور [ج' س] دكزده' نهرده آقندينك يانده ويا آلتنده عكسنه اولەرق آقان صو . آقندی مقابلی.

آناناس [ت] اقاليم حارەده يتيشن بر آغاج؛ كه ثمره‌سی غايت لذيذ و رايحه‌دار اولديغندن عصاره ـ سندن شروب اعمال اولنور. آناناس شروبی

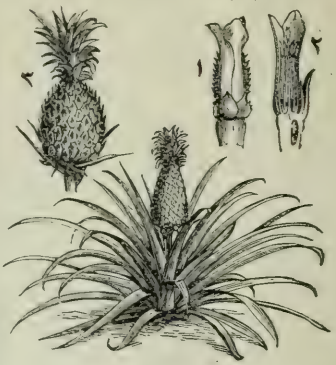

(آناناس)

١ — چيچك
٢ — چيچك مقطعی
٣ — چيچك ميوه‌سی

آنتيقه [ج' س' ص] { Antiqu } اسكی زماندن قالمه آثاردن هيكل' سكه' و سائره § ناديده' مقبول § غريب' عجيب .

آنتيموان [ج' س] { Antimoine } اجسام بسيطه‌دن برمعدن‌دركه: قورشون ايله قاريشيق اولەرق طباعت حروفنك اذابەسنده مستعمل ورنكی: بارلاق' بياض وكوشه مشابهدر .

آنجق [ت' د] تك' يالكز' ساده مجرد' محضا. § طاره طار' كوچ حال ايله. § لكن' فقط' اما . § تمامی تمامنه.

آنجلين [ت' د] اوقدر' اومرتبه {بونجلين كبی بوده همان حال متروكيته كلمكده‌در . }

آند [ت' س] يمين' قسم. § آداق' نذر' عهد.

آندلی == يمينلی .

آندلاشمق == بربريله يمينلشمك' عهدلشمك .

آندز - آنديز [ت' س] شهركنارنده اولان چاليلق.

آنديز اوتی == شام زنجبيلی دنيلان نبات طبی .

آنِسَه [ع' ص] كوزل خويلی قادين .

آنسزين [ت' د] ☞ { آكسزين } .

آنغاريه - آنغريه [ج' س] بلااجرت كوردير يلان ايش' سخره § اهميت ويرمكسزين .

آنِفْ [و] حاله مقارن زمان ماضی .

آنفاً == آز يوقاريده ' دمينجك .

آنف البيان == شمدی بيان اولنان .

آنف الذكر == شمدی ذكر اولنان .

آنك [ت ' اسم اشارت] ضمير شخصينك اوچنجيسی اولان (او) نك مضاف اليه حالی .

آنونيم [ج' ص] { Anonyme } اسمسز' اسمی بللی اولميان .

آنونيم شركت == كيمسه‌نك نامنه اولميه‌رق حصه‌دارانك جمله‌سنه عائد اولان شركت .

آو [ت' س] قره‌ده وحشی ويا مأكول حيوان ويا قوش اورمق ، دكزده ، كولده ، نهرده بالق طوتمق . § اله كچن شی ، طعمه ، غنيمت .

آو كوپكی == زاغار و تازی كبی آو اولامغه آليشيق كوپك .

آوهوايی == پوصلق ، قارلی هوا .

آوجی == شكار ايله مشغول اولان .

آوادانلق [ت ، س] صنعتكارك آلات وادواتی، اكثرينه مرانغوز طاقمی .

آواره [فا' ص] سرسری ' بوش كزن .

آوارا ايتمك == (بحريه) ساحلدن و يا اسكله‌دن آچمق .

آوارەلك == سرسريلك ، عطالت .

آواريه [ج ، س] { Avarie } (حقوق) تهلكه‌يه اوغرايان كمی وحموله‌سنه مترتب خسار وبوبابده وقوعبولان مصارف .

آواز [فا ، س] سس ' صدا § ندا جنس وشهرت .

آوازه == شدتلی سس .

آواناق [ت ' ص] چابوق آلدانير ' آليق' صافدرون .

آووتمق [ت ' مص] اكلندروب اويالامق ' § تأخير وتعويق ايله آلداتمق § اغفال ايتمك § صاومق .

آوچ [ت ' س] ال آياسيله پارمقلرك ايچی مجموعی' كف' مشت § آوجك استيعاب ايتديكی مقدار .

آوچ آوچ == بول بول .

آوچ آچمق == ديلنمك ' تسأل .

آوجنی يالامق == محروم قالمق .

الده آوجده اولمامق == ضرورت ' فقر .

بر آوچ == براز شی .

آوچلامق == آوچك ايچنه آلمق ' قاورمق § قاپمق .

آور [فا] كتيرمك معناسنه اولان (آوردن) مصدرندن امر حاضر اولوب تركيبله قوللانيلير : جنك آور = جسور' جری . پيام آور = خبر كتيريجی' تعب آور = يورغونلق ويريجی .

آورده == كتيرلمش .

« آوردهٔ آغوش ايده‌بيلسه‌م كمر آسا »

آووُرت - آورد [ت ' س] يناغك بوش يری .

آوورت ايتمك == تكبر' انفعال كوسترمك .

آوروپا [ج] لغتجهٔ اعلامده (اوروپا) اسمنه مراجعت بيوريله .

آوستراليا [ج] لغتجهٔ اعلامده (اوستراليا) اسمنه مراجعت بيوريله .

آوغين [ت' س] ديوار ديبنده صو كچمكه مخصوص دليك .

آولاق [ت ' ص] آو محلی ' تخجيرگاه .

آولامق [ت' مص] صيد وشكار ايتمك' اصطياد .

آولانمق == آو ايدلمك || آو ايتمك ' صيد و شكار ايلمك .

آونك [فا ـ س] باش آشاغی صارقان شی، هونك § ایپه کچیرلمش اصق: انجیر، کستانه، اوزوم: انجیر آونکی، اوزوم آونکی.

آووقات {Advocatus}={Avocat} دعوی وکیلی، طرفین مخاصمیندن برینك نامنه حضور محکمه‌ده دعوی اقامه‌سنه حائز وکالت اولان ذات § چکه‌لی، جربزه‌لی.

آووقاتلق = دعوی وکیلنك حال وصفت و صنعتی.

آویخته [فا ـ ص] (آویختن) مصدرندن مشتقدر. آصلمش، اصیلاق.

آویز [فا ـ ص] (آویختن) مصدرندن مشتقدر. ترکیبه قوللانیلور آصیلان

دل آویز = کوکل جذب ایدن، کوکاك مربوط بولندیغی محل.

آویزه [فا ـ س] بللوردن معمول شمعدانلری حاوی اولان آصق، طاواندن آصیلی لامبه و موم.

(آویزه)

آه بتون ابنای بشر آراسنده مشترك اولان بولفظ یأس، امید، ندامت، تحسر وقتلرنده ایراد اولنور بر اداتدر.

آها [ت، د] ها : ایشته، آل.

آهار [فا] کاغدی مجلا ایتمك ایچون سوریلان مایع که: اکثریا نشاسته، شاب، یومورطه آقندن مرکبدر.

آهسته = یاواش، غیر، عجله‌سزلك. تیز مقابلی.

آهستگی = آهسته‌لك.

آهسته آهسته = یواش یواش.

آهن [فا ـ ص] دمیر (تیمور) حدید.

آهن‌ربا [فا] مقناطیس.

آهنك [فا ـ س] مقصد، نیت § دوزن، اصوات آره‌سنده توافق؛ مقام § چالغی طاقمنك اجرا ایتدیکی تقسیم پیشروی § چالغی، اکلنجه، § اصوات § الوان و سائره‌سنده موافقت.

آهنی ـ آهنین [فا، ص] دمیردن معمول، دمیره متعلق § قاتی، سرت.

پنجهٔ آهنین = کوجلی قوتلی، زورلی.

صفوف آهنین = مسلح عسکر صفلری.

عفریت آهنین = شمندوفردن کنایه‌در.

کشتیٔ آهنین = زرهلی.

آهنین جان = قوتلی، طیانقلی.

آهنین دل = دمیر یورکلی.

آهو [فا ـ س] جیلان، غزال : § دلبر، محبوب.

آهوی فلك = کونش.

چشم آهو = ایری و کوزل یوزلی.

(آهو ـ جیلان)

آهوان [فا] جـ : (آهو). جیلانلر.

آهوانه = آهوجه، آهوجه‌سنه.

آهودودو [ت، س] قرمزی اغاج چیلکی.

آی [ت، د] ادات حیرت و تحاشی § ادات تأثر § ادات ندا.

آی [ت، س] پیك آرض، قمر، ماه § قمرك کرهٔ ارض اطرافنده بردوو کامل اجرا ایتمسی مدتی : شهور قمریه § شکل هلالی.

آی باشی = آیك برنجی کونی.

آی آیدینلغی ویا آی ایشیغی = مهتاب.

آی دده = اوفاق چوجقلرك قمره ویردکلری اسم.

آی چیچکی = چیچکلری کونشه دوغری دونن اوزون صاپلی معروف نبات که؛ بوکا (کون چیچکی) دخی دینور.

آی طوتلمق = خسوف.

اوچ آیلر = رجب شریف، شعبان معظم، رمضان مبارك.

آی پارچه‌سی = پك کوزل چهره، شخص.

آیا [ت، س] پارمقلر داخل اولمقسزین الك ویا آیاغك ایچ یوزی : کدی آیاسی، کوپك آیاسی = برنوع نبات.

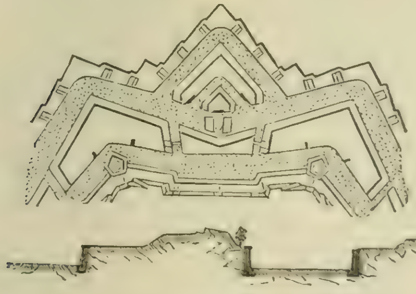

(آی طابیه)

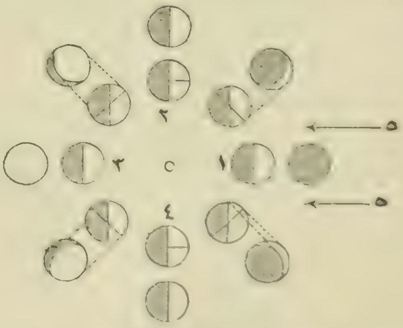

١ — محاق یاخود اجتماع — ٢ تربیع اول ٣ — بدر.
٤ — تربیع ثانی ٥ — کونشك استقامتی.

آی طابیه == استحکامات جسیمه وخفیفه‌دن شکلده کوستریلان اوضاع واشکالده‌کی طابیه‌لره دینور .

(آن چیچکی)

١ — مرکزده‌کی چیچك .
٢ — اطرافده‌کی چیچك .
٣ — میوه‌سی .
٤ — دانه‌سی .

آیا [فا] ☚ { عجبا } .

آیات [ع ، س] جمع : (آیت) آیتلر ، نشانلر .

آیارمق - آیارتمق [ت ، مص] دوغری یولدن آزدیرمق § بر ینك معیتنده‌کی آشجی ویا ایشاغی اطماع ایله کندی یانه آلمق .

آیارتلمق == قاندیریلوب آزدیرلمق ، صاپدیرلمق .

آیاز [ت، س] قیشین آچیق هوالی مهتابلی کیجه‌لرده حکم سورن قوری صوغوق § قیشین هوانك بلوطدن عاری اولمسی .

آیازلانمق == آیازده اوشوتمك .

آیازلامق == آیازده اوشومك § بیهوده بکله‌مك .

آیاق [ت] انسان وحیوانك یورومسنه خادم عضو ، رجل ، قدم ، پای . § بعض اثاث بیتیه‌نك باصامغی ، قاعده‌سی .

آیاق آلتی == ممر ، ازدحامکاه ، غلبه‌لك .

آیاق باغی == مانع ، انکل .

آیاق پاتردیسی == جعلی کورلتی .

آیاق تری == اجرت قدمیه .

آیاق طاقمی == اسافل ناس .

آیاق قابی == چورابدن ماعدا آیاغه کییله‌جك شی - که : انواع مختلفه‌سی واردر .

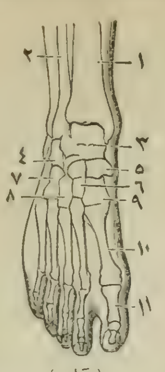

(آیاق)

١ — عظم قصبه .
٢ — عظم شظیه .
٣ — عظم کعب [طوپوق کمیکی]
٤ — عظم عقب [اوکجه]
٥ — عظم زورقی .
٦ — برنجی عظم مخروطی الشکل .
٧ — ایکنجی عظم « «
٨ — اوچنجی عظم « «
٩ — عظم نردی .
١٠ — عظم مشط القدم .
١١ — عظم السلام .

آیاق یولی == خلا ، ممشا .

ساج آیاغی == ساج و تنجره آلتنه قونمغه مخصوص . اوچ آیاقلی دمیر آلت .

آیت - آیة [ع] علامت ، نشانه ، اثر ، اماره .

آیدین [ت] روشن ، ضیادار § آچیق ، آشکار .

کوزیکز آیدین == تبریك ایدرم — دیمکدر .

آیدینلق == آی ایشیغی ، مهتاب § روشنائی § ضیادار ، منور محل ، (قراکالغك ضدی)

آیران [ت] یاییقده دوکیلوب یاغی آلنمش قازه ئینی حاوی مایع ، صولی یغورت .

آیرانلغی شیشمك == کبرلنمك ، بیترلانمق .

آیرمق [ت] تفریق وافراز § بولمك ، تقسیم ایتمك § سچمك § انفکاك ایتدیرمك .

آیرلق == تفریق اولنمق § جدا دوشمك § بولنمك ، تقسیم اولنمق § سچلمك § آره‌لری فصل اولنمق § انفصال ، انفکاك .

آیرتلامق == تفریق و تمییز ایتمك § سچمك ، انتخاب ایتمك .

پرنجك طاشنی آیرتلامق == مشکل ایشك ایچندن چیقمق .

آیری [ت] بشقه ، غیری § مستقل ، کندی باشنه § منفصل ، آره‌لقلی ، منقطع .

آیری آیری == باشقه باشقه .

آیریلق == فرقت ، مفارقت ، هجران .

آیریق [ت، س] چایر اوتی انواعندن بر نبات .

(قوندره)

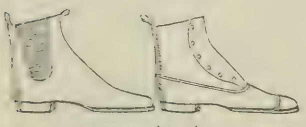
(بوطین)

(قادین اسقارپینی)

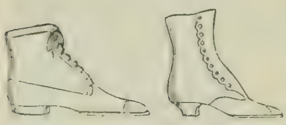
(بوط)

(چیزمه)

(اسقارپین)

(لاستیك)

آيغير [ت، س] اركك آت، طاملق آت.

دكز آيغيرى = (Hippopotame) آفريقا نهرلرينك كنارنده بولنوب همقره‌ده بمجدد صوده يشايان عظيم الجثه بر حيوان، فرس الماء، جاموس بحرى.

آيقلامق [ت] (آيرتلاتمق) ك غلطى ايسه‌ده لسانمزده بوكله صحيحنه غلبه چالمشدر.

آيق [ت، ص] كنديسنه كلمش، عقلى باشنده.

آيلاق [ت، ص] ايشده اوليان، بوش كزن.

آيلاقجى = بوشده اولوب موقت ايشلرده استخدام ايديلن، كونده‌لكجى، رنجبر.

آيلق [ت، س] شهريه، ماهيانه، معاش § آيده بر آلنان مخصصات.

آيلقلى = آيده بركره اجرت آلان.

آيلمق = بكردن قورتلمق § عقلى باشنه كلمك.

آينده [فا، ص] كليجى، كلن، كيدن.

خوش آينده = كليشى كوزل.

آيوا [ت، س] النادن بيوك، صارى رنكلى و آغزى بوروشديريجى، مايخوشجه ميوه‌كه رچل، وطاتليسى اولور.

آيواتويى = آنا تويى، اوبار.

آيين [فا، س] رسم، عادت.

شهرآيين = شنلك، دونما، سرور.

آينه ـ آيينه [فا، س] كوزكو، مرآت، معروف لوحهٔ صافكه: كنديسنده عكوس صور كوريلور.

(آينه)

آينهٔ اسكندر = ارسطو طرفندن يابلوب اسكندريه‌ده يوكسك بر قله وضع اولندغى روايت ايديلن مشهور آينه‌كه: كويا اسكندر رومى بونك ايچنه باقه‌رق يوز ميل اوزاقدن كلن اعداسنى كورور ايمش.

آيينه‌دار / آينه‌دار = آينه طوتان، بربر.

آيى [ت، س] دب، خرس دنيلان معروف بيوك وتربيه‌يه مستعد حيوان.

آيى باليغى = حيوانات بحريه‌دن برى. [بالغه‌ده باق].

آيى پنچه‌سى = كف الدب.

آيى قولاغى = شقايق.

همزهٔ مفتوحه

أئمّه [ع، س] جـ : امام.

ائمهٔ اربعه = (تر) مذاهب اربعه امام‌لرى [ابو حنيفه، شافعى، مالك بن انس، احمد بن حنبل حضراتى].

أب [ع، س] بابا، پدر، والد.

اب مشفق = شفقتلى پدر. || خليفهٔ اسلام حضرتلرى.

لاب = بر بابادن،

أبابيل [ع، س] طاغ قيرلانغجى دنيلان قوش. [بو كلمه: جمع بى مفرددر]

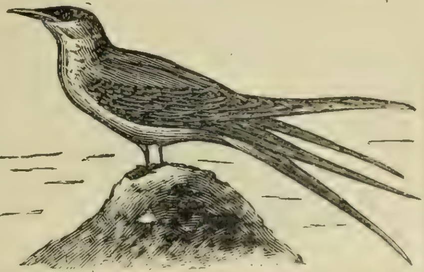

(آبابيل)

أباطيل [ع، ص] جـ : (ابطوله) بيهوده شيلر. [مفردى غيرمستعملدر.]

أباعد [ع، ص] جـ : [ابعد] اوزاقدن خصم اولانلر : اقارب و اباعد:

اباعن جد = بابادن، دده‌دن.

أبالسه [ع] و :

أباليس [ع، س] جـ : [ابلس] شيطانلر.

أبتر [ع، ص] قويروقسز، قويروغى كسيك، ذريتى قليان، فائده‌سز : امر ابتر.

أبجد [ع] حروف هجاء عربيه‌يى جامع اولمق اوزره ترتيب ايديلن الفاظ معروفه‌نك برنجيسيدر؛

الفاظ مذكوره شونلردر : ابجد، هوز، حطى، كلمن، سعفص، قرشت، ثخذ، ضظغلاً در.

سريانى، عبرانى لسانلريله السنهٔ ساميهٔ سائره‌نك كافه‌سنده حتى لاتين ويونان لسانلرنده بيله حروف هجا ترتيباتى ـ پك جزئى بر اختلافدن صرف نظر ـ همان (ابجد) حروفنك ترتيباتنه موافقدر.

ابجد حسابى = الفاظ مسروده‌يى تشكيل ايدن حروفاتك منظوم تاريخلرده مستعمل كميت رياضيه‌سى.

ا، ء = ١	ك = ١٠	ش = ٣٠٠
ب = ٢	ل = ٢٠	ت = ٤٠٠
ج = ٣	م = ٣٠	ث = ٥٠٠
د = ٤	ن = ٤٠	خ = ٦٠٠
ه = ٥	س = ٦٠	ذ = ٧٠٠
و = ٦	ع = ٧٠	ض = ٨٠٠
ز = ٧	ف = ٨٠	ظ = ٩٠٠
ح = ٨	ص = ٩٠	غ = ١٠٠٠
ط = ٩	ق = ١٠٠	
ى = ١٠	ر = ٢٠٠	

ابجد خوان = هنوز ابجد اوقويان، اوقومغه يكى باشلايان.

أبحاث [ع، س] جـ : (بحث). بحثلر.

أبحار [ع، س] جـ: (بحر)، بحرلر، دكزلر.

أبخر [ع، ص] اغزى قنا قوقان آدم.

أبخره [ع، س] جـ : (بخار): ابخرهٔ متكاثفه.

أبخل [ع، ص] دها الك، پك خسيس.

أبد [ع، ص] مستقبلده معتبر صوكى اولميان ازمنه. (ازل)ك ضدى.

الى الابد = الى غير النهايه.

ابدالآباد = هيچ بر وقت، اصلا.

من الازل الى الابد = ماضى ومستقبلده ابتدا وانتهاسى غير متصور ازمنه.

ابداً ـ ابدا = اصلا، هيچ بر وقت.

أبدال [ع، ص] علائق كونيه‌دن آزاده آدم. [آبدال ه باق]

أبدان [ع] جـ : (بدن).

أَبْدَعْ [غ ، ص] دها ، پك بدیع ، كوزل ، احسن .

أَبَدِىّ [ع ، ص] ابده منسوب ، زوالسز .

ابدى الخفاء == (قوزموغرافیا) بر موقعك دائما افقى تحتنده بولنه‌رق وموقعدن اصلا رؤيت اولنمیان كواكب .
§ اصطلاحات صوفیه‌جه قصور واقعى حسبیله سالكك مرتبه‌سندن سقوطى .

ابدى الظهور == (قوزموغرافیا) بر محلك افقنه نظراً اصلا غروب ایتمیان كواكب .

ابدیاً == ابدى اوله‌رق ، ابدى اولمق اوزره ، الى الابد .

أَبَدِیَّتْ [ع] ابدیلك ، جاودانى .

أَبْرْ [فا] بولوط ، سحاب ، ابر بهار .

أَبْرَارْ [ع] (بر) ك جمعى . اصحاب حمیت وفضیلت ، ارباب خیرات وحسنات كریم اولانلر .

شش ابرار == ابوبكر ، عمر ، عثمان ، على ، حسن ، حسین رضى الله تعالى عنهم حضراتى . ابرار امت .

أَبْرَدْ [ع] پك ، دها صغوق . مقامه مناسب اولمیان سوز .

أَبْرَشْ [ع] لون اصلیسنه مخالف اوله‌رق آلاجه بنكلرى اولان سیسلى آت {لسان عوامده (آبراش) دنیلور .}

أَبْرَصْ [ع] (برص) علتنه اوغرایان ، وجودنده یریر بیاض لكه‌لر پیدا اولان آدم .

أَبْرُو [فا] قاش ، حاجب عین § جزء ودفتر قابى یاپمق ایچون قوللانیلان رنكلى ویا خاره‌لى كاغد .

أَبْرُوانْ [فا] جمع (ابرو) .

ابرولامق [ت] مرمركبى خاره‌لى وطمارلى اوله‌رق بویامق .

أَبْرِیشَمْ [فا] بوكلش ایپك . [تركجه‌ده همزه‌نك و شینك كسریله مستعملدر .]

أَبْصَارْ [ع] جمع : (بصر) : فاعتبروا یا اولى الابصار .

أَبْطَالْ [ع] (بطال) ك جمعى . جنكجى ، شجیع .

أَبْعَادْ [ع] جمع : (بعد) . مسافه‌لر .

ابعاد اربعه == (ریاضیه) عصر حاضر مشاهیر ریاضیونندن بعضلرینك : « بر جسمك تبدیل مكان ایتمسیله زوایا واضلاعى بیننده‌كى مناسباتك ثابت قاله‌یه‌جغندن » بحثله (ابعاد ثلثه) یه علاوةً تصور ایتدكلرى دردنجى بر بعد نظرى .

ابعاد ثلثه == (هندسه) اوچ بعد : اكیلك ، اوزونلق ودرینلك ، عرض ، طول ، ارتفاعك هیئت مجموعه‌سى .

أَبْعَدْ [ع] زیاده بعید ، پك اوزاق .

أَبْغَضْ [ع] پك زیاده بغض ایدیلان ، سویلمیان .

أَبْكَارْ [ع] جمع : (بكر) : ابكار افكار .

أَبْكَمْ [ع] دیلسز .

ابكمیت == دیلسزلك .

أَبْلَجْ [ع] آچیق قشلى .

أَبْلَغْ [ع] دها ، پك ، زیاده بلیغ . § حد كماله زیاده‌سیله یاقین .

أَبْلَقْ [ع] كوستریشلى آت .

ابلق سوار == كوستریشلى آته بینمش ، شهسوار .

أَبْلَهْ [ع] احمق ، صافدرون ، بون .

ابلهانه == بونجه‌سنه ، احمقجه‌سنه .

ابلهفریب == بون آلدادیجى ، احمق آلداتان .

ابلهفریبانه == ابلهفریبه یاقیشیر یولده .

ابلهیت == ابلهلك ، احمقلق .

أَبْنَاءْ [ع] (ابن) ك جمعى . ابناى جنس .

أَبْنِیَه [ع] جمع : (بنا) ابنیهٔ مرتفعه .

أَبُو [ع] (اب) اسمنك حالت رفعى اولوب كنیه‌لرده بولنور :

ابو البشر == حضرت آدم (ع م .)

ابو البطحا == حضرت فخر كائنات (صلعم) .

ابو تراب == حضرت على كرم الله وجهه .

ابو حنیفه == امام اعظم (رضى الله عنه) .

ابو الذهب == آلتونى چوق ، زنكین آدم .

ابو جهل قارپوزى == عربیده حنظل دنیلان ضارى رنكلى معروف آجى میوه .

(ابوجهل قارپوزى)
١ — مالابار جنسى .
٢ — یاصى وچیزكیلى جنسى .
٣ — ایكى رنكلیسى .
٤ — آرمودى وچیزكیلى جنسى .
٥ — یومرولو جنسى .

أَبْوَابْ [ع] جمع : (باب) . قاپولر . دور ابواب .

أَبَوَیْنْ [ع] آنا ، بابا ، والدین .

أَبَه [ت] طوغورتمق صنعتنى اجرا ایدن قادین ویا طبیب . مولد ، قابله .

سوز ابه‌سى == چوق سویلیان ، چوق سوز بیلن .

ابه چیلدر == چوجقلرك قوشارق اوینادقلرى معروف اویون .

ابه‌لك == ابه صنعتى ، خدمتى ‖ ابه اولمه .

ابه قوشاغى == علائم سما .

ابه كومه‌جى == خبازیه فصیله‌سنه منسوب ومادهٔ لعابیه‌سى كثیر بر نبات ملیندر . خباز .

أَبْهَرْ [ع] دها ، پك پارلاق : نور ابهر § قلبك صول بطیننده تمیز قانى آلوب انسجه‌یه سوق ایدن انا طمار :

شریان ابهر == (شریان) .

أَبِى [ع] (اب) اسمنك حالت جرده آلدیغى صورت اولوب كنیه‌لرده بولنور .

أَبْیَاتْ [ع] ایكى مصرعدن مركب نظم معناسنه اولان (بیت) ك جمعى .

أَبْيَض [ع ' ص] آق ' بياض .

موت ابيض = فجئهٔ وفات .

(ابه كومجى)

أَپ [ت] همزهٔ مفتوحه ايله باشليان صفتلرك اولنه داخل اولوب تأكيد ومبالغه بيان ايدر : اپ اپى .

أَپْسِم [ت] ديلسز كبى صامت اولان.

اپسم اولمق = ديلى طوتلمق .

اپسم ايتمك = صوصديرمق، اسكات. حبط ايتمك .

اَپُولَت [ج] {Epaulette} اوموزلق، اركان وامرا وضابطان عسكريه‌نك رتبه‌لرينه كوره ايام رسميه ومخصوصه‌ده اوموزلرينه طاقدقلرى صيرمه‌لى ويا ايپكلى علامت .

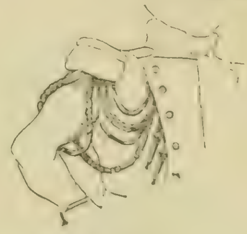

(اپولت)

اپولت كوپريسى = اپولق طوتمق ايچون سترە‌نك اوموزله ياقه‌سى آره‌سنده‌كى صيرمه‌لى كوپريجك .

اَت [ت] لحم ، كوشت . بدن حيوانده كميكلرى اورتن واوزرى درى ايله اورتولى اولان ماده § حيوان وميوه‌نك اكله صالح اولان قسمى .

ات بكى = كوچك ممه صورتنده طبيعى ايله‌رق حاصل اولان قبارجق . (بن)

ات بازارى = ات صاتيلان محل .

ات تخته‌سى = اوزرنده ات قييلان قالين تخته .

ات صوٖيى = اتك قايناديله‌رق وياتعصير ايديله‌رك چيقاريلان عصارهٔ مغذيه‌سى .

ات كسيمى = بيوك پرهيزدن اول نصارانك اتيدكلرى كونلر ' قارناوال موسمى.

ات لقمه‌سى = ات طعامى .

ات ميدانى = وقتيله عسكر افرادينه لحم توزيع اولنديغى ميدان ' كه اقسراى جوارنده‌در.

اتنه طوٖلغوٖن = ملحمجه، سميز، بالق اتلى .

اَتَابَك [ت] [لغتجهٔ اعلامه باق] .

اَتَامِين [ج ' س] (نبات) برچيچكك عضو تذكيرينى احداث ايدن (وريقات) ه دينور .

أَتْبَاع [ع'س] جم : (تبع)§ برآدمك خدمتكارلرى § پيرو، شاكرد .

اتباع ابو حنيفه = امام يوسف، امام محمد ' امام زفر، رحمهم‌الله تعالى حضراتى .

أَتَر [ج] {Ether} لقمان‌روحى § مائل طيران برمايع ' اسپرتونك بر حامضه معامله‌سندن استحصال اولنان روح.

أَتْرَاب [ع'س] لسانمزده غيرمستعمل اولان (ترب) ك جمعى . اقران ، همسن اولانلر .

بين الاتراب = بين‌الاقران .

أَتْرَاك [ع] جم : [ترك].

أَتْرِبَه [ع'س] جم : [تراب] .

أَتْقَى [ع'س] زياده تقى، پك زاهد، اك صالح .

أَتْقِيَا [ع'ص] جم : (تقى) .

أَتَك [ت'س] البسه‌نك بلدن آشاغى صارقان قسمى ' دامن ' ذيل .

اتك اتك = بول بول .

اتك بزى = چوجق قونداغنك بلدن آشاغى كان قسمى .

اتك بلده = حاضر' مهيا، دامن درميان.

اتك چكمك = قاريشماق .

اتكنه ياپيشمق = اصرارله طلب ايتمك .

اتك طوٖتوٖشمق = تلاشه دوشمك .

اتكلك = قادينلرك كيدكلرى بر نوع فستان ' بلدن آشاغى لباس .

اتكله‌مك = اتكنى اوپمك [] اتكنى اوپكه چاليشمق .

چادر اتكى = چادرك آشاغى صارقان قسمى .

طاغ اتكى = طاغك اووه‌يه يتشك قسمى، دامن كوه ' ذيل جبل .

أَتَمّ [ع'ص] پك تام ، قصورى اولميان .

أَتْمَك [ت'س] بوغدى ، آرپه ' چاودار ومصر بغدايى اونلرى ايصلاديله‌رق خمير حالنه كتيرلدكدن صوكره فرونده پيشيريلن غدا ' خبز ' نان . [اصلى آتشه كوستروب پيشيرمك معناسنه وله‌رق (اوتمك) در.] § يمك ' طعام § كچينه‌جك، معيشت .

اتمك اوفاغى = اتمك قيرنتيسى .

اتمك ايچى = اتمكك اك يومشاق يرى.

اتمكجى = اتمك ياپان ويا صاتان .

اتمك طاتليسى = ياغده قيزارتلمش وطاتلى‌يه باتيرلمش اتمك پارچه‌سى .

اتمك ديلمى = اتمكك صورت مخصوصه‌ده كسلمش پارچه‌سى .

برديلم اتمك = بر پارچه اتمك .

اتمكنى چيقارمق = چاليشمق .

اتمكى دزنده = نعمت ناشناس آم.

اتمكنه ياغ سوٖرلمك = آرزوسنه مع‌زيادة نائل اولمق .

اتمك قطائفى = صاج اوزرنده برطرفى قيزارتلمش صفحه حالنده خمير .

اتمكك = اتمك پاره‌سى .

اتمكنى طاشدن چيقارمق = الندن هردرلو ايش كلمك ' بجركلى اولمق .

أَثَاث [ع'س] اواشيامى ، دوشمه ، مفروشات . اثاث بيت . [مفرد وجمعى مساويدر .]

أَثَر [ع] برشيئك وارلغنه دلالت ايدن' نشان ' علامت ' ايز § برذاتك محصول مساعيسى؛ تأليف' اختراع' تصنيع' اعمال § تأليف اولنمش كتاب . § فعل ' عمل ' ايش § نتيجه § خبر ' حديث § بقيه § تأثير .

أَثْقَال [ع] (ثقيل) ك جمعى. آغير شيلر ' اشيا ' آغيرلق .

احمال واثقال = آغير يوكلر ' ملازمهٔ جسيمهٔ منقوله .

جر اثقال = علم ما كينه‌نك اك مهم

قسمنى، شعبه‌سنى تشكيل ايدن برفن مخصوص.

أَثْقَلْ [ع،ص] پك ثقيل ، پك آغير . § سوزى صحبتى چكلمز كيمسه .

أَثْمارْ [ع،ق] جـ : [ثمر] .

اثمار بسيطه == (نباتات) يالكز بر چيچكدن حاصل اولان ميوه‌لر .

اثمار تلويه == (نباتات) غلاف ثمرى غايت اينجه اولوب بذره يا يپيشـق اولان ميوه‌لر (بغداى ، آرپه ، يولاف كبى)

اثمار مركبه == (نباتات) متعدد چيچكاردن حاصل اولان ميوه‌لر .

أَثْمانْ [ع،س] جـ : [ثمن] .

أَثْناءْ [ع،س] لسانمزده غير مستعمل اولان (ثنى) نك جمعى . زمان ، حين هنگام ، آره ، آره‌لق .

أَثْنِيَه [ع،ص] جـ : [ثناء]

أَثْوابْ ع،س] جـ : [ثوب] .

اثوابجى == [فا] اثواب ، لباس صاتان آدم .

اثوابلق == [ت] البسه اعمالنه يارايا قماش .

أَثِير [ج،س] كائناتى طولديروب كافـهٔ اجسامه نفوذ ايتـديكى ، ضـيا وحرارتك انتشارينه واسطه اولدـ يغى ظن وقبول ايديلان ـ مجهول الماهيه ـ سيال رقيق .

أَثِيمْ [ع،ص] گنهكار . [مهجوردر .]

أَجانِبْ [ع،س] تركجه‌ده غير مستعمل اولان (اجنب) ك جمعى . اجنبيلر ، يبانجى آدملر . § بر مملكتده مسافرت ، زيارت ، تجارت قصديله ممالك سائره‌دن گلمش اولانلر .

أَجْدادْ [ع،س] جـ : [جد] .

أَجْر [ع] برايش ، خدمت مقابلنده ويريلان شى § مكافات اخرويه ، ثواب .

اجر مثل == (فقه) برايش ايچون بى غرض اهل وقوف طرفندن تقدير ايديلان اجرت .

اجر مسمى == (فقه) مقاوله ويازارلقله تعيين ايدلمش اجرت .

أَجْرامْ [ع، س] (جرم) ك جمعى اولان بوكله اساساً اجسامه ، غيرذى روحه موضوع ومخصوص ايسه‌ده اليوم لسان اصطلاحده (اجرام سماويه) تقديرنده‌در .

اجرام سماويه == (قوزموغرافيا) بالجمله كواكب .

اجرام فلكيه == (قوزموغرافيا) قدماى هيئت شناسانك توانجه سمانك افلاكه منقسم اولديغنه نظراً اجرام سـماويه‌يه ويريلان اسم .

اجربه == (طب) (جراب) ك جمعى . قبارجقلر ، كيسه‌جكلر .

اجربهٔ شعريه == (طب) قيل كوكارنده بولنوب آنلرى بسليان قبارجقلر ، حو- يصله‌لر .

أَجْزاءْ [ع،س] جـ : [جزء] § ادويه‌ده مستعمل مواد مختلفه § جلدلنمه‌مش كتاب § اشتعال خاصه‌سى حائز مادهٔ كيمويه .

اجزاء اصليه == (رياضيه) برعددى تشكيل ايدن مضروباتدن هربرى : مثلا : ٢×٣×٤=٢٤ [اشته بو (٢، ٣، ٤) عددلرى (٢٤) عددينك اجزاسيدر] .

اجزاء رقيقه == (حكمت) ضيا وحرارتك انتشارينى ايضـاح ايچون وقتيله اجسام مضيئه طرفندن ــ خط مستقيم اوزره ــ نشر ايدلديكى فرض وقبول اولنان اجزاى صغيره‌يه دينوردى .

اجزاء فرديه == (حكمت) برجسمك ــ خواص حكميه وكيمويه‌سيله متصف بولنه‌بيلن ــ اك كچوك جزءلرى .

اجزاء طبيه == حيوانى ، نباتى ، معدنى ، كيمويى مواد .

اجزالى == كبريت ، قاپسول كبى مواد مشتعله .

اجزاجى == ادويه واجزاى طبيه يابان وصاتان آدم ، معالجات ترتيب ايدن صنعتكار ، اسپنچار .

اجزاجيلق == اجزاء طبيه وادويه اعمال وفروختى صنعتى ، فن اسپنچارى (فن صيدلانى) .

اجزاخانه == اجزاجى دكانى ، اجزاء طبيه‌نك اعمال وفروخت اولنديغى محل .

اجزاء الشعر == شعرك تركب ايتديكى شوسكز شى : (فاعلن) ، (فعولن) ، (مفاعيلن) ، (مستفعلن) ، (فاعلاتن) ، (مفاعلتن) ، (مفعولات) ، (متفاعلن) .

أَجْسادْ [ع،س] جـ : [جسد] .

أَجْسامْ [ع،س] جـ : [جسم] .

أَجْفانْ [ع،س] جـ : [جفن] . گوز اوپوقلرى .

أَجَلْ [ع،س] سبب . تركجه‌ده (دن) ، وياخود عربى (ل) حرفلريله قوللانيلير : اواجلدن == اوسببدن .

لاجل المعاينه == معاينه ايچون .

أَجَلْ [ع،س] مدت عمرك صوكى ، حياتك صوك دمى . انسانك مقدر اولان وقت وفاتى § وعده ، مهل .

اجل موعود == اجل مسمى .

أَجَلّ [ع،ص] دها ، پك جليل : انسان اجل مخلوقاتدر .

أَجْلافْ [ع،ص] جـ : (جلف) . بالديرى چپلاق مقوله‌سى . اشخاص عاديه . اسافل .

أَجِلّه [ع،ص] جليل ، عالى اولانلر . اجلهٔ اطبا ، اجلهٔ ادبا .

أَجْمَعِينْ [ع،ص] جـ . جمله‌سى ، كافه . باجمعهم == جمله‌سى . رضى الله تعالى عنهم اجمعين == جناب حق جمله‌سنه رحمت بيورسون .

أَجْمَلْ [ع،ص] دها ، پك گوزل .

أَجْنادْ [ع،س] جـ : [جند] .

أَجْناسْ [ع،س] جـ : (جنس) .

أَجْنَبِى [ع،ص] يبانجى ، بيگانه آدم § يبانجى قومدن اولان . [اساساً اجانب كلمه‌سى (اجنبى) نك دكل (اجنب) ك جمعى ايسه‌ده (اجنب) غير مستعمل اولديغندن (اجانب) كلمه‌سى (اجنبى) نك جمعى اولمق اوزره تلقى ايدلمكده‌در .]

اجنبيت / **اجنبيلك** == يبانجيلق .

أَجْنِحَه [ع] جـ : (جناح) قنادلر .

أَجِنَّه [ع،س] جـ : (جنين) .

أَجِنَّى [ع،س] جن طائفه‌سندن اولان .

أَجْوِبَه [ع،س] جـ : [جواب] : اجوبهٔ مسكته .

أَجْوَدْ [ع،ص] زياده ايى اولان ، بهترين . § جومرد ، سخى .

أَجْوَفْ [ع،ص] ايچى بوش ، قوف . § جاهل واحمق . § عن الفعلى معتل اولان كلمه : (قال) ،

(باع) كبی .

أَجْهَلْ [ع'ص] پك زياده جاهل .

أَجْيَادْ [ع'س] جـ : [جيد] . بويونلر .

أَجْيَافْ [ع'س] جـ : [جيفه] .

أَجْيَالْ [ع] جـ : [جيل] صويلر ' صنوف ناس : اجيال عرب = طوائف عرب .

أَجِيرْ [ع'ص] (فقه)نفسنى كرايه ويرن' اجرتله طوتيلان آدم' كوندەلكجى .

اجير خاص = [ع] يالكز مستأجره ايشلمك اوزره طوتيلان اجير . [آيلقلى خدمتجى كبى] .

اجير مشترك = مستأجردن بشقەسى ايچونده ايشليان كيمسه . [صباغ كبى] .

أَحَادِيثْ [ع'س] فخر كائنات صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرينك قول شريفلرى معناسنه اولان [حديث] ك جمعى : احاديث شريفه .

أَحَاسِنْ [ع'س] جـ : [حسن] .

أَحَبّ [ع'ص] پك سوكيلى .

أَحِبَّاءْ [ع'س] جـ : [حبيب] . دوستلر .

أَحْبَارْ [ع'ص]جـ :[حبر] . عالم كيمسەلر : احبار يهود .

أَحْجَارْ [ع'س] جـ : [حجر] . طاشلر .

احجار ضاله ويا رضام سياره = (طبقات) بولندقلرى محل ايله - تركيب وسائر خصوصاتده هيچ برمناسبت ومشابهتى اولميان وبعض واسع اووەلرك اورتەسنده بولنان جسيم طاشلره اطلاق اولنوركه : بونلرك جمودیلر واسطەسيله اورالره نقل ايدلدكلرى ثابت اولمشدر .

أَحَدْ [ع] بر ، يك : [بولفظله انجق جناب حق وصفلنور .]

احديت = اللهك برلكى .

يوم الاحد = بازار كونى .

أَحَدّ [ع'ص] پك كسكين : احد سيوف .

أَحْدَاقْ [ع'س] جـ : [حدقه] .

أَحْدَبْ [ع'ص] قانبور . آرقەسى قرلايوب صدرى وبطنى ايچرى كيرن .

احدبيت = احدبلك ، قانبورلق .

أَحْرَارْ [ع] جـ : [حر] .

أَحْرَى [ع'ص] پك لايق ' پك مناسب ' سزا .

أَحْزَابْ [ع'س] جـ : [حزب] .

غزوۀ احزاب = خندق غزوەسى .

أَحْزَانْ [ع'س] جـ : [حزن] .

أَحْسَنْ [ع'ص] پك زياده كوزل' ياقيشقلى .

أَحْشَاءْ [ع'س] لسانمزده مستعمل اولميان (حشا) نك جمعى : قلب ، جكر ، بوبرك كبى اعضاى داخليه .

أَحْفَادْ [ع'س] جـ : [حفيد] . طورونلر .

أَحَقّ [ع'ص] پك زياده مستحق' لايق .

أَحْقَافْ [ع'س] (طبقات) بيوك چوللرده روزكارك نقل وتأثيريله كومەلر تشكيل ايدن قوم يغينلرى - كه : بونلره (اكثبۀ بريه) دخى دينور .

أَحْقَرْ [ع'ص] پك حقير واعتبارسز اولان .

أَحْكَامْ [ع'س] جـ : [حكم] . احكام الهيه .

أَحْكَمْ [ع'ص] پك محكم' زياده قوى .

احكم الحاكمين = جناب حق تعالى شانه .

أَحْلَامْ [ع'س] تركجەده غير مستعمل اولان (حلم) ك جمعى . رؤيالر .

احلام واضغاث = قاريشيق رؤيالر .

أَحْلَى [ع'ص] پك طاتلى .

أَحْمَالْ [ع'س] جـ : [حمل] . يوكلر' آغير شيلر : احمال واثقال .

اولات الاحمال = كبه قادينلر .

أَحْمَدْ [ع'ص] پك ، زياده ممدوح . [اك اول بواسمله فخر كائنات صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرى تسميه اولنمشلردر .]

أَحْمَرْ [ع'ص] قرمزى .

أَحْمَقْ [ع'ص] عقلسز ' بدلا ' بون .

احمقانه / احمقجه = احمق كبى . احمقه بكزر صورتده .

احمقيت = بدلالق ' احمقلق' حماقت .

أَحْوَالْ [ع'س] جـ : [حال] .

أَحْوَلْ [ع'ص] شاشى . برى ايكى كورن .

أَحْيَا [ع'ص] جـ : [حى] : احياء اموات .

أَحْيَانْ [ع'س] جـ :[حين] . زمانلر' وقتلر .

احياناً / احيانا = وقت وقت ' بعضاً .

أَخ [ع'س] برادر ، قرداش .

أَخْبَارْ [ع'س] جـ : [خبر] : اخبار ساره .

أَخْتَرْ [فا'س] نجم ' سياره .

اخترشناس = منجم .

أَخْذْ [ع'مص] آلمق ، آلمه ، آلنمق ، آلنمه . § طوتمق ' طوتمه .

اخذ واعطا = آليش ويريش .

أَخْرَسْ [ع'ص] ديلسز .

أَخَسّ [ع'ص] پك خسيس ، بياغى ' ادنى .

أَخْشَابْ [ع'س] جـ : [خشب] . كسيلوب بيچلمش قورى آغاجلر : اخشاب بنا .

أَخَصّ [ع'ص] پك خصوصى' پك خاص اولان ' اك باشليسى .

أَخْضَرْ [ع'ص] يشيل .

وادیٔ اخضر = یشیللکلی دره .

اخضر نبات = (نباتات) نباتاتك مادهٔ خضراسی اولوب یشیل رنکلی اعضانك نسج حجرویسی داخلنده بولنه‌رق آنلرك رنکنی ویرر . (قلوروفیل) .

أَخَفّ [ع٬ص] دها٬ پك٬ زیاده خفیف ٬ اهون .

اخفی = پك خفی ، پك کیزلی ٬ آشکار اولمیان .

اخفی الفرقدین = (قوزمو) دب اصغر صورتنده اولوب (فرقدان) دنیلان ایکی کوکبك ایکنجیسنه علمای عرب طرفندن ویرلمش براسم‌درکه . یکی فهرستلرده (Y) حرفی یونانیسیله کوسترلمکده‌در .

أَخْکَر [فا٬س] آتشك قوری٬ آتشلی کول .

أَخِلّاء [ع] جم : [خلیل] .

أَخْلاط [ع] جم : [خلط] .

اخلاط اربعه = دم ، بلغم ، صفرا ، سوداء .

أَخْلاف [ع٬س] جم :[خلف] (اسلاف) مقابلی .

أَخْلاق [ع٬س] انسانك برادیلشده حائز اولدیغی ویاتربیه‌ایله استحصال ایتدیکی احوال روحیه . خوی٬ خصال ، شمائل .

اخلاق حمیده = حسن وفضائل اخلاق .

اخلاق ذمیمه = سوء اخلاق .

§ اخلاق وتربیه‌دن بحث ایدن علم : علم اخلاق .

اخلاقسز = اخلاقی بوزوق ٬ فنا خویلی .

اخلاقسزلق = سوء اخلاق صاحبی اولان آدمك حالی .

اخلاقی / اخلاقیات = اخلاقه متعلق .

أَخْلاقیُّون [ع] علم اخلاقه دائر کتاب یازان ٬ بو علمك نظریات وعملیاتیله اوغراشان .

أَخُو [ج] (قوزمو) مریخ ایله مشتری آره‌سنده‌کی سیارات صغیره‌نك آلتمشنجیسی .

أَخْیار [ع٬س] جم : [خیر] . اصحاب کمال وفضل اولانلر ٬ ضدی (اشرار) در .

أَخِیر [ع] صوك ٬ اك صوکده‌کی ٬ اك صوك .

قرار اخیر = اك صوك ویریلان قرار .

شرط اخیر = اك صوکره‌کی شرط .

اشعار اخیر = اك صوك واقع اولان اشعار .

قرن اخیر = تاریخ عمومی تقسیماتنجه قبول‌ایدلمش اولان ادوارثلثه‌نك اوچنجیسی٬ (۸۵۷) تاریخ هجریسندن [۱٤٥٣ : میلادی] بری اولان ازمان .

اخیراً = اك صوکره ٬ اك صوك اوله‌رق کچنده ٬ کچنلرده ٬ بو یقینلرده .

[اخیراً ایله مؤخراً کلمه‌لرینی بربری یرنده استعمالدن اجتناب اولنملیدر . چونکه : اخیراً وقت حاضره نسبتله قوللانیلور . یعنی حاله یقینلق بیان ایدر . مؤخراً ؛ ایسه دیکر برحال ووقعه‌نك زمان وقوعنه نسبتله استعمال ایدیلور .]

أَداء [ع٬مص] اوده‌مك٬ اوده‌مه§ واجب الاجرا برشیئی یاپمه . [اداء ایله اجرا ، وایفا ایله انفاذك موقع استعماللری باشقه باشقه‌در . ادا : دین ویا دین حکمنده اولان بر شیئك ایفاسنده قوللانیلور : ادای صلات ، ادای دین ، ادای شکران . اجرا : مقرر برشیئك موقع فعل وتطبیقه وضعنده مستعملدر : اجرای قرار ٬ اجرای وعد . ایفا : وظیفه‌دن معدود برایشی یاپمق اوزره استعمال‌اولنور : ایفای حج ، ایفای وظیفه . انفاذ : امر آمری اجرا ایلمك ٬ اجرایه چالیشمق دیمکدر : انفاذ امر سامیلرینه مسارعت قلندی .]

أَدا [ت٬س] { عربیدن مأخوذدر . } طرز، اسلوب § شیوه ، ناز§ طور ، قورووم .

أَدات [ع٬س] اسما وافعال سایه‌سنده معنیدار اولان کلمه : (در) ، (ن) ، (ده) ، (دخی) کبی

أَدامَ اللهُ تَعالی [ع] الله دائم ایتسون معناسنده مستعمل دعادر .

أَدانی [ع٬ص] جم : [ادنی] . آلچاقلر .

[بوکلمه‌نك مفردی اولان [ادنی] ایله بالذات ادانینك لسانمزده معنالری باشقه باشقه‌در . چونکه : ادنی ؛ قلت ارتفاع وقلت مقدار واعتبارمعنالرینی افاده ایلدیکی حالده (ادانی) ؛ منحصراً کیت اخلاقیه‌سی دون اولان اشخاص حقنده مستعملدر .]

أَدَب [ع] اوصلولق، تربیه، خلق ایله حسن معامله ، اطوار مقبوله . § ظرافت ، نازکلك § حجاب ، حیا . § ادبیات کلمه‌سنك مفردی : علم ادب ـ که : اعتبار قدمایه کوره صرف٬ نحو ٬ بدیع ٬ بیان ٬ لغت ٬ اشتقاق ٬ عروض ٬ قافیه ٬ خط ٬ انشا ٬ قرض شعر : تاریخ (محاضرات) علملرندن عبارتدر .

ادبدر سویلمسی = بیان وافاده‌سندن استحیا ایدرم دیمکدر § صوفیونه کوره (ادب شریعة)٬ (ادب خدمة) ٬ (ادب حق) نامیله تعریف ایدیلان اوچ حال :

ادب شریعة = مراسم‌شرعیه‌ده توقف.

ادب‌خدمة = ایفای مراسم واحکام شرعیه‌ده مبالغهٔ وقف وجود .

ادب حق = عبده وحقه‌عائد خصوصاته معرفت تامه حاصل ایتمك .

ادب‌البحث = علم‌مناظره٬ علم‌آداب.

ادب‌القاضی = شرعك امر وتوصیه ایلدیکی اصول ومزایایی التزام ایتمك .

ادب‌النفس = اخلاق حسنهٔ باطنه .

ادبسز = ادب وتربیه‌سی اولمیان ٬ عارسز ٬ بی‌ادب .

ادبسزلك = [ت] ادب‌وتربیه نقصانی٬ بی‌ادبلك .

ادبلی = [ت] تربیه‌لی ٬ اوصلو ٬ حیالی § ظریف ٬ نازك .

ادبی = [ع] ادبیاته ٬ علوم ادبیه‌یه منسوب : آثار ادبیه || ادبیاته متعلق اثرلر .

ادبورغه [ج٬س](قوزموغرافیا) {Ed_ burga} مریخ ایله مشتری میانه‌ده‌کی سیارات صغیره‌نك درت یوزاون اوچنجیسی .

ادبیات [ع٬س] {منظوم‌اولسون منثور اولسون علی الاطلاق } بلیغ ٬ کوزل سوزلر § بلیغ سوزلر سویلمك ایچون طوتیلان اصول.

ادبیات شرقیه = اقوام شرقیه‌نك آثار بلیغه‌سی .

ادبیات عثمانیه = لسانمزده یازلمش‌اولان آثار ادبیه .

ادبیات عربیه = بلغای‌عربك آثاری .

ادبیات غربیه = اوروپا اقوامنك آثار ادبیه‌سی .

أَدَبِیُّون [ع٬س] ادبیاتله اشتغال ایدنلر٬ ادبا ٬ منتسبین ادب .

أَدْخِنَه [ع] جم : [دخان]:ادخنهٔ‌متکاثفه.

اَدْعِیَه [ع] جـ : [دعا] : ادعیهٔ مأثوره.

اَدَقّ [عـ‌ص] اك ، پك ، زیاده دقیق.

اَدِلّه [ع‌ـ] جـ : [دلیل]: ادلهٔ قطعیه.

ادلهٔ ارث == (فرائض) کتاب، سنت، اجماع امت [قیاس فقها علم فرائضده جاری دکلدر .]

ادلهٔ اربعه == [ع] کتاب ، سنت، اجماع امت ، قیاس فقها. [بوکا ادلهٔ شرعیه دخی دینور .]

اَدَمَه [ع] { تشدید (میم) ایله غلطدر. } دریتك بشره التنده‌کی طبقه‌سی . [حس لمسی اخذ ایدن جسیمات عصبیه بوطبقه‌ده‌در .]

اَدْنیٰ [عـ‌ص] آشاغی ، آلچاق || پك جزئی . [ادانی‌یه‌ده باق]

اَدَوات [ع] جـ : [ادات] § برایش ایشلمکه مخصوص اولان شیلر، آوادانلق .

اَدْوار [ع] جـ : [دور] .

اَدْوِیَه [ع] جـ : [دواء] .

ادویهٔ التهابیه == (طب) بدن حیوانی ویا انسانیده علائم موضعیهٔ التهابیه‌یی موجب اولمق خاصهٔ مشترکه‌سیله متصف اولان دوالر .

ادویهٔ کاویه == [طب] تماسده بولندیغی عضوك اجزای صلبه و مایعه‌سیله بالکیمیا امتزاج ایدرك اورایی محو وتخریب ایدن اجزاء .

ادویهٔ مخدره == (طب) جملهٔ عصبیه اوزرینه تأثیر ایدرك حال صحتده اعصابك فاعلیتنی تنقیص وحال مرضیده علائم فوق‌العاده وغیر منتظمه‌یی تصحیح ایتمك خاصه‌سنه مالك بولنان دوالر، اویوشدیریجی علاجلر.

ادویهٔ محمره == (طب) ادمه‌ده‌کی شبکهٔ شعریه‌یه قانك تراکمنی موجب اولان دوالر.

ادویهٔ مدر اللعاب == (بیطری) توکوروك، سالیه افرازینی تسهیل واستلزام ایدن دوالر .

ادویهٔ منفطه == (طب) ادمه‌ده حکماً جزئی وفقط شدید برتراکم دمویی‌یی موجب اولان دوالر .

اَدْهان [ع] جـ : [دهن]. سوریله‌جك یاغلر .

اَدْهَم [ع] یاغز آت .

اَدْیان [ع] جـ : [دین] .

اَدیب [ع] ادبلی، تربیه‌لی § نازك، ظریف § علوم ادبیه مقتبسی .

ادیبانه == — هرایکی معناسنه کوره — ادیب اولانه یاقیشیر صورتده .

اَدیم [ع] دباغت اولنمش دری، سختیان. § یوز ، سطح : ادیم ارض .

اذا - اَذیٰ [ع] اینجنمه، اینجتمه.

اَذان [ع] جماعت مسلمینی ادای صلاته دعوت ایچون جهر ایله اوقونان کلمات مبارکه: (الله اکبر الله اکبر. الله اکبر الله اکبر) ، (اشهد ان لااله الاالله ، اشهد ان لااله الاالله) ، (اشهد ان محمداً رسول الله ، اشهد ان محمداً رسول الله) ، (حی علی الصلاة ، حی علی الصلاة) ، (حی علی الفلاح ، حی علی الفلاح) ، (الله اکبر، الله اکبر) ، (لااله الا الله) کلمات شریفه‌سیدر .

اذان اوقومق == کلمات مبارکهٔ مذکوره‌یی جهر ایله ایراد ایتمك .

اذان محمدی == اذان .

اذان وقتی == کیج وقت آقشام اوزری .

اذانی ساعت == غروب شمسه کوره عار ایدیلان ساعت . (فقه) غروب شرعی‌یه نسبت اولنان اوقات وساعاتی توصیف ایچون استعمال اولنور .

اَذْکار [ع] جـ : [ذکر] . اذکار جمیله .

اَذْکیٰ [ع] دها ، پك ، اك ذکی .

اَذْکِیاء [ع] جـ : (ذکی) .

اَذَلّ [ع] پك ذلیل ، پك حقیر .

اَذِلّه [ع] جـ : [ذلیل] .

اَذْناب [ع] جـ : [ذنب] .

اَذْواق [ع] جـ : [ذوق] : اذواق واشواق .

اَذْهان [ع] جـ : [ذهن] .

اَذْیال [ع] جـ : [ذیل] .

اَذِیَّت [ع] اینجنمه، رنجش ، آزار . § کوچلك ، زحمت ، مشقت . § زحمت ویره‌جك حال .

اذیت ایتمك == اینجتمك || زحمت ویرمك.

اذیت ایدلمك == اینجتلمك || کوجلکه دوشورلمك .

اذیت چکمك == اینجنمك || مشقته دوشمك .

اذیتلی == زحمتلی، مشقتلی || آغیرایش.

اَر [ت] { ایرمکدن } رجل، مرد، ارکك ، یتشمش ، بالغ آدم. عورت مقابلی. § قوجه ، زوج § ذکرلی ، اهل . § جسور ، شجیع ، بهادر .

اراوغلی ار == تمامیله مرد، پك ذکرلی .

ایش اری == بجریکلی، الندن ایش کلیر.

ارسز == قوجه‌سز ، طول .

ار کشی == ارکك ، مرد بالغ .

اره وارمق == قوجه‌یه وارمق .

سوز اری == کوزل سوز سویلمکه مقتدر.

سوزینك اری == سوزینه صاحب ، سوزنده ، وعدنده طوران .

ارلك == رجولیت .

اَرائِك [ع] جـ : [اریکه] .

اَراجِز [ع] (ارجوزه) نك جمعی. قیصه وزنلی شعرلر : اراجز شعرا .

اَراجیف [ع] جـ : [ارجوفه] . اویدرمه سوز، حوادث کاذبه.

اَراذِل [ع] جـ : [ارذل] .

اَراضی [ع] جـ : [ارض] .

اراضی امیریه == [ع] رقبه‌سی یعنی ذاتی وملکیتی بیت المال عائد اولان واحاله وتفویضی مأمور مرخص معرفتیله اجرا اولنان ترلا ، چایر ، یایلاق ، قیشلاق کبی یرلر .

اراضیٔ برکانیه == برکانلر [یانارطاغ] دن چیقان و (لاو) دینلن مادهٔ سیاله‌نك تصلبیله تشکل ایدن طوپراق || وولقانلری وقابلیجه‌لری حاوی محل .

اراضیٔ خراجیه == بر مملکتك حین فتحنده غیر مسلم یرلیلر یدنده تقریر وابقا اولنان محللر .

اراضیٔ رسوبیه == صو درونده‌کی مواد صلبه‌نك قعر مایه چوکمسیله حاصل اولان طبقه .

اراضیٔ عشریه == برمملکتك حین فتحنده غانمینه توزیع وتملیك اولنان یرلر .

اراضیٔ لحقیه == {terre d'allusion} نهر وسائر میاه جاریه‌نك یوکسك محللردن سورکلیوب کتیردیکی موادك منحط محللرده ویا نهر اغزلرنده تراکمیله حاصل اولان ارض جدید .

اراضیٔ لخمیه == معدن کمورینی حاوی اراضی .

اراضیٔ متروکه == اقصای عمرانه قریب اولوب قری وقصبات اهالیسنه مرعی، خرمن یری، محتطب اولمق اوزره ترك ایدیلن یرلر.

اراضیٔ مقدسه == حجاز، قدس، عراق عرب مناطقی .

اراضیٔ محمیه == (فقه) رقبه‌سی بیت‌المال عائد اولان اراضیدن قوری ، مرعی ، طریق عام، بازار یرلری.

اراضیٔ موات == اقصای عمراندن یعنی قریه وقصبه‌نك الکنارنده‌کی خانه‌لردن جهیر الصوت اولان آدمك آوازی بلندی ایشیدیله‌میه‌جك درجه‌ده بعید اولان یرلرکه: نه برکیمسه‌نك تصرفنده‌در ، نه‌ده اهالی‌یه ترك وتخصیص اولنمشدر .

اراضیٔ موقوفه == وقف اولنمش اراضی درکه : ایکی قسمدر : اراضیٔ موقوفهٔ صحیحه ، تخصیصات قبیلندن اولان اراضیٔ موقوفهٔ غیر صحیحه .

اراضیٔ ناریه == کرهٔ ارضك مایع حالندن صلب حالنه کچدیکی زمان تشکل ایدن ایلك طبقه‌که : اوزرنده آثار حیوانیه نباتیه مفقوددر .

اَرامِل ـ اَرامِلَه [ع،س] ترکجه‌ده غیرمستعمل اولان [ارمله] نك جمعی . طول قادینلر: ایتام واراملی.

اَرانِب [ع،س] ج : [ارنب] طاوشانلر.

اَرْباب [ع،س] ج : [رب] . صاحب ، مالك ، متصف . § وقوفلی ، مقتدر ، اهل، [بوصوك معنایه کوره مفرد حکمنده‌در.]

اَرْبَعَه [ع،س] درت [اسلوب فارسی اوزره صفت اوله‌رق قوللانیلیر .]

اخلاط اربعه == اطبای قدیمه‌یه کوره؛ دم ، بلغم ، صفرا ، سودا .

اناجیل اربعه == متی ، یوحنا ، لوقا ، مرقوس طرفندن حضرت عیسی علیه السلامك اوامر وترجمهٔ احوالنه دائر یازیلان درت انجیل .

عناصر اربعه == اعتبار قدمایه کوره آب ، هوا ، خاك، نار . ومتأخرینه نظراً مولدالماء ، مولدالحموضه ، آزوت ، فحم .

اطراف اربعه == شرق، شمال، غرب، جنوب جهتلری .

اربعهٔ متناسبه == (ریاضیه) برتناسب هندسی تشکیل ایدن درت مقداره قدمای ریاضیون طرفندن ویریلن اسم . مثلا : ب ، ح ، ء ، ه ایله ارائه اولنان درت مقداردن ایکیسی بیننده‌کی نسبت هندسیه دیکر ایکیسی آره‌سنده‌کی نسبت هندسیه‌یه مساوی اولور ایسه ؛ (ب : ح :: ء : ه) اولورکه : اشته بو بر اربعهٔ متناسبه‌در : اربعهٔ متناسبهٔ مفرده، اربعهٔ متناسبهٔ مرکبه .

اَرْبَعین [ع،ص] قرق = ٤٠ ، چهل . § کانون اول رومینك طقوزندن کانون ثانیٔ رومینك اون یدیسنه قدر امتداد ایدن ایام معدوده ، قره قیش .

اربعینه کیرمك / **اربعین چیقارمق** == ارباب طریقتك قرق کون خلوته قپانوب عبادت وریاضتله اشتغال ایلملری ، چله .

اربعین فورطنه‌سی == اربعینده اسن شدتلی روزکار .

اَرْتَنْك [فا، س] عجم نقاش مشهوری { مانی } نك یاپدیغی رسملری حاوی مجموعه‌که : خرافاتدن معدوددر : نقش ارتنکی .

اَرْجَح [ع، ص] دها ، پك ، زیاده مرجح ، ترجیحه شایان .

اَرْجُمَنْد [فا،ص] معزز، محترم ، شرفلی، حیثیتلی .

ارجمندانه == ارجمنده لایق صورتده .

ارجمندی == ارجمندلك .

اَرْجُوان [فا، س] ارغوان .

اَرْجیٰ [ع، فع] پك، دها ، زیاده مرجو، مسترحم .

اَرْحام [ع ، س] ج : [رحم] دول یتاقلری .

اَرْحَم [ع، ص] دها ، اك ، پك رحیم، مرحمتلی .

ارحم الراحمین == مرحمتلیلرك اك مرحمتلیسی ، جناب حق جل وعلا حضرتلری .

اَرْخَص [ع، ص] دها، پك اوجوز .

اَرْدَب [ع ، س] طقوز استانبول کیله‌سنه معادل برنوع اولچك . { تقریباً بیك قیه استیعاب ایدر . }

اَرْذَل [ع، ص] آلچاق، صویسز § پك رذیل .

ارذل عمر == حالت پیرینك صوك دملری ، بوناقلق ، کوتورومك .

اُرْز [ع، س] نجیلیه فصیله‌سنه منسوب وترکجه‌ده پرنج نامیله معروف نبات ــ که : ممالك حاره‌ده وصولاق یرلرده تنبت ایدر .

(ارز — پرنج)

اَرْزاق [ع،س] ج: [رزق] § یه‌جك، ایچه‌جك شیلر : ادخار ارزاق.

ارزاق انباری == عسکرك ات ولحم وسبزه‌دن ماعدا اولان‌چیك تعییناتنك ادخار اولندیغی محل .

ارزاق عسکریه == عسکره ویریلن تعیینات .

ارزاق متعهدی == عسکرك ارزاقندن بر قسمنك تدارکنی درعهده ایدن تاجر ، قونطوراتوجی .

اَرْزان [فا،ص] اوجوز § لایق . [فارسیده بوکلمه‌نك اصلی (ارزانی) اولدیغندن (ارزان) لفظی یاکلشسه‌ده غلط مشهوردر .]

ارزانی == ارزانلق، اوجوزلق || لایق، شایان .

اَرْزن [فا،س] حبوباتدن داری [طاری].

اَرْزَنْك ☚ [ارتنك] .

اَرْش [ع،س](فقه)ستمطانان برعضوایچون جارحدن ایستلن دیت شرعیه، دیت عضو. § صاتلدقدن صوكره عیبی ظاهر اولان مالك قیمتندن ـ بونك ایچون ـ تنزیل اولنان مقدار .

اَرْش [ت، س] طوقومه‌نك دستگاهده اوزونلغنه آتیلان ایپلكاری .

اَرِشْتَه [فا،ـ] خمیردن یاپمه، كسمه تازه او شهریه‌سی [بو كلمه ایپلك معناسنه اولان (رشته) دن مأخوذدر .]

اَرْشَدْ [ع ، ص] دها ، پك رشید .

اَرْض [ع،س] یر، زمین. (سما) مقابلی. § طوپراق § مملكت ، اقلیم . [جمع صحیحی:(ارضون) در.]

ارض مقدس / **ارض فلسطین** } = فلسطین وحوالیسی.

كرهٔ ارض = اوزرنده بولندیغمز سیاره.

ارض الله واسعه = حضرت الله تعالی شانه‌نك یری كنیشدر. § واسع اراضی.

ارضین = طبقاتی اعتباریله [ارض] ك جمعی : سماوات وارضین .

ارضیه = طوپراغه منسوب : محصولات ارضیه . § تجارك سكز كوندن زیاده كمركلرده قالان مالندن آلنان یر كراسی .

اَرْغَنون • [رومجه‌دن مفرس] كلیسالرده غنا ایله اجرای آیین اولندیغی اثناده چالینور بر نوع چالغی درکه: یكدیگرندن بیوك واكثریا تخته‌دن مصنوع برچوق دودوكلردن مركبدر. اصلی رومجه آلت دیمك اولان (اورغانون)در. § حكیم مشهور ارسطونك منطق حقنده وجوده كتیرمش اولدیغی اثر معروفك اسمیدركه آلت دیمكدر، منطق علوم آلیه‌دن عد ایتدیكی ایچون اویله تسمیه ایتمشدر .

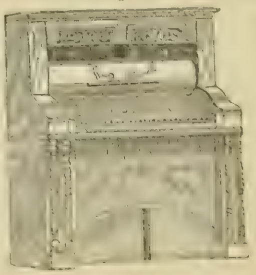

(ارغنون)

اَرْغُوان [فا،س] معروف قرمزی چیچك.

ارغوانی = ارغوان رنكمده .

اَرْفَع [ع،ص] زیاده یوكسك، رفیع .

اَرَق [ع ، مص] اویقوسزلق .

اَرَقّ [ع،ص] اك ، پك ، زیاده رقیق .

اَرْقام [ع ، س] جم : [رقم] . § صفر دخی داخل اولدیغی حالده اونه قدر اولان اعدادی اشعار ایچون استعمال اولنان علامات مخصوصه‌یه اطلاق اولنور.

ارقام داله = (ریاضیه) صفر داخل اولمامق اوزره بردن طقوزه قدر اولان عددلرك هیئت مجموعه‌سی [چونكه یالكز (ارقام) تعبیرنده صفرده داخلدر .]

ارقام عشره = (ریاضیه) صفر دخی داخل اولدیغی حالده بردن طقوزه قدر اولان عددلره دینور :

١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ، ٦ ، ٧ ، ٨ ، ٩ ، ٠

ارقام غباریه = ملل اسلامیه بیننده مستعمل اولان ایكی نوع ارقامدن شوشكلده بولنانلر :

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ٠

ارقام هندیه = ارقام مبحوثه‌دن شو شكلده اولانلر :

١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ٠

ارقام عربیه = فرنكلر بیننده مستعمل اولان آتی الشكل اعداد :

1 ، 2 ، 3 ، 4 ، 5 ، 6 ، 7 ، 8 ، 9 ، 0

ارقام جمل = حروفاته بر قیمت عددیه تخصیص ایدیله‌رك تشكیل اولنان ارقام : مثلا : [ابجد ، هوز ، حطی ، كلمن ، سعفص ، قرشت ، ثخذ ، ضظغ كلماتندن ا = ١ ، ب = ٢ ، ح = ٣ ..... غ = ١٠٠٠ دینلمشدر .

ارقام دیوانیه = هر بر عددك مرتبه وكمیتنی افاده ایچون اسماء عربیه‌دن مخفف ومحرف اوله‌رق ترتیب وقبول ایدلمش بر علامتدن عبارتدر : ١ = ا ، ٢ = لله ، ٣ = لله ، ٤ لو ..... ١٠ = ع ، ٢٠ = ع ب ... ٩٠ = لق كبی .

ارقام رومانیه = وقتیله رومالولرك قوللاندقلری حروف عددیه : ١ = I ، ٢ = II ، ٣ = III ، ٤ = IV ، ٥ = V ، ٦ = VI ، ٧ = VII ، ٨ = VIII ، ٩ = XI ، ١٠ = X .

اَرْكان [ع ، س] جم : [ركن] . برهیئتك باشلیجه اعضاسی .

[اركان اسكی كتابلرده عناصره تردیفاً قوللانلمش وعناصر اربعه قصد اولونمشدر.]

اركان ارث = (فقه) مورث ، وارث ، موروثدن عبارتدر .

اركان عقد = (فقه) بیع واجاره كبی فقهك معاملات قسمنه متعلق عقودك ایجاب وقبولدن عبارت اولان شرائط انعقادیه‌سی.

اركان حرب = اردونك فعالیت حربیه‌سنی استحضار واجرایه مأمور ضابطان .

اركان حربیه = اقسام جسیمهٔ عسكریه‌یه قوماندا ایدن وجنراللرك افكارینی اوامره تحویله مأمور اولان ضابطان .

اركان مداریه = (هیئت) علی العموم سیارات وپیكاریك وكواكب ذوات الاذنابك حركات انتقالیه‌سنی تعیینه مقتضی مقادیر .

اركان مقناطیسیه = برموقعده مقناطیسیت ارضیه‌نك تعیننه مدار اولان وسائط طبیعیه .

اَرْكَج [ت ، س] اوزون صاپلی فروبجی كوره‌كی .

(ارچ)

اَرْكَچ [ت ، س] اركك كچی ، تكه .

اَرْكَك [ت، س] رجل، مرد ، بالغ ، ذكور. (دیشی) مقابلی § كوجلی ، قوتلی . § سرت ، قولای ایكیلوب بوكلمز § قوجه ، زوج .

اركك آناختار = ایچی اویولمامش آناختار .

ارككجه = اركك طور وحالنده ، مردانه .

اركگسی / **اركگمسی** } = طوراً اركگه بكزر قادین .

(اركك كچی)

اركككلك = بلوغ، رجولیت، ذكورت. § جنس ذكوره منسوبیت § متانت ، مردلك ، ثبات § رجولیت § خاصهٔ تلقیحیه‌یی حائز اولیش § بهادرلك ، شجاعت ، جسارت .

اَرْكَن [ت، س] { اصلی ار ایكن در . } كچ مقابلی . وقت كچمه‌دن ، وقت معیننك اولی : [اكثریله

(ایرکن) شکلنده یازیلور [اسکی ترکجه‌ده ایرته [صباح دیمکدر.]

ارکنجه == ایرکن .

ارکنجی == صباحلری یرکن قالقان .

اَرْگَنْ [ت ، ص] سن بلوغه ایروبده هنوز اولنمه‌مش اولان ، آراب [آزاده] بیکار .

ارگنلك == تأهل ایتمامش دلیقانلینك حالی . بیکارلق . § دلیقانلیلرك اکثریا یوزنده اوفاق چیبانلر صورتنده پیدا اولان طفیلی خسته‌لك .

ارگین ، **ایرگن** == کماله ایرمش، یتشمش .

اَرْمانْتارْیا [ج،س] {Hermentaria} (قوزمو) مریخ ایله مشتری میانده‌کی سیارات صغیره‌نك اوچیوز قرق آلتنجیسی .

اَرْمَغانْ - آرْمَغانْ [فا ، س] هدیه، برکذار، پیشکش : چام ساقزی چوبان ارمغانی .

اَرَنْ [ت ، ص] { ایرمك دن } یتیشن ، واصل اولان .

ارنلر == قرب حقه ودرجهٔ ولایته نائل اولانلر، واصلین ، کملین کرام حضراتی .

اَرْنَبْ [ع،س] طاوشان .

اَرْواحْ [ع، س] جم : { روح } .

ارواح خبیثه == جین وشیطانلر .

اَرَّه [فا،س] بچقی، منشار، تخته بیچمکه مخصوص دیشلی آلت . { ترکجه‌ده (دست اره) دن مخفف اوله‌رق (دستره) دینلور . }

اره خانه == بیچقی، خزار محلی.

اَرْدَلَه‌مَكْ [ت، مص] خمیر یاپشما‌مق ایچون تپسی‌یه اون سرپمك .

اَرِيبْ [ع ، ص] عقللی ، ذکی ، هوشیار : ادیب اریب .

اَرِيكْ [ت ، س] تفاحیه فصیله‌سندن کثیر النوع معروف آغاج وآنك میوه‌سی .

اَرِيكَه [ع،س] تخت، سریر : جناب حق ولی نعمت بی منتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرینی کمال تندرستی ایله اریکه پیرای شوکت وشان بیورسون .

از سرنو == یکی باشدن .

از قضا == قضارا || یا کلشلقله .

از هر جهت == هر وجهله .

خارج از وظیفه == وظیفه‌دن خارج اوله‌رق .

اَزْبَرْ [فا، تر] ذهنده طوتمه . حفظ .

ازبرجی == قولایلقله ازبر ایدن . § درسی اکلار اکلاماز ازبر ایلین .

(اریك دالی) [چیچك آچسی]

(اریك وانواعی)

اریکه پیرا ، **اریکه نشین** == تختی تزیین بیوران پادشاه عالی جاه حضرتلری .

اَزْ [فا ، د] ترکجه‌ده (دن) ، عربیده (من) ، (عن) کبی ابتدائیت معناسیله بعض کلماتك اولنه داخل اولور.

از انجمله == اوجمله‌دن اوله‌رق .

ازبرلنمك == ذهنده حفظ اولنمق .

ازبرله‌مك == ازبر ایتمك § بر شیئی اوقویه اوقویه حافظه‌یه نقش ایتمه .

اَزْدِیرْمَكْ [ت ، مص] صیقشدیروب قیرمق، تضییق واسطه‌سیله خرد خاش ایتمك . § اذیت ، حقارت ایتدیرمك .

اَزْهارْ [ع ، س] جم : (زر) نباتاتك اوزرنده ایلك وصوك بهارده حصوله کلن طمورجقلردرکه انکشافیله اوراق وازهار میدانه چیقار .

ازرار ابطیه == یاپراقلرك دیبنده ظهور ایدن طومورجقلر .

ازرار انتهائیه == دالرك تپه‌سنده‌کی طومورجقلر .

ازرار ذوالخراشف == تأثیرات طبیعیه‌دن آزاده قالمق ایچون اوزری بر چوق پوللرله مستور اولان طمورجقلر .

ازرار شحمیه == قوزالاق .

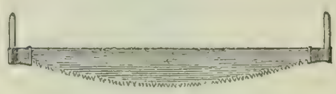

(مالطه کسمکه مخصوص دستره)

(ال دستره‌سی)

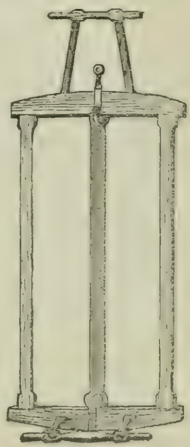

(قلاص کسمکه مخصوص) [بیچقی]

ازرار لحمیه = (طب) جریحه‌نك اطرافنده ظهور ایدن ات چیقندیلری .

ازرار اباس = البسه‌نك دوكمه‌لری .

اَزْرَق [ع، ص] كوك رنكلی ، مائی .

اَزِقّه [ع، س] (زقاق) ك جمعی .

اَزْگی [ت ، س] قیصه‌رق چیقاریلان سس ، اوغولتیلی لحن .

اَزْكی [ع، ص] پك صالح ، پك زاهد ومتقی .

اَزْكِیا [ع،ص] (زكی) نك جمعی .

اَزْگین [ت ، ص] لزومندن زیاده اولمش ، یومشامش اولان . § پلاوك زیاده ازیلك ولمسی حالی .

اَزَل [ع ، س] ماضیده معتبر ابتداسی اولمیان ازمنه .(ابد) مقابلی [*]

ازلدن، من الازل = ابتدادن ، اسكیدن .

ازلی = ازله منسوب || عدم ایله مسبوق اولمیان، حق تعالی حضرتلری .

ازلیت = ازلیلك .

اَزْمَك [ت، مص] باصوب یاصیلاتمق . § دوكوب توزه تحویل ایتمك . § قهر وتدمیر § چوق اذیت ویرمك .

ازوب صونی ایچمك = ایشه یراماز برحاله كتیرمك .

ازلمك = آغر برشیئك آلتنده باصیله‌رق ویاصقیشدیریله‌رق خرداخاش اولمق § دویلمك، سحق اولنمق § مغلوب ومقهور اولمق .

ازیلوب بوزلمك = مقصدینی آچیق اوله‌رق سویلیه‌مه‌مك یعنی صیقیله‌رق سویلمك .

ازمه = ازمك ما‌ده‌سندن مصدر تخفیف . ازلمش شی ... ازمه‌سی ، طوماتس ازمه‌سی .

ازیك = ازلمش ، ناخلمش § ... زیاده ... بلاو وساره .

اَزْمان [ع ، س] جـ : (زمن) : ازمان ... .

ازمنه = جـ : (زمان) : ازمنهٔ قدیمه ،

اَزِمَّه [ع ، س] جـ : { زمام } : ازمهٔ امور .

اَزْنتی - اَزْنْدی [ت، فع] معده‌نك آچلقدن ویا یكر بر سببدن دولایی بایغنلق حس ایتمسی .

اَزْواج [ع ، س] جـ : (زوج) زوج وزوجه‌لر .

ازواج طاهرات ـ مطهرات = حضرت فخر كائنات علیه اكمل التحیات افندمز حضرتلرینك زوجه‌لری : { خدیجهٔ الكبری ، سوده بنت زمعه ، عایشه بنت ابوبكر الصدیق ، حفصه بنت عمر الفاروق ، زینب بنت جحش، ام المساكین زینب بنت حارث، زینب بنت خزیمه، ام حبیبه رمله بنت ابی سفیان ، جویریه بنت الحارث ، صفیه بنت حی ، ام سلمه ، میمونه بنت حارث. رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتی } .

اَزْهار [ع ، س] چیچك معناسنه اولان (زهره) نك جمعی . چیچكلر، شكوفه‌لر .

ازهار خناثی = عضو تذكیر وتأنیثی حاوی چیچكلر .

ازهار وحیدالجنس = یالكز عضو تذكیر ویا عضو تأنیثی حاوی چیچكلر .

اَزْهَر [ع،ص] آی كبی پارلاق چهره‌لی، بیاض آدم . آق، پاق « ازهر اللون ایدی فخر عالم » {مؤنثی (زهرا) در . }

اَژْدَر - اَژْدَرْها - اَژْدَها

[فا ، س] بیوك یلان ، ثعبان § خرافات عجمده درت آیاقلی ، یدی باشلی اوله‌رق تصویر اولنور .

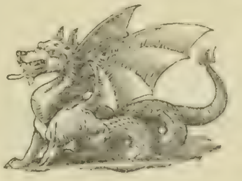

(اژدرها)

اَسابیع [ع، ص] جـ : [اسبوع] .

اَساتِذه - اَساتیذ [ع،س][ستاذ]ك جمعی .

اَسارَت [ع،س] حربده دشمن الینه دوشمه .

اَسارِیر [ع، س] چیزكی معناسنه اولان (اسرار) ك جمعی . ال ایاسنده وآلنده‌كی چیزكیلر ، خطوط وجهیه .

اَساس [ع، س] بنا تملی § اصل ، مبنی § حقیقت، كنه، صحت § (كیمیا) بر حامضله بالامتزاج برحمض تشكیل ایدن ملح

اساساً، اساسی = اساسه ، اصله ، حقیقته متعلق اوله‌رق .

اساسسز = تملسز ، چوروك § اصل وحقیقتی اولمیان .

اساسلاندیرمق = تملی آتمق § صاغلاملاتمق .

اساسلانمق = تملاشمك، تأسس ایتمك .

اساسلی = اصله تعلق ایدن § صاغلام ، محكم § حقیقی ، صحیح .

اَساطیر [ع،س] اسانزده غیر مستعمل اولان (اسطوره) نك جمعی . اویدیرمه عجیب، غریب روایت، ماصال مقوله‌سی شیلر : خرافات . [بو كلمه‌یی عربلر اساساً اینوز لساندن و (ایستوریا) لفظندن آلمشلردر .]

اَساطین [ع،ص] [اسطوانه] نك جمعی .

اَسافِل [ع ، س] [اسفل] ك جمعی .

اَسالیب [ع، س] [اسلوب] ك جمعی .

اَسامه [ع،س] { اسامی } دن غلطدر . قید § نام ، اهمیت .

اسامه‌یی اوقوتمق = اهمیتی اولمق .

اسامه‌لی = اسمی دفترده مقید اولان .

اَسامی [ع ، س] جـ : [اسم] نامل، آدلر .

اَسانید [ع ، س] جـ : [اسناد] .

اَسْب [فا ، س] آت ، بیكر ، فرس : اسب صبارفتار .

اسبران = آت سورن، آت قوشدیران .

اسب‌سوار = آته بینمش ، سواری .

اَسْباب جـ : [سبب] اسباب قویه . § لوازم ، وسائط .

اسباب فسخیه = بر اعلامك استینافاً جرحنی ایجاب ایدن سببلر .

اسباب مخففه = (حقوق) فعلك جرمیتنی، فاعلك مجرمیتنی تخفیف ایدن احوال (معنیٌ مادةً اولور .)

اسباب مشدده = (حقوق) اسباب مخففه‌نك ضدی .

---

[*] « ازل : اولنده بدایت اولمیان شیء، قدم كبی. ابد آخرنده نهایت اولمیان شیء، بقا كبی . استمرار: هر ایكیسینی ده جامعدر . » « كلیات ابوالبقا »

بر حكمك اصول وقانوننه موافقتنی اثبات ايچون ايراد ايديلن سببلر . بر حركتك حقه استنادينی اثبات ايچون درميان اولنان سببلر .

اسباب نقضيه = (حقوق) بر اعلامك تميزاً جرحنی ايجاب ايدن سببلر .

أَسْباط [ع ، س] جمـ : [سبط] . يهودی قبيله‌لری : « اسباط بنی اسرائيل » .

أَسْبَق [ع ، ص] دها اولكی .

أَسْتار [ع ، س] پرده معناسنه اولان (ستر) ك جمعی : استار كعبه .

أَسْتَر [فا، س] قاطر، بغل . قيصراقله اركك مركبك اجتماعندن تولدايدن ملز حيوان .

أَسْتَغْفِرُ الله [ع ، تر] « اللهدن مغفرت طلب ايدرم » معناسنده دعادر § سهو ايتدم § الله ايچسون § حاشا . { اكرام وتعظيمه قارشی تواضع ومحويت ايچون دخی ايراد اولنور . }

أَسْجاع [ع،س] { سجع } ك جمعی .

أَسْحار [ع ، س] صباح معناسنه اولان { سحر } ك جمعی .

أَسْخى [ع،ص] پك سخی، زياده جومرد .

أَسْخِياء [ع، ص] (سخی) نك جمعی .

أَسَد [ع ، س] آرسلان § بروج اثنی عشردن بشنجيسی .

اسدالله = حضرت علی كرم الله وجهه‌نك لقبی .

أَسْرار [ع،س] { سر } ك جمعی .

أَسْرار [فا ، س] قنب هندی دنيلن برنباتك ياپراغيكه : توتون كبی ايچيلدكده كيف ويروب انسانی خيالاته طالديرر .

اسراركش = اسرار ايچمكه، قوللانمغه آليشمش آدم

أَسْرَع [ع،ص] پك سريع .

اسرع الحاسبين = جناب حق تعالی وتقدس .

أَسْرَه [ت، س] كسره ، حرفی مكسور اوقوتمق ايچون آلتنه قونيلان اشارت .

اسره لمك = حرفك حركه‌سنی اسره اوقومق .

اسره‌لتمك = حرفی اسره ايله حركه‌لمك .

اسره‌لی = اسره حركه‌سيله حركه‌لنمش .

أَسْعار [ع ، س] پياسه معناسنه اولان {سعر} ك جمعی. صاتيلق شيئلرك خلق آره‌سنده جاری اولان بهاسی . نرخ .

أَسْعَد [ع، ص] دها، اك، پك سعيد .

أَسَف [ع،س] غضبله برابر حزن، غم .

اسفلنمك / **اسف ايتمك** } = محزون اولمق .

أَسْفار [ع ، س] (سفر) ك جمعی: اسفار بحريه .

أَسْفَل [ع ، ص] اك ، دها ، پك آشاغی § آشاغی طرف § مقعد .

أَسْقام [ع،ص] (سقم) ك جمعی : علل واسقام .

أَسْقَريم [ج ، س] { Escrime } قليچ ومچ تعليمی، سلاحبازلق . § اسلحۀ جارحه ايله مدافعه وتعرض اصولی .

أَسْكی [ت ، ص] عتيق ، كهنه ، قديم ، مقدم ، موجوديتندن صوكره چوق زمان گچمش اولان، مزمن . § حكمی گچمش § اختيار، مسن § استعماله غير صالح § سابق .

اسكی پوسكی = كهنه‌شی، يرتيق پرتيق . [اكثريا ملبوسات حقنده] .

اسكيتمك = قوللانه‌رق يپراتمق، كهنه لشديرمك || مزمن حالنه قويمق .

اسكيجه = آز اسكی ، اسكيمسی .

اسكيجی = كهنه وفرسوده شيلر آلوب صاتان آدم || اسكی آياق قابلری تعمير ايدن .

اسكيدن = اولكی زمانلرده .

اسكيدلك = قوللانيله‌رق كهنه حالنه قونلمق § مزمن ايدلمك .

اسكی قورت = كارديده ، قورناز .

اسكيلك = اسكی اولان شيئك وياشخصك حالی .

اسكيمك = حدوثندن بری چوق زمان گچمك || حكمی ساقط اولمق || قدم قزانمق .

باش اسكی = برداڑه امكدارلرينك اك اسكيسی .

أَسْلاف [ع ، س] جمـ : [سلف] . (اخلاف) مقابلی. برمأموريت ويا خدمتده اولجه بولنمش اولانلر § اجداد .

أَسْلِحه [ع ، س] جمـ : [سلاح] .

اسلحۀ ثقيله = طوپ وهاوان كبی آغير سلاحلر .

اسلحۀ جارحه = قليچ، خنجر وامثالی سلاحلر .

اسلحۀ خفيفه = تفنك ، طبانجه كبی وآغير اولميان كوچك سلاحلر .

اسلحۀ ناريه = آتشلی سلاحلر .

أَسْلَم [ع ، س] دها ، پك ، اك سالم ، امين ، اك صاغلام ، اك دوغری .

اسلم طريق = اك دوغری چاره . اسلم طرق .

أَسْماء [ع،س] { اسم } ك جمعی .

اسماء حسنى = اسماء الهيه . جناب حق تعالی شانه‌نك اسامئ جليله‌سی .

أَسْماك [ع،س] (بالق) معناسنه اولان { سمك } ك جمعی .

أَسْمَح [ع،ص] پك، دها، زياده سماحتلی .

أَسْمَر [ع،ص] قاره ياغيز .

اسمرجه = آز اسمر .

اسمرلك = قاره‌يه مائل رنك .

اسمرمسی = اسمره چالار .

أَسْمَك [ت، ص] { روزكار حقنده } حركت ايتمك ، وزان اولمق ، هبوب ايتمك § سنوح ايلمك . § بردن بره ظهور ايتمك ، عقلنه اسمك . § نصيب ، قسمت .

برنده يللر اسمك = نام ونشانی قالمامق ، نابود اولمق .

اسمه = اسمك ماده‌سندن مصدر تخفيفی || هبوب .

أَسَن [ع،ص] پك ياشلی، زياده اختيار .

أَسْنان [ع ، ص] ديش معناسنه اولان (سن) ك جمعی § ياشلر، سنلر .

اسنان عسكريه = افرادك سلك عسكری‌يه داخل اوله‌جقلری سن .

اَسْنَكْ [ت، ص] اوزایوب قیصالان ، الاستیق .

اسنه‌مك [ت،مص] گریلوب طوغریلمق § اویقو ویورغونلق تأثیریله اعصابه عارض اولان بر حالكه : غیر اختیاری اوله‌رق آغز آچقدن عبارتدر § اوزایوب قیصالمق .

اسنتمك == چکوب اوزاتمق § اوصاندرمق .

اسنه‌مه / **اسنه‌یش** } == اسنه‌مك حالی .

اَسْواق [ع ، س] چارشی ، بازار معناسنه اولان (سوق) ك جمعی : اسواق وبازار .

اَسْوَدْ [ع،س] سیاه ، قاره .

اَسْهام [ع ، س] حصه معناسنه اولان (سهم) ك جمعی .

اَسْهَلْ [ع، ص] دها ، پك قولای.

اَسیر [ع ، ص] حربده دشمن یدینه دوشن آدم .

اسیرگه‌مك [ت، مص] صاقلامق، قورومق. دریغ ایتمك.

اسیرگه‌مه‌مك == صاقلامامق،قورومامق § دریغ ایتمه‌مك .

اسیرگنمك == [ت، مص] دریغ اولنمق. || صیانت ایدلمك .

اَشْ [ت،س] رحمده دولك ایچنده تکون ایتدیکی زار ، دول یتاغی .

اَشْ [ت،س] برچفت تشکیل ایدن ایکی شیدن هربری § مثل ، نظیر ، مساوی ، عدیل § دوست ، محب § ارکك ودیشیدن هربری .

اش ایتمك == تك اولان شیئك نظیرینی بولوب چفت ایتمك .

اش دوست == احباب ، یاران ، رفقا .

اشسز == نظیرسز، مثلسز . تك قالمش

اشلشمك == نوش نسبی چفت اولمق . § اش وارقداش پیدا ایتمك § معادل ومشابه اولمق .

اَشام [ع ، ص] پك اوغورسز .

اَشْباح [ع س] لسانزده قوللانلمیان (شبح] ك جمعی . جسدلر ، تنلر، جسملر : ارواح واشباح.

اَشْباهْ [ع، ص] جم : { شبیه } .

اَشْبَه [ع، ص] زیاده شبیه، پك بکزر . § ایری بویلی کنج ایریسی،لوندانه ادالی .

اَشْتات [ع ، س] جم : [شتیت] فرقه‌لر ، صنفلر ، نوعلر : اشتات علوم .

اَشْجارْ [ع ، س] جم : [شجر] .

اَشْجَعْ [ع ، ص] پك ، دها شجیع .

اَشْخاص [ع ، ص] جم : [شخص].

اَشَدّ [ع ص] دها ، پك شدید .

اَشِدّاءْ [ع ، س]جم :[شدید] § بهادرلر.

اشدرمك [ع ، مص]خفیف صورتده قازدیرمق ، طوپراغی قاردشدیرمق§[حیوان حقنده] قوشدیرمیه‌رق سریع یوروتمك .

اَشَرّ [ع ، ص] دها ، پك شریر .

اَشِرّاءْ - اَشْرارْ [ع، ص] جم : [شریر] .

اَشْراط [ع ، س] علامت معناسنه اولان [شرط] ك جمعی : [مفردی غیر مستعملدر] .

اشراط ساعات == قیامت علامتلری .

اَشْرافْ [ع ، ص] جم : [شریف] .

اَشْرِبه [ع ، س] جم : [شراب] . { کرك حلال ، کرك حرام قابل شرب اولان مایعات .

اَشْرَفْ [ع،ص] زیاده شرفلی ، مسعود.

اَشْرَمْ [ع،ص] بورونسز، بورنی کسیك.

اَشْعارْ [ع ، س] جم : [شعر] .

اَشْعَرْ [ع، س] پك زیاده شاعر اولان .

اَشِعَّه [ع ، س] جم : [شعاع] . § (نباتات) بعض نباتات اوزرنده قیل کبی بعضاً رنکلی اوله‌رق اوزایان استطالات : اشعهٔ مخیه ، اشعهٔ کبیره ، اشعهٔ صغیره .

اَشْغالْ [ع ، س] جم : [شغل] .

اَشْغَلْ [ع ، ص] پك ، دها مشغول.

اَشْفاقْ [ع ، س] شفقت معناسنه اولان [شفق] ك جمعی .

اَشْفَقْ [ع ، ص] دها ، پك شفیق.

اَشَقّ [ع ، ص] دها ، پك شق .

اَشْقِیاءْ [ع ، س] جم : [شق] .

اَشْقَرْ [ع، س] آل رنکده اولان آت .

اَشْكْ [فا] کوز یاشی :

اشکبار == (اشکریز) ه باق.

اشك تأثر == تأثردن آقان کوز یاشی .

اشك تحسر == حسرتدن آقان کوزیاشی.

اشکریز == کوز یاشی دوکن ، چوق آغلیان .

اشك شادی == مسرتدن آقان کوزیاشی.

اَشَكْ [ت ، س] خدمات شاقه‌ده قوللانیلیر اوزون قولاقلی ، کوزل کوزلی ، آتدن کوچوك حیوان ، مرکب ، حمار § قبا، جاهل .

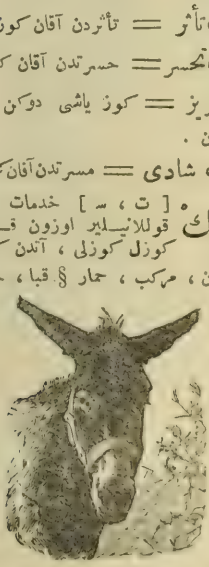

(اشك)

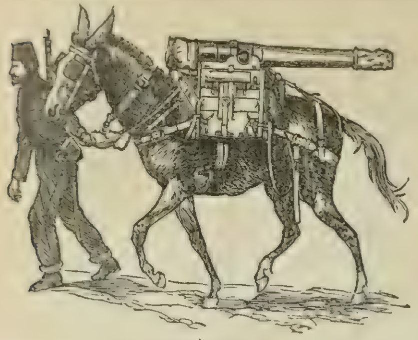

(جبل طوپی)

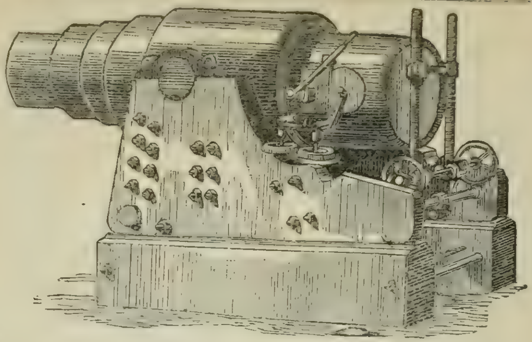

(قروپ سیستمنده جسیم طوپ)

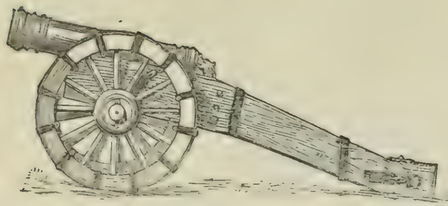

(محاصره طوپی)

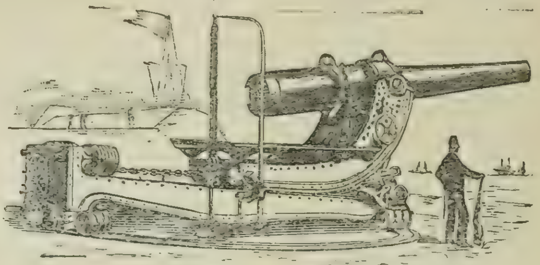

(ساحل طوپی)

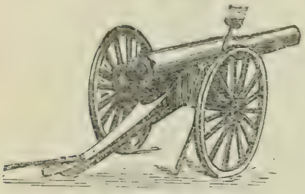

(صحرا طوپی)

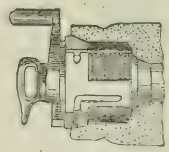

(قپاغی)

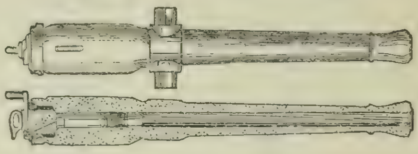

(ییولی طوپ)

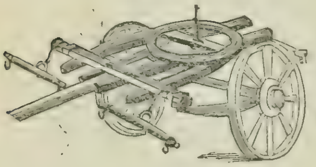

(طوپ آرابه‌سی)

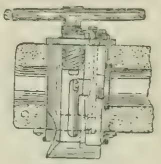

(قپاغی)

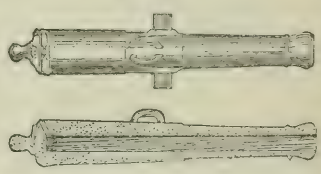

(ییولی طرپ)

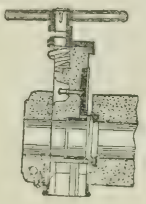

(قپاغی)

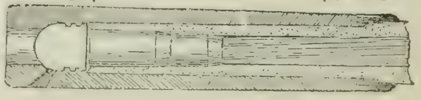

(مقطعی)

(آو چفته‌سی)

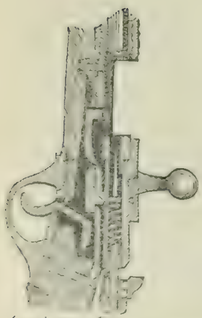

(ما زر تفنکی مقطعی)

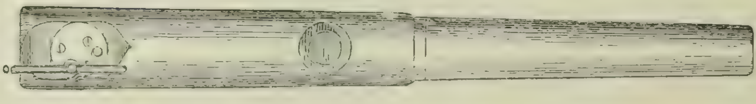

(قروب طوپی)

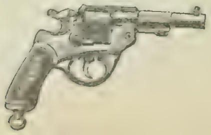

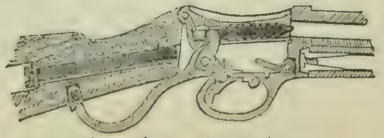

(عثمانلی قلیجی) (پیاده ضابطی قلیجی) (اسکی فرانسز قلیجی) (سواری قلیجی) (مچ) (خفیف سواری قلیجی) (الای قلیجی)

(بحریه ضابطی قلیجی) (مزراق) (قساطوره) (سونکو) (بحریه قلیجی)

اشك آریسی = بال یاپماز آری .

اشك بالیغی = مورینه قوروسی .

اشك پاصدیرمه‌سی = یاوان پاصدیرمه.

اشك دعواسی = (هندسه) « برمثلث قائم الزاویه‌ده وتر قائمه مربعی ؛ ضلعین آخرین مربعلری مجموعنه مساویدر . » دعوای مشهوره‌سنه هر نصلسه ویرلمش مناسبتسز براسمدر .

اشك دیکنی = کنکر دینلن بیبان انکناری . قانغال:

اشکجی = اشك سورن، خربنده .

اشکجیلك = مرکب سوریجیلکی .

اشك قولاغی = اذن الحمار دینلن نبات .

یابان اشکی = غیرمونس برجنس حمار .

اَشَكّ [ع، مص] پك، دها، زیاده شك صاحبی .

اَشْكالْ [ع، س] جم : (شكل) .

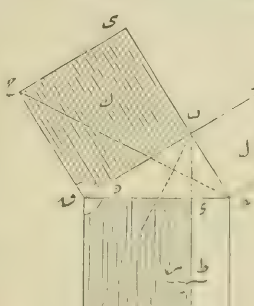

(اشك دعواسی)

اشکال هندسیه = بالهندسه ترسیمی ممکن ومتصور اولان شکللر .

اَشْكين [ت، س] آتك برنوع یورویشی که :. فاصله‌سز ، منتظم آدیملرله سرعتلی یورومکدن عبارتدر .

اشکینجی = وقتیله سپاهیلرك بالفعل سفره قوشان صنفنه دینلوردی .

اشکینلی = اشکین یوروین آت .

اَشِلْمك [ت، مص] { یر حقنده } قاز یلوب چوقورلشمق .

اَشَمك [ت، مص] قازمق، قازیمق، حفر.

اشمه = اشمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی ؛ قومسال یرده نبعان ایدن صو پیکاری .

اَشْنَعْ [ع، ص] دها ، پك، زیاده چرکین، منفور ، مکروه .

اَشْنِيَه [ع،س] (نباتات) صو يوصو- نلرينه اطلاق اولنور .

اَشْه‌لَه‌مك [ت،مص] طوپراق، آتش كبى شيئلرى خفيفجه قار- يشديرمق § كيزلى شيئى ميدانه چيقارمق ايچون تحرى ، تدقيق ، استكناه ايتمك.

اَشْواق [ع ، س] ج : (شوق) .

اَشْواك [ع ، س] ج : (شوك) § (طب) كميكرده اولان استطالات.

[اشواك ؛ خار ، ديكن معناسنه ايسه‌ده نباتاتده (خار) دن فرقليدر . چونكه : اشواك نسجئ ليفى اوله‌رق اغصان واوراقك تبدلندن حاصل اولديغندن آنى يرندن آيرمق مشكلجه‌در . (خار) ايسه جزئى برقوتله قيرلمقسزين يرندن قوپار .]

اَشْهَب [ع ، س] قيرآت .

اَشْهَر [ع ، ص] پك ، اك مشهور .

اَشْهَل [ع،ص] الا كوزلى .

اَشْهى [ع،ص] پك‌سويلوب رغبت ايديلان.

اَشْياء [ع ، س] مفروشات وسائر او لوازمى معناسنه اولان (شى)‌ك جمعى § البسه وسائره § يوك، حموله. § غير ذى روح مواد .

اَشيك [ت ، س] (معمارى) قپوسوكه‌لر- ينك آلت واوست طرفى ، قپو سوكه‌لرينك استناد ايتديكى آغاج ويا طاش باصه‌مق § آستان . § قوناق قاپوسنك اوكى ، دركاه .

اشيك آغاسى == تركستانده‌قپواغالرينه مخصوص بر عنواندر || صاحب .

اشيكه چيقمق == طشره‌يه چيقمق .

سازاشيكى == آلات موسيقيه تللرينك يندبرلديكى كوپريجك .

اَصابِع [ع ، س] ج : [اصبع] ☞ (اُصْبُع)

اصابع القدم == (طب) آياقده‌كى پار- ماقلر .

اَصاغِر [ع ، س] ج : [اصغر] .

اَصالَت [ع ، س] { (كوك) معناسنه اولان (اصل) دن مشتقدر } كوكلى ، اساسلى اولمه § رسوخ ، متانت ، جودت . § زادكانلق ، صوى ونسب صاحبى اولمه . § بالذات ، (وكالت) مقابلى : اصالت رأى ، اصالت فكر .

اصالةً == وكالت طريقيله اولميه‌رق ، بالذات .

اصالتلو == سفرايه وكبار اجانبه ويريلن عنوان رسمى .

اَصَحّ [ع ، ص] دها ، اك ، پك صحيح : اصح روايات ، اصح اقوال .

اَصِحّاء [ع ، س] ج : [صحيح] .

اَصْحاب [ع ، س] ج : [صاحب] .

اصحاب انتقال == اراضئ اميريه ومسقفات ومستغلات موقوفه‌نك متصرفى وفات‌ايتدكده عقارات مذكوره مناقله‌سنك دفترخانه‌جه بلابدل عهد لرينه يوروتلمسى طلبه حق اولان كيمسه‌لر .

اصحاب خمس == (فقه) صدر اسلامده اموال مغتنمه‌نك بيت‌المال‌ايچون آليقونيلان خمس حصه‌سندن متساوياً حصه‌دار اولانلركه سيد الكونين افندمز حضرتلريله اقرباى نبوى ، محتاجين ويتامى ، مساكين ، ابناى سبيل ايدى .

اصحاب بدر == بدر غزوه‌سنده معيت جليلۀ نبويه‌ده بولنان عساكر موحدين‌كه (٣٠٥) ذاتدن عبارتدر .

اصحاب رسول‌الله == فخركائنات صلى‌الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرينك صحبت سنيه‌لرينه ورؤيت ديدار نبويلرينه نائل اولان مؤمنلر. صحابۀ كرام: اصحاب كزين. § بيوك برذاتك مسلكنه متابعت ايدنلر : اصحاب ابوحنيفه .

اصحاب رضخ == (فقه) اموال‌مغتنمه‌دن حصه‌دار اولان شو درت صنف : محاربه‌ده حاضر بولنان نسوان، محاربه‌ده دليللك ايدن كسان ، صبيان ، مملوكين .

اصحاب صفه == زمان سعد اقتران حضرت پيغمبريده [صفه] ناميله مدينه‌ده انشا ايديلن مسافرخانه‌ده اطعام ايديلن فقراى مسلمين‌كه عددلرى (٤٠٠) ه بالغ اولمشيدى .

اصحاب فرائض == تركه دن كندولرينه شرعاً سهم معين تقدير اولنان ورثه .

اصحاب الكهف == مدت‌مديده مشهور مغاره‌ده قپانوب اويويان ذوات معروفۀ سبعه.

اصحاب سبت == طائفۀ يهود ، موسو- يلردن كنايه .

اصحاب‌مصالح == دوائررسميه‌يه مراجعت ايدن ارباب حاجت .

اَصْداف [ع،س] ج : [صدف] .

اَصْدَق [ع،ص] دها ، اك ، پك صادق. § شعار محبتده راسخ اولان .

اَصْدِقاء [ع،ص] ج : [صديق] .

اَصْعَب [ع،ص] دها ، اك ، پك كوچ: اصعب امور .

اَصْغَر [ع،ص] [اكبر] مقابلى . دها، اك ، پك كوچوك : اصغر اولاد. § كمتر ، قليل . § (رياضيه) بر كميتك ديكر كميتدن كوچوك اولديغنى كوسترن تعبيردر .

اصغرنامتناهى == (رياضيه) غايه‌سى صفردن عبارت بولنان كميات متحوله :

$$\frac{ب}{٠} = \infty$$

اصغرى == (رياضيه) (اعظمى)مقابلى.

اصغرى اشارتى == (رياضيه) (>) اشارت ايلوب طرفينده بولنان كميتلردن رأس زاويه‌ده بولنان كميتك صول‌طرفده- كندن كوچوك اولديغنى افاده ايدر. مثلا : ٣ > ٥ كبى .

اَصْفار [ع ، س] { صفر } ك جمعى .

اَصْفَر [ع،ص] صارى، صارى‌رنكلى، زرد.

بنى‌اصفر == اقصاى شرق اهاليسى .

اَصْفى [ع،ص] دها ، اك ، پك صافى .

اَصْفِياء [ع،ص] ج : { صافى } . قلبى پاك ، مسلكى درست اولان ذوات عاليه .

اَصْل [ع،س] كوك ، بيخ ، ديب § تمل، اساس ، قاعده § صحت ، حقيقت. [بومعناده اكثريا (فصل) ايله برلكده استعمال اولنور : « اصل وفصلى اولميان برايشدن دولايى ... »] § اساساً § خوى. بد اصل == خويى كوتو § ابتدا كى . فى‌الاصل== ابتداى‌امرده ، اساساً ، حقيقت حالده .

اصلسز == اصلى يوق ، بيهوده || يالان.

اصلى == اصله منسوب || صوكره‌دن علاوه اولنمش حرفى حاوى اولميان كلمه . || (حساب) واحد ايله كندى نفسندن

ماعدا برعدد ایله قابل تقسیم اولمیان اعداد. § (هندسه) بر شكلك اركان اساسیه‌سندن معدود اولان نقاط ، خطوط وسطوحی دیكرلرندن تفریق ایچون استعمال اولنور: محور اصلی ، مقطع اصلی ، محراق اصلی .

اَصْلاً [ع، د] هیچ، هیچ بروقت، قطعاً .

اصلاً = اساساً ، عن اصل ، ذاتاً || صوییه ، نسب جهتیله .

اَصْلاب [ع، س] ج : { صلب } .

اَصْلَح [ع،ص] دها، اك، پك‌ایی، صالح .

اَصْلَع [ع،ص] باشنك اوك جهتنده قیل اولمیان ، طازلاق .

اَصَمّ [ع، ص] صاغیر، كران كوش . § سسز ، صداسز ، غیر مصوت § (ریاضیه) جذردن قورتیله‌میان كمیات .

اصمیت = (طب) آق جكرلرده حال صحتده ایكن ایشیدیلان سسك التهاب سببیله قالین، قبا اولمسی . || اصملك .

اَصْناف [ع،س] ج : { صنف } نوعلر. § حرف وصنایع اربابی . [بو معناده مفرد اوله‌رق قوللانیلیر].

اصنافجه = اصنافه ، حرف وصنایع اربابنه یاقیشه‌جق صورتده .

اصنافلق = صاحب صنعت اولمه ، اولیش . دكانجیلق .

اصناف كتخداسی [كهیاسی] = اصنافدن هر بریننك ایشلرینی كودن ، ویركولرینی طوپلیان ، بینلرنده‌كی اختلافاتی حل وفصل ایدن آدم.

اصناف لونجه‌سی [لوجه‌سی] = اصناف معاملاتنك محل مذاكره‌سی .

اَصْنام [ع،س] ج : { صنم } مشركلرك طاپدقلری مجسم بتلر. (اوثان)ه ده باق .

عبدهٔ اصنام / **اصنام پرستان** = بت‌پرستلر .

اَصْوات [ع،س] ج : {صوت} : اصوات رقیقه .

اَصْوَب [ع،ص] {صائب}دن . اك، دها، پك دوغرو .

اَصیل [ع،ص] اصلی تمیز، صوی صاحبی، حسب ، نسب اعتباریله طاهر بر عائله‌یه منسوب . § وكالت‌صورتیله اولمیه‌رق، بالذات كندی نامنه حركت ایدن

اصیلانه = اصل ونسل صاحبنه لایق صورتده : حركات اصیلانه .

اصیلزاده = اصلی، صویی، تمیز اولان.

[اصیل : كلمه‌سی بومعنایی افاده ایتدیكندن اصیلزاده كلمه‌سنك مفرد اوله‌رق لسانمزده استعمالنه یكده حاجت یوقدر . لكن بر معنای مقصوده دلالت ایتمیان « زادكان » تعبیری یرینه بونك جمعی اولان «اصیلزادكان» تركیبنی قوللانمق الزم واسلمدر] .

اصیلزادكان = اصیلزاده‌لر .

اَضْحی [ع،س] [اضحاة] ك جمعی قربانلر.

عید اضحی = قربان بایرامی .

اَضْداد [ع،س]ج: [ضد] : جمع‌اضداد .

اَضَرّ [ع،ص] دها، پك، اك‌مضر، ضررلی .

اَضْراس [ع، س] ج : (ضرس) آزی دیشلری .

اَضْعاف [ع ، س] ج [ضعف] . (ضعفه) باق .

اَضْعَف [ع،ص] دها، اك، پك ضعیف ، قوتسز ، عاجز : اضعف عباد .

اَضْغاث [ع،س]ج:[ضغث]قاریشیق‌شیلر.

اضغاث واحلام = قاریشیق رؤیالر .

[(ضغث) لسانمزده غیر مستعملدر]

اَضَلّ [ع ، ص] دها ، اك ، پك مفصل، پك زیاده یولنی شاشیرمش اولان ، كمراه .

اَضْلاع [ع،س]ج:[ضلع]:اضلاع‌متوازیه.

اَضْیاف [ع ، س] ج : [ضیف] .

اَضْیَق [ع ، ص] اك ، پك ، دها طار : اضیق اماكن .

اَطایِب [ع، س] پك كزیده ومنتخب شیلر . [نوادر ولطف ثقه‌ده اطلاق اولنور] .

اَطِبّاء [ع ، س] ج : [طبیب] .

اَطْباق [ع ، س] ج : [طبقه] . [لسانمزده بومقامده {طبقات} كلمه‌سی مستعملدر] .

اَطْراب [ع،س] كوزل‌قوقولو چیچكلر.

اَطْراف [ع ، س] ج : { طرف } . جهتلر § (طب) ایكی قول، ایكی بجاق .

اطراف اربعه = شرق ، شمال ، جنوب غرب جهتلری ، درت طرف .

اطراف سفلیه = (طب) هرایكی آیاغك هیئت مجموعه‌سی .

اطراف علویه = (طب) هرایكی الك هیئت مجموعه‌سی .

اطراف خلفیه = (طب) حیوانك ایكی آرد آیاغی .

اطراف قدامیه = (طب) حیوانك ایكی اوك آیاغی.

اطرافلی = تفصیلاتلی ، مفصل . || طرفدارانی زیاده اولان .

اطرافلیجه / **اطرافیله** = اولدقچه ایضاحات وتفصیلاتی حاوی .

اَطْعِمَه [ع،س]ج :[طعام] : اطعمهٔ نفیسه.

اَطْفال [ع،س]ج :[طفل]: تربیهٔ اطفال.

اطفال باغ = نورسیده فدانلر .

اطفال بهار = تازه چنلر .

« اوقشا اطفال بهاری ای نسیم دلنواز »

اَطْلاس [ع ، س] ☞ [اطلس] .

اَطْلال [ع ، س] ج : [طلل] .

اَطْلَس [ع ، س] { توییسز وپارلاق معناسنی مفید اولان طلس } دن یوزی ایپك ، ترسی پاموق معروف قماش .

فلك اطلس = هیئت قدیمه‌ده ثوابتی حاوی اولدیغی فرض ایدیلان طبقهٔ سما .

اَطْناب [ع،س]چادیر ایپی معناسنه اولان (طِناب) ك جمعی .

اَطْوار [ع،س]ج:[طور]:مستقیم الاطوار.

اَطْواق [ع ، س] ج : [طوق] . § هندستان جوزینك سودی.

اَطْوَل [ع ، ص] دها ، پك ، اك اوزون : اطول نهار = اك اوزون كون . اطول عمر = اك اوزون عمر .

اَطْهَر [ع،ص] دها، اك پك تمیز .

أَطْيَبْ [ع، ص] دها، اك، پك پاك، كوزل، تميز.

أَظْرَفْ [ع، ص] دها، اك، پك ظريف: اظرف ادبا.

أَظْفار [ع، س] ج: [ظفر]. طيرناقلر.

أَظْلال [ع، س] ج: [ظل].

أَظْهَرْ [ع، ص] پك، دها، اك آشكار: اظهر من الشمس.

أَعاجِم [ع، س] ج: [اعجم].

أَعاجيب [ع، ص] ج: [اعجوبه]: اعاجيب حادثات كائنات.

أَعادى [ع، جمع الجمع] [عدو].

أَعاظِم [ع،ص] ج:[اعظم]: اعاظم امور.

أَعالى [ع، ص] ج: [اعلى]. [منحصراً شخاص حقنده مستعملدر]

أَعْجام [ع، س] ج: [عجم].

أَعْجَبْ [ع، ص] زياده، پك عجيب، غريب.

اعجب العجائب = عجائبك عجائبى.

أَعْجَزْ [ع، ص] دها، اك، پك عاجز.

أَعْجَم - أَعْجَمى [ع، س] قوم عربدن اولميان كيمسه § لسان عربدن اولميان كلمه.

أَعْداء [ع، س] ج: [عدو].

أَعْداد [ع،س] ج: [عدد] § (رياضيه) واحد ايله واحددن تركب ايدن شيلر.

اعداد اصليه = (رياضيه) واحد ايله كنديسندن ماعدا بر عدده قابل تقسيم اولميان عددلر. [جفت عددلر ايچنده يالكز (٢) عددى اعداد اصليه‌دندر].

اعداد اصمه = (رياضيه) جذرمربعلرى عدد تام اولميان عددلر.

اعداد اهراميه = (رياضيه) اعداد مضلعه سلسله‌لرندن برينك حدلرينك متواليا جمعندن حاصل اولان سلسله اعداده دينور.

اعداد طبيعيه = واحددن بدء ايله حدلرى بر بر تزايد ايدن اعداد: ١، ٢، ٣، ٤... الخ.

اعداد متباينه = (رياضيه) قاسم مشترك اعظميلرى واحددن عبارت اولان اعداد.

اعداد مركبه = (رياضيه) واحد قياسى ايله اضعاف وياخود اجزاسندن تركب ايدن عددلر. مثلا: ٨ كيلومترو ٩٢ مترو ٦٥ سانتيمترو. ٨ غروش ٩٥ پاره، ٢ آقچه. ٩ ساعت ٢٥ دقيقه ٣٢ ثانيه. ٨ قيه ٢٥٠ درهم ٠٠٠ كبى.

اعداد مضلعه = (رياضيه) على العموم واحددن بدء ايدن برسلسلهٔ عدديه حدلرينك متواليا جمعندن حاصل اولان عددلر.

أَعْدَل [ع،ص] دها، اك، پك عادل، عدالتلى.

أَعْذار [ع،س] ج: [عذر] اعذار واهيه.

أَعْذَب [ع، ص] دها، پك، اك طاتلى، لذتلى: « شعرك اعذبى اكذبيدر. »

أَعْراب [ع، س] باديه‌نشين بدوى عربلر. [بوكلمه هرنه‌قدر (عرب) ك جمعى ايسه‌ده مفرد اوله‌رق بالاده‌كى معنايه دلالت ايدر].

اعرابى = بدوى عربلردن هربرى.

أَعْراض [ع، س] ج: [عرض]: جواهر واعراض § (طب) خسته‌لكك تشخيصنه مدار اولان حالات.

أَعْراف [ع، ظ] جنت ايله جهنم آره‌سنده‌كى حائل محل: اصحاب اعراف. {بوكلمه اساساً [عرف] ك جمعى ايسه‌ده علم اولديغندن مفرد مقامنده مستعملدر}.

أَعْرَج [ع،ص] طوپال، لنك، آقساق.

أَعْرَف [ع، ص] اك، دها، پك معروف، طانمش.

أَعَزّ [ع، ص] اك، دها، پك عزيز، پك معتبر ومحترم. § بعضاً دعا مقامنده افعال بابندن فعل ماضى اوله‌رق دخى قوللانيلير: اعز الله = الله عزيز ايتسون.

أَعِزّه [ع، س] ج، [عزيز]. اسلاف اولياءالله حقنده مستعملدر: اعزهٔ كرامدن شيخ احمد رفاعى.

أَعْشار [ع، س] ج: [عشر]. § محصولاتدن تحصيلى مشروع اولان واردات، واردات عشريه.

اعشار حاله‌سى = اعشارك ملتزملره ويرلمسى.

اعشار بدلاتى = اعشار ملتزملرندن تقاسيط ايله جبايت اولنان مبالغ.

اعشار نظامنامه‌سى = اعشارك ملتزملره صورت احاله‌سى وياامانةً اداره‌سنى وواردات عشريه‌نك طرز وشرط جبايتنى متضمن نظامنامه.

اعشارى = اعشاره منسوب § اونر اونر آلنان وآيريلان شيلر.

كسر اعشارى = (رياضيه) ارقامك اون جزئه وهر جزئك ينه اونه تقسيمى قاعده‌سندن بحث ايدن مبحث علم حساب § واحدك اونه تقسيمندن حاصل اولان كسر.

اصول اعشاريه = اوزان واكيال ومقاديرك حسابات اعشاريه‌يه توفيقى، مترو، كيلو اصوللرى [اصول اعشارى تعبيرى غلطدر].

أَعْشى [ع، ص] كوزى دومانلى، ضعيف البصر.

أَعْصاب [ع، س] ج: [عصب] اعضانك حس وحركتنى، افعالنى دماغله ويادماغك تماتندن اولان مردار ايليك ايله مناسباتده بولنديرن غايت بياض، اينجه، يومشاق ليفلر، ايپلكلر كه: تركجه‌ده بونلره (سيكر) دينلور.

☞ [عصب]

الياف اعصابيه = اعصابك هر قطعه‌سنى تشكيله مدار اولان ايپلكجكلر.

جملهٔ اعصابيه = اعصابك هيئت مجموعه‌سى.

أَعْصار [ع، س] ج: [عصر] عصرمز غبطه‌بخشاى اعصاردر.

اعصار سالفه = ازمنهٔ قديمه.

اعصار مستقبله = ازمنهٔ مستقبله.

أَعْضاء [ع، س] ج: {عضو}. وجودى تشكيل ايدن قطعات: اعضاى بدن، اعضاى داخليه.
§ بر مجلس، بر محكمه‌يى تشكيل ايدن ذواتك هيئت مجموعه‌سى وبهرى [بومعناده مفرد مقامنده مستعملدر]. § (نباتات) حجيرات، الياف واوعيه‌نك اتحاديله حصوله كلن انسجهٔ نباتيه‌نك يكديكريله اختلاطندن مكون ووظائف مختلفه ايله مكلف بولنان اقسام: اعضاى تغديه، اعضاى تناسليه.

اعضاى لاحقه = (نباتات) نباتك جلد، خار، اشواك، سلوك دينلن اقسامى.

اعضاى القاحيه = نباتاتده فعل القاحك اجراسنه مخصوص اولان عضولر.

اعضاء تذكيريه == (نباتات) عضو تأنيثك حاوى اولديغى بيضاتى تلقيحه مخصوص اولان عضولر .

اعضاى تأنيثيه == (نباتات) ميوه‌يه منقلب اولان چيچكك بيضاتى حاوى اولان قسمى .

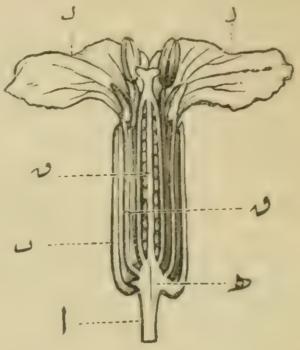

چيچك مقطعى

ا . ذنب زهره ؛ هـ . حامل زهره ؛ ب . كأس ؛ ل ، ل . تويج ؛ و . اعضا تذكيريه ؛ ن . عضو تأنيث .

اعضالق == برمجلس ويا محكمه هيئتنك مأموريت وحال وصفتى .

أَعْطاف [ع ، س] جـ : (عطف) . شقلتر . [مفردى باشقه معناده مستعملدر] .

أَعْظَم [ع ، ص] دها ، اك ، پك بيوك : ظرف مظروفندن اعظمدر .

اعظم نامتناهى == (رياضيه) حد وغايه‌سى اولميان مقدار § تصور اولنه‌بيلن مقاديرك كافه‌سنك فوقنده اولان ، كميات محدوده ايله نسبت قبول ايتميان كمياته اطلاق اولنور .

اعظم نامتناهى اشارتى == (رياضيه) على العموم شو (∞) اشارتدن عبارتدر .

اعظمى == (اصغرى) مقابلى .

اعظميت == اعظملق ، بيوكلك .

اعظمى اشارتى == (رياضيه) صاغنده‌كنك صولنده‌كندن بيوك اولديغنى كوسترن شو > اشارتدر : (ب > د) يعنى (ب) ، (د) دن دها بيوكدر ديمك اولور .

أَعْقاب [ع ، س] مفردى لسانمزده غير مستعمل اولان (عقب) ك جمعى : اولاد واحفاد .

اعقاب ابوتراب == حضرت على كرم الله وجهه‌نك ذريتى .

أَعْقَل [ع ، ص] دها ، اك ، پك عقللى .

أَعْلاء - أَعْلى [ع ، ص] دها ، اك ، پك عالى § موافق ، مطابق ، خوش ، نفيس ، مقبول ، مرغوب . عرش اعلا ، جنت اعلا .

على الاعلى == اك عالى درجه‌ده :

رتبة العلم اعلى الرتب == علم رتبه‌سى ، رتبه‌لرك اك بيوكيدر .

اعلى المبيض == (نباتات) قبل الالقاح چكردكلرك اصلى اولان يمورطه‌جقلرى حاوى اولوب مبيض دنيلن ـ وچيچكده ميوه‌يى حصوله كتيرن قطعه‌دن كأس ، تويج ، عضو تذكير ، عضو تأنيثدن عبارت بولنان ـ حلقات زهريه ارتكازينك يوقارى اولمسى حالى .

أَعْلاف [ع ، س] (علف) ك جمعى .

أَعْلام [ع ، س] (علم) ك جمعى . اسم خاصلر .

أَعْلَم [ع ، ص] دها ، اك ، پك عالم : اعلم علما .

الله اعلم == جناب حق دها ايى بيلير || ظنمه كوره ، غالبا .

الله اعلم بالصواب == دوغريسنى جناب حق دها ايى بيلير .

أَعَمّ [ع ، ص] (اخص) مقابلى . دها ، پك ، اك شموللى ، عمومى : (حيوان) لفظى ، (انسان) لفظندن اعمدر .

أَعْمار [ع ، س] جـ : (عُمر) : اعمار اقوام .

أَعْماء - أَعْمى [ع ، ص] كور ، نابينا : اعماى مادرزاد == آنادن دوغمه كور .

[اساساً اعماء جمعدر .]

أَعْماق [ع ، س] جـ : (عمق) . اعماق ابحار ، اعماق ارض .

أَعْمال [ع ، س] (عمل) ك جمعى . ايشلر ، فعللر .

اعمال اربعه == علم حسابده جمع ، طرح ، ضرب ، تقسيم عملياتى .

اعمال سته == (رياضيه) جمع ، طرح ، ضرب ، تقسيم ، رفع ، جذر عملياتى .

اعمال صالحه == شرعه ، اوامر الهيه‌يه موافق حركات وافعال .

أَعْمال [ع ، س] اولكالر ، ديار ، ممالك .

أَعْمام [ع ، س] (عم) ك جمعى . عموجه‌لر : اعمام حضرت پيغمبريدن جناب حمزه .

أَعْناب [ع ، س] جـ : (عنب) .

أَعْناق [ع ، س] جـ : (عنق) .

أَعِنَّه [ع ، س] جـ : (عنان) .

أَعْواض [ع ، س] جـ : (عوض) .

أَعْوام [ع ، س] جـ : (عام) . سنه‌لر ، ييللر : شهور واعوام .

أَعْوان [ع ، س] جـ : (عون) . ياردمجيلر ، معينلر ، مظاهرلر .

أَعْوَج [ع ، ص] اكرى § بدخوى ؛ كج مشرب .

أَعْوَر [ع ، ص] بركوزلى ، يك چشم ، بركوزى كوراولان § (طب) كور باغرصاق .

أَعْياد [ع ، س] جـ : (عيد) : اعياد سعيده .

أَعْيان [ع ، س] كوز معناسنه اولان (عين) ك جمعى ايسه‌ده لسانمزده بومعناده (عيون) و (اعين) دها زياده مستعملدر § بر مملكتك ايلرى كلنلرى ، اشراف ، معتبران : اعيان قريش § (فلسفه) بنفسه قائم ومتحيز اولان ، (عرض) مقابلى .

اعيان ثابته == (تصوف) علم الهيده‌كى حقائق ممكنات كه : بونلر اسماء الهيه‌نك صور حقائقيدر .

اعيان مضمونة بانفسها == (فقه) محو وهلاك اولديغى وقت مثليه اولور ايسه قيمتى واجب اولان شى .

اعيان مضمونة بغيرها == (فقه) اعيان مضمونة بانفسهانك خلافى اولان شى .

أَغانى [ع ، س] جـ : (اغنيه) . نغمات خوانندكان ، آهنك .

كتاب الاغانى == عرب خواننده‌لرينك تراجم احوالنى وشطحيات ومطايباتنى حاوى برتأليف مشهوردر .

أَغْبِياء [ع ، س] : جـ [غبي] : اغبياء اطفال .

أَغْذِيَه - أَغْذِيَه [ع ، س] جـ : [غدا] و [غذا] بسلنمك يچون يينيلان وايچيلان شيلر .

§ (طب) قانك اجزای طبیعیه‌سنی تكوین واغتذانك احتیاجاتنی دفع وتهوین ایدن مواد .

اغذیهٔ تنفسیه == آزوتدن عاری یعنی نشاسته‌لی ، شكرلی ، دسمی موداددن عبارت غدالركه : داخل بدنده احتراق ایدرك حرارت غریزیه‌نك محافظه‌سنه خدمت ایدرلر.

اغذیهٔ شبه زلالیه == (طب) آزوتی حاوی اولان غدالر .

اغذیهٔ مصوره == (طب) انسان وحیوانك سنه كوره اعضا ایله اختلاط ایدرك انلرك نشو ونماسنه ویومی اغتذالرینه بادی اولان اغذیه .

أغَرّ [ت ، ص] آلننده بیاض نشانی اولان (آت) . § بیاض ، پارلاق ، شانلی .

أغْراس [ع ، س] (غرس) ك جمعی ایسه‌ده اومعناده مستعمل اولمیوب تازه فدانلره ، یكی دیكلمش اغاجلره اطلاق اولنور .

أغْراض [ع ، ص] جم : [غرض] : اغراض سابقه ، اغراض نفسانیه .

أغْرَب [ع، ص] دها ، اك ، پك غریب، غرابتلی ، تحف، عجیب: اغرب الغرائب.

أغْشِیَه [ع ، س] جم : [غشاء] . [تشدیدایله غلطدر]: اغشیهٔ زلالیه.

اغشیهٔ لحافیه == (طب) وجودی هر طرفدن ستر واحاطه ایدوب قسم خارجیسنه (جلد) وقسم داخلیسنه (غشای مخاطی) دینلن زارلركه هیچ بر ماده بونلردن مرور ایتمدكجه نه درون وجوده نفوذ ، نه‌ده وجوددن طیشاری‌یه خروج ایده‌بیلور .

أغْصان [ع،س] جم : [غصن] .

أغْلال [ع، ص] جم : [غل] بویون لاله‌لری : سلاسل واغلال .

أغْلَب [ع،ص] دها، اك، پك غالب .

أغْلَظ [ع ، ص] دها ، اك ، پك غلیظ ، پك قابا : اغلظ شتوم، اغلظ الفاظ

أغْلَه [ج ، س] (قوزمو) مریخ ایله مشتری آره‌سنده‌كی سیارات صغیره‌نك (٩٦) نجیسی.

أغْنام [ع، س] جم: [غنم]: اعشار واغنام.

اغنام رسومی == بهر رأس قویون ویا كچی ایچون صاحبندن استیفا ایدیلان بدل شرعی ، بوندن حاصل اولان واردات .

تعداد اغنام == اغنام رسمی استیفاسیچون قویون وكچیلرك عددینی صایمق .

أغْنی [ع ، ص] دها، اك، پك زنكین .

أغْنِیاء [ع ، س] جم : [غنی] اغنیای بلده.

أغْیار [ع،س] جم : [غیر] برشیئك باشقه‌لری ، ماعدالری : بوتعریف افرادینی جامع ، اغیارینی مانعدر. § یبانجیلر . § رقیبلر ، دشمنلر : نظر یار واغیار == دوست ودشمنك نظری. [بوتركیبده (یار) جمع حكمنده‌در .]

أفْئِده [ع، س] جم : [فؤاد] قلوب .

أفاخِم [ع ، س] جم : [فخم] : افاخم رجال دولت .

أفاضِل [ع، س] جم : (فضل) : افاضل شعرای ایرانیه .

أفاعی [ع ، س] جم : [افعی] .

أفْخَم [ع، ص] دها ، اك ، پك فخامتلی: اصف افخم ، ذات عالی أفخمی.

أفْراد [ع، س] جم: [فرد] فرادعسكریه § تصوفجه نظر قطبیدن خارج اولان رجال اللهدن كنایه‌در .

أفْراس [ع ، س] جم : [فرس] آتلر.

أفْراشْتَه [ع ، ص] یوقاری قالدیرلمش، رفع ایدلمش .

أفْرَنْج [ع، س] اوروپا خلقی، اوروپالیلر.

داء الافرنج == فرنكی علتی .

افرنجی == فرنكاره ، یعنی اوروپالیلره منسوب || فرنكی علتنه عائد .

السنهٔ افرنجیه == السنهٔ غربیه .

أفْروخْتَه [فا ، ص] شعله‌لندیرلمش ، پارلامش . [دائما تركیبله مستعملدر : دل افروخته] .

أفْروز [فا ، ص] (افروختن) مصدرندن اسم فاعل } عربی وفارسی اسملره لاحق اوله‌رق (پارلادیجی) معناسنه كلیر : عالم افروز، جهان افروز .

أفْزا [فا،ص] افزاییدن مصدرندن مشتقدر. عربی وفارسی اسملره لاحق اوله‌رق (آرتیریجی ، چوغالدیجی) معناسنه كلیر ووصف تركیبی تشكیل ایلر .

حیرت افزا == پك زیاده حیرت بخش ایدن .

روح افزا == عمر آرتیریجی .

زینت افزا == پك زیاده زینت بخش ایدن.

نشاط افزا == شوق آرتیریجی . [الفك حذفیله بعضاً (فزا) صورتنده دخی استعمال اولنور : فرحفزا كبی] .

أفْزایِش [فا، مص] آرتش ، آرتمه ، چوغالمه :

« كاسهٔ ابریز فغفور اولسه‌ده ویرمز صدا
ثروت افزایش بولنجه اغنیا خستلنور. »

أفْزوُد [فا ، ص] چوغالان، ارتان، تكثر ایدن .

أفْزوُن [فا، ص] چوق، زیاده، كثیر، وفیر.

افزون اولمق == چوغالمق .

افزون ایتمك == چوغالتمق . [الفك اسقاطیله (فزون) صورتنده دخی مستعملدر].

افزونی == زیاده‌لك، چوقلق : افزونیٔ عمر واجلال حضرت خلافتپناهی ادعیهٔ مفروضه‌سیله تزیین اسان قلندی. [فزونی] صورتنده دخی مستعملدر] .

أفْسار [فا ، س] یولار .

أفْسانه [ف ، س] حكایه ، ماصال . § بوش لاقردی ، صاچمه صاپان سوز . § خرافات .

افسانه پرداز == افسانه اویدیران . || عادی رومان یازان . || مداح .

افسانه پردازی == افسانه پردازلق .

افسانه جوی == افسانه ارایجی ، ارایان . || بوش وقت كچیرن .

افسانه جویی == افسانه جولق .

افسانه گوی == افسانه سویلین ، مصالجی || مداح .

افسانه كویی == افسانه كولق .

أفْسَد [فا، ص] دها، زیاده، پك، بوزوق.

أفْسَر [فا ، س] تاج ، اكلیل .

أفْسُرْدَگان [فا، س] جم: [افسرده]، غیرتسز اولانلر .

افسردكی == افسرده‌لك ، غیرتسزلك .

أَفْسُرْدَه [فا، ص] طوكمش، صوغومش، طونوق . § قانی طوكمش ، غیرتسز .

افسرده دل == كوكلی طوكمش ، حسسز .

افسرده دلی == كوكل طونوقلغی .

افسرده دماغ | افسرده مغز == بینی طونوق || قابلیتسز

افسرده مزاج == مزاجی صوغوق .

افسرده مزاجی == افسرده مزاجلق .

أَفْسَق [ع، ص] اك ، پك فاسق .

أَفْسُوس [فا، س] ادات تأملدر : یازیق، حیف ، دریغ .

أَفْسُون [فا، س] بوكو، سحر، كوز باغجیلق . [بین العوام بوكله الف ممدوده ایله (افسون) صورتنده مستعملدر . وبعضاً الفی اسقاط ایدیلەرك (فسون) صورتندەده قوللانیلور.] § ساحرلك وبعض اهل خواصك اوقودقلری كلمات .

افسون اوقومق == سحر یاپمق . § عزیمت ، رقیه .

افسون ایتمك == سحر یاپمق § كوز باغجیلق .

افسونجی == اوفوروكجی، رقیەخوان ، بوكوجی ، سحرباز .

افسونجیلق == اوفوروكجیلك ، كوز باغجیلق .

افسونگر == ساحر ، كوز باغجی .

افسونگری == افسونكرلك .

افسونلامق == بوكو ایتمك ، بوكو اوقومق .

افسونلانمق == سحره اوغرامق § بر بوكوجی‌یه كندینی اوقوتمق .

افسونلی == مسحور ، سحرلنمش .

أَفْشَان [فا، ص] صاچیق ، سایكمك معناسنه اولان (افشاندن) مصدرندن مشتقدر. دائما تركیبله قوللانیلور : زر افشان .

أَفْصَح [ع،ص] دها، اك ، پك فصیح : افصح كلام .

افصح العرب | افصح القریش == حضرت محمد صلی الله علیه وسلم .

أَفْضَال [ع، س] احسان معناسنه اولان (فضل) ك جمعی .

أَفْضَل [ع، ص] دها، اك، پك فضیلتلی، عالی درجەلی : حضرت ابوبكر الصدیق افضل اصحاب ایدی .

افضلیت == افضلك، دها فضیلتلی اولمه، رجحان .

أَفْعَال [ع، س] جم : (فعل) .

أَفْعِی - أَفْعَی [ع،فا،س] انكرك ییلانی § بدطینت آدم .

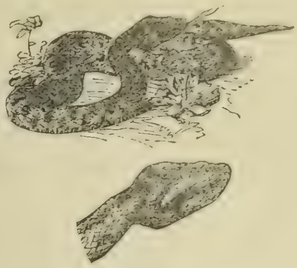

(افعی)

افعی مزاج == ییلان طبیعتلی آدم .

أَفْغَان [فا، س] ادات شكایت § اضطراب ایله حایقرمه ، فریاد ، زاری . { بعضاً الفی اسقاط ایدیلەرك (فغان) صورتنده دخی قوللانیلیر . }

أَفْقَر [ع، ص] دها ، اك ، پك فقیر : افقر فقرا .

أَفْكَار [ع، س] جم : (فكر) : افكار سقیمه § دوشونمه ، اندیشه § نیت، مقصد § رأی.

افكارسز == رأیی اولمیان ، عقلسز . § لاقید . تاسەسز .

افكارسزلق == لاقیدلق § عقلسزلق .

افكارلانمق == مراقەطوتونمق، مغموم ومكدر اولمق .

افكارلی == رأی ومطالعەبیاننه مقتدر . § محزون ، مكدر ، مراقلی .

أَفْگَار [فا، ص] یارەلی ، مجروح : دل‌افكار == قلب مجروح [الفك اسقاطیله (فكار) صورتنده دخی قوللانیلیر : دل فكار]

أَفْگَن [فا، ص] دوشورمك ، صالق معناسنه اولان [افكندن] مصدرندن مشتقدر . دائما وصف تركیبی حالنده مستعملدر : سایەافكن، شیرافكن . [بعضاً الفك اسقاطیله‌ده قوللانیلیر : سایەفكن] .

افكنده == ییقلمش ، دوشورلمش . § دوشكون ، بیچاره : بندهٔ افكنده .

أَفْلَاك [ع، س] جم : [فلك] سماوات.

افلاك سبعه == (هیئت قدیمهٔ) ارضك اطرافنده دور ایدن — قمر ، عطارد ، زهره ، شمس، مریخ، مشتری ، زحل — سیاراتی .

افلاكی == افلاكه منسوب ، ملك ، روح علوی .

افلاكیان == [افلاكی] . ارواح علویه ، ملائكهٔ كرام .

أَفْلَج [ع،ص] سیرك دیشلی .

أَفْلَس [ع،ص] اك ، دها ، پك مفلس .

أَفَنْدِی [رومجەدن] صاحب ، مالك ، مولا . § سید، چلبی، خواجه [علی العموم اوقویوب یازانلره علما وارباب قلمه مخصوصدر] § علی الاطلاق عنوان تعظیم : پاشا افندی ، بك افندی، خانم افندی .

افندمز == { اصلی افندیمز ایسەده بو تركیبده (یا) نك حذفی عادت اولمشدر } حضرت محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم . || ذات شوكتسمات حضرت خلافتپناهی.

افندیسز == صاحبسز، قپوسز || ایشسز.

افندیلك == افندی صفت وعنوانی . || افندی‌یه یاقیشەجق اطوار ، افعال ، || لطف ، احسان ، كرم .

أَفْوَاج [ع، س] جم : [فوج] : « بازیچهٔ باصرەمدر امواج » « مغلوب متاتمدر افواج »

أَفْوَاه [ع،س] جم : [فوه] و [فم] آغزلر [فوه] غیر مستعملدر § آغزه مشابه دلیكلر، منفذلر .

افواه ناریه = طوپ ، تفنك كبی آتشلی سلاحلر .

افواه ناس == خلقك آغزی ، لسانی .

أُفَّه [ت] { افندیدن مخفف } وآیدین جهتلرنده كویلولرك (افندی، اغا ، برادر) مقامنده قوللاندقلری بر كلمەدر . § قبا طایی .

أَفْهَام [ع، س] ذهن معناسنه اولان (فهم) ك جمعی .

أَفْیُون [ع،فا، س] (آفیون) ه باق .

افیونكش == افیون یوتمه‌یه ، قوللانمغه آلیشمش اولان آدم ، افیون تریاكیسی .

افیونی == بمعناه .

اَقارِب ه [ع ، س] جمـ : (اقرب) . یاقین خصملر . { مفردی بو معناده قوللانلمز . }

اَقاصی [ع،س] جمـ : (اقصی) : اقاصیٔ ممالك ، اقاصیٔ بلاد .

اَقالیم [ع،س] جمـ : (اقلیم) . قطعه، مملکت ، دیار .

اقالیم بارده == مداریندن قطبلره قدر اولان قطعات ارضکه : بورالرده میزان ـ الحراره‌نك اعظمی اوله‌رق تحت الصفر (٦٠) درجه‌یه قدر تنزل ایلدیکی اولور .

اقالیم حاره == خط استوادن اعتباراً ٣٠ درجه عرض شمالی و (٣٠) درجه عرض جنوبیده بولنان قطعات ارضکه : بورالرده درجهٔ حرارتك کولکه‌ده (٦٠) ه قدر چیقدیغی اولور .

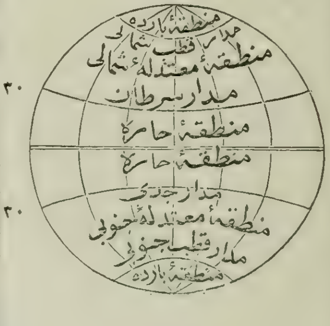

(اقالیم)

اقالیم معتدله == مدار قطب ایله مدار سرطان ومدار جدی آره‌سنده‌کی اقالیم .

اَقانیم ه[ع،س] جمـ : (اقنوم) . اصللر، رکنلر . { مفردی غیرمستعملدر }

اقانیم ثلثه == اعتقاد نصارادە اصول ثلثه : اب ، ابن ، روح القدس ، (اقانیم مقدسه) .

اَقاویل [ع،س] (قول) ك جمع الجمعی: اقاویل حکما .

اَقبَح [ع ، ص] دها ، اك، پك چرکین ، قبیح : العذر اقبح من الذنب == عذری قباحتندن چرکین (بیوك)

اَقداح [ع،س] جمـ : (قدح) : ادارهٔ اقداح .

اَقدام [ع ، س] جمـ : (قدم) : « جنت والده‌لرك تحت اقدامنده‌در» .

اَقدَس [ع،ص] دها، پك ، اك مقدس، مبارك : اقدس آمال .

اَقدَم [ع ، ص] دها ، اك پك قدملی ؛ اسکی ، اول § الزم ، اهمیتلی ، ترجیحه شایان : اقدم وظائف .

اقدمجه == اولجه ، آز اول ، یاقینده .

اَقران ه [ع ، س] جمـ : [قرن] . اشلر ، سن ، رتبه ، صنف وحالجه مساوی اولانلر، امثال : امثال واقران ، بین الاقران . [مفردی بومعناده لسانمزده غیرمستعملدر] .

اَقرَب [ع ، ص] اك ، پك ، دها قریب ، چوق یاقین .

اَقرِباء [ع ، س] جمـ : [قریب] . یاقین خصملر : اقربا وتعلقات. [مفردی بو معناده استعمال اولنماز]

اَقرَع [ع ، ص] باشی کل آدم .

اَقسام [ع ، س] جمـ : [قسم] : اقسام کلام ، اقسام شعر .

اقسام اصلیه == (معماری) دیوار، دوشمه کبی مبانینك مهم قسملری .

اَقصا ـ اَقصی [ع ، ص] صوك درجه‌ده، نهایت درجه‌ده اولان : مقصد اقصی § نهایت ، اوج : اقصای شرق .

مسجد اقصی == قدس شریفده‌کی بیت مقدس .

اقصای عمران == (فقه) قصبه وقریه‌لر کنارلرنده‌کی محللر .

اَقصَر [ع ، ص] دها ، اك ، پك قیصه : اقصر طرق == اك قیصه یول . اقصر ایام == اك قیصه کونلر . [اطول] مقابلی .

اَقضا ـ اَقضی [ع، ص] دها، اك، پك فقیه ، پك زیاده مهارتله دوغری حکم ویرن .

اقضی الاصحاب == حضرت علی کرم الله وجهه .

اَقطاب [ع ، س] جمـ : [قطب] . (قطب) ه باق .

اَقطار [ع ، س] طرف معناسنه اولان (قطر) ك جمعی : اقطار عالم، اقطار بعیده § بر دائره نك مرکزندن کچه‌رك محیط دائره‌نك بر نقطه‌سندن دیکر نقطه‌سنه قدر ممتد خط مستقیم دیمك اولان (قطر) ك جمعی .

اقطار السما == آفاق .

اَقفال [ع ، س] جمـ : [قفل] .

اَقَلّ [ع،ص] دها ، اك، پك آز .

اقل قلیل == آزك آزی .

اقل مقادیر == مقدارلرك اك آزی .

اقلی == اك آز ، اك آشاغی .

لااقل == هیچ اولماز ایسه، اندن آشاغی اولمامق شرطیله .

اَقمِشَه [ع،س] جمـ :(قماش): اقمشهٔ نفیسه.

اَقمِصَه [ع ، س] جمـ : [قمیص] .

اَقوات [ع،س] جمـ [قوت] . اقوات یومیه.

اَقواس [ع ، س] جمـ : [قوس] .

اَقوال [ع،س] جمـ :[قول] : اقوال حکماء.

اَقوام [ع،س] جمـ :[قوم]: اقوام متمدنه.

اَقوَم [ع ، ص] اك ، پك ، دها دوغری : اقوم شرایع .

اَقونومی [ج ، س] حسن اداره، تصرف § علم اداره وتصرف، علم تدبیر منزل § علم ثروت.

اَقوی [ع ، ص] اك ، دها ، پك قوتلی : اقوای دلائل : اقوای احتمالات .

اَقوِیاء [ع،س] جمـ: (قوی) ، قوتلی آدملر .

اَك [ت ، س] نقصانی اکمال ایچون علاوه ، اولنان پارچه ، یاما .

اك اورمق == اکله‌مك .

اکسز == بر پارچه‌دن عبارت .

اکله‌مك == بر شیئه کندی جنسندن پارچه علاوه ایتمك || ایکی پارچه‌یی بر بریله برلشدیرمك .

اکلتمك == علاوه ایدلمك || برلشدیرلمك

اکلی == پارچه‌لی ، علاوه‌لی .

اکنی بللی ایتمك == قصورینی، نقصاننی، خطاسنی ، ساخته‌لکنی صاقلایه‌مامق .

اکنی بللی ایتمه‌مك == اکلاشیلمیه‌جق ، کورلمیه‌جك صورتده اکله‌مك || قصورینی ، نقصاننی ، ساخته‌لکنی صاقلایه‌بیلمك .

اکی بللیسز == یری بللی اولمیه‌جق صورتده مهارتله اکلنمش .

اك یری == ایکی پارچه‌نك برلشدیکی محل || مفصل ، بوغوم .

اَكْ [ت، س] (بوی) مقابلی، كنیشلك، عرض.

اكسز = عرضی آز اولان.

اكلی = كنیش، عریض.

اكنجه = عرضی اولدیغی قدر.

اكنه = عرضی اعتباریله.

اكنه‌وبوینه = طولاً وعرضاً || ایری یاری.

اكی قونو = عادتا، بیاغی || خیلی.

اكنه‌بوینه چكمك = بر شیئك هر جهتنی دوشونمك || سوزدن، معامله‌دن معنی چیقارمق.

اَكْ [ت، د] ادات مبالغه وتفضیل: اك بیوك، اك كوزل، اك ذكی. [اك ادات تفضیلیله (دها) ادات تفضیلی بیننده فرق واردر: (اك)ك استعمال اولندیغی محلده مفضل منه حذف اولنه‌بیلور، (دها) ده ایسه حذف اولنه‌ماز. مثلا: «فلان اك بیوك بر شاعردر» دینلور فقط «فلان دها بیوك برشاعردر» دینلمز]

اَكابِر [ع، س] جـ: (اكبر). بیوك آدملر: اكابر رجال عثمانیه. اكابر شعرای عرب.

اَكاذِیب [ع، س] (اكذوبه) نك جمعی. یالانلر، خلاف حقیقت سوزلر.

اَكارِم [ع، ص] جـ (اكرم): اكارم عرب.

اَكاسِرَه [ع، س] جـ: (كسری): اكاسرهٔ عجم.

اَكْبَر [ع، ص] دها، اك، پك بیوك: اكبر حسنات.

شیخ اكبر = محی الدین عربی حضرتلری.

اَكْتاف [ع، س] جـ: (كتف). ☞ (كتف) باق.

اَكْتَم [ع، ص] اك، دها، پك كتوم، سر صاقلایان § قارنی بیوك آدم.

اَكْتَی [ع، ص] طالقاوق، طفیلی § صفتی.

اَكْثِبَه [ع، س] (طبقات) ارتفاعلری بعضاً (٢٠٠) متره‌یه قدر اولان وروزكارك تأثیریله بیوك چوللرده تراكم ایدن قوم یغنلرینه اطلاق اولنور. {اكثبهٔ بریه}.

اكثبهٔ بحریه = (طبقات) مدوجذر وقوعبولان ودوز اولان سواحلده‌كی قوم یغنلری.

اَكْثَر [ع ص] دها، اك، پك چوق.

اكثری = [اكثره منسوب، متعلق (اكثری) برنده (اكثریسی) قوللانلملی.]

اكثریا = چوق وقت، چوق دفعه.

اكثریت = چوقلق، اك بیوك قسم.

اكثریت آرا = بر مجلسده بر ماده حقنده ویریلان رأیلرك چوغی وبونلرك غلبه‌سی.

اَكْثَم [ع، س] قارنی بیوك آدم.

اَكْدار [ع، س] جـ: (كدر).

اَكِدِرْمَك [ت، مص] طوپراغه زراعت قصدیله تخم سرپدیرمك.

اَگْدِرْمَك [ت، مص] برطرفه میل ایتدیرمك.

اَگَرْ [ت س] بینمك ایچون آتك اوزرینه قونیلان شی، سرج، زین.

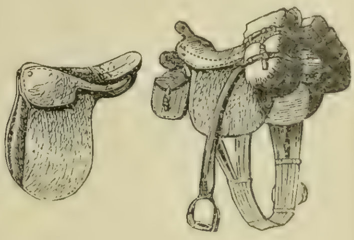

(اكر)

اكر بوشالتمق = آتك اوزرنده برطرفه اكیلرك ایدیلن سواری تعلیمی.

اكری بوش قالمق = هلاك اولمق.

اكرله‌مك = آته اكر اورمق.

اكر قاشی = اكرك اوك وآرقه‌سنده‌كی چیقندیلر.

اكرجی = اكر یاپان.

اَگَرْ [فا، د] فارسیده ادات شرط اولوب تركجه‌ده كندوسندن صكره (ایسه، ایسم، ایسهك، ایسه‌كز، ایسه‌لر) كلماتندن بری كلمك مقتضیدر: اكر او كابر ایسه سن كیت، اكر سنك دیدیككی یاپار ایسم فنا اولوردم. {بعضاً نظمده اكنی اسقاط ایدیلرك (كرچه) صورتنده دخی قوللانیلور.}

اَكْراد [ع، س] جـ: [كرد].

اَگْرَتی [ت، ص] اودونج آلنمش، مستعار (عاریتی)، عاریت § یرلی وثابت اولمیان. § طبیعی اولمیان، صنعی، ساخته: اكرتی صاچ، اكرتی دیش § موقت.

اكرتی المق = استعاره ایتمك.

اكرتی ویرمك = اعاره ایتمك.

اكرتی‌یه المق = بنایی تعمیر ایچون آلتنی هدم ایدوب دستكلر اوزرنده طوردیرمق.

اكرتیلك = برشیئك مستعار ویا صنعی اولمسی || برشیئك موقت اولمسی.

اَكْزَما [ج] (طب) {eczéma} بربرینه غایت متقارب بر طاقم حویصلات صغیره ایله متصف بر مرض جلدیكه: دریده قاشنجه‌لنمه ایله ظهور ایدر.

اگرچه [فا، د] ایذان، استدراك اداتیدر. برینه كوره (هرنه‌قدر) تعبیرینه معادل اوله‌رق قوللانیلور. بناء علیه: یونی (اكر) برنده قوللانمق خطادر. [كوندن كونه استعمالی ازالمقده اولان اشبو اداتك بعضاً الفنك حذفیله استعمالنه مساغ وردر].

اَكْرَم [ع، ص] دها، اك، پك كریم زیاده‌جومرد اولان. استاد اكرم.

اكرم الاكرمین = جناب حق.

رسول اكرم = حضرت حبیب كبریا صلی الله علیه وسلم افندمز.

یاور اكرم = مشیران عظامدن یاوران حضرت شهریاری سلك جلیلنده بولنمقله مباهی ذوات كرام.

اكرم الامم = امت محمد.

اكرمانه = اكرمجه، اك زیاده كریم اولانلركبی: التفاتنامهٔ اكرمانه.

اكرمی = اكرمه منسوب: لطفنامهٔ اكرمی.

اكرمیت = اكرملك.

اَكْرَه [ع، ص] دها، اك، پك زیاده كریه اولان: اكره مخلوقات.

اَگْری [ت، ص] دوغری اولمیان، برجهته میل ایدن، بوكولوب قیوبرلمش اولان، چارپیق، معوج.

اگریلك = اعوجاج، عدم استقامت.

اگری بوگری == غیرمنتظم، چارپیق.

اگری چهره } == وجه عبوس، اكشی یوز.
اگری یوز }

اگری كوزله باقمق == فنانیتله باقمق.

اگریلتمك == برشیئك دوغریلغنی بوزمق اكوب، بوكمك.

اگریجه == آز اكری.

اَكسر [ت، س] دمیر چیوی، میخ، مسمار، باشی طابله‌لی چیوی.

(اكسر)

اكسرجی == اكسر یاپان || اكسر صاتان.

اكسرلنمك == دمیر چیوی قاقدیرمق، میخلانمق.

اَكسه [ت، س] باشك آرقه طرفی، بوینك اوستی || برشیئك آرقه طرفی.

اكسه‌دن كیتمك == تعقیب ایتمك.

اكسه‌سی قالین == معند.

اكسه‌یه بینمك == تحكم، تغلب ایتمك || زبون كشلك ایتمك.

اكسه‌ده بوزه پشیرمك == برینی زورله، حقارتله كوج برایشده قوللانمق.

اكسه‌له‌مك == یقالامق || وهلةً اوزرینه كلمك.

اكسه كیكی == باشی عمود فقارینك اوزرنده طوردیران یوكسوك كبی كمك.

اَكسیك [ت، ص] ناقص، ناتمام || قصورلی، عیبلی || مفقود، معدوم، غیرموجود || دیكرندن آز اولان.

اكسیك اتك == قادین، كیمسه‌سز، عفیفه قادین.

اكسیك آقچه == وزنی ناقص سكه، ناقص العیار مسكوكات.

اكسیك سویلمك == تأدباً آز سویلمك || برسوزی تام افاده ایتمه‌مك.

اكسیك طولدیرمق == تماملامق، نقصانی اتمام واكمال ایتمك.

اكسیككی كدیككی اولمامق == تام، قصورسز اولمق.

اكسیككی كدیككی یوقلامق == عیبنی، قصورینی آرامق.

اكسیكلك == نقصان، ناتماملق || برشیئك یرینك بوش قالمسی || فقدانی.

اكسیلمك == برشیئه نقصان طاری اولمق، آزالمق.

اكسیك اولمامق == داغ وداثم اولمق.

اكسیك اولمه == « تشكر ایدرم » مقامنده تعبیر احترام وشكراندر، صاغ، دائم اول.

اكسیككی چوق اولمق == پك قصورلی اولمق.

اكسیك ایتمه == فاصله آرام ویرمه.

اَكشی [ت، ص] طعمی سركه ولیمون كبی اولان، حامض، حمض، زیاده میخوش اولان، آغزی صولاندیران و دیشلری قماشدیران شی. § لیمون.

اكشی یوز == چهرهٔ عبوس.

اكشیمترك == اكشیمسی، آز اكشی.

اكشیلك == اكشی اولیش، حموضیت.

اكشیتمك == اكشی ایتمك.

اكشیمك == مایع ومطبوخ شیئلر ویا مركبات انواعندن بری تخمر ایدرك بوزلمق || اكشی اولمق. مجازاً محجوب اولوب بوزولمق معناسنه‌ده كلیر.

معده اكشیمك == فساد معده‌یه اوغرامق.

باشه اكشیمك == بر ایشی ویا بر شخص برینه بار اولمق.

اكشیلی == اكشیسی اولان، ایچنه اكشی بر شی قاتیلان.

اَكفاء [ع، ص] جم: (كفو).

اَكك [ت، س] بیناغك آلت یانی، چكه‌نك طرافی § صبان دمیری كچیردكاری آغاج.

اَكل [ع، مص] یمك، یمه.

اكل وشرب == یمك ایچمك.

اكل ایتمك == یمك.

اكل ایدلمك == ییلمك.

اَكلتمك [ت، مص] پارچه علاوه ایتدیرمك § ایكی شیئی بر برینه علاوه ایتمك § كنیشلتمك.

اَكلمك [ت، مص] تخم سرپلمك، زرع ایدلمك.

اكلمه == زرع ایدلمه، تخم سرپلمه.

اَكلمك [ت، مص] مائل اولمق؛ استقامت اصلیه‌سندن انحراف ایتمك § بوكلك، چویرلمك، انحنا § صارقمق.

اكلمه == اكلمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || انحناء.

اَكلنجه [ت، س] كوكل اكلندیره‌جك شی § فائده‌سز، اهمیتسز شی § پك قولای ایش § مسخره.

اكلنجه‌لی == اكلنه‌جك یرلری چوق اولان محل || كوكل اكلندیره‌جك صورتده اولان.

اَكلنمك [ت، مص] توقف ایتمك § ذوق، صفا، جنبش، تنزه ایتمك § استهزا ایتمك § لطیفه ایتمك.

اكلندیرمك == اییلقومق، كری براقمق || آووتمق || جان صیقندیسنی دفع ایدوب فراحلق ویرمك.

اكلنلمك == قالنمق، وقت كچیرلمك || صفا ایدلمك، اكلنجه ایله وقت كچیرلمك.

اَكله [ع، ص] جم: (آكل) چوق ییئلر، اوبورلر. { مقام ذمده قوللانیلیر: اكله كروهی }.

اَكلیمترو [ج، س] { Eclimètre } برپوصله ایله بر دوربیندن مركب وبر سهپا اوزرینه موضوع اولوب میل زاویه‌لرینی مساحه‌یه مخصوص طوپوغرافیا آلتیدر.

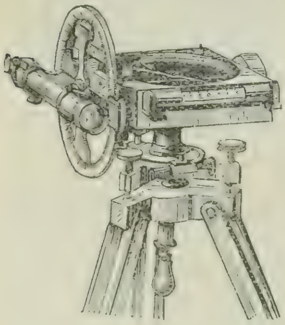

(اكلیمترو)

اَكمام [ع، س] غلاف چیچك كاربنه قاپچقلری § اثواب قوللری، یكلر.

اَكمك [ت، مص] یره، ارضه تخم سرپمك، زرع ایتمك.

اَكمك [ت، س] (اتمك).

أَكْمَل [ع، ص] دها ، پك ، اك كامل، نقصانسز ، پك مكمل .

اكملانه = اكمل اولانه ياقيشير صورتده .

اكمليت = پك مكمل اولانك حال وصفتى، قصورسزلق ، اكمللك .

أَكْمَه [ع، ص] انادن طوغمه كور .

ابراء اكمه = انادن طوغمه كورك كوزينى آچمق .

اكمهيت = اكمهلك .

أَكْناف [ع، س] طرف معناسنه اولان (كنف) ك جمعى : اطراف واكناف .

أَكِنْدى [ت، س] اكه دن چيقان اينجه تالاش : باقر اكنديسى ، دمير اكنديسى : مال جانك اكنديسيدر .

أَكْوان [ع، س] جـ : (كون) وار اولان شيلر : موجودات . {ماديانه منحصر تعبيردر} : جناب خالق اكوان .

أَكُول [ع، ص] چوق يبان ، بوغازلى، اوبور § پبس بوغاز .

أَكه [ت، س] معدن وسائره يونتمغه ، توربولهمغه مخصوص اينجه ديشلى واوزدى چاپراست چزكيلى آلت ، توربو .

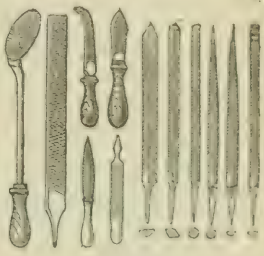

(اكه)

اكه جى = اكه ايله ايشلين ، معادن وسائره يى اكهلين ايشجى .

اكهلمك = برشيئى اكه ايله توربولهمك، دوزلهمك ، طاسلاغنى كيدروب جلا ويرمك .

أَكُو - اكى [ت، س] قبورغه كميكلرندن اوكورغه يه مربوط اولميان اك التنده كى كميكلركه : شكلده (د) اشارتيله ارائه ايدلمشلردر .

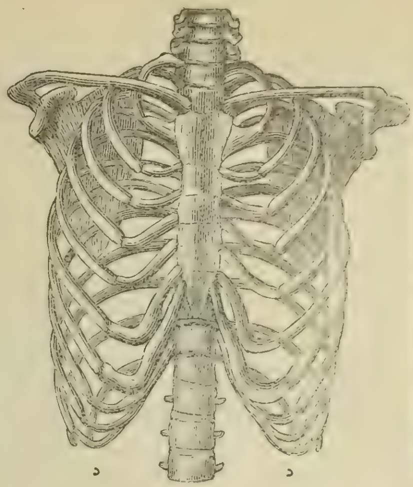

(اكوـ اكى — قبورغه كميكلرى)

أَكى [ت، س] {زبانزدى (ايكى) در . فقط صحيحى اكى فتحيله در} پاموق چوبروب بوكدكلرى اغاجدركه پاموغك صاريلهجغى اشاغى طرفى قالينجه ويوقارى جهتىده غايت اينجهدر . اكيرمك فعلندن اسم آلتدر. شكلده كورلديكى اوزره بونك آلتنه كچيريلن مدور تخته يه ده (آغرشاق) ديرلر .

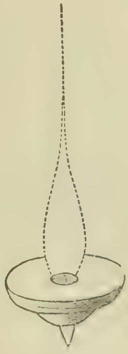

(اكى)

أَكْياس [ع، س] جـ (كيس) : كيسه لر .

اكياس خاله = (طب) بدنك مختلف محللرنده حاصل اولوب اكثريا مايع افراز ايدن غده جكلر .

أَكْيال [ع، س] جـ : (كيل) .

أَكيج [ت، س] يشى قويارمق ايچون آغاج داللرينى اككه مخصوص اوجى اكرى دكنك ، آغاجدن قانجه .

أَكيد [ع، ص] محكم ، قوتلى : وصاياى اكيده § صريح، قطعى: امر اكيد .

اكيدا = تأكيدلى ، قوتلى ، محكم اولهرق ، مكررا .

أَكيرمك [ت، مص] اكى ايله ايپلك بوكمك، يوك ، پاموق وسائره يى اكيدن چكوب ايپلك ياپمق .

آش اكيرمك = (صحيحى: آش ييرمك ، ويا اش ارمكدر) كبه قادين يمكدن تتسنمك .

اكيرمه = اكى ايله ايپلك ياپمه .

اكيرجى = ايپلك بوكمك صنعتنى اجرا ايدن آدم .

أَكيز [ت، س] اكين بيچلدكدن صوكره يرده قالان صمان ديبلرى . اصلى (آكيز) در

أَكِينْج [ت، س] اور، تومسك، ات بكى ، سكيل .

أَكين [ت، س] مزروع ، مزروعات . § اكلمش تخمك سوروب ميدانه چيقمسى ، بويلاشمسى .

اكينجى = اكين اكوب بيچمكله مشغول آدم ، چفتجى ، فلاح ، حراث .

اكينجى طائفه سى = زراع .

اكينجيلك — زراعت، فلاحت، حراثت .

أَل [ع، حر] حرف تعريف عربى . اسمك مدلولنى تعيين وتحديده خدمت ايدر . لسانمزده استعمالى بر قاچ كلمه يه منحصردر : الحاج ، الحاصل ، القصه كبى .

أَل [ت، س] قول يا كنك مفصلندن اعتباراً آشاغى دوغرى امتداد ايدن قسم ، يعنى آوجله پارمقلردن عبارت اولان جهت .

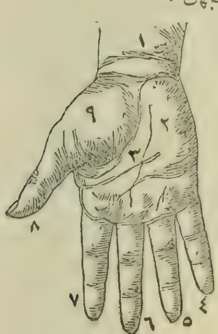

(ال)

١ — بيلك .
٢ — شاخهٔ انسيه .
٣ — راحه (ال آيه سى).
٤ — سرچه پارمق .
٥ — يوزوك پارمغى (بنصر).
٦ — اورتانجه پارمق .
٧ — شهادت پارمغى .
٨ — باش پارمغى .
٩ — شاخهٔ وحشيه .

انسانك طوتمق ، آصلمق ، ایشلمك ، یازی یازمق کبی خصوصاتده استعمال ایلدیکی ایکی عضوك بهری ، دست ، ید . صاغ ال ، صول ال § آلات و اوانیٔ مختلفه صاپی ، قولی ، قولپی : هاوان الی ، دکرمن الی § نوبت ، صره : ال کیمده ، کیمك الی § عدد : بر ال طبانجه § دخل ، معاونت : بو ایشده فلانك ده الی وار . § اقتدار ، اختیار : بو سزك الکزده در . الدن کلن دریغ ایدلمز .

ال آتمق == تصدی ، تعرض § یقالامق ، طوتمق .

ال آچمق == دیلنمك ، تسأل ایتمك . § استدعای عاطفت ایتمك .

ال آیه سی == آوج ایچی ، کف .

ال اسقاندیلی == عمق بحری اولچمك ایچون قوللانیلان معروف آلت .

ال ویرمك == رفاقت ، شرکت || عقد ، تألیف بین || کفایت ایتمك .

ال آلتندن == کیزلیجه ، خفیاً ، سزدیرمه دن .

الی آلتنده == موجود ، تصرف ایدلمش حکم ونفوذ آلتنده .

ال اوٓرمق == باشلامق || طوقونمق ، ال چیرپمق ، آلقیشلامق .

ال اوزاتمق == آلمه یه نیت ایتمك || ایسته مك .

ال اوستنده == معزز ، محترم || معززاً ، محترماً .

ال اوغوشدیرمق == مأیوس اولمق ، امیدینی کسمك || اعتذار ایله عفو دیلمك .

ال ایتمك == اشارت ایتمك ، ال اشارتیله چاغرمق .

ال ایریشمك == مقصده ، آرزویه نائل اولمق ، یتیشمك .

ال ایشی == قالب وماکنه ایله یاپلمش اولمیان ، ال ایله ایشلنمش اولان .

ال باشی == برایش ، بر خصوص ایچون دیکرلرینه باش اولان || ملعبهٔ صبیانه قوماندا ایدن چوجق .

ال باصمق == یمین ایتمك ، تأمینات جدیده ده بولنمق ، اطمئنان حاصل ایتدیرمك . کتابه ال باصمق .

ال باغلامق == دیوان طورمق ، طرز عبودیتده چه بان بروضع المق || نمازده صاغ الی صول ال اوستنه قومق .

ال بر ایتمك == برلشمك ، اوزلاشمق .

ال برلکیله == متحداً ، متفقاً .

ال بزی / **ال پیشکری** == ال تمیزلمکه مخصوص صابونلی ویا ایصلاق بز پارچه سی ، دستمال .

ال بولمق == یاردمجی ، معین بولمق .

ال بیچقیسی == دستره ، ال دستره سی .

الجك / **الك** == الدیون .

ال چابوقلغی == چیره دستی || حقه بازلق .

ال چکمك == کف ید ایتمك ، فارغ اولمق ، واز کچمك ، چکنمك ، اجتناب ، استنکاف ایتمك .

ال دکرمنی == قهوه ، بهارات چکمکه بلغور اوکوتمکه مخصوص آلت که : الده دونده ریلور .

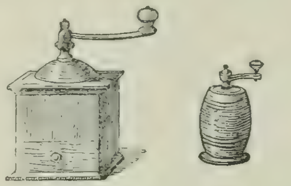

(بیبر دکرمنی) (قهوه دکرمنی)

(ات قیمغه مخصوص دکرمن)

ال دکمك == فرصت بولمق ، وقت مساعد اولمق .

ال دکمامش / **ال دکمه دك** == یکی || صاغلام || عفیف .

الدن == چابوجق ، عاجلاً || قاعده دن مستثنا بر صورتده .

الدن چیقارمق == صاتمق || ضایع ایتمك .

الده ایتمك == یقالامق || تحصیلنه موفق اولمق || نائل اولمق .

الده بر == حاضر ، مهیا .

الده دکل == غیر اختیاری ، اقتدار خارجنده || هنوز میدانه چیقمامش .

ال سورمك == طوقونمق || درعهده ایتمك || قاریشمق .

الده قالمق == صاتیله میوب قالمق .

اللشمك / **ال شاقه سی** == اورمق ، ایتمك ، قاقمق صورتیله اولان فنا لطیفه لر .

ال صونمق == برایشه شروع ایتمك ، وضع ید ایلمك .

النه صو دوکه مامك == نسبت و مقایسه اولنمغه لایق اولمامق .

ال قالدیرمق == ضرب قصدیله النی یوقاری قالدیرمق || اطاعتسزلك || نیاز وتضرع قصدیله دعایه حاضرلنمق .

ال کسمك == چکلمك ، واز کچمك .

الی کسمك == بر ایشه دوامه مانع اولمق .

الله مك == ال ایله طوقنمق || قورجالامق ، قاریشدیرمق || اورسه له مك || قوغمق ، طرد ایتمك .

الله نمك == ال ایله طوتلمق || قورجالنمق || قوغولمق .

ال چکدیرمك == صورت موقته ده ایشدن منع || عدم امنیته مبنی ایفای وظیفه دن منع ایتمك .

اله آوجه صیغمامق == حشری ، یارامز ، || اوچاری چاپقین اولمق .

اله آلمق == قبض ، اخذ ایتمك || اطماع ایله کندی طرفنه جلب ایتمك .

اله باقمق == محتاج اولمق .

اله کچمك / **اله کیرمك** == طوتلمق .

اله کچیرمك == برشیئه چالیشه رق نائل اولمق ، دسترس اولمق .

اله ویرمك == غمازلق ، سعایت § میدانه ظاهره چیقارمق .

الی آچیق == جومرد ، سخی ، سماحتلی .

الی ایاغی دوزکون == یوردامَلی ، ایشه الویریشلی آدم § ایشکذار .

الویریشلی == مطلوبه موافق .

ال یازیسی == خط دست || مسوده .

الی اوزون == خرسز ، چالان چرپان .

الی ایچنده == تحت حکم ونفوذنده .

الی یاپراقلی == شریر ، ادبسز ، عربده جی .

الی بوش == ایشسز ، کوجسز ، حایلاز .

الی بوکرنده == برایشك الندن قاچیرلمسی سببیله دوچار وله وعجز اولان .

الى چابق = سرعتله ايش گورن .

الى وارمامق = قيه‌مامق .

آلا [ت، ص] (اصلى آلا) آچيق، صارى‌يه مائل مائى، مائى ايله صارى آره‌سى . { اكثريا گوزه وصف اولنور : آلا گوز، الا گوزلى } .

الا [ع، د] ادات استفتاح وتنبيهدر . نظردقتى جلب ايچون كلمه ويا كلامك اولنه قونيلور . ولسانمزده اكثريا (اى) ايله برلكده استعمال اولنور :

« الا اى بر وبحرك پادشاهى »

الآن [ع، د] حالا، هنوز، شمدى، دها، § شمدى‌يه قدر .

الامان [ع، د] كلمهٔ استمداد وشكايتدر : الامان : بيچارکانه ايله لطفن رايكان .

الامان خوان = (الامان) دين .

الاستيق [ج، س] طوپلانوب، چكيلير، استر .

البا [ع، س] جـ [لبيب] .

الباب [ع، س] جـ (لب) : عقول سليمه § اولى الالباب = عقول سليمه اربابى . { مفردى بو معناده استعمال اولنماز } .

البت ـ البته [ع، د] ادات تأكيد اولوب قطعى وياقطعى‌يه قريب حكملرده قوللانيلير : { محاوراتده (البت)، محرراتده (البته) كثيرالاستعمالدر } .

البسه [ع، س] جـ (لباس) .

الجك [ت، س] ☞ (الديون) .

الحاج [ت، ص] كعبهٔ معظمه‌يى موسم مخصوصنده مع‌النيه زيارت‌وطواف ومناسك حجى ايفا ايدن ذات ، حاجى . جمعى (حجاج)، مؤنثى (حاجه) در .

الحاصل [ع، د] سوزك قيصه‌سى، نتيجهٔ كلام، خلاصهٔ كلام، فى الجمله . والحاصل، حاصل‌اده بومقامده قوللانيلور .

الحاظ [ع، س] جـ (لحظه) گوز اوجيله باقشلر : الحاظ دلفريبانه .

الحالة هذه [ع، تر] شمديكى حالده، هنوز، حالا : شمدى‌يه قدر .

الحان [ع، س] جـ (لحن) نغمات : خوش الحان، الحان كان .

الحذر [ع، نع] كلمهٔ تحذير، صاقين .

الحسد [ع، نع] حسد اولنور، حسد ايدرم .

الحق [ع، نع] دوغريسى، حقيقةً، بحق .

الحكم لله [ع، تر] حكم اللهكدر، جناب حقك ايستديكى اولور . { تعبير توكل وتسليمدر } .

الحمدلله [ع، تر] جناب حقه شكر وحمد اولسون .

الد [ع، ص] عنادجى، متمرد .

الداعى [ع، ص] دعاجيكز . { علماء كرام ومشايخ طرفندن امضا اوزرينه قونولور عنوان مخصوصدر } .

الدوان ـ الديون [ت، س] الجك، اللك . دريدن قماشدن معمول اولوب تأثير برودت ويا حرارته قارشى اله گچيريلان معلوم غلاف . { الديونلك تعبيرى بالطبع غلطدر } .

(قادين الديونى) (اركك الديونى)

الديونجى = الديون ياپان ويا صاتان آدم .

الذ [ع، ص] دها، اك، پك لذتلى : اوزوم الذ فواكه‌دندر .

الزم [ع، ص] اك، دها، پك لازم، پك لزوملى : الزم لازمه تقديم اولنور .

الزميت = بعلزوملى اولان شيئك حالى، صوك درجه‌ده لزوم واقتضا .

الزميت مطلقه . { بوكلمه لسان عربده مستعمل اولميوب تركجه‌ده مولداولرق قوللانيلور } .

الست [ع، س] جناب حقك بنى آدمى ياراتوب «الست بربكم» بيورديغى زمان، ابتدای خلقت بشر : يوم الست، روز الست، بزم الست .

السلام [ع، فع] سلام، تحيات اولسون : « السلام اى سرور اولاد آدم السلام »

والسلام = اشته اوقدر، بشقه ديه‌جك قالمدى .

السن والسنه [ع، س] جـ (لسان) : السنهٔ شرقيه .

الصلا [ع، فع] [اثانده‌كى (على حى الصلا) دن مأخوذ] ميدان اوقومه تعبيرى، اشته ميدان، كنديكه گوه‌ن ميدانه چيقسون .

الطاف [ع، س] جـ (لطف) الطاف مالانهايهٔ حضرت خلافتپناهى .

الطف [ع، ص] اك، دها، پك لطيف، پك خوش .

العياذ بالله [ع، فع] الله اسيركسون، الله‌يه صيغندق، معاذالله :

« كندمده نظيره دير ايدم گاه »

« اما نه سوز العياذ بالله ! »

الغاز [ع، س] جـ (لغز) : الغاز مشكله .

الغبطه [ع، فع] غبطه اولنور، غبطه ايدرم .

الغرض [ع، نع] حاصل كلام، مقصد شودركه : كلام مقصده .

الف [ع، س] بيك (١٠٠٠) عددى § بيك سنه‌دن عبارت زمان .

الف اول = هجرت نبويه‌دن صوكره گچن ايلك بيك سنه .

الف ثانى = هجرت سنه‌سنك ايكنجى بيك سنه‌سى .

الف [ع، س] الفباى عربيه‌نك ايلك حرفنك اسميدر عبرانيدن مأخوذ اولديغى مرويدر . عبرانيسى آلف‌در . مخرجى جوفدن وعينك مخرجنه قريبدر . { الف حقيقى؛ الف ساكنه‌در . (كامل) ده‌كى الف كبى . الف حركه‌لنجه (همزه) اسمنى آلير . هرنه‌قدر لسانمزده (ا) شكلنده يازيلانه الف و (ء) شكلنه همزه دينلمكده ايسه‌ده بووضع عربى كلمه‌لر حقنده قطعياً دوغرى دكلدر . } § (گبى اداتيله برابر) دوغرى، مستقيم .

الف پارمقلى = پارمقلرى اينجه‌اوزون وموزون اولان .

الف قد = الف كبى قدوقامتى موزون اولان .

الف جزئى = الفبا رساله‌سى .

الفاظ [ع،ص] جـ: (لفظ): الفاظ مترادفه: الفاظ مهمله. تناسب الفاظ.

الفباء [ع،س] حروف هجا، حروف هجايى جامع جدول § حروف هجا اصولنى حاوى رساله. § برشيئك مقدمه‌سى، مفتاحى.

الفباء عثمانى = بروجه آتى (٣٣) حرفدن عبارتدركه:

(پ ، چ ، ژ ، گ ، نڭ) دن

ماعدا ديكر (٢٨) ى عربيدر.

حروف هجاء عثمانيه‌نك مجرداتيله اوائل واواسط واواخرى شويله‌در:

اسماء حروف	مجردات	اوائل	اواسط	اواخر
الف =	ا	•	•	ـا
با =	ب	بـ	ـبـ	ـب
په =	پ	پـ	ـپـ	ـپ
ته =	ت	تـ	ـتـ	ـت
ثه =	ث	ثـ	ـثـ	ـث
جيم =	ج	جـ	ـجـ	ـج
چيم =	چ	چـ	ـچـ	ـچ
حاء =	ح	حـ	ـحـ	ـح
خاء =	خ	خـ	ـخـ	ـخ
دال =	د	•	•	ـد
ذال =	ذ	•	•	ـذ
راء =	ر	•	•	ـر
زاء =	ز	•	•	ـز
ژه =	ژ	•	•	ـژ
سين =	س	سـ	ـسـ	ـس
شين =	ش	شـ	ـشـ	ـش
صاد =	ص	صـ	ـصـ	ـص
ضاد =	ض	ضـ	ـضـ	ـض
طاء =	ط	ط	ـط	ـط
ظاء =	ظ	ظ	ـظ	ـظ
عين =	ع	عـ	ـعـ	ـع
غين =	غ	غـ	ـغـ	ـغ
فه =	ف	فـ	ـفـ	ـف
قاف =	ق	قـ	ـقـ	ـق
كاف =	ك	كـ	ـكـ	ـك
ناف =	ڭ	ڭـ	ـڭـ	ـڭ
لام =	ل	لـ	ـلـ	ـل
ميم =	م	مـ	ـمـ	ـم
نون =	ن	نـ	ـنـ	ـن
واو =	و	•	•	ـو
هه =	ه	هـ	ـهـ	ـه
لام الف =	لا	لا	ـلا	ـلا
يا =		يـ	ـيـ	ـى

اشبو حروفاتك حركەلرى شونلردر:

اسماء حركات	تنوين	تنوين	كسره	هاء رسميه	ضمه	شده	جزم
	آ	أ	إ	ه	ُ	ّ	ْ

الفراق [ع، فع] فراق، آيريلق، الوداع.

اَلْفِيّه [ع س] بيك بيتدن مركب قصيده { قصائد عربيه ايچنده بونام ايله برقاچى مشهوردر. }

اَلْقاب [ع،س] برآدمك اسم اصليسندن ماعدا مسمى اولديغى اسم معناسنى تضمن ايدن (لقب) ك جمعى § اوصاف مخصوصه. { اصحاب مراتبه ويريلن عنوان معناسنه كلديكى زمان مفرد مقامنده مستعملدر.

القاب رسميه = مأمورين ملكيه وعسكريه‌يه، اركان ورجال علميه‌يه مخصوص ومرتب عنوانلردركه: محررات رسميه‌ده قطعياً خارجنه چيقيلمز. القاب رسميه شو وجهله مرتبدر:

مشيران ووزراى عظامه . . . . دولتلو } افندم حضرتلرى
برنجى فريقه وبالا رجالنه عطوفتلو
(فريقلره، اولى اولى (وروم ايلى بكاربكى رجالنه) } سعادتلو

ميرلواره، اولى صنف ثانيسنه، ميرميرانلره } سعادتلو افندم

ميرآلايه، متمايز اصحابنه } عزتلو افندم.

ثانيه‌يه، عسكرى قائممقاملرينه، ميرالامرايه } عزتلو بك، افندى، پاشا

بيكباشيلره، رتبهٔ ثالثه اصحابنه، آلاى امينلرينه } رفعتلو بك، افندى

رتبهٔ رابعه اصحابنه، قول اغاسى ويوزباشيلره } فتوتلو « «

رتبهٔ خامسه‌سى اولانلره، ملازملره } حميتلو « «

رجال علميه‌نك القاب تشريفاتيه‌سى دخى شويله‌در:

صدور عظام حضراتنه سماحتلو } افندم
استانبول پايه‌لولرينه فضيلتلو } حضرتلرى
حرمين پايه‌لولرينه فضيلتلو افندم.
بلاد خمسه مواليسنه، مخرج مواليسنه } فضيلتلو افندى.
مدرسلره . . . مكرمتلو افندى.

اَلْقِصَّه [ع، فع] خلاصه، حاصلى: « قصه‌دن حصه‌در القصه غرض »

اَلَكْ [ت،س] اون وامثالى موادمطحونه‌نك اينجه‌لرينى ايرمق ايچون قاصناغه كچيرلمش اينجه برونجك وصقانغوردن معمول معروف آلت.

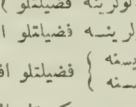

(الك)

الكجى = الك ياپان ويا صاتان آدم. || چنكانه قاريسى.

الكلەمك / الكدن كچيرمك } = سچمك، آيرمق، آيقلامق.

الەمك = الك واسطه‌سيله برشيئك اينجه‌سنى قالينندن آيرمق.

اينجه الەمك = برشيئك اصلنه كسب اطلاع ايچون اينجه‌دن اينجه‌يه تتبعات وتفحصاتده بولنمق. اينجه الەيوب صيق طوقومق.

اَلكتريق [ج] بعض اجسامده دلك، حرارت وياتأثيرات كيمويه ايله حصوله كلوب ديكر اجسامِ خفيفه‌يى جذب ودفع ايدن قوت، سيالهٔ برقيه، خاصهٔ كهربائى § خاصهٔ كهربائيدن متحصل ضيا، ضياى الكتريق.

مثبت الكتريق / منفى الكتريق } = الكتريق حامل اولان برجسمك ومثلا برمعدنى چبوغك هرايكى نهايتنده متراكم الكتريق جام چبوغنك اوغوشديرلمسيله حاصل اولان الكتريق، مثبت، ريچنه چبوغنككى منفى اعتبار اولنمشدر.

الكتريق بطاريه‌سى = منبع الكتريق اولان (لايد) شيشه‌لرندن برقاچنى حاوى صندوقچه‌نك مجموعى. منظومهٔ الكتريقيه دخى دينور.

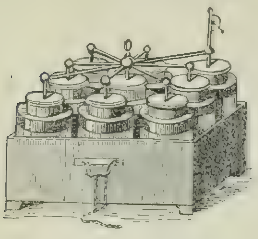

(الكتريق صندوقچه‌سى)

تداوىٔ الكتريقى = جريان الكتريقيله تداوى اصولى.

اَلْكَنْ [ع،ص] پلتك، په‌په.

اَلگم صاغمه [ت، س] قوس قزح، (علائم سما). ضياى شمسك — هواده بولنان اينجه — بلوط ويا بخار قطراتندن حين مرورنده بالانكسار متعدد رنكلرى حاوى اوله‌رق حاصل اولان قوس عظيم معلوم.

اَللشمك [ت،مص] ال ايله ايتيشه‌رك شقالاشمق، ال شقاسى § دوكوشمك § قوتنى دنه‌مك.

اَلّنجى [ع، س] بردن اعتباراً صاييلان شيئلرك الّى نصابنه واصل اولانى: صنفنده اللنجى، اللنجى سنهٔ هجريه.

اَللّه [ع، س] [١] رب، تكرى، خالق، مولى، خدا، ايزد، چالاب § لفظهٔ جلال.

[١] « تعريفنه كيتامكدر اولى » « تعريفه كايرمى هيچ مولى »

الله‌اعلم == الله دها ایی بیلیر || ظن ایدرم ، احتمالدر .

الله اكبر == مقام تحیرده مستعملدر .

الله لله == مقام تعجب وانفعالده «

الله ایچون == دوغریسی، خاطره كوكله باقیه‌رق .

الله ایتمسون == مقام احترازده مستعملدر .

الله‌ بر == قسم ، یمین .

الله بلاسنی ویرسون == بددعا .

اللهدن بولسون == بددعا .

الله جزاسنی ویرسون == بددعا .

الله رحمت ایلسون == اولولر حقنده خیر دعا .

الله عشقنه } الله حقیچون } == اللهی سورسه‌ك مقامنده تكلیف قسم .

اللهه صیغندق == مقام احترازده قوللانیلور .

الله عقللر ویرسون == یولسز حركتده بولنانلر حقنده مستعملدر .

الله عمرلر ویرسون == دعا وتشكر مقامنده مستعملدر .

الله قاووشدیرسون == اقرباسندن موقتاً آیریلانلر ایچون تمنی مقامنده مستعملدر .

الله كریم == تسلی وامید دعاسی .

اللهم == امان یارب! مقامنده مستعملدر .

الله ویرسون == بر نعمته نائل اولانلر حقنده محظوظیتی واولمیانلر حقنده تمنیٔ مظهریتی متضمن دعا .

ان شاء الله == الله ایسترسه || بویله اولمسی تمنی اولنور .

بسم الله == [illegible] .

بالله وتالله == قسم ، یمین .

حسبنا الله == مقام تعجب وانفعالده مستعملدر .

رحمة الله علیه [ذ]، علیها [ث]، علیهما [تا]، علیهم [جـ] == جناب حق رحمت ایتسون ، كناهلرینی عفو ایتسون .

سبحان الله == مقام تقدیس وتعجیده .

علم الله == الله بیلیر ، قسم ، یمین .

ماشاء الله == مقام تقدیر وتحسینده || تأثیر نظردن وقایه ایچون دعا .

مدد الله == یاربی مدد || مقام تحیر ومبالغه‌ده .

معاذ الله == الله ایتمسون، الله كوسترمسون .

والله == قسم ، یمین .

اللی [ت، س] (٤٩) دن صوكره كلان عدد ، بش كره اونه مساوی كمیت . خمسین ، پنجاه ، (٥٠) الی ولان: اللی، قوللی § صاب وقولپی اولان شی : قولپلی شمعدان .

اَلَمْ [ع، س] آغری ، صیزی § مادی ، معنوی اضطراب (وجع) دن اعمدر. چونكه : وجع یالكز مادیاتده ، الم ایسه مادیات ومعنویاتده مستعملدر .

الم چكمك == كدر ایتمك ، غم یمك .

الم معده == معده‌ده حس ایدیلن وجع ، كدرلی .

الم ویرمك == كدره اوغراتمق .

الما [ت، س] وردیه فصیله‌سندن چكردكلی یووارلاق معروف میوه، تفاح، سیب § یووارلاق شی، طوب، الما باشلی، طاتلی، قومپوستو .

المالق == الما باغچه‌سی .

الماجق [ت، س] (طب) اویلق كمیكنك باشی، رضعه؛ تفاحه || چیقندیلی كمیك: چكه ، ینـاق كمیكی .

الماس [ع، س] { یونانیدن معربدر } غایت پارلاق وسرت وتبلر ایتمش كوردن عبارت معروف خالص معدن، طاش ، جوهر ؛ گهر . (ندرتی حسبیله سوس واحتشام ایچون قوللانلدیغی كبی كافهٔ اجساد حجریه وزجاجیه‌یی قطع وكسر ایلدیكی جهتله صنایعده دخی مستعملدر. تضییق وثقالتدن وآتش وتیموردن متأثر اولماز . بونك اك مقبول جنسنه (پرلانطه) دیرلر : الماس یوزوك، الماس كوپه ، الماس ایكنه ، الماسلی ساعت .

قاشیقجی الماسی == ٨٤ قیراط وزننده‌كی

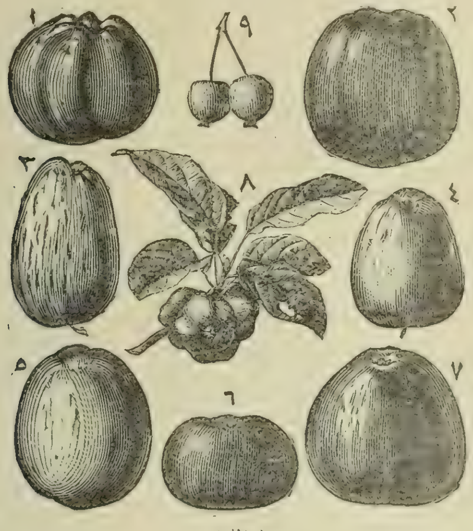

(الما)

١— على العاده الما	٤— قیش الماسی	٧— ملاطیه الماسی
٢— مسكت الماسی	٥— آماسیه «	٨— الما دالی
٣— سینوب «	٦— فریك «	٩— چین «

یر الماسی == تفاح الارض .

الما باش == برجنس اوردك .

الما كورك == تلكی پوستندن معمول برنوع كورك .

برالمانك یاریسی == پك بكزر ، پك مشابه .

قزیل الما == وقتیله روما شهرینه ویریلان اسم .

الماجی == الما صاتان آدم .

الما طاتلیسی == المانك شكرلی صو ایچنده طبخیله حاصل اولان برنوع صوغوق

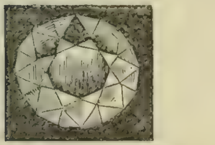

(«ره‌ژان» نامیله معروف الماس)

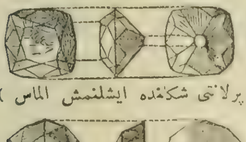

(پرلانتی شكلنده ایشلنمش الماس)

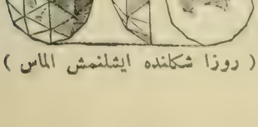

(روزا شكلنده ایشلنمش الماس)

مشهور الماس . [سوکیلی، قیمتلی، عزیز، مقدس . دنیاده درت بیوك مشهور الماس واردر: (١) کوه نور (قیراط ٢٨) ، (٢) اورلوف (قیراط ١٩٠) ، (٣) رژان (قیراط ١٣٦) ، (٤) قاشیقجی الماسی (قیراط ٨٤)]

الماسلی قلم = جامجیلرك جام کسدکلری معروف آلت .

(الماسلی قلم)

الماس پارچه‌سی (= الماس کبی پارلاق اولان || پك ابی آدم .
الماس پاره (

اَلماستراش [فا ، س] جامك الك مقبول برنوعی ، اوزری الماس کبی اشکال منتظمه ایله یونلمش بلور ، قریستال .

الماسجی = مجوهرات یاپان ویاصاتان آدم ، جواهرجی .

الماسیه = طوکش ات صویی ویا طوتقال ایله شکر و سائره‌دن معمول بلور کبی پارلاق وشفاف بر طاتلی .

الماسیه طباغی = بو طاتلی‌یه مخصوص طباق .

الماس طاقمی = متعدد مرصع مزینات نسوانیه‌نك هیئت مجموعه‌سی .

ریزهٔ الماس = الماس قیرنتیسی ، الماس دوکوندیسی ، الماس توزی .

المکه [ت ، س] (المیه) ایپلك صارمغه مخصوص بر قاچ اینجه دکنکدن عبارت آغرجه بر قاعده‌یه مربوط ، بر محور اوزرنده متحرك کوچك طولاب .

اَلْواح [ع،س] جـ (لوح) و (لوحه) : الواح شاعرانه . الواح نفیسه .

اَلْوان [ع س] جـ (لون) : آلاجه ، رنکارنك ، برقاچ رنکلی .

اَلْوَداع [ع ، فع] اللهه اصمارلادق ، اللهه امانت اولك .

اَلویریشلی [ت ، ص] کافی ، وافی . § مناسب ، مساعد ، اویغون § نافع ، مفید .

اَلویرمك [ت،مص] یتشمك ، کافی کلمك § اویغون ، مناسب § مصافحه .

اَلْوِیَه [ع ، س] جـ « لواء » : سنجاقلر .

اَلْیاف [ع ، س] جـ (لیف) . حزمه شکلنده اوله‌رق نباتاتك اقسام لیفیه‌سی (تللرینی) وحیوانلرده عضله‌لری ، وترلری تشکیل ایدن غایت اینجه ایپلکلر : الیاف خشبیه ، الیاف عصبیه .

اَلِیف [ع ، ص] مألوف ، آلیشمش ، آلیشدیق § الفت اولنان ، ایستنیلن

اَلْیَق [ع ، ص] دها ، الك ، پك لایق ، لیاقتلی .

اَلِیم [ع ، ص] زیاده کدر ویریجی ، ویرن ، آجیدان : رنج الیم ، عذاب الیم .

اَلْیَوْم [ع ، تر] بوکون ، حالا ، هنوز ، شیمدیکی زمانده .

اَم [ت ، س] علاج ، دوا ، مرهم .

اَمّا [ع ، د] یرینه کوره تفصیل ، استدراك ، استغراب ، استحسان اداتی اولور . فقط ، آنجق ، شوقدرکه : اوقدرکه ، اویله‌که .

اَماثِل [ع ، س] لسانمزده مستعمل اولمیان (امثل) ك جمعی . اشلر ، امثال ، اقران : افتخار الاماثل ، فائق الاماثل .

اَماجِد [ع، س] جـ : (امجد) افتخار الاماجد .

اَمارات [ع،س] جـ (اماره) : علامتلر نشانلر . امارات طبیعیه . دلیللر : دلائل وامارات .

اَمارَت [ع ، مص] امیرلك ، بکلك : امارت مکهٔ مکرمه § پرنسلك .

اَمارَه [ع،س] علامت ، نشان ، اثر . { تشدیدایله غلطدر } § قرینه .

اَمّارَه [ع ، س] انسانی اعمال شهوانیه‌یه میل ایتدیرن ارادهٔ نفسانیه ؛ نفس اماره .

اَماکِن [ع،س] جـ (امکنه) : اماکن مقدسه ، اماکن مبارکه .

اَمان [ع ، مص] امینلك ، قورقوسزلق . مساعده : امن وامان § استمداد استکراه ، شکایت § رجا ، طلب عفو .

امان دیله‌مك = برقباحت صاحبی استدعای عفو وامنیت ایتمك . استیمان ، امان‌خواهی .

امان ویرمك = برمجرمه ، بر قباحتلی‌یه جرمنی ، قصورینی باغشلامق .

امان ویرمه‌مك = مجرمك جرمنی باغشلامامق .

الامان = استمداد ، مدد .

امان خواه = امان دیله‌ییجی .

اَمانات [ع،س] جـ (امانت) : امانات مقدسه ، امانات شریفه ، خرقهٔ سعادت کبی زمان نبویدن قالمه بعض آثار شریفه .

اَمانت [ع ، مص] کرك ودیعه کبی عقد استحفاظ ایله ، کرك مأجور ومستعار کبی بر عقد ضمننده ، کرك برکونا عقد وقصد اولمقسزین قضارا ــ امین اتخاذ اولنان کیمسه نزدنده بولنان شیدر . § برآدم امین ومطمئن اولمه § دوائر رسمیه‌دن ایکیسی : شهر اماتی ، رسومات اماتی § امین اتخاذ اولنان کمسه‌نك نزدینه براغیلان شی .

اللهه امانت اولك = سزی جناب حقك صون رحمانه ترك ایدرم || اللهه اصمارلادق .

صندق امانی = صندیقجارلق .

اهل امانت = معتمد ، امین آدملر .

امانةً = امانت صورتیله ، امانت اوله‌رق || احاله صورتیله اولمیه‌رق || مأمورین حکومت نظارت ومعرفتیله اداره اولنه‌رق .

امانتجی = اوته‌کینك بریکنك اشیاسنی اجرت مقابلنده بر محلکتدن دیکرینه نقل وایصال ایدن ویا نقل وایصاله دلالت ووساطت ایلین آدم .

امانتجیلك = بوصورتله اشیا نقل ایتمه خدمت ووظیفه‌سی .

امانتدار = امانتجی .

امانتداری = امانتجیلك .

امانی = (امنیه) امانیٔ مخصوصه .

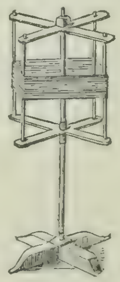

(المیه)

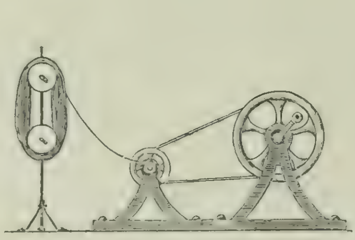

(المیه — چیقریق)

أمْبَرْبارِسْ [ج ،ـ] وِیشنه رنکنده ، اکشیجه، چکردکلی برمیوه.

أمْتِعَه [ع، ـ] جـ (متاع) : امتعهٔ نفیسه.

أمْثال [ع، ـ] جـ (مِثل) : اش ، ماند ، شبیه ، نظیر § نمونه. § برکمیت ریاضیه‌نك قاچ مثلی آلنه‌جغنی بیلدیرن عدد .

امثالسز ═ نظیرسز (تعبیرات عامیا- نه‌دندر) .

امثال انبساط ═ اجسامك — واحد قیاسیٔ انبساطنه نظراً — درجهٔ انبساطنی تعیین ایدن مقدار .

أمْثال [ع،ـ] جـ (مَثَل) دل‌ ده سنکی اولان شیلر قصه‌لر ، داستانلر : ضروب امثال ، امثال اخلاق ، امثال عرب .

أمْثِلَه [ع، ـ] جـ (مثال) : § حرف عربینك افعال تصریفاتنه نمونه اولمق اوزره یالکز ثلاثیٔ مجردك برنجی بابندن (نصر) فعلنك تصریف جدولنی حاوی رسالهٔ معروفه .

أمْجاد [ع، ـ] جـ (مجید): امجاد اسلاف .

أمْجَدْ [ع،ص] دها ، اك ، پك مجید اولان پك زیاده علو همت وشرف صاحبی اولان .

أمْجَه - هَمَّجَه [ت، ـ] ال برلکیله کوریلن ایش . امجه کونی ═ یاردم کونی.

أمْجِكْ [ت،ـ] ممه ، پستان ، ثدی .

أمَدْ [ع.ـ] صوك ، نهایت ، انجام : اید بی امد .

أمَدّ [ع،ص] دها ، اك ، پك ، مدید : امد دریا ، امد اعمار .

امدیرمك ═ کندی سودیله بسلمك § ... .

أمْر [ع،مص] بیر دی، بورلق، بیورلق § امرنامه. برمقام عالیدن برمصلحت، ماده حقنده یازیلان تذکره ویا تحریرات § فعلك یاپیلماسی امر معناسنی افاده ایدن صیغه‌سی : امرحاضر .

[امرك ضدی (نهی) ایسه‌ده لسانزده (امر) : (نهی) معناسنی‌ده شاملدر]

امرالهی ═ جناب حقك اجراسنی قوللرینه اراده ایلدیکی خصوص .

أمَرّ [ع] اك ، دها ، پك اجی : امر ادویه

أمْر [ع] ایش ، مصلحت ، شی ، خصوص ، کیفیت : امر عظیم ، امر مهم ، امر مشکل .

اخرالامر ═ اك نهایت ، عاقبت .

نفس‌الامر ═ ذات ماده ، اساس مصلحت § حقیقت : موافق نفس الامر ، مغایر نفس الامر .

امراولوالامر ═ شرعاً خلقه امر ایتمك حقنی حائز اولان خلیفهٔ مسلمین حضرتلرینك اراده وفرمان همایونلری .

امربالمعروف ═ طریق مستقیمه، فرقهٔ ناجیه‌نك کیتدیکی یوله ارشاد ، یاخود کتاب و سنته موافق اولان شی ایله امر ایلمکدر. ضدی:(نهی‌عن‌المنکر)در § شرعاً یاپلماسی مقتضی خصوصاتی ترویجه چالیشمه.

امرحاضر ═ فاعل حاضردن بر فعل طلب اولندیغنی بیلدیرن کلمه : یاپ ، یاز، کل ، کیت .

ترکجه‌ده (امرحاضر) مصدرك آخرنده‌کی ادات مصدرك حذفیله یاپیلور . یعنی ادات مصدردن صرف نظرله قالان مادهٔ اصلیه (امر حاضر) اولمش اولور. مثلا: کلمك — کل — مك .

امرحق ═ اولومدن کنایه‌در ، وفات.

امرغائب ═ فاعل غائبدن برفعل طلب اولندیغنی بیلدیرن کلمه : یاپسون، کاسون.

امرسامی } ═ مقام سامیٔ صدارتپناهیدن
امرعالی } یازیلان امرنامه . امرنامهٔ سامی .

امرقولی ═ آلدیغی امری اجرایه مجبور اولان آدم ، مأمور.

امره‌محررسند ═ (بونو) یه باق .

امرنامه ═ امری حاوی کاغد ، آمردن مأموره یازیلان نامه ، بیورلدی ، مکتوب ، تذکره .

أمْراض [ع] جـ : [مرض] .

أمْرَدْ [ع، ص] هنوز بیغلری ترلمه‌یه باشلیوب صقالی چیقمامش اولان نوجوان .

شاب‌امرد ═ دلیقانلی .

أمْرُودْ [فا، ـ] ارمود .

أمْزِجَه [ع،ـ] جـ (مزاج) : امزجهٔ اربعه . امزجهٔ مختلفه .

امزیرمك [ت، مص] ارضاع، امدیرمك. ممه ویا امزیك امدیرمك .

امزیك [ت،ـ] چوجغك اغزینه الوب امدیکی ممه‌نك تپه‌سی، دوکمه‌سی، حلمه § ممه‌یه بدل چوجقلره سوت ویرمك ایچون مستعمل اغزی ممه اوجی شکلنده لاستیکلی شیشه .

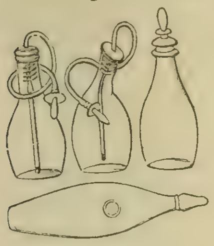

(امزیك شیشه‌لری)

§ چوجقلرك صو ایچمه‌سنه مخصوص کوچك ابریق لوله‌سی § ایکی طوغان چوجقلره تولبند ایچنده صاریلی اوله‌رق امدیریلن بادم ازمه‌سی وسائره § قوغه وامثالی قابلره طاقیلان اینجه سوزکجلی بورو .

امزیکلی ═ چوجق امدیرن قادین . § اوجنده امزیك بولنان قاب .

أمْصار [ع، ـ] جـ (مصر) : بلده‌لر ، شهرلر ، قصبه‌لر .

اهل امصار ═ شهروقصبات اهالیسی، حضری اولانلر .

أمْطار [ع،ـ] جـ (مطر) : یاغمورلر.

أمْعاء [ع،ـ] جـ (معی) : باغرصاقلر { (معی) غیر مستعملدر . }

(باغرصاقلر)

١ — قولون مستعرضی (قالین باغرصاغك افقی اولان قسمی .)
٢ ═ امعاء رقیقه (یعنی اینجه باغرصاقلر)
٣ ═ قولون صاعد (یعنی قالین باغرصاغك یوقاری متوجه اولان قسمی .)
٤ ═ اعور (یعنی کور باغرصاق دینلن اینجه اوفاق ذیل .)
٥ ═ قالین باغرصاغی طوپلایوب بوزنشرید وباغرصاغك تعاریجنك یعنی قیوریقلرینك منظره‌سی .
٦ ═ قولون مستعرضك وضعیت طبیعیه‌سیله کورونشی .
٧ ═ قولون نازل (یعنی قالین باغرصاغك آشاغی اینوب معاء مستقیمه منتهی اولان شعبه‌سی .

امعاء رقيقه == اينجه باغرصاقلر .

امعاء غليظه == قالين باغرصاقلر .

اَمَكْ [ت، س] سعى، كد، تعب، رنج، جهد، ورزش. (اسكى تركجه صورتى امكاكدر .)

امكدار == قدملى، امكى سبق ايتمش . { امك تركجه اولوب بوكا (دار) لفظ فارسيسى علاوه ايلمك غلط تحكميدر . شوقدركه : بونك يرينى طوته‌جق ديكر بركله اولمديغندن بالضروره استعمال اولنمقده‌در. }

امكدارلق == امكدارك حال وصفتى .

امكداش == سعى وعمل ارقداشى || قپو يولداشى .

امك چكمك / امك صرف ايتمك / امك ويرمك == چاليشمق، چاليشه‌رق يورلمق، ايش كورمك || برشى ايله اوغراشارق وقت ضايع ايتمك || زحمت چكمك .

امكسز == چاليشمقسزين ، زحمتسزجه وجوده كلن ، اله كيرن || اوكى اولادلر حقنده قوللانيلور تعبير .

امكلى = حصولى جهده متوقف اولان .

اَمَكْلَه‌مَكْ [ت ، مص] هنوز آياغه قالقمامش چوجقلر يورومك ايچون چبالامق § ديزلرينى والليرينى يره قويه‌رق حركت ايتمك.

اَمْكَنْ [ع.فع] افعال بابندن (امكان)ك فعل ماضيسى اولوب يالكز شو تعبيرده مستعملدر : مهماامكن = ممكن اولديغى قدر .

اَمْكِنَه [ع،س]جـ (مكان): اشرف امكنه.

اَمَلْ [ع،س] اومه ، انتظار حصول اميد، مأمول § شدتلى آرزو ، حرص ، طمع : اخص آمال ، طول امل .

اَمْلاحْ [ع ، س] جـ (ملح) : املاح بحريه.

اَمْلاكْ [ع،س] جـ (ملك): اموال واملاك.

اَمْلَحْ [ع،ص] دها ، اك ، پك مليح ، پك ملاحتلى ، فوق العاده كوزل .

اَمْمَكْ [ت ، مص] بر مايعى، برماده‌يى سوموره‌رك ايچمك ، مص ايتمك || چكمك: سونكر، صوبى امدى.

قانى امك == نه‌سى وار ايسه جمله‌سى آلمق .

املمك == چكيلوب مص اولنمق.

امه == امك فعلندن مصدر تخفيفى || مص، جذب .

امه طلومبه == صويى جذب ايدرك ويرن طلومبه . ☞ [طلومبه]

اَمْلَسْ [ع،ص] خشونتسز § دوز ، مجلا، پوروزسز : حجر املس .

اَمْنْ [ع، مص] امينلك ، قورقوسزلق : امن وآسايش .

اَمْنِيَّتْ [ع ، مص] امينلك، قورقوسزلق § اعتماد ، كوونمه .

امنيت ايتمك == كوونمك، اعتماد ايلمك.

امنيت ايدلمك == كوونلمك ، اعتماد ايدلمك .

امنيتى سوء استعمال ايتمك == بشقه‌سنك امنيتا توديع ايلمش اولديغى اموال واوراقى كتم واستهلاك ايلمك || توديع ايديلن سرى فاش ايتمك || توديع اولنان اماتى قوللانمق ياخود صاتمق .

امنيتسز == امنيت واعتماده شايان اولميان || كيمسه‌يه ايناتميان .

امنيتسزلك == امنيته ، اعتماده شايان اولمايش || فقدان آسايش .

امنيتلى == شايان امنيت واعتماد اولان ، امين .

[(امن) ذاتاً مصدر اولوب بوكا بر ادات مصدريت دها علاوه‌سى غلط تحكميدر] .

اَمْواتْ [ع ، س] جـ (ميت) : آحيا واموات ، إحياى اموات.

اَمْواجْ [ع ، س] جـ (موج) : تلاطم امواج ، امواج بحر .

اَمْوالْ [ع،س] جـ (مال) : اولاد واموال

اموال اميريه == طرف ميرى‌يه عائد اموال (عينيات ونقدياته شاملدر) .

اموال غيرمنقوله == خانه، دكان كبى بر محلدن ديكر محله نقلى ممكن اولميان املاك ، عقار .

اموال منقوله == بر محلدن ديكر محله نقلى ممكن اولان اموال ، اشيا .

اَمْواه [ع،س] جـ (ماء) : [يالكز نظمده (مياه)ه بدل استعمال اولنور] .

اَمْيالْ [ع،س] جـ (ميل) : اميال بحريه.

اَميرْ [ع،ص] بر مملكتك، بر قومك رئيسى. § اصيل ذات .

اميرانه == اميره لايق صورتده .

امير الجيش == سردار ، سرعسكر .

امير الحاج == حجاج مسلمينه عائد اموره نظارت ايتمك اوزره طرف سلطنت سنيه‌دن تعيين بيوريلان مأمور مخصوص . (حاج؛ بوراده حجاج معناسنه اسم جمعدر) .

امير آخور == اصطبل عامره مديرى .

امير الامراء == ملكيه‌ده پاشالق عنوانتك ايلك مرتبه‌سى ـ كه : رتبهٔ ثانيه‌يه معادلدر .

اَمِيرُ الْمُؤْمِنِينْ [ع،س] خليفهٔ رسول الله اولان پادشاه اسلام حضرتلرى .

اَمِيكْ [ع ، س] امه اثرى ، اميلدرك چوروممش يعنى اورايه قان‌هجوميله مورلاشمش اولان ير .

اَمِينْ [ع،ص] قلبنده خوف وانديشه اولميان § غير متردد ، شبهه‌سز § قورقولماز، امنيتلى § كندوسنه امنيت اولنور ذات .

آلاى امينى == آلاى كاتبنك فوقنده‌كى رتبهٔ عسكريه‌كه : بيكباشيدن كوچك ، قول اغاسندن بيوكدر .

بلوك امينى == بلوكك امور حسابيه‌سنه باقان اوقور يازار سلاح اندازكه : اونباشيدن بيوك چاوشدن كوچوك سلاح انداز .

صندوق امينى == صندوقكار، وزنه‌دار .

امينلك == امنيت || امين اولانك حال وصفتى .

اَنابيبْ [ع ، س] جـ (انبوبه) : انابيب هضميه .

اَناجيلْ [ع،س] جـ (انجيل) : اناجيل اربعه .

اَنارْ [فا ، س] (نار) دينلن ميوه .

اَنامْ [ع، س] جمله مخلوقات § ناس، خلق. سيد الانام == حضرت محمد (صلعم) ، بين الانام == خلق آره‌سنده .

اَنامِلْ [ع ، س] جـ : (انمله) پارماق اوجلرى § (الدن كنايه): مكتوبكز انامل بيراى تكريم اولدى .

اَنائِيَّتْ - اَنائِيَتْ - اَنانِيَّتْ

[ع ، مص] بنلك ، خودبينلك ، غرور . فلسفه اصطلاحنده معروف بر تعبيردركه: انسانك روحيله قائم اولان هويت معنويه‌سى، بنلكى ، شخصيتى .

آنائی [فا، ص] كندینی بر شی ظن ایدن جاهل § بیاغی، آشاغی .

انائیلك = بنلك وغرور ایله قاریشیق جهالت || بیاغیلق . بدلالق .

انبار [ع، س] جـ (نبر) . { مفرد حكمنده‌در } ایچنده ذخائر واشیا حفظ اولنان بنا، بولوك § بیوجك صندوق § (بحریه) سفائنده یوك وحموله وضع اولنان محل ـ كه : كوكرته‌نك آلتنده بولنور .

انبارجی = انباربكجیسی، انبار محافظی .

درانبار ایتمك = قبض وتسلم ایتمك || ادخار ایلمك .

انباز [فا، ص] اورتاق، شریك .

بی انباز = شریكسز، نظیرسز : جناب خالق بی انباز .

انبان - انبانه [فا، س] طغارجق § ال چانطه‌سی .

انبرباریس [ع، س] (امبربارس)ه باق .

انبوبه [ع، س] اینجه بوری § وجودده بولنان بوریلر، بوریجق : انبوبهٔ تنفسیه .

انبوبی = اینجه بوری شكلنده اولان .

انبوه [ع، س] غلبه‌لك، ازدحام، كثرت .

انبیاء [ع، س] جـ (نبی) : انبیای بنی اسرائیل، انبیای عظام حضراتی .

خاتم الانبیاء = حضرت محمد علیه الصلاة وسلم افندمز .

انبیق [ع، س] گئول وعطریات سائره تقطیرینه مخصوص آلت .

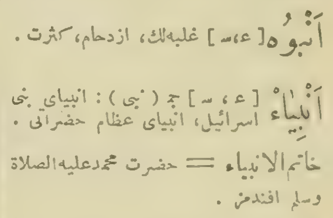

(انبیق)

انتاری [ع، س] بوی لباسی § قادینلرك سوسز لباسی .

گیجه‌لك انتاریسی = اركك وقادینلرك گیجه‌لری گیینديكلری اوزون كوملك .

انتاریلك = انتاری یاپمغه مخصوص والویریشلی قماش و سائره .

انتاریلی = انتاری گیین .

انتریقه [ج، س] حیله، دسیسه، خدعه .

انتریقه‌جی = دساس، حیله‌كار .

انجام [ع، س] باشلانغج مقابلی . نهایت، صوك، عاقبت .

انجام كار = ایشك صوكی، عاقبت الامر .

انجم [ع، ص] جـ : (نجم) .

انجمن [فا، س] مجلس . شوری .

انجیر [فا، س] معروف میوه، تین . { همزه‌نك كسریله شایعدر . }

(انجیر)

١ — انجیر مقطعی .

٢ — انجیرك اجزای مركبه‌سندن بری .

انحاء [ع، س] جـ (نحو) . جهتلر، طرفلر : انحای جمرا { مفردی بو معناده استعمال اولنماز } .

انداخت [فا، س] آتمه، آتلمه، رمی .

انداخت ایتمك = آتمق .

انداخت اولنمق = آتلمق .

انداخت جدولی = (عسكری) اسلحهٔ ثقیله مرمیاتنی نقطهٔ مطلوبه‌یه اصابت ایتدیرمك ایچون طوپه ویرلمسی مقتضی اولان درجهٔ ارتفاعی ناطق جدول مخصوص .

انداخت حاصلاتی = (عسكری) نشان تخته‌سنه آتیلان یوز قورشوندن تماماً اورته یرده‌كی سیاهه اصابت ایدنلرك مقداری .

انداخت حق = بر طوب آتمق ایچون اقتضا ایدن باروت مقداری .

انداخته = آتلمش : انداختهٔ كوشهٔ نسیان .

انداد [ع، ص] لسانمزده غیر مستعمل اولان (ند) ك جمعی : امثال، نظیرلر شبیهلر : انداد واضداد .

بی انداد = مثلسز، نظیرسز : جناب رب بی انداد .

انداز [فا، ص] آتمق معناسنه اولان (انداختن) مصدرندن مشتقدر . دائما (آتیجی) معناسنه اوله‌رق وصف تركیبی صورتنده قوللانیلور : تیرانداز، نظرانداز .

سلاح انداز = ضابطاندن كوچك افراد عسكریه || كمیلرده تفنكله مجهز بحریه افرادی .

اندازه [فا، س] آرشوندن برآز قیصه یعنی (٦٥ سانتیمتره) طولنده معروف اولچو § مقیاس § قیاس، تخمین، تقدیر .

اندازه‌لك = اولچمك، حسابلامق، تخمین وتقدیر ایتمك .

اندازه‌یه گلمك = حسابه گلمك، معقول اولمق .

اندازه‌سز = اولچوسز، حسابسز، غیر محدود .

اندام [فا، س] قد، قامت، بدن انسان، بوی، بوص : كل اندام، نازك اندام .

اندام آیینه‌سی = انسانك بدنی تماميله كوسترن بیوك آیینه .

اندامل‌ی = تناسب اندامه مالك اولان .

اندامسز = بدنی بیچمسز اولان || قصیر القامه .

اندامسزلق = بویسزلق، بیچمسزلك .

انداوه [ع، س] صیوا صیوایه‌جق آلت، مالا .

اندبند [فا، تر] { اولمق مصدریله براكده قوللانیلور . } بوزولمق، شاشه‌لامق § محجوب، شرمسار .

اندر [ع، ص] دها، پك، اك نادر، چوق آز .

اندر [فا، د] ادات ظرفیت : ده، ایچنده :

جهان اندر جهان = جهان ایچنده جهان .

مشكل اندر مشكل = مشكل ایچنده مشكل .

اندرون [فا، ظ] برشیئك ایچی، داخلی § ایچ یوز § خرقهٔ سعادت ایله خزینهٔ همایونك بولندیغی سرای، اندرون همایون .

اندك [فا، ص] آز، قلیل : طفل اندك سال .

اَندوخته [فا،ص] قازانلمش، مکتسب.

اَندوْد [فا، ص] سورمك ، طلا ايتمك معناسنه اولان (اندودن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف تركيبي صورتنده مستعملدر .

زر اندود = مطلى، يالديزلى .

اَندوْز [فا، ص] (اندوختن) مصدرندن مشتقدر . تركيبله مستعملدر . قازانان ، كاسب .

حكمت اندوز = حكمت قازانان، اوكرەنن.

زراندوز = آلتون قازانان .

اَندُه - اَندوه [فا،س] تاسه ، قايغو، ايچ صيقندیسی، غصه، كدر .

اَندُهكين - اَندُوهكين **اَندُهناك - اَندُوهناك** [فا، ص] غملى ، غصەلى، مكدر ، مغموم .

اَنديش [فا، ص] (انديشيدن) مصدرندن مشتق اولوب دوشونيجى معناسنى مفيددر .

بد انديش = فنا دوشونن .

خود انديش = كنديني دوشونن .

دور انديش = هر شيئى اوزون اوزادى يه ملاحظه ايدن || مدبر .

دور انديشى = دوراندیشلك .

عاقبت انديش = هر ايشك صوكنى دوشونن.

انديشناك = دوشونجەلى، مكدر، مغموم.

اَنديشه [فا، س] فكر، خيال، دوشونجه، مراق، تاسه § غائله § شبهه، وسوسه. § كدر .

انديشەسز = كدرسز، آسوده || غائلەسز || وسوسەسز .

انديشەلى = غائلەلى ، كدرلى ، مراقلى ، وسوسەلى .

اَنزَروت [ت، س] ديكنلى بر آغاجدن چيقان قرمزى ويا بياض بر نوع صمغ .

اَنساب [ع، س] جـ : (نسب) . § صورت مخصوصەده حساب اولنوب لغارتمه جدولنه قيد وثبت ايديلمن عددلر : لغارتمه .

انساب مثلثاتيه = (رياضيه) ☜ [تناسب ستّه] .

علم الانساب = قبائل عربك نسل وصورت نسبلرينى قيد وحفظ ايتمك علمى.

اَنساج [ع، س] (طب) جـ { نسج } .

اَنسال [ع،س] جـ (نسل) : انسال ابراهيم.

اَنسَب [ع،ص] دها ، اك ، پك مناسب.

اَنسِجَه [ع،س] (نسج) ك جمعى اولمق اوزره تشريحده طوقومه يه مشابه تشكلات عضويه يه ونباتاتك اوراقك اينجه اوركولرينه اطلاق اولنور : انسجۀ حجريه، انسجۀ ليفيه .

☜ (نسج)

اَنصاب [ع، س] جـ : (نُصُب) .

اَنصار [ع، س] جـ : (ناصر) .

انصار [ع، س] اعلاى كلمة الله امرنده رسول كبريا افندمز حضرتلرينه نصرت وذات رسالتپناهيلرينى مكەدن مدينه يه [هجرت صورتيله] دعوت ايدن (اوس) و (خزرج) قبيلەلرى اشرافى ـ كه بونلر مدينەده ساكن ومتمكن ايديلر .

اَنصاف [ع، س] جـ (نصف) .

اَنصَف [ع، ص] دها ، اك ، پك انصافلى .

اَنظار [ع، س] جـ : (نظر) : جلب انظار دقت .

اَنعام [ع، س] سور مشهور قرآنيه مجموعەسى § حيوانات اهليه معناسنه اولان (نعم) ك جمعى § حيوان كبى اولانلر .

اَنعُم [ع، س] جـ : (نعمت) : يالكز شعرده مستعملدر . نثرده (نعم) قوللانيلور .

اَنف [ع،س] بورون § كبر غرور .

انفى = انفه ، بورونه منسوب .

انفيه = (مولداتدن) بورونه چكمك ايچون چورودلمش توتون توزى ، بورون اوتى .

انفيه قوطيسى = انفيه قابى ، جيبده طاشيه‌جق ايچون درونده انفيه قونيلان كوچك قوطو .

انفيه‌جى = انفيه ياپان وياصاتان آدم .

اَنفاس [ع، س] جـ (نفس) صولوقلر : انفاس معدوده § سورلر .

اَنفَس [ع، ص] دها ، اك ، پك نفيس: انفس آثار ، انفس اطعمه . § قيمتلى § لطيف .

اَنفُس [ع، س] جـ (نفس) : آفاق مقابلى . وجدانيات عالمى واوكا تعلق ايدن احوال :

« انفس وآفاق حيران ايتدى قرآنك سنك »

اَنفَع [ع ص] دها ، اك ، پك فائدەلى .

اَنفلوئنزا [ج، س] نزلۀ مستوليه ـ كه شدتلى ونوبتلى نزله صورتنده ظهور ايدر .

اَنقاض [ع،س] مفردى غير مستعمل اولان (نقض) ك جمعى . بنا ييقنديلرى § حيوانات قديمه بقاياسى : انقاض حيوانات.

اَنقَص [ع،ص] اك ، دها ، پك ناقص.

اَنگبين [فا، س] بال ، عسل.

اَنكَر [ع،ص] دها ، پك ، اك چركين، بد ، وحشى : انكر اصوات.

اَنگَر [ت،س] ساقز ، چنكل ساقزى .

اَنكَرك [ت، س] بويى قيصه ، رنكى صارى ، باشى مثلث شكلنده زهرلى بيوجك برجنس ييلان.

(انكرك)

اَنگَروس [ج،س] (Hongrois) دن مأخوذدر. اسكيدن عثمانليلرك مجارلره ويردكلرى اسمدر.

اَنگِشت [فا،س] كومور .

اَنگُشت [فا، س] پارماق : انكشت بردهان .

انكشتر } **انكشترى** } = يوزوك .

انگشت نما = پارماقله كوستريلور ، مشهور ، ممتاز .

انگشته [فا، س] ترکجه‌ده (یابا) دیدکلری اوجی چتال صیریق ـ که : انکله اکین دمتلرینی طوپلادرلر.

انگل [ت، ص] مانع، عائق، حائل § مشکل.

انگل اولمق = بریبی برایشدن آلیقومق | مانع ، حائل اولمق || مشکلات چیقارمق.

انکلیون [فا، س] انجیل § رسام مشهور (مانی) نك یاپدیغی رسملری حاوی مجموعه .

انکنار [فا، س] اصلی (کنکر) : (مرکبه فصیله‌سندن معروف نبات) .

(انکنار)

انگور [فا، س] اوزوم ، عنب .

آب انگور = شراب، خمر § شیره .

انگول [ت، ص] آغر، تنبل § عاجز .

انگیز [فا، ص] قوپارمق، قالدیرمق معناسنه اولان (انگیختن) مصدرندن مشتقدر . دائما وصف ترکیبی حالنده قوللانیلور : الفت انگیز شوق انگیز .

انگین [ت، س] دکز آچیغی ، دکزك ساحلدن اوزاق نقاطی . انکینله‌مك ویا انکینه صالمق ویا اورمق = دکزك اورته‌سنه آچلمق ، ساحلدن اوزاقلاشمق .

انمك [ت، مص] (انمك) ه باق .

انمله [ع، س] پارماق اوجی. (الدن کنایه اولور.) : انمله‌پیرای تعظیم اولان التفاتنامه‌لری .

انموذج [ع، س] اورنك ، نمونه . (نموده) دن معربدر .

انوار [ع، س] جـ : (نور) .

انواع [ع، س] جـ (نوع) .

انواع منفرده = (طبقات) کرهٔ ارضك منحصراً بر ناحیه‌سنده بولنان حیوانات ونباتات .

انواع متفرقه = (طبقات) کرهٔ ارضك برقاچ محلنده بولنوب بو محللر آره‌سنده‌کی نواحیده بولنمیان حیوانات ونباتات .

انور [ع، ص] دها ، اك ، پك نورلی § پارلاق § کوزل : شرع انور .

انهار [ع، س] جـ (نهر) نهرلر .

انهر [ع، س] انهار عامه، انهار مملوکه .

انه‌مك [ت، مص] حیوانك خصیه‌لرینی چیقاروب ایکدیچ ایتمك ، اخصاء .

انیاب [ع، س] جـ (ناب) : (کوپك دیشلری) تعبیر اولنان معروف اوجلری سیوری درت دیش .

انیس [ع،ص] انس والفت ایدن، مونس، ارقداش § انس والفت اولنان ، مأنوس ، همدم .

انیسه [ع،س] آتش : «انیسه موسم سرما کلنجه پك سویلیر»

انیش [ت،س] (ایمك) دن . یوقوش مقابلی. انیش یوقوش. هر انیشك بر یوقوشی وار.

انیشته [ت،س] قز قرداش زوجی § خاله وتیزه زوجلرینه‌ده اطلاق اولنور.

انی قونی [ت، س] کرکی کبی، لایقیله ، عادتا .

انیك [ت ، س] کوپك یاوروسی : ایت انیکی § سباع یاوروسی .

انیکلمك = (کوپك وبعض لاحمهٔ سباع حقنده) یاورولامق .

او [ت،س] (اصلی : ایو) نوع بشردن متمدن اولانلرك محل بیتوتتی. خانه ، دار، بیت، مسکن ، مأوی § عائله ، فامیلیا § سوی .

آخرت اوی = داربقا .

اوجگز = کوچك او .

اولك = خانه‌یه مخصوص ومتعلق: اولك حالی، اولك عربه‌سی.

گوزاوی = خانهٔ چشم، کوزچوقوری ، جفن .

جام اوی = چرچیوه‌نك منقسم اولدیغی کوزلرك بهری .

جان اوی = معده‌نك اوستی .

دوگون اوی = سوراجرا اولنان خانه.

او اشیاسی / او دوزنی } = دوشه‌مه‌کی اوی تنظیم وتزیین ایدن واحتیاجات بیتیه‌یی ایفا ایلین تجملات ، مالزم .

او آدمی = پك تکلیفسز، محرم آدم .

او اوشاغی = چولوق ، چوجوق .

اوبارق = عیال ، اولاد ، اموال .

اوبارق ییقمق = زوج ایله زوجه آره‌سنه نفاق دوشیرمك || بونلری بربرندن آییرمق.

او ایشی = منحصراً خانه‌ده قادینلر طرفندن یاپیلان .

او بکجیسی = بوش برخانه‌یی بکله‌مك اوزره او صاحبی طرفندن موقتاً طوتولان ویا خانه‌یه اقامه ایدیلن آدم .

اوجند = او خصوصاتنی بحق دوشونن وایفایه چالیشان .

اوجه = بتون خانه خلقی ایله .

اوخلقی = چولوق چوجق ، عائله .

اوقادینی = اوی ادارهٔ خصوصنده مهارت کوسترن، حسن اداره صاحبی اولان قادین.

او عائله‌سی = چولوق چوجق اداره‌سی ایشلری .

اولنمك = برقادینی نکاحله المق || او بارق صاحبی اولمق .

اولی = متأهل، متأهله، نکاحلی زوجه‌سی اولان ارکك ویانکاحلی زوجی بولنان قادین.

اوهکیمی = بر او خلقی دائما مداوات ایدن طبیب .

اوائل [ع، س] جـ : (اول) : اوائل کلمات .

اوابد [ع، س] جـ (آبده) : اوابد سلاطین عظام .

اواخر [ع، س] جـ : (آخر) : صوکلر.

اواسط [ع،س] جـ (اوسط) : اواسط کلمات .

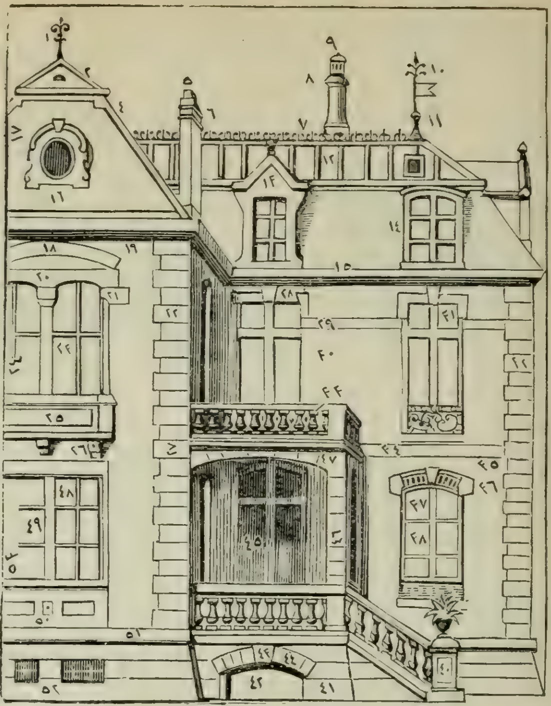

(او — خارجاً كورونيشى)

١ — چاتى تپه‌لكى.	٢٧ — ديوار كوشه‌سى .
٢ — ثقبة‌السنور .	٢٨ — پنجره پروازى.
٤ — ضلع مجسم منكسر.	٢٩ ، ٣٤ ، ٥١ — رباط (قوشاق).
٥ — اوجاق تپه‌لكى .	٣٠ — آيينه = قاپلامه.
٦ — اوجاق .	٣١ — پنجره‌نك يوقاريكى صاغر قسمى .
٧ — ديوار باشلغى.	٣٣ — تاراچه‌وپارماقلغى.
٨ — قاعدهٔ فوقانيه .	٣٥ — پوترل .
٩ — فنار.	٣٦ — كمر اوى .
١٠ — يل قووان .	٣٧ — جام بولمه‌لرى.
١١ — نقش منحوت .	٣٨ — پنجره .
١٢ — چاتى پنجره‌سى.	٤٠ — مرمر باصامق .
١٣ — نقوش مثلثه .	٤١ — صحنلق .
١٤ — آيندينلق باجاسى .	٤٢ — منفذ=صولوقلق.
١٥ — صو اولوغى .	٤٣ — كمر اناختارى . (كوبك طاشى)
١٦ — مدورچاتى باجاسى.	٤٤ — كمر
١٧ — چاتى .	٤٥ — حولى وقپو .
١٨ — ثقلت كمرى .	٤٦ — آنا ديوارى .
١٩ — صاچاق.	٤٧ — كوشه‌لى طاش .
٢٠ — اوست سوكه.	٤٨ — چرچيوه‌پروازى .
٢١ — طبان چيقنتيسى.	٤٩ — چرچيوه .
٢٢ ، ٣٢ — استطالات احجار.	٥٠ — مخزن .
٢٣ — چرچيوه بولمه‌سى.	٥٢ — تمل .
٢٤ — برنجى قات .	٥٣ — زير زمين .
٢٥ — بالقون .	
٢٦ — ديرسك.	

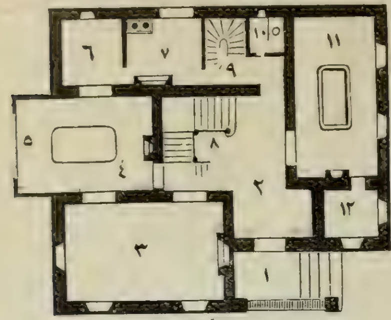

(زمين قات پلانى)

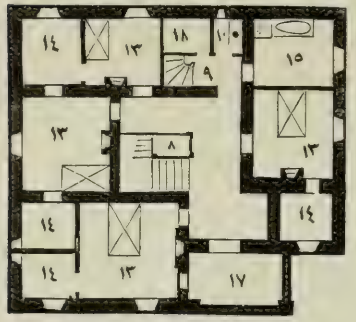

(برنجى قات پلانى)

١ قپو مرديونى .	٦ كيلار (صندق اوطه‌سى .	١١ بيلاردو اوطه‌سى.
٢ دهليز .	٧ مطبخ .	١٢ ، ١٨ تنفس اوطه‌سى .
٣ صالون .	٨ مرديون .	١٣ يتاق اوطه‌لرى .
٤ يمك اوطه‌سى .	٩ آلت‌قات مرديونى.	١٤ توالت اوطه‌سى .
٥ بووه‌ندور (آيدينلق پنجره‌سى .	١٠ مغسل .	١٥ حمام .
		١٨ تراچه .

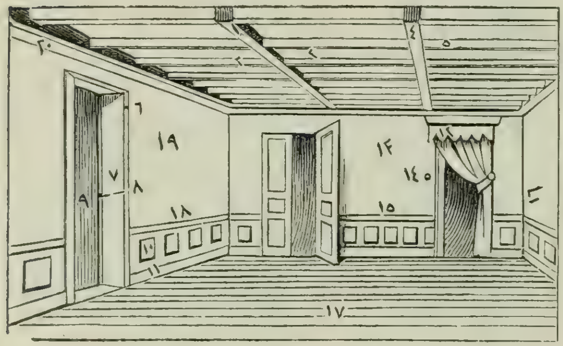

(او — داخلاً كورونيشى)

١ ، ٤ — پوترل .	٨ — اويوق پرواز.	١٥ ، ١٨ — قورنيزه‌باشلغى
٢ ، ٥ — چاتى دبركى.	٩ — قاپوچرچيوه‌سى	١٦ — اوطه‌كوشه‌سى
٣ — طاوان .	١٠ — قاپلامه	١٧ — دوشه‌مه .
٦ — قاپو پروازى.	١١ — اوطه‌ديوارلرى	١٩ — حائط .
٧ — ديوارده‌قپوايچون آچيلان محل .	١٢ — لامبريكن‌صچاق	٢٠ — پرواز .
	١٣ — قاپلامه .	
	١٤ — پاتر (پرده قالديرمسى) .	

اَوامِر [ع،س] بیوروق، بیوریلان شی معناسنه اولان (امر) ك جمعی : اوامر علیه .

اَوانْ [ع،س] وقت، زمان، هنکام . (آوان) غلطدر : اوان شباب .

اَوانی [ع، س] لسانمزده غیر مستعمل اولان (اناء) ك جمعی . قاب قاجاق مقوله‌سی شیلر : اوانیٔ سیم وزر . (آوانی) غلطدر.

اَوباش [ع، س] لسانمزده غیر مستعمل اولان (وبش) ك جمعی . لاابالی ، تربیه‌سز ، آشاغی ، آیاق طاقمی، کلخان بکلری .

اَوَتْ [ت، د] کلمهٔ تصدیق . نعم، بلی، های های، اویله‌در .

اَوْتادْ [ع، س] جمع (وتد) : قازیقلر، § سیوری شیلر .

اوتادالارض = طاغلر ، جبال . [کرهٔ ارضك قازیقلری] .

اوتادالبلاد = رؤسا، اولیای امور .

اوتادالفم = دیشلر (اغزك قازیقلری)

اَوْتار [ع،س] جمع (وتر): اهتزار اوتار. § قوسك ایکی نهایت نقطه‌لری بیننه وصل اولنان خطلر .

اوتار مزدوجه = (هندسه) نظرله ایکی مساوی قسمه تقسیم ایدیلن وترلر .

اَوْثان [ع،س] بت، صنم معناسنه اولان (وثن) ك جمعی : کسر اوثان { مفردی غیر مستعملدر . }

اَوْجْ [ع، ص] یوجه، یوکسك، (حضیض مقابلی) § برشیئك اك یوکسك ، عالی نقطه‌سی ، درجه‌سی : اوج شرف ، اوج اقبال § (قوزموغرافیا) سیاراتك مدارلری اوزرنده شمسدن اك اوزاق بولندقلری نقطه .

اوجگیر = یوکسلن ، یوکسکه چیقان || قدراً اعتلا ایلیان .

اَوْجاع [ع، س] جمع (وجع) : اوجاع شدیده .

اَوْجَبْ [ع،ص] دها، اك، پك واجب : اوجب وجائب .

اَوْجَه [ع، ص] دها ، اك ، پك وجهلی ، مناسبتلی .

اَوْحَش [ع،ص] دها، اك، پك وحشی.

اَوِدّاء [ع،س] لسانمزده‌غیرمستعمل‌اولان (ودید) ك جمعی : دوستلر ، محبلر : اوداء قدیمه .

اَوْدِیَه [ع،س] جمع : (وادی) .

اَوْرادْ [ع،س]جمع:(ورد) : اورادواذکار.

اَوْراقْ [ع، س] جمع (ورق) . آغاج یاپراقلری § کاغذ یاپراقلری .

اوراق اصبعیه = (نباتات)پارمق‌وضعیتی شکلنده دیزلمش اولان یاپراقلر.

اوراق حلقویه = (نباتات)برحلقه‌تشکیل ایدرجه‌سنه ظهور ایدن یاپراقلر .

اوراق ریشیه = (نباتات) قوش توبی شکلنده اولان یاپراقلر .

اوراق متعاقبه = (نباتات) عقدحیاتیه‌نك هر برندن ظهور ایدن یاپراقلر .

اوراق متقابله = قارشیلقلی اوله‌رق چیقان یاپراقلر .

اوراق اوطه‌سی ویاقلمی =اوراق رسمیه‌نك قید وحفظنه مخصوص قلم ، دائره .

اوراق حوادث = غزته‌لر .

اوراق مخزنی = اوراق رسمیه حفظنه مخصوص محل .

اوراق مدیری = اوراق قلمنك باش ضابطی .

اوراق نقدیه = قائمه ، بانقنوط نامیله نقدکبی تداول ایدن رسمی کاغدلر .

اَوْرام [ع،س] جمع (ورم) . شیشلر ، یومرولر : اورام‌سرطانیه، اورام خبیثه ، اورام عصبیه .

اَوْرِده [ع، س] جمع : (ورید) سیاه قان طمارلری .

اَوْرَنْك [فا،س] تخت، سریر § عرفان ، اذعان § فر ، حشمت .

اَوْرُوپا [ج، س] لغتجهٔ اعلامده (آوروپا) ماده‌سنه مراجعت .

اَوْزار [ع،س] جمع : وبال معناسنه اولان (وزر) ك جمعی :

اَوْزان [ع،س] اسم اولان (وزن)ك جمعی: طارتیلر § نظمی نثردن فرق ایتدیرن آهنكك اطراد مخصوصی. اوزون وقیصه هجالرك بر صورت مطرده ومخصوصه اوزره ترتیبی .

اَوْساخ [ع ، س] کیر معناسنه اولان (وسخ) ك جمعی.

اَوْساط [ع، س] (وسط) ك جمعی.

اوساط امور = افراط وتفریطدن عاری ایشلر : « خیرالامور اوساطها »

اَوْسَط [ع،ص] برشیئك اورته‌سی ، اورته‌ده‌کی || اورته، اورته‌حاللی، اعلی ایله ادنی اره‌سی .

اَوْسَع [ع،ص]اك،دها،پك‌واسع،کنیش.

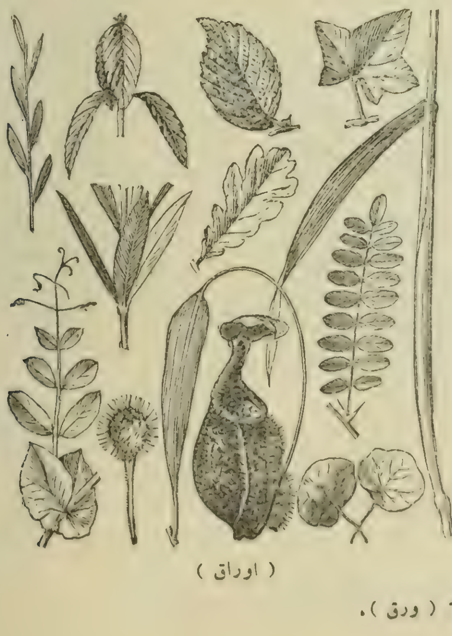

(اوراق)

☜ (ورق).

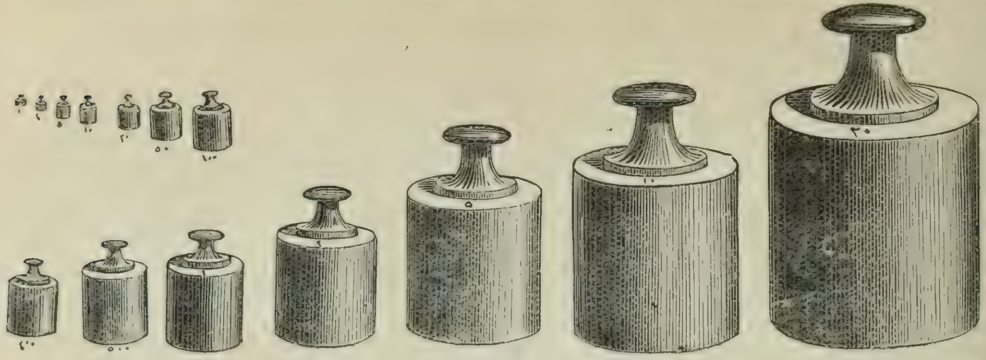

(اوزان)

اَوْشَنْ [ع،ص] طالقاووق .

اَوْصٰافْ [ع،س] اسم اولان (وصف) ك جمعی : اوصاف جلیله .

اَوْضٰاعْ [ع،س] جم (وضع) : اوضاع عجیبه. § (جبر اعلا) بر کمیته دلالت ایدن حروف جبریه نك مختلف صورتده ترتیب وتنظیمی :
مثلا: (ب، ح، د) کمیتلری ب|ح د ح|ب د ب/ح ویا ب ح . ب د ، ح ب ، ح د ، د ب ، د ح .. کبی .

اَوْضَحْ [ع، ص] اك ، دها ، پك واضح وضوحلی .

اَوْطٰانْ [ع،س] دیارلر ، مسقط رأسلر .

اَوْعِیَه [ع،س] جم (وعاء) : طمارلر . { تشدید ایله غلطدر } .

اوعیهٔ حلزونیه = (نباتات) نباتاتك نشوونماسنه خادم اولان وبربری اوزرینه صاریلوب طولانان طمارلر .

اوعیهٔ حلقویه = (نباتات) نباتاتك نشوونماسنه خادم حلقه شکلنده کی طمارلر.

اوعیهٔ شبکیه = (نباتات) نباتاتك نشوونماسنه خادم اولان وبالق آغی کبی بربرینك اوزرینه طولاشمش بولنان اینجه طمارلر .

اوعیهٔ شریانیه = (طب) قرمزی قانی حاوی اولان نبض طمارلری .

اوعیهٔ شعریه = (طب) قرمزی وسیاه قان طمارلری بیننده کی غایت اینجه قطرلی طمارلرکه : انسجهٔ عضویه ایله طوغریدن طوغری یه تماسده بولنورلر.

اوعیهٔ لبنیه = (نباتات) سود قوامنده بیاض، ترنجی، صاری، قیرمزی، یشلمسی والحاصل مختلف رنکلرده بر مایعی حاوی بولنان نباتات طمارلری .

اوعیهٔ لنفاویه = (طب) بعدالهضم مواد کیلوسیه یی حاوی اولان بیاض قان طمارلری .

اوعیهٔ مخططه = (نباتات) قنات اوعیه یی تشکیل ایدن حجراتك بربری اوزرینه موضوع خطلر کبی بر وضعیتده بولنه رق حصول بولان نباتات طمارلری .

اوعیهٔ منقوطه = (نباتات) کندوسنی تشکیل ایدن حجراتك برطاقم نقاط اظهار ایتمسیله حاصل اولان نباتات طمارلری .

اوعیهٔ وریدیه = (طب) سیاه قان طمارلری .

اوعیهٔ هوائیه = (نباتات) ایچلری هوا ایله مملو اولان طمارلر .

اَوْفَرْ [ع،ص] دها، اك، پك چوق؛ زیاده .

اَوْفَقْ [ع،ص] دها ، اك، پك موافق، زیاده اویغون .

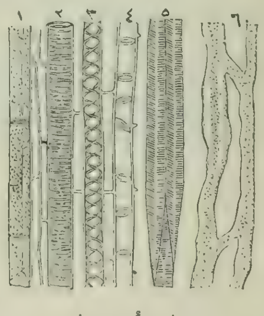

١ — اوعیهٔ منقوطه .
٢ — اوعیهٔ شبکیه .
٣ — اوعیهٔ حلزونیه .
٤ — اوعیهٔ حلقویه .
٥ — اوعیهٔ مخططه .
٦ — اوعیهٔ لبنیه .

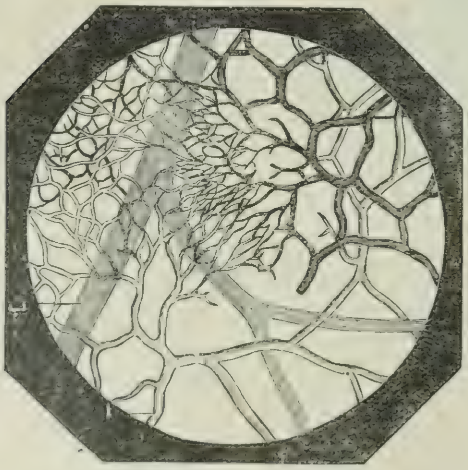

(اوعیهٔ شعریه = (ا) بیاض (ب) سیاه قان طمارلری)

أَوْفى [ع، ص] دها ، اك ، پك وفالى § دها ، اك ، پك كلى ، تام .

أَوْقات [ع،س] جـ : (وقت) چاغلر ، زمانلر ، وقتلر .

اوقات خمسه = صباح ، اوكله ، ايكندى ، آقشام ، ياتسى نمازلرينك قيلنديغى وقتلر بش وقتده قلنان نمازلر .

أَوْقاف [ع،س] جـ : اسم اولاز (وقف) ك جمعى . تملكدن محبوس وممنوع اولان عينلر .

اوقاف استثنائيه = غزاة واعزهٔ كرام اوقافى كبى ، دوغريدن دوغرى يه متوليلرى طرفندن اداره اولنان مستثنى وقفلر .

اوقاف صحيحه = شرائط صحتى جامع اولان اوقاف . (تخصيصات) مقابلى اوله‌رق استعمال ايديلير .

اوقاف غير صحيحه = شرائط مشروعه دائره‌سنده اراضئ اميريه‌دن بر قطعه‌نك باذن سلطانى تخصيصات معلومه ايله برطرفه وقف وتخصيصنه متعلق اوقاف .

اوقاف مضبوطه = دوغريدن دوغرى يه اوقاف همايون نظارت جليله‌سى طرفندن اداره اولنان اوقاف ، كه اوچ قسمدر :
(١) سلاطين عظام حضراتيله متعلقات سنيه‌لرى اوقاف شريفه‌سى .
(٢) مشروط لهلرى منقرض اولان اوقاف .
(٣) يالكز اداره‌سى مضبوط اولان اوقاف .

اوقاف ملحقه = اوقاف همايون ناظرينك تحت نظارتنده اوله‌رق متولئ مخصوصى معرفتيله اداره اولنان وقفلر .

اوقاف مندرسه = مشروط لهى منقرض اولوق حسبيله حاصلاتنك صرفنه محل اولميان وقفلر .

اوقاف عوارض = غله‌سى بر محله ويا قريه اهاليسنك احتياجاتنه صرف اولنمق اوزره تأسيس ايديلن اوقاف .

اوقاف نظارتى = امور اوقافى اداره ايدن دائرهٔ جليله .

أَوْكار [ع،س] (وكر - وكره) نك جمعى . يووالر .

أَوْكَد [ع،ص] دها ، اك ، پك تأكيدلى ؛ قوتلى : اوكد اوامر .

أَوَّل [ع،س] برنجى ، ايلك § اسكى ، قديم ، كچمش § تقدم ايدن ، مقدم . باشلانغج .

اك اول = اك ابتدا ، باشدن .

اوللرى = زمان قديم ، زمان قديمده .

اولجه = اوكجه ، بر آز اول ، مقدم .

اولا = برنجى درجه‌ده ، برنجى اوله‌رق || اك اول ، ابتدا .

اول امرده = هرشيدن اول ، اك اول .

اول الاوائل = فلسفه تعبيراتندندر كائناتك ركن اصليسى ، حادثاتك مبدأى مقامنده قوللانيلير .

اول الاولين = برنجيلرك برنجيسى (قديملرك قديمى) اولان جناب حق { اوصاف الهيه‌دندر } .

اول وآخر = مقدماً ومؤخراً ، ابتدادن وصوكره‌دن . اوته‌دنبرى معناسنده قوللانيلور . اول وآخر بوايش بويله‌در كبى .

أَوْلاد [ع،س] جـ (ولد) : اوغللر . { بوكلمه لسانمزده همه مفرد هم جمع اوله‌رق مستعملدر } .

اولاد ام = (فرائض) ميتك آنا طرفندن اوغلان وقيز قرداشلرى .

اولادسز = اولادى اولميان ، عقيم .

اولادسزلق = عقامت .

اولادلق = اوغلغه (وياقيزلغه) قبول اولنمش اولان : دختر متبنى .

اولاديت = (اساساً غلطدر) اولاده منحصر ، اولادلق .

أُوْلُك [ت، س] باغچه وبوستانك منقسم اولديغى بلوكلردن بهرى § دونمك درتده برى ، يعنى قرق آرشون طول وعرضى اولان دونمك ربعى § حرق ، صو مجراسى .

أَوْلَوِيَّت [ع، مص] اولالق ، ترجيحه لايق § ديه‌جك قالمامق § تقدم ، رجحان .

أَوْلى [ع،ص] مرجح ، ترجيحه لايق ، دهالايق : اولى اولى بالطريق .

أَوْلِياء [ع، س] جـ : (ولى) كرامت وولايت صاحبى اولانلر ، قرب الهى‌يه نائل اولان ذوات .

اولين = اولكيلر ، اول كان انسانلر . اسكى زمان آدملرى § اولكى ، ابتداكى .

اوليات = مقدمات ، ابتداكى جهتلر || هر عاقلك بلاتردد قبول ايده‌جكى قضيه . § (منطق) ثبوت وتحقق دلائل وبراهينه محتاج اولميان كليات .

أَوْهام [ع،س] جـ : (وهم) .

أَوْهَن [ع،س] دها ، پك ، اك ضعيف ، كوشك .

أَهالى [ع،س] جـ (اهل) : برمملكت ويا بلده‌ده ساكن اولان انسانلر .

أَهْداب [ع، س] (هدب) ك جمعى : كيرپيكلر .

أَهْدَب [ع، ص] كيرپيكارى چوق آدم ، اوزون كيرپيكلى .

أَهْرام [ع، س] لسانمزده غير مستعمل اولان (هرم) ك جمعى . مصرده‌كى معروف قديم ابنيهٔ عظيمه .

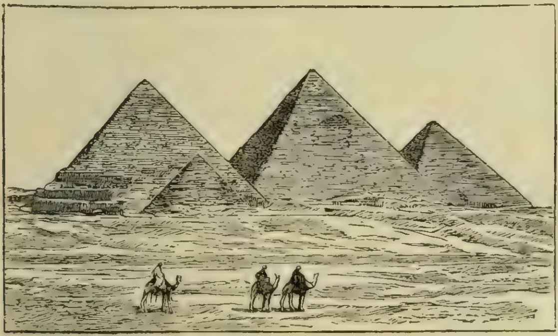

(اهرام مصر)

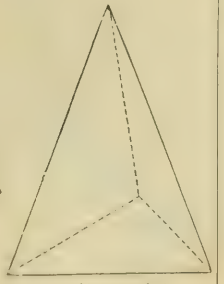

(اهرام مثلثى)

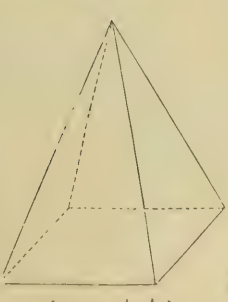

(اهرام مربعى)

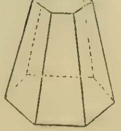

(اهرام ناقص)

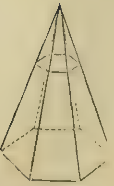

(اهرام ذوكثيرالوجوه)

§ (هندسه) قاعده‌سی مستقیم‌الاضلاع برشکل هندسی‌که: وجوهی مثلثلردن عبارت ومثلثلرك رأسلری قاعده‌نك خارجنده برنقطه‌ده مجتمعدر.

اهرام مثلثی = (هندسه) قاعده‌سی برمثلثدن عبارت اولان اهرام.

اهرام مربعی = (هندسه) قاعده‌سی برمربعدن وبامعیندن عبارت اولان اهرام.

اهرام ذوکثیرالوجوه = قاعده‌سی شکل ذوکثیرالاضلاعدن عبارت اهرام.

اهرام ناقص = (هندسه) قاعده‌سنه موازی برسطحله قطع ایدلمش هرمك تکی براهرام.

اَهِل [ع، ص] صاحب، مالك § متصف § بز یرده ساکن اولان § زوج وزوجه‌دن هربری § مهارتلی.

اهل‌الله = ولی لله.

اهل آخرت = آخرتی دنیایه ترجیح ایدنلر.

اهل بیت = او خلق || حضرت پیغمبرك متعلقات نبویه‌لری.

اهل خبره = برخصوصه‌دائرتام‌واطرافلی معلوماتی اولانلر.

اهل دل = صاحب عرفان.

اهل دنیا = دنیایی آخرته‌ترجیح ایدنلر.

اهل ذوق = اصناف طاقمی.

اهل قبله = اهل اسلام.

اهل کتاب = کتب سماویه‌یه معتقد اولانلر.

اهل هوا = هوا وهوسنه تابع اولانلر.

اهلی = آلیشق، آلیشمش.

اَهلیت [ع، مص] برایشه یارامق حالی، اقتدار، لیاقت، استحقاق.

اَهَمّ [ع، ص] اك، پك مهم.

اهمیت = مهملك، جهده شایان‌اولیش، نظر دقتی جالب اولیش.

اهمیتلی = پك مهم، نظر اعتباره آلنمغه شایان.

اَهواء [ع، س] جـ (هوی).

اهواء نفسانیه = نفسك آرزولری، شهوات.

اَهوال [ع، س] جـ (هول).

اَهْوَن [ع، ص] اك، دها، پك ضررسز، خفیف § اوجوز § دها اوجوز

اهونلك / **اهونیت** } = اوجوزلق.

اَهْیَب [ع، ص] اك، دها، پك مهیب.

اَی • عربی، فارسی، ترکی کلماته داخل اولور. ادات ندادر. ای دوستم. ای‌کوزومك نوری § ادات انفعال: ای نه‌وار؟ ای نه‌اولمش! ای آرتق یتر! § ادات استفهام: ای صوکره؟ ای دوام ایت، ای صوکره نه اولدی؟ § ادات تصدیق: ای اورامی اویله. { شیوهٔ فارسی‌یه اتباعاً بونی (وی) صورتنده استعماله محل یوقدر. }

اَیا [ع، فا، د] بالکز عربی، فارسی کلماته داخل اولور ادات ندادر: ایا حبیب خدا.

اَیادی [ع، س] (یدك) ك جمع‌الجمعی.

اَیاغ [فا، س] آیاقلی قدح، پیاله.

اَیالات [ع، س] جـ: (ایالت).

اَیالَت [ع، س] ولایت { اصطلاحات قدیمهٔ ملکیه‌دندر }.

اَیّام [ع، س] جـ (یوم): اسعد ایام § زمان، هنکام § تفرد، اقتدار § طالع § روزکار مساعد.

ایام باحور = تموزك اون‌طقوزنجی کوننډن یکرمی بشنجی کوننه قدر دوام ایدن غایت حرارتلی یدی کون.

ایام البیض = هرعربی آینك اون ایکنجی کوننډن اون بشنجی کوننه قدر اولان درت کون (ایام لیالی البیض) دیمکدر.

ایام التشریق / **ایام معدودات** } = عید اضحانك ایلك کوننډن ماعدا اولان اوچ کون.

ایام معلومات = شهر ذی‌الحجه‌نك ایلك اون کونی.

اَیامِن [ع، س] یمنلو، اوغورلو معناسنه اولان (أیمن) ك جمعی.

اَیتام [ع، س] باباسی وفات ایتمش‌نابالغ صبی معناسنه اولان (یتیم)ك جمعی { همزه‌نك کسریله غلطدر }.

اَیَّد [ع، فع] تأیید ماده‌سندن فعل‌ماضیدر، دعا مقامنده مستعمل بعض ترکیبات عربیه‌یه داخل اولور: ایدالله، ایده‌الله

اَیدی [ع، س] جـ: (ید). اللر.

اَیسَر [ع، ص] صول‌جهتده‌کی: طرف ایسر.

اَیضاً [ع، د] ینه اویله، کذا.

اَیلمك [ت، مص] اتمك، یاپمق، قیلمق، اشلمك معنالرینه کلهرك دیکر کلمه‌لرله ترکیب ایدر: اجابت ایلمك، دعا ایلمك.

ایلمه = ایلمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || اتمه، یاپمه، قیلمه، ایشلمه.

اَیلول [سریانی] شهور شمسیه‌دن یدنجی آی {کون ٣٠}.

اَیمان [ع، س] آند معناسنه اولان (یمین) ك جمعی. ایمان صادقه، ایمان‌غلیظ || بیوك یمینلر.

اَیمَن [ع، ص] صاغ طرفده‌کی: اضلع ایمن.

اَیمَن [ع، ص] یمنلو، قیمتلی.

اَیواللّه [ع، س، تر] اوت، نعم، بلی، اویله اولسون § تشکر ایدرم، الله راضی اولسون § الله‌ه‌اصمارلادق.

ایوالله دیمك = درویشانه توکل ایتمك. || رضا کوسترمك.

اَیوان [ع، س] بیوك صفه، دیوانخانه، صالون § کمرلی یوکسك بنا.

اَیی - اَیو [ت، ص] کوتو اولمیان، مقبول، مرغوب اولان. § مناسب، موافق § کافی، وافی § صحتی یرنده.

ایبدن اییه = تماميله.

ایی اولمق = مصیب اولمق || اعادهٔ عافیت ایلمك.

اییجه = براز، اولدقجه ایی.

اییلتمك ویا اییلشدیرمك = اییه چویرمك.

اییلشمك ویا اییلنمك = ایی اولمق، § کسب عافیت ایتمك.

اییلك = جیادت، خوشلق، خیر، منفعت، فائده § لطف، کرم، انسانیت صحت، عافیت || حسن معامله.

اییلی کوتیسی = نیك وبدی.

ایی کون = اقبال، سعادت || رفاه‌حال.

❊ همزهٔ مكسوره ❊

إئتكال [ع،س] كميروب ييك § (طب) يارەنك وجودى يمه‌سى . § (طبقات) امواج بحرك قره‌لرى دوكه‌رك اويمسى ، خراب ايتمسى ديمكدر : ائتكال سواحل .

إئتلاف [ع، مص] حصول موافقت، كوروشمه، الفت، انسيت.

إباء [ع، مص] برشيئى كريه كوروب ايكرنمك، تيكسنمك، چكنمك . استنكاف، امتناع، { لسانمزده بوصوككى معنا ايله مستعمل ايسه‌ده امتناع واستنكافدن معناجه براز فرقليدر . چونكه امتناع اعمدر . استنكافده (تكبر) مندمجدر . (اباء) ايسه اختياريدر } .

إباتة [ع، مص] بيتوتت ايتدرمك ، ابتديرلك، كيجه‌لتمك، كيجه‌له‌دلمك : اباتهٔ مهمان .

إباحت - إباحه [ع، مص] مباح قيلمق ، قيلنمق، برايشك ايشلنمسنده فاعلى مخير براقمق § حلال قيلمق § برايشك اجراسنه اذن ، مساعده ويرمك .

اباحى = هرشيئى مباح عد ايدن .

اباحيون = هرشيئى مباح عد ايدن كروه ضاله ، زنديق طائفه‌سى .

إبحاث [ع، مص] برشيئك حقيقتنه اطلاع ايچون صوروب آراشديرمق { استقصا ايله مترادفدر . }

إبتداء [ع، مص] باشلامق ، آغاز § باشلانغچ § اول ، اولاً § باشده ، برنجى اوله‌رق ، اك اول § (عروض) بربيتك مصرع ثانيسنك جزء اولى .

ابتدا ايتمك، ايلمك = باشلامق .

ابتدا ايدلمك، اولنمق = باشلانلمق .

ابتداء عرفى = مقصوددن اول واقع اولان شى : بسمله‌دن صوكره (حمدله) كبى .

ابتدائى = ابتدايه منسوب ، ايلك درجه‌ده : مكتب ابتدائى .

ابتدائيات = يكى تحصيله باشلىيانلره ويريلان درسلر || بودرسلرى حاوى كتابلر .

إبتدار [ع، مص] سرعتله تشبث ، مبادرت ، مسارعت § عزم وشتاب ، سرعت : بيان حاله ابتدار اولنور .

ابتدار ايتمك، ايلمك = عزم ، سرعت كوسترمك .

ابتدار ايدلمك، اولنمق = عزم وسرعت كوسترلمك .

إبتداع [ع،مص] {ابداع} ايله مترادفدر.

إبتذال [ع، مص] اعتبارسزلق ، محقر اولمش، كثرتدن دولايى قيمتدن دوشمش § برشيئى دائمى صورتده قوللانمه .

إبتراد [ع،مص] سرينله‌مك ايچون صغوق صوايچمك § صغوق صو دوكونمك [دوش].

إبتسام [ع،مص] كولومسه‌مك، خفيف ونازكانه كولمك . تبسم .

إبتصار [ع، مص] ☛ (بصيرت).

إبتغاء [ع،س] طلب، تمنى، نياز § آرزو، مقصد .

ابتغاء تأويل = تأويل مقصديله .

ابتغاءً لمرضاة الله = رضاء الهى يى طلب مقصديله .

إبتلاء [ع،مص] برشيئه دوشكون اولمش، مبتلالق § كرفتار، دوچار اولمش § درد، محنت، بلا : ابتلاء عماء .

إبتلال [ع،مص] ايصلانمق .

إبتناء [ع،مص] برشيئه مبنى، برشيئدن دولايى اولمش .

ابتناءً = مبنى اوله‌رق ، .... دن دولايى . { موقع استعمال اعتباريله ابتناءً ايله بناءً بيننده فرق دقيق واردر. }

إبتهاج [ع،س] فرح، سوينج، سرور، § سوينمك ، فرحناك اولمق .

إبتهال [ع،س] تضرع ، نياز : دركاه الهى يه عرض ابتهال .

إبجال [ع، مص] { نه قاموسده ، نه‌ده محيط المحيطده بوكلمه‌يه تصادف اولنه‌مدى . بناءً عليه (تبجيل) مقامنده استعمال اولنمسنه نظراً : بالآخره افعال بابنه نقلاً عثمانليلر طرفندن بوكلمه ايجاد ايدلمش اولمق محتملدر } . (تبجيله) باق.

إبداء - إبداع [ع،مص] كنديسنده ماده وزمان مسبوق اوليان بر شيئى وجوده كتيرمه ، او يولده بر شى وجوده كتيرلمه § نمونه‌سز، اورنكسز برشى ايجاد ايلمك § اولجه نظيرى كورولمامش برشعر سويلمك { خلق وايجاددن اعمدر، بناءً عليه قبيحانده قوللانيلمه‌ماز . }

إبدال [ع، مص] (ادبيات) دفع ثقلت ايچون برحرفك يرينه ديكرينى كتيرمك { اصل معناسى اعتباريله « تبديل » ايله مترادف ايسه‌ده لسانمزده بومعناده قوللانلماز . }

إبذال [ع، ص] اسيركه‌ميوب بول بول صرف واستعمال ايتمك { بذل ماده‌سى افعال بابندن كلديكندن بوكلمه اساساً غلطدر . }

إبر [ع، س] ج: (ابره) . ايكنه‌لر § مقناطيسلى عقربلر .

إبراء [ع،مص] برى قيلمق ، قيلنمق : ابراى ذمت § آلوب ويره‌جك قالديغنى مبين ايديلان معامله . § خسته‌يى شفاياب ايتمك : ابراى مرض .

ابرا ايتمك = برى قيلمق .

ابرا ايدلمك = برى قيلنمق .

ابراء اسقاط = (فقه) بركيمسه‌ده‌كى حقنى قسماً ويا كاملاً ترك ايتمك، باغشلامق.

ابراء استيفا = (فقه) بركيمسه‌ده‌كى حقنى اخذ وقبض ايلديكنه دائر اقرار وتصديق .

ابراء خاص = (فقه) متعدد خصوصاتدن يالكز برينه متعلق دعوادن بركيمسه‌يى ابرا .

ابرا سندى = (فقه) ابرايى متضمن ورقه .

ابراء عام = (فقه) كافهٔ دعاوى ومطالباتدن بركيمسه‌يى ابراء .

ابرالاشمق = ميانه‌ده ابرا سندى تعاطى اولنمق .

ابرانامه = ابرا سندى، ابرايى متضمن ورقه .

إبرار [ع، مص] يمينك دوغريلغى تصديق ايلمك : ابراء يمين .

إبراز [ع،مص] ميدانه چيقارمق، چيقارلمق. § كوسترمك § سفره عزم ايتمك. (ابراز ايله اظهار واراءه بيننده فرق واردر . ابراز ايله اراءه ماديانده، اظهار ايسه معنويانده مستعملدر . برده ابراز ، اثبات مدعا قصديله ـ برشيئى طلب وقوعنده كوسترمك ديمك اولوب اراءه ايسه على الاطلاق كوسترمك ديمكدر : اوراق ودفاترى محكمه‌يه ابراز ايتدى ، بكا بوطريقى فلان اراءه ايلدى) .

ابراز ايتمك = كوسترمك || درميان ايتمك.

إبرام [ع، س] برخصوصك اجراسى جان صيقه‌جق صورتده اصرار ايله‌رجا، مصرانه طلب وياتكليف § زورلامق. § اوزرينه دوشمك .

اِبْرَه [ع،س] ايكنه ، سوزن § (نباتات) چیچكارده غبار طلجك كچديكی حشفه ايله مبيض آره‌سنده‌كی اوزون مجری .

ابروی = ايكنه‌يه منسوب || ايكنه كبی .

ابرهٔ خياط = ترزی ايكنه‌سی || كندی ايشلرينی براغوب بشقه‌لرينك اورينی تسويه ايله اوغراشان آدم .

ابرهٔ راعيه = (نباتات) { ابرة الراعی} ميوه‌لری‌سيوری و [دون‌بابا] ناميله معروف‌نبات .

ابرهٔ مقناطيسی = (حكمت) شمال وجنوب جهتلرينی كوسترن‌پوصله ايكنه‌سی .

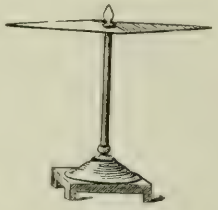

(ابره)

ابرهٔ هوام = آری وعقرب كبی‌حشرات ايكنه‌سی .

اِبْرِی - اِبْرِيَّه [ع، س] (نباتات) ابره‌سی اولان نباتات: فصيلهٔ ابريه .

اِبْرِيز - اِبْرِيزی [ع ، ص] خالص آلتون § وصف اوله‌رق‌ده‌مستعملدر: ذهب ابريز .

اِبْرِيق [ع، س] طوپراق ويا معدندن معمول‌قولبلی وامزيكلی صوقابی .

ابريق وضوء = آبدست ابريقی .

(ابريق وضوء)

قهوه‌ابريقی = قهوه جزوه‌لرينه ايليق صو احضاری ايچون استعمال اولنور بر بوع قاب .

چای‌ابريقی = چای خاشلامغه مخصوص امزيكلی قاب .

(قهوه ابريقی)　　(چای ابريقی)

اِبْشَار [ع،مص] مژده‌ويرمك ، مژده‌لمك (بومقامده { تبشير } دها زياده مستعملدر) .

اِبْشَارَات [ع، مص] جـ : ابشار . (تبشيرات دها مستعملدر)

اِبْضَاع [ع، س] (فقه) بركيمسه‌نك كاری تماماً كندوسنه عائد اولمق اوزره ديكر كيمسه‌يه‌سرمايه‌ويرمسيدركه: بوسرمايه‌يه (بضاعه) وويرن آدمه (مبضع) ، آلانه (مستبضع) دينور .

اِبْط - اِبِط [ع،س] اوموزك اچ‌طرفی، قولتق .

اِبْطَاء [ع،مص] آغير حركت ، كجكمه .

اِبْطَال [ع،مص] باطل قيلمق ، قيلنمق ، بوشه چيقارمق، حكمسز براقمق. § لغو ايتمه، فسخ‌ايتمه، رفع‌ايلمه .

ابطاليات = ابطاله متعلق ملاحظات ومباحث .

اِبْعَاد [ع،مص] اوزاقلاشديرمه ، اوزاقلاشديرلمه . (تبعيد دها زياده مستعملدر) § طرد ايتمه .

اِبْقَاء [ع،مص] باقی، دائم قيلمق، قيلنمق. § برنده ، اولكی حالنده براقمق . § (مكتب‌طلبه‌سی حقنده) ترفيع صنف ايتديرمه‌مك .

ابقاءايتمك = برنده براقمق .

ابقا ايدلمك = برنده براغلمق .

ابقای‌نام‌ايتمك = نامنی الی‌الابد خيرايله ياد ايتديره‌جك افعاله موفق اولمق ، اثر براقمق .

ابقاءً = ابقا صورتيله .

ابقاءً تعيين = مأموريتندن انفصال ايدن برمأموری متعاقباً اوه‌مأموريته تعيين‌ايتمك.

اِبْكَاء [ع،مص] آغلاتمه، آغلاتمق .

اِبِل [ع، س] دوه .

اِبْلَاغ [ع،مص] واردیرمق، واردیرلمق، ايريشديرمك ، ايريشديرلمك .

اِبْلِيس [ع،ص] شيطان § حيله‌كار .

ابليسانه
ابليس‌كارانه } = ابليسجه‌سنه || حيله‌كارانه.

اِبْن [ع،س] اوغل، ولد، فرزند § ياوری (اضافتسز قوللانلماز) : ابن‌الرشد ابن خلدون، ابن سينا { ابن كلمه‌سی ايكی‌علم‌آره‌سنده واقع اولديغی زمان همزه‌سی ساقط اولور : عبداه بن رافع ، عبداه بن رواحه . فقط سطر باشنده بولنورسه همزه ابقا اولنور . }

ابن ارض = غريب ، غريب‌الديار .

ابن‌الحرام
ابن حرام } = پيچ .

ابن‌الزمان = دساس، حيله‌كار § زمانه چوجغی .

ابن‌الزنا = ولد مادر بخطا .

ابن‌السبيل = مسافر ، يولجی .

اِبْنِيَه [ع،س] جـ:{بنا}(فرائض) متوفانك اوغلنك قيزی ويا اوغلنك اوغلنك قيزی .

اِبْهَاج [ع،مص] فرح، سوينج ويرمك، ويرلمك ، سويندیرمك .

اِبْهَام [ع،مص] ال وآياغك باش پارمغی { جمعی اباهم كابرسه ده غير مستعملدر } .

اِبْهَام [ع، ص] قپالی ، غير واضح . § مشكوك بر صورتده اوليش .

ابهامات = (ابهام) ك جمعی .

اِبْسِيد [ت،س] تكرلك‌چنبرينك پارچه‌لری.

اِتْبَاع [ع،مص] تابع قيلمق، آردی صره كتيرمك ، كتيرلمك § بر كلمه‌نك آرقه‌سندن‌لفظاً كامشابه‌اوله‌رق‌ايراد ايديلان برلفظ مهمل : آت مات ، قابيج مليچ كبی. { برنجی معناده پك‌آزمستعملدر}

اِتِّبَاع [ع،مص] تابع اولمق، تابع اولمه ، آردی‌صره‌كيتمك . { اتباع ايله اقتداء واقتفا بيننده فرق واردر.}

اتباعاً = تابع اوله‌رق، تبعيت صورتيله.

اتباع ايتمك = آردی صره كيتمك ، اويمق .

اِتِّحَاد [ع،مص] براولمه، امتزاج : مثبت ومنفی الكتريقك اتحادی .

اِتحاف [ع، مص] هدیه اولارق ویرمك ویرلمك § هدیة كوندرمك، [اتحاف ایله اهدا بیننده معناً جزئی بر فرق واردركه : اوده اتحافك جالب نظر دقت اولان شیلر حقنده قوللانلمسیدر]

اِتّخاذ [ع، مص] ایدنمك، ایدینلمك . § قبول ایتمه § عد واعتبار ایلمه § قوللانمه ، استعمال ایلمه . قورمه، دوشونمه § توسل .

اِتّساع [ع،مص] بوللاشمه، بوللاشمق، كنیشلنمك § بوللق ، كنیشلك § اكتساب وسعت . { بومعنایه كوره : كسب اتساع ، اكتساب اتساع تعبیرلری غلطدر . }

اِتّسام [ع،مص] متصف اولمه . { بوكلمه قیزغین دمیرله دری یه اوریلان داغ ، تمغا معناسنه اولان (وسم) دن مشتق اولوب شوحالده قطعاً بوكلمه‌ده متصف اولمه معناسی یوقسه‌ده عرنصلسه سجع ایچون قوللانلمقده‌در.}

اِتّصاف [ع، مص] متصف اولمه ، وصفلانمه § برحالی طاقنمق .

اِتّصال [ع، مص] (انفصال) مقابلی یتیشمك ، قاووشمق، اولاشمق { اشیا حقنده مستعملدر . } § آره‌لق فقدانی § یاقینلق .

اتصالنده = بتیشیكنده ، یاننده .

اتصال التربیع = (معماری) برینك طوغله‌لری دیكرینك طوغله‌لریله تداخل ایده‌جك صورتده ایكی دیوارك برلشمسی .

اتصالات = (عسكریه) استحكام اقسامنی ویا مختلف استحكاماتی بربرینه وصل ایچون یاپیلان یوللر .

اِتّضاح [ع،مص] واضح اولمق، میدانه چیقمق .

اِتعاب [ع، مص] یورمق ، یورولمق ، زحمت ویرمك . { تشدید ایله غلطدر . }

اِتّعاظ [ع، مص] وعظ قبول ایتمك ، نصیحت مقتضاسیله عامل اولمق.

اِتّفاق [ع، مص] بررأیده بولنمق .

اتفاقات = حسن تصادفات .

اتفاق-اتفاقیه = اتفاقه منسوب || (منطق) بینلرنده صدق ایجاب ایده‌جك برعلاقه‌یه مبتنی اولمیه‌رق تحقق ذاتیلرندن دولایی مقدمك صدقیله ثانینك صدقنه حكم اولنان قضیهٔ شرطیه . { انسان ناطق ایسه حمار ناهقدر كبی } .

اتفاقیات = راست كله ، تصادفی .

اِتّقاء [ع، مص] صاقنمق ، چكنمك . § اللهدن قورقمق، مخافةالله .

اِتقان [ع، مص] محكم قیلمق ، قیلنمق § اطمئنان .

اِتّكاء [ع،مص] طیانمه ، طیانمق .

اِتّكال [ع، مص] ☞ (توكل) .

اِتلاف [ع، مص] تلف ، محو ایتمك ، ایدلمك .

تسبباً اتلاف = (فقه) برشیئك تلفنه سبب اولمق .

مباشرةً اتلاف = برشیئی بالذات تلف ایتمك - دركه : ایدنه (فاعل مباشر) دینور .

اِتمام [ع، مص] تماملامه ، تماملامق . § نهایتلندیرمه { اكمال ایله بینلرنده فرق واردر } . (ریاضیه) برافادهٔ تفاضلینك تمامیسنی تعیین ایتمك .

اتمام بالتحلیل = (ریاضیه) برافادهٔ تفاضلیه‌یی متعددافادهٔ تفاضلیه‌لره ابعدالتحلیل تمامیسنی استخراج ایتمك اصولی .

اِتّهاب [ع، س] (فقه) هبه‌یی قبول ایتمك .

اِتّهام [ع، مص] تهمتلی ایتمك، ایدلمك ، برینه برقباحت اسناد ایتمك، ایدلمك. § وقوعبولان برقباحت ویاجنایتك قبل المحاكمه وظن اوزرینه برینه اسنادی .

هیئت اتهامیه = ☞ (هیئت) .

اتهامنامه = اوراق جنائیه‌یی هیئت اتهامیه‌یه تودیع ایدركن مدعئ عمومینك تنظیم واعطا ایلدیكی ورقه ، ادعانامه .

اتهامی = اتهامه متعلق .

اِتیان [ع مص] كتیرمك، كتیرلك § ایراد، ذكر وبیان § اثبات .

ایراد ایتمك = كتیرمك || ذكر ایتمك .

ایراد ایدلمك = كتیرلك || ذكرایدلمك.

اِثبات [ع، مص] محكم قیلمه، قیلنمه § ثابت ایتمه، ثابت قیامه § ادله ایرادیله برقولك صحتنی تعیین . § میدانه چیقارمه § وار ایتمه (محومقابلی).

مسوده‌یی محو واثبات ایتمك = تصحیح ایتمك .

اثبات وجود = وارلغنی كوسترمك ، حاضر بولنمق .

اثبات هنر = هنر كوسترمك || اظهار لیاقت ایتمك .

ادات اثبات = ادات (نفی) ك ضدی .

اِثر [ت،س] ایز، علامت، نشانه § مسلك كیدیش (جمعی : { آثار } كاورسه‌ده غیر مستعملدر .) (هندسه) § برخط ویا سطحك سطح ارتسامله فصل مشتركی .

اِثم [ع،س] ذنب ، صوچ ، كناه، جرم .

اِثمد [ع، س] سورمه طاشی (آنتیمون).

اِثنی عَشر [ع، س] اعداددن (١٢) عددی : ائمهٔ اثنی عشر ، ذواثنی عشرالاضلاع ، امعاء اثنی عشر .

اثنی عشریه = كروه شیعه‌دن برفرقه .

اِثنان-اِثنین [ع، س] (٢) عددی . § لاعلی التعیین (٢) .

یوم الاثنین = پازار ایرتسی كونی .

اِجابت [ع، س] فی الاصل سائله جواب ویرمك معناسنه مصدردر. لكن لسانمزده موافقت، قبول، اسعاف ایتمك معنالرنده مستعملدر .

دعوته اجابت = واقع اولان دعوتی قبول ایتمك ، تكلیف واقعه موافقت ایلمك .

دعاسی قرین اجابت اولمق = جناب حق طرفندن دعاسی قبول ، اسعاف اولنمق .

اجابت ایتمك = قبول ایتمك || موافقت ایتمك .

اجابت اولنمق ویاایدلمك = موافقت اولنمق || قبول ایدلمك .

اِجاره [ع،س] اجرت، كرا، بدل § منفعت مقابلی ویریلن آقچه § (فقه) منفعت معلومه‌یی عوض مقابلنده صاتمق § وقفه ویامیری‌یه عائد كرا .

كتاب الاجار. = مجله‌نك اجاره‌یه متعلق احكامنی حاوی رساله .

اجاره‌نك شرائط انعقادی = عاقدینك یعنی ایكی طرفك عاقل ممیز اولمسی، ایجاب وقبوله موافقتی، مجلس عقدك برلشمسی، آجر ایجار ایده‌جكی شیئك متصرف ویا متصرفنك وكیلی، ولیسی وصیسی اولمه‌سی.

اجاره‌نك شرائط صحتی = (فقه) عاقدینك رضاسی ، مأمورك تعیینی ، اجرتك معلوم اولمسی ، منفعتك دافع منازعه اوله‌جق وجه ایله معلوم ومقدور الاستیفا بولنمسی.

اجارتینلی = اجارهٔ معجله ومعجله‌یه تابع اراضی ومسقفات .

اجارهٔ باطله = (فقه) شرائطی تمام اولمیان یعنی انعقاد اجارەنك شرائطندن بری بولنمیان اجاره .

اجارهٔ حیوان = (فقه) بینمك ویا یوك یوكلتمك اوزره برحیوان استیجاری .

اجارهٔ زمین = (فقه) اراضیٔ امیریه اوزرینه یاپیلان هر نوع انشاآت ومسقفات ایچون صاحب بنانك عشره معادل وشرف موقعه كوره میری یه تأدیه ایدیلن آقچه .

اجارهٔ عروض = البسه وآوانی كراسی .

اجارهٔ عقار = (فقه) او، عرصه كبی شیلرك ایجاری .

اجارهٔ فاسده = (فقه) كندیسنده انعقاد شرائطی موجود وفقط شروط صحتندن بریسی مفقود اولان اجاره .

اجارهٔ مضافه = (فقه) كلەجك بروقت معیندن اعتباراً عقد اولنان ایجاره .

اجارهٔ معجله = (فقه) پیشین كرا .

اجارهٔ لازمه = (فقه) معاقدیندن برینك بلا عذر فسخ ایدەمیەجكی اجارهٔ صحیحه (خیار شرط ، خیار رؤیت ، خیار عیبدن عاری اولمق لازمدر) .

اجارهٔ منجزه = (فقه) وقت عقددن اعتباراً اولان ایجار .

اجارهٔ واحده = (فقه) متولیٔ وقف طرفندن بر مدت قصیره تعیین ایدیلان مسقفات ومستغلات وقفیه ایجاری .

اِجازت [ع، س] اذن ، رخصت § معلم طرفندن شاكردك اكمال تحصیل ایتدیكنك تصدیق § (ادبیات) حرف رویدن صوكره كلن حرفك حركاتنك مختلف اولمسی .

اجازت فعلیه = (فقه) اجارەیه دلالت ایدن بر فعل وحركتك صدوری .

اجازت قولیه = (فقه) بركیمسەنك برشی حقنده «اذن ویردم» دیمسی ، قولاً لاحق اولان اجازت .

اجازت لاحقه = (فقه) بركیمسەنك اولجه اذنی اولمدیغی حالده بعد الاجرا برشیئی قبول وتصدیق ایلمسی .

اجازتنامه = اجازتی حاوی كاغد ، ورقه ، شهادتنامه ، دیپلومه .

اِجاله [ع، مص] جولان ایتدیرمك ، ایتدیرلمك : اجالهٔ اسب ، اجالهٔ خامه .

اِجبار [ع،مص] زورلامق ، زورلانمق ، جبر ایتمك .

اجبار مادی = (حقوق) باشقەسی طرفندن وقوعبولان جبر .

اجبار معنوی = (حقوق) بركیمسەنك كندیسیله قائم اولان حال اضطرار .

اجبار ایتمك = جرأتلندیرمك .

اجبار ایدلمك = جرأتلندیرلمك .

اِجتباء [ع،مص] انتخاب ایتمك ، سچمك ، اختیار ایلمك § جابی وتحصیلدارك تحصیل ایتمسی .

اِجتراء [ع،مص] جرأتلنمك ، جرأتلنمه ، تجاسر . { اجتراء ایله اجتسار متشابهاتدن ایسەلرده موقع استعماللری باشقه باشقەدر . اجتسار : دها نازكانه بر معنی افاده ایتدیكی حالده (اجترا) ده دائما شدت مندمجدر } .

اِجترار [ع، مص] كویش كتیرمه ، كویش كتیرلمه . { كویش كتیرن حیوانلره «حیوانات مجتره» دیرلركه : اتلری مأكولدر . }

اِجتسار [ع، مص] جسارتلنمك . { عربیده اجتسارك بوله بر معنی اولمدیغندن اساساً غلط عد ایدلمك لازم كلیرسەده لسانمزده شایعاً تعمم ایلدیكندن استعمالندن احتراز اولنماز . }

اِجتماع نیّرین [ع،س] سطح ارضده بولنان بر رصدەكوره قمرایله شمسك استقامت واحده اوزره بولنیشی .

اجتماع ساكنین = (ادبیات) ایكی ساكن حرفك برآرەیه كلمسی .

اِجتناء [ع، س] دوشیرمك ، دوشیرلمك . § میوه طوپلامق ، اقتطاف . § الده ایتمك ، ایدلمك : اجتناء ثمرات علوم .

اِجتناب [ع،مص] صاقنمق ، اوزاقلاشمق § توقی ، احتراز .

اِجتناح [ع،مص] میل ایتمك § سجدەده وجه مشروع اوزره اللرینی یره وضع ایله دیرسكلرینی آچەرق قناد شكلنده طوتمق : اجتناح ساجد .

اِجتهاد [ع، مص] قدرتی یتدیكی قدر چالیشمق § متبحر برذاتك حكم شرعی استخراجی خصوصنده بذل مقدور ایتمسی § بوصورتله برمذهب میدانه چیقارمسی § علی الاطلاق برشیئدن استخراج معنی وحكم .

اِجراء [ع، مص] آقیتمق ، آقیدلمق . اساله § برامری یرینه كتیرمه ، انفاذ ایتمه § قوەده اولان بر ایشك فعله اخراجی § بر ایشك معاملهٔ رسمیەسی كوریلوب بیتمه ، ایفا .

اجرای ایجابی = اقتضاایدن معاملەسنك ایفاسی .

اجراأموری = محاكمك مقرراتنی موقع فعله وضع ایدن مأمور .

اجراأمورتی = اجراأمورینك ادارەسی آلتنده بولنان هیئت .

اجراآت = جمع : (اجرا) فعله كتیریشلر ، كتیریلیشلر || فعله كتیریلان خصوصات .

اِجلاء [ع، مص] اوزاقلاشدیرمق .

اِجلال [ت، س] تعظیم واحترام ایتمك . § عظمت ، قدرت .

اجلالاً = تعظیماً (تعظیماًدن اقوادر) .

اجلالی = اجلاله منسوب .

اِجمال [ع،مص] (تفصیل) مقابلی ، اختصار ایتمك ، قیصالتمق .

اجمالاً = اجمال صورتیله ، مختصراً .

اِجهار [ع، مص] آشكار ایتمه .

اِحاطه [ع،مص] برشیئك اطرافنی چویرمك ، اطرافی چویرلمك § معلومات شامله ، وقوف تام .

احاطه ایتمك = اطرافنی چویرمك || كالیله واقف اولمق .

احاطه ایدلمك = اطرافی چویرلمك || كالیله واقف اولنمق .

اِحاله [ع،مص] عهدەسنه ویرمه ، ویرمك § اصمارلامق § واردات امیریەدن برینك جبایتنی بدل مقطوع مقابلنده برشخصه حواله : «احالهٔ اعشار» .

احالةً = احاله صورتیله . امانةً دكل .

اِحتباس [ع،مص] طوتلمه ، طوتلمق .

احتباس حیض = قادینلردە آی باشی عادتنك اولەمامسی ، طوتوقلغی .

احتباس صفراء = صفرانك جریان ایتمامسی .

اِحتجاب [ع،مص] صاقلانمق ، كیزلنمك ، پرده ، حجاب آلتنه كیرمه . (طب) حملك مدت معینەسندن زیاده اوزامسی .

اِحتجاج [ع، س] دلیل ، حجت صاحبی اولمه ، اولمق § دلیل اولەرق ایراد اولنان شی .

احتجاجاً = احتجاج صورتیله .

احتجاجات = جمع : (احتجاج) .

اِحْتِجام [ع،مص] حجامت اولمه. بوینوز یاپشدیره‌رق قان آلدیرمه. (طب) وظائف عضویه‌دن برینك شدتلنمسی

اِحْتِداد [ع،مص] کسکینلشمك: احتداد سیف جهاد § غیضـلانمق، دوران دمده سرعت حصولی. § اعراض مرضیه‌نك آزمه‌سی.

اِحْتِذار - اِحْتِراز [ع،مص] صاقینمه، چکنمه، تحفظ، اجتناب § قورقمه.

احترازاً = صاقینمق صورتیله، صاقینه‌رق.

اِحْتِراش [ع،مص] (احتراز) ایله مترادفدر.

اِحْتِراص [ع س] شدتلی آرزو، فرط هوس.

احتراصات = جـ: (احتراص) || هوسات مفرطه.

اِحْتِراق [ع، مص] طوتوشوب یانمق. مولدالحموضه‌نك بر جسم ایله امتزاجی § (قوزموغرافیا) کوا کبدن برینك شمسه اقترانی.

قابل احتراق = یانه‌بیلیر.

احتراق ایتمك = محترق اولمق.

احتراق تنفس = (طب) تنفس واسطه‌سیله رئه‌لره داخل اولان مولدالحموضه‌نك تأثیریله بدنده‌کی مواد شحمیه‌نك یانمسی.

احتراق خفی و یا بطی = (طب) بللی اولمیه‌رق یانمق.

احتراق نقطه‌سی / نقطۀ احتراق = (حکمت) اشعۀ شمسك بالاجتماع مرور ایلدیکی نقطه || (قوزموغرافیا) سیاراتك شمسك اطرافنده رسم ایتدکلری قطع ناقص شکلنده‌کی مدارلرك داخلنده ایکی نقطه‌در که بونلرك برینده شمس بولنور. ب، ح

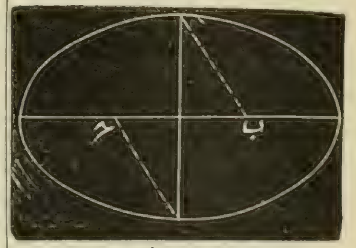

(احتراق نقطه‌سی)

اِحْتِرام [ع،مص] تعظیم، اکرام، توقیر، اعزاز حرمت § صایغی: احترام مخصوص.

واجب الاحترام = شایان حرمت.

احتراماً = احترام صورتیله، مقصدیله.

احترامات = جـ: (احترام).

اِحْتِساب [ع، مص] حساب صورمه § مسئولیت § اسکی تعبیرانجه: بلدیه دائره‌سی.

احتسابیه = احتسابه متعلق.

اِحْتِساس [ع، مص] حس ایتمه، حسلنمه {جمعی: احتساسات اولان بوکلمه اساساً غلطدر. چونکه: (حس) ماده‌سی افتعال بابندن تصریف اولنماز.}

اِحْتِشاد [ع، س] موقع حربده عسکرلرك تجمعی: احتشاد مجاهدین. {تحشد دها زیاده مستعملدر}

اِحْتِشام [ع، س] طنطنه، دبدبه، شانلی کورنیش.

اِحْتِصاد [ع،مص] بیچمك، بیچلمك: احتصاد مزروعات.

اِحْتِضار [ع، س] خسته‌نك اوان اخیره‌سی، حالت نزع، جان چکیشمه: فراش احتضار، بالین احتضار.

اِحْتِضاض [ع،مص] تذلل.

اِحْتِطاب [ع، مص] اودون طوپلامق، اودون کسمك.

حق احتطاب = اورمان جوارنده‌کی قری اهالیسنك احتیاجلری نسبتنده اورماندن مجاناً اودون کسمك حقلری، امتیازلری.

اِحْتِفال [ع، مص] بیوك برآلای ایله حرمت و تعظیم ایتمك {جمعی اولان احتفالات دها زیاده مستعملدر.}

احتفالات = [ع، س] جـ (احتفال): {اکثریا جنازه مراسمی حقنده مستعملدر}: احتفالات لازمه.

اِحْتِقار [ع، مص] خورلامق، حقیر کورمك § تذلل، حقارته قاتلانمه.

اِحْتِقاق [ع، س] (حقوق) طرفیندن هر برینك «حق بنمدر» دیه منازعه‌سی.

اِحْتِقان [ع، س] حقنه قوللانمه، شرینغه ایتمه § حقنه شرینغه.

احتقان دم = (طب) قانك اعضای بدندن برینه هجومی: احتقان دم دماغی، احتقان رئوی، احتقان طحالی، احتقان کبدی.

اِحْتِکار [ع، مص] مالی، ذخیره‌یی - آغر بهایه چیقمسنه انتظاراً - صاقلیوب صاقلامق.

احتکاراً = احتکار صورتیله.

اِحْتِکاك [ع، مص] سوریلمك، بربرینه سورتنمك، دلك و تماس § قاشینمق.

اِحْتِلاق [ع،مص] تراش ایتمك، تراش ایدلمك.

اِحْتِلام [ع، مص] رؤیاده صو اقتضا ایتمه، دوش آزمه § بالـغ اولمه.

اِحْتِماء [ع،مص] پرهیز، خسته‌نك مضر یمکلردن و ایچکیلردن اجتناب ایتمسی.

اِحْتِمال [ع، مص] یوکلنمك، چکمك {بومعناده (تحمل) دها مستعملدر}

«ناتواندر آنده بو تکلیفه یوقدر احتمال» § امکان، ممکن اولیش، ممکنلك، بر شیئك اوله‌بیلمسی.

احتمالی یوق = ممکن دکل.

حساب احتمالی = بعض مسائلی احتمال وجهته قریب صورتده حل ایتمك قواعد مخصوصه‌سی.

احتمالات = جـ: (احتمال) اوله‌بیله‌جك، اولمسی ممکن جهتلر.

احتمالات بعیده = اولمسی عقله و مأموله بعید اولان شیلر.

احتمالات قریبه = اولمسی عقله و مأموله قریب شیلر.

اغلب احتمالات = احتماللرك قوتلیسی: اغلب احتمالاته کوره {(اغلب احتمال) تعبیری بالطبع شیوه‌یه مغایردر}.

احتمالکه = ممکندرکه، اوله‌بیلیرکه.

احتمال ویرمك = شمول، امکان ویرمك، اسناد ایتمك.

اِحْتِواء [ع،مص] شمول، احاطه، جمع ایچنه آلمق: شامل و حاوی اولمق: «کتابمز قرق بیك لفظی احتوا ایتمشدر».

اِحْتِیاج [ع، س] محتاجلق، یوقسوللق. {بومعناده (افتقار) ایله مترادفدر.} § اشد لزوم [بومقامده (افتقار) قوللانیله‌مز].

عرض احتیاج ایتمك / احتیاج کوسترمك = اشدلزوم اظهار ایتمك.

احتیاج کورنمك = شدتله لازم اولمق.

دفع احتیاج = لازم اولان شیئی تدارکله احتیاجدن قورتلمه.

احتیاجات = جـ: (احتیاج) {احتیاجك برنجی معناسنه کوره} محتاج اولنان شیلر: احتیاجات مبرمه.

احتیاجات ضروریه = مسکن، مأکولات و مشروبات غذائیه، ملبوسات اصلیه، محروقات شتائیه.

اِحتیاط [ع ، مص] بصیرت اوزره طاورانمق ، ایلروسنی کوزه‌تەرك حرکت ایتمه § تدبیرلی، تدارکلی بولنمق §(عسکری) محاربه نظامنی اخذ ایتمش قطعات عسکریه‌ده آوجی خطندن اعتباراً کیری‌یه طوغری اوچنجی خط ـ که ظهور ایده‌جك احواله کوره ـ استعمال اولنمق اوزره قوماندانك تحت امرنده بولنور : فرقۀ احتیاطیه = عساکر نظامیه‌نك بعدالتعلم سلاح آلتنده طوتلمیوب حین‌حاجتده جلب اولنمق اوزره ترخیص ایدیلان صنفی .

احتیاطاً = احتیاط صورتیله ، احتیاط اوله‌رق .

احتیاط ایتمك = ایلروسنی کوزه‌تەرك حرکت ایتمك .

احتیاط ایدلمك = ایلروسی کوزه‌تیله‌رك داورانلمق .

احتیاط آقچه‌سی = بانقه‌لرده هر نوع احوال فوق‌العادۀ اقتصادیه‌یه قارشی حاصلات صافیه‌دن تفریق اولنان مبالغ .

احتیاطسز = ایلروسنی دوشونمیه‌رك حرکت ایدن ، غافل § تدارکسز .

احتیاطلی = احتیاطه رعایت ایدن ، بصیرتلی .

احتیاطی = احتیاطه منسوب : تدبیر احتیاطی .

اِحتیال [ع ، مص] حیله استعمالی ، حیله‌یه مراجعت § حیله‌لر . § مهارتلی حیله .

احتیالات = جـ : (احتیال) .

اِحداث [ع،مص] یکیدن پیدا ایتمك ، ایدلمك یکی طرز برشی ایجاد ایلمه { حسنات وفعلیاتده استعمال اولنور } احداث ایله ابداع ، اختراع ، ایجاد، خلق بیننده معناجه فرق واردر . شویله‌که : ابداع کندیسنده ماده وزمان مسبوق اولمیان برشی پیدا ایتمك یعنی نمونه‌سز برشی وجوده کتیرمك، ایجاد برشیئی یوقدن وجوده کتیرمك ، خلق ایسه برشیئدن دیکر برشی ایجاد ایلمك دیمکدر . اختراع حق آلهیده قوللانلماز . مثلا :

غراموفون [فونوغرافه نسبتله] محدثدر. فونوغراف ـ اختراعدر .

جناب حق کائناتی یوقدن ابداع وایجاد ایلمشدر . (جناب حق حضرت آدمی طوپراقدن خلق ایتدی) کبی .

اِحدی [ع،س] (احد) ك مؤنثی .

اِحراز [ع، مص] آلمق، آلنمق، قزانمق، قزانلمق § نائل ، مظهر اولمه . نعم معنویه‌دن برینه نائل اولمه : احراز درجات ، احراز رتب § مباح اولان برشیئی لاجل‌الانتفاع محافظه .

اِحراق [ع ، مص] یاقمق، یاقمه، یاقلمه .

احراقاً = یاقمق صورتیله .

احراق بالنار = آتشده، آتشه یاقمق .

احراق اموات = هندمجوسیلرینك آیینی اقتضاسنجه اولولری یاقمق .

اِحرام [ع ، مص] اثنای حجده کییلان دیکیشسز لباس مخصوص § یوکدن معمول برنوع اورتو، چارشف‌که: اناطولیده اکثر نسوان اسلام بونکله تستر ایدرلر § یایغی ، مندر یوزی .

احرامه گیرمك = حج ایچون، عمره ایچون احراملانمق .

اِحساس [ع ، مص] برشیئك ماهیتنی حس ایتدیرمك، درونی اوله‌رق طویورمق. {عربیده (احساس) (حس) معناسنی مفید یعنی (حس) ایتمك دیمك ایسه‌ده لسانمزده (حس ایتدیرمك) معناسنده قوللانلمقده وبویله بر کلمه‌یه شدتله احتیاج کورلمکده‌در } .

احساسات = جـ : (احساس) .

اِحسان [ع،س] ایلك ایتمك، حسن معامله (اسائت مقابلی) § عطیه ، بخشیش ، باغشلامه ، اعطا . § کرم ، عنایت § بخش واعطا اولنان شیء § استدعای مساعده « احسان بیورك افندم » .

احسان علی الاحسان = احسان اوستنه احسان .

الاحسان بالتمام = برشی تماتیله ویرلملیدر، بر ایلك تماميله ایدلملیدر :

« انما الاحسان الابالتمام »

احساناً = احسان صورتیله .

احسانات = جـ : (احسان)، احسانلر .

احساندیدگان = جـ : (احساندیده) .

احساندیده = احسان کورمش، مظهر احسان اولمش § منتدار .

اِحصاء [ع، مص] صایمق ، صایلمق ، تعداد وشمار {بوکلمه علی‌الخصوص بونك جمعی اولان (احصائیات) (استاتستیق) معناسنی مفید اولدیغندن هم ثقیل ، همده اجنبی اولان [استاتستیق] کلمه‌سنی استعماله احتیاجمز یوقدر . }

احصائیات = جـ : (احصاء) .

اِحصاص [ع ، مص] حصه ویرمك ، ویرلمك، پای ایتمك: احصاص غنائم .

اِحضار [ع مص] حاضر ایتمك ، ایدلمك، حاضرلامه § حضوره کتیرمه . برشخصك محکمه‌یه دعوت اولنمسی .

احضار پوصله‌سی = محاکم حقوقیه‌دن کوندریلان جلب ورقه‌سی .

احضار مذکره‌سی = برشخصك محاکم جزائیه‌یه جبراً جلبی ایچون کوندریلان مذکره .

احضاریه = برینك محکمه‌یه جلبی ایچون آلنان خرج .

اِحقاق [ع،مص] شرع وقانونه توفیقاً حقی یرینه کتیرمك ، حق یرینه کتیرلمك . { دائما حق کلمه‌سیله برابر قوللانیلور : احقاق حق } .

احقاق ایتمك = حقی یرینه کتیرمك .

احقاق ایدلمك = حق یرینه کتیرلمك .

اِحکام [ع،مص] محکم ، قوی ، متین قیلمه § قوت ویرمه § صاغلاملاشدیرمه { تحکیم ایله بینلرنده فرق واردر . (احکام) معنویاتده ، (تحکیم) مادیاتده مستعملدر . }

اِحلاء [ع، مص] طاتلیلاشدیرمق .

اِحلیل [ع، س] آلت تناسل دلیکی ، مجرای بول § معده‌ده سودك آقدیغی آنا مجری . { جمعی (احالیل) کاورسه‌ده غیر مستعملدر . }

اِحمرار [ع، مص] قیزارمه ، قیزیللق . § سطح بدنده قیرمزی لکه‌لرك حصولندن عبارت برمرض جلدی ، قیزیل .

اِحَن [ع، س] غضب، اوفکه { جمعی (احنه) کاورسه‌ده غیر مستعملدر . }

اِحیاء [ع، مص] دیرلتمك ، دیرلدلمك : احیای اموات § تازه حیات ویررجه‌سنه ایلك، لطف ایتمك . § رضاءً لله وجوده کتیرمك ، کتیرلمك . § خراب اولان برشیئی تکرار تعمیر ایتمك . قوت وطراوت ویرمه : کچنکی یاغمورلر مزروعاتی احیا ایتدی .

احیا کرده = احیا ایدلمش || لطف ایدلمش || تعمیر وانشا اولنمش .

احیای لیل | **احیای لیال** | **احیای لیالی** } = کیجه‌یی ، کیجه‌لری عبادتله کچیرمك .

احیای موات = اراضیء مواتی زراعته صالح قیلمق .

إخافه [ع، مص] قورقوتمق، قورقودلق، تخویف، تهدید.

إخبار [ع، مص] خبر ویرمك، ویرلمك. = بیلدیرمه، بیلدیرمك.

اخبارنامه = بر وقوعات حقنده مرجع رسمیسنه ویریلن ورقه || (حقوق) اجرا دائره‌سندن محکوم علیهه — اعلامك اجراسندن اول — محکوم بهی تسویه ایتمسی ایچون کوندریلن ورقهٔ رسمیه || بر امانت ویا بر مبلغك ورودینی مشعر وبالمراجعه الینمسنه دائر پوسته‌خانه اداره‌لرندن مرسل الیهه کوندریلان اخطارنامه.

اخباری = خبره متعلق: کلام اخباری که: صدق وکذبه احتمالی اولان سوز دیمکدر. (انشا مقابلی).

اخباریات = خبره متعلق جمله‌لر: جملهٔ اخباریه.

اخباریه = قاچاق اشیایی مرجع رسمیسنه خبر ویرنلره اعطا اولنان اجرت.

إختبار [ع، مص] یوقلامق § ده‌نه‌مك. { (تجربه) ایله بینلرنده فرق واردر. شویله‌که: اختبار، بر شیئی اوکرنمك ایچون بر شخصی ده‌نه‌مك معناسنی مقید اولوب (تجربه) ایسه مرة بعد اخری برشیئی ده‌نه‌مك دیمکدر }.

إختتام [ع، مص] ختام بولمه، بیتمه.

إختتان [ع، مص] سنت اولمه.

إختداع [ع، مص] حیله‌کارلق § آلداتمق.

إختراع [ع، مص] مثلی کورولمه‌مش برشی وجوده کتیرمه، کتیرلمه. { ابداع، احداث، ایجاد، خلق ایله اختراع آره‌سنده فرق واردر. (احداث) ه باق }.

اختراعات = اختراع اولنان شیلر.

اختراع براتی = برشیئی اختراع ایدنلره مرجع رسمیسندن ویریلن ورقهٔ امتیازیه.

اختراعی = اختراعه منسوب، اختراع صورتیله وجوده کتیرلمش.

اختراعیات = اختراعی اولان شیلر.

إختصار [ع، مص] قیصالتمق، قیصه‌کسمك، موجز سوز سویلمك § کمیات عددیه ویاجبریه‌یی قیمتنه خلل کلمه‌مك اوزره کوچك برکمیته ارجاع ایتمك. مثلا: ($\frac{٣٠}{٤٠}$) کمیتی — واحد قیاسی پاره اولدیغنه نظراً — ٣٠ پاره‌یی کوسترر ایکن بونك صورت ومخرجی اون عددینه تقسیم ایدرك حاصل اولان $\frac{٣}{٤}$ کمیتی‌ده اوتوز پاره‌یی ارائه ایدر. بناءً علیه، $\frac{٣}{٤} = \frac{٣٠}{٤٠}$ کسرینك اختصار اولنمش حالیدر.

علی طریق الاختصار = اختصار صورتیله. { اختصارك ایجاز واجمالدن فرق واردر. شویله‌که: اختصار؛ نفس الفاظی طی ایله افاده‌یی حال طبیعیده براقمق. ایجاز؛ عباره‌یی حال طبیعیدن دها بر صورتده قیصالتمق. اجمال؛ عباره‌نك خلاصه ونتیجه‌سنی آلمق دیمکدر. }

اختصاراً = اختصار صورتیله، قیصه‌جه.

إختصاص [ع، مص] مخصوص، خاصهٔ § منتسب اولمق، انتساب مخصوص § برعلم ویاصنعته حصر مساعی ایله آنده احراز ملکه وبهره ایلمه.

اختصاص ایتمك = بر شیئده خصوصیت پیدا ایلمك.

اختصاص ایدلك = برشیئده خصوصیت پیدا ایدلك.

اختصاصیون = بر علمی، بر صنعتی صورت مخصوصه‌ده تحصیل ایله اکتساب مهارت ایدنلر.

إختصام [ع، مص] ☞ (مخاصمه)

إختضاب [ع، مص] بویانمق، رنکلنمك. قناایله صاچ وصقال بویانمق.

إختضاع [ع، مص] ☞ (خضوع)

إختطاب [ع، مص] برقیز ویا قادینی نکاح ایله ایسته‌مك، انکله تزوجه طالب اولمق.

إختطاف [ع، مص] قاپمق، قاپیلمق: اختطاف حوادث § قاماشدیرمق، کوز قاماشمه‌سی.

إختفاء [ع، مص] صاقلانمق، کیزلنمك.

اختفا ایتمك = صاقلانمق، کیزلنمك.

اختفا ایدلك = کیزله‌نلمك.

إختلاج [ع، د] سکرمه، سکرمه. § آنلر کوشه‌یوب بوزولمك. حواله نوبتی طوتمق § اعضای مختلفه‌نك امراض دماغیه ونخاعیه‌دن متولد غیر ارادی تقلصلری.

اختلاج عین = کوز سکرمسی.

اختلاجات = جـ: (اختلاج). اختلاجات عصبیه.

إختلاس [ع، مص] قاپمه، قاپمق، قاپیلمه § سرقت ایتمه، چالمه.

اختلاس وقت = مشاغل اره‌سنده وقت بولمه.

اختلاسات = اختلاسلر، سرقتلر.

اختلاسکار = اختلاس ایدن، ایدیجی.

اختلاسکاران = اختلاسکارك جمعی.

اختلاسکارانه = اختلاسکاره یاقیشه‌جق صورتده.

إختلاط [ع، مص] قاریشمق، کوروشمك، قاریشوب کوروشمك، آمیزش. (اختلاط ایله امتزاج وترکب بینلرنده بیوك فرقلر واردر. مخلوط ه باق).

إختلاف [ع، مص] بربرینه اویمامق، اویمایش، مغایرت § امتزاجسزلق، اختلاف لیل ونهار. (اختلاف ایله تخالف، مخالفت تخلف اره‌سنده معنی وموقع استعمالجه فرق کلی واردر).

اختلاف منظر زاویه‌سی = (قوزموغرافیا) سطح ارضده بولنان احدك نظریله اجرام سماویه‌دن هر هانکی برینك نصف قطری نهایتلرینی وصل ایدن خطلر اره‌سنده‌کی زاویه.

اختلاف دار = (فقه) مورث ایله وارثلدن هر برینك باشقه باشقه ممالك اهالیسندن اولمسی.

اختلافات = جـ: (اختلاف).

إختمار [ع، مص] مایه‌لنمه، کندیلکندن کوپوروب قبارمه، اکشیوب مایه‌لنمه § متغیر اولمه، بوزولمه: اوزوم صویی اختمار ایتدی.

اختمار دفنی = چورومه، قوقمه، تفسخ وتحلل ایتمه.

إختناق [ع، مص] بوغولمق، نفس آلنه‌میه‌رق هلاك اولمه.

اختناق رحم = (طب) وقتیله رحمك طیقانمسندن ایلرو کلدیکی ظن اولنان والیوم ضعف عصبی نتیجه‌سی اولدیغی ثابت اولان برمرض — که: اکثریله نسوانده ونادراً رجالده — ظهور ایدر. { مرض مزبورك ماهیتنه نظراً بوتعبیرك پك مناسبتسز ومعناسز اولدیغی میدانده‌در. }

إختیار [ع، مص] سچمك، سچلمك، سچوب آلمق، آلتمق: اختیار سکوت، اختیار کلفت، اختیار سفر § اراده: اختیاری الندن کیتدی، اختیاری النده دکل.

بی‌اختیار = سوق طبیعته مغلوب اوله‌رق ، کندندن اولمیه‌رق ، ناچار . § ضروری، سوق طبیعتله اولان § یاشلی، پیر .

بالاختیار = ایسته‌یه‌رک، کندیلکندن.

بلااختیار = ایسته‌میه‌رک، کندیلکندن اولمیه‌رق .

اختیارات = مختار اولان افعال .

اختیاری = رد وقبولی آرزویه تابع اولان ، مجبوری اولمیان .

اختیاریات = اختیارلر، صرف آرزو ایله یاپیلان شیلر .

إخْدار [ع، مص] برعضوك حسنی ابطال ایتمه ، اویوشدیرمه .

إخْراب [ع،م] خراب ایتمك ، ایدلمك.

إخْراج [ع، مص] طیشاری چیقارمق ، چیقارتق . § فضله محصولات ارضیه وصناعیه‌یی ممالك اجنبیه‌یه کوندرمك § (هندسه) { اقامه } تعبیریله مترادفدر: عمود اخراج ایتمك ؛ عمود اقامه ایلمك .

اخراج میت = اولوبی قبرندن چیقارمق.

استقامت اوزره اخراج = (هندسه) { تمدید } ایله مترادفدر .

اخراجات = جم : (اخراج) : ادخالات واخراجات .

إخْصاء [ع،مص] یالکز برفن، برعلم، بر صنعت ایله اوغراشوب آنده مهارت پیدا ایتمه § خصیه‌لرك اخراجی، خادم ایتمه ، ایکدیش ایتمه .

اخصائیون = ☛ (اختصاصیون) .

إخْطاء [ع، مص] یاکلمق ، یاکلدلمق ، خطایه دوشیرمك ، دوشیرلمك .

إخْطار [ع، مص] خاطره کتیرمك، تذکیر § برآدمك بیلمدیکی ویاغفلتله کوره‌مدیکی برشیئی کوستروب نظر دقتنی جلب ایتمه § تنبیه . (اخطار ایله تنبیه بیننده فرق واردر : اخطار مادوندن مافوقه‌ده اوله‌بیلور . تنبیه ایسه مطلقا مافوقدن مادونه اولور) .

اخطارات = اخطارلر، خاطره کتیرمه‌لر: اخطارات خیرخواهانه .

إخْفاء [ع، مص] کیزلمك ، صاقلامق ، صاقلانلمق § تجوید قاعده‌سنجه (تنوین) ویا(نون) ساکنه‌دن صوکره اون بش حرف معلومدن بری بولنمق .

إخْلاء [ع،مص] بوش،خالی براقمق. (تخلیه دها زیاده مستعملدر) .

اخلاءسبیل = یولنی آچیق براقمق . § محبوسی صالیویرمك .

إخْلاص [ع، مص] خالص، پاك ، غل وغشدن عاری اولمق § صفوت قلب، دوغریلق ، ریاسزلق . § دوستلق ، صمیمیت .

سورهٔ اخلاص = یوزاون ایکنجی سورهٔ فرقانیه ، « قل هو الله احد » سورهٔ شریفه‌سی .

اخلاص پرور = اخلاص ایدن، خلوص صاحبی ، تمیز یورکلی .

اخلاص پرورانه = اخلاصپروره لایق صورتده .

اخلاص پروری = اخلاصپرورلك .

اخلاصمند = اخلاصلی، اخلاص صاحبی.

اخلاصمندانه = اخلاصمند اولانه یاراشه‌جق صورتده .

اخلاصمندی = اخلاصمندلك .

إخْلال [ع،مص] خلل کتیرمه ، بوزمه ، سقطلمه § افساد : هواسی اخلال ، اخلال حضور .

إخْلامُور [ع، -] (نباتات) کراسته‌سی کوزل جلا قبول ایلدیکندن مرانغوزلقده استعمال اولنان وچیچکی طبده مضاد تشنج ومعرق خفیف کبی قوللانیلان معروف آغاج . شجر زیزفون ، راسن آغاجی .

(اخلامور)

اخلامور چیچکی = (نباتات) اخلامور آغاجنك چیچکی ـ که : بلغم سوکدیرمك ، ترلمك ایچون قینادیلوب ایچیلور .

اخلامورلق = (نباتات) مشجر زیزفون، اخلامور آغاجلرینك کثرتله بولندیغی محل.

إخْوان - إخْوه [ع، س] جم : (اخ) برادرلر § دوستلر { احبا واحبابدن اقوادر } § برمسلك ومذهبه منتسب اولان ذوات .

إدارَه [ع، مص] دوندرمه ، دوندیرلمه ، دوندرمك § قوللانش § حسن تسویه ، بجریش § یتمه ، کفایت : بوپاره اداره ایتمز § ضبط وربط ، حسن تنسیق § مدار تعیش § امور رسمیه وتجاریه‌یه مخصوص بنا، هیئت § اوامر صادرهٔ حکومتك اجراسی وظیفه‌سیله ومنافع عمومیه‌یه متعلق خدمات ایله مکلف قوت § حسن تصرف ، اقتصاد .

اداره‌بزی = ایکی یاموق بروجك تللی کوملکلك برنوع قماش .

اداره‌خانه = امور تجاریه وصرافیه‌نك تمشیت مصالحنه مخصوص بنا .

اداره‌سز = مسرف || بجریکسز .

اداره‌سزلك = اسراف || عدم تصرف || عدم اقتدار ، عدم درایت || سوء تدبیر .

اداره‌لی = اداره وتصرفه رعایت ایدن || اداره وتصرفه الویریشلی .

اداره قندیلی = یتاق اوطه‌لرینی تنویره ویاالده کزدیرمکه مخصوص کوچك، ضیاسی آز لامبه .

إدالَه [ع، مص] متداول ایتمك ، تداوله چیقارمق : ادالهٔ قوائم نقدیه .

إدامَه [ع، مص] واملی ایتمك ، دائمی قیلمق . (ابقاء ایله بینلرنده فرق واردر) .

إدانَه [ع، مص] بورج، اودونج ویرمه ، ویرمك .

ادانه ایتمك = اودونج ویرمك .

ادانه ایدلمك = اودونج ویرلمك .

ادانه صندوقی = بعض دوائرده مأمورینه معاشلرندن متقسطاً بر مقداری توقیف اولنه‌رق اودنجك اوزره آقچه اقراض ایتمکه مخصوص صندوق .

ادانةً = ادانه‌صورتیله، اودونج اوله‌رق.

إدْبار [ع، س] طالعك مساعده‌سزلکی ، بختسزلق .

إدْخار [ع،مص] تحقیر ، اذلال .

إدّخار [ع،مص] بریکدیرمك، بریکدیرلمك، طوپلایوب صاقلامق ، صاقلانلمق § وقت غلاده یوکسك فیئاتله صاتمق اوزره ذخیره طوپلایوب صاقلامه.

إدْخال [ع، مص] (اخراج) مقابلی . کیردیرمه، داخل ایتمه § برلفظك اولنه حرف کتیرمه .

ادخالات = جـ : (ادخال). (اخراجات) مقابلی § بر مملكتـه خارجدن كتيريلان اموال : ادخالات واخراجات .

إدْخَانْ - إدِّخَانْ توتمك، توتمه: ادخان ارض .

إدْرَاءْ [ع،مص] بيلديرمك .

إدْرَاجْ [ع ، مص] ايچريسنه وضع ايتمك، (درج) ايتمك ، درج ايدلمك . { اساساً عربيده (ادراج) درج معناسنی افاده ايتمز } .

إدْرَارْ [ع، س] بول ، سيديك .

إدْرَاكْ [ع ، مص] اكلامق، اكلاشلمق § يتشمك، ايريشمك § وقتی كلوب كالنی بولمق § اكلايش ، وارش . § انسانك حائز اولديغی قوای ثلثهٔ معنويه‌دن برنجيسی : قوهٔ ادراك .

ادراكات = جـ : (ادراك) .

ادراك ايتمك = اكلامق || يتشمك || كالنی بولمق .

ادراك ايدلمك = اكلاشلمق || يتشلمك .

إدِّعَاءْ [ع ، مص] حقلی حقسز بر حكمده آياق ديره‌مك § عناد § حضور محكمه‌ده بر حقك ثبوتی دعواسنده بولنمه § ظن ، تصور .

ادعا ايتمك = آياق ديره‌مك || عناد ايتمك

ادعا ايدلمك = آياق ديره‌دلمك || عناد ايدلمك .

ادعائی = ادعايه منسوب ، دليلسز، حكم عندی ايله .

ادعائيات = ادعائی شيلر، دليلسز دعوالر .

ادعاجی = ادعاسی چوق اولان || مصر، عنادجی .

ادعالی = اقتدار وليافت دعواسنده بولنان ، كنديسنه چوق كوه‌نن .

ادعانامه = (حقوق) مدعیٔ عمومی طرفندن محكمه‌يه ويريلن طلبنامه .

إدْغَامْ [ع مص] كلمات عربيه‌ده متجانس ويا متقارب اولان ايكی حرفدن ايكنجيسنك برنجيسنه درجی . { برنجيسنه (مدغم) ، ايكنجيسنه (مدغم فيه) تعبير اولنور } .

إدْلَالْ [ع،مص] نازلانمق، شوخلق § ناز ايتمه‌ده ايلری وارمه .

إدْمَاءْ [ع،مص] قان آلمه ، قصد .

إدْمَاجْ [ع ، مص] درج ، ادخال .

إدْمَانْ [ع ، مص] مداومت § مداومتله ملكه حاصل ايتمك § بوصورتله ملكه حاصل ايتمكه چاليشمه . § برشيئك علی الدوام تكراری .

ادمان بدن = جمناستيق .

إدِّهَانْ [ع ، مص] كوزل قوقولی ياغ سوروندك، سورونمه .

إذَابَه [ع ، مص] اريتمك ، اريدلمك . اريدوب آقيتمق § اريديرجه‌سنه اضطراب ويرمك، ويرلك .

اذابه ايتمك = اريتمك § اضطراب ويرمك .

اذابه ايدلمك = اريمك، مضطرب اولمق .

إذَاعَه [ع ، مص] افشا ايتمك ، فاش ايتمك : اذاعهٔ اسرار .

إذَاقَه [ع،مص] طاتديرمق ، طاتديرلمق . طات ولذت وذوق حس ايتديرمك : اذاقهٔ كوثر .

اذاقه ايتمك = طاتديرمق .

اذاقه ايتدرلك = طاتديرلمق .

إذْعَانْ [ع،س] اطاعت ، انقياد § تسليم اولمق § اكلايش § عقـل، ادراك، فراست § تربيه، ادب .

بی اذعان = اذعانسز .

إذْكَارْ [ع ، مص] آكديرمق ، خاطره كتيرمك، كتيرلك .

إذْلَالْ [ع،مص] تحقير وتذليل ايتمك .

إذْنْ [ع،س] اجازت، رخصت ، دستور . § كنهكار اولمق ، كناه ايشلمك . § خدمتدن چيقارمق ، قوغمق . § علم فقهجه حجزی فك ايتمك وحق منعی اسقاط ايلمك .

اذن آلمق = رخصت آلمق .

اذنسز = رخصتسز § درسه چاليشمديغندن وياخود اوصلو طورمديغندن دولايی ايام آمطيليه‌ده مكتبده آليقونيلان شاكرد .

اذن سفينه = بركميك سيروسفر ايتمسی ايچون ويريلن رخصتنامه ، مساعده‌نامه .

اذنلی = رخصتلی .

اذننامه = عقدنكاح ايچون طرف شرعدن اعطا اولنان كاغد {(رخصتنامه)، (اجازتنامه) كلمه‌لری بومقامده استعمال اولنماز.}

اذن ويرمك = رخصت ويرمك . § قوغمق ، معيتندن ويا برخدمتدن چيقارمق : اوشاغنه اذن ويردی .

باذن الله = اللهك اذن وكرميله .

باذن شرعی = شريعتك امر ومساعده‌سيله .

بلا اذن = رخصتسز اولدرق .

إذْهَابْ [ع،مص] كيدرمك ، كيدرلمك ، ازاله § آلتون قاپلامق، قاپلادلمق، يالديزلامق . { بوصوك معنايی افاده ايچون اكثريا (تذهيب) قوللانيلور}.

إرَائَه [ع،مص] كوسترمه، كوسترمك § تعيين ايتمك .

ارائه ايتمك = كوسترمك || تعيين ايتمك .

ارائه ايدلمك / ارائه اولنمق } كوسترلمك || تعيين اولنمق.

ارائهٔ طريق = يول، اصول كوسترمك.

ارائهٔ مسلك = مسلك كوسترمك .

إرَاحَه [ع، مص] راحتلنديرمك . راحت ايتديرمه ، يورغونلق آلديرمه .

إرَادَتْ [ع،س] اختيار، رضا ، آرزو، § ديله‌مك ، ايسته‌مك .

إرَادَه [ع، س] ديله‌مه ، ايسته‌مه ، مرام ايتمه § امر § ذات اقدس حضرت پادشاهينك امری، حكمی، فرمانی .

ارادات = جـ (اراده) .

ارادهٔ الٓهيه = جناب حقك امروتقديری .

ارادهٔ جزئيه = انسانك اراده‌سی .

ارادهٔ ذاتيه = برآدمك كندی آرزوسی ، ايستكی .

ارادهٔ سنيه = پادشاهمز افندمز حضرتلرينك امروفرمان همايونلری .

ارادهٔ عليه = صدر اعظم حضرتلرينك امری .

ارادهٔ كليه = الله تعالی حضرتلرينك اراده‌سی .

اراده الدن كيتمك = صبر قالمامق ، اختيار قالمامق .

ارادی = اراده‌يه منسوب ، اختياری : حركت اراديه ، حركت غير اراديه .

اراديات = ارادی اوله‌رق .

إرَاقَه [ع،مص] دوكمك ، آقيتمق : اراقهٔ اشك تحسر .

إرْبَاءْ [ع،مص] نماالنديرمق ، نماالنديروب آرتيرمق .

إرْبَاحْ [ع،مص] فائضلی پاره ويرمك § قزانج حاصل ايتديرمك .

اِرْتِباط [ع، مص] باغلانش، مناسبت، تعلق § عبارەلرك بربرینی طوتمسی .

اِرْتِتاج [ع، مص] سوز سویلر ایکن دیلی طوتلمق .

اِرْتِجاء [ع، مص] اومه، امید ایدیش .

اِرْتِجاج [ع، مص] چالقانمق، طاشوب قبارمق : ارتجاج دریا .

ارتجاج اجرام = (قوزموغرافیا) کواکبك ضیاسنك دترەمسی .

اِرْتِجال [ع، مص] سوزی دوشونمەدن حاضرجوابلق یولنده سویلیش، بالبداهه سویلیش .

ارتجالاً = ارتجال صورتیله : ارتجالاً بربیت سویلدی .

ارتجالیات = ارتجال طریقیله سویلنن سوزلر : نابغەنك اکثر اشعاری ارتجالیاتدندر .

اِرْتِحاض [ع، مص] رسوا اولق .

اِرْتِحال [ع، مص] کوچمك، تبدیل مکان ایتمك § دنیادن آخرته انتقال ایلمك، وفات ایتمك .

ارتحال ایتمك = وفات ایتمك .

ارتحال دار بقا / **ارتحال دار نعیم** = آشیانهٔ جهاندن کاشانهٔ جنانه انتقال ایلمك .

اِرْتِخاص [ع، مص] اوجوز عدایتمك، ایدلمك .

اِرْتِداء [ع، مص] رادیه، چارشف کبی برشیئه بورونمك : ارتداء نسوان .

اِرْتِداد [ع، مص] معاذالله دین اسلامدن دونمك .

اِرْتِداع [ع، مص] ممنوع اولان شیدن کیری طورمق، چکنمك .

اِرْتِداف [ع، مص] آردینه دوشمك، آردی صره کیتمك .

اِرْتِزاق [ع، مص] رزق آلمق، رزقلانمق .

اِرْتِساس [ع، مص] شایع، فاش اولق .

اِرْتِسام [ع، مص] رسمی چیقمق، نقش اولمق § بعض قواعد هندسیه اعانەسیله برمادەنك برمستوی اوزرنده ارائەسی .

ارتسام مستویسی = (هندسهٔ رسمیه) برمادەنك بعض قواعد هندسیه اعانەسیله اوزرنده ارائه اولندیغی مستوی .

ارتسام مستویلری = (هندسهٔ رسمیه) اشکالك بعد مجردده موضعنی تعیین ایچون فرض واعتبار ایدیلن وبربرینه عمود اولان ایکی سطح مستوی . ب ، ح .

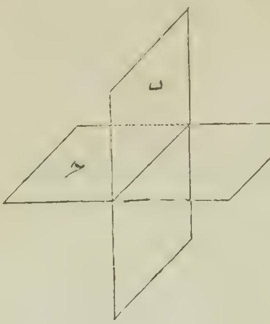

(ارتسام مستویلری)

ارتسامات = جـ (ارتسام) نقشلر، رسملر || (هندسه) برشکل هندسینك ارتسام مستویلری اوزرندەکی مرتسملری .

اِرْتِشاء [ع، مص] رشوت المق .

اِرْتِشاع [ع، مص] صیزمق، ترلەمك .

اِرْتِشاف [ع، مص] امەرك آزار آزار ایچمك § (طب) اجواف بدنەویا انسجه آرەسنه کیروب طوپلنان مایعات مرضیەنك امتصاص طریقیله چیقمسی، بدندن طرح واخراجی .

اِرْتِضاء [ع، مص] تقدیروانتخاب § راضی اولق، موافقت .

اِرْتِضاع [ع، مص] سود اممك .

اِرْتِعاب [ع، مص] قورقمق .

اِرْتِعاد - اِرْتِعاش ترتەمك، رعشەیه طوتلمق .

اِرْتِغاب [ع، مص] بکلتمك، کوزتمك .

اِرْتِفاع [ع، مص] یوکسلمك § یوکسکلك § اورتەدن قالقمق § ترقی، مرتبهٔ عالیەیه وصول .

ارتفاعاً = ارتفاع جهتیله؛ یوکسکلکجه .

ارتفاع آلتی = (قوزموغرافیا) بسیطه || شمسك ارتفاعی، مساحەیه مخصوص آلت - که : بوکا (ربع تختەسی) دخی دیرلر .

(ارتفاع آلتی)

١— بسیطه مینەسی یاخود درجەسی .
٢— بسیطه میلی یاخود ابرەسی .

ارتفاع آلمق = شمسك ویا اجرام سماویەدن برینك ارتفاعنی اولچمك وبو واسطه ایله وقتی تعیین ایتمك .

ارتفاع بحری = (قوزموغرافیا) سطح ارض اوزرنده کائن برنقطەنك سطح بحره نظراً ارتفاعی - که : (باروەمترو) واسطەسیله تعیین ایدیلور .

ارتفاع زاویەسی = (قوزموغرافیا) برجرم سماوی مرکزیله راصدك کوزی آرەسندەکی خطك راصدك کوزیله افقی وصل ایدن دیکر خط ایله تشکیل ایلدیکی زاویه || طوپك محوریله خط افقی آرەسندەکی زاویه .

ارتفاع قطب = (قوزموغرافیا) محور عالمك افق محلی ایله احداث ایلدیکی زاویهٔ میل - که : عرض بلدەیه مساویدر .

اِرْتِفاق [ع، مص] (طب) ایکی کمیکك غیر متحرك اولمق اوزره مفصللنمەسی .

اِرْتِقاء [ع، مص] یوقاری چیقمق، یوکسلمك § مراتب عالیەیه نائلیت .

اِرْتِکاب [ع، مص] مذموم وممنوع اولان ایشی ایشلمك .

اِرْتِکاز [ع، مص] صاپلانوب یرنده دورمق § برشیئی یره قویوب یاپیشمق، دایانمق § (نباتات) اعضای اصلیهٔ ازهارك وضعیت نسبیەلری .

ارتکاز تحت المبیض = (نباتات) عضو تأنیثله مبیضی یوقارودە بولنان نبات .

ارتکاز حول المبیض = (نباتات) عضوتذکیری عضو تأنیثك اطراف سفلیەسنه ارتکاز ایتمش نباتات .

ارتکاز فوق المبیض = (نباتات) عضو تذکیری یوقارودە بولنان نبات .

اِرْتِهان [ع، مص] رهین اولەرق آلمه، آلمق، آلنمق .

اِرْتِیاب [ع، مص] شبهەلنمه، شبهەلنمك .

بی ارتیاب = شبهەسز .

ارث [ع،س] اولمش بركيمسه‌نك اولاد واقرباسندن صاغ قالانلره بلابدل انتقال ايدن املاك واشياسى . § ميراث ، وارثك شرعاً آلديغى تركه .

ارثاً == ميراث اوله‌رق § آنادن ، بابادن ، اقربادن انتقال ايتمك صورتيله .

ارثى == ارثه ، ميراثه منسوب ، آنادن بابادن ، اقربادن قالمه .

امراض ارثيه == ابويندن منتقل خسته‌لق .

ارجاع [ع،مص] اسكى حالنه چويرمك ، چويرلمك § گيرى دوندرمه ، اعاده § (رياضيه) بركميتى تابع بولنديغى ديگر بر ويا برقاچ مقداره مخصص قيمتلره كوره كميت آخره تحويل ايتمك .

افقه ارجاع == (رياضيه) برمستوى اوزرنده مرسوم زاويه ضلعلرينك مرتسم افقيلرى آره‌سنده تشكل ايدن زاويهٔ افقيه‌يى تعيين ايلمك .

واحده ارجاع == برمسئلهٔ حسابيه‌يى حل ايچون واحده اصابت ايدن مقدارى بولمق ديمكدر . مثلا : $\frac{٢}{٣}$ ى (٦) يه مساوى اولان عدد هانكيسيدر ؟ دنيلسه برشيئك ثلثانى يعنى $\frac{٢}{٣}$ ى (٦) اولورسه ثلثى يعنى $\frac{١}{٣}$ ى (٣) ايدر . اوعددك كنديسى ايسه بونك (٣) مثلى اولان (٩) ايدر ديه مسئله‌يى حل ايتمك واحده ارجاع ايلمك ديمكدر .

ارجاع عنان == آتك ديزگينى چويرمه ، ديگر جهته دوغرى حركت .

ارجاع كلام == سوزك صدده گتيرلمسى [ارجاع ايله اعاده بيننده فرق واردر .]

ارحم يارب [ع،س] امراض بطنيه‌دن باغرصاق طولاشمسى ، طيقانمسى : تعاقف امعاء .

ارخاء [ع، مص] گوشتمك ، گوشه‌لمك § مساعده‌لى طوتمق .

ارخاء عمامه == انديشه‌سز اولمق .

ارخاء عنان == ديزگينلرى صالويرمك ، ايشنه دوام ايتمك .

ارخاء لسان == ديلنه گانى سويلمك .

ارخاص [ع، مص] اوجوزلاتمه ، تنزيل فيئات .

ارداف [ع،مص] اردى صيره يورويتمه ، يورويتمك ، يورودلمه .

اردافاً == ارداف صورتيله .

ارساء [ع،مص] (گمى) دميرآتمق : ارسأ لنگر § صاغلاملشديرمه ، تقويه وتحكيم ايتمه .

ارسال [ع،مص] گوندرمك ، گوندرلمك . يوللامق ، يوللامه .

ارسالات == ج (ارسال) ، گونديريشلر ، گوندريلن شيلر .

ارسال ايتمك == گوندرمك .

ارسال ايدلمك == گوندرلمك .

ارسال لحيه == صقال صاليويرمك .

ارسال مثل == (ادبيات) برفقرهٔ معلومه‌نك ويا ضروب امثالدن برينك ايراديله بر فكرى تنور وتشخيذ ايتمك :

« كرپكلرى اوزوندر يارك خياله صيغماز »
« مشهور برمثلدر مزراق چواله صيغماز »

استاريه [ج، س] (حقوق) {Estaries} سفينه‌نك تخليه وتحميل مدتى ديمكدر .

ارصاد [ع، س] (ادبيات) صنايع بديعيه‌دن برى دركه : مسجع ومقفى اولان كلامده سوزك نهايتى نه‌دن عبارت بولنديغى لفظاً ومعناً بيلديرمكدن عبارتدر :

« عالم ايتدى ترك غم بنده غم عالم هنوز »

ارضاء [ع، مص] راضى ايتمك ، ايدلمك . (ترضيه‌دن فرقليدر) .

ارضاع [ع، مص] امزرمك ، امزيرلمك : ارضاع اطفال .

ارضاع اشتراكى == چوجغى عين زمانده هم آنا سوتى ، هم حيوانات سوتلريله بسيلمك .

ارضاع ايتمك == امزيرمك .

ارضاع ايدلمك == امزيرلمك .

ارضاع صناعى == چوجغى امزيك واسطه‌سيله بسيلمك .

ارضاع غيرمادرى == چوجغى حيوانات سوتلريله بسيلمك .

ارضاع مادرى == چوجغى آنا سوديله بسيلمه .

ارغات [ع،س] (ايرغات) يابى زنجيرى § گمى دميرينى ويا سائر اشياى ثقيله‌يى قالديرمق ايچون مستعمل ودمير ويا آغاجدن معمول اسطوانى برآلت كه : ارغادمانيوه‌لرى واسطه‌سيله برميل اطرافنده دور ايدر .

ارغاد [ع،س] عمله ، ايشچى رنجبر .

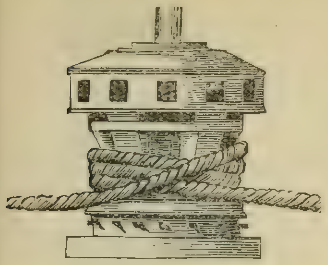

(ارغات == ايرغاد)

ارغالامق [ع،مص] يرندن اويناتمق صاللامق .

ارغاتمق == قيملداتمق ، صاللاتمق .

ارغالانمق == تحريك ايدلمك ، صاللانمق .

ارغاندى == (اسم مصدر) صاللانمه ، حركت .

ارغام [ع، مص] يره سورتمك ، سورتلمك .

ارفاه [ع، مص] رفاه وراحت ويرمك ، ويرلمك .

ارقاص [ع، مص] رقص ايتديرمك ، ايتديرلمك .

اركاب [ع، مص] بينديرمك ، بينديرلمك .

اركاباً == اركاب صورتيله ، بينديره‌رك .

ارم [ع،س] (شداد) ك گويا جنته تقليداً ياپديرديغى مشهور باغ : باغ ارم .

ارم ذات العماد == شدادك باغندن كنايه‌در .

ارواء [ع، مص] صويه قانديرمه ، صولامه ، سيراب ايتمه .

اروا ايتمك == صولامق .

اروا ايدلمك == صولاتمق .

ارهاب [ع،مص] قورقوتمق ، قورقودلمق (ترهيب دهازياده مستعملدر) .

ارهاص [ع،مص] برپيغمبرك بعثتندن اول بعث اولنه‌جغنه اشارت اولمق اوزره ظهور ايدن خارق العاده احوال .

ارهاصات == ج : (ارهاص) .

ارهان [ع،مص] رهن قومق ، قونلمق .

ازار [ع، س] بلدن آشاغى‌يه مخصوص اورتو ، پشتمال ، فوطه .

ازاله [ع، مص] كيدرمك، كيدرلمك § يوق ايتمك، ايدلمك § برطرف ايدلمك .

ازالهٔ بكر = شق غشاى بكارت .
[دوغريسى ازالهٔ بكارتدر] .

ازالهٔ تعفن = مضاد تعفن اولان اجزا واسطه‌سيله عفنى موادى يعنى ميقروبلرى اتلاف ايتمك، يوق ايتمك .

ازبار [ع، س] يازمه، يازمه صورتيله بيلديرمه، اشعار، تحرير {عربجه‌ده ازبارك بويله بر معناسى اولميوب انجق (تزبير) استنساخ معناسنه كلير.}

ازبانديت [ج، ص] (Sbandite) حيدود، شقى § جسيم الجثه، قورقونج آدم .

ازدحام [ع، مص] غلبه‌لك، دز صيقشمه، § كثرت .

ازدواج [ع، مص] بربرينه اش اولمه، برارك ايله برقادينك نكاحله بربرينه قوجه‌ه، قارى اولمسى، تأهل، اولنمه. [بعضاً حيوانات ونباتات حقنده دخى قوللانيلور: ازدواج طيور، ازدواج ازهار]

ازدياد [ع، مص] آرتمق، چوغالمق، تزايد :
ازدياد عمر و اجلال حضرت خلافتپناهى ادعيهٔ مفروضه‌سى ورد زبان مملوكيتمزدر.

ازعاج [ع، مص] تعجيز ايتمه‌مك، راحتسز ايتمك، باش آغريتمق .

ازعاجات = جمع [ازعاج] .

ازفاف [ع، مص] كلين كوندرمك .

ازكام [ع، مص] زكام علتنه اوغراتمق، اوغرادلمق .

ازلاق - ازلال [ع، مص] آياق قايدرمق، سورچديرمك، سورچديرلمك .

ازماريد [ت، س] يشيل رنكده بر نوع معروف كوچك بالق .

ازمهرار [ع، مص] (اجرام سماويه حقنده) پارلدامق § صورت اكشيمك .

اسائت [ع، مص] كوتولكده بولنمق، كوتى ايش ايشلمك § بى ادبانه معامله { احسان مقابلى . }

اساله [ع، مص] آقيتمه، سيلان ايتديرمه : اسالهٔ دموع .

اسبال [ع، مص] يوللانديرمه، كوندرمه كوندرلمه .

اسبال ايتمك = يوللامق، كوندرمك .

اسبال ايدلمك = كوندرلمك .

اسپارنچه [ج، س] خلاطك اوزرينه صارلمش ايپ وكنديري .

اسپازموز [ج، س] اورپرمك § اعضاء وعضلاتك غير اختيارى اهتزازى، اختلاج .

اسپرماچت [ج، س] {Spermaceti} تصفيه ايدلمش بالينه بالغى ياغندن معمول معروف موم .

اسپناق [ت، س] معروف سبزه .

اسپنچيار [ج، س] اجزاجى، اطبانك رچته‌لرده كوستردكى تركيبات دوائيه‌يى تخليط واحضار ايدن فن . [اسپنچيارى] ده دينور .

اسپنچيارى = اجزاجيلق، فن حيدلانى .

اسپتاليا [ج، س] ملل غير مسلمه طرفندن ياپيلان غربا خسته‌خانه‌سى .

اسپر [ع، س] { ☞ حيوان } اوشاق، سايس § عربجه‌ده يانده بولنان آت اوشاغى .

اسپرتو [ج، س] كئولى حاوى مايع، روح، مسكراتك اساسى تشكيل ايدن روح .

اسپينوز [ت، س] سرچه بيوكلكنده، وفقط كوكسنك وصرتنك تويلرى آچيق كستانه رنكنده قنادلرى صارى وبياض ايله قاريشيق سياه تويلى برقوش .

(اسپينوز)

استاتستيق [ج، س] احصاء، احصائيات § برشيئك احوال وكيفياتنى اجمالاً تعداد وتعيين ايتمك فنى § بويولده طوتولان دفتر، جدول .

استاسيون [ج، س] { Station } موقف، دميريول موقفى، اكلنه‌جك يرى . { بوكلمه‌يى استعماله لسانمزك قطعياً احتياجى يوقدر. }

استاقوس [ج، س] ينكيج نوعندن استاطه‌لى برنوع دكز حيوانى .

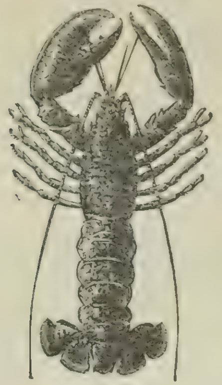
(استاقوس)

استامپه [ج، س] مركبله برشيئك اوزرينه باصيلان نقشا .

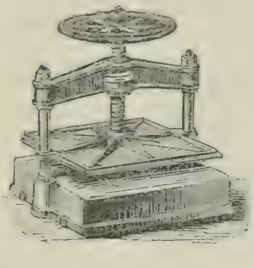
(استامپه ماكنه‌سى)

استاوروس [ج، س] خاچ، صليب، چليپا .

استاوروس چيقارمق = الني متعاقباً صاغ ممه وصول ممه وكوبكك اوستنه وبرده آلننه كوتوره‌رك خاچ اشارتى ياپمق .

استاوريت [ج، س] برنوع بالق .

(استاوريت)

استباحه [ع، مص] مباح عد ايتمك، ايدلمك .

استبداع [ع، مص] بديع، نادر عد ايتمه، ايدلمه .

استبدال [ع، س] دكيشديرمه، دكيشديرلمه . برشى ويروب برينه ديكر برشى ايستمه

§ نفرات عسكريه‌نك موظفلق مدتنی اكمال ایله صنف احتیاطه نقل اولنمسی: استبدال تذكره‌سی § برملكی وقف ایله مبادله ایتمك.

اِسْتِبْدَاءْ [ع ، مص] ادراردن صوكره آلت تبولك تطهیری § نكاحله آلنان برثیبه‌نك حامل اولمدیغنه مطمئن اولمق ایچون برحیض كورنجه‌یه قدر آكا تقربدن مجانبت ایتمك.

اِسْتَبْرَقْ [ع ، س] صیرمه ایشلمه‌لی بر نوع قبا قماش.

اِسْتِبْشَارْ [ع ، مص] مژده آلمق، آلمه برخبر آلوب سوینمه، برخبری مژده كبی تلقی ایتمه § سوینمك، فرحناك اولمق.

استبشار ایتمك = مژده آلمق.

استبشار اولنمق = مژده آلنمق.

اِسْتِبْطَانْ [ع، مص] ایشك ایچ یوزینه واقف اولمق.

اِسْتِبْعَادْ [ت، ص] بعیدعد ایتمك، احتمال ویرمه‌مك [معنویاتده مستعملدر]

استبعاد ایتمك = احتمال ویرمه‌مك.

استبعاد ایدلمك = احتمال ویرلمه‌مك.

اِسْتِبْقَاءْ [ع، مص] برشیئك دوام وبقاسنی ایسته‌مك ، ایسته‌نلمك.

اِسْتِتَابَه [ع ، مص] توبه طلب ایتمك.

اِسْتِتَارَه [ع ، مص] صاقلانمه ، اورتو آلتنه كیروب كیزلنمه [تستر ایله بینلرنده فرق واردر تستر نسوان حقنده مستعمل اولوب؛ استتار ایسه مادی ومعنوی شیلر حقنده مستعملدر.]

اِسْتِثْقَالْ [ع ، مص] آغر كورمك ، حضوردن خوشلانمامق . § قوغارجه‌سنه معامله ایتمك، یوز ویرمه‌مك.

اِسْتِثْنَاءْ [ع ، مص] آیرمه ، قاعده‌دن طیشاری براقمه § شاذ .

استثناآت = جـ : استثنا .

استثنائی = استثنایه منسوب .

اِسْتِجَابَتْ - اِسْتِجَابَه [ع ، مص] قبول اولنمه § دعانك نزد الهیده قبول اولنمسی [اجابت دعا مستعملدر.]

اِسْتِجَادَه [ع، مص] كرم واحسان طلب ایتمك.

اِسْتِجَارَه [ع، مص] امان وصحابت طلب ایتمك.

اِسْتِجَازَه [ع، مص] اذن واجازت طلب ایتمك.

اِسْتِجْلَابْ [ع ، مص] چكمه، چكلمه، جلب وجذب ایتمه { جلب ایله فرقایدر. جلب مادیاتده؛ استجلاب ایسه معنویانده خصوصیله دعاده قوللانیلور. } طرف مستجمع المجد والشرف حضرت خلافتپناهی‌یه استجلاب دعوات خیریه‌یه موفق اولدی.

اِسْتِجْوَابْ [ع، مص] صوروب جواب آلمه ، جواب آلمق مقصدیله سویلتمك § افاده‌سنی آلمق، استنطاق.

استجوابنامه = شاهد ومخبر كبی شخاصك مستنطق طرفندن آلنان افاده‌لرینی حاوی ورقه.

اِسْتِجْهَالْ [ع، مص] جاهل عد ایتمك. { (تجهیل) ك معناسی نشقه‌در. }

اِسْتِحَالَه [ع ، مص] مواد عضویه‌نك شكللرینی محافظه ایتمك صورتیله ومرور زمانله طاش حالنه كچمسی ، تحجر.

اِسْتِحَالَه [ع ، مص] ممكن اولمایش ، امكانسزلق § بر حالدن دیكر حاله دونمك . مثلا : ایپك بوجكنك قورد ایكن كلبكه تحولی براستحاله‌در § حشراتك یمورطه‌دن چیقوب حقیقی حشره اولنجه‌یه قدر اوغرادیغی تحول.

استحالهٔ ردیه = (طب) بدن انسانیده حاصل اولان بر یاره‌نك ویا برمرضك فنا حاله كچمسی ، فنالشمسی.

استحالهٔ شحمیه = (طب) حجیرات داخلنده شحم قطره‌لرینك تظاهریله موصوف برتحول نسجی.

استحالهٔ شحمیهٔ قلب = (طب) نسج عضلیٔ قلبك شحمی جذب ایدرك حال اشباعه كلمسی.

اِسْتِحْبَابْ [ع، مص] مستحب اولمق.

استحباباً = مستحب اوله‌رق.

اِسْتِحْسَانْ [ع، مص] بكنمك، بكانلمك، كوزل عد ایدلمك.

استحساناً = استحسان صورتیله ، بكنه‌رك.

اِسْتِحْصَالْ [ع، مص] حاصل ایتمك ، ایدلمك § الده ایتمك، ایدلمك.

اِسْتِحْضَارْ [ع ، مص] حاضرلامق ، حاضرایدلمك § درخاطر ایتمك، ایدلمك ، حافظه‌یه كتیرمك ، كتیریلمك § حضوره كتیرمه، جلب ایتمه.

استحضارات = جـ : استحضار.

اِسْتِحْفَاظْ [ع ، مص] حفظ ایتمك ، ایدلمك § بر شیئك حفظنی طلب ایتمك.

اِسْتِحْقَارْ [ع ، مص] نظر حقارتله باقمه حقیر كورمه ، خورلامه ، خورلانمه.

اِسْتِحْقَاقْ [ع ، ص] حق اولمق حالی لیاقت § حق قزانیلان شی.

من غیر استحقاق = حق ایتمدیكی حالده.

اِسْتِحْكَامْ [ع ، مص ، س] متانت ، قوت ، رصانت § برموقعی عدد جهتیله فائق اولان بر دشمنه قارشی مدت مدیده مدافعه ایده‌بیله‌جك صورتده تنظیم وتحكیم اصولی § بومقصدك حصولنی تأمین ایده‌جك وجه ایله اراضی اوزرنده طوپراق ، كاركیر و دمیردن یاپیلان انشاآت تحفظیه وتدافعیه، سپر.

استحكام بلوكی = (عسكری) استحكام طابورینك درت جزؤده برجزئی.

استحكام طابوری = (عسكری)

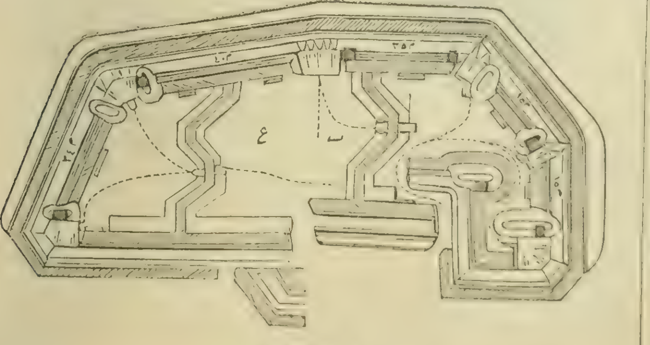

(استحكام)

استحکام انشاسنه، یوللری تسویه‌یه، کوپری طرحنه کذرکاهده‌کی مواقعی ازاله وتخریبه مأمور بر صنف عسکر .

استحکامات == (عسکری) (سپر) معناسنه اولان استحکامك جمعی .

استحکامات جسیمه == (عسکری) قسماً طاشدن ، قسماً طوپراقدن و آتیاً زهرلرله تجهیز ا.لنه‌بیله‌جك صورتده انشا ایدیلان وآلات جسیمهٔ ناریه ایله دونادیلان بیوك سپرلر .

استحکامات خفیفه == (عسکری) وقت سفرده آز بر زمان ظرفنده طوپراقدن یاپیلان اوفاق ابعادده‌کی سپرلر .

استحکامات داخله == (عسکری) بر استحکامك ایچ طرفنده حسب‌اللزوم یاپیلان مستقل اسباب تحفظیه ، داخلی سپرلر .

استحکامات دائمه == (عسکری) ☜ [استحکامات جسیمه] .

استحکامات عتیقه == (عسکری) بر استحکامك خارجنده آیریجه یاپیلان انشاآت تحفظیه وتدافعیه .

استحکامات متصله == (عسکری) بربرینه مربوط ومتصل اولان سپرلر درکه: اکثریا شهرلرك اطرافنه دائراً مادار یاپیلیر.

استحکامات منفرده ویا منفصله == (عسکری) ساحهٔ حربك اوته‌سنده بریسنده یاپیلان سپرلر .

استحکامات متوسطه == (عسکری) استحکامات متصله ایله استحکامات منفرده آره‌سنده یاپیلان سپرلر .

استحکامات موقته == (عسکری) اولجه یاپیلان بیوك وکارکیر اقسامی حاوی سپرلر.

اِستِحلاب [ع ، مص] سویه حالنه صوقمق ، صوقمه § (طب) باغرصاقلرده هضم ایچون سویه حالنه کچمسی § سود صاغمق ، صاغلمق .

استحلاب رئوی == (طب) جلدلرنده مسامات اولمیان [کاب کبی] حیواناتك اغزلرینی آچه‌رق ودیللرینی چیقاره‌راق صولومسی، تنفس جلدی وظائفی بوصورتله ایفا ایتمسی .

اِستِحلال [ع ، مص] حلال ایدلمسنی ایستمه‌ك ، حلاللاشمق، حلال عد ایتمك .

اِستِحمال [ع ، مص] یوكلتمك ، یوكلمك § حراله ایتمك ، ایدلمك .

اِستِحمام [ع ، مص] صیجاق صو ایله یقانمق § حمامده یقانمق § علی‌الاطلاق یقانمق.

استحمام ایتمك == یقانمق .

استحمام ایدلمك == یقانلمق .

اِستِحیاء [ع ، مص] اوتانمه، اوتانمق.

استحیا ایتمك == اوتانمق . [حیادن اقوادر] .

اِستِخاره [ع ، مص] ایدیله‌جك بر تشبثك خیرلی چیقوب چیقمیه‌جغنی تفأل ضمننده رؤیایه یاتمق § خیرلی اولمغی آرزو ایتمك.

اِستِخبار [ع، مص] خبرآلمق ، آلنمق، دویمق .

استخبارات == جـ : (استخبار) . استخبارات موثوقه .

اِستِخدام [ع، مص] قوللانمه، خدمته قبول ایتمه § صنایع بدیعه‌دن بری که : بر کلمه‌نك دلالت ایتدیکی ایکی معنانك ایکیسنی بردن اراده ایله هر برینی مناسب اولان جهته صرف ایتمکدن عبارتدر .

استخدام ایتمك == خدمتده قوللانمق.

استخدام ایدلمك == خدمتده قوللانلمق

اِستِخراج [ع ، مص] چیقارمه ، چیقارمق، چیقارلمه § مأل ومعنی چیقارمه آکلامق اقتداری .

استخراج ایتمك == چیقارمق ، معنی چیقارمق .

استخراج ایدلمك == چیقارلمق § معنی چیقارلمق .

استخراجات == جـ : (استخراج) .

اِستِخفاء [ع ، مص] صاقلانمه، صاقلانمق . کیزلنمه ، کیزلنمك . { اختفا دها مستعملدر . }

اِستِخفاف [ع،مص] خفیف ، بیانجی کورمك § هیچ برشیئی برینه قویمامق .

اِستِخلاص [ع ، مص] قورتارمه ، قورتارمق . قورتارلمه .

اِستِخلاف [ع،مص] قائم مقام ایدینمه.

اِستِخوان [فا، س] کمیك، عظم .

استخوان‌پاره == کمیك پارچه‌سی .

اِستِداد [ع،مص] طوغروله ، طوغرولمق، مستقیم اولمق § آلیشمق .

استداد ساعد == بیلك آلیشمق .

استداد ید == ال آلیشمق .

اِستِداره [ع،س] دکرمی اولمه، دکرمیلنمه.

استداری == دونه‌رك و دائره تشکیل ایده‌رك واقع اولان: حرکت استداریه.

اِستِدامه [ع ، مص] برشیئك دوامنی ایستمه‌ك § یوكسلمك ایچون دونه‌رك اوچمق .

اِستِدانه [ع،مص] بورج آلمق ، آلنمق، اودونج آلمق .

اِستِدبار [ع ، مص] آرقه چویرمك ، یوز چویرمك § برینك آرقه‌سی صره کیتمك .

اِستِدراج [ع ، مص] درجه ، درجه ایلرولمك § اهلنك غیریده ظهورایدن خارقه § موفقیت شبرانه .

استدراجی == آدیم ، آدیم ، درجه درجه اولان شی .

اِستِدراك [ع،مص] طلب ادراك ، طلب تفهم، یتیشمه ، زائل اولمه .

اِستِدعاء [ع،مص] متواضعانه طلب ، یالواره‌رق ایستمه .

استدعانامه == بر معاملهٔ رسمیه‌نك اجراسنی استرحام ایچون برمقام رسمی‌یه تقدیم اولنان تمغالی وپوللی ورقه، عرضحال.

اِستِدلال [ع، مص] بر دلیله استناد ایده‌رك بر شیئدن بر نتیجه چیقارمق، دلیل ایله آکلامه.

استدلالاً == استدلال صورتیله .

استدلالات == جـ : (استدلال) .

اِستِذکار [ع ، مص] درخاطر ایتمك ، ایدلمك ، ازبرلمه‌ك ، ازبر ایتمك .

اِستِذلال [ع، مص] ذلیل کورمك ، ذلیل عد ایتمك : استذلال دنیا .

اِستِراحت [ع،س] راحتلنمه، دیکلنمه.

اِستِراق [ع ، مص] چالمق ، سرقت : استراق § استراق حوادث ، استراق مضامین .

اِستِرالیه [ج ، س] (بحریه) دیرکك ویا چیبوغك پرووا طرفندن باغلانیلوب آکا مقاومت ایدن خلاطدر . ☜ (کمی) .

اِستِرجاء [ع، مص] (ایتمك) (رجا) ماده‌سیله مقامنده مستعملدر.

اِستِرحام [ع ، مص] یالوارش، نیاز .

استرحامنامه = بورجا ونیاز مقصدیله یازیلان مکتوب ، عریضه .

استرحامات = استرحاملر جـ : استرحام.

اِسْتِرْخاءْ [ع، مص] کوشك ، کوشه‌مك .

استرخای عضلات = عضلاتك کوشه‌مسی .

استرخای اعصاب = اعصابك کوشه‌مسی .

استرخاء ارکان = حیوانك مفصل ورباطلرینك کوشمسی .

اِسْتِرْخاصْ [ع،مص] اوجوز عد ایتمك، ایدلمك .

اِسْتِرْدادْ [ع، مص] کری آلمق، آلنمق . § ویرلمش ویا کوندرلمش بر شیئك اعاده‌سی طلب ایتمه .

اِسْتِرْذالْ [ع، مص] ناخوش ، رذیل عد ایتمك . ایدلمك .

اِسْتِرْزاقْ [ع ، مص] رزق ونفقه تحصیلنه چالیشمه .

اِسْتِرْفاهْ [ع، مص] رفاه طلب ایتمه .

اِسْتِرْقابْ [ع ، مص] چکه‌مه ، بربرینه قارشی رقابتده بولنمه . • (رقابت ماده‌سی استفعال بابندن تصریف اولنه‌میه‌جغی ایچون بوکلمه غلطدر) .

اِسْتِرْقاقْ [ع،مص] میدان حربده اعدادن اسیر آلمه § برینی کندینه کوله ایتمه .

اِسْتِرُوفُوئِیدْ [ج ، س] (ریاضیه) علی العموم نقطهٔ مضاعفه‌سنده‌کی خط مماسلری یکدیکرینه عمود اولان برمنحنیٔ مخروطی .

اِسْتِرُوماچَه [ع ، س] (بحریه) طاقلمش قات قات خلاط ویا زنجیر .

اِسْتِرُونْکِلُو [ع ، س] (بحریه) ازماریدن بیوك سیوری بورونلی، یوارلاقجه بر جنس بالیق .

اِسْتِرِیَه [ع،س] حیوانات نامه‌دن ایکی قبوق آره‌سنده بولنور کوچك بر دکز حیوانی .

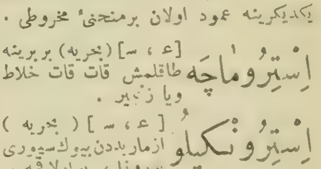

(استریه)

استریه‌چتالی = استریه‌نك اتنی قبوغندن قوپارمق ایچون مستعمل برنوع چتال .

اِسْتِرُئُوتِیپْ [ج،س] مطبعه‌ده دیزیلمش صحیفه‌لرك قورشوندن قالبلرینی دوکمکه مخصوص ماکنه .

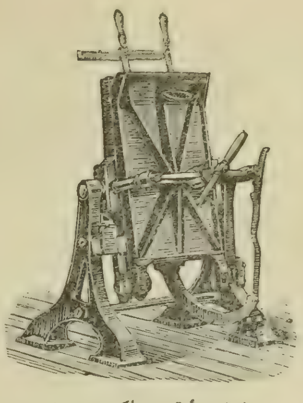

(استرئوتیپ ماکنه‌سی)

اِسْتِرُئُوسْقُوبْ [ج،س] (Stéréos-cope) ایچنه وضع ایدیلن چفته فوطوغراف رسملرینی مجسم کوسترمکه مخصوص چکمجه‌لی ، اوستی آچیق دوربین .

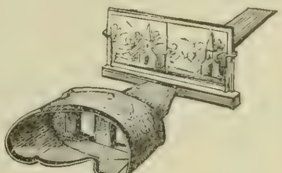

(استرئوسقوب)

اِسْتِرِیقْنِینْ [ج ، س] (Strych-nine) { بیطری } جوز مقینك جوهر مؤثریدر .

اِسْتِزادَه [ع ، مص] زیاده اولمسنی ایسته‌مك، یسته‌مه، ایستنلمه: استزادهٔ عمر واقبال .

اِسْتِزارَه [ع،مص] زیارته کلمسنی ایسته‌مك، ایسته‌نلمك .

اِسْتِسْعادْ [ع،مص] اوغورلی ، میمنتلی عد ایتمه ، ایدلمه : استسعاد قدوم .

استسعاد قدوم = قدومنی ، آیاغنی مسعود عد ایتمك .

اِسْتِسْقاءْ [ع،مص] صو ایسته‌مك § یاغمور دعاسنه چیقمق § بدنك بر طرفنده ویاقارنده صو بریکمه،

استسقای بطنی ویااستسقای زقی = (طب) قارن استسقاسی || بطنك مواد مصلیه‌یه مجمع اولمسندن عبارت بر علت .

استسقاء رأس = (طب) مایع دماغیٔ شوکینك فوق العاده چوق اولمسندن متولد ولادی ویا کسبی بر مرض .

استسقاء رحم = (طب) جوف رحمه آز چوق مواد مصلیه‌نك تراکم ایتمسی .

استسقاء ریحیٔ صدر = (طب)صدرده دهادوغروسی جوف جنبیده غاز تراکمندن متحصل بر خسته‌لق .

استسقاء شوکی / **استسقاء سباتی** = (طب) جوف قنات شوکی‌یه مادهٔ مصلیه‌نك زیاده تراکمی .

استسقاء طبلی = (طب) امعاده افراط اوزره غاز حصولندن عبارت بر مرضکه اکثریا سوء هضمدن ایلرو کایر .

استسقاء عمومی = (طب) بتون بدنده موجود شبکه‌سی آره‌سنده مواد مائیه‌نك تراکمی .

استسقاء مفصل رضفی = (طب) دیز قپاغی شیشی .

اِسْتِسْلامْ [ع، مص] امتثال وانقیاد § قبول دین اسلام .

اِسْتِسْنانْ [ع، مص] قوجالمق ، اختیار اولمق .

اِسْتِسْهالْ [ع، مص] قولای عد ایتمك : استسهال امور منکه، استسهال معضلات امور .

اِسْتِشارَه [ع،مص] طانیشمه، طانیشمق. استشاره اوطه‌سی = خارجیه نظارتنده بر قلم مخصوص .

اِسْتِشْعارْ [ع،مص] طلب اشعار ایتمك: اشعار واستشعار ایله اضاعهٔ اوقات ایدلمه‌سی لازمدر .
(عربجه‌ده بوکلمه‌نك معناسی (قپلاتمق) اولمسنه نظراً اساساً غلطدر) .

استشعار ایتمك = بیلدیرلمسنی ایسته‌مك.

استشعارات = جـ : (استشعار) .

اِسْتِشْفا [ع،مص] طلب شفا ایتمك . خسته‌لغه علاج آرامه .

استشفاءً = استشفاء ورتیله، مقصدیله.

اِسْتِشْفاعْ [ع،مص] طلب شفاعت .

اِسْتِشْمامْ [ع،مص] قوقلامق، قوقو آلمق. § قرینه ایله اکلامق، حس ایتمك .

اِسْتِشْهادْ [ع ، مص] شاهد کتیرمه ، شهادتنه مراجعت ایتمه § بر فکر ادیبك صحتنی اثبات

ايچون آثار بلغادن ايراد مثال ايتمك § شهيد اولمه ، احراز شهادت .

استشهاد ايتمك == شاهد طوتمه.

استشهاداً == اشتهاد صورتيله

استشهادات == ج (استشهاد) .

اِسْتِصابَه [ع، مص] ☞ (استصواب)

اِسْتِصْحاب [ع،مص] يانته آلمه ، آلمق يانته آلمق، آلمه § (فقه) عدمی مظنون اولميان بر امر محققك بقاسيله حكم ايتمك .

بالاستصحاب == برابر آله‌رق، برابكده .

استصحاباً == استصحاب صورتيله.

اِسْتِصْعاب [ع، مص] كوچ عد ايتمك، ايدلك .

اِسْتِصْغار [ع،مص] كوچك كورمك ، كورلمك ، كوچك عد ايتمك § آز بنسه‌مق غيركافی كورمك § تحقير ، استخفاف .

اِسْتِصْفاء [ع، مص] خالصنی آلمق § خالصی آلمق § معدنی تصفيه ايچون قال ايتمك .

اِسْتِصْناع [ع،مص] (فقه) برشی ياپمق اوزره اهل صنعتدن بريله عقد مقاوله ايتمك .

اِسْتِصْواب [ع،مص] دوغری، صواب، معقول كورمك، كورلمك.

استصواباً == استصواب صورتيله .

استصواب كرده == معقول كورلمش، تصويب ايدلمش .

اِسْتِضاءَه [ع، مص] ضيا آلمه ، آلمق . تنوير ايتمه.

اِسْتِضْعاف [ع،مص] ضعيف كورمك، كورمه ، كورلمه .

اِسْتِطابَه [ع،مص] خوش بولمق، بولنمق.

اِسْتِطاعَت [ع، مص] طاقت، قدرت، كوچ يته .

استطاعت صحيحه == مرض وامثالی موانعك انسلاب واندفاعی .

استطاعت علميه == بضاعهٔ علميه ، قوهٔ ماليه .

استطاعت ماليه == وارلق ، ثروت ، قوهٔ ماليه . اقتدار مالی.

علی قدرالاستطاعه == كوچ يتديكی، الدن كلديكی قدر .

اِسْتِطالَه [ع، مص] اوزامق § زياده اوزاق §(طب) بعض اعضانك حد طبيعيدن زياده اوزامسی.

اِسْتِطْبابْ [ع، مص] طبيبه مراجعتله علاج آرامق .

اِسْتِطْراب [ع، مص] طرب، سرور ايسته‌مك ، آرامق .

اِسْتِطْراد [ع، مص] اصل موضوع بحثدن اوايوب بالمناسبه سوز آره‌سنده ايراد اولنان فقره § بر مقاوله ويا فقره آره‌سنده بر مناسبتله ديكر فقره ايرادی § بويولده ايراد اولنان فقره ويا مقاوله .

استطراداً == استطراد صورتيله .

استطرادی == استطراده منسوب : فقرهٔ استطراديه ، مقالهٔ استطراديه .

استطراديات == استطراد يولنده سو- يلنن ويا ايراد ايديلن سوزلر .

اِسْتِطْراف [ع،مص] ناديده عدايتمك، ايدلمك § دالالنديرمق ، عبه‌لنديرمك.

اِسْتِطْعام [ع،مص] طعام ايسته‌مك .

اِسْتِطْلاع [ع، مص] طلب اطلاع ، اطلاعه سعی ، اكلامه .

اِسْتِطْلاعات [ع،س] ج : (استطلاع)

اِسْتِطْلاق [ع، مص] اسهاله اوغرامق § طلاقنی ايسته‌مك .

اِسْتِظْلال [ع، مص] كولكه‌لنمه ، كولكه آلتنه كيرمه ، سايه‌لنمه § كولكه‌ده اوطورمه § حمايه آلتنده بولنمق .

اِسْتِظْراف [ع،مص] ظرافت كوسترمك، ظريف كورونمك .

اِسْتِظْهار [ع، مص] طيانمق ، آرقه ويرمك § كومك. {معنوياتده استعمال اولنور. } § ياردم ايسته‌مك ، مظاهرت طلب ايتمك .

اِسْتِعادَه [ع،مص] برشيئك اعاده‌سنی طلب ايتمك .

اِسْتِعاذَه [ع،مص] اعوذ بالله من الشيطان الرجيم ويا نعوذ بالله ، العياذ بالله ديمك ، بونلری ديه‌رك جناب حقدن صيانت ايسته‌مك § صيغنمق .

اِسْتِعارات [ع،س] {معنای ادبيسنه كوره } (استعاره) نك جمعی.

اِسْتِعارَه [ع س] (ادبيات) مشابهت علاقه‌سيله و قرينهٔ مانعه‌نك وجوديله معنای ماوضع لهك غيريده مستعمل اولان شی، يعنی مشبه‌بهك مشبه مقامنده استعمالی كه : او حالده مشبه‌به (مستعار)، معناسنه (مستعارمنه) ومشبهك معناسنه (مستعارله) دينلور . مثلا : (كوز) _ مشابهت علاقه‌سيله _ (بادم)ه تشبيه ايدلسه كوز مشبه ، بادم مشبه‌به اولوركه : ايشته بو براستعاره‌در .

استعارهٔ اصليه ==(ادبيات)لفظ مستعارك بروصف ايله مشتهر اوله‌رق اسم عام حكمنه كيرمش اولماسندن متولد استعاره .

استعارهٔ تبعيه ==(ادبيات)لفظ مستعارك ذات فعل وفرع فعل ايله ادوات مهمه‌دن عبارت اولماسندن عبارت استعاره .

استعارهٔ تخييليه == (ادبيات) مشبه‌به لوازمنی مشبهه اسناد واضافه‌دن عبارت استعاره‌كه بر طاقم استعاراتك تعاقب وتواليسندن نشأت ايدر وبوكا (مجاز مركب) دخی دينلور . خدمتی بر خيال ايله ديكر برفكری اكلاتمقدن عبارتدر :

« آيينه‌يه كيردی عكس عاكس » كبی.

استعارهٔ تصريحيه ويا تحقيقيه == (ادبيات) قرينه ايله برابر مشبه دخی ذكر ايديلن استعاره .

استعارهٔ ترشيحيه == (ادبيات) مشبه بهك ملايمنی اثبات ايچون لوازم تشبيهی مشبهه اسنادن عبارت استعاره .

استعارهٔ تمثيليه == (ادبيات) مواد عديده‌نك صورتلرينی آلوب تشبيه طريقيله صورت اخره استعاره ايتمكدن عبارت براستعاره‌دركه : بوكا (استعارهٔ مركبه) دخی ديرلر .

استعارهٔ مجرده == (ادبيات) مستعارله ملايم برشيئه مقارن اولان استعاره .

استعارهٔ مطلقه == (ادبيات) مستعارله ومستعار منه ملايم برشيئه مقارن اولميان استعاره :

حيله‌كار آدمه (تلكی) ، شجيعه (آرسلان) ديمسی . كبی .

استعارهٔ مكنيه == (ادبيات) مشبهدن غيری اركان استعاره‌دن هيچ برشی تصريح اولنمقسزين مشبه‌بهك خواصندن برينك مشبهه اضافتی شرطيله برشيئك شی آخره تشبيهی .

اِسْتِعاضَه [ع،مص] طلب عوض .

اِسْتِعانَت - اِسْتِعانَه [ع،مص] طلب معاونت، طلب اعانه .

استعانه ايتمك == معاونت ايسته‌مك .

استرحامنامه = بررجا ونیاز مقصدیله یازیلان مکتوب ، عریضه .

استرحامات = استرحاملر جم : استرحام.

اِسْتِرْخاء [ع، مص] کوشك ، کوشه‌لمك .

استرخای عضلات = عضلاتك کوشه‌مسی .

استرخای اعصاب = اعصابك کوشه‌مسی .

استرخاء ارکان = حیوانك مفصللری وباطلرینك کوشمسی .

اِسْتِرْخاص [ع،مص] اوجوز عداتمك، ایدلمك .

اِسْتِرْداد [ع، مص] کری آلمق، آلنمق § ویرلمش ویا کوندرلمش بر شیئك اعاده‌سنی طلب ایتمه .

اِسْتِرْذال [ع، مص] ناخوش ، رذیل عد اتمك . ایدلمك .

اِسْتِرْزاق [ع، مص] رزق ونفقه تحصیلنه چالیشمه .

اِسْتِرْفاه [ع، مص] رفاه طلب ایتمه .

اِسْتِرْقاب [ع، مص] چکه‌مه ، بربرینه قارشی رقابتده بولنمه . (رقابت ماده‌سی استفعال بابندن تصریف اولنه‌میه‌جغی ایچون بوکلمه غلطدر) .

اِسْتِرْقاق [ع،مص] میدان حربده اعدادن اسیر آلمه § برینی کندینه کوله ایتمه .

اِسْتِرِوفوئید [ج، س] (ریاضیه) علی العموم نقطهٔ مضاعفه‌سنده‌کی خط مماسلری یکدیکرینه عمود اولان برمنحنیٔ مخروطی .

اِسْتِروماچه [ع، س] (بحریه) بربرینه طاقلمش قات قات خلاط ویا زنبیر .

اِسْتِرونکیلو [ع، س] (بحریه) ازماربدن بیوك سیوری بورونلی، یوارلاقچه بر جنس بالق .

اِسْتِرِیه [ع،س] حیوانات نامه‌دن ایکی قبوق آره‌سنده بولنور کوچك بر دکز حیوانی .

(استریه)

استریه چتالی = استریه‌نك اتنی قبوغندن قوپارمق ایچون مستعمل برنوع چتال .

اِسْتِرِئوتیپ [ج، س] مطبعه‌ده دیزیلمش صحیفه‌لرك قورشوندن قالبلرینی دوکمکه مخصوص ماکنه .

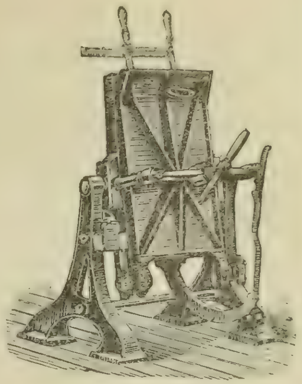

(استرئوتیپ ماکنه‌سی)

اِسْتِرِئوسقوب [ج،س] (Stéréos-cope) ایچنه وضع ایدیلان چفته فوطوغراف رسملرینی مجسم کوسترمکه مخصوص چکمجه‌لی ، اوستی آچیق دوربین .

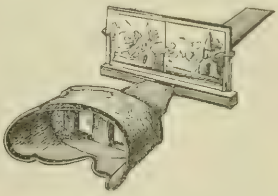

(استرئوسقوب)

اِسْتِرِیقنین [ج، س] (Strych) { بیطری } جوز مقینك جوهر مؤثریدر .

اِسْتِزادَه [ع، مص] زیاده اولمسنی ایسته‌مك، یسته‌مه، ایستنلمه: استزادهٔ عمر واقبال .

اِسْتِزارَه [ع،مص] زیارته کلمسنی ایسته‌مك، ایسته‌نلمك .

اِسْتِسعاد [ع،مص] اوغورلی ، میمنتلی طوتمه، طوتمق، میمنتلی عد ایتمه ، ایدلمه : استسعاد قدوم .

استسعاد قدوم = قدومنی ، آیاغنی مسعود عد ایتمك .

اِسْتِسقاء [ع،مص] صو ایسته‌مك § یاغمور دعاسنه چیقمق § بدنك بر طرفنده ویاقارنده صو بریکمه،

استسقای بطنی ویااستسقای ذقی = (طب) قارن استسقاسی || بطنك مواد مصلیه‌یه مجمع اولمسندن عبارت بر علت .

استسقاء رأس = (طب) مایع دماغی شوکینك فوق العاده چوق اولمسندن متولد ولادی ویا کسبی بر مرض .

استسقاء رحم = (طب) جوف رحمه آز چوق مواد مصلیه‌نك تراکم ایتمسی .

استسقاء ریحیٔ صدر = (طب) صدرده دهادوغروسی جوف جنبیده غاز تراکمندن متحصل بر خسته‌لق .

استسقاء شوکی }
استسقاء سباتی } = (طب) جوف قنات شوکی‌یه مادهٔ مصلیه‌نك زیاده تراکمی .

استسقاء طبلی = (طب) امعاده افراط اوزره غاز حصولندن عبارت بر مرضکه اکثریا سوء هضمدن ایلرو کلیر .

استسقاء عمومی = (طب) بتون بدنده موجود شبکه‌سی آره‌سنده مواد مائیه‌نك تراکمی .

استسقاء مفصل رضفی = (طب) دیز قپاغی شیشی .

اِسْتِسلام [ع، مص] امتثال وانقیاد § قبول دین اسلام .

اِسْتِسْنان [ع، مص] قوجالمق ، اختیار اولمق .

اِسْتِسهال [ع، مص] قولای عد ایتمك : استسهال امور مکه، استسهال معضلات امور .

اِسْتِشاره [ع،مص] طانیشمه، طانیشمق . استشاره اوطه‌سی = خارجیه نظارتنده بر قلم مخصوص .

اِسْتِشعار [ع،مص] طلب اشعار ایتمك : اشعار واستشعار ایله اضاعهٔ اوقات ایدلمه‌مسی لازمدر . (عربجه‌ده بوکلمه‌نك معناسی (قپلامق) اولمسنه نظراً اساساً غلطدر) .

استشعار اتمك = بیلدیرلمسنی ایسته‌مك .

استشعارات = جم : (استشعار) .

اِسْتِشفا [ع،مص] طلب شفا ایتمك . خسته‌لغه علاج آرامه .

استشفاء = استشفا صورتیله ، مقصدیله .

اِسْتِشفاع [ع،مص] طلب شفاعت .

اِسْتِشمام [ع،مص] قوقلامق، قوقو آلمق . § قرینه ایله اکلامق، حس ایتمك .

اِسْتِشهاد [ع، مص] شاهد کتیرمه ، شهادتنه مراجعت ایتمه § بر فکر ادیبك صحتنی اثبات

ایچون آثار بلغادن ایراد مثال ایتمك § شهید اولمه ، احراز شهادت .

استشهاد ایتمك = شاهد طوتمه.

استشهاداً = اشهاد صورتیله

استشهادات = جم (استشهاد) .

اِسْتِصابَه [ع، مص] ☜ (استصواب)

اِسْتِصْحاب [ع،مص] یانته آلمه، آلمق یانته‌آلمق، آلمه § (فقه) عدمی مظنون اولمیان بر امر محققك بقاسیله حکم ایتمك .

بالاستصحاب = برابرآله‌رق، برلیکده .

استصحاباً = استصحاب صورتیله.

اِسْتِضْعاب [ع، مص] کوچ‌عد ایتمك، ایدلمك .

اِسْتِصْغار [ع،مص] کوچك‌کورمك ، کورلمك ، کوچك عد ایتمك § آزینسه‌مق غیرکافی کورمك § تحقیر ، استخفاف .

اِسْتِصْفاء [ع، مص] خالصی آلمق ، خالصی آلمق § معدنی تصفیه ایچون قال ایتمك .

اِسْتِصْناع [ع،مص] (فقه) برشی یاپمق اوزره اهل صنعتدن بریله عقد مقاوله ایتمك .

اِسْتِصْواب [ع،مص] دوغری، صواب، معقول‌کورمك، کورلمك.

استصواباً = استصواب صورتیله .

استصواب کرده = معقول کورلمش، تصویب ایدلمش .

اِسْتِضاءَه [ع، مص] ضیا آلمه ، آلمق . تنویر ایتمه.

اِسْتِضْعاف [ع،مص] ضعیف‌کورمك، کورمه ، کورلمه .

اِسْتِطابَه [ع،مص] خوش بولمق، بولنمق.

اِسْتِطاعَت [ع، مص] طاقت، قدرت، کوچ یتمه .

استطاعت صحیحه = مرض وامثالی موانعك انسلاب واندفاعی .

استطاعت علمیه = بضاعۀ علمیه ، قوۀ مالیه .

استطاعت مالیه = وارلق ، ثروت ، قوۀ مالیه . اقتدار مالی.

علی قدرالاستطاعه = کوچ یتدیکی، الدن کلدیکی قدر .

اِسْتِطالَه [ع، مص] اوزامق § زیاده اوزاق § (طب) بعض اعضانك حدطبیعیدن زیاده اوزامسی.

اِسْتِطْبابْ [ع، مص] طبیبه مراجعتله علاج آرامق .

اِسْتِطْراب [ع، مص] طرب، سرور ایستەمك ، آرامق .

اِسْتِطْراد [ع، مص] اصل موضوع بحثدن اوایوب بالمناسبه سوز آره‌سنده ایراد اولنان فقره § بر مقاوله ویا فقره آره‌سنده بر مناسبتله دیکر فقره ایرادی § بویولده ایراد اولنان فقره ویا مقاوله .

استطراداً = استطراد صورتیله .

استطرادی = استطراده منسوب : فقرۀ استطرادیه ، مقالۀ استطرادیه .

استطرادیات = استطراد یولنده سویلنن ویا ایراد ایدیلن سوزلر .

اِسْتِطْراف [ع،مص] نادیده عدایتك، ایدلمك § داللاندیرمق ، دعبه‌لندیرمك.

اِسْتِطْعام [ع،مص] طعام ایستەمك .

اِسْتِطْلاع [ع، مص] طلب اطلاع ، اطلاعه سعی ، اکلامه .

اِسْتِطْلاعات [ع،مص] جم : (استطلاع)

اِسْتِطْلاق [ع، مص] اسهاله اوغرامق § طلاقنی ایستەمك .

اِسْتِظْلال [ع، مص] کولکه‌لنمه ، کولکه آلتنه کیرمه ، سایه‌لنمه § کولکه‌ده‌اوطورمه § حمایه آلتنده بولنمق .

اِسْتِظْراف [ع،مص] ظرافت‌کوسترمك، ظریف کورونمك .

اِسْتِظْهار [ع، مص] طیانمق ، آرقه ویرمك § کونمك. {معنویاتده استعمال اولنور. } § یاردم ایستەمك ، مظاهرت طلب ایتمك .

اِسْتِعادَه [ع،مص] بر شیئك اعاده‌سنی طلب ایتمك .

اِسْتِعاذَه [ع،مص] اعوذبالله من‌الشیطان الرجیم ویا نعوذ بالله ، العیاذ بالله دیمك ، بونلری دیه‌رك جناب حقدن‌صیانت ایستەمك § صیغنمق .

اِسْتِعارات [ع،مص] {معنای ادبیسنه کوره} (استعاره)نك‌جمعی.

اِسْتِعارَه [ع مص] (ادبیات) مشابهت علاقه‌سیله و قرینۀ مانعه‌نك وجودیله معنای ماوضع لهك غیریده مستعمل اولان شی، یعنی‌مشبه‌بهك مشبه مقامنده استعمالی‌که : او حالده مشبه‌به (مستعار)، معناسنه (مستعارمنه) ومشبهك معناسنه (مستعارله) دینلور . مثلا : (کوز) _ مشابهت علاقه‌سیله _ (بادم)ه تشبیه ایدلسه کوز مشبه ، بادم مشبه‌به اولورکه : ایشته بوبراستعاره‌در .

استعارۀ اصلیه = (ادبیات) لفظ‌مستعارك بر وصف ایله مشتهر اوله‌رق اسم عام حکمنه کیرمش اولمسندن متولد استعاره .

استعارۀ تبعیه = (ادبیات) لفظ مستعارك ذات فعل وفرع فعل ایله ادوات مهمه‌دن عبارت اولمسندن عبارت استعاره .

استعارۀ تخییلیه = (ادبیات) مشبه‌به لوازمنی مشبهه اسناد واضافه‌دن عبارت استعاره‌که بر طاقم استعاراتك تعاقب وتوالیسندن‌نشأت ایدر وبوکا (مجازمرکب) دخی دینلور . خدمتی بر خیال ایله دیکر برفکری اکلاتمقدن عبارتدر :

« آیینه‌یه کیردی عکس عاکس » کبی.

استعارۀ تصریحیه ویا تحقیقیه = (ادبیات) قرینه ایله برابر مشبه دخی ذکر ایدیلن استعاره .

استعارۀ ترشیحیه = (ادبیات) مشبه بهك ملایمی اثبات ایچون لوازم تشبیهی مشبهه اسناددن عبارت استعاره .

استعارۀ تمثیلیه = (ادبیات) مواد عدیده‌نك صورتلرینی‌آلوب تشبیه طریقیله صورت اخره استعاره ایتمکدن عبارت براستعاره‌درکه : بوکا (استعارۀ مرکبه) دخی دیرلر .

استعارۀ مجرده = (ادبیات) مستعارله ملایم برشیئه مقارن اولان استعاره .

استعارۀ مطلقه = (ادبیات) مستعارله ومستعار منه ملایم برشیئه مقارن اولمیان استعاره :

حیله‌کار آدمه (تلکی) ، شجیعه (آرسلان) دینمسی . کبی .

استعارۀ مکنیه = (ادبیات) مشبهدن غیری ارکان‌استعاره‌دن هیچ برشی تصریح اولنمقسزین مشبه‌بهك خواصندن بریئك مشبهه اضافتی شرطیله بر شیئك شی آخره تشبیهی .

اِسْتِعاضَه [ع،مص] طلب عوض .

اِسْتِعانَت - اِسْتِعانَه [ع،مص] طلب معاونت،طلب اعانه .

استعانه ایتمك = معاونت ایستەمك .

اِسْتِعْبادْ [ع،مص] قول، كوله ایدینمك.

اِسْتِعْبارْ [ع،مص] رؤیا تعبیرایتدیرمك ایتدیرلمك .

اِسْتِعْجابْ [ع ، مص] تعجب ایتمه ، شاشمه ، { استغراب دها زیاده مستعملدر . }

اِسْتِعْجالْ [ع،مص] عجله ایتمه، تیز اولمسنی ایستەمك .

اِسْتِعْدادْ [ع ، س] قبول واستعداده طبیعی اولەرق آماده بولنیش، قابلیت § میل طبیعی § ذكاوت، فطانت .

استعدادسز = قابلیتسز، لیاقتسز .

استعدادلی = قابلیتلی، لیاقتلی .

استعداد ذاتی = (طب) هر شخصك اكتساب علل و امراضه اولان قابلیت مخصوصەسی .

اِسْتِعْراقْ [ع ، مص] ترلەمك ایچون یاتمق ، ترە یاتمق .

اِسْتِعْطافْ [ع ، مص] طلب شفقت .

اِسْتِعْظامْ [ع، مص] بیوك كورمك ، كورولمك ، بیوك طوتمق ، طانیمق § تكبر . § كوچك برشیئه اهمیت ویروب بیوك كوسترمه .

اِسْتِعْفاءْ [ع ، مص] عفو ایتمه ، عفو دیلەمه § برخدمت ومأموریتدن چیقارلمسنی ایستەمه.

استعفانامه = استعفایی حاوی ورقه .

اِسْتِعْفافْ [ع،مص] عفت وناموسله اتصاف ایتمك ، محرماتدن مجتنب اولمق § عفیفلك صاتمق .

اِسْتِعْلاءْ [ع ، مص] یوكسلمك اعتلا ایتمك § اوسته چیقمق، غالب كلمك .

اِسْتِعْلامْ [ع ، مص] تحریراً طلب معلومات ایتمك § معلومات ایستەمك .

اِسْتِعْمارْ [ع،مص] معمور ایتدیرمك ، ایتدیرلمك § تملك ایتمك، استملاك ایلمك .

اِسْتِعْمالْ [ع ، مص] قوللانمق ، قوللانلمق .

حسن استعمال = كوزل قوللانمه ، یرینه صرف ایتمه § مستفید اولمه .

سوء استعمال = یولسز حركتده بولنمه ، برشیئی نابجا اولەرق قوللانمه § عدم اداره § امنیتی سؤ استعمال .

استعمال حقوق = (حقوق) قانوناً غیر ممنوع وآخرینی اضرار قصدی غیر موجود صورتده تصرف مال واملاك .

اِسْتِعْمالاتْ [ع،س] ج : [استعمال].

سوء استعمالات = فنا حركتلر ، یولسزلقلر .

اِسْتِعْمامْ [ع،م-] صارمق، صارنمق : استعمام طلبهٔ علوم .

اِسْتِغاثه [ع مص] مدد، یاردم ایستەمك، استمداد ایتمك .

ادات استغاثه = آمان، آه . كبی مدد طلبیچون مستعمل ادوات .

اِسْتِغْرابْ [ع ، مص] غریب ، عجیب عد ایتمك ، عجیب وغریب كورمك § شاشمق . [استغراب، برشیئك غریب و تحف اولمسنه؛ استعجاب ایسه برشیئك فوق العاده كوزل اولمسنه شاشمق دیمكدر .]

اِسْتِغْراقْ [ع،مص] كندینی بیلمیەجك درجەده طالغینلق ، مدهوشلق حالی § بو حالك درویشانەسی ، عارفانەسی § بوغولمق § برشیئی سراپا حاوی اولمق § عامل اولوب عربیده حرف تعریفك داخل اولدیغی اسمك مدلولنك كافهٔ افرادینی حاوی اولەجق بر تعمیم بیان ایتمسی .

اِسْتِغْفارْ [ع،مص] جناب حقدن عفو ومغفرت طلب ایتمك § استغفرالله دیمك § توبه ایتمك .

اِسْتِغْفِرُ اللّٰه [ع ، تر] « اللهدن عفو و مغفرت طلب ایدرم » معناسنه اولوب اكرام وتعظیم ایچون دخی برای تواضع قوللانیلور § الله ایتمسون .

اِسْتِغْلالْ [ع، مص] خانه ، دكان كبی اموال غیرمنقولەنك ایرادینی دین مقابلنده داینه براقمق § اموال غیرمنقولەنك ترهینی § فراغ موقت .

استغلالاً = استغلال صورتیله .

اِسْتِغْماتْ [ج ، س] { Stigmate } نباتاتده عضو تأنیثك ویا شجرەنك نهایت علیاسی تشكیل ایدن قسم كه : بونك سطحی غبار طلعی توقیف ایچون لزوجتلی بر ماده ایله مستوردر .

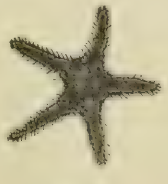

(استغمات)

اِسْتِغْناءْ [ع،س] موجودله قناعت ادرك باشقه برشیئه عرض احتیاج ایتمەمك § احتیاجسزلق . § عدم تنزل § نازلانمه § آغیر داورنمه . § چكینمه .

اِسْتِفادَه [ع ، س] فائدەلنمه ، قزانمه ، فائده بولمه § معناً فائدەلنمه ، برشی اوكرنمه، توسیع معلومات ایتمه .

استفادات = ج : (استفاده) .

استفادەلی = كارلی، قزانجلی § توسیع معلوماتی موجب .

اِسْتِفاضَه [ع، مص] فیضلنمك ، فیض آلمق ، فیض بولمق .

اِسْتِفانْ [ج ، س] چیچك وسائرەدن یاپیلوب خرستیان كلیسانك باشنه قونیلان اكلیل ازدواج .

(استفان)

اِسْتِفْتاءْ [ع،مص] برمشكلك حل و بیانینی ایستەمك § محكمهٔ شرعیەده مخاصمیندن برینك مفتیه مراجعتی .

اِسْتِفْتاحْ [ع، مص] آچمق ، آچلمق § بدء ، مباشرت ، ابتدا ایتمك . {بین الاصناف ایلك آلیش وویریش معناسنه اولەرق قوللانیلان (سفتاح) كلمەسی (استفتاح) دن غلط اولمق ملحوظدر } .

اِسْتِفْراشْ [ع،مص] برجاریەیی اوطەلق ایتمك § یتاغه آلمق، برابر یاتمق.

اِسْتِفْراغْ [ع،مص] قوصمه ، قی .

اِسْتِفْسارْ [ع، مص] صورمق، صورلمق: استفسار كیفیت . استفسار خاطر .

اِسْتِفْهامْ [ع ، مص] صورمق، آكلامق ایچون صورمق ، استفسار .

ادات استفهام = تركجەده (می) عربیده (هل) ، (ا) كبی سؤاله مخصوص ادواتدن هربری.

اِسْتِفْهاماتْ [ع،س] ج : (استفهام) .

استفهام اشارتی = (صرف) جمل

استفهامیه‌نك نهایتنه‌قونیلان(؟) اشارت‌كه فرنكلر بونی شو (?) شكلده استعمال ایدرلر . بزم خطمز صاغدن صوله دوغری یازلدیغی وبناءً علیه مذكور اشارتك یوزینی خطه دوغری توجیه ایتمك اقتضا ایلدیكی جهتله اشبو تعدیلاته احتیاج مس ایتمشدر .

استفهام انكاری = (صرف) صیغهٔ منیفه استعمالیله سؤال صورمق : سوزمی اكلادیكزمی ؟

استفهامی = استفهامه منسوب .

جملهٔ استفهامیه = سؤالی متضمن جمله .

خطاب استفهامی = سؤالی شامل خطاب .

اِسْتِقاءْ [ع ، مص] تكافله صنعی اوله‌رق قی ایتمه .

اِسْتِقامَتْ [ع ، مص] دوغریلق ، درستی ، اكریلكك ضدی § ناموسكارانه حركت ، عفیفلك § اعتدال § برشیئك دیكر شیئه نظراً وضعی ، طریق سیری : شو آغاجلر براستقامتده‌در § هندسه‌جه خطك كافهٔ اجزاء مفروضه‌سی بربرینه منطبق اولمق .

استقامت اوزره اخراج = خطی كندی طوغریلغنه اوزاتمق .

استقامت مخرجه = (هندسه) برخطك كندی طوغرولغنه اوزامسندن حاصل اولان استقامت .

اِسْتِقْباحْ [ع ، مص] تقبیح ، چركین كورمك ، چركین عد ایتمك .

اِسْتِقْبالْ [ع ، مص] كله‌جك زمان ، ماضی مقابلی . آتی § قارشو چیقمه ، قارشیلامه ، تشییع مقابلی § كله‌جك زمانه دلالت ایدن فعل .

استقبالاً = استقبال جهتیله ‖ آتیاً .

استقبال زمانی = (قوزموغرافیا) كرهٔ ارض وسطده (اجتماع نیرین) مقابلی بولنمق اوزره قمر وارض وشمسك بر استقامتده بولنمسی .

استقبال قبله = قبله‌یه توجه .

استقبالی = استقباله منسوب .

اِسْتِقْتالْ [ع ، مص] اولومدن قورقمیه‌رق میدان حربه آتلمه ، نفسی مهلكه‌یه آتمه .

اِسْتِقْدامْ [ع ، مص] تقدم § كثیر الاقدام اولمق .

اِسْتِقْراءْ [ع ، مص] خصوصیته باقه‌رق عمومیته حكم ایتمه § تتبع . برجنسك اكثر افرادنده بولنان كیفیتی عمومنه اسناد ایتمك .

اِسْتِقْرارْ [ع مص] ساكن وثابت اولمق ، یرلشمه ، قرار بولمه § قرارلاشمه § تمامیله تقرر وتعین ایلمه § اجرام سماویه‌نك ظاهری اولان حركات مستقیمه ورجعیه‌سنك برندن دیكرینه كچركن توقف ایدر كبی كورونمسی .

اِسْتِقْراضْ [ع ، مص] اودونج پاره آلمق ، آلنمق § فائضله پاره آلمق .

استقراضات = جمـ : (استقراض) .

استقراض داخلی = (علم ثروت) دولتلرك عنداللزوم اسهام اخراجیله كندی تبعه‌لرندن فائضله آقچه آلمسی .

استقراض خارجی = (علم ثروت) بردولتك اجنبی بردولت تبعه‌سندن فائضله آقچه آلمسی .

اِسْتِقْسامْ [ع ، مص] بولوشمك § یمین تكلیف ایتمك .

اِسْتِقْصاءْ [ع ، مص] برشیئك كنهنه وارمغه چالیشمه . دقتله آراشدیرمه ، آراشدیرلمه . § (طب) بریاره ویاجوف داخلنده‌كی برآفتی ویا برجسم اجنبی‌یی آراشدیرمق اوكرنمك .

اِسْتِقْصارْ [ع ، مص] برشیئك قیصالدلمسنی ایستمه .

اِسْتِقْصاصْ [ع ، مص] طلب قصاص .

اِسْتِقْطابْ [ع ، مص] قطبلاشمق ، بر قطبه ربط اولنمق ، قطبلری برلشدیرمك .

استقطاب الكتریقی = (حكمت) مایعلی پیللرده مولدالمائك قطب مثبتی تشكیل ایدن لوحه‌یه تراكمی ایله شدت جریانك تناقصنه بادی اولمسی .

استقطاب ضیا = (حكمت) شعاعات ضیائیه‌نك برمجلی سطح اوزرنده انعكاسندن ظهور ایدن حادثات طبیعیهٔ مخصوصه § اشعهٔ شمسك انكسار طریقیله قوس قزحده‌كی الوان سبعه‌یه بعدالانقسام برنقطه‌ده تجمعی .

اِسْتِقْطارْ [ع ، مص] طاملاتمق ، طاملادلق ، تقطیر ایتمك .

اِسْتِقْلالْ [ع ، مص] كندی باشنه اولمه ، عدم مربوطیت § آز عد ایتمك .

اِسْتِقْواسْ [ع ، مص] قوسلنمه ، یای كبی اكلمه .

اِسْتَكْ - اِسْتَكْ [ت ، س] آرزو ، طلب ، میل § اشتها .

اِسْتِكانَتْ - اِسْتِكانَه [ع ، مص] خضوع ، تواضع : « كمال خضوع واستكانتله حضور سیدالانامه داخل اولدی » .

اِسْتِكاكْ [ع ، مص] نباتاتك كثرتندن بربرینه طولاشیق ، صارماشیق اولمسی .

اِسْتِكْبارْ [ع ، مص] بیوكلنمك ، نفسنی بیوك كورمك ، تكبر .

اِسْتِكْتابْ [ع ، مص] یازدیرمق ، یازدیرلمق یازلمسنی ایستمك § محكمه‌جه داینك طلبی وجهله سندینی انكار ایدن مدیونه یازی یازدیرمق .

اِسْتِكْثارْ [ع ، مص] چوق كورمك ، كورلمك ، چوق عد ایتمك ، ایدلمك ، چوغیمسمه . (عربیده اساساً چوقلغی ایستمك ، چوغالتمق مغناسنه‌در) .

اِسْتِكْراءْ [ع ، مص] كرا ایله طوتمق ، طوتلمق (عربیده بومغناده { اكتراء } قوللانیلور : چونكه { كراء } ماده‌سی استفعال بابندن تصریف اولنماز) .

اِسْتِكْرارْ [ع ، مص] تكرارلاتمق .

اِسْتِكْراهْ [ع ، مص] كریه كورمك ، تیكسنمك ، ایكرنمك . (عربیده بوكلمه‌نك اصل معناسی بر شیئی ایستمیه‌رك زورله یاپمقدن عبارتدر) .

اِسْتِكْشافْ [ع ، مص] كشف ایتمكه چالیشمق ، چالیشمه § حركات عسكریه اجرا ایدیله‌جك اراضینك احوالنی كزه‌رك تحقیق ایتمك .

استكشافات = جمـ : (استكشاف) ‖ ترتیبات عسكریه‌یه مدار اولمق اوزره میدان حربك ایجاب ایدن محللرینی كزه‌رك احوالنی تحقیق ایتمك .

استكشافات تعرضیه = دشمنك احوال وحركاتنی اكلامق مقصدیله ساخته هجوم طرزنده اجرا ایدیلن حركات عسكریه .

استكشاف خریطه‌سی = (طوپوغرافیا) اراضینك صورت سریعه وتقریبیه‌ده آلنان خریطه‌سی .

استكشاف قولی = (عسكری) دشمن اردوسنك احوال ومواقعنی وحركات ووضعیات حربیه‌سنی تدقیق وتحقیقه مأمور مفرزهٔ صغیرهٔ عسكریه .

استكشاف لایحه‌سی = استكشاف خریطه‌سنده ارائه‌سی ممكن اولمیان موادی حاوی اوله‌رق خریطه‌یه ربط ایدیلن ورقه .

اِسْتِكْفافْ [ع ، مص] آز شیئه راضی اولمق ، قناعت § كچنمك .

اِسْتِكْمال [ع، مص] تماملامق، كامل قيلمق، نقصاننى اكمال ايتمه. § مرتبهٔ كماله ايرديرمه .

استكمالات = جـ : (استكمال) .

اِسْتِكْنان [ع، مص] صاقلانمق، گيزلنمك { آز قوللانيلور . }

اِسْتِكْناه [ع، مص] كنهنى، حقيقتنى آراشديرمق، آراشديرلمق . {كنه ماده‌سى استفعال بابندن تصريف اولنمديغى جهتله بوكلمه لغات مولده‌دندر.}

اِسْتِلاب [ع، مص] قاپمق، قاپلمق، قاپوق صورتيله آلمق .

اِسْتِلال [ع، مص] صيروب چيقارمق، صيريلوب چيقارلمق : استلال سيف . { (سل) بوندن دها زياده مستعملدر . }

اِسْتَلاغْميت {Stalagmite} [ج، ا] يرآلتنده بعض مغاره‌لرده مواد كلسيه‌يى حاوى صولرك طاملامسندن آشاغيدن يوقارى‌يه ديكنه اوزانمش برصورتده تشكل ايدن طاشلر، مقطرهٔ تحتانيه .

اِسْتَلاقْتيت { Stalactite } [ج، ا] يرآلتنده بعض مغاره‌لرده مواد كلسيه‌يى حاوى صولرك طاملامسندن يوقاريدن آشاغى‌يه صارقمش برصورتده تشكل ايدن آويزه كبى طاشلر. مقطرهٔ فوقانيه .

(استلاغميت = استلاقتيت)

اِسْتِلام [ع، مص] بالخاصه كعبهٔ معظمه‌ده‌كى حجراسودى بوس ويا لمس صورتيله زيارت ايتمك .

اِسْتِلْجاج [ع، مص] برآدم ذواليد اولديغى ماده‌ده خصمانه عناد واصرار ايتمك { اصطلاحات شرعيه‌دندر . }

اِسْتِلْذاذ [ع، مص] لذت بولمق، شيرينكام اولمق، خوشه كيتمك .

اِسْتِلْزام [ع، مص] لازم كتيرمك، ايجاب ايتمك، سبب اولمق، § مصاحبت ايلمك .

اِسْتِلْقاء [ع، مص] آرقه اوستى ياتمق، اوصورتله اويومق .

استلقاء يد = الك باش پارماغنك جهت وحشيه‌يه كلمك اوزره دوردى .

اِسْتِماع [ع، مص] ديكله‌مك، ديكله‌نلمك، ايشيتمك، ايشيدلمك . § ديكله‌يوب قبول ايتمك، احالهٔ سمع اعتبار ايلمك § ايشيتمه، مسموعى اولمه § قولاق ويروب ديكله‌مك .

استماعات = جـ : { استماع } .

اِسْتِمالَتْ - اِسْتِمالَه [ع،مص] جلب قلب § تسليت ويرمك .

اِسْتِمْتاع [ع، مص] تمتع، انتفاع، فائده‌لنمه § دفع احتياج .

اِسْتِمْداد [ع،مص] مدد، ياردم ايسته‌مك، برينك معاونت ومرحمتنه مراجعت ايلمه § (عسكرى) امداد، قوت ايسته‌مك .

اِسْتِمْرار [ع، مص] بردوزى‌يه دوام ايتمك، بر دوزى يه اوزايوب كيتمه .

استمرارى = استمراره منسوب، دائمى.

صيغهٔ استمراريه = تركجه‌ده (ه‌يرق) و (ه‌رك) اداتلريله ختام بولان صيغهٔ فعل : { يازه‌رق، كيده‌رك . }

اِسْتِمْزاج [ع، مص] بر آدمك رأى وفكرينى يوقلامق § صوروب آكلامق . { مزاج ماده‌سى استفعال بابندن تصريف اولنمديغى جهتله عربجه‌ده بويله بركلمه يوقدر . بناءً عليه غلط اولمقله برابر بوكلمه‌يه احتياج دركاردر.}

اِسْتِمْطار [ع، مص] ياغمور ايسته‌مك، ياغمور دعاسنه چيقمق .

اِسْتِمَك [ت،مص] ☞ {ايسته‌مك} .

اِسْتِمْلاء [ع، مص] برينه يازى يازديرمق، استكتاب .

اِسْتِمْلاك [ع،مص] ملك آلمق، بريرى صاتون آلمق . { بوكلمه‌نك دخى استمزاج كبى غلط اولديغى (تاج العروس) ده محرردر . } § منافع عموميه‌يه مبنى حكومتك برعقارى اشترا ايلمسى حقى . حق استملاك، استملاك نظامنامه‌سى .

استملاكات = جـ : (استملاك) .

اِسْتِمْهال [ع، مص] مهلت ايسته‌مك .

اِسْتِنابه [ع،مص] وكيل تعيين ايتمك، ايتمه.

اِسْتِناد [ع، مص] طيانمق § كوكنمك، اعتماد ايتمك § دليل، حجت عد ايتمك § (عسكرى) اوچنجيرى كيريسنده ظهير اولمق اوزره طوپلو برحالده بولنديريلان عسكر .

استناداً = استنادصورتيله || كوكنه‌رك || دليل، حجت اتخاذ ايدرك .

استناد ديوارى = اساس ديوارينى طوتمق ايچون وجه داخليسى شاقولى ووجه خارجيسى مائل اوله‌رق ياپيلان ديوار .

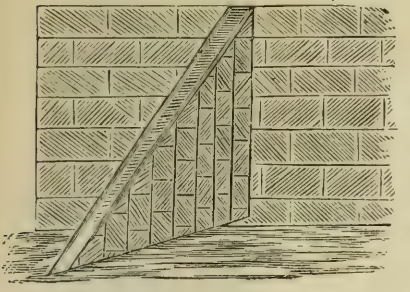

(استناد ديوارى)

استنادگاه / **استنادكه** = صيغنه‌جق بر || مواقع مستحكمه‌يه مدار قوت اولمق ورجعت هنگامنده صيغنمق اوزره تحكيم ايديلان نقاط .

استنادى = استناده منسوب .

اِسْتِناره [ع، مص] بر شيئك ضياسيله روشن، منور اولمق، نورلانمق، اقتباس نور ايتمك .

اِسْتِنامه [ع، مص] يالاندن اويومق، اويور كبى كورونمك .

اِسْتِنْبا [ع،مص] خبرصورمق، معلومات طلب ايتمك .

اِسْتِنْباط [ع، مص] استخراج معنى، استخراج حكم ايتمك، ضمناً آكلامه .

اِسْتِنْتاج [ع، مص] نتيجه چيقارمق، چيقارلمق، برشيئك كنهنه غايتنه ايرمك .

اِسْتِنْجاء [ع، مص] نجاستدن تطهر.

اِسْتِنْزال [ع، مص] ايندرمك : « ايام جاهليه‌ده صنم‌پرستان اجرام سماويه‌دن استنزال روحانيت ايدرلردى »

اِسْتِنْساخ [ع، مص] نسخه‌سنى، صورتنى، عينى چيقارمق، چيقارلمق : صنعت طباعتك ايجادندن اول كتب نفيسه منتسبين معرفت

طرفندن استنساخ ایدیلوردی .

اِسْتِنْشاء [ع، مص] حوادث آراشدیرمق § رایحهٔ لطیفه قوقلامق .

اِسْتِنْشاد [ع، مص] برکیمسه‌دن شعر اوقومسنی ایستمك .

اِسْتِنْشاق [ع،مص] تطهیر ایچون بورنه صو چكمك § شدتلی قوقلامه .

استنشاق اتر = (طب) اتر وامثالی کبی بر روح قوقلاتمق ، قوقلاتمه .

اِسْتِنْصاح [ع، مص] نصح وپند ایستمك § اوکود آلمق .

اِسْتِنْصار [ع،مص] یاردم ایستمه، استعانه، استمداد .

اِسْتِنْطاق [ع، مص] نطقه کتیرمك ، برآدمی سویلتمك ایستمك § (حقوق) قانوناً مجرم ویا مظنون اولان برآدمی اسئلهٔ مرتبه ایرادیله سویلتمك .

استنطاقات = جـ : (استنطاق) .

استنطاقنامه = (حقوق) مظنونك افاده‌سنی حاوی ورقهٔ رسمیه .

استنطاقی / **استنطاقیه** = (حقوق) استنطاقه منسوب.

اوراق استنطاقیه = استنطاق حاوی اوراق .

اِسْتِنْغه [ج ، مص] یلکنلری سوندرمك و طوپلامق ایچون قوللانیلان صاغلی ، صوللی خلاط دونانمی § یلکنلرك طوپلانمسنه مخصوص خلاطلر وقوماندا .

اِسْتِنْفار [ع ، مص] اورکمك ، اورکوب قاچمق .

اِسْتِنْقاص [ع ، مص] برشیئك بهاسنی، قیمتنی تنزیله چالیشمق .

اِسْتِنْكاح [ع،مص] برقادینی نکاحله آلمق، نکاحلانمق ایستمك.

اِسْتِنْكاف [ع، مص] یوز چویرمك ، واز کچمك، چکمك § رد ایتمك § عدم موافقت .

اِسْتُنوغراف [ج، -] (Sténographe) استنوغرافیا صنعتنه آشنا اولان .

استنوغرافیا = [ج] چابوق یازه بیلمك ایچون مناسب ومختصر اشارتلر ویا خط وحرفلر استعمال ایدرك برمجلسده سویلنیلان سوزلری ومثلا مکاتب عالیه‌ده معلمك تقریرینی ضبط وقید ایتمك صنعتی .

اِسْتِواء [ع ، مص] ایکی شی بربرینه مساوی ومعادل اولمه .

استوای خطین = بربرینه مساوی خطلر

استوای سن = تام رجل اولمق، قرق یاشنه کلمك .

خط استواء = کرهٔ ارضی قطبلردن مساوی بعدده اولمق اوزره ایکی‌یه تقسیم ایدن دائرهٔ عظیمهٔ مفروضه .

خط استوای سماوی = خط استوانك کرهٔ سمایه دوغری توسیعیله حاصل ایلدیکی دائرهٔ عظیمهٔ مفروضه .

اِسْتُوبُج [ت، -] قورشون بویاسی دینلن بیاض معدنی بر ماده‌درکه بویاجیلقده استعمال اولنور : قاربونیت رصاص .

اُسْتُوج [ج،-] جراح ومهندس آلاتنك هیئت مجموعه‌سی ، بونلری حاوی قوطی .

اِسْتِهانه [ع،مص] ☛ (استحقار) .

اِسْتِهجان [ع، مص] ☛ (استقباح).

اِسْتِهداء [ع،مص] طلب هدایت .

اِسْتِهداف [ع، مص] هدف کبی دیکیلوب طورمق .

اُسْتُورَه [ج،-] براوجنه اوزدی اوریلی بر قورشون پارچه‌سی ربط ایدلمش اولان قیصه اینجه بر خلاط طلومبه‌جیلرك یکدیکرینی ضرب ایچون استعمال ایتدکلری بر نوع آلت .

اِسْتِهزاء [ع،مص] ذوقلنمه ، اکلنمه ، مسخره‌لغه آلمق :
«کیمسه‌یی ایتمه صاقین استهزا»
«کورمه حقك قولنی هزله سزا»

اِسْتِهلاك [ع، مص] صرف ایتمك صورتیله توکتمك : بتیرمك. (اسراف بشقه‌در) .

استهلاکات = جـ : (استهلاك) .

استهلاکات داخلیه = ذخائر واشیای سائره‌نك داخل مملکتده‌کی صرفیاتی .

استهلاکات خارجیه = برمملکتده حاصل اولان ذخائر واشیانك ممالك اجنبیه‌یه سوق واخراجی صورتیله واقع اولان صرفیاتی .

اِسْتِهلال [ع، مص] ظهور هلال ، یکی آیی کورونمك § هلالی کورمك ، § چوجق آناسندن طوغار طوغماز آغلایوب فریاد ایتمك .

براعت استهلال = برکتابك، برمقاله‌نك، برمنظومه‌نك نه‌دن باعث اولدیغنه دلالت ایده‌جك الفاظ انتخابیله مقدمه‌ده انك ایرادی § حسن ابتدا § حسن دلالت .

اِسْتِهواء [ع، مص] عقلنی آلمق، حیران ایتمك .

اِسْتِیثار [ع،مـ] برشیئی نفسنه حصر وتخصیص ایتمك .

اِسْتِیبج - اِسْتِیاج [ع ، مص] ماصوره .

اِسْتِیجار [ع ، مص] اجرتله طوتمق ، طوتلمق . کرا ایله طوتمق ، کرالامق .

اِسْتِیجال [ع،مص] صوکره‌یه براغلمسی، تأجیل ایدلمسنی ایستمك .

اِسْتِیخار [ع، مص] کری قالمق، کری براغلمق .

اِسْتِیداع [ع، مص] بر آدمك نزدینه براقمق ، برشیئی حفظ ایچون برآدمه تودیع ایلمك .

اِسْتِیذان [ع، مص] اذن ایستمك ، رخصت طلب ایتمك § طانیشمه.

بالاستیذان = استیذان ایله .

بلااستیذان = اذنسز، رخصتسز .

لدی الاستیذان = مأذونیت ایستنلدکده.

اِسْتِیصال [ع، مص] کوکندن قوپاروب چیقارمه ، چیقارلمه ، کوکی قیرلمه (طب) براورك چیقارلماسی.

اِسْتِیضاح [ع، مص] برشیئك آچیق وواضح اوله‌رق بیان ایدلمسنی طلب ایتمه، ایضاحات ایستمه.

استیضاحاً = استیضاح صورتیله .

استیضاحات = جـ : (استیضاح) .

اِسْتِیطان [ع ، مص] بر یرده طورمق، توطن ایتمك .

اِسْتِیعاب [ع، مص] ایچنه آلمق § طوتمق، قاپلامق .

اِسْتِیف [ج ، مص] صیق وصره‌سیله دیزمه ، ییغمه § طور، طوروش .

اِسْتیفاء [ع، مص] تماميله وكاملاً اخذ ایتمك ، آلمق .

اِسْتیفلامك [ت،مص] صره دسیله دزمك، ییغمق .

اِسْتیقاظ [ع، مص] اویقودن اویانمق.

اِسْتیقاع [ع،مص] وقوعنه منتظر اولمق، وقوعبوله‌جق دیه اندیشه‌یه دوشمك .

اِسْتیلیوز [ج، س] (بحریه) فلكه تنته لرینك باغلانمه‌سنه مخصوص باشه وقیچه‌دیكیلن كوچك دیركار.

اِسْتیقان [ع، مص] یقیناً بیلمك ، بیلنمك {(تیقن) دها زیاده استعمال اولنور} .

اِسْتیلاء [ع،مص] برمحلی قوهٔ غالبه ایله ضبط ایتمك ، اله كچیرمك ، تحت تصرفه آلمق § قاپلامق، طوتمق .

اِسْتیلائی [ع، مص] استیلایه متعلق .

اِسْتیم [ج،س] ماكنه‌لری تحریك ایدن بخار صویك قاینامسیله حاصل اولان بوغو .

اِسْتیماتور { Estimateur } [ج، س] كمركارده امتعه‌وموادتجاریه‌یه‌بها بیچن‌مأمور، مخمن. (استمار)، (استمارجی) كلمه‌لری‌دخی‌بونك توابعاتندندر.

اِسْتیمان [ع،مص] امان دیله‌مك § امان دیلیه‌رك تسلیم اولمه : استیمان اشقیا .

اِسْتیمبوط { Steamboat } [ج، س] بخارله‌متحرك‌صندال‌یچه‌نده ویا آندن براز بیوك واپور، چتنه .

اِسْتیناس [ع،مص] آلیشمه، آلیشمق، وحشی زائل اولوب مونس اولمه.

اِسْتیناف [ع، مص] یكیدن باشلامه، باشلامق § بدایت‌محكمه‌سندن ویریلان حكمك مافوقنده‌كی محكمه‌یه مراجعتله طلب فسخی § بدایت محكمه‌سندن ویریلان حكمك دیكر برمحكمه‌ده ایكنجی دفعه اوله‌رق رؤیتی § سوز باشی .

استیناف محكمه‌سی = كندیسنه مربوط اولان بدایت محكمه‌لرینك قابل استیناف دعوالرینی رؤیت ایدن محكمه .

استیناف هیئتی = درت اعضا ایله بر رئیسدن مركب استیناف محكمه‌سنه مأمور ذوات .

استینافاً = استیناف صورتیله .

استینافی = استینافه منسوب .

جملهٔ استینافیه = نحو عربیده برسؤال مقدره جواب حكمنده اولان جمله .

اِسْتینوغرافی [ج، س] عربلرك خط مجموع دیدكلری علم كه : كلماتی اوائلده‌كی حرفك ضبط وقیدیله اشارت ایلمكدن عبارتدر .

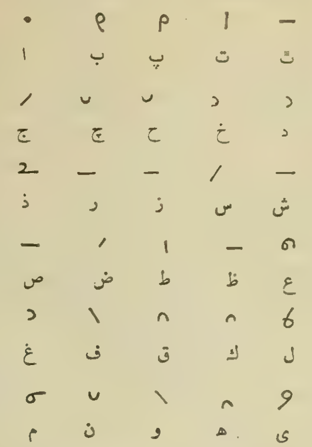

اِسْتیهاب [ع،مص] هبه طلب ایتمك .

اِسْتیهال [ع،مص] برشیئه‌اهل‌ومستحق اولمه ؛ استحقاق ، لیاقت ، اهلیت : « عهدهٔ استیهالنه مودوع وظائفی حسن ایفا ایلدی . »

اِسحق قوشی [ت ، س] حق قوشی دنیلن مرغ شب‌آویز .

اِسْخاط [ع،مص] كوجندیروب‌دارلتمق، غضبلندیرمك .

اِسْخان [ع،مص] ایصیتمق، ایصیدلق، قیزدیرمق، قیزدیرلمق. {تسخین دها زیاده مستعملدر .}

اسخان‌عین = كوز قیزارتمق، آغلاتمق .

اِسْراء [ع، مص] یوروتمك ، یورودلمك ، كوندرمك، كوندرلمك {ذوی‌الارواح حقنده مستعملدر .}

اِسْرائیل [ج،س] ☛ (لفتحهٔ اعلام) .

اِسْرار [ع، مص] كتم ایتمك: اسرار: سر طوتمه .

اِسْراع چاپكاندیرمك .

اِسْراف [ع ، مص] حددن آشیری ، لزومسزاوله‌رق صرف‌ایتمك : اسراف مال، اسراف كلام .

اِسْرافیل [عبرانیجه] (اربعهٔ مدبره) تعبیر اولنان درت ملك مقربدن قیامت ایچون نفخ صوره مؤكل اولانی.

اِسْطار [ع، مص] یازمق ، یازلمق . {(تسطیر) دهازیاده‌مستعملدر}

اِسْطرلاب [ج، س] ازمنهٔ‌قدیمه‌ده اجرام سماویه‌نك مواضعنی وافقه‌نسبتله اولان‌ارتفاعاتنی تعیین ایچون مستعمل برنوع آلت .

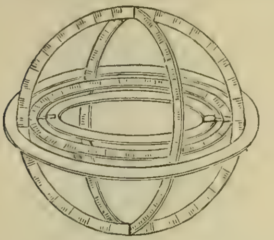

(اسطرلاب)

اِسْطوانه [ع،فا،س] « ستون » دیرك § ایچی بوش‌عمود§ اسطوانهٔ قائمه ، اسطوانهٔ مائله .

(اسطوانه)

اِسْعاد [ع،مص] بختیار ومسعود قیلمق، قیلنمق .

اِسْعار [ع،مص] نرخ قویمق، قویلمق: اسعار حوائج ضروریه .

اِسْعاف [ع، مص] برینك طلب ورجاسنی قبول ایله ایستدیكنی اجرا ایتمك: اسعاف‌مطلوب، اسعاف‌مسئول

اِسْفاناخ - اِسْفناخ [ع ، س] ☛ اسپناق

اسفناجیه = اسپناقه بكزه‌ین سبزه‌لر فامیلیاسی ، فصیله‌سی .

اِسْفنج [ع،س] سونكر دنیلن ماده‌كه حیوانات صغیرهٔ بحریه‌نك مسكنندن عبارت اولوب دكزك دیبنده قیالره یاپیشیق اوله‌رق بولنور .

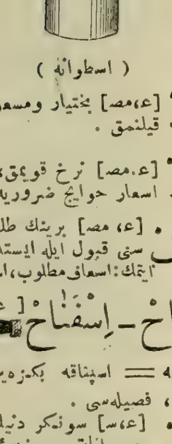

(اسفنج)

اسفنجی = سونكره بكزر ، سونكره مشابه . اجسام اسفنجیه .

اِسْفنكس { Sphinx } [ج ، س] ☛ (لفتحهٔ اعلام) .

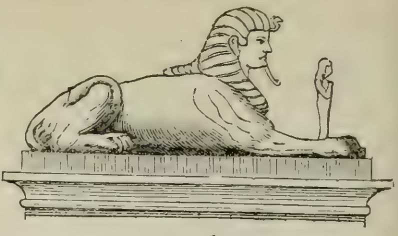

(اسفینکس)

إِسْفِيدَاجْ [ع،س] (استویج).

إِسْقَاءْ [ع، مص] صولامق، صوارمق ، صولاتمق ، صواراتق : اسقای اراضی .

إِسْقَاچَه [ج ، س] (بحریه) دیرك وجوادیره‌نك آلت باشلرینك‌که « طوپوق » تعبیر اولنور ـ استناد ایتدکاری یووادر .

اسقاچه زیوانه‌سی == دیرك وجوادیره‌نك آلت باشلرینك اوطورمسی ایچون زیوانه‌نك کیرنتیسنه متناظر یاپیلان چیقندی .

إِسْقَارْپِينْ [ج، س] قونچسز ، 'وستی باغلی برنوع یارم پوطین .

إِسْقَارْچَه [ج،س] صیم صیقی استیف . § غلبه‌لك ، ازدحام .

إِسْقَارْطَه [ج،س] طاغینیق طاغیلمش. { اکثریا کاغد اویونلرنده مستعملدر . }

إِسْقَارْمُوزْ (بحریه) سفینه‌نك اسکلتنی تشکیل ایتمك اوزره هر بری برقاچ پارچه آغاج ویادمیردن مرکب اولدیغی حالده اومرغه‌یه مستند صاغلی ، صوللی قالدیریلان مقوس آغاج ویا دمیرلر . { بین‌الناس « قابورغه » نامیله معروفدر } بومقامده « پوسطه » تعبیری‌ده قوللانیلور § فلکه‌لرده کورکلرك طاقیلوب چکیلمسنه مخصوص آغاج ویامعدندن معمول چیویلر .

إِسْقَاطْ [ع مص] دوشورمك ، دوشورلمك ، آشاغی ایتمه : شعرده افکندنك همزه‌سی اسقاط ایدیله‌بیلور .

اسقاط جنین == آنا قارنندن چوجق دوشورمك .

إِسْقَالَا [ج،س] آلات موسیقیه پرده‌لرینه پارمق آلشدیرمق تعلیمی.

إِسْقَالَارْيَا [ج، س] (بحریه) دیرکاره چیقمغه مخصوص اسکله ـ نردبان ـ تشکیل ایتمك اوزره چارمیخلره آرقوری اوله‌رق باغلانیلان اینجه خلاطلر .

إِسْقَانْبِيلْ [ج ، س] اویون کاغدلریله اوینانان برنوع اویون .

اسقانبیل کاغدی == اویون کاغدی .

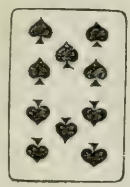

إِسْقَانْجَه [ج ، س] (بحریه) سفائن حربیه‌ده عمومی نوبت دکیشدیرمه .

إِسْقَانْدِيلْ [ج،س] (بحریه) دکزلرك عمقنی مساحه ایتمك ایچون استعمال اولنان آلت اولوب مخروط ناقص شکلنده برقورشون ایله بر نهایتنه مربوط اینجه خلاطدن عبارتدر .

(اسقاندیل ـ صاولوس)

اسقاندیل صاولوسی == اسقاندیل قورشوننك برنهایتنه مربوط اوزدی تقسیماتلی اینجه خلاط .

عادی اسقاندیل == ٢٠ الی ٣٠ قولاجی تجاوز ایتمه‌ین عمقلرك مساحه‌سنده قوللانیلور. قورشوننك ثقلتی ٢ الی ٥ قیه‌در .

درین صو اسقاندیلی == درین صولرك مساحه‌سنده قوللانیلور. قورشوننك ثقلتی ١٠ الی ١٢ قیه؛ صاولوسنك طولی ١٠٠ الی ٢٠٠ قولاچدر . بواسقاندیل، خریطهٔ بحریه اخذینه مخصوص سفائنده قوللانیلور .

ذات‌الاشعار اسقرولی اسقاندیل == عمق دریایی کندی کندینه اشعار ایدر بر آلت اولوب بر نهایتنه برصاولو باغلانه‌رق دکزه صالیویریلور . دیکر نهایتنه مربوط قورشون واسطه‌سیله قعر بحره نازل اولور. آلتك اوزرنده‌کی ساعت دکزك عمقنی اشعار ایدر.

إِسْقُرُو [ج،س] کمینك تحریکنه مخصوص حلزونی قنادلری حاوی پروانه‌در. ترکجه‌ده بوکا (اسقور) دینور ؛ بونلر ایکی ، اوچ ودرت قنادلی اوله‌بیلیرلر.

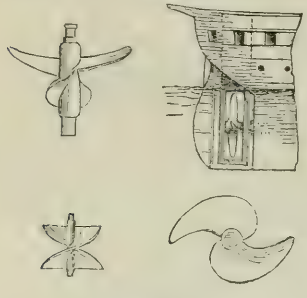

(اسقرو)

اسقرو کمی == اسقرو پروانه ایله مجهز کمی . اسقرولی کمیلره ، حاوی اولدقلری اسقرولرك عددینه کوره اسملر ویریلور . تك اسقرولی، چفت اسقرولی، اوچ اسقرولی.

إِسْقَرَه ـ إِسْقَارَا [ج، س] اوزرنده کولباصدی، بالق وسائره پیشیریلیر برنوع مطبخ آلتی که : اوزون دمیر چوبوقلردن معمول صابلی، ودرت آیاقلیدر. § قفس .

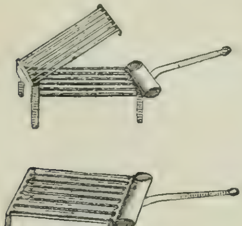

(اسقره)

إِسْقُوپُومَارْ بَاسْتُونِى [ج ، س] (بحریه) آنا سرنلرك اوجلرندن طیشاری‌یه طوغری سوریلن کوچك سرنلردر .

اسقوپومار یلکنی == (بحریه) جونده یلکنلرندن کوپنه ایله اسقوپومار باستونی آره‌سنه آچیلان یلکندر .

إِسْقُورْبُوتْ [ج ، س] اکثریا مدت مدیده دکز سیاحتی اجرا ایدنلرده طوزلی بالق کبی قوری شیلر اکل ایتملرندن دولایی حاصل اولان بر مرض مهلك ـ که دیش اتلرینك دوکلمسیله ظهور ایدر، داء حضر .

اِسقُوطَه [ج ، س] (بحریه) بر یلكنك اسقوطه‌یقه‌لرینی آچوب كرن خلاط

اسقوطه‌بقاسی = سرن یلكنلرینك آلت كوشه‌لرینه ویان یلكنلرینك آلت كوشه‌لرندن قیچ طرفده‌كی كوشه‌سنه‌دینور ☞ (یلكن)

لاشقه اسقوطه ؛ لاوا اسقوطه = اسقوطه خلاطنك قوربرلوب چكیلمسی ایچون قوللانیلان ایكی تعبیر مخصوص .

اِسقُومری [ج ، س] قارنی بیاض ، صیرتی نفتی معروف آلاجه بالق .

(اسقومری)

اِسقُونطُو [ج ، س] برمبلغك وعده‌سندن اول تأدیه‌سی حالنده تنزیل قلنان مقدار ، دباح § برمالك بدلندن قیریلان فرق .

اسقونطودستوری = اسقونطوحساباتنی قولایجه حل ایتمك ایچون ترتیب ایدلمش بر افادۀ عمومی . مثلا : ۱۸۰۰ غروشك یوزده (٦) حسابیله (۳٦) كونلك اسقونطوسنی حساب ایتمك لازمكلسه : اوزون اوزادی‌یه حسابات ایله اوغراشمقدن ایسه درحال بومقادیری دستور مخصوصنه تطبیق ایله حل ایدرز . شویله كه :

$$ح = \frac{\text{ص} \times \text{ر} \times \text{ن}}{٣٦٠ \times ١٠٠} \quad \text{یعنی}$$

$$ح = \frac{٣٦ \times ١٨٠٠ \times ٦}{٣٦٠ \times ١٠٠} = ١٠{,}٨ \quad \text{اولمش}$$

اولور .

اِسقُونَه [ج ، س] ایكی دیركلی وبریقدن كوچوك بر نوع خفیف كمی .

اِسكات [ع ، مص] صوصدیرمق ، صوصدبرلمق ، سكوت ایتدیرمه § معارضه‌ومناظره‌ده الزام ایدوب سكوته مجبورایتمه § قاندیرمه ، راضی ایتمه .

اِسكار [ع ، مص] سرخوش ایتمك ، ایدلمك مست ایلمك ، اولمق .

اِسكان [ع ، مص] ساكن قیلمق ، اوطورتمق § بركلمه‌نك حركه‌لرندن برینی سلب ایتمك ، ساكن ایتمك .

اِسكَتَه [ج ، س] صاری قنادلی كوچوك وزیاده اوتر ، قیر قوشی .

(اسكته)

اِسكَلَت [ج ، س] { Squelette } انسان ویا حیوانك اتلری دوكلمش كمیكلرندن عبارت هیئتی ، قدید § پك نحیف وضعیف آدم .

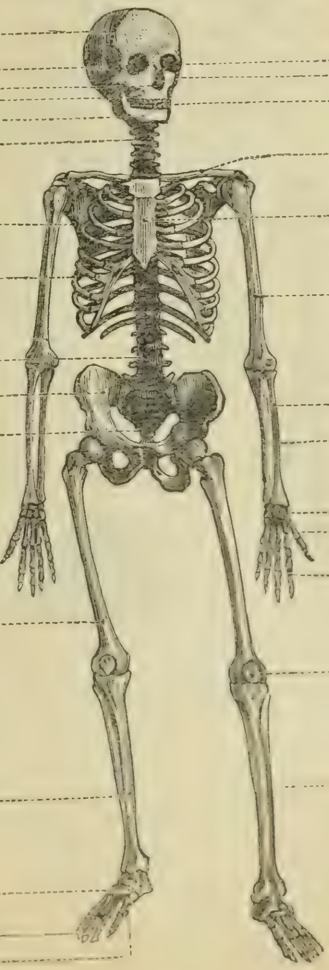

(اسكلت)

اِسکَلَه [ج ، س] (اصلی : اسقاله { Scala } در .) دکز ونهر کنارنده کمی وسائره‌نك یناشه‌جغی ...ل § (بحریه) وضعیت قائمه‌ده بولنان بر ...ینك اومورغه‌سندن مرور ایدن سطح ...ساقولینك — پرووه‌یه متوجه اولان بر ...یمسه‌یه نظراً — صول طرفده قالان ...قسمی § دومنی صول طرفه آلق ایچون ...ویریلن قوماندا § کمی‌یه ویا کمینك انبارلرینه ...اینوب چیقمغه مخصوص آغاج ویا دمیر ...نردبان . § بنا یاپار ایکن قوریلان موقت ...کرسته § دکز کنارنده کائن ایشلك ، تجارتکاه شهر ، قصبه .

اِسکَمَله [ج ، س] تخته‌دن معمول درت آیاقلی آلت اوزرینه شمعدان ویا یمك تپسیسی قونیلور . غازینو وقهوه‌خانه‌لرده وبعض سیریرلرنده اوطورمق ایچون قوللانیلان کنارسز ، اوزری حصیر اورکولی صنداليه .

اِسکِنز - اِسکِنزه [فا ، س] حیوانك اورکوب آتدیغی چفته § حیوانك صچرایوب قیچ آتمسی .

(اسکمله)

اِسْلاء [ع ، مص] بر آدمی دوشوندیکی شیئی اونوتدیروب غمدن آزاده ایتمك . [{ تسلی } دها زیاده مستعملدر .]

اِسْلاك [ع ، مص] صره‌یه قویمق ، تنظیم ایتمك ، یوله کتیرمك § مسلکه صوقمق ، صرقلمق ، سلوك ایتدیرمك .

اِسْلال [ع ، مص] صییروب چیقارمق . § ورم علتنه اوغرامق .

اِسْلام [ع ، مص] مفخر موجودات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلرینك من قبل الرحمن تلقی ایله نشر وتبلیغ بیوردقلری دین مبین ، دین اسلام . مسلمانلق § دین مبین اسلامه منسوبیتله مباهی اولانلر . [بومعناده { اهل اسلام } مقامنده قوللانیلور .] § دین جلیل اسلامی قبول ایتمه :

« حضرت عمرك اسلامیتی ، موحدینك بتون موجب مسار تامی اولدی . »

§ مسلمان ، مسلم .

« جبهه‌سین قیلمش ایدی رب منام »

« لوحهٔ کاخ سرای اسلام »

حجة الاسلام = امام غزالی حضرتلرینك لقبیدر .

سیف الاسلام = جانب اشرف جناب پیغمبریدن خالد بن ولید حضرتلرینه توجیه بیوریلان لقبدر .

شیخ الاسلام = دوغریدن دوغری‌یه طرف اقدس حضرت خلافتپناهیدن منصوب وامور شرعیه وعلمیه‌نك تمشیتنه مأمور اولان رجال علمیه‌دن اك بیوك ذات .

اسلامی = دین مبین اسلامه منسوب § ملت معظمهٔ اسلامیه‌یه منسوب : شریعت غرای اسلامیه .

اسلامیان = مسلمانلر ، اهل اسلام : مفخر اسلامیان ، فرقهٔ اسلامیان .

اسلامیت = دین مبین اسلام ، مسلمانلق ، دین اسلامه منسوب اولانلرك صفت مقدسهٔ عمومیه‌سی { هرنه‌قدر (اسلام) کلمه‌سی مصدر اولمق وعربی قاموسلرنده (اسلامیت) کلمه‌سی موجود اولمامق اعتباریله بوکلمه یاکلش ایسه‌ده (اسلام) اکثریتله اهل اسلام مقامنده استعمال ایدلمکده اولمسنه نظراً التباسدن قورتلمق ایچون (اسلامیت) کلمه‌سنه شدتله احتیاجز درکاردر . }

اِسْلیم [ت ، س] ☞ (استیم) دن غلطدر .

اسلیم آلمق = واپور ویا ماکنه قزغاننده‌کی صو تأثیر حرارتله بخاره منقلب اولمغه باشلامق ، سرعتله یوله دوام ایتمه .

اِسِم [ع ، س] نام ، آد .

« یکسان نظرمده صیف وسرما »

« اندوه ایسه اسم بی مسما »

اسم طاقمق = آد قومق § زمانه تعلق ایتمیان ومعنای مستقلی اولان کلمه .

اسم اشارت = کندیسیله معین بر شیئه اشارت اولنان کلمه : بو ، شو ، او .

اسم اعظم = جناب حقك کافهٔ اسمایی جامع اولان « الله » اسم جلیلی .

اسم تام = تنوین ، اضافت ، جمع ، تثنیه علائمندن آزاده اولان اسم .

اسم تصغیر = (صرف) معناسنده کوچوکلك اولان اسم : عبد ، عبید .

اسم تفضیل = حائز اولدیغی وصف ومعنی دیکرینه نسبتله دها زیاده وشدید اولان وترکجه‌ده اولنده (اك ، پك ، دها) کلمه‌لرندن بری بولنان اسم : احسن ، اعلم ، افضل . اك فاضل ، دها عالم ، پك کوزل .

اسم جنس = برجنسدن ، برنوعدن اولان شیئلرك کافه‌سنه اطلاق اولنه‌بیلن اسم : شهر ، ات ، الما .

اسم خاص = یالکز برشخص ویا برحیوان ، ویا بر شیئه اطلاق اولنان کلمه : سعدی ، پوچیفال ، ادرنه .

اسم فاعل = برفعلك بیان ایلدیکی حدثك ایشلیجیسنی کوسترن اسم : فاعل ، غافل ، کاتب .

اسم مفعول = فاعلك فعلی کندی اوزرینه تجاوز ایدن کلمه : مفعول ، معذور ، مضروب .

اسم منسوب = آخرینه عربی قاعده‌سنجه یای نسبت وترکجه شیوه‌سنجه (لی) ، (لو) علاوه اولنان اسم : طنبوردی ، عودی ، بروسه‌لی ، طوپلو .

اِسْماح [ع ، مص] جوانمرد وسخاوتلی قیلمق § ملایم ومطیع ایتمك .

اِسْماع [ع ، مص] ایشتدیرمك § دیکلتمك .

اِسْماط [ع ، مص] سکوت ایلمك .

اِسْمِرار [ع ، مص] اسمرلشمك ، قاره ، یاغیز اولمق .

اِسْناء [ع ، مص] قدرینی یوکسلتمك § بر یرده اوزون مدت قالمق .

اِسْناد [ع ، مص] برشیئی بر آدمه عطف وعزو ونسبت ایلمك § احادیث شریفه‌نك مردسیله وعنعنه‌سیله راویلرینی بیان ایتمه § افتراء ، عزو § عربیده : مسند ایله مسندالیه آره‌سنده‌کی رابطه ، که ترکجه‌ده : یم ، سك ، در ، ایسم ، ایدك کلمه‌لریدر .

اسنادی = اسناده منسوب .

اسنادیات = اسناده متعلق ملاحظات .

|| اصلی اولمدیغی حالده بر آدمه نسبت اولنان سوزلر .

اِسْنان [ع ، مص] دیش بیتمك ، دیشلنمك § یاشلانمق .

اِسْوِداد [ع ، مص] قرارمق ، قاره اولمق : اسوداد ریش سفید ، اسودادالجلد .

اِسهال [ع، مص] طبیعت ملایم اولمه (اینجه باغرصاقلرك التهابندن حاصل اولان ملایمت)، لینت، بورك سورمه .

اِشابه [ع، مص] كنج ایكن صاچ وصقالی آغارمق، صاچ وصقال آغارتمق .

اِشارات [ع، ص] (اشارت)ك جمعی . علامتلر، اشارتلر : اشارات جبریه ، نوطه اشارتی .

اِشارت [ع، س] برشیئی الویا كوز، قاش ایله كوسترمك || علامت، نشانه || رأی ویرمك ، ارشاد .

اشارت الٓهیه = اولیا اللّهه واقع اولان الهام .

اشارت علیه = امر سامیٔ صدارتپناهی وامر مشیختپناهی .

استفهام اشارتی = جمل استفهامیه‌نك نهایتنه وضع اولنان شو (؟) اشارت .

تعجب اشارتی = جمل خطابیه وعتابیه‌نك صوكنه قونیلان (!) اشارتی .

یانغین اشارتی = استانبول عرفنه كوره برمحلده یانغین وقوعه كلدیكنی اخبار واعلان ایچون كوندوز ایسه بایزیدده‌كی قله‌نك سپت وغلطه قله‌سنك بایراق چكمسی وكیجه ایسه هرایكیسنك فنار آصمه‌سی .

العارف تكفیه الاشاره = عارف اولانه اشارت یتر .

دیلسز اشارتی = ابكم اولانلرك افادهٔ مرام ایچون اللریله وباشلریله ایتدكلری اشارت .

اِشاحه [ع، مص] مسواكلنمك، مسواكی خفیفجه سوره‌رك دیشلری تمیزله‌مك .

اِشاعت ـ اِشاعه [ع، مص] برخبری یایمق، فاش ایتمك، شایع قیلمق ، طویورمه ، طویورمق (اشاعت ، قافیه ایچون یالكز نظمده مستعملدر) .

اِشباع [ع، مص] قارنی طویورمق، قارنی طویورلمق : اشباع كرسنكان . § چوغالمق ، چوغالدلمق § وصلی مشتمل اولان قوافیده دخیلك حركه‌سی . § برمایع دروننده برجسمی حل ایده ایده آرتق آنی حل ایده‌میه‌رك ترسبات حاصل ایده‌جك درجه‌یه ایصال ایتمه : حال اشباع .

الف اشباع = بعض كلمات عربیه وفارسیه‌نك صوكنه علاوه ایدیلان معناسز الف .

اِشبو [ت، د] (ایشته‌بو) ادات اشارتدر .

اِشپورطه ـ اِسپورطه [ج، س] یایوان یمش سپتی، بعض خرده‌فروش اصنافك الده كزدیردكلری قولپسز ، یایوان سپت .

اِشتات [ع، مص] طاغیتمق، طاغیدلمق . ({ تشتیت } دها زیاده مستعملدر) .

اِشتباك [ع، مص] طوقوشمق، قاریشمق، اوروملمك، اوركولنمك § شوریده پچیده اولمق § بعد الغروب كواكبك سماده قوم كبی بربرینه كیرمش صورتده كورنملرینه علمای عرب طرفندن ویرلمش بر اسمدر .

اِشتباه [ع، مص] شبهه‌لنمك، شبهه ایتمك، شك ، ارتیاب ، اشكل .

بلااشتباه / بی اشتباه } = شبهه‌سز .

اِشتداد [ع، مص] شدتلنمك ، شدت پیدا ایتمك (كسب معناسنی ذاتاً حاوی اولان بو كلمه‌یی { كسب اشتداد } طرزنده قوللانمامالیدر) .

اِشتراء [ع، مص] صاتین آلمق، آلنمق .

اِشتراط [ع، مص] شرطلاشمق ، شرط قیلمق ، قیلنمق .

اِشتراك [ع، مص] اورتاق اولمه ، اورتاقاق § برحالده بولنمه .

بالاشتراك = مشترك اوله‌رق، برلكده .

اشتراكی = اشتراكه متعلق .

اِشتعال [ع، مص] طوتوشوب یانمه ، پارلامه ، شعله‌لنمه .

قابل اشتعال = شعله‌لنه‌بیلیر ، آتش آلوب پارلایه‌بیلیر . { اشتعال كلمه‌سنی «كسب» ایله برابر قوللانمق جائز دكلدر . }

اشتعالات = (اشتعال)ك جمعی .

اِشتغال [ع، مص] مشغول اولمه ، ایش ایله اوغراشمق . جمعی اشتغالات كلیر .

اِشتفاء شفایاب اولمق ، شفا بولمق ، كسب عافیت ایتمه .

اِشتقاق [ع، تر] بینلرنده معنی وتركیب جهتیله مناسبت وصیغه اعتباریله مغایرت اولمق اوزره بركلمه‌دن دیكر بركلمه اخراجی : صداقت ، صدق ، اصدقا ، صادق .

علم اشتقاق السنه = علم اللسان یعنی السنهٔ مختلفه‌نك صورت انقسام وتشكلندن وبینلرنده‌كی مناسبت ومشابهتدن واشتقاقلرندن بحث ایدن علم .

اِشتقاقی [ج، س] { Linguistique } اشتقاقه منسوب § علم اشتقاقه متعلق .

اِشتكاء [ع، مص] شكایت ایتمه ، اظهار حزن وكدر ایلمك § مدعی شخصی طرفندن حقوق شخصیه‌سنی طلب ایچون محكمه‌یه وقوعبولان مراجعت .

اشتكاء عن الحكام = (حقوق) طرفیندن بری محكمه رئیس . اعضاسنك حكم وقرارینه اعتراض ایتمك .

اِشتمال [ع، مص] شامل اولمق § احاطه ، احتوا .

اِشتمام [ع، مص] خفیف صورتده قوقو آلمق . { استشمام ایله فرقلیدر . اشتمام : بیان اولنان معنایه كلدیكی حالده استشمام علی العاده قوقلایش ومحل استعمالنه كوره آكلامق ، حس ایتمك معناسنده استعمال اولنور . }

اِشتهاء [ع، مص] میل ، ایستك، معده آجیقلغی ، طعامه اولان آرزو ، میل، اشتاه : اشتها انكیز = اشتهاء ویریجی .

اشتهاسز = یمكه ایستكی اولمیان § آرزوسز ، هوسسز .

اشتهاسزلق = یمكه ایستكسزلك، فقدان اشتها .

اشتهالی = یمكه ایستكی اولان، معده‌سی آچیق || خواهشلی ، هوسلی ، آرزوكش .

اِشتهار [ع، مص] شهرتلنمك ، شهرت بولمق ، مشهور اولمق (اشتداد، اشتعال كبی اشتهار دخی كسب ایله قوللانیله‌مز) .

اِشتیاق [ع، مص] میل قلبی ، آرزوی درونی، خواهش دل § كوره‌جكی كلمه .

اِشجار [ع، مص] آغاج یتشدیرمك .

فن اشجار = آغاج یتشدیرمك فنی .

اِشحاذ [ع، مص] بیله‌مك ، كسكینلك ویرمك ، بیله‌نمك .

اشحاذ سیف = قلیجی بیله‌مك (تشحیذ دها مستعملدر) .

اِشراب [ع، مص] ایچیرمك، ایچیریلمك § ایمالی صورتده، ضمناً آكلاتمه، طولاییسیله مقصدینی بیلدیرمه § ایما .

اِشراف [ع، مص] یوكسك یره چیقمق، یوكسكدن باقوب اكلامق § خسته، مرتبه یوز طوتمق (مشرف،

رندن مشتقدر : مشرف خراب) .

اشراق [ع،مص] (كونش حققنده) طوغمق، طوغه‌رق نورلاندیرمق ‖ ضیالندیروب پارلاتمق، پارلادلمق ‖ ضیادار اولمق .

اشراقیون == یونان فلاسفهٔ قدیمه‌سندن مشهور (فیثاغورث) طریق حكمیسنه سالك اولانلركه بونلر مكاشفه صورتیله افاده واستفاده ایدرلردی .

اشراك [ع،مص] (نعوذ بالله) جناب حقه شریك قوشمه ، تعدد آلهه اعتقاد .

اشعار [ع، مص] برشیئی تحریراً بیلدیرمك ، بیلدیرمك : اشعار كیفیت .

اشعارات == (اشعار) ك جمعی: اشعارات سابقه .

اشعال [ع، مص] شعله‌لندیرمك، طوتشدیرمق، پارلاتمق: اشعال قنادیل، اشعال آتش ‖ شدتلندیرمه ، تشدید .

اشغال [ع، مص] مشغول ایتمه ، اوغراشدیرمه ‖ ایشدن آلیقویمه ، مانع اولمه . (Occupation militaire) تعبیرینی وقتیله لسانمزه « اشغال عسكری » دیه ترجمه ایدنلره اعتراضاً شمس الدین سامی بك مرحوم قاموس تركی وفرانسویسنده ومعلم ناجی افندی مرحوم دخی كندی لغت كتابنده بولفظك یرینه (استیلاء) كلمه‌سنك استعمالنی توصیه ایدییورلرسه‌ده (استیلاء) كلمه‌سنك تضمن ایتدیكی معنی چوق دفعه (Occupation militaire) تعبیرینك دلالت ایلدیكی حكمی احتوا ایده‌میه‌جكندن وچونكه (اشغال عسكری) تعبیری بعضاً (استیلای موقت) معناسنی‌ده اشراب ایلدیكندن عاجزلری « اشغال عسكری » تعبیرینك ابقاسی طرفداری‌یم .

اشغالات == جم : (اشغال) .

اشفاء [ع، مص] خسته‌نك شفایاب اولماسنه چالیشمق ، خسته‌یه شفالی شی ویرمك .

اشقامپاویا [ج، س] (بحریه) قره‌یه هواوردہ ضابطان ونفراتك كمی‌یه كاوب كیتملرینه مخصوص ١٠ ویا ١٢ چفته غایت عریض ومرتفع فلكه .

اشكاء [ع، مص] شكایت ایتدیرمك . ‖ اخذثار .

اشكال [ع، مص] مشكللك، كوچلك، وضوحسزلق ؛ مغلقلق (بوكلمه تعدیه معناسنی افاده ایده‌میه‌جكندن كوچلشدیرمك ، مشكللندیرمك معناسیله قوللانلمق جائز دكلدر) .

اشكل - اشكیل [ت ، س] شبهه ، ظن ، كمان ، وسوسه .

اشكمبه [ت ، س] (فارسی اولان (شكم) ك مصغریدر) حیوانات مجتره‌نك ایكنجی معده‌سی - كه بونوع حیوانلر اول امرده اغذیه‌یی مضغ ایلدكدن صوكره اشكمبه‌یه ایصال ایدرلر وبرمدت صوكره ایصلاتوب ازیلان بواغذیه‌یی تكرار آغزلرینه كتوره‌رك ایكنجی دفعه مضغ ایلدكدن صوكره قرق پاره ایندیررلر ‖ قارن ، بوغاز .

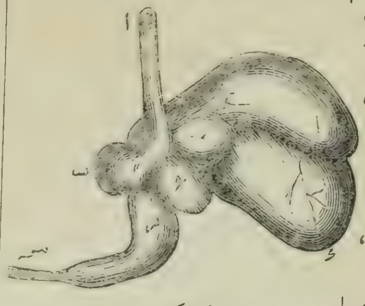

(اشكمبه)

ا مجتر معده‌سی . ب مری . ح قرق پاره . ء شكمبه . ك شردن . س باغرصق .

اشكمبه‌یی طولدیرمق == حیوان كبی بوغازینه دوشكون اولمق .

اشكمبه‌دن سویلمك
اشكمبه‌دن اویدیرمق == ترهات، مالایعنی سوز سویلمك ‖ یالان سویلمك .

اشكمبه چورباسی == اشكمبه‌دن یاپیلیر برنوع تربیه‌لی چوربا .

اشكمبه صورتلی == یوزی چیچك علتندن دولایی ندبه‌لی اولان آدم .

اشكمبه‌جی == اشكمبه صاتان ‖ اشكمبه چورباسی یاپوب صاتان .

اشكنج [فا ، س] چدیك .

اشكنجه [ت ، س] اوائلده مجرملره ایدیلان اذیت ‖ عقوبت ، عذاب .

اشمام [ع، مص] قوقلاتمق ، قوقلادلمق . ‖ تجوید قاعده‌سنجه كسره ویا ضمه‌یی پك خفیف برصورتده اوقومق .

اشمئزاز [ع، مص] یوزینی بورودشدیرمق، یوز اكشیتمك . سیمایه‌موقت انقباض عارض اولمق ‖ خشم، نفرت .

اشهاد [ع ، مص] شهادت ایتدیرمك ، شاهد كتیرمك ، شاهد طوتلمق .

اص - ایص [ت،ص] سس ‖ شنلك؛ معموریت .

ایصسز == غیر معمور ، شنلكسز ‖ صاحبسز .

اصابت [ع ، مص] دوغریجه كیدوب ایریشمك ، راست كلمك ‖ فعل وقولده صوابه راست كلمك : اصابت رأی ، اصابت فكر ‖ آفت ، كدر : اصابت عین ‖ دوشمه ، دوقونمه : فلانه قرعه اصابت ایتدی ‖ مناسب ، موافق .

اصابتقرین == اصابتلی ، صواب .

اصاغه [ع ، مص] اریدلمش شیلری قالبه دوكمك ، افراغ (عربیده قیومجیلق ایتمك معناسنه كلن (صوغ) ماده‌سی - كه : بوكلمه‌نك مشتق منهیدر - افعال بابندن تصریف اولنمدیغی جهتله اصاغه كلمه‌سی یاكلشدر . بونك یرنده (صیاغت) ویا (افراغ) كلمه‌لرندن برینی قوللانمق دها مصیبدر .)

اصباح [ع،س] صباح وقتی، فجرصادق، سحر زمانی .

فائق الاصباح == جناب حق .

اصبع [ع،س] پارمق . (عربیده همزه وباءنك حركات ثلثه ایله تلفظی جائز ایسه‌ده تركجه‌ده یالكز بوصورتله مستعملدر .)

مغل الاصبع == پك شریر، خائن آدم .

اصداء [ع،مص] عكس صدا پیدا ایتمك : اصدای جبل .

اصدار [ع ، مص] صدور ایتدیرمك ، ایتدیرلمك ، چیقارمق، چیقارلمق .

اصرار [ع،مص] عزم قوی ، برایشده برسوزده آیاق دیره‌مك، التزام ثابتكارانه .

اصطبار [ع،مص] صبرایتمك، قاتلانمق ، طیانمق ‖ ثبات .

اصطبل [ع،س] آخور : اصطبل عامره.

اصطفاء [ع،س] برشیئك خالص وتمیزینی سچوب آلمه . (اسم نبی اولان (مصطفی) بوندن مأخوذدر.)

اصطفاف [ع ، مص] صف باغلامق ، صف دیزلك . صیره‌لانمق .

اصطفلین [ع،مص] داووج ، جذر .

اصطلاح [ع،تر] برعلمده، برصنعتده معنای ماوضع لهندن باشقه برمعنای مخصوص ایله قوللانیلان كلمه ، تركیب كه : ارباب اختصاصك بالاتفاق استعمالیله تعین ایدر . مثلا : (اشباع) كلمه‌سی اساساً قارن طویورمق

معناسنه ایکن علم طبده بر ماده‌نك قوهٔ طبیعیه‌سنك زوالنه اصطلاح اولمشدر . § ساده‌لکدن عاری ، کلفتلی افاده .

اصطلاحات = جـ : (اصطلاح) .

اصطلاح پاره‌لەمك = اصطلاح پردازلق ایتمك .

اصطلاح پرداز = اصطلاح پاره‌لیکه ، تکلفلی افاده‌یه مائل آدم .

اصطلاح پردازانه = اصطلاح پردازه یاقیشه‌جق صورتده .

اصطلاح پردازی = اصطلاح پردازلق .

اصطلاحی = اصطلاحه منسوب .

اِصْطِناع [ع، مص] انتخاب، اختیار.

اصطناع صدیق = دوست انتخاب ایتمك.

اِصْطِیاد [ع مص] آو چیقمق ، صیده کیتمك ، آو آولامق .

اِصْعاب [ع، مص] کوچ ومشکل اولمق (تصعیب دها زیاده مستعملدر).

اِصْعاد [ع، مص] یوقاری چیقارمق ، یوکسکه قالدیرمق ، قالدیراق .

اِصْغاء [ع، مص] قولاق ویروب سوز دیکله‌مك § سویلنیلن سوزی دیکلیوب قبول واجرا ایتمك . § (طب) واسطهٔ سمع ایله اعضای صدریه‌یی تفتیش واستقصاء ایتمك .

اِصْغار [ع،مص] کوچولتمك § خور وحقیر عد ایتمك .

اِصْفِرار [ع، مص] صاری اولمق ، صارارمق : اصفرار اوراق .

اِصْلاح [ع،مص] برشیئك قصورینی رفع ایله انی ایی برحاله کتیرمك ، ایی حاللی قیلمق ، دوزلتمه . § ریاضیه‌ده کمیات متشابهه‌یی جمع ، طرح ، ضرب ، تقسیم عملیاتیله کمیت واحده‌یه ارجاع ایتمك .

اصلاح ذات البین = ایکی کشی آره‌سنده‌کی برودتی رفع ایله آنلری بارشدیرمه .

اصلاحاً = اصلاح ایدرك ، اصلاح صورتیله .

اصلاحات = جـ : (اصلاح) .

اصلاحپذیر = اصلاح وتعمیر قبول ایدن ، قابل اصلاح .

اِصْمات [ع ، مـ] سکوت ایتدیرمك ، سوصدیرمق .

اِصْمارلامق [ت، مـ] برشیئك اجراسنی ، احضارینی ویا محافظه‌سنی برآدمه امر وتودیع ایتمك .

اصمارلامه = اصمارلنمش ، مخصوص یاپدیرلمش .

اِصْهار [ع، مص] صهریت پیدا ایتمك .

اِصّی [ت،مـ] صیجاق .

اصی طام = حمام ، کرمابه .

اِصیتْمق [ت ، مص] بالاضافه حرارت ویرمك .

اِصیتْمه [ع، مص] وجوده اولا اوشومه، صوکره صیجاقلق عارض اولمسندن عبارت برمرض § نوبت .

اِصیرْغمق [ع، مص] برشیئی اصیریجی برحیوانه دیشلتمك § برشیئی ماکنه کبی برآلتك آغزینه ویروب صیقیشدیرمه .

اِصیرمق - ایصیرمق [ت ، مـ] برشیئی دیشلری آره‌سنه آلوب صیقیشدیرمق ، دیشله‌مك . دیشیله کسمك . پاره‌له‌مك .

پارمق ایصیرمق = تعجب ایتمك ، حیران اولمق .

کوز ایصیرمق = طانیرکبی اولمق ، تشخیص ایدر کبی اولمق .

یقه ایصیرمق = افترادن صاقینمق .

اِصِرْغان [فا،مـ] اصیریجی ، دیشله‌یجی.

اصرغان اوتی = معروف دیکنلی اوت که: بودیکنلر یا اقلریله صاپنده بولنور .

اِصِنْمق [ت، مص] برشیئك (برشخصك) حرارتی آرتمق § آلیشمق ، الفت پیدا ایتمك .

اِضائه [ع،مص] ضیادار ایتمك ، ایدلك ، ایشیق ویرمك ، روشن اولمق . (نظمده { اضائت } صورتنده دخی قوللانیله‌بیلور) .

اِضاعه [ع،مص] ضایع ایتمك، محو ایتمك، ایدلك : اضاعهٔ اوقات (نظمده { اضاعت } صورتنده دخی قوللانیله‌بیلور) .

اِضافات [ع،مص] جـ : (اضافت) .

اسقاط اضافات = ترك علائق ، ترك ماسوی .

تتابع اضافات = تلفظی لسانه وسمعه خوش کلیه‌جك صورتده برقاچ لفظك مسلسلاً بربرینه اضافه‌سی، که بوحال علم بلاغتجه مخل فصاحت اوله‌رق تلقی اولنور . (نثرده اضافتك اوچدن زیاده‌سنه قطعیاً مساغ یوقسه‌ده نظمده بالمجبوریه دها زیاده‌لرینه تصادف اولندیغی حالده مسامحه اولنمقده‌در) .

اضافت = [ع،مص] قاعدهٔ مخصوصه‌سی اوزره بربرینه ضم ایدیلن ایکی کلمه بیننده‌کی حالت نسبیه، که بوایکی اسمك برینه (مضاف) دیکرینه (مضاف الیه) نامی ویریلور . ترکجه‌ده مضاف الیهك اول؛ مضافك صوکره کلسی ایجاب ایلدیکی حالده عربی وفارسی قاعده‌سنه توفیقاً یاپیلان اضافتلرده مضاف اول ، مضاف الیه صوکره کلیر . ترکجه اضافته مثال : لغتك معناسی . فارسی قاعده‌سنجه اولان اضافته مثال : معنای لغت . قاعدهٔ عربیه اوزره اولان اضافته مثال : حکمة العوام § برکلمه‌نك بویولده دیکر برکلمه‌یه مرتبط اولمسی .

اضافت بیانیه = جنس ونوع بیان ایدن اضافت : کوش یوزوك آلتون ساعت .

اضافت لامیه = نسبت بیان ایدن اضافت: الطاف الهیه، اعطاف پادشاهی، محبت مادر .

اضافه = ضم ایتمك ، ایدلك .

بالاضافه = اضافتله .

اضافی = اضافه‌یه متعلق .

ثقلات اضافیه = (حکمت) اجسام مختلفه‌نك حجملرینه نسبتله اولان آغرلقلری که : صویك وده‌ها دوغریسی ماء مقطرك وزنی واحد قیاسی اعتباریله حساب ایدیلور .

اِضْحاك [ع،مص] کولدیرمك، کولدیرمه ، کولدیرله .

اِضْراب [ع،مص] نحو قاعده‌سنجه حکم اولی ابطال ، رجوع .

اِضْرار [ع،مص] ضرره صوقمق ، صوقلمق زیان ویرمك ، ویرلك ، خساره اوغراتق ، اوغراتلمق .

اِضْطِجاع [ع،مص] یان اوستنه یاتمق.

اِضْطِراب [ع ، مص] مادی ومعنوی راحتسزلق ، تلاش ، الم ، صیقندی § چالقانش ، حرکتلنمه ، هیجان .

اضطراب آور = اضطراب کتیریجی .

اضطرابات = جـ : (اضطراب) .

اِضْطِرار [ع مص] ناچارلق، چاره‌سزلك § مجبور اولمه .

بالاضطرار = ناچارلق حالیله، بالمجبوریه

اضطراری = اضطراره متعلق ، مجبوری اولەرق .

اضطراریات = مجبوری اولەرق یاپیلان شیلر . (اختیاریات) ك ضدی .

اِضْطِرامْ [ع، مص] آلولنمك .

اِضْعافْ [ع، مص] ضعیفلتمه ، قوتنی آزالتمق § برشیئك اوزرینه بر مثلنی ضم ایتمك (تضعیف) .

اِضْلالْ [ع، مص] ضلالته دوشورمه ، دوغری یولدن چیقارمه، چیقارلمه ، آزدیرمه .

اضلالیات = اضلاله متعلق مباحث وملاحظات .

اِضْمارْ [ع ، مص] یورکده کیزلەمك ، کیزلەنلمك .

اضمار غیظ = کین صاقلامق، حزیمه . § عباره آرەسندەضمیرایرادی § ادبیاتجه : (متفاعل) کلمەسنی (مستفعل) بحرینه نقل ایتمك .

اِضْمِحْلالْ [ع،مص] محو ونابود اولمه، زائل اولمه .

اِطارَه [ع،مص] اوچورمه، اوچورمق، اوچورلمه § سریعاً کوندرمه ، یوللامه، ارسال .

اطارۀ کبوتر = کوکرجین اوچورمه .

اطارۀ نامه = مکتوب کوندرمه .

اِطاعَت [ع ، مص] انقیاد ، بر امر موجبنجه حرکت § بر امری قبول ایله حکمنی اجرا ایتمك .

اطاعتسز = مطیع اولمیان ، سرکش .

اطاعتسزلك = اطاعت ایتمەمك .

اطاعتلی = امره امتثال ایدوب مخالفت ایتمەین .

اِطالَه [ع ، س] اوزاتمق ، ارزادلق .

اطالۀ دست = ال اوزاتمق § ضرر ویرمك ، تجاوز ایتمك .

اطالۀ لسان = دیل اوزاتمق، سوکوب صایمق .

اِطامْ [ع، س] (طب) عسرت بول ، عسرت تغوط .

اِطْراءْ [ع،مص]حسن ثناومدحدەمبالغه.

اِطْرابْ [ع،مص] طربه، شوقه کتیرمك، کتیرلمك .

اِطْراحْ [ع، مص] طرح ودفع ایلمك . § (طب) آلنان ادویەنك اجهزۀ مفرغه واسطەسیله بدندن افراز واخراج اولنمسی .

طرق اطراح = (طب) ذرات ادویەنك وجوددن خروجنه وساطت ایدن مجاری واجهزەیه دینور ــ که : آنلرده قصبات ، جلد ، کلیتین ، غدد لعابیه ، ثدی ، کبد واجربۀ مخاطیه وسائرەدر .

اِطْرادْ [ع، مص] بربرینه اویمق ، بر اسلوبده ، برنسقده اولمق .

اطراداللباب = قاعدەیه منسوب اولدیغی بابه اویغون کلمك ایچون معناسنەدر .

اطرادسز = برنسق واسلوبده اولمیان ، برقاعدەیه تابع اولمیەرق ترتیبسز کیدن .

اطرادسزلق = ترتیبسزلك، قاعدەسزلك .

اِطْعامْ [ع،مص] یمك ویرمك ، ویرلمك . یمك یدیرمك .

اطعام مساکین = مسکینلری یعنی فقرا ومحتاجینی طویورمق ({ اطعام طعام } تعبیرینك استعمالی عبثدر) .

اطعامیه = بعض مؤسسات وقفیەنك فقرایی اطعامه مخصوص تخصیصاتی .

اِطْغاءْ [ع، مص] آزدیرمق ، آزدیرلمق .

اِطْفاءْ [ع،مص] سوندرمك، سوندرلمك ، سوندرمه .

اطفای حریق = یانغین سوندرمه .

اطفای دیون = بورجك فائضیله برابر رأس المالدن دخی بزر مقدار شی ویرەرك تأدیەسی .

اطفائیه = یانغین آلایی، یانغین سوندرمکه مأمور عساکر شاهانه .

اِطِّلاعْ [ع، مص] وقوف ، خبردارلق ، بیلمه .

اطلاعات = جمع : (اطلاع) .

اِطْلاقْ [ع،مص] صالیویرمك، صالیویرلمك § چوزمك ، چوزلمك § بوشامق، بوشاتلمق (بومقامده { تطلیق } دها زیاده مستعملدر) § دیمك، تعبیر ایتمك: عربلر مکتبه مدرسه اطلاق ایدرلر § محبوس حبسدن وجزادن قورتلمه § برقیدایله مقید اولمامق، سربست اولمق ، صورت عمومیەده اولمق .

اطلاق عنان = دیزکینی صالیویرمه ، باشی بوش براقمه .

اطلاق لسان = آغزینه کلنی سویلمه .

اطلاق ید = خیر ایشلەیش ، احسان ایدیش .

علی الاطلاق = قیدسز، حصر وتخصیص ایتمکسزین .

اطلاقات = استعمالات ، تعبیرات ، اطلاقات فنیه .

اِطْماعْ [ع ، مص] طمعه دوشورمه ، حرصلاندیرمه .

اطماعات = جمع : (اطماع) .

اطماعیات = اطماعه متعلق ملاحظات ومباحث .

اِطْمِئْنانْ [ع ، مص] ربط قلب ایله حاصل اولان امن وسکون ، ایناغمه ، امین اولمه ، شبهه وتردد ایتمەین § امین اولمه § برینه امنیت ایتمه .

اطمینان قلب = قلباً ، جداً ایناغمه .

اِطْنابْ [ع،مص] سوزی چکوب اوزاتمه، تطویل کلام § ادبیاتده (ایجاز) ایله (مساوات) ك آرەسی . یعنی برفکرك اوفکره نسبتله زائد وفقط مفید الفاظ ایله افادەسی [١]

اطناب مخل = علم معانیجه الفاظ وجملك بلافائده عبارەیه ادخالیله کلامی حشوه، تطویله اوغراتمه.

اطناب مقبول = بر فائدۀ مخصوصه ضمننده کلامی اوزاتمق .

اطناب ممل = اطناب مخل .

اِطْنابَه [ع ، مص] کولکەلك سایبان ، کمان کیریشی .

اِطْنانْ [ع ، مص] چینلاتمق . طنین چیقارمق .

اِطْوالْ [ع،مص] اوزاتمق ، اوزادلق . { تطویل دهازیاده مستعملدر. }

اِظْرافْ [ع،مص] ظرفه ، قابه قومق، قونلمق .

اِظْلالْ [ع، مص] کولکەلندیرمك .

اِظْلامْ [ع ، مص] قرا کلقده قومق . § قراکاق .

اِظْهارْ [ع،مص] کوسترمه، میدانه چیقارمه آشکار ایتمه § یالاندن کوستریش ، اظهار معلومات § تجویدده تنوین

---

[١] کلام یامعنایه مقابل الفاظ ایله یاخود آندن آز ویا آندن چوق لفظلرله افاده اولنەبیلور، که برنجیسنه (مساوات) ، ایکنجیسنه (ایجاز)، اوچنجیسنه (اطناب) دینور.

ويانون ساكنه‌دن صوكره التى حرف معلومدن برينك بولنمسى .

اظهار قربه = (تجويد) اصولنجه حرف تعريفدن صوكره اون درت حرف معلومدن برينك بولنمسى .

اظهار مافى البال | **اظهار مافى لسويدا** | **اظهار مافى الضمير** } = كوكلنده‌كينى ميدانه قويمه، فكرينى سويلمه.

اِعادَه [ع،مص] كرى كوندرمك، كوندرلمك، دوندرمه ، دوندرلمه § اولكى حاله كتيرمه : اعادهٔ حيات، اعادهٔ عافيت § مقابله ايتمه : اعادهٔ زيارت (ارجاع ايله بينلرنده فرق واردر.)

اعادهٔ اعتبار = (حقوق) حيله‌سز اوليه‌رق حسب الطالع افلاس ايدن تاجرك بورجلرينى مع كذشته تأديه ايتمسى اوزرينه غائب ايتديكى اعتبار تجاريسنك يرينه كتيرلمسى.

اعادهٔ حقوق ممنوعه = (حقوق) مجازات ترهيبيه ويا تأديبيه ايله محكوم اولانلرك مدت جزالرينى اكمال ، ياخود استحصال معافيت ايتملرى اوزرينه ساقط اولان حقوقنك يرينه كتيرلمسى .

اعادهٔ زيارت = زيارته كلان ذاتك بالمقابله زيارتنه كيتمك .

اعادهٔ محاكمه = (حقوق) محاكم ابتدائيه واستينافيه‌دن طرفين مواجهه‌سنده درجهٔ اخيره‌ده غياباً ويريلوب ده اعتراض على الحكم قبول ايتميان حكم واعلاملرك اسباب معينه‌دن دولايى تكرار رؤيتى او محكمه‌دن طلب.

اعادهٔ يمين = خصمك تكليف ايتديكى يمينى كنديسنه ايتديرمه .

اِعارَه [ع،مص] برشيئى برآدمه عاريت اوله‌رق ويرمك § برمالك منفعتنى بلاعوض، بلابدل عاريت اوله‌رق تمليك ايتمك .

اعارهٔ مطلقه = (فقه) اموال واملاكك صاحبى طرفندن هيچ برقيد وشرطه تابع اوليه‌رق برينه عاريت ويرلمسى.

اعارهٔ مقيده = بالعكس بر مالكك، برمالك قيود وشروط ايله بربرينه عاريت اوله‌رق ويرلمسى .

اِعاشَه [ع،مص] كچندرمه ، يشاتمه ، كچندرلمه .

اِعانَه [ع،مص] ياردم . { اكثريا محتاجينه معاونت حقنده قوللانيلير . } اعانهٔ محتاجين ، اعانه دفترى .

اعانات = ج : (اعانه) .

اعانةً = اعانه صورتيله .

اِعْتاق [ع،مص] آزاد ايتمك ، ايدلك .

اِعْتِبار [ع،س] شرف، حيثيت § حرمت، احترام ، حسن نظر § فرض ، صايق § عبرت آلمه § قزانيلان امنيت وبوامنيت سايه‌سنده استقراض واشترايه صلاحيت وموفقيت .

اعتباراً = صايق ، صايلمق صورتيله .

اعتبارات = ج :(اعتبار) قياس وفرض ايديشلر : اعتبارات فنيه .

اعتباراً = صايق ، صايلمق صورتيله باشلايه‌رق ، ابتدا ايدرك : مارتدن اعتباراً بوكوندن اعتباراً .

اعتبارى = حقيقى اولميوب فرضيات قبيلندن اولان : امر اعتبارى .

اعتبار مالى = برشركتك، برذاتك بورسه وياخود پياسه‌ده قزانديغى درجهٔ امنيت .

اِعْتِدال [ع،مص] ايكى حال، ايكى شى بيننده متوسط اوليش . افراط ايله تفريط آره‌سى § شدت وهيجاندن سالم اولمه § تناسب ، اويغونلق .

اعتدال خريفى = (قوزموغرافيا) منطقة البروج اوزرنده برنقطهٔ مفروضه‌دركه : ارض بوراده بولنديغى زمان ليل ونهار مساوى اولور [١٠ ايلول رومى] .

اعتدال دم = حدته مغلوب اولمايش ، انتظام فكرى محافظه ايديش ، سكون ، صوغوق قانليلق .

اعتدال ربيعى = (قوزموغرافيا) بودخى منطقة البروج اوزرنده برنقطهٔ مفروضه‌دركه ارض بوراده بولنديغى اثناده تساوىٔ ليل ونهار اولور.[٩ مارت رومى] .

اعتدالسزلق = فقدان اعتدال، افراط ويا تفريطه تمايل ايديش .

اعتدالين = (قوزموغرافيا) اعتدال ربيعى واعتدال خريفى نقطه‌لرى ، تعبير ديكرله دائرة الشمسك دائرهٔ استوا ايله اولان تقاطع نقطه‌لرى .

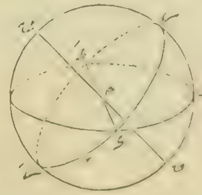

(اعتدالين)

ا = اعتدال ربيعى — ا' = اعتدال خريفى.

اِعْتِذار [ع،مص] عذر ديلمك ، سبب وبهانه سرد ايدوب قصورك عفوينى ايستمك .

اِعْتِراض [ع،مص] برشى حقنده بكنميه‌رك بيان فكر ايتمه ، بر فكرى چوروتمكه قالقشمه § غياباً صادر اولمش بر حكمك مرجعنه مراجعتله تبديل وتعديلنى ايستمه .

جملهٔ اعتراضيه = برفكرى بيان ايدرايكن رفع ابهامدن باشقه برنكته‌يه مبنى — اوكلامه تعلق اولميه‌رق — ايراد ايديلن جمله .

اعتراض ايتمك = بكنميه‌رك بيان فكر ايلمك .

اعتراض اولنمق = بكنميه‌رك بيان فكر اولنمق .

اعتراضات = ج : (اعتراض) .

اعتراض على الحكم = (حقوق) غياباً ويريلن اعلامك اجراسنه مخالفتله مدعينك دعواسنى دفع ومحكمه‌نك اوحكمدن رجوعنى طلب .

اعتراض الغير = بر دعواده اصالةً وياوكالةً طرفيندن اوليان وشخص ثالث صفتيله‌ده دعوايه داخل اولمغى استدعا ايتمامش اولان شخص حقنده ويريلن حكمه اوشخصك اعتراض ايتمسى.

اعتراض الغير اصلى = (حقوق) بودخى اصطلاحات عدليه‌دن اولوب عليهنه اعتراض اولنان حكم واعلامه نائل اولان كيمسه ايله شخص ثالث آره‌سنده بركونا دعوى سبق ايتمامش ايكن يكيدن واقع اولان اعتراض .

اعتراض الغير طارى = (حقوق) اثناى دعواده طرفيندن برينك دليل اوله‌رق ابراز ايلديكى براعلام سابق عليهنه واقع اولان اعتراض .

اِعْتِراف [ع،مص] حق تسليم ايتمك ، دوغريى اقرار ايلمك § تسليم حق § اقرار .

اعترافات = ج : (اعتراف) .

اعتراف جرم = مظنونك ايشلمش اولديغى قباحت ويا جنايتى سويلمه‌سى .

اِعْتِزاز [ع،مص] نفسنى عزيز طوتمق ، عزت نفس كوسترمك .

اِعْتِزال [ع ، مص] عزلت ايتمك . چكلمك § معتزله دنيلن فرقه‌نك حالى .

اِعْتِساف [ع ، مص] طوغرى يولدن صاپمه ، يولسزلق ايتمه .

اِعْتِصاء [ع ، مص] عصا قوللانمق ، عصايه طيانمق .

اِعْتِصاب [ع ، مص] قناعت ایتمك . § سیكرلنمك .

اِعْتِصام [ع ، مص] ال ایله طوتمق ، طوتونمق ، تمسك § معاصیدن اجتناب § پاك اولمق .

اِعْتِضاد [ع،مص] برشیئی قول اوزرینه آلمق § یاردم ایستهمك . § معاونت ایتمك .

اِعْتِظام [ع ، مص] عظمت صاتمق ، كندینی بیوتمك .

اِعْتِقاد [ع ، مص] دوكوملنوب قالمق ، برشیئه باغلانمق § قلباً صحتنی تصدیق ایله اینانمق ، حكم ایتمك . ایمان § صورت مطلقهده احكام مذهبیهیه اینانمه .

اعتقادسز = امور مذهبیهیه اعتقادی اولمیان ، ملحد .

اعتقادسزلق = امورمذهبیهیه اینانمامه ، الحاد .

اعتقادی = اعتقاده متعلق : مسائل اعتقادیه .

اعتقادیات = اعتقاده متعلق مباحث ومسائل .

اِعْتِكاف [ع ، مص] برمعبد ویا محل مقدسهقپانوب عبادتلهمشغول اولمه .

اِعْتِكال [ع ، مص] مشكللشمك .

اِعْتِكام [ع ، مص] طور طوب ایتمه ، § بریكدیرمك .

اِعْتِلاء [ع ، مص] یوكسكه چیقمه ، چیقمق ، یوكسلمك § قدر وشان اعتباریله بویومه ، مراتب عالیهیه مظهریت .

اِعْتِلاق [ع،مص] برینك محبتنه كرفتار اولمق .

اِعْتِلان [ع،مص] ظاهر وآشكار اولمق . وضع حمل اثناسنده چوجغك ظهوری .

اِعْتِماد [ع ، مص] قلباً ، معناً استناد ایتمك ، كوكنمك ، امنیت § عمداً اینانمق .

اعتماداً = اعتماد ایدرك ، اعتماد صورتیله .

اعتماد خطی = سوق الجیش نقطهٔ نظرندن مقاومته وحین حاجتده چكیلوب مدافعهیه الویریشلی مواقع متسلسله .

اعتمادالدوله = ایرانده بعض رجاله ویریلن برعنوان مخصوص .

اعتمادنامه = برسفیرك نزدینه كوندرلدیكی حكمداره ، سفارتنی مشعر تقدیم ایلدیكی وكالتنامه .

اِعْتِمام [ع،مص] صاریق صارنمق § باشه مغفر كیمك .

اِعْتِناء [ع،مص] زیادهدقت، اهتمام، اقدام.

اِعْتِناق [ع ، مص] ایكی آدمك صورت خصمانهده برینك بوینهصارلمسی، بوغاز بوغازه كلك . { معانقه ؛ بونك ضدیدر . چونكه : معانقه (محبتله بوینه صاریلق) دیمكدر. }

اِعْتِنان [ع،مص] انسانك اوكنه طورمق . § آدمك ماهیتی میدانه چیقمق .

اِعْتِواء [ع ، مص] بوكمك ، بوكلك . ؛ (التواء) ایله مترادفدر }.

اِعْتِیاد [ع،مص] عادت ایدنمك، آلیشمق، الفت .

سوءاعتیاد = فنا شیئ عادت ایدنمه .

اِعْجاب [ع،مص] تعجب ویرمه ، تعجبه دوشورمه، دوشورلمه{اصل عربیده بونك معناسی ایلكه وكوزلككه حیران ایتمه اولوب حتی نفعی شاعر بیله : « لفظ رنكینهده اولملازمهمقارن نظمم » « حسن تعبیرم ایدرینه جهانی اعجاب » بیتنده تماماً استعمال عربه امتثال ایلمشدر}.

اِعْجاز [ع،مص]عاجز براقمه،عجزه دوشورمه § ادبیاتجه : كلامكمنتهای مراتبی § تنظیری طوق بشردن خارج بر مرتبهده سوزك بلیغ اولمسی : اعجاز قرآن ، درجهٔ اعجاز ، حد اعجاز § خالق مثلنك وجوده كتیرلسنده عاجز براقان هنر .

اعجازكار = تنظیری قابل اولمیهجق صورتده ایش كورن § سوز سویلین : اعجازكارانه .

اعجازات = ج : (اعجاز) : اعجازات فرقانیه .

اِعْجال [ع،مص] تقدم ایتمك، كچمك § عجله ایتدیرمه .

اِعْجام [ع،مص] یازی‌یی نقطهلمق، یازی‌یه نقطه قومق .

اِعْداد [ع ، مص] حاضرلامق ، تهیئه ایتمك ، حاضرلانلمق، تهیهایدلمك.

اعدادی = [ع، س] شاكردانی مكاتب عالیهیه دخوله مهیا ایدن ومكاتب رشدیهنك فوقنده اولان مكتب : مكتب اعدادیٔ عسكری .

اِعْدام [ع ، مص] اولدیرمك، اولدیرلمك ، یوق ایتمك .

اعدام جزاسی = قتل ویاصلب صورتیله ایدیلان مجازات .

اِعْراب [ع،مص] قواعد نحویهٔ عربیهده اسماء ایله فعل مضارع آخرینك كلامهدهكی موقعلرینهوعاملهكوره اوغرادقلری تبدلات § مبنی وغیر متصرف اولمیوب قواعد اعرابیهیه تابع اولان اسماء عربیهنك حالی § عربی بر عبارهیی قواعد نحویه وجهله حل ایدرك تطبیقاتنی اجرا ایتمه .

اِعْراض [ع،مص] یوز چویرمه، باشقه طرفه دونمه § اجتناب : { صلحا قضایحدن اعراض ایدرلردر . }

اِعْزاز [ع، مص] عزیز قیلمق ، توقیر، احترام ایتمك ، تلطیف واكرام ایلمه ، آغرلامه .

اعزازاً = اعزاز صورتیله .

اِعْزام [ع،مص] (عزیمت) دن متعدی اولهرق یوللامه، كوندرمه معناسیله استعمال ایدلمكده ایسهده عربیده . (عزم) مادهسی افعال بابندن كلدیكی ایچون بوكلمه اساساً غلطدر .

اِعْطاء [ع ، مص] ویرمه ، ویرمك ، ویرلمه : اعطای معلومات .

اخذواعطا = آلیش ویریش .

اِعْظام [ع ، مص] بیولتمه ، بیولدلمه . § بیوك كورمه . { تعظیم ایله اعظام برمادهدن مشتق اولدقلری حالده آیری آیری بابلردن تصریف اولدقلری ایچون معنالری باشقهدر . ☞ (تعظیم)ه}.

اِعْلاء [ع ، مص] عالی ایتمك، یوكسلتمك، یوكسلدلمك § شانوشهرتنی آرترمق : احراز بیوردقلری رتبهٔ معلا قدروالالرینی بر قاتدها اعلا ایلدی .

اعلای كلمة الله = دین حق نشر واعلان ایلمك .

اِعْلال [ع،مص] صرف عربیده (افعال معتله) دینلوب حروف اصلیهسنده (ا ، و ، ی) بولنان افعالك شكل اصلیله شكل حضرینه صورت انتقالی قواعد مخصوصه تطبیق ایتمه . مثلا : افعال معتلهدن بری اولان (قال) نك اصلی (قول) ایكن اصول مخصوصهسی وجهله (قال) شكلنه افراغ اولنوركه : اشته بو براعلالدر .

اعلالی = اعلاله منسوب متعلق .

اِعْلام [ت، مص] بیلدیرمه ، بیلدیرلمه ، افهام برمجلس ویا هیئت طرفندن بر ورقهٔ رسمیهنك آلتنه یازیلان قرار ، مقتضی § محكمهنك حكم وقراریی ناطق مهرلی ورقه .

اعلام خرجی = محکمه اعلامنك تنظیمی ایچون محکوم علیهدن قیدیه وسائره ایچون آلنان رسم .

اعلامات = (حقوق) اعلامك؛ محکمه‌دن صادر اولان حکمنامه معناسنه کلدیکنه کوره جمعی .

اعلامات شرعیه = حاکملر طرفندن مناکحات ونفقه وسائره‌یه دائر ویریلن اعلاملر .

اعلامات نظامیه = (حقوق) محاکم نظامیه‌دن صادر اولان اعلاملر .

إعلان [ع، مص] آچیغه اورمق، آشکار ایتمك § عمومه بیلدیرمك، بیلدیرلمك، اشاعه § بیان ایتمك § اوراق حوادثله نشر ایتمه .

اعلانات = جـ : (اعلان) .

اعلان حرب = (حقوق دول) مناسبات سیاسیه ودوستانه‌سی منقطع اولان ایکی حکومت آره‌سنده محاربه‌یه قرار ویرلدیکنی رسماً بربرینه تبلیغ ایتملری .

اعلاننامه = اعلانی حاوی ورقه || بر ماده‌نك عمومه اعلان وافهامی ایچون جانب حکومتدن ترتیب ونشر اولنان ورقهٔ رسمیه .

إعماء [ع، مص] کور ایتمه، ایتمك، ایدلمك .

إعمار [ع، مص] شنلندیرمه، معمور و آبادان ایتمه : اعمار بلاد .

اعمارات = جـ : (اعمار) .

إعماق [ع، مص] بر شیئك کنهنه وارمق § درین قیلمق : اعماق بئر، اعماق آبار .

إعمال [ع، مص] ایشلیوب یاپمق، یاپمه، یاپلمه . وجوده کتیرمه § موقع فعله قومه § ایشلتمك، ایشلدلمك قوللانمق § اصول فقهجه کلامی مهمل براقیوب برمعنی ایله معتبر ومحمول ایتمك .

اعمالات = جـ : (اعمال) : اعمالات صناعیه، اعمالات نجیبه || معمولات .

إعنات [ع، مص] کدر ومشقته، مشکلاته اوغراتمق § ادبیاتجه قافیهٔ مقیده وسجع مقید صنعتی : (قافیهٔ مقیده‌یه باق) { اعناتك اصل عربجه‌ده معناسی : اوجه قیریلوب یکشمش اولان کمیکی تکرار قیرمق دیمکدر } .

إعوجاج [ع، مص] مادی ومعنوی اکریلك، عدم استقامت § اکج مشرب، بد خوی .

إغارة [ع، مص] شبخون، چاپول {عربیده بونك معناسی : غیرته دوشورمه، تشویق ایتمك دیمکدر} .

إغاظه [ع، مص] غیظلندیرمك، طارلتمق .

إغبرار [ع، مص] توزلانمق، غبارلانمق § قیرلمه، کوجنمه، دلکیر اولمه .

إغتذاء [ع، مص] بسلنمك، غذالنمق. { اغتداء : یاکلشدر } .

إغتراب [ع، مص] غربته چیقمه، سفره کیتمه § کوز اوکندن غائب اولمه § { کونش وآی حقنده } باتمق، غروب ایتمك .

إغترار [ع، مص] مغرور اولمق، کوکنمك، غرورلانمه { بوکلمه‌نك معنای حجمی : غفلته دوشمك کوکنلمیه‌جك شیئه کوکنمه ایسه‌ده لسانمزده یالکز کوکنمك معناسیله مستعملدر } .

اغتراراً = مغرور اوله‌رق، کوکنه‌رك .

إغتراق [ع، مص] صوده بوغلمق .

إغتسال [ع، مص] ییقانمق، بدنی غسل وتطهیر ایلمك § عادات مشروعه وجهله غسل ایتمه .

إغتصاب [ع، مص] غصب ایتمك، زورایله آلمق، جبراً، غدراً آلمق .

اغتصابات = جـ : (اغتصاب) .

إغتضاب [ع مص] غضبه کلمك، طارلمق .

إغتلام [ع، مص] غلبهٔ حرص وشهوت .

إغتمام [ع، مص] غمناك اولمق، کدرلنمه .

إغتناء [ع، مص] زنکین اولمه، مالدار اولمه، کسب یسار ایلمه .

إغتنام [ع، مص] غنیمته ایرمك، غنیمت صورتیله آلمق § یغما ایتمك، قاپمق § غنیمت بیلمك § محاربه‌ده اعدای منهزمه‌نك ترك ایلدیکی اموالی طوپلامق، اکا تصرف ایتمك .

إغتیاب [ع، مص] غیبت ایتمك، ایدلمك . آرقه‌سندن قدح وذم ایتمك .

إغتیاظ [ع، مص] کمال غیظ ایله غضبلنمك .

إغراء [ع، مص] ترغیب وتحریص ایتمك، قیشقرتمق . { حسنات وقبیحاتده مستعملدر } .

إغراس [ع، مص] طوپراغه دیکمك، دیکلمك : اغراس اشجار . { غرس : دها مستعملدر }

إغراق [ع، مص] غرق ایتمك، صوده بوغمق § علم بدیعجه : (تبلیغ، غلو، اغراق) نامیله اوچه تقسیم ایدیلان مبالغه‌نك مرتبهٔ ثالثه‌سی‌که: مابه الادعا اولان شیئك وصفی ووقوعی عقلاً ممکن اولوب عادةً محال اولمقدر :

« کوزیاشم ماهی‌یه واردی دودآهم تابماه »
« درد دلچون ماهدن ماهی‌یه دك واردر کواه »

بیتی اغراقه برمثال تشکیل ایده‌بیلور .

اغراقات = مبالغه معناسنه اولان (اغراق) ك جمعی .

اغراقیات = اغراق صورتیله سویلنیلن مبالغه‌لی، صاچمه سوزلر .

إغرام [ع مص] بورج اودنمك . { بو معناده (تغریم) دها زیاده مستعملدر } .

إغضاب [غضبلندیرمك، قیزدیرمق، قیزدیرلمق .

إغطاء [ع، مص] اورتمك، اورتلمك .

إغفال [ع، مص] غفلته دوشوروب یاکلش ایش ایشلتدیرمك، غفلته دوشورمك، آلداتمق، آلدادلمق .

اغفالات = جـ : (اغفال) .

اغفالیات = غفلته دوشورمك، آلداتمق ایچون سویلنیلان سوزلر .

إغلاء [ع، مص] نرخی زیاده ایتمك، بهایه چیقارمق : اغلای اسعار . § قایناتمق، قایناتلمق . { بومعناده تغلیه دها زیاده مستعملدر } .

إغلاظ [ع، مص] قبا، درشت سویلنمك .

اغلاظات = جـ : (اغلاظ) .

إغلاف [ع، مص] غلافلندیرمك، برشیئی قیننه صوقمق .

إغلاق [ع، مص] قپامق، سدا ایتمك، ایدلمك : § سوزی قاریشیق وآکلاشلمیه‌جق صورتده سویلمك، مغلق سوز سویلمك : اغلاق کلام .

اغلاقات = مغلق سوز سویلمك معناسنه اولان اغلاقك جمعی : افادات وعباراتی سراپا اغلاقاتدن مرکبدر .

إغماء [ع، مص] حس وحرکته موقتاً طاری اولان طورغونلق، بایلمه، بایغینلق کندندن کچمه .

إغماد [ع، مص] برشیئی قیننه قومق : اغماد سیف .

اِغماض [ع،مص] كوز قپامه، كوز يومه، كوز يوميورکبی کورنمه § مسامحه: اغماض عين.

اِغمام [ع، مص] غملی ايتمك، ايدلمك: اغمام قلب.

اِغناء [ع، مص] زنكين ايتمه، ايتمك، ايدلمك § قناعت ايتديروب باشقه برشيئه احتياج براقمامق، استغنايى موجب اولمه.

اِغواء [ع، مص] آزديرمق، آزديرلق، آيارتمق، آياردلق.

اِفاته [ع، مص] فوت، ضايع ايتمك، ايتديرمك، ضايع ايدلمه، غائب ايتمه، ايدلمه.

اِفاده [ع، مص] بوكلمه‌نك معناى اصليسى فائده‌لنديرمك ايسه‌ده لسانمزده سوز، اكلاديش، سويلمه، بيان ايتمك، ايدلمك معنالرنده استعمال اولنمقده‌در. § درس ويرمه، تدريس.

افادات == جمع: (افاده).

افادۀ تحريريه == يازى ايله آكلاديش.

افادۀ شفاهيه == آغزدن سويليه‌رك آكلاديش.

افادۀ مرام == كتابلرك باش طرفنه يازيلان مقدمه.

افادۀ آلتمق == منطق دائره‌سنده بر دعوايه متعلق برماده حقنده برينى سويلتوب سويلديكلرينى يازمق، ضبط ايتمك.

افادۀ جبريه == علامات واشارات مخصوصۀ جبريه ايله بركيفيتى افهام ايتمك || حسن كتابت، برفكرى حسن سليقه ايله يازمق، اسلوب، شيوه.

اِفاره [ع، مص] فوزلنديرمك، مظهر فوز ايتمك، مقصده نائل ايلمك.

اِفاضه [ع، مص] قابى طاشه‌جق درجه‌ده طولديرمق § اطرافه بول بول طاغتمق § آقتمق: افاضۀ نور. § فيضلنديرمك.

افاضه بخش == فيض آلديران، تفيض ايتديرن.

اِفاقت [ع، مص] خسته ايليكه دونمك، شفاياب اولمق، ايلشمك {بولمق ماده‌سيله‌ده قوللانيلور: افاقت بولدى، افاقت بوليور}.

افاقت پذير == ايلشمه‌سى ممكن.

افاقتياب == افاقت بوليجى، بولان، خسته‌لقدن قالقان.

اِفتاء [ع، مص] حل مشكل ايتمك.

اِفتال [ع، مص] يازيق، يرتق، طاغتمق.

اِفتئال [ع، مص] فاله باقمق، فال طوتمق {بومعناده (تفأل) دها مستعملدر}.

اِفتتان [ع،مص] فتنه‌يه اوغرامق § آيارتمق.

اِفتتاح [ع،مص] آچمه، فتح وكشاد ايتمه، آچلمه، فتح وكشاد اولنمه.

تكبير افتتاح == نمازك ابتداسنده ايديلن تكبير مفروض.

رسم افتتاح == برمؤسسه‌نك، براثر ماديك ايلك آچيلديغى مراسمى، كه بوكا (رسم كشاد) دخى دينير.

افتتاح كلام == سوزك باشلانغجى.

اِفتخار [ع، مص] فخر ايتمك، اوكونمك، مدار شان وشرف عد ايتمه.

مايه الافتخار / مدار افتخار == وجوديله افتخار ايديلن.

بالافتخار / مع الافتخار == افتخار ايله، افتخار ايدرك.

افتخار العلماء / افتخار الاماثل / افتخار الشعرا == علمانك، اماثلك، شعرانك وجوديله افتخار ايتديكلرى ذات.

افتخار مداليه‌سى == ولى نعمت بى‌منتمز غازى سلطان عبدالحميد خان ثانى افندمز حضرتلرى جانب اشرفندن احداث بيورلمش مداليه.

نشان افتخار == سلطان محمود خان ثانى حضرتلرينك عهد همايونلرنده احداث ايدلمش نشان عالى معروف.

افتخاريات == افتخار يولنده سويلنيلن سوزلر {فخريات دها مستعملدر}.

اِفتراء [ع،مص] برينه اصلى اولميان برقباحت عزو واسنادى، بهتان، افك.

افترا آت == جمع: (افتراء).

افتراجى == بهتانجى.

اِفتراس [ع، مص] آولايوب پارچه‌لامق، پارچه‌لامه.

اِفتراق [ع،مص] آيرلق، مفارقت ايتمك § هجران، فراق، آيريلق، آيرلمه § طاغلمق: افتراق عظام.

اِفتصاد [ع، مص] قان آلمق {فصد دخى بومعناده مستعملدر}.

موسم افتصاد == مايس، ايلول آيلرى.

اِفتصال [ع،مص] سوددن كسلمك § فدانى كوكيله چيقاروب باشقه يره ديكمك.

اِفتضاح [ع، مص] رسواى اولمق، فضايحه دوشمك.

اِفتعال [ع، مص] ايش ايدنمك، ايش ياپمق § صرف عربيده خماسيلرك برنجى بابى.

اِفتقاد [ع، مص] آرايوب صورمق، آرانوب صورلمق {بومعناده (تفقد) دها زياده استعمال اولنور}.

اِفتقار [ع،مص] فقيرلك كوسترمه، اظهار فقر وضرورت ايتمه § پك احتياج § خضوع، تواضع.

اِفتكاك [ع، مص] اصطلاحات فقهيه‌دن اولوب دائنك يدنده‌كى رهنى قورتارمق معناسنه‌در.

اِفتكال [ع،مص] برايشده فوق العاده بذل مساعى ايتمه:

« شمدى ملكك حد تصور ايتمه‌يك سامانته »
« افتكال پادشاهيدر سبب عمرانته »

اِفتنان [ع،مص] اطرادسز سوز سويلمك.

اِفجاج [ع، مص] قوشك اوتمه‌سى؛ جيولدامه‌سى: افجاج طيور.

اِفجار [ع،مص] برينى فاجر عد ايتمك، برينه كنهكارلق اسناد ايتمك § وقت فجره دخول.

اِفحام [ع، مص] مباحثه ومناظره‌ده مخاطبى اسكات والزام ايتمك § آغز قپامه، آغز آچديرمامه.

اِفخار [ع، مص] فخرلنديرمك § شرف ومزيتى حسبيله برينى ديكرينه ترجيح ايتمك.

اِفراد [ع،مص] مفرد اوله‌رق ايراد § آييرمق.

اِفراز [ع، مص] آييرمق، آيريلمق، طوپدن برمقدارينى تفريق ايتمك § اخلاطك آقمسى، بدندن، مخارج طبيعيه‌دن چيقمسى {جمعى اولان (افرازات) بومعناده مستعملدر}.

افرازات == افرازك ايكنجى معناسنه كوره جمعى. بدندن آيريلوب چيقان شيلر.

افرازات دائمه == بول كبى اويقوده بيله توقف ايتمين افرازات.

افرازات منقطعه == افرازات معدويه كبى يالكز ايفاى وظيفه اثناسنده فعال اولان اعضانك افرازاتى.

افرازات جلديه == تر وتركبى مسامات جلديه‌دن چيقان شيلر.

اِفراط • [ع،مص] حد اعتدالی تجاوز ایتمك، (تفریط) ك ضدی § شدت ، كثرت ، فوق العاده‌لك .

اِفراغ • [ع، مص] قالبه دوكمك، بوشاتمق § تحویل ایتمه، برشكل وهیئت دیكره قومه .

اِفرِنقاع [ع، مص] پارمق چتیرداتمق : افرنقاع اصابع .

اِفساد • [ع،مص] بوزمق، فساده اوغراتمق، اوغرادلمق { ماديات ومعنوياتده مستعملدر . } : افساد معده .

اِفشاء • [ع، مص] كیزلی برشیئی پایمق، طویورمق، شایع ایتمك : میدانه چیقارمق ، افشای راز .

افشاآت = جـ : (افشاء) .

اِفصاح [ع، مص]فصاحتله تكلم، آچق ودوزكون سوز سویلمك .

اِفضال [ع،مص]لطف واحسان ایتمك§برینك قدرینی بیوتمك § احسان .

اِفطار [ع،مص] اوروج آچق ، اوروج بوزمق § رمضان شریفده اقشاملری ترتیب اولنان ضیافت .

افطاریه = افطاره مخصوص یمك، چرز وسائره || مدعوینه دیش كراسی نامیله بعد الافطار ویریلن احسان .

اِفطام [ع، مص] ممه‌دن، سوتدن كسمك.

اِفقار [ع، مص] فقیر ایتمك، فقروضرورته دوشورمك .

اِفك [ع، مص] افتراء، بهتان، اصلسز برقباحتی برینه اسناد .

اِفلاح • [ع، مص] فلاح بولمق ، سلامته چیقمق § كسب صلاح وسعادت ایتمك { عربیده بوكلمه‌نك معناسی مسعود وموفق اولمه‌در } .

اِفلاس [ع، مص] مفلس اولمه§(حقوق) بر تاجرك معاملات تجاریه‌دن دولایی ظهور ایدن بورجلرینی وقت معیننده ادا ایده‌میه‌رك اظهار عجز ایتمسی§ مال ونقدینی بتیرمه ، شایع ایتمه .

حیله‌لی افلاس = (حقوق) تاجرك مجرد منافع شخصیه‌سنی دائنلرك مضرت مادیه‌سیله تأمین مقصدیله اعلان افلاس ایتمسی.

حیله‌سز افلاس = (حقوق) تاجرك منافع ذاتیه‌سنه‌مستند اولمیه‌رق ومعاملات ودفاترنده داعی شبهه بركونه آثار وعلائم بولنمیه‌رق محضا بعض اسباب طبیعیه تجاریه‌دن دولایی افلاس ایتمسی .

اِفلاق • [ع،مص]مضامین ومعانی اختراعی.

اِفناء [ع ، مص] یوق ایتمه، محوونابود ایلمه § مالی نابمحل اوله‌رق صرف ایتمه { ماديات ومعنوياتده استعمال اولنور : افنای مال ، افنای حیات .}

اِفهام [ع، مص] آكلاتمق ، آكلادلمق. بیلدیرمك ، بیلدیرلمك { بومعنایی دها بلیغانه افاده ایدن تفهیم تعبیری موجود ایكن بونك استعمالنه حاجت یوقدر } .

اِقاله [ع، مص] اصطلاحات‌فقهیه‌دن اولوب طرفین معاقدینك رضاً عقد بیعی رفع وفسخ ایتملری معناسنه‌در .

اِقامت • [ع، مص] اوطورمه ، ساكن ومقیم اولمه § جماعتله نمازه باشلانه‌جغی زمان مؤذنك «قدقامت الصلاة» دیه ندا ایتمسی .

اقامتكاه / اقامتكه = اقامت اولنان محل§(حقوق) تجارتجه تاجرك اوراق ودفاتریننك بولندیغی وكندیسنك معاملات تجاریه ایله مشغول اولدیغی محل .

اِقامه [ع، مص] ایراد ایتمك ، ایدلمك ، میدانه قومق ، قونلمق .

اقامهٔ دعوی = (حقوق) بر محكمه حضورنده طلب حقی متضمن دعوایه قیام وتصدی ایلمه .

اقامهٔ عمود = برخطك، برسطحك برنقطهٔ معینه‌سندن اكا عمود برخط چیقارمق . (ا ح) خطی (ء ب) خطنك (ح) نقطه‌سندن اقامه ایدلمش بر عموددر .

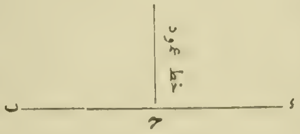

(اقامهٔ عمود)

اِقبار [ع، مص] قبره قومق، قونلمق . اقبار میت § قبر قازمق .

اِقبال [ع، مص] برشیئه یوز چویرمك ، توجه ، میل § بخت، طالع § بختك توجهی، مساعده‌سی، سعادت حال § آرزو ، رغبت .

اقبال پرست = حریص جاه § ایی كون دوستی ، طالقاووق .

اقبالمند = طالعلی ، بختیار .

اِقتباس [ع،مص]استفاده‌صورتیله آلمق، آلنمق : اقتباس نور، اقتباس كمالات § عاریت آلمه، استعاره . § ادبیاتجه سوز آره‌سنده قرآن كریمدن ویا احادیث شریفه‌دن ویا كلام اكابردن برجمله ایرادی .

اقتباساً = اقتباس صورتیله .

اقتباسات = جـ : (اقتباس) .
{ مقتبسات ؛ یرنده‌ده قوللانیلیر } .

اِقتحام [ع،مص] كوكس كرمك، قورقمه‌رق قارشی طورمق § هجوم ایتمك § برشیئی حقیركورمك : اقتحام مشكل .

اقتحامات = جـ : (اقتحام) .

اِقتداء [ع، مص] اویمق ، تابع اولمق.

اقتداءً = اقتدا صورتیله .

اِقتدار • [ع، مص] كوج یتمه،یاپه‌بیلمه. (عجز) ك ضدی . {قدرت ایله اقتدار آره‌سنده معناجه وموقع استعمالجه فرق واردر . مثلا : (اقتدار الٰهی) دینیله‌مز}.

اقتدارسز = عاجز،قدرت وطاقتی اولمایان.

اقتدارسزلق = قدرتسزلك، عاجزلك، فقدان طاقت .

اقتدارلی = قوت وطاقت صاحبی ، مقتدر .

اقتداری = اقتداره متعلق .

فعل اقتداری = صرف عثمانیده (یاپه‌بیلمك) و (یاپه‌مامق) فعللریله تصریف اولنان فعللر .

اِقتراب [ع، مص] یاقلاشمق، یناشمق. { بو معناده (تقرب) دها مستعملدر }

اقتراب ساعت = قیامتك یاقلاشمسی .

اِقتراح [ع، مص] بالبداهه (نطق ویا شعر) سویلمك § قریحه‌دن بر سوز ایجاد ایتمك .

اقتراحات = جـ : (اقتراح).

اِقتراض [ع،مص] اصل عربیده اودونج بورج پاره آلمق معناسنه ایسه‌ده بز بو مقامده (استقراض) لفظی استعمال ایدییورز .

اِقتراع [ع،مص] قرعه آتمق، آتشمق . انتخاب ایتمك .

اِقتران [ع، مص] یاقین وارمق ، یانه كلمك، یاقلاشمق § (قوزموغرافیا) ایكی سیاره‌نك ظاهراً - بربرینه پك زیاده یاقلاشمسی : اقتران نیرین .

اِقتسام [ع،مص]بولوشمك، پایلاشمق.

اِقتصاد [ع،مص] اعتدال اوزره حركت، § اموالده حسن تصرف واداره

« اقتصاد اوزره كرك جود وسخا »
« اولمیه واصل طور سفها »

علم اقتصاد = فرانسزجه‌ده {Economie Politique} دینلوب هر نصلسه وقتیله لسانمزه (علم ثروت) نامیله ترجمه ایدیلن علم معروف.

ماعال من اقتصد = (حدیث شریفدر) اقتصاد ایدن فقیر اولماز.

اقتصادات = جـ : (اقتصاد).

اقتصادی = اقتصاده متعلق : معاملات اقتصادیه ، احوال اقتصادیه .

اِقتِصار [ع، مص] قیصه کسمك، اختصار. سوزی اوزاتمامق {اختصار ایله اقتصار بیننده فرق واردر : اختصار : محرراتده ، اقتصار : محاوراتده مستعملدر} .

اِقتِضاء [ع، مص] لزوم § لازم کلمه . § لازم کتیرمه § احتیاج ، حاجت ، ایشه یارامه .

اقتضای حال = ایجاب حال ، حالك کوستردیکی لزوم .

عندالاقتضا = احتیاج کورلدیکی زمان .

اقتضاسز = لزومسز ، فضله .

اقتضالی = لزوملی .

اِقتِطاف [ع، مص] (میوه) دوشورمك، دوشیرلمك ، طوپلامق ، طوپلانمق : اقتطاف اثمار § بر سعی وعملك نتیجه‌سندن مستفید اولمه : ثمرهٔ مساعیسنی اقتطاف ایتدی .

اِقتِفاء آردینه دوشمك ، آردی صیره کیتمك § اویمق، امتثال ایتمك ، تابع اولمق .

اقتفاءً = اقتفا صورتیله، اقتفا ایدرك: اثر امام اعظمه اقتفاءً .

اِقتِواء [ع، مص] قوتلنمه ، کسب قوت واقتدار ایلمه .

اِقتِباس [ع، مص] قیاس طوتمق § امثال بولمق .

اِقحاط [ع، مص] قحطه اوغراتمق .

اِقدار [ع، مص] نقود ویا نفوذ اعطاسیله بر آدمی قدرتلندیرمك ، مقتدر قیلمق ، قایرمق . ضرورتدن قورتارمق .

اِقدام [ع، مص] غیرت وثبات ایله چالیشمق، ثبات ایله سعی ایتمه ، دواملی چالیشمه .

اقدامات = جـ : (اقدام) .

اِقراء [ع، مص] اوقوتمق .

اِقرار [ع، مص] حقی صاقلامیوب سویلمه، اعتراف . {انکار} ك ضدی . § دیل ایله سویلمه ، افاده ، بیان § تصدیق ، قبول ، تسلیم § علم حقوقجه : بر کیمسه‌نك دیکر برشخصك کندیسنده اولان حقنی ، آلاجغنی خبر ویرمسی .

اقرار بالکتابه = (فقه) بر آدمك دیکر بر کیمسه‌یه اولان ویره‌جکنی تحریراً اعتراف وتصدیق ایتمسی .

اقرار مریض = مرض موتده یعنی اولوم دوشکنده ایکن ایدیلان اقرار — که برنوع وصیت حکمنده‌در .

اِقراض [ع، مص] بورج ، اودونج ویرمه ، ادانه .

اقراضات = جـ : (اقراض) .

اِقساء [ع، مص] قسوت، قساوت ویرمك، ویرلمك : اقسای قلب .

اِقساط [ع، مص] اجرای عدالت ، اظهار حقانیت .

اِقسام [ع، مص] قسم ایتمك، یمین ایتمك، آند ایتمك .

اِقشِعرار [ع، مص] اورپرمك، قیللرك اورپرمه‌سی: اقشعرار اشعار.

اِقصار [ع، مص] برشیئی یاپمغه مقتدر یکن اهمال ایله ترك ایلمك ، قصر همت ایتمك .

اِقطار [ع، مص] انبیقدن چکمك ، چکامك {بومقامده (تقطیر) دها مستعملدر.} § قطار یاپمق، یاپلمق .

اِقطاع [ع، مص] (فقه) امیرالمؤمنین طرف عالیسندن برمقدار اراضینك بر کیمسه‌یه اعطا بیورلمسی . § مقطوعاً احاله.

تملیكاً اقطاع = (فقه) برمحلك رقبه وملکیتی ایله حقوق تصرفیه‌سنك بوصورتله بر کیمسه‌یه اعطاسی .

استغلالاً اقطاع = (فقه) اراضینك رقبه وملکیتی داخل اولمدیغی حالده یالکز خراج کبی منافع حاصله‌سنك اعطاسی .

اِقعار [ع، مص] درینلتمك ، درینلدلمك ، درینلشدیرمك ، درینلشدیرلمك : اقعار انهار ، اقعار آبار .

اِقفال [ع، مص] کلیدله‌مك ، کلیدلنمك .

اِقلاب [ع، مص] ترسنه چویرمك ، چویرلمك . عکسنه دوندیرمك. {بومقامده (تقلیب) دها زیاده مستعملدر.}

اِقلید [ع، ص] آناختار {بعض لغویون بولفظك فارسی (کلید) دن وبعضلری دخی یونانی (قلیس) دن معرب اولدیغنی بیان ایتمکده ایسه‌لرده هیچ برینك دلیلی قناعت بخش اوله‌جق درجه‌ده قوتلی دکلدر} .

اِقلیم [ع، س] مملکت، دیار ، کشور . § نصف کرهٔ ارضك اوتوزه تقسیمندن حاصل اولان یدی منطقه‌دن بری {بولفظ : روجه (Clima) (قلیما) کلمه‌سندن معربدر} .

هفت اقلیم = {قدمای جغرافیونك وقتیله کرهٔ ارضی یدی اقلیم فرض ایلدکلرینه نظراً} کرهٔ ارض ، دنیا .

اِقناع [ع، مص] قانع قیلمق، راضی ایتمك، ایدلمك . قاندرمق ، قاندرلمق .

اقناعیات = اقناع ایچون سویلنیلن سوزلر .

اِقوال [ع، مص] برکیمسه‌نك سویلمدیکی سوزی سویلدی دیه ادعا ایتمك.

اقوالیات = اقوال یولنده سویلنیلن سوزلر .

اِقهار [ع، مص] قهر ایتمك، ایدلمك ، مقهور قیلمق .

اِکباب ، [ع، مص] یوزاوستنه دوشمك، قاپانمق § برایشلك اوستنه دوشمك § سعی وغیرتده حدمعروفی تجاوز ایتمك {بومعناده (مکب) دها مستعملدر}.

اِکبار [ع، مص] بیوك کورمك، کورلمك.

اِکتاب [ع، مص] حسن خط تعلیم ایتمك، سویلیوب یازدیرمق .

اِکتِتاب [ع، مص] یازلمش بر شیئك صورتنی آلمق، استنساخ ایتمك.

اِکتات [ع، مص] قولاغه فیصلدامق .

اِکتِحال [ع، مص] سورمه چکمك، چکنمك.

اِکتِراء [ع، مص] کرا ایله طوتمق {اساساً غلط اولان استکراء : بومقامده دها مستعملدر} .

اِکتِزاز [ع، مص] بوزیلوب بوروشمق.

اِکتِساء [ع، مص] کیینمه، کیمه، لابس اولمه .

اِکتِساب [ع، مص] قزانمق ، کسب ایتمك ، ایدنمك . {کسب ایله آره‌لرنده فرق واردر . کسب، بلا عمل وبی تکلف قزانمق دیمکدر، اکتساب ایسه سعی و عمل ایله قزانمق معناسنه‌در. برده (کسب) ك معناسی اعم

اولوب اكتسابك مفهومى فاعلك نفسنه منحصردر . }

اِكْتِفاء [ع،مص] كافى عد ايدوب قانع اولمه، آزه قناعت ايتمه .

اِكْتِمان ـ اِكْتِنان [ع،مص] كيزلنمك صاقلانمق: اكتمان سارق ، اكتنان نسوان .

اِكْتِناء [ع، مص] كيزلنمك .

اِكْتِناه [ع، مص] استكناهه بدل قوللانيله‌بيلور .

اِكْتِواء [ع، مص] (طب) داغلانمق { قيزغين دميرله، جهنم‌طاشيله وجودك برمحلنه داغ اورلمق. }

اِكْتِهال [ع، مص] صاچ آغارمق ، قير صاچلى اولمق § اختيارلامق .

اِكْتِياد [ع،مص] خدعه وحيله ايتمك .

اِكْتِيال [ع،مص] اولچك ايله اولچمك : اكتيال ذخائر .

اِكْثار [ع ، مص] سوزى چوغالتمق ، سوز چوغالدلمق .

اكثاركلام == كوه‌زه‌لك ايتمه § ادبياتده (اطناب مخل) ايله مترادفدر . { اكثار ايله تكثير بيننده فرق واردر . تكثير هرشى حقنده قوللانلديغى حالده (اكثار) يالكز كلامه مخصوصدر . }

اِكْديش [فا،س] ☞ (ايكديش) .

اِكْراء [ع،مص] كيرايه ويرمك، ويرلمك.

اِكْرام [ع ، مص] حرمت كوسترمك ، بيوك طوتمق، آغرلامق § هديه واحسان‌صورتيله برشى ويرمك .

§ احسان، كرم § بازارلق خارجنده بايع طرفندن مشتريه ترك اولنان آقچه .

اكراماً == اكرام صورتيله .

اكرامات == جمع: (اكرام) .

اكراميه == نشانهٔ‌تقدير اوله‌رق ويريلن هديه ، بخشيش § امور نافعه وسائره شركتلرينك قرعه چكرك اصحاب اسهامه ويردكلرى مكافات، مبالغ § بايع طرفندن بازارلق خارجنده مشتريه ويا واسطه اولانه ويريلن مبلغ .

حرمين اكراميه‌سى == معاشى (٢٥٠٠) غروشى متجاوز مأمورينك هرسنه مارت معاشلرندن يوزده بش حسابيله بالتوقيف حرمين شريفين اهالئ كرامنه ارسال اولنان هديهٔ نقديه .

اِكْراه [ع،مص] برينك‌رضاسى خلافنده برايش ياپديرمه . اجراى جبر. { بو تعبيرى استكراه مقامنده قوللانمق خطادر } .

اكراهاً == اكراه صورتيله .

اكراه‌تام == (فقه) اتلاف نفس ويا قطع عضوه سبب اوله‌جق صورتده حاصل‌اولان مجبوريت . بوكا (اكراه ملجى) دخى ديرلر .

اكراه‌ناقص == (فقه) ضرب وحبس كبى يالكز كدر والمى موجب شيلردن متحصل مجبوريت كه : بوكاده (اكراه غير ملجى) ديرلر .

اِكْساء [ع ، مص] كيديرمه، كيديرلمه: اكساى خلعت، اكساى ايتام.

اِكْساد [ع،مص] رواجسزلغه‌دوشورمك، دوشورلمك .

اِكْسير [ع،س] { اصلى يونانيدر } كئول ايچنده حل‌اولنمش نباتى‌ويامعدنى مواددن‌عبارت‌مايع‌علاج § معادن خسيسه‌يى آلتونه تحويل ايتمك خاصهٔ غريبه‌سنى حائز اوله‌رق اسكى كيمياكرلر طرفندن فرض وظن اولنان برجسم موهوم § اسباب مؤثره ، دواى يكانه .

اِكْليل [ع،س] تاج .

اكليل‌سن == طبابتده ديشلرك غدايه تماس ايدن طبقهٔ بالاسنه اطلاق اولنور .

اكليل‌قطر == (نباتات) منظار دينلن نباتك اوزرنده بولنان قبه‌لى (چادر كبى) قطعه .

اِكْمال [ع، مص] تمام ايتمك ، ايدلمك اكسيكنى طولديرمق . حد كماله ايرديرمك { اكمال ايله اتمام‌بيننده فرق واردر. اتمام؛ يالكز بتيرمك مفهومنى حاوى اولديغى حالده (اكمال) ده مكملاً بتيرمك مفهومى مندرجدر } .

اِلّا [ع ، مص] ادات استثنادر . بعضاً نهايتنه بر (كه) ، بعضاً اولنه بر (و) علاوه‌سيله استعمال اولنور : الاكه ، والا .

اِلْباث [ع،مص] آليقويمق، طورديرمق.

اِلْباس [ع، مص] كيديرمك ، اورتمك ، كيديرلمك ، اورتولمك.

اِلْتِباس [ع، مص] ايكى ويا دها زياده شيئك ـ برى ديكرى ظن اولنه‌جق صورتده ـ بكديكره بكزه‌مسى : التباس محذورى، دفع‌التباس .

اِلْتِجاء [ع،مص] صيغينمه، حمايه‌وتصاحب ايستمه .

اِلْتِجاگاه ـ اِلْتِجاگه [فا ، ظر] صيغينه‌جق ير، ملجاء .

اِلْتِحاء [ع ، مص] لحيه صاليويرمه ، صقاللانمه .

اِلْتِحاق [ع ، مص] قاتلمه ، قاتلمق : « فلان ضابط مهندسلكده‌كى وظيفه‌سنى بعدالاكمال طابورينه التحاق ايده‌جكدر . »

اِلْتِحام [ع، مص] ياره، جريحه ايلشوب آغزى قپانمق : التحام جريحه .

اِلْتِذاذ [ع ، مص] حظ ايتمك ، لذت بولمق . { استلذاذ؛ بوندن زياده (تلذذ) ايسه (استلذاذ) دن زياده مستعملدر . }

اِلْتِزاق [ع،مص] ياپشمق : التزاق اصابع .

اِلْتِزام [ع،مص] برشيئى كندى اوزرينه لازم‌قيلمق § انتخاب واختيار : التزام سكوت ، التزام ثبات .

§ واردات اميريه‌دن بعضيلرينك ـ كندى حسابنه اوله‌رق ـ تحصيلنى كفيل ارائه‌سيله مقطوعاً درعهده ايتمه § تصاحب ايتمك ، طرفنى طوتمق § انتاج ايتمه .

بالالتزام == صورت مخصوصه‌ده .

التزاماً == التزام طريقيله .

التزامى / التزاميه == التزامه متعلق .

دلالت التزاميه == (منطق) برى‌ديكرينى مستلزم ايكى شيئدن برينك ذكرى ايله ديكرينك قصد ايدلمسى .

صيغهٔ التزاميه == صرف‌عثمانيده؛ اوقوملى يازملى، چالشملى كبى لزوم بيان‌ايدن صيغه: (فعل التزامى) .

اِلْتِصاق [ع،مص] بتيشمك ، قاوشمق : التصاق خطوط حديديه .

التصاق‌اجفان == (طب) كوز آغريسى سببيله كوز قپاقلرينك بربرينه بتيشمسى.

التصاق‌اصابع == (طب) پارماقلرك‌مرضى وغير طبيعى اوله‌رق بربرينه بتيشمسى .

التصاق‌امعاء == خسته‌لق اثرى اوله‌رق باغرصاقلرك بربرينه ياپيشمسى .

التصاق حدقه == (طب) حدقه دينلن كوز قاره‌سنك بر التهاب عارضى نتيجه‌سى اوله‌رق طبقهٔ قرنيه ايله برلشمسى .

التصاق مفاصل == (طب) اوینات محللرك تناقص حركاته اطلاق اولنور .

التصاق مفصل تام == (طب) حركت مفصلیه‌نك بالكلیه منقطع اولمسی .

التصاق مفصل ناقص == (طب) حركت مفصلیه‌نك قسماً منقطع اولمسی .

اِلتِفات [ع، مص] آشنالق، معاملهٔ تاطیفكارانه، اظهار حسن توجه § دونوب باقمق § ادبیاتجه : بر نكتهٔ مخصوصه‌یه مبنی سوزی ، خطابی مخاطبدن غائبه یاخود غائبدن مخاطبه تحویل وتوجیه ایدرك فكرك شدتنی آرتیرمقدن عبارت بر صنعت بدیعه‌در : صنعت التفات .

التفاتسز == التفات ایتمین .

التفاتلی == التفات ایدن || التفاتله اولنان .

التفاتكار == ملتفت ، التفات ایدیجی .

التفاتكارانه == التفاتكاره یاقیشه‌جق صورتده ، بر طور نازكانه‌ده واقع اولان .

اِلتِفاف [ع، مص] صاریلمق ، بورونمك .

اِلتِقاء [ع، مص] راست كلك، قاوشمق، قارشیلاشمق، بولوشمق : التقای ساكنین .

اِلتِقاط [ع، مص] یره دوشمش اولان شیئی قالدیروب المق § دوشیروب المق ، آلمق، طوپلامق § كتب مختلفه‌یه بالمراجعه جمع معلومات ومباحث ایتمك .

اِلتِقام [ع، مص] یوتمق، یوتولمق ، لقمه ایتمك ، ایدلمك .

اِلتِماس [ع، مص] طلب ورجا ایتمك (استدعا ایله رجا آره‌سی) بر بیوكك خاطرینه رعایت ایدن ایكی ذاتدن بریننك دیكریندن توصیه یوللی ایتدیكی نیاز وطلب .

التماسات == جـ : (التماس) .

التماس كرده == التماس ایدیلن .

التماسنامه == التماسی حاوی مكتوب .

اِلتِماع [ع، مص] پارلدامق ، لمعه پاش اولمق : التماع كواكب .

اِلتِواء [ع، مص] بوكولوب صاریلمه ، طولاشمه § تمایل § روزكارایله طالغه‌لنمه : لوای ظفر التوای عثمانی § (تشریح) جلدك مختلف محللرنده كوریلن بوكوملر ، بارزلر .

التوای امعاء == (طب) معانك كندی اوزرینه حلزونی اولهرق قیوریلمسی ویا ماساریقه‌نك بوزیلوب یرتلمسیله آره‌سنه امعانك دخولی .

التوای رحم == (طب) حین تولیده رحمك بوكلمسی ـ كه : بوكا (وضع حمل عسیر) دخی دینور .

التوای شرایین == (طب) شریان دینلن قرمزی قان طمارلرینك بر برینه طولاشمسی ، بوكولمه‌سی .

قابلیت التواء == (حكمت) معدنی چوبوقلرك براغلدیغی زمان حال اصلیسنی آلمق اوزره اكریلوب بوكلكه اولان درجهٔ تحملی .

اِلتِهاء [ع، مص] اكلنمك، لهوایله وقت كچیرمك ، اوینامق .

اِلتِهاب [ع، مص] آلولنمك ، طوتوشمق § اصطلاحات طبیه‌جه بدنك بر طرفنه قانك هجومیله اومحلك شیشوب قزارمسی .

التهابات == جـ : (التهاب) .

التهاب اجربهٔ مخاطیه == (طب) غشاء اجربهٔ مخاطیه‌نك التهابی .

التهاب اجفان == (طب) كوز قپاقلرینك التهابی .

التهاب ادمه == (طب) جلدك التهابلنه‌رق صلابت پیدا ایتمسی .

التهاب اذن == قولاغك حاوی اولدیغی طبقات ثلثه‌دن برینك كسب التهاب ایتمسی : التهاب اذن خارجی .

التهاب اربطه == (طب) مفصللری ملاصق طوتان باغلرك التهابلنمسی .

التهاب اعور == (طب) كور باغرصاغك التهابی .

التهاب امعاء == (طب) باغرصاقلرك التهابی .

التهاب اورده == (طب) سیاه قان طمارلرینك غشای خارجیلرینك التهابی .

التهاب باعوم == (طب) باعوم دینلن جهاز هضمینك التهابی .

التهاب حنجره == (طب) نفس بوروسنك التهابی .

التهاب رحم == (طب) رحمك نسج خارجیسنك التهابی .

التهاب غدد دمعیه == (طب) كوزده موجود اولوب كوز یاشنی افراز ایدن غده‌لرك التهابی .

التهاب قرنیه == (طب) كوزده موجود طبقهٔ قرنیه‌نك التهابی .

التهاب قصبات الرئه == (طب) آق جكرده‌كی نفس بورولرینك التهابی .

التهاب كبد == (طب) قره جكرك التهابی .

التهاب لسان مزمار == (طب) كوچوك دیلی اورتن زارك التهابی .

التهاب لوزتان == (طب) بوغازده‌كی بادمجكلرك التهابی .

التهاب مری == بلعومدن صوكره معده‌یه قدر امتداد ایدن و مری دینلن قناتك التهابی .

التهاب معده == (طب) معده‌نك نسج داخلیسنك التهابی .

التهاب نخاع شوكی == (طب) مرداراِیلیكك التهابی .

التهاب نسج حجروی == (طب) تحت الجلد اولان انساج حجرویه‌نك التهابی .

التهابی == (طب) التهابه منسوب ومتعلق : آثار التهابیه .

اِلتِیام [ع، مص] یاره اوكولمق، قپانمق . { (بوناق) ماده‌سیله مستعملدر . }

التیامپذیر == التیام قبول ایدیجی ، التیام بوله‌بیلیر .

اِلجاء [ع، مص] مضطر ، مجبور ایتمك . ناچار براقمق . { (الجای ضرورت) تركیبی بالطبع غلطدر . }

الجاآت == جـ : (الجاء) .

اِلجام [ع، مص] كم طاقمق ، كمله‌مك : الجام فرس .

اِلحاح [ع، مص] اوزرینه دوشمك ، زورلامق § ابرام واصرار ایتمك .

الحاحات == جـ : (الحاح) .

اِلحاد [ع، مص] مذهب حقدن عدول ایله مذهب باطله سلوك . فساد عقیده .

اِلحاف [ع، مص] الحاح ایله مترادفدر .

اِلحاق [ع، مص] قاتمق، قاتلمق، ضم، علاوه § كلمه‌نك آخرینه بر حرف ویا برادات علاوه ایتمك { جمعی الحاقات كلیر . }

الخ [ع، د] « الی آخره » تعبیرندن مقطوعدر . (صوكنه قدر) (دیكرلریده بویله‌در) معنالرینه كلیر .

اِلزاق [ع، مص] یاپشدیرمق، یاپشدیرلمق .

اِلزام [ع، مص] مباحثه ومناظره‌ده دلائل وبراهین قویه ایرادیله خصمی اسكات ایتمه : الزام خصم § واردات امیریه‌دن بعضلرینك ـ كندی حسابنه تحصیلی درعهده ایدن ذاته ـ ویرلمسی .

الزامات == جـ : (الزام) .

الزاميات = خصمی الزام واسكات ایچون ایراد ایدیلان سوزلر .

إلصاق [ع ، مص] یتشدیرمك ، یتشدیرلمك ، قاووشدیرمق ، قاووشدیرلمق .

إلعاب [ع، مص] اویناتمق ، اویناداق

إلغاء [ع،مص] لغو ایتمك ، فسخ وابطال ایلمك .

إلقاء [ع،مص] براقمق ، براقلمق ، آتمق . § تلقین ایتمك .

القاآت = (القاء) جـ : { ایكنجی معناسنه كورەدر . }

إلقاح [ع، مص] ☞ (تلقیح) .

إله [ع ، مص] جناب حق ، تكری ، چالاب :
« جمله مخلوقات فانی ، حی وباقیدر اله »
« (كل شیئ هالك) نصی اكا اولدی كواه »

الٰهه = {Déesse} تعبیرینك ترجمه‌سی اولەرق لسانمزدە دخی قوللانیلان بو تعبیر (پری) یاخود غایت كوزل قادین معناسنەدر .

الٰهی = الٰهه منسوب § برنوع مناجات كه تكیەلردە اوقنور § یا الله ! اللهم :
« الٰهی پادشاهلر پادشاهی »
« نه حیرت بخشدر صنعك الٰهی »

الٰهیات = فلسفه‌نك الوهیتدن باحث قسمی : الٰهیات ابن طوسی .

الٰهیت = الٰهلق § تعریفات سیده كوره : كافهٔ حقائق وجودیه‌یی جامع اولان احدیت .

الٰهیون = فلسفه‌نك الوهیتدن باحث قسمیله مشغول اولانلر § جناب حقه ربط قلب ایدن ذوات ، درویشان .

إلهاء [ع،مص] بیهوده شیلرله مشغول ایتمك .

إلهاب [ع ، مص] آلولندیرمك ، طوتشدیرمق § التهابه اوغراتمق ، شیشیروب قزارتمق .

إلهام [ع ، مص] طرف باریدن آدمك قلبنه القا اولنان خصوص § فكر وقلبه فیض طریقیله وارد اولان معانی ومواد § برشی وقوعندن اول فكره كلمك .

الهامات = جـ : (الهام) .

إلی [ع، د] ادات انتها . تركجه‌دە مقابلی : قدر ، دك ، دكین . در : الی الابد ، الی غیر النهایه ، من اول الی آخره = اولندن صوكنه قدر .

إلیه [ع، ضم] (الی) حرف جریله ضمیر غائب اولان (ه) دن مركب اولوب مذكره راجع و (اوكا) معناسی جامعدر .

الیها = (الیه) ك مؤنثی .

الیهما = (الیه) ك تثنیه‌سی .

الیهم = (الیه) ك جمع مذكری .

الیهن = (الیه) ك جمع مؤنثی .

إماتة [ع، مص] اولدیرمه ، یوق ایتمه .

اماتهٔ وقت = اكلنه‌رك وقت كچیرمه .

إماله [ع، مص] برطرفه اكمك ، میل ایتدیرمك § حركه‌نك وزنه اویمسی ایچون غیرطبیعی اولەرق مدی .

إمام [ع،س] كندیسنه اقتدا اولنان ذات .

امام اعظم = ☞ (ذیله مراجعت) .

امام المسلمین = خلیفهٔ اسلام حضرتلری .

إمامه [ع،س] تسبیحك باش طرفنه كچیریلن اوزونجه مثقوب پارچه § اسكی زمانلردە چوبوقلرك باشنه كچیریلن كهربا وسائرەدن آغزلق .

امامه‌جی = كهربا وسائرەدن چوبوق امامه‌سی یاپان صنعتكار .

إمتثال [ع،مص] اطاعتله اویمق ، اقتضا ایدنی یاپمق .

امتثالاً = امتثال صورتیله .

إمتحان [ع، مص] دنەمه ، دنەمك ، تجربه § بركیمسه‌نك علی الخصوص مكتب شاكردانك بضاعهٔ علمیه ویا صنعتكارانه‌سی درجه‌سنی اكلامق اوزره ایدیلن آزمایش .

إمتداد [ع ، مص] اوزامق ، اوزانمق . اوزون سورمه .

إمتراء [ع ، مص] تردد ، اشتباه .

إمتزاج [ع ، مص] بربرینه اویمق ، اویوشمق § اویوشوب كچنمك : حسن امتزاج .

امتزاج الوان = رنكلرك بربرینه اویمسی .

امتزاج كیمیوی = ایكی ویا دها زیاده معادن ویا مواد بربرلریله برلشه‌رك بر جسم مخلوط ومركب تشكیل ایتمسی .

إمتصاص [ع،مص] امه ، امه‌رك چكمه ، صوروممه : امتصاص لبن .

إمتلاء [ع،مص] طولغونلق : امتلاء معده .

امتلاء دم = (طب) كتلهٔ دمویه وكریواتنك تزایدی اثری برمرض .

إمتناع [ع،مص] كری طورمق ، چكنمك § امكانسزلق .

إمتنان [ع،مص] ایلیلكی باشه قاقمق .

إمتیاز [ع، س] مزیت مادیه ومعنویه‌جه سائرلرندن آیرمق § مساعدهٔ مخصوصه § حق رسمی .

امتیازات = جـ : (امتیاز) .

إمحاء [ع،مص] محو ایتمك ، ایدلمك { لغات مولدەدندر } .

إمخاض [ع،مص] دوغریلقله ، خلوصله اجرا .

إمداد [ع،مص] یاردیم ایچون یتشمك ، مددرس اولمق ، معاونت ایتمك .

قوهٔ امدادیه = بر قوماندانك حربله مشغول بولنان دیكر قوماندان نزدینه كوندردیكی قوت ، قطعهٔ عسكریه .

إمدی [فا، د] ☞ (ایمدی) .

إمرار [ع ، مص] مرور ایتدیرمك ، كچیرمك ، كچیرلمك : امرار اوقات ؛ امرار حیات .

إمرزمك [ت،مص] ☞ (ایمرزمك)

إمساس [ع ، مص] مس ایتدیرمك ، دكدرمك .

إمساك [ع، مص] برشیدن نفسی منع وضبط ایتمك ، پرهیزكار اولمق : § بخل ، خست . دریغ ایتمه : امساك كلام § اوروج طوتمق نیتیله وقت معیننده اكل وشربدن فارغ اولمه .

وقت امساك = سحوردن صوكره صو ایچوب اوروجه نیت ایدەجك زمان ، صومك مبدء شرعیسی .

امساكیه = رمضان شریفده امساك اوقاتنی مشعر جدوللی ورقه .

إمصاص [ع، مص] امدیرمك ، امدیرلمك § صودە حل اولنمش علاجی شرینغه ایتمه .

إمضاء [ع،س] مكتوب ویاسائر بوروقه‌یه اسمنی یازمق § مكاتیب واوراقه یازیلان اسم . { بونك عربیده معناسی كچیرمه ، اجرا وانفاذ ایتمه‌در . }

واضع الامضاء = امضا قویان ، اسمنی یازان .

امضا ایتمك / امضالامق / امضاقومق } = مکاتیب واوراقه اسمنی یازمق .

امضالاشمق = برایشك اجراسنی تعهد ضمننده امضا آلوب ویرمك ، برکاغده مشترکاً امضا قومق .

امطار [ع،مص] یاغدیرمق، یاغدیرلمق . { یاغمور معناسنه اولان (مطر) بوندن مشتقدر } : امطار مطر ، امطار احجار .

امعان [ع، س] کال دقت ، برایشده مبالغه‌ایله اجتهاد : نظر امعان .

امکان [ع،س] قدرت داخلنده اولیش، ممکنلك، ممکن اوله‌بیله‌جك حالده بولنمه .

عدم امکان / فقدان امکان } = امکانسزلق ، ممکن اولمایش .

امکان استعدادی = (منطق) نه‌مقتضای ذاتی ، نه‌ده الجای غیرله طرف مخالفی اولمیان .

امکان خاص = (منطق) طرفیندن سلب ضرورت .

امکان ذاتی = (منطق) واجب بالغیر اولمقله برابر طرف مخالفی بالذات واجب اولمیان .

امکانسز = ممکن اولمیان .

امکان عقلی = (منطق) عقلاً ممکن اولش .

املاء [ع، مص] طولدیرمق ، طولدیرلمق { املا ؛ ثلاثی مجردی طولدیرمق معناسیله متعدی اولدیغندن عربیده بو معنایه کلزسه‌ده لسانمزده مستعملدر } § ذهنده تقرر ایدن معنایی کاغده یازمق § سویلیوب یازدیرمق ، یازدیرلمق { فرانسزجه : (Dicter) لفظنك مرادفیدر } § بر لسانك کلمه‌لرینی دوغری یازمق فنی .

املایه کلمك = صلاحپذیر اولمق || معقول اولمق

املایه کلمه‌مك = صلاحپذیر اولمامق ، صاچمه‌لامق .

املاسز = املاسی بولنده اولمیان، دوغری یازلمامش اولان .

املاسزلق = املا یاکلشلغی ، حروف وکلمه‌نك شکلاً یاکلش یازلمسی .

املاق [ع،مص] فقره دوچار اولمق ، دوشکونلك .

املال [ع،مص] اوصاندرمق، اوصاندیرلمق .

امهال [ع،مص] مهلت ویرمك ، تأخیر وتعویقنه مساعده ایتمك .

اناء [ع،مص] ظرف ، قاب قاجاق معناسنه اولان (آوانی) نك مفردی .

انابت - انابه [ع،مص] ترك معاصی ایله حقه ، صلاحه رجوع ، غفلتدن قورتلمه § بر مرشده مراجعتله طریقته انتساب ایتمه .

اناث [ع،-] دیشی، قادین، قیز معناسنه اولان (انثی) نك جمعی { همزه‌نك ضم ایله اوقونمق غلطدر } : وظائف الاناث ، اناث مکتبی .

اناره [ع، مص] نورلاندیرمق ، تنویر ایتمك : انارهٔ قنادیل .

انامه [ع،مص] اویوتمق ، اویودلمق : انامهٔ اطفال .

انباء [ع، مص] خبر ویرمك ، اخبار .

انبات [ع ، مص] بردن بتیرمك ، اوت بتیرمك ، بتیریلمك ، بیتمه‌سنه موجب اولمه .

انباه [ع، مص] اویاندیرمق، اویاندیراق، تنبیه ایتمه ، کوز آچدیرمه .

مواد انباهیه = تحریك ایدیجی ، مؤثر علاجلر .

انبساط [ع، مص] یایلمق ، آچلمق ، کنیشله‌مك ، توسع § کوکل آچیقلغی ، فرحلیلق ، نشوهٔ درون : کسب انبساط ایتدم § تأثیر حرارتله اجسام معدنیه وسائره‌نك عرضاً وطولاً بیویوب اوزامسی .

انبساط دستوری = (حکمت) واحد قیاسیٔ ناری‌یه کوره اجسام معدنیه‌نك انبساط طولانی وعرضانی درجاتنی استخراجه مخصوص دستور .

انبساط رباط = (طب) مفاصلی ربط ایدن باغلردن هرهانکی برینك آچلمسی .

انبساط قلب = (طب) اجواف قلبیه‌نك آچیلوب بیومسندن متولد خسته‌لق .

انبعاث [ع، مص] ایلری کلك ، نشأت ایتمك § کوندرلمك .

انبیق [ع،س] ☞ (آنبیق) .

انتاج [ع، ص] نتیجه لندیرلمك ، نتیجه ویرمك، حصوله کتیرمك ، حاصل ایتمك .

انتاش [ع،مص] (نباتات) دانه وتخم کبی شیلرك چیملنوب فلیزلنمسی .

انتان [ع ، مص] فنا قوقمق ، قوقودلمق § (طب) مواد عضویه‌نك تحلیل وتفسخیله هوایی افساد ایتمسی .

انتان عفنی = (طب) یاره‌نك فنالشمسندن متحصل ایکرنج قوقولی ایرینك قانه قاریشه‌رق خسته‌ده حما کبی بعض اعراض تولید ایتمسی . (عفونت دم) .

انتان قیحی = (طب) بیوك بریاره‌ده بولنان ایرینك قانه قاریشمسی وخسته‌ده مهلك حاللر حاصل ایتمسی .

انتباه [ع،مص] (تقیح دم) آچیق کوزلك، عدم غفلت § بر مؤثرك تأثیریله اعضا واعصابك فعالیته کلسی .

قابلیت انتباهیه = انتباهه قابلیت .

انتثار [ع، مص] صاچلمق ، طاغلمق § پوسکورمه ، پوسکورتمه .

انتحال [ع،مص] چالمق، بشقه‌سنك مالنی بندر دیه ادعا ایتمك § دیکر بر شاعرك شعرینی ، اثرینی کندینه مال ایدینمه .

انتخاب [ع، مص] سچمك، سچلمك ، بر شیئك مناسبنی آییرمق .

بیت انتخاب = برقصیده‌نك الك کزیده بیتی .

انتخابات = ج : (انتخاب) .

انتخابی = انتخابه متعلق .

انتخابنامه = انتخابی حاوی ورقه ، شهادتنامه .

انتزاع [ع، مص] نزع ایتمك § چکوب قوپارمق .

انتساب [ع،مص] بریره ایلشیك وتعلق پیدا ایتمك § بیوك برذاته ویا بر دائره‌یه نسبت و ارتباط حاصل ایتمه ، صوقولمه .

انتساج [ع،مص] نسج اولنمق، طوقونمه، طوقونمق ، اورولمك .

انتساق [ع،مص] نظام اوزره دیزلمك ، دوزکون اولمق .

انتشاء [ع،مص] نشوونما بولمق .

انتشار [ع،مص] یایلمق ، طاغلمق ، نشراولنمق : انتشار آثار جدیده . § فاش اولوب شیوع بولمه . § تعمم ایتمه .

انتشار طولانی = (فن رمی) هدفدن اعتباراً الك ایلری والك کیری دوشن مرمیلرله هدف آره‌سنده‌کی مسافه .

انتشار عرضانی = [ع،-] (فن رمی) هدفك صاغ وصولنه دوشن مرمیلرله هدف بیننده اولان مسافه .

اِنْتِصاب [ع، مص] دیکیلوب طورمق: انتصاب عمود § کلمه قاعدهٔ عربیه اوزره منصوب اولمه.

انتصاب نفس = (طب) امراض دوراـ نیه‌دن متحصل عسرت تنفس.

اِنْتِصاح [ع، مص] ویریلان نصیحتی طوتمه.

اِنْتِضاج [ع، مص] (طب) چیبانك اولغون حاله کلمسی.

اِنْتِظار [ع،مص] بکلمك، بکله‌نلمك، کوزله‌مك، کوزله‌نلمك، ترقب: {بوکلمه مفعول الیه آلدیغندن «بهاره انتظار ایدییورم» دینلمك صحیح اولوب «بهاری انتظار ایدییورم» دیمك یاکلشدر}.

اِنْتِظام [ع،س] نظاملی، ترتیبلی بولنمق، دوزکونلك، نظام تحتنده بولنمه. حسن ترتیب.

انتظامات = جـ: (انتظام).

انتظامسز = یولیله دیزلمه‌مش، قارمه قاریشیق، ترتیبسز.

انتظامسزلق = ترتیبسزلك، قارمه قاریش اولیش، یولیله دیزلمه‌مش اولان شیئك حالی.

اِنْتِعاش [ع، مص] خسته‌لقدن، فراش بیماریدن قالقمه § طوغریلوب قالقمه {بونی تعیش معناسنده استعمال خطادر}.

اِنْتِعاظ [ع، مص] یوشاق بر عضوده‌کی اوعیه ایچنه قان هجومیله کسب صلابت ایتمسی § قوام پیدا ایتمه.

اِنْتِفاء [ع،مص] یوق اولمق، آره‌دن چیقمق.

اِنْتِفاخ [ع، مص] قابارمق، شیشمك، § اعضای بدندن برینك حجماً بیومسی.

انتفاخ بطنی = (طب) قنات معائیه ایچنده غازلرك تراکمیله قارنك شیشمسی.

انتفاخ تحت جلدی = (طب) نسیج حجروئ تحت جلدی‌یه غازلرك ترشحندن متولد بر مرض.

انتفاخ رئه = (طب) حویصلات رئویه‌نك بیومسی ایله آق جکرك شیشمسی: انتفاخ رئهٔ بین‌الفصیصات، انتفاخ رئهٔ حواصلی.

اِنْتِفاد [ع،مص] برشیئی تماماً آلمق.

اِنْتِفاع [ع،مص] فائده‌لنمه، نفع حاصل ایتمه، منفعتلنمه.

اِنْتِفال [ع،مص] نافله نماز قیلمه.

اِنْتِقاد [ع، مص] اصلی آقچه‌نك زیوفنی سچمك، قلب پاره‌یی آییرمقدر. لسانمزده آثار ادبیه وفنیه وصناعیه‌نك نظر بیطرفانه‌دن احوالیله حقلرنده بالمحاکمه بیان مطالعه ایتمك معناسنده استعمال اولنمقده‌در. فرانسزجه (Critique) مقابلیدر. {بونك مقامنده (مؤاخذه) تعبیرینی قوللانمق جائز دکلدر}.

انتقادات = جـ: (انتقاد).

اِنْتِقاض [ع، مص] بوزلمق، چوزلمك: انتقاض سلسلهٔ کلام.

اِنْتِقال [ع،مص] تبدیل مکان، بریردن دیکر محله کچمه § دنیادن آخرته کیتمه، وفات ایتمه § بر شیدن دیکر بر شیئی استدلال ایتمه، قرینه ایله اکلامه § بردن دیکرینه کچمك.

توسیع انتقال = رسم معینی ویره‌رك وقفك ملك کبی اقربادن بعضیلرینه میراث قالمسنی تأمین.

سریع الانتقال = سرعت ادراکه مالك اولان، چابوق اکلایشلی.

فراغ وانتقال = آلم، صاتم تقریری.

انتقال خرجی = (نظام) فراغ وانتقال معامله‌لرنده تأدیه ایدیلن رسم.

انتقالاً = انتقال صورتیله.

انتقالات = جـ: (انتقال).

انتقالی = انتقاله منسوب ومتعلق.

اِنْتِقام [ع، مص] اوج آلمق، اخذثار، آجی چیقارمه.

عزیز ذوانتقام = جناب حقدن کنایه تعبیر قرآنیدر.

انتقامات = جـ: (انتقام).

اِنْتِقاح [ع،مص] ایی برسوز ایشیدوب تشفئ صدر ایتمك § نقاهت پیدا ایتمك.

اِنْتِکاس [ع،مص] باش اشاغی دوشمك، سرنکون اولمق.

انتکاس رحم = (طب) انقلاب رحم.

انتکاس مهبل = (طب) انقلاب مهبل.

اِنْتِماء [ع، س] لسانمزده انتساب ایله مترادفدر. عربیده بونك اصل معناسی: قوش برمحلدن اوچوب دیکر محله قونمق دیمکدر.

اِنْتِهاء [ع، مص] نهایت بولمق، غایته ایرمك § ختام بولمه، نتیجه § صوك، پایان، انجام.

انتهائی = انتهایه منسوب ومتعلق.

اِنْتِهاب [ع،مص] نهب ایتمه، یغماصورتیله مال آلمه § قاپشمق.

انتهابات = جـ: (انتهاب).

انتهاپذیر = نهایت بولیجی، بولق شانندن اولان.

اِنْتِهاز [ع، مص] فرصت کوزله‌مك، فرصتی قاچیرمامق.

اِنْثِقاب [ع،مص] دلنمك: انثقاب لؤلؤ.

اِنْجاء [ع،مص] قورتارمق، قورتارلق، سلامته ایردیرمه.

اِنْجاز [ع،مص] وعدی یرینه کتیرمك، وعدیرینه، کتیرلك، وفاء وعد § حاجتی روا قیلمق.

انجازات = جـ: (انجاز).

اِنْجِذاب [ع،مص] چکیجی برشیئك قوهٔ جاذبه‌سنه تبعیتله اکا دوغری چکلمك § قاپلمق.

انجذابات = جـ: (انجذاب).

اِنْجِرار [ع،مص] چکلمك، منجر اولمق § نحو عربی اصطلاحنجه کلمه مجرور اولمق.

قوهٔ انجراریه = معادنك قیریلوب قوپمقسزین اینجه، اوزون تل حالنه کیرمه‌سی قابلیتی.

اِنْجِزار [ع، مص] (نباتات) نباتك ویا شجرك کوکدن قوپمسی.

اِنْجِزام [ع مص] کلمه قاعدهٔ عربیه اوزره مجزوم اولمق.

اِنْجِلاء [ع، مص] آچیلوب روشن اولمق § جلی وعیان اولمه § پارلامه § آچیقلق.

اِنْجِلاب [ع،مص] مجلوب اولمق، مجلوب اولوب کوتورلمك.

اِنْجِماد [ع،مص] طوکمق، قاتی اولمق § بوز حالنه کیرمك. {جمد ماده‌سی انفعال بابندن کلدیکی جهتله بوتعبیر اساساً غلطدر. فقط کتب فنیه وادبیه‌ده مواقع مهمه طوتمش اولان بوکلمه‌نك (جمود) تعبیر صحیحیله بجایشنه امکان اولمدیغندن استعمالی ضروریدر}.

اِنْجیل [ع،س] حضرت عیسی علیه السلامه نازل اولدیغی قرآن کریمده بیان بیوریلان کتاب سماوی.

انجیلی = انجیله منسوب ومتعلق: احکام انجیلیه.

اِنْحاف [ع،مص] نحیف قیلمق، قیلنمق.

اِنْحِباس [ع،مص] نفس طوتلمق § وقف امنه مالی حبس ایتمك.

اِنْحِداب [ع،مص] یومرولاشمق،قانبورلاشمق § یومرواق .

اَنحداب ارض == (طبقات) قطعات ارضیه‌دن برینك بعض اسباب طبیعیه‌دن دولایی یوكسلمسی ، محدب اولمسی .

اِنْحِدار [ع،مص] انیشه دوغری ایتمك .

اِنْحِراف [ع،مص] میللنمك. اكریلمك، منحرف اولمق .

انحراف طبیعی == (حكمت) تأثیرات طبیعیه الجاسیله ابرهٔ مقناطیسینك،نصف النهار جغرافی استقامتنك صاغ ویا صولنه طوغری انحرافی { قیمتی ابرهٔ مقناطیسی استقامتی ـ كه « نصف النهار مقناطیسی » دینور ـ ایله نصف النهار جغرافی بیننده‌كی زاویه‌دن عبارت اولوب مكان وزمان ایله متبدلدر }.

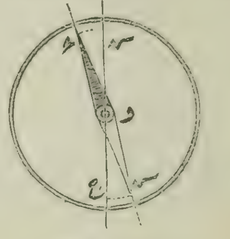

(انحراف طبیعی)

انحراف عارضی == (حكمت) برطاقم مواد جاذبه‌نك تأثیریله ابرهٔ مقناطیسینك نصف النهار مقناطیسی استقامتنك صاغ ویا صولنه طوغری اولان انحرافی [انحراف عارضینك قیمتی مختلف سفائنده مختلف اولدیغی كبی عین سفینه‌ده ابره‌نك مواقع مختلفه‌ده بولنمسنه، سفینه پرووه‌سنك مختلف استقامتلره متوجه اولمسنه، سفینه‌نك موقع جغرافیسنك دكیشمه‌سنه ، مواد مؤثره‌نك تبدیل موقع وسفینه‌نك بر طرفه میل ایتمسنه كوره‌ده متبدلدر . صدمهٔ شدیده ، صاعقه وساره تأثیریله‌ده قیمتی دائمی ویا موقت صورتده تبدل ایدر.]

انحرافات == جـ : (انحراف) .

انحراف مزاج == مزاجك خط اعتدال صحتدن آیرلمسی ، كیفسزلك .

انحراف مرمی == (عسكری) مرمینك بعض اسبابدن دولایی هدفه عدم اصابتی .

یان انحرافی == (عسكری) شیشخانه‌لی اسلحه‌ده حركت دوریه ، هوای نسیمی وسائر اسبابدن طولایی مرمینك صاغه ویاصوله اولان انحرافی .

اِنْحِصار [ع، مص] برحدداخلنده قالوب خارجه تجاوزایتمامك § محصولات فروختنك بعض شرائطله بركیمسه‌یه ویا برشركته منحصر اولمسی امتیازی .

اِنْحِطاط [ع، مص] آشاغی ایتمك ، آشاغیلامق .

سن انحطاط == اختیارلق زمانی .

انحطاط افق زاویه‌سی ==(قوزموغرافیا) بصر. راصددن سطح ارضه رسم اولنان خط مماس ایله بصر راصدی مركز ارضه وصل ایدن خطه عموداً رسم اولنان خط مستقیم آره‌سنده‌كی زاویهٔ مسطحه‌در . ط زاویه‌سی كبی .

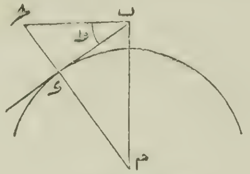

(انحطاط افق زاویه‌سی)

انحطاط محرك == (عسكری)مرمی محركنك هرهانكی بر نقطه‌سنك (خط رمیدن) بعد شاقولیسی .

اِنْحِطام [ع،مص] قیرلمق ، اوفالمق .

اِنْحِكاك [ع،مص] قاشنمه .

اِنْحِلال [ع، مص] آچلمق، چوزولمك ، چوزیلوب آچلمق : انحلال عقدهٔ مشكلات § منحل اولمق .

انحلال پذیر == انحلال قبول ایدیجی ، قابل انحلال .

اِنْحِناء [ع، مص] اكیلمك، اكریلمك ، منحنی، مقوس اولمه § (هندسه) برخطك اجزای مفروضه‌سنك كافهٔ اوضاعده بربرینه منطبق اولمامسی : انحنای خط .

متزایدالانحنا(هلزون) ==(فن اسلحه) خطوهٔ هلزونی فمه دوغری تناقص ایتمك اوزره تحول ایلین یيولر .

متساوی الانحنا (هلزون) == (فن اسلحه) خطوهٔ هلزونی ثابت اولان ییولر.

اِنْخِدار [ع،مص] پرده‌لنمك ، اورتولمك : انخدار نسوان .

اِنْخِساف [ع، مص] یره كچمه ، كچمك § طبقات الارض اصطلاحنجه یر یاریلوب برقسمی باتمق ، چوكمك § آی طوتلمق : انخساف قمر . § سونمك ، حكمی قالمامق .

انخساف عین == (طب) كور اولمق .

انخسافات == جـ : (انخساف) .

اِنْخِفاض [ع، مص] آلچاقلانمه ، آشاغی اینمه § (طبقات الارض) برقطعهٔ ارضینك كسب انحطاط ایتمسی .

اِنْخِناق [ع،مص] نفسی كسیلوب بوغلمق، بونالمه .

اِنْذِاب [ع، مص] یاره ایيلشدكدن صوكره یری پكلشمه ، ایيلشمش یاره‌دن اثر قالمه .

اِنْدِراج [ع، مص] داخل اولمق، مندرج اولمق {عربیده معناسی بسبتون باشقه‌در } .

اِنْدِراس [ع، مص] اصلا اثری قالمیه‌جق صورتده بوزیلوب محو اولمه {اكثریا مبانی حقنده مستعملدر}

اِنْدِفاع [ع،مص] مندفع اولمه ، صاولمه ، زائل اولمه § طب اصطلاحنجه خارج بدنده اوفاق اوفاق قبارجقلر ظهوری .

امراض اندفاعیه == چیچك ،قزل، قزاموق كبی خسته‌لقلر .

اندفاعات == جـ : (اندفاع): اندفاعات ارضیه .

اندفاع بركانی == (طبقات) ینارطاغلرك فتحه‌سندن مواد مذابه‌نك فیشقرمه‌سی .

(اندفاع بركانی)

اندفاع زیبقی == (طب) داخلاً ویا خارجاً دوا مقامنده استعمال اولنان جیوه‌یی متعاقب جلدده ظهور ایدن ارفاجق قبارجقلر .

اِنْدِماجْ [ع ، مص] دورولوب صارلمه ، ایچنه یرلشمه .

اندماج جنین == بعدالولاده طفلك داخل مبیضده کندینه مخصوص بعض عضولرله ملاصق اولمسنه اطلاق اولنور .

اندماج مشیمه == (طب) بعدالولاده رحمك الیاف عضلیه‌سنك غیر طبیعی اوله‌رق تقلصیله مشیمه یعنی صوکك الیاف رحمیه آره‌سنده قالمسی .

اِنْذارْ [ع ، مص] (تبشیر) ك ضدی ، نتایجنك وخامتیله قورقوده‌رق بر شیدن منع ونهی ایتمه .

انذارات == جم : (انذار) . تنبیهلر ، اخطارلر .

اِنْزالْ [ع ، مص] ایندیرمك ، ایندیرلمك .

انزالات == جم : (انزال) .

اِنْزِواءْ [ع ، مص] کوشه‌نشین وحدت اولمق .

اِنْسْ [ع ، س] بشر ، ذریت آدم : انس وجن .

اِنْساءْ [ع ، مص] اونوتدیرمق ، اونوتدیرلمق : انسای ماضی .

اِنْسافْ [ع ، مص] یاپراق یاپراق اولمق ، طاغلمق .

اِنْساقْ [ع ، مص] مسجع ومقفی سوز سویلمك : انساق کلام .

اِنْسالْ [ع ، مص] ذریتی چوغالتمق ، دول پیدا ایتمك ، ایدلمك .

اِنْسانْ [ع ، س] جوهر نطق وعقل ایله حیوانات سائره‌دن ممتاز اولان وحقیقة احسن تقویم اوزره یارادیلان مخلوق ذی‌حیات § ایی آدم ، وجدانلی آدم .

انسانجه == انسانه یاقیشیر صورتده .

انسان العین == کوز ببکی ، مردمك .

انسانلق == آدملق ، انسانیت .

انسانی == انسانه منسوب : کمالات انسانیه .

انسانیت == انسانلق || وجدانلیلق ، ایلك ، خصائل حسنه ایله اتصاف .

انسانیت ایتمك == ایلك ایتمه .

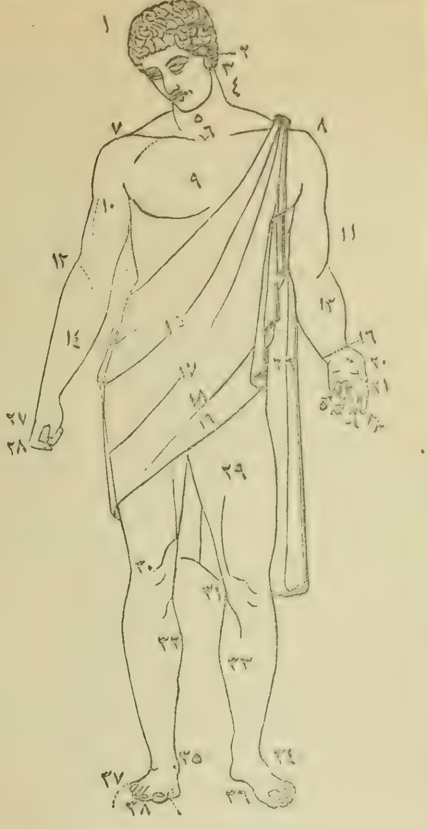

(انسان)

۱ — باش .
۲ — شقاق .
۳ — اکسه .
٤ — بویون .
٥ — چکه .
٦ — کردان .
۷ ، ۸ — اوموز .
۹ — کوکس .
۱۰ — قولتق .
۱۱ ، ۱۲ — قول .
۱۳ ، ۱٤ — ساعد .
۱٥ — کوبك .
۱٦ — پنجه .
۱۷ — قارن .
۱۸ — قارن آلتی .
۱۹ — قاصیق .
۲۰ — آووج .
۲۱ — باش پارمق .
۲۲ — شهادت پارمغی .
۲۳ — اورته پارمق .
۲٤ — حلقه پارمغی .
۲٥ — کوچك پارمق .
۲۷ — قالچه .
۲۸ — طرناق .
۲۹ — آپش .
۳۰ — دیز .
۳۱ — مابض .
۳۲ — بالدیر .
۳۳ — باجاق .
۳٤ — عنق قدم .
۳٥ — طوپوق .
۳٦ — آیاق آیه‌سی .
۳۷ — آیاق .
۳۸ — آیاق پارمقلری .

انسانیتسز == فضائل انسانیه‌دن محروم .

انسانیتکار == انسانیتلی ، ایی ، وجدانلی آدم .

انسانیتکارانه == انسانیتلی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

انسانیتکاری == انسانیتکارلق .

اِنْسِجامْ [ع ، مص] آب روان کبی بر دوزی‌یه کیدیش ، کیتمه § ادبیاتجه کلامك دوزکون ، ارتباطلی اولمسی : انسجام کلام .

اِنْسِحاقْ [ع ، مص] ازیلوب یومشامق ، هرانده دوکیلوب ازیلمك .

اِنْسِدادْ [ع ، مص] مسدود اولمق قپانمق ، طیقانمق .

انسداد امعاء == (طب) باغرصاقلرك بربرینه طولاشمسی اثری اولدرق طیقانمسی .

انسداد حفت == (بیطری) قرق بایرك طیقانمسی .

انسداد حلیمه == ممه باشلرینك طیقانمسی .

انسداد مری == مرینك طیقانمسی .

اِنْسِدالْ [ع ، مص] دوشوك ، صارقیق اولمه § اعضای داخلیه‌دن برینك سقوطی .

اِنْسِطاحْ [ع ، مص] مسطح اولمق ، یاییلوب آرقه اوستی یاتمق .

اِنْسِلابْ [ع ، مص] صویولمق ، صویلمش اولمق . منساب اولمه ، عاری اولمق : (محو اولمق) : انسلاب حضور .

اِنْسِلاخْ [ع ، مص] معنای اصلیسی (کسیلان حیوانك دریسی یوزولمك) در . لسانمزده مجازاً صویولمق ، صوینمق ، صیریلوب چیقمق معناسنده قوللانیلور § آی نهایتی کلمك .

اِنْسِلاكْ [ع ، مص] سلوك ایتمه ، یوله کیرمه ، سالك اولمه : شهراه حقیقته انسلاك .

اِنْسِلالْ [ع ، مص] صیریلمق ، مسلول اولمق .

اِنْسِیاب [ع، مص] سوزیلوب آقمق ، سرعتله آقوب کیتمك : انسیاب سیل .

اِنْسِیاق [ع، مص] برقوت ، بر سائقه ایله چکیلوب کیتمك ، آردی صره کیتمك .

اِنْشاء [ع، مص] یاپمق، یاپلمق، اعمال ایتمك وجوده کتیرمك، تنیرلك § حسن کتابت § اصول حسن کتابت § نسبت خارجیه‌دن عاری کلام § حدث مقابلی : اخبار . { انشاء ؛ یاپمق معناسنه کلدیکی زمان (اعمال) دن فرقلیدر : اعمال فکر، اعمال اونی . برخانه ، فابریقه انشاسی .

انشاآت == یاپمق معناسنه کلدیکنه کوره (انشاء) نك جمعی .

انشائی == انشایه منسوب : صدق وکذبه احتمالی اولمیان .

انشائیات == نسبت خارجیه‌سی اولمیان سوز معناسنه کلان (انشائی) نك جمعی .

اِنْشاءَاللّٰه [ع، تر] الله ایسترسه معناسنه‌در لسانمزده بر شیئك آتیاً حصولنی تمنی مقامنده مستعملدر { املاده (انشالله) صورتنده یازمالی } .

اِنْشاد [ع، مص] شعر اوقومق § شعر سویلمك .

اِنْشاط [ع، مص] (تنشیط) .

اِنْشاق [ع، مص] قوقلامق، بورونه مایع برشی چکدیرمك .

اِنْشِئات [ع] (تشتت) .

اِنْشِراح [ع ، مص] آچلمق ، کوکل آچلمق ، فراحاق : انشراح درون .

اِنْشِراق [ع ، مص] چاتلایوب یارلمق § پارلامق .

اِنْشِعاب [ع، مص] شعبه‌لنمك ، دال بوداق پیدا ایتمك § چوغالمه . § بلوك بلوك اولمه .

اِنْشِقاق [ع، مص] یارلمق ، چاتلامق .

انشقاق قمر == معجزات جلیلهٔ احمدیه‌دن اوله‌رق قمرك منشق اولمسی .

اِنْشِلال [ع، مص] شدتله دوکلمك ، آتیله‌رق آقمق، صو وچوروممدن دوکیله‌رك شلاله پیدا ایتمك .

اِنْشِمار [ع، مص] صالانه‌رق یورومك، کچمك .

اِنْشِناج [ع، مص] بوروشمق ، دری بوروشق اولمق : انشناج وجه .

اِنْصات [ع، مص] سوزه قولاق طوتمق، صوصمق، صوصوب دکله‌مك : «قرآن اوقونورکن ایله انصات»

اِنْصاف [ع، س] عدالت، معاملهٔ عادلانه اعتدال اوزره حرکت § حقه تسلیمیت .

انصافسز == طریق اعتدالدن آیریلان .

انصافسزجه == اعتدالسزلکله ، مرحمتسزجه .

انصافسزلق == اعتدالسزلق ، حق ناشناسلق .

انصافکار == حقسزلق ایتمه‌ین .

انصافکارانه == انصافکاره یاقیشه‌جق صورتده .

انصافلی == مرحمتلی ، وجدانلی .

انصافلیجه == انصافه موافق .

اِنْصِباب [ع، مص] دوکلمك ، منصب اولمق: انصباب بحرین § (طب) اخلاط بدنیه‌دن برینك ویا بعضلرینك انساج درونه آقوب اوراده طوپلانمسی .

اِنْصِباغ [ع، مص] بویانمق § (تصوف) انواع تجلیات سبحانیه‌یه مظهریت § تطهر ایتمك § وافتیز اولنمق .

اِنْصِراح [ع، مص] کسب صراحت ایتمك : انصراح معانی .

اِنْصِراف [ع، مص] کری دونمك ، چکیلوب کیتمك § اسمك قاعدهٔ مخصوصه‌سی وجهله منصرف اولمسی .

اِنْصِرام [ع، مص] انقطاع ، کسلمك .

اِنْضاج [ع ، مص] کماله ایردیرمك ، ایردیرلمك ، ابیجه پیشیروب قوامنی بولدیرمق .

اِنْضِباط [ع، مص] انتظام، یولنده اولمه، طوپلی اولمه § ضبط وربطك یولنده اولمسی، آسایشك تمام جریانی .

اِنْضِمام [ع، مص] قاتلمق، ضم اولنمق ، {ایتمك ماده‌سیله قوللانلمامالیدر}

اِنْطاق [ع ، مص] نطقه کتیرمك ، سویلتمك ، سویلتمك § صنایع بدیعیه‌دن بری — که : شاعر ویا منشینك کندی حسیاتنی جماداتدن ویا حیواناتدن برینه ویا غائب برشخصه سویلدییورمش کبی ادارهٔ لسان ایتمسندن عبارتدر . مثلا: برهیکلك وضعندن کویا ناظرینه شو سوزلری سویلییورمش کبی بر معنی قصد ایدرك بسط مقال ایتمك ، برقوشك آغزندن ایراد کلام ایلمك کبی . بو کالسان ادبده «تشخیص وانطاق صنعتی» دیرلر .

انطاق حق == الله سویلتمسی .

اِنْطِباخ [ع، مص] پیشمك : انطباخ طعام .

اِنْطِباع [ع، مص] باصلمق ، مطبوع ومنقش اولمق § برشیئك حواس واسطه‌سیله ذهنده صورتیاب اولمسی .

انطباعات == جمع : (انطباع) || بعض قیالر اوزرنده کوریلان حیوانات ویا نباتات پارچه‌لرینك شکللری .

اِنْطِباق [ع، مص] اویمه ، مطابق کلمه ، اویغون اولمه .

انطباقات == جمع : (انطباق) .

اِنْطِفاء [ع، مص] سونمه، سونمك، منطفی اولمه .

اِنْطِلاق [ع، مص] صالیویروب کیتمك : انطلاق ابنای سبیل .

اِنْطِماس [ع، مص] بلیرسز اولمق، زائل اولمق .

اِنْطِواء [ع ، مص] دوریلوب بوکلمك ، قاتلانوب صارلمق ، مطوی اولمق .

اِنْطِیاع [ع، مص] مطیع ومنقاد اولمق ، اطاعت ایتمك .

اِنْظار [ع، مص] تأخیر ، امهال .

اِنْعام [ع، س] احسان ، نعمت .

انعامات == جمع : (انعام) .

اِنْعِدال [ع، مص] (عدول) بدل قوللانیلیر، صاپمق، دوغری یولدن چیقمق .

اِنْعِدام [ع، مص] یوق اولمق .

اِنْعِزال [ع، مص] اختیار عزلت ایدیش، چکلمه .

اِنْعِصام [ع، مص] حفظ وصیانت اولنمق .

اِنْعِطاف [ع، مص] میللنمك ، تمایل ، توجه .

اِنْعِقاد [ع، مص] قورولمه ، مرتب اولمه § باغلانمه ، منعقد اولمه : انعقاد محاکم، انعقاد بیع § دوکوملنمه § (فقه) ایجاب وقبولك متعلقنده اثری

ظاهر اولەجق وجهلە ايله يكديكره تعلق مشروعی .

اِنْعِكَاس [ع،مص] مغلوب اولمه، مقابلنه دونمه § چارپەرق كيرى دونمه، عكس ايتمه .

انعكاسات == جمع : (انعكاس) انعكاسات مرايا .

انعكاس صداء == (حكمت) برنقطەدە چيقاريلان صدانك اوجوارده بولنان بر ويا برقاچ حائله چارپەرق حائللرك عددى قدر مكرراً ايشيدلمسى .

انعكاس ضيا == (حكمت) برنقطەدن هرهانكى برسطح مجلايه وارد اولان خطوط ضيائيەنك زاويۀ ورودە مساوى برزاويۀ انعكاس حاصل ايدەرك منعكس اولمسى .

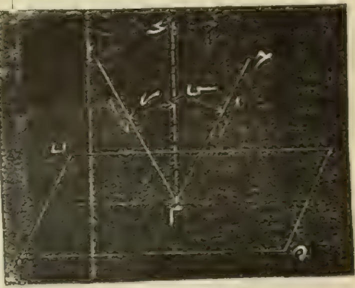

(انعكاس ضيا)

م ع = شعاع وارد، م ح = شعاع منعكس. ✓ = زاويۀ ورود، س = زاويۀ انعكاس.

اِنْفَاد [ع، مص] بتيرمك ، بتيرلك ، توكنمك .

اِنْفَاذ [ع، مص] اوته طرفه كچيرمك . § حكمنى ويرمك § اجرا ايتمك ، يرينه كتيرمك .

انفاذات == جمع : (انفاذ) .

اِنْفَار [ع،مص] اوركوتمك، اوركودلمك .

اِنْفَاق [ع،مص] صرف ايدوب توكتمك ، توكدلمك § نفقه ويروب كچنديرمك بسلمك .

انفاقات == جمع : (انفاق) .

اِنْفِتَاح [ع،مص] آچلمه، كشاده اولمه. § طوقانمش برشيئك آچيلمسى .

اِنْفِجَار [ع، مص] طاك يرى آچلمق ، فجر حركت : انفجار صبح . § آقمق § يارلمق، شق اولمق . § حيوانات ونباتاتده برقسمك ييرتلمقسزين آيرلمسى : انفجار ازهار .

(انفجار ازهار)

اِنْفِرَاد [ع،مص] يالكز اولمق ، يانندە كيمسە بولنمامق .

على الانفراد == برر برر .

اِنْفِرَاز [ع مص] منفرز اولمه، قالمامه .

انفراز ابن == (طب) وضع حمل ايدن قادينك ممەسندە سود بولنمامق .

اِنْفِرَاغ [ع، مص] بوشالمق .

انفراغ جزئى == (حكمت) برمايعات مجموعنك قسماً بوشالدلمسى .

اِنْفِرَاق [ع، مص] آيرلمق .

انفجار حاجزى == ميوه درونندەكى حاجزلرك ايكى‌يە آيريلەرق آچيلمسى .

اِنْفِرَاج [ع،مص] منفرج اولمه، آچلمه . § كوكل آچلمق .

اِنْفِسَاح [ع،مص] بوللاشمق، كنيشلشمك .

اِنْفِسَاخ [ع، مص] بوزولمق § حكمسز قالمق .

اِنْفِسَاد [ع،مص] فسادە اوغرامق بوزولمق .

اِنْفِصَال [ع،مص] آيرلمق، برندن آيرلمق § معزول اولمق .

انفصالات == جمع : (انفصال) .

اِنْفِصَام [ع، مص] قيرلمق ، اوزولمك ، اسلمك .

اِنْفِضَاج [ع،مص] تبخر § حلول خارجى § انتشار حرارت § افراز جلدى، ترلەمك .

انفضاج رئوى == (طب) تنفس واسطەسيلە داخل اولان هوايە بدل خارجە آثار تنفسيە ويرلمسى .

انفضاج غير محسوس == (طب) تبخر جلدينك ثقبات متعددۀ جلددە رشف حالندە مشاهدە اولنمسى .

اِنْفِطَار [ع،مص] يارلمق .

اِنْفِطَام [ع،مص] سوددن كسلمك : انفطام صبى ، موسم انفطام .

اِنْفِعَال [ع،مص] متأثر اولمق § كوجنمك .

انفعالات == جمع : (انفعال) .

انفعالات نفسانيه == نفسە عائد هردرلو تأثرات ، روحك قبول ايتديكى هرنوع تحولات .

اِنْفِكَاك [ع،مص] فك اولمق، برشى‌يرندن ايرلمق § چوزولمك .

انفكاك دروز == (طب) قفاطاسنى تشكيل ايدن كميكلرك بربرندن آيرلمسى .

اِنْفِلَاق [ع،مص] يارلمق . آچيلمق . يارلمه، اچيلمه : انفلاق صبح، انفلاق سحر .

اِنْفِلَال [ع، مص] رخنەدار اولمق § آلات جارحەنك اغز طرفى بوزيلوب رخنەدار اولمسى : انفلال سيف .

اِنْفِهَام [ع،مص] آكلاشلمه، آكلاشلمق؛ منفهم اولمه .

اِنْقَاء [ع،مص] پاك وتميز اولمه : انقاى قلب .

اِنْقَاذ [ع، مص] قورتارمق، قورتارلمق : عذاب ناردن انقاذ .

اِنْقَاص [ع، مص] آزالتمق (تنقيص) ه بدل استعمال اولنەبيلور .

اِنْقَاع [ع، مص] صودە ايصلاتمق § قورى نباتاتى ايصلاتمق، ترطيب ايتمك .

اِنْقِبَاض [ع، مص] بر شيئك اجزاسى بوزيلوب طوپلانمه § پكلك § طوتلمق § صيقلمق § طارلاشمق مواد غائطەنك امعاده طوپلانوب قالمسى § قنوت، غصه، كدر : انقباض روح .

انقباضى == انقباضە منسوب .

اِنْقِذَاف [ع،مص] آتلمق § طرد وتبعيد ايدلمك .

انقذاف علق == حملك سرنجى كوننده تلقيح اولنمش يضەلرك جداران رحمە التصاقندن اول طردى .

اِنْقِسَام [ع، مص] بولنمك ، قسم قسم اولمق ، پارچەلنمق .

قابل انقسام == بولونمه‌سی ممكن اولان .

قابليت انقسام == (طب) اجسامك تقسيمه اولان قابليتى .

انقسامات == جـ : (انقسام) .

اِنْقِشار [ع،مص] درى وياقبوغى صويولمق.

اِنْقِشاع [ع ، مص] آيازلامق ، بلوطلر كاملاً صيريلوب هوا اچيق اولمق.

اِنْقِضاء [ع.مص] تمام اولمق، نهايت بولمق، بيتمك : انقضاى وعده، انقضاى مدت .

اِنْقِضاض [ع،مص] چاتلامق، قغشه‌مق § قوش هوادن ره‌ينه دوغرى سوريلوب ايتمك : انقضاض طائر .

اِنْقِطاع [ع، مص] كسلمك ، چكلمك ، بيتمك .

انقطاع طمث == (طب) قادينك بعض عوارض سببيله عادت طبيعيه‌دن كسلمسى.

اِنْقِلاع [ع ، مص] (آغاج) كوكندن قوپارلمق .

اِنْقِهال [ع ، مص] ضعيف ، درمانسز اولمق .

اِنْقِياد [ع،مص] سرفرو، اطاعت ايتمك، رام اولمق ، خضوع اوزره بولنمق .

انقياداً == انقياد صورتيله .

اِنْكاح [ع،مص] نكاح ايتمك، ايدلمك.

اِنْكار [ع ، مص] اقرارك ضدى، اويله دكلدر ديمك § رد ايتمك § ياپديغى صاقلامق .

انكارى == انكاره متعلق .

اِنْكِباب [ع ، مص] يوزى اوستنه دوشمك، قپانمق : انكباب فرس .

اِنْكِتام [ع.مص] مكتوم اولمق .

اِنْكِدار [ع، مص] سرعتله يورومك، دوكلك .

اِنْكِسار [ع، مص] قيرلمق § بد دعا ايتمك § قلب قيرلمق .

انكسار ضيا == (حكمت) ضيانك بر واسطهٔ خفيفه‌دن بر واسطهٔ كثيفه‌يه حين مرورنده استقامت اوليه‌سيله بر زاويهٔ انكسار حاصل ايدرك آيرلمسى .

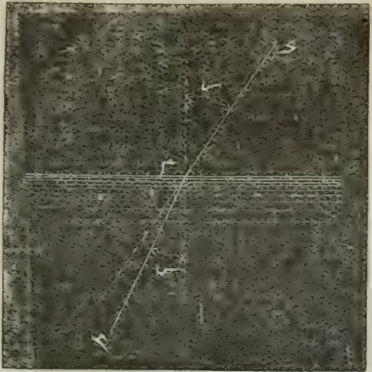

(انكسار ضيا)

انكسار مستعرضى == (طب) سطحلرى غير منتظم وغير مساوى قالمق اوزره كميكك اكنه قيرلمسى .

اِنْكِساف [ع،مص] كونش طوتلمق. قمر اورته‌ده اولمق اوزره شمس ، قمر ، ارضك بر استقامتده بولنمسندن دولايى شمسك خطوط شعاعيه‌سى تماماً كرهٔ ارضه نشر ايده‌مه‌مسى.

اِنْكِشاف [ع،مص] آچلمق، ياپلدق. § آچيغه چيقمق ، اشكار اولمق . (الاشياء تنكشف باضدادها) == هرشى ضديله منكشف ، ظاهر اولور .

انكشاف خريطه‌سى == (طوپوغرافيا) سطح مستدير ارضك مستوى فرضيله وفقط مقياسك برطاقم حسابات فنيه‌يه توفيقيله ياپيلان عمومى خريطه.

انكلتره ـ انكليز ـ انكليزجه

☞ (لغتچهٔ اعلام) .

اِنْكِلِيس [ع،س] ييلان بالغى .

اِنْكِماش [ع، مص] (طب) بكلك ويرن ماده‌لرك يالكزجه برحاصله برلكده حاصل ايلديكى تأثير.

اِنْهاء [ع ، مص] تبليغ، ابلاغ § رسماً تبليغ، برمأمورك مافوقنده‌كى مأموره برماده حقنده يازديغى تذكره ويا تحريرات .

اِنْهِباط [ع ، مص] (هبوط) ه بدل قوللانيلير .

اِنْهِتاك [ع ، مص] هتك اولنمق ، چاك اولنمق ، ييرتلمق § بكارت بوزلمق .

اِنْهِداش [ع،مص] طالاشمق، خرلاشمق: انهداش كلاب .

اِنْهِدام [ع ، مص] ييقلمه ، هدم اولنمه، خراب وويران اولمه { غير ذى روح حقنده مستعملدر } .

انهدامات == جـ : (انهدام) .

اِنْهِزام [ع ، مص] آلت اولمق ، مغلوب اولمق ، محاربه‌ده مقاومت ايده‌ميرب بوزلمق. § بوزغونلق .

انهزامات == جـ : (انهزام) .

اِنْهِلاك [ع، مص] نفسنى تهلكه‌يه قويمق .

اِنْهِماك [ع،مص] برشيئه، برخصوصه شدتله ميل ايتمك ، برايشك اوزرينه دوشمك { انهماك معناسنده (كمال) مفهومى مندمج اولديغندن (كمال انهماك ايله) ديه‌ملى } .

انهماكات == جـ : (انهماك) .

اِنْهِمال [ع ، مص] اوغراشمق § جدى صورتده چاليشمق § كوز ياشى آقمق § اهمال ايتمك .

اِهانَت [ع ، مص] بغير حق تحقير واستخفاف ايتمه § كوتولك .

اِهْتِداء [ع،مص] هدايته نائل اولمق ، دين حقه كيرمك ، مسلمان اولمق .

اِهْتِزاز [ع،مص] تتره‌مك ، مهتز اولمق § فرح وصفادن حركته كلمك ، صچرايوب اوينامق، صالانمق: اهتزاز اوتار § هوانك طالغه‌لنمسى .

اهتزازات == جـ : (اهتزاز) .

اهتزازى == اهتزازه منسوب : حركت اهتزازيه .

زاويهٔ اهتزاز
زاويهٔ ترفع } == (فن اسلحه) زاويهٔ خروج ايله زاويهٔ رمى بيننده‌كى فصل

☞ (زاويهٔ خروج) (زاويهٔ رمى) .

اِهْتِمام [ع،مص] ايشه همتله باقمق، دقتله چاليشمق ، غيرت كامله .

اهتمامات == جـ : (اهتمام) .

اِهْداء [ع، مص] هديه ايتمك ، ايدلمك، هديه صورتيله ويرمك، كوندرمك. { ماديات ومعنوياتده مستعملدر : برساعت اهدا ايتمك ، فاتحهٔ شريفه اهدا ايتمك } .

اِهْدار [ع، مص] ابطال ، الغا ايتمك حكمسز براقمق .

اِهْراق [ع، مص] دوكمك ، آقيتمق : اهراق دموع .

اِهْزاق [ع،مص] چوق كولمك، قهقهه ايله كولمك .

اِهلاك [ع،مص] هلاك ایتمك، اولدرمك، اولدیرلمك || صرف وهبا ایتمه .

اِهلیلج [ع، س] ترجمه‌سی (قاره هلیله) ویا (صاری هلیله) دنیلن بر نوع علاج .

اِهمال [ع، مص] بوشلامق، بوشلاق، مهمسه‌مه‌مك، ترك ایتمك، حاله براقمق .

اهمالجی = ایشنه دقت ایتمه‌ین، دقتسز .

اِیاب [ع، مص] عودت ایتمك، کیری دونمك .

اياب وذهاب = کیدوب کلمك .

اِیباء [ع،مص] (اباء) .

اِیبلمق [ت،مص] ارکك بلیجك اتمشی .

اِیبیك [ت،س] (حیوانات) ذات المنقار مخروطی صنفندن کوکسی قیرمزی ایله ترنجی رنکده وقنادی صاری، یشیل تویلرله مزین بر قوشکه : تپه‌سنده اینجه تویلردن کوزل بر قطاس بولنور . بوکا چاوش قوشی، هدهد، ابوالاخبار دخی دینلیر .

(ایبیك)

ایپ [ت، س] دنك باغلامق، اشیا صارمق، آصمق ایچون، کتان ویا پاموق ویاخود قیلدن اوریلش مختلف قالینلقده اوزون باغ ـ که : اك قالیننه (خلاط) وبونك براز اینجه‌سنه (سیجم) دینلیر .

ایپی چوروك = امنیتسز، اعتبارسز آدم .

ایپنی سوروك = جزاسنی آرامق، مستحق جزا اولمق .

چرپی ایپی = دوالکرلرك تخته اوزرینه خط چیزمك ایچون استعمال ایلدکلری بویالی ایپ .

ایپه اون سرمك = بهانه ایله باشدن صاومق .

(ایبیك قوشی = هدهد)

ایبیك [ت،س] طائفهٔ دجاجیه‌دن بعضیلرینك مثلا؛ خروسك باشنده، تپه‌سنده بولنان قزل رنکلی لحم زائد، تپه‌لك، خروس طاراغی .

ایپله‌مه‌مك = اهمیت ویرمه‌مك .

ایپ اوجی = وسیله || ایز . سررشته .

ایپه چکمك = صلب ایتمك .

ایپله قویویه اینله‌مه‌مك = شایان اعتماد اولمامق .

ایپسز = سرسری، چاپقین .

ایپدن قوشاق = ضرورت فوق العاده‌دن کنایه .

ایپ پاره‌سی ویرمك = دفع بلا ایتمك .

ایپ قاچقینی = آزغین .

ایپه باصان = سرسم .

ایپدن قورتلمش = جنایات مکرره صاحبی .

ایپسمك [ج، س] عربه تکرلکلرینك چنبرینی تشکیل ایدن مقوس پارچه‌لر .

ایپك [ت، س] دوت یاپراغیله بسلنن معروف بوجکك یاپدیغی اینجه، پارلاق ویومشاق ایپلك، که : قماش طوقومقده، ترزیلکده، تزییناتده استعمال اولنور .

ایپك کبی = پك زیاده یومشاقلقدن کنایه .

ایپك بوجکی = اصلنده بر نوع قورد اولدیغی حالده بالآخره کلبك حالنه منقلب اولان برحیوانجق ـ که : طرطیلی ایپك یاپار، دود حریر .

ایپك چیچکی = سیز اوت جنسندن لطیف وهر رنکده چیچك آچار بر نوع نبات .

ایپکجی = ایپك یتشدیرن ویاصاتان آدم .

خام ایپك = قاینامامش اسمر ایپك .

ایپك قوزه‌سی = بوجکك ایچنه قپاندیغی محفظه، که : کندیسی یاپار .

ایپکلی = ایپکله یاپلمش، ایپکدن معمول .

ایپلك ـ اینیلك [ت، س] دیداش کنویر قبوغندن، ویوکدن، پاموقدن بوکولمش اینجه تل، که دیکیش دیکمکه ومنسوجات نسجنه یارار، خیط، رشته .

ایپلکلنمك = ایپلك ایپلك اولمق، تل تل اولمق || اسکیمك .

ایپلکی پازاره چیقمق = رسوای ومبتذل اولمق .

پاموق ایپلکنه باغلامق = ایشی، کوشك طوتمق، مهمسه‌مه‌مك، باشدن آتمق || چارهٔ موقت براق .

ایکنه‌دن ایپلکه قدر = کافهٔ تفرعاتیله برابر .

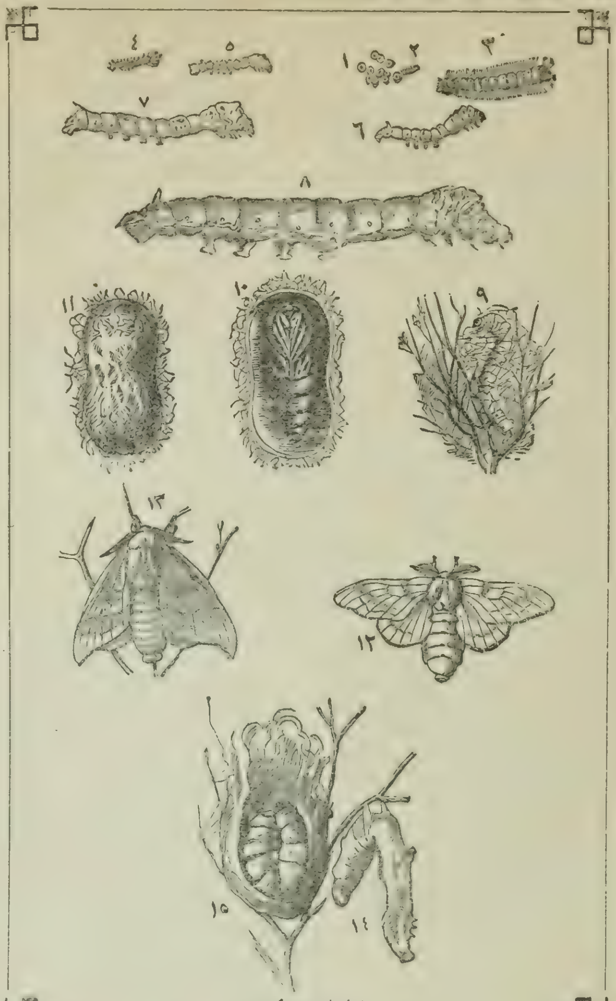

(ایپك بوجکی)

١ — یمورطه .
٢ — یمورطه‌دن هنوز چیقمش حال
٣ — یمورطه‌دن هنوز چیقمش حالنك بیوتلمشی .
٤ ٥ ٦ ٧ — تویلرینی دوکدیکی زمانکی حاللر .
٨ — حال تکمل .
٩ — قوزه یاپمغه باشلادیغی حال
١٠ — قوزه‌سی ایچنده صارلمش حالی .
١١ — قوزه .
١٢ — دیشی کلبك .
١٣ — ارکك کلبك .
١٤ — مرده قورد (قوزه یاپمه‌دن اول) .
١٥ — مرده قورد (اکمال اولنمامش قوزه داخلمده) .

(ایپوپوتام)

ایپلیکجك == (طب) دودیمانی دینلن بر نوع علت ـ که : رشته علتی دخی دیرلر .

ایپوپوتام [ج،ـ] {Hippopotame} ضخیمة الجلد حیوانلاندن بری ـ که : بوکاصو آیغری ، فرس الماء دخی دیرلر .

ایت [ت،ـ] درت آیاقلی حیوانات اهلیه‌دن جنس معروف ، کوپك ، کلب . § ادبسز ، اوچاری چاپقین .

ایت الی == آتك ایچری باصان طیرناغی .

ایت اوزومی == معروف بر نباتك میوه‌سی .

ایت بورونی == یبانی کل تخمی .

ایتکال [ع، مص] ییتمك ، اویولمق ، پاره چوقورلاشمق § (طبقات) صویك چارپمسیله قیالرك اویولمسی . § (طب) عضویتده تموت ایتمش بر پارچه‌نك چیقدیغی یرك بوش قالمسی .

ایت بوغان == آجی چیکدم .

ایت خیاری == ابوجهل قارپوزی دینلن غایت آجی ، مسهل برخیار .

ایت دیرسکی == آرپه‌جق ، طفره .

ایت دیرلکی == خارلق ، کورولتی ایله اولان معاشرت .

ایت درنکی == خارلتیلی ، کورلتیلی یر .

ایت سوروسی == غلبه‌لك ، ازدحامدن کنایه || خذله مجمعی .

ایت بتاغی == نابکارلر مجمعی .

ایت ییلی == اسکی ترك تقویمنده بر دائره تشکیل ایدن سنه‌لرك اون برنجیسی .

بیانك ایتی == حیاسز آدم .

ایتاء [ع،مص] ویرمك § کتیرمك .

ایتدیرمك [ع،مص] یاپدیرمق § ایشلتمك § بالواسطه یاپمق .

ایتشمك [ت،مص] بر برینی قاقمق ، ایلری سورمك § مجادله .

ایتشمه == ایتشمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایتمك [ت،مص] یاپمق ، حصوله کتیرمك .

ایتمك [ت،مص] ایلری سورمك ، دورتمك ، قاقمق .

ایتلمك == قاقلمق ، ایلری سورلمك .

ایتمه == ایتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایتمه == ایلرو سورمك ، دورتمك معناسنه کلن (ایتمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ائتلاف • [ع،مص] الفت ایتمك، آلیشمق. § اویغونلق ، موافقت . { ائتلاف : صورتنده دخی قوللانیله‌بیلیر }

ائتلافات = جـ : (ائتلاف) .

ایته‌له‌مك [ت، مص] قاقشدیرمق . صیقشدیرمق .

ایثار • [ع، مص] بذل سخاوتکارانه ، اکرام ، اعزاز § کندی محتاج اولدیغی حالده احسان § ترجیح، انتخاب ، اختیار § دوکمك ، صاچمق ، سرپمك .

ایثام [ع،مص] گناهه صوقمق، صوقلمق .

ایجاب • [ع، مص] واجب، لازم قیلمق . واجب اولمق ، لازم کلمك . § انشای تصرف ایچون ابتدا سویلنن سوز .

ایجاب وقبول = (فقه) عرف بلده‌یه کوره انشای بیع ایچون عاقدیندن برینك (صاتدم) دیمسنه [ایجاب]، ودیکرینك (آلدم) دیمسنه [قبول] اطلاق اولنور . { ایجاب کلمه‌سی ایتدیرمکدن زیاده ایتمك ماده‌سیله قوللانمق دها موافقدر . }

ایجابات = جـ : (ایجاب) .

ایجاد • [ع، مص] وجوده کتیرمك ، کتیرلمك § یکی برشی چیقارمق . { اختراعدن فرقی واردر . } ☞ (اختراع) .

ایجاد کرده = اثر ایجاد .

ایجار [ع،مص] کرایه ویرمك، ویرلمك . § کرا آقچه‌سی .

ایجاز • [ع،مص] سوزی قیصه سویلمك ، مختصر کسمك § (ادبیات) معنای مطلوبی قیصه برتعبیرله افاده‌ایتمك، که طرق ثلثهٔ بیانك بری : (مساوات) ایله (اطناب) ك طرف تفریطی . آز سوزله چوق معنا افاده ایتمك صنعتی .

ایجاز حذف = (ادبیات) عباره‌دن معنایه خلل کلمه‌مك شرطیله بعض کلمه‌لر اخراجیله معنای مقصودی افاده ایتمك اصولیدر .

ایجاز قصر = (ادبیات) آز سوزله چوق معنی افاده ایتمك .

ایجاز مخل = (ادبیات) افادهٔ مرامه نقصان کتیره‌جك درجه وصورتده اختصار کلام (اطناب مخل) مقابلی .

ایجاع • [ع، مص] وجع ویرمك، ویرلمك، آغریتمق، آغریدلمق : ایجاع بطن.

ایچ • [ت،س] برشیئك جوفی ، درونی ، § برشیئك اورته‌سی ، آره‌سی § ظرف ، اثنا § قارن ، معده ، بطن § قلب ، ضمیر ، وجدان .

ایچ ایچه = بربرینك داخلنده .

ایچنه طوغمق = برشی حقنده برحس قبل‌الوقوع حاصل ایتمك ، الهام .

ایچ بایلمق = آچلقدن اوزرینه بایغنلق کلمك .

ایچلی = قلبی یوفقه اولان ، هر شیدن متأثر اولان || ایچ‌ریسی طولو .

ایچ یاغی = قارن وباغرصاقلرده‌کی سرت یاغ ، شحم .

ایچ یوزی = برشیئك حقیقتی ، حال باطنیسی .

ایچ آلمامق = طعامه اشتهاسزلق ، عدم آرزو § عدم تحمل .

ایچ صیقلمق = یورك صیقلمق ، مغموم اولمق ، قسوتلی اولمق .

ایچی ایچنه صیغمامق = برشیدن صوك درجه‌ده متأثر اولمق || متلاشی بولنمق .

ایچ باغلامق = بعض میوه‌لرك ینه‌جك یری اولمغه باشلامق .

ایچ بولانمق = قی ایدر کبی اولمق .

ایچین ایچین = سس چیقارمه‌یرق ، سسز ، صداسز ، کیزلیجه .

ایچ چکمك = کوکس کچیرمك. اوزونجه نفس آله‌رق لسان حال ایله تحسر ایتمك.

ایچ گوگی = زوجه‌نك منسوب اولدیغی اوه کیرن داماد .

ایچ سورمك = اسهال اولمق .

قاون ایچی = ترنجی‌یه مائل قویو صاری.

ایچدیرمك ـ ایچرمك • [ت،مص] ایچری چکدیرمك § صو کبی جاری شیلری مص ایتدیرمك.

ایچرو [ت،س] ایچری .

ایچره [ت،س] ایچ طرف، داخل، درون.

ایچری [ت،س] داخلی ، دروننده § ایچ طرف ، ایچ .

ایچقیرمق [ت، مص] هچقیرمق .

ایچکی [ت،س] ایچیله‌جك شی § مشروبات کئولیه‌دن کنایه .

ایچلك [ت،س] ایچه کیلان نیمتن، یلك .

ایچلمك • [ت،مص] مایع برشی یوتلمق، شرب ایدلمك § عشرت اولنمق .

ایچم [ت،س] برکره‌ده ایچیله‌جك مقدار § ایچیش § لذت .

ایچمك • [ت،مص] مایع برشیئی آغزدن ایچری‌یه چکوب یوتمق ، نوش ایتمك § مسکرات استعمال ایتمك § جذب ومص ایتمك .

آند ایچمك = یمین ، قسم ایتمك .

ییوب ایچمك = عیش ونوش ایتمك .

ایچیملی = لذتی خوش .

ایچمه = ایچمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایچون • [ت،د] تعلیل وتخصیص اداتی . لاجل، برای § ادات سببیت . § لهنده ، اوغورنده، یولنده : الله ایچون .

نه ایچون ـ نیچون = نه مقصدله ، نه سببله ؟

ایچیرمك • [ت ، مص] ایچمکه سوق واجبار ایتمك § ایچمکه سبب اولمق § جذب ومص ایتدیرمك .

ایچیش = ایچمك فعلی § ایچم .

ایحاش [ع، مص] برکیمسه‌نك ناموسنه طوقنمق . { لغت ناجیده بو لفظك توحیشه بدل قوللانیله‌جغی بیان اولنیورسه‌ده عربیده بویله برمعناسی یوقدر . }

ایخمق [ت،مص] دوه چوکمك .

ایداب [ع، مص] تعمیم عدالت ایتمك . سفره‌سی آچیق طوتمق § هرکسی ضیافته چاغرمق .

ایداع • [ع،مص] امانت اوله‌رق ویرمك . § (فقه) برکیمسه‌نك مالنك حفظنی دیکر برآدمه احاله ایلمك .

ایدلمك [ت ، مص] اولنمق ، قلنمق ، یاپلمق .

ایدنمك [ت،مص] اتخاذ ایتمك § استحصال واکتساب ایتمك .

ایذان [ع، مص] بیلدیرمك ، بیلدیرلمك . § اذان اوقومق .

ایر [ت،س] ☞ (ایرکن) .

ایراث [ع، مص] ویرمك، ویرلمك . سبب اولمق، ایجاب ایتمه، حصوله كتیرمه .

ایراد [ع:مص] كتیرمه، كتیرلمه § دلیل كتیرمه § برملكك كتیردیكی كلیر، تمتع، محصولات، اقچه § كرا ومحصول ویرن املاك وعقار .

ایراط [ع، مص] ورطه یه دوشورمك، دوشورلمك .

ایراق [ت،ص] اوزاق، بعید، دور .

ایراقلاشدیرمق = اوزاقلاشدیرمق .

ایراقلاشمق = اوزاقلاشمق .

ایراقلانمق = اوزاغه كیتمك، تباعد ایتمك.

ایراقلق = اوزاقلق، بعد، مسافه .

ایران [فا] (لغتجهٔ اعلام) .

ایرانلی = عجم . ایران اهالیسی .

ایرته [ت، -] بركونی، بر هفته یی، بر آیی، برسنه یی تعقیب ایدن كون، هفته، آی، سنه {شو حالده املاسی (ایرتسی) یازمق خطادر} .

بایرام ایرته سی = بایرامدن صوكره كی كونلر.

بازار ایرته سی = بازاری تعقیب ایدن كون .

جمعه ایرته سی = جمعه یی تعقیب ایدن كون .

ایرته سی سنه = بحث اولنان سنه دن صوكره كلن سنه .

ایرته سی كون = موضوع بحث اولان كوندن بركون صوكره .

ایرته لمك = بركون صوكره یه قالمق .

ایردیرمه = ایردیرمك ماده سندن مصدر تخفیفی .

ایردیریش = ایردیرمك ماده سندن اسم مصدر .

ایرشمك - ایرلشمك [ت، مص] یتشمك . نائل اولمق .

ایرشدیرمك / ایریشدیرمك = یتشدیرمك || خبر ویرمك .

ایرشمه / ایریشمه = ایرشمك ماده سندن مصدر تخفیفی .

ایرغالامق [ع، مص] صاللامق، صارصمق .

ایركلمك - ایركمك [ع، مص] قورقوب كیری چكلمك § طو-
پلانوب قالمق . {اكثریا صو وقمه ده تراكم ایدن سود حقنده} .

ایركندی = طوپلانمش صو وچركاب.

ایركن [ت،س] وقت مطلوب ومعینك اولی .

ایركنجی = صباحلری ایركن قالقان § صورت مطلقه ده ایركن حركت ایدن .

ایرلامق [ت،مص] اناطولی شیوه سنجه ترنم وتغنی ایتمك .

ایرماق - ایرمق [ت، س] چایدن بیوك، نهردن كوچوك آقارصو: قزیل ایرماق، یشیل ایرمق .

ایرمك [ت،مص] واصل، نائل اولمق § كمال بولمق § ولیلك مرتبه سنه یتیشمك .

ال ایرمك = فرصت، زمان بولمق، مقتدر اولمق .

آیاق صویه ایرمك = شاشیرمق || متنبه اولمق .

باشی كوكه ایرمك = كبرلنمك، مغرور اولمق .

عقل ایرمك = اكلامق، فهم ودرك ایتمك.

ایردیرمك = یتشدیرمك § ایستینلن حاله واردیرمق .

عقل ایردیرمك = اكلامق، ادراك ایتمك.

ایرمك [ت، س] چوربا وحلوا یاپمغه مخصوص دانه لی اون: ایرمیك حلواسی .

ایری [ت،ص] بیوك، بیوجك، جثه لی .

ایریجه = بیوكجه .

ایری سوزلی = خاطر شكنانه سوز سویلیان .

ایری یاری = قبا، جثه لی، قوتلی .

ایریلك = بیوكلك، جسامت، فخامت .

ایریلشمك = قباروب بیومك .

ایریلی = ایچنده ایریسی بولنان .

ایریلی اوفاقلی = بیوك، كوچوك قاریشیق .

ایریم [ت،س] ایرمه، وصول § مسافه § فال آچمه، تفأل .

ایرین [ت، س] (اصلی ایریك) جراحت، یاره یه طوپلانان مواد ردیه .

ایز [ت،س] انسان وحیوانك یورومسندن یرده قالان اثر § اماره، علامت، نشانه .

ایزینه باصمق = بریی تقلید ایتمك . || تعقیب ایلمك .

ایزجی = ایزدن اكلایان آدم .

ایزله مك = آرقه سنه دوشمك || سزمك.

ایزی قاریشیق = مجهول، بیلنمه ین .

ایزینه دونمك = چارچابوق كیری دونمك.

ایزد [فا،س] جناب حق : ایزد تعالی . {اصل زردشتیلرك یعنی ایران مجوسیلرینك ثنائیتی تشكیل ایدن ایكی عنصردن نور (خیر) مربیسنك اسمی اولوب بعد الاسلام جناب حقه تخصیص اولنمشدر} .

ایس [ت،س] برشیئك یاندیغی اثناده توتن دومانی § دیمانك توعسندن حاصل اولان سیاهلق § یانقلقدن حاصل اولان قوقو : ایس قوقمق .

ایستاده [فا، ص] آیاقده طورمش : ایستادهٔ موقع احترام .

ایستك - ایستهك [ت، س] آرزو § اشتها .

ایستكلی = آرزولی || اشتهالی .

ایستمك [ت،مص] طلب وآرزو ایتمك، دیلمك § چاغرمق § جلب ایتمك.

ایستتمك = طلب وآرزو ایتدیرمك || چاغرتمق .

ایستمه = ایستمك ماده سندن مصدر تخفیفی .

ایستنلمك = طلب اولنمق || آرزو اولنمق || جلب ودعوت ایدلمك .

ایستیش = ایستمك ماده سندن اسم مصدر.

ایسه [ت،د] شرط واستثنا اداتی .

ایسیلك [ت، س] وجودك قاشنمسیله مترافق برنوع جلد خسته لغی.

ایش [ت،س] انسانك چالیشه رق یاپدیغی شی، عمل، كار، شغل § فاعلك فعلی § قوتك اثری § مصلحت، وظیفه .

ایش آدمی = ایشه یرایان، فعال .

ایش باشنده = وظیفه باشنده .

ایش بتیرمك = حل وحسم ایتمك .

ایشجی = ایش ایشلیان، عمله .

ایشسز = ایشی اولمیان، بوش كزن .

ایشسزلك = عدم اشتغال، عطالت .

ایش كوج = مشاغل .

ایش كورمك = ترویج حاجت ایتمك .

ال ایشی = ال ایله یاپیلان بعض صنایع .

ایشه یارامق = قدر وذكری اولمق .

ایشیتمك • [ت، مص] طویمق، استماع ایتمك § (طب) صداتك قولاقده‌كی (غشاء طبلی) یی اهتزاز ایتدیردیكی حس ایتمك § قولاغیله؛ طویمق دكله‌مك § خبر المق .

ایشیتدیرمك = طویورمق، آكلاتمق، اسماع ایتمك || زیاده باغرمق سوءمعنه ایصال ایلمك.

ایشیتمزلك = ایشیتمه‌یش || صاغرلق ایشیتمه‌یورمش كبی كورونمك.

لاقردی ایشیتمك = عتاب وتكدیر اولنمق .

ایشیتمه = ایشیتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایشیلمك = سس‌حس‌ایدلمك، طویولمق || خبر آلنمق .

ایشته [ت، د] ادات اشارتدر .

ایشطین • [ت، س] طوپراقدن معمول قندیل .

ایشقرمق • [ت،مص] قوش كبی اوتمك، ایصلق چالمق .

ایشقریق • [ت، س] طوپراقدن معمول صو دودوكی .

ایشقین [ت، س] باغچه راوندی .

ایشلك - ایشلیك • [ت، ص] كلوب كیجی‌چوق اولان یول § مشتریسی چوق اولان دكان، مغازه § آلیشـق، ادمانلی، سلیس § اوقوناقلی یازی .

ایشلك = ایش كورورایكن كیلان البسه.

ایشلمك - ایشله‌مك • [ت، مص] ایش كورمك، بوش طورمه‌مق، مشغول اولمق § برشی بر یره نفوذ ایتمك § زیاده كاوب كیتمك، متحرك اولمق : ایشلدی طوردی § یاره جراحتلنمك § انفعالی موجب اولهجق درجه‌ده تأثیر ایتمك .

ایشلمه / ایشله‌مه } = ایشلمك فعلی || ال ایله یاپیلان، قالبله یاصامیان، نقش ایدلمش اولان .

ایشله‌لی = صرمه ویا پكله تزیین اولنمش اولان شی .

ایشلنمك = اعمال اولنمق، یاپلمق || چالیشلمق .

ایشلنمه = ایشلنمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایشلتمك = یاپدیرمق || چالیشدیرمق || نفوذ ایتدیرمك، كچیرمك || جراحتلندیرمك || برشیئی ایی برحاله قویمق ایچون اوزرینه دوشمك : یازی‌یی ایشلتمك || طوقوندیرمق، تأثیر ایتدیرمك .

ایشلتمه = ایشلتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایشلدیجی = ایشلدن، چالیشدیران .

ایشه‌مك [ت، مص] تبول ایتمك .

قان ایشه‌مك = قورقودن مضطرب اولمق .

ایشه‌تمك = تبول ایتدیرمك || زیاده قورقوتمقدن كنایه .

ایشیق [ت، ا] آیدینلق § ضیا، شعله § موم، قندیل، لامبه، آلو، آتش .

ایشیق ویرمك = آیدینلاتمق .

ایشیقلق = كرمیدلك پنجره‌سی || امیر.

ایشیل ایشیل = پارل پارل، (آیدینلغك شدتنی كوسترمك ایچون مستعملدر) .

ایشیلاتمق = پارلاتمق، پارلاتمق .

ایشیلامق / ایشیمق } = پارلامق، پارلدامق، لمعان ایتمك .

ایشین [ت، ا] كونشك پارلدیسی § اوزاقدن كورولن ضیا .

ایص [ت، ا] سس، شنلك، معموریت.

ایصسز = سسسز، شنلكسز، غیرمعمور، خالی محل .

ایصاء [ع، مص] وصی نصب ایتمك، ایدلك § وصیت ایتمه، ایداء : ایصاء تصدق .

ایصال [ع، مص] وصول بولدیرمه، بولدیرلمه، واردیرمق، واردیرلمق، اولاشدیرمق، اولاشدیرلمق، یتشدیرمه .

ایصلاتمق - ایصلامق [ت،مص] صو یه باتیرمق § اوزرینه صو سرپمك § تمام ایتمك § دوكمك، ضرب ایتمك .

ایصلاتمه = ایصلاتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایصلانمق = صو یه باتیرلمق، صو به صوقلمق || اوزرینه صو سرپلمش اولمق || راطب، نملی اولمق || یاغموره طوتلمق .

ایصلادیش = ایصلاتمق ماده‌سندن اسم مصدر .

ایصلاق = صویه باتیرلمش اوزرینه صو سرپلمش، راطب، نمناك .

ایصلاقلق = صویه باتیرلمش اولان شیئك حالی || راطب بر شیئك حالی .

ایصلیق [ت، ا] دوداقلری ایلری اوزاتدرق و بوزه‌رك اخراج ایدیلن دیك سس، صفیر .

ایصلیق چالمق = ایصلیق‌سسی چیقارمق.

ایصمارلامق [ت، مص] بر ایشك اجراسنی دیكرینه تكلیف وتحمیل ایتمك § بر صنعتكاره بر شیئك اعمالنی حواله ایتمه § امانت براقمه .

ایصمارلامه = (حاضر) مقابلی . || (ایصمارلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

ایصیتمق • [ت، مص] صیجاق ایتمك، صیجاقلق ویرمك، تسخین ایتمك .

ایصیندیرمق [ت،مص] آلشدیرمق، مأنوس قیلمق § خوشلاتمق .

ایصی [ت، ص] صیجاق .

ایصی طام = حمام صیجاق او دیكدر} .

ایصیرغان • [ت،ا] انجیریه فصیله‌سندن اولوب یاپراقلری وصاپی اوفاق دیكنلر ایله مجهز بر نوع نبات .

ایصیرمق [ت، مص] دیشلریله برشیئی قوپارمق، دیشله‌مك .

ایصیریق • [ت، ا] ایصیرمه اثری § دیش یاره‌سی § ضرر، زیان.

ایضاح [ع،مص] واضح قیلمق، آچیق ومفصل اوله‌رق بیان ایتمك .

ایضاحاً = آچیق اوله‌رق، شبهه‌براقمیه‌جق صورتده، ومفصل اوله‌رق .

ایضاحات = ج : (ایضاح) .

ایطاء [ع] (ادبیات) قافیه‌نك برمعناده اوله‌رق عیناً تكرری .

ایغریب • [ج، ا] بیوك بالق آغی ـ كه: طالیانلر قوللانیر .

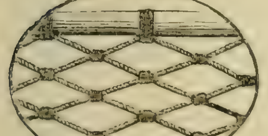

(ایغریب)

ایغریب ایتمك = حیله، دسیسه ایلمك.

ایغریب چویرمك = اوسته‌لقله بردن چوق استفاده ایتمك .

ایغیریب خلاطی = (بحریه) قعر دریاده بولنان اجسامك تحریسنده مستعمل خلاطکه: ایکی اوجی برر صندالە باغلنوب دوبلیی دکزه صارقیدیلور .

ایغیل ایغیل [ت، س] مایع، سیال شیلرك بول بول آقمسی.

ایفاء [ع، مص] اودەمك، اودمه، یرینه کتیرمك، کتیرمه . کتیرلمك § یاپمق، یاپلمق § برایشی موقع فعله قومق، اجرا { «ایفا» نك اجرا، ادا وانفاذ ایله فرقی واردر . ادایه باق } .

ایقاد [ع،مص] یاقمق، یاقلمق § اشعال: ایقاد قنادیل .

ایقاظ [ع، مص] اویاندرمه، اویاندرمق ، اویاندیرلمه .

ایقاع [ع،مص] وقوعه کتیرمه ، ظهور ایتدیرمه . ایقاع مشکلات {اکثریا احوال مذمومه حقنده مستعملدر}

ایقان [ع،س] جزم ویقین حاصل ایتمه ، شبهه‌سز اوله‌رق بیلمه، بیلدمه : رهین ایقان .

ایقیل ایقیل [ت،س] خفیفجه صقینوب سس چیقارمه .

ایقندی - ایقینی [ت،س] تولد ویا تغوط اثناسنده زورلامق سائقه‌سیله چکیلن اضطراب .

ایقینمق [ت، مص] زورله نفس آلمق . § زورلەمق .

ایکده [ت ، س] حنایه مشابه اینجه قرمزی قبوقلی برنوع اکشیمسی میوه .

(ایکده) (۱ — چیچکی)

ایکدیج - ایکدیش [ت ، ص] بورولمش ، خصیه‌لری چیقارلمش آت .

ایکدین [ت،س] قوقمش، بوزوق شی. § جلق یومورطه .

ایکرنج [ت،ص] معده بولاندیریجی ، تیکسندیریجی شی .

ایکرندیرمك = ایکرنمه‌نی موجب اولمق، تیکسندیرمك .

ایکرنمك = تیکسنمك ، استکراه ایتمك . نفرت ایلمك .

ایکرنمه = تیکسنمه ، استکراه، نفرت.

ایکره‌مك [ت،مص] (بوغا وامثالی) باغرمق، بوکورمك .

ایکریك [ت،ص] چوق باغران، بوکورن (حیوان) .

ایکلمك [ت ، مص] کدر ویره‌رك ایکلمکه، مجبور ایتمك § آجی آجی وقتط خفیف خفیف باغرمق زار وفغان ایتدیرمك ، ایچین ایچین سس چیقارمق § عکس صدا ایله چینلامق .

ایکلده‌مك = چینلامق، طنین‌انداز اولمق.

ایکلدی = ایکله‌یش، ناله || عکس‌صدا، طنین.

ایکلتیلی = صدا ویرن، عکس صدا ایله اوتن ، چینلایان .

ایکن [ت،د] ظرف زمان ، توقیت . اثناده، اولدیغی زمان.

ایکندی [ت ، س] اوکله ایله اقشام آره‌سنده‌کی نماز وقتی، عصر ثانی ، ایکنجی اوکله .

ایکندی نمازی = ایکندی وقتی قلنان سکز رکعتلك نمازکه: دردی فرض، دردی سنتدر.

ایکندی کونشی = چوق‌سورمین شینك کنایه .

ایکندین = ایکندی وقتی ، ایکندی اوستی .

ایکنه [ت،س] دیکیش دیکمکه مخصوص دمیر ویا چلیکدن معمول غایت سیوری اوجلی وآرقه‌سی دلیکلی آلت ، ابره § آری وعقرب کبی بعض حشراتك آلت مدافعه‌سی § بعض ماکنه‌لرك سیوری واینجه قسمی § دیکن‌وامثالی شیلر. § (بحریه) آنا دیرکلرك قیچ طرفنه کان جهتلرینه وضع اولنان کوچك دیرکلر.

ایکنه‌دن اسمك = (بحریه)روزکارك تام قیچدن اسمسی.

ایکنه آردی = ایکنه‌یی بردفعه برمحله باتیروب دیکر محلدن چیقاردقدن صوکره کیری دونه‌رك بو ایکی محلك اورته‌سندن ایکنه‌یی تکرار باتیره‌رق ایکنجی محلك براز اوته‌سندن چیقارمق صورتیله دیکیلن صاغلام دیکیش.

ایکنه‌دلیکی = ایکنه‌نك کوزی || ایکنه‌نك دلدیکی یر .

ایکنه‌لی تفنك = فشنکنك نهایتنه اینجه‌جك بر میل واسطه‌سیله طوقوندلدیغی زمان آتش آلان تفنکلر .

ایکنه‌لی قارنجه = انسانی ایکنه‌سیله صوقوب اذعاج ایدن برنوع قارنجه .

ایکنه‌له‌مك = بر شیئی دیکر شیئه ایلیشدیرمك || ایکنه ایله برمحله ایلیشدیرمك.

ایکنه‌جك = (بحریه) کمینك دومننی محل مخصوصنده طوتان ارکك ودیشی منتشه‌لر. ☞ (دومن) .

ایکنه‌جك قوشاغی
ایکنه‌جك یوواسی } ☞ (دومن).

ایکنه‌دان = ایکنه حفظنه مخصوص غلاف. { «ایکنه» ترکجه، (دان) ایسه فارسی اولدیغندن بوتعبیر یاکلشدر. هله ایکنه‌دانلق تعبیری بسبتون غلطدر . }

ایکی [ت، عدد] واحددن، بردن صوکره کان عدد ، بر بردها ایکی .

ایکی باشلی = ایکی طرفندن واقع اولان .

ایکی چفته = ایکی چفت کورکلی قایق .

ایکیز = بزمانده ، بربطنده تولد ایدن ایکی قارداش ، توأم .

ایکیزلی
ایکیزله‌مه } = ایکیز ، چفت .

ایکیشر = ایکیسی بردن، ایکیسی بر .

ایکی قات = ضعف، برشیئك ایکی‌قدری.

ایکیلك = ایکی مقدارنده،قیمتنده اولان هرشی || ایکی غروشه کچن کوش سکه .

ایکیلی = ایکی شیئی حاوی ویا ایکی شیئدن مرکب || اسقامبیل کاغدلرینك ایکی بنکلیسی .

ایکنجی = برنجیدن صوکره کلن ، ثانی || معاون .

ایکی یوز = ایکی دفعه یوز : {۲۰۰}.

ایکی یوزلی = منافق .

ایل [ت ، س] (ال) یبانجی § خلق ، ناس § بر قوم ویا قبیله‌نك مأوای قدیمی : ترکان ایلی § عشیرت . § مملکت ، دیار : قوجه ایلی ، روم ایلی .

ایلاء [ع،مص] یمین ایتمك . عرف شرعده زوجه‌نك برمدت معینه زوجه‌سنه تقرب ایتمه‌مك اوزره ایتدیکی یمینه اطلاق اولنور .

ایلاج [ع ، مص] کیردیرمك، (ادخال) .

ایلاد [ع،مص] طوغورمق، طوغورلمق. (تولید) : ایلاد غوائل، ایجاد رذائل .

ایلاف [ع ، مص] الفت ایتدیرمك ، ایتدیرلمك . آلیشدیرمق آلیشدیرلمق .

ایلتمك [ت، مص] کوتورمك ، ایصال ایتمك § قاپمق چالمق ، آلوب کوتورمك { اسکی تعبیردر . }

ایلتلمك == کوتورلمك . سوق ونقل ایدلمك .

ایلتی [ت، س] ایکی قرداش زوجه‌لرینك هربرینه نسبتله دیکری . برقادینك قائن برادرینك زوجه‌سی .

ایلچی [ت ، س] برحکومت جانبندن دیکر حکومت نزدینه کوندریلن وکیل ، سفیر .

بیوك ایلچی == سفیر کبیر .

اورته ایلچی == ایلچی‌وکیلی، مصلحتکذار.

ایلچیلك == ایلچینك حائزاولدیغی صفت ومأموریت ، سفارت .

ایلخان [ت، مص] ایل بکی ، عشیرت بکی .

ایلدم [ت، مص] نادم ، پشیمان .

ایلدملك == ندامت ، پشیمانلق .

ایلری ـ ایلرو [ت، س] برشیئك جبهه طرفی . اوك ، اوکده بولنان § مستقبل § مترقی .

ایلری آلمق == اوکه ، یوقاری‌یه کچیرمك .

ایلری اولمق == اوکه کچمك || ساعتك عقرب ویلقوانی مقدار معیندن زیاده دور ایلمك .

ایلری چیقمق == قارشیلامق ، استقباله چیقمق .

ایلری سورمك == سوق ایتمك || برایشی میدانه قومق .

ایلری کلن == متحیز ، ممتاز ، متنفذ .

ایلری کیتمك == ترقی ایتمك || آشیرمق تجاوز ایتمك .

ایلری قره‌غول == (عسکری) اثنای حربده دشمنه‌قارشی‌یاقین یره‌قوندورلمش اولان قطعات عسکریه‌نك آنسزین دشمن طرفندن واقع اوله‌جق تعرضدن مصونیتی ایچون قطعات مذکوره ایله دشمن اردوسی آره‌سنه سوق اولنان مفرزه ، قطعهٔ صغیرهٔ عسکریه .

ایلرولتمك == ایلرو کوتورمك || ترقی ایتدیرمك .

ایلرولمك == ترقی ایتمك || اوکه دوغری آدیم آتمق || تجاوز ایتمك .

ایلغار [ت، س] آتك درت نعل ایله قوشمه‌سی § آقین .

ایلغار ایتمك == آتی درت‌نعله قالدیرمق ، سرعتله سورمك ، قوشدیرمق || آقین ، هجوم ایتمك .

ایلغارله‌مق == ایلغار ایتمك .

ایلغیم صالغم [ت،س] (سراب).

ایلغین [ت، س] غایت اینجه وصولغون پنبه چیچك آچار وصولاق برلرده حاصل اولور بر آغاج .

آجی ایلغین == آجی کونلك نامی وبریلن برنوع ضمغك اوزرنده حاصل اولدیغی آغاج .

ایلغینلق == ایلغین آغاجلرینك کثرتله بولندیغی محل .

ایلغی [ت، س] باشی بوش کزن آت ، خرکله .

ایلك [ت،ص] (صوك) مقابلی، اولکی، ابتداکی، برنجی، ایلرووده‌کی: ایلك حرکت ، ایلك اولاد .

ایلك اوکجه == اك اول .

ایلکلك == برنجیلك ، اولکیلك .

ایلکین == ابتدا ، اك اول، ابتدادن ، ایلك دفعه اوله‌رق .

ایلمك [ت،س] چوزولمسی قولای دوکوم، اکرتی دوکوم .

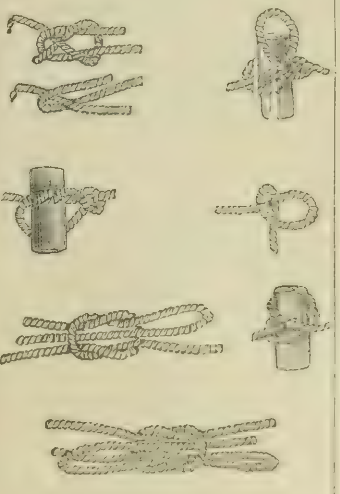

(ایلمك)

ایلمکله‌مك } **ایلمکلمك** } == اکرتی اوله‌رق باغلامق ، دوکوم یاپمق .

ایلمکلی == قولای چوزیله‌جك صورتده دوکوملمك .

ایله [ت،د] ادات الصاق § ادات مقارنت § ادات وساطت § ادات تعلیل .

ایلیجق ـ ایلیجاق [ت، مص] پك آز صیجاق .

ایلیجه [ت،س] قاپلیجه، قدرت حمامی، طبیعی صیجاق صو .

ایلیشدیرمك == ربط وتعلیق ایتمك .

ایلیشدیرلمك == ربط وتعلیق ایدلمك . چنکل ودوکمه کبی برشیله طوتدیرمق .

ایلیشمك == مربوط ومعلق اولمق . طاقیلوب قالمق || دورمق || آز دورمق. || شبهه وتردد ایتمك || صاتاشمق، تعرض ایتمك ، طوقونمق .

ایلیشیك == تعلق ، علاقه ، نسبت ، مناسبت ، مربوطیت || حساب ، آله‌جق ویره‌جك .

ایلیشیکی کسمك == حسابی قطع ایتمك .

ایلیشیکسز == برکونه مربوطیت وتعلق اولمیان || حل وفصل اولنمش .

ایلیك [ت، س] کمیك ایچنده‌کی یومشاق ماده ، مغز ، مخ .

ایلیکه ایشلمك == شدتلی صورتده تأثیر ایتمك .

مردار ایلیك == اوکوز غه‌میکی ایچنده‌کی مخ ، مغز .

ایلیك یاغی == چرویش یاغنك ایچه‌سی.

ایلیك [ت، س] الدسه‌نك دوکمه کچمکه مخصوص دلیکی ، عروه .

ایلیکلمك == دوکمه‌یی ایلیکه کچیرمك .

ایلیکلنمك == دوکمه ایلیکه کچیرلمك .

ایلیکلی == دوکمه‌سی ایلیکه کچیرلمش .

ایلیمق ـ ایلینمق [ت، مص] ایلیق اولمق، آزصیجاق اولمق .

ایم [ت،س] علاج، دوا { طبیب دواسنك غیری } ; قوجه قاری ایمی .

ایماء [ع،مص] قولاً ویافعلاً اشارت ایتمك، ایدلمك § آچیقدن سویلمکسزین افهام ایتمك .

ایمان [ع، س] ایناندمق ، اینانمه ، قلب ایله تصدیق § دین حقی قبول ایتمه { ایتمك ، کلمك ، کتیرمك ماده‌لریله قوللانیلیر } .

ایمان مردود == منافقلرك ایمانی .

ایمان مطبوع == ملائکهٔ کرامك ایمانی.

ایمان معصوم == انبیای عظام حضراتنك ایمانی .

ایمان مقبول = مؤمنلرك ایمانی .

ایمان موقوف = اهل بدعتك ایمانی .

ایمانسز = جناب حقه ، حضرت پیغمبره اینانمیان .

ایمانسزجه = انصافسزلقله .

ایمانسزلق = الحاد || انصافسزلق .

ایمانمق [ت، مص] قاپیمق ، کوزتمك § تأمین ایتمك .

ایمبات - اِنبات [ج، س] کوندوز دکزدن قره یه وکیجه‌این قاره‌دن دکزه دوغری اسن خفیف روزکار .

ایمپراطور [ج، س] {Imperator} قرالدن بیوك حکمدار .

ایمپراطوریچه = ایمپراطور زوجه‌سی

ایمپراطورلق = ایمپراطورعنوان وصفتی § بر ایمپراطورك تحت حکم واداره‌سنده بولنان دولت ومملکت .

ایمدی - اِمدی [ت، د] اوحالده ، اویله‌ایسه ، بناءً علیه {متروك اولمغه باشلا- یان بوکلمه‌نك ابقا واحیاسی آرزو ایدیلور . هله افادات فنیه وریاضیه‌ده بوکا پك احتیاج واردر . }

ایمرنمك [ت، مص] آرزو ایتمك ، اشتهاسی اویانمق § غبطه ایتمك . آغز صولانمق .

ایمرندیرمك = آرزو ایتدیرمك ، اشتها اویاندیرمق § غبطه ایتدیرمك .

ایمزغانمق [ت، مص] اویقو باصوب اویومغه باشلامق .

ایمش [ت، فعل] صیرورت بیان ایدر . (ایمك) مصدر غیر مستعملنك ماضیء نقلیسیدر .

این [ت، س] بعض حیوانلرك یر آلتنده‌کی مسکنی § غار ، مغاره .

این [فا، س] قریبه موضوع اسم اشارت ، بو : این وآن = بو ، شو .

بعدازین = بوندن صوکره ، بوندن بویله .

بنابرین = بونك اوزرینه .

ایناس [ع، مص] آلشدیرمق ، آلشدیرلمق .

اینان [ت، س] اینانمه ، امنیت ، اعتماد § ایمان ، اعتقاد .

ایناننج = شایان اعتماد ، موثوق .

اینانمق [ع، مص] دوغری نظریله باقمق ، صحیح دیه قبول ایتمك § آلدانمق .

ایناندیرمق = اینانمه سوق واجبار ایتمك . قاندیرمق ، اقناع ایتمك || یالانی قبول ایتدیرمك ، آلداتمق .

اینانمه - ایناننیش [ت، س] اعتقاد .

اینتی پوف [ت، س] مالایعنی ، صاچمه ، اهمیتسز § یالان .

اینجو - اینجی [ت، س] اصداف بحریه‌دن بعضیلرینك ایچندن چیقان وترز- یینانده قوللانیلان بغدای دانه‌سی قدر برنوع جوهر قیمتدار .

اینجو چیچگی = بیاض ویوارلاق برنوع آغاج چیچکی .

اینجو صاچمق = فصیح ، لطیف سوز سویلمکدن کنایه .

اینجه [ت، ص] قالین اولمیان § دقیق ، اوفاق ، خرده § خفیف § مؤثر ، کسکین .

اینجه‌جك = پك اینجه ، پك دقیق وخفیف .

اینجه‌لك = اینجه اولان شیئك حالی || رقت || خرده‌لك ، دقت || نازکلك ، ظرافت .

اینجیتمك [ت، مص] جان آجیتمق § خاطر قیرمق یاره‌لی ویا آغریلی برعضوه دوقونوب آغرتمق .

اینجیتمه = اینجیتمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

اینجیتمه‌نی = سرطان علتی .

اینجیدیش = اینجیتمك ماده‌سندن اسم مصدر .

اینجیك [ت، س] خفیف صورتده قیرلمش ویاضرب اولنمش عضو § دیزك آلتنده‌کی کمیك .

اینك [ت، س] ذات الثدیانك مجتره صنفندن صغیرك دیشیسی ، بقر .

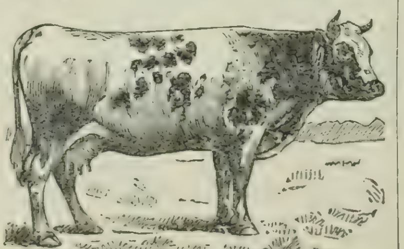

(اینك)

اینکجی = اینك چوبانی ، صیغیرتماج || اینك بسلیان وسودینی صاتان آدم .

اینمك [ت، مص] آشاغی کلمك ، هبوط ایتمك ، دوشمك § اصابت ایتمك § آزالمق ، تناقص ایتمك § دوشمك ، سقوط ایتمك § کسب سکون ایلمك § قونمق ، مسافر اولمق .

اینلمك = آشاغی کیدلمك ، نزول اولنمق .

اینمه = سقوط ایتمه ، دوشمه ، نزول || فالج ، سکته .

اینیش [ت، س] یوقوش مقابلی ، سطح مائل § سقوط ایتمه .

ایواء [ع، مص] بریره قوندوروب آرام ایتدیرمك ، آرام ایتدیرلمك § مأوی کوسترمك § یرلشدیرمه ، اسکان .

ایوديرمك [ت، مص] قوشدیرمق ، عجله ایتدیرمك .

ایوگن = عجله‌جی ، تیز ، سریع .

ایوگنلك = عجله‌جیلك ، تیزلك .

ایوك [ت، س] قار اوزرنده قایمغه مخصوص برنوع آیاق قابی .

ایهام [ع، مص] بر سوزی ، بر ایشی دلالت ظاهریه‌سندن بشقه برشی اکلاشیله‌جق صورتده اثبات ایتمه ، شبهه‌یه دوشورمه § (ادبیات) ایکی معنالی بر کلمه ایرادیله معنای بعیدینی قصد ایتمکدن عبارت بر صنعت بدیعیه که : بوکا (توریه) ده دینیر .

ایهام تناسب = (ادبیات) عباره‌ده مستعمل برلفظك فکر موضوعه برجهتدن دخی مناسبت معنویه‌سی بولنمق :

« منافع مختلفدر اقتضای روزکار اوزره
دکل عریانه لازم ناخدایه باد لازمسه »

ایهام حسن = مدحی متضمن ایهام .

ایهام قبیح = (ادبیات) تعریضی متضمن ایهام .

ایهامات = جـ : (ایهام) : ایهامات قبیحه ، ایهامات حسنه .

ایهان [ع، مص] برینه ایراث وهن ایتمك § برینی آشاغی طوتمق ، تحقیر ایتمك .

ایه‌روغلیف [ج، س] {Hieroglyphe} قدیم مصریلیلرك رسم واشکالدن عبارت خطلری اشکال رموزه .

هیروغلیف ☞ (هیروغلیف) .

(ایه‌روغلیف = هیروغلیف)

اِیی [ت.ص] بکنیله‌جك ، مقبوله‌کچه‌جك اولان § فائده‌لی ، نافع ، کارلی ، § کافی § اویغون ، مناسب § صحت وعافیتی یولنده .

ایلك = ایی اولان شیئك حالی || خوشلق || خیر ، منفعت ، فائده || لطف وکرم ، احسان ، انسانیت || صحت وعافیت || حسن معامله ، ملاءت .

ایلشدیرمك } ایلتمك = ایی‌یاپمق || اعادهٔ عافیت ایتدیرمك .

ایلشمك = ایی اولمق || اعادهٔ صحت ایتمك || بریله آره‌سی دوزلمك .

اِیلتمك [ت، مص] ایلشدیرمك .

ایود [ج، س] (کیمیا) ماوی‌یه قریب سنجابی رنکنده صلب وقلور کبی کسکین رایحه‌لی بر جسم ــ که : صرده آز؛ کئول‌ایله اترده زیاده منحلدر.

ایودپوتاسیوم = { Iode de Potassium } (کیمیا) مکعب شکلنده مبلر کریه لذتلی بیاض برملح .

ایودلای = (کیمیا) { اتیلن } ك ضیای شمس تحت تأثیرنده بولندیرلمسندن حاصل اولان پارلاق ، بلوری بر جسم .

[ا] همزهٔ مضمومه

اُباب [ع،س] شدتلی، دهشتلی طالغه ، سیل .

اُبوّت [ع، مص] باباق، پدرلك آتالق: حقوق ابوت .

ابوة = باباق‌جهتیله ، پدرلك صفتیله

اُبهت [ع، مص] عظمت ، مهابت ، وجاهت ، بیوکلك .

ابهتلو = صدارت عظمادن منفصل ذواته تخصیص بیوریلان القاب رسمیه‌دندر . (القاب) .

اُترُج ـ اُترُجّه [ع،س] آغاج قاونی دینلن معروف میوه .

اُجاج [ع، س] جاج آجی ، طوزلو صو : ماء .

اُجرت [ع،س،ص] خدمت، امك مقابلی ویریلان آقچه، بدل استفاده، کرا § کوندلك .

بلااجرت = مجاناً ، اجرتسز .

اجرتسز = مجاناً ، بدلسز ، پاره‌سز .

اجرت قدمیه = آیاق‌تری‌نامیله‌ویریلان اجرت .

اجرتلی = بر خدمت ، امك مقابلنده معین پاره‌آلان || بر پاره ویره‌رك قبول اولنمش اولان .

اُجُم [ع،س] صیق آغاجلق محل، اورمان. { آرسلان وسائر وحشی حیوان یتاغی معناسنه اولان { اجمه } نك جمعیدر . }

اُجور [ع،س] آخرته متعلق اعمال خیریه، ثواب معناسنه اولان (اجر) ك جمعی .

اجورات = جـ : (اجرت) .

اُجون [ع، مص] صویك رنکی وطعمی متغیر اولمق، بوزولمق .

اُحجوّه ـ اُحجیّه [ع،س] بیلمه‌جه ، لغز، یاکتامه .

اُحدوثه [ع،س] موجب تعجب اوله‌جق درجه‌ده اویدوراش خبر ، ماده ، کیفیت .

اُخت [ع،س] قیز قارداش. {جمعی نظائر معناسنه کلن (اخوات) در .}

اخت لاب = (فرائض) میتك بابا بر قز قرداشی .

اُخدود [ع،س] خندك، یره‌کی یاریق.

اُخرَوی [ع، س] آخرته متعلق : مثوبات اخرویه .

اخرویات = { اخروینك جمعی . } آخرته متعلق ایشلر .

اُخری [ع، س] (آخر) ك مؤنثی : باشقه، غیری، دیکر : مسئلهٔ اخری .

مرةً بعد اخری = دفعات ایله ، بر قاچ کره .

نشاهٔ اخری = حیات اخرویه .

اُخوّت [ع، مص] قارداشلق برادرلك: اخوت اسلامیه .

اخوتکار = برادرانه معامله ایدن .

اخوتکارانه = برادرانه معامله ایدنه لایق صورتده .

اُدَباء [ع،س] شعر وانشایه متعلق علومه منتسب معناسنه اولان (ادیب) ك جمعی : ادبای عثمانیه .

اُذانی [ع،ص] حماردن کنایه‌اوله‌رق بیوك قولاقلی آدمه اطلاق اولنور .

اُذُن [ع،س] قولاق، ذوی‌الحیاتك باشلرنده ایشیدیمکه مخصوص ایکی‌عضودن هربری § سامعه § بعض آلاتك قولاق شکلنده اولان قسمی § کتاب یاپراغنك چویرلمش کوشه‌سی .

اذن الحمار = (نباتات) ثوریه‌فصیله‌سندن برنبات، که : یاپراقلری شکلاً حمارقولاغنی آکدیرر .

اذن خارجی = (طب) قولاغك مشهود اولان اقسام خارجیه‌سی .

اذن داخلی = (طب) قولاغك غیر مشهود اولان اقسام داخلیه‌سی .

اذن = (طب) عربجه‌ده قولاقجق دیکسه‌ده لسان طبده قلبك منقسم اولدیغی درت جوفدن یوقاروده بولنان ایکیسنه اطلاق اولنور .

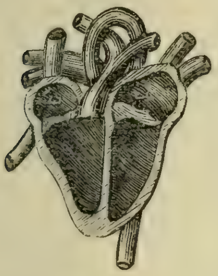

اذن ایمن = (طب) شکلده (ب) حرفیله کوستریلن صاغده‌کی جوف .

اذن ایسر = (بَ) ایله کوستریلن صولده‌کی جوف .

اذن‌معدنی = (طب) بر خسته‌لق حسابیله قلبك اذنلرندن ایشیدیلن سس .

اُربه [ع،س] عقده ، دوکوم ، کوستك، بوکلم § مکر وحیله .

اُرجوحه [ع،س] صالینجاق .

اُرجوزه [ع، س](ادبیات) قیصه‌وزنلی یعنی بحر رجزدن اولان‌شعر .

اُرجوفه [ع،س] یالان، اویدرمه سوز جمعی : { اراجیف } در .

اُرْدِبِهِشْتْ [فا، س] سنهٔ شمسیه‌نك ایكنجی آیی یعنی نیسان { جنته بڭزر - دیمكدر } .

اُرْدُو [ت، س] كثرتلی عسكر § اصطلاحات عسكریه‌جه اقلی اوچ واعظمی بش قول اردودن مركب هیئت عسكریه § بردولتك قوهٔ عسكریه‌سی .

قول اردو = (عسكری) اوچ پیاده وبر سواری فرقه‌سیله برطوپجی آلایندن مركب قطعهٔ عسكریه .

اردو اركانی = اردو قوماندانیله اركان حربیه هیئتی واركان وامرانك هیئت مجموعه‌سی .

اردوكاه = سفربرحالنده بولنان قطعهٔ جسیمهٔ عسكریه‌نك قوندیغی محل ‖ معسكر .

اردولق = غلبه‌لك .

اُسْ [ع، س] اساس، اصل، كوك، تمل § (ریاضیه) برعددك، بركمیتك قاچنجی قوته رفع یعنی قاچ دفعه كندی نفسنه ضرب اولنه‌جغنی مشعر رقم ویاحرف-كه: رفع اولنه‌جق عددك اوزرینه وبرآز صول طرفنه وضع اولنور . مثلا : (۹) عددی اوچنجی قوته رفع اولنمق یعنی اوچ دفعه كندی نفسنه ضرب ایدلمك مطلوب اولسه: (۹)۳ یازیلیركه: ۹×۹×۹=۷۲۹ اولمش اولور وكذا (م)ه . (م) كمیتنك (ه) دفعه كندی نفسنه ضرب اولنه‌جغنی كوسترر .

اس الحركات = (عسكری) براردو قطعات مختلفه‌سنك حربه مباشرتدن اول كیریسنده طوپلانه‌جغی ولوازم ومهمات عمومیه‌نك جمع وادخار ایدیله‌جكی نقطهٔ مستحكم . [مثلا : مانچوریده (موقدن) دار الحرب اولدیغی زمان (خاربین) اس الحركات ایدی .]

اس میزان = مكتب شاكردانك منسوب اولدیغی صنفلرده اوقونان درسلرك نمرو یكوننن ترفیع صنف ایچون اكتسابنه مجبور اولدقلری مقدار .

اُسارَی [ع، س] جـ : { اسیر } .

اُسْبُشْ [فا، س] كهله .

اُسْبُوعْ [ع، س] هفته ، یدی كوندن عبارت زمان .

اسبوعی = هفته‌لك، هفته‌ده برچیقان: جریدهٔ اسبوعیه .

اُسْتادْ [ع، ص] تعلیم ایدن ، اوكره‌دن، اوسته . معلم § ماهر، واقف، صنعتكار .

استادانه = اوسته‌جه .

استادی = استادلق .

اُسْتاذْ [ع، ص] استاد ، معلم { فارسی (استاذ) دن معربدر } .

استاذیت = استاذلق .

اُسْتُخْوانْ [فا، س] كمیك ، عظم .

استخوانپاره = كمیك پارچه‌سی .

اُسْتُرَه [فا، س] اوستوره دینلن بربر آلتی .

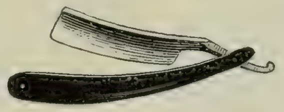

(اوستره)

اُسْتُوارْ [ع، ص] محكم ، متین ، قوی § امین .

استواری = قوتلی، متانتلی ‖ امینلی .

اُسْرْ [ع، مص] یولك دوتلمسی .

اُسَراءْ [ع، س] : جـ (اسیر) : اسرای حرب .

اُسْرُبْ [ع، س] قورشون .

اُسْطُرْلابْ [ع، س] {یونانیجه‌دن معربدر} اجرام سماویه‌نك ارتفاعنی تعیینه مخصوص برآلتكه : متقدمین استعمال ایدرلردی . [۱]

اُسْطُوانَه - اُسْتُوانَه [ع، س] بر منحنی معلومه علی الدوام تماس ایتمك وبومنحنینك مستویسنده بولنمیان ثابت برخط مستقیم معلومه دائما موازی اولق اوزره حركت ایدن برخط مستقیمك تولید ایلدیكی سطح ایله بوسطحی قطع ایدن ایكی موازی مستوینك احاطه‌سندن حاصل اولان جسمدر . خط متحركه (مولد) ومستویین متوازییندن هر برینه (قاعده) تسمیه اولنور [۱]

اسطوانهٔ مستدیره = (هندسه) قاعده‌سی دائره اولان اسطوانه‌در .

اسطوانهٔ قائمه = (هندسه) مولدلری قاعده‌سنه عمود اولان اسطوانه‌در .

اسطوانهٔ مستدیرهٔ قائمه ویا اسطوانهٔ دورانی = (هندسه) بر مستطیلك محور اعتبار اولنان بر ضلعی اطرافنده دوراندن تولد ایدن اسطوانه‌در .

[۱] (اسطرلاب واسطوانه) كلمه‌لری سهواً { همزهٔ مكسوره } فصلنه درج ایدلدیكندن تفصیلاتی ایچون (۹٤) نجی صحیفه‌یه مراجعت بیورلسون .

اسطوانهٔ مخروطی = (عسكریه) افواه ناریه مرمیلری كبی برمخروط ایله قزانیلان اسطوانه شكلنه اطلاق اولنور .

اسطوانهٔ ناقص = (هندسه) بر اسطوانه قاعده‌سنه غیر موازی بر مستوی ایله قطع اولندیغی زمان قاعدهٔ اسطوانه ایله مستویٔ قاطع بیننده قالان قسمدر .

اسطوانی = اسطوانه شكلنده اولان .

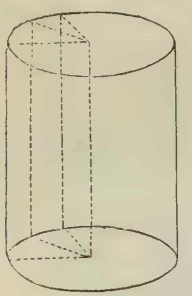

(اسطوانهٔ قائمه)

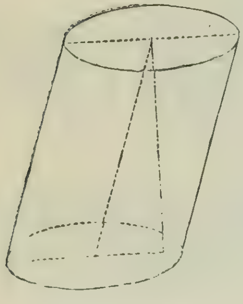

(اسطوانهٔ مائله)

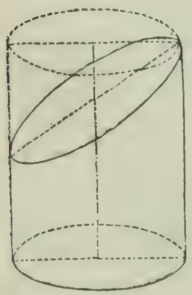

(اسطوانهٔ ناقصه)

اُسْطُورَه [ع، س] افسانه، باطل سوز، § اویدرمه ماصال . {جمعی (اساطیر) كلیر . }

اُسْقُفْ [ع، س] راهب ، پاپاس ، صومعه‌نشین .

اُسْلُوبْ [ع، س] طرز ، طوز ، نسق ، اصول ، طریق § طرز بیان، سلیقه .

اسلوب حکیم = اهمیتی حسبیله ایرادی اقتضا ایدن شیئی ذکر ایتمین متکلمه تعریض ایچون اوشیئی بیان ایتمك، متکلمه بکله‌مدیکی بر صورتده اعطای جواب ایلمك .

اسلوب عادی = (ادبیات) صنایع لفظیه و معنویه‌دن عاری سوزلرك طرز بیانی {اخوانیات کبی.}

اسلوب عالی = (ادبیات) صنایع لفظیه ومعنویه ایله موشح اولان سوزلر ، افاده‌لر .

اُسلُوب [ع،س] فرانسزلرك {Style} دیدکاری تعبیری ترجمه وافاده ایچون بوکلمه‌یه احتیاجز واردر. آنلر اشبویه ، سلیقه‌یه ، طرز بیانه (Style) (استیل) دیدکلری کبی طرز معماری‌یه ، طرز تصویرده استیل دیرلر.

استیل اوریانتال = {Styl Oriental} اسلوب شرقی .

استیل غوتیق = { Styl (iothique } غوت اسلوبی کبی .

استیل ؛ هرقومك صنایع وبدایعده کندی ذوقنه کوره ترکیب وتشکیل ایلدیکی اشکال ونقوشك صورت ترکیبنه اطلاق اولنور .

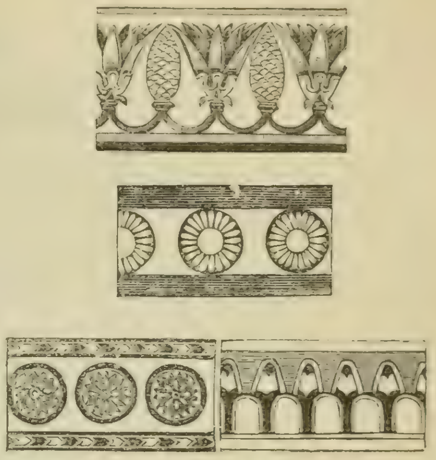

(اسلوب آثوری)

(آلمان اسلوبی)

(اسلوب ایتالیان)

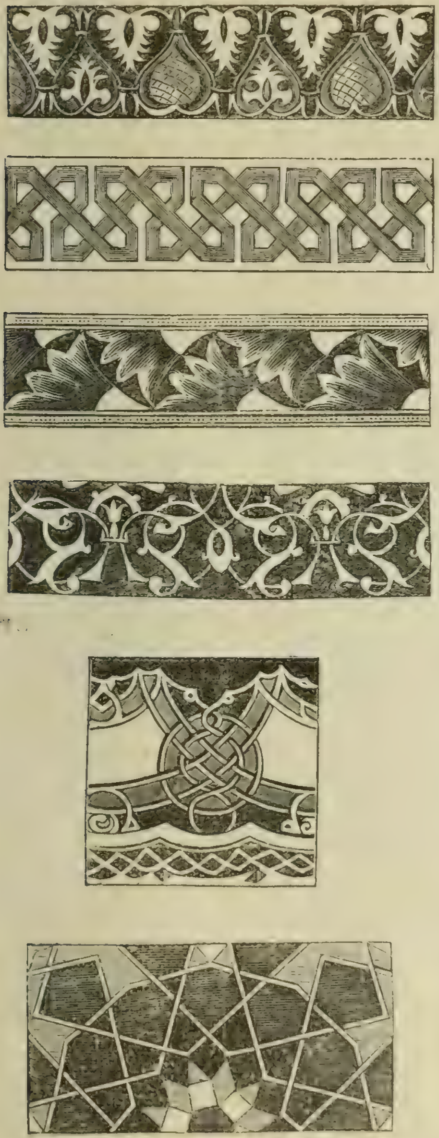

(اسلوب اندلس)

(ژاپون اسلوبی)

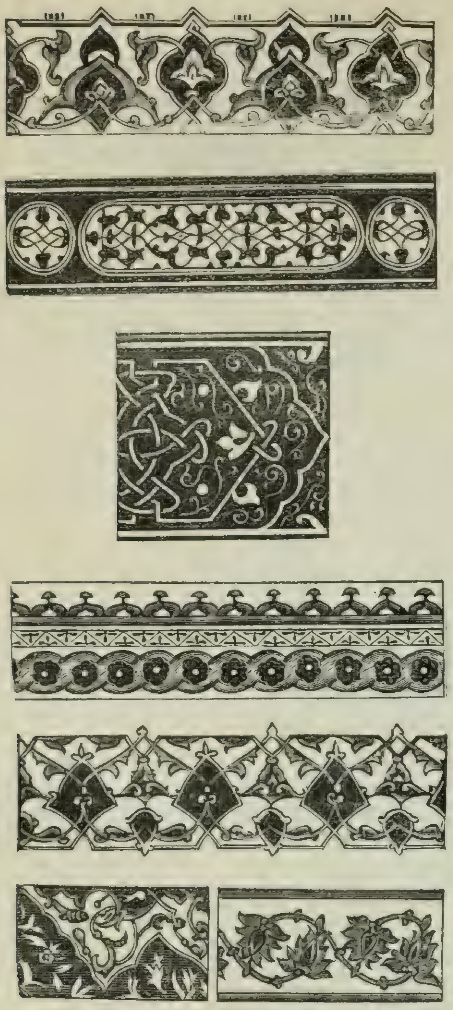

(عجم اسلوبی)

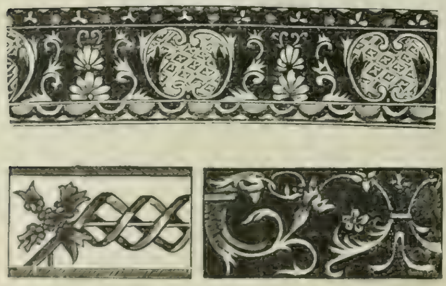

(فرانسز اسلوبی)

(بیزانتن اسلوبی)

(چین اسلوبی)

(روس اسلوبی)

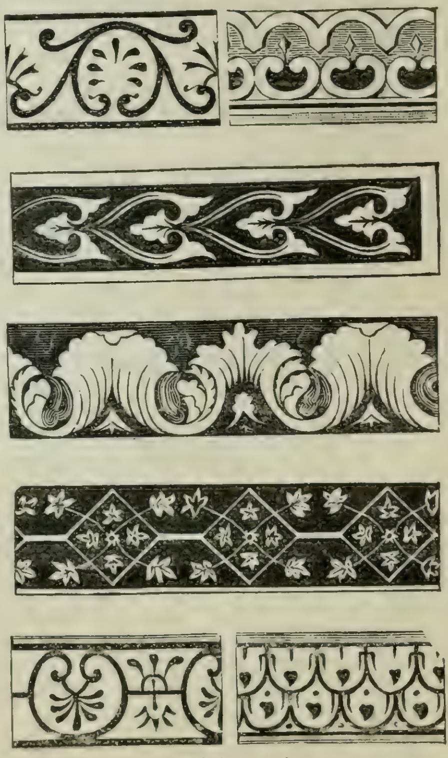

(رومن اسلوبی)

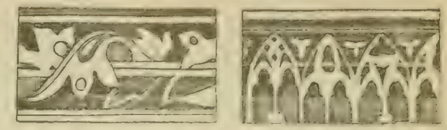

(غوتيق اسلوبى)

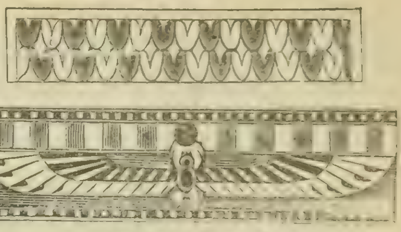

(مصر قديم اسلوبى)

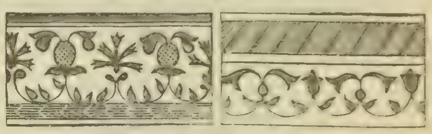

(هند اسلوبى)

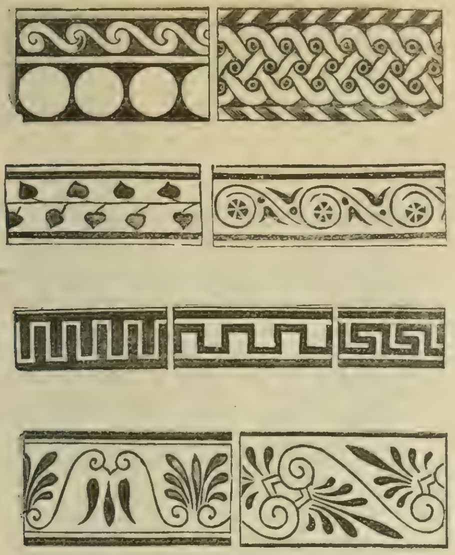

(يونان اسلوبى)

أُسْوَه [ع،س] مسلك ، مذهب، طريقه: اسوهٔ جميله § مقتدى به، پيشوا : اسوة المحققين§يارصادق، غمكسار : اسوة الاودا .

اُشْتُرْ [فا،س] دوه ، جمل .

اشتربان = دوه‌جى .

اشترخو = دوه خويلى || كينجى .

اشتر دل = حاسد ، كيندار .

اشتركاو = زرافه دينلن حيوان . (زرافه) .

اشترمرغ = دوه قوشى .

اُشْتُلُمْ [فا ، س] غوغا كورلتى .

اشتلمكار = غوغاجى ، كورلتيجى .

اُشْغُرْ [فا ، س] كرپى دنيلن حيوان .

اُشْغُولَه [ع ، س] اوغراشيله‌جق ايش، مشغوليت : اشغولهٔ حسنه .

اُشْكُوفَه [فا،س] نظامده (شكوفه) يه بدل استعمال اولنور . چيچك .

اُشْكُنَّمَه [فا ، س] { اكثريا چيچك حقنده } آچلمش ديمكدر .

اُشْكُوه [فا ، س] (شكوه) ه بدل قوللانيله‌بيلير، شان وشرف .

اُشْنَان [ع ، س] قيلن اوتى ، صابون يرينه استعمال اولنور برنوع كوك ـ كه : بوكا چوكن اوتى دخى ديرلر .

اُشْنَه [ع ، س] يوصون، آغاج يوصونى .

فصيلهٔ اشنيه = (نباتات) يوصونلرى حاوى نباتات فصيله‌سى .

اشنىٔ شيبى = صقال كبى صالقم صاچاق منظره‌لى يوصون .

اشنىٔ قرنى = بوينوزه مشابه يوصون .

اشنىٔ قصبى = (طب) صوده بوغولانلرك آق جكرلرنده حاصل اولان بياض ويا كل رنكلى قبارجقلر .

اشنىٔ مكمش = دكز قدائفى دنيلن يوصون .

اصول [ع ، س] (اصل) ك جمعى . اصللر، تمللر § ترتيب، نظام ، قاعده § ابتدائى قاعده‌لر، ضوابط اصليه § اسلوب ، طرز، نسق § هرعلمك قواعداساسيه وفلسفيه‌سى § يول § مشوار، منوال § مبانى ، مبادى .

اصول حديث = احاديث شريفه‌نى قواعد مخصوصه ايله متنوع صنفلره تقسيم ونوعيتلرينى قواعد مزبوره‌يه تطبيقاً تعيين ايدن علم شريف .

اصول فقه = علم فقهك مبانيسنى بيلدين علم .

اصول ايله = آهسته‌جه ، يواشجه .

اصولسز = ترتيبسز، نظامسز || منا - سبتسز .

اصوليون = اصول فقه منتسبلرى || اصول مختلفه‌نى تدقيق وتطبيق ايدنلر .

اُضْحُوك ـ اُضْحُوكَه [ع، س] كولنج نى، كولنه‌جك شى ، لطيفه .

اُضْحِيَّه [ع.س] قربان { معناى اصليسى: قوشلق وقتى كسيلان قويون ديمكدر } .

اُضْحُومَه [ع،س] بعض مملكت نسوانك بللرينى اينجه كوسترمك ايچون قيچلرى اوزرينه باغلادقلرى ياصدق .

اُضْلُولَه [ع،مص] (هدايت) ك ضدى .

اُطْرُوش [ع،ص] صاغر، قولاغى ايشيتميان .

اُطْلُوقَه [ع، س] ياپچين قيا ، قيالق .

اُغْتُوبَه [ع،س] آزار، توبيخ، تكدير .

اُعْجُوبَه [ع،س] تحف، غريب شى، باعث تعجب اوله‌جق شى . { جمعى : (اعاجيب) كلير } .

اُغْلُوطَه [ع ، س] ياكلتماج ، بيلمه‌جه § مغالطى ياكلتمق ايچون ترتيب اولنان كلام .

اُغْنِيَّه [ع ، س] شرقى ، تركى ، نغمه ، نواى خواننده ، آهنك .

اغوْر [ت، س] (اوغور) .

اُفْ [ع، د] تفجر (صيقلندى) اداتى ، اوف .

اُفْتادَه [فا، ص] دوشمش، دوشكون ، § معدور، فلكزده، عاجز § عاشق.

افتادكان = جم : (افتاده) .

افتادكى = افتادهلك ، دوشكونلك .

اُفْتان وَخيزان [فا، س] دوشه قالقه يتمه { نظمده (افت وخيز) طرزنده دخى قوللانيلير } .

اُفْجه [فا، س] بوستان قورقولغى ، باغ ، باغچه ، بوستان ايچنه ديكيلن انسان قيافتندهكى قورقولق .

اُفُق [ع، س] (قوزموغرافيا) استقامت شاقوليه عمود اولان معلوم دائره لرك هر برى . { معناى اصليسى ناحيه طرف ديمكدر } .

افق اصلى / افق حقيقى = برمحلك استقامت شاقوليسنه عموداً مركز ارضدن كچن مستوينك كرهٔ سما ايله فصل مشتركى .

افق مرئى / افق ظاهرى = كوك ايله ارضك بربرينه بتيشمش كبى كورلمسندن حاصل اولان دائره كه . نقطهٔ بصردن سطح ارضه وارد اولان خطوط شعاعيه، اشبو دائره نك محيطنده سطح ارضه تماس ايدر .

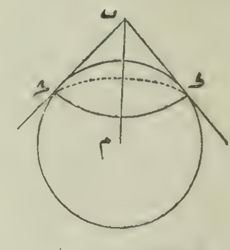

(ء ح = افق مرئى)

افق حسى = موقع راصدده سطح ارضه تماس ايدن مستوينك كرهٔ سما ايله فصل مشتركى.

افقى = افقه موازى، استقامت شاقوليه ايله (۹۰) درجه لك زاويه احداث ايدن استقامت .

اُفْقَه [ع، س] اينجه درى، بالخاصه سنت ايديلن درى يه اطلاق اولنور.

اُفْكوهَه [ع، مص] شاشيله جق شى (اعجوبه) ايله مترادفدر.

اُفُول [ع، مص] غائب اولمق ، كورنمز اولمق { اكثريا اجرام سماويه حقنده مستعملدر } .

اُقْحُوان [ع، س] پاپاديه دينلن نبات ، چيچك .

اُقْنوم [ع، س] اصل ، ذات ، ركن . جمعى اقانيم كلير : اقانيم ثلثه { اوقنوم، تعبيرينك رومى اولديغنى اغويون عرب بيان ايديورلر } .

اُكاف [ع، ت] پالان : اكاف حمار . { كسر همزه ايله ده تلفظى جائزدر } .

اُكْشُوث [ع، س] صارماشيق دينلن نبات .

اُكْذوبَه [ع س] يالان، اويدرمه سوز.

اُكْرَه [ع،-] حفره ، چوقور .

اُكْروُمَه [ع،س] كرم، لطف، احسان.

اُكُلْ [ع، س] ميوه § رزق ، نصيب § ذكا .

اُلْعوُرَه [ع، س] قپالى سوز ، الغز ، ياكلماج ، بيلمه جه .

اُلْفَت [ع، مص] آليشمه ، انسيت ، امتزاج § آشنالق ، دوستلق § كوريشوب قونوشمه § خوى ايتمه .

الفتكر = الفت ايديجى ، ايدن .

الفتكرى = الفتكرلك .

اُلوف [ع، عدد] بيك معناسنه اولان (الف) ك جمعى § علم حسابده تعداد وترقيم اعداد ايچون صاغدن صوله دوغرى اوچر اوچر تفريق اولنان جمله لرك ايكنجيسى ـ كه : صاغدن اعتباراً دردنجى، بشنجى، التنجى رقملرك تشكيل ايتديكى خانه .

احاد الوف = صاغدن اعتباراً دردنجى رقم ، الوف جمله سنى تشكيل ايدن ارقام ثلثه دن برنجيسى .

عشرات الوف = ارقام مذكوره دن ايكنجيسى.

مأت الوف = ارقام مبحوثه دن اوچنجيسى.

اُلكا [ت،س] (اولكه) .

اُلوهيَّت [ع،ص] الهلق ، معبودلق، تكريلق { الاهت، الاهيت، الوهت دخى بومعنايه در } .

اُمْ [ع،س] انا ، والده ، مادر § اصل ، منشاء .

ام البلاد = مكهٔ مكرمه .

ام الخبائث = شراب ، مسكرات .

ام خلول = مديه .

ام الدم = قرمزى قان طمارلرنده كوريلن انتفاخ .

ام الدنيا = خطهٔ مصريه .

ام الرأس = دماغ .

ام الرذائل = جهل .

ام الفضائل = علم .

ام القرى = مكهٔ مكرمه .

ام الكتاب = فاتحهٔ شريفه .

ام النجوم = صامان اوغريسى، كهكشان.

اميه = انايه ، والده يه منسوب .

اُمَّت [ع،س] قوم ، طائفه § كنديلرينه من قبل الرحمن پيغمبر بعث واسرا اولنان جماعت ، طائفه .

امة الله = مخلوق حق .

امت جماعت = بر طائفه نك كندولرينه كوندريلن پيغمبره ايمان ايدن قسمى .

امت دعوت = بر طائفه نك كنديلرينه كوندريلن پيغمبره ايمان ايتمه ين قسمى.

امة محمد = اهل اسلام .

اُمَراء [ع،س] جم : (امير) بكلر . § اصطلاحات عسكريه دن اولوب بيكباشى ، قائمقام ، ميرلايه اطلاق اولنور : امراى عسكريه ، امراى بحريه .

امير الامرا = رتبهٔ ملكيه دن اصطبل عامره ايله ميرميرانلق آره سنده بر رتبه ـ كه : بونى حائز اولانلرك عنوان رسميسى : عزتلو پاشادر .

اُمَم [ع، س] جم : (امت) قوملر ، طائفه لر بر پيغمبره تابع جماعتلر : امم قديمه ، امم سابقه .

خير الامم = مسلمانلر ، امت محمد .

شفيع الامم = فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرى .

اُمَناء [ع، س] جم : (امين) ، امنيت صاحبلرى § آلاى حساباتنك ويا صندوق معاملاتنك كندولرينه توديع اولنديغى ذوات : آلاى امناسى، صندوق امناسى .

امناى قوم = برقومك امنيت واعتمادينى قزانمش اولان اعيان واشراف .

اُمْنِيَّه [ع، س] اميد ايديلن ، اومولان شى ، مقصود ، مأمول § اومه، امنيه : امنيهٔ خيريه، امنيهٔ قويه.

امور [ع، ج] ایش، خصوص، حادثه، شی معناسنه اولان (امر) ك جمعی : امورخیریه، امورمعظمه.

مسهل الامور = جناب حق.

امور آشنا = ایش بیلیر، کار شناس آدم.

امور آشنایاز = امورآشنا اولانلر.

امور ایتمك = اهمیت، تکلف کوسترمك || وظیفه ایدنمك، اوزرینه آلمق.

اموردیده = صاحب تجربه اولان آدم.

اموردیدگان = جـ : (اموردیده).

امورساتمق = وظیفه ایدنمك، اهمیت

امومت [ع، مص] انالق، والده لك صفتی.

حقوق امومت = والده لك حقی.

امومت وابوت = والده لك وپدرلك صفاتی.

امهات [ع، ج] جـ : (ام) انالر. § اساسلر، اصللر، منشألر. § کتب معتبرهٔ اصلیه : امهات لغات، امهات تاریخ.

امهات مؤمنین = زوجات طاهرات حضرت فخر کائنات.

امهات سفلیه = (آباء علویه) مقابلی : عناصر.

امهود [ع، ج] چوملك، قواطه § طوزلق.

امی [ع، ص] (ام) دن مشتق اولوب اناسندن نصل طوغمش ایسه اویله قالمش، یعنی اوقویوب یازمامش آدم دیمکدر § اوقویوب یازمامش ایکن کافهٔ حقائق اشیایه اطلاع کاملی حسبیله فخرالانبیا افندمز حضرتلرینك اوصاف شریفه سندن بری :

« اکا امی لقب اولمق محضا
اولدیغندن در ام اشیا »

امی ایله جاهل آره سنده بیوك فرق واردر. امی ساده اوقویوب یازمق بیلمیان آدمه، جاهل ایسه — اوقویوب یازمسی اولسه بیله — بر شی بیلمیان ودها دوغریسی بیلمدیکنی دخی بیلمیان نادان کیمسه یه اطلاق اولنور. بناءعلیه بر ادمه امی دیمك حقارت عدایدیلمز. لکن جاهل صفتی الفاظ تحقیریه دندر }.

امی صادق = رسول اکرم افندمز حضرتلرینك عنوان شریفلریدر :

« امی ایدی گرچه قیلدی کندی
عاجز بلغای نجد وکندی »

امیت = امیلك، اوقویوب یازمه بیلمه مك.

امید ـ اُمّید [فا، مص] اومه، اوم، امل.

قطع امید = امید کسمك، مأیوس اولمق.

امید ایتمك = اومق، مأمول ایتمك.

امیدبخش = امید ویریجی، ویرن.

امیدبخشا = امید ویره جك صورتده،

امیدبخشی = امیدویرمه، اومدیرمه.

امیدسز = غیر مأمول || مأیوس || اولومه محکوم خسته.

امیدسزلك = مأمول ایتمه یش، مأیوسیت

امیدکسمك = مأیوس اولمق.

امیدگاه ، امیدگه = امید یری، حصول امله سبب اولان.

امیدلندیرمك = امیده، امله دوشورمك.

امیدوار = امیدلی، اومان.

امیدوارانه = امیدواراولانه یاقیشه جق صورتده.

امیدواری = امیدوارلق، امیدلیلك.

امیدویرمك = امیده دوشورمك || تأمین ایتمك || اغفال ایلمك.

امیدی اولمق = اومق، مأمول ایتمك.

اناس [ع، ج] ناس، خلق { یالکز نظمده (ناس)ه بدل قوللانیله بیلیر }.

انبوثه [ع، ج] چوجق اویونی، صبیانه مخصوص اویون.

انبوب ـ انبوبه [ع، ج] بوغوم، قامش بوغومی § اینجه بورو. § علی العموم حیواناتك اعضاسندن اینجه بورولر.

انبوب معدوی = معده یبقه‌مق ایچون قوللانیلان لاستیك بورو.

انبوبهٔ هضمیه = آغزدن مقعده قدر امتداد ایدن هضم بوروسی.

انبوبی = بوروشکلنده اولان || (نباتات) ساق مجوف اولان.

انثی [ع، ص] دیشی، قادین، قیز. { جمعی : کسرهمزه ایله (اناث)در}.

انس [ع، مص] آلیشقاق، آلیشقینلق.

انسا ـ انس [ع، مص] صبق صبق مصاحبت § انسی چوق اولان.

انسیت [ع، مص] آلیشمه، الفت ایتمه، { انسیت ؛ عربیده مسموع دکلدر بناءعلیه لغات مولده دندر }.

انوف [ع، ج] جـ : (انف) بورونلر.

ترغیم انوف = بورونلری یره سورمك، کبر قیرمق || تحقیر ایتمك.

او [ت] مفرد غائبه مخصوص وبعیده موضوع اسم اشارتدر { قریب ایچون؛ (بو) وبر آز اوزاق ایچون (شو) قوللانیلیر } § بعضاً عینی معناسنی افاده ایدر : ینه اوحال، اوکون کلدم. ینه او آدم کلدی § بعضاً تعظیم ایچون قوللانیلیر: اونبیء ذیشانك علو اشفاقی، اوشهریار مکارم شعارك سمو عاطفتی § بعضاً زمانه دلالت ایدن اسملرله برلشه‌رك ظروف زمانیه تشکیل ایدر : اوکون، اوکیجه، اوآنده، او هنکامده، اوزمان § بعضاً مکانه دلالت ایلین اسملرله ترکب ایدرك ظروف مکانیه تشکیل ایلر : اوطرف، اوجهت § (او) نك تصریفاتی شویله‌در:

مجرد	مفعول به
او = اول	اونی = آنی
مفعول الیه	مضاف الیه
اوکا = آکا	اونك = آنك

{ (او) اسم اشارتنك املای قدیمی (اول)در، الیوم بوکلمه ترك اولنمغه باشلامشدر }.

او [ت] مفرد غائبه مخصوص ضمیردر : بن، سن، او { جمعی : اونلر کلیر؛ وتصریفاتی اسم اشارت اولان (او) کبیدر }.

او [ت] { ضمه نك مدیله } یرینه کوره تعجب، استغراب، تهدید، تأکید تنبیه، استکثار اداتی اولور.

اوبا ـ اوبه [ت، ج] اویچیمنده، اوزونجه وبوله لی چادر. § عشیرت، قبیله. § برچادر خلقی.

اوبار [فا، ج] ناله، انین، آغلایش.

اوبك اوبك [ت، ج] یغین یغین، کومه، کومه.

اوبور [ت، ص] یکله طویمیان، § چوق ییین § علت جوع.

اوبوس [ج ، ف] { Obus } دانه. § دانه انداختنه مخصوص مخروطی الشکل اوزون طوپ. § کوچوك خمره.

اوبوس طوپی = برنوع هاوان شکلنده طوپ .

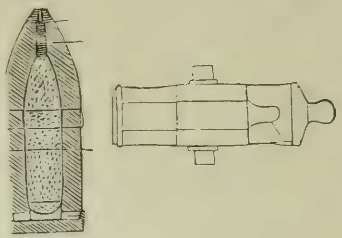

(اوبوس طوپی)

اوپ [ت،د] ادات مبالغه وتأکید که، (او) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه داخل اولور : اوپ اوزون، اوپ اوفاق .

اوپاتورا [ج، س] (نباتات) مرکبه فصیله‌سندن اولوب طبابتده استعمال اولنور برنبات

اوپاتورین = اوپاتورا دینلن نباتدن استخراج اولنان مادهٔ مؤثره .

اوپال [ج، س] (معادن) { Opale } منظره‌سی زجاجی رنکنه وبعضاً بیاض، وصاری، قرمزی، نیم شفاف برمعدن اولوب ترکیبی بالماء سلیسدن عبارتدر . انواع مختلفه‌سی واردر : مشهورلری تزییناتده مستعمل (عین‌الشمس) وتجارتده قوللانیلان بیلکی طاشی‌در .

اوپدیرمك [ت، مص] اوپمکه امر ومساغ ویرمك، بوسه ویرمك .

اوپرا [ج، س] { Opéra } تیاتروده موسیقی ایله تغنی واجرا اولنان اویون § اوپرانك اجراسنه مخصوص محل، تیاترو .

اوپشدیرمك [ت] بربرینی او پدیرمك § معانقه ایتدیرمك .

اوپشمك = تعاطیٔ بوسه ایلمك . || باریشمق || معانقه .

اوپلمك = بوس ایدلمك . تقبیل اولنمق .

اوپمك = دوداغنی برشیئه قپالی اوله‌رق تماس ایتدیردکدن صوکره آچمق، بوسه آلمق : تقبیل وتلثیم ایلمك :

اتك اوپمك = تذلل ایله یالتاقلانمق || قسم ایتمك .

یر اوپمك = تعظیم وحرمت ایچون یره قپانمق § حیواندن دوشمك، یره یوز اوزری دوشمك .

اوپش = اوپمه بوسه .

اوپوب باشنه قومق = پك معزز ومحترم طوتمق .

اوپوپاناقس [ج، س] (نباتات) صبوانیه فصیله‌سندن عطری بر نبات § بونباتدن چیقاریلان لونطه .

اوت [ت، س] خشبی اولمیان وقیشین یاپراق وساقی دوشن نبات § حیوان یمی، علف § علاج، دوا § حمامده قیللری دوشورمك ایچون استعمال ایدیلان ترکیب معلوم .

اوغل اوتی = مایسا دینلن نبات .

آیرق اوتی = نجیلیه فصیله‌سندن بر نباتکه : ساقی طبابتده مستعملدر .

آغز اوتی = اسلحهٔ عتیقه‌ده فالیه دالیکارینه قونیلان باروت { ترکجه آتش معناسنه اولان (اود) دن‌در } .

چورك اوتی = صوصامه مشابه سیاه دانه‌لرکه، اکمکك خمیر ایکن اوزرینه اکیلیر وبرابر پیشیریلیر .

حمام اوتی = سونمه‌مش کیرچ، کبریتیت مائیت کلس، کبریتیت ارسنیق، وصودن وسائره‌دن مرکب خمیرکه : فضله قیللرك دوشورلمسی ایچون استعمال اولنور .

تره اوتی
دره اوتی } = بهارلی معروف اوتکه : صلاته کبی شیلرك اوزرینه قونیلور .

سمز اوتی = بقلهٔ حمقاء دینلن معروف اکشی اوت .

صیچان اوتی = سم الفار { ترکیبنده آرسنیق واردر } .

عورت اوتی = بادنجانیهٔ سمدار فصیله‌سندن برنوع نبات .

یاوشان اوتی = ورونیقیه دینلن دیکنلی برنبات .

(یاوشان اوتی)

اوتلی باغه = : نوع سیاه رنکلی قوربغه .

اوتلاق = اوتی چوق اولان محل || قودی اوت وضعنه مخصوص محل .

اوتارمق [ت، س] اوتلاتمق .

اوتاغ - اوتاق [ت، س] واسع، یوکسك اتکلی محتشم چادر، خرکاه .

اوتاقجی = اوتاق اعمال ویافروخت ایدن آدم || اردوده چادر قورمغه مأمور افراددن هر بری .

اوتان [ت، س] حیا، محجوبیت، خجالت § اوتانمق مصدرندن امر حاضر .

اوتاندیرمق = عیب وقصورینی ذکر ایدرك انسانی محجوب ایتمك || پك زیاده لطف واکرامده بولنه‌رق مخاطبی ادای شکردن عاجز براقمق .

اوتانغاج
اوتانغان } = عار وحجابی چوق اولان آدم، حجابلی || سربست اولمیان، سربست لاقردی سویلیه‌مین || بلاسبب اوتانان .

اوتانغاجلق = بلاسبب اوتانان آدمك حالی، محجوبیت .

اوتانماز = اوتانمسی اولمیان آدم، عارسز، حیاسز، کستاخ .

اوتانمق [ت، مص] معایب ویاقباحتدن دولایی محجوب اولمق، صقیلمق، حیا ایتمك .

اوتانمه = اوتانمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی . خجالت، شرم .

اوتانه‌جق = عیب، قصور، عار وخجالتی موجب حال وحرکت || تکلیفلی، یابانجی ادم .

اوتانیش = خجالت، شرم .

اوتانیق = اوتانغاج، محجوب .

اوتانیقلق = اوتانغاجلق، محجوبیت .

اوتدیرمك [ت، مص] لحن ایله باغرمغه، تغنی ایتمکه سوق ایتمك . § برشیئی اوفله‌مکله صدا چیقارمق § چوق باغره‌رق وباصدا چیقاره‌رق طنین انداز اولمق

اوتراق [ت، س] اوتوره‌جق یر § یرلشمش § چوجوق ویاخسته‌لرك ابدست بوزدقلری معروف قاب، لگن . § (بحریه) فلکه‌لرده، صندالرده اوزرینه اوطوریلوب کورك چکیلمسی ایچون عرضانی وضع ولنمش تخته‌لر .

اوتراقجی = اوتراق یاپان ویا صاتان آدم || دکانده اوطوردیغی حالده الدن اشیا آلوب صاتان تاجر .

اوتراقلی = قاعده‌سی دوزکون، پراشوب طورمغه، دوریلمه‌مکه مساعد || صاحب وقار آدم

يارم اوتراق = (بحربه) كورك چكنلرك آياقلرنى داياملرينه مخصوص كوچك ديرك .

اُوتشمك [ت، مص] قارشيلقلى اوتمك .

اُوتَكْ [ت، -] قورقاق (چوجق) .

اُوْتْلاتْمَق [ت، مص] حيواناته اوت يديرمك ، حيوانانى رعى ايتمك .

اُوْتْلاق [ت، ص] چاير ، اوتلايه‌جق ير . اوتى چوق محل .

اُوْتلامق ـ اُوْتلانمق [ت، مص] (حيوان حقنده) كزه‌رك اوت يمك .

اُوتْلَه‌گَن [ت،س] صيغيرجق نوعندن قاره بر قوش .

اُوْتْمَق [ت، مص] اويونده مغلوب ايتمك، قمارده پاره قزانمق .

اوْتلمق = اويونده مغلوب اولمق . قمارده پاره غائب ايتمك .

اُوْتْمَكْ [ت] (قوش حقنده) تغنى ، ترنم ايتمك § سس چيقارمق ، طنين انداز اولمق § ترانه . § لافزنلك ايتمك .

بوروسى اوْتمك = نفوذلى اولمق .

خروس اوْتمك = صباح اولمق .

اُوْتمه = اوتمك ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

اُوْتو [ت،-] اشيايه حرارت ويا باصق واسطه‌سيله ويريلن پرداخت § آتشده ايصيده‌رق قماشلرى اوتولمك ايچون قوللانيلان دمير آلت .

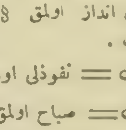

(اوتو)

اوْتوجى = البسه وقماش اوتوله‌ين آدم. || پاچه‌لرك قيللرينى قيزغين دميرله ياقوب حاضرله‌ين آدم.

اوْتوجيلك = اوتوجى صنعت ووظيفه‌سى.

اوْتوله‌مك = البسه‌يه ، قماشلره اوتو ايله پرداخت ويرمك § تويلرى آتش آلونده خاولاتمق .

اوْتوله‌مه = اوتوله‌مه ماده‌سندن مصدر تخفيفى.

اُوتُوزْمَق [ت،مص] بدنك قسم علياسى قائم اوله‌جق صورتده وضعيت آلمق. قعود ايتمك § اقامت ايتمك ، ساكن اولمق § بنا وديوار كبى شى چوكمك § بنا تمللرى يرلشمك § كمينك ديبى يره دكمك § صولى برشيئك طورطوسى ديبنه چوكمك § ايشسزوقت كچيرمك، بوش قالمق.

اكرى اوطوْرمق = اوتورور ايكن بى اديبانه وضعيت آلمق.

راحت اوتوْرمق = اوصلى طوره‌ق.

شابه اوتوْرمق = شاشيرمق ، چاره‌سز قالمق .

كوله اوتوْرمق = فقير اولمق.

قان اوتوْرمق = اعضاى بدندن برى هجوم دم سببيله مورارمق.

اوتوْرمه = اوطورمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

اوتوْرتمق = اوتورمغه سوق ايتمك ، اوتورمغه امر ومساعده ايلمك § اسكان ايتديرمك .

اوْتوْرتمه = اوتورتمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى § پاطليجان وقباق كبى بعض سبزه‌لرك صحنه ديزيله‌رك واوزرلرينه قيمه قونيله‌رق طبخ ايديلن بر نوع طعام § كموش ويا آلتون اوانى اوزرينه قاقلمش الماسپاره .

شابه اوتوْرتمه = شاشيرتمه ، اغفال ايتمه ، چاره‌سز براقمه.

اوْتوْردلمق = اوتورمغه سوق ايدلمك.

اوْتورلمق = اقامت ايدلمك، اسكان اولنمق.

اُوتُورى [ت،د] ادات تعليلدر: ايچون، دولايى .

اُوتُورى [ت،س] { زبانزدى : اوتره } ضمه اشارتى : (ُ) .

اُوتَه‌رپ [ج،س] {Euterpe} اساطير يونانيه‌ده (موسه) دينلن وفنون ومعارف حاميلرى زعم اولنان پريلردن برينك اسمى در كه : موسيقى وغزليات حاميسى عد اولنوردى.

اوتُوزْ [ت،عد] اوچ كره اون : (٣٠).

اوتوزلق = اوتوز ياشنده || اوتوز دكرنده .

اُوتَه [ت،س] (او) اسم اشارتيله مكانه دلالت ايدن (ته) اداتندن مركب بر كلمه اولوب اوزاق ، اوراقده ، اوزاقجه ، دها اوزاق معنالرينه كلديكى كبى بعضاً آرقه ، ماوراء معناسنده دلالت ايلر : طاغك اوته‌سنده .

اُوته‌سنه وارمق = تجاوز ايتمك، پك ايلرى كيتمك .

وُته‌برى = تسويه ايتمك، يولنه‌قومق

اُوته‌برى = شو، بو ، مختلف شيلر .

اُوته‌كى = بريكى دكل ، دها اوزاقده بولنان || ديكر، باشقه .

اُوته كى بريكى = اشخاص مبهمه، خلق.

اُوته‌دنبرى = اولدم اوله‌لى، من القديم. اسكيدن برى .

اُوْج [ت،س] انتقام، ثار، قويروق آجيسى.

اُوْج [ت،س] برشيئك سيورى تپه‌سى، كوشه، برون . غايت ، نهايت. || كنار ، طرف ، بال .

اوْجلى = اوجى اولان .

اوْجنى بولمق = حل وفصل ايتمك .

اوْج كوسترمك = اماره، نشان، علامت كورنمك .

اوْج ويرمك = ظهور ايتمك .

اوْج اوجه = طولاً متصل .

اوْجدن اوْجه = افراطدن تفريطه .

اوْجنى اورته‌سنى بولمق = كسديرمك ، قرار ويرمك .

ايپ اوْجى = سررشته ، اماره، علامت.

باش اوجى = ياتان آدمك ياصديق طرفى || يان ، جوار .

بوْرون اوجى = قرب ، يقين .

كوز اوجى = برشيئه كوزينى چويرمكسزين باقديغنى حس ايتديرمه‌مك ايچون ياندن باقمق .

اُوجا ـ اُوجَه [ت ، س] قويروق صوقومى .

اُوجاق [ت، س] باجه‌لى آتشك يرى ، آتش ياقيلان ير ، كانون . § باجا § بيوك عائله § چوقور، طاش چيقاريلان محل § بوستانلرده اولك اولك آچلمش ير § قالخانه § تحت الارض اولان صو مجراسى .

اوجاق باشى = سركرده ، رئيس .

اوجاغه دوشمك = دخالت ايتمك ، صيغنمق .

آش اوجاغى = مطبخ، طعام پيشيريلن محل .

اوجاقجى = اوجاقلرى سپورن آدم .

اوجاقجيلق = اوجاق سپورەنك حال وصنعتى .

اوجاقلق = مطبخدە آتش يانان ير . || دومان چيقمق ايچون چاتيدە آچلمش بەك ناجا || تمل، دوكى ، بيوك كراستە || سابقدە برعائلەيە ارث صورتيلە ويريلن مالكانە .

أوجوز [ت،ص] بهالى اولميان ، بدلى، ثمنى ، آز اولان ، رخيص ، اهون § مبذول.

اوجوزجى = مالى اوجوز صاتان . || اوجوز شيلر آرايوب صاتين آلان آدم.

اوجوزلاتمق = اوجوزايتمك || مبذول قيلمق .

اوجوز اولمق = مبذول اولمق .

اوجوزلق = بدلى دون اولمە || مبذوليت .

اوچ [ت،عد] ايكيدن صوكرە كلن عدد تام ، ايكى ايلە برمجموعى : (٣).

اوچدەبر = برشيئك اوچ بلوكدە بر بلوكى ، ثلث : ١/٣ .

اوچ اوتوزلق = طقسان ياشندە اولان .

اوچ آيلر = رجب ، شعبان ، رمضان شريف آيلرى .

اوچ آنبارلى = (بحريە) الك فوقانى كوكرتەسندن ماعدا بربرى آلتندە مكمل اوچ بتاريا طوپى حامل اولان سفينۀ حربيۀ قديمە .

اوچرلە = (بحريە) كميلرە خسارات مهمە ايراث ايتديكندن طولابى كميجيلر بيننده اهميت فوق العادەيى حائز اولان وعلى الاكثر بربرى پشندن يووارلانوب كلن اوچ جسيم طالغە .

اوچ قات = برشيئك اوچ مثلى .

اوچ قاتلى = اوچ طبقەلى، اوچ درجەلى.

اوچلتمك }
اوچلشديرمك } = اوچە ابلاغ ايتمك .

اوچلشمك = اوچە بالغ اولمق .

اوچلك = اوچ قيمتندە اولان || اوچ غروشە كچن || اوچ شيدن مركب اولان.

اوچلى = اوچ قسمدن ، اوچ پارچەدن مركب § اسقامبيل كاغدلرينك اوچ بكليسى.

اوچنجى = اوچ شيئك الك صوكنجيسى، ايكنجيدن صوكرە كلن ، ثالث.

اوچنجيلك = اوچنجى درجە ، اوچنجى اولمە .

اوچرلى = بربرينك عينى اوچ جزءدن مركب بر شى || اوچ فنجان قهوە آلير جزوە .

اوچارى [ت،ص] پك حشرى ، نهايت درجەدە چاپقين .

اوچشمق [ت،مص] برلكدە اوچمق . § كلاشلە اوچمق.

اوچقور [ت،س] اسكى بيجمدە طون ويا شلوارى بلە باغلامق ايچون قوللانيلان اينجە قوشاق ـ كە طونك ويا شلوارك بوكا مخصوص محلنە كچيريليرِ { تركجەدە (قور) قوشاق ديمك اولمسنە نظراً : بونك اصلى (ايچ قور) يعنى ايچ قوشاغى ديمكدر } .

اوچقورلق = طون وياشلوارك اوچقور كچيرلەجك يرى § اوچقور كچيرمكە مخصوص اينجە ، كوچوك دكنك § كيسەوطوربەنك اغزينى باغليەجق غيطان.

اوچقورلى = اوچقورلە باغلنان طون ويا شلوار.

اوچقون [ت،س] قيغلجم ، شرارە؛ اوجاقدن صچرايان آتشپارە.

اوچلەمە [ت،س] بربرى ايچنە چيزلمش اوچ مربع اوزرندە طقوز طاشلە اوينانير برنوع اويون ـ كە بوكا (طقوز جين) دخى ديرلر § اوچە بوكلمش، اوچ قات . .

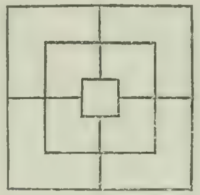

(اوچلەمه)

اوچمق [ت،مص] يردن يوكسلەرك هوادە طولاشمق، طيران ايتمك. § پك سرعتلى كيتمك § رنك قاچمق § مايع ، سيال شيئلر بخارە منقلب اولمق § چالنمق ، آشيرلمق § اوچورومدن يووارلانمق § چاپقينلقدە پك ايلرى وارمق.

اوچمە = اوچمق مادەسندن مصدر تخفيفى.

اوچورتغان = اوچمغە واسطە اولان ، آلت طيران .

اوچورتمە = چوجقلرك كاغددن ياپەرق روزكارە قاپديردقلرى اويونجاق .

(اوچورتمه)

اوچورتمق }
اوچورمق } = هوايە صالبويرمك، هوالندرمق || مبالغە ايلە مدح ايتمك .

اوچوروم [ت، س] پك صارب اودلك محل، ورطە § تهلكە، تهلكەلى ير.

أوچوق [ت،س] حادن دوداقدە چيقان اوفاق قبارجقلر || قاچمق .

اوچوقلامق = دوداقدە اوچوق حاصل اولمق .

اوخ [ت،س] محل استعمالنە كورە : سرور، تلطيف ، تشفى ، استهزا ، استخفاف ، تحسين ، تصويب اداتى اولور.

اوخشاتمق [ت،مص] بكزتمك، بكزەمك، مشابە اولمق § تقليد ايتمك.

اوخشايش = بكزەيش، مثل ، ماننـد.

اوخشاتمق
اوخشاتمە
اوخشامق
اوخشانمق
اوخشانمە } = [ت،مص] اوقشاتمق، اوقشاتمە، اوقشامق، اوقشانمق ، اوقشانمە.

أوذ [ت،س] آتش .

أود [ت،س] (طب) صفرا قاووغى { بوعضو قرەجكرك اتصالندە اولوب معدەيە دائماً صفرا دوكر } .

أودى پاطلامق }
أودى قوپمق } = پك زيادە قورقمق.

أودسز = قورقاق .

أودك [ت،ص] قورقاق (اوتك) .

أود آغاجى [ت،س] يناركن كوزل بررايحە نشر ايدن معروف بر آغاج كە هندستاندە حاصل اولور { بومعنايە دلالت ايدن (اود) لفظى اساساً هندجە اولوب يونى عربلر (عوذ) صورتندە لسانلرينە آلمشلردر } .

أودورين [ج،س] انساج حيوانيەدن استخراج اولنان بر مادۀ طياره .

اودون ـ اوطون [ت،س] { آتش معناسنە اولان (اود) دن } يانوب آتش حاصل ايتمك ايچون كسيلمش

آغاج ، حطب § دیرك ، دستك ، طیاق . § قبا آدم .

اودونجی = اورماندن اودون کسوب نقل وفروخت ایدن ویا نقل اولنمش اودونی صاتان آدم : اودون تاجری .

اودونجیلق = اودونجی صنعتی .

اودونلق = اودون ییغیلان یر ، اودون انباری .

اُودُونْج [ت،س] عینی ویا مثلی صوکره اعاده ایدلمك اوزره آلنان ویا ویریلن شی § بورج ، دن ، استقراض ، استدانه .

اودونج آلمق = استقراض ایتمك .

اودونج ویرمك = اقراض ایتمك .

اُودَنْمَكْ [ت،مص] وقوعبولان ضرری مسببه تضمین ایتدیرمك . § بورجی ویرمك .

اُودَشْمَكْ [ت،مص] بری‌برنده اولان آله‌جق وویره‌جکلری ایچون اوپوشمق تقاص اولمق .

اُودَه‌مَكْ [ت،مص] حقی یرینه کتیرمك . § بورجی ویرمك § تضمین ایتمك § ینه کیری ویرلمك اوزره آلنان شیئی یرینه تسلیم ایلمك .

اوده‌مه / اوده‌یش = اوده‌مك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

اُوذِیما [ع،س] (طب) اعضای بدندن برینك وجعی اولمقسزین وحرارتی آرتمقسزین شیشمسی .

اوذیماء مزمار =(غلطدر) (طب) نسج حجروی تحت مخاطینك (نفس بوروسنك یوقاروکی دایکنك) شیشمسی .

اُوْر [ت س] محدود وحجمی مختلف اوله‌رق بدن انسانك هر هانکی برطرفنده حاصل اولان چبانسز ، التهابسز شیش ، تومسەك ، یومرو § آغاجلرده حاصل اولان سرت یومرو : آغاج اوری .

(اور)

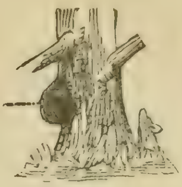

(آغاج اوری)

اُوْرْ [ت،س] سد ، حائل صنعی حاجز .

اوْرا [ت،س] حدوده علامت اولمق اوزره یوکسلدیلن تپه .

اوْرا [ت،د] محلك بعدینه اشارت ایچون استعمال اولنور برکلمه‌در .

اوراده = او یرده .

اُورَادِینْ [ج،س] (کیمیا) پورتقال چیچکلرندن چیقاریلان بر مادهٔ طیاره .

اُوْرَاقْ [ت،س] اکین ، اوت بیچمکه مخصوص معروف اکری بیچاق ، محصاد § اکین بیچمه ، حصاد § موسم حصاد .

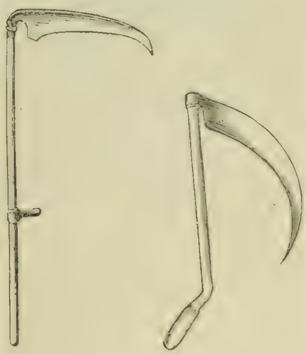

(اوراق)

اوراق بوجکی = اغستوس بوجکی ، جرجر ، جراد .

اوراق وقتی = اکین بیچه‌جك زمان ، موسم حصاد .

اوراق‌ماکنه‌سی = مخترعات جدیدهٔ زراعیه‌دن اولوب قولایلقله اکین بیچمك ایچون استعمال اولنور برنوع ماکنه .

اوراقله‌مق = اوراقله بیچمك ، اکین بیچمك .

(اوراق ماکنه‌سی)

اُورانْغ ـ اُوتانْ ـ اُورانْ

[ج،س] (Orang-ou-tang) قویروقسز ، قوللری اوزون ایکی آیاقلری اوزرینه یورور ، انسانه بکزر بر جنس مایمون ـ که : (نسناس) ك اجناس اربعه‌سندن بریدر . { اورانغ ـ اوتانلر اکثریتله هندچینی ایله صوماترا ، بورنه‌ئو اطه‌لرنده بولنورلر } .

(اورانغ = اوتان = اوران)

اُورَانیُومْ [ج ، س] { Uranium } (معدنیات) اوران دینلن ماده‌دن چیقاریلور وضیاایله یانار بر معدن ـ که : سیاه توز حالنده بولنور .

اُورپَرْمَكْ [ت ، مص] قورقمه‌دن ، اورکه‌دن تویلر قباروب دیکن کبی اولمق ، اقشعراز § دری ایکنه ، ایکنه قبارمق .

اورپرمه = اورکه‌دن تویلرك دیکن کبی قبارمسی .

اورتاق [ت، س] برینك مالك اولدیغی شیده حصه‌سی اولان دیکری ، شریك ، مشترك § بر زوجك متعدد زوجه‌لرندن برینه نسبتله دیکری .

اورتاقلاشمق = اورتاق اولمق || مشارکت ایتمك .

اورتاقلاشه } اورتاقلانی } = اورتاقجه ، مشترکاً یاری یاری‌یه .

اورتاقلق = شریکلك ، مشارکت .

اورتانجه [ت،ص] کوچوك ایله بیوك آره‌سنده بولنان § رنك رنك، طوب طوب چیچك آچار ، ایری یاپراقلی برجنس نبات ـ که : ژاپونیادن کتیرلمشدر، (اورتانس) بعض لغات کتابلرنده بوطرزده یازلقده ایسه‌ده «اورتانجه» صورتنده تحریری لازمدر.

(اورتانجه)

اورتانجه پارمق = الده‌کی اوچنجی و او - زونجه پارمق، اورته پارمق .

اُورْتْمك [ت،مص] قپامق ، اوستنه بر شی چکوب کورونمز حاله قومق § صاقلامق، کیزله‌مك § آچیق بر شیئی سد ایتمك (آچمق مقابلی): قاپویی اورت § کتم وانکار ایتمك § کومك § یوزینه نقاب چکمك .

اورت باص ایتمك = بلیرسز ایتمك || بر قباحتی انظار عمومیه‌دن ستر واخفا ایلمك.

اورتدیرمك بر شیئك اوزرینه دیکر بر شی چکدیره‌رك ویا قپاته‌رق صاقلاتمق . || کومدیرمك || آچیق بر شیئك اوزرینی قپامق .

اورتلمك = اوزرینه برشی چکه‌رك، قپایه‌رق کیزلنمك || صغوغه قارشی اوزرینه یورغان آلمق || قادین یوزینی پچه ، چارشف ایله ستر ایتمك || ستر واخفا ایدلمك || قباحت اونودلمق : بتون سیئاتی اورتولدی .

اُورْتُو [ت،س] اورتنه‌جك شی، پوشیده. § یورغان .

باش اورتوسی = نماز قیلار ایکن ویا زقاقه چیقار ایکن مخدرات اسلامیه‌نك باشلرینی ستر ایتدکلری بز .

یوز اورتوسی = پچه ، نقاب ، پوشی .

اورتولو } اورتولی } = آچیق اولمیان ، کیزلی ، قپالی || ادبلی ، حیالی (قادین) .

اُورْتُوزْ [ج،س] (معادن) {Ortohse} پورسلان طوپراغنك اعلاسی اولوب بیاض، صاری، قرمزی، رنکلری اولدیغی کبی شفاف نوعی ده واردر.

اُورْتَه [ت،س] بر استقامتده ایکی اوجدن، ایکی نقطه‌دن مساوی مسافه‌ده اولان محل، زمان، مرکز، وسط، آره‌لق § یاری ، نصف : یارك اورته‌سی، کونك اورته‌سی § میدان ، صحن ، آره § دکز آچیغی ، انکین متوسط .

اورته‌یه اورمق = شایع فاش ایتمك .

اورته‌یه قومق = اثبات ایتمك || میدانه چیقارمق || میدان مقاسمه‌یه قومق.

اولو اورته = اوزون اوزادی‌یه || اطرافیله || آچیقدن آچیغه .

اورته اویونی = میدانده اوینانان ظرافتدن عاری برنوع تیاترو اویونی.

اورته‌سنی بولمق = افراط ایله تفریط آره‌سنده بر حد تعیین ایلمك || تألیف ایتمك.

اورته مالی = هرکسك حصه‌دار اولدیغی مال .

اورته‌یه آلمق = احاطه ایتمك ، اطرافنی صارمق.

اورته‌حاللی = نه زنکین نه فقیر .

اورته‌ده = میدانده || ظاهرده || وسطده.

اورته‌پارمق } اورتانجه پارمق } = الده‌کی پارمقلرك اوچنجیسی .

اورتالامق = (اورته‌سنی بولمق).

اورته‌لانمق = اورته‌سنه، نصفنه وارلمق.

اورته‌لق = یر ، زمین || ساحهٔ زمین . || عالم ، دنیا || خلق ، ناس || ملاءناس ، خلق آره‌سی || اوطه ویا اوك ایچی : چوجق اورته‌لغی قارمه قاریشیق ایتدی .

اورتالق آغارمق = فجر سوکمك، صباح اولمق .

اورته‌لق قرارمق = کونش غروب ایدوب قراکاق باصمق.

اُورْجِنْ [ت،س] ایپ نردبان .

اُورْچُوقْ [ت،س] وریلان، اوریلان شی § ایه اوریکه‌سی.

اُورْدَكْ [ت،س] یاصی غاغه‌لی ، قنادلی معروف صو قوشی { انواع کثیره‌سی واردر : اورچین اوردکی ، چین اوردکی، دکز اوردکی، مجار اوردکی ، قادین اوردکی ، یبان اوردکی ، وسائره } § خسته‌لرك یتاق درونده تبول ایتدکلری مائل قاب.

(اوردك)

اوردك ادالی = پایتاق .

اوردك باشی = لاجوردی، چالار زمردی یشیل .

اوردك بالغی = قالقان کبی یاصی بر نوع بالق.

اوردك محبتی = احبابك مصائبنه یالکز واه واه دیمکله اکتفا ایدیش .

اُورْدُو ☞ (اردو) .

اُورْدِینُو [ج،س] {Ordino} (تجارت) دائنك حواله ایده‌جکی یره بعده تأدیه اولنمق اوزره یازیلان تحویل، امروحواله § برحموله‌قونشمنتوسنك

قومپانیاجه دکیشدیرلمسیله کمرکدن اشیایی چیقارمق ایچون ویریلن حواله.

اُوزَلِین [ج،س] (کیمیا) قاینامش صو واسطه‌سیله حامض قلورمانك (آتامانتین) اوزرینه وقوعبولان تأثیریله حاصل اولان جسم کیمیوی.

اُورس [ت، س] اوزرنده دمیر وسائر معدن دوویلن قالین ویر ویا ایکی طرفی سیوری دمیر آلت که: ثابت بر کوتوکك اوزرینه موضوعدر.

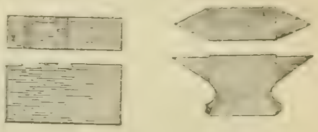

(چانکیر اورسی) (اکداعالنه مخصوص اورس)

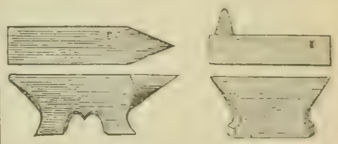

(زمبه‌وکسکی اورسی) (نعلبند اورسی)

اُورسَه‌لَمَك [ت،مص] بوروشدیرمق، اسکتمك، زده‌له‌مك، حال سابقنی، لطافت وظرافت اصلیه ویاطبیعیه‌سنی زائل ایتمك. § اینجیتمك، خیرپه‌له‌مق § طاقت براقمامق. § توبیخ ومؤاخذه ایتمك.

اورسه‌لنمك = بوروشمق، ازیلمك، حال سابق، لطافت اصلیه‌سی زائل اولمق.

اُورصا [ج، س] (بحریه) کمینك پرووا‌سنی روزکارك اسدیکی طرفه یناشدیرمق.

اورصا آلابانْدا = (بحریه) بردن بره کمی‌یی روزکار اوستنه دوندیرمك.

اورصا ایتمك = (بحریه) کمی‌یی روزکارك استقامتنه یناشدیرمق.

اورصابوجه = کمی‌کادوروزکاره‌یاقلاشه‌رق وکاه روزکاردن اوزاقلاشه‌رق یورومك.

اورصاله‌مق = (بحریه) اورصا ایتمك

اُورغان [ت، س] قالین ایپ، اینجه خلاط.

اورغانجی = اورغان یاپان ویا صاتان.

اُورغون [ت،ص] اورلمش، مجروح. § مبتلا، سودازده § چالنمش، غصب اولنمش § باصقین.
§ کاغد اویوننده برالده قزانیلان چوقجه پاره.

اورغونلق = اورغون اولانك حالی. ابتلاء.

اُورقُله‌مَك [ت، مص] قورقوتمق، تهدید ایتمك.

اُورَك [ت، س] معمارلغه عائد ایش، سوس.

اورك ایپی = چربی ایپی.

اُورْكك [ت،ص] قورقاق، متوحش، یبانغین.

اورككلك = قورقاقلق.

اوركونمك = آکسزین قورقودوب صیچراتمق || نفرت ایتدیرمك.

اورکمك = آکسزین برشیئدن قورقوب صیچرامق || ایرکلمك، چکنمك || نفرت وتوحش ایتمك.

اورکوندی / اورکندی = قورقو، تحاشی || رعشه.

اُورکُو [ت، س] بربرینك آره‌سندن کچیرلمش ایپ، صاچ وسائره § اورلمش شی، منسوج.

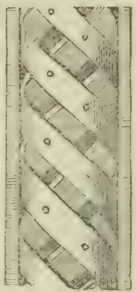

(معماری اورکو) (اورکو)

اُورکُوچ [ت،س] دوه‌نك آرقه‌سنده‌کی تومسك، سنام § دوه اورکوجنه مشابه هرنوع تومسك § تپه، چیقندی: طاغ اورکوجی.

اورکوجلك = دوه‌نك اورکوجی اوزرینه قونیلان کوچوك سمر.

اورکوجله‌مك = تومسکلك پیدا ایتمك.

اورکوجلی = اورکوجی اولان || محدب.

اُورکُون [ت،س] طغیان میاه سببیله برمحلده تراکم ایدن کوچوك کول.

اُورَکه [ت،س] کرلی قادینلرك بوکدکلری یوك، وکتان وسائره‌یی طاقدقلری تپه‌سی چتاللی دکنك.

ابه‌اورکه‌سی = اثنای تولیدده کبه قادینلرك اوطوردقلری برنوع اسکمله.

اورکه‌طاشی = برنوع یاصی قیاکه دکزدن چیقاریلور.

اُورْکینُوز [ج،س] استاوریت آزمانی دینلن قرمزی‌الی برجنس ایری بالق.

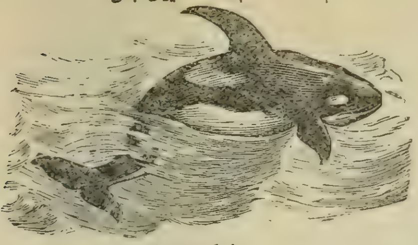

(اورکینوز)

اُورْمان [ت،س] صیق اغاجلی محل، بیوك قوری.

اورمان حقی = (حقوق) میری ویا تخصیصات قبیلندن اولان اوقاف اورمانلرندن چیقاریلان کراسته وحطب وکموردن آلنان رسم.

اورمان قاچغنی = تربیه‌سز، قبا آدم.

اورمان کبابی = برنوع ات طعامی.

بالطه کورمه‌مش اورمان = من القدیم حال طبیعیده قالوب دالری بربرینه چاتشمش، آغاجلری اصلا کسلمه‌مش اورمان.

اورمانجی = اورمان مأموری، اورمان بکجیسی.

اورمانلق = اورمان کبی آغاجلری چوق اولان محل || آغاجی چوق مملکت، قصبه، کوی.

اُورْمَق [ت، مص] چارپمق، ضرب ایتمك § چاتمق، طوقونمق. § قاقمق § دستك طیامق § قهر وتنکیل ایتمك § اولدیرمك، تلف ایتمك. § یاره‌له‌مك § کچیرمك § حیوانه کم اورمق: یوکلتمك: حیوانه یوك اورمق § چالمق، طنین انداز ایتمك: چاك اورمق § حیوان تکمه آتمق.

آچیغه اورمق = میدانه چیقارمق، آشکار ایتمك.

آشاغی اورمق = تنزیل ایتمك.

اوستنه اورمق = ضم ایتمك || برشیئی تقریبی اوله‌رق کشف ایتمك.

اولته اورمق = متصل بریاندن اوبریانه کیدوب کلمك، کزنمك.

ایچری اورمق = مرض خارجی داخلده دخی ظهور ایتمك.

باش اورمق = مراجعت، تصدی ایتمك.

باشه اورمق = باش آغرتمق.

بوین اورمق = اعدام ایتمك.

صویه اورمق = صویك ایچندن کچمك، صویه کیرمك.

طیشاری اورمق = مرض داخلی خارجه سرایت ایتمك.

قولاق اورمق = دکله‌مك، استماع.

قاره‌یه اورمق = کمی ساحله چارپمق، صیغه اوطورمق.

کموراورمق = حمض قاربونله تسمم ایتمك.

کون اورمق = کونش طوقونمق، تشمس.

یوزه اورمق = برینك معایبنی یوزینه قارشی سویلیه‌رك محجوب ایتمك.

اوردیرمق = اورمغه سوق واجبار ایتمك || تنکیل ایتمك || هلاك ایلمك.

اُورْمَكْ [ت، مص] تل کبی شیلری ــ الده ویا دستکاهده ــ آیرلمیه‌جق صورتده بربری آره‌سندن کچیره‌رك اورکو یاپمق § قماش وسائره‌نك دلیك ویا یرتیق محلنی بللی اولمیه‌جق صورتده نسج ایتمك § بر طبقه خرج اوزرینه بر طبقه طاش ویا طوغله قویوب دیوار یاپمق. § دیوارك ییقیلان یرینی تعمیر ایتمك.

اورمه = اورمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

اوردیرمك = قماش وسائره‌نك دلیك ویرتیقلرینی ایپلکله بربرینه بتیشدیره‌رك تعمیر ایتدیرمك || دیواری تعمیر ایتدیرمك.

اوروجی = قماش وشال وخالی کبی شیلرك یانیق، یرتیق، دلیك یرلرینی تعمیر ایدن آدم || دیوارجی.

اُورْنَكْ [ت، س] نمونه، مثال، مشق. § ماننذ، اش § بیوك برمقداره نمونه اوله‌رق کوستریلن شی: ذخیره اورنکی.

اُورْنَمانْ [ج، س] { Ornement } سوس، زیب وزینت § تزیینات، نقوش معماریه.

اُورُو [ت، مص] یاپی، بنا § دیوار، سد. § اطرافی ایپله ویا چیتله چویرلمش یر.

اُورُوبْ [ت، س] (ربع) دن محرفدر. درتده بر.

اُورْبَه [ت، س] { ایتالیانجه (روبه) دن محرفدر}. کیمیله‌جك شی، اثواب.

اُورُوجْ [ت، س] ☞ (صوم)

اوروجلی = اوروج طوتان، صائم.

اوروشْ [ت، مص] ضربه § مضاربه.

(عرب تزیینات معماریه‌سی)

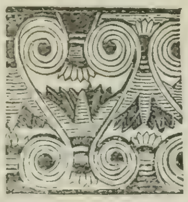
(مصر تزیینات معماریه‌سی)

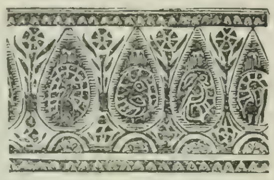
(هند تزیینات معماریه‌سی)

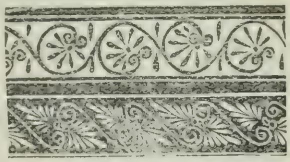
(روم تزیینات معماریه‌سی)

(روما تزیینات معماریه‌سی)

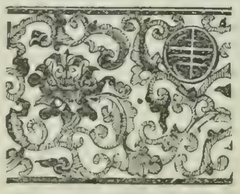
(چین تزیینات معماریه‌سی)

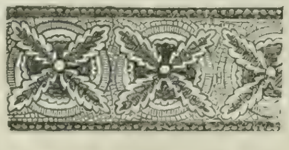
(بیزانتن تزیینات معماریه‌سی)

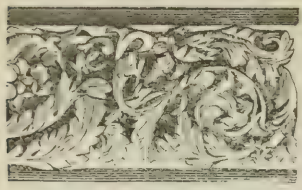
(فرانسز تزیینات معماریه‌سی)

(١١ نجی عصرده)

(١٣ نجی عصرده)

(١٦ نجی عصرده)

(١٧ نجی عصرده)

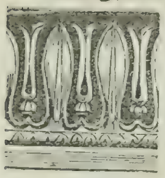
(١٨ نجی عصرده)

(١٩ نجی عصرده)

اوروشمق = بربرینی اورمق، چارپشمق.

اورولمق = یاره‌لنمك، مصاب اولمق . || مفتون اولمق .

اورومجك [ت،س] حیوانات مفصلیه‌دن اولوب دیوار کوشه‌لرنده آغ کبی اورمه یوزا یاپان وباشلیجه سینك آولیه‌رق کچینن حیوان . عنکبوت.

اورومجك آغی = اورومجكك سینك دوزاغی اولمق اوزره یاپدیغی اینجه زار. || بوحیوانك یوواسی.

اورومجك قوشی = بیاضلی قاره‌لی بر جنس کوچوك قوش .

اورومجكلنمك = اوزری اورومجك طوتمق ، توز طوپراقله طولمق || خانه ، اوطه سپورلمه‌مش اولمق.

اورومك [ت،مص] کوپك، چقال کبی حیوانلر باغرمق، حاولامق.

اورومه = کوپك حاولامسی .

اوره [ج،س] (طب) (بول)

اوره‌مك [ت،مص] برشیئك پك‌چابوق وپك‌چوق مثلی حاصل اولمق، چوغالمق .

اوره‌تمك = چوغالتمق، جنسنی تکثیر ایتمك.

اوره‌له‌مك = دوزتلمك، تعمیر وتنظیم ایتمك .

اوریال [ت، س] (نباتات) نیلوفریه فصیله‌سندن برنبات .

اوز [ت، س] ایچ ، لب ، مخ : اغاجك اوزی § قلب ، احوال داخلیه . § اصل، مایه، جوهر § چبانك اك درین یرنده‌کی قاتی جراحت § برشیئك خالصی § نفس ، کندی ، ذات .

اوز اوغل = بالذات کندی اوغلی .

اوز قرداش = بالذات کندی قرداشی.

اوز پدر = بالذات کندی پدری .

اوزلشمك / **اوزلنمك** } اوز پیدا ایتمك، لب حاصل ایلمك || قایناشمق ، قویو-لاشمق، پختیلاشمق || کسب لزوجت ایتمك.

اوزلی = اوزی ولبی اولان || قایغی چوق اولان || لزوجتلی، یاپشقان. (چامور).

اوز [ت،س] اویغون، موافق § حلیم ، ملایم .

اوزاتمق = بویی آرتیرمق ، تطویل ایتمك || تمدید ایتمك، ایلرویه‌دوغری سورمك. || صالیویرمك || چوق وقت دوام ایتدیرمك || لزومسز تفصیلات ویره‌رك سوزی تطویل ایتمك، اطناب || تأخیرواهمال ایلمك.

اوزاتدیرمق = بونه علاوه .ایتدیرمك تمدیدینه خدمت ایتمك.

ال اوزاتمق = اطالهٔ ید ایتمك، غصبه تصدی ایتمك.

دیل اوزاتمق = برکیمسه حقنده فنا سوز سویلمك || حددن افزون تقبیحده وتعریضده بولنمق ، سوکوب صایمق .

اوزاق [ت،ص] (زمان ویامکانجه) یقین اولمیان ، کندینه وارلمق ایچون اوزون مسافه بولنان ، بعید § ملحوظ ومحتمل بولنمیان ، غیر مأمول § فرقلی ، مخالف ، مباین .

اوزاق اقربا = برقاچ بطن اولدن آیرلمش خصم .

اوزاقدن باقمق = مداخله ایتمیه‌رك سیرجی قالمق .

اوزاقجه = برآز اوزاق اولان || بعید.

اوزاقلاتمق / **اوزاقلاشدیرمق** } = اوزاغه آتمق ، تبعید ایتمك .

اوزاقلاشمق = تباعد ایتمك، ایکی ویا دها زیاده شیئك آره‌سی آچلمق || اوزاغه کیتمك ، بعید اولمق .

اوزاقلاشمه = اوزاقلاشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

اوزاقلق = بعد ، مسافه ، آره‌لق || ایکی شیئك آره‌سنده‌کی آچیقلق || مهجورلق .

اوزامق [ت ، مص] اوزون اولمق ، اوزونلغی آرتمق، آطاولمق . § زمانجه دها اوزون اولمق. § سورنجمه‌ده قالمق ، تأخر ایتمك § اوزاق اولمق .

آره‌سی اوزامق = ایکی شیئك آره‌سی اوزون اولمق .

اوزادلمق = تمدید وتطویل اولنمق .

اوزامه = اوزامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

اوزانمق = بوینه کیتمك، افقه موازی برصورتده یره ویا مندر اوزرینه یاتمق || علی الاطلاق یاتمق ، بویلی بوینه یره سریلمك .

اوزانمه / **اوزانیش** } = بوینه کیتمه، کیدیش .

اوزدك [ت،س] آغاج کوتوکی § نبات صاپی ، ساق .

اوزدکه‌مك = تارلاده دیکلش، قالمش باشاقلری طوپلمق .

اوزدکه‌یوب بوزدکه‌مك = اقتدارینك خارجنده اولان برایشی یاپمغه چالیشمق .

اوزدنك - اوزدن [ت ، س] کوپه، دانه، اصمق .

اوزر [ت،س] اوست ، قبوق § آرقه، صیرت § طیش طرف § یان طرف § عهده . ذمت .

اوزرلك [ت ، س] یاتیلوب توتسی ویریلن یبانی سدف آغاجك تخمی .

اوزره [ت،د] موقع استعمالنه کوره: کبی، وجهله ، شرطیه، ایچون، موجبنجه، اقتضاسنجه، کوره ، صورتده معنالرینی افاده ایدر برلفظدر .

اوزنگی [ت،س] ایپ نردبان§ سوده مهارتله یوزن .

اوزگون [ت،ص] اوزولمش، ضعیف، خسته .

اوزکونلك = زبونلق، ضعف، خسته‌لك.

اوزگه [ت،ص] باشقه‌جه باشلیجه ، مستقلاً § عجیب، غریب § مثلسز § اغیار .

اوزلاشمق [ت ، مص] اویوشمق . § بارشمق §صلح اولمق. بربرینك رأی وفکرینه موافقت ایتمك .

اوزلاشلمق = آره‌لرنده موافقت حاصل اولمق .

اوزلاشدیرمق = اویوشدیرمق ، موافقت ایتدیرمك || بارشدیرمق || تألیف بین ایتمك .

اوزلاشمه = اویوشمه ، موافقت ، مصالحه .

اوزله‌مك [ت،مص] آرزوایتمك، شوق ایله ایستمك، جان چکمك § متحسر، مشتاق اولمق، کوره‌جکی کلمك .

اوزمك [ت، مص] قبوغنی قوپارمق، چیقارمق ، صویمق § جان صیقمق § اوزاتوب کوشتمك.

اوزلمك = درمانسز قالمق § صیقلمق ، جانی صیقلمق § اثنای نقاهتده خسته‌لك نکس ایدرك بیتاب اولمق § معناً مضطرب اولمق .

اوزوندی = جان صیقلمه ، یورلمه ، بی‌تاب اوله || مراق واندیشه || اذیت ، جفا .

اوزوندیلی == یاپلمسی پك چوق كلفت واهتمامه متوقف اولان || جان صیقان || مراقلی ، اندیشه‌لی .

اوزنگی [ت ، س] آت ، مركب ، استر كبی حیوانات اوزرینه بنیلدیكی زمان اوستنه آیاق باصه‌رق راحتجه اوطورمق ودوشمه‌مك ووستنه آیاق باصه‌رق حیوان اوزرینه بینلمك ایچون قوللانیلان واوزانوب قیصالان معروف آلت ــ كه : اكر طاقمنك تماتندن بریدر ، ركاب .

(آلاتورقه اوزنكی)

(آلافرانغه اوزنكی)

اوزنكی اغاسی == آته بنیلیركن اوبر طرفده‌كی اوزنكی‌یی طوتوب اكرك موازنه‌سنه خدمت ومعاونت ایدن اوشاق .

اوزنكی پارلاتمق == بنیجیلك كوسترمك .

اوزنكیلمك == مهمیزله طوقونه‌رق آتی سورمك ، آنی سرعتله یوروتمك .
|| فن معماریجه كمرلرك استناد ایلدیكی محلره اطلاق اولنور .

اوزنمك [ت ، مص] برایشی لایقیله یاپمغه چالیشمق ، تكلف و اهتمامله اوغراشمق .
§ چبالامق ، حاضرلانمق .

اوزنه
اوزنیش } == اهتمام، تكلفلی مساعی .

اوزندیرمك == كمال اهتمام ایله برایش یاپدیرمق || تشویق والحاح ایتمك .

اوزوم [ت ، س] كرمیه فصیله‌سندن اصمه‌نك مختلف رنكلی میوه‌سی ــ كه : عصاره‌سندن سركه ، پكمز ، شراب و سائره اعمال اولنور . عنب ، انكور : پارمق اوزومی ، چاوش اوزومی ، رزاقی اوزومی ، روی نكار ، چكردكسز اوزوم ، قوش اوزومی، فرنك وزومی ، مسكت‌اوزومی ، مجار اوزومی ، یاپنجاق اوزومی ، صالقم اوزومی ، ایت اوزومی وسائره .

اوزوم اغاجی == آصمه، اوزوم كوتوكی .

اوزوم صویی == شیره .

(مشكله اوزومی) (مسكت اوزومی)

(چاوش اوزومی) (سیاه اوزوم)

اوزون [ت،ص] بویلی ، بویی چوق ، طویل، دراز ، ممتد § مفصل . § چوق سورن .

اوزون للی
الی اوزون } == خرسز ، سارق .

اوزون اوزادی یه == مفصلاً، اطرافیله .

اوزون ایتمك == مناسبتسزلك ایتمك ، تعند كوسترمك ، چكلمز اولمق .

اوزون بویلی == طویل القامه .

دیلی اوزون == معترض، ذمام || ادبسز، حیاسز .

اوزونجه == اوزونه یاقین، اولدقجه اوزون || طویل ، دراز .

اوزونلغنه = بوینجه، بویی استقامتنجه، طولاً .

اوزونلق == طول ، درازی ، بوی .

اوژیت [ج،س] (معادن) { Augite } سیاهجه ، بلوری برمعدن .

اوژیما [ج،س](طب بیطری) [illegible] (اوذیما)

اوست [ت،س] یوقاری ، فوق ، بر شیئك قسم علیاسی § بر شیئك طیشاریسی § كوپوك وقایماق كبی بر شیئك اوزرنده بولنان قسمی § اثواب ، لباس، § آمر، مافوق.

اوسته آلمق == تعهد ، درعهده ایتمك .
|| برسوزی كندیسنه عائد ظن ایتمك .

اوسته كلمك == شیشمانلامق .

اوسته‌له‌مك == آرتمق، باعدیرمق،خسته‌لق تزاید ایتمك || اصرار ایتمك .

اوسته وارمق == اصرار ایتمك || هجوم

آت اوستی == قارمه قاریشیق .

اوست باش == اثواب، لباس .

باش اوستنه == پك اعلا، مصیب || انفاذینه حاضرم .

اوستاد [فا، ص] نظمده استاد ، استاذ مقامنده قوللانیله بیلور .

اوستوبج [ت ، س] قاربونیت اسرب دینلن بیاض ومضر الصحه برماده كه یاغلی بویالرك تركیبنه كیرر وبه درلر بونكله تغشیش اولنور .

اوستوپی [ج، س] (بحریه) كمینك كوكرته وقاپلمه‌سنی قلفات ایتمك وطاقم سیلمك وامثالی خصوصاتده استعمال اولنمق اوزره بوكومی آچیلمش اسكی خلاط قیصه تللری آچیله‌رق تكرار كندیره كبی بل اولنمسندن متحصل ماده .

اوستوره [ت،س] {فارسی (استره) دن مأخوذدر . } تراش ایتمكه مخصوص بربر آلتی .

اوستون [ت،ص] اوست كلن ، فائق ، غالب كلن ، مرجح .

اوستون كلمك == غلبه چالمق .

اوستون كوری == سطحی ، یلاندن .

الدن اوستون اولمق == معلومات ومراتبجه خلق بربرندن متفاوت اولمق .

اوستونلك == غلبه ، تسلط، تفوق .

اوستون [ت ، س] مفتوح اوقونمق ایچون حرفلرك اوزرینه قویلان شو { ـَ } اشارت، فتحه § حرف مفتوح .

اوستونله‌مك == اوستون ایله یعنی مفتوح اوقومق .

اوستونلی == اوزرنده اوستون حركه‌سی بولنان ، حرف مفتوح .

اوسته [ت ، ص] { فارسی استاددن محرفدر } صنعتنده ماهر آدم ، چراقلقدن چیقوب كندی باشنه چالیشان صنعتكار ماهر § معلم § چوق بیلیر ، قورناز .

حمام اوسته‌سی == حمامده قادینلری اجرتله ییقایان خدمتجی قادین .

اوسته‌لق = صنعتكرلك || صنعتده ماهرلك || تجربه ، حذاقت ، مهارت .

اوسته‌لقلی = مهارتله يابلمش ، مصنع || حيله‌كارانه ، شيطنتكارانه دوشونلمش .

أوسطوخ [ت، س] برمحفظه درونده بولنان آلات جراحيه طاقمى . § محفظه ايچنده آلات ترسيميه ، پركار وسائره طاقمى .

أوسقور [ت، س] (اسقرو) .

أوسكوف ـ اوسكوفى [ج ، س] { يونانيدن مأخوذ } تپه‌سى دوريك واوجى پوسكوللى سرپوش ـ كه : اكثر آطه‌لر اهاليسى كيرلر (قسك اساسيدر) .

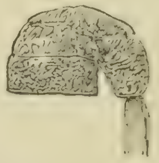

(اسكوف = اسكوفى)

أوش ـ أوشت [ت ، س] كوپكى قوغمق ايچون قوللانيلير بر لفظدر { اوش ؛ لفظى بعضاً مكرر اوله‌رق استعمال ايديلوركه : اوزمان كوپك چاغرمق لفظى اولور } .

أوشاق [ت، ص] خدمتجى § اناطولى اصطلاحنجه چوجق ، كنج ، دليقانلى : اناطولى اوشاغى .

آت اوشاغى = آخور خدمه‌سى ، اسپير

او اوشاغى = چولوق ، چوجق ، خانه خلقى .

اوشاق قپان = (كركس) دينلن بيوك قوش ـ كه : بعضاً كوچوك چوجقلرى دخى قاپديغى مرويدر .

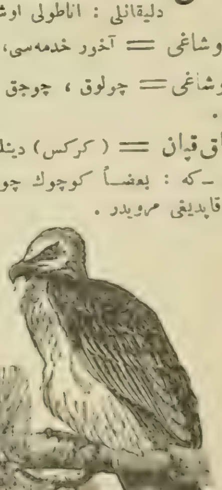

(اوشاق قپان)

اوشاقلق = خدمتجيلك ، اتباعلق .

أوشمك ـ اوشمك [ت، مص] برشيئك اطرافنه طوپلانمق : دچله قارنجه اوشمش .

اوشرمك = [ت، مص] يغمق ، طوپله‌مق ، بريكديرمك || تسليط ايتمك .

باشه اوشرمك = برينك باشنه مسلط ايتمك ، اطرافنه طوپله‌مق .

اوشانق / اوشندى } = طوپله‌نش ، يغلمش .

أوشقون [ت، س] كچى قولاغى دينلن نبات .

أوشنمك [ت، مص] تنبللك ، اهال ، تكاسل .

اوشنج = اهال ، تنبللك .

اوشنكن / اوشنكچ } = تنبل ، اهالجى ، متكاسل .

اوشنيك = [ت، مص] تنبل ، اهالجى .

اوشنيكلك = تنبلك ، تكاسل ، اهال .

أوشومك [ت، مص] صوغوق حس ايتمك ، برودتدن متأثر اولمق .

اوشوتمك = صوغوقلاتمق ، صوغوقدن متأثر ايتمك .

اوشومه = صوغوق حس ايتمه ، صوغوقدن متأثر اولمه .

أوص [ت، س] عقل ، ادب ، ذكا .

اوص بهاسى = عقلسزلقله ايديلن بر حركتك آجى تجربه‌سى .

اوصلو / اوصلى } = عقللى ، ذكى ، مؤدب ، فطين || يراماز اولميان ، حليم ملايم اولان راحت طوران .

اوصليجه = اولدقجه عقللى ، اديب ، حليمجه .

اوصلولق = حسن حركت ، آغر باشليلق ، حلم ، ملايمت ، ياواشلق ، تربيه‌لى اوليش .

أوصان ـ أوصانج [ت، س] نفرت ، فتور ، كوكل طارلغى ، بزكينلك ، كسل .

اوصانج ويرمك = بيقديرمق ، نفرت ايتديرمك .

اوصانديرمق = اوصان ويرمك ، بيقديرمق ، جان صيقمق .

اوصانمق = بيقمق ، تنفير ايتمك || چكه‌مز اولمق .

أوصلانمق [ت، مص] عقللى باشنه كلمك ، عقللانمق ، يابديغنه نادم اولمق سكون اوزره اولمق .

اوصلاتمق = برينك عقللى باشنه كتيرمك ، تأديب ايچون جزا ايتمك .

أوطورمق [ت، مص] (اوتورمق)

أوطه [ت، س] برخانه‌نك منقسم اولديغى بولمه‌لردن هربرى § درت ديوار وطاوان وقپو ايله اورتلمش ير . § قلم ، يازيخانه ، دائره ، عملياتخانه ، خفيف ايش محلى .

اوطه‌باشى = خانلرده اوطه‌لرده نظارت ايدن آدم . {قاماروتكله‌سنك تماماً معادليدر} .

كلين اوطه‌سى = زفافخانه ، حجله .

مابين اوطه‌سى = حرم ايله سلاملق آره‌سنده‌كى اوطه .

اوطه‌جق = غايت كوچوك اوطه .

اوطه‌جى = دوائر رسميه‌ده هر قلمك خدمتنى ايفايه مأمور آدم .

اوطه‌جيلق = اوطه‌جى حال وصفت ووظيفه‌سى .

اوطه‌شيق = ديكر بريله براوطه‌ده اقامت ايدن ، همحجره .

اوطه‌لق = مستفرشه .

أوغالامق [ت، مص] اوغوب اوفالتمق .

أوغديرمق [ت، مص] ال ايله صيقديرمق مساژ ايتديرمك .

أوغراتمق [ت ، مص] واردیرمق ، ايليشديرمك دوچار وكرفتار ايتمك § ملاقاتله نوغمق ، آشيرمق .

أوغراش [ت، س] غوغا ، صواش .

أوغراشمق [، مص] مشغول اولمق § چكشمك ، غوغا ، مخاصمه ايتمك ، معارضه ايلمك § اصرار ، عناد ايتمك .

اوغراشديرمق = اشغال ، استخدام ايتمك || غائله‌يى موجب اولمق .

أوغرامق [ت، مص] چاتمق ، چاتشمق § يولده برمحلده طورمق . § راست كلمك § كرفتار ، دوچار اولمق .

اوغری [ت.ص] جیزکی ، ایز ، خط ، حذا § اوغرانیلان یر § خرسز ، سارق ، قطاع طریق .

صمان اوغریسی = بین العوام (کعبه یولی) وعلم هیئت اصطلاحنجه (کهکشان) دینلن وبعض آچیق وبرق کیجه لرده خفیف بلوط کبی کورینن کواکب ییغینی .

اوغریله مق = چالمق ، چارپمق ، صویمق

اوغریلق = خرسزلق .

اوغشدیرمق [ت، مص] بربرینه سوره رك اوغمق ، دلك ایتمك .

ال اوغشدیرمق = حیرتده قالمق ، شاشیرمق .

اوغشدیرمه = اوغشدیرمقدن مصدر تخفیفی .

اوغشدیرلمق = بربرینه سوریله رك اوغلمق ، دلك ایدلمك .

اوغل [ت،س] بر حیوانك ینه کندی جنسندن طوغوردیغی ویاوجودینه سبب اولدیغی ارکك حیوان . § ارکك اولاد ، ابن ، فرزند .

ای اوغل = ای اوغلم .

اوغل آریسی = یکی یتیشن آری .

اوغلدن اوغله = بابادن اولاده ، اولادینه مشروط ، بطناً بعد بطن .

اوغل بالی = یکی یتیشن آرینك یاپدیغی بال .

اوغللق = اولادلق ، بنوت || اوغل صفت ووظیفه سی || اولادلغه قبول اولنمش ،

آخرت اوغلی = اولادلغه قبول ایدلمش آدم .

ایل اوغلی = خلق ، ناس ، اغیار .

کوپك اوغلی = حیله کار ، یراماز آدم .

هین اوغلی = پك دساس آدم .

اوغلاق [ت،س] کچی یاوروسی ، جدی .

اوغلامق [ت،س] اوغلدی ایتمك ، کورلدیلی سس چیقارمق .

اوغلامه = اوغلدی کورلدی ، سس .

اوغلدامق = کورلدیلی ، قبا سس ویرمك ، چینلامق .

اوغلدی = کورلدی ، بوغوق سس .

اوغلان [ت،س] کوچوك ارکك چوجق غلام ، پسر § دلیقانلی .

قیز اوغلان = بکر قیز .

اوغلانجق = پك کوچوك ارکك چوجق .

|| معصوم ، زوللی .

اوغلدزوق [ت،س] دولیتغی ، مهبل .

اوغماج - اوغماق [ت، س] تازه ترخانه .

اوغمق [ت.مص] آوجله صیقمق ، ال ایله باصمق § آوجله صیقه رق اوفالمق § اوغه رق آغارتمق ، تمیزله مك .

اوغلمق = صیقی صیقی ال کزدیریلوب باصلمق ، صیقلمق ، دلك ایدلمك § آوجله صیقیلوب اوفالدلمق § بر شیء صیقی صیقی للك ایدیله رك تمیزلنمك .

اوغمه = اوغمقدن مصدر تخفیفی

اوغنمق [ت،مص] آغلایه آغلایه بایلمق ، صیقلوب ایچ ازلمك .

اوغور [ت،س] خیر ، برکت ، یمن ، سعادت § یول : بو اغورده چوق پاره صرف ایتدم .

اوغور اوله = خیرلی اوله || ایشکز راست کله .

اوغورلی اولسون = خیرلی ، بختلی اولسون .

اوغورسز = میمنتسز ، خیرسز .

اوغورلو | اوغورلی } میمنتلی ، خیرلی ، مسعود ، برکتلی .

اوغورلیلق = میمنت ، سعادت .

اوغولدامق [ت،مص] (اوغلدامق)

اوغولدی [ت،مص] (اوغلدی)

اوغوتمق [ت،مص] (اوغتمق)

اوف [ت،د] یورغونلق ، بزکینلك ، نفرت ، استکراه کدر ، الم افاده یلر ادااتدر .

اوفاتمق - اوفالاتمق [ت،مص] شیئی کوچوك کوچوك پارچه حالنه قومق § کوچولتمك .

اوفاراق [ت، ص] کوچوکجه ، دها کوچوك پك کوچوك .

اوفاق [ت،ص] کوچوك ، صغیر § اینجه ، ریزه .

اون اوفاق = توز کبی اینجه .

اوفاق تفك = قیمتسز شیلر || کوچوك جثه لی ، چلمسز .

اوفاقلامق | اوفاقلاتمق } پارچه پارچه ایتمك ، جزئلره آیرمق || اوفاق ، اوفاق قیروب بولمك .

اوفافاق = کوچوکالك || بوزوق پاره ، اوفاق پاره .

اوفاقلی = ایچنده اوفاق بولنان .

ایریلی اوفاقلی = ایری اوفاق قاریشیق ، ایچنده هم اوفاغی ، هم ایریسی بولنان .

اوفالامق = پارچه پارچه ایلمك ، کوچوك کوچوك طوغرامق ، ریزه ریزه ایتمك .

اوفالمق = کوچولمك ، یوکاکی آزالمق .

اوفاندی = قیرنتی || برشیئك اوفاق پارچه لری : اکمك اوفاندیسی .

اوفانمق = کوچوك کوچوك پارچه لره انقسام ایتمك .

اوفکه [ت،س] حدت ، غضب .

اوفکه لندیرمك = حدت وغضبه کتیرمك ، حدتی موجب اولمق .

اوفکه لنمك = حدتلنمك ، غضبه کلمك .

اوفکه لی | اوفکه جی } حدتلی ، غضبلی ، غضبان .

اوفله مك [ت.مص] اغزله نفس صاوورمق ، (اوف) دیمك § نفسله چالینان برچالغی یی چالمق . § نفسله طرلدیروب شیشیرمك : قویونی وقله مك § اسمك § نفس ایتمك ، شفا ویرمك نیتیله اوقومق .

اوفلتمك = بالواسطه اوفله مك ، سوندیرمك || نفس ایتدیرمك .

اوقودوب اوفلتمك = افسون ایتدیرمك .

اوفله مه = (اوفله مك) دن مصدر تخفیفی .

اوفلنمك = اغزله نفس ویرلمك || نفسله شیشیرلمك || افسون ایدلمك .

اوفورمك = اسمك ، هبوب ایتمك . || افسون ایتمك || آغزدن سیغاره دومانی صاوورمق .

اُوفورُوك [ت،س] نفس § رقيه جيلرك دعا اوقودقدن صوكره خستەنك اوزرينه اوفوردكلرى نفس.

اوفوروجى = خستەلره اوقويوب اوفلەين آدم، رقيەجى.

اوفوروجيلك = اوفوروجى ايشى.

اوفوروم = يردفعه اوفورولن نفس.

اُوق [ت،س] يايله آتيلان واوجى سيورى اينجه دميرله و ديكر ارجى تويلى مجهز اولان اينجه وقيصه دكنكـكه ازمنهٔ قديمه اسلحه‌سندن ايدى . تير ، سهم . § صبانك ايكى اوكوزآره‌سنده‌كى صريغى § جهت حركت كوسترمك ايچون رسملرك اوزرينه قونيلان اوق شكلنده‌كى اشارت § مشعر جهت.

(اوق)

اوق آتيمى = اوقك قطع ايده‌بيله‌جكى مسافه، منزل.

تعليم ارقى = نشان اورمغه مخصوص اوق.

اوق ميدانى = اوقله نشان اورمغه مخصوص كنيش ميدان.

اوق يايدن چيقمق = ايش ايشدن كچمك

اوق ييلانى = اوق كبى صچرايان برجنس [illegible] يلانى.

اوقجى = اوق ويايان ويا صاتان آدم || اوق، يايله مسلح عسكر || اوق آتمقده مهارتى اولان آدم.

اوقلق = اوقلرك وضع وحفظ اولنديغى محفظه || آرابه‌نك اوق داقيلان محلى.

اُوقرامق [ت، مص] آت صو ايچون كيشنه‌مك.

اُوقشامق [ت،مص] سومك ، تلطيف ايتمك، نوازش كوسترمك.

اوقشاتمق = سوديرمك، تلطيف ايتديرمك، باواسطه سوب تلطيف ايتمك.

اوقشانمه = اوقشامقدن مصدر تخفيفى.

اوقشانمق [ت،مص] سولمك، تلطيف اولنمق ، حقنده نوازش كوسترلمك.

اُوقشامق [ت، مص] بكزه‌مك. مشابه اولمق.

اُوقلاغو [ت،س] خمور آچمغه مخصوص چكمه چوبوق.

اُوقلودين [ج،س] (كيميا) حامض تحت قلور.

اُوقومق [ت،مص] يازلمش بر شيئه باقه‌رق آنى قرائت وتلفظ ايتمك، مطالعه، قرآن تلاوت ايلمك § اوكرنمك § شرقى ـ ويلمك § دعوت ايتمك § دعا ايتمك .

اوقوتمق = درس ويرمك ، اوكرتمك ، تدريس ايتمك || تلقين ايتمك || تحصيل وزن ايتديرمك || مطلوب الذن چيقارمق || افسون ايتديرمك.

رحمت اوقوتمق = رحمت اوقومغه سبب اولمق || اوندن بدتر اولمق.

اوقومش = تحصيل علم ايتمش، كامل، عالم || راهب، پاپاس.

جانه اوقومق = محو وبرباد ايتمك، خير براقمامق.

ميدان اوقومق = مسابقه‌يه دعوت ايتمك.

اوقونمق = قرائت اولنمق § كنديسى بر اوفوروجى يه اوقوتمق § صاتيلوب الدن چيقارلمق .

اوقونمه = اوقونمقدن مصدر تخفيفى .

اوقويش = اوقومق حالى || ترنم، تغنى.

اوقويجى = قاعده ايله اوقويان || خواننده || دعوت ايچون كيدن (قادين) || اوفوروجى.

اُوقّه [ت، س] (اصلى عربى (اقه) در) درت يوز درهمدن عبارت ثقلت . § ثقلت اولچمكده قوللانيلان درت يوز درهم آغرلغنده دوكمه دمير ويا پرنجدن معمول مدور لوحه .

يكى اوقه = بيك يكى درهمدن عبارت ثقلت، كيلوغرام.

اوقه‌لق = بر وقه آغرلغنده اولان .

اوقه‌لى = آغر، ثقيل، بيوك || حيثيتلى، وقارلى ذات § قدرتلى ، نفوذلى .

اُوقيانوس [ج،س] بحر محيط .

اُوقيانوسيه [ج، س] (لفتحهٔ اعلامه مراجعت بيورلیه) قطعات خمسه‌دن برى .

اُوك [ت س] يوزه كان جهت، هرشيئك يوزطرفى § كوكس، سينه § ايلرى طرف ، جبهه § ايلرى كان، ايلرى كچن § حضور ، پيشكاه ، نزد .

اوكه كچمك = ايلريلەمك، ايلرى‌يه كچمك.

اوكنى آردينى صايمق = حد بيلمك || احتياطسز داورانمامق .

قات اوكنه اتمك = قوغه‌لامق ، تعقيب ايتمك ، مغلوب ايدرك قاچيرمق .

اوكا [ت،د] (او) لفظنك مفعول اليهى.

اوكارتمق ـ اوكارمق [ت،مص] ايلكه‌يه دوندرمك، اصلاح وتعمير ايتمك ، تصحيح ايلمك .

اوكالمق [ت،مص] ايلكه دونمك، شفا بولمق ، التيامپذير اولمق .

اُوكه [ت،ص] الك اول، ابتدا، برنجى اوله‌رق مقدم .

اُوكچه [ت،س] طوپوغك آرقه‌سى، آياق قابلرده طوپوغك آلتنده كلن تومسك .

اوكچه كميكى = كعب .

اوكچه‌سنه باصمق = بريئك آرقه‌سندن پك يقين كيتمك .

اُوكدوج [ت،ص] مژده‌جى .

اُوكدول [ت، س] رهن § پى § بر شى اوزرينه بحث طوتانلرك بعده حقلى چيقانه ويرلمك اوزره برمحله براقدقلرى آقچه وساره . (دپوزيتو) نك معادليدر } .

اُوكرتمك [ت، مص] بيلمديكى شيئى بيلديرمك ، تعليم وتلقين ايتمك § درس ويرمك § تأديب ايتمك § يول كوسترمك .

اوكره‌دلمك = بيلديرلمك، تعليم وتدريس ايدلمك .

اوكره‌ديجى = اوكره‌دن، معلم، اوسته.

☞ **اُوكرمك ـ اُوكرمه** (اوكورمك).

اوكردتلمك = تعلم وتدرس ايدلمك .

اوكرتله / **اوكرتيش** = اوكرتلمك فعل وطرزى.

اُوكرنمك [ت،مص] بيلمديكنى بللەمك، كسب وقوف ايتمك ، تعلم وتدرس ايتمك § استفاده واقتباس ايلمك § كسب ممارسه ايلمك § تحقيق واستفسار ايتمك § آليشمق ، الفت پيدا ايلمك .

اُوكسز [ت.ص] آناسز، باباسز، يتيم، بيكس .

اوكسزلك = يتيملك ، بيكسلك .

اُوكسُورُمك [ت،مص] نفس بورو- سنده بولنان بر مادۀ اجنبيه‌نك طردواخراجى ايچون نفسى كورلتيلى برصورتده بوغازدن چيقارمق .

اُوكسُورُوك [ت، س] مجراى تنفسده‌كى بالغم ويا برمادۀ اجنبيه‌نك غير اختيارى وكورلتيلى برنفسله طردى .

اوكسوروك اوتى = دوه طبانى دينلن نبات .

اُوكسَه [ت، س] مجار اوزومى نامیله معروف ميوه‌نك عصاره‌سندن ياپيلان ياپشقان ماده، معجون .

اوكسه اوتى = بودج نوعندن هركسه معلوم مضر سنين برطفيلى اوتدر . آغاجلر خصوصيله المالرده ظهور ايدر .

اُوكلَه [ت،س] كون اورته‌سى ، كونك ياريسى ، وقت زوال .

اوكله نمازى = زوالدن صوكره قيلنان اون ركعتدن عبارت نماز كه : ايلك درت ركعتى سنت ، ايكنجى درت ركعتى فرض واك صوك قيلنان ايكى ركعتى دخى كذا سنتدر .

اوكله اوسى = اوكله‌دن اول .

اوكله‌ين = وقت ظهر ، اوكله وقتى .

اُوكلى [ت،ص] شانلى، مشهور، صاحب شهرت .

اُوكمَك [ت،مص] ايى اولمق ، كچمك ، شفا ويا التيام بولمق § اصلاح اولنمق ، فلاح بولمق .

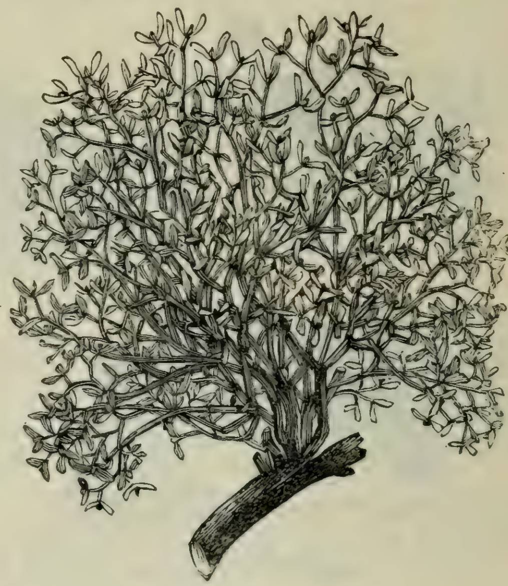

(بياض — اوكسه اوتى)

اوكسه چيوغى = چوجقلرك قوش طوتمق ايچون اوكسه سوردكارى دكنك .

اُوكَگن - اُويكَن [ت، س] آق جكر، رئه .

اُوكَكَه [ت، مص] اوكسه‌لنمك اوفكه وسائره .

اُوكلَمك [ت،مص] باغرمق، چاغرمق، سس چيقارمق، نعره آتمق § شرقى سويلمك، تغنى ايتمك § اوتمك ترنم ايتمك .

اوكلتمك = باغرتمق، سس چيقارتمق، شرقى سويلتمك ، تغنى ايتديرمك ، اوتديرمك .

اوكلك = ايى اولمق ، ايلشمك ، التيام بولمق : اوكماز ياره .

اوكمادق = ايى اولماز ، كچمسى امكانسز ، شفا ويا التيام قبول ايتمز ، اوكمادق ياره ، خسته‌لق || صلاح وفلاح بولماز، خيرسز .

اوكمادقلق = ايى اولمازياره‌ويا خسته‌نك حالى || خيرسزلق ، اوغورسزلق .

اوكماز = ايى اولماز ، التيام ويا شفا قبول ايتمز : اوكماز ياره ، مرض || اصلاح اولنماز ، فلاح بولماز ، خيرسز .

اُوكمك [ت،مص] مدح وثنا، وصف وستايش ايتمك .

اوكمه = مدح ، ثنا ، ستايش .

اوكنمك = كندى كنديني مدح ايتمك || تفاخر ايتمك || مغرور اولمق .

اوكوجى = مدح وثنا ايديجى ، ايدن مادح ، ثناكار || حسن صورتله تعريف وتوصيف ايدن .

اوكوش = مدح وثنا ، ستايش .

اُوكُندُرُوك - اُوكُندَرَه [ت، س] صبان سوردن ايكن اوكوزلرى دوردتمك ايچون قوللانيلان اوجى ايكنه‌لى اوزون دكنك .

اُوكو [ت،س] بايقوش نوعندن برقوش .

اُوكوت اُوكود [ت،س]نصح، پند، وعظ .

اوكودجى = نصيحت ويرن . واعظ .

اُوكوتلَمك [ت،مص] اوكوت ويرمك، نصيحت ، پند ايتمك . تشويق، ترغيب ايلمك .

اُوكوتمك [ت، مص] حبوباتى دكرمنده ازوب اونه تحويل ايلمك ، طحن ايتمك § چوق يمك ، بر چوق يمكى هضم ايتمك § آغزه كلن مناسبتلى، مناسبتسز سوزى صرف ايتمك.

اوكوتمه = طحن || قيرديرلمش بغداى وسائره .

اوكوتديرمك = حبوباتى دكرمنده ازديروب اون حالنه قودرمق ، طحن ايتديرمك .

اوكودلمك = حبوبات دكرمنده ازيلوب اونه تحويل اولنمق ، طحن اولنمق .

اوكودجى = طاحن، ازوب اون ياپان.

اوكودجى ديشلر = آزى ديشلرى .

اُوكوج [ت،ص] اوكده، ايلروده‌بولنان § سابق § متقدم .

اُوكور [ت،ص] آليشمش، مونس اولمش، تعليم وتربيه ايدلمش (حيوان ويا چوجق) : اوكور اولمق .

اُوكورتمك [ت ، مص] حيوانى ويا چوجنى كنديسنه آليشديرمق، مونس قيلمق § تربيه ايتمك .

اوكورتلمك = سچمك، انتخاب ايتمك .

اوكوردشمك = حيوان‌ياريشمق، ياريش ايتمك || آليشمق .

اُوكوردى [ت، ص] دها اول، مقدم .

اوْكُوْرغَه [ت، س] (طب) :وفاق پارچه كميكارك بتيشمه سندن متشكل واكته دن قويروق صوقومنه قدر ممتداولان كميك: دبزيسى، عمودفقرى § كمى تكنه نك اساسى او زوقابورغه لرى يرينه ربط ايدن آغاج ☛ (اومر غه) .

اوُكوُز [ت ، س] حيوانات ذات الثديه صنفندن وآكل الحشيش نوعندن درت آياقلى حيوان : ثور . كاو § احمق آدمدن كنايه .

اوكوز آرابه سى == اوكوز قوشيلان يوك آرابه سى || وكوز قوشولى تفرج آرابه سى ، اوزون آرابه .

اوكوز باليغى == صومالكه سى انواعندن برنوع بالق .

اوكوز صوغوغى == سته ثور .

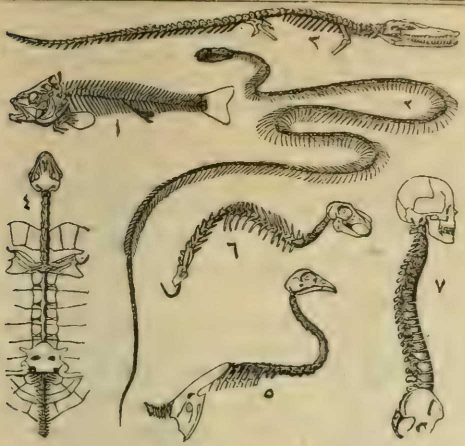

١ — بالق
٢ — ييلان
٣ — تمساح
٤ — قاپلومبغه
٥ — طيور
٦ — آطه طاوشانى
٧ — انسان

(اوكورغه)

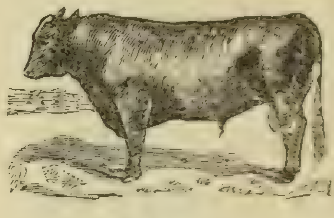

(بوينوزسز نوعى)

(تونس اوكوزى)

(رومانيا اوكوزى)

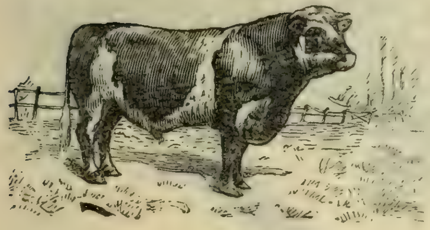

(نورمان اوكوزى)

(مجار اوكوزى)

۱ — يناق
۲ — كردان
۳ — كردان ديبی
٤ — بل ايی
٥ — اوموز كوركی
٦ — ايليك محفظه‌سی
۷ — قبورغه اوستی
۸ — يلانجی فيله‌تو
۹ — كودن
۱۰ — فيله‌تو
۱۱ — بود

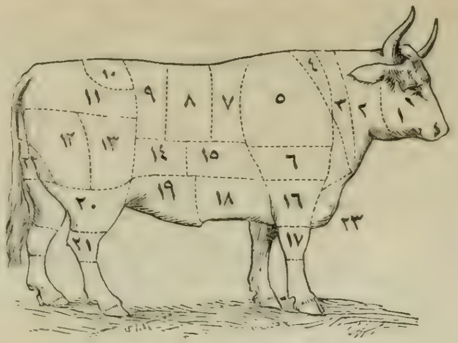

۱۲ — بودك ياغسز طرفی
۱۳ — بودك ياغلی طرفی
۱٤ — كوكن كوكسكی
۱٥ — قبورغه
۱٦ — ديز اوستی
۱۷ — ديز تپاغی
۱۸ — ۲۳ كوكس
۱۹ — قازن آلتی
۲۰ — ديز اوستی
۲۱ — ديزتپاغی
۲۲ — بود ايچی .

(اوكوز لحمنك نوعلری)

اوكوزطامی = آخور، اوكوز آخوری.

اوكوزقولاغی = قوبو رنكلی ويا پرا- قلری طمارلی بر نوع نبات .

اوكوز كوزی = مركبه فصيله سندن بر نبات || (معماری) مدور ويا بيضيجه پنجره .

(اوكوز كوزی)

اوكون [ت ، س] دفعه ، كره : بر اوكون، ايكی اوكون § سفره‌ده هركسك اوكنه قونيلان يمك پايی { فرانسزجه پورسيونك تماما معادل }.

اوكی [ت.ص] اوزمقابلی ، اصل اولميان

اوكی آنا = بر چوجغك پدرينك كندی والده‌سندن ماعدا اولان زوجه‌سی .

اوكی اوغل = زوجيندن بيرينه كوره ديكرينك باشقه زوج ويا زوجه‌دن حاصل اولان اولادی .

اوكی اولاد = كندی اولادی اولميوب زوجك باشقه زوجه‌دن ويا زوجه‌نك باشقه زوجدن حاصل اولان چوجغی .

اوكی بابا = بر چوجغك والده‌سنك كندی پدرندن صوكره وارديغی زوج .

اوكی قرداش = يالكز آنا ويا باباسی آيری اولان برادر .

اوكيك [ت ، س] كوكرجينه مشابه اندن برازده‌ها بوك بر قوش: لحمی مأكولدر .

(اوكيك)

اوكيمك [ت ، مص] كوكرجين ، قمری كبی قوشلر اوتمك ، دم طوتمق § ايكله‌مك .

اول [ت ، د] بعيده موضوع اولان (او) اسم اشارتنك شكل قديمی اولوب اليوم لسانمزده استعمالی شو برقاچ كلمه‌يه منحصر :

اولبابده = اوخصوصده .

اولقدر = اودرجه‌ده || اوقدر چوق .

اولوجهله = اويولده ، اوطرزده .

اولاخ [ت ، س] {الفتحه اعلامه مراجعت بيوريله}.

اولاخجه = اولاخلرك سويلدكاری لسان :

[اولاخجه بوزوق لاتينجه‌دن متولد السنه‌دندر] اولاخلر لساننده ويا بونلره مخصوص طرز وحالده || اولاخجه سويلمك ، اولاخجه خوره تپمك .

اولاخلق = اولاخ جنسيتی || اولاخلرله مسكون محل .

اولار [ت ، س] (اونلر) ويا (انلر) ضميرينك شكل قديمی .

اولاشمق [ت ، مص] يتيشمك ، كسب اتصال ايلمك ، التصاق ايتمك . § يتيشمك، قاوشمق، وارمق، ملاقی اولمق .

اولاشديرمق = يتيشديرمك ، اتصال پيدا ايتديرمك || قاوشديرمق .

اولاش = يتيشمه ، اتصال .

اولاشيق = متصل، ملاصق، يتيشيك. || واصل اولمش ، پيوسته .

اولاغان [ت ، ص] ممكن ، قابل ، اوله‌بيلن § هروقت، هركون اولان شی .

اولاق [ت ، ص] اولاشان § برخدمت ويا مأموريتله بر يردن ديكر يره كوندريلن آدم، تاتار .

اولامق [ت ، مص] طولايه‌رق باغلامق . § علاوه والحاق ايتمك .

اولانمق = بزی چوزه‌رك طرابغه چيرمك § بربرينه طولاشديرمق .

اولامه [ت ، س] بربرينه باغلی، تسلسل، زنجيرله § اكلنوب اوزاديله‌جق (شی) § ايپ ، زنجير .

اولان [ت ، ص] (اولمق) مصدرندن اسم فاعل . واقع ، كائن .

اولانمق = زنجير كبی متصل اولمق ، تسلسل ايتمك .

اولانمه = تسلسل ، اتصال . زنجير واری اوزامه .

اولته ـ اولطه [ج ، س] (بحريه) كميك روزكاره قارشی كيده‌بيلمك ايچون بركره صاغ ، بركره صول طرفنه دونه‌رك كيتمسی § بر آشاغی بر يوقاری كزينه .

اوجنه زوقه ویاالق ایکنه‌سی طاقیلی آت قویروغی قیلندن معمول ایپ که: بالق آولامق ایچون مستعملدر.

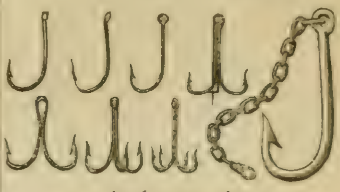

(مختلف اولته ایکنه‌لری)

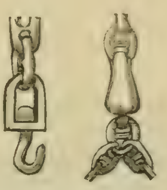

(بیوك بالقلری آولامغه مخصوص اولته)

اولتیماتوم [ج،ـ] (حقوق دول) اعلان حربدن اول بردولت طرفندن دیکر بردولته خطاباً یازیلان ومطالب واقعه‌نك بر مدت معینه ظرفنده قبولی تکلیفنی شامل بولنان اخطارنامه.

اولچر [ت،ـ] آتش قارشدیره‌جق دمیر قول، کلبری.

اولچك [ت، ـ] حبوبات اولچمکه مخصوص برنوع اولچو ـ که: بر کیله‌نك درتده بریدر. § على الاطلاق اولچو.

اولچلمك = برشیئك واحد قیاس اولان اولچی‌یه نسبتله مقداری تعیین ایدلمك، اولچیدن کچیرلمك § قیاس وتقدیر، تخمین ایدلمك. § تاسارلامق § ایی دوشونلمك.

اولچمك [ت،مصـ] برشیئك واحد قیاس اولان مقیاسه نسبتله درجه و مقدار وکمیتنی تعیین ایتمك § حبوباتی اولچکدن، اولچیدن کچیرمك، برشیئك عرض ویاطول ویا عمقنی مساحه ایتمك، برشیئك اغرلقجه مقدارینی بولمق § ایجه دوشونمك § تاسارلامق، تخمین ایتمك، تقدیر ایلمك.

کوزله اولچمك = تخمین ایتمك.

اولچشمك = ایکی کشی ـ هرنه صورتله اولور ایسه اولسون بربرینك ـ درجه‌سنی تجربه ایچون میدان مسابقه‌یه چیقمق: بوی اولچشمك.

اولچمه = مقایسه، مساحه، تخمین.

اولچو، اولچی اولچمکده قوللانیلان آلت، مقیاس، مساحه آلتی. [شکللری ایچون (مقیاس) کلمه‌سنه مراجعت بیوریله] || ذکر، قدر، اعتبار.

اولچو آلمق = برشیئی مساحه ایتمك، اولچمك.

بوینك اولچوسنی آلمق = کندی درجهٔ اهمیتنی اکلامق.

اولچوم = مساحه، مقایسه، موازنه || اولچولمش، حسابلی.

اولچوله‌مك = تقدیر وتخمین ایتمك || ملاحظه ایتمك

اولچیسز = اولچامه‌مش، مساحه ایدلمامش || اعتدالسز، قیاسسز || کلیشی کوزل.

اولدقجه [ت، مصـ] خیلی، لازمکلان مقدارده.

اولدزمق [ت،مصـ] وقوعه، وجوده کتیرمك § یتشدیرمك، کماله ایردیرمك.

اولدیرمك [ت،مصـ] جانلی بر شیئك دیریلکنی کیدرمك، اعدام، اماته ایتمك، موتنی موجب اولمق § یومشاتمق § چوق اذا وجفا ایتمك § جان صیقمق § حکمسز براقمق.

اولدیرمه = اهلاك، اعدام:

اولدیریجی = اولدیرن، قاتل، مهلك

اولغون [ت، صـ] اولمش، یتشمش، کماله ایرمش.

اولغونلق = کماله ایرمش شیئك حالی.

اولقدر [ت، د] اوقدر، اومقدارده § کثرتله، پك زیاده.

اولکر [ت،ـ] دیزی، دیزلمش شی § بر شکل مخصوص تشکیل ایدن نجوم سبعه‌نك هیئت مجموعه‌سی. ثریا.

اولکج [ت،ـ] تراش آلتی، اوستره.

اولکون [ت، صـ] سبزوات ونباتاتك صیچاقدن ویا صوسزلقدن طراوتی کچوب پورصومسی.

اولکه ـ اولکا [ت،ـ] مملکت، قطعه، خطه، ایل، دیار.

اولمق [ت، مصـ] یکی برحال پیدا ایتمك § بر صفت وعنوان قزانمق. § موجود بولنمق § وجوده کلمك. § یتشمك، کماله ایرمك § یاپلمق.

اولوراولمز = تصادفی، راست کله، هرنه اولورسه اولسون، هرکیم اولور ایسه اولسون.

اولمامش = خام، ناپخته || غیر واقع.

اولمامق = وجوده کلمه‌مك، غیرموجود اولمق.

اولمدق = اولمامش، غیرواقع || امثالسز.

اولمش = وقوعبولمش || کماله ایرمش.

اولمك [ت،مصـ] حیاتدن تجرد ایتمك، دنیادن کوچمك. ارتحال. § کوشه‌مك، یومشاق اولمق. § پك زیاده صیقلمق § حکمی قالمامق.

بواند اولمك = فدا اولمق.

اولمز = جاوید، حیات دائمه‌یه مالك || چوق طیانیر، صاغلام.

اولمش = وفات ایتمش، متوفی، میت.

اولو = مرده، میت، جانی چیقمش، جانسز، روحسز || کوشك، تنبل مسکین سواپوك شی.

اولو [ت،صـ] بیوك، ایری، عظیم: اولو جامع، اولو طاغلر.

اولواورته = آچیقدن آچیغه.

اولوجهله [ت،د] اویله‌جه، اوطرزده، اویولده { «اول» ترکجه اسم اشارت اولدیغندن آیری یازلمق لازمدر }.

اولوس [ت،ـ] عشیرتك بیوکی.

اولوشمق [ت،مصـ] (کوپکلر) بردن اولومق، موحش صورتده باغرمق.

اولوغ [ت، صـ] بیوك معناسنه اولان (اولو) نك اصلی.

اولوق [ت، ـ] ایچی اویوق، اوستی آچیق بورو. بربورونك مقطع طولانیسی § طامدن اینیغور صولرینی طوپلایوب آقتمق ایچون طامك کنارلرینه قونیلان چینقو بوری، میزاب. § (بحریه) مقره‌لرده‌کی صپانك صیریلوب چیقمه‌سی ایچون، صپانك عدینه کوره مقره طبله‌سنك اوزرندن ونهایتلرندن آچیلان یوالر.

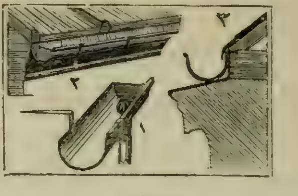

(اولوق)

١— اولوق
٢— صاچاق اولوغی
٣— دیوار اولوغی

اولوقلی = اولوغی اولان، یبولی .

اولوك [ت، ـ] میت معناسنه اولان (اولو) نك اصلی .

اولولامق [ت، مص] تعظیم وتوقیر ایتمك .

اولولانمق = احتشام فروشانه حالار اظهار ایلمك ، بیوكك صاتمق .

اولولق [ت،مص] بیوكلك ، عظمت ، یوكسكلك .

اولوم [ت،ـ] موت ، اجل ، ممات .

اولومق [ت، مص] (كوپك حقنده) مدهش وموحش صورتده باغرمق § اوورمك .

اولی ـ اولو [ع،ص] صاحب معناسنه اولان (ذو) نك جمعی (تركیب ایله قوللانیلیر) .

اولی الابصار = بصر، نظر دقت صاحبلری : فاعتبروا یا ولی الابصار .

اولی الامر / اولوالامر = پادشاه اسلام حضرتلری: امر اولوالامره اطاعت فریضهٔ ذمتدر .

اولوالالباب = عقول سلیمه اربابی .

اولوالعزم = اوامر الهیه نك اجراسنه اك زیاده بذل اهتمام ییوران پیغمبران عظام حضراتی ـ كه ، بونلر : نوح ، ابراهیم، موسی ، عیسی ، محمد علیهم السلام در. || عالی همتلی ذوات .

اولوالنهی = اصحاب عقول .

اولی [ت،ـ] (اول) ك مؤنثی . برنجی، ایلك .

رتبهٔ اولی = رتب ملكیه دن بر پایهٔ رفیعه ـ كه : عنوان رسمیسی : (سعادتلو افندم حضرتلری) در .

اولیغوقلاز [ج، ـ] (معادن) {Oligoclase} یشیلمتراق سنجابی بر معدنك اسمیدر .

اولیوین [ج، ـ] (معادن) {Olivin} یشیل وصاری متراق رنكده برطاشدركه بونك براق وكوزل جنسنه (زبرجد) دینور .

اوماجی ـ اومناجی [ت، ـ] چوجقلری قورقوتدقلری شخص مخیل ، غول .

اومبره [ت، ـ] { Ombra } جوز تقلیدی تلوبناتده قوبو قهوه رنكنده بویامغه مخصوص طوپراق بویا .

اومق [ت،مص] برشیئك وقوعنه احتمال ویرمك § بكلەمك ، امید ایتمك، § طمع ایلمك .

اومدیرمق = امید اتدیرمك ، امیده دوشورمك || اطماع ایتمك .

اومسانمق = امید ایتمك ، امیده دوشمك .

اومولق = امیداولنمق ، مأمول ایدلمك . || انتظار اولنمق .

اومه = امید، انتظار، طمع، اومو.

اومهایه اوغرامق = امیده دوشه‌رك مضطرب اولمق .

اومنیبوس [ج، ـ] {Omnibus} ترامواى كبی ایچی چوق یولجی آلیر وبیلتله بینیلیر برنوع عمومی آرابه . {بوآرابه نك ترامواىدن فرقی ، ترامواى كبی دمیر یول اوزرنده یورومیوب قالدیرم اوستنده حركت ایتمسندن عبارتدر .}

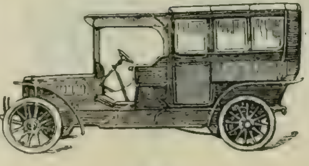
(اومنیبوس)

اومق [ت،ص] اومه ، امید ، امل § بكلمه ، انتظار .

اومورغه [ت،ـ] اوكورغه نك صحیحی وصلی ☞ (اوكورغه)

اومورغه (بحریه) جسم سفینه نك تمامی تشكیل ایتمك اوزره سفینه نك اك آلت قسمنده باشدن قیچه قدر ممتد دمیر ویا آغاجدن معمول اك باشلی برقسمی ـ كه : بوكا « آنا اومورغه » و (قارینه) ده دیرلر .

ایچ اومورغه سی = (بحریه) اسقارموز [پوسطه] لری محللرنده ضبط ایتمك ایچون آنا اومورغه استقامتنده اسقارموزلرك آلت باشلری اوزرندن باشدن قیچه قدر قونیلان دمیر ویا آغاج .

اوموز [ت،ـ] صرتك قسم اعلاسی ، قوللرك وجوده بتیشدیكی محل .

اوموزاوپوشمك = همپایه اولمق ، برابر اولمق .

اوموزلەمق = اوموزه اورمق، قالدیروب صرتنده طاشیمق || یاردم ایتمك .

اوموزلق = [ت، ـ] اونیفورمه نك اوموزه مخصوص سوسی ☞ (آپولت) . || آرابه قوشومنك مخروط اوزرنده‌كی قسمی || (بحریه) كمینك باش طرف استقامتی ایله بورده استقامتی آره‌سنده سنجاق واسكله طرفلرنده بولنان قسم . باش اوموزلغی ، قیچ اوموزلغی .

اون [ت،عد] بش كره ایكی، طقوزایله برمجموعی : ١ + ٩ = (١٠) ، سلسلهٔ عددیه‌ده طقوزدن صوكره كلن عدد، عشرات خانه‌سنك برنجی مرتبه‌سی ، واحدایله برصفردن مركب كمیت . عشره .

اونده بر = اون مساوی پارچه‌یه تقسیم اولنان برشیئك هرپارچه‌سی : ١/١٠ .

اونباشی = عسكرده نفردن بیوك ، چاوشدن كوچك رتبه‌یی حائز كوچوك ضابط . اون نفره ، برطاقمه قوماندا ایدن شخص .

اونباشیلق = اونباشی رتبه‌سی، اونباشی صفت ووظیفه‌سی .

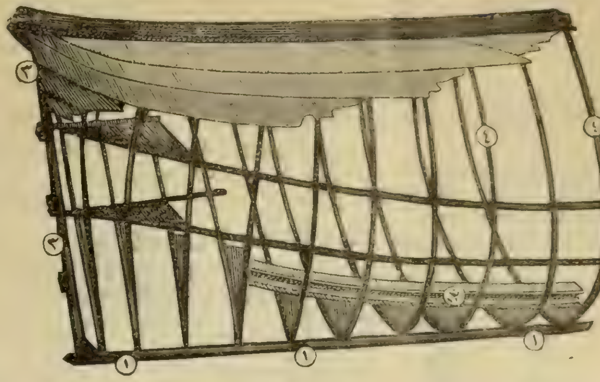

(اومورغه)

١ — اومورغه .
٢ — ایچ اومورغه‌سی .
٣ — قیبچ بدوسلمه‌سی .
٤ — اسقارموزلر .

اونده‌ق == خدمت مقابلنده ویریان اجرت . § عشر .

اونده‌لقجی == اونده‌لقله چالیشان § اونده برآلان § اعشار تحصیلداری .

اونر == هر ذمه‌سنده اون .

اوناق == اون قیمتنده § اون قسمدن مرکب § اون غروشلق ویا اون پاره‌لك سکه § اونر اونر آیرلمش شی .

اونجی == اون شیئك صوکنجیسی § اون درجه‌سنده بولنان طقوزنجیدن صکره کلان ، عاشر .

اونجیلق == اونجی اولمه .

اوناماق [ت ، مص] بکنوب ایستمك ، ترجیح واختیار ایتمك .

اون [ت ، س] اوکودیلوب پك اینجه توز حالنه کتیرلمش حبوبات ، دقیق § پك اینجه دوکلمش شی .

اون اوفاق == اون کبی پارچه پارچه .

اونجی == اون استحضار وفروخت ایدن دقیق تاجری .

اونلی == اوندن یاپلمش § اونه بولانمش .

اونکور [ت ، س] هونکور ، هونکورده‌مك . (اونکورده‌مك) .

اونوتمق [ت ، مص] خاطردن چیقارمق ، چیقمق ، عقله کلمه‌مك . § اهمال ومساعه ایتمك § عفو وترك ایلمك .

اونوتدیرمق == برشیئی برینك خاطرندن چیقارمق § بر کدر اوزرینه دها بیوکی کلوب اولکیسنی نسیان ایتدیرمك . || عفو ایتدیرمك .

اونوتقان == چوق اونودان ، چابوق اونودان .

اونوتمه == اونوتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی نسیان ، فراموش .

اونوتلمق == خاطردن چیقارلمق ، غفلت ایدلمك .

اونیفورمه [ج] { Uniforme } البسهٔ رسمیه ، عسکری وملکی اصحاب رتبه‌نك درجه‌لرینه کوره مرتب وایام رسمیه‌یه مخصوص صرمه ایشلمه‌لی البسه .

(اووز آغاجی)

اووز [ت ، س] موشموله‌یه مشابه معروف برمیوه ، که زیاده اولمدقجه ییمز .

قوش اووزی == ساقز آغاجی نوعندن ایری یمشلی بر آغاج .

اووز آغاجی == تفاحیه طائفه‌سندن کوچك ویبوك بر آغاج اولوب یمشلری طوپلیجه وآرمود شکلنده‌در . رنکی اولا یشیل بعده قویو قرمزی‌یه تحول ایدر .

اووماق [ت ، مص] (اوغمق)

اووا [ت ، س] صحرا ، دوز یر ، کنیش محل ، ارض مستوی .

اویا [ت ، س] نادینلرك باشلرینه باغلادقلری یمنی کنارنه والبسه‌لرینك قول ، یقه کبی محللرینه تزیینات مقامنده دیکدکلری ایپك ، ابریشم وسائره‌دن منسوج خرج . دانتله .

{ اویا تعبیری دانتله‌نك تماماً معادلی اولدیغندن اجنبی اولان دانتله لفظنك استعماله حاجت یوقدر . }

اویاجی == اویا یاپان ویا صاتان .

اویالی == اویا ، دانتله ایله مزین .

اویار [ت ، مص] اویمسی ، اویدیرلمسی ممکن ، قابل § بکزر ، مثل ، ماند .

اویالامق [ت ، مص] مشغول ایدوب وقت کچیرمك § ایشدن آلیقومق § اشغال ایتمك § اونوتدیرمق .

اویالاندیرلمق == کری براقلمق ، کجیکدیرلمك ، سوروندیروب اوزاتلمق .

اویالانمق == بریسی طرفندن مشغول ایدیلرك وقتی کچیرلمك ، ایشدن آلیقونلمق || بر یرده ایلیشوب قالمق || عبثله اشتغال ایدوب وقت غائب ایتمك .

اویاندیرمق [ت ، مص] ایقاظ وبیدار ایتمك ؛ اویقو حالندن چیقارمق § غفلتدن قورتارمق ، عقلنی باشنه کتیرمك § علم ومعرفتله تنویر اذهان ایلمك § لامبه ویا مومك شعاعنی تزیید ایتمك ، پارلاتمق .

اویاندیریجی == اویاندیران ، ایقاظ ایدن .

اویانق == اویقوده اولمیان ، بیدار || آچیق کوزلی .

اویانقلق == اویانق اولمه حالی . بیدارلق || عرفان ، استعداد .

اۋیانمق = اویقودن قالقمق ، اویقو حالندن چیقمق ، متیقظ ، بیدار اولمق || متنبه اولمق || تحصیل معرفت ایدرك ظلمت جهالتدن قورتلمق || نباتات نشو ونمایه باشلامق || ظهور ایتمك || معمور اولمق .

اۋیانمه
اۋیانش } = تیقظ .

اۋیدیرمق [ت، مص] توفیق وتطبیق ایتمك ، اویغون کتیرمك . § تسویه ایتمك § بر خبر تصنیع ایلمك § موجب انتفاع اولەجق صورتده الده ایتمك .

اۋیدیرلمق = توفیق وتطبیق ایدلمك . || تسویه ایدلمك || یوقدن بر خبر ایجاد وتصنیع اولنمق .

آیاق اویدیرمق = آدیملری رفیقنك آدیملرینه اویغون ایلمك ، آیاق تماثیلی ایتمك .

اۋیدیرمه = اویدیرمق فعلی || یالان سوز ، دوزمه خبر .

اۋیشدیرمق = اوزلاشدیرمق ، آرەلرنده موافقت حاصل ایتمك || تسویه ایتمك .

اۋیشمق = اوزلاشمق ، موافقت ایتمك .

اویصال = هرسوبلنیلان سوزه قائم ، تابع اولان .

اۋیصاللق = اویصال اولانك حالی .

اُویغور [ت، س] {الفتجهٔ اعلامه مراجعت بیوریله .}

اۋیغون [ت، مص] موافق ، مطابق ، مناسب ، اش ، دنك ، اویغن .

اویغونسز = غیرموافق ، غیر مطابق ، لایق ، مناسب اولمیان || سوء حرکت ، مناسبتسزلك .

اویغونسزلق = عدم توافق || نامناسب حالر .

اۋیقو [ت، س] حواسك تدبیر وتصرفدن معطل قالمسی حالی . اعصاب محیطەنك ، مراکز عصبیەنك ، عضلات مختلفەنك موقتاً تعطیل فعالیت ایلملری . نوم ، خواب . § غفلت ، عدم بصیرت § جهالت .

اویقوکسدیرمك = برآز اویویەرق اویقوسزلغی دفع ایتمك .

اویقوباصمق = اویقوحسنك ، احتیاجنك غلبەسی .

اویقوسز = اویومەمش ، اویومامش .

اویقوسزلق = اویومامقدن متحصل کوشکلك . سهر || داء سهر .

اۋیلق [ت، س] بودك ایچ یوزی .

اویلق دیبی = قالچه باشی .

اویلق کمیکی = قالچەدن دیزه قدر ممتد بدن کمیکی . (عظم فخذ) .

اۋیله [ت، د] (او) اسم اشارتیله (ایله) اداتندن مرکب اولوب تشبیه وتمثیل ایچون قوللانیلور : اویولده ، اونك کبی ، اوصورتده .

اویلەلکله = اوصورتله ، اووجهله .

اۋیماق [ت، ص] قبیله شعبەسی ، بر عشیرتك منقسم اولدیغی قسملردن هربری .

اۋیمق [ت، مص] موافق ، مطابق کلمك . § برینك اثرینه تابع اولمق . § یاقیشمق § قرارلاشمق § تام کلمك .

اۋیمق [ت ، مص] چوقورلاتمق ، حفر ایتمك § قازیمق ، حك ایلمك .

اۋیدیرمق = چوقور ایتدیرمك ، حك ایتدیرمك .

اویولمق = [ت، مص] چوقور اولمق .

کوز اۋیمق = بی ادبانه حرکته قارشی شدتلی جزا ترتیب ایلمك .

اۋیمه [ت، مص] اویمق فعلی § تحته ، طاش ، مرمر کبی شیلر دلیك دلیك کسیلەرك یاپیلان زینت ، سوس .

اویماجی = مرانغوزلغه عائد زینتلر یاپان آدم .

(اویمه — کوشه)

(اویمه — صو)

اۋینامق [ت، مص] برشیئی یرندن آیرمق ، حرکت ایتدیرمك § اشغال واغفال ایلمك § صچراتمق ، رقص ایتدیرمك § تیاتروده بر اویون اجرا ایتدیرمك § اوینامسنه مساعده ایتمك .

اویناتمه = اویناتمق فعلی .

اویناتلمق = تحریك ایدلمك ، قمیلدادلمق . || صچرادلمق ، رقص ایتدیرلمك || اغفال واشغال اولنمق .

اویناتله = اویناتیش . اویناتمق فعلی ، طرزی .

اویناش [ت، مص] دوست ، معشوقه ، سوکیلی .

اویناشمق = برلکده ، برابر اوینامق . ملاعبه ایتمك || بربربله ایتیشمك .

اویناشمه = اویناشمق فعلی .

اویناق [ت، ص] متحرك § ثباتسز . § شوخ ، شیوەکار .

اویناقلق = اویناق اولانك حالی . || ثباتسزلق || شوخلق .

اویناماق [ت، مص] قیملدامق ، حرکت ایتمك § صچرامق ، رقص ایلمك § اکلنجه ایچون اولان اویونلرك بریله مشغول اولمق § خلجانه اوغرامق .

کواوب اوینامق = اظهار مسرت ایتمك .

اوینامه / اویناییش } == اویناماق فعلی .

اویوتمق [ت،مص] اویقویه یاتیرمق ، تنویم ایتمک § اعفال ایلمک § جان صیقمق .

اویوتمه == اویوتمق فعلی .

اویودجی == اویقو کتیرن ، منوم .

اویوز [ت،ص] انسانه وحیوانانه طاری اولان وسارقوپت نامنده اولوب برتوسوزایله کورولەبیلن حویثات ایله حصوله کلن برعلت ساریه که : پک اوفاق چیبانلردن عبارت اولوب شدتله بخصوص کیجه‌وقتی قاشینتی موجب اولور جرب § بوخسته‌لغه دوچار اولان حیوان (ویا انسان) .

آغاج اویوزی == اشجاره عارض اولان برعلت .

(اویوز بوجکی)

اویوز اوتی == اجیک اوتی ، برجنس نبات .

اویوز بیتی == وجود انسانیده حاصل اولور وغایتله قاشیندیریجی بربوجکدر .

اویوشدیرمق == حسی زائل ایتمک . اره‌لرینی بولمق ، اوزلاشدیرمق .

اویوشدیرلمق == حسی ابطال ایدیلرک طویماز برحاله کتیرلمک .

اویوشدیریجی == حسی ابطال ایدن ، مخدر .

اویوشق == اویوشمش ، حسی زائل اولمش || تنبل ، مسکین .

اویوشقلق == اویوشق اولانک حالی .

اویوشمق == انسانک برعضونه حسسزلک عارض اولمق || تنبل اولمق || بربرله اویغون اولمق || اوزلاشمق .

اویوشمه == اویوشمق فعلی .

اویوقلامق [ت، مص] (اصلی: اویقو لامقدر) اویقو عارض اولمغه باشلامق ، پینکله‌مک .

اویولغامق [ت، مص] دیکیشله لباده کبی یول یول ایتمک § موقت وسیرک دیکمک ، اویلیشدیرمک .

اویولغه == پارچه‌لری طوتدیرمق ایچون موقت وسیرک دیکیش .

اویولغه‌لامق == موقت وسیرک دیکیشله پارچه‌لری طوتدیرمق § ییلان کبی طالغه‌لانه‌رق حرکت ایتمک .

اویومق [ت، مصد] اویقویه وارمق ، اویقو حالنه کیرمک § غافل اولمق § کری قالمق .

اویونمه == اویومق ماده‌سندن مصدر تحقیقی .

اویون [ت،مص] دوشونوب ملاحظه‌ایله ترتیب ایدلمش ایش § وقت کچیریله‌جک بوش شی ، قمار § رقاص وجانبازلرک اجراآتی § تیاتروده اجرا اولنان لعب § دک ، حیله ، دسیسه .

اورته‌اویونی == اسکیدن قالمه برنوع قبا تیاترو .

اویون‌کاغدی == ☞ (اسقامبیل) .

اویونجاق == [ت ، س] چوجقلری اکلندیرمک ایچون یاپیلان تحف شی . § اهمیتسز ، لزومسز شی § پک قولای ، دوشونلمکسزین یاپیلان ایش § هرکسک استهزاسنه هدف اولان ، مسخره .

اویونجاقجی == اویونجاق یاپان ویاصاتان آدم .

اویونجی == [ت، س] اویون اویناتان آدم § قمارباز § تیاترو آقتور ویا اقتریس . § جانباز ، رقاص || حیله‌باز ، دسیسه‌جی ، قلاش .

اویل [ع،ص] واویلا ، چیغلق .

اهجوه ـ اهجیّه [ت،ص] هجوی حاوی اولانشی ، هجویه .

ب — الفبای عربی وعثمانینك ایكنجی حرفی . عربیده {با} طرزنده تلفظ اولنور . § (ابجد) حسابنده { ٢ } عددینه اشارتدر § اسكی حمیری لساننده (ПП) ، عبرانیده (ב) ، سریانیده (ܒ) ، لاتین حروفاتنده (B) صورتنده كوستریلور . § صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده بوحرف شو شكلده‌در :

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ب) نك اشكالی بروجه آتیدر :

ب .... كوفی
ب .... تعلیق
ب .... ثلث
ب .... نسخ
ب .... سیاقت
ب .... توقیع
ب .... دیوانی
ب .... جلی
ب .... اجازت
ب .... رقعه
ب .... ریحانی
ب .... شجری

كتابت رسمیه‌ده (ب) حرفی « رجب » آینه اشارتدر : {ب ٢٨ سنه ١٣٢٤}

§ بحریونجه هوانك بلوطلی اولدیغنی بیلدیرمك ایچون لیمان وسیر ژورناللرنده مستعمل بر رمزدر . { (ب) حرفی عربیده مؤنث اعتبار ایدلدیكندن (باء موحده) ، (باء تحتانیه) نامیله‌ده معروفدر . تركجه‌ده اواخر كلماتده بولندیغی زمان (پ) صداسی چیقارر ایسه‌ده املاسی دكشمز } .

بِ [فا ، د] ادات الصاقدر : یدبید ، ماه بماه . § ادات انتها : تابحشر § بعضاً ادات مطابقت اولور : بقول امام یوسف § ادات قسم اولدیغی‌ده واردر : بحق خدا ، بنام خدا .

با [فا ، د] ادات مقارنت (مع) ، (ایله) : با شارت علیه ، با امرنامه ، با تذكره ، باخصوص .

باء [ع ، حر] (ب) حرفنك اسمی : باء موحده .

باأوباب [ع ج س] خبازیه فصیله‌سندن آفریقاده حاصل اولور بر آغاجك اسمیدركه بتون اشجارك اك بیوكیدر .

باوبابیه = باوباب آغاجنك منسوب اولدیغی فصیله ، فصیلهٔ خبازیه .

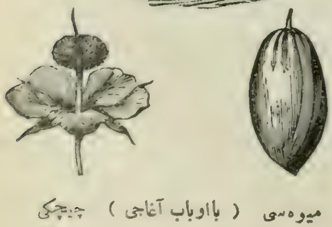

میوه‌سی (باوباب آغاجی) چیچكی

بَاب [ع، س] قاپو، مدخل : باب مروت، باب عاطفت § بركتابك فصلدن بيوك قسمى : بنا رساله‌سى (٣٥) بابى حاويدر § بند، ماده [بواوچ معنايه كوره جمعى (ابواب) كلير] § دائرهٔ رسميه: باب سرعسكرى، باب ضبطيه § خصوص: بوبابده‌كى مطالعات بوندن عبارتدر § دركاه ، دربار، مرجع § يمن ، خير، اوغور: جمعه ايرتسى وپنجشنبه كونلرى ايشه باشلامغى باب طوتاره § افعال عربيه‌نك صور تصريفيه‌سندن هر برى: برنجى بابك بناسى، ايكنجى بابك علامتى § كچيد، معبر، بوغاز : باب المندب .

باب الابواب = صوفيونجه توبه‌دن كنايه‌در.

دورابواب = قاپو قاپو طولاشمق .

وريدباب = باغيرصاقلردن اخذ منشأ ايدن برچوق سياه‌قان طمارلرينك اجتماعندن متحصل وريد، كه جهاز هضميده هضم اولونمش مواد غذائيه (كيلوس، كيموس) فعل امتصاصه دوچار اولدقده بووريد واسطه‌سيله قره جكره واصل واورادن دوران عمومئ دمه داخل اولور .

باب طوتمق = اوغورلى عد ايتمك .

بَابَا [فا، ت، س] صلبندن — ينه كندى نوعندن — وجود آخر حاصل اولمش اركك، پدر، اب، والد، آتا § وقارلى، تمكينلى آدم § اختيار، محترم ذات § زنجيلره مخصوص صرعه § يوارلاق ، طوپ ، كره ، باش شكلنده اولان شيلر : طربزان باباسى ، مرديون باباسى § (بحريه) خلاط باغلامق ايچون اسكله وكميلرده بولنان ثابت كوتوك § برنوع خمير طاتليسى .

باباآدم = اختيار وصاحب وقار محترم آدم .

آغابابا = بيوك پدر ، جد، دده || ياشلى، شايان حرمت آدم .

آق بابا = معروف بر نوع ييرتيجى قوش .

آنا باباكونى = محشر || بيوك مصيبت.

بابااوجاغى = بابادن قالمه يورت، خانمان

اوكسوزلرباباسى = منعم ، فقراپرور، ايتام پرور ذات .

بابادن اولاده = نسبده آشاغى‌يه دوغرى متسلسلاً .

بابادن بابايه = نسبده يوقارى‌يه دوغرى متسلسلاً .

بالى بابا = صارى چيچكلى، ياپشقان ياپراقلى برنوع نبات .

بكتاشى باباسى = بكتاشى طريقتك بر محلده اك بيوك شيخى ، پوست نشين اولان ذات .

بيوك بابا = آتا ، دده ، جد .

باباطوتمق = ازغينلق، يارامازلق ايتمك. || زنجى‌يى صرعه طوتمق .

طقوزبابالى = ولد مادر بخطا .

باباقورى = طمارلرى مائلاً كسلمش بر جنس عقيق ، عين بقر .

باباكوش = زهرسز بر نوع ييلان .

طبابتده قوللانيلور برنوع نباتدر .

باباق = ابوت || اوكى بابا || اخرت باباسى.

بابالى = صرعه‌سى اولان زنجى ويا زنجيه .

بابا هندى = بيومش، آناج هندى .

بابايانه = باباجه‌سنه، آغر باشليجه .

بابا يكيت = يتشمش، كوجلى ، قوتلى اركك ، كنج ايريسى ، جوان .

بابايوردى = اجداددن منتقل املاك .

بابافينغو (بحريه) آرمه‌لى بر كمينك چبوق ، سرن ويلكنلرندن بريسى .

بابافينغوچبوغى = (بحريه) آرمه‌لى بر كمى ديركنده غابيه چبوغنك فوقنده بولنان اوچنجى صره ديرك ☞ (كمى) .

بابافينغوسرنى = (بحريه) غابيه سرنلرينك فوقنده بابافينغو چبوغنك اوزرنده‌كى سرن ☞ (كمى) .

بابافينغويلكنى = (بحريه) بابافينغو سرنى اوزرينه آچيلان يلكن ☞ (كمى).

بَابْزَنْ [فا، س] دمير ويا آغاجدن معمول كباب شيشى .

بَابِلْ [يونانى] مشترى دينلن سياره‌نك اسمى § عراقده حله قربنده بر بلدهٔ قديمهٔ معروفه { لغتچهٔ اعلامه مراجعت بيوريله } .

بَابُلْخَانَه [فا، س] عموم خانه، فحشخانه. § خرسزلرك مسكنى § تنبللرك يوردى .

بَابُوكْ [فا، ص] احمق، سرسام، آليق آدم.

بَابُونَه - بَابُونْج [فا ، ع ، س] پاپاديه چيچكى {بابونج كلمه‌سى (بابونه) لفظ فارسيسندن معربدر } .

بابونهٔ كاو = صغير كوزى دينلن صارى اوت .

بابونهٔ كلبى = ايت پاپاديه‌سى .

بَاتَارْيَه [ج ، س] {Batterie} آلتى ويا سكز طوپدن ولوازم سائره‌دن مركب طوپچى بلوكى ـ كه : طوپچيلق تشكيلاتنك اساسيدر § يالكز طوپه مخصوص استحكام § الكتريق حاصل ايدلمك ايچون اجزاى مخصوصه‌يى حاوى اوله‌رق احضار ايدلمش شيشه‌لر طاقمى ، منظومه .

ساحل باتاريه‌سى = بوغاز ومهم كورفزلرى مدافعه ايچون دكز كنارينه انشا ايديلن برقاچ طوپلق استحكام .

بَاتَاقْ [ت، س] باتيله‌جق ير ، چامورلى محل § فنا قوقو حاصل ايدن چامور § كيرى آلنمسى غيرممكن شى ، اميدسز § باتيجى، باتان .

باتاقجى = قرضاً آلديغى پاره‌يى تأديه ويا عاريت آلديغى مالى اعاده اينمين، طولانديريجى.

باتاقجيلق = طولانديريجيلق .

باتاقخانه = (غلطدر) بعض ساده‌دلانى صويغه ويا بسبتون محو ايتمكه مخصوص قمارخانه ، فحشيات محلى .

قره باتاق = اوردكه مشابه دكزده ياشار برجنس قوش .

باتاقلق = باتاق محلى، باتيلان ير، چامورلق || مواد عفنيه نشر ايدن چامور .

باتاقلى = باتاق يرلرى ، صولرى چوق اولان محل .

باتقين = باتيجى ، باتمش || مفلس || خراب || درين || طار محل ، چوقور .

باتقينلق = باتوب چوكمش ويا خراب، مفلس اولمش اولانك حالى || چوقورلق || درينلك || افلاس .

باتاليه (بحريه) ليمانده ساحله يك يقين بولنديغى زمانلرده ضابطانك كمى‌يه كلوب كيتملرينه مخصوص بر ويا ايكى چفته كوچك صندال .

بَاتْ پَازَارِى [ت، ص] عوامك تحريف ايله بت‌پازارى ديدكارى محل .

بَاتْمَانْ [ع ، س] برنوع اولچك ـ كه : انكله مايعات وحبوبات اولچيلير. محلنه كوره ايكى اوقه‌دن سكز اوقه‌يه قدر تخلف ايدرسه‌ده اكثر آناطولى شهرلرنده (٦) قيه بر باتمان اعتبار ايديلور . { (باطمان) كلمه‌سى بوندن محرفدر } .

بَاتْمَقْ [ت، مص] صوده يوزمه‌مك، صويك ايچنه كيرمك ، ديبنه چوكمك . § غائب اولمق § بوغولمق § تلف اولمق § حلول ونفوذ ايتمك : ايكنه باتمق § اجرام سماويه حقنده ، افول ايتمك . § مفلس اولمق § دين عظيمه كرفتار

اولمق § انهزامه اوغرامق § قدما تأثیر ایتمك § ملمع اولمق : قان تره باتمق . § اونودلمق ، خاطردن چیقمق .

باتوب چیقمق = محو درجه‌سنه كلمك .

سوزباتمق = سویلنیلن سوزدن قلب منكسر اولمق .

باتمه = باتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

باتیرلمق = صویه طالدیراق ، صویك دیبنه ایندیرلمك ‖ غرق ایدلمك ‖ محووتلف ایدلمك ‖ ایكنه‌لتمك ، صوقلمق ‖ طالدیرلمق ‖ افلاسه دوشرلمك ‖ انهزامه اوغرادلمق ‖ خسار عظیمه دوچار ایدلمك .

باتیرمق = صویه طالدیرمق ، صویك دیبنه ایندیرمك ‖ غرق ایتمك ، قایناتمق ‖ محووتلف ایتمك ، كورنمز حاله قومق ‖ ایكنه‌لمك ، صوقمق ‖ طالدیرمق ‖ افلاس ایتدیرمك . ‖ انهزامه اوغراتمق ‖ خساركارییه دوچار ایتمك ‖ تلویث وترذیل ایتمك ، قدرینی آشاغیلاتمق ، قدح وتزییف ایلمك .

باتیش = باتمق فعل وطرزی ‖ غرق ‖ خرابی .

باتیق = زیاده‌سیله باتمش ، چوكمش اولان .

باتور [ت،ص] بهادر ، جسور ، قهرمان .

باتی [ت ، س] مغرب ، كونشك غروب ایتدیكی طرف § غربدن اسن روزكار . { (باطی) صورتنده یازمق غلطدر } .

باتی‌قره‌یل = غرب ایله غرب شمالی استقامتلری وسطندن اسن روزكار .

باتی‌لدوس = غرب ایله غرب جنوبی استقامتلری وسطندن اسن روزكار .

باج [ع،س] { (باژدن) دن معربدر } . اشیایه عائد كمرك رسمی — كه : وقتیله برمحلدن دیكرمحله نقل اولنان اشیادن و (طوپراق باصدی) نامیله انسان وحیواندن آلنان رسم § زمانمزه كوره ترانسیت رسمی § ویركو ، مرتبات امیریه § خراج § تقدمه .

باجا [ت،س] ☞ (باجه) .

باجاق [ت،س] قالچه‌دن طبانه‌قدر اولان عضو معلوم وبرقول فنی‌یه كوره قالچه‌دن دیزه قدر اولان قسم . § اسقامبیل كاغدلرنده اوغلان رسمنی حاوی اولان كاغد § برجنس آو كوپكی .

باجاقسز = قصیرالقامه ‖ یاراماز چوجق .

شیطانك قیچ باجاغی = حیله‌كار ، دساس آدم .

باجاناق — باجناق — باجناخ

بو كلمه‌لرك اوچی‌ده غلطدر . اصلی تركجه (باجیناق) در — كه : ایكی قیز قرداش قوجه‌لری دیمكدر . شو حالده بو كلمه‌نك عربی وفارسی قاعده‌سنجه تركیبه ادخالی جائز دكلدر .

باجه [فا،س] لسان فارسیده بونك معناسی بیوك پنجره دیمكدر § لسانمزده اوجاقلرك دومانی دیشاری دفع ایتمك ایچون چاتینك اوستنده یاپیلان اسطوانی ، منشور مستطیلی شكلنده یوكسك منفذه اطلاق اولنور § تپه پنجره‌سی . فابریقه باجه‌سی § صو یولی ولغم كبی مجاری تحت الارضیه‌نك یوقاریدن آچیلوب قپانیر دلیكی § (بحریه) كمیلك قزغاننده كمورك احتراقنه ودومانی خارجه دفعه خادم اسطوانی ویا بیضی‌الشكل یوكسك منفذ .

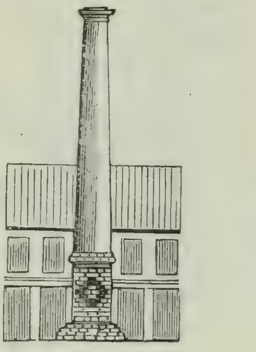

(فابریقه باجه‌سی)

باجه‌ونتولری = (بحریه) باجه‌لری محللرنده تثبیت ایتمك ایچون لااقل درت طرفدن دونایلان تل ویا زنجیرلر .

باجی [ت ، س] بیوك قیز قارداش . § زوجه ، قاری § درویش قادین . § قابله ، براوك اك اسكی ویاشلی خدمتجی قادینی § یمك پیشیرن زنجیه قادین .

باحث [ع،فع] بحث ایدیجی ، ایدن . § برشیئه عائد ، دائر : فلاحتدن باحث بركتاب § حاوی ، جامع .

باحور [ع،س] حرارت شدیده ، تموزده حكم سورن شدتلی حرارت .

ایام باحور = تموزك اون طقوزندن یكرمی آلتیسنه قدر دوام ایدن یدی كون — كه : بواثناده سام روزكاری اسر .

باختر [فا،س] غرب ، مغرب ، كونشك باتدیغی طرف . (خاور) مقابلی : خاور وباختر = شرق وغرب . { آثار قدیمهٔ ایرانیه‌ده (باختر)ك مشرق ، (خاور) ك مغرب معناسنده قوللانلدیغی كوریلیورسه‌ده بوكون معتبر اولان معنی بالاده‌كی تحریوض وجهله (خاور)ك مشرقه ، (باختر) ك مغربه دلالتندن عبارتدر } .

باخره [ع،س] مصرلیلر (بخار) دن مأخوذ ومشتق اوله‌رق (واپور)ه بواسمی ویریورلر .

باخرز [ع،س] موسیقی نغماتندن بری .

باخصوص [فا،تر] خصوصیله ، هله ، اك زیاده ، جمله‌دن اول .

باد [فا،س] هوای متحرك ، یل ، روزكار ، ریح .

باد آورد = چالیشمقسزین مساعدهٔ طالعله اله كچن شی .

بادبان = یلكن ، شراع .

بادبان كشای عزیمت اولمق = سفینه حركت ایتمك .

بادبدست = صفراليد ، زوكورد .

باد پای = سریع الحركه ، سرعتلی . { اكثریا آت حقنده مستعملدر ، اسب بادپای }

بادپیما = سرسری ، بوش كزن ، بیهوده ایشله اوغراشان .

بادخایه = قاصیق یاریغی ، فتق .

بادزن }
بادزنه } = ☞ (یلپازه) .

بادكرد = قاصیرغه .

بادكیر = منفذ ، اوجاق ، باجه ‖ عربستانده یازین كوندوزلری اوتوریلان وسرداب دنیلان یر اوطه‌لرینه هوا ویرمك ایچون دیوارك ایچندن آچیلان طولانی منفذ .

بادكیسو = غرور ونخوت نسوان .

بادنما = روزكارك جهتنی كوسترن آلت — كه اولرك وسائر محال مرتفعه‌نك اوستنه وضع اولنور .

بادهوا = مصرفسز ، بدلسز ، بلش ‖ پك اوجوز .

باد — بادا [فا،دع] اولسون ، اوله : مبارك باد ، آفرین بادا .

بادات [ت،س] طعمی سكری برنوع یر الماسی .

بادَم [فا، ت، ـ] ورديه فصيله‌سندن برآغاجك معروف ميوه‌سی لوز، لوزه . انواع مختلفه‌سی واردر .

چیچکی (بادم آغاجی)

بادمجك = (طب) بوغازده كوچك ديلك يانندكی بزلر ، لورتان وبونلرك التهابی . || بادمجك عملياتی: « مخزع لوزتان » دنيلان وبراوجنده بولنان ايچ كنارلری كسكين حلقه‌لرله شيشه‌رك تنفسه، بلعه وآره‌صره التهابلانه‌رق خناقه ونهايت قولاقلرك صاغيرلاشمسنه سبب اولاز بادمجكلرك كسيلوب چيقارلمسی .

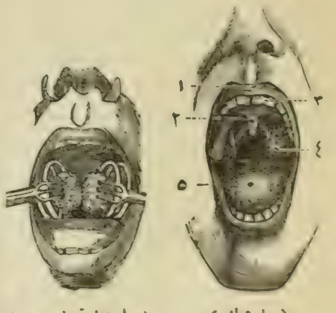

(بادمجك عمليه‌سی) (بادمجك)

١ — اوست‌دوداق || ٣ — ديشلر .
٢ — كوچك ديل . || ٤ — بادمجك .
٥ — ديل .

بادام‌دومغز = ايكی ايچلی بادم .

بادامی = بادم شكلنده ، بادمه بكزر اولان || بادمه منسوب: چشم بادمی.

بادانه [ج ، ـ] صوده ازيلمش كيرج طاشی‌كه‌ديوارلره‌سوريلور§ بومحلول ايله‌ديوارلری بويامق، بياضلاتمق. § سطحی تعمير ، يالاندن تزيين .

بادانه‌جی = ديوارلری بادانه ايدن ، بياضلاتان صنعتكار .

بادانه‌جيلق = ديوارلری‌بادانه‌ايتمك صنعتی

بادانه‌لاتمق = بادانه ايتديرمك .

بادانه‌لامق = ديوارلره بادانه اورمق || عيبنی قپامق || كوز بويامق .

بادانه‌لی = بادانه سورلمش .

بادِر [ع ، ـ] آكسزين ظهور ايدن § اون درت كيجه‌لك آی .

بادَرَنج [فا ، ـ] اوغل اوتی§ مليسا.

بادِرَه [ع، ص] بردن بره ظهوره كلن § بالبداهه سويلنيلان سوز ـ كه سهو وخطادن سالم اولمق شرطدر.

بادسَر [فا ، ص] متكبر § متعصب .

بادِنج [فا ، ـ] هندستان جوزی ، نارگيل .

بادِنجان [ع، ـ] بادنجانيه فصيله‌سندن برنبات ـ كه مور رنكلی وايچی كوچوك چكردكلی ميوه‌سی معروفدر . پاطليجان .

(بادنجان)

بادنجانين = بادنجانيه‌فصيله‌سنده‌ن وب نباتاندن‌استخراج‌اولنان برنوع غليقوزيد .

بادنجانيه = اعضا، تذكيری‌تحت‌المبيض نباتی حاوی ، ذات‌الفلقتين انواعندن بر فصيلهٔ وسيعه .

بادِنكان [فا ، ـ] پاطليجان دنيلان سبزه ، بادنجان .

بادَه [فا ، ـ] می، خمر § صهبا .

باده‌پرست = بكری ، سرخوش .

باده‌فروش = ميخانه‌جی .

بادی [ع ، ـ] هرشيئك اولی، ابتداسی، باشلانغجی: بادیٔ امرده ، بادیٔ نظرده § سبب اوليجی ، موجب: بادیٔ فيض ورفعت § ظاهر ، اشكار { بادی كلمه‌سی سبب اوليجی‌معناسنه كلديكی واولق‌ماده‌سيله قوللانلديغی زمان‌مفعول‌اليه الير : پريشانلغه بادی اولدی . فيض وترقی‌يه بادی اولدی كبی . }

بادی [ت،ـ،ص] اوردك § اوردك كبی ايكی طرفه صالانه‌رق يوروين ، اوردك يورويشلی ؛ پايتق .

باديا [ت ، ـ] آغزی ياپوان صاقسی بيچمنده ، طوپراق ويابللوردن بيوجك برنوع صو قابی .

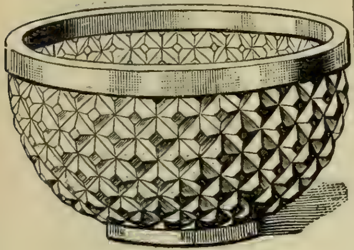

(باديا)

باديَه [ع،ـ] اووه ، چول، قير،صحرا : باديةالشام .

باديه‌پيما = چوللرده طولاشان ، بدوی .

باديهٔ غول = دنيا .

باديه‌نشين = باديه‌ده ، چولده امرار حيات ايدن || بدوی .

بار [فا،ـ] يوك، حمل، آغرلق؛ ثقلت .

بار اولمق = يوك‌اولمق، ثقلت ويرمك.

بارگران = آغر يوك ، صيقنتی .

گران‌بار = معجز ، جان صيقيجی .

بارخانه = يرلجی اشيا ويوكی وضع اولنه‌جق محل .

باركش = يوك قالديران، حمال || دفعه، كره .

هربار = دائما، چوق كره، اكثردفعه.

هزاربار = بيك دفعه ، بيك كره .

باراول = برنجی دفعه || اذن، رخصت، مساعده .

خدای‌بار = صاحب‌اذن‌اولان جناب‌حق.

بارگاه / **بارگه** } = اذن محلی || ديوان، حضور، اذن ايله كيديله‌جك محل .

دربار = باب همایون حضرت پادشاهی. ‖ میوه ، ثمره .

بارور } بارآور = میوه‌دار ، میوه‌لی ‖ بارنده لفظندن مرخم اوله‌رق صاچیجی، طاغیدیجی معناسنه کلوب وصف ترکیبی طرزنده قوللانیلیر .

اشك بار = کوزیاشی صاچیجی، دوکوجی، اغلایان .

مشکبار = مسك قوقوسی صاچیجی .

گهربار = جوهر صاچیجی .

گریه بار = آغلاییجی، کریه دوکیجی .

بار [ت ، مص] باغرمه‌نك شدتنی تصویر ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلیر .

باربار باغرمق = چوق باغرمق .

باراتاریه [ج ، س] (بحریه) کمیده بولنان امتعهٔ تجاریه‌نك قپودان ویا طائفه‌لر طرفندن قضایه اوغرادی دیه آشیریلوب صاتلمسی § حیله .

باراته [ج ، س] چوخه‌دن یاپلمش برنوع سرپوش قلنسو: بوستانجی باراته‌سی، خاصکی باراته‌سی § خروس ایبکی .

باراج [ع ، س] قابله ، ابه .

باراق [ت ، س] اوزون تویلی، قیللی § حیله‌کار .

باراقه [ج ، س] صوندرمه ، صالاش ، (کابه)، قولبه .

باران [فا ، س] یاغمور ، مطر .

باران دیده = تجربه کورمش .

بارانی = یاغمورلق ، مشمع .

باربانه [ج ، س] قلعه ، استحکام قورقوانغی ، سپرلرك کیروسنده طوپ وضعنه مخصوص اوله‌رق یاپیلان سدلر .

بارباز [ج ، ص] وحشی، غیرمتمدن.

بارباریشقه (بحریه) برخلاط باغلانمق اوزره ایکی قاچامسیچون مذکور خلاطك اوزرینه بر مزه وولطه آلنوب بوکومی جهتنه طولاشدیریلان اینجه خلاطدن حاصل اولان برنوع « بوسا » .

باربود [ت ، س] یا کززارله اوینانیلیر برنوع قمارکه چیفت صاییلو تماما قازانیر . { بولفظك اصلی وصحیحی فارسی (بار بد) در . چونکه (بار) کار ، (بد) فنا معناسنه اولوب (فعل مذموم) دیمکدر .}

باربونیه [ج ، س] قرمزیمتراق برجنس لذیذ بالق § ابری دانه‌لی بر نوع فاصولیه .

(باربونیه بالغی)

بارج [فا ، س] ایت اوزومی، عنب الثعلب.

بارچاق [ت ، س] قلیج قبضه‌سنك الی محافظه ایدن سپری .

بارچه [ج ، س] اوائلده مستعمل برنوع حرب صندالی .

بارد [ع ، ص] صوغوق . { مادیات ومعنویاتده مستعملدر} : ماء بارد طوربارد § لطافتدن عاری § موده‌سی کچمش .

بارداق [ت ، س] صو وشربت وسائره ایچمکه مخصوص بللوردن ویا معدندن معمول قولبلی ، قولبسز قاپ ، مشربه ، قوپه . { وقتیله مطلقا قولبلیسنه اطلاق اولنوردی . }

بارداقجی = بارداق یپان ویا صاتان آدم .

بارداق طباق = اوانیٔ بیتیسه ، قاپ قاجاق .

باردان [فا ، س] هکبه، خورج، چوال.

بارده [ج ، س] واریلجی کسری ، مقوس برنوع کوشتره .

بارز [ع ، ص] ظاهر، اشکار ، عیان : امر بارز .

بارسام [ت ، س] وارسان دخی دنیلن برجنس کوچك بالق .

بارسامه [ت، س] نانه‌جنسندن برنوع نبات .

بارشمق [ت، مص] آره‌ده‌کی طارغینلق کیدوب بربریله دوست اولمق.

بارشدیرمق = آره‌ده‌کی نفاقی کیدرمك. بینلرینی تألیف ایتمك .

بارشیق = طارغین اولمیان ، موافق اولان ، دوزکون .

بارع [ع، ص] نفسنده اوصاف مطلوبهٔ جمیله‌یی جمع ایلمش اولمق اعتباریله اقراننه فائق اولان ، سربلند . § تام ، مکمل: ادیب بارع، استاذ بارع .

بارغام [ت، س] لورکه‌مشابه برنوع بالق.

بارق [ت، س] یورت ، مأوی ، عائله ، خانه .

اوبارق صاحبی = اهل وعیال صاحبی، متأهل .

بارقلانمق = او بارق صاحبی اولمق ، خانه تشکیل ایتمك ، تأهل ایتمش اولمق .

بارقه [ج، س] {Barca} (بحریه) بیوك صندال .

بارقه‌جی = صندالجی .

بارقه [ع، س] شمشك پارلتیسی، پارلدی، ضیا : بارقهٔ افکار ، بارقهٔ حقیقت .

بارك [فا، ص] اینجه ، دقیق معناسنه اولان (باریك) ك مخففی اولوب نظمده قوللانیلیر .

بارك الله [ع ، تر] مقام استحسانده استعمال اولنور برترکیبدرکه: جناب حق مبارك ایتسون ، ماشاالله دیمکدر :

« بارك الله زهی عاطفت ربانی »
« که شه عالمه اولمش ازلی ارزانی»

بارگاه ـ بارگه [فا] (اذن) معناسنه اولان (بار) ایله محل معناسنه کلن (گاه) دن مرکبدرکه : رخصتله ، اذنله کیریله‌بیله‌جك محل دیمکدر ؛ عتبه، سده، اوتاغ ، دیوان عالی ، حضور .

بارگاه کبریا = حضور رب العالمین .

بارگیر [فا ، س] آت ، فرس، بیکیر، ایکدیش آت .

بارگیرجی = بیکیر سورن ، بیکیره باقان آدم .

بارلام [ج، س] اسقاروس ازمانی دینلن برنوع بالق‌که : مزید بالغنه مشابهدر .

بارنامه [فا، س] (کمرك اصطلاحاتنجه) اشیا ایچون مدخل ویامخرجدن ویریلن پوصله دیمکدر .

بارنمق [ت ، مص] قورونمق ، محافظه اولنمق ، تحصن ایتمك § التجا ایتمك ، صیغنمق § کمی لیمانه صوقلمق .

بارندیرمق = قورومق، محافظه ایتمك . ‖ اورتو، محافظه آلتنه آلمق ‖ حمایه ایتمك ‖ کمی‌یی لیمانه صوقمق .

باروُ [فا، س] دیوار، سپر، قلعه دیواری، حصار ، حصار برجی § ملجاء ، پناه .

باروت ـ بارود [ت، فا، س] آلات ناریه‌اندا ختنده قوهٔ دافعه اوله‌رق استعمال ایدیلن ونسبت معلومه اوزره کهرچله ،

کمور وکوکورتدن مرکب اولان مادهٔ معروفه .

پاموق باروتی = پاموقله تیزابك معامله‌سندن حاصل اولان شدید التأثیر باروت. فولمیقوتون .

باروتجی = باروت یاپان .

باروت پاموری = باروتك یاندقدن صوکره کری قالان قسمی .

باروت‌قی = (بالیستیق) طوپك برکره آتلمسی ایچون بالحساب لزومی اولان باروتك مقداری .

باروتخانه = باروت فابریقه‌سی. {بونك دوغریسی : (بارودخانه) در } .

دومانسز باروت = دومانی ومداسی آز برنوع باروت .

طوپ باروتی = منحصراً طوپ انداختنده استعمال اولنان برنوع باروت .

باروت قپاغی = مهمات حربیه آرابه‌سی.

باروت کبی = سرت، کسکین، حدید .

باروت کسلمك = صوك درجه حدت ایتمك .

باروتلق = باروت قوطیسی ، باروت محفظه‌سی .

بارودی = باروت رنکنده اولان .

بارور [فا،ص] محصول ، میوه ورن ، میوه‌دار § نافع .

باروسقوپ [ج،س] {Baroscop} غازاتك درجهٔ ثقلاتنی کوستررر برآلت § بخار وغازلر ایچنده آرشیمد طرفندن وضع اولنان قانونك صحتنی اثباته خادم برآلت .

بارومتره [ج،س] {Barometre} هوای نسیمینك درجهٔ تضییقنی تعیینه مخصوص برآلتدرکه : بونك واسطه‌سیله برمحلك سطح بحردن اعتباراً اولان درجهٔ ارتفاعنی مساحه ایتمك وتبدلات هوائیه‌یی تعیین ایلمك ممکندر مقیاس الهوا ، میزان الهوا .

بارون [ج، س] آوروپاده برعنوان اصالتدر .

بار [فا،س] کره ، دفعه § طرف .

دوباره = ایکی کره || ایکی طرفلی || حیله .

هربار = دائما ، چوق دفعه .

باری [ع،ص] جناب حق، خالق : باری تعالی حضرتلری، جناب باری .

١ یاوری توفیق باری .

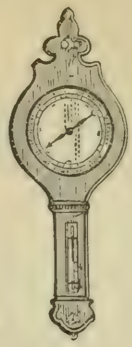

(قادرانلی بارومتره)

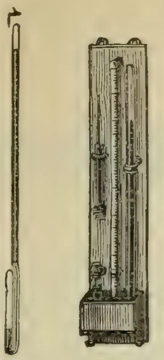

(عادی بارومتره)

(بوردونك بارومتره‌سی)

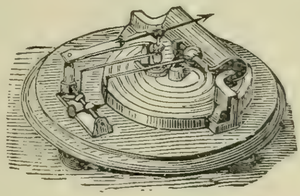

(معدنی بارومتره)

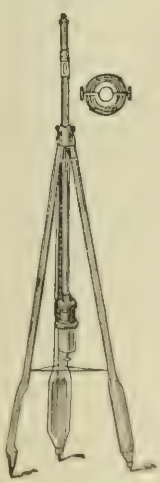

(فورتن بارومتره‌سی)

باری [فا، د] اکتفا اداتیدر : هیچ اولمزسه ، حاصلی ، خلاصه .

باریت [ج،س] (کمیا) حمض اول باریوم: صلب ، محرق حساس برجسم .

بارلشمق [ت،مص] ☛ (بارشمق).

باریش = اوزلاشمه ، ترك مخاصمه ، صلح .

باریشدیرمق = تألیف بین ایتمك ، مصالحه ایتدیرمك || امتزاج ایتدیرمك ، رنك وسائره‌یی بربرینه موافق دوشورمك.

باریشدیرمه = تألیف بین .

باریشق = حال صلح ومسالمتده بولنان، طارغین اولمیان || اویغون || طالعلی .

باریشدیریجی = مؤلف بین، مصلح بین.

باریشمه = باریشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

باریشقلق = صلح ، مصالحه ، مسالمت || موافقت .

باریك [فا، ص] دقیق، اینجه ، نازك: خیال باریك ، فکر باریك ، رشتهٔ باریك .

باریك بین = اینجه کوریجی || مدقق.

باریکتر = دها ، اك، پك اینجه .

باریك میان = اینجه بللی .

باریوم [ج، س] {Barium} (کیمیا) کموش رنکنده وپك آز قابل انطراق برجسم بسیط معدنی‌یه اطلاق اولنور .

باز [فا،س] طوغان دینیلن برتیجی قوشکه : شکار ایچون آلیشدیریلیر .

باز [فا،ص] آچیق ، مفتوح ، کشاده .

سرباز = آچیق باشلی ، باشی آچیق. || (باختن) مصدرندن مشتق اوله‌رق عربی وفارسی کلمه‌لرك آخرینه لاحق اولوب اوینایجی معناسنه کلیر: حقه‌باز، قمارباز. آتش باز || کیری ، صوك .

بازار [فا ، س] چارشی ، § اشیا وامتعه صاتلدیغی معین کونلرده طوپلاندیغی یر § ایام اسبوعیه‌دن جمعه‌ایرتسی تعقیب ایدن کون. یوم الاحد، یکشنبه § بایع ایله مشتری آره‌سنده‌کی معامله { بازار لفظی بوندن غلطدر. بعض مدققینك قولنه کوره بوکلمه (باز) یعنی کیری لفظی ایله کتیرمك معناسنه اولان

(آوردن) مادەسندن مشتق (آور) کلمەسندن مرکب ایمش .

آت بازاری = آت ، اینك وامثالی حیوانلرك آلنوب صاتلدیغی کوچك میدان .

بازارایرتسی = هفتەنك ایکنجی کونی، بازاری تعقیب ایدن کون ، یوم الاثنین ، دوشنبه .

بالق بازاری = بالق صاتیلان چارشی .

بازارجی = اصنافی ، بازار محللرنده آلیش ویریش ایدن تاجر .

طاووق بازاری = طیور اهلیه آلنوب صاتیلان محل .

بازارە قالدیرمق = صاتمق ، صاتیلغه چیقارمق .

بازارقایغی = اوچ چفته غایت بیوك کورکلە چکیلیر بیوك قایق .

بازارلاشمق = بر مالك فیاتنی قطع ایچون چکیشەرك اویوشمق ، بازارلق ایتمك .

بازارلق = آلیش ویریشدە قطع فیات ایچون چکیشمه .

بازارلق ایتمك = بر مالك قونوشەرق بهاسنی کسمکه چالیشمق .

بازارلق اویمق = آلیش ویریشدە موافقت حاصل اولمق .

بازارلق اویمەمق = آلیش ویریشدە اویوشاماملق .

بازالت [ج،س] {Basalte} (طبقات) صخور ناریەدن ابنیەوقالدیرم انشا واعمالی ایچون قوللانیلان سیاه وماویمتراق بر طاش .

بازرگان [فا، س] آلیش ویریش ایلە مشغول آدم ، تاجر .

بازرگانباشی = بیوك تاجر || تجاروکیلی { تعبیر قدیمدر } .

بازرگانی = بازرگانلق ، تاجرلك .

بازکشا [فا،س] قوۀ ممیزه، ادراك ، اذعان .

بازگون ـ بازگونه [فا، ص] ترسنه چویرلمش، معکوس ، مقلوب ، ترس § منحوس : طالع بازگون .

بازلاماج ـ بازلامباج [ت،س] قالین وطاتلیسی بولساج کوزلمەسی.

بازله [ع،س] سیوری اوجی خارجدە قالمق اوزره بر بوری داخلنه کچیرلمش صابلی بر آلت جراحیه که اونکله صدردە بطندە ویا اعضای سائرەدە مرضی اولەرق تراکم ایدن غاز و مایعات اخراج ایدیلیر.

بازن [ج، س] شال طوقومەسی طرزندە طوقنمش یوکلی ویومشاق بر نوع بز، تویلیجە باصمه . {پازن؛ بوندن غلطدر } .

بازنده [فا، ص] اوینایجی ، اوینایان .

بازندەزبان = بوش بوغاز .

سازندە وبازنده = چالوب اوینایانلر .

بازو [فا،س] قولك اوموز ایلە دیرسك آرەسندەکی قسمی . عضد، قراجه.

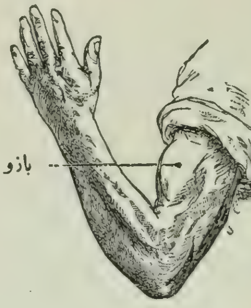

بازوی زورآور = قوتلی قول .

بازوبند = قوت ویا زینت ایچون قولە کوشدن ویاخود اوزرینه صرمه ایشلنمش مشیندن معمول محفظه داخلنده باغلانیلان نسخه تعویذ، نسخه || اسکی زمانلردە جنکجیلرك کیدکاری زرهك قوله طاقیلان قسمی .

زوربازو = قوت || تغلب .

بازوی سیمین = کوش کبی بیاض قول.

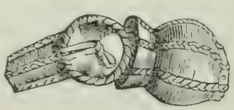

(بازوبند)

بازی [ع،فا، س] طوغان دینلن ییرتیجی شکار قوشی .

بازی [فا، س] اویون ، اکلنجه ، لهو، لعب .

بازیچه = اویونجاق : بازیچۀ اطفال . || اویون ، لعب .

بازیخانه / بازیکده = دار اللعب، اویون محلی، اکلنجه یری، تیاترو .

باریکر = رقاص ، رقاصه ، چنکی ، کوچك .

بازیکری = کوچکلك ، رقاصلق ، چنکیلك .

بازی کوش = شوخ مشرب، اصیفەجی، شاقەجی ، مجلس آرا آدم { مسخره دیمك دکلدر } .

باژ [فا،س] (باج) ایله مترادفدر || قول ، قولاچ .

باژگونه = معکوس، مقلوب || منحوس.

بأس [ع،س] ضرر، محذوری، فنالق .

لابأس به = آنده بأس ، ضرر یوق .

نه بأس وار = نه ضرری وار .

بأس یوق = ضرری ، محذور یوق .

بأساء [ع،س] آفت ، بلیه ، داهیه .

باستارده [ج، س] بر جنس کوچوك کمی ، قادرغه دینلن کمیلرك اوفاغی § (بحریه) کمیلرك باشندەکی افقی دیرك .

باستون [ج،س] { Bastone } عصا ، دکنك ، ال دکنکی ، صوبا . (بحریه) جیوادیرەدن دیشاری یه دوغری اوزادیلان کوچوك دیرکلر. ☞ (کمی) .

بیوك باستون = جوادیرەدن دیشاری یه اوزادیلان باستونلرك جوادیرەیه مربوط اولان بیوکی ☞ (کمی) .

قونطره باستون = باستونلرك بیوك باستونه مربوط اولان کوچوکی ☞ (کمی).

باستون کونیەسی = بیوك باستون طیوغنك جوادیرەنك او زرنده حرکت اتمامسی ایچون جوادیره اوزرینه وضع اولنان آغاج کوتوك .

باستیقه (بحریه) دمیر صپانلی بر طونو اولوب بوکا دولادیلەجك خلاطك اولاچیماسی دونامقسزین مطلوب اولان قسمندن طورنویه کچیریلەبیلیر . بوکا (آیاق) ده دینور ☞ (٠قره) .

باغچەلك (بحریه) سفینه دمیر اوزرنده ایکن سواریلرنك استراحتی ایچون بوردەدن خارج انشا اولنان یان قمرەلرینك بوردەدە حاصل ایلدیکی قسم { سفائن حربیۀ قدیمەنك کافەسنده وسفائن حاضرەنك بعضلرنده موجوددر }.

باسِرَه [فا.] اكين .

باسِط [ع.ص] {اسماء حسنادندر} يايجى، يايان § ايستديكنك روزقنى توسيع ايدن جناب حق § (علم تشريح) اطراف بدنى قبض يعنى بوكولمش حالندن بسط حالنه كتيرن يعنى دوغرولتوب كركين طوتان. برقولك اوزانمسى بسط، بوكولمسى قبض حاليدر. عضلهٔ باسطه .

باسطدائره = (ماكنه) بر دائره محيطى اوزرينه صاريلان ايپلكك چوزلمه‌سيله حاصل وهر وضعيتده دائره‌يه مماس اولان خط .

باسِل [ع، ص] جسور وشجيع، بهادر آدم . [(بسالت) بوندن، دها دوغريسى بو بسالتدن مشتقدر .] § حرام شى § كوتو سوز § چركين يوزلى آدم .

باسيل [ج، س] Bacille قوككوس ديلن ميقروبلركبى يووارلاق اولميوب اوزون وكوچوك دكنك حالنده بولنان ميقروبلر .

باسْكول [ج، س] (ماكنه) باشقه‌جه ايكى مانوله ايله اشيا وضعنه مخصوص بركوزى حاوى وزن آلتى، بيوك ترازو .

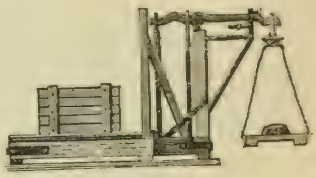

(باسكول)

باسِق [ع، ص] صيق دالّى وبوداقلى بيوك آغاج: شجر باسق .

باسُور [ع، س] (طب) سرم ومعاى مستقيم ديلن ومقعده انتها بولان قالين باغرصاقده ومقعدك اطرافنده‌كى سياه قان طمارلرينك شيشمسندن وبعضاً التهاب پيدا ايتمسندن متحصل وكثرتله تصادف اولنان برمرضدركه: مقعدك داخل وخارجنده حليمه‌لر (ممه‌لر) پيدا اوله‌رق دفع حاجت اثناسنده فوق العاده اضطراب ويرر وممه‌لردن قان سيلان ايلر . {جمعى (بواسير) در} .

قانلى باسور = باغيرصاقلرده بولنان وچوق دفعه ايچيان فتاصوله بدنه داخل اوله‌رق قالين باغرصاقلرده التهاب وقرحه‌لر حاصل ايدن و ٢٤ ساعت ظرفنده ١٠ـ٤٠ دفعه دفع حاجته سوق ايدن اضطرابلى، حمالى برخسته‌لقدركه مواد غائطه يرينه بلغم وقان كلير .

باسورى = باسوره منسوب .

باش [ت، س] وجود انسانينك منتهاى بالاسى و حيواناتك الك ايلروده‌كى قسمى كه: خارجاً كوز، اغز، بورون، قولاق كبى اعضاى مهمه‌يى وداخلاً مركز عقل اولان دماغى جامع وحاويدر . رأس، سر، كله، قفا § اوج، نهايت، تپه، ذروه: طاغ باشى، ديرك باشى § بر شيئك الك ايلرى طرفى: كميك باشى § مبدء، ابتداء، اول، منبع: آى باشى، كتابك باشى، مرديون باشى، صو باشى § آمر، رئيس: يوز باشى، بيكباشى § اشتغال، دوام: ايش باشنده، يازى باشنده § طوب، كله شكلنده شى: بر باش شكر، بر باش صوغان § جانلى حيوان عددى: اون باش قويون § تفكر، ذهن، ذكا . § (بحريه) ديرك، چبوق وامثالى ديكيلن آغاچلرك اوست نهايتى {(طوپوق) مقابلى} .

باش ـ قيچ اورمق = (بحريه) دكزلى هوالرده دالغه‌لرك تأثيريله كمينك باش وقيچنك متناوباً دالوب چيقمسى .

باش آچمق = بد دعا، انكسار ايتمك .

باش آشاغى = معكوس، يوقارى طرفى آشاغى دونمش، يوقاريدن آشاغى‌يه دوغرى .

باشدن آشمق = چوق اولمق .

باش آغريسى = صداع || تصديع، تعجيز .

باش آلمق = تنفسه وقت بولمق .

باش اسكى = بر دائره خدمه ضابطانك الك قدمليسى .

باش اوجى = پك ياقين محل .

باش اورتوسى = قادينلرك باشلرينى ستر ايلدكلرى بز وسائره .

باش اورمق = مراجعت ايتمك، آشيت ايتمك .

باش اوستنه = پك اعلى، پك ايى، مناسب .

باش اگمك = انقياد ايتمك، مطاوعت كوسترمك || تعظيم ايلمك || قورقوب صوصمق || مجبوراً ترويج ايتمك .

باش اولمق = احراز رياست ايتمك .

باش ايتمك = بر ايشى حسن صورتله نتيجه‌لنديرمك || غلبه چالمق .

باش باشه ويرمك = مذاكره ايتمك، قونشمق .

باش باغلامق = نباتات باشاق طوتمق .

باش بلاسى = درد، اذيت، مشكل شى .

باش بودوسله‌مسى = (بحريه) سفينه‌نك باشى تشكيل ايتمك اوزره اوموزغه‌نك باش طرفندن قالديريلان تيرر ويا آغاج .

باشبوغ = سركرده، رئيس || دليل .

باشجى = قويون كله‌سى صاتان آدم .

باش چاوش = عسكرده چاوشك فوقنده، ملازمك دوننده بر رتبه‌يى حائز كوچك ضابط .

باشدن = بركره دها، يكيدن تكرار .

باشدن آتمق = صاومق، مهمسه‌مك .

باشدن آياغه = كافه‌سى، تكميلى، هپسى .

باشدن باشه = بر اوجدن اوبر اوجه قدر سرتاپا || برنجى درجه‌ده .

باشدن چيقارمق = دوغرى يولدن صاپديرمق، حرامه ميل ايتديرمك .

باشدن چيقمق = دوغرى يولدن آيرلمق، حرامه منهمك اولمق، آزمق .

باشسز = باشى اولميان || آمرى، رئيسى اولميان .

باش صاغ اولسون = تعزيه وتسليه مقامنده استعمال اولنور .

باش طاشه كلمك = بر ايشده‌كى فناليغى اكلامق، ندامت ايتمك .

باشدن صاومق = دفع ايتمك، مهمسه‌مك .

باشدن قره ايتمك = (بحريه) كمى تهلكه حالنده باشنى قره‌يه اوروب ساحله اوطورمق .

باشدن كچمك = اوغرامق، دوچار، كرفتار اولمق || سركذشته مالك اولمق .

باش كسمك = عرض انقياد ايتمك || تذلل كوسترمك || قبول وترويج ايتمك .

باش كوز ايتمك = اولنديرمك، تأهله دلالت ايلمك .

باش كوزيارمق = بجريكسز اولمق، بر ايشى ملوث ايتمك .

باش كوسترمك = ظهور ايتمك، اوج ويرمك || نباتات فيلزلنمك .

باشلاتمق = بدء، مباشرت ايتديرمك، برايشى ايلك دفعه اوله‌رق ياپديرمق .

باشلامق = برايشك ايلك قسمنى ياپمق، شروع ايتمك، بدء ومباشرت ايلمك || بر شيئك مبدأنده اولمق: صوغوقلر باشلادى .

باشلانغج = برايشك اولى، ابتداسى، بدايتى || ديباجه، مقدمه .

باشلانمق
باشلانلق } = بر ايشك ايلك قسمى ياپلمش اولمق || مبدأ نده بولنمق .

باشاق = یاغمورلغك باشنه کچیریلن قسمی || یولارك حیوانك باشنه کچیریلن قسمی || (معماری) دیركلرك اوست طبله‌سی. ☞ (آباق).

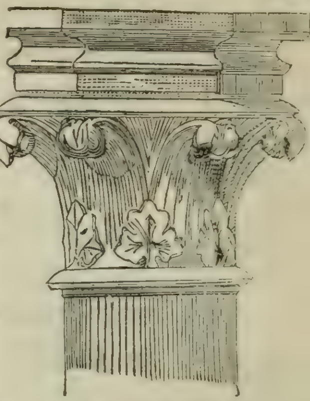

(دیرك باشلغی)

باشلیجه = اك زیاده، اساساً.

باشندن قورقمق = چكنمك، احتراز.

باش ویرمك = نبات فلیز سورمك || ظهور ایتمك.

باشه اوْرمق = غاز، دومان، حرارت، قوقو کبی شیلرك تأثیریله باش آغریمق.

باشه باش = عینی عینده، تمامی تمامنه.

باشه چیقارمق = بجرمك، بر ایشك عهده‌سندن کله‌بیلمك || یوز ویروب شمارتمق.

باشه چیقمق = عارسز اولمق، شمارمق، یوز بولمق || میسر، موفق اولمق.

باشه قاقمق = ایدیلن ایلکی سویلیه‌رك منت تحمیل ایتمك، تذلیل، تحقیر ایلمك.

باشه کچمك = تصدر ایتمك، اوست طرفه کچمك.

باشه کچیرمك = اوکه آلمق، تعظیماً یوقاری طرفه کچیرمك، تصدر ایتدیرمك.

باشه کلمك = بعض حالاره، وقوعاته اوغرامق.

باشی اوجنده = یاننده، جوارنده.

باشی بوزوق = غیر منتظم عسکر.

باشی بوش = بوش کزن، ایشسز، سرسری. || باغلانمامش حیوان || بکار، غیر متأهل.

باشنی طاشه اورمق = نادم، پشیمان اولمق.

باشی خوش اولمق = خوشلانمق، سومك، الفت ایتمك.

باشی خوش اولمامق = خوشلانمامق، الفت ایده‌مه‌مك.

باشی هواده اولمق = مغرور، متکبر اولمق || مستغنی بولنمق.

باشی هوالنمق = آزمق، حرامه‌خواهش کوسترمك || اطاعتسزلکه قالقمق.

باشی برینه کلمك = دیکلنمك، راحت ایتمك.

آچیق باش = {دوغریسی: آچیق باشلی در} اصلع، تپه‌سنده‌کی قیللری دوکلمش اولان.

آغر باشلی = وقارلی، تمکینلی.

آقچه باشی = اسقونطو، آقچه فرقی.

آلت باش = آشاغی طرف.

اوست باش = یوقاری طرف || قیافت || البسه.

ایش باشی = ایشجیلرك رئیسی، قالفه.

ایش باشنده = مشغولیت حالنده.

بالطه باش = باش طرفی سیوری اولایان واپور، کمی.

بر باشدن بر باشه = بر اوجدن دیکر اوجه.

بر باشنه } **تك باشنه** } = یالکزجه، منفرداً || کندی کندینه.

دمیر باش = التزامه ویا کرایه ویریلن بر ملکده — بنه عیناً تسلیم ایدلمك شرطیله — ملتزم ویا کراجی‌یه ترك وتودیع ایدیلن آلات، ادوات، اشیا وسائره.

دیك باش = معند، اطاعتسز، نوبران

عقلی باشنده = تمکینلی، عاقل، متبصر.

قوش باشی = بیوك پارچه‌لی قار || کوچوك کوچوك پارچه‌لره بولنمش ات، کباب

قیاباشی = یوکسك وسورکلی سس ایله سویلانن کویلی شرقیسی.

قیاباشی شاعری = مقفی وفقط غیر موزون شعر سویلین، دها دوغریسی شاعر اولمدیغی وقواعد شعریه‌یی بیلمدیکی حالده شعر سویلمك هوسنه دوشن جاهل.

کندی باشنه = خودبخود، مستقلاً.

یانی باشنده = جوارنده، اتصالنده.

باشارمق [ت، مص] بجرمك، بتیرمك، باشه چیقارمق.

باشارلمق = بجرلمك، بتیرلمك، باشه چیقارلمق.

باشاق [ت، س] بغدای وآرپه کبی حبوبات صاپلرینك تپه‌سنده حاصل اولان دانه‌لری حامل دیزی، سنبله، خوشه، اکین باشی.

باشاق باغلامق = اکینك صاپلری اوزرنده دانه حاصل اولمق.

(باشاق)

باشاقجی = بعد الحصاد تارلاده دوکیلوب قالان باشاقلری طوپلیان فقیر، خوشه‌چین، کسمیك طوپلیان.

باشاق طوتمق } **باش اقلانمق** } = اکین صاپنك اوزرنده حبوبات حاصل اولمق.

باشاقلی = باشاغی اولان اکین || باشاق رسمنده اوق.

باشبوغ [ت، س] عساکر غیر منتظمه قوماندانی، سرکرده، رئیس.

باشترده [ت، س] اسکی زمانلرده استعمال اولنان حرب کمیلرینه اطلاق اولنوردی.

باشتنه [ت، س] اراضئ امیریه‌دن بر وارثه طاپو ایله انتقال ایدن تارلا.

باشجغز [ت، س] چبان اوجی.

باشقه [ت، د، س] دیکر، غیر، آخر، کندی دکل، آیری، سائر، اوزکه. § دیکر کون، فرقلی.

باشقه باشقه = آیری آیری، منفرداً.

باشقه‌جه = باشقه اوله‌رق، منفرداً.

باشقه‌سی = دیکری، غیری، دیکر بری.

باشقه‌لاشمق = تبدل ایتمك، دکیشمك. || بوزولمق.

باشقه‌لری = دیکرلری، غیریلری || یبانجی کیمسه‌لر.

باشقه‌لق = مغایرت، اختلاف، باشقه اولیش.

باشلامق [ت، مص] برایشی یاپارکن صرف اولنان زمانك ایلك قسمنده، جزئنده بولنمق، مباشرت، بدء ایتمك.

باشلاتمق = بدء ایتدیرمك، افتتاح ایتدیرمك.

باشلامه = بدء، مباشرت، آغاز.

باشلانیج = برشیئك باشلادیغی یر، مبدء || دیباجه، مقدمه.

باشلانمق = بدء ایدلمك، افتتاح اولنمق.

باشلاتمق = برایشك یاپلمسنه شروع ایدلمك.

باشلانمه / باشلانیش } = شروع .

باشلایش = بدء ، مباشرت .

باشلایجی = بدء ایدیجی || ترفنده || شارع .

باشمق [ت، مص] آیاق قابی، پاپوش .

باشه [ت، س] آتمه‌جه § ایلری کلن، متحیز .

باصاریق [ت،س] چولها دستکاهنك ایاقلغی .

باصامق [ت،س] مردیونك آیاق باصیله‌جق یری، قدمه، درجه .

باصامق طاشی = آبدستخانه‌یه دوشنن طاش .

قاپو باصامغی = قاپونك طیش جهتنه قونیلان طاش، اشیکك غیری چیقندی .

باصتی - باصدی [ت ،س] اتصوبی ویاقیمه ایله پیشیرلمش سبزه .

دال باصدی = ایری کراز .

قاش باصدی = باشه مائلاً باغلانان تولبند .

کولباصدی = اسقره اوزرنده پیشیرلن معروف کباب .

باصدیرمق [ت، مص] صیقشدیرمق، باصیقی آلتنه قومق ، ازدیرمك § طبع وتمثیل ایتدیرمك § اطفا ایتمك § غلبه چالمق § قماش ویامندیلك اطرافنی بوکوب دیکمك § آکسزین اوزرینه وارمق § چوجغی آیاق اوزرنده طوتمق یعنی آیاقده طورمغه آلشدیرمق .

باصدیرلمق = باصیقی آلتنه قونمق ، ازدیرلمك || طبع ایتدیرلمك || سوندیرلمك، اطفا اولنمق || غلبه ایدلمك || قماشك، مندیلك اطرافی تقویه ایچون بوکیلوب دیکلمك || آکسزین اوزرینه وارلمق .

باصدیرمه = باصدیرمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

باصدیرمه [ت، س] باصیق آلتنده چمنله ویهارات ایله تربیه ایدیلن معروف قوری ات .

باصر [ع، ص] کوریجی ، کورن .

باصرغمق [ت،مص] آغرلق باصه‌رق مضطرب اولمق ، کابوس کلك .

باصره [ع، س] کوزده‌کی رؤیت خاصه‌سی، کورمك قوتی: « قوهٔ باصره » § کوز، چشم ، عین: مشهود باصرهٔ ابتهاج اولدی .

باصریق [ت ، س] کوچوك وآلچاق چادیر .

باصقی [ت،س] باصه‌جق، صیقشدیره‌جق آلت، منکنه، معصره ، جندره § صیقی، تضییق § قالب ، تمغا § حکم ، نفوذ § قماشك کناری قیوریله‌رق دیکیلان دیکیش . ☛ (پرس) .

باصقیجی = بز ، تولبند اوزرینه قالب باصان صنعتکار .

باصمنج [ت ، س] مردیون باصامغی ، سلم .

باصقین [ت، ص] اوستون ، غالب ، فائق § آکسزین هجوم، شبخون § غافل آولامه § آغر ، ثقیل .

باصقین ویرمك = غیر مشروع بر ایش یاپارکن یقالانمق ، اله کچمه .

باصمق [ت، مص] آیاقله چیکنه‌مك ، آیاغنی طیامق § آیاق آلتنه آلمق، بر شیئك اوزرینه آیاغنی قومق § آباتمق ، یوکانمك ، آغرلغنی ویرمك § طبع وتمثیل ایتمك § کیجه هجوم ایتمك، شبخون ایلمك § هجوم ناکهانی اجرا ایتمك .

باصمه = باصمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || مطبوع .

آتش باصمق = شدتلی حرارته ، حدته دوچار اولمق .

آغر باصمق = اوستون کلمك ، غالب اولمق .

آغرلق باصمق = کابوس کلمك || وجوده کوشکلك عارض اولمق .

آل باصمق = لوخسه‌لره عارض بر نوع ییلانجق علتنه اوغرامق .

آیاق باصمق = عناد واصرار ایتمك ، دیره‌نمك .

ایز باصمق = تعقیب ایتمك .

باغره باصمق = قوجاقلامق .

بام تلنه باصمق = حدتلندیرمك ، قیزدیرمق ، حدتنی جلب ایده‌جك نقطه‌یی بولمق .

چوروك تخته‌یه باصمق = مخاطره‌لی ، تهلکه‌لی ایش کورمك .

صوغوق باصمق = قیش کلمك .

کتابه ال باصمق = یمین، قسم ایتمك .

باصلمق = آیاقله چیکننمك ، پامال اولمق || ازلمك || هجوم ناکهانی‌یه اوغرامق || غافل آولانمق || برقباحت ایشلرکن یقالانمق || حریق سوندیرلمك || روزکار شدتندن قالمق || طبع وتمثیل ایدلمك || تمغا ، قالپ اورلمق || کسب سکون ایتمك || اوتودلمق .

باصلمه = چیکننمه || طبع ایدلمه || باصلمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

باصلیش = باصلمق ماده‌سندن اسم مصدر ، چیکننمه ، طبع ایدلمه .

باصیلی = باصلمش، مطبوع، اوزرینه قالب ، تمغا اورلمش .

باصمه [ت، س] مطبوع § طباعت ، طبع .

حروفات باصمه‌سی = تیپوغرافیا .

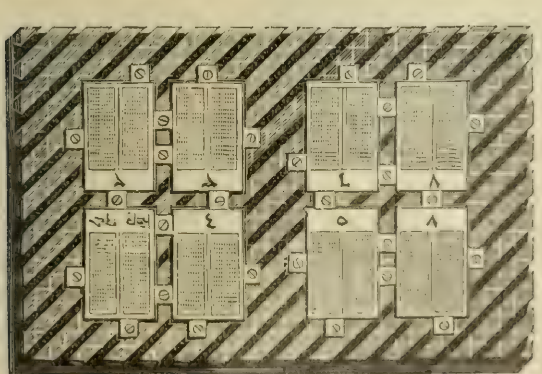

(حروفات باصمه‌سی)

طاش باصمه‌سى = ليطوغرافيه .

قالب باصمه‌سى = ☞ استرئوتيب

باصمه قالب = باشدن صاومه ايش || عينى عينه ، طبق طبقيسنه || برنوع كاغد اويونى || اوزرينه نقش باصلمش بز ، پاموقدن معمول اينجه منسوجات .

باصمه‌جى = باصمه بزى ياپان ويا صاتان آدم || مطبعه‌جى .

باصمه‌جيلق = باصماجى صنعتى .

باصيق [ت، ص] آلچاق، ارتفاعى آز || طار، صيقنديلى || پلتك .

باصيقلق = آلچاقلق ، ارتفاع آزلغى || طارلق؛ صيقنديلق || لكنت، پلتكلك.

باضعه [ع، س] (فقه) يالكز دريىنك جرح ايداسندن عبارت اولان باش ياريغى ، باشده‌كى جريحهٔ خفيفه .

باضّه [ع، ص] نازك بدنلى قادين .

باطل [ع، ص] (حق) ك ضدى ، حد ذاتنده حقيقت وثبات اولميان‌شى، اساسسز ، حقيقته مغاير اولان § برشى : رأى باطل ، فكر باطل . جاءالحق وزهق الباطل=حق كلدى ، باطل كيتدى ديكدر .

باطن [ع، س] (ظاهر) مقابلى. ايچ ، ايچ‌يوز§ ايچنده‌كى، ايچ يوزده‌كى.

حواس باطنه = قواى داخليهٔ حيوانيه ☞ (قوى) .

باطناً = ظاهرده‌كينك خلافى اوله‌رق، سراً . ايچ يوزدن || قلباً .

باطنى / باطنه = [تشريح] باطنه منسوب ومتعلق اولان: حس باطنى، قواى باطنه، جدار باطنى.

باطنيه = مذاهب الحاددن بونام ايله معروف اولان طائفه .

باع [ع، س] انسانك قوللرينى ايكى طرفه افقى اوله‌رق آچمسندن عبارت طول، قولاچ .

باعث [ع، ص] سبب اوليجى، اولان، بادى § سبب .

باغ [فا، س] آغاجلى ، چيچكلى ير ، آغاجلق § اوزوملك ، اوزوم يتشن محل .

باغبان= باغجى، باغچوان، باغ بكجيسى.

باغبانى= باغجيلق ، باغچوانلق .

باغ بوزومى = اوزوملرك دوشيرلمه موسمى ، موسم حريف .

باغ بوجكى = اكثريا اوزوم باغلرينه عارض اولوب ايراث خسار ايدن برجنس كوچوك بوجك .

(باغ بوجكى)

باغجيلق = باغچوانلق صنعتى .

باغچه = داخلنه‌چيچك اكلمش ويا زينته مخصوص آغاجلر غرس ايدلمش كوچوك باغ || آغاجلق محل || صنعى باغ .

باغلى باغچه‌لى = باغچه‌سى چوق اولان محل .

باغچوان = باغچه تنظيم ايدن، بوستان وحديقه تيمارينه مأمور آدم .

باغ قدسى = جنت .

باغ [ت،س] باغلامه‌واسطه‌سى§صاره‌جق، باغلايه‌جق شى § برشيئى ديكر شيئه ربط ايدن آلت ، بند ، ربط ، رابطه .

اكين باغى= اكين دمتلرينى باغلامق ايچون قوللانيلان صاوغى .

بويون باغى = بوينه‌زينت ايچون‌صاريلان شى || طاسمه .

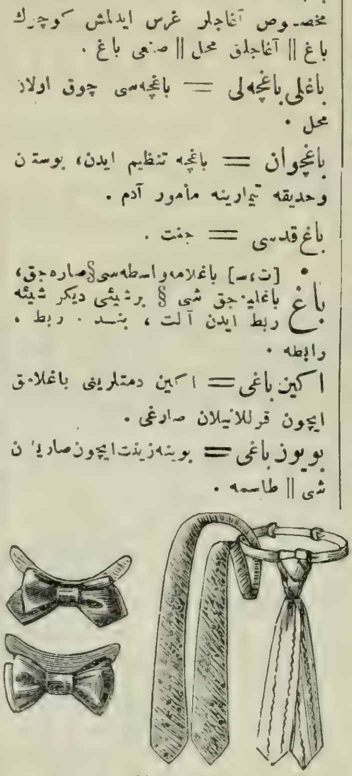

(بويون باغى)

ديز باغى = چورابى طوتديرمق ايچون ديزك آلت ويا اوست طرفنده باغلانان شريد .

(ديزباغى)

قاصيق باغى = قاصيقى دوشنلرك قوللاندقلرى صحى باغ .

كوز باغى = غفلت ، اغفال || سحربازلق .

كوز باغجى = غريب ، تحف معرفتلر ياپه‌رق خلقى حيرته دوشيرن || سحرباز .

يتاق باغى = يتاق صاريلان بيوك چارشف .

باغداش [ت،س] ديزلرك چپراست اوله‌رق وضع اولنمسى صورتيله اوطورمه.

باغداش قورمق = ديزلرى چپراست صورتنده قويه‌رق اوطورمق .

باغداشمق [ت، مص] مطابق كلمك . § اويوشمق § باريشمق . § بربرينه دست مخادنت اوزاتمق § مقابل كلمك .

باغدالامق [ت، مص] كوره‌شده خصمك باجاغنى كندى باجاغنه صاروب دوشيرمك.

باغدامق [ت،مص] كرى براقمق، تعويق ايتمك، كجكديرمك§ باغلامق، تعقيد ايلمك .

باغر [ت،س] قره‌جكر ، كبد § كوكس، اوك جهت ، صدر .

باغرى آچيق = حالى پريشان اولان.

باغره باصمق = كمال محبت وشفقتله قوجاقلامق .

باغرى قره = كدرديده ، محزون . || باغرينى تصوير وتأكيد ايچون مكرر اوله‌رق قوللانيلان (بار) ك اصلى : باربار باغرمق ويا (باغرباغر باغرمق) .

باغرى يانيق = مكدر ، دردلى .

باغرى بوفقه = رقت قلب صاحبى .

باغرتلاق [ت، س] بر جنس يبان اوردكى ، صوچولانى .

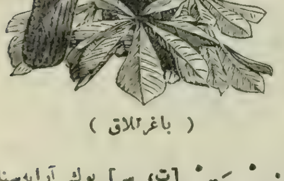

(باغرتلاق)

باغرچق [ت، س] بوك آرابه‌سنك چتال يرى .

باغرداق [ت، س] بشيكده ياتان چوجقلرك قونداغنى باغلامق ايچون قوللانيلان اكى باغ، صارغى § عادت بزى . اصلى (باغلداق) در .

باغرساق [ت، س] معده‌دن مقعده قدر ممتد ومختلف نظرده يكديكرينه مربوط بوريلر، معاء . ☞ (امعاء) .

باغرمق [ت، مص] يوكسك سس چيقارمق ، هايقرمق .

باغرتمق = باغرمغه سوق ايتمك ، باغرمسنه سبب اولمق .

باغروب چاغرمق = كورلتى ايتمك ، ادبسزلك ايتمك .

باغرمه = باغرمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

باغريش = هايقرمه، صيحه، نعره .

باغريشمق = بربرينه هايقرمق || كورلتى، ياغره ايتمك .

باغشلامق [ت، مص] هبه طريقيله ويرمك، انعام واحسان ايلمك § عفو ايتمك، معذور كورمك § آلمجغندن واز كچمك .

باغشلاتمق = بخشيش وعطيه ويرديرمك . || عفو وصفحه مظهريتنه دلالت ايلمك .

باغشلامه = (باغشلامق) دن مصدر تخفيفى .

باغشلايش = باغشلامق ماده‌سندن اسم مصدر || انعام ، احسان || عفو ، صفح .

باغلامق [ت ، مص] برشيئى باغ واسطه‌سيله بر محله بر شيئه ربط وبند ايتمك § دوكوم ياپمق § صارمق § طاقمق ، آصمق § قپامق § پيدا وحاصل اولمق: اكين باشاق باغلادى. § تشكيل ايتمك: عسكر صف باغلادى § آواره‌لكدن قورتارمق، مقيد ايتمك .

ال باغلامق = ديوان طورمق .

بل باغلامق = كوونمك ، اعتماد ايتمك || حصر همت ايتمك .

صاغلام قازيغه باغلامق = تأمين ايتمك، ايشى صاغلاملاشديرمق .

طاتلى يه باغلامق = حسن نتيجه ويرمك .

باغلاتمق = ربط وبند ايتديرمك .

كوز باغلامق = سحر ، بوكو ايتمك .

باغلامه = باغلامق ماده‌سندن مصدر تخفيفى || اوچ تللى برنوع چالغى ، ساز .

باغلانمق = باغ واسطه‌سيله بريره ربط وبند ايدلمك || مجبور ومربوط اولمق || مقيد اولمق، تعهد آلتنه كيرمك .

بصيرتى باغلانمق = غافل اولمق .

باغلى - باغلو = باغلانمش ، صارلمش ، مربوط ، مقيد || معلق، متوقف || معامله‌ٔ زوجيه‌يه غيرمقتدر آدم .

باغلان [ت، س] قاز جنسندن قرمزى قنادلى برقوش .

باغمق [ت، مص] باغلامق § الداتمق ، اغفال ايتمك § افسونلامق .

باغه [ت ، س] قورباغه ، قاپلومباغه انواعندن برچوق حيواناتك اسم عموميسيدر: قاپلومباغه، طوسباغه، اوتلوباغه § دكز قاپلومباغه‌سنك قبوغى كه: صنايعده استعمال اولنور .

باغوث [ع ، س] باسقاليه .

باغى [ع، ص] سركش § حق ناشناس .

باغيانه = سركشانه .

باغيلك = سركشلك .

باغى [ت، س] دوكوم § سحر، افسون .

باقاناق [ت ، س] حيوانات مجتره‌نك يعنى كويش كتيرن حيوانلرك چتال طرناغى .

باقر [ع، ص] واسع ، كنيش .

باقر [ت، س] فلزاتدن صارمتراق قرمزى رنكلى برمعدندركه : آوانىٔ مختلفه اعمالنه وقالاى وسائره ايله تخليط ايديله‌رك پرنج ، طونج كبى معادن مركبه تشكيلنه يرار . نحاس .

باقرپاسى = ژنكار ، حمض نحاس كه مقيئ وسمدار برجسم كيمويدر .

باقرجى = صقار ، باقردن آوانى ياپان ويا صاتان آدم .

باقرچالق = باقر پاسى قاريشه‌رق زهرلى اولمق .

باقرطوزى = كبريتيت نحاس ، زاج قبريس .

باقراج [ت، س] قولپلى، بيوك، ياپوان باقر قاب : صو باقراجى ، سود باقراجى، قويو باقراجى .

باقلا [ت، س] معروف سبزه .

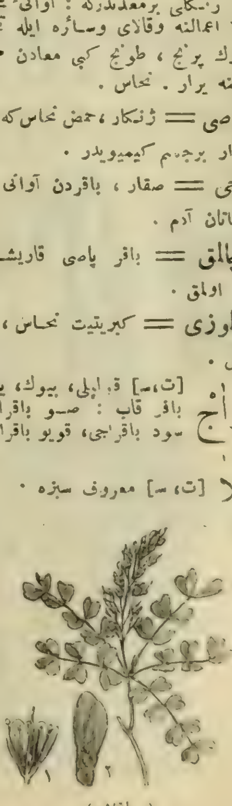

(باقلا)

آغزده باقلا اصلاتمق = كتوم اولمق .

آغزده باقلا اصلاتمامق = بوش بوغاز اولمق .

باقلداق [ت، س] خرمنده قبوقدن چيقان چوروك دانه .

باقلوا [ت، س] خمور يوفقه‌لرينى بربرينك اوزرينه استيف ايدرك آره‌سنه جوز ، بادم ويا فستيق قونلمش ومعين شكلنده كسلمش معروف طاتلى .

باقمق [ت، مص] كورمك ايچون بر شيئه كوزينى ديكمك § خدمت ايتمك § مداوات ايتمك § نظر اعتباره آلمق § اعاشه وانفاق ايلمك § دنلمك ، معاينه ايتمك § آرامق، طارامق § مشغول اولمق § تابع اولمق § حيرتده قالمق .

آغزه باقمق = برينك سوزينه اهميت ويروب اوسوز موجبنجه حركت ايتمك .

اكرى باقمق = سوء نظرله باقمق || اظهار كين ايلمك .

فاله باقمق = فال آچمق ، تفأل ايتمك .

يان باقمق = كوز اوجيله باقمق || غرض تحتنده باقمق .

يوزينه باقامامق = التفات ايتمه‌مك .

باقديرمق = كوسترمك || مداوات ايتديرمك || محروم ايتمك ، اسيركه‌مك . || خدمت ايتديرمك .

باقلمق = كورلمك ، معاينه اولنمق . || نظر اعتباره آلنمق || خدمت اولنمق . || مداوات اولنمق .

باقنمق = اطرافنه كوز كزديرمك || متحير اولمق ، شاشيرمق .

باقيجى = فاله باقان ، فالجى .

باقيجيلق = فالجيلق .

باقيش = نظر .

باقيشمق = بربرينه باقمق .

باقيم = باقمه ، باقيش، نظر ، مطالعه || تيمار، تربيه || وجه، صورت، جهت.

باقه [ع، س] سبزه واوت ويا چيچك دمتى . فرانسزجه {Bouquet} ك مقابليدر .

باقى [ع، ص] (فانى) مقابلى . حالت اولاسى اوزره مستمر اولان { اسماء حسنادندر } دائمى، سرمدى § كيرى قالان ، فضله ، بقيه . حسابدن قالان كسر § مابعد .

باقيات صالحات = تعبيرات جليلهٔ فرقانيه‌دن اولوب عند الله اجر و ثوابى باقى اولان اعمال صالحه ديمكدر. { بعض مفسرين كرام بونى (صلاة خمسه) اوله‌رق تفسير ايتمشلردر . }

باكْ [فا ، ـ] قورقو، احتراز، خوف.

بى باك = امين، سالم ، قورقماز اولان.

بى باكانه = حيامزجه || قورقوسزجه .

بى باكى = قورقوسزلق .

باكِرْ ـ باكِرَه [ع ، ص] قيز اوغلان قيز، اره وارمامش قادين.

{بو تعبيرلرك ايكيسى ده غلط اولوب دوغريسى (بكر) }در.

باكُورَه [ع، ص] موسمندن اول يتيشن ميوه ، ترفنده .

باكى [ع ، ص] آغلاييجى، آغلايان.

باكياً = آغليه‌رق ، آغلايه آغلايه .

بالْ [ع ، ـ] خاطر ، كوكل ، قلب .

خلوص بال = خلوص قلب .

حضور بال = راحت .

مافى البال = قلبده مضمر اولان ، كوكلده‌كى شى .

بالْ [فا، ـ] قناد، جناح § قول.

شكسته بال = قنادى قيريق || كوكلى قيريق .

بال كشا = اوچان ، قناد آچان .

بالْ [ت ، ـ] آريلرك عصارهٔ ازهار ايله تركيب ايتدكارى مادهٔ معروفه؛ سكرين، عسل، شهد ، انكبين .

آرى بالى = سوزلمش بال .

كومج بالى = سوزلمه‌مش بال .

بال پتكى = عساله. درونده بال بولنان وبرطاقم حجيراتدن متشكل اولان پتك .

باللانديرمق = طاتوپرمك || زياده مدح ايتمك || بال كبى طاتلى ايتمك || قويولا-شديرمق || ايمزنديرمك || برشيئك توصيفنده مبالغه ايتمك ، اعظام ايلمك .

بال كبى = طاتلى .

بال مومى = آريلرك سرفه‌لرينى محافظه ايچون اعمال ودروننه بال وضع وادخال ايلدكارى كوجلردن عبارتدر، كه ايچنده‌كى بال اريديله‌رك ويا سيزديريله‌رق مومى تفريق اولنور .

باللانمق = طاتليلاشمق || ميوه كماله ايرمك || قوبولاشمق.لزوجت پيدا ايتمك.

باللى = بال ايله ياپلمش ويا اوزرينه بال سورلمش اولان، معسل .

بالا [فا ، ص] يوكسك، عالى، يوقارى.

رتبهٔ بالا = رتبهٔ ساميهٔ وزارتله اولى صنف اولى بيننده برتبهٔ رفيعه، كه لقابى: عطوفتلو افندم حضرتلرى‌در .

دوبالا = ايكى قات .

بالاپرواز = كنديني بيوك كوروب افتخار ايدن .

بالاتر = دها، اك ، پك زياده يوكسك.

بالا [ت ، ـ] ياورى، بچه ، چوجق.

بالابانْ [ت،ـ] ايرى جثه‌لى انسان ويا حيوان § بيوك داول طوقماغى § بالابان ناميله معروف قوش .

(بالابان قوشى)

بالابانلاشمق } بالابانلانمق } = ايريلشوب بيومك، شيشمان اولمق .

بالازْ [ت ،ـ] اينجه تخته، پداوره .

بالچقْ [ت،ـ] ياپشقان چامور ، اوزلى طوپراق .

بالچق خرما = زنبيل ايچنه باصلمش طوب خرما .

بالديراقْ [ت ـ] قليج قايشنك حلقه‌سى § شلوار وطون وسائره پاچه‌سى .

بالديرانْ [ت،ـ] (نبات) آغو اوتى ، شوكران .

(بالديران اوتى)

بالدیر [ت، ـ] ساقك یعنی دیز ایله آیاق آره‌سنده‌كی قسمك قابا اتی .

بالطه‌یه صاپ اولمق = بر ایشه یرامق، بر خدمته نائل اولمق .

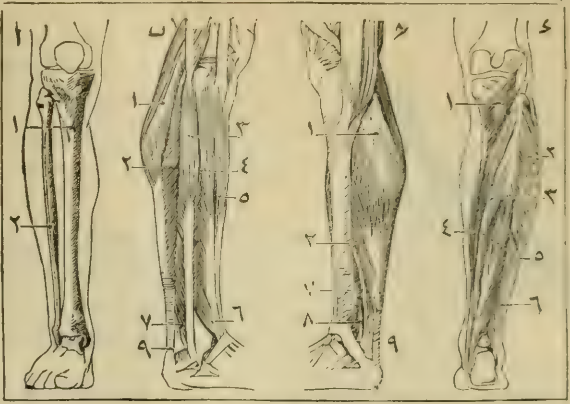

(بالدیر)

ا = طرق) « عظام» وجه قدامی (اوك كمیكلر) .

١— عظم قصبه (اینجیك كمیكی) .

٢— عظم شظیه (قامش كمیكی) .

ب = وجه وحشی ،
ج = وجه انسی .
[عضلات سطحیه]
١— عضلهٔ توأمیه .
٢— عضلهٔ نعلیه .
٣— عضلهٔ شظیهٔ طویله .
٤— باسطهٔ مشتركه .
٥— قصبیهٔ قدامیه .
٦— شظیهٔ قدامیه .
٧— قابضهٔ مشتركهٔ طویله .
٨— قصبیهٔ خلفیه .
٩— وتر آشیل .

د = وجه خلفی .
[عضلات عمیقه]
١— عضلهٔ مأبضیه .
٢— شظیهٔ طویله .
٣— قصبیهٔ خلفیه .
٤— عضلهٔ قابضهٔ مشتركهٔ طویله .
٥— قابضهٔ اصبع كبیر قدم .
٦— شظیهٔ قصیره .

بالدیری چپلاق = اسافلدن آدم ، آیاق طاقمی .

بالدیز [ت، ـ] زوجه‌نك همشیره‌سی .

بالش [فا، ـ] یاصدیق ، باش آلتنه قونیلان یوز یاصدیغی .

بالش چرمین = دریدن معمول یاصدیق .

بالصره [ت ، ـ] یاپراقلرك اوزرنده حاصل اولان قدرت حلواسی كه : اشجارك برنوع خسته‌لكندن تولد ایدر .

بالطه [ت، ـ] اودون وسائره یارمغه ، كسمكه ، پارچه‌لامغه مخصوص صابلی بر آلت . ٢ بر ، نا جاق . كسر .

بالطه‌لامق = بر ایشی چوروتمك ، تعویق ایتدیرمك .

بالطه آصمق = مساط اولمق .

بالطه‌جی | بالطه‌لی = یوللرده موانعی كوب دفع ایتمك ایچون پیاده طابورلرینك اوكنده كیدن بالطه ایله مجهز نفرات .

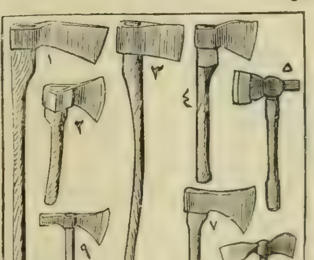

(بالطه)

١ — اودونجیلره مخصوص بیوك بالطه.
٢ — مارانغوزلره مخصوص .
٣ — آمریقا بالطه‌سی .
٤ — آغاج بودامغه مخصوص .
٥ — عادی بالطه.
٦ — دیوارجیلره مخصوص .
٧ — یاریجی بالطه‌سی .
٨ — افغانیه بالطه .
٩ — باغچوانلره مخصوص.
١٠— بحریه سلاح انداز بالطه‌سی.

بالطه‌یی طاشه اورمق = غفلتله ویا بیلمیه‌رك برآدمك یوزینه قارشی كندیسنه دوقونه‌جق سوز سویلمك .

بالطه كورمه‌مش | بالطه كیرمه‌مش = هیچ كسلمه‌مش ، بودانمامش (اورمان) .

بالطه‌لق = برقریه ویا برقصبه اهالیسنه احتطاب ایچون تخصیص اولنمش رسمدن مستثنی كوچوك اورمان ، قوریلق .

بالغ [ع،ص] یتشمش ، حد بلوغه وارمش اولان : غلام بالغ ، جاریهٔ بالغه . § وارمش ، چیقمش : مجموعی شوقدره بالغ اولدی .

حكمت بالغه = عقل وحكمتك اك ایسی : حكمت بالغهٔ سبحانیه .

بالغاما بلغ = درجهٔ كفایانك فوقنده ، زیاده‌سیله .

بالق [ت ، س] (حیوانات) ذوالفقریهٔ مائیه صنفندن یاصی ودریسی پوللی مسبحلرله مجهز بر حیواندركه : دكزلرده ، نهرلرده ، كوللرده یشار . سمك ، ماهی . { شكلده كورلدیكی اوزره بالغك انواع مختلفه‌سی واردر }. اسماك یعنی بالقلرك قانلری قرمزی ، تنفسلری غلصمی ، قلبلری وریدی وایكی جوفلیدر. بونلر صو درونده محلول هوا ایله تنفس ایدوب آچیق هواده اختناق ایدرلر. داخل بطنلرنده طاشیدقلری كیسهٔ سبحیه واسطه‌سیله حركتلرینی تسهیل و تأمین ایلرلر . یاورولرینی یومورطه‌دن چیقاردلر قلوجقه یاتمزلر .

آت بالغی = ☛ صو آیغری دینلن حیوان .

آطه بالغی = قادرغه دینلن حیوان .

آلابالق = بنكاری سیركجه ، بیاضی چوقجه ، بویی اوزونجه برنوع بالق .

آیی بالغی = ذوالماشیین صنفندن یعنی هم قره‌ده ، هم صوده یشایان وفرانسزجه (فوق) { Phoque } دینلن برحیوان .

(آیی بالغی = فوق)
١ — عادی فوق — ٢ غروئنلاند فوقی .

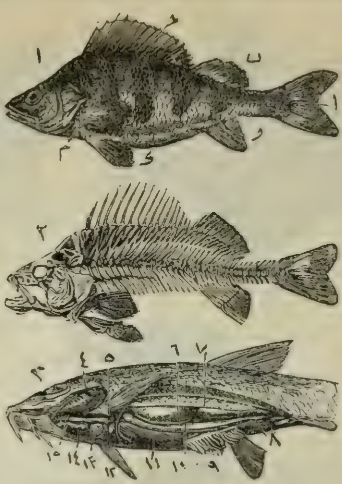

١ — Perche طاتلی صو برخانی بالغی.
ح — برنجی مسبح ظهری.
ب — ایکنجی « «
م — مسبح صدری.
د — « بطنی .
و — « شرجی .
ا — « ذنبی .
٢ — برخانی بالغنك اسكلتی
٣ — بر باربونیه بالغنك تشریحی.
٤ — غلاصمه (غلصمه)
٥ — مری .
٦ — مثانه وبا كيسهٔ سبحيه.
٧ — مبيضلر .
٨ — امعا.
٩ — اعور (بوابیلر)
١٠ — معده
١١ — كبد
١٢ — جیوب وریدیه
١٣ — بطين واذنيات .
١٤ — بصلهٔ شریانیه .
١٥ — شریان غلصموی .

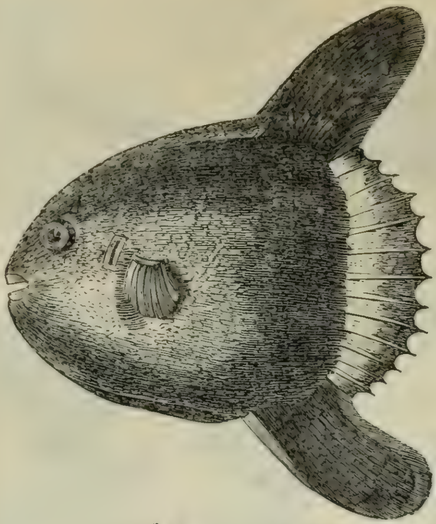

(آی بالغی — سمك قمری)

(آق كفال)

(استاوریت بالغی)

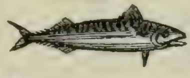

(اسقومری بالغی)

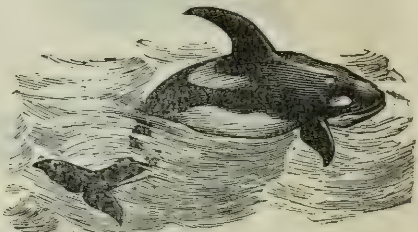

(اورکینوز بالغی)

(باربونیه بالغی)

(پلاموط بالغی)

(خمسی بالغی)

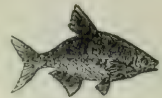

(چپاق بالغی)

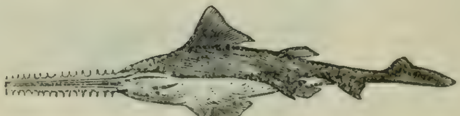

(دستره بالغی)

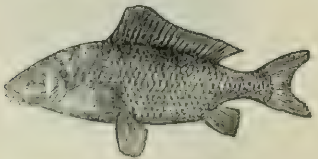

(سازان بالغی)

(طورنه بالغی)

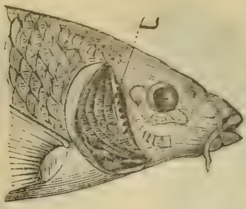

(غلاصمه) ب .

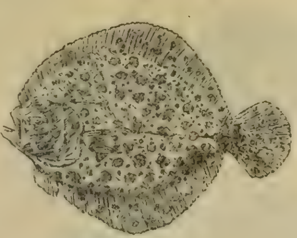

(قلقان بالغی)

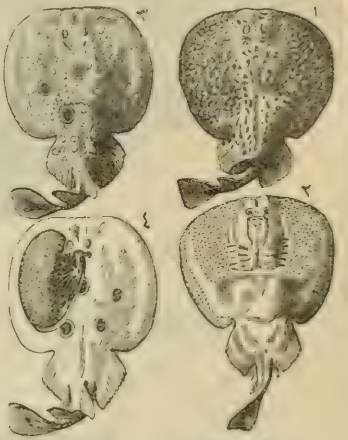

(قدرغه بالغی) { رعاد }

١ — غالوانی نك قدرغه بالغی .
٢ — دیگر نوعی .
٣ — علی العاده قدرغه بالغی .
٤ — الکتریق حاصل ایدن اعضاسنی کوسترر .

(قره گوز بالغی)

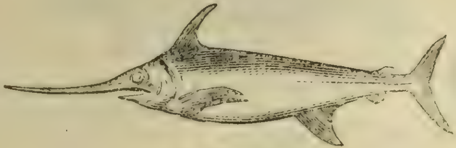

(قلیچ بالغی)

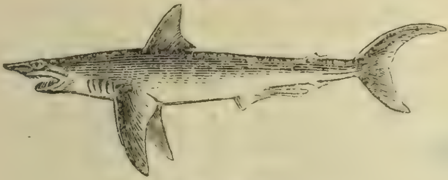

(کوپك بالغی)

(کومش بالغی)

(مرسین بالغی)

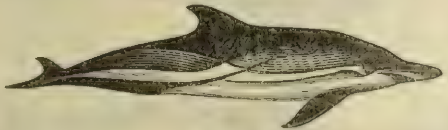

(یونس بالغی)

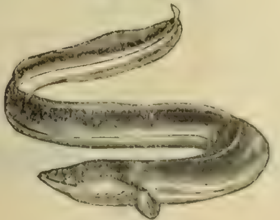

(یلان بالغی)

(لورك بالغی)

(مورینا بالغی)

آی بالغی = اسماك غضروفیه‌دن بر نوع بالقدر كه : اسمندن دخی آكلاشلدیغی اوزره آی شكلنده اولوب كمیكلری غضروفی یعنی پك یومشاقدر .

اسقومری بالغی = ٤٠ سانتیم طولنده بر بالق .

پیسی بالغی = یاصیجه اتی لذیذ بر نوع بالق .

دیل بالغی = ٦٠ سانتیم طولنده بر جنس بالق .

سارده‌له بالغی = صالاموره یاپیلان ویا طوزله‌نوب قوطیلره باصیلان ١٢ سانتیم طولنده كوچوك بر بالق .

سازان بالغی = (٤٠ـ ٦٠) سانتیمترو طولنده چوق یشار بر نوع طاتلی صو بالغی . اتی غایت مقبولدر .

طورنه بالغی = اوزون باشلی وغایت سیوری دیشلی بر نوع طاتلی صو بالغی اولوب بتون حیوانات مائیه‌یه حتی كندی جنسنه بیله صالدیره‌رق آنلری اتلافه سعی ایدر . ١,٥ ـ ٢,٥ مترو طولنده‌در .

قلیج بالغی = بورننده قلیج كبی اوزون بر آلت مدافعه‌سی اولوب جسدی مشكل بر نوع بالق . ٢ مترو طولنده اولانلری ده واردر .

كوپك بالغی = طیش دكزلرده یشار غایت ایری و (٦ ـ ٨) مترو طوله مالك بر نوع بالقدر . بتون دكز حیواناتنه وصندالره صالدیرر .

قالقان بالغی = یاصی ولحمی غایت لذیذ بر نوع بالق .

لورك بالغی = اتی غایتله لذیذ وفیأتی غالی بر نوع بالق (٤٠ـ٦٠) سانتیمترو طولنده‌در .

مرسین بالغی = عظیم الجثه وبویی غایت اوزون ، صالدیریجی بر نوع بالقكه : یومورطه‌لرینی براقمق ایچون نهرلره دخی كیرر .

مرلانوس بالغی = ٤٠ سانتیم طولنده بر نوع لذیذ بالق ـ كه : اكثریا آوروپا دكزلرنده بولنور .

مورینه بالغی = بحر منجمد شمالی ایله اكا مجاور دكزلرده یشار (٨ـ٩) مترو طولنده بر نوع جسیم بالقدر . طبابتده استعمال اولنان بالق یاغی بو حیوانك جكرندن استحصال اولنور .

تونس بالغی = ذات الثدیه صنفندن (آ) مترو (٥٠) سانتیمترو طولنده ایریجه بر نوع بالقدر كه بر ضرر ایراث ایتمكسزین واپور وصندالری تعقیب ایتمك میل مخصوصنه مالك وكوچوك بالقلری هالكدر .

بالق آغی = بالق صیدینه مخصوص شبكه .

بالق آولامق = ایشسز وقت كچیرمك .

بالق امینی = بالقخانه ناظری .

بالق اوتی = زهرلی بر نوع اوت .

بالقخانه = بالق حفظنه مخصوص بیوك لیوار ‖ صید ماهی رسومنك استیفا اولندیغی محل .

بالقلامه = صچرایه‌رق برینك اوزرندن آتلامق صورتیله اوینانیلان بر اویون .

بالق صیرتی = اورته‌سی یوكسك ، محدب یول وسائره .

بالق نفسی = بالنه بالغنك قفاسندن چیقاریلان یاغ . بوندن موم وسائره اعمال اولنور .

بالق یاغی = مورینه بالغندن استحصال اولنان معروف طبی یاغ .

بالق یومورطه‌سی = كفال بالغنك یومورطه‌سی كه : غایت لذیذ وبهالیدر .

دكزده بالق = مجهول ، مشكوك شیدن كنایه‌در .

بالقجی = بالق طوتان ویا صاتان آدم ، صیاد ماهی .

بالقجیل = لكلك كبی یوكسك باجاقلی واوزون قاغه‌لی آلاجه بر قوشدر كه : بالق وسائر هوام میاهیه ایله تعیش ایدر . ابو الحزین . { بو قوشك سیاه تویلری مقبولدر . }

بالقجین = تللی طورنه دنیلن بر نوع دكز قوشی ـ كه : بالقله تعیش ایدر .

(بالقجین)

بالقلاوه = بالغك كثرتله بولندیغی محل ، بالق یتاغی .

بالقان [ت ، س] اورمانله مستور صارب ، مسلسل طاغلر ، سلسلهٔ جبال مشجره § روم ایلی شاهانه‌یی غربدن شرقه دوغری قطع ایدن جبال شاهقهٔ معروفه .

بالقانلق = اورمانلق صارب یرلر .

بالقون [ج ، س] پنجره‌لرك اوكنده اوستی آچیق ، اوك و یان طرفلری پارمقلقلی شهنشین ، قمریه ، ماهتابلق .

بالنك [فا ، س] بر نوع لذیذ آغاج قاونی .

بالنه [ج ، س] { Baleine } ذات الثدیه حیوانات جنسنه منسوب و ٢٥ـ٣٠ متره طوله و (٧٠ ـ ٨٠) طونو ثقلته مالك بر نوع سیاهمسی بیوك بالقدر كه : طیش دكزلرك اقسام شمالیه‌سنده بولنور . جثه اعتباریله بالعموم حیواناتك اعظمی اولان بو حیوانك قطر بدنیسی طولنك ثلثنه و رأسی دخی طول مزبورك ربعنه معادلدر . بو بیوك رأسك طرف قدامیه‌سنده غایت بیوك یعنی اوچ ، دورت متره ارتفاعنده بر آغز بولندیغی كبی محدب اولان تپه‌سنده دخی اوزونجه بر چیقندی واردر كه : ثقبات تنفسیه‌سی اوراده‌در . بالنه‌نك دیشلری اولمیوب دندان وظیفه‌سنی فك علیاسنده بولنان و (فانون) دینلن اكلی وكنارلری دیشلی یوزلرجه حجره‌لر ایفا ایدرلر وبونلره اصطلاحات عامه‌ده (بالنه) دیرلر . بالنه‌لر سائر اسماك كبی یاورولرینی یومورطه‌دن چیقارمیوب تولید ایدرلر و بالذات ارضاع ایلرلر .

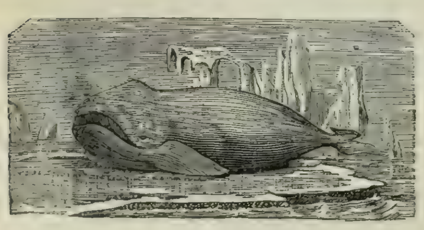

(بالنه بالغی)

بالو [ج ، س] { Bal } آلافرانغه رقص ایدیلن عمومی ویا خصوصی محل . § رقص هیئتی § اویون ، رقص .

بالوز [ج ، س] عوام طاقمنك رقص ایچون طوپلاندیغی محل .

بالون [ج، ـ] هوای نسیمیدن (١٤) دفعه‌دها خفیف اولان (مولدالماء) غازیله املا ایدیله‌رك طبقات هوائیه‌یه صعود ایدن کروی الشکل و آلتنده اوطورمغه مخصوص بر صندالی حاوی آلت صعود، سفینة الهوا. { اشکال مختلفه‌سی واردر } § چوجق ویونجاغی قیباندن غازله مملو قورصاق طوب § برنوع آلت تقطیر

(بالون)

بالونجی = بالون قوللانان ویا بالونله هوایه صعود ایدن آدم. بالون یاپوب صاتان.

باله [ع،ـ] شیشه § طغارجق § قوطی.

باله [فا، ـ] صندیق، چوال، اثواب وضعنه مخصوص ظرف.

باله ـ بالت [ج،ـ] روقعه‌یی مصور رقصلی اویون § پاندومیما ایله قاریشیق رقصلی تیاترو اویونی.

بالی [ع،ص] قوجه، اسکی، کهنه: لباس بالی، عظام بالیه.

بالیده [فا،ص] بیومش، نشو ونما بولمش {بالیدن مصدرندن اسم مفعولدر}.

بالیك [فا،ـ] چاریق دینلن آیاق قابی.

بالین [فا،ت] یاصدیق، قولتق یاصدیغی. § اسکمله یریشه قوللانیلور بر نوع یاصدیق.

بالین احتضار = اولوم دوشکی ‖ جان چکشمه حالی.

بالین پرست = تنبل، عاطل.

سر بالین = یاصدیق اوزبی ‖ باش اوجی

بالیوز [ت، ـ] غایت ایری چکیچ.

بالیوز ـ بالیوس [ج، ـ] وقتیله دول اجنبیه سفراسنه ویا قونسولوسلرینه والحاصل اجنبی اکابرینه ویریلن عنوان ایدی. الیوم یالکنز ارضروم و وان طرفلرنده قونسولوسلره (بالیوز) دینلمکده‌در.

بالیه [ج، ـ] اشیای تجاریه دنکی § بیوك دنك، اوستی صاریلی، باغلی یوك § دمیر مانوله § طوب کله‌سی، تفنك قورشونی.

بالیه دوز = کمرکارده دنك باغلیان عمله.

بالیه‌مز [ج،ـ] برنوع بیوك واوزون منزل طوپچکه: الیوم استعمالدن ساقطدر. { بوطوپ؛ موجدی اولان (بالیه‌مزی) نام ایتالیالینك اسمنه اضافتله مسمی ایکن قدماجه ترکجه ظن ایدیله‌رك (بال یعز) شکلنه قونلمش ودها صوکره‌لری اصطلاحپروران طرفندن (عسل نمی‌خورد) یعنی (بال یمز) دیه ترجمه بیله ایدلمشدر. }

بام [ت، د] ادات مبالغه‌ و تأکیددرکه (با) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه کلیر:

بام باشقه = بسبتون باشقه.

بام [فا، ـ] سقفك اوستی، طام، سطح. چاتی § قالین تل.

بام چشم = کوز قپاغی.

بام تلی = الت دوداغه متصل صقالك اوست تللری.

بام تلنه باصمق = طوقونه‌جق سوز سویلمك؛ حد تلقیدیرمك.

بامبو [ج، ـ] هند قامشی، هزارن § هزارن باستون.

(بامبو)

باماد ـ بامدادان

بامگاه ـ بامگه

[فا،ـ] صباح، وقت سحر.

بام کلام [فا، ـ] طاشلری مسطح وطوپراقله مستور بر حالده اولان بعض مملکتلرده یاغمورك تأثیریله چاتلایان محللری پکشدیرمك ویاخود شوسه اوزرینه دوکیلان چاقل طاشلرینی ازه‌رك یوله متانت ویرمك ایچون استعمال اولنان ایکی طرفی دلیکلی استوانی طاش، سلندر، لوغ. ☛ (سلندر).

بامیه [ع، فا، ت، ـ] (نباتات) خبازیه فصیله‌سندن اولوب عن اصل منشائی سودان اولان اوزونجه دیلملی، اوجی سیوری، ایچی چکردکلی، مقطعی لزوجتلی معروف سبزه.

(بامیه)

اماسیه بامیه‌سی = بامیه‌نك کوچوك دانه‌لیسی.

هند بامیه‌سی = لیف‌قباغی نوعندن بر اوت.

بان [فا، د] فاعلیت، تقید اداتیدرکه: محافظ، کوزه‌تیجی معناسنی افاده ایدر ودائما ترکیبله قوللانیلیر: کاربان، پاسبان، دربان، نکهبان { بونك ترکجه‌ده مقابلی (جی) اداتیدر }.

بان [ع، ـ] اکثریا برینه‌ده حاصل اولور رایحه‌لی، دوزکون بر آغاجدرکه: بوکا لسانمزده (بك سوکودی)، (صورغون سوکودی) دیرلر.

۱ — اوراق مستعرضه.
۲ — قوزالاق.
۳ — استغمات.
٤ — ساق.
٥ — ثمره (حب البان).
٧ — سنبله.
۸، ۹ — اوراق تالیه.

(بان آغاجی)

حب البان == (بان) آغاجنك ميوه‌سی.

بان [ج، ص] حاكم، سردار، بك § قلعه محافظی.

بانبل [ت، س] قوه بنكلی، قرمزی، كوچوك بر نوع بوجك.

بانبل اوتی == سیكیل اوتی.

باندرول [ج، س] { Banderole } تحت انحصارده بولنان اشیای تجاریه پاكتلرینه صاریلان ویا یاپشدیریلان تمغالی و وزدی یازیلی اكسز كاغد.

بانده [ج، س] اجنبی باراغی.

باندو [ج، س] موسیقه طاقمی § عسكری موسیقه‌سی.

باندیرمق [ت، مص] صولی شیئه باتیرمق، باتیروب ایصلاتمق.

باندیرمه == (باندیرمق) دن مصدر تخفیفی || قینامش بكمز دروننه باتیرلمش جوز ویا بادام صوجوغی.

بانق [ج، س] {Banque} (بانقه).

بانقروت [ج، س] {banqueroute} محاكم تجاریه اصطلاحنجه حال افلاس دیمكدر.

بانقنوت [ج، س] { bank - note} بانقه طرفندن میدان تداوله چیقاریلان مختلف قیمتلی اوراق رسمیهٔ نقدیه. قائمهٔ نقدیه.

بانقه [ج، س] معاملات صرافیه اجراسنه مخصوص بنا، محل § بیوك شركت صرافیه: عثمانلی بانقه‌سی، قره‌دی لیونه بانقه‌سی § معاملات صرافیه صندوقی. § قمار اویوننده اچقه‌نك توزیع اولندیغی محل ویا شخص.

بانك [فا، س] هایقرمه، شدتلی سس، صیحه، صدا، آواز.

بانك رواور == صور اسرافیلك اصواتی حشر ایده‌جك نفخهٔ ثانیه‌سی.

بانك عنقا == شرق موسیقیسنده برمقام، پرده.

بانك نماز == اذان محمدی.

كلبانك == تهلیل وتوحید || اذان. || آلقیش.

بانكر [ج، ص] { banquier } بانقه صاحبی، بیوك، زنكین صراف § زنكین آدم، بانوا.

بانوا ـ بانوا [فا، ص] زنكین، مالدار آدم § بانكر.

بانو [فا، س] قادین، خانم.

بانوی بهشت == حضرت فاطمه رضی الله تعالی عنهادن كنایه‌در.

بانوی مشرق == كونش:

« دوغوردی صبحدم بانوی دوران »

« بر آلتون باشلی، صیرمه صاچلی اوغلان »

بانوج [فا، س] صالینجاق.

بانی [ع، ص] بنا ایدن، یاپی یاپدیران. § وضع اساس ایدن.

بانیو [ج، س] صویه كیرمه، استحمام. § بانیو ایتمكه مخصوص صیاقی ویا بر ماده ایله مخلوط صو § بانیو ایتمكه مخصوص محل، قاب § حمام، مغسل § ایلیجه، قابلیجه. { (ایتمك) ماده‌سیله قوللانیلور }.

باور [فا، س] اینانمه، اعتماد، تصدیق.

باولی ـ باولو [ت، س] آوجیلرك كوپكلرینی آلشدیرمق ایچون قوللاندقلری توكدن معمول یاپمه قوش § آلیشیق طوغان یاوروسی.

باوین [فا، س] كوچوك سپد، قادینلرك ایچنه یاموق، یوك ایپلكی ال ایشلری قویدقلری ال سبدی. (سپد).

باه [ع، س] شهوت § میل طبیعی حیوانی.

باه [ت، د] ادات حیرت، شبهه § استخفاف، استحقار، تزییف.

باهی / باهیه } == شهوته متعلق.

باهر [ع، ص] آچیق، آشكار، روشن، پارلاق: دلیل باهر.

باهل [ع، ص] سرسری، باشی بوش.

باهله == طول قادین، قوجه‌سز قادین.

بای [فا، ص] زنكین، كبار § آمر § بك.

بای وگدا == زنكین وفقیر.

بایر [ت، س] خفیف میللی یوقوش، شیو، سطح مائل.

بایرطوروبی == ایری وطعمی یاقیجی بر نوع طوروب || قبا آدم

قزق بایر == حیوانات مجتره‌نك یعنی كویش كتیرن حیوانلرك اوچنجی معده‌سی. (اشكمبه).

بایرقوشی == بایرچین دخی دنیلن برجنس قوش.

بایرمی == پاره بكزر، آز میللی.

بایراق [ت، س] حكومتلرك علامت مخصوصه‌سنی حاوی مستطیل ویا مربع الشكل قماش § بیوك سنجاق، علم، رایت. { بوكلمه‌نك اصلی عربی (بیراق) اولوب صوكره‌دن بالتحریف (بایراق) یاپلمشدر. شوحالده غلط اوله‌رق (بایراقدار) دیمكدن ایسه (بیراقدار) دیملی. }

{ حكومات مختلفه بایراقلرینی حاوی رنكلی لوحه‌یه مراجعت بیوریله }.

بایراق آلتی == خیمه‌گاه، معسكر، اوردو یری.

بایراقلی == بایراغی حامل اولان.

الی بایراقلی == مشهور ادبسز، شریر.

بایرام [ت، س] بری شوالك برنجی كونی باشلیه‌رق اوچ، دیكری ذی الحجه‌نك اوننجی كونی بده ایدرك دورت كون دوام ایتمك اوزره سنه‌ده ایكی دفعه حلولیله تشرف اولنان ایام مباركهٔ اسلامیه، عید § بردینده مبارك عداولنان كون § یورطو § مسرت، شنلك، شهر آیین.

شكر بایرامی == رمضان بایرامی، عید فطر.

قربان بایرامی == عید اضحی، حاجیلر بایرامی.

خمورسز بایرامی == موسویلرك ییلباشی بایرامی.

قره بایرام == یأس وماتم كونی.

بایراملاشمق == معایده ایتمك، عیدینی تبریك ایتمك ایچون اوپمك ویا اوپوشمك { شرعیسی مصافحه‌در } شفاهاً بربرینك عیدینی تبریك ایلمك.

بایراملق == بایرامه مخصوص البسه وسائره || بایرام هدیه‌سی، بخشش.

بایرمق [ت، مص] زنكین اولمق. § سبب قوت واستطاعت ایلمك.

بايسته [فا، ص] لازم، واجب، ضرورى.

بايستهٔ هستى = واجب الوجود، جناب حق.

بايض [ع، ص] يومورطلاييجى § طاووق.

بايع [ع، ص] مال صاتيجى، صاتان، فروخت ايدن . ((مشترى) مقابلى).

بايغين [ت، ص] بايلمش، كندندن كچمش، بى خود § فرسز § مخمور كوز.

بايغينلق = بايلمش آدمك حالى || كوشكلك، مجالسزلق || آچلقدن متولد معده اذ كينلكى || صومسزلق.

بايقال [ت، س] تاتارستانده بولنان برنوع بياڭ آغى § سيبرياناڭ جنوبنده بركول. (الفتيجهٔ اعلام).

بايقره [ت، س] كركس توعندن ييرتيجى برقوش.

بايقوش [ت، س] طيورليليهٔ جارحه‌دن بيوك برقوش اولوب كوزلرى سائر قوشلردن بيوك واوك طرفه متوجه وقنادلرى حريريدر . بوم ، قوقوماو . كيجه‌لرى آچى آچى باغران وكندوسندن بين العوام تشأم اولنان بوحيوانك يوزى عيناً تكركديلره مشابهدر.

(بايقوش)

بايلمق [ت، مص] كندندن كچمك، قواى، حواس عقليه‌يه موقتاً عطالت عارض اولمق § حيران ومبهوت اولمق § فوق العاده بكنمك § يورغونلقدن، سيجاقدن، چوق كولمكدن بى تاب قالمق § (چيچك حقنده) صولمق.

بايلتمق = بايغين برحاله قومق، كندندن كچيرمك || قوتدن دوشورمك ، بى تاب براقمق || (چيچك حقنده) : صولديرمق || صوك درجه كولديرمك.

بايلمه = بايلمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى.

بايمق [ت، مص] درمانسز ، قوتسز براقمق § آلداتمق § سحر، بوكو ايتمك.

باين [ع، ص] آيريجى، آيرلايجى § مباين.

باء مفتوحه

ببر [ع، س] (باى ثانيئك فتحى وضمى ايله ده جائزدر.) آفريقا و هندستانه مخصوص چاتلاك وسفاك برجانوردر. آكل اللحوم صنفندن وقاپلان توعندن اولان بوحيواندن - كتب قديمه‌نك روايتنه نظراً - آرسلان قورقارمش . ببرك تويلرى بنك بنك اولديغندن پوستكيسى مقبولدر.

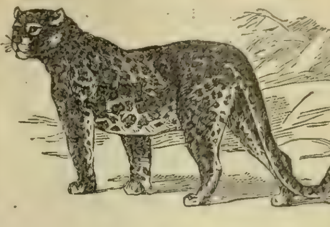

(ببر)

ببرلنمك = شجاعتنه ، قوتنه مغرور اولمق.

ببروخ [ع، س] عبدالسلام دنيلن واكثريا سوريه‌ده وكردستان قطعه‌سنده يتشن بر كوكدركه شكلاً انسان قديدينه مشابهدر.

ببك [ت، س] كوچوك چوجق § چوجق مشربلى آدم § كوچوك چوجق شكل وقيافتده مقوادن، كتمه‌دن، آلچيدن وسائره‌دن ياپيلان اويونجاق § كوزك طبقهٔ قزحيه‌سنك اورته‌سنده بولنان سياه دائره، مردمك، حدقه. انسان العين = كوز بيكى.

ببغا [فا، س] طوطى توعندن اولوب تركجه‌ده بالتحريف پاپاغان دينلن قوش - كه: آدمك تقليده ولان ميل مخصوصى حسبيله اقتدار اكملى حائزدر. (ممالك حاره قوشلرندن اولان بوحيوانك تبديل اقليم اتدكجه تويلرينك رنكى تبدل ايدر) § مألى آكلامادن عباره‌يى ازبرلهين آدم . (پاپاغان).

بت [ت، س] يوزك ، چهره‌نك رنكى.

بت بكز = چهره.

بت بكز قالماق = چهره‌نك لون طبيعيسى زائل اولمق.

بتّ [ع، س] تفتيكدن منسوج شال، صوف.

بت [فا، س] چواله، سپورگه‌سى.

بتات [ع، ص] قطعى: بيع بتات = قطعى صورتده صاتمق (بيع بات دها زياده مستعملدر.)

بتات [ع، ص] شالجى، شال وصوف كبى شيلر صاتان ادم.

بتارپيا [ج، س] (بحريه) اومورغه‌دن عارى كوكرته‌لردن هر هانكى برندن قطع ايلديكى محل ايله (آلابانده) بيننده‌كى قسم.

بتر [فا، ص] (بدتر) ك مخففى؛ اك، دها فنا ديمكدر.

بتر [ع، مص] (طب) قول وباجاقلرك كسيلوب آييراسى عمليانى.

بتراء [ع، ص] (ابتر) ك مؤنثى، قيصير، عقيم.

خطبهٔ بترا = حمدله وتصليه‌سز خطبه.

عين بترا = قويروقسز عين: (ع)، همزه.

بتول [ع، ص] اركك‌لردن بالكليه مجتنب، منقطع اولان پاكدامن ، پاككدل قادين : فاطمة البتول، مريم بتول § آيرى كوك صالان فدان § تاركهٔ دنيا.

بتولين [ج، س] (كيميا) قاين آغاجى قبوغندن چيقاريلان بر مادهٔ كيمويه.

بتون [ج، س] (معمارى) تركجه‌ده ريختم خرجى دينان وه و كرجيله قومدن مركب اولوب ارق درونته طاش قيرينتيلرى قاريشديريلان برنوع خرج.

بتيل [ع، ص] حضرت مريم رضى الله عنهانك لقبيدر.

بث [ع، مص] اظهار مافى الضمير : بث دعوى § ياعمه ، بسط ايتمه ، طاغتمق ، نشر ايتمك § حزن وكدر.

بثر - بثره [ع، س] (طب) بشره‌نك اوستنده برانصباب حاصل ايدن وسطح جلدده آن چوق متبارز بولنان التهابه اطلاق اولنور. سيويلجه، كوچوك چيبان.

بثرهٔ خبيثه = (طب) بين العوام (قاره قبارجق) دينلن وشاربون ميقروبلريله حصوله كلن وخيم برمرض.

بثرى = بثره منسوب ومتعلق.

بثق [ع، مص] ايرماغى ديكر بر مجرايه آقتمق، حرق يارمق.

بجا [فا، ص] برنده، مناسب، لايق مناسبه بر تركيبدر.

نابجا = برنده اولميان، غير مناسب، اويغونسز، نابمحل.

بجاء [ع، ص] واسع، كنيش، بول.

عین بجاء == کنیش ، ایری کوز .

بَجایِشْ [فا ، س ، ص] ایکی مأمورك مبادلهٔ خدمت ومأموریت ایتمسی بری برینك یرینه کچمسی ، کچیرلمسی . { بو کلمه الفاظ مولده دن اولوب فارسیده فتح با ایله مستعملدرکه : (انك یرینه) دیمکدر اوحالده افاده ایلدیکی معنی دخی بزم تصرفاتمزه ال ویرمز } .

بَجَبَجَه [ع ، س] چوجقلری آووتمق ایچون یاپیلان کوراق ، تخفلق § حقه بازلق .

بَجَدْ [ت ، س] سرچه توعندن اوتوجی کوچوك بر قوش .

بَجَرْمَكْ [ت ، مص] بر ایشی مهارتله یاپمق حسن تسویه ایتمك ، حقندن ، عهده سندن کلمك § بر ایشده موفق اولمق .

بجره مه مك == حسن اجرا ایده مه مك عهده سندن کله مه مك ، موفق اوله مه مق ،

بجرتمك == اجرا وتسویه ایتدیرمك .

بجرلمك == حسن تسویه اولنمق .

بَجَریكْ [ت ، ص] استعداد ، درایت . § موفقیت § کار کذارلق .

بجریکلی == فعال ، کار کذار ، ماهر ، درایتلی .

بجریکسز == الندن بر ایش کلمز ، مسکین ، عاجز ، موفقیتسز ، مهارتسز استعدادسز .

بجریکسزلك == درایتسزلك ، مهارتسزلك ، موفقیتسزلك .

بَجعَه [ع ، س] (طب) آزی دیشلرینی چیقارمغه مخصوص بر نوع آناختار . اطلاق اولنوره

بَجَلْ [ع ، س] افترا ، بهتان .

بَجَلَه [ع ، س] (نباتات) جذرینه یاقین محلارندن اغصان ویرن وقامت وصطیهٔ انسانیه نك اوچ مثلی قدر ارتفاعه مالك اولان آغاجلر .

بَجْ [ت ، س] هندی ایله سوکلون آره سنده بر جنس طیر غیرمأنوس ، که بوکا دجاج الحبش دخی دیرلر .

بَچَه [فا ، س] انسان ویا حیوان یاوروسی . { نظمده تشدیدایله ده قوللانیله بیلور . }

پرستوبچه == قیرلانغچ .

بط بچه == قاز یاوروسی .

دهقان بچه == کویلی چوجغی .

مغبچه == میخانه جی چراغی ، غارسون ، { جمعی : (بچکان) کلیر } .

بَحّاثْ [ع ، ص] مباحثه ایتمکی سون ، چوق بحث ایدن .

بَحّارْ [ع ، ص] کمیجی ، ملاح § کمی طائفه سی .

بَحْتْ [ع ، ص] محض § خالص ، اوز ، صرف : خبز بحت == خالص اتمك .

بَحْثْ [ع ، مص] سوز آچمق ، مکالمه ایتمك § بر ماده حقنده تفتیش وتحقیق صورتیله سوز سویلمك : « امام فخر رازی ، تفسیرنده حقیقت انساندن اطرافیله بحث ایتمشدر » § معارضه طریقیله سویلشمك § اوکدول یعنی بر ماده یه دائر اوکدن بر شی تعیین ایتمك صورتیله سوز ویریشمك ، متقابلا ادعا : بحثی قزاندی ، بحثی غائب ایلدی § بر ماده حقنده تفتیش ومناقشه یی واوماده نك غوامضنه متعلق سوزلری حاوی مقاله : علم حیواناتك ذوالثدیه بحثی پك اوزوندر § تفتیش وتحقیقی داعی اولان خصوص : « بو بحثی بیلمزایدم بن مکرنه مشکل ایمش »

بحثه کیریشمك == بر شی اوزرینه ادعا ایتمك . (اوکدول) .

بَحْرْ [ع ، ص] دکز ، یم دریا .

بحر سفید == آق دکز .

بحر محیط == طیش دکز .

[عربیده کوللره وبیوك نهرلره ده بحر اطلاق اولنور .] || اوزان شعردن هر بری که : اوزان اصلیه وفرعیه نك یکدیکریله ترکیبندن ، یاخود عین وزنك تکررندن تشکل ایدر .

بحرا == دکز طریقیله § دکزدن .

بحری } **بحریه** } == بحره منسوب : طائر بحری عساکر بحریه .

بحرین } **بحریون** } == ایچ وطیش دکزدن کنایه در . فنون بحریه یه منتسب اولانلر || کمیجیلر .

بحر جدید == (عروض) (فاعلاتن) (مستفعلن) اصلندن تفرع ایدوب اوچ وزن حاصل ایدر .

بحر خفیف == اجزای اصلیه سی بر مصرعده ز فاعلاتن ، مفاعلن ، فعلن) اولان بحره مثال :

{ بوده برشع — رتانی — دیکر }
{ فاعلاتن — مفاعلن — فعلن }

بحر رجز == اجزای اصلیه سی بر مصرعده درت کره (مستفعلن) اولوب عارضی اولان زحاف وعلل سببیله ده (مفاعلن) . (مفتعلن) § (مفعولن) (مستفعلان) ، (مستفعلاتن) . (مفاعلاتن) صورتنده بر طاقم اجزای فرعیه حاصل اولور . مثال :

{ ایردی ینه اردبهشت اولدی هوا عنبرسرشت }
{ مستفعلن مستفعلن مستفعل مستفعلن }

{ عالم بهشت اندر بهشت هر کوشهٔ برباغ آرم }
{ مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن . }

بحر رمل == اجزای اصلیه سی بر مصرعده اوچ کره (فاعلاتن) وبر کره (فاعلن) اولوب زحاف وعلل سببیله (فاعلات) ، (فعلاتن) (فعلات) (فاعلات) (فاعلن) (فاعلات) وسائر اجزاء فرعیه حاصل ایدر . مثال :

{ مرحبا ای حضرت صاحبقران معنوی }
{ فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن }

{ ناظمین ظومهٔ سل لئالی مثنوی }
{ فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلن }

بحر سریع == وزن اصلیسی : (مفتعلن) مفتعلن فاعلن) اولان بحره مثال :

{ بن نه مسی حی نه مسی خادمم }
{ مفتعلن مفتعلن فاعلن }

{ ذوقی حقی قعده آرا رادمم }
{ مفتعلن مفتعلن فاعلن }

بحر متقارب == وزن اصلیسی : (فعولن ، فعولن ، فعولن فعول) اولان بحره مثال :

{ مدوال مددای جهان آفرین }
{ فعولن فعولن فعولن فعول . }

بحر مجتث == وزن اصلیسی : (مفاعلن ، فعلاتن ، مفاعلن ، فعلاتن) اولان بحره مثال :

{ زهی تصور باطل زهی خیال محال }
{ مفاعلن فع لاتن مفاعلن فعلن }

بحر مضارع == وزن اصلیسی : (مفعول فاعلاتن ، مفاعل ، فاعلات) اولان بحر مثال :

{ اطفاله قبله کاه آثار اوجاغیدر }
{ مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلات }

بحر هزج == وزن اصلیسی : مفاعیلن ، مفاعیلن ، مفاعیلن ، مفاعیلن) مثال :

{ اشارت ای لهوب اشجار سمت لاتناهی یی }
{ اوپر امواج قالقوب پردهٔ قدرت پناهی یی }
{ مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن }

بَخَه [ع ، ص] آریه جق ، سیویلجه .

بَخّالْ [ع ، ص] پك بخیل زیاده سیله خسیس ، جری

ذات شوکتسمات حضرت خلافتپناهی‌یه مخصوص اولوب شرف راکب اولدقلری
سفینهٔ همایونلك غراندی دیرکنه کشیده اولنان حریردن معمول سنجاقدر.

ولیٔ عهد سلطنته مخصوص

خاندان سلطنته مخصوص

ذات شاهانه‌نك عموم باش قوماندانلغنه مخصوص

دولت علیهٔ عثمانیه‌یه مخصوص سنجاقلر

سفائن حربیه ونقلیهٔ شاهانه‌یه وقلاع خاقانی ایله اماکن امیریه‌یه ووکلای فخام ایله بری وبحری ارکان عسکریه ورجال ملکیه‌نك رتبه‌لرینه کوره غراندی، پرووا ومیزانه ستونلرینه وکافهٔ تبعهٔ دولت عثمانیه سفائن تجاریه‌سنه مخصوص سنجاقدر .

بیوك آمیراله مخصوص

ویس آمیراله مخصوص

آمیراله مخصوص

قونتر آمیراله مخصوص

اك قدملی سفینهٔ حربیه سواریسی

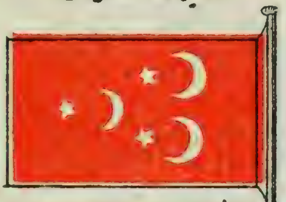

خدیو مصره مخصوصدر

تونسه مخصوصدر

قومودورلره مخصوصدر

سفائن حربیه ونقلیهٔ شاهانه‌یه مخصوص فیلاندیره

حجاج نقل ایدن سفائنه مخصوصدر

سیسام جزیره‌سنه مخصوصدر

بَخت [فا ، صـ] تصادف ، بخت ایشی § حسن طالع ، اقبال § قدر ، طالع .

بخت بیدار = آچیق طالع ، طالع مساعد .

بخت خواب آلود / **بخت خوابیده** / **بخت خفته** = کوتو بختلی ، طالع صوء صاحبی .

نیك بخت / **بخت ور** = حسن طالعه مالك ، ایی بختلی ، مساعد طالعلی || اوغورلی .

بختسز = بی بخت

بختلی = طالعی مساعد اولان .

جوان بخت = طالعی آچیق اولان ، اقبالّلی .

بختیار = طالعلی ، قسمتلی || مسعود فرح || یشایشی ، حضوری یولنده اولان .

بختیارانه = مسعود اولانه لایق صورتده ، بختیار کبی .

بختیاری = بختیارلق ، مسعود اولیش .

بَختَری [ع ، صـ] صالنه صالنه یوروین ، خوش خرام .

بَخش [فا ، صـ] باغشلامه ، بلابدل ویرمه ، هبه ، احسان ایتمه . { ایتمك ، ایلمك ماده‌لریله قوللانیلملیدر }

بخش / **بخشا** / **بخشنده** = بو کلمه‌لر بعض کلمات عربیه وفارسیه ایله برلشه‌رك وصف ترکیبی تشکیل ایلدکلری زمان : ویریجی باغشلاییجی ، عفو ومسامحه ایدیجی معنالرینی افاده ایدرلر .

حیرت بخش = حیرت ویریجی ، ویرن .

شرف بخشا = شرف ویریجی ویرن .

شفا بخشا = شفا ویریجی ، ویرن .

صفا بخشندهٔ دل = کوکله صفا ویریجی .

بَخشایِش [فا ، صـ] مرحمت ، شفقت § احسان : بخشایش فطرت § باغشلایش .

بخشا یشکر = رحیم ، شفیق || محسن .

بخشا یشکری = رحیملك || محسنلك .

بَخشِش [فا ، صـ] احسان ، عطیه {اکثریا جزئیاتده مستعملدر .}

بَخشَنده [فا ، صـ] باغشلاییجی ، ویریجی عفو ایدیجی .

بَخُور [ع ، صـ] { زبانزدی ضم بایله‌در } توتسو § یاقیله‌جق کوزل قوقولی شی .

بخور مریم = (نباتات) مریم الی دینلن بر نوع نبات .

(بخور مریم)

بخوردان = درونده بخور دینلن ترتیب معطر یاقیله‌جق ظرف مخصوص ، بخوراق .

بَخُورلامَق [ت ، صـ] توتسوله‌مك .

بَخیل [ع ، صـ] خسیس ، ناکس ، جمری ، طمعکار .

بخیلانه = خسیسجه‌سنه .

بخیلی = بخیللك ، جمریلك .

بَخیَه [فا ، صـ] دیکیش ، چاتقی .

بخیه زن = دیکیشجی ، ترزی .

بَد [فا ، صـ] فنا ، کوتو § چرکین § شنیع . § یراماز .

بداخلاق = فنا اخلاقلی ، سوء اخلاق صاحبی

بد اسلوب = طور وطرزی چرکین اولان .

بد اصل = اصلی ، صویی کوتو .

بد اندیش = سوء فکر صاحبی .

بد آواز = فنا سسلی .

بد آیین = فنا عادتلی .

بد بوی = فنا قوقولی .

بد بین = هیچ بر شیئی بکنمیان .

بد پسند = حسن طبیعتدن محروم اولان .

بد تر = دهاءاك ، پك کوتو ، چرکین .

بد چشم = نظری دکن آدم ، حسود .

بدچهره / **بد لقا** = چرکین یوزلی .

بد خصال / **بد منش** = سوء اخلاق واعتیاد صاحبی .

بد خوی = خویسز ، کوتو خویلی .

بدخواه = هرکسك کوتولکنی ایسته‌ین

بددعا = انکسار ، دعای معکوس

بدرنك = آچیقله قویو آره‌سنده ، کیرلیمسی رنك .

بد زبان = آغزی بوزوق ، منافیٔ آداب سوز سویلین .

بد سیرت / **بدطینت** = صویسز ، دنی . خلقی بوزوق .

بدگو = فصال ، هرکس حقنده کوتو سوز سویلین .

بدگهر = صویسز ، دنی .

بد لکام = سرکش ، عاصی .

بدمهر = مروتسز .

بد نام = کوتو شهرتلی ، رذیل .

بدنژاد / **بدنهاد** = صویسز ، دنی ، آلچق .

نیك وبد = ایی وکوتو ، کار وضرر .

بَدء [ع ، مصـ] باشلامه ، شروع آغاز . § باشلانغیج ، ابتدا { همزه‌دن باشقه برده الف علاوه‌سیله (بداء) صورتنده یازمق عبثدر . }

بَداعَت [ع ، مصـ] بدیع ونادیده اولیش ، بدیعلك ، کوزللك § یکیدن حادث اولش .

بَدانَت [ع ، مصـ] صمیزلك .

بَداوَت [ع ، مصـ] (حضارت) مقابلیدر . بدویلك ، صحاری وبوادیده اوطوروش § کوچبه‌لك

بَداوا [ت ، صـ] ☜ (بادهوا) .

بَداهَت [ع ، مصـ] بدیهیلك ، بدیهی اولیش . واضح ، آشکار اولیش ، آچیقلق ، § بردن بره سویله‌یش ، ارتجالاً سویله‌یش .

بداهةً = بداهت صورتیله ، آب آکسزین ، وهلةً بلا تأمل § واضح وآشکار اوله‌رق .

بالبداهه = بداهت صورتیله .

بَدایِع [ع ، صـ] (بدیع وبدیعه)نك جمعی : کوزل ، نادیده ، لطیف شیلر ؛ مثلا : بدایع طبیعت .

بَدَخشان [فا ، صـ] هندستانده لعل ویاقوت معدنیله مشهور بر محل : لعل بدخشان .

بَدر [ع ، صـ] اون دردنجی کیجه‌ك آی .

اصحاب بدر == بدر غزوه‌سنده حاضر بولنان (۳۰۵) ویا (۳۱۳) ذات‌معالی صفات . رضی‌الله تعالی عنهم .

بدر تام == غروب ایله باشلیان هلالك اون دردنجی کیجه‌سی || مدینه جوارنده بر محل مشهور .

لیلهٔ بدر == آیك بدر اولدیغی کیجه .

بدریون — بدری == غزوهٔ بدرده حاضر بولنان اصحاب کرام وبونلردن هر بری .

بَدْرَقَه [ع ، ص] دلیل ، رهبر ، قلاغوز ، یول کوسترن {فارسی (بدرهه) دن معرب اولدیغی مرویدر . }

بَدْرَه ـ بَدْرِی [ع ، ص] صره ، ایچی آلتونله مملو کیسه . { اوائلده اون بیك درهمه (بدره) اطلاق اولنوردی . }

بَدَسْتَان [ت ، ظ] اصلی (بزستان) اولوب اولاری بزوساژ اقمشهٔ نفیسه صاتیلان محله اطلاق اولنوردی . الیوم ذی قیمت اقمشه ، اسلحه ، مجوهرات وساژه‌نك مزاد ویازارلق صورتیله صاتلدیغی مسقف چارشی‌یه بو نام ویرلمکده‌در .

بَذْوز [تا ، ص] آغزك ایچ طرفی § کنار ، چوره .

بَدَل [ع ، ص] بر شیئك یرینی طوتان ، یرینه ویریلن شی ، قارشیلق § عوض ویا معینات یرینه ویریلن پاره .

رد بدل == معرض تحقیرده صویلنان سوزك مخاطب طرفندن تکرار قائله رد واعاده‌سی == متقابلاً سب وشتم .

بدل شخصی == خدمت عسکریه‌یی بالفعل ایفا ایتمك ایسته‌میانلرك اجرتله کندی یرلرینه کوندردکلری آدم .

بدل عسکری == تبعهٔ عثمانیه‌نك عسکرلك خدمتنه بدل‌ویردکلری معین ویرکی

بدل فراغ == فراغ ایدیلن اراضیٔ امیریه ایله مسقفات ومستغلات موقوفه ایچون مفروغ لهدن آلنان آقچه .

بدل ما یتحلل == اعضای بدندن یومی واقع اولان صرفیات طبیعیه‌یه مقابل اکل وشرب اولنان مواد غذائیه .

بدل مثل == امثالنك آلنوب صاتلدیغی بدل .

بدل نقدی == خدمت عسکریه مقابل ویریلن پاره ـ که : (۵۰) لیرادر

تعیین بدلی == عسکره مخصوص تعیینات یرینه ویریلن آقچه .

بدلاً == بدلی ویرمك صورتیله (عیناً) مقابلی .

بدلات == (بدل) ك جمعی :. بدلات عسکریه || عیناً استیفا اولنمیوب بلدیه مجالسی طرفندن وضع اولنان فیئات اوزرندن نقداً آلنان عشر رسومی .

بَدَن [ع ، ت ، ص] قلعه‌دیواری ، اسکی زمانلرده شهرلری محافظه ومدافعه ایچون دائراً مادار یاپیلان سور بارو ، برج ، سپر § قلعه‌نك محیط خارجیسی .

بَدَن [ع ، ص] کوده ، وجود ، جمعی (ابدان) کلیر : ضعف بدن اعضای بدن .

بدناً == شخصیله ، وجودیله ، بالذات « مالاً وبدناً ایفای خدمت ایلدی »

بَدُوح [ع ، ص] { عبرانی اولق اوزره مرویدر } مکتوب ظرفلرینك اوزرینه ومرسل الیهك محل اقامت ونام وشهرتنی حاوی عباره‌نك آلتنه کشیده ایدیلن حلزونی اشارت معروفه که : بعضاً حلزون داخلنه (ب=۲ د=۴ ، و=۶ ، ح=۸) اولق اوزره ابجد حسابنه توفیقاً : (۸۶۴۲) رقمی یازارلر .

{ بعض ارباب لغت بونك اسماء الٰهیه‌دن اولدیغنه قائل وبعضلری مراسلاتك ایصالنه مأمور بر ملکك اسمندن کنایه ویاخود هندوچین واضع قانونی (بودا) نامندن مأخوذ اولدیغنه ذاهب اولمشدر . بولفظ واعتباراتی هر حالده هربلرك عبرانیلردن آلدقلری قویاً مظنون اولوب آنلردن دخی لسانمزه کچمش وکیت کیده ترك ایدلمکده بولنمشدر . حتی یاقین زمانلره قدر لوچ کوشه‌لی مهرلرك بر جهتنه کوفت اوله‌رق (بدوح) حك ایتدیرمك معتاد ایدی } .

بَدُوش [تا ، ص] اوموز ، صرت § سینه .

بَدَوِی [ع ، ص] (مدنی) نك ضدی . بادیه نشین اولان اهل بادیه .

بَدَوِیَت [ع ، مص] (مدنیت) ك ضدی بدویلك ، بادیه نشینلك

بَدِیذ ـ بَدِیدار [فا ، ص] ظاهر آشکار ، واضح ، میدانده ، کوز اوکنده ، بللی { لسان فارسیده هر ایکیسی‌ده (یا) ایله مستعمل ایسه‌ده بز (ب) ایله قوللانمقده‌یز } .

نابدید == غائب ، بلیرسز ، غیر مشهود . { نا بدیدار غیر مستعملدر . }

بَدِیع [ع ، ص] نمونه‌سی اولمایان بر شی ایجاد ایدن بدیع السماوات والارض == جناب حق § لطیف ، نادیده : شعر بدیع ، نظم بدیع § نظر دقت واستحسانی جالب § فن ادبك برقسم مهمی ـ که : کمال وضوح ایله برابر کلامك صنایع لفظیه ومعنویه ایله تزیینه عائد مسائلدن باحثدر :

« میدانده بدیع ایله معانی »
« بزده اوقودق برآز بیانی »

{ بو صنایعدن لفظی اولانلر بش ومعنوی اولانلر دخی یکرمی یدی قسمدن عبارت اولوب جمله‌سنه بردن (صنایع بدیعه) اطلاق اولنور . (صنایع]

بَدِیعَه [ع ، ص] نظر دقت وپسندیدی جالب اولان ماده ، خصوصی شی : بلوطلر ، دقیقه ، دقیقه رنکلرینی بر لطافتدن بر بدیعه‌یه تحویل ایده‌رك . . . »

بَدِیهَه [ع ، ص] حاضر جوابلق یولنده وهلة ، دوشونمه‌دن سویلنن کلام لطیف .

بدیهه کو == بدیهه سویلیجی سویلین

بَدِیهِی [ع ، ص] محتاج اثبات اولمیان ، قبول وتصدیقی عقول سلیمه ایچون طبیعی اولان ظاهر ، اشکار § منطق اصطلاحنجه تصوراتدن حرارت وصرارت کبی معلومات ، تصدیقاتدن نفی واثباتك اجتماعنده اولان فقدان امکان مثللو نظر واستدلاله محتاج اولمیان خصوصات .

امر بدیهی == آشکار اولان ایش .

بَدِیهِیّات [ع ، ص] (بدیهی) نك جمعی . امور بدیهیه ، حقایق .

بدیهیات اولیه == منطق اصطلاحنجه برهانه ، دلیله محتاج اولمیان حقایق .

بَذْر [ع ، ص] تخم ، حبه ، چکردك § کتان یاغی .

بذر ایسی == بذردن یاپیلان صیاه بویا || بو ایسدن یاپیلان مرکب .

بذر القز == ایپك بوجکی تخمی .

ملل مختلفه‌نك بكلك وتجار سفائنی طرفندن كشیده ایدلمكده اولان باندیره‌لر

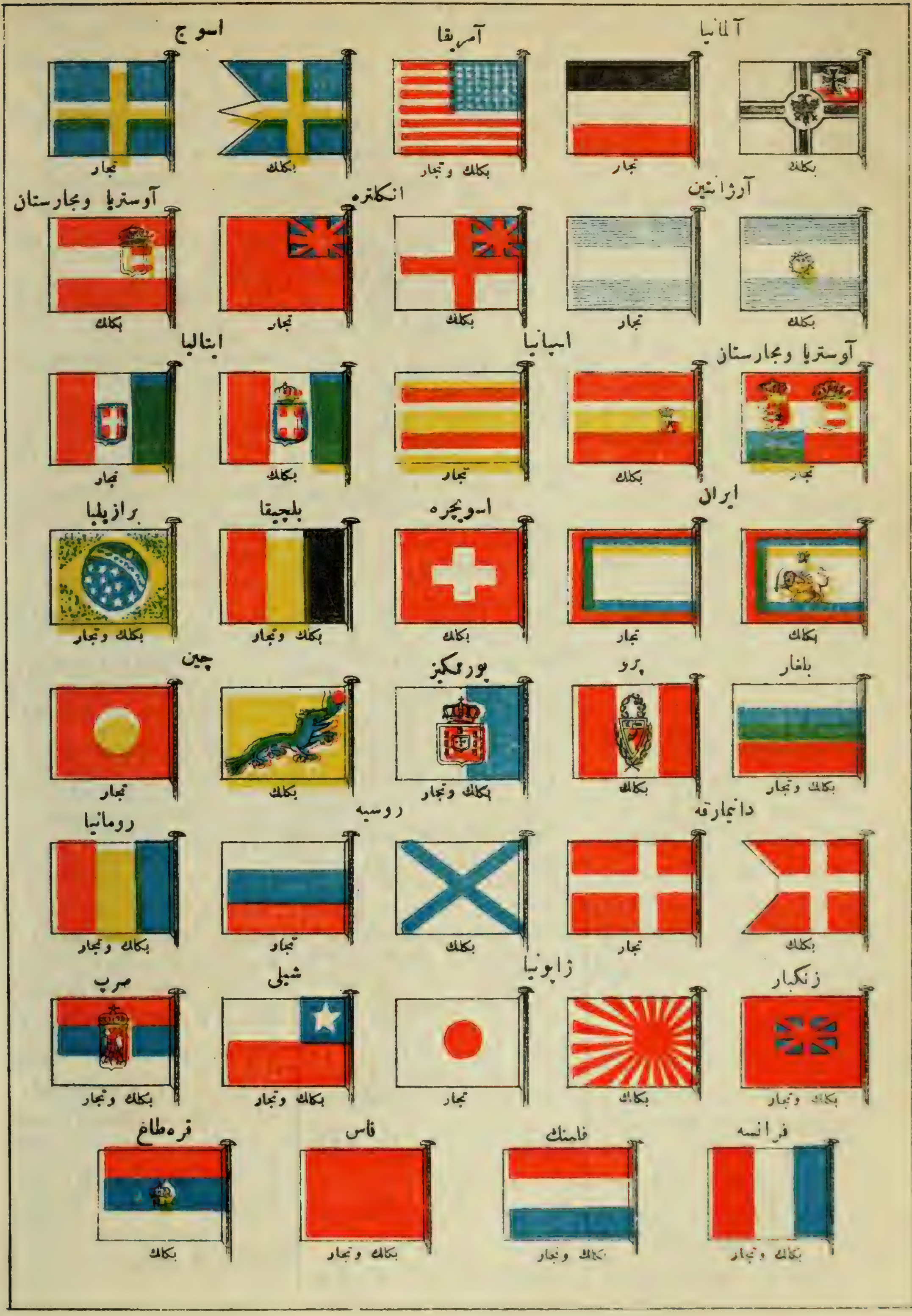

ملل مختلفه‌نك بكلك وتجار سفائنى طرفندن كشيده ايدلمكده اولان بانديره‌لر

[١] بين الدول قبول وبعض خصوصات مهمه‌ده استعمال اولنان اشارتلر .

بذل [ع ، مص] كوكلنك ايستكيله عطيه ، احسان ايتمك § اسيركه‌مكسزين پول، پول صرف ايتمه ، دريغ ايتمه‌مه . { بذل ، كلمه‌سی متعدی اولديغندن بونی افعال بابنه نقل ايله (ابذال) يازمق طوغری دكلدر } .

بذله [فا ، ص] طبع‌خوش كان نازك، لطيف سوز، شاقه طرزنده سويلنن لاقردی .

بذله گو | بذله باز == لطيفه‌جی، شاقه‌جی {بانك كسريله‌ده مستعملدر } .

بر [فا ، د] ادات استعلاء اوست، اوزره : بر طرف : بر متوال‌عرر، بر معتاد ، بر موجب اراده .

برانداز == يوقاری ، آتيجی : مشكل بر انداز .

ازبر == حفظ ، عقلده طوتمق .

بربط == قاز كوكسی .

برعكس == عكسنه ، ترسنه .

نامه‌بر == مكتوب ايصال ايدن‌موزع

برهوا == ضايع اولان، نافله‌يه كيدن

§ ثمره ، ميوه ، يمش : برك وبر .

§ سينه، كوكس بردوش .

كبوترنامه‌بر == مخابره‌يه واسطه‌اولان كوكرجين .

بر [ع ، ص] (بحر) مقابلی، قاره § ارض ، طوپراق § اولكا، خطه.

بر جديد == آمريقا و آوستراليادن كنايه‌در .

بر الشام == سوريه خطه‌سی .

برعتيق == آوروپا، آسيا وآفريقادن كنايه‌در .

براً == قره‌دن، قره طريقيله ، (بحراً) مقابلی .

بری | بريه == بره ، قاره‌يه منسوب : عساكر بريه .

برائت [ع ، مص]بريلك، واستهلاك ازاده‌لك§ بالخاصه‌قباحتسزلك تبين ايتمك § معافيت، استثنا، برائت ذمت اصلادر .

برابر [فا ، د] برلكده، برارده، § مساوی ، مشابه ، معادل ، محاذی § قرنسز ، قارشی ، مقابل : رفاقت ، معيت .

برابری == برابرلك ، مساويلك .

برابرلشمك == برابر كلمك || بر ذايه كلمك || مساوی ، مقابل اولمق.

برابرلك == برابر اولمه || مساوی || موازنه .

برات [ع ، ص] اصل معنای لغويسی يازلمش‌كاغد ديمكدر، اصطلاحجه‌ده هر نوع امتياز ، رتبه ، نشان واستحقاق ايچون وؤس كبی ويريلن سند رسمی‌يه اطلاق اولنور: فراشيت براتی، توليت براتی ، سهم براتی .

ليلهٔ برات == شعبان معظمك اون بشنجی كيجه‌سنه مصادف شب مقدس . برات قنديلی .

برّات [ع ، ص] تورپو .

برّاده [ع ، ص] قاراق صو صوغو- دجق تاب .

براعت [ع ، مص] فضائل‌وخصائل جهتيله اقرانه تفوق .

براعت استهلال == اصطلاحات‌ادبيه‌دن اولوب ابتداء كلامك مقصوده دلالت ايتمسنه‌ديلنور || حسن‌ابتداء،حسن دلالت.

براق [ع،ص] پارلاق§پاك§ كدورتسز.

براقلق == صافيلك،روشنلك،بولاشيق اولميان شيئك حالی .

برّانی [ع ، ص] خارجی ، §ظاهری § وحشی ، يبانی .

برانداز [فا ، مص] يوقاری آتمق دفع ايتمك معناسنه اولان (بر انداختن) مصدرندن مشتق اولوب دائماً تركيبله استعمال‌اولنور: مشكل بر انداز ، موانع بر انداز .

برانده [ج ، ص] (بعربه) كميلرده عساكر وطائفه‌نك كيجه‌لری ياتدقلری آصمه ياتاق

براهمه [ع ، ص] جم : (براهمن) هنود پرستشلرك رؤساسی روحانيه‌سی .

براهين [ع ، ص] (برهان)ك جمعی ، دليللر ، حجتلر : براهين قاطعه، ايراد براهين

برای [فا ، د]غايت وتعليل بيان ايدر اداتدر .

برای خاطر == خاطر ايچون .

برای مصلحت == مصلحت ايچون .

برايا [ع ، ص] (بريه) نك جمعی مخلوقات .

برباد [فا ، ص] بوزوق، پريشان، خراب§ ملوث، مردار§ ضايع، تلف ، محو اولان، فنا ، كوتو § تهلكه‌لی .

برباق [ت ، ص] قناريه يمی .

بربر [فا ، ص] تراش ايدن، صاچ صقال كسن مضعتكار ، حلاق .

بربط [ع ، ص] لاعوته‌دينلن‌ساز .

برپای [فا ، ص] آياق اوزرنده ، آياقده قائم .

رشته‌برپای == آياغنده ايپلك باغلی اولان . || آياغی باغلی .

برتر - برترين [فا ، ص] دها اك ، پك يوكسك ، عالی ، رفيع

برجا [فا ، ص]مناسب‌يرنده عملسنده (بجا) .

پا برجا == ثابت قدم ، يرنده ، دائم ثبات ايديجی { بو كلمهٔ مركبه (ثبات) معناسنی مفيد اولديغندن « پابرجای‌ثبات» تعبيری تكرار معنوی‌يی شاملدر .}

نا برجا == يرنده دكل ، غير مناسب

برجسته [فا ، ص] سهل ممتنع‌عد اولنمغه شايان لطيف ومتين سوز ، نظم .

مصرع برجسته == سهل ممتنع صورتنده ايراد اولنوب حشودن عاری اولان وبر معنای تام افاده ايدن مصرع

برجيس [ع ، فا ، ص] (مشتری) دينلن سياره .

برچيده [فا ، ص] طوپلانلمش، دوشيرلمش، { اكثرياچيچك حقنده مستعملدر .}

برچيده دامن == اتكی طوپلی || آلايشدن مجتنب .

برچين [فا،ص]طوپلايجی،دوشيريجی.

برخاسته [فا ، ص] آياغه قالقمش. {بر خواسته شكلنده‌ده يازلديغی واردر .}

برخانه [فا،ص]ملی [illegible] (بارخانه).

برخای [فا ، ص] براماز، حيلازه، خوبرات § فرياد .

بَرْخوابَه [فا، ـ] منلد، دوشك، اوزرنده یاتیله‌جق شی § بر دوشكده برلكده یاتیلان دم .

بَرْخُور [فا، ـ] حصه، پای، نصیب.

برخوردار = نصیبلی، بهره‌مند، فیضیاب ‖ ـمی وهمتنك ثمره‌سنی اقتطاف ایدن، نائل مكافات اولان . { تمنیء فیض و رفعت معرضنده ویا‌كز انسان حقنده مستعملدر . }

بَرْخیز [فا، صـ] قالقان، قالقیجی .

بَرْد [ع، ـ] صوغوق، سرما : برد شدید = شدتلی صوغوق .

بردالعجوز = شباط رومینك یكرمی ا لتیسندن اعتباراً یدی كون دوام ایدن وبین‌العوام (قوجه قاری‌ه وغوغی) دنیلان شدتلی صوغوق. { بوكلمه (برد ایام‌العجز) تركیبندن غلطدركه : (عجز) صوك، نهایت معناسنه اولوب صوك كونلرك (صوغوغی) دیمكدر . }

بَرَد [ع، ـ] یاغان طولو، حب‌الغمام، حب‌السحاب § كوز قپاقلرنده ظهور ایدن اوفاق شیشلر . آرپه‌جق .

بَرْدار [فا، صـ] آصلمش، صلب ایدلمش، دار آغاجنه آصلمش § یمشلی، میوه‌دار. § مطیع، منقاد : فرمان بردار.

بَرْداشْتَه [فا، صـ] رفع اولنمش، یوكسكه قالدیرلمش : « دودست نیاز وابتهالی برداشتهٔ اجابتگاه رب متعال ایدرك .. » § رفع وازاله اولنمش : « بوبابده‌كی مشكلات وموانع كاملاً برداشته قیلنوب » { بوكلمه ـ برنجی معنایه كوره ـ (ایتمك) وایكنجی معناده استعمالی حالنده (قیلنمق) ماده‌لریله قوللانیلیر } .

بَرْدَوام [فا، صـ] دواملی، دائم، دائمی، اسكی حال اوزره : « صحت وعافیتده بردوام اولملری تمناسیله ختم كلام اولنور » .

بَرْدوش [فا، صـ] اوموز اوزرنده، اوموزلانمش، صیرتده .

خانه بردوش = خانه‌سنی، مسكننی صیرتنده طاشیان دیمكدركه : نرده اقشام، اوراده صباح طرزنده یاشایان شخص بی‌خانماندن كنایه‌در .

خانه بردوشانه = خانه بردوشه یاقیشه‌جق صورتده .

بَرَدَه [فا، ـ] امتلاء :

داءالبرده = چوق یمكدن متحصل قنالق، آغرلق، امتلاء معده .

بَرْدِیّ [ع، ـ] حصیر سازی، ساز، قمش § پاپیروس كاغدی .

بَرْز [فا، ـ] زراعت : برزكر ویا برزكار = اكیجی، زارع .

بَرْزَدَه [فا، صـ] طوپلانلمش، بریكدیرلمش، بر آره‌یه كتیرلمش .

بَرْزَخ [ع، ـ] ایكی شی آره‌سنده‌كی حائل، فاصله § زمان موتدن قیامته قدر كذار اوله‌جق مدت، § دنیا ایله عقبا آره‌سنده‌كی كچید ـ كه : ارواح امواتك قیامته انتظاراً بكلادكلری فرض اولنان محل معنویدن عبارتدر . § (جغرافیا) بر شبه جزیره‌یی { یاریم آطه‌یی } قاره‌یه ربط ایدن ویاخود ایكی دكزك آره‌سنی فصل ایلین طار قاره پارچه‌سی : پانامه برزخی، قورنت برزخی § جان صیقه‌جق محل .

بَرْش [ع، فا، ـ] آفیونلی شروب § كتان یاپراغیله یاپیلان بر نوع مسكر معجون .

بَرَص [ع، ـ] وجودده یر یر بیاض، آلاجه لكه‌لر حاصل اولمقدن عبارت بر مرض ـ كه : غیر قابل تداویدر . آبراشلق .

بَرْطَرَف [فا، صـ] یانه آتلمش، اورته‌دن چیقارلمش، مندفع، اهمیتدن ساقط، زائل .

برطرف ایتمك = دفع و ازاله ایلمك ‖ شویله طورسون ؛ لازم دكل : « لطیفه برطرف؛ شوایشك حقیقتی بویله‌در »

بَرْطِیل [ع، ـ] هدیه .

بَرْغاب [فا، ـ] صو جمع اولنه‌جق محل .

بَرْعَش [ع، ـ] سیوری سینك .

بَرْغَموت [فا، ـ] لیمون جنسندن اولوب بو نام ایله معروف اولان آغاجك میوه‌سی .

(برغموت)

برغموتی = برغموت رنكنده اولان .

بَرْغُوث [ع، ـ] پیره دنیلان مزعج حیوانجق .

برغوثی = [طب] جلدده پیره ایصیرمغی كبی حاصل اولان قبارجقلردن عبارت بر نوع خسته‌لكه اطلاق اولنور .

بَرْغُوثِیَّه [ع، ـ] طوائف ضاله‌دن بری .

{ بوكلمه‌یی (س) ایله (برغوسیه) طرزنده استعمال ایدنلرده واردر . ازجمله « تعریفات سید » ده بوشكلده اولمسه باقیلورسه صحیحی بویله اولمق لازم كلور . }

بَرْغُوس [ج، ـ] اصلی یونانی اولوب قلعه معناسنده در، بورغاز : لوله بورغاز (برغوس) ، كمر بورغاز (برغوس) ، بورغاز (برغوس) آطه‌سی .

بَرْغول [فا، ـ] لسانمزده بالتحریف (بلغور) دنیلان معروف قینادلمش ودوكولرك قابوغی چیقارلمش بغدای .

بَرْف [فا، ـ] قار، ثلج .

برفاب = قارلی صو ‖ قار صویی، ‖ صوغوق صو .

حلوای برف = قار حلواسی .

برفناك = یاز قیش اوزرنده قار بولنان محل .

برفین = برفه منسوب .

شیر برفین = قاردن یاپلمش آرسلان .

بَرْق [ع، ـ] شیمشك، { شیمشك چاقدیغی زمان هم ضیا كورینور، هم ده صدا ایشیدیلوركه : (برق) اشته بوضیایه اطلاق اولنوب طویلان صدایه ایسه (رعد) دیرلر § (رعد وبرق) } .

برق انداز = پارلدایجی، لمعه افشان اولان، پارلایان .

برق اورمق = چاقمق، پارلدامق .

سیالهٔ برقیه = الكتریق .

نار برق = الكتریق شراره‌سی ‖ ایرانیلر ایله هندیلرك اصطلاحنه كوره (تلغراف).

بَرْقان [ع، ـ] پارلداق § بركان، وولقان.

بَرْقَرار [فا، ـ] برقرارده، برحالده، برحال اوزره اولان دواملی، دائم .

بَرْقُوع [ع، ـ] پچه، یوز اورتوسی، یشماق .

برك [فا.ص] ياپراق ، ورق .

برك وبار = اوراق واثمار .

برك ريز } **برك ريزان** } ياپراق دوكيجي ديمك اولوب موسم خزان، ياپراق دوكومي موسمندن كنايه‌در .

برك سبز = هديه .

برك وساز = ماتزم ، لوازم || مال، يوك .

صد برك = ياپراقلری چوق بر نوع كل .

برككاه = صمان چوپی .

برك ونوا = مدار تعيش، كچينه‌جك شی .

برك [ت.ص] سرت ، قاتی ، صلابتلی ، مستحكم § پك ، چوق ، زياده .

بركتمك = قاتی ، سرت ايتمك || تحكيم وتقويه ايلمك ، پرچين ايتمك .

بركلك = متانت ، قوت ، رصانت .

بركشمك = پكشمك ، قاتيلاشمق .

بركات [ع.ا] ج : (بركت) .

بركت [ع.ا] زياده‌لك، بوللق § سعادت، ميمنت: فيض وبركت هجرت نبويه § چابوق بيتمه‌ين، دواملی، سوركلی اولان شيئك حالی .

بركت ويرسون = ايی كه ، حمد اولسون || تشكر ايدرم || آرتسون .

بركت پاره‌سی = كيسه، چانطه درونده دائمی صورتده بولنديريلوب كندوسندن ميمنت بكله‌نيلن آقچه .

بركتسز = بركت وميمنتی اولميان . || چابق بيتن، دوامسز .

بركتلی = فيضلی ، مبذول ، بول . || دواملی ، سوركلی .

بركذار [فا.ص] (بی‌خاطردن چيقارمه) ديه سويلن بر ادمه ويريلن هديه ، تحفه، يادكار . هديه مخطره .

بركزيده [فا.ص] سچلمش ، انتخاب اولنمش، سچمه ، منتخب ، مختار: آثار بركزيده ، خدمات بركزيده .

بركستوان [فا.ا] وقتيله محاربه‌لرده آتلره اوريلان زرهلی اورتويه اطلاق اولنوردی . § حيوان اورتوسی، سجيم، چول .

بركشته [فا . ص] ترسنه دونمش، معكوس .

بركشيده [فا.ص] چكلمش، صيريلمش: شمشير بركشيده .

برم [فا.ا] چارطاق § اوزوم چبوقلرينك آلتنه قونيلان چتال آغاج، (هرك) .

برنا [فا.ص] يكيت، جوان، كنج ، شاب، دليقانلی، (پير) مقابلی

برنامه [فا.ا] مكتوبلرك بالاسنه يازيلان القاب وسائره، سرنامه § آدرس .

برو [ت.ا] اوته مقابلی [illegible] (بری) .

بروات [ع.ا] (برات) ك جمعی .

برواق [ت.ا] (نباتات) زنبقيه فصيله‌سندن بر نبات .

برومند [فا.ص] ثمره‌دار ، نصيبلی ، حصه‌لی § تازه ، طراوتلی § مستفيد .

برومندی = حصه‌دارلق || طراوت || مستفيدلك .

بره [ت.ا] وجودده اثر ضرب اوله‌رق تحت الجلد انصباب دمدن متولد مورلق، چوروك ، كدمه § خفيف ياره .

بره‌لمك = اوروب بره حاصل ايتمك § يپراتمق ، زده‌لمك .

بره [فا.ا] قوزو ، حمل .

برهٔ دومادری = ايكی آنا قوزوسی || المدن آزاده آدم . وجودی اللی، سمين انسان .

برهم زده [فا ص] قارمه‌قاريش، پريشان، غير منتظم، طاغنيق .

برهم زن [فا . ص] قارمه‌قاريش ايدن، منتظم شيئی بوزان، پريشان ايدن .

برهمن [ع.ا] مجوسی رئيس روحانيسی § هند عالمی .

برهوا [فا ص] هوايه قالقان § تلف وعو اولان .

برهوا اولمق = نابود اولمق، يوق اولمق .

بری [ع.ص] سالم ، آزاده ، مصون : كبائردن بری، بری الذمه ، زوالدن بری § پاك § منزه : جناب حق حواس ظاهره ايله ادراك ايدلمكدن بريدر .

بری [ت.ا] اوته مقابلی : ياقين، ياقينده : بری يه كل ، بريده طور ، اوته‌ده بريده .

بريكی = بو طرفده‌كی ، ياقينده‌كی .

بريد [ع.ص] خبرجی، مژده‌جی § اولاق، تاتار ، پوسته‌جی، ساعی .

بريد فلك = قمر ايله سيارهٔ زحلدن كنايه‌در .

برعه [ع.ا] حسن و ذكاسيله اقرانته فائق اولان قادين ، قز .

بريق [ع.ا] پارلدی، پرتو، ضيا، پارلدايش .

برين [فا.ص] پك يوكسك، الك عالی، يوجه .

بادبرين = نسيم سحر، صباح روزكاری .

بنابرين = بونك اوزرينه بناءً {بوصوك معنی (بر) اداتيله (اين) اسم اشارتندن مركب اولديغنه كوره‌در } .

بهشت برين } **خلد برين** } = جنت اعلی .

چرخ برين = سماوات .

عرش برين } **سپهر برين** } = عرش اعلا .

بريه [ع.ا] چول ، صوسز صحرا، بيابان .

برية الشام = شام شهرينك شرق جهتنه تصادف ايدن حوضهٔ واسعه كه : فرات نهرينه قدر امتداد ايدر . { جمعی : (برای) كايرسه‌ده لسانمزده يكده مستعمل دكلدر } .

بريه [ع.ا] خلق ، انام ، مخلوقات ، ناس ، انسانلر : { جمعی : (برايا) } .

خير البريه } **خير البرايا** } = ناسك اشرف واكرمی اولان حضرت فخر كائنات صلی الله عليه وسلم افندمز .

بز [ع.ا] مادهٔ ثياب ، پاموق ، كتان ويا كنديردن دوقنمش قماش كه : انواع مختلفه‌سی واردر .

بزاز = بزجی ، بز صاتان آدم .

بزازت = بزجيلك ، مانيفاطوره‌جيلق .

آلاجه بزی = يكی دوغان چوجوقلری قونداقلامه‌دن اول اوموزلرندن آشاغی صاردقلری پاموقلی بز .

ال بزی = برشی یدکدن صوکره ال وآغزی سیلمك ایچون قوللانیلان صابونلی ویاساده صوبه باتیریلوب صیقلمش کوچوك خاولی .

آیاق بزی = آیاق سیله‌جك بز .

بزچوزمك = کیدوب کلمك .

سفره بزی = یمك وسائره ماصه‌سی اوزرینه یاییلان اورتو .

نمازبزی = نسوان اسلامك ادای صلاة اثناسنده باشلرینه اورتدکلری اینجه بز . || باش اورتوسی .

بز [ت،س] { عربی (بیض) دن محرفدر } (تشریح) الك زیاده قواتوق آلتی وقاصیقلرده بولنان عقد لنفائیه . § کندولرینه مقتضی موادی آله‌رق عضویتده مختلف خدمتلر ایفا ایلین متحرك یومرولر، غده‌لر .

بزاستان - بزستان [فا، س] بدستان .

بزر [ع،س] میوه وچیچك تخمی .

بزع [ع ، مص] جلدی چیزه‌رك قان چیقارمق ، حجامت .

بزغ [ع،س] قوربغه .

بزق [ع ، مص] توکورمك .

بزاق توکوروك .

بزك [فا،س] تسبیح بوجکی که : آچیلوب قپانیر یوارلاقچه کوچوك برحیواندر .

بزك [ت،س] سوس، آرایش، زیب، زینت .

بزکجی = کلینلری ویا کلین اوطه‌لرینی بزه‌ین ، سوسلندیرن قادین ، مشاطه .

بزل [ع،مص] (طب) اجواف طبیعیه وغیر طبیعیه درونندکی موادی اخراج مقصدیله وآلت مخصوصه‌سی ایله دلمك .

بزالیه [یونانی،س] بقلیه فصیله‌سندن نخوده مشابه یشیل دانه‌لی بسلیجی معروف سبزه . . ایرانیلر بوکا (بسیله) دیرلر .

(ترلا بزلیه‌سی)

(عادی بزلیه)

چالی بزلیه‌سی = دانه‌لری طوتوق وکندیسی کج یتشور برجنس بزلیه .

کوشه‌لی بزلیه = دانه‌لری صیق ومبذول وهمان درت کوشه‌لی کبی بر شکلده اولان بزلیه .

مارلی بزلیه = غایت ایری ودکرمی دانه‌لی، کج یتشور بر بزلیه .

ترلا بزلیه‌سی = چیچکلری مور ، پنبه، دانه‌لری اسمرجه برنوع کوچوك بزلیه .

بزم [فا،س] مجلس صحبت ومحبت § مجمع عیش وعشرت .

بزمکاه } = مجلس صحبت ومحبتك قورلدیغی محل || کلنجه یری .
بزمکه }

بزمك [ت،مص] بیقمق ، اوصانمق ، مفتور اولمق .

بزکین = بزمش ، بیقوب اوصانمش ، مفتور ، مأیوس .

بزدیرمك = لایقسز معامله ایله اوصاندیرمق .

بزن [ت،س] سوس ، آرایش ، زیب ، زینت § کلفت ، غیر طبیعی حال .

اوزن بزن } = کال کلفتله ، دقت واعتنا ایله ایش .
اوزه‌نه بزه‌نه }

بزه [فا،س] کناه، خطا، صوچ، قباحت .

بزه‌کار = کنهکار ، قباحتلی ، صوچلی .

بزه‌کاری = کنهکارلق ، مخیطلك ، صوچلولق .

بزه‌مك [ت ، س] سوسله‌مك ، تزیین ایتمك ، دوناتمق ، چکی دوزن ویرمك § وسعی قدر چالیشمق .

بزه‌نمك = سوسلنمك ، تزین ایتمك .

بزیك [ج،س] درت ویا سکز دسته اسقامبیل کاغدیله اوینانان بر نوع اویون .

بس (فا، د] ادات اکتفا اولوب یتر ، یتشیر، معناسنه‌در § تأکیدومبالغه اداتیدر : بس بللی ، بس بداوا . (بادهوا) .

بسا [ج،س] عهد وپیمانی § متارکه .

بسائط [ع، س] (بسیط) ك جمعی . بسیط اولان شیلر (مرکبات) مقابلی .

بساتین [ع،س] فارسی (بوستان) دن معرب اولان (بستان) ك جمعی .

بساریه [ج،س] بالق دالیانلرنده بیوك خلاطلرك باغلاندقلری قازیق .

بساسه [ع،س] اسامی مبارکهٔ مکه‌دن بری .

بساط [ع،س] دوز محل § یایوان قاب .

بَساطَت [ع، مص] بسیطلك § طلاقتلی اولیش، ملاست افاده § یایغینلیق اولیش ، دوزلك : بساطت ارض . { بوصوك معنی ترکجه یه مخصوصدر }.

بَسالَت [ع، مص] دلاورلك ، بهادرلق، شجاعت، جسارت، قوت قلب

بَسّام [ع، ص] اکثریا تبسم ایدن، کولر یوزلی ذات .

بَستَه [فا، ص] باغلی، باغلانمش، مربوط § قپالی .

پابسته = آیاغی باغلی .

بسته دهان = ساکت، دیلی طوتلمش.

بسته رحم = قیصیر قادین .

دل بسته = مربوط القلب .

شکسته بسته = قیریق ، دوکوك ، شویله بویله .

بستکی = بسته لك، باغلیلق، مربوطیت || مسدودیت .

بسته کار = شرقی ومنظومه لره برمقامدن آهنك اویدیران، بسته لیان موسیقی شناس.

بسته لمك = آهنك بولمق، مقام یاپمق.

بسته نکار = (موسیقی) حصار، سکاه، حجاز اصوللرندن مرکب برمقامدر .

بَسط [ع، س] یایمق، آچمق § اطرافلندیرمك، هرجهتنی ایضاح وبیان ایتمك .

بسط ایتمك = ایضاح وبیان ایلمك .

بسط دعوی = دعوی آچمق .

بسط مقال = سوز آچمق .

قبض وبسط = آچیلوب قپانمه .

§ (حساب) برعددتام مع الکسرك عددتامنی کسرك مخرجنه ضرب وصورتیله جمع ایلدکدن صوکره حاصلی صورت یاپوب مخرج اصلی یی ینه مخرج اوله رق ویرمك :

$$۳\frac{٤}{٥} = \frac{٥\times۳+٤}{٥} = \frac{۱۹}{٥} .$$

بَسلَمَك [ت، مص] اتفاق واعاشه ایتمك، یدیروب ایچیرمك § سمیرتمك، قوتلی ایتمك § قبارتمق § حسن محافظه واهتمام ایلمك § یتشدیرمك : تجارت ایچون قویون بسلیور .

بسلمه = بسلمك ماده سندن مصدر تنفیق || خدمتجی قیز، کیمسه سز، اجرتلی، اجرتسز ، خدمتجی قیز .

بسلتمك = برشخصی ویا برحیوانی آخر برکیمسه یه اتفاق واعاشه ایتدیرمك . || سمیزلتمك ، قوتلندیرمك .

بسلنمك = اتفاق واعاشه اولنمق، یوب ایچمك ، سمیرمك ، تاولانمق || قوتلنمك. || شیشمك ، بیومك ، قالینلاشمق .

بسله یش = انفاق ، تغذیه .

بسله یجی = مغذی ، بسلین || طوپوریجی ، یدیریجی .

بسی = حیوان سمیرته جك یر .

بسیلی = سمیز ، تاولی ، پرورده .

بَسمَله [ع، تر] (بسم الله) دیمك § (بسم الله الرحمن الرحیم) نظم شریفنك اسمی .

بسمله چکمك = نظم شریف مذکوری تلاوت ایلمك || باشلامق || مخوف احواله قارشی بسمله اوقویه رق قوت قلب پیدا ایتمك .

بسمله خوان } **بسمله کش** = بسمله چکیجی، چکن. || باشلایان، شروع ایدن .

بَسمه [فا، س] جویز یاپراغیله یاپیلوب قادینلرك تزین ایچون قاشلرینه چکدکلری راستیق ـ که : بوکا (وسمه) دخی دینور .

بَسیج [ع، س] سفر حاضرلغی ، لوازم سفریه § لوازم ، مهمات .

بَسیط [ع، ص] دوز عارضه سز : زمین بسیط § مرکب مقابلی، ترکیبسز، غیرمرکب، مخلوط، ممزوج اولمیان: اجسام بسیطه § ساده ، مجرد § آلچاق ، منحط ، یاصی : ارض بسیط § بحور شعردن هربیتی دورت کره (مستفعلن ، فاعل) دن متشکل بربحرکه : اکثر اشعار عرب بووزن اوزره در : بحر بسیط . { ترکجه ده بو بحر غیرمستعملدر . } § قاریشیق ، دولاشیق اولمیان، قولای، سهیل § انبساطلی، منبسط.

بسیط اضافی = (فلسفه) جزؤلری دیکرلرینك جزؤلرینه نسبتله آز اولان حقیقت.

بسیط جسمانی = عناصر.

بسیط حقیقی = اصلا جزئی اولمیان حقیقت : جناب حق کبی .

بسیط روحی = عقول ونفوس مجرده.

بسیط عرفی = طبیعتلری مختلف اجزادن مرکب اولمیان حقیقت .

بسیط الوجه = بشوش ، کولر یوزلی.

بسیط الید = کریم ، سخی، جومرد .

بَسیطَه [ع، س] (قوزموغرافیا) اوزرینه ساعتلر اشارت ایدلمش ومرقم دیکلمش برسطح افقی ویاشاقولیدن عبارت اولوب اشبو مرقمك کولکه سی واسطه سیله ساعات واوقاتك تعیینه خدمت ایدن آلت § ارتفاع آلمغه مخصوص آلت .

بسیطهٔ استوائیه = سطحی دائرهٔ استوایه موازی اولان بسیطه .

بسیطهٔ افقیه = (قوزموغرافیا) سطحی افقه موازی اولان بسیطه .

بسیطهٔ شاقولیه = (قوزموغرافیا) سطحی افقه عمود اولان بسیطه .

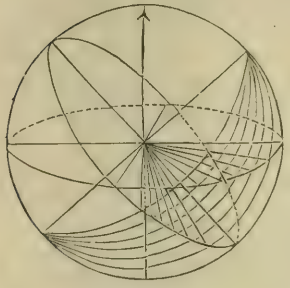

(بسیطه)

بَسیم [ع، ص] کولر یوزلی § متبسم ، بشوش .

بِش [ت، عد، س] دورت ایله برمجموعی : ٤+۱=٥ ، دورت عددندن صوکره کی عدد § خمسه ، پنج .

بش بیق = ☞ (موشموله = دونکل) .

بش پارمق = ورد یه فصیله سندن ☞ (چاقردیکنی).

بش پنجه = ☞ (کوکب بحری).

بش چفته = (بحریه) (۲٦) قدم طولنده آرموز ویا بیندیرمه قاپلامه لی فلکه ـ که : هراوطوراغنده ایکیشر نفر بولنوب اون کورکله تحریك اولنور .

بشده بر = برشیئك بش مساوی پارچه سندن بری: $\frac{۱}{٥}$. خمس ، پنجیك .

عرق بشر

(عرب)

(زنجی)

(حبش)

(عرق ابیض)

(عرق اصفر=چینلی)

(عرق احمر)

(هندلی)

(مالزیالی)

بشر | بشرلی = بشی بردن، بشی بر یرده اولدیغی حالده .

بش قارداش = سله، طوقاتدن کنایه .

بشلك = بش قیمتنده اولان (شی) ، بش غروشه کچر سکهٔ مغشوشه .

بشلهمك = تخمیس ایتمك .

بشنجی = صره‌ده بش عددینه اصابت ایدن : صنفنك بشنجیسی .

بشی بریرده = بش ایرالق آلتون سکه.

بَشارَت [ع، مص] { بوکلمه‌نك صحیحی (ب) نك کسریله بشارت اولوب ملامح وجهیه‌نك تغیرینی بادی اولان ـ مسروریت ویا محزونیتی موجب ـ دوغری خبردیمکدر. مفتوح البا اولدیغی زمان مجازاً حسن وجمال معناسنه کلدیکی کبی بعضاً چرکین مفهومنی دخی افاده ایدر . حالبوکه لسانمزده منحصراً (مژده) مقامنده مستعملدر . بعضاده نسوان طرفندن یکی چیقان تحف شیئه اطلاق اولنور. }

بَشاشَت [ع، مص] کولر یوزلیلك ، فرحلی، شن بولنمش: بشاشت ملا = بشاشت کوستریجی.

بَشاعَت [ع، مص] { مأکولات ومشروبات حقنده } آجیلق ، طاتسزلق § ناخوشلق ، چرکینلك .

بَشام [ع ، س] کوزل قوقولی برنوع آغاجکه : آندن مسواك یاپارلر . بالعامه آغاجی .

بَشَر [ع، س] انسان ، بنی آدم ، انسان جنسی ، حیوان ناطق . { مذکر ومؤنثی وجمعی مساویدر . }

ابوالبشر = حضرت آدم علیه السلام .

ابنای بشر | بنی بشر = نوع انسان .

خیرالبشر | سیدالبشر = حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز .

عرق بشر = ابنای بشرك تشکلات قحفیه ولون اعتباریله منسوب ومتشعب اولدیغی جنسلر .

علم البشر = علوم جدیده‌دن اولوب منحصراً انسانك احوال وکیفیات طبیعیه‌سندن باحث برعلم .

بشری | بشریه = بشره ، انسانه منسوب ومتعلق : طبیعت بشریه.

بشریت = بشرلك ، انسانلق حال ومشربی ، انسانك طبع وخلقتی .

حسب البشریه = انسانلق حالنك سوقیله.

مقتضای بشریت = انسانلق حالنك ایجابی اوله‌رق .

بَشَرَه [ع ، س] جلد انسانینك طبقهٔ خارجیه‌سی .

بادی البشره = دریسی تویسز، وجودی قیلسز ‖ انسان .

بشرهٔ داخلیه | بشرهٔ مخاطیه = بدنك داخلاً اورتوسی مقامنده بولنان (غشاء مخاطی) نك طبقهٔ خارجیه‌سی .

بشرهٔ نبات = نباتاتك حجراتنی محیط وهوای نسیمی ایله تماسده بولنان سللولوزدن مرکب اولان اینجه زاری .

بَشَرِیَه [ع، س] افاضل معتزله‌دن مشهور (بشر بن معتمر) ك تابعلرینه اطلاق اولنور .

بَشُوش [ع ، ص] کولر یوزلی { کلمات مولده‌دندر } .

بَشیر [ع، ص] مژده‌جی ، مژده ویریجی . { قورقودیجی معناسنه اولان (نذیر) ایله برابر اوصاف جلیلهٔ نبویه‌دندر } § کولر یوزلی .

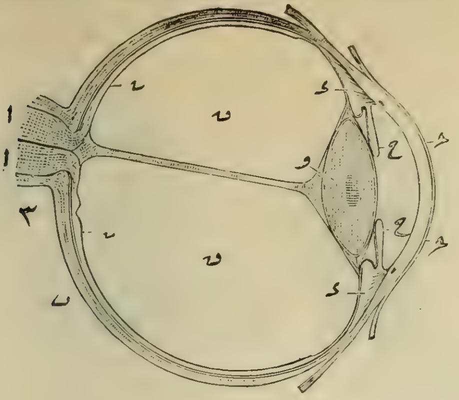

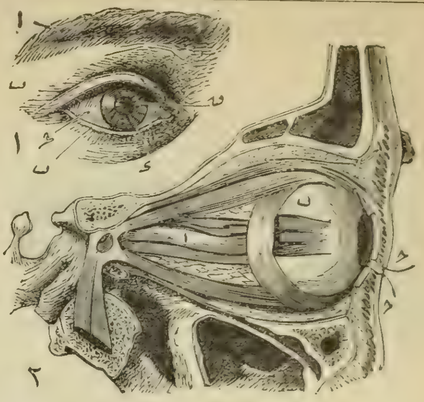

(بصر)

١ — قپاقلری آچیلمش کوز:
ا — حاجب ، (قاش) .
ب — جفن علوی (کوزقاپاغی)
ج — طبقهٔ صلبه .
د — حدقه (کوز ببکی) .
ب — اهداب (کیرپیکلر) .
و — طبقهٔ قزحیه .

٢ — عضلات عین :
ا — عصب بصری .
ب — کرهٔ عین .
ج، ج — اجفان .

١ — مقطع عین :
ا — عصب بصر .
ج، ج — طبقهٔ قرنیه .
ب — طبقهٔ صلبه .
د، د — جسم هدبی .
ح، ح — طبقهٔ قزحیه .

و — جسم بلوری .
ن — طبقهٔ شبکیه .
ن — طبقهٔ مشیمیه .
ق — جسم یاخود خلط زجاجی .

بَشیك [ت، ـ] کوچوك چوجقلری یاتیروب صاللایه‌رق اویوتدقلری یاتاقلق { ترکجه‌ده (بیشمك) صاللامق معناسنه اولوب بوکلمه اندن مأخوذ ومشتقدر } مهد ، کهواره .

(بشیك)

اجل بشیکی = مناره لاملرینی ویاپنانك مرتفع محللرینی تعمیر ایچون دولکرلرك ایچنه اوطوروب ایش کوردکاری معلق تخته || ایپله آصلمش اسکله || مخاطرلی مرکوب .

بشیکجی = بشیك یاپان ویاصاتان آدم .

بشیك صاللامق = اویومامقدن کنایه .

کمی بشیکی = قیزاق اوستنه قوریلان یتاق .

بَصائِر [ع، ـ] انتباهی موجب عبرتنما حاللر § براهین، دلائل، حجج {بصیرت؛ بومقامده قوللانیلمز}.

بَصارَت [ع، مص] دقت نظر ، کوز آچیقلغی § برشیئی اطرافیله کورش .

بَصْبَصَه [ع،ـ] کلبك قویروغنی صاللایه‌رق یالتاقلانمسی § دالقاووقلق حالی .

بَصَر [ع،ـ] کوزك حاسهٔ رؤیتی، مدرك محسوسات § قلب کوزی § کوز .

حدت بصر = کوز کسکینلکی .

حدید البصر = کوزی کسکین ، حاسهٔ رؤیتی شدید اولان .

ضعف بصر = کوزك ایی کورمه‌مسی، اوزاقدن تشخیص ایده‌مه‌مسی .

قوت بصر = کوزك ایی کورمه‌سی .

کلمح بالبصر = سرعتله کوز آچه‌ق، باقمه .

لمحة البصر = کوز آچوب یومنجه‌یه قدر .

مد بصر = حاسهٔ رؤیتك اوزونلغی .

بصری = کوزه متعلق || علم البصره عائد .

بَصْرائین ـ بَصْرین [ع،ـ] (کیمیا) کتن تخمی، آیوا چکردکی کبی بزوردن استحصال اولنان مادهٔ مؤثره .

بَصَل [ع،ـ] (صوغان وصوغانه مشابه کوکلر) .

بصل الذئب = (یبانی سنبل) .

بصلهٔ شعریه = (طب) تحت الجلد بولنان برطاقم کوچوك غده‌لرکه : قیللر بونلردن چیقار .

بصل الفار = (اطه صوغانی) .

بصلی = بصل شکلنده بولنان .

بَصَله [ع،ـ] (طب) اقسام بدندن هرهانکی برنده طبیعی اوله‌رق حاصل اولان ممه‌جك ، حابه ـ که : مدور ، نصف کره ، بیضی اوله‌رق تحدث ایدر .

بصلهٔ سیسائیه = مردار ایلیکك دماغ ایله برلشدیکی محله‌کی بیضی قبارتی .

بَصیر [ع،ـ] کوریجی ، صاحب بصر § بیلیجی ، صاحب بصیرت § هرشیئی کوروب بیلن جناب خدای متعال .

بَصیرَت [ع،ـ] ادراك ، فراست § قلب کوزی آچیقلغی . انسان وحیوانده موجود بر ملکهٔ عقلیه { (بصر بصیرت) ، (بصیرت قلب) تعبیرلرنده تکرار معنوی واردر } .

بصیرتی باغلانمق = غفلتده بولنمق ، غفلته دوشمك .

بصیرتسز = غافل || سرسم .

بصیرتلی = قلب کوزیله کورن، هرشیئك اصل وحقیقتنی ادراك ایله تدبیرلی داورانان.

بصیرتکار = صاحب بصیرت ، آچیق کوزلی

بصیرتکارانه = بصیرتکار جەسنه ، بصیرتکاره یاقیشەجق صورتده .

بصیرتکاری = بصیرتکارلق ، آچیق کوزلیلك .

بَصیله [ع، س] صوغان قبیلندن اولان شیلرك دیشی § صوغانك برنوعی

بَضایِع [ع،س] (بضاعه) نك جمعی . ماللر § معلومات .

بَطّ [ع،س] قاز دینان حیوان § قازشکلنده صو وسائر مایعات قابی ، صراحی .

ارجل البط = (طب) دیزك یان طرفنده بولنان واوچ عضلەنك وترندن تشکل ایدن قطعه .

بربط = قازکوکسی .

بَطائَت [ع،مص] (سرعت) ك ضدی، آغیر حرکت ایتمك ، آغیر طورانمق § تنبللك .

بَطارِش [یونانی، س] ☜ (اکرلتی اوتی) .

بَطّال [ع،ص] شجیع ، قهرمان ، بهادر: بطال غازی . { بومعنی عربی یه مخصوص اولوب لسانمزده آتیدەکی معانیده قوللانیلور . } متروك ، حکمدن ساقط ، ملغا ، مفسوخ § خنطال ، ایری قوجامان شی : بطال بوی کاغد § ایشسز، کوجسز ، عاطل § تنبل .

بطال ایتمك = حکمسز براقمق .

بطال چکمك = حکمدن اسقاط ایتمك.

بطال طوبرەسی = حکمدن ساقط اوراقك حفظنه مخصوص بیوك طوربه .

بطالیه = بطاله عائد طوربه .

بَطالَت [ع،مص] ایشسزلك ، آوارەلك § عطالت .

بَطالَسه [معرب، س] بیوك اسکندرك امراسندن مشهور (بطلمیوس)ك سلالەسنه ویریلن اسمدرکه : (بطلمیوس) ك جمعیدر .

بَطانَت [ع،مص] بیوك قارینلیلق § اکوللق § شیشمانلق .

بَطْحاء [ع،س] ایچنده چاقل طاشی بولنان بیوك درەکه : اصل مکهٔ مکرمه جوارندەکی بر دره نك اسمی اولوب بالاخره شهر مبارك مذکوره دخی علم اولمشدر: مشرق بطحاء .

بَطْش [ع،س] عنف وشدتله طوتش ، یاقەلایش § قوت غالبانه .

شدیدالبطش = قوهٔ غالبانەسی شدید اولان .

باطْمان [ع،س] ☜ (باتمان) .

بَطْن [ع،س] قارین .

بطن کبیر = بیوك قارین ، قارن .

عظیم البطن = بیوك قارینلی .

عبدالبطن = شکمپرور ، اوبور || سلاله ، سلسلهٔ قرابت .

بطناً بعد بطن = قارینندن قارینه ، سلسلەدن سلسلەیه .

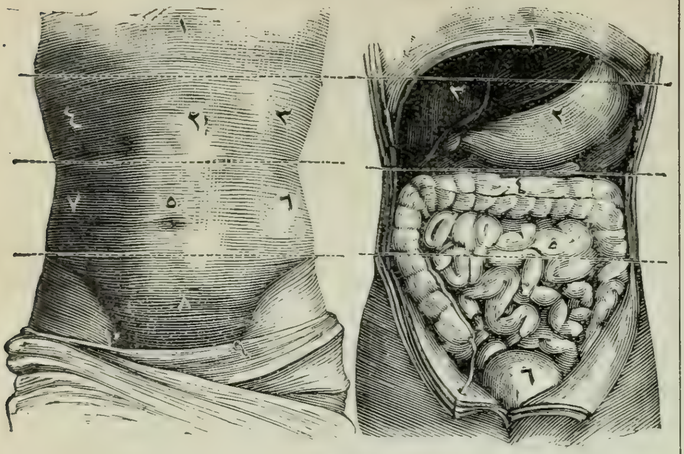

(بطن)

بطن اوچ ناحیەیه منقسمدر : ناحیهٔ شرسوفیه ، ناحیهٔ سرّدیه، ناحیهٔ خثلیه .

داخل بطن :

١ — عضلهٔ حجاب حاجز

٢ — معده .

٣ — کبد .

٤ — امعای غلیظەدن . [قولون مستعرض]

٥ — امعای رقیقه .

٦ — مثانه .

نواحئ خارجیه :

١ — صدر یاخود سینه .

٢ — ناحیهٔ شرسوفیه یاخود معدویه .

٣ — مراق ایسر .

٤ — مراق ایمن .

٥ — سره .

٦ — خاصرهٔ یسرا .

٧ — « یمنی .

٨ — ناحیهٔ خثلیه .

٩ — مغبن ایسر .

١٠ — « ایمن .

بَطیء [ع،ص] (چابك) مقابلی . آغیر، یاواش § تنبل .

بطیء المزاج = طبیعتی، خویی آغیر اولان، تنبل .

بطیء الهضم = هضمی کوچ اولان .

بطنی = قارینه متعلق .

بطین = بیوك قارینلی .

بُطَین = کوچوك قارن ، قلب ودماغده موجود اجواف خصوصیه .

بَطیر [ع،س] نعلبند .

بَظْر [ع،س] نسوانك عورت محلندەکی لحم پاره که ، اك حساس محلیدر .

بَعْث [ع،مص] کوندرمك ، کوندرلمك : بعث رسل ، بعث صحف § اولوپی دیرلتمك ، اولو دیرلمك .

بعث بعدالموت = اولدکدن صوکره دیریلیش .

یوم البعث = روزحشر ونشر ، قیامت کونی .

بَعْد [ع،د] (قبل) مقابلی. صوکره دیمکدر. {تراکیب عربیەده اضافتله استعمال اولنور}.

بعد بعدٍ = برخیلی زمان صوکره .

بعدما
بعدازین } = بوندن صکره .

بعده = آندن صکره .

مابعد = صوکره ، اوتەسی: مابعدی وار.

من بعد = بوندن صوکره .

بَعْض [ع'س] برشیئك جزئی ' پارچەسی § كیمی § برمقدار، برقاج .

بعضاً == بعض كره ' آرەصیره . { بعضی ' بعضیسی كی نهایتنه یا علاوەسیله قوللانمق غلطدر . }

بَعْل [ع'س] زوج ایله زوجەدن هربری § بعض اقوام قدیمه عندنده معتبر وشمسدن كنایه برصنم ☞ (لغتچۀ اعلام) .

بَعُوض - بَعُوضَه [ع'س] نصف الجناج هوامدن سیوری سینك .

مخ البعوض == سیوری سینك ایلیكی ـ كه مقصد بولنمیەجق شی دیمكدر .

بَعِید [ع'ص] اوزاق { مادیات ومعنویاتده مستعملدر . } : منزل بعید ' مسافۀ بعیده .

بَعِیم [ع ، س] بت § هیكل ، صورت ، استاتو { Statue } § قبا، جاهل آدم .

بَعِیر [ع'س] ☞ (دوه § دوەسوریسی)

بَغّال [ع'س] قاطرجی .

بَغّایا [ع'س] اصطلاحات قدیمۀ عسكریەدن اولوب چرخەجیلره ' پیشداران عساكره اطلاق اولنوردی .

بَغایَت [ع'س] صوك درجەده آشوری درجەده .

بَغْتَةً [ع'س] بردن بره ' انسزین .

بَغْدادی [ع'س] بغداد شهرینه منسوب : بوسی' بغدادی § برمسكنك طار تختەپروازلردن یاپلمش واوزری صیوانمش بولمه ' طاوان كبی اقسامی .

بَغْضاء [ع'س] شدتلی دشمنلك § شدتلی نفرت .

بَغْل [ع،س] ☞ (قاطر ، استر) .

بَغَل [فا،س] قولتوق § (طب) ابط .

زیربغل == قولتوق آلتی .

بغلگیر == قولتوق طوتیجی ، قولتوغه كیرییجی .

بغلك == قولتوق آلتنده چیقان چیبان كه، بوكا بین العوام (كوپك مەمەسی) دیرلر . { التهاب عقد عرقیه } .

بَغْلَه [ع ، س] دیشی استر .

بغلۀ ابودلامه == كثیر العیوب ، جامع العیوب كیمسەیه دینور . }

بَغْی [ع،س] سركشلك .

بَغِیض [ع،ص] بغض ایدن § مردمكریز .

بَقاء [ع، س] (فنا) نك ضدی . حال قدیمیله مستمر ، باقیلك ، فانی اولمیان، وجود ایچون لحوق عدمك انسلابی .
§ قرار، دوام، ثبات : بقای عز واقبال ، بقای توجه .

دار بقا / عالم بقا == آخرت ، عالم معنوی . { دار فنانك ضدی . }

بقایا == (بقیه) نك جمعی . كری یه قالانلر ، فضله ، آرتق اولانلر || مرتبات امیریەنك وقتیله جبایت ایدیلەمیوب تأخر ایدن قسمی || اسنانه داخل اولوبده زماننده عسكره كلمیان افراد : قرعه بقایاسی .

بَقّار [ع،س] صیغیرچوبانی، صیغیرتماج .

بَقّال [ع،س] { بوكلمەنك عربیده معنای موضوعی (سبزەجی) دیمكسەده لسانمزده ارزاق وحبوبات وسائره صاتان دكانجی دیمكدر . }

بقالیه == بقال اشیاسی ، بقال دكاننده بولنان اشیاء، متاع .

بَقالَرا [ج، س] (بحریه) سفن حربیۀ عتیقەنك قیچ آلتنده اولان طوپ دلیكلری .

بَقّام [ت،س] معروف قرمزی بویا آغاجی. § خاص اولمیان هرنوع بویا، غیر ثابت بویا § تقلید .

بَقَر - بَقَرَه [ع،س] حیوانات مجترەدن (كوپش كتیرن) صغیر . { اركك ودیشیسنه اطلاق اولنور } .

سورۀ بقره == قرآن عظیم الشانده سورۀ فاتحەیی تعقیب ایدن ایكنجی سورۀ شریفه .

بقرمسك == آمریقای شمالیده موجود برنوع اوكوزكه : صیرتنده برچیقندیسی واردر ، (بقر هودی) .

بقریه == (حیوانات) اوكوز وماندەكبی حیوانانك منسوب اولدیغی صنف .

بَقْل - بَقْلَه [ع ، س] كندی تخمندن موسمنده تنبت ایدن وقابل اكل اولان هرنوع یشیل نبات ، سبزه . { فصولیەنك برآز بیوكی اولوب عربیده فول دینلن سبزەیی (باقلا) طرزنده یازمق لازمدر } .

(آجی باقلا)

(قورت باقلاسی)

بقلة الحمقاء / بقلۀ حمقا / بقلۀ لینه == ☞ (سمیز اوت) .

بقلۀ یمانیه == اشتر اوتی .

بقليه = (نباتات) باقلا كبی نشاسته‌لی اولان تخم ودانه‌لری بقلداق يعنی اوزون ويشيل قابوق ايچنده بولنان نباتاتك منسوب اولدقلری فصيله‌كه : قوش يمی ، باقلا ، فاصوليه ، بزليه ، فيك ، نخود ، مرجمك ، بورجاق وسائره بوفصيله‌يه منسوبدرلر .

بقلن = (كيميا) بقليه فصيله‌سنك محتوی اولديغی مختلف نباتات بزوراتندن استحصال ايديلن برمادهٔ شبه زلاليه‌يه اطلاق اولنور .

بَقَم [ع، س] ☜ بقام .

بَقَّه [ع، س] ☜ (سيوری سينك § تخته كهله‌سی) .

بَقِيَّه [ع، س] كيری يه قالان ، آرتان . § آلت طرف ، مابعد .

بقية السيف / بقية السيوف } = قليجدن قورتلمش اولانلر، قتل اولنميانلر، منهزم اوردونك بقيه‌سی .

بَكْ [ت، س] يوزده وبشره‌نك هرطرفنده بولنان سياه نقطه ، نقطه‌لر ، خال ، شامه .

بَكْ [ت، ص] بيوك ، زنكين ، بای ، كبار ، آدم ، بيوك آدم اولادی ، اصيلزاده ، زادكان § صنوف عسكريه‌ده قائممقام وميرآلای رتبه‌سی حائز اولانلر § ايالت ممتازه حاكمی .

آری بكی = قوانده‌كی آريلرك اك بيوكی اولوب قواندن خروجده ويا قوانه دخولده ديكرلرينك كندوسنه تابع اولدقلری آری . || اسقامبيل كاغدلرنده برلی : ماچا بكی .

آغابك = بيوك برادر .

آلای بكی = ژاندارمه سلكنده ميرالايه معادل بر رتبه‌كه : بونی حائز اولانلر بر ويا دها زياده ژاندارمه آلايته آمردرلر .

بك بالغی = مرسين بالغی نوعندن بربالق .

بكلر بكی = رتبهٔ ملكيه‌دن ميرميرانك فوقنده واولی اوله معادل بولنان رتبه‌كه : عنوانی (پاشا) ، القابی : (سعادتلو افندم حضرتلری) در || اصطلاحات قديمه‌جه سنجاق بكلرينك آمری .

كلخان بكی = سرسری ، دربدر ، چاپقين آدم .

بَكَا [ت، ضم] (بن) ضمير شخصيسنك — علی خلاف القياس — مفعول اليه صورتی . { ضرورت وزن ايچون شعرده (باكه) طرزنده‌دخی يازلديغی واردر } .

بَكَارْ [ع، ص] (بكر) دن غلطدر . ☜ (بكر) .

بكار اوطه‌سی = عائله‌سز كيمسه‌لره مخصوص خان اوطه‌سی .

بكارلق = غيرمتأهل اولانلرك حالی .

بَكَارَتْ [ع، مص] قيزلق § قيز اوغلان قيز اولمه حالی ، بكرلك § معصومه‌لك حالی .

بَكَامْ [فا، ص] مطلوبنه نائل اولان ، بختيار .

بَكَامَتْ [ع، مص] بكملك ، ديلسزلك .

بَكَاوُلْ [فا، ص] چاشنيجی .

بَكْتَاشْ [ت س] معادل ، كفو ، دنك .

بكتاشلق = معادلت ، كفاء .

بَكْتَاشِی [ت، ص] اهل اللهدن حاجی بكتاش حضرتلرينه منسوب طريقده بولنانلر § قيدسز ، رند .

بكتاشيلك = بكتاشی طريقی وبوطريقه منسوبيت .

بَكْجِی [ت، س] برمحلی محافظه‌يه مأمور آدم § كيجه‌لری بكلين آدم ، محافظه‌يه اهتمام ايدن ، پاسبان : او بكجيسی ، كوشك بكجيسی ، محله بكجيسی ، قوری بكجيسی .

بكجيلك = بكجی اولمه حالی ، بكجی صفتی .

بَكْرَه [ع، س] قويو وسائره‌ده قوللانيلان مقره ، چيقريق . § باركيرايله تدوير اولنور صو دولابی § بودولابك اسقا ايلديكی اراضی ، ترلا § (طب) مفاصلده مقره شكلنده اولان اوبوق كميك‌كه : اوتارعضليه‌نك قايمسنه خدمت ايدر .

بكروی = مقاره شكلنده اولان .

بَكْرِی [ت، ص] عشرته ميلی اولان ، شارب ليل ونهار § ايركنجی ، ايركن قالقان .

بكريلك = عشرته دوشكونلك بليهٔ سيئه‌سی .

بَكْزْ [ت، س] چهره‌نك رنكی § چهره ، وجه ، يوز .

بكز آتمق = يوزك رنكی اوچمق || قورقمق .

بَكْزَادَه [ت، ص] بك اوغلی § اصيل ، نجيب ، كشی زاده .

بكزاده‌لك = اصالت ، نجابت .

بَكْزَمَكْ [ت، مص] برشيئه مشابه وممائل اولمق .

بكزه‌مه / بكزه‌يش } = مشابهت .

بكزتمك = برشيئی ديكر برشيئه مشابه وممائل ايتمك || تنظير وتقليد ايلمك || ياكاوب برشيئی باشقه برشی ظن ايتمك || تسويه ايتمك : ايشی برشيئه بكزتمك || تسويه وحل ايلمك .

بكزتمه / بكزه‌ديش } = تشبيه ، تمثيل || تنظير ، تقليد || سهواً ظن

بكزه‌دلمك = تشبيه وتنظير ايدلمك || تقليد اولنمق || ظن اولنمق || تسويه اولنمق .

بكسماد [ت، س] ☜ (پكسماد) . { معمافيه بوكلمه‌نك اصلی فارسی اولوب باء موحده ايله‌در . }

بكلتمك [ت، مص] انتظار ايتديرمك § ترصد ومحافظه ايتديرمك .

بكلنديرمك = انتظارده براقمق .

بكله‌مك = منتظر اولمق ، كوزتمك || مأمول ايتمك || قورومق ، محافظه ايتمك .

بكله‌مه / بكله‌يش } = قورومه ، محافظه ، صيانت . || انتظار .

بكله‌نمك / بكله‌نلمك } = انتظار اولنمق || اوملمق . || ترصد ومحافظه اولنمق .

بكلشمك = مشتركاً بكله‌مك .

بكلك = زادكانلق ، بك صنفی || امارت ، پرنسلك || ميری‌يه عائد شی ، مال ميری . || كوچوك كليم .

بكلكجی [ت، س] باب عالی ديوان همايون قلمنك رئيسی ، آمری .

بكلكجيلك = بكلكجی اولان ذاتك حال ومقامی || عنوانی : بكلكجيلك مناصب ديوانيه‌دندر .

بكلی [ت، ص] يوزنده ويا تننده (بك) اولان ، خالدار .

بكنمك [ت، مص] كوزل ، اويغون ، مناسب كورمك § تحسين ايتمك § مجوب انتخاب ايلمك .

بگندیرمك == خوشه کیده‌جك صورتده یاپوب حظ ایتدیرمك || تنسیب ، استحسان وقبول ایتدیرمك .

بگنلمك == خوشه کیتمك، حظ ایدلمك. || تحسین وتصویب اولنمق || سچلمك ، انتخاب اولنمق .

بگنمه / بگنیش } == تقدیر، قبول، استحسان. || سچمه ، انتخاب .

بَل [ت، س] وجودك قالچه یوقاریسنده اولان اك اینجه محلی، قوشاق یری . § باغچه بللامکه مخصوص معروف آلت. § (بحریه) سفینه طولنك اورته‌سی § سلسلهٔ جبالك یوکسك کچیدی .

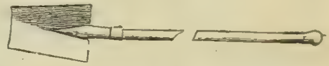

(بل)

بل باغلامق == استناد ، اعتماد ایتمك .

بل بوکمك == چاره‌سز براقمق .

بل بوکلمك == چاره‌سز ، مجبور، مضطر قالمق .

بل کمیکی == عمود فقاری ـ که: انسانلرده (۲۴) فقره‌دن مرکب ولان‌وبوینن کوکندن قویروق صوقومنه قدر امتداد ایدن کمیك { عمود فقاریسی اولان سلسلهٔ حیوانانه (ذات‌الفقریه) دینلور } .

بل ویرمك == مقوسلك، قنبورلق حاصل ایلمك .

بَلاء [ع، ص] انسانی مأیوس ، مضطرب، مغموم ایدن حادثه ، خصوص . § مصیبت، آفت، داهیه § صیقنطی، ثقلت ، آغرلق § جزا ، عقوبت : بلاسی بولدی .

بلا اندر بلا == قتمر بلا .

باش بلاسی == ازاله‌سی مشکل غائله . || مزعج ، مسلط آدم .

بلا چکمك == اذیته ، مشقته، اضطرابه اوغرامق .

دیل بلاسی == بوشبوغازلق یوزندن چکیلن اضطراب ، جزا ، محنت .

بلازده / بلادیده } == فلاکته، محنتلی، مشقتلی احواله اوغرامش اولان.

بلای سیاه == آلام واکدار شدیده ، ماتم .

بلاکش == بلاچکیجی .

بلالی == اذیتلی، مشکل { ایش ، حال } || شریر آدم .

بلاسنی بولمق == مستحق اولدیغی مجازاته دوچار اولمق .

بلایه اوغرامق == مشقتلی بر حاله کرفتار اولمق .

بَلادَت • [ع، مص] سرسملك، فهمسزلك، اذعانسزلق، (فطانت) مقابلی‌ـکه: احمقك حالیدر § ملکهٔ اخلاقیه‌نك خذدی یعنی اویوشقلغی § (طب) وجودده فالج اولمقسزین قوای عقلیه‌نك فوق‌العاده تناقصی .

بلادت دوائی == بر علاجك تأثیرات کیمیویه‌سندن متولد حسسزلك، اویوشقلق.

بَلاط [ع،س] دوز یر، ارض مستوی § قالدیرم ، دوشـمه § قالدیرم طاشی .

بَلاغ [ع،مص] ایریشدیرمه ، یتشدیرمه ، تبلیغ § ایریشدیریلن خبر .

بلاغ مبین == تبلیغ بلیغ .

بَلاغت • [ع،مص] مفهوم لغویسی: معنای مقصودی حسن تبلیغدن عبارتدر. اصطلاحات ادبیه‌جه : کلامك فصیح اولمقله برابر مقتضای حاله موافق بولنمسی دیمکدر. یعنی فصیح اولان کلامك تکلفدن ، تصنعدن ، تعقیددن ، شائبهٔ تأویلدن وارسته اولەرق حالك ، موقعك مقتضاسیله ومخاطبك درجهٔ قابلیتیله متناسب وصنایع لفظیه ومعنویه ایله مزین اولماسیدر: کلام بلیغ ، آثار بلیغه § متکلمك کلام بلیغ ایراد ایتمك ملکه واقتدارینی حائز بولنمسی § قواعد وصنایع ادبیه‌دن باحث علم مخصوص .

بلاغت پرداز == کلام بلیغ ایراد ایدن.

بلاغت فروش == مقتدر اولمدیغی حالده کندینی بلیغ کوسترمکه چالیشان ، بلغیلك طاسلایان .

بلاغت فروشانه == بلاغت فروشجه‌سنه.

بلاغت فروشی == بلاغت فروشلق .

بَلاهَت • [ع،مص] بونلق ، ابلهلك ، حماقت، صافدرونلق، ساده‌لك، غافللك .

بَلایا [ع،س] (بلا) و(بلیه) نك جمعی: انسانی غضبه ، اضطرابه دوشیرن حادثات .

بَلبال [ع،س] تاسه، وسوسه، خدشه .

بَل بَل [ت،س] شاشقین شاشقین دیمکدر.

بُلبُلَه [ع ، س] اغزیکلی بارداق ، قاب معناسنه‌در .

بلبلهٔ ماریوت == فیزیقده « هرهانکی بر دلیکدن جریان ایدن مایعك سرعت جریانی مایعك سویه‌سی تنزل ایتدکجه تناقص ایدر. » قاعدهٔ اساسیه‌سی اوزرینه مبتنی اوله‌رق اختراع ایدلمش ومخترعنه نسبتله یاد ایدلمکده بولنمش بر آلتدرکه : بونك واسطه‌سیله بوقاعده تعدیل ایدیله‌رك ثابت ومنتظم بر جریان حصوله کتیرمکه موفق اولنور. { بو آلت اکثریتله حامض کبریت امالنده مستعملدر } .

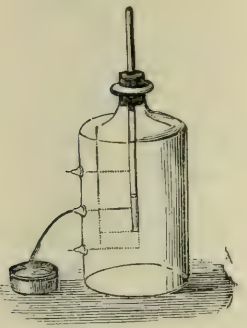

(بلبلهٔ ماریوت)

بَلبوس [فا،س] یبانی صوغان § صارمساق.

بَلَد ـ بَلدَه [ع،س] قصبه، شهر، مملکت.

{ بلدك جمعی: بلاد، بلده‌نك جمعی (بلدان) اولوب معهذا : هرایکی‌که جمعك (بلاد وبلدان) کلدیکنده قائل اولانلر واردر } .

بلدالامین / بلدة الله } == مکهٔ مکرمه .

بلدهٔ طیبه == تعبیر قرآنی اولوب مکهٔ مکرمه ویامدینهٔ منوره ویاخود استانبولدن کنایه‌در . { بو تعبیرك ابجد حسابیله مجموع حروفی (۸۵۷) یه مساویدرکه : رقم مذکور استانبولك تاریخ فتحنی کوسترر} .

شیخ البلد == وقتیله برمملکتك الك بیوك ضابطه مأمورینه وطرابلس غربده بلدیه رئیسلرینه اطلاق اولنوردی .

بلدی == بلده ، بلده‌یه منسوب ، شهرلی . (بدوی) نك ضدی || یرلی قماش .

بلدیه == بر شهر وقصبه‌نك انتظام ، عمران ونظافتنه مأمور دائره : دائرهٔ بلدیه .

بَلِرْمَكْ [ت ، مص] ميدانه چيقمق ، كورونمك ، ظاهر اولمق .

بَلَسانْ ـ بَلَسَمْ [ع ، س] اسانمزده باتحريف (پلسنك) دينان مور رنكلى سرت آغاج § بو آغاجدن چيقاريلان ودروننده حاصل عسل بولنان كوزل قوقولى ماده . (دهن البلسان) .

بلسميه = بلسم جنسنه منسوب آغاجلرك هيئت مجموعه‌سندن مركب فصيله .

بلسمى = طبيعتى بلسمى اولان اجسام .

بَلَشْ [ت، ص] پاره‌سز، احرتسز، مجان، هيچ بر شى ويرمكسزين كلن ، آلنان ، ويريلن ، باد هوا . { بو كلمه‌نك عربى (بلا شئ) دن غلط اولديغى مرويدر } .

بَلْعْ [ع ، مص] يوتمق ، يوتلمق § اكل ايتمك § قبوللانمق § امك ، جذب ومص ايلمك : طوپراق صويى بلع ايتمى { ايتمك ماده‌سيله قوللانيلور } .

بَلْعَمْ [ع، ص] آچ كوزلى ، پيس بوغاز ، اوبور ، اكول .

بَلْعُومْ [ع، س] جوف فمدن صوكره وجهاز هضميه‌نك مرى دينلن بوروسندن اول كلن ومأكولات ومشروباتك كچمسنه مخصوص اولان مجرى، غيرتلاق. { بو كلمه‌نك صحيحى (ب) نك ضميله بلعوم ايسه‌ده زبانزدى ؛ فتح ايله اولديغندن بالمجبوريه بورايه يازلدى } .

بَلْغَمْ [ع ، س] بلغام ؛ اخلاط اربعه‌دن برى ـ كه : قدماى حكما طرفندن حرارتك مواد رطبهٔ نباتيه اوزرينه تأثيرندن متحصل مايعه اطلاق اولنوردى ، لنفاء § اوكسوروك ايله صدردن كلن قويو ، لزوجتلى معروف مايع .

بلغمى = [طب عتيق] بلغم رنك وطبيعتنده اولان . || لنفائى § بلغمى غالب اولان .

بلغمى المزاج = [طب عتيق] مزاجى لنفائى اولان .

بلغمى طاش = حجر سايمانى نوعندن اولوب اكثريا طاس وفنجان اعمال اولنان طاش .

بلغم سوكديرمك = اجهزهٔ تنفسيه (قصبانه) ياپيشان مواد مخاطيه‌يى آغزدن چيقارمق .

بلغم آتمق = بالاعتراض بر ايشى تعويقه دوشيرمك .

بَلْقاءْ [ع ، ص] (ابلق) ك مؤنثى . آلاجه ، آت .

بَلَكْ [ت، س] اوزرندن يول كچن تپه .

بَلْكه [فا د] { عربى (بل) دن مركبدر } ادات احتمال : اولوركه ، مأمولدر ، اومولوركه § ادات انتقال : بالعكس : « انسان عطالتله دكل : بلكه مساعى وغيرتله مكافادر » § حتى : « بو موزى منشيلر دكل ـ بلكه ـ شاعرلر بيله سويليه‌مز . »

بَلَلْ [ع، ص] محنت ، ابتلا § تجمل .

بَلَّه مَكْ [ت، مص] اوكرنمك، تعلم ايتمك . § قبول وتلقى ايلمك .

بللتمك = اوكرتمك، تعليم وتلقين ايتمك، ذهننه كيرديرمك .

بَلَّه مَكْ [ت ، مص] بل ايله طوپراغى قارمق ، قبارتمق .

بللتمك = بل ايله طوپراغى قازديرمق ، قبارتمق .

بلمه } بلليش } = اوكرنمه ، حفظ ، ضبط . § ظن ، ذهاب .

بَلَّمَه [ت، س] آتك بلنى محافظه ايچون اكرك آلتنه قونيلان ويا آتى صوغوقدن محافظه مقصديله صيرتنه اورتيلان چول ، قيلدن معمول اورتو .

بَلُّو ـ بَلّى [ت، ص] ظاهر ، آشكار ، عيان ، ميدانده § معلوم .

بس بللى = آب آشكار ، مسلم ، واضح .

بللى باشلى = معروف ، معتبر ، متحيز .

بلليسز } بليرسز } = نابديد ، غير مشهود ، مندرس || بردن بره اكلاشيلماز اولان .

بللى ايتمك = ميدانه چيقارمق ، معلوم ايتمك .

بليرمك = ميدانه چيقمق ، معلوم اولمق .

بَلُّوطْ [ع، س] (نباتات) ميشه ميوه‌سى § شفويه فصيله‌سندن بر نبات : پلاموط ، پليد آغاجى .

شاه بلوط = ☞ (كستانه) .

بلوطيه = (نباتات) آق كودكن كبى ديكلى محفظه ايچنده بولنان يمشلر .

بَلْوى [ع، س] (بليه) ايله مترادفدر، ضطراب : (بلوه) ده بومعنايه كلير .

دار بلوى = دنيا ، جهان .

بَلى ـ بلى } = ادات تصديق : اوت ، هاى هاى .

بَلِيّاتْ [ع س] (بليه) نك جمعى .

بَليدْ [ع، ص] صاحب بلادت، احمق، اذعانسز .

بَليغْ [ع ، ص] بلاغتله متصف اولان ، صاحب بلاغت : شاعر بليغ ، خطيب بليغ .

بليغانه = بليغجه‌سنه || بلاغتلى كلام .

تأثير بليغ = حسن تأثير ، شدت تأثير .

بيلكْ [ت، ص] متحير .

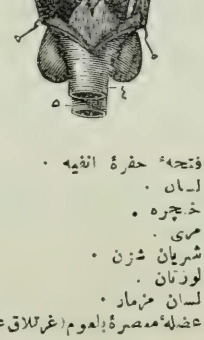

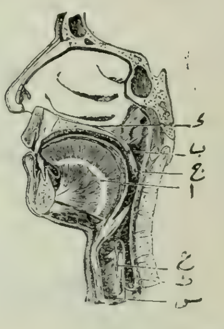

(بلعوم)

١ — فتحهٔ حفرهٔ انفيه .
٢ — لسان .
٣ — خنجره .
٤ — مرى .
٥ — شريان شزن .
٦ — لوزتان .
٧ — لسان مزمار .
٨ — عضلهٔ معصرهٔ بلعوم (غرتلاق عضله‌سى .
٩ — عضلهٔ حنكئ لهاتى .
١٠ — عضلهٔ محيط لهاتيه .
١١ — عضلهٔ بلعومئ لهاتى .
[illegible]

ا — لسان .
ب — شراع الحنك .
ى — رقبة الحنك (داماق) .
ج — لهات (كوچوك ديل) .
ط — مرى .
ع — خنجره .
س — شريان شزن .

بلیکلەمك = حیرتلە باقمق ، شاشقین شاشقین باقمق || قورقو ایلە اویانمق .

بَلِیل [ع، ص] ایصلاق ، ایصلادلمش . بلیل § یاغمورلی سرین روزکار .

بَلِیَّه [ع، س] مادهٔ امتحان اولان محنت وتکلیف دیمکدر { حکم وقوتجه بلادن خفیفدر } جمعی (بلیات) و (بلایا) § طبیعه خوش کلمین حالات ، حادثات ، مصیبت .

بَمّ [ع، س] (بام مخففی) قانون ، طنبور کبی سازلرە طاقیلوب قالین صدا چیقاران تل . { مرادفی ولان (زیر) ایلە برابر قوللانیلور : زیروبم } .

بَمْ [ت،د] ادات تأکید ومبالغه اولوب بامفتوحه ایلە باشلیان بعض صفتلرك اولنه الحاق اولنور :

بم بیاض = غایت بیاض .

بَنْ [ت،ضم] ضمیر متکلم ، سوزی سویلیانك کندینی کوسترمسی ایچون قوللاندیغی لفظ عربیسی : (انا) ، فارسیسی : (من) .

سنلی بنلی = تکلیفسزجەسنه ، لاابالیانه

بنم = (بن) ضمیر شخصیسنك علی خلاف القیاس مضاف الیهیدر . نسبت وملکیت بیان ایدر : بنم کتابم ، بنم قلمم .

بنمسەمك = باشقەسنك برشیئنی کندیسنه مال ایدنجەکه قالقشمق ، کندیسنك اولمدیغی حالده بحدر ادعامنده بولنمق .

بنی = (بن) ضمیر شخصیسنك مفعول بهیدر .

بَنّاء [ع،ص] یاپی یاپان، معمار ، دیوارجی اوستەسی ، قالفه .

بَنات [ع، س] قیز معناسنه اولان (بنت)ك جمعی .

بنات حوا = [ع،س] طائفهٔ نسا .

بنات مریم = خرستیان قادینلری . || راهبەلر .

بنات الدهر = مصیبتلر ، داهیەلر .

بنات فکر / بنات صدر = سانحات شاعرانه .

بنات نعش = (دب اصغر) دینان کوکب قطبی یی تشکیل ایدن یدی جرم سماوی { پریشان حال اولمقدن کنایه اولەرق دخی قوللانیلور } .

بَنادِر [ع، س] { معرب اولوب فارسی اولان (بندر) ك جمعی } تجارتگاه اسکەلر ، ایشلك اسکەلر .

بَنادِق [ع،س] دانه ، تفنك قورشونلری . { لسانمزده غیر مستعمل (بندق)ك جمعی . }

بَنام [فا،ص] نامیلی ، شهرتلی ، مشهور ، هرکسجه بیلینن § پارمق اوجی .

بنام ایزد = سبحان الله دیمکدر .

بَنان [ع،س] پارمقلر، پارمق اوجلری . { نادراً (ال) معناسنده مستعملدر. }

مشار بالبنان = پارمقله کوستریلن ، مشهور ، متمیز .

بَنْج [ع، س] { بنك لفظ فارسیسندن معربدر . } بات اوتی دنیلن نباتکه هردم تازەدر .

بنجین = (کیمیا) بات اوتندن استحصال اولنان برشبه قلوی که منوم وعلی الخصوص کوز ببکنی آچمق خاصەسی حائزدر .

بَند [فا،س] بوقاغی : پای بند § بوغوم § باغ ، قوشاق ، رابطه ، قید § باغلایجی ، ربط ایدیجی ، رشته § فقره ، ماده ، مقاله، مبحث : بند مخصوص، بند ادب § صورت مخصوصەده انشا ایدیلن کمرلی صو مجراسی که : برشهر اهالیسنه مقتضی صویك تراکم وتوزیعنه خدمت ایدر § قفیەلری مختلف ویا قاچ قسمدن مرکب برمنظومەنك هرقسمی نهایتنده تکرار ایدن بیت : (ترجیع بند) ، (ترکیب بند) { بوقسملرك نهایتنده آیری آیری بیتلر تکرار ایدیلور ایسه اکا (ترکیب بند) دینلور . } § اصطلاحات حقوقیەده فقرات قانونیه یی مبین جملەلر ، ماده : ٥ دستورك دردنجی بندی { ایچك مادەسیله مستعملدر . } : توالیٔ عاطفتیله ملتی ممدینه بند ایلدی .

بند آهنین = کلبچه .

بازوبند = قوله طاقیلان نسخه .

پابند = بوقاغی ، کوستك .

قلعه بند = محکوم ، محبوس .

بَنْدَر [فا، س] تجارتگاه اسکله ، ایشلك لیمان .

بندرك = { (ك) ادات تصغیر اولوب بندرك کوچکی دیمکدر } § بوغاز ولیمان آغزلرنده یاپیلان کوچوك قلعه . { ترکجەده بومعناده قوللانیلان (مندرك) کلمەسی اشبو (بندرك) لفظ فارسیسندن محرفدر }

بندرگاه / بندرگه = تجارتگاه اسکله {معناسنه اولەرق قوللانلمقدەدر ایسەده (بندر) لفظی بومعنایی افاده ایلدیکندن تکرار ادات محلیت اولان (گاه) ویا (گه) علاوەسنه محل یوقدر . }

بَنْدگان [فا،س] بندەنك جمعی § بالفعل خدمت مخصوصه حضرت پادشاهیده بولنمقله مباهی ذوات صداقت صفات .

بندگی = بندەلك ، عبودیت .

بنده = قول، کوله || طرفدار، منتسب، مخلص .

بندەپرور / بندەنواز = بندەسنی تلطیف ایدیجی، ایدن . بندەیه مساعد بولنان .

بندەپرورانه / بندەنوازانه = بندەپرورجەسنه . بندەنوازجەسنه .

بندەپروری / بندەنوازی = بندەپرورلك . بندەنوازلق .

بندەخانه = معرض تواضعده (اوم ، خانەم) دیمکدر .

بندەکز = قولکز ، چاکریکز ، بن .

بندەزادەکز = قولکزك اوغلی ، اوغلم .

بَنْدرامیل [ج،س] پوتاس ایلە آجی بادم عطریتك تقطیرندن متحصل بر مادهٔ کیمیویه .

بَنْزین [ج،س] (کیمیا) قطراندن مستحصل مرکبات ثنائیهٔ فحمیەدن برمادەکه طبابتده بعضاً یارەلرك اطرافنی تمیزلەمك ایچون لکەجیلکده مستعملدر .

بَنَش [ع،س] آسیب، قیدسزلق، تذللك .

بَنَفْسَج [ع س] فارسی (بنفشه)دن معربدر .

بَنَفْشه [فا،س] ترکجەده بالتحریف (منکشه) دینلان معروف کوزل قوقولی ، مور رنکلی لطیف چیچکدرکه: منسوب اولدیغی فصیله ازهاری کبی ایلك بهارده آچار :

(بنفشه)

بنفشویه = بنفشەلری حاوی فصیله .

بنفشین = بنفشه کوکنده موجود براساس ، بر جوهر مؤثر .

بنفشه کون = آسمان ، افلاك .

بنفشی = بنفشه‌یه متعلق || بنفشه رنکنده .

بنك [فا.س] بان اوتی § قورودلمش حشیش، اسرار § بر بنکلی قماش .

بنکی = اسرار تریاکیسی، حشیش‌کش.

بنکاه [فا.ظ] اساساً کچه‌دن یاپلمش ترکمن اوی معناسنه ایسه‌ده بومعنی متروك اولوب الیوم حرا خیمه‌لرینه اطلاق اولنور .

بنك [ت.س] بر شیئك اوزرنده بولنان بوکبی لکه‌لر .

بنکلی = بنك بنك اولان .

بنلك [ت ، مص] نفسنه چوق اهمیت ویرن آدمك حالی ، انانیت، غرور، کبر § ادعاجیلق .

بنون ـ بنین [ع.س] (ابن ك جمعی. وغللر : مال‌وبنون ، بنین وبنات .

بنی = (بنین) لفظنك قاعدهٔ عربیه اوزره نونی ساقط اولمش شکلی ـ كه : اضافتسز استعمال اولنماز .

بنی آدم
بنی بشر
بنی نوع = آدم اوغللری، انسانلر.

بنی اسرائیل = اولاد یعقوب، اسرائیلر.

بنی امیه = امیه خاندانی ، امویلر .

بوا [ع، س] هندستانده حاصل اولور بر نوع میوه‌در که : بوکا (جوز بوا) ده دینور. (هندستان جوزی) . § قوت ویرن ، شهوتی تقویه ایدن .

بوابه [ع.س] داخل شهرده بعض محلاره طاق‌ظفر شکلنده یاپیلان بیوك قپو.

بواب [ع.س] قپوجی ، قپو بکجیسی، دربان { جمعی : عربی قاعده‌سنجه (بوابین) ، فارسی قاعده‌سنجه (بوابان) کلیر } § مکتب بکجیسی .

بوابی = قپوجیلق || بوابه‌منسوب، متعلق || عضله‌وشریانلردن بعضیلرینك اسملری || امعاءاثنی‌عشره‌یی معده‌نك صاغ طرفنه ربط ایدن ثقبه ، دلیك .

بواباق = قپوجیلق .

بوادر [ع.ص] (حادثه) معناسنه کلن (بادره) نك جمعی ایسه‌ده وهلهٔ، آکسزین ظهور ایدن حال معناسنه‌در .

بوادی [ع.س] صحرا ، چول معناسنه اولان (بادیه) نك جمعی .

بوار [ع.س] هلاك ولمه § هلاك اوله‌جق یر :

دارالبوار = جهنم .

بوارح [ع، س] ایام باحورده هبوب ایدن شدید التأثیر روزکار معناسنه اولان (بارح) ك جمعی .

مدت بوارح = ایام باحور .

بوارد [ع.س] صوغوق معناسنه کلن (بارد) ك جمعی .

بوارق [ع ، س] (بارقه) نك جمعی ، بارقه‌لر ، شعله‌لر ، پرتولر .

بواقی [ع.س] (باقی) و (باقیه) نك جمعی . کیری قالانلر .

وقس علیه البواق = کیری قالانلری‌ده بوکا قیاس ایت، دیکرلری‌ده بونك کبیدر.

بواطن [ع ، س] (باطن) ك جمعی . ایچ یوزلر ، حقیقتلر . (ظواهر) ك ضدی .

بوال [ع، ص] زیاده وصیق صیق تبول ایدن ، ایدیجی ، (دیابیطس) علتنه مبتلا آدم .

بول [ع.س] سیدیك { تبول ایتمك معناسنه‌ده کلیر }.

بولی = [ع.س] بول ایله مناسبتی اولان.

حصاة بولی = حامض بولك تراکمندن متحصل وبیاض ، شفاف ، دوزکون بر شکلده متبلر طاشلر .

انتقال بول = بولك غیر طبیعی اوله‌رق کندینه مخصوص اولمیان بر عضوه کچمسی.

جهاز بولی = بوبرکلر ایله حالبان ، مثانه ومجرای بولیدن مرکب اعضا .

حبس بول = سیدیك طوتمه، بولی ضبط ایلمه .

سلس البول = (طب) سیدیکك بلااختیار آقمسی .

بوله [ع.س] حیوانات ذات الثدیه‌نك یعنی ممه‌لی حیوانلرك سیدیکلرنده بولنان (جوهر بول) ، (اوره) .

بولیت [ع.س] (کیمیا) حامض بول ایله اساسلردن مرکب جسملر .

بون [ع.س] مسافه، ایکی شی آره‌سنده‌کی آچیقلق .

بها [فا ، س] قیمت ، دکر ، بدل .

بهادار
بهاکیر
کرانبها
بهالی = قیمتلی ، دکرلی .

بی بها = بهاسز، بها تقدیر اولنه میه‌جق قدر دکرلی .

بهالنمق
بهایه چیقمق = قیمتی یوکسلمك .

بهادن دوشمك = قیمتی تنزل ایتمك

بهالیلق = قحط .

آتش بهاسنه = پك غالی ، فاحش .

اوص بهاسی = خطاء واقعدن درس عبرت آلمه .

قان بهاسی = دیت .

یوق بهاسی = پك اوجوز اوله‌رق .

بهاء [ع ، س] حسن وجمال § ظرافت § پارلدی .

بهائم [ع.س] درت آیاقلی اولان حیوان دیمك اولان (بهیمه) نك جمعی.

بهادر [فا ، ص] یکیت ، جسور ، شجاعتلی ، قهرمان .

بهادرانه = بهادر درجه‌سنه .

بهار [ع ، س] صاری پاپادیه دینلن کوزل قوقولی چیچك .

بهار [فا ، س] فصل ربیع ، شمسك حمل برجنه انتقالندن سرطان برجنه انتقالنه قدر کچن (۹۵) کونلك مدت { عن : ۹ مارت — الی : ۱۱ حزیران.}

نوبهار = ایلك بهار موسمی .

ابربهار = بهار بلوطی .

کهنه بهار = کوزموسمی، فصل خریف.

هردم بهار = چمن و ازهاری دائمی اولان محل .

بهارات [ع ، س] پاپادیه معناسنه اولان (بهار) ك جمعی ایسه‌ده لسانمزده بوبر ، دارچین ، قرانفیل کبی قوقولی ومؤثر شیلره اطلاق اولنمقده‌در .

بهارلی = ایچنه بهاراتدن بر ویا برقاچ شی قونلمش ، آکول .

بهاران [فا ، س] فصل ربیع معناسنه اولان (بهار) ایله مترادفدر:

« کل ای فصل بهاران مایهٔ آرام جانمسین »

بَهارِيّه [ع ، ـ] اسكی شاعرلرك فصل ربيعی توصيف ايدرك بالمناسبه بيوك برذاتی مدح يولنده يازدقلری قصيده . { فصل ربيع معناسنه اولان (بهار) لفظی فارسی اولديغندن بونی عربی قاعده‌سنجه (بهاريه) شكلنه قويمق غلط فاحشدر . بوكا (ربيعيه) ديملی . }

بَهانه [فا ، ـ] سبب ، وسيله § علت § عذر ، ساخته عذر § قصور ، نقصان .

بی بهانه = قصورسز ، نقصانسز || سببسز ، عذرسز .

بهانه آرامق = وسيله‌جو اولمق .

بَهت [ع ، مص] مدهوشلق ، متحيرلك ، شاشقنلق ، غلبهٔ دهشت . دماغده برتأثيرك مدت مديده موجوديتی . { ضم با ايله غلطدر . }

بَهجَت [ع ، مص] كوزللك § بشاشت § مسرت .

بَهر [فا ، د] ادات الصاق اولان (ب) ايله ، ادات كل اولان (هر) لفظندن مركب برادا تدركه : هربر ، هربری معناسنی افاده ايدر . {اصل فارسيده هر برينه ديكدر } بهری بشر غروشدن .

بَهرام [فا ، ـ] مريخ سياره‌سی .

بَهرَمَن [فا ، ـ] مجوسی ، معبدی ، بتخانه . قرمزی ياقوت .

بَهره [فا ، ـ] حصه ، پای ، نصيب § بضاعه ، اقتدار : بهرهٔ ادبی .

بی بهره = بهره‌سز ، بضاعه‌سز .

بهره‌بر = اورتاق ، شريك .

بهره‌بری = اورتاقلق .

بهره‌دار
بهره‌مند } = بهره‌لی ، نصيبلی ، حصه‌دار || اقتدارلی .

بهره‌داری = بهره‌دارلق .

بهره‌مندی = بهره‌مندلك .

بِهِشت [فا ، ـ] جنت ، بعد الحشر مؤمنلرك داخل اوله‌جقلری مكان ابدی ، فردوس .

بهشت آشيان = جنتده اوطوران ، مغفور .

بهشتی = جنته منسوب ، جنتلك || حوری .

بهشتی روی = حوری كبی كوزل يوزلی .

بادهٔ بهشتی = شراب كوثر .

بُهلُول [ع ، ـ] چوق كولن ، كوليجی آدم § جامع المحاسن ، صاحب خيرات ذات .

بَهلَه [فا ، ـ] قالنجه اورلمش طوغانجی الديونی .

بَهی - بَهِيّه [ع ، ص] كوزل ، نظر ربا : هديهٔ بهيه ، تحفهٔ بهيه . { مذكر اولان (بهی) لسانمزده همان هيچ قوللانلمز كبيدر . } § ناظر ويا رئيسی رتبهٔ بالادن دون رتبه‌ده بولنان نظارت و دائره‌لره ويريلن عنوان .

بَهی [ت ، د] ادات حدتدر : ای ، به ، : بهی آدم ! بهی چوجق !

بَهيج [ع ، ص] كوزل آدم § شن آدم .

بَهيم [ع ، ص] يك سياه ودوز شی § بنكسز ، آلاجه‌سز ، يك رنك § آلاجه‌سز ، برونسكلی آت .

بَهيمه [ع ، ـ] درت آياقلی حيوان ، چارپا .

بهيميت = حيوانلق حالی ، حيوانيت .

بَيّاب [ع ، ـ] صوجی ، صو طاشيان سقا .

بَيابان [فا ، ـ] چول ، صحرا ، دشت .

پروردهٔ بيابان = امور خارجيه‌سی نقصان ، قبا آدم .

بيابان نشين = چوللرده ساكن ، بدوی ، عشيرت خلقی .

بيابان نورد = چوللرده طولاشان ، كوچبه .

بَيات [ت ، ص] تازه اولميان ، اوزرندن وقت كچمش اطعمه واشربه ، بايات .

بياتلامق = اسكييوب رونق وطراوتی وبا لذتی زائل اولمق § اهميتی آزالمق .

بَياتی [ت ، ـ] موسيقيده برمقام .

بَياض [ع ، ـ] آقلق ، سفيدلك § آق § مسوده‌نك تميز كاغده يازلمش نسخه‌سی .

بياض ايتمك = تبييض ايتمك .

بياضمسی = آقه چالار ، آز آق .

بياضلانمق = آغارتمق ، آق ايتمك .

بياض العين = كوزك آق قسمی .

بياض البيضه = يومورطه‌نك آقی ، زلال .

بياضلق = آقلق .

بَيّاع [ع ، ص] صاتيجی § دلال .

بَياغی [ت ، ص] خاص وخالص اولميان ، عادی ، عوامكاری § آشاغی ، عادی آدم ، عوام طبقه‌سنه منسوب § عادتا ، دوزجه : انكليزجه‌يی بياغی ايلرولتمش .

باس بياغی = عادتا .

بياغيلق = عاديلك ، آشاغيلق .

بَيان [ع ، ـ ، مص] حسن صورتله بيلديرمك ، بيلديرلمك ، حسن تفهيم § فن ادبك بر فكری يكديكرندن دها واضح اساليب ايله افاده‌يه بخش اقتدار ايدن قسم مخصوصی { اساليب مذكوره : حقيقت ، مجاز ، كنايه تشبيهدن عبارتدر . }

بَيت [ع ، ـ] او ، خانه ، مسكن ، منزل § اوطه ، اوبه § عائله .

اهل بيت = حضرت فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمزك خاندان جليل العنوانی . § كوزده طبقهٔ قزحيه‌نك وجه قداميسيله وجه خلفيسی آره‌سنده‌كی قطعه . § ايكی مصرعدن مركب نظم .

بيت الله
بيت الحرام
بيت شريف
بيت معظم } = قبله‌كاه اهل اسلام اولان كعبهٔ مكرمه .

بيت الحزن = غملی ، غصه‌لی ، خانه .

بيت الزفاف = كردك اوطه‌سی ، كلين وكوكينك ايلك محل اجتماعی .

بيت العروس = كلين اوطه‌سی .

بيت عنكبوت = درمه ، چانمه او .

بيت المقدس
بيت مقدس } = قدس شريف شهرنده‌كی معبد مكرم .

بيت معمور = قلب عارف .

بيت المال = خزينهٔ ماليه .

بيت خفیء عين = كوزده طبقهٔ قزحيه‌نك وجه خلفيسيله جسم بلورينك وجه قداميسی آره‌سنده‌كی مسافه .

بيت مظلم = فطوغراف قلديشه‌لرينك وضع اولنديغی قرا كالق محل .

بيت الغزل = بر غزلك منتخب بيتی ، ايكی مصرعی .

بيت القصيده = قصيده‌نك اك منتخب بيتی .

بَيْتُوتَتْ [ع، مص] كيجه‌له‌مك، كيجه قالمق .

بَيْداءْ [ع ، س تهلكه‌لی چول صحرا .

بَيْدَقْ [ع ، س] (پياده) نك معربی اولوب شطرنج اويوننده‌كی اوفاق طاشلره اطلاق اولنور . {تركجه‌ مزده بوكا بالتحريف (بايتاق) } دينور .

بَيْضْ [ع ، س] حيوانلرده حاصل اولان بز § يمورطه شكلنده‌كی شيش §خصيه، خايه § نباتاتده مبيضك سطح داخليسنه مربوط بر ويا متعدد اجسام صغيره .

بيضات = بوصوك معنايه كوره (بيض)ك جمعی .

بَيْضاءْ [ع ، ص] (ابيض) ك مؤنثی . زياده ، پك آق .

ملت بيضا = اهل اسلام .

يد بيضا = حضرت موسی عليه السلامك بر معجزهٔ باهره اولمق اوزره پارلاق كورينن مبارك الی .

بَيْضَه [ع ، س] يمورطه .

بيضة الديك = خروس يمورطه‌سی . {اندر بولنان شيلره اطلاق اولنور . }

بيضی = يمورطه شكلنده اولان شی .

بَيْطارْ ـ بَيْطَرْ [ع ، س] احوال امراض فرس فننه واقف ذات .

بيطره }
بيطريه } = فن بيطری ، بيطارلق . طبابت حيوانيه .

بَيْطَرْ [ع ، س] رحمك مصدرنده‌كی لحپاره ، ديلجك .

بَيْع [ع،مص] (فقه) صاتمق، صاتالمق § بر مالی ديكر مال ايله دكيشمك ، مبادله ايتمك .

استصناعاً بيع = (فقه) اهل صنعتدن برينه سپارش ايديلن شيئك بيعی .

بيع بالاستقلال = (فقه) غله‌سندن مشتری انتفاع ايتمك اوزره بايعك بر مالی وفاءً بيع ايتمسی .

بيع بات = (فقه) بيع قطعی .

بيع بالوفا = (فقه) بركيمسه بر مالی ثمنی رد ايلديكی تقديرده كری آلمق اوزره شو قدر غروشه آخره صاتمقدن عبارت اولوب مشترينك بيعدن انتفاع ايلممسی نظراً بيع جائز حكمنده وطرفين بونی فسخه مقتدر اولدقلری جهتله‌ده بيع فاسد حكمنده ومشتری بيعی آخره صاته‌مديغی حسبيله (رهن) حكمنده‌در .

بيع غير منعقد }
بيع باطل } = (فقه) اصلا صحيح اولميان بيع .

بيع صحيح }
بيع جائز } = (فقه) ذاتاً و وضعاً جائز اولان بيع .

بيع سلم = (فقه) مؤجلی معجله صاتمق يعنی پيشين پاره ايله ويره‌سی‌يه مال آلمقدر .

بيع صرف = (فقه) نقدی نقده بيع ايتمك، صرافلق .

بيع فاسد = (فقه) اصلاً صحيح اولوبده وصفاً صحيح اولميان بيع .

بيع موقوف }
بيع فضولی } = (فقه) غيرك حقی تعلق ايدن بيع .

بيع نافذ = (فقه) غيرك حقی تعلق ايتمين بيع .

بيع لازم = (فقه) مخيرلكدن عاری اولان بيع نافذ .

بيع غير لازم = (فقه) كنديسنده مخيرلك بولنان بيع نافذ .

بيع مقايضه = (فقه) عينی يعنی من غير نقد مالی ماله مبادله ايتمك .

بيع مريض = (فقه) اولوم درجه‌سنده اولان برخسته‌نك ورثه‌سندن برينه برشی بيع ايتمسی‌كه : بعدالوفات وارثلرك اجازتی اولمديغی تقديرده نافذ اوله‌ماز .

بيع منعقد = (فقه) انعقاد بولان ونفوذ وثبوتيله حكم اولنان بيع، مبادله .

بِيعَه [ع ، س] كليسا .

بَيْلَمْ [ع،س] ☞ (باموق قوزه‌سی) .

بَيْلَسانْ [ع،س] ☞ (مرور آغاجی) .

بَيْنْ [ع ، س] آره ، اورته ، ميان § آيرلق .

بين الادبا = اديبلر آره‌سنده .

بين الاقران = اقران وامثال آره‌سنده .

بين السبيلين = ايكی يول آره‌سنده ، مترده .

بين الناس = خلق آره‌سنده .

بين بين = نه ايی ، نه فنا ، ايكيسی اورته‌سی .

بَيْنْ [ت ، س] قفا طاسنك ايچنده اولوب انسان وحيوانك حركات وسكناتنه حاكم اولان كتله ، دماغ . عقل وشعورك مركزی § عقل ، اذعان .

بين داغلمق = سرسم اولمق .

بين صولانمق = ☞ (تاين دماغی) .

بين بورمق = چوق دوشونه‌رك يوكلمق .

بينه كيرمك = اكلامق، تصديق وقبول ايتمك .

بينسز = عقلسز .

بَيِّنْ [ع ، ص] آچيق، آشكار ، واضح .

بَيْنُونَتْ [ع، مص] مفارقت، آيرلمق، اختلاف، آچيقلق § باشقه‌لشمق .

بَيِّنَه [ع ، س] دليل ، برهان قوی ، حجت قويه § شهادت شخصيه .

اقامهٔ بينه = شاهد كتيرمك .

بينات = (بينه) نك جمعی ، حجتلر ، دليللر .

باء مكسوره

بِ [ع،د] ادات الصاق : بحق ، باذن الله تعالی . يداً بيد § ادات قسم بالله ، برب الكعبه § ادات مقارنت : بالواسطه بالدفعات .

بالآخره = صوكنده ، نهايتده ، اك صوكره .

بالاتفاق = متحداً ، برلكده .

بالاختيار = اختيار ايله، قصد ايله ، اراده واختياری سالب برسبب اولميه‌رق ، ايسته‌يه‌رك، بيله‌رك || علم حقوقجه ارادهٔ شخصيه ايله ايشله‌نيلن جرمك صفتی .

بالاستيذان = اذن ايله، رخصت آله‌رق .

بالاستحقاق = حق ايله، لياقتلی اوله‌رق .

بالاشتراك = اشتراك ایله، اورتاقلاشه، اورتاقلق ایده‌رك .

بالاقتضا = اقتضا اوزرینه .

بالالتزام = صورت مخصوصه‌ده، قصد ونیتله || ایش ایدینه‌رك .

بالایجاب = ایجاب ایله، ایجاب اوزرینه.

بالبداهه = دوشونمکسزین، درحال، بردن‌بره، ارتجالاً : بالبداهه بر بیت سویلدی .

بالتصادف = تصادف ایله، راست کله .

بالتمام = تمامیله، تکمیل، بتون .

بالجمله = بتون، هپ، طوپدن .

بالخاصه = مخصوصاً، خصوصی اوله‌رق.

بالخیر = خیر ایله، اوغورلی اوله‌رق: جناب حق موفق بالخیر ایلیه .

بالدفعات = دفعاتله، بر قاچ کره، مکرراً .

بالذات = کندم، کندك، کندیسی .

بالضروره = ضرورت سببیله، مجبوریت جهتیله، ناچار اوله‌رق { (بالضرور) کله‌سی غلطدر } .

بالطبع = طبیعی اوله‌رق، سوق طبیعتله، الجای طبیعتله : « انسان مدنی بالطبعدر » || ایستر ایستمز .

بالطوع = ایستك ایله .

بالفعل = تصوری دکل، حقیقی، فعلی. { (بالقوه) مقابلیدر } .

بالقوه = حقیقی دکل، تصوری، تصورده، هنوز مرتبهٔ فعله کلمه‌مش .

بالکلیه = بتون بتون، بسبتون .

بالماء = اصطلاحات کیمیویه‌دن اولوب صویی ویا مولدالمایی حاوی ترکیباته اطلاق اولنور : بالماء حامض حدید کیانوس .

بالله [ع] قسم، تعبیر قسم . الله ایچون، الله حق ایچون .

بالمشافهه = قونوشه‌رق، قونوشمق صورتیله .

بالمناوبه = نوبت ایله، دکیشه دکیشه .

بالمواجهه = یوزیوزه، قارشی قارشی‌یه، یوزلاشمك صورتیله .

بالواسطه = واسطه ایله، دولایسیله

بای‌حال = هرحالده، مطلقا، البته { اصلی (بای حال کان) در . }

تمامها / تمامه } = تمامیله، کاملاً، بسبتون.

بحق = حقیله، لایق وجهله، کرکی کبی .

بحسب = اعتباریله، نظریله، جهتنجه.

بعبارتها = عیناً، عینیله، عباره‌سی تغییر ایتمکسزین .

بعون‌الله / بعون‌الله تعالی } = جناب حقك یاردمیله.

بئر [ع، س] قویو، چاه . جمعی (آبار) کلیر .

بئر زمزم = مکهٔ مکرمه‌ده‌کی بئر مقدس.

بئر معطل = کور قویو، صوسز قویو .

بئس [ع، فع] فعل ذم : { نه‌چرکیندر دیمکدر }.

بئس المصیر = جهنم .

بتوی [ت، حال] کاملاً، بتون، هپسی .

بتك [فا، س] نامه، مکتوب .

بجیل [ت، س] آیاقده آشیق کمیکنك آلتنده بولنان کوچوك بر کمیك § بو کمیکله اوینانیلان بر نوع اویون .

بجیلغان [ت، س] آتك آیاغنده چیقان برنوع یاره § بوصورتله یاره‌لی اولان آت § مهلك جریحه .

بجین [ت، س] سولوکلی پنجار دنیلان برنوع نبات، قناء بری .

بخاخ [ع، س] سس طوتوقلغی .

بحار [ع، س] (بحر) ك جمعی. دکزلر: بحار محیطه، بحار بعیده .

بجاغ [ع، س] (طب) مردار ایلیکه قان‌ویرن‌طمارلردن برینك اسمیدر.

بدایت [ع، س] اول، ابتدا، اوك، باشلانغج § (نهایت مقابلی) § باشلامه { بوکلمه‌نك اصلی ودوغریسی (بدائت) ایسه‌ده لسانمزده بوصورتله شایع ومستعملدر . }

محکمهٔ بدایت = درجات محاکم نظامیه‌نك برنجیسی ـ که : قابل حکم اولان حقوق دعوالریله قباحت‌وجنحه درجه‌سنده اولان جرائمی بدایةً وقضا محکمه‌لرینك بدایةً ویردکلری قراری استینافاً رؤیته مأموردر.

بدایةً = بدایت صورتیله، اولاً، برنجی درجه‌ده .

بدال [ع، مص] برشیئی دیکر شی ایله دکیشمك { مبادله ایله مترادفدر }

بدع [ع، س] ج : (بدعت) .

بدعت [ع، س] یکیدن، صوکره‌دن حادث اولان شی § زمان سعد اقتران حضرت رسالتپناهیدن صوکره حادث اولان اهواء واعمال .

بدعت حسنه = مقبول اولان بدعت .

بدعت سیئه = مردود اولان بدعت .

بدله [ع، س] صندوقده حفظ اولنموب هرکون کییلن البسه، کونده‌لك لباس .

بذله [فا، س] لطیفه، مزاح، شقه .

بذله‌کو = شقه‌جی، لطیفه‌جی، خوش صحبت، ظریف .

بر [ت، ع] اعداد صحیحه‌نك الك کوچکی، واحد، یك § تك، یالکز، شریکسز § مساوی، سیان، فرقسز، مشابه، مماثل § ادات تنکیر : بر آدم کلدی . § ادات مبالغه : برچوق پاره قزاندی . § ادات نفی : بردرلو اکلایه‌مدی § بعض افعالك اولنده (برکره) دن مخفف اوله‌رق قوللانیلور : هله بر باق، هله بر یاپ § ادات ظرف : بر زمان، بروقت .

برآز = آزاجق، جزئی .

برآزدن = برآز زمان صوکره .

بربر = تك‌تك || مفردات وتفصیلاتیله .

بربری‌اوستنه = جمله‌سی مساوی عد اولنه‌رق، علی السویه .

برچوق = خیلی، متعدد .

بردن = هپ، برابر، برلکده .

بردن‌بره = دفعةً، ناکهان، خبرسز، بدهة، آکسزین .

برده = همده، شوراسی‌ده وارکه :

بردها = تکرار || اصلا : بردها بونی یاپمه .

برر برر = تکرتکر، یالکز یالکز، چفت اولمیه‌رق .

برقاج = چوق، وفیر، کثیر: برقاچ دفعه.

برلشديرمك = بر آره‌يه كتيرمك ، طوپلامق || اكله‌مك، باغلامق،ربط ايتمك.

برلشمك = بر اولمق ، طوپلانمق . || اكله‌نلمك .

برلك = بر ، تك اولمه صفتى، وحدانيت. || مشاركت .

برله = برابر ، { اسكى تعبيردر } .

برلكده = برابر ، مشتركاً .

برله‌مك = برشيئه بردرديمك || برلشديرمك.

برلى = اسقامبيل كاغدلرينك ويادومينه طاشلرينك بر پولليسى .

برنجى = برعددينه اصابت ايدن صيره . || ايلك ، اك اوكده بولنان .

بره = ادات ندا : هى ، به‌هى !

بره‌بر = دواى عاجل ، چارهٔ مؤثر

ال برلكى = برابرجه || تعاون وتناصر

ايكيده برده = صيق صيق، پك چوق دفعه، دائماً .

بِرّ [ع،س] ايلك، خير، حسنه § طاعت، تقوى .

برالوالدين } = پدر ومادره اطاعت، حرمت وخدمت .
بر والدين }

بِرادَر [فا،س] اركك قارداش § دوست، محب .

برادرانه = قارداشجه‌سنه .

برادرى = قارداشلق ، قارداشه‌منسوب ومتعلق .

بِراقْمَق [ع ، مص] بريره قومق § واز كچمك § تطليق .

بِرانْدَه [ج ، س] (بحريه) سفن حربيه‌ده افرادك ياتدقلرى آصيلى يتاق .

بِراوُو [ج ، تعبير] آفرين ، عشق اولسون ! { اكثريا مقام استهزاده ، بعضاً مقام تحسين‌ده استعمال ايديلور . }

بِرْجِيس [فا س] (مشترى) دنيلن كوكب .

بِرْد [ع ، س] (طب) كوز قپاقلرنده حاصل اولان كوچوك قبارجقلر .

بِرْسام [ع،س] ذات الجنب دنيلن علت.

بِرْسيم [ع، س] (نباتات) بقليه فصيله‌سندن ☛ (يونجه) .

برسيم ماء = صو يونجه‌سى .

بِرْطيل [ع، س] هديه § ويركو .

بِرْكَه [ع ، س] بيوك حوض ، كوچوك كول، كولجك.

بِرِنْج [ع ، س] حبوباتدن پرنج .

بِرُوش [ج ، س] { Broche } مجوهراتدن اوزونجه بر ايكنه ايله طاقيلير قادين زينتى .

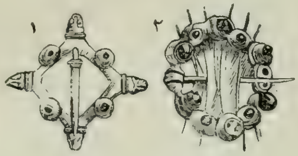

(بروش)

بِرُونْ [فا، س] خارج، ديشا معناسنه اولان (بيرون) نك مخففيدر.

بِرْيانْ [فا ، س] كباب ، معروف ات يمكى .

بِرْيقْ [انكليزجه، س] (بحريه) فروتدن كوچوك ايكى ديركلى بر نوع كمى .

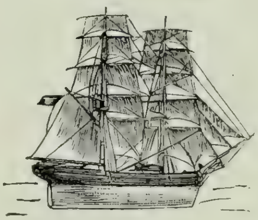

(بريق)

بريق كاتبى = رتب بحريه‌نك ايلكى اولوب ملازم ثانيلكه معادلدر .

بِرِيكْمَكْ [ت ، مص] طوپلانمق ، ييغلمق ، ادخار اولنمق .

بريكديرمك = طوپلامق ، ييغمق ، ادخار ايلمك .

بريكنتى = ييغين ، تراكم || بريكمكدن حاصل اولان شى .

بِزْ [ت، ضم] (بن) ضميرينك جمعى، بردن زياده شخص كوستر ضمير متكلم: بز كلدك ؛ بز آلدق .

بِزْيقْمَق [ت ، مص] عاجز قالمق ، بحره‌مه‌مك.

بِساط [ع ، س] كليم ، كچه ، ياغى، مندر ، دوشك ، دوشمه كبى شيلر .

بساط خاك = روى زمين

بساط ارض = چمن، يشيللك

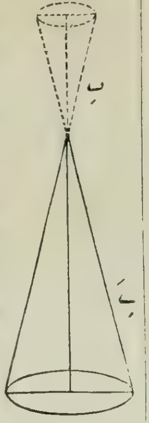

§ (هندسه) مخروطى توليد ايدن مثلثك مولدى اولان ايكى ضلعنك استقامت اوزره اخراجيله دورانندن حاصل ورأسلرى متحد ايكى مخروطدن هربرى .

ذو البساطين مخروط }
ايكى بساطلى مخروط }
على العاده بر بساطلى مخروطك ايكى مولدينك اخراجيله ديكر بساطنك برآره‌ده بولنمسندن حاصل اولان شكل هندسى.

(بساط)

بِسْتَام [ع ، س] مرجان دنيلن معروف طاش .

بِسْتُوهْ [فا ، ص] عاجز ، ناتوان ، محزون ، مأيوس آدم .

بِسْتَرْ [فا ، س] يتاق ، دوشك :

« مسافر واحت ايستر بالن و بستر خصوصنده »

بِسْمِ الله [ع ، س] { اصلى باسم الله } جناب حقك اسميله ، ياردميله § باشلامه، باشلايش § بيورك.

بِسْمِلْ [فا ، ص] بوغازلنمش ، مذبوح حيوان .

بسملكاه } = سلخخانه .
بسملكه }

بِسْيار [فا ، ص] چوق ، كثير .

بسيارى = چوقلق .

بِضاعَتْ ـ بِضاعَه [ع، س] سرمايه § سرمايهٔ علمى، معلومات § امتعهٔ تجاريه ، حموله .

قليل البضاعه } = عاجز، سرمايه‌سى آز، معلوماتى نقصان .
كم بضاعه }

بضاعهٔ مزجات = آز سرمايه .

بِطْ [ع، مص] قارنى دلوب صو چيقارمه. § برعضوى دلوب صو چيقارمه .

بِطاءْ [ع، مص] آغر طورانمه ، اظهار بطائت ايلمه .

بِطاقه [ع، ا] پوصله ، یافته ، ورقه ، { قاموس کبیرده وقتیله ارباب تجارتك قماش طوپلرینك باشنه مالك مقدار و قیمتنی حاوی اوله‌رق ربط ایلدکلری پوصله‌یه اطلاق ایلدیکی بیان اولنیور . شو حالده بوکلمه (اتیکت) یرنده استعمال اولنه‌بیلور . الیوم عربستانك بعض محللرنده (قارت دوویزیت) مقامنده دخی استعمال اولندیغی واردرکه : بونی بزم‌ده قبول ایلمه‌مز ایجاب ایدر . } § کوکرجین پوسته‌سی .

بِطانه [ع، ا] بزلی شی، سر § آستار § دوشك چارشفی .

بِطْنَه [ع،مص] امتلاء معده ، اوبورلق .

البطنة تمیت الفطنة = اوبورلق ذکایی محو ایدر .

بِطّیخ [ع، ا] اساساً قاوون معناسنه ایسه‌ده عربلر قاربوزه‌ده بو نامی ویررلر . حله (بطیخ شامی) تعبیری منحصراً قارپوز دیمکدر .

بِعْثَت [ع ، مص] من قبل الرحمن بر پیغمبرك کوندرلمسی ، تبلیغ احکامه مأمور بیورلمسی § حضرت محمد المصطفی علیه اکمل التحایا افندمزك تبلیغ امور دینیه‌یه مأمور بیورلمسی .

بعثت نبویه = فخر عالم حضرتلرینك کوندریلیشی .

بعد البعثه = پیغمبرمز افندمز حضرتلرینك بعثتندن صوکره .

قبل البعثه = رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمزك بعثتندن اول .

بِغاث [ع ، ا] (مارطی) دنیلن طیر بحری § بوز ، کول رنکلی . § فائده‌سز .

بِغال [ع، ا] (بغل) ك جمعی، استرلر، قاطرلر .

اخلاق بغال = کوتو خویلر .

بِغیر [ع ، د] سلب وانکار معناسیله بعض کلمات وترکیبات عربیه‌یه داخل اولور .

بغیر استحقاق = لیاقتی ، استحقاقی اولمیه‌رق .

بغیر حق = حقسز اوله‌رق .

بِقاع [ع ، ا] (بقعه) نك جمعی ، یر پارچه‌لری . قطعات اراضی § مناطق مستحکمه .

بِکْر [ع،مص] قیزلق § قیز اوغلان قیز . (باکر) و (باکره) غلطدر .

بکر مضمون / **مضمون بکر** = ایلك دفعه اوله‌رق سویلنمش بر فکر ، مضمون .

ضربهٔ بکر = بر اوروشده ایکی‌یه بولن ضربه .

بِلا [ع، د] ادات سلب . { عربی کلماته داخل اولور . بلا پروا ، بلا آرام تعبیرلری غلطدر . }

بلاسبب = سببسز اوله‌رق .

بِلاد [ع، ا] (بلده) نك جمعی : بلاد جسیمه ، بلاد معموره .

بِلاغ [ع، مص] یتشدیرمه ، ایصال .

بِلَّور [ع، ا] پك بیاض وپارلاق جام

جسم بلوری = کوزده‌کی طبقه‌لردن بری .

بلوری = بلوره منسوب، بلور کبی .

بلورات = بعض جسملرك اریدلدکدن صوکره صوغودلسندن حاصل اولان صیرچه کبی شیلر .

بلورین = بلوردن معمول، بلور کبی .

بِلوقحاوز [انکلیزجه، ا] {Blckhaus} اصطلاحات عسکریه‌دن اولوب آغاجدن یاپلمش ، اوستی اورتولی استحکامه اطلاق اولنور .

بِنْ [ع،ا] اوغل . ولد ، زاده معناسنه اولان (ابن) ك مخففی .

بِناء [ع،ا] یاپلمش یاپی § یاپی یاپمق . § دایامق، استناد ایتدیرمك § فعلك معنا جهتیله تنوعی .

بِناءً [ع،د] اوزرینه، دولایی، دولاییسیله .

بناءعلیه / **بناء علی هذا** / **بناء علی ذلك** / **بنابرین** = بوکا مبنی اوله‌رق، بوندن دولایی ، بو سببله، بونك اوزرینه بناءً .

بوکا بناءً = بوکا استناد ایدرك .

بِناگوش [فا،ا] قولاق طوزی § قولاغك کوپه طاقیلان قطعهٔ سفلاسی؛ قولاق یمه‌سی .

بِنْت [ع،ا] قیز ، کریمه .

بنت الشفه = سوز ، کلام .

بنت العنب = شراب ، انکور .

بنت لبون = اوچ یاشنه کیرن دیشی دوه .

بنت مخاض = ایکی یاشنه کیرن دیشی دوه .

بِنْصِر [ع، ا] اورته وصرچه پارمقلر آره‌سنده‌کی پارمق ـ که : بوکا ترکجه‌ده (آدسز پارمق) دیرلر .

بِنْگان [فا،ا] قدح، پیاله § فنجان .

بِهْ [ع،ص] ایی ، اعلی .

بهبود = ایلك ، صاغلق ، صحت . ‖ انتظام حال ، حسن معیشت .

بهبودی = ایی اولمقلق .

بهتر = دها ، اك ، پك ایی .

بهترین = اك ایی : رسم بهترین .

بهین = پك ایی .

بی [فا،د] ادات سلب اولوب اسماء عربیه وفارسیه‌یه داخل اوله‌رق انلره صفت حیثیتنی بخش ایدر :

بی حد = حدسز ، غیر محدود ، پك چوق .

بی حد وحساب = حدسز ، حسابسز .

بی خود = کندندن کچمش ، کندینی غائب ایتمش ‖ بایغین .

بی خودی = بی خودلق ، مدهوشلق ، بایغنلق .

بیداد = تعدی ، تجاوز .

بیدریغ = اسیرکنمامش ‖ رد ایدلمامش .

بی رنك = رنکسز ، لونسز .

بی سروسامان = باشسز ‖ انتظامسز .

بیشمار = حدسز، صایسز، پك چوق .

بیطرف = ایکی ویا دها زیاده اشخاص آره‌سنده‌کی معامله‌یه مداخله ایتمیوب آیری طوران .

بیطرفلق = اصطلاحات سیاسیه‌جه ایکی دولت آره‌سنده‌کی محاربه‌یه دیکر بردولتك (عقدی) ، (عهدی) ویا (طبیعی) اوله‌رق مداخله ایتمه‌مسنه اطلاق اولنور .

بیغرض = غرضسز ، خالص ‖ بیطرف .

بیقرار = ثباتسز ، قرارسز ، فانی ‖ مضطرب ، راحتسز .

بیکار = ایشسز، مشغولیتسز { (بکر) دن مأخوذ اولان (بکار) کلمهٔ ترکیبه‌سنی بو املا ایله یازمق عبثدر } .

بیگاه = وقتسز ، غیر مناسب .

بیگران = (بی) ادات سلبیله (کران) لفظندن مرکبدر . مقیاسسز ، حدسز ، اوجسز ، نهایتسز ، اوجی بوجاغی اولمیان : آسمان بیکران .

بیکس = کیمسه‌سز ، معینسز || بیچاره . || دول ویتیم .

بیکمان = (بی) ادات سلبیله (شبهه) معناسنه اولان (کمان) لفظندن مرکبدر . شبهه‌سز ، شکسز .

بیگناه = کناهسز ، صوچسز ، قباحتسز ، معصوم .

بیمآل = مآلسز ، معناسز ، حکمسز ، صاچمه صاپان .

بی‌مثال = نظیرسز ، امثالسز .

بیمجال = مجالسز ، قدرتسز ، درمانسز .

بیمحابا = قورقوسز ، بلاپروا ، چکنمکسزین { اصلی : (محاباة) در } .

بیمر = صاییسز ، حسابسز .

بیمعنی = مآلسز || مناسبتسز || صاچمه .

بیمغز = بینسز ، عقلسز || خفیف مشرب .

بیمغزانه = خفیف‌مشرب اولانه ، عقلسزه لایق صورتده .

بی‌منت = منتسز ، ایتدیکی ایلکی باشه قاقمیان .

بینام = نامسز ، اسمسز ، شهرتسز ، مجهول .

بینماز = تارك صلاة ، نماز قیلمیان .

بینماز عذری = غیرمقبول‌عذر ، بهانه .

ایکی جامع آره‌سنده قالمش بینماز = متردد ، متحیر ، شاشیرمش آدم .

بی‌نهایه = نهایتسز ، صوکسز .

بی‌نوا = نصیبسز ، بهره‌سز .

بیوایه = ملجاءسز ، کیمسه‌سز ، پناهسز ، حامیسز .

بیهوش = عقلسز ، بایغین { فتح‌بایله غلطدر } .

بیهوشانه = بایغنجه‌سنه .

بی‌بی [فا ، س] او قادینی ، یاشلی باشلی قادین § خاله ، تیزه .

بیاعت [ع ، س] صاتیلق‌مال ، تجارمتاعی .

بیت [ت ، س] حیوانات دفیلیه‌دن چوجقلر ایله نظافته رعایت ایتمین اشخاصه مسلط معروف حیوانجق ، قمله ، کهله . { طبیعیوندن برذاتك یاپدیغی تدقیقات وحسابه کوره ایکی دیشی بیتك بر بچق آیده (۱۲,۰۰۰) یاوری وجوده کتیردیکی ثابت اولمشدر .

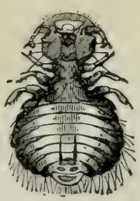

(آت بیتی)

(الا بیتی)

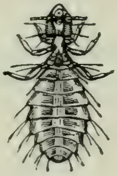

(باش بیتی)

(جسد بیتی)

(قوندوز بیتی)

(بغدای بیتی)

(قویون بیتی)

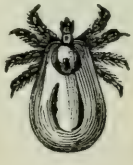

(کوپك بیتی)

باش بیتی = باشده حاصل اولان اسمر کهله .

بغدای بیتی = حبوباته مسلط بیت .

تخته بیتی = تخته‌لر آره‌سنده حاصل اولان متعفن حشرهٔ مؤذیهٔ معروفه .

جسد بیتی = وجودك اعضای مختلفه‌سنده والبسه قیوریملرنده حاصل اولان کهله .

خسته بیتی = بعض امراضه مبتلا اولانلرده ظهور ایدن صاری رنکلی بیت . (داء لقملة)

قاصیق بیتی = وجودك تویلی محللرنده ظهور ایدن بر نوع مزعج کهله ، قملة لعانة .

بیت ینکی = کیزلی عیب .

بیتلنمك [ت ، مص] عدم طهارت نتیجه‌سی اوله‌رق وجودده بیت اوشوشمك . § بغدای وباقله مقوله‌سی حبوبات بوجکلنمك § طاووق وسائر طیور قاغه‌سیله کندی کهله‌سنی طوپلامق .

بیتله‌مك = حیوانات بربرینك کهله‌سنی ، بوجکنی ، آیقلایوب قیرمق .

بیتشمك [ت ، مص] ایکی شی بربرینه قاوشوب متصل اولمق .

بیتشدیرمك = ایکی شیئی بربرینه قاوشدیرمق .

بیتمك [ت ، مص] ختامه ، صوکنه ایرمك § تخم کبی شیلر یردن چیقمق § پیدا اولمق .

ایشی بیتمك = محو وهلاك اولمق ، غائب ایتمش اولمق .

بال بیتمك = شکرله‌نوب تصلب ایلمك .

بیتمه = نهایت بولمه ، توکنمه .

بیتیرمك = ختامه ، نهایته ایردیرمك || یره‌کی تخمی سوردیرمك .

بیتکین = نهایت ، صوك § محو اولمش آدم .

بیتیك = محووخراب اولمش || {چغتایجه} مکتوب ، نامه .

بیته [ج ، س] (بحریه) کمیده دمیر آتیلیرکن زنجیرك سرعتنی تعدیل ایچون کوکرته‌نك باش طرفنه موضوع اولان بابا .

بیجرغان [ت ، س] دمیر دلیکارینه جلا ویرمك ایچون استعمال ایدیلن دمیرجی آلتی § بجلقان .

بیچاره [فا ، ص] ادات‌سلب اولان (بی) ایله (چاره) دن مرکب اولوب : چاره‌سز ، عاجز ، طالعسز ، یوقسول معنالرینی { ترکجه‌ده مستعمل (زواللی) تعبیری بونك مرادفیدر . }

بیچاق [ت ، س] برصاپله برآغزدن عبارت اولوب بیچوب کسمکه مخصوص آلت .

بیچاق بیچاغه = شدتلی غوغا .

بیچاق صیرتی = پك آز ، رمق قالق .

بیچاقجی = بیچاق یاپان .

بیچقی [ت،ا] تخته‌لری یاپراق یاپراق کسن دیشلی آلت ، بیوك دستره .

بیچون [فا،ص] جناب حق . تکری : حدی بیچون ، بیچون وچرا .

بیچیم [ت،ا] صورت ، شکل ، اندام § طرز ، اسلوب .

بیچیمنه کتیرمك = اویدیرمق ، یاقشدیرمق .

بیچیم زمانی = اکین بیچیله‌جك زمان .

بیچیمسز = یاقیشیقسز ، شکلی واندامی چرکین .

بیچیملی = یاقیشقلی ، شکل واندامی کوزل .

بیخ [فا،ا] اصل ، کوك ، خز § تمل .

بیخ کوهی = بالدیران کوکی .

بید [فا،ا] سکود آغاجی ، صفصاف .

بیدگران
بیدسرنگون } = صالقم سکود .

بیدمشك = چیچکی کوزل قوقولی سکود .

بیدار [فا،ص] اویانق § متیقظ ، بصیرتلی ، آچیق کوزلی .

بیداری = بیدارلق ، اویانقلق ، اویقوسزلق || تیقظ ، ابتصار .

بیدرنگ [فا،ص] اکلنمین ، سریع ، سرعتلی .

بیدسر [فا،ا] ذوالمعشتین حیواناتدن قوندوز دنیلن حیوانکه کوبکه بکزه‌دیکی ایچون بوکا اهل فارس (سك آب) دخی دیرلر .

بیر [فا،ا] یتاق ، دوشه‌مه § بصیرت .

بیرا [ج،ا] (Birr) آربه‌دن استحصال و (Hublon) ایله تربیه وتعطیر ایدیلور بر نوع مسکرکه : بوکا ترجمه‌ده (آرپه صویی .) دیرلر .

بیرون [فا،ا] طیش ، طیشاری ، خارج (درون) مقابلی .

پرده بیرون = حد معروفدن خارج ، چیقمش ، متجاوز .

پرده بیرونانه = پرده بیرونجه‌سنه .

بیرونی = سلاملق دائره‌سی ، سلاملق اوطه‌سی .

بیز [ت،ا] قوندوره‌جیلرك وسراجلرك دریلری دلدکلری معروف آلت . § پك سیوری ، باتان شیدن کنایه .

بیزار [فا،ص] راحتسز ، بیقمش ، اوصانمش ، مضطرب § کوسکون .

بیزاری = بیزارلق .

بیزر [فا،ص] خسیس ، جمری .

بیزموت [ج،ا] {Bismulth} (کیمیا) قرمزی‌یه مائل بیاض واسهالی دافع بر معدن که : قادینلرك یوزلرینه سوردکلری دوزکون دخی بوندن یاپیلور .

بیست [فا،عدد] یکرمی .

بیسکویت [ج،ا] {Biscuit} اوفاق قطعه‌لرده یاپلمش سودلی ، شکرلی کورك ، قرابیه .

بیش [فا،ص] آرتق ، زیاده ، فضله .

بیشتر = دها زیاده ، دها فضله .

بیشه [فا،ا] اورمان ، میشه‌لك ، سازلق .

مسلح بیطرفلق = (حقوق دول) محاربه‌یه اشتراك ایتمه‌مکله برابر مخاصمیندن هیچ برینك کندی مملکتنه کیرمه‌مسی ایچون حدودینی مسلح اردو ایله تحکیم وتقویه ایلمك .

بیعه [ع،ا] کلیسا ، معبد نصاری .

بیفتك [ج،ا] { Buftech } کمیکسز ، آلافرانغه کباصدی .

بیقمق [ت، مص] اوصانمق ، بزمك ، نفرت ، تنفر ایتمك § طعامی معده‌قبول ایتمیه‌جك درجه‌ده یمك . § کلال ، فتور § کسل .

بیقدیرمق = اوصاندیرمق ، بزدیرمك ، نفرت ایتدیرمك .

بیقغنلق = برشیئك کثرتندن ویابر حالك توالی وتکررندن حاصل اولان اوصانمه حالی .

بیك [ت، عدد] (۹۹۹) دن صوکره کلن عدد ، اون کره یوز : ۱۰×۱۰ = (۱,۰۰۰) هزار ، الف .

بیکنجی = بیك درجه‌سنده اولان ، (۹۹۹) نجیدن صوکره‌کی مرتبه : هجرت سنه‌نك بیکنجی سنه‌سی .

بیکلك = بیك غروش قیمتنده اولان ، بیك غروش دکری بولنان || بیك دکرنده ویا مثلنده اولان || بیك پارچه‌دن مرکب وعبارت اولان || بیك درهملك مایع استیعاب ایدن شیشه .

ایکی بیك = ۲,۰۰۰ { ایکی کره بیك . }

اوچ بیك = ۳,۰۰۰ { اوچ کره بیك }

بیك بر آیاق
بیك بر آیاق اوستنه } = غلیه‌لکدن کنایه‌در ، فرط ازدحام .

بیك جان ایله = کمال آرزو ایله .

بیك دال = ایپك زمین اوزرینه صیرمه ایشلنمش بر نوع قماش .

بیك دره‌دن صو کتیرمك = قاندیرمق ایچون بر چوق اعذار واهیه سرد ایتمك { تعبیر عوامدر . }

بیك کوز اوتی = قدمای اطبانك مسهل اولمق اوزره استعمال ایلدکلری بر نوع اوت . (سقمونیا) ، (محموده) اسملریله ده موصوفدر .

بیکلرله
بیکلرجه } = پك چوق .

بیك یاشا = چوق یاشا مقامنده کلمهٔ تمنیدر .

بیکار [ت،ا] چشمه ، منبع : بیکار باشی .

بیکام [فا، ص] نائل مرام اوله‌مامش اولان ، خائب ، خاسر .

بیگانه [فا،ص] یبانجی (آشنا) مقابلی :
« آشنایه آشنا بیگانه‌یه بیگانه‌یز »

بیگانگی = بیگانه‌لك ، یبانجیلق .

بیکباشی [ت،ا] رتب عسکریه‌دن قول اغالغك فوقنده ، قائممقاملغك دوننده بر رتبه اولوب فرمانلی ضابطلکك مرتبهٔ اولاسیدر . { بیکباشی امرای عسکریه‌دن اولوب پیاده وطوپچی صنفلرنده طابور قوماندانیدر . سواریده میرآلای وقائممقامك معاونیدر . بیکباشیلر فرمانلی ضابطاندن یعنی امرادن اولدقلری حالده قائممقام ومیرآلای کبی کندولرینه (بك) دینمکه مجبوریت رسمیه یوقدر . } بیکباشینك القابی (رفعتلو) در .

بیکباشیلق = بیکباشی رتبه‌سی ، بیکباشینك رتبه وصفتی .

بيل [فا، ص] تركجه‌ده (ياء) مفتوحه ايله بالتحريف (بل) دنيلان باغچوان آلتى .

بيلاردو [ج، س] {Billard} چوقه قاپلى وكنارلى برماصه اوزرينه موضوع (بيلا) دنيلان فيل ديشندن معمول بوارلاقلرك (اسدقا) تعبير اولنان دكنكار ايله تحريكندن و بو بوارلاقلرك يكديكريله مصادمه‌سندن عبارت براويون . § بواويونه مخصوص ماصه § بيلاردو اوينانيلان صالون، محل .

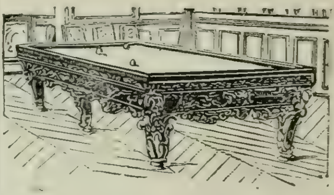

(Billard — بيلاردو)

بيلازيك ـ بيله‌زيك [ت، س] قادينلرك زينت ايچون بيلكلرينه طاقدقلرى حلقه ـ كه : المالسيى ، آلتون وكموشدن ، سرچه‌دن معمولرى واردر {اصلى (بيلك يوزوكى) در} معصم § هرنوع اسطوانى شكلده چيبران حلقه : طوپ بيله‌زيكى، صوبه بيله‌زيكى، خاولى بيله‌زيكى.

(بيله‌زيك)

بيلت [ج، س] واپور ، شمندوفر ، ترامواى، تونل ، باغچه، تياترو كبى محللره دخول ايچون مقتنى اولان اجرتك تأديه اولنديغنى مشعر آلنان ورقه.

بيلدير [ت، س] كچن سنه ، سنهٔ سابقه، سال گذشته ، كچن ييل .

بيلدرجين [ت، س] عصافير (سرچه) فصيله‌سندن لحمى غايت مقبول ، سرچه‌دن بيوك برنوع كچجى قوشى ـ كه : صوك بهاره يقين زمانلرده كثرتله بولنور واوزمان صيد ايديلور .

(بيلدرجين)

بيلدرجين اوردكى = وردكه مشابه بر نوع طير بحرى .

بيلدرجين قيلاغوزى = بيلدرجين سوريسنه قوماندا ايدن اركك بيلدرجين.

بيلدك [ت، ص] طانش، كندوسيله الفت اولنمش ، احباب ، آشنا .

بيلدك چيقمق = آشنا چيقمق، طانيشمق.

بيلديكنى ياپمق | بيلديكنى ايشلمك = آرزو ايتديكنى ياپمق || الدن كلنى ياپمق || سوز ديكله‌مه‌مك . عناد ايتمك .

بيلمك [ت، مص] علم ، وقوف كسب ايلمك ، تفرس ، درك ايتمك § طانيمق § تشخيص ايتمك § تخطر ايلمك § ظن واعتقاد ايتمك § بر شيده ، برعلمده ، برصنعتده مهارت كامله‌سى بولنمق § {صيغهٔ التزاميه‌دن اول بولنه‌رق فعل اعانه تشكيل ايدر : } آله‌بيلمك ، كيده‌بيلمك .

بيلديرمك = اوكرتمك ، خبر ويرمك. || اكلاتمق || اشعار وانبا ايلمك .

حدينى بيلديرمك = حدتندن كچمك ، مغلوب ايتمك || انتقام آلمق || تكديروتأديب ايلمك .

بيلمه = علم وعرفان .

بيلشمك = بربرينى طانيمق، طانيشمق، معارفه‌لى چيقمق || صوكره‌دن بربرينى طانيوب آشنا چيقمق .

بيلديرمه | بيلديريش = خبر ويرمه، معلومات ويرمه || سزدرمه . || اشعار وانباء .

ايلك بيلمك = متشكر وممتدار اولمق.

ايى بيلمك = اطرافيله اكلايوب دكلمش، تدقيق وتتبع ايتمش اولمق || حسن ظنده بولنمق .

چوق بيلمك = حيله‌كارلق، سنسيلك ، قورنازلق .

حدينى بيلمك = كندى قدرودرجه‌سنى طانيمق ، وظيفه‌سنى بيلمك || اقتدارينه متناسب برفعل وكارده بولنمق .

فرض بيلمك = مطلقا لازم عد ايتمك.

كنديني بيلمك = كندى حد وقدر ووظيفه‌سنى بيلمك، اديب وتربيه‌لى اولمق.

كنديني بيلمز = تربيه‌سز، متجاوز ، نادان .

بيله‌رك = قصداً ، عمداً .

بيلميه‌رك = من غير عمد ، من غير قصد .

بيلمش اول = معلومك اولسون ديمكدر.

بيلنمك = برشى معلوم ومعروف اولمق.

بيلزيك [ت، س] ☞ (بيلازيك) .

بيلك [ت، س] قول ايله ال آره‌سنده‌كى اويناق محل ، رسغ ، معصم، محل نبض .

آت بيلكى = بوقاغيلق، كوستك يرى.

آياق بيلكى = رسغ القدم .

بيلك كميكلرى = عظام رسغ .

بيلكجه [ت، س] متهم ويا مظنونلرك وعسكر فراريلرينك حين دردستنده قوللرينه طاقيلان دمير ويا تخته آلت . (كاپچه).

بيلكى [ت، س] معلومات، وقوف § معرفت. § درايت ، دانش .

بيلكيچ [ت، ص] كنديني بيلير كوسترن، شارلاتان ، متفاضل، بيلكى طاسلايان ، عالم كچينن .

بيلكيچلك = بيلكيچلك حالى، شارلاتانلق ، متفاضللق .

بيلمجه ـ بيلمه‌جه [ت، س] معما ، لغز ، ياكانماج . § مغلق شى .

بيله [ت، د] ادات اتباع اولوب (حتى)، مقامنده استعمال اولنور § برابر، معاً .

بيله‌سنجه = برابرنده ، معيتنده .

بيله كو | بيله كى = بيچاق واوستره وسائر بومثللو آلات قاطعه كسكينلنديرمكه مخصوص طاش ويا قايش، مشحذ : بيله‌كى طاشى .

بيله‌مك [ت، مص] بيچاق واوستره وسائر آلات قاطعه‌يى بيله‌كى طاشنه ويا قايشنه دلك وتماس ايتديره‌رك كسكينلنديرمك ، كسكين ايتمك، سبوورى ايتمك .

ديش بيله‌مك = اشتها || تهالك || حس انتقام طاشيمق .

بیم [فا ،] قورقو خوف : بیم حیات ؛ بیم مفلت .

بیم وامید = خوف ورجا .

بیمار [فا ، ص] خسته ، مریض ، معلول .

بیمارخانه / **بیمارستان** } = خسته‌خانه ، دارالشفه .

بیماری = خسته‌لك .

بین [فا،ص] کوریجی ، بصیر معناسنه اوله‌رق بعض کلماتك اواخرینه داخل اولور .

دوربین = اوزاغی کورن || مصلحتی تماميله تقدیر واحاطه ایدن || مسافات بعیده‌یی ایی کورمك ایچون استعمال اولنان معروف آلت رؤیت .

خرده‌بین = پك کوچوك شیلری بالخاصه میقروبلری کورن آلت .

عاقبت‌بین = دوراندیش ، ایی دوشونن ، هرشیئك نتائجی حساب وتقدیر ایدن .

بینا [فا،ص] کوریجی ، بصیر .

نابینا = کور ، اعمی || جاهل .

بینایی = کوریجیلك ، بصارت .

نابینایی = کورلك ، اعمالق .

بیندیرمك [ت ، مص] بیننی حیوان ویا یوکسك برشیئك اوزرینه چیقارمق ، برشیئك اوستنه باصدیرمق § ساعتك ایره‌سنی ایلرویه آلمق .

بینش [فا،ـ] کورش ، رؤیت § تیقظ ، بصارت .

نقطه‌بینش = کوز بیکی .

بینك [ت،ـ] اوزرینه بینیله‌جك حیوان .

بینك طاشی = حیوانه قولایجه بینمك ایچون بعض بیوك قوناق قپو ویاحولیلری اتصالنده مخصوصاً طاشدن معمول سد ، پایکه ، معرج .

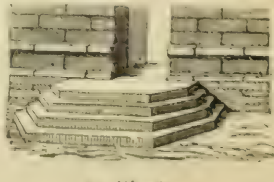

(بینك طاشی)

بینمك [ت ، مص] یوکسك برشیئك ویا حیوانك اوزرینه چیقوب وآیاقلرینی صارقیدوب اوطورمق ، رکوب ایتمك ، سوار اولمق § کمی ، آرابه ، شمندوفر ، ترامواي کبی وسائط نقلیه‌یه کیرمك § برحال وصورت آلمق : ایش عننده بیندی § مسلط اولمق § حدینی کچمك .

کوپه بینمك = شدتلی صورتده حدت وغضب ایتمك .

دالنه بینمك = ایلری‌وارمق ، تضییق ایتمك .

بیننده [فا ، ص] کوریجی ، بصیر . (بینا ایله مترادفدر) .

بینی [فا ، ـ] بورون § دمیرصومون .

بینیجی = فارس ، جندیٔ ماهر ، آته کوزل بینن وآتی تربیه ایدن .

بینیش ه [ت ، ـ] طاریق علمیه‌رجالنك بعض مراسم مخصوصه‌ده کیدکاری معروف جبه‌که : قوللری ویدنی کنیشجه‌در .

بینو [فا،ـ] کووه دنیلن حیوانجغز .

بیهوره [فا،ص] طول قادین .

بیهده [فا،ص] بوش ، فائده‌سز ، باطل معناسنه اولان (بیهوده) نك مخففی .

بیهوده [فا،ص] بوش ، فائده‌سز ، باطل (فتح باء ایله غلطدر) .

بییق [ت ، ـ] (بحریه) جوادیره اوزرنده‌کی سرن .

بییق [ت،ـ] ارکك انسانك وکدی ، قپلان کبی بعض حیوانلرك اوست دوداغی اوزرنده چیقان قیللر . شارب ، سبله .

بییق آلتی = استهزا .

بییقسز = بییغی اولمیان .

بییقلی = بییغی اولان || بییغی ولوب صقالی اولمیان .

باء مضمومه

بت [فا،ـ] ترکجه‌ده بالتحریف (پوت) دنیلن وطائفهٔ مشرکین طرفندن معبود اتخاذ اولنمق اوزره اعمال ایدیلان صنم ، هیکل ، مجسم انسان ویا حیوان شکلی § مشاهیردن برینك تذکار نامی ایچون دکز ایدیلن رسم مجسم § کوزل ، دلبر .

بت‌پرست = عابدالصنم ، بته طاپیجی ، طاپان ☞ (لفتجهٔ اعلام) .

بت‌پرستلك = بته طاپیجیلق .

بت‌تراش = عامل‌الصنم ، بت‌یاپیجی ، یاپان .

بت‌تراشی = بت تراشلق .

بتخانه / **بتکده** } = بت‌پرستلرك عبادتخانه‌سی ، دارالصنم ، اوثان خانه .

بت‌شکن = کاسرالصنم ، بتلری قیریجی ، قیران .

بت‌شکنی = بت قیریجیلق .

بت‌لال = مبهوت ، حیران .

بتوغ [ع،مص] کسیلمك § اوزاقلاشمق .

بتون [ت،ص] هپ ، جمیع ، کافه ، جمله . تکمیل § یکپاره ، صوم .

بوس بتون = کاملا .

بتون‌بتون = تماميله ، کلیا .

بچق - بوچوق ه [ت،عدد] یاریم ، بر شیئك ایکی بلوکندن بری .

آز بچق = پك آز ، برآز || هان .

بچقلق = پارلق ، یاریم غروشلق .

بجوحه [ع،ـ] اورته یر ، برمحلك اورته‌سی .

بحران [ع،ـ] (طب) کال شدتله اجرای احکام ، اتمام ادوار ایدن بر مرض حموینك بردن بعض علائم شفا کوسترمه‌سی ایی اولمسی . مثلا ذات‌الرئه‌ده بردن‌مبذول یرتر وبول حصوله کلمسی وحرارتك عین زمانده ینه بردن سقوطی علامات بحرانیدر .

ليلة‌البحران = خسته‌لکك نوبتی شدتله دوام ایتدیکی کیجه || امور وشؤون مختلفه‌نك تشوش وتشتتی زمانی : بحران مالی ، بحران ادبی .

بحور ه [ع،ـ] (بحر) ك جمعی . (بحار) و (ابحر) کلمه‌لری‌دخی (بحر) ك جمعی ایسه‌ده بونلر یالکز دکزلر معناسنه اولوب (بحور) ایسه هم (دکزلر) ، همده (بحرشعر) معناسنه جمع اوله‌رق مستعملدر .

بحیره [ع،ـ] دکزجك ، کول .

بُخار [ع، س] بوغو، صیجاق صودن حاصل اولان بوغو.

بخاری = بخاره منسوب.

کشتیٔ بخاری = واپور، بخارلی کمی.

قوهٔ بخاریه = بخارك حائز اولدیغی قوهٔ دفعیه وانبساطیه.

بخار بارگیری = (ماکنه) ثانیه‌ده (٧، ٨) کیلو غرامتره ایش، عمل حاصل ایدن قوت دیمکدر.

بُخل [ع،مص] خسیسلك، جمریلك. (کرم)ك ضدی.

بخلاء = خسیس، جمری معناسنه اولان (بخیل) ك جمعی.

بُذ [فا،ص] صاحب، خداوند.

بُدّ [ع،مص] فراق، آیریلق.

لابد = البته.

بُدَلاء [ع، ص] لسانمزده غیر مستعمل اولان (بدیل) ك جمعی. عقلسز، صافدرون آدملر معناسنه‌در. {مفرد مقامنده قوللانیلور}.

بُذور [ع،س] تخم معناسنه اولان (بذر) ك جمعی

بُرّ [ع،س] بوغدای.

بُرء [ع، مص] خسته افاقت بولمه، ایاشمه.

(بر - بغدای)

بُراق [ع، س] دابهٔ بهشتی § من قبل الرحمن لیلهٔ معراجده رکوب قدسیت مصحوب حضرت احمدی‌یه تخصیص بیوریلان دابهٔ مقدسه.

بُران [ع، ص] کسکین: خنجربران، شمشیر بران.

بُرایه [ع،س] یونقه، تالاش، یونیلان آغاج، تخته دوکونتیسی.

بُرثن [ع،س] ییرتیجی حیوان پنجه‌سی، آرسلان الی § انسان الی {(برثان) دخی دینیر}.

بُرج [ع،س] معنای حقیقیسی (رکن) دیمکدر. بر یرك، بر محلك مستحکم وقوی طرفی.
§ (قوزموغرافیا) دائرةالشمسك منقسم بولندیغی اون ایکی قسمدن هر بری.

برج قوی = اصطلاحات حربیه‌دن اولوب تحصنگاه معناسنی افاده ایدر. || قله || حصارچیقنتیسی. {جمعی: (بروج) کلیر}.

بُرجاس [ع، س] هدف، نشانگاه. {بعض ارباب لغتك قولنه نظراً: یوکسك پرده بولنان نشانگاهه (برجاس)، دوز پرده، سطح زمینده‌که: (هدف) اطلاق اولنور}.

بُرجمه [ع،س] پارمق بوغومی، پارمقلرك بوکولدکجه دیشاری چیقان اوجلری.

بُرد [ع، س] بر نوع چوبوقلی قماش، عبا.

بُرداء [ع،س] صیتمه دینلن علت § بو علتك انسانی اوشومش کبی دیتره‌تمکه بادی اولان حالی.

بُردبار [فا،ص] حلیم، متحمل، صبرلی.

بردباری = حلیملك، صبرایلق.

بُرده [ع،س] عربلرك احرام کبی بورونديکلری بر نوع عبا، خرقه. § بدنك بلدن یوقاریسنی ستر ومحافظه ایدن لباس.

قصیدهٔ برده = مشاهیر شعرای عربدن اولوب بالآخره سلسلهٔ اصحابه ادخال بیوریلان (کعب بن زهیر ویا کعب بن زهیره‌نك) اوصاف مبجلهٔ حضرت رسالتپناهی‌یی متضمن اوله‌رق حضور نبویده انشاد وقرائت ایلدیکی قصیدهٔ مشهوره‌که: رسول اکرم افندمز حضرتلرینك نظر تحسین وتقدیر سنیه‌لرینی جلب ایتمکدن ناشی عاطفهٔ شاعر مشارالیهه بردهٔ سعادتلرینی احسان بیورمشلردر. قصیدهٔ مشهورهٔ مذکوره‌نك (قصیدهٔ برده) توسیمنه شو احسان پیغمبری باعث اولمشدر.

بُرزُع [ع، س] نشوهٔ نوجوانی، شوق شباب.

بُرسان [فا،س] بیوك بیلان، اژدرها.

بُرشُم [ع، س] مخدرات اسلامیه‌نك (وآنلری تقلیداً بعض آوروپا نسوانك) یوزلرینه اورتدکلری پچه، تول معناسنه‌در.

بُرعوم - بُرعومه
[ع، س] آغاجك هنوز آچیلمامش یاپراق ویا چیچکی، طومورجق.

(برعوم — طومورجق)

بُرغو [فا، س] ترکجه‌ده بالتحریف (بورو) دینلن موسیقی آلتی. {(بوروزن) تعبیری بیله (بوروغوزن) لفظندن محرفدر}.

بُرغوث [ع،س] موذیاتدن (پیره) دینلن حیوانجق.

بُرقان [ع، ص] بیاض، قیلسز تنلی آدم: مرد برقان.

بُرقع [ع،س] مخدرات اسلامیه‌نك قاعدهٔ معتبرهٔ تستره رعایةً وآوروپا نسوانك لوازم تزیینیه‌دن اولدیغنه مراعاةً یوزلرینه اورتدکلری پچه، یاشمق، تول § نقاب § ماسکه.

برقع فکن = نقاب آچیجی، آچان. || زن بی‌محذر.

رفع برقع = نقابی قالدیرمق، یوزینی آچمق.

بُرقوق [ع،س] اریك || قایسی || صاری اریك.

بُرکان [ع، س] یانار طاغ، وولقان: اندفاعات برکانیه، آثار برکانیه. (اندفاع).

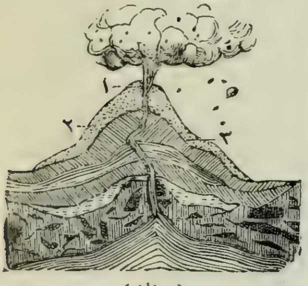

(برکان)

١ـ فتحه ٣،٢ — لاو (اندفاعات برکانیه)

برکانی = برکانه منسوب، متعلق: اراضیٔ برکانیه.

بُرکه [ع،س] صارطی قوشی.

بِرکه [ع،س] حوض، کوللجك § صو بریکدیکیسی.

بُرنُس [ع،س] ترکجه‌ده (بورنوز) صورتنده بالتحریف استعمال ایدیلن لباس نسوان ـ‌که: اکثریا باشلقلی اولور § بربریه اهالیسنك احرام کبی اوستدن گیدکلری غایت کنیش بر نوع لباس، یلدیرمه § صدر اسلامده اهل تقوانك وعلمای حقوقلك گیدکلری بر نوع اوزون سرپوش — که: مولوی کلاهنه مشابه ایدی — § یاغمورلق.

(برنس)

برنس الحیوان = (حیوانات) حیوانات ناعمه‌ده جسم حیوانی تماماً ویا قسماً احاطه ایدن جلد کثیف .

برنس الحیوان نصف کرتین = سطح دماغده موجود مادهٔ سنجابیه ایله آلتنده‌کی طبقهٔ بیضاء .

بُرُوت [ع ، -] بییق .

ریش و بروت = صقال و بییق .

بُرُوج [ع ، -] (برج) ك جمعی . جملهٔ کواکب .

ذات البروج = کوك ، سماء ، کوك یوزی .

منطقة البروج = (قوزموغرافیا) مدار شمسك طرفیننده ۹ درجه بعدده کائن و مدار مذکوره موازی ایکی دائره ایله محدود منطقهٔ سما ـ که همان کافهٔ سیاراتك حرکتلری اشبو منطقه داخلنده واقع اولور .

بروج اثنی عشر = دائرة الشمسك منقسم بولندیغی اون ایکی برجه ویریلن اسم .

بُرُودَت [ع ، -] صوغوقلق { مادیات ومعنویاتده مستعملدر } .

بُرُوز [ع ، مص] کیزلی و کورنمز اولان شیئ میدانه چیقمق § ظاهر و آشکار اولمق § ظهور ایتمك § کیزلندکدن صوکره میدانه چیقمق : بروز شمس تابان . § علم تشریح اصطلاحاتنجه عظام اوزرنده حاصل اولان چیقندیلر .

بُرُوع [ع ، مص] علم وفضیلتده ، حسن ولطافتده امثالنه تفوق ایتمك .

بُرُوق [ع ، -] برجنس کوچوك وجیلز آغاج اولوب هربار خضارتنی محافظه ایدر .

(بروق)

(منطقة البروج)

۱ — دلو .	۷ — سنبله .
۲ — حوت .	۸ — اسد .
۳ — حمل .	۹ — میزان .
٤ — ثور .	۱۰ — عقرب .
٥ — جوزا .	۱۱ — قوس .
٦ — سرطان .	۱۲ — جدی .

بُرُوم [ج ، -] (کیمیا) خواص طبیعیه‌جه فلوره مشابه ، بر رائحهٔ شدیدهٔ خصوصیه‌یی حائز مادهٔ بسیطه اولوب (۱۸۲٦) سنهٔ میلادیه‌سنده کشف اولنمشدر . اکثریا میاه بحریه‌دن استحصال وکیمیاخانه‌لرده استعمال اولنور .

بُرُونْدُوق [ت ، -] حشری آتلرك دوداقلرینی قیصدیردقلری معروف آلت § یواشه .

بُرْهان [ع ، -] دلیل ، اثبات ، حجت § علم منطقجه مقدمات یقینیه‌دن مرکب قیاس .

برهان قاطع = رد ایچون سوز کوتوره‌میه‌جك صورتده اثبات حقیقت ایدن حجت قویه .

برهان لمی = (منطق) (حد اکبری) ایله (حد اصغری) نسبت وثبوته علت اولان (حد اوسط) .

برهان مسیح = احیای اموات کبی حضرت عیسی علیه السلامدن ظهور ایدن معجزات باهره .

بُرْهَنَكی [فا ، مص] چیپلاقلق . {یاء مفتوحه ایله‌ده مستعملدر .}

بُرْهنه [فا ، ص] چیپلاق ، عریان .

برهنه سر / سر برهنه } = باشی آچیق .

برهنه پا / پا برهنه } || یالین آیاق .

برهنه پایی = برهنه پالق .

برهنه سری = برهنه سرلك .

برهنه لباس = عریان .

بُرْهَه [ع ، -] مدت ، زمان مدید .

بعد برهه = مدت مدیده‌دن صوکره .

بُرِیدَه [فا ، ص] کسلمش ، کسیك ؛ مقطوع § مذبوح .

بریده سر = مقطوع الرأس .

بِرِین [فا ، -] دیلیم معناسنه اولوب اکثریا میوه دیلیملری حقنده مستعملدر .

بُزْ [فا ، ـ] كچى .

بزاخفش = مشهور اخفشك كچيسى ـ كه: مقلدلر حقنده ضرب‌مثل اوله‌رق مستعملدر.

بزغاله = كچى ياوروسى ، اوغلاق .

بُزاق [ع ، ـ] توكروك ، صاليه .

بزاقه = قابوقسز سوموكلى بوجك .

(قبوقسز سموكلى بوجك)

بُزُرْك [فا ، صـ] بيوك ، اولو ، عظيم ، جسيم { اشيا و اشخاص ايچون قوللانيلير: استاد بزرك ، درخت بزرك . }

بزركى = بيوكلك .

بزركان = (بزرك) ك جمعى . { يالكز انسان حقنده مستعملدر . } اكابر ، اعاظم ديمكدر .

بزركوار = عالى ، عالى رتبه‌لى ، جليل‌القدر ، واجب‌التعظيم .

بزركوارى = بزركوارلق .

بُزُور [ع،ـ] (بذر) كبى تخم معناسنه اولان (بزر) ك جمعى . تخملر .

بَزِيز ـ بَزِيزَه [ع ، ـ] (نباتات) ذات‌القاح خنثى نباتاتك اعضاى تناسليه‌سى .

بُس [ت ، د] تركجه‌ده باء مضمومه ايله باشلايان بعض الفاظك اولنه كله‌رك تأكيدومبالغه بيان ايدر: بسبتون .

بُسْتان [ع ، ـ] باغچه معناسنه اولوب فارسى (بوستان) لفظندن معربدر . جمعى (بساتين) و (بساتون) .

بُشْتَر [فا،ـ] قورداشن دنيلن علت .

بُشْرى [ع،ـ] مژده ، سوينجلى خبر ، موشتو .

بُضُوع [ع، مصـ] طيغه كسل كلمه ، جان صيقلمه § اكلامق .

بَطْحَه [ع،ـ] خصلت مستحسنه ، سجيهٔ جميله .

بُطْلان [ع، مصـ] عبث ، باطل اولمق ، باطلاق .

بطلان دعوى = دعوانك اساسسز اوليشى .

بطلان قياس = قياسك غير موافق اوليشى .

خط بطلان = ابطال ايچون يازينك اوزرينه چكيلن چيزكى .

بُطُول [ع مصـ] ☞ (بطلان) .

بُطُون [ع ، ـ] قارن معناسنه اولان (بطن) ك جمعى: قارنلر § هرشيئك ايچ يوزى ، كيزلى جهتلر ، خفايا .

بُطَيط [ع ، هـ] ☞ (سرفه) .

بُطَين [ع ، ـ] قارن معناسنه اولان (بطن) ك مصغرى . قارنجق ، اوفاق قارن ، كوز ، حجره § منازل قمردن برى § (طب) قلبك منقسم اولديغى درت جوفدن آشاغيده اولان ايكى جوفدن بهرى .

بطين ايسر = يوجوفلردن صول طرفده‌كى .

بطين ايمن = يوجوفلردن صاغ طرفده‌كى .

بطينات دماغيه = بينك ايچنده‌كى اجواف .

بطينى = (بطين) ايله نسبت ومجاورتده بولنان اعضا .

بُعاق [ع،ـ] اكثريا ياغموره تحول ايدن بلوطلره اطلاق اولنور . (باعق) دها مستعملدر .

بُعْد [ع،مصـ] اوزاقلق : قرب وبعد . { جمعى : ابعاد كلير . }

بعد مجرد ، بعد مطلق } = مقدار معين قيديله مقيداولميان اوزاقلق ، جوهوا ، فضا .

بُعُولَت [ع، مصـ] قاريلق ، قوجه‌لق ، زوجه‌لك ، زوجلك .

بُغات [ع،ـ] (باغى) نك جمعى ، باغيلر ، شقيلر ، متجاوزلر .

بُغاث [ع،ـ] لاشه‌يه اوشوشن قوشلر .

بُغْداى [ت،ـ] (نباتات) نخيليه فصيله‌سندن معروف حبوبات ، بوغداى .

(بغداى)

ا — قاوزلى بغداى .

ب — قيلچقلى بغداى .

ج — قيلچ ندن آيرلمش دانه .

قيلچيقسز بغداى = اوزرنده يالكز (دون) بار يركزديرمك ايله دانه‌سى قوزندن تفريق ايدين بغداى .

قيلچيقلى بغداى = دون ايله دانه‌لرى تفريق اولنان بغداى .

قره بغداى = سرت قبوقلى بر نوع بغداى ـ كه : اكثريا حيواناته يم اولور .

مصر بغدايى = ☞ (مصرداريسى) .

بُغْرا [فا،ـ] طورناقوشى ، طورناخروسى .

بُغْض [ع ، مصـ] (حب) ك ضدى . سومه‌مه § دشمنلق .

بُقْعَه [ع،ـ] قطعهٔ ارض ، برقسم اراضى ، پارچه ير ، اولكه .

بقعة القرنيه = كوزه عارض اولان بياض لكه .

بقعهٔ پير = (طب) باغرصاقلرده بيضى بشرهٔ مخاطيه‌دن متبارز حدبه‌لر .

بُقُول [ع،ـ] (بقل) ك جمعى . سبزه‌لر ، اوتلر .

بُكاء [ع،مصـ] آغلامه ، ناله ، كوزياشى دوكمه .

بُكات [ع،ـ] (باكى) نك جمعى . آغلايانلر .

بُكْرَه [ع،ـ] صباح ، سحر § يارين .

بُكْم [ع،ـ] (ابكم) ك جمعى . ديلسزلر .

بَل [فا،ـ] چوق ، كثير { تركجه‌ده ينه بو معنى ايله برابر كنيش ، واسع معناسنه كلن (بول) كلمه‌سى بيننده‌كى تقارب مخرجى شايان دقت اولوب (بل) ك مى (بول) دن يوقسه ايكنجيسنكمى برنجيدن محرف اولديغى اكلاشيله‌ميور } .

بُلالَت ـ بُلالَه [ع، مصـ] ياشلق ، نملك ، رطوبت § م . (بلوسا) ده بومعنايه كلير .

بُلْبُل [ع،ـ] معروف طير خوش آواز ، هزار ، عندليب { بوقوشك كله قارشى اولان تمايل غراميسى حقنده قدما طرفندن سرد ايديلن نظريات بالطبع عصرمزده حكمدن ساقطدر } § (بحريه) بلانقه‌نك ريغاووسى باغلامق ايچون ماقاره‌لك آلت باشنه وضع اولنان خلاط ودميردن معمول حلقه .

(بلبل)

(قره باش بلبل)

بلبله [ع،س] امزيكلی صو وسائره قابی . § صو وسائره امزكی .

(بلبله — امزيك)

بلدان [ع،س] (بلد) و (بلده) نك جمعی . شهرلر ، بلده‌لر {بوكلمه‌نك ديكر جمعی اولان بلاد دها زياده مستعملدر } .

بلغاء [ع،س] صاحب بلاغت ديمك اولان (بليغ) ك جمعی . حائز ملكهٔ بلاغت ذوات : بلغای عثمانيه .

بلغور [ت،س] ☞ (بولغور) .

بلغه [ع،س] كفايت ايده‌جك قدر مدار تعيش ، كچينه‌جك شی .

بلند [فا،ص] يوكسك ، عالی : فكر بلند ، پايهٔ بلند ، قدر بلند ، قدبلند .

سربلند = ممتاز ، مفتخر .

بلندی = بلندلك ، يوكسكلك .

بلند اختر = طالعلی ، اقباللی ، مسعود .

بلندنظر = عالی‌همت ، علوجناب صاحبی .

بلوغ [ع،مص] مرتبهٔ ادراكه ايريشمك ، كمال حالنه كچمك § برنوع حب . § وصول .

سن بلوغ = اركككلك چاغی ، سن رشد .

بلهوس [فا،ص] { (بل) ادات كثرت ومبالغه اولوب تركيباته داخل اولور } طول امل صاحبی ، كثيرالهوس § مايمون اشتهالی . {لسانمزده بالتحريف قوللانيلان (ابوالهوس) تعبيری بالطبع غلطدر } . برهان قاطعده (بلكامه) نك‌ده بومعناده مستعمل اولديغی بيان ايدلمشدر .

بن [فا،س] ديپ ، تمل ، كوك ، اساس .

بن حصار }
بن ديوار } = حصار ، ديوار ديبی .

بن مژكان = كيرپيك ديبی ، كرپيك كوكی .

سربن = باش ، قيچ .

بی سربن = باشسز ، قيچسز || ضچه صاپان .

كلبن = كل كوكی ، كل آغاجی .

بن كل = كل ديبی .

بندق — بندقه [ع،س] اوفاق يوارلاق ، دانه § تفنك قورشونی .

بندق [فا،س] ☞ (فندق) .

بنكاه [فا،س] درونده اشيای تجاريه ، لوازم سفريه وضع اولنان ير ، محل . { لسانمزده استعمال ايديلن (انترپو) كلمه‌سی يرنده بولفظك تعمم استعمالی تمنی اولنور . } بومقامده : (باروبنكاه) تعبيری‌ده قوللانيلير .

بنوان [فا،ص] خزينه‌دار ، محافظ مال .

بنوت [ع،مص] اوغللق ، اولادلق : ابوت وبنوت .

بنياد [فا،س] اساس ، تمل .

بی بنياد = اساسسز ، تملسز .

سست بنياد = تملی كوشك ، ناشايان اعتماد .

§ بنا ، ياپی : بنيا رفيع ، بنياد متين .

بنيان [ع،مص] ياپی ياپمق . (هدم) ك ضدی § ياپی ، بنا : بنيان متين ، بنيان قوی .

بنيه [ع،س] بنای وجود يعنی ذی‌روح بدننك حال طبيعی وتشكل عضويسی ديمكدر . { شوحالده بوتعبيرك ذی روح حقنده مستعمل اولديغی دركاردر . فصيحی بانك كسريله‌در . }

ضعيف البنيه = وجودينك ياپلشی ضعيف اولان ، مرضلی .

قوی البنيه = وجودينك ياپليشی قوتلی اولان ، صاغلام .

بنيوی = بنيه‌يه عارض وراجع اولان احوال وحالات . امراض بنيويه : بنيه خسته‌لقلری .

بو [ع،س] (ابو) نك مخففی .

بوعلی سينا = حكيم مشهور ابوعلی سينا ☞ (لغتچهٔ اعلام) .

بوالعجب [ع،ص] زياده ، پك عجيب . { اصلی وصحيحی فارسی اولوب (بلعجب)در ☞ (بلهوس) .

بوالفضول [فا،ص] بوش بوغاز ، هرزه‌وكيل ، مناسبتسز سوز سويلين § مادی ومعنوی اقتدارينك فوقنده ايشلره قاريشان . (بوالفضولان جهان) بونك جمعی اوله‌رق ايرانيلر طرفندن استعمال اولنور .

بوالهوس [فا،ص] ☞ (بلهوس) .

بوی [فا،س] قوقو ، رايحه . {كوزل قوقولر حقنده مستعملدر . }

بوبرست = آوكوپكی .

خوشبو = كوزل قوقولی .

بو [ت،ض] اسماء اشارات تركيه‌دن بری اولوب قريبه موضوعدر . جمعی : (بونلر)در . احوال اربعه‌سی (بو) ، (بوكا) ، (بونی) (بونك)در .

شو بو = اوته‌كی ، بريكی || اوته ، بری .

شوندن بوندن = اوته‌دن ، بريدن ، هرشيدن .

بونه ! = بونصل ايش ؟

بونجه (بو) اسم اشارتيله (جه) اداتندن مركب اولوب بوقدر ، بودرجه § چوق ، كثير معنالرينه كلير .

بونجه زماندن بری = طول مدتدنبری .

بونجلين = انجلين مقابلی . بوقدر ، بومقدارده ، بومقدار || جزئی .

بوب [فا،س] قيمتدار قماشدن معمول يتاق طاقمی ، بساط مقبول § مزين ياپغی .

بوبر [هندجه] معروف ياقيجی‌خيه‌كه : توزی عكلره قونيلور ويشيلی صلاته مقامنده ينليير ، فلفل . بونك اصل تركجه‌سی (اصی اوتی) در .

آق بوبر، قره بوبر، قرمزی بوبر، یشیل بوبر ناملریله انواع مختلفه‌سی واردر .

(قره بوبر)

بوبراکمك == بر ایشی بسبتون برباد ایتمك .

بوبریه [ع،ا] (نباتات) اکلیل جبل دنیلن اوت، عبیران .

(بوبریه)

بوبرك [ت،ا] ☞ (بوكرك) .

بوت [ت،ا] ☞ (بود) .

بوتين [ج، ا] ☞ (پوطين) .

بوجا [ت، مص] دوبرمه، چویرمه، برشیئی دیکر شیئه نقل ایتمه . آقتارمه .

بوجاق [ت،ا] ایکی خطك، ایکی سطحك، ایکی جسمك — آره‌لرنده اچیقلق حاصل ایتمك صورتیله — برلشه‌لرندن حاصل اولان کوشه، زاویه، کنج .

کوشه بوجاق == خانه‌نك، مسکنك کیزلی یری، چیقنتیلی هرطرفی .

اوجی بوجاغی یوق == نهایتسز، واسع، بیکران .

بوجك [ت، ا] آری، سینك، اوروبجك کبی کیکسز ووجودی حلقه کبی بوغوملردن متشکل کوچوك حیوانات، هامه :

آتش بوجکی == ارککاری وجودینك منتهای خلفیسنده‌کی فوسفوری — دیشیلری دعوت ایچون بالاراده — آره‌لق آره‌لق پارلادان معروف کیجه سینکی .

آغستوس بوجکی == جرجر و اوراق قوشی دنیلن بوجك‌که : یازین کیجه‌لری مدت مدیده برسس چیقارر .

اکین بوجکی == اکین تارلالرینه، حبوباته مسلط برنوع بیت .

ایپك بوجکی == ایپك یاپان معروف قورد، دودالقز .

تسبیح بوجکی == قنفشه .

حمام بوجکی == فاکر .

خانم بوجکی == قاره‌لی، قرمزیلی کوچوك وغایت کوزل برنوع بوجك‌که : کل آغاجنده بولنور وعندالحاجه اوچار .

سوکوزلی بوجك == سالیانغوزك قابوقسز نوعی .

قودوز بوجکی == {cantMaride} ذروح { دوغریسی قوندوز بوجکی . }

قندیل بوجکی == آتش بوجکنك دیشیسی .

بوجکلنمك == { اکین، ذخیره وسائره حقنده } بوجك پیدا ایتمك، بوجکلرك استیلاسندن بوزولمق .

بوجکلی == بوجکی اولان، بوجکلرك استیلاسنه معروض قالان .

بوجور [ت،ا] اوفق، تفك، بودور .

بوجورغاد [ت، ا] اشیای ثقیله جرینه مخصوص آلت‌که مانوله‌ایله‌دونر § کیجیلرك تیمور آلدقلری ارغادچیقریغی ☞ (ارغاد) .

بوجورقوم [ت،ا](بحریه) فورطنه‌لی هوالرده دانده یلکنی‌یرینه آچیلان عین شکلده فقط مذکور یلکندن دها کوچك یلکن . بوکا « مانجانه یلکنی » ده دینور .

بوجوت [بلغار،ا] میلاد عیسی یورتلیسی .

بوجوق قریمی == بو یورطی زماننده ات کسیمی .

بوجی [ت، مص] ☞ (بوجا) .

بوچوق [ت،عدد] یارم، نصف، بچق .

بود [ت،ا] وجود حیوانینك قالچه ایله دیز آره‌سنده‌کی قسمی، فخذ .

بودکمیکی == بود اتلری ایچنده‌کی کمیك .

کدی نه، بودی نه == فقدان قوت واستطاعتدن کنایه‌در .

بود [فا،مص] وجود، وارلق .

بوداق [ت، ا] اصلی (بوغداق) آغاجك دال اوله‌جق سورکونی، غصن، تازه، کودپه دال § کسلمش دالدن قالان اثر .

تخته بوداغی == عقده .

بوداق اوزی == تازه سورکون .

داللی بوداقلی == تفصیلاتلی، تفرعاتلی § شموللی، ایمالری حاوی‌سوز، موجب دغدغه اولان اقوال § متعلقاتی، عائله‌سی چوق کیمسه .

کوزینی بوداقدن اسیرکه‌مه‌مك == جسور اولمق، هرشیئه قارشی صالدیرمق .

بوداقسز == بوداغی اولمیان (آغاج)، دوز تخته .

بوداقلانمق == بوداق سورمك .

بوداقلی == دالی بوداغی چوق اولان .

بودامق [ت،مص] آغاجك، آصمه‌نك وسائره‌نك دالنی، بوداغنی کسمك، قیصالتمق .

آصمه بودامق == بوش لقردی سویلمك .

بودانمق == آغاجك دللرینی، بوداقلرینی کسدیرمك || قیصالمق .

بودجه [ج، ا] { Budget } ایراد ومصرف دفتری، موازنه جدولی .

بودروم [ج، ا] یر آلتنده بیوك مخزن، کیلار .

بودروم قاتی == بنانك اك آلتنده بولنان قسمی، قاتی .

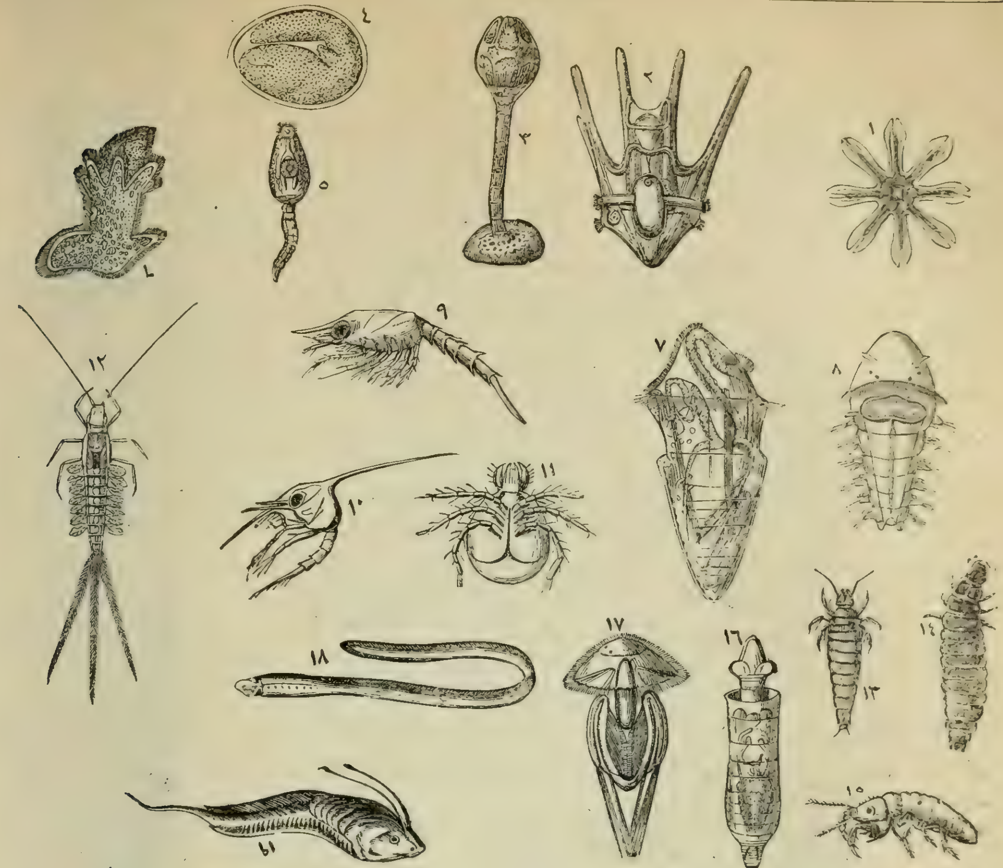

١ (دکزایصیرغانی) Acalèphe ٢ (آنی پنجه‌سی) Oursin ٣ (قوماتول) Comatule ٤ (بوتریوسه‌فال) Bothriocéphale
٥ (دود الکبد) Douve ٦ (داندروسه‌ل) Dendrocèle ٧ (سیپونقل) Siponcle ٨ (دکز
قرق آیاغی) Néréide ٩ (استاقوز) Homarde ١٠ (چغانوز) Crabe ١١ (صو اوروجکی) Hydrachne
١٢ (سریع الزوال) Eéphe mère ١٣ (تاریس) Sitaris ١٤ (قاراب) Carabe ١٥ (آغستوس بوجکی) Cigale
١٦ (دانتل) Dentale ١٧ (پراخیبوط) ١٨ (بوقابالغی) Lamproie ١٩ (داقتیله‌تر) Dactylethre

(قونده‌ز بوجکی)

(اوروجك)

(سلوك)

(استاقوز)

(عقرب)

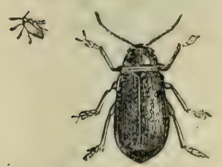

(سمره بوجکی)

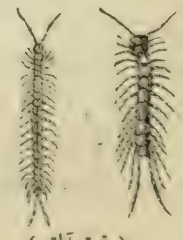

(قرق آیاق)

(قورت)

(قیز بوجکی) (کلبك) (مایس بوجکی)

بۆدۆر [ت،صـ] بودی، باجاغی قیصه، پك قصیرالقامه آدم .

بودوراق == قیصه بویلیلق .

بۆدۆسلامه [ت،سـ] (بحریه) سفینه‌نك باش وقیچنی تشکیل ایتمك اوزره اومورغه‌نك باش وقیچ نهایتلرندن قالدیریلان جسیم یکپاره ویا برقاچ پارچه آغاج . باش بودوسلامه‌سی ، قیچ بودوسلامه‌سی . ☞ (اومورغه) .

شافت بۆدۆسلامه‌سی == تك اسقرولی کمیلرك قیچ طرفلرنده بولنان ایکی بودوسلامه‌نك ایچ طرفده بولنانی اولوب درونندن اسقرویی تدویر ایدن شافت مرور ایدر .

دۆمن بۆدۆسلامه‌سی == مذکور ایکی بودوسلامه‌دن طیش طرفده بولنوب دومنی حامل اولانی .

بۆر [ع سـ] دنیوی واخروی هیچ بر خیری اولمسان آدم § ایشلنمکه ، سورلمکه غیرصالح اراضی ، ترلا .

بُور [فا.صـ] الواندن فستقی رنك .

بۆر [ج ، سـ] (کیمیا) حامض بوراك پوتاسیوم ایله تحلیلندن استحصال اولنان برجسم بسیط .

بۆرا [روجه ، سـ] قلیل الامتداد شدتلی روزکار ، فورطنه .

بۆرا [ت،سـ اشارت] بومحل ، بویر ، بوراسی ،

بۆراسیت [ج،سـ](کیمیا) برنوع معدن .

بۆراق - بُوراقس [ع، سـ، ج،سـ] (کیمیا) آلچی طاشی، تنکار معدنی § غیر صالح زراعت محل .

بۆرام بۆرام [ت،سـ] کثرتله وفقط آغر آغر یاغان قار، یاغموره وصف اولور .

بُورانجه [ت، سـ] (نباتات) سنجاریه فصیله‌سندن بر نبات ـ که : صانجی‌یی کسمك ایچون بیطریده مستعملدر .

بُورج [ت،سـ] ذمتده ثابت اولان شی، دین . اعاده اولنمق اوزره فائضلی ویافائضسز آلنان اقچه .

بویون بورجی == وظیفه ، وجیبه .

وعده‌لی بورج == دین مؤجل .

بورج آلمق } == استقراض ایتمك .
بورج ایتمك }

بورج ویرمك == اقراض ایتمك .

بورج اوده‌مك == تأدیهٔ دین ایلمك .

بورجه باتمق == پك زیاده بورجلانمق ، مستغرق دیون اولمق .

بورجلی == مدیون || مجبور ، مکلف || منتدار .

بُورچاق [ت، سـ] (نباتات) نجلیه فصیله‌سندن، صفیرلره یدیردکاری یووارلاق دانه‌لی نبات ـ که : اوروپانك بعض محللرنده برنوعنی انسانلر دخی اکل ایدرلر .

(بورچاق)

ا — چیچکی　　ب — دانه‌سی

(قره بورجاق)

ا — میوه‌سی　　ب — دانه‌سی

بُورچین [ت،سـ] دیشی کیك .

بُوردا [ج، سـ] (بحریه) کمینك یانلرینك طیش سطحی { « آلابانده » مقابلی } .

بوردا بوردایه == ایکی کمینك یان یانه کلمسی .

بوردا فنارلری == (بحریه) بر کمینك کیجه‌لین سیری حالنده سنجاقده (یشیل) واسکله‌ده (قرمزی) اوله‌رق کوستردیکی ایکی فنار . { طاولومبازلی کمیلرده بونلره « طاولومباز فنارلری » دینور } .

بۆرسه [ج ، سـ] { Borse } اسهام عمومیه و معاملات جسیمهٔ صرافیه‌نك اجرا اولندیغی محل مخصوص § صراف، بانکر لونجه‌سی .

بورسه اویونی == اسهام وتحویلات رسمیه وسائره اوزرینه — عیناً مبادله صورتیله اولمیه‌رق — وقوع بولان آلیم صاتیم ، هوا اویونی || بوصورتلرله اوینانان برنوع قمار || مسکوکات و تحویلاتك هرکونکی رایجنی مشعر جدول .

بورسه قومیسری == طرف حکومتدن بورسه‌نك احوالنی تدقیق وتفتیشه مأمور ذات .

بوزغاته [ج ، سـ] خلاطك محیطنی اولچه‌جك دلیکلی تخته ، بر خلاطك محیطی .

بُوزغاج - بۆرغاجِق [ت ، سـ] اکری ، بوکری ، طولاشیق ، قاریشیق شی .

بۆرغۆ [ت، سـ] آلت تثقیب ، دلمه آلتی ، مثقب ، بوریلارق تخته وسائره دلن آلت .

(بورغو)

۱،٦ معدنی بورغو . ۲ فورچه‌لی بورغو . ۳،٤ جیب بورغوسی . || ٥ ویده‌لی بورغو . ۷ مانیوله‌لی بورغو .

تخته بۆرغۆسی == تخته دلمکه مخصوص بورغو .

تفنك بورغوسی == خروس آیاغی .

حربه بورغوسی == طوکز آیاغی .

طپه بورغوسی == شیشه‌لرك آغزندن منطار چیقارمغه مخصوص آلت .

بۆرغۆل [ت،سـ] قینادیلوب قیرلمش بغدای . { لسانمزده غلط اوله‌رق (بولغور) دیه مشهوردر . }

بۆرك [ت ، سـ] برنوع سرپوش ، پوستسز قالپاق § خروس ایبیکی .

بُورَكْ [فا، ـ] ياغلى خميردن اينجه يوفقه‌لر آچيلوب ايچنه قيمه ، پينرجويز وساژه قونيله‌رق ينه ياغده قيزارتيلان معروف طعام .

پوف بُورکى = برنوع قبارمش بورك .

صو بُورکى = قتمر قتمر يوفقه‌لردن مركب اولوب اولا صوده حاشلاندقدن صوكره ياغده وفقط كيسى ايچنده پيشيريلن برنوع لذيذ بورك .

صيغاره بُورکى = دوروم طرزنده ياپيلان بورك .

نمسه بُورکى = برنوع آلافرانغه بورك .

بُورکجى = بورك ياپان وياصاتان آدم .

بُوزْمَقْ [ت،مص] بزكمك ، قيويرمق § صانجيمق .

بُوزْنازْ [ت،ص] بيوك منقارلى (قوش) .

بُوزْنُوزْ ـ بُوزْنُوسْ [ع ، ـ] (برنس) .

بُورُو ـ بُورى [ت،ـ] ايچى بوش يوارلاق ، اوزون جسم § ديلسز ، پرده‌سز معدنى چالغى آلتى § بوش ، قوف ، معناسز .

بورى چيچكى = زينت ايچون صاقسيلرده وبعضاً خصوصى باغچه‌لرده يتشديريلن برجنس لطيف چيچك كه : بوكا چاك چيچكى دخى دينور .

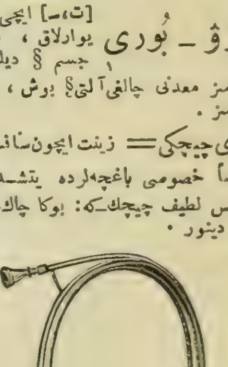

(بورى)

بورى كبى اوتمك = كوه‌زه‌لك ، بوش لاف ايتمك .

بُورُوشْ ☚ (بروش) .

بُورُو ـ بُورُوى [ت ، ـ] قارن ومعده صانجيسى ، كوملك آغريسى .

(بورى چيچكى)

١ — اصل بورى چيچكى .
٢ — بوك چيچكايسى .
٣ — يبانيسى .
٤ — چيچكارى كومه حالنده بولنان .

بُرُوشْقُو [ت،ص] ديل بوران ، آغزى بوروشديرن مشروب .

بُورُوشْمَقْ [ت،مص] چكيلوب طوپلانمق ، قات قات اولمق § تازه‌لك ، طراوت كيتمك § طراوت نوجوانى زائل اولمق ، چهره‌نك جلدى تقبض ايتمك § ديش قماشمق § البسه واشيا كبى شيلر قات قات اولمق § اسكيمك .

بوروشديرمق = قات قات بوكوب بورغاج ايتمك .

يوز بوروشديرمق = چهره‌ا كشيتمك ، اشمئزاز ، عدم خشنودى كوسترمك .

بُورُوشِقْ [ت،ص] قيريشمش ، قات قات قيويرلمش . طراوتى زائل اولمش .

بُورُومْ [ت،ص] قاتلانمش ، دورولمش شى ، بوكوم . قيويرم .

بُورُومْجُكْ [ت،ـ] قوزه وسائر يومالقلانمش شى § ايپكدن معمول اينجه تول كه : تزيينات نسوانيه‌ده قوللانيلير .

بُورُومَكْ [ت،مص] قاپلامق ، صارمق ، احاطه واستيلا ايتمك § لف ايلمك . {اصلى (بوركومك) در} .

كوزى قان بورومك = صوك درجه‌ده حدتلنمك || غضبدن كوز قيزارمق .

بورومه = (بورومك) ماده‌سندن مصدر تخفيفى ، عجله ايله باشدن صارمه || طوپدن || ايضاحتسز .

بُورُونْ [ت،ـ] {اصلى واملاى صحيحى (بورن) در . } ايلرى چيقمش تومسك شى ، حواس خمسه‌دن حس شمك مقرى ، انف § انسان وحيوانده يوزك اورته يرنده وآغزك اوست طرفنده بولنان ايكى دليكلى چيقندى § (جغرافيا) دكزه دوغرى ايلرولمش قاره پارچه‌سى كه : بوكا عربيه‌ده (رأس) اطلاق اولنور .

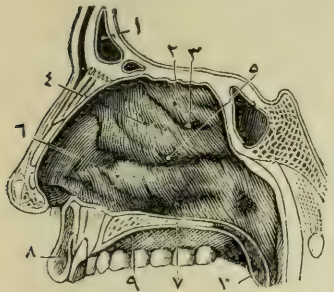

(بورون)

١ — جيب جبهى .
٢ — قرين علوى .
٣ — مجراى علوى انف
٤ — قرين متوسط .
٥ — مجراى وسطى .
٦ — قرين سفلى .
٧ — مجراى سفلى .
٨ — شفهٔ عليا .
٩ — قبة الحنك .
١٠ — شراع الحنك .

بورون اوتى = انفيه .

بورون بيومك = كبر وعظمت پيدا ايتمك .

بورون بورونه = باش باشه ، يان يانه .

بورون پرده‌سى = بورونك ايكى دليكى آره‌سنده‌كى زار .

بورون دليكى = بورون دنيلن عضوك ايكى مدخل خارجيسى ، مناخر ، منخر .

بوروندن دوشمك = چوق بكزه‌مك . وجهاً مشابهت .

بورون سيلمك = بورونى تميزله‌مك .

بورونى سورتمك = برينك كبرينى ، عظمتنى قيرمق .

بورون صوقمق = بر ايشه قاريشمق ، مداخله ايتمك .

بورون قبارمق = تكبر ايتمك .

بوروندن كلمك = ادراك ايديلن شوق وذوقى تعقيب ايدن الم ، كدر ، اذا .

چيچكى بورونده = پك تازه سبزه .

دانا بورونى = نباتاتك كوكلرينه ايراث خسار ايدن معروف مضر بوجك .

قارغه بورونى = منقارى بر نوع چمكال ، آصقانج .

بوروننسز = بورنى دوشمش ، خيم خيم .

بُورُونجُك [ت ، س] (بروجك) .

بُورُونْدُورُوق [ت ، س] حشرى آتلرى تيمار ايدرايكن ويا اياقلرينه نعل ميخلاركن بورونلرينه طاقدقلرى تخته قيصقاچ . لاواشه (يواشه) .

بُورُونْساق [ت ، س] آزغين آت وصيغير ودوه‌لرى ضبط ايچون بورونلرينه طاقيلان تخته قصقاچ ، اوكوز يواشه‌سى .

بُورُونْمَك [ت ، مص] صارنمق ، اورتولمك ، اورتويه صارنمق ، اغتشاء ، التفاف .

بُورْيا [فا ، س] حصير ، نطع .

بورياباف = حصير طوقويان ، حصيرجى .

بُورِيت [ج ، س] (كيميا) حامض بوروك اساسلردن بريله امتزاجندن حاصل اولان برملح .

بُورِيزَن [فا ، س] عسكره قوماندانك اوامر وتعليماتنى تبليغ ويا اوقات ومعين حركاتى اعلام ايدن ويا طابورك اوكنده بورى چاله‌رق يوروين شخص .

بُورِيلانَه [ج ، س] آتش كميسى .

بُورِينا ـ بُورِيناتا [ج ، س] (بحريه) كمى اورصه حالنده سير ايدركن مرن يلكنلرينك روزكار اوستى غرادين يقالرينى باشه طوغرى چكوب يلكنك سطحنى ممكن مرتبه دوز قيله‌رق سفينه‌نك دها زياده اورصه ايتمسنه خادم دونانم § بابا فينه‌و بوريناسى .

بُوز [ت ، ص] سياه ايله بياضك مخلوطى ، كول رنكى : قزيل بوز ، بوز قير .

بوزومسى = بوز رنكنه قريب .

بُوز [ت ، س] طوكمش صو ، جمد ، يخ § پك صوغوق شى ويا شخصى .

بوزچيچكى = صپارنه جنسندن بر نوع نبات .

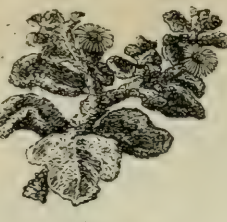

(بوز چيچكى)

بوزباغلامق }
بوزطوتمق } = اوستى بوزلانمق ، مايع بوزحالنه كچمك .

بوزچوزلمك = بوز اريمك ، صويه قلب اولمق .

بوزكبى = پك صوغوق || پك تميز پك ياغلى .

بوزكسلمك = پك زياده صوغومق .

بوزلانمق = بوز طوتمق || شيشه وجام كبى شيلرك شفافيتى كيدرك دومانلى اولمق ، صويك سطحى منجمد اولمق .

بوزلو = ايچنه بوز قونمش صو || غير شفاف جام وسائره .

بُوزارْمَق [ت ، مص] بوز رنكنه كيرمك .

قيزاروب بوزارمق = حجابدن ويا بشقه اسبابدن چهره‌نك رنكى متغير اولمق .

بُوزاغى ـ بُوزاغى [ت ، س] هنوز سوتدن كسلمه‌مش اينك ياوروسى ، كوچوك طانه .

بوزاغو بورونى = قلقاسيه فصيله‌سندن بر نبات ـ كه : انواع مختلفه‌سى واردر .

بوزاغيلامق = (اينك ، مانده وامثالى وفيل ، كركدان ، زرافه كبى حيوانات) ياورولامق ، طوغورمق .

بوزاغيلق = اوچ سنه ايشلنميوب داخلنده حيوان يايلان ترلا .

بوزاغيلق بوزمه = بو صورتله ترك ايديلن تارلايى آچمق .

بُوزْدَكْلَه‌مَك [ت ، مص] ازيله بوزيله ، مسكينانه حركتده بولنمق .

بُوزْطُوغان [ت ، س] طوغان باشلى چوماق ، طوپوز .

بُوزْغُون [ت ، ص] بوزلمش ، مغلوب ، پريشان § طاغنيق .

بوزغونلق = هزيمت ، مغلوبيت ، پريشانى ، انتظامسزلق .

بُوزْمَق [ت ، مص] انتظامنى اخلال ايتمك § بر شيئك طبيعى واصلى اولان دوزكونلكنى ازاله ايتمك § محو وخراب ايلمك § معطل وبطال ايتمك § فسخ ولغو ايلمك § فنالشديرمق § كرى آلمق § مغلوب وپريشان ايتمك § محجوب وشرمنده ايتمك § عارضهٔ دماغيه‌يه اوغرامق .

بوزلمق = متغير اولمق § خراب وپريشان اولمق § مغلوب ومنهزم اولمق § بطال ومعطل اولمق § فنالشمق § محجوب وشرمنده اولمق § ضعيفلاشمق ، ضعيف اولمق .

بوزله = بوزلمق ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

آبدست بوزمق = خلايه كيدوب تجديد وضويى ايجاب ايده‌جك حالده بولنمق ، نقض وضوء .

انكله بوزمق = اوشيئك پك زياده ، چيلديره‌مى‌يه اوزرينه دوشمك .

اوروج بوزمق = افطار ايتمك .

استيفنى بوزمق = اهميت ويرمك ، امور ايتمك .

آغز بوزمق = سوكوب صايمق .

اويون بوزمق = باشلانيلان بر ايشى ياريده براقمق || عكسيلك ايتمك .

باغ بوزمق = باغك اوزوملرينى كاملاً طوپلامق .

پاره بوزمق = غالى قيمتلى آقچه‌يى دون قيمتلى آقچه ايله مبادله ايتمك .

شقه‌يه بوزمق = جدى سويلنيلن سوزى لطيفه‌يه چويرمك .

عقيده بوزمق = مذهبدن نكول ايتمك .

معده بوزمق = هضم اولنميه‌جق شيلر يمك .

هوا بوزمق = سمت رأسى ياغمور ، بلوط قاپلامق .

بُوزْمَك [ت ، مص] طوپلايوب چكمك § طارلاتمق ، قصر ايتمك .

آغز بوزمك = استحسان ايتامك .

بوزلمك = چكيلوب طوپلانمق || بوروشمق || كوچولمك .

بوزله = بوزولمك ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

بوزمه = بوزمك ماده‌سندن مصدر تخفيفى || بوزلمش شى § توتون كيسه‌سى .

(توتون كيسه‌سى)

بوزوشمق [ت مص] وفاق مبدل نفاق اولمق ، ایکی ودها زیاده اشخاص آره‌سنده انفعال حصوله کلمك طارغینلق حاصل اولمق .

بوزوشقلق = بوزوشمه ، طارلمه ، طارغینلق ، مناقشه ، قطع مناسبت .

بوزوق [ت،ص] مختل، معیوب، منفسخ § خراب ، معطل .

باشی بوزوق = غیر موظف ، غیر منتظم عسکر || صنف عسکری‌یه منسوب اولمیانلره ویریلن عنوان عامیانه .

چیچك بوزوغی = یوزنده چیچك علتنك اثری اوله‌رق دلیك دلیك یرلر حاصل اولان آدم ، چوپور .

عقیده‌سی بوزوق = معاذالله تعالی ، اعتقادسز ، زندیق .

بوزوق پاره = اوفاق پاره .

بوزوق دوزن = کلیشی کوزل .

آغزی بوزوق = منافی ادب سوز سویلین .

بوزوقلق = بوزوق اولان شیئك حالی . || اوفاق پاره .

بوزولك [ت،ص] طوپلانوب طارلاشدیرلمش ، بوزولمش شی .

بوزومجه [ت،س] برجنس کرتنکله .

بوزه [فا،س] تکه‌ده (بوزا) دیدیکمز مشروب معروف‌که : اوکودلمش داریدن یکمز ویا شکرله یاپیلیر .

بوزه‌جی = بوزه یاپان ویاصاتان آدم .

اکسه‌ده بوزا پیشیرمك = برآدمه اذا وجفا ایتمك .

بوزه کیفی = حالت مخموری .

بوس [فا، مص] اوپمه ، تقبیل ، بوسه { ماء فارسی‌ایله استعمالی غلطدر }

پای بوس = آیاق اوپمه .

پای بوسی = آیاق اوپمکلك .

دامن بوس = اتك اوپمه .

دامن بوسی = اتك اوپمکلك .

دست بوس = ال اوپمه .

دست بوسی = ال اوپمکلك .

بوسنده = اوپوجی .

بوسه = اوپمه .

بوسه‌چین = بوسه آلان .

بوسه‌زن = اوپوجی .

بوسیش = اوپوش ، (اوپش) .

بوسه‌جای / **بوسه کاه** / **بوسه که** } = اوپه‌جك ، اوپوله‌جك یر .

بوسیده = اوپولمش ، تقبیل اولنمش .

بوستاغان [ت،س] قارپوز بیچمنده قاب .

بوستان [فا،س] قوقو معناسنه کلن (بو) ایله محل دیمك اولان (ستان)دن مرکب اولوب (قوقو محلی) دیمك اوله‌رق آغاجی ، چیچکی ، مخضراتی مبذول اولان یرلره اطلاق اولنور . {عربلر بوکلمه‌یی بالتحریف (بستان) شکلنه صوقمشلردر . { بوستان ایله کلستان باشقه باشقه معنی افاده ایدرلر . }

بوستانجی = سبزه یتشدیرن آدم || یکیچری اوجاغنده پولیس وظائفیله مکلف برصنف عسکره‌ده بونام ویریلوردی .

بوستان سرای = باغچه اورته‌سنده ایچنده کوشك ، قصر .

بوش [ت،ص] ایچنده برشی بولنمیان ، تهی § معناسز ، مألسز § ایشسز ، عاطل § ترك ایدلمش ، خالی ، معطل § مطلقه .

الی بوش = مشغولیتسز ، وظیفه‌سز ، تهی دست .

باشی بوش = بریره منسوب اولمیان ، بوش کزن ، سرباز .

بوشاتمق = زوجه‌یی تطلیق ایتدیرمك .

بوشادلمق = قادین قوجه‌سندن تطلیق ایتدیرلمك .

بوشامق = تطلیق ایتمك .

بوشانمق = زوجه زوجندن بروجه مشروع آیرلمق ، مطلق العنان قالمق || رها ، فرصت بولمق || کثرت وشدتله دوکلك ، آقمق || {سلاح حقنده} پاتلامق ، سلاح قضاءً آتش آلمق || جوشمق ، غلیانه کلمك .

بوشه آلمق = اکرتی‌یه آلمق ، معلق طوتمق .

بوش بوغاز = یاوه‌کو ، هرزه‌کو ، کوزه ، کتم اسراره غیر قادر .

بوش بوغازلق = هرزه‌کولق ، یاوه‌کولق .

بوش بوکور = قارنك یاندن حذامی .

بوشنه / **بوش بوشنه** } = نافله ، بیهوده .

بوم بوش = بسبتون خالی ، تهی .

بوش بولنمق = غفلت ایتمك .

بوشه چیقمق = ظفریاب اولنه‌مامق ، بیهوده یورلمش اولمق .

بوش دوشمك = زوجه ، نکاحندن ساقط اولمق .

بوشده = ایشسز ، مشغولیتسز .

قفاسی بوش = عقلسز ، آحمق .

بوش طورمق = مشغول اولمامق .

بوشلامق = علی حاله ترك ایتمك ، براقمق .

بوش قالمق = معطل ، ایشسز بولنمق .

بوشلق = خلا ، فضا || عطالت .

بوش کزنك باش قلفه‌سی = سرسری آدم .

بوشالتمق [ت،مص] ایچنده‌کی چیقاروب قابی ، ظرفی بوش براقمق ، تخلیه ایتمك ، تهی براقمق . § آقتارمق ، برقابدن دیکرینه دوکمك . § سلاح آتمق .

اکر بوشالتمق = سواری آت قوشارکن بالالتزام بر آیاغنی اوزنکیدن چیقاروب دیکر طرفه شدتله میل ایدرك اکری بوش ایش کبی کوسترمك - {که : اکثریا جرید اویونلرنده اجرا ایدیلور } .

بوشالمق = بوش وخالی اولمق || دوکلمك || یایلمق .

بوشامق [ت، مص] زوج ، زوجه‌یی تطلیق ایتمك ، زوجه‌نك باشنی بوش براقمق .

بوص [ت ، س] دائماً مرادفی اولان (بوی) کلمه‌سیله برابر قوللانیله‌رق محلنه کوره معناسی افراط ویا تفریط بیان ایدر : بوی بوص .

بوصا [ج،س] (بحریه) غومنه زنجیرینی ربط ایدن خلاط .

بوغ [ج،ص] امیر ، رئیس ، بك .

باش بوغ = سرکرده .

بوغ - بوغچه [فا،س] بیوك بوغچه § قوجاقده ، اوموزده طاشینان وباصمه وسائر قماشدن یاپیلوب ایچنه اشیا صاریلان درت کوشه‌لی پارچه .

بوغا [ت،س] صغیر آیغری ، طوسونك بیوکی ، آتنمش اوکوز .

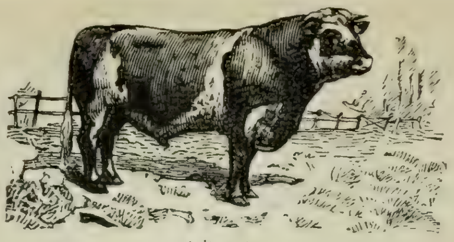

(بوغا)

بۋغالامق = اینك دوغورمق .

قره بۋغا = مانده آیغری .

بۋغا یاپراغی = قارنی یاریق دینلان نبات.

بوغایه کلمك = دیشی اینکك بوغا ایله جمع اوله زمانی .

بۋغاچه [ج،س] بر نوع بورك ودها دوغریسی چورك .

بۋغاچه جی = بوغاچه یاپان ویاصاتان آدم.

بۋغاز [ت،س]هرشیئك هرمحلك بوغوق، دار قسمی § (طب) قبة الحنك وعمودات وقاعدهٔ زمان ایله محدود اولان فمك قسم خلفیسی § ایکی دکزك بربریله پیدای اتصال ایتدیکی محل § داغ کچیدی .

صیق بۋغاز ایتمك = بر ایشی ایستر ایستمز یاپدیرمق .

پیس بۋغاز = اوبور ، اکول .

بوغاز اولمق = خفیف خناق علتنه دوچار اولمق .

بۋغازینه صارلمق = اوزرینه آتلمق.

بوغاز آلان = آغز بوروشدیران .

بوغاز بوغازه گلمك = شدتلی غوغایه کیریشمك .

بوغازدن کچه مه مك = برینی تخطرله لذتلی بر شیئی ییه مه مك .

بوغازی طوقلغنه = اجرتسز .

بوغاز طوقلغی = قناعت || اجرتسزلك.

بوغاز قیصلمق = سس طوتلمق .

بوغازلامق = ذبح، نحرایتمك، بوینی کسمك || قتل واعدام ایلمك || قربان کسمك .

بوغازلی = چوق ییین، اوبور، اشتهالی.

بوغاق [ت،س] بوغاز آغریسی .

بوغان [ت،ص] بوغیجی .

ایت بوغان = آجی چیکدم .

قورت بوغان = { خانقة لذئب } — { Aconit } دینلن وبر جوهر مؤثری حامل اولوب . حهك آلام عصبیه سنه قارشی استعمال ایدیلن برجنس نبات .

بوغاطه [ت،س] (بحریه) دمیر صبان ایله احاطه اولنمش محیطلی اولوقلی قره اغاجدن معمول اوچ دلیکلی کوتوك اولوب چارمیخلر بوواسطه ایله دولدیریلوب مطلوب اولان کرکیده محافظه ایدیلور .

بوغچه [فا،س] اشیا صارمغه مخصوص درت کوشه لی بیوك منديل . ☞ (بوغ) .

بوغچه جی = بوغچه درونده اشیا واقمشه کزدیروب صاتان قادین || سورتوك.

بوغچه لامق = برشیئی دوشیروب ، قاتلایوب بوغچه ایچنه قومق .

بوغدای [ت،س] ☞ (بغدای) . § مثقالك (٧٢) ده برجزئی.

مصر بوغدای = قوقوروز .

(بغدای ماکنه سی)

١ — عادی بغدای.
٢ — قرمزی بوغدای.
٣ — قره(صرت)بوغدای
٤ — قیلچیقلی بوغدای.
٥ — قیلچیقسز بوغدای.
٦ — طیغان بوغدایی.
٧ — کچوك دانه لی(بیاز بغدای).
٨،٩ — فرانسز بوغدایی .
١٠،١١ — آمریقا بوغدایی .
١٢،١٣ — آفریقا بوغدایی .

بوغمق [ت، مص] بوغازینی صیقه رق ویا آغزینه بر شی طیقه یه رق نفسنی کسمك، بوصورتله هلاك ایتمك ، اختناق ایلمك § صویه دالدیروب اتلاف ایتمك § تعجیز و تضییق ایلمك § قاریشدیرمق ، کیزله مك، ایزینی غائب ایتمك : لاقردی یه بوغدی .

بوغدیرمق = بوغازینه برشی طیقایوب بوغمق، اختناق ایتدیرمك .

بوغرتلاق = غرتلاغك آغزی، مری .

بوغشمق = بوغاز بوغازه کلوب کورشمك. || غوغا ایتمك. {اکثریا کدی، کوپك وامثالی حیوانات حقنده مستعملدر . } || نزع ، مناقشه ، مخالفت، ضدینه حرکت ایتمك .

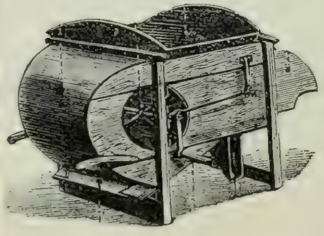

(بوغدای ماکنه سی)

بوغلمق == نفسی کسلمك || صوده غرق اولمق || جان صیقلمق .

برقاشیق صوده بوغمق == پك زیاده عداوت بسلمك .

بوغوق == بوغولمش || بوغواشه بکزه ین .

بوغماجه == شدتلی اوکسوروك، کوپك اوکسوروکی.

بوغماجه اوکسوروکی == اکثریا چوجقلره عارض اولور شدتلی ، مزعج وسساری بر اوکسوروك ـ که : اوکسوروکن چوجق خروس کبی حایقرر سعال دیکی .

بوغماق == بوغوم یری ، مفصل ، بوکوم محلی، حلقه ، عقده .

بوغماقلی == ذوالمفاصل .

بوغنتی ـ بوغندی [ت ، ص] انفعالات نفسانیه‌دن متحصل صیقندی ، خفقان .

بوغو [ت ، ص] بوغ ، بخار ، تأثیر حرارتله دومان حالنه کلن صو ، بخار ماء .

بوغویه اوطورمق == بخار حمامی استعمال ایتمك .

بوغوکمیسی == واپور ، بخارله متحرك کمی .

بوغولانمق == اوزرینه بوغو، دومان چوکمك، جام حقنده موقةً شفافلغی زائل اولمق .

بوفه [ج ، ص] بیوك یمك صالونلرنده اوزرینه طباق ودروننه چتال وبچاق وسائره وضع اولنان دولاب .

(بوفه)

بوغونیه [ج، ص] {اصلی بانك فتحیله در} بیاض ، پنبه وقرمزی رنکلی غایت لطیف برجنس چیچك .

(بوغونیه)

ب — چیچکی ب َ — تخمی

بوقاغو [ت، ص] برانقه، بند § آتلرك آیاقلرینه طاقیلان کوستك .

(بوقاغو)

بوقاغولق == آتك آرقه آیاقلرینك بیلکی.

بوقاغولو == بیلکلری بیاض اولان آت. || آیاقلرنده بوقاغو بولنان آت .

بوقاغولامق == آتك آیاغنه بوقاغو اورمق .

بوقال [ع، ص] بوتقال دینلن سیاه شیشه.

بوقلمون [فا، ص] رنك رنك کورینور بر نوع قماش § جانفس § حیوانات زاحفه‌دن کرتنکله‌یه بکزه ین وقیاکاری دینلن برحیواندرکه : وجودینی شیشردیکی زمان جلدی رنك رنك کورینور.

(بوقلمون)

بوك [ت، ص] بون ، احمق ، شاشقین .

بوکا [ت، ص اشارت] (بو) اسم اشارتنك مفعول لیه حالی .

بوکار [ت، ص] (پیکار) چشمه، منبع.

بوکاق [ت، ص] بوکامش ، معتوه .

بوکاقلق == معتوهلق .

بوکالمق [ت ، مص] چاره‌سز قالمق . § مضطرب اولمق § دومان وسائره‌دن نفس آله‌مامق . § شاشیرمق .

بوکالتمق == چاره‌سز براقمق || مضطرب ایتمك || دومان وسائره ایله نفسنی کسمك .

بوکلوم [ت، ص] قیوریق یر، بوکوك محل.

بوکلوم بوکلوم == قیوریم قیوریم .

ایکی بوکلوم == دوتا ، ایکی قات .

سوکلوم بوکلوم == کمال ذلتله .

بوکلی [ت، ص] پك ایری وآنختارلی بر نوع موسیقی آلتی، قلارنته .

بوکمك [ت، مص] ایپی، یوکی، یاموغی ایك ایله‌ا کیروب فتیل، ایپلك یاپمق § قاتلایوب دوشیرمك § اوزون برشیئی ایکی ویا دها زیاده قات ایتمك، مقوس برحاله قومق § قیوریمق .

بل بوکمك == موجب فتور اولمق، زور ویرمك || ناچار براقمق .

بویون بوکمك == تظلم، افتقار، احتقار ایلمك .

دوداق بوکمك == آغلامق || عدم خشنودی کوسترمك .

قولنی بوکمك == غلبه چالمق، رام ومنقاد ایتمك .

قولاق بوکمك == تنبیهات وتعلیمات خفیه ویرمك || تأدیب ایتمك .

بوکه == بوکلمش غیطان، ایپلك وسائره || بوکمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

بوکم } بوکوم } == بر شیئك بوکلمش یری || بر شیئك بوکلسندن اوزرنده حاصل اولان ایز ، اثر . || قات .

بوکن == بوکیجی .

قارغه بوكن = جوز مقى دينلن بر نوع نبات اولوب دوننده بولنان واستريقنين دينلن جوهر مؤثردن ناشى منبه اعصاب اولمق طبابتده مستعملدر.

بوكندى [ت، س] دوكوم، عقده § بوكمكدن حاصل اولان ثر، ايز § وجع امعا.

بوكنمك = آغريدن، وجعدن قيورانمق || صو ايركيلوب بر يرده طوپلانمق.

بوكو [ت، س] { زبانزدى بويو } باغلامه، عقده § سحر، افسون.

بوكو ياپمق = افسون، سحر ايتمك.

بوكو بوزمق = بوكونك حكمنى ابطال ايلمك.

بوكوجى = بوكو ياپان، سحار، سحرباز.

بوكوجيلك = سحربازلق، افسونجيلق.

بوكور [ت، س] وجودك ايكى طرفنده يعنى قابورغه‌لرله قاصق آره‌سنده بولنان محل، بهلو، خاصره.

بوش بوكور = قارنك ايكى طرفنده، جان اوى دينلن محلك آلتنده‌كى قسمى، شاكه.

طاغك بوكورى = طاغك يانى، اوكى.

بوكورتلن [ت، س] ورديه فصيله‌سندن، چالى دودى، شجرهٔ موسى دينلن وقاره دوده مشابه، فقطاندن كوچوك برنوع ميوه ويرن معروف چالى § بو چالينك ميوه‌سى.

بوكوردلن [ت، س] ياندن اوران خارجى طابيه، استحكام.

بوكونله‌مك [ت، مص] صويك اوكه سد ياپه‌رق ايركديرمك.

بوكورك [ت، س] غلط اوله‌رق (بوبرك) ديديكمز غدهٔ لحميه، كليه كه: وظيفه‌سى ادرار طوپلايوب مثانه‌يه آقيتمقدن عبارتدر.

بوكورلجه [ت، س] دانه‌لرى فاصوليه كبى ونقط آندن دها يوارلاق وكوچوك برنوع اسمرمسى باقله.

بوكورمك [ت، مص] اوكوز، مانده، دوه كبى حيوان باغرمق، دربن سس چيقارمق § بوحيوانلر كبى باغرمق.

بوكورتمك = اتى محافظه ايچون يارى پيشيرمك || اوكوز كبى باغيرتمق.

بوكه [ت، س] صيغير و امثالى حيواناتى شدتله راحتسز ايدن برنوع ماويمسى سينك § زهرلى برجنس اوروجك.

(بوكه)

بوكه صوقمشه دونمك = آزمق، طاشيرمق، قودرمق. { بوكا (بوكه‌لك) دخى ديرلر. }

بوكه‌جك = پوم پوم اوروجكى.

بول [-، ص] واسع، كنيش § چوق، مبذول، وفير، كثير، بركتلى.

بول بول = بالغاً مابلغ، فرح فرح

بول پاچه = شاپسال، بيچمسز.

بول دوغرامق = سماحت قوليه‌ده بولنمق || ابذار واسراف ايتمك || مبالغه.

بول كيسه‌دن آتمق = باشقه‌سنك مالندن سماحت كوسترمك.

بوللاتمق = توسيع ايتمك، كنيشلتمك.

بوللاشمق = توسع، تكثر ايتمك، انبساط ايتمك.

بوللانمق = توسع، تكثر ايتمك، انبساط ايتمك.

بوللق = كنيشلك، وسعت || فيض وبركت || رفاه وسعادت.

بوللقده بوبومه = رفاه وسعادته آليشمه || سفيه اولمه.

بولا [ت، س] عموجه زوجه‌سى، ينكه.

بولاشمق [ت، مص] سرايت ايتمك، آلوده وملوث اولمق. سورينوب صيواشمق لازمسى، تشبث ايتمك، كيريشمك § عالل ساريه‌دن برينه دوچار اولانلرله اختلاطده بولنمق § قاريشمق.

بولاشديرمق = آز بولامق، سورمك || علتى سرايت ايتديرمك || تلويث ايتمك || قاريشديرمق، برتهمتى برينه سرايت ايتديرمك.

بوزينه كوزينه بولاشديرمق = برايشى بجره‌ميوب تلويث ايتمك.

بولاشيق = بولاشمش، ملوث || بر علت ساريه‌يه دوچار اولانلرله اختلاط ايتمش آدم، آدملر || تميز، پاك اولمايان || مسلط، معجز || شرير.

بولاشيقلق = بولاشيق شيئك حالى.

بولاق [ت، س] يردن بولانه بولانه چيقان قايناق، پيكار، چشمه.

بولاق اوتى = تره دنيلن وصلاطه‌لره قونيلان معروف اوت.

بولاماج [ت، س] اونه بولانمش، شكرلى، پكمزلى برنوع ياغلى يمك كه: اهاليمز طرفندن سوددن كسيلن چوجقلره يديريلور.

بولامق [ت مص] قاريشديروب تلويث ايتمك، كيرلتمك § صيوامق. § ايچنه باتيرمق: بالغى اونه بولامق، توزه، طوپراغه بولامق.

بولانديرمق = شفافيتنى، پارلاقلغنى زائل ايتمك، كيرلتمك، لكه‌لى ايتمك || اكدار ايلمك.

معده بولانديرمق = معده‌ده غثيانى ايجاب ايده‌جك حسك، حالك وقوعنه سبب اولمق || وسوسه، سوء ظن ايراث ايلمك.

بولانمق = قاريشوب مظلم، مكدر اولمق. || قرارمق { هوا حقنده } || بر قبنى، صاقلغى زائل اولمق || صو وسائر بر مايعك آلتنده‌كى ترسبات اوستنه چيقمق.

بولانديرجى = بولاندران، قاريشديران قاريشديريجى.

بولاندى = معده‌نك قوصه‌جق كبى قارمه قاريشق اولمسى، غثيان || بولانقلق.

بولانق **بولانيق**	=	پارلاق، صافى، شفاف اولميان، رونقسز، قاريشيق || فرسز.

بولانقلق = اغبرار، كدورت، غير شفافيت || قوتسزلك، فرسزلك.

بولدوق — بولدوغ [انكليزجه، س] { Bulldog } ياصيجه باشلى، چارپيق ديشلى، آلت دوداغى ويچاغى قيصه برجنس كوپك.

بولغور [ت ، س] (بلغور) صـ ده قیناديلوب پيشيرلدكدن صكره قورودلمش ودبكده دوكولوب قشوری چیقارلمش بغدای .

بولغورپلاوی = بولغوردن یاپلمش پلاو .

بولغوركوفته‌سی = قییلمش اتی بولغورله قاريشديره‌رق ياپيلان معروف طعام

بولمق [ت،مص] آرانیلان ، غائب اولان شیئی الده ایتمك § موجوداولمیان برشیئی { ـ كه : اكثريا سبب ، چاره حقنده مستعملدر ـ } وجوده كتيرمك . § وارمق ، واصل اولق § اوغرامق ، كرفتار اولمق § تدارك ایتمك § كشف واختراع ایلمك .

بوله = بولمق ماده‌سندن مصدر تخفيفی .

آره بولمق = تأليف بين ایتمك ، آره‌لری آچیلان ایكی كشیی بالاقناع بارشدیرمق .

آردلق بولمق = فرصت دوشورمك .

آرايوب بولمق = لايق اولديغی جزايه دوچار اولمق .

اللهدن بولمق = غضب الهی‌یه كرفتار اولمق .

ذهندن بولمق = تخطر ایتمك .

وجود بولمق = ميدانه كلمك ، حاصل بيدا اولمق .

وقوع بولمق = واقع اولمق ، كچمك .

يرینی بولمق = اجرا اولنمق ، يرينه كلمك .

يوز بولمق = حسن معامله‌دن شيمارمق ، آزمق .

بولشمق = بربرينی بولمق ، بر آره‌يه كلمك ، كوروشمك ، ملاقات ومصاحبت ایتمك || بربرينه راست كلمك ، تصادف ایتمك ، راستلاشمق .

بولشدیرمق = ایكی آدمی بربره كتيرمك ، ملاقات ایتدیرمك || آرايوب اله كچيرمك . || راست كتيرمك .

بولندیرلمق = احضار وتهيئه ایدلمك .

بولندیرمق = احضار وتهيئه ایتمك .

بولنلمق = موجود ، حاضر اولمق .

بولنمق = آرانیله‌رق ويا بالتصادف اله كچیرلمك ، غائب اولان شی ميدانه چيقمق . || ميدانه چيقارلمق .

بولنمه = وار اولمه ، موجوديت || بر يرده اثبات وجود ایتمك || آرايان آدمك النه كچمك || خاطره كلمك .

بولنتی = بولنمش شی .

بولنيش = حاضر اوله || يادرم .

بولمك [ت،مص] برشيئی برقاچ پارچه‌يه آيرمق ، پارچه‌لمك ، بلوك بلوك ایتمك ، حصه‌لره تقسيم ایتمك .

بولنمك = بلوك بلوك اولمق ، تجزی ایتمك ، حصه‌لره آيرلمق ، پارچه‌لنمك .

بولنمه = آيرلمه ، انقسام ، تجزی .

بولمه = برمحلك حائللر ايله آيريلان پارچه‌لرندن ، كوزلرندن هربری || آنبار كوزلری || برمحلی پارچه‌لره ، قسملره ، كوزلره آيران حائل .

بولشمك = پايلاشمق ، برشيدن برقاچ كشی پاينی ، حصه‌سنی آلمق ، مقاسمه ایتمك .

بولشديرمك = پايلاشديرمق ، حصه آلديرمق ، مقاسمه ایتديرمك .

بولنتی = برحائل ايله بولنمش محل .

بولوت ـ بولوط ـ بلوط

[ت،س] بخار مائك طبقات هوائيه‌ده تراكمندن حاصل اولان وياغمورك ، قارك منشائی بولنان كثيف دومان ، سحاب ، ابر .

بولوطلی = بولوطله قپانمش مغموم هوا .

بولوطلانمق = هوا قپانمق .

بولوطدن نم قاپمق = موسوس اولمق ، هرسوزدن ، هرحركتدن آلنمق .

بولوط كبی = زياده سرخوش

كوروب وآرتق واحوال سائره‌لرينه كوره بولوطلردن قسمه آيرلیرلر . طبقات د دیه، كارض، بقاع) اقم) .

بولوك [ت،س] قطعه ، پارچه ، جزء ، قسم § كمنيه § ديوار ، چيت ، پرده كبی حائل ايله آيرلمش بنا وسائره قسمی ، دائره ، اوطه § طائفه ، فئه ، زمره § ايكی‌يه بولنمش و اورولمش ساچدن هربری ، سبب § اصطلاحات عسكريه‌جه دورت قسمدن مركب قطعهٔ عسكريه كه : بجاب وصنفنه كوره ؛ ويا ٦ وياخود سكزی بر طابور ويا آلای تشكيل ایدر .

بولوك آغاسی = ضبطيه يوز باشيسی .

بولوك امينی = چاوشدن كوچوك ، اونباشيدن بيوك بر اعتباری حائز اوقور يازار سلاح انداز كه : بولوكك حساباتنه باقار .

بولوك باشی = يكيچری اوجاغنده شيمديكی يوز باشی‌يه معادل ضابطه اطلاق اولنوردی .

بربولوك خلق = بركروه ، برفرقه ، بر طاقم انسان .

بولوك بولوك = طاقم طاقم ، قسم قسم ، زمره زمره فرقه فرقه .

بولیچه [عبرانی،س] نسوان يهوده اطلاق اولنور تعبيردر يهودی مادامه‌سی ، قوقانه‌سی .

بوم [ت،د] ادات تأكيد ومبالغه اولوب تركجه‌ده (بو) ايله باشلايان بعض صفتلرك اولنه داخل اولور : بوم بوش ، بوم بوز

بوم ـ بومه [ع، فا،س] طيور جارحهٔ ليليه‌دن و (بوهو) انواعندن (بايقوش) دينلان حيوان .

آشيانهٔ بوم = خراب محلدن كنايه .

بوم [فا،س] زمين ، ير ، طوپراق .

بومشوره = چوراق ير .

بومبار [ت ، س] امعانك قسم سافلی وسيمی ـ كه : بوشكله‌موحوق دولديررلر ، قويون وسائره‌نك قالين باغرصاغی § بوباغرصاغك ات ، جكر ، پرنجله دولديريلوب ياغده قزارتيلان طعامی ، بومبار دولمه‌سی .

بومبارلق = بومبار دولديرمغه مخصوص قيمه وسائره { بوكلمه‌نك اصلاً فارسی (مبار) و (مومبار) اولديغی بعض لغت كتابلرنده بيان اولنمقده ايسه‌ده قاموس عثمانيده « بومبار غلطدر . دوغريسی (بونبار) اولمق لازمكلور . زيرا : (بون) قويون باغيرصاغی ديمكدر . (بار) متعفن يره ، شيئه دينور . بالتركيب متعفن باغيرصاق ديمك اولور » } ديور .

بومبارده [ج،س] هاوان بيچمنده ، باشی ، قيچی مدور ، ايكی ديركلی كمی § اسكی وقتلرده قوللانيلان برنوع اوزون طوپ .

(بومبارده)

بونامق [ت،مص] (بوكامق)

بوناويلا ـ بناوله [ج،ـ] (بحريه) بيوك كميلرك چنا قلقلرنده كی دليك .

بونجق ـ بونجوق [ت،ـ] اجسام زجاجيه دن واسباب زينتدن اورته‌سی دليكلی ومختلف رنكلی بر طاقم دانه‌لر§ آرابه اوقنك اوزرنده بولنان فلقه‌لر. { اصل تركجه‌ده بوجك قابوقلرينه براسم ويريلوردی . }

بونجوقلانمق = قارك اوفاق اوفاق دانه‌لنمسی .

قاطربونجيغی = ايريجه‌بر نوع ماوی بونجق خصمه ، خرمهره .

نظربونجوغی = اصابت عيندن تحفظ ايچون چوجقلرك باشنه‌وسائر محلنه‌طاقيلان ماوی وياماوی‌ايله بياض قاريشيق بونجوق خرز .

بونجوق علتی = چوجقلره عارض اولان (حواله) علتی ـ كه : سيكر خسته‌لغندن عبارتدر .

بونو [ج،ـ] آچيق حواله ، تمسك ، پوليچه، حاوی‌اولديغی مبلغ حاملنه تأديه اولنان سند .

بووا [ج، ـ] سمسز فقط قرطقوتی جهتيله‌مهلك اولان‌ومثلا صاريله‌رق آغاجلری قيران بر جنس بيوك ييلان .

بوهو [ت،ـ] (پوهو) .

بوی [ت،ـ] قد ، قامت § طول { اك مقابلی}§عشيرتك‌اويماغی§ ارتفاع.

اوزون بويلی = طويل‌القامه .

بوی بوی = مختلف طولده || اوزونلق اعتباريله مختلف جنسده .

اورته بويلی = متوسط القامه .

قيصه‌بويلی = قصيرالقامه .

بوی كوسترمك = ايش كوريور كبی كنديی اورته‌ده كوسترمك .

بوينك‌اولچوسنی آلمق = متنبه اولمق || برايشده اقتدارسزلغنی اكلامق.

بوی آتمق = (چوجق حقنده) اوزامق، آيدون اولمق .

بوی بوص = قدوقامت .

برقاريش بوی = پك قيصه بوی.

بوی‌سورمك = چوجق اوزامق.

بوی‌ويرمك = نهر كچيد ويرمك .

آدم بويی = متوسط‌القامه برآدمك‌قامتی اولچيسی || نهرك، دكزك ، كولك برآدم بويی قدر اولان درينلكی .

پارمق‌بويی = برپارمق‌اوزونلغی،برپارمق قدر .

بوی‌اوتی = اجزاجيلقده مستعمل برنبات .

بوينه = بوبنجه || بلافاصله .

بويداش = بويلری بر اولان .

مناره‌بويی = زياده‌يوكسكلكدن كنايه .

بويسز = قيصه ، قصير .

بويلی = اوزون ، طويل القامه ، بلند قد ، طويل .

بويلی بوينه = اوزونلغه .

بوی‌بكی = عشيرت بكی .

بويلامق = اوزون بربره كيتمك،قطع مسافه ايتمك .

بويلاتمق = اوزونلاتمق .

بوی [ت،ـ] غلط اوله‌رق (بوك) ويا (بوكه‌لك) دنيلن زهرلی ، مهلك اوروجك .

بوی [فا،ـ] قوقو ، رايحه .

بويا = كوزل قوقولی ، كوزل قوقان :
« وارسه كرنكهت خلقيله صبا كلزاره »
« لاله‌ده سنبل وكل كبی اولوردی بويا »

خوشبوی = كوزل قوقولی || بهره ، نصيب || محبت ، آرزو .

بويدان = عطريات محفظه‌سی .

بوی [ج،ـ] (كيميا)(الكتريقلنمش مولدالحموضه) بوكا (اوزون) دخی دينلير .

بويا [ت،ـ] { اصلی: (بوياغ)در . } برجسمه رنك ويرمك ايچون‌سوريلان، قاتيلان، شیء، صبغه، صبغ ، لون، رنك، كون، كونه ، فام § اجسامك شعاع شمسی آشكيل‌ايدن الوان سبعه‌دن برطاقمنی بلع ايله برقسمنی نشر ايتمسندن متحصل كورونيشی .

آشی‌بويا = بوياجيلقده‌مستعمل برنوع قرمزی بويا .

آل بويا = بقم ، آشی بوياسی .

صاری‌بويا = جهری .

بويامق = بويا سوره‌رك ، ويا بويايه باتيره‌رق بر شيئه رنك ويرمك ، تلوين ايتمك § لكه‌لنديرمك .

كوك‌بويا = چيويت ، ماوی‌بويا .

بويا آتمق = صولمق، رنكی اوچمق .

بويا آغاجی = قبوغی دباغتده مستعمل برنوع قاين آغاجی .

بويا اورمق = بوياسورمك،رنكلنديرمك .

بوياطوتمق = برجسم بويا قبول ايتمك.

بويار [ج،ـ] {Boyard} بك،اغا § روس وسائر بعض‌اقوام‌عيسويه‌نك زادكانی.

كوز بويامق = اغفال ايتمك ، حيله ايله آلداتمق .

بوياتمق = بويا سورديرمك ، نقش ايتديرمك .

بوياجی = بويا ياپان ، صاتان آدم .

بوياجی كوپی = ايچنه تلوين ايچون اقمشه‌وسائره باتيريلان بيوك بويا فيچيسی، حوض || قولای وسريع شيدن كنايه .

بوياجيلق = بوياجی صنعتی .

بويادلمق = تلوين ايتديرلمك .

بويانمق = بويا سورلمسندن طولايی رنكلنمك، آلوده‌اولمق،منقش،ملون اولمق.

بوياسز = بويه سورلمامش، غيرملون .

بويالی = مصبوغ ، رنكين، ملون .

بويامه = بويامق ماده‌سندن مصدرتخفيفی || بويانمش ، تلوين اولنمش .

بوياغ [فا،ـ] (نباتات) بقيله فصيله‌سندن ميان آغاجی، ميان كوكی، سوس { (ميان) لفظی اشبو (بويان) كلمه‌سندن محرفدر . }

بونيچه [فا،ـ] صارماشيق اوتی .

بوينوز ـ [فا،ـ] بعض‌حيواناتك‌باشلرنده‌حاصل‌اولان‌صرت، اوزون‌وچفت آلت‌مدافعه‌طبيعيه ـ اوله‌رق عضو، قرن ، شاخ ـ كه : مائل ، دوز ، مقوس، چتال اولور § بوينوزدن ياپلمش بوری‌ـكه: بوكا ناقور ، نفير، صور دخی اطلاق اولنور .

١ ــ چين مانداسى بوينوزى .
٢ ــ مجارستان اوكوزى بوينوزى .
٣ ــ قاپ مانداسى بوينوزى .
٤ ــ افريقا جنسنه منسوب ماندا بوينوزى .
٥ ــ دوكوشكن جنس بقر بوينوزى .
٦ ــ قاپ كيكى بوينوزى .

٧ ــ كيبك بوينوزى .
٨ ــ آفريقا اوكوزى بوينوزى .
٩ ــ جيلان بوينوزى .
١٠ ــ طاغ كچيسى بوينوزى .
١١ ــ { آفريقاى جنوبى يه منسوب بر نوع غزال بوينوزى .

١٢ ــ ظرافه بوينوزى .
١٣ ــ ياباﻧﻰ قيون بوينوزى .
١٤ ياباﻧﻰ تكه بوينوزى .
١٥ ــ كچى بوينوزى .
١٦ ــ وحيدالقرن كركدان بوينوزى .
١٧ ــ ثنائى القرن كركدان بوينوزى .

حجامت بوینوزی = قان آلمق ایچون اسکی جراحلر طرفندن استعمال ایدیلن و بوینوزدن معمول بر آلت .

بوینوز آغاجی = آرغوان دنیلن آغاج .

بوینوزچکمك = حجامت .

بوینوز اوتی = چوریلمه دیدکلری نبات .

بوینوزلی = بوینوزی اولان ، ذوالقرن .

بوینوزسز = بوینوزی اولمیان ، عدیم القرن

بوجك بوینوزی = بعض حشراتك باشلرنده بولنان متحرك ، اوزون ، چفت عضوکه : قیله بکزر .

قوری بوینوز = وجوده حجامتسز اوله‌رق یاپشدیریلان بوینوز ویاشیشه .

کچی بوینوزی = خروب دنیلن نبات‌که : عصاره‌سندن شروب یاپیلیر .

قوچ بوینوزی = یونجه انواعندن بر نبات .

کیك بوینوزی = نباتات طبیه‌دن بری .

بوینوزلی یونجه = ☞ (یونجه) .

(بوینوزلی یونجه)

بویّه [ت ، ا] قایقلرده دومن مقامنده مستعمل یادم کوره‌ك .

بویورمق - بیورمق [ت ، مص] امر ایتمك ، امر ویرمك حکم ایتمك § سویلمك ، تفوه ایلمك § تنزل ایتمك § یکه رغبت کوسترمك § احترام تعبیری اوله‌رق افعال معاونه‌دن اولور : اقامت بیورمق ، تشریف بیورمق ، عنایت بیورمق ، مساعده بیورمق § یمك ، تناول ایتمك .

بیورلدی = ورقهٔ رسمیه‌نك زیر ویا ظهرینه یازیلان مقتضانك اجراسنی متضمن اشارت قودرمق .

بیورلمق = ایدلمك ، قیلنمق ، یاپلمق || کاغد اوزرینه حکم یازلمق .

بیورمه = بیورمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || امر ، حکم .

بیوریجی = امر ایدن ، آمر .

بویوك - بیوك [ت ، ص] اکی ، بویی ، بویوکسلکی زیاده اولان ، ایری ، جسیم § سنی فضله اولان § محترم ، معزز ، قدری عالی اولان § علماً ، مزیةً ، اخلاقاً فائق الامثل اولان .

بیوك آنا = جده ، پدرویا والده‌نك آناسی .

بیوك بابا = جد ، باباك ویا آنانك پدری .

بیوکلك = ایریلك ، جسامت || عظمت ، عزت || وجاهت .

بیوك سویلمك = تفاخر ایتمك ، انانیت .

بویومك - بیومك [ت ، مص] اکی ، بویی ، بویوکسلکی آرته‌رق ایریلشمك ، بیوك اولمق § قدری ، رتبه‌سی ، اعتباری آرتمق § مقداری آرتمق § شدتی آرتمق § توسع ایلمك § نشو ونما بولمق ، بوی آتمق .

طاغده بیومك = وحشت ، عدم تربیه ، قبالق .

کوز بیومك = چوق کورمك .

بیوتمك = توسیع ایتمك || تربیه ایلمك || اعظام ایلمك .

بیوکلتمك = برشیئی بیوك ایتمك || برینك ، برشیئك مدحنده مبالغه ایتمك || حرمت ، تعظیم ایلمك .

بیوکلنمك = کندینی بیوك کوسترمك ، عظمت فروشلق ایتمك .

بیومه = بیومك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || بیومش ، تربیه اولنمش .

بویون - بوین [ت ، ا] حیواناتك باشنی وجوده ربط ایدن قسم عضوی ، عنق § اکری اولان شی .

بویون آتقیسی = صارغی ، شال .

بویون اوزاتمق = تسلیم اولمق .

بویون اگمك = اطاعت ایتمك || عرض احتیاج ایلمك || تظلم ایتمك .

بویون بوکمك = تظلم ایلمك .

بوینی اگری = محتاج ، امیدوار || محجوب ، منتدار .

بویونه آلمق = بر ایشك اجراسنی ، بردینك ایفاسنی درعهده ایتمك ، اوزرینه آلمق ، ضامن اولمق .

بویون باغی = کوملك تماشندن اولوب زینت ایچون بویونه باغلانیلان ، صاریلان قماشدن معمول معروف باغ . کربند ، طسمه ، قلاده .

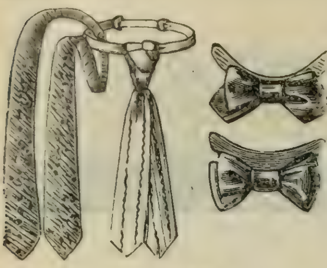

(بویون باغی)

بویون بوران = صاری آسمه دینلن قوشه مشابه بشکلی بر قوش ، شقراق .

بویون بورجی = اجراسی عقلاً ، عرفاً لازم ، واجب اولان شی .

بویون کسمك = اطاعت ایتمك ، باش اکمك .

بوینی کسیك = بیاض کردانی قرمزی وحلقوی بررنك ایله مزین واکثریا فریقاده بولنه‌رق موسمه کوره تبدیل اقلیم ایدن مخروطی المنقار برقوش .

(بوینی کسیك قوش)

بویوندروق [ت ، ا] چفت سورن ویا آرابه چکن اوکوز ومانده‌لرك بوینه کچیریلن آغاجدن معمول چرچیوه‌که : صاپانك ویا آرابه‌نك اوقی بونك اورته یرینه مربوطدر § ربقه § مهر ، تحکم .

بویوندروغه اورمق = تحت القهر قوللانمق .

بویوندروق آلتنده اولمق = تحکم آلتنده بولنمق .

بهتان [ع ، ا] افترا ، اصلی اولمدیغی حالده برینه اسناد اولنان فنا بر حال ویا قول ، افك .

بهتانجی = بهتان ایدن ، مفتری ، افترا‌جی .

بیوت [ع ، ا] او ، خانه مسکن معناسنه کلن (بیت) ك جمعی ؛ اولر ، خانه‌لر ، مساکن { ایکی مصرعدن مرکب نظم معناسنه اولان (بیت) ك جمعی : (ابیات) در } .

بیوع [ع ، مص] صاتمق ، صاتون الق معناسنه اولان (بیع) ك جمعی .

کتاب البیوع = مجلهٔ احکام عدلیه‌نك منقسم اولدیغی اقسامدن برنجی کتاب‌که : (بیع) حقنده‌کی احکامی شاملدر .

پ [فا ، ت] الفبای فارسی وترکیده اوچنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (ب) مقابلی اولەرق ایکی اعتبار اولنور .

لاتین حروفاتی میاننده شکلی (P) ، صاغ ودیلسزلره مخصوص الفباده ایسه طرزی شویلەدر :

حرف مذکور خطوط متنوعۀ عثمانیەده شو شکلرده کوستریلور :

پ .... کوفی

پ .... تعلیق

پ .... ثلث

پ .... نسخ

پ .... سیاقت

پ .... توقیع

پ .... دیوانی

پ .... جلی

پ ———— اجازت

پ .... رقعه

پ .... ریحانی

پ .... شجری

اشبو حرفی باء موحده یعنی باء عربیدن تفریق ایچون (بای مثلثه) نامیلەده توسیم ایدرلر .

اقوام عرب بو حرفی تلفظ ایده‌مدکلری واصلا طانیمدقلری ایچون حین تلفظده یا (ب) مخرجنه مراجعت ؛ یاخود بونی (ف) حرفنه قلب ایدرلر .

پارس = بارس .

پارس = فارس .

پنگان = فنجان .

پای • [فا ، سه] آیاق ، قدم ، رجل . § (سر) مقابلی § دیب ، اشاغیکی اوج § قاعده ، اساس .

پای درخت = آغاج دیبی .

پابسته } پای بسته } = آیاغی باغلی .

پابرجای = دائم ، قائم ، ثابت .

پابرجای حرکت = حرکت ایتمك اوزره بولنان .

پا برکاب } پادررکاب } = آیاغی اوزنکیده ، حرکت ایتمك اوزره بولنان ، عازم § سریع الزوال .

پابرهنه = یالین آیاق (برهنه‌پا) ده بومقامده قوللانیلیر .

پای بند } پابند } = آیاق باغی || کوستك || مانع ، انکل .

پای خم = کوپ دیبی .

پادرپا = آیاق آیاغه ، یان یانه .

پادرعقل = آیاغی کوستکلی ، آیاغی باغلی .

پازده = آیاق آلتنده قالمش ، چیکننمش .

پاسوار = آیاقله ، یایان کیدن ، پیاده .

پامال } پایمال } = آیاق آلتنده قالمش چیکننمش .

پانهاده = آیاق باصمش . « مزارع وبساتین بربریان پازدۀ خیول عربان اولدی . » || طوغمش ، تولد ایتمش : پانهادۀ عالم شهود اولدی .

پایدار = ثابت ، محکم .

برپا = آیاق اوستنده .

همپا = رفیق ، آیاقداش ، آرقه‌داش ، یولداش .

پابوج = ☛ (پابوش) .

پابوس = آیاق اوپن، آیاق اوپوجی {اصلی: (پای بوس) در .}

پابوسی = آیاق اوپمکلك .

پایتخت = مقـام سلطنت ، مرکز ادارهٔ دولت، قرارگاه عالیٔ حکمداری .

پایگاه = مرتبه ، منزلت ‖ باصامق .

پای مزد = آیاق تری، اجرت قدمیه .

پاینده = دائم ، باقی .

پایندگی = دوام ، بقاء .

پایوند = (پایبند) کوستك .

پاپا [ج ، س] قتولیکلرك حضرت عیسی علیه السلامك وکیلی اولمق اوزره طانیدقلری رئیس روحانینك عنوانی ـ که: بونی احراز ایدنلر بهمه حال رومه ده اقامت ایدرلر. بوکا ترکجه ده (ریم پاپا) دیرلر ـ که: روما پاپاسی دیمکدر .

پاپادیه [ج، س] (نباتات) سالبه فصیله سندن کوبکی صاری واطرافنده کی یاپراقلری بیـاض ، خدایی نابت بر جنس چیچك ـ که: بوکا (قویون کوزی) و(اقحوان)، (پابونه) ، (صیغیر کوزی) دخی دیرلر . { تخته کهله سی توزی بونك غبارندن یاپیلیر.}

(پاپادیه) (قتمرلی پاپادیه)

پاپاره [ت ، س] ساده صوده پیشمش تریت . { یوان شیلری تمثیلده قوللانیلور . }

پاپاره یمك = تکدیر ایشتمك { اصطلاح عوامدر . }

پاپازی [ت، س] برنوع کوملکلك بز ، بورومجك .

پاپاس [ج ، س] خرستیانلرك رؤسای روحانیه سنه اطلاق اولنور . کشیش ، راهب.

پاپاس اوتی = چوجقلرك باشلرندکی کهله لری اتلاف ایچون تخمی وقورویسی استعمال ایدیلان برنوع نبات .

پاپاس بالغی = برجنس اوفاق قیا بالغی.

پاپاس هر کون پلاو یمز = انسان برایشده بردفعه آلدانیر دیمکدر .

پاپاس یخنیسی = صوغانلی، زیتون یاغلی برنوع بالق یمکی .

پاپاس [ت، س] آیاقلری سیلمك ایچون اشیکاره ، قپو اوکارینه قونیلان کوچوك ، توکلی حصیر، کلیم ، کیچه ، یانی معناسنه اوله رق قوللانلمقده ایسه ده اساساً غلط اولوب بونك اصلی فرانسزجه پایاس { Paillasse } در.

پاپاغان ـ ببغان [ج، س] (pappa-gallo) دن محرفدر. مفهومنی ا کلا ـ مقسزین تکلمه آلیشیر، بر قوش که : انواع مختلفه سی واردر . § سویلدیکنی بیلمین ، آ کلامقسزین ازبر ایدن آدم § مقلد .

(پاپاغان)

(آمریقایه مخصوص سیاه بیوك پاپاغان)

پاپاق [فا، س] عجم کلاهی ، سیاه ، قیویرجق توکلی قوزی دریسندن سرپوش ، قاپاق .

قره پاپاق = قفقاسیه نك جهت جنوبیه سنده ساکن برصنف اهالی ـ که: اهل اسلامدرلر.

پاپاقلی = قالپاقلی، باشنده پاپاق اولان.

پاپایه [ج ، س] (نباتات) ثمانیه فصیله ـ سندن مدر برنبات طبی .

پاپوره [فا ، س] ایکی چفت اوکوز قوشیلان برنوع آغر صبان.

پاپوش [فا ، س] آیاق قابی § پشماغك اوکچه سز نوعی ـ که : ترکجه ده بالتحریف (پابوج) صورتنده استعمال اولنور . زمانزده اوکچه لی ، اوکچه سز انواع مختلفه سی استعمال اولنمقده در . { اصل پاپوش دینان آیاق قابی همان استعمالدن ساقطدر .} § ترلك § قوندوره .

(پاپوش)

۱ ، ۲ } اوکچه لی . ‖ ۳ ، ٤ ، ۵ } اوکچه سز .

اسکی پاپوش = دکرسز، اهمیتسزشی.

پاپوش اسکیتمك = برشیئك آرقه سندن بیهوده یره قوشوب یورلمق .

ایکی آیاغنی برپاپوشه صوقمق = زیاده استعجال ایدرك صیقمق ، شاشیرتمق ، تضییق ایتمك .

پاپوشجی = دوائر رسمیه ده آیاق قابی، باستون، پانطو کبی شیلری محافظه ایدن آدم ‖ پاپوش یاپان ویاصاتان کیمسه .

پاپوشدن آشاغی = محقر ، ذلیل .

پاپوشی طامه آتلمق = اعتباردن دوشمك.

قلیج پاپوشی = قلیج قیننك قسم سفلاسی، چامورلق .

پاپوشلق = آیاق قابلرك طوردیغی محل.

پاپوشسز قاچمق = زوریله، طارقورتلمق || برشیئی طاونده براقوب صاوشمق.

پاپوشی بیوکه اوزنمق = برکامل عاملدن نصیحت آلمق :

«پاپوشی بیوك یوقمی اوتوت کنـدیکی بادی»

پاپیروس • [قبطیجه، ـ] اسکی مصرلیلر طرفندن قیوغی کاغد مقامنده استعمال اولنان برنوع نبات.

پات [ت ، ـ] صالغملی وفقط یاسی برنوع چیچك .

پات یکنه = شکلاً پات چیچکنه مشابه الماس ایکنه .

مورپات = قاسم چیچکی .

پاتا [ج ، ـ] {Patas} طویل الذنب نوعندن سنغل وحبشستانه مخصوص برنوع شبك .

(Patas — پاتا)

پاتاته ـ پاتاتس • [ج ، ـ] منشائی آمریقا اولان ـ بادنجانیه فصیله سندن ویرالماسی نوعندن ، نشاسته یی حاوی برکوك ، ادران جذریه { ایکی یوزدن زیاده نوعی واردر . }

پاتاته اونی = پاتاتسدن استحصال اولنان اون ، نشاسته .

پاتاقلامق • [ت، مص] دوکمك ، اورمق، طالی آتمق، صوپا، صبریق ایله اورمق مغلوب ومنهزم ایتمك § حدینی بیلدیرمك .

پاتردامق • [ت ، مص] اجسام صلبه یی بربرینه چارپه رق کورلتی چیقارمق .

پاتردی = اجسام صلبه نك یکدیکریله تصادمندن حاصل اولان صدا ، ولوله ، شماتت، غلو، کورلتی . { اکثریا (کورلتی) تعبیریله برابر استعمال اولنور : کورلتی پاتیردی . }

پاترلسه [ج، ـ] (بحریه) هرچوبوغك آرمه سنك طویلاندیغی محلدن یعنی قبله لرندن سفینه نك یانلرینه کان خلاطلر .

پاتسقه [ج ، ـ] موجدی اولان ذاتك اسمنه اضافتله یاد ایدیلن کتان بز { پاتسته } .

پاتلاق • [ت، ص] پاتلامش محل ، یاریق ، رخنه .

(پاتاته) (پاتاتس)

٣ — ادرانیله برساق تام .
٤ — محصول .
٥ — محصول .

١ — چیچکلنمش کوچوك دل (غیرنی مزهر) .
٢ — میوه .

پاتلاق کوز = دیشاری اوغرامش کبی شیشوب کرلمش بیوکجه کوز .

پاتلاق ویرمك = میدانه چیقمق ، ظاهر اولمق ، فاش اولمق .

پاتلامق • [ت، مص] (پات) دیه صدا ویرمك § چاتلامق ، یارلمق، دلنمك § کورله مك § معذب اولمق ، ایچ صیقلمق § چوق ییوب ایچمك § بردنبره ظهور ایتمك § تخمیر سوروب میدانه چیقمق ، باش ویرمك .

پاتلامه = پاتلامق ماده سندن مصدر تخفیفی .

اودپاتلامق = زیاده قورقمق .

فورطه پاتلامق = بردنبره فورطنه ظهور ایتمك .

قباق باشنه پاتلامق = باشقه سنك یاپدیغنك جزاسنی کورمك || فنالغك قنا نتیجه سنی آجیسنی چکمك .

پاتلاتمق = صس ایله چاتلاتمق || پارچه پارچه اولمسنه ، پرتلمسنه سبب اولمق . || چوق معذب ایدوب ، اوزوب قیزدیرمقله حدتلندیرمك .

بین پاتلاتمق = اتعاب ذهن ایتمك ، فکر یورمق || چوق چالیشمق .

دیرسك پاتلاتمق = تحصیل یولنده امك صرف ایتمك ، چوق چالیشمق .

طبان پاتلاتمق = چوق یورومکدن کنایه .

پاتلانغیچ [ت ـ] اوزون قامشدن ویا کاغددن بوکیلوب قتلانمشندن یاپلمش برنوع چوجق اویونجاغی ـ که : تفنك کبی پاتلایوب صدا ویرر .

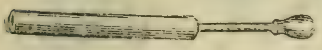

(پاتلانغیچ)

آغز پاتلانغیجی = غیجرلی ساقز .

پاتلیجان [ت، ـ] ☛ (بادنجان) .

پاتنت ـ پاتنته [ج ، ـ] {Patente} بیانامه § حرف وصنایع براتی ، اختراع امتیازنامه سی § امور صحیه ایچون دبماً ویریلن یول تذکره سی § (بحریه) قپودان طرفندن برکمینك کلدیکی مملکتك احوال صحیه سنه دائر معلومات رسمیه یی حاوی ـ اوغرادیغی شهرده مرجع مخصوصنه ـ ویریلان علم وخبر .

بولاشیق پاتنته = خسته‌لق اولدیغنی مشعر پاتنته || ارباب صنایع وتجارتدن نسبت مختلفه‌ده رسم نقدی آلنه‌رق مقابلنده ویریلان اصناف تذکره‌سی .

تمیز پاتنته = خسته‌لق اولمدیغنی مشعر پاتنته .

پاتنت نظامنامه‌سی = پاتنت معامله‌لاتنه متعلق احکام و موادی ناطق نظامنامه || تابعیت تذکره‌سی .

پاتنته‌لی = بر دولتك تحت تابعیت وحمایه‌سنده بولندیغنی مبین تذکره‌یی حامل اولان .

پاتیك [ت، ـ] چوجق آیاق قابیسی ، کوچوك تولك .

پاجامه [فا، ـ] دون ، شالوار، چاقشیر، بلدن آشاغی کییلن ثوب .

پاچاموره [ج، ـ] یکسهاده برده صوینده خاشلانه‌رق یاپیلان بر نوع کمیجی تریدی .

پاچاوره [فا، ـ] کیرلی بز § اسکی بز پارچه‌سی .

پاچاوره بینلی = دنا، صاچمه فکرلی آدم .

پاچاوره‌جی = سوقاقلرده پاچاوره طوپلایان آدم .

پاچه [فا، ـ] { فارسی آیاق دیمك اولان (پا) ایله ادات تصغیر اولان (چه) دن حاصل اولمش مرکب بر کلمه‌در } قوبون ، کچی ، صغیر آیاغی . § بونلردن یاپیلان طعام § آیاغه کیلن لباسك دیزدن آشاغی طرفی، آیاغه سوریلن قسم صقلامی .

پاچه‌جی = پاچه اوتوله‌یوب صاتان آدم .

پاچه‌سی دوشوك = تنبل ، سونه‌په .

پاچه گونی = ولیمه جمعیتنك ایرتسی کونی ـ که : اوکون مدعوینه اطعمهٔ سائره‌یه علاوةً پاچه وقیماق دخی یدیریلور .

پاچه‌لری صیغامق = جدی بر ایشه کیریشمك ایچون حاضرلنمق، حاضرلنمش اولمق .

پاچه‌اق = ولیمه جمعیتنك ایرتسی کونی کاینه کیدیریلن لباس || شالوارك ، طونك آلت طرفنده‌کی پارچه .

سمور / الما / واشاق } پاچه‌سی = برد نوع کورك .

یاقه پاچه اولمق = بوغیشمق ، غوغا ، نزاع ایتمك .

پاخسا [ت، ـ] صندوق کرپیجی § کرپیچ دیوار .

پاد [ت، ـ] بر نوع سیناهکی، یبان سیناهکیسی .

پاد [فا، ـ] حافظ ، محافظ .

پاداش [فا، ـ] مکافات ، اجر ، عوض خیر § رفیق، همراه .

پادام ـ پاندام [فا، ـ] طوزاق، قوش طوزاغی { بهمه‌حال آیاقدن طوتان طوزاغه اطلاق اولنور . }

پادزهر [فا ، ـ] لسانمزده بالتحریف (پان زهر) دنیلان دوالرکه سمومك تأثیرینی دافعدر .

پادشاه [فا، ـ] بیوك حکمدار، حکمدار عظیم القدر، صاحب ملك اولان سلطان ذیشان عثمانیان .

پادشاهی = پادشاه حضرتلرینه منسوب ومتعلق : ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی .

پادشاهانه = حضرت پادشاهه یاقیشه‌جق صورتده .

پادل [ج، ـ] (بحریه) ، یاندن چرخلی واپور .

پار [ت ، د] پارلامه‌نك شدتنی تصویر ایدر : پار پار پارلیور .

پاراتونر [ج، ـ] (سپرصاعقه) .

پاراچول [ج ، ـ] (بحریه) کمر باشلرینی آلاماندەلره محکمجه ربط ایچون آلتلرینه موضوع دمیر پارچه‌لر § دینکل اوستنده اولمیان آصمه آرابه .

پاراشوت [ج، ـ] {Parachute} بالونك حین سقوطنده هوایه مقاومت ایدرك آغیر آغیر اینمسنی تأمین ایدن آلت مخصوصه .

(پاراشوت)

پاراغراف [ج، ـ] {Paragraphe} فقره‌لرك، مقاله‌لرك، بعضاً سطرلرك باشنه قونیلان شو [§] اشارت، § فقره ، بند .

پارافین [ج ، ـ] (کیمیا) اودون ویا (هوی) کوری قطرانك وپترولك تقطیری اثناسنده آك نهایتده قلان بیاض ، صلب وخفیف حرارتده ادیر برماده‌درکه ترکیبی قاربونلی مولدالماءدن عبارت اولوب کیمیاخانه‌لرده وصنایعده مستعملدر .

پاراکته [ج ، ـ] (بحریه) کمینك سرعت حرکتنی حساب وتعیین ایچون استعمال ایدیلن بر آلت اولوب عادی پاراکته وایستروپراکته اولمق اوزره ایکی نوعی واردر .

پاراندت [ج ، ـ] (بحریه) کوپشته اوزری ، امکی کمیلرده برانده قونه‌جق محل .

پاراوانه [ج ، ـ] { Paravent } قپولرك داخلنه ویا خارجنه قونیلان ، متحرك، آچیلوبه قاتلانیر تخته پرده ، بولمه .

پارپول [ت، ـ] قودوز حیوان .

پارپوللامق = قودوزحیوانه اوقونمش صو ایله افسون یاپمق .

پارتی [ج ، ـ] قسم ، فرقه ، طرف § قمارده دفعةً قازانمق .

پارچه [فا، ـ] قطعه، لمیه، بولوك § پك کوچوك ، دکرسز، اهمیتسز شی § بر شیئك اقسامندن بهری ، تمه‌سی § آز وقت ، براز : بر پارچه صوکره کلکز ، بر پارچه بکله‌یکز § جزء .

الماس پارچه‌سی = پك کوزل || پك تمیز شخص .

بیك پارچه = برچوق قطعه‌لره ، قسملره آیرلمش صورتده . قریق .

پارچه پارچه = بولونوب طاغلمش ، قیرلمش ، طارمه طاغین .

پارچه‌جی = قماش پارچه‌لرینی طوپلایوب صاتان .

پارچه‌سز = اکلی اولمیان ، یکپاره ، اکسمز .

پارچه‌لامق = پارچه پارچه ایتمك || بولوك بولوك پارچه‌لیوب آییرمق || قیرمق .

پارچه‌لی = یکپاره اولمیان ، اکلی || معنیدار سوز ، جناس .

پارچه‌لانمق = قیردیروب‌پاره، پاره، قسم قسم ایتدیرمك .

پارچه‌لانمق = پارچه پارچه اولمق ، طوغرانمق ‖ قیرلمق .

یوركی پارچه‌لانمق = پك زیاده آجیمق ، ترحم ایتمك .

پارده‌سو [ج ، ـ] { Pardessus } اك اوستدن كیلن خفیف لباس، یازلق پالتو .

پارس [فاـ] ایران، فارس اقلیمی‌كه: اساساً (شیراز) ایالتنك اسمی‌ایكن صوكره‌لری بتون عجمستانه علم اولمشدر. {عربلر (پ) حرفنی دائما (ف) یه قلب ایلدكلری ایچون بولفظی‌دخی(فارس)یه تبدیل ایتمشلردر. شوحالده ایرانیلرك‌لسانی معناسنه اولان (فارسی) كلمه‌سنك دخی‌اصلی: (پارسی) در . }

پارس [فاـ] قاپلان‌جنسندن‌وفقط آندن كوچوك یرتیجی برحیواندركه: پنجه‌سنده‌كی‌نوب وشدتیله‌مشهور و سیاه بنكلی پوستی پك مقبولدر .

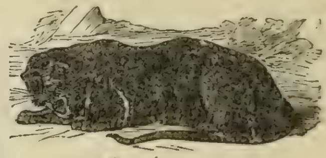

(پارس)

پارسا [فاـ] عابد ، زاهد ، صوفی § عفیف ، صالح .

پارسائی = پارسالق .

پارسال [فاـ] كچن سنه ، پیلدیر .

پارسنك [فاـ] ترازینك خفیف‌اولان كفه‌سنه حصول‌موازنت‌ایچون علاوه اولنان شی .

پارسه [فاـ] مغنی و مغنیه وخوانده مقوله‌سنك اجرای آهنكدن‌صوكره حضاردن طوپلادقلری پاره ، بخشیش . { فارسی‌اولان بوكلمه‌یی ایتالیانجه ظن‌ایتمك خطادر } § دیلنجیلك .

پارکه [ج، ـ] { Parquet } اوفاق پارچه‌دن یاپلمش مصنع، مزین تخته دوشمه § ماللهء طاشیله دوشنمش قالدرم .

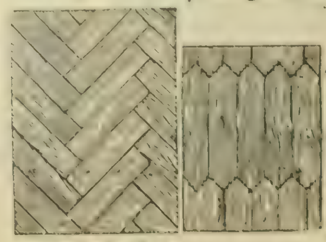

(پارکه)

پارل [ت ، د] چوق پارلامغی تصویر ایچون مكرر اوله‌رق استعمال اولنور: پارل پارل پارلیور ، پارل پارل یانیور .

پارلاق [ت،ص] لامع، مضیٔ، مصیقل، مجلا ، تابدار ، درخشان ، رونقلی § لطیف ، كوزل : پارلاق بر شعر ، پارلاق برفكر § شفاف ، صاف § نفوذلی ، شانلی ، معتبر .

پارلاقلق = لمعان، جلا، ضیا ‖ كوزللك ‖ صافیت ، شفافیت ‖ اعتبار ، شان .

پارلامق [ت،مص] طوتیشوب یانمق، مشتعل ، ملهب‌اولمق § مجلا اولمق ، پارلاقلق كوسترمك . § خیزلانمق § تحیز ، تفیض ایتمك ، شان واعتبار قزانمق، درجه‌سی، قدری یوكسلمك . § بردن‌بره حدت وغضب ایتمك .

پارلاتمق = پارلاق ایتمك ، پارلاقلق ویرمك ، جلالندیرمق ‖ برشیئك پارلاقلغنی كوسترمك ‖ یاقمق ، طوتشدیرمق ‖ تنویر ایلمك .

كوز پارلاتمق = حدت‌وتهوركوسترمك .

پارلامه / پارلایش } = پارلدی .

پارلدامق = ایشیق ویرمك، تشعشع ، تلألؤ ایتمك ، شعشعه‌پاش اولمق .

پارلدی = ایشیق ، شعشعه ، شعله ، لمعه ‖ جلالی ، پرداختلی .

پارلا [ج ، ـ] (بحریه) دونمه‌ده قوللانیلان بیوك پالامار مقره‌سنه اطلاق اولنور § چوق دیللی‌مقره.

پارمق [ت،ـ] انسانده‌وبعض‌حیواناتده ال وآیاغك منتهاسنده‌كی اوزون‌ تلقلرك بری، اصبع، انكشت. § آرابه تكرلكلك قطرلرندن هر بری . § طول مقیاسنده قدم عثمانینك اون ایكی قسمده بر قسمی : ذراع معمارینك یكرمی دردده بری .

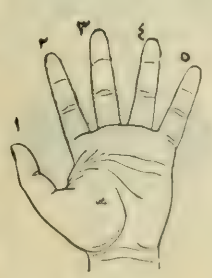

(پارمق)

۱ — باش پارمق . ۲ — شهادت‌پارمغی. ۳ — اورته پارمق. ٤ — آدسز پارمق . ٥ — سرچه پارمق .

باش‌پارمق = پارمقلرك اك قالین واك قیصه‌سی ـ كه : قوللر حال طبیعیده عمودی اوله‌رق صالویرلدیكی تقدیرده بدندن طرفه قالیر ، ابهام .

شهادت پارمغی = باش‌پارمغك اتصالنده بولنان واكثریا كندوسیله اشارت اولنان پارمق ، سبابه .

اورته‌پارمق = شهادت پارمغنه‌متصل اولوب منتهاسی الك اك زیاده اوزامش قسمنی تشكیل ایدن پارمق ، وسطی .

آدسزپارمق = باش پارمقدن اعتباراً دردنجی پارمق ـ كه : شهادت پارمغندن برآز اوزونجه‌در . بنصر .

سرچه پارمق = آدسزپارمغك اتصالنده اولوب قیصه واك اینجه پارمق ، خنصر ، بوكا یوزوك پارمغی‌ده دنیر .

آلتی پارمق = باش پارمغی چفت اولان یعنی غلط طبیعت اوله‌رق باش پارمغنك یاننده فضله بر اوفاق پارمغی دخی اولان آدم § پلاموددنیلن بالغك پیوكی § بر نوع یوللی قماش .

آیاق پارمغی = آیاقده‌كی چاتاللردن هر بری .

پارمغی آغزنده = متحیر،شاشیرمش، پك زیاده متعجب .

پارمق‌اوجی = پارمقلرك‌باش‌طرفنده‌كی ایلك بوغومك نهایتی ، ایچ طرفه دوغری اولان نهایتی .

پارمق‌اصولی = شعرك افاعل وتفاعیله تطبیق اولنمیه‌رق پارمق بوغوملریله صایلان هجالرك عددینه توفیقندن عبارت بر وزن.

پارمق‌اوزومی = بر نوع اوزونجه ، صاریجه اوزوم . { بوكا كچی‌ممه‌سی،خاتون پارمغی دخی دیرلر . }

پارمق ایصیرمق = پك‌زیاده‌متعجب‌اولمق.

پارمق‌حسابی = صایلی پارمقلرك بوغوملریله‌ویا پارمقلرله‌صایق ‖ آلدانمق، اغفال ‖ شعرك وزنی، كله‌لرك عدد حركاتنی پارمق بوغوملریله صایه‌رق حساب‌ایتمك .

آغزه بر پارمق بال چالمق = اطماع‌ایتمك، امیده دوشورمك، اطماع ایدرك آلداتمق.

اون پارمغی یاقه‌سنده اولمق = دعوی وشكایتدن كنایه .

بر پارمق = پارمق‌بویی، پارمق‌بوینجه.

بش پارمق = اختاپود نوعندن بر دکز بوجکی .

پارمقجی = محرك ، اغوا ایدن .

پارمقله گوسترلمك = پك زیاده مشهور وممتاز اولمق .

پارمق قاریشدیرمق = ایشك ایچنه کیرمك .

پارمقلامق = دورتمك || اغوا وتحریك ایتمك .

پارمقلق [ت،س] پنجره اوکی، مردیون کناری، کوپری قیلری کبی بعض محللره وضع اولنان وتحته ویا دمیردن معمول صیره چوبوقلردن عبارت اولان بوله ، حائل § خرستیان فقراسنك موتالرینه مخصوص بر نوع تابوت .

پارنج [فا ، س] احرت قدمیه ، آیاق تری § پارسه .

پاروله [ج ، س] {Parola=سوز} (عسکری) محاربه لرده نوبتجیلرك تفریق یارواغیار ایچون ضابطان طرفندن هر کیجه کندولرینه تلقین وتفهیم ایدیلان مرکب لفظه اطلاق اولنور که: کیجه اثناسنده برقارالتی کورن نوبتجی او کیجه نك پاروله سنی کوردیکی قرارلتیدن بالاستیضاح جواب آله مدیغی یعنی پاروله اولان لفظی تکرار وبیان ایلمدیکی حالده نوبتجی اکا قارشی استعمال سلاحه مجبوردر § برفرقه افرادی بیننده تعارف ایچون اتخاذ ایدیلان کلمهٔ مخصوصه .

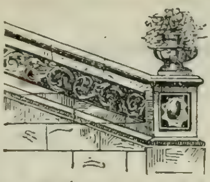

(مرمر مردیون پارمقلغی)

(دمیر مردیون پارمقلغی)

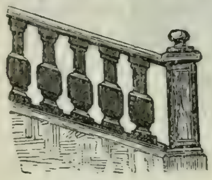

(مرانغوز پارمقلغی)

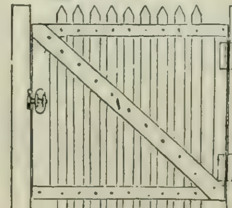

(پارمقلق قپو)

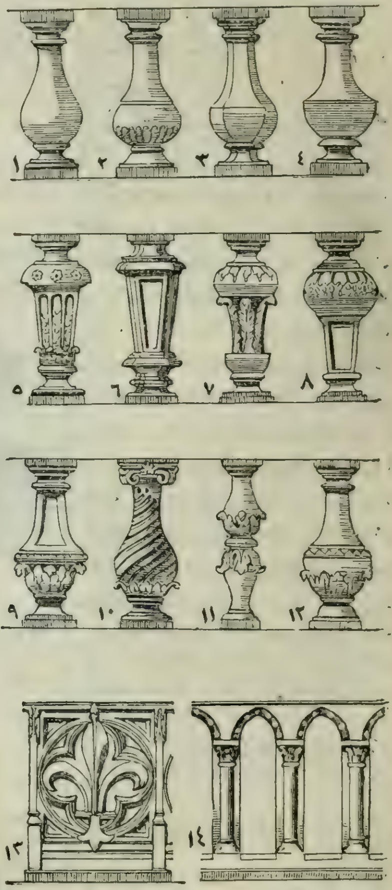

۱ — قورنیت اصول معماریسنه کوره .
۲ — قدیم یونان « « «
۳ — طرز معماری دوری یه نظراً [اصول خمسهٔ معماریه نك ایکنجیسی] .
٤ — طوسقانه اصول معماریسنه نظراً [اصول خمسهٔ معماریه نك الك ساده سی] .

۱۲،٥ — متنوع مزین پارمقلق .
۱۰ — حلزون یولی پارمقلق .
۱۱ — چفته ارمودی پارمقلق .
۱۳ — مرمر پارمقلق (معمارى) .
۱٤ — ستون پارمقلق «

پاره [فا،س] پارچه، قطعه § عدد، کره .

پاره پاره = پارچه ، پارچه .

دوپاره = ایکی پارچه .

پاره دوز = یاماییجی، اسکیجی .

پاره دوزی = اسکیجیلك صنعتی .

§ اقسام مسکوکاندن غروشك قرقده بری اوچ اقچه قیمتنده سکه || آقچه، نقود، سکه || ثروت ، سامان .

یکپاره = بر پارچه دن عبارت . || بسبتون .

جیل پاره = یکی ضرب اولنمش، پارلاق سکه .

اوفاق پاره = بوزوقلق دینلن نقد .

پاره ایتمك = رواجی اولمق ، معتبر اولمق || سوز حقنده مسموع اولمق .

پاره ایله دکل = پك اوجوز، بادهوا .

پاره بوزمق = بیوك آقچه یی اقسامنه تحویل ایتمك .

پیشین پاره ایله = ویره سی یه دکل، نقداً .

پاره چانطه سی = پاره قویمغه مخصوص محفظه .

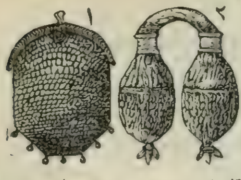

(قادینلره مخصوص پاره چانطه سی)

پاره سز پولسز = اجرتسز ، بادهوا || مفلس، زوکورد .

پاره قیرمق = آقچه قزانمق، کار ایتمك .

پاره کسمك = سکه ضرب ایتمك .

پاره میدان گورمك = پاره یی پیشین صایمق .

پاریمه [ج ، س] (بحریه) فالقه لری ساحله ربط ایچون استعمال اولنان اینجه خلاط .

پازاج [فا،س] ابه قادین، قابله § دایه سود ننه ، مرضعه .

پازار [ت،س] (بازار) .

پازارلق = برشیئك قیمتنی قرارلشدیرمق ایچون سوزلشمه ، مذاکره ایتمه .

پازارلاشمق = فیئات کسشمك پازارلق ایتمك .

پازن - پازنك [فا، ـ] محبت دلاللی، ناموسسز .

پازن [ج ، ـ] برنوع قولین باصمه {دوغریسی (بازن)در .}

پازند [فا ، ـ] دین مجوسی‌یه عائد ایکی تفسیرکتابندن بری ـ که : دیکرینه (زند) اطلاق اولنور .

پازواند [ت،ـ] ☞ (پاسبان) .

پازو - پازی [ت، ـ] معروف یامی یاپراق ، بیان پانجاری .

پازی [ت ، ـ] اسپناق انواعندن برسبزه، بیانی پانجار: قره پازی .

(پازی)

پازیر [فا،ـ] مائل انهدام اولان بنابه ، دیواره ، دیرکه طیادقلری دستك، پایندۀ .

پاس [فا ، ـ] کیجه‌نك سکز قسمندن برقسمی .

پاسبان، پاسدار } = کیجه بکجیسی .

پاس [ت،ـ] باقیر ، دمیر کبی بعض معادنك هوانك مولدالحموضه‌سیله امتزاجندن اوزرلرنده حاصل اولان تویو قرمزی ویا یشیل رنك ـ که : بونلره لسان کیمیاده : حمض نحاس ، حمض حدید اطلاق اولنور . ژنك § کیر ، وسخ : دیل پاسی ، دیش پاسی . § کدورت .

پاس آچمق = پاسلی برشیئی تمیزلەمك ، جلالندیرمق .

پاس باغلامق، پاس طوتمق، پاسلانمق } = تحمض ایتمك ، پاس پیدا ایتمك، ژنكدار اولمق || عطالته ، متروکیته دوچار اولمق .

پاسلی = اوزرنده پاس اولان، پاس طوتمش اولان || یوزلمش ، فناشمش .

پاساپادوله [ج ، ـ] برسوزك ویا برامرك آغزدن آغزه نقلی .

پاساپورت [ج، ـ] { Passeport } یول تذکره‌سی ، مرور تذکره‌سی § برشخصك منسوب اولدیغی حکومتدن تابعیتنی متضمن اوله‌رق یدینه ویریلن رخصتنامۀ رسمی .

پاساز [فا ، ـ] تپه ، تکمه .

پاساق [ت،ـ] کیرلی ، بیچمسز اباس § ایش البسه‌سی .

پاساقلی = پژمرده قیافتلی || کیرلی، پاسلی .

پاسبان [فا،ـ] کیجه بکجیسی، حارس اللیل چارشی بکجیسی § پاروانه ، نکهبان .

پاسبانی = بکجیلك .

پاسبان طارم، پاسبان فلك } = (زحل) دینلن کوکب .

پاستاو [ج ، ـ] بالتحریف پاستال دیدیکمز اوچ طرفی یالدیزلی بر طوپ چوقه .

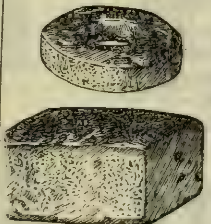

پاسته [ج،ـ] شکرلی خمیردن مختلف شکل و قعملرده یاپیلان مطبوخ لذیذ .

(پاسته)

پاسته‌جی = شکرلمه‌جی ، پاسته یاپان ویا صاتان آدم .

پاسخ [فا ، ـ] جواب، سوز ، جواباً سویلنیلان سوز ،

پاسقالیا [رومجه‌ویاعبرانیجه] خرستیانلرك بایرامی .

بیوك پاسقالیا = حضرت عیسانك یوم صعودی اولاق اوزره قبول اولنان کونه مصادف یورطی { مذاهبه کوره بوکونلر تخلف ایدر . }

کوچوك پاسقالیا = ولادت عیسی یورطیسی .

پاسك [فا،ـ] خمیازه، اسنه‌یش، اسنه‌مه .

پاسوار [فا،ـ] یایا، پیاده . { (پایه سوار) ده دینیر . }

پاسوان [فا،ـ] (پاسبان) ایله مترادفدر .

پاش [فا،ـ] سرپمك صاچمق معناسنه کلن (پاشیدن) لفظندن اسم مصدر وصیغۀ امردر که : سرپیجی ، صاچیجی دیمکدر . وصف ترکیبی حالنده استعمال اولنور : نورپاش ، کهرپاش ، زرپاش ، ضیاپاش .

پاشنده = [فا، ـ] صاچیجی ، صاچان { پاش: بوندن مرخمدر . }

پاشیده = صاچلمش ، سرپلمش ، طاغلمش .

پاشا [ت،ـ] وزرا و بعض ارکان وامرایه مخصوص عنوان رسمیدر ـ که : ملکیه‌ده وزارت ، روم‌ایلی بکلر بکیلکی ، میرمیراناق ومیرالامرالق ؛ صنف عسکریده : مشیریت ، برنجی فریقلق ، فریقلق : میرلوالق رتبه‌لرینی احراز ایدن ذوات کرامه اطلاق اولنور . { پاشا لفظنك اصلی ، منشائی حقنده پك چوق اختلاف واردر . ارباب لغتدن بعضلری بونك: (پای شاه) لفظ فارسیسندن محرف اولدیغنه، بعضلری ترکجه‌ده بیوك برادر معناسنه اولان (بشه) لفظنك مرور زمانله تلفظنك (پاشا) شکلنه تحول ایلدیکنه وبرطاقمی دخی: اوك، عائله‌نك بیوکی، رئیسی دیمك اوله‌رق (باش آغا) دن تحریف ایلدیکنه قائل اولمشلرسه‌ده سلطان اورخان غازی حضرتلرینك بیوك برادرلری (امیرعلاءالدین) ی وزارته نصبیله اکا (پاشا) عنوانی ویرمش اولملری بولفظك (بشه) کلمۀ ترکیه‌سندن بوزمه اولدیغنه دلالت ایتمکده‌در . }

پاشنا - پاشنه [فا ، ـ] آیاقده‌کی اوکچه ، طوپوق .

پاشیب [فا،ـ] باصامق ، نردبان .

پاصدیرمه [ت،ـ] ☞ (باصدیرمه) .

پاطلیجان [ت،ـ] ☞ (بادنجان) .

پاعنده [فا،ـ] آتیلمش پاموق § آتلمش پاموقدن پایمه یوماق .

پاغوریه [ج، ـ] یکیچ انواعندن لجمی اُکول کرچوك چغانوس، پاووریه .

(پاغوریه)

پافته [ج، ـ] شمسه، بیوك قاپاره . § پارچه، قطعه § بر خریطه‌نك منتظماً کسیله‌رك حین حاجتده برلشدیریلان پارچه‌لرندن هر بری § ترسانه‌لرده ویده آچمق ایچون مستعمل بر آلت . § طوپك قماسی اوزرنده بولنان مقاومت طابله‌سی .

پاك [فا، ص] تمیز، طاهر § خالص، صاف § حیله‌سز § مبارك، مقدس، عزیز : خاك پاك حجاز .

آب پاك = تمیز صو، ماء طاهر .

آق پاك = ترتمیز، بم بیاض .

پاکباز = عاشق صادق .

دل پاك / **قلب پاك** = تمیزیورکلی، غل وغشدن عاری قلب .

پاکدامن = ناموسلی، عفیف، عیوبدن عاری .

پاکدامنلك = عفت، عصمت .

پاکلانمق = تمیزلنمك .

پاکلق / **پاکلك** = تمیزلك .

پاکلامق = تمیزلمك .

پاکیزه = زیاده نازك، لطیف، پك خالص || تمیز .

پاکان = (پاك)ك جمعی . اولیا واصفیایه اطلاق اولنور .

پاکار [فا، ص] جابیلك، تحصیلدارلق .

پاکاری = جابی، تحصیلدار .

پاکت [ج، ـ] {Paquet} برابکده باغلانمش ویا کاغده صارلمش اشیا دمتی، دسته، بوغچه، دمت .

پاکت ایتمك = باغلیوب صارمق .

سیغاره پاکتی = درونده زیوانه‌لی ویا زیوانه‌سز سیغاره بولنان رژی پاکتی .

پاکند [فا، ـ] یاقوت دینلن قرمزی حجر قیمتدار . § ام الخبائث اولان شرابدن دخی کنایه اولور .

پاکی [فا، ـ] اوستوره .

پال [ت، ـ] بر جنس بیاض کوکرجین .

پالا [ت، ـ] قایق کورکنك یاصی یری . § اکلی، یاصی، ایکی یوزلی شی . § ایکی یوزلی قلیج ـ که : بوکا عربیده : (ذوالفقار) دینور .

پالابیق = غایت ایری، اوزون بیقلی آدم .

پالاچالمق = بوشنه چالیشمق، بوشنه یورلمق || زیاده چالیشمق .

پالاصاللامق = تك کورك ایله قایق یورونمك || عبثله اشتغال ایتمك .

پالاز [ت، ـ] قوش یاورویی، خصوصیله قاز، اوردك، کوکرجین یاورویی .

پالازلنمق = طیور وسائره یاورویی تمیزلنمك .

قوش پالازی = دیفتری دینان برنوع مهلك بوغاز آغریسی، خناق ـ که : اکثریا چوجقلره عارض اولور { اخیراً بو مرض مهلکك فرانسه اطباسندن موسیو (رو) طرفندن دواسی کشف اولنمشدر } .

پالاس - پلاس [فا، ـ] اسکی کلیم، کیچه § عبا، چول .

پالاسبوش / **پلاسبوش** = عبایه، چوله بورینن .

پالاسپاره / **پلاسپاره** = عبا، چول پارچه‌سی .

پالاس پاندراس = عجله ایله حاجاتی تسویه‌یه میدان براقمقسزین || چول یقه ایدرك .

پالاسوریه [ج، ـ] (طوپچیلق) اسکی قوال طوپلرنده هوا یاپی ازاله ایچون استعمال ایدیلان کله صیقیسی .

پالاسریه [ج، ـ] (بحریه) آنا چارمیخلرینك دها یاپغین بولنمسی ایچون سفینه بوردالرینه جیواطه‌لانمش افقی دمیر ویا اخشاب دوشه‌مه .

پالاسقه [ج، ـ] عسکر فشنکلکی § طوپ خرطوجی وضع اولنان چانطه § ارکان و امرای عسکریه‌نك ایام رسمیه‌ده ونوبتجی اولان طوپجی ضابطان و چاوشلرینك ایام عادیه‌ده، بویونلرندن حمائل‌واری طاقدقلری شی .

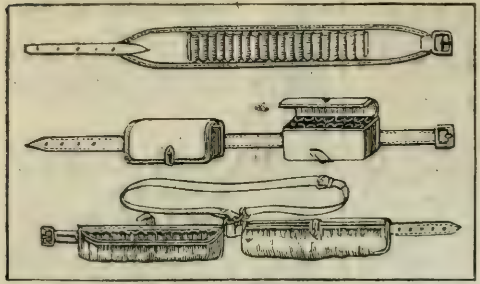

(پالاسقه — انواعی)

پالاسقه‌لی = قره‌غوله‌مأمورمساح عسکر چاوشی .

پالامار [ج، ـ] (بحریه) بیوك کمیلرك ساحله بندنده وخصوصات سائره‌ده استعمال ایدیلن قالین خلاط .

پالامارلوچه‌سی / **خلاط لوچه‌سی** = کمیلرك باش وقیچ طرفلرنده کائن خلاط دلیکلری .

پالاموت - پالامود - پالاموط [ت، ـ] میشه وبوکا بکزر بعض آغاجلرك میوه‌سی § بو میوه‌نك دباغتده مستعمل قبوغی § پولسز وآرقه‌سی نفتی برجنس بالق، طوریکك کوچوکی .

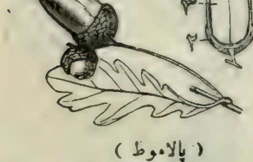

(پالاموط)

١— ثمره‌نك مقطعی . || ٢— (قدح) غلاف . ٣— ثمره .

(پالاموت بالغی)

پالان [فا، ـ] اکثریا یوك حیوانلرینه اوریلان سمر .

پالاندوز = پالانجی، پالان یاپان، پالانه دیکن کیمسه .

پالاندوزی = پالانجیلق، قبا صراجلق .

پالاندیز [ت، س] زانق طاشی، چشمه‌نك موصلق طاشی.

پالانغه [ج، س] اجسام ثقیله‌یی قالدیرمغه مخصوص اولوب مقره‌لر داخلندن دونادلمش برخلاطدن مرکب آلت.

(پالانغه)

پالانقه [ج، س] آغاج وطوپراقله یاپلمش، اطرافی خندقله چوریلمش اوفاق حصار § خندقلی واروش، شرامبول دینلن قازیقلرله چوبرلمش طابیه، استحکام.

پالتو - پالطو [ج، س] تیشین زقاغه چیقدیغی زمان اك اوستدن کیلان معروف لباس.

(پالتو)

پالدوم [فا، س] سمر وآت اکرینك ایلری دوغری قایمسنی منع ایچون حیوانك آرقه آیاقلرینك قبا اتلری اوزوندن کچیریلن و لسانمزده (قوسقون) دینلن معروف قایش.

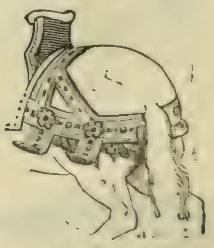
(پالدوم)

پالاوان [فا، س] سوزکو، سوزکچ، حلواجی سوزکجی.

پالاوره [ج، س] اسکی کمیلرده طوپ آنباری آلتنده‌کی انبار، یکی کمیلرده کوکرته‌نك تحتنده‌کی آنبار.

پالاوره‌جی = اویدیرمه سوز سویلین، آتوب، طوتان.

پالاهنك - پالهنك [فا، س] دیزکین، یولار، کمند، قایش.

پالای [فا، مص] سوزمك، آریتمق معنالرینه کلن (پالاییدن) مصدرندن صیغهٔ امر واسم فاعل مرخم:

تیغ خون پالای سطوت

پالت [ج، س] رسام‌لرك اوزرنده بویا ازدکلری ویا لونك ماهیتی، کیفیتی معاینه ایتدکلری تخته ویا طباق § خلاطدن اوریلوب آیاق آلتنه قونیلان آلت.

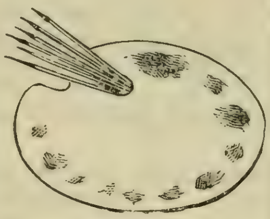
(پالت)

پالکانه [فا، س] بیوك قاپوقنادلرینك اورته‌یرنده یاپیلان کوچوك قاپو.

پالمین [ج، س] (کیمیا) حمض ثانی آزوتك هند یاغی اوزرینه تأثیرندن حاصل اولان بلوری برجسم.

پالنك [فا، س] چارق، پوستال، کوه‌لرك کیه‌دکلری اوکچه‌سز، باغلی بر نوع آیاق قابی.

پالو [فا، س] بدن انسانده ظاهر اولان ورکجه‌ده (سیکیل) دینلن دانه‌لر.

پالوانه [فا، س] طاغ قیرلانغجی.

پالوده [فا، س] پالوزه، پلته دیدیکمز نشاسته‌لی معروف طاتلی.

پالوش [فا، ص] مغشوش، خالصك ضدی.

پالی [فا، س] هندستانك دکن قطعه‌سنده تکلم اولنان و (سانسقریت) لسانه پك زیاده مشابهتی اولان بر لسان، که: بودا مذهبنه متعلق آثار بولسان ایله تحریر اولنور.

پالیده [فا، ص] سوزلمش، زبده {پالاییدن مصدرندن مشتقدر}.

پالینوراش [ج، س] (بحریه) کولرده انحراف طارقه‌یی تعیینه مخصوص بر آلت.

پالیوش [ج، س] قیصه پالا، قصاطوره، شیش.

پامال [فا، ص] آیاق آلتنده قالمش، چیکنتمش: پامال خیول مجاهدین.

پاموق [ت، س] { فارسی (پنبه) دن محرف } بز، باصمه وسائر انواع منسوجات واپلك وفتیل کبی شیئلر اعمالنه وشیلته ویاصدیق دولدیرمغه واراپان ونسجیه فصیله‌سنه منسوب اولان نباتی، یومشاق، خفیف برماده، قطن، پنبه { پنبوق }.

(پاموق قوزه‌سی)

پاموق بزی = پاموق ایپلکندن منسوج بز، که: بوندن ایچ کوملکی وسائره یاپیلیر.

پاموق ماکنه‌سی = پاموق قوزه‌سی تمیزلمك واپلك حالنه قومغه مخصوص ماکنه.

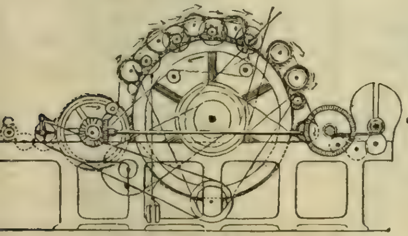
(پاموق ماکنه‌سی)

پاتایر [ج، س] سنه‌ده وموسم معیننده… مختلف محللرده - یورطی خسبیله - قورولوب برقاچ کون دوام ایدن پازار…

پانتالون [ج، س] {Pantalon} طون کبی آیاغه کییلان طارجه پاچاق… کسوه‌سی { چاقشیر ایله فرق… برینك طار واوچقورلی، دیکرینك کنیش… ودیکه‌لی اولمسندن عبارتدر }.

(پانتالون)

پانجار [فا، ـ] { بوكلمه قرمزى معناسنى افاده ايدن (پان) لفظيله (نبات) ديمك اولان (جار) كلمه‌سندن مركبدر. } ترشيسى ياپيلان ، عصاره‌سى شكر اعمالنه ياراپان عائله‌يه فصيله‌سندن معروف سبزه ، سلق ، چوكوندور .

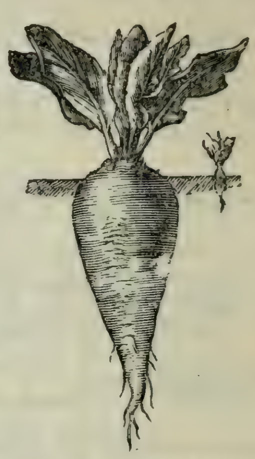

(شكر پانجارى)

(قرمزى پانجار)

(پانجار فدانى)

پانجار ترشيسى = پانجاردن ياپيلمش طاتلمسى برنوع ترشى .

پانجار كسلمك = حجابدن يوزده حمرت حاصل اولمق || صيجاق ويا صوغوق تأثيريله قزارمق .

طوروپ پانجارى = كوكى طوروب كوكنه مشابه برنوع پانجار .

صارى پانجار = كوكى اوزونجه، قابوغى آچيق صارى، ايچى بياض برنوع پانجار.

پانجار چاپه‌سى = پانجارلرى چاپه‌لامق ايچون قوللانيلان برآلت ذرع .

پانجور [ج ، ـ] { فرانسزجه‌ده كاسر ضيا معناسنه اولان (آباژور) دن محرف اولدايغى مرويدر . } طرز جديد اوزره پنجره قفسى ، چارچوه ايچنه اتى ميخلانمش متحرك خشب پاره‌لردن مركب سپرشمس .

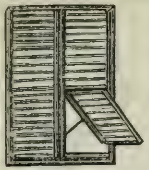

(پانجور)

پانجورلى = پنجره‌لرنده پانجور اولان خانه .

پاندوميما [ج، ـ] {Pantomime} تياترولرده لاقرديسز يعنى اوضاع واشارات ايله اوينانيلان اويون، مضحكه .

پاندوميما اوينامق = لسان بيلمه‌مكدن طولايى اشارتله افادهٔ مرام ايتمكدن كنايه.

پانزهر [فا، ـ] { پادزهردن غلط. }

پانزهر اوتى = طب قديمده مستعمل برنباتك اسمى .

(پانزهر اوتى)

پانقره‌آس [ج ، ـ] (طب) بطنده اون ايكنجى فقرهٔ ظهريه حذاسنده ومعداء اثنى عشرك انحناسى وسطنده عرضاً موضوع واطعمه‌نك هضمنه مخصوص برعصاره افرازيله موظف بيوك برغده‌يه اطلاق اولنور .

عصارهٔ پانقره‌اسيه = (غلط) بوغده‌نك افراز ايلديكى مايع .

پانقره‌آتين = بومايعك خاصه‌سى حائز برشبه زلال .

پانوراما [ج ، ـ] {Panorama} تصوير ايتديكى حالى، موقعى، مجسم اوله‌رق كوسترن دائره‌وى بيوك رسم آلتى .

پاى [ت، ـ] حصه ، نصيب ، بهره ، قسمت § قسم ، بويوك پارچه . § تكدير ، تعزير .

پايلاشمق، پاى ايتمك = بولوشمك، مقاسمه ايتمك .

پاى بيچمك = قياس، مقايسه ايلمك .

ديكيش پايى = ديكيلن ايكى قماشك ايكينه‌نك كچديكى حذادن فضله براغيلان قسم .

پاى ويرمك = چوجوق ابوينه ويا بيوكنه قارشى غير مناسب سوز سويلمك.

پايلامق = تكدير ايتمك .

پاياب [فا، ـ] طاقت § حوضك ديبى ، قعر § پيكارك آياغى § قويو باصامقى § صو بريكن محل . § نهايت ، غايت .

بى پاياب = قعرسز، درين: بحر بى پاياب.

پايان [فا، ـ] آخر، نهايت، صوك، اوج. § كنار .

بى پايان = نهايتسز .

پايتاق [ت ، ـ] { فارسيدن معرب و(بيدق) دن محرفدر . چارپق باجاقلى ، احنف § سطرنجك پياده طاشلرندن هربرى .

پايدار [فا، ـ] دائم ، برقرار ، باقى ، ثابت .

پايدارى = دوام وبقا ، ثبوت .

پايدوس [ج، ـ] اذن، آزاد § تعطيل.

پايدوس ايتمك = تعطيل ايتمك ، ترك اشغال .

پايدوس زمانى = تعطيل زمانى .

پايدوسجى = عمله‌يه تعطيل وقتنى باغيره‌رق اعلان ايدن رنجبر .

پايه [فا، ـ] قدر ، منزلت، مرتبه، رتبه. § نردبان باصامقى § مراتب علميه‌دن بعضيلرى : مكه پايه‌سى، ستانبول پايه‌سى ، ازمير پايهٔ مجردى .

پايه‌دار = پايه‌لى، معتبر، قدرى عالى.

پايه‌دارى = پايه‌دارلق .

پاییز [فا،ـ] صوك بهار، كوز، موسم خریف § كهنه ، فرسوده .

بهارپاییز = كهنه بهار .

پاء مفتوح

پپسین [ج ، ـ] (طب) {Pepsine} . معده‌ده بولنوب مواد شبهٔ زلالیه‌نك یعنی لحم ، یمورطه، پینیر كبی شیلرك هضم اولنمسنه خدمت ایدن برماده ـ كه : بوكا (هضمیه) و (هضمین) دخی دینلور .

پپغان [فا،ـ] ☞ (پاپاغان) .

پپكی ـ پپه ـ پپه‌مه [ت ، ص] لساننده لكنت اولان، پلتك، دیلی باصیق .

پپه‌لمك = لكنت ایله تكلم ایلمك .

پتالوشقه [ت،ـ] طالفیچ ڤشنك .

پتالیه [ج ،ـ] { Patela ! (بحریه) پتالیه: صندال، فلكه : ایكی‌چفته پتالیه ، اكمك‌پاتالیه‌سی § قوشبازلرك ایله باغلایوب قوش جلب ایتدكلری پارلاق مهره ، چیفرتغان .

(پتك)

پتك . [ت،ـ] آریلرك قوان داخلنده بال مومندن مسدس‌الشكل اوله‌رق بالاعمال ایچنده بال یاپدقلری متعدد كوزلر § بالی آلنمش كومج § تكرلك .

پشكیر [فا ، ـ] قیلدن‌یاپلمش الك ، (پرویزن) .

پچته [ج ، ـ] یمك‌خاولیسی، كوچوك مقرمه ، پشكیر § ال بزی .

(پچته)

پچل [فا ، ص] اوستی باشی ملوث ، مستكره آدم .

پچوطه [ت، ـ] پالاموت بالغنك ایری جنسی .

پچه [فا ، ـ] صارماشیق دینلن آغاج § انسان‌وحیوان یاوروسی، غلام ، اوغلان .

مغ‌پچه = میخانه‌جی چراغی .

پچكان = ایكنجی‌معناسنه‌كوره (پچه)نك جمعی .

پچه [ت،ـ] سیاه قیلدن منسوج یوز اورتوسی ، سیاه یوز اورتوسی ، نقاب نسوان .

پداوره ـ پداورا [ج،ـ] چاتیلرك اورتوسی مقامنده كره‌میدلرك آلتنه دوشه‌نن ، یاخود كره‌مید یرینه چاتیلرك اوستنه اورتیلن تخته § قوطیجیلرك قوللاندقلری اینجه چام تخته‌سی .

پدر [فا،ـ] اب ، والد ، بابا ، آتا .

پدرانه = بابایه یاقیشه‌جق صورتده ، باباجه‌سنه .

پدری = پدرلك ، بابالق .

بیوك‌پدر = بیوك بابا ، جد ، والده ویا پدرك پدری .

قائن‌پدر = زوجه كوره زوجه‌نك وزوجه‌یه كوره زوجك پدری، قاین آتا .

پدرلك = بابالق ، ابوت ، پدری .

پدرود [فا،ـ] وداع ، وداعلاشمه .

پدندر [فا،ـ] { (پدراندر) مخففی } اوكی بابا ، بابالق .

پده [فا،ـ] قواق‌آغاجی § قاو ، چاقماق .

پذیر ـ پذیرا [فا ، ص] (پذیرفتن) ماده‌سندن مشتق‌اولوب قبول ایدیجی معناسنه اوله‌رق دائماً تركیبله قوللانیلور .

ختام‌پذیر } پذیرای‌ختام } = ختام قبول ایدن ، ختام بولان .

شفاپذیر = شفاقبول ایدن، شفابولان .

ناپذیر = قبول ایتمیجی .

پذیرش = قبول ایدلمش، قبول‌ایدیش : پذیرش دل .

پر [فا،ـ] قوش قنادینك بریری اوزرینه بینمش بیوك تویلری، یلك ، ریش . § علی‌الاطلاق قناد .

شب‌پر = كیجه اوچان .

پرازوانه [فا، ـ] قلمتراش ، بچاق ، قما، قلیچ كبی آلات‌قاطعه‌ده ناملی ایله قبضه‌یی بربرینه ربط ایدن معدنی بیله‌زیك .

پراكنده [فا،ص] متفرق ، پریشان ، داغنیق ، اجزا ومتفرعاتی بر یره بولنمیان .

پراكنده‌گو = صاچمه سویلین .

پرامه [ج،ـ] ایكی‌كوركلی برنوع آغیر قایق .

پَرّان [فا،صـ] اوچیجی ، اوچان : مرغ پران { اصلی مخفف ایسه‌ده تشدید ایله استعمالی شایع اولمشدر } .

پَرانداخ [فا،سـ] سختیان .

پَرتاب ـ پَرتاو [فا،سـ] منزل اوق ، اوزاغه دوشن اوق § علی الاطلاق اوزاغه دوشن شی § صیچرامه ، آتلامه ، کندینی آتمه .

پَرتَو [فا،سـ] ضیا ، عکس ضیا ، یالیم ، ایشیق ، پارلاقلق ، رونق ، فروع ، آیدین .

پرتوانداز
پرتوافشان
پرتوپاش
پرتوریز
پرتوفشان
پرتونثار } = ضیا صاچیجی ، ضیا دوکیجی ، نور نشر ایدیجی ، نورلاندیریجی ایشیق ویریجی .

پرتوسوز = غلط اوله‌رق پرتاوسز ، ویا پرتوسز دیدیکمز طرفینی محدب بلوردن معمول معروف آلت ـ که : اشعهٔ شمسیهٔ نافذه‌ لی برنقطه‌یه جمع ایده‌رك مقابلنده بولنان اشیایی احراق ایدر || ساعتك ایچنده‌کی آلاتی وتوزلری کورمك ایچون ساعتجیلرك قوللاندقلری تك کوزلك .

پَرچَم [فا،سـ] کاکل ، تپه‌ده ویا آلنده براغیلان صاچ دمتی § مزراق ، بایراق کبی شیلرك باشلرینه وضع اولنان زلفه .

جوان پرچمی = قندیل چیچکی .

دکز پرچمی = دکز قطائفی دینلن اوت .

پَرچین [فا،سـ] چالیلان چیویڭ تپه‌سنی پرکشدیرمك واوته طرفدن چیقان اوجنی کورلتمك صوتیله یاپیلان قیویرم .

پرچینله‌مك = پرچین ایتمك || تحکیم وتقویه ایلمك .

پرچینلی = پرچین ایدلمش || صاغلام ، محکم .

پَرخاش [فا،سـ] حرب ، غوغا ، جنك ، جدال ، نزاع .

پرخاشجوی = غوغاجی .

پَرداخت [فا،سـ] جلا ، پارلاقلق § تراشدن صوکره استوره‌نك اشاغیدن یوقاری‌یه دوغری سوریله‌رك قیللرك اك قیصه دیبلرینك دخی کسلمسی [ترکجه‌ده بوکا غلط اوله‌رق پرداخ دیرلر .]

پرداخت ایتمك
پرداخت ویرمك } = جلالندیرمق ، پارلاتمق .

پرداخته = تنظیم و ترتیب اولنمش ، دوزلدلمش || پارلادلمش ، جلاویرلمش ، مجلا .

پَرداز [فا،صـ] { پرداختن ماده‌سندن اسم فاعل مرخمدر } ترتیب ایدیجی ، دوزیجی :

سخن پرداز = کوزل سوز سویلیجی ، بلیغ ، فصیح آدم .

غلط پرداز = یاکلش سویلین .

کارپرداز = قونسلوس ، تجاروکیلی .

نکته پرداز = رمزلی ، کنایه‌لی سوز سویلین .

پَردَگی [فا،صـ] مستوره قادین ، مخدره § حجابلی § صاحب حیا .

پَردَه [فا،سـ] اورتو ، قاپو وپنجره‌یه آصیلمش اورتو ، ستاره ، آلت ستر § موسیقیده مخالف صدایی ارائه ایدن درجات § مقام ، آهنك § عرض ، ناموس § حائل ، حجاب ، مانع § پچه ، نقاب § (عسکری) بر استحکامك ایکی زاویهٔ خارجیه‌سی آره‌سنده‌کی جبهه .

اهل پرده = مستوره ، عفیفه ، مخدره .

پرده‌باغی = پرده‌لری باغلامتی ویادیوار ربط ایتمك ایچون قوللانیلان باغ .

پرده‌بردار = پرده آچیجی .

پرده‌برانداز = پرده‌یی قالدیروب آتان . || حیاسز .

پرده‌کش = پرده چکیجی .

پرده‌نشین = اهل عصمت ، مخدره ، مستوره .

پردهٔ نیلگون = کوك یوزی ، سما .

آلت پرده‌دن = یواش ، خفیف سس ایله || ملایمتله .

اوست پرده‌دن = یوکسك سس ایله || آغز بوزمق صورتیله .

(پرده)

١ — پرده .
٢ — ایچ پرده .
٣ — پنجره .

پرده‌دار = پرده‌جی ، پرده طوتان .

پرده‌داری = پرده‌دارلق .

پرده‌دارفلك = قمر ، آی .

پرده‌جی = پرده‌دار .

پرده‌چاوشی = دوائر عسکریه‌ده ارکان ورؤسا اوطه‌لری قپولرینك خارجنده دوره‌رق پرده‌یی آچوب قپامغه مأمور سلاح انداز ، نوبتجی چاوشی .

پرده‌سز = پرده‌سی اولمیان || حیاسز ، اوتانماز .

پرده شناش = خواننده ، سازنده .

پرده‌قولی = پرده‌یی آچیق بولندیرمق ایچون دیواره مربوط اولوب اوزرندن آیریلان ویا کندوسنه پرده باغی ربط ایدیلن آلت .

پَرس [ت،د] تأکید اداتی اولوب یالکز (ترس) لفظنه علاوةً استعمال اولنور : ترس پرس .

پَرَست [فا،صـ] طاپان ، طاپینان § (خدا) ، (حق) کبی تعبیرآتله برابر استعمال اولنده یغی زمان : (عبادت ایدن) ، (انقیاد ایلین) معنالرینه کلیر .

آتش پرست = نار ونوره طاپان .

اقبال پرست = دالقاووق .

باده‌پرست، می‌پرست = عیاش ، بکری .

بت‌پرست، صنم‌پرست = پوته طاپان .

خودپرست = مغرور ، کندینی بکه‌نن .

خیال‌پرست = واهی شیلرله اوغراشان .

دنیاپرست = سفیه آدم .

عادت‌پرست = کوره‌نکه تابع || مراسمه چوق رعایت ایدن .

منفعت‌پرست = هرشیده کندی منفعت و فائده‌سنی آرایان .

پرستش = طاپینش ، تعبد ، عبادت || محبت وحرمت فوق‌العاده .

پرستشکار = طاپان، طاپینان، عبادت، اطاعت ایدن || چوق محبت وحرمت بسلین .

پرستشکارانه = پرستشکاره لایق صورتده.

پرستشکاری = پرستشکارلق ، محبت ، مفتونیت ، دوشکونلك .

پرسته = معبود ، تکری ، چالاب . || طاپلمش ، طاپلمغه لایق کورلمش . { بعض لغت کتابلرنده بو لفظك (دیلنجیلك) معناسنه کلدیکی بیان اولنمقده ایسه‌ده دوغری دکلدر . فارسیده دیلنمك معناسنی (پارسه) کلمه‌سی افاده ایدر . }

پَرَسْتارْ [فا،ص] بنده، قول، خدمتکار، خدمتجی § خلوصکار § طاپیجی.

پرستارخیال = شاعر .

پرستاری = پرستارلق .

پرستنده = (پرستشکار) ایله مترادفدر.

پَرَسَنْكْ [فا،ـ] { پارسنك } مخففی . ☞ (پارسنك) .

پُرْسِقَا [ج،ـ] (نباتات) فوره‌فصیله‌سندن (یغورت‌اوتی) دینیلان نبات .

پَرْكارْ ـ پَرْكالْ [فا،ـ] پرکل، دائره چیزمکه و کاغد ، خریطه اوزرنده عرض وطول اولچمکه، قوس آلمغه مخصوص ایکی باجاقلی، آچیلیر قپانیر معروف آلت هندسی . § اوستونج طاقمی .

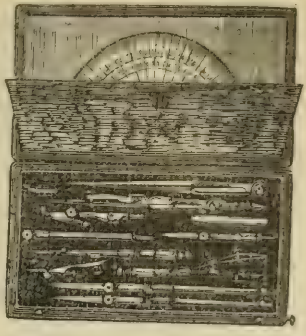

(پرکار — اوستونج طاقمی)

پرکارلامق = تصور وتقدیر ایتمك .

پَرْكالَه [فا،ـ] پارچه ، پاره، قطعه.

پرکاله‌پاش = یوارلاق ، تخته کسمکه مخصوص دستره .

پَرَمَقْ [ت،ـ] ☞ (پارمق) .

پَرَنْ [فا،ـ] اولکردینان خوب کواکب، (پروین) ، (عقد ثریا) .

پَرْنارْ ـ پَرْنالْ [ت،ـ] میشه انواعندن چالی .

پرنارکوری = سرت ومقبول کمور .

پرنارلق، پرناللق = کچیلری اوتلاتدقلری چالیق .

پَرَنْدْ [فا،ـ] اپکدن منسوج دوز یعنی نقشسز قماش ، اطلس .

پَرَنْدُوشْ [فا،ـ] اولکی کیجه، بارحه اولی .

پَرَنْدَه [فا،ص] (پریدن) مصدرندن اسم فاعل اولوب اوچیجی معناسنی افاده ایدر § چرخ کبی دونه‌رك آتیلان طاقله .

پرنده آتمق = چرخ کبی دونه‌رك طاقله ویلمق .

یانندە پرنده آته‌مامق = موضوع بحث اولان کیمسه‌نك حضورنده اظهار مهارت ولیاقت ایده‌مه‌مك ، اکا قارشی برشی یاپه‌مامق .

پرنده‌دن آتمق = باشدن صاومق . || خدعه ایله مهلکه‌یه دوشورمك .

پرنده‌باز = طاقله قیلان اویونجی ، جانباز || رقاص || موازنه قانونلرینی اثبات وارائه ایچون حکمت طبیعیه درسخانه‌لرنده بولندیریلان کوچك برآلت ـ که: تصورتله آتیلیر ایسه آتلسون قاعده‌سی اوزرینه دوشر .

پَرَنْیانْ [فا، ـ] (پرند) مقابلی یعنی ایپکدن منسوج نقشلی قماش ، دیبای منقش .

پَرُوْ [ج،ـ] آرمودی شکلده یکپاره الماس طاشنه اطلاق اولنور . { قیوجی وبدستان اصنافی بیننده کثرتله مستعملدر: پرو کوپه، پروایکنه} .

پَرْوا [فا،ـ] خوف ، خشیت، قورقو، احتراز ، پاك ، مبالات ، قید .

بی‌پروا = پروامز، قورقوسز || لاابالی .

پَرْوازْ ـ پَرْوارَه ـ پَرْواری [فا،ص] بسلنمش، بسیلی حیوان : کاوپرواره، اسب پرواری .

پَرْوازْ [فا،ـ] اوچمه، اوچش، طیران،

بالاپرواز = یوکسکدن اوچان || اقتدارینك فوقنده حرکت ایدن .

بلندپرواز = ادعاجی ، معند .

پروازگاه، پروازگه = محل طیران، اوچه‌جق یر .

پَرْوازْ [ت،ـ] البسه، سجاده، پوشیده مثلاو اشیانك اطرافنه چکیلن باشقه قماشدن پارچه‌یه، صاچاغه، اطلاق اولندیغی کبی آینه‌لرك، پنجره‌لرك، رافلرك ، دولابلرك اطرافنه قونیلان اینجه ، اوزون، اویعالی تخته پارچه‌لرینه دخی دینیلیر . { بوکلمه فارسی (پروز) دن محرفدر } .

پَرْوانَه [فا،ـ] کیجه‌لری آیدینلق بولنان محلاره کله‌رك اکثریا کندیسنی ایشیغه چارپوب تلف اولان بر نوع کوچوك کلبك ، کیجه کلبکی . § دورانیله واپوری حرکت ایتدیرن واکثریا اوچ ویادرت قنادلی اولان چرخ § رهبر، قاصد ، مخبر معنالرینه دخی کلیر § برات، خط جواز .

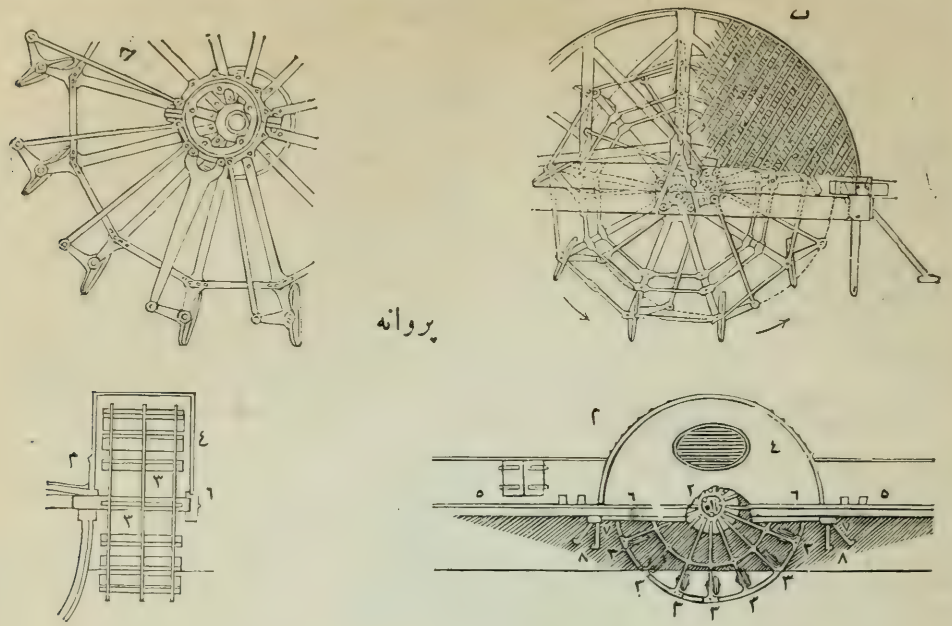

پروانه

م — ثابت تختهلی پادل پروانه .
ب — متحرك تختهلی پادل پروانه (مورغان اصولی) .
ح — متحرك تختهلی پادل پروانه (قوه اصولی)

١ — شافت .
٢ — شافت بوسهسی (کوبك) .
٣ — پروانه تختهلری .
٤ — دولومباز .

٥ — کمره .
٦ — طولانی پروانه کمرهلری .
٧ — عرضانی کمره .
٨ — براکت (پاراچول) .

پَرْوَرْ [فا، صـ] بسلمك معناسنه کان (پروردن) مادهسندن فعل امردر. لسانمزده وصف ترکیبی صورتیله استعمال ایدیلورکه : بسلهییجی، بیودیجی، تربیه ایدیجی ومحب دیمکدر : بندهپرور، فقرا پرور، معارف پرور، لطف پرور، علویتپرور، کتیبهپرور، مراحم پرور .

پروردگار = اسماء وصفات الٰهیهدندر. بسلهییجی، تربیه ایدیجی، رزاق کریم .

پرورده = بسلنمش، تربیه ایدلمش، بیودلمش || آناطولینك بعض محللرنده اوزوم شیرهسندن یاپیلیر برنوع طاتلی .

پرورش = تربیه، بیویش { بولمق مادهسیله قوللانیلور } .

پرورشیاب = تربیه کورن، تربیه بولیجی، بسلنن .

پرورنده = بسلهییجی، بیودیجی، تربیه ایدیجی .

پَرُوقه [ج، سـ] { Perruque } یاپمه، اکرهتی صاچ .

پروقهلی = باشنده اکرتی صاچ بولنان آدم || تپهلی قوش .

پَرُوقار [ج، سـ] صنعی صاچ وصقال یاپان آدم § بربر، تراش ایدن .

پَرْوِیزْ [فا، صـ] غالب، منصور، مظفر . § بالق .

پرویزفلك = کونشدن کنایه .

پَرْوِیزَنْ [فا، سـ] ☞ (تپکیر) الك، قالبور .

پَرْوِینْ [فا، سـ](قوزموغرافیا)اولکر، ثریا دینلن کواکب کومهسی ـ که : ثور برجندهکی ثورك اورکوجنده مرکوزدر .

پَرَه [فا، سـ] کنار، اوج .

پرهٔبینی = بورون اوجی .

پرهٔدشت = اووانك کناری || افق .

پرهٔکوه = طاغ اتکی .

پَرَهسَه [ج، سـ] حذا ایپی، افقی اولچو آلتی § حذا، صره .

پرهسهیه آلمق = حذایی کوزهتوب موازی اولچمك || ملاحظه ایتمك .

پرهسنهگتیرمك = صرهسنه کتیرمك، فرصتنی دوشورمك، کرتهسنی بولمق .

پرهسهیی بولمق = قواملانمق .

پَرْهوُدَه [فا، سـ] هذیان، هرزه، صاچمه صاپان سوز § آتشك تأثیریله صارارمش اشیا .

پَرْهوُنْ [فا، سـ] پرکل ایله چیزلمش دائره، حلقه، هاله، چنبر .

پَرْهیزْ [فا، سـ] یوب ایچمکده احتیاطلی داورانمق § بعض ماکولات ومشروباتدن — ایجابات صحیهیه مبنی — احتراز ایتمك، (حمیه) § صوم نصاری .

پرهیزکار = صوفی، متقی، زاهد .

پرهیزکارانه = متقی یه یاقیشهجق طرزده، صوفیجهسنه .

پرهیزکاری = پرهیزکارلق، زاهدلك، صوفیلق .

بیوك پرهیز = خرستیانلرك اٹ وياغ یمکدن اجتناب ایلدکاری قرق کونلك مدت که: اکثریا شباط اواخرنده باشلار .

آغزینك پرهیزی اولمامق = آغزینه کلنی سویلمك ، بوشبوغازلق ایتمك ، ملاحظه‌سز سوز سویلمك .

پرهیزجی = مرضایه صیق صیق شدتلی حمیه توصیه ایدن اطبایه دینیلیر || چوق پرهیز طوتان آدم .

پَری [فا، ا] جن طائفه‌سنك قیز ژم وغایت کوزل عد ایدیلن صنف مخصوصی § کوزل انساندن کنایه.

پری افسای = افسونجی، صاحب خدام.

پری پیکر = پری صورتلی .

پریجك = پری عاقی دینلان برنوع صرعه.

پری دار = پریلی، کندینی جن طوتمش شخص .

پری رخسار / پری رو = پری چهره‌لی ، غایت کوزل یوزلی .

پری زاد = پری‌زاده عد اوله‌جق قدر کوزل .

پری وش = پری کبی کوزل .

پَریشان [فا، ص] داغنیق ، قاریشیق . § بوزوق، انتظامسز، پراکنده. § مکدر ، مغموم .

خواب پریشان = قاریشیق رؤیا .

پریشان حال = حالی پریشان اولان .

پریشان خاطر = فکری مشغول، طاقتسز.

پریشان روزکار = دوشکون .

پریشانلق / پریشانی = طاغنیقلق || بوزغونلق ، انتظامسزلق || عجز، فقر.

کیسوی / زلف / کاکل پریشان = پریشان، طاغنیق، قاریشیق صاچ .

پَریطون [ج، ا] (طب: غشای مستبطن بطن ، اغ ذار { بطنك داخلی تفریش ایدن غشای مصلی } .

پژمرده [فا، ص] (پژمردن) مصدرندن اسم مفعول، صولمش، صولوق § دونقمز ، اسکیمش ، بوروشیق § پریشان ، سفلی، محقر شی.

پژمرده حال / پژمرده قیافت = اوصق باشی، اسکی ، پیس برحالده اولان، سفیل .

پژوه [فا، ا] صوروشدیرمه، آراشدیرمه.

پس [فا، ا] آرد، آرقه، کیری § امدی. [بو معنا لسانمزده شمدی غیر مستعملدر] .

پیش و پس / پس و پیش } آرد واوك .

پس دیوار = دیوارك آرقه‌سی .

پس رو = اوشاق ، کیریدن کلن.

پس [ت، ص] آنف البیان (پس) لفظ فارسیسندن غلط اوله‌رق بعضاً آلچق ، اشاغی معنالرینه کلیر . پسپایه ، پسمایه کبی .

پس پرده = (موسیقی) (تیز) ك ضدی، خفیف سس || یواش، خفیف صدا .

پسادست [فا، ا] ویره‌سی‌یه آلیش ویریش .

پساوند [فا، ا] قافیهٔ نظم ، ردیف § منظوماتك صوکارنده‌کی کلمات متوافقه .

پست [فا، ص] آلچق ، دون ، آشاغی ، (بلند) ، (بالا) مقابلی .

پست پایه = مرتبه‌سی ، قدری دون اولان .

پست بخت = قسمتسز ، بختسز .

پست صدا = خفیف سس .

پستی = آلچقلق || عادیلك .

پستکرانی [فا، ا] صاچه صاپان سوز.

پستیل - پسدیل [ت ، ا] میوه ازمه‌سندن یاپلمش قورو، طاتلی ویا میخوش یوفقه .

پسدیل چیقارمق = ضرب شدید ایله دوکمك، ازمك { بوکلمه ایتالیانجه {Pastills} لفظندن محرفدر .

پسك [ت، ا] دیش کیری، دیش یامی.

پسمانده [فا ص] کری قالمش ، کریده بولنان § بقیه ، آرتیق .

{ بوتعبیرك معناسنده (قالمق) مؤدامی مندمج اولدیغندن آرتق تکرار بونی قالمق ماده‌سیله استعمال ایتمك خطادر } .

پسمانده‌خور = آرتیق یین، کاسه‌لیس .

پسند [فا، ا] بکنمه ، سچمه، تقدیر ، استحسان § بکنجی ، انتخاب وتقدیر ایدیجی :

خودپسند = کندینی بکنن ، متکبر ، عظامتلی .

دلپسند = طبعه خوش کلن ، آرزویه ، فکره توافق ایدن ، لطیف ، ظریف . || بکه‌نیلن ، تقدیر واستحسان اولنان .

عوام پسند = عوام طرفندن بکه‌نیان .

پسندانه = بکه‌نه‌جك یولده : ارسطو پسندانه ، عوام پسندانه .

مشکلپسند = هر شیئه قصور بولان ، کوچلکله بکه‌نن .

پسندیده / پسنده = ممدوح، مرغوب، مستحسن، بکه‌نیلمش ، سچلمش ، منتخب .

ناپسندیده = مقبول اولمیان، بکه‌نلمامش.

پَسین [فا، ص] آخر، صوکره‌کی، الصوك: آواز پسین ، صدای پسین .

پَش [ت، ا] فارسی (پس) دن غلط اوله‌رق ترکجه‌ده آرد، اتك ، آرقه معناسنه مستعملدر .

پَشتمال [فا، ا] حمامده ستر عورت ایچون بله باغلانیلان اورتو { بانك فتحیله تلفظی شایع اولمش ایسه‌ده اساسا غلط اولوب دوغریسی ضم ا (پشتمال) در } .

پَشرو [فا، ا] ☞ (پیشرو) .

پَشکش [فا، ا] ☞ (پیشکش) .

پَشکیر [فا، ا] ☞ (پیشکیر).

پَشم [فا، ا] یوك ، یپاغی § لیقه .

پشمینه = یوکدن لباس، خرقه، صوف .

پَشنك [فا، ا] ☞ (پیشاونك) .

پَشه [فا، ا] سیوری سینك .

پشه خانه = جیبنلك .

پشه کیر = سینك آولایان || ایشسز آدم .

پشه کار = ☞ (پیشه‌کار) .

پَشیز - پَشیزه [فا، ا] پول، منقر، § بالق پولی .

پَشیمان [فا، ص] نادم، ندامت ایدن ، یاپدیغی فنالقدن متأسف، متأثر اولان .

پشیمانی = پشیمانلق .

روزپشیمانی = یوم حشر، یوم قیامت ، یوم ندم .

صوڭ پشمانلق = تعميرى غير قابل بر فنالقدن دولايى ايديلن فائده‌سز ندامت .

پَشْين [فا، ص] ☞ (پیشین) .

پَطْرُونَه [ج، س] (بحريه) مراتب عتيقهٔ بحريه‌دن واوچ صنف پاشالردن ايكنجيسى، فريق § فريقلق .

پَطْرِيقْ [ج، س] مذاهب مختلفهٔ نصرانيه‌ده اڭ بيوك مأمور روحانى .

پطريقخانه = پطريقلرڭ مقام رسميسى .

پَقْسانْ [ت، س] اڭ اول ايجاد ايدلمش شيشخانه‌لى طوپلرڭ بيوكى .

پَكْ [ت، ص] برك، سرت، صلب، قاتى، قوى، محكم § سرعتله، خيزله .

باشى پك = سرت باشلى، عنود .

جانى پك = جفاكش، متحمل .

پكلك = صلابت، شدت، متانت || قبض، انقباض || امساك || ادات مبالغه، چوق، زياده، بسيار : پك كوزل، پك بيوك .

پكجه = زياده‌جه، چوقجه .

پكيشمك = سرتلشمك || محكملشمك || قاتيلاشمق .

پَكْتاتْ • [ج، س] (كيميا) حامض پكتيكڭ اساسلرله امتزاجندن متحصل ملح، املاح .

پَكْتازْ [ج، س] (كيميا) جذوروأثماردن استحصال اولنان بر جسم شبه زلالى .

پَكْسِماْدْ [فا، س] مكرر پيشيرلمش قورى، قاتى معروف اكمك (قاليه‌ته) .

پَكْمَزْ [ت، س] قايناديلوب قويولاشديرلمش عصيره — كه : آناطوليده شكروبال يرينه قوللانيلير { تركجه ظن اولنان بوكلمه فارسيده شراب معناسنى افاده ايدن (پكماز) دن محرفدر } .

پَلاْتِرِينا [ج، س] كفال دينيلان بالغك بيوجك برنوعى .

پَلاْسْ [فا، س] عبا، چول كبى شيلر، خصوصيله بونلرڭ فرسوده‌لشمشى .

پلاسپاره = عبا، چول پارچه‌سى .

پلاسپوش = اسكى عبايه، چوله بورينن .

پَلاْغِرْ • [ج، س] { Pellagre } (طب) چاودار مهموزى { مننكنه توزى } نڭ اكليله حصوله كلن بر تسممدر — كه : اطرافڭ غنغره‌سنى موجب اولور ونهايت موت ايله نتيجه‌لنير .

پَلْتَكْ [ت، ص] سوز سويلرايكن حرفلردن بعضيلرينى حقيله تلفظ ايده‌مه‌ين باصيق ديللى، باصيق سويليان لكنتلى .

پلتكلك = لكنت، ديل باصيقلغى .

پَلْتَه [فا، ت] فارسى (پالوده) دن محرف اولوب صوشكرونشاسته‌دن ياپيلان معروف طاتلى .

§ پك كوشك، متانتسز شى .

پَلَسَنْكْ • [ت، س] ذات الفلقتين شعبه‌سندن وبيكيونياسه فصيله‌سندن ممالك حاره‌يه مخصوص برآغاجدر .

آمريقاده اوتوز قدر انواعى بولنور . ميوه‌لرنده برلب واردركه يرليلر بوندن برنوع رچل ياپارلر .

(پلسنك آغاجى)

(صارى پلسنك)

پَلْمَه [فا، س] مكتبلرده چوجقلرڭ اوزرينه يازى يازدقلرى تخته .

پَلَنْكْ • [فا، س] قاپلان دينيلان وشكلاً كديه مشابه اولوب صارىجه پوستنڭ اوزرنده سياه بنكلرى بولنان غايت ييرتيجى، قوتلى، وحشى بر حيوانكه ديشيسى اركگندن دها شدتلى ودهشتليدر. منسوب اولديغى قطعه‌يه كوره بيوكلكى، رنكى، طبيعتى آزچوق مختلفدر .

پلنكانه = قاپلانجه‌سنه، قاپلانه ياقيشه‌جق صورتده، طرزده .

پلنكين } = قاپلانه متعلق .
پلنكينه }

پَلَه [فا، س] ترازى كفه‌سى .

پَلِيتَه [فا، س] فتيل، قنديل، لامبه فتيلى § حربجه‌لرده مستعمل فتيل .

پَلِيدْ [فا، ص] ناپاك، مردار، ملوث § دنى، آلچاق : نمرود پليد .

پَلِينْ • [ج، س] { Absinthe } (نباتات) مركبه فصيله‌سندن كوزل قوقولى برنبات اولوب (آبسند) دينان ايچكى بوندن استحصال وانواع مختلفه‌سى اولان بونبات طبابتده مشتهى كبى بعضاً استعمال اولنور .

پلين شرابى = بر نوع مسكر .

پَناْگاْهْ — پَناْگَهْ [فا، س] صيغنه‌جق ير، ملجاء .

پَناْهْ [فا، س] حفظ وحمايه § ملجاء، ملاذ، صيغنه‌جق ير § حافظ وحامى .

جهانپناه = جهانى حفظ و حمايه‌نده بولنديران .

خلافتپناه = حافظ وحامئ مقام خلافت اولان پادشاه اسلام حضرتلرى .

رسالتپناه = حافظ وحامئ رسالت اولان پيغمبرمز محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرى .

عالمپناه = حامئ عالم، پادشاه .

نظارتپناه = ناظر .

پناهنده = ملتجى، صيغينيجى، صيغينان .

پناهيده = صيغينمش، التجا ايتمش .

پَناْزْ [ج، س] ☞ (پاناز) .

پَنْبُوقْ [ت، س] ☞ (پاموق) .

پَنْبَه [فا، س] پاموق، قطن § آچيق قرمزى رنك { بو رنكڭ آچيغنه توز پنبه‌سى، صولغنه كل پنبه‌سى اطلاق اولنور } .

پنبه‌درگوش = غافل، جاهل، سوز دكله‌مز .

پنبه‌زار = آلتى پاموق ايله بوروجك، اوستى بتون بوروجك، دوقونمش كوملكلك بز .

پنبه‌سی = آچیق آل رنکنه چالان، پنبه‌یه بکزه‌ین .

پنبه‌بناق (یاکاق) = عارض آل .

پنتافیل [ج،س] بش یاپراقلی برجنس چیچك § بش پارمق .

پنج [فا،عدد] بش ، خمسه : (٥) .

پنج پا ـ ی = ینکیچ .

پنج روزه = بش کونلك { پك آز، سورکسز معناسنه در} .

پنج ـ له = بش یاشنده .

پنجکانه = بشدن عبارت .

نماز پنجکانه = بش وقت نماز .

پنجکاه = شرق موسیقیسنده بر پرده اسمیدر .

پنجاه [فا، عدد] اللی، خمسین : (٥٠) .

پنجاه ساله = اللی یاشنده .

پنجاهه = رهبانك مدت اعتکافی اولان اللی کون .

پنج وسه = بش ایله اوچ .
پنج ودو = بش ایله ایکی .
پنج و یك = بش ایله بر .
(نرد اوینارکن آتیلان زارلرك اسملری)

پنجار [ت،س] (پانجار) .

پنجره [فا، س] ابنیه وامکنه درونـنه هوا وضیا کیرمك وداخلدن خارجه نظارت ایدلمك اوزره دیوارلرده آچیلان مدخل (روزن) . (روزنه) { اصطلاحاتمزده پنجره دینلدیکی زمان خاطره مطلقـا جاملی چرچوه ایله تزیین واکال ایدیلن وبهرحال داخلدن خارجه نظارته مخصوص اولان دلیکار کلیر. بناءً علیه سقفلرده‌کی ضیا مدخللرینه (بابه) ویا (ایشیقلق) دیمك ایجاب ایدر. برده بعض لغت کتابلرنده پنجره‌یه (دروازه) دخی اطلاق اولندیغی کوسترلمکده ایسه‌ده دوغری دکلدر . دروازه‌نك لسان فارسیده اصل معناسی شهرقپوسی ویاخود آچیق بیوك قپو دیمکدر } .

(کیلار پنجره‌سی)

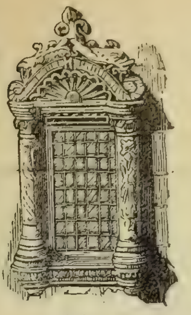

(عرب اسلوبی)

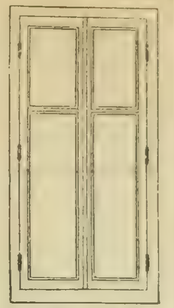

(طوغرامه پنجره)

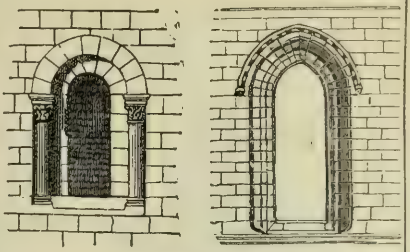

(پنجره — معماری)

پنجشنبه [فا، س] هفته‌نك بشنجی کونی، جمعه‌دن اولکی کون ، یوم الخمس ـ که : عند الاسلام هفته‌نك صواك کونیدر .

پنجك [ت، س] کوله وجاریه‌نك هویت شخصیه‌سنی ناطق تمسك ـ که : الندیسی یدنده بولنور وبونك حکمی عتقنامه ایله ابطال ایدیلور .

پنجم [فا،عدد] بشنجی، دردنجی‌یی تعقیب ایدن .

سپهر پنجم = بشنجی قات کوك .

پنجه [فا، س] { صحیحی جم عربی ایله (پنجه) در} انسانك پارمقلری قصد اولنمق صورتیله الی § شاهین، طوغان ، آرسلان ، قابلان کبی حیوانات مفترسه‌نك اوك آیاقلرنده‌کی اوزون وسیوری طیرناقلرك هیئت مجموعه‌سی {علم حیواناتجه پنجه ؛ ابهامی اولمیان یعنی بوکولدیکی زمان درت پارمغه متقابل بر بشنجی پارمغی بولنمیان اله دینور } .

پنجهٔ آل عبا = (آل عبا) وصف جلیلده داخل بولنان ذوات قدسیت‌سمات حضراتی لفنجهٔ اعلام (آل عبا) .

پنجه‌زن = پنجه اوریجی .
§ قوت ، شدت ، سطوت :
« شیرلر پنجهٔ قهرمده اولورکن لرزان »
§ پنجـه ایله اوراش کبی بیوك لکه : یناقلری پنجه پنجه اولمش .

ال پنجه دیوان دوْرمق = بیوك ذوات حضورنده صاغ الی صول ال اوستنه قویوب وکمال تعظیم ایله آیاقده دوروب امره منتظر اولمق .

پنجه آتمق = قاپمق ، غصب ایتمك || کدی، آرسلان کبی حیوانلر پنجه‌سیله اورمق .

پنجه‌له‌مك = اورمق، قاورالامق || صح چکمك .

چاقر پنجه = متعرض ، زوربا || الندن برشی قاچیرمیان || خرمز .

پنجه‌لی = قوتلی ، زورلی ، متعرض ، مسلط .

پنجهٔ کربه = صـالقم سکود دینلن آغاج .

پنجهٔ مریم = مریم الی ویا بخور مریم دینلن نبات .

پنجه‌لشمك = مبارزه ایتمك ، اوغرا- شمق .

پند [فا، س] وعظ ، نصیحت ، اوکود { ایتمك ، ویرمك ، آلمق ماده‌لریله قوللانیلور } .

پندنامه = نصایحی‌حاوی کتاب، رساله، ورقه .

پندور [فا،س] عبا ، کبه ، چول کبی قباشیلری دیکمکه مخصوص بیوك ایکنه ، چوالدیز {جوالدوز} .

پنس [ج،س] انکلیزمسکوکاتندن تقریباً یکرمی پاره قیمتنده برنوع آقچه ـ که : (شیلین) نك اونِ ایکیده بریدر .

ارجل حیوانات (آیاق) :

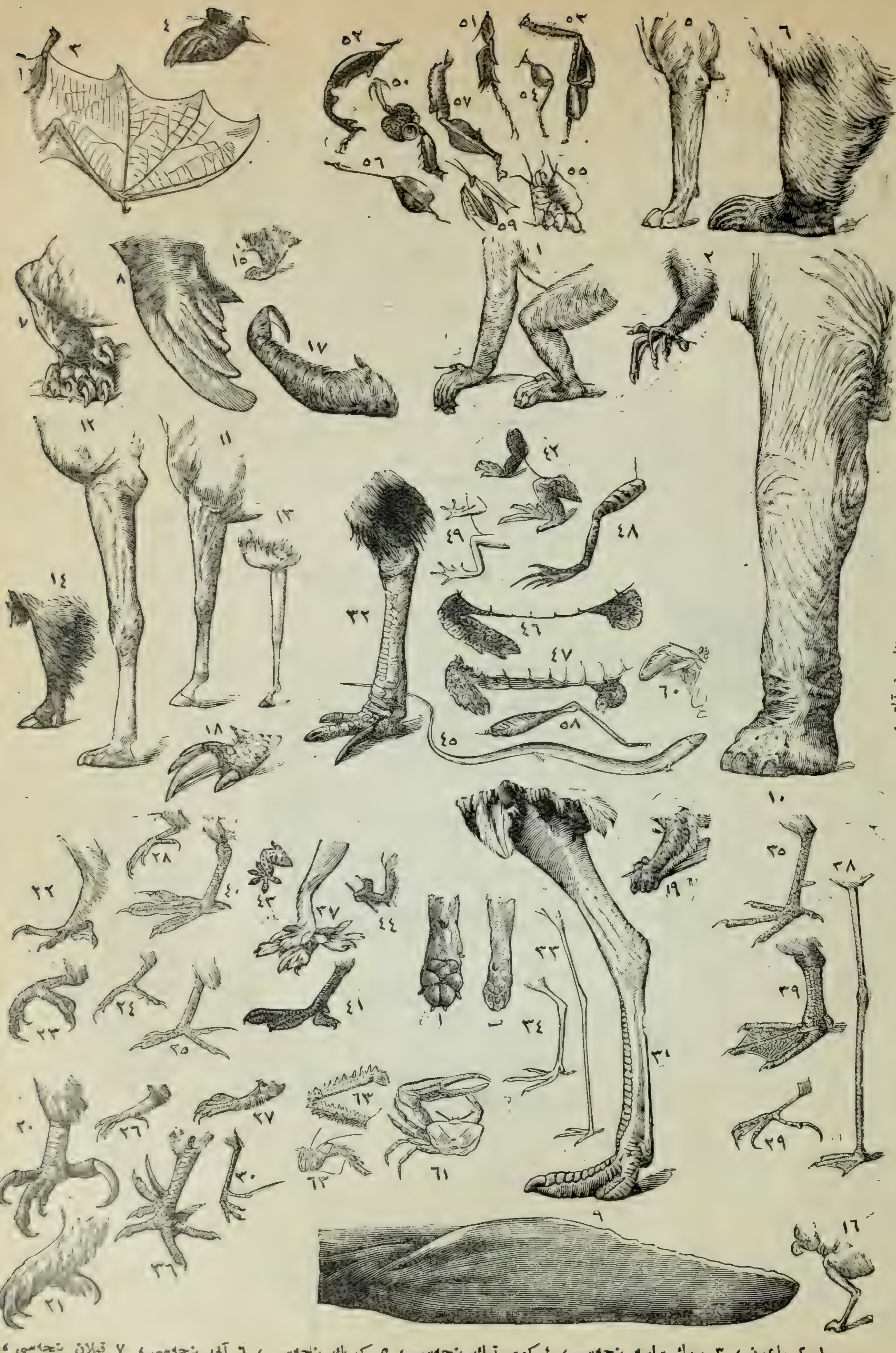

۱-۲ مایمون ، ۳ بیوك یراسه پنچه‌سی ، ٤ کوستبك پنچه‌سی ، ٥ کوپك پنچه‌سی ، ٦ آیی پنچه‌سی ، ۷ قپلان پنچه‌سی ،
۸ دکز آرسلانی پنچه‌سی، ۹ بالینه ، ۱۰ فیل ، ۱۱ ظغلرفرس، ۱۲ دوه، ۱۳ غزال پنچه‌سی، ۱٤ طموز، ۱٥ کدی پنچه‌سی،

۱٦ طاغ فاره‌سی پنچه‌سی ، ۱۷ تنبل (امریقانك بطیٔ الحرکه برحیوانی ، ۱۸ تاپو پنچه‌سی ، ۱۹ کوالی پنچه‌سی ، ۲۰ هارپی (آلا موغان) پنچه‌سی ، ۲۱ آق بایقوش پنچه‌سی، ۲۲ آلاجه بایقوش پنچه‌سی ، ۲۳ پاپاغان پنچه‌سی ، ۲٤ غایول پنچه‌سی، ۲۵ سانتروب پنچه‌سی ، ۲٦ قیرلانغچ پنچه‌سی ، ۲۷ طاغ قیرلانغیجی پنچه‌سی ، ۲۸ آوجی قیرلانغیجی پنچه‌سی، ۲۹ آغاج قاقان پنچه‌سی ، ۳۰ چایر قوشی پنچه‌سی ، ۳۱ دوه‌قوشی پنچه‌سی ، ۳۲ تپه‌لی دوه قوشی پنچه‌سی ، ۳۳ شاهینه پنچه‌سی، ۳٤ قیز قوشی پنچه‌سی ، ۳۵ سوکلون پنچه‌سی ، ۳٦ هودان خروسی پنچه‌سی ، ۳۷ کوکرجین پنچه‌سی ، ۳۸ فلامان ، ۳۹ رجل‌البط (قاز آیاغی) ، ٤۰ صو قوشی پنچه‌سی ، ٤۱ آتنیب پنچه‌سی ، ٤۲ کرتنکله پنچه‌سی، ٤۳ صقالغور پنچه‌سی ، ٤٤ بوقلمون پنچه‌سی، ٤۵ ایری کرتنکله پنچه‌سی ، ٤٦ دکز قابلومبغه‌سی پنچه‌سی ، ٤۷ قره قابلومبغه‌سی پنچه‌سی ، ٤۸ قوربغه پنچه‌سی، ٤۹ ره‌نت پنچه‌سی، ۵۰ طوکزلان بوجکی، ۵۱ سه‌نوان بوجکی، ۵۲ ساغرا ، ۵۳ آری، ۵٤ شالسید ، ۵۵ خرطیل پنچه‌سی ، ۵٦ انی‌زوسه‌ل، ۵۷ هولقومه‌ر، ۵۸ جیرتلاق، ۵۹ بانت، ٦۰ قره‌ویدس، ٦۱ ینکیچ، ٦۲ چغانوز، ٦۳ آقاروس، ب کوپك پنچه‌سی، ا کدی پنچه‌سی.

پَنس [ج، ـ] (جراحی) {Pince} برقسم عضوی طوتمق ، تثبیت ایتمك ، چکمك . صیقمق ایچون مستعمل ایکی شعبه‌لی آلت ـ که : انواع متعدده‌سی واردر .

پَنیر [فا، ـ] (پدنیر) .

پَه پَه [فا، د] معرض تزییف واستهزاده مستعمل ادات تحسیندر: « په په. نه کوزل » په په دیه‌جك یوق .

پَه پَه مَه [ت ، ص] کِکه‌مه‌نك باشقه درلوسی ـ که: لقردی‌یه باشلایه‌جغی زمان بر قاچ کره (په په په) دیدکدن صوکره برکلمه‌یی تلفظ ایدن آدم .

پَهلُو [فا، ـ] بدنك ایکی یانندن هر بری، یان ، جنب ، پهله ، ضلع .

پَهلوان [فا، ص] شجیع § اری جثه‌لی ، قوی البنیه ، قوتلی § مصارع، کورشجی .

پهلوانی = پهلوانلق ، کورشجیلك .

پهلوانانه = پهلوانه لایق صورتده .

پَهلَه [ت، ـ] (پهلو) لفظ فارسیسندن محرف اولوب یان ، ضلع ، جنب معناسنه کلدیکی کبی برنوع کورکه دخی اطلاق ونور .

پهله‌طاشی = عزارك ایکی یان طرفنده‌کی طاشلر .

پَه‌لوبات [ج ، ـ] ضفدعیه‌نك آنور قبیله‌سندن آورو پاده انواعی بولنور برقوربغه‌در .

(په‌لوبات)

پَهن [فا، ص] اکلی ، یاصی .

پهنگیر = تخته‌نك اکنی آلق ایچون دوغرامه‌جیلرك قوللاندقلری بر آلت . || بر نوع چیقرقجی آلتی .

پهین = زیاده اکلی ، عریض .

پَهنا ـ پَهناوَر [فا، ص] واسع ، وسعتلی، ککش . ابعاد ثلثه‌دن (عرض) یعنی اك .

پهنایی / **پهناوری** = کنیشلك ، واسعلك ، وسعت .

پِی [فا، ـ] آیاق معناسنه اولان (پای) ك مخففی § ایز ، اثر § ارد ، ارقه ، عقب .

پینه‌دوشمك = ایزله‌مك، تعقیب ایتمك .

پی‌رو = آرقه‌سی صره کیدن ، اقتفا ایدن ، تابع ، منسوب .

پیاپی / **پی‌اندرپی** / **پیدرپی** = بری برینی آردنجه، بربرینك آرقه‌سندن ، متصلا ، متعاقبا || تدریجا، آزار آزار .

پیسپر = آیاق آلتنده قالمش، چیکنه‌نمش .

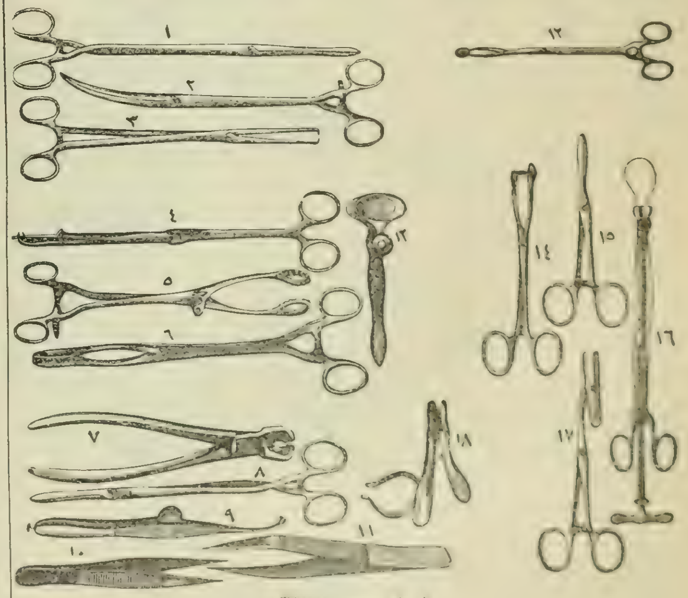

(Pince — پنس)

۱ — تیمار پنسی .
۲ — منحنی پنس .
۳ — پنچه‌لی پنس .
٤ — کلابه‌لی پنس .
۵ — ورم پنسی .
۷ — اولوقلی پنس .
٦ — تجربه پنسی .
۸ ، ۱۵ ، ۱۷ — نزف پنسلری (منقطع قطع نزف) .

۹ — دورلی پنس .
۱۰ ، ۱۱ — تشریح پنسی .
۱۲ — آخذ مرمی .
۱۳ — شطرهٔ خارجیه پنسی .
۱٤ — ممدد لسان .
۱٦ — مضیق عقده .
۱۸ — حامل ابره .

پى • [ت، س] عقد واحكام بيع ايچون صاتون آلنەجق اشيا ثمننه محسوباً قبل المبايعه ويريلن برمقدار آقچه ـ كه: (بيع شرط) حكمندەدر .

پى اوزمق / پى سوزمك = آلنەجق اشيا ايچون موقت برقيافت ويرمك .

پيام [فا، ص] خبر، پيغام، بالواسطه آلنان معلومات .

پيام آور = خبر كتيريجى، مخبر .

پيامبر / پيمبر = نظمده پيغمبر معناسيله مستعملدر .

پيدا [فا، ص] نهانك ضدى، ظاهر، آشكار. § حاصل، حاضر، موجود .

ناپيدا = موجود اولميان، غيرموجود: « بحار صنعكه امواج پيدا، قعر ناپيدا »

پيغام [فا، س] (پيام) ايله مترادفدر .

پيغمبر = رسول، نبى، جناب واجب الوجود طرفندن قوللرينه تبليغ اوامر ونواهى ايچون مرسل ذات شريف .

پيغمبرى = پيغمبرلك || پيغمبره منسوب .

ذات پيغمبرى = خاصهٔ فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرى .

پيغوله [فا، س] كوشه، بوجاق، زاويه .

پيغوله گزين / پيغوله نشين = منزوى، معتكف، || كوشه نشين .

پيك [فا، ص] خبر ومكتوب كوتوروب كتيرن § مژدەجى، بشير § تابع. § (علم هيئت) برسياره اطرافنده سير ودور ايدن جرم سماوى: قمر ارضك پيكيدر .

پيك فلك = قمر، آى .

پيكار [فا، س] جنك، غوغا، حرب .

پيكان [فا، س] اوقك اوجندەكى سيورى دمير .

پيكر [فا، س] صورت، چهره، يوز . § هيئت :

پرى پيكر = پرى يوزلى .

زن پيكر = قادين چهرەلى .

ملك پيكر = ملك صورتلى .

هفت پيكر = افلاك سبعەدن ويا كواكب سبعەدن كنايەدر .

پيكه [فا، س] (اصلى (پايكه) ويا (پيكه) در) مصطبه، دكان اوكلرندەكى اوطورەجق سدير .

پيما [فا، ص] اولچوجى، اولچن، آديملايان { دائما تركيب ايله استعمال اولنور } .

باد پيما = سرسرى، بوش گزن || مقياس رياح .

باده پيما = سرخوش، بكرى .

پيمان [فا، س] عهد، معاهده، شرط، يمين :

پيمان شكنى = پيمان شكنلك، عهده وفا ايتمەمزلك .

پيمانه [فا، س] بيوك قدح، خصوصيله شراب بارداغى .

پيمانه كش = سرخوش، بكرى .

پيمانه شكن = كاسر اقداح || صوفى .

پيمبر [فا، س] (پيامبر) مخففى نظمده پيغمبر معناسنده قوللانيلور .

پيوده [فا، ص] مقياسك جنسى نظر اعتباره آلنميەرق مطلق صورتده (اولچلمش) ديمكدر: اكسير پيوده، درياى پيوده، مسافهٔ پيوده .

پينير • [ت، س] فارسى (پنير)دن محرفدر. قينادلمش سوتدن اصول مخصوصه سى دائره سنده ياپيلان معروف ماده ـ كه: انواع مختلفه سى واردر . آرناوود پينيرى، بياض پينير، چركس پينيرى، طولوم پينيرى، غراويير پينيرى { برنوع آوروپا پينيرى } قاشار پينيرى، قاشقوال پينيرى، كيرلى خانم پينيرى .

پينير شكرى = معروف برنوع شكر .

پينير سوزكجى = پينير تماماً تصلب ايتمدن اول ايچنه دوكولەرك داخلنده سوزيلن وآنك شكلنى آلان قالب .

(پينير سوزكجى [چينى])

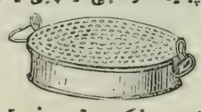

(پينير سوزكجى [معدنى])

پيوست • [فا، ص] اولاشان، اتصال بدن {دائما تركيبله قوللانيلور} : دست كرم پيوست .

پيوسته [فا، ص] متصل، بتيشيك . § دائما، هميشه .

پيوستكان = مركبات § مواليد ثلثه .

پيوند • [فا، س] اتصال، ارتباط، تعلق. § رابطه، بند، باغ : عقد پيوند .

پاء مكسور

پت • [ت، س] خفيف و يواش سسى تصوير ايچون قوللانيلير : پت پت، چيت پت .

پتر • [ت، س] خفيف وفقط سرعتلى سسى تصوير ايدر : پترپتر، چترپتر .

پتردامق = پترپتر سس چيقارمق .

پتردى = خفيف كورلدى .

پختى • [ت، س] { فارسى (پخته) دن محرفدر } قويولاشمش، تخثر ايتمش مايع .

دكز پختيسى = نجم بحرى دينلن بر نوع حيوان بحرى .

پختيلانمق / پختيلاشديرمق = قان، سوت، يومورطه آقى كبى مايعاتى قويولاشديرمق، پختى حالنه قومق .

پختيلاشمق / پختيلانمق = قان، سوت، يومورطه آقى كبى مايعات قويولاشمق، دوكمك، پختى حالنه كچمك، تخثر ايتمك .

پر • [ت، د] سرعتله اوچاغى، ياناغى، دونمكى تصوير وتقليد ايچون مكرر اولەرق قوللانيلير : پرپر اوچيور، پرپر يانيور .

پراتيكه [ج، س] قرانتنه ادارەلرى طرفندن برسفينەنك كلديكى محلدن آلديغى پساپورطى بعدالمعاينه اكا كوره كميدن اشيا ويولجى چيقارلمسنه مساعده اولنديغنى مبين قپودانه ويريلن تذكره .

پراچيه ماتافوره سى [ج، س] (بحريه) برمقره يى سفينه بورداسندن آوارا ايتمك ايچون استعمال اولنان آهن دونانيم .

پراصه [ج، س] (نباتات) زنبقيه فصيله سندن قيشين حاصل اولوب تازه صوغانه مشابه اولان معروف سبزه .

پراصیه [ج، ـ] (بحریه) سرنلرك مطلوب اولان جهته حرکت ایتدیرلمسی ایچون دونده‌لرینه ربط اولنان خلاط .

دوقه پراصیه = (بحریه) پرسرنی دها زیاده دوندرمك ممکن اولمیه‌جق درجه‌یه قدر چویرمك .

پرانغه [ج، ـ] وقتیله حبسخانه‌لرده علی‌الخصوص زندانلرده مجرمینك آیاقلرینه اوریلان طومروق ، دمیر ، زنجیرلی دمیر .

پرانغه‌لی = آیاغنده پرانغه اولان مجرم .

پرتی [ت، ـ] پارچه ، البسه ، اشیا . § اسکی اشیا .

پلی پرتی = اشیا ومالزمهٔ بیتیه || اسکی، کهنه اشیا .

پلی پرتی طوپلامق = اشیا قالدیرمق .

خرتی پرتی = اسکی پوسکی اشیا .

پرس [ج، ـ] {presse} تضییق ، تصویر ماکنه‌سی ، منگنه ، جندره § مجلدلرك کتابلری صیقشدیردقلری آلت .

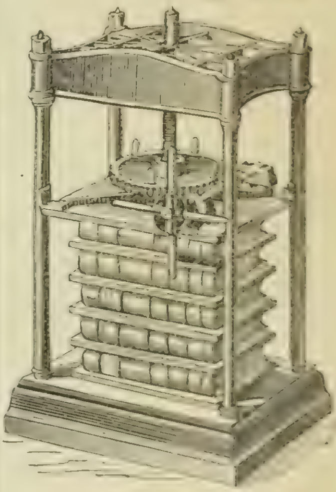

(مجلد پرسی — presse)

پرستو [فا، ـ] قیرلانغج دینلان معروف قوش . ☞ (قیرلانغج) .

پرلانته - پرلانتی [ج، ـ] چوق قاچته‌لی اعلی الماس .

پرنار - پرنال [ج، ـ] ☞ (پرنار) و (پرنل) .

پرنج [فا، ـ] حبوباتدن معروف بیاض دانه ـ که : پلاو ، سودلاج وساره پیشیریلور { ممالك شرقیه اهالیسنك باشلیجه غداسی اولان پرنجك منافع وفوائدی آوروپالولرجه دخی اکلاشیله‌رق آنلرجه‌ده تعمیم ایتمکه باشلانمشدر } . { تورکجه‌ده بوکا (چلتك) دینلدیکی بعض لغت کتابلرنده مسطور ومذکور ایسه‌ده چلتك دوکلمه‌مش وقبوغی چیقارلمامش یعنی تارلادن کتیرلدیکی کبی قالمش اولان پرنجه اطلاق اولنوب بیلدیکمز حال وشکلده کنه (پرنج) دیرلر } . § باقر وقالایدن مرکب صاری معدن ـ که : آندن اوانی اعمال اولنور . تونج . ☞ (ارز) .

آمریقا پرنجی = آمریقاده حاصل اولور یوارلاق دانه‌لی برجنس پرنج .

(امریقا پرنجی)

پرنس [ج، ـ] {Prince} آوروپا اقوامنجه حائز اصالت فوق‌العاده اولان ذواته اطلاق اولنور . § بوعنوان بعض متبوع مفخمه، دولت متبوعه‌سنه خدمات فوق‌العاده ابراز ایدن مأمورینندن پك ممتاز اولانلره دخی ویریلور : (پرنس بسمارق) .

پرنسس = {Princesse} (پرنس) ك مؤنثی . پرنس زوجه ویا کریمه‌سی .

پرول [ج، ـ] اخلاط آغاجی انواعندن آوروپایه مخصوص برشجیره .

(پرول)

پستان [فا، ـ] ممه ، ثدی .

پسقپوس [ج، ـ] برشهرك باش پاپاسی .

پشتو [ج، ـ] طبنجه .

پشتوی طقوز پاتلار = غایت حدید المزاج معناسنده استعمال اولنور .

پصریق [ت، ص] بچریکسز ، مسکین ، عاجز .

پلاتور [ج، ـ] {Platurs} حیوانات زاحفه‌نك خنشیه قبیله‌سندن آوسترالیا وهندستانه مخصوص برنوع ییلاندر .

(Platurs — پلاتور)

پلاتی پاره [ج، ـ] {Platy-paré} ذوالجناحین حشراتدن اولوب آوروپاده انواعی بولنور .

(Platyparè — پلاتی پاره)

پلاتی تومیس [ج، ـ] {Platy-thomis} حیوانات مفصلیه‌نك عنکبوتیه قبیله‌سندن بر نوع اوروبجکدر .

(Platythomis — پلاتی تومیس)

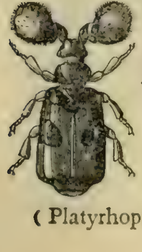

پلاتیروپال [ج، ـ] {Platy-rhopale} مغمد الجناح حشراتدن هندستانه مخصوص بر حشره‌در .

(Platyrhopale — پلاتیروپال)

پلاتى سرقوميس [ج، ـ] { Platycercomis } حيوانات ذات الثدايانك قاضمه جنسندن آسياده بولنور كوچك برحيواندركه: طاوشان ايله برقلمون آره‌سنده حد فاصلدر .

(Platycercomis — پلاتى‌سرقوميس)

پلاتى سرك [ج، ـ] {Platycerque} طيور متسلقه‌دن آوسترالياده مخصوص برقوشدر.

(Platycerque — پلاتى سرك)

پلاتى لوف [ج، ـ] { Platilophe } طيور دوريه‌دن برقوش اولوب باشنك تويلرى كوله شكلنده‌در .

(Platilophe — پلاتى لوف)

پلاتين ـ پلاتينا ـ پلاتينه

[ج، ـ] كموشدن دها بياض اولوب قابل انطراق وبين العوام آق آلتون ، بياض آلتون ديه معروف برجنس معدن .

پلاچقه [ج، ـ] يغما ، غنيمت ، چاپول .

پلاچقه‌جى = يغماجى ، چاپولجى .

پلاقه [ج، ـ] معدنى صفيحه § شمندوفر مرز استاسيونلرنده واغونلرى استنيلان خطه نقل ايچون استعمال اولنان مخصوص متحرك برآلت مخصوصه‌در

پلاقه‌عيار = عيار تخته‌سى .

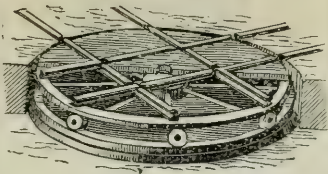

(پلاقه)

پلاكى [ج، ـ] زيتون ياغيله طبخ ايديلن بالق وياقصوليه يمكى .

پلان [ج، ـ] { Plan } پاپيله‌جق بر بنا وساره‌نك اولدن دوشونيلن صور اجرائيه‌سى، بربناوسائره‌نك كاغد اوزرينه ياپيلمش مرتسم افقيسى ، رسم مسطح افقيسى § مخطره § لايحه .

سفرپلانى = (عسكرى) حركات حربيه لايحه‌سى‌كه‌وقت صلحده‌اركان حربيهٔ عموميه‌جه تنظيم ايديلير .

§ حيله ، خدعه ، دسيسه § نيت .

پلانچته [ج، ـ] { Planchette } (طوپوغرافيا) خريطه آلمغه مخصوص وبر سهپا اوزرينه موضوع تخته . اكثريا اوزرنده بر صو تسويه‌سى ايله برده مسطره بولنور .

پلانچو [ج، ـ] (تجارت) ارباب تجارتك قانوناً ودائماً طوتمغه مجبور اولديغى بر دفتردركه : تاجرك بر سنه ظرفنده‌كى كافهٔ معاملات تجاريه‌سى ناطقدر ، سنه‌لك اجمال دفترى .

پلانيه [ج، ـ] ياسى ، اوزون بر نوع مارانغوز رنده‌سى ، كوشتره .

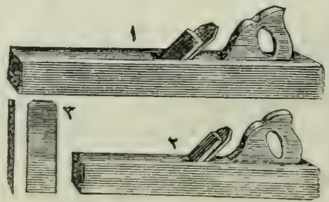

(پلانيه)

١ — پلانيه . ٢ — كوشتره . ٣ — قلم.

پلاو [فا.ت، ـ] پرنج ويابغورك صودہ خاشلاندقدن صوكره اوزرينه قيزغين ياغ دوكلكله حاصل اولان بر نوع شرق يمكى { فارسيده دخى املاسى بويله ايسه‌ده عجملر پاپى مفتوح اوقورلر. }

پلوار [ج، ـ] (طب) جوف صدرى ستر وآق جكرلرى خارجدن احاطه ايدن ايكى قطعه غلاف مصلى‌يه اطلاق اولنور .

پلوراس [ج، ـ] (بحريه) كرتريز لوحه‌سى ويا ابره‌سز پوصله قارتى تسميه اولنان الت .

{ فتح يا ايله‌ده لغتدر } .

پله‌زيوزور [ج، ـ] {Plésiozoure} حيوانات زاحفه‌نك حنباييه قبيله‌سندن قبل الطرفان يشامش بر نوع كرتنكله‌دركه ٦ متره طولنده مستحاثه‌سى بولنمقده‌در .

(پله‌زيوزور)

پنداره ـ پندار [فا، ـ] ظن، زعم، خيال § عجب، غرور، تكبر، خودپسندى.

پنكان [فا، ـ] طاس § فنجان { فنجان پنكانك معربيدر } .

پنهان [فا، ص] { پانك ضميله تلفظى خطادر } هويدا مقابلى، گيزلى . { ايتمك ، قيلمق مادەلريله مستعملدر }.

پياده [فا، ـ] ياىا ، آياغيله يوروين ، (سوارى) نك ضدى § سوارى وطوپچى واستحكام صنفلرندن غيرى اولان صنف عسكرى: پياده ضابطى، پياد. تعليمى § قصير الاقتدارفلاززياشيه‌ده پياده‌در § معروف خفيف قايق‌كه: برچفته دنيلير § شطرنج اويوننده (بيدق) ويا (پايتاق) ديدلن واوك صره‌يه ديزيلن طاشلرك هربرى .

پِیاز [فا، ـ] دوغرانمش صوغان. § تربیه ایچون اطعمه اوزرینه قونیلان قییلمش صوغان: پیازلی کباب، فصولیه پیازی § عامیانه بر صورتده تلطیف.

پیاز ویرمك = اغفال مقصدیله ایدیلان تطیف.

پیاز کوهی = طاغ صوغانی، آطه صوغانی.

پِیاتَه [ج، ـ] سفره‌ده هر کسك اوکنده بولندیریلان وایچنه قاشیق، چتال، اکمك وخاولی قونیلان طباق.

پِیاسَه [ج، ـ] فی جاری، فی رایج. § معاملات صرافیه وتجاریه محلی. § هرکسك کزمسنه، تفرج ایتمسنه مخصوص محل، میدان.

پیاسه ایتمك = کزینمك، تفرج ایچون دولاشمق، کزمك.

پِیالَه [فا، ـ] قدح.

پیاله کش }
پیاله نوش } = عشرت ایدن آدم.

پِیانقو [ج، ـ] بر شیئك نامنه متعدد کیسه‌لردن پاره آلوب نومرولرله قرعه چکیله‌رك او شیئی بو کیسه‌لردن بر ویا بر قاچنه حصر واعطا معامله‌سی، قرعه.

پِیانو [ج، ـ] {Piano} عاکس صدا بر صندوق داخلنده شرق موسیقیسندن قانونه تقلیداً کرلمش معدنی تللاردن وصندوقك خارجنه موضوع ویارمقله حرکت ایتدیریله‌رك تللره اهتزاز ویرن کمیکدن معمول تزیینات مخصوصه‌دن عبارت معروف موسیقی آلتی.

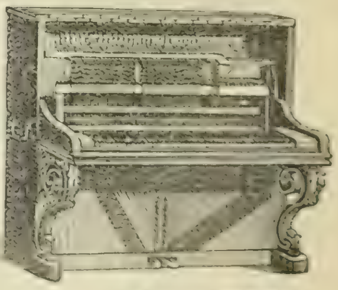

(پیانو)

پیانو ماکنه‌سی = پیانونك داخلنده اولوب کمیکارك تحریکیله صدا چیقاران آلاتك هیئت مجموعه‌سی.

(پیانو ماکنه‌سی)

پی پا [ج، ـ] {Pipas} حیوانات زاحفه‌نك ضفدعیه قبیله‌سندن وآنور نوعندن آمریقایه مخصوص بر نوع قورباغه‌در.

(پی پا)

پاپ ـ پاپو ـ پاپه [ج ـ] اوروپا خلقنك علی الخصوص عمله، ایشجی کروهنك ایچنه توتون قویه‌رق ایچدکاری قیصه چوبوق ـ که: بدوی عربلرك (زبیل) نامیله استعمال ایتدکلری آلتك اصلاح اولنمش شکلندن عبارتدر.

پی پت [ج، ـ] مایعاتی بر قابدن دیکر قابه نقل ایچون مستعمل بوری، سیفون.

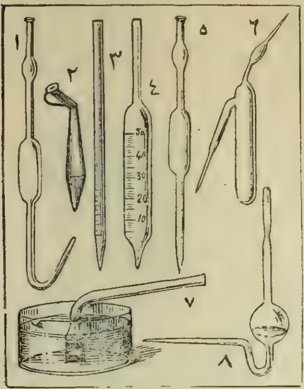

(پیپتلر)

١ اسطوانی ومنحنی	٥ اسطوانی ومستقیم
٢ مخروطی.	٦ شانبه‌رلان پیپه‌تی
٣ مستقیم، تقسیماتلی	٧ سوزکچلی پیپه‌ت
٤ اسطوانی تقسیماتلی	٨ میکه‌ل پیپه‌تی.

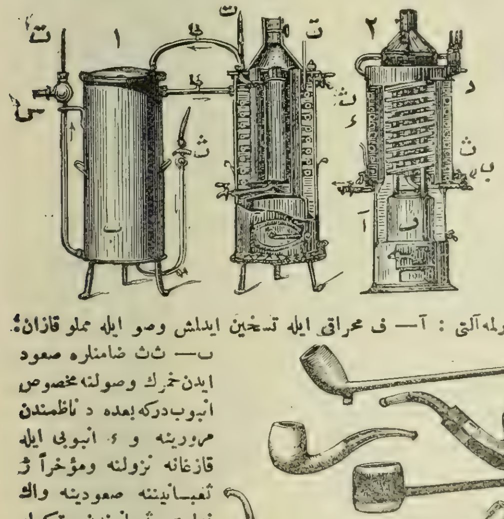

پاستورله:
١— پەرریه‌ـ دورووا آلتی؛ آ— پاستورله آلتی؛ ب— مبرد؛ ث— شرابك واصل اولدیغی موصلق؛ د— پاستورله آلتنه ممر اولان موصلق؛ ء— عودت موصلغی؛ س— پاستورلنمش مایعك مخرجی؛ ت— مقیاس حراره.

٢— بره‌تیه‌نك پاستورله آلتی: آ— ف محراقی ایله تسخین ایدلمش وصو ایله مملو قازان؛ ب— ث ث ضامنلره صعود ایدن خمرك وصولنه مخصوص انبوب درکه بعده د ناظمندن مرورینه و ء انبوبی ایله قازغانه نزولنه ومؤخراً ژ ثعبانیننه صعودینه واك نهایت ثعبانیندن تکرار مرور ایده‌رك ث ث ضامنلرینه کچمسنه وه محلندن پاستورلنمش اوله‌رق خروجنه خدمت ایدر.

(پیپو)

پی‌تەس [ج، ـ] حیوانات ذات الثدیانك ذات الایادی اربعه فرقه‌سندن آمریقا اورمانلرینه مخصوص بر نوع مایمون.

(pithèce — پی‌تەس)

پیچ [فا،س،ص] بوكلم، قیوریم، دولاشیق. § ولد غیر مشروع .
پیچاپیچ = اكری بوكری، قارمه‌قاریشیق.
پیچان = بوكلم بوكلم ، قیوریم قیوریم اولان .
پیچ‌با = ینكیچ دیلان معروف صو حیوانی .
پیچ وتاب = اضطراب، تلاش، اندیشه، شاشقینلق .
پیچیده = بورولمش، بوكلمش، صارلمش، دولاشمش .
خامهٔ پیچیده‌مؤی = اوجنه قیل دولاشمش قلم { عجزدن دخی كنایه‌اولور }.

بیچاق [ت،س] { دوغریسی باء موحده ایله (بیچاق) ایسه‌ده زبانزدی (پا) ایله‌در § هر نوع آلت قاطعه‌یه اطلاق اولنور (بیچاق) .

پیچین [ت،س] ما‌یون یاوریسی .

پیخ [فا،س] كوزپیكارنده حاصل اولان چاپاق .

پیده [ج ، س] معروف یاصی اكمك ، یوفقه حالنده اكمك .
پیده‌جی = پیده یاپان ویاصاتان آدم .

پیر [فا،ص] سالخورده، یاشلی، اختیار . § طرق علیه‌دن هربرینك واضعی ، موسسی § برصنعت ویاطریق ومذهبك واضعی ، موجدی ، پیشواسی .
پیروبرنا = اختیار وگنج .
پیرمغان = میخانه‌جی .
پیران = اختیارلر ، یاشلی آدملر .
پیرانه = یاشلی آدمه‌یاقیشه‌جق صورتده.
پیری = شیخوخت .

پیرا [فا، ص] (پیراستن) مصدرندن مبالغه ایله اسم فاعل اولوب تزیین ایدیجی، تنظیم ایدیجی، بزه‌یجی، معناسیله وتركیبله قوللانیلور:
بلاغت پیرا = بلیغ ، مزین سوز سویلین .
نظرپیرا = نظری تزیین ایدن .
پیراستكی = انتظام .
پیراسته = ترتیب وتنظیم ایدلمش اولان ، مزین ، مرتب .

پیرامن - پیرامون [فا،س] یان ، اطراف، چوره § اتك .
پیرامن‌كرد = اطرافنده، چوره‌سنده دولاشان .

پیراهن - پیرهن [فا،س] كوملك، قمیص .
پیراهن‌عصمت = پردهٔ عصمت .

پیرایه [فا،س] زینت ، رونق .
پیرایه‌بخش = زینت ویریجی .
پیرایشده / پیراینده = ترتیب وتنظیم ایدیجی، زینت ویریجی .
پیرایش = ترتیب ، نظام ، زینت .

پیرپیرم [ت،س] (سمیزاوتی).

پیرپیری [ت ، س] اصنافك ، ارباب حرفتك آشاغی طاقمی .

پیروزه [فا، س] فیروزه دینلن ماوی طاش . یوزوك طاشی وسائره یاپیلیر .

پیروهی [ت،س] { اصلی (پیروكی) } نسخه شكلنده كسلمش واپچنه پینیر ایله مایده‌نوز ویا قیمه قونیله‌رق صوده‌خاشلانمش برنوع خموریكی.

پیره [ت،س] حشراتدن‌انسانك قانی‌امن، مؤذی ، معروف كوچوك حیوان.
پیره‌لی = اوستی‌باشی پیره‌ایله دولواولان.
پیره‌لنمك = شبهه‌یه دوشمك .

پیره‌زن - پیرزن [فا،س] قوجه‌قاری، عجوز .

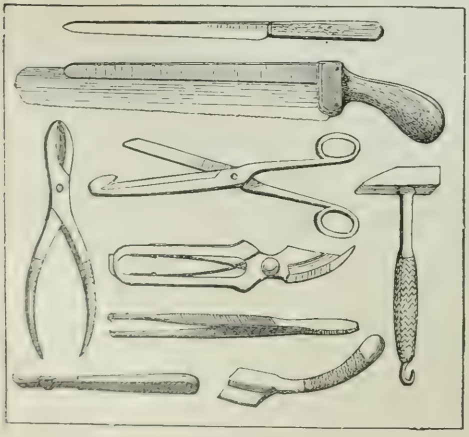

(جراحلقه متعلق)

(بیچاق)

پیس [ت، ص] کیرلی ، مردار ، کریه ، ناپاك ، ملوث .

پیس بوغاز = بوغازینه دوشکون ، هرنه اولور ایسه معده‌یه آتان .

پیسلك = مردارلق، عدم نظافت || نجاست.

پیسله‌مك = برباد، ملوث ، مردار ایتمك.

پیسلنمك = پیس اولق، مردار اولق.

پیس [ج ، س] تیاترو کتابی ، تیاترو اویونی .

پیستون [ج ، س] سلندیرك ایچنده بولنوب ماکنه‌نك افقی ویا عمودی اولدیغنه کوره آشاغی، یوقاری ویا ایلری کیری حرکت ایدن اسطوانه شکلنده چبوق ، رود .

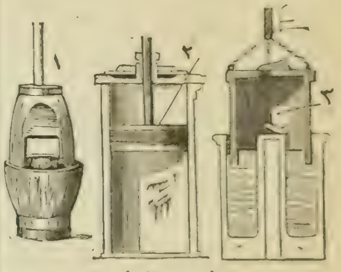

(پیستون)

١ — تلمبه پیستون .
٢ — واپور پیستونی .
٣ — طالقیچ پیستونی .

پیش [فا، ص] اوك ، ایلری، اوك طرف، حضور .

پیش آهنك / **پیش دار** = اوکه دوشن ، اوکدن کیدن، مقدمه، طلیعه.

پیش مزد = اجرتدن اول ویریلان بر مقدار پاره ، پی .

پیشادست = پیشین پاره ایله آلیش ویرش .

پیشانی = آلن ، جبهه .

پیشتخته = چکمجه‌دیلان صندوقچه .

پیشرو = موسیقیده اصل مقامدن اول چالنان نغمه .

پیشگاه / **پیشگه** = حضور .

پیشکش = پشکش ، هدیه ، تحفه ، مجاناً ویریلان شی .

پیشکیر [فا، س] پشکیر، خاولی، مقرمه.

پیشکین [ت، ص] ایی پیشمش، اولمش، کماله کلمش § تجربه‌لی آدم .

پیشوا [فا، س] مقتدابه، رئیس طائفه.

پیشه [فا، س] صنعت، حرفت § عادت ، معتاد :

حسنات پیشه = حسناتی عادت ایتمش اولان .

پیشه‌کار = صنعتکار || حقه‌باز طاقمنده اوسته مقلدی ، پشه‌کار .

پیشه‌گاه / **پیشه‌گه** = دارالصناعه ، فابریقه .

پیشه‌ور = اهل صنعت .

پیشه‌وری = صنعتکارلق .

پیشمك [ت، مص] آتشده قاورلمق . § میوه کماله ایرمك § ممارسه پیدا ایتمك ، ایشلك اولمق .

پیشیرمك = آتشده ویا حار برمایعك ایچنده قیزدیروب ینه‌جك حاله کتیرمك . || میوه‌یی کماله ایردیرمك || ممارسه پیدا ایتدیرمك || یاره‌یی ، جریحه‌یی اییلکه چویرتمك || ایشلك ایتمك .

پیشیرتمك = طبخ ایتدیرمك .

پیشین [فا، ص] پشین ، اول، اولکی .

پیشینان = اولزمان آدملری، متقدمین.

پیك [ج، س] (بحریه) رانده ، وله استرالیه وپوقرووا یلکنلرینك ارست یقاسنك قیچ طرفده‌کی کوشه‌سی .

پیکل [ج، س] روزکارك جهت هبوبنی کوسترن آلت .

پیکه [ج، س] قبارته‌لی، نقشلی پاموقدن معمول قالین قماش .

پیکار [ت، س] قایناق، صومنبعی، کوز، عین ، چشمه .

کوز پیکاری = کوزلرك بورونه متصل چوقوری .

پیکارباشی = چشمه باشی، صو باشی .

پیل [فا، س] فیل دینلان جسیم الجثه حیوان 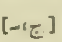 (فیل) .

پیل تن = فیل وجودلی .

پیلبان = فیلجی ، فیل بسله‌ین ، فیله باقان .

پیل [ج، س] (حکمت) الکتریق سیاله‌سی استحصال ایچون درونده لازمکلن آلات واجزا قونلمش قوانوز ، منظومه ، طاقم ، جهاز .

پیله [ت، س] ایپك قوزه‌سی .

پیله‌ور [فا، س] چرچی ، ایکنه، ایپلك ، بونجوق کبی اوفاق تفك شیلر صاتان .

پیله‌وری = چرچیلك .

پیمارقون [ج، س] (کیمیا) حامض پیماریقك تقطیرندن حاصل اولور برجسم کیمیوی .

پیماریق [ج، س] (کیمیا) حامض سیاریق وپدیق ایله ترکیبی مساوی برجسم حامض .

پیناغال [ج، س] (کیمیا) خشبك تقطیرندن استحصال اولنور برجسم کیمیوی .

پینغوئین [ج، س] {Pingouin} طیور ذات الارجل الکفه‌دن ایرلاندا وشمال آمه‌ریقه‌یه مخصوص برنوع اوردك .

پینك [ت، س] اویقوجی اولمه، اویوقلامه.

پینکلمك = اویوقلامق ، راحتسز برحالده اویومق .

پینه [فا، س] یامه .

پینه‌دوز = یامه‌جی.

پینه‌دوزی = یامه‌جیلق .

پیپی [ج ، س] (نباتات) قیطولاقاسیه فصیله‌سندن معدود برجنس نبات .

پی یون [ج ، س] { Pion } طیور متسلقه‌دن وپاپاغان نوعندن آمریقایه مخصوص برجنس قوش.

(pione — پی‌یون)

پیه [فا، س] ایچ یاغی .

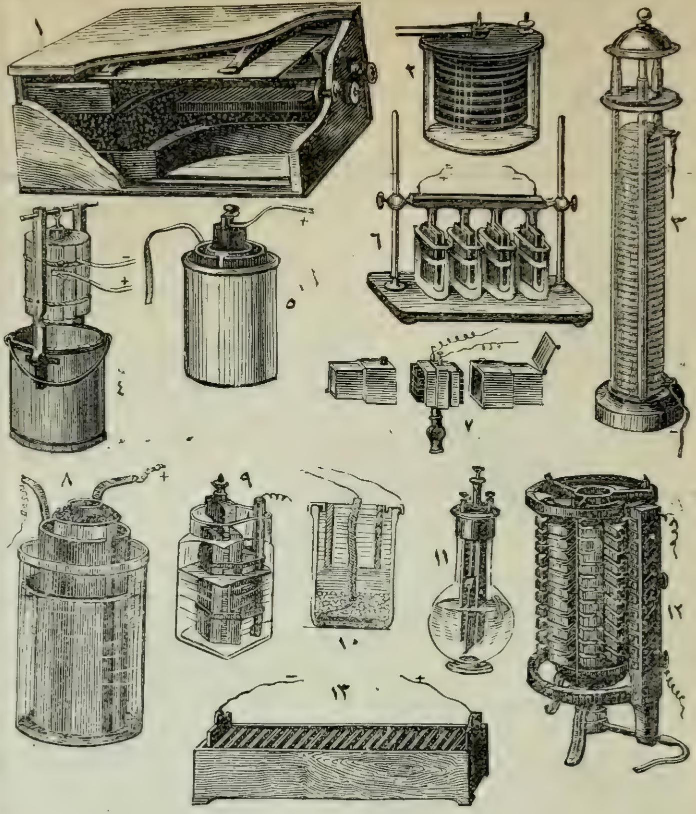

(الکتریق پیللری)

١— ژه‌رمه‌ن طرزنده پیل بلوق .
٢— تروه طرزنده .
٣— وولتا طرزنده .
٤— حلزونی .
٥— بونزن طرزنده .
٦— وولاستون طرزنده .
٧ — زربیلی طرزنده .

٨ — دانیه‌ل طرزنده .
٩ — له‌قلانشه طرزنده .
١٠— قاللود طرزنده .
١١— ثانی قرومیتلی ، یاخود غره‌نه طرزنده .
١٢— قلاموندك الکتریق حرورلیسی .
١٣— تکنه‌لی .

پاء مضموم

پُخْتَه [فا ، صه] پیشمش ، پیشکین ، اولغون ، کاه ایرمش .

کباب پخته = تامیله ، لایقیله پیشمش کباب .

نان پخته = تمامیله ، لایقیله پیشمش اکمك .

پختگان = (پخته) نك جمعی ؛ کاردیده ، صاحب تجربه عاقل ذوات .

پختگی = پیشکینلك .

ناپخته = پیشمامش ، چیك § تجربه‌سز ، بوش قفالی .

مرد ناپخته = تجربه‌سز آدم .

ناپختگان = تجربه‌سز ، عقلسز آدملر .

ناپختگی = خاملق ، چیکلك .

پُر [فا ، صه] (تهی) مقابلی ، طولو ، مملو § چوق ، زیاده § صاحب ، مالك : پرحدت ، پرنشوه ، پرغضب .

پردل = یورکلی ، جسور ؛ قوی القلب .

پردلی = جسورلق .

پردلان = جسورلر ، جسور اولانلر .

پرسوز = زیاده یانیق § چوق یاقیجی .

پُرْپایَه [فا ، ـ] حشراتدن قرق آیاق .

پُرْچین [فا ، صه] زیاده بوکولمش ، چوق قیوریق ، بوروشق .

پُرْسا ـ پُرْسان [فا ، صه] سؤال ایدیجی ، صوریجی .

پُرْسِش [فا ، ـ] سؤال ، صورش .

پُرُوتَسْتان [ج ، ـ] (لوتر) نام پاپاسك احداث ایلدیکی مذهبه تابع آدم .

پروتستانلق = (لوتر) ك احداث ایلدیکی مذهب .

پُرُوتَسْتُو [ج ، ـ] برحکم وحرکتی قبول ایتمیه‌رك عدم قبولنی مشعر رسما مرجعنه بیان کیفیت ایدلمك .

معامله‌سی § پولیچه‌یی قبول ایتمیوب رد ایلمك .

پُرُوتُوقُول [ج، ـ] { Protocole } دول مختلفه مرخصلرندن مرکب بر مجلس مختلطك مذاکراتنی حاوی ضبطنامه .

پُرُوتَه‌ئین [ج، ـ](کیمیا) انساج عضلیه والیافیدن متحصل برجسم شبه زلالی .

پُرُوژَه [ج، ـ] { Projet } ترتیب ، تصور § بر شیئك یاپیله‌جغی شکل وطرزی کوسترر رسم § تعدیل واصلاح اولنمق اوزره تلمه آلنان لایحه .

پُرُوسْتات [ج ، ـ] (طب) ارتفاق عانه‌نك کیریسنده ومعاء مستقیمك اوکنده ارککلره مخصوص برغده .

پُرُوغِرام [ج، ـ] { Programme } بر هیئتك خط وحرکتنی وعلی الخصوص مکتبلرده شاکردانه تدریس ایدیله‌جك دروسك انواع واوقات ودرجاتنی حاوی بیاننامه ، ورقه .

پُرُوفیل [ج، ـ] مقطع عمودی .

پُرُووا [ج ، ـ] (بحریه) کمینك باش طرفی .

پرووا دیرکی = سفینه‌نك باش طرفنده‌کی دیرك .

پُسَر [فا ، ـ] اوغل ، ارکك چوجق ، § اوغلان .

پُشْتَه [فا، ـ] آرقه ، صرت ، ظهر .

پشت بردیوار = حیرتده ، متحیر .

{ شو حالده «پشت بردیوار حیرت» ترکیبنده (حیرت) کلمه‌سی حشودر . }

پشتواره = بر آرقه‌لق یوك ، برحمال یوکی .

پُشْتیبان ـ پُشْتُوان [فا، ـ] طایاق ، دستك § معین ، ظهیر .

پفكرده [فا، ص] سوندرلمش :
« شمع اقبالى پفكردهٔ روزكار اولش »
و :
« ايمسون پفكرده شمع عمرينى باد خزان »
{ (پف) شعله‌لى برشيئى اوفليوب سوندرمك ديمكدر . }

پل [فا، ا] كوپرى .

پلوغ [ج، ا] (زراعت) اوكنده تكرلكى اولان بر نوع آلت زرع، صابان.

پلومبارين [ج، ا] (كيميا) برمادهٔ مؤثرهٔ نباتى .

پوپله [ج، ا] بعض اوردكلرك اينجه يومشاق توكى .

پوپله يتاق = پك قباردلمش يومشاق يتاق .

پوپه [ج، ا] (بحريه) كوپشته‌نك قيچ طرفده قالان قسمى § كمى‌يه قيچدن كان روزكار .

پوپه‌سنه سير ايتمك = روزكارى قيچه آلمق .

پوت [ت، ا] بربرينه ديكلمش ايكى پارچه قماش آره‌سنده‌كى بوروشقلق .

پوت قيرمق = آغزدن لاقردى قاچرمق، مناسبتسز سوز سويلمك .

پوت [ت، ا] ☜ (بت) .

پوتاموغال {Potamogal} [ج، ا] حيوانات فقريه‌نك ذات الثدايا شعبه‌سندن و آكل الحشرات جنسندن آفريقايه مخصوص بر حيوان .

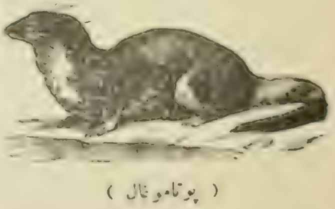

(پوتاموغال)

پوتانيلا [ج، ا] (نباتات) بش‌پارمق اوتى .

پوتاس [ج، ا] (كيميا) حمض اول پوتاسيوم .

پوتاسيوم [ج، ا] (كيميا) بياض، صلب، پارلاق، بالموم‌دن يومشاق بر جسم كيمووى اولوب صو ايله عادى درجهٔ حرارتده حمض حالنى آليرو هوانك مولد الحموضه‌سنى سرعتله جذب ايدر. مركباتى شونلردر: مائيت پوتاسيوم، كبريتيت پوتاس، آزوتيت پوتاس (كهرجله)، قلوريت پوتاس، ايود پوتاسيوم .

پوته [فا، ا] ايچنده معدنيات اريديلان طاوه .

پوتور [ت، ا] باجاقلرى طار وصيق ويوقارى طرفى قيرمه‌لى بر نوع لباس، شلوارك باشقه درلوسى.

پوجا [ج، ا] (بحريه) كمينك روزكار آلتى طرفى .

اورسا پوجا كيتمك = (بحريه) كاه روزكار اوستنه وكاه روزكار آلتنه سير ايتمك .

پوجالامق = (بحريه) كمى‌يى روزكار آلتنه چويرمك || شاشالامق .

پوجا آلابانده تيرامولا ايتمك = كمينك پرواسى روزكارك اسديكى جهتدن آچه‌رق دونمك .

پوچ [فا، ص] بوش شى، هيچدن عبارت.

وعدهٔ پوچ = وعد وعيد .

پوچ كمكى = قوبروق صوقومى .

پود [فا، ا] ارغاج، نسجده عرض جهتنه آتيلان تل، آتق .

پودارژ {Podarge} [ج، ا] طيور دوريه‌دن و پودارژ به قبيله‌سندن اوستراليايه مخصوص بر قوشدر.

پودوفيل {Podophylle} [ج، ا] ميوه‌لرى عنب چيچكلرى كچى بياض بر نبات .

(Podophylle — پودوفيل)

پودوله‌پيس {Podolépis} [ج، ا] مركبه فصيله‌سندن وشعاعيه نوعندن خشيشى بر نبات اولوب تزيينات ايچون مستعملدر .

(Podolépis — پودوله‌پيس)

پودره {Poudre} [ج، ا] غبار، توز § نسوانك تزيينات قبيلندن سورونديكلرى معروف قوقولى توز — كه : تراشدن صوكره ارككلر دخى سوريلور .

پور [فا، ا] اوغل، ولد .

پور آذر = حضرت ابراهيم عليه السلام .

پورهاجر = حضرت اسماعيل عليه السلام .

پور مريم = حضرت عيسى عليه السلام .

پور اعرابى = حضرت محى الدين عربى.

پورمند = اولاد صاحبى .

پورتقال [ت، ا] پورتقاليه فصيله‌سندن اولوب منشائنك پورتوغال {پورتكيز} قطعه‌سى اولديغى روايت اولنان ماينوش، آتشى رنكلى معروف ميوه — كه : يبانيسنه (ترنج) ديرلر . { پورتقاله (نارنج) دخى اطلاق اولنور } .

(پورتقال)

پورتقالاته = پورتقال شروبى .

پورتقال آغاجی = بو میوه‌یی ویرن آغاج .

پورتقالی = (غلطدر) پورتقال رنکنده اولان .

قان پورتقالی = پورتقالك ایچی قرمزی نوعی .

(قان پورتقالی)

چین پورتقالی = ماندارینه دینلن میوه .

پورتوج [ج، س] کمیلرده اوفاق تفك آلات وادواتك حفظنه مخصوص محله اطلاق اولنور .

پورتوفرانقو [اسپانیولجه ، س] (حقوق دول) معاملات ومراسلات تجاریه‌یه آچیق بندر ، سربست لیمان .

پورتوك [ت،س] بر شیئك اوزرنده بولنان — طبیعی وعارضی — قبارجقلر ، پوروزلر § غیر مستوی طاشلق یر : پورتوك پورتوك .

پورچاق [ج،س] فراشیه فصیله‌سندن برنبات . صیغیرلره یدیریلور .

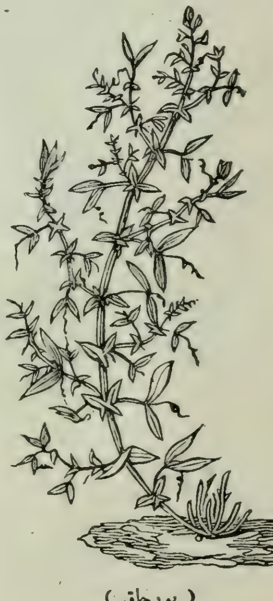

(پورچاق)

پورچوك [ت،س] قیویریق ، قیویرلمش .

کچی پورچوکی = کچینك یوقاری قیویرلمش قویروغی .

پورچوکلی = (حاوج) .

پورخه [ت،د] مهملاتدن اولوب تأکید وتأییدکلمه‌سیدر : پارچه پورچه .

پورسلن [ج،س] { Porcelaine } چینی ، فغفوری ، خاص ، اینجه ، شفافجه اوانی زجاجیه .
§ تلغراف تللی دیرکه اختلاط ایتدیرمامك ایچون دیرکه میخلانان فنجان شکلنده‌کی چینی . { لهجهٔ عثمانیه‌یه کوره بو مثللو اوانینك اعمال اولندیغی تراب معدنی اك اول ایتالیاده کائن (پوصول) شهرنده کشف اولندیغی ایچون کلمهٔ مذکوره دخی اصلاً (پوصولان) ایمش } .

(پورسلن)

پورسوق - پورصوق [ت، س] آوروپا قطعه‌سنده کثرتله بولنان حیوانات لاحمه‌دن اولوب تیلکی بیوکلکنده وحشی ، اسمر قیللی ، آلاجه باشلی بر حیواندر — که : کوبکندن یاپیلان کورکه (نافه) اطلاق اولنور . بوحیوان هجری ، تنها محللرده برطاقم منحنی ومنحرف چوقورلر حفر ایدرك آنلرك ایچنده یشار وظلمت لیلدن بالاستفاده قری وقصباته یاقلاشه‌رق مزارلری حفرایدر } .

پورصوق [ت،س] بوروشیق ، صارقیق ، سولپوك ، کوشه‌مش شی .

پورصومق [ت،مص] میوه‌نك ، دینك طراوتی کیدوب بوروشمق .

پورمچه [ج،س] (بحریه) دمیراوزرنده بولنان برکیی‌یی قالدیرمق ایچون بر خلاطی قیچدن الەرق باش طرفده زنجیره باغلامق عملیاتی که پورمچه طوتمق نامیله معروفدر .

پورنجسه [ج،س] (بحریه) مقره داخلنده‌کی دیلك محورنده‌کی دایکی قوتلندیرمك ایچون بودلیکك محیطنه وضع اولنان معدنی پارچه .

پورنو [ج ، س] (بحریه) مقره‌نك محوری که : اوزرنده دیل دوَر ایدر .

پوروز [ت،س] غیر مستوی کنار . § مانع ، عائق § نقصان ، قصور .

پوروزسز = دوز ، مستوی || نقصانسز ، ایلیشکسز ، قصورسز || سالم .

پوروزلی = دوز ومستوی اولمیان . || ایلیشکلی ، قاریشیق ایش .

پروزلمك = مشکلات پیدا ایتمك ، قاریشیق اولمق .

پورش [فا،س] معذرت ، عذر ، اعتذار .

پورش پذیر = معذرت قبول ایدیجی ، عفو ایلیجی .

پورن [فا،س] سورلمش ، نطس ایدلمش ترلا .

پورنه [فا،س] مایمون دینلن حیوان — که : اوزون قویروقلیسنه (شبك) دیرلر . {باءعربی ایله‌ده لغتدر} .

پوس پوس [ج،س] چین وژاپونیاده انسان واسطه‌سیله جر ایدیلن برنوع خفیف آرابه .

(پوس پوس)

پوس - پوص [ت، س] هواده یره یقین اوله‌رق حاصل اولان دومان ، سیسلك خفیفی § کدورت § میوه‌لرك اوزرنده حاصل اولان ضمغ (میوه پوصی) § میوه‌لرك

یاپراقلری اوزرنده حاصل اولان ساتر ، پوصون { آغاج پوصی } § بدنك اعزیکی اوزرنده حاصل اولان جراحت ، قابوق . { یمه پوصی } .

پوصلانمق = پوص باغلامق ، مبیس حاصل ایتمك .

پوسات [ت، س] طاقم ، بساط ، آلات طاقمی ، آوادانلق § سلاحلق .

آت پوسادی = رخت ، چوقال .

پوساتجی = صوبتاری ، مسخره .

پوسات چالقامق = قاپیسز ، ایشسز کزمك .

پوساتلی = زرهلی ، جبهجی .

پوساریق - پوصاریق [ت، س] صو کبی کورینن دومان ، سراب .

پوست [فا، س] تویلی حیوان دریسی . § مقام ، منصب ، مسند . § عادی کورك ، قویون دریسندن معمول قوجوق .

پوست نشین = {تکیه شیخلری حقنده} پوستده اوطوران ، اصل طریقت پیرینك قائممقامی ، وکیلی .

پوستی سرمك = بریره ، علی الخصوص مسافرلکده لزومندن زیاده ثقلت ویره جك درجه ده تمدید اقامت ایلمك ، بر یری ، برینك خانه سنی مأوی اتخاذ ایتمك .

پوستنی چیقارمق = اولدیررجه سنه دوکمك ، اورمق .

پوسته صامان طولدیرمق = محو وافنا ایلمك .

پوستکی = قوزی ، قویون ، کچی دریسی .

پوستکینی صودن چیقارمق = تمیز وتطبیق ایلمك || ضرورتدن ، احتیاجدن قورتلمق .

پوستکی صایمق = عبث اشتغال ایلمك .

پوستکی صایدیرمق = برینی عبث ایشله مشغول ایلمك .

پوست پیرا = دباغ .

پوشتال [فا، س] قونجسز ، اوکچه سز خفیف آیاق قابی § (قادین حقنده) سورتوك ، خانه سنده اوطورمیوب دائما کزن .

پوسته [ج، س] معین زمانده تاتار ، واپور ، دمیر یول معرفتیله بر محله سوق اولنان مکتوب وامانت چانطه سی § خدمته چیقان کوچوك عسکر طاقمی § (بحریه) سفینه نك یانلرینی تشکیل ایتمك اوزره اورمورغه دن قالدیریلن مقوس دمیر ویا اخشاب قفس .

پوسته پولی = پوسته تمغاسی - که : اشکال وقیمات مختلفه یی حاوی ورقپاره لردن عبارتدر .

پوسته جی = پوسته یی نقل ایدن ویا پوسته ایله کلن مکتوب وامانتلری توزیع ایلین آدم .

پوسته چانطه سی = درونده مکتوب وامانت نقل اولنان چانطه ، محفظه .

پوسته خانه = مکتوبلری ، امانتلری قبول ، ارسال وتوزیع ایدن اداره خانه .

پوسته یی کسمك = قطع مناسبت ایتمك ، کیدوب کلمکمدن واز کچمك .

پوسته واپوری = معین زمانده حرکت ایدن ، پوسته اوراقنی نقل ایلیان واپور .

پوسته یولی = جاده ، طریق عام .

پوستین [فا، س] کورك ، فروه .

پوستین بازکونه = ترس کورك . || مناسبتسزلك .

پوستین پوش = کورك کیین .

پوسکورمك [ت، مص] آغزله بوفلیه رك برشیئك اوزرینه صو یاغدیرمق . § کوپورمك .

آتش پوسکورمك = پرحدت اولمق ، غضبندن سوکوب صایمق .

پوسکورتمك = قاچیرمق ، کیری چویرمك ، دفع ایتمك .

پوسکورمه = پوسکورمك ماده سندن مصدر تخفیفی || دخمه ، طولانه رق پاطلایان برنوع فشنك .

پوسکول [ت، س] ایپکدن ، یلدن ، صیرمه دن معمول - پوقاریسی طوپ ، آشاغیسی طاغنیق - آصق ، صاچاق § موانع ، مشکلات .

پوسکوللندیرمك = پوسکول طاقمق . || شعبه لندیرمك ، ذالذلندیرمق || مشکلاندیرمك .

پوسکوللی = پوسکولی اولان || دالّلی بوداقلی ، مشکل ایش .

پوسکوللی بلا = تکلفلی ، سورکلی ، مزعج ، زحمتلی شی ، بلای مبرم .

پوسکی [ت، د] تأکید ایچون (اسکی) تعبیرینه علاوة استعمال اولنور : (اسکی پوسکی) .

پوسیده [فا، ص] چوروموش ، چوروك .

میوهٔ پوسیده = چوروك یمش .

استخوان پوسیده = چوروموش کمیك .

پوسیلوغال [ج، س] { Pocilogale } ذات الثدیانك آکل اللحوم جنسندن آفریقایه مخصوص برحیواندر . وجودی سیاه اولوب ظهرنده طولانی اوله رق بش صاری شرید کوریلور .

(پوسیلوغال)

پوش [فا، ص] اورتمك ، اورتمك معناسنه کلن (پوشیدن) مصدرندن صیغهٔ امر اولوب ترکیبله قوللانیلور .

پاپوش = آیاق اورتوجی ، یعنی آیاق قابی پابوج .

سرپوش = باش اورتوجی ، فس ، کلاه وسائره .

پوشش = اورتو ، اورتونه جك شی .

پوشنده = اورتوجی ، اورتن .

پوشندهٔ خطا = عیب اورتن .

پوشیده = مستور ، اورتلمش || اورتو : پوشیدهٔ بیت معظم ، صندوقهٔ شریفه پوشیده سی .

راز پوشیده = سر مکتوم .

پوشیده چشم = غافل .

پوشی - پوشو [ت، س] مخدرات اسلامیه نك قوللاندقلری یوز اورتوسی ، پچه § وقتیله عسکر طاقمنك کیدکلری خفیف صاریق .

پوصله [ت، س] کوچوك تذکره ، مخطره ، خلاصه ، مختصر دفتر .

پوصو [ت، س] دشمنی بغتة اورمق ایچون صاقلانیلوب بکلنیلان کیزلی یر ، کمین ، کمینگاه .

پوصوله [ج،-]راهنما . چلیكدن معمول برمقناطیس چبوغی ویاخود یكدیكرینه موازی اولان برقاچ مقناطیس چبوغی اقسام متساویه‌یه منقسم دائره‌وی برقارته ربط ایدرك وبوقارتی برنچدن معمول برطاسك مركزنده واقع برمسند اوزرینه اوطورته‌رق تشكیل اولنان ومقناطیسك خاصهٔ توجیهیه‌سی اساسنه مؤسس اولان آلت مخصوصه‌در . مذكور قارتك محیطی كرته نامی‌ویریلن‌اوتوز ایكی‌اقسام‌متساویه‌یه منقسم اولدیغندن پوصوله آلتی، جهات اصلیه اولان شمال، جنوب، شرق ، غرب استقامتلرینی وجهات فرعیه ویا ربعیه دینیلن پویراز، لدوس، قره‌یل ، كشلمه جهتلرینی وبحریونجه مستعمل اولان دیكر ٢٤ جهتی اشعار ایدر. پوصوله آلتی قره‌ده ودكزده سمت تعیین ایتمك وبر سفینه‌نك طریق سیرینی اداره ایلمك ایچون استعمال اولنور . بوآلتك قیمت واهمیتنی آوروپا كمیجیلری اسلامزدن چوق زمان اول آسیای شرقیده سیرسفائن خصوصنده قوللانلمقده ایدی . الك اول ایجاد ایدنلرك چینلیلر اولدیغی مرویدر . كمیلرده استعمال اولنمق اوزره ترتیب وتجهیز ایدیلنلره عمومیتله كمیجی پوصوله‌سی دینیلوب قوللانیله‌جقلری خدمته كوره مختلف ترتیباتی و مختلف نامیلری واردر :

معیار پوصوله ، طومسون پوصوله‌سی ، سمت پوصوله‌سی، كوپری پوصوله‌سی، دیرك پوصوله‌سی ، دومن پوصوله‌سی ، مایعلی پوصوله وهكذا .

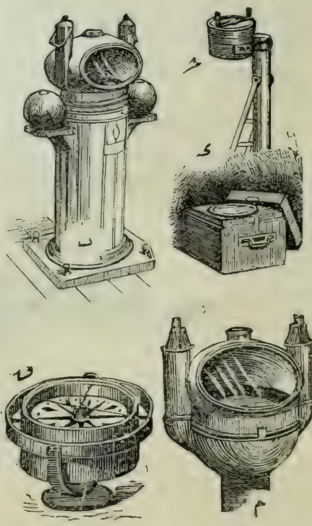

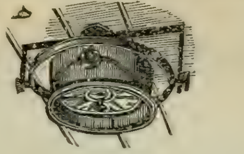

ب — طومسون پوصوله‌سی ؛
ح — دیرك پوصوله‌سی ؛
د — فلكه پوصوله‌سی ؛
ه — آصمه پوصوله ؛
م — دومن پوصوله‌سی ؛
و — عادی پوصوله ؛

ال پوصوله‌ی = قبله‌نما دینلن معروف آلت .

پوصوله ابره‌سی = پوصوله قارتنه ربط اولنان مقناطیسلنمش چلیك چبوق اولوب جاذبهٔ موقعیه‌دن آزاده بولنان بر محلده سربستجه تعلیق ایدیلیرسه نصف النهار مقناطیسیی ارائه ایدر .

پوصوله‌یی تنظیم ایتمك = صنعی مقناطیسلر واسطه‌سیله پوصوله انحراف عارضیسنك تصحیحی عملیاتی .

پوصوله خطاسی = پوصوله قارتنك شمال نقطه‌سنك نصف النهار مقناطیسیدن انحراف ایلدیكی مقدار اولوب انحراف عارضی نامیله معروفدر .

پوصوله ایله زاویهٔ روزكار ویا پوصوله زاویه‌سی = سفینه پوصوله‌سنك اشعار ایلدیكی نصف النهار ایله طریق سفینه بیننده‌كی زاویه .

پوصوله‌یی شاشیرمق = حیرتده قالمق، نه یاپاجغنی بیلمه‌مك .

پوصه [ت،-] تورتو، صویی ویا یاغی آلنان شیلرك قالان مواد صلبه‌سی .

پوصه‌لانمق = تورتو حاصل ایتمك .

پوغاچه [ج،-] یاغلی خمیردن یاپلمش، اورونده قزارتلمش بر نوع بورك ، یاغلی اكمك .

پوف [ت،-] برمحلدن چیقان سسك ، هوانك حالنی تصویر ایچون قوللانیلور برلفظدركه : بونلره لسان ادبده (آهنك تقلیدی) نامی ویریلور : روزكار پوف پوف ایسیور .

پوف بوركی = طاوه‌ده قیزاروب قبارمش وایچنه پك آزمقدارده پنیر ویاقیمه قونلمش برنوع بورك .

پوف [ت،-] دوشن یومشاق برشیئك چیقاردیغی صدایی تصویر وتقلید ایچون قوللانیلور .

پوف [ت -] یانان برشیئی سوندرمك امرینی تصویر ایدر : پوف دیه‌رك مومی سوندردی .

پوفله‌مك = شعله ایله یانان برشیئی اوفله‌یوب سوندرمك .

پوف [ت،-] نفرت واستكراه اداتی .

پوفتری [ت،-] آوجی ایصلیغی .

پوقروواسرنی [ج،-] (بحریه) غراندی آنا دیركنك فوقنده‌كی یارم سرن .

پوقروواایلكنی [ج،-] غراندی آنادیركنك كروسنده واقع ایكنه‌ایله پوقروواسرننه كشاد اولنان بومبه‌سز یلكن .

پول [، -] فلس ، منقر، پاره ، كوچوك سكه ، بر اقچه‌نك اوچده بری § معدن پارچه‌سی § البسه وسائره‌یه زینت ایچون دیكیلن پك اوفاق معدنی لوحه‌لر § ویده‌وجیواته صیقشدیره‌جق صومون § طاوله‌نك كمیك ویا خشبدن معمول طاشلرندن بهری § بنك، خرشف : باق پولی § رسم مقامنده پوسته‌یه ویریلن اوراقه ، اعلانلره ، عرضحالره، سندلره وبرمحلدن كچیریلن قوچی وسائره‌یه والحاصل رسمه تابع هردرلو اشیایه الصاق ایدیلن مطبوع كوچوك ورقه ـ كه : اشكال وانواع مختلفه‌سی واردر .

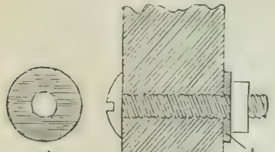

(پول)

پول پول = بنك بنك .

پاره‌سز پولسز = حسبی ، اجرتسز ، مجاناً .

دف پولی = زل .

پوللی = اوزری كوچوك معدن پوللرله تزیین اولنمش .

پولاد [فا،-] چلیك دینلن سرت دمیر، فولاد .

پولاد بازو = قوتلی ، پهلوان .

پولادسنج = جنكاور ، استعمال سلاحده ماهر آدم .

پوللق [ت،س] چفتجیلرك ترلا قازمق ایچون برچفت اوكوز ویامانده ایله سوردكاری بر نوع آغیر صابان .

پولوسكون [ت،س] (نباتات) شفویه فصیله سندن چوبان سوزكجی دینلن نبات .

پولیپ [ج،س] (اختاپوط) .

پولیتیقه [ج،س] { politique } تدبیر مملكت ، سیاست دولت § امور سیاسیه § تملق ، مدارا .

پولیتیقه مأموری = دولتك منافع مخصوصهٔ سیاسیه سنه عائد مصالحك تعقیبته مأمور ذات .

پولیچه [ج س] حواله سندی . بر آدمك اوزرینه شرائطله چكیلان حواله . { بر ادمك بولندیغی محلده آلدیغی ویا ویردیكی اقچه یی دیكر محلده تسلیم وتسلم اولنمق اوزره اوراده كی شریك ویا وكیلنه كوندردیكی دین سندی } .

پولیچه شرائطی = پولیچه نك معتبر اولمسی ایچون تابع اولدیغی شرائط ثلثه ـ كه شونلردر :

١ — پولیچه سندی بهمه حال تاریخلی اولمقله برابر ناطق اولدیغی مبلغك مقداری ومخاطبك اسمی مصرح اولمق .

٢ — زمان ومكان تأدیه كوسترلمك .

٣ — پولیچه نك كوندرلدیكی محل ایله اقچه نك تأدیه اولنه جغی محل ذكر ایدلمش بولنمق وزیری امضالی اولمق .

پولغالین [ج،س] (كیمیا) صابونیده مشابه بر غلیظ قوزیده اطلاق اولنور .

پولیس [ج، س] طرف دولتدن تأمین آسایش مملكته مأمور افراد مخصوصه ومنتظمه § بو افراد ومأمورینك هیئتی .

پوماده - پوماطه [ج ، س] {pommade}. نسوانك بشره یی یومشاق طوتمق ایچون تزییناتده قوللاندقلری مادهٔ معروفه § اطبانك جریحه لره سوردكاری مرهم .

پونتل [ج،س] (بحریه) كوكرته لری متحمل اوراق اوزره آلتلرینه عموداً وضع اولنان دمیر ویا اخشاب ستونلر .

پونچ [ج،س] دوم وقونیاق ایله صیجاق لیمونلی صودن مركب مشروب .

پونز [ج،س] (Punaise، تپه سی یاصی ، ایكنه سی قیصه بر نوع كوچوك چیوی ـ كه : كاغدلری ، رسملری تخته یه ربط ایچون استعمال اولنور . قباره .

(پونز)

پونزه [ج ، س] مرمر اوغمغه وتخته تمیزلمكه مخصوص سونكر طاشی .

پونطو [ج ، س] طباعتده مستعمل حروفات كه : مطبوعات عثمانیه ده ٢٤ ، ١٨ ، ١٦ ، ١٢ ، ٨ ، ٦ پونطو اوزره آلتی قسم اوزرینه مرتبدر .

پویه [ج س] (بحریه) ترینكت ومایستره یلكنلرینی استقفه ایتمك ایچون بویلكلرك اسقوطه یقالرینه ربط اولنان خلاطلر .

پووونی [ج،س] { povonie } خرشفی الجناح حشراتدن ونهاری كلبك نوعندن بری .

پوه پوه [ت،د] تحسین وشاباش اداتی : پوه پوهلامق .

پوهو [ت،س] بایقوشدن بیوك وتمامیله اكا مشابه برقوش .

(پوهو)

پویا - پویان [فا،ص] { آت حقنده } سكردیجی ، قوشیجی . § طالان ، سرسریانه طولاشان ، قوشان : وادیٔ حیرتده پویان اولدی .

پویرا [ت، س] تكرلكك اورته سنده كی دلیكلی آغرشاق .

پوراق = تكرلك اعمالنده مستعمل برنوع سرت آغاج .

پویراز [فا، س] (یونانیدن محرفدر) شمال استقامتیله كوندوغیشی استقامتنك تام وسطندن وزان اولان روزكارك اسمی § پوصوله قارتنك حاوی اولدیغی كرته لرك شمالدن اعتباراً صاغه دوغرو دردنجیسی (پوصوله) .

آغزی پویرازه آچمق = نافله بكله مك .

پویرازلامق = هوا پویرازه دونمك .

پوییده [فا،ص] شدتله كیتمك ، سرعتله یورومك ، قوشمق معناسنه اولان (پوییدن) لفظندن اسم فاعل صیغه سی ، لوب سكردیجی ، قوشیجی دیمكدر .

پویه [فا،س] سكیرتمه ، قوشمه .

پویه كر = سكیردیجی ، قوشیجی .

ت [ع، فا، ت، حرف] الفبای عربیده اوچنجی ، الفبای ترکی وفارسیده دردنجی حرفدرکه (تاء) دینلور . (ب) و (ث) حرفلرندن تفریق ایچون اوستنه ایکی نقطه وضع ایدلدیکی جهتله عربلر بوکا (تاء مثناة) و (تاء فوقانیه) نامنی دخی ویررلر. ابجد حسابنده (٤٠٠) عددینه اشارتدر .

عربلرجه اواخر کلماتده بولندیغی زمان علامت تأنیث اولوب اوزمان { ة } شکلنی آلیر و (تاء کرد) دینیر : (رقبة) ، (مروة) کبی . نفس کلمه‌دن اولدیغی زمان (تاء طویل) صورتنده یعنی { ت } شکلنده استعمال اولنور: (التفات) مثللو. فقط لسان عثمانیده تاء کرد یکده مستعمل اولمدیغندن بز (رقبة) ، (مروة) کبی کلماتی دخی (تاء طویل) ایله :

(رقبت) ، (مروت) طرزنده یازمقده یز. { ت } حرفنك لاتین لساننده‌کی شکلی {T} اولدیغی کبی صاغر دیلسزلره مخصوص الفباده دخی حرف مزبورك اشارتی شو :

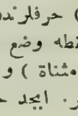

وهیروغلیف الفباسنده بو { ⏶ } در .

خطوطك انواعنه کوره { ت } حرفنك لسانمزده‌کی اشکالی بروجه آتیدر .

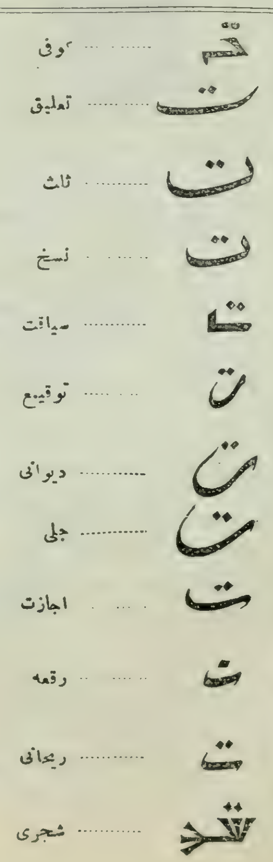

ترکجه کلمه‌لرك صوکنده‌کی { ت } حرکه‌لنجه اکثریا { د } حرفنه منقلب اولور :

آرت — آردی ، آرده ، آردك .
قورت — قوردی ، قورده ، قوردك .
سوت — سودی ، سوده ، سودك .

تَ [ع، د] ادات قسم اولوب لفظهٔ جلاله الصاقاً استعمال اولنور : تالله .

{ تالله لفظی اکثریا (والله، بالله) کلمه‌لرینه — تأکید وتأیید قسم مقصدیله — علاوةً قوللانیلور .

تا [فا، د] ادات انتهادر . دك ، دکین ، قدر :

تابحشر = یوم حشره ، قیامته قدر .

تابسحر = سحر وقتنه قدر .

تابصباح = صباحه قدر .

§ بعضاً الفسز اوله‌رق استعمال اولنور:

سرتسر = (سرتاسر) دن مخفف اولوب باشدن باشه دیمکدر .

§ بعضاً (ب) ادات الصاق حذف ایدیلور :

سرتاپا = (سرتابپا) دن مخفف اولوب باشدن آیاغه قدر دیمکدر .

§ غایه وعلت اداتی اولدیغی‌ده واردر : اوزمان بوکا بر (که) علاوه اولنور :
« درسکی آز ویردم تاکه اوکره‌نه‌سك »
{ ترکجه‌ده (تك) لفظی اشبو: (تاکه) دن محرفدر } § ادات توقیت اولور :

« خدا تاحشره‌دك جاری قیله امرجهانونك »
§ ادات تعلیل اولور :

« مهتابه‌اولوردی‌سایه کمتر
تا اولیه نوری بار دنیر »

تا [فا، ص] قات، بوکلم {یالکز قوللانلماز}.

دوتا = ایکی قات ، ایکی بوکلم .

یکتا = برقات || برنجی || نظیرسز .

تاء [ع، ا] (ت) حرفنك اسم عربیسی (ته) :

قصیدهٔ تائیه = قافیه مصرعلری (ت) ایله منتهی قصیده { بر قصیدهٔ مشهوره‌یه علم اولمشدر } .

تاءمفتوحه = مفتوح اوقونان تاء .

مصدر تائی = نهایتنده (ت) بولنان مصدر : فقاهت ، سخاوت کبی .

تائب [ع، ص] توبه ایدیجی ، ایدن ، توبه‌کار { (اولمق) ماده‌سیله قوللانیلور } .

تاب [فا، ا] طاقت، توان، قدرت، مجال، مقاومت :

تاب آور = طاقت کتیریجی ، طیانان مقاومت ایدن || اقتدارلی .

بی‌تاب = طاقتسز، درمانسز، مجالسز. || یورغون .

بی‌تابانه = طاقتسزجه ، مجالسزجه .

بی‌تابی = بی‌تابلق ، طاقتسزلك .
§ قیوریم ، بوکلم :
تاب گیسو ، تاب زلف .

گیسوی تابدار = بوکلش، بوکولی‌صاچ
§ حرارت ، ضیا ، صیجاقلق ، پارلاقلق، رونق ، نور :

تاب خورشید = کونشك حرارتی (ضیاسی) .

تاب سموم = سام‌روزکارینك صیجاغی.
§ حرارت وضیا ویریجی، تنویر ایدیجی ، پارلایان .

آفتاب عالمتاب = جهانه ضیا ویرن کونش .

مهر آفاقتاب = آفاقی تنویر ایدن کونش.
طراوت ، تازه‌لك : آب وتاب .

تابان = ضیادار ، پارلاق .

ماه تابان = پارلاق آی .

تابدار = پارلاق ، منور ، ضیادار .

دیدار تابدار = پارلاق چهره .

تابداری = تابدارلق ، پارلاقلق .

تابش = (تابیدن) ماده‌سندن حاصل مصدر اولوب پارلایش، پارلدایش معناسنی افاده ایدر .

تابنك / **تابنده** } = پارلاق ، ضیادار ، منور

تابخانه [فا، ا] چیچك، چیچك صوباسی.
§ دارالعجزه ، ملجأ فقرا .

تابرنه‌مونتان [ج، ا] - {Taberné montane} قلمیه قبیله‌سنه عائد بر نباتدر. یاپراقلری بش پارچه‌لی اولوب سافلاً متلاصقدر.

(تابرنه‌مونتان { Tabernémontane }

تابستان [فا، ا] یاز موسمی ، صیف
§ (تصوف) مقام معرفت .

تابستانی = یازه منسوب ، یازلق .

تابع [ع، ص] برینك امر وحکمی آلتنده بولنان § برینك اثر ومسلکنه سالك اولان § تحت اطاعتده بولنان.
§ آردی صیره کیدن ، اویان § منوط ، متوقف ، محتاج :
« معرفت التفاته تابعدر »

تابعیت [ع، مص] تابعلك § بر دولتك تبعه‌سندن بولنمقلق :
« تابعیت سلطنت سنیه‌ده بولنان اقوامك سعادت حالی غبطه افزای امم‌در ».

تابعیت اصلیه = (حقوق دول) بر کیمسه‌نك تولدی تاریخندن اعتباراً حائز اولدیغی تابعیت .

تابعیت مکتسبه = (حقوق دول) مؤخراً بالتبدیل اکتساب ایدیلان تابعیت .

تابعیت نظامنامه‌سی = اصول وشرائط تابعیتی جامع نظامنامه .

تابعیت قلمی = بو نظامنامه حکمنی تطبیق واجرایه مأمور بر هیئت مخصوصه‌که: خارجیه نظارت جلیله‌سنه مربوطدر .

تابعین [ع، ص] اصطلاحات شرعیه‌دن اولوب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك اصحاب کراملرندن بر ویا برقاچیله ملاقی اوله‌رق آنلردن احادیث شریفه نقل وروایت ایدن ذوات عظام .

تبع تابعین = تابعین حضراتنك زمانلرینی ادراك ایله آنلردن نقل وروایت اقوال واحوال ایلمش اولان ذوات معتبره .

تابوت [ع، ا] درونده میت وضع ایله قبرستانه نقل اولنان اوستی قپاقلی معروف اوزون صندوق.

تابوت سکینه = حضرت موسی علیه السلامه نازل اولان وصایای عشره‌نك درونده وضع اولندیغی مشهور صندوق مقدس.

تابوغه [ت، ا] قزیل عناب دخی دینلن وصابی دکنك، باستون اعمالنده قوللانیلان قرمزی اوزلی سرت آغاج .

تابه [فا، ا] مطبخ آلاتندن بری اولوب ترکجه‌ده (تاوه) نامی ویریلن باقر ویا چینقودن معمول معروف صاپلی قاب که : معناسی ایزدیریجی دیمکدر { تابه درونده یاغ قیزدیریلیر ، بالق وسائره قیزارتیلیر } .

تاپه [ت، ا] (طپه) .

تات [ت، ص] سفیل ، ذلیل § یبانجی .

تاتار [ت، ا] ایصال وراق مخابرات مقصدیله بر محلدن دیکر محله کوندریلن آدم، برید ، ساعی قاصد ، سورك .
§ مکتوب وامانت چانطه‌لرینی آله‌رق بارگیرله بر شهردن دیکر شهره ایصال ایدن آدم . { وقتیله بو خدمتك غایت چوبك اولان تاتار افرادی طرفندن اجرت مقابلنده ایفا اولنمسنه مبنی بالآخره بو وظیفه ایله مکلف اولانلره ده بو اسم تخصیص ایدلمشدر } .

تاتار آغاسی = پوسته چانطه‌لرینی کوتوروب کتیرنلرك آمری ، بیوکی .

تاتار بورگی = درونده قیمه ویا پینیر قونیله‌رق صوده خاشلانمش واوزرینه یوغورت دوکلش بر نوع خمیر طعامی .

تاتار صاپانی = طاش وکله آتمغه مخصوص اسکی بر حرب آلتی .

تاتاری = یاری چیك ، یاری پیشمش ات = مکتوبا نقل ایدن کوکرجین .

تاتارجق • [ت، س] سیوری سینكك كوچوك برنوعی اولوب انسانی آندن دها زیاده تعجیز ومتأثر ایدر . یاقارجه ، برغش •

تاج [ع،س] حكمداران عظام حضراتنه مخصوص مرصع باش كسوه‌سی • اكلیل ، دیهیم ، افسر § بعض مشایخك كیدكلری عمامه‌لی كلاه { جمعی (تیجان) كلیر } § كلینلرك باشنه قویدقلری مرصع زینت •

تاجدار = پادشاه ، شهنشاه ، حكمدار •

تاجدارانه = پادشاه حضرتلرینه لایق صورتده •

تاجداری = تاجدارلق •

تاج سر = باش تاجی || زیاده‌سیله مرغوب ومعتبر اولان •

تاجر • [ع، س] تجارتله مشغول آدم • قانوناً تجارتی صنعت ومشغولیت دائمه اتخاذ ایدوب كرك باسند، كرك بلاسند عقد مقاوله‌یه مقتدر ومأذون وتجارت اوطه‌سنده اسمی ومحل اقامتی وشكل تجارتی مقید اولان آدم • جمعی (تجار) یر (تجاران) كلمهٔ جمع الجمعی استعماله حاجت یوقدر •}

تاجیك [ت،س] ترك اقوام قدیمه‌سندن كندی مملكتلرنده ساكن اولان ایرانیلره ویردكلری اسمدر - كه: بالآخره ارمنی لسانده دخی كچه‌رك آنلر طرفندن الیوم اهل اسلام بواسمله (داجیك) یاد ایدلمكده‌در •

تار [فا، س] (تاریك) لفظندن مرخم اوله‌رق قراكلق، مظلم مفهومنی افاده ایدر § تل، صاچ تلی § آرغاج مقابلی آرش •

تار عنكبوت = اوروم‌جك آغی •

كیسوی زرتار = آلتون كبی صاری تللی صاچ •

تارتار = پاره پاره || تل تل •

شب تار = قراكلق كیجه •

تاراج [فا،س] یغما ، چاپول § یغما ایتمه ، غارت ایتمه •

تاراجكر = یغماجی •

تاراجكرده = یغما ایدلمش •

تارپان [ج،س] { Tarpan } آسیانك واسع اورمانلرنده حال وحشتده یشایان برجنس بیكیردر •

(تارپان)

تارت [ج،س] (بحریه) كمی كوكرته‌لرنده بولنوب درونده آلات وادوات ناریه وضع اولنان قپالی قله •

تارتلی = بو مثللو قپالی قله‌یی حاوی كمی ، حرب سفینه‌سی •

تارچین [فا،س] ☞ (دارچین) •

تارك [فا،س] تپه ، باش تپه‌سی {اساساً لسان فارسیده (تار) تپه معناسنه اولوب (رك) ادات تصغیر اولدیغندن (تپه‌جك) دیمكدر } •

تارك [ع،س] ترك ایدیجی، براقیجی • واز كچن ، فارغ •

تارك دنیا = ترك ماسوا ایدن یعنی امور دنیویه ایله اشتغالدن دست كش فراغ اوله‌رق اختیار ایلدیكی كوشهٔ عزلتده طاعاتله مشغول اولان § خرستیان پاپاسلرینك تأهل ایده‌مین قسمی ، راهب { بونلرك نسوانه (تاركهٔ دنیا) دیرلر } •

تارك صلاة = بینماز ، نماز قیلمیان ، نمازینی ترك ایدن •

تارلا - تارله - ترلا [ت،س] اكین اكیلن اراضی، مزرعه •

تارلا آچمق = چالیلق یری ویاخام اراضی‌یی سوكه‌رك ، آچه‌رق مزرعه حالنه قومق •

تارلا ایتمك = یری ، طوپراغی دوزلدوب آسویه ایلمك •

تارلا فاره‌سی = ذات الثدیادنك قاضمه جنسندن تارلالرده متعیش برنوع قیر صیچانی - كه: اوفاره‌سندن پك بیوكدر •

(تارلا فاره‌سی)

تارلا قوشی = سرچه صنفندن كوچك برقوش - كه : بعضلرینك باشنده سورغوجی واردر . قنبراء ، قبعه •

(تارلا قوشی)

تارمار [فا، ص] طاغنیق ، پریشان ، قاریشیق {معنویاتده قوللانلماز. مثلا : حال تارمار دینلمز} •

تارةً [ع،س] دفعه ، كره •

تارةً بعد اخری = دفعاتله برقاچ كره •

تاریخ [ع،س] برشیئك زمان وقوعی : استانبول (۸۵۷) تاریخنده فتح اولنمشدر § مكتوبلره وسائر اوراقه وضع اولنان كون وآی وسنه اشارتی : « ۳ كانون ثانی سنه ۱۳۲۲ تاریخلی مكتوبكزی آلدم » § دور، زمان § دنیانك وماسبقده یاشامش انسانلرك احوالندن ویا بر علم وصنعتك صورت تكون وترقیسندن باحث فن مخصوص •

تاریخ عمومی = ساحهٔ مدنیتده اثر براقمش اولان بالجمله اقوامك احوال وكیفیاتندن بحث ایدن فن •

تاریخ خصوصی = یالكز برقومك ، بر ملتك احوالندن باحث فن •

تاریخ طبیعی = ☞ (موالید ثلثه) § ابجد حسابنجه بر زمان معینی ارائه ایدن منظوم ویامنثور عباره § اوطرزده ایراد ایدلمش بیت ویامصرعی حاوی منظومه •

تاریخ سویلمك = بو یولده بر منظومه انشاد ایتمك •

تاریخ چكمك = مكتوب وسائر اوراقه تاریخ وضع ایلمك •

تاریخسز = تاریخی اولمیان ، تاریخ آتلنمامش اولان مكتوب ، سند، علم وخبر وسائره •

تاریخی = فن تاریخه متعلق || تاریخجه مثبت ومضبوط اولان : وقعهٔ تاریخیه •

تاریك [فا،ص] قراكلق ، مظلم •

شب تاریك = قراكلق كیجه •

تاریك بخت = بختسز ، طالعسز •

تاریكی = ظلمت ، قراكلق •

تاز [فا، ص] قوشمه، قوشش { ینه بو معناده كلن تك لفظیله برلكده قوللانیلیر : تك وتاز } .

تازنده = قوشیجی ، سكیردیجی .

اسب تازنده = چوق قوشیجی آت ، یاریش آتی .

تازه [فا، ص] (كهنه) نك ضدی، یكی، نوظهور § جید § كنج ، كورپه . § صولو ، یاش § بایات اولمیان .

تازكی = تازه لك || كورپه لك || یكیلك . || طراوت || كنجلك .

تازه لمك = یكیلمك ، تجدید اتمك . || تكرار ایلمك .

تازه لشمك = تازه اولمق || كنجلك پیدا اتمك .

تازی [فا، ص] عربی دیمكدر :

لسان تازی = عرب لسانی .

اسب تازی = عرب آتی .

§ اینجه بللی معروف آو كوپكی ــ كه : بوكا عرب زغاری دخی دیرلر . انواع مختلفه سی واردر .

(تازی)

تازیانه [فا، ص] قرباج ، قامچی { پك خایدهلشمش اولان (تازیانهٔ تشویق) تعبیرینی جدیات ورسمیاتده قوللانمق عیبدر } .

تاس [ت، د] (ت) ایله ابتدا ایدن بعض صفتلرك اولنه كلوب تأكید ومبالغه افاده ایدر : تاس تمام .

تاسع [ع، ص] طقوزنجی : جلد تاسع .

تاسعاً = طقوزنجی اولارق ، طقوزنجی درجه ده ، طقوزنجیسی .

تاسمه [ت، س] { تاسمه ، طسمه صورتنده دخی یازیلیر } قوزی ، كاب كبی حیوانات اهلیه نك بوینه كچیریلان قاییشدن حلقه § نعلینلره آیاق كچمك ایچون جاقیلان قاییش .

تاسه [فا، س] غم ، كدر ، غصه ، اوج صیقیندیسی ، قایغو .

تاسه سز = قیدسز ، قایغوسز ، یوركی كنیش آدم .

تاسه سنی چكمك = قیدنده اولمق .

تاسه لانمق = آجیمق ، محزون ومكدر اولمق .

تاسه لی = غملی ، كدرلی ، مغموم .

تاش [فا، د] ادات شركتدر . لسانمزده نادراً مستعمل اولوب بزبوكا مقابل (داش) ادات تركیبی استعمال ایتمكده یز : دین داش ، سرداش ، یولداش .

تاثر [ع، ص] (تأثر) .

تافته [فا، س] جانفس كبی بوكلمش ابریشمدن ، ایپكدن منسوج بر نوع ظریف قماش .

تاقیه [ت، س] (طاقیه) .

تاك [فا، س] اوزوم آغاجی ، آصمه .

تاكه اوغراف [ج، س] (طپوغرفیا) مسافات مائله یی مسافات افقیه یه تحویل ایدرك تعیین ایدن آلت .

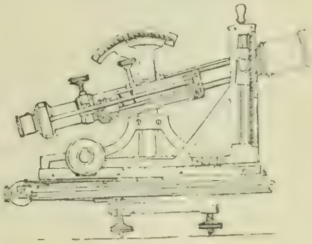

(تاكه اوغراف)

تاكه اومتره [ج، س] (طپوغرافیا) مسافه لرك تقدیرنده وسمت زاویه لرینك تعیننده واحاصل خریطه اخذنده مستعمل آلت .

(تاكه ومتره)

تاكدانه = اوزوم چكردكی .

همچوناك = آصمه كبی اینجه ، ضعیف .

تاكی [فا، س] (تابكی) مخففی نه وقته قدر دیمكدر .

تال [فا، س] زیل ، چارپاره ــ كه : رقاصلر پارمقلرینه طاقه رق وآنلری بربرینه چارپارق رقص ایدرلر .

تالاز [ج، س] طالغه ، موجه § ایپك كبی یومشاق شیلرك قاریشوب قبارمسی .

تالازلنمق = طالغه لنمق || ایپك وسائره قاریشوب قبارمق .

تالامق [ت، مص] یغما وغارت ایتمك .

تالان = یغما ، غارت ، چاپول .

تالانكر = یغماجی .

تالانكری = یغماجیلق .

تالد [ع، س] انسانك خانه سنده بولنان كوله ، جاریه ، دواب ، مواشی كبی اموال قدیمه .

تالهغال [ج، س] {Talégalle} طیور دجاجیه دن آوستریایه مخصوص برقوشدر .

(Talègalle — تالهغال)

تالی [ع، ص] آردی صره كیدیجی ، كیدن . § ایكنجی درجه ده اولان .

علوم تالیه = مكاتب اعدادیه ده تدریس اولنان علوم وفنون .

مسئلهٔ تالیه = اولكندن صوكره كی ، اولكنی متعاقباً ظهور ایدن مسئله .

مكاتب تالیه = مكاتب عالیه دن اولكی ومكاتب ابتدائیه دن صوكركی مكاتب ، مكاتب اعدادیه .

§ عساكر ردیفه نك ایكنجی قسمی ، صنف تالی . (مقدم) مقابلی § تلاوت ایدیجی .

تاليمار [ج، س] [بحريه] بش بودوسلمه‌سنك اوزرینه علاوه اولنمش دیکر بر پارچه .

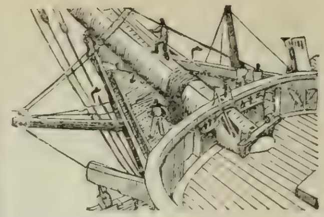

(تاليمار)

تام [ت، د] (تا، وبا (ضا) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه کلوب تأکید ومبالغه بیان ایدر : تام‌طاقر .

تامّ [ع، ص] بتون، اکسیکسز، نقصانسز اطلاع تام ، معلومات تامه .

تام الاعضا = هر عضوی بتون ، تمام . § مکمل، کامل، کافی: تام قوناق، تام آدم.

تامانسیر [ج ، س] درت یوزلی ضبور دجاجیه‌دن تیبت طرفلرنده بولنور بر نوع قوشدر .

(تاماسیر)

تام تام [ج، س] عرب، هند دونبلکی . § بر نوع فرنك چالغیسی .

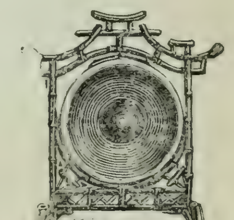

(تام تام)

تامانوُلا [ج ، س] { Tamanoula } عدیم الاسنان ذات الثدیادن آمریقایه مخصوص بر حیواندر

تامپون [ج، س] مهر باصمق ایچون مستعمل مرکبلی قوطی .

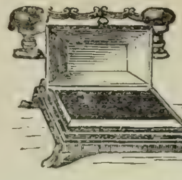

(تامپون)

تانتال [ت، س] سیاه بر معدن .

تانن [ج، س] (کیمیا) برجسم نباتیء مقبض . اساسلرله‌ده امتزاج ایده‌بیلدیکندن حامض تانن نامنی دخی آلیر. { تانن دباغتده، طبابتده ، صناعتده کثرتله استعمال اولنور } .

تاو [ت، س] { فارسی (تاب) دن محرفدر} نصاب ، چاغ ، قوام § ایشلنه‌جك برماده‌یه ویریلن حرارت، رطوبت، صلابت درجه‌سی § توتونه، چاشیره، طبع اولنه‌جق کاغده — محافظهٔ رطوبت ایچون— سرپیلن خفیف صو .

تاولانمق [ت، مص] سمیرمك، سمیزاولمق، ایی بسلنمك .

تاولامق = تاوویرمك.

تاولی = سمیز، بسلی. ‖ توبلی، خاولی .

تاوینی قاچیرمق = وقت مناسبنی فوت ایتمك ، فرصتی قاچیرمق .

تاوخانه = دارالعجزه .

تاوسامق = تاوی کچمك، رونجیز ئل اولمق .

تاوه [ت، س] { فارسی (تابه) دن محرفدر} ایچنده یاغ اریدیلن، بالق وسائره قیزارتیلان اوزون صاپلی معروف مطبخ آلتی ☛ (تابه) § درونده بعض معدنیاتك اذابه اولنـدیغی آلت معروفه § کیرچ قاریشدیردقلری بیوك تکنه.

قویروغنی تاوه صاپنه چویرمك = تأدیب ایتمك .

تأبّد [ع، مص] اوکن طورمق ، تأهل ایتمه‌مك .

تأبّه [ع، مص] کبرلنمك § علو جناب کوسترمك .

تأبّن [ع، مص] برینك کیتدیکی یوله کیتمك، ایزه اویمق .

تأبید [ع، مص] باقی، دائم، مؤبد قیلمق، قلنمق § ابدیلشدیرمك .

تأبّی [ع، مص] برینی بابا ایدنمك ، باباالق اتخاذ ایلمك .

تأبیر [ع، مص] (آغاج حقنده) آشیلامق، تلقیح ایتمك .

تأبین [ع، مص] برکیمسه‌نی یوزینه قارشی عیبلامق § وفات ایتمش برآدمك محاسننی یاد وتذکار ایلمك .

تأثّر [ع ، ص] حزن وانفعال صورتنده حسلنمك ، ایکلمك § برمؤثرك تحت تأثیرنده بولنمق .

تأثربخش، تأثربخشا = حزن وکدر ویرن ، تأثره دوشیرن .

سریع التأثر = چابوق متأثر اولان ، هرشیئدن منفعل اولان .

مؤجب تأثر = تأثره سبب اولان .

تأثرات = جم (تأثر) .

تأثّم [ع، مص] کناهدن احتراز واجتناب ایتمك .

تأثیر [ع، مص] اثر ایتمك، نشانه براقمق، ایشلمه‌مك .

سریع التأثیر = چابوق تأثیر ایدن .

تأثیرات = ج : (تأثیر) : تأثیرات حسنه .

تأثیم [ع، مص] برینی کناهه نسبت ایتمك، کناهکار اولدك دیمك .

تأجّج [ع، مص] آتش دوشوب طوتشمق، آلولنمك .

تأجّل [ع، مص] معین بر وقته قدر مهلت ایسته‌مك .

تأجّم [ع، مص] اوفکه‌لنمك، غضبلنمك.

تأجیج [ع، مص] طوتشدیروب آلولندیرمك .

تأجیل [ع ، مص] صوکره‌یه براقمق ، تأخیر ایتمك ، معین بر زمانه قدر مهلت ویرمك. (تعجیل) ك ضدی .

تأجیلات = ج : (تأجیل) .

تأخر [ع، مص] صوکره یه ، کیری یه قالمق، کجکمك { (ایتمك) ماده‌سیله استعمال اولنور . }

تأخرات = جـ : (تأخر) : تأخرات واقعه موجب مسئولیت اولدی .

تأخی [ع، مص] بریسیله قارداش اولمق، بربنی قارداش ایدینمك .

تأخیر [ع، مص] صوکره یه ، کیری یه براقمق، کجکدیرمك، کجکدیرمك.

تأخیرات = جـ : (تأخیر) .

تأدب [ع، مص] ادبلنمك ، ادبلی طاقنمق، ادبلی طاورانمق .

تأدباً = تأدب صورتیله . ادباً ، ادبلی طاورانه‌رق .

تأدبات = جـ : (تأدب) .

تأدیب [ع،مص] ادبلندیرمك، ادبلندیرلمك .

حد تأدیب = برآدمی افعال ویا اقوال قبیحه‌سندن دولایی مؤاخذه ، تعزیر ویا ضرب ایتمك .

تأدیباً = تأدیب صورتیله ، تأدیب ایچون .

تأدیبات = جـ : (تأدب) .

تأدیه [ع، مص] ادا ایتمك ، ایدلمك ، اوده‌مك، اوده‌نلمك {تشدید ایله تلفظی غلطدر .}

تأدیهٔ دین = بورج اوده‌مك { (تأدیه) ایله (ادا) نك معنالری بر کبی ایسه‌ده موقع استعمالری آیریدر . تأدیه‌نك یرینه (ادا) تعبیری قائم اوله‌بیلور ایسه‌ده (ادا) نك هر قوللانلدیغی یرده (تأدیه) استعمال اولنه‌مز . بوفرقلری عیوه وملکه تعیین ایدر . }

تأذی [ع، مص] رنجیده اولمق ، اذا کورمك ، اینجنمك .

تأذین [ع،مص] اذان اوقومق .

تأرب [ع،مص] ذکا فروشلق ایتمك ، تکلفله کندینی ذکی کوسترمك .

تأریق [ع،مص] کیجه اویقوسز براقمق، براقلمق .

تأزر [ع، مص] بورونمك ، اورتنمك ، اُستر .

تأسر [ع،مص] اوپالاندیرمق، بهانه ایله بربنی مقصدندن آلیقویمق .

تأسس [ع، مص] اساسلانمق، تمللنمك، یرلشمك، یرطوتوب قوتلنمك. § کشاد واحداث ایدلمك ، تشکل ایتمك : زراعت بانقه‌سنك تأسسندن اول. § (کیمیا) ایکی جسم بربریله بالامتزاج اساس تشکیل ایتمك .

تأسف [ع،مص] اسفلنمك، کدرلنمك ، تاسه‌لانمق، قلباً راحتسز اولمق.

تأسفات = جـ : (تأسف) .

تأسی [ع، مص] تسلیت ویرمك § صبر ایتمك .

تأسیس [ع،مص] اساس قومق ، تمل آتمق ، تمل قورمق § قوی بر طرزده وجوده کتیرمك . § اصلی وجوده کتیرمك § تشکیل ایلمك.

تأسیسات = جـ : (تأسیس) { بوکلمه لسانمزده (مؤسسات) مقامنده استعمال اولنه‌رق (تأسیسات نافعه ، تأسیسات صناعیه) دینلمکده‌در}.

تأفف - تأفیف [ع،مص] اوف دیه اظهار اضطراب ایتمك .

تأفیك [ع،مص] یالان سویلمك § یالان.

تأفیکات = جـ : (تأفیك) .

تأکد [ع ، مص] قوت بولمق ، محکم واستوار اولمق { معنویاتده مستعملدر: امراول امراخیر ایله تأکد ایلدی } .

تأکل [ع،مص] (طب) جریحه‌نك بنیك کبی آچیلوب ییومسنه اطلاق اولنور § یمك ، اکل اولنمق .

تأکید [ع،مص] قوتلشدیرمك، محکم، قوی قیلمق ، قوتلندیرمك ، صاغلاملاشدیرمق § تکرار اشعار (ویاتنبیه) ایتمك § صرف عربیده بر کلمه‌نك معناسی قوتلندیرمك ، صاغلاملاشدیرمق ایچون ایراد ایدیلان لفظ ــ که: اوکلمه‌نك حکمنه تابعدر . مثلا : (لن) لفظی تأکید نفی استقبال اداتیدر .

تأکیداً = تأکید صورتیله، قوتلندیرمه، تکرار ایتمه صورتیله .

تأکیدنامه = برماده حقنده‌کی اشعار اولی تحکیم ایچون اخیراً یازیلان مکتوب .

تأکید لفظی = عین لفظك تکرری.

تأکیدات = جـ : (تأکید) .

تأکید معنوی = لفظی باشقه معناسی مشترك کلمه .

تأکیل [ع مص] یدیرمك، یدیرلمك ، برکیمسه‌یی اطعام ایتمك .

تألف [ع، مص] ترکیب ایتمك § الفت پیدا ایلمك ، ائتلاف ایتمك . § اویمق .

تألم [ع، مص] الملنمك ، کدرلنمك ، تاسه‌لانمق .

تألیف [ع،مص] الفت، امتزاج ایتدیرمك ، ایتدیرلمك :

تألیف بین = آره بولمق، طارغین اولان ایکی آدمك آره‌سنی بولمق ، باریشدیرمق .

تألیف قلوب = کوکللری جذب ایده‌جك صورتده حسن معامله‌ده بولنمق || کوکللری امتزاج ایتدیرمك || خشنود ایتمك .

§ کتاب ، اثر یازمه ، وجوده کتیرمه ، کتیرلمه § مؤلف یعنی تألیف اولنمش ، یازلمش ، وجوده کتیرلمش اثر ، کتاب . { (تألیفکرده) تعبیری دها مستعملدر. }

ضعف تألیف = (ادبیات) مخل فصاحت اولان اسبابدن بری ـ که : ماهیتی علی الاطلاق فهمی تصعیب ایده‌جك صورتده کلامك ترکیباً ومعناً مشوشلکندن عبارتدر . بوده اکثریا خبرك مبتدایه ، فعلك فاعلنه ومتعلقات سائره‌سنه تقدیمی ویاخود بوکا مماثل اولدقجه مغایر شیوه ترکیباتك ایرادی نتیجه‌سیدر .

تألیفات = جـ : (تألیف) . مؤلفات مقامنده مستعملدر ــ که : تألیف اولنمش، یازلمش کتابلر، اثرلر دیمکدر .

تأمر [ع،مص] تغلب ، تسلط § آمرلك طاسلامق .

تأمل [ع، مص] اینجه دوشونمك، دقتله تفکر ایتمك ، تماملیه دوشونوب طاشینمق .

بلا تأمل = دوشونمکسزین .

تأملات = جـ : (تأمل) : تأملات عمیقه.

تأمم [ع، مص] آنا ایدینمك ، برقادینی کندینه والده اتخاذ ایتمك .

تأمی [ع، مص] جاریه ایدینمك .

تأمیت [ع،مص] تخمین ذهنی، برشیئك کمیت وکیفیتنی ذهناً تخمین ایتمك .

تأمين [ع، مص] امين ايتمك ، ايدلمك . § امنيت ويرمك ، ويرلمك . § صاغلاملامق، تقرير و تحكيم ايتمك : تأمين آسايش .

تأميناً = تأمين صورتيله .

تأمينات = جـ : (تأمين) || وعد قوى . تعهد مادى .

تأنث [ع، مص] مؤنث اولمق § قادين كبى حركت ايتمك، قادينلاشمق .

تأنى [ع، س] برايشده عجله وخفت كوستر- ميوب تمكينلى، ملاحظه‌لى طاورانمق .

تأنيات = جـ : (تأنى): تأنيات حكيمانه .

تأنيث [ع، مص] مؤنث قيلمق، قيلنمق .

تأنيس [ع، مص] مونس قيلمق، آليشد- يرمق، آلشديرلمق، ازالهٔ وحشت ايتمك § حيوانات اهليه‌يى استخدامه صالح برحاله كتيرمك، تربيه، تعليم ايلمك .

تأود [ع، مص] اكريلمك ، ايكى قات اولمق ، بوكلك .

تأول [ع، مص] مؤول اولمق ، باشقه معنايه كلك .

تأوه [ع، مص] آه وآنين ايتمك .

تأوهات = جـ : (تأوه) . تأوهات عاشقانه .

تأوى [ع، مص] مسكن پيدا ايتمك ، يورد طوتمق، برمحلده يرلشمك، ساكن اولمق .

تأويد [ع، مص] اكريلتمك، اكريدلمك .

تأويل [ع، مص] (ادبيات) برقولك معناى ظاهريسنى ترك ايله باشقه معنايه حمل ايتمك § برلفظ معناى موضوعندن چيقاريلوب اكا ملايم ومتقارب اولان ديكر معنا ايله تفسير ايدلمك § رؤيا تعبير ايتمك .

تأويل عقد = (فقه) بيلميه‌رك اشترا ايديلن مال مغصوبك صاحب مشروعى چيقه‌رق ضبط واستردادى حالنده تصرف ايدنك اجرت ويرمه‌مك ايچون (بومالى بن صاتون آلدم) ديمسى .

تأويل ملك = (فقه) مورث طرفندن اشترا ايديلن مال مغصوبك صاحبى چيقه‌رق ضبط واستردادى حالنده وارثك اجرت ويرمه‌مك ايچون (بومال بنم مال موروثمدر) ديمسندن عبارتدر .

تأويلات = جـ : (تأويل) || الفاظك قبول ايتديكى معانئ بعيده .

تأهل [ع، مص] اولنمك، ازدواج ايتمك، اهل وعيال صاحبى اولمق .

تأهيل [ع، مص] مسافره صفا كلديكز مقامنده اوله‌رق (اهلاً وسهلاً) ديه‌رك ابراز روى التفات ايتمك . { بوكا (رسم تأهيل) ديرلر } § اهليتلى قيلمق § لايق، مستحق كورمك، كورلمك . § تأنيس ايتمك .

تأيد [ع، مص] قوتلنمك ، قوت بولمق . { اكثريا معنوياتده مستعملدر } .

تأييد [ع، مص] قوتلنديرمك، قوتلنديرلمك تأكيد ايتمك .

تأييدات = جـ : (تأييد) § معاونت وياردم : تأييدات سبحانيه ، تأييدات صمدانيه .

تأييس [ع مص] يأسه دوشورمك ، دوشورلمك ، مأيوس ايتمك ، ايدلمك .

تؤبرومين [ج، س] (كيميا) قاقاودن چيقاريلان بر شبه‌قلوى كه مدر خاصه‌سنه مالكدر .

تب [ع، س] صيتمه ، حمى .

تب‌زده = صيتمه‌يه، حمايه طوتلمش .

تب‌لرزه = صيتمه تتره‌مسى .

تب - تباب [ع، س] زيان ، خسار ، هلاك .

تبابعه [ع، س] (تبع) اسم خاصنك جمعيدر . ☞ (لغتچهٔ اعلام) .

تبادر [ع، مص] اكسزين، بردن بره ذهنه كلك . جمعى: تبادرات كلير: تبادرات شاعرانه § ايكى شاعرك بربرندن خبرى اولمقسزين عين مألده شعر سويلمه‌سى .

تبادل [ع، مص] دكيشمك، برى برينك يرينى طوتمق ، برى برينه بدل اولمق .

تبار [ع، س] هلاك {الفاظ قرآنيه‌دندر} .

تبار [فا، س] اصل، صوى، نسل، نسب .

عاليتبار } والاتبار } = كريم الاصل، نسلى، صويى ايى ، نجيب ، اصيل .

تبارز [ع، مص] جنك ايتمك ايچون ايكى خصم بر برينه قارشى ميدانه چيقمق . § ميدانه چيقوب كنديسنه اردينلمك . { محاربات حاضره‌ده تبارز قاعده‌سى جارى دكلدر } § (طب) بر شيئك چيقنتيلى اولمسى ، ميدانده بولنمسى .

تبارك الله [ع، تر] (بارك الله) كبى استحسان بليغ مقامنده ايراد اولنور .

تباشر [ع، س] مژده § هرشيئك مقدمه‌سنى .

تباشر صبح } تباشر فجر } = صباحك حلولنى تبشير ايدن ايلك آيدينلق ، انفلاق فجر، فجر كاذب .

تباشير [فا ، س] تركجه‌ده باتحريف (تبه‌شير) دينلن رنكى بياض، صويه حريص برجسمدر — كه : ازمنهٔ قديمه‌ده يشامش حيوانات خرده‌بينى انقاضندن عبارت اولوب قاربون (فحم) ايله قالسيوم معدننده مركبدر . بوكا لسان فنده (قاربونيت قالسيوم - فحميت كليس) دينلير . {تباشير طبابتده استعمال ايدلديكى كبى سياه تخته‌لر اوزرينه يازى يازمق ومصنوعات معدنيه‌يه جلا ويرمك ايچون دخى استعمال اولنور } .

تباشيره پنير باقيشلى = اوفاق برشيدن منفعت كليه بكله‌ين ، حريص .

تباشير تخته‌سى = تباشيرله يازمغه مخصوص سياه تخته .

تباعد [ع، مص] اوزاقلاشمق، ايراقلاشمق . § (طب) برعضوك خط متوسطدن اوزاقلاشمسى .

تباغض [ع، مص] بربرينه بغض ايتمك، سويشمه‌مك .

تباكى [ع، مص] يالاندن آغلامق، آغلار كبى كورونمك .

تباه [ع، مص] بوزوق ، چوروك، برباد، خراب ، محو اولمه .

تباهكار = تخريب ايدن .

تباهكارى = تباهكارلق .

تباهى [ع، مص] تفاخر ، اوكنمه .

تباين [ع، مص] ضديت ، ايكى شيئك بربرينه ضد اولمسى : تباين افكار .

تباين [ج ، س] (كيميا) آفيوندن استحصال اولنان برجسم قلوى‌يه اطلاق اولنور .

تبتل [ع، مص] ماسوادن بالانقطاع كمال اخلاص ايله جناب كبريايه توجه وعبوديت ايلمك § تارك دنيا اولمق .

تبتيل [ع، مص] ☞ (تقويه) .

تبثّر [ع، مص] وجودده سیویاجه‌لر پیدا اولمق .

تبجیل [ع، مص] تعظیم { (اجلال) دن اقوادر } .

تبجیلاً = تبجیل صورتیله ، تعظیماً .

تبجیلات = جـ : (تبجیل) : تبجیلات خالصانه .

تبحّر [ع، مص] دریالنمق ، دکزلشمك § علمده دریا کبی توسع و تعمق ایتمك ، علامه اولق .

تبخال - تبخاله [ع، س] (طب) جهار تنفسی و هضمینك حموی نوعلرندن خسته‌لغك سقوطنی اشعار ایدن و آثار بحراندن بولنوب آغزك اطرافنده پیدا اولان قبارجقلر ، اوچوق .

تبختر [ع، مص] صالنه‌رق متکبرانه یورومك § متموج اولق :

لوای شوکت احتوای عثمانینك ابحار محیطه‌ده تبختری .

تبخّر [ع، مص] صو وسائر مایعات تأثیر حرارتله بخاره منقلب اولمق ، بوغو حالنه کیرمك § توتسولنمك .

تبخرات = جـ : (تبخر) || بخارلر .

تبخیر [ع، مص] بخاره قلب ایتمك ، ایدلمك ، بوغو ، بخار حالنه کتیرمك ، کتیرلمك § توتسوله‌مك ، توتسولندیرمك ، دوزنفکته ایتمك .

تبخیرات = جـ : (تبخیر) || توتسولر .

تبخیل [ع، مص] بخله نسبت ایتمك ، ایدلمك .

تبدّع [ع، مص] اهل سنتدن ایکن آیریلوب ارباب بدعته التحاق ایتمك § اخلاق حسنه‌سنی دکیشدیرمك .

تبدیع [ع، مص] برینی بدعته نسبت ایتمك ، اهل بدعتسك دیمك ، دینلمك .

تبدّل [ع، مص] دکیشمك ، باشقه بر حاله کیرمه .

تبدلات = جـ : (تبدل) : تبدلات مربعه ، تبدلات هوائیه .

تبدیل [ع، مص] دکیشدیرمك ، دکیشدیرلمك ، باشقه بر حاله کتیرمك . § قیافت دکشدیرلمش ضابطه مأموری .

تبدیلاً = دکشدیرمك صورتیله ، دکشدیره‌رك .

تبدیل هوا ایتمك = دها ایی هواسی اولان برمحله کیتمك .

تبدیلات = جـ : (تبدیل) .

تبذیر [ع مص] تخمی صاچوب طاغتمق . § مالی اسراف صورتیله محو و استهلاك ایلمك .

تبذیرات = جـ : (تبذیر) اسرافلر ، اسرافات .

تبر [فا، س] بالطه § سیاح درویشلرك ایدیٔ سائلانه‌لرنده بولندردقلری بالطه‌که صاپی قیصه و اوجندکی دمیرینك اغزی آی شکلنده‌در .

تبردار = بالطه‌جی ، بالطه‌یی حامل عسکر ، تبرلی .

تبرداران = زمان قدیمده سرای همایون ملوکانه خدمه‌سنك حامل تبر اولان صنف مخصوصنه اطلاق اولنوردی .

تبرداران خاصه = ازمنهٔ سابقه‌ده رکاب همایون حضرت پادشاهی‌یه مأمور صولاقلره دنیلوردی .

تبرداران اوجاغی = تبرداران صنفنك سلك مخصوصی .

تبرخون = بقم آغاجی دینلان قزیل سکود .

سنبل تبر = (نباتات) زنبقیه فصیله‌سندن لطیف قوقولی ، بیاض رنکلی کوزل بر چیچك .

تبرئه [ع مص] بری قیلمق ، بری قیلنمق . § برینی ظن و قباحتدن بری ایتمه ، مدخلدار اولمدیغنی اثبات ایلمه . § بورجدن قورتارمه .

تبرئهٔ ذمت ایتمك = (اموال امیریه‌دن) ذمتنده آقچه اولمدیغنی ، ایلیشکی بولندیغنی اثبات ایلمك .

تبرّا - تبرّی - تبرّؤ [ع، مص] بری اولمق § سومیوب یوز چویرمك .

تبرّد [ع، مص] صوغومق § صوغوق صویه کیرمك .

تبرد هوا = هوانك صغومسی .

تبرر [ع مص] جناب خالق متعاله اطاعت وانقیاد اوزره بولنمق ، ابراردن اولق .

تبرّز [ع، مص] میدانه چیقمق § بارز اولمق .

تبرزد [فا، س] نبات شکری دینلان معروف شکر متبلر .

تبرطم [ع، مص] غضبلنمق § ساخته عظمت کوسترمك .

تبرّع [ع، مص] اوزرینه واجب اولمیان عطیه‌یی ، هدیه‌یی ویرمك .

تبرعاً = تبرع صورتیله ، بلا مجبوریت ویرلك صورتیله .

تبرعات = جـ : (تبرع) .

تبرقع [ع، مص] نقاب طوتمق : پچه‌لنمك ، یوزنی اورتمك ، تبرقع نسوان .

تبرّك [ع، مص] مبارك عدایمك ، برشیئی کندی حقنده مسعود ومتیمن عد ایلمك .

تبرکاً = تبرك صورتیله .

تبرید [ع، مص] صوغوتمق ، صوغودلمق . قدیمه‌یی تنقیص ایتمه .

تبریك [ع، مص] مبارکله‌مك ، مبارکلنمك . مبارك ، متیمن اولسون دیمك ، دینلمك .

تبریکنامه = تبریك ضمننده یازیلان محررات غیر رسمیه .

تبریکات = جـ : (تبریك) .

تبزّق [ع، مص] (طب) توکورمك . § لعابی فمدن خارجه اخراج ایتمك فعلی .

تبزّل [ع، مص] یارلمق ، شق اولمق .

تبزیل [ع، مص] یارمق ، شق ایتمك ، دلمك § (طب) درونده صو تراکم ایدن بر عضوك صوینی بوشالتمق ایچون او عضوی آلت مخصوصه‌سی ایله دلمك عملیاتی .

تبس [ت، مص] دفع وتسکین ایتمك ، یاتشدیرمق :
« نزعی تبس ایتدم »

تبسّل [ع، مص] غضب ویا شجاعتدن چهره اکشیمك {موقع استعمالجه اشمئزاز ایله فرقلیدر .}

تبسّم [ع، مص] کولومسه‌مك ، ابتسام .

تبسی [ت، س] دپسی ، کوچوك سینی‌که : اوزرینه قهوه ، چای ، شربت وسائره طاقملری وضع اولنور ، یایوان ، کنارلی معروف قاب .

(تپسى)

تپسى قوْرمق = بزم عشرت ترتيب ايتمك .

تپسيرمك [ت، مص] حرارتدن قورومق . § حمايه اوغرامق .

تپسيمك [ت، مص] سكون بولمق . ياتيشمق .

تبشبش [ع، مص] (تبصبص) ك عكسى . يعنى بيوك كوچوكه قارشى زياده‌جه روى بشاشت ، روى التفات كوسترمك { حديث شريفده واقع اولمشدر } .

تبشير [ع، مص] مژده‌لمك، مژده‌لنمك . سوينيله‌جك بر صورتده خبر ويرمك ، ويرلمك .

تبشيرات = جـ : (تبشير) || تبشيرات واقعه .

تبصبص [ع، مص] يالطاقلانمق ، تملق ايتمك § آلچاقجه‌سنه يالوارمق .

تبصّر [ع، مص] كوز آچيقلغى ، دقت نظر § آنى‌يى كوروش .

تبصره [ع، ـ] نظر دقتى جالب، عبرت آميز خصوص ، چشم انتباهى تنوير ايده‌جك كيفيت .

تبصير [ع، مص] موجب انتباه صورتده ايضاح وتشريح ايتمك .

تبصيل [ع، مص] صويوب صوغانه چويرمك، صويلوب صوغانه چويرلمك .

تبطئه [ع، مص] آغرلشمه، ياواشلامه ، بطى اولمه .

تبطّن [ع، مص] برشيئك ايچنى ، طيشنى لايقيله آكلامغه چاليشمق ، استكناه .

تبع [ع ، مص] تابع اولمق ، اويمق . § خدمتكاران .

تبعاً = اتباع ايله ، اويه‌رق .

تبعه [ع، ـ] جـ : (تابع) تابع اولمه . {بوكلمه هم مفرد هم جمع حكمنده‌در} . § بردولتك تحت تابعيتنده بولنان افراددن هر برى .

تبعيت [ع، مص] ويمه،

تبعيةً = تبعيت صورتيله،

تبعيد [ع، مص] اوزاقلاشديرمه ، اوزاقلاشديرلمه . § قوغمق، طرد ايتمك § (طب) خط متوسطه قريب برعضوى اوخطدن اوزاقلاشديرمه .

تبعيض [ع ، مص] جزء جزء ايتمك ، جزؤ جزؤ ايدلمك، پارچه‌له‌مك .

تبغّض [ع، مص] بغض كوسترمك .

تبكّم [ع، مص] سوز سويلر ايكن طوتيلوب قالمق ، ديلى طوتلمق .

تبكيت [ع ، مص] توبيخ وتكدير ايتمه § اقامهٔ براهين ايله مخاطبى اسكات ايلمه § باشه قاقمه .

تبكيه [ع، مص] شفقت ورقتى تحريك ايديجى سوزلر ايراديله آغلاتمق، آغلاتديرلمق : تبكيهٔ نسوان وارامل .

تبلبل [ع، مص] ذيلده ☞ (بابل) .

تبلّد [ع، مص] آغير، بطى، تنبل اولمه .

تبلّر [ع، مص] {مولداندندر} (كيميا) بعض اجسامك مايع حالندن صلب حالنه كچدكارى وقت اشكال منتظمهٔ هندسيه اخذ ايتملرى، بلورلانمه . مثلا طوز مكعب شكلنده تبلر ايدر .

تبلّل [ع، مص] ايصلانمق .

تبلّه [ع، مص] ابله ، احمق اولمق § ظاهراً ابلهلك كوسترمك .

تبلّش [ت، مص] {اصلى تبرلش} عارض ومسلط اولمق، متماديا مراجعتله تعجيز ايتمك .

تبليغ [ع، مص] يتشديرمك، بيتشديرمك، ايصال ايتمك ، ايدلمك § رسماً ويريلن امر : تبليغ رسمى .

تبليغات = جـ: (تبليغ) : تبليغات لازمه .

تبليغات رسميه = طرف حكومتدن بر ماده‌نك عمومه اعلان وافهامى ايچون غزته‌لره ويريلان بند ، وبوبندك حكمى .

تبليل [ع، مص] ايصلاتمق، ايصلادلمق . (حكمت) صوبك اجسام صلبه ذراتى آره‌سندن ـ حلول قاعده‌سنه تبعاً ـ بالنفوذ اوجسمى ايصلاتمسى .

تبلية [ع، مص] اسكيتمك ، اسكيدلمك .

تبن [ع، ـ] حيوانه يديريلان صمان { تانك كسريله‌ده بومعنايه لغتدر . }

تبنّى [ع ، مص] برينى اوغل ايدينمك ، اوغل اتخاذ ايتمك .

تبوئه [ع، مص] قادينى خالى براوده اسكان ايتمك { اصطلاحات شرعيه‌دندر} .

تبوّل [ع، مص] ايشه‌مك صو دوكمك، ادرار آقيتمق .

تبول دم = (طب) تبول زماننده دم صاف ويا ادرارله مخلوط دمك ظهور وجريانى .

تبول زلال = ادرارده آلبومين ـ زلال ـ دينلن ماده‌نك بولنمسى كه بعض امراضه وبالخاصه بوبرك عفونتنه دلالت ايدر .

تبول سكرى = (طب) ادرارده غلوقوز دينلن اوزوم شكربنك بولنمسى كه ديابت وبين لناس شكر علتى دينلن مرضه دلالت ايدر .

تبويب [ع، مص] باب باب ترتيب وتقسيم ايلمك ، بابلره آيرمق .

تبه [ع، ص] (تباه) مخففى : بوزوق ، خراب برباد .

تبهكار = مضر ، مخرب .

تبهكارى = تبهكارلق .

تبهيج [ع ، مص] كوزللشديرمك ، كوزللشديرلمك .

تبهّر [ع، مص] (طب) قيصه وقفقط ضيق نفس آلمق .

تبيّع [ع، مص] ياردمجى، يارداق .

تبيّن [ع، مص] ظاهر ، عيان اولمق ، وضوح بولمق ، ميدانه چيقمق . {معنويانه مخصوصدر} § آكلاشلمق .

تبييض [ع، مص] آغارتمق ، آغاردلمق، بياضلاتمق § مسوده‌يى بياضه چكمك، مسوده بياضه چكلمك مسوده‌يى اعتنالى و دوزكون بر صورتده تميز بركاغده يازمق .

تبيين [ع، مص] عيان ايتمك ، ميدانه چيقارمق، بللى ايلمك {معنوياتده مستعملدر} § (فقه) بينه ايراديله اثبات ايتمك ، تحقق ايتديرمك .

تپشمك [ت، مص] حيوانلر بربرينه چفته آتمق § خرلاشمق ، بربريله اوغراشمق ، نزاع ايتمك .

تپمك [ت،مص] حيوان چفته آتمق . § اله كچن نعمتك قدرينى تقدير ايده‌مه‌مك § كيرى دونمك ، نكس ايتمك ، يكيدن ظهور ايلمك .

حوْرا تپمك = صيچرايه‌رق رقص ايتمك ، اوينامق .

تپدرمك = شدتله يرندن اوينادوب آتمق ، بالواسطه سيلكمك .

تپنمك = آياقلرينى يره اوره‌رق صيچرامق .

تپمه = حيوانك آرد آياغيله اورمسى چفته ، اكد .

تپه [ت،س] تومسك‌ير ، كوچوك طاغ ، تل § اوج ، ذروه § برشيئك اك يوقاريسى ، بالا § انسان وحيوانك باشنك اك اوستى § بعض طيورك باشلرى اوستنده‌كى طوپ توى .

تپه آتمق = اوفكه‌لنمك .

تپه اوستى = باش آشاغى، سرنكون .

تپه پنجره‌سى = باجه، قبه‌دن، سقفدن داخل مسكنه آيدينلق ويرن منتظم دليك .

تپه‌دن طيرناغه = باشدن آياغه .

قان تپه‌يه صيچرامق = زياده حدت ايتمك .

تپه‌كوز = يوقارى باقان .

تپه‌جك = كوچوك تپه .

تپه‌لك = بعض محللرده باش كيسوه‌سنك تپه‌سنه ديكيلان دوكمه وياپافنه‌كه : اكثريا صيرمه واينجو ايله تزيين ايديلير .

تپه‌لى سوكلون = طيور دجاجيه‌دن آمريقايه مخصوص بر نوع سوكلوندر .

تپه‌لى طوغان = طيور جارحه‌دن وجودى مقاوم ييرتيجى بر قوشدر .

تپه‌لى ليلك = طيور شاطئيه‌دن آفريقايه مخصوص بر نوع ليلكدر .

تپه‌لمك [ت،مص] ايبجه‌دوكمك، حقندن كلمك § محو وهلاك ايتمك .

تپه‌لمه = تپه‌لمك ماده‌سندن مصدر تخفيفى § تپه تشكيل ايده‌جك صورتده طولديرلمش .

تپير [ت،س] فارسى (تپكير)دن محرفدركه : قيل الك ديمكدر .

(تپه‌لى طوغان)

(تپه‌لى دوه قوشى)

(تپه‌لى ليلك)

(تپه‌لى سوكلون)

تتابع ـ تتالى [ع،مص] پى‌درپى واقع اولمق، بلافاصله برى‌برينك آردى صيره كيتمك .

تتابع اضافات = (ادبيات)(تلفظى لسانه) استثقالى صاحه ثقلت ويره‌جك صورتده مسلسلاً بر قاچ لفظك برى‌برينه مضاف ومضاف اليه ياپلمسى ـ كه : مخل فصاحتدر .

تتبع [ع،مص] آردينه دوشوب آراشدرمق ، دقتله باقمق ، ماهيتنى اكلامغه چالشمق { معنوياتده مستعملدر} : پك چوق كتابلر تتبع ايتدى .

تتبعات = ج : (تتبع) || بلافاصله اوقومق ، تتبع ايتمك .

تتمه [ع،س] بر شيئك اكسيكى كنديسيله تمام اولان، ناقص اولان شيئه اتمام ايچون علاوه اولنان پارچه، شى .

تتمات = ج : (تتمه) || لوازم ، طاقم .

تتميم [ع، مص] تماملامق ، تمام ايتمك ، ايلمك { (اتمام) دن اقوادر } . § (ادبيات) خلاف مقصدى ايهام ايتميان كلام اوزرينه بر نكتهٔ مخصوصه‌دن دولايى زائد سوز ايرادى .

تتيك [ت،ص] چويك ، چالاك ، سريع الحركه § نازك، اينجه، رقيق . § غافل اولميان § طبانجه وتفنكى آتشلمك ايچون پارمقله چكيلان پارچه .

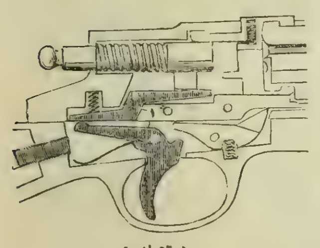

(تتيك)

امنيت تتيكى = (اسلحه) طرلو اولان سلاحك كنديلكندن آتش آلماسنى تأمين ايچون ايكنه وخروسى ثابت قيلان آلت مخصوصه .

تتيك ايش = نازك كيفيت .

تتيك داورانمق = فرط احتياط اوزره بولنمق || سريع حركت ايلمك .

تتيكلك = چالاكلك ، چابقلق .

اوست تدیك == سلاحك تام قورولمسی.

اوست تدیكده == فرط حدتدن غوغایه حاضر بر حالده ، افراط حدت.

تدیگنی بوزمه‌مق == هیچ قیلدامامق، تلاش ایتمه‌مك.

تثاءب [ع، مص] اسنه‌مك § غفلتده بولنمق.

تثابر [ع، مص] ملازمت ایتمك ، برشیئه دوام اوزره چالیشمق.

تثاقل [ع،مص] اوشه‌نوب ، اغرلاشمق. § محاربه‌یه كیتمكه تشویق ایدلمش ایكن اویالانوب كری قالمق.

تثبت [ع،مص] ثابت ، برقرار اولمق . § ثبات كوسترمك § صبر ومقاومت كوسترمه .

تثبیت [ع،مص] ثابت وبرقرار قیلمق، قیلنمق § (كیمیا) برجسم طیاری حرارته عرض ایدرك طیران ایتدیرمه‌مك شرطیله آنی دیكر بر جسمله اتحاد ایتدیرمك § (باقتریولوژی) برحیوانی اجرای تجربه ویا عملیات جراحیه یاپمق وبند ایلمك § (جراحی) قیرلمش قول ویا باجاغی تداوی مقصدیله قیملدانه‌مه‌یه‌جق برحالده آلت مخصوصه‌سی الله حركتسز قیلمق .

تثریب [ع، مص] تعییب وتوبیخ ایتمك § باشه قاقمق .

تثقب [ع، مص] دلنمك ، دلیكلنمك : تثقب لؤلؤ .

تثقبات == (طب) عضویتده موجود طبیعی ویا عارضی دلیكلر .

تثقیب [ع،مص] دلمك ، دلیك آچمق . § (طب) برعضوك جدارانندن برینی دلمك .

تثقیل [ع مص] آغرلاشدیرمق . آغرلاشدیرلمق ؛ آغرلغنی ، ثقلتنی ارترمق ، آغرلغی آرتیرلمق .

تثلج [ع، مص] (حكمت) صویك تأثیر برودتله تبلر ایتمسی یعنی قار حالنه كچمسی .

تثلیث [ع،مص] اوچه ابلاغ § اوچه تقسیم § اقانیم ثلثه‌یی طانیمق.

تثلیث زوایا == برزاویه‌یی بالعمل اوچ مساوی قسمه تقسیم ایتمك دیمكدركه : تربیع دائره كبی بالهندسه غیرممكندر .

ارباب تثلیث / **اصحاب تثلیث** == اقانیم ثلثه یعنی (اب، ابن، روح) ه اعتقاد ایدن عیسویون .

تثمیر [ع ، مص] آغاجلرك چیچكلرینی دوكوب یمش باغلامسی § حسن تصرف سایه‌سنده بر آدمك كسب یسار ایلامسی .

تثمیم [ع،مص] (جراحی) مفاصلك وجهلرینی بربرندن آیرمق عملیاتی ؛ برعضوی مفصل یرندن كسوب آتمق .

تثمین [ع ، مص] سكزه ابلاغ § سكزه تقسیم § برشیئه بها بیچمك ، بیچدیرمك .

تثنیه [ع، مص] معنای لغویسی : بر آدمی مدح ویا ذم جهتیله وصف ایتمك § معنای اصطلاحیسی : قاعدهٔ مخصوصه‌سی اوزره ایكی‌یه دلالت ایدن كلمه، ایكیلی‌نن . (مثنی) دخی تسمیه اولنور { تثنیه صیغه‌سی یالكز لسان عربه مخصوص اولوب تركجه‌ده وفارسیده مستعمل دكلدر . }

تثوب [ع،مص] ثوابلانمق، ثواب قزانمق. § فرض اولان نمازدن صوكره نافله نماز قیلوب ثواب قزانمق.

تثویب [ع،مص] اعطای عوض، اعطای مكافاة .

تثیب [ع ، مص] قادین طول قالمق ، ثیب اولمق .

تجادل [ع ، مص] (مجادله) یه بدل قوللانیله‌بیلیر .

تجاذب [ع، مص] (مجاذبه) یه بدل قوللانیله‌بیلیر .

تجارب ـ تجاریب [ع،م] (تجربه) نك جمعی . تجربه‌لر ، دنه‌یشلر .

تجازر [ع،مص] ایكی كشی بربرینه قارشی سوكوب صایمق، رد بدل صورتیله شتم ایتمك .

تجاسر [ع،مص] جسارتلنمك ، جسارتلنوب غیرت وجرأت كوسترمك.

تجانب [ع،مص] صاقنمق ، چكنمك . (اجتناب بوندن اقوادر.)

تجانس [ع،مص] بر جنسدن اولمق ، جنس واحددن بولنمق .

تجاوب [ع،مص] (مجاوبه) یه بدل قوللانیلیر .

تجاور [ع، مص] (اجتواره) بدل قوللانیلیر .

تجاوز [ع،مص] كچمك § حد معروفی، حد اعتدالی كچمك § تعرض ، تعدی ایتمك .

تجاوزكار == تجاوز ایدیجی || حد معروفی كچیجی || متعدی .

تجاوزكارانه == تجاوزكارجه‌سنه .

تجاوزكاری == تجاوزكارلق .

تجاوزی / **تجاوزیه** == تجاوزه منسوب || محاربه‌ده برطرفك دیكر طرفه هجوم وتعرض ایتمسی حالی : حركات تجاوزیه .

تجاوزات == ج : (تجاوز) : تجاوزات اسایه‌ده بولندی .

تجاول [ع، مص] جولان ایدیشمك ، جولان ایتمك .

تجاولات == ج : (تجاول) . جولانلر.

تجاویف [ع،م] ج : (تجویف) اویوق یرلر .

تجاویف دماغ == بینك ایچنده‌كی بوشلقلر.

تجاویف قلب == (طب) قلبك منقسم اولدیغی درت جوف ـ كه : ایكیسی صاغ، ایكیسی صول طرفده اولوب یوقاروده‌كیلره (اذین) ، آلتنده‌كیلره (بطین) دینلیر.

تجاهل [ع،مص] جاهل كبی كورنمك ، بیلمزلنمك ، بیلمزلكه كلمك .

تجاهل عارف / **تجاهل عارفانه** == (ادبیات) سوزك شدتنی آرتیرمق ایچون ویا برنكته مخصوصه‌یه مبنی محررك معلومی مجهول ایمش كبی كوسترمسندن عبارت بر صنعت بدیعیه‌در. بوكا (استفهام) بدیعه‌سی دخی دینیلیر .

تجاهلكار == تجاهل ایدیجی .

تجاهلكارانه == تجاهلكارجه‌سنه .

تجاهلكاری == تجاهلكارلق .

تجبر [ع،مص] كبرلنمك، كندینی اولدیغندن زیاده كورمك وكوسترمك. جمعی: (تجبرات) .

تجبیر [ع،مص] (طب) قیریق كمیكی اصول مخصوصهٔ فنیه‌سی دائره‌سنده صاروب اپی ایتمك : تجبیر عظام.

تجبین [ع،مص] قورقاقلغه نسبت ایتمك. قورقاقلغه نسبت ایدلمك .

تجدد [ع، مص] تازه‌لنمك ، یكیلنمك ، یكی اولمق § طبابتجه اقسام عضویهٔ مستعمله‌نك یكیله‌شمسنه دینیلیر . جمعی : (تجددات) .

تجدید [ع، مص] یكیله‌مك ، یكیلنمك . جمعی : (تجدیدات) .

تجذیر [ع، مص] (طب) چوجغك چیچك چیقارمسنه اطلاق اولنور .

تجدیع [ع،مص] (طب) اعضای بدنی کسمك § چوجغی اغذیهٔ مضره ایله بسلمك ، نشو ونماسنی منع ایتمك .

تجذّر [ع،مص] (ریاضیه) جذورات بر صره اوزره تنظیم ایدلمك .

تجذیر [ع،مص] (ریاضیه) برعددك جذرینی آلمق ، برعددك جذری آلمق . بالفرض : (٦٢٥) عددینی تجذیر ایتمك: √٦٢٥ = ٢٥ عملیاتنی اجرا ایلمك دیمکدر .

تجذیم [ع، مص] (قول ، قناد کبی شیلری) کسمك § جذام علتنه اوغراتمق .

تجربه [ع،مص] { وانك ضمیله غلطدر } دنهمه ، صنامق ، تجربهٔ طالع ، تجربهٔ قلم § (طب) بر ماده‌یی برقاچ مشاهده ایله اثبات ایتمك .

تجربةً = تجربه صورتیله، تجربه ایدرك .

تجرّد [ع،مص] صویمق، چیپلاق اولمق، عاری اولق § متأهل اولمامق ، اولنمه‌مك حالی § (تصوف) ماسوادن کلیاً انقطاع ایله جناب حقه متوجه اولمق حالی .

تجرد اوراق = (نباتات) یاپراقلرك دوکلمسی .

تجرّع [ع،مص] جرعه ایله ایچمك ، یودوم یودوم ایچمك، ایچلمك.

تجرع غصه = غم یمك .

تجریب [ع،مص] (طب) تدقیقات عمیقه اجراسیله علامات طبیعیه ویا حیاتیه‌یی میدانه چیقارمق .

تجرید [ع، مص] صویمق ، صویلمق ، عریان ایتمك ، ایدلمك § نفسی ماسوادن قطع ایدوب جناب حقه متوجه قیلمق § الکتریقی ناقل برجسمه غیر ناقل برشی صاره‌رق تأثیر کهربائیدن آزاده برقمق § (نباتات) ذوالالتحاح ظاهره نباتاتك یاپراقلرینی صویمق .

اهل تجرید = درویشان .

تجریع [ع،مص] یودوم یودوم ایچیرمك، ایچیرلمك § تکلفله ایچیرلمك .

تجریم [ع، مص] برندن جریمه آلمق ، آلنمق § مصادره § (حقوق) مجرمه جرمی مقابلنده‌کی مجازات قانونیهٔ نقدیه ویا بدنیه‌یی چکدیرمك . جمعی : (تجریمات) .

تجزئه [ع،مص] جزء جزء ایتمك، ایدلمك: تجزئهٔ مرکبات .

تجزّی [ع،مص] جزء جزء اولمق، بتون برشیئی پارچه‌لامق { اصلی (تجزؤ) در } .

جزء لایتجزی = (حکمت) ماده‌نك قابل انقسام اولمیان جزئی ، جوهر فرد .

تجسّد [ع،مص] جسدلنمك، جسد صاحبی اولمق .

تجسّس [ع، مص] دقتله آراشدیرمق جمعی : (تجسسات) .

تجسّم [ع، مص] جسملنمك ، مجسم اولمق ، مجسم کورونمك . § کوز اوکنه کلمه .

تجسیم [ع،مص] کوزاوکنه‌کتیرمك، تجسم ایتدیرمك ، مجسم کوسترمك ، کوسترلمك .

تجشّؤ [ع،مص] معده‌ده متراکم غازلرك بوغاردن چیقمسی، ککیرمك .

تجعّد [ع،مص] صاچ قیویرجق اولمق ، بوکلم بوکلم اولمق .

تجعید [ع،مص] صاچی قیویرجق ایتمك، صاچ قیویرجق ایدلمك .

تجفّف [،مص] یاش شی قورومق .

تجفف جلود = یاش دریلر قورومق .

تجفیف [ع،مص] یاش شی قوریدلمق .

تجلّاء [ع،مص] ☞ (تجلی) .

تجلّد [ع،مص] تکلفله جلادت کوسترمك § عناد ایتمك .

تجلّی [ع، مص] عیان ، آشکار اولمق . § کورونمك ، ظهور ایتمك § جناب خالق مکوناتك قابلیات مختلفه‌یه کوره اشیاده بروز آثار قدرتی § مظهریت . § حکم قدر، طالع § طور سیناده حضرت موسی کلیم اللهه ظاهر اولان حال § آثار فیض الهینك قلب مؤمنده ظهوری .

تجلی ذاتی = (تصوف) صفاتدن هیچ بریسی معتبر اولمامق اوزره مبدئی ذات اولان برانکشاف محض .

تجلی زار = قدرت الهیهنك آثاریله مملو اولان محل .

تجلی صفاتی = (تصوف) ذاتدن امتیازی اعتباریله مبدئی صفات اولان انکشاف .

تجلیگاه } تجلی محلی ، تجلی یری .
تجلیگه } = جـ : (تجلیات) . { تشدید یا ایله غلطدر } .

تجلید [ع،مص] { کتاب حقنده } جلدلمك، جلدلنمك § بوغازلانمش حیوانك دریسنی یوزوب چیقارمق .

تجلیل [ع،مص] چول اورتمك ، چول اورتلمك : تجلیل فرس .

تجلیه [ع،مص] جلا ویرمك ، ویرلمك :

تجلیهٔ سیف = قلجه جلا ویرمك .

تجلیهٔ مرآت = آینه‌یی سیلوب پارلاتمق.

تجمّد [ع، مص] { لغات مولده‌دندر } طوکمق § (طب) عضویتده موجود مواد عضویه ویا غیر عضویه‌نك قنوات واجواف طبیعیه داخلنده قاتی اوله‌رق تشکلی. جمعی : (تجمدات) کلیرکه: طوکمش شیلر ، بوزلر دیمکدر .

تجمّل [ع،مص] زینتلنمك، سوسلنمك . جمعی (تجملات) لوازم، ادوات، تمات ، اشیا ، آلات .

تجملات بیتیه = خانه درونده بولنان اشیا واثاث .

تجمیل [ع،مص] (تزیین) معناسنده قوللانیلیر . جمعی: (تجمیلات)

تجنّب [ع، مص] صاقنمق ، چکنمك . { اجتناب دها مستعملدر } .

تجنید [ع،مص] طوکدیرمق، طوکدیرلمق.

تجنّی [ع،مص] میوه‌دوشیرمك، دوشیرلمك. { بومعناده (اجتناء) واقتطاف کلمه‌لری دها مستعملدر } § برآدمه جنایت اسناد ایتمك .

تجنید [ع،مص] ترتیب جنود ایلمك .

تجنیس [ع،مص](ادبیات) ایکی شیئی بربرینه مشاکل قیلمق ، یعنی مختلف معنی افاده ایدن ایکی لفظك بربرینه مشابهتی حسبیله مقام مناسبده ایراد ایدلمسی ودها بسیط بر تعبیر ایله لفظاً مشابه، معناً مغایر اولان ایکی ویازیاده کلمه‌لرك برفقره‌ده ذکر اولنمسی ـ که: جناس یاپمق دخی دینیلیر. { صنایع ادبیه‌دن بری اولان صنعت تجنیسك عربیده برچوق انواعی اولوب اسانمزده یکده معتبر اولمدیغندن ایرادینه محل کوریلمه‌دی مثلا : (تجنیس تصریف)، (تجنیس تحریف) ، (تجنیس تصحیف) ، (تجنیس مضارع) کبی} ☞ (جناس) .

تجوّز [ع،مص] جائز اولمیان شیئی جائز کورمك § سوزی مجاز صورتیله سویلمك .

تجوزاً = مجاز طریقیله جمعی:(تجوزات).

تجوّف [ع،مص] بر شیئك ایچی بوش اولمق ، قووق اولمق ، ایچی بوشالمق .

تَجْوِيدْ • [ع.مص] برشیئی کوزل قیلمق. § حسن تلاوت قرآن علمی .

تجوید حروف = حرفلرك هر برینی مخرجلرندن حقیله ادا ایلمکدن عبارتدرـ که: بومناسبتله علم مذکوره عنوان اولمشدر.

تَجْوِیرْ • [ع، مص] جوره نسبت ایتمك ، ایدلك .

تَجْوِیزْ • [ع.مص] جائز کورمك، کورلك، جواز ویرمه ، ویرلمه . جمعی : (تجویزات) .

تَجْوِیعْ • [ع.مص] آجیقدیرمق، آجیقدیرلق .

تَجْوِیفْ • [ع.مص] اویوق، قووق ایتمك، ایدلك § اویوق یر. (طب) قلبك بوشلقلرندن هربری .

تَجَهُّزْ • [ع، مص] جهازلانمق § لوازمی موجود ومنتظم اولمق ، حاضر بولنمق .

تَجْهِیزْ • [ع.مص] جهازلامق، لوازمی ترتیب واحضار ایتمك § (طب) عملیاتدن اول لازم اولان شیلری حاضرلامق.

تجهیز سفائن = سفائنی دوناتمق، لوازمنی احضار ایتمك .

تجهیز میت = اولوبه لازم اولان کفن، یاموق وسائره‌یی تدارك ایتمك: تجهیز وتکفین. جمعی: (تجهیزات) کثیر § مختلف طاقملر. اسلحه وسائره کبی عسکره مخصوص مالزم.

تجهیزات عسکریه = عسکره مخصوص ادوات ولوازم حربیه ومثلا اسلحه وجبخانه وسائره .

تجهیزات عسکریه نظارتی = لوازم مسروده‌یی تأمین واحضاره مأمور ودوغریدن دوغری‌یه مقام سامیٔ صدارته مربوط نظارت .

تَجْهِیلْ • [ع.مص] جهالته نسبت ایتمك ، ایدلك ، برینك بیلمدیکنی میدانه قویمق ، یوزینه اورمق § برینه جاهل دیمك، دینلمك. جمعی: (تجهیلات) کثیر.

تَجَیُّشْ [ع مص] (تحشد) ایله مترادفدر.

تَجْیِیشْ [ع.مص] (تحشید) ایله مترادفدر.

تَجْیِیفْ • [ع ، مص] اورمق صورتیله قورقوتمق .

تَحَابْ • [ع.مص] { اصلی : (تحابب) در}. سویشمك ، بربریله دوستلق ایتمك. { بوکلمه لسانمزده مستعمل دکلسه‌ده بونك اسم مفعولی اولان (متحاب) کثرتله قوللانلمقده‌در : دول متحابه } .

تَحَادُبْ • [ع.مص] قانبورلاشمق { (تحدب) دها مستعملدر } .

تَحَاسُدْ • [ع.مص] حسدلشمك { (محاسده) دها زیاده قوللانیلیر } .

تَحَاشَا ـ تَحَاشِی [ع.فا.مص] قورقوایله چکنمك ، احتراز ایتمك .

بی تحاشی = احترازسز .

تَحَالُفْ • [ع.مص] (فقه) حاکمك حضورنده خصمیندن هر ایکیسنك یمین ایتمسی ، حاکمك آنلره یمین ویردیرمسی .

تَحَامُقْ • [ع.مص] احمقلغه اورمق، کندینی احمق کوسترمك .

تَحَامِی [ع.مص] نفسنی حمایه ، صیانت ایتمك ، صاقنمق : «قبایحدن تحامی باعث نیل فضائلدر»

تَحَاوُرْ • [ع.مص] سویلشمك، جوابلاشمق. { (محاوره) دها مستعملدر} .

تَحَایَا [ع.ج] (تحیه) نك جمعی. سلاملر، خیر دعالر ، صلات وسلام .

تَحَبُّسْ • [ع.مص] حبس نفس ایتمك .

تَحْبِیذْ [ع.مص] حبذا دیه استحسان ایتمك.

تَحْتْ • [ع، س] جهات ستۀ اساسیه‌دن آلت، آشاغی، (فوق) مقابلی ، زیر § بعضاً ظرفیت معناسنی مفید اولور : تحت الارض ، تحت البحر . § دردست معناسنه‌ده کثیر: تحت مذاکره‌ده .

تحت الارض = یرك آلتنده .

تحت الثری = یرك آلتی .

تحت الجلد = دری آلتنده .

تحت الحفظ = محافظه آلتنده، محفوظاً .

تحت راحه = آووجك ایچنده کوچك بارمغك آلتنده‌کی چیقنتی .

تحت المبیض = (نباتات) تویجك تحت مبیضده مرتکز اولمسی .

تحتانی = آلتده ، آلتده‌کی || ایکنجی قاتی اولمیان بنا || نقطه‌سی آلتنده بولنان حرف.

تَحَتُّمْ • [ع.مص] شدتله واجب، لازم اولمق، درجۀ وجوبده بولنمق . { م دها مستعملدر } .

تَحَثُّرْ • [ع.مص] (طب) دم وآلبومین کبی موادك پیختیلاشمسنه ، قویولاشمسنه اطلاق اولنور : تحثردم .

تَحَجُّرْ • [ع.مص] طاش کسلمك § طاش کبی پکلشمك § (طب) برجسمك اوزرنده قابوق حاصل اولمق .

تَحَجُّمْ • [ع ، مص] جسامجه بیوکلنمك ، حجملنمك .

تَحْجِیرْ • [ع.مص] بریره طاش وضع ایتمك . § حجر ومنع ایتمك § (بیطری) حیوانی داغلایوب نشانلامق . (فقه) آخرك وضع ایدیٔ تعرض ایتمه‌مسی ایچون اراضینك اطرافنه طاش دیکمك .

تَحْجِیلْ • [ع ، مص] کاینی ویا کوکیی زفافخانه‌یه قویمق، بونلردن بری زفافخانه‌یه قونلمق : تحجیل داماد ، تحجیل عروس . § (بیطری) آتك آیاقلرنده دیزلرینی تجاوز ایتمه‌مك اوزره بیاض سکیل بولنمسنه اطلاق اولنور.

تَحَدُّبْ • [ع.مص] قانبورلاشمق، طیشاری‌یه دوغری چیقنتی پیدا ایتمك .

تَحَدُّثْ • [ع.مص] یوق ایکن پیدا اولمق، حادث اولمق { معنویاتده مستعملدر } .

تَحَدُّرْ • [ع، مص] سرعتله نزول ایتمك . § یوقوش آشاغی اینمك § (صو حقنده) یوقاریدن آشاغی‌یه آقوب کیتمك : تحدر میاه .

تَحَدِّی [ع.مص] مسابقه، طریقیله معارضه ایتمك { جمعی اولان (تحدیات) لسانمزده مستعمل دکلدر } .

تَحْدِیبْ • [ع.مص] محدب ایتمك، قانبورلاشدیرمق ، قانبورلاشدیرلمق .

تَحْدِیثْ • [ع.مص] خبرویرمك، ویرلمك، § لسان شکران ایله بیان ایتمك، ایدلمك : تحدیث نعمت. § نقل وروایت. جمعی : (تحدیثات) .

تَحْدِیدْ • [ع.مص] حدتعیین ایتمك، ایدلمك. § اطرافنی چویرمك، حدودایچنه آلمق § آره‌سنی بللی ایتمك : تحدید اراضی ، تحدید حدود . جمعی : (تحدیدات) .

تَحَذُّرْ [ع، مص] صاقنمق ، حذر اوزره بولنمق .

تَحْذِیرْ • [ع.مص] حذرایتدیرمك، ایتدیرلمك، صاقندیرمق ، صاقندیرلمق § منع ایتمك . جمعی : (تحذیرات) .

تَحَرُّز ـ تَحَرُّس • [ع، مص] صاقنمق، چكنمك، قورونمق. {ماديانده مستعملدر.}

تَحَرُّك [ع مص] حركت ايتمك، قيملدانمق § حركه‌لنمك : تحرك حروف .

تحرك اعصاب = سيكيرلرك اويناماسنى موجب بر علت .

تَحَرُّم • [ع ، مص] حرامدن يعنى نامزا شيلردن قورونمق، چكنمك؛ عزت نفس سائقه‌سيله فنا شيلردن صاقنمق.

تَحَرّى [ع مص] آراندیرمق ، آراشد يرماق ؛ آرامق ، آرانمق .

تحرى اصولى = (رياضيه) حلى ايچون بر قاعدهٔ قطعيه موجود اولميان بر چوق مسائلك ومثلا جبرده اوچنجى درجه‌دن يوقارى معادلاتك حلنده مجهولى معلوم فرض ايدرك قيمت حقيقه‌يى بولمق طريقنه دنيلير ‖ (طب) برمرضك اعراض حقيقيه‌سنى اكلامق ايچون بر جريحه‌يى ويا اجواف طبيعيه‌دن برينى آلات مخصوصه ايله يوقلامق اصولى . جمعى : (تحريات) .

تَحْرِير • [ع مص] يازمق، يازلق، يازمه، كتابت § كتاب ، اثر تأليف ايتمك .

تحريرا = يازمق صورتيله، يازى ايله .

تحريرى = تحريره منسوب ‖ يازى ايله : امتحان تحريرى .

تحرير رقبه = كوله، جاريه آزاد ايتمك.

تحرير مأمورى = املاك واراضى تحرير وتثبيتنه مأمور ويركو كاتبى .

تحرير نفوس = بر مملكت سكنه‌سنك مقدارينى قيد وتحرير ايلمك .

تَحْرِيرَات • [ع ـ] هرنه‌قدر (تحرير)ك جمعى ايسه‌ده لسانمزده مفرد معناسنى ناطق اوله‌رق رسمى وغير رسمى مكتوبه اصطلاح اولمشدر . معماليه : قاعدهٔ اصليه‌سنه توفيقاً توصيفنده تأنيثه رعايت اولنوب تحريرات عليه ، تحريرات بهيه ، تحريرات وارده دينلمك لازمدر .

تحريرات قلمى = بعض دوائر رسميه‌ده وعلى العموم الويه‌ده — مكتوبى قلمنه معادل اوله‌رق — محررات رسميه‌يى تحريره مأمور قلم .

تحريرات مديرى } **تحريرات كاتبى** } = تحريرات قلمنك آمرى (ترتيبى شويله‌در: نظارت وولايتلرده مكتوبجى ، اداره‌لرله لوالرده تحريرات مديرى، قضالرده تحريرات كاتبى).

تحريرات مميزى = تحريرات قلمنده يازيلان مسوداتى تدقيق ايتمكه مأمور ذات ـ كه : قلمك ايكنجى درجه‌ده آمرى عد ايديلير .

تَحْرِيص • [ع، مص] حرصلانديرمق ، حرصلانديرلمق، حرصه دوشورمك ، دوشورلمك ، حريص ايتمك ، ايدلمك . جمعى : (تحريصات) { مفرد وجمعى مذموماتده مستعملدر } .

تَحْرِيض • [ع مص] تشويق ، ترغيب ايتمك ، ايدلمك . جمعى : (تحريضات) { مفرد وجمعى ممدوحاتده مستعملدر } .

تَحْرِيف • [ع مص] تبديل وتغيير ايتمك § يازلمش شيئى بوزمق صورتيله تغيير ايتمك ، يازلمش شيئك اوصورتله تغييرى § معنايه طوقونلمقسزين يالكز لفظى تغيير :

بلاطون = افلاطون
جامه شوى = چماشير } شكانه قونلمق كبى .
صهرنج = صارنج
غربال = قالبور

جمعى : (تحريفات) .

تَحْرِيق • [ع مص] زياده‌سيله ياقمق، ياقلمق . § صو ويرميوب زياده‌سيله صوصاتمق ، صوصادلمق .

تَحْرِيك • [ع مص] حركت ايتديرمك ، ايتديرلمك ، قيملداتمق ، قيملداتلمق § آيارتمق § ساكن برحرف حركه‌لى قيلنمق § عطالتده بولنان برجسمه حركت ويرمك . جمعى : (تحريكات). { فنالغه سوق و تشويق ايتمه معناسيله مفرد حكمنده مستعملدر } .

تَحْرِيم [ع مص] حرام قيلمق ، قيلنمق .

كراهت تحريميه = مكروهيت شديده .

تحريمه = نمازده افتتاح تكبيرى .

تَحَزُّب [ع مص] طوپلانمه ، بريكمه .

تَحَزُّن [ع مص] محزون اولمه، حزنلنمه .

تَحْزِيب [ع مص] جمع ايتمك ، ايدلمك .

تَحْزِين [ع مص] محزون ايتمك ، ايدلمك. § حزين حزين اوقومق .

تَحَسُّب [ع مص] ياصديغه دايانمق .

تَحَسُّر • [ع مص] حسرتلنمك ، حسرت چكمك ، الده اولميان ، الده ايدلمسى آرزو ايديلان شيئى دوشونوب مضطرب اولمق . جمعى : (تحسرات)

تَجَسُّس • [ع مص] حوادث واخبار خيريه طلبى § حسلنمك ، طويمق . { (احتساس) مقامنده دخى استعمال اولنه‌بيلير } . جمعى : (تحسسات).

تَحْسِير [ع مص] حسرته دوچار ايتمك، ايدلمك .

تَحْسِين • [ع مص] كوزل قيلمق ، قيلنمق ، حسنلنديرمك ، حسنلنديرلمك :

تحسين لفظ = لفظى حسنلنديرمك ‖ بر شيئى كوزل كوروب بكنمك ، بكه‌نمك . § آفرين .

تحسين خوان = بكنوب آلقيشلايان ، آفرين دين .

تحسين خوانى = آفرين ديجيلك . جمعى : (تحسينات) .

تَحَشُّد • [ع مص] { عسكر حقنده } بر يرده جمع اولمه ، طوپلانمه . جمعى : (تحشدات) .

تَحْشِيد • [ع مص] (عسكرى) { قوهٔ كافيه ايله } برمحله جمع ايتمك ، طوپلامق . جمعى : (تحشيدات) تحشيدات عسكريه .

تَحْشِيَه [ع مص] حاشيه يازمق ، يازلمق ، مكتوبك ويا كتابك كنارينه علاوهٔ مخصوصه اوله‌رق برشى يازمق ، يازلمق ، دركنار ايتمك ، ايدلمك . { تشديد يا غلطدر } .

تَحَصُّل • [ع مص] حاصل اولمق ، حصوله كلمك ، وجود بولمق . {معنوياتده مستعملدر } .

تَحَصُّن • [ع مص] (عسكرى) برفرقه‌نك ويا اعدادن بر قسمك مستحكم برموقعه قپانمسنه ، صيغنمه‌سنه اطلاق اولنور .

تَحْصِيل • [ع مص] حاصل ايتمك ، ايدلمك ، اله كتيرمك ، كتيرلمك § علم اوكرنمك § ميرى يه عائد اقچه‌يى جبايت .

تحصيلدار = ميرى يه عائد اقچه‌يى جبايته مأمور آدم .

تحصيلداران = (تحصيلدار) ك جمعى (تحصيلات) ايسه‌ده يالكز ميرى يه عائد اقچه‌لرك جبايتى معناسيله مستعملدر .

تَحْصِين • [ع مص] دايانقلى وصاغلام قيلمق معناسنه كان (احصان) ايله مترادف وآندن اقوادر .

تَحَضُّر • [ع مص] حاضر اولمق ، حاضر بولنمق .

تَحْضِير • [ع مص] احضار ايتمك § (طب) علاج وادويه‌يى حاضرلامق ، ترتيب ايتمك .

تَخَضيض [ع،مص] رغبت ايتديرمك ، شوقلنديرمك .

تَخظير [ع،مص] منع ايتمك ، ايدالك .

تَحَفُّظ [ع مص] كنديني حفظ ايتمك ، قورومق ، قوروتمق .

تحفظخانه = ادارهٔ صحيه‌جه بولاشيق عدايديلان يمنى قرانتنه آلتنده بولنديريله‌جق اولان يولجيلرك مدت معينه‌يى امرار ايچون بكله‌دكلرى محل .

تحفظى = تحفظه منسوب ديمك اولوب اصطلاحات عسكريه‌جه تعرض مقابلى و (تدافعى) معادلى اوله‌رق خصمه هجوم ايتميوب هجومه قارشى كنديني قورومقدن ومدافعه ايلمكدن عبارتدر .

تحفظكار = تحفظ ايدن .

تحفظكارانه = تحفظكاره لايق صورتده .

تَحقد [ع،مص] كين طوتمق .

تَحَقق [ع،مص] حقيقت اوله‌رق ميدانه چيقمق ، برشيئك دوغرى اولديغى اكلاشلمق § برمبلغك ميرى‌يه عائديتى ثابت اولمق وصرفى لازمكلمك . ايكنجى معناسنه كوره جمعى : تحققات كلير .

تَحقير [ع،مص] خورلامق ، خورلانمق .

تحقير آميز = تحقيرلى صورتده . تحقير ايله قاريشيق . جمعى : تحقيرات .

تَحقيق [ع،مص] حقيقتنى آرايوب ميدانه چيقارمق ، حقيقت ميدانه چيقارلمق § (رياضيه) استحصال ايديلن نتيجه‌نك صحتنى اصول مخصوصه‌سيله اكلامق .

لدى التحقيق = واقع اولان تحقيقاته بناءً ، تحقيق ايديله‌رك .

تحقيقاً = حقيقةً ، صحيحاً . جمعى : (تحقيقات) ‖ برشيئك وقوع وعدم وقوعنى صحت وحقيقتنى ميدانه چيقارمق ايچون اجرا قلنان تحريات وتدقيقات .

تحقيقات ابتدائيه = (حقوق) مواد جزائيه‌ده مظنون عليهك اتهام ومحاكمه‌سى ايچون مأمورين ضابطه ويا مدعئ عمومى طرفندن اجرا اولنان ايلك معاملات تدقيقيه .

تحقيقات استنطاقيه = (حقوق) ضابطه مأمورلرى ومدعئ عموميلر جانبندن جرائمك ظاهره اخراجى ايچون اجرا ايديلان ايلك تحقيقات .

تحقيقات اوراقى = (حقوق) مستنطق طرفندن طوتيلان اوراق استنطاقيه .

تَحَكُّم [ع، مص] حاكملك طاقنمق ؛ جمعى : (تحكمات) .

تَحكيم [ع،مص] متين ، محكم قيلمق ، قيلنمق ، قويلشديرمك ، قويلشديرلمك . ماديانه مخصوصدر { (تحكيم) ك عربيده معناسى برماده‌نك حل وفصلى ايچون (حكم) نصب ايتمك ديمكسه‌ده لسانمزك تصرفاتنه كوره بومعنى ادبياتمزجه يكده مرعى اوليوب يالكز امور شرعيه وحقوقيه‌ده مستعملدر } . جمعى : (تحكيمات) .

تَحَلُب [ع، مص] ترو صو صيزمق ، ترشح ايتمك :

تحلب رئوى = (طب) جنس كلابك { مسامات جلديه‌سى تنفس جلدى‌يه ، تعرقه غير مساعد اولديغندن } ديللرينى چيقاره‌رق صولوملرينه اصطلاح اولنشدر .

§ (طب) برشى‌سوت پيدا ايتمك ، سودلنمك .

تَحَلُّل [ع، مص] حل اولمق ، جزءلرى بربرندن ايرلمق . جمعى : (تحللات) § برشيئك اجزاسى آيرلمق ايچون اوغراديغى تحولات : تحللات كيمويه .

تَحِلّه [ع سه] (فقه) يمينه خانث اولمامق ايچون ويريلن كفارت ديمكدر . § كفارتله يمينك حكمندن چيقمق . § كفارت يمين .

تَحَلّى [ع، مص] زينتلنمك ، طوناتمق ، بزنمك . جمعى : (تحليات) .

تَحليف [ع ، مص] يمين ايتديرمك ، ايتديرلمك ، آند ايچيرلمك .

رسم تحليف = مأمورينك مجدداً بر خدمت ومأموريته حين تعيينلرنده ايشه مباشرتدن اول حضور آمرده : ذات اقدس حضرت خلافتپناهى‌يه و دولت عليه‌لرينه صادقانه ايفاى خدمت ايده‌جكنه واموال اميريه‌يى ذمتنه كچيرميه‌جكنه دائر صورت رسميه‌ده يمين ايتمسى دأبى .

تحليف شهود = برماده حقنده شهادت ايتمك اوزره محكمه‌يه داخل اولان كسانك حقى كتم ايتميه‌جكلرينه وغرض وعوضه تابع اولميه‌جقلرينه دائر حضور حاكمده يمين ايتديرلمسى . جمعى : (تحليفات) .

تَحليق [ع،مص] تراش ايتمك ، ايدلمك . { عربلر بربره (حلاق) ديرلر } .

تَحليل [ع،مص] حل ايتمك ، مركب بر جسمك اجزاسنى بربرندن آيرمق ، مركب برشيئك اجزاسى آيرلمق .

تحليل اصلى = (كيميا) مواد عضويه‌يى غير عضوى ماده‌لردن آيرمق .

تحليل خرده بينى = برجسمده‌كى ميقروبلرى ويا منسوجاتدن برشيئك صورت نسجنى خرده بين ايله تدقيق ومعاينه كيفيتى . جمعى § (تحليلات) : تحليلات كيمويه .

تحليل عنصرى = برماده‌يى تركيب ايدن عناصرى آيرمق ، بولمق .

تَحلِيَه [ع،مص] تزيين ايتمك ، ايدلمك ، دوناتمق ، دونادلمق § (كيميا) برماده درونده خواصنى ويا رايحه‌سنى تبديل ايچون قوقو ، لذت ، شكر وياسائره ضم وعلاوه ايلمك .

تَحَمُّض [ع،مص] (كيميا) اكشيلك پيدا ايتمك ، اكشيمك § برجسمك مولد الحموضه ايله امتزاجندن حمض حالنه كيرماسى { مثلا : دمير آچيق برمحلده ورطوبته معروض برحالده ترك ايدلسه هوانك مولد الحموضه‌سيله بالامتزاج اوزرنده (حمض حديد) طبقه‌سى تحصل ايدركه بوكا (پاس) تعبير اولنور . اشته دميرك بوصورتله پاسلانمسنه (تحمض) دينلير } . جمعى : (تحمضات) : تحمضات شديده .

تَحَمُّل [ع،مص] مادى ، معنوى يوكلانمك ، قاتلانمق .

تحملسوز / **تحملكداز** = تحمل محو ايديجى ، تحمل اريديجى .

تحملفرسا = تحمل آزالديجى ، تحمل كيدريجى .

قوهٔ تحمليه = (معمارى) برجسمك حائز اولديغى درجهٔ مقاومته اطلاق اولنور . جمعى : (تحملات) .

تَحَمّى [ع، مص] كنديني حمايه ايتمك ، قورومق § حميه طوتمق ، پرهيز ايتمك .

تَحميد [ع،مص] حمد ايتمك ، الحمدلله ديمك . جمعى : (تحميدات) .

تَحمير [ع،مص] اشكاكه نسبت ايتمك .

تَحميس [ع،مص] فى الاصل دوا مقوله‌سى شيلرى آتش اوزرنده قيزديروب طاولامق معناسنه‌در . مقارنت معنى ايله لسانمزده قهوه‌يى قاوورمق معناسنه اصطلاح اولنشدر . { قهوه قاووريلان محله دخى (تحميس) دينلير . بعض لغت كتابلرنده (تحميص) لفظنك‌ده بومعنايه كلديكى بيان ايدلمكده ايسه‌ده لفظ مذكورك عربيده معناسى (نصف النهار وقتنده آهو صيد ايتمك) ديمك اولديغندن اصلا بو معنايه كلمز } .

تحمیق [ع. مص] حمقه نسبت ایتمك ، بریسنه احمق دیمك § بریسنه احمق اسناد ایتمك . جمعی : (تحمیقات) .

تحمیل [ع. مص] یوكلتمك ، یوكلملك . § احاله ایتمك ، ایدلك .

تحمیل زحمت == موجب مشقت برایشی برینه حواله ایتمك .

تحمیل منت == برینی منت آلتنده براقمق، منتدار ایتمك . جمعی : (تحمیلات) . { تحمیل هم مادیات هم معنویاتده قوللانیله‌بیلیر ومثلا : اشیایی آرابه‌یه کمی‌یه تحمیل ایتدم وشوایشی فلانه تحمیل ایلدم دینه‌بیلیر ایسه‌ده (تحمیلات) یالکز مادیاته مخصوصدر } .

تحمیم [ع. مص] حما ویرمك .

تحنن [ع. مص] کال اشتیاق کوسترمك، شدتله آرزو منذ اولمق .

تحنی [ع. مص] اکلك ، اکرلمك، منحنی اولمق . { (تحناء) دها زیاده مستعملدر }

تحنیط [ع. مص] فی الاصل کفن میتی (حنوط) دینان بخور ایله توتسوله‌مك معناسنه‌در § (طب) جسد میتی تفسخدن منع ایچون داخلا تطهیر ایدوب قوقولی اجزا ایله دولدیرمق : تحنیط میت ، تحنیط حیوانات .

تحول [ع. مص] دکیشمك، باشقه درلو اولمق § برحالدن برشکلدن دیکر حاله ، شکله کیرمك .

تحول ترکیب ==[طبقات]معادن بلوریه‌دن هرهانکی برینك اشکالی بالتبدل عناصر اساسیه‌سندن برینك شیاعیله برینه دیکرینك قائم اولمسی جمعی : (تحولات) .

تحویط [ع. مص] دیوار چکمك ، چکلمك.

تحویل [ع. مص] دکیشدیرمك ، دکیشدیرلمك ، باشقه برحاله قومق ، [illegible] حاوی [illegible] اخراج ایتدکاری بر نوع سند [illegible] . جمعی : (تحویلات) § بورج سنداتی .

تحیات [ع. ج] جمع : (تحیه) سلاملر ، خیر دعالر : فخر کائنات علیه اکمل التحیات .

تحیر [ع. مص] حیران اولمق ، حیرته دوشمك ، شاشیرمق § حیرت . جمعی : (تحیرات)

تحیز [ع. مص] بر طوتمق ، بر ضبط ایتمك § شرف واهمیت [illegible] ایلمك § (حکمت) هر جسمك فضادن برمقدار محل ضبط ایتمسی کیفیتنه اطلاق اولنور : تحیز اجسام .

تحیه [ع. مص] سلام ویرمك § سلام . § خیردعا ایتمك § ملك، مالکیت.

تحیة المسجد == مسجده‌کیرنجه‌اوطوردن قیلنان ایکی رکعت نافله‌نماز .

تخادع آلدانمامش ایکن آلدنمش کبی کورونمك .

تخارج [ع. مص] چیقشمق § (فقه) شرکانك برقسمی عقار، برطاقمی اراضی وکذا ورثه‌دن بعضی نقود ، بعضی عروض اوزرینه عقد صلح وقبض ایلمسی دیمکدر .

تخارش [ع. مص] خرلداشوب‌دالاشمق: تخارش کلاب .

تخاصم [ع. مص] خصومت‌اوزره‌بولنمق. {مخاصمه‌دهازیاده مستعملدر} .

تخاطب [ع. مص] خطابلاشمق {مخاطبه دها زیاده مستعملدر } .

تخالف [ع. مص] خلافلاشمق ، بربرینه اویغون اولمامق ، ضد اولمق .

تخبر [ع. مص] ایی بیلمك ، کنهنه واقف اولمق {اخبار دهازیاده مستعملدر} .

تخبیر [ع. مص] اخباره بدل قوللانیله بیلیر.

تخت [فا. ا] مقام معلای حکمداری ، سریر سلطنت : تخت عالی بخت عثمانی .

تختگاه / **تختگه** == دارالسلطنه .

پایتخت == بر حکومتك مقر اداره‌سی .

تخت روان == محفه قبیلندن ، وسائط نقلیه‌دن بری ــ که : شمندوفرلرك تعمیمی، آرابه‌لرك تکمل وتکثری سایه‌سنده استعمالی کوندن کونه آزالمقده‌در . { بو آلت منشور مستطیلی شکلنده برصندقدن عبارت اولوب داخلنه ایکی کشی اوطوره‌بیلیر . یاندن واوکدن پنجره‌لری واردر . بری اوك، دیکری آرقه جهتدن قوشلمق اوزره ایکی حیوان طرفندن نقل اولنور } .

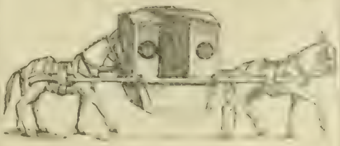

(تخت روان)

تخته [فا. ا] صفحه حالنده یونیلرب بیچلمش آغاچ، دوشمه وقاپلامه‌یه وساره‌یه مخصوص یوفقه کراسته . § کورك طلومنك یاریسی § لوحه .

ارتفاع تخته‌سی == ربع دائره ، بسیطهٔ شمس دنیلان آلت ــ که : کونشك نصف‌النهار اوزرینه کلدیکنی تعیینه مخصوصدر (ارتفع) .

آقچه تخته‌سی / **حساب تخته‌سی** == صرافلرك اوزرنده پاره‌صایدقلری لوحه ــ که کنارلی وفقط بر طرفی آچیقدر .

شطرنج تخته‌سی == اوستنده شطرنج دینلن اویونك اویناندیغی لوحه ، تخته‌که . اوزرنده مربعلر چیزلمشدر .

جدول تخته‌سی == آلات هندسیه‌دن اولوب دوغری چیزکی چیزمك یعنی خط مستقیم ترسیم ایتمك ایچون استعمال اولنور اوزونجه ، بعضا کنارلی تقسیماتلی مستقیم تخته .

منغال تخته‌سی == منغالك آلتنه قونیلان اوزری صاری تنکه قاپلی تخته، سینی .

یازی تخته‌سی == مکتبلرده شاکردانك اوزرینه تباشیر ایله یازی یازدقلری دیواره ویا برسه‌پایه طیانمش سیاه تخته .

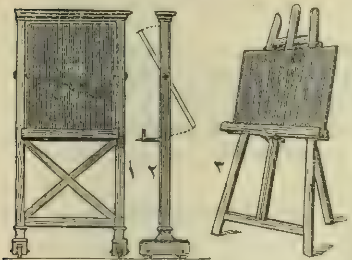

(یازی تخته‌سی)
١ — یازی تخته‌سی .
٢ — بو تخته‌یی هر ایکی طرفه چویرزمسند.
٣ — رساملره مخصوص (تابلو) .

برتخته‌ده == پشین اوله‌رق، دفعة .

تخته بنا == اخشابدن یاپیلان ، کارکر اولمیان خانه وساره .

تخته بند == مقید . تابع .

تخته بتی / **تخته قوروسی** == معروف مؤذی ومتعفن حیوان ــ که : بوکا (بقه) دخی دینور .

(تخته قوروسی)
١ — معروف تخته قوروسی .
٢ — آمریقا « «

تخته پرده = آچیق بویوك اطرافنی ستر ایچون دیوار کبی آغاج ویولهدن یاپیلان شی، پاراوان .

تخته پابوش = تراك، طاقونیه .

تخته بوش = خانەلرك اوست قتنده تخته دوشه‌مه‌لی، اوستی آچیق محل، تراچه .

چوروك تخته‌یه آیاق باصمق = مخاطره‌لی ایشه گیرمك .

تَخَتُّم • [ع،مص] خاتم، یوزوك طاقنمق . § (تصوف) قلوب عارفینه حق تعالی‌نك قویدیغی عزمت .

تَخْتیم • [ع.مص] مهر باصمق، مهرلەمك . { (مهر) لفظی فارسی اولدیغندن (تمهیر) قوللانلیوب (تختیم) دیمك لازمدر . }

تَخْجیل • [ع، مص] اوتاندیرمق ، اوتاندیرلمق . جمعی : (تخجیلات) { آز قوللانیلیر تعبیراتدندر }

تَخَدُّر • [ع.مص] اورتو طوتمق، اورتولنمك تستر ایتمك . § (طب) اویوشمق ، اویوشدیرلمق .

تَخَدُّع [ع،مص] یلەرك آلدانمق .

تَخْدیر • [ع، مص] اورتولندیرمك ، اورتولندیرلمك تستر ایتدیرلمك، ستر .

تَخَدُّش • [ع.مص] طیرمالانمق § مضطرب اولمق .

تَخْدیش [ع،مص] طرمالایوب مضطرب، بیحضور ایدلمك § تشویش : تخدیش اذهان . جمعی : (تخدیشات) .

تَخْذیل • [ع، مض] خذلانه دوشیرمك ، ذلته دوچار ایتمك .

تَخَرُّش • [ع.مص] طیرمالانمق § (طب) قبل تقیح برعضوك فوق‌العاده گیجیشمه‌سی ، تنبه وتهیجی .

تَخَرُّق • [ع،مص] ییرتلمق § یارلمق .

تَخْریب • [ع،مص] خراب ایتمك، ایدلمك، بوزوب ییقمق . جمعی : (تخریبات) : تخریبات اجرا .

تَخْریج • [ع، مص] (کیمیا) بر جسم مرکبك اجزاسندن برینی آییرمق . { مولداتدندر } .

§ (طب) آلات جراحیه‌دن بریله اعضای بدندن برینی ، ویا غیر طبیعی بر استطاله‌ء عضویه‌یی کسوب وجوددن آییرمق یاخود اجواف طبیعیه درونته گیرمش بر جسم اجنبی‌یی چیقارمق دیمکدر .

تَخْریش • [ع.مص] طیرمالامق، طیرمالانمق . § (طب) برعضوی ویا جلدی گیدیشدیرمك، یاقوب قاشندیرمق، غجیقلامق .

تَخْزیق • [ع،مص] ییرتمق ، ییرتلمق . § یارمق ، یارلمق .

تَخْریف • [ع.مص] کنج برآدمه بوناقلق اسناد ایتمك .

تَخْزیع • [ع، مص] کسمه ، یارمه . § (طب) کسه‌رك (خزع) عملیاتی اجرا ایتمه .

تَخْسیر • [ع مص] خساره دوچار ایتمك ، ایدلمك { (اضرار) دن اقوادر . }

تَخَشُّع • [ع، مص] خشوع کوسترمك ، نفسی آشاغی طوتوب ادب وحیالی طاورانمق .

تَخَشُّن • [ع،مص] خشونتلنمك ، سردلك پیدا ایتمك .

تَخَشّی [ع، مص] خشیتلنمك § تعظیم ایله ممتزج خوف .

تَخْشِیَه [ع، مص] خشیته دوشورمك ، دوشورلمك .

تَخَصُّص • [ع،مص] (اختصاص) ایله مترادفدر .

تَخْصیص • [ع،مص] خاص قیلمق، قیلنمق، برشیئی یالکز برحال وماده‌یه حصرایتمك { (تعمیم) کلمه‌سنك ضدیدر } .

تخصیص = علی‌الخصوص ، خصوصاً .

بالتخصیص = تخصیص ایدرك، ایدیله‌رك، تخصیص ایله .

تخصیصاً = تخصیص صورتیله . جمعی : (تخصیصات) کلیرسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده و (مخصصات) معناسنده استعمال اولنمقده‌در . ☞ (مخصصات) .

تَخَضُّر • [ع مص] یشیللنمك، یشیل رنك باغلامق .

تَخَضُّع [ع.مص] خضوع کوسترمك ، نفسنی تکبردن منع ایتمك .

تَخْضیب [ع.مص] بویامق ، بویانمق .

تخضیب لحیه = قنا (حنا) ایله صقال بویامق .

تَخْضیر • [ع،مص] یشیل رنك ویرمك ، یشیللندیرمك .

تَخْطِئَه [ع،مص] خطایه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، بریسی حقنده خطا ایتدی دیمك : خطاسنی چیقارمق .

تَخَطُّر • [ع،مص] درخاطر ایتمك، خاطرلامق، خاطره کلمك، اکیرلمك . جمعی : (تخطرات) § بیلدیکی حالده اونودیلوب صوکره‌دن خاطره کلن شیلر معناسنده‌در .

تَخَطّی [ع.مص] برشیئی آتلایوب کچمك ، برشی آتلانوب کچلمك . § حدی ، حدودی تجاوز ایتمك . جمعی : (تخطیئات) کلیر . تجاوزلر : تخطیئات اعدا .

تَخْطیط [ع مص] چیزمك ، چیزلمك . § خط ، خطوط ترسیم ایتمك .

تخطیط اراضی = براراضینك خریطه‌سنی رسم ایتمك قواعدندن باحث فن، طوپوغرافیا .

تَخَفُّف • [ع.مص] خفیفله‌مك، خفیفلنمك . § آیاغه مست ، چیزمه کبی قونچلی برشی کیمك .

تَخْفیف • [ع مص] خفیفتمك، خفیفله‌دلمك § قولایلاشدیرمق § تخفیف اوجاع . جمعی : (تخفیفات) .

تَخَلْخُل • [ع،مص] فی‌الاصل آیاغه خلخال طاقنمق دیمك ایسه‌ده بومعنی لسانمزده مرعی وجاری دکلدر . § (حکمت) فضاده ، برمحلده‌کی هوانك کسب خفت ایتمسیله دیکر محلده بولنوب کثافتی زیاده اولان باشقه هوانك اومحله هجومی وبونك نتیجه‌سی اوله‌رق جریان حصوله کلمسی § برجسمك اجزاسی تزاید ایتمکسزین حجمنك قباروب شیشمسی

تَخَلُّص • [ع، مص] قورتلمق ، خلاص اولمق § اسکی شاعرلرك اسم معروفلردن باشقه شعرده استعمال ایتدك اوزره اسم ثانی طاقنمه‌سی : « فلان شیئ اسمی تخلص ایدردی » . § (طب) داخل رحمده جنینه لازم اولان اعضاء موقته‌نك طردینه اطلاق اولنور .

تَخَلُّط [ع.مص] قاریشیق اولمق { اختلاط ایله فرقلیدر { تخلط ساده اشیا حقنده ، اختلاط ایسه اکثریا اشخاص حقنده ، استعمال اولنور . }

تَخَلُّف • [ع.مص] خلاف اوزره بولنمق . اویغون کلمامك { اشیا وفکر حقنده مستعملدر . }

تَخَلُّق • [ع مص] طبیعت ، خوی ایدینمك ، برخوی وطبیعتله متصف اولمق ، اخلاقلانمق .

تَخَلُّل • [ع، مص] خلال بولمق § آره‌یه صوقلمق ، آره‌یه کیرمك .

تَخَلّی [ع مص] بوشالمق ، بوش قالمق . § اختیار خلوت ایتمك .

تَخْلید • [ع،مص] مخلد ایتمك، دائمی صورتده مقیم قیلمق ، قیلنمق .

تخلیص [ع،مصـ] قورتارمق، قورتارلمق.

تخلیص کریبان = یاقه‌یی قورتارمق.

تخلیصیه = تخلیصه منسوب. دکزه دوشنلری، قضای بحری‌یه دوچار اولانلری تخلیصه مأمور اولان هیئت: هیئت تخلیصیه.

وسائط تخلیصیه = (بحریه) قضای بحری‌یه دوچار اولانلری تخلیص ایچون هیئت تخلیصیه طرفندن استعمال ایدیلن وسائط.

تخلیصیه صندالی = قضازده اولان مراکب بحریه مرتباتنی تخلیص ایچون استعمال ایدیلن منطارلی برنوع صندال.

تخلیصیه مدالیه‌سی = دکزه دوشنلری قورتارمق ایچون کندیسنی دکزه آتانلره طرف حکومت سنیه‌دن احسان بیوریلان برنشانهٔ افتخار.

تخلیط [ع،مصـ] قاریشدیرمق، قاریشدیرلق. جمعی: (تخلیطات).

تخلیل [ع،مصـ] سرکه‌یه تحویل ایتمك.

تخلیه [ع،مصـ] بوشاتمق، بوشادلمق.

تخلیهٔ سبیل = (حقوق) محبوس وموقوفی صالیویرمك.

تخمّر [ع،مصـ] (اختمار) ایله مترادفدر.

تخمیر [ع،مصـ] یوغورمق، یوغورلمق. § مایه‌لندیرلمك.

تخمیس [ع،مصـ] بشه ابلاغ § بشه تقسیم § (ادبیات) برمنظومه‌نك ابیاتنه اوچر مصرع ضمیله هر مصراعك بشه ابلاغی. جمعی: (تخمیسات).

تخمین [ع،مصـ] برشیئك مقدارینی، ثقلتی، بدلنی ذهناً غیر قطعی وفقط واقعه قریب برصورتده بولمق، بیلمك § ظن وقیاسله بیان رأی ایلمك. جمعی: (تخمینات).

تخمیناً = حکم ظنی اوله‌رق، تخمین صورتیله، تقریباً.

تخمینی = تخمینه منسوب، تخمین ایله.

تخمین کرده =

تخنیق [ع،مصـ] (اختناق) ه بدل قوللانیلور.

تخوّف [ع،مصـ] قورقویه دوشمك.

تخویف [ع،مصـ] قورقویه دوشورمك.

تخویفاً = قورقوته‌رق، قورقتمق صورتیله، تخویف ایچون. جمعی: (تخویفات).

تخوین [ع،مصـ] خیانته نسبت ایتمك، برینه خائن دیمك. جمعی: (تخوینات).

تخیّل [ع،مصـ] خیاله آلمق، آلنمق، اصلسز برشیئه ذهنده وجود ویرمه. جمعی: (تخیلات).

تخیلی = تخیله منسوب، تخیل صورتیله.

تخییب [ع،مصـ] محروم ومأیوس قیلمق، قیلنمق.

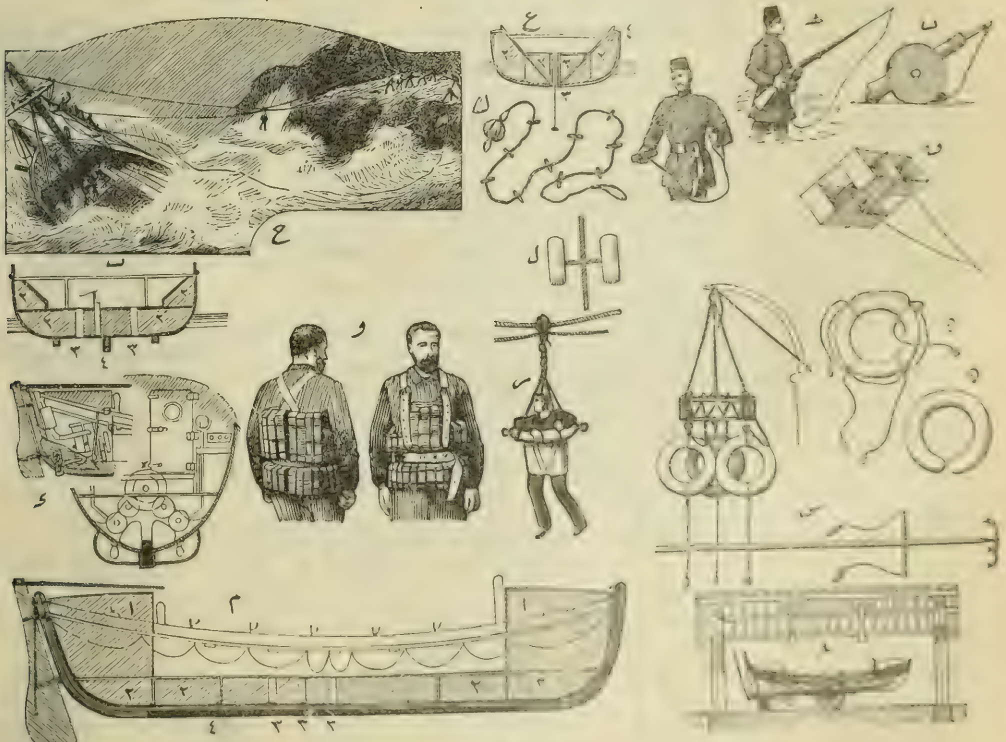

(وسائط تخلیصیه)

ب — تخلیصیه دوکی. هـ — روکت. ی — اوچورتمه. د — جان قورتاران سه‌یدی. ر — سه‌ید واسطه‌سیله صورت تخلیص. س — تخلیصیه قانجه‌سی. م — تخلیصیه صندالی. ح — صوزرمه آلتنده تخلیصیه صندالی. ع — تخلیصیه صندالنك مقطع طولانیسی. ب — تخلیصیه صندالنك مقطع عرضانیسی. ؟ — تخلیصیه صندالنك ماکنه‌سی. ك — تخلیصیه ایپی. ل — ساغ شامندیره. و — تخلیصیه جاکتی. ح — قضازده مراکب بحریه‌نك صورت تخلیصی. ٢٠١ — هوایابلی. ٤٠٣ — اومورغه.

تَخْییر ‌• [ع، مص] ایکی شی ، ایکی شق بیننده مخیر قیلمق، قیلنمق، بر آدمی ایکی درلو حرکتدن برینی ترجیح وقبولده مختار براقمق .

تَخْییل [ع.مص] ذهنده خیاله صورت ویرمك. ویرلمك. جمعی: (تخییلات).

تَدابیر [ع، مص] ج: تدبیر ☛ (تدبیر).

تَداخُل ‌• [ع،مص] ایکی شیدن هر بری دیکرینه داخل اولمق § { ایش حقنده } تأخر، کری قالمق . § بیغیلوب قالمق. بریکمك § مداخله ایتمك قاریشمق .

تَدارُك ‌• [ع،مص] تهیه، احضار ایتمك . { غلط مشهور اوله‌رق رانك کسریله زبانزددر } . جمعی : (تدارکات) .

تدارکلی = اقتضا ایدن شیلری وقت وزمانیله تهیه واستحضار ایتمش اولان .

تدارکی = بر مرضك اشتدادی احتمالنه قارشی ایجاب ایدن وصایای صحیه‌یی اجرا ایتمك معناسیله اصطلاح طبیدر .

ثم التدارك = درحال بولنمش ، درمه چاتمه .

تدارکات سفریه / **تدارکات حربیه** } = محاربه حاضرلقلری .

تَدافُع ‌• [ع،مص] بر برینی دفع ایدرك ایتشمك، قاقشمق § برقوتی تأثیرسز براقمق ایچون اکا دیکر برقوتله قارشی قومق § (عسکری) اشغال ایدیلن محلده بولنه‌رق هجوم وتعرض ایدن دشمنه قارشی قومق ، خصمك تعرضنه مقابله ایتمك .

تدافعی = مدافعه‌یه منسوب || یرنده طوروب هجوم ایدن اعدایی دفع ایتمك صورتیله .

حرب تدافعی = تدافعی صورتله حرب ایتمك . (حرب تجاوزی) ، (حرب تعرضی) تعبیرلرینك ضدی .

تَداوُل [ع،مص] الدن اله کزمك، الدن اله دور ایتمك ، موقع استعمالده بولنمق .

تداول ایادی = سندات خاقانینك مستند اولدیغی قیود اساسیه‌که دفترخاقانی نظارتنده بولنور .

تَداوی [ع،مص] دوا ایتمك ، ایدلمك . مداوات ایدیلمك .

برای تداوی = علاج یاپمق، دوا ایتمك، مداوات اولنمق ایچون .

تداوی بالماء = (طب) مختلف شکللرده بدن اوزرینه سوق ایدیلن ومختلف درجهٔ حرارتده بولنان صو ایله تداوی اصولی .

تداوی بالضد = برخسته‌لغه ضدیله علاج یاپمق .

تداوی بالعنب = خسته‌یی اوزوم یدیره‌رك تداوی ایتمك .

تداوی بالنظیر = صوغوق آلان بر خسته‌یی ینه صغوق شیلرله تداوی ایدرك حاصل اوله‌جق عکس تأثیردن استفاده ایتمك اصولی .

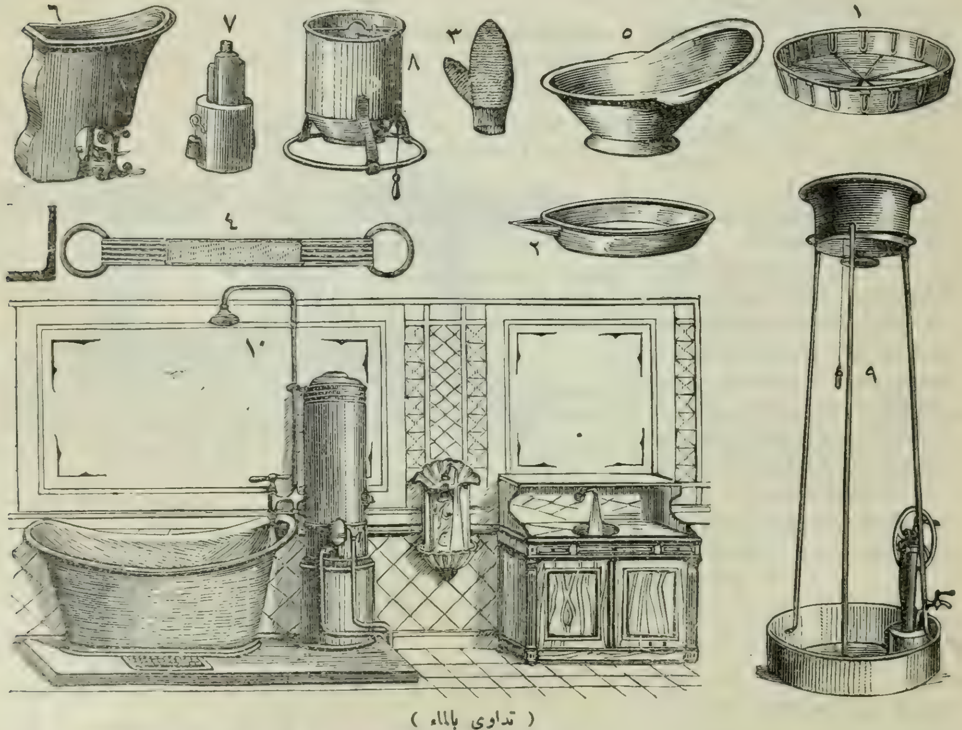

(تداوی بالماء)

١ — قاوچوقدن معمول سیاحت لکنی .
٢ — معدنی لکن .
٣ — دلك الدیونی .
٤ — دلك قایشی .
٥ — یاری بله قدر یاپیله‌جق بانیو آلتی .
٦ — قولنقلی بانیو .
٧ — بانیونك تسخینه مخصوص اسطوانه .
٨ — دیشلی قوغه .
٩ — عادی دوش آلتی .
١٠ — استحمام وتوالت اوطه‌سی .

تَدَبُّر [ع،مصـ] تفكر عاقبت، تفكر حقيقت . جمعى : (تدبرات) .

تَدْبِيج • [ع،مصـ] (فقه) ركوعده باشى زياده اكمك معناسنه‌در .

تَدْبِير • [ع،مصـ] بر شيئك انجامنى تفكرله تهيهٔ لوازم ، ترتيب اسباب ايلمك . § چاره بولمق § چاره .

تدبير منزل = ادارهٔ بيتيه‌يه متعلق خصوصاتك قواعدى (ئقونومى دومستيق Economie domestique) دخى ديرلر .

حسن تدبير = حسن تشبث ، حسن اداره .

سوء تدبير = سوء تشبث ، سوء اداره .

تدبيرسز = غافل ، بجريكسز .

تدبيرسزلك = غفلت .

تدبيرلى = ايشك عاقبتنى ايى دوشونه‌رك تأمين موفقيت اسبابنى استحضار ايدن .

تَدَثُّر [ع،مصـ] جامه‌يه بورونمك .

تَدْخِين [ع،مصـ] (طب) توتسولمك .

تَدَرُّس [ع، مصـ] درس آلمق ، درس اوله‌رق اوقومق . جمعى : (تدرسات) .

تَدَرُّع [ع،مصـ] زرهلانمق ، زره كيمك .

تَدَرُّن [ع، مصـ] (طب) بر عضوك شيشمه‌سى ، تورم ايلمه‌سى .

تَدْرِيج [ع،مصـ] درجه درجه حركت . § تأنى .

تدريجاً ، بالتدريج = تدريج ايله ، درجه درجه حركتله ، يواش يواش .

على التدريج = تدريج اوزره .

تدريجى ، تدريجيه = تدريجه منسوب ، تدريجلى . || آهسته آهسته ، يواش يواش .

تَدْرِيس [ع،مصـ] درس ويرمك ، ويرلمك ، درس صورتيله اوقوتمق ، اوقودلمق . جمعى : (تدريسات) : تدريسات ابتدائيه .

تَدْرِيع [ع، مصـ] زره كيديرمك ، كيديرلمك : تدريع جيوش .

تَدْسِيم [ع،مصـ] دفع نظار ايچون كوچوك چوجغك چكه‌چوقورينى سياه ايله بنكله‌مك .

تَدَفُّن [ع، مصـ] دفن اولنمق ، مدفون اولمق .

تَدْفِين • [ع،مصـ] دفن ايتمك ، يره كومك ، كومولمك . { دفن ذاتاً متعدى ايكن بونى تفعيل بابنه نقل ايله (تدفين) صورتنه قويمق غلط ايسه‌ده لسانمزده پك زياده شايع اولديغندن بورايه درجه مجبوريت حاصل اولدى . }

تَدْقِيق • [ع، مصـ] دقتله آراشديرمق ، آراشديرلمق ، اينجه‌دن اينجه‌يه يوقلامق ، تحرى ايتمك . جمعى : (تدقيقات) .

تدقيقات شرعيه = امور و مصالح شرعيه‌يه متعلق احكامك مرجع اشتقاقى اولان مجلسك عنوان رسميسى .

تَدَلِّى [ع،مصـ] نازلانمق ، شيوه وادا كوسترمك . جمعى § (تدليات) . { تشديد يا ايله غلطدر } .

تَدَمُّع • [ع مصـ] كوز ياشارمق § (طب) كوز ياشنك بعض حالات مرضيه‌دن دولايى سيلانى .

تَدْمِيج [ع،مصـ] برشيئى ديكر شيئك ايچنه يرلشديرمك .

تَدْمِير • [ع، مصـ] محو و هلاك ايتمك ، ايدلمك . جمعى : (تدميرات) .

تَدْمِيم • [ع مصـ] { كلمات مولده‌دندر } § (طب) دمك بعض اسباب تأثيريله بكرلرده ، باغرصاقلرده ، اوعيه‌ده تكثرى .

تَدَنُّس [ع مصـ] كيرلنمك ، پيس اولمق ، پاسلانمق : تدنس جامه .

تَدَنِّى [ع،مصـ] آشاغيلامق ، آشاغى ايتمك ، كرى قالمق ، كريلمك . { (ترقى) نك ضدى } . جمعى : (تدنيات) .

تَدْنِيس • [ع،مصـ] كيرلتمك ، كيرلدلمك : تدنيس ذوق . جمعى : (تدنيسات) .

تَدْوِير • [ع مصـ] دوندرمك ، دوندرلمك . چويرمك ، چويرلمك § دكرمى ، مدور ايتمك ، ايدلمك .

تَدْوِين • [ع،مصـ] بر علمى ، بر فنى تشكيل ايدن مسائلى جمع و توضيح ايدرك كتاب حالنه كتيرمك .

تدوينات = جمـ : تدوين ، مؤلفات .

تَدْوِيَه [ع،مصـ] علاج ، دوا ويرمك .

تَدَهُّن • [ع،مصـ] (ادهان) ايله مترادفدر . ياغلانمق ، ياغ سوروتمك .

تَدَهِّى [ع،مصـ] داهيلشمك ، اصحاب دهايه لايق صورتده حركت ايتمك .

تَدْهِيش • [ع، مصـ] دهشت ويرمك ، دهشته دوشورمك ، قورقودن شاشيرتمق ، اوركوتمك . { اينه بومعنايه كلن (ادهاش) دن اقوادر } . جمعى : (تدهيشات) .

تَدْهِين • [ع،مصـ] كوزل قوقولى ياغ . — وزمانمزده كوره پوماده — سورمك ، سورلمك .

تَدَيُّن [ع،مصـ] بر دينك احكامنى قبول واجرا ايتمك § باشقه‌سنك بورجنى كندى ذمتنه ضم ايتمك ، بورج ايديمك .

تَذَاكُر [ع مصـ] جمـ : (تذكره) . (تذكره) .

تَذَبْذُب • [ع مصـ] تردد ، قرارسزلق . § نظامسزلق ، مشوشلك . جمعى : (تذبذبات) : تذبذبات بيتيه .

تَذَرُّو • [ع،ـ] سوكلون دينلن لطيف قوش . « كيمدر دوشورن هوايه سروى آلماز قاناد آلتنه تذروى »

تذرو زرين پر = كونشدن كنايه‌در .

تَذْكَار [ع،مصـ] ياد ايتمك ، ايدلمك ، آكمق ، آكلمق { كسر تا ايله غلطدر } § خاطره كتيرمك ، كتيرلمك .

تَذَكُّر [ع،مصـ] خاطره كتيروب ذكر ايتمك § برماده حقنده مذاكره ايتمك ، ايدلمك . سويلشمك ، سويلشلمك . جمعى : (تذكرات) . سويلشمه‌لر .

تَذْكِرَه [ع،ـ] برشهرده بولنان دوائر رسميه‌نك بربرلريله تعاطى ايلدكلرى مكتوب { ـ كه : دائره‌نك آمرى طرفندن زيرينه امضا وضع اولنور واوچه بولنه‌رك اوزونجه ظرف درونه قونيلور . محررات ايسه تختيم اولنور ، درده بوكولور } § عين شهرده ساكن ايكى شخص آره‌سنده خصوصاته دائر تعاطى اولنان ورقه § مدت نظاميه‌سنى اكمال ايدن افراد عسكريه‌يه حين استيدالرنده ويريلن ورقهٔ رسميه § اصنافه ، اوجيلره ، بالقجيلره ، يولجيلره مرجعلرندن اعطا اولنان رخصتى حاوى رسمى كاغد § وسيلهٔ تذكر اولان شى { بوصوك معنى لسانمزده پكده مستعمل دكلدر } .

تذكرة الاوليا = اولياى كرامدن بر چوغنك تراجم احوال ومناقب غبطت اشتمالى حاوى كتاب .

تذكرة الشعرا = شعرادن بر قسمنك تراجم احوال و منتخبات اشعارينى حاوى كتاب .

تذكرهٔ ساميه = مقام صدارت عظمادن آسطير بيوريلان تذكره .

مرور تذكره‌سى = ولايت آشيرى بر محله كيده‌جك اولانلره نفوس اداره‌لرنجه اعطا قلنان رخصتنامه .

نفوس تذكره‌سى = بر شخصك هويتنى ناطق اوله‌رق نفوس اداره‌لرنجه ويريلان تذكرهٔ تابعيت .

تَذْكِير • [ع مص] ياد ايتديرمك، ايتديرلمك . آكديرمق ، آكديرلمق ، خاطره كتيرمك ، كتيرلمك § مذكر قيلمق ، قيلنمق { تأنيثك ضدى } : تذكير كلمه § وعظ ايتمك، تنبيه ونصيحت ايلمك .

تذكيرى = (نباتات) عضو تذكيره منسوب ومتعلق ديمكدر . جمعى : تذكيرات .

تَذَلُّل • [ع، مص] نفسنى ذليل كوسترمك، اظهار ذات . جمعى : (تذللات) .

تَذْلِيل • [ع، مص] ذليل ايتمك ، ايدلمك ، حقير طوتمق، طوتلمق { (اذلال)دن اقوادر } . جمعى : (تذليلات) .

تَذْنِيب • [ع، مص] علاوه اوله‌رق ايراد ايتمك ، ايدلمك § علاوه ، ذيل . جمعى : (تذنيبات) .

تَذَوُّق • [ع، مص] طاتمق، طادلمق § ذوق آلمق ، ذوقياب اولمق . جمعى : (تذوقات) . تذوقات روحانيه .

تَذْوِيب • [ع مص] اريتمك، اذابه ايتمك ، ايدلمك (كيميا) صو ايچروسنده اجسام صلبه‌دن هرهانكى برينى اريتمك ، حل ايتمك ديمكدر . جمعى : (تذويبات) .

تذويب بالتحويل = كل ايچند، غسل ايله املاح قلويه‌يى آييرمق .

تَذْهِيب • [ع، مص] آلتون سورمك ، سورلمك ، ياldيزلامق، يالديزلانمق § تزيين ايتمك § (طب) چوروموش ديشلره آلتون طولديرمق .

تذهيبجى = يالديزجى، مذهب . جمعى : (تذهيبات) : تذهيبات نفيسه .

تَذْيِيل • [ع، مص] ذيل اوله‌رق ازاد ايتمك ، ايدلمك ، صوكنه علاوه صورتيله يازمق .

تَر • [فا، د] عربى وفارسى صفتلرك نهايتنه داخل اولور . تفضيل، مبالغه اداتيدر :

مشكلتر = زياده پك ، اك مشكل .

كمتر = اك ، پك ، دها ناقص .

نازكتر = اك ، پك زياده نازك § بعضاً بوكا اضافت حالنده (ين) علاوه اولنور : نازكترين ابكار، كمترين بندكان ، مشكلترين امور .

§ ياش ، رطوبتلى :

چشم تر = ياشلى كوز .

§ تازه ، طراوتلى :

كل تر = تازه طراوتلى ، صولمامش كل .

ميوهٔ تر = تازه يمش .

تروتازه = پك لطيف، پك كورپه .

ترمزاج = جزئى شيدن منفعل اولان، پاموقدن نم قاپان .

تَر • [ت، ا] تأثير حرارت وبعض انفعالات ايله مسامات بدندن چيقان، افراز اولنان صو، عرق ، رشح .

تربيقلى = بيقلرى هنوز چيقمغه باشلامش اولان ، دليقانلى .

تر دوشكى = لحوسه دوشكى .

تر دوكمك = صيقيندندن تر باصمق .

ترله‌مك = عرقريز اولمق || يورلمق .

ترلتمك = خسته‌يه بعض معالجات اعطاسيله تر كتيرمك .

آلن ترى = سعى ، امك .

آياق ترى = حق سعى، اجرت قدم .

قان تر ايچنده قالمق = پك زياده ترليوب يورلمق .

صوغوق تر دوكمك = نابجا بر قول ويا فعلدن محجوب اولمق .

تَرائِب • [ع، مص] كوكس معناسنه كان ولسانمزده مأنوس ومستعمل اولميان (تريبه) نك جمعى اولوب طبابتده كوكس كميكارى معناسنه قوللانيلور .

تَراجِم • [ع، مص] بر لسانى ديكر لسانه نقل وبيان ايتمك معناسنه كلان (ترجمه) نك جمعيدر . ☞ (ترجمه) .

تراجم احوال = بعض اعاظم ومشاهيرك صورت معيشتلرينه ، نشأت وترقيلرينه ، الحاصل احوال حياتيه‌لرينه دائر يازيلان تاريخچه‌لر ، تواريخ اشخاص .

تَراخِى [ع، مص] كوشك طاورانمق ، رخاوت كوسترمك § كيرى چكلمك، كيرى طورمق § تأخر ايتمك ، كجكمك .

تَرادُف [ع، مص] بربرينك آردى صيره كيتمك، بربرينه تابع اولمق . § ايكى ويا دها زياده الفاظ بر معنايه كلمك : ليث ، اسد ، شير ، غضنفر كبى .

تَرازُو [ع، ا] بر شيئك مقدار ثقلتنى آكلامق ايچون استعمال اولنان معروف طارتى آلتى كه : انواع مختلفه‌سى واردر .

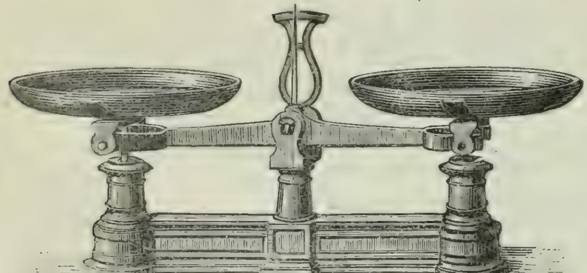

(روبروال ترازوسى)

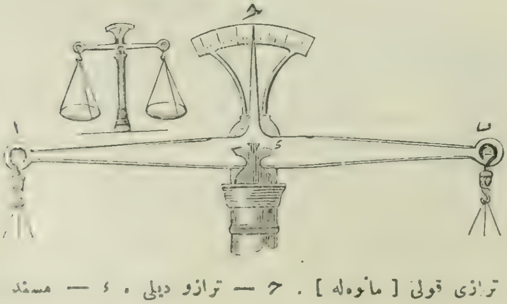

ا ب — ترازى قولى [مانوله] . ح — ترازو ديلى . ء — مسند نقطه‌سى .

تـرازودیلی == ترازونك ورته‌سنده اولوب كفه‌لردن برینك تأثیر ثقلتله برجهته میلنی كوستور دیلجیك .

ترازوگوزی == وزن اولنه‌جق شیئك ویاآغرلق یعنی واحد قیاسی ثقلتك اضعاف واجزاسنك وضع اولندیغی طبله‌لردن هربری ، كفه .

چوجق ترازوسی == كوچوك چوجقلرك ثقلتی تعیین ایچون .

(چوجق ترازوسی)

صوترازوسی == صویی ایصدیلان طرفه صوق ایتمكه ، آرزو ایدیلان ارتفاعه چیقارمغه مخصوص بر بنا ــ كه : سویهٔ ماء قاعدهٔ طبیعیه‌سنه ابتناءً بنا اولنور .

ترازویه‌اورمق == برینك فضل وعرفانی تجربه ایتمك ، دنه‌مك || تأمل ، ملاحظه ایلمك .

تَرَاسُلْ [ع.مص] (مراسله) یه بدل نظمده قوللانیله‌بیلور .

تَرَاصُفْ [ع.مص] قالدیرم طاشلری كبی بربرینه یناشوب صیقشمق ، امتیف اولمق .

تَرَاضِی [ع.مص] بربرندن راضی اولمق ، اویوشمق .

تراضیٔ طرفین == (حقوق) طرفینك موافقتی .

بالتراضی == اویوشارق ، بربرینه موافقت ایدرك ، ایكی طرفك رضاسیله .

تَرَاطُورْ [ت.س] دوكلمش فندق ، بادم ، ویاجویز ایله اتمك ، صارمساق وسركه‌دن یاپلمش ودروننه بر شیلك طوغرانمش بر نوع سلاته {دوغریسی عربی (تراتر) در } .

تَرَافُعْ [ع.مص] (مرافعه) ایله مترادفدر . فصل وروئیت دعوی مقصدیله حضور حاكمده دعوایه دوروشمق .

بالترافع == مرافعه ایله .

تَرَاكُبْ [ع.مص] بربرینك اوزرینه بینمك § بربرینه باغلاوب كیندلنمك .

تَرَاكُمْ [ع.مص] بریكمك ، ییغلمق : تراكم میاه { ذی‌روح حقنده استعمال اولنه‌ماز } .

تَرَاكِیبْ [ع.س] بربرینه مرتبط بر قاچ لفظ وعباره معناسنه كلن (تركیب) ك جمعی . { مركب قیاسمق معناسنی افاده ایدن (تركیب) ك جمعی : (تركیبات) كلیر } تركیبات سخیفه .

تَرَامْپَتَه [ج، س] { Trompette } فرانسزجه : بوری دیمكدر } . چفته چوماقله چالینان كوچوك طاول ــ كه : عسكره قوماندا ایچین دخی چالیر .

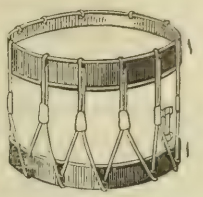

(ترامپته)

ترامپته‌جی == ترامپته چالان نفر ویا اونباشی ، چاوش .

تَرَانَه [فا.س] آهنك ، نغمه ، مقام .

ترانه‌پرداز == تغنی ایدیجی ، ایدن ، نغمه‌زن .

ترانه پردازی == ترانه‌پردازلق .
§ اقسام شعردن رباعی .

تَرَاوِیحْ [ع.س] اساسنده غیر مستعمل اولان (ترویحه) كلمه‌سنك جمیدركه : رمضان شریف كیجه‌لری یاتسو نمازی ایله صلات وتر آره‌سنده قیلنان یكرمی ركعت سنت مؤكده‌در . { صلاة تراویحك جماعتله اداسی حضرت عمر رضی‌الله عنهك زماننده عادت اولمشدر } .

تَرَبُّصْ [ع.مص] طوروب بكله‌مك ، انتظار ایتمك § (فقه) وقف عرصه اوزرینه اذن متولی اولمدیغی حالده بنا انشا ایتدیرن آدمك لحوق اذنه‌قدر اوبناده بلااجرت اقامتدن منعی .

تَرْبِیعْ [ع، مص] درده ابلاغ ایتمك ، درت قات ایلمك § درده تقسیم ایتمه ، درت پای ایتمه § درت كوشه‌لی ایتمه ، مربع شكلنه صوقمق . § (ادبیات) برمصرعه اوچ ویاخود بر بیته ایكی مصرع علاوه‌سنه و و یولده یازلمش بر منظومه‌نك هیئت مجموعه‌سنه اطلاق اولنور § (ریاضیه) بر كمیتی كندی نفسنه ضرب ایتمكه دینوركه : بوكا ایكنجی قوته (رفع) ایتمك دخی تعبیر اولنور : $٥\times٥=(٥)^{٢}=٢٥$ § (كیمیا) آلتون وكموشدن مركب خلیطه اوزرنده اجرای تجربه اولنور بر جسم مثلثینك مربعه نقلی . § (هیئت) قمرك درتده بری .

تربیع اول == هرعربی آینك یدنجی كونی ــ كه : قمر تمام بوصره‌ده یارم آی شكلنده بولنور .

تربیع اخیر == هرشهرعربینك یكرمی برنجی كونی كه : قمر بوصره‌ده دخی تربیع اوله مقابل اوله‌رق ینه یارم آی شكلنده‌در .

تربیع دائره == (هندسه) بر دائره‌یه سطحاً مساوی یعنی معادل برمربع ترسیمی مسئله‌سی ــ كه : تثلیث زاویه كبی غیر قابل حلدر .

تربیعاً == مربع اوله‌رق || درت كوشه‌لی اوله‌رق .

تَرْبِیَه [ع.مص] بسلیوب بیوتمك ، بسله‌یوب بیودلمك .
§ (علم اخلاق) انسانده جبلتنك مساعد اولدیغی مكملیتی حاصل ایتمك .

تربیهٔ جسمانیه == قوای بدنیه‌یی تزیید وموجودیت جسمانیه‌یی تأییدایده‌جك تدابیره توسل ایلمك دیمكدر .

تربیهٔ فكریه == ملكات عقلیه‌نك نشو ونماسنی تأمین ایده‌جك تدابیركه : فیض علوم وفنون ایله ممكن اوله‌بیلور .
§ تعلیم حسن حال وحركتله حاصل اولان صفت وحالت مستحسنه .
§ بعض اطعمه‌یه لذت‌بخش اوله‌جق صورتده علاوه ایدیلان تركیب مایع ، صالچه .
§ آرابه حیوانلرینك وبعضاً قوشو باركیرلرینك دزكیننه اطلاق اولنور .

تربیه گرده } == برآدمك تربیه‌جه شاكردی .
تربیت گرده }

§ (علم حیوانات) آیی ، مایمون كبی حیوانلری تعلیم وتأنیس ایتمك .

تربیه‌سز == غیر مؤدب ، شمارِق .

تربیه‌لی == مؤدب || صالچه‌لی .
§ تأدیب معناسنده كلدیكی اولور .

تَرَتُّبْ [ع.مص] برسببله تعلق ایتمك ، عائد اولمق § برحالت وحركتك نتیجه‌سی اوله‌رق حاصل اولمق .

تَرْتِیبْ [ع.مص] دزمك ، دیزلمك ، یرلی یرینه قویمق ، قونلمق ، تنظیم § مرتب طاقم § پلان ، حاضرلق § حاضرلامق ، تدارك ایتمك § (عسكری) خدمت عسكریه ایله مكلف اولانلرك منقسم اولدیغی صنوف اسناندن هربری : ترتیب اول ترتیب ثانی افرادندن § (طباعت) ایكی طرفی مطبوع ٤ ، ٨ ، ١٢ ، ١٦ ، ٢٤ ، ٣٢ ، ٦٤ صحیفه‌دن عبارت حروف ، فورمه .
§ صیره ، دیزی ، طرز .

ترتیب‌ساز = ترتیب ایدیجی ، ایدن .

ترتیب‌سازی = ترتیب‌سازلق .

ترتیب کرده = ترتیب‌ایدلمش ، منتظم .

ترتیبلی = منتظم ، یرلی برنده .

بر ترتیب = (اجزاجیلر) مقادیر مختلفه‌دن مرکب وبر دفعه‌لق استعماله مخصوص دوای مستحضر .

ضعیف‌ترتیب = بنیه‌سی ضعیف ، جلیز .

ترتیب سهوی = مطبعه‌ده مرتبلرك حروف هجاونقطه‌ترتیبنجه ایتدکاری یا کاشلق .

ترتیبیه = حروف دیزمه اجرتی .

خط‌ترتیب = (هندسهٔ حلیه) بر قوسك هرهانکی برنقطه‌سندن (س) محورینه رسم اولنان عمود § محورینك مبدأندن اعتباراً (ع) محوری اوزرنده مساحه اولنان بعد .

تَرْتِیل • [ع . مص] تأنی وتدبیر ایله حسن قرائت ، تلاوت ایلمك : ترتیل فرقان عظیم‌الشان .

تَرْجُمان • [ع . س] {جیمك حرکات ثلثه‌سی ایله لفتدر} بر لسانی دیکر لسانه نقل ایدن آدم ، برلغتی لغت آخرله تفسیر وبیان ایلیان § مجازاً مفسر معناسنده قوللانیلور : لسانی قلبنه ترجمان اولدی کبی {فرانسزجه بومعنالی اولان (Drogman) لفظنك ترجماندن مأخوذ اولدیغی مرویدر} .

تَرْجَمَه [ع . مص] برلسانی دیکر بر لسان ایله تفسیر وبیان ایلمك .

ترجمهٔ‌حال = برشخصك احوال خصوصیه‌سنی ناطق مقاله ویا رساله .

ترجمهٔ‌حال‌ورقه‌سی = مأمورینك هویت رسمیه‌لرینی حاوی اوله‌رق تنظیم ومرجع رسمیسنه تقدیم ایتمکه مجبور اولدقلری ورقه — که : مندرجاتی اوراق مثبته ایله مؤید اولمق لازم کلور .

تَرَجّی [ع . مص] رجا ایتمه ، یالوارمه . § اومه ، امید ایتمه .

تَرْجِیب • [ع . مص] هیبتی حس اولنان شیئه تعظیم ایتمك . جمعی : (ترجیبات) .

تَرْجِیح • [ع . مص] برشیئی دیکر شیئدن اوستون طوتمق ، زیاده شایان اعتبار عد ایتمك ، ایدلمك .

ترجیح بلامرجح = سببسز ، وجهسز ترجیح .

ترجیح بینات = (حقوق) مدعی مدعی علیهدن هرایکیسنك بر خصوص حقنده اقامه ایده‌جکاری بینه‌لردن برینی مرجح طوتوب استماع ایدیش — که : عدم ثبوت حالنده دیکری اقامهٔ بینه‌دن ساقط اولمز .

ترجیحات = جمع : (ترجیح) .

تَرْجِیع • [ع . مص] سسی بوغازده اویناتوب نغمه پیدا ایتمك § (شرعی) شهادتیندن هربرینی آهسته اوقودقدن صوکره رفع صوتله تکرار اوقومق {مذهب شافعی‌یه کوره‌در} § رجعت ایتدیرمك § تکرارلامق .

ترجیع‌بند = مختلف قافیه‌لی متعدد اقسامدن مرکب اولان وهرقسمك صوکنده یالکز بربیتی تکرار ایدن منظومه {قسملرك نهایتنه علاوه اولنان بیت آیری آیری اولور ایسه اکا ترکیب بند دینور} .

تَرَح [ع . س] (فرح) ك ضدی : غم ، غصه .

ماالدنیا لافرح وترح = دنیا فرح وترحدن باشقه بر شی دکلدر .

تَرَحُّل • [ع . مص] بر یردن دیکر یره کوچمك {ارتحال معناسنده قوللانیلمز} .

تَرَحُّم [ع . مص] مرحمت ایتمك ، مرحمته کلمك ، آجیمق .

ترحماً = ترحم صورتیله ، آجیه‌رق . جمعی : (ترحمات) .

تَرْحِیب • [ع . مص] برینه مرحبا دیوب آشنالق ایتمك ، سلام ویرمك . § حال وخاطر صورمق . جمعی : (ترحیبات) .

تَرْحِیل [ع . مص] بر یردن دیکر یره کوچورمك ، نقل ایتمك .

تَرْحِیم • [ع . مص] مولی رحمت ایلسون دیمك ، رحمتله یاد ایتمك . جمعی : (ترحیمات) .

تَرْخانَه [فا . س] اکشیمش سوت ویا یوغورت ایله اونی یوغوره‌رق ودرونه برمقدار ات وصوغان صربی وبوبر ، طوز علاوه اولنه‌رق یاپیلان شی — که : قیشین آندن چوربا پیشیریلیر .

تَرْخُون • [فا . س] مرکبه فصیله‌سندن اکشی عصاره‌لی برنبات .

تَرْخِیص • [ع . مص] رخصت ویرمك ، ویرلمك ، مساعده ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (ترخیصات) .

تَرْخِیم • [ع . مص] قاعدهٔ عربیه اوزره اسمك — حالت ندا‌ده — صوك هجاسنی ویاحرف اخیرینی حذف ایتمك . مثلا : (عبدل) ، (عبدالله) ك مرخمیدر .

تَرْدامَن • [فا . ص] صاحب فحش وهوا ، آلودهٔ‌چرکاب‌خطا . {پاکدامن مقابلی ، آلوده‌دامن معادلیدر} .

تردامنی = تردامنلك .

تَرَدُّد • [ع . مص] ایکی جهتدن ، ایکی شقدن برینه قرار ویره‌میوب دوشونتیده قالمق ، ایکی خصوص آره‌سنی ذهناً کسدیره‌مه‌مك .

بلاتردد } بی‌تردد } = ترددسز اوله‌رق ، دوشونمکسزین .

§ بر آدمك نزدینه کیدوب کلمه ، دوام ومواظبت ایتمه ، انتساب پیدا ایلمه .

تَرْدَسْت [فا . ص] الی ایشه یاقیشان ، ماهر ، استاد .

تردستی = تردستلك ، مهارت .

تَرْدِید • [ع . مص] رد ایتمك ، رجعت ایتدیرمك § (ادبیات) حکم قطعی ویره‌میه‌رك احتماللی صورتده ادارهٔ کلام ایلمك § (فقه) عاقدیندن بری دیکرینی متعدد شیلردن برینك قبولنده مخیر برقمق .

تَرْدِیف • [ع . مص] (ارداف) یله مترادفدر . آردی صره یورومك ، یورودلمك § آردی صره ایراد ایتمك ، ایدلمك § ترکیبه آلمق .

تردیفاً = تردیف ایده‌رك ، ایدیله‌رك ، تردیف صورتیله .

تَرْذِیل • [ع . مص] رذیل ایتمك ، ایدلمك . عربجه‌ده بو معناده {رذال کلمه‌سی استعمال اولنمقده‌در} . جمعی : ترذیلات کلیرکه : ترذیل ایچون سویلنیلان سوزلر دیمکدر .

تَرْزَبان [فا . ص] حاضر جواب .

ترزبانی = حاضر جوابلق .

تَرَزُّن [ع . مص] اظهار وقار .

تَرْزی [ت . س] {اصلی فارسیدن معرب اولان (درزی) در} اثواب ، لباس بیچوب دیکن آدم ، خیاط .

ترزی قادین = نسوانه مخصوص البسه دیکن دیکیشجی قادین .

ترزی کندی سوکوکنی دیکه‌مز = انسان کندی ایشنی کوره‌مز دیمکدر .

ترزیلك = ترزی صنعتی .

تَرْس [فا . س] قورقو ، خوف .

ترسان = قورقوجی ، قورقان .

ترسناك = قورقویه دوچار اولان .

تَرْس [ت،ص] يوزك ضدى، عكسى ، ظهر ، آرقه § برشيئك كورنه‌مين جوق § آلت قاطعه‌نك ايشلمز طرف § بر شيئك كريدن اوكه دوغرى اولان استقامتى § بعض حيواناتك وعلى‌الخصوص طيور وحشراتك قاذوراتى . § مناسبتسز ، اويغونسز § يوزى آرقه، آرقه‌سى يوز اوله‌جق صورتده دونمش ويا آشاغى قسمى يوقارويه ويوقارى قسمى آشاغى‌يه كلمش شى ، معكوس § دوغرى اولميان ، عكسنه اولان § معند ، نوبران سرت آدم .

ترسى دونمك = يورلمق، منفعل اولمق . || شاشيرمق .

ترسنه دونمك = رجعت ايتمك، عودت ايلمك || چويرلمك .

ترس طرفدن قالقمق = ايشى راست كلمه‌مك .

ترسلك = بدخويلق || مناسبتسزلك .

ترسله‌مك = تعزير وتوبيخ ايتمك . || حيوان افراز فضلات ايلمك .

تَرْسا [فا،ص] نصارا، خرستيان، عيسوى .

ترساچه = خرستيان چوجغى .

ترساچگان = جمع : (ترساچه) .

ترسايان = جمع : (ترسا) .

تَرْسانَه [ت،ص] سفن حربيه وسفائن سائره‌نك انشاسنه وآلات ولوازم بحريه‌نك اعمالنه، عساكر بحريه‌نك ترتيب وتعليمنه مخصوص محل .

ترسانه‌لى = بحريه صنفنه منسوب نفر ويا ضابط . { ترسانه لفظنك اصلى وصورت تحريفى حقنده‌كى روايات مختلف ايسه‌ده ارباب دقت طرفندن اجرا ايديلان تدقيقات موشكافانه‌يه نظراً لفظ مذكورك اسپانيولجه دارسينا {Darcinah} لفظندن وبونك‌ده عربى (دارالصناعه) دن مأخوذ ومحرف اولديغى آكلاشلمشدر } .

تَرَسُّب [ع، مص] مايعك طورطوسى، ديبنه چوكمك § (كيميا) طورطو حاصل ايتمك . جمعى : (ترسبات) .

تَرَسُّم [ع،مص] (ارتسام) ايله مترادفدر .

تَرْسِى [فا،ص] يابراقلرينك ذنببله قرصك وسطنه ارتكاز ايدن نباتات .

تَرْسِيب [ع،مص] مايعك درونده‌كى طورطوى ديبنه چوكدرمك طورطو پيدا ايتديرمك .

تَرْسِيل [ع مص] (ترتيل) ايله مترادفدر .

تَرْسِيم [ع،مص] رسم ايتمك ، ايلمك ، بر شيئك رسمنى ياپمق ، رسمى ياپيلمق .

ترسيم خريطه = (طوپوغرافيا) آلات لازمه واسطه‌سيله برقطعهٔ اراضى‌نك ابعادينى تعيين ايدرك برمقياس معلومه نظراً كاغد اوزرينه رسم ايتمك . زيرده‌كى شكللر برقطعهٔ اراضينك اوچ مختلف اصول ايله صورت ترسيمنى ارائه ايدر :

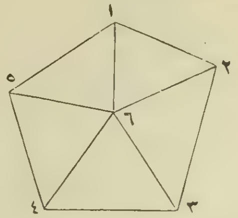

(انشعاع اصولى)

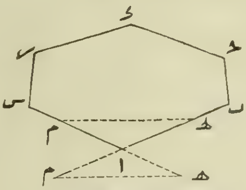

(قطع مسافه اصولى)

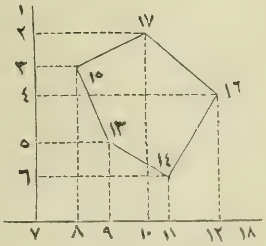

(خطوط ترتيبيه‌لر اصولى)

ترسيم مناظرى = برجسمك ، بربنانك معين برجهتندن كورونيشنى قواعدهٔ نظريه‌يه توفيقاً رسم ايتمك ديمكدر .

ترسيم بالضيا | **ترسيم بالشمس** } = فطوغرافيا .

تَرَشُّح [ع،مص] مايع صيزمق ، تركبى خارجه چيقمق § (طب) غديدات دهنيه‌دن غير محسوس صورتده افرازات وقوعى § بللى اولميه‌جق برشى خارجه چيقمق، شايع اولمق : « بو حوادث نره‌دن ترشح ايتدى؟ » جمعى : (ترشحات) .

تَرْشِيح [ع مص] اسلوب تيمار وتربيه ايتمك ، زنگينله‌مك § (ادبيات) عباره‌ده مشبه‌به ملايم برشى ايراد ايلمك . جمعى : (ترشيحات) .

تَرَشُّف [ع مص] صورى ايمك { (ارتشاف) دها زياده مستعملدر } .

تَرْشِيش [ع،مص] سرپمك ، صاچمق .

تَرَصُّد [ع، مص] بر شيئه حصر نظر ايدوب دقتله كوزتمك، اوصورتله كوزه‌دلمك § (علم هيئت) رصد دوربينى ايله اجرام سماويه‌يه باقمق . جمعى : (ترصدات) .

تَرْصِيص [ع،مص] قالايلامق .

تَرْصِيع [ع، مص] جواهر ، الماس دوشه‌مك ، اوزرينه الماس اوطورتمق، جواهرايله تزيين ايتمك § (ادبيات) نثرده ايكنجى فقره‌نك ، نظمده ايكنجى مصرعك حاوى اولديغى كلماتدن هربرينك برنجى فقره ويا برنجى مصرعك محتوى اولديغى الفاظ ايله وزناً ، سجعاً موافق اولمسى صنعتنه اطلاق اولنور . مثال :

« اجزاى بشر جالب تعجيل فنادر
ابقاى اثر موجب تحصيل بقادر »

جمعى : (ترصيعات) .

تَرْصِيف [ع،مص] بربرينه بتيشديروب متانت ويرمك، طاشى طاشه بتيشديروب محكم قيلمق : ترصيف جدار .

تَرْصِين [ع،مص] متانت ورصانت ويرمك، ويرلمك ، محكم، متين قيلمق . جمعى : (ترصينات) .

تَرْضِيض [ع، مص] (طب) دفعةً واقع اولان ضربهٔ خارجيه تأثيريله جلدك آلتنده‌كى انسجالى ازمك وانسجه ازلمك .

تَرْضِيَه [ع،مص] اصحاب كرام حضراتندن برينك اسمى ياد اولنديغى زمان « رضى الله عنه » ديه دعا ايتمك . § رنجيده دل ايديلان آدمه — عفو ورضاسنى جلب وطلب ايچون — كوستريلان معاملهٔ ندامتكارانه . {بوصوك معناده (ويرمك)، (آلمق) ، (ايسته‌مك) ، (طلب ايتمك) ماده‌لريله استعمال اولنور } .

تَرْطِيب [ع، مص] رطوبت ويرمك ، ايصلاتمق، ايصلاتلمق § طراوت ويرمك .

ترطيب لسان = كوزل، مرغوب برسوز سويليه‌رك لسانى معناً طاتليلاشديرمق . § (كيميا) برجسمك سطحنده ويا داخلنده بر مقدار صو صاقلامق .

تَرْطِيل ۰ [ع، مص] صاچی یوقاروسندن بوغه‌رق اورکوسنی، قبورجقلرینی آچمق ۰

تَرَعُّد ۰ [ع، مص] تتره‌مك ۰ (ارتعاد) ایله مترادفدر ۰

تَرْعِيب ۰ [ع، مص] زیاده قورقوتمق ۰ { ترهیب وتخویف ایله مترادف وفقط آنلردن اقوادر } ۰

تَرْعِيش ۰ [ع، مص] تترتمك، تتره‌دلمك ۰ (ارعاش) ایله مترادفدر ۰

تَرْغِيب ۰ [ع، مص] هوسلندیرمك، ایستكنی كتیرمك ، رغبت ایتدیرمك ، ایتدیرلمك ۰ { (ارغاب) ایله مترادفدر ۰ } جمعی : (ترغیبات) ۰

تَرْغِيم ۰ [ع، مص] یره سورتمك، سورتلمك ، { (ارغام) ایله مترادفدر } ۰

ترغیم انوف = بورننی یره سورتمك، خضیض حقارته دوشورمك ۰ { اسكی تعبیراتدن ایسه‌ده احیاسنه احتیاج واردر } ۰

تَرَفُّع ۰ [ع مص] یوكسلمك، یوقاری قالقمق ۰ جمعی : (ترفعات) ۰

تَرَفُّق ۰ [ع، مص] حلم ایله، ملایمتله معامله ایتمك ، طاتلی دیل ، كولر یوز ایله معامله یاپمق ۰

تَرَفُّه ۰ [ع، مص] رفاه بولمق ، امر معاشجه وسعته نائل اولمق ۰

تَرْفِيع ۰ [ع، مص] یوكسلتمك، یوكسلدلمك ، یوقاری قالدیرمق ، قالدیرلمق ۰ § حائز اولدیغی رتبه‌ بر درجه یوكسلدلمه ، رتبه آلمه § قدراً ، حیثیةً بیودلمه ، بیومه : « الٰهی ! منشور لولاك ایله قدر و لاسی كافهٔ مخلوقاته قارشی ترفیع اولنان پیغمبر آخر لزمان حقیچون (جامی)یی قلندران حقیقت مجلسنده بادهٔ عشقله مدهوش ایلیه‌كه : حجاب هستیدن خلاص اولسون » ۰

ترفیع ایتمك = رتبه آلمق، رتبه‌سی بر درجه ترفع ایتمك ۰

ترفیعاً = یوكسلتمه، یوكسلدلمه صورتیله ۰

تَرْفِيق ۰ [ع، مص] رفیق، آرقداش ایتمك ، بری برینك یانته‌قاتمق، قاتلمق ۰ { انسان حقنده مستعملدر } ۰

ترفیقاً = ترفیق ایدرك ، ایدلرك ۰

تَرْفِيل ۰ [ع، مص] تعظیم ایتمك § اوزاتمق ۰ § (علم عروض) بحر كاملك (متفاعلن) جزئنه بر سبب خفیف زیاده ایتمك ومثلا : (متفاعلن) جزئنك نونی الفه تبدیل ایدلدكدن صوكره نهایتنه بر (تن) علاوه‌سیله (متفاعلاتن) یاپمق دیمكدر ۰

تَرْفِيه ۰ [ع، مص] رفاه ویرمك ، وسعت معاشه نائل ایتمك ، مضایقه‌دن قورتارمق ۰ { ارفاه ایله مترادف وآندن اقوای وكثیر الاستعمالدر } ۰

تَرَقُّب ۰ [ع، مص] بكلمك ، كوزتمك ۰ § اوممق ، انتظارنده اولمق ۰ { (ارتقاب) ایله مترادف اولوب بودها زیاده مستعمل و (انتظار) لفظندن اقوادر } ۰

تَرَقُّص ۰ [ع، مص] بر دوزی‌یه یوقاری چیقوب آشاغی ایتمك § رقاص آلتی كبی ایكی طرفه صاللانمق ۰

تَرْقُوَه [ع، س] (طب) كردنك نهایتنده وكوكسك باشنده پانلامسنه اومز باشنه قدر امتداد ایدن و بین العوام كوپریجك كمیكی دینان عظم: عظم ترقوه ۰

تَرَقِّی [ع ، مص] معناً ومادةً یوقاری چیقمق، یوكسلمك، ایلرولمك ، اولكی حالدن دها ایی بر حاله كلمك ۰ § اشتداد ایتمك { بوصوك معنا امراض حقنده مستعملدر }

ترقی پرور = ترقی آرزوایدن ۰ جمعی: (ترقیات): سایهٔ ترقیات وایهٔ حضرت پادشاهیده ۰

تَرْقِيش [ع، مص] كلامی تزیین ایتمك ، تحسین كلام جمعی (ترقیشات) : ترقیشات رائده ۰

تَرْقِيع ۰ [ع، مص] یاماماق ، یامانمق ، یامه اورمق ، یامه اورلمق ۰

تَرْقِيق ۰ [ع، مص] صورت نازكانه‌ده ادارهٔ كلام § (طب) ضعیف ایتمك ، ایلمك § یومشاتمه ، رقته كتیرمه ۰

تَرْقِيم [ع، مص] رقم آتمق ، آتلمق ۰ § یازمق، یازلمق : ترقیم شقه ۰ § (ریاضیه) تركیبات عددیه‌نك رقمله یازلمسی ۰

تعداد وترقیم = علم حسابك مقادیر عددیه‌یی رقمله یازه‌بیلمك، وآغزله اوقویه‌بیلمك قواعدندن باحث قسم ابتدائیسی ۰

تَرْقِين ۰ [ع، مص] یازلمش بر اسم ویا رقمی بوزمه، چیزمه ودها دوغریسی حكمسزلكنه دلالت ایدر بر اشارت وضع ایلمه ۰

قیدینی ترقین ایتمك = بر مأموری خدمتندن اخراج ایله مقید اولدیغی دفتردن اسمنی چیقارمه || بر مصرفك محسوب معامله‌سنی اجرا ایلمه ۰

تَرْك ۰ [ع، مص] براقمق ، براقلمق ، واز كچمك ، كچلمك § واز كچمك ، واز كچلمك § بوشامق ، تعلیق ایتمك § اهمال ایتمك ۰

ترك ادب = رعایتسزلك، حرمتسزلك ۰

ترك حیات = اولوم، وفات § وفات ایتمك ۰

ترك دنیا = قید ماسوادن كف ید ایله منزویانه یشامق ۰

تَرَكُّب ۰ [ع، مص] برشی دیكر شی ایله قاریشوب برلشمك ، امتزاج ایتمك ، برقاچ شیدن مركب اولمق ۰ جمعی : (تركبات) ۰

تَرْكَش ۰ [فا، س] (تیركش مخففی) § اوق محفظه‌سی ، اوق چانطه‌سی ۰

تَرَكُّن ۰ [ع، مص] اركاندن اولمق، ركنلشمك ۰ § معناً قوت بولمق ۰

تَرِكَه [ع، س] { زبانزدی غلط اوله‌رق فتح را ایله‌در } میتك مخلفاتی ، وفات ایدن بر آدمك وارثلرینه قالان اموالی ، میراث § (فقه) غیرك حقندن صافی اوله‌رق میتدن قالان مال ۰

تَرْكَه‌مَك ۰ [ت، مص] برینك آرقه‌سندن كلمك ، تعقیب ، اقتفا ایتمك ۰

تَرْكی [ت، س] اكرك آرقه طرفی § اكر طاقمنك آرقه‌سنده هكبه باغلامغه مخصوص تاسمه ۰

تركی‌یه آلمق = آته بینمش بر آدم آتنك صاغریسنه ویا اكرك آرقه جهتنه دیكر بر آدمی دها بیندیرمك ۰

تَرْكِيب ۰ [ع، مص] مركب قیلمق، قیلنمق ۰ § بر برینه مرتبط ایكی ویا دها زیاده لفظ ، عباره ، جمله § برقاچ شیئك برلشدیرلمسندن حصوله كلمش، تركیب ایتمش ماده ، دوا { بواوچنجی معنایه كوره جمعی : (تركیبات) در } ۰ § (حساب) مختلف عیار ویا قیمتده بولنان خلیطه ویااشیایی برلشدیره‌رك معین بر عیار ویاقیمتده وایسته‌نیان ثقلتده دیكر بر خلیطه ویا اشیا تشكیل ایتمك عملیاتی § (طب) بر جریحه آغزینك ویاعظام مكسوره‌نك برلشدیرلمسی اصولی § (كیمیا) بر جسم مركبك اجزای مختلفه‌سنی اصول مخصوصه‌سنه توفیقاً برلشدیروب اوجسمی حصوله كتیرمك ۰

تركیب بند = مختلف القوافی برقاچ قسمدن مركب اوله‌رق انشاد ایدیلوب هر قسمنك نهایتنده باشقه باشقه بر بیت ایراد ایدیلن منظومه‌یه دیرلركه : اقسام مبحوثه نهایتنده عین بیت تكرار ایدیلورسه اكا ده (ترجیع بند) نامی ویریلیر ۰

تركیب وصفی = صرف قاعده‌سنجه صفت وموصوفدن عبارت تركیب ۰

تركیب وتعدیل = ☜ (تعدیل) ۰

تركیب اضافی = (صرف) مضاف ومضاف الیهدن عبارت تركیب ۰

اوضاع وترکیبات = (ریاضیه) بر طاقم شیلرك اخذ ایده‌بیله‌جکی مختلف ترتیبلره اوشیلرك اوضاعی وبرطاقم شیلردن ترتیب نظر مطالعه‌یه آلنمقسزین تشکیل ایدیله‌بیلن مختلف اجتماعلره او شیلرك ترکیباتی تعبیر اولنور .

ترکیز [ع،مص] (رکز) ه بدل قوللانیله‌بیلور .

ترکیك [ع.مص] رکیك، ضعیف ایتمك، رکاکت ویرمك .

ترکین [ع،مص] بووقت ومحل تعیین ایدرك ملاقات ایتمك اوزره ویریلن سوز، قرار، مواعده . فرنسلرك {Rendez-vous} تعبیری که: لسانمزده دخی استعمالنه رغبت اولنمقده‌در، یرینه قائم اوله‌بیلور . }

ترلا [ع -] ☞ (تارلا) .

ترلك [ت،-] باشه‌کییلن خفیف سرپوش، (طاقیه) § خانه درونده آیاغه کییلن خفیف آیاق قابی، تخته‌پاپوجی .

ترله‌مك [ع،مص] زوره که‌رك ، ویا تأثیر حرارته معروض اوله‌رق وجود نملنمك ، مساماتی جلدیه‌دن نم ، تر ترشح ایتمك .

ترلتمك = بعض معالجات اعطاسیله ویا اوزرینه برچوق شیلر اورته‌رك ویاخود چوق قوشدیروب یوره‌رق {خسته‌یه، بریسنه، حیوانه} ترکتیرمك .

ترلیجی = ترکتیریجی، کتیرن، معرق .

ترمرم [ع،مص] سوز سویلیه‌جك کبی طاووانمقله برابر سویلیه‌میوب قلمق : ترمرم خائف .

ترمومتره [ج،-] هوا ویا صویك درجهٔ حرارتنی تعیینه مخصوص وایچی جیوه‌ایله مالی جامدن معمول آلت . ☞ میزان الحراره . (مقیاس الحراره).

{ ترمومترولر اون آلتنجی عصر میلادی اواخرنده ایجاد اولنمش وهر جسمك تزاید حرارتله منبسط وتناقص حرارتله بالعکس منقبض اولمسی اساسنه مبتنی اوله‌رق اعمال واحداث ایدلشدر. بوآلتك پك چوق انواعی واردر } .

(سانتی‌غراد ترمومتره‌سی)

فاخرانایت، رونومور، سانتی‌غراد ترمومتره‌لرینك نقطهٔ انجمادلریله نقطهٔ غلیانلری

ترمیت [ج،-] {Termite} عصبی الجناح فرقه‌سندن بیاض بر نوع تخته قوردی .

(ترمیت)

ترمید [ع،مص] (طب) مواد نباتیه‌سی تفریق اولنمق اوزره بر جسم عضوی‌یی یاقمق .

ترمیم [ع،مص] خلل بولمش شیئی تعمیر واصلاح ایلمك . (اعربیده بومعنایه (مرمت) لفظی موجود ایسه‌ده (ترمیم) یوقدر . بوالفاظ تصرفات خصوصیه‌مزدندر } .

ترن [فا، -] (استرن) دینیلان کلك نام مخففیدر .

ترنح [ع،مص] ایکی طرفه صالانه‌رق سنده‌لیه‌رك یورومك .

ترنجبین [ع،-] {فارسی (ترنکبین) ن معربدر .} قدرت حلواسی ، من .

ترنم [ع،مص] دلکش برصورتده اجرای آهنك ایتمك .

ترنمات = جمع: (ترنم) ترنمات روحنوازانه .

ترنمساز = ترنم ایدیجی .

ترنمسازی = ترنمسازلق .

ترنوکوپکی = برنوع تویلی آمریقا کوپکی .

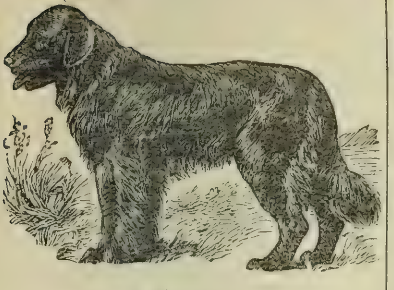
(ترنو کوپکی)

تروح [ع، مص] بر شیدن قوقو آلمق، رایحه‌لنمق .

ترویج [ع،مص] رواج بولمك، ویرمك، قیمت واعتبارینی آرتیرمق، قیمت واعتباری آرتمق، رواجلندیرلق . § کچیرمه، انفاذ ایتمه .

ترویح [ع،مص] رایحه ویرمك، ویرلمك، رایحه‌لندیرمق، رایحه‌لندیرلمه . § اراحه‌یه بدل دخی قوللانیلیر: راحتلندیرمق، راحتلندیرلق .

یوم ترویح = ذی‌الحجه‌نك سکزنجی کونی که: یوم عرفه‌دن برکون اولدر . اوکون حجاج کرام یوم عرفه‌ده (منا)یه کیدرلر .

ترویحه [ع،-] (تراویح) ك مفردی؛ تراویح نمازینك هردرت رکعتی .

ترویق [ع،مص] سوزوب صافی ایتمك ، سوزیلوب صافی ایدلمك: ترویق میاه § (کیمیا) صویك ومشروبات سائره‌نك حافظ صحته موافق اولمق ایچون سوزلمسی عملیاتی .

ترویه [ع،مص] دقتله، تاملیه، اطرافیله تفکر، درین دوشونمه .

تَرَه [فا،ـ] لسان فارسیده تازه سبزه‌نك انواعنه اطلاق اولنور. لسانمزده صلیبیه فصیله‌سندن معروف آجیمتراق اوته دنیلیرکه: صلاطه قبیلندندر: هند تره‌سی، چشمه تره‌سی، صو تره‌سی فرنك تره‌سی کبی انواعی واردر.

۱

(صو تره‌سی) (تره)

تره‌یاغی = یاییقدن چیقمش، تازه، طوزسز یاغ، ساده، روغن.

تَرَبَنتین [ج،ـ] (کیمیا) تره‌منتی ایله مساوی التراکیب برعطر مایعی.

تَرَمَنْتین [ج،ـ] (کیمیا) {Térében-thine} قاره چام دیلن بر نوع چام آغاجنك اوزرینه یاپیلان جرحه‌لردن جریان ایدن قوی‌یو مایع‌که: بویاجیلقده مستعملدر.

تَرَهُّب [ع،مص] راهب اولمق § طرز راهبانه اوزره عبادتله مشغول اولمق.

تَرْهیب [ع، مص] زیاده قورقوتمق، قورقولمق. { (ارهاب) ایله مترادف و آندن اقوادر }.

ترهیباً = قورقوتمرق، قورقوتمق صورتیله.

مجازات ترهیبیه = اعدام، مع التشهیر مؤبداً ویا موقتاً کورکه قوتمق، قلعه‌بند اولمق، نفی ابد، مؤبداً رتبه و مأموریتدن محرومیت، حقوق مدنیه‌دن اسقاط. جمعی: (ترهیبات): ترهیبات شدیده.

تَرِیکه [ع،ـ] کیمسه طرفندن تزوجنه رغبت اولنمیوب اوده قالمش قیز. § زرهپوشانك، اطفائیه فرادینك باشلرینه کیدکلری طاس { تمامیله (Cas-quette) له مقابلیدر.

تِز [ت،ـ] { فارسی (تیز) دن محرفدر. } چابوق، سریع، عجله.

تز الدن = عجله، سهولتله.

الینه تز = مهارت، الی چابوق.

تز جانلی = صبرسز، عجول.

تَزاحُف [ع مص] محاربه‌ده طرفین محاربین بر برینه چاتمق، چاتشمق: تزاحف افواج، تزاحف صفین.

تَزاحُم [ع،مص] غلبه‌لکدن صیقشمق. { تزاحم؛ (ازدحام) ایله مترادف ایسه‌ده برنجیسی معنویاتده دخی استعمال اولنه‌بیلوب ایکنجیسی ایسه یالکز انسانه مخصوصدر. } جمعی: (تزاحمات).

تَزاوُر [ع، مص] زیارت ایدیشمك، بربرینی زیارت ایتمك § عدول و انحراف ایلمك. جمعی (تزاورات)

تَزاوُل [ع،مص] برشیئی تحصیل ایدوب میدانه کتیرمك.

تَزایُد [ع،مص] آرتمق، زیاده اولمق، چوغالمق { ازدیاد دخی بو معنایه کلیرسه‌ده بینلرنده جزئی برفرق واردر: تزاید اوزرینه برشی علاوه اولنه‌رق بریکمه، آرتمه معناسنه اولوب ازدیاد ایسه کندیلکندن نشو و نما بولمه‌در. } جمعی: (تزایدات) کلیرکه: زیاده اولان شیلر دیمکدر.

تَزَبُّد [ع،مص] کوپوکلنمك، کوپورمك. § قایماق باغلامق، قایماقلانمق.

تَزَبُّب [ع،مص] یاش صوه‌یی قوروتمق. § (زبیب) قورو اوزوم معناسنه اولدیغندن برشیئك ایچنه قورو اوزوم قویمق معناسنده‌ده کلیر.

تَزْبیر [ع مص] یازمق، یازلمق § تحریراً اشعار ایتمك. جمعی (تزبیرات). {بوکلمه رسمیاتده قوللانیله‌بیلور.}

تَزْبیل [ع،مص] کوبره ایله طوپراغی تیمار ایتمك.

تَزَرُّر [ع مص] (طب) پولیپلر، مکیسلر حلقویه‌لر کبی حیوانات ابتدائیه‌ده داخل ویا خارج بدن حیوانده حاصل اولان طومورجقك یوش یواش بیویه‌رك اولدیغی یردن منفك اولمسی { ـ که: عادتا انواع تناسلدن بریدر. چونکه اوپارچه‌نك آیرلمسیله یکیدن برحیوان طوغمش اولیور. او کبی حیواناتده تولد بو صورتله واقع اولور. } § (نباتات) برتخمدن دیکر برتخمك ظهوری.

تزرری = تزرره منسوب || تزرر صورتیله.

تناسل تزرری = تزرر صورتیله وقوع بولان تناسل.

تَزَفُّت [ع،مص] زفتلمك، زفتلنمك، اوزرینه زفت دینلان ماده‌یی سورمك، بو ماده سورلمك.

تَزَقُّم [ع،مص] کلفتله، زحمتله یوتمق، یوتلمق. { ذم و تحقیر مقامنده استعمال اولنور. }

تَزَك [ت،ـ] اینك، مانده کبی حیوانات تك قالب طرزنده، تکرلکجه قوریلمش ترسی ـ که: محروقاتی آز وغالی اولان محللرده ایام شتاده یاقیلیر. (مایس) § تارلادن صاپان ایله چیقارلمش بیوك طوپراق کتله‌سی.

تَزْگاه [ت،ـ] فارسی (دستگاه) دن محرفدر. ☛ (دستگاه).

تَزَکّی [ع، مص] اهل صلاح اولمق، صلحادن اولمق.

تَزْکیه [ع،مص] صلاح حاله کتیرمك. کیرلمك: تزکیهٔ نفس. § برآدمك اهل صلاحدن اولوب اولمدیغنی اربابنه صورمق معاملهٔ شرعیه‌سی: تزکیهٔ شهود، تزکیهٔ میت.

تزکیه‌سی بوزوق = اعتبارسز.

تزکیهٔ شهود = شاهدلرك شهادتجه عادل و مقبول الشهاده اولوب اولمدقلرینی تحقیق ایتمك.

تزکیهٔ میت = بعد التکفین میتك احوالنی حاضروندن صورمق معاملهٔ شرعیهٔ مستحسنه‌سی.

تزکیه‌نامه = برشاهدك احوالنی مستفسراً محاکمدن او شاهدك مرجعنه ویا منسوب اولدیغی محله امام و مختارینه کوندریلن ورقه.

تَزَلْزُل [ع،مص] صارصلمق، صاللانمق، ایرغالانمق. جمعی (تزلزلات): تزلزلات شدیده.

تزلزلات ارضیه = زلزله‌لر، حرکت ارضلر.

تَزَلُّق [ع، مص] قایمق، سورچمك: تزلق اقدام.

تَزْلیق [ع،مص] قایدیرمق، قایدیراق، سورچدیرمك، سورچدیرلمك. { (ازلاق) ده بومعنایه کلیر. }

تَزَمُّل [ع،مص] بورونمك، صارنمق، اورتنمك.

تزمل نبوی = حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات الفاخره حبل حراده ایلك وحیك شرف نزولنی متعاقب دوچار مخافة اولدرق و تتره‌یه‌رك بیت سعادتلرینه عودتله سیدة النسا جناب خدیجة الکبرا طرفندن ـ برموجب امرنبوی ـ اوزرلرینك اورتلمش اولمسی کیفیتی.

تَزْمیل [ع مص] ثوب، اورتو، صارغی ایچنه صارمق، صارلمق: تزمیل صبیان.

ترميم [ع.مص] (حيوانى) يولار طاقمق، يولارلامق .

ترنح [ع.مص] سرلنمك، قورلمق :

تزندق [ع.مص] زنديق اولمق، طريق هدايتدن (نعوذبالله) آيرلمق .

تزوج [ع مص] اولنمك، نكاح ايله زوجه ايدنمك، ايديشلمك . جمعى : (تزوجات) .

تزود [ع.مص] يانه آزيق، يه‌جك آلمق، برابرنجه يولده يه‌جك شى آلمق. زادسفرى تدارك ايتمك.

تزويج [ع.مص] قوجه‌يه ويرمك، ويرلمك . جمعى : (تزويجات) .

تزويد [ع.مص] يول ايچون آزيق، يه‌جك ويرمك، سفر ذخيره‌سى تدارك ايتديرمك، آزيقلانديرمق.

تزوير [ع.مص] يالان ترويج ايچون تلقيوب يوللامق، يالان سوزه حسن ورينت ويرمك .

تزويراً = تزوير صورتيله . جمعى : (تزويرات) : تزويرات شيطنتكارانه .

تزهد [ع.مص] زاهد اولمق، زهد وعبادتى اختيار ايتمك .

تزهر [ع مص] (فى الاصل پارلامق، پارلدامق معناسنه‌در . لكن علم نباتات وطبابتجه مولد اولدرق آتيده‌كى معانى‌يه اصطلاح اولنمشدر) : (نباتات) چيچكلنمك، چيچك پيدا ايلمك § چيچكلرك صاپلرى اوزرنده‌كى وضع وترتيبى § (كيميا) برجسم بلورينك هواى صافه ترك حالنده صويتك بالتبخر توز حالنه تبدلى ويا رطوبت هوائى جذب ايله دها ثابت برحالده قالمسى كيفيتى . § (طب) بشره‌نك سطحندن متبارز كورينن اوفاق اوفاق قبارجقلر .

تزهر قوى = (نباتات) وحيدة الزهره نباتاتده موجود ذنبلرك عموماً بر نقطه‌دن اوزانمسنه ديڭيلير .

تزهرات = كالة معانيسنه كوره (تزهر)ك جميدر .

تزين [ع.مص] بزنمك، سوسلنمك، زينتلنمك . جمعى: (تزينات) .

تزييد [ع.مص] آرتيرمق، آرتيرلمق، زياده‌لشديرمك، زياده‌لشديرلمك، چوغلتمق، چوغالدلق : تزييد مساعى، تزييد واردات . جمعى: (تزييدات):

تزييف [ع.مص] زونه چيقارمق، چيقارلمق، قلب، ساخته اولمق اوزره كوسترمك، كوسترلمك . § ذم وقدح ايدرك بوزمق، اكلنمك، مسخره‌يه آلمق، آلنمق جمعى : (تزييفات) كليركه: تزييف يوللو سوزلر ديمكدر .

تزيين [ع.مص] بزه‌مك، بزه‌نلمك، سوسله‌مك، سوسلنمك، زينتله‌مك، زينتلانمك . {ماديات ومعنويتده مستعملدر: خانه‌سنى تزيين، كلامنى تزيين} جمعى : (تزيينات) : تزيينات مقطيه .

تزيينات معماريه = (معمارى) مسالك معمارى‌ده مستعمل نقوش مختلفه .

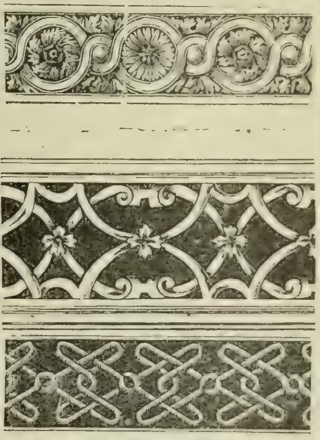

(تزيينات معماريه)

تسأل [ع.مص] ديلنمك، ديلنجيلك ايتمك.

تسائل [ع.مص] بربرينه صورمق، صورشديرمق .

تسابق [ع.مص] (مسابقه) يه بدل قوللانيله‌بيلير . يارش ايتمك، طرفين وبربرنى كچمكه‌سى ايتمك

تساقط [ع.مص] بربرينى متعاقب دوشمك، دوشوشمك : تساقط براهين، تساقط شاهدين .

تسالف [ع، مص] ايكى اركك بربريله باجاناق، ويا ايكى قادين بربريله ايلتى اولمق .

تسامح [ع مص] (مسامحه) ايله مترادفدر. بربرينه سهولت ومساعده ايله معامله ايتمك، ايديشمك § دقتسز، قيدسز داورانمق . جمعى : (تسامحات) .

تساوى [ع.مص] (مساوات) يله مترادفدر. برحالده، برمقدارده، بردرجه‌ده اولمق، برابر، يكسان بولنمق .

تساوى ليل ونهار = (قوزموغرافيا) كيجه وكوندوزك بربرينه مساوى اولمسى {-كه: برى ايلك بهارده [٩ مارت رومى]، ديكرى صوڭ بهارده [٩ ايلول رومى] واقع اولوب آندن صوكره كونلرينه اوزامغه ويا قيصالمغه باشلار} .

تساوى قوى = ايكى قوتك برمقدارده بولنمسى، بولنشى .

تساهل [ع.مص] رفق وملايمتله معامله ايديشمك § قولاى كوره‌رك اهمال ايتمك جمعى: (تساهلات).

تسايف [ع.مص] (مسابقه) ايله مترادفدر. قلجله اوروشمق .

تسبب [ع.مص] سبب اولمق .

تسبباً = سبب اولمق صورتيله .

تسبباً تلاف = (حقوق) بر آدمك تلف اولمسى مؤدى برايش احداث ايلمك.

تسبباً جرح = (حقوق) برايشده برآدمك على جرى العاده يارەلنمسنى مؤدى بر فعل احداث ايتمك .

تسبيح [ع.مص] جناب حقى تنزيه وتقديس ايتمك، سبحان الله ديمك § ايپلكه ديزلمش بوللاق دانه‌لردن متشكل معروف تعداد اذكار آلتى - كه : بوكا عربجه‌ده (سبحه) ديرلر .

تسبيح آغاجى = (نباتات) ذات الالقاح مظاره‌نك عينيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(تسبيح آغاجى)

١ — چيچكى . ب — دانه‌سى .

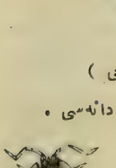

تسبيح بوجكى = كنديسنه برشى تماس ايدنجه بوزيلوب تسبيح دانه‌سى كبى بر شكل آلان برنوع كوچوك بوجك.

تَسْبِيحَات [ع، ـ] برنجی معناسنه کوره (تسبیح)ك جمعی .

تَسْبِيغ [ع، مصـ] یدی یه ابلاغ ایتمك . § یدی یه تقسیم ایلمك .

تسبیعاً = یدی یه آییرمق صورتیله .

تَسْبِيك [ع، مصـ] اریدوب قالبه دوکمك ، اریدیلوب قالبه دوکلمك . جمعی : (تسبیكات) .

تَسْبِيل [ع، مصـ] (اسبال) ایله مترادفدر . یوللامق ، یوللانمق { اصل معناسی برشیئی فی سبیل الله وقف ومباح قیلمقدر . }

تَسَتُّر [ع، مصـ] اورتونمك ، اورتویه بورونوب قپانمق § نسوان اسلامك نامحرمدن صاقنمق ایچون اجراسنه مجبور اولدقلری تقیدات مشروعهٔ مستحسنه . { (استتار) دخی اورتونمك معناسنه کلیر ایسه‌ده ایکنجی معنایی افاده ایدمز }

تَسَجُّد [ع، مصـ] سجده ایتمك ، سجده یه قپانمق ، مقام تعظیمده باشنی یره قویوب جناب حقی تقدیس ایتمك .

تَسْجِير [ع، مصـ] ☜ (تفجیر) .

تَسْجِيع [ع، مصـ] کلامده سجع ایراد ایتمك صنعتی . جمعی (تسجیعات)

تَسْجِيف [ع، مصـ] بر شیئی اورتمك دیمکدر .

تَسْجِيل [ع، مصـ] سجله یعنی دفتره قید ایتمك ، ایدلمك .

تسجیل وقف = (فقه) بر وقفك بردها قابل فسخ اولمیوب لازمه اولمسنه حکم ایتمك . جمعی : (تسجیلات) .

تَسْجِين [ع، مصـ] اصحاب جرائمی حبسه القا ایتمك ، اصحاب جرائم حبسه القا ایدلمك .

تَسْحِير [ع، مصـ] سحر ایتمك ، ایلمك . خدعه ایله آلداتمق ، آلدادلمق .

تَسْحِيل [ع، مصـ] (طب) اوکسورتمك .

تَسْحِيق [ع، مصـ] ازمك ، سحق ایتمك .

تَسَخُّر [ع، مصـ] مسخره یه آلمق ، ذوقلنوب استهزا ایتمك .

تسخرکار = مسخره .

تسخرکارانه = مسخره یه یاقیشه‌جق صورتده .

تَسَخُّن [ع، مصـ] ایصنمق ، قیزمق . § (حکمت) بر حرارت ایدنمك . § (طب) حرارت غریزیه‌نك (طبیعیه‌نك) ترقیی . جمعی : (تسخنات) .

تَسْخِير [ع، مصـ] غالب اولمق ، تحت حکمه آلمق § الده ایتمك ، ایدلمك . § ضبط واستیلا ایلمك .

تَسْخِين [ع، مصـ] ایصیتمق ، ایصیدلمق . قیزدیرمق ، قیزدیرلمق § (حکمت) حرارته معروض قیلمق § (طب) حرارت غریزیه‌یی آرتدیرمق .

تَسَدُّد [ع، مصـ] اخلاط بدنیه‌ده موجود اجسام مایعه و یا کیمیویه‌نك بالتصلب مجاری طبیعیه‌دن بریسی قپامسی .

تَسْدِيد [ع، مصـ] اوزونلغنه دوغرلتمق ، دوغرلمق : تسدید بازو .

تَسْدِيس [ع، مصـ] آلتی یه بالغ ایتمك . § آلتی یه تقسیم ایلمك . § (ادبیات) بر منظومه‌نك ابیاتنه عین وزن وقافیه‌ده درر مصراع علاوه‌سیله هر بیتنك آلتی مصراعه ابلاغنه اطلاق ولنور § بو وجهله انشاد ایدلمش منظومه . جمعی : (تسدیسات) .

تَسَرُّع [ع، مصـ] قوشمق ، شتاب ایتمك ، سرعتلی طاورانمق . { شرور حقنده مستعملدر . }

تَسَرِّی [ع، مصـ] اوطه‌لق ایدینمك ، جاریه آلمق .

تَسْرِيب [ع، مصـ] کوندرمك ، کوندرلمك . { مواد عادیه حقنده مستعملدر }

تَسْرِيج [ع، مصـ] (حیوانه) اکر اورمق ، اوزاق ، اکرله‌مك ، اکرلتمك : تسریج فرس .

تَسْرِيح [ع، مصـ] صالیویرمك ، بوشامق ، تعلیق ایتمك .

تَسْرِيز [ع، مصـ] عزونی سویندیرمك ، عزون سویندیرلمك ، مرور ویرمك { عربیده بویله بر کلمه مستعمل اولمیوب لسانمزك تصرفاتندن واستعمالنه احتیاج اولان کلمتدندر } . جمعی : (تسریزات) .

تَسْرِيع [ع، مصـ] سرعتلندیرمك ، سرعتلندیرلمك ، سرعت ویرمك ، ویرلمك . جمعی : (تسریعات)

تسریعاً = تسریع صورتیله ، تسریع ایچون .

تَسْرِيق [ع، مصـ] خرسزلغه نسبت ایتمك ، برینه خرسز دیمك . جمعی : (تسریقات) .

تَسْرِيه [ع، مصـ] غم وکدری ازاله ایتمك ، کدر ازاله ، برطرف ایدلمك .

تَسْطِيح [ع، مصـ] دوزلتمك ، یاصیلتمق ، مسطح ایتمك ، مستوی حالنه افراغ ایلمك : «کویا ایدوب طبیعت کوی زمینی تسطیح تیبت آشاغی دوشمش ، چین وختن یوقاری» § قوانین معینه‌دن برینه توفیقاً رسم اولنان خطلر واسطه‌سیله برشکلك برسطح معلوم اوزرنده‌کی مرتسمنی تشکیل ایتمك .

تسطیح کره = قوانین معینه‌یه توفیقاً سطح کره‌یی بر مستوی اوزرینه رسم ایتمکدرکه زیرده بیان اولندیغی وجهله مختلف طرزلرده اجرا اولنور .

تسطیح قائم ویا تسطیح ارتسامی = بصر بعد نامتناهیده بولندیغنه کوره کره‌نك بر نصف النهار ویا خط استوا مستویسی اوزرنده‌کی مرتسم قائمیدر . (شکل ۱ ، ۲)

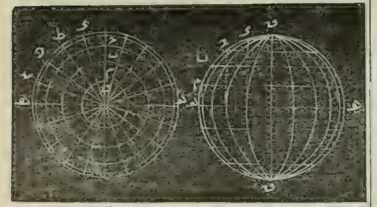

(شکل ۱) (شکل ۲)

۱ — تسطیح قائم استوائی : هـ هـ' خط استوا ؛ ق قطب ؛ م ، ب ، ح دوائر متوازیه ؛ ق د ، ق هـ ، ق ط ، ق ه نصف النهار دائره‌لریدر .

۲ — تسطیح قائم نصف النهاری : هـ هـ' خط استوا ؛ م ، ب ، ح ، د دوائر متوازیه ؛ ق ق' نصف النهار دائره‌لریدر .

تسطیح مناظری = بصرار تمام مستویسنك قطبنده بولندیغنه کوره کره‌نك بر نصف النهار ویا خط استوا مستویسی اوزرنده‌کی مرتسم مناظریسیدر . (شکل ۳ ، ٤)

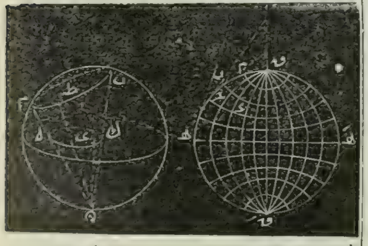

(شکل ۳) (شکل ٤)

۳ — تسطیح مناظریٔ استوائی : م ط ب تسطیح اولنه‌جق قسم ؛ ه نقطهٔ بصر ؛ ل ی ك ، م ط ب نك مرتسم منظریسی .

٤ — تسطیح مناظریٔ نصف النهاری : هـ هـ' خط استوا ؛ ق ق' قطبلر خطی ؛ م ، ب دوائر متوازیه ؛ ق ح ق' ، ق د ق' نصف النهارلر .

تسطیح مخروطی = بر دائرهٔ متوازیه استقامتنده کره‌یه خارجاً تماس ایدن و محوری خط استوایه عمود اولان بر مخروط اوزرینه سطح کره‌نك ایسته‌نیلن قسمنی ترسیم ایدرك وبالآخره مخروطك انكشافنی رسم ایلیه‌رك یاپیلان تسطیح . (شکل ٦.٥) و (٧ ٨)ده بونك ایکی نوعی ارائه اولنمشدر .

(شکل ٦) (شکل ٥)

٥ — بطولمه تسطیحی : م ت ك ب تسطیح اولنه‌جق قسم اولوب م ح ، ب ء موازیلریله ق م ب ق ، ق ت ك ق نصف النهارلری بینده‌در ؛ ح ه ع ط مخروطی ' ه ط دائرهٔ متوازیهٔ متوسطی استقامتندن خارج کره‌یه مماساً رسم اولنمش مخروطدر . ی ع ? نصف النهار متوسطدر .

٦ — مخروطك انكشافنی ارائه ایدر .

(شکل ٨) (شکل ٧)

٧ — ارکان حرب خریطه‌سنك تسطیحی : م ب ء ط تسطیح اولنه‌جق قسم اولوب م ب ، ط ء موازیلریله م ط ، ب ء نصف النهارلری بینده‌در .

٨ — بو خریطه‌نك انكشافنی ارائه ایدر

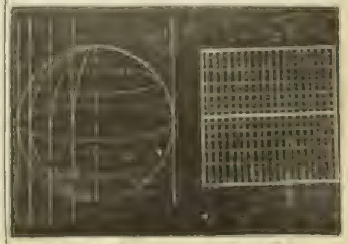

(شکل ١٠) (شکل ٩)

٩ — تسطیح اسطوانی : بصر راصد مرکز کره‌ده بولندیغنه کوره کره‌یه خارجاً مماس اولان بر اسطوانه اوزرینه یاپیلیر .

١٠ — اسطوانه‌نك انكشافنی ارائه ایدر . منحصراً سیر سفائن خصوصنده قوللانیلان و مارقاتور خریطه‌سی تسمیه اولنان خریطه‌لر ، تسطیح اسطوانینك تعدیل ایدلمش نوعلریدر

تَسْطِیر • [ع،مص] یازمق، یازلمق : {اکثریا شایان احترام اولان شیلر حقنده استعمال اولنور} تسطیر امرنامه .

تَسْعِید • [ع مص] تبریك ایتمك، اوغورلی عد ایلمك ، متیمن اولسون دیمك • { عربجه (تسعید) کلمه‌سی مستعمل اولمیوب بو کلمه تصرفات عثمانیه‌دندر . عربلر بو مقامده (اسعاد) دیرلر } .

تَسْعِیر • [ع،مص] نرخ وضع ایلمك، قیمت قومق : تسعیر اوراق .

تَسَفُّل • [ع،مص] سفیل ، یاغی ، آشاغی اولمق ، آشاغیلمق .

تَسَفُّه • [ع،مص] سفیه اولمق .

تَسْفِید • [ع،مص] اتی کباب ایتمك ایچون شیشه دیزمك .

تَسْفِیر • [ع، مص] سفره کوندرمك ، کوندرلمك .

تَسْفِیف • [ع،مص] توز حالنه کتیرمك ، کتیرلمك .

تَسْفِیل • [ع مص] سفیل، آشاغی ، بایاغی ایتمك ، ایدلمك .

تَسْفِیه • [ع،مص] سفیهلکه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، بریسنه سفیه دیمك ، دینلمك .

تَسَقُّف • [ع،مص] بر عیسوی اکمال تحصیل ایله پاپاس اولمق § بنا طاوانلانمق .

تَسْقِیف • [ع،مص] بر خرستیانی پاپاس ایتمك، بر خرستیان پاپاس ایدلمك . § بنا طاوانلانمق ، بنا طاوانلاندیرلمق .

تَسْقِیم • [ع،مص] خسته ایتمك ، ایدلمك . § سقامته نسبت ایلمك ، نسبت ایدلمك .

تَسْقِیه • [ع،مص] (اسقا) ایله مترادفدر . صولامق ، صولاتمق { تشدید یا ایله غلطدر } .

تَسْكِر • [ع،مص] سرخوش اولمق § (طب) شکرلنمك ، شکر باغلامق ، بر جسم مرکب غلیظ حالنه کچمك § شکر علق .

تَسْكِرَه [ت،س] { فارسی (تذکیره)دن محرفدر } خسته، مجروح، میت نقلنه مخصوص درت قوللی تخته .

(تسکره)

تَسَكُّن [ع مص] سکون بولمق، یاتشمق، کسب سکون ایتمك .

تَسْكِیت [ع،مص] (اسکات) ه بدل قوللانیلیر .

تَسْكِیر • [ع،مص] { اسکار ایله مترادف ایسه‌ده معناجه آندن ضعیفدر } سرخوش ایتمك .

تَسْكِین • [ع، مص] سکون بولدیرمق ، یاتشدیرمق ، یاتشدیرلمق . ساکن قیلمق، قیلنمق ، بر شیئك شدتنی یاتشدیروب حال سکونه کتیرمك، اوشی حال سکونه کتیرلمك § (طب) ادویهٔ مسکنه استعمالیله اوجاعی تخفیف ایلمك .

تَسَلُّب • [ع،مص] صویلمق § زوجی وفات ایدن قادین ترك زینتله لباس ماتم کیمك .

تَسَلُّح [ع مص] سلاح قوشانمق .

تَسَلْسُل • [ع،مص] سلسله پیدا ایتمك ، زنجیرواری بربرینه اولاشوب کیتمك : تسلسل جبال، تسلسل وقایع .

قاعدهٔ تسلسل = مأمورینك صره ایله نائل ترقی اولملری . جمعی : (تسلسلات) . || ارتباطلر .

تَسَلُّط [ع،مص] صاتاشمق، مسلط اولمق

تسلطاً = تسلط صورتیله . جمعی : (تسلطات) .

تَسَلُّل • [ع،مص] فی الاصل یجندن صیریلوب چیقمق معناسنه‌در § (طب) (تدرن) یعنی ورم علتنه دوچار اولمق ، اولنمق .

تَسَلُّم • [ع، مص] تسلیم اولنان شیئی اخذ وقبض ایتمك § دین اسلامی قبول ایتمك .

تسلیم وتسلم = بر شیئی تسلیم ایتمك واوشی تسلیم الممق .

تَسَلّی [ع، مص] آجیقلی ، کدرلی اولان کیمسه‌نك کوکلی نصیحت، تلطیف، تبشیر کبی بعض اسباب ایله مفرح، منبسط اولمق { (یتمك) ماده‌سیله استعمالی غلط اولوب (بولمق) ماده‌سیله قوللانلمیدر . } نظمده (تسلا) صورتنده‌ده قوللانیلور .

تسلی آمیز = تسلی قاریشدیریجی، تسلی ایله ممزوج .

تسلی بخش = تسلی ویریجی ، ویرن .

تسلی پذیر = تسلی قبول ایدیجی، ایدن .

تسلی ناپذیر = تسلی قبول ایتمین .

تسلییاب = تسلی بولیجی ، بولان :
« تسلییاب اولور (لاتقنطوا) دن خاطر مأیوس »

تسلیات = جـ : (تسلی) § متسلی اولمق ایچون سویلنیلان سوزلر .

تَسْلِیَت ـ تَسْلِیَه [ع، مص] تسلی ویرمك، ویرلمك ؛ متسلی قیلمق ، قیلنمق . { (ویرمك) ، (ایتمك) ماده‌لریله قوللانیلیر . } تشدید یا ایله غلطدر .

تسلیت بخش = تسلیت ویریجی، ویرن .

تَسْلیح [ع.مص] سلاحلندیرمق ، سلاحلندیرلمق . جمعی : (تسلیحات) : تسلیحات عسکریه .

تَسْلیخ [ع،مص] دریسنی یوزوب چیقارمق، دریسی یوزیلوب چیقارلمق .

تَسْلیط [ع.مص] مسلط ایتمك ، ایدلمك، صالدیرمق ، صالدیرلمق .

تَسْلیف [ع،مص] قهوه آلتی ایتمك .

تَسْلیل [ع،مص] صیییروب چکمك، صیییریلوب چکلمك § (طب) سل الرئه‌یه دوچار ایتمك .

تَسْلیم [ع،مص] برشیئی برینه ویرمك، برشی برینه ویرلمك § ترك ایتمك . § برمدعاك ، برفکرك اصابتنی اعتراف ایتمك § امره رضا کوسترمك . § آفتدن مصون ایتمك § رضا ، توکل . § سلام ویرمك ، سلامتله دعا ایتمك .

تسلیم جان } = وفات ایتمك .
تسلیم روح }

تسلیم کرده = تسلیم واعتراف ایدلمش اولان .

تسلیمات = جـ : (تسلیم) { مبلغ حقنده مستعملدر . }

تَسْلیمیّت [ع،مص] { تسلیم اساساً مصدر اولدیغندن بونی — ادات مصدر الحاقیله تکرار مصدر یاپمق عبث اولدیغی وعربیده بویله برکلمه مسموع ومستعمل اولمدیغی جهتیله غلط ایسه‌ده تصرفات لسانیه صره‌سنه کچدیکندن درجنه مجبوریت حاصل اولمشدر . }

تَسَمُّر [ع.مص] (طب) برعضوك عین جنسدن دیکر بر عضو ایچریسنه برمقدار کیرمسی وجنینك اجواف حوصله‌دن برینك عمق ایچریسنه دخول ایتمسی .

تَسَمُّم [ع.مص] زهرلنمك ، سمدن متأثر اولمق .

تَسَمُّن [ع.مص] سمن کتیرمك، سمیرمك، سمیزلنمك .

تَسَمّی [ع.مص] برآد ایله آدلانمق، مسمی اولمق .

تَسْمیت [ع،مص] آقصیران آدمه « یرحمك الله » دیه دعا ایتمك : تسمیت عاطس .

تَسْمیر [ع،مص] چیویله‌مك، چیویلنمك، میخلامق ، میخلانمق .

تَسْمیع [ع،مص] { (اسماع) ایله مترادف وآندن افراددر } ایشتدیرمك، ایشتدیرلمك جمعی: (تسمیعات)

تَسْمیم [ع،مص] زهرله‌مك ، زهرلنمك .

تسمیماً = تسمیم صورتیله .

تَسْمین [ع.مص] سمیرتمك، سمیزلمك .

تَسْمیَه [ع،مص] اسم ویرمك ، ویرلمك . آد قومق ، قونلمق § (بسم‌الله) دیمك . { تشدید یا ایله غلطدر } .

تَسَنُّن [ع،مص] (طب) دیش چیقارمق :

دورتسنن = چوجقلرك ویا حیوانلرك دیش چیقاردقلری چاغ ، موسم .

تَسْنیم [ع،ا] جنت ایرماقلرندن برینك اسمی § (معماری) قابارتمه‌لی یاپمق ، یاپلمق .

تَسَوّی [ع.مص] دوزلنمك، دوز اولمق: تسوی اراضی، تسوی طریق.

تَسْوید [ع،مص] قرارتمق ، قراردلمق ، سیاهلندیرمق، سیاهلندیرلمق . § (رسمیات) مسوده اوله‌رق یازمق § مسوده معناسنه‌ده کلیر .

تسویدات = لسانمزك تصرفاتنه کوره — ایکنجی واوچنجی معنالرینه شامل اولمق اوزره — (تسوید) ك جمعی .

تَسْویف [ع،مص](تأخیر) ایله مترادفدر جمعی : (تسویفات) .

تَسْویل [ع،مص] حد ذاتنده فنا اولان شیئی مستحسن کوسترمك . جمعی : (تسویلات) : تسویلات ابلیسانه ، تسویلات نفس .

تَسْوِیَه [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر } دوزلتمك ، دوزلدلمك :
§ برابر ایتمك ، ایدلمك ، یکسان قیلمق ، قیلنمق § یاپمق ، یاپلمق ، اجرا ، ایفا ایتمك ، ایدلمك § بتیرمك ، بتیرلمك . § ادا ایتمك ، اوده‌مك .

تسویه آلتی = (مساحه) اسقاما افقیه‌نك تعیننه مخصوص آ[illegible] اولو[illegible] زیرده اوچ نوعی تعریف

دیوارجی تسویه‌سی [illegible] اوقبتنی، دیر[illegible] ود[illegible] ولرن[illegible] ام[illegible] ایچون معمارلرك استعمال ایلدکلری [illegible] .

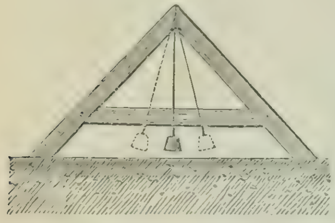

(دیوارجی تسویه‌سی)

تسویه رؤحی = طوپوغرافیا آلات مستعمله‌سندن بری اولوب خطوط مستقیمه وسطوح مستویه‌نك افقیلیغنی تعیین ایتمك اوزره احداث ایدلمش واورته‌سی خفیفجه محدب، درونی صوایله مملو وفقط بر هوا حبه‌سنی حاوی شیشه‌دن عبارت بولنمشدر . بوشیشه برباقر محفظه‌نك درونه وضع ومحفظه دخی برجدول تخته‌سنه بروجهله ربط ایدلمش درکه مذکور جدول وضعیت افقیه‌ده بولندیغی زمان هوا حبه‌سی آلتك محدب اولان قسمنی اشغال ایدر .

صو تسویه‌سی = بودخی استقامات افقیه‌نك تعیننه مخصوص اولوب تنکه‌دن ویا پرنجدن معمول اسطوانی الشکل بربورینك نهایتلرینه قائماً کچیرلمش جام شیشه‌لردن مرکبدرکه : بونلره نصفنه قدر صو وضع اولنور ومتصل قابلرده‌کی مایعاتك عین سویه‌ده بولنه‌جغی قاعدهٔ حکمیه‌سنه ابتناءً استقامات افقیه تعیین ایدیلیر .

تسویهٔ تراب = یول یاپمق، شمندوفر، ترامواى خطى تمدید ایتمك ایچون طوپراغى کذرکاهى دوزلتمك .

تسویه عملیاتى = (طوپوغرافیا) اراضینك نقاط مختلفه سنك تفاوت تسویه سنى تعیین ایتمك عملیاتى ـ که : فن مساحه نك بر شعبهٔ مهمه سیدر .

تسویهٔ دین = بورج اوده مك .

صورت تسویه = اوزلاشمق اسبابى .

تسویهٔ طرق = (معمارى) هندسه یه موافق صورتده یول یاپمق فنى .

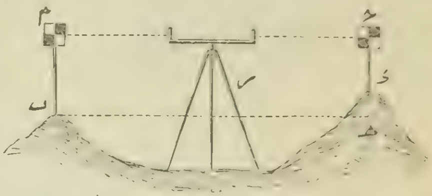

(ایکى نقطه نك اصول تسویه سى)

ح — صو تسویه سى .

م، ح — شاخص .

ح هـ — ب = ء هـ — تفاوت تسویه ویاتفاضل ارتفاع .

تسهر [ع،مص] کیجه اویومیوب اویانیق طورمق : تسهر بیدار .

تسهیل [ع، مص] قولایلاشدیرمق، قولایلاشدیرلمق ، آسان ایتمك ، آسان ایدلمك .

تسهیلا = قولاى اولمق ایچون، قولایلق اولمق اوزره . جمعى : (تسهیلات) .

تسهیلات صندوقى = بعض دوائرده مأمورینك احتیاجات عاجله سنى تسویه ایتمك وبناءعلیه آنلره معاشلرینه محسوباً ، تعویضاً پاره ویرمك مقصدیله تأسیس ایدلمش اعانه صندوق .

تسییار [ع،مص] کوندرمك، کوندرلمك . (اشیا حقنده مستعمل اولوب کسر تا ایله تلفظى غلطدر) .

تسییب [ع،مص] قیدسزلق، اهمالجیلق، اوشنمکلك . تنبللك . جمعى : (تسییبات) .

تسییر [ع،مص] یوروتمك، یوروتلمك . § کوندرمك ، کوندرلمك .

تسییل ه [ع،مص] (اساله) ایله مترادف وآندن اقوادر . آقیتمق . (کیمیا) اجسام صلبه دن هر هانکى برینك کندیلکندن سیال حالنه کیرمسى .

تشابه [ع، مص] بربرینه بکزه مك . { مشابهت ایله بونك بینده کى فرقى وبونلرك مواقع استعمالیه سنى انجق سلیقه تعیین ایدر } .

تشابه اطراف = (ادبیات) کلامى ابتداسیله متناسب برصورتده نهایتلندیرمکدن عبارت برصنعت ادبیه ـ که : (تناسب) ویا (مراعات نظیر) دینلن صنعتك اقسامندندر . جمعى : (تشابهات) .

تشاتم [ع، مص] بربرینه سوکوب صایمق . (مشاتمه) .

تشاجر [ع،مص] صوپا ایله اوروشمق، مضاربه ایتمك { بونك مرادفى اولان (مشاجره) اسانمزده دها زیاده استعمال اولنور } .

تشارك [ع،مص] اورتاق اولمق. {مرادفى اولان (مشارکت) دها کثیر الاستعمالدر } .

تشاعر [ع،مص] شاعر طورى طاقنمق، شاعرلك طاسلامق .

تشاکل [ع،مص] بربرینه اویمق، برى دیکرینك شکلنه، حالنه کیرمك. { مرادفى اولان (مشاکله) دها زیاده قوللانیلور } .

تشاکى [ع،مص] بربرینه حاللرندن شکایت ایتمك § دردلشمك ، حاللشمه .

تشاؤم [ع،مص] میمنتسز عد ایتمك ، اوغورسزلق حس ایتمك .

تشبب [ع،مص] { مولددر } (کیمیا) شابلانمق ، شاب دینلن جسمه تحول ایتمك .

تشبث [ع،مص] ایشه ایلیشمق، عزم قوى ایله ایش طوتمق .

تشبث جرم = (حقوق) فاعلك جرمى ایشلمك ایچون تصورات وعملیات ابتدائیه سنى اجرایه قیامله — اسباب مانعه حیلولتیله — نتیجهٔ جرمیه یى حصوله کتیره مه مه سنه اطلاق اولنور .

تشبك ه [ع،مص] اجزاسى باق آغى کبى بربرینه کچوب صوقشمق، شبکه شکلى آلمق ، آغ کبى اولمق .

تشبه [ع،مص] بکزه مك ، آکدیرمق .

تشبیب ه [ع،مص] فى الاصل آتش یاقمق معناسنه در § علم بدیعجه شاعرك نظم ایده جکى نشیده یه حسن جمال محبوبه یى ویا بدایع طبیعیه یى توصیف یوللو بعض ابیات ایله باشلامسندن عبارت بر صنعته دینلیر .

تشبیر [ع،مص] قاریشلامق، قاریشلانمق. § اندازه وساره ایله اولچمك .

تشبیع [ع مص] قارنى طویورمق ، طویورلمق : تشبیع مساکین، تشبیع فقرا .

تشبیك ه [ع،مص] اجزاسنى باق آغى کبى بربرینه صوقشدیروب کچیرمك . شبکه ، آغ شکلنه قویمق ، قولامق .

تشبیه [ع،مص] بکزتمك ، بکزه دلمك . § (ادبیات) آرالرنده مشترك بر معنانیك وجودینه مبنى ایکى شیدن برینى دیکرینه بکزتمك .

لاتشبیه = تشبیه سز. بکزه تمکسزین، بکزه تمه کبى اولمسون دیمکدر .

ارکان تشبیه = (ادبیات) شو درت شیئه اطلاق اولنور : مشبه ، مشبه به ، وجه شبه ، ادات تشبیه : { « فلانك کوشکى جنت کبیدر » ترکیبنده : کوشك مشبه ، جنت، مشبه به، لطافت ویا زینت وجه شبه . کبى ، ادات تشبیه در } .

ادات تشبیه = کبى، آسا ، مثللو، مانند، وش، کونه ، کویا، صانکه، هرکه : تك ، تراق ، نصل ، نته کیم ... کبى ادواتدن هر برى .

تشبیه بلیغ = اداتى محذوف ویك زیاده رونقلى اولان تشبیهات .

« آزمان ایچره چوق ایش ایتمشیدى.
سایه سى اولمشیدى عالمکیر
شمس عصرایدى، عصرده شمسك
ظلى ممدود اولور، زمانى قصیر »

جمعى : (تشبیهات) .

تشتت [ع، مص] طاغلمق ، متفرق ، پریشان اولمق .

تشتى [ع، مص] بر یرده قیشلامق ، قیشى کچیرمك .

تشتیت [ع،مص] طاغیتمق، طاغیدلمق، متفرق وپریشان ایتمك، ایدلمك.

تشتیه ه [ع،مص] (حیوانات) موسم شتاده اویوغه میلى بولنان حیوانلرك اویقوسى .

تشجیر [ع،مص] { مولددر } (کیمیا) صنعى اولرق اقسام بلوریه نك آغاج شکلنده براشمسنه اطلاق اولنور.

تشجع • [ع، مصدر تفعل] شجاعت كوسترمك، شجيع كورونمك .

تشجيع [ع، مص] شجاعتلنديرمك، شجاعتلنديرلمك، شجاعت ويرمك. جمعی : (تشجيعات).

تشحم • [ع، مص] ياغلانمق، ياغ باغلامق، سميرمك، شيشمان اولمق .

تشحيذ [ع، مص] بيله‌مك، بيلنمك، كسكينلنمك، كسكينلنديرلمك. [مرادفی اولان (اشحاذ) دن اقوادر]

تشحيذ ذهن = ذهن آچمق، ذهنه جلا ويرمك. جمعی : تشحيذات .

تشخص [ع، مص] شخص حالنه كلمك، مجسم صورتده كورونمك، شكل وجسم پيدا ايتمك. § بر بنك شخصی درخاطر ايتمك، شخص درخاطر ايلمك. § تعيين ايتمك، طانيمق جمعی: (تشخصات).

تشخيص [ع، مص] آيرمق، سچمك، فرق وتميز ايتمك، طانيمق. § مرضی علامات واعراضنه نظراً يكديكرندن تفريق ايتمك، ماهيت مرضی كشف وتعيين ايلمك .

تشخيص تفريقی = (طب) بربرينه مشابه ايكی مرضی يكديكرندن تفريق ايتمك، آيرمق . جمعی : (تشخيصات) .

تشدد [ع، مص] شدتلنمك، شدت پيدا ايتمك . § كسكينلشمك [مرادفی اولان (اشتداد) دها زياده مستعملدر .]

تشدق [ع، مص] (آغزی چاتلاتمق) صوديله تكلم § فصاحت فروشلق، اصطلاح پردازلق .

تشديد [ع، مص] شدتلنديرمك، شدتلنديرلمك، شدت ويرمك، ويرلمك. § شده‌لمك، شده‌لنمك § شده ديدكلری شو (ّ) اشارت .

تشذب [ع، مص] طاغلمق، طاغينيق اولمق .

تشذيب [ع، مص] (نباتات) (مولددر) ارضه ياقين اوله‌رق متعدد فدانلر ويرن برجنس نبات . § اغاجلك قبوقلرينی صويمق، فضله داللرينی كسوب بودامق .

تشرع [ع، مص] شرع شريفه موافق عمل وحركتده بولنمق § برشريعته تابع اولمق .

تشرف [ع، مص] شرفلنمك، كسب شرف ايتمك . جمعی : (تشرفات) .

تشريح [ع، مص] ديلم ديلم، پارچه پارچه كسمك § اطرافيله شرح وايضاح ايلمك، شرح وايضاح اولنمق . جمعی: (تشريحات) [اكثريا تشريحك ايكنجی معناسنك جمعی اوله‌رق قوللانيلور .]

فن تشريح = انسان، حيوانات ونباتاتك اعضای داخليه وخارجيه‌سنك صورت تشكل وتركيبی، عضلات وعروق اعصابنك صورت سيرينی ويكديكريله اولان نسبت ومجاورتنی اصول مخصوصه‌سنجه قطع وتسليخ ايده‌رك تجسس وتدقيق ايدن فنی .

تشريح بشری = انسان تشريحی علمی .

تشريح تطبيقی = مختلف حيواناتك ويا مختلف نباتاتك بنيه ونسجلرينك يكديكرينه مقايسه‌سی علمی .

تشريح توصيفی = انسان، حيوانات ونباتاتك بدنلرينك حال طبيعيه‌ده‌كی تشريحی علمی .

تشريح حيوانی = حيوانات تشريحی علمی .

تشريح مرضی = خسته عضولرك تشريحی بيلدرين علم .

تشريح نباتی = نباتات تشريحی علمی .

تشريد [ع، مص] اوركودوب قاچيرمق، بوصورتله قاچيرلمق § طرد وتبعيد ايتمك .

تشريع [ع، مص] وضع قانون ايتمك .

تشريف [ع، مص] شرفلنديرمك، شرفلنديرلمك، شرف ويرمك، ويرلمك . [اكثريا : بر محله قدوميله شرف ويرمك معناسنده قوللانيله‌رق مفعول به آلير .] § لباس فاخر، خلعت فاخره . جمعی : (تشريفات) . { (رسميه) ارباب مراتب و مناصبك مقام ورتبه‌لرينه كوره معتبر ومرعی اولان اصول، اصول تقدم وتأخر .

تشريفاتی، تشريفاتجی } = تشريفات مأموری، مراسم معتاده‌نك اجراسنه مأمور ذات .

تشريق [ع، مص] ضيالنديروب پارلاتمق، پارلادلق .

تكبير تشريق = (شرعيه) « الله اكبر الله اكبر لا اله الا الله والله اكبر الله اكبر ولله الحمد » ديمك .

ايام تشريق = ذی الحجه‌نك اون برنجی، اون ايكنجی، اون اوچنجی كونلری .

تشريك [ع، مص] اورتاق، شريك ايتمك، ايدلمك § شركت قوشمق

تشعب [ع، مص] شعبه‌لنمك، شعبه پيدا ايتمك، دال بوداق پيدا ايلمك . قول قول، طاقم طاقم اولمق .

تشعبات = جمع : (تشعب)، شعبه‌لر .

تشعر [ع، مص] قيللانمق، تويلنمك .

تشعشع • [ع، مص] شعشعه پيدا ايتمك، شعشعه‌لانمق .

تشعع [ع، مص] (حكمت) ضيانك مركزدن محيطه دوغری تموجی .

تشعيب [ع، مص] شعبه‌لنديرمك، شعبه‌لنديرلمك .

تشعيل [ع، مص] (اشعال) ايله مترادفدر . شعله‌لنديرمك، شعله حاصل ايتمك صورتيله ياقمق : تشعيل قناديل .

تشفی [ع، مص] (طب) شفا وراحت بولمق § خصمدن انتقام آله‌رق يورك صوغوتمق .

تشفئ صدر = اخذثاردن صوكره يورك صوغومق .

تشقق [ع، مص] شق اولمق، يارلمق، پارچه پارچه اولمق : تشقق صخور .

تشقيق [ع، مص] شق ايتمك، ايدلمك . يارمق، يارلمق، پارچه پارچه يارمق، يارلمق : تشقيق صخور .

تشكر [ع، مص] شكر ايتمك، نعمته، احسانه، ايليكه قارشی ثنا ودعاده بولنمق . جمعی: (تشكرات)

تشكل [ع، مص] شكل باغلامق، برشكل وهيئته كيرمك، شكللنمك . § (طب) اعضادن برينك اقسام مختلفه‌سنك، ترتيب وهيئتنك ووضعيات متنوعه‌سنك مجموعنه دينلير . جمعی : (تشكلات) .

تشكل ارض = (طبقات) كره‌نك بدايتده بولنديغی مذاب حالدن بالتدريج تقشر ايدرك شمديكی حال وشكلی آلمسنه اطلاق اولنور .

تشكی [ع، مص] شكايت ايتمك { اشتكا ايله مترادفدر . }

تشكيك [ع، مص] شكه، شبهه‌يه دوشورمك، دوشورلمك . جمعی : (تشكيكات) .

تشكيل [ع، مص] شكله، هيئته قومق، قونمق، شكل ويرمك، ويرلمك § تركيب ايتمك، وجوده، حصوله كتيرمك § ترتيب ايتمك . جمعی : (تشكيلات) : تشكيلات عدليه، تشكيلات محاكم .

تشلشل [ع، مص] آتيله‌رق آقمق، صو يوكسك برمحلدن آشاغی‌يه شارلتی ايله دوكلمك . چاغليان حصوله كتيرمك . { (انثلال) ده بو معنايی افاده ايدر} § (طب) اعضاء بدنيه‌نك كرك عمومی كرك بر ويا برقاچی اوزرينه صوغوق صو دوكرك دوش ياپمق . جمعی : (تشلشلات) .

تَشَمُّر [ع، مص] ايشه حاضرلنمق، صيغانمق .

تَشَمُّس [ع، مص] كونشه چيقمق، كونشلنمك § (طب) كونشك تأثيريله خسته، مضطرب اولمق، كونش چارپمق .

تَشَمُّع [ع، مص] شمعلنمك، موم باغلامق، مشمع كبى اولمق، اوزرينه بال مومى سورلمك .

تشمع كبد = (طب) قره جكرك حجراتنك استحالهٔ شحميه يه دوچار اولدقدن صوكره نسج منظمنك تزايدى وعناصر اصليه سى اولان حجراتك انعدامى واوعيه سنك وچولمسى ايله متحصل بر مرض وخيم كه قره جكر وظيفه سنى كوره مديكندن بدنده بر تسمم ايطى وعين زمانده استسقا حصوله كلير . بو مرض داء الكئول مبتلالرنده كثرتله مشهوردر .

تَشَمُّل [ع، مص] احرامه بورونمك .

تَشَمُّم [ع، مص] { استشمام ايله مترادف وآندن اقوادر } قوقلامق .

تَشْمِيت [ع، مص] { (تسميت) ايله مترادفدر } آقصيران آدمه (يرحمك الله) ديمك .

تَشْمِير [ع، مص] صغامق، صيغانمق . § بر ايشه كمال اهتمام ايله كيريشمك .

تشمير ساق / **تشمير ساعد** = پاچه لرى صيغامق .

تَشْمِيس [ع، مص] كونشه سرمك، سرلمك، كونشه طوتمق، طوتلمق . § كونشك تأثيرينه عرض ايدرك خسته ايتمك، ايدلمك .

تَشْمِيع [ع، مص] اريمش بال مومنه باتيرمق، باتيرلمق، مشمع ايتمك، ايدلمك .

تَشْمِيل [ع، مص] (كيميا) بال مومى ايله ديكر بر جسمى اتحاد ايتديرمك . (تخميل) بابندن على خلاف القياس تشكل اولنمش بر مصدر اولوب كتابت رسميه ده تعلق واحاطه معنالرنده مستعملدر .

تَشْمِيم [ع، مص] قوقلاتمق، قوقلادلمق .

تَشَنُّج [ع، مص] بوروشمق، بوروشوق اولمق § (طب) عضلاتك غير ارادى اوله رق يا موضعى آقندن، ياخود مراكز عصبيه نك تحت تأثيرنده اوله رق تقلصاتى . جمعى : (تشنجات)

تشنج مرى = (طب) مرينك بوزولوب تنفيص فطر اينمسى حسبيله يوتيلان لمانك تكرار رد واعاده ايدلمسندن عبارت بر مرض، مرينك اسپازموزى .

تشنج حنجره (تشنج مزمار) = (طب) خنجره نك بوزولوب قاپانمسى .

تشنجى = تشنج حالنى حاصل ايدن ادويه ويا اسباب .

تَشَنُّف [ع، مص] كوپه طاقنمق § زينتلنمك .

تَشْنَگَان [فا،] صوصامش، هوسكار، آرزوكش معنالرينه اولان (تشنه) نك جمعى .

تشنگى = تشنه لك .

تِشْنه [فا، ص] صوسز، صوصامش : « تشنه نك حالنى بيلمز سيراب » § پك آرزولى، پك ايستكلى

لب تشنه / **تشنه لب** = صوسزلقدن دوداغى قورومش، پك صوصامش .

تشنه لبى / **لب تشنگى** = لب تشنه لك .

دل تشنه / **تشنه دل** = يوركى حرارتلى ‖ پك حرارتلى .

دل تشنگى / **تشنه دلى** = زياده هوسكارلق، آرزوكشلك .

تَشْنِيع [ع، مص] زياده سيله ذم وتقبيح ايتمك جمعى : (تشنيعات)

تَشْنِيف [ع، مص] كوپه طاقمق طاقنمق، كوپه ايله تزيين ايتمك، ايدلمك .

تشنيف ساز = زينت وير يجى، سوسله يجى .

تَشَوُّش [ع، مص] مشوش، قارمه قاريش اولمق . § (طب) اخلاطدن برينك توقفى ويا تونقنى موجب اسباب .

تَشَوُّق [ع، مص] پك زياده آرزو، شوق ورغبت كوسترمك .

تَشْوِير [ع، مص] استيعاب، احتوا ايتمك . § اختفا ايامك .

تَشْوِيش [ع، مص] قارمه قاريش ايتمك، ايدلمك . جمعى : (تشويشات) .

تَشْوِيق [ع، مص] شوقه كتيرمك، كتيرلمك شوقلنديرمك، شوقلنديرلمك . § سوء حاله ترغيب ايتمك . جمعى : (تشويقات) .

تَشَهُّد [ع، مص] قعده يعنى نماز اوطوروشنده شهادتينى شامل اولان تحياتى اوقومق .

تشهد مقدارى = آزيجق، آز زمان .

تَشَهِّى [ع، مص] اشتهالانمق، آرزو حاصل ايتمك .

تَشْهِير [ع، مص] شهرتلنديرمك، شهرتلنديرلمك . § ميدانه قويمق، قونلمق، ميدانده خلقه كوسترمك، كوسترلمك . § چكمك، چكلمك : تشهير سلاح . جمعى : (تشهيرات) .

تَشَيُّخ [ع، مص] اختيارلامق § اختيار طورى طاقنمق § مشايخدن ايمش كبى كورونمك، شيخلك طاسلامق .

تَشَيُّد [ع، مص] مرتفع اولمق § محكم اولمق .

تَشَيْطُن [ع، مص] شيطنت كارانه حركاتده بولنمق .

تَشَيُّع [ع، مص] مذهب شيعه يه كيرمك . شيعه لكى قبول ايتمك .

تَشْيِيد [ع، مص] يوكسك قيامق، قيلنمق § محكم ايتمك، ايدلمك . جمعى : (تشييدات) .

تَشْيِيع [ع، مص] يوله كيدن بر آدمى آيريلق محلنه قدر كوتوروب وداع ايتمك، يوله اورمق . { (استقبال) مقابلى } § رمضان عقبنده كى آتى كون يعنى شوالك برندن آلتيسنه قدر اوروج طوتمق .

تَصَابِى [ع، مص] اظهار عشق ايتمك .

تَصَاحُب [ع، مص] صحابت ايتمك، صيانت ايتمك § صاحب چيقمق . { (تصحب) ده بو معناده مستعملدر . }

تصاحبات = ج : (تصاحب) { مقامنده استعمالى اكثردر }

تَصَادُف [ع، مص] راست كلمك، ارامقسزين بولمق { عربيده بو كلمه ممنوع اولوب بو مقامده (صدفه) و (تصادفه) كلمه لرى مستعملدر . } جمعى : (تصادفات) .

تصادفاً / **تصادفى** = راست كله .

بالتصادف / **على التصادف** = تصادف صورتيله .

تَصَادُم [ع، مص] { (مصادمه) ايله مترادفدر . } ايكى صلب جسم بر برينه چارپيشمق، چارپمق .

تَصَارُع [ع، مص] { (مصارعه) ايله مترادفدر . } كورش ايتمك .

تَصَارُف [ع، مص] امر وحكم ايتمك .

تَصَاْزْلاَمَق [ت،مص] برشیئك اساسی ذهنده حاضرلامق، تصور ایتمك .

تَصَاْرِیفْ [ع،س] جـ : (تصریف) . ☞ (تصریف) .

تصاریف دهر = احوال عالم .

تَصَاْعُدْ [ع ، مص] یوقاری چیقمق ، آغمق . جمعی : (تصاعدات) . { اکثریا ابخره و تعفن حقنده مستعملدر . }

تَصَاْغُرْ [ع، مص] کوچوك کورونمك ، کوچولمك .

تَصَاْفُحْ [ع مص] { (مصافحه) ایله مترادفدر . } الالهطوتوشمق .

تَصَاْلُبْ [ع،مص] {مولددر} ایکی شی خاچ کبی بربرینك اوزرینه بینمك ، خاچواری اولمق . § (طب) سیکیروطمرلرك بربرینك اوزرندن چاپراز زواری کچمسی .

تصالب عرقی = علم حیواناتجه برنوعك مختلف عرقلری بیننده مقارنت حصولیله حیوان یتشدیره‌رك نوعك اصلاحنه خدمت ایتمك معناسنه‌در . { تصالب عرقیدن آلنان محصوله (ملاسید) دینلوب ایکی مختلف نوعك محصولنه‌ده (ملز) دینور. مثلا: نوع فرسدن عرب وانکلیز آتلرینك تصالبندن حاصل اولان یاوری (ملاسید) در . (استر) ایسه (ملز) در . }

ازدواج تصالبی = (بیطری) عروق متمایزه‌دن مختلف النوع حیواناتی چفتلشدیرمه .

تَصَاْلُحْ [ع،مص] ☞ (مصالحه) .

تَصَاْلُخْ [ع، مص] صاغر اولدیغی حالده صاغر کبی کورونمك .

تَصَاْنِیفْ [ع،س] جـ : (تصنیف) کتابلر، اثرلر ، مؤلفات .

تَصَاْوِیرْ [ع،مص] صورت، رسم معناسنه اولان (تصویر)ك جمعی رسملر، صورتلر .

تَصَبُّرْ [ع ، مص] { (اصطبار) ایله مترادفدر . } تکلفله صبر ایتمك { (اصطبار) قصاص آلمق معناسنه‌ده کلیر }

تَصَبُّعْ [ع،مص] { مولددر } پارمق، پارمق آیرلمق .

تَصَبُّنْ [ع،مص] { مولددر } صابون کبی کوپورمه § (کیمیا) صابون حالنه کچمك ، صابون اولمق . قلویاتك حامضات شحمیه ایله اتحادی .

تَصَبِّی [ع،مص] چوجق طوری طاقنمق، چوجقلانمق § تصابی معناسنه‌ده کلیر . ☞ (تصابی) .

تَصْحِیحْ [ع،مص] صحیح قیلمق، قیلنمق، درجهٔ صحته ایردیرمك ، ایردیرلمك § یاکاشی دوغریلتمق، یاکاشی دوغرولدلمق .

تصحیح مزاج = وجوده عارض اولان فنالغی بالتداوی دورلتمك .

تصحیح قرار = (حقوق) محکمهٔ تمیز حقوق دائره‌سندن ویرلمش اولان برقراره — احوال معینه‌دن برینك وجودینه بناءً — اعتراض ایله اوقرارك تصحیحنی محکمهٔ مذکوره‌دن طلب واستدعا ایلمك .

تصحیحات = جـ : (تصحیح) || اجرا ایدیلن تصحیحلر .

تَصْحِیفْ [ع،ص] یازی‌یی خطاءً تغییر ایتمك ، یازی خطاءً تغییر ایدلمك . { مثلا : (کوز) ی (کور) ، (سور) ی (شور) یازمق کبی } .

تصحیفات = جـ : (تصحیف) . { تصحیف ایله ، تحریف آره‌سنده معناجه جزئی بر فرق واردر. تصحیف هم لفظك ، هم معنانك ، تحریف ایسه معنایه طوقونمقسزین یالکز لفظك تغییر ایدلمسی معنالرینی افاده ایدرلر .}

تَصَدُّرْ [ع،مص] مجلسك ، اوطه‌نك باش طرفنه کچوب اوطورمق .

تَصَدُّعْ [ع،مص] { (انصداع) ایله مترادفدر} . طاغلمق، پراکنده اولمق § یاریلوب چاتلامق .

تَصَدُّقْ [ع،مص] صدقه اوله‌رق ویرمك، ویرلمك .

تصدقات = جـ : (تصدق) (صدقات) مقامنده مستعملدر .

تَصَدِّی [ع،مص] شروع ، تشبث ، مباشرت ، باشلامه .

تَصْدِیرْ [ع،مص] مؤلف طرفندن کتابك اولنه مقدمه ، دیباجه وضع ایتمك ، ایدلمك . دیباجه‌لمك ، دیباجه‌لنمك § یازمق ، تسطیر ایتمك .

تَصْدِیعْ [ع،مص] باش آغریتمق، باش آغریلمق . { تصدیع کلمه‌سی (باش آغریتمق) دیمك اولدیغندن آرتق (تصدیع سر) دیمك تکرار معنویه مثال تشکیل ایلمك دیمکدر .} § تعجیز ایتمك ، جان صیقمق .

تصدیعات = جـ : (تصدیع) تعجیزات، باش آغریتمه‌لر .

تَصْدِیقْ [ع، مص] کرچکدر ، دوغریدر دیمك ، دینلمك . § (منطق) نسبت تامهٔ خبریه‌یی — دوغری اولدیغنی اعتقاد ایله — بیلمك . § (حقوق) محاکم ابتدائیه‌دن ویریلن مقرراتك استیناف وتمییز محکمه‌لرندن واستیناف قرارلرینك محکمهٔ تمییزدن موافق قانون کوریله‌رك فسخ ونقضدن ازاده طوتلمسی معامله‌سنه اطلاق اولنور . جمعی : (تصدیقات) . § علم منطقك نسبت تامهٔ خبریه‌دن باحث قسمی .

تصدیقاً = تصدیق صورتیله، تصدیق ایچون .

بالتصدیق = تصدیق ایله ، تصدیق ایدرك .

ادات تصدیق = (اوت) ، (بلی) کبی تصدیقه دلالت ایدن ادواتدن هربری .

تَصْدِیَه [ع،مص] ال چرپمه ، آلقیش .

تَصَرُّفْ [ع ، مص] تملك ایتمك ، مالك ومتصرف اولمق . § بالاقتدار اداره ایلمك § اقتصاده رعایتله مال آرتیرمق، آرتیرلمق . § فاعل مختار اولمق ارزره ضبط ایتمك ، ایدلمك . جمعی: (تصرفات) .

تصرفاً = اداره ، اقتصاد مقصدیله .

بالتصرف = تصرف ایله .

تصرفی = تصرفه منسوب .

تصرف ملاك = (فقه) رقبهٔ امواله مالك اولانلرکبی هربرحق وصلاحیته مالك اولمه. § بوقاعدینه معاملهٔ زوجیه‌ده بولنمه .

تصرفات فعلیه = (فقه) اجرای صنعت ایچون صلاحیت تامه‌یه مالك اولمق معناسنی افاده ایدر .

تصرفات قولیه = (فقه) بیع وشرا ، هبه وفراغ وعین‌مال، صلح واقرار، تأجیل دین، اسقاط شفعه کبی خصوصاتك اجراسنه اولان صلاحیت .

تصرفات لسانیه = اجنبی برلساندن بعض کلمات والفاظ آلوب آنلری اولسانك شیوه‌سنه موافق معانیده استعمال ایتمه || بویولده آلنان کلمات .

تَصَرُّمْ [ع،مص] جلادتلنمك .

تَصْرِیحْ [ع ، مص] آچیق سویلمك ، سویلنمك ، آچیقدن آچیغه بیان ایتمك ، ایدلمك . جمعی: (تصریحات) .

تصریحاً | بالتصریح } = تصریح صورتیله، آچیقدن آچیغه بیلدیره‌رك .

تَصْریف • [ع، مص] تقلیب، کیف ماشا تحویل ایتمك { حناب باری حقنده مستعمل اولدیغنه کوره جمعی: (تصاریف) در} § فعلی صیغه‌لامق، افعالی صیغه‌لامق . صیغه صورتیله چکمك، چکامك .

علم تصریف = علم صرف .

تصریفات = ایکنجی معناسنه کوره (تصریف) ك جمعی .

تَصَعُّب [ع، مص] کوچ اولمق، کوجلشمك .

تَصَعُّد ، [ع، مص] { تصعید ایله مترادفدر } یوقاری چیقمق ، آغمق § (طب) بخارات ویاغازلرك هوایه طیران وصعودی .

تصعدات = ج : (تصعد) { اکثریا ابخره وروایح حقنده مستعملدر } .

تصعدات مرزغیه = (علم حفظ الصحه) بتاقلق محللردن هوایه چیقان فنا قوقولره ، وقذمالك ، باصمه دیدکاری شیلره اطلاق اولنور .

تَصْعیب • [ع، مص] کوجلشدیرمك ، کوجلشدیرمك .

تصعیبات = ج : تصعیب ، تسهیلات مقابلی .

تَصْعید • [ع، مص] { (اصعاد) ایله مترادفدر } ، یوقاری چیقارمق ، چیقارلمق . § (کیمیا) برجسمك بالتسخین تبخیر ایدلمسی .

تَصْعیر • [ع، مص] تکبر سببیله مخاطبنه باقمیوب یوزینی باشقه طرفه چویرمك .

تَصْغیر • [ع، مص] کوچولتمك، کوچولتمك § بر اسم ویا صفتی مصغر اوله‌رق قوللانمق .

ادات تصغیر = ترکجه‌ده جق ، جك ، جغز ، جکز کبی مصغریته دلالت ایدن الفاظك هربری .

اسم تصغیر = (صرف) کوچوکلکه دلالت ایدن اسم ــ که : فارسیده (چه) ، (ك) اداتك الحاقیله ، عربیده عین الفعل ایله لام الفعل آره‌سنه ساکن بر (ی) علاوه‌سیله تشکیل اولنور : دیوان ، دیوانچه ، عبد = عبید ، شاعر = شویعر . جمعی : (تصغیرات) .

تَصَفُّح • [ع، مص] لوحه لوحه اولمق ، لوحه حالنه قونلمق § یاپراق یاپراق اولمق .

تَصَفّی [ع مص] صافیلك پیدا ایتمك ، صافیلنمك ، کسب صفوت ایلمك .

تَصْفیح • [ع، مص] لچرپق، آلقیشلامق، ل ایچلرینی بربرینه ورمق § یاپراقلامه ، صفحه ، یوفقه حالنه قویمق . جمعی : (تصفیحات) .

تَصْفیر • [ع، مص] الصاق چالمق، ایصلق ایله‌سسلنمك جمعی (تصفیرات)

تَصْفیف • [ع، مص] صره‌لامق، صف صف دیزمك ، دیزلمك ، صف حالنه قویمق .

تصفیفات = ج : (تصفیف) : تصفیفات عسکریه .

تَصْفیق • [ع، مص] { ق، ش، طیور حقنده } قناتلرینی چیرپمق { تصفیح معناسنه‌ده کلیر } .

تصفیق اسنان = صوغوقدن دیشلرك بربرینه چارپمسی . .

تَصْفِیَه [ع، مص] { تشدید با الله غلطدر } صافی قیلمق، فیلمق، صافیلنمك، صفوت ویرمك، ویرلمك . صاف خالص ایتمك .

تصفیهٔ قلب = یورکی غل وغشدن پاك ایتمه .

تصفیهٔ دیون = بورجلرك فائضلرینی تأدیه ایدیب حسابلرینی قپامق ، بورجلری براشدیره‌رك برصورت تسویه‌یه ربط ایتمك . § (کیمیا) برجسم درونده ویا ترکیبنده بولنان مواد اجنبیه‌یی آییرمق .

تَصْقیل • [ع، مص] صقیل اورمق، اورلمق، جلا ویرمك ، ویرلمك : تصقیل حدید ، تصقیل سیف . جمعی : (تصقیلات) .

تَصَلُّب • [ع مص] قاتیلاشمق، قاتی اولمق، کسب صلابت ایتمك § امور دینیه‌ده زیاده تعصب وغیرت کوسترمك § (طب) برعضوك بنیه‌سنده‌کی نسج منضمك تزایدی ، قاتیلاشمسی . جمعی : (تصلبات) .

تَصَلُّف • [ع مص] اوکونمك، حدواقتدارندن خارج فضل وظرفت ادعاسنده بولنمق § شعر فخریه طرزنده تنظیم انشیده ایلمك : تصلفات نذعیانه .

تصلفات = ج: (تصلفات) || کوسترش اوله‌رق یاپیلان نزاکتلر .

تَصْلیب • [ع، مص] صلابت ویرمك ، قاتیلاشدیرمق .

تَصْلِیَه [ع مص] صلوات شریفه کتیرمك ، (صلی الله تعالی علیه) وامثالی الفاظ ایله دعا ایتمك .

تصلیه خوان = صلوات شریفه کتیریجی، تصلیه ایدیجی .

تَصْمیت • [ع، مص] { (اسکات) ایله مترادفدر } سکوت ایتدیرمك .

تَصْمیم • [ع، مص] صورت قطعیه‌ده ، نکول ایتمه‌مك اوزره نیت ایتمك ، ایلمك ، اجراسنه قطعیاً قرار ویرمك ، ویرلمك ، عزم قوی .

تصمیمات = ج : (تصمیم) . اجراسی مقرر ایشلر ، شیلر .

تَصَنُّع • [ع، مص] تکلفله اطوارینی مستحسن ، ظاهرینی مزین کوسترمك § بر شیئی ماهیتندن دها زینتلی ، دها قیمتلی کوسترمك : « انشمزی یولندن چیقاران شی تصنع غائله‌سیدر . »

تَصْنیع • [ع، مص] برصورت صنعتکارانه، واستادانه‌ده یاپمق ، یاپلمق . § ساخته اوله‌رق یاپمق، دوزمه اوله‌رق پیدا ایتمك § برکیمسه‌یی برصنعتله مشغول ایتمك § تصنیع عضو : (طب) عضوده واقع اولان ضایعاتی تضمین ایچون بدنك سائر محلندن دری وسائره حتی عظم بیله آله‌رق اورایی یاماق ویکیدن عضوی یاپمق . مثلا بورنی دوشمش بر آدمه یکیدن بورون یاپمق . جمعی : (تصنیعات) کلیرکه ساخته شیلر ، یالانلر ، ویدیرمه سوزلر دیمکدر .

تَصْنیف • [ع، مص] صنف صنف ایتمك ، ایدلمك ، طاقم طاقم آییرمق ، آییرلمق § تألیف ایله مترادف ومعناجه آندن دون اولوب کتاب یاپمق، اثر وجوده کتیرمك معناسنی افاده ایدر . § مصنف یعنی تألیف و تصنیف اولنمش کتاب معناسنه‌ده کلیر ــ که : { (قاموس ترکی) تحریر؛ صرف قریحه‌دن یازیلان، تصنیف؛ فن کتابلری کبی جمع وترتیب اولنان وتألیف ایسه ایکیسی آره‌سنده اولان کتابلر حقنده مستعملدر دیبور. } § (طبیعیات) حیوانات ویانباتاتی خواص ممیزهٔ طبیعیه‌لرینه کوره شعبه‌لره ، زمره‌لره ، فصیله‌لره، صنفلره تقسیم ایتمك ، آییرمق .

تصنیفات = ج : (تصنیف) : تصنیف ایدلمش اثرلر .

تَصَوُّر • [ع، مص] ذهنده صورت ویرمك، ویرلمك ، برشیئی ذهنده صورتلندیرمك ، بر شی ذهنده صورتلندیرلمك § (منطق) نسبت تامهٔ خبریه‌نك غیرینی بیلمك دیمکدر .

تصوری | تصوریه } = تصوردن عبارت یعنی وجود خارجیسی اولمیوب خیالی اولان .

تصورات = ج : (تصور) || علم منطقك فروع مهمه‌سندن برى ــ كه : قضايانك ذهنده حصولندن ونظريات قضايادن باحثدر : تصديقات وتصورات فروع علم منطقدن برر بحث مهم .

تَصَوُّف [ع.مص] صوفيلاشمق ، ظاهراً وباطناً آداب شريعتله تحلى ايتمك . جمعى : (تصوفات) .

علم تصوف = قالدن زياده حال ايله افاده اولنه‌بيلن حقايق عاليه‌دن باحث علم .

تصوفى = تصوفه منسوب .

تَصْوِيب [ع.مص] (تخطئه) نك ضدى . صوابه نسبت ايتمك ، ايدلمك . صوابدر ديمك ، ديدتمك ، بر فكرك ، برتوك ، بر فعلك دوغريلغنه قائل اولمق § مناسب كورمك .

تصويباً = تصويب صورتيله .

قرين تصويب / رهين تصويب / تصويب كرده } = تصويب اولنمش .

تَصْوِيت [ع.مص] سسلنمك ، سسلنديرلمك ، سس چيقارمق .

تَصْوِير [ع.مص] صورت ويرمك ، ويرلمك ، صورتلنديرلمك § رسم ، ترسيم ايتمك ، يعنى برشكلك صورتنى ياپمق § رسم ايدلمش (صورت) ، شكل . { بومعنايه كوره جمعى : (تصاوير) كلير } .

تصويرات = برنجى معناسنه كوره (تصوير) ك جمعى .

تَصْوِيغ [ع.مص] صيغه پيدا ايتمك ، ايدلمك ، صيغ صورتنه قويمق ، قونلمق § اصاغه ايتمك ، اريدوب قالبه دوكمك . جمعى : (تصويغات) .

تَصْيِيف [ع.مص] بريرده يازلامق ، يازى كچيرمك .

تَصِمْلَامَق ـ تَاصِمْلَامَق [ت.مص] ذهناً اولچوب بيچمك ، تخمين ايلك .

تَضَاحُك [ع.مص] قارشيلقلى كولوشمك .

تَضَاد [ع.مص] بربرينه ضد اولمق ، بربريك عكسنه ، خلافنه اولمق . § (ادبيات) برعباره‌ده معانئ متقابله‌يى جمع ايتمكدن عبارت اولان صنعت بديعيه : « سياه بختم كنجلكده صاچمى هم بياض ايتدى » § (طب) ايكى دوانك يكديكرينه قارشى حائز اولدقلرى عدم ائتلاف خاصه‌سنه دينير .

تَضَارُب [ع.مص] (ضاربه) ايله مترادفدر ، اوروشمق ، دوكوشمك .

تَضَاعُف [ع.مص] ايكى ويا داها زياده قات اوله‌رق زياده‌لشمك . { ماديات ومعنويات‌ده مستعملدر } § علم نباتاتجه : ورقهٔ تويجه‌نك ووراق ظهور ايچون لواحقك حصولنه اطلاق اولنور § (كيميا) بر جسم مركبدن تأثيرات مختلفه ايله ايكى ويا داها زياده اجسام بسيطه حاصل اولق § مباحث فلسفيه‌ده برى ارلوب بر اركك ايله بر ديشيدن — عين جنسدن — برچوق محصول وجوده كلك .

تَضَايُق [ع.مص] صيقيشمق .

تَضَجُّر [ع.مص] ايچ صيقلمق ، درونده اضطراب پيدا اولمق .

تَضَرُّر [ع.مص] ضرره ، زيانه اوغرامق ، ضررديده اولق .

تَضَرُّس [ع.مص] (طب) ديش قماشمسنه اطلاق اولنور .

تَضَرُّع [ع.مص] نفسى آلچالدارق كمال خشوع وتذلل ايله يالوارمق . { كمال تضرعله استرحام ايتمك تعبيرنده تكرير معنوى واردر } .

تضرعات = ج : (تضرع) || رجالر ، نيازلر .

تَضْرِيس [ع.مص] تجربه‌ديده اولق . § (طب) ديش قماشديرمق

تضريس اعصاب = اعصاب اوزرينه غير منتظم وغير طبيعى تضييقات اجراسيله پك زياده اضطراب ويرمك .

تَضْعِيف [ع.مص] برقات داها زياده لتديرمك ، زياده‌لشديرمك . جمعى : (تضعيفات) .

تَضْلِيل [ع.مص] اضلال ايله مترادف وآندن اقوادر . دوغرى يولدن صاپتمق ، ضلالته دوشورمك .

تَضْمِيد [ع.مص] (طب) جرحه‌يه مرهم سوروب بزله باغلامق ، ياره تيمار ايدلمك .

تَضَمُّن [ع.مص] حاوى ، مشتمل اولمق . § تكفل ، تعهد .

تَضْمِيد [ع.مص] (طب) جريحه‌يه مرهم سوروب بزله باغلامق ؛ لاپه اوروق .

تَضْمِين [ع.مص] سبب اولنان ضرر وزيانى اوده‌مك ، ضرر وزيان اودتمك § (ادبيات) باشقه‌سنك مشهور بر بيت ويا مصراعنى شاعرك كندى نشيده‌سنه علاوه ايتمسى . { بوصورتله علاوه ايديلان پارچه مسروق اولمديغنى ايما ايچون اوبيت ويامصرعك مميزه تعبير اولنان شو (« ») اشارت ايچنه آلنمسى ايجاب ايدر } . مثلا نفعينك :

{ بومحلده عجب اوصافنه شايان كورينور نوله بويتى باقينك ايدرسه‌م تضمين :
« دفع يأجوج غمه ايشكيدر سد سديد
منع جيش المه دركهيدر حصن حصين » }

قطعه‌سى كبى . جمعى : (تضمينات) .

تَضَوُّع [ع.مص] برشيئك كوزل قوقوسى اطرافه يايلمق .

تَضَيُّق [ع.مص] طارلمق ، صيقيشمق .

تضيق قدامى = (طب) ختان ايدلمه‌مش اولانلرده غلفه‌نك التهاب اثرى اوله‌رق طارلمسى || غلفه‌نك سنتمزلك نتيجه‌سى اوله‌رق كيرى‌يه دوغرى طرپلانوب طارلمسى .

تَضْيِيع [ع.مص] { (اضاعه) ايله مترادفدر } ضايع ايتمك ، تلف ايلمك .

تضييع اوقات = بوش يره وقت كچيرمك .

تَضْيِيق [ع.مص] طارلتمق ، طارلمق . جمعى : (تضييقات) .

تَطَابُق [ع.مص] بربرينه اويمق ، يكديكرينه اويغون دوشمك .

تَطَاوُل [ع.مص] اوزامق ، اوزون اولمق § تعدى ايتمك . § (طب) برعضوده غير طبيعى اوله‌رق وقوعبولان اوزونلغه اطلاق اولنور . § تسكين اوجاع ايچون اعصابى اوزاتمق عملياتى . جمعى : (تطاولات) .

تَطَايُر [ع . مص] اوچمق § اوچوشمق § طاغيلق اولمق .

تَطَبُّب [ع، مص] طبیب اولمدیغی حالده كندینه طبیب سوسی ویره‌رك اجرای طبابت ایتمك .

تَطَبُّع [ع. مص] طبیعتلنمك ، ادمان پیدا ایتمك .

تَطْبیق [ع، مص] اویدیرمق ، اویدیرمق قارشیلاشدیروب ویغون اولدیغنه باقمق ، باقامق . § ملكات عقلیه نك برخاصهٔ ممتازه‌سی كه : ایكی وقعا انكله مقایسه ایدیلیر .

تطبیق مهری = اصحاب معاشك صورتلری ، ایسته‌لری تختیم ایچون قوللاندقلری خاتم .

تطبیقات = جمع : (تطبیق) .

تعبیه تطبیقاتی = (عسكری) تعبیهٔ الجیش قواعدینك تطبیقی مقصدیله اراضی ویا خریطه اوزرنده اجرا ایدیلان عملی تعلیملر .

تَطْبیل [ع، مص] طاوول چالمق .

تَطَحُّل [ع، مص] اصطلاحات مولدهٔ طبیه‌دن اولوب طالاقك شیشمه‌سنه اطلاق اولنور .

تَطْحین [ع، مص] اوكوتمك، اوكودلمك .

تطحین الحصاة = (طب) مثانه‌ده حاصل اولان طاشلرك بر آلتله تطحین ایدیلمك بلاعملیات دوشورلمه‌سی .

تَطَرُّب [ع، مص] طربلانمق، شوقه كلمك .

تَطَرُّف [ع. مص] برطرفه چكلمك .

تَطَرُّق [ع، مص] یول بولمق ، حلول ایتمك § دوولمك :

تطرق خلل = بوزولمق ، خلل طاری اولمق .

قوهٔ تطرقیه = (معادن) بر معدنك چكیچله دوكیله‌ك صفحه ، لوحه حالنه كله‌بیلمسی قابلیتی :

« آلتونك قوهٔ تطرقیه‌سی كمشدن زیاده‌در . »

تَطْریب [ع، مص] { (اطراب) ایله مترادف وآندن اقوادر } طربلندیرمك، شوقه كتیرمك .

تَطْریز [ع، مص] روبه وساره‌یه كنار ایشله‌مك ، ایشلنمك § برشینك اطرافنه اویا ، دانتله دیكمك .

تَطَفُّل [ع، مص] طفیلی اولمق § اتباع ایتمك .

تَطَعُّم [ع، مص] طاتمق ، طادلمق، طادینه باقمق ، باقلمق .

تَطْلیق [ع، مص] زوجه‌یی بوشامق . { (اطلاق) ایله مترادفدر } .

تَطْلیه [ع، مص] طلا ایتمك ، ایدلمك ، جلا ، طلا ویره‌جك بر شیئی سوروب صیوامق { تشدید ایله غلطدر } .

تَطْمین [ع مص] اطمئنان ویرمك، ویرلمك . قلبه امنیت ویرمك ، ویرلمك . جمعی : (تطمینات) .

تَطَوُّع [ع، مص] بورج ، فرض اولمیان خیری ایشلمك ، نافله نماز قیلمق عرفه كونی ورووج طوتمق .

تطوعاً = تطوع صورتیله، نافله اوله‌رق .

تَطَوُّق [ع، مص] بویونه كردنلك وسائره طاقنمق ، طاقینلمق .

تَطْویق [ع، مص] بویونه كردنلك طاقمق ، طاقلمق .

تَطْویش [ع، مص] (بیطری) طواشی ایتمك ، اكدیج ایتمك معناسنه‌در { (اخصا) دها زیاده مستعملدر } .

تَطْویل [ع، مص] اوزاتمق ، اوزادلمق { اكثریا سوز حقنده استعمال اولنور } .

تطویل بلاطائل = (انشا) فائده‌سز تفصیلاته دینلیر : تطویل كلام .

تطویلات = جمع : (تطویل) || بوش، بیهوده ، فضله سوزلر .

تَطَهُّر [ع مص] مادی ومعنوی تمیزلنمك، پاكلنمك . جمعی : (تطهرات) .

تَطْهیر [ع. مص] مادی ومعنوی تمیزله‌مك، تمیزلنمك ، پاك ایتمك ، ایدلمك . § (طب) بر علله مضاد تعفن ادویه دوكیله‌رك تمیزلمك اصولنه اطلاق اولنور § (جراحی) جرحه اوزرنده‌كی قیح وسائره‌یی بیقایه‌رق چیقارمق .

تطهیرات = جمع : (تطهیر) تمیزلكلر .

تَطَیُّب [ع. مص] خوش قوقو سورونمك.

تَطَیُّر [ع. مص] اوغورسز طوتمق، احوال و اشیادن تشأم ایتمك . قوش وچورمق صورتیله تفأل ایلمك { عادات نبیحهٔ جاهلیه‌دن اولان (تطیر) یقینی « الطیرة شرك » حدیث شریفیله الغا ایدلمشدر . }

تَطْییب [ع، مص] خوش ایتمك ، ایدلمك § كوكلنی خوش ایتمك ، كوكل خوش ایدلمك § تنطیف ایتمك . جمعی : (تطییبات) .

تَطْیین [ع. مص] برشیئه چامور سورمك .

تَظارُف [ع ، مص] (فلسفه) مولود والدینك اوصاف مادیه ومعنویه‌سیله متصف اولمق . § مظروف ظرفك شكل ووضعنی اكتساب ایتمك .

تَظاهُر [ع، مص] بربرینه كورونمك . § بربرینه معاونت ایلمك § میدانه چیقمق ، ظاهر اولمق .

تظاهرات = جمع : (تظاهر) || صحابتلر، یاردملر .

تَظَرُّف [ع، مص] ظرافت طاتلامق ، ظرافت صاتمق .

تَظَلُّل [ع، مص] (استظلال) ایله مترادفدر . كولكه‌لنمك ، كولكه‌ده اولمق .

تَظَلُّم [ع، مص] اظهار مظلومیت ایتمك . جمعی : (تظلمات) .

تَظْلیل [ع، مص] كولكه‌لنمك ، كولكه‌لندیرلمك .

تَظَنُّن - تَظَنّی [ع، مص] ظن ایله ایش كورمك .

تَظْهیر [ع، مص] آرقه‌یه آتمق، آتلمق . § اهمال ایتمك ، ایدلمك .

تَعادُل [ع، مص] بربرینه عدیل اولمق ، یكدیكرینه دنك كلمك ، تساوی ، برابرلك . جمعی : (تعادلات) .

تَعادی [ع ، مص] { (معادات) ایله مترادفدر } دشمنلك ایتمك ، عداوت ، خصومت ایلمك .

تعادیات = جمع : { (تعادی) تشدید ایله غلطدر . }

تَعارُض [ع، مص] حكمجه، رأی وفكرجه بربرینه ضد ، مخالف اولمق . § قارشیلاشمق . جمعی : (تعارضات) .

تَعارُف [ع مص] برشیئی هركس بیلمك ، بر شی جمله‌جه معروف ومعلوم اولمق § معارفه، بربرینی طانیشمه .

تَعاریج [ع ، مص] جمع : (تعریج) چیقندیلر ، تومسككلر . § (طب) دماغك سطح خارجیسنده‌كی چیقندیلره اطلاق اولنور . (تلافیف) بونك ضدیدر : بیك تعاریج وتلافیفی .

تعاسر • [ع،مصا] «تعسر» ایله مترادفدر. برشی کوچلشمك ، کوچ اولمق.

تعاشر • [ع،مصا] (معاشرت) ایله مترادفدر . خلق ایله کوزل کچینمك، حسن ائتلاف وامتزاج ایتمك .

تعاضد • [ع، مصا] قول قوله ویرمك ، بربرینه قول ویرمك § معاونت ایتمك ، تعاون .

تعاطف • [ع،مصا] بربرینه محبت وشفقت ایتمك، محبت وشفقت کوسترمك § معطوف ومعطوف علیه اولمق، عطفلاشمق .

تعاطفات = جـ : (تعاطف) || قارشیلقلی محبتلر ، محبت متقابله .

تعاطی [ع،مصا] بربرینه برشیئی ویرمك، ویریشمك ، الوب ویرمك : تعاطیٔ افکار ، تعاطیٔ اقداح ، تعاطیٔ مکاتیب. § (تجارت) هربری برطرفده قالمق اوزره ایکی ویا دها زیاده نسخه اولەرق طرفین بیننده مقاوله‌نامه تنظیم اولنمق § (فقه) پازارلقسز ، لاقردیسز اولەرق مبادلهٔ اموال ایلمك .

تعاظم • [ع،مصا] نظاره بیومك، بیوك کورونمك .

تعاقب • [ع، مصا] بربرینك آردی صره کیتمك ، یورومك .

تعاقد • [ع، مصا] { (معاقده) ایله مترادفدر . } عقدلشمك .

تعالم • [ع،مصا] { (تعارف) ایله مترادف واندن اقوادر . } برشیئی هرکس بیلمك ، برشی جمله‌جه معروف ومعلوم اولمق .

تعالی [ع، مصا] { معناجه (تعلی) ایله مترادف ایسه‌ده اندن اقوادر . } یوکسك اولمق ، یوکسلمك . { اکثریا معنویاتده استعمال اولنور . }

تعالی الله = جناب الله عالی اولسون مقامنده جملهٔ دعائیه‌در . استعمالی نظمه مخصوص کبیدر :

« تعالی الله زهی سلطان عالیشان که ملك آرا
که دربان ایلمز باب همایوننده کیوانی »

§ ماشاالله ، سبحان الله معنالرینده کلیر .

تعالی پرور = تعالیی ترویج و التزام ایدیجی ، ایدن .

تعامل • [ع،مصا] تعثیر و سائره کبی خصوصاتده‌کی معامله . § خلقت عمومی ویا اکثری بیننده اوته‌دنبری جاری اولان وعادت درجه‌سنه واران معامله. § (کیمیا) برجسمك دیکریله امتزاج واتحادینی موجب عمله بولنمق . قلویت ویاحامضیت.

تعامل قدیم = (فقه) بر خصوصده من القدیم جاری اولمق حسبیله مرعی ومعتبر اولان اصول .

تعامی [ع،مصا] کورمز کبی کورونمك ، کورمزلنمك .

تعانق • [ع، مصا] { (معانقه) ایله مترادفدر . } بربریك بوینته صارلمق .

تعاون • [ع، مصا] { (تناصر) ایله مترادفدر . } بربرینه معاونت ایلمك، یاردم ایتمك .

تعاونات = جـ : (تعاون) || یاردملر ، معاونتلر .

تعاویذ • [ع، س] جـ : (تعویذ) . بوینه آصیلان نسخه‌لر : تعاویذ صبیان .

تعاهد • [ع، مصا] { (معاهده) ایله مترادفدر . } بربریله عهدایتمك، عهدلشمك. جمعی : (تعاهدات).

تعب • [ع، مصا] مشقت ، زحمت ، رنج ، یورغونلق . § (طب) اعصابك ضعفی سببیله عضلاتده واقسام سائره بیننده طویلان وجع شدید.

تعب آور = یورغونلق ویریجی .

استحقار تعب = چالیشقانلق، فعالیت.

تعبث • [ع،مصا] (طب) اثرمرض اولارق صایقلامق ویا هواده‌کی بر شیئی دوتمغه چالیشیر کبی اللری صالایوب حرکت ایتدیرمك درکه . وخامته دلالت ایدن برعرضدر .

تعبد • [ع، مصا] عبادت ایتمك ، قوللق ایلمك § افراط درجه‌ده میل ومحبت کوسترمك .

تعبدات = جـ : (تعبد) عبادتلر .

تعبس • [ع،مصا] اکشی یوز کوسترمك، صورتی اکشیتمك . ترس چهره ارائه ایتمك .

تعبص • [ع،مصا] استمنا بالید فعل ذمیمی اجرا ایتمك .

تعبیر • [ع، س] لفظ یله ، عباره ایله بیان § لفظ ، عباره § دوش یورمق، رؤیایی تأویل وتقدیر ایلمك .

تعبیرات = جـ : (تعبیر) § بر فنك الفاظ واصطلاحات مخصوصه‌سی .

تعبیه • [ع، مصا] (فن حرب) عسکری یرلی یرینه قویوب آماده ایتمك ، عسکر برصورتله آماده ایدلمك . { تشدید یا ایله غلطدر . }

تعبیة الجیش = عسکری تعبیه ایتمك صوللندن باحث برفن مخصوص .

تعبیهٔ جسیمه = بیوك قطعات عسکریه‌نك { اردو، فرقه، لوا کبی } قواعد تعبیه‌سی.

تعبیهٔ خفیفه = کوچوك قطعات عسکریه‌نك { طابور ، بلوك کبی } اصول تعبیه‌سی .

تعجب • [ع،مصا] { (استعجاب) ایله مترادفدر . } شاشمق ، اظهار حیرت ایلمك .

تعجل • [ع، مصا] عجله ایتمك ، عجله‌یله یلمك . جمعی : (تعجلات) .

تعجن • [ع،مصا] خمیرلشمك ، خمیر حالنه کلمك ، معجون کبی اولمق .

تعجیب • [ع، مصا] { (عجاب) ایله مترادف و اندن اقوادر . } شاشدیرمق ، حیرته دوشورمك.

تعجیز • [ع،مصا] عاجز صیقمق ، صیقنتی ویرمك ، ویرلمك . ازعاج، راحتسز ایتمك. { (ایتمك) ماده‌سیله استعمال اولنور } . جمعی : (تعجیزات) .

تعجیل • [ع، مصا] عجله ایتمك § عجله ایتدیرمك ، ایندیرلمك ، عجله ایله یابمغی ایستەمك ، ایسته‌نلمك . جمعی : (تعجیلات) .

مقدار تعجیل = (میخانیك) قوای دائمه‌نك مربوط بر نقطهٔ مادیه ویاخود واحد کتله اعتبار ایدیلان برجسم اوزرنده حصوله کتیردکاری سرعت .

قوای تعجیلیه = (میخانیك) مقدار تعجیل واسطه‌سیله تقدیر ومساحه اولنان قوای دائمه‌یه قوای تعجیلیه تسمیه اولنورکه دستورلرده بونلری دروفاندن (غما) دینان شو (γ) اشارتیله کوستریلیر . مثلا : حرکت منتظمهٔ مترایده اوزره متحرك اولان بر جسمك سرعت دستوری : س=γ د.

تعجیم • [ع،مصا] (اعجام) ایله مترادفدر. یازی‌یی نقطەلامق ، یازی نقطه‌لامق.

تعجین • [ع،مصا] خمیرلشدیرمك ، خمیرلشدیرلمك ، خمیر حالنه کتیرمك، کتیرلمك § (کیمیا) معجون حالنه کتیرمك .

تعداد • [ع،مصا] صایمق ، صایلمق . § (حساب) رقمله کوسترش بر صاییی اوقومق .

تعداد وترقیم = عددلری اوقومق ویازمق || علم حسابك اعدادك اوقونمسی ویازلمسی قواعدندن باحث قسم ابتدائیسی .

تعداد اغنام = هرسنه موسم معیننده بعده رسم میریسی استیفا اولنمق اوزره مأمورین مخصوصه معرفتیله بر منطقه‌ده بولنان اغنامك صایلمسی .

تعداد مأموری = اغنام ویانخیلك تعدادی ایچون تعیین اولنان مأمور مخصوص موقت .

تعدد • [ع مصا] بردن زیاده اولمق ، عددی آرتمق ، چوغلمق .

تعدد زوجات == بردن زیاده نکاحله زوجه آلمق ، عین زمانده تحت نکاحنده بر قاچ زوجه‌یی جمع ایتمك .

تعدّی [ع. مص] گچمك ، تجاوز ایتمك . § (فقه) عرف وعادت ومقاوله خلافنده‌کی حرکت . جمعی : (تعدیات) .

تعدید [ع. مص] (اعداد) ایله مترادفدر . حاضرلتمق ، حاضرلنلمق § صایمق .

تعدیل [ع. مص] معتدل قیلمق ، قیاصمق ، ایکی طرفنی بر ایتمك ، ایکی طرفی بر ایدلمك § اعتدال حالنه کتیرمك ، کتیرلمك § (کیمیا) هرهانکی برجسمك برخاصه‌سنی تنقیص ایچون آنی دیکر برجسمله قاریشدیرمق § (حساب) مختلف عیار ویا قیمتده بولنان خلیطه ویا اشیالره ، معین مقدارده معدن ویا اشیا قاریشدیرلدقدن صوکره حصوله کلن مخلوطك عیار ویا قیمتنی بولمق عملیاتی .

مثلا : قیمتی (۲) غروشه اولان سرکه‌دن (۲۰۰) وقیمتی (۳) غروشه اولاندن (۱۰۰) قیه آلنوب (۵۰) قیه صو ایله خلط ایدلسه بونك فیات وسطیسی بولمق ایچون :

قیه				
۲۰۰	..	(۲)	غروشدن	۴۰۰
۱۰۰	..	(۳)	»	۳۰۰
۰۵۰	..	..	..	۰۰۰
۳۵۰				۷۰۰

اولحالده : $\frac{۷۰۰}{۳۵۰}$ = ۲ غروش ایدر .

تعدیل وترکیب == (حساب) فیئات ومقدارلری مختلف اولان متعدد اشیانك فیئات وسطیسی حساب ایتمك اصولنه (تعدیل) وفیئات وسطی اولجه معلوم اولدیغی حالده عین جنس اشیانك مختلف فیئاتلی انواعنك هربرندن نه مقدار آلنمسی لازم کله‌جکنی حساب ایتمك اصولنه (ترکیب) دینیلیر .

تعدیل مابین السطرین | تعدیل میانهٔ حدین == (ریاضیه) لغارتمه جد. ولنده تماما بولنمیان برعددك آزدن وچوقدن یقیننه متناظر لغارتمه‌لر اخذ اولنه‌رق بولغارتمه‌لر واسطه‌سیله عدد معلومه متناظر بولنان لغارتمه‌نك تعیینی اصولی که : مختصراً (تعدیلات) دینیلیر .

تعدیل زمان == (قوزموغرافیا) سنه‌نك هرهانکی برکوننده شمس وسطی ایله شمس حقیقینك نصف النهاره واصل اولد. قلری آنلر بیننده‌کی فضل زمانی .

تعدیه [ع. مص] (تشدید یا ایله غلطدر .) متعدی ایلمق ، قیلمق . (لسانده تعدیه اداتی (در) ویا (دیر) اولوب فعل لازمه علاوه اولنور : (کزمك) ، (زیرمك) — (یازمق) ، (یازدرمق) کبی .)

ادات تعدیه == بر فعل لازمك متعدی قیلنمسی ایچون اکا علاوه اولنان (ادات) .

تعذّر [ع. مص] ممکن اولمامق ، محال اولمق . § کوچلشمك ، کوج اولمق . § عذرلنمك .

تعذیب [ع. مص] عذابه کرفتار ایتمك ، ایدلمك .

تعذیبات == جج : (تعذیب) || عذابلر .

تعذیر [ع. مص] ساخته عذر درمیان ایتمك . جمعی : (تعذیرات) .

تعذیل [ع. مص] لوم ، تعییب ایتمك . جمعی : (تعذیلات) .

تعرّب [ع. مص] عربلاشمق ، عرب حال وشکلنه کیرمك .

تعرّض [ع. مص] ایلیشمك ، طاقلمق ، صاتاشمق . § (حقوق) خلاف نظام اوله‌رق تسلط ایتمك . § (فن حرب) دشمن اوزرینه یورومك . (تدافعی) نك ضدی . جمعی : (تعرضات) .

تعرضی == تعرض صورتیله حرب تعرضی .

تعرّف [ع. مص] تتبع ثمره‌سی اوله‌رق وقوف ، تتبعه کسب وقوف .

تعرفه [ع. ا] (تفعله ، تکمله وزننده اولان بوکلمه‌یی (تعریفه) دن محرف ظن ایتمه‌ملی) تعریفنامه ، برخصوص حقنده معلومات و تعریفات مجمله‌یی مشتمل ورقه .

کمرك تعرفه‌سی == امتعه واشیادن آلنان کمرك رسمنك درجات ومقادیرینی حاوی دفتر .

واپور تعرفه‌سی | شمندوفر تعرفه‌سی == واپورلرك ، (ترنلرك) حرکتنی ویاخود موافقه کوره سیر وسفر اجورانتی مبین لوحه ، ورقه .

تعرّق [ع. مص] ترلمك ، عرق ریز اولمق .

تعرّی [ع. مص] صویمق ، چیپلاق اولمق . (مادیات ومعنویاتده مستعملدر)

تعریب [ع. مص] عربجه‌لاشدیرمه ، عربجه‌لاشدیرلمق § اجنبی بر کلمه عربجه‌یه ادخال وقبول ولنمق . § سوزی لحن وخطادن تمیزله‌مك § برینك سوزینی ردوتقبیح ایتمك . جمعی : (تعریبات) .

تعریج [ع. مص] چیقنتی ، تومسك پیدا ایتمك § (تشریح) تلافیف دینان دماغده‌کی بوکونتیلر آره‌سنده‌کی چیقنتیلر . جمعی : (تعاریج) .

تعریس [ع. مص] دوکون ایتمك § برقیزی کلین ایتمك .

تعریض [ع. مص] کنایه طریقیله ادارهٔ کلام ، افهام مرام ایلمك — که : ترکجه‌ده بوکا (طاش آتمق) دینیر § (ادبیات) کنایه‌نك اقسامندن اولوب مقصود اولان شیئه دلالت ایتمك اوزره شئ غیر مقصودی ذکر ایتمك . { بونی (اعتراض) یرنده قوللانمق عیبدر} .

تعریضات == جج : (تعریض) || کنایه‌لی سوزلر .

تعریف [ع. مص] اطرافیله اکلاتمق ، اکلادلمق ، اطرافیله بیلدیرمك ، بیلدیرلمك § بر شیئك ماهیتنی افرادینی جامع ، اغیارینی مانع برصورتده بیلدیرن عباره § (نحو) معرفه قیلمق ، قیلنمق .

تعریف حقیقی == لفظك حقیقتنده ماوضع لهنه مقابل اولدیغی حالده باشقه بر شیله بیلدیرلمسیدر .

تعریف لفظی == لفظك برمعنایه واضحاً دلالتی دیکر بر لفظله تشریح اولنمسی .

حرف تعریف == عربیده اسملرك مدلولنی تعیین ایتمکه مخصوص (ال) حرفی . جمعی : (تعریفات) .

تعریق [ع. مص] ترلتمك ، ترله‌دلمك .

تعریك [ع. مص] اوغمه § بالق آغی چکمك .

تعریه [ع. مص] صویمق ، صویلمق ، چیپلاق ایتمك § (طب) برعضوك اصلا محاط اولدیغی محفظه‌یی ، قشری صویمق . { تشدید ایله غلطدر } .

تعزّب [ع. مص] تأهل ایتمیوب اوکن طورمق .

تعزّز [ع. مص] عزت ، شرف کسب ایتمك ، عزتمند اولمق § عزت فروشلق ایتمك § تنزل ایتمه‌مك § چکنمك .

تعزّل [ع. مص] [illegible] (اعتزل) .

تعزیر [ع. مص] لوم ، توبیخ ، تأدیب . § (فقه) مجرمی جرمنه کوره سوزله تکدیر ایتمك .

تعزیرات == جج : (تعزیر) تعزیر آمیز سوزلر .

تعزیز [ع. مص] (اعزاز) ایله مترادف وآندن اقوادر . عزتلمك ، عزتلندیرمك . شرفلی ، قوتلی قیلمق . جمعی : (تعزیزات) .

تعزیل [ع. مص] (عزل) ایله مترادفدر . § (طب) بر خسته‌نك مطمئن ومتسلی ایدلمسی ایچون تسلیتکارانه سوزلرله مفتخر ایدلمسی .

تعزیه ـ تعزیت [ع.مص] بر مصیبته دوچار اولان آدمی صبر وتحمله ترغیب ایله متسلی ایتمك ، (کچمش اولسون) ویا (باشك صاغ اولسون) دیمك . § مذهب جعفری‌یه سالك اولانلرك شهر محرمده اجرا ایلدکلری ماتم مراسمی .

تعزیتنامه = مصیبت‌زده بر آدمه تسلی آمیز اوله‌رق یازیلان مکتوب .

تعسر [ع.مص] کوچ اولمق، کوجلشمك.

تعسف [ع.مص] [illegible] (اعتساف) . جمعی : (تعسفات) .

تعسیر [ع، مص] کوجلشدیرمك ، کوجلشدیرلمك . (مرادفی اولان (تصعیب) دها زیاده مستعملدر.)

تعسیل [ع.مص] بالـقتمق ، باللامق ، باللاندیرمق .

تعسیل کلام = سوزی طاتلیلاشدیرمق .

تعشق [ع.مص] عاشق اولمق .

تعشیر [ع.مص] اونده بری آلمق، اونده بری آلمق § اونه ابلاغ ایتمك . § اونه تقسیم ایتمك . § محصولات ارضیه‌دن حق میری اولان عشرینی آلمق ، آیرمق وبا تخمین ایتمك معامله‌سی § اعشار اصولی . جمعی : (تعشیرات) .

تعصب [ع.مص] عادتده ، اموردینیه‌ده وسائره‌ده مفرطانه وثبات‌کارانه طرفدارلق ، غیرتکشلك ایتمك.

تعصبکار = تعصب ایدیجی ، متعصب .

تعصبکارانه = تعصبکارجه‌سنه .

تعصبکاری = تعصبکارلق .

تعصیر [ع مص] ایچنده‌کی شیئی ، مایعی ، عصاره‌سنی چیقارمق ایچون صیقمق ، ایچنده‌کی شی ، مایع چیقارلمق ایچون صیقلمق : زیتونك تعصیری ، اوزومك تعصیری . جمعی : (تعصیرات).

تعطر [ع.مص] عطرلانمق ، کوزل قوقولی شی سورونمك .

تعطس [ع.مص] آقصیرمق (آکسیرمق).

تعطف [ع.مص] اسیرکه‌مك § شفقت ایتمك § احسان ایتمك .

تعطفات = جمعی : (تعطف) ، لطفلر ، احسانلر .

تعطل [ع.مص] ایشسز قالمق ، معطل اولمق ، ایشله‌مز اولمق : تعطل اسباب .

تعطیر [ع.مص] معطر قیلمق ، کوزل قوقولی ایتمك ، ایلمك § (اسپچاری) کریه‌الرائحه بر علاجك دروشه کوزل قوقولی بر ماده علاوه ایتمك .

تعطیس [ع.مص] آقصیرتمق (آکسیرتمق)، اقصیرلداق .

تعطیش [ع.مص] (اعطاش) ایله مترادف وآندن اقوادر . صوصاتمق ، صوصاداق .

تعطیل [ع.مص] بوشلامق، بوشلاتمق . § ایشدن ، فعل وعملدن فارغ قیلمق ، قیلمق ، ایشلنمه‌مك ، ایشله‌دمله‌مك § موقتاً ایشی براقمق ، دکانمك ایچون مشغولیتدن فارغ اولق : مکتب تعطیلی § طوردیرمق ، طوردیرلمق : تعطیل حرکت ، تعطیل تأدیت جمعی : (تعطیلات)

تعطیل عضو = (طب) اعضای بدندن برینك وظیفه‌دن اسقاطی .

تعطیلنامه = بر غزته‌نك موقتاً تعطیل اولندیغنی مبین مطبوعات اداره‌ٔ عالیه‌سندن غزته اداره‌خانه‌سنه کوندریلن امر رسمی .

تعطیل زمانی = مکتبلرده درسلرك صیجاق موسملرده تعطیل اولندیغی مدت .

تعطین [ع.مص] (کیمیا) عادی درجهٔ حرارتده مایعات دروننه ادویه‌یی حاوی کوك ویاپراق کبی موادی قویه‌رق برمدت ترك ایتمك . § (تشریح) حیوانك اسکلتنی چیقارمق ایچون اتلریله برلکده صویه صوقه‌رق اتلرك دوکلمسی بکله‌مك ایچون یاپیلان عملیات .

تعظم [ع.مص] عظمت پیدا ایتمك ، بیوکلك صاتمق ، عظمت فروشلق ایتمك § کبر ، قورولمق § (طب) کمیکلشمك ، نسج عظمی‌یه تبدل ایتمك . جمعی: (تعظمات) .

تعظیم [ع.مص] بیوکلتمك ، بیوك عد ایتمك § بیوك عد ایتدیکینه دلالت ایده‌جك صورتده طورانمق . § حرمت واکرام ایتمك .

تعظیماً = تعظیم صورتیله، تعظیم ایچون .

تعظیمات = جمعی : (تعظیم) || حرمتلر .

تعفف [ع.مص] عفتلی اولمق ، التزام عفت ایتمك .

تعفن [ع مص] فنا قوقمق § (طب) تفسخ ، برجسم عضوینك مواد مرکبه‌سی میقروبلرك تحت تأثیرنده تحلل ایده‌رك غاز قسمی هوایه منتشر اولمق.

تعفن نفس = (طب) اسنانك تبخرندن ویا قصبات ... ویا جواف انفیه‌نك تقیحندن و هضم ... هضمك تماماً عدم اجراسندن متولد اوله‌رق نفسك قوقمسی.

تعفنات = جمعی : (تعفن) || تفسخات .

تعقد [ع.مص] دوکوملنمك § مغلق ، معقد اولمق .

تعقد مفصل = (طب) بالطبع متحرك اولان مفاصلدن برینك بر ... مرض سببیله حرکاتك تناقص ایتمسی ویا امکانیه منعدم اولمسی .

تعقل [ع.مص] (تفهم) ایله مترادفدر . برشیئی صرف ذهن ایله آکلامق ، عقـل ایردیرمك § خاطرلامق ، خاطره کتیرمك . جمعی : (تعقلات) .

تعقیب [ع.مص] آردی صیره کیتمك ، اردنه دوشمك § ایزله‌مك . § (عسکری) اعدای منهزمه‌یی — اعادهٔ انتظام ایتمسنه محل براقمامق ایچون — آرقه‌سندن یتشوب زده‌لمکه چالیشمق . جمعی : (تعقیبات) .

تعقیباً = تعقیب صورتیله .

تعقید [ع.مص] دوکوملمك ، دوکوملنمك § (ادبیات) عدم وضوح یعنی عباره‌یی مغلق ایتمك ، اکلاشلمیه‌جق بر صورتده افاده ایلمك دیمکدرکه : مخل فصاحت اولان حالاتك بریدر . جمعی : (تعقیدات) .

تعقید لفظی = عباره‌نك الفاظی، ترا کیبی — معنای مقصوده کوچ انتقال اولنه‌جق صورتده — مغلق اولمق .

تعقید معنوی = سوزك معنای ظاهریدن معنای مجازی ویا کنائیسنه سهولتله عدم انتقال اولنه‌مامسندن عبارت تعقید .

تعقیر [ع.مص] (طب) برعضوی یاره‌رق سیکرلری کسمك .

تعقیم [ع.مص] عقیم و ثمره‌سز براقمق § (طب) سود وسائره‌نك اصول وقواعد مخصوصه توفیقاً قینا ـ دیله‌رق میقروبلرینك اتلافی .

تعکس [ع.مص] معکوس اولمق، ترسنه دونمك .

تعلق [ع.مص] آصلمق § ایلیشکی ، مناسبتی اولمق § سومك ، محبت ایتمك . § عاشق اولمق .

تعلقات = جمعی : (تعلق) || متعلقات معناسنه‌ده کلیر ، خصملر ، اقربا .

تعلل • [ع، مص] بهانه درمیان ایده‌رك بر خصوصك اجراسنی تأخیره اوغراتمق •

تعللات = جـ : (تعلل) || آغرطاورانمه •

تعلم • [ع،مص] علم حاصل ایتمك، ایدلك، اوکرنمك، اوکرنلمك •

تعلن • [ع،مص] علانیته چیقمق، علنی، آشکار اولمق •

تعلی • [ع،مص] (اعتلا) ایله مترادفدر • یوکسلمك، یوکسك اولمق •

تعلیات = جـ : (تعلی) { تشدیدیا ایله غلطدر • }

تعلیق • [ع، مص] آصمق، آصلمق § آصتیده براقمق، آصقیده براقمق § خط معروف، § وابسته، متوقف قیلمق، قیلنمق •

تعلیقات = جـ : (تعلیق) § برکتابك مندرجاتنی ایضاح و اصلاح یوللو جابجا یازیلان ملاحظات •

تعلیل • [ع مص] سبب وعلت اولق اوزره کوسترمك، کوسترلمك • جمعی : (تعلیلات) •

حسن تعلیل = (ادبیات) براغبار لطیفه مستند اوله‌رق برخصوص ایچون غیرحقیقی علت مناسبه درمیان ایتمك صنعتی •

تعلیل بعدالوقوع = صوکره‌دن برشیئه مناسب برسبب اویدیرمق •

تعلیم • [ع،مص] اوکرتمك، اوکرتمك، اوکردلمك § درس ویرمك، ویرلمك § ادمان ایله آلشدیرمق • § (عسکری) افراد عسکریه ویامکاتب عسکریه شاکردانه فن حربه مستند انواع حرکات وسکناتی مشق، ادمان ایتدیرمك، اوکرتمك : پیاده تعلیمی، سواری تعلیمی، طوپچی تعلیمی •

تعلیمخانه = برشیئی اوکرتمکه وعلی الخصوص عسکرك تعلیم اوکرنمه مخصوص محل، میدان •

تعلیمجی = عسکره تعلیم اوکردیجی، اوکردن ضابطه : (معلم) دخی دنیر •

تعلیملی = تعلیم اوکرنمش، (معلم) عسکر ... •

تعلیمنامه = برمأموره تنبیهات لازمه‌یی حاوی اوله‌رق ویریلان ورقهٔ رسمیه • || عسکر تعلیمنه دائر یازلمش رساله : سواری تعلیمنامه‌سی •

تعلیمات = جـ : (تعلیم) || مفرد مقامنده استعمال اولنه‌رق بر مأموره صورت حرکتنی مبین کرك شفاهاً کرك تحریراً ویریلن اوامر وبو اوامری مشتمل ورقه :

« اولا ایلدی رجای ثبات
ثانیاً ویردی شویله تعلیمات »

تعلین • [ع،مص] علانیته چیقارمق، علنی چیقارمق •

تعلیه [ع مص] (اعلا) ایله مترادف و اندن اولادر • برشیئی یوکسلتمك § (مکتوب حقنده) (تحریر عنوان) معناسنه‌در •

تعلیه‌نامه = تحریر عنوان مکتوب •

تعمد [ع،مص] بیله‌رك، عزم ذهنی ایله شروع § (حقوق) مجرمك ارتکاب ایله‌دیکی جرمی بولجه ذهننده تصمیم ایتمش بولنمسی •

تعمداً = تعمد صورتیله، قصداً •

تعمداً جرم = قصداً یعنی عواقب ونتائجنی بیله‌رك جرم ایشلمك •

تعمدی / **تعمدیه** = تعمد ایله، قصد ونیت ایله اولان •

تعمق • [ع،مص] درینلشمك § درینه ایتمك، درینه طلمق •

تعمم [ع م] عمومی اولمق، جمله‌یه شامل اولمق § (طب) (تعمیم) ایله مترادفدر •

تعمی [ع،مص] کور اولمق، اعمی اولمق •

تعمید [ع،مص] واتیز ایتمك •

تعمیر [ع،مص] بوزوق شیئی دوزلتمك، بوزوق شی دوزلتمك § اسکی شیئی اصلاح ایله یکی حالنه قویمق • جمعی : (تعمیرات) •

تعمیق [ع،مص] درینلشدیرمك، درینلشدیرلمك § کنهنه وارهجق صورتده آراشدیرمق، تدقیق وتتبع ایتمك • جمعی : (تعمیقات) •

تعمیم [ع، مص] عمومیلشدیرمك، عمومیلشدیرلمك، جمله‌یه شامل قیلمق، قیلنمق § اصول وادویهٔ مجربه‌دن برنی امراض متعدده استعمالی خصوصنده عمومی قیلمق • جمعی : (تعمیمات) •

تعمیماً = تعمیم صورتیله •

تعمیه [ع،مص] { تشدید یا ایله غلطدر } فی الاصل ستر واخفا معناسنه‌در § (ادبیات) ابجدحسابیله سریانیان تاریخ منظومه‌ده ضمی ویا تنزیلی لازمکلن عددی ایما واشارت صورتیله کوسترمکدر. مثلا : « سرورینك (١٢٠٦) عددینی کوسترمسی مطلوب اولان :

« روح عیسی ایتدی افلاکه عروج »

مصرعی (١٢٠٥) عددینی کوسترمکده اولدیغندن :

« آسمان تاریخه قیلدی سرفرو »

تعمیه‌سیله یعنی (آ) نك دلالت ایتدیکی (١) عددینك ضمیله تاریخ اکمال ایدلمشدر»

تعنت • [ع،مص] خطاجواق ایتمك، اوته‌کینك بریکینك خطاسنی بولمق •

تعند • [ع،مص] عنادایتمك. جمعی: (تعندات).

تعنی [ع،مص] زحمت چکمك •

تعنیف • [ع،مص] شدتله تکدیر ایتمك، ازلامق، ماارلمق • جمعی : (تعنیفات) •

تعوج • [ع، مص] اکری اولمق، اکریلمك • { ایتمك ماده‌سیله قوللانیلور • }

تعود • [ع،مص] (اعتیاد) ایله مترادفدر، عادت ایدنمك، ایدینلمك •

تعوذ • [ع، مص] (استعاذه) ایله مترادفدر • صیغنمق، (اعوذبالله) دیمك •

تعوض • [ع،مص] عوض، بدل آلمق § عوض، بدل اوله‌رق آلمق، آلنمق •

تعوض طمث = (طب) رحمك غیری بر عضودن هرآی ظهور ایدوب عادت شهریه مقامنده قائم اولان نزف •

تعوق • [ع،مص] اریانوب اکلنمك، کجیکمك

تعویج • [ع،مص] معوج ایتمك، اکمك، اکلك، اکرلتمك، اکرلدلمك •

تعوید • [ع، مص] معتاد ایتدیرمك، ایتدیرلمك •

تعویذ • [ع،مص] آنارلتمك، مضراتدن مصون اولمق ایچون استصحاب اولنان نسخه، حمائل وساره

تعویض • [ع، مص] بدل ویرمك § عوض، بدل اوله‌رق ویرمك، ویرلمك § (کیمیا) برجسمك دیکری مقامنه قائم اولمسی •

تعویضات = جـ : (تعویض) اودونج اوله‌رق ویریلن پاره ‖ پشین اوله‌رق، قسطه مخسوباً ویریلن مبالغ : تعویضات سابقه .

تعویضاً = تعویض صورتیله .

تَعْویقْ [ع،مص] وبالندیروب اکلندیرمك، اکلندیرلمك ، کجکدیرمك ، کجکدیرلمك § تأخیر ایتمه .

تعویق اختمار = (باکتریولوژی) مضاد تعفن مواد استعمالیله اختمار وقوعنی منع ایتمك .

تعویقات = جـ : (تعویق) ‖ تأخیرات . ‖ موانع : اجرای تعویقات .

تَعَهُّدْ [ع مص] اوزرینه آلمق ، اجراسی ایچون سوز ویرمك ، ویرلمك ، درعهده ایتمك ، ایدلمك .

تعهد سندی / **تعهدعلم وخبری** = پوسته‌خانه‌یه تودیع اولنان مکاتب وسائره مقابلنده آلنان ورقه .

تعهدلی = پوسته‌خانه‌دن ایکی قت اجرت آلنه‌رق وصولی تأمین ایدیلن مکاتب وسائره .

تعهدات = جـ : (تعهد) ، درعهده اولنان خصوصلر ، ایشلر : تعهدات مکرره .

تَعَیُّشْ [ع، مص] یشامق ، کچنمك ، معیشت § غدالنمق .

تَعَیُّنْ [ع،مص] عیان اولمق، آشکار اولمق، میدانه چیقمق § (تصوف) قدرت الهیه‌نك مظاهرده عیان اولمسی معناسنه‌در § میدانه چیقمق، بللی باشلی آدم اولمق . جمعی : (تعینات) .

تَعْییبْ [ع،مص] عیبلامق، عیبلانمق : تعییب سفها .

تعییبات = جـ . (تعییب) عیبلامه‌لر .

تَعْییرْ [ع، مص] قباحتی یوزه اوروق اوتاندیرمق . جمعی : (تعییرات) .

تَعْیینْ [ع، مص] معین ، بللی ایتمك ، ایدلمك § عسکره معاشدن باشقه اوله‌رق ویریلن ماً کولات وسائره . § نصب ایتمك ، ایدلمك : فلان متصرفلغه تعیین بیورلدی .

تعیینجی = تعیینات توزیعنه مأمور آدم

تعیینات = یکنجی معناسنه کوره (تعیین) ك جمعی : تعیینات عسکریه .

تَغابُنْ [ع،مص] آلیش ویریشده بربرینی آلداتمق .

یوم التغابن / **یوم تغابن** = یوم قیامت ، قیامت کونی .

تَغافُلْ [ع، مص] غفلت کوسترمك ، غافل کبی طورانمق . جمعی : (تغافلات) .

تَغالُبْ [ع،مص] ☞ (مغالبه) .

تَغامُزْ [ع مص] بربرینه کوز اوجیله اشارت ایتمك ، ایدیشمك . جمعی : (تغامزات) .

تَغایُرْ [ع،مص] (مغایرت) ایله مترادفدر ضد اولمق، باشقه اولمق § باشقه‌لق، اختلاف . جمعی : (تغایرات) .

تَغَبُّرْ [ع،مص] توزلانمق ، غبارلنمق .

تغبر مناخر = (طب) تیفو وامثالی امراض حمویهٔ شدیده‌ده هوا ایله قاریشیق توزلرك بورون دلیکلرینه کیره‌رك تراکم ایتمسی

تَغْبیرْ [ع،مص] توزه بولامق، بولانمق . § کوجندیرمك ، کوجندیرلمك حقیر ایتمك ، ایدلمك § (طب) وجودی توزلیه‌رق علاج سورمك .

تَغَدّی - تَغَذّی [ع،مص] غدالنمق ، بسلنمك . {اصل عربیده (تغذی) قوشاق طعامی یمك معناسنه اولوب بسلنمك معناسنی (تغذی) کلمه‌سی افاده ایدرسه‌ده لسانمزده هرایکیسی‌ده بر معناده استعمال ایدلمکده‌در .}

تغدیات / **تغذیات** = جـ : {(تغدی) و(تغذی)} .

تَغْدِیَه - تَغْذِیَه [ع،مص] {تشدید یا ایله غلطدر .} غدالندیرمق غدالندیرلمق . بسلتمك بسلنمك .

تَغَرْبُلْ [ع، مص] (کیمیا) مواد طبیه وادویهٔ لازمه‌نك اجسام کثیره‌سنی اقسام صغیره‌دن تفریق ایچون قالبوردن کچیرمك .

تَغَرُّدْ [ع،مص] (فرش) لطیف برصورتده نغمه‌پرداز اولمق : تغرد هزار .

تغردات = جـ : (تغرد): تغردات طیور .

تَغَرُّسْ [ع،مص] بری مکمل، دیکری ناقص ایکی جسمك بربرله برلشمه‌سی § (تشریح) (ارتکاز) ایله مترادفدر .

تَغْریبْ [ع ، مص] غربته کوندرمك ، کوندرلمك § اوزاقلاشدیرلمق .

تَغْریدْ [ع،مص] (تغرد) ایله مترادفدر .

تَغْریرْ [ع،مص] (فقه) بایع مشتری‌یی آلداتمق .

تَغْریسْ [ع،مص] (اغراس) ایله مترادفدر . یره دیکمك ، دیکلمك .

تَغْریقْ [ع، مص] (اغراق) ك برنجی معناسیله مترادفدر، صوده بوغمق .

تَغْریمْ [ع،مص] اداسی لازم اولان شی اودتمك ، اداسی مقتضی شی اوده‌نلمك : تغریم دیون .

تَغَزُّلْ [ع، مص] غزل سویلمك ، غزل طرزنده منظومه یازمق . جمعی : (تغزلات) .

تَغَسُّلْ [ع،مص] {اغتسال ایله مترادفدر} یقانمق ، ماء مطهر ایله بدنی کاملاً تطهیر ایتمك .

تَغَشّی [ع، مص] بورونمك ، اورتنمك . § غشی اولمق، کندندن کچمك ، بایلمق : تغشئ ذاکران .

تَغْشیشْ [ع،مص] قاریشیق، مغشوش، مخلوط ایتمك § قیمتلی برشیئی قیمتسز برشی ایله قاریشدیرمق جمعی : (تغشیشات) .

تَغْشِیَه [ع،مص] {تشدید یا ایله غلطدر} اورتمك، اورتلمك (تشریح) بر سطحك غشای مخاطی ایله ستری . § غشی ایتمك، ایدلمك، غشی حالنه کتیرلمك . {برنجی معناده (اغشا) ایله مترادفدر .}

تَغَصُّنْ [ع،مص] (نباتات) دال بوداق پیدا ایتمك ، داللانمق معناسنه‌در .

تَغَضُّبْ [ع،مص] (اغضاب ایله مترادفدر . غضبه کلمك، غضبلانمق، طارلمق .

تَغَضْرُفْ [ع،مص] (طب) غضروفلانمق یعنی قیقرداق حالنی آلمق .

تَغْضیطْ [ع،مص] (حکمت) تضییق ایتمك، غازات اوزرینه اجرای تضییق ایتمك . فن جراحیده‌زیاده صیقی باغلامق معناسنی افاده ایدر .

تَغْطِیَه [ع،مص] {تشدید ایله غلطدر} (اغطا) ایله مترادف وآندن اقوادر . ستر واخفا ایتمك § تغشیه ایله مترادفدر .

تَغَفُّلْ [ع،مص] (تغافل) ایله مترادفدر . غفلت کوسترمك ، بلمزلکدن کلمك {بوکلمه‌نك (تغافل) ایله مترادف اولمدیغنی ادعا ایدنلر (تفعل) بابنك بناسنی دقتله نظردن کچیرملیدرلر} .

تَغْفیلْ [ع،مص] غافل آولامق، آولانمق .

تَغَلُّبْ [ع،مص] ☞ (تحکم) .

تغلبات = جـ:(تغلب) ☞ (تحکمات) .

تَغَلُّطْ [ع،مص] غلطه دوشمك، یاکلمق . جمعی : (تغلطات) .

تغلّف [ع. مص] غلافلانمق، برشی قینه کیرمك § (طب) بر جسمك عفظه درونده بولنمسی .

تغلف امعاء == (طب) باغرصاقلردن برقسمنك طرف‌معکوسه دوغری دیکرقسمی ایچنه کچمه‌سی. (ارحم یارب) دینان خسته‌لغی تکوین ایدن اسباب مرضیه‌دن بری .

تغلون [ع. مص] { اساساً غلط برتعبیر ایسه‌ده حکمت طبیعیه‌جه استعمال اولنمقده‌درکه : معناسی } پیللردن کتیریلن الکتریق جریانیله بر جسمك الکتریقلنمسی ، غلوانو یاپمق .

تغلّی [ع. مص] غالیه { یعنی مسك وعنبردن مرکب کوزل قوقولی سیاه معجون } سورمك ، تطیب ایتمك .

تغلّب [ع. مص] (ادبیات) ایکی ویا دها زیاده شیدن برینی بالترجیح دیکرلرینی تعبیر ایتمك .

تغلیط [ع. مص] غلطه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، غلط ایتدی دیمك ، دینلمك § غلطه دوشورمك ، دوشورلمك ، یاکلتمق ، یاکلدلق : تغلیط اذهان . جمعی : (تغلیطات) .

تغلیظ [ع. مص] (اغلاظ) ایله مترادفدر. قبا وغلیظ یاپمق § (کیمیا) برجسم مایعی صلب حالنه قویمق ایچون اجرا اولنان عملیات فنیه‌یه اطلاق اولنور . جمعی : (تغلیظات) .

تغلیف [ع. مص] غلافه قویمق، قونلمق.

تغلیف سیوف == مصالحه‌دن کنایه‌در.

تغلیق [ع. مص] (اغلاق) ایله مترادف وآندن اقوادر. قپامق، قپانلمق. § مغلق یعنی قپالی سوز سویلمك. جمعی : (تغلیقات) .

تغلیه [ع. مص] ایکنجی معناسنه کوره (اغلا) ایله مترادف وآندن اقوا وتشدید ایله تلفظی خطادر . § بهالانمق، بهایه چیقمق §(حکمت)قاینامق.

تغمید [ع. مص] قینه قویمق، قونمق : تغمید سیوف { (تغلیف) ایله مترادفدر } .

تغمیس [ع. مص] (غمس) ایله مترادف وآندن اقوادر . باتیرمق ، طالدیرمق .

تغنّج [ع. مص] نازلانمق، نازکوسترمك. جمعی : (تغنجات) .

تغنّی [ع. مص] نغمه ایتمك ، ایرلامق ، شرقی وغزل سویلمك . جمعی : (تغنیات) .

تغنیه [ع. مص] { اغنا ایله مترادف اولوب معناجه اندن اقوا وتشدید ایله تلفظی خطادر } بر آدمی زنکین ایتمك ، برینه غنیمت بخش ایلمك .

تعوّر [ع. مص] درین دالمق، درینه دالمق. § برشیئك کنه و سامنی آرامق .

تغوّط [ع. مص] بیوك آبدست بوزمق ، قضای حاجت ایتمك .

تغوّل [ع. مص] رنکدن رنکه کیرمك معناسنه‌در ، غولاشمك .

تغویه [ع. مص] { (اغوا) ایله مترادف اولوب معناجه آندن اقوا وتشدید ایله تلفظی خطادر } آزدیروب یولدن چیقارمق .

تغیّب [ع. مص] غائب اولمق ، کوزدن نهان اولمق .

تغیّر [ع. مص] باشقه‌لاشمق ، باشقه درلو اولمق § رنکی دکیشمك § (طبیعیات) برنوعك ویا افراد نوعدن برینك تحولی : (تغیر الاصل)

« کلمز تغیر اصلنه بر در حقیقی
دریاده کرچه ظاهر اولور صدهزار موج »

جمعی : (تغیرات) .

تغیّظ [ع. مص] (اغتیاظ) ایله مترادفدر. غیظه کلمك ، حدتلنمك . جمعی : (تغیظات) .

تغیّم [ع. مص] بولوتلانمق : تغیم سما . جمعی : (تغیمات) .

تغییر [ع. مص] باشقه‌لاشدیرمق ، باشقه درلو ایتمك ، ایدلمك § دکیشدیرمك، دکیشدیرلمك § دیکر کون ایتمه ، رنکنی دکیشدیرمه § بوزمق ، اخلال وافساد ایتمك . جمعی : (تغییرات) .

تغییظ [ع. مص] (اغضاب) ایله مترادف وآندن اقوادر. حدته کتیرمك، دارلتمق ، غضبلاندیرمق .

تف [فا. ا] حرارت : تف وتاب .

تف [ت، ا] خواننده‌لرك تنظیم آهنك ایچون چالدقلری معروف موسیقی آلتی‌که : برقصناغه کچیرلمش دریدن عبارتدر . بعضاً قصناغك اطرافنه ذیللر دخی کچیریلیر .

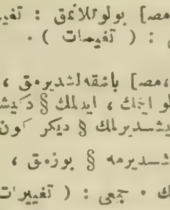

(تف)

تفاخر [ع. مص] اوکونمك، کندی فضائل ومزیاتنی ذکر ایتمك § مفاخره . § افتخار .

تفاخرات == جمع : (تفاخر) .

تفاریج [ع. ا] برتعبیر، آره‌لق معناسنه اولان (تفرجه) نك جمعی .

تفاریق [ع. ا] جمع : تفریق . { (تفرقه) نك جمعی اولدیغنه قائل اولانلرده واردر . } متفرق شیلر § خوشه کیده‌جك اوفاق تفك شیلر .

تفاریق اوتی == (نباتات) عصاره‌سندن لوانطه یاپیلان برجنس قوقولی نبات .

(تفاریق اوتی)

تفاریق لوانطه‌سی == متفرق چیچکلردن ویا تفاریق اوتندن یاپلمش قوقو .

تفاسیر [ع. ا] جمع : (تفسیر) قرآن کریمك معانئ منیفه وشروح شریفه‌سنی حاوی اوله‌رق یازلمش کتابلر : تفاسیر شریفه § قرآن عظیم الشانك ویا آیات فرقانیه‌دن بعضیسنك معانئ مبارکه‌سنی شرح وایضاح ایچون یازیلان عباره‌لر .

تفاصیل [ع. ا] جمع : (تفصیل) ، برشیئی اطرافیله تفهیم ایچون ویریلن ایضاحات و معلومات. { دیکر جمعی اولان (تفصیلات) دها زیاده مستعملدر } تفاصیل متون .

تفاضل [ع. مص] فضل ومزیت یاریشنه چیقمق ، طرفین فضل ومزیته مالکیت ادعاسنده بولنمق § فضله مقدار § (ریاضیه) حاصل طرح § ایکی کمیت بیننده‌کی فرق ، تفاوت .

تفاضل ارتفاع == (طوپوغرافیا) ایکی نقطه‌نك سطح بحردن اولان ارتفاعلری آره‌سنده‌کی فرق، تفاوت تسویه .

تفاضلی == تفاضله منسوب .

حساب تفاضلی == علوم ریاضیه‌نك برشعبهٔ عالیه‌سی اولوب تابعك مقدار تزایدیله متحولك مقدار تزایدی بیننده‌کی نسبت غایه‌لجه یعنی متحوله نظراً تابعك امثار تفاضلیه‌سنی

تعیندن ومتحول ایله تابعك بر آنده كی تزایدلرینك سرعتلرینی یعنی متحول ایله تابعك تفاضلیسنی استخراجدن باحثدر : مثلا برمتحولك هرهانكی برقوته رفعنك تفاضلیسی، متحولك (اسی) امثالنه ضرب ایله كندیسنه امثال ویره‌رك واسنی واحد قدر تنزیل ایلیه‌رك استحصال اولنور .

$ما ٣ س^{٥} = ١٥ س^{٤} ما س$

تفاعیل [ع،ـ] جـ : (تفعله) اصطلاحات عروضده مصراع ویابیتك اجزای وزنندن عبارت (تفعله) لركه : مصارع وابیات بونلر ایله تقطیع یعنی اقسامه تفریق اولنور. ☞ (تقطیع)

تفاكه [ع،مصـ] شقالشمق ، لطیفه ایدیشمك .

تفاوت [ع،مصـ] ایكی شی بربرندن فرقلی اولمق § ایكی شی آره‌سنده‌كی تفاضل ، فرق .

بلاتفاوت / **بی‌تفاوت** } = تفاوتسز ، تفاوتسز اوله‌رق .

تفاوت طولین = (قوزموغرافیا) ایكی محل معلومك طول جغرافیلری بیننده‌كی فضل .

تفاوت عرضین = (قوزموغرافیا) ایكی محل معلومك عرض جغرافیلری بیننده‌كی فضل .

تفاءل [ع،مصـ] فال آچمق، فال طوتمق. § خیره یورمق ، خیر عد ایتمك : تفأل بالخیر . جمعی : (تفاؤلات) .

تفاید [ع.مصـ] فائده‌لشمك ، بربرندن استفاده ایتمك .

تفأیل [ع، مصـ] فال آچدیرمق ، فاله باقدیرمق .

تفتت [ع،مصـ] دیزه دیزه اولمق، اوفاق اوفاق پارچه‌لنمق . تفتت زجاج

تفته [فا،صـ] قیزمش، قیزغین، حرارتلی: دل تفته ، آهن تفته .

تفتیت [ع،مصـ] دیزه‌دیزه‌ایتمك، ایدلمك پارچه‌لامق ، پارچه‌لنمق : تفتیت زجاج ، تفتیت احجار .

تفتیت خصیات = (طب) مثانه درونده بولنان بر طاشی آلت مخصوصه‌سی ایله قیروب قوم حالنده خارجه چیقارمق .

تفتیح [ع،مصـ] عربیده (فتح) ایله مترادف وآندن اقوا ایسه‌ده لسانمزده بو معناده استعمالی اندر اولوب (كیكرمك) معناسیله اصطلاحات طبیه‌صره‌سنه كچمشدر. جمعی : (تفتیحات).

تفتیر [ع،مصـ] فتور ویرمك، ویرلمك . جمعی : (تفتیرات) .

تفتیش [ع،مصـ] كركی كبی صوروب آراشدیرمق، صوریلوب آراشدیرلمق § (ریاضیه) معادله‌نك حلی ایچون اختیار ایدیلن (تحری اصولی) . § مفتش . جمعی : (تفتیشات) .

تفتیشی = تفتیشه منسوب .

تفتیش مأموری = بعض اوروامصالحی تدقیق ومعاینه ایتمك اوزره طرف حكومتدن نصب واعزام اولنان مأمور مخصوص .

محكمهٔ تفتیش = اوقاف همایون نظارت جلیله‌سنده متشكل اولوب وظیفه اعتباریله باب والای مشیخته مربوط محكمهٔ شرعیه.

تفتیق [ع،مصـ] یازمق،یارلمق، شق ایتمك، ایدلمك : تفتیق ورقه .

تفتیك [ع،مصـ] (یوك ، پاموق كبی شیلری) دیتمك، دیدلمك طرایوب آچمق .

تفتیل [ع،مصـ] بوكمك ، بوكلمك ، فتیل حالنه قومق ، قونلمق .

تفتین [ع،مصـ] مفتون ایتمك ، ایدلمك . فتنه‌یه دوشورمك .

تفجر [ع،مصـ] (انفجار) ایله مترادفدر. طاك یری آچیلمق، شفق سوكمك. § زمیندن صو قاینایوب آقمق . جمعی: (تفجرات) § (طب) یارلمق، چاتلامق.

تفجع [ع،مصـ] آجیمق، دردناك اولمق .

تفجیر [ع مصـ] یردن قیناندوب آقتمق . § (جراحی) برعملیاتی متعاقب یاره‌نك ایچنه قان، مصل ومواد قیحیه‌یی آقیتمق ایچون دلیكلی بورولر صوقمق.

فن تفجیر = بطاقلقلری قوروتمق ایچون لازم كلن قواعددن باحث فن .

تفجیع [ع،مصـ] آجیتمق ، آجیدلمق، دردناك ایتمك ، ایدلمك .

تفحص [ع،مصـ] ایچ یوزینی دقتله آراشدیرمق، ایچ یوزی دقتله آراشدیرلمق جمعی:(تفحصات).

تفحم [ع،مصـ] (كیمیا) كمورلشمه ، كمور كسلمه معناسنه‌در § (طب) اوعیه‌نك آغز آغزه برلشمسی .

تفحیم [ع،مصـ] (كیمیا) كمور حالنه قومق معناسیله مستعملدر .

تفخر [ع،مصـ] اوكونمك ، افتخار . (افتخار ایله مترادفدر) . جمعی : (تفخرات) .

تفخیم [ع،مصـ] تعظیم ایتمك ، بیوك عد ایتمك § (تجوید) برحرفی قبا ، قالین اوقومق : لفظهٔ جلاله‌نك لامی تفخیم اولنور .

تفدیه [ع،مصـ] (تشدید ایله غلطدر) نفسنی غیره فدا ایتمك، «جانم سكا قوربان اولسون» دیمك .

تفرج [ع،مصـ] انبساط روحی اكتسابی ایچون قیره چیقمق ، گزمكه ، سیره كیتمك § گزمكله ازالهٔ غم ایلمك . جمعی : (تفرجات) .

تفرجگاه / **تفرجگه** } = سیر محلی ، مسیره ، اكلنجه یری .

تفرح [ع،مصـ] فرحلانمق ، كسب فرح ایتمك .

تفرد [ع مصـ] عدیلی ، اقرانی ، اشی اولمامق ، تك ارلمق § تمیز ایلمك.

داعیهٔ تفرد = اشی ، عدیلی اولمامق دعوی واملی || بنلك .

تفرز [ع،مصـ] مفرز اولمق ، آیرلمق .

تفرس [ع مصـ] سزمك صورتیله حقیقتی ادراك ایتمك . جمعی:(تفرسات) .

تفرش [ع،مصـ] دوشنمك،مفروش اولمق.

تفرع [ع،مصـ] اصل مسئله‌دن بر قاچ حكم متشعب اولمق، فرعلنمك ، داللانمق § برقاچ قسمه آیرلمق.

تفرعات = جـ : (تفرع) || (متفرعات) مقامنده مستعملدر . || تفصیلات .

تفرعن [ع،مصـ] تكبر ، تجبر .

تفرغ [ع،مصـ] فارغ اولمق،واز كچمك. § اشترا ایدیلن ملكك معامله فراغیه‌سنی اجرا ایتدیرمه یعنی برملكی اسكی صاحبندن فراغ ایتدیروب كندی نامنه چویرمه .

تفرق [ع،مصـ] بربرندن آیرلمق (بومعناسنه گوره (افتراق) ایله مترادفدر.) § طاغلمق، پریشان اولمق .

تفرق اتصال = (طب) برسبب عارضی ویامرض ایله جلدك یارلمسی .

تفرقه [ع،مص] اختلاف افكار § طاغینقلق، پریشانلق § غزته‌لرده — برقاچ نسخه‌ده ختام بولق اوزره — نشر ایدیلن حكایات ، فنی ، ادبی مقالات .

تفرقةً == تفرقه صورتیله .

تفریج ـ تفرّج [ع مص] فرحلاندرمق ، لقای سرور ایتمك ، ازالهٔ غم ایلمك .

تفریخ [ع،مص] كوكادن قورقوواندیشه زائل اولق § نشووغا بولمق ، فیلزلنمك . § یورطه‌دن چیقمه زمانی .

وقت تفریخ == (طب) برمرضك داخل عضویت اولدیغی آندن اجرای حكمه باشلادیغی زمان آره‌سنه‌دور كچن مدت . § جیجك علتی اشیمسنك زمان اجراسندن آثاری ظهور ایدنجه‌یه قدر كچن ایام .

تفرید [ع، مص] علم دینده تبحر ایله اوامرونواهئ الهیه‌یی كمالیله اجرا ایچون اختیار عزلت . § (حكمت) الكتریقلنمه‌سی مطلوب اولان شیئی الكتریقی ناقل اجسامدن آیرمه ، تجرید ایتمه . § (طب) منع توسع امراض ساریه ایچون خسته‌خانه‌لرده مرضایی یكدیكرندن آیروب آیری آیری نقوشلره ، محلره قویمق اصولی .

اهل تفرید == متقیٔ منزوی .

تفریش [ع، مص] دوشه‌مك ، دوشنمك § اثاث بیتیه‌یی حسن تنظیم وترتیب ایتمك . جمعی (تفریشات)

تفریط [ع،مص] (افراط) ك ضدی . تقصیر ایتمك ، نقصان ایشله‌مك برشیئی درجهٔ اعتدالك مادوننه ایندیرمك .

تفریع [ع،مص] اصل مسئله‌دن فرع پیدا ایتمك ، ایدلمك ، دوعلندیرمك . جمعی : (تفریعات) .

تفریغ [ع،مص] طولو قابی بوشالتمق ، طولو قاب بوشالداق § ییكی قورتارمق ، یك قورتولمق . جمعی : (تفریغات) .

تفریق [ع،مص] آیرمق ، آیرلمق § آیری طوتمق ، سچمك § تمییز ایتمك : تفریق نیك وبد .

مجلس تفریق == مجلس اداره اعضای منتخبه‌سنك انتخابی ایچون عقد اولنان مجلس .

تفزیع [ع،مص] اوركوتمك § حیرتله باندیرمق .

تفسّح [ع،مص] (انفساح) ایله مترادفدر . آچلمق ، منبسط اولمق ، كنیشله‌مك

تفسّخ [ع مص] (انفساخ) ایله مترادفدر . وآنمنك مترادفیدر . چوروموب دوكلمك ، بوزلمق § (طب) بر جسمك اجزای مركبه‌سنك تعفن ایدوب طاغلمه‌سی .

تفسره [ع،مص] (طب) طبیب خسته‌نك بولنی معاینه ایتمه § طبیب طرفندن خسته‌نك معاینه اولنان بولی .

تفسیح [ع،مص] منبسط ایتمك ، توسع ایلمك ، كنیشلتمك .

تفسیده [فا،ص] حرارتلی ، قزغین :

تفسیده لب == پك صوصامش .

تفسیر [ع مص] معناسنی بیان وایضاح ایتمك ، معناسی بیان وایضاح ایدلمك . بو معنایه كوره جمعی (تفسیرات) در § قرآن كریمك معانئ شریفه‌سنی ایضاح ایچون تألیف اولنان كتاب (بو معناده جمعی : (تفاسیر) كلیر) .

حسن تفسیر == برشیئه كوزل ، مناسب معنی ویرمك ، حسن تأویل .

سوء تفسیر == برشیئه فنا معنی ویرمه .

علم تفسیر == قرآن كریمك معانئ منیفه‌سندن ، اعراب واسباب تنزیل وسائره‌سندن بحث ایدن علم جلیل .

عطف تفسیر == (نحو) بركلمه‌نك معناسنی ایضاح مقصدیله مترادفنه (واو) عاطفه ایله ربط والحاق اولنمسی وبو صورتله ربط اولنان كلمه ، معطوف .

تفسیق [ع،مص] فسقه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، برینه فاسق دیمك ، دینلمك . جمعی : (تفسیقات)

تفصّم [ع،مص] (انفصام) ایله مترادفدر . قیرلمق ، منكسر اولمق .

تفصیل [ع،مص] اطرافیله ، اطرافلی اوله‌رق بیان .

تفصیلاً == تفصیلات وایضاحات ایله ، مفصلاً .

تفصیلات == جمـ : (تفصیل) برشیئی اطرافیله اكلامغه یرایان ، معلومات زائده . || (طوپوغرافیا) خریطه‌نك یوللر ، نهرلر ، طاغلر ، خانه‌لر ، چفتلكلر كبی ارائه ایلدیكی شیلر .

تفضّل [ع، مص] ادعای فضل ، مزیت فروشلق ایتمك . § ایلك ، كرم ، احسان ، عنایت .

تفضیح [ع،مص] رسوای ایتمك ، ایدلمك

تفضیض [ع، مص] كوموشله‌مك ، كوموشلنمك . كوموشه قاپلامق ، قاپلنمق .

تفضیل [ع،مص] برینی زیاده مزیتلی عد ایدرك امثالنه ترجیح ایتمك .

اسم تفضیل == مقایسه وترجیح بیان ایدن كلمات كه : عربیده (افعل) وزننده اولان كلمه‌لر ، فارسیده آخرینه (تر) ، (ترین) وتوركجه‌ده اولنه (دها) ، (اك) ادواتی لاحق اولان صفتلردن عبارتدر . جمعی : (تفضیلات) .

تفطّر [ع،مص] یارلمق ، آچلمق ، آیرلمق .

تفطّن [ع، مص] (تفهم) ایله مترادفدر . ادراك ایتمك ، تعقل ایتمك .

تفطین [ع،مص] (تفهیم) ایله مترادفدر . ادراك ایتدیرمك ، اكلاتمق .

تفعله [ع،مص] مصرعك حاوی اولدیغی جزای وزنیه‌دن هر جزئی .

تفقّد [ع،مص] آرایوب صورمق ، آرانوب صورلمق . جمعی : (تفقدات) .

تفقّه [ع،مص] علم فقه تحصیل ایتمك ، فقیه اولمق ، § علم فقهده یدطولی صاحبی اولمق . § تفهم ، تفطن .

تفقیه [ع ، مص] فقه اوكرتمك § تعلیم وتفهیم ایتمك .

تفك [ت،ص] (اوفاق) صفتنه اتباعاً قوللانیلوب انك معناسنی تأكید ایدر .

اوفاق تفك == كوچوك یاپیلی § اهمیتسز ایشلر ، اوته‌بری § اثاث بیتیه‌دن اهمیتسز اشیا واوانی .

تفكّر [ع،مص] دوشونمك ، دوشونلمك . جمعی : (تفكرات) .

تفكّه [ع، مص] خوشلانمق § تعجب ایتمك § میوه ویرمك § میوه یمك .

تفكیر [ع، مص] دوشوندرمك ، دوشوندیرلمك .

تفكیه [ع مص] خوشلاندیرمق ، تعجبه دوشورمك § میوه یدیرمك .

تفلّج [ع ، مص] یاریلوب چاتلامق § (طب) فالجه یعنی نزول علتنه دوچار اولمق .

تفلّس [ع،مص] مفلس اولمق § (طب) بشرهٔ جلدك پول پول دوكلمه‌سی .

تفلّق [ع مص] (انفلاق) ایله مترادفدر . یارلمق ، آچلمق .

تفلیس [ع،مص] افلاسه نسبت ایتمك ، ایدلمك ، بریسنه مفلس دیمك ، دینلمك .

تفنن [ع،مص] فی الاصل تنوع ایتمك معناسنه‌در § فنونه واقف اولمق، فنوندن کافیسله بهره‌دار اولمق . § سوزی درلو درلو سویلمك ، برمعنانك تکرار ایرادی لازمکلنجه انی عبارهٔ اخری ایله افاده ایلمك .

تفنه [ت،س] ☛ (دفنه) .

تفوض [ع،مص] عهده‌یه آلمق، آلنمق. § (فقه) اراضی ومسقفاتك حقوق تصرفیه‌سنی صاتون آلمق.

تفوق [ع مص] یوکسلمك ، اوستنه چیقمق، اوستون اولمق ، فائق اولمق .

داعیهٔ تفوق == اوستده بولنمق دعواسی، املی .

تفوه [ع مص] آغزه ، لسانه آلمق ، آلنمق ، { سوء تکلم حقنده } سویلمك، تلفظ ایتمك § مناسبتسز سوز سویلمك .

تفوهات == جمع: (تفوه) بوشبوغازلقلر، مناسبتسز سوزلر .

تفویت [ع مص] کچیرمك، فوت ایتمك، قاچیرمق .

تفویت صلات == نماز وقتنی قاچیرمق .

تفویض [ع،مص] احاله، سپارش ایتمك، ایدلمك § توزیع ایتمك، ایدلمك. § (فقه) بدل معلوم مقابلنده اراضی و مسقفاتی برکیمسه‌نك عهده‌سنه ویرمك .

تفه‌جك [ت، ص] (تفك) صفتك مصغریدر . اوفاجق صفتنه اتباعاً قوللانیلور و تأکید افاده ایدر : اوفاجق تفه‌جك .

تفه‌جی [ت،ص] مرایجه‌جی .

تفهم [ع،مص] تکلفله اکلامق، ادراك ایتمك، ایدلمك جمعی : (تفهمات).

سوء تفهم == یاکلش اکلامق .

تفهیم [ع،مص] (افهام) ایله مترادف و آندن اقوادر . اکلاتمق ، اکلادلمق : تفهیم مرام .

تفیض [ع،مص] فیض بولمق، ایلرولمك، ترقی ایتمك .

تقا [ج،س] هندستانده یتیشیر بر نوع نبات ـ که : کوکندن مخرش وبهاری برماده استخراج اولنور .

(تقا)

تقابل [ع مص] قارشی قارشی‌یه اولمق، قارشی‌قارشی‌یه کلمك، قارشیلاشمق. § قارشیلق اولمق، بدل اولمق . جمعی : (تقابلات) .

تقابل صفین == ایکی محارب اردو بربرینه قارشی کلمك .

تقاتل [ع،مص] (مقاتله) ایله مترادفدر. بربرینی اولدیرمه ، اوروشمه .

تقادم [ع،مص] کچمش بولنمق : تقادم ازمان § (فقه) مرور زمان واقع اولمق .

تقادیر [ع، س] ج : (تقدیر) . قدرلر ، تقدیرلر .

تقادیم [ع، س] ج : (تقدمه) . هدیه‌لر ، تحفه‌لر .

تقارب [ع،مص] بربرینه یاقین کلمك ، یکدیکرینه یاقلاشمق .

تقارن [ع،مص] بربرینه قرین اولمق ، یکدیکرینك یانسه کلمك § مقارنت.

تقارن فی الخیال == (ادبیات) (جهت جامعه) نك — معطوف علیهك ذکریله معطوفك خیال وخاطره کلمسندن عبارت — قسمی { مثلا : یازی یازمق ایچون قلم کتیر } دینلمه خاطره حقه ، کاغد و { بر ایکنه طلب ایدلسه ایپلك کلمسی کبی } .

تقاریر [ع،س] ج : (تقریر) برماده حقنده معلوماتی حاوی ویریلن ورقه‌لر ، راپورلر .

تقاسم [ع،مص] یمینلاشمك، آندلاشمق. § بولوشمك، بولوشیلمك، مقاسمه. { مقاسمه دهازیاده مستعملدر. }

تقاسیط [ع،س] ج : (تقسیط) . بر مبلغك ، بردینك معین زمانلر نهایتنده تأدیه اولنان قسملری ، جزئلری .

تقاص [ع،مص] اودشمك، حسابلاشمق، محسوبلاشمق، الەجفنی‌ویره‌جکنه محسوب ایتمك ، صایشمق .

تقاصر [ع،مص] برشیئی یاپمغه مقتدر ایکن چکینوب یاپمامق، دریغ ایتمك .

تقاضا [فا] **تقاضی** [ع، مص] { طلب دین ایچون داین مدیونی } صیقشدیرمق . § مواخذه کارانه سوز سویلمك .

تقاطر [ع،مص] (تقطر) ایله مترادفدر، قطره قطره دوکلك، طاملامق : تقاطر باران .

تقاطع [ع ، مص] بربرینی کسمك ، کسشمك . § (طب) طوبل ایکی شیئك مسیرلرنده بربری وزوندن کچمسی § (هندسه) برخط دیکر برخطك هرهانکی برنقطه‌سنه تماس ایدرك کچمك، اشکال هندسیه یکدیکریله تلاقی ایتمك.

نقطهٔ تقاطع == (هندسه) ایکی خطك بربرینی قطع ایلدکلری نقطهٔ هندسی {مثلا : (ب ح) خطی ایله (د ه) خطی (م) نقطه‌سنده تقاطع ایلمشلردر ـ که : ایشته نقطهٔ مذکوره نقطهٔ تقاطعدر . }

تقاعد [ع، مص] مأموریتدن چکیلوب چراغ اولمق .

تقاعدیه == حین تقاعدلرنده کندیلرینه وارثلرینه تخصیص بیوریله‌جق معاشاته قارشولق اولمق اوزره مأمورینك هرآی معاشلرندن (یوزده بش) حسابیله قطع وتوقیف اولنان مبالغ || تقاعد معاشی .

تقاعد صندوقی == معزولینه، متقاعدینه وایتام وارامل مأمورینه تخصیص بیوریلان معاشاتك توزیعنه و معاملاتك ایفاسنه مخصوص رسمی دائره .

تقاعداً == تقاعد صورتیله : تقاعداً چراغ بیورلدی .

تقالیب [ع،س] ج :(تقلیب) چویرمه‌لر، دوندرمه‌لر .

تقامر [ع،مص] مقامره‌یه بدل استعمال اولنور . قمار اوینامق .

تقاویم [ع،س] ج : (تقویم) روزنامه‌لر، سنه‌نك آی وکونلرینی کوسترن جدول مخصوص .

تقبّض [ع،مص] صیقلمق ، ضیقیشوب طوپلانمق § (طب) عضلاتك بولندقلری یرده بوزولملری ، § افراغ ملیئاتك محوی .

تقیّب [ع،مص] (طب) (تقیّح) ایله مترادفدر . غازلرك مایعات درونندن حین مرورنده حاصل اولان کوراتی ، باغرساقلرده غازلرك تراکمیله حصوله کان غورلتی .

تقبّل الله [ع،تر] (الله قبول ایتسون) دیمکدرکه : بر فعل خیرك اجراسنی متعاقب سویلنیر .

تقبّل [ع،مص] قبول ایتمك ، ایدلك . § (فقه) برایشی تعهد والتزام ایلمك .

تقبیب [ع،مص] قبه‌لەمك ، قبه کبی ایتمك .

تقبیح [ع،مص] قبحه نسبت ایتمك ، ایدلك ، قبیحدر دیمك § بر فعلی چرکین کوروب بکنمه‌مك .

تقبیحات = ج : (تقبیح) || تقبیح متضمن سویلنن سوزلر .

تقبیل [ع،مص] اوپمك ، اوپولمك : تقبیل حجر اسود .

تقتیل [ع، مص] چوق اولدیرمك ، اولدیرلمك .

تقدّس [ع،فع] مقدس اولسون معناسنه‌در .

تقدّس [ع،مص] زیاده‌سیله پاك ، مقدس اولمق .

تقدّم [ع،مص] اوکه کچمك ، ایلری کچمك ، اوکده بولنمق § مرجح ، فائق اولمق § (فقه) محوظ اولان برمضرتك دفعی ایچون برینه اوجه اخبار وتنبیه ایتمك .

فضل تقدم = ایلری کچمك مزیتی .

تقدمه [ع،ا] مافوقه تقدیم اولنان هدیه ، برکذار .

تقدیح [ع،مص] بکنمه‌مك ، ذم وقدح ایتمك .

تقدیر [ع،مص] جناب علام الغیوبك قبل الایجاد هرشیئك نصل اوله‌جغنی لوح محفوظه ثبت ایلمسی ، علم الهینك قبل الایجاد هرشیئك نصل اوله‌جغنه تعلق ایتمسی ، قدر :

« اولورمی عارف حکم ازل دلبسته تدبیره

بدیهیدرکه : اویماز هرزمان تدبیر تقدیره »

§ قیمت بیچمك ، بیچلمك § بکنمك ، بکنلمك ، تخمین ایتمك § قدرینی بیلمك ، قدری بیلنمك § عباره‌یه ذهناً برلفظ ویا برترکیب علاوه ایتمك ، ایدلمك § احتمال ، صورت ، حال § (طب) بر دوایه حد متنی تعیینی .

علی کلا التقدیرین = هرایکی تقدیره کوره‌ده ، هرایکی صورتده .

تقدیراً = تقدیر صورتیله .

تقدیری = تقدیره منسوب || فرضی ، مضمر || (نحو) لفظاً ظهوری مقدر اولان کلمه‌نك آخرنده‌کی مقدر حرکه .

تقدیرات = هرمعناسنه کوره (تقدیر)ك جمعی .

تقدیس [ع،مص] پاك ، صاف ، منزه طوتمق ، طوتلمق . مقدسدر دیمك ، دینلمك . عیوب ونقائصدن کلیاً بری عد ایتمك . جمعی : (تقدیسات) .

تقدیم [ع،مص] اوکه ، ایلری‌یه کچیرمك ، کچیرلمك ، مقدم ، مرجح طوتمق ، طوتلمق § حضوره صونمق ، عرض ایتمك § برآدمی دیکر آدمك حضورینه چیقارمه § برآدمك هویتنی دیکرینه بیان ایلمه . § کوچوك بیوکه برشی ویرمك .

تقدیمات = ج : (تقدیم) کوچکدن بیوکه ویریلن شیلر .

تقدیم الاهم علی المهم = پك مهم اولان ایشی مهم اولان ایشه تقدیم ایتمك .

تقدیم وتأخیر = برعباره‌نك اجزاسندن بعضلرینی اوست طرفه آلوب بعضلرینی آلت طرفه کچیرمه .

تقرّب [ع،مص] (اقتراب) ایله مترادفدر . یاقلاشمق ، یناشمق . § (طب) برعضوك خط متوسطه یاقلاشمسی .

تقرّح [ع،مص] (طب) قرحه‌لانمق یعنی چیبان ، یاره درینلشوب بیومك § یاره ، چیبان حاصل ایتمك .

تقرّر [ع،مص] قراربولمق ، قرارلاشمق ، مقرر اولمق .§ بریرده قراروثبات ایتمك . § (طب) مرضك موضعی اولمسی یعنی بدنك بریرینه حصرتأثیرایلمسی

تقرّم [ع،مص] طاتلی یمك .

تقرم قباغی = حلواجی قباغنك اك ایی جنسی ـ که : چرکس قباغی دخی دینور .

تقریب [ع،مص] یاقلاشدیرمق ، یاقلاشدیرلمق .§ تخمین § یوانی بولمق .

تقریباً } تقریبی } = آشاغی یوقاری ، تماميله اولمیه‌رق تخمیناً ، تخمینی .

تقریر [ع،مص] یرلشدیرمك ، یرلشدیرلمك § ثابت ، محکم قیلمق ، قیلنمق . § شفهی افاده وبیان § بعض مواد رسمیه حقنده قلمه النان ودائره مدیران ورؤسای طرفندن مهر ذاتی ایله تختیم اولنوب مقام عائدینه تقدیم قلنان ورقه § سیاسی نوطه . { بو ایکی معناده جمعی (تقاریر) اوله‌رق کلیر . }

تقریرات = ج : (تقریر) شفاهی افاده‌لر .

تقریراً = اغزدن ، افادهٔ شفاهیه ایله عرض وبیان .

حسن تقریر = سلاستله مقصدی افاده وبیان ایتمك .

تقریرلك کاغد = بیوك تذکره‌لك کاغد .

تقریض [ع، ا] بر اثری مدح یوللی یازیلان منظومه ویا منثور مقاله { بو معناده جمعی : (تقاریض) در } § مدح ایتمك ، ایدلمك .

تقریضات = ایکنجی معناسنه کوره (تقریض) ك جمعی .

تقریظ [ع،مص] بر شیئك ، بر اثرك محاسن وخطایاسنی محاکمه ومناقشه ایتمك ، انتقاد § تقریض . جمعی : (تقریظات) .

تقریع [ع،مص] توبیخ ایتمك § باشه قالقمق . جمعی : (تقریعات) .

تقرین [ع،مص] قرین ایتمك ، ایدلمك .

تقزّح [ع ، مص] (حکمت) شعاعات شمسیه‌نك برمنشوردن مروریله باتحلال الوان متعدده‌یه آیرلمسنه ، یعنی (الکم صاغمه) شکلنی کوسترمسنه اطلاق اولنور ؛ طیف شمس .

تقسیط [ع،مص] بر دینك ، بورجك اوقات معینه‌ده اوده‌نن هر قسمی § (فقه) دینی قسم قسم تأدیه ایتمك اوزره تأجیل ایتمك . { جمعی : (تقاسیط) در . }

تقسیم [ع،مص] قسم قسم ایتمك ، ایدلمك ، پارچه‌لامق ، پارچه‌لنمق . § مقسم معناسیله صولرك ماصوره ماصوره بولندیغی محل § (حساب) (مقسوم) دینلن بر کمیتی (مقسوم علیه) تسمیه اولنان دیکر بر کمیتك حاوی اولدیغی احاد قدر اقسامه آییرمق دیمکدر ـ که : صورت عملیاتی بروجه آتیدر :

مقسوم علیه = ٤٢) ٢٥٩,٢ = مقسوم

خارج قسمت = ٦) ٢٥٩,٢

٠٠٠,٠

تقسیم میاه = صولرك صورت وقوانین توزیعیه‌سندن باحث بر فن .

خط تقسیم میاه = (طوپوغرافیا) (خط) .

تقسیم غرما = (حساب) بر عددی مقادیر معلومهٔ سائره ایله علی‌وجه‌التناسب تقسیم ایتمکدرکه : بوکا تقسیم متناسب دخی دیرلر. مثلا: (٤٨٠٠) عددینی ٣، ٤، ٥ عددلریله متناسباً تقسیم ایتمك مطلوب اولسه : ٣ + ٤ + ٥ = ١٢ اولوب

٤٨٠٠ | ١٢
٤٠٠

اولدرق (٤٠٠) خارج قسمتی استحصال اولنورکه :

٤٠٠×٣ = ١٢٠٠ — (٣) عددیله متناسب
٤٠٠×٤ = ١٦٠٠ — (٤) » »
٤٠٠×٥ = ٢٠٠٠ — (٥) » »
٤٨٠٠

اولمش اولور .

§ (طب) (تقطیع) ایله مترادفدر . (تقطیع) § (موسیقی) شرقی‌یه باشلانمه‌دن اول بر خواننده‌نك مقامات مختلفه‌یی مزج ایتمك و شرقینك مقامنده قرار قیلمق صورتیله نغمه‌خوان اولمسی .

تقسیمات = هرنه‌قدر (تقسیم) ك جمعی ایسه ده لسانمزده آتیده‌کی معناده استعمال اولنور: ابنیه بولملری ، برشیئك تفرعاتی . || بولمه ، بلوك اشارتلری || بولوشمه‌لر .

تَقَشُّع [ع، مص] (طب) خسته بلغم چیقارمق .

تقشع دم = قان توکورمك .

تَقْشیر [ع،مص] قبوغنی صویمق، قبوغی صویلمق .

تَقَصُّد [ع.مص] (کیمیا) قلایلنمه .

تَقَصّی [ع، مص] { (استقصاء) ایله مترادف و اوندن دها آز مستعملدر.} برشیئك اصلی، کنهی آراشدیرمق.

تَقْصیر [ع،مص] (تقاصر) ایله مترادفدر. بر شیئی یاپمغه مقتدر ایکن چکینوب یاپمامق، دریغ ایتمك. § قصور ایتمك، قباحت ایشله‌مك، اکسیکلکده بولنمق § قباحت ، صوچ § کناه، قصور.

تقصیرات = جـ : (تقصیر) ، قصورلر.

پرتقصیر = قصورلی .

تَقَضُّع [ع، مص] چیبان ایرینلنمك .

تَقْضیه [ع،مص] (فقه) قضا ایتمك، اکسیکی یرینه کتیرمك .

تَقَطُّب [ع، مص] (طب) بوروشمه § قاشلر چاتلمه .

تَقَطُّر [ع،مص] (تقاطر) ایله مترادفدر. طاملامق، طامله طامله اقمق .

تَقْطیب [ع،مص] قاشلری چاتمه ، یوز اکشیتمه .

تَقْطیر [ع، مص] قطره قطره دوکمك ، دوکلك ، طاملامق. § (کیمیا) انبیقدن چکمك ، چکلمك .

تقطیرات = جـ : (تقطیر) : تقطیرات کیمیویه .

تقطیری = تقطیره منسوب .

تَقَطُّع [ع،مص] برصتمه نوبتمك اوقات منتظمه‌یه آیرلمسی .

تَقْطیع [ع،مص] پارچه‌پارچه کسمك، کسلمك § (ادبیات) کلام منظومك هرجزئنك منسوب اولدیغی بحرك افاعیل وتفاعیلندن برینه موازن کله‌جك صورتده پارچه‌لنمسی . مثلا : « مرحبا ای‌حضرت صاحبقران معنوی ناظم منظومهٔ سلك لآل مثنوی » بیتی ـ که : بحر رمله منسوبدر . تقطیع ایدلمك لازم کلسه :

فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعلن
مرحبا‌ای	حضرت‌صا	حبقران	معنوی
ناظم‌من	ظومهٔ‌سل	كلاَّل	مثنوی

§ (طب) بر جسمی ـ مواد لازمهٔ مرکبه‌سنی غائب ایتمکسزین ـ تقسیم وحل ایتمك . § ضایعات مادیه حاصل ایتمدن بر عضوده عملیات جراحیه اجرا ایلمك .

تقطیعات = ایکنجی معناسنه کوره (تقطیع) ك جمعی .

تَقْطین [ع،مص] فلیز سورمك .

تَقَعُّر [ع،مص] مقعر اولمه، چوقورلانمه.

تَقْعیر [ع ، مص] چوقورلاشدیرمق § (طب) بر محلی اویوق و چوقور ایتمك .

تَقْفیل [ع.مص] کلیدله‌مك ، کلیدلنمك .

تَقْفیَه [ع،مص] { تشدید یا ایله غلطدر.} (ادبیات) شعرده مصراعلرك یاخود بیتلرك آخرلرینی حروف واوزانه موافق قیلمق ، قافیه‌لمك ، قافیه‌لنمك ، قافیه‌لی ، مقفی قیلمق ، قیلنمق .

تَقَلُّب [ع،مص] دونمك ، دکیشمك ، طرز آخره دوکلك . جمعی : (تقلبات) .

تَقَلُّد طاقینمق ، طاقینلمق § قوشانمق، قوشانلمق § اوزرینه آلمق، درعهده ایتمك ، ایدلمك .

تَقَلُّص [ع،مص] طوپلانوب بوزوشمك. (طب) بدن حیوانیده‌کی اتلرك بولدقلری عضوی حرکت ایتدیرمه‌مك اوزره بوزیلوب طوپلانمسی . جمعی : (تقلصات) .

تَقْلیب [ع، مص] ترسنه چویرمك ، چویرلمك § برباندن بریانه دوندرمك ، دوندرلمك § (طب) تولدی تسهیل ایچون ابه‌نك چوجغی رحم درونده چویرمسی . جمعی : (تقلیبات) .

تَقْلید [ع، مص] بوینه طاقمق ، طاقلمق § اصله بکزتمك ایچون اجرای عمل، بکزتمه . { هم مفعول به همده مفعول‌الیه آلیر . } تقلید یولنده یاپلمش شی . § برشیئك ساخته‌سنی یاپمق . جمعی: (تقلیدات) .

تقلیداً = تقلید صورتیله، تقلید اولەرق.

اهل تقلید = صورتا زاهد کورینوب حقیقتده منهیات ایله مشغول اولانلر .

تقلیدیاپمق = برینك فعل وحرکتنك ویا شکل وصورتنك عینی یاپمق. § مسخره‌لك ایتمك.

تقلیدجی = تقلید یاپەرق مسخره‌لك ایدن آدم .

تقلیدی = تقلیدله یاپیلان .

تَقَلُّل [ع،مص] آزاولمق، آزالمق .

تَقْلیص [ع، مص] بوزمك § بعض خسته‌لقلردن صوکره عضلاته عارض اولان قاتیلق .

تَقْلیع [ع،مص] (قلع) ایله مترادفدر. یرندن قوپارمق : تقلیع شجار.

تَقْلیف [ع،مص] قالافاتلامق، قالافاتلانمق: تقلیف سفائن .

تَقْلیل [ع ، مص] ازالتمق ، ازالدلمق : تقلیل مصارف .

تَقْلیم [ع،مص] { قلم ، قامش ، طرناق کبی شیلری } کسمك ، یونتمق ، یونتلمق : تقلیم اظفار، تقلیم نای.

تَقْلیَه ـ تَقِلَّه [ع،مص] جنینك یدنجی آیه دوغری رحم مادرده حرکات متوالیه‌سی ، دپرنمسی .

تَقَمُّص [ع.مص] کوملك کیمك .

تقمیص = کوملك کیدیرمك .

تقمّل • [ع،مص] (طب) داء القمل عارضه دوچار اولمق ، يعنى بيتلنمك .

تقوّب • [ع،مص] آزيقلانمق ، بيرجك بولمق .

تقورتين • [ج،س] (كيميا) مستحضره حالنده، بولنان چام آغاچلرندن بالكيميا استخراج اولنان بر ماده — كه : اجزاجيلقده مستعملدر .

تقوّس • [ع،مص] قوسلنمق، ياى شكلنه كيرمك ، ياى كبى اكلمك . § (طب) (رخيطس) ديثان علتنه مبتلا اولان چوجقلرده كميكلرك اكريلمسنه اطلاق اولنور .

تقوّل [ع،مص] يالان سويلمك .

تقولات = جـ : (تقول) ، يالان سوزلر .

تقوّم [ع،مص] اكرى شى طوغرى اولمق، طوغريلمق .

تقوى ١ [ع،مص] جناب حقدن قورقمق . § عناية الله ايله مناهيدن توقى، پرهيزكارلق .

تقوى الله = الله قورقوسى، خوف بارى .

اهل تقوى = پرهيزكار ، متقى آدم .

تقوّى [ع،مص] قوتلنمك ، قوت پيدا ايتمك .

تقويت - تقويه • [ع،مص] { تشديد ايله غلطدر } قوت ويرمك ، ويرمك ، قوتلنديرمك ، قوتلنديرلمك .

تقويد [ع،مص] (اقتياد) ايله مترادفدر . يدمك ، يدلمك ، يدكده چكمك .

تقويس • [ع،مص] مقوس ايتمك، ايدلمك، ياى شكلنه قويمق ، قوتلنمق .

تقويل • [ع، مص] (اقول) § افترا . § (اسناد) ايله مترادفدر . جمعى : (تقويلات) .

تقويم • [ع، مص] اكريى طوغرلتمق ، اكرى طوغرلدلمق § (فقه) قيمت ساله ايله قيمت عارضه بيننده كى فرق قيمت اصليه يه نسبتله تقدير ايلمك § صورت معروفه ده شهور، مواسم واوقات شرعيه سائره يى كوسترمك اوزره ترتيب اولنان رساله . { جمعى : (تقاويم) كلير } .

تقويم افرنجى = (كرونوغرافيا) حسابات شمسيه وسنويه سى نصارانك مقدس عد ايديلن ايامه كوره ترتيب ايديلان تقويم — كه : خرستيانلرجه ييل باشى اولان كانون ثانى اشبو تقويمه اساس ومبدأ اتخاذ اولنور . { ١٩٠٧ }

تقويم بحرى = بعض كواكبك طول وعرض سماويلرينى حاوى و هيئت بحريه درسلرنده مستعمل جدول .

تقويم جلالى = ٤٦٨ سنهٔ هجريه سنده — مبدئى نوروز اولمق — اوزره جلال الدين سلجوقى زماننده حساب ووضع ايديلان تقويم . { ٨٥٤ }

تقويم عربى = هجرت سنهٔ نبويه دن (١٧) سنه صوكره كوريلان لزوم اوزرينه حضرت عمرالفاروق طرفندن سنهٔ قمريه اساس وتاريخ هجرت مبدأ اتخاذ ايديله رك ترتيب ايديلان تقويم . { ١٣٢٣ }

تقويمچه = كوچوك تقويم .

تقهير • [ع،مص] قهرايتمك، ايدلمك. جمعى: (تقهيرات) .

تقى [ع، مص] تقوى صاحبى ، متقى ، زاهد آدم .

تقيّح [ع، مص] (طب) جرحه قيح پيدا ايتمك ، يعنى ايرينلنمك .

تقيّد • [ع،مص] قيدلى بولنمق، دقتلى طاورانمق § مقيد اولمق .

تقيدات = جـ : (تقيد) . دقتلر .

عدم تقيد = قيدسزلق، وظيفه يه دينجه مك.

تقيّؤ — تقيى • [ع،مص] قوصمق، كبى اولوب استفراغ ايده مه مك .

تقييه [ع،مص] (طب) موادمقيئه ويرمك .

تقية الرهبان = ذات الفلقتين شعبه سندن اوراقى مقيى ومسهل كبى مستعمل بر نبات .

(تقية الرهبان)

تقييد • [ع،مص] مطلق براقيلميوب قيدلامق، مطلق براقلميوب قيدلانمق . § باغلامق . باغلانمق . § (فقه) برخصوصى اعميته براقميوب تخصيص ايتمك . § حرفه نقطه وحركه قويمق .

تك • [ت،ص] (چفت) مقابلى چفت اولميان، ر ، يالكز اولان § برچفت تشكيل ايدن ايكى شيئدن هر برى § تشسز، نظيرسز ، وحيد ، يكتا .

تك باشنه = يالكزجه ، كندى كنديته .

تك توك = سيرك ، نادر .

تك طورمق = راحت طورمق، راحتسزلك ايتمه مك .

تك عددلر = ١ ، ٣ ، ٥ ، ٧ ، ٩ ، ١١ كبى عددلر .

تكمى چفتمى = آوجده اوفاق طاش ، فندق وسائره صاقليه رق وطرفيندن برى (تكى) ، ديكرى (چفتى) انتخاب ايدرك اويناتيلان برنوع اوفاق قمار .

تك • [ت، س] تاكه ، مقصديله ، محضا ، شو مقصدله معناسنه دركه : « تك اوقوسون ، تك يازسين ديه هردرلو مزاحمى اختيار ايتدى . »

تك [فا،مص] قوشمه، سكيرتمه. {پوى، تاز ، دو ايله برلكده قوللانيلور }

تك وپوى
تك وتاز
تك ودو = اوته يه برى يه قوشمه .

تكاپو [فا ، س] تلاش ايله تحرى . اوردن سكيرتمه § طالقاوقلق طرزنده موافقت وتصادق .

تكاثر [ع،مص] (تكثر) ايله مترادفدر، چوغالمق ، تعدد ايتمك .

تكاثف • [ع،مص] صيقلاشوب بربرينه كيره رك قالينلاشمه، كثافت پيدا ايتمك، كثيف اولمق . § (حكمت) اجسام غازيه ويا مايعه نك ذرات مشكله سى صيقيشه رق صلب ياخود نيم صلب برحاله كلمك .

تكاذب [ع، مص] بربرينه يالان سويلمك، بربرينى آلداتمق .

تكاسر • [ع،مص] (مولدر) (حكمت) مختلف نقطه لردن كاوب بر نقطه يه عكس ايدن ايكى شعاعك بربرينى كسر ايتمسى .

تكاسل • [ع،مص] اوشنمك، تنبلجه سنه طاورانمق .

تكاسلات = جـ : (تكاسل) : تكاسلات متواليه .

تَكافُؤ ـ تَكافى [ع مص] برابر ـ لشمك ، بربرینه کفو اولمق .

تَكاك [ت،س] تەوك ، خیار ، قباق کبی شیلرك سوردیکی قوللر .

تَكالُب [ع،مص] کوپکلر کبی بربرینك اوزرینه صچرایوب آتلمق .

تَكالیف [ع،س] جمع : (تكلیف) . میری‌یه عائد ویرکولر § رد ویا قبول اولنەبیلیر رأیلر . § عبادات وطاعات .

تَكامُل [ع،مص] تدریجاً کمال بولمق . { تکمل ایله جزئیجه فرقلیدر. تکمل صورت مطلقەدە کمال بولمق معناسنی مفید اولدیغی حالدە ؛ تکامل تدریجاً وبر قانون تحتندە کمال بولمق دیمکدر } .

قانون تکامل = ساحهٔ مادیاتده هر شیئك نقصاندن کماله دوغری ترقیسنی ایجاب ایدن لایتغیر مؤثراتك ، اسبابك هیئت مجموعەسی . جمعی : (تکاملات) .

تَكاوُر [فا،ص] قوشیجی § سریع الحرکه .

تَكایا [ع،س] (تکیه) نك جمعی . درویشانه مخصوص عبادتخانه‌لر.

تَكاید [ع،مص] (مکایده) ایله مترادفدر. بربرینه حیله ایتمك ، ایدیشمك . جمعی : (تکایدات) .

تَكاؤُل [ع،مص] (کیمیا) برشیئده تخمر نتیجەسی اولەرق (کئول) یعنی اسپرتو حاصل اولمسنه دینور .

تَكَبُّد [ع،مص] (مولددر) قاتیلاشمق . § برعضوك قره‌جکر حالنی آلمسی .

تکبدرئه = (طب) ذات الرئه نك ایکنجی دورنده آق جکرك قره جکر کبی قاتیلاشمسی

تَكَبُّر [ع،مص] کبرلنمك ، نفسنی بیوك کورمك .

تَكْبیب [ع،مص] کباب ایتمك ، ایدلمك .

تَكْبیر [ع،مص] (الله اکبر) دیمك .

تکبیرات = جمع : (تکبیر) . تکبیر سوزیله ایراد ایدیلن کلمات شریفه .

افتتاح تکبیری = نمازك ابتداسنده ایراد اولنان تکبیر ، مفروض .

تکبیرخوان = تکبیر کتیرن .

تَكْتیب [ع مص] یازدیرمه .

تَكَثُّر [ع،مص] چوغالمق، چوق اولمق، تمدد ایتمك .

تَكَثُّف [ع،مص] ☞ (تکاثف)

تَكْثیر [ع مص] چوغالتمق، چوغالدلمق.

تکثیرسواد = فائده‌سزجه چوق یازی یازمق .

تَكْثیف [ع،مص] کثافت ویرمك ، ویرلمك ، کثیف قیلمق ، قیلنمق .§ (حکمت) اجسام مایعه وغازیه‌یی تکاثف ایتدیرمك ، قویولاشدیرمق، مایعاتك قوامنی تزیید ایتمك.

تَكَحُّل [ع،مص] (اکتحال) ایله مترادفدر. کوزینه سورمه چکمك.

تَكْحیل [ع ، مص] کوزینه سورمه چکمك، کوزه سورمه چکلمك.

تَكَدُّر [ع،مص] کدرلنمك § بولانمق . § (طب) کرك بنیه ، کرك ادارهٔ عضویه‌جه وقوع بولان قاریشقلق .

تَكْدیر [ع،مص] ازارلامق، ازارلانمق § بولاندرمق ، بولاندیرلمق . § کدرلندیرمه ، کدرلندیرلمه .

تکدیرات = جمع : (تکدیر): تکدیرات شدیده .

تکدیری / تکدیریه = تکدیره منسوب .

مجازات تکدیریه = (حقوق) قباحت نوعندن اولان جرملرك استلزام ایتدیکی جزای خفیف .

تَكْذیب [ع،مص] کذبه نسبت ایتمك، ایدلمك . یالاندر دیمك ، دینلمك ، یالانه چیقارمق.

تکذیبات = جمع : (تکذیب) . بریشك یالانینی میدانه چیقارمق ایچون ایراد اولنان سوزلر .

تَكَر [ت،ص] یووارلاق، مدور § یوار- لانمغی اصوابیچون (مکر) لفظیله برلکده قوللانیلور : تکر مکر .

تَكِر [ت،س] ☞ (تکیر) و (تکفور)

تَكْرار [ع،مص] برشیئی ایکی ویادها زیاده کره اجرا ایتمك .

بتکرار = بردفعه دها .

تکرارعلی التکرار = چوق دفعه ، مکرراً .

تکراراً = مکرر اولەرق ، بالدفعات.

کثرت تکرار = (ادبیات) برعبارەده برلفظك ایکیدن زیاده تکرار ایدلمسی ــ که: مخل فصاحت احوالدندر .

تکرارلفظی = منحصراً لفظك عبارەده تکرری .

تکرارمعنوی = (ستمدیدهٔ طالع سخت)، (عدوشمار) ، (دقت واعتنا) کبی کلمات مترادفه‌یی برآرەده استعمال ایتمکدن متولد حال ــ که : صرف معنایه عائددر .

تَكْرارلامَق [ت،مص] برکره دها یاپمق § بر سوزی ایکنجی دفعه ویا دها زیاده کره ایراد ایتمك .

تکرارلاتمق = تکرار ایتدیرمك .

تکرارلانمق = تکرار ایدلمك .

تَكَرُّر [ع،مص] مکرر اولمق ، بردن زیاده وقوع بولمق . جمعی : (تکررات) .

تکررجرم = (حقوق) برجرمك ــ بعد الحکومیه ــ تکرار ایشلنمسنه دینور .

تَكَرُّش [ع، مص] بوروشمه، منقبض اولمه.

تَكَرَك [فا،س] یاغان طولو .

تَكَرْلك [ت،ص] دائره شکلنده، چنبر کبی مستدیرشی § (س) آرابه‌نك حرکتنی موجب اولان چرخ.

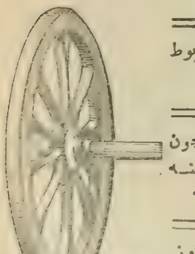

تکرلك باشلغی = تکرلك طبانه مربوط تخته‌لر .

تکرلك طبانی = تزیید مقاومت ایچون تکرلکك اطرافنه کچیریلان دمیر .

تکرلك پوراسی = تکرلك چنبرینك اوز- رنده‌کی آغاجلر .

(تکرلك)

تَكَرْلەمَك [ت، مص] یووارلامق ، یووارلاق شیئی تحریك ایدوب یوورولتمك § دقتسز- لکله قاچیرمق ، صالیویرمك § یالان آتمق .

تکرله = صاچمه، صاپان سوز، مصال.

تكرّه [ع،مص] (استكراه) ايله مترادفدر ، ايكرنمك .

تكری [ت ـ] (طاكری) اله ، رب ، صاحب ، خالق ، الله .

تكريلق = الوهيت ، اللّهلق .

تكرير [ع،مص] تكرارلامق ، تكرارلامق § (ادبيات) تأثير كلامی تشديد وتأييد ايچون بر لفظی بالالتزام تكرار ايتمك صنعتنه اطلاق اولنوركه : كثرت تكرار نه قدر مخل فصاحت ايسه (تكرير) اودرجه موافق قوانين بلاغتدر . مثال :

« ای وارلغی واری وارايدن وار
يوق ، يوق سكا يوق ديمك نادشوار
دير هر شيئك لسانی هر كاه ،
الله الله الله الله »

و :

« اعتماد ايتز ايسه‌ك اورمحك تجربه‌يه اشته لوح ، اشته قلم ، اشته كتب ، اشته نحول »

جمعی : (تكريرات) .

تكريم [ع،مص] تعظيم وحرمت ايتمك ، بيوتمك ، علامت حرمت كوسترمك . { بعضاً مفعول به ، بعضاً ده مفعول اليه آلير : قرآن كريمه تكريم ، امريكزی تكريم كبی } .

تكريمات = ج : (تكريم) ، تعظيمات .

تكريماً = تكريم صورتيله ، تعظيماً .

تكريه [ع ، مص] كريه كوستروب سوديرمامك ، مستكره كوسترمك ، كوسترلمك جمعی (تكريهات) .

تكسّر [ع،مص] آيرلمه ، منكسر ، شكست اولمه .

تكسيب [ع،مص] كسب ايتديرمك ، آزانديرمق ، قزانديرلمق .

تكسير [ع،مص] زياده‌سيله قيرمق ، قيراق : تكسير زجاج .

تكشّف [ع،مص] (انكشاف) ايله مترادفدر . آچلمق .

تكشيف [ع،مص] زياده‌سيله آچمق ، آچلمق .

تكفّف [ع،مص] ال ، آوج آچمق ، ديلنمك ، تسأل ايتمك .

تكفّل [ع،مص] كفيل اولمق ، كفالت ايتمك .

تكفور [ج،ص] صاحب ، مالك ، حاكم ، آمر § شرقی روما حكومتنك وقتيله نصب ايلديكی واليلره دخی عثمانلولرجه بوعنوان ويريلوردی .

تكفير [ع،مص] فی الاصل كفارت ايتمك ، ازالهٔ ذنوب ايلمك معناسنه‌در § (اكفار) ايله مترادفدر ، كفره نسبت ايتمك ، برينه كفرعزو واسناد ايلمك ، برينه كافر اولدی ديمك § ازاله ، امحا ايلمك .

تكفير سيئات = سيئاتی اثر يكن حكمنده طوتمق .

تكفير يمين = يمينك كفارتنی ويرمك .

تكفيل [ع،مص] كفيل كوسترمه ، كفالت ايتديرمه ، كفيل ايتمه .

تكفين [ع،مص] ميتی كفنه صارمق ، ميت كفنه صارلمق ، كفنله‌مك ، كفنلنمك : تكفين وتجهيزی اجرا ايدلدی .

تكل [فا ص] تويسز الی قانلی ، شاب امرد .

تگل [ت،ـ] ايری ديكيش ، اويولمه ، ديكلمش شيئی ياتشديرمق ايچون ابتدادن ديكيلان قبا ديكيش .

تگلله‌مك = قبا وسيرك اوله‌رق ديكمك .

تگلتی [ت،ـ] اكرك تماتندن اولوب آتك آلتنه يعنی حيوانك صيرتی اوستنه قونيلان كچه .

تكلّس [ع،مص](مولددر) كيرچلنمك ، كيرچ حالنه منقلب اولمق . § (كيميا) برجسمك پوته درونده يوكسك حرارتده ياتيله‌رق مواد معدنيه‌سی قالمق § (طب) اعضای بدندن برينك آلاستيقيتنی غائب ايدرك قابل انكسار برصورتده قاتيلاشمه‌سی : جمعی : (تكلسات) .

تكلس شرايين = (طب) شريانلرك درونه ترقئ سن نتيجه‌سی اوله‌رق مواد كلسيه‌نك ترسب ايتمسی .

تكلّف [ع،مص] كلفتلی ايش طوتمق ، زحمتلی ايش ايشله‌مك ، اختيار زحمت ايتمك § كوسترش ، ساخته طور وحركت . جمعی : (تكلفات) .

بلاتكلف } بی تكلف } = كلفتسز ، طبيعی اوله‌رق .

تكلّم [ع،مص] سويلمك ، سوز سويلمك . § برلسان ايله افادهٔ مرام ايده‌بيلمك § التلفظ .

تكلم صامت } تكلم روح } = (ادبيات) متكلمك كنديسنی اولو فرض ايدرك سويلديكی سوزكه : بوكا (كلام صامت) ، (كلام روح) دخی ديرلر .

تكليس [ع،مص] (كيميا) مواد عضويه وياغير عضويه‌دن برينی ياقه‌رق يالكز مواد معدنيه حالنه ارجاع ايتمك § قاورمق : تكليس رخام .

تكليف [ع،مص] برينك بر ايشی ايشله‌مسنی ايسته‌مك ، بر ايشك ايشلنمسی ايستنلمك .

تكليف مالايطاق = طاقت كتيريله‌میه‌جك شيئی تكليف ايلمك .

خام تكليف = مناسبتسز وآغر تكليف .

تكليفسز = ايلی ، طيشلی ، لاابالی ، آره‌لرنده رسمی معامله اولميان .

§ كلفت { بو معنايه كوره جمعی : (تكليفات) در } § شريعتك ، حكومتك امری § ويركی .

§ (علم اقتصادجه) تكليف بروجه آتی اقسامه منقسمدر :

تكليف ثابت } تكليف شخصی } شخصك ثروتی ، اشيانك قيمتی نظر اعتباره آلنميه‌رق سياق واحد اوزره طرح اولنان ويركی .

تكليف مترقی = شخص مكلفك ثروت وايرادی تزايد ايتدكجه مقداری ، تزايد ثروت نسبتندن زياده ارتان ويركی . مثلا : (۱۰۰۰) ليرا يوزده برحسابيله (۱۰) ليرا رسم ويرسه ايكی بيك ليرا يوزده بروبرچاريك اعتباريله (۲۵) ليرا رسم ويرر .

تكليف نسبی = شخص مكلفك ثروت وايراديله متناسباً تزايد ايدن ويركی .

تكليل [ع،مص] (تتويج) ايله مترادفدر .

تكمّش [ع،مص] عجله ايتمك § (طب) جلد ، نسج تحت الجلد وعضلاتك التهاب واحتراق كبی عوارضك عقبنده تكون ايدن نسج ليفی ايله بوزولوب چكيلمه‌سی .

تكمّل [ع،مص] كامللانمق ، كامل بولمق ، كامل اولمق جمعی : (تكملات) .

تكمله [ع،مص] علاوه ، ذيل كبی اكمال نقصان ايچون صوكره‌دن ياپيلان شی § لاحقه ، خاتمه .

تكمّم [ع مص] جارد ، چارشفه بورونمك .

تكمّن [ع،مص] كيزلنمك ، پوصويه كيرمك .

تكمه [ت،ـ] (دوكمه) .

تَكَمُّد • [ع، مصـ] (مولددر) (طب) ایلیق ویا صوغوق بر صویك بربز ویا سونكر واسطه‌سیله اعضای بدندن برینك اوزرینه وضع اولنه‌رق اجرا ایدیلن مداواته اطلاق اولنور .

تَكْمِيل • [ع، مصـ] بیترمك ، بیترلك ، تمام ایتمك ، ایدملك § بتون ، تام ، هپ ، جمیع .

تكمیل ثلاثین = شهور عربیه‌یه كوره اوتوز كونی تكمیل ایتمك .

تَكْنَه [ت، ـ] یكپاره اغاجدن اعمال اولنمش مختلف الشكل اویوق قاپ § چشمه صوینك درونته اقدیغی‌ویااكثریاحیوانلرك صولاندیغی‌چوقور طاش ، یالاق § كمینك دیركسز و چیپلاق هیئتی § طنبور كبی بعض موسیقی آلاتنك سسی چینلاتمغه خدمت ایدن انصف كره شكلنده‌كی مجوف قسملر .

خمیر تكنه‌سی = فرونجیلرك ایچنده خمیر یوغوردقلری تخته‌دن معمول تكنه .

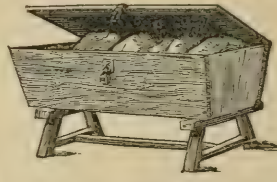

(خمیر تكنه‌سی)

طاش تكنه = یالاق .

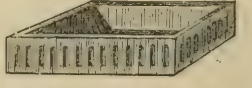

(طاش تكنه ـ مستطیل)

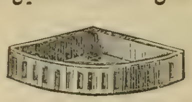

(طاش تكنه ـ مثلث)

تكنه‌ده خمیر = حاضر ایش .

تكنه قازینه‌دیسی = بر آدمك صوك اولادی .

تَكْنِيَه [ع، مصـ] { تشدید ایله غلطدر } كنیه‌وضع‌ایتمك ، ایدملك ، كنیه‌لمك ، كنیه‌لتمك .

تَكَوُّن • [ع، مصـ] پیدا اولمق ، وار اولمق ، موجود اولمق § آشكل ، تحدث ایتمك . { اكثریا معنویاتده قوللانیلیر } § (طب) بدن اثناسنده حاصل اولان مواد مختلفه‌نك اسامیسنه اضافتله بونلرك وجود بولمرینه علم اولور : تكون حصات ، تكون دم ، تكون قیح .

تَكْوِير • [ع، مصـ] یووارلاق‌یاپمق ، دكرمی ، كروی ایتمك .

تَكْوِين • [ع، مصـ] وار ایتمك ، وجوده كتیرمك ، احداث وایجاد ایلمك { افعال الهیه‌دندر } .
جمعی : (تكوینات) .

عالم تكوین = وجود وحدوث عالمی : « ویردی فر عالم تكوینه سرایای حدوث »

كتاب التكوین = كتاب مقدس دینلن توراتك برنجی قسمی ـ كه : قرون اولی تاریخنه مأخذدر .

تَكَه [فا، ـ] اركك كچی .

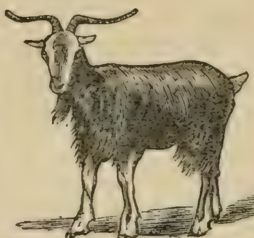

(تكه)

دكز تكه‌سی = حیوانات مفصلیه‌دن جرادالبحر ، اربیان ، قاریدیس دنیلن بوجك .

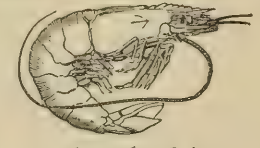

(دكز تكه‌سی)

تكه‌لمك = كچی آزمق .

تكه‌لنمك = (اركك) كچی هجوم ایتمك . § (انسان حقنده) نه‌اولدم بدلامی اولمق ، قورروم صاتمق .

تَكَهُّف • [ع، مصـ] مغاره كبی اویولق ، قازلمق .

تَكَهُّن • [ع، مصـ] كاهنلك ، فالجیلق ایتمك .

تَكِير [ت، ـ] كیرلی صاری وبوز رنكدن مركب زمین اوزرینه سیاه بنكلری وچیزكیلری اولان كدی § قاپلان .

تكیر اوردكی = تكیر كدی رنكنده اولان اوردك .

تكیر بالغی = باربونیه نوعندن بوز رنكلی بربالق ـ كه : طولی (۳۵) سانتیمترودر .

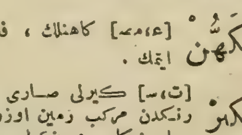

(تكیر بالغی)

تَكَيُّس • [ع، مصـ] كیاستلی كوروتمك ، ظرافت فروشلق ایتمك § (طب) موادمضره واجنبیه‌دن برینك نواحئ بدندن برینه دخول ایتدكده اوراده بدنك حاصل ایتدیكی كیسه درونته كیرمسی .

تَكَيُّف • [ع، مصـ] بر كیفیتله متصف اولمق ، كیفیتلنمك .

تَكَيُّلُس • [ع، مصـ] (طب) لغات مولده‌دندر اغذیه‌نك معده‌ده كیلوس حالنه كلمسی .
☞ (كیلوس) .

تَكَيُّمُس • [ع، مصـ] بودخی برلغت مولده اولوب اغذیه‌نك معده‌ده كیموس حالنه كیرمسی .
☞ (كیموس) .

تَكِين • [ت، ـ] بوش ، خالی § اجنبی طائفه‌سندن خالی اولمیان محل . § سبیسز .

تَكْيَه • [ع، ـ] طاینیله‌جق شی § اعتماد . § درویشلره مخصوص اقامتگاه ، عبادتگاه ، خانقاه ، دركاه ، زاویه .
جمعی : (تكایا) .

تكیه‌گاه = استناد ایدیله‌جك محل .

تكیه‌زن = طاینیجی ، استناد ایدیجی .

تكیه نشین = تكیه‌ده اوطوران درویش .

تكیه‌یی بكله‌ین چورباسنی ایچر = صبر وثبات ایله هر املك حصول پذیر اوله‌جغنه كنایه‌در .

تَكْيِيل • [ع، مصـ] كیله ایله اولچمك .

تَل • [ت، ـ] اینجه ، اوزون شیلر ، صاپ ، تار § معدنی‌اینجه ایپلكلر § برصاپ ایپلك § آلتون ، كموش ، باقروسائره‌دن ایپلك كبی‌اینجه دوكلمش شیلر ـ كه : كلینلرك دواغنی‌سوسلمك‌خصوصنده ایشلنه‌جیلكده استعمال اولنور § چلیك تللردن مختلف قالینلقده بوكلمش اوزون خلاط § قانون ، عود ، طنبور كبی آلات موسیقیه‌نك سس چیقاران تاری § تلغراف تلی § (عوام لساننده) تلغراف .

تللر طاقنمق = سوسلنمك ، اظهار سرور ایتمك .

تل قیرمق = یاكش ، ترس بر ایش ایشلمك .

تل تل = هر برتلی آیری اولان .

تل كاری = تل حالنده اولان كموشی تخته‌دن وسائره‌دن معمول مواد مختلفه اوزرینه قاقه‌رق یاپیلان تزیینات .

بام تلی = صقالك آلت دوداغه‌متصل قیللری .

تللی پوللی = سوسلی، مزین، سادەلکدن عاری تزیینات .

شماته تلی = صدانك لایقیله عکس ایتمسی ایچون وقتیله طاوانلرك اویمەلری ایچنه قونیلان برنوع صاری تنکه .

هر تلدن چالمق = هرایش حقندە معلوماتی اولمق ، هزار فنلك .

تل چکمك = (عوام لساننده) تلغراف یازمق ، یاریق .

تل طولاب = یمك وسائرەیی حفظ ایتمکه مخصوص طولاب .

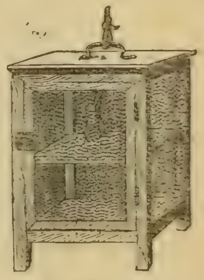

(تل طولاب)

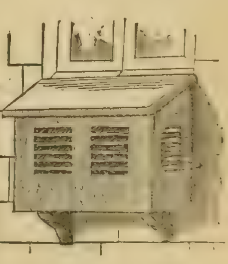

(ثابت تل طولاب)

تَل [ع،ا] تپه، کومه. جمعی: (تلال) .

تَلاتین [ج،ا] برنوع یومشاق سختیان ـ که: کندیسنه مخصوص قوقوسی واردر .

تَلاحُظ [ع، مص] کوزاوجیله باقمق . § کوز اوجیله باقیشمق .

تَلاحُق [ع،مص] بربرینه قاتلمق، ملحق اولمق .

تَلاش [ع،مص] اضطراب ایله قاریشیق عجله .

تَلاصُق [ع،مص] بتیشمك § بتیشیکلك § (طب) برعضوك دیکرینه بتیشوب یاپشمسی .

تَلاطُف [ع،مص] (تلطف) ایله مترادفدر. رفق ایله ، نازکانه ، خوشجه معامله ایتمك . جمعی : (تلاطفات) .

تَلاطُم [ع،مص] طالغەلر بربرینه چارپمق، تصادم امواج § زیادە اوینایوب طالغەلانمق .

تَلاعُب [ع،مص] (ملاعبه) ایله مترادفدر، اوینامق ، اویناشمق .

تَلافی [ع،مص] الدن قاچیریلان شیئی صوکرەدن تدارك ایتمك . صوکرەدن تدارك ایدلمك .

تلافیء مافات = الدن کیدن شیئك صوکرەدن تلافیسی ، تدارکی .

غیرقابل تلافی = الدە ایدلمسی ، یرینه کتیریلمسی ممکن اولمیان .

تَلافیف [ع،مص] ایچ ایچه قیوریق معناسنه اولان (تلفیف) ك جمعی § (نباتات) اوتلرك طاقم طاقم بربرینه صارماشمسی .

§ (طب) دماغك سطح خارجیسی ستر وتشکیل ایدن وبربری آرەسنده موضوع بولنان بوکوندیلره اطلاق اولنور ـ که : بوکا « تلافیف دماغیه » و « تلافیف مخیه » دخی دینیر .

تَلاقی [ع،مص] بربرینه قارشی کلوب بولوشمق ، بربریله بولوشمق ، بربرینه قاووشمق .

موعد تلاقی = بولوشوب کوروشیلەجك یر { Rendez-vous ترجمەسیدر } .

یوم التلاق = یوم قیامت .

تَلاکُم [ع،مص] بربرینه یومروق اورمق، یومروق غوغاسی . { انکلیزجه برکله اولوب السنۀ سائرەدە اولدیغی کبی ترکجەیه دخی کچمش اولان (بوقس) { Boxe } لفظی یرینه (تلاکم) کلمەسنك استعمالی ایجاب ایدر } .

تَلاهی [ع،مص] آلات لهو ایله اوغراشوب اوینامق .

تَلأْلُؤ [ع،مص] پارلدامق، لمعان ایتمك .

تَلامیذ [ع،ا] ج : (تلمیذ) شاکردان، طلبه .

تَلاوُم [ع،مص] بربرینی لوم ایتمك .

تَلَبُّس [ع،مص] لباسلانمق ، کیمك ، کیلمك . جمعی : (تلبسات) .

تَلَبُّن [ع،مص] طورمق، اکلنمك § (طب) معدەدن سودك انفرازی .

تَلَبُّك [ع،مص] (تخمه) اولمق . فساد معدەیه ، معده طولغونلغنه اوغرامق .

تَلَبُّب [ع،مص] (نباتات) میوە لب حاصل ایتمك ، ایچلنمك .

تَلبیس [ع،مص] برشیئك عیننی، حقیقتنی ستر ایتمك § صورت حقدن کورینەرك حیله ایدوب آلداتمق. جمعی : (تلبیسات) .

تَلتیك [ت،ص] آکسیك، کسور، قصور .

تلتیك طولاق = قصوری ، نواقصی اکمال اولنمق .

تلتیکسز = قصورسز ، نقصانسز . || تمامیله ، حقیله .

تلتیکلی = ناقص ، تام اولمیان .

تَلَثُّم [ع،مص] یاشماق طوتنمق، یاشماقلانمق .

تَلثیم [ع،مص] بریسنك آغزینی اوپمك ، آغزی اوپلمك § لسانمزك تصرفاتنه کوره مطلقا اوپمك .

تَلَجلُج [ع،مص] سوزی دیلنی چیکنەیەرك سویلمك .

تَلجیم [ع،مص] (الجام) ایله مترادفدر. کملەمك ، کملنمك .

تَلَحُّز [ع،مص] ایرەنەرك آغز صولانمق .

تَلَحُّم [ع،مص] اتلنمه ، شیشمانلانمه . § (طب) (التحام) ایله مترادفدر.

تَلحید [ع،مص] قبری لحدلەمك ، قبر لحدلنك § دفن ایتمك .

تَلحیم [ع،مص] (طب) ادمۀ جرثومیەنك تشکلنه دینور . { ادمه ـ جلدك ایکنجی یعنی بشرەدن صوکرەکی طبقەسنه ـ (جرثومه) ایسه منظارە مشابه شیلره دینور . }

تَلحین [ع،مص] آرائشده تغییر کلمه . § نغمه ایله ، ازکی ایله قرائت. § تخطئه . جمعی : (تلحینات).

تَلخ [فا،ص] آجی ، مر ، (شیرین) مقابلی.

تلخاب | تلخابه = طعمی ناخوش، آجی مشروب.

کفتار تلخ = آجی سوز .

تلخ کفتار = آجی سوزلی .

تلخکام = دماغی آجی || مأیوس .

تلخکامی = مکدرلك || مأیوسیت .

تلخی = آجیلق ، مرارت .

تلخکو = بد زبان .

تلخ مزاج = کوتی خویلی ، بداخلاق .

تَلْخِیص [ع،مص] برمقاله‌نك، برأثرك خلاصه‌سنی المق، حلاصه‌سی المق، خلاصه ایتمك، ایدلمك. § مقام سامیٔ صدارتدن حضور همایون جناب ملوكانه‌یه عرض ایدیلن مصالحك خلاصه ایدلمسی § وبویولده خلاصه ایدلمش اوراق.

تلخیصات = جم : (تلخیص). خلاصه‌لر. ‖ معروضات.

تلخیصاً = تلخیص ایدیله‌رك، خلاصه صورتیله.

تلخیصجی } تلخیصی } = باب عالیدن حضور معلای حضرت تاجداری‌یه عرض اولنه‌جق مصالحی خلاصه ایتمكه وبو ایشه متفرع وظائف سائره‌یی ایفایه مأموراولان ذات : تلخیصیٔ دیوان همایون.

تَلَذُّذ [ع،مص] لذت، طادآلمق، خوشلانمق، خوشه كیتمك.

تلذذات = جم : (تلذذ): تلذذات روحانیه.

تَلْذِیذ [ع،مص] لذتلندیرمك، لذتلندیرلمك، لذت ویرمك، ویرلمك : تلذیذاب.

تَلَزُّج [ع،مص] لزوجتلی، یاپشقان اولمق.

تَلَس [ت.س] اسكیه‌رك تللری، ایپلكاری میدانه چیقمش {قماش وسائره.}

تَلَسْتَرُوسْقُوب [ج،س] {Télés - teréoscope} مسم دوربین.

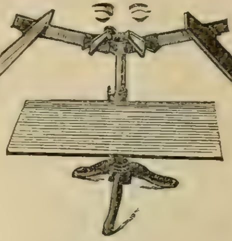

(تلستروسقوب)

تَلَسْقُوب [ج،س] {Téléscope} رصد دوربینی، آلت رصد.

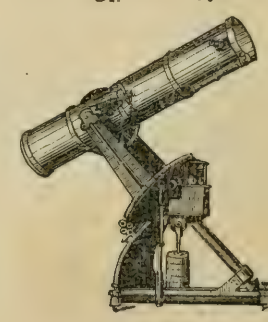

(تلسقوب)

تَلْسِمَك [ت،مص] {قماش وامثالی شیلر} اسكیوب تللری میدانه چیقمق § ضعیف ونحیف اولمق.

تَلَطُّف [ع،مص] نازكانه، لطف ایله معامله ایتمك.

تلطفات = جم : (تلطف) نازكانه معامله‌لر.

تلطفاً = تلطف صورتیله.

تَلْطِیف [ع،مص] لطفه نائل ایتمك، ایدلمك، اوخشامق، اوخشانلمق § یومشاتمق، یومشاداجق بر شی سورمك § رتبه، نشان، معاش كبی مظهریاته نائلیتنه دلالت ایتمك، ایدلمك.

تلطیفاً = تلطیف صورتیله، تلطیف ایچون.

تلطیفات = جم : (تلطیف) لطفلر، احسان وعاطفتلر.

تَلَطِّی [ع،مص] آلو چیقارمق، آلولنمك.

تلظیه = { تشدید ایله غلطدر } . آلولندیرمك، آلولندیرلمك.

تَلَعُّب [ع،مص] اوینامق، اویون ایله اشتغال ایتمك § (طب) اطعمه‌نك آغزده لعاب دهنی توكورك ایله مشبوع وملمع اولمسی § لعابك آقمسی.

تَلَعْثُم [ع،مص] جواب ویریله‌جك یرده ویره‌میوب ایركیلمك § صاچمه صپان جواب ویرمك، كم كوم ایتمك § دیل، لسان طولاشمق.

تَلْعِین [ع،مص] زیاده‌سیله لعنت ایتمك. جمعی : (تلعینات) .

تَلْغِراف [ج س] { (یونانی) اوزاق معناسنه (تل) ایله یازمق دیمك اولان (غراف) لفظلرندن مركبدر } . الكتریق جریاننك تحت تأثیرنده بولنان دمیرك مقناطیسلنمسندن نقطه وخطلردن مركب برنوع الفبا ودها دوغریسی اشارتلر ایله اجرا ایدیلن مخابره آلتی، واسطه‌سی . دور نویس، نار برقی § تلغرافنامه ☞ (تلغرافنامه) .

تلغراف چكمك } تلغراف كشیده ایلمك } تلغراف اورمق } = بوواسطه ایله اشعار حال وكیفیت ایلمك.

تلغرافنامه = {دوغریسی (تلغرام)در} . تلغراف واسطه‌سیله آلنان ویا یازیلان مكتوب.

تلغرافخانه = {غلطدر} تلغراف دائره‌سی، تلغرافله اجرای مخابره اولنان محل.

تلسز تلغراف = هواواسطه‌سیله الكتریق جریانی نقل ایدرك اجرا اولنان مخابره وسائطی.

تلغراف الفباسی

ا	·—
ب	—···
پ	·——·
ت	—
ث	—·—·
ج، چ	—···———
ح، خ	····
د	—··
ذ	——··
ر	·—·
ز، ژ	·———
س	···
ش	————
ص	—··—
ض	·——
ط	··—
ظ	—···—
ع	·—·—
غ	——·
ف	··—·
ق	—·—
ك	——·—
ل	·—··
م	——
ن	—·
و	···—
ه	··—··
لا	·—···—
ی	··

رقملر

١	·—
٢	··—
٣	···——
٤	····—
٥	·····
٦	—····
٧	——···
٨	————··
٩	—·
٠	—

اشارات مخصوصه

تلغراف اشارتی	···—··· ····
آلندی، آكلاشلدی	——·—
سؤال ویا تكرار	·············
انتها	···—·
بكله‌یكز	·—···

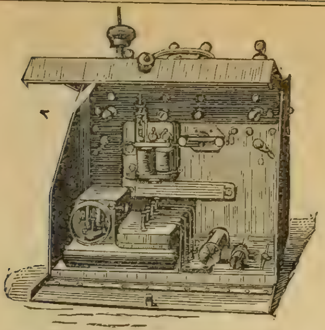

(دوقرته اصولنده تلسز تلغراف اخذ ماکنه‌سی)

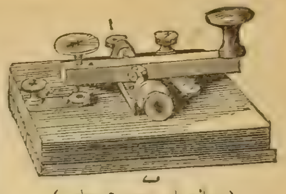

(مانوپله یعنی مرسله)

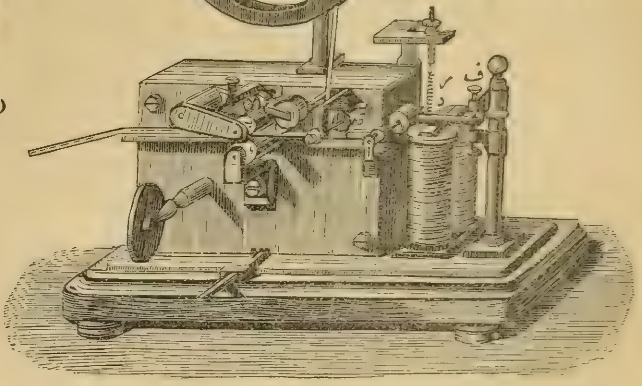

(ایکنه‌لی مورس ماکنه‌سی)

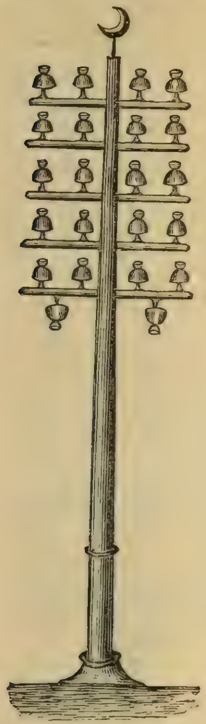

(تلغراف — دمیر دیرك)

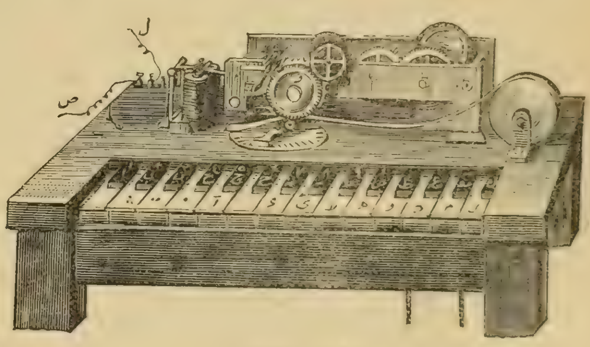

(هوغ ماکنه‌سی)

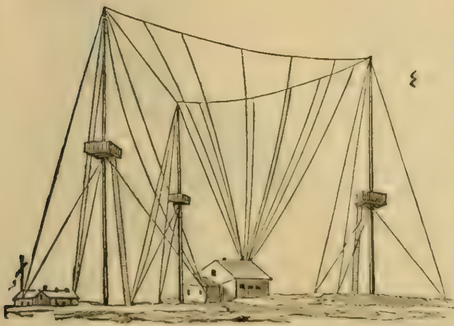

(تلسز تلغراف آنتنی یعنی قاریه‌سی)

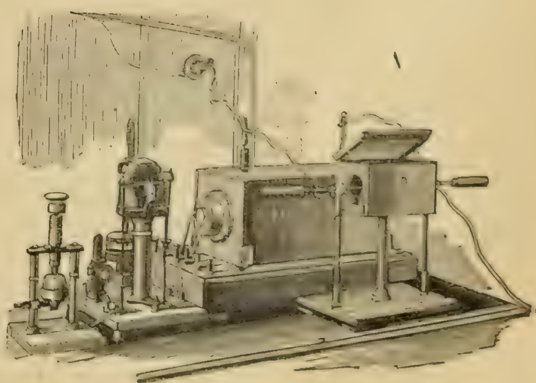

(دوقرته اصولنده تلسز تلغراف ارسال ماکنه‌سی)

تلغرافجیلق = تلغراف چكمك اصول وصنعتی { تلغرفنامه ، تلغرافخانه ، تلغرفی ، تلغرافیه ، باتلغراف تعبیرلری قواعد لسانیه‌مز اعتباریله غلطدرلر } .

تلغراف ماكنه‌سی = تلغراف مخابراتنی اجرایه واسطه اولان آلات وادوات متنوعه . مورس، هوك وسائره .

تَلَفْ [ع مص] بیهوده یره ضایع ایتمك ، یوق ایتمك ، اهلاك ایلمك { ایتمك واولمق مادەلریله قوللانیلیر } .

تلفات = جم : (تلف) ضایع وتلف اولانلر ‖ میدان محاربه‌ده ویا بر قضای ناگهانی ظهورنده واقع اولان انسان ضایعاتی

تَلَفُّتْ [ع،مص] اطرافنه باقنمق § التفات ایتمك § یوز چویرمك .

تَلَفُّظْ [ع،مص] اصواتی آغزدن لفظ حالنده چیقارمق جمعی:(تلفظات). { عربیده (تلفظ) ایله (تكلم) بیننده (معناجه) فرق اولمدیغی قاموسك مندرجاتنده كوستریلیور ایسه‌ده تركجه‌ده بوایكی كلمه‌نك معنالرنجه خیلی فرق بولندیغی اهل لسان عندنده مسلماتدندر . مثلا : (فلان فرانسزجه‌یی پك كوزل تكلم ایدر) دینابیرده آنك برنده (تلفظ) قوللانیلمز. تركجه‌ده تلفظ (سوزسویلمك) وتكلم (لاقیردی ایتمك) مقاملرنده استعمال اولندقلرندن هر تكلمده تلفظ واقعدر. فقط هر تلفظده تكلم واقع دكلدر}.

تَلُفُوطُوغْرافْیا [ج،س] (حكمت) فطوغرافیلرك تلغرافله مسافات بعیده‌یه ومثلا (١٥٠٠) كیلومترویه قدر نقلنه خدمت ایدن بر اصول — كه : كشفیات جدیده‌دندر .

تَلُفُونْ [ج، مص] { Téléphone } سسك تموجاتی واسطه‌سیله بر لوحه‌نك حركاتنی دیكر بر لوحه‌یه نقل ایده‌بیلمك اساسنه مستند وصدانی اوزاغه نقله خادم آلات مخصوصه — كه : اختراعات اخیره‌دندر .

(تلفون — ناقل صدا آخذه‌سی)

تَلْفِیفْ [ع،مص] (لف) ایله مترادف وآندن اقوادر . صارمق ، بورومك ، ورتمك .

تَلْفِیقْ [ع،مص] بربرینه ضم ایتمك ، ایدلمك ، جمع ایتمك ، طوپلایوب برآره‌ده برلشدیرمك .

تلفیقات = جم : (تلفیق) ‖ مؤلفات .

تَلَقُّبْ [ع،مص] كندی ایچون لقب اتخاذ ایتمك ، لقبلنمق .

تَلَقُّمْ [ع،مص] (التقام) ایله مترادفدر. پارەلیوب لقمه ، لقمه یوتمق . § (طب) غازلرك مایعات دروننده حین مرورنده حاصل ایلدكلری كودتی . § باغرصاقلرده متراكم غازلرك غورولتیسی .

تَلَقِّی [ع،مص] فی الاصل قارشولامق ، بر شیئه قارشی كاوب باقمق معناسنه‌در. § نظریله باقمق § قبول ایتمك ، ایدلمك § اخذ ایتمك ، آلمق § تبلغ ایتمك : شرفتلقی ایدیلان ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی حكم منیفنه توفیقاً . جمعی : (تلقیات) .

تلقی املاك = (فقه) بركیمسه‌دن بر ملك صاتون آلمق .

حسن تلقی = كوزلجه اكلامق ، حسن نیتله قبول ایتمك .

سوء تلقی = لایقیله اكلایه‌مامق ، فنا بر صورتده اكلامق

تَلْقِیبْ [ع،مص] لقب طاقمق ، طاقلمق ، لقب قومق ، قونلمق . جمعی : (تلقیبات) .

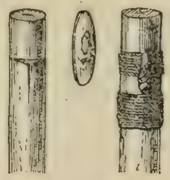

(تلقیح = آشی)

تَلْقِیحْ [ع، مص] شی اورمق ، اورولمق شیلامق ، آشیلانمق .

تلقیحات = جم : (تلقیح) آشیلر .

تلقیح بقری = چیچك علتنی دفع مقصدیله اینك ممه‌سی قبارجقلرندن آلنان ایرینی برآدمه آشیلامق .

تلقیح جدری = چیچك علتنی دفع ایچون اوعلتله طوتلمش برشخصك ایرینی دیكرینه آشیلامق ، قانه قاریشدیرمق . { تلقیح جدری یه چیچك آشیسی ، تلقیح بقری یه اینك آشیسی دخی دینور . } الیوم تلقیح جدری بوزاغیلردن آلنان قیح ایله یاپیلیر .

تَلْقِیمْ [ع،مص] لقمه ویرمك ، ویرلمك ، لقمه لقمه اولەرق یدیرمك ، یدیرلمك .

تَلْقِینْ [ع مص] بر سوزی مخاطبه كمالیله اكلاتمق ، برسوزی تماميله اكلادلمق § (شرعیه) بعد الدفن میته خطاباً قبرینك اوزرنده ایرادایدیلان اخطارات مقدسهٔ دینیه : تلقین میت .

تلقینات = جم : (تلقین) . اوكرتمه‌لر . § اوكره‌دیلن شیلر .

تَلَمْ [ع،مص] (طب) كمیك واشالی كبی قطعات وجودیه‌ده كی اویوق ویاریقلر .

تَلْلَهْمَكْ ـ تَلْلَنْدِرْمَكْ [ع،مص] تل طاقمق § تل ایله سوسله‌مك .

چبوغی سیغاره‌یی تللندیرمك = چبوغی ، سیغاره‌سنی یاقوب كیفنه باقمق .

تللی ببك = حوپپه آدمدن كنایه‌در .

تلله‌یوب پوللامق = برطاقم علاوات ایله برشیئك اصلنی كیزلیه‌رك اكا ساخته برشكل ویرمك § سوزی مهیج برحاله افراغ ایلمك .

تللی = تل ایله تزیین اولنمش : تللی قماش .

تللی طورنه = باشی شانلی برنوع طورنه . ☞ (طورنه)

(تللی طورنه)

تَلِمِتْرو [ج، س] (Télémètre) (طوپجیلق) مساحهٔ مسافاته زمان و امكان بولنمدیغی اثناده صحته قریب برتخمین ایله مسافه تعیینه مخصوص برآلتك اسمیدر — كه : اساسی انكسار ضیا قوانیننه مستنددر .

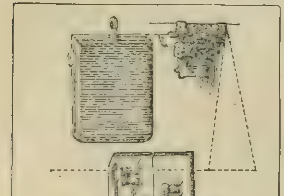

(تلمترو)

تَلَمُّذْ [ع،مص] شاكردلك صورتیله اوكرنمك ، تعلم ایلمك .

تَلَمُّس • [ع،مص] (لمس) ایله مترادفدر . ال ایله طوقونمق .

تَلَمُّع [ع مص] (لمعان) ایله مترادفدر . پارلدامق .

تَلْمِیح [ع،مص] قولاً ایما § (ادبیات) اثنای کلامده ، بر وقعه‌یه ، بر نکته‌یه اشارت ایلمک صنعت ادبیه‌سی. مثلا: « قلب المؤمن عرش الرحمن » حدیث شریفنه تلمیحاً نابی مرحوم شو بیتی سویلمشدر :

« ایله خاطرلری تعمیره شتاب
ایلمه عرش الهی‌یی خراب »

جمعی : (تلمیحات) .

تلمیحاً = تلمیح صورتیله، تلمیح ایچون

تَلْمِیع • [ع ، مص] الماس ایتدیرمک ، ایتدیرلمک پارلداتمق، پارلداتلمق § رنکا رنک ایتمک ، ایدلمک . § (ادبیات) آیات جلیله و احادیث شریفه‌دن اولمامق اوزره عربی و فارسی فقرات ایله کلامی تزیین ایتمک صنعتنه اطلاق اولنور شعری برقاچ لسانی مزج ایدرک سویلمک :

« خلف معتبر آدم وحواسنین
جعل الله فداء لك امی وابی »

جمعی : (تلمیعات) .

تَلَوُّث [ع،مص] بولاشوب مردار اولمق.

تَلُّور [ج،س] (کیمیا) بیاض وصلب برمعدن بسیط .

تَلَوُّن • [ع،مص] رنکدن رنکه کیرمک . § بر حالده طورمیوب دونکالك کوسترمک ، ثباتسزلق ایتمک .
جمعی : (تلونات) .

تِلْوَه [ت،س] قهوه طورطوسی، پوصه .

تَلْوِیث • [ع، مص] بولاشدیروب مردار ایتمک ، بولاشدیریلوب مردار ایدلمک ، ملوث ایتمک، ایدلمک . § (ایش حقنده) بوزمق ، بوزولمق .
جمعی : (تلویثات) .

تَلْوِیح • [ع،مص] واضح وعیان قیلمق. § (ادبیات) (تصریح) ایله مترادفدر § پوصه حالنه قومق

تلویحات = جمع : (تلویح) § (ادبیات) کنایه‌نك اقسامندن اولوب معنای مقصودی ادراك ایچون لازم وملزوم بیننده وسائط کثیره بولنمسندن عبارتدر .

تَلْوِیع [ع،مص] یاقوب دردناك ایتمك، ایدلمك .

تلویعات = جمع:(تلویع): تلویعات شدیده.

تَلْوِیم [ع،مص] (لوم) ایله مترادفدر. لوم وسرزنش ایتمک ، ایدلمک . جمعی : (تلویمات) .

تَلْوِین [ع،مص] رنك ویرمك ، ویرلمك، بویامق ، بویانمق ، ملون ایتمك، ایدلمك .

تلوینات = جمع:(تلوین): تلوینات خارجیه

تَلْوِیَه [ع،مص] بورمق، قیویرمق، چویرمك

تَلَهُّب • [ع،مص] (التهاب) ایله مترادفدر آلولنمك ، آلولنوب یانمق .

تَلَهُّف • [ع،مص] متحسر ومحزون اولمق. § یأس وحسرتله یانوب یاقلمق.

تلهفات = جمع : (تلهف) : تلهفات مدیده

تَلَاهِی [ع،مص] (تلاعب) ایله مترادفدر. اوینامق، اویونله وقت کچیرمك.

تَلْهِیب • [ع،مص] (الهاب) ایله مترادف واندن اقوادر . آلولندیرمك ، آلولندیرلمك . جمعی:(تلهیبات)

تَلْهِیف • [ع،مص] متحسرانه ، محزونانه ندا ، فریاد ایتمك .

تَلْهِیَه [ع،س] اکلنجه ، لهو ، لعب .

تَلْیِیث • [ع،مص] آرسلان روشلی ، آرسلان یورکلی اولمق ، آرسلان کسلمك .

تَلِید • [ع،س] دیار اجنبیه‌ده تولد ایلدیکی حالده کوچوك ایکن دار اسلامه کتیریله‌رك اوراده بیومش وتابعیتی قبول ایلمش کیمسه { مؤنثی (تلیده) ، مرادفی (تالد) در } .

تَلَیُّن • [ع،مص] (تفییض) ك ضدی یومشامق ، یومشاق اولمق .

تلین دماغی = (طب) ترقی‌سن تأثیراتیله ویا اسباب سائره‌دن دولایی بینك حال طبیعیدن زیاده یومشاق اولمسی ـ که : بوکا ترکجه‌ده (بین صولانمسی) تعبیر اولنور.

تَلْیِین [ع،مص] یومشاتمق ، یومشادلمق ، لینت ویرمك ، ویرلمك .

تَمَّ [ع،فع] بیتدی ، تمام اولدی معناسیله (تمام) دن فعل ماضی اولوب وقتیله کتب ورسائلك صوکنه یازلمق معتاد ایدی.

تَمَاثُل • [ع،مص] (مماثله) ایله مترادفدر بربرینه مماثل اولمق ، مشابه مساوی بولنمق § (حساب) بلا کسر تقسیم قبول ایتمك .

تماثلات = جمع : (تماثل) .

تَمَاثِیل • [ع،س] جمع : (تمثال) صورتلر، رسملر ، نظیرلر § هیکللر ، بتلر .

تَمَاجُد • [ع،مص] مجد وشرفنی یاد ایله افتخار ایتمک § مجد وشرف خصوصنده مفاخره ایتمک .

تَمَادِی [ع،مص] زیاده اوزامق ، زیاده اوزون اولمق ، نهایتی کلمامك .

تَمَارُض [ع،مص] (طب) خسته کبی کورونمك ، یالاندن خسته اولمق، خسته‌لغه اورمق .

تَمَاس • [ع،مص] دکمك ، طوقنمق § یان یانه بولنمق § مناسبتده بولنمق .

نقطهٔ تماس = (هندسه) یکدیکرینی یالکز برنقطه‌ده قطع ایدن برخط ایله بر دائره‌نك ویا ایکی دائره‌نك نقطهٔ تقاطعی .

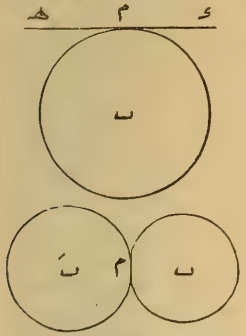

(نقطهٔ تماس)

تَمَاشَا [فا،س،مص] نظر ایله سیر § اکلنمك، عبرت آلمق مقصدیله عطف نظر ایتمه § کوزل منظره { معنای مصدریی حائز اولان بوکلمه معلوم ومجهول اوله‌رق قوللانیله‌بیلیر } .

شایان تماشا = کورلمکه، سیر اولنمغه لایق.

تماشاخانه = اطرافی تماشا ایده‌جك محل ، خانه .

تماشاگاه / **تماشاگه** = سیر یری { (تیاترو) لفظنك تماميله معناسی افاده ایلدیکندن تعمیمی آرزو ایدیلیر } .

تماشاکر = سیرجی .

تماشاکران = سیرجیلر .

تماشاکری = تماشاکرلك .

تماشالق = سیر یری .

تَمَالُك [ع مص] کندینه مالك اولمق ، نفسنه غالب اوله‌بیلمك .

تَمَام [ع ، ص] تام ، اکسیکسز ، نقصانسز . § (مص) تم اولمق، بیتمك § اویغون، مناسب § نه زائد ، نه ناقص .
§ (هندسه) بر زاویه‌یی (۹۰) درجه‌یه ابلاغ ایدن دیکر زاویه : مثلا : (هـ) زاویه‌سی (ب) زاویه‌سی طقسان درجه‌یه ابلاغ ایلدیکی ایچون (ب) زاویه‌سنك تمامیدر.

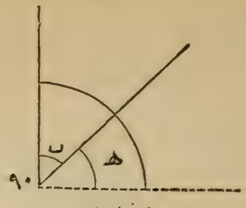

(تمام)

تماماً / بالتمام / تمامه } == تمامیله ، بلانقصان، بتون، هپ .

ناتمام == تام دکل ، ناقص ، بیتمه‌مش .

تمام جیب == (مثلثات) برزاویه ویاقوسك تمامنك جیبنه اطلاق اولنور. مثلا : (ه ط) خطی ، (ب م ه) زاویه‌سنك تمام جیبیدر .

تمام قاطع == (مثلثات) بر زاویه ویا قوسك تمامنك قاطعنه دینلیر. مثلا : (م ل) خطی (ب م ه) زاویه‌سنك ویا (ب ه) قوسنك (تمام قاطعیدر) .

تماس مماس == (مثلثات) بر زاویه ویا قوسك تمامنك مماسنه‌دینیر. مثلا: (ح ل) خطی ب م ه زاویه‌سنك تمام مماسیدر .

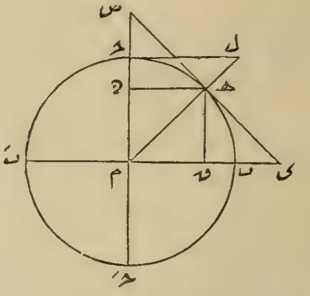

(نسب مثلثاتیه ویا توابعات مثلثاتیه)

تماملامق == تمام ایتمك ، نقصانی اکمال ایلمك .

تماملاتمق == تمام ایتدیرمك ، اکسیکی طولدیرتمق .

تماملانمق == تمام اولمق ، نقصانی اکمال اولنمق .

تمامی == تمامه منسوب . نفسنه تقسیم اولنه‌رق حاصل اولان مقداره اطلاق اولنور.

حساب تمامی == (ریاضیه) ریاضیات عالیه‌نك بر شعبهٔ مهمه‌سی اولوب افادات تفاضلیه‌نك اخذ اولندیغی افاده‌لری بولمق قواعدندن باحثدر .

تمامیٔ محدود == بر افادهٔ تفاضلیه‌نك حدودی معین اولان تمامیسی .

تمامیٔ غیر محدود == برافادهٔ تفاضلیه‌نك حدودی غیر معین تمامیسی .

تَمامِیَّت [ع.مصـ] { اساساً تمام مصدر اولدیغندن بوکا تکرار (یت) ادات مصدرینك الحاقی غلط ایسه‌ده اصطلاحات سیاسیه‌مز صره‌سنه کچمش و (تمام) دن ایججه فرقلی بر معنی اکتساب ایتمش اولان بوکلمه‌یه شدتله احتیاجز واردر } . تماملق ، بتونلك .

تَماوُت [ع ، مصـ] کندینی اولش کبی کوسترمك .

تَماهُل [ع مصـ] مهلت ویره‌رك حرکت ایتمك § آغیر طاورانمق .

تَمایُل [ع ، مصـ] اکلك ، میل ایتمك : { مادیات ومعنویاتده مستعملدر. } § برآدمه زیاده سیله میل ومحبت ایتمك § بریته طرفدارلق ایتمك .

تمایلات == جـ : (تمایل). میللر، محبتلر: تمایلات قلبیه .

تمایل رحم == (طب) رحمك اکلمسندن متولد بر علت .

تَمَتُّع [ع.مصـ] فائده‌لنمك ، کار ایتمك . § کار ، فائده .

تمتعات == جـ : (تمتع) کارلر، فائده‌لر .

تمتع ویرکوسی == بلدیه جـه اصنافدن قزانجلریله متناسب اوله‌رق آلنان رسم .

حصهٔ تمتع == برشرکت حصه‌دارندن هر برینه اصابت ایدن کار .

تَمْتیع [ع.مصـ] فائده‌لندیرمك، فائده‌لندیرلمك ، کار ایتدیرمك ، کار ایتدیرلمك .

تَمَثُّل [ع.مصـ] برشیئك صورتنه کیرمك. § بر سوزی مثل اوله‌رق ایراد ایتمك § (فن منافع الاعضا) اغذیه‌نك بعدالهضم امتصاص طریقیله دوران دمه داخل اوله‌رق مادهٔ حیاتیه خاصه‌سنی اکتساب ایتمسی یعنی عضویته کیرمسی .

تمثلات == جـ : (تمثل) : تمثلات غذائیه .

تَمْثیل [ع.مصـ] مثال کتیرمك، کتیرلمك، مثال اولرق ایراد ایتمك ، ایدلمك § برشیئك صورتنی، شکلنی نقش ایتمك ، ایدلمك § باصمه معناسنه اولان طبع ایله مترادفدر : طبع وتمثیل برکتابی طبع ایتمك ، برکتاب طبع ایدلمك § (طب) آلنان اغذیه‌نك داخل عضویت ایدلمسی .

تَمَجُّد [ع.مصـ] مجدوشرف قزانمق، شرف صاحبی اولمق .

تَمْجید [ع.مصـ] ثنا ایله تعظیم ایتمك ، اولولامق § ثنا وتعظیم ایله صباحه قارشی مؤذن طرفندن مناره‌ده اوقونان دعای مخصوص .

تمجید بلاوی == هروقت تکرار ایدیلوب اوصانج ویرن شی ، سوز .

تَمْحیص [ع.مصـ] تجربه ، امتحان ایتمك .

تَمْحیق [ع.مصـ] ابطال وامحا ایلمك .

تَمَخُّط [ع.مصـ] سومکورمك .

تَمَدُّح [ع ، مصـ] کندینی اوکمك ، مدح ایتمك ، اوکونمك .

تمدحات == جـ : (تمدح) اوکونمه‌لر: تمدحات شاعرانه .

تَمَدُّن [ع.مصـ] مدنی اولمق ، بدویتدن چیقوب کسب مدنیت ایتمك § معارف، صنایع تجارت، نظامات، انتظام، آسایش خصوصاتنده ایلرولمه ، ترقی ایتمه § حسن منافعت ومعاشرت انسانیه .

تَمْدیح [ع.مصـ] (مدح) ایله مترادف ویدن اقوادر. زیاده مدح وثنا ایتمك ، اوکمك .

تمدیحات == جـ: (تمدیح): تمدیحات متوالیه.

تَمْدید [ع.مصـ] اوزاتمق ، اوزادلمق . تطویل ایتمك: سوردیرمه، سوردیرمسی موجب اولمه : « مدت مأذونیتی برماه دها تمدید ایدلدی . » § وصل ایتمه : «فلان محله تلغرافی تمدید ایدلدی . » § فرش ایتمك : فلان محله تمور یولی تمدید ایدلدی. » § حروف املائی چکه‌رك اوقومق: « (آمین)ك الف ویاسنی تمدید ایتمك ایجاب ایدر . »

تَمْر [ع.ا] خرما دینلن میوه . { اغاجنه (نخل) دینور . }

تمرهندی == { زبانزدی [illegible] (دمیر هندی) } بقلیه‌فصیله‌سندن اولوب هندستانده وممالك شاهانه‌نك قطعات حاره‌سنده یتیشن برنوع اغاج ـ که : لبی حامضی مایخوش اولوب ملین کبی مستعملدر .

تَمَرُّد [ع، مصـ] عناد واستکبار ایتمك ، دیك باشلیلق .

تمردات == جـ : (تمرد) : تمردات واقعه.

تَمَرْمُر [ع.ا] دیل و دوداقلرك بلااختیار دیتره‌مسندن عبارت بر مرض.

تَمَرُّن [ع ، مصـ] ادمان ایتمك ، ملازمت ایلمك ، آلیشمق ، بچون دواملی چالیشمق .

تَمْریخ [ع ، مصـ] خفیفجه طلا ایتمك . اوغوشدیرمق .

تمریر [ع.مص] حرارت ، آجیاق ویرمك، ویرلمك .

تمریض [ع.مص] ضعفه نسبت ایتمك. ایدلمك ، ضعیف گوسترمك، گوسترلمك . { اکثریا سوز حقنده قوللانیلور . }

تمرین [ع مص] ادمان ایتدیرمك، ایتدیرلمك ، آلیشدیرمق ایچون دوام اوزره چالیشدیرمق .
§ (س) ملکه حصولنی تأمین ایچون طبعیه ویریلان مثاللر . { بعض معلومات فروشان طرفندن استعمال ایدلمکده اولان (اکسرسیس) (Exercice) لفظ اجنبیسی یرنده (تمرین) کلمه‌سی قوللانمق اولی‌در . }

تمرینات = جـ: (تمرین): تمرینات متعدده

تمریه [ع.س] (طب) یاپیلمغه مستعد وجلده عائد برمرض که : اکثریا بویونده ، یوزده ، اللرده حاصل اولوب تریقوفیسی نامیله مشهوردر .

تمزّق [ع.مص] ییرتلمق، پاره پاره اولمق . § (طب) انسجه رخوه‌نك ییرتیلماسی .

تمزیج [ع.مص] (مزج) ایله مترادفدر .

تمزیق [ع. مص] ییرتمق ، پاره‌لهمك ، شق ایتمك .

تمسّح [ع.مص] برشیئه ال سورمك ، مسح ایتمك § برشیئه سورنمك .

تمسخر [ع ، مص] مسخره‌لانمق ، مسخره‌لق ایتمك ، مسخره‌لق ایله استهزا ایتمك . جمعی : (تمسخرات) .

تمسّك [ع.مص] اهتمام ایله طوتمق ، صارلمق § (س) سند، حجت، حین استملاکده آلنان حجت .

تمسکن [ع.مص] مسکین اولمه ، مسکینلشمه .

تمسیه [ع.مص] { تشدید ایله غلطدر } (اقشامکز خیر اولسون) دیه اقشام سلامی ویرمك :

« شیقدر هنرنما بکم اعلی لسان بیلیر
اجرای رسم تمسیه‌ده (بونسوار) دیر »

تمشّط [ع.مص] صاچنی ، صقالنی طرامق ، طرانلمق .

تمشّق [ع.مص] مشق آلمق، مشق اتخاذ ایتمك § ورزش، تعلم { اکثریا حسن خط حقنده قوللانیلیر }.

تمشّی [ع ، مص] یورومك . { معنویاته مخصوصدر } .

تمشیت ـ تمشیه [ع.مص] { تشدید ایله غلطدر . } یوروتمك ، یوروتلمك ، § حاصل اولمسنی تسهیل ایتمك .

تمشیط [ع مص] طرامق ، طرانلمق .

تمصیر [ع.مص] بر موقعی شهر حالنه افراغ ایتمك، شهرحالنه گتیرمك .

تمضمض [ع.مص] آغزنی صو وسائر شیله چالقامق ، مضمضه ایتمك .

تمطّر [ع.مص] یغمور یغمق § صیجاق موسمده سرینلهمك ایچون یغموره چیقمق .

تمطّی [ع مص] (طب) وجودده حس ایدیلان آغرلق حسیله گرینمك .

تمعدن [ع. مص] الفاظ مولده‌دندر . معدنلشمك ، معدن حالنه گچمك ، معدن اولمق ، معدن کسلمك .

تمغا [ت.فا.س] کاغد وقماش مثللو شیلرك اوزرینه اوریلان مهر ، علامت .

صوغوق تمغا = بعض اوراق رسمیه‌نك بالای یمیننه اوریلان قبارتمه‌لی تمغا .

تمغا نظامنامه‌سی = مکتوب ظرفلرینه ، پوسته‌یه تودیع اولنان اوراق وسائره‌یه ، سندلته ، عرضحاللره ، قونطوراتولره ، اعلانلره وسائر شیلره الصاق ایدیلن پوللرك انواع ومقادیرینه وپول استعمالنجه واقع اولان اهمال وسهویاتك استلزام ایلدیکی مجازاته دائر نظامنامه .

آلننده تمغاسی اولمه‌مق = باطنی مجهول بولنمق .

تپه تمغاسی = چوجقك تپه‌سنده‌کی یومشاق یر ، بنغلداق .

تمغاجی = کرکارده قورشون تمغا اورمغه مأمور آدم .

تمغا رسمی = پول ویرکوسی .

تمغاسز = تمغاسی اولمیان ، تمغالانماش .

تمغالامق = [ت.مص] تمغا اورمق ، اوراق، نشان ایتمك، ایدلمك .

تمکّن [ع مص] مکانلانمق ، مکان طوتمق ، یرلشمك .

تمکین [ع.مص] آغرلق ، وقار ، ثبات ، متانت ، مکانت .

تمکینلی = خفیف مزاج اولمیان ، آغر ، وقارلی اولان .

اهل تمکین = مکانت مزاج صاحبی .

پرتمکین = چوق تمکینلی

تمکین ویرمك = تأجیل ایتمك .

تمل [یونانی، س] بنا دیوارلرینی قوتلی بولندیرمق وتمامیله اوطورتمق ایچون زمین قازیله‌رق التلرینه یاپیلان اساس ؛ بنا § اصل ، کوك § برایشك اولی ، اصلی .

تمل آتمق = وضع اساس ایلمك || بریره یرلشوب قالمق .

تملسز = اساسسز ، چوروك ، موقت .

تمل طوتمق = بردوام و پایدار اولمق .

تمل دیرکی = اخشاب ابنیه‌ده اساس بنا اوزرینه قونیلان درت دیرکدن هربری .

تمللشمك = ایچه‌، قوتلیجه یرلشمك .

تملندن = اصلندن ، اساسندن || اساساً .

تملی = (لسان عوامده) هروقت، دائماً .

تملّق [ع.مص] حالاً وقالاً یالطافلانمق . جمعی : (تملقات) .

تملّك [ع مص] ملك ایدنمك، ایدینلمك، تحت تصرفه آلمق، آلنمق، ملك صاحبی اولمق . جمعی : (تملکات) .

تململ [ع ، مص] ملتلنمك ، برماتك افرادندن اولمق § (طب) خسته‌لرك شدت اضطراباتدن یاتاقده راحت یاتامیوب متصل حرکت ایتمسی ، دونوب قیمیلدامسی .

تملیح [ع،مص] طوزلامق، ایچنه طوز قاتمق § (ادبیات) سوز آره‌سنده کوزل برمضمون ویا دلنشین بر تعبیر ایرادندن عبارت برصنعت ادبیه .

تملیحات = جـ: (تملیح). تملیح بدیعه‌سی متضمن سوزلر .

تملیس [ع.مص] دوزلهمك ، پروزلرینی ازاله ایلمك .

تملیك [ع.مص] ملك ایتمك، ایدلمك ، بر یری برینك عهدهٔ تصرفنه ویرمك ، متصرف ایتمك . جمعی : (تملیکات)

تملیکاً = تملیك صورتیله .

تملیه ـ تمنّیه [ع.مص] { تشدید ایله غلطدر } لیاب طولدیرمق، مالامال ایتمك .

تمنا ـ تمنی [ع.مص] دیلهمك ، آرزو ایتمك، ایدلمك § تمنی اولنان، آرزوایدیلن شی § الی باشنه قالدیروب ایدیلان آشناق ، سلام اشارتی . { رجا ، استرحام ، نیازدن معناجه پك چوق ضعیفدر } .

تمنیات = برنجی وایکنجی معنایه کوره (تمنی) نك جمعی . آرزولر ، دیلکلر .

قیصه تمنا = الی آشاغی صارقتمقسزین ایدیلان خفیف تمنا .

قندیللی تمنا = الی دیزدن آشاغی‌یه قدر صارقیدوب اولجه چکه وبعده باشه قدر قالدیره‌رق ایدیلان تعظیملی تمنا .

تَمَوُّت • [ع،مص] (طب) بر عضوك ویا برقطعهٔ عضوك چوروبوب اولو حالنه کچمسی .

تَمَوُّج • [ع،مص] طالغه‌لانمق، طالغه طالغه اولمق، طالغه‌لی اولمق § طالغه‌لر: تموجات دریا .

تموجات = جمع : (تموج) طالغه‌لانمه‌لر .

تَمّوز • [سریانیدن‌مفرس] سنهٔ شمسیه‌نك مارتدن اعتباراً بشنجی آیی . § حرارت شدیده .

تاب تموز = تموز صیجاغی . { نظمده میمك تخفیفیله‌ده مستعملدر } .

تَمَوُّل [ع،مص] چوق مال صاحبی اولمق، مالدار ، زنکین اولمق .

تَموِیل [ع،مص] مالدار ایتمك ، ایدلمك .

تَموِیه • [ع،مص] سوزی شعشعه‌لی صورتده سویلمك § باطل سوزی حق صورتنده کوسترمك § (حکمت) « غالوانو پلاستی — Galvanoplastie » مقابلی — که : بر معدنك اوزرینه اصول مخصوصه‌سیله دیکر بر معدندن بر قشر کچیرمك طریقندن عبارتدر . جمعی : (تمویهات) .

تَمَهُّد • [ع،مص] یاییلوب دوشنمك § مهدیلك صانمق .

تَمَهُّر • [ع،مص] (مولددر) ماهر اولمق، کسب مهارت ایتمك .

تَمهِید • [ع،مص] یایوب دوشه‌مك ، بسط ایتمك .

تمهیدات = هرنه‌قدر (تمهید) ك جمعی ایسه‌ده لسانمزك تصرفاتنه کوره (مقدمه‌لر، قاندرمق ایچون سویلنیلان سوزلر ، افادات ، بیانات) معانیسی ایله مستعملدر .

تَمهِیل • [ع،مص] مهلت، میدان ویرمك { مرادفی اولان (امهال) دها زیاده مستعملدر } . جمعی : (تمهیلات) .

تَمیز [ت،ص] طاهر ، پاك اولان ، کیرلی اولمیان § مناسب ، موافق مطلوب اولان .

تمیزله‌مك = کیرلی ، یاغلی برشیئی پاك ایتمك ، تنظیف ایتمك || بتیرمك ، بتون آلمق ، آلوب یمك .

تمیزلك = پاکلك ، نظافت .

تمیزلنمك = کندینی پاك ، طاهر ایتمك . || کندینه اسناد ایدیلان جرمدن برائت ایلمك .

تَمَیُّز • [ع،مص] امثالی آره‌سندن آیریلوب سچلمك ، بر موقع اعتبار طوتمق .

مابه التمیز = کندیسیله تمیز ایدیلان شیء .

تمیزات = جمع : (تمیز) موجب تمیز اولان احوال وصفات .

تَمَیُّع • [ع،مص] (حکمت) مایع حالنه کلمك، جیویق اولمق ، جویقلاشمق، صو قوامنه ، آقار حالنه کلمك . جمعی: (تمیعات) .

تَمییع • [ع،مص] مایع حالنه کتیرمك .

تمییع هوا = (حکمت) تضییق واسطه‌سیله هوایی مایع حالنه کتیرمك .

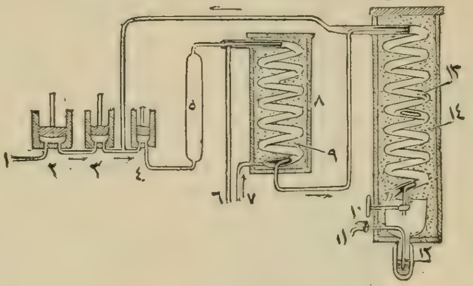

(تمییع هوا)

۱ هوانك وصولکاهی ؛ ۲ ، ۳ ، ٤ متوالیاً ۲۰۰:۸,۵۰ هوای نسیمی اعطا ایدن مضیقلر ؛ ۵ قلور قالسیوم ایله تیبس ایدن جهاز ؛ ۸ ، ۹ مایع آمونیاقلی مبرد [مایع بارد (۷) بوروسیله واصل اولور و (٦ ، ۷) ایله خروج ایدر] مضیقه عودت ایدن هوا بعدالتبرد ۲۰۰ هوای نسیمی ایله هوای مضغوطك واصل اولدیغی مضاعف ثعبانین ؛ ۱۰ توقیف موصلغی ؛ ۱۱ مضاعف جدارلی زجاجی قاب وهوای مایعك تکاثف ایتدیکی خلای متوسط ؛ ۱۲ جذب موصلغی ۱۳ ، ۱٤ ثعبانیه‌لری تجرید ایدن قطن .

تَمیمَه [ع،س] اصابت نظردن صیانت ایچون صبیانك وبعض حیواناتك باشلرینه ، بیونلرینه طاقیلان نظر بونجغی ، نظرلق .

تَمییز • [ع،مص] آیرمق، آیرلمق § سچمك، سچلمك ، فرق ایتمك ، ایدلمك . § محکمهٔ تمییزه عرض ایتمك ، محکمهٔ تمییزه وارد اولان اوراقك موجب نقض کیفیتلردن عاری اولوب اولمدیغنی تدقیق ایتمك § انسانده نیك وبدی ، خیر وشری تفریقه مدار اولان قوت ، قوهٔ ممیزه § (نحو) معمول منصوبك یدنجیسی اولوب ذاتده ویا نسبتده اولان ابهامی رفع ایدن اسم : عشرون درهماً، رطل ترتیباً کبی .

محکمهٔ تمییز = حقوق وجزا محکمه‌لرندن صادر اولان حکملرك موافق قانون اولوب اولمدیغنی تدقیقه مأمور هیئت — که : حقوق ، جزا ، استدعا دائره‌لرندن عبارتدر .

تمییزاً = محکمهٔ مشارالیها معرفتیله || تمییز صورتیله .

دیوان تمییز = محاکم عدلیه‌نك تشکیلندن اقدم محکمهٔ تمییزك وظائف وصلاحیتنی حائز اولان هیئت حاکمه‌یه دینیردی .

تَن • [فا،س] باش داخل ویا خارج اولدیغی حالده وجود ، کووده ، بدن، جسم. § جسم حیوانینك سطح خارجیسی : سیاه تن ، بیاض تن .

تن آسان = استراحتنی کوزه‌دن آدم .

تناور } تن آور } = طولغون وجودلی ، اتی جانلی .

تنپرور = وجودینی بسلمکه اعتنا ایدن آدم ، تنبل، عاطل کبی .

تنپرورانه = تن پرورجه‌سنه .

تنپروری = تن پرورلك تنبللك .

تندرست = صحیح المزاج ، صحتی یرنده ، صاغلام .

تندرستی = تندرستلك، صحت وجود :

« بختیاری جهانده صحتدر تندرستی بیوك سعادتدر »

تنزده = ساکن ، ساکت ، صوصمش .

آهن تن = پك قوی البنیه، صاغلام یاپیلی .

تَناثُر • [ع،مص] (انتثار) ایله مترادفدر . صاچلمق، سرپیلمك § یوسکورمك .

تَناجی [ع،مص] فیصیلداشمق ، فیصیلتی ایله قونوشمق ، سویلشمك .

تَنادّ [ع،مص] بر برندن اورکمك § طاغلمه، پریشان اولمه .

یوم التناد = قیامت کونی. روز محشر.

تَنادُر [ع،مص] نادرلشمك، کسب ندرت ایتمك .

تَنادُم [ع،مص] (منادمه) ایله مترادفدر. قونشمق، بربریله مصاحبت ایتمك .

تَنادی [ع،مص] بربرینه ندا ایتمك ، ندا ایدیشمك .

تَنَازُعْ [ع، مص] (منازعه) ایله مترادفدر. بربریله نزاع ایتمك ، ایدیشمك .

تنازع بالایدی = (فقه) ایکی کشینك ذی الید اولدقلری عقار ایچون نزاع ایتملری.

تنازع فعلین = (نحو) ایکی فعلك بربرندن اشتقاقنه اطلاق اولنور .

تَنَاسُبْ [ع ، مص] بربرینه مناسب ، موافق ، اویغون اولمق § بدن وچهره‌یی ترکیب ایدن عضولرك بربرینه اویغون اولمسی § حسن اندام ؛ کوزل بوی بوس § (ادبیات ، تضاد طریقیله اولمیه‌رق معانینك مناسب ومقارنلرینی برآرده‌یه جمع ایتمك صنعت بدیعیه‌سی ـ که : بوکا (مراعات نظیر) دخی دیرلر مثلا :

« لال اولور البت زبان خامهٔ پیچیده موی قیلجه غمدن طبع ارباب سخن علتلنور »

§ (ریاضیه) ایکی نسبتك بربرینه مساواتی : مثلا درت کمیتدن برنجیسی ایکنجیسنك قاچ مثلی ویا جزئی ایسه اوچنجیسی‌ده دردنجیسنك اوقدر مثلی ویا جزئی اولدیغی تقدیرده بودرت کمیت برتناسب تشکیل ایدر .

$\frac{\text{م}}{\text{ب}} = \frac{\text{ج}}{\text{د}}$ کبی .

تناسب تألیفیهٔ علی الولاء = الیوم سلسلهٔ تألیفیه اسمی ویریلن بوسلسله‌نك متوالیاً آلنان اوچ حدینك برنجیسی ایله ایکنجیسی بینند‌ه‌کی فضل ، ایکنجیسی ایله اوچنجیسی بینند‌ه‌کی فضله نسبت ایدیلیرسه ، برنجیسی ایله اوچنجیسی بینند‌ه‌کی نسبتك عینی ظهور ایدر . مثلا : $\frac{\text{م}}{\text{ج}} = \frac{\text{م} - \text{ب}}{\text{ب} - \text{ج}}$ اولدیغی صورتده م ، ب ، ج کمیتلری بر سلسلهٔ تألیفیه تشکیل ایدر .

تناسب تألیفی = { Proportion Harmonique } برخط معلومك داخلاً وخارجاً عین نسبتده تقسیم اولنمسندن ظهور ایدن تناسب اولوب نسبت معلومه‌یه‌ده نسبت تألیفیه دینیر .

تناسب عددی = (ریاضیه) ایکی نسبت عددیه‌نك بربرینه مساواتی .

تناسب عددی علی الولاء = (ریاضیه) برفضل مشترك ایله تزاید ویا تناقص ایدوب کیدن کمیتلرك تشکیل ایتدیکی سلسله‌در . ٢ ، ٤ ، ٦ ، ٨ ، ١٠ ویا ١٦ ، ١٢ ، ٨ ، ٤ ... کبی . بوسلسله‌یه (سلسلهٔ عددیه) دخی دینیرکه الیوم مستعمل اولان تعبیرده بودر .

تناسب مبسوطه = یکدیکرینه تابع ایکی کمیتدن بری ٢ ، ٣ ، ٤ ... دفعه بیودیکی حالده دیکری دخی ٢ ، ٣ ، ٤ ... کره بیویین تناسب .

تناسب مرکبه = اوچ معلومه بدل بر قاچ معلوم ویریله‌رك مجهول استخراجی ایچون قوریلان تناسب .

تناسب معکوسه = ایکی کمیتدن برینك قیمتی ٢ ، ٣ ، ٤ ... کره بیودیکی حالده دیکری ٢ ، ٣ ، ٤ ... کره کوچولن تناسب . { مثلا عمله‌نك مقداری چوغالدقجه یاپیله‌جق ایشك اوز بتده آز زمانده بیتمسی برتناسب معکوسه تشکیل ایدر } .

تناسب هندسی = (ریاضیه) علی العاده ایکی نسبت هندسیه‌نك مساواتی .

تناسب هندسی علی الولاء = بر طاقم کمیتلردن هربری ، اولند‌ه‌کینك ثابت بر مضروب ایله حاصل ضربنه مساوی اولور ایسه بوکمیتلرك تشکیل ایتدیکی سلسله‌یه تعبیر اولنورکه بوکا الیوم (سلسلهٔ هندسیه) دینلیور : ٢ ، ٦ ، ١٨ ، ٥٤ ... کبی . مضروب ثابته (نسبت مشترکه) دینیر .

تناسب هندسی متسلسله = مساوی نسبتلردن تشکل ایدن بر سلسله اولوب (تناسب متوالیه) دخی تعبیر اولنور :

$\frac{\text{م}}{\text{ب}} = \frac{\text{ج}}{\text{د}} = \frac{\text{ه}}{\text{ط}}$ ... کبی .

ایهام تناسب = (ادبیات) معنای غیر مقصوده کوره بینلرنده مناسبت اولان الفاظك برآرده جمعندن عبارت و (مراعات نظیر) اقسامندن معدود صنعت بدیعیه .

تناسبی = تناسبه منسوب ومتعلق .

تَنَاسُخْ [ع، مص] برطائفهٔ ضاله‌نك قولنه کوره روحك برجسمدن انفکاکنی متعاقب دیکر جسمه تعلق ایتمسی § (علم حیوانات) حیوانلرك تبدیل شکل وحال ایلمسی : ایپك بوجکنك کلبکه تحولی کبی § (فقه) وارثك قبل المیراث وفتیله مال مورثك آنك وارثلرینه قالمسی .

تناسخی = تناسخ ارواحه قائل اولان آدم ‖ تناسخه منسوب ومتعلق .

تَنَاسُلْ [ع، مص] بربرندن طوغوب اورەمك ، تورەمك .

آلات تناسل = آلات معلومهٔ ذکور واناث .

تناسل غیر متجانس = (علم حیوانات) مختلف الجنس ایکی حیوانك چفتلشدیرلمسیله ملز بر جنس یتشدیرمك .

تناسلی = تناسله منسوب .

تَنَاشُدْ [ع، مص] (مناشده) ایله مترادفدر. قارشیلقلی شعر اوقومق .

تَنَاشِیرْ [ع، مص] { مفردسز جمعدر } چوجق یازیسی ، عجمی یازیسی .

تَنَاصُرْ [ع، مص] (تعاون) ایله مترادف اولوب یالکز مادیاته منحصردر بربرینه نصرت ، معاونت ایتمك . یاردملاشمق .

تَنَاطُحْ [ع ، مص] بوینوزلی حیوانات بربرینه بوینوزلریله اورمق . طوقشمق .

تَنَاظُرْ [ع، مص] بربرینه باقق ، باقشمق . بربرینه قارشی ، نظیر اولمق . § (هندسه) ایکی شکلك برخطه ویا سطحه نظراً متناظر اولمسی ☞ (متناظر).

تناظری = (هندسه) تناظر نظریاتنه عائد ، متعلق .

تَنَافُرْ [ع، مص] بربرندن نفرت ایتمك ، اورکمك .

تنافر حروف = (ادبیات) لسانه عسرت ، سمعه ثقلت ویرن حرفلرك برکلمه‌ده اجتماعنه دیرلر : استعدادات ، سلاسلسزلك کبی .

تنافر کلمات = بعض کلماتك یکدیکرینه اتصالی سببیله حین التلفظده لسانه ثقلت ویره‌جك بر حالده بولنمسی ، مثال :

« خاکپایه بر رکاب اهداسی ناچیز ایسه‌ده قیلمه رد قیر آتی ویر یاآل باغشله برقوله »

تَنَافُسْ [ع، مص] (منافسه) ایله مترادف وآندن دها آز مستعملدر . حسد ایدیشمك .

تَنَاقُصْ [ع، مص] آزالمق ، اکسیلمك .

تَنَاقُضْ [ع، مص] ایکی سوز بربرینه مخالف اولمق § مخالفت . § ضدیت ، مباینت § (حقوق) اثنای محاکمه‌ده مدعیدن دعواسنك بطلانی مؤدی بر سوز صادر اولمق . جمعی : (تناقضات) .

تَنَاکُحْ [ع، مص] نکاحلاشمق ، بربریله صورت مشروعه‌ده زوج وزوجه اولمق .

تَنَاکُرْ [ع، مص] تجاهل ایتمك ، بیلمزلکه کلمك .

تَنَانِیرْ [ع، ج] طاندر ، اوجاق ، فورون معناسنه اولان (تنور) ك جمعی . § صو پیکارلری .

تَنَاوُلْ [ع، مص] آلوب یمك ، آلنوب ینلمك .

تَنَاوُمْ [ع، مص] اویور کبی کورونمك ، یالاندن اویومق .

تَنَاهِی [ع، مص] نهایت بولمق § بیتمك .

بی تناهی = نهایتی اولمیان ، صوکسز ، بیتمز توکنمز ؛ (انتها) ایله بیتلرنده فرق واردر }.

تنباکو [فا.س] با.نجانیه فصیله‌سندن بارکه ایله ایچیلن معروف نبات – که توتون نوعندندر

تنباکوجی = تنباکو صاتان آدم .

تنبت [ع.مص] نابت اولمق ، یردن بیتمك . {چیمنلنمه . جمعی : تنبتات} .

تنبتات لحمیه = (طب) الجای مرضله وجودك بعض اقسامنده حاصل اولوب دوت دانه‌سی شکلنی عرض ایدن فضله ات قبارجقلری

تنبع [ع.مص] یردن قاینامق ، نبعان ایتمك .

تنبل [ت.فا.ص] اوشنیجی ، وشنکن § ایشه آغر طاورانان . { بو کلمه‌نك (تن پرور) لفظ فارسیسندن محرف اولدیغی حقنده‌کی قول باطلدر } .

تنبلخانه = ایش کورلمین محل ، مسکینلر یری .

تنبلت [فا.س] یوان‌یوکی کوچوك یوك .

تنبؤ [ع.مص] تنبلك ، پیغمبرلك ادعاسنده بولنمق .

تنبول [فا.س] هندستان اهالیسنك دیشلرینی تمیزلمك ، دوداقلرینی قزارتمق ایچون چیکه‌دکاری بر یاپراق .

تنبه [ع.مص] متنبه اولمق ، عبرت آلمق § اویانمق .

تنبیه [ع.مص] اویاندیرمه § اهتمام ایله امر ونهی ایتمك (اخطار) ، (وصایا) . § (طب) سیکرلری تهییج ایدوب حسیاتی اویاندیرمق .

تنبیهات = ایکنجی معناسنه کوره (تنبیه)ك جمعی ، امر ونهیی متضمن وصایا .

تنته [ج.س] کونشه ، یاغموره قارشی سذائن وسائره‌نك اوزرینه چکیلن بز .

تنته [فا.س] اوروجك آغی .

تنثر [ع.مص] (انتشار) ایله مترادفدر : صاچلمق ، سرپلمك ، یایلمق .

تنثیر [ع.مص] صاچمق ، سرپمك § نظمی نثره تحویل ایتمك .

تنثیف [ع.مص] (طب) علاج واسطه‌سیله فیللری دوشورمك .

تنجره [ت.س] یمك پشیرکه مخصوص باقیردن ، چینقودن و سائره‌دن معمول کوچوك قاب .

تنجره کبابی = برنوع ات قیزارتمه‌سی .

تنجره یوارلانمش قپاغنی بولمش = بربرینه اویغون ایکی ارقداش ویا زوجین حقنده مقام استهزاده قوللانیلور .

پاپن تنجره‌سی = (حکمت) صوبك پك یوکسك بر درجه‌یه‌ندر قینادلمسنه مخصوص قاب

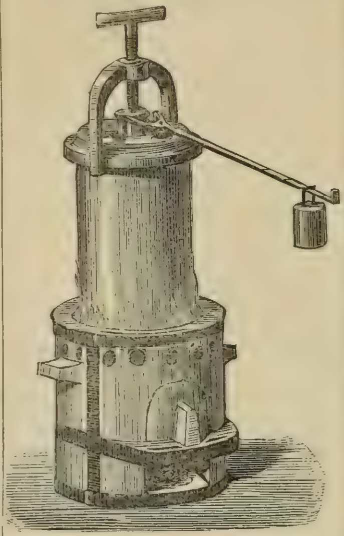

(پاپن تنجره‌سی)

طوپراق تنجره = کوه‌جنیان طوپراقدن معمول قاب – که : درونده کباب ، پلاو وسائره پیشیریلور

تنجیم [ع.مص] عربیده معناسی باشقه ایسه‌ده لساننزده علم نجوم ایله مشغول اولمق معناسنی افاده ایدر .

تنجیه [ع.مص] قورتارمق ، نجات ویرمك . { تشدید ایله غلطدر . }

تنجیس [ع.مص] پیسله‌مك ، پیس ایتمك .

تنحنح [ع.مص] بوغازینی بکرر آخیرلدادوب سسلندیرمك ، بوغازده حاصل اولان بلغمی دفع ایچون بالاکترام وقوعه کتیریلان خیرلتی : تنحنح جماعت . جمعی : تنحنحات .

تنحیه – تنحی [ع.مص] آلارغه طورمز ، برطرفه چکلمك .

تنخم [ع.مص] اکشی یوزلی اولمق . § (طب) بلغم چیقارمق (تقشع) .

تنخیل [ع.مص] اللك ایله الهمك : تنخیل ذخائر .

تندم [ع.مص] ندامت کتیرمك ، پشیمان اولمق .

تندور [ت.س] (طاندیر) اکمك پیشیرمکه مخصوص کوچوك فرون .

تندیه [ع.مص] { تشدید ایله غلطدر } نمناك ایتمك ، ایدلمك ، نمنمك ، نمندیرمك .

تندیر [ع.مص] (نذار) ایله مترادف واندن اقوادر . بر خصوصك تبلیغیله قورقتمق .

تنزل [ع.مص] آشاغی ینمك ، آشاغیلامق . § کوکل آلچاقلغی ایتمك ، لطف ورغبت کوسترمك .

تنزلاً = تنزل صورتیله || آلچق کوکللیلك ایدرك .

تنزه [ع.مص] کسب انشراح ایتمك . § کسب انشراح ایچون فرحلی یرلرده کزمك .

تنزیل [ع.مص] تدریجله اینداش معناسیله قرآن کریمه اطلاق اولنور § آشاغی ایندیرمك . § (طرح) عملیاتی . { (تنزیل) ایله مترادف ایسه‌ده هر برده ؛ کابدل اوله‌رق قوللانیله‌مز } .

تنزیلات = جمع : (تنزیل) || طرح ایدیلان مقدارلر .

تنزیه [ع.مص] قباحتدن ، نقائصدن بری قیلمق ، قیلنمق § جناب واجب الوجودك کافه نقائصدن بری اولدیغنی اعتراف ایتمك .

تنسخ [ع.ص] غایتله نفیس ، نادر ، بی نظیر اولمق .

تنسق [ع.مص] (انتساق) ایله مترادفدر : نظام اوزره دیزیلمك .

تنسم [ع.مص] روزکار استشمام ایتمك ، ایدلمك ، صولوق آلمق ، آلمق .

تنسیب [ع.مص] مناسب کورمك ، کورلمك ، اویغون ، مصیب بولمق ، { (ایتمك) ماده‌سیله قوللانیلیر } .

تنسیق [ع.مص] نظام اوزره دیزمك ، دیزلمك ، یولنه ، صره‌سنه نظامنه قویمق ، قونلمق .

تنسیق ارتفاعی = (ادبیات) اوصاف متعدده‌یی اك کوچوکندن باشلیه‌رق وتدریجاً بیوده‌رك متوالیاً ایراد ایتمك صنعت ادبیه‌سی .

تنسیق انحطاطی = (ادبیات) تنسیق ارتقائینك ضدی .

تنسیق صفات = (ادبیات) برشیئك ، برموصوفك صفات عدیده‌سنی متوالیاً ایراد ایتمك صنعتنه اطلاق اولنور :

« مدار خلقت عالم
بهار طینت آدم
سوار عرصهٔ طارم
امیرالمجالس غبرا »

تنسیقات = جـ : (تنسیق) || یکیدن ترتیب وتنظیم ایدیشلر || ترتیب ، نظام . || مجدداً وتعدیلا اجرا ایدیلن تشکیلات : تنسیقات اخیره .

تنسیه [ع، مص] اونوتدیرمق .

تنشب [ع، مص] برشیئه ایلیشوب طوتلمق .

تنشر [ع، مص] (انتشار) ایله مترادفدر. آچلوب یایلمق .

تنشط [ع، مص] نشاطلانمق، فرحلانمق.

تنشف [ع، مص] صویی، رطوبتی مص ایدوب ایچمك .

تن شوی [فا، ص] بدن ییقایيجی { بین العوام تحریف ایله (تنه‌شیر) ویا (تنشیر) } شکلنه صوقلمش واوزرنده میت غسل ایدیلان تخته‌یه علم اولمشدر } .

تنشیر [ت، ـ] ☜ (تن شوی).

تنشیره کلمك = اولمك .

تنشیر [ع، مص] نشر ایله مترادفدر .

تنشیط [ع، مص] نشاطلاندیرمق ، فرحلاندیرمق .

تنشیف [ع، مص] صویی ، رطوبتی ایچیرمك ، صو ، رطوبت ایچیرلمك ، امدیرمك، امدیرلمك.

تنصب [ع، مص] (انتصاب) ایله مترادفدر. دیكیلوب طورمق. § عقلی شیئی واحده مرکوز اولمق.

تنصح [ع، مص] عبرت آلمق ، عقلی باشنه کلمك .

تنصر [ع، مص] نصرانی، خرستیان اولمق .

تنصیر [ع، مص] برینی خرستیان ایتمك . § برینه خرستیاندر دیمك ، دینامك .

تنصیص [ع، مص] بعدالتدقیق قرار ویرمك ، ویرلمك .

تنصیصات = جـ : (تنصیص) بعدالمذاکرات ویریلن قرارلر ، مقررات .

تنصیف [ع مص] ایکی‌یه بولمك، ایکی‌یه بولونمك . بر برینه مساوی ایکی قسمه آیرمق .

تنصیف زاویه = (هندسه) بر زاویه‌یی قواعد مخصوصه‌سنه توفیقاً ایکی مساوی قسمه آیرمق . مثلا (ب م ح) زاویه‌سنك خط منصفی اولان (م ء) خطی رسم اولنسه : زاویهٔ مذکوره ؛ (ء م ب) و (ء م ح) کی ایکی مساوی قسمه آیرلمش اولور .

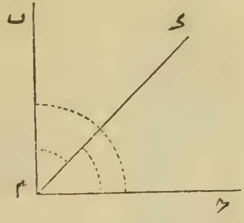

(تنصیف زاویه)

تنضیر [ع، مص] تروتازه قیلمق، رونقدار ایتمك .

تنطف [ع مص] قولاغه کوپه طاقمق .

تنطر [ع، مص] دوشونه‌رك دقتله باقمق . § دقتله باقه‌رق دوشونمك .

تنظف [ع، مص] مادةً تمیزلنمك پاکلنمك.

تنظیر [ع، مص] نظیرینی ، اشنی ، مثلنی یاپمق ، نظیری یاپلمق . { اکثریا شعر حقنده مستعملدر } جمعی: (تنظیرات) .

تنظیراً = نظیره‌اوله‌رق، تنظیرصورتیله.

تنظیف [ع ، مص] مادةً تمیزلمك ، پاکلمك .

تنظیفات = جـ : (تنظیف) . تمیزلکلر || اسواق وازقه‌نك تمیزلنمسی‌وصوپروندیلرك قالدیرلمسی .

تنظیفات آرابه‌سی = سوقاقلردن طوپلانان سوپروندیلری نقله مخصوص آرابه .

تنظیفات مأموری = تنظیفات‌وتطهیراته متعلق وظائفله مکلف بلدیه مأموری .

تنظیم [ع مص] نظام وانتظام ویرمك ، ویرلمك . دیزمك، دیزلمك § یاپوب یاقشدیرمق ، یاپیلوب یاقشدیرلمق. § یولنه قومق ، قوندلمق § قلمه آلمق ، نثراً ویا نظماً یازمق .

تنظیمات = جـ: (تنظیم) || اموردولتك منتظم برحاله وضعی وبونك ایچون اتخاذ اولنان تدابیر واجراآت .

تنظیمات خیریه = والد ماجد حضرت خلافتپناهی فردوس آشیان سلطان‌عبدالمجید خان‌حضرتلرینك (١٢٥٥) تاریخنده کلخانه خط همایونیله اعلان وتطبیقاتنه بذل اهتمام بی‌پایان بیوردقلری اجراآت اساسیه.

تنظیمات دائره‌سی = شورای دولتك — محاکمدن باشقه — منقسم اولدیغی اوچ دائره‌دن‌ایکنجیسی‌که : نظامات وقوانینك تفسیری، امتیازات‌امورینك تدقیق صلاحیتی بو دائره‌یه عائددر .

تنعم [ع، مص] نعمت ایچنده بولنه‌رق راحت ایتمك .

تنعمات = جـ : (تنعم) : تنعمات‌دنیویه.

تنعیل [ع ، مص] نعللمك ، نعللنمك § کیمیای قدیمده دمیر ایله دیکر برمعدنی قاریشدیروب خلیطه یاپمق معناسنه مستعمل ایدی .

تنعیم [ع، مص] نعمتلندیرمك، نعمتلندیرلمك § اوت ؛ دیه‌جواب ویرمك .

تنغم [ع ، مص] نغمه پردازلق ایتمك . { مقام تزییفده استعمال‌اولنور } جمعی : (تنغمات) .

تنغیص [ع، مص] حیاتی مکدر ایتمك.

تنف [ت، س] { عربی (طنب) دن محرفدر } چادیر اپی ، چادیرك اتکارینی قازیقلره ربط ایدن ایپلرك هربری .

تنفح [ع مص] شیشمك ، قبارمق . § اوفلنه‌رك شیشمك .

تنفذ [ع، مص] نفوذلی اولمق ، نفوذ پیدا ایتمك .

تنفر [ع، مص] نفرت ایتمك § ایکرنمك، اکراه ایتمك .

تنفس [ع، مص] نفس، صولوق آلمق. § بوغوغنلق آلمق ایچون دکلنمك، موقتاً ترك اشغال ایله استراحت ایتمك § طاك یری آچیلوب بیاضی اطرافه یایلمق § دکز صویی تموج ایله ساحله سرپامك .

تنفس اوطه‌سی = دوائر رسمیه‌ده ، مکتبلرده ، تجارتخانه‌لرده بریله کوروشمك ایچون { نظارورؤساواعضایه‌مخصوص } اوطه.

تنفسخانه = مکتبلرده اوقات تدریسیه خارجنده‌طلبه‌نك امرار اوقات ایلدکاری محل.

تنفس زمانی = مکتبده هر ایکی درس زمانی آره‌سنده‌کی تعطیل، استراحت مدتی .

تنفس صناعی = (ط.) بوغازدن آچیلان بر مجرای صنعی واسطه‌سیله مریضک تنفس ایتمسی.

تنفس صفیری = (طب) هوانک طرق تنفسیه‌یه دخولی ویا خروجی اثناده ایشیدیلان غیر طبیعی صدا .

تنفط [ع،مص] حددن آتش کسامک . (طب) یقی یاپشدیرلقله جلد قباردمق.

تنفل [ع،مص] نافله نماز قیلمق ویا اوروج طوتمق .

تنفیح [ع،مص] زیاده‌سیله اوفله‌مک، اوفتمك § اوفله‌یوب شیشیرمک، اوفله‌نوب شیشیرلمك .

تنفید [ع،مص] نافذ قیلمق، یوروتمك، کچیرمک § برینه کتیرمک، بر امری اجرا ایتمك § حکمنه امتثال ایلمك .

تنفیر [ع،مص] نفرت ایتدیرمك، ایتدیرلمك. § ایکرندیرمك، استکراه ایتدیرمك.

تنفیس [ع،مص] نفسلندیرمك، نفسلندیرلمك، فرحلاندیرلمق .

تنفیش [ع،مص] یاموق آتمق، آتلامق. § یوك دیمك، دیدلمك .

تنقد [ع،مص] ☞ (انتقاد) .

تنقط [ع،مص] نقطه نقطه اولمق، بنك بنك اولمق .

تنقل [ع مص] بریردن دیکر یره کچمك. § مزه‌لمك، مزه یمك .

تنقیح [ع،مص] زوائدی چیقاروب آزالتمق، طرح زوائد ایله دوزلتمك، دوزلدلمك § حبوباتك طاش وطوپراغنی آییقلامق .

تنقیحات = جج: (تنقیح) || واردات ایله مصارف آره‌سنده حصول موازنه ایچون مأمورین ومستخدمین معاشاتی آزالدلمق || تنزیلات .

تنقید [ع،مص] عربیده؛ (نقد) ماده‌سی (تفعیل) بابندن کلدیکی ایچون استعمالی غلطدر .} ادبی، فنی، صناعی آثاری بی طرفانه تدقیق ایله ایی وفنا جهتلرینی — مؤثرك شخصنه مراعات ایتدیرمکسزین — بالمحاکمه کوسترمك .} تنقد، انتقاد کلمه‌لری دها فصیحدر } . جمعی : (تنقیدات) .

تنقیش [ع،مص] نقش ایتمك، ایدلمك . § نقشلامق، نقشلانمق. جمعی: (تنقیشات) .

تنقیص [ع،مص] اکسیلتمك، اکسیلدلمك، آزالتمق، قیصالتمق . جمعی : (تنقیصات) .

تنقیط [ع،مص] حرفی نقطه‌لامق، حرف نقطه‌لانمق . { بو معناده (اعجام) ایله مترادفدر . } § یازی‌یی سهولتله، سلاستله اوقوتمق ایچون جمله‌لرك صوکلرینه و بعض کلمه‌لرك آره‌لرینه نقطه واشارات مخصوصهٔ سائره وضع ایتمك ، کلمات آره‌سنه شو { ، ؛ : ! ؟ . } اشارتلردن برینی قویمق .

تنقیه [ع مص] { تشدیدایله غلطدر . } تمیزلمك § (طب) معای مستقیمه برماع شریفه ایدرك دفع طبیعی‌یه خدمت ایتمك { بین الخلق بو مقامده احتقان قوللانلمقده ایسه‌ده یاکلشدر .}

تنك [فا،ص] طار، صیقینتیلی، ضیق .

تنکدست = الی طار، زوکورد .

تنکدستی = زوکوردلك .

تنکچشم = آج کوزلی .

تنك چشمی = آج کوزلیلك .

تنکدل، دلتنك = یورکی طار، مضطرب القلب.

تنکدلی، دلتنکی = طاریورکلیلك، اضطراب قلب.

دهان تنك = کوچك آغز .

تنکناری = طار یر || کچید، بوغاز .

تنکی = طارلق || زوکوردلك .

تنك [فا، س] { ترکجه‌ده تحریف ایله دنك دینلور . } باغلانمش اشیا، یوك دنکی .

تنك [فا،ص] یوفقه، اینجه، نادر، تحملسز.

تنك رو = یوزی یومشاق آدم

تنك حوصله = تحملسز، صبرسز آدم .

تنك مزاج = رقیق المزاج آدم .

تنکار [فا،س] بالکیمیا بوریت سوددن عبارت بر ماده‌در که: قبوجیلر، قلایجیلر لهملرده استعمال ایدرلر .

تنکر [ع،مص] بیلنمیه‌جك، طانلمیه‌جق قیافته کیرمك . متنکر اولمق . ☞ (متنکر) .

تنکس [ع،مص] باش آشاغی اولمق .

تنکه [ت،س] اوستی قلایلنمش اینجه دمیر لوحه، صفحه .

آغزی تنکه قابلی = صیجاق بکه متحمل.

تنکه‌جی = تنکه‌دن قاب وسائره یاپان آدم.

تنکه‌لی = تنکه قابلی .

تنکیح [ع،مص] شرعاً نکاح ایتمك، ایدلمك. جمعی: (تنکیحات) .

تنکیر [ع،مص] نکره قیلمق، قیلنمق. { یعنی برحرفی حرف تعریفسز قوللانمه . }

تنکیس [ع،مص] باش آشاغی ایتمك، ایدلمك .

تنکیل [ع،مص] برینه — سائرلرینه مدار خوف وعبرت اوله‌جق صورتده — معامله ایتمك، ایدلمك: تنکیل اشقیا. جمعی: (تنکیلات) .

تنمر [ع،مص] قاپلانلاشمق، قاپلان خویلی اولمق § برینی تهدید ایدرکن کوموردنمك صورتنده سسنی اوزاتمق § تهدید ایلمك .

تنمل [ع،مص] قارینجه کبی قاینامق . § (طب) بر طرف اویوشوب قارینجه‌لانمق .

تنمی [ع،مص] نشوونما بولمق، کلیشوب بیومك .

تنمیق [ع،مص] کوزل یازمق § مطلقا یازمق، یازلمق .

تنمیه [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر } . نمالاندرمق، نمالاندیرلمق، برکتلندیروب آرتیرمق، آرتیرلمق .

تنوب [ع،س] چام، چیره، قطران آغاجی .

تنوب کاذب = (نباتات) ذات الالقاح ظاهره‌نك صنوبریه فصیله‌سندن برشجره، قطران آغاجی .

١

(تنوب کاذب)

تنويت == {مولددر} كيمياجه حامض تنوبك اساسلرله امتزاجندن حاصل اولان املاح .

تنوبين == (كيميا) تردمنتيدن حاصل اولور بر جسم مؤثر .

تنوبيه == چام وقره آردج فصيله‌سى .

تنوّح [ع مص] نوحه ايتمك ، ميت اوزرينه فرياد ايدرك آغلامق . جمعى : (تنوحات)

تنوّر [ع،مص] نورلانمق، روشن اولمق، آيدينلق اولمق .

تنوّر [ع،مص] اتمك پيشيرمك ايچون طوپراقدن امعل ولنمش ويارميبنده قويو كبى قازلمش فرون ــ كه : بوكا تركجه‌ده (طاندير) دينير § (كيميا) بعض معاملات كيمويه اجراسنه مخصوص محل § (جراحى) علل مستوليه ميقروبلرينى اتلاف ايچون قوللانيلان تويجاد آلت ، اتو . {Etuve} .

تنوره [ع،س] طريقت عليهٔ مولويه درويشلرينك سماع اثناسنده كيدكلرى ككش اتكلى لباس معروف .

تنوره‌پوش == تنوره كين درويش .

تنوّع [ع،مص] نوعلنمك ، نوع نوع اولمق ، كوناكون اولمق .

تنوعات == جـ : (تنوع) : تنوعات اشياء .

تنوّم [ع،مص] اويوقلامه، پينكلامه .

تنومند [فا،ص] ايرى وجودلى، طولغون وجودلى ؛ جثه‌لى آدم .

تنومندى == تنومندلك، ايرى وجودليلق .

تنوير [ع،مص] نورلانديرمق ، آيدينلاتمق ، ايشيقلانديرمق .

تنويرى | تنويريه | == خانه‌لرى ، اوقى ضيالنديرمه ايشنه متعلق . || اسوانك مصارف تنويريه‌سى اوله‌رق بلديه‌جه استيفا اولنان رسم .

تنويرات == جـ : (تنوير) || شهرآيين ايچون اجرا ايديلن دونانما .

تنويع [ع،مص] نوعلانديرمق، نوعلندرمك . نوع نوع ايتمك ، آيدلك ، درلو درلو ايتمك . جمعى : (تنويعات) .

تنويم [ع،مص] اويوتمق، اويودمق .

تنويم صناعى == (طب) بعض كوچوك عمليات جراحيه‌نك آجيسنى حس ايتديرمه‌مك وفقط سويلنيلان سوزه جواب ويرمك و. سويلديكى بالاخره درخاطر ايتمك ايچون خسته‌يى مجلا بر سطحه باقديره‌رق موقتا قوة مفكره‌يى ابطال ايتمك .

اصول تنويم == (ايپنوتيزم) .

تنوين [ع،س] (تجويد) اواخر كلماتده‌كى حرفلرك اوزرينه وضع اولنان ايكى اوستون ، ايكى اسره ، ايكى اوتره ــ كه : منسوب اولديغى حرفى نون كبى اوقوتديرور : {غازماً، بحقٍ ، ودبٌ} . جمعى : (تنوينات) .

تنوين ترنم == (تجويد) حرف اطلاق بدل قافية مطلقه‌يه لاحق اولان وآندن حركت حروف {(مد ، لين) دن برى} تولد ايلين قافية متحركه‌در .

تنوين تمكن == (تجويد) مدخولنك اسم اولديغنى بيلدرن تنوين .

تنوين تنكير == (تجويد) معرفه ايله نكره آره‌سنى تفريق ايدن تنوين .

تنوين عوض == (تجويد) مضاف اليهدن عوض اولان تنوين .

تنوين غالى == (تجويد) قافية ساكنه‌يه لاحق اولان تنوين .

تنوين مقابله == (تجويد) جمع مذكر سالمه مؤنثه تقابل ايدنيدر .

تنها [فا،ص] يالكز، خالى، اصسز § يالكز اوله تك ، وحيد .

تنها اولامق == يالكز ياقلامق .

تنهارو == يالكز كيدن .

تنهالاشمق == يالكز قالمق، منفرد اولمق غ... چكيلوب بوش قالمق .

تنهائى | تنهالق | == يالكزلق || خالى وبوش محل .

تنهانشين == يالكز اوطوران .

تنيا [ج ـ] انسان وبعض حيواناتك باغرصاقلريده ... نده يشايان عريض ، اسطوانى، طويل وقصير اولمق اوزره مختلف نوعلرى اولان طفيلات . § آبدست بوزن .

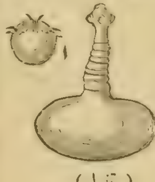

(تنيا)

تنده [فا ـ] طوقونمش ، منسوج .

تنيزه [فا ـ] اوج ، اتك .

تنيزه كوه == طاغ اتكى .

توّاب [ع، ص] قوللرينك توبه‌سنى قبول ايدن جناب حق § زياده توبه كار .

توابع [ع،ـ] جـ : (تابع) ، بردانك خدمتنده بولنانلر § بر ذاتك مملكتى طوتانلر، اثرينه اقتفا ايدنلر § (رضيه) بر ويا زياده متحول ايله كميات ثابته‌يى حاوى اولان افادات رياضيه‌يه او متحوللرك توابعى دينير . § (هيئت) بيوك برجرم سماوينك اطرافنده دور ايدن پيكلر

توابع سكنا == (فقه) مطبخ وكيلار كبى خانه‌نك اقسام وتماتى .

توابع متصلهٔ مستقره == (فقه) خانه‌نك يرلى طولاب كبى انفكاكى قابل اولميان اقسامى .

تواتر [ع،س] كذب اوزرينه اتفاقلرى عقلا جائز اولميان برجماعتك خبرى § برخصوصك افواه ناسده دورانى . جمعى : (تواترات) .

تواتراً == تواتر صورتيله، برشى افواه ناسده دوران ايتمك صورتيله .

تواثب [ع، مص] بربرى اوزرينه صچرامق ، بربرى اوزرينه آتلمق .

تواثق [ع،مص] بربرينه اعتماد ايتمك صورتيله عهدلاشمك .

تواجد [ع،مص] (تصوف) كنديسنه وجد دعوت ايلمك .

تواجه [ع،مص] يوز ، يوزه ، قارشى قارشى‌يه كلمك .

توارث [ع،مص] بريرندن ديكرينه ميراث قلمق ، برندن ديكرينه ارثاً انتقال ايتمك جمعى : (توارثات).

توارد [ع،مص] {اوردو ومكاتب حقنده} كلمك ، بربرينك ارقه‌سندن كلمك . § ايكى شاعرك برزمانده وياخود بربرندن خبردار اولمقسزين باشقه زمان ومكانده مألرى ويا معنى ولفظلرى مشترك اوله‌رق بر بيت ويا مصرع سويلملرى .

توارى [ع،مص] برشيئك آرقه‌سنه صاقلانوب كوزدن نهان اولمق ، كيزلنمك .

تواريخ [ع،ـ] جـ : (تاريخ) . وقايع اسلافدن باحث كتب : تواريخ قديمه § وقايعك زمان جريانى كوسترن ارقام : تواريخ مختلفه .

توازن [ع،مص] ايكى طرفك وزنى مساوى اولمق ، بر اولمق § موازنه . § مصارف ايله واردات مساوى ومتناسب اولمق .

توازى [ع،س] (موازات) ايله مترادفدر، (هندسه) ايكى خطك بربرينه منطبق اولمامق وهر نقطه‌ده ابعاد متساويه‌ده بولنمق اوزره امتدادى .

تَواصُل [ع.مص] بربرینه ، اصل اولمق ، قاوشمق ، ولاشمق { موصلت باشقه معنایه‌در } . جمعی (تواصلات) .

تَواصی [ع.مص] بربرینه توصیه ایتمك .

تَواضُع [ع.مص] آلچاق کوکللولك کوسترمك ، محویت . جمعی (تواضعات) .

اهل تواضع = آلچاق کوکلی اولانلر .

تواضعکار = متواضع ، آلچاق کوکللو .

تواضعکاری = آلچاق کوکللولك :

« حق تواضع ایدنك قدرینی ترفیع ایلر »

تَواعُد [ع.مص] وعداشمك ، بربرینه سوز ویرمك .

تَوافُر [ع.مص] چوق اولمق ، چوغالمق .

تَوافُق [ع.مص] اویمق ، اویغون کلمك . { موافقت باشقه معنایه‌در } .

تَواقیع [ع. س] جمع : (توقیع) . فرمانلر § طغرای غرالر .

تَواکُل [ع.مص] بربرینی وکیل ایتمك .

تَوالُد [ع.مص] (تناسل) ایله مترادفدر . طوغرب طوغورمق .

تَوالی [ع.مص] بربرینك آردنجه کلمك ، یکدیکرینی ولی و تعقیب ایتمك .

علی التوالی = آره‌سی کسلمکسزین ، بر دوزیه ، متوالیاً .

تَوانی [ع.مص] کوشکلك ، کوشك طاورانمق ، بر ایشده قصور وفتور کوسترمك .

تَوأَم [ع.مص] ایکیز § اش ، ممثل .

توأمان = ایکیزلر .

توأم مثنی = (نباتات) ذنب مشترك اوزرینه ازهارك ایکیشر ایکیشر ارتکاری .

توأمی / **توأمیت** = ایکیزلك .

توأمه = (توأم) ك مؤنثی . ایکیز قیز .

تَوبَه [ع.مص] کناهدن ، قباحتدن رجوع ایله حقه توجه ایتمك § برکناهی ، قباحتی من بعد ایشله‌مه‌که قصد ایلمك ، عهد ایتمك :

« توبه ایتدم عاریت ویرمم کتاب »

توبه‌شکن = ایتدکی توبه‌یی بعده بوزان || توبه بوزیران .

توبۀ شکسته = بوزلمش توبه .

توبه‌کار = توبه ایدیجی .

توبه‌کاری = توبه‌کارلق .

توبه‌لی = توبه ایتمش ، برایشی برده یاپمامغه عهد و یمین ایلمش اولان .

توبۀ نصوح = توبۀ قویه ، توبۀ صادقه — که : بوکا ترکجه‌ده (توبه‌لر توبه‌سی) دینیر . { نصوح اسمنده بر ذاتك توبه‌سندن کنایه‌در } .

تَوبیخ [ع.مص] معاییبی تعداد ایله تکدیر ایتمك ، آزارلامق .

توبیخاً = توبیخ صورتیله ، توبیخ ایچون .

توبیخات = جـ : (توبیخ) تکدیرلر . توبیخات شدیده .

تَوَتُّر [ع.مص] کرلمك ، کرکین اولمق .

توتر اعصاب = (طب) بعض اسباب مرضیه‌نك تأثیراتیله سیکرلرك کرلمسنه دینیرکه : بوندن اوجاع تولد ایلر .

تَوتیر [ع.مص] قازیق قاقمق § یای کبی کرمك .

تَوَثُّب [ع.مص] (وثوب) ایله مترادفدر .

تَوَثُّق [ع.مص] وثوق ایله طوتمق ، اعتماد ایله اعتماد ایتمك { معنویاتده مستعملدر } .

تَوثیق [ع.مص] محکم قیلمق ، قوتلمق ، قویلشدیرمق ، قویاشدیرلمك { معنویاتده قوللانیلیر } .

تَوَجُّد [ع.مص] وجده کلمك ، حاللنمك .

تَوَجُّع [ع.مص] آغریمق ، وجعلانمق § معناً مضطرب اولمق . جمعی : (توجعات) .

تَوَجُّه [ع.مص] یوزینی برجهته دوندرمك . یوکلمق § نصیب و میسر اولمه . § حسن نظر ، میل قلبی ، محبت مخصوصه .

توجهات = اوچنجی معناسنه کوره (توجه) ك جمعی : توجهات جلیله ؛ توجهات قلبیه .

تَوجیب [ع ، مص] واجب قیلمق ، قیلنمق .

تَوجیه [ع.مص] بر شیئك یوزینی بر جهته دوندرمك ، برشیئك یوزی برجهته دوندرمك § برسوزی برچوقی باشقه بروجهله بیان ایتمك باشقه برحکم ایله کوسترمك § (رتبه و مأموریت کبی شیلر حقنده) اعطا ، احاله ایتمك . § (ادبیات) ایکی معنایه محتمل اوله‌رق ایراد کلام ایتمك صنعت ادبیه‌سی { بو صنعته (محتمل الضدین) دخی دنیر } § عروض) تأسیسی مشتمل اولیان قافیه‌لرده علی الاطلاق رویك ماقبلنده‌کی حرکه

توجیهات = اوچنجی معنایه کوره (توجیه) جمعی : توجیهات رسمیه = توجیهی شامل فقره‌لر

تَوَحُّد [ع.مص] (تفرد) ایله مترادفدر تك اولمق

تَوَحُّش [ع.مص] وحشتلنمك ، اورکمك .

تَوحید [ع.مص] بر قیلمق ، قیلنمق ، برلشدیرمك ، برلشدیرلمك § جناب حقی برلمك ، جناب حق برلمك § توحید الهی‌یی مشتمل ذکر ، منظومه ، مقاله .

توحیدات = جـ : (توحید) : توحیدات وتهلیلات ایله مشغول .

اهل توحید = باری تعالی حضرتلرینك برلکنه ایمان ایدنلر

کلمۀ توحید = (لا اله الا الله) کلمات شریفه‌سی .

تَوحیش [ع.مص] اورکوتمك ، اورکوتدلمك ، اورکوب قاچمه سنی موجب اولمق .

تَوَدُّد [ع.مص] محبت ، دوستلق سویشمك .

تَودیع [ع.مص] ودیعه ، امانت اوله‌رق تسلیم ایتمك .

تودیعات = جـ : (تودیع) ، امانتلر . § تسلیمات : تودیعات سابقه .

تودیعاً = ودیعه ، امانت اوله‌رق ویرمك صورتیله .

تَورات [ع.مص] حضرت موسی علیه السلامه نازل اولان کتاب سماوی .

تَوَرُّث [ع.مص] وارث اولمق .

تَوَرُّد [ع.مص] (مولدور) کل کبی قیزارمق .

تَوَرُّط [ع.مص] ورطه‌یه دوشمك ، مشکل برایشه تصادف ایتمك .

تَوَرُّع [ع،مص] پرهیزکار اولمق، ورع وتقوی صاحبی اولمق .

تَوَرُّق [ع، مص] یاپراقلانمق .

تَوَرُّم [ع،مص] فی الاصل شیشمك معناسنه‌در § (طب) ورم دنیلن سل الرئه علتنه کرفتار اولمق .

تَوْریث [ع،مص] میراث براقمق .

تَوْریخ [ع، مص] تاریخلنمك ، تاریخ سویلمك .

توریخ قبل الحلول = زمانی کلمدن تاریخ آتمق .

تَوْریَه [ع،مص] {تشدید ایله غلطدر .} بری قریب، دیکری بعیداوله‌رق ایکی معنایه کلن برکلمه‌یی ایراد ایدوب بعیدینی قصد ایتمکدن عبارت برصنعت ادبیه .

تَوْریق [ع،مص] یاپراقلاندیرمق، یاپراقلاندیرلمق .

تَوْریم [ع،مص] شیشرمك ، شیشکین ایتمك § سل الرئه علتنه کرفتار ایتمك ، ایدلمك .

تَوَزُّع [ع،مص] طاغلمق .

تَوْزیع [ع،مص] طاغتمق، طاغیدلمق.

توزیعات = جـ : (توزیع): توزیعات واقعه .

اعداد توزیعیه = برر، ایکیشر، اوچر.. کبی عددلر .

تَوَسُّخ [ع،مص] کیرلنمك ، پاصلانمق.

تَوَسُّد [ع،مص] یاصدیغه طایانمق § استناد.

تَوَسُّط [ع،مص] آره‌یه کیرمك، وساطت ایتمك ، واسطه اولمق .

تَوَسُّع [ع ، مص] { مادیات و معنویاتده مستعملدر . } وسعتلنمك ، کنیشلنمك . جمعی: (توسعات) .

توسعاً = توسع صورتیله .

تَوَسُّل [ع،مص] وسیله اتخاذ ایتمك § معناً طوتنمق ، صارلمق . جمعی : (توسلات) .

توسلاً = توسل صورتیله ، توسل ایله .

تَوْسَن [فا،ص] سرکش، سرت باشلی آت.

تَوْسیخ [ع،مص] کیرلتمك § پاصلاندیرمق § مردار ایتمك . { (تدنیس) ایله مترادفدر } .

تَوْسید [ع،مص] یاصدیغه طیاندیرمق ، طیاندیرلمق § استنادایتدیرمك .

تَوْسیط [ع،مص] واسطه ایتمك، ایدلمك آرایه قومق ، قونلمق . وساطت ایتدیرمك ، واسطه اتخاذ ایتمك .

تَوْسیع [ع،مص] { مادیات ومعنویاتده مستعملدر } واسع قیلمق ، قیلنمق ، کنیشلتمك ، کنیشله‌دلمك § (ریاضیه) (بسط) ایله مترادفدر . جمعی : (توسیعات) .

توسیع انتقال = (حقوق) املاك موقوفه‌نك حق وحد انتقالنی بیوتمك ، تزیید ایتمك .

توسیع حدود = دائرهٔ حکم وتصرفی بیوتمه .

تَوْسیم [ع،مص] علامتله‌مك، علامتلنمك، نشانلامق ، نشانلانمق § اسم ویرمك ، ویرلمك ، اسم قومق . صوك معنی عربیده معتبر اولمیوب تصرفات لسانیه‌مزدندر}. جمعی:(توسیمات).

تَوَشُّح [ع،مص] فی الاصل قادین کردنلکنی طاقنمق § لسانمزده طاقوب طاقشدیرمق ، بزنمك معناسنده مستعملدر . جمعی : (توشحات) .

تَوْشیح [ع،مص] طاقوب طاقیشدیره‌رق تزیین ایتمك ، سوسلندیرمك . § (ادبیات) چفته قافیه معناسنه‌در .

توشیحات = جـ : (توشیحات) . || تزیینات .

تَوْشیم [ع،مص] بدنك بر ویا بر قاچ محلنه ایکنه ایله شکل یاپمق ، یاپلمق . { اکثریا قدسه کیدن خرستیانلر قوللرینه و بادیه‌نشین عرب نسوانی دوداق وسائر محللرینه بویله شکللر یاپدیررلر } . جمعی : (توشیمات) .

تَوَصُّل [ع،مص] اولاشمق، قاووشمق، واصل اولمق .

تَوْصیف [ع،مص] وصف ایتمك، ایدلمك، اوصافنی برر برر تعداد وبیان ایله بالاطراف تعریف ایتمك، ایدلمك § (علم) معناسنه‌ده کلیر : توصیف الامراض ، توصیف الاعصاب .

توصیفات = جـ : (توصیف) : توصیفات متسلسله .

تَوْصیل [ع،مص] (ایصال) ایله مترادفدر. اولاشدیرمق، اولاشدیرلمق ، واردیرمق، واردیرلمق .

تَوْصِیَه [ع،مص] { تشدید ایله غلطدر.} برایشی بریسنه سپارش ایتمك، برایش بریسنه سپارش ایدلمك. برآدمی تحریراً ویاشفاهاً بز ذاته تقدیم ایله حقنده معاونتنی طلب والتماس ایتمك . § (س) بومقصدله یازیلان مکتوب ویاتذکره .

توصیه‌نامه = توصیه‌یی حاوی ورقه .

توصیه‌لی = حقنده برینك شهادت والتماسی وقع اولمش آدم ، ملتزم کیمسه .

تَوَضُّح [ع،مص] وضوح پیدا ایتمك ، واضح اولمق، عیان وآشکار اولمق.

تَوَضُّؤ [ع،مص] آبدست آلمق .

تَوْضیح [ع،مص] {مرا فی ولان ایضاحدن اقوادر.} واضح وعیان قیلمق، ایضاح ایتمك.

تَوْطِئَه [ع،مص] ایراد اولنه‌جق مقصدی بسلر صورتده بعض کلمات بسطی، بسط مقدمه .

تَوَطُّن [ع،مص] بریری مسکن ، مأوی اتخاذ ایدرك اوراده یرلشمك ، وطنلاشمق .

تَوْطین [ع،مص] بریرده یرلشدیرمك .

تَوْظیف [ع،مص] وظیفه تعیین ایتمك، ایدلمك § بریسنه معاش ویامخصصات تعیین ایلمك ، بدل معیشت ویرمك .

تَوْعید [ع،مص] شویله یپارم ، بویله یپارم دیه قورقوتلمق. وعدایله تخویف ایتمك. جمعی: (توعیدات).

تَوَغُّل [ع،مص] زیاده‌سیله مشغول اولمق، مشغولیتده ایلری کیتمك .

توغلات = جـ :(توغل): توغلات متمادیه.

تَوَفُّق [ع،مص] موفق اولمق § توفیقه مظهر اولمق .

تَوْفیر [ع،مص] (تکثیر) ایله مترادفدر. چوغالتمق، آرتیرمق § حسن اداره ایله آرتیرمق ، اقتصاد ایتمك .

تَوْفیق [ع،مص] {معنویاتده مستعملدر.} اویدیرمق ، اویدیرلمق. § جناب حقك کندی اراده‌سنی قولنك مقصدینه اویدیرمه‌سی § عون الهی به نائلیت. § (جراحی) برکسر وقوعنده قطعات مکسوره‌یی بربرینه تطبیق ایتمك .

توفیقات = جـ :(توفیق) || مقصد عبده موافق ارادات صمدانیه : توفیقات ربانیه : « جلوسندن بری اصلاح ملکه حصر وقت ایتدی کورلدی هرایشنده فیض توفیقات ربانی »

توفیقاً = موافق اوله‌رق، اویدیره‌رق .

توقان [ع،مص] (واو)ك سكونيله غلطدر. ايستكلى ، آرزومند اولمق .

توقّد [ع،مص] طوتيشوب يانمق .

توقّر [ع، مص] وقارلانمق ، وقار پيدا ايتمك .

توقّع [ع،مص] اميدايتمك، ايدلك، اومق، اومامق § رجا وتيارايله اميدوار اولمق . { بو صوك معنى تصرفات لسانيه‌مزدندر . }

توقّف [ع،مص] اكلنمك ، طورمق . § مربوط ، منوط اولمق، تعلق ايتمك ، آنسز اوله‌مامق .

توقّى [ع،مص] صاقنمق، چكنمك، احتراز ايتمك .

توقيت [ع، مص] تعيين وقت ايتمك ، وقت كسمك .

توقير [ع،مص] آغرلامق، آغرلانمق§ تعظيم وتكريم ايتمك .

توقيرات = ايكنجى‌معنايه‌كوره(توقير)ك جمعى . حرمتلر، تعظيملر: توقيرات قلبيه.

توقيع [ع، س] اوامر سنيه‌يه كشيده قلنان نشانهٔ همايون، طغرا .

توقيعى = توقيعجى ، فرامين وبروات عاليه‌يه توقيع دنيلن نشانهٔ همايونى كشيده ايدن مأمور : توقيعىٔ ديوان همايون .

توقيف [ع،مص] طورديرمق، طورديرلق، آليقويمق ، آليقونلمق . § (حقوق) محكمه‌دن حكم صدورينه قدر مظنون عليهى توقيفخانه‌ده آليقويمق . § (طب) سارى خسته‌لقلر اثناده مصابينى آيردق ـ خارجله اختلاطى منع ايچون ـ برمحله قويمق .

توقيفات = جـ : (توقيف) || تنزيلات اجراى توقيفات .

توقيف‌مذكره‌سى = (حقوق) مظنون عليهك موقتاً وياغير موقت اوله‌رق توقيفنى مبين مستنطق و يا مدعىٔ عمومى طرفندن توقيفخانه‌مأمورينه‌كوندريلن‌ورقه، مذكره.

توقيفخانه = موقت حبسخانه ديمكدر ـ كه : قباحت ، جنحه وجرائم ايله مظنون اولانلرك محكمه‌دن حكم صدورينه قدر حبس ايدلدكلرى محلدر § مكتبلرده جزئيجه اصوله مغاير حركت وياديرسلرينه چاليشمقده امساك غيرت ايدن شاكردانك تنفس زماننده درسخانه‌ده آليقونلمسندن عبارت خفيف جزاـ كه : بر هفته ايچنده درت دفعه توقيف جزاسنه دوچار اولانلر اوهفته‌نهايتنده يعنى‌جمعه‌كونى‌مكتبده‌قاليرلر .

توك [ت، س] اوزوم آغاجى، اوزوم كوتوكى .

توكّل [ع، مص] هر اموره اسبابه تشبثله برابر جناب رب‌مستعانه تسليم اموراله انقياد ايلمك .

« اللهم توكل ايدنك ياورى حقدر »

توكلى = { زبانزدى كافك فتحيله‌در . فقط دوغريسى ضم كافله‌در . } بيهوده ، تلفه ، راحت كله || قلبى صاف آدم .

توكيد [ع،مص] (تأكيد) ايله مترادف وآندن افصحدر . محكم، استوار ايلمك .

توكيل [ع،مص] وكيل ايتمك ، ايدلمك .

تولّد [ع،مص] {حقيقى ومجازى اوله‌رق} طوغمق § تولد اسنان، تولدحرارت. § طوغمه‌دن متحصل نفوس§ پيدا اولمق ، حاصل اولمق ، نشأت ايتمك .

تولدات = [ع س] جـ : (تولد) || مقدار نفوس .

تولدبنفسه | تناسل‌بنفسه = (طب) بر حيوان ويا نباتك كندى كندينه تولد و تكون ايده ـ بيلمسى . { موجودات حيوانيه ونباتيه‌نك صورت تكونى قواعد عموميه‌ايله ايضاحدن عاجز اولان اسكى علوم طبيعيه اربابنك « حياتدن محروم اولان‌هرجسم‌غيرعضوينك حرارت ، هوا ورطوبتك تحت تأثيرنده برجسم‌عضوىٔ ذى‌حياته تبدل ايده‌بيلور . » يولنده‌كى فكرلرى . برحجرهٔ حياتيه‌نك مواد غير عضويه‌دن بنفسه تكون ايلمسى‌كه : هنوز عالم فنده منازع فيهدر . }

توّغ [ع مص] عزم شديد .

تولول [ع.مص] ولوله ايتمك . جمعى : (تولولات) .

تولّه [ع مص] وله كتيرمك، حيران اولمق.

تولّى - تولّا [فا.مص] برايسنى دوست ايدنمك ، سومك § بر ايشى درعهده ايتمك . § مالكك كندى نفسنه رجوعى .

توليت - توليه [ع،مص] { تشديد ايله غلطدر } برينى متولى‌ايتمك § وقف ايشنه باقق وظيفه‌سى § يوز دوندرمك . § (فقه) مالك اولنان متاعى عقد وثمن اول ايله آخره توجيه ايتمك .

توليد [ع،مص] {حقيقى ومجازى اوله‌رق} طوغورمق، طوغورلمق§ طوغورتمق § وجوده كتيرمه ، حاصل ايتمه ، وجودينه باعث اولمه .

توهّم [ع.مص] هم ايتمك. جمعى: (توهمات).

توهيم [ع،مص] وهمه‌دوشورمك . جمعى: (توهيمات) .

توهين [ع،مص] ضعيف‌قيلمق، قيلنمق، ضعفه نسبت ايتمك ، ايدلمك . جمعى : (توهينات) .

تويّل [ع، مص] واويلا ايتمك ، واويلا چاغرمق .

تويل [ع مص] برايسى‌حقنده(ويل‌لك) ديه بددعا ايتمك .

ته [فا،س] ديب ، قعر ، جانب اسفل : ته‌دريا ، ته‌چاه .

تهاجم [ع،مص] هجوم‌ايتمك§ بربرينه هجوم ايلمك . جمعى : (تهاجمات) .

تهاجى [ع مص] هجوايتمك § بربرينى‌هجو ايتمك .

تهارم [ع،مص] كنج‌اولديغى‌حالده‌كنديسنى ياشلى‌كوسترمك .

تهافت [ع،مص] بر شيئك حرص ايله اوزرينه‌دوشمك، كنديسنى‌پك‌درلو برشيئه چارپمق .

تهالك [ع،مص] ميل مجولانه، برشيئه صبرسزلقله جان آتمق § بربرينى ايتوب چكه‌رك قوشوشمه . جمعى: (تهالكات) .

تهاون [ع،مص] برايشى مهمسه‌ميوب اغر طاورانمق .

ته‌تار [ج،س] حيوانات ضفدعيه‌نك هنوز يومورطه‌دن چيقان ياورولريدركه : تنفسلرى غلاصمى اولوب ذنبلرى واردر . بالآخره تكمل ايلدكلرنده رئه‌لرى تشكل وذنبلرى سقوط ايدر. ضفيدع .

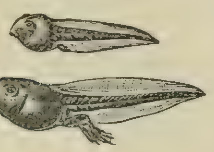

(ته‌تار)

تهتك [ع مص] پيرتلمق § رسوايلقدن متأثر اولميه‌جق برحالده بولنمق.

تهتيك [ع،مص] يرتمق§ ناموسه خلل كتيرمك .

تهجّد [ع،مص] كيجه‌اويانوب نماز قيلمق. كيجه عبادتى :

« ايلردى تهجد شبانكاه

قلبنده طورودى خشية‌الله »

تهجی - تهجیه [ع، مص] حرفلری هجالری تلفظ ایتمك § هجالامق .

تهجین [ع، مص] ذم وقدح ایتمك ، مستهجن عد ایلمك .

تهدل [ع، مص] صارقمق ، صارقق ، صونیك اولمق .

تهدم [ع، مص] (انهدام) ایله مترادفدر ؛ ییقلمق .

تهدی [ع، مص] هدایتلنمك ، هدایت بولمق (اهتدا) یعنی قبول اسلام ایلمك معناسنده قوللانیلماز) .

تهدید [ع، مص] قورقوتمق، قورقودلمق، قورقو ویرمك ، ویرلمك .

تهدیدآمیز = تهدیدله قاریشیق .

تهدیداً = قورقوتهرق، قورقوتمق ایچون .

تهدیدات = جـ : (تهدید) : تهدیدات شدیده

تهدیم [ع، مص] بنایی ییقمق .

تهدیه [ع، مص] (تشدید ایله غلطدر) . هدیه ویرمك ، باغشلامق .

تهذیب [ع، مص] طرح زوائد ایله اصلاح ایتمك ، خالص ومنقح ایتمك ، ایدلمك . جمعی : (تهذیب) .

تهذیب اخلاق = اخلاق دوزلتمك .

تهرش [ع، مص] (مولددر) (طب) اوفاق اوفاق قبارجقلر ظهوریله شدتلی قاشینان برمرض جلدی

تهریب [ع، مص] قاچیرمق، قاچیرلمق

تهریم [ع، مص] قوجالمق .

تهزج [ع، مص] ترنه پردازلق اولمق .

تهزز [ع مص] (اهتزاز) ایله مترادفدر) ، خفیفجه قیملدامق ، دپرنمك .

تهزیز [ع، مص] حرکت ایتدیرمك ، خفیف صورتده تترتمك، تترهدلمك.

تهزیل [ع مص] ضعیف ایتمك، ایدلمك . § جدی براثری هزل صورتنده قویمق § هزل صورتنده تنظیر ایتمك .

تهضیم [ع، مص] (طب) هضم ایتدیرمك § خلاصه‌سی آلنه‌جق برماده‌یی ٢٥—٤٠ درجهٔ حرارتده ایصلاتمش صو ایچنده براقمق .

تهکم [ع، مص] استهزا § ظاهراً جدی، حقیقتده هزلدن عبارت بر صورتله استهزا ایتمك .

تهکماً = تهکم صورتیله، استهزا ایچون .

تهکمات = جـ (تهکم) : تهکمات لفظیه .

تهلکه [ع، ا] (لامك کسریله غلطدر .) سبب هلاك اوله‌بیله‌جك حال .

تهلل [ع مص] مسرتدن یوز کولمه .

تهلیك [ع، مص] (اهلاك) ایله مترادفدر)

تهلیل [ع، مص] (لا اله الا الله) دیمك .

تهلیلات = جـ : (تهلیل) : تهلیلات قدسیه .

تهمتن [فا ص] ایری یاری، بویلی بوصلی یکیت .

تهمج [ع، مص] چوجق رحم مادرده یکیجه جانلانوب حرکته باشلامق .

تهنیت - تهنیه [ع، مص] (تشدید ایله غلطدر) تبریك ، استسعاد ایتمك .

تهود [ع، مص] یهودی اولمق .

تهور [ع، مص] شدت حدت ، بردن بره حدتلنش .

تهورات = جـ (تهور) : تهورات شدیده

تهوع [ع مص] قوصمق، استفراغ ایتمك.

تهوید [ع مص] بریسنی یهودی ایتمك ، یهودی ایدلمك .

تهویش [ع، مص] (تشویش) ایله مترادفدر.

تهویع [ع مص] قوصدیرمق، استفراغ ایتدیرمك .

تهویل [ع، مص] قورقویه کرفتار ایتمك.

تهوین [ع ، مص] اهونلشدیرمك ، اهونلشدیرلمك § (کیمیا) ایکی صلب جسم آره‌سنده بر ماده‌یی طوز حالنه قلب ایتمك .

تهویه [ع، مص] هوالندیرمك .

تهی [فا ص] بوش ، خالی § سببسز ، حکمتسز § بیهوده .

تهی دست = الی بوش ، صفرالید .

تهی دستی = مفلسلك ، زوکورلك .

تهی مغز = بوش قفالی ، بینسز .

تهی مغزی = بوش قفالیلق

تهی میان = ایچی بوش .

تهیگاه / تهیگه = بوش بوکور .

تهیئه - تهییه [ع، مص] حاضرلامق ، حاضرلانمق .

تهیب [ع، مص] اظهار هیبت ایتمك .

تهیج [ع، مص] حرکته کلمك، هیجانلانمق.

تهیجات = جـ : (تهیج) : تهیجات متوالیه .

تهیص [ع مص] قیریق کمیك قاینایوب بیتشمك .

تهیم [ع، مص] حیرتده قالمق.

تهیم [ع، ص] متهم ، تهمتلی .

تهیؤ [ع، مص] حاضرلانمق . جمعی : (تهیؤات) .

تهیب [ع، مص] مهابتلی کوسترمك ، کوسترلمك .

تهییج [ع، مص] هیجانه کتیرمك ، کتیرلمك . هیجان ویرمك ، ویرلمك .

تهییجات = جـ : (تهییج) || هیجانه کتیرمك ایچون صرف ایدیلن مساعی .

تیبس [ع، مص] قورومق، یابس اولمق . جمعی : (تیبسات) .

تیبیس [ع، مص] قوروتمق، قورودلمق .

تیزه [ت ، ا] والده همشیره‌سی . (اصلی : (تغایزه) در) .

تیس [ع، ا] ارکك کچی ، تکه .

تیسر [ع، مص] قولایلقله حصوله کلمك ، میسر اولمق . جمعی: (تیسرات) .

تَیْسیر • [ع،مص] قولایلقله حصوله کتیرمك، کتیرلمك . جمعی : (تیسیرات) .

تَیَقُّظ • [ع،مص] اویانیقلق، اویانیق اولمق { (انتباه) ایله مترادفدر } . جمعی : (تیقظات) .

تَیَقُّن • [ع،مص] ایدن ایی بیلمك ، ایی بیلنمك . جمعی : (تیقنات) .

تَیْقین [ع،مص] یقیناً بیلدرمك، بیلدیرلمك.

تَیَمُّم . [ع،مص] صو بولنمدیغی تقدیرده وجه شرعی اوزره طوپراقله آبدست آلمق ، یعنی یوز ایله دیرسکاره وارنجه‌یه قدر اللره طوپراق مسح ایتمك :

« صو بولنمزسه ضرورتده تیمم جائز »

تَیَمُّن • [ع،مص] برشیئی یمنلی عد ایدرك آندن میمنت اوممق ، بر شیئی اوغورلی عد ایتمك . جمعی : (تیمنات) .

تیمّناً = تیمن صورتیله ، تیمن ایچون .

تیودولیت - تیودولایت

[ج ، س] (طوپوغرافیا) زوایای افقیه وشاقولیه‌نك مساحه‌سنه مخصوص آلت .

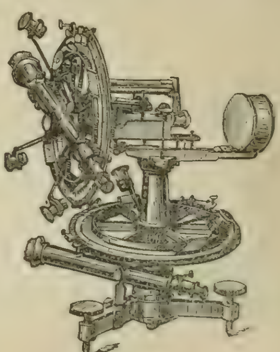

(تیودولیت - تیودولایت)

تَیْمیم [ع،مص] تیمم ایتدیرمك .

تَیْمین [ع،مص] { (تسعید) ایله مترادفدر } . یمنلی اولسون دیمك .

تاء مکسوره

تِبْر [ع،س] آلتون توزی، غبار حالنده آلتون .

تِبْن [ع،س] صامان .

تبنی = صامان رنکنده اولان ، صامان رنکلی .

تِبْیان [ع،س] آچیق ، واضح صورتده بیان ، آچیق افاده .

تِپی - تِپّی [ت،س] روزکارله برابر ایری دانه‌لی صیق یاغان قار ، بورا .

تِتْرَكْ چیچَكْ [ج،س] ذات لالقاع ظاهره‌دن بر خشیشهٔ خلده‌در .

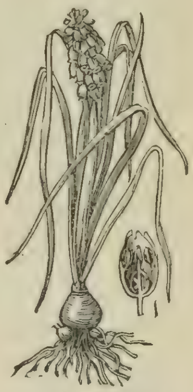

(تترك چیچك)

تِتْرَه [ت،س] بر طوقورکن یاموغی چریشلدکاری بیاض ساقز ، یبانی اژدر دیکنی .

تِتْرَه‌مَكْ [ت،مص] ☞ (دیتره‌مك) .

تِتیزْ [ت،ص] خویسز ، تنکدل ، مشکلپسند .

تتیزلك = تتیز ، خویسز اولانك حالی ، تنکدلی .

تِجارَتْ [ع،مص] آلم صاتم ، اخذواعطا § آلم صاتمدن حاصل اولان کار ، استفاده § آلیش وبریش ایتمك .

تجارت اوطه‌سی = معاملات تجاریه‌یه نظارت ایدن دائرهٔ مخصوصه .

تجارت بحریه قانونی = (حقوق) سفینه صاحبلریله ملاحلر واشخاص ثلثه بیننده‌کی عقود ومعاملاتدن بحث ایدن قانون .

تجارتخانه = تاجرك معاملهٔ تجاریه ایفا ایلدیکی محل .

تجارتگاه / **تجارتگه** = تجارت محلی ، تجارت یری .

تجارت محکمه‌سی = یالکز امور تجاریه‌دن متولد دعاوینك فصلنه مأمور وبری ، بحری نامیله ایکی دائره‌یه منقسم محکمه .

تجارت مکتبی = تجارتك متوقف علیهی اولان علومك تحصیلنه مخصوص مکتب .

تجاری / **تجاریه** = تجارته متعلق ، تجارته عائد . { ضم تا ایله غلطدر } .

تِراش • [فا،س] اوستره دینیلان آلت مخصوصه ایله قیللرك دیبندن قازلمسی ، حلق § یوزك تراش اولنان یری .

الماس تراش = الماس کبی یونتلمش ، فاچته‌لندیرلمش . بللور ، قریستال .

بت تراش = صنم یونیجی ، پاپیجی .

دیکنه تراش = خام تکلیف .

سرتراش = بربر ، حلاق .

سنك تراش = طاش یونیجی .

قلم تراش = قلم یونغه‌ مخصوص کوچوك بیچاق .

هیکلتراش = هیکل یونیجی ، هیکل یاپیجی .

تراشنده = تراش ایدیجی .

تراشیده = تراش ایدلمش || معنیجاق .

ناتراشیده = قبالق ، یونتلمامشاق . || قبا آدم .

« ناتراشیده اولور چاره‌نه بربر دیدیکك »

تِراشَه [فا،س] یونقه ، طلاش .

تِراکُولْ [ج،س] { Tragule } ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن هند چینی طرفلرنده بولنور برحیواندر .

(تراکول)

ترامپته [ج، س] { Trampette } عسکری موسیقه‌لرنده چفته چوماقله چالنان کوچوك طاوول .

ترامپته‌جی = (ترامپته) دینان طاوولی چالان نفر ، سلاح انداز .

ترامپه [ج، مص] دکیشمه، مبادله معناسنه‌در .

ترامووای [انکلیزجه، س] {Tramway} اوپوق دمیر یول اوزرنده بخار، الکتریق ویا حیوانله جر وتحریك اولنور عمومی ارابه .

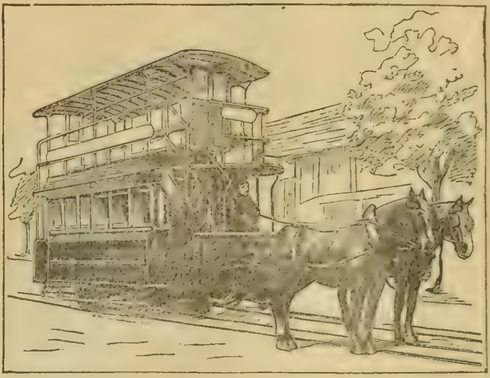

(ترامووای)

ترانسپورت [ج، س] نقل § (بحریه) نقلیه کمیسی .

ترانسمیسیون [ج، س] {Transmission} « ماکنه » فابریقه و مطبعه‌لرده قوهٔ محرکه‌نك قایشلر واسطه‌سیله تدویر ایلدیکی ستون افقی .

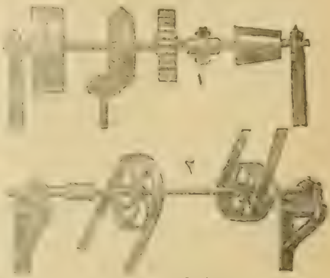

(ترانسمیسیون)

ترانسیت [ج، س] { Transite } امتعهٔ تجاریه‌یی بر شهردن، بر اسکله‌دن ویا بر اولکه‌دن کمرك رسمی ویرمکسزین کچیرمك حق وصلاحیتی .

ترانسیت انباری = او مثللو اشیانك وضعنه مخصوص محل .

ترن [ج، س] بر نوقو موتیف طرفندن چکیلن اولان دمیر یول آرابه‌لری ، شمندوفر قطاری .

تراورس [ج، س] دمیر یول چوبوقلرینك آلتنه یولك اکیلمکنه قونیلان دمیر ویا اغاج تابان .

تراورسه [ج، س] (بحریه) بر کمینك یلکن اوزرنده اکلندیرلمسی

تراولا [ج، س] کمیجی ایشی § کوروالی ایله کوریلن ایش .

ترمنتی [ج، س] (یطم) اغاجکه: ساقز اغاجی انواعندندر § (کیمیا) بو اغاجدن استحصال ایدیلن مادهٔ طبیه .

ترنتی [ج، س] (بحریه) مترهٔ دن دولانمش بر خلاطك مستعمل اوجی . § علی العموم بر خلاطك طوتیلان چیماسی .

تره پز [ج، س] ماصه .

تریاق [ع، س] تریاك [فا، س] آفیون § طبابت عتیقه ده مستعمل واساسی آفیونلی اولان مخدر بر معجون .

تریاق فاروق = اعلی تریاق .

تریاکی = آفیون کشر § مکیفات استعماله آلیشقین آدم || تتیز ، سریع الانفعال .

ترید [فا، س] { عربی (ثرید)دن محرفدر }. ات صوینه اکمك طوغره‌یه‌رق یاپیلان بر نوع طعام § ضعف ، ویا تعب تأثیراتیله قوتدن دوشمش آدم .

صوینه ترید = لذتسز، یاوان غدا . || مقابلنده برشی آلمدن .

تریز [ت، س] اثوابك پیشنه ، التکنه اکلنن اکسز پارچه § اکسز تخته .

تریس [ت، س] آت درت نعله یاقین بر صورتده سرعتله یورومك .

(تریس)

تریل [ت، س] تتره‌یکی تصور ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلور : تریل تریل تتره‌مك .

تریلده‌مك = تتره‌مك .

ترینقه [ج، س] (بحریه) جوادیره‌یی بولندیغی یرده ثابت طوتمق اوزره کمیلرده مستعمل باغلر .

ترینکت [ج، س] (بحریه) کمینك پرووا دیرکنك برنجی سرنی وبو سرنه آچیلان یلکن : ترینکت سرنی ، ترینکت یلکنی .

ترینکت پراصیه‌سی = مذکور سرنی افقی اوله‌رق حرکت ایتدیرمك ایچون قوللانیلان خلاطلردن هر بری .

ترینکت مانتلیاسی = مذکور سرنی جونده‌لرندن تعلیق ایدن خلاطلردن هر بری .

ترینکتینا = (بحریه) پرووا غابیه استرالیه‌سنه کشاد اولنان ولدنا یلکننك اسمیدر .

ترینکتینا فلوق = فلوقلردن برینك اسمی .

ترینی [ج، س] { Trinie } ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب قفقاسیا وقاب طرفلرنده نشو ونما بولور .

(ترینی)

تِسْعَه [ع،عدد] اسماء اعداددن طقوز (۹) .

آباء تسعه } == (علم هیئت) منظومهٔ
افلاك تسعه } شمسیه‌یی تشکیل ایدن سیارات ایله قمردن
کنایه‌در .

تسعون } == طقسان (۹۰) .
تسعین }

تِشْرِین [سریانی،س] { تانك فتحیله غلطدر } مبدئی مارت اولان سنهٔ رومیه‌نك موسم خریفه مصادف سکزنجی وطقوزنجی آیلری ـ که : برنجیسنه (تشرین اول) ، ایکنجیسنه (تشرین ثانی) دینیر .

تِفْتِیك [ت،س] اینجه ویومشاق کچی قیلی § قویونك ابلك بهارده قیرپیلان اینجه ویومشاق یوکی . § اسکی جراحلقده یاره‌لرك اوزرینه قونیلان کتن بزندن معمول نساله § کندیسندن تفتیك آلنان کچی جنسی .

تفتیکلنمك == اینجه اینجه پوزلنوب سوکلمك ، ایپلکلری آیرلمق .

تِقْصَار [ع،س] حلقه شکلنده اکلیل .

تِلَال [ع،س] یغین ، کومه ، تپه . معنالرینه کان (تل) ك جمعی : تلال وجبال .

تَلَامِذَه ـ تِلَامِیذ [ع،س] شاکرد معناسنه اولان (تلمیذ)ك جمعی .

تِلَاوَت [ع،مص] قرآن عظیم الشان اوقومق ، اوقونمق § کوزل سس وقاعده ایله اوقومق ، حسن قرائت .

تِلْقَاء [ع،س] طرف ، جهت ، حذا : تلقاء بطحا .

تِلْمِیذ [ع،س] شاکرد ، چیراق .

تلمیذانه == تلمیذه، شاکرده یاقیشه‌جق صورتده { تلمیذ ومشتقاتنك فتح تاء ایله قرائتی غلطدر } .

تلمیذیت == شاکردلك .

تِمْثَال [ع،س] { مجسم اولسون، اولمسون} مصنوع صورت معناسنه‌در .

تمثال مجسم == هیکل § نمونه .

تِمْسَاح [ع،س] ذوالماشین حیواناتدن اولوب اقطار حاره‌ده ، خصوصیله نیل حوضه‌سنده ، بیوك نهرلرده بولنور کرتنکله‌یه مشابه بر نوع جسیم جانوردر ـ که : کافهٔ حیواندن مستثنا اوله‌رق برشی یرایکن اوست چکه‌سنی اوینادیر . { نیل وادیسنده اون متره طولنده تمساحلر کورلمشدر . } جمعی : (تماسیح) .

جاوه تمساحی == حیوانات زاحفه‌نك ضنبابیه فرقه‌سندن جاوایه مخصوص برنوع کرتنکله‌در .

(تمساح)

(جاوا تمساحی)

تِنْبَال [ع،ص] قیصه بویلی آدم، بودور آدم .

تِنِّین [ع،س] بیوك ییلان، اژدرها § (قوزموغرفیا) لی ایکی جرمدن مرکب بر جملهٔ کوکبیه اولوب بونلرك ایچنده مشهور اوله‌رق اوچ کوکب واردر .

تنین فلك == یا کلش اوله‌رق کهکشانه ویرلمش اسمدر .

تِهَامَه [ع،س] مکهٔ مکرمه‌نك اسمای مبارکه‌سندن بریدر .

ارض تهامه == حجاز طوپراغی ، دیار حجاز :

« اول نور تهامه‌ده آچلدی
دنیایه شراره‌سی صاچلدی »

تِیاتْرُو [ج،س] { Théatre } « لسان عزده ایتالیان شیوه‌سیله معروف اولان بو لفظ وقایع و حکایاتك اشخاص طرفندن تصویر وتقلید ایدلدکلری محله اطلاق اولنور . » § بویولده ترتیب اولنان اویون § بو اویونی معرف رساله .

تِیتَان [ج،س] { Titan } مغمد الجناح حشراتدن بری .

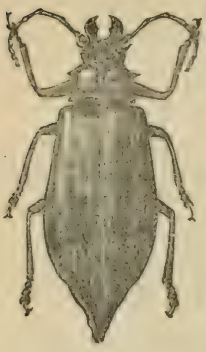

(تیتان)

تِیجَان [ع،س] جمع : (تاج) .

تِیر [فا،س] اوق § عطارد سیاره‌سی .

تیر انداز == اوق آتیجی .

تیراندازی == تیر اندازلق .

(تیر)

تیردان == اوق وضعنه مخصوص قاب .

تیر زن == اوق آتوب اوران .

تیر سحر } == سحر وقتنده چکیلن آه ، ایدیلان ازکسار .
تیر سحری }

تیرماه == اهل فارسك حزیرانه ویردکلری اسم .

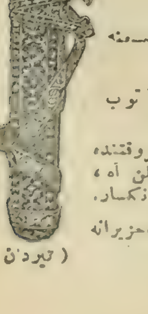

(تیردان)

تیراژه [فا،س] علائم السماء ، قوس قزح .

تیرامولَه [ج،س] (بحریه) روزکاری بر قونطره‌دن دیکر قونطره‌یه نقل ایتمك .

تیرپانتی [ج،س] (بحریه) بر خلاطك اوزرینه اوریلان باغك صیرلمه‌سنی منع ایچون مذکور باغك آلتنه اوریلان مرسله ، دوکوم .

تیرپیدین [ج،س] اوفاق قازمه .

تیرخوش [ج،س] آتش‌بالغی ساردلا .

تیرفیل [ج،س] (بحریه) بر فلکه‌یی قره‌یه چکمك ایچون آلتنه وضع اولنان اسطوانهٔ مجسمه شکلنده ویا سائر شکلده کوتوکلر .

تیرگوگرته [ج،س] (بحریه) کمیلرك آرمه‌سنی احضار و تجهیزه مأمور دائره : تیرکوکرته ضابطان وافرادی .

تیرنله = (بحریه) تللاری صاچ کبی اوره‌رك اعمال اولنان برنوع یموشاق خلاط .

تیرکی [فا،ص] بولانق § قاره‌لق .

تیروزین [ج،س] (کیمیا) پوتاسك فبرین ، قازه‌ئین اوزرینه تأثیرندن حاصل اولان جسم .

تیره [ج،س] مقاره‌لی ڭاموق ایپلکی .

تیره [فا،ص] بولانیق .

تیره دل = قلبی قاره ، قاسی القلب .

تیره‌دلی = قسوت قلب .

تیره رأی = سخیف الرأی ، تدبیرسز .

تیره‌رأیی = تدبیرسزلك .

تیره‌شب / شب‌تیره } = قراکاق کیجه .

تیره‌گون = رنکی بولانیق .

تریقوسه‌فال دود شعری لرأس . امعاده بولونور ، ٣–٤ سانتیمترو طولنده وقیل کبی رقیق بر طفیلیدر .

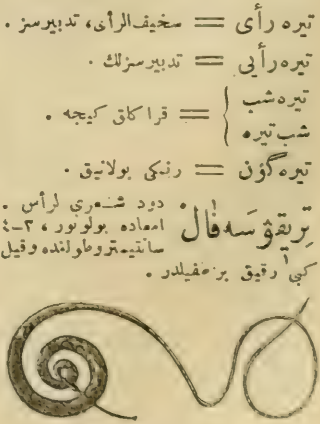

(تریقوسه‌فال)

تریشین [ج،س] طوموز اتنده بولنان غایت اینجه برجنس قورد که انسانلر اکللرینه دخی انتقال ایدر . دود شعر .

(تیریشین)

تیز [ت،ص] چابوق ، سریع ، سریعاً . { زبانزدی (تز) در } .

تیز [فا،ص] کسکین § چابك ، چابوق . (حکمت) حال عمومیه‌سی اینجه‌ولان . § حاد حالنده بولنان مرض .

تیزچشم = حدیدالبصر ، کوزی کسکین .

تیزپا ـ ی = آیاغی چابوق ، چابکپا .

تیزپر / تیزپرواز } = سریع الطیران ، سرعتله اوچیجی .

تیزرو / تیزرفتار } = سریع السیر ، سرعتله یورییجی .

تیزمشرب = تنز ، حدیدالمزاج ‖ عجله‌جی .

تیزی = کسکینلك ، چابوقلق .

تیزلنمك = سرعتلنمك ، چابوقلغی آرتمق .

تیزلك = عجله ، سرعت .

تیزاب [فا،س] (کیمیا) بین العوام (کزاب) دینلن یاقیجی صو که : حامض آزوت وحامض کبریتدن مرکبدر .

تیشه [فا،س] ناجاق ، بالطه ، کولنك . § کسر .

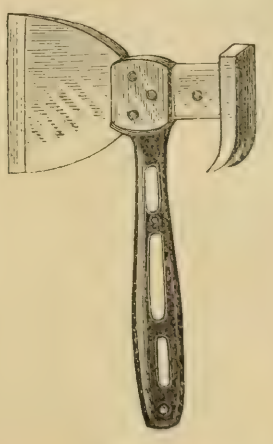

(تیشه)

تیغ [فا،س] قلیج وقلیجه مشابه آلات قاطعه . سیف . ☞ (قلیج) .

تیغ بند = قلیج باغلایان .

تیغ دار = قلیجله مسلح .

تیغ زبان = قلیج کبی مؤثر اولان دیل ‖ مؤثر سوز سویلین .

تیغ زن = قلیج استعمالنده ماهر آدم .

تیغ گوه = طاغك تپه‌سی .

تیغ [ت،س] برنوع صابلی ایکنه ، نقش ایکنه‌سی ، تیغ ایکنه .

تیغاله [ت،س] شجرالعشر دینلن آغاجدن چیقان برنوع ضمغ ، اشخر .

تیفو ـ تیفوس [ج،س] قره حما . { Typhus } .

تیفوئیدی = تیفویه بکزر حمی : حمای شبه تیفوئیدی .

تیفتیك [ت،س] ☞ (تفتیك) .

تیق [ج،س] (بحریه) اسکی زرهلی کمیلرده زره لوحه‌لرینه مقاومت ایتمك اوزره مذکور لوحه‌لرك آرقه‌لرینه قونیلان هند میشه‌سی .

تیك [ج،س] (طب) بعض عضلاتك متوالیاً تقلص ایتمه‌سی یعنی بوزولمسی وبوندن ایلری کلن حالتی .

تیکسینمك [ت،مص] ☞ دیکسنمك .

تیلاس [ج،س] اکل اللحم جنسندن تیلکی‌یه مشابه برحیوان .

(تیلاس)

تیلانگوس Tylanchus [ج،س] حیوانات حلقویه‌دن برقورداولوب لاشه‌لر اوزرنده یشار .

(تیلانکوس)

تیلکی [ت،س] ثعلب ، روباه . کوپك جنسندن اکل اللحم ، ممه‌لی برحیوان که : حیله کارلغیله مشهوردر . § دساس آدم .

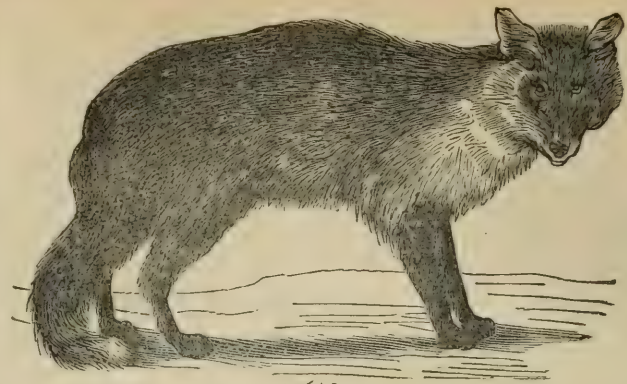

(تیلكی)

تیلكی بالغی = ابحار محیطیه‌ده بولنور غایت اوزون واینجه قویروقلی برجنس بالق .

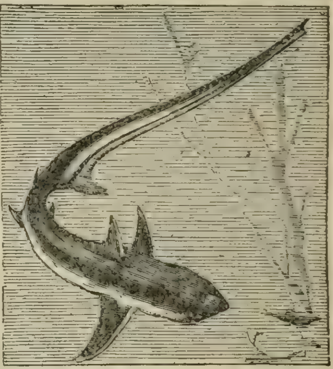

(تیلكی بالغی)

تیلكی طرناغی = ساب .

تیلكی قوْیرؤغی = برنوع اوزوم‌كه : خطهٔ عراقیه‌ده بولنور § بواوزومدن چیقاریلان عصاره

تیمار [فا ، س] مجروح خسته‌یه باقوب یاره‌سنی صارمق § حیوانه ، نباتاته ، طوپراغه ، یاره‌یه باقمق ، تقید ده بولنمق § آتی تشاغیلامق § وقتیله سپاهی دنیلان عسكرصنفنه ویریلان اراضیٔ امیریه حصه‌سی

تیمارجی = جراح باغی ، چراغی

تیمارخانه = دارالشفاء {بیمارخانه‌دن غلطدر .}

تیمالی [ج س] هندشرقی به مخصوص طیور دوریه‌دن برقوشك اسمیدر .

(تیمالی)

تیمور [ت ، س] معادندن قوهٔ تطرقه وانجرار یه‌سی وثقلت ومقاومتی‌اك زیاده اولان وبك چوق بولنوب صنایعده قوللانیلان جسم معلوم ، دمیر . § عنادجی .

تیمور آغاجی = (نباتات) فویه فصیله‌سندن دالاری كثیر ، طوپلی چیچكاری حامل برجنس اغاج .

(تیمور آغاجی)

تیمورباش = بكلك اشیاء ، تجهیزات دائمه .

تیمربوزان = كوزه چكیلان سورمه .

تیمورغورجته = (بحریه) ثابیه قپله‌سنه موضوع تیمور قوللر .

تیمورفناری = (بحریه) دمیرلی فانده آقشامدن صوكره پرووا استرالیه لرندن برینه چكیلان وجوانب اربعه‌یه ضیا نشر ایدن فنار ، لیمان فناری .

تیمورقازیق = نجم قطبی .

تیمورلبابی = اكلانلمسی مشكل اولان شی || زور ، مشكل

تیموریری = (بحریه) سفینه‌نك امنیتله دمیر اتدقلری محل .

تیموس [ج ، س] (تشریح) جوجقلرك كوكس تختەلری التنده بولنان برغده‌یه اطلاق اولنور .

(تینژی)

تینژی {Tingis} غشائی الجناح حشراتدن اولوب میوه‌لره عارض اولور مرض بربوجكدر .

تیه [ع ، س] بیابان ، چول § (طب) قولاغك غشاء طبل ابله مجرای داخلیٔ اذن آره‌سنده‌كی اجواف مختلفه‌سی مجموعی .

تین [ع ، س] ☜ اینجیر .

تینولوز [ت ، ص] مسكین ، سومسوك . § چلیمسز .

تیهو [فا ، س] ☜ چیل قوشی .

تییاس [ع ، س] { مولددر } (بیطری) قوقمقله متصف برنوع كچی خسته‌لغی .

تاء مضمومه

تبع [ع ، ص] ازمنهٔ قدیمه‌ده یمن قطعه‌سنده حكومت ایدن ملوك قدیمهٔ عربك عنوان مخصوصی . جمعی : (تبابعه) در .

تتق [ع ، س] پرده ، اورتو ، پچه ، نقاب { طوتوق لفظ تركیسندن معرب اولدیغنی ادعا ایدنلر واردر } .

« جمع اضدادی مرام ایلسه كر مقدرتی
برلشور شام ابدله تتق صبح ازل »

تجار [ع ، س] جمع : (تاجر) تجارتله مشغول اولان كیمسه‌لر .

تحف [ع ، س] هدیه معناسنه اولان (تحفه) نك جمعی . نادیده شیلر § خوشه كیدن شی § عجیب ، غریب ایش ، شی § كولنج ، اكلنجه‌لی . § مناسبتسز حال .

تحفجی = اوفاق تفك ، نادیده شیلر صاتان دكانجی .

تحفجیلر = تحفجی اصنافنك بولندقلری چارشی .

تحفلق = غرابت ، عجیبلك || لطیفه ، شاقه || كولنجك سوز ویا حال .

تحفه [ع ، س] هدیه ، بركذار ، ارمغان ، پیشكش § نوپیدا ، نوظهور ، نادیده شی .

« اولدون دخی تحفهٔ هدایا
اصحابنه ، آلنه هدایا »

تُخْم [ع،ـ] طوپراغه اكيلنجه كشندى جنسندن بربيات، برسبزه وجوده كتيرن دانه. بذر، چكردك.
§ حيواناتك تخمى حكمنده اولان اسمه، مادهٔ حيات § بعض بوجكلرك تخم شكلندهكى كوچوك يومورطهلرى.

تخم آتمق = حراثت، اكين اكمك.

تخملق = زرع ايچون سچلمش، جنسى ايى دانه.

تخم مرغ = يومورطه.

تخمدان = دوشك دينلن غدهكه: اول امرده قدان اورايه ديكيلوب وتق حلول ايدنجه باشقه محله نقل اولنور.

تُخَمه [ع،ـ] (طب) امتلاء معده، معده طوقلونلغى، فساد معده، هضمسزلق.

تُراب [ع،ـ] طوپراق، ير § توز. { جمعى: (اتربه) در }.

ترابى = طوپراقدن، طوپراغه منسوب ومتعلق.

اوانىٔ ترابيه = طوپراقدن معمول قاب قاجاق.

آياق ترابى = تعبيرات عاميانهدن اولوب خاكپاى كبى معرض تواضعده استعمال اولنور:
« ايدرسه وجهىوار نى ايكى جهانده سرفراز
خدا يبليو حبيبنك آياغنك ترابى يم »

خط تراب = (باليستيق) محركك مبدئى نقطهٔ اصابته ويا نقطهٔ سقوطه وصل ايدن خط مستقيم.

زاويهٔ تراب = (باليستيق) خط ترابك مستوىٔ افقى ايله احداث ايلديكى زاويه.

سطح تراب = (باليستيق) خط تراب ايله بو خطه عمود بر خط افقيدن مرور ايدن مستوى.

تُرْب [ع،ـ] (تراب) ايله مترادفدر.

تُرُب [فا،ـ] تركجهده بالتحريف (طورب) ديديكمز نبات معروف.

تُرْبَه ـ تُرْبَت [ع،ـ] ديانةً وياسياسةً بيوك طانينان بر ميتك قبرى، مدفنى § قبرك اوزرينه ياپيلان بنا.

تربهدار = تربه محافظهسنه مأمور آدم.

تربهدارى = تربهدارلق || تربهدارك وظيفهسى، حالى.

تُرْس [ع،ـ] ادوات حربيهٔ قديمهدن قالقان دينلن آلت مدافعه. جمعى: (اتراس) و (تروس) كلير.

تُرْش [فا،ص] اكشى.

ترش روى = اكشى يوزلى، عبوس الوجه.

ترش رويى = اكشى يوزلولك، عبوس الوجهلك.

دوغ ترش = اكشى آيران.

روى ترش = اكشى يوز.

ترشى = اكشيلك || طوز وسركه ايله ياپيلان سبزه وميوه ـ كه: تركجهده بالتحريف (طورشى) دينور. || كوشك، كچمش شى || آلدنمش شى.

تُرْشَه [فا،ـ] قوزى قولاغى دينلان معروف اكشى نبات.

تُرْعَه [ع،ـ] صويك طاشديغى بر § قنال.

تُرْفَنْدَه [فا،ص] وقتندن اول ويا موسمندن صوكره يتيشن ميوه وسبزه. { وقتندن اول يتيشنه (ايلك ترفنده)، موسمندن صوكره يتيشنه (صوك ترفنده) دينور. }

تُرْك [اسم مشترك] ترك بن يافث بن نوح عليه السلام سلالهسندن منشعب اولوب آسيانك وسط وشمال غربى منطقهسنه يرلشن امت عظيمه ـ كه: بزلر دخى منسوبيتيله مفتخرز. § بو عرق نجيبه منسوب افرادن هر برى § آوروپا اقوامى نظرنده عثمانلى قوم نجيبنه منسوب آدم.

تركستان = ترك امت معظمهسنك ساكن اولدقلرى خطهٔ واسعه ـ كه: طاشكند، خيوه، بخارا، قيرغيز مناطقنى شاملدر.

تركمان = ترك امتنه منسوب طوائفدن برى.

تركيات = تركجه، ترك لسانى اوزره يازلمش آثار.

تركجه = ترك عرق معتبرينه منسوب اولانلرك سويلدكلرى لسان عذب البيان. || آچيقجهسى، دوغريسى معناسنده كلير.

تركجهلشمك = ترك لسانه تحويل اولنمق.

ترك تاز = توشمه، سكيرتمه.

ترك جوش = يارى پشمش، نيم پخته، ناتارى.

تركلشمك = ترك اولمق || تركه بكزهمك

تركى، تركيه } = تركه منسوب: لسان تركى، احلاق تركيه، اقوام تركيه. || ترك لسانى || تركجه يازلمش اثر.

تُرْكى [ت،ـ] شرقى، تغنى، لحن.

توركيسنى چاغرمق = برينك طرفدارلغنى التزام ايتمك.

تُرْمُس [ع،ـ] آجى بقله دينلن نبات.

تُرُنْج [ع،فا،ـ] پورتقاله مشابه بر نوع صولى ميوه ـ كه: اكشى وطاتلى نوعلرى واردر.

ترنجى = ترنجه منسوب || ترنج رنكنده اولان.

چين ترنجى = ماندارين دنيلان اينجه قبوقلى معروف ميوه.

ترنج شربتى = ترنجدن ياپلمش شروب.

تُرُوس [ع،ـ] قالقان معناسنه اولان (ترس)ك جمعى.

تُرَّهات [ع،ـ] هرزه، عبث، صاچمه سوزلر معناسنه اولان ولسانمزده استعمال اولنميان (ترهه) نك جمعى.

تُسْع [ع عد] طقوزده بر: $\frac{1}{9}$.

تُفّاح [ع،ـ] الما دينلان معروف ميوه. سيب. { جمع بمعنى مفرد اولان كلماتندندر. مفردى اولان (تفاحه) غير مستعملدر }.

تفاح الارض = ير الماسى.

تفاح لبنان = جبل لبنانده حاصل اولور غايت لذيذ بر نوع الما.

تفاحى، تفاحيه } = تفاح جنسنه منسوب نباتات.

تفاحيت = (كيميا) حامض تفاحك اساسلردن بريله امتزاجندن حاصل اولان بر ملح.

تُفَك ـ تُفَنْك [فا،ـ] {تركجه اوفلهمك معناسنه اولان (توفك) لفظندن محرفاً مفرض اولديغى بعض ارباب تدقيق بيان ايتمشلردر }. (مرمى خزينهسى) دينلن وقسم مؤخرنده بولنان بربوشلغه موضوع فشنكى سيودى، اوزون بر ميل واسطهسيله آتشليان وباشلوجه (ناملو) و (قونداق) دن عبارت اولان آلت رمى ـ كه: انواع مختلفهسى واردر.

تفنكچى = تفنك اعمال ايدن صنعتكار. || برآلاى ويا طابورده افرادك تفنكلرينى تعمير واصلاحه مأمور ضابط || وقتيله آلاى بكلكى وظيفهسنى ايفا ايدن ضابطه مأمورينهده دينيردى.

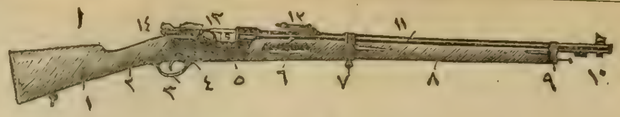

ا — نامله آلتنده بوریلی خزینه .

٨ — بوریلی خزینه .	١ — دیپچك قسم طولانیسی .
٩ — اوست بیله‌زیك .	٢ — قبضه .
١٠ — آیاق .	٣ — قورقولق .
١١ — آرپه‌جق .	٤ — تتیك و یاپی .
١٢ — نشانگاه .	٥ — سورکو قولی .
١٣ — نامله	٦ — کردل .
١٤ — سورکو .	٧ — آلت بیله‌زیك وکردانه .

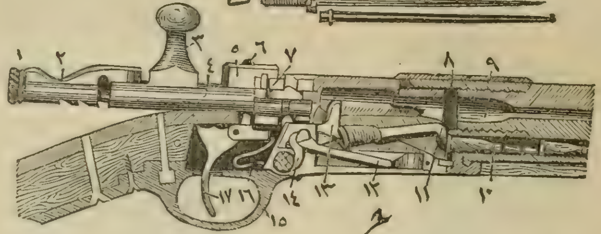

ب — قصاطوره وقلینی . ج — خزینه‌سی دیپچکده یه بوریلی خزینه [دیپچك خزینه] .

٩ — فشنك یتاغی .	١ — صمون .
١٠ — بوریلی خزینه .	٢ — خروس .
١١ — کرده‌ل .	٣ — سورکو قولی .
١٢ — کردل یاپی .	٤ — سورکو کوکده‌سی .
١٣ — کردل سورمه‌سی .	٥ — سورکو .
١٤ — ویده .	٦ — مسند ویده‌سی .
١٥ — قورقولق .	٧ — مکرر آتش منداللی .
١٦ — تتیك یاپی .	٨ — یان مندالی .
١٧ — تتیك .	

تفنکخانه = تفنك وضع وحفظه مخصوص سلاح دپوسی .

چاقاقلی تفنك = مکرر آتشلی تفنکلرك احداثندن اول قوللانیلان وخروسك ثابت بر چاقماق طاشنه چارپمسندن متحصل قیغلجم واسطه‌سیله آتش آلان تفنك .

ماوزر تفنکی / **مارتینی تفنکی** } = یکی اصول مکرر آتشلی تفنك .

تفو [فا، ـ] تحقیر ویأسی مفید اولان (تو !) مقامنده ایراد اولنور .

تقیه [ع، ـ] (تقیه) طرزنده استعمالی غلطدر . صاقنمه ، احتراز || بر آدمك منسوب اولدیغی مذهبی کیزله‌مك ایچون اختیار ایلدیکی مواضعه .

تکمه [فا، ـ] اسـانزده بالتحریف (دوکمه) ویا (دوومه) دنیلان یعنی اثوابك ایلیك یرلرینـك قارشولغنه دیکیلان شی .

(ماوزر تفنکی) (مارتینی تفنکی)

تنبان [فا، ـ] طون ، ایچ طونی .

تنبك [فا، ـ] دنبلك ، داربوقه .

تنبك‌زن = داربوقه‌جی .

تند [فا، ص] سرد ، حدید ، شدید ، خشونتلی .

تندخوی / **تندمشرب** } = حدید المزاج آدم ، تتیز .

تندروی / **تندچهره** } = عبوس الوجه ، چاتیق یوزلی .

تندلجام / **تندلکام** } = باشی سرت آدم .

تندی = سردلك ، حدت وشدت .

توی [فا، ـ] قات ، قاتمر .

توبرتو / **توی‌برتوی** } = قات قات .

صدتوی = یوز قاتلی || چوق قتمرلی .

توالت [ج، ـ] {Toilette} یوزیقامه ، باش طارامه ، کوزل کینمه ، سوسلنمه ایشی ، سوسلنش ، تزین .

توالت طاقمی = آیینه ، طاراق ، فیرچه ، لکن ، ابریق کبی آلات وادوات .

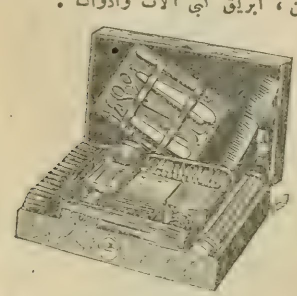

(توالت طاقمی)

توان [فا، ـ] کوج ، قوت ، طاقت .

ناتوان = طاقتسز ، درمانسز ، ضعیف ،

ناتوانی = طاقتسزلك ، ضعیفلك .

توانا = کوجلی ، قوتلی ، طاقتلی .

توانگر = زنکین ، صاحب ثروت .

توانگری = زنکینلك .

توب • [ج،ـ]: كیمیا) تحلیلاتده مستعمل وبرطرفی قاپالی، اسطوانی ١٥ : ٣٠ سانتیمترو طولنده مختلف قطرده جامدن معمول وتسخینه مساعد بوریلر، تجربه بوریسی § هر نوع بوریلر، انبوب § ریوانه.

(توب)

توت • [فا، ـ] ترکجه‌ده دوت دنیلان سوسنیه فصیله‌سندن معروف میوه. انواع مختلفه‌سی واردر: قره توت، بیاض توت.

توت شوکی = (ثمر علیق)

توتدیرمك • [ت، مص] دومان چیقارمق، دومان یاپدیرمق.

توتسی = {Fumigation} مضاد تعفن بر ماده‌یی دومان، بخار ویا غاز حالنده استعمال ایتمك، مواد نباتیه وکوکورد توتسیسی || رائحهٔ طیبه نشری ایچون، یاخود معالجه و افسون قصدیله بخور وسائره یاقمق.

(توتسی)

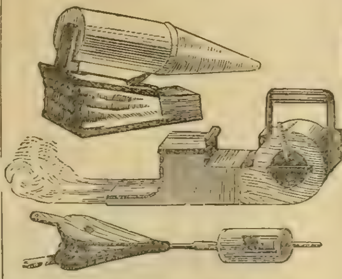

(بال آریلرینه مخصوص کوروکلی توتسی)

توتسیلنمك = بخورلانمق.

توتسیله‌مك = توتسی ویرمك، تبخیر ایتمك.

توتمك = دومانلانمق، دومان نشر ایتمك.

کوزده توتمك = زیاده‌سیله آرزو اولنمق، کمال تحسرله آرزولامق.

توتون • [ت،ـ] دخان، دومان، یانان برشیدن چیقرب هوایه قاریشان سیاهمسی غاز ـ که: ذرات فحمیه، حامض فحم وسائره‌دن عبارتدر. § یاقیلوب دومانی تنفس ایدیلان معروف یاپراق ـ که: عن اصل امریقادن کلمشدر.

(توتون نباتی)

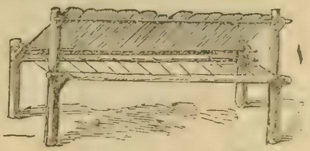

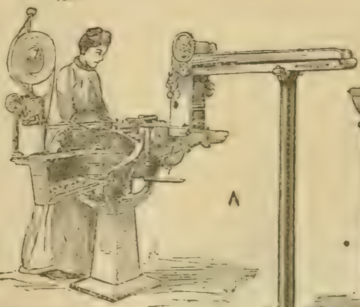

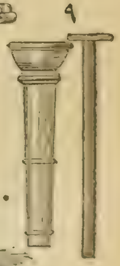

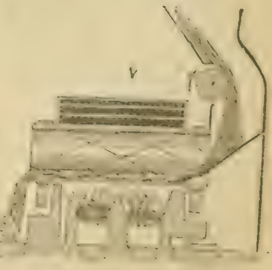

١ — توتون محصولی ایچون موقت کولکه‌لك. ٢ — توتون یپراقلرینك هونك ایدلسی. ٣ — قورومش یپراقلردن مرکب دمت. ٤ — سوق و ارسال اولنمق اوزره حاضرلنمش دستەلر ٥ — توتونلرك آغزده چکنه‌مك صورتیله قوللانیله‌جق حاله قونلمسی. ٦ — توتونلرك قییله‌جق حاله قونلمسی « مایه‌لنمسی » . ٧ — قییلمش توتونك مسخن هواده قوریدلمسی ٨ — سیغاره اعمالی ایچون ماکنه . ٩ — زیبانه اعمالنه مخصوص . ١٠ — « ماندارین » دینلان سیغاره استعمالنه مخصوص.

توتون باليغى = دومانده قورودلمش باليق باصديرمه‌سى .

توتون طبقه‌سى = ايچنه قيلمش توتون قونيلوب جيبده طاشينان كوچوك قوطى .

توتونجى = توتون صاتان تاجر، دكانجى .

توتيا [فا، س] (كيميا) معادن بسيطه‌دن بياض ، ماوى‌عتراق رنكلى برماده‌يه اطلاق اولنور . چينقو § بومعدنك كوزه چكيلن مسحوقى .

توده [فا، ص] ييغين ، كومه .

توده برتوده = ييغين ييغين .

توربو [ت، س] معدن رنده‌لمكه وحلالنديرمغه مخصوص چليك آلت .

توز [ت، س] اينجه اون حالنده طوپراق ، غبار § هرشيئك اينجه‌سى ، اون حالنده اولانى .

توزلق [ت، س] بالديرى طوزدن محافظه ايچون كييلن شى .

(توزلق)

١ — عتيق توزلق .
٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ } عسكرى «
٦ — كويلى توزلغى .
٧ — يارم توزلق .
٨ — آوايچون «

توغ [فا، س] باش لباسنك تپه‌سنه ويا آلن طرفنه وياخود مزراق اوجنه وضع اولنان تزيينات § زنبقيه فصيله‌سندن بر نبات § سرغوج .

توغله [ج، س] ☞ (طوغله)

توف [ت، د] توكورمكى مصور تحقير اداتيدر . (تو) كبى .

توك - توى [ت، س] انسان وحيوانك جلدى اوزرنده بيتن قيل ، صاچ .

(توغ)

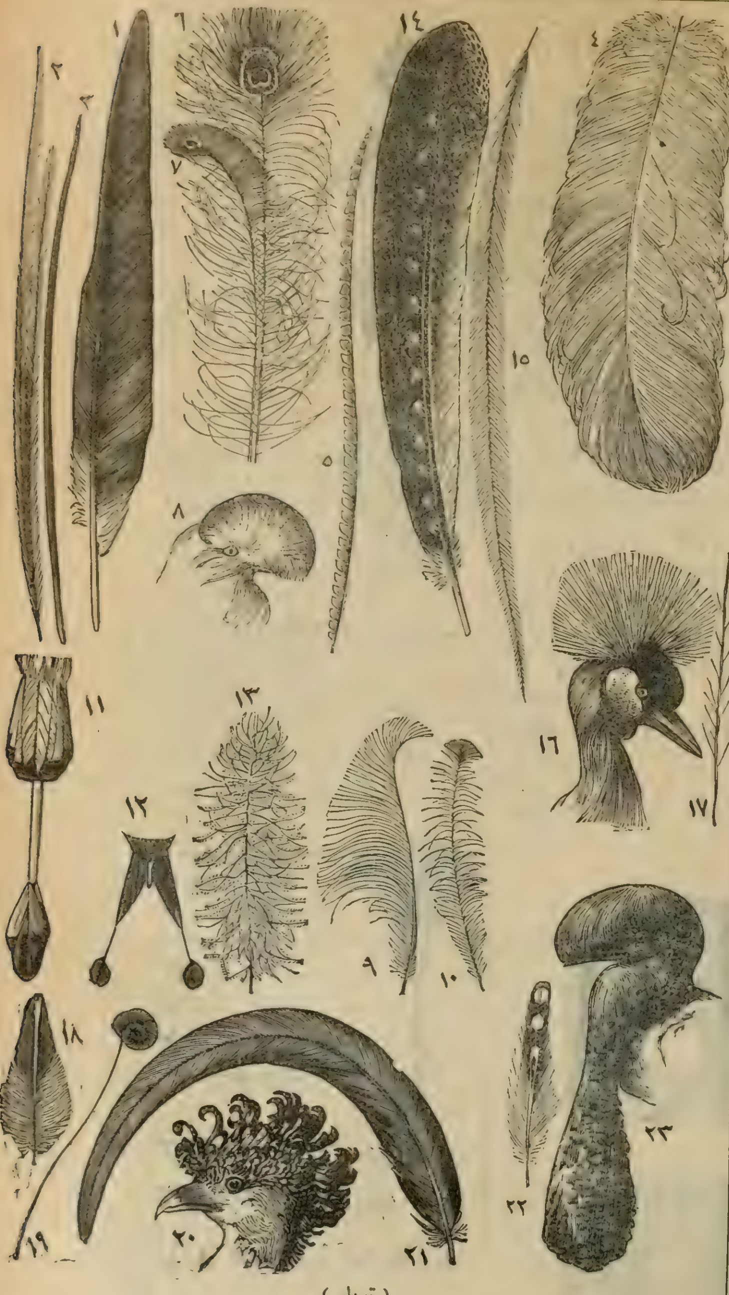

(تويلر)

١ — قرتال وقره‌قوش . ٢ ، ٣ — تپه‌لى دوه قوشى . ٤ — عادى دوه قوشى . ٥ — برنوع قوشك باشندن چيقان توى قلم . ٦ ، ٧ — طاوس قوشى ٨ — برنوع خروس سرغوجندن . ٩ — كوچك سرغوج . ١٠ — برنوع توى قلم . ١١ — موموديلن قوشك چوكانلى قويروغى . ١٢ — سينك قوشنك چوكانلى قويروغى . ١٣ — طورنه قوشى . ١٤ — آرغوس ديلن قوشدن ، ١٥ — جنت قوشندن . ١٦ — تپه‌لى طورنه . ١٧ — سورغوجندن بر قلم . ١٨ ، ٢٢ — برنوع خروسك توى قلملرى . ١٩ — (مانوقوت) قوشنك قويروغندن . ٢٠ — آمريقا طاورغنك سرغوجى . ٢١ — عادى خروس قويروغندن . ٢٣ — (مانوقوت) قوشنك باش وكوكسى .

توی اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب جذری دافع دیدان نباتدر .

(توی اوتی)

تویلر اورپرمك = ارتعاش ایتمك، اورکمك .

پودره توبی = تراشدن صوکره اوکلرك وتزین ایچون نسوانك استعمال ایلدکلری پودره نك یوزه سورلمسنه یارایان توبلی شی .

(پودره توبی)

دیلده توی بیتمك = برسوزك دفعاتله سویلندیکندن کنایه‌در .

دوه‌توبی = آچیق قهوه رنکی .

صیچان‌توبی = قویو قیرونك .

توی‌قلم = نقاش فورچه‌سی .

توی‌سپورگه = صالونلرده غایت نازك اشیابی سپورمك ایچون مستعمل برنوع سپورکه .

(توی‌سپورکه)

توی‌توس = صاچ صقال .

تویسز = شاب امرد، صقال وبیغی اولمیان .

تویلنمك = یاوروقوشلر توی‌چیقارمق .

تویی‌دوزمك = رفاه بولمق .

تولك [ت،ا] کومس § ماوی § بوجاق .

توله‌مك [ت،مص] چیپلاق اولمق تویی دوکمك .

توکتمك [ت،مص] ختامه ایردیرمك . بیتیرمك .

توکنمك = بیتمك، ختامه ایرمك .

توکورمك [ت،مص] آغزدن توکوروکی طیشاری دفع ایتمك، تیزق .

توکوردیکنی یالامق = سوزندن نکول ایتمك ، ویردیکی وعدی اجرا ایتمه‌مك .

قان توکورمك = محنت، مشقت ایچنده بولنمق ، اضطراب چکمك || (طب) تنفث .

توکوروك [ت، ا] آغزده طبیعی اوله‌رق حاصل اولان صو، ریق ، لعاب .

توکوروك حقه‌سی = ایچنه توکوریلن کوچوك قاب || (طب) مبزق .

توکوروك قورومق = چوق سویلدیکی حالده دیکلنمه‌مك .

توکوروکنی یوتمق = ایمرنمك .

توکوروك اوتی = برجنس نبات .

تول [ج، ا] { Tulle } پك اینجه وسیرك بز § نسوانك یوزلرینه اورتدکلری پچه § دوواق، غاز، فرهپ .

تول پرده = تولدن یاپلمش پرده‌که : پنجره پرده‌لرینك اوستنه وحارپالانك آلتنه قونور .

تولبند = تول § (غاز) دینلن اینجه سیرك بز .

توم [ت،ا] یومرو، قبه‌لی شی .

تومك = یومرو اولمق ، شیشمك .

تومار [فا،ا] ☞ (طومار) .

تومان [ت،ا] { (زبانزدی(تومن)در } بیوك کومه § اون بیك آحاددن مرکب صایی § اصطلاحات قدیمه عسکریه‌جه فرقه § ایران حکومتنك (۵۰) غروش قیمتنده اولان آلتون اقچه‌سی .

تومسلمك [ت،مص] یاصی یومری اولمق § عارضه پیدا اولمق .

تومسك = یومری ، یوکسکلك ،

تونج [ت،ا] (کیمیا) باقرایله قلایدن متشکل خلیطه‌یه اطلاق اولنورکه : بوندن شمعدان، منقل کبی برچوق اوانی اعمال ایدیلور .

تونك [ت،ا] طاووق کبی بعض طیور اهلیه‌نك کیجه‌لری اوزرینه قوندقلری صیریق .

تونکله‌مك = کوشك، سولپوك برحالده طورمق ، اوطوردیغی یرده ادیومق || مسکینجه‌سنه طورمق .

تونه‌مك = تونك صیریغنه قونمق .

تونل [ج،ا] { Tunnel } یرآلتندن آچلمش یول § تونل حفریاتنك مختلف طرزلری اولوب بعضیلری آتیده کوسترلمشدر .

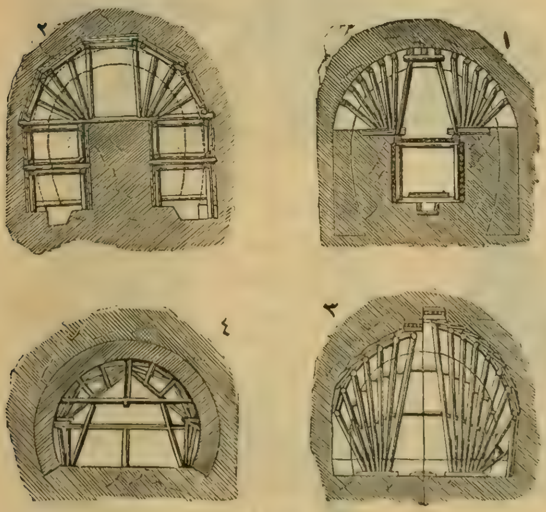

(تونل)

۱ — فرانسز اصولنده حفری .
۲ — آلمان « «
۳ — مختلط اصولده حفری
٤ — شیولی برطرزده «

نی [ت،ص] کاخن بکی ، رذیل .

یج [ع،ـ] (تاج) ك مصغری § (نباتات) چیچکارك یشیل قسملرندن ماعدا اولان وریقات ملونه‌سی

(تویج)

ویج جلجلی = چڼراق شکلنده اولان تویج .

ویج جرسی = چاك شکلنده اولان تویج .

ویج شفوی = بر برندن منفك ایکی ..وداق شکلنده اولان تویج .

تویج صلیبی = صلیب شکلنده اولان تویج .

تویج فراشی = سدیر شکلنده اولان تویج .

تویج قرنفیلی = ورقنك اوجلری کرتکلی اولان تویج .

تویج قمی = خونی شکلنده اولان تویج .

تویج مغفری = باش زرهی اولان طاسه مشابه تویج .

تویج منفصلة الوریقات = بر برندن تفریق اولنه بیلور ایکی و یا دها زیاده وریق حامل تویج .

وحید التویج = یالکز بر صفیحه‌دن عبارت اولان وریق حامل و یا صفیحهٔ وریقی برقاچ قسمه منقسم تویج .

حامل التویج / ذات التویج = تویجی اولان ، تویجلی .

ذات الزهرة التویجیه = ازهاری تویجی اولان نبات .

تویجی = تویجه منسوب ‖ تویجه بکزه‌ین .

تهم [ع،ـ] جـ : (تهمت) .

تهمت [ع،ـ] سبب اتهام اوله‌بیله‌جك شی ، صوچ . § (حقوق) مجازات ترهیبیه‌یی داعی اولوب هیئت اتهامیه‌نك درجهٔ ثبوتده کوره‌جکی افعال جنائیه .

اسناد تهمت = اتهام ایتمك .

تهمت ظاهره = (حقوق) اثباتدن مستغنی اوله‌جق صورتده آشکار اولان تهمت .

تهمتلی = متهم ، کندوسنه تهمت اسناد اولنان کیمسه ‖ قباحتلی ، صوچلی .

تهمتسز = تهمتی اولمیان ، برکونه صوچ وقباحتی بولنمیان ، بیکناه ، بری الذمه .

[ع،ص] الفبای عربینك اوچنجی وعثمانلی ث حروفنك بشنجیسی اولوب عربجه‌دن مأخوذ کلماته مخصوص و (ثاء مثلثه) نامیله‌ده معروفدر • ابجد ترتیبنده یکرمی اوچنجی حرف اولوب رقم کبی استعمالنده (٥٠٠) عددینه دلالت ایدر •

صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده (ث) حرفنه مشابهدر •

ث .... کوفی
ث .... تعلیق
ث .... ثلث
ث .... نسخ
ث .... سیاقت
ث .... توقیع
ث .... دیوانی

ث .... جلی
ث .... اجازت
ث .... رقعه
ث .... ریحانی
ث .... شجری

ثاء [ع،س] (ث) حرفنك اسمیدر • (ثاء مثلثه)

ثائب [ع، س] یاغمور مقدمه‌سی اولان شدتلی روزکار، یاغمور بوراسی •

ثائب البحر = دکزك بعدالجزر مد وقوعنده ساحلی باصوب طولدیران صویی •

ثابت [ع،ص] یرندن قیملدامیان، برقرار اولوب طوران ، ثبات ایدن • § (حقوق) اسباب ثبوتیه‌دن برینك ویا برقاچنك دلالتیله ثبوت بولان، تحقق ایدن •

ثابت قدم = یرنده ، سوزنده طوران، پایدار •

ثابتات = (ثابته)نك جمعی • سیاراولمیان، یرنده ثابت کبی کورینان کواکب •

ثابته [ع،ص] (ثابت) ك مؤنثی •

ثار [ع،س] اوچ، انتقام •

اخذ ثار = اوچ آلمق، انتقام آلمق •

ثافل [ع،س] چوکه‌لك، طورطو، رسوب •

ثاقب [ع،ص] بر یاندن دیکر یانه دلوب کچن، دلیجی § پارلاق، مجلی : فکر ثاقب •

نجم ثاقب = کوکب تابان § (زحل) دینان سیاره •

ثالث [ع، عد] اوچنجی ، ایکنجیدن صوکره کلن •

ثالثاً = اوچنجی مرتبه‌ده ، اوچنجی اوله‌رق •

ثالثه = (ثالث) ك مؤنثی § (ریاضیه) : برزمان ویا قوس ثانیه‌سنك آلتمشده برجزئنه مساوی اولان زمان ویا قوس § بیکباشیلغه معادل بر رتبهٔ ملکیه ـ که : القابی (رفعتلو) در •

شخص ثالث = (حقوق) طرفینك غیری اولوب بر مناسبتله ایشه ، دعوایه قاریشان ویا مداخله ، توسط ایدن کیمسه •

ثامر [ع،ص] میوه‌لی ، میوه طوتمش •

ثامِن [ع،ص] سكزنجى .

ثامناً = سكزنجى اولەرق ، سكزنجى درجەدە .

ثانى [ع، ص] ايكنجى ديمكدر .

ثانياً = ايكنجى درجەدە، ايكنجى اولەرق .

ثانيه = (ثانى) نك مؤنثى . §(رياضيه) دقيقەنك آلتمش جزئدە بر جزئى . § رتب ملكيەدن عسكرى قائممقاملغنە معادل بر رتبە كە : القابى (عزتلو) در .

ثَبات [ع،مص] پايدار ، برقرار اولمق ، برسياقدە طورمق .

بى ثبات = ثباتسز ، متحول .

بى ثباتى = ثباتسزلق ، تحول مزاج .

ثباتلى = پايدار ، مداوم .

ثباتكار = ثبات ايديجى .

ثباتكارانە = اصحاب ثباتە لايق صورتدە .

ثباتكارى = ثباتكارلق .

ثَبت [ع،مص] يازمق ، قيد وتحرير ايلمك ، دفترە كچيرمك .

ثبت دفتر = دفترە يازمق ، كچيرمك .

ثَبيت [ع،مص] ثابت ، پايدار .

ثَجّاج [ع، ص] شارلدايەرق آقان صو : ماء ثجاج .

ثَجير [ع،ـ] جبرە ، پوصە .

ثَخانَت [ع،مص] قاليلق، پكلك، صيقلق .

ثَخين [ع،ص] قالين، قالى، پك ، صيق .

ثَدغ [ع،مص] باش يارمق § باش يارلغى .

ثَدَن [ع،مص] (طب) عضلات واحشانك غير طبيعى اولەرق كسب حجم ايتمەلرى، فرط سمانە .

ثَدى [ع ،ـ] ممە ، امجيك . { اكثريا ديشى ممەسنە دلالت ايدر . }

ذات الثدى = ممەلى حيوانات .

ثَرائِد [ع،ـ] جـ : (ثريد) . ثريدلر .

ثَرب [ع مص] لوم وتقبيح § (طب) معدەنك انحنالرينه مربوط يغ ياغلرى . جمعى : (ثروب) در .

ثَرثار [ع، ص] كوەزە ، هزره وكيل ؛ بوش بوغاز .

ثَرد [ع،مص] طوغرامق، طوغرامق .

ثَرم [ع،مص] ديش كوكندن قيرلمق .

ثَروَت [ع،ـ] زنكينلك، نقود واموال چوقلغى § چوقلق : ثروت عقل، ثروت عاميه .

علم ثروت = افراد بشرك سعى وعملندن يعنى چاليشمەسندن وبوواسطه ايله حصول راحت وسعادتندن بحث ايدن علم؛ فن اقتصاد .

ثَرى [ع،ـ] طوپراق ، ارض .

بين الثريا والثرى = آرەلرندە يرلە كوك قدر فرق واردر ديمكدر .

تحت الثرى = يرآلتى ، مزار .

فوق الثرى = يريوزى ، طوپراق اوستى .

طاب ثراه = جناب حق تپرنى طيب ايتسون .

ثَعابيب [ع،ـ] آغزدن آقان صاليه .

ثَعلَب [ع،ـ] تيلكى .

{ قاپناديلوب ايچيلان (سحلب) باشقەدر . }

ثعالب = (ثعلب) ك جمعى . تيلكيلر .

داء الثعلب = صاچ وصقال دوكله علتى .

عنب الثعلب = ايت اوزومى .

ثَفل [ع،ـ] قازورات .

ثَفِن [ع ، ـ] تاجر ، اكثريا آياقلردە جلدك سرتلشمەسيلە حاصل اولان حادثه .

ثَقب [ع،مص] دلمك ، دلنمك § بر طرفدن ديكر طرفه قدر آچيق اولان دليك .

ثقب متشارى = اصطلاحات جراحيەدن اولوب اعضاء مختلفەيى دلمكە مخصوص آلت .

ثَقَلان ـ ثَقَلَين [ع، ـ] انس وجن .

رسول الثقلين / **سيد الثقلين** = انس وجنه مبعوث اولان حضرت فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز .

« قربانيم الله ورسول الثقلينك »

ثَقيل [ع،مص] آغير ، كران . § كريه ، غليظ ، چركين § حق تعميلە ادا اولنان حركه .

ثقيل الروح = حضورى ، حجى انسانى بيزار ايدن شخص ، كرانجان .

ثَلاث [ع،ع] (ثلثه) نك مؤنثى . { اسماء اعداد عربيەنك تاء ايله نهايت بولانلرى ـ قاعدۀ عموميەيە مغاير ـ مذكر ، تاسزلرى مؤنثدر . }

ثَلاثون [ع،ع] اوتوز .

ثَلاثَه ـ ثَلثَه [ع،ع] اوچ . (صفتدر)

ثَلج [ع،ـ] قار ، برف .

ثَلم [ع،ـ] ديش كديكى .

ثلمه = كديك ، رخنه .

ثِمار [ع،ـ] (ثمره)ايله مترادفدر . ميوه .

ثَمان [ع،ع] (ثمانيه) ايله مترادفدر . سكز (۸)

صحن ثمان = رتب علميەدن برى .

ثَمانون ـ ثَمانين [ع،ع] سكسان : (۸۰)

ثَمانِيَه [ع،ع] سكز . {تشديدايله غلطدر.}

ثَمَر [ع،ـ] ميوه ، يمش § محصول § نتيجه .

ثمرات = جـ : (ثمر وثمره) : ثمرات نافعه

بى ثمر = ميوەسز § نتيجەسز .

اقتطاف ثمر = استحصال نتيجه ايلمك .

ثمر غرغر = نباتاتجە آودج تخمنه اطلاق اولنور .

ثمر منجمن = ثنائى المسكن بر ميوه . { جمعى : (اثمار) كلير . }

ثَمَره [ع،ـ] ميوه ، يمش § محصول § نتيجه

ثمرۀ فؤاد = اولاد ، محصول حيات .

ثَمَن [ع،ـ] اشيانك مسكوكات ايله تعيين اولنان قيمتى ، بهاسى ، دكرى . { جمعى : (اثمان) كلير . }

ثمن مثل = [فقه] اصطلاحات فقهيەدن اولوب صاتيلان شيئك امثالنه قياساً اصحاب وقوفى طرفندن تقدير ايديلن قيمتى .

ثمن مسمی == [فقه] بوده اصطلاحات مذکورەدندر قیمت حقیقیەیه مطابق اولسون اولمسون طرفینك رضاسیله تقدیر ایدیلن قیمت .

ثَمِر [ع ، صد] میوه ویرن ، میوەلی .

ثَمین [ع ، ص] بهالی ، قیمتدار .

ثَناء [ع ، مص] مدح ، وصف .

ثناخوان | ثناکار | ثناکو == مدح وثنا ایدیجی .

ثناکارانه | ثنا ویانه == ثناکو اولان لایق صورتده .

ثناکولی == ثناخوانلق .

ثناور == ثنا ایدیجی .

ثناوری == ثنا ایدیجی‌یه منسوب .

ثَنایا [ع ، ـ] اوك دیشلر .

ثَنائی [ع ، ـ] مجوس .

ثَنَوی [ع ، ـ] بری خیره ، دیکری شره مؤکل ایکی ملكك وجودینه قائل طائفهٔ ضاله افرادندن هر بری .

ثَنَیِّیت [ج ، ـ] (کیمیا) حامض ثنیتك اساسلرله امتزاجندن حاصل اولان ملح .

ثنیتی == (کیمیا) حامض ثنیومك اساسلرله امتزجندن حاصل اولان ملح .

ثنئین == مرکبات ثنویهٔ حامضیه .

ثَنیوم [ج ، ـ] (کیمیا) اجسام شبه معدنیەدن قاتی و قرمزی براق ، طیار برجسم .

ثَواب [ع ، ـ] اجر ، جزای خیر ، عمل صالحك مکافاة معنویەسی .

ثَوّاب [ع ، ص] اثواب صاتان ، اثوابجی .

ثَوابِت [ع ، ـ] (ثابته) نك جمعی . یرلرندن حرکت ایتمزکبی کورینن کواکب .

ثَوب [ع ، ـ] بز § البسه ، روبه .

ثَوَبان [ع ، مص] مرضدن بری اولیش ، صاغلاملق .

ثَور [ع ، ـ] اوکوز § منطقة البروجك ایکنجیسی که : شمس بورایه نیسانك ایکیسنده داخل اولور .

(ثور)

ثَوَران [ع ، مص] توزك . طائفه‌نك قالقمسی .

ثَیِّب [ع ، مص] طول قادین ، ذات لزوج اولمیان قادین . (بکر) مقابلی ـ که ، ارککسز قالمش قادینه محمولدر . { ثیب ؛ قادینه مخصوص صفتلردن بری اولدیغندن بونی مؤنث یاپەرق (ثیبه) دیمك غلطدر . }

ثیبات == جـ : (ثیب) . طول قالمش قادینلر .

ثاء مكسوره

ثِخَن [ع ، مص] قالینلق . { فتح ثا ایله غلطدر . }

ثِقال [ع ، ـ] جـ : (ثقیل) . آغر شیلر . § کرانجان شخصلر .

ثِقَل ـ ثِقلت [ع ، مص] آغیرلق ، آغیر اولمق حالی . { مادیات ومعنویاتده مستعملدر . }

ثقلت اضافیه == (حکمت) صلب ویامایع برجسمك ثقلتنك (+) درت درجهٔ حرارتده اولان عین حجمده‌کی ماء مقطرك ثقلتنه نسبتی وغازلرك معین حجمده مقداری ثقلتنك عین حجمده‌کی هوای نسیمی ثقلتنه نسبتی .

ثِقَه [ع ، ص] سوزینه اعتماد اولنور کیمسه ویا کیمسه‌لر . { اکثریا جمع حکمندەدر . }

ثِمار [ع ، ـ] (ثمر) ك جمعی . میوه .

ثمار جرابیه == بر چوق قوری تخملری حاوی نباتاته اطلاق اولنور .

ثمار بقلیه == فصولیه وباقله کبی نباتات

ثمار خرنوبیه == کچی بوینوزی وامثالی کبی برچوق چکردکی حاوی وایکی مسکنلی میوه‌لر .

ثمار حیوانیه == تك حجره‌لی ودائره‌وی برخط اوزرنده آچیلان میوه‌لر .

ثمار مجنحه == اکثریا برتخمی حاوی وقناد شکلنده اولان میوه‌لر .

ثمار ملتصقه == برکتله داخلنده بر چوق ثمیره‌نك برلشمه‌سیله حاصل اولان میوه‌لر .

ثمار نوائیه == متعدد چکردکلی میوه‌لر .

ثمار تفاحیه == متعدد بیضات جانبیه‌یی حاوی یوشاق میوه‌لر .

ثِیاب [ع ، ـ] جـ : (ثوب) . البسه‌لر ، روبه‌لر .

ثاء مضمومه

ثُبوت [ع ، مص] ثابت اولمق ، تحقق ایتمك § میدانه چیقمق . { بولمق ماده‌سیله مستعملدر . } :
« دعوی ثبوت بولماز اولنجه کواه مست » .

ثُبور [ع ، ـ] عذاب ، هلاك .

ثُخُونَت [ع ، مص] (ثخانت) ایله مترادفدر . قالینلق پکلك .

ثُرَیّا [ع ، ـ] ترکجه‌ده (اولکر) ، فارسیده (پروین) دنیلن طوب کواکب .

ثُعبان [ع ، ـ] اژدرها ، بیوك ییلان .

خشب ثعبان == بقله فصیله‌سندن بر نبات .

لوف ثعبان == ییلان اوتی .

ثُغور [ع ، ـ] جـ : (ثغر) اغزلر . § سرحدلر ، سینورلر .

ثُفْل [ع ، ـ] چوکونتی ، طورطو .

ثُفْلی [ع ، ـ] (طب) مادهٔ غائطه .

حمای ثفلیه == موادغائطه‌نك داخل امعاده مص اولنمسندن منبعث صتمه .

ثُقْبَه [ع ، ـ] اوته طرفی آچیق اولسون اولمسون مطلقا دلیك . § برعضوده موجود دلیك . جمعی : (ثقبات)

ثقلاء [ع،س] جمع : (ثقيل). حضوری، صحبتی كلال ويرن آدملر .

ثقوب [ع،س] جمع : (ثقب) . اوته‌سی آچيق دليكلر .

ثلاثی [ع س] (صرف) اوچلی ، اوچ حرفلی § (نباتات) بروجه آتی تركيباتی تشكيل ايدر :

ثلاثی الاخوه = اعضای تذكيری عليق ايله اوچ دمت اولمق اوزره بربرينه ملاصق نباتات .

ثلاثی الازهار = برصاپ اوزرنده كوچوك كوچوك صاپلی اوچ چيچكی بولنان نبات.

ثلاثی الاوراق = برصاپ اوزرنده اوچ ياپراغی بولنان نبات .

ثلاثی البذور = اوچ چكردكی حاوی ميوه.

ثلاثی التذكير = اوچ عضو تذكيری اولان نبات .

ثلاثی العصبات = ياپراغك صاپندن جسم ورقی ايكي‌يه تقسيم ايتمك اوزره ممتد و (عصيب) ناميله معروف خط بارزی اوچ اولان نبات .

ثلاثی الفصوص = اوچ بولمه‌لی ياپراغی حاوی نبات .

ثلاثی الشكل = ديكنلری اوچ پارچه‌لی نبات

ثلاثی التأنيث = اوچ عضو تأنيثی حامل ازهار .

ثلاثی المساكن = چكردكلرينك بولنديغی محل اوچ حجره‌يه منقسم ميوه‌لر .

ثلاثی الرأس = (طب) عجائب خلقتدن اوله‌رق اوچ قفالی حيوانه اطلاق اولنور.

ثلاثی الاقسام = هر جهتی اوچه قابل تقسيم اولان .

ثلاثی الشرفه = اوچ نقطه ايله مجهز قطعه.

ثلاثی الاصابع = آياغنده اوچ پارمغی اولان.

ثلاثی الشقوق = اوچ فصّی اولان .

ثلاثی البطون = اوچ قطعهٔ لحميه‌دن مركب عضله .

ثلث [ع ، عد] اوچ قسمده بر قسم ، اوچده بر : $\frac{١}{٣}$ § خط معروف .

ثلثان = اوچ قسمده ايكی قسم، اوچده ايكی : $\frac{٢}{٣}$.

ثله [ع،س] چوق پاره § برطاقم انسان .

ثمّ [ع،د] بعده ، صوكره .

ثم التدارك = صوكره‌دن اويديرمه .

ثمن [ع ، عد] سكز قسمده بر قسم ، سكزده بر : $\frac{١}{٨}$

ثميره [ع،س] كندی اوزرينه قيورلمش ياپراق .

ثنائی [ع،ص] ايكيلی § ايكی حرفلی .

ثنائی الاخوه = (نباتات) عضو تذكيرلرنده‌كی خيط قطعه‌لری بر چيچكده ايكی دمت تشكيل ايتمك اوزره ملاصق بولنان نبات .

ثنائی القوه = (نباتات) چيچكنك درت اعضای تذكيرندن ايكيسی اوزون اولان نبات .

ثوم [ع،س] صارمساق .

ث

ج [ع / فا / ت] حروف هجای عربینك بشنجیسی ، الفبای عثمانینك آلتنجیسیدر. (ابجد) حسابنده (۳) عددینه اشارتدر . § مكاتیب رسمیه‌ده (جمادی الاخره) ماهنه علامتدر.§ صاغروديلسزلره مخصوص الفباده شكلی شودر :

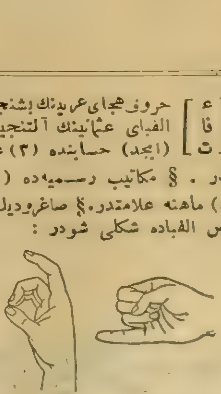

لاتین حروفاتنده بو مخرجدن صادر اولان حرف اولمدیغندن فرنكلر بوصدایی « dj » حرفیله ادا ایدرلر . § خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شوشكللرده ارائه ایدیلور :

ج ...... كوفی

ج ...... تعلیق

ج ...... ثلث

ج ...... نسخ

ج ...... سیاقت

ج ...... توقیع

ج ...... دیوانی

ج ...... جلی

ج ...... اجازت

ج ...... رقعه

ج ...... ریحانی

ج ...... شجری

جا [ع، ـ] جمادی الاولی ماه عربیسنه دلالت ایدر رمزدر .

جای [فا، ـ] { حقیقی ومجاز اولەرق} یر ، محل ، منصب ، مكان :

الله الله چه جای این سخنست ؟
الله الله بوسوزك یریمیدر ؟

جابجا = یریر ، محل محل .

بجا = یرنده ، مناسب .

بی جا = یرنده اولمیان، مناسبتسز، محلسز.

بوسه‌جای = اوپه‌جك ، اوپوله‌جك یر:

« خاك پاك آستانی بوسه‌جای انس وجان »

جانشین = یرنده اوطوران ، وكیل .

جای ملاحظه } = ملاحظه، تأمل یری، دوشونیله‌جك شی .
جای تأمل } = شایان تفكر امر .

جایگیر = یرطوتیجی ، یرلشمش .

جائر [ع،ص] جور ایدیجی .

جائز [ع،ص] ایشلەنلمسندە بأس اولمیان، اجراسنە جواز، رخصت ویرلمش اولان .

جائزه [ع، ا] تقدیم اولنان بر شیئه (واکثریا برشعره، قصیدەیه) مقابل ویریلن بخشش، عطیه :

« قیمت شعری ایدن همت شاعرکی دون شاعرك مسکنت جائزه جویانه‌سیدر . »

جائزه‌جوی = جائزه ایستەین . § بر شیئك تدقیق اولندیغی مخطر اشارت .

جأش [ع، ا] (طب) قورقودن حاصل اولان دیترەمە .

جائل [ع،ص] جولان ایدیجی ، دونوب طولاشیجی .

جائله [ع،ا] دروندە دولاشان خاطره ، خاطرۀ قلبیه .

جابا [ت ا] بادهوا ، حسبی § بخشش .

جابر [ع، ص] قیریق تعمیر واصلاح ایدیجی§جبرایدیجی،مجبر: آمرجابر.

جابلوس [فا، ص] تملق، تکاپو ، یالطاقلانمه § متملق، یالطاقلانان ، طالقاووق .

جابلوسی = جابلوسه متعلق .

جابی [ع ، مص] اوقاف اجارەلرینی تحصیل وجبایته‌مأموراولان آدم § ویرکو طوپلامغه‌مأمور کیمسه؛ تحصیلدار.

جابیلك = جابینك وظیفه ومأموریتی .

جاتلیق [ج،ا] { (قاتولیك) لفظ اجنبیسندن معربدر } بیوك پاپاس ، باش پاپاس؛ بطریق .

جاجیق [ت،ا] یوغورت ایله خیار ویا سائر بر سبزەدن یاپیلان معروف صلاته .

جاحد [ع،ص] بیلیر ایکن انکارایدن : رقیب جاحد .

جاحض ـ جاحظ [ع،ص] پاتلاق کوزلی آدم ـ که: ترکجەدە (لقمه کوز) تعبیر اولنور .

اقبح من جاحظ = جاحظدن چیرکین آدم دیمکدر { جاحظ ؛ بین العرب چرکینلکیله شهرت بولمش برشخصدر . }

جاحظیه [ع،ا] حکمای عربدن (عمر بن بحرالجاحظ)ك مسلکنه‌سالك اولان طائفه .

جادلوس [ت،ص] شارلاتان ، قورناز ، اغزی غلبەلق آدم § جادی خویلی قادین .

جادالوساق = شارلاتانلق .

جادو [فا،ص] ساحر، سحرباز، بوکوجی. { ترکجەدە ربازدی (جادی) در . }

جادوفن = فن‌سحرە واقف آدم .

جادوسخن = ادیب بلیغ دیمکدر .

جادوانه = جادیجەسنە ، ساحرجەسنە.

جادویی = جادیلق ، ساحرلك .

جاده [ع،ا] کنیش ، ایشلك بیوك یول ، شاهراه ، طریق عام .

جادی [ت،ا] مزاردن‌چیقوب‌کیجەلری بر صورت مخوفەدە طولاشدیغی وهم اولنان خیال ، غول ، قره‌قونجولوس ، وامپیر، خورتلاق { بونی (جادو) معناسندە قوللانمق دوغری دکلدر. }

جاذب [ع،ص] جذب ایدیجی ، کندینه دوغری چکیجی .

جاذبه [ع،ص] (جاذب)ك مؤنثی . جذب ایدیجی § اجسامك یکدیکرینی جذب ایتمك قوت و خاصه‌سی .

انسانك کوکلی ، میلی جذب ایدن خاصه ، دلربالق .

جاذبه‌دار = جاذبەلی ، غایتله کوزل .

جاذبه‌سوز = جاذبه محو ایدیجی .

جاذبۀ ارض = (حکمت) اجسامك سقوطنه یعنی یره طوغری حرکتلرینه سبب اولان قوته اطلاق اولنورکه : جاذبۀ عمومیه‌نك براثری‌اولان شو (قوت) ثقلتدن عبارتدر .

{ چونکه : بر جسمك ثقلتی ؛ آنك هر ذره‌سنه تأثیر ایدن قوای جاذبۀ ارضیه‌نك محصله‌سی دیمکدر .}

جاذبۀ عمومیه = بتون مواد واجرامك بر قانون داخلنده بربرینی جذب ایلملری خاصۀ عمومیه‌سی .

جاذبه‌قانونی = حکیم مشهور(نوتون)ك کشف‌ایتمش اولدیغی جاذبۀ‌عمومیه قانونیدرکه: حکمی : « ماده ماده‌یی کتله‌لریله مبسوطاً ومسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسب اولەرق جذب ایدر » دن عبارتدر .

استقامت جاذبه = جسم ساقطك تعقیب ایتدیکی خط مستقیم ـکه : بوکا شاقول استقامتی دخی دینور .

شدت جاذبه = خلاده سربستجه سقوط ایدن برجسمه جاذبۀ ارضك اعطا ایلدیکی (مقدار تعجیل) در { استانبولده جاذبۀ ارضك شدتی (۹,۱۸) متروندن عبارتدر.}

جاذبه‌لی = دلربا ، دلکش .

جار [ت،ا] فائده‌سز باغروب چاغرمغی تصویر ایچون مکرر اولەرق قوللانیلور : جار جار سویلیور.

جارجی = دلال ، منادی .

جارلامق = جارجار ایتمك .

جار [ت،ا] اوچوروم ، یار ، ورطه .

جار [ت،ا] { عربی (ازار)دن‌محرفدر.} نسوان‌اسلامك بورونکاری‌اورتو، چارشف ، واسطۀ معروفۀ تستر .

جار [ع،ا] قومشو ، یاقین .

جارالله = کعبۀ معظمه جوارنده معتکف اولان زاهددن کنایەدر . {مشاهیرعلمادن زمخشرینك لقبیدر . }

جارالجنب = انسانك اقرباسندن اولمیان قومشوسی ، یبانجی قومشو .

جار [ع،ص] جر ایدیجی، مجرور قیلیجی: جار ومجرور ، حروف‌جاره § چکن، چکیجی ، جذب ایدن .

جاربندان = (جراحی) قورشون چیقاره‌جق آلته اطلاق اولنور .

جارسداد = طپا چیقاره‌جق آلت ، (تیربوشون) .

جاربرس = (جراحی) یاره‌لرده موجود اولان مواد اجنبیه‌یی اخراج ایچون قوللانیلان برآلت .

جارح [ع،ص] جرح ایدیجی ، ایدن، مجروح قیلیجی، قیلان§ نقض ایدیجی ، ابطال ایدیجی .

جارحه [ع،ص] (جارح)ك مؤنثی .

آلات جارحه = بیچاق ، قلیج ، قمه کبی جرحه مخصوص آلتلر . || انسانك آلت کسب اولان اعضاسندن هر بری . { اکثریا الوآیاقدن کنایەدر. } || ییرتیجی حیوانلردن وقوشلردن هربری .

جارس [ت،ص] {اسافل نسوان حقنده} یایغرجی ، کوەزه ، ادبسز .

جارسلك = جارسك حال وصفتی .

جارسلنمك = یایغره ایتمك، ادبسزلتمك.

جارلق [ت،س] ☞ منشور § دلا . .

جاروب [فا،س] ☞ (چاروب) .

جارودیّه [ع،ـ] (ابی الجارود) ه منسوب فرقهٔ ضاله .

جاری [ع،ص] جریان ایدیجی ، آقوب کچیجی .

ماءجاری = راکد اولمیان ، دائمی صورتده آقان صو .

ماه جاری = شهر حال ، ایچنده بولنیلان آی .

حساب جاری = ایکی مؤسسهٔ مالیه ویا ایکی کیمسه آره‌سنده فائض ورأس المالاری حساب ایدلمك اوزره جریان ایدن قارشیلقلی حساب || تداولده بولنان ، متداول ، مستعمل || مرعی ، معتبر .

جاری مجری الخطا = (حقوق) غیر اختیاری برفعل ایله وقوعه کلن قتله اطلاق اولنور { قضاءً برخانه‌نك دامندن دوشن بر آدمك اوزرینه تصادف ایلدیکی شخصك موتنه سبب اولمسی کبی }

جاریه [ع،ص] (جاری) نك مؤنثی : سنهٔ جاریه ، مصالح جاریه . { تشدیدایله غلطدر . } § سریه ، خلایق ، خدمتجی قیز ، { بوصوك معنایه کوره جمعی (جواری) کلیر . }

جازم [ع،ص] جزم ایدیجی ، برشیئك ایجاب ونتیجه‌سی کسدیروب آتان ، قطعیاً قرار ویرن § نحو عربیده فعل مضارعی مجزوم ایدن : حرف جازم .

اعتقاد جازم = اعتقاد قطعی دیمکدر .

جازمیه = طوائف معتزله‌دن بری .

جاس [ت،د] ترکچه‌ده (جا، ایله باشلایان بعض صفتلرك اولنه کلوب مبالغه افاده ایدر : جاس جاولاق .

جأس [ع،مص] اورکوب صچرامه ، یورك اوینامه .

جاسوس [ع،ص] محاربه هنکامنده دشمن اردوسنك احوال ووضعیت عسکریه‌سنی اوکرنمك اوزره خفیا کوندریلان آدم .

جاسوس آینه

خانه درونندن زقاقی رؤیت ایتمك ایچون پنجره‌لرك کنارینه مائلا وضع اولنان آینه .

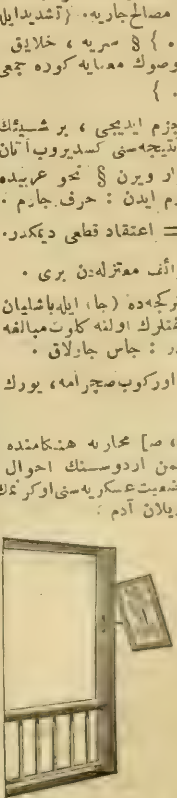

(جاسوس آینه)

جاعل [ع،س] قیلیجی ، قیلان ، یاپیجی ، یاپان ، یرادیجی ، یارادن .

جاعل اللیل والنهار / جاعل الظلمات والنور } = کیجه و کوندوزی ، ظلمات و نوری خلق ایدن جناب حق .

جاغ ـ جاق [ت،س] تکرلکك چنبرندن پویرایه واصل اولان پارمقلرندن هر بری ، تکرلك میلی § مردیونلرك کنارینه قونیلان پارمقلقلر ، بو پارمقلقلردن هر بری .

جاغل [ت،س] غلبه‌لکلی اوغولدیلی تصویرایدر : جاغل جوغل .

جاغلدامق = غلبه‌لکلی اوغولدی || قوشلر جیولدی ایتمك .

جاف جاف

جاف جوف

[ت، س] شتافاتلی ، مطنطن سوز .

جاف جافلی = مطنطن ، مدبدب ، شعشعه‌لی .

جافی [ع،ص] جفا ایدیجی آدم .

جالب [ع،ص] جلب ایدیجی ، ایدن ، جذب ایلیان .

جالب نظر دقت = انسانك دقتنی موجب حال .

جالب مرحمت = مرحمتی جلب ایدن ، شایان مرحمت .

جالس [ع،ص] اوطوران : جالس اورنك سلطنت .

جالع [ع،ص] آچیق مشرب قادین § حیاسز آدم .

جام [فا،س] قدح ، بارداق .

جام [ت،ـ] سلیس یعنی صافی قوم ، پوتاس ، سوده ، کیرچ ، الومین ، حمض رصاصك یاقیلرق بر برینه مقادیر معینه‌ده خلط ایدیلرك اعمال ایدیلان معروف جسم شفاف که : بوزلی جام ، سیرچه‌لی جام ، بوهمیا جامی کبی انواع مختلفه‌سی واردر .

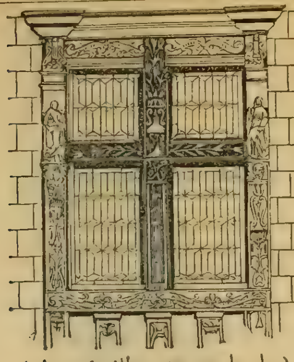

(جام چارچیوه‌سی ـ طاشدن معمول)
Meneau

جام کوز = طمعکار ، حریص .

جام کوز بالغی = آیی بالغی نوعندن شمال دکزلرینه مخصوص ایری بربالقدر .

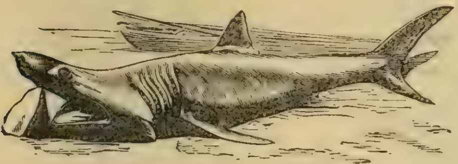

(جام کوز بالغی)

جام کوبکی = یشیله مائل ماوی رنك .

جامجی = جام صاتان ، پنجره‌لره جام طاقان آدم .

جامجی معجونی = پنجره جاملرینك کنارلرینه سوریلان واستوبچ ایله سولو ـ کندن عبارت اولان قرمزی عتراق معروف معجون .

جامادان [ج،س] (بحریه) یلکنلرك صره صره قاصندی باغلری ، خلاطلری . جامادان ترتیباتی ایچون قوللانیلان خلاطلر .

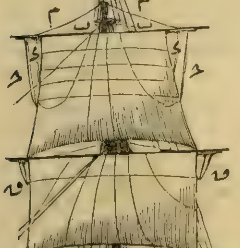

(جامادان)

م ــ مانتلیا
ب ــ قونطره مانتایا
ح ــ طورسلوم
د ــ قونطره طورسلوم
ه ــ آنا طورسلوم

یلکنی جامادانه اوزمق = (بحریه) جامادان خلاطلرینی باغلایه‌رق یلکن سطحنی تقلیل ایتمك .

جامخ [ع.ص] باشی سرت حیوان .

جامد [ع.ص] طوکمش، طونوق § جسم غیر عضوی ، یعنی طاش ومعادن سائره کبی نشو ونمای داخلی وخارجیدن محروم شی .

اسم جامد = مشتق اولمیان اسم ، غیره صرف کله .

جامدان [فا.س] ☞ (جامه‌دان) .

جامع [ع.ص] جمع ایدیجی ، ایدن ، طوپلیان § حاوی ، شامل ، محتوی § اهل اسلامك عبادتخانهٔ عمومیسی {کوچوکنه (مسجد) دینور .}

کلام جامع = لفظی قلیل، معناسی جزیل اولان سوز .

مسجد جامع = جمعه نمازی قیلنان مسجد .

جامعیت [ع.مص] جامعلك، جمع ایدیجیلك .

جامکان [فا.س] { (جامه کن) دن محرفدر . } جامله احاطه ایدلمش ویا اورتلمش یر § حمام صوغوقلغی، چیچك صوباسی . § جاملق § بعض دکانلرك اوکنده اولوب دروننده اشیا نمونه‌لری تشهیر ایدلن بیوك جاملی دولاب .

جامکی [فا.س] اتباع ومتعلقانه ویریلن وظیفه ، معاش .

جامکی خوار = موظف ، وظیفه‌لی ، معاشلی آدم .

جاموس [ع.س] { فارسی (کاومیش) دن محرف ومعربدر . } صو صیغیری ، ماده .

(جاموس)

جامه [فا.س] لباس ، اثواب ، روبه ، جاماشیر .

جامه شوی = اثواب یقایجی ، چماشیرجی .

جامهٔ حیات = عمر .

جامهٔ فنا = کفن .

جامه‌خواب = یاتاق ، فراش .

جامه خانه = یوك ، یرلی دولاب .

جامهٔ عون = یوصون .

جامه دان = البسه دولابی § بوغچه § بیوك منديل .

جامهٔ موی = کورك .

جامه کاه = اثواب اوطه‌سی .

جان [فا.س] مادهٔ حیات ، روح § حیات § قلب، کوکل § قوت § قدرت § سوکیلی ، عزیز ، دوست ، محب .

جان آتمق = کمال تهالکله ایستمك ، پك زیاده آرزو ایتمك .

جان آجیتمق = وجعی موجب اولمق .

جان آزار = جان اینجیدیجی ، اضطراب ویریجی .

جان آلمق = اولدیرمك ، تنف ایتمك .

جان آله‌جق یر = برایشك اك مهم ونافع جهتی .

جان اریکی = یشیل رنکلی بر جنس اریك .

جان اوی = معده‌نك اوستنده‌کی بوشلق .

جان بخش = جان باغشلیان ، فرحلق ویرن .

جان جان = روح الروح، حقیقت محمدیه .

جان بلب / جان برلب = جانی دوداغنده ، تسلیم روح ایتمك اوزره بولنان ، محتضر .

جان پرور = روحه خوش کلان .

جان جکر = تکلیفسز، سویشیر احبا .

جان چکشمك = حال احتضارده اولمق .

جان چیقمق = اولمك ، وفات ایتمك ، تسلیم روح ایتمك .

جان خراش = طیانیله‌میه‌جق صورتده کدر ، وجع ویرن .

جان خلاطلری = (بحریه) سفینه‌یه فلکه‌لر آصلمقده ایکن پالانغه‌لرك کسیلمسی احتماله مبنی فلکه دروننده‌کی کیجیلری قورتارمق ایچون متافوره‌لره مربوط خلاطلر .

جانی جنی یوق = قوروموش، پك ضعیف دوشمش اولان .

جان یولداشی = رفیق صدیق، ارقداش .

ایکی جانلی = کبه قادیندن کنایه‌در .

جاندار = جانلی ، ذی روح .

جاندن / جان ویورکدن = جدی بر محبتله ، کمال اهتمام وآرزو ایله .

جان ربا = کوکل قاپان ، دلبر .

جان سپار = جانی فدا ایدیجی ، فداکار . { سینی کسرایله تلفظ غلطدر . }

جان سپارانه = فداکارجه‌سنه .

جان سپاری = فداکارلق .

سکز جانلی = کلبدن کنایه اولوب پك متحمل آدمه اطلاق اولنور .

جانستان = کوکل آلان ، دلربا، دلبر .

جانسوز = جان یاقان ، زیاده کدر ، الم ویرن .

جان شکر = عزرائیل (ع.م) صیاد الروح .

جانه صوصامق = تهور مأیوسانه .

جان صیقمق = تعجیز ایتمك ، مضطرب ایتمك ، صیقندی ویرمك .

جان فرسا = تحمل اولنه‌میه‌جق حال .

جان فزا = جان باغشلیان || انبساط ، انشراح ویرن .

جان قورتاران = سفینه بر قضایه اوغرادیغی زمان یولجیلرك البسه مقامنده کیه‌رك ویا قولتوقلری آلتنه کچیره‌رك ساحله دوغری یوزملرینی تأمین یاخود دکزه دوشنلری تخلیص ایچون کمیلرده احتیاطاً بولندیریلان وسائط : جان قورتاران سیمیدی ، جان قورتاران کوملکی وسائره . ☞ (تخلیصیه) .

جان قورتاران = امداده کلن، تخلیصه شتاب ایدن .

جانکاه = جان آزالدیجی، روح اکسیلدیجی : آه جانکاه .

جان کداز = جانی اریدیرجه‌سنه بیزار ایدن .

جانلی جنازه = غایتله ضعیف ، نحیف آدم .

جان ویرمك = احیا ایتمك ، دیرلتمك .

جانه یاقین = سوملی ، قانی سیجاق .

جان هولیله = کمال خلجانله .

جانّ [ع،س] جن طائفه‌سی : خالق انس وجان .

جانان ـ جانانه [فا،ص] معشوق ، معشوقه . کوکل ویرلمش سولمش ، دلبر

جاناوار [ت،س] { فارسی (جانور) دن بوده (جان ور) دن محرفدر } یرتیجی وحشی حیوان § خنزیر ، طوموز § مرحمتسز آدم .

جانب [ع،س] طرف ، جهت ، یان .

ابن الجانب = قولای اقناع اولنور آدم . اویصال کیمسه .

جانبدار = طرفدار ، طرفگیر .

جانبین = ایکی طرف § اصطلاحات عسکریه‌جه قول نظامنده اولان عسکری یان طرفلردن اعدانك هجوم آنیسنه معروض قیلمامق ایچون اردونك ایکی جهتنه مأمور ایدیلان قطعهٔ مفرزه .

جانبداری = جانبدارلق ، طرفدارلق

جانبی = علم نباتاتجه بری دیکرینك یاننده موضوع اولان اوراقه اطلاق اولنور .

جانباز [فا،ص] { تهلکه‌لی اویونلرده بولنمسندن دولایی } جاننه اوینایان آدم ، ایپ ویا آت وزرنده کزن ، طاقلا قیلان اویونجی .

(جانباز)

جانباز تخته‌سی = بر طرفی مسنده دیکری یره تماس ایتمك صورتیله مائلاً وضع اولنمش واوزرندن صیچرامغه مخصوص آلاستیقی برنوع تخته .

(جانباز تخته‌سی)

جانباز ترازیسی = ایپ جانبازلرینك محافظهٔ موازنت ایچون اللرنده طوتدقلری بیوك صیریق .

جانبازانه = جانبازجه‌سنه .

جانبازی = جانبازلق

جانبازلق = آت و ایپ اوزرنده اویونلر اجرا ایدن آدمك حال وصنعتی § آت آلوب صاتمه تجارلی § دولاندیرق .

جانمی [ت،س] محوره‌؛ مذکره .

جانفس [ت،س] { فارسی (جانفزا) دن محرفدر } جلاسز ینجه ایپك قماش .

جانلیا [ت،س] برجنس قویو رنكلی فناریه

جانی [ع،ص] ارتکاب جنایت ایدن ، صاحب جنایت . قانوناً ممنوع ومعین اولان افعال جنائیه‌نك فاعلی .

جاو [ت،س] ☞ (جاغ)

جاودان ـ جاودانه ـ جاودانی

جاوید ـ جاویدان ـ جاویدانه

[فا،ص] دائمی ، باقی ، ابدی .

خواب جاوید = موت ، اولوم .

{ (جاویدان) و (جاویدانه) نظمه مخصوصدر }

جاورس [ع،س] بغدای اره‌سنده بیتن برنوع سیاه‌داری ـ که : بقلیه فصیله‌سندن برنباتدر .

جاورسیٔ عرقیه = (طب) برنوع ساری حمای اندفاعی ـ که : مریض اختناقی برحس ایله متحسس اوله‌رق بیحضور اولور .

جاوشیر [فا،س] اوپوپاناقس ضمغی .

جاولاق [ت،ص] چیلاق ، عریان ، آچیق :

جاس جاولاق = چیر چیلاق § داسلاق ، تویسز .

باشی جاولاق = اصلع ، باشی صاچدن عاری ، طاس (طاز) قفالی .

جاولانلق = چیلاقلق .

جاومق [ت،مص] (اوق) نشاندن شاشمق .

جاوی [ع،س] حاضلی تره‌منتی ، استیبد .

جاوین [ع،س] ☞ (نسیلین)

جاوید [فا،ص] ☞ (جاودان)

جاه ـ جاهه [ع،س] قدر ، منزلت ، منصب . (ایکنجیسی نظمه مخصوصدر .)

§ حرمت : بجاه سید المرسلین = سید المرسلین افندمز حضرتلرینك حرمتنه .

حب جاه = آرزوی ترقی ، حرص .

جاهد [ع،ص] جهد ایدن ، صداقتله چالیشان :

« تحصیل علومه جاهد اولمش
معراج کماله صاعد اولمش »

جاهض [ع،ص] جرأتلی ، کوزی پك ـ

جاهِل [ع،ص] بیلمین ، اوقومسی بهرهٔ علمیه‌سی اولمیان ، جهل ایله متصف اولان .

جاهلانه = جاهلجه‌سنه : غیرت جاهلانه.

قره جاهل = بیلمدیکنی دخی بیلمیان § کنج ، تجربه‌سز ، عجمی .

جاهلی = جاهله منسوب § دور جهالته متعلق .

جاهِلیَّت [ع،مص] جاهلك § بعثت سنیهٔ احمدیه‌دن اوله‌کی زمان ـ که: باشلیجه عربلر حقنده مستعملدر .

جایِدیرمَق [ت،مص] وازکچیرمك ، فکرندن، نیتندن دوندرمك.

جایِر [ت،ص] برشیئك شدتله ، سرعتله یاندیغنی ویا ییرتیلدیغنی تصویر ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلور تأکید تعریفدر: جایر جایر یانمق جایرجایر ییرتمق .

جایِردامَق [ت،مص] قاپو قناددینك آچیلوب قپاندیغنی ویاسرتجه برشیئك یرتیلدیغنی، ملحلی برشیئك یاندیغی زمان حاصل ایلدیکی کبی سس چیقارمق .

جایِغ [ع،ص] قارنی آجیقان ، آچ اولان .

جایمَق [ت،مص] وازکچمك، دونمك، صرف نظر ایلمك ، تبدیل فکر ونیت ایتمك .

جَبابِره [ع،ج] علو عظمت وقهروشدت اصحابی معناسنه‌در . § مج : (جبار) § زوربا طاقمی .

جَبّار [ع،ص] علو عظمت ، قهر وعزت صاحبی اولان جناب حق § زوربا § مرحمتسز آدم ، جبربزه‌لی .

جبارانه = زوربا جه‌سنه .

جباری | **جباریت** = جبارلق .

§ برج ثور ده یقین بر نجم ثابت .

جَبان [ع،ص] قورقاق. (تشدید ایله‌ده جائزدر .

جبان الکلب = مسافرپرور ، کریم آدم.

جبانت = قورقاقلق ، جسارتسزلك .

جَبخانه ـ جَبه‌خانه [فا،ا] باروت، قورشون وسائر اسلحهٔ ناریه لوازمی § بونلرك وضع و حفظنه مخصوص محل § (بحریه) حرب کمیلرینك داخلنده اطرافی زره ایله تحکیم ایدلمش موقع‌مخصوص.

جبخانه‌لو مبوزی = جبخانه‌لکه آچیلان مدور پنجره .

جبخانه مؤصلاتی = سفائن حربیه‌ده حریق وقوعنده جبخانه موقعنه صوایصالنه مخصوص بورو موصلاتی .

جبخانه یولی = جبخانه‌نك جبخانه‌لکدن کمی کوکرته لرینه سوقنه مخصوص یول .

جبخانه فناری = جبخانه خارجنده یاقیله‌رق برآیینه واسطه‌سیله داخل جبخانه‌یی تنویر ایدن خصوصی فنار.

جَبر [ع،مص] قیرلمنی دوزلتمك ، اصلاح واکمال ایتمك § (ریاضیه) حروفات واشارات واسطه‌سیله عملیات حسابیه‌یی اجرا ایچون ایجاب ایدن قواعد مخصوصه وعمومیه‌یی بیلدیرن علم . جبر ، حساب اعانه‌سیله حلی مشکل ویا غیر ممکن اولان مسائلك حللرینی تسهیل وتعمیم ایتدیکندن ناشی « نوتون » نام حکیم مشهور علم جبری « حساب عمومی » دیه توصیف ایتمشدر . علم جبرك کندیسنه مخصوص برطاقم مباحث وقواعدی دخی واردر .

جبر خاطر = کوکل آلمق، خاطر رنجیده‌یی اطییب ایتمك .

جبر مافات = ضایع اولان شیئك یرینی طولدیرمق .

جبر نقصان = اکسکی اکمال ایتمك § زور § زورلامق .

جبراً | **جبری** = زور ایله ، قهرایله § هجوم جبری || اصطلاحات عسکریه‌دن اولوب طوغریجه استحکامات اوزرینه هجوم ایتمك دیمکدر .

جبری یوریش = بلا آرام یوله دوام .

جبر نفس = نفسی زورلامق .

جبر واکراه = (حقوق) برکیمسه‌یی رضاسی خلافنده برجرمی ایشلمکه مجبور قیلمق .

جَبرائیل ـ جَبرَئیل [عبرانیجه،ا] (اربعهٔ مدبره) دنیلان درت ملك مقربدن انبیای عظام حضراتنه تبلیغ وحیه مأمور اولانی . جبریل امین . [شعرده (جبرئیل) طرزنده دخی قوللانیلیر .]

جَبَروت [ع،مص] کبر، عظمت، جلالت. (صفات سبحانیه‌دن اولان بوکلمه انسان حقنده ذم مقامنده استعمال اولنور .)

عالم جبروت = عالم لاهوت .

جَبریّه ـ جَبَریّه [ع،ا] انسانده ارادهٔ جزئیه‌نك فقدانندن حکم ایله افعال وحرکات بشریه‌یی رعشهٔ اضطراریه‌دن عبارت عد ایدن فرقه که : (قدریه) نك ضدیدر

مسائل جبریه | **معادلات جبریه** = عددلر یرینه حرفلر وضعیله ترتیب ایدیلان مسئله‌لر ومعادله‌لر .

جَبَل [ع،ا] طاغ .

جبل زهره = اصطلاحات طبیه‌دن اولوب فرجك اوستنده قیللی‌یتن محله اطلاق اولنور.

جبل طارق = سبته بوغازی .

جبل لبنان = بیروت جوارنده برلواء مستقل .

جبل لوقوم = برجنس مور یاقوت .

جبلی = طاغه منسوب ومتعلق .

جَبّه [ع،ا] زره ، جوش ، پوصات .

جبه پوش = زره کیین ، زرهلی عسکر.

جبه‌جی = قدیم عثمانلی اوردوسنك زرهلی صنفنه مخصوص عسکر .

جبه‌جی باشی = عثمانلی تشکیلات عسکریهٔ قدیمه‌سنجه زرهلی طابورینك قوماندانی .

جبه‌لو | **جبه‌لی** = وقتیله اصحاب زعامتك حربه سوق ایتدکلری ، سوقنه مجبور اولدقلری عسکر . § محافظ سواری .

جَبهه [ع،ا] آلین (طب) عظم جبهی برشیئك اوك طرفی § بربنانك یوز جهتی § اصطلاحات عسکریه‌جه : صف حرب نظامنده‌کی عسکرك اوکی .

جبهه سای = آلننی سوریجی .

عفیف الجبهه = بی نماز .

جبهی = آلنه منسوب § آلنده .

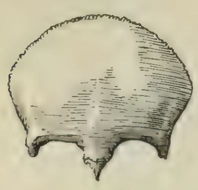

(عظم جبهی)

جَبیره [ع،ا] قیریق ویا چیقق عضوه صاریلان تخته ، تخته‌لر .

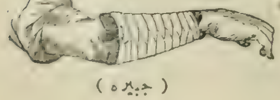

(جبیره)

جَبین [ع.ا] آلن، ناصیه § (جبان)، قورقاق، اودسز.

واسع الجبین = آلنی کنیش.

چین جبین = آلن بوروشـقلغی، اثر انفعال، اثر غضب، چهره‌ده عدم خشنودی علامتی.

زهره جبین = آلنی پارلاق.

ماه جبین / مه جبین = آلنی آی‌کبی پارلاق اولان پارلاق آلینلی.

جبین سای = آلنی یره سورمك.

جَحد [ع.مص] بیله‌رك انکار ایتمك.

جحد مطلق = لم. و: جحد مستغرق = لما حرفلرینك لحوقیله ماضی‌منفی معناسنی افاده ایدن فعل مضارع عربی: لم یعلم، لما یعلم.

جَحش [ع.ا] مرکب یاوروسی، صپا.

جَخف [ع.مص] کبر ایتمك § فخر ایتمك. § قبوق صویمق.

جُحود [ع.مص] بیله‌رك، بیله‌بیله انکار ایدن.

جَحیم [ع.ا] جهنم، دارالعذاب اخروی، طامغ.

نار جحیم = جهنم آتشی.

جَدّ [ع.ا] پدر ویا والده‌نك باباسی. بیوك بابا، دده، آتا.

جد بجد = جدن جده انتقال صورتیله، سلسله طریقیله.

اباء عن جد = بابادن بابایه، ارثا.

جد صحیح = علم فرائض اصطلاحاتندن اولوب میته نسبتنده نساء داخل اولمیان جد دیکدر.

جد فاسد = (جد صحیح) خلافی.

جَداول [ع.ا] جمع: (جدول) خانه خانه چیزلمش ورقه‌لر، دفترلر § قناللر.

جَدَری [ع.ا] وجودده چیقان چیچك علتی. (ضم یم ایله غیر صحیحدر.)

جدری کاذب = اصطلاحات طبیه‌دن اولوب صو چیچکی دنیلان علته اطلاق اولنور.

جدری بقری = اوکوز، اینك جنسنده حاصل اولان چیچك علتی.

تلقیح جدری = چیچك علتنه قارشی یاپیلان آشی عملیاتی (چیچك علتنه اوغرامش انسانك راحتندن ویا بوخسته‌لغه مبتلا اینکك ممه‌سندن آلنان ماده‌یی وجوده تلقیح ایتمك.)

جَدع [ع.ا] اعضا وجوارحدن برینی کسمك.

جَدَل [ع.ا] شدتلی نزاع، معارضه، غوغا § مناظره § (منطق) مشهودات ویا مسلماتدن مرکب قیاس.

جَدوَل [ع.ا] صورت مخصوصه‌ده خانه خانه چیزلمش ورقه. § پروغرام § دکزدن ویا بیوك بر نهردن ـ صنعی ویا طبیعی اوله‌رق ـ متشعب کوچوك نهر، دره، قنال، آرق

« دور ایله آب خوش جریان
ایکی اوچ جدول ایلمش پیدا »

جدول تخته‌سی = دوز چیزکی چیزمك ایچون قوللانیلان آلت هندسیه.

جَدّه [ع.ا] (جد)ك مؤنثی. پدر ویا والده‌نك والده‌سی.

جدهٔ صحیحه = علم فرائضجه میته نسبتده جد فاسده داخل اولمیان جده‌یه دینور.

جدهٔ فاسده = جدهٔ صحیحه‌نك خلافی.

جَدّات [ع.ا] جمع: (جده)

جداو ـ جداغو [ع.ا] آتك اوموزلری آره‌سی. § اکرك تضییقیله اوراده حاصل اولان جریحه.

جَدی [ع.ا] ارکك اوغلاق، کچینك ارکك یاوروسی § (هیئت): بروج اثنی عشردن بری که کونش بورایه کانون اولك طقوزنده واصل اوله‌رق شب یلدا حاصل اولور.

جَدید [ع.ص] یکی، نوظهور. (عتیق)ك ضدی.

قیهٔ جدید = یکی اوقه، ۱۰۰۰ غرام = ۳۱۲،۵ درهم عتیق.

جَدیدان ـ جَدیدَین [ع.ص] کیجه ایله کوندوز

جَدیده [ع.ص] (جدید)ك مؤنثی: اختراعات جدیده.

جَدیر [ع.ص] لایق، سزا، مناسب: ستایشه جدیر.

جَذّاب [ع.ص] زیاده جذب ایدیجی، ایدن.

جَذب [ع.مص] کندینه دوغری چکمك، چکامك جذبه‌دار || جذبه‌لی، دلبر.

جذبات = جمع: (جذبه). جوششلر.

جَذبه [جناب حقك عبدینی کندوسنه میل ایتدیرمسندن حاصل اولان حالت معنویه: جذبهٔ الهیه.
§ جوشش طبیعت، هیجان روح.

جَذر [ع.ا] اصل، کوك، بیخ § (نباتات) نباتی یره تثبیته وآنك تغذیه‌سنه لازم اولان موادی درون ارضدن جذبه خدمت ایدن قطعهٔ تحتانیه. § (ریاضیه) بر معادله‌ده‌کی حکمك صحیح اوله‌بیلمسی ایچون مجهول کمیتك بر ویا بردن زیاده خصوصی قیمتلر آلمسی لازم کلیرکه بوقیمتلره معادله‌نك جذرلری تسمیه اولنور.

§ برعدد دیکر برعددك تفسیله برقاچ دفعه ضربندن حصوله کلش ایسه بو ایکنجی عدده اولکینك جذری دینیلیر.

جذر اصلی = جذرك ایلك آتشکلنده مرکز ارض استقامتنده بولنان و محور دنیلان کوك.

جذر بسیط / جذر تام = اوزایه‌رق تشعب ایدن یعنی جذور ثانیه حصوله کتیرن جذر.

جذر درنی = مواد نشائیه ایله مملو کتلهٔ غذائیه‌یی حاوی کوك: یر الماسی و پتاتس کبی.

جذر افقی / جذر زاحف = سطح ارضه قریب و افقی بیوین کوك.

(جذر متشعب)

جذر عمودی = دیکنه بر مخروط شکلنده کسب جسامت ایدن کوك .

جذر لیفی = حزیماتی آزچوق اسطوانی خیطلردن عبارت اولان کوك .

جذر متشعب = عمودی اطرافنده پك چوق جذور تالیه‌سی وثالثه‌سی اولان کوك .

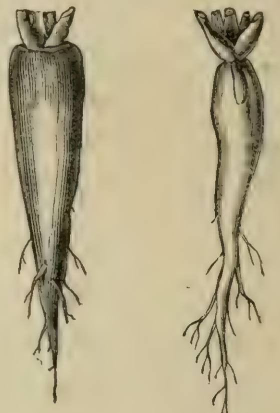

(جذر عمودی)

جذر مرکب = عمودی نشوونماوله یوب عنق حذاسندن برحزمهٔ جذریه ظهور ایدن کوك .

جذر مغزلی = حزیماتی نشا ایله مملو اولان و (ایك) شکلنده بولنان کوك . § علوم ریاضیه‌جه عددك ایستنیلان قوتدن جذری ، اوقوته رفع اولندیغی زمان عدد مذکوری حاصل ایدن عدد در . مثلا : (٢٥) عددی : ٥ × ٥ = ٢٥ اولدیغندن اشبو مضروبلردن بری (٥) (٢٥) عددینك ایکنجی قوتدن جذری اولمش اولور .

جذر آلمق = جذر عملیاتنی اجرا ایتمك .

جذر اصم = تماماً بر عدد تام تشکیل ایده‌میان جذر : بالفرض (٣٧) عددینك جذر تامی اولمدیغندن بویله اولان جذره (جذر اصم) نامی ویریلور .

جذر اشارتی = اصول جذری احداث ایدن عربلر طرفندن بو عملیاتك اجرا اولنه‌جغنی بیان ایچون (ج) حرفنك (ﺣ) شکلنه قونلمسندن وبعده اوروپا لسانلرینه کچه‌رك ($\sqrt{\ }$) شکلنه انتقال ایتمسندن عبارتدرکه : بو اشارت تحتنده بولنان عددك جذری آلنه‌جغنه دلالت ایدر : $\sqrt[5]{٢٤٣} = ٣$ کبی .

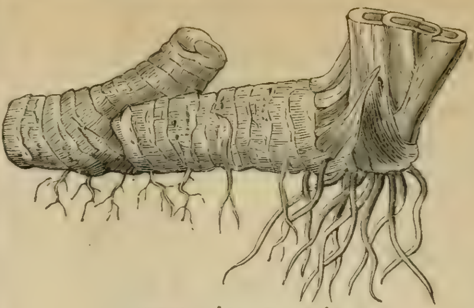

(جذر زاحفی — نثل چیچك)

جذر تام = عدد تام تشکیل ایدن جذر

جذر مربع = بر عددی تشکیل ایدن ایکی مساوی مضروبلردن بری : $\sqrt{٧١} = ٩$ کبی .

جذر مکعب = بر عددی تشکیل ایدن اوچ مساوی مضروبلردن بری $\sqrt[3]{٧٢٩} = ٩$ اولور .

جذری = (کیمیا) اصل ، اساس معناسنی افاده ایدر § جذره منسوب ومتعلق .

جَذْعَه [ع ، س] ایش باشنه کیرن یشی دوه .

جَذْل [ع ، س] (نباتات) چکردکی ایکی یه منقسم اولان یعنی ذات الفلقتین نباتاتك ساقنه اطلاق اولنور .

جَذُوب [ع ، س] (جذاب) ایله مترادفدر . زیاده جذب ایدیجی ، ایدن .

جَذْوَه ـ جَزْوَه [ع ، س] قهوه پیشیرمکه مخصوص صاپلی کوچوك قاپ .

جَرْ [ت ، س] اوچوروم ، چوقور § قلعه ، استحکام اطرافنده قازلمش خندق .

جَرّ [ع ، مص] چکمك ، ایلروده‌کی شیئی بری یه چکمك § جذب ایتمك § جلب منفعت § طلبهٔ علومك شهور ثلثهٔ مبارکه‌ده کویلره ، قصبه‌لره عزیمتله خلقه تلقینات دینیه‌ده بولنملری § (نحو عربی) بر عاملك معمولنی مجرور ایتمسی که عامله جار ومعموله مجرور دینور .

حرف جر = داخل اولدقلری اسمی مکسور قیلان شو یکرمی حرفدر : { با ، من ، الی ، عن ، لام ، علی ، فی ، کاف ، حتی ، رب ، واو قسم ، تاء قسم ، حاشا ، مذ ، منذ ، عدا ، کی ، لولا ، خلا ، لعل .

جر اثقال = فن میخانیکه یا کاش اوله‌رق ویرلمش اسم .

جر اثقال آلتی = واپورلره یوك آلوب ویرمك وریختم انشاآتنده بیوك دوندرمه طاشلری قعر دریایه تنزیل ایلمك ایچون مستعمل وبخارله متحرك بر آلت .

جر اثقال سماوی = حرکات نجومیه‌دن بحث ایدن وقوانین حرکات اجرامی دساتیر ریاضیه ایله اثبات ایلاین علم : فن میخانیك سماوی .

جر مغنم = (فقه) جلب منفعت معناسنه‌در .

جَرائِدْ [ع ، ج] جریده‌نك جمعی . غزته‌لر . { جرايد صورتنده یازماملیدر . }

جَرائِمْ [ع ، س] جم : (جریمه) . قباحتلر . { بوکلمه‌یی (جرایم) طرزنده قوللانمق غلط اولدیغی کبی کناه ، صوچ معناسنه اولان (جرم) ك جمعی اوله‌رق دخی ظن ایلمك دوغری دکلدر . چونکه : (جرم) ك جمعی (جروم) کلیر . }

جرائم اعتیادیه = (حقوق) حد ذاتنده مخالف اولمیان افعال ممنوعه‌نك مکرراً ایشلنمسی .

جرائم مشترکه = (حقوق) اشخاص مختلفه طرفندن متفقاً ویا بربرینه معاونت صورتیله مختلفاً ایقاع ایدیلن جرائم .

جرائم ممتده = (حقوق) یالکز بر زمانده ایشلنمیوب اجراسی امتداد ایلیان جرائم .

اجتماع جرائم = (حقوق) بر کیمسه طرفندن بردن زیاده ایقاع اولناز جرائم .

اقسام جرائم = (حقوق) جنایت ، جنحه ، قباحت .

جَرابْ [ع ، س] طغارجق ، طوربه . § (طب) کیسه کبی اقسام انسجه جراب شعری : درونده قیلك موضوع بولندیغی کیسه .

جَرّاحْ [ع ، ص] یاره‌یی تداوی و تیمار ایدن ، وجود بشرده عملیات جراحیه اجرا ایتمك اصولنی بیلن آدم اوپراتورك مترادفیدر .

جراحه
جراحی = جراحلق . (مولددر)

فن جراحی = (جراحلق) نباحث علوم .

جَراحاتْ [ع ، س] جم (جراحت)

جَراحَتْ [ع ، س] یاره § یاره‌دن آقان قویو مایع ، ایرین . { بوکلمه‌نك زبانزدی جیمك فتحیله اولدیغندن بورایه درج ایدلمش ایسه‌ده صحیحی کسر ج ایله (جراحت) در . }

جراحتلنمك = یاره ایرین باغلامق ، طوتمق .

جَرادْ [ع، ـ] لسانمزده مستعمل اولمیان (جراده)نك جمعیدرکه : چکرکه دیمکدر § یغما ار کروهی .

جرادالبحر = حیوانات بحریه دن اولوب (ترکه) نامیله معروف ومأکول قرمزی اوفاق بوجك .

رجل جراد = چکرکه آیاغی ـ که : لاشی حکمنده اولان هدیه‌یه‌ده دینور .

جَرّارْ [ع،ص] جر ایدیجی § مقابله‌سز کندینه منفعت مادیه جلب ایدن . § کلیتلی لشکر § کندینه برطور مخصوص ویره‌رك دیله‌نن سائل § عارسز دیلنجی .

جرارلق = دیلنجیلك .

جَرّارَه [ع ص] کلیتلی لشکر .

جَرانْطَه [ج، ـ] (تجارت) متداول بر پولیچه‌یی حواله ایلیان ومتسلسلاً یکدیکرینه کفیل عد اولنان کیمسه‌لر .

جَرَبْ [ع،ـ] اویوزعلتی ، اویوزلق . § عار ، نقیصه .

جرب‌الاجفان = کوزقپاقلرنده حاصل اولان مختلف التهابلره اطلاق اولنور .

جرب‌المعاء = قولرا اثناسنده مصابینك باغرصاقلرنده حاصل اولان اندفاعات صغیره‌یه دینلور .

جرب‌الکلیه = بوبرکلرده چیقان سیویلجه دیمکدر

جربی = اویوزطبیعتنده اولان امراض § اویوزه متعلق .

جَرِبْ ـ جَرْبانْ [ع،ـ] اویوز ، اویوز علتنه مبتلی آدم .

جَرْبَزَه [ع،ص] عیارلق ، بجریکلیلك § صبقلمه‌دن ادارهٔ لسان ایده بیلمك خاصه‌سی § ناطقه پردازی § علم اخلاقجه قوهٔ مدرکه نك افراطنه اطلاق اولنورکه : حد اعتدال خارجنده اولدیغی ایچون مذمومدر .

جربزه‌دار
جربزه‌کار = ناطقه‌لی ، بجریکلی .
جربزه‌لی

جَرْبوغ [ع،ـ] برجنس چول صیچانی § جلیز چوجق .

جَرْبِیّه [ع،ـ] (حیوانات) (اویوزبوجکی) دینلن برنوع کوچك بوجك .

جَرْثومْ [ع،ـ] (نباتات) تخمك ماده‌سی تکون ایتمه § دکز قدائفی اوزرنده تنبت ایدن سیاه ویا صاری رنکلی برنوع منطار .

جَرْجَرْ [ع،ـ] تکرلکلی دوکن .

جَرْجیرْ [ع،ـ] برنوع صلاطه ، روقه صلاطه .

جرجیرالماء = صو تره‌سی .

جَرْحْ [ع مص] یاره‌له‌مك ، یاره‌لنمك . § مقبول طوتمامق ، طوتلمامق ، رد ایتمك ، ایدلمك .

خطاء جرح = (قوانین) غیرقصدی اوله‌رق واقع اولان جرحه اطلاق اولنور .

عمداً جرح = قصداً جرح ایتمك ، یاره‌له‌مك .

جرح مثخن = (فقه) صاحبنك برحیات قلمسنه امید اولمیان یاره دیمکدر .

جرح مهلك = یاره‌لی اولان آدمك موتنه سبب اولان جرحه .

جرحی
جرحه = جرحه منسوب ، متعلق .

جَرْحَه [ع،ـ] (میخانیك) میخانیکی برصدمه‌یی متعاقب اجسام اینه سطوحنده حاصل اولان یاره .

جَرْدا [ع،ص] تویسز ، طازلاق .

جَرْدَه [ع،ـ] محافظه عسکری .

جَرَسْ [ع،ـ] حیوانلرك بوینته آصیلان چینغراق § بیوك چینغراق ، چاك .

جرس = چینغراق شکلنده اولان .

جَرَسِیّه [ع،ـ] (نباتات) ذات الغلقتین وحیدالتویج و تویج جرسی‌یی حامل نباتات فصیله‌سنه اطلاق اولنور .

جَرْشْ [ع،مص] برشیئ قاشیمق ، قازیمق .

جرش خطی = (طب) وجودده حاصل اولان لحوم زائده‌یی ازه‌رك قطع ایتمك دیمکدر .

جَرْعْ [ع،مص] یودوم یودوم ایچمك § (طب) درونده مواد دوائیه منحل صو .

جَرْعَه [ع،ـ] یودوم § (جرع) .

جَرْعَنْدْ [ع ـ] مومبار دنیلن طعام .

جَرَمْ [ع،ـ] شبه ، شك .

لاجرم = شبه‌سز .

جَرْمُوقْ [ع،ـ] دیزلك ، چامورلق . چیزمه .

جَرْوْ [ع، ـ] حیوان یاوروسی (اینك) .

جَرْیْ [ع،فم] آقدی ، جریان ایتدی معناسنه اوله‌رق یالکز شو تعبیرده مستعملدر : ماجرای = کچن ، وقوعبولان ، وقعه .

جَرِیْ [ع،ص] بهادر ، جرأتلی ، جسور ، یکیت .

جریٔ‌اللسان = سوزنی اسیرکه‌میان .

جریٔ‌القلم = قلمی زورلی اولان .

جَرَیانْ [ع،مص] آقمق .

بطی‌الجریان = آغیر آقیشلی .

سریع‌الجریان = سریع آقیشلی .

خوش‌جریان = کوزل آقیشلی . § یورومك ، کچمك § روش ، طرز .

جَریبْ [ع،ـ] وزنی مختلف برنوع بیوك اولچك § ترلا واراضی اولچیسی § دونم ، (۱۰۰۰۰) آرشون مربعی .

جَریحْ [ع،ص] (مجروح) ایله مترادفدر ، یاره‌لی یاره‌لنمش .

جریح‌القلب = یوره‌کی یاره‌لی .

جَریحَه [ع،ص] یاره ، جراحتلی اولمیان یاره { اصل لسان عربده جراحتلی اولان یاره‌یه (قرحه) } دینور .

جریحه‌دار = یاره‌لی .

جَریدَه [ع،ـ] دفتر ، خلاصهٔ معاملاتی ضبط وتحریره مخصوص دفتر .

جریدهٔ نفوس = نفوس دفتری . § روزنامه ، غزته : جریدهٔ معتبره § مجرد ، مجرد اوله‌رق :

جریده رو = یالکز باشنه کیدن .

جریده روی = جریده رولق .

جَریمْ [ع،ص] مجرم قباحت صاحبی ، صوچلو .

جَریمَه [ع،ـ] جرم ، صوچ ، قباحت . § جرم صاحبندن جزاءً آلنان آقچه ، جزای نقدی . { بوایکنجی معنی مولددر } جمعی (جرائم) .

جَرِيَّه [ع،س] (حيوانات) قوزساق، كويش كتيرن حيواناتك ايكنجى معده‌سى.

جَزَاءْ [ع،س] قارشولق، عوض § مكافات يلمك § صوچ صاحبنه چكدبريان عقاب، اذيت، تربيه { عربيده (جزاء) لفظى مكافاته ده اطلاق اولنور: (جزاك الله بالخير.) كبى

جزاى شرط = (فقه) شرطك حصولنه تابع اولان كيفيته‌دينور § بوكيفيتى حاوى اولان قضيه.

جزاى نقدى = مجرمدن قانونك تعيين ايلديكى مقدار اوزرندن آلنان آقچه.

جزاى عمل / جزاى سزا = لايق اولان جزاء.

قانون جزاء = مجرملر حقنده ترتيب اولنه‌جق مجازاتك درجاتنى تعيين ايدن قانوننامۀ همايون.

محكمۀ جزاء = جنحه‌وقباحت ايشلرينه باقان محكمه.

روزجزاء = يوم‌قيامت، محشر كونى.

جملۀ جزائيه = . ى ديكرينه معلق اولان ايكى جمله‌دن مركب كلامك ايكى جيسنه اطلاق اولنوركه: برنجيسنه‌ده جملۀ شرطيه دينور

حقوق جزاء = حقوق‌عموميۀ داخليه‌نك قسم مهمى اولان تشكيل محاكم جزائيه ايله قانون‌جزاء واصول‌محاكمات‌جزائيه قانوننددن عبارتدر.

اصول محاكمات جزائيه = دعاوئ جزائيه‌نك صورت تعقيبيله حكملرينك اتفاقندن باحثدر.

دعاوئ جزائيه = جزايه تعلق ايدن دعوالر.

جزاءً = جزاءصورتيله، جزاء اوله‌رق.

جزالنديرمق = مجازاته اوغراتمق، تربيه قصديله جزاء ايتمك.

جزالانمق = جزايه اوغرامق.

جَزَائِرْ [ع،س] جـ: (جزيره). آطه‌لر: جزائربحرسفيد، جزائر سبعه.. { بو معناده جزاير طرزنده يازمق دوغرى دكلدر چونكه: (جزاير) افريقانك شمالنده كائن برقطعه‌نك اسميدر }.

جَزَّارْ [ع،ص دوه قصابى § قصاب.

جَزَالَتْ [ع،مص] { اكثريا الفاظ ومعانى حقنده مستعملدر } درست، راست‌اولق، ركاكتسزلك: جزالت‌لفظ، جزالت معنى.

جَزْرْ [ع،س] (قوزموغرافيا) شمس وقمرك تأثيريله بحرونهرده صويك ساحله‌كلدكدن‌صوكره ارتفاعى تناقص ايده‌رك چكلمسى. (مد) بونك مقابيدر: مد وجزر.

جَزَرْ [ع،س] حيوانيه‌فصيله‌سندن هاوج ديكدركه: فارسى (كزر) دن معربدر.

جزربرى / جزرالتراب = يبانى هاوج

جزرى‌الشكل = هاوج شكلنده اولان.

جزرين = هاوج كوكندن استحصال اولنان مادۀ ملونۀ كيميويه.

جَزَعْ [ع،مص] صبرسزلق ايله تلاش واضطراب آثارى كوسترمك. اغليه‌رق شكايت ايتمك: جزع وفزع.

جَزْلْ [ع،س] ركاكتسز، درست اولان لفظ.

بحرجزل = (عروض) بحر كاملك (متفاعلن) جزئنك الفنى اسكان وتاسنى اسقاط ايدرك (مفتعلن) جزئنه نقل ايتمك.

جَزْمْ [ع،مص] برشيئى كسديروب آتمق، قطعياً حكم ايتمك، ايدلمك.

جزماً = كسديروب آتمق صورتيله، قطعياً حكم ايدرك || نحو عربيده بعض عامللرك آخر كلمه‌ده‌كى حركه ويا حرفى اسقاط ايتمسى || حروفى يكديكره اورديران (ە) اشارتى.

جَزُوعْ [ع،ص] جزع ايديجى، ايدن.

جَزْوَه [ع،س] ☞ (جذوه).

جَزِيرَه [ع،س] آطه، جوانب اربعه‌سى صو ايله محاط قره پارچه‌سى.

شبه جزيره = يارم اطه، برطرفى قره‌يه مربوط اولوب اوچ جهتى صو ايله احاطه ايدلمش اولان بيوك ويا كوچوك قطعۀ ارض.

جزيرة‌العرب = عربستان قطعه‌سى. (☞ لغتچۀ اعلام.)

الجزيره = دجله و فرات نهرلرى آره‌سنده‌كى قطعۀ‌معلومه. { ذيله‌مراجعت }

جَزِيلْ [ع،ص] درست اولان، ركيك اولميان: لفظ جزيل، معناى جزيل § چوق، كثير، بسيار.

جَسَارَتْ [ع،مص] (مولددر) يكيتلك جسورلق، كورى پكلك

جَسَّاسَه [ع،س] (مولد) (قروه‌زور) دنيلان سريع‌السير حرب واپورى

جَسَامَتْ [ع،مص. مادى ومعنوى بيوكلك.

جَسْتَه [فا،س] صچرامش، فيرلامش.

برجسته = ايى، لطيف، اعلى: مصرع برجسته || پارچه، قسم.

جسته‌جسته = قسم قسم، پارچا پارچه.

جَسَدْ [ع،س] وجود، كوده. { اكثريا اموات حقنده مستعملدر } (جسم) مقامنده قوللانيلمز.

جَسُورْ [ع،ص] يوركلى، يكيت، جسارتلى، صاحب جسارت.

جسورانه = جسورجه‌سنه.

جَسِيمْ [ع،س] معناً ومادةً بيوك.

جَصْ [ع،س] قيالرك احراقندن حاصل اولان كيرج § آلچى.

جصاص = كيرجچى.

جعادت = قيويرجيقلق.

جَعْدْ [ع،س] قيويرجق. { اكثريا صاچ حقنده }

جعدقطط = قيصه قيويرجق صاچ.

جَعْفَرِى [ع،ص] امام جعفر صادقك اجتهادينى قبول ايدن فرقه، شيعه.

جَعْلِى [ع،ص] ياپمه، دوزمه، ساخته.

جعليات = جعلى ايشلر، كوستريشلر.

جُغْرَافِيا [ج،س] يونانجه افاده ايلديكى معنى اعتباريله (تحرير لارض) ديمكدركه: اليوم كرۀ ارضك احوالندن بحث ايدن علمه علم اولمشدر.

جغرافياى رياضى = جغرافيانك، كره‌مزك سائر كره‌لره نسبتله اولان اوضاع وحركاتندن بحث ايدن قسمى.

جغرافياى طبيعى = ارضك صرف احوال طبيعيه‌سندن بحث ايدن علم مخصوص.

جغرافياى سياسى = كرۀ ارض اوزرنده ساكن اقوامك اشغال ايلدكلرى قطعاتدن وبو قطعات آره‌سنده‌كى حدوددن واقوام مذكوره‌نك مقدار نفوس ودرجۀ تمدن وثروتندن بحث ايدن جغرافيا ديمكدر.

جغرافیای تاریخی = کرهٔ ارضه دائر اولان معلوماتك جهت تاریخیه‌سندن باحث فن.

جغرافیای عسکری / **جغرافیای سوق الجیش** = برقطعه‌نك مواقع طبیعیه‌سنك حرکات عسکریه نقطهٔ نظرندن اهمیت وفوائد ومحاذیرندن ومدافعهٔ اعداء خصوصنده مواقع مذکوره‌نك صورت استعماللرندن بحث ایدن فن.

جغرافیای خصوصی = یالکز بردولتك تحت اداره‌سنده بولنان قطعه ویاقطعه‌لرك احوالندن بحث ایدن فن: جغرافیای عثمانی.

جَفّ [ع،ص] دوشـونکمکسزین ، وهلهٔ برده ، یکدن § جمله ، هپ ، بتون.

جف القلم = بلاتأنی برشیٔ سویلمك ، ویازمق || دفعهٔ ، همان.

جَفاء [ع،س] اذیت ، آزار ، اینجتمه.

جفا پرور = جفایی التزام ایدن.

جفا پیشه = عادتی جفا اولان.

جفاجو / **جفاکار** = جفا ایدیجی.

جفاکارانه = جفاکارجه‌سنه.

جفاکاری = جفاکارلق.

جفا دیده = جفـا کورمش ، اذیت چکمش.

جفاکش = جفاچکن، جفایه تحمل ایدن.

جَفجَفه [ع،س] عسـکر کورلتیسی ، غلغله § دبدبه ، کوستریش.

جَفن [ع،س] کوزقپاغی، جمعی (اجفان) در.

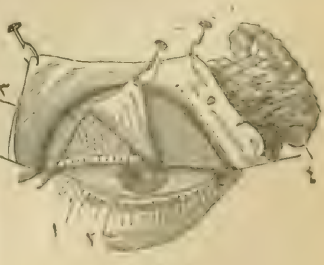

(جفن)

١ — جفن علوینك خفه‌سی.
٢ — جفن سفلی.
٣ — میه‌بومیوس غده‌لری.
٤ — غدد دمعیه.
٥ — قنوات مفرغهٔ منضمه.

جَفیف [ع،ص] قورومش ، قوری.

جُفوه [ع،س] (جفا) ایله مترادفدر.

جُل [ع ، فع] جلیل اولسون معناسیله شو برقاچ تعبیر دعائیه‌ده استعمال اولنور : جل جلاله ، جل‌شانه ، حق جل‌وعلاء § جلیل ، اولو.

جَلاء [ع،مص] مملکتندن آیرلمق ، غربته دوشمك.

جَلائل [ع،ص] (جلیله) نك جمعی ، بیوك اولان شیلر : « جلائل آثارسنیهٔ حضرت خلافتپناهیدن اولان حمیدیه حجاز تیمور یولی »

جَلابیب [ع،س] مخدراتك قوللاندقلری یاشمق ، اورتو معناسنه اولان (جلباب) ك جمعی : جلابیب نسوان.

جَلاتین - ژَلاتین [ج،س] (هلام)

جَلاجِل [ع،س] زیل، کوچك چنغراق معناسنه اولان (جاجل) ك جمعی.

جَلّاد [ع،ص] شرعاً و قانوناً اعدامه محکوم اشخاصی اولدیرمکه مأمور آدم.

جَلادَت [ع،مص] متانت و شـدتله قاریشیق بهادرلق، یکیتلك ، قهرمانلق.

جَلافَت [ع،مص] قبالق، ناتراشیده‌لك : جلافت طبیعت.

جَلال - جَلالَت [ع،مص] صوك درجه‌ده عظمت، فوق الغایه اولواق § اوصاف سبحانیه‌دندر : « شان الٰهی، (جلال) بعضاً (جمال) ه مقابل استعمال اولنور. (جمال) جناب حقك لطف ایله، (جـلال) ایسه قهر ایله تجلیسـندن عبارتدر » (ناجی لغتی)

اسم جلال / **لفظهٔ جلاله** = (الله) اسم شریفی.

ذوالجلال = جلال صاحبی اولان جناب حق || انسانده ظهور ایدن غضب حالی.

جلالی = جلاله منسوب || عظمتلی. || سـلاطین سـلجوقیه‌دن (جلال الدین ملکشاه) ك زماننده برهیئت فنیه معرفتیله ترتیب ایتدیریلن تقویم شمسی که : (٤٧١) تاریخ هجریـسندن بدء ایدر || وقتیله آناطولیده تورمش اولان طائفه‌یه بونام ویریلور ایدی || چابوق حـدت ایدر ، سرت طبیعتلی آدم.

جَلب [ع،مص] کندی طرفنـه چکمك ، چکلمك § کتیرتمك ، کتیردلمك : جلب منفعت § دعوت ، احضار. § (حقوق) مظنون ویا شهودك محکمه‌یه دعوت واحضاری ایچون یازیلان مذکره.

جلب دفتری = (حقوق) محـاکم نظامیه‌ده جلب اولنه‌جق اشخاصك اسامیسیله جلبنامه تاریخی و مباشرك اسـمی ، یوم محاکمه‌یی ، خلاصهٔ دعوایی ناطق دفتر.

جلب مذکره‌سی = (حقوق) قباحت وبالخاصه جنحه ایله جنـایت دعوالرنده احضار مذکره‌سـندن اول مندرجاتی بلا جبر مظنون علیهك دعوته اجابت ایتمدیکی صورتده حقنده احضار صادراوله‌جغی مشعر مستنطق مذکره‌سی.

جلبنامه = (حقوق) محکمه طرفندن مدعی ویا مدعیٔ علیهه یازیلان دعـوت ورقه‌سی که : مواد جزائیه‌یه دائر اولورسه بوکا (جلب‌مذکره‌سی) دینور.

جَلَب [ع،س] فی‌الاصل مواشی معناسنه ایسه‌ده اصطلاحده تجارت‌قصدیله مواشی آلوب صاتمقله مشغول آدمه دینور.

جلب اصنافی = جلبجیلك ایدن کیمسه‌لر.

جُلبان [ع،ص] (نباتات) بقلیه فصیله‌سندن انواع عدیده‌یه منقسم بر نبات.

جَلَده [ع،س] بیوك قامچی § قامچی ایله اورمق.

جلسات = جـ : (جلسه)

« اثنای سفرده چشم امعان
کوردکجه مواقع لطیفه
بولـازمی طبیعتنده انسـان
برخواهش جلسهٔ خفیفه »

جِلسه [ع،مص] اوطورمه :

جَلی [ع،ص] میدانده ، بللی ، آشکار ، روشن : اوجلی ، برهان جلی. § قالین یازی § خط جلی ایله یازلمش.

جَلیّات [ع،ص] جـ : (جلیه). (خفیات) مقابلی ، میدانده ، آشکار اولان شیلر.

جَلید [ع،ص] جلادت صاحبی، جلادتلی. § چی ، قیراغی.

جلیدی = (طب) طـوکدیریجی ، اوشـودیجی ؛ دور جلیدی : قولرانك طوکدیریجی دوره‌سی.

جَلیس [ع، ص] رفیق، برابر اوطوران، احباب :

جلیس سوء == کوتو خویلی دوست.

جلیس انیس == انسیتلی رفیق، کچنلمسی خوش احباب.

جَلیل [ع، ص] جلالتلی، پك بیوك، قدری عالی امر جلیل، اوامر جلیله، جلیل المناقب، جلیل الشان

جَلیله [ع، ص] (جلیل) ك مؤنثی. اصطلاحات رسمیه‌ده رسنه کچوب رأس اداره‌سنده مشیر ویا وزیر بولنان نظارت، ولایت، هیئته صفت اوله‌رق قوللانیلور : شورای دولت ریاست جلیله‌سی. معارف نظارت جلیله‌سی، بیروت ولایت جلیله‌سی، دردنجی اردوی همایون مشیریت جلیله‌سی. { جمعی : (اجله) کایر. }

جَم [فا، س] ایرانك ملوك قدیمه‌سندن اولوب پیشدادیان سلاله‌سنك دردنجیسی اولان (جمشید) دن کنایه‌در.

جم جاه == حشمتده جمشید کبی اولان.

جام جم == باده.

آیین جم == ترتیب بزم عشرتدن کنایه‌در.

جَمّ [ع، س] غلبه‌لك، جماعت، طوپ، مجموع.

جم غفیر == پك غلبه‌لك || خلق.

جَماح [ع، س] (جموح) ایله مترادفدر. آتده سرکشلك § دیك باشلیلق.

جَماد [ع، س] حساسیتی وخاصهٔ نشوونماسی اولمیان جسم، طاش، آغاج پارچه‌سی کبی. { اکثریا معدنیات حقنده مستعمل ایسه‌ده اساساً حس وحیاتدن محروم اولان اجسامه اطلاق اولنمق اوزره موضوع اولدیغندن جذرندن آیرلمش، کسیلمش وبناءعلیه خاصهٔ نشوونماسی غائب ایلمش آغاجك ده جماد وضعنده داخل اولدیغی درکار در. }

جمادات == ج : (جماد) جانسز جسملر.

جامدان [فا، س] پیوجك مندیل، بوخچه § برنوع یلك، نیتن.

جُمادی [ع، س] { صحیحی جیمك ضمی، دالك فتحی ایله در. } شهور قمریهٔ عربیه‌نك بشنجی والتنجی آیلرینك اسمی اولوب برنجیسنه (جمادی الاولی)، ایکنجیسنه (جمادی الاخره) دیرلر. { (جمادی) کلمه‌سی فتح جیم وکسر دال ایله استعمال ایتمك غلط اولدیغی کبی بونی ذال معجمه ایله (جماذی الاول)، (جماذی الاخر) طرزنده قوللانمق ایسه غلط اندر غلطدر. }

جَمّاز [ع، س] سریع السیر اولان (ارکك) دوه.

جمازه سوار == جمازه‌یه راکب اولان. مؤنثی (جمازه) در.

جَمّاش [ع، ص] زندوست § متجسس : چشم جماش.

جَماعَت [ع، س] بر طاقم انسان، کروه : جماعت مسلمین. جامع شریفده برلکده نماز قیلان اهل اسلام.

صوك جماعت == جامع شریفك داخلنه صیغمیوب ایکی قپو آره‌سنده نماز قیلانلر.

صوك جماعت یری == جوامع شریفه‌نك ایچ وطیش قپولری آره‌سنده اولوب اکثریا اوزری کمرلی سقفله مستور اولان محله اطلاق اولنور. جمعی ; (جماعات) کایر.

جَمال [ع، ص] ظاهری وباطنی کوزللك، کوزل یوز § حسن وآن. § (تصوف) ذات، وجه.

عرض جمال == یوزکوسترمك || صفات الهیه‌دن اولوب ☞ (جلال) مقابلیدر.

جمال الله == لطف الهی.

جَمّال [ع، س] دوه‌جی، دوه سوریجیسی.

جَماهیر [ع، س] ج : (جمهور).

جَمَد [ع، س] بوز § قار.

جَمَرات [ع، س] (جمره) نك جمعی، قورلر.

جمرات ثلاثه == (مناسك) عرفاتدن عودتده میناده شیطانك طاشلاندیغی اوچ (محل معین).

جَمْره [ع، س] یانمش کومور پارچه‌سی، قور. § زعم قدمایه کوره شباطده برر هفته فاصله ایله سمادن، هوایه، صویه، ترابه دوشن اوچ بوجك ـ که : حرارت بونلردن انتشار ایدرمش § اوفاق چاقل طاشی § قیغلجم.

جمرة الحرب == مورخ عاصم محترم طرفندن (ناپولیون بوناپارط) حقنده استعمال ایدلمش بر تعبیر درکه : مألی حرب قیغلجمی دیمکدر.

جمرهٔ اولی == شباطك ایلك هفته‌سنده هوایه دوشن جمره.

جمرهٔ ثانیه == شباطك ایکنجی هفته‌سنده صویه دوشن جمره.

جمرهٔ ثالثه == شباطك اوچنجی هفته‌سنده ترابه دوشن جمره.

جمرهٔ عرضیه == (بیطری) حیوانات مجتره‌یه وباخصوص جنس بقره واغنامه مخصوص وشاربون دنیلان خسته‌لق بوکا «یانی قره» دخی دینیر.

جَمْع [ع، مص] طوپلامق، طوپلاتمق، بریکدیرمك، بریکدیرلمك. حاوی، جامع اولمق : برچوق فضائلی نفسنده جمع ایتمش اولان... § مجموع، هیئت § (ریاضیه) برجنسدن اولان ارقامك مجموعی بولمق § علم صرفجه کلمه‌نك (ترکی وفارسیده) بردن و(عربیده) ایکیدن زیاده شیئه دلالت ایدن هیئتی : حاتی، قلم، قلملر، آدم، آدملر، حیوان، حیوانات. اسب، اسبان. § (حساب) متجانس بر قاچ عددی بریره طوپلامقدن عبارت اولان عمل، قاره جمله.

جمع سالم / جمع صحیح == صرف عربیجه قاعدهٔ مطرده اوزره تشکل ایدن یعنی مفردینك صیغه‌سی تغییر ایتمیان صیغهٔ جمع ـ که : مفردك آخرینه (ون) ویا (ین) علاوه‌سیله تشکیل ایدیلور : مسلمون، مسلمین، مؤمنون، مؤمنین.

جمع قلت == اوچدن زیاده و اوندن نقصان اولان مقداره دلالت ایلیان جمع صیغه‌سی ـ که : عربی‌یه مخصوصدر.

جمع کثرت == اوندن زیاده‌یه دلالت ایدن صیغهٔ جمع عربی.

جمع مذکر == مفردی مذکر اولان کلمه‌نك صیغهٔ جمعی.

جمع مؤنث == مفردی مؤنث اولان کلمه‌نك صیغهٔ جمعی.

جمع مکسر == قاعدهٔ مطرده اوزره اولمیوب مفردینك صیغه‌سی بوزلمش اولان جمع : کتاب؛ کتب کبی.

جمع الجمع == اساساً جمع اولان برکلمه‌نك صیغهٔ جمعی : لازم — لوازم — لوازمات.

اسم جمع == مفرد اولدیغی حالده جمع معناسنی افاده ایدن کلمه. (عالم) کبی.

جمعاً == طوپلامق صورتیله، طوپلانمش اوله‌رق، یکون اوله‌رق، طوپدن.

جمعلندیرمك == مفرد بر کلمه‌یی جمع صیغه‌سنه نقل ایلمك.

جَمْعیَّت [ع، س] هیئت : جمعیت رسومیه.

جَمَل [ع، س] ارکك دوه.

جَمِيعْ [ع،ص] بتون ، هپ § هربر .

جميعاً = بتون بتون ، هپسی .

جَمِيلْ [ع،ص] كوزل. {ماديات ومعنويات‌ده مستعملدر .}

ذكر جميل = ايلكله ياد ايتمك ، مدح ايتمك || مكاتبده مكافات اخذينه كسب استحقاق ايتميوب فقط طوالغون نومرو آلمش اولان شاكردانه ويريلن ورقهٔ مطبوعه || بوقبيلدن اولان طلبه‌نك توزيع مكافات رسمنده اسمنك ذكر اولنمسی .

جَمِيلَه [ع،ص] (جميل)ك مؤنثی § يارانمه ، خوش كورونمه .

جَناب [ع،ص] معنای اصلی خانه ، قوناق حواليسی ديمك ايسه‌ده لسانمزده (حضرت) كبی كلمهٔ تعظيم اوله‌رق مستعملدر : جناب حق ، جناب پيغمبر ، ارادهٔ سنيهٔ جناب ملوكانه . § امور خسيسه‌يه تنزل ايتميوب بيوكلكه ياقيشه‌جق طرزده وقارلی طاورانمق حالی، حيثيت وشرف ، مجد وكرم .

عالی جناب = خسائسه تنزل ايتميان ، مجد وكرم صاحبی .

جَنابَتْ [ع،مص] طهارتسزلك § (ص) اوزرينه غسل واجب اولان كيمسه § شتم وتعزير تعبيری .

جَنّاتْ [ع،س] ج : (جنت) جنتلر .

جَناحْ [ع،س] قاناد ، بال ، پر . § (عسكری) حرب نظامی آلان اردونك ايكی جهتندن هربری : صاغ جناح ، صول جناح ـ كه : اسكی مورخلرجه ميمنه ، ميسره ديونوردی .

جناحين = ايكی جناح ، اردونك ايكی جناحی .

جناح بعوضه = (حيوانات) سيوری سينكك قنادی || جزئی ، اهميتسز شیء .

باجناح = ايكی همشيره‌يه زوج اولان اركك‌لردن هربری ـ كه : تركجه (باجاناق) ديرلر .

ذوالجناحين = جعفر بن ابی طالب حضرتلرينك طرف اشرف نبويدن احسان بيورلمش لقبيدر || دنيا وآخرتی معمور اولان كيمسه .

جناحی = (طب) جناحه منسوب . ذوه جناحی : عظام وتدينك قناد شكلنده اولان ايكی شعبه‌سی .

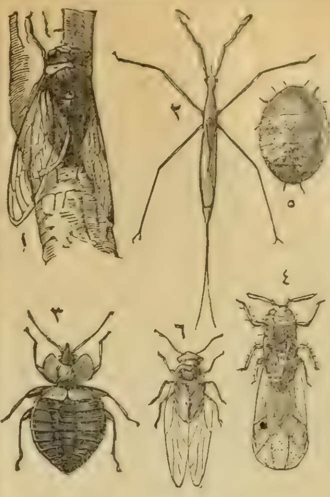

(جناحيت النصف حشرات)

١ ــ آغستوس بوجكی ٤ ــ پوسه‌رون .
٢ ــ صو عقربی ٥ ــ قوشنيل
٣ ــ تخته بيتی ٦ ــ برنوع پوسه‌رون

جَنازَه [ع،س] انسان ميتی .

جنازه نمازی = اهل اسلامدن اولان ميت اوزرينه اركان مخصوصه‌سيله قيلنان صلاة .

جانلی جنازه = پك ضعيف، ودرمانسز آدم ، صوك درجه ضعفه دوشمش اولان .

جَنانْ [ع،س] يورك ، كوكل ، قلب . {كسر جيم ايله باشقه معنايه كليدر .}

خالص الجنان = يوركی ، قلبی صاف ، پاك اولان .

جَنْبْ [ع،س] يان طرف § يان، نزد .

ذات الجنب = (طب) اوجاعی صدرك يان طرفنده اولديغندن بومرضه ذات الجنب دنيلمشدركه پلوره وياغشای جنب دنيلن ورئه‌لری تغريش ايدن زاوك التهابی وبوصورتله «روئنه صو تراكمی»در. بوكا «صاتليجان» دخی دينير .

جُمَّی ـ جُمَيْدَه [ع،س] عربلره مخصوص برنوع قيصه قليچ ـ كه : حمائل واری بويندن يانه دوغری آصيليرلر .

جَنَّتْ [ع،س] جناب حقك بعد الحشر اهل ايمانه احسان ايده‌جكی نشاطگاه دائمی . بهشت . (جهنم) مقابليدر § سايه‌دار اشجاری وكوناكون ازهاری حاوی باغچه § فوق العاده لطيف موقع .

جنت الدنيا = شام شريف .

جنت مكان
جنت مقام } = مكانی ، مقامی ، مقری جنت اولان ذات .
جنت مقر

جنت قوشی = اوستراليا قطعه‌سنه مخصوص اولوب ملون توكلی ، غايت لطيف منظره‌لی بيوجك برقوش .

(آبودا نوعی)

(پارلاق توكلی نوعی)

(دول دنيان نوعی)

جَنْدَره [ع، فا] { يونانيدن معرب ومفرسدر .} منكنه، سيلندر . صيقيشديره‌جق، تضييق ايده‌جك آلت .

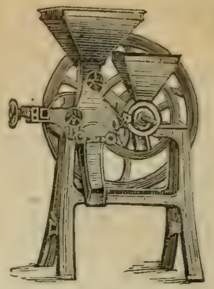

(جندره)

جندره بقلواسی = برنوع قبا بقلوا، خمیر طاتلیسی .

صو جندره‌سی = قماشاری صیقیشدیرمق، باروت، طوغله، کیل، زیوت شحمیه یاپمق ایچون استعمال اولنور .

جندره بوغازی = کاغدخانه‌نك ایلرو-سنده برمحل معروف .

جَنْدَل [ع، ا] نهرلرده بیوك شلاله محلنه اطلاق اولنور .

جَنَرال [ج، ا] { Général } اوروپا تشکیلات عسکریه‌سنجه میر-آلایدن یوقاری رتبه‌یی حائز اولانلره دینورکه : بزده مقابلی (لوا) و (فریقدر) .

جنرال قونسلوسی = باش شهبندر .

جَنَس [ع، ا] سیودی سینك .

جَنْطِیانْ ـ جَنْطِیانِیَه (نباتات) [ج، ا] ذات الفلقتین وحیدالتویجدن ارتکاز تحت المبیض نباتاتی حاوی فصیله .

جنطیانین = (کیمیا) جنطیان کوکار-ندن استحصال ایدیلورصاوی برجوهر مؤثر .

جَنْكْ [فا، ا] صاواش، دوکوش، حرب جدال، غوغا .

جنکجی / جنکاور = جنك اهلی، جسور .

جنکاورانه = ارباب جنکه یراشور صورتده .

جنکاوری = جنکاورلك .

جنك جو ـ ی = غوغاجی، جنك آرا-یجی، وسیلهٔ حربه منتظر .

جنك جویانه = جنك جویه لایق صورتده .

جنك جویی = جنك جولق، غوغا-جیلق .

جنك آزموده = تجارب حربیه‌سی اولان .

جنك آزمودکی = تجارب حربیه صاحبلکی .

جنك زرکری = ساخته جنك .

درجنك اول = ایلك حمله‌ده .

جنکلشمك = جنك، حرب ایتمك . § منازعهٔ لسانیه‌ده بولنمق .

جنکاری = ☛ (ژنکاری)

جَنْكَه [ت، ا] قنغلجم کبی اوفاق آتش، قوری .

جَنْكُول [فا، ا] یك صیق آغاجلق .

جُنُوب [ع، ا] کونشك طوغدیغی جهتی صاغنه آلان آدمك آرقه جهتی‌که : مقابلی (شمال)در .

جنوباً = جنوب جهتنده اوله‌رق .

جنوبی / جنوبیه = جنوبه منسوب .

شرق جنوبی = شرق ایله جنوب آره-سنده‌کی جهت .

غرب جنوبی = غرب ایله جنوب آره-سنده‌کی جهت .

جنوب روزکاری = لدوس .

جَنِیب ـ جَنِیبَه [ع، ا] یدك حیوانی .

جنیبه کش = یدك حیوانی چکوب کوتورن، یدکجی .

جَنِین [ع، ا] آنا رحمنده اوچ ماهی اتمام ایتمش بولنان وهوای خارجیله تنفس ایتمامش اولان دول، چوجق .

اسقاط جنین / سقط جنین = چوجق دوشورمك / چوجق دوشمسی .

جنین ساقط = دوشن چوجق، دوشوك، وقتندن اول برسبب خارجی تأثیریله طوغان واکثریا یشامیوب اولن، ویا اولو اوله‌رق تولد ایدن چوجق .

جَو [فا، ا] آرپه، شعیر .

جو جو = آزار آزار .

جوین = آرپه‌دن عبارت .

نان جوین = آرپه اتمکی .

دانهٔ جو = آرپه دانه‌سی .

جونمانده = مفلس، هیچ برشیئی قالمامش .

جو فروشی کندم نما = آرپه صاتوب بغدای کوسترن، حیله‌کار، مغفل .

جَوّ [ع، ا] سمانك بوشلغی، فضا : جو جو سما .

جوی / جویه = بوشلغه متعلق، جوه عائد .

علائم جویه = علائم سماویه .

جو هوا = هوا بوشلغی .

جَوائِز [ع، ا] جـ : [جائزه] بخشیشلر .

جَواب [ع، ا] برسوزه مقابل سویلنن دیکرسوز، قارشیلق . (ویرمك) (آلمق) ماده‌لریله قوللانیلیر . § عدم قبول، رد .

جواباً = جواب اوله‌رق .

جوابنامه = جوابی حاوی ورقه .

جواب ناصواب = یاکاش، مناسبتسز جواب .

جواب رد = عدم قبول یولنده سویلنن سوز . جمعی { (جوابات) و (اجوبه) کلیرسه‌ده ایکنجیسی دهازیاده مستعملدر . }

جَواد [ع، ص] سخاوتلی، جومرد، کریم الطبع .

جَوادّ [ع، ا] (جادّه) نك جمعی . بیوك یوللر .

جَوارِح [ع، ا] جـ : (جارحه) . حیوانانك اوك وآرقه آیاقلری § اطراف وجوارح .

جَوارِی [ع، ا] جـ : (جاریه)، خلایقلر .

جَواز [ع، مصـ] جائزلك، جائز اولمه . § حقلی ومناسب کوروب رخصت ویرمه . { (ویرمك) ماده‌سیله قوللانیلیر } .

جواز شرعی = شریعتجه جائز ومناسب کورولمه، شرعاً جائز اولمه، ممنوع، منهی اولمامه .

جَواسِیس [ع، ا] جـ : (جاسوس) .

جَوّال [ع، ص] زیاده جولان ایدن : فکر جوال .

جَوامِد [ع، ا] جـ : (جامد) : طوکمش حیاتسز شیلر .

جَوامِع [ع، ا] (جامع) و (جامعه)نك جمعی : جوامع شریفه § حاوی وشامل اولانلر .

جوامع الكلام = الفظی قلیل، معانیسی کثیر وجزیل اولان سوزلر .

جَوامیس [ع،س] جمع : (جاموس). صوصیغرلری .

جَوانِب [ع،س] جمع : (جانب) . طرفلر ، جهتلر .

جوانب اربعه = درت طرف : شرق ، غرب ، شمال ، جنوب .

سنی الجوانب = طرفلری عالی، والامقام.

معمور الجوانب = هر جهتدن معمور اولان .

جَواهِر [ع،س] جمع : (جوهر) . قیمتلی طاشلر § جوهرلر .

جواهری = جواهرجی .

جواهرجی = جواهره متعلق شیلر یاپان ویا صاتان آدم .

جَوْدَت [ع،مص] اییلك ، دوزکونلك . خالصلك : جودت فکر ، جودت قریحه ، جودت کلام.

جَوْر [ع،س] (جفا) ایله مترادفدر .

جَوْرَب [ع،س] بزم بالتحریف (چوراب) دیدیکمز آیاق لباسی .

جَوْز [ع،س] بزم (جویز) دیدیکمز معروف میوه، قوزکه: جوزیه فصیله سندندر.

« شیطان ایله جوز اوینامه لازمی چوجقلق »

§ حجاز قطعه سی § هرشیئك اورته سی .

§ جوز آغاجنك خشب و میوه سی .

§ (بحر) خلاط اوجلرینه یاپیلان برنوع دوکوم .

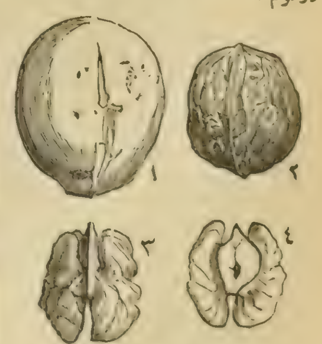

(جوز)

١ — میوه .

٢ — قابوغندن آیرلمش میوه .

٣ — بزر .

٤ — عموداً مقطوع بر بزر .

جوز الحیه = (نباتات) ثنائیه فصیله سندن برنوع آجی میوه .

(جوز الحیه)

جوزبوا = (نباتات) بوائیه فصیله سندن هندستانده حاصل اولور بر آغاجك – عادی جویز بیوکلکنده – آجی طعملی عطره میوه سی که : کوچوك هندستان جوزی دخی دینور .

ژاپونیا جوزی = ذات الالقاح منظوره ، عریة البزور جنسندن صنوبریه فصیله سندن ژاپونیایه مخصوص برشجردر.

(ژاپونیا جوزی)

جوزسفراسی = (نباتات) غاریه فصیله سندن (پشرم) ك میوه سی .

جوز قیران = باغ وباغچه لری وسائر تارلالری مضرتلی بوجکاردن قورتاردقلری جهتله زراعه نافعدرلر .

(جوز قیران)

جوز مائل = (نباتات) بادنجانیه فصیله سندن طاطوله دنیلن نبات .

جوزمقیء = (نباتات) قارغه بوکن . هندستانده نشو ونما بولور بر نباتدر . ازهاری بیاض یشیلمتراق میوه سی پورتقال حجمنده بیضی الشکلدر . درونده بیاضمتراق بش التی عدد زیتی غایت آجی بزوری واردر . بو بزوره جوز مقیء دخی دیرلر . بو بزور یشیل سنجابی ، ایکی طرفندن باصیق دائره شکلنده بر قرصه مشابهدر . طبابتده کثرتله مستعملدر . درونده استریکنین دنیلن جوهر مؤثر موجوددر .

(جوز مقیء)

جوز هندی = (نباتات) هندستان جوزی دنیلن معروف میوه .

(جوز هندی)

جوزین = (کیمیا) یشیل جوز قبوغی ایله یاپراقلردن استحصال اولنور آجی بر ماده که : طبابتده بعضاً استعمال اولنور .

جوزیه = (نباتات) بلوطیه فصیله سنه یقین برفصیله نك اسمیدرکه : وحید وثنائی المسکن نباتاتی حاویدر .

جَوْزاء [ع،س] منطقة البروجك اوچنجی برجی اولوب شمس بورایه مایسك (٨) ویا (٩) نجی کونی انتقال ایدر § نام دیکرله توأمان برجی، رأس توأم مقدم ایله رأس توأم مؤخر نامنده کی ایکی پارلاق کوکبی محتویدر .

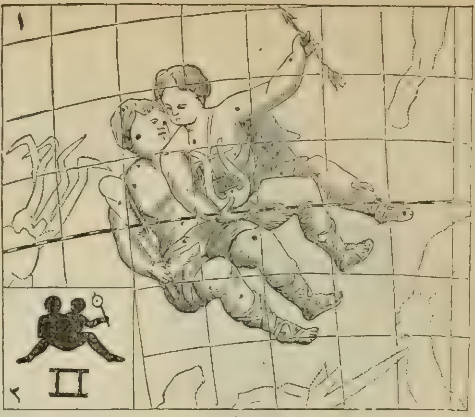

(جوزا)

جَوْشَنْ • [ع،س] زره ، دوکلمش پول دمیر حلقه‌لردن اورمه کبی یاپلمش برنوع جنك لباسی .

جوشن‌پوش = زره‌لی عسکر ، زره کیمش آدم .

جوشن شکاف = زره یاریجی ، زره پاره‌لیجی .

جَوْعانْ [ع،ص] (جایع) ایله مترادفدر. قارنی آجیقمش اولان .

جَوْفْ [ع،س] ایچ ، ایچ بوشلغی ، چوقور . جوف فم ، جوف جم .

جوف‌اللیل = کیجه‌نك ثلث اخیری .

جوف عنابی = (تشریح) عظم کتف اوزرنده عظم عضدك رأسنی آلان چوقور.

جَوَلانْ - جَوْلانْ [ع،س] طولاشمق، دونوب طولاشق.

جولان دم = (طب) قانك قلبدن اطراف بدنه اندفاعی واطرافدن مرکزه یعنی قلبه رجوعی کیفیتی .

جولانکاه
جولانکه
= جولان ایده‌جك یر .

جولانکر = جولان ایدیجی، ایدن .

جولانکری = جولانکرلك ، جولان ایدیجیلك .

جَوْلَقْ [ع،س] چول ، کبه .

جولقی = چول کیین ، کبه کیین .

جَوْهَرْ [ع،س] {اصلی فارسی (کوهردر)، بنفسه قائم اولان شیء، متحیز بالذات اولان {اصل، صلب ، مایه § ذی قیمت طاش، الماس، یاقوت، زمرد کبی § تلیچ دمیرنده‌کی طالغه‌لی چیزکیلر ، بنکار § نقطه‌لی حرف .

جوهردار = مایه‌سی ایی اولان ، جوهرلی .

جوهرداری = جوهردارلق .

جوهرفروش
جوهرجی
جوهری
= جوهر صاتان آدم .

تاریخ جوهردار
تاریخ جوهرین
= یالکز نقطه‌لی حرفلری داخل حساب ایدیله‌رك سویلنن تاریخ . ☞ (تاریخ) .

جوهرفرد = (حکمت) جسمی ترکیب ایدن غیر قابل انقسام جزولردن هربری .

جوهرطبیعی = (حکمت) حواس خمسه‌دن بر ویا بر قاچی واسطه‌سیله حس اولنان شیء .

جوهربول = (طب) بوله دنیلن ماده .

جوهرنیله = (کیمیا) چویدجوهری.

جوهره = بر جوهر دیمکدر .

جَوینْ [فا، س] (کیمیا) آرپه دن یاپلمش اولان شیء .

جه = [ت] جهت واعیار بیان ایدر اداتدر : آزجه ، اسمرجه .

جَهابِذَه [ع،ص] (جهبذ) ك جمعی . حقائق‌بین، عارف کیمسه‌لر . (مفردی لسانمزده غیر مستعملدر .).

جَهارَتْ [ع،س] سس یوکسکلکی .

جَهازْ [ع،س] کلین ایچون لازم اولان اشیا § تزیینات § (کیمیا) بالکیمیا بعض اجسام استحصالنه مخصوص آلات وادوات طاقمی .

جهاز تنفسی = (طب) تنفسله ادامهٔ حیاته واسطه اولان آق جکر وتوابعی .

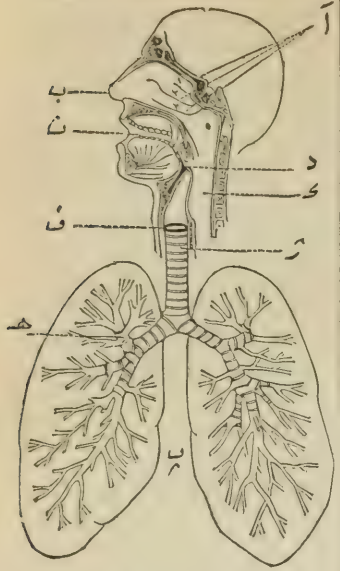

(جهاز تنفسیٔ بشر)

آ (۱ - ۲ - ۳) قرینات .
ب - انف .
ت - فم .
د - لسان مزمار .
ی - مری .
ف - لسان .
ژ - شریان شعری .
ه - قصبات رئه .
پ - رئه‌لر .

جهاز هضمی = (طب) فصل هضمی اجرایه واسطه اولان آلات بدنیه که : دوداقلردن بدء ایله (شرج) ده نهایتلنور.

اسکولته جهازی = باجاق قیریقلرینی محافظه ایچوندر .

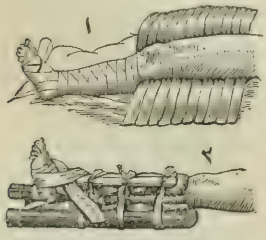

۱ — تطبیقنك برنجی زمانی .
۲ — جهاز تطبیق اولنمشدر .

(ساعدی بوینه آصمق ایچون جهاز)

جَهالَت [ع،مصـ] جاهللك، برشی بیلمه‌مك ؛ جهل ایله متصف اولمق .

جَهانْ [فا،صـ] صچرایجی ، فیرلایجی ، سرعتله حرکت ایدن .

جَهْد [ع،مصـ] زیاده چالشمق ـ (سعی) دن اقوادر . }

جَهْر [ع،مصـ] رفع صوت ایتمه ، سس یوکسلتمه .

جهراً = یوکسك سس ایله ، سس ایشیده‌یله‌جك صورتده .

جهرة = آشکار اوله‌رق ، آچیقدن آچیغه .

جهری ، جهریه } = جهر ایله .

جُهَری [ت،ـ](نباتات)کباریه‌فصیله‌سندن § صاری بویا

جَهْرین [ج،ـ] (نباتات) عنابیه فصیله‌سندن برنبات ـ که : یاپراقلری طبابتده ، بیطرده مستعملدر .

جَهْل [ع،مصـ] بیلمه‌مك، (علم)ك ضدی § بیلمزلك ، جاهللك .

جهل بسیط = بیلمدیکنی بیلمك طرزنده‌کی جاهللك .

جهل مرکب = بیلمدیکنی بیلمه‌مك صورتیله اولان جاهللك .

جَهَلَه [ع،ـ] جـ . (جاهل) . جهل ایله متصف اولانلر .
{ جاهلك جمعی (جهله) کلدیکی کبی (جهال) و (جهلا) دخی کلیر .

جهندکی = جهنده‌لك .

جُهُنْدَه [فا،ـ] (جهان) ایله مترادفدر، صچرایجی .

جَهَنَّم [ع،ـ] درین قویو § مغایر رضای باری حرکتده بولنانلرك آخرتده القا ایدیله‌جکلری دار ـ العذاب جهنمی || جهنملك § زبانی .

جهنم طاشی = یشیل وماوی رنکلی بر معدن اولوب صراجلقده دری‌یی یاقمق ایچون استعمال اولونور .

جُهود [ع،مصـ] زیاده چالیشان § موسویلردن هربری .

جهودانه = چفتجه‌سنه .

جَهُول [ع،صـ] پك جاهل .

جهولانه = جهولجه‌سنه .

جَهیز [فا،ـ] (جهاز) دن محرفدر . ☜ (جهاز)

جَیْب [ع،ـ] یاقه § البسه‌نك داخلاً وخارجاً ایجاب ایدن محللرینه دیکیلان کیسه طرزنده‌کی ظرف || (ریاضیه) بر زاویه‌نك جیبی ، او زاویه‌یه مقابل بولنان ضلع قائمك وتر قائمه‌یه نسبتی .

درجیب = جیبده .

درجیب ایتمك = صورت حیله‌کارانه‌ده آلوب جیبنه قومق ، مال ایدنمك .

جیبی دلیك = مفلس ، زوکورد .

تمام جیب = (ریاضیه) ☜ (تمام) .

جیب پوصوله‌سی = سیاحلره ونظامیه ضابطانته مخصوص جیبده طاشینور پوصوله

جیب غالوانومتره‌سی = دورۀ الکتریقیه‌لرده شدت جریان الکتریقی تعیینه مخصوص آلت .

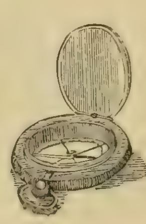
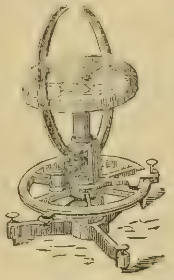

(جیب پوصوله‌سی)　(جیب غالوانومتره‌سی)

جیب دائره‌وی ثقبۀ قفا = (طب) عظم قفانك ثقبه‌سی اطرافنی احاطه ایدن اوفاق برجیب

جیب قلب = ☜ (اذین) .

جَیِّد [ع،صـ] ایی ، بوزوق اولمیان .

جَیْش [ع،ـ] عسکر کروهی ، اوردو

مقدمة الجیش = اوردونك پیشداری

قلب الجیش = حرب نظامنده بولنان اوردونك مرکزی ـ که : اکثریا قوماندان اوراده بولنور

سوق الجیش = عسکرك صورت سوق وتعبیه‌سندن باحث برفن مهمدر .

جَیْلان ـ جَیْران [ت،ـ] کیمك اوغلندن اینجه باجاقلی و چوق سکردیجی ، کوزل کوزلی برحیوان، غزال.

(جیلان)

جیم مکسوره

جِبال [ع،صـ] جـ : (جبل) طاغلر : سلسلۀ جبال .

جبال مباحه = (حقوق) هیچ برکیمسه‌نك تحت تصرفنده اولمیوب هرکسك اوودون کسمکه صلاحیتی اولان طاغلر .

جبال متسلسله = صره طاغلر .

ارتفاع جبال = طاغلرك یوکسکلکی .

جِباه [ع،ـ] جـ : (جبهه) آلینلر : جباه ساجدین .

جِبایَت [ع،مصـ] ویرکو ، رسوم ، اجاره کبی شیلری طوپلامق ، طوپلاتلمق § جابیلك .

جِبْت [ع،ـ] بت ، صنم ، معبود باطل .

جِبْس [ع،صـ] قانسز ، حسسز § (کیمیا) بالماء کبریتیت قالسیومدن عبارت اولان آلچی طاشی ـ که : حامضه‌دن اصلا متأثر اولماز .

جِبِلَّت [ع،ـ] مایۀ اصلی ، خوی ، خلقت ، یاراداپش ، طینت {(جبلیت) طرزنده استعمالی غلطدر. }

جِبِلّی [ع،ـ] اصلی ، طبیعی، یاراداپش اقتضاسی .

جِبْرَه [ت،ـ] اوزوم وزیتونك صیقلمه‌سندن حاصل اولان عصاره ، پوصه .

جِبین [ت،س] سیوری سینك ، تاتارجق کبی مؤذیات .

جبینلك = سیوری سینك و امثالی مؤذیاتدن محافظه ایچون یتاغك اوستنه واطرافنه کریلن تولدن اورتی ، ناموسیه || § سیوری سینك وامثالی مؤذیاتك مجمعی اولان مردار محل، بطاقلق یر.

(جبینلك)

جِدّ [ع،مص] برایشی کرچکدن چالیشوب ایشلەمك . مقابلی (هزلدر) .

جداً = کرچکدن ، جد صورتیله .

جدی = کرچکدن طوتیلان ایش . § ایشی کرچکدن طوتان آدم .

جِدار [ع،س] دیوار ، برشیئی تحدید ایدن دورت طرف § (طب) برجوفی تحدید ایدن دیوارلر .

جدار حافر = (بیطر) بارکیرك آیاغنی احاطه ایدن طرناق طبقه‌سی § (حیوانات) هوامده بطنی صدردن آییران حجاب .

جداری = جداره منسوب § عظم جداری (تشریح) قفانك هرایکی یان طرفلرنده (رأس) ك اورته‌سنده یکدیکریله برلشن ایکی کمیك .

جِدال [ع،مص] شدتله مخاصمه ، غوغا ایتمك ، زیاده طالاشمق .

جِدّی [ع،ص] حقیقی ، صحیح هزل ولطیفه قبیلندن اولمیان، جدی اولان خصوصات .

جدیات = جـ : (جدی) .

جِذْع [ع،س] آغاجلرك داللریله کوکاری آره‌سنده‌کی قسم ، کوتوك .

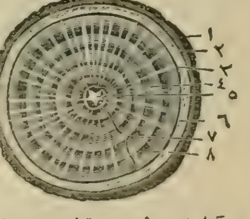

(بر آغاجك جذعی « قطع مستعرض »)

١— طبقهٔ منطاریه . ٢— طبقهٔ قشریه . ٣— طبقهٔ مولده . ٤— خشب ابتدائی .
٥— مخ . ٦— طبقهٔ غربالیه. ٧— خشب ثانی ٨— شعاعات مخیه.

جِذْل [ع،س] آغاجك کوتوکی، طومروق.

جِراب [ع،س] طغارجق .

جِرسام [ع،س] غشاء قلبك التهابی .

جِرلامق [ت،مص] آجی سسله باغرمق.

جرلاق = یایغره‌جی .

جِرم [ع،س] وجود ، جثه . (جماداته مخصوصدر).

جِرّیت [ع،س] سازان بالغی .

جِزِرداْمق [ت، مص] برشیء پیارکن جزر جزر سس چیقارمق.

جِزْیه [ع،س] اوائلده ذمی دنیلن تبعهٔ غیر مسلمه‌دن آلنان ویرکویه اطلاق اولنوردی .

جزیه کذار = تحت تابعیتده بولنان طائفهٔ غیر مسلمه .

جزیه‌دار = جزیه تحصیل ایدن، خراججی

جِسر [ع،س] کوپری § قنطره .

جسر معلق = آصمه کوپری .

جسر جدید = غلطه کوپریسی .

جسر عتیق = عزب قپوسی کوپریسی.

جِسم [ع،س] کووده ، بدن § حکمت) طول وعرض وعمق اولان شیء.

جسم طبیعی = ماده‌نك برقسم محدودیدر .

جسم هندسی = (هندسه) بر جسم طبیعینك فضاده اشغال ایلدیکی مکان . تعبیر آخرله جسم طبیعینك شکلی ویا هیئتی که هندسه‌ده بوکاداده جسم تسمیه اولنور .

جسما = جسم جهتیله.

جسمانی = جسمه منسوب، جثه‌یه متعلق

جِغَاتی - جِغَلدی [ت،س] شماتت، کورلتی § قوشلرك جیویلدیسی .

جِفر [ع،س] (طوغریسی جیمك فتحیله‌در .) ارقام وحروف و رموزله افاده اولنور . برعلم موهوم .

جفریات = جـ : (جفر) جفره متعلق آثار وخصوصات .

جِکَر [فا،س] انسان وحیوانك اعضای داخلیه‌سندن تنفس وصفرا افرازینه مخصوص عضولرکه (آق) و(قره جکر) نامیله ایکی قسمدر .

آق جکر = رئه، تنفسه خدمت ایدن جکر.

جکر پاره = جکر پارچه‌سی دیمکدرکه : اولاد مقامنده قوللانیلیر .

قره‌جکر = کبد ، صفرا افراز ایدن عضودر .

جکر فروش = جکرجی، جکر صاتان.

جکر سوز = باغر یاقیجی .

جِلاء [ع،س] معمولات معدنیه وخشبیه‌یه ویا قماشه برد صورتله داخت ایدیله‌رك حاصل ایدیلان پارلاقلق. § رونق .

جلابخش = پارلاقلق ویریجی .

جلادار = جلالی ، پارلدایشلی .

جلاداری = جلادارلق . جلالی بولنمه .

جِلْباب [ع،س] کوملك § چارشف ، فراجه جلبات عجوز .

جِلْبند [ت،س] بیوك جزودان . اوراق وضعنه مخصوص ومتعددکوزلره منقسم جزودان، اوراق چانطه‌سی.

جِلْبه [ت،س] کم قایشی ، قایش یولار.

جِلْد [ع،س] دری، مشین § کتاب اوزرینه کچیریلان قاب ، کتاب قابی § بر بیوك کتابك منقسم اولدیغی اقسامدن هربری § (طب) بتون بدنی اورتن دری .

(جلد)

آ ــ شعرایله برابر مقطع جلد : ــ بشره. ٢ ــ ادمه . ٣ ــ شعر . ٤ ــ بصلهٔ شعریه . ٥ ــ غدد دهنیه ٦ ــ عضلهٔ شعر .
ب ــ بشره : ١ ــ طبقهٔ قرنیه ٢ ــ طبقهٔ شفافه ٣ ــ طبقهٔ جبیبیه. ٤ ــ طبقهٔ مالپیکی . ٥ ــ طبقهٔ مولده .
د ــ ادمه .
ف ــ حلیمات ادمویه. ١ ــ بشره. ٢ ــ ادمه.

جلدی } = جلده متعلق .
جلدیه }

امراض جلدیه = طوزلی بالغم وسائر صورتله جلدك ، دریك اوزرنده حاصل اولان امراض ، جلد خسته‌لقلری .

جلدسز = تجلید اولنمامش کتاب ، اجزاء دخی دینور .

جلد مشعر = اوزرنده قیللر موجود اولان دری قسملری .

جلدلنمك = کتابه قاب کچیرمك .

جلدلی = مجلد ، تجلید ایدلمش کتاب .

جِلغار [ت، س] عربه‌یه یقوشده علاوةً قوشیلان اوکوز چفتی .

جِلق [ت، س] بوزولمش ، بوزوق ، متفسخ § قوقمش ، بوزلمش یمورطه .

جلق چیقمق = صوکی اولمامق § بیهوده .

جلق یاره = هنوز اوکولمامش جریحه ، جراحتلی یاره .

جِلقاوه [ت، س] قورد پوستنك اکسه‌سندن یاپیلان کورك . { اصلی (جلد قفا) در . } § توکی پارلاق برجنس قورد .

جِلوه [ع، س] اوضاع دلبرانه ، ناز وعشوهٔ دلبر § حسن ظهور § تجلی ، جلوهٔ الهیه . {معنای اصلیسی که: لسانمزده غیرمستعملدر ـ کوه کینك برمعتاد کلینه ویردیکی یوز کورملکی در . }

جلوه‌گاه = } جلوه ایده‌جك یر . محل
جلوه‌که = } جلوه .

جلوه‌گر } = جلوه ایدن ، ایدیجی .
جلوه‌ساز }

جلوه‌گری } = جلوه‌کرلك ، جلوه‌سازلق
جلوه‌سازی }

جلوه کنان = جلوه ایدرك .

جلوه‌نما = جلوه کوستریجی .

جلوه‌نمایی = جلوه‌نمالق .

جِمال [ع، س] دوه معناسنه اولان (جمل)ك جمعی . دوه‌لر .

جِماع [ع، مص] برابر یاتمق . § ارککك دیشی‌یه تقربی ، مناسبت جنسیه

جن ـ جِنّه [ع، س] روحانیون بر طائفه . مقابلی (انس) در = انس وجن .

جِنازه [ع، س] تابوت § تناشیر .

جِناس [ع، س] (ادبیات) باشقه باشقه معنالره دلالت ایدن الفاظ وکلماتك بربرینه مشابهتندن عبارت بر صنعت ادبیه :

اکمك = نان عزیز .

اکمك = زرع ایتمك ،

جناس تام = [ادبیات] ایکی لفظی تشکیل ایدن حروفك (وجوه اربعه) ده یعنی : نوع ، عدد ، ترتیب ، هیئت دینلن حرکه وسکونده متفق اولملری :

عین = کوز } کبی .
عین = منبع }

جناس غیرتام = [ادبیات] وجوه اربعه‌دن برنده ویا برقاچنده متفق اولمیان الفاظ : دم ، آدم ـ تام ، شام ـ آب ، سراب . بوکا (جناس ناقص) دخی دینور .

جناس تام بسیط = [ادبیات] وجوه اربعه‌ده متفق وغیر مرکب اولان جناس .

جناس تام مرکب = [ادبیات] وجوه اربعه‌ده متفق فقط الفاظ متجانسه‌سی کلمتین ویا کلمه وادادن مرکب اولان جناس .

جناس متشابه = [ادبیات] جناس مرکبده لفظینك املاده تماميله متفق اولملری .

جناس مفروق = [ادبیات] جناس مرکبده لفظینك املاده مختلف اولملری .

جناس لاحق = [ادبیات] لفظین متجانسینی یالکز نوع حروف جهتیله مختلف اولان جناس تام .

جناس قلب = [ادبیات] لفظین متجانسین یالکز ترتیب جهتیله مختلف اولان جناس .

جناس خطی } نقطه اختلافندن ویا
جناس تصحیف } = کتابتده متشابه اولان
جناس مصحف } ایکی حرفدن برینك نقطه‌لی ، دیکرینك نقطه‌سز بولنمسندن عبارت جناس : عاقل ، غافل ـ کوز ، کور .

ملحقات جناس = علم بدیعك (قلب) (اشتقاق) (ردالعجز علی الصدر) ، (عکس وتبدیل) صنعتلری .

جِنان [ع، س] جم : (جنت) جنتلر . § باغلر .

جِنایات [ع، س] جم : [جنایت] . § مجازات ترهیبیه‌یی مستلزم افعال .

جِنایت [ع، مص] آخره طوقونه‌جق صوچ ایشلمك . § مجازات ترهیبیه‌یی مستلزم فعل ، جرم .

جنایت حیوان = [فقه] حیوانك کندیلکندن ایتدیکی زیان .

جنایت فی النفس = [فقه] انسانك کندی نفسنه متعلق جنایتی .

جنایت مادون النفس = [فقه] انسانك اعضاسنه متعلق جنایت .

جنایتکار = صاحب جنایت .

جنایتکارانه = جنایتجه‌سنه .

جنایتکاری = جنایتلك .

جُنَّت [ع، مص] دلیلك .

جِنس [ع، مص] صنف ، نوع ، قسم ، حیوانات ونباتات وسائره‌نك منقسم بولندیغی اقسامك هربری . فی الاصل نوعدن اعمدر . بالفرض (حیوان) جنس اولدیغنه کوره (انسان) نوعدر انسان جنس اولورسه (عرب) نوع اولور . لکن استعمالده بو اعمیته اهمیت ویرلمز یعنی جنس ، نوع یرنده ، ونوع جنس مقامنده استعمال اولنور .

جنسیت = برجنسدن اولمق حالی . § (منطق) حقائق مختلفه‌نك ذاتیسی اولان کلی (فقه) شامل اولدیغی افرادی بیننده عرضجه تفاوت فاحش اولمیان .

جنس قریب = (منطق) بینلرنده جنس آخر بولنمیان ایکی شیدن هربری : انسان ـ حیوان ؛ حیوان ـ جسم نامی .

جنس بعید = [منطق] بینلرنده جنس آخر بولنان ایکی شیدن هربری : جسم نامی‌یه نسبتله جوهر کبی .

جنسی = جنسه منسوب ومتعلق .

جِنّی [ع، س] (جن) ك مفردی . طائفهٔ جنه منسوب برروحانی .

جوادیره [ج، س] (بحریه) سفینه‌نك باش طرفندن طیشاری‌یه طوغری اوزاتیلان بیوك ستون ، دیرك .

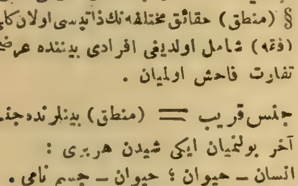

(جوادیره)

جوادیره اسقاچه‌سی = (بحریه) جوادیره نك طوپوغه استناد ایتدیکی محل .

جوادیره تریننه‌لری = (بحریه) جوادیره‌یی اشاغی باصوب یتاغنده محکم طوتمق ایچون استعمال اولنان ایکی عدد زنجیر باغی .

جواديره دوشكى = (بحريه) جواديره‌نك سفينه‌نك باش طرفنده امتداد ايتديكى محل .

جواديره دسته‌موره‌سى = (بحريه) جواديره‌نك جونده‌سى ايله بيوك باستونى بربرينه ربط ايدن چفته كوتوك .

جواديره قاشقاوالى = (بحريه) زرهلى سفائنك جواديره‌لرينى ثابت بولنديرمق ايچون مستعمل سكيل .

جواديره ونتولرى = (بحريه) جواديره‌يى ياندن طوتان خلاط وزنجيرلر .

جوار [ع، مص] يقين . § يقين محل .

همجوار = سمتى بر اولان، قومشو .

همجوارى = قومشولق .

جهات [ع، س] ج : [جهت] . طرفلر، جانبلر .

جهات اصليه / جهات اربعه = (جغرافيا) شرق، غرب، شمال، جنوب جهتلرى .

جهات فرعيه / جهات رابعيه = (جغرافيا) جهات اصليه‌وسطلرنده اولان جهتلر : شمال‌شرقى، جنوب شرقى، جنوب غربى، شمال غربى .

جهات‌سته = اوك، آرقه، صاغ، صول جهتلرله سمت رأس وسمت قدمدن عبارت اولان جهتلر .

(جهات اصليه وفرعيه)

جهاد [ع، مص] فى‌سبيل‌الله اعداء ايله محاربه ايتمك .

ارباب جهاد = جنود اسلام .

جهادى = جهاده منسوب .

جهاد اصغر = [تصوف] اعداء ايله محاربه .

جهاد اكبر = [تصوف] نفس ايله محاربه .

جهاراً [ع، س] (جهرا) ايله مترادفدر . آشكار اولەرق، علنا، يوكسك سسله .

جهار [فا، عد] ويا (چار) دورت، اربعه .

جهار يار = اجلۀ اصحاب رسول‌الله‌دن ابوبكر الصديق، عمر الفاروق، عثمان ذى النورين، على المرتضى رضى الله تعالى عنهم حضراتى .

جهارشنبه = پازار هفته باشى اعتبار ايدلديكنه كوره هفته‌نك دردنجى كونى ، صالى‌يى تعقيب ايدن كون .
[بو كلمه‌نك صحيح وفصيحى جم فارسينك فتحيله (چهار) در . بز بو صورتله زبانزد اولمسى اعتباريله بورايه درج ايلدك .]

جهان [فا، س] دنيا § على الاطلاق عالم كائنات . § كرۀ ارض ، زمين ، § خلق ، ناس : بو ايش جهان بخش ايلدى .

جهان آرا = جهانى تزيين ايديجى، ايدن .

جهان آفرين = جهانى ايرادان، جناب حق .

جهان افروز = عالمه نور وضيا ويرن .

جهانبان = صاحب جهان اولان پادشاه .

جهانبانى = جهانبانلق .

جهان بين = جهانى كوريجى، متبصر .

جهانپناه = حامئ جهان اولان پادشاه .

جهانپناهى = جهانپناهلق .

جهانتاب = جهانه ضيا ويريجى، ويرن .

جهانتابى = جهانتابلق .

جهاندار = مالك جهان اولان پادشاه .

جهاندارى = جهاندارلق .

جهان ديده = جهانى كورمش، تجربه‌لى .

جهانديدكى = جهانديده‌لك .

جهانستان = قوى الشوكه بر پادشاه .

جهانستانى = جهانستانلق .

جهانكير = جهانى ضبط ايدن .

جهانكيرانه = جهانكيره لايق صورتده

جهانكيرى = جهانكيرلك .

جهانكرد = جهانى طولاشان .

جهانكردى = جهانكردلك .

جهانيان = اهل جهان، انسانلر .

جهان جان = عالم ارواح .

جهانما = خانه‌لرك طاملرى اوستنده اكثريا اطرافى اچيق اوله‌رق ياپيلان كوشك . § دنيايى كوسترن خريطه § جغرافيا .

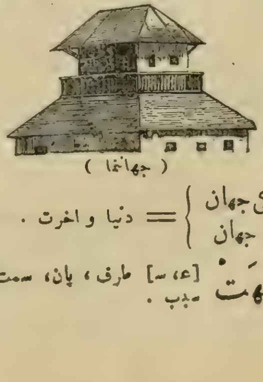

(جهانما)

ايكى جهان / دو جهان = دنيا و اخرت .

جهت [ع، س] طرف ، يان، سمت § سبب .

من جهة = بر جهتدن، بر طرفدن ويا بر سببدن § وظيفه ، خدمت .

جياده [ع، مص] ايلك، صاغلاملق .

جياق [ت] بيوك قوشلرك باغيرمسنى تصوير ايدر .

جيد [ع، س] بويون .

جيجوز [ت، س] فقدان بيان ايدر تعبيردر .

جيجى [ت، ص] (چوجق لساننده) ايى، كوزل، مقبول .

جيديه [ت، س] قائوچوق آغاجى .

جيران [ع، س] قومشو معناسنه اولان (جار) ك جمعى .

جيرداوال [ت، س] اوزون و اوجى دمير جريد .

جيرو [ج، س] (تجارت) حواله‌نامه‌نك برنامه‌دن ديكر برنامه‌يه دوروحواله‌سى .

جريد [ت، س] آت اوزرنده قوللانيلان معروف دكنك .

جريد اويناماق = بو دكنكلرى آت قوشديره‌رق بربرينه آتمقدن عبارت جنكانه اويون .

جبريق [ت، س] توپروق ياغنك تيفرداغى .

جيبر [ت، س] اسقره اوزرنده پيشمش ات ــ كه : اكثريا كوفته شكلنده اولور .

جيزردامق [ت، مص] قيزارر ايكن (جيز، جيز) ديه سس چيقارمق .

جيفه [ع] لش، لاشه § قوقمش شئ .

جيفه‌خوار = لاشه وپيس شيلرى يين (حيوان و يا قوش) جمعى: (جيف) كلير .

جيل [ت، د] قوجنمه § عداوت § پيچيملك § يقينلق افاده ايدر : آدجيل، آقجيل .

جيليز [ت، ص] ضعيف ، نحيف ياپيلى چليمسز .

جيم [ع، حر] الفباى عثمانينك التنجى والفباى عربينك بشنجى حرفى: (ج)

جيم قارنده بر نقطه = جهل و جاهلدن كنايه :

جيمجيمه [ت، س] اوفاق چكردكلى بر نوع قاربوز .

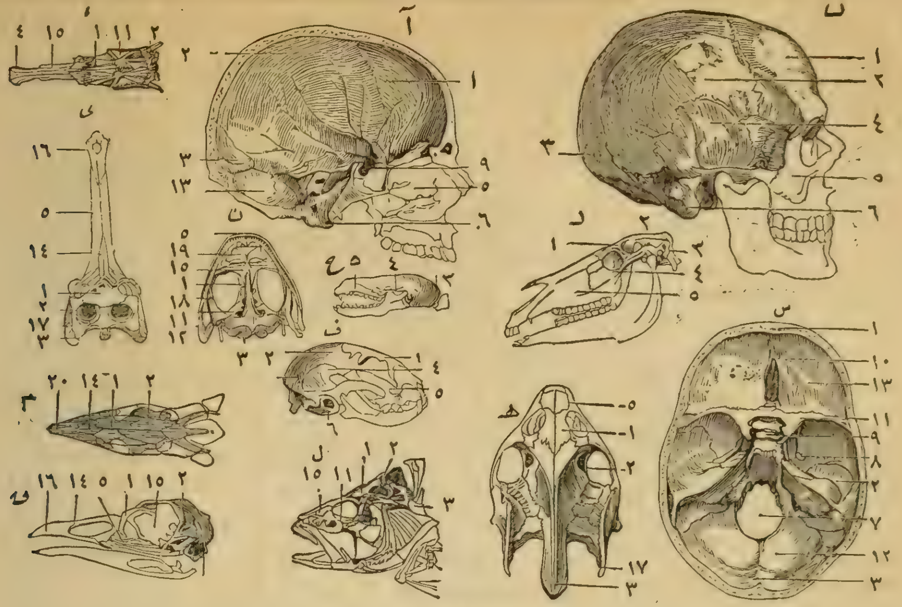

(جمجمهٔ بشر)

آ — مقطع متوسط قائمی . ب — وجه جانبی . س — قاعده (مقطع افقی) .

(قحف ذات الثدايا) : د — بارکیر . ح — کوستبك . ف — کدی .

(قحف طیور) : ق — مکسیقا مه‌ولاغریسی .

(قحف زواحف) : ه — ترپونیقس (وجه علوی) . ی — هند تمساحی (وجه سفلی) .

(قحف ضفادع) : ن — قورباغه (وجه سفلی) .

(قحف اسماك) : ل — هانی بالغی . ۶ — طورنه بالغی . م — مرسین بالغی (عظم ادموی فوق الجمجمه).

١ ـ عظم جبهی . ٢ ـ عظم جداری . ٣ ـ عظم قفوی . ٤ ـ عظم صدغی . ٥ ـ عظم فك علوی . ٦ ـ نتؤ حلمی . ٧ ـ ثقبهٔ قفویه . ٨ ـ ثقبهٔ بیضیه . ٩ ـ سرج ترکی . ١٠ ـ نتؤ عرف دیك . ١١ ـ عظم وتدی . ١٢ ـ حفرهٔ مخیخیه . ١٣ ـ حدبهٔ حجاجیه . ١٤ ـ عظم انفی . ١٥ ـ عظم غربالی . ١٦ ـ عظم قرب فکی . ١٧ ـ اربعهٔ عنقی . ١٨ ـ عظم عذاری . ١٩ ـ عظم میکعه . ٢٠ ـ عظم مهموزی .

(جمناستقده حركات بدنيهٔ ابتدائيه)

(جمناستيق)

١ – رواق، پورتيك . ٢ – مردبون . ٣ – حبل (ايپ) . ٤ – ايپدن معمول مردبون . ٥ – دوكوملى ايپ . ٦ – صالينجق . ٧ ، ١٠ – ديرسكلى ايپ . ٨ – متحرك سرن . ٩ – تراپز . ١١ – حلقه‌لر . ١٢ – ثابت سرن . ١٣ – اوقتوغون (مثمن الاضلاع) . ١٤ – ايكى موازى صيريق . ١٥ – ستون مركوز . ١٦ – آرقه اوستى چيقمق . ١٧ – افقى كريش . ١٨ – افقى مردبون . ١٩ – دوراً كنيش خطوه آتمق . ٢٠ – الاستيقى تخته اوزرندن صچرامق وآتلامق . ٢١ – بينك . ٢٢ – طيرمانه‌رق چيقمق . ٢٣ – برطرفدن ديكر طرفه كچمك . ٢٤ – اوجلرى كره‌لى صيريق . ٢٥ – كله‌لر . ٢٦ – جوبلر . ٢٧ – تخته آياقلق . ٢٨ – عمودى كيريش ايله صچرامق . ٢٩ ، ٣٠ – باسط .

جیمناستیق [ج] اعضای بدنی الشدیروب قوتلندیرمك ایچون اجرا اولنان حرکتلر ، ادمان بدن .

جیمناستیق ادواتی == ادمان بدنی اجراسی ایچون استعمال اولنان آلات و ادوات متنوعه .

جیمناستیق ترابزی == (صالنجق) .

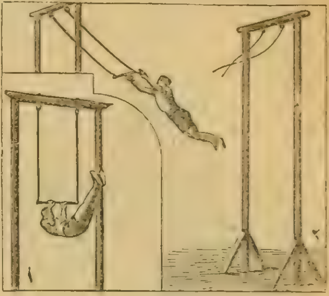

(جیمناستیق ترابزی)

جین [ت] اسماره لاحق اولور ، نسبت ادا ایدر : کوکرجین ، بالقجین .

جیلبیر [ت] انسانك بدننده کی کوچك قیللری یولمغه مخصوص ایکی باجاقلی آلت .

جیواطه [ج، س] ویده دلیکی § ویده کبی بیوك اکسرکه : صومونله ربط اولنور .

جیوجیو [ت، س] یورطه دن یکی چیقمش قوش ، طاوق یاوروسی ، کوچك پلیچ ، § اوفاق قوشلرك ، پلیچلرك اوتوشملری . § چوق واینجه سسلی غلبه لك .

جیولدی [ت، س] ☞ [چیغلدی]

جیولدامق == جیوجیو دیه سس چیقارمق .

جیوه [فا، س] { ژیوه } دن محرفدر { طبیعتده اکثریا مخلوط اولدرق بولنان وحرارت عادیه ده مایع حالنده اولان کوشه بکزر برمعدن بسیطدر که میزان الحراره امعالنده ومرکباتی طبابتده مستعملدر .

جیوه لك [ت، ص] جانلی ، اویناق ، یرده طورماز . § پلیچ ، یاردو .

جیویق [ت، ص] صولانمش ، صیویق ، صیواشیق ، بولاشان ، لزوجتلی .

جیویقلامق [ت، مص] لزوجتلی بر شیئی آوج ایچنده صیقه‌رق قاریشدیرمق § کوه‌زه لمك ایتمك .

جیویقلانمق == زیاده جیویق اولمق ، لزوجتلی اولمق ، صولانمق .

﴿ جیم مضمومه ﴾

جب [ع، س] قویو ، صهریج § وقتیله زندان کبی استعمال ایدیلان صوسز ، چوقور ، قراکلق قویو .

جب علی == بزم بالتحریف (جبالی) دیدیکمز محل معلوم .

غیابة الجب == قویونك دیبی .

جب یوسف == حضرت یوسف علیه السلامك درونه ادخال ایدلدیکی قویو .

جبن [ع، س] (جبانت) ایله مترادفدر . قورقاقلق § (س) پینیر .

جبنی == (طب) پینیر قوام وشکلنده اولان شیئ .

جبه [ع، س] اوسته کییلان معروف بول لباس .

جبیل [ع، س] دماغجه نك وجه علویسنده کی حدبه .

جثام [ع، س] (کابوس) ایله مترادفدر . اویقوده عارض اولان آغرلق ، صیقندی .

جثه [ع، س] کووده ، جسد ، بدن ، قالب ، جسم .

عظیم الجثه == ایری کووده لی ، جسدی بیوك اولان .

جحود [ع س] (جحد) ایله مترادفدر .

جحوظ [ع، مص] آخرك عیبنی ، نقصاننی کورمك .

جحوظ العین == (طب) کوز بوارلاغنك کندیسنه مخصوص چوقوردن وکه طوغری فیرلامسی .

جدا [فا، ص] آیری ، آیرلمش § اوزاق ، ایراق .

جدایی == آیریلق ، افتراق .

جدر ـ جدران [ع، س] ج: (جدار) دیوارلر : جدران اربعه .

جدره [ع، س] (طب) غوشه ، کردنده حاصل اولان اورکه جسم درقینك نمو فوق العاده سنه دینور وعنقك اوك طرفنده غیر منتظم ومحدب برورمدن عبارتدر . [فتح جیم ایله غلطدر]

جدری [ع، س] (طب) چیچك علتی .

شبه جدری == (طب) آشیلی کیمسه لرده ظهور ایدن وجدری کاذب دنیلان برمرض (صو چیچکی) .

جدری بقری == (طب) اینکده ظهور ایدن چیچك علتی ؛ بوعلتك اثری اوله‌رق حاصل اولان قبارجقلردن مستحصل ایرینکه آشینك اساسیدر .

جدری کاذب == (طب) صوچیچکی .

تلقیح جدری == (طب) چیچك آشیسی اورمق .

جدیری == صو چیچکی دنیلان علت . § چیچك علتیله مناسبتده بولنان .

جدی [ع، س] (قوزموغرافیا) تیمورقازیق دنیلان کوکب قطبی .

جذاذه [ع، س] کسیندی ، قرپنتی ، جذ ذات ذهب .

جذام [ع، س] وجودده شفاناپذیر چیبانلر ، یاره لر پیدا ایدن مسکین علتی .

جذور [ع، س] (نباتات) ج : (جذر) . کوکلر .

جذور تالیه == (نباتات) جذر اصلی خط طولانیسی اوزرنده ظهور ایدن ایکنجی کوتوك .

جذور منضمه == (نباتات) جذر اصلینك تفنندن صوکره انك وظیفه سنی ایفا ایتمك اوزره ساق اوزرنده یاپراقلرك ظهور ایلدیکی محللردن چیقان دیکر کوکلر .

(جذور منضمه)

۱ بر صارمشیقی . || ۲ چیلك فدانی .

جذور هوائیه == (نباتات) ساق اوزرنده ظهور ایدن کوکلر .

جذیر [ع، س] (نباتات) کوچوك اینجه کوك .

جذیر مغلف ، جذیر ذات الغلاف } == (نباتات) جذیرك ظهور ایتدیکی رشیمك سفلیسی .

جرأت [ع، مص] جسارت § کستاخلق .

جرأتکار == جرأتلی ، جسور § کستاخ .

جرأتكارانه == جرأتكار اولانه لايق صورتده .

جرأتكاری == جرأتكارلق .

جرثومه [ع، ا] (نباتات)، كوك، ديب § طومورجق . (طب) ميقروبلر، تخم مرضيلر .

جرح [ع، ا] ياره ، زخم .

جرز [ع، ا] فارسی (كرز)دن معربدر .

جرعه [ع، ا] يودم ، ايچم § ايچدكدن صوكره قابك ، قدحك ديبنده براغيلان جزئی مايع .

جرف [ع، ا] يالچين طاغك يالييى ، يار ، اوچورم . § نهرلرك ديك ساحلی .

جرم [ع، ا] كناه ، صوچ ، (حقوق) قانون جزانك فاعلی ايچون مجازات ترتيب ايلديكی افعال ممنوعه .

بی جرم == جرمسز ، صوچسز .

جرم مشهود == (حقوق) اثنای ارتكابنده كورلمش اولان و ياخود هنوز اجرا ايديلان و مظنون عليهی ولولهٔ ناس ايله ياخود جرمك ارتكابنی متعاقب فاعل ويا شريكنك فعللرينی مؤيد اشيا و اسلحه و ادوات واوراق دردست ايديلن فعل ممنوع .

تكرر جرم == (حقوق) بركيمسه نك بر جرمدن دولايی اولجه محكوم اولدقدن صوكره تكرار ديكر جرائم ايشلمسی .

جروح [ع، ا] (جرح)ك جمعی ، يارهلر ، جريحهلر .

جروح بالتلقيح == (طب) آشيلامقدن متحصل يارهلر .

جروف [ع، ا] معدن كوپوكی ، معدن پوصهسی .

جره [ع، ا] آق طوغان .

جزء [ع، ا] پارچه ، قسم . § قرآن عظيم الشانك منقسم اولديغی اقسام شريفهدن هر بری

جزء لايتجزی == (حكمت) غير قابل انقسام اولان جزء ، جزء فرد .

جزء شايع == (فقه) برشيئك ثلث ربع كبی قسملری .

جزء مهم == (طب) دماغ ، يورك ، آق جكر كبی اهميتلی عضولركه : بونلرك عدم موجوديتيله دوام حيات قابل اولهماز . بونلره سهپای حياتديرلر .

جزء منقسم == (طب) انساجك تموت و تفسخندن حصوله كلان مواد متعفنه .

جزئی [ع، ص] پك آز § اهميتسز . (كلی) مقابلی § (منطق) معناسی تصور اولنديغی زمان ذهنده مشاركت قبول ايتميان .

لفظ جزئی == (منطق) مفهومی افراد بيننده مشترك اولمايان لفظ .

موجبهٔ جزئيه == (منطق) بينلرنده تباين كلی اولان ايكی شيئك ماعداسنده صادق اولان لفظ : (بعض حيوان انساندر) كبی .

سالبهٔ جزئيه == (منطق) محمول موضوعه مساوی ياخود موضوعدن مطلقا اعم اولان لفظ . § (طب) خردهبين ايله مرئی اقسام بدنيه .

جزئيات == جـ : [جزئی] جزئی ، اهميتسز شيلر .

جزاف [ع] (فقه) كوتوری پازاركه : بوكا (مجازفه) دخی دينور .

جزدان [فا، ا] { اصلی جزءدان } : اوراق وضعنه مخصوص كتاب قابی شكلنده وياچانطهيه مشابه محفظه .

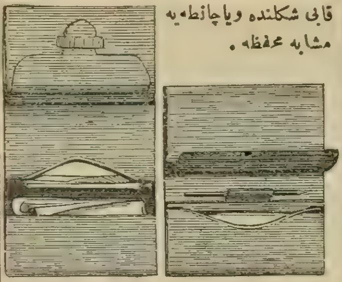

(اوراق وضعنه مخصوص جيب جزدانی)

(پاره جزدانی)

(يازيخانهلرده اوراق وضعنه مخصوص جزدان)

جستجو ـ ی (فا، ا) { كسر جيم ايله غلطدر } ارامه ، ارايش ، تحری § تحقيق § كيزليدن كيزلييه ماهيتی تفتيش .

جسور [ع، ص] كوپری معناسنه اولان (جسر)ك جمعی : كوپريلر .

جسيم [ع، ص] كوچوك جسم ، جسمجك

جسيمات == (طب) (جسيم)ك جمعی ، بدن انسانيدهكی خردهبينی مادهلر .

جشاء [ع، ا] ككرمه .

جغد [ع، ا] بايقوش ، بوغوز قوشی .

جفاء [ع، ا] كوپوك § صو اوزرندهكی چورچوپ .

جفت [فا، عد] چفت ، ايكيلی ، اشو اولان .

جفته [فا، ا] آت ، استر ، حمار كبی درت اياقلی حيوانلرك اياقلريله كريه تپهسی . (چفته)

جفتهانداز == چيفته آتيجی ، تپهليجی .

جل [ع، ا] بزم تحريف ايله چول ديديكمز حيوان اورتوسی § قبا لباس .

جلاب
جلاب
== [ع، ا] فارسی (كلاب)دن معربدر . كول صولری . § مسهل شربتدر .

جلاه [ع، ا] جولاه وياخود چولها . جول طوقيجی .

جلبه [ع، ا] ايی اولان يارهنك پول پول دريسی .

جلجل [ع، ا] كوچوك چاك ، اوفاق چينغراق . الكتريق چنغراغی . § دف پولی .

جلجله == (مولد) ارشاق چاغرمق ايچون قوللانيلان الكتريقلی والكتريقسز چنغراق .

جلجلان [ع، ا] كشنيش دانهسی .

جلساء [ع، ا] جـ : (جليس) همبزم اولانلر

جلنار [ع، ا] فارسی (كلنار)دن معربدر . نارچيچكی [لامك تخفيف واسكانيله ده مستعملدر] .

جليده [ع، ا] (طب) بعض طبيعتده موجود اينجه بر زار .

جمادی الآخره ـ جمادی الاولی [ع، س] شهور عربیه‌نك بشنجی و آلتنجی آیلرینك اسمیدر. «(جمادی) اطلاقنه سبب هنكام تسمیه‌ده عربستانده انجماد وقوعی یعنی یاغمورسزلقدن قایناقلرك قوریمسیدر.»
[(جماذی الاخر) و (جمذی لاول) صورتلرنده استعمالی غلطدر]

جماع [ع، س] بر اره‌یه كلوب طوروطوپ اولمش شیء.

جماع الثریا = (قوزموغرافیا) اولكر كواكب مجتمعه‌سی، اولكر طوپی.

جماع الكف = یومروق.

جمجمه [ع، س] (طب) باش طاسی، كاسه‌سی. ☞ (شكلی ٣٥٦ نجی صحیفه‌ده)

جمعات ـ جمعات ـ جمعات [ع، س] (جمعه) نك جمعی: جمعه كونلری.

جمعه [ع، س] پنجشنبه‌دن صكره كلن معروف یوم، اهل ایمانك اوكون جوامع شریفه‌ده جماعتله نماز قیلملری سبب تسمیه اولمشدركه عیدالمؤمنین عد اولنور.

جمعه ایرتسی = یوم السبت، جمعه‌دن صوكره‌كی كون.

جمله [ع] مجموع، بتون، هپ: «جمله‌مز برپادشاهك زیردستاننده‌یز»؛ (حرف) فعل ایله فاعلدن و یا مبتداء ایله خبردن، ویاخود شرط ایله جزادن مركبدر.

جملهٔ مستقبله = (صرف) افاده ایتدیكی فكر كندی نفسیله قائم اولان جمله.

جملهٔ معترضه = (صرف) جملهٔ مستقبله اجزاسنك اره‌سنه كیره‌رك جملهٔ مذكوره‌یه، یاخود اجزاسندن برینه متعلق معنالی افاده ایدن جمله.

جملهٔ خبریه = (صرف) افاده ایتدیكی نسبتك صدق وكذبی محتمل اولان جمله.

جملهٔ انشائیه = (صرف) فاده ایتدیكی نسبتك صدق وكذبی محتمل اولمیوب نفسیله قائم اولان جمله.

از جمله / من الجمله = بر چوق امثالندن بری، برازی اوله‌رق.

فی الجمله = آز، آز اوله‌رق.

بالجمله / جملةً = جمله‌سی، هپسی، جمعاً.

جملهٔ فعلیه = (صرف) فعل ایله فاعل و متعلقاتدن مركب اولان جمله.

جملهٔ اسمیه = (صرف) مبتداء و خبردن مركب اولان جمله. § (هیئت) شمس ایله انك اطرافنده دائر سیاراتدن واونلرك پیكارندن مركب كواكب طاقمی ـ عالم.

جملهٔ كوكبیه = كواكب ثابته هیئتی، صورتی.

جملهٔ حكمیه = وعظ و نصیحته و حكمت و حقیقته متعلق سوزلر.

جموح [ع] آتده باش سركلكی.

جمود [ع، مص] طوكوقاق.

جمودیه [ع، س] [مولد] (طبقات) جبال مرتفعه‌نك ایكی جبهه‌سی اره‌سنده آهسته آهسته تراكم و تأثیر حرارتله اشاغی طوغری حركت ایدن بوز كتله‌لرینك هیئت مجموعه‌سنه اطلاق اولنور. (Glacier)

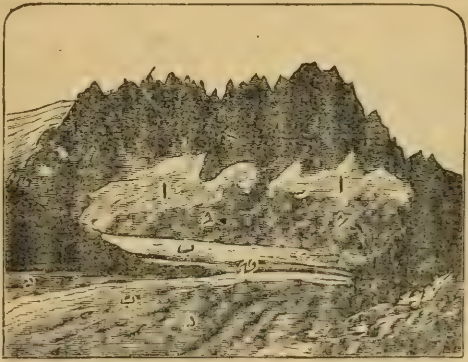

(جمودیه‌لر)

آ — معلق جمودیه‌لر. ب — اطرافندن قیصیلمش جمودیه‌لر. ث — اریوب كوپوكلنمش اقسامی. د — صلصال جنبی. ء — صلصال وسطی.

جمیز [ع، س] (نباتات) اینجیریه فصیله‌سندن اولوب مصر اینجیری دینیلان بر نوع نبات.

جناح [ع، س] كناه {(كناح) دن معربدر}.

جنب [ع، ص] پاك و طاهر اولمیان § اوزرنده نجاست حكمیه حدثی بولنان.

جنبان [فا، س] قیملدایجی، حركت ایدیجی، صاللایجی § قیملدادیجی، حركت ایتدیریجی.

دنباله جنبان = قویروق صاللایان.

سرجنبان قادمه = باش صاللایجی.

قادمه جنبان = قنادینك اوزون اوجلرینی حركت ایتدیرن.

جنبش [فا، س] حركت § اكلنجه.

جنبنده [فا، ص] متحرك قیملدانان.

جنحه [ع] (حقوق) مجازات تأدیبیه‌یی مستلزم اولان افعال، بر هفته‌دن زیاده حبسی، موقتاً تبعیدی، مأموریتدن طردی، یوز غروشدن فضله جزای نقدی اخذینی موجب افعال و حركت.

جند [ع] عسكر، عسكر كروهی.

جندی = بینیجیلكده ماهر آدم.

جندیانه = جندیجه‌سنه

جوجوتمك [ت، مص] طاتلیلاندیرمق، شكرلتمك.

جوجومك = طاتلیلانمق، اذتلنمك.

جوجوك [ت، ص] كودیه § قوش، طاووق یاوروسی، اوفاق پلیچ؛ (نباتات) صوغانك كوبكی § صقالك بام تلی.

جوجه [ت، ص] حد طبیعیه‌دن قیصه اولان آدم، پك قیصه بویلی آدم.

جود [ع، مص] كرملك، جومردلك.

جودام [ع، ص] سفلی، تربیه‌سز آدم.

جورا [ت، س] بر نوع كوچوك طوغان. زورنا، چیغرتمه.

جورجنه / جورجونه = [ت، س] یایغره، كوراتی. § یایغره‌لی، كورلتیلی حال و حركت. § غوغا، چینغار.
§ (موسیقی) فصللرك نهایتنده اویون هوالرندن قیصه كفته‌لی شرقیلر.

جوش [فا، س] قاینامه، جوشمه.

جوش بهار = فیض بهار.

پرجوش = جوشی، فیضی زیاده اولان.

جوش و خروش = پك زیاده جوشوب طاشمه.

جُنُودْ [ع] جند(ك) جمعى. جنود موحدين.

جُنُونْ [ع،مص] (تصوف) غلبهٔ عشق، غلبهٔ جذبه

جُنَّه [ع،س] اسكى ادوات حربيه‌دن قالقان § قادينلرك اوموز وباش اورتوسى.

جُوالْ [فا، س] بزم بالتحريف (چوال) ديديكمز بيوك طوربه.

جوالدوز = چوال ديكمكه مخصوص بيوك ايكنه.

(جوال)

جُوانْ [فا،ص] كنج، تازه.

جوانى = جوانلق.

ايام جوانى = كنجلك هنكامى.

نوجوان = پك كنج، پك تازه.

نوجوانى = نو جوانلق.

جوانمرد = سخى، كريم، مروتلى.

جوانمردانه = جوانمرده لايق صورتده.

جوانمردى = جوانمردلك.

جوانبخت = طالعى مساعد ديمكدر.

جوان پرچمى = (نباتات ذات الالقاح منظوره‌دن بيك ياپراق تعبير اولنان بر نوع نبات.

(جوان پرچمى)

جُوشانْ [فا،ص] جوش ايديجى، ايدن.

جوشانى = جوشانلق.

جُوشِشْ [فا، س] قاينايش، جوشمه، جوشه كلن. § غليان.

جُوشْمَقْ [ت،مص] قينايوب طاشمق § غليانه كلمك § فكرنده‌كنى سويلمك. § هيجان وتهوره كلمك.

جوشقون = جوشمش، طاشمش. غليانه كلمش. § متهور.

جُوشيدَه [فا،ص] قاينامش، جوشمش.

جُوعْ [ع،مص] آجلق، كرسنكى.

جوع الكلب = ميتلاسى طويمق بيلميان مرض.

جُولاه [فا، س] جولهه (جولاهه) بز وقماش طوقويان.

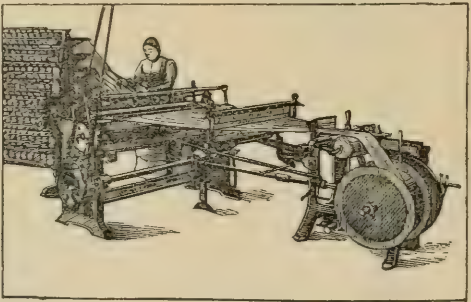

(جولهه)

جُومْبَه [ت، س] فارسى (جنبه) دن محرفدر} اوك، پنجره‌نك اوك طرفنده‌كى چيقنتى.

جُومَرْدْ [ت،ص] (جوانمرد)دن غلطدر. § سخى، كريم، الى آچيق، سخاوتلى.

جُونبور [ت،د] برشيئك صو درونده دوشديكى ويا شدتله قيرلديغى زمان چيقارديغى سسى تقليد ايدر: جانبور جونبور.

جُونْبُورْدامَقْ [ت، مص] جانبور جونبور ايتمك.

جُونبولْدامَقْ [ت،مص] قاب درونده بولنان صو ويا ديكر بر مايعى چالقالايه‌رق سس چيقارمق.

جُونْبَه‌لاقْ [ت،س] بيوك طاتلاق.

جونبلاغى آتمق = وفات ايتمك.

جُونْدَه [ج،س] (بحريه) بر سرنك نهايتلرى، اوجلرى.

جونده مارسيتى = (بحريه) انا سرن ايله غابيه سرنلرينك جونده‌لرى التنده صارقان قيصه مارسيت.

جونده پلانقه‌سى = (بحريه) ايكى بيوك طورنوده دونانان وسفينه‌يه مهمات وسائره المق ايچون قوللانيلان پلانقه.

جُوىْ [فا،س] ايرماق، كوچوك نهر.

لب جوى = ايرماق كنارى.

جوينده = ارايجى، ارايان.

جويندكى = جوينده‌لك.

عربده‌جو = غوغا آرايان، غوغاجى.

جُويا [فا،ص] آرايجى، آرايان.

جُويبار [فا،س] ايرماق، بيوك چاى.

جُهّالْ - جُهَلاءْ [ع،س] جمع: (جاهل) برشيئ بيلمينلر.

جُهُودْ [ع، س] (يهودى) موسوى.

جُيُوبْ [ع، س] جمع: (جيب) جيبلر.

جيوب كهفيه = دماغده موجود بك قالين سياه‌قان طمارلرى وعظام جمجمه‌نك بعضيسى درونده بولنان بوشلقلر برنجيلره مثال جيب جنبى، ايكنجيلره مثال جيب جبهيدر.

جُيُودْ [ع،س] جمع: (جيد) اوموزلر، بويونلر.

جُيُوشْ [ع،س] جمع: (جيش) اوردولر: جيوش مسلمين.

ح

چ [ت،فا] الفبای عثمانینك یدنجی حرفی اولوب بوكا (جیم فارسی) دخی دنیلور ابجد حسابنده قیمت عددیه‌سی (ج) عربی كبی (۳) ه مساوی اولدیغی كبی خطوط متنوعه‌ده دخی شكلی جیمككنك عینیدر .

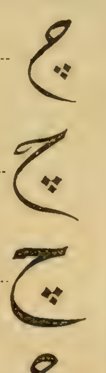

چاپین ● [ج، س] (طب) قافه‌ئینه مشابه چایده موجود اولان مادهٔ مؤثره كه تنبیه اعصاب ایچون استعمال اولنور.

چابالامق ● [ت، مص] الی، ایاغی اطرافه صالوب دپرنمك § چالشمق § اوغراشمق .

چابك [فا، ص] چابوق، سریع .

چابك دست = الی خفیف، الی چابوق.

چابك رو = سرعتله كیدن .

چابوجاجق - چابوجاق

[ت،] پك سرعتله، علی العجله، تیز الدن.

چابوق ● [ت، ص] آز زمانده، چوق وقت كچمكسزین، سرعتلی.

چابوقلق = سرعت، عجله ‖ بر شیئك آز زمانده اولمسی .

چاپ ● [فا،س] مجسم بر شیئك قالینلغی، مجوف واستوانی شیلرك قطر داخلیسی مقداری § طوپ نامیلوسنك قطر داخلیسی اولچوسی: (یكرمی بش سانتیمتره چاپنده بر طوپ) كبی § (طوپ نامیلوسنك طولی (چاپ) كلمه‌سیله افاده اولنور مثلا اللی چاپنده طوپ دنیلیركه نامیلو طولی نامیلو قطر داخلیسنك اللی مثلی اولدیغی آكلاشیلیر } § جرم، حجم، جثه .

چاپلی کراسته = قالین دیرك وساٸره .

کراسته چاپی = دیرك وساٸره قالینلغی .

بنا چاپی = یاپیلاجق بنانك رسم مسطحی، خریطه‌سی .

چاپا [ت،س] ☞ (چاپه) .

چاپاچول [ت، ص] چواپه. بول پاچه، بیچمسز، قیافتسز، سوتپه.

چاپار [ت،س] تاتار، اولاق .

چاپارز [ت،ص] {فارسی (چپراست)دن محرفدر .} § انکل ، مانع ، عاٸق § اویغونسز، طولاشیق.

چاپارزلق = انکللك ، مانعلك .

چاپارزلی = مشکل اولان، مانعلی، انکللی.

چاپاری [ج ، س] اوجنده ترق قدر ایکنه بولنسان بر نوع بالق اواطه‌سی .

چاپاق [ت] کوزدن اقوب کیرپکلرده بریکن وقوریان مایع، کیر.

چاپاقلی = کوزنده چاپاق اولان، کوزینك اطرافی کیرلی || پیس ، مردار .

چاپاق بالغی = ایری پولّلی ، یاصی بر نوع کول بالغی .

چاپاقلانمق = (کوز) چاپاق طوتمق § چاپاقلی کوز کبی پیسلنمك .

چاپان [ت، س] تاتار، اولاق.

چاپان اوغلی = محذورلی شیٔ.

چاپاناق [ت،س] قاچیرلمش مال.

چاپاول [ت ، ص] آقینجی ، چاپولجی عسکر.

چاپراز [ت،ص] {فارسی (چپ راست)دن محرفدر. } بربری آره‌سندن کچیر- یله‌رك قاوشدیرلمش شیٔ § بربرینی ماٸلاً قطع ایدن ایکی خطك استقامتی.

مارانغوز چاپرازی = دستره‌یه دیش آچمغه مخصوص آلت که اوزرنده‌کی چیزکیلری چاپرازوار یدر .

چاپراشمق [ت، ص] قارمه قاریش اولمق.

چاپراشیق [ت ، ص] قارمه قاریشق، طولاشق، بربرینه طولاشمش

چاپراق [ت،س] اکر اورتوسی، شاپراق

چاپقن [ت،س] یغما قصدیله دشمن یرلرینه بالهجوم کیرمك ، آقین .

چاپقنجی = آقینجی، چاپولجی .

چاپقلامق = آقینجیلق ایتمك .

چاپقین [ت،ص] چوق قوشان ، اوته‌یه بری‌یه سکردن § سوررتوك ، سرسری § خوواردە، سفیه ، زندوست .

اوچاری چاپقین = افراط درجه‌ده سفیه ، خوواردە اولان .

محله چاپقینی = یارامازچوجق، کلخانبکی.

چاپقینلق = سفاهت، چاپقین آدمك حالی || ادبسزلك .

چاپوت [ت،س] اسکی دیبا ، قماش پارچه‌سی ، پاچاوره .

چاپول [ت،س] برندن قاپیلان مال § یغما ، غارت .

چاپولجی = یغماجی ، غارتجی .

چاپوللامق = خلقك مالنی قاپمق، چارپمق

چاپوللانمق = یغما ایدیله‌رك ضبط ایدلمك

چاپه [ج، س] طوپراق قازمغه مخصوص معروف آلت ، کوچك باغچوان قازمه‌سی § (بحریه) قولاتلی کمی دمیری .

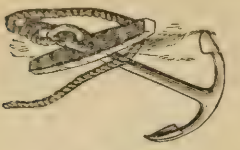

(چاپه)

چاپه‌جی = بوستان چاپه‌لیان باغچوان ، رنجبر .

چاپاتخته‌سی = (بحریه) صوکسمنك براز آشاغیسندن بدأ ایله طوپ انباری لومبارینه‌ اوریلان اك قالین طیش قاپلامه‌سی .

چاپه‌لامق = یری چاپه ایله قازوب قیبارتمق

چاپه‌لانمق = چاپه ایله قازلمق .

چات [ت، د] آهنك تقلیدی ضرب ، اورمه ویا قیرلمه‌یی تصویر ایدر.

چاتال - چتال [ت، ص] صاپی قولی براولوب اوجی ایکی ویا برقاچ قول اولان شیٔ ، ایکی‌یه ویا دها زیاده قسمه آیرلش شیٔ § یمك یمك ایچون قوللانیلان دیشلی آلت .

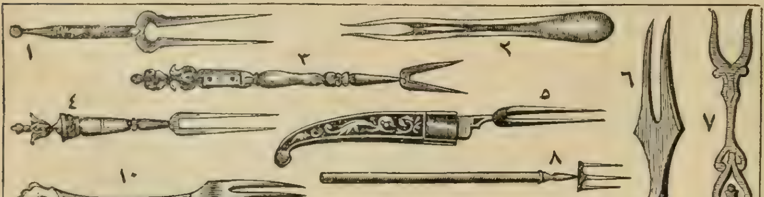

(چتاللر)

١، ٢ — وقتیله روماللرك قوللاندقلری . ٣، ٤، ٥، ٦، ٧ — اون آلتنجی عصرده . ٨ — اون یدنجی عصرده عساکره مخصوص . ٩ — عصر مذکورده کباب ایچون قوللانیلان چتاللی شیش . ١٠ — کذا طعام ایچون . ١١ — استردیه . ١٢ ، ١٣ الیوم مستعمل اولان . ١٤ — پارچه‌لەمق ایچون . ١٥ — صلاته . ١٦، ١٧ — صالیانغوز .

چاتال طرناق = حیوانات مجتره نك ایکی یه آیرلمش طرناغی § حیوانات مجتره .

چاتال کورمك = یاکلش، مشوش کورمك.

چاتال منقار = (حیوانات) سقا قوشی انواعندن قاغەلری بربری اوزرندن طاشمش برقوش .

چاتاللاشمق } = دال بوداق صالیویروب برقاچ قوله آیرلمق § قاریشیق اولمق § کوچلشمك .
چاتاللانمق }

چاتاللق = تردد، شبهه، اختلاف، مباینت.

چاتانه [ج،س] بیوك صندال جسامتنده بخارله متحرك کوچوك واپور ، استمبوط .

چاتدیرمق [ت،مص] مصادمه ایتدیرمك § ربط ایتدیرمك . قوردیرمق .

چاتردامق . [ت ، مص] قوری ومرت شیلر قیریلور ایکن چاتر چاتر سس چیقارمق .

چاتردی [ت،س] قیریلان ویا ییقیلان برشیئك چیقاردیغی سس .

چاتره پاتره [ت،س] برلسانی شیوه‌سز ویا کلش اوله‌رق سویلمکی تصویر ایدر § یکی سویلمکه باشلایان چوجغك لقردیسی .

چاتشمق [ت ، مص] بربرینه چارپه‌رق قارشولشمق § قاووشمق . حیوانلر، علی الخصوص کابلرك فعل اجتماعی ، چفتلشمك .

چاتقی [ت،س] چاتیلان وقوریلان شیلر.

چاتقین [ت،ص] بیوجك برآدمه انتساب ایتمش، توجهنی قزانمش اولان.

قاشلری چاتقین = حدتلی ، غضبلی .

چاتلامق . [ت،مص] ایکی یه آیریمق § پارچه‌لامق § برینك ارزوسنه مخالف حرکتی التزام ایله اوآدمی مضطرب ایتمك § آتی چوق قوشدیروب تلف ایتمك .

طوپوق چاتلاتمق = چوق قوشمق .

چاتلاق [ت،ص] اینجه یاریق § اینجه بر یاریغی حاوی اولان، چاتلامش.

چاتلامق . [ت،مص] ایکی یه یارلمق § (حیوان حقنده) اولمك § پارچه‌لری آیریله‌جك صورتده قیرلمق § حسددن ، حدتدن ، صیجاقدن پك زیاده مضطرب اولمق § (چوجق) زیاده آغلامق.

آلنك طاری چاتلامق = اوتانمامق .

طاش چاتلامق = زیاده صغوق اولمق. § وقوعی محال اولمق .

قاصیق چاتلامق = فتق علتنه اوغرامق .

چاتلامه } = چاتلامق فعل وطرزی .
چاتلایش }

چاتلمق . [ت،مص] ایکی شیئك اوجلری برلشوب قورلمق § آپشمق § فدید اولمق § حیوانك پاچاقلری آیریلوب هلاك اولمق .

چاتمق . [ت،مص] قورمق، کراسته وسائره یی بربرینه ربط ایدوب طوردیرمق § اوج اوجنه قاووشدیرمق § اوغرامق دوشمك § تصادف ایتمك ، واصل کلمك . § چارپمق § برینه حلول وانتساب ایتمك . § وقت حلول ایتمك § مساط اولمق .

سلاح چاتمق = (عسکری تفنکلرك برقاچنی برآره‌یه کتیروب ناملو اغزلرینه خریلرینی اصول مخصوصه‌سی وجهله بربرینه کچیره‌رك چاتی تشکیل ایتمك .

قاش چاتمق = یوز اکشیتمك .

کیف چاتمق = کیفنی یرینه کتیرمك .

چاتمه = چاتمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || چاتیله‌رق یاپلمش || قباصورتله موقتاً دیکلمش || برنوع دوشه‌مه‌لك ایپکلی قماش، اسکدار چاتمه‌سی .

دیرمه چاتمه = اوته‌دن بریدن طوپلانمش، غیرمتنظم شیٔ .

چاتی [ت،س] (معماری) بنانك اوزرینی ستر ایدن سقفك اوستی § انسان وحیوانك کمیکارینك هیئت مجموعه‌سی.

چاتی آلتی = چاتی ایله طاوان آره‌سی .

چاتی آره‌سی = چاتینك آلتنده یاپیلان اوطه.

چاتی اورتوسی = چاتینك قورشون ویا چینقو ویا کره‌میدو سائره ایله ستر اولنان اوستی.

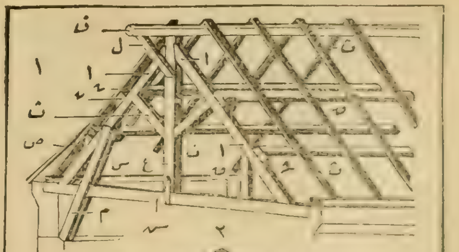

(چاتی)

١ ـ اخشاب چاتی ، ا ا ـ چاتی ماهیه‌سی ، ت ت ـ (دستك) (پیانده) ، ث ث ـ مرتکار ، ح ح ـ طاقوس ، ف ـ افقی ماهیه، ع ـ آنادیرك ، ن ـ قیصه دیرك ، ل ـ پیانده، م ـ قوشاق، ه ه ـ معین ، س ـ طبان ، ش ـ آنا کیریش (چیفت) .
٢ ـ معدنی چاتی ؛ ا ا ـ آنا کیریش ، ب ـ ستون عمودی، ث ث ـ ماهیه ، د ـ قوشاقلامه ، ء ـ باغ .

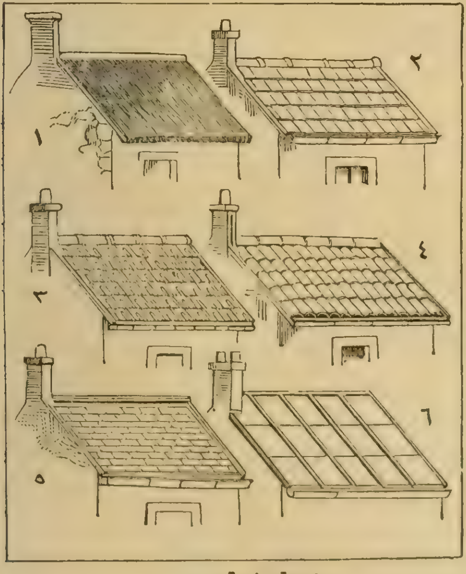

(چاتی اورتوسی)

١ ـ چیت ایله مستور .
٢ ، ٣ ، ٤ ـ کره‌مید ایله .
٥ ـ آردواز طاشی ایله .
٦ ـ چینقو ایله .

چاتی قاپلامسی | چاتی مقاصی } == (معماری) چاتی‌یی تشکیل ایچون بنایه مائل هیئتنی تشکیل ایدن کیریشلر :

چاتی کیریشی == چاتی‌یی یانلرندن قاورایان مائل کیریشلر .

چاتیق [ت، ص] چاتلمش، قوراش § بربرینه بتیشمش ، متصل § صورتی آصمش ، عبوس .

چاج [فا، س] خرمنلنمش بغدای یغنی .

چادر [فا، س] چادیر، خیمه ، صحرانشین اولان بدویلرك ـ ویلدن معمول ـ مسکن متحرکلری ، قشله‌خارجنده، اردوکاهده بولنان افرادوضابطان عسکریه‌نك اقامتکاهی .

(چادر انواعی)

چادر آلتی == اردوکاه ، سفر .

چادراوشاغی == طبابتده مستعمل برنوع ضمغ

(چادر اوشاغی)

چادرابی == چادرك قازیقلره مربوط ایپلری .

چادرجی == چادیراعمل ویافروخت ایدن آدم .

چادر دیرکی == چادرك اورتاسنده‌کی کوندر .

چادر چیچکی == چادرشکلنده برنوع چیچك .

چار [فا، عد] (جهار)ك مخففی . درت ، اربعه .

چارابرو == درت قاشلی، یعنی تر بیقلی دلیقانلی .

چار اقطار == جهات اربعه، درت طرف

چار بالش == مقام، بیوك مسند، جاه‌والا،

چارپا == درت آیاقلی حیوان .

چارپاره == درت پارچه تخته‌دن معمول رقص آلتی ، تخته ذیل، چاپاره

چارچشم == درت کوز ، شدت انتظار مقامنده قوللانیلیر .

چارچوبه == چرچوه

چارده == اون درت .

چارسو == چارشی (درت طرف)

چارشب == ستاق اوزرینه سریلن ورتوکه (چادرشب) دن محرفدر. (کیجه ورتوسی) دیمکدر.

چارشنبه == (چهارشنبه) مخففی، هفته‌نك دردنجی کونی

چارطاق == چارداق.

چار قعر == قوز ، جویز

چارکاه == موسیقیده برمقام وسکاه ایله نوا پرده‌لری آره‌سنده‌کی پرده‌نك اسمیدر .

چارکوشه == درت کوشه‌لی ، درت کوشه مربع

چارم == دردنجی. (چارمین) دخی دینور.

چارم کتاب == قرآن عظیم الشان .

چارمیخ == صلیب، خاچ § (بحریه) کمینك آرمه‌سنه چیقمق ایچون خلاط اسکله .

چارمیخ حیات == عناصر اربعه .

چارناچار == ایستر ایستمز

چار یار == چهاریار، اجلهٔ اصحاب کرام حضرت نبویدن ابوبکر الصدیق، عمر الفاروق، عثمان ذی النورین ، علی المرتضی رضی الله تعالی عنهم حضراتی .

چاریك == درتده بر، ربع || مجیدی اقسامندن بش غروشلق سکه .

چرخ چارم == سمانك فلکاتہ تقسیمی اعتبارنجه کوره دردنجی قات کوك ، بوکا (چارمین بام) دخی دینور .

چار [ج، س] سزار ، قیصر ، روسیه ایمپراطوری .

چارپدیرمق [ت، مص] برینك مالنی چالدیرمق § اوردیرمق مصادمه ایتدیرمك § ا اریلتمك ، طوقوشدیرمق .

چارپشدیرمق [ت، مص] ایکی شیئی بربرینه اورمق § ایکی شیئی بربریله دوکوشدیرمك .

چارپشمق [ت، مص] اوروشمق، طوتشمق § مضاربه § مقاتله ، محاربه .

چارپلشیق [ت، ص] بربرینه چارپمش، قاریشیق .

چارپلق [ت، مص] اکرلموب بوکلمك . § صورتنی اکشیتمك § ترسنه دونمك § یان یان کیتمك § جن اورمق ، جن طوتمق § اعضای بدندن بری وضعیت طبیعیه‌سنی غائب ایتمك .

چارپلیش == چارپلمق ماده‌سندن اسم مصدر .

چارپمق [ت، مص] شدتله اورمق § شدتله چارپمق § بره اورمق § چالمق .

چارپمه == چارپمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || قفمه ، چاتمه .

چارپندی [ت، س] یوروكك شدتله وسرعتله چارپمسی، خفقان قلب .

چارپیق [ت، ص] اکری ، اکلش ، دوز ومستقیم اولمیان

چارداق == [ت، س] (چارطاق) دن محرفدر درت دیرك اوزرینه یاپلمش ، اوزرینه آصمه قدانی صاودیرلش صوندرمه § بوستان وباغلری بکله‌مك ایچون یاپیلان اکرتی صالاش .

چارسو [فا، س] چارشی ، بازار.

چارشف [ت، س] قادنلرك بورونکاری اورتو، جار § یتاق اوزرینه یاییلان یایغی. {بومعنایه کوره چارشف (چادرشب) دن محرفدر.}

چارشو ـ چارشی [ت، س] (چارسو) دن محرفدر.

چاروا [فا، س] چارپا حیوان § غارت ، یغما .

چاروب [فا.–] سوپورکه :

چاروبزن / **چاروبکن** = فراش ، سوپوریجی .

چارویچ [ج.–] روسیه ایمپراطورلرینك الك بیوك مخدومی .

چاره [فا . –] علاج ، تدبیر ، مدد ، طریق تسویه .

چاره‌جو = چاره آرایجی ، آرایان .

چاره‌جویانه = چاره‌جویه لایق صورتده .

چاره‌جویی = چاره‌جولق .

چاره‌ساز = چاره بولیجی ، بولان .

چاره‌سازی = چاره‌سازلق .

چاره‌سز ـ ناچار = چاره وتدبیری اولمیان .

چاربچه [ج.–] روسیه ایمپراطوری بچه‌سی .

چاریق [ت ، –] کوییلیلرك کیدکاری آیاق قابی § طبسان قاپلامه‌سی § آرابه‌لرك تکرلکلرینی طور-دیرمق ایچون آلتنه قونان تخته .

چاسار [ج.–] اسکی آلمانیا واوستریا ایمپراطورلرینه مورخین عثمانیه طرفندن ویریلان اسم – که : (سزر) دن محرفدر . قیصر .

چاشت [فا.–] قوشلق وقتی § قوشلق طعامی .

چاشنی [فا.–] لذت ، طاد (چشنی) .

چاشنیکیر = اطعمه‌نك لذت ونفاستنه باقمغه مأمور اولان ذات .

چاغ [فا ، –] وقت ، هنکام ، موسم § اولمك چاغی .

چاغرتمق [ت.مص] چاغرمغه سوق ایتمك .

چاغرشمق [ت ، مص] بربرینه قارشی باغیرمق § هپ بر آغزدن چاغیرمق .

چاغرش [ت ، –] باغرمه ، سسلنمه § آوازه ، نعره § شرقی سویلنمه § دعوت ایتمه .

چاغل [ت.د] صویك قایناییوب فیشقرمه-سی تصویر ایچون مکرر اوله‌رق قوللانیلور : صولر چاغل چاغل چاغلیور .

چاغلا – چاغالا [ت ، –] خام بادم که : یشیل قبوغیله برابر یونور خام میوه .

چاغلامق – چاغلدامق

[ت ، مص] صو چاغل چاغل طاشه‌رق آقمق .

چاغلامه [ت ، –] چاغلدی ، کورلتی ، شارلتی .

چاغلایان [ت ، –] مجرانك یوکسك محلندن آلچق محلنه دوشوب کورلتیلی ، شارلتیلی سس چیقاران صو § بویله اولان صویك حالی ، شلاله .

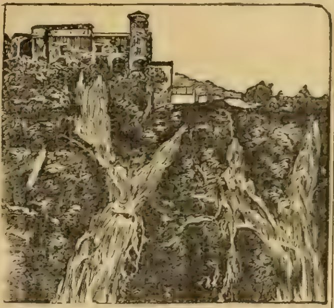

(چاغلایان)

چاغلایش = چاغلامق ماده‌سندن اسم مصدر .

چاغلدی = چاغلامه ، شارلتی : صو چاغلدیسی .

چاغنوس [ج ، –] دکز ینکیجی .

چاغیرمق [ت ، مص] دعوت ایتمك § شدتله باغیرمق § باغیروب چاغیر-مق § عتاب وتکدیر ایتمك .

چاقالوز [ج ، –] چاقل طاشلرندن عبارت مرمی آتان بر نوع اسکی طوپ .

چاقدیرمق [ت ، مص] میخلاتمق ، قاقدیرمق . § عشرت ایتدیرمك .

چاقر [ت ص] آلاجه رنکلی ، الایله مائی چیزکیلی رنك § برجنس طوغان .

چاقر چایلاق = طیور جارحه‌دن اولوب بر عتیقك صیجاق نواحیسنده بولنور .

(چاقر چایلاق)

چاقر پنجه = یاپشدیغنی طوتدیغنی براقمز شدتلی شخص § هرشیدن استفاده طریقنی بیلن § استقامتسز § حریص .

چاقرجی = قوش آونده طوغانی طوتان آدم .

چاقردیکنی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه اصیله‌سنه منسوب دیکنلی بر نباتدر .

چاقرشاهین = چاقر چایلاغه مشابه اولوب طیور جارحه‌دندر .

(چاقر شاهین)

چاقرقناد = قنادلری تریلی برجنس اولان .

چاقرکوز = مائی کوزلی ، عین الزرقاء .

چاقر کیف = یاری سرخوش ، نیم مست .

چاقشدیرمق [ت ، مص] مسکرات ایچمك .

چاقشیر [ت ، –] بر نوع طار شلوار § بعض طیورك ایاقلرنده‌کی توکلر .

چاقشیرلی = پاچه‌لری توکلی قوش § چاقشیر کین آدم .

چاقل [ت ، –] چاغلایه‌رق آقاز صولرك یوارلیه یوارلیه دوزلدیکی شیلر .

چاقل پیده‌سی = قیزغین چاقل طاشلری اوزرنده پیشیرلمش یوفقه حالنده اکمك .

چاقل طاش = بوقبیلدن دوزلنمش اوفاق طاشلر .

چاقللق = چاقل طاشی دوشنمش ویا بریکمش محل .

چاقلداق – چاغلداق [ت ، –] صو دکرمننك اوست طا-شنك اوزرینه طوقنه‌رق غیر منقطع بر چاغلدی حاصل ایدن تخته پارچه‌سی ، دکرمن بندوسی . § چوجوقلرك صو کنارلرنده یاپدقلری دکرمن ، اویونجاق § حیوانات بقریه‌نك قویروق قیللرینه یاپیشوب قلان قوری بیسلك ، قوری قیغ .

چاقلدامق [ت ، مص] چاقل طاشلرینك یوولنمسندن حاصل اولان سسه مشابه سس چیقارمق .

چاقلمق [ت ، مص] قاقیلوب صاپلانمق § میخلانمق ، مس ایدلمك .

چاقمق - چاقماق [ت ، س] دمیرله شدتلی تصادمده بولندیغی زمان آتش چیقاران آلت معروفه .

چاقماق طاشی = دمیرله ویا بربریله شدتلی تصادم ایلدیکی زمان قیغلجم چیقاران معروف نیم شفاف وغایت سرت طاش .

(چاقماق طاشی)

ا ـ چاقمق طاشی . ب ـ چلیك . ث ـ قاو .

چاقماقلی تفنك = آغزاوتی تکنه سنه قونیلان باروتك چاقماق طاشی شراره سیله آتش آلمسی صورتیله انداخت ایدیلان والیوم همان استعمالدن ساقط اولان تفنك .

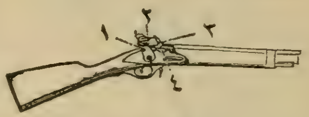

(چاقمقلی تفنك)

١ ـ خروس . ٢ ـ چاقماق . ٣ ـ چلیك سپر .
٤ ـ آغزلق . (آغزاوتی قونیلان تکنه .)

چاقماقجی = (عسکری) آلای وطابورلرده افراد تفنکلرینی تعمیر ایدن کوچك ضابط || چاقماق یاپان صنعتکار .

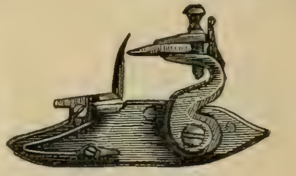

(چاقمقلی تفنك خروسی)

چاقمق [ت ، مص] ایکی سرت شیئی بربرینه اوره رق چات چاق سس چیقارمق . § میخ ، چیوی ، قازیق کبی شیلری قاقوب یرلشدیرمك § پارلامق ، ایشلدامق § پارلاتمق § ایچکی ایچمك § (بین العوام) اکلامق ، تفهم ایتمك .

چاقنتی [ت ، س] عشرت ایتمه .

چاقی [ت ، س] اچیلیر قپانیر کوچك بچاق .

چاقی اناختاری = برقامه نك اوچ اناختارندن بری .

چاقیم [ت] پارلامه ، یالم .

چاقین [ت ، س] شمسك ، برق .

چاك [فا ، س] یاریق ، ییرتیق ، ییرتماج .

چاك چاك = پارچه پارچه ، زیاده ییرتیق § ییرتیلمش شیء .

چاك گریبان = یاقه ییرتماجی .

گریبان چاك = یاقه سی ییرتیق § مأیوس ، مکدر .

چاك [ت ، س] تونج وسائر معدندن شکل مخصوصی اوزره یاپلمش ایچی بوش واورلدقچه صدا ویرر آلت که : کوچوکی اوشاق چاغرمق واشارت ویرمك وبیوکی کلیسالرده اعلان وقت ایتمك ایچون مستعملدر .

(چاك)

١ ، ٢ ، ٣ ـ دوه وقیون وکچیلرك بیوننه آصیلان نوعی . ٤ ـ خدمتجی چاغرمغه مخصوص

چاك چیچکی = ذات الفلقتین شعبه سندن جرسیه فصیله سندن برشجیره در . تویجلری چاك شکلنده در .

(چاك چیچکی)

چاکنه اوت طیقمق = سس کسمك ، محو ایتمك .

چاك چالمق = چوق باغیرمق .

چاك قله سی = کلیسا چاکنك تعلیق ایدلدیکی یوکسك قله .

چاکر [فا ، ص] قول ، بنده .

چاکرپرور = بنده قایریجی .

چاکر پرورانه = چاکر پرورجه سنه

چاکرپروری = چاکرپرورلك ، چاکر پروره منسوب .

چاکرنواز = چاکر تلطیف ایدیجی .

چاکرنوازانه = چاکرنوازجه سنه .

چاکرنوازی = چاکرنوازلق چاکر نوازه منسوب .

چاکرانه = بنده جه سنه ، قولجه سنه .

چاکری = بنده لك ، قوللق .

چاکرخانه = بنده نك (یعنی متکلمك) اوی .

چاکرزاده = بنده نك (یعنی متکلمك) اوغلی .

چاکوچ [فا ، س] ☜ [چکیچ]

چاکی [فا ، س] چاقی .

چال [فا ، س] ذخیره قویوسی ، صارپون .

چال چکه = طورمقسزین سویلین .

چال یاقه = کمال شدتله یقالامق ، یاقه سندن قاپمق .

چالاقیرباچ = متصل قیرباچ اوره رق ،

چالاپ [فا ، س] جناب حق ، تکری ، الله .

چالایا [ت ، س] رخنه یی حاوی برکوك .

چالاغان [ت ، س] ایصیرغان دنیلان دیکنلی نبات § آزغین کوپك .

چالاك [فا ، ص] حرکتی سرعتلی اولان ، سریع ، چویك ، فکر چالاك ، طبع چالاك .

چالاکی = چالاکلك .

چالپاره [ت ، س] ☜ (چارپاره) § برنوع دکز بوجکی .

چالدیرمق [ت ، مص] اوردیرمق ، ضرب ایتدیرمك § سرقت ایتدیرمك ، قاپدیرمق .

چالش } = مقابله ، منازعه ، خصومت ، اوغراشمق .
چارپیش }

چالشدیرمق [ت، مص] سعی ایتدیرمك، چبالاتمق § ایشلتمك، ایش ویرمك § اوقوتمق، تحصیل ایتدیرمك، تحصیل ایله اوغراشدیرمق.

چالشقان [ت، ص] سعی واجتهادی سون، چالشقان، مقدم، § درسلرینی لایقیله وکرتمکه هوسكار طالب علم.

چالشمق [ت، مص] چبالایوب یاپمق، سعی وغیرت ایلمك § تحصیل علمه مداومت ایتمك

چالشمق = چالشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || یاپیشقه یلتنمه .

چالغی [ت، ا] موسیقی آلاتی، ساز، § اهنك .

چالغیجی = چالغی چالمق صنعت اتخاذ ایدن آدم § اجرتله چالغی چالان کیمسه، سازنده، مطرب .

چالغیجیلق = چالغی چالان آدمك صنعتی.

چالقار [ت، ا] معده‌یی بوزان شیٔ § یوق قوروسنی تمیزله‌مکه مخصوص بر نوع سپت § مسهل.

چالقامق [ت، مص] چالقارق قاریشدیرمق § صللامق § غرغره ایتمك، کمی‌یی صارصمق § کمی صارصمق. یاییقده سودی ویا آیرانی دوکمك § بوزوق سوت چوجغه طوقنمق .

چالقامه = چالقامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

چالقانتی [ت، ا] چالقانتی § تلاطم . § معده بوزوقلغی § یومورطه وامثالی شیلرك برقاب ایچنده دوکلسی § بوصورتله دوکیلان شیٔ .

چالقانمش [ت، ص] بوزوق، بوزلمش، فاسد .

چالقانمق [ت مص] طالغالانوب قاریشمق § صارصلمق . خلقك اغزنده طولاشمق .

چالمق [ت، مص] کرمکسزین المق § قاپوب آلمق، غصب ایتمك § کندینه جلب ایتمك § چارپمق یره اورمق، آتمق اوفلیه‌رك، اوره‌رق، دووه‌رك سسلندیرمك § اکدیرمق، بکزه‌مك § ایس چالمق § چالغی چالمق § ساعت اورمق .

آغزینه بال چالمق = وعد ووعید ایله طمعلندیرمق، آلداتمق .

ال چالمق = اللرینی بربرینه اورمق.

باقر چالمق = قالایسز اوانی نحاسیه ایچنده بولنان اطعمه باقر پاسیله اتحاد ایدرك سمدار اولمق .

بالاچالمق = اوغراشوب یورلمق .

دودوکی چالمق = مرامنه ایرمك .

دیل چالمق = لسان مادرزادی ایلیان برلسان ایله تکلم ایدر ایکن قومیتنی بللی ایدرجه‌سنه چتره‌فیللك ایتمك .

هر تلدن چالمق = هزار فنداولمق، هر شیئه واقف اولمق

چالنمق = (چالمق) ماده‌سنك فعل لازمی.

چالی [ت، ا] آغادن کوچك، اوتدن بیوك دیکنلی نبات، فدان .

چالی اوتی = ذات القاح منظوره‌دن فصیلهٔ حیزرانیه‌یه منسوب بر نباتدر .

چالی بلبلی = طیور جنسندن بر حیوان اولوب نصف کرهٔ شمالی وآوستریاده بولنور .

(چالی اوتی)

(چالی بلبلی)

چالی چرپی = خاروخس، چالی وچالی قبیلندن شیلر .

چالی خروسی، یبان خروسی = طیور دجاجیه‌دن آوروپا وآسیای شرقی‌یه مخصوص بر حیوان اولوب آوجیلر بوکا چوق رغبت ایدرلر .

(چالی خروسی)

دیکنلی چالی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب بر نوع چالی اولوب اکثریا چیت اعمالنده مستعملدر .

چالی فصولیه‌سی = بیوك دانه‌لی بر جنس فاصولیه که فدانی چالی‌یه صاریله‌رق نشو ونما بولور .

قره چالی = ابه‌نامه فصیله‌سندن آسیایه مخصوص بر نباتدر .

(قره چالی)

چالی قوشی = شقراق، آری قوشنك بر نوعی .

(چالی قوشی)

چالیاق = چالیسی چوق اولان یر .

چالمه [ت، ا] صاریق، عمامه § قبانمش شیٔ § چالنمش شیٔ .

چالیق [ت، ا] مائل، چارپیق § بکزه‌ین § مجذوب § آواره .

چالیم [ت، ا] قلیجك آغزی، کسکین طرفی § طور، مشوار § عظمت، کوستریش § بیچم .

چالیمنه کتیرمك = بیچمنه اویدیرمق.

چالین [ت، ا] چاقمق طاشی .

چام [ت،س] یاز قیش اوراقی یشیل اولان معروف آغاج ، ساز آغاجی ، صنوبر .

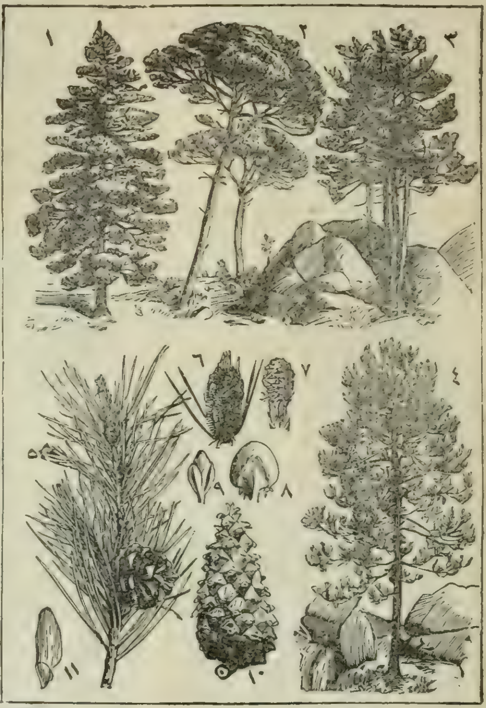

(چام آغاجلری)

١ — قطران چامی .
٢ — شمسیه‌لی چام .
٣ — سیلوستر .
٤ — بحری .
٥ — سیلوستر چامینك تفرعاتی .
٦،٨ — تزهرات مذکره .
٧.٩ — تزهرات مؤنثه .
١٠ — میوه یاخود قوزالاق .
١١ — بزر .

چام اوزی = صاری چام تخته‌سی .

چام دویرمك = پوط قیرمق ، قولاً ویا فعلاً قبالق ایتمك .

اسکی چاملر بارداق اولمق = اسکی حال دکیشمك .

چام ساقزی = چام آغاجندن چیقاریلان رچینه ، راتنج .

چام فستقی = (بزم بالتحریف) شام فستقی دیدیکمز چام میوه‌سی .

چام منطاری = (نباتات) ذات الالقاح خفیه شعبه‌سندن چام آغاجلری آلتنده بولنور مغذی بر منطاردر .

(چام منطاری)

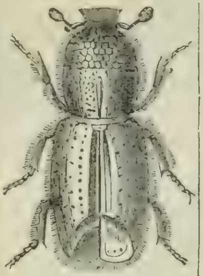

(چام بوجکی)

هند چامی = ذات الالقاح منظوره عربة البزور قبالی مبیضلی کینه تاسه فصیله‌سندن هنده مخصوص بر شجردر .

(هند چامی)

قالیفورنیا چام آغاجی = ذات الالقاح منظوره عربة البزور جنسندن قالیفورنیا اورمانلرنده بولنور غایت جسیم برنوع چامدر .

چامارپوا [ج،س] (بحریه) آرمه‌یه چیقمق قوماندامی، امری .

چاماشیر [ت،س] اثواب التندن کیلان طون وساره .

چاماشیرجی = چاماشیر ییقایان قادین .

چامچاق [ت،س] آغاجدن معمول صوقابی آغاجدن صو مشربه‌سی § برنوع بل ، کورك .

چاموز [ت،س] طوپراغك صوایله یوغورلمسندن حاصل اولان بالچق .

چوملکجی ، لوله‌جی چاموری = چوملك ، لوله اعمالنه یارایان چامور .

اورك چاموری = خرج .

چاموردن چیقارمق = مشکل برحالدن قورتارمق .

چامورلامق = چاموره سورمك § بهتان ایتمك .

چامورلق = چامورلی محل § چاموردن قورونمق ایچون دیزلره قدر کییلان توزلق .

چاموقه [ت، س] آتزینه دینلن بالغك اوفغی .

چامیج [ت،ص] اوفق تفك § خرچین § قوری اوزوم § قوری دوت § بیاضی سیاهنه نسبتله زیاده اولان کوزه .

چاناق - چناق [ت، س] طوپراقدن معمول یابوان قاپ § تلغراف تللرینك تمدیدنده استعمال ایدیلان یعنی تلغراف دیرکلرینه ربط اولنان پورسان قاپلر .

چاناق چوملك = قاپ قاجاق، اوانی .

(چاناق چوملك)

چاناق اوزنکی = الیوم همان استعمالدن ساقط برنوع کنیش اوزنکی .

چاناق طوتمق = تسأل ایتمك، دیلنمك .

باش چاناغی = قفا کمیکی .

دیلنجی چاناغی = کشکول .

قان چاناغی = هجوم دم ایله قیزارمش کوزدن کنایه‌در .

چاناقلق = (بحریه) سفائن حربیه دیرکارنده‌کی دوز ویا اسطوانی محلار که : بورالره اوفق طوپ تعبیه اولنور .

چانطه [ت، س] طغارجغك بر نوعی ـ كه: مشین وساڑه‌دن یاپیلیر، بیوكنه الدیمه، طومار اوراق، ۱۰ كولات وكوچوكنه ، نقد واوراق نقدیه ، سند وساڑه قونیلیر .

چاودار اوشاغی = برنبات مدرّ اولوب بعضاً طبابتده مستعملدر .

چاودار اكمكی = چاودار اونندن یاپلمش برجنس اسمر اكمك .

(چانطه)

۱ — ارباب صنایع . ۲ — چلینكر . ۳ — قورشونجی . ٤ — دولكر . ٥ ، ٦ — میوه وساڑه . ۷ — ممالك شمالیه‌ده قیزاق یرینه قوللانیلان آیاق قاپلرینه مخصوص . ۸ — چماشیر . ۹ ، ۱۰ — سیاحت . ۱۱ — نسوانه مخصوص .

چانطه‌ده ككلیك = قولای اولان شیء ، ایفاسی وتداركی آسان اولان ایش ، مصلحت .

آو چانطه‌سی = آوجیلرك اوردقلری قوشلری وضع ایلملرینه مخصوص طغارجق .

چانغال [ت، س] طاقامش ، فضله شیء . § قویونك باشقه‌ماریه‌یه ویرلمش یاوروسی .

چانغال چونغال = قارمه قاریشیق .

چانغیردامق [ت، مص] چاك كبی سس ویرمك ، بربرینه طوقونان معدنی پارچه‌لرك حاصل ایلدیكی كورلتی .

چانغیردی = كورلتی ، ایكی معدنی شیئك بربرینه شدتله تماسندن ویا معدنی برجسمه اورلدقده حاصل اولان سس .

چانغل چونغول [ت] ناموزون ، قارمه‌قاریشیق ، آهنكسز سس .

چاودار [ت، س] حبوباتدن بری اولوب صاپی بغدایككندن دها اوزون و رنكی و اكمكی بغدای رنك و اكمكندن دها اسمردر .

(چاودار)

چاوش [ت، س] باشی صورغوجلی معناسنه اولان (سیاوش) ویا (كیاوش)دن محرف اولدیغی ظن ایدلمكده‌در . ملازمدن كوچوك ، اونباشیدن بیوك بررتبهٔ عسكریه‌یی حائز اولان كوچوك ضابط ـ كه سلاح انداز تعبیرنده داخلدر § تاریخ عثمانیده یاورخاص § دعاوی ناظری دیمكدر .

آلای چاوشی = سواری حقنده چاوشله ملازم ثانی آره‌سنده بررتبه‌یی حائز اولان چاوش ـ كه ملازملكه رسماً نامزد اولدیغی ایچون ضابط وظیفه‌سنی كورور .

امر چاوشی = قوماندان معیتنده مستخدم اولوب اوامرك تبلیغنه واوراقك ایصالنه مأمور اولان اوقور یازار چاوش .

چاوش اوزومی = وقتیله برچاوش طرفندن چبوغی طائفدن استانبوله كتیرلمش واوره‌دلمش ایری دانه‌لی كورك وغایت مقبول برجنس اوزوم ☞ (اوزوم) .

باش چاوش = بربلوكده بولنان چاوشلرك اك ممتازی .

چاوش باشی = بر طابورده اك ممتاز چاوش § اسكی زمانده سفیر § مشیر § تشریفاتجی .

پرده چاوشی = مقامات عسكریه‌ده رؤسانك اوطه‌لری قپوسی اوكنده طوره‌رق تشریفاتجیلق وظیفه‌سنی ایفا ایدن چاوش .

چاوش قوشی = طیوردوریه‌دن قویروغی اوزون وجودی مقاوم آمریقایه مخصوص برقوشدر . بوكا آمریقا چاوش قوشی‌ده دینور . ☞ هدهد ، ایبیبك قوشی .

(چاوش قوشی)

چاوشلق = چاوش رتبه ووظیفه‌سی . § عمله‌وساڑه‌نك باشلری § مكاتب عسكریه‌ده صنفك برنجی وایكنجی واوچنجیلرینه مخصوص عنوان ـ كه معلم معاونی حكمنده درلر .

چاولی [ت، س] طوغان ، شاهین یاوروسی § تربیه ایدلمامش طوغان { تربیه یدلمشنه (یاولی) دینور } .

چاون [ت، س] حیوان دریسی پارچه‌سی § حیوانك التناسلی دریسندن یاپلمش قرباچ .

چاه [فا، س] قویو ، یر § چوقور § تحت الارض حفرهٔ جسیمه ، مغاره [مخففی: (چه) در .]

چاه زنخدان = چكه چوقوری .

چاه نسیانه آتمق = اونوتمق .

چای [فا، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن حبائیه فصیله‌سندن هندوچینه مخصوص برنباتدر اوراقندن چای یاپیلیر وتركیبنده قافئین واردر .

(چای)

(چای ـ دیکر نوعی)

آطه چایی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن شفویه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(آطه چایی)

چای = [ت،س] ایرماقدن کوچك آقار صو ، برنهرك ، برایرماغك قولی، شعبه‌سی .

دکزی کچوب چایه بوغلمق = بیوك مشکلاته غلبه چالوب کوچوك ایشه قارشی عاجز قالمق ، آپشمق .

چایر قوشی = سرچه‌دنکنده وفقط ندن بیوجك برنوع قوش .

(چایر قوشی)

چایرلانمق = حیوانی چایره چیقارمق .

چایرلق = چایر بیتن محل .

چایر ماکنه‌سی = (زراعت) چایر بیچمکه مخصوص برنوع اوراق ماکنه‌سی .

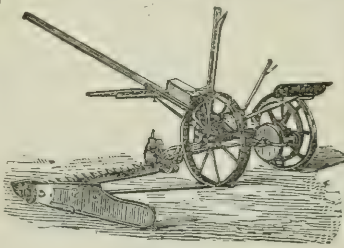

(چایر ماکنه‌سی)

چایلاق [ت،س] معروف بیوجك قوش § آچ کوزلی تپاروزجی آدم .

(چایدان)

آمریقای شمالی چایلاغی = طیور جارحه فرقه‌سندن اوزون قویروقلی بر قوشدر .

(آمریقای شمالی چایلاغی)

(صاری طیرناقلی چایلاق)

چایر [ت،س] اوت بیتن یر، اوتلاق ، چمنزار § حیوان اوتلامغه مخصوص محل § چایرده حاصل اولان اوتك یشیلی، تازه‌سی ـ که آتلره یدیریلور .

چایر اوتی = آتلره یدیریلان یشیل اوت .

چایر پینری = یاغسز تازه بیاض پینر

چایر چیچکی = ذات الفلقتین شعبه ـ سندن صلیبیه فصیله‌سنه منسوب آناطولی‌ده یکرمی قدر انواعی بولنور براوتدر .

(چایر چیچکی)

(چ) مفتوح

چَپْ [فا.س] صول، یسار، چپ وراست .

چپ انداز = غدار ، حیله‌کار .

چپ اندازی = چپ اندازلق .

چَپْکَن [ت،س] قوللری یبرتماجلی واوزون وخرجلی برنوع قیصه صالته .

چَتاری [ت، س] یوك ایپکلی قماش .

چَتْر [فا.س] کولکه‌لك ، چادر، شمسیه .

چترعنبرین = قرانلق کیجه .

چتر فیروزه فام = مائی رنکلی کوك .

چَپْل [ت،ص] قویو ، کثیف § قاریشـق § فورطنه‌لی .

چَتْلَه [ت،س] اوزری چنتلمش آغاج .

چَتَه [ج س] کروه، طاقم § چاپولجی ، حیدود فرقه‌سی .

چَچْ [ت،س] حبوبات یغنی .

چَچا رُونْ [ت،ص] لزومسز، مناسبتسز سوزسویلاین .

چَدیكْ [ت،س] صاری سختیاندن یاپلمش مست، اوکچه‌سز آیاق قابی .

چدیکجی = چدیك دیکن یا صاتان آدم .

چَرا [فا.س] اوتلامه § ادات استفهام .

چراکاه
چراله
= حیوان اوتلایه‌جق یر، اوتلاق .

چَرْب [فا،ص] سمیز ، یاغلی .

چَرْچی [ت، س] کویلرده اوفاق تفك صاتان ایاق تخذجیسی .

چرب وخشك = سمیز وقورو، غث وسمین .

چرْچیوَه [ت،س] قاپو، پنجره، لوحه، آیینه نك اطرافنه قونیلان قورنیش § طوغرامجی نفسی .

چَرْخ [فا،س] سماء ، فلك § بخت طالع، § تکرلك کبی حرکت دوریه‌سی اولان شیء § چرق .

چرخ برین = عرش اعلادن کنایه‌در .

چرخ زن = کردش فلك چرخ § چرقه اوریجی .

چسپان [فا.ص] لایق، مناسب، شایسته، یاقیشان .

ناچسپان = یاقیشقسز، غیرمناسب، ناسزا.

چشم [فا.ا] کوز ، عین ، دیده .

چشم آشنا = کوز آشناسی .

چشم آشنایی = کوز آشنالغی .

چشم آویز = پچه، نقاب، یوزاورتیسی.

چشم چراغ = روشنیٔ دیده، نورعین.

چشم زخم = نظر دکمه ، اصابت عین.

چشم دربده / دربده‌چشم = حیاسز ، بی‌ادب .

مردمك چشم = کوز بیبکی .

چشمان = (چشم) ك جمعی . کوزلر .

آهو چشم = جیلان کوزلی . [کوزل کوزدن کنایه‌در .]

چار چشمله = درت کوزله ، یعنی صبرسزلقله .

چشمه [فا.ا] پیکار، صو قایناغی § منبع ، مخصوصاً یاپیلوب‌درونده صو بریکن موصلقلی خزینه .

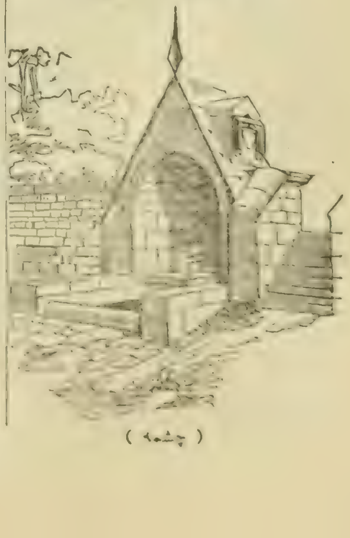

(چشمه)

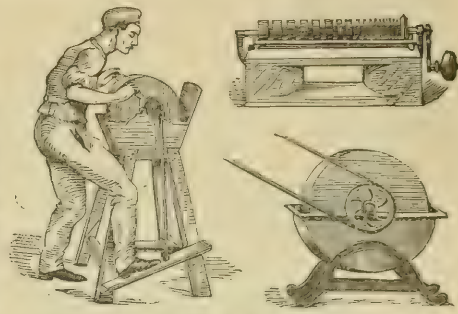

(بیلکی چرخی)

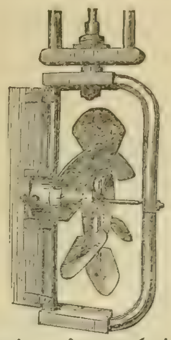

(کوچوك دکرمن چرخی پروانه‌سی)

چشمهٔ حیوان / چشمهٔ خضر } آب حیات چشمه‌سی .

چشمه‌سار = چشمه‌سی چوق اولان یر .

چشن [فا.ا] دوکون ، ضیافت : چشن نوروز .

چشنده [فا.ص] طادیجی ، طادن .

چشنی [ت.ا] { فارسی (چاشنی) دن محرفدر . } طات ، لذت ، مأکولاتك لذت وطعمی § جلبلرجه برقاچ قویون انتخاب اولنه‌رق حد وسط تعیینی § ضربخانه‌ده تعیین عیار § برقاچ جنس بغدای خلط ایدیله‌رك اتمکجیلره کوستریلان اتمك عیاری .

چشنیلنمك = مأکولاتك طاتی ، لذتی یرینه کلمك .

چشنیلی = اجزالی ، قاپسوللی تفنك .

چشیت [ت.ا] اورنك ، درلو § نوع، جنس § رنك رنك .

چشیت چشیت = درلودرلو، کوناکون.

چشیده [فا.ص] طاتمش .

چطنه [ج.ا] ☞ [چاتانه] .

چغاله [ت.ا] ☞ [چاغلا] .

چغانه [فا.ا] برنوع چالپاره ، چنکی داجکی . [آکثریا (چنك) ایله برابر قوللانیلور .

[«چنك رچغانه ذوقی براز طورسون الامان»

چغز [فا.ا] قورباغه .]

چقال [ت.ا] { فارسی (شغال) دن محرفدر . } کوپك جنسندن بر نوع یبانی حیوان — که : یابقره‌سیله مشهوردر .

(چقال)

چقال اریکی = اریکك الك‌عادی ویك اکشی نوعی ، یبانی اریك .

چك [فا.ا] برات § مکتوب § حجت § حلاج طوقماغی . { عربی (صاك) یوندن محرفدر . }

چك [ج.ا] پولیچه، اقچه حواله نامه‌سی {بو کلمه‌نك انکلیزجه (Cheque) دن منقول اولدیغی ادعا ایدلمکده ایسه‌ده بعض مدققین بو کلمه‌نك مکتوب ، حجت معناسنه اولان (چك) لفظ فارسیسندن باشقه برشیء اولمدیغنی بیان ایدییورلر . }

چکاچاك [فا.ا] اجسام صلبه‌نك ، باخصوص اسلحهٔ جارحه‌نك چارپشمسندن متحصل سس .

چکچك [ت.ا] درت تکرلکلی ال آربه‌سی .

چکدیرمك [ت.مص] سوروکلنمك سوروکلنه‌رك چکمك § چیقارتمق § کورك اویناتمق § سوزدیرمك § تحمل ایتدیرمك § یوکلتمك § دوچار ایتمك .

چکدیرمه = چکدیرمك فعل وطرزی || کورکله حرکت ایتدیریلور برنوع بیوك اودون وسائره قایغی .

چکردك [ت.ا] بعض میوه‌لرك ایچنده‌کی سرت دانه‌لر — که : تخمی دیمکدر § ایکی درهملك آغرلق ، قیراط .

چکردکدن یتیشمه = کوچوکلکندن بری اوغراشه‌رق برایشده مهارت پیدا ایتمش اولان .

ایکی درهم برچکردك = پك دوزکلی غایت سوسلی .

چکردکلنمك = پطلیجان ، خیار کبی شیلر قارتلاشمق .

چکردکسز = چکردکی اولمیان .

چکردکلی = چکردکی اولان .

چکرکه [ت، س] مستقیم الجناح حشراتدن اولوب انواع عدیده‌سی واردر، جراد. منتشره اکثریاده خساری موجب اولایدر .

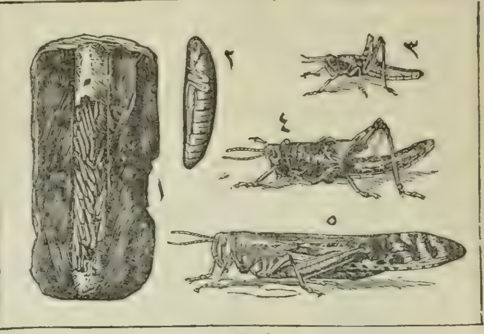

(چکرکه)

١ ـ یمورطلامه . ٢ ـ یکی یوسرفه . ٣ ، ٤ ـ مختلف زمانده‌کی سرفه . ٥ ـ تمام بوچکرکه .

اوت چکرکه‌سی = حسبان دینیان بوجك .

اوجاق ویا اوراق چکرکه‌سی = آغستوس بوجکی .

چکرکه قوشی = صغرجق .

چایر چکرکه‌سی = چرلاق، چرچر دینان قنادلی بوجك .

چکرکه تخمی = چکرکه‌نك یره کومدیکی یومورطه‌سی .

چکمجه [ت، س] کوزلی ، چمه‌لی کوچوك صندوق، پیشتحته .

چکمك [ت، مص] برشیئك ایکی اوجندن طوتوب اوزاتمق § کندی طرفنه سورکلیوب یاقلاشدیرمق § قاتلانمق ، تحمل ایتمك § یوتوب ایتمك § بکزه‌مك § اره‌سی آییرمق § طارتمق § سوء عاقبته اوغرامق § اوغرایوب مصاب اولمق § کل صویی وسائره‌یی اینبیق واسطه‌سیله بر قابدن دیکره آلمق § باشقه طرفه آلمق § (قویودن) صو چیقارمق § کوکل آلمق ، جذب ایتمك § ارکك آتی قیصراغه آشیرمق .

ال چکمك = وازکچمك، صرف نظر ایلمك .

الی چکدیرلمك = ایشدن منع ایدلمك .

کناه چکمك = یالان یوزندن کناهکار اولمق .

اوموز چکمك = بیلمزلکه کلمك .

ایچ چکمك = آه ایتمك .

قولاق چکمك = شدتلی وتکدیرلی صورتده تنبیه ایتمك .

سینه یه چکمك = قاتلانمق || اونشامق .

کورك چکمك = قایق یوروتمك .

چکلمك [ت، مص] (چکمك) فعلنك مجهولی § بوزیلوب طارالمق § اوزاق طورمق .

چکه‌مامك [ت، مص] چکمك ماده‌سنك فعل اقتداری منفیسی . § حسد ایتمك § استرقاب ایلمك .

چکه‌جك [ت، س] آیاق قابی اوکچه‌سنی چکمك یعنی قوندره‌یی قولایجه کیمك ایچون مستعمل معروف آلت .

چکینمك [ت، مص] قورقوب احتراز ایلمك .

چکه [ت، س] اغزك آلت طرفنده اکك کمیکلرینك برلشدکلری محل، ذقن، زنخدان § (بحریه) باش یودوسلمه‌نك آلتنده‌کی اوچندن ایلرویه چیقان دیرسك § مجازاً : کوه‌زه‌لك ، بیهوده لاف .

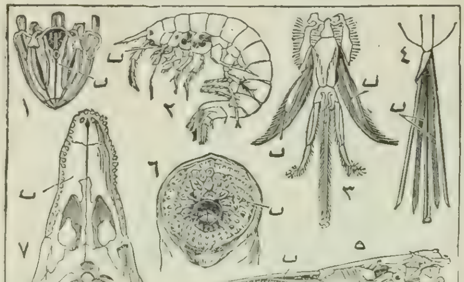

(چکه‌لر)

١ ـ دکزکستانه‌سی . ٢ ـ ککه، قاریدس .
٣ ـ آری . ٤ ـ تیپر . ٥ ـ طورنه بالغی .
٦ ـ بوفا بالیغی . ٧ ـ تمساح . ٨ ـ طیور .
٩ ـ بارکیر . ١٠ ـ کوپك . ١١ انسان .

چکه آتمق = حالت نزعده بولنمق، جان چکیشمك .

چکه آلتی = غبغب .

چکه اوینانمق = پیس بوغازلق ایتمك، چوق ییمك .

چکه اوینانمق، چکه چالمق = چوق سویلمك، بیهوده سویلمك .

چال چکه، چکه‌سی دوشوك، چکه‌لی = کوه‌زه ، چوق سوز سویلاین .

چکه یاریشدیرمق = لاقیردی مسابقه‌سنه کریشمش کبی بلا فاصله سویلمك .

چکه یورمق = نافله یره چوق سویلمك .

چکه‌مزلك [ت، مص] حسد ایتمك ، استرقاب ایلمك .

چکی [ت، س] طارتی § درت قنطاره معادل آغرلق : اودون چکیسی .

اسکی چکی = ٢٢٦ یکی اوقه، کیلوغرام .

چکی دوزن = سوس، زینت، انتظام .

چکی طاشی = وزن ایچون چکینك کفه‌سنه قونیلان درت قنطار ثقلتنده معروف طاش .

یکی چکی یعنی طونه = (١٦) قنطار، (١٠٠٠) یکی اوقه .

چکیچ [ت، س] چیوی قاقمغه آت ودمیر انکه دوکمکه مخصوص معروف صاپلی آلات .

چکیچ اوران = چوجقلره مخصوص بر نوع اویونجاق || بعض بیوجك صالون ساعتلرنده چاك خدمتنی کورن آلت .

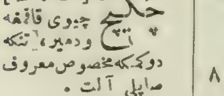

(چکیچ اوران)

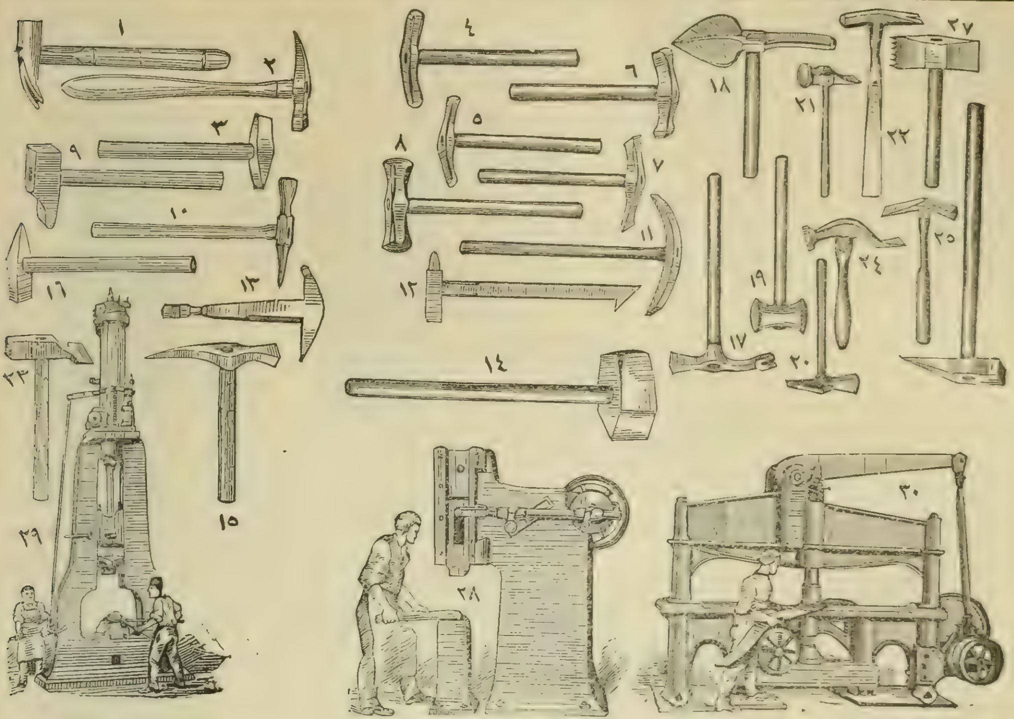

(چكيچ)

١ — مرانغوزاق . ٢ — طبقات الارض منتسبيني طرفندن مستعمل اولان . ٣ — دلمك . ٤،٥ — اكريتلمك . ٦ — انحنا ويرمك . ٧ — يكديكرينه كچمه عملياتی . ٨ — دوغروتلمق . ٩ — دميرجيلك . ١٠ — چقورلاتمق . ١١ — قيرمق ويونتمق . ١٢ — طلومبه اعمالاتنده ميمونجق . ١٣ — دولكرلره مخصوص . ١٤ — دوكمك واوزمك . ١٥ — ديوارجی . ١٦ — معدن كموری . ١٧ — سفينه چيويلرينه مخصوص . ١٨ — قالديرم . ١٩ — دباغت . ٢٠ ساعتجيلك . ٢١ — اويمه‌جيلق . ٢٢ — جامجيلق . ٢٣ — پاركه‌دوشه‌مك . ٢٤،٢٥ — قوندره‌جی . ٢٦ — قازمه . ٢٧ اربه دانه‌لرينه مخصوص . ٢٨ — دميرجی‌يه . ٢٩ بخارله‌متحرك اولان شاهمردان. ٣٠ — باقرلوحه‌لرينی مستوی قيلمق.

چكيده [فا، ص] طملامش .

(چكان) == طاملايجی .

خونچكان == قان داملايجی .

چكيش - چكيك [ت ، ص] ترلاز قوشی § غوغا نزاع .

چكين [ت،ص] اوموز باشيله بوين اره‌سی ، عانق .

چكين شالی == اوموزه ، آرقه‌يه آلنان شال .

چكيشمك [ت،مص] بربريله اوغراشوب متقابلاً عناد ايتمك § بر بريني چكمك .

جان چكيشمك == حالت نزعده اولمق، اولمك اوزره بولنمق ، احتضار .

چكيشمه == چكيشمك اعمل وطرزی § معارضه .

چكيشديرمك == حاضر اولميان ادمك فنالغنی سويلمك ، ذم ، غيبت ايتمك .

چالاچه [ت،ص]دباغتده مستعمل برنوع اجزالی بويا .

چلبی [ت،ص] معبود معناسنه اولان (چلب) دن محرفدر نازك ، ادبلی ، افندی .

چلتك [ت،ص] باشاغندن آينالانماش پرنج ، قبوغی ايچنده بولنان برنج § پرنج ترلاسی .

چلمك [ت،مص] هرنه‌واسطه ايله‌اولورسه چارپوب دوشورمك § اصولتله آلمق § قانديروب كندی طرفنه چويرمك ، ذهن‌چالمك، آياق چكمك § مأموريتندن چيقارمق .

چلنك [ت ، ص] اوزرينه جواهر اوطورداش وزمينی آلتون ويا كموشدن‌ياپامش سرغوج،علامت افتخار .

چليپا [ت ، ص] خاچ ، صليب .

چليك [ت ، ص] قيصه كسلمش دال § قيصه دكنك § كوك صالمق اوزره اوجی يره كوميلان اغاج، فدان § (بحر) خلاط‌باغلامق ايچون اغاجدن ويامعدندن‌معمول‌برآلت،حربه § چوجقلرك اوجنه چوماقله اوره‌رق هوايه قالديردقلری ايكی طرفی سيوری كوچوك اغاج : چليك چوماق .

چليك [ت، ص] كمور سوريله‌رك آتشه عرض اولنان وبوصورتله متانتی تزييدايديلان دمير، پولاد(فولاد)

آغزی‌چليكلی == چكه‌لی ، لاغزن .

چليم [ت ، ص] ادا ، طور § بوی بوص ، اندام .

چليملی == بويلی بوصلی ايری يادی .

چليمسز == ضعيف ، نارين ياپيلی .

چماشیر [ت، س] ☜ [چاماشیر].

چمان [فا، ص] صالنەرق یوروین: نخل چمان، شوخ چمان .

چمچاق [ت، س] ایری صاپلی، اغاجدن معمول بر نوع بیوك قاشیق ، کپچه .

چمچه [ت، س] قبا بر طرزده یاپلمش کپچه .

چمچه بالغی = یاصی و قالقاندن بیوك واوزونجه برنوع بالق .

چمرمك [ت، مص] (قول ویا آیاقلری) لباسدن صییرمق، آبدست المق، یوز، آیاق ییقامق ایچون صیغامق § الکلرینی طوپلایوب اوجلرینی بله صوقمق برایشه جدی صورتده تشبثه حاضرلنمق .

چمن [فا، س] آغاجلی ، چیچکلی، یشیللك محل § تازه یشیل اوت .

چمنزار } چمنستان } = چمنلك .

چمنصفه = چمن قابلی صفه ، سد .

چمو [ج، س] قوملە قاریشیق خرج ـ که: معماریده صیوا مقامنده مسطح محللرده قوللانیلور .

چنار [فا، س] {کسر جیم ایله شایع ایسه‌ده دوغریسی فتح ایله‌در} غایت بیوك واوزون داللی، غیرمثمر، مدیدالعمر برجنس معروف آغاج ، دلب .

(چنار)

چنارلق = چنار آغاجلرینی حاوی محل.

چنبر [فا، س] دائره‌یی احاطه ایدن شیٔ § نسوانك باشلرینه باغلادقلری یازمه، یمنی § (بحر) فیچیلره ، چوبوق ویا دیرکاره کچیریلن مدور تیمور قوشاق . § (عسکری) طوپ نامللرینك تزییدمقاومتی ایچون اوزرینه کچیریلن قوشاقلر .

درچنبر = چنبر ایچنده، ضبط آلتنده.

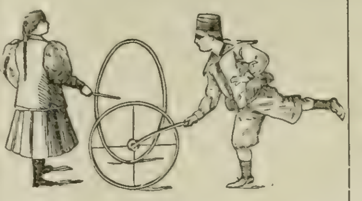
(چنبر)

چنتلمك [ت، مص] بیچاقله کرتیلوب دیش دیش اولمق § کسکین بیچاغك آغزی دمتره کبی کرتیك اولمق.

چنتمك [ت، مص] بیچاقله کرته‌رك دیش دیش ایتمك ، کدیکلی یاپمق § اینجه طوغرامق .

چنتك [ت] کرتیك .

چند [فا] قاچ ، برقاچ ، بعض .

چندان [فا] او قدر، او درجه‌ده، او مرتبه‌ده .

چندر [فا] صاچ اوزادان دنیلن نبات ،

چندین [فا] بومقدار ، بوقدر .

چنك [فا] ال، پنجه § دیك طوتیله‌رق چالنیر قانونه مشابه برنوع ساز.

تیزچنك = کسکین پنجه‌لی .

رویین چنك = طونج پنجه‌لی .

چنکی [فا] چنك چالان ، سازنده § رقاصه § تربیه‌سز قادین .

چنکال ـ چنکل [فا] ییرتیجی حیوان ویاقوش پنجه‌سی، طیرناق § اوجی ویا اوجلری یوقاری دوغری قیوریلمش آغاج ویا دمیر الت ـ که : برشیٔ آصمق وآشاغی، ویایوقاروده اولان شیٔ طاقه‌رق المق ایچون استعمال اولنور قانجه .

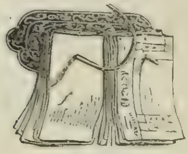
(چنکل)

چنکلی طاقمق — آصامق || مسلط اولمق.

چورنتی [ت، س] دکرمنلرده قالبورالتی بغدایدن دوکیلن یبانی تخملرله جانسز بغدایلر § کرداب .

چوره [ت، س] برشیئك محیطی، اطراف اروپه‌سی ، کناری § اطرافی ایشلمه‌لی منديل § اطرافی چورلمش شیٔ .

چبه چوره = فیر دولابی، دائرآمادار.

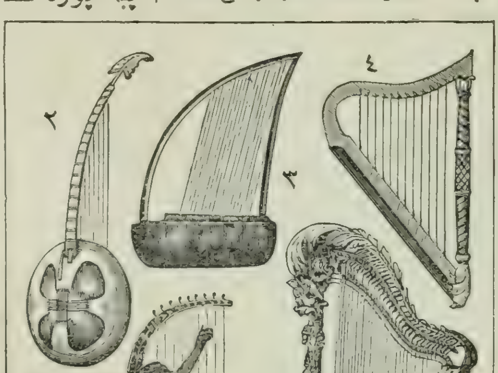

(چنك)
١ ـ مصریلرك . ٢ ـ آفریقا زنجیلرینك . ٣ ـ چینلیلرك . ٤ ـ دیکر برنوعی . ٥ ـ آیاقلی .

چوکان [فا، س] جریداویوننده آتلیلرك بربرینه آتدقلری دکنك § اوجی اکری دکنك ، باستون .

چویرتمك [ت، مص] (چویرمك) ماده‌سندن فعل متعدی .

چویرلمك = (چویرمك) ماده‌سندن فعل مجهول .

چویرمك [ت، مص] آلت اوست ایتمك § برشیئك یوزینی ترسنه ، آلتنی اوستنه دوندرمك . ایشی اداره ایتمك § اعاده ایتمك § اطرافنی تحدید ایتمك § منديل کبی شیلرك اطرافنی باصدیرمق § محاصره ایتمك .

چویك [فا. ص] سریع الحرکه ، چابوق حرکتلی § متین صاغلام .

چه [فا.د] (کلمهٔ چی.ر) نه: چه‌فائده، چه چاره ، چه حاجت .

چه‌گونگی = کیفیت: چه‌گونگیٔ احوال

چه [فا.د] ادات تصغیر : باغچه، رکانچه.

چه [فا.ـ] (چاه) ك مخففی، قویو.

چهار [فا، عد] درت ، اربعه .

چهار یار = [مشتقات مرکبه‌سی ایچون (چار) کلمه‌سنه مراجعت.]

چهارشنبه [فا. ـ] بازاردن اعتباراً هفته‌نك دردنجی کونی ، صالی‌یی تعقیب ایدن کون

چهره [فا.ـ] صورت، یوز: عبوس یوز، چاتیق صورت .

بد چهره = چیرکین یوز .

چهره پرداز = رسام ، مصور .

خوب چهره = کوزل یوز .

چهره‌زوگوردی = چیرکین یوزلی.

چهره‌کشا = چهره آچیجی .

چهره ایتمك = عبوس طورمق ، صورت ایتمك .

چیرك [ت ، عد] فارسی (چاریك) دن غلطدر .

چیرکاملك [ت،مص] نوزادك قوللرینی وباجاقلرینی قارشیلقلی چکمك § درتده‌بره آییرمق.

چیرکجی [ت.ـ] اتی صیریغه طاقه‌رق بازار یرلرنده ، محله آره‌لرنده کزن قصاب .

(چ) مکسور

چر [ت، د] (چیپلاق) لفظندن اول کلمه‌رك مبالغه بیان ایدر .

چرل چیپلاق = بستون عاری .

چرا [فا.د] نصل ، نیچون .

چون وچرا = نصل ونیچون { کرك چرا ، کرك چون یالکز اوله‌رق قوللانلماز. }

چرا [ت.ـ] چام آغاجنك یاغلی وساقزلی یری ـ که : پارچه‌لری آتش یاقمق وکویلرده تنویر ایچون قوللانیلور.

چراغ [فا ـ] فتیل ، موم، قندیل .

روشن چراغ = قندیلی پارلاق یانان بختیار .

چراغ‌چشم = روشنیٔ دیده § چراق ، شاکرد ، دکان اوشاغی § متقاعد .

چراغ اولمق = تقاعد ایدلمك .

چراغ چیقمق = آیروجه ایش کوچ ، اوبارق صاحبی اولمق § بیوك نعمت واحسانه نائل اولان .

چراغ اوْلمق = بختیار ، نائل انعام ولی‌نعمت اولمق § بنده، کوله : احسان دیده.

چراغ پرور = بنده پرور .

چراغلق = شاکردلك § تقاعد معاشی.

چراق [ت.ـ] اصلی ادلاد (چراغ)، باق.

چراقمان [ت.ـ] اوزرنده مشعله‌یاقیلان قله ویادمیردیرك § بالقجیلرك قوللاندقلری یکه.

چراقمانه چیقمق = قیزمق ، پرغضب اولمق .

چرامور [ت، ـ] بالقجیلرك آتش بالیغی ایچون اوزرنده چرا وفورنده یاقدقلری اسقاره .

چرپدیرمق [ت،مص] (چارپدیرمق فعلنك لفظاً ومعناً مخففی) یواش یواش اوردیرمق § کنارندن آز کسدیرمك § بزکی شیلری تیز صو ایله یبقاتمق § بوبالی ایپله چیزکی یاپدیرمق .

چرپشدیرمق [ت ، مص] دکه‌نکله خفیف‌خفیف اورمق§ کاغدی دقتسزجه ، عجله یازمق .

چرپشدیرمه = عجله باشدن صاومه یازلمش شیٔ.

چرپشمق = (قوش حقنده) قناتلرینی بربرینه اوروب اویناتمق .

چرپلمق [ت،مص] کنارندن برازکسلمك § تنقیح اولنمق .

چرپمق [ت،مص] یواش یواش اورمق § کنارینی بر مقدار کسمك § سیلکمك § صویه اورمق § آشیرمق ، چالمق § (قوش قنادلرینی بربرینه اورمق .

چرپنمق [ت، ص] اوینامق ، دیترمك § تلاش وخلجانه دوشمك § (طیور جنسی) قنادلرینی بربرینه اوره‌رق چبالامق § ساحله قومسال محل ، چاقلاق .

چرپندی = خلجان ، تلاش .

چرپی [ت،ـ] کسلمش دال وبوداق مجرعی، آغاج قرپندیسی .

چالی چرپی = کسلمش دال ، بوداق اوفاق آغاجلر § مرانقوزلرك کراسته‌نك کسیله‌جك محلی اشارت ایچون قوللاندقلری ایپ § چرپی ایپی § حذا § فرصت .

چرپیدن چیقمق = حدی،حذایی تجاوز ایتمك .

چرتلاق [ت، ـ] قارغه، غراب، زغ.

چرچر [ت،ـ] فاصله‌سز اینجه‌سس چیقاران شیٔ § اوت چکرکه‌سی دنیلن حشره § بر نوع اوقلاغو، مردانه § دروننده پاموق قوزه‌سی آییردقلری سپت .

چرك [فا.ـ] کیر، پاس § مردارلق.

چرك آلود = کیرلی ، پیس .

چرکاب = مردار صو [چرکف].

چرکین [فا، ص] فی لاصل: پك کیرلی مردارمعناسنه ایسه‌ده لسانمزده (کوزل) مقابلی اوله‌رق یعنی حسنسز معناسنده قوللانلمقده‌در § کوتی، فنا ، مذموم .

چرکینجه = آز چرکین .

چرکینلك = چرکین اولانك حالی .

چرنیق [ج،ـ] ایکی باشی کسیك طالیان قایغی .

چریش [ت،ـ] صاری زنبق کوکی اوتی ـکه معجونی غایت یاپشقان اولدیغندن سراجلقده، مجلدلکده مستعملدر.

چریش چناغی = یاپشقان ، طاتسز شیدن کنایه‌در .

چریشله‌مك = چریش صوره‌رك یاپشدیرمق .

چریشلی = چریشله یاپشدیرلمش .

چفت [ت،ص] (دوغریسی جیم عربینك ضمیله فارسی (جفت) در } تك اولمیان، اشی بولنان § ازکلی، دیشیلی ایکی شیٔ، چفت § صبان چکن ایکی اوکوز طاقمی ، قوشی .

چفت چبوق = زراعت، فلاحت ایشلری.

چفت سورمك = حراثت ایتمك .

چفتجی = چفت سورن ، زراع ، فلاح.

چفتجیلك = زراعت، حراثت.

چفتلك = هرسنه اکیلور وحاصلات آلنور ایکی اوکوزلك تولاکه : (۷۰) دن (۱۳۰) دونمه قدر وسعتی حائز اوله‌بیلور .

چفتلشمك = اشنی بولوب چفت اولمق § حیوانات سفاده کیرمك، مناسبت جنسیه.

چفته = ایکیلی، ایکیز، مضاعف § بعض آتلرك آلنده بولنان غیرمقبول نشانه § قایقده برآدم طرفندن اداره اولنان ایکی کورکی : برچفته ، ایکی‌چفته § ایکی‌نامولی آو تفنکی § حیوانك ارد آیاغیله اورمسی، تپمسی .

(چفته)

چفته نقاره = هر برینك مقطع عرضانیسی دری ایله مستور وایچی مجوف ایکی نصف کره شکلنده معروف دومبلك .

(چفته نقاره)

چفته‌لی = تپه آتان § مضر آدم .

چفت • [ت،ص] { (یهود) لفظ عربیسندن مفرس اولان (جهود)دن محرفدر} اسرائیلی، موسوی § حیله‌کار آدم.

چفتلق = حیله‌کارلق

چل • [فا،عد] قرق معناسنه اولان (چهل) مخففی .

چله [فا،س] ایپلك دسته‌سی § درویشلرك برای عبادت خلوته قپاندقلری مدت كه : اکثریا قرق کوندن عبارتدر § بلا، مصیبت، محنت § یای کیریشی : « چلهٔ سختی چکر هردم کمان ابرولرك » § بعض کوبلی نسوانك صاچلرینه طاقدقلری آصقی .

چله چکمك = محنت ومشقتده بولنمق .

چله خانه = درویشلرك یدی سنه مدتله قپاندقلری محل .

چله شکن = چله تیریجی، قیران درویش

چله کش = چله، محنت چکن .

چم • [فا،س] یوصون § کسلمش چنلی طوپراق قطعاتی .

چمدیك [ت] پارمق اوجلریله شدتلی صورتده صیقمق § پاموقلی اوزرینه برنوع دیکیش .

چمرنمك [ت،مص] ☜ [چرنمك]

چمشیر [ت،س] { تلفظی: (شمشیر)در } قاشیق ، طراق کبی شیلر اعمالنه وحکه یارایان معروف آغاج .

کل باشه چمشیر طراق = سوینه آدمك تزیندن کنایه‌در .

چمشیرلك = چمشیر آغاجلرینك کثرتله بولندیغی محل .

چممك [ت،مص] صویه طالوب چیقمق { بومعنامی طیور بحریه، وسرچه کوکرجین کبی قوشلر حقنده مستعملدر } § صودوکونمك ، یقانمق .

چمتمك [ت،مص] دیش دیش ایتمك، کسکین برآلت ایله کسدیك آچمق ، کرتمك .

چنتلمك = {چنتمك} فعلنك مجهولی.

چنتیان [ت، س] بعض کویلی نسوانك کیدکلری کنیش برنوع شلوار .

چنتیك [ت،س] کوچوك کدیك ، چنته دیش § قصور ، عیب .

چنغراق • [ت،س] حیوانلك بوینه طاقیلان لبلی ، فندق ، جویز، ماندالینه بیوکلکنده چاك § لاعلی التعیین چاك ، ذیل . [بوکا (چنغرداق) دخی دینور]

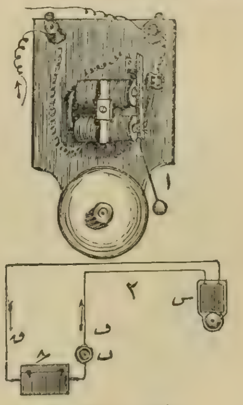

(الکتریق چنغراغی)

۱ — ذیل . ۲ — جهازی . ب — دوکمه ح — پیللر . س — چاك ب ، ۷۶ — مجرای الکتریق ، تللر .

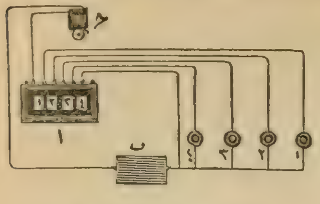

(جهاز [مرکب])

۱ — مخبر . ب — پیللر . ح ذیل . ۱،۲،۳،٤ — دوکمه‌لر .

چینغرداموق = چنغراق کبی سس چیقارمق .

چنکانه [ت،س] طائفهٔ معروفه § (ص) غایت خسیس واد بسز آدم .

چنکانه آختاپودی = پلاموط آزمانی .

چنکانه دوکونی = کورلتیلی، مراسمدن عاری بزم طرب .

چنلامق [ت،مص] چین چین اوتمك اوغولدامق .

چه • [فا،د] ادات استفهامدر . نه: چه سود ، چه فائده .

چهل [فا،عد] قرق، اربعین: (٤٠)

چیان [ت،س] قرق آیاغه مشابه بر حیوان § مضر آدم .

چیان اوتی = اضراس الکلاب دنیلن بر نبات .

چیانجق = (نباتات)شجرة التنین اطلاق اولنان اوت .

چیبان [ت،س]وجودك اقسام مختلفه‌سنده قان بوزلمسندن متحصل التهابلی یومرو .

چیت [ت، س] عادی باصمه ، بز § سـاز ، آغاج ، قامشدن بوله ، دیوار .

آرابه چیتی = صمان آرابه‌لرینك ایکی طرفنده بولنان بیوك سپت قناد .

برلی چیت = کوکلی چالیلرك اورلمسندن حاصل اولان دیوار .

چیتاری [ت، س] برچبوغی پاموقدن، دیکری ایپکدن منسوج برنوع قماش § مرجانه مشابه الاجالی برنوع باق .

چیته [ت، س] منتظم یونلمش آغاج § پنجره چارچوه‌لرینی تثبیت ایچون یونلمش چبوق .

چیتلنبك [ت، س] سیاه رنكلی معروف طاتلی میوه .

چیتلنبك آغاجی = یالانجی آبنوس آغاجی.

چیتلشمك [ت، مص] بربرینه کچوب بکشمك § ایپ کبی شیلر پوزلنوب طولاشمق § صاچ کچه‌لشمك § دیشلر کلیدلنمك .

چیتمك - چیتله‌مك [ت، مص] بر شیئی الده اوغوشدیروب بیقامق .

چیتین [ت، ص] کوچ ، زور ، مشکل § اکلاشلماز § مبرت ، قاتی § عنادجی § قیرلماز (جوز) .

چیتینلك = کوچلك ، مشکللك .

چیتینلشمك = زور اولمق .

چیچك [ت، س] نباتاتك نشو ونماسنه اساس اولان وتخم ویرن رنکلی قسمی § نباتسز ، مقصد § تازه‌لك § کاغد ، قماش ، جام وسائره اوزرینه بویا ایله یاپیلان نقش § بعض موادك زبده‌سی: کوکورت چیچکی .

(برچیچکك اعضای مرکبه‌سی)

١- توییج (م) ٠ ٢- کاس (م) ٣- عضو تذکیر (ب) . ٤- عضو تأنیث (ب) . ٥- مقطعی ، مبیض (ح) ٠ ٦- قاوون چیچکنك عضو تذکیری. ٧- عضو تأنیثی. ٨- اخلامور چیچکنك (ح). عضو تذکیری (ب) عضو تأنیثی. (ح) مبیض.

(بلادون چیچکی)

چیچك آچمق = (آغاج) طومورجقلری آچیلوب چیچکله مستور اولمق .

چیچکی بورنده = پك تازه، یکی دوشیرلمش [قباق ، خیار کبی شیلر] .

چیچك بوزوغی = چیچك علتی تأثیریله وجودنده ویوزنده اوفاق اوفاق چقورلق اثری اولان آدم .

چیچك بیتی = متعمد الجناح جنسندن برحشره‌در .

چیچك صوغانی = وحید الفلقه‌دن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(چیچك صوغانی)

چیچك صویی = پورتقال وترنج چیچکندن چکیلن صو .

صو چیچکی = وجوده تبارجق وچیبان حاصل ایتمکله برابر شدتی خفیفجه اولان واصل چیچك علتی اعراضنی کوسترن برعلت، جدری کاذب .

چیچك علتی = حیات اندفاعیه‌دن اولوب وجودده چیبان وقبارجق حاصل ایدن علت مخوفه ، جدری .

چیچکلنمك = آغاجلر ایلك بهارده چیچك آچمق .

چیچکلك [ت، س] (معماری) اسکی طرزده‌کی اوطه‌لرده چیچك، صاقسی وسائره قویمغه مخصوص حجره که : محرابه بکزر § اثنای شتاده چیچك صاقسیلرینی صاقلامغه مخصوص محل § چیچك وضعنه مخصوص سوسلی صاقسی که : زینت ایچون صالونلره ، یمك ماصه‌لرینك اوزرینه قونور .

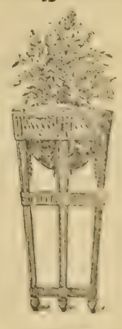

(چیچکلك)

(پورسلن چیچکلك)

چیده [فا، ص] طوپلانمش ، دوشیرلمش میوهٔ چیده .

برچیده = چکیلوب طوپلانمش: دامن برچیده .

برچیده‌دامن = مستغنی ، وارسته ، احتیاجسز .

چیر [فا، ص] ظفر بولمق ، غالب اولمق § شجیع ، دلاور .

چیرچیر [ت، س] (بحریه) زنجیر دوننمالی دمیر پلانغه .

چیرچیر فدانی = عرب‌الیزور شعبه‌سنك صنوبریه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(چیرچیر فدانی)

چیرچیل [ت، س] (بحریه) بیوك قوچیلری قالدیرمغه مخصوص قانجه‌زنجیر، خلاط .

چیروز [ج، س] اسقوری بالغنك قوربدلمشی .

چیروز بالغی = قومده قوزودلمش اسقوری § بوروشمش § پك ضعیف ، پك قوری

چیره [فا، ص] غالب، مستولی، بهادر.

چیرکی = مهارتلیلك § بهادرلك .

چیره‌دست = ماهر، استاد، حاذق .

چیره‌دستی = چیره‌دستلك ، مهارت.

چیره [ت، س] چام آغاجنك قابل اشتعال قسمی‌که : اکثریا صوبا ، اوجاق یاقمقده قوللانیلور .

چیز [فا، س] شیء، نسنه.

ناچیز = پك اهمیتسز، هیچ حکمنده : بندهٔ ناچیز .

ناچیزانه = ناچیز اولانه یاراشیر صورتده: طالب ناچیزانم، تألیف ناچیزانم .

ناچیزی = اهمیتسزلك ، هیچلك : اثر ناچیزی .

چیزدیرمك [ت، مص] طیرمالاتمق § برشیٔی اوزرنده چیزکی حاصل ایتدیرمك، چیزکی چکدیرمك § حذف وابطال ایتدیرمك .

چیزگی [ت، س] سرت برشیئك تماس ویا تضییقیله دیکر شیٔ اوزرنده حاصل اولان اثر، خط .

چیزکی چاقیسی = مرانغوز چاقیسی .

چیزلك = [ت، مص] چزکیلر پیدا ایتمك § ایکی شیئك بربرینه سورتلمسیله برینك ویا هرایکیسنك اوزرنده اینجه اوزون چرقورلر ، پروزلر پیدا اولمق .

چیزمك [ت، مص] چیزکی چکمك § سیوری، سرت برشیئك تضییقیله دیکر برشیٔ اوزرنده ایز، اثر براقمق § خفیف صورتده یاره‌لمق § طیرمالامق .

یان چیزمك = اهمیت ویرمه‌مك، مهمسه‌مامك، باشدن آتمق § یناشمامق، صاوشمق § تصحیح مقصدیله برکلمه ویا عبارەیی حذف ایتمك، اوزرینه خط چکمك .

یازوب چیزمك = یازی ایله اوغراشمق .

چیزمه [ت، س] اوزون قونچلی معروف آیق قابی .

چیزمه‌لی = چیزمه کیمش اولان .

صاری چیزمه‌لی محمداغا = بحق تعریف اینیله‌میان، هویتی مجهول شخصدن کنایه‌در .

چیزیك [ت، س] چیزمکدن حاصل اولان اثر .

چیاس [ت، س] قدرت حلواسی .

چیستان [فا، س] { (چیست) و (آن) دن مرکب ومخففدر } بیلمه‌جه .

چیسلمدی [ت، س] تورکی غایت اینجه یاغمورکه بوکا اتمق ایصلادان دخی دینور .

چیش [ت، س] بول، ادرار § دفع طبع .

چیشلك [ت، س] طاوشان یاوروسی .

چیغ [ت، س] باغیره‌رق چیقان سس . یوکسك سس § آه واه § قامش وحصیردن اوروولمش چیت § بیوك چادرك بوله‌لری § یوکسك محلدن یوارلنان وکیتدکجه بیویه‌رك برکتلهٔ جسیمه تشکیل ایدن قار ییغنی .

چیغا [ت، س] قیرمرسین دنیلن نهر بالغی که : یوزدکن خشر خشر ایدر .

چیغاره [ج، س] ☜ [سیغاره]

چیغرشمق [ت، مص] باغروب چاغرمق .

چیغرتمه [ت، س] دیاسز اوفاق برنوع دودوك ، جورا .

چیغریق [ت، س] برنوع آلا قارغه .

چیغلاق [ت، س] آجی آجی آه وفریاد بایغوه [(قویعق) ماده‌سیله قوللانیلور]

چیغلدی [ت، س] خفیف فقط آجی برصورتده باغرشمه § شماته بایغره .

چیغیت [ت، س] چکردك ، قابوقلی تخم، پاموق تخمی .

چیغیر [ت، س] قار ایچنده آچیلان ، ایز ، یول .

چیغیرتغان [ت، س] آوجیلرك قوش آولامق ایچون قوللاندقلری دعوتجی قوش .

چیغیرمق [ت مص] دعوت ایتمك .

چیغین [ت، س] خصوصی باغچه‌لرده‌کی یوللرك اوزرینه دوکیلن بوجك قبوقلری .

چیقار [ت، س] منفعت شخصیه ، کار .

چیقار یول = اسلم طریق ، اك موافق طرز .

چیقارینی کوزتمك = منفعتنی دوشونمك .

چیقارمق [ت، مص] بولندیغی برك خارجنه کوتورمك اخراج ایتمك § برینی ، برشیئی آلچق محلدن یوکسك محله کوتورمك ، قالدیرمق § چکمك ، سوکمك ، کوکندن قوپارمق ، کابینلك قیزی کوکینك نسوان جهتندن اقرباسنه کوسترمك § اکلامق § مفهومی درك ایتمك § خلاصه‌سنی ویاصورتی آلمق § ایجاد واختراع ایلمك § میدان انتشاره قویمق § اتخاذ ایتمك : عادت چیقارمق § استنباط واستنتاج ایتمك § صویمق ، سلب ونزع ایتمك § چیچك ، قزاموق کبی عاتنه اوغرامق § تلافیٔ مافات ایتمك .

آجی چیقارمق = انتقام آلمق .

اتمکی چیقارمق = مدار معیشت اوله‌جق ایش بولمق .

اتمکی طاشدن چیقارمق = پك زیاده ومهارتکارانه سعی و غیرت ایلمك ، بیرکلی ، کارکذار اولمق .

الدن چیقارمق = دفع ایتمك § ضایع ایلمك .

ایش چیقارمق = مشکلات ایقاع ایتمك .

باشدن چیقارمق = آزدیرمق ، اغفال ایتمك .

بلا چیقارمق = غوغا ، کورلتی ایتمك نزاعه سبب اولمق .

بوجك چیقارمق = ایپك بوجکی بسلمك .

دیش چیقارمق = تسنن ، چوجق دیش پیدا ایلمك .

دیل چیقارمق = استهزاء ایتمك ، مخاطبك اغفال ایدلدیکنی ایما واشراب ایلمك .

ذوقنی چیقارمق = استفاده‌نك یولنی بیلەرك اکلنمك ، لذتی طویمق .

سس چیقارمامق = تعریض واعتراض ایتمامك .

طاش چیقارمق = اوسته کلمك ، اوستنده بولنمق .

طاشك صوینی چیقارمق = هر شیدن استفاده ایتمك .

قوقوسنی چیقارمق = برایشی بحره میوب سرائرینی میدانه اورمق .

کوز چیقارمق = برباد ایتمك ، اولکی حالدن دها ملوث ایتمك ، یاپمغه اوغراشیرکن بوزمق .

مال چیقارمق = یردن دفینه بولمق .

معنی چیقارمق = توهمده بولنمق .

چیقارتمق = (چیقارمق) مصدرینك متعدیسی .

چیقارلمه = (چیقارمق) ماده‌سنك مصدر مجهولی § استحصال اولنمق .

چیقره [ت، س] او محلارنده‌کی کرفت چالی .

چیقره‌لق = کرفت چالیلرن چوق اولان یر .

چیقریق [ت، س] قیودن صو چیقارمق ایچون الایله تحریك ایدیلان دولاب § ایپلك صارمغه مخصوص دوزکوچك چرخ § بعض اصنافك استعمال ایلدکاری بوقبیلدن چرخلر .

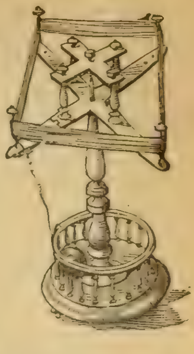

(ایپلك چیقریغی)

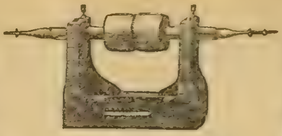

(حماکاره مخصوص چیقریق)

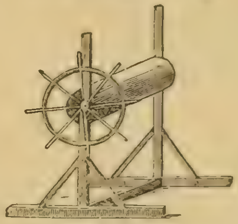

(قویو چیقریغی)

چیقریقجی = چیقریق یاپان صنعتکار .

چیقشمق [ت.مص] تکدیر وتوبیخ ایتمك § کفایت ایلمك § مساوی کلمك .

چیقمق [ت.مص] خروج ، ایچرودن طیشاری‌یه‌فیرلامق § یوکسلمك یوقاری قالقمق ، صعود ایتمك § پرواز ایتمك ، میدانه کلمك . § طوغمق § کورونمك § کفایت ایتمك . § ختام بولمق ، مرور ایتمك ، نیسان چیقدی § شایع اولمق ، طویلمق § نشر اولنمق ، موقع انتشاره قونلمق § ایجاد واختراع اولنمق § بیوك برذاتك یانه‌وارمق حضورینه کیرمك § نزع، طلب اولنمق § زبده‌سی آلنمق § استنتاج واستنباط اولنمق § بهاسی آرتمق § مال اولمق : بو او ؛ شو قدر غروشه چیقدی § تحقق ایتمك § وارمق ، منتهی اولمق § عضو ، کمیك یرندن اوینامق § بیتمك ، نابت اولمق : چمنلر یکی چیقدی § صادراولمق : بو امر چیقدی § (رنك) زائل اولمق، صولمق .

آدچیقمق = شهرت بولمق .

آرادن چیقمق = مندفع اولمق، زائل اولمق .

اصلی چیقمق = صحتی تبین ایتمك .

الدن چیقمق = ضایع اولمق .

اوسته چیقمق = تفوق ایتمك ، بر دیکره تفوق کوسترمك .

باشدن چیقمق = آزمق ، ضلال ، سفاهته آلیشمق .

باشه چیقمق = موفق ومیسر اولمق . اوسته‌سندن کلمك § یوز بولوب شیارمق.

باشه باش چیقمق = تام تمامنه کلمك .

بوشه چیقمق = نتیجه‌سز قالمق .

جان چیقمق = وفات ایتمك § چوق زحمت چکمك .

خاطردن چیقمق = اونودلمق .

قارشی چیقمق = استقبال ایتمك § قارشیلامق .

قونوسی چیقمق = طویلمق ، حس اولنمق

کوزدن چیقمق = قدری تنزل ایتمك .

یوزه چیقمق = عارسز اولمق، تهمتدن قورتلمق

یولدن چیقمق = آزمق، سرکش اولمق § تراموای ویا شمندوفر رایدن طیشاری اوغرامق .

چقیش | **چیقمه** = چیقمق فعلی § چیقندی § جومبه وامثالی کبی طیشاری چیقمش شیء § مسوده اوزرنده تصحیح عباره‌سی .

چیقندیسز = حذادن چیقمامش اولان § سطر داخلنده اولان .

چیقشدیرمق = ابلاغ ایتمك § انجامه ایردیرمك § کفایت ایتمك .

چیقماز = ایلروسی اولمیان یول ، زقاق § ملك .

چیقیشمه = شدتلی تعذیرده، مؤاخذه‌ده بولنمه .

چیقیق = بوکوم یرینك سطحی .

چیقیقجی = قیریق کمیکاری واویناق یرلرینك چیقیقلرینی صارغی و تحته‌لر ایله صاران جاهل کیمسه ، مجبر .

چیقیم = کوستریش § صولت § شدتلی تعذیر .

چیمن [ت.س] باغ، بوغچه، درت اوجی بربرینه‌کله‌رك دوکولنمش بز—که ایچنده برشیء بولنور § ویرکی ، بخشش ، صره ، بدره .

چیك [ت.ص] پیشمه‌مش، ناپخته § کماله ایرمه‌مش، خام § تجربه‌سز، امور خارجیه‌سی مفقود آدم § ثقیل ، لطافتسز § ایشلنمه‌مش، حال طبیعیسنده اولان.

چیکلك = چیك اولان شیئك حالی . § امور خارجیه‌سی اولمیان آدمك یاپدیغی قباحق.

چیك چیك یمك = بیوك برحرص وکین کوسترمك، صوك درجه‌ده غرضکارلق اظهار ایلمك .

چیکدم [ت.س] ذات الفلقه شعبه‌سنك لحلاحیه فصیله‌سندن اولوب ایلك و صوك بهاره مخصوص انواعی واردر . صوك بهار چیکدمنه «لحلاح شتوی» دیرلرکه سمداودر. ایلك بهارچیکدمی صاری چیچکلیدر .

(چیکدم)

(دیکر نوعی)

آجی چیگدم = وحواح § ایت بوغان.

چیکدنه [ت.س] خشاب ابنیه‌نك طیشاریسنه قاپلامق ایچون استعمال ایدیلن وبو اسمده اولوب قره دکز ساحلنده کائن براسکله‌دن اخراج ایدیلن برنوع چام کراسته‌سی .

چیکده [ت.س] عناب دینلن معروف میوه—که : قیزلجغه مشابه فقط قبوغی برازدها سرتدر .

چیکنه‌مك [ت ، مص] اطعمه‌یی دیشلرله ازمك § آیاقله باصوب ازمك .

لاقیردی‌یی چیکنه‌مك = سوزی آچیق سویلیه‌میوب طولاشدیرمق .

چیگنتمك = (چیکنه‌مك) ماده‌سنك متعدیسی .

چیگنه‌دلمك = (چیکنه‌مك) متعدیٔ مجهولی .

چیگننمك = (چیکنه‌مك) مجهولی .

چیل [ت.ص] یوزده اولان صاری‌ابراق لکه‌لر § چیچك چوقورلری § (مسکوکات حقنده) پك پارلاق ، چوق استعمال اولنمامش .

چیل طاووق = (طاغ طاووغی) : طیور دجاجیه‌دن فرانسه‌نك جنوب طرفلرنده بولنور برنوع اهلی طاوقدر .

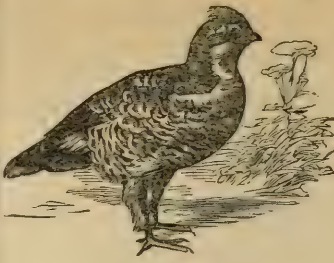

(چیل طاووق)

چیل قوش = طیور دجاجیه صنفندن آفریقایه مخصوص ککلکه مشابه بر قوشدر.

(چیل قوش)

چیللنمك = چیل حاصل ایدوب لکه‌لنمك § بعض نباتات قاپزلنمق.

چیلك [ت، س] ورده‌یه فصیله‌سندن پك کوچوك بر آغاجك کوزل قوقولی، کوزل رنکلی میوه‌سی.

(چیلك)

چیم [ت، س] چم اوتی، چمن اوتی، باغچه‌لرده یول کنارلرینه وبعض اوطوروله‌جق یرلره قونیلان چمن.

چیملندیرمك = اکیله‌جك تخم وچکردکلری ویا غرس اولنه‌جق باغ چوبوقلرینی قاپزلنمه‌سی‌یه قدر طوپراق ویا صو ایچنده بولندیرمق.

چیملنمك = تخم، چکردك، باغ چوبوغی قاپزلنمك.

چیم [فا، س] الفبای عثمانینك یدنجی حرفی اولان (چ).

چیما [چ، س] علی‌الاطلاق خلاطوجی § کمی‌یی یناشدیروب باغلامق ایچون کمیدن ساحله ویریلان پالامار.

چیماجی = واپورلرك چیمالرینی آلوب یرینه قویمغه مأمور کیمسه.

چیماز [ت، س] بزك دستکاهده بورولمه‌سی منع ایچون جولاهه‌لرك قوللاندیغی آلت — که: ایکی اوجی طیرناقلی یاصی بردمیر صوپادن عبارتدر.

چین [فا، ص] بوروشق، قیوریم، بوکلم § طوپلایجی، دوشیریجی § نواله § چین § شرقی آسیاده کائن قطعهٔ وسیعهٔ معلومه.

چین آناسونی = (آناسون چینی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك مغنولیاسه فصیله‌سنه منسوب هند وچین طرفلرنده بولنور بر نباتدر.

(چین آناسونی)

چین ابرو / **چین چین** } = قاش، آلین بوروشقلغی، اظهار آثار حدت.

خوشه‌چین = باشاق طوپلایان.

خرده‌چین = اوفق تفك شیلر طوپلایان.

چین ککلکی = طیور دجاجیه‌دن غایت ایری بر نوع ککلك اولوب تبیت طاغلرینك اك یوکسك مواقعنده بولنور. قناعتکار برحیواندر.

(چین ککلکی)

چین مانداسی = ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن قویروغی آت قویروغنه بکزر بر نوع مانده‌در. آسیانك بعض طرفلرنده، چینده بولنور.

چیناقوب [ت، س] کوچوك لوفر بالغی.

چینقو [چ، س] توتیا دینان معدن بسیطدن معمول تنکه § (بحر) واپور قزغانلرینك داخلنه قاپلانان لوحه.

چینه [فا، س] قوش یمی.

چینه‌ریز = یم اوکیجی، سرپیجی.

چینی [فا، س] چینه منسوب § چینده اعمال اولنان اك اعلا جنس اوانیء ترابیه § اوزری مناکی میرلی طوغله: چینی صوبا، طباق.

(چینی طباق)

چیودیرمك [ت، مص] مرمی، اوق هدفدن شاشمق § فکر واقعه تماس ایتمه‌مك.

چیوغار [ت، س] زراعت چفتی § (عسکری) طوپه قوشیلان اوچ چفت بارکیردن اورته‌ده‌کی چفتك قوشیلی بولندیغی محل.

چیوغار بارکیرلری = اوقك اورته یرینه قوشیلان بارکیرلر.

چیوی [ت، س] تخته وسائره میخلامغه مخصوص اوجی سیوری، باشی یاصی دمیر پارچه‌سی، اکسر، میخ.

چیویله‌مك = چیوی چاقمق، چیوی پکشدیرمك.

چیویت [ت، س] {زبانزدی: (چوید)} قویوماوی رنکلی معروف بویاه

چیویت اوتی = (نباتات) یاپراقلرندن چیویت دنیلن ماوی بویا استحصال ایدیلن نبات .

(چیویت اوتی)

چین چیویتی = (نباتات) راوندیه فصیله‌سندن برقدانکه بوکا (صوبوری) دخی دینور .

(چین چیویتی)

هند چیویتی = (نباتات) هندستانده آغاج حالنده یتیشن برجنس چیویت .

(ج) مضموم

چُست [فا.ص] سریع‌الحرکه ، چویك .

چست وچالاك = قیص قیوراق .

چستی = چویکلك .

چُمچُمه [فا.ا] چاچاق دنیلن آغاج قاپ ، چناق .

چُنبُك [فا.ص] صچرامه. آتلامه، پرنده.

چنبك زن = پرنده‌باز ، پرنده آتان .

چُوال [فا.ا] ☜ (جوال) .

چُوب [فا.ا] آغاج پارچه‌سی ، اودون ، صوپا § باستون .

چوبین = آغاجدن معمول اولان .

چوبخوار = آغاج قوردی .

چوبان [فا.ص] (شبان) دن محرف اولدیغی مرویدر . } چارپا حیوانات اهلیه‌یی اوتلاتان اجرتلی آدم ، راعی .

چوبان آرمغانی = هدیهٔ ناچیزدن کنایه‌در .

چوبان آلداتان = حیوانات فقریه شعبه‌سنك طیور دوریه جنسندن بویلی بر قوشدر . آناطولی وهندستانده بولنور .

(چوبان آلداتان)

(دیکر نوعی)

چوبان ایکنه‌سی = ابرة الراعی دینان معروف نبات .

چوبان اعتقادی = اعتقاد قوی .

چوبان پوسکولی = (شرابته‌الراعی) ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن شرابته‌الراعیه فصیله‌سنه منسوب آلتمش قدر مانواعی بولنان برنباتدر .

(چوبان پوسکولی)

چوبان دودوکی = راطب محلده یتیشور ویاپراقلری ملین اولدیغندن طبابتده قوللانیلور .

چوبان کوپکی = سوری بکلاین بیوجك کلب .

(چوبان دودوکی)

چوبان مرهمی = ترمنتی و صابوندن یاپلمش برمرهم .

چُوبَك [فا.ا] دکنك، چوماق، صوپا .

چوبك زن = بکچی، پاسبان § طاوولجی .

چُوبُوق [ت.ا] اوزون ودوز دال ، دکنك § توتون ایچمکه مخصوص ایچی دلیك اوزون آغاج § (بحریه) کمینك آنا دیرکاری اوستنده‌کی دیرکلر ایله کوندرلر § دمیردن معمول اینجه ، اوزون اسطوانه‌لر § قماشلرك اوزرنده‌کی خطوط مستویه .

(چوبوق)

باغ چوبوغی = کوکلشوب کوتوك اولمق اوزره یره دیکیلان دال .

چوبوقجی = چوبوق طاشیان خدمتجی § چوبوق یاپان ویا صاتان آدم .

چوبوقلامق = دکنك ایله اوره‌رق دوزلتمك ، توزینی سیلکمك .

چوبوقلق = چوبوق حفظنه مخصوص § قوطی § چوبوق وضعنه مخصوص اوزون دولاب .

چُوبَه [فا.ا] اوقلاغی .

چُوپ [ت.ا] صمان ، اوت وامثالی کبی خفیف شیلر پارچه‌سی .

چوپ آتلماز = پك غلبه‌لکلی محلدن کنایه § مراقلی .

اوزوم چوپی = دانه‌سز اوزوم صاپی .

چوپ چاتان = قسمت ویرن ، تقدیر وظیفه ایدن .

چورچوب = سوپرونتی ، خس وخاشاك

نانه‌چوبی = پك ضعیف آدمدن كنایه .

چوپجی = اولردن سوپرونتیلری آلوب خارج شهره طاشیان آدم .

چوپلك = مزبله ، سوپرونتیلك ، چور-چوب آتیلان یر .

چوپلمه [ت ، س] (خربق) : ذات الفلقتین شعبه‌سنك شقیقیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب ساقلری دروننده بولنان حربقین مادهٔ مؤثره‌سی طبابتده مسهل ودافع دود كبی مستعملدر . خربق ابیض ، حربق اسود .

(چوپلمه)

چوپلنمك [ت ، مص] قوش كبی آزجه قیرنتی یمك § قناعتله كچنمك § آزتق یمك .

چوپور [ت ، س] یوزده‌كی چیچك اثری § (ص) یوزنده چوپور اولان .

چوپوریته [ج ، س] ازماریده مشابه كوچوك برجنس بالق .

چوتره [ت ، س] آغاجدن معمول یاصی بارداق § سیاحتده طاشنیر آغزی طار قاب .

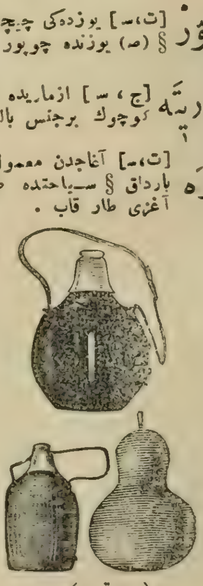

(چوتره)

چوجق [ت ، س] انسان یاوروسی ، یاورو ، طفل ، صبی § هوپا مزاجلی آدم .

چوجقلق = انسانك چوجق بولندیغی زمان ، طفولیت § خفیف مزاجلیلق § ادراكسزلك .

چولق‌چوجق = اهل بیت ، عائله .

چوجقجغز = زواللی چوجق مقامنده قوللانیلیر .

چوجقجه = چوجغه یاقیشر حال وصورتده .

چور چور [ت ، س] دیكنلی برنوع بالق .

چوخه
چوخا
= [فا ، س] چوقه .

چوخه‌جی = چوقه‌یاپان وصاتان آدم .

چوراب [ت ، س] ایاغه كییلان یاوق ویا یوكدن معمول شیٔ .

دیزچورابی = قونجلی چوراب .

چوراب اورمك = مكر وحیله‌ایتمك .

چوراب‌سوكوكی = متسلسلاً ، متوالیاً وقوعبولان .

چورابجی = چوراب اورن ویاصاتان آدم .

چوراق [ت ، س] اوت‌بیتمه‌ین قیراج یر ، شوره .

چوراقلق = شوره‌زار .

چوربا [ت ، س] یمكك ابتداسنده ییلن معروف صولی طعام § آلت اوست اولمق .

چورباجی = یكیچری اصطلاحاتنده (یوزباشی) ‖ صاحب تجارت آدم ، دكان صاحبی ‖ كویلرده خرستیان معتبرانی .

چوربه‌لق = چوربا یاپمغه مخصوص شیٔ .

چورتو [ت ، س] دكرمن طاشنه دانه دوكن دیترك خونی .

چورتون [ت ، س] اوسق قبالی آغاج اولوق ، طلومبه آغاجی .

چورداك [ت ، س] برنوع معطر ومنبه اوت .

چورك [ت ، س] دكرمی ، یومشاق‌سمید § دكرمی شیٔ § دكرمی اوله‌رق صارلمش شیٔ .

چورك اوتی = چورك واتمك اوزرینه اكیلان كوچوك سیاه دانه‌لر ، حبة السوداء .

چوركلنمك = چورك كبی قانغال اولمق .

چوروتمك [ت ، مص] برشیئك نسجنی بوزوب اوزمك § ردوذم ایتمك § قوقاجق حاله كتیرمك .

چوروك [ت ، ص] نسجی بوزلمش شیٔ § قوقمش شیٔ § اساسسز قوتسز .

چوروكلك = بوزیلوب قوقمه ، عفونت .

چورومك [ت ، مص] قوقوب طاغیلمق تفسخ ایتمك § اعضاء بره‌لوب مورارمق § پك زیاده بوزولمق .

چوزمك [ت ، مص] كوشه‌دوب آچمق § آیرمق .

ایپلك چوزمك = تیز تیز كیدوب كلمك تعجیز ایتمك .

چوزدیرمك = (چوزمك) ماده‌سنك متعدیسی .

چوزلمك = (چوزمك) ماده‌سنك مجهولی .

چوزكی [ت ، س] صوپالی چارشفاق طوقمه .

چوزوك [ت ، ص] چوزلمش ، دوكوم وباغی آچلمش .

چوغان [ت ، س] صابون كبی كوپورەرك كیری ازاله ایتمك خاصه‌سنه مالك اولان بركوك .

(چوغان)

چوق [ت ، ص] مقداری ، صایسی آز اولمیان ، بولجه بولنان ، كثیر ، بسیار § فضله ، زیاده ، لزومندن آرتق § دفعاتله ، كراراً § برشیئك قسم اعظمی .

چوقلق = چوق بولنمق § اكثریا .

چوق‌شیٔ = غریب شیٔ .

چوغالمق [ت ، مص] امثالی ، مقداری ، صایسی آرتمق § بركتلی اولمق .

چوغالتمق = چوغالمق ماده سنك متعديسى .

چوقال [ت،س] چوكل، سوزلش چامور دن معمول چوملك .

چوقدار [ت،س] اوته یه بری یه كوندر - یله‌رك ایش كوردیریلن مأمور كه : (قپوچوقداری) دینور .

چوقور [ت،ص] قازلمش ، درینلكی آز اولان یر .

چوقوره دوشمك = ورطه یه اوغرامق

چوقورلاتمق = قازه‌رق یریری درین ایتمك

چوقورلانمق
چوقورلاشمق } = قازیله‌رق درین اولمق

چوقوراق = درینلك .

چوقولاتو [ج،س] {Chocolat} قاقاو اغاجنك دانه‌سی كه : شكرله قاریشق اولان مسحوقی قهوه كبی قیناديلوب ایچیلور .

چوقه [ت،س] یوكدن معمول وترس خاولی قماش .

چوكدیرمك - چوكرتمك
[ت،مص] دیز اوستی اوطورتمق .

چوكل [ت،س] ☞ (چوقال) .

چوكمك [ت،مص] توز ، تورتی ایچنده بولندیغی صولی شیئك دیبنه قونمق، ترسب § چوقورلاشمق § یيقلمق § حال هدمیه كرفتار اولمق § دیزلرینی بوكه‌رك اوطورمق § بلامأذونيت یره اوطورمق .

چوكندر [ت،س] قرمزی پانجار .

چوكولك [ت،ص] چوكمش اولان .

چوكه‌لك [ت،س] پینره تحول ایتمش سود .

چول [ت،س] مسكون اولمیان ایصسز، واسع قیر .

چول [ت،س] قیلدن اورلمش حیوان اورتوسی § اسكی پوسكی البسه .

چول طوتماز = النه كچنی استهلاك ایدن ، پاره‌سز ، ذوقورد .

چوللامق [ت،مص] برشیئك اوزرینه قپاتمق ، بوكانمك § جبراً المق .

چولاق [ت،ص] قولی چارپيق اولان .

چولاق قوش = ذات الارجل الكفیه‌دن شمال طرفلرنده بولنور وضعيتی ثقيل بر قوشدر .

(چولاق قوش)

چولپا [ت،س] بول پاچه‌لی § سنپه .

چوللق [ت،س] غایت مقبول معروف آلاجه قوش . ساحل چوللغی، بطاق چوللغی بونوعدندر .

(باتاق چوللغی)

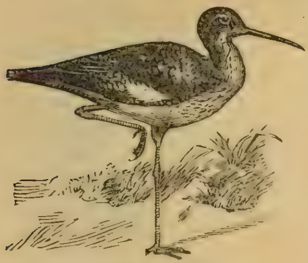

(ساحل چوللغی)

چولها [ت،س] عربی (جولاه) دن محرفدر § قماش طوقویان صنعتكار .

چوملك [ت،س] طوپراق قاپ، قوانوز .

چومله‌مك [ت،مص] قالچه و بالدیرلرینی بوكوب اوطورمق .

چون [فا،د] نصل ، دائما چرا ایله قوللانیلیر § ادات تشبیه § وقتاكه .

چون وچرا = نصل ونیچون .

چونكه [فا،د] ادات تعلیق : زیرا؛ بوسببدن § ادات توقیت : مادامكه ؛ اویله اولنجه .

ختام جلد اول

رسملی

قاموس عثمانی

محرری : علی سیدی

جلد ثانی

قسم اول

لسان عثمانیده مستعمل ترکی، عربی، فارسی واجنبی و [٤٠،٠٠٠] کلمه‌یی وعلمی، فنی، ادبی صناعی وتجاری کافهٔ مصطلحاتی [٣٠٠٠] ی متجاوز اسامیٔ خاصهٔ ممتازه‌یی محتویدر .

صاحب وناشری ـ مطبعه وکتبخانهٔ جهان صاحبی

مهران

دار الخلافة العلیه

١٣٢٥

[مطبعهٔ کتبخانهٔ جهان] باب عالی جاده‌سنده نومرو ٢٤—٣٢

حاءْ [ع.فا.ت، حرف] لفبای عربینك التنجی والفبای ترکی وفارسینك سکزنجی حرفی اولان (ح) نك اسمی . ابجد حسابنده (٨) رقمنه اشارت اولوب نقطه‌لی خادن تفریق ایچون بوکا (حاء مهمله) دخی دینور . لاتین حروفاتنده معادلی (h) و عبرانیده (ח)در . صاغر و دیلسزلر الفباسنده شکلی شودر :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شکللرده ارائه ایدیلور :

ح ...... کوفی

ح ...... تعلیق

ح ...... ثلث

ح ...... نسخ

ح ...... سیاقت

ح ...... توقیع

ح ...... دیوانی

ح ...... جلی

ح ...... اجازت

ح ...... رقعه

ح ...... ریحانی

ح ...... شجری

حائِرْ [ع، ص] حیرتده قالان ، متحیر ، شاشیرمش .

حائِزْ [ع،ص] بر شیئه صاحب و مالك اولان ، مالك § متصف .

حائِضْ [غلط اولەرق] **حائِضه** [ع،ص] عادتنی کورن قادین § (فقه) نمازسز قادین .

حائِطْ [ع،س] بر ساحه‌یی تحدید ایدن دیوار ، تخته پرده ، چیت کبی شیلر . جمعی (حیطان) کلیر .

للحیطان آذان = دیوارلرك قولاقلری واردر .

حائِفْ [ع،ص] غدر و ستم ایدن .

حائِكْ [ع،س] جولاهه ، جولاه .

حائِل [ع،ص] ایکی شیٔ آره‌سنه کیروب انکل اولان شیٔ § مانع، مانعه.

حابِس [ع،ص] حبس ایدیجی، توقیف ایدیجی طوتان.

حاتَم [ع،س] { اصلی تانک کسریله در } بین العرب سخاسیله مشهور اولان { ابن عبدالله بن سعد } که: قبائل عربدن (طیٔ) قبیله‌سنه منسوبدر، حاتم طی، حاتم طائی § (ص) صوك درجه سخی وکرم آدمدن کنایه‌در.

حاتمی کرم = حاتم کبی لطف واحسانی کثیر اولان.

حاتمانه = حاتمه یاقیشه‌جق صورتده § جومردجه‌سنه.

حاج [ع،س] موسم معیننده مراسم مخصوصه‌سیله بیت اللهی زیارت ایتمش ذات. { زبانزدی: حاجی }.

حاج الحرمین = مناسك شرعیه‌یه اتباع ایده‌رك هم بیت اللهی، همده روضهٔ مطهرهٔ رسول اللهی زیارت ایدن ذات.

حاجی یاتماز = دیبنه قورشون وضع اولنمش منطاردن معمول برنوع اویونجاق ـ که: هرنه وضعیتده آتیلورسه آتیلسون موازنت اجسام قانونی ایجابنجه ـ قاعده‌سی آشاغی کله‌رك قائماً طورور.

حاجی اوتی = قان قورودان دینلن نبات.

حاجی بابا = ایفای فریضهٔ حج ایتمش اختیار آدم.

حاجی یولی = کهکشان، صمان اوغریسی.

حاجیلر بایرامی = عید اضحی، قربان بایرامی.

دوه‌سی حاجی = ایفای فریضهٔ حج ایتمش اولدیغی حالده بعض مناهیدن نفسنی آلامیان کیمسه‌دن کنایه‌در.

حاجات [ع،س] ج: {حاجت} دیلكلر، آرزولر.

حاجِب [ع،س] قپوجی، پرده‌جی {اوائل دور اسلامده وزرا و امرایه اطلاق اولنوردی.} پرده، حائل § قاش، ابرو.

حاجبین = (حاجب) ك تثنیه‌سی، ایکی قاش: حاجب یمین، حاجب یسار.

بین الحاجبین = ایکی قاش آره‌سی.

غشای حاجب = داخل بدنده اعضایی بربرندن تفریق ایدن زارلردن هربری.

حاجَت [ع،س] انسانك محتاج اولدیغی شیٔ § مادی، لزوملی خصوص § احتیاج، لزوم، اقتضا.

دفع حاجت = مایحتاج الیهی اداء ایتمك.

قاضی الحاجات = حاجتلری اسعاف ایدن جناب حق.

قضاء حاجت = دفع طبیعی.

[عربی ترکیباتده (حاجه) صورتنده قوللانیلور: عندالحاجه، لدی الحاجه: حاجتك، احتیاجك تحقق حالنده دیمکدر.]

حاجتمند = احتیاجلی، محتاج.

حاجِز [ع،ص] سد وبند ایدن § آییران یولنی تفریق ایدن § حجز ایدن. § (تشریح) داخل بدنده‌كی اویوقلری، بربرندن تفریق ایدن زارلردن هربری.

حجاب حاجز = (طب) کوکس ایله بطنی بربرندن تفریق ایدن بیوك زار.

حاجَّه [ع،س] (حاج) ك مؤنثی، ایفای فریضهٔ حج شریف ایتمش اولان مخدره.

حاجی (حاج) ك غلط اوله‌رق زبانزدی.

حادّ [ع،ص] کسکین § سودی § سرت § اکشی § (طب) مرضك دورهٔ مخصوصه‌سنی کچمامش حال.

حادِث [ع،ص] {قدیم ك ضدی} حدوث ایله متصف اولان، حدوث ایدن، عدم ایله مسبوق اصلی اولمیان، صوکره‌دن پیدا اولان § نوظهور، یکی.

حادِثه [ع،س] حدوث ایدن حال § عمومجه معلوم بر وقعه § کوچوك وقعه، قضا § (طب) برمرضك امتدادی اثناسده ظهور ایدن حال صحی ـ که مرضك تبدلنی ایجاب ایدر. [جمعی: حوادث کلیر.]

حادَّه [ع،س] (حاد) ك مؤنثی: کسکین اولان § معادنی اینجه تل ویالوحه حالنه قویمغه مخصوص اوفاق اوفاق دلیکلی ویا اسطوانه‌لردن عبارت آلت. [(حده) طرزنده استعمالی غلطدر.]

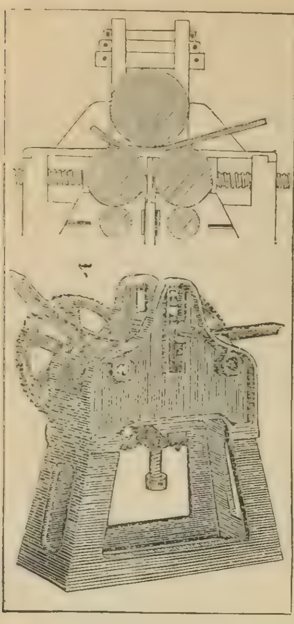

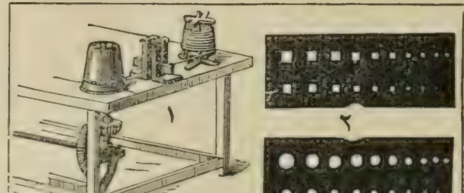

(حاده دستگاهی)

١ ـ دمیر وصیرمه‌دن تل اعمالی.
٢ ـ تللرك عرضاً شکل مربع ومدور آلمسی.
٣ ـ ساج لوحه‌لره انحنا ویرلمسی.

حادهٔ تدقیق = دقتله آراشدیرمقدن کنایه‌در.

زاویهٔ حاده = (هندسه) زاویهٔ قائمه‌دن کوچوك اولان زاویه.

حادی [ع،ص] برنجی § دوه‌لری، قویون ویا صیغر سوریسنی نغمه ایله سوریجی § مغلوبه یاردم ایدن، یاردمجی.

حادی عشر = اون برنجی.

حاذِر [ع،ص] حذر ایدن، قورقوب چکینن.

حاذِق [ع،ص] حذاقتلی، صاحب حذاقت، طبیب حاذق § مهارتلی استاد.

حاذقانه = حاذق اولانه لایق صورتده، ماهرانه، واقفانه.

حاذقیت = حذاقت، حاذقلق.

حاذِلَه [ع،س] (طب) کنارلری کرپیکدن عاری وغایت قرمزی کوز قپاغی.

حارّ [ع،ص] حرارتلی صیجاق: علاج حار، اقلیم حار، اقالیم حاره.

حارا [ج،س] بارکیر یتشدیرمکه مخصوص چفتلك، مرعا.

خارث [ع، ص] چفتجی، اکینجی: حارث غیور.

حارس [ع، ص] حراست ایدیجی، حفظ وحمایه ایدن § بکجی، نکهبان، حامی، حارس دین مبین: حارس ممالك.

خارص [ع، ص] صوك درجه حرصلی اولان

حارصه [ع، ص] (فقه) انسان باش ویا یوزنده قان چیقمیه‌جق صورتده حاصل اولان یاره.

حارق [ع، ص] (نظمده (محرق) ه بدل قوللانیلور) یاقیجی، یاقاز § یامان: فکر حارق، شعر حارق.

حارق عاده = عادتی ازاله ایدیجی، خارج از عاده.

حارقه [ع، ص] آتش: حارقهٔ ندامت.

حارّه [ع ص] (حار)ك مؤنثی: اقالیم حاره.

منطقهٔ حاره = خط استوانك ایکی جهتنده بولنان صیجاق مواقع، ۳۰ شمالی عرض دائرهٔ متوازیه‌سیله ۳۰ جنوبی عرض دائرهٔ متوازیه‌سی بینده‌کی منطقهٔ کره.

حازم [ع، ص] حزم ایدیجی، ایدن، احتیاطه رعایت ایلیان، بصیرتلی، متیقظ.

حازمانه = احتیاطکارانه، متبصرانه.

حاس [ع، ص] حس ایدیجی، طویبجی § طویغوسی غالب اولان.

حاسب [ع ص] حساب ایدیجی.

حاسد [ع، ص] حسد ایدن، دیکرینك نائل اولدیغی شیدن محرومیتی آرزو ایدن، قیصقانچ.

حاسدانه = حاسدجه‌سنه، قیصقانارق.

حاسر [ع، ص] حسرت چکن § چیپلاق سلاحسز § محروم: خائب وحاسر.

حاسم [ع، ص] حسم ایدیجی، ایدن، کسوب آتیجی، قطع ایدیجی: حاکم حاسم، حکم حاسم.

حاسّه [ع، ص] (حاس)ك مؤنثی، حس ایدن قوت، طویغو: قوای حاسه، حاسهٔ ذوق § طاتمق حسی، قوتی.

حاسهٔ رؤیت = کورمك قوتی.

حاسهٔ سمع = ایشتمك قوتی.

حاسهٔ شم = قوقلامق قوتی.

حاسهٔ لمس = تماسله درك اولنمق قوتی.

حاشا [ع، د] ادات تنزیهدر. «انی بویله اوصافدن تنزیه ایدرم» دیمکدر.

حاش لله و [ع، تر] قرآن کریمدن مقتبس (حاشا) مفادنده مستعمل بر تعبیردر.

حاشر [ع، ص] حشر ایدیجی، جمع ایدیجی، طوپلیان، ندای حاشر.

حاشیه [ع، س] کنار، پرواز § کتاب ویا مکتوب کنارینه یازیلان یازی، درکنار، هامش § بر کتابك مندرجاتنه دائر جابجا ایضاحات وملاحظات یازمق صورتیله وجوده کتیریلان تألیف: حاشیهٔ کلنبوی.

حاشیه‌لی = کنارلرنده ایضاحاتی حاوی عبارەلر اولان کتاب || مکتوب || ورقه

حاصب [ع، ص] طوپراغی هوایه صوران، اورته‌لغی توز دومان ایچنده براقان شدتلی روزکار.

حاصد [ع ص] اورافجی، اکین بیچن آدم.

حاصر [ع، ص] حصر ایدیجی، محاصره ایدن.

حاصل [ع، ص] حصوله کلیجی، کان، حصول بولان § تثبت ایدن، یردن چیقان § نتیجه حکمنده اولان.

الحاصل ـ حاصلی ـ حاصل کلام = سوزك قیصه‌سی، سوزك نتیجه‌سی شودرکه.

حاصلی تحصیل = بیهوده، نافله، عبث.

حاصلسز = نتیجه‌سز، ثمره‌سز.

حاصل جمع = (ریاضی) بر قاچ عددك برابره طوپلانمسندن حصوله کان مجموع، یکون.

حاصل طرح = (ریاضی) ایکی عددك تفاضلی، یعنی بر عددك دیکرندن طرحندن صوکره قلان باقی.

حاصل رفع = (ریاضی) بر عددك بر ویا برقاچ کره کندی نفسنه ضربندن حاصل اولان عدد: $(۵)^{۳}$ = ۱۲۵.

حاصله‌تین = (حقوق) برخصوصك حالا باقی اولوب اولمدیغنه یمین ایتمك.

حاصلات [ع، س] جم: (حاصل) بر ایشدن، یردن حصوله کان شیلر § ایرادلر.

حاصلات نافعه = (عسکری) نشان تحته‌سی اوزرینه اندخت ایدیلان یوزمیدن هدفه اصابت ایدنلرینك مقداری.

حاصلات صافیه = مصرف چیقدقدن صوکره مصرف تمتع اولەرق قلان حاصلات، قسم واردات.

حاصن ـ حاصنه [ع، ص] عرض اهلی، ناموسلی، عفیفه قادین. (غیب) ضدی، جمعی حاصنات کلیر.

حاضر [ع، ص] حضورده، کوز اوکنده اولان § اجرا اینك وایدلك ایچون لازمکلان حال وکیفیت اوزره بولنان شخص، شئ § هرجهتی اکمال، هر لوازمی تدارك اولنان شخص، شئ § یاپلمش، دیکلمش حالده صاتیلان، اصمارله اولیان البسه، قوندره وسائره.

حاضر بالمجلس = مجلسده حاضر اولان آدم.

حاضر جواب = هر سوزه بلا تأمل مناسب جواب ویرن.

امر حاضر = (صرف) امر صیغه‌سنك مخاطبی.

نهی حاضر = (صرف) نهی « «

حال حاضر = شمدیکی حال، لسان سیاسیده بوکا (استاتیقو) Statiquo دیرلر.

حاضره قونمق = میراث صورتیله ویا امکسز اولەرق ثروته نائل اولمق.

حاضرلامق = حاضر ایتمك، مهیالمق، آماده ایلمك.

حاضرلانمق = حاضر اولمق، آماده اولمق.

حاضرلاتمق = حاضر ایتدیرمك.

حاضرلق = برایشه مهیا ولمق § تدارکات.

حاضرجی = قیافه‌جی، دیکلمش مهیا البسه صاتان آدم.

حاضر لوب = صوده پیشوب قیناتمش قبوقلی یومورطه.

حاضنه [ع، ص] مربیهٔ اطفال § دایه § سودنه.

حاطب [ع، ص] اودون جمع ایدن، اودونجی § ایلیجی، فنایی تفریقدن عاجز شخص.

حاطب لیل ـ حاطب اللیل = کیجه اودون طوپلاییجی || صاچمه صاپان سوز سویلین شخص.

حاطم [ع، ص] قیریجی، قیروب اوفادیجی.

حاف [ع، ص] برشیئی دائرا مادار احاطه ایدن.

حافات = جم: (حافی) کنارلر، یانلر، چورەلر.

حافر [ع،ص] قازيجى ، قازان: طوپراغى § قازان حيوانك طيرناغى § آت كبى حيوانلرك طرناق قابلى اياغى .

حافظ [ع، ص] صاقلايجى، صاقلايان § حس اولنان شيئك اثرينى ذهننده صاقلايان § ازبرليان § قرآن كريمى ازبرلەين § محافظه وصيانت ايدن .

حافظ حقيقى ـ حافظ مطلق = جناب حق .

حافظ كتب = بر كتبخانه نك حاوى اولديغى كتابلرى حفظ واداره ايدن آدم .

حافظه [ع، ص] (حافظ)ك مؤنثى (ـ) حس اولنان شيئك اثرى ذهننده ثابت قيلان قوت ، قوۀ حافظه اونوتماق خاصه سى ، قوتى .

حافظه پيرا = حافظ، تزيين ايديجى، تبركاً ازبرلنان .

حافه [ع،ـ] قيى ، كنار § (طب) ايكى ويا زياده سطحك برزاويه تشكيل ايدرك برلشمسندن حاصل اولان طولانى كسكينلك ويا بونك اثر خارجيسى .

حافۀ انسيه = (طب) برعضوك وعلى الخصوص بركميكك وضعيت طبيعيه ده ايكن ـ وجود انسانى‌يى يوقاريدن اشاغى يه دوغرى ايكى يه بولان ـ خط اصلى يه اك يقين اولان كنارى .

حافۀ خلفيه = (طب) برعضوك ويا بر كميكك وضعيت طبيعيه ده ايكن ارقه يه تصادف ايدن كنارى .

حافۀ سفلا = (طب) برعضوك ويا كميكك وضعيت طبيعيه ده بولنديق اعتباريله شغى يه مصادف كنارى .

حافۀ عليا = وضعيت طبيعيه ده بولنان برعضو ويا كميكك يوقارويه مصادف كنارى .

حافۀ قداميه = وضعيت طبيعيه ده بولنان برعضو ويا عظمك اوك كنارى

حافۀ وحشيه = وضعيت طبيعيه ده كى عضو ويا كميكك خط متوسط دنيلان خط موهومدن اك اوزاق كنارى .

حافى [ع،ص] يالين اياق يوروين ، قوشان.

حافياً = يالين اياق اوله ق § كمال بشاشتله اكرام ايدن ، پك مكرم اولان .

حاق [ع،ص] اورته ، وسط .

حاق الادمه = (طب) درينك اورته قاتى § انسانيتلى، مروتلى § بهادر آدم

حاقه [ع،ص] بليۀ ثابته § قيامت كونى، روز محشر .

حاكم [ع، ص] حكم ايديجى ، ايدن § دعاوى‌يى احكام شرعيه ونظاميه يه توفيقاً حل وفصل ايتمكه مأمور ذات : حاكم نظامى ، حاكم شرعى § آمر ، غالب § بك ، رئيس ، خان.

حاكمانه = حاكمجه سنه ، حاكم اولانه ياقيشه‌جق صورتده § آمرانه .

حاكم حقيقى ـ حاكم مطلق = جناب واجب الوجود .

حاكم محتسب = (حقوق) شرعاً معين اولان بعض اوفاق ايشلره حكم ايدن سيار حاكم .

حاكميت = حاكملك || (حقوق) بردولتك ممالكى ايله اهاليسى اوزرنده جارى اولان اقتدار ونفوذ كليسى .

ملت حاكمه = بردولتك عنصر اساسيسنى تشكيل ايدن افراد غالبه نك هيئت مجموعه سى .

نقطۀ حاكمه = اطرافه ناظر ، يوكسك محل § (عسكرى) مرتفع ، مستحكم موقع .

حاكى [ع،ص] حكايه ايدن، بحث ايليان.

حال [ع، ص] هرشيده‌كى صفت متغيره، هرشيئك ايچنده بولنديغى كيفيت § درويشلره عارض اولان جذبه . § ماضى ايله مستقبل آره‌سى، يعنى ايچنده بولنيلان زمان § مشكلات، صقندى، غائله . § (صرف) حاله دلالت ايدن صيغه § مجال، طاقت ، قوت .

درحال ـ فى الحال = همان، چارچابوق، عقبنده .

بهمه حال ـ باى حال = هرحالده، مطلقا، البته .

على كل حال = ارلوريله، اولديغى قدر

على حاله = كندى حالنده، بولنديغى حالده.

حال مؤكد = ذى الحالدن منفك اولميان صفت .

حال منتقل = حال مؤكدك خلافى.

اهل حال = اهل دل، وجدوحال صاحبى

حال آشنا = حالدن اكلايان .

حالبوكه = اويله ايكن، شوقدر واركه

حال صورمق = استفسار مزاج وخاطر ايلمك .

لسان حال = ديل ايله سويلنمديكى حالده اوضاع واطوار ايله ايديلان ايما واشراب .

كندى حالنده = خارج از وظيفه ايشلره قاريشميان ، اوصلى ، ساكن آدم .

حالا = حال جهتيله § شمديكى حالده § دها، هنوز .

حاللشمك = سويلشمك .

حالت [ع] (حال) ايله مترادفدر. شايان دقت حال .

حالت سفوفيه = (معادن) بعض معدنلرك اقسام صغيره حالده بولنمسى .

حالت لزوجيه = (معادن) بعض معدنلرك صلب ومايع حاللرى آره سنده بولنمسى.

حالت نزع = (طب) حياتك نهايته انقلابى زمانى

الحالة هذه = شمديكى حالده .

حالات = جمع : (حالت)، حاللر .

حامد [ع،ص] حمد ايديجى، ايدن، حمد وشكر ايليان .

حامض [ع،ص] اكشى، سركه كبى اولان، ككره § (كيميا) برشبه معدنك مولد الحموضه ايله امتزاجندن متحصل مركب كه اومعدنك اولنه (حامض) كلمه سنك علاوه سيله ياد ايدلور: حامض فحم.

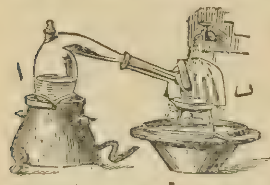

(حامض اورتو فوسفور استحصالى)

ا ـ حامض آزوت وفوسفورى حاوى قرع .
ب ـ حامض آزوتك تكاثفنه مخصوص تبريد اولنمش شيشه .

حامضات = جمع : (حامض) .

حامض تحت = برشبه معدنك تركيب متوسطندن آز بر نسبتده مولد الحموضه ايله برلشمسندن حاصل اولان مركب : حامض تحت كبريتى .

حامض تحت كبريت = مولد الحموضه نك مقدارى حامض كبريتيده كندن دون وحامض كبريتيده كندن افزون اولەرق كوكورد ايله تركيبندن متحصل تركيب .

حامض تحت كبريتى = حامض كبريتك ثانى نسبتنده مولد الحموضه ايله كوكوردك تركيبندن حاصل اولان برتركيب شبه معدنى .

حامض توتيا = (كيميا) رايحه‌سز، لذتسز، غيرمنحل بياض برسفوف اولوب طبده وطب بيطريده خارجاً جروحه قارشى وداخلاً معجون حالنده استعمال اولنور. بوكا توتيا (چچكى) دخى دينور .

حامض حدید = تیمورك مولدالحموضه ایله امتزاجندن متحصل بر ترکیب .

حامض حماض = (کیمیا) حماض دنیلان قوزی قولاغی نام نباتایله مولدالحموضه‌نك ترکیبندن حاصل اولان وکندی حموضه‌سندن ماعدا آیروجه اکشیلکی بولنان بر ترکیب شبه معدنیٔ نبات .

حامض فحم = کمورك مولدالحموضه ایله امتزاجندن حاصل اولان ومشتعل کمورده قرمزی آلوکبی کوریلان بر ترکیب سمی ؛ حامض قاربون ، آسید قاربونیك .

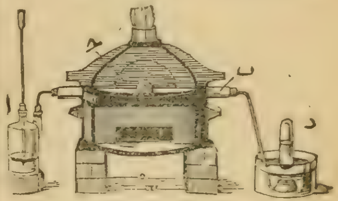

(حامض فحمك تحلیلی)

آ ـ حامض قاربون غازینك حاصل اولدیغی قاب ؛
ب ـ درونده کمور بولنان پورسلن انبوب ؛
ج ـ فرون ؛
د ـ حمض قاربونك تراکم ایتدیکی مخبر .

حامض فنیك (Phénique) = معدن کموردن استحصال اولنور برمادهٔ مایعه (وبعضاً صلبه) که : مضاد تعفن اوله‌رق استعمال ایدیلور .

حامض فوق = برشبه معدنك ترکیب متوسطندن زیاده برنسبتده مولدالحموضه ایله ترکیبندن حاصل اولان شیٔ : حامض فوق حدید .

حامض قلورماء = (کیمیا) غایت کاوی ، هواده دومانلانور ، خفیف رنکلی برمایع کیمیوی اولوب طبده فنا طبیعتلی یاره‌لرده مستعملدر ، لسان عامه‌ده بوکا (طوزروحی) دینور

حامض کبریت = کوکورتك مولدالحموضه ایله ترکیبندن حاصل اولان مرکب که بین الناس زاج یاغی نامیله معروفدر .

حامض کبریتی = کوکورتك حامض کبریتده بولنان مولدالحموضه‌نك ثلثانی درجه‌ده مولدالحموضه ایله ترکیبندن متحصل بر ترکیب شبه معدنی .

حامض کبریت ماء = مولدالماءنك کوکورت ایله ترکیبندن حاصل اولان چوروك یومورطه کبی رایحه‌لی ـ برنوع ترکیب شبه معدنی .

حامض ـ ماء = مولدالماء ایله برشبه معدنك امتزاجندن حاصل اولان ترکیب .

حامضیت = اکشیلك .

حامِل [ع ، ص] طاشییجی ، طاشیان ، کتوریجی ، کتورن § (حقوق) کندوسنده پولیچه ورقه‌سی بولنان § کبه قادین . [بومعناده (حامله) تعبیری غلطدر . چونکه (حامل) ذاتاً نسوانه مخصوص بر صفت اولوب بونك تأنیثنه احتیاج یوقدر .] § حائز ، مالك : اوچنجی رتبه‌دن برقطعه نشان ذیشان عثمانی‌یی حائزدر .

حامل الکتریق = الکتریق جذب و جمعنه مخصوص آلت .

(حامل الکتریق)

حامل وحی = جبرائیل علیه السلام .

حاملاً = حامل اوله‌رق ، حامل اولدیغی حالده .

حامی [ع،ص] حمایه ایدیجی ، ایدن ، حفظ وصیانت ایلین .

حانث [ع،ص] ایتدیکی یمینه کتیرمش ، کتیرمیجی . [(اولمق) ماده‌سیله قوللانیلور .]

حانوت [ع، س] دکان § میخانه . جمعی (حوانیت) اولوب لسانمزده غیرمستعملدر .

حانه [ع، س] میخانه ، جمعی : (حانات) .

حانیه [ع،س] شراب .

حاوی [ع ، ص] شامل ، جامع § جمع ایدیجی ، طوپلاییجی («حاوی» ایله «جامع» و «شامل» آره‌سنده فرق واردر . (حاوی) ایچنده بر ویا برقاچ شیئی بولنان ، (جامع) برچوق شیلری بربره جمع ایدن ، (شامل) ده اصل حاوی اولدیغی شیدن ماعدا دیکر بر ویا برقاچ شیئی دها احاطه ایدن حقنده مستعملدر .)

حاوُج [ت، س] صیوانیه فصیله‌سندن مأکول بر نبات اولوب کوکی طبابتده مستعمل اولدیغی کبی اینکلرك سودینی تزیید ایچون بیطارلقده دخی قوللانیلور .

(حاوج)

حاویه [ت، س] اهمجیلرك ، تلابجیلرك اوجیله قلای سوردکاری آلت .

حائج [ع ، س] مقتضی اولدیغی حالده بولنمیان شیٔ .

حائر [ع، ص] حیرتده قالوب شاشمش اولان .

حائك [ع ، س] جلاه ، جولها ، بز طوقیجی .

حائلاز [ت،س] ☞ [هایلاز]

حاء مفتوحه

حَب [ع ، س] دانه § تخم ، چکردك § دانه حالنده یوتیلان دوا .

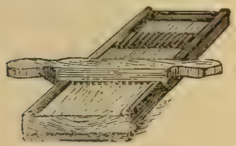
(حب اعمالنه مخصوص آلت)

حب البلوغ = (طب) کنجلرك وقیزلرك جبهه‌لرنده ، چهره‌لرنده منتشر اوله‌رق ظهور ایدن قبارجقلر ، ارکنلك .

حب الغراب = قارغه‌بوکن .

حب الغمام = یاغان طولو .

حب الغوال = (نباتات) چیتلنبك دنیلان میوه .

حب اللذیذ = (نباتات) معدیه فصیله‌سندن برنباتك یره سورینن داللرینك تحت الارض حصوله کتیردیکی نخود حجمنده‌کی ادرانی اولوب افریقالی قادینلرك سودینی تزیید ایتمك خاصه‌سنه مالکدر .

حب المساکین = (نباتات) اوکسوز اوزغانی .

حبی بوتمق = فنالشمق § آلدانوب متضرر اولمق § شاشیرمق .

حبائل [ع، س] دوزاق معناسنه اولان (حباله) نك جمعی .

حبائل الشیطان ـ حبائل شیطان = نسواندن کنایه‌در .

حبائل الموت ـ حبائل موت = اسباب موت .

حَباب ـ حَبابه [ع،س] صو اوزرنده پیدا اولان قبارجق § شبنم .

حَبّالْ [ع، ـ] ایپ، اورغان صانان، ایپجی، اورغانجی .

حَبَّذا [ع د] نه کوزل، نه سویملی مألنده ادات تحسیندر .

« حبذا باغچهٔ پادشـه روی زمین
کوره‌مه رضوان ایدر استادینه یوز بیك تحسین »

• حَبْر [ع، ص] عالم، فقیه § علی الخصوص طائفهٔ موسویه عالمی . جمعی (احبار) کابر، احبار یهود § فرح، سرور.

• حَبْس [ع، مص] بریره قپامق، قپاتمق § محبس § آلیقویمق § (حقوق) یکرمی درت ساعتدن اوچ سنه‌یه قدر محدوده محکوماً توقیف ایتمك § حبسخانه‌ده مدت محکومه‌یی کچیرمك .

حبسخانه = (مولددر) محبس، سجن .

کوزحبسی = نظارت آلتنده بولنمه .

حبس بول = ادراری ضبط ایتمك، کندینی طوته‌رق ادرار ایتمه‌مك .

حَبَش ° [ع، ـ] حبشستان قطعه‌سنده ساکن قوم معروفك اسمیدر.

حبشستان = حبشلرك موطنی .

حبشی = حبشستان اهالیسندن هربری .

حَبْط [ع، مص] ابطال ایتمه، بوزمه § مباحثه‌ده مخاطبی اسکات ایتمك .

حَبَط ° [ع، ـ] (طب) یاره صاغالدقدن ویا دکنك ایله ضرب ایدلدکدن صوکره قالان اثر، نشانه .

حَبَق [ع،ـ] یارپوز دنیلان قوقولی اوت.

حبق الراعی = (نباتات) راتیقه دنیلان اوت که عسرت ویاعدم طمثه قارشی قادینلره ایچیریلیر .

حَبْل [ع،ـ] ایپ، اورغان، رسن، خلاط § (نبا) ایپ کبی بعض رابطه‌لر.

حبل الله = قرآن کریم، شرع قویم، دین اسلام .

حبل الورید = (طب) بوین طماری، شاه طمار .

حبل صوتی = (طب) خنجره داخلنده کرلش اولان وصـداتك پرده‌لرینی تنظیم ایدن ایپلر .

حبل منوی = (طب) قنات ناقلهٔ منویه، شرایین منویه، شرایین ناقلهٔ منویه واعصاب تناسلیهٔ فخذیه آره‌سنده‌کی رابطه‌لر، ایپلر.

حبل سروی = رحم مادرده‌کی جنینی مشیمه دنیلان صوکه ربط ایدن ایپ .

حَبَل [ع،ـ] ایه‌لك § کبه‌لك زمانی .

• حَبَن [ع، ـ] (طب) (استسقای ترقی) دنیلان علت ـ که: قارنك ایچنده (پریطونه) مایع مصلینك طوپلانمسندن عبارتدر .

حَبَّه [ع،ـ] دانه، اوفاق ویواراق شکلده اولان شیء .

حبهٔ سوداء ـ حبة السوداء = چورك اوتی .

حبهٔ خضراء = چیتلنبك .

حبه‌یی قبه ایتمك = حدذاتنده حائز اهمیت اولمیان شیئی مبالغه ایله اعظام ایتمك .

حبهٔ واحده = هیچ، هیچ برشیء دیمکدر.

حَبِیب [ع،ص] سوکیلی، محبوب، دوست.

حبیب الله = فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری .

حَبِیر [ع،ص] تازه، جدید، ترفنده.

• حَبِیس [ع،ـ] فی سبیل الله وقف وتخصیص اولنان شیء .

حَبِیکه [ع ـ] مدار وطرائق کواکب.

حَتات [ع، ـ] غریو، فریاد .

حِتار [ع،ـ] چادراتکلرینه وصل اولنان پارچه § برشیئك اطرافی احاطه ایلیان، پرواز، چنبر .

حَتْف [ع،ـ] اولوم، موت .

حَتْم [ع، ص] خالص § (ـ) حکم وقضا ایجاب والزام § (مص) متین ومحکم ایتمك .

حَتّی [ع د] عطف تنبیهی § حرف جر § غایت وترقی اداتی .

حَثّ [ع،مص] برکیمسه‌یی برایشه ترغیب وتشویق ایتمك § ترغیب وتشویق.

حِثاله [ع،ـ] (نباتات) بعض چیچکلرك قلنی .

حَثَل [ع،مص] سوء حال صاحبی اولمق.

• حَجّ [ع، مص] مبنای اسلام اولان ارکان خمسه‌دن حج فریضه‌سنی ادا ایچون مکهٔ مکرمه‌یه کیتمك . { فی الاصل معناسی: قصد وتوجه .

محافظ حج شریف = صرهٔ همایونی شام طریقیله مکهٔ مکرمه‌یه ایصال وقافلهٔ حجاجه ریاست ایدن مأمور مخصوص .

حَجّاج [ع، ـ] دلیل ایله غلبه ایتمك معناسنه اولان (حج دن مأخوذدر § تاریخجه معروف برذاتك اسمی.

حَجّام [ع، ص] حجامت ایدیجی، ایدن، حجامتجی .

• حِجامَت [ع، مص] { دوغریسی حانك کسریله‌در } صورت معروفه‌ده قان آلمه .

حَجَبَه [ع،ـ] (حاجب)ك جمعی، قپوجیلر.

حَجْب [ع، مص] منع § (فقه) شخص معینی میراثدن منع ایتمك .

حجب حرمان = (فقه) میراثدن کلیاً منع.

حجب نقصان = (فقه) میراثدن قسماً منع.

• حَجْر [ع، مص] {حانك حرکات ثلثه‌سیله} (فقه) برشخص مخصوصی تصرف قولیه‌سندن منع ایتمك § مالنده تصرفدن منع ایلمك § حجز § قوجاق، آغوش.

حجراً = حجر صورتیله .

حَجَر [ع، ـ] طاش، سنك .

حجر اسعد ـ حجر اسود = کعبهٔ معظمه‌ده‌کی معروف سیاه سنك مقدس .

حجر فیل = یانماز طاش دنیلان معدن ـ که: ایپلك کبی اجزاسی بربرندن آیرلمق خاصه‌سنی حائزدر .

حجر النور = (کیمیا) کوکورت ایله تیمورك اتحـادندن حاصل اولان آلتون صاریسی رنکنده برجسم .

حَجْز [ع، مص] حجر § منع ایتمك § مدیونك اموالنی توقیف ایتمك .

حجزنامه = (حقوق) مدیونك اموالنی حجز وتوقیف ایچون داین طرفندن ویریلن ورقهٔ رسمیه‌که: اوچ نسخه اوله‌رق تنظیم اولنور § ایکی شیئك آره‌سنی فصل ایلامك.

حَجَله [ع،ـ] کلین اوطه‌سی، زفافخانه، بیت زفاف، کردك. [حجله لفظنده معنای محلیت موجود اولدیغندن بوکا برده (کاه) ادات محلیتك علاوه‌سیله (حجله‌کاه) صورتنده استعمالی عبثدر.]

• حَجْم [ع، ـ] ال ایله یوقلانه‌جق جثه، مقدار [اشیا حقنده] § (هندسه) برجسمك حجمی، واحد قیاسی حجمه نسبتله جسامتنك قیمت عددیه‌سندن عبارتدر § سطوح مستویه ویا منحنیه ایله محاط بولنـان جسمك وسعت داخلیه‌سی، جسم هندسی .

حجم استيعابى = برشيئك سعهٔ داخليه‌سى.

حجماً = حجم اعتباريله، قطعه‌جه.

تحجيف [ع-س] (طب) تارن غورولتيسى.

حَدّ [ع، س] چنبر § ايكى شئ آره‌سنى حاجز اولان شئ § درجه، مرتبه § قيج، بيچاق كبى شيلرك كسكين اولان يرى، اغزى، حديف § (فقه) مجرمك كنديسنى وباشقه‌لرينى ارتكاب جرمدن منع ايچون ايديلان تعزير وتأديب: حد شرعى § وظيفه § حيثيت § (منطق) قضيه‌يى تركيب ايدن ايكى قسمك هربرى § (رياضيه) بر افادهٔ جبريه‌نك + ياخود — اشارتلريله مربوط بولنان اقسامى.

ذوحد واحد برافاده = + ياخود — اشارتلريله مربوط اقسامى حاوى اولميان افاده.

ذوحدين برافاده = ايكى حدلى افاده: (ب+ح) كبى.

ذوحدين مربعى = ذوحدينك كندى نفسنه حاصل ضربى كه: مثلا: (ب+ح)² = ب² + ح² + ٢ ب ح اولوركه: شفاهاً افاده‌سى: [حد اول مربعى، زائد، حد ثانى مربعى، زائد، حد اولك حد ثانى يه حاصل ضربنك ايكى مثلى] در.

حد اول = برذوحدينده صاغدن برنجى حد.

حد ثانى = « صولدن « «

مثلا [(ب + ح) ده (ب) حد اول، (ح) حد ثانيدر].

ذوحدود ثلثه برافاده = (رياضيه) اوچ حدلى افادهٔ جبريه (ب + ح + ء) كبى.

ذوحدود ثلثه مربعى = بر ذو حدود ثلثه‌نك كندى نفسنه حاصل ضربى.

بى حد = صايسز، حسابسز.

حد ثالث = ذوحدود ثلثه‌ده اوچنجى حد.

ذوحدود كثيره = حدلرى اوچدن زياده اولان افادهٔ جبريه: (ب+ح+ء+ى+م)

حد مشترك = برينك نهايتى ديكرينك بدايتى تشكيل ايتمك اوزره ايكى مقدار آره‌سنده‌كى جزء.

حد تام = (منطق) جنس وفصل قريبدن تركب ايدن حد، مجهولى جنس قريبى ايله فصل قريبدن مركب سوز ايله بيلديرمك: انسانى حيوان ناطقله تعريف كبى.

حد ناقص = (منطق) فصل قريب وياخود فصل قريبك حديله جنس بعيددن متشكل حد.

حد مجاز = (ادب) سوزك بلاغت جهتيله اقتدار بشر خارجنه چيقمسى.

حد اصغر = (منطق) قياسده مطلوب اولان قضيه‌ده‌كى محكوم عليه.

حد اكبر = (منطق) قياسده مطلوب اولان قضيه‌ده‌كى محكوم به.

حد اوسط = (منطق) صغرى ايله كبرى آره‌سنده مشترك اولان جزء.

حدنى بيلديرمك = جزاى سزاسنى ويرمك.

فوق الحد = پك زياده، حدك فوقنده.

سرحد = ايكى دولت طوپراغنك بربرينه بيتشديكى ير، بردولت مملكتنك نهايتى.

حد امكان = امكانك غايتى، صوكى.

حدنى بيلمك = بر آدم درجهٔ اقتدار وصلاحيتنى دوشونوب اكا كوره حركت ايتمك.

حدنى تجاوز ايلمك = درجهٔ صلاحيت خارجنده ايشلر ياپمق.

حد ناشناس = حدنى بيلمز، درجهٔ صلاحيتنى دوشنمز اولان.

حد ناشناسانه = حد ناشناسه لايق صورتده.

حَدائق [ع، س] (حديقه) نك جمعى: باغچه‌لر. {(حدايق) صورتنده قولانلماملى]

حَداثت [ع-س] اول، ابتدا § تازه‌لك، كنجلك. [بوصوك معنايه نظراً (حداثت سن) تعبيرنده تكرار معنوى واردر.]

حَدّاد [ع-س] دميرجى، چلينكر.

حَدَب [ع مص] قانبوراولمه، قانبورلق.

حَدَبه [ع مص] قانبورلق § (طب) اعضاى بدنده، على الخصوص كميكلرك برنده‌كى بومرولق.

حدبت = (تشريح) قانبورلق.

حَدَث [ع-ص] يكى شئ، يكى ظهور ايدن شئ § (فقه) ظهورى آبدستى بوزان شئ § (صرف) اقسام كلمه‌دن فعلك بيان ايتديكى حالكه: اوله، ياپمه كبى برمعنادن عبارتدر.

حَدْس [ع، س] ظن وتخمين.

حدسيات = جمع: (حدس) ظنيات، تخمينات.

حَدَق [ع، س] (نباتات) بادنجان.

حَدَقه [ع-س] كوز ببكى، كوز قاره‌سى، انسان العين.

حدقى-حدقيه = كوز ببكنه وياقاره‌سنه متعلق.

حَديث [ع، س] حضرت فخر كائنات افندمزك كلام شريفى § آندن بحث ايدن علم شريف § يكى، تازه § خبر، قصه، سوز.

حديث صحيح = (فقه) لفظى ركاكتدن ومعناسى برآيت كريمه ويا خبر متواتر ويا اجماع امته مخالفتدن سالم وعادل وصادق برراوى يه مستند اولان حديث شريف.

حديث موضوع = باشقه‌برينى طرفندن سويلنيلوب حضرت پيغمبر عليه السلامه اسناد اولنان سوز.

حديث قدسى = معناً قبل كبريادن ولفظاً رسول مجتبادن وارد اولان حديث شريف.

حديث السن = نوجوان، كنج، تازه.

حَديد [ع، ص] حدلى، تيتيز § كسكين: سيف حديد § آهن، دمير [آچيق سنجابى رنكلى، قابل اطرق وآغير اربر معدن.]

حديد المزاج = تيتيز مشربلى، چابوق حدت ايدن.

حديد البصر = كوزى كسكين، اوزاقدن كورن.

محجة الحديد = تراموای، دميريولى. [عربلر تراموايه بواسمى ويررلر.]

حديد مقصدر = (كيميا) قلاى وياتوتيا ايله مظرف دمير، تنكه.

حديد سماوى = سمادن هبوط ايدن وصرف حديددن مكون اولان جسم، كتله.

حديدى-حديديه = دميره منسوب: مركبات حديديه، ادوات حديديه.

حَديقه [ع-س] آغاجلى، صولى مبذول باغچه.

حَذّ [ع-س] (عروض) (متفاعلن) دن بر وزن مجموعك حذفيله باقى قالان (متفا) يى (فعلن) ه نقل ايتمكدر § قطع ايتمك، كسمك.

حَذاقت [ع، مص] حاذقلق، مهارت، اوسته‌لق. {بالخاصه اطباحقنده مستعملدر.}

حَذَر [ع، مص] صاقنمه، قورونمه.

الحذر = صاقين! زنهار!

حَذْف [ع،مص]: وشورمك، اسقاط ايتمك. § آتمق صرف نظر ايتمك § تخفيف ايلمك § آره‌دن چيقـارمق ، چيقارلماق .

ايجاز حذف = (معانی) مقصد ومعنايه خلل كلمه‌مك شرطيله وقرينهٔ لفظيه وياعقليه دلالتيله متممات جمله‌دن بريني حذف ايتمك: [(چشمه آقيور) عباره‌سنده (صو) لفظی محذوف اولديغی كبی .]

حَرّ [ع،ص] صيجاق، صيجاقلق، حرارت. { جمعی : (حرور) كلير . }

حَرّاث [ع، ص] اكينجی، چفتجی.

حَرَاثَت [ع،مـ] چفتجيلك، اكينجيلك .

حَرَارَت [ع ، مـ] صيجاقلق ، كرمی § معده‌ فسادی وسائره‌ حسبيله وجوده‌ عارض اولان صيجاقلق.

حرارت غريزيه = (طب) انسان وحيوانك حائز اولديغی حرارت طبيعيه‌كه : انسانده ، حال صحتده ٣٧ درجه‌در .

حرارت بين = درجهٔ حرارتی تعيينه مخصوص آلت .

حراره = عربی تركيبانده (حرارت) ك شكل املائی .

ميزان الحراره = درجهٔ حرارتی اشعار ايدن آلت ، ترمومترو .

حرارت خفيه = كافهٔ اجسامده بالقوه موجوداولوب آلت‌لمسيه‌ايله حس ايديله‌ميان حرارت .

حَرَاشِف [ع ، مـ] جمع : (حرشف) پول‌پول اولان شيلر ، بالق پوللری § (نباتات) ياپراقلری بالق پولنه مشابه انكنار كبی نباتات .

حَرَاضَت [ع ، مص] دردك ، علتك، مزمن اولمسی .

حَرّاق [ع] (طب) پهلوان ياقيسی.

حَرّاقه [ع، مـ] ادوات محرقه ايله مجهز حرب كميسی .

حَرَام [ع،ص] (فقه) ممنوعيتی دليل قطعی ايله ثابت اولان شیء § (حلال) مقابلی .

حرامزاده = پيچ ، ولد غير مشروع .

حرام اولسون = حقنده‌مضراولسون، فنا اولسون ديمكدر .

مسجد حرام = درونـده وجوارنده قتـال ايشلنمسی ممنوع وحرام اولان روضهٔ مطهره .

محرم الحرام = مدتنجه منهـ اتدن توق ايدلمسی لازمكلان شهر محرم .

اشهر حرام = رجب، ذی القعده، ذی الحجه محرم آيلری‌كه: بوآيلرايچنده زمان جاهليت عربلری ايچون حرب وقتال حرام وممنوع ايدی .

حَرَامی [ع، ص] خرسز، قطاع طريق.

حراميلك = خرسزلق ، حيدودلق .

حَرْب [ع ، مـ] جنك، غوغا، دوكوش، قتال ، كارزار ، صلحك ضدی . § (حقوق‌دول) صورت مصلحانه ودوستانه‌ده حل وتحصيل ايديله‌ميان برشيئك قوت ايله استحصالی ضمننده، ايكی حكومت بيننده‌كی مناسبات حسنه‌نك بالانقطاع يرينه قائم اولان عداوتك احوال مشوشه‌سی .

فن حرب = اردولرك و دونمانك اصول تنظيم واداره‌سی وميدان محاربه‌يه سوقيله اصول مخصوصه‌سنه توفيقاً حرب ايتمسی قواعدندن باحث فن عسكری .

حرباً = حرب ايله ، حرب ايتمك صورتيله .

داهية الحرب - داهيهٔ حرب = ماهر قوماندان .

حرب چاغی = (حقوق)بالخاصه‌محاربه‌ده استعمال اولنان وطوغريدن طوغری‌يه هجوم ويا مدافعه‌يه ياراياں وبنـاءً عليه بی‌طرف حكومتلر افرادی طرفندن محاربلردن هيچ برينك اولكاسنه نقلی - حقوق دولجه - جائز اولميان اشيا ، مواد .

اركان حرب = فن حربه بحق آشنااولوب محاربه‌نك ترتيبی يابان ومواقعی انتخاب وتعيين ايدن متفنن ضابطان وامرا .

اركان حرب رئيسی = براردونك الكبيوك اركان حرب ضابطی ، اركان حربيه هيئتنك آمری .

اعلان حرب = (حقوق) بر دولتك ديكر دولته مخاصماته كيريشمكه مهيا اولديغنی رسماً تبليغ ايتمسی .

دار الحرب = ميدان محاربه، جنك اولنان ير § اهل اسلام ايله بينلرنده صلح اولميان بلاد مشركين .

ديوان حرب = محكمهٔ عسكريه .

ديوان حرب عرفی = ادارهٔ عرفيه زمانـنده عسكرك غيرينه دخی حكمی جاری ورئيس واعضاسی عسكريلردن مركب بولنان محكمهٔ فوق العادهٔ عسكريه .

صف حرب = اثنای محاربه‌ده عسكرك تشكيل ايلديكی صره ، سلسله .

حربگاه - حربكه = حرب يری، جنك ميدانی .

حربی = حربه منسوب § تفنك ايچنی تميزلمكه مخصوص دمير چوبوق .

حَرْبَه [ع ، مـ] قيصه مزراق طرزنده بر نوع سلاح § (بحريه) آرمه دوره چليكلری كبی قيصـه‌جق آغاجلر .

حَرْث [ع،مص] ترلاسوروب‌اكين‌اكمك.

حَرْز - حَرَس [ع ، مص]قوريمق، محافظه‌ايتمك، قورنمق، محافظه ايدلمك .

حَرْشَف [ع،مـ](حيوانات) بالق پوللری، § (نباتات) انكنار وامثالی سبزه‌لرك بالق پولنه مشـابه قاتمرلی ياپراقلری .

حرشوف بری = (زينيا) ذات الفلقتين شـعبه‌سنك مركبه فصيله‌سندن اولوب جذوری آجيدر. مقدما دافع‌حما كبی استعمال اولنوردی .

(حرشوف بری)

حَرْف [ع ، مـ] كلمه‌لری تشكيل ايدن اشاراتدن هر بری، برلسانك الفباسنی تشكيل ايدن شكل واشارتلردن هر بری § (نحو) ديكر بركلمه‌ايله برلشمدكجه باشلی باشنه معناسی اولميان لفظ § سوز .

حرف آشنا = حرفلری بربرندن تفریق وتمییزه مقتدر اولان، حرفلری طانیان .

حرف انداز = سوز آتان، کنایه‌لی سوز سویلین، طاقیلان، تعریض ایدن .

حرف اندازی = حرف اندازلق .

حرف بحرف = عیناً، اصلندن آیرلمقسزین.

حرفگیر = سوزده عیب آرایان .

حرفگیری = حرفگیرلك .

حرف اصلی = کلمه‌نك تصریفاتنده کرك لفظاً کرك تقدیراً ثابت قالان حرف .

حرف زائد = کلمه‌نك بعض تصریفاتنده ساقط اولان حرف .

حرف جر = اسملری مجرور اوقودان (٢٠) حرف معلومدن هربری : با، من، الی، عن، لم، علی ...

حرف عطف = ایکی کلمه ویا جمله‌یی برحکمده جمع ایدن، برینی دیکرینه ربط والحاق ایله‌ین .

حرف ناصب = (نحو) داخل اولدیغی فعل مضارعك نهایتنی اوستون اوقودان درت حرفدن هربری .

حرف واحد = (جمله منفیه‌ده) هیچ برحرف، هیچ برسوز .

حَرَق [ع، مص] (احراق) ایله مترادفدر یاقمق .

حَرْقَفَه [ع، س] قالجه کمیکی .

حرقفی = قالجه کمیکنه منسوب .

حَرَکَت [ع، مص] کیرنمه، قیملدانمه، تبدیل موقع ایتمك، (سکون)ك ضدی § طرز، طور، معامله § یوله چیقمق، عزیمت § ایش، عمل § تلاش.

حرکت ارض = زلزله .

حرکت اختیاریه / حرکت ارادیه } = ایستیه‌رك حرکت .

حرکت اضافیه = (میخانیك) نقطهٔ متحرکه‌نك حد ذاتنده غیر ثابت اولان نقاطه نسبتله حرکتی .

حرکت انتقالیه = (میخانیك) برنقطه‌دن دیکر نقطه‌یه نقل مکان ایدن جسمك حالی، حرکتی .

بلا حرکت = حرکتسز، ساکن .

حرکت تجاوزیه = تجاوز قصدیله وقوع بولان حرکت .

حرکت تدافعیه = (عسکری) مدافعه حالنده حرکت .

حرکت جنبیه = یانه دوغری حرکت .

حرکت حشرات = (حیوانات) حشرات ارضك قیش اویقوسندن اویانه‌رق جانلانمسی .

حرکت دودیه / حرکت دیدانیه } = (طب) باغرصاقلرك صوغولجان کبی کندی اوزرلرینه طوپلانه‌رق وقوعبولان حرکتلری .

حرکت دورانیه = (میخانیك) نقطه‌لرینك کافه‌سی مستویلری برمحور ثابته عمود دائره‌لر رسم ایدن جسمك حرکتی .

حرکت ذاتیه = جسمك تأثیرات خارجیه‌دن تولد ایتمه‌ین حرکتی .

حرکت رجعیه = (میخانیك) و(قوزموغرافیا) کواکبك استقامت حرکتلرینك عکسنه اوله‌رق بعضاً کری کری‌یه وقوعبولان حرکتلری § (عسکری) اردویی کری‌یه چکمك .

حرکت ظاهریه / حرکت مرئیه } = (قوزموغرافیا) حقیقتده غیر موجود اولدیغی حالده ظاهراً موجود ایمش کبی کورینن حرکت .

حرکت غیر اختیاریه / حرکت غیر ارادیه } = ایسته‌میه‌رك حرکت .

حرکت غیر منتظمه = حرکت منتظمه‌نك عکسی .

حرکت متحوله = (میخانیك) اسباب مختلفه‌دن دولایی مساوی زمانلرده قطع ایتدیکی مسافه‌لر تزاید ویا تناقص ایدن نقطه‌نك حرکتی .

حرکت متساویه = (میخانیك) مساوی زمانلرده مساوی مسافه قطع ایدن نقطه‌نك حرکتی .

حرکت مستدیره = (میخانیك) بر منحنی‌یی تعقیباً واقع اولان حرکت .

حرکت مستقیمه = (میخانیك) برخط مستقیم اوزرنده وقوعبولان حرکت .

حرکت متصله = (میخانیك) دائما برجهته متوجه اولان جسمك حرکتی - که عکسنه (حرکت منفصله) دینور .

حرکت مطلقه = (میخانیك) نقطهٔ متحرکه‌نك نقاط ثابته‌یه نسبةً حرکتی .

حرکت مقرنس سما = (قوزموغرافیا) یکرمی درت ساعتده سمانك مرئی اولان حرکتی .

حرکت مکتسبه / حرکت قسریه } = (میخانیك) بر سبب خارجینك تأثیریله حصوله کلن حرکت .

حرکت منتظمه = (میخانیك) ازمنهٔ متساویه‌ده قطع ایتدیکی مسافه‌لر منتظماً تزاید ویا تناقص ایدن نقطه‌نك حرکتی .

حَرَکَه [ع، س] (حرکت) لفظنك ترکیب عربیه‌ده آلدیغی شکل .

حَرَکَه [ع، س] اوستون (فتحه)، اسره (کسره)، اوتره (ضمه) دنیلن اشارتلردن هربری § حرفك ساکن اولمامسی حالی .

ـَ ـِ ـُ ـً ـْ ـّ ١

حرکه‌سز = حرکه‌سی اولمیان، ساکن (حرف) .

حرکه‌لی = حرکه‌سی اولان، متحرك (حرف) .

حرکه‌لندیرمك = برحرفه حرکه قومق .

حَرَم [ع، س] دخولی هرکسه مساغ اولمیان معزز محل § بیوت اسلامیه‌ده قادینلره مخصوص دائره . سلاملق مقابلی § زوجه، حلیله § مکهٔ مکرمه‌ده معروف مواقع شریفهٔ محدوده .

حرم اغاسی = حرمه کیرن، چیقان خادم اغاسی .

حرمین = مکهٔ مکرمه ایله مدینهٔ منوره : حرمین شریفین .

حرمین پایه‌سی = رتبهٔ علمیه‌دن بری - که رتب ملکیه‌دن اولی ثانیسنه معادلدر .

حرملی سلاملقلی = هم حرم، همده سلاملق دائره‌لرینی شامل بیوجك قوناق .

حَرْمَل [ع، س] اوزرلك اوتی .

حَرُور [ع، س] کیجه‌لری صیجاق صیجاق اسن روزکار § حرارت شمس، حرارت مدیده § حرارتك مادهٔ اصلیه‌سی .

حَرُوق [ع، س] قاو .

حَرُون [ع، ص] ایلری سوردلدکده کری کری کیتمك کبی مناسبتسز حاللری اولان آت، سرکش، اورکك حیوان .

حَرِی [ع، ص] لایق، مستحق، سزا (اسم تفضیلی اولان (احرا) دها زیاده مستعملدر .)

حَرِیب [ع، ص] یغما اولنمش، صویلمش، تالان ایدلمش .

حَرِیر [ع، س] ایپك : لبس حریر .

حریری / حریریه } = ایپکه منسوب، ایپکدن معمول § ایپك کبی یومشاق .

حریر وقماش استحصالی

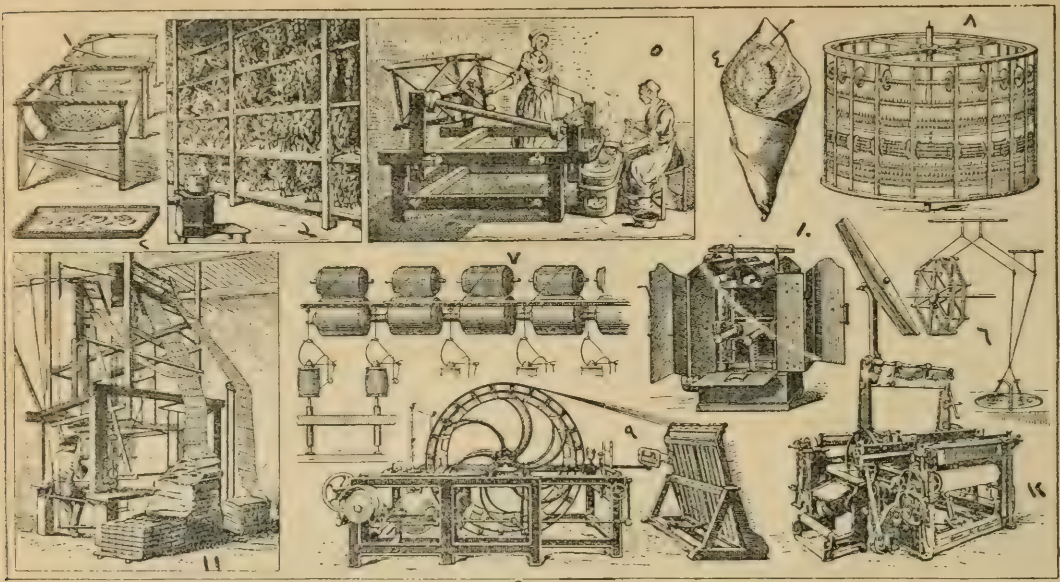

١ و ٢ – قوزه تخملری. ٣ – قونده‌لق . ٤ – بوجکلرك ام محافظه‌سنك طرز عتیقی . ٥ – اصول عتیقه وجهله ایپك استحصالی .
٦ – اصول جدیده ایله . ٧ و ٨ – بوکمك و یوماق ایتمك . ٩ – طوقومه‌دن اول ایپلكلرك صارلمه‌سی . ١٠ – پرداخ ایدلسی .
١١ – الده طوقومق . ١٢ – ماکنه‌ده طوقومق .

شراب حریر = دیاربکرده یاپیلیر بر نوع کوزل قوقولی قرمزی مشروب .

حَرِیزْ [ع،ص] حفظ اولنمش، محفوظ .

حَرِیصْ [ع، ص] حرص وطمع صاحبی، حرصلی: حریص مال ، حریص جاه ، حریص شهرت .

حریصانه = حریصجاسنه، طمعکارانه .

حَرِیضْ [ع،ص] حرکته مجالی اولمیان طاقتسز ، ناتوان کیمسه .

حَرِیفْ [ع،ص] هم کار ، هم صنعت ، برایشده ، برصنعت ومسلکده بولنان آدملردن هربری ، بر اصنافك افرادندن هربری § شخص عادی، بیاغی آدم .

حریفانه = (عارفانه غلطدر) بین الاقران، بین الاصدقا اورتقلاشه یاپیلان ضیافت .

حَرِیقْ [ع،ص] یانغین § آتشه کرفتار ولمش اولان .

حریقزده = اوی ویا اشیاسی یانمش آدم ، حریق بلیه‌سنه اوغرایان .

حریقزدکان = جمع : حریقزده .

حَرِیكْ [ع،ص] عنین، رجولیتسز آدم .

حَرِیمْ [ع، ص] حرام اولمق حسبیله طوقونلمیان § اورتاق، شریك § حاجیلرك حج زماننده کیندکاری وداها دوغریسی بوروندکاری لباس . § خانه حولیسی کبی آخرك تجاوزندن مصون اولان یر ، مکان محفوظ § حرم ، حرم دائره‌سی § (فقه) اذن سلطانی ایله احیای موات ضمننده یاپیلان شیئك حوالی واطرافنك حقوقی .

حریم خاص = بیوك بر ذاتك خاص دائره‌سی .

حَزَازْ [ع،ص] یوصون .

حزازالصخر = جکر اوتی دنیلن نباتی .

حَزَازَه [ع،ص] (طب) ساری، مزمن و بعضاً مهلك بر علت جلدیه‌که: بالآخره باغرصاقلره سرایتله موتی ایجاب ایدر .

حَزَامَتْ – حَزْمْ [ع ، مص] کمال بصیرتله صورت مضبوطه‌ده اداره امور § عزم قوی .

حَزَنْ [ع،ص] غم ، غصه ، کدر .

بیت الحزن | بیت حزن = حزن اوی، حزنی چوق اولان یر .

حَزِیرَانْ [سریانی، ص] مارت رأس‌سنه اولق اعتباریله رومی آیلرك دردنجیسی .

حَزِینْ [ع ، ص] حزن ایله متصف ، حزنلی، محزون § حزن ویریجی .

حَسَادَتْ [ع،مص] حسدجیلك .

حَسَّاسْ [ع،ص] حس سریع صاحبی، پك چابوق حس ایدن .

حساسانه = حساس اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

حَسَّاسِیَّتْ [ع،مص (مولد) حساسلق .

حَسَبْ [ع،مص] { اصلی (س)ك فتحیله (حسب) در } جهت، اقتضا، لزوم، ایجاب .

بحسب الاستطاعه = اقتدار مقدارنجه .

بحسب الاقتضاء = اقتضا جهتیله .

بحسب الحميه = حميت مقتضاسيله .

حسب اللزوم = لزومه مبنى .

حسب الحال = ايجاب حاله مبنى .

حسب البشريه = انسانلق ايجابى اوله‌رق .

حسب العبوديه = بنده‌لك ايجابيله .

حسب القرابه = قرابت جهتيله .

حسب المأموريه = مأموريت دولايسيله .

حسب الموسم = موسم اقتضاسنجه .

حسب حال = حالنى تشريح ، دردلشمه .

حسبةً لله = الله رضاسى ايچون .

حسبى = فخرى اوله‌رق : قارشيلقسز .

حَسَب [ع ، س] ابا و اجداد جهتندن اولان شرف ، اصالت .

حِسْبه [ع،س] اجر ، ثواب .

حَسَد [ع ، مص] برينك مالك اولديغى نعمتك زوالنى ايستمه . (غبطه) نك معناسى باشقه‌در . ☛ (غبطه) .

حَسَده [ع،س] حاسدك جمعى، حسدجيلر .

حَسْرَت [ع ، س] الدن كيدن ويا اله كلمسى مطلوب اولان شى ايچون كال ارزودن حصوله كلن حال .

حسرتزده = حسرته اوغرامش اولان .

حسرتزدكى = حسرتزده‌لك .

حسرتكش = حسرت چكن .

حسرتكشانه = حسرتكشلك .

حَسْم [ع،مص] كسمك، كسلمك § حكم قطعى ويرمك .

حسماً = حسم صورتيله .

حَسَن [ع،ص] حسنلى، كوزل .

ابوالحسن = امام على كرم الله وجهه .

حسن الوجه = كوزل يوزلى .

حسن الصوت = كوزل سسلى .

حسنين = حضرت حسن و حسين افنديلرمز .

جد الحسنين = حضرت فخر كائنات .

حَسْناء [ع،ص] كوزل قيز ، قادين .

حَسَنه [ع،ص] ايلك، ايى حال، ايى عمل .

حسنات = جم : (حسنه) ايى عملر، اعمال صالحه .

حَسُود [ع ص] حسد ايديجى، ايدن .

الحسود لا يسود = حسود برخوردار اولماز .

حسودانه = حسودجه‌سنه .

حسودى = حسدجيلك .

حَسيب [ع،ص] حسب صاحبى § محاسب .

حَسير [ع،ص] قرى كيتمش، طوتوقلانمش § متحسر ، حسرتكش .

حَسيفه ـ حَسيكه [ع، س] كوكلده كيزلى اولان كين وعداوت .

حَشا [ع ، س] (احشا) نك مفردى . دماغ، قلب، باغرصاق كبى اجواف بدنك حاوى اولديغى اعضادن هر برى § نفس طوتلدق .

حَشارى [ت،ص] يراماز، راحت طورماز، چاپقين § خويسز آت .

حشاريلق = سرتلك، راحتسز آدمك حالى .

حَشّاش [ع ، ص] حشيش بين ، نيكى § اسرار ايچن ، قوللانان .

حَشافه [ع،س] كين وعداوت .

حَشايش [ع،س] جم: (حشيش) قورى اوتلر .

حَشد [ع ، س] جماعت ناس . { تحشد؛ بونك تفعل بابنه نقلندن عبارتدر }

حَشْر [ع،مص] طوپلامه جمع ايتمه § اموانى ديريلدوب محشره چيقارمق .

يوم الحشر ـ روز محشر = يوم قيامت .

حشره‌دك = قيامته قدر .

حشرات = جم: (حشره) اورومجك، قارنجه آرى وامثالى بوجكلره { (هوام) دن معناجه فرقليدر . }

حَشْرَجه [ع،س] حال احتضارده بولنان خسته‌ده‌كى غرغرهٔ نفس .

حَشَره [ع،س] آرى، قرنجه، اورومجك، كبى حيوانات صغيره‌دن هر برى .

حَشَفه [ع،س] ذكرك موضع ختانه قدر ممتد اولان رأس قطعه‌سى § نباتاتده عضو تذكيرك اك مهم قطعه‌سى وطلع دينيلان مادهٔ غباريه‌يى حاوى برقسم اولوب فعل القاحك فاعل حقيقيسيدر . § فعل القاحك حاوى اولديغى غبار طلع روزكار واسطه‌سيله عضو تأنيثك استعماللرى اوزرينه داغيلير وعضو مذكرر طرفندن افراز اولنان مادهٔ لزوجى ايله اورايه ياپشه‌رق داخلنه دوغرو بالدفوذ فعل القاحى حاصل ايدر . بعض نباتلرده فعل القاح قوشلر وبوجكلر واسطه‌سيله بوغبارك عضو تأنيثه نقليله حصوله كلير .

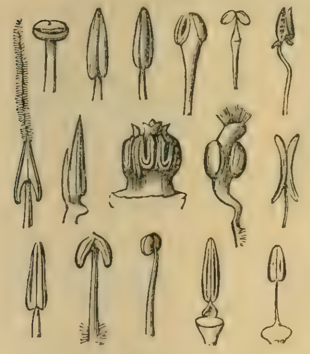

(حشفه)

متلاصق الحشفات = (نباتات) حشفه‌لرى واسطه‌سيله اتاميلرى بربرينه متصل نبات .

حَشَم [ع،س] برآدمك خصماسنه قارشى غيرتى كودن متعلقات واتباعى: خدم وحشم .

حشم نشين = كوچبه .

حِشْمَت [ع ، س] حشمتدن متحصل هيبت ، عظمت .

حشمتمآب = حشمتلو .

حَشْو [ع،س] مندر، ياصديق كبى شيلرك ايچنه طولديريلان قتنق § (طب) حشا ايله مترادفدر § كلامده زائد سوز، اطنابى مستلزم فضله سوزلر § شعرده برنجى بيتك مصراع اولندن صدور ايله عروضك غيرى وايكنجى مصراعنده ابتدا ايله ضربدن ماعداسى .

حشو مليح = (بيان) كلامك مضمونى اتماميله عباره‌يه زينت ويرن لفظ زائد .

حشو متوسط = (بيان) كلامك مضمونى اتمام وعباره‌يى تزيين ايتمه‌كله برابر اسلوب كلامى اخلال ايتميان لفظ زائد .

حشو مفسد = (بيان) يامضمون كلامى، ويازينت وسداجت عباره‌يى بوزان لفظ زائد .

حشوقبیح = (بیان) مضمونجه موجب فائده اولمامقله برابر بسبتون سداجت کلام وصحت عبارەیی اخلال ایدن الفاظ زائده .

حشوی = حشوه منسوب § حشوه بکزەین .

حشویات = جـ: (حشو) زائد سوزلر .

حَشِیش [ع، ـ] قوری اوت § ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن اسرار اوتی دنیلن نبات .

حَشِیشه [ع، ـ] اوت .

حشیشة‌البزاق = توکوروك اوتی .

حشیشة‌الجرب = اویوز اوتی.

حشیشة‌الحمار = اشك اوتی .

حشیشة‌الخطاف = قرلانغچ اوتی.

حشیشة‌الدیق = اوکسه اوتی .

حشیشة‌الدود = صوغلجان اوتی .

حشیشة‌الدینار = شربتجی اوتی .

حشیشة‌الذهب = طلاق اوتی .

حشیشة‌الرئه = جکر اوتی .

حشیشة‌الرهبان = پاپاس اوتی .

حشیشة‌الزجاج = پاپشقان اوتی .

حشیشة‌الزیبق = یبان فسلکنی .

حشیشة‌السعال = اوکسوروك اوتی .

حشیشة‌الطوع = (نباتات) تلکی قویروغی دخی دنیان ورطوبتلی چایر وترلالرده تصادف اولنان نبات که طبابتده استعمال اولنور .

حشیشة‌العطارد = یرفسلکنی .

(حشیشة‌السعال)

حشیشة‌الفرج = وحیدالفلقه شعبه‌سنك اسفناجیه فصیله‌سندن برچیچکدر .

حشیشة‌القمله = (بیت اوتی) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك خنازیریه فصیله‌سندن برچیچك .

(حشیشة‌الفرج)

(حشیشة القمله)

(حشیشة المبارك)

حشیشة‌المبارك = (مبارك اوتی) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن ومنبهاتدن بر نباتدر .

حشیشة‌الملوك = ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك فربیونیه فصیله‌سنه منسوب بر آغاجدر . قشرندن دافع حما بر توز استحصال وبذرلرینك اوزرنده بولنان زیوتدن چیله‌لر موم اعمال ایدرلر .

(حشیشة الملوك)

حشیشة‌الهره = (نباتات) کدی اوتی دنیلن بر نبات که کوکی بیطریده مستعملدر.

حَشِم [ع ـ] حشمتلی، محتشم .

حَشِیف [ع، ـ] اسکی قفتان، کهنه لباس، پیرانمش البسه .

حَصَات [ع، ـ] اوفاجق طاش، چاقل طاشی § مثانه ، قره جکر ، بوبرك وسائره کبی اعضای داخلیه‌ده حاصل اولان طاش § چاقل طاشلری چوق اولان محل .

حصاة احلیلیه = (طب) ارککلرده سدیك یولنده حاصل اولان طاش .

حصاة‌الامعاء = (طب) املاح کلسیه توضعیله باغرصاقلرده حاصل اولان طاشلر.

حصاة‌بولیه = (طب) بوبرکلرده وسیدیك یوللرنده حاصل اولان طاشلر .

حصاة‌حالبین = (طب) کلیه‌لرده‌کی بولی مثانه‌یه نقل ایدن و (حالبین) ویا (حالبان) دنیلن مجرای خیطی داخلنده حصوله کلان طاشلر .

حصاة‌حماضیه = (طب) بوبرکلردن کلن طاشلر .

حصاة‌صفراویه = (طب) اودکیسه‌سیله باغرصاقلری وصل ایدن مجاریده متحصل تجمد ملحیه .

حصاة لعابیه = (طب) توکروك غده ومجاریسنده حاصل اولان طاشلر .

حصاة کلیویه = (طب) بالخاصه بوبرکلرده حاصل اولان طاشلر .

حصاة‌مثانه = (طب) ادرار کیسه‌سنده املاح مختلفه‌دن متشکل طاشلر .

حَصَاد [ع، مصـ] { کسر (ح) ایله‌ده لغتدر} اکین ، چایر بیچمك ، بیچلمك بیچم زمانی § بیچلمش اکین: موسم حصاد .

حَصَّاد [ع، ـ] اکین بیچن، اوراقجی.

حَصَافَت [ع، ـ] رشد وعقل قوی ، متانت رأی، درایت کامله.

حَصَانَت [ع، ـ] برینا ویا سائر مکانك ضبط اولنه‌میه‌جق درجه‌ده متانتی .

حَصْبَه [ع، ـ] (طب) قراموق. {(ص)ك فتحیله‌ده لغتدر }

حَصْحَصَه [ع ، مص] عيان ، ظاهر اولمق § برشيئى ديكر شيئك ايچنده – تماماً يرلشمسى ايچون – صاقلامق .

حَصْر [ع ، مص] اطرافنى قوشادوب صيقشديرمق ، اطرافى قوشاديلوب صيقشديرلمق § مخصوص قيلمق § باشقه‌يره ، باشقه‌شيئه تجاوز ايتديرمه‌مك ، ايتديرلمه‌مك ، محدود ، معين ايتمك ، ايلمك § سويلوب ، اوقويوب طورر ايكن طوتلمق : خطيب حصر اولدى . { بومعناده صقتدر }

حصر استقرائى = (منطق) نفى واثبات آره‌سنده غير دائر ، فقط تتبع واستقراء ايله متحقق ومستقر اولاندر .

حصر عقلى = (منطق) نفى واثبات آره‌سنده دائر واحتمال عقليدن متضرر اولميان .

كلك اجزاسنه حصرى = (منطق) كله مخصوص اسمك اجزاسنه اطلاق جائز اوله‌مامسى حالى .

حَصِىّ [ع ، ص] زياده‌سيله اهل عفت اولان قادين .

حصناى حسنى = هم كوزل ، هم عفيفه قادين .

حَصُور [ع ، ص] غصه‌دن كوكلى طار اولان § كتم اسرار ايدن § مجاهده طريقيله نساءه رغبت ايتميان { تعبير قرآنى اولوب حضرت يحيى (ع . م) ه اشارتدر . }

حَصِير [ع ، س] سازدن اورمه معروف دوشه‌مه § سويلر ويا اوقوركن ديلى طوتيلان .

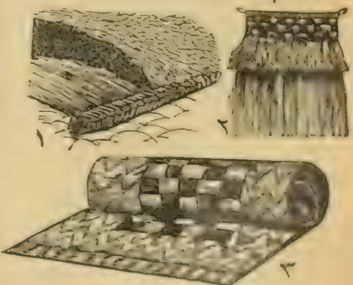

(حصير)

١ – يتاق آلتنه ، ٢ – زينت مقامنده ديركاره صاريلور ، ٣ – زمين ايچون .

حصير اوتى = ذات الالقاح منظوره‌دن اولوب بطاقلقلرده وچاى وكول كنارلرنده يتشور باغچه تزييناتندن معدوددر || حصير اورمكه يارايان ساز .

حصيرجى = حصير ياپان ويا صاتان ، ياخود اوطه‌لره ، صفه‌لره حصير فرش ايدن آدم .

(حصير اوتى)

حصير سپوركه‌سى = خانه داخلنده اوطه‌لرى سپورمكه مخصوص كوچك سپوركه .

حصيرلامق = حصير دوشه‌مك ، حصير قاپلامق .

حصيرلى = اوزرى حصير قاپلى شيشه .

(حصيرلى)

حَصِيف [ع ، ص] حصافتله متصف اولان .

حَصِين [ع ، ص] حصانتلى ، مستحكم محل .

حَصِيل [ت ، س] حيوانلره يشيل ايكن يديريلان آرپه ، قصيل .

حَضَارَت [ع ، مص] { غيبت مقابلى اولان (حضور) ه بدل قوللانيلور } حاضر اولمق ، يقيننده بولنمق .

حَضَر [ع ، س] (سفر) مقابلى ، اوطوريجى ، مقيم اولمق حالى .

حضرى = (عسكرى) (سفرى) مقابلى ، قواى حربيه‌نك زمان صلحده‌كى حالى § (بدوى) مقابلى ، شهرده ، كويده مقيم ، ساكن .

حال حضرى = (عسكرى) صلح زمانى .

ماحضر = حاضر اولان ، موجود بولنان شيء .

حَضْرَت [ع ، ص] فى الاصل قرب ، پيشگاه معناسنه‌در . { بو سبيله كلمهٔ تعظيم اوله‌رق قوللانلمشدر . (جناب) ايله برچوق موقعلرده معناجه اتحاد ايدر ايسه‌ده ينه آره‌لرنده فرق واردر . چونكه : (حضرت) ذاته اطلاق اولنديغى كبى مثلا (حضرت قرآن) ، (حضرت مثنوى) كبى ذاتك غيريسنده دينور . حالبوكه : جناب يالكز ذاته مخصوصدر . بوده شيوه‌نك اقتضاسنجه (جناب) دائما موصوفك اولنده بولنوب موصوفدن صوكره ايرادى استخفافه دلالت ايدر . (حضرت) ايسه هم موصوفدن اول ، همده نهايتنه بر (لر) علاوه‌سيله موصوفدن صوكره قوللانيله‌بيلور : جناب حق . حضرت نبى ذيشان ، نبى ذيشان حضرتلرى ، ... بك افندى حضرتلرى ... }

حضرات = جمع : (حضرت) .

حَضِيض [ع ، س] (اوج) مقابلى آلچاق موقع ، دوز ، اوطورانلى بر § (قوزموغرافيا) كواكب سياره‌نك مدارلرى اوزرنده شمسه اك يقين بولندقلرى نقطه كه ارض بو نقطه‌ده كانون ثانينك برنجى كونى بولنور .

حَطَّاب [ع ، ص] اودونجى .

حُطَاط [ع ، س] سود قايماغى § (طب) التهابات جلديه‌دن قبوقلرى صويله‌رق ابى ازالنلر .

حَطَب [ع ، س] اودون ، هيزم .

حمالة الحطب = نميمه‌جيلر .

حطبيه = اودونلق ، اورمانلق .

حَطْرَه [ع ، س] (بحريه) نهرلرده ايشليان واپورلرك اسقانديل كوندى .

حَطِيم [ع ، س] كعبهٔ معظمه‌نك جانب شماليسنده‌كى محل مخصوص .

حَظَائِر [ع ، س] جمع : (حظيره) مدفنلر § آغيللر .

حَظّ [ع ، س] خير جهتندن اولان نصيب ، بهره § (ص) خوشه كيتمه . خوشلانمه § مسرور حبور ، شادى .

حَظِيرَه [ع ، س] فى الاصل برنسنه‌يى دائراً مادار محيط اولان شيء § اطرافى پارمقلق ويا ديوار ايله محفوظ اولان محل دفن .

حظيرهٔ قدس = جنت . { بوكلمه غلط فاحش اوله‌رق (حطيره) صورتنده قوللانلمقده‌در } . || آغل .

حَظِيظ [ع ، ص] بهره‌دار ، برخوردار ، سعادتمند .

حَفَائِر [ع ، س] (حفيره) نك جمعى چوقورلر .

حَفْت [ع ، س] ايصلقلى ييلان .

حَفْر [ع ، مص] قازمه ايله قازمق ، قازلق . § (عسكرى) استحكاماتك قازيله‌رق وجوده كلن قسملرى .

حفر عادى = (استحكام) قازيله‌رق خندقلرك طولنجه عمله اقامه اولنه‌رق وطوپراغى خندقدن آلوب بركنارينه ييغه‌رق وجوده كلن حفر .

حفر طيار = (استحكام) ايلك قازيلان طوپراقلرى آچيله‌جق خندق بوينجه قونيلان سپتلره املا ايتمك صورتيله اجرا ايديلن حفر .

حفر مملو = (استحكام) آچيله‌جق خندقك باش طرفنه موضوع عمله‌نك اوكنده‌كى طوپراغى قازوب خندقك يوزينى اوزاتمسى عملياتى .

حفر مضاعف = (استحكام) خندقك ايكى اوجنده‌كى برلرله محفوظ عمله‌نك اجرا ايده‌جكى حفر .

حفریات = قازمه ایله قازمق عملیاتی.

حَفْش [ع،مص] (حفر) ایله مترادفدر.

حَفْص [ع،مص] بریکدیرمك، جمع ایتمك.

حَفَظَه [ع، ص] بوکله (حافظ) ك جمعی ایسه‌ده اومعناده قوللانیلمیوب انسانك اعمالنی یازمغه مأمور ملکلره وصف اولمشدر.

حَفْل [ع، مص] غصه‌لنمق.

حَفِیّ [ع،ص] هرشیئی استقصا ایله بیلن عالم، متتبع.

حَفِید [ع، ص] طورون، اوغل ویاقیزك اوغلی.

حفیده = طورون، اوغل ویاقیزك قیزی.

حَفِیر - حَفِیره [ع،ص] درینجه قازلمش یر، چوقور § قبر.

حَفِیظ [ع،ص] اسماء حسنادندر. حافظ.

حَفِیف [ع، ص] آت قوشارکن، قوش اوچارکن، روزکار اسرکن حاصل اولان سس، خشیلا، خاشیرتی.

حَقّ [ع،ص] جناب باری، الله § نفس الامره مطابق، ثابت، دوغری، متحقق، (باطل) مقابلی § برایشك متقابل اجرتی § انسان اوزرینه لازم، کندیسنه عائد اولان شیء § آلاجق، مطلوب § فلان شیئه دائر، متعلق § پای، حصه.

حق ایتمك = استحقاق قزانمق.

الحق - بحق = حقلی اوله‌رق، حقیله کرچکدن.

حق بین = حق کوریجی.

حق بینانه = حق بینجه‌سنه.

حق بینی = حق بینلك.

حق پرست = حقه طاپیجی، حق سون.

حق پرستانه = حق پرست اولانه یاقیشه‌جق صورتده.

حق جو = حق آرایان.

حق حاکمیت = (حقوق) بر دولتك تبعه وممالکی اوزرنده جاری ونافذ اولان اقتداری.

حق حبس = (فقه) مشتری تأدیهٔ ثمن ایدنجه‌یه قدر بایعك مبیعی آلیقویمقدن عبارت حق.

حق سقف = (فقه) کونش ویاغموردن تحفظ وتستر حق.

حق شرب = برنهردن نصیب معین اولمق اوزره صونی استعمال حق.

حق شفه = (فقه) صو ایچمك حق، صلاحیتی.

حق شفعه = (فقه) صاتیلق برمالی مشتری‌یه هرقاچه مال اولمش ایسه اومقدار ایله تملك ایتمك حق.

حق شناس = حق طانیان، حقه رعایت ایدیجی، ایدن.

حق شناسانه = حق شناسجه‌سنه.

حق شناسی = حق شناسلق.

حق قرار = (فقه) برمحلده قرار واقامت حق § (قانون) اون سنه بلانزاع تصرف ایدیلان اراضی اوزرنده تقرر ایدن حقوق مالکیت.

حق مرور = (فقه) آخرك ملکندن کچمك حق.

حق مسیل = (فقه) برخانه‌نك خارجه صوینی آقتمق وطامله‌لق براقمق حق.

حق مشارکت = متعدد اشخاصك برمقصد مشترك تجاری‌یی حاصل ایتمك اوزره برلشوب چالیشه‌بیلملری حق.

حق کو = دوغری‌یی سویلین.

حق کویانه = حق کوجه‌سنه.

حق کویی = حق کولق.

ناحق = حق دکل، حقسز.

حق یول = دوغری مذهب.

حقّاً [ع، مص] واقعاً، فی الحقیقه، حقیقةً، دوغریسی. {حقاً دن مخففدر}

حقا که = دوغریسی بوکه.

حَقَارَت [ع،مص] تحقیر § حقیرلك.

حَقّاق [ع،ص] قوطیجی، حقه‌جی.

حَقّانی [ع،ص] حقه مقرون وموافق اولان، صحیح اولان § حق - التزام ایدیجی، ایدن، عادل.

حَقّانیّت [ع،مص] حقانیلك، عدالت § لازم وواجب اولانی اجرا ایتمك.

حقانیتسزلك = انصافسزلق.

حقانیتلی = منصف، عادل.

حَقَائِد [ع، ص] ج: {حقد} بغضلر عداوت.

حَقَائِق [ع،ص] {وغربسی(حقایق)در} (حقیقت) ك جمعی نفس الامرلر ثابت، بلاشبهه اولانلر § هر شیئك حکمت وماهیتی.

حقیقة الحقائق = (تصوف) جمع حقائق جامع مرتبهٔ احدیت.

خلاصة الحقائق = طوغریلرك نتیجه‌سی.

حَقْد [ع،مص] عداوتی قلبنده امساك ایلمك. درونده کین طوتمق.

حَقُود [ع،ص] پك کیندار، کینجی.

حقودانه = حقودجه‌سنه.

حَقِیر [ع،ص] خوار، اعتبارسز § بیاغی.

حقیرانه = حقیر اولانه لایق صورتده.

حَقِیق [ع،ص] لایق، مستحق.

حَقِیقَت [ع،ص] فی الاصل ثابته، واقعه معناسنه اولوب بو مناسبتله برشیئك کنه واصل ومنتهاسنه دینور، دوغری اولان اصل § دوغریسی، حقا، الحق § (بیان) مجاز مقابلی، اصل وضع اوزره ثابت و مستعمل اولان کلمه § وفادارلق، حقوقشناسلق.

حقیقةً = حقیقت اوله‌رق، کرچکدن.

حقیقت عقلیه = متکلمینه کوره شو جمله‌درکه: آنده فعل؛ فاعلنك غیرینه اسناد اولنور.

فی الحقیقه = حقیقتده، کرچکدن.

حقیقت پرست = حقیقتی سون.

حقیقت شناس = حقیقتی طانیان، بیلن.

حقیقت شناسانه = حقیقت شناسه لایق صورتده.

حقیقت شناسی = حقیقت شناسلق.

المجاز قنطرة الحقیقه = مجاز حقیقتك کوپریسیدر.

حقیقتلی = وفادار، صداقتلی.

حقیقتسز = وفاسز، صداقتسز.

حقیقی [ع، ص] حقیقته منسوب، کرچکدن : معبود حقیقی .

حك [ع، مص] قاشیمق، قاشینمق § قازیمق قازمق § بر یازی ویا نقطه‌یی قلمتراش ایله قازیه‌رق حذف ایتمك.

حك صدر == شبهه § خلجان کبی حالات داخلیه .

حکاك [ع، س] حك ایله مشغول صنعتکار، مهر و سائره قازان .

حکاك قلمی == حکاکه مخصوص معدنی واوجی سیوری آلت.

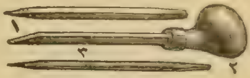

(حکاك قلمی)

١ ـ عرضاً مربع الشکل ، ٢ ـ اوجنك بر طرفی شیولی ، ٣ ـ مدور .

حکاکی == حکاکلق .

حکم [ع، س] { فقه } ایکی خصمك بینلرنده‌کی دعوایی فصل ایچون حاکم اتخاذ ایتدکاری کیمسه .

حکمین == وقعهٔ { صفین } ده حضرت علی کرم الله وجهه ایله معاویه آره‌سنده حکم انتخاب ایدیلن (ابوموسی الاشعری) ایله (عمرو بن العاص) .

حکیر [ع، س] قماشلرك پارلاق ایپك یوللری § یول یول ایپکلی قماش .

حکیم [ع، ص] حکمت ایله متصف اولان واقف حکمت § طبیب، هکیم § فیلسوف، فلسفه ایله مشتغل آدم .

حکیم مطلق == جناب حق .

حکیمانه == حکیم اولانه لایق صورتده .

حل [ع، مص] چوزمك، چوزلمك § دیه‌جك قالمیه‌جق صورتده ایضاح ایتمك ، ایدلمك § قاریشیق، مشکل برمسئله‌یی تشریح ایدرك نتیجه ویرمك § صلب برشیئی حرارتله عرض ایله اریتمك ، اذابه ایتمك § (کیمیا) برجسمك وسائط کیمیویه ایله اجزاسنی آییره‌رق ترکیبنی بوزمق § (ریاضیه) برمعادلهٔ ریاضیه‌نك خصوصی قیمتنی یاخود قیمتلرینی بولمق § برمسئلهٔ هندسیه‌نك جوابنی بالترسم استحصال ایتمك .

حلائل [ع، س] ج : (حلیله) زوجه‌لر .

حلاج [ع، س] پاموق آتان صنعتکار .

حلاجلاتمق == پاموغی حلاجه آتدیرمق .

حلاجلق == حلاج صنعتی .

حلاف [ع، ص] چوق یمین ایدن .

حلاق [ع، س] بربر ، پروکار .

حلال [ع، ص] حرام اولمیان شیٔ . نکاحلی زوجه . § منکوحه .

حلال ایتمك == حلال اولسون دیمك .

حلالزاده == ولد غیر مشروع اولمیان .

حلاللاشمق == بربرینه حقنی حلال ایتمك.

حلال [ع،ص] حل ایدیجی ، ایدن .

حلال مشکلات == هرمشکلی حل ایدن .

حلاوت [ع،مص] طاتلیلق ، شیرینلك § ذوق .

حلاوت بخش == حلاوت ویریجی .

حلاوتیاب == حلاوت بولیجی .

حلاوتلی == طاتلی شیرین .

حلب [ع،مص] سود صاغمق.

حلب [ع، س] تازه صاغلمش سود § شهر معروف .

حلزون [ع، س] سموکلی بوجك، اوسقرو جداول حسابیه نهایتنه چکیلان قاریشیق چزکی § { هندسه } بر نقطه‌نك برمرکز اطرافنده ـ ومذکور مرکزدن تباعد ایدرك ـ دورنده متولد منحنی .

حلزونی == حلزون شکلنده اولان § (تشریح) انسان قولاغنك خارجی حلزونك ایکی نوع مشهوری : لغارتمه حلزونی و ارشیمد حلزونی بردائره‌نك باسطی حلزون منحنیسیدر .

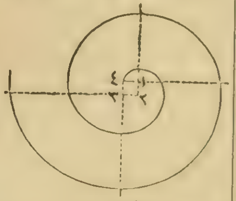

(حلزون)

١ ، ٢ ، ٣ ، ٤ حلزونك درت مرکزی .

(تویلی دکز حلزونی) (دکز حلزونی)

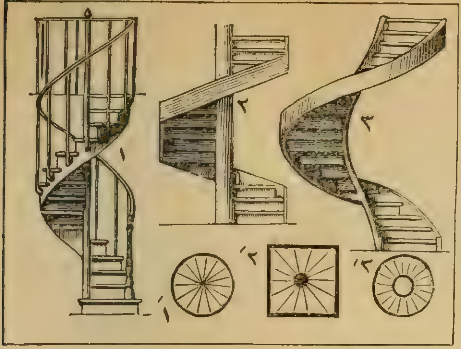

(حلزونی مردیون)

١ ـ معدنی .
٢ ـ دیرکلی اخشاب .
٣ ـ دیرکسز اخشاب .

حلف [ع،مص] یمین ایتمك § آند. قسم یمین .

حلفا [ع، س] انسجه‌ده استعمال اولنور، بر نوع بش پارمق اوتی ـ که : مغرب طاغلرنده یتیشور والیافندن بعضاً ایپك تقلیدی شیلر نسج اولنور .

حلق [ع، س] بوغاز ، حلقوم § تحلیق .

حروف حلق == مخرجلری بوغازده اولان (ا ، ح ، خ ، ع ، غ ، ق ، هـ) در .

حلقوی [ع، س] حلقه شکل وصورتنده اولان .

فصیلهٔ حلقویه == (نباتات) اوراقنك طرز تشکلی حلقه‌لر تشکیل ایدر کبی اولان نباتات زمره‌سی .

حلقه [ع، س] دائره شکلنده اولان شیٔ § انساندن دائره { بومعناده (ل) ك فتحیله‌ده لغتدر . }

حلوا [ع، س] بال ، اون یا نشاسته وشکردن ویاخود حلواجی کوکیله پکمز و طحندن یاپیلیر معروف طاتلی طعام .

کتن حلواسی == تل تل اوله‌رق یاپلمش معروف حلوا .

حلوائی / **حلوافروش** } == حلوا صاتان، حلواجی.

حلواجی قباغی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن قشائه فصیله‌سنه منسوبدر ساقلری پرده اوزانه‌رق نشوونما بولور سبزه‌دن معدوددر . آناطولیده وحال سائره‌ده یتیشور .

(حلواجی قباغی)

١ - یرلی جنسی . ٢ - ١ كه غیر صالح جنسی .

(دیکر نوعی)

حلوا صحبتی == کتن حلواسی یاپه‌رق اکلنمك اوزره ترتیب ایدیلن مسامره .

حَلّی [ع، ص] حله ، تحلیله متعلق ، تحلیل ایله اولان .

هندسهٔ حلیه == خطوط مستقیمه ومنحنیاتك خواصی کمیات وضعیه واسطه‌سیله تحری ایدن بر علمدر . یاخود : خطوط مستقیمه ومنحنیاتك ارائه ایلدیکی معادلات جبریه‌یی تعیین ایدرك اشبو معادلاتدن اشکال مذکوره‌نك خواص هندسیه‌سنی استحصال ایلین ؛ وبالعکس معادلات معلومه‌نك دلالت ایتدیکی خطوط مستقیمه ایله منحنیاتی تعیین ایدن علمدر .

حَلیبْ [ع، س] صاغلمش سود .

حَلیفْ [ع، س] قسم ایدرك بر بریله عهد لشن آدملردن هر بری .

حَلیقْ [ع، ص] تراش ایدلمش § توانتلی آدم ویا قادین .

حَلیلْ [ع، س] زوج ، قوجه .

حَلیلَه [ع، س] زوجه ، قاری .

حَلیمْ [ع، ص] حلم صاحبی ، حلملی ، طبیعتی یواش اولان .

حلیمانه == حلیم اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

حَمْ [ع، س] حرارت شدیده .

حَمائِدْ [ع، س] { حمیده } نك جمعی . افعال محموده ، اعمال حسنه .

حَمائِلْ [ع، س] { حماله } و { حمیله } نك جمعی . قلیج باغی ، قلیج قایشی § بوینه آصیلان نسخه { بومعناده مفرد حکمنده‌در . }

حَماراتْ [ت، ص] بجریکلی ، چالیشقان ، جربزه‌لی .

حَمائِلی [ت، س] عربی { حمائل } دن محرفدر § (بحریه) بر سرنك حمائله اورته‌سی ـ كه : اورایه آرمه وضع ایدیلور § بورایه وضع اولنان بتون بایراقلر .

حَمائِم [ع، س] (حمامه) نك جمعی کوکرجینلر .

حَماسَتْ [ع، س] جبلی اولان شجاعت .

حَماقَتْ [ع، س] احمقلق ، بونلق .

حَمّالْ [ع، س] اجرت مقابلنده آرقه‌سنده ویا النده یوك طاشیان آدم .

حمالانه == حمالجه‌سنه .

حمالیه == حماله ویریلن اجرت .

حماللق == حمال اولانك صنعتی § حماله .

حَمّامْ [ع، س] صیجاق ویا صوغوق صوایله ییقانه‌جق محل ، چارشو حمامی ، دکز حمامی .

حمام بارد == (طب) درجهٔ حرارتی (+ ١٠) - (+ ١٥) قدر اولان حمام .

سرین حمام == (طب) درجهٔ حرارتی . (+ ١٥) - (+ ١٨) قدر اولان حمام .

حمام معتدل == (طب) درجهٔ حرارتی (+١٨) - (+٢٥) قدر اولان حمام .

حمام حار == (طب) درجهٔ حرارتی (+٢٥) - (+٣٧) قدر اولان حمام .

حمام تنوریٔ یابس == (طب) درجهٔ حرارتی (+ ٣٧) - (+ ٥٥) قدر اولان حمام .

حمام تنوریٔ راطب == (طب) درجهٔ حرارتی (+ ٤٠) - (+٤٥) اولان وصو بخاریله تسخین ایدیلن حمام . بوكا (عثمانلی ویاترك حمام) ی دخی دینور .

حمامی } حمامجی } حمامی اداره ایدن آدم ویا قادین .

حمام بوجکی == حماملرده بولنور بر نوع بوجك .

حمام طاسی == حماملرده صودوکنمك ایچون قوللانیلان معروف معدنی قاب .

(حمام طاسی)

قدرت حمامی == ایلیجه ، قاپلیجه ، صیجاق معدنی صو .

حَمام - حَمامَه [ع، س] کوکرجین § قومری .

حَمْد [ع، مص] مدح ، ثنا ، ستایش § شکر ، شکران { یالکز جناب حقه مخصوصدر . }

حمداولسون == اللهه شکر اولسون .

له الحمد == جناب حقه شکرلر اولسون .

حمداً ثم حمدا == بیك کره حمدلر ، شکرلر اولسون .

حَمْدَلَه [ع، س] { الحمدلله } جملهٔ مبارکه‌سنك مختصریدر § کتابك مقدمه‌سنده براعت خیرك ابتداسنده { الحمدلله رب العالمین } جملهٔ شریفه‌سنی ایراد ایلمك .

حَمْراء [ع، ص] { احمر } ك مؤنثی . قرمزی ، قرمزی شیٔ .

مؤزهٔ حمراء == قرمزی چیزمه .

حَمْقاء [ع، س] { احمق } ك مؤنثی ؛ احمق قاری .

حَمْضْ [ع، ش] (حمض) ایله مترادفدر (حمضه) .

حَمْلْ [ع، س] آناسنك قارننده اولان ولد . چوجق § کبه اولمق ، کبه‌لك : مدت حمل ، آثار حمل § اسناد ، عطف § یوکلنمك .

حمل خارج از رحم == (طب) جنینی تشکیل ایده‌جك عورطه‌لرك مادهٔ منویه ایله تماسندن صوکره داخل رحمده نشوونما بولمسی .

وضع حمل == طوغورمه ، تولید .

حمل کاذب == قادینك کبه ایمش کبی قارننك شیشمسی .

حَمَلْ [ع، س] قوزی § (قوزموغرافیا) منطقة البروجك بر نجیسی ـ كه : شمس بورایه مارتك طقوزنده داخل اولور : برج حمل .

(حمل برجی)

حملات [ع،ـ] (حمله) نك جمعی هجوملر.

حملاج [ع،ـ] (كیمیا) تحلیل وازابهٔ معادن ایچون استعمال ایدیلور مجوف بر بوریدن عبارتدركه : حرارت شدیده تولید ایتمك ایچون برطرفی منبع حرارت اولان لامبه یه تماس ایتدیریلور، ودیكر جهتندن اوفلنور .

حمله [ع،ـ] هجوم، صالدیریش، صالدیرمه § بردفعه ده واقع اولان صولت .

حمله [ع،ـ] (حامل) ك جمعی. طاشیانلر، قالدیرانلر ، حامل اولانلر .

حملهٔ قرآن = قرآن كریمك مزایاسنه واقف اولهرق حافظی اولوب مقتضاسنجه عامل اولمغه چالیشانلر § قرآن كریمی - مزایاسنه واقف اولسون ، اولمسون - حفظ ایله نائل شرف اولانلر .

حمول [ع،ص] تحملی، حوصله سی گنیش آدم.

حمولانه = حمول اولانه یاقیشه جق صورتده.

حمولی = حمولك .

حمله جی [ت، ـ] (بحریه) فلكه لرك قیچدن برنجی اوطوراغنده كورك چكن آدم § قایقجی .

حموله [ع،ـ] مقدار معین یوك § گمی یوكی .

حموله سندی = (بحریه) قپودانك نقلی درعهده ایتدیكی اشیانك ضیاع وتلفی حالنده مسئول اوله جغی مشعر سند .

حموله طونه سی = (بحریه) بر گمینك طاشیه بیله جكی یوكك طونه جهتیله مقداری .

حمیت [ع،مص] غیرت وناموسدن طولایی برشیدن عار واستنكاف ایتمك § انسانیته وباخصوص ملیته عائد كافهٔ فضائلك خلاصهٔ معنویسی جامع برخصلت پاكیزه .

حمیت جاهلیه = حمیتكارلق گوسترمك ارزوسیله كندینی بیهوده یره یوران ویا مهلكه یه قویان آدمك حالی .

حمیتكار، **حمیتمند** = حمیتلی، حمیت صاحبی.

حمیتمندانه = حمیتمند اولانه یاقیشه جق صورتده .

حمیتمندی = حمیتمندلك.

حمیتلو = عسكرده ملازم رتبه سنك دونده اولانلره ویریلن عنوان ، القاب وسمیه نك ایلك مرتبه سی.

حمید [ع،ص] اسماء حسنادندر . شكر وحمده احری اولان جناب حق § حمدی جالب خصائل ایله متصف اولان ذات .

حمیم [ع،ص] یاقین خصم § صیجاق صو ، ماء حار .

حناجر [ع، ـ] (حنجره) نك جمعی . غرتلاقلر .

حنادر [ع،ص] قوهٔ باصره سی زیاده اولان .

حنان [ع،ـ] مرحمت ، رأفت ، رقت قلب .

حنان [ع،ص] اسماء حسنادندر : رحیم رؤف : یاحنان ، یامنان .

حنبلی [ع،ص] مذاهب اربعه دن امام احمد بن حنبل حضرتلرینك اجتهادینه تابع اولان .

حنجره [ع،ـ] (طب) غرتلاق باشی، رأس قصبه § بوغازك اوك وغرتلاغك قسم علیاسنه موضوع صدا قوطیسی .

حنجری = حنجره یه متعلق .

حنظل [ع،ص] { زبانزدی (حانطال) } قوجه مان ، بطال § ایری یاری آدم .

حنظل [ع،ـ] صاری رنكلی، پورتقال حجمنده زهرلی بر میوه كه § ابوجهل قارپوزی دخی دینور.

حنف [ع،ـ] دوغریلق ، استقامت .

حنفی [ع، ص] مذاهب اربعه دن امام اعظم ابوحنیفه (نعمان بن ثابت) حضرتلرینك اجتهادینه تابع اولان.

حنفیون = ج : (حنفی) . حنفی المذهب اولانلر .

حنك [ع،ـ] (طب) آغزطوانی، داماق.

حنكی = حنكه منسوب .

حنومه [ع،ـ] (طب) معده اكشیلكی.

حنث [ع،ص] یمینی بوزوب اثمندن چیقمیان آدم .

حنیف [ع،ص] دین اسلامه مبلی درست اولهرق آنده ثابت اولان ذات .

حنین [ع،ـ] شوق ، آرزو ، اشتیاق § شدت اشتیاقدن آه وفریادایتمه، ایكلمه § ایكلتی، حنین حزین .

حواء [ع،ـ] ام البشر ، حضرت آدمك (ع م) زوجهٔ محترمه سی § اسمر قادین .

حواج [ع،ـ] (حاجه) نك جمعی . حاج ایدن قادینلر .

حواجب [ع،ـ] (حاجب) ك جمعی .

حوادث [ع،ـ] (حادثه) نك جمعی . یكیدن یكییه وقوعه گلن حاللر § خبر § یكی سوز .

حواری [ع،ص] انبیای عظام حضراتنك احكام شرعیه لرینی انقیاد اوزره اجرا ایچون صرف مقدرت ایدن ذات § مددكار ، یاردم ایدن .

حواریون = حضرت عیسی علیه السلامك انصار واصحابی .

حواس [ع،ـ] (حاسه) نك جمعی طویغولر.

حواس خمس ظاهره = {گورمك، ایشتمك طاتمق ، قوقلامق ، طوتمق }دن عبارت بش خارجی طویغو .

حواس باطنه = حافظه ، مخیله، مدركه، واهمه ، حاكمه دن عبارت گیزلی طویغولر.

حواشی [ع،ـ] (حاشیه) نك جمعی. دركنارلر .

حواصب [ع، ـ] (حاصب) ك جمعی . شدتلی روزكارلر .

حواصن [ع، ـ] (حاصن) و (حاصنه) نك جمعی . اهل عفت قادینلر.

حوافر [ع،ـ] ج: (حافر) دابه طیرناقلری.

حواقل [ع،ـ] ج : (حوقله) پك پیر وناتوان اولانلر .

حواله [ع،ـ] سپارش § (فقه) عین اولمیان بردینی برذمتدن دیگر ذمته نقل ایتمه § برمبلغك تأدیه سی باشقه برآدمه ویا باشقه برشخص معنوییه چویرمه ، سپارش ایتمه § (طب) اكلریا

چوجقلره عارض اولان صرعه نوعندن بر مرض ، احتياج § براقمه ، ترك وتفويض واحاله : الله تعالى يه حواله ايدرم §صالديرمه، اورمه : اوزرينه برقليج حواله ايتدى . § (رسميات) استدعانامه‌لرك؛ اوراق رسميه سائره‌نك تقديم و اسرا اولندقلرى دائره‌نك آمرى طرفندن عائد اولدقلرى شعبه‌لره قلملره بااشارت كوندرلمسى ، و بونى مشعر اوله‌رق اوراقك بركوشه‌سنه ايديلن اشارت § (معمارى) برعرصه‌نك اطرافنه ويا ديوار اوزرينه ياپيلوب هوايه وياضيايه ويا نظاره مانع اولان حائل ، حائط : تحته حواله § (استحكام) برقلعه ويا استحكامك بر محله حاكم اولمسى ، اومحلك ايچنه باقمه‌سى § (جغرافيا) برنهرى ديكر برنهره دوندرمك §(تجارت) تأديه‌سى مطلوب سپارش آقچه‌سى، سندى .

حواله‌ً = حواله اوله‌رق، حواله صورتيله.

حواله‌نامه = حواله‌يى ناطق ، ورقه، سند .

حوالهٔ مبهمه = (فقه) تعجيل وتأجيل بيان ايدلين حواله .

حوالهٔ مطلقه = (فقه) محيلك محال عليه‌ده‌كى آدمك مالندن اداسى مقيد اولميان حواله .

حوالهٔ مقيده =(فقه) حواله‌يى كشيده ايده‌نك ذمتنده‌كى مالندن ويرلمسى قيديله مقيد اولان حواله .

حواله‌لى = برمحله حاكم وناظر اولان، مرتفع بولنان شئ ، جمع حوالات§صرعه‌يه اختلاجه مبتلى آدم .

حَوالى [ع ـ] برديارك اطرافى، حوارلرى . معناسنه اولان (حول) ك جمعى . اطراف ، اقطار ، جانبلر .

حوالىٔ بين الحجرات = (نباتات) نباتاتك حجيره‌لرى آره‌سنده‌كى بوشلقلر .

حَوانيت [ع ـ] ج : (حانوت) دكانلر.

حَوائج [ع ـ] ج : (حاجت) (ماديات مخصوصدر) لزوملى شيلر .

حَوْز [ع، مص] جمع ايتمك : كندوسنه بر شئ ضم ايلمك § اخذ واتخاذ ايلمك .

حوزه [ع ـ] برحكومتك زير اداره‌سنده بولنان ممالكك مجموعى .

حوزة الاسلام = بلاد اسلاميه § برشيئك داخل دائره‌سى ، داخل حدودى .

حَوْصَل [ع ـ] حوضك كنارنده صويك مستقر اولديغى محل .

حَوْصَله [ع ـ] قوش قورصاغى§انسان ويا حيوانك بطن اسفلى § انسانك اقتدار وتحمل درونيسى .

تنك حوصله = حوصله‌سى طار اولان صبرسز .

حوصله سوز = طاقت ، تحمل محو ايديجى § (طب) قويروق صوقومى كميكى ايله قالچه كميكلرينك تشكيل ايتدكلرى بوشلق چوقور .

حوصلى = حوصله‌يه منسوب .

حَوض [ع ـ] درونده صو بريكديرمك ايچون آلتى واطرافى طاش ويا طوغله‌دن خرجله مخصوصاً ياپيلمش چوقور محل، صومجمعى § (بحريه) سفائنك اجراى تعميراتنه مخصوص محل كه: عند الاقتضاء درونه صو طولديريلوب بوشالديلور .

حوض ساج = سفائن تعميرينه مخصوص اوله‌رق دكز اوزرنده ، ساج بر حالده ياپيلان حوض .

حوضلانمق = برمحلده صو بريكوب حوض تشكيل ايتمك .

حَوْضَه [ع ـ] { (حوزه) دن محرفدر} (طوپوغرافيا) برنهرك يروده‌نك تقسم مياه خطلرى آره‌سنده محصور وصولرى او نهرك خط اجتماعنه منصب اولان دائره‌سى § حوزه .

حَوْقَله [ع، مص] سرعتله يوريمك § پك پيرونا توان آدم ، ضعيف .

حَوْل [ع ـ] ييل ، سنه § اطراف ، چوره § قوت ، طاقت : لاحول ولاقوة الابالله : قوت وقدرت انجق جناب حقه مخصوصدر .

حول المبيض = (نباتات) كاسى تويج عضو تذكير وتأنيثدن عبارت اولان حلقات زهريه ارتكازينك (مبيض) ديلن يعنى برچيچكده ميوه‌يى حصوله كتيرن قطعه‌ايله عين ارتفاعده بولنمسى حالى .

حَوْلَقه [ع، مص] « لاحول ولا قوة الا بالله » ديمك .

حَوْلِنجان [ع ـ] حوليجان، قولنج اوتى طوپلاق كوكى .

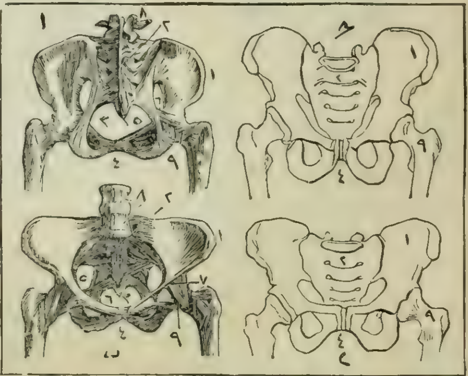

(حوصلهٔ بشر)

آ — حوصلهٔ اربطه‌ايله برابر حوصله‌نك آرقه وآشاغيدن كورينشى. ب — يوزدن كورينشى. ج — حوصلهٔ ذكورك ايسكلتى. د — حوصلهٔ نسانك ايسكلتى. ١ — عظم حرقفه. ٢— عظم عجز . ٣ — عظم عصعص . ٤ — ارتفاق عانه. ٥— رباط كبير عجزى وركى . ٦— رباط صغير وركى . ٧— رباط فالوب (قوس فخذى) . ٨ — فقرات ٩ رأس فخذ .

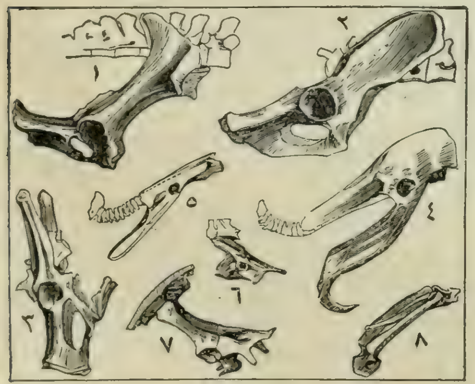

(حوصلهٔ حيوانات)

١ — فرسك حوصله‌سى . ٢ — آرسلانك . ٣ — قانغورونك . ٤ — دوه قوشينك . ٥ — برنوع صقا قوشنك ٦ — كرتنكله‌نك . ٧ — قبلومبغه‌نك . ٨ — قوربغه‌نك .

حَوْمَه [ع،ـ] دائرهٔ تصرف .

حَوِيَه [ع،ـ] ياره اطرافنده‌كی قبارق اتلر .

حَوْلی [ت،ـ] {عربی (حول)دن محرفدر} بر بنانك ، برخانه‌نك آلتنده ، اطرافنده جوانبی دیوارله محاط محلی ، (آولی) دیدیكمز محل .

حَیّ [ع ، ص] اسماء حسنادندر . دیری § حیات ایله متصف اولان ، دیری ، جانلی .

حیا = دیری اوله‌رق ، جانلی اولدیغی حالده .

حَیاء [ع ، مص] لوم وتعییب ایدیله‌جك اوضاع واحوالدن اوتانمه ، حجاب ایتمه § خوفاً من الله معاصی ومناهیدن امتناع ایتمك : (حیاء ایمانی) § عار ، ناموس ، ادب .

بی‌حیا = حیاسز ، اوتانماز .

حیاسز = حیاسی ، اوتانمسی اولمیان .

حیادار = محجوب ، اوتانان ، اوتانغچ .

حَیات [ع،ـ] دیریلك ، جانلیلق ، اولو اولمامق .

آب‌حیات = برصوكه آندن ایچن كویا حیات جاودانی‌یه مظهر اولور .

حیات‌جاودانی = عمر سرمدی ، حیات دائمی .

حیات‌افزا = حیات آرتیریجی ، آرتیران .

حیات بخش = حیات ویریجی ، ویرن .

حیات‌تقدیری = (فقه) حملك حیاتی .

حَیادید [ع،ـ] {عربی اولمیان (حیدود)ك جمعی اوله‌رق قوللانیلیر اویدیرمه بركلمه‌در} طاغ ، قیر خرسزلری ، قطاع طریق كروهی .

حَیّاك [ع،ـ] جـ : (حائك) . جولاهه‌لر .

حَیّاكَ الله [ع ، ـ] الله عمریكی مزداد ایتسون معناسنه برجملهٔ دعائیه اولوب كمال تحسین مقامنده ایراد ایدیلور . { اكثریا شعرده مستعملدر . }

حَیث [ع،د] اعتباراً ، جهتیله معناسنده ادات اولوب یالكز (من) حرف جریله برلكده استعمال ایدیلور .

من‌حیث‌الاعراب = (نحو) اعراب جهتیله .

من‌حیث‌المجموع = یكون ، مجموع اعتباریله ، طوپدن .

حَیثیّت [ع،ـ] شرف ، اعتبار .

حیثیتلی = محترم ، معتبر آدم .

حیثیتسز = اعتبارسز ، ذلیل آدم .

حَیدَر [ع، ـ] آرسلان ، غضنفر ، شیر ، اسد § امام علی كرم الله وجهه .

حیدركرار = دونه دونه حمله ایدن . { بودخی امام مشارالیه حضرتلرینك اوصاف شریفه‌لرندندر .

حیدرانه = حیدرجه‌سنه ، آرسلانجه‌سنه .

حیدری = حیدرلك § حیدره منسوب مولوی درویشلرینك كیدكاری اوكی دوكمه‌سز ، قولسز برنوع یلك .

حَیدُود [ع،ص] {مولد} حرامی ، قطاع طریق ، خرسز .

حَیران [ع، ص] (حائر) ایله مترادفدر . شاشه‌قالمش ، شاشمش ، شاشیرمش .

حیران اولمق = شاشمق § تحسین ایتمك .

حیرانی = حیرناق .

حیرانلق = شاشقینلق .

حَیرَت [ع، مص] شاشیرمه ، شاشیروب قالمه ، نه یاپه‌جغنی بیلمه‌مه . { ایتمك ماده‌سیله قوللانیلور . }

حیرت‌افزا = حیرت آرتیریجی ، آرتیران .

حیرت‌انگیز = عجیب غریب شیء .

حیرت بخش = حیرت ویریجی ، ویرن .

حیرت‌زده = حیرته دوشمش اولان .

حَیِّز [ع،ـ] طرف ، میدان ، مكان ، موقع .

حیزحصول = حصول موقعی .

حیزطبیعی = (حكمت) جسمك حصوانه طبعاً اقتضا ایدن حیز ، مكان § (طب) كوكسی داخلاً ایكی غیر مساوی قسمه آیران زار .

حَیزُوم [ع،ـ] (طب) كوكس تخته‌سی ، وسط صدر .

حَیزَران [ت، ـ] اقالیم حاره‌ده حاصل اولان اوزون یپراقلی برنوع قامش ، هزاران .

حَیض [ع،ـ] نسوانك عادت طبیعیهٔ شهریه‌سی .

حَیف - حَیفا [ع،د] ادات تأسفدر . یازیق ! {بعضاً نهایتنه (كه) دخی كتیریلور . }

حَیلُولَت [ع،مص] آره‌یه كیرمك ، آره‌ده پرده كبی حائل ، مانع اولمق .

حَیوَنَت [ع، مص] وقت تقرب ایتمك .

حَیَوان [ع،ص] جانلی مخلوق § انساندن ماعدا جانلی مخلوق § ادراكسز ، احمق آدم § حیات .

حیوانات = جـ : (حیوان) . جانلی مخلوقلر .

حیوانات‌اهلیه = انسانه آلیشقین حیوانلر .

حیوانات‌بحریه = دكزده یشایان حیوانلر .

حیوانات‌بریه = قره‌ده یشایان حیوانلر .

حیوانات كیسیه = ذات الثدیانك عدیمة المشیمه شعبه‌سندن بطنلرنده بركیسه ایله ممتاز زمره‌سنه بونام ویریلور بوحیوانلرك كیسه‌لری بطنلرنده ایكی عظم آره‌سنه كرلمش برجلدك برقطعهٔ متبارزه‌سندن عبارت اولوب یاورولرینی طوغوردقدن صوكره او كیسه‌لرك درونته قور و یاورولر حیوانك ممالرینه صاریله‌رق بیوینجه‌یه قدر اوراده قالیرلر .

(حیوانات كیسیه‌دن قانغورو)

حیوان‌ناطق = انسان .

حیوانات‌نقیعه = صولی شیلر درونده نشو ونما بولان حیوانجقلر .

حیوانات‌وحشیه = یبانی حیوانلر .

حیوانی = حیوانه منسوب .

حَیوانِیّت [ع،مص] حیوانلق ، ذی روحك حال وصفتی § انسانك عقل وادراكنه تعلق ایتمیوب حیواناتدن اولمسی صفتیله اولان حالی .

حَیَّه [ع،ـ] ییلان . {جمعی (حیات) كلیر}

حیهٔ اسود = قره‌ییلان .

حاء مكسوره

حِبال [ع،ـ] جـ: (حبل) ايپلر، اوروغانلر.

حِباله [ع، ـ] آغ، طوزاق : حبالهٔ تلبيسات .

حِبر [ع، ـ] يازى مركبى § عالم، دانا § پرهيزكار .

حِجاء [ع،ـ] بيلمجه، يا كاتماج .

حِجاب [ع، مص] صيقلمه ، اوتانمه § پرده ، حائل .

حجاب‌چهره = نقاب .

حجاب‌حاجز / **حجاب‌صدر** = (طب) جوف صدرى ايله‌جوف بطنى‌يى‌آيران پرده :

حجاب قلب = (طب) قلبك جوفنى حجره‌لره تقسيم ايدن زارلردن هربرى .

حجاب‌مشيمى = (طب) رحمده جنينى احاطه ايدن زار .

حجابلى = پرده‌لى ، مستور § عصمتلى ، عفتلى .

بى‌حجاب = اوتانماز، صيقلماز .

حِجاج [ع مص] دليل ايراديله مباحثه ايتمك § (طب) كوز چوقورى ، قاش كميكى .

حِجار [ع،ـ] حجرلر، طاشلر.

حجاره = احجاركبى (حجر)ك جمعى.

حِجاز [ع،ـ] مكهٔ مكرمه، مدينهٔ منوره ايله طائف وحواليسندن عبارت اولان خطهٔ معروفهٔ مقدسه‌كه : (نجد) ايله (تهامه) بيننى حاجز اولمسى سبب تسميه اولمشدر § موسيقيده برمقام .

حجازى = حجازه منسوب .

حجازكار = موسيقيده معروف برمقام.

حِجال [ع،ـ] جـ: (حجله) كلين‌اوطه‌لرى.

ربات‌الحجال = كلينلر .

« زهى مشاطهٔ زينت فزاى طبع نظم آرا
عروس بكرفكرم رشك ربات‌الحجال ايلر »

حِجامت [ع ، ـ] زبانزدى اولان حاء مفتوح ايله [illegible] (حجامت).

حِجه [ع، مص] بركره حج ايتمك .

حجة‌الوداع = هجرت سنه‌سنك اوننجى سنه‌سنده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرينك ايفا بيوردقلرى صوك حج .

ذى‌الحجه = سنهٔ قمريه‌نك اون ايكنجى آيى ، قربان آيى .

حِذاق [ع،ـ] جـ: (حذقه) كوزببكلرى

حِدّت [ع، مص] انسانه عارض اولان طارغنلق ، تيزلك ، اوفكه . § كسكينلك : حدت ذكا، حدت بصر ، حدت سيف .

حدتلى = اوفكه‌لى .

حدتلنديرمك = اوفكه‌لتمك .

حدتلنمك = غضبه كلمك، اوفكه‌لنمك.

حِذاء [ع ، ـ] (ازاء) ايله مترادفدر. قارشى‌قارشى‌يه‌اولمه، مقابل بولنمق، برصره وچرپيده بولنمه .

حِراء [ع،ـ] مكه جوارنده برطاغك اسمى‌دركه: قبل‌البعثه رسول‌اكرم افندمز (صلعم) بونده‌كى غارده تنهاجه عبادت ايدرلردى .

حِراثت [ع، مص] اكين اكمك .

حِراست [ع،مص] قوريمق، قورمق.

حِرباء [ع، ـ] كرتنكله‌دن بيوك ودائما كونشه متوجه برحيوانكه: بوكا (بوقلمون) و (قياكلرى) دخى دينور . فارسيده اسمى (آفتاب‌پرست) در. § شعاعات شمسيه‌نك بلوطلره انعكاسندن حاصل اولان مختلف رنكلر .

حِرز [ع ، ـ] آفاتدن محافظه وتأمينه واسطه‌اولان نسخه وطلسم‌كبى شئ.

حرزجان = حياتى تأمين ايدن طلسم § امين ير ، ملجأ .

حِرص [ع،ـ] برشيئى لزومندن زياده طلب، برشيئه زياده‌سيله رغبت ايتمك { اكثريا مذموم اولان حالاتده مستعملدر . }

حرصلى = زياده‌سيله حريص، طمعكار، آرزوكش § حدتلى .

حرصلاندرمق = برينك حرص وهوسنى تحريك ايتمك ، انهماكله ارزو ايتديرمك § اوفكه‌لشديرمك .

حرصلانمق = كال شدتله‌ارزوكش‌اولمق اوفكه‌لى اولمق .

حِرَف [ع ـ] جـ : (حرفت) صنعتلر .

حِرفت [ع،مص] مدارجلب رزق‌اولان صنعت .

ارباب‌حرفت = صنعتكار اولانلر .

حِرمان [ع،مص]محروم‌اولمه § محروملق، محروميت.

حِزب [ع،ـ] طائفه ، كروه انسانى § بلوك ، قسم § دوام اوزره تلاوت وقرائت اولنسان شئ § ورد § قرآن عظيم الشانك منقسم اولديغى (٣٠) جزئدن هربرينك نصفى، التمشده برى مصحف شريفدن بش صحيفه .

حِس [ع،ـ] روحك طويمه‌قوتى.طويغو { بومعناده اكثريا (ايتمك) ماده‌سيله قوللانيلور . }

حس‌مشترك = (منطق) صور جزئياتك مرتسم‌اولديغى قوتدركه حواس خمس‌ظاهره بونك وسائطيدر .

حسى = حسه‌متعلق || دولايسيله‌اكلامه ضمناً ادراك ايتمه .

ابطال حس = (طب) تأثير ادويه ايله حسى موقتاً تعطيل ايتمك .

حس‌كاذب = حواسك آلدانمسى. مثلا: اسكله‌ده بولنسان آدمك واپور حركت ايلديكى زمان واپورى ثابت ، اسكله‌يى متحرك ظن ايتمسى كبى .

حس‌قبل‌الوقوع = برشيئك وقوعندن اول آندن خبر ويرن بر تأثر درونى ، (حس مقدم) دخى دينور .

حِساب [ع،ـ]صايمق § صايى§اعدادك ماهيت وخواصنى‌ايضاح وحسابده‌بولنلرك نه‌وجهله استعمال اولنه‌جغنى تعليم ايدن علم اعداد .

على‌الحساب = عددكلينك برقسمى‌اولمق اوزره .

عندالحساب / **لدى‌الحساب** = حساب‌ايدلدكده .

روزحساب / **يوم‌الحساب** = قيامت كونى .

حسابه‌چكمك = سؤال‌ايدرك استجواب صورتيله صيقشديرمق .

حسابه‌كلمك / **حسابه‌اويمق** = موافق‌اولمق، توافق‌ايتمك.

حسابلامق = تقدیر وتخمین ایتمك ، ملاحظه ایلمك .

حساب مأموری = (بحریه) کمینك تعقیب ایده‌جکی خطی ، دکزده بولنسان نقطه‌یی بالحساب تعیین وخریطهٔ بحریه اوزرنده قپودانه ارائه ایلین مأمور مسئول { دوغریسی سیر سفینه مأموریدر . }

حساب طوتمق = آلنه‌جق ، ویره‌جکی بردفتره یازمق .

حسابی = حسابه منسوب ، حسابجی || خسیس ، بخیل .

پارمق حسابی = پارماق اوجلریله صاییلان صابی .

حسابجه = تخمینه نظراً ، علی التخمین .

حسابلاشمق = آله‌جق ویره‌جك حسابنی کوروب ایلیشکی کسمك .

حسابسز = ملاحظه‌سز || لایعدولایحصی .

حساب ذهنی = چوجقلره ازبردن اوکره‌دیلن حساب ، صابی . چوق صاییسز .

حسابیات = حسابه متعلق خصوصات .

حِسّیّات [ع ، س] (مولددر) جمع (حس) § حواس واسطه‌سیله روحده حصوله کلن طویغولر ، ادراکات روح .

حِصار [ع ، س] قلعه ، بدن . اطرافلی سپرلی ، برجلی ، استحکاملی محل

حِصان [ع ، س] آیغیر .

حِصَص [ع ، س] جمع : (حصه) پایلر ، بلوکلر ، حصه‌لر .

حِصّه [ع ، س] پای .

حصهٔ شایعه = (فقه) مال مشترکك هر جزئنه ساری وشامل اولان سهم .

قصه‌دن حصه = بر حکایه‌دن ، آلینان عبرت .

حصه‌لی = حصه‌سی اولان § حصه‌لره منقسم اولان .

حصه‌دار = حصه‌سی اولان .

حصه‌داری = حصه‌دارلق .

حصه‌مند / حصه‌یاب } حصه بولان ، حصه‌سی اولان .

حصه‌مندی / حصه‌یابی } = حصه‌یابلق .

حصه‌لشمك = پایلاشمق .

حِصن [ع ، س] محکم ، متین ، صرب محل ، قلعه .

حِضانت [ع ، مص] دایه‌لك ، سود آنالغی .

حِطام [ع ، س] یولار ایپی ، زمام .

حِفظ [ع ، مص] صاقلامق ، صاقلانمق § ازبرله‌مك ، ازبرلنمك .

تحت الحفظ = محافظه التنده ، ضابطه مأمورلرینه ترفیق ایدیله‌رك .

حفظ الصحه = طبابتك برشعبهٔ مهمه سیدرکه : قبل الوقوع امراضك اوکنی آلمق اصولندن بحث ایدر .

حفظه چالیشمق = قرآن کریمی ازبرله‌مکه غیرت ایتمك .

حِقد [ع ، س] کین ، عداوت .

حِکایَه - حِکایَت [ع ، مص] نقل و بیان § بعض وقوعاتك هیئت مجموعه‌سی .

حکایه‌نویس = حکایه‌یازان ، رومانجی .

حکایه‌جی = حکایه‌سویلین ، مصالجی .

حکایه‌نویسی = حکایه نویسلك .

علی طریق الحکایه = حکایه صورتیله .

مبنی علی الحکایه = برحکایه‌یه ، وقعه‌یه مستند اولان سوزکه : اوحکایه ویاوقعه بیلنمدکجه مفهومی اکلاشیلماز .

حکایات = جمع : حکایه ، مصاللر ، مثللر .

حِکَم [ع ، س] جمع : (حکمت) حکمتلی شیلر .

حِکمَت [ع ، س] علم وعدلك اجتماعندن متحصل صفت شریفه § معرفت حقایق اشیا و موجودات § منشأ خفی ، کیزلی سبب § اداب واخلاقه دائر مختصر سوز ، نصیحت صحیحه .

حکمت آمیز = حکمتله قاریشق ، حکیمانه .

حکمت شناسی = حکمت ، فلسفه بیلن .

حکمت طبیعیه = اجسامك خواص طبیعیه‌لریله تابع اولدقلری قوانین ثابته‌دن باحث علم .

علم حکمت = فلسفه § منطق ، اخلاق قواعدینك هیئت مجموعه‌سی .

حکمت مافوق الطبیعیه = ما یانه توفیق ایدیله‌مین سوزلر ، قاعده‌لر § خرافات .

حکمت منطوق بها = علوم شرعیه وطریقت .

حکمت مسکوت عنها = علما رسومك واقف اولمدیغی اسرار حقیقت .

حِکَمی [ع ، ص] دوغریسی (حِکمی) در . حکمته منسوب ومتعلق .

حکمیات = (حکمی) نك جمعی . حکمته متعلق سوزلر .

حِلّ [ع ، س] حلال § حلال اوله § حرم شریف حدودی خارجنده‌کی محل .

حِلم [ع ، مص] طبیعت یواشلغی { انسانه مخصوصدر . }

حلم حماری = شرعاً و عقلاً مقبول اولمیان حلم .

حِلیَه [ع ، س] زینت ، سوس § خلقت حسنه صفت وصورت مستحسنه § حضرت فخر کائنات افندمزك اوصاف مبارکه‌لری ، وبو اوصاف عالیه‌دن باحث کتاب : حلیهٔ خاقانی .

حِمار [ع ، س] ارکك اشك .

حماری = حماره منسوب ، اشکلك .

حِمایَه [ع ، مص] حالات موذیه‌دن قورتمق ، قورنمق § صیانت ، صحابت ، التزام .

حِمل [ع ، س] طاشینان یوك .

حِمیَه [ع ، مص] یوب ایچمکده احتیاط ، پرهیز .

الحمیة رأس کل دواء = حمیه دوالرك باشیدر .

حِناء [ع ، س] قنا { دوغریسی تشدید ایله‌در . }

حنائی = قناجی ، قنا صاتان .

حِنث [ع ، مص] یمینك عهده‌سندن کلامیوب حکمی آلتنده قالمه .

حِنْطَه [ع،ا] بغدای .

حِوَلْ [ع،ا] (زوال) ایله مترادفدر.

حِیاضْ [ع،ا] جمـ: (حوض) حوضلر.

حِیطانْ [ع،ا]جمـ : (حائط) دیوارلر، حائطلر .

حِیَلْ [ع،ا] جمـ: (حیله) دوباره‌لر.

حیله [ع،ا]دك،دوباره، دسیسه،دیکرینی الداتمق ایچون یاپیلان مذموم شئ.

حیله‌باز
حیله‌ساز = حیله‌جی،حیله‌ایدیجی،ایدن.
حیله‌کار

حیله‌کارانه = حیله‌کارجه‌سنه .

حیله‌کاری = حیله‌کارلق .

حیله‌سز = صافی،خالص، حیله‌قاریشدیرلمامش شئ .

حیله‌لی = ساخته قاریشیق ، صاف وخالص اولمیان .

حِینْ [ع،ا] وقت ، اثنا ، هنکام ، زمان ، جمی : (احیان) .

حاء مضمومه

حُبْ [ع مص] سوکی §سومك§دوستلق .

حُبُبْ [ع،ا] (حباب) ك جمی : صو قبارجقلری .

حُبُكْ [ع،ا] (حبیکه) نك جمی . کوا کب محرکاری .

حُبْلی [ع،ص] کبه قادین ، حامل .

صیحة الحبلی = مخاطره‌یه دال اولان فریاد .

حُبُوبْ [ع،ا] (حب)ك جمی. دانه‌لر.

حُبُوباتْ [ع،ا] (حبوب)ك جمی،یعنی (حب)ك جمع الجمعیدر. دانه‌لر، دانه‌دن عبارت ذخائر .

حبوبات ماکنه‌سی = حبوبات ایچنده‌کی طاشلری آییرمغه مخصوص ماکنه .

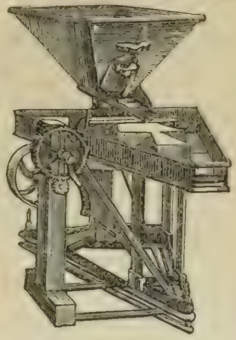

(حبوبات ماکنه‌سی)

حبوبات نجیلیه = (نباتات) بغدای ، آرپه ، مصر بغدایی ، پرنج ، یولاف ، چودار کبی نجیلیه فصیله‌سنه منسوب اولان حبوباتدرکه : آلبومین ، لیفین، جبن کبی آزوتی ونشاسته ، دکسترین ، شکر مواد دسمه کبی غیر آزوتی ماده‌لری حاویدرلر .

حُبُورْ [ع،ا] (سرور) ایله مترادفدر . فرح ، سوینج .

حُجّابْ [ع،ا] جمـ: (حاجب) قپوجیلر.

حُجّاجْ [ع،ا] جمـ : (حاج) حاجیلر.

حُجُبْ [ع ا] پرده معناسنه اولان (حجاب) ك جمی ، پرده‌لر .

حُجَّتْ [ع،ا] دلیل ، برهان§ محاکم شرعیه‌دن حکمی حاوی اوله‌رق ویریلان ورقهٔ شرعیهٔ رسمیه.

حُجَجْ [ع،ا] جمـ : (حجت) دلیللر، برهانلر § حکمنامهٔ شرعیلر .

حجج خطیه = (فقه) قانوناً بینه‌دن معدود وشبهه وتزویردن سالم اولان قیود رسمیه وبروات عالیه وسندات سائره .

حُجُراتْ [ع،ا]جمـ (حجره) اوطه‌جقلر (نباتات ، حیوانات) کافهٔ اجسام عضویه وآلیه‌نك اساسی ومابه‌الحصولی ومواد نامیه‌یی حاوی اولان عنصرك هیئت مجموعه‌سی .

حُجْرَه [ع،ا] کوچوك اوطه § کوچوك دولاب § (نباتات ، حیوانات) کافهٔ اجسام عضویه وآلیه‌نك اساسی ومابه‌الحصولی اولوب مواد نامیه‌ایله مملو بولنان وانسجهٔ نباتیه وحیوانیه‌ده منتشر اولان پك کوچوك بوشلقلردن هربری .

حجرهٔ منقوطه = (نباتات) نقطه کبی دلیکلر .

حجرهٔ مخططه = (نباتات) بربری اوزرینه موضوع خطلره مشابه دلیکلر .

حجروی = حجره‌یه منسوب اولان حجره کبی اولان .

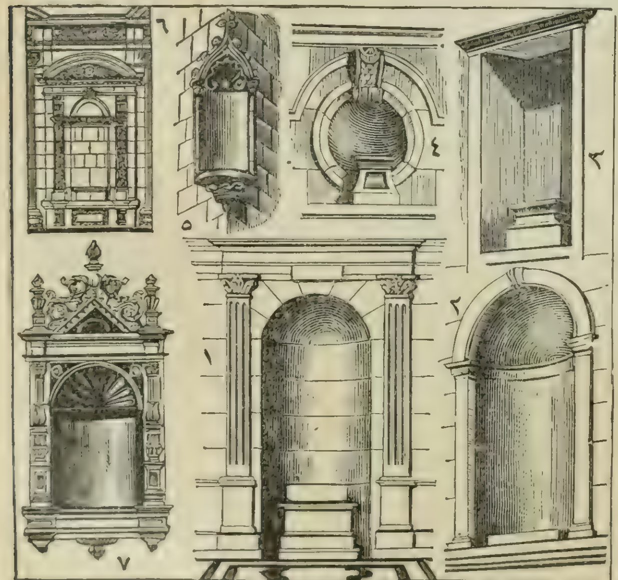

(حجره‌لر)

١ — بسیط . ٢ — مدور . ٣ — مربعی . ٤ — کره‌وی . ٥ — ظروی . ٦ مستوی . ٧ — مصنع .

نسج حجروی = (نباتات، حیوانات) مواد نامیه ایله مالی حجرات صغیره‌نك اجتماعندن متشکل بنیهٔ نباتی ویا حیوانی .

حُجَرات [ع،ـ] جـ : (حجره) پك کوچوك حجره‌لر .

مجاری بین الحجرات = (نباتات) حجره‌لرك آره‌لرنده‌کی پك کوچوك بوشلقلر .

حُجَیره [ع،ـ] پك کوچوك حجره .

حُدُوث [ع، مص] (قدم) مقابلی . صوکره‌دن پیدا اولمه، حادث اولمه .

حدوث ذاتی = (فلسفه) شیئك وجود جهتیله باشقه‌سنه افتقاری .

حدوث زمانی = شیئك زمان جهتیله عدماً مسبوق اولمسیدر .

حُدُود [ع،ـ] جـ : (حد) غایتلر، نهایتلر، تعریفلر § تأدیبات شرعیه .

حُرّ [ع،ـ] کوله ، اسیر اولمیان .

حُرْقَت [ع ـ] احتراق اثری، یانیق . (احتراق) ایله مترادفدر .

حرقة البول = (طب) بل صغوقلغی .

حُرْمَت [ع، مـ] عرض، ناموس کبی هتکی حلال اولمیان § [مص] حرام اولمق ، حراملق : حرمت خمر § احترام ، رعایت .

{ خمر حقنده سویلنمش اولان آتیده‌کی بیتك ایکنجی مصرعنده مذکور اولان (حرمت) لردن برنجیسی (حرام)، ایکنجیسی (احترام) معناسنه‌در :

« مجلس ارباب دل برلحظه سنسز اولمسون
حرمتك ازکار ایدن عالمده حرمت گورمسون »

حُرُوب [ع، ـ] (حرب) ك جمعی . جنکلر، غوغالر .

حُرُوف [ع،ـ] جـ : (حرف). حرفلر. §(تصوف) اعیاندن حقائق بسیطه.

حروف عالیات = غیب غیبوبده کائن شئون ذاتیه .

حروف لین = (و) ، (ع) ، (ا) در.

حروف املا = (ا، و، ه، ی) در.

حروف متصله = کندندن صوکره کلن حرفه بیتیشن وبیتیشه‌بیلن حرفلر .

حروف منفصله = کندندن صکره کلن حرفه بیتیشه‌مین حرفلر (و)، (ر)، (د)، (ذ)، (ز) کبی .

حروف شمسیه = کندیسندن اول کلن (ال) حرف تعریفنك (ل) ی تلفظ ایدلمین حرف : بالتبین ، لاعلی التعیین .

حروف قمریه = کندیسندن صوکره کلن (ال) حرف تعریفنك (ل)ی تلفظ اولنان : علی الحساب .

حُرُوفات [ع،ـ] (حرف) ك جمع الجمعی .

حُرُوفیُّون [ع،ـ] فرق شیعه‌دن برطائفهٔ ضاله .

حُرِّیَّت [ع،مص] آزادلق ، سربستلك .

حُزْمَه [ع ، ـ] دمت .

حزمهٔ بسیطه = (نباتات) کوچوك چیچك صاپلری محور اصلینك مختلف نقطه‌سندن چیقدیغی حالده چیچکلرك عالیاً برحذاده بولنمسی حالی .

محرك حزمه‌سی = (عسکری) باروت تأثیرینك غیرمساوی اولمسندن ناشی برسلاحله برقاچ ال آتش ایدلدکده محرکلرك عدم انطباقندن متولد مخروطی دمت .

حُزْن [ع ، ـ] محزونلق عارضه‌سی ، مغمومیت .

حزن آور / **حزن انگیز** = حزن کتیریجی، کتیرن .

حزن آمیز = حزن قاریشدیران .

حزن افزا = حزن آرتیریجی ، آرتران .

حُسام [ع،ـ] کسکین قلیج، شمشیر ستیز.

حسام اللیالی = پك اوزون کیجه .

حسام الدین = دینك کسکین قلیجی .

حُسْن [ع،مص] کوزللك : حسن وقبح، حسن صورتی § (ص) کوزل ، ایی : حسن اداره، حسن خط.

حسن حال = صلاح .

حسن حرکت = مقبول طرز وطور.

حسن ظن = بری حقنده ایی فکرده بولنمه .

حسن قبول = ایی قبول ایتمه ، اکرام واحترام ایدرك قبول ایدیش .

حسن معامله = حقنده ایلکله ، لطفله معامله ایتمك .

حسن نظر = توجه ، التفات .

حسن یوسف = ذات الفلقین شعبه‌سندن قرانفیلیه فصیله‌سنه منسوب علی العاده حشیشی برچیچکدر .

(حسن یوسف)

حسنیات = کوزل اولان خصوصات § برشیئك فائده‌لی اولان حالی .

حُسنی [عص] عمل صالح، خصلت ممدوحه، صفت حسنه .

اسماء حسنی = جناب واجب الوجودك اسملری که : وردکبی اوقونور .

حُسُوم [ع،مص] اوغورسزلق § توالی اوزره بولنمق .

حُسَیْن [ع،ص] کوزلجك. [اسم اولدرق مستعملدر.]

حسینی = موسیقیده برمقام .

حُشاش ـ حُشاشه [ع،ـ] خسته‌نك ویا مجروحك وجودنده قالان بقیهٔ روحه اطلاق اولنور .

حُشَفه [ع، ـ] (حشفه) .

حُصُول [ع،مص] حاصل اولمه، وجوده کلمه. [بولمق، کلك ماده‌لریله قوللانیلور]

حصولپذیر / **حصولیافته** = حصول بولیجی، بولان .

حصوله کلمك = حاصل اولمق ، میدانه چیقمق .

حُطاطَه [ع،س] (طب) جراحتسز سویلجه .

حُطام [ع،س] قوری اوت ، قبوق قیرینتیسی ، صمان پارچه‌سی § نفع قلیل ، آز فائده .

حُطَمه [ع،س] نارشدید § جهنم ، دوزخ .

حُظوظ [ع،س] جـ : (حظ) سونجلر ، مسرتلر .

حظوظات == (حظ) ك جمع الجمعی . انسانك خوشنه كیدن شیلر .

حظوظات نفسانیه == نفس اماره‌یه خوش كلن خصوصات .

حُفّاظ [ع،س] جـ : (حافظ) حافظلق شرفنه مظهر اولانلر ، قرآن كریمی ازبرلینلر .

حُفَر [ع،س] جـ : (حفره) چوقورلر .

حُفْرَتَیْن [ع،س] (حفره) نك تثنیه‌سی . ایكی چوقور دیمكدركه مقصد بورنك دلیكلریدر : حفرتین انف .

حُفْره [ع،س] قازلمش چوقور .

حفرهٔ حرقفیه == (طب) قالچه كمیكنك چوقورلرندن هر بری .

حفرهٔ ابطیه == (طب) قولتوق آلتی چوقوری .

حفرهٔ مأبظیه == (طب) دیز آلتنده‌كی چوقور .

حُفَیْره [ع،س] قازلمش كوچوك چوقور .

حُقود [ع،س] جـ : (حقد) كینلر ، عداوتلر : حقود قدیمه .

حُقوق [ع،س] جـ : (حق) . حقلر § (قوانین) انسانك وظائف خارجیه‌سنده رعایت ایتمسی لازمكلن حكمی اساسلر .

حقوق ادارهٔ ملكیه == (قوانین) افراد اهالینك منافع خصوصیه‌سیله هیئت دولتك منافع عمومیه‌سی آره‌سنده‌كی مناسباتی تعیین ایدن قواعد .

حقوق اساسیه == (قوانین) حكومتك صورت تأسیسی وافراد اهالی ایله اولان مناسباتنی تعیین ایدن قواعد .

حقوق بلدیه == (قوانین) مملكت و اصنافجه برمأموریت رسمیه‌ده بولنمه حقی .

حقوق بحریه == (حقوق) عقود و معاملات بحریه‌یی وبونلرك صورت جریانیله درجهٔ مرعیتنی تعیین وتحدید ایدن قواعد ، حقوق .

حقوق بحریهٔ خصوصیه == (حقوق) تجارت بحریه قانوننك احكامی .

حقوق بحریهٔ عمومیه == (حقوق) ضوابط بحریه‌یی ولیمانلرده مرعی قواعد ایله سفائنك سیر وسفری و تجارت بحریه‌یه عائد تقییدات و قواعد بحریهٔ حربیه‌یی جامع حقوق .

حقوق بین‌الملل } حقوق دول } == (حقوق) دولتلر آره‌سنده جاری اولان مناسباتی تعیین ایدن قواعد .

حقوق تجاریه == (قوانین) معاملات تجاریه‌یه متعلق قواعد .

تقسیمات حقوق == علم حقوقك منقسم اولدیغی ابواب ، فصول ، شعبات ـ كه : بروجه آتیدر .

حقوق جزائیه == (قوانین) حكومتك وضع ایتدیكی قوانینه مخالفت ایدنلرك كوره‌جكی مجازاتی تعیین ایلین قواعد .

حقوق حرب == (حقوق) وقت حربده دولتلرك رعایته مجبور اولدیغی قواعد .

حقوق خصوصیه } حقوق عادیه } == (حقوق) افراد اهالی آره‌سنده‌كی مناسباتی تحدید ایدن قواعد .

حقوق سیاسیه == (قوانین) مملكتك صورت اداره‌سی واهالینك بوبابده‌كی حقوقنی جامع ومبین قواعد .

حقوق شخصیه == (قوانین) هر فردك منحصراً شخصنه عائد حقوقنی تحدید ایدن قواعد .

حقوق طبیعیه == (حقوق) الهام الٰهی ایله طبیعت بشریه‌نك ارائه ایلدیكی قواعد .

حقوق عقد == (فقه) عقد و مقاوله ایجابنجه طرفین معاقدینك حائز اولدیغی صلاحیت .

حقوق عمومیه == (قوانین) حكومتك صورت تشكلی وافراد ایله حكومت آره‌سنده‌كی مناسباته متعلق قواعد واحكام جزائیه‌یه دائر مدعی عمومیلرك طلب وادعاسنه مأمور اولدقلری حق .

حقوق محكمه == (قوانین) احكام جزائیه‌دن ماعدا دعاوی‌یی فصل وحسم ایدن محكمه .

حقوق مدنیه == (قوانین) افراد اهالی آره‌سنده‌كی مناسباتی وافراد تبعه‌نك رتبه ومأموریت احرازینه ، وصی اولمق ، سلاح طاشیمق ، نشان طاقمق كبی شیلره صلاحیتنه دائر حقلری .

حقوق موضوعه == (قوانین) قواعد طبیعیه‌یه استناداً ضبط وتلفیق ایدلمش حقوق .

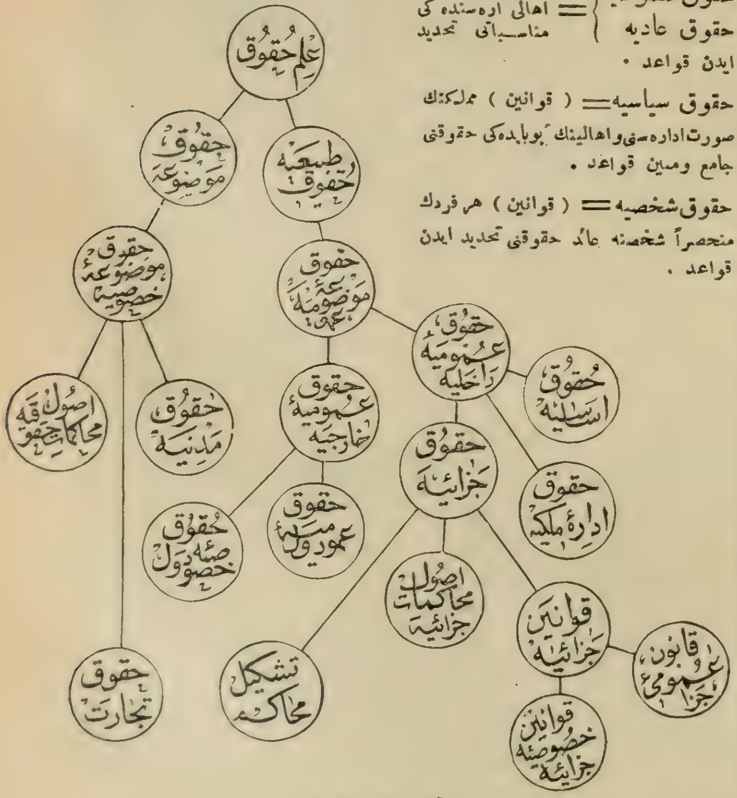

(تقسیمات حقوق)

حقوق‌شناس = علم حقوقه آشنا § وفادار .

حقوق پرور = وفادار، صادق دوست .

حقوق پروانه = حقوق پرورجه‌سنه .

حقنه [ع.ـ] احتقان آلتی، شرینغه § احتقان ایدیلن علاج .

حقه [ع.ـ] معدنی ، ترابی ، بلوری شیلردن معمول ایچی بوش مرکب قابی .

(حقه)

حقه‌باز = یوارلق دانه‌لرله ـ ال چابکلغی ایله ـ هنرلر کوسترن آدم .

توکورکك حقه‌سی = علل صدریه‌یه مبتلا اولانلرك درونه توکوردکاری کوچوك قاپ .

حکام [ع.ـ] جـ : (حاکم) ، حاکملر .

حکم [ع.مصـ] بو بویله‌در ویا دکلدر دیمك . § امر ، اراده § تأثیر ، نفوذ ، اهمیت : شتا حکمنی اجرا ایدیور . § قیمت ، منزله ، مثابه § ایجاب ، اقتضا : حکم قدر .

حکم وجاهی = (حقوق) طرفین ویا وکیللری حاضر اولدقلری حالده ویریلن حکم .

حکم غیابی = (حقوق) طرفیندن بری حاضر اولمدیغی حالده ویریلن حکم .

حکم قطعی = (حقوق) محاکم ابتدائیه‌نك قابل تمییز و استیناف اولمق اوزره ویردیکی حکم .

حکمنده اولمق = مثابه‌سنده اولمق .

حکمی یکمك = امری نافذ وجاری اولمق .

حکماً = حکم جهتیله ، حقیقةً دکل .

حکماء [ع.ـ] جـ : (حکیم) ارباب علم وحکمت .

حکمدار [فا.مـ] حکم سورن ، صاحب حکم وامر ، مالکك صاحبی اولان پادشاه ، ملك برقومك متبوعی اولان ذات معظم .

حکومت [ع.مصـ] مملکتی اداره ایتمه اهالی اوزرنده امرلك § هیئت اجتماعیه‌نك تأمینه‌نك منافع خصوصیه وعمومیه‌سی محافظه وتمهیه‌سی اوزرنده امر ونهیی انفاذ ایدن قوهٔ اجرائیه § اجرای حکومته مخصوص دائره : حکومت قوناغی .

حلقوم [ع.ـ] انسان وحیوانك بوغازی .

راحة‌الحلقوم = نشاسته وشکر ایله اعمال ایدیلن برنوع یومشاق معروف شکر .

حلل [ع.ـ] (حله) نك جمعی . حله‌لر .

حله [ع.ـ] بری بلدن آشاغی ، دیکری بدن یوقاری تلبس اولنان ایکی پارچه‌دن عبارت لباس .

حلو [ع.صـ] طاتلی .

حلویات = طاتلی‌یه متعلق ییه‌جکلر .

حلول [ع. مصـ] کلوب چاتمق ، پك زیاده تقرب ایدوب یتیشمك § (حکمت) برغشانك مساماتندن کچه‌رك ایکی مختلف مایعك بربریله اختلاطی .

حلول دخولی = (حکمت) صو ایله مملو برقاپ ایچنه ضمغ محلولی حاوی برغشائی کیسه قونلدقده صویك ضمغ ایچریسنه کیرمسندن عبارت جاذبهٔ طبیعیه .

حلول خروجی = (حکمت) حلول دخولیك عکسی اوله‌رق ضمغك صویه حلولی حادثه‌سی .

حلول سریانی = ایکی جسمك ـ برینه اشارت دیکرینه دلالت ایده‌جك صورتده ـ اتحادیدر .

حلول جواری = بری دیکرینك ظرفی اولان ایکی جسمك اتحادیدر .

حلولی = حلوله متعلق اولان § حاشا ثم حاشا جناب حقك اجسامه حلولنه قائل اولان طائفهٔ ضاله .

حلی [ع.ـ] (حلی) نك جمعی . آلتون ، کموش، الماس ، یاقوت کبی زینتلره اطلاق اولنور .

حلیات = (حلی) نك جمعی ، زینتلر ، ارایشلر : حلیات نسوانیه .

حلیمه [ع.ـ] (طب) بدن انسانده طبیعی ویا مرضی اوله‌رق حاصل اولان اوفاجق قبارتی ، قبارجق ، ممه‌جك .

حلیمهٔ لسان = دیلده‌کی قبارجقلر .

حلیمات = جـ : (حلیمه) حلیمه‌لر ، قبارجقلر .

حلیمات جلدیه = (طب) جلدك آدمه دنیلن ایلك طبقه‌سنده‌کی ممه‌جکلر ، قبارجقلر .

حمات [ع.ـ] (حامی) نك جمعی ؛ حمایه ایدنلر .

حماض [ع.ـ] (نباتات) قوزی قولاغی .

حامض حماض = قوزی قولاغی ایله مولدالحموضه‌نك امتزاجندن حاصل اولان واکشی برطعمی بولنان ترکیب شبه‌معدنیٔ نباتی .

حمرت [ع.مصـ] قرمزیلق ، قزیللق .

حمرت حجاب = اوتانمه قرمزیلغی .

حمرت شفق = شفق قرمزیلغی .

حمره [ع.ـ] (طب) [illegible] ییلانجق .

حمص [ع.ـ] نخود .

حمض [ع.ـ] (کیمیا) اکثریتله معادنك ونادراً شبه معادنك مولدالحموضه ایله اتحادندن حاصل اولان ترکیب .

حمض اول = مساوی وزن کیمیویده اوله‌رق برمعدنله مولدالحموضه‌نك ترکیبندن متحصل جسم .

حمض ثانی ... = بروزن معدن ایله ایکی وزن مولدالحموضه‌نك امتزاجندن حاصل اولان ترکیب .

حمض حدید = دمیر پاسی .

حمض یکنیم = بروزن معدنله بربچق وزن مولدالحموضه‌دن متشکل ترکیب .

حمض اخیر = هرمعدنك جنسنه کوره بر وزن معدنله برقاچ وزن مولدالحموضه‌دن مرکب جسم .

حمض توتیا = (کیمیا) مساوی وزنده چینقو ایله مولدالحموضه‌دن متشکل ترکیب که : امراض عینیه‌ده استعمال اولنور .

حمض فضه = مساوی وزنده کموش ومولدالحموضه‌دن مرکب ترکیب کیمیوی .

حمض حدیدی، جدید == اوچ وزن تیمور ایله درت وزن مولدالحموضەدن متحصل ترکیب که : بوکا (حجر مقناطیسی) ده دینور .

حُمق [ع، مص] (حماقت) ایله مترادفدر .

حُمَقاء [ع، س] (حمیق) ك جمعی . احمقلر .

حُموضت [ع، مص] اکشیلك .

حُمّا ـ حُمّاء [ع، س] خستەلك اثری اولەرق وجوده عارض اولان شدتلی حرارت § ایصتمه .

حمای اصفر == (طب) بعض بلاد حارەیه مخصوص ومتعدد نزفلرله برابر جلدك صرارمەسیله موصوف برمرض وبائی .

حمای اندفاعیه == (طب) چیچك، قزاموق قزل خستەلکلرندن هربری .

حمای دائمهٔ بسیطه / حمای مخاطبه == (طب) هیچ برمرض عوارضندن اولیەرق اصلی وذاتی برحرارتك ازدیادندن عبارت ومدت قلیله ظرفنده دائما صحت حاله رجوع ایدر برنوع خستەلك .

حمای راجعه == (طب) هندستان، ایران آلمانیا، ایسلانده اطرافنه مخصوص ساری بر حمادر .

حمای سریع الزوال == (طب) حمای دائمهٔ بسیطەنك نام دیکری .

حمای عفنیه == (fievre thyphoïde) امعای دقیقەده برآفت مخصوصه اولەرق ظهور ایدوب شدتله ساری اولان برمرضدر . که : بوکا بردفعه دوچار اولانلرك ایکنجی دفعه محروم اولمدقلری واولسەلر بیله نادراً اولدقلری مرویدر .

حمای متقطعه / حمای نائبه == (طب) مزرعی محلاره مخصوص اولوب اکثریتله طالاغك بیومسیله مرافق و آز چوق فاصله ایله کاه واولاً دیترەدوب بعده شدتلی حرارت ویرن ایصیتمه .

حمای نفاسی == (طب) وضع حملدن صوکره ظهور ایدن عوارضك هیئت مجموعەسی که : اکثریا مهلکدر .

حُمَیّا [ع، س] شدت .

حمیا الشباب == جوانلق چاغنك اك نشاطلی زمانی .

حمیا الکأس == شرابك نشئەلی دمی

حمیات == ج : (حمی) حمالر، انواع حما .

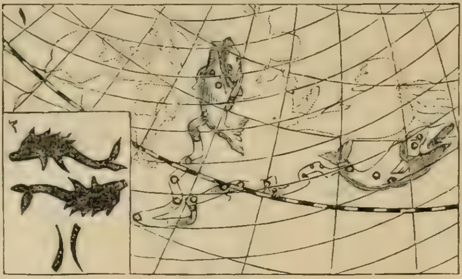
(حوت)

حُنَفاء [ع، س] ج : (حنیف) . دین اسلام اوزره ثابت اولانلر .

حُوت [ع، س] بالق § منطقة البروجك اون ایکنجی برجی اولوب شمس بورایه شباطده کیرر .

حُور ـ حوری [ع، س] جنت قیزی، جنت قیزلری || حسناء کوزل قادین . جمعی : (حوران) ، (حوریان) در .

حُوَیْصَل [ع، س] (طب) بشرەنك آلتنده شفاف وایچی صو ایله مملو قبارجق § التهابات جلدیه اثری اولەرق حاصل اولان طوزلو بلغم و اوچوق کبی قبارجقلر .

حویصلات == ج : (حویصل) .

حُوَیْنات [ع، س] خرده بینی حیوانجقلر . (طب) میقروب § میقروبدن بیوك وفقط غایت کوچوك حیوانجقلر . (میقروب) .

حوینات منویه == منی درونده بولنان و ذریتی (حوینات منویه) موجب اولان حیوانجقلر .

حوینات نقیعیه == (حیوانات) حیوانات ابتدائیەدن خرده بینی و اشکالی پك مختلف حیوانجقلر درکه : اکثریا راکد صولرده بولنور .

ع

خ [ع، فا، ت] الفبای عربینك یدنجی وحروف فارسیه وترکیه‌نك طقوزنجی حرفیدر که: نقطه‌سزندن تفریق ایچون بوكا: « خاء معجمه » ، « خاء منقوطه » ، « خاء فوقانیه » دخی دینور. ابجد حروفاتنده « ٦٠٠ » عددینه اشارتدر .

خ .... کوفی

خ .... تعلیق

خ .... ثلث

خ .... نسخ

خ .... سیاقت

خ .... توقیع

خ .... دیوانی

خ .... جلی

خ .... اجازت

خ .... رقعه

خ .... ریحانی

خ .... شجری

خاء [ع] « خ » حرفنك اسمیدر.

خای [فا] « خاییدن » مصدرندن اسم فاعل: چیکنه‌ییجی دیمکدر . [اصلی: خاینده‌در]

شکرخا = (خاینده‌ٔ شکردن محرفدر) شکر چیکنه‌ییجی ، طاتلی سوزلی .

ژاژخا = صاچمه صاپان سوزلر سویلین.

خائب [ع.ص] بهره‌سز، محروم § امیدسز، مأیوس § ضرر وزیانه اوغرایان. § سعیی هبا اولان، مطلوبنه نائل اوله‌میان .

خائباً = خائب اوله‌رق ، اولدیغی حالده.

خائبین = جمع : [خائب] مأیوس اولانلر، خائبلر .

خائف [ع.ص] قورقان، قورقاق، اورکك.

خائفاً = خائفجه‌سنه ، قورقاقجه‌سنه .

خائن [ع.ص] خیانت ایدن، خیانتله متصف اولان .

خائنانه = خائنجه‌سنه .

خاتم [ع.ص] مهر، اوستی مهرلی یوزوك § اك صوك .

خاتم الانبیاء / **خاتم النبیین** = پیغمبرانك اك صوكی ، حضرت محمد صلی الله علیه وسلم افندمز .

خاتمه [ع،ص] صوك، نهايت.

خاتمه‌كش = خاتمه چكن، نهايت ويرن.

حسن‌خاتمه = ايى بر صورتده بيترمه § صوك نفسده كلمهٔ شهادت كتيرمه.

خاتون [ع، فا، ـ] قادين، مرءٔ محترمه، عورت. جمعى (خواتين) كابر.

خاتون‌قيامت = حضرت فاطمة الزهرا رضى‌الله عنها.

خاتونجق = كوچوك قادين، قادينجغز.

خاچ [ارمنيجه] برى اوزون ديكرى براز دها قيصه ايكى دوز شيئك بربرى اوزرينه زائد اشارتى وارى يعنى ايكى طرفده قول تشكيل ايتمك اوزره عمرداً وضعندن حاصل اولان هيئت ـ كه: كويا حضرت عيسانك صلب اولنديغى چارميخه تقليددر. صليب، چليپا، استاوروز.

قزيل خاچ = صليب احمر.

خاچ چيقارمق = خرستيانلرجه كندى آلن وكوكسلرنده اشارتله خاچ رسمى ياپمق.

خاچوارى = خاچ شكلنده اولەرق.

خاخام [ع،ـ] موسوى عالمى.

خاخام‌باشى = موسويلرك مذهبجه اك بيوك رئيسلرى.

خادر [ع، ص] اويوشمش، تنبل.

خادع [ع،ص] خدعه ايدن، خدعەجى.

بايع خادع = حيله‌كار صاتيجى.

خادعانه = خدعەكارجەسنه.

خادم [ع.ص] خدمت ايديجى، ايدن، خدمتجى § آلت تناسلى قطع اولنمش اركك، طواشى، خادم اغا.

خادم الحرمين = مكهٔ مكرمه ومدينهٔ منورەيه نسبتله خليفهٔ اسلام حضرتلرينك عنوان مبجلى.

خار [فا، ـ] ديكن § قاشنمه.

خاراشتر = «ه» ديكنى.

خارپشت ـ خارانداز = كيرپى.

خارخار = بى‌حضورى، قلب.

خاركل = تحملى ممكن زحمت.

خارستان ـ خارزار = ديكنلك.

خاركور = منارعه، مشاغبه.

خارا [فا،ـ] يك‌قاتى طاش، مرمر: سنك خارا.

خاراشكاف = مرمر ياريجى، كوجلى قوتلى § موجلى قماش.

خاربوج [ع،ـ] تفنك فشنكى § طوپ باروتنك موضوع بولنديغى طوربه.

خارج [ع،ص] طيشارى چيقان § طيشاريده طيشده § طيش، طيشارى ـ § (حقوق) برعينه بالفعل وضع يددن ياخود تصرفدن برى اولان كيمسه، شخص آخر.

خارج قسمت = (حساب) برعددك ديكر عدده يعنى مقسوم عليهك مقسومده قاچ دفعه داخل اولديغنى كوسترن عدد:

مقسوم عليه ٦	١٥٠ مقسوم
خارج قسمت ٢٥	

خارج از مملكت = (حقوق) حقيقةً برمملكتده ايكن حكماً ديكر برمملكتده عد اولنان.

خارجاً = طيشدن، طيشاريدن.

خارجى = خارجه منسوب § وقتيله حضرت على كرم‌الله وجهه‌يه عاصى اولان فرقهٔ ضاله افرادندن هربرى.

خارجيه = { امور خارجيه حكمنده‌در. } بر دولتك دول سائره ايله مناسبتى حسن تمشيته مأمور بولنان وسفرانك مرجعى اولان نظارت § خارجه منسوب.

خارصه [ع،ـ] (فقه) درى يرلديغى حالده قان آقميان باش ويوز يارەسى.

خارق [ع.ص] يرتيجى، يرتان.

خارق العاده = عادتك فوقنده، خارجنده.

خارقه [ع، ص] عادت خارجنده اولەرق يتشمش، فايتله ممتاز انسان.

خاره [ت،ـ] ☞ (خارا).

خاره‌لنمك = خاره كبى طالعه‌لى، متموج اولمق.

خاريلدى [ت،ـ] بر دوزى‌يه چيقان سس § شماته، كورلتى.

خازن [ع،ـ] خزينه محافظى، خزينەدار.

خاسته [فا، ص] آياغه قالقمش، قيام ايتمش: { (برخاسته) صورتنده دخى مستعملدر.

نوخاسته = يكى يتشمش، دليقانلى.

{ مقام ذمده ايراد اولنور. }

خاسر [ع،ص] ضرر وزيانه اوغرايان، خساره كرفتار اولان: خائب و خاسر.

خاسراً = ضررلى اولديغى حالده.

خاسره = غير نافع، مضر شئ.

خاسف [ع،ص] صارارمش، رنكى، پارلاقلغى زائل اولمش، منخسف اولمش.

خاشاك [ع،فا،ـ] چورچوب، سوپر، رندى: (خس وخاشاك).

خاشع [ع، ص] خشوع ايله متصف، كوكل آلچاقلغى كوسترن.

خاشعاً = خاشع اولەرق.

خاشعانه = متواضعانه.

خاشلامق [ت، مص] قاينار صو ايله يامقمق § صوده پيشيرمك § حشرات ايصيرمق § ضرر كلى‌يه اوغراتمق § شدتلى تكديرو توبيخ ايتمك.

خاشلاتمق = (خاشلامق) فعلنك متعديسى.

خاشلانمق = (خاشلامق) مادەسنك صيغهٔ مجهولى.

خاشلامه [ت، ـ] صوده پيشيرلمش، قينادلمش شئ، يمك، سبزه.

خاشه [ت، ـ] { عربى (غاشيه) دن محرفدر } بينك حيوانلك اوستنه اكرك آلتنه وضع اولنان اورتو.

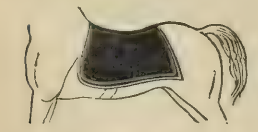

(خاشه)

خاص [ع،ص] برقاچ شيئه شمولى اولميوب يالكز برشيئه مخصوص اولان. § ممتاز § تميز، پاك § اصل، خالص § مارول دينلن سبزه.

خاص الخاص = الاخص، خاصدن خاصى.

اسم خاص = برشخصك، برشيئك اسم مخصوصى، برجنسك افرادندن يالكزبر ويا برقاچنه اطلاق اولنان اسم.

خاص وعام = ممتاز وبسپايه اولانلرك جملەسى.

خاصه [ع،ـ] (خاص) ك مؤنثى § قوت، كيفيت، حالت مخصوصه § مركزى درسعادت اولان برنجى اردوى همايون.

خزينهٔ خاصه = ذات شوكتسمات حضرت خلافتپناهينك املاك مخصوصهٔ همايونلرينى اداره وسراى همايون مصارفنه نظارت ايدن دائرهٔ رسميه وممتازه.

خاصۀ تحریریه = (طبقات) تباشیر، غرافیت کبی جسملرك برسطحه سوریلنجه اثر براقه‌لری خاصه‌سی .
بالخاصه = خاصةً ، مخصوصاً .
خاصةً [ع] مخصوص اوله‌رق، بالخاصه.
خاصِره [ع،س] (طب) بوش بوکور .
خاصیّت [ع] قوت ، کیفیت ، فائدۀ مخصوصه .
خاصیتلی = فائده‌لی، نافع، تأثیرلی .
خاضِع [ع،ص] خضوع ایدن، خضوع ایله متصف اولان آلچاق کوکللولك کوسترن .
خاضعاً = خاضع اوله‌رق .
خاضعانه = متواضعانه .
خاطِب [ع،ص] خطاب ایدیجی، ایدن، لاقردی سویلین .
خاطِر [ع،س] کوکل § دل § رأی، فکر § عقل § قوۀ حافظه .
خاطر صایمق = رعایت ایتمك .
درخاطر ایلمك = خاطرلامق ، خاطره کتیرمك .
خاطرلامق = ذهننه، خاطرینه، کتیرمك
خاطرنشان = خاطرده، فکرده قالمش شیء.
خاطرشناس = خاطر آلیجی، کوکل یاپیجی.
خاطرشناسانه = خاطر شناس اولانه یاقیشه‌جق صورتده .
خاطر شناسی = خاطر شناسلق .
خاطرصورمق = کیف ، حال و مزاجی صورمق .
خاطرقالمق = منفعل اولمق .
خاطر قیرمق = طارلتمق، کوکل قیرمق.
خاطر آزار = خاطر قیران .
خاطر آزرده = خاطری قیرلمش، منفعل مکدر .
استفسار خاطر = خاطرصورمق .
خاطر آشفته = کوکلی پریشان اولان.
خاطرساز = کوکل یاپیجی،خوشنود ایدیجی.
خاطرکشا = کوکله فرح و سرور ویریجی
خاطر مانده = خاطری قالوب کوکلی قرلمش اولان .
خاطر نشین = خاطرده قالان .
خاطر نواز = اوقشایان، کوکل تلطیف ایدن.
خاطر نوازی = خاطرنوازلق .

خاطری صایلیر = اهمیتلیجه، خیلی بیوك.
جمعیت خاطر = عقل و فکرك طوپلی اولمسی، (پریشانیٔ فکر) مقابلی .
صفای خاطر = کوکل راحتلغی .
خاطره = خاطره کلن خصوص ، فکر § خاطرده قالمش خصوص ، کیفیت .
خاطِرات [ع] ج: (خاطره) خاطرده قالان حادثه‌لر .
خاطِف [ع،ص] کوز قماشدیریجی : برق خاطف § سرعتله کچرکن بردن بره قاپوب کوتورن .
خافِض [ع، ص] اسماء حسناندندر . آلچالدیجی، آشاغی دوشوریجی .
خافض الجناح = متواضع .
خافض صدا = منبر اوستنده‌کی قبه .
خافض لسان = (طب) آغزك ایچی و بوغازی معاینه واثنای عملیاتده لسانی آشاغی‌یه باصدیرمق ایچون مستعمل یاصیجه بر آلت.
خافِق [ع، ص] منتهای افق .
خافقان / خافقین = مغرب ایله مشرق .
خافِیه [ع،س] حقایق اعمالی کیمسه‌یه سزدیرمین آدم § کیزلی حالت .
خاقان [فا،ص] بیوك پادشاه .
خاقانی = خاقانه منسوب § خاقانلق .
دفتر خاقانی = غیرمنقول اموال عمومیه‌نك مقید بولندیغی دائرۀ رسمیه که، فراغ وانتقال معاملاتی بودائره‌ده رؤیت واجرا اولنور.
حدود خاقانی = ممالك محروسۀ شاهانه‌نك حدودی .
خاك [فا،س] طوپراق، تراب § کرۀ ارض، زمین .
خاکپای = آیاق طوپراغی ، آیاغنك باصدیغی محل § ذات عالیلری ، جنابکز معناسنده‌ده مستعملدر .
خاکبرسر = مغموم ، مکدر § اوباش، کومولمش .
خاکبیز = طوپراق قالبوری .
خاکدان = دنیا ، کرۀ ارض .
خاکروب = سپورکه .
خاکسار = توز طوپراق ایچنده قالمش، § پریشان حال ، دوشکون ، حقیر .

خاکساری = خاکسارلق .
خاکنشین = فقیر، حقیر، دیلنجی.
خاکنشینی = خاك نشینلك .
خاکی = طوپراغه منسوب، طوپراقدن
خاکیان = (خاکی) نك جمعی .
خاکی نهاد = متواضع ، آلچاق کوکللی .
خاکستر [فا،س] کول، آتش کولی، رماد .
خاکستری = کوله ، رماده منسوب ، کول کبی اولان .
خال [ع،س] دایی، والده‌نك ارککقرداشی. § بعض انسانك یوزنده، وجودنده بولنان کوچوك، مدور، سیاه‌لکه، بن (بك)، بنك .
خالدار = بکلی، بنکلی .
خالِب [ع،ص] حیله‌کار ، خدعه‌کار.
خالِد [ع،ص] باقی، دائم § (نباتات) پرسنه‌دن زیاده یشایان اوت ، آغاج: اشجار خالده .
خالِص [ع،ص] قاریشیق اولمیان، صافی، مغشوش دکل § غل وغشدن عاری § صمیمی
خالصاً = خالص اولدیغی حالده § خلوص وصفوتله .
خالصانه = خالص اولانه یاقیشه‌جق صورتده .
خالصه = (خالص) ك مؤنثی .
سکۀ خالصه = مغشوش اولمیان آلتون، کموش آقچه .
خالِصت [ع] { ادبیات } عبارۀنك صاف ودوزکون ، سلیس اولمسی .
خالصیّت [ع،مص] {مولددر} خالصلك، پاکلك .
خالطه [ت،س] کوبکلرك بیون حلقه‌سی، طاسمه ، طوق .
خالِع [ع،س] قوجه‌سندن بوشانمش زوجه ویا زوجه‌سی بوشامش زوج .
خالِق [ع،س] اسماء حسناندندر. یارادیجی . یارادان .
خالقیّت [ع] خالقلق ، برادیجیلق .
خاله [ع] تیزه § پدرك قیز قرداشی .

خالی [ع،ص] بوش، تنها § آچیق یر. § (عسکری) اخذ عسکر اصولنده چکیلن نومروسز کاغد § صاحبسز یر.

خالیاً = بوش اولەرق ، بوش ، خالی اولدیغی حالده .

خالی الذهن = ذهنی بوش .

خالی [فا،س] بیوك کلیم، اوطه، جامع، مالون زمیننه یاییلان دوشەمە.

خام [فا،ص] چیك، پیشمەمش، اولمامش، کالەایرمەمش § ایشلنمەمش، صنعت کورمەمش ، حال طبیعیده § بوش ، ناقله، بیهوده § تربیه، تجربه کورمەمش آدم.

خامی = خاملق § کوشکلك .

خاملق = کسیکلك ، کوشکلك .

خالامق [ت،مص] قوتدن دوشمك ، ادمانسزلق، پك زیاده یورلمق.

خامد [ع،ص] قوری سوندیکی حالده آلوی تسکین اولنان آتش .

خامس [ع، ص] بشنجی، پنجم ، دردنجیدن صوکره اولان .

خامساً = بشنجیسی ، بشنجی درجەده اولەرق .

رتبۀ خامسه = رتبۀ ملکیه نك ایلکی، رابعه رتبەسندن اول احسان بیوریلان رتبه که: رتب عسکریەده ملازملکه معادلدر .

خاموش [فا] ساکت ، سکوت ایدن ، صوصان . { خامش ، خموش، خمش . صورتنده دخی قوللانیلور . }

وادیٔ خاموشان = قبرستان .

خاموشی = سکوت ، صوصمه .

خامه [فا،س] قلم، کالك، یازی یازمغه مخصوص قامش ، دمیر آلت .

خامه ران = قلم یوریدن ، یازان .

خامه زن = اوزرنده قلم کسەجك آلت ، مقط (مقطع)

خامۀ موی / **خامۀ مویی** = قیل قلم، رسم فورچەسی.

خامه گذار = قلمله یازلمش ، مسطور ، محرر .

خان [فا،س] ملك، حکمدار عالیتبار { اصلی: ترکجه (خاقان) در. } § سلاطین عثمانیه حضراتنك اساميسنه الحاق اولنور . سلطان عثمان خان غازی حضرتلری .

خان [فا،س] شهرلرك داخلنده، خارجنده مسافر قونغق ، اشیای تجاریه وضع اولنمق ایچون مخصوصاً یاپیلان بیوك بناکه : الیوم بویله عملره ، اوتل آپارتمان واشیایه مخصوص اولەرق دەپو دینلمکده در .

خاندان [فا،س] اصیل بر ذاتك اهل بیتی ایله اقرباسی ، متعلقاتی § کریم الطبع ، مسافر پرور § صوی اوجاق .

خاندانلق = شریف ومعتبر برسلالەیه منسوبیت § مکرملك ، مسافر پرورلك .

خانق [ع،ص] بوغیجی ، بوغان .

خانق الذئب / **خانق النمر** = (نباتات) قورت بوغان اوتی.

خانق الکلب = (نباتات) چیدم دینلن اوت .

خانقاه [ع،س] فارسی (خانکاه) دن معرب) تکیه ، درکاه .

خانگی [فا،س] خانه یه منسوب، اوده بولنان ، اودەکی ، اوایشی .

خانم [ت،س] { (خان) ایله (م) علامت تأنیثندن مرکب ومؤنثی اولدیغی مرویدر . } قادینلره مخصوص کلمۀ عنوان احترامدر § زوجه، حلیله .

خانم الی = ذات الالقاح منظوره دن بیلسانیه فصیله سندن متهافت بر نبات حشیشه در اکثریا مجاورنده کی آغاجلره دیوارلره طیرمانەرق پك یوکسکاره چیقار.

(خانم الی)

آمریقا خانم لی = ذات الفلقتین شعبەسنك خلنجیه فصیله سندن بر نباتدر.

(آمریقا خانم الی)

خانم بوجکی = کلرەمسلط اولان سیاهلی قرمزیلی یوارلاق بر بوجك .

خانم پارمغی = (نباتات) برنوع اوزونجه دانەلی اوزوم § خوردن یاپیلیر اوزونجه برنوع طاتلی .

کیرلی خانم = برنوع لذتلی بیاض پینر، قوچی پینری .

خانمان [فا،س] او، بارق § خانه وخانق، اهل وعیال § مالملك .

خانمان برانداز = خانمان برباد ایدیجی.

خانمانسوز = خانمان یاقیجی ، یاقان .

بی خانمان = یرمز، یوردسز، عائلەسز. پریشان حال .

خانه [فا،س] او، بیت، دار، مسکن § بر شیئك اقسام صغیرەسندن هربری § رقملرك صاغدن صوله دوغری معتبر اولان صره سندن هربری .

خانۀ خدا = کعبۀ معظمه ، بیت الله .

خانه خدا = [اصلی خدای خانەدر .] رب البیت ، اوصاحبی .

خانه برانداز = اوییقیجی، خانه برباد ایدیجی .

خانه براندازانه = خانه براندازه یاقیشەجق صورتده .

خانۀ باد = بروج اثنی عشردن جوزا، میزان، دلو .

خانه فروش = او دلالی .

خانه براندازی = خانه براندازلق .

خانه خراب = مفلس ، بیمایه، پریشان حال § جاهل .

خانه پرور = اودە بیومش، دنیا کورمەمش.

خانه پروری = خانه پرورلك .

خانه زاد = افندیسنك اونده طوغمش کوله ویا جاریه .

خانه باز = باتەسی یه اوینایان قمارباز.

خانۀ فردا = آخرت، دارعقبی .

خانه کش = سفیه میراث یدی .

خانه بردوش = اوی اوموزنده یعنی نرەده اقشام اولورسه اوراده صباحلاین قیدسز، یوردسز، سرسری .

خانه گیر = بریری مکان اتخاذ ایدن . { خانه لفظی اسما ومصادره لاحق اولنجه مضاف حکمنه کیرر. مثلا : (اجزاخانه) کبی که : (خانۀ اجزا) دیمکدر . }

خانیه [ت،س] غایت مقبول بر جنس طاتلی صو بالغی .

خاو [فا،س] شفتالیده اولدیغی کبی بعض میوه‌لرك اوستنده‌کی اینجه توی § چوقه کبی قماشلرك ترس یوزنده‌کی توی .

خاور [فا] {باختر} مقابلی . شرق ، مشرق ، کون طوغیسی .

خاوری = شرقه منسوب ، مشرقی .

خاولو - خاولی [ت،س] یوزی تویلی سیله‌جك § یوزنده ویا ترسنده اینجه توی اولان قماش وسائره .

خاوی - خاویه [ع،س] شنلکسز یر ، چول ، بوش محل .

خاویار [ت،س] مرسین بالغی یومورطه‌سندن یاپیلان سیاه ، لذیذ ، مغذی بر ماده .

صاری خاویار = موزینه بالغی یومورطه‌سندن یاپیلان عادی جنس خاویار .

خاینده [فا،س] {لفظه مخصوص مصدر} اغزایله چکنه‌ییجی ، چکنه‌ین .

خایه [فا،س] خصیه طوربه‌سی .

خاییده [فا] اغزایله چیکننمش § اغزده طولاشمش . متبدل اولمش سوز ، کهنه تعبیر .

خاییده کو = خاییده سوز سویلین ، بیاغی شاعر .

خاء مفتوحه

خبائث [ع،س] (خبیثه) نك جمعی ، رزیل ، مردار شیلر ، رسوایلقلر .

ام الخبائث = شراب § مسکرات .

خباثت [ع،مص] خبیثلك ، کوتولك ، مردارلق .

خباز [ع،س] اتمك صاتان ، اتمکجی .

خبازان جمیقی = اتمکجیلر لونجه‌سی .

خبایا [ع،س] اساعزده غیر مستعمل اولان (خبیه) نك جمعی . کیزلی شیلر ، کیزلی ایشلر ، خصوصات مخفیه .

خبجاب [ع،س] جانباز آیاقلغی § طاقونیه دینلان الچی آغاج ، اوستی مشین آیاق قابی .

خبخابی = قیدسز ، صالنه‌رق کزین ، ایشسز ، کوجسز آدم .

خبر [ع،س] نقل اولنان سوز § علم ، وقوف ، معلومات . { بومعناده (آلمق) ، (ویرمك) ماده‌لریله قوللانیلور . } § (نحو) عوامل لفظیه‌دن مجرد وماقبلنه مسند اولان کلام ، کشفی بیان ایدن کلام . § (مبتدا) مقابلی .

خبردار } باخبر } = خبری ، معلوماتی اولان ، واقف .

بی خبر = معلوماتسز ، وقوفسز ، طویغوسز .

خبر واحد = بر ویا ایکی ودها زیاده صحابه طرفندن روایت ایدیلن حدیث .

خبر مشهور = بر جماعتدن دیکر جماعتك نقل ایتدیکی حدیث .

خبر متواتر = کذب اوزرینه اتفاقلری متصور اولمیان برجماعتك روایت ایلدیکی حدیث شریف .

خبر مرسل = راوینك راوی آخره اسناد ایلدیکی حدیث شریف .

خبر مسند = راوینك دیکر راوی‌یه اسناد ایدرك رسول کبریا افندمز حضرتلرینه قدر صاعد اولان حدیث شریف .

خبری - خبریه = خبره منسوب ، خبردن عبارت اولان .

علم وخبر = برشیئك اخذ وقبض اولندیغنی مبین سند ویاخود برایش حقنده بیان معلوماتی وتصدیقی متضمن ورقه .

قره خبر = برینك وفات ویا فلاکتی حقنده اقربا واوداسنه ویریلان خبر .

خبل [ع،س] (طب) برعارضه سببیله اعضایه طاری اولان فساد § (عروض) بحر بسیط ورجزك (مستفعلن) جزئلرندن (س) ، (ف) نك اسقاطی .

خبن [ع،مص] قاصمق § قیصالتمق § (عروض) (فاعلاتن) دن الف وتایی حذفله (فاعلن) وزنینه نقل ایتمك .

خبث [ع،س] ناپاك ، ناخوش ، مردار . § صویسز ، آلچاق : خباثت ایدن .

ارواح خبیثه = مضر اولان جنلر . [جمعی : (خبیثات) ، (خبیثین) کلیر .

خبیثه = (خبیث) ك مؤنثی .

خبیر [ع،ص] خبردار ، واقف § جناب حق .

خبیرانه = خبیر اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

ختار [ع،ص] خدعه‌کار .

ختان [ع،ص] مختنجی ، سنت ایدن .

ختم [ع،مص] مهرلمك ، مهرلنمك § تمام ایتمك ، بتیرمك ، اکمال ایلمك § قرآن کریمی باشدن نهایتنه قدر اوقومق .

ختمه = بر کتابی باشدن نهایتنه قدر اوقومق . جمعی : (ختمات) کلیر .

ختم قلب = جناب حقك قلوب اهل کفری سدایله ایمانه متعلق شیلری حس ایتمیه‌جك برحاله قویمسی .

ختم دعاسی = ختم قرآندن صوکره اوقونان دعای مخصوص ومرتب .

ختمی - خطمی (کل خاتم) [ت،س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك خبازیه فصیله‌سندن خشیشی و کوزل قوقولی ، رنکا رنك چیچك آچار بر نبات اولوب طب بیطریده کافهٔ التهابات داخلیه‌ده وچیچکلرینك منقوعی بوغاز آغریلرنده غرغره کبی مستعملدر .

(خطمی)

بیاض خطمی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن خبازیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب صیجاق مملکتلرده بولنور واکثریا باغچه تزییناتی ایچون قوللانیلور .

(بیاض خطمی)

خَتْن [ع ، مص] سنت ایتمك § داماد .

ختنه = قاین والده .

خَثَارَتْ [ع،مص] صیویق شی قویولانوب قاتیلاشمق .

خَثْرَمَه [ع،س] اوست دوداغك آلت دوداق اوزرینه طاشمسی .

خَثَلَه [ع،س] (طب) قارنك کوبك ایله قاسیق آره سنده‌کی قسمی .

خثلی = خثله‌یه منسوب .

خَجَالَتْ ـ خَجَلْ ـ خَجَلَتْ

[ع،مص] اوتانمه ، اوتانوب شاشیرمه .

خَدْ [ع،س] یاناق ، رخ ، عذار .

لاله‌خد = لاله کبی قرمزی یاناقلی .

خدعذرا = «کوفه» شهرینك براسمی .

خَدَّاعْ [ع،ص] خدعه‌کار ، خدعه ایدیجی

خَدَائِعْ [ع،س] ج: [خدیعه] حیله‌لر ، مکرلر .

خَدَرْ [ع،مص] اویوشمه ، اویوشمق .

خدرالبنان = (طب) پارمق اوجلرینك اویوشمسی

خدرعمومی = (طب) بتون بدنه عارض اولان اویوشقلق .

خَدْشَه [ع،س] معنوی راحتسزلق ، وسوسه ، مراق ، اورکنتی .

خَدَمْ ـ خَدَمَه [ع،س] ج : (خادم) خدمتجیلر {ایکنجیسی مفرد اوله‌رق دخی استعمال اولنور . }

خَدَنْكْ [فا،س] قاین آغاجی ، قاین آغاجندن معمول اوق .

خَدِیجْ [ع،س] مدت حمل تمام اولمه‌دن طوغان اوغلان چوجق .

خَدِیجَه [ع،س] (خدیج) ك مؤنثی . مدت حمل تمام اولمدن تولدایدن قیز چوجق .

خَدِیعَه ـ خَدِیعَتْ [ع،س] [خدعه] ایله مترادفدر . واندن اقوادر اوسته‌لقلی صورتده الدانمه .

خَدِینْ [ع،س] یارمشفق ، غمگسار ، صادق دوست .

خَذَلَه [ع،ص] لسانمزده غیرمستعمل اولان (خاذل) ك جمعی . الحاق اشخاص اراذل ناس ، فرومایه آدملر .

خَذْوَلْ [ع مص] خذلانه مبتلی اولان ، ذلیل اولان .

خذولانه = خذولجه‌سنه .

خَذِیمْ [ع،س] سرخرش :

رفتار خذیمانه = سرخوش کبی صاللانه‌رق یورومه .

خَرْ [فا،س] اشك ، حمار ، مرکب § داخل اولدیغی کلمه‌ده ایریلك اولدیغنی اشراب ایدر صفت .

خربان = اشکجی .

خربنده = اشکه وسائر یوك حیوانلرینه باقان آدم ، سایس .

خردشتی = یبان اشکی .

خرکرّه = اشك یاوروسی ، صیپا .

خرکله = اشك سوریسی § باشی بوش اوله‌رق چایره صالویرلمش ، حمار ، استر ، آت سوریسی § جاهل ، اخلاقسز آدم .

خرمنش = اشك طبیعتلی .

خَرَائِدْ [ع،س] (خریده) نك جمعی بکرلر ، ال طوقونلمامش شیلر .

خَرَابْ [ع،س] (معمور) مقابلی ویران ، اسکیوب بوزلمش § کچکین سرخوش :

خرابه = (خراب) ك مؤنثی ، ویرانه .

خرابه‌زار = ویرانه‌لك ، ویرانه‌سی چوق محل .

خرابه نشین = ویرانه‌ده اوطوران ، ساکن اولان .

خرابات = (خرابه) نك جمعی ایسه‌ده او معناده قوللانیلمیوب میخانه ، غازینو کبی محلره اطلاق اولنمقده‌در .

خراباتی = خراباته منسوب اولان ، خرابات مداومی § سفلی ، پوصوده آدم . جمعی (خراباتیان) در .

خرابی ، خرابیت = (مولد) خرابلق ویرانلق .

خَرَاجْ [ع،س] عایانك بیت‌الماله تقدیم ایلدکلری ویرکو مبالغ معینه § بدل عسکری ـ که : تبعهٔ غیرمسلمه‌دن آلینیر .

خراجات محیط کلیه = (طب) کلیه‌یی احاطه ایدن نسیج حجروی شخصینك التهاب مقیحی .

خراجکذار = خراج ویریجی .

خراج اراضی = (فقه) برمملکتك حین فتحنده غیر مسلم اولان اصحاب یرلولرك یدلرنده ترك وابقاقلنان یرلردن آلنان ویرکو .

خراج مقاسمه = (فقه) اراضینك تحملنه کوره عشردن نصفه قدر التمق اوزره تعیین ایداش ویرکو .

خراج موظف = (فقه) اراضی اوزرینه مقطوعیت وجهله توظیف اولنمش مقداری معین آقچه .

خراجه کسمك = خراجه ویرکویه باغلامق .

خَرَاخِرْ [ع،س] (خرخره) نك جمعی . اویقو اثناده خورلمه‌لر § (طب) اثنای تنفسده آق جکرك هوا بورولرنده حاصل اولان غیرطبیعی زئیرات خیراتی .

خراخر حفیریه = اینجه‌موزیقه‌صداسنه مشابه سس .

خراخر غاطظه = (طب) اویقوده بولنان برآدمك خورلدامسنه مشابه زئیرات .

خراخر فرقعیه = (طب) ذات‌الرئه‌نك برنجی و اوچنجی دورلرنده ایشیدیلن خشیلدیلی زئیرات .

خراخر کهفیه = (طب) آق جکرده عین وقتده غاز ومایعی حاوی بروپامتعدد اجوافك مصادف اولدیغی نواحیٔ صدرده ایشیدیلن وبر بوشلقدن کلن صدایه بکزه‌ین سس .

خَرَارْ [ت،س] {غراره ، کلمهٔ عربیه‌سندن محرفدر . } قیلدن اورلمش بیوك چوال ، خورج .

خَرَاشْ [فا،س] { اصلی (آس‌خر) در . } حیوان ایله دوندیریلان دکرمن .

خراس‌خراب = دنیا ، فلك .

(خراشف)

۱ ـ پانغولین باغه‌سی . ۲ ـ قوندوز قویروغنك خرشفی . ۳ ـ قاپلومبغه باغه‌سی . ٤ ـ ییلان خرشفی . بالق خراشفی : ٥ ـ اسماك دائریه خراشفی . ٦ ـ اسماك شبه مشطیه خراشفی . ٧ ـ کابك خراشفی .

خراشه [ع،ب] طلاش § ترەمنتى.

خراط [ع،ص] چيقريقجى طورغرآمەجى

خراطين [ع،ب] { فارسى (خراتين) دن معرب } صوغلجان .

خراطينيه (حلقويه) == وجودلرى حلقات متعددەنك يكديكرى اوزرينە انضمامندن حاصل اولان ناميەصنفنه حلقويه وياخراطينيه دنيلور .

خربز } [فا،س] قاوون § قارپوز.
خربزه }

خربزۀ هندى == قارپوز .

خربزۀ روباه == ابوجهل قارپوزى .

خربزەزار == قاوون، قارپوز بوستانى.

خربزەفروش == قاوون قارپوز صاتان آدم

خربط [فا،س] ايرىقاز § احمق § قابى قيافتى يولنده اولوب بينى بوش اولان آدم .

خربق [ع،س] وحيدالفلقە شعبەسندن زنبقيه فصيلەسنك خربقيه تحت الفصيلەسنه منسوب خربق ابيض ، خربق اسود ناميله ايكى نوعى بولنان وچوپلەمەدنيلان بر نباتدر.

(خربق)

خربله [فا،س] صودولابى، بوستان دولابى.

خرپشته [فا،س] بالزصيرتى بيچمنده اولان.

خرتوت [فا،س] ايرى، لذتسز، لزوجتلى قاره دوت .

خرج [ع،س] مصرف § صرف § بر مخلوط تشكيل ايدەجك جزا § البسه اوزرينه ايشلەنيلان قايطان وسائره § بعض دوائردولته مخصوص رسوم § (معمارى) مختلف مقدارلرده كرچ ، قوم ، خراسان وسائرەنك اختلاطندن حاصل اولوب انشاآتده طاش طوغله كبى شيلرك ربطى ايچون قوللانيلور .

خرج عام }
خرج عالم } == هركسك ايشنه كلن شئ.

خرج راه == يول مصرفى، رسما ويريلن يول خرجلغى .

خرج تعرفەسى == قوانين موقتەنك بشنجيسى اولوب محاكمده آلنان خرجلرك مقدارينى مبين نظامنامه .

خرجلق == مصرفه عائد آقچه.

خرجەمق == صرف ايتمك § يوق ايتمك.

وكيلخرج == بيوك قوناقلرده مصارفه نظارت ايدن آدم .

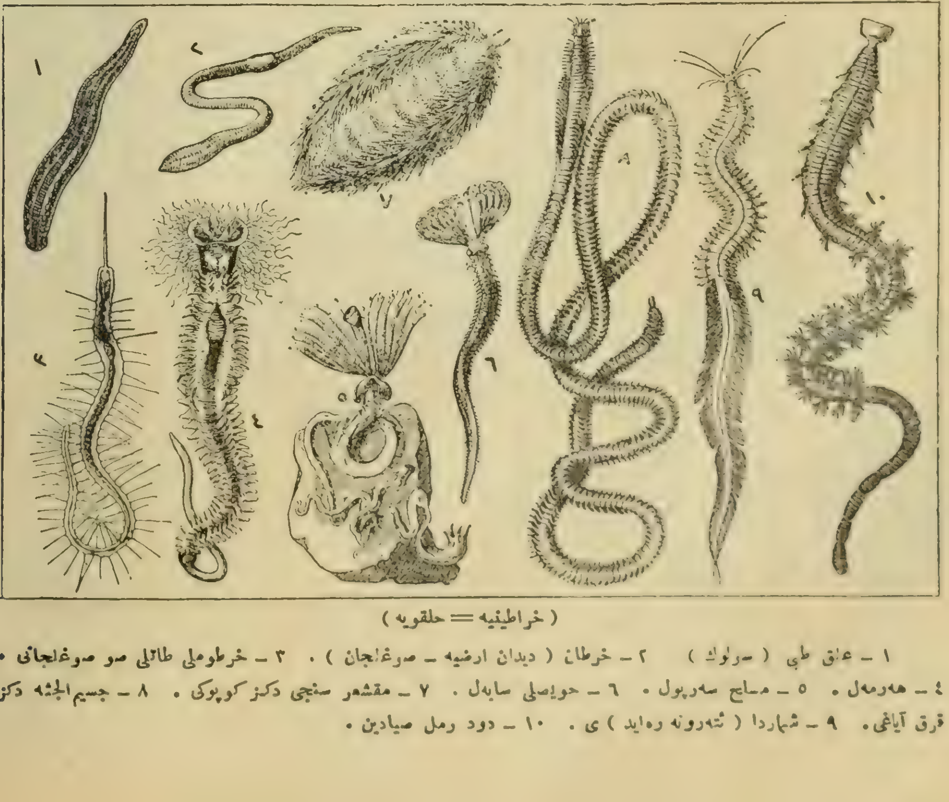

(خراطينيه == حلقويه)

١ ـ علق طبى (سولوك) ٢ ـ خرطان (ديدان ارضيه ـ صوغلجان) . ٣ ـ خرطوملى طاتلى صو صوغلجانى . ٤ ـ هەرمەل . ٥ ـ مساح سەرپول . ٦ ـ حويصلى سابەل . ٧ ـ مقشعر سنجى دكز كوپوكى . ٨ ـ جسيم الجثه دكز قرق آياغى. ٩ ـ شهاردا (نتەرونه رەايد) ى . ١٠ ـ دود رمل صيادين .

خَرْچَنْك [فا،-] ینگچ .

خَرْخَرَه [ع،-] (خراخر)

خَرْدَل [ع،س] معروف دانه كه: صليبيه فصيله‌سنه منسوبدر . خاردل § معجون حالنه كتيرلمش خاردل .

(خردل فدانی)

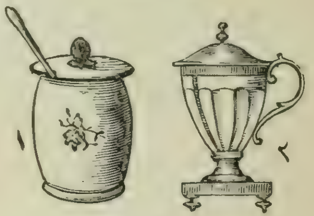
(خردالق)

سیاه‌خردل = صليبيه فصيله‌سندن بر نبات اولوب اكثريا خدايی نابت اوله‌رق يتشور .

خردل فدانی = ذات‌الفلقتين شعبه سندن صليبيه فصيله‌سنه منسوب بر اوتدر . طبابتده خردل ياقيسی ياپيلير .

خردل‌لاپه‌سی = (طب) ايليجق صو ايله خاردل اونندن مركب اولوب انصراف وتوعی ايچون جلد اوزرينه قونور.

خردل كاغدی / خردل ياقيسی } = (طب) زيت‌دسمسيدن عاری خردل اوننك قبا كاغد اوزرينه اكيلوب تثبيت ايدلمسندن حاصل اولان كاغد.

خردليه = زنابزدی خرداليه‌در. خردال ايله تربيه اولنمش شيره.

خَرَسْ [ع،-] ديلسزاولمه § ديلسزلك .

خَرْشَفْ [ع،-] بالق‌پولی § قالقان‌بالغی

خرشنی = بالق پولی شكلنده اولان .

خرشنی الجناح = (حيوانات) زاركبی قنادلی واوفاجق پولرله‌مستورحشرات. || (غلفلی سرفه) خرشنی الجناح حشراتدن سرفه‌لری ياپراقلر اوزرنده متعيش بر حشره‌در. سرفه‌لری ياپراقلری يولرق ايچنه كيزلندكلرندن بواسم ويرلمشدر.

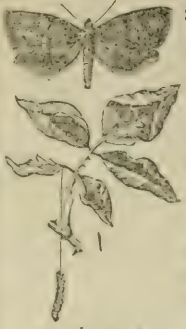
(خرشنی الجناح)

خَرْشُوفْ [ع -] انكنار .

خَرْق [ع،مص] ياروب يرتمق، ياريلوب يرتلمق § آرق § يارق ، يرتيق .

خرق آجق = صو آتمق ايچون ياريق آچق.

خَرْكاهْ . خَرْكَه [فا،-] بيوك چادر، اوتاق § كنديش محل .

خركماه = آی آغيلی ، هاله .

خَرْكَله [فا،-] بينلمكه، قوشلمغه آيشمامش آت § خويسز بينك حيوانی § باشی بوش چاره صالوبرلمش آت ، اشك ، قاطر سوريسی § ياراماز ، تربيه‌سز ، اخلاقسز آدم .

خَرْكُوشْ [فا،-] بيوك قولاقلی § طاوشان.

خواب خركوش = خفيف اويقو .

خركوشك = طاوشان ياوروسی .

خَرْم [ع، -] (عروض) (مفاعيلن) دن ميمك حذفيله باقی قالان فاعيلن كلمه‌سی (مفعولن) ه نقل ايتمك .

خَرْمانْ [ت، -] (فارسی (خرمن) دن محرفدر . } دوكن وياحيوانات سوروه‌رك حبوبات باشاقلرينی تپرمه § بوعمليه مخصوص محل .

خرمان ايتمك = كتاب جزءلرينی، فورمه‌لرينی برآرايه كتيروب جلد تشكيل ايلمك § بر جنسك انواع مختلفه‌سنی بربرينه قاريشديرمق .

خرمانلامق = ايشی حاضرلامق، خرج ياپمق § حيوان دائره اوزرنده قوشوب دونمك.

خَرْمَنْ [فا،-] خرمان .

خَرْمُهْرَه [فا،-] قاطر بونجغی.

خَرْنُوبْ [ع،-] آجی بوينوزی دبنان قوری ميوه (خروب) دخی دينور .

(خرنوب)

خَرْوارْ [فا،-] اشك يوكی .

خَرِيدَه [ع،-] دلينمه‌مش اينجو § اركك الی طوقنمامش قيز، قيزاوغلان قيز .

خَرِيطَه [ع -] قوليلی كيسه، طاغارجق § (جغرافيا) كرۂ ارضك بر ويا بر قاچ قطعه ويا بر قطعه‌نك بعض اقساميی اشارات وترسيمات مخصوصه واسطه‌سيله كوستررلوحه

قوزموغرافيا خريطه‌سی = (طوپوغرافيا). باليكز قاره‌يی كوستر خريطه

اوروغرافيا خريطه‌سی / ياخود بحريه خريطه‌سی } = (طوپوغرافيا) باليكز دكزی كوستررخريطه.

قادستر وخريطه‌سی = (طوپوغرافيا) بلديه مهندسينه مخصوص اولوب ابنيه‌يی مقطع افقيلريله كوستر خريطه .

ابكم خريطه = (جغرافيا) كسب ممارسه ايچون اوزرنده مواقعك محلی معين وفقط اسامیٔ محال غير محرر ومعين اولان خريطه .

خريطۂ مجسمه = (جغرافيا) حاوی اولديغی مواقع طبيعيه قبارمه اوله‌رق كوستريلان خريطه

خريطۂ مسطحه = كرۂ ارضك بتون قطعه‌لرنی ايكی دائره داخلنده ارائه ايدن خريطه‌كه : بوكا خريطۂ عالم دخی دينور .

خَرِيفْ [ع،-] فصول اربعه‌نك يازدن صكره كلان ، كوز ، موسم خزان .

خَزائِنْ [ع،-] ج: (خزينه). خزينه‌لر.

خَزّافْ [ع،-] چناقجی، چوملكجی.

خَزافَه [ع،-] (نباتات) شفويه‌فصيله‌سندن ايكی قدم‌طولنده ماوی چيچك آچار برنبات كه : بوكا لواطه چيچكی دخی دينور .

خَزانْ [فا -] (بهار) مقابلی، ياپراق دوكومی موسمی ، كوز ، صوك بهار .

خزان ديده = خزان كورمش، ياپراقلری صارارمش ، صولمش .

بادخزان = كوز هواسی .

خزانی = خزانه منسوب .

خزانه [ع ، س] خزینه معناسنه‌در { دوغریسی خانك كسریله‌در . }

خزع [ع ، مص] كسمك § كسوب يارمق .

حزع‌شزن = (طب) بوغازده شریان شزن دینلن نفس بوریسی - آره‌سندن ماضوده كچیره‌رك خستابی‌صورتله تنفس ایتدیرمك ایچون یاروب آچمق

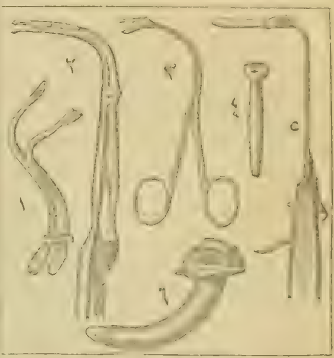

(خزع شریان شزن)

١ - آلت ذبح ... ٤ - قنول .
٢ - خارج . ٥ - مدخل .
٣ - ملمد . ٦ - خنجره قاولی .

خزع مری = (طب) مری داخلنده قالمش اولان جسم اجنبی‌نی چیقارمق ایچون اجرا ایدیلن عملیهٔ جراحیه .

خزع ور = (بیطاری) اطراف قدامیهٔ فرسده كوریلن دنك باصمه عارضه‌سنه باعث مستقل اولان اوتار قابضهٔ تو ترینك امحاسی ایچون اوتار مذكوردن وترثاتی ایكی‌یه بولمك اوزره اجرا ایدیلان [illegible] .

خزف [illegible] .

خزفپاره = چاق پارچه‌سی ، چوملك قیریغی § اهمیتسز شئ ، لاشئ

خزفی [ع ، ص] خزفه منسوب ومتعلق .

تنفس خزفی = (طب) آق جكرده هوا ایله مملو ونفس بوروسیله متفرغ غیرمنبسط بر جوفك موجودیتندن دولایی انفی طار برچوملك درونده حاصل اولیور ایمش كبی ایشیدیلن تنفس .

صدای خزفی = او قبیلدن ایشیدیلان سس .

سعال خزفی = او قبیلدن ایشیدیلان اوكسوروك .

خزل [ع ، مص] (عروض) (متفاعلن) ك تاسنی اسكان وافنی حذف ایدرك باقی قلانی (مفتعلن) ه نقل ایتمكدر .

خزم [ع ، مص] دیزمك § (عروض) بیت اولك صدرینه بردن درده قدر حرف علاوه ایتمك .

خزینه [ع ، س] نقد ومال وضع وحفظ اولنان محل § هر شیئك كثرتله بولندیغی محل § كلیتلی نقود ، اموال § دفینه ، صو دپوسی .

خزینه‌دار = خزینه محافظه‌سنه مأمور اولان .

خزینه‌داری = خزینه دارلق .

خزینه‌مانده = قیدی ترقین اولنه‌رق میری‌یه قلان واردات ، اموال .

نفعاً للخزینه = خزینهٔ جلیله‌نك منفعتی ایچون ، تأمین منفعت مقصدیله .

خس [ع ، ص] آلچاق ، دنی ، ماول ، آجز ماول .

خس [فا ، س] فائده‌سز اوت § صوپسز ، بدمایه ، آلچاق ، بیاغی آدم .

خس وخار = چورچوب .

خسپرش = مرائی ، مزور ، حیله‌كار

خشپوشی = ریا ، حیله .

خسائس [ع ، ج] (خسیسه) نك جمعی . كوتو خویلر .

خسار - خسارت [ع ، س] ضرر ، زیان (مادیاته مخصوصدر .)

خسارديده = متضرر ، خساره اوغرامش اولان .

خسارات = جم : (خسارت) ضررلر ، زیانلر :

خسارات بحریه = (حقوق) تهلكهٔ بحریه حقنده تعیین اولنان مدتك بدأندن ختامنه قدر كمی وحموله‌یه ترتب ایدن خسار ومصارف ، خسارات بحریهٔ عمومیه ، خسارات بحریهٔ خصوصیه .

خساست [ع ، مص] ناكسلك ، فرومایه‌لك ، آلچاقلق ، بخیللق .

خسته [فا ، ص] كیفسز ، مزاجسز ، مریض نامزاج § مجروح ، یاره‌لی .

خسته‌بند = (طب) جبیره ، قریق چیقیق صارمغه مخصوص باغ ، صارغی .

خسته‌لق = مرض ، علت ، داء .

خسته‌لقلی = علیل الوجود ، مریض .

خسته‌لنمق = خسته اولمق ، مزاجی بوزلمق .

خستكی = خسته‌لق .

خستكان = (خسته) نك جمعی . خسته‌لر ، نامزاج اولانلر .

خسته‌خانه = علل وامراضه مبتلا اولانلری تداوی ایچون مخصوصاً یاپلمش محل ، بیمارستان .

سیار خسته‌خانه = محاربه هنگامنده اوردو ایله برابر حركت ایدن خفیف خسته‌خانه .

خسته‌دل = قلبی مریض ، دردلی .

خسف [ع ، مص] یره باتمق § نوری سونمك .

خسیر [ع ، ص] (خاسر) ایله مترادفدر .

خسیس [ع ، ص] نقود واموالده دوشكون آدم ، جمری ، بخیل ، التفاته ، اعتباره شایان اولمیان عادی ، آشاغی ، بیاغی : مؤنثی خسیسه .

خسیسه [ع ، ص] كوتو خوی ، فنا كیفیت § آز شئ .

اشیای خسیسه = (حقوق) اون بش یكرمی درهم مأكولات ومشروبات وبوكا مماثل اشیا كه سرقت وقوعنده مجازات تخفیف اولنور .

خشب [ع ، س] كراسته یاپیلان قالین اوری آغاج

خشبپاره = آغاج ، تخته پارچه‌سی .

خشب الانبیا = پیغمبر آغاجی .

خشب صادق = (نباتات) مستعرضاً كسیلن آغاجك تبوغندن ماعدا خشب قطعه‌سنك ایكی‌یه تقسیمیله مركزه یقین وداخلده كائن آغر ، سرت ، غلیظ قسمنه دینور .

خشب كاذب = (نباتات) مستعرضاً كسیلان آغاجك تبوغنه مجاور اولان یومشاق قسمی .

خشب لماتی = (نباتات) قاشیق اوتی دینلن نبات .

(خشبك قطعى و نقلى)

١ ـ صاغلام برآغاج ساقنك مقطع افقيسى ٢ ـ آغاجلرك يچيلمك ايچون طوروقلره آيرلمسى . ٣ ـ برآغاجك جذرلريله اخراج و نقلى . ٤ ـ اشجار قائمه‌نك بالطه ايله صورت قطعى ٥ ـ ساقك بالطه ايله مائلاً كسيلمسى . ٦ ـ آغاجك قسم اوله‌رق مختلف محللرندن طوروقلرك كسلمسى . ٧ ـ خشب صادقك چوروكلك حالى . ٨ ـ خشب صادقك تورتلانمسى . ٩ ـ خشب صادقك چاتلامسى . ١٠ ـ خشب صادقك تجددن ياريلمسى ١١ ـ عمليات قطعيه‌ده مستعمل اودونجى قماللرى . ١٢ و ١٤ ـ اخشابك سال ايله نقللرى ١٣ ـ مخروقاتك دايره شكلنده حجملرى .

١٥ ـ كوچك آغاجلرى كوكاريله چيقارمغه مخصوص ماكنه . ١٦ ـ آغاجلرك قوهٔ محركه ايله كسيلوب خزارخانه عملياتنه حاضرلنملرى . ١٧ـ آغاجلرك مختلف شكللرده «داللامه» اصوليله بوداغلرى . ١٨ـ آغاجلرك قوهٔ محركه ايله اورماندن صورت نقللرى . ١٩ـ بالطه‌ايله كوچك چاپده كراسته اعمالى . ٢٠ـ كوتوكدن بالطه ايله درت كوشه‌لى كراسته چيقارمق . ٢١ـ مهيا بيچ‌قيسى ٢٢ ـ اخشابك واغونلرله نقلى . ٢٣ـ اخشابك يوارلامه‌لر اوزرندن نقلى . ٢٤ ، ٢٥ ، ٣٨ ـ نقلياته مخصوص مختلف صورتده قوللانيلان ال وبارگير آرابه‌لرى . ٢٦ ، ٢٧ ، ٢٨ ، ٢٩ ، ٣٠ ـ خزارخانه معمولاتنك اشكال مختلفه‌ده ايشلنملرينك مقاطعى . ٣١ـ درت كوشه كسلمش طمروق ٣٢ ـ بيچمه قپاق تخته‌سى چيقاريلان طمروق . ٣٣ـ منشور مثلثى شكلنده كسيلن طمروق . ٣٤ ـ طمروقده خشب صادق قطعه‌سى . ٣٥ ـ آغاجلرى فتى ايجه لوحه‌لره آييرمغه مخصوص ماكنه‌لى ال دستره‌سى . ٣٦ ـ عادى ال بيچقيسى ٣٧ـ آغاجلرى طولانى كسمكه مخصوص ال خزارى . ٣٩ ـ مدور چرخلى بخار بيچقيسى .

خَشَبَه [ع، ا] آغاج پارچه‌سى .

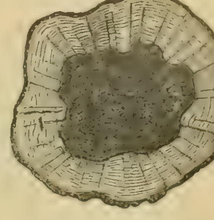

(خشب مستعرض)

خَشْخَاش [ع، ا] ذات الفلقتين شعبه‌سندن خشخاشيه فصيله‌سنه منسوب اولوب انواعى واردر . ميوه‌سنك اوزرنده مخصوصاً آچيلان چيزكيلردن بر عصارهٔ راتنجيه آقاركه بوكا آفيون تعبير ايدرلر . اك مشهورى ازمير خشخاشيدر .

آق خشخاش = ميوه‌سندن اصل آفيونك استحصال ايدلديكى خشخاش ـ كه رنكى بياضدر .

(خشخاش)

خشخاش برى = (نباتات) كلنجك چيچكى دنيلان و فصيلهٔ خشخاشيه‌يه منسوب اولان نبات .

فصيلهٔ خشخاشيه = خشخاش قبيلندن اولان نباتاتك منسوب اولديغى زمره‌نك [هيئت مجموعه‌سى .

ديكنلى خشخاش (خشخاش مشوك) ذات الفلقتين شعبه‌سنه منسوب خشخاشيه فصيله‌سندندر .

(ديكنلى خشخاش)

خَشَن [فا، ا] ساز نوعندن بر نبات .

خشن پوش = مرائى ، منافق .

خشن پوشى = مرائيلك ، منافقلق .

خَشِين ـ خَشِن [ع، ص] سرت ، قتى ، خشونتله متصف ، ناملايم .

خَشْيَت [ع، ا] تعظيم ايله قاريشيق قورقو § اوصورتله قورقمه .

خشيةً = خشيت صورتيله ، جهتيله .

خشيةً من الله = الله قورقوسى جهتيله .

خَصَائِص [ع، ا] (خصيصه) نك جمعى احوال مخصوصه .

خَصَائِل [ع، ا] (خصلت) ك جمعى خلقى طبيعتلر .

خصائل ممدوحه = شايان مدح طبيعتلر .

خصائل مذمومه = فنا خويلر

خَصَاصَت
خَصَاصَه
[ع، ا] يوقسوللق ، فقر ، احتياج ، زوكوردلك .

حسب الخصاصه = زوكوردلك ، يوقسوللق حسبيله ، سببيله .

خَصْر [ع، ا] بوكور § بل .

خَصْلَت [ع، ا] انسانك فطرتنده موجود اولان صفت ، خوى ، طبيعت {حسيات و قبحياتده مستعملدر}

خَصَكى ـ خاصَكى [مولددر] اسكيدن سراى همايونه مخصوص بر صنف خدمه .

خصكى كوپه‌سى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن شقيقيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر ، شاعرلرجه علائم ماتم عد اولنور .

(خصكى كوپه‌سى)

خَصْم [ع، ا] دشمن § رأينه ، فكرينه مخالف § (فقه) كندى اقراريله محكوم اولان مدعى عليه § طرفين مدعيندن هر برى .

خصم جان = جانه قصد ايدن خصم .

خصمانه = خصمجه‌سنه .

خصمى = خصومت ، دشمنلك .

خَصِى [ع، ا] خادم ايدلمش اركك انسان § بورديرلمش حيوان ، اكديش .

خَصِيب [ع، ا] اوجوزلق ، بوللق ير .

خَصِيصَه [ع، ا] بر شيئه مخصوص اولوب باشقه‌سنده بولنميان كيفيت حالت مخصوصه { خاصه ايله مترادف ايسه‌ده خصيصه اكثريا اشخاص ، خاصه ايسه اشياحقنده مستعملدر . }

خَصِيم [ع، ص] مخاصم ، ايكى خصمدن هر برى .

خَضْرَاء [ع، ا] يك يشيل معناسنه اولان (اخضر) ك مؤنثى يشيل شى § سبزه ، اكل اولنان يشيل اوتلر .

خضراء دمن = سوپورنتلكده بيتن فليز § فرومايه اولان كوزل قيز .

خَضْرَوَات [ع، ا] (خضراء) ك جمعى .

خَضِيب • [ع،ص] بویانمش، بویالی § قنالانمش، قنالی :

کف خضیب = قنالی پنچه •

بنان خضیب = قنالی پارمق اوچلری •

ریش خضیب = قنالی صقال •

خَطّ • [ع،ص] چیزکی § صیره، صف § آرشونك یکرمی درت جزئنده بری اولان پارمغك اون ایکیده بری § طریق § تازه بتمش، یکی چیقمغه باشلامش صقال § یازی : حسن خط § (بحریه) سفائن تجاریه ایچون سمت حرکت اولهرق تعیین ایدیلن سواحل § سطحك نهایتلری اولوب ابعاد ثلاثه‌دن یالکز طولی حائز برمقدار هندسیدر •

آتش خطی = (عسکریه) میدان حربده مرمیاتك دشمنه واصل اولدیغی اکلاشیلان مسافه‌نك یانده‌کی صره ، صف •

خط آچمق = (عسکریه) برقطعهٔ عسکریه‌یه صف حرب نظامی آلدیرمق •

خط آور / **خط برآورده** = صقالی بلیرمش اولان •

خط ابیض = (طب) خنجره‌نك ذیلندن ارتفاق عانه‌یه قدر ممتد برخیط لیفیدن عبارت اولوب اعصاب واوعیه‌نك مرور وعبورینه مخصوص ثقبات عدیده‌یی حاوی وایکی طرفك صفاقاتندن حاصل اولمشدر •

خط اجتماع میاه = (طوپوغرافیا) صولری بریره طوپلنان بر اراضی حوضه‌سی محیط مرتفع نقطه‌لرك تشکیل ایلدکاری دائره •

خط اساس / **خط زمین** = (هندسه) عملیات هندسیه‌ده ترسیماته اساس اولمق اوزره چیزیلن خط ، محور ارتسام •

خط استواء = (جغرافیا) کرهٔ ارضی اورته‌سندن ایکی مساوی قسمه آیران دائرهٔ موهومه‌که : (۳۶۰) درجه‌یه منقسمدر •

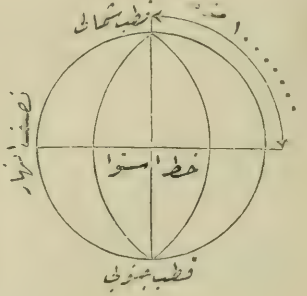

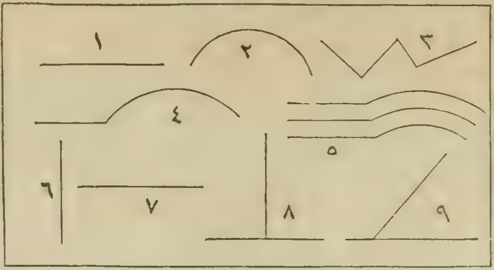

١ ـ خط مستقیم •
٢ ـ خط منحنی •
٣ ـ خط منکسر
٤ ـ خط مرکب •
٥ ـ خطوط متوازیه •
٦ ـ خط شاقولی •
٧ ـ خط افقی •
٨ ـ خط عمودی •
٩ ـ خط مائل •

خط استقامت = (اسلحه) آلت ناریه فمنك مرکزندن مرور ایدن خطك سطح افقی ایله اولان فصل مشترکی •

خط انداخت = [اسلحه] آلت ناریه فمنك مرکزندن مرور ایدن خطك سطح افقی ایله احداث ایلدیکی فصل مشترکی •

خط تراب = (رمی) مبدأ ایله نقطهٔ سقوطی بربرینه وصل ایدن خط مستقیم •

خط تقسیم میاه = (طوپوغرافیا) صولری ایکی مخالف جهته آقان ایکی مائله‌یی بربرندن تفریق ایدن خط موهوم که : اراضینك الك مرتفع نقاطندن کچدیکی تصور اولنور •

خط حدود = (حقوق دول) ایکی دولت مملکتنی بربرندن تفریق ایدن علامات طبیعیه ویا اشارات مخصوصه •

خط نصف النهار = (قوزموغرافیا) شمسك غایت ارتفاعنده کائن دائرهٔ سما •

خط دست = ال یازیسی •

خط حرب = صف حرب •

خط حرکت = تحدید وتعیین ایدیلن وظیفه

خط خروج / **خط ارتسام** = (ریاضیه) محرکه مبدأنده مماس اولان خط • [اسلحه] ☞ (خروج)

خط رمی = (ریاضیه) اسلحه ناملوسنك محوری ، استقامتی • ☞ (رمی)

خط شریف / **خط همایون** = طرف اشرف حضرت پادشاهیدن صادر اولان امر منیف ، فرمان عالیشان •

خط شعاع = (هندسه) قطع ناقص داخلنده اولوب (احتراق نقطه‌لری) دنیلن ایکی نقطهٔ ثابته‌دن محیطك هرهانکی بر نقطه‌سنه وصل اولنان خطلرك هربری •

خط عزیمت = (معماری) نردبان اوزرنده کناردن (۳۵) سانتیمترو بعدنده وکناره موازی برحالده مروری تصور اولنان خط •

خط فاصل = ایکی شیئی بربرندن آیران خط •

خط قاطع = (هندسه) بر منحنی‌یی ایکی ویا دها زیاده نقطه‌ده قطع ایدن خط مستقیم •

خط کبیر = آنا دمیر یول ، بیوك شمندوفر خطی •

خط مستقیم = (هندسه) ایکی نقطه بیننده‌کی طریقك الك قیصه‌سی ، دوز چیزکی •

خط مائل = (هندسه) برخطه ویاسطحه عمود اولمیه‌رق تنزیل ویا اقامه ایدیلن یعنی اوخط ویاسطحله قائمه‌دن کوچوك برزاویه تشکیل ایدن خط مستقیم •

خط مجانب = (هندسه) قطع زائدقوللرینك نقطهٔ تماسی بعد نامتناهیده اولان خط مماسی •

خط مدافعه = (عسکریه) ایلرولین بر دشمن اردوسنه قارشی وضعیت تدافعیه آلمق ایستین اردونك اتخاذ ایلدیکی سیرله استقامتی •

خط مربی = (هندسه) قطع مکافینك خارجندن فرض اولنان عمود که : منحنینك هر نقطه‌سنك بوخطه اولان بعد عمودیلری مساویدر •

خط مماس = (هندسه) برمنحنی‌یی یالکز بر نقطه‌سنده قطع ایدن خط مستقیم •

خط منحنی = (هندسه) هر نقطه‌ده استقامتنی دکشدیرن خط ، اکری خط •

خط منصف = (هندسه) برزاویه‌یی تماماً ایکی‌یه بولن خط •

خط منکسر = (هندسه) برقاچ خط مستقیمك ایکیشر ایکیشر (زاویه تشکیل ایدرك) برلشمسندن حاصل اولان خط •

خط میخی ومیسماری = کلدانیلرك ، سریانیلرك وقتیله استعمال ایلدکلری بروجه آتی چیوی کبی خطلر ؛ حروفات :

خط ناظم = (هندسهٔ رسمیه) بر سطحه مماس اولان مستوئ مماسك نقطهٔ تماسندن اومستوی‌به رسم اولنان عمود .

خط نوخیز
خط نو = ایکی چقمغه باشلامش مقال .
خط نوین

خط واصل = ایکی شیئی بربرینه وصل ایدن خط .

خط متوسط = (طب) بعض اشکالك وجود حیوانینك تناظرینی تأسیس ایچون اورته‌لرندن مروری تصور ایدیلان خط .

خط یمانی = خط حمیری دینلان وحروف عربیه‌نك اصل و اساسنی تشکیل ایدن خط . که (صوك زمانلرده الفباسی کشف ایدلمشدر .)

خَطاء [ع.ا] یاکاش § یاکلشلق § بکه § قصور ، قباحت : § (حقوق) قصده مقرون اولمیه‌رق اجرا ایدیلان فعل .

خطاءً = خطا اوله‌رق .

خطاء خروج = (فن اسلحه) [illegible] زاویهٔ ترفع ، زاویهٔ اهتزازیه .

خطاءً قتل = (فقه) قصده مقرون اولمیان قتل .

خطابخش = خطا باغشلایان .

خطاپوش = خطا ستر ایدن .

خطاء تام = اجراسی قبیح اولان شیئی قصد ایدرك قوه‌دن فعله کتیرمك .

خطا صواب = متن کتابده وقوع بولان یاکلشلقری دوزلتمك ایچون خاتمهٔ کتابه وضع وعلاوه اولنان جدول مخصوص .

خطاکار = خطا ایدن .

خطا مجراسنه جاری = (حقوق) اختیاری اولمیان برفعل ایله برآدمی قتل ویاجرح ایلمك .

خَطّاط [ع.ص] کوزل یازی یازان آدم .

خَطّاف [ع.ص] قاپیجی § قیرلانغیچ .

خَطایا [ع.ا] (خطیئه)نك جمعی . کناهلر قباحتلر .

خَطَر [ع.ا] هلاکه تقرب § تهلکه . (جمعی (خطرات) کلیر .)

خطرناك = تهلکه‌لی .

خَطف [ع.مص] شمشکك پارلدیسی کوزی آلمق ، قاماشدیرمق § قاپمق .

خط میخی ومیسماری

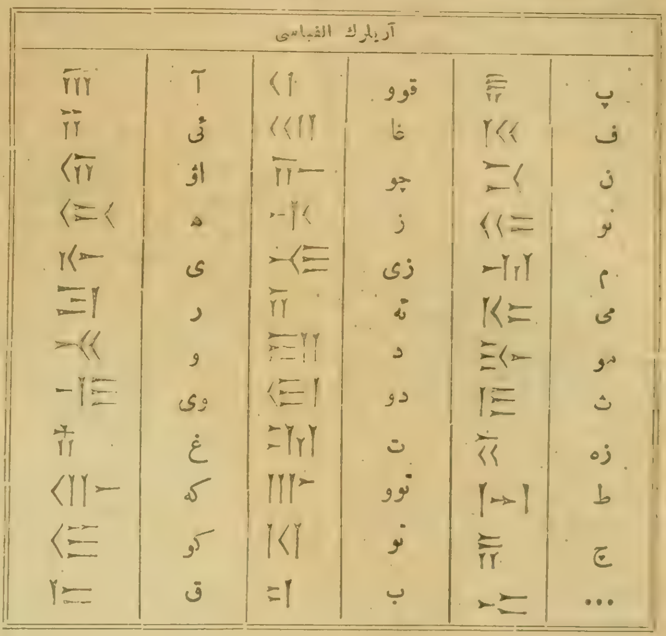

خَطَل [ع،ا] چرق ، فاسد ، سوز ، حشو قبیح .

خَطِل ● [ت،ا] (معماری) دیوارك اوزرندكی ثقلی قاعده‌سنه متساویاً توزیع ایتمك وهرهانكی بر جهتدن عموداً وقوعی محتمل چاللاقلرك تكمیل دیواره سرایتنی منع ایلمك اوزره دیوار بوینجه اوزادیلان ایکی افقی طبان .

خَطْمی [ع،ا] ☞ (ختمی).

خَطْوَه [ع،ا] آدیم .

فسیح الخطوه = كنیش آدیم آتان .

خطوه انداز = آدیم آتیجی ، آتان .

خطوه شمار = خطوه صایان § احتراز ، اختیاط ایله یورویین .

ویده خطوه‌سی = بورغو شسكانده‌كی ویده‌لرك هر دو توشده ایلرو ویا كیرویه دوغری قطع ایتدیكی مسافه .

خَطَوات [ع،ا] (خطوه) نك جمعی .

خطوات الشیاطین = شیطانك مسلكی ، طریق ضلالت .

خَطیئه [ع،ا] كناه ، قباحت ، صوچ ، (خطایا) كبی .

خَطیئات [ع،ا] (خطیئه) نك جمعی .

خَطیب ● [ع،ص] خطبه اوقویان § نطق ایراد ایدن ، ناطقه پرداز § بلیغ ، فصیح ، سلیس سوز سویلین آدم .

خطیبانه = خطیبجه سنه ، ناطقه پردازانه .

خَطیر ● [ع،ص] شان وشرف صاحبی آدم § رفیع ، عالی § مخاطره‌لی ، خطرناك .

خَطیل [ت،ا] ☞ (خطل) .

خَفاء [ع،ا] (عیان) مقابلی . كیزلی اولمه ، كیزلیلك .

كواكب ذات الخفاء = (قوزموغرافیا) برافقه كوره هیچ كورلمین كواكب .

خَفّاف [ع،ص] چیزمه‌جی ، مست ، پابوج كبی حاضر آیاققابی صاتان آدم . قواف .

خفافیه = قوافی ایشی .

خَفایا [ع،ص] جـ: (خفی) كیزلی خصوصات .

خَفْتان [ع،ا] محاربه‌ده زره اوزرینه كییلن پاموقلی لباس § آستارسز اوزون قماش ، انتاری § (خلعت) كبی ایپكلی قماش لباس ، قفتان .

خَفَش [ع،ا] طاووق قاره‌سی دنیلن علت عینیه .

خَفْض [ع،ا] باصیقلق § اعتدال .

خَفَقان ● [ع،ا] تحرك ، اضطراب § یوروك اوینامسی . (خفقان قلب تعبیری تكرار معنوی بی مشتملدر)

خَفیّ [ع،ص] (جلی) مقابلی كیزلی .

خفیاً = آشكار اولمیه‌رق ، كیزلیجه .

خَفیّات [ع،ص] جـ: (خفی) .

عالم الخفیات = جناب حق .

خَفیف ● [ع،ص] (ثقیل) ضدی . آغیر اولمیان ، ثقیل دكل .

خفیف الروح = خوش صحبت ، خوش كو .

خفیف سواری = احمال واثقالدن عاری ، چویك § آنه‌را كب سواری ، بنیجی .

خفیف المزاج = خوپپا ، قرارسز ، تمكینسز .

خَلّ [ع،ا] سركه .

حامض خل = (كیمیا) سركه طوزی ، سركه‌نك اكشی اولان قسم اساسیسی

خَلاء [ع،ا] (صفت مقامنده مستعمل) بوش ، خالی ، تهی یر § ایدستخانه . § (حكمت) هوادن عاری مكان .

ناقوره خلا = (حكمت) درونی تخلیه ایدلدكدن صوكره موصلنی قپادیلوب بعده صو درونه غطس ایله موصلنی آچیلنجه صویك اوزرینه خارجاً تأثیر ایدن تضییق نسیمی سببیله مایعاً یوقاری دوغری فیشقردیغنی یعنی تضییق نسیمیدن وارسته اولان مایعاتك برمحل معینه قدر چیقمق خاصه‌سنه مالك اولدیغنی اثبات ایچون حكمتخانه‌لرده مستعمل بر آلت .

نفرت خلا = تضییق نسیمینك ماهیتی كشف ایدلمدن اول طبیعتده موجودیتی فرض ایدیلن بوشلق نظریهٔ باطله‌سی .

خَلائِق [ع،ا] لسانمزده غیرمستعمل اولان (خلیقه) نك جمعی . مخلوقات ، انسانلر .

خَلاخِل ● [ع،ا] جـ: (خلخال) نسوان عربك آیاقلرینه طاقدقلری زینت حلقه‌لری .

خَلاص [ع،ا] قورتارمه § قورتلمه § قورتلمش ، قورتیلان (برنجی معناده (ایتمك) (ایلمك) ماده‌لریله ، ایكنجی واوچنجی معناده‌دخی (اولمق) ماده‌سیله قوللانیلور) § (طب) چوجق اشنك خارجه چیقمسی .

خلاص اولمق = قورتلمق .

خَلاط [ت،ا] كندیردن اورمه قالین ایپ ، اورغان ، كمی ایپی .

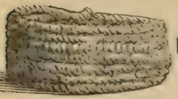

(خلاط)

ثابت آرمه خلاطی = (بحریه) درت قول ایله برقنیلدن تشكیل ایدلمش قطرانلی خلاط .

تل خلاط = (بحریه) معدنی تللردن اورلمش خلاط .

قطرانلی خلاط = (بحریه) اوزرینه زفت سورلمش خلاط .

لیف خلاط = (بحریه) یوشاق كندیردن اورلمش خلاط .

خلاط مردیون = (بحریه) كمیلرده اسقالاریا دنیلن مردیونلر .

(خلاط مردیون ــ اسقالاریا)

خَلاعَت [ع،ا] حیاسزلق ، یوزسزلك .

خَلاف [ع،ص] وعدنده خلف ایدن .

خَلّاق [ع،ص] اسماء حسنادندر . خالق ، یارادیجی ، یارادان ، وار ایدن .

خلاق المعانی = شاعر ایرانی (كمال اصفهانی) نك عنوانی ایسه‌ده تعمیماً معانیٔ جزیله ابداع ایدن شعرای سائرهٔ مشهوره‌یه‌ده وصف اولور .

خَلایِق [ت،ا] قادین خدمتجی ، جاریه .

خَلَجان [ع،ا] رعشه‌لنمه ، دیترمه ، اضطراب .

خلجان قلب = یورك چارپندیسی .

خلجانه اوغرامق = یورك چارپندیسنه دوچار اولمق، اوروملك، مضطرب اولمق.

خَلْخال [ع،ا] نسوان عربك زينت مقامنده آیاقلرینه طاقدقلری کموش ویا آلتوندن معمول حلقه، آیاق بیله‌زیکی:

« پای زیبای زنان اوروه نه لازم خلخال »

خلخالی = خلخال شکلنده اولان § (هندسه) بر دائره‌نك مرکزی دیگر بر دائره‌نك اوزرنده بولنمق اوزره حرکتندن حاصل اولان شکل هندسی، سطح خلخالی.

خَلَدَ [ع] {ماضی مفرد مذکر غائب، دعا مقامنده ترکیبله استعمال ایدیلور}

خلد الله = جناب حق دائم وباقی ایتسون

خَلْط [ع، مص] قاتوب قاریشدیرمق، قاریشدیرلمق، مزج ایتمك § فنا. مناسبتسز، غلیظ سوز سویلمك

خَلْف [ع، ص] آرد، آرقه، آرقه طرف صوکره‌دن کلن.

خلفی (طب) آرقه‌یه منسوب، کریده‌کی.

خَلَف [ع، ص] پدردن صوکره قالان چوجق § نسل، ذریت {ولد صالح‌ده استعمال اولنور، ولد فاسدده ایسه لامك سکونیله در.}

خیر الخلف / خیر خلف = خیرلی اولاد، خیرلی خلف. § برینك یرینه کچن، کان (سلف) مقابلی.

خلفاً عن سلف = سلفدن خلفه انتقال صورتیله.

خلف ایله سلف = بر مأموریتده، بر خدمتده صوکره‌دن بولنان ایله آندن اولی بولنان کیمسه‌لر.

ناخلف = خیرسز اولاد.

خَلْق [ع،مص] یاراتمق، یارادلمق § ایجاد، اختراع § انسانلر، ابنای بشر § جماعت، کروه

بین الخلق = عموم آره‌سنده.

خلقاً = خلقت ظاهریه، صورت ظاهره جهتیله.

خَلَل [ع،ا] بوزوقلق، اکسیکلك، نقصان، ضعف. [کلمك کتیرمك ویرمك، ماده‌لریله قوللانیلور.]

خللپذیر = خلل قبول ایدیجی، خلل بولیجی، بوزولیجی.

خَلْوَت [ع،ا] یالکز تنهاقالمه، تنهایه چکلمه § تنهالق § خالی، تنها محل § حمام حجره‌سی.

خلوتسرای / خلوتکاه / خلوتکه = خلوت محلی.

خلوتکزیده / خلوتکزین = خلوت اختیار ایتمش اولان، اختیار ایدن.

خلوت نشین = خلوتده اوطوران.

خلوت نشینی = خلوت نشینلك

خلوتخانه = استراحت محلی.

خلوتی = خلوته زیاده اهمیت ویرن طریق مخصوصه منسوب آدم § طرق علیه‌دن بری

خَلُوق [ع،ص] اخلاق حسنه صاحبی، هرکسله حسن امتزاج ایدن آدم.

خَلِیّ [ع،ص] فارغ، قیدسز، غائله‌سز § اولنمه‌مش آدم.

خلی البال = اندیشه‌سز § زوجه‌سز § ارکن آدم.

خَلَنْج (سپورکه اوتی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك خلنجیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر.

(خلنج)

خلنج = بر جنس چام آغاجیدر. ۲، ۴ متره ارتفاعنده نشو ونما بولور بالخاصه بحر سفید ساحلنده بولنور دالرندن چبوق وسپورکه آغزاغی یاپلدیغی کبی عروقات ایچون دخی استعمال ایدیلیر.

خَلَّیت [ع،ا] (کیمیا) حامض خلك اساسلردن بریله امتزاجندن حاصل اولان ملح.

خلیت اسرب = (کیمیا) حمض اول اسربله حامض خلك ترکیبندن متحصل ملح

خلیت توتیا = (کیمیا) حامض خل ایله حمض توتیادن مرکب ملح

خلیت رصاص = قورشون سرکه‌سی.

خلیت نحاس = (کیمیا) حمض ثانی نحاس ایله حامض خلك ترکیبندن حاصل اولان ملح

خَلیج [ع،ا] دکزك بیوك ایرماق شکلنده قره ایچنه اوزامش قسمی، اوزون کورفز § بوغاز، قنال § طبیعی لیمان

خلیج قسطنطنیه = استانبول پیشکاهندن کاغدخانه‌یه دوغری اوزایوب کیدن کورفز.

خلیج فارسی = بصره کورفزی.

خلیج عرب = بحر احمر

خَلیده [فا] دورتیلوب باتیرلمش، صایلانمش صاپلنمش § کندیسنه دورتیلوب باتیرلمش.

خَلیط [ع، ص] (حقوق) مشارك اولان اورتاق § (فقه) صو یول حصه‌سنه اورتاق اولان.

خَلیطه [ع،ا] قاریشدیرلمش، قاریشیق § (کیمیا) برقاچ شیئك علی الخصوص ایکی ویا زیاده معادنك امتزاجندن متحصل مرکب

خَلیفَه [ع،ص] خلافت کبرای اسلامیه‌یی حائز اولان پادشاه اسلام حضرتلری حامئ دین مبین، امام المسلمین وکیل رسول رب العالمین اولان ذات اقدسکه: (خلیفة الله) دخی دینور.

« یاردمجك اولوب جناب الله
بیکار یشا ای خلیفة الله »

سرخلیفه = باب عالی قلملرندن بعضیلرینه؛ مدیریته، باشمأموریته ویریلن عنوان.

خَلیل [ع،ص] صادق دولت، محب خالص {جمعی: اخلاء.}

خلیل الله = حضرت ابراهیم علیه السلام.

خَم [فا،ص] اکری، بوکلش: قامت خم ابروی خم § بوکلم، قیوریم § خم کاکل.

خم بخم / خم اندر خم = بوکلم بوکلم، قیوریم قیوریم.

خم کشته = اکریلمش، بوکلش.

خَمّار [ع،ص] باده فروش، میخانه‌جی.

دار الخمار / خانهٔ خمار = میکده، میخانه.

خَمْخَمَه [ع،ا] سوزی کنکزدن سویلمه، خمخملق.

خَمْر [ع، ا] ام الخبائث اولان شراب § مشروب مسکر.

خَمْس ـ خَمْسَه [ع،عد] بش.

خمسهٔ مسترقه = سنهٔ کامله‌یی اتمام ایدن بش کون.

خَمْسی [ت،ا] یاصیجه، یك اوفق معروف بالق.

خَمْسین [ع،عد] اللی § قیشین اربعینی تعقیب ایدن اللی کون.

خَمُش ـ خَموش [فا ص] (خاموش) مخفی. ساکت.

خَمور [ت،ا] {عربی (خمیر)دن محرفدر} اونك صو ایله قاریشدیرلمسندن ویوغورلمسندن حاصل اولان واکمك یاپمقده قوللانیلان شئ. عجن، معجون § جمع ایتمك، طوپلامق § مختلف شیلرك قاریشدیرلمسی § اصل، مایه، جوهر، طینت § پیشمه‌مش اتمك.

خمور اولمق = کوشه‌مك.

خمور ایشنه قارشمق = اهل اولمدیغی حالده برایشه کریشمك ، مداخله ایتمك .

خمور ایتمك = مزج ایتمك .

خمور آچمق = یوفقه یاپمق .

خمور تحته‌سی = اوزرنده خمور آچیلان تحته.

خمور کبی = وجودی کسیك ، یومشاق .

النك خموریله ایشه قاریشمق = (خمور ایشنه قاریشمق)

خمورسز = مایاسز اکمك § موسویلرك (عید فطیری) خمورسز بایرامی

خمورلامق = معجونلامق § قابلرك دلیکنی معجونله طیقامق .

خمورجی = آشجیلرك یالکز خمور ایشلریله مشغول اولانی § فرونده اکمك خمورینی یوغوروب حاضرلایان آدم .

خَمیازَه [فا -] اسنمه § اوضاع منفوره.

خمیازه کش = اسنه‌ییجی ، اسنابن § انسانك روحنه ثقلت ویرن .

خَمیدَه [فا] اکرلمش ، بوکلمش .

خمیدکی = اکریلك ، بوکریلك .

خَمیر - خَمیرَه [ع،س] خمور .

خمیرکار = یغوریجی ، خمورجی .

خمیرمایه‌سی = مایه خموری .

خَمیس [ع،س] بشنجی.

یوم‌الخمیس = هفته‌نك بشنجی کونی ، پنجشنبه کونی .

خَنادِق [ع، س] جم: (خندق). فی‌الاصل صفتدر فارسیدن معربدر (کنده). هندکار، مخصوصاً قازلمش چوقورلر

خَنازیر [ع،س] جم: (خنزیر). طوموزلر.

داءالخنازیر = اکثریا بوینده حاصل اولان شیش، صراجه. {طوموز باشی} .

خَنّاس [ع ص] شیطان .

خناسی = شیطانه منسوب .

خَنداخَند [فا ، س] سورکلی کوله § سورکلی کولن .

خَنّاق [ع،ص] بوغیجی، بوغان.

خَنجَر [ع ، س] شکلی اکری ، اوجی سیودی معروف آلت جارحه.

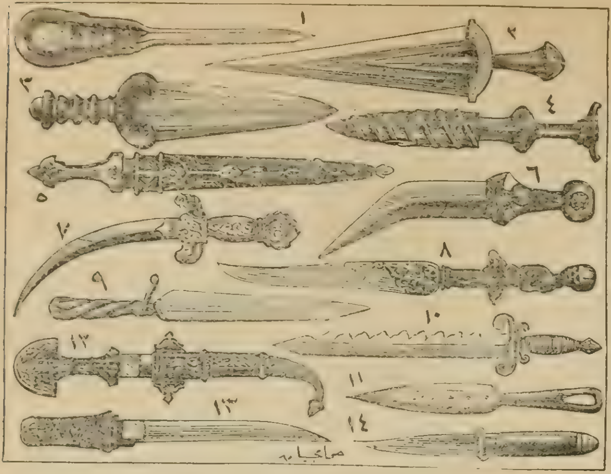

(ملل قدیمهٔ مختلفه‌ده مستعمل خنجرلر)

١ — مصریلرده . ٢ — یونانیلرده ٣ — رومالیلرده . ٤ — غاللرده. ٥ — ایرانیلرده . ٦ — هندیلرده . ٧ — عثمانلیلرده ٨، ٩ — نوع دیکرلری . ١٠ — وندیکلیلرده . ١١ — تاتارلرده ١٢ — عربلرده ١٣ — ژاپونلرده . ١٤ — نوع دیکری .

خنجری = خنجر شکلنده اولان .

خنجری‌اللحیه = اینجه اوزون صقاللی.

خَندان [فا،ص] کولیجی، کولن § مسرور.

خندان‌روی = کولج یوزلی، بشوش.

خندان خندان = کوله کوله، کولرك .

خَندرِیلی [ت،س] آق هندبا .

خَندَق [ع،س] فارسیدن معربدر (کنده) قلعه، استحکام، ترلاکبی یرلرك اطرافنه قازیلان اوزون چوقور، هندك § چوقور، مزار .

ترلا خندقی = سیلدن مزروعاتی محافظه ایچون ترلالرك اطرافنده آچیلان آرق.

خندق طبانی = (استحکام) سپرك اوکنده‌کی چوقورك دیبی .

خندق مدافعه‌سی = (استحکام) دشمنك خندقی آشمه‌سنی منع و بعض یرلری آتشدن محافظه مقصدیله طابیه‌نك محل مخصوصه‌سنه یاپیلان مدافعه وسائطی .

خَندَه [فا، س] کولمه .

خندهٔ جام = قدح درونده مسکرات قونلدیغی زمان حاصل اولان سیس § رونق.

خندهٔ زمین = یرك یشیللنمسی، یشارمسی، ظهور آثار بهار .

خنده فرما = کولدیریجی، مضحك.

خَنق [ع،مص] بوغازینی صیقوب بوغمق، بوغلمق [اخناق]

خنقاً = بوغمق صورتیله {اخناقاً} .

خَواب [فا،س] {زبانزدی: (خاب) در}. اویقو، نوم § دوش، رؤیا .

خواب کران = آغیر اویقو .

خواب نوشین = طاتلی اویقو .

خواب آلود، خواب آلوده، خوابناك = اویقوسی کلمش، اویقو باصمش .

خواب خرکوش = حیله، اغفال، یالان وعده .

خوابکاه، خوابکه، خوابستان = اویقو اویویه‌جق محل ، یتاق اوطه‌سی .

خواب دیده = بلوغه ایرمش ، بالغ.

خواب نادیده = بلوغه ایرمه‌مش، نابالغ.

خوابیده = اویومش، اویقویه طالمش.

خوابیدکان = (خوابیده)نك جمعی.

خواب جامه = کیجه‌لك انتاریسی، اویقو اثناسنده کییلن ثوب .

خواب کذار = اویوییجی، نائم.

خَواتِم - خَواتیم [ع،س] مهر، مهرمنزله‌سنده اولان (خاتم)ك جمعی . مهرلر . (خاتمه‌لر) مقامنده دخی مستعملدر.

خَوَاتِین [ع، س] انجمیده جـ: (خاتون) خاتونلر، خانملر.

خَوَاجَه [فا، س] «زبانزدی (خوجه)». معتبر ذات § خانه صاحبی، رئیس عائله § افندی § طریق علمیه رجال ومنسوبینی، ملا § استاد، معلم.

خواجه تاش = بر افندینك بندكانندن هر بری، قپو یولداشی.

خواجهٔ دوسرا / خواجهٔ عالم / خواجهٔ كائنات = مفخر موجودات علیه اكمل التحیات افندیمز حضرتلری.

خواجه سرا = خادم، خادم اغاسی.

خواجگی = افندیلك، خواجه‌لك.

خواجگان = یوزباشی‌یه معادل برتبهٔ ملكیه § بورتبه‌یی حائز كیمسه.

خواجگان دیوان همایون = دیوان عالی افندیلری دیكدركه: وقتیله رجال دولته اطلاق اولنوردی.

خواجه‌لك = افندیلك § معلملك § طلبهٔ علوم مفتی.

خُوَار [فا، ص] {(خار) اوقونور} حقیر، ذلیل، خور § ییجی، ییین.

خواركار / خواركاره = تحقیر ایدیجی، ایدن، محقر.

خواری = خوارلق، حقیرلك.

مردمخوار = یامیام، آدم اتی ییجی.

شیرخوار = سود ایچن، چوجق.

میخوار = عشرت ایدن، سرخوش.

غمخوار = كدرلی، غملی.

خَوَارِج [ع، ص] {(خارجه) نك جمعی} عاصیلر، زوربالر.

خَوَارِق [ع، س] {(خارقه) نك جمعی} فوق العاده حاللر.

خُوَارَه [فا، س] ییه‌جك، ییمك.

خواستكار [فا، ص] ایسته‌ییجی، ایسته‌ین، طالب.

خواستكاری = طالبلك.

خواسته [فا] ایسته‌نلمش، ایسته‌نیان، مطلوب.

خَوَاص [ع، ص] {(خاص) و(خاصه) نك جمعی} خاصه‌لر، كیفیتلر § خاص اولانلر، محرم ومحترم اولانلر (عوام) مقابلی § بعض تأثیرات معنویه ایچون اوقونان دعالر.

اهل خواص = بعض امراضه تأثیرات معنویه اجراسی ایچون ادعیه قرائت ایدنلر.

خواص اجسام = (حكمت) اجسامك بولندقلری صور مختلفه ووحدها دوغریدن خواصنز اوزرینه اجرا ایلدكلری تأثیرات متنوعه.

خواص عمومیه = (حكمت) اجسامك حائز اولدیغی شو سكز كیفیتله اجسامك كافه‌سنده وجسملرك حالنده موجوددر: تجزء، عدم تداخل، قابلیت انقسام ذومسامیت، قابلیت تضییق، الاستیقیت، تحرك، عطالت.

خواص خصوصیه = بعض جسملره، یاخود جسملرك بعض حاللرنده مشاهد اولان خاصه‌لر. شفافیت، صلابت، مایعیت كبی.

خَوَاطِر [ع، س] {(خاطره) نك جمعی. ذهنه كلن خاطره‌لر. (خاطره) نك جمع دیگری اولان (خاطرات) ممدوحاتده قوللانلدیغی حالده، (خواطر) مذموماتده مستعملدر.}

خَوَاطِف [ع، ص] {(خاطف) ك جمعی. كوز قماشدیریجی شیلر.

خَوَافِی [ع، س] {(خافیه) نك جمعی. اوموزك ایچ یوزلری.

خَوَاقِین [ع، س] تركجه‌دن معرب اولان (خاقان) ك جمعی.

خَوَال [ت، س] قوال، چیزمه، قوندره قالبی.

خوان [فا، س] {(خان) كبی اوقونور} یمك سفره‌سی، اوزرینه یمك قونیلان تپسی، سینی § طعام، مائده. (خواندن) مصدرندن اسم فاعل وصف تركیبی مقامنده استعمال ایدیلیر.

خوانچه = كوچوك تپسی.

خوان یغما = ارباب احتیاجه ویریلن اطعمه.

خوانسالار = سفره‌جی باشی، كیلارجی.

دعاخوان = دعا اوقویجی، اوقویان.

صلاخوان = صلا چاغیریجی، چاغران. {بوصوك ایكی معناده (خواندن) مصدرندن اسم فاعلدر.}

خوانَنده [فا، ص] {(خاننده) كبی اوقونور} شرقی، غزل كبی شیلری موسیقی اصولی اوزره اوقویان § اجرتله شرقی سویلین.

خوانندگان = (خواننده) نك جمعی اصول موسیقی‌یه توفیقاً شرقی سویلینلر.

خواه [فا] {(خاه) كبی اوقونور} ایسته‌مك معناسنه اولان (خواستن) مصدرندن اسم فاعل مرخمدركه: اكثریا وصف تركیبی صورتنده قوللانیلور. ایستر.

خواه ناخواه = ایستر ایسته‌مز، طوعاً وكرهاً.

خیرخواه = هركس حقنده ایلك ایسته‌ین.

بدخواه = هركسك فنالغنی ایسته‌ین.

دلخواه / خاطرخواه = كوكل ارزوسی.

خواهَر [فا، ص] {(خاهر) كبی اوقونور} قیز قرداش، همشیره.

خواهر زاده = همشیره زاده، یكن.

خواهری = خواهره منسوب، همشیره‌لك.

خواهِش [فا، ص] {(خاهش) كبی اوقونور} ایستك، ایسته‌یش.

خواهشگر / خواهشكار = ایسته‌ییجی، ایستكلی.

خَوَرْنَق [ع، س] نعمان بن منذرك بنا ایتدردیكی قصر عجیب كه: {شمدیكی بغداد ولایتی داخلنده ایدی.}

خَوْف [ع، س] قورقو § قورقمه.

بین الخوف والرجا = قورقو ایله امید آراسی.

خوف من الماء = (طب) قودوز علتنه مخصوص برمرض مهم اولوب مریضك صویی كورمه‌سی، صو سسی ایشتمه‌سی، حتی (صو) كلمه‌سنك تلفظ ایدلمسی متعاقب بوغازنده بوغوبور كبی برتقلص وقوعیدر.

خوفاً = قورقه‌رق، قورقو جهتیله.

خَوَنَه [ع، ص، ج] (خائن) خائنلك ایدنلر.

خَوْیار [ج] ☞ (خاویار)

خَیَّاط [ع، ص] ترزی.

خَیَال [ع، س] متخیله دینلان حاسهٔ باطنه‌ده مرتسم شكل، صورت § متخیله‌نك بالترسیم كوز اوكنه كتیردیكی صورت § قوروتی § (منطق) حس مشتركك صور محسوساتدن ادراك ایتدیكی حفظه مأمور بر قوتدركه: كوز اوكنده بولنمیان شیئك شكلی تصور بوسایه‌ده‌در § تخیل § عكس، صورت موهومه § قره كوز اویونی.

خيالا = خيالده اولەرق، خيال جهتيله .

خيالات = جـ : (خيال) ، خياللر § خوليالر

خيال مقناطيسى = برحديد مقناطيسينك ايكى اوجلرنده زياده بولنان قوۀ جاذبه‌نك صورت متخيله‌سى

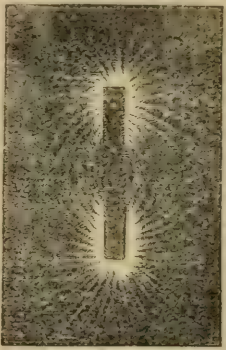

(خيال مقناطيسى)

خيالى = خياله منسوب § قره‌كوز اويناتان خيالجى .

خياليات = خياله عائد شيلر .

خيالت [ع،ـ] كوزه كورينن خيال

خيّام [ع،ص] چادرجى .

خيبت [ع،ـ] محروم ، مأيوس اولمه § محروملق .

خيبت‌زده = مأيوسيته ، محروميته دوچار اولان .

خير [ع،ص] (شر) مقابلى. خلقك محبت ورغبت ايلديكى شى، ايى، نافع ايش

خير مطلق = (اخلاق) هركس ايچون خير اولان شى. (علم) كبى.

خير مقيد = (اخلاق) برينه كوره خيرلى اولديغى حالده ديكرينه كوره مضر اولان شى. (مال كثير) كبى .

خير جبر = خيرلى، مونجلى خبر حوادث .

خيرانديش = خيرلى ايش دوشونن .

خيرخواه = ايلك ايستەين .

خير خواهانه = خيرخواه اولانه لايق صورتده .

خيرخواهى = خيرخواهلق .

خيّر [ع،ص] خيرى كثير اولان ذات

خيز [ت] كلمۀ سلب ونفى .

خيرات [ع،ـ] اسامىزده غير مستعمل اولان (خيره) نك جمعى. خيرلى ايشلر، خيرلى ، فائده‌لى عمللر § چشمه ، جامع، كوپرى كبى فى سبيل الله ياپيلان شيلر، مبرات .

خيشوم [ع،ـ] كيكيز .

خيشومى = كيكيزه منسوب .

خيط [ع،ـ] ايپلك ، ايپلك آلى .

خيط الشعاع = كونشك ايپلك كبى كورينن شعاعسى .

خيط ابيض = فجر ظهورنده افقده پيدا اولان ايپلك ايپلك بياضلق .

خيط اسود = غروب شمسى متعاقب افقده كورينن سياهلق .

خيط باطل = اوزون احمق .

خيط الرقبه = مردار ايلك § (نباتات) دينان خشفه قسمك زيتى .

خيطه [ع،ـ] ايپ ، اورغان § قازيق .

خيفاء [ع،ـ] (ادبيات) بركلمه‌سى نقطه‌لى ديكرى نقطه‌سز اولەرق سويلنن سوز.

خيل [ع،ـ] آت سوريسو § آتلى عسكر، سوارى كروهى § زمره، طاقم، كروه

سرخيل = سركرده ، فرقه باشى .

خلتش = آتلى، سوارى طاقمنى تشكيل ايدن هيئتدن هر برى .

خيلى [فا،ص] ايپجه چوقجه § برطاقم.

خيمليه [ع،ـ] نباتاته برفصيله .

خيمه [ع،ـ] چادر .

خيمه نشين = كوچبه، چادرده اوطوران .

خيمه نشينى = خيمه نشينلك .

خيمه‌گاه / خيمه كه } چادر قوريلان محل .

خيمۀ ازرق / خيمۀ كبود } = كوك ، سما .

خيمى = چادر شكلنده اولان .

خيو [فا،ـ] توكروك ، صالايا .

خاء مكسوره

خِبا [ع،ـ] اوبه .

خبازت [ع،ـ] اتمكجيلك .

خبازيه [ع،ـ] (نباتات) نباتاتى حشيشى واعالى اولوب اوراق تامه‌وياكفيه‌سى متواليه اولان برفصيله دركه: باميه، ابه‌كومجى ختمى بو فصيله‌يه داخلدرلر .

(ابه‌كومجى)

خبره ـ خبرت [ع،ـ] بر شيئى كنهيله بيلمه ، كركى كبى بيلمه .

اهل خبره = بر شيء حقنده معلومات كامله‌سى اولانلر .

ختام [ع،ـ] صوك § بتمه ، نهايت بولمه § ختم§مهر مومى كبى شى.

ختامپذير = نهايته ايريجى .

مسك الختام = حسن ختام .

ختان [ع،ص] سنت ايتمه . اركك اسلام چوجقلرينك آلت تناسليه‌لرينك غلفه دنيلان دريسنى كسمكدن عبارت اولان عمليۀ جراحيه .

ختانت [ع،ـ] سنتجيلك .

خداع [ع،ـ] حيله .

خدر [ع،ـ] پرده ، حائل § مانع .

خدم ـ خدمات [ع،ـ] جـ : (خدمت) خدمتلر.

خدمات شاقه = (حقوق) كوركجزاسيله محكوم اولان جانيلره كورديريلان اغر خدمتلر.

خدمت [ع،ـ] ايش ، وظيفه § ايش كورمه ، برينك ايشنى كورمه.

خدمتكار / خدمتجى } = خدمت ايدن، اجرتله ايش كورن ، اوشاق .

خدمتگذار = شونك بونك ايشنى كورويرن § قوميسيونجى .

خدیو [فا. ص] اعاظم وزرایه ، علی الخصوص مصر والیلرینه اطلاق اولنور لقب وسمیدر .

خدیوانه = خدیوه لایق صورتده .

خدیوی / **خدیویت** = خدیولك، خدیوه منسوب.

خذلان [ع. ص] معاونتسز، یاردمجیسز ذلیل اولمه .

خراش [فا] طیرمالامق، قاشیمق § اذا ویرمه: دلخراش § صایقلامه .

خر [ت. ص] غوغا، نزاع .

خرلاشمق = کوپکلر بربریله (خر) ایتمك، یکدیکریله اوغراشمق .

خرلامق [ت. مص] (خر) ایتمك § سببسز منازعه چیقارمق .

خرام [فا. ص] صالنه، صالانه‌رق یوریه‌، ادا ایله یوریه .

خرامان - خرامنده [فا. ص] خرام ایدن، صالنه صالنه، ادا ایله یوروین § صالنه صالنه، صالنه‌رق.

خرامان اولق = صالنه‌رق یورومك .

خران [ع. ص] مطیع ، منقاد.

خرباش [ع. ص] بیوك غوغا وغریو.

خربز [ع. ص] قاوون ، بطیخ .

خرپالامق [ت. مص] یوقه‌لامق، قوت وطراوتنی کیدرمك. ضعیفلاتمق اسکیتمك § شدتلی برصورتده تکدیر و مؤاخذه ایتمك § بی‌تاب ایتمك، دوکرك اوره‌رق بی‌تاب براقمق .

خرتی [ت] داغ. (پرتی) لفظیله برابر قوللانیلور .

خرتی پرتی = اسکی پوسکی شیلر .

خرچین [ت. ص] یلك تیز، سرت خویلی آدم ، حیوان § عنود .

خرچنلق = تیزلك § عنودلق .

خرد [فا. ص] عقل ، فکر ، ذهن .

خردمند = عقللی، ذکی، صاحب فهم.

خردمندانه = عقللیجه‌سنه .

خردمندی = خردمندلك، عقللیلق، درایت

بی‌خرد = عقلسز.

خردسوز = عقل‌یاقیجی، حیرت‌ویریجی

خردفرسا = عقل یپرادیجی ، عقلی یوران ، مشکلتر .

خرد آموز = معلم ، مربی .

خرس [فا. ص] آیی ، دب . { شکلی ایچون دب کلمه‌سنه مراجعت اولنسون . }

خرسك = آیی یاورسی .

خرستیان [ج. ص] { (مسیح) معناسنه اولان (خریستوس) دن مأخوذدر . } عیسوی، نصرانی .

خرسز [ت. ص] خیرلی اولمیان، ایی حالی اولمیان § باشقه‌سنك مالنی زلیجه چالان ، اوغری ، سارق § قطاع طریق § آخری ضررمادی‌یه اوغرادان شریر § آشیق اویونده برصایی .

خرسزلامه = چالمه § کیزلیجه .

خرسزیتاغی = خرسزی حمایه واخفا ایدن منزل § امنیتسز محل وطریق .

دکزخرسزی = قورصان .

آت خرسزی = اوصیق باشی پژمرده آدم ، هایطه .

خرسزلق = خرسز اولانك حال وصفتی § سرقت .

خرص [ع. مص] تقدیر وقیاس معناسنه‌در.

خرف [ع. ص] صایقلامه § هذیان .

خرقه [ع. ص] یاقوتلی معروف اوست لباسی § لباس درویشانه § بز پارچه‌سی [جمعی § (خرق)] .

خرقه پوش = خرقه کین § درویش.

خرقه پوشانه = خرقه‌پوش اولانه یاقیشه‌جق صورتده § درویشانه .

خرقه‌پوشی = خرقه‌پوشلق § درویشلك.

خرقهٔ سعادت = آنحضرت علیه اکمل التحیات افندیمز حضرتلرینك اکتسا بیوردقلری بردهٔ شریفه‌که: امانات مقدسه‌دن بریدر.

خرلدی [ت . ص] کورلتی ، عربده، لقلقیات.

خرلدیجی = غوغا ونزاعی سون آدم § کچیمسز .

خرمن [فا. ص] { زبانزدی فتح خا ایله (خرمن) ایسه‌ده غلطدر } خارمان ، بغدای آرپه وامثالی حبوباتك بیچلدکدن صوکره طوپلانوب صاپندن تفریق اولندیغی محل { خرمان کلمه‌سنه مراجعت بیورلسون }.

خرمن‌ماه = آی آغیلی ، هاله .

خرمن‌سوخته = مفلس ، سرمایه‌سنی غائب ایلمش اولان .

خروع [ع. ص] (نباتات) دانه‌لرندن هندیاغی چیقاریلان آغاج .

خریدار [فا . ص] مشتری ، طالب ، صاتون آلان .

خریدار کیر = مشتری جلب ایدن ، رواجلی مال ، امتعهٔ نفیسه .

خریداری = مشتریلك § رغبت ایتمك.

خریده [فا. ص] صاتون آلنمش، آلنان § بکر قیز § دلنمه‌مش اینجو.

خربزمه [ت. ص] صفیر معده‌سندن چیقاریلان و بین‌العوام پانزهیر ظن اولنان ماده § آزغین حیوانلری ضبط ایچون بورنلرینه طاقیلان حلقه § اقوام بدویه نسوانك زینت مقامنده بورنلرینی دلدیردرك طاقدقلری اوفاق کموش ویا آلتون حلقه .

خربزمه‌لی = بورننده خربزمه‌سی اولان.

خز [ت. ص] سرعت ، چابقلق ، چابقلق سرعتی، پرتاو، قصد هجوم .

خز آلمق = سرعتی آرتمق .

خزینی آلمق = حرص وشدتنی تسکین ایتمك.

خزینی آله‌مامق = نفسنه غلبه‌ایده‌مه‌مك § حرص وشدت وقوتنی تسکین ایده‌مه‌مك.

خزار [ت ، ص] تخته و سائره بیچمکه مخصوص آلت معروفه . بیوك دستره، بیچقی آلتی .

خزار دکرمنی = صو ایله ایشلر خزار فابریقه‌سی .

خزانت [ع. ص] خزینه‌دارلق .

خزانه [ع. ص] خزینه دیمکدرکه فتح خا ایله غلط مشهوردر § قلب، کوکل.

خزیه [ع. ص] ذلت § رسوایلق .

خست [ع. ص] جریلك، بخیللك، ناکسلك.

خشت [فا. ص] کرپیچ ، طوغله .

خشت تابه = کرپیچ اوجاغی .

خشت زن = طوغله‌جی ، کرپیچ‌یاپان .

سرخشت = طاش‌قفالی، سوز آکلاماز آدم § کوچك مزراق شکلنده برنوع سلاح .

خش - خش [ت. ص] خشیرتی، فشیرتی.

خشر • [ت،س] قاوون، قارپوزك سرت، خام قالان قسمی § سوز اکلاماز تربیهٔ فکریه‌سی ناقص آدم .

خشردامق • [ت، مص] قوری یاپراقلرك وامثالی شیلرك ازلمسندن ودلك تماسندن حاصل اولان سس کبی صدا چیقارمق .

خشردی [ت،س] سرت برقماشك ویا قوری یاپراقلرك ، کاغد پارچه‌لرینك بر برینه سو - رتمسندن چیقان سس .

خشعه • [ع،س] حین ولادتنده والده‌سی وفات ایتمکله قارنی یاریله‌رق چیقاریلان چوجق .

خشلامق [ت،مص] (خش) ایتمك .

خشلداق [ت،س] کوکس علتنه مبتلا اولانك اوکسروکن چیقار- دیغی صدا .

خشلدی [ت،س] خشردی .

خشم [فا،س] غضب، تهور ، طارغینلق .

خشم آلود
خشم ناك
خشمکین
خشمین = طارلمش ، طارغین .

خص [ع،س] اکسیك ، نقصان .

خصاء [ع،س] انسانی خادم ایتمك § حیوانی انه‌مك ، خایه‌لرینی چیقارمق .

خصال [ع س] جمع:[خصلت] خصلتلر ، خویلر ، اخلاق .

خصام [ع،س] ایکی کشی بربرینه‌قارشی اظهارخصومت ایتمك § مخاصمه .

خصان [ع،س] ممتاز ، متعین آدملر .

خصب [ع،س] اوجوزلق ، بوللق .

خضاب [ع،س] بویا ، لون .

خضر - خضر • [ع،س] بونام ایله معروف والآن بر حیات اولدیغی مشهور اولان نبیٔ ذیشان .

روزخضر = رومی نیسانك (٢٣) نجی کونی که : یشیللك کونی دیمکدر .

خطاب • [ع، س] شخصه، شیئه توجهله سوز سویلمك ، توجیه کلام § خطاب صورتنده ایراد ایدیلن سوز .

فصل الخطاب = حکم قطعی § خطاب معتدل، خطاب معقول § کلامه حمد ایله وتصلیه ایله ابتداء ایتمك .

خطاباً = خطاب صورتیله ، توجیه کلام ایدرك

خطابات = (خطابه)نك جمعی . نطقلر .

خطابیات = خطابدن عبارت اوله‌رق سویلنن سوز معناسنه اولان (خطابیه)نك جمعیدر .

خطاب عزت = من طرف الله سویلنن سوز.

خطابت • [ع،س] خطیبلك ایتمك§خطیبلك § ناطقه پردازلق .

خطار [ع،س] خطرلر،تهلکه‌لر،مخاطره‌لر

خطام [ع،س] یولار ، دیزکین .

خطه [ع،س] مملکت،دیار،اولکه،بقعه،یر.

خطر [چوید اوتی] دنیلن نبات .

خطط [ع،س] خطه‌لر،اقلیملر،دیارلر .

خفاء [ع،س] (خفاء)ایله مترادفدر.

خفت • [ع،س] خفیفلك ، (ثقلت) مقابلی § وقارسزلق، تمکینسزلك هوپپه‌لق .

خفت مزاج = هوپپالق، خفیف‌مشربلك.

خفت کتیرمك = شاشیرمق،چیلدیرمق.

خلاب [ع،س] ییرتیجی قوش وحیوان پنجه‌سی .

خلاط [ع،س] برشیٔ دیکر شیئه قاریشمق .

خلاف [ع، س] یالان ، کذب، دروغ § عکس،ضد § مخالفت،اختلاف مغایرت، ضدیت.

خلافا = خلاف اوله‌رق .

خلافکیر = التزام مخالفت ایدن، علیهنده

خلافکیران = خلافکیرلر .

خلافکیرانه = خلافکیر اولانه یاراشیر صورتده .

خلافکیری = خلافکیرلك .

خلافه = عکسنه ، ضدینه ، ترسنه .

خلاف العاده = اصول وقاعده‌یه قارشی.

خلافت • [ع،س] رسول اکرم افندیمز حضرتلرینه وکالة عموم اهل اسلامه اجرای امامت وآمریت ودین مبین احمدی‌یی حمایت ایدن پادشاه اسلام حضرتلرینك صفت مقدسه‌سی § بر بیوك ذاته وکیل اولمق .

خلافتپناه = حافظ وحامیٔ خلافت اولان ذات حضرت پادشاهی .

خلافتپناهی = خلافتپناهلق،خلافتپناهه منسوب اولان .

دار الخلافه = پای تخت سلطنت سنیه اولان استانبول ، مقر خلیفهٔ اسلام .

خلال [ع،س] دیش،قولاق قاریشدیره‌جق آلت § ایکی شیٔ آره‌سنه صوقیلان اوچنجی شیٔ § آره،آره‌لق § زمان آره‌لغی، هنکام .

خلط [ع،س] برشیئه قاریشمش اولان شیٔ.

خلع [ع،س] جمع: (خلعت) خلعتلر.

خلعت • [ع، س] اعاظم طرفندن ازمنهٔ قدیمه‌ده شایان التفات اولان اعیان واشرافه ویابندکانه کیدیریلن مکلف، مزین البسه .

خلق [ع، س] بوغاز بلغمی.

خلقت • [ع، س] یارادلمه، یارادیلیش، آفرینش، یارادیلشده اولان حال، طبیعت .

خلقة = خلقتجه، یارادیلیش جهتیله.

خلقی = خلقته منسوب، جبلی، فطری.

خلقیات = خلقته متعلق ، یرادیلیشده اولان اوصاف .

خلقیت [ع،س] خلق اولمه، خلقیلك.

خمخم [ت،س] لاقردی‌یی بورونندن سویلین.

خناث [ع،س] (خنثی)نك جمعی . خنثالر.

خنزیر [ع، س] (Cochone) ذات الثدیانك صحیحة الجلد فرقه‌سندن بر حیواندر § طوکوز .

خنزیر رازیانه‌سی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه فصیله‌سنه منسوب حشیشی بر نباتدر.

(خنزیر رازیانه‌سی)

خِنْسِیر [ع، ا] فرومایه، صویسز § لئیم.

خِنْصِر [ع، ا] کوچك پارمق، سرچه پارمغی.

خِنْك [ع، ا] قیر آت.

خویش - خویشتن [فا، ا] {(خویش) کبی لفظ اولنور} اقربا و متعلقاتدن هر بری § کندی § کندینکی.

خویشان = (خویش) ك جمعی. اقربا.

خویشاوند = خصم، اقربا.

خویشاوندی = خصملق، قرابت.

خویشدار = حفظ الصحه قواعدینه زیاده رعایت ایدن آدم § نفسندن باشقه‌سی دوشونمین.

خویشی = خصملق، قرابت.

خِیابان [فا، ا] ایکی طرفی آغاجلی منتظم یول، باغچه یولی، بولوار.

خِیابَت [ع، ا] بهره‌دار اولمامق.

خِیار [ع، ا] (فقه) بر عقدده مخیرلك § خیرك جمعی: خیرلر § معروف سبزه، صلاته‌لق § (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سنك قثائیه فصیله‌سنه منسوب بر حشیشهٔ سنویه‌در. تخملری کوتشده زیاده سیله صرارمش خیارلرك ایچنده‌کی چکردکلردن الده ایدیلیر. پك صرارمش اولانلرینك اکلی حالی موجبدر.

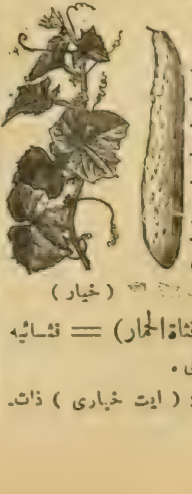

(خیار)

اشك خیاری (قثاة الحمار) = قثائیه فصیله‌سندن بر نوعی.

خیار الکلب = (ایت خیاری) ذات الفلقتین شعبه‌سندن قثائیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر.

(ایت خیاری)

خیار تعیین = (فقه) قیمیاتدن ویا بر قاچ شیئك باشقه باشقه بهالری تعیین اولنه‌رق بونلردن بایع ویا مشترینك دیلدیکنی صاتمسی ویا آلمسی اصولی.

دکز خیاری = (حیوانات) غیر فقریه‌نك مقنفذ الجلد فرقه‌سندن خیار شکلنده بر حیواندر.

(دکز خیاری)

خیارات = (خیار) ك جمعی. مخیرلکلر § کیفیت خیاردن باحث باب.

خیار رؤیت = (فقه) کورمه‌دن اشترا اولنان مبیعك اصل مقصدی بیلدیرن حال ومحلنه واقف اولنجه‌یه قدر باقی اولان مخیرلك.

خیار شرط = (فقه) بایع ومشتری مدت معلومه ایچنده بیعی فسخ ایلمك ویا اجازت ایله انفاذ ایتمك خصوصنده مخیر اولمق اوزره بیعده شرط قیلمق.

خیار شنبر = (نباتات) بین الناس خیار شنبه دینلن نباتك اسمی اولوب میوه‌سی طبابتده مسهل خفیف کبی امراض التهابیه‌ده قوللانیلور.

خیار عیب = (فقه) بیع مطلق ایله صاتیلق برمالك عیب قدیمی چیقارسه بهاسی تنزیل ویا بسبتون رد ویا ثمن مسمی ایله قبول خصوصنده‌کی مخیرلك.

خیار نقد = بایع ومشتری آره‌سنده فلان وقته قدر ثمن تأدیه اولنمق وعکسی حالنده بیع منفسخ اولمق اوزره عقد ایدیلن مخیرلك.

خیار وصف = بایعك بر وصف مرغوب ایله صاتدیغی مال اووصفدن عاری چیقارسه رد ویا تنقیص قیمت ویا ثمن مسمی ایله قبول یوللی شرطلردن عبارت مخیرلك.

خِیارجق [ت، ا] (طب) قولتق آلتی وقاصیقلره عارض اولان خیار شکلنده چیبان، ورم.

خِیاط [ع، ا] اینجه ایپلك، ابریشم § ایکنه.

سم الخیاط = ایکنه دلیکی.

خِیاطه [ع، ا] (جراحی) کسیلوب یاریلان بر عضوك یاپیشمق اوزره دیکلمسی، وبو پاره‌لری دیکمکه مخصوص شیلر.

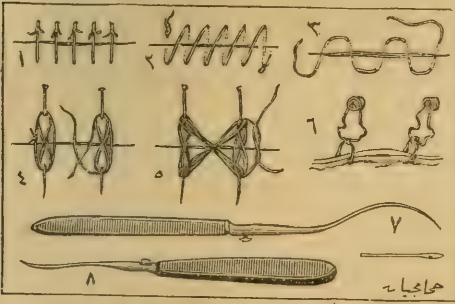

(خیاطه‌لر)

١- خیاطهٔ متقطعه. ٢- خیاطهٔ شلالیه. ٣- اوبورغالامه. ٤، ٥- متفرق ویا مربوط بوراش خیاطه. ٦- سرقین (مشبك ضام). ٧، ٨- منحنی ومستقیم روردن ایکنه‌لری.

خِیاطَت [ع، ا] ترزیلك صنعتی.

خِیام [ع، ا] جـ: (خیمه) چادرلر.

خِیانات [ع، ا] جـ: (خیانت) خائنلکلر.

خِیانَت [ع، ا] امانته غدر ایتمك § آخر نزدنده حاصل ایتدیکی امنیته مقابل اوله‌رق قصداً حرکت، خائنلك ایتمك § خائنلك.

خیانةً = خیانت طریقیله، خیانت ایدرك.

خِیَرَه [ع، ا] تفضیل، ترجیح، اختیار ایتمك § برشیئی دیکر شیئه ترجیحاً انتخاب ایدوب آلمق.

خیرة الله = منتخب الهی.

خیرهٔ ناس = خلقك سچلمشی.

خیرجِل [ت، ا] خیارجق علتی.

خیرچه [ت، ا] (بحریه) طاولون کمره‌لرینی متحمل اولان اوزون پونتللر.

خیرچین [ت] ... (خرچین).

خیره [فا،ص] قاماشمش ، طونوق ، فرسز § مردار .

خیره‌لنمك == بولانق ، قرارمق .

خیره‌چشم == فرسز كوزلو ، قماشیق كوزلو § حیران ، شاشقین § بی حیا ، كستاخ § معند § جسور .

خیره دست == الی صاقار ، طوتدیغی ایشی بوزار اولان .

خیره سر == سرسم ، آلیق .

خیره سرانه == خیره‌سرجه‌سنه ، سرسمجه‌سنه .

خیره سری == سرسملك .

خیره رأی == فنا رایلی .

خیز [ت،ص] ☚ (خز) .

خیزاب [فا،س] طالغه ، موج § طالغه پیدا ایدن .

خیزاب انكیز == طالغه قالدیریجی .

خیزران [فا،س] هزاران دینلن معروف آغاج كه : صندالیه وساره یاپیلیر .

(خیزران چیچكی)

خیزان [فا،ص] قالقان § صچیرایان . [اكثریا (افتان) ایله برابر قوللانیلور .

افتان وخیزان == دوشه قالقه .

خیفه [ع،ص] (خوف) ایله مترادفدر .

خیك [فا،س] طولوم ، خیكمی .

خیم [ع،س] چادرمعناسنه اولان (خیمه) نك جمع دیكریدر .

خیم [ع،ص] خوی ، طبیعت .

خنیا [فا،ص] تغنی ، ترنم .

خنیاگر == خواننده ، سازنده .

خاء مضمومه

خبّاز ـ خبّازه [ع،س] (نباتات) ☚ (خبازیه) .

خبازشجری == (آغاج ابه‌كومه‌جی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن خبازیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

خبث [ع،س] (خباثت) ایله مترادفدر . مردارلق ، پیسلك .

خبثاء [ع،ص] ج : (خبیث) خبیثلر .

خبز [ع،س] اتمك .

خبزه [ع،س] برپارچه اتمك ، بر اتمك § تول پیده‌سی .

ختن [فا،س] (چین) ایمپراطورلغنه تابع وتركستان شرقیده واقع بر خطهٔ جسیمه كه : اكثر اهالیسی اسلامدر .

ختون ـ ختونت [ع،س] داماد اولمق ، دامادلق § اولنمك ، تأهل ایتمك .

خجسته [فا،ص] اوغورلی ، میمنتلی ، مبارك ، قوتلی .

خجسته‌فال == فالی اوغورلی ، یمنلی .

خدا [فا،ص] { موجود بذاته معناسنه اولان (خودآی) دن } الله ، اله ، تكری ، خالق .

خداپرست == جناب حقه عبادت ایدن .

خداپرستانه == خداپرسته لایق صورتده .

خداپرستی == خداپرستلك .

خداداد == الله ویركیسی ، موهبهٔ الهیه اولان .

خدافروش == مرائی صوفی .

خدارا == الله ایچون ، الله عشقنه .

خداخوان == شهادت پارمغی .

خدایی‌فروش == فرعون كبی تكریلق ادعاسنده بولنان .

خدایی‌فروشانه == خدایی فروشجه‌سنه .

خدایی‌فروشی == خدایی فروشلق .

خداشناس == اهل توحید ، موحد .

خدایا == «ای خدا» ، «ای الله» دیمكدر § صاحب ، مالك ، افندی .

خانه‌خدا == اوصاحبی ، رب البیت .

خانه‌خدایی == اوصاحبلكی .

خدایی == خدالق ، الوهیت .

خدایی نابت == اكمه‌دن كندی كندینه بتمش .

سیلیٔ خدایی == حق توقادی .

كتخدا == كهیا .

ناخدا == منكر الوهیت § رئیس سفینه ، قپودان .

خدّام [ع،س،ص] ج : (خادم) . خدمتكارلر ، خدمتجیلر § بعض شارلاتانلرك كویاجن طائفه‌سندن جلب واستخدام ایلدكلرینی ادعا ایتدكلری جن خدمتجی .

خداوند [فا،س] الله ، تكری § افندی صاحب ، مالك § حاكم ، حكمدار .

خداوندی == خداوندلك .

خداوندكار [فا، ص] خداوند § اعاظم سلاطین عثمانیه‌دن جنتمكان مراد خان اول حضرتلرینك عنوانلریدر .

خداوندكار ولایتی == مركزی بروسه اولان ولایت جلیلهٔ معروفه .

خدایكان ـ خدایكانه [فا، س] ملك الملوك ، اعظم السلاطین ، شهنشاه :

« خدایكان معظم شهنشه عالم
محیط جودكرم وآسمان عقل وشعور »

خدعه [ع ، س] حیله ، مكر ، دك .

خدعه‌كار == حیله‌كار ، دوزنباز .

خدعه‌كاری == خدعه‌كارلق .

الحرب خدعةٌ == (حدیث) حرب حیله‌دن یعنی تدبیردن عبارتدر .

خذ [ع] (اخذ) ماده‌سندن امر حاضردر .

خذما صفا دع ماكدر == خوشكه كیدنی آل ، كیتمیه‌نی ترك ایت دیمكدر .

خراج [ع،س] چیبان § (طب) وجودك بر نقطه‌سنده متحدث وقیح ایله مالی جوف .

خراج بارد == (طب) بطی و خفی برالتهاب اثری اوله‌رق حاصل اولان وجعسز ودرنی طبیعتده خراج .

خراج انتقالی == (طب) بدنك برمحلنده ظاهر اوله‌رق انتان قیحی ایله دیكر محله كچن خراج .

خراج حار == (طب) اكثریتله برالتهاب نسج حجرویدن حاصل اولان چیبان كه : آز چوق برحمی ایله باشلار .

خراجات محيط كليه == (طب) كليه‌يى احاطه ايدن نسج حجروىٔ شحمينك التهاب مقيحى .

خُراسان [فا، ت، ـ] طوغله توزيله كيرجدن مركب صاغلام بر خرجدر.

خُرافه [ع، ـ] عربك (عذره) قبيله‌سنه منسوب برشخصك اسميدركه : اينانلميه‌جق شيلر نقل وروايت ايلديكى جهتله بو قبيل يالانلره (حديث خرافه) اطلاق اولنور § (طب) خسته‌لق اثرى اولەرق سويلنن غير معقول شيلر .

خرافات == [ع، ـ] (خرافه) نك جمعى صاچمه صاپان روايات واقوال . § اساطير.

خُرج [ع، ـ] مشيندن معمول بيوك برهكبه، خورج .

خُرد [فا، ص] كوچوك ، اوفاق .

خرد ومرد == اوفاق تفك .

خردسال == كوچوك ياشلى، صغيرالسن

خُرده [فا، ص] برشيئك پارچه پارچه ايدلمش اوفاغى § نكته، دقيقه.

خرده‌دان == صاحب دقت، نكته‌شناس.

خرده‌دانى == خرده‌دانلق .

خرده‌كير == سوزده عيب آرايان .

خرده‌كيرى == خرده‌كيرلك .

خرده‌بين == اينجه ، اوفاق شيلرى كوريجى، كورن § (حكمت) اوفاق شيلرى بيولته‌رك كوسترن آلت .

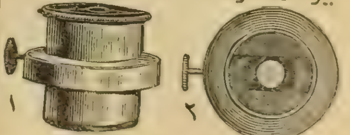

(مقياس خرده بينى)

خرده‌بينانه == خرده‌بينجه‌سنه .

خرده‌بينى == دقائق امورى كوريجيلك .

خرده فروش == اوفاق تفك شيلر صاتان، چرچى .

تشريح خرده‌بينى == (طب) تن تشريحك خرده‌بين ايله مطالعه اولنان قسمى .

خرده‌وات == اوفاق تفك شيلر، اهميتسز شيلر ، كوچوك آلات وادوات .

خرده‌واتجى == خرده‌وات صاتان آدم.

خُرسند [فا، ص] قناعت ايديجى، قناعتكار

خرسندانه == قناعتكارجه‌سنه .

خرسندى == قناعت .

خُرطوم [ع، ـ] فيل بورنى § انسان وسائر حيوان بورنى § طولومبه‌يه طاقيلان اوزون، لاستيك ويا مشين بورى .

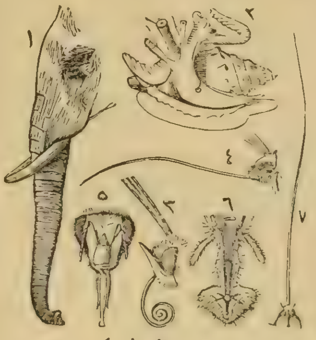

(خرطوملر)

١ ـ فيل خرطومى. ٢ ـ صاليانغوز خرطومى ٣ ـ پيه‌ريد . ٤ ـ اسفنكس . ٥ ـ آرى . ٦ ـ سينك. ٧ ـ نه‌مسترين .

خُرَّم [ع، ص] [فارسيدن معربدر] سوينجلى، مسرور § طراوتلى ، مسرتلى.

خرمگاه / خرمگه } مسرتلى محل .

خرمى == سوينج ، مسرت .

خُرما [فا، ـ] بلاد حاره‌يه مخصوص معروف ميوه وآغاجى .

خرما آغاجى == وحيدالفلقه‌دن نخليه فصيله‌سنه منسوب برشجره اولوب عربستان وممالك حاره‌ده نشو ونما بولور . صاقلرى اوزرنده سقوط ايدن اوراقك آثار تثبيته‌سى كوريلور. ياپراقلرندن بدويلر خانه داملرينى ستر ايدرلر. ميوه‌لرى لذيذدر. چكردكلرندن ديش توزى ياپيلير سه‌ده سرتدر. پك چوق نوعلرى واردر . مشهورلرى عربستان خرما آغاجيدر .

(خرما آغاجى)

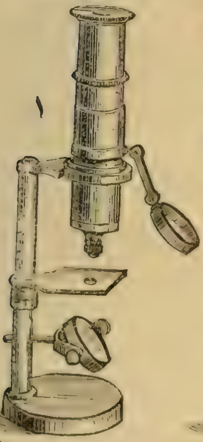

(خرده‌بين بسيط)

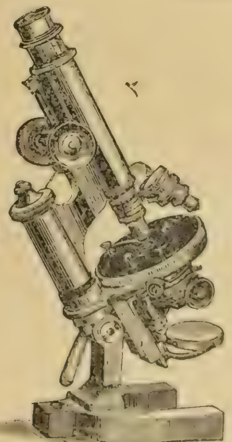

(خرده‌بين مركب)

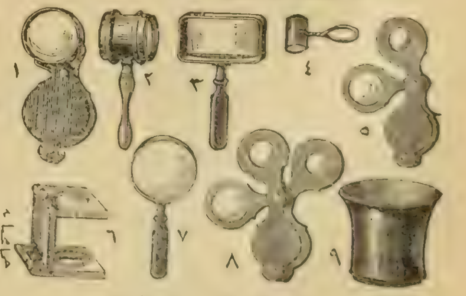

(كوچوك خرده‌بينلر)

١، ٢، ٣، ٢ } قرائت ايچون .
٤ نباتاتك معاينه‌سيچون
٥، ٨ } محفظه‌لى .
٦ ـ قماش ايچون .
٩ ـ ساعتجيلك ايچون.

طربزون خرماسی = آبانوس آغاجی نوعندن ممالك حاره وسواحل معتدله‌ده نشو ونما بولان میوه‌لری عنبی بر نوع شجره‌در. قره‌دکز سواحلنده دخی یتشور.

(طربزون خرماسی)

خرما = (معماری) تزیینات معماریه نخلیه.

(نخلیه)

خروج [ع. مص] چیقمق، طیشاری چیقمق § اطاعتسزلك ایتمك § (ادبیات) قوافیده وصلی متعاقب کلن حرف.

خطاء خروج = (اسلحه) [زاویهٔ ترفع].

زاویهٔ خروج = (اسلحه) [زاویهٔ مماس].

خط خروج = مبدأ نقطه‌سندن محرکه‌دن اولنان خط.

خروس [فا. س] طاوغك ارککی § تفنك، طبانجه کبی اسلحه‌نك چاقماقی، فشك ایکه‌سنه اوره‌رق آتش ایتمکه مخصوص آلتك مخصوصه‌سی § حیوانات فقریه‌نك طیور دجاجیه فرقه‌سندن اولوب اهلی وغیر اهلی اولاق اوزره انواعی واردر. یبانی اولانلری طاغلرده کزرلر. اهلی اولانلری ایسه خانه‌لرده، چفتلکلرده طاوقلری تلقیح ایدرلر. برخروس طاوغه تقریباً اون بش کون صکره‌یه قدر یومورطه‌لری تلقیح اولنور.

خروسلر = ١.٢.٣ غاودنیان یبانی خروسلر. ٤ چفتلك خروس وطاوغی. ٥ (رن) دنیان جنس ٦ (مانس) جنسی. ٧ (فلش) جنسی. ٨ (هودان) جنسی. ٩ برنوع خروس. ١٠ (مانت) خروسی. ١١ بره‌دا. ١٢ شهل خروسی. ١٣ هند (دوکوش ایچون). ١٤ انکلیز اسپنجی ١٥ دورکن. ١٦ له‌غورن. ١٧ دوقاب ١٨ اسپانیول. ١٩ پادو ٢٠ شبلی. ٢١ براهماپوتره ٢٢ قوشین‌شین ٢٣ حبش ٢٤ مالنفازاکی.

خروس آیاغی = قشنك سوكه جك بورغو

خروس ایبیکی = ذات الالقاح منظوره دن لازبلیه فصیله سنه منسوب بر نبات اولوب قرمزی قطیفه رنکنده چیچکاری واردر § خروسلرك باشلرنده کی قرمزی ات پارچه سی.

خروسجق اوتی = ذات الالقاح منظوره نك عریة البزور صنفندن صنوبریه فصیله سنه منسوب بر نبات اولوب طبابت عندیه زمانلرنده قودوز علتنه دوا ظن اولنوردی.

خروس صحرایی = سوكون.

(خروسجق اوتی)

خروس اوتمك = صباح اولمق.

خروس كوزی = ذات الفلقتین شعبه سنك صیوانیه فصیله سندن بر نباتدر.

(خروس كوزی)

(خروس پنجه سی)

خروسلامق = خروس كبی قباروب قورلمق.

خروس منطاری = (نباتات) ذات الالقاح خفیه دن قاعدی البزور فرقه سنه منسوب مغذی بر منطار اولوب اكثریتله ترلالرده نشو ونما بولور.

(خروس منطاری)

خُروش [فا.ص] شماته، كورلتی، تلاش

خُروشان [فا، ص] خروش ایدن § خروش ایدرك.

خُزامی [ع، س] لوانطه چیچکی.

خُسر ـ خُسران [ع، س] (خسار) ایله مترادفدر § ضلالت.

خُسرَو [فا، ص] پادشاه، حكمدار.

خسرو انجم / خسرو خاور } = كونش.

خسروانه = پادشاهانه، تاجدارانه.

خسروی = خسرولك.

خُسوف [ع، س] (قوزموغرافیا) كرهٔ ارضك شمسله قمر ارهسنه كیرمسندن حاصل اولان وآی طوتلمسی دنیلان حادثه.

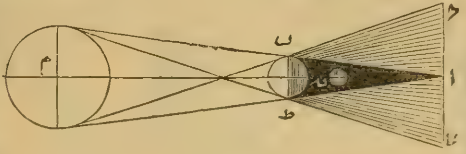

(خسوف)

م ـ شمس ب ـ ارض. ق ـ قمر. ا ب ط ارضك ظل مخروطیسی.

دائرهٔ خسوف = (منطقة البروج).

خسوف كلی = آیك كاملاً طوتلمسی.

خسوف جزئی = آیك قسماً طوتلمسی.

خَشاء [ع، س] (طب) قولاق آردنده كی یومروجه كمیك.

خُشك [فا.ص] قوری، یبوسه تلی § قبا، صوغوق.

خشك پی = دوزطبان، مشئوم.

خشك جان = جاهل، غبی.

خشك سر = بینسز، احمق.

خشكسال = قوراقلق، قحط وغلا.

میوهٔ خشك = قوری یمش.

خشكی = قورولق، یبوست.

خشكریشه = § (طب) جلدك برقسمنك غنغرن اولهرق قوری برقابوق حالنده قالمسی زبانزدی فتح خاء ایله در.

خُشنود [فا.ص] راضی، ممنون، قانع.

خشنودی = خشنودلق، ممنونیت. [(خشنودیت) غلطدر.]

خُشوع [ع، س] تواضع كوسترمه، سكون وتذلیل.

خُشونَت [ع، س] سردلك، قتیلق، قبالق § عنادجیلق.

خُصَماء [ع، ص] (خصیم) ك جمعی. دشمنلر، مخاصملر.

خُصوص [ع، س] ایش § كیفیت § جهت § جانب شرع شریفدن بر كیفیتك ضبط و استماعی ایچون كوندریلان نائب، وكیل، مخصوص § مخصوصلق.

بالخصوص / علی الخصوص } = هله، آیریجه، باشقه جه.

خصوص خرجی = (حقوق) نائب مرسلك اجرت قدمی، خرج راهی.

خصوصاً = خصوصیله، هله.

خُصوصات [ع.س] ج: (خصوص) امور، كیفیات § جهات.

خُصوصی [ع.س] بریسنه، برشیئه، برزمانه مخصوص اولان.

خُصوصیت [ع، س] خصوصیلك، خصوصی اولمه، اختصاص، انتساب.

خُصوم [ع.ص] خصمك جمعی. خصملر، مخاصملر.

خُصومَت [ع.س] خصم اولمه، خصملق.

خُصی [ع.س] [خصیه] نك جمعی. خایهلر.

خصی القضاعه = (طب) قوندوزخایه سی.

خُصیه [ع، س] خایه.

غلافات خصیه = (ط ب) خایهلرك درونده بولندیغی طوربهلر.

خُضاره [ع.س] سبزه، یشیللك.

خُضوع [ع، س] خشوع، تواضع، كوكل آلچاقلغی.

خُطّاف [ع ، ـ] قیرلانغیچ .

خُطَب [ع ، ـ] (خطبه)نك جمعی .

خُطَباء [ع،ص] (خطیب)ك جمعی. خطبه اوقویانلر .

خُطْبه [ع،ـ] خطیبك منبرده اوقودیغی تحمید ، تصلیه ، ترضیه ودعای پادشاهیدن و بعض موعظه‌دن عبارت مقاله § نطق .

خُطُوب [ع ، ـ] (خطب) ك جمعی ایشلر ، مصلحتلر .

خُطُوات [ع ، ـ] (خطوه) نك جمعی حیله‌لر .

خطوات الشیطان = شیطان خطوه‌لری، حیله‌لر .

خُطُور [ع،مص] خاطره‌گلك § ذهنه‌وارد اولمق

خُطُوط [ع ، ـ] (خط) ك جمعی . چیزگیلر، خطلر. § یوللر.

خطوط نبضیه = «نبض نویس» دنیلان آلت مخصوصه‌ایله اشکال نبضك کاغدا وزرینه ترسیمی ایله حصوله گلن خطوطدرکه سنه ، حال صحت ومرضه گوره تبدل ایدر وقلبك تشخیصی خصوصنده اهمیت مخصوصه‌سی واردر .

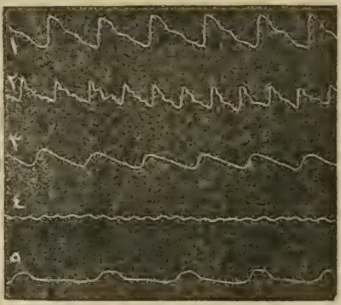

(خطوط نبضیه)

١- نبض طبیعی ٢- نبض سریع. ٣- نبض بطی ٤- نبض اطفال. ٥- نبض شیوخ.

خطوط المهمات = (عسکری) محارب اردونك مهمات ولوازمنی نقله تخصیص ایدیلن و حدود خطنه عمود اولوب محافظه تحتنده بولندیریلان یوللر .

خطوط المواصله = (عسکری) محارب اردونك اقسام وقطعاتی آره‌سنده‌کی ارتباط ومخابره‌یی ادامه واجرایه تخصیص ایدیلن واکثریا استقامتلری جبهة الحرکاته موازی اولان یوللر .

خطوط تقربیه = (استحکام) موازی استحکاملری بربرینه وصل وربط ایلین خندقلر .

خطوط متوازیه = (هندسه) تمدید ایدلدکاری حالده بربریله تلاقیلری ممکن اولمیان ودائما هر نقطه‌ده بینلرنده‌کی آچیقلق برابرده اولان خطلر. شمندوفر رایلری کبی .

خطوط متساوی الحراره = (طبقات) عین نصف کره‌ده بولنان وحرارت متوسطه‌لری یکدیگرینه مساوی اولان مواقعك بینلرینی وصل خطلر .

خطوط شعاعیه = ☞ (طیوف) .

خُفّ [ع، ـ] چیزمه، مست، چدیك کبی آیدست آلیر ایکن اوزرینه مسح ممکن اولان آیاقابی § آیاغك طبانی

خفی = طبانه منسوب .

خُفّاش [ع،ـ] (فتح خاءایله غلطدر.) یارامه .

خُفْته [فا] یاتمش، اویومش.

مارخفته = اویویان یلان § سسسز دشمن.

خُفْیَه [ع،ـ] گیزلیجه، صاقلانه‌رق.

خفیةً = گیزلیجه .

خُلاصه [ع ، ـ] برشیئك صافیسی ، گزیده‌سی، روحی § حاصل کلام § (کیمیا) نباتاتدن استحصال ایدیلن لزوجی دوالر .

خلاصة الخلاصه = خلاصه‌نك خلاصه‌سی § حساب پلانچوسی .

خلاصةً = خلاصه اوله‌رق .

خُلْد [ع،ـ] جنت، بهشت .

خُلْف [ع ، ـ] ویردیکی سوزی یرینه گتیرمه‌مك .

خُلَفاء [ع،ص] (خلیفه) نك جمعی. پیغمبر وکیللری، پادشاهان اسلام حضراتی.

خلفاء راشدین = ابوبکر، عمر، عثمان، علی رضی‌الله تعالی عنهم حضراتی .

خُلْق [ع،ص] خوی، طبیعت .

خلقاً = خلق، طبیعت جهتیله .

خلقی = خلقه منسوب، طبیعی.

خُلُوت [ع،ص] بوش اولمه، خالیلك، بوشلق.

خُلود [ع،ـ] الی الابد قالمق، مخلد اولمق.

خُلوص [ع،ص] خالصلك ، صافیلك ، مغشوش اولمامق § منسوبیت.

خلوصکار = ساخته‌اوله‌رق عرض خلوص ونسبت ایلین ، طالقاووق

خلوصکارلق = طالقاووقلق .

خلوصکارانه = خلوصکار اولانه یراشیر صورتده .

خُلْیا [ت] ☞ [خولیا] .

خُمّ [فا،ـ] کوپ . § شراب کوپی .

خمخانه = میخانه .

خُمار [ع،ـ] ایچکی نشئه‌سنك مرورندن صوکره عارض اولان باش آغریسی، سرسملك .

خُماسی [ع ، ص] (صرف عربی) بش حرفلی § بشلی .

خُمَیره [فا،ـ] مجوف کله ، قومباره .

خُمْس [ع،ـ] بش بلوکده بر بلوك، بشده بر.

خُمُود [ع،ـ] آتشك آلوی ساکن اولمق.

خُمول [ع،ص] گمناملق .

خُناق [ع،ـ] (طب) (اصلی (تخفف) ایله‌در.) بوغازك غشای مخاطیسنك التهابندن عبارت وعسرت تنفسله معروف علت.

خناق خبیثه = (طب) اغشیهٔ کاذبه تکونیله برابر حنقرمك ملتهب اولمسیکه غایت مهلکدر.

خناق صدری = گوکس تخته‌سنك آشاغیسندن بدأ ایله بوینه طوغری منتشر واکثریا موت فجئی‌یی بادی بر علت.

خناق غمامی = طب) نتیجه‌سی اکثریا وخیم اولان و بادمجکارله کوچوك دیلك مربوط اولدیغی اعضانك التهابندن عبارت بوالنان علت.

خناق لوزی = (طب) دیل کوکنك ایکی طرفنده‌کی بادمجکارك التهابی .

خنثى [ع،ص] كنديسنده هم اركككلك، هم ديشيلك علامتى بولنان وياخود كندوسنده نه اركككلك، نه ده ديشيلك علامتى بولنميان شخص .

خنثاى رجلى = (فقه) اركككلك علامتى غالب اولان خنثى .

خنثاى نسائى = (فقه) ديشيلك علامتى غالب اولان خنثى .

خنثاى مشكل = (فقه) اركككلك و ديشيلك علامتى مساوى قوتده اولان خنثى .

خنس [ع،ص] (خانس) ك جمعى. سيارات سبعه‌دن (خمسهٔ متحيره) دخى دنيلن زحل، مشترى، مريخ، زهره، عطارد كوكبلرى . § مطلقا كواكب .

خنفساء [ع، ص] نجاست بوجكى.

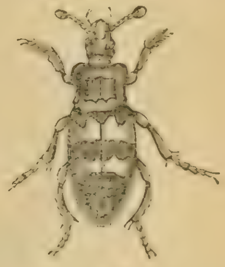

(خنفسا)

خنك [فا، ص] سعادت، بختيارلق § مسعود .

خنكار [فا، ص] { سعادت معناسنه اولان (خنك) ايله (آر) دن وصف تركيبيدر (خداوندكار) دن محرف اولمسى مستبعددر} سلطان ، پادشاه حضرتلرى .

ملا خنكار = حضرت مولانانك لقبى .

خوان [ع،ص] (خائن) ك جمعى. خيانتله متصف اولانلر.

خوب [فا،ص] كوزل، لطيف، احسن.

خوبى = كوزللك .

خوب سيرت = كوزل سيرتلى .

خوپپا [ت،ص] خفيف مزاجلى ، چوجق مشربلى .

خوپلامق [ت،مص] خفتله صيچرامق.

خود [فا،ص] كندى § باش‌زرهى، مغفر.

خود بخود = كندى كنديسنه، كنديلكندن، كندى باشنه .

خود بين = مغرور ، متكبر.

خود پسند = كنديني بكنن .

خود رأى = كندى رأييله عامل اولان.

خود سر = كندى باشنه كيدن، مستقل § سركش .

خودسرانه = سركشجه‌سنه .

خود فروش = كنديني مدح ايدن .

خودكام = كندى مقصدندن غيريني دوشنمين .

خودنما = آلايشه مراقلى اولان .

خودى = بنلك .

خودان [ت،ص] لسان الثور دنيلن نبات مأكول .

(خودان)

خور [فا،ص] حقير، ذليل.

خورلق = حقيرلك، ذلت § تحقير.

خورا [ج، ص] قادين واركككلرك حلقه تشكيل ايدرك اجرا ايلدكلرى رقص § برنوع شدتلى صانجى، داء الرقص.

خوراطه [ج، ص] شهاته ، كوراتى . § خوبرات ، قبا آدم .

خوراطه‌جى = ديدى قوديجى § لطيفه‌جى.

خورتلاق [ت،ص] جادى .

خورتلامق [ت، مص] خورت خورت ايتمك § عوامك ذهابنه كوره كنهكار آدم مزاردن چيقمق § مزارده عذاب چكمك .

خورج [ت،ص] دوغريسى عربى (خرج) دركه: بيوك مشين هكبه معناسنه‌دور.

خورد [فا،ص] بيه‌جك ، يينتى .

خورده [فا] يمش § ايچلمش .

خورشيد [فا، ص] كونش، آفتاب، شمس .

خورلامق [ت،مص] اويقو اثناسنده بوغازدن قالين سس كلمك.

خورنده [فا، ص] بوغاز § عونه، تبعه آكل، يين.

خوش [فا،ص] ايى، لطيف § لذتلى.

خوش آمدى = « خوش كلدك » ديمك معناسنه .

خوشا = نه خوش ، نه كوزل ، نه‌قدر لطيف ديمكدر .

خوشاب [فا،ص] بولصو وشكرله پيشمش قورى يمش، خوشاف .

خوشابك صويى كسلمك = بوزلمق، جواب بوله‌مامق، محجوب اولمق .

خوشاف [ت، ص] خوشاب .

خوشمرين [ت،ص] پينيرلى بولاماج.

خوشكوار [فا، ص] لذيذ § هضمى قولاى .

خوشلق [ت، ص] ايلك ، كوزللك ، § عجيبلك، غريبلك، تحقيق. § نشئه‌سزلك .

خوشنود [فا] ☞ (خشنود).

خوشه [فا،ص] باشاق § صالقم.

خوشه‌چين = باشاق طوپليان || خرمن صوكندن مستفيد اولان || شونك بونك آثارينى جمع واقتباس ايلين .

خوشه‌چينى = خوشه چينلك .

خوطور [ت،ص] {(قطاس) كلهٔ عربيه‌سندن محرفدر. } قادينلرك باش‌زينتى § يابان‌قوش تپه‌سى § ابنيه‌ده ياپيلان برنوع زينت .

خوك [فا،ص] طوموز .

خوكبان = طوموز چوبانى .

خوليا [فا] قورنتى، تخيل .

خون [فا،ص] قان، دم.

خوناب، خونابه = قانلى صو .

خون آلود-خون آلوده = قانه بولانمش.

خونبار = قان ياغديريجى.

خونبها = قان بهاسى .

خونبين = قانلى، قانه بولاشمش .

خونچكان = كنديسندن قان طاملايان.

خونخوار } = قان دوكيجى .
خونريز }

خون‌افشان } = قان صاچيجى .
خون فشان }

خونى = قانلى ، قاتل .

خُونى [ت،س] { دوغريسى (خونو) در } آغزى كنيش و آلتى طار برنوع بورى ـ كه : مايعاتك شيشه‌لره طولديرلمسى ايچون قوللانيلير .

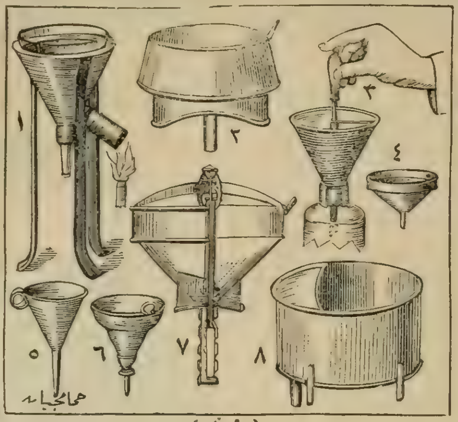

(خونى)

١ ـ صيجاق مايعات سوزمك ايچون. ٢ ـ (روآن) اصولنده. ٣ ـ غبارك قابدن قابه نقلنه مخصوص. ٤ ـ موادزيتيه ايچون. ٥ ـ عادى خونى ٧ ـ ما ئنه‌لى. ٨ ـ سكرانه مخصوص.

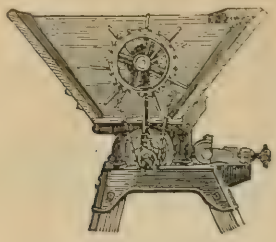

(دكرمن خونيسى)

خُوارده [ت،ص] ذوقنى اجرايه منهمك، ضررسز چابقـين § جومرد . § بالديرى چيپلاق .

خُوى [فا،ص] طبيعتده تقررايدن صفت § تر ، عرق .

خُويرات [ت ، ص] قبا آدم ، الندن ايش كلمز، طوتديغنى قيرار، بوزار آدم.

خُيُوط [ع،س] (خيط)ك جمعى. ايپلر.

خُيُول [ع، س] (خيل)ك جمعى. آتلر.

غ

[ع،فا،ت] الفبای عربیه‌نك سکزنجیسی د وحروف عثمانیه‌نك اوننجیسیدر . ابجد حسابنده [٤] رقمنه اشارت اولوب لاتین حروفاتنده ایسه شکلی شودر: { D }
صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده شو طرزده‌در :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه :

د .... کوفی
د .... تعلیق
د .... ثلث
د .... نسخ
د .... سیاقت
د .... توقیع

د .... دیوانی
د .... جلی
د .... اجازت
د .... رقعه
د .... ریحانی
د .... شجری.

دٓاء [ع،ا] مرض، درد، علت، خسته‌لق.

داءالازرق = (طب) بعض اقسام جلدینك مورارمسی ایله مترافق وعلی الخصوص نوزادلرده ظهوره کلن مرض .

داءالاسد = (طب) یوز ییلانجغنه مبتلا اولان کیمسه‌نك وجهنك بر آرسلان قفاسی شکلنی آلمسی حالی.

داءالافرنج = (طب) (فرنکی) نامیله معروف وغایتله ساری مدهش برمرض، علت.

داءالبهر = (طب) ضیق نفس (طیق نفس) علتی .

داءالثعلب = (طب) صاچلرك دوکلمسنی موجب اولان برعلت، صاچ قیران .

داءجاورسی = (طب) آغز ، معده ، باغرصاق، رحم وغلفه‌ده بعض حوینات طفیلیه تحت تأثیرنده اوله‌رق تولدایدن برعلت.

داءالحفر = اسقوربوت علتی که: دیش اتلرینه عارض ووجودك ضعیفلکنی موجب اولور.

داءالخنازیر = (طب) سراجه علتی.

داءدالمتون = (طب) قرمزی یی یشیل، یشیلی قرمزی کورمك، الوانی سچه‌مه‌مك خسته‌لغی.

داءالذئب = قوردکبی فضله اکل ایتدیرن بر نوع مرض.

داءالرقص = (طب) اعضای بدن انسانینك بعضیسنده ویا عمومنده تقلصات حاصل ایدن بر نوع سکر خسته‌لغی ، خورا علتی .

داءالسدد = باغرصاقلرك بوکولمك ویابرسببله طیقانمسندن عبارت اولان مرض که بوکا انسداد امعاء دخی دیرلر .

داءالسمك = (طب) بالق پولی کبی قابوقلرله محاط بولنان بر نوع دری خسته‌لغی.

داءالشبب = (طب) جلدك قیزاروب قاشنمسی اعراضیله متصف بر نوع دری خسته‌لغی .

داءالصدف == (طب) قوری وصدف کبی پارلاق پوللرله مستور تومسك وقرمزیجه، دائروی لکه‌لردن عبارت برمرض جلدی.

داءالصله == (طب) مسقط‌رأسنی واقاربنی افراط درجه‌ده کوره‌جکی کلمکدن متولد برنوع مراق.

داءالعرق جاورسی == (طب) صالغین صورتده اجرای حکم ایدر برمرض انتانی.

داءالفجل == (طب) ☞ [داءمهماز]

داءالفرفیر == (طب) طبقات جلدیه آره‌سنه نقطه نقطه قان صیزمه‌سندن متولد برمرض جلدی.

داءالفیل عربی == (طب) ادمه ایله نسج حجروینك قالینلشمسندن یعنی جلد بشرك فیل دریسی کبی قالیلاشمسندن عبارت برمرض‌که: خایه طوربه‌سی، آیاقلر، پارمق اوجی، دوداق کبی اعضایه مخصوصدر.

داءالفیل یونانی == (طب) ادمه‌نك فیل دریسی کبی قالیلاشمسیله لون جلدك زیتی، قمرال قرمزی ویا تونج رنکنه کیرمسندن عبارت برمرض.

داءالکلب == (طب) قودوز علتی.

داءالمراق == (طب) وظائف هضمیه ودورانك تشوشات متنوعه‌سیله مترافق اولوب مالخولیا واعراض وهمیه ایله متصف برمرض

داءمهماز == (طب) ال ویا آیاقلرده قارنجه‌لنمه وقزارمه و تقلصات و اختلاجات ایله هذیان وغثیان وداخلاً حرارتله مترافق برمرض بنیوی‌که: کوفلنمش حبوبات ویا طورب تخمی استعمالندن ایلرو کلیر.

دائِرْ [ع.ص] دور ایدیجی، ایدن.

دائرآمادار == چپ‌چوره § عائد، متعلق.

دائِرَه [ع] (وصفیتدن اسمیته نقل اولنمشدر). مقطع کره § داخلنده اولوب مرکز دینیلن برنقطهٔ ثابته‌دن محیطنه وصل ایدیلن خطوط مستقیمه‌نك کافه‌سی بربرینه مساوی اولان شکل هندسی. § برطاقم اوطه‌لری وتقسیماتی شامل رسمی وغیر رسمی بنا § دف § حلقه § بلدیه شعباتندن هربری § برامر معنوینك محل صرفیاتی.

دائرهٔ ارتفاع == (قوموغرافیا) برجرم مروری ایله راصدك سمت رأس نقطه‌سندن سماوی فرض ایدیلن دائره.

دائرة اللاهز == آتك قولاغی آلتنده‌کی نشانه‌لر.

دائرة البروج == (قوزموغرافیا) مدار شمس.

دائرة التحامه == آتك بوینی وسطنده‌کی نشانه‌لر.

دائرة العجوز == آتك پالیسی قربنده‌کی نشانه‌لر.

دائرة التهابیه == (طب) بر چیبان وسائره التهابنك ممتد اولدیغی یر.

دائرهٔ بیضیه == (معماری) قبه‌نك داخلاً و یا خارجاً مرکزنده اجتماع ایدن بیضوی دیلملردن متشکل دائره.

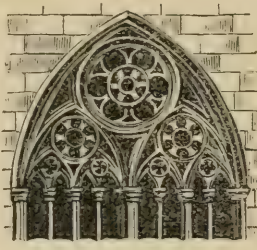

(دائرهٔ بیضیه)

دائرهٔ تأثیر == (عسکری) مرمیاتك واصل اوله‌بیلدیکی مسافه.

دائرهٔ تنویر == (قوزموغرافیا) قمرك مرئی اولان نصف کره‌سنی تحدید ایلین دائرهٔ عظیمه.

دائرهٔ جداری == (قوزموغرافیا) بر کوکبك نصف‌النهاردن مروری آننده‌کی سمت رأس مسافه‌سنی تعیین ایتمك ایچون استعمال اولنور برنوع بیوك دوربین وتفرعاتندن عبارتدر.

دائره خلق == بیوك برقوناغك اتباعی، خدمه‌سی.

ربع دائره == (هندسه) بردائره‌نك درت مساوی قسمندن برقسمی‌که: ایکی قطرك بربرینی عموداً قطع ایتمسیله حاصل اولور § ارتفاع تخته‌سی.

دائرهٔ ساعه == (قوزموغرافیا) کرهٔ مصنعه‌لرك قطب شمالیسنه مربوط و (٢٤) قسمه منقسم کوچوك بر دائره‌که: برمحلك دیکر محله اولان بعد عرضانیسی بونکله تعیین ایدیلور § برکوکبك موقعندن مرور ایدن طول سماوی دائره‌سی.

دائرهٔ طول == دائرهٔ شمسك قطبلرندن ویا قطبین ارضدن مروری تصور اولنان دائرهٔ عظیمه.

قطاع دائره == (هندسه) برقوسك ایکی نهایت نقطه‌لرینه وصل اولنان نصف قطرلر آره‌سنده‌کی سطح.

قطعهٔ دائره == (هندسه) برقوس ایله اوقوسك وتری آره‌سنده‌کی سطح.

نصف دائره == (هندسه) دائره‌نك یاریسی‌که: مرکزدن کچمك اوزره برخط مستقیمك بر دائره‌یی قطع ایتمسیله حاصل اولور.

دائرهٔ نصف‌النهار == (جغرافیا) کرهٔ ارضك قطب شمالیسندن اعتباراً قطب جنوبیسنی طولاشه‌رق ینه قطب دیکره منتهی اولمق اوزره مفروض بردائره‌که: کرهٔ مصنعه‌لرده پرنجدن معمول بردائره ایله کوستریلور.

محیط دائره == سطح دائره‌یی احاطه ایدن خط منحنی.

دائروی == دائره شکلنده اولان.

دائِمْ [ع، ص] (موقت) مقابلی. دوام اوزره، دوام ایدیجی، ایدن § برقرار اولان.

دائماً == دائم اوله‌رق، هرزمان.

دائمی == دائماً، دائم اوله‌رق.

دائِمَهْ [ع] (دائم)ك مؤنثی. دائم اولان.

دائمهٔ مطلقه == (منطق) محمولك ثبوتیله موضوعك دوام ثبوتنه و یا سلبنه حکم اولنان قضیه.

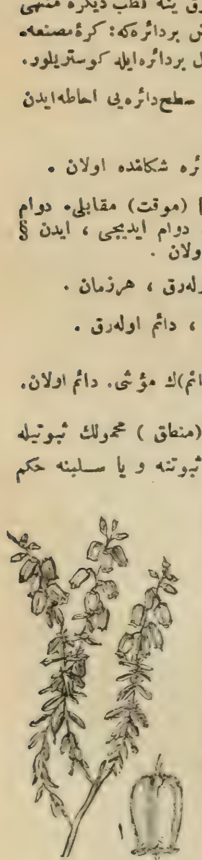

دابْسیا [ج،—] فصیلهٔ خلنجیه‌دن برنباتدر.

دابَّه [ع،—] (وصفیتدن اسمیته نقل اولنمشدر) فی‌الاصل یریوزنده یوریین حیوان دیمك ایسه‌ده اصطلاحده یوك وبینك حیواناتنه تخصیص ایدلمشدر.

(دابسیا)

دابه‌سوار == حیوانه بینیجی.

دابةالارض == ظهوری اشراط ساعتدن اولان بر حیواندرکه: آخر زمانده ظهوری منتظردر. § یوك قماشلره مسلط اولان و (کوکه) دینیلان حیوانجق.

داخِسْ [ع،—] (طب) پارمغك اوجنده، طیرناق دیبنده ظهور ایدن وطولامه دینیلن چیبان.

داخِلْ [ع،ص] ایچری‌یه کیرن، دخول ایدن § ایچری‌یه کیرمش، دخول ایتمش § ایچریده § ایچ، ایچری § رتب علمیه‌دن برپایه.

داخلاً = ایچریدن، ایچدن،

داخلهٔ ارض = طاغ دیبلری کبی قویتوحل.

داخل حساب = حساب ایدلمش، محسوب اولنمش.

داخلی
داخلیه } = ایچ، ایچ طرفه متعلق.

داخلیه ضابطی = مکاتب عسکریه شاکردانك تربیه وادارەسنه مأمور ضابط.

داخلیه نظارتی = دولتك مرکز وملحقاتی امورینك رؤیت وتمشیتنه مأمور نظارت، دائره.

داخِنَه [ع،س] دومان چیقان باجه.

دادْ [فا،س] عدل، عدالت، انصاف.

دادبخش = احقاق حق ایدن.

داد حق
داد خدا } موهبهٔ الٓهیه، الله ویرکیسی.

خدا داد = الله ویرکیسی، استعداد.

دادخواه = مشتکی. § تظلم یولنده فریاد، فغان.

داد فرما = عدالت امر ایدیجی.

دادکاه = محکمه، دیوان عدالت.

دادکر
دادکستر } = عادل، منصف.

دادوستد = آلیش ویریش.

داده = ویرلمش، ویرمش.

دادا [فا،س] دادی، مربیه. [مذکری: (دادو) اولوب ترکجه‌ده بوکا (لالا) اطلاق اولنور.]

دادارْ [فا،س] عادل مطلق اولان جناب حق § پادشاه عادل.

دادَرْ [فا،س] برادر.

دادراندر = اوکی قارداش.

دادیْ [ت،س] چوجقلره مخصوص خدمتجی، جاریه.

دارْ [ع،س] بنا، قوناق، محل، مکان، اقامتکاه، خانه.

دارالامان = مأمن، ملجأ.

دارآخرت
دار بقا } = عالم عقبا.

دارین = دنیا وآخرت.

دارالاستحضارات = معاملات کیمیویه ویا عملیات جراحیه اجراسنه مخصوص محل.

دارالحرب = محاربه میدانی، جنك یری.

دار الخلد = جنت، بقا اوی.

دارالخلافة
دارالسلطنة } = دولت ابدمدت عثمانیه‌نك پای تختی، مرکز خلافت عظمای اسلامیه.

دارالسلام = جنت، بهشت § بغدادك اسم قدیمی.

دارالسعیر = جهنم.

دارشفا = مجانینه مخصوص خسته‌خانه.

دارالطباعه = مطبعه.

دارالفنون = علوم عالیه تدریساتنه مخصوص مکتب.

دارالمعلمین
دارالمعلمات } = معلم ومعلمه یتشدیرمکه مخصوص مکتب.

دارالملك = پای تخت.

دارالولاده = فقیر نسوانی طوغورتمغه مخصوص خسته‌خانه.

دارْ [فا،س] علی الاطلاق آغاج، شجر قائم § اعدامه محکوم مجرمینك صلب ایدلمرینه مخصوص معروف آغاج، دیرك.

دار آغاجی = { (دار) لفظی ذاتاً آغاج معناسنی مشتمل اولمسنه کوره بو ترکیب تکرار لفظی ومعنوی‌یی محتوی ایسه‌ده لسانیده غلط ولەرق برکلمه‌حکمنده استعمال ایدلمکده‌در. } مجرمینك بر موجب قانون صلبنه مخصوص آغاج، دیرك.

بردار = آغاج اوزرینه آصلمش، صلب اولنمش دیمکدر.

داره چکمك = آصمق، صلب ایتمك.

دارْ [فا] (داشتن) مصدرندن امر حاضر اولوب اکثریا (کیر) ایله برابر قوللانیلور.

داروکیر
کیرودار } = جنك، حرب، غوغا، کورلتی § صاحب، مالك، حامل § طوتیجی، محافظ.

مالدار = زنکین.

خزینه‌دار = خزینه امورینه نظارت ایدن.

دفتردار = معاملات حسابیه‌یه نظارت ایدن ذات.

دارْ [ت،ص] (طار) کنیش اولمیان.

دارات [فا،س] شان، حشمت، دبدبه، شکوه.

دارْبُوقَه [ت،س] قبا موسیقی آلاتندن بری که قاعده‌سی کنیش ورأسی طار اوله‌رق اعمال ایدلمش وصورت مخصوصه‌ده عریض طرفنه دری کریلمش چوملك شکلنده معروف دومبه‌لکدر.

دارْبیرْ ت،س] رطوبتلی ترلا، صولاق ترلا.

داربیرلی = طوپراغی صولاق ترلا.

دارْچین [فا،س] بهاراتدن (تارچین) دنیلن معروف قابوق که: هندستان وچینده یتیشن بعض اشجارك بشره‌سی صویلمش قوری قبوقلرندن عبارتدر. عربجه‌سی (دار چینی) در.

(دارچین)

دارچین روحی = (مرصافی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن غاریه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب ممالك حاره‌ده بولنور. قابوقلری افاویه کبی مستعملدر.

(دارچین روحی)

دارَنده [فا، صـ] حامل، طوتان § مالك.

دارُو [فا ، ـ] علاج ، دوا .

(داری)

داری [ت ، ـ] { اصلی : (تاریق) در} ذات الفلقه شعبه‌سندن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب ساقلری قیصه برنبات اولوب دانه‌لری زرق نامیله ده معروفدر. حیوان یمی و بوزا وبعض محللرده اكمك یاپمق ایچون استعمال اولنور .

داس [فا ، ـ] اوراق .

داس زرین = آلتون اوراق دیمك اولوب هلال قمردن کنایه‌در.

داسار ـ داسپار [فا ، ـ] دلال، سمسار .

داستان [فا، ـ] قصه، حکایه، ماصال.

داستان سرای = تغنی ایدیجی .

داستان اولمق = ناسك آغزینه دوشمك، اسمی دیللرده گزمك ، مشهور اولمق . § بروقعه ویا حالی حاکی عامیانه منظومه.

داش [ت، ادات] { فارسی (تاش) دن محرفدر} ادات شرکت، دینداش، مسلکداش .

داشاب [فا ، ص] بخشش، عطیه .

داشته [فا، ص] طوتمش § اسکیمش، کهنه.

داعب [ع ، ص] لطیفه‌جی ، شقاجی ، شوخ مشرب آدم .

داعی [ع ، ص] دعوت ایدن § سبب اولان . § دعا ایدن . [مسلك علمی‌یه منسوب اولانلر بنده کز، بنده‌لری مقامنده بو تعبیری استعمال ایدرلر. واضاده دخی (بن)، (بنده) یرنده (الداعی) لفظی یازارلر .]

داعیه [ع، ص] { تشدید ایله غلطدر. } انسانی برخصوصه تحریص ایدن حالت معنویه، حالت درونی . § موجب، سبب، باعث.

داغ [فا ، ـ] انسان و حیوان بدن وجسدنده قیزغین دمیر وساره ایله پیدا ایدیلن نشان ، یاقی § تأثیر شدید . § جریحه ، یاره .

داغ بردل = متأثر القلب .

داغ برداغ = قات قات تأثر .

داغ درون }
داغ دل } = اونودلمیه‌جق تأثر.

داغدار = پك متأثر ومتألم .

داغزن = داغ اوریجی، نشان وعلامت براقیجی § مؤثر، متألم ایدیجی ، ایدن .

جکری داغلی = کدرلی، هجرانلی متأثر

داغلاغو [ت، ـ] مکوات ، کندیسیله داغ حاصل ایدیلن دمیر .

داغلاتمق = (داغلامق) ماده‌سنك فعل متعدیسی : داغ اوردیرمق.

داغلامق [ت، مصـ] قیزغین دمیرله یاقق نشانه‌سی یاپمق § کی ایتمك، برمقصد دوائی ایله نار بیضا درجه‌سنه کتیرلمش دمیر ایله وجود انسانی‌یی یاقمق .

یورك داغلامق = متأثر ، رنجیده ایتمك .

داغلانمق = (داغلامق) ماده‌سنك مصدر مجهولی ، وجودنده داغ حاصل ایتدیرمك .

دافع [ع ، ص] جناب حق § دفع ایدیجی، ایدن § کچیرن ، صاوشدیران

دافع تخرش = (طب) حال تخرشی تنقیص وتعدیل ایدن بخار .

دافع المراق = (غلطدر) مراق طاغیدیجی .

دافع تعفن }
دافع العفونه } = تعفنی ازاله ایدن .

دافع الحمی = ایصیتمه‌یی صاوشدیران. § اوته‌یه ایتن ، (جاذب) ك ضدی .

قوهٔ دافعه = قوهٔ جاذبه‌نك ضدی‌که : برشی دیکر شیئی اوته‌یه ایتمك خاصه‌سندن عبارتدر . § (بالیستیق) مواد ناریه‌نك احتراقندن حاصل اولان غازلرك قوهٔ انبساطیه‌سی .

دافق [ع ، ص] آتیله‌رق دوکیلیجی ، ماء دافق .

دال [ع، فا، ت] { د } حرفنك اسمی.

دال مهمله = نقطه‌سز (دال) دیمکدرکه: (ذ ل معجمه)دن تفریق ایچون قوللانیلور. § (د) حرفی کبی ایکی قات اولان .

دالیه = (د) شکلنی آکدیران یپانی آصمه قباق .

دالیة السوداء = سمیز قباق دنیلن وملاحت پیدا ایتمك ایچون نسوان طرفندن یوزلرینه سوریلان ماده .

دالّ [ع ، ص] دلالت ایدیجی، ایدن. [اسلوب فارسی اوزره مضاف اولەرق استعمال ایدلمه‌ملیدر.]

(خرما دالی)

دال [ت، ـ] آغاج سورکونی ، بوداغك بیوکی، شاخ، نهال ، غصن § چیپلاق .

بر دالده دورمامق = ثباتسزلق ، قرارسزلق .

داللی، بوداقلی = متشعب هرطرفه قول آتمش .

دال باصدی = آغاجك داللرینی اکه‌جك قدر بول کراز .

دالدن داله = تلون ، ثباتسزلق .

داللاندیرمق = بیوتمك، اعظام ایتمك § تصعیب ایتمك § یاپمق .

داللانمق = دال ، بوداق صالمق.

دال [ت ، ـ] صرت ، ظهر § قولنج.

دالدیرمه = بر آغاجدن قوپاریلوب دیکر بریره دیکه‌رك اوجنسدن دیکر آغاج یتشدیرمك اصولی .

دالنه بینمك = اجبار واصرار ایتمك .

دالع [ع ، ص] احمق آدم .

دالی [ت، ـ] صرت، ظهر، آرقه، کری.

دالی یازلمق = طفیلی اولمق .

دالیا [ج، ـ] بواسمله معروف چیچکك انواعی .

دالیا [ت، س] برشی صاتیلور ایکن واحد قیاسی اعتبار اولنان عدده بالغ اولدیغی زمان سویلنیر. دالیا اون، دالیا یوز ... کبی .

دالیان [ت، س] ☞ (طالیان).

دام [فا، س] طوزاق ، آغ :

دامگاه / **دامکه** = طوزاق قوریلان یر ، محل.

دام [ت، س] ☞ (طام) .

دام [ع، س] (فعل ماضی) انشا معناسنده مستعمل خبردر دائم اوله ، دائم اولسون معناسنه دعادر.

دام ملکه = ملکی دائم اولسون .

مادام = دائم وباقی اولدقجه .

داماجانه [ج، س] بیکاك، حصیرلی، بیوك شیشه .

داماد [فا، س] کوکی ، کریمه [ویا کریمه مقامنده اولان قادینك] زوجی، صهر .

داماد خانکی = ایچ کوکیسی .

داماسقو [ج، س] { (دمشق) دن مأخوذ } شام قماشنه تقلیداً یاپلمش ایپکلی قماش .

(داماسقو)

دامان [فا، س] ☞ (دامن) .

دامزرلق [ت، س] ایی جنس دول یتشدیرمك، انتخاب ایدلن ارکك طای وسائر حیوانلر.

دامعه [ع، س] (فقه) قانی قطره قطره، آهسته آهسته چیقوب طوران یاره

دامغه [ع، س] (فقه) دماغه ایشلمش اولان باش یاریغی که: (آمه) دخی دینور.

دامن [فا، س] اتك ، ذیل، لباسك بلدن آشاغی اولان قسمی . § برشیئك صوك قسمی ، بیتدیکی محل ، کناری .

دامن بوس = اتك اوپن § اتك اوپن.

دامن بوسی = اتك اوپمكلك .

پاکدامن / تردامن } تمیز ، عفیف ، ناموسلی .

دامن درمیان = اتکی بلنده، ایشه حاضرلنمش.

دامن کش = اتکنی چکن ، بر ایشه قاریشمیان .

دامن کوه = طاغ اتکی ، طاغ کناری .

دامن کیر = اتکه یاپیشان § خصم ، مدعی، مشتکی § استمداد ایدن .

دامنه = اتك ، ذیل .

دامه [ج، س] (٦٤) مساوی مربعلره منقسم تخته اوزرنده اون التیسی بر واون آلتیسی دیکر رنکلی اوتوز ایکی بیدق ایله اوینانیلان معروف اویون که: شطرنجه شکل بسیطیدر .

دامه تخته‌سی = بو اویونك اویناتمسنه مخصوص (٦٤) خانه‌لی تخته .

دامه دیمك = انجامه، ختامه ایرمك .

دامه طاشی = دامه اوینامق ایچون استعمال ایدیلن بوینوزدن، کمیکدن، آغاجدن معمول پوللر.

دامالی = اوزرنده دامه تخته‌سی کبی مربعلر بولنان قماش وسائره .

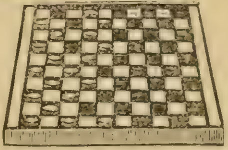

(دامه تخته‌سی)

دامی [فا ، س] صیاد ، آوجی .

دامیه [ع ، س] (فقه) قان سیلان ایدن یاره .

دان [فا] ظرف مکان اداتی. یك ، لق: جامه‌دان ، جزودان ، آتشدان. § بیلمك معناسنه اولان (دانستن) مصدرندن صیغهٔ امر واسم فاعل مرخم اولور. نکته‌دان ، سخندان .

نادان = جاهل ، قبا ، بدخوی آدم .

نادانی = جاهللك ، قبالق ، تمسلك.

دانا [فا، س] عالم، علیم، بیلیجی، عارف.

دانایی = عالملك ، عارفلك .

دانا [ت ، س] ☞ (طانه) .

داندیی [ت ، س] کوچوك چوجقلری صیچراتمق واویله‌لق ایچون برتمبیردر

داندینی بیك = هوپپا آدمه دینور .

دانتلا [ج، س] نسوانك ملبوساتی ، تنته ، بعض اشیا قوطولری اطرافنه اشکال مختلفه‌ده زینت مقامنده قونیلان ایپکدن وسائره‌دن معمول ومنسوج سوس، صحیفه کنارلرینی وکتاب باشلرینی تزیین ایچون قونیلان چیچك شکلی .

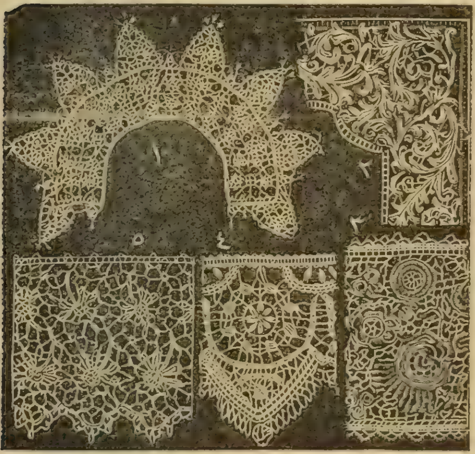

(دانتلالر)

١ ونديك	٤ـ	نوع دیکرلری
٢ فلاندا	٥ـ	
٣ ايرلاندا		

دکز دانتلاسی = کثیرالرجلیه ارقه‌سندن صیجاق دکزلره مخصوص اولوب حیوانات زهریه‌دندر.

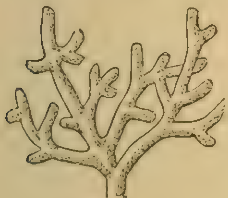

(دکز دانتلاسی)

دانژه [فا، س] مرجك دنیلن حبهٔ معروفه.

دانش [فا، س] بیلکی، بیلمه، بیلیش، علم ، معلومات .

دانشور
دانشکر
دانشمند
== صاحب علم، معلوماتلی، بیلکیجلك .

دانشوری
دانشکری
دانشمندی
== عالملك، معلوماتلیلق، بیلکیجلك .

دانشمق [ت، مص] [طانیشمق].

دانغلاق [ت، ص] شاشقین معناسنه (دنك)، (آلق) دن مرکبدر بون احمق .

دانق [ت، س] (طب) {عربی (خنك) دن محرفدر} استیلانی برنوع کیزلی ایصیتمه .

دانك [فا، س] لسانمزده الفك اسقاطیله (دنك) دنیلان وزن که: درهمك درتده برینه مساویدر . [التی چکردك بردنك اعتبار ایدلمشدر .]

دانك [فا ، س] دانه‌جك دیمکدر .

دانك [فا ، س] چوجقلرك دیشلری باشلادیغی زمان حبوبات متنوعه‌دن بر ره‌قدار قاریشدیریلرق پیشیریلن برنوع طاتلی طعام، دیش بغدایی .

دانده [فا ، ص] { دانستن مصدرندن اسم فاعلدر } بیلیجی، بیان، خبیر .

دانه [فا ، س] بغدای ، آرپه وبونلره مماثل محصولاتك اوفاجق میوه‌سی ، حبه‌سی، تخمی، (حبه) § چکردك § اوفاق یوارلاق . § عدد، صایی، مقدار . § قورشون . § (عسکری) قسم مؤخری اسطوانی و قسم مقدمی مخروطی طوپچی مرمیسی — که : مصادمه طپه‌سنی حاملدر .

دانه دانه == آیری آیری، دیش دیش، قاریشیق اولمیوب اجزاسی آیری آیری اولان .

دانه‌چین == دانه دوشیریجی ، دانه طوپلاییجی .

دانه‌زن == ساحر ، افسونجی .

دانه‌لتمك == دانه دانه ایتدیرمك .

دانه‌لنمك == دانه دانه اولمق .

دانه‌لمك == دانه دانه ایتمك . طیور قسمی یردن یم ، دانه طوپلامق .

دانه‌یه کلمك == اکین باشاق باغلامق § طیور قسمی دانه طوپلامق ایچون یره قونمق :

« کل دانه‌یه قاچمه ای کبوتر
حیرانکی صانعه دام پکستر »

داو [فا ، س] اسقامبیل ، شطرنج ، طوله کبی اویونلرده تداول ایدن نوبت .

داو [ج، س] زبیر دنیلان واسترہ مشابهت کامله‌سی اولان آلکر رنکلی برجنس یبانی حمارکه: آفریقاده بولنور .

داودی [ع ، ص] قالین سس .

داور [فا، س] { اصلی (داد آور) در . } حاکم مطلق اولان جناب خالق . § حاکم ، ملك عادل § والی ، وزیر . [محررات رسمیه اصطلاحاتندندر .]

داورانه == داوره یاقیشه‌جق صورتده .

داوری == داورلك .

داول [ت ، س] (طاول) .

داولومباز [ج ، س] (بحریه) یاندن چرخلی ایورلرك پروانه‌لرینی ستر ایدن نصف دائره شکلنده‌کی محفظه‌لره دینور .

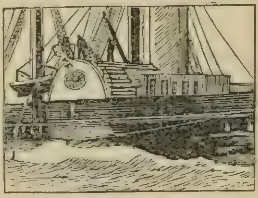

(داولومباز)

داه [ت] آتی سوروب یوروتمك ایچون قوللانیلور .

داهداه == چوجقلرك آته ویردکاری اسم .

داه ایتمك == حقارتله قوغمق .

داهی [ع، ص] ذکای فوق العاده صاحبی .

داهیه [ع، ص] آفت عظیم، بلای عظیم § داهی :

« بر داهیهٔ ملك قیافت
شیطانی‌ده آلدادیر او آفت »

داین [ع ، ص] (فقه) آلاجقلی، بورج اوله‌رق شخص آخره پاره ویرن ، مقرض .

دایه [فا ، س] چوجغه باقان، خدمت ایدن ، قادین § سود ننه .

دایکی == دایه‌لك .

دایی [ت ، س] { اصلی (تغای) در } والده‌نك ارکك قرداشی .

دال مفتوحه

دبدبه [ع ، س] کوتوردی، پاتیردی . § حشمت، طنطنه، دارات .

دبدبه‌لی == طنطنه‌لی حشمتلی، عظمتلی .

دأب [ع ، س] عادات ، اصول .

دبابه [ع، س] طوپك ایجادندن اول قلعه دیوارلرینی هدم و تخریب ایچون استعمال اولنور برآلته دینوردی .

دبابیج [ع، س] جمع : (دیباج) قماشلر، دیبالر .

دبابیس [ع، س] جمع : (دبوس) طوپوزلر .

دباغ [ع، ص] (صیغهٔ نسبیه) دری تربیه ایدن اهل صنعت ، طاباق .

دباغ آغاجی == (حشیشة الدباغیه) سموقیه فصیله‌سنه منسوب اوراقی سمدار برنبات اولوب اقسام نباتیه‌سی تاننی حاوی اولدیغندن دباغتده مستعملدر .

(دباغ آغاجی)

دباغخانه == دری تربیه‌واعمالنه‌مخصوص کارخانه .

دبستان [فا ، س] مکتب ، مدرسه ، محل تعلم .

دبستانی == مکتبلی .

دبغ [ع ، س] دباغت ایتمك .

دبور [ع ، س] باطی روزکاری .

دبوس [ع ، س] لسانمزده بالتحریف (طوپوز) دنیلان باشی یوارلاق، قولی اینجه اغاج، کرز .

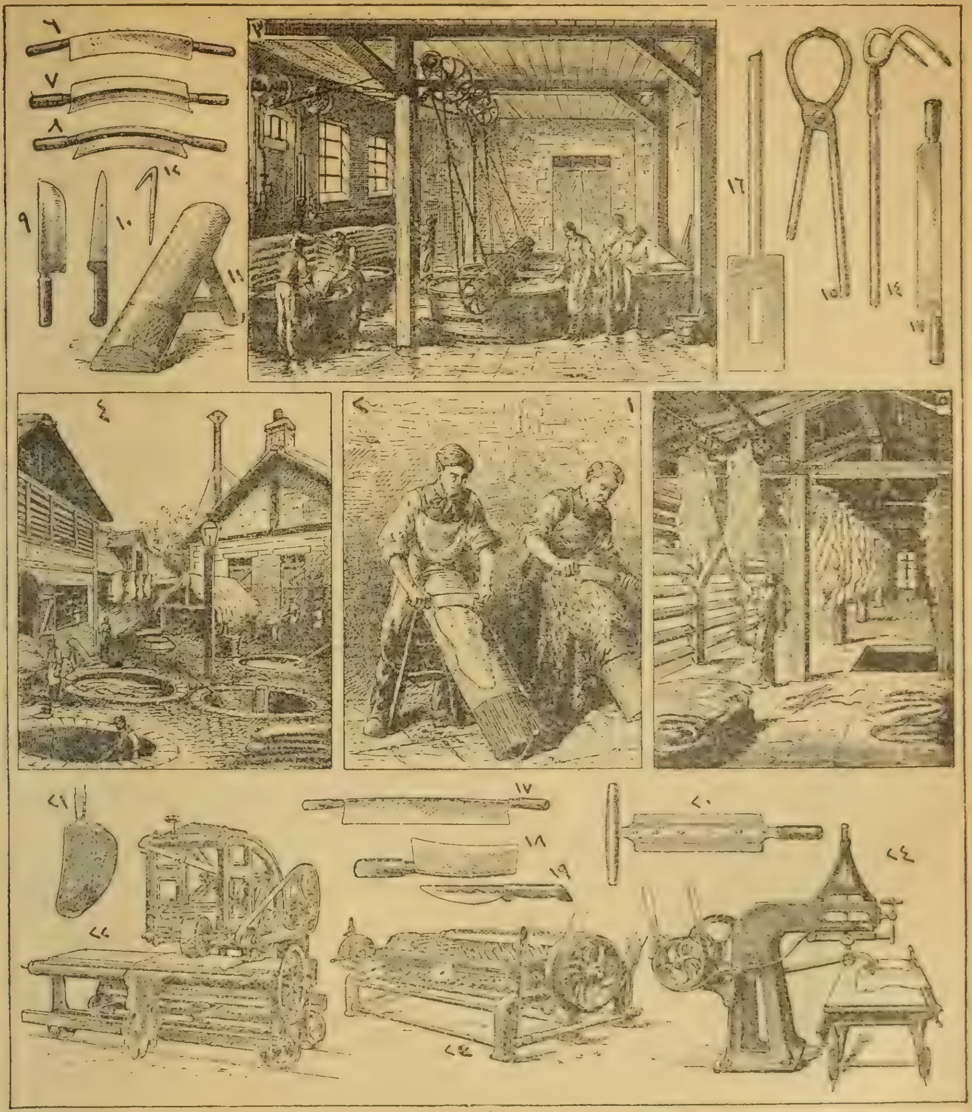

(دباغت)

١ ، ٢ ، ٣ – عمليات تطهيريهٔ دباغيه. ٤ – دريلرله پلاموط خلاصه‌سنی حاوی حوض ماءلرده ييقانمسی . ٥ – قوريدلمسی، مسخن، بيچاقلر ٦ ، ١٧ – قيللری چيقارمق ايچون ٧ – دوزلتمك ايچون ٨ – ياصيلتمق ايچون ٩ ، ١٠ ، ١٣ ، ١٨ ، ١٩ . كسمك ايچون ١١ – تطهيراته مخصوص سهپا . ١٢ – دريلرك تعليقنه مخصوص چيوی . ١٤ – چنكل . ١٥ – مدبغه ماشه‌سی ١٦ – كيرج محلولی ايچون كورك . ٢٠ – ادوات دباغيه‌دن . ٢١ – سوزكچ . ٢٢، ٢٣، ٢٤ – جلا وتسويه ماكنه‌لری.

دَبَّه [ع ، ـ] ديبی يوارلاق و قارنلی وآغزی‌نسبةً طارجه باقر قاب ـ كه: درونته ياغ وبال قونور.

دَبَه [ت ، ـ] برنوع فتقه مبتلی اولان.

دبه‌لك = فتقك برنوعی .

دَبَه‌لَنْمَك [ت،مصـ] آرقه اوستی ياتوب ايكی طرفه چابالامق .

دَبُّوی [ج،ـ] {Dépot} امتعه واشيای تجاريه وضع اولنان بيوك مغازه، مخزن ، انبار . § البسه واسلحه كبی لوازم عسكريه انباری . § امانت براقمه ، توديع ايتمه .

دَبِيبْ [ع ، مصـ] {حيوان حقنده} پك آهسته يورويش.

دَبِيرْ [فا ، ـ] كاتب ، مفتش، يازيجی.

دبيرستان = قلم اوطه‌سی ، كتبه‌نك محل اشتغال رسميسی § مدير، مستشار.

دبيرفلك = عطارد كوكبنك اسميدر.

دَپْرَتْمَكْ [ت ، مصـ] قيملداتمق، يرندن اويناتمق، صيچراتمق، تحريك ايتمك .

دَپْرَشْدِيرْمَكْ [ت.مصـ] حركته كتيرمك، قيملداتمق .

دپرشمك [ت، مص] نیملدانمق، اوینامق، حرکته کلمك .

دپوزیتو [ج، س] {Déposito} رهن، ودیعه § تأمینات ، ضمان . § درعهده اولنان ایشك تمام اجراسنی تأمین ایچون بر محل مؤتمنه قونیلان آقچه .

دپمه [ت، س] آیاق ضربه‌سی . [ممنویاته مخصوصدر]

دجاج [ع، س] طاووق وخروس جنسی.

دجال [ع، س] آخر زمانده ظهوری ملحوظ کذاب مشهور .

دجنه [ع، س] (حکمت) قره بلوط ، کثیف بلوط .

دحی [ع، س] ترابدن حضرت آدم علیه السلامك خلق اولندیغی ارض .

دخالت [ع، س] {مولد القاظدندر} (دخول) ، کیرمك . § برینك سایۀ حمایت ومرحمتنه صیغنمق، التجاء ایتمك .

دخل [ع، س] قاریشمه، تأثیر ایتمه . § ایراد § طوقونمه، ایلیشمه § تعریض ایتمه، لوم وتعییب ایلمه.

دخس [ع، س] (حیوانات) یونس بالغی.

دخمه [فا، س] درونته موت دفن ایدیلن کنبد ، قبر ، تربه .

دخمه کشا = مزارجی § هواده پاطلادر برنوع فشنك .

دخمه آتمق = طوقونه‌جق سوز آتمق .

دخی [ت، س] ادات عطف وتکرار . هم ، هنوز ، (و) ، ینه، ده .

دخیل [ع، ص] خارجدن کلوب برینك سایۀ حمایت ومرحمتنه التجا ایدن، صیغینان . § (عروض) قافیۀ مؤسسه‌ده تأسیس ایله روی آره‌سنده‌کی حرف :

« اولدتجه زمان زمان مصادف
حیرانم اولور نگاه عارف »

بیتنده‌کی (مصادف) ك دالی ایله عارفك (را) سی کبی .

دده [ت، س] پدر ویا والده‌نك باباسی، بیوك پدر ، جد . بعض طرق علیه‌ده قدملی درویش .

در [فا، س] قاپو ، باب ، مدخل .

درآغوش = قوجاقده .

دربار = دیوان قاپوسی § استانبول.

دربدر = قاپو قاپو کزن سرسری .

پرده‌در = پرده‌یی ییرتان، حیاسز .

درپیش = اوکده .

درحال = بوآنده ، اوآنده ، همان .

درخاطر ایتمك = خاطرده طوتمق ، خاطره کتیرمك .

دردست = الده یاپلمق اوزره .

درسعادت } درعلیه } = استانبول .

(اندر) دن مخفف ادات ظرف .

صفدر = دشمن‌صفلرینی یاران، قهرمان.

درعقب = عقبینده ، پیشنده ، بلا توقف . § (دریدن) مصدرندن امر حاضر، ییرتیجی ، ییرتان .

درعهده = اوسته آلنمش، اوزرنده.

درکنار = کنارده ، هامشده .

درمانده = آپشمش ، قالمش .

درمیان = آره‌ده، اورته‌ده § ایراد ایتمك .

دُر [ع، س] ذات، نفس § فعل مستحسن، کوزل اثر .

درا [فا، س] چان، چینغراق .

درای [فا] درایدن مصدرندن امر حاضر واسم فاعل اولوب درلاییجی، چان‌چان ایدن معناسنه‌در.

یاوه درای = هرزه وکیل .

دراجه [ع، س] اوزری دری ایله تهالی اولوب تکرلکلری ایچندن دوتو ویواش یواش قلعه‌دیبنه صوقولور برآلات حرب که ازمنۀ سالفه‌ده استعمال اولنوردی . قوچ باشی § راف § اوزرینه بینیلوب آیاقله چویریله‌رك یورودیلن بربری آرقه‌سنده ایکی تکرلکلی آیاق آرابه‌سی . (وه‌لوسپید) .

دراخوما [ج] خرستیانلرده کلیسه‌یه ویردیکی نقد ویا املاك .

دراری [ع، س] (دری)نك جمعی ، رونقدار پارلاق اولان شیلر .

دراك [ع، ص] سریع الانتقال ، فهیم ، اکلایشلی .

قوۀ دراکه = قوۀ مدرکه مقامنده قوللانیله‌بیلور :

« عقل دراکنه آثار قدر نامبهم »

دراننده [فا] لقلقه‌جی، چالچکه آدم.

دراهم [ع، س] (درهم)ك جمعی درهملر.

دربار [فا، س] باب سلطنت § باب حکومت. § استانبول .

دربان [فا، ص] قاپوجی، بواب .

« دربانلری وارکوز قپوده ال دکنکده
مطبخلرینه آچ کیرن آدم دکنك یر »

دربدر [فا، ص] قاپو قاپو کزن، یوردسز، سرسری .

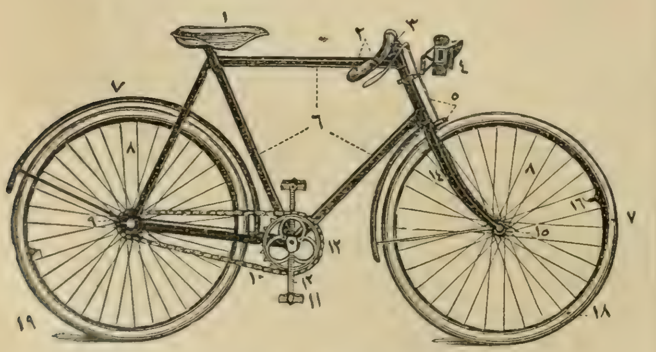

(دراچه = وه‌لوسپید)

١ — سل . ٢ ، ٣ — کیدون . ٤ — فنار . ٥ — قره‌ك . ٦ — قادر . ٧ — چاموراق . ٨ — ریین . ٩ — کووه‌ت . ١٠ — شه‌ئ . ١١ — پهدال. ١٢ ، ١٣ — رودانته . ١٤ — فورشل . ١٥ — میل . ١٦ — سوپاب . ١٧ — ژانت . ١٨ ، ١٩ قاوچوق. [شامبر آیر]

دَرْبَنْد [فا،م] سرحدده بولنان كوچوك قلعه، سرحد قره‌غول نقطه‌سی. § قاره‌لرده طاربوغاز، كچيدمحلی.

دربند اغاسی = ازمنهٔ سابقه اصطلاحاتندن اولوب حدود محافظلرينك بيوكنه دينوردی .

دَرْج [ع، مص] داخل ايتمك ، ايدلمك { اشخاص حقنده قوللانيلمز . } § بريره جمع ايتمك § بر فقره ويا مقاله‌يی غزته‌يه قويوب نشر ايتمك.

دَرَج وغلط اوله‌رق :

دُرْز [ت] (معماری) ديوارلرك فصل مشتركلرنده‌كی خرجلر قازيله‌رق يرلرينك خالص كرچله بالاملا اوزرينك پرداخت ايدلمسی عملياتی .

دَرَجات [ع، ج] (درجه) نك جمعی. درجه‌لر، مرتبه‌لر، باصامقلر.

دَرَجه [ع،م] باصامق، مرديونك آشاغيدن يوقاری‌يه دوغری اولان قدمه‌سی § بلوك ، قسم § صره ، مرتبه § پايه، مجد وشرف § (هندسه) برداره‌نك منقسم اولديغی (٣٦٠) اقسام متساويه‌دن هربری § (حكمت) ميزان‌الحراره‌ده منقسم اقسامك هربری § (جبر) برمعادله‌نه اسلر مجموعی .

درجهٔ اولی معادله‌سی = (جبر)(امی) حاوی اولميان معادله، برنجی درجه‌دن معادله: س+ا=هـ كبی .

درجهٔ ثانيه معادله‌سی = امی حاوی معادله : ٢ س+٢ع=هـ كبی .

درجهٔ اشتعال = (اسلحه) مادهٔ ناريه‌يی طوتشديرمق ايچون مقتضی حرارت.

دَرْخواست [فا،م] رجا، نياز، طلب.

دَرْخُور [فا،ص] لايق، مناسب، موافق.

دَرْد [فا، م] الم ، كدر ، وجع ، آغری § قايغو، انديشه، مراق، اضطراب معنوی .

دردمند
دردناك
= دردلی، كدرلی، مضطرب.

درد دل = قايغو، مراق انديشه .

درد سياه = (طب) حمای محرقه دنيلن علت مدهشه .

دردلشمك = بربرلرينه درد وكدرلرينی سويليوب حسبحال ايتمك .

دردلی = كدرلی، محزون، مضطرب.§ عليل، مريض .

درد ناخن = طيرناق ديبلرنده ظاهر اولان برعلت .

دَرْدَست [فا، م] الده ياپيلمق اوزره، اكالی قوهٔ قريبه‌يه كان § طوتمه ، ياقه‌له .

دَرْز [فا،م] بيو § ديكيش يری.

دَرْز [ت، م] (درج) دن غلطدر . ☞ [درج]

دَرْزی [فا، م] (درزه) منسوب. ترزی، خياط .

دَرْس [ع، م] اوكرتمك اوزره اوقونان شیٔ ، پارچه § اوكرتمه، تلقين

درس آلمق = اوقومق ، اوقومغه چاليشوب اوكرنمك .

درسخانه = مكتبلرده درس تعليمنه مخصوص اولان اوطه .

درس خوان = درس اوقويان .

درس عام = جامعلرده رحلهٔ آمايمه كچوب عمومه درس ويرمكه مأذون مدرس.

درس عبرت = موجب انتباه اوله‌جق شی .

درس‌ناظری = مكتبلرده منحصراً درسلره ودرسدن‌متفرع خصوصاته نظارت ودقت ايدن مأمور .

درس وكالتی = باب والای فتواده طلبهٔ علومك امور و خصوصاتنی رؤيته مخصوص برمأموريت .

درس ويرمك = اوقوتمق، اوكرتمك § عقل خراجه‌لكی ايتمك . تلقين ايلمك.

دَرَقَه [ع، م] دريدن معمول قالقان .

دَرَقی [ع ، م] (طب) غرتلاغك قسم علياسنده بولنان خنجره‌يی تشكيل ايدن قفرداقلردن قالقان شكلنده اولان غضروف .

درقی حلقوی = (طب) غضروف درقی ايله غضروف حلقوی دنيلن حلقه شكلنده‌كی قفرداغه منسوب ديككدر.

درقهٔ طرجهالی = (طب) خنجره‌يی تشكيل ايدن وغضروف طرجهالی دنيلن قفرداغه منسوب ديككدر.

حدقهٔ درقيه = (طب) غضروف درقينك زاويه‌سنه اطلاق اولنور .

دَرَكات ـ دَرَك [ع،م] (دركه)نك جمعی . دركه‌لر ، آشاغی اينه‌جك باصامقلر .

دَرْك [ع ، م] ايوجه آكلامه، عقل ايرديرمه، تفهم . § آشاغی طبقه.

دَرْكار [فا،ص] ظاهر، عيان، آشكار، بللی § ايشده، ايش اوزرنده.

دَرْگاه ـ دَرْگه [فا ، م] تكيه § بيوك‌ذات آستانی.

دَرْكنار [فا ، م] هامش، هاشيه . برمكتوبك ، ورقه‌نك كنارينه يازلمش افاده، مطالعه § قوجه قلامه .

دَرَكه [ع،م] آشاغی اينه‌جك باصامق، قدمهٔ نزول . § آشاغی طبقه § جهنمك الك آلت قاتی .

دَرْمان [فا،م] علاج ، چاره، دوا § قوت ، طاقت .

درماندگی = عاجزلك .

درمانده = عاجز .

درمانسز = قوتسز، طاقتسز§چاره‌سز.

درمانسزلق = قوتسزلك، طاقتسزلك § ناچارلق .

دَرْميان [فا] اورته‌ده ، ميدانده § اورته‌يه كيرمك § ايراد وبيان ايلمك .

دَرَن [ع،م] كيروباس § (طب) (ورم) دنيلن (تدرن) خسته‌لغنده مرضك بولنديغی عضوده توضع ايدن داريدن اوفاق مواد غيرعضويهٔ مرضيه .

درنی = درنه منسوب ، درنه مشابه، § (طب) طبيعتی ورم دنيلن علته مشابه اولان امراض § (نباتات) (سحلب) كبی لحمی اولان كوكلر .

التهابات درنيه = تدرندن متحصل التهابلر .

التهاب امعای درنی = باغرصاقلرك درنی‌الطبيعه اولان التهابی .

التهاب عظم درنی = كميكلرك ورمدن متولد التهابی .

التهاب مفصل درنی = (ورم ابيض) دنيلن خسته‌لك .

دَرَنده [فا،ص] يرتيجی، چاك ايديجی، ايدن .

دَرْوازه [فا ، م] بيوك‌قاپو، دائما آچيق طوران بك بيوك قاپو، [شهر، قلعه، عمارتخانه، بيوك جامع، تكيه قاپولری كبی .]

دروازهٔ كوش = كنايه طريقيله ، قولاق دليكی .

دروازهٔ نوش = كنايه طريقيله آغز.

دروازبان == قاپوجی، بواب، دربان . § قاپو کبی بیوك اولان پنجره .

دَرُونْ [فا،ـ] برشیئك ایچی، داخلی § ایچ یوز، قلب، کوکل .

درونی == داخلی، ایچدن، قلبدن .

درون بین == بعض اجواف بدنی مشاهده‌یه مخصوص برآلت طبی .

دَرْوِیشْ [فا،ـ] { (در) ایله (ویش)دن مرکبدرکه : معنای لغویسی (قاپویه سریلمش) دیمکدر. } فقیر، بیوایه § رضاء الله ایچون فقر وقناعتی اختیار و ذکرالله ایله اشتغال ایدن طرق علیه منسوبیندن هر بری.

درویشانه == درویشه یاقیشیر صورتده § قناعتکارانه .

دَرَه [فا،ـ] ایکی طاغ اتکنك برلشدیکی چوقور یر، وادی § طاغ آره‌سنده سیل‌صولرینك آقدیغی محل § چایدن، ایرماقدن کوچوك آقار صو .

آقار دره == صورت دائمه‌ده جاری کوچوك چای .

درهٔ آسمان == کهکشان، صمان‌اوغریسی

دره اوتی == صلاطه درونـه قونیلان اینجه یاپراقلی برنوع رزنه .

دره تپه == دوز اولمیان، انیشلی، چیقیشلی، عارضه‌لی اراضی .

بیك دره‌دن صو کتیرمك == قبول ایدلیه‌جك شیٔ ایچون بهانه سرد ایتمك § مقصد تحتنده سوزی طولاشقلی سویلمك.

دَرْهَمْ [فا،ـ] قارمه قاریشیق، مخلوط § مضطرب .

دَرِی [فا،ـ] لسان فارسینك فصیحی. [عربی‌یه توفیقا] (دریه)صورتنده دخی قوللانیلیر] §دره‌یه‌منسوب

دَرِی [ت،ـ] اجسام عضویه‌نك سطحنی قاپلایان اینجه زارکبی قاب، جلد، پوست، قبوق . بر دری برکمیك || اتسز، لاغر، ضعیف .

دَرْیا [فا،ـ] دکز، بحر .

دریای اخضر ==(کنایه‌طریقیله) کوك، سما .

دریابار == ساحلده کائن شهر، مملکت § بحر عظیم .

دریابند == لیمان § ترسانه .

دریاچه == کوچوك دکز، کول .

دریا دل == قلبی کنیش، حوصله‌سی واسع، تاصه‌سز § همتی واسع .

قپودان دریا == وقتیله دونمای همایون قوماندانلرینه ویریلن عنوان مخصوص.

دریاکش / دریانوش } == چوق ایچکی ایچن .

دریای لعل == کنایه طریقیله شراب قوپچیسی .

دَرْیابْ [فا،ـ] عقل، درایت، ذکاوت.

دَرِیچَه [فا،ـ] آچیلوب قپانمسی زور اولان بعض بیوك دمیر قاپولرك اورته یرندن پنجره کبی آچیلان کوچوك قاپو § پنجره .

دَرِیدَه [فا،ـ] ییرتیلمش، چاك اولمش، ییرتیق .

دریده دهن == آغزی ییرتیق، یعنی بوش بوغاز .

دَرِینْ [ت،ـ] { ویا دریك } عمیق، دیبی، قعری اوزاق اولان . § (اویقوحقنده) زیاده طالینان. § کهنه واریله‌جق صورتده اطرافلی، تفصیلاتلی .

درینجه == اولدقجه درین، چوقورجه.

درینلتمك == چوقورلاتمق، قازه‌رق قعرینی اوزاقلاتمق، درین ایتمك .

درینلك == درین اولان شیئك حالی، عمق، برشیئك دیبنك، قعرینك اوزاقلغی، چوقورلق .

دَرْیُوزْ ـ دَرْیُوزَه [فا،ـ] دیلنجیلك، سائللك .

دریوزه‌کر == دیلنجی، سائل .

دَسائِسْ [ع،ـ] (دسیسه) نك جمعی حیله‌لر .

دَساتِیرْ [ع،ـ] (دستور) ك جمعی. دستورلر، قاعدهٔ عمومیه‌لر، قانونلر .

دَسّاسْ [ع،ـ] دسیسه‌کار، حیله‌کار، حیله ایدن

دَسامْ ـ دَسامَه [ع،ـ] شیشه طپاسی § قپاق . § (طب) قلب، طمار ویا باغرصاق داخلنده تپانی وظیفه‌سی ایفا ایدن بوکرندیلردن هر بری . (حکمت) دلیکلرده بولنان قپاق .

دسامهٔ اکلیلیه == (طب) قلبده اذین یسری بطین ایسره ربط ایدن فوهه‌نك قپاغی. دسامهٔ ذوثلاثة‌الشرافه || (طب) اذین ایمنی بطین ایمنه ربط ایلین فوهه‌نك قپاغی.

دسامهٔ سینیه == (طب) شریان‌ابهر وشریان رئوینك آغزلرنده‌کی کوچوك قپاقلر.

دَسامات جمع (دسامه) قپاقلر .

دسامات قلبیه == (طب) اجواف قلبیه وشریانیه‌یه آچیلان ثقبه‌لری ستر ایدن غشئی قاپاقلر .

دَسْپُوتْ ـ ط [ج،ـ] اورتودوقس متره پولیدی، روم پسقپوسی .

دَسْتْ [فا،ـ] ال، ید .

دست آموز == یاوروندن بسلنوب اله آلیشدیرلمش اولان.

دستادست == پشین آلنان، ویره‌سی‌یه اولمیان متاع .

دست آسیا == ال دکرمنی .

دستاز == ماهر قمارباز .

دست افشان == رقاص، چنکی .

دست انداز == مسلط .

دست بدست == ال اله§ پشین‌صاتش.

دست بوسی == ال اوپمك مراسمی .

دست تنکی == فقر، ضرورت .

خط دست == ال یازیسی .

دست راه == الیچقیسی، دستره .

دردست == الده، یاپلمق اوزره .

دردست ایتمك == بالتعقیب توقیف ایتمك، یاقه‌لامق .

زیردست == ال آلتی، تابع .

زیردستان == تبعه .

دست‌کیره == آسکره .

دست کش == الچکیجی،فارغ‌اولیجی، اولان .

دستکیر == ال طوتیجی، معین، ظهیر، حامی .

دَسْتارْ [فا،ـ] صاریق، عمامه § پرده‌لك اینجه کلیم .

دستاربند == صاریقلی، صاریق صاران.

دَسْتارْچَه [فا،ـ]مندیل، دستمال، یاغلق.

دَسْتاسَنْكْ [فا،ـ] مهره، صاپان§اجزا اکرمکه مخصوص طاش.

دَسْتانْ [فا،ـ] حکایه، قصه § منظوم ماصال § مکر، حیله، تزویر.

دَسْتاوِیزْ [فا،ـ]هدیهٔ جزئیه، کوچکدن بیوکه تقدیم اولنان هدیه.

دَسْتبُرْد [فا . ص] قدرت غالبانه ، غلبه

دَسْتپَيمان [فا . ص] يوز كورومليكى ، داماد ك كلينه ويرديكى آغرلق ، هديه .

دَسْترَس [فا . ص] اقتدار ، قدرت § ال ايريشمه § نائل ، موفق ، ظفرياب .

دَستره [ت . ا] (فارسى (دست اره) دن محرفدر) ال بيچقيسى .

زمين دستره سى = يوارلاق شيلرى كسمكه مخصوص دستره .

قبل دستره سى = پك اينجه تخته صفيحه لر سمكه مخصوص دستره .

دستره بالغى = اوزون بورونلى برجنس بالق ☛ (بالق) .

دَسْتَك [ت . ا] يقلمسى منع ايچون ديواره ، آغاجه اوريلان كوچوك پايانده ، طياق .

آغاج دستكى = ميوه لى آغاجلرك مبذول زمانلرنده داللرك قيرلمه مسى ايچون مختلف صورتلرده ياپيلان استناد دوره دستك ديلور . اك زياده يالكز بر آغاجدن ياپيلير سه ده ايكى اوچ آغاجك بربرينه بولشديرلمسيله ده دستك ياپيلير . بونلرك بعضى آغاجك داللرينك وضعيتنه كوره دكيشير .

(دستك)

دَسْتَك [فا . ا] پاموق ، يوك اكردكلرى آلت ، ايك

دَسْتگاه ـ دَستگه [فا . ا] تزكاه ، ايش محلى § قدرت

دَسْتمال [فا . ا] ال سيله جك ياغلق ، منديل ، خاولى .

دستماله = كوچوك منديل ، جيب منديلى .

دَسْتمايه [فا . ا] سرمايه ، بضاعه .

دَسْتور [فا . ا] اذن ، رخصت § آرابه جيلرك وحماللرك (يول وير) معناسيله تفوه ايلدكلرى تعبير مخصوص .

دَسْته [فا . ا] دمت ، كل ، چيچك دمتى § طاقم .

دسته دسته = دمت دمت .

دَسْته سَنْك [فا . ا] بويا وسائره ازمكه مخصوص يوارلاق وسرت طاش .

دَسْته موره [ج] (بحريه) ايكى ديركدن برينك نهايت علياسيله ديكرينك نهايت سفلاسى بربرينه ربط ايدن دليكلى آغاج ويا دمير .

آنا دسته موره سى = (بحريه) آنا ديركنك رأسى ايله غابيه چوبوغنك نهايت قسمى بربرينه ربطايدن آغاج ويا دمير .

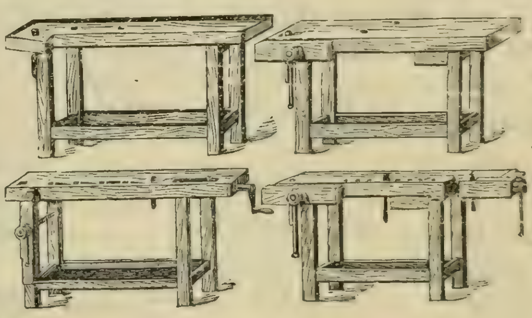

(دستكاهلر)

دَسَم [ع . ا] چرويش ياغى § ياغ .

دسمى = (طب) ياغلى ، ياغمسى شيلر .

دسته موره پونتلى = (بحريه) دسته موره نك پرووه طرفنى يعنى اوجنى حامل اولاق ايچون قونيلان دستك .

دَسى [فا . ا] طوپراقدن معمول مظروف صو قابى .

دَسْتيار [فا . ا] معين ، مظاهر .

دستيارى = معاونت ، مظاهرت .

دَسْتينه [فا . ا] ال بيله زيكى .

دَسْكَره [فا . ا] تسكره ، خسته ، مجروح ويا قيريلجق اشيا نقلنه مخصوص قوللى تخته كه : ايكى كشى طرفندن قالديريلور ☛ [تسكره] .

دَسيسَه [ع . ا] حيله ، كيزلى حيله ، مكر ، خدعه .

دسيسه كار = حيله كار ، دسيسه جى .

دسيسه كارى = دسيسه كارلق .

دسيسه كارلق = حيله كارلق .

دسيسه لى = حيله لى ، حيله ايله ياپيلان .

دَسيمتَرو [ج] متره نك اونده برى .

دَشْت [فا . ا] اووه ، صحرا ، بيابان .

دَشْنه [فا . ا] خنجر .

دشنۀ صبح = عمود شفق ، طاق برى .

دَعائم [ع . ا] دستك ، پايانده معناسنه اولان (دعامه) نك جمعى .

دَعاوى [ع . ا] (دعوى) نك جمعى ، دعوالر .

دعاوئ اداره = قوانين مخصوصه سيله معين وظائفك اخلالندن منبعث مطالبات ومدعيات .

دعاوئ اصليه = (حقوق) مدعى طرفندن ابتداءً واصولنه توفيقاً اقامه ايديلوب مقصد اصلى يى تضمن ايدن دعوى .

دعاوئ بحريه = (حقوق) امور بحريه دن متولد دعوالر .

دعاوئ تجاريه = (حقوق) معاملات تجاريه دن منبعث دعوالر .

دعاوئ جزائيه = (حقوق) جرائمدن متولد دعوالر .

دعاوئ حقوقيه = (حقوق) حقوق شخصيه دن متولد دعوالر .

دعاوئ شرعيه = (حقوق) شرع شريف احكامنه تطبيقاً فصل ايديله جك دعوالر .

دَعْوَت [ع . ا] چاغرمق ، چاغرمه § شكايت § دعا .

مستجاب الدعوه = دعاسى مقبول . § ضيافت

دعوتيه ورقه سى = يوم معيند طرفينك محكمه يه جلبى ايچون كونديريلان ورقۀ مختومۀ رسميه

دَعْوی [ع،ـ] بوبویلهدر، یاخود دکلدر دیه ادعا، مجـادله § ایکی کشی بیننده بو بولده تحدث ایدن ادعا. § (فقه) برکیمسه دیکر کیمسهدن حضور حاکمده حقنی طلب ایتمك § (ریاضیه) بلا اثبات حقیقتی معلوم اولمیوب دلائل مقنعه ایله محتـاج اثبات اولهرق ایراد ایدیلان برحقیقتدر .

دعوای بلا دلیل == (حقوق) دلیلسز دعوی .

دعواجی == دعوی ایدن ، مدعی .

دعواجیلق == مدعیلك .

دعوای حادثه == (حقوق) بر دعوانك رؤیتی اثناسنده کفالت وتعهد مادهلرندن دولایی حدوث ایدن دیکر دعوی

دفع دعوی == (فقه) مدعیٔ علیه طرفندن مدعینك دعواسنی دفع ورفع ایدهجك بردعوی درمیان اولنمق .

دعوالی == حقنـده دعوی اولنـان ، منازع فیه § ادعاسی بیوك § معند .

دعوای مدلل == (حقوق) دلیللی، مثبت دعوی .

نقل دعوی == ☜ [نقل] .

دعوی وکیلی == (حقوق) تحصیل علم حقوق ایتمش وقوانین موضـوعهیه حصر اوقات ایله ایفای وکالتی مشـغلهٔ رسمیه اتخاذ ایلمش ذات، آووقات .

دَغَا [فا. صـ] کوتو خویلی، بد مشرب . § حیلهکار، خبیث § حیله، خیانت .

دَغْدَغه [ع، ـ] راحتسزلك، اضطراب. § غائله .

دَغَلْ [فا] (دغا) ایله مترادفدر § قلب آقچه

دغلباز == حیلهکار .

دَفّ [ع،ـ] تف، دائره، معروف آلات لهو.

دفزن == تف چالان ، چنکی .

دَفائِنْ [ع،ـ] (دفینه) نك جمعی. کوملمش خزینهلر .

دَفاتِرْ [ع،ـ] (دفتر) ك جمعی .

دفاتر تجاریه == (حقوق) هر تاجرك قانوناً طوتمغه مجبور اولدیغی (ژورنال) ، (بلانچو)، (قوپیه) وبونلره متفرع دفترلر.

دَفْتَرْ [ع،ـ] صورت مخصوصهده بر برینه ربط اولنمش اوراق، مجموعه § یازی یازهق اوزره بر برینه دیکیلوب کتاب شکلنه قونلمش بیاض اوراق § حساباتی ، اسامیبی، ارقامی حاوی کاغد، پوصله.

آنا دفتری == تجارك پوصله دفترلرینك مجموعی اعتباریله محتویاتنی شامل بیوك دفتر.

استدعا دفتری == (حقوق) محکمهیه ورود ایدن بالجمله عرضحـاللرك ، تقریرلرك تاریخلری ایله مدعی ومدعی علیهك اسم، شهرت تابعیت ومحل اقامتی ودعـوانك نهیه دائر اولدیغی وسـائرهنك قیدینه مخصوص محکمه دفتری

اصول دفتری == قواعد تجاریه وصرافیه یه موافق اولهرق دفتر طوتمق واویولده معاملاتی قید وضبط ایتمك اصولندن باحث فن.

دفتر اعمال == انسـانك افعال حسـنه وسیئهسنك مقید اولدیغی دفتر معنوی.

بلانچو دفتری == اموال واشیای منقوله نك، دیون، ذمم ومطلوباتك قید اولندیغی دفتر.

دفتر خاقانی == املاك وعقارك متصرفلری اسـامیسنی واملاکك جنسی ، حـدود ، نوع ، مقدار، قیمتنی مبین دفاتر رسمیهیی تنظیمه واملاك بیع وشراسی معاملاتنی اجرا ایله سندات رسمیه اعطاسنه مأمور دائرهٔ رسمیه .

دفتردار == هر ولایتده اوولایته عائد اموال وواردات دولتك تحصیل وجبایتنه وصرفنه مأمور اك بیوك مالیه مأموری.

قاصه دفتری == مقبوضات و مدفوعات نقدیهنك قیدینه مخصوص دفتر .

قوپیه دفتری == تاجرك شرکاسـنه وآدملرینه کوندردیکی مکتوبلرك عیننی قید ایتدیکی دفتر .

یومیه دفتری == تجارته دائر کافهٔ معا ملاتك کونی کوننه قید ولندیغی دفتر .

دَفْع [ع،مصـ] صاومق، صاولمق § قوغمق § (فقه) مدعی علیه طرفندن مدعینك دعواسنی منع ایدهجـك بر افاده درمیان اولنمق .

دفع مضرم == (فقه) دفع مضرت ایتمك.

دَفَعاتْ [ع،ـ] (دفعه) نك جمعی. کرهلر، دفعهلر.

بالدفعات == برقاچ کره، دفعهلرله، مکرراً.

دَفْعَه [ع،ـ] کره ، نوبت .

دفعهاولی == برنجی کرده ، ابتدا .

دفعةً == بردن ، برکرهده § اکسزین ، وهلةً .

دَفْن [ع،مصـ] کومـمك ، کوملمك .

دَفْنَه [ج،ـ] (شجرة الغار) ذات الفلقتین شعبهسندن غاریه فصیلهسنه منسوب وطفلان جنسندن یاپراقلری کوزل قوقولی معروف آغاج .

یبانی دفنه == (مازریون) عینی فصیلهیه منسوب کوزل قوقولی برنوع طفلاندر .

(یبانی دفنه)

دفنهجك == اغریدوس دفنهسی .

دَفَّه [ع،ـ] یان ، یوز § کتاب جلدینك ایکی جهتندن هر بری .

دفتین == کتاب جلدینك هر ایکی جهتی .

دفهجی == مرابحهجی ، آغر فائضله پاره اقراض ایدن .

دَفینْ [ع،صـ] کوملمش ، کوملی .

دَفینَه [ع،ـ] یره کوملمش مال ، پاره § پك قیمتلی شیٔ .

دَقّ [ع،ـ] { اکـثریا قاپو حقنده } اورمق، اوراق ، چالمق ، چالنمق.

دَقائِق [ع،صـ](دقیقه)نك جمعی دقیقهلر § اکلاشلمش کوچوك شیلر § اینجا خرده شیلر § اینجه فکرلر.

دُقاق [ع،ـ] { دالك ضمیلهده افتدر } (طب) امعای رقیقهنك صوك قسمی.

دَقیقْ [ع،صـ] { معنویاتده قوللانلدیغنه کوره } اینجه § اون .

دَقیقَه [ع،صـ] اکلاشلمسی کوچ شیٔ، محتـاج دقت کیفیت § سـاعت میناسنك منقسم اولدیغی التمش جزؤدن هر بری § (هندسه) دائره تقسیماتندن درجهنك آلتمش جزؤده برجزئی.

امعای دقیقه == (طب) معدهدن اعور دینلان کور باغرصـاغه قدر امتداد ایدن باغرصـاغك اینجه قسمی . بوکا امعـای رقیقه دخی دینور .

دقيقه دان } دقيقه‌شناس = خصوصات مشكله‌يى فرق وتمييز ايدن .

دَكْ [ت] ادات انتها اولوب زمان ومكان حقنده استعمال اولنور . { اليوم همان متروك كبيدر . }

دَكْ [ت] حيله ، مكر ، دسيسه .

دَكاكينْ [ع . ج] (دكان) ك جمعى ، دكانلر .

دَكَرْلَنْدِيرْمَكْ [ت مص] يتيشديرمك ، ايصال ايتمك § قيمتنى بولديرمق § طوقونديرمق § كماله ايرديرمك

دَكَرْ [ت . ج] قيمت ، قدر ، بها § اهليت ، لياقت § شايان ، شايسته سزا .

دكرلى = قيمتلى ، قيمتى اولان § معتبر محترم § لياقتلى ، اهليتلى ، مقتدر .

دكرسز = قيمتسز § اهميتسز § لياقتسز ، اهليتسز ، عاجز .

دكرسزلك = قيمتسزلك § لياقتسزلك .

دَكَرْمانْ دوغريسى :

دَكِرْمَنْ [ت . ج] بغداى وسائره اوكوتمكه مخصوص آلت وماكنه ، اون فابريقه‌سى ، آسيا ، آسياب ، طاحون § دكرلكلى ، يوارلاق شى § زيتون وسائره ازوب صوينى چيقارمغه مخصوص آلت ، منكنه ، معصره .

صو دگرمنى = صوايله متحرك دكرمن .

بخارلى دگرمن = بخار قوتيله ايشلر دكرمن .

ال دگرمنى = ال ايله چوريلور ، ايكى طاشدن عبارت دكرمن § بوبر وسائره اوكوتمكه مخصوص كوچوك ماكنه .

قهوه دگرمنى = قهوه دانه‌لرينى اون حالنه قويمغه مخصوص ماكنه ، آلت .

دگرمنجى = اون دكرمنى اداره ايدن آدم .

يل دگرمنى = يلكن بزندن قنادلرى اولوب روزكار ايله تحريك ايديلور دكرمنكه اكثريا قويودن صو چيقارمق ايچون دخى استعمال اولنور .

دَكَرْمِى [ت . ج] مدور ، دكرلكمسى شى § اقمشه‌نك هر بر مربعى § عوام لساننده اكى بوبى بر ، مربع .

دگرميلك = مدورلك ، مربع الشكل .

دگرميلنمك = دكرمى اولمق .

دِكِزْ [ت . ج] كرهٔ ارضك طوزلو صوايله قابلى اولان قسم اعظمى ، بحر ، دريا § بيوك كول .

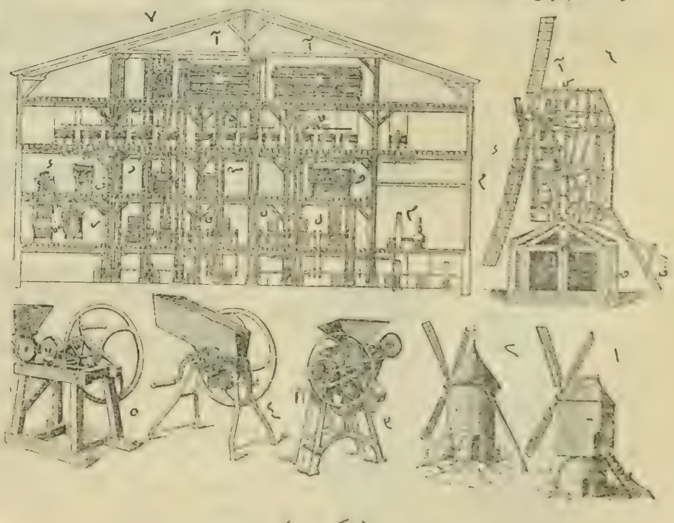

(دكرمن)

١ ، ٢ ـ يل دكرمنلرى . ٣ ، ٤ ، ٥ ـ ال ايله تحريك اولنان نوعلرى . ٦ ـ يل دكرمننك اقسام داخليسى : آ ـ قنادلر . ب ـ محور خشبى س ـ ديشلى چرخ د ، ى دكنه . م ـ دكرمن طاشى . ص ـ دكرمنك اوزرنده بولندیغى ميل . ف ـ دكرمنى ميل اوزرنده ايتمنينك طرفه سوق وتدويره مخصوص قول . ى ـ مديون . ٧ ـ بخارله متحرك دكرمنلرك اقسام داخليسى : الف ـ ب ، ى . و عمليات طحنيه . د . ى ، ف ـ كپكك محل تفريقى . ش ، هـ ـ ايرميك ، بولغور استحصاله مخصوص قسمى . ش ، ص ـ عمليات تطهيريه . ك ، ل . ل ـ ملنديرلر . م ـ موتور .

آچيق دكز = اكين دكز ، بحر محيط .

دكز آشيرى = دكزك اوته سنده كائن .

دكز آيغرى = ابحار منجمده‌يه مخصوص ذوالماشين قسمندن بر حيوان جسيم ايپوپوتام .

دكز اوتى = قعر درياده يتن اوتلر § قنايه ، شيلته طولديرمق ايچون قوللانيلير برجنس اوت .

دكز اوردكى = (هارل) طيور ذات الارجل الكفيه‌دن اولوب بحرى اسميله دخى ياد اولنور .

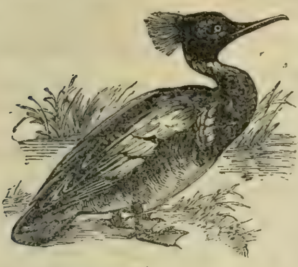

(دكز اوردكى ـ هارل)

دكز اوردكى = (آلباتروس) طيور ماشيه‌دن اولوب دكزلرده كوچك بالقلرى اتلاف ايدرك كچينن برنوع اوردكدر .

(دكز اوردكى ـ آلباتروس)

دكز ايكنه‌سى = بحر محيطده ، بحر سفيدده بولنوب قوللقسيونلرده وحيوانات حوضلرنده محافظه ايچون صيد اولنور قليل العدد برجنس طولانى بالق .

اولو دكز = فورطنه كچدكدن صكره برمدت دوام ايدن وفقط طالغه‌لرى چاغلاديغى ايچون ظاهراً بللى اولميان تلاطم .

دكز صازى = كثيرة الرجلية مرجانيه‌دن بحر سفيده مخصوصدر .

(دكز صازى)

دكزجى كمى = (بحريه) صاللانتسى ، بالپه‌سى آز ، فورطنه‌يه متحمل كمى .

دڭز خرسزلغى = (حقوق) مسلحاً دڭزده كزەرك كميلره اجرای تسلط ايتمك، قورصانلق

دڭز خرسزی = قورصان .

دڭز صاليانغوزی = (بياض مديه) بونلره ليما اوشيطان مناره‌سی اسملری ويريلير.

دڭز شقايقی = بوده او جنس مخلوقاتدندر . حيوانات ناعمه‌نك بر نوعی اولوب اكثريا كميلره ياپيشير.

دڭز صامؤری = حيوانات ذات الثدايانك آكل اللحوم جنسندندر . آرقه آياقلرينك تماميله مسبح شكلده اولماسيله ممتازدر . تخميناً بر بچق مترەدن زياده بر طوله مالكدر . دكزده يشايان برچوق نوعلری واردر .

(دكز صاليانغوزی)

(دكز صامودی)

دڭز صدفی = حيوانات ناعمه‌نك ذو المصرعين شعبه‌سندن بر حيواندر .

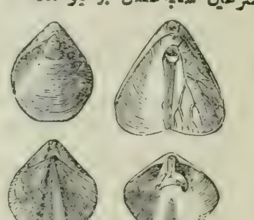

(دكز صدفی)

دڭز صقصغانی = طيور ساحليه‌دن اون قدر نوعی بولنان بر قوشدر .

(دكز صقصغانی)

دڭز طاووغی = ايلك فامليا سندن اوزون وتويسز باجاقلی برجنس قوش كه صولاق وباطاق يرلرده بولنور .

دڭز طوڭمق = كمينك صاللانتيسی حسبيله معده بولانمق .

دڭز فرجی = (نجم البحر ، دكز شمسيه‌سی) حيوانات ناعمه‌نك ذات الارجل البطنيه فرقه‌سندن اولوب هرطرفده بالخاصه ساحللرده كثرتله بولنور .

دڭز فناری = (بحريه) سفينه قپودانلرينك كيجه يوللرينی شاشيروب قره‌يه اوطورمامق وهانكی موقعده بولنديغنی تعيين ايتمك ايچون سواحله ركز اولنان فنار .

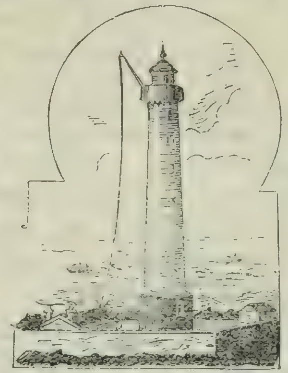

(دكز فناری)

دڭز قراليچه‌سی = (حيوانات) خراطينيهٔ رأسية العقمه دنيلان فصيله‌يه منسوب دكز حيواناتندن بری اولوب باشنك اوزرنده بر طراق شكلنده موضوع يالديزلی خطلر موجوددر .

دڭز قطائفی = (طب) اوكسوروكه قارشی وكوكس يومشاتمق ايچون حاضرلانوب ايچيريلور بر نوع نبات بحری كه قورومشی تل قطائفنه بڭزر .

دڭز قلاپوشی = حيوانات كثير الرجليه‌دن بر نوع دكز فرجيدر .

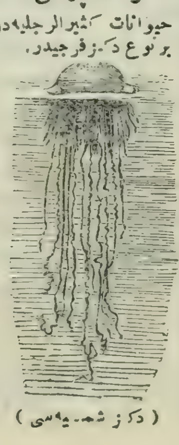

(دكز شمسيه‌سی)

دكز قوردی = حيوانات ناعمهٔ عديمة الرأس فرقه‌سندن اولوب دكزلرده سفينه كراسته‌لرينی واسكله تختەلرينی دلن بيوك بر قورتدر .

(دكز قوردی)

دڭز قويونی = آيی بالغی دنيلان بالق

دڭزلك = ياغمور وصودن محافظه ايچون پنجره اوكنه ، قايق كنارينه قونان شيولی تخته

دڭز قيرلانغيجی = طيور دوريادن اولوب چين دكزلرنده بولنور .

(دكز قيرلانغيجی)

دڭز قييسی = ساحل ، يالی .

دڭز كستانه‌سی = شعاعيه دنيلن حيوانات نباتيه‌دن اولوب دكز صولرنده يشار برجنس مخلوق كه حيوانات ايله نباتاتك فصل مشتركی عد ايدلمكده‌در . يعنی هم حيوان ، هم نبات عد ايديله‌جك خواصه مالكدرلر .

دڭز كوپوكی = خفيف وبياض طاش كه هيكل ، سيغاره آغزلغی وسائره اعمالنده استعمال ايديلور .

دڭز يوصونی = (اشنيه) ذات الالقاح

(دكز يوصونی)

١ — لوا .
٢ — قورالاين .
٣ — فوكوس .

٤ — مجمع اجربهٔ مؤنثه .
٥ — بزيرات حونيه ايله .
٦ — مجمع اجربهٔ مذكره .

خفیه ویا غیر منظوره نباتاتدن اشنیه شعبه‌سندن عدیم‌الجذر برنبات اولوب صفائح شکلنده طاللی وطوزلی صولر درونده یاپلمش اوله‌رق بولنور. اکثریا رنکلیدر. قیلوروفیلی حاویدر . بعض اشنیه‌لر میقروسقوپله کوریله بیلن حجیرات صغیره‌نك اجتماعندن ترکب ایتمشدر. اك مشهورلری (وارءك) اولوب دالغه‌لر واسطه‌سیله ساحل بحره کلنلری طوپلنه‌رق ایودیوم وصودا استحصال ایدیلیر . پك چوق نوعی واردر مشهورلری: اولوا ulva قورالین coralline فوقوس fucus اولوب بونلرده القاح کیفیتی مجمع اجربهٔ مؤنثه‌ده بولنان عرعوصه‌قرلرله براشمسیله وقوعه کلور .

دکسترین [ج،ا] (کیمیای عضوی) نشاسته‌نك (۲۰۰) درجه‌یه قدر تسخین اولنمسندن حصوله کلن ونشاسته‌یه کلیاً مغایر بولنان ذوتساوی التركیب برجسم .

دکسر [ت] مناسبتسز ، طبیعتسز . § دیك سوزلی .

دکسزلك = مناسبتسزلك، طبیعتسزلك.

دکسزلنمك = طاتسزلق، خویسزلق ایتمك.

دکشدیرمك [ت،مص] ایکی شیئی بری برینك برینه قویمق ویا ویرمك، ایکی شیئی بربرینه بدل طوتمق § تحویل ایتمك

دکشلمك [ت،مص] ایکی شیءٔ بربرینك برینه قونلمق ویا ویرلمك § تحول § یوزولمق .

دکشمك [ت،مص] بولندیغی حالدن باشقه برحاله کچمك § ایکی شیئی بری برینه بدل آلوب ویرمك § برشیءٔ کیدوب دیکری کلمك .

آی دکشمك = یکی آی حلول ایتمك.

دکشمه = دکشمك حالی، فعلی

دکشك [ت، ص] متحول ، متغیر ، متبدل ، مبادله .

دکل [ت] ادات نفی .

دکه‌مك [ت، مص] تجربه ، امتحان ایتمك ، یوقلامق ، صنامق.

کوجنی دکه‌مك = قوتنی تجربه ایتمك.

دکمك [ت، مص] طوقنمق، تماس ایتمك. § تأثیر ایتمك § مقبوله کچمك § کاله ایرمك ، میوه اوراق.

ال دکمك = بوش وقت بولمق.

دکه = دکمك فعل وحالی .

دکنك [ت،ا] عصا، باستون § اینجه دال، چوبوق § صوپا § طیاق، ضربه .

دکنکجی = عمله‌لك، قایقجیلك، حماللرك ارابه‌جیلرك اوتباشیسی .

دکین [ت] ادات انتهادر .

دلائل [ع،ج] (دلیل)ك جمعی دلیللر، قلاغوزلر § برهانلر .

دلاك [ع، ص] دلك ایدن ، حمامده آدمی کیسه‌لیوب اوغوشدیرن وییقایان اوشاق .

دلال [ع، ا] ناز، جلوه، عشوه

دلال [ع، ص] آلم صاتمده طرفین آره‌سنده واسطه اولان § برینك مالنی باغیره‌رق ، تشهیر ایدرك صاتان شخص § برینك اشیا واملاکنی فروخته دلالت ایدن .

دلالیه = دلال اجرتی .

دلالق = دلالك حال وصفتی § دلالیه اجرتی.

دلالت [ع، ا] یول کوسترمك ، قلاغوزلق ایتمك § دلیل ، برهان اولمق § (منطق) برشیئی اکلامقدن دیکر شیئی اکلامق .

دلالت مطابقیه = (منطق) برلفظك تماماً معنای موضوعنه دلالت ایتمسی .

دلالت تضمنیه = (منطق) بر لفظك معنای موضوعنك جزئنه دلالت ایتمسی.

دلالت التزامیه = (منطق) بر لفظك معنای موضوعی ایله ذهناً لازمکلن دیکر برمعنایه دلالت ایلمسی .

دلتا - دالیه [ج] (طبقات) مواقع منحطه‌ده ایکی قوله آیریلان نهرك قوللری آره‌سنده مثلث شکلنده اوله‌رق حادث اولان ساحهٔ مترسبه .

دلدیرمك [ت، مص] برشیده دلیك حصوله کتیرمك .

دلفین [ع، ا] (حیوانات) برحیوان بحری که لحمی ما کولدر § (قوزموغرافیا) قطب جنوبیٔ سماده بر جملهٔ کوکبیه .

دلق [فا، ا] اسکی لباس § دیلنجی لباسی § یامالی درویش خرقه‌سی .

دلقپوش = فقیر § ریاکار آدم

دلك [ع، مص] سورتمك ، سورتلمك . اوغشدیرمق ، اوغوشدیرلمق . § ال سوروب اوغوشدیرمق .

دلك خفیف = پك یواش سوروملك ، اوغوشدیرلمق .

دلك شدید = شدتلی صورتده سورولمك اوغوشدیرلمق .

دلك وتماس = (حکمت) طوقونه‌رق سوریته‌رك کچمك .

دلمك [ت،مص] صیوری اوچلی برشیله برجسمده دلیك، فتحه آچمق § قورجالامق ، برایشك کنهنی ، حقیقتنی آراشدیرمق .

دلنمك [ت،مص] دلیکلی اولمق.

دلو [ع،ا] قویودن صو چیقارمق ایچون استعمال ایدیلن قوغه § (قوزموغرافیا) منطقة البروجك اون برنجیسی - که : شمس کانون ثانینك اواخرنده بورایه واصل اولور

(دلو)

دلوك [ع،ص] ذهن کبی بدنه سوروب اوغوشدیره‌جق شیءٔ .

دلی [ت،ص] دیوانه، مجنون، قوهٔ عاقله‌سنه ضعف طاری اولمش اولان .

دلی الاجه‌سی = بربرینی طوتمیان .

دلیجه طوغان = طیور جارحه‌دن آوجی بر قوشدر .

(دلیجه طوغان)

دليشمن = دلى طورلى .

دليقانلى = پك كنج .

دليجه = (نباتات) نجيليه فصيله‌سندن سنوى ودانه‌سى زهرلى برفدن اولوب چاودار، بغداى، آرپه اكينلرى آره‌سنده كثرتله بولنور. اكلى قوايه عطالت ويرر.

دلبرمك [ت، مص] دلى اولمق .

دليك [ت، س] برجسمك حاوى اولديغى فتحهٔ مدوره‌دركه : منتظم وياغير منتظم اولوب اولماسى شرط دكلدر، ثقبه

قولاغى دليك = تيزحوادث آلير، ايش اكلار آدم

دليكلى = دليكلى اولان، مثقوب .

دليك‌ديشيك = هر طرفى دلينمش، اوزرنده رخنه، دليكلر آچلمش اولان .

دليل [ع، ص] قلاغوز، دلالت ايديجى، ايدن؛ مجهولى كشفه، معلومك صحتنى اثباته مدار اولان خصوص § (حقوق) جرمك ثبوتنه مدار اولان قرينه § مرشد .

دليل التزامى / دليل اقناعى / دليل جدولى = (منطق) خصم عندنده مستدل اولمايوب، او.. لمسون آنك تحت تصديقه كچن دليل

{ رنجى معناده جمعى (ادلاء) ايكنجى واوچنجيده دلائل، وبو صوك معناده (ادله) كلير }

دم [ع، س] قان، خون؛ (طب) اعضانك حياتى محافظه و انسجه‌نك تشكله ونقصانلرينى تكميله لازم اولان موادى اعطا ايدن مايع، مايع مغذى .

استدماء = (طب) رئه يمنى آق چكرلر واسطه‌سيله آلنان هوانك تأثيريله دم وريدينك دم شريانى‌يه تحولى (هماتوز)

ام الدم ابهر = (طب) ابهرك انبساط جزئيسندن متشكل اولوب موضعى شريان ايهترده اولان پرورمدركه : عشرت وسوء استعمالات نتيجه‌سيدر .

تبول دم = (طب) دمه (اوره) دنيلن جوهر بولك قاريشمسندن وتراكمندن متحصل برمرض .

تخثردم = (طب) قانك پيختيلاشمسى.

دوران دم = (طب) قانك مركزدن (قلبدن) محيط بدنه كيدوب بعض تحولاته اوغرادقدن صكره محيطدن تكرار مركزه عودت ايلمسى كيفيتى

جهازدوران دم = انسان وحيواناتده مركزده اولوب قانه حركت ويرن قلب ايله قان وجودك هرطرفنه توزيع ايدن اوعيهٔ دمويه‌نك هيئت مجموعه‌سى .

دم شريانى = (طب) قلبك اجواف بولنوب اورادن اطرافى وجوده سوق اولنان قرمزى رنكلى قان ـ كه : شراين داخلنده جريان ايدر وتخثر ايلر .

فقر الدم / نقص الدم = (طب) دمك اركان اصليه‌سندن برى اولان كريوات حمرانك وهموغلوبين ماده‌سنك مايع دم داخلنده نسبت معروفه‌سندن زياده آزالمسندن عبارت برخسته‌لق .

كريوات دم = قانده معلق اولهرق بولنان اركان دم كه (حمرا) و (بيضا) ناميله ايكى قسمدرلر . [كريوات احمر ؛ قانه قرمزى رنكى ويرز ماده‌يى حاوى اولوب وظيفهٔ حياتيه‌سى عضوتنفسدن مولد الحموضه‌يى آلهرق بدنك كافهٔ نقاطنه ايصال ايلمكدن عبارتدر . كريوات بيضا ايسه قطعه‌جه كريوات حمرادن بيوك اولوب برطاقم حركات مخصوصه‌يه مالك و ميقروبلره قارشى محافظ بدندر .

مصل الدم = (طب) برمدتجك ايچون هوايه ترك اولنسان قانده، علقه ايچنده سايع اولهرق ظهور ايدن مايع . (قان صوبى، سيروم)

دم وريدى = (طب) اطراف وجوددن اورده واسطه‌سيله قلبك اجواف يمنيه‌سنده كلوب تراكم ايدن سياه‌وقرمزى رنكلى قان .

دموى = قانلى، چوق قانى اولان || (طب) امزجهٔ اربعه‌دن برى ـ كه قانى پك چوق آدم ديمكدر .

دم [فا، س] صولوق، نفس § آن، وقت، زمان

دم بسته = نفسى طوتلمش، صولوغى كسلمش || حيران .

دمبستكى = دمبستلك .

دم واپسين = صوك نفس .

دم دراز = وقت كچيريجى، كچيرن .

دم زهره = (نباتات) آرجى اوتى . ذات الفلقتين شعبه‌سندن شقيقيه فصيله‌سنه منسوب برنباتدر

(دم زهره)

دم چكمك = خوش صدالى قوشلرك زمزمه‌لرينى اوزاتملرى

دم طوتمق = اصوات موسيقيه‌دن برينى آهنك آراسنده ادامه ايتمك

دم [فا، س] عيش وعشرت § صحبت .

دم اورمق = بحث‌ايتمك، سوز آچمق.

دمساز = دم محبت، رفيق، سرداش.

دمسازى = دمسازلق .

دمادم [فا] صيق، دائما، متصل.

دمان [فا، ص] شوق ومسرت سببيله باغيروب چاغيرمغه § هيجانلى، غضبلى اوله‌رق صالديرمه .

دمبدم [فا] وقت وقت، متصل .

دمع [ع، س] كوز ياشى § (طب) كوزده غدهٔ دمعيه نامى ويريلن بر غده‌دن سيلان ايدن ماء .

غدد دمعه = (طب) جهاز بصرك اعضاء لاحقه‌سندن عبارت ايكى كوچوك غده.

كيسهٔ دمعه = كوز ياشلرينك تراكم ايتديكى كيسه‌جكلر .

دمعه = برطامله كوز ياشى .

دمعة الكرم = بوداتيلان آصمه‌دالندن چيقان ياش .

دمغان [ع، ص] زيچى پك طولو، طاشقين قاب، لبريز

دمنده [فا، ص] اوفله‌ييجى، اوفلهين § كوكره‌يوب حايقران § نشو ونما بوليجى، بولان .

دمنه [فا، س] چاقال دينلن حيوان .

دمه [فا، س] آتش كوروكى .

دميده [فا، ص] برن بيتمش، نشو ونما بولمش .

دمير [ت، س] معروف سرت معدن، حديد § (بحريه) كمى‌يى بريردن طوردبرمق ايچون زنجيره قعردريايه راغيلان اوجلرى چنكللى آغر دمير، لنكر. ☞ (تيمور)

دميرى = مرسى .

دمير آتمق = لنكر انداز اولمق .

دمير آلمق = كمى حركت ايده‌جكى زمان لنكريى آلمق .

دمير طرامق = روزكارك شدتيله دميرك قعر درياده سورنمسى

كوزدميرى = (بحريه) كميلرك اوك طرفنده يمنى پرواسنده بولنان لوجه‌لرده (كمى كوزلرنده) قوندويه آماده دمير .

اوجاقلق دميرى = كميلرده احتياطاً بولنديريلان اك بيوك دمير (لنكر)

طونوز دميرى = (بحريه) كمينك تيچ طرفندن باشى چزرمك ايچون آتيلن كوچوك دمير.

دميرسى = بر ليمانه دمير آتان كمى قپودانلنك اعطاسنه مجبور اولديغى رسم مبلغ § پرانقه، زنجير § سرت، شدتلى، قوى.

دميرباش = كرايه ويريلن خانه، دكان چفتلك كبى مباينده كراجى طرفندن قوللانيلوب مقاوله ختامنده عيناً صاحبنه رددى مشروط اولان آلات وادوات وحيوانات وسائره .

دميرجى = دميرى ايشليه‌رك آلات وادوات مختلفه ياپان صنعتكار، حداد، آهنكر.

دنانير [ع،ا] ج: (دينار) آلتون سكه‌لر.

دندان ــ دندانه [فا،ا] ديش، سن حروفاتك ديشه بكزرين چيقنتيلرى § چرخ ديشى .

دندان فرد = ديش كرامى .

دندنه [فا،ا] خومورداغه § سوزى غير واضح بر صورتده سويلمه § يواش يواش سويلنمه § ويزلامه § ويزلتى .

دنس [ع،ا] كير، پاس، وسخ (ماديات ومعنوياته شاملدر .)

دنس [ع ص] كيرلى، پاسلى .

دواء [ع،ا] چاره، علاج، دارو § (طب) بدنى تغيير ايتكه وبالنتيجه امراضده آثار شفائيه حصوله كتيرمكه مقتدر بولنان وفاعليت مخصوصه ايله متصف وغير قابل تمثيل اولان مواد (دواء ايله (علاج) بيننده فرق واردر. علاج هرهانكى برحال مرضى‌يى معالجه ايچون استعمال اولنان كافهٔ وسائط دوائيه‌يه اطلاق اولنوب دواء ايسه فن اسپنچياريدن مأخوذ وسائط شفائيه‌يه تسميه اولنور .)

دواساز = دواترتيب ايدن، چاره بولان.

دواناپذير = علاج قبول ايتمز، چاره‌سى بولنماز .

دوائر مسك = كوزل قوقولى برنوع سكر حلواسى .

دوائى = علاجه منسوب، متعلق .

فرصت دوائيه = (طب) بر مرضك ارائه ايلديكى حاله كوره تطبيقى ايجاب ايدن تدابيرك اقامسى ايچون مساعد اولان وقت.

دوائر [ع،ا] (دائره) نك جمعى. دائره‌لر § اداره هيئتلرى § امور ومعاملات رسميه‌نك رؤيت وتمشيت اولنديغى رسمى محللر .

دوائر متوازيه | دوائر عروض = (جغرافيا) سطحلرى محور كره‌يه عموداً واقع اولوب بربرينه موازى اولان دائره‌لر .

دوائر بلديه = بلديه دائره‌لرى اداره‌لرى.

دوائر صلحيه = (حقوق) ايكى يوز اللى غروشه قدر آلاجق دعوالرينى صلحاً تسويه‌يه مأذون مجلسلركه قريه‌لرده اختيار مجلسلرى، ناحيه‌لرده ناحيه مجلسلرى بو قبيلدندر .

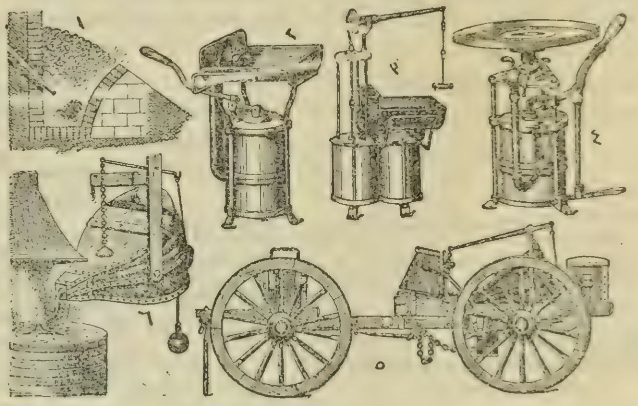

(دميرجى اوجاغى)

١ ــ اوجاغك مقطعى .
٢،٣،٤ ــ قابل نقل اولان اوجاق .
٥ ــ عسكرى .
٦ ــ بيوك كوروكلى اوجاق .

دميرجيلك = دميرى ايشليه‌رك آلات وادوات مختلفه ياپان صنعتكار ايشى صنعتى.

دميريول = (☛ تيمورپول) شمندوفر

دميرليى = اوكرنلمش، اكلاشلمش پك كوچ اولان درس، علم .

دمين [ت] بيراز اول، بزاز مقدم .

دمينجك = پك آز اول .

دن [ت] ابتداء، بيان، تعليل اداتى: (من)، (ز)، كبى § اجل، ايچون § طرز، اسلوب .

دنائت [ع،ا] بيلك، فرومايه‌لك، آلچاقلق

دنائتكار = آلچاق، دنى .

دناست [ع،ا] كيرليلك، پاصليلق § ملوثيت .

دنك [فا] حيران، متحير § شاشقين، ابله، سرسم .

دنك [ت] طارطيده غيره مساوات § حيوانه تحميل ايديلن يوكك نصفى § باغلنمش وبرحجم تشكيل ايلمش تجار اشياسى، باليه § درهمك دردده ى § موازنه، موازنت § مساوى، مماثل، اش، كفو .

دنكلشمك = موازنت پيدا ايتمك، دنك اولمق، كفو اولمق .

دنكل [فا] ديوث .

دنه‌مك [ت،مص] تجربه وامتحان ايتمك، يوقلامق (دكه‌مك)

دنى [ع،ص] صويسز، آلچاق، فرومايه، دون.

دنيئه [ع،ص] عيب، نقيصه، چركين حال .

دواب [ع،ا] (دابه) نك جمعى، دابه‌لر، حيوانلر، بينه‌جك، بينه‌جك حيوانلرى .

دوات [ع،ا] دويت، حقه، بالخاصه كندوسنه متصل قلمدانى بولنان اسكى بچيم مركب حقه‌سى .

دواج [فا،ا] يورغان كبى اوسته اورتينه‌جك شئ .

دوار [ع ا] طب) باش دونمه‌سى خسته‌لغى.

دوار مظلم = (طب) كوز قرارمسيله متحد اولان باش دونمه‌سى.

دوار [ع، ص] دوز ايليجى، دونيجى، دونن .

دواره = (بيطرى) ديدان مشترك الذنب دماغى ديلن حويناتك بيننده موجوديتندن منبعث بر علت مزمنه اولوب حيوانات مجتره‌يه، على الخصوص اغنامه عارض اولور.

دَوَارَه [ع، س] (وصفيتدن اسميته نقل اولنمشدر) پركل، پركار.

دَوَاعی [ع،ص] (داعيه)نك جمعی. سببلر، موجبلر .

دواعی الدهر = تبدلات دنيويه، تحولات دهريه .

دُوَال [ع،س] (طب) سياه قان طمارلرينك برى شيشه‌رك اضطراب ويرمسندن عبارت وا كثريا باجاقلرده اولان برمرض

دَوَالِيب [ع، س] (دولاب) ك جمعی، دولابلر

دَوَام [ع، س] دائم اولمه، دائماً برقرارلق § ملازمت ايتمه ، ترك ايتمه‌مه .

بردوام = دائم، باقی .

علی الدوام = دائما، بردوزی‌يه .

دوامسز = سوركسز ، چوق سورمين || ايشنه مداومت ايتمين، ثباتسز، وظيفه‌سنده اهمال ايدن .

دوامسزلق = دوامسز اولان حال.

داوملی = سوركلی، بردوری‌يه || هر كون وظيفه‌سی باشه كيدن .

دَوَان [فا،ص] قوشيجی، سكرديجی § قوشه‌رق، سكرده‌رك .

دَوَاوِين [ع، س] (ديوان) ك جمعی . ديوانلر، شعر مجموعه‌لری

دَوَاهِی [ع، ص] (داهيه) لك جمعی. آفتلر، بلالر .

دَوْحَه [ع،س] بيوك آغاج § آغاجلق.

دَوْر [ع، س] چرخ كبی دونمك ، برشیء كندی محوری اطرافنده حركت ايتمك § دونوب طولاشمق، دونيلوب طولاشلمق، سياحت ايتمك § برينك عهده‌سندن ديكرينك عهده‌سنه كچيرمك، كچيرلمك، نقل ايتمك § مدت، وقت، زمان، عهد ، هنكام ، موسم § تسليم، توديع ايتمك § يوقاريدن اشاغی‌يه اوقومق ، متسلسلا ختم ايتمك § آرامق، آراشديرمق

دور ابواب = قاپوقاپو كزوب طولاشمه.

دور اجتماعی = (قوزموغرافيا) شمسك بولنديغی نصف‌النهاره قمرك ايكی وصول متعاقبی بيننده كچن زمان .

دور اطراح = (طب) ويريلان ادويه‌نك ايفای فعل ايلدكدن صوكره اجهزهٔ مفرغه واسطه‌سيله خارجه افراز واخراج اولنمسی يعنی بدنك ذرات دوائيه‌دن مصون قالمسی دوری

مقياس الدور = صو و هوا غازی وسائره‌نك مقدار صرف استعمالنی تعيين و ارائه‌يه مخصوص ميزان

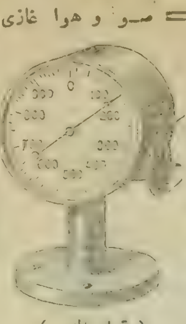

(مقياس الدور)

دورتفريح = (طب) ادويه‌نك اعطاسندن بدأ ايله حصوله كله‌جك آثارك ظهورينه قدر ممتد اولان دور ــ كه: مريضك حال وبنيه‌سنه، دوانك شدت ومقدارينه كوره تخلف ايدر .

دور تسلسل = دعوانك دليله، دليلك دعوايه تعلق ايتمسيله قضيه‌نك حل اولنه‌مامسی.

دور خوان = قرآن كريمی دورو تسلسل صورتيله اوقويان .

دور دائره‌سی = (بحريه) سفينه‌نك مختلف سرعت ومختلف دومن زاويه‌سيله رسم ايده‌بيلديكی دائره .

دور دائم = بردوزی‌يه دونمه، دونش

دور شمسی = (قوزموغرافيا) يكرمی سكز سنه‌دن عبارت اولان مدت ــ كه : ختامنده سنه‌لر ينه او دوروده كچن كونلر كبی عين كونلرده بدأ ايدر .

دور قمری = (قوزموغرافيا) (١٩) سنه‌دن عبارت مدت ــ كه : قمر ارض وشمسه نظراً بومدت ظرفنده نه وضعيتده بولنورسه، ايكنجی مدتده دخی عين وضعيتده بولنور .

دور مداری = (قوزموغرافيا) قمرك عين برطول سماوی دائره‌سندن ايكی مرور متعاقبی بيننده كچن مدت .

دور نجومی = (قوزموغرافيا) قمرك بركوكبك نصف النهارندن ايكی دفعه مروری بيننده كچن مدت .

دوری = دوره منسوب ومتعلق .

دَوَرَان [ع، س] چرخ كبی دونمك ، طولاشمق، برجسم محوری اطرافنده ، محركی اوزرنده دونمك، يورومك .

دوران دم = (طب) قانك طمارلر داخلنده صورت دائمه‌ده دونوب طولاشمسندن عبارت فعل حياتی .

[رنكلی شكل مخصوصنه مراجعت].

دوران صغير = (طب) قانك بطين ايمن قلبدن باشلايوب اذين ايسر قلبه منجر اولمسی حالتی. [بوكا (دوران رئوی) دخی دينور].

دوران كبير = (طب) قانك بطين ايسر قلبدن باشلايوب اذين ايمن قلبه منتهی اولمسی كيفيتی .

دَوْرَان [فا،س] فلك، دهر، زمان، دور.

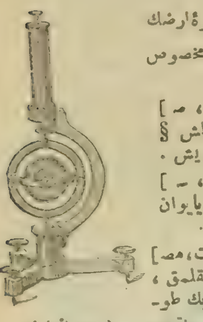

(دورانما)

دورانما = كرهٔ ارضك دورانی كوسترمكه مخصوص برآلت .

دَوْرُك [ت ، ص] دوريلمش § قيوريلش .

دَوْرَك [ت ، س] آغزی ياپوان قاب .

دَوْرِلْمك [ت،مص] ييقلمق ، ديك طورو ايكن ييقيلوب ياتمق، دوشمك .

دَوْرْمَك [ت،مص] ييقمق، ديك طوران برشيئی ييقوب ياتيرمق .

چام دويرمك = پوت قيرمق ، مناسبتسزلك ايتمك، مناسبتسز برشیء سويلمك.

دَوْرِيم [ت،س] دكرمی ، مدور، درت كوشه اولميان .

دَوْرَه [ع ، س] دونمه ، دونش § برشيئك غيرطولانی اطرافی، محيطی § بر دفعه‌لك مدت .

دورهٔ جريان = (حكمت) بر الكتريق منظومه‌سی ايله اومنظومه‌نك قطبلری بيننه موضوع ناقللرك هيئت مجموعه‌سی .

دورهٔ سنويه = ييله منسوب دونمه .

دَوْرِيَّه [ع ، ص] كيجه‌لری طولاشان قول طاقمی، سيارقره‌غول § (حيوانات) بلبل، قره طاووق ، صيغيرجق وامثالی قوشلرك منسوب اولديغی صنف .

دَوْشِيرتْمَك [ت،مص] طوپلاتمق، جمع ايتديرمك § قاتلاتمق ، صادديرمق .

دَوْشِيرْمَك [ت،مص] دوروب طوپلامق، قاتلامق، بوكوب اسقيف ايتمك § طوپلامق ، جمع ايتمك § يمشنی طوپلامق .

دَوْشِيرْمَه [ت،س] جمع ايتمه، طوپلامه § اقتطاف § غيرمنتظم عسكر طوپلامه

دَوْشِيرِيم [ت،س] قاتلايش قاتلانش، طوپلايش، طوپلانش .

دَوْلَت [ع ، س] اقبال، بيوك سعادت § (حقوق) برقانون آلتنده مجتمع وانی اجرايه مأمور بر حكومته تابع اولوب منافعی مشترك وممالك مستقله‌يه مالك بولنان افراد ونفوس كليه‌نك هيئت مجموعه‌سی ــ كه : شخص معنوی اعتبار اولنور .

دولتخانه == بیوك برذاتك قوناغی ویا معظماً مخاطبك خانه‌سی، مسكن .

دولتلو == رتبهٔ سامیهٔ وزارت ومشیریتی احرازایدن ذوات عظامك القاب رسمیه‌سی.

دَوَه [ت، ـ] ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سنك ابلیه نبیله‌سندن اولوب برهورکوجلی، ایکی هورکوجلی وهورکوجسز اولمق اوزره اوچ نوعی واردر؛ برهورکوجلیلری آفریقا و آسیاده بولنوب بونلره هجین دوه‌لری دخی تعبیر ایدرلر؛ عربلر بودوه‌لرله قوم دریالرینی اچرلر. ایکی هورکوجلیلری آسیا ویا عربستان طرفلرنده بولنور، درلو درلو ایشلرده استخدام ایدیلیر. هورکوجسز دوه ایسه آمریقایه مخصوصدرکه بوكا (لاما) دیرلر .

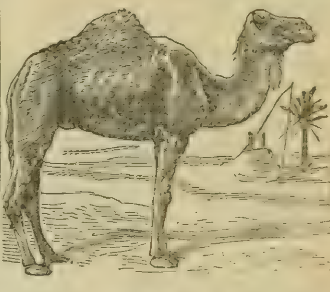

(برهورکوجلی دوه)

(ایکی هورکوجلی دوه)

(هجین دوه‌سی)

آمریقا دوه‌سی == فی الاصل دوه جنسنه منسوب اولایوب (پرو) قطعه‌سنده بولنور اوزون اباقلی برجنس حیوان .

اولیا دوه‌سی == صاف آدم .

دوه باغردان == طاشلق یوقوش .

دوه بالغی == اسماك ذات الخراشف جنسندن یاصی باشلی عجیب المنظر بربالقدركه بالخاصه طیش دکزلرده بولنور.

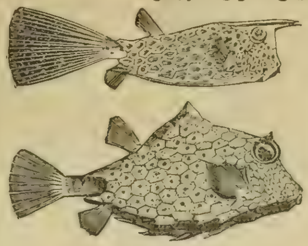

(دوه بالغی)

دوه بوینی == دوه بوینی کبی اکری بوکری ، کمرلی شیء ، محل || طولومبه‌لرك ایکی طرفنه اوسقورلی مقوس باقر بوریلری وامثالی بوری .

دوه توکی / دوه تویی == دوه‌نك قیلندن معمول قماش || آچیق رنکلی اولان .

دوه تیماری == اوستون کوری ایش.

دوه‌جی == دوه‌سوریجیسی، دوه‌یی چکن.

دوه دیکنی == (بیان انکناری) ذات الفلقتین شعبه‌سنك مرکبه فصیله‌سندن دیکنلی برنباتدره آناطولیده ترلالرده وغیرمزروع محللرده اکثریتله بولنور .

(دوه دیکنی)

دوه طبانی == بخور مریم دینلان نباتك برنوعی .

دوه قوشی == طیور ماشیه‌دن آفریقایه مخصوص برقوش اولوب وحشیلر بونك یومورطه وتویلرندن چوق استفاده ایدرلر .

طپقناز دوه‌قوشی (قازووار)

عادی دوه‌قوشی (عوتروش)

دوه‌ده قولاق == دیکر برشیئه نسبتله لاشی حکمنده اولان ، پك جزئی اولان .

دوه یورویشی == آغیرجه وفقط بلا انقطاع یورویش .

دَه [فا، عدد] اون . عشر .

دَزَنْکِفْکْتَه [چ] بعض بولاشیق محللر ایله اشیانك علل ساریه‌دن مصون بولندیرلمق اوزره تبخیری ایچون استعمال اولنان آلت مخصوصه .

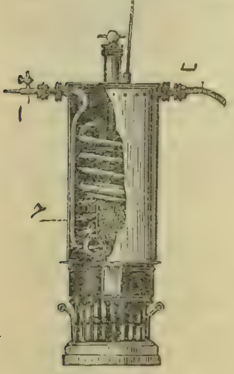

(ده‌زنفکته آلتی)

ا ـ منفس ، ب ـ بخارله مشبوع هوانك مخرجی ، ح ـ مقطع داخلی .

ده ساله == اون ییللق ، اون یاشنده .

ده یك == عشره ، اونده بر .

دَه [ت] ظرفیت مکانیه وزمانیه بیان ایدر اداتدر § (دها) (دخی) دن مخفف اولوب عطف اداتی اولور § ولوکه، اولسه بیله معناسنده کلیر .

دَها [ت] ادات عطف وحال § باشقه ، زیاده ، ارتق معنالرینه کلیر § تکرار کذلك . ایضاً § حالا ، هنوز .

دَهاء [ع، ـ] ذکای خارق العاده .

دَهاقين [ع،ـ] (دهقان)نك جمعی کویلولر.

دَهالیز [ع،ـ] (دهلیز)ك جمعی اوه‌ق قپولی طار اوزون یرلر .

ابناء الدهالیز = زقاق، اوته‌یه ، بری‌یه آتلمش پیچلر .

دَهان ـ دَهانه ـ دَهَن [فا،ـ] { کسردال ایله تلفظی غلطدر . } آغز . { ایکنجیسی غیر ذی روحده استعمال اولنور. }

دهان تنك = طار ، کوچك آغز.

کل دهن = کل کبی قرمزی، کوزل آغز.

دهانهٔ تنور = فرون آغزی

انکشت بردهان = پارمغی آغزنده متحیر

دَهر [ع،ـ] زمان ، اوزون زمان § جهان ، دنیا ، عالم

دَهره [فا،ـ] باتحریف (دهره) دنیان ودیشلی دستره‌یه بکزه‌ین بر نوع چاقی .

دَهری [ع،ص] دهرك بقاسنه قائل حیات اخرویه‌یی منکر ملحد§ خراباتی، هرشیئی آلدیرمازاولان.

دَهریون [ع،ص] (دهری)نك جمعی ملحدلر .

دَهش ـ دَهشت [ع،ـ] زیاده قورقونج اولمق § زیاده قورقونجلق § عقله حیرت ویره‌جك صورتده زیاده قورقمه، اورکمه § زیاده قورقو.

دهشتلی = قورقونج ، پك مخوف § خطرناك .

دَهلیز [ع ـ] خانه‌لرده زقاق قاپوسیله ایچ قاپو آره‌سنده اوستی قپالی طارکچید§ طب، قولاغك داخلنده‌کی جوفکه : اذن داخلیه‌نك قسم وسطیسی اشغال ایدر .

دَهُم [فا،عد] اوننجی ، عاشر .

دَهنا [ع،ـ] واسع ، صوسز ، قوملق چول . صحرا

دَهواء ـ دَهیاء [ع،ص] (داهیه) لفظی تأکید ایچون صفت مقامنده قوللانیلور بر کلمه‌در : داهیهٔ دهیا .

دَی [فا ـ] قیش موسمی .

دَیّار [ع،ص]مناستر صاحبی§ کیمسه. فرد.

دَیّان [ع،ص] اسماء حسنادندر . حاکم ، قهار ، محاسب ، مجازی .

دَیجور [فا،ص] قرا کلق .

دَیجور [ع] کیجه قرانلغی، ظلمت لیل.

دَیدَن ـ دَیدَنه [ع،ـ] اصول، عادت، اوره‌نك .

دَیر [ع،ـ] مناستر ، صومعه ، بیوك ومنفرد کلیه § میکده .

دیرانی = دیرده یعنی مناسترده مقیم پاپاس ، تارك دنیا .

دَیرمَك [ت مص] دوشیرمك ،طوپلامق

دَیرمه [ت،ـ] طوپلامه ، دوشیرمه § تحشید ، جمع § اوته‌دن بریدن طوپلامه .

دیرمه‌چاته = اوته‌دن بریدن طوپلنمش غیرمنتظم هیئت، شیئ§ چالی چرپیدن عبارت.

دَیم [ع،ـ] خفیف،لطیف یاغمور

دیمی = یاغمور ایله صولانور ترلا

دَیمومت [ع،ـ] دائم اولمه ، دائملك ، برقراراق ، زوالسزلك .

دَین [ع،ـ] ذمت ، بورج، اودونج آلنان شیئ § (فقه) ذمده ثابت اولان شیئ

دین مؤجل = (فقه) مدت تأدیه‌سی معین اولان بورج .

دین معجل = (فقه) وعده‌لی بورج

دین صحیح = (فقه) یالکز تأدیه ایله ساقط اولان بورج .

دَیور [ت] دیه‌رك ، کویا ، صانکه.

دال مکسوره

دِباغت [ع،ـ] دری یی سپیلمك، دری سپیلنمك ، عادی دری یی مشین وکاوساله، سختیان حالنه قومق

دِبق [ع،ـ] اوکسه‌دینان قوش دوزغی.

دبقی = یاپشقان شیئ .

دِثار [ع،ـ] اوست لباس، اوسته کیلان تفتان § کثیر ، چوق .

مرحمت دثار = مرحمتی کثیر، مرحمتلی اولان

دِژ [ت] ادات خبر .

دِراز [فا ص] اوزون ، طویل .

درازدست = الی اوزون،چاتیرپنجه.

درازکوش = قولاغی اوزون§ طاوشان.

دور دراز = اوزون اوزادی‌یه .

درازی = اوزونلق ، طول .

دِراغون [ج] ایری بویلی،سچمه افراددن مرکب برصنف ممتاز سواری عسکری ، سواری آلایی.

دِرایت [ع،ـ] تجربه وذکادن متحصل وقوف .

درایتسز = ذکا ودرایتی اولمیان .

درایتکار / درایتمند = درایت صاحبی .

درایتلی = ذکاومعلومات وتجربه‌سی اولان.

دِرخت [فا،ـ] آغاج ، شجر .

درخش [فا،ص] { اصلی دالك ضمیله‌در} نور ، ضیا ، پارلاق .

درخشان = پارلاییجی ، پارلدایان ، ضیادار ، پارلاق ، منور

درخشانی = پارلاقلق § ضیاداراولق .

دِرع [ع،ـ] آلات حربیه‌دن زره .

دِرفش [فا،ـ] بایراق، سنجاق.

دِرم [فا،ـ] { اصلنك یونانیجه (دراخمی) اولدیغی مرویدر } درهمك مخففی ، آنچه . پاره

درمسرای = ضربخانه .

درمکزین = صراف || اوقه‌نك درت یوزده بری اولان ودرهم دینلن مقدار .

دِرنك [فا،ـ] اکلنمه، آرام، قرار § چاك ، چینغراق کبی شیلرك صداسی

درنکادرنك = اصوات متسلسله .

دِرو [فا،ـ] اکین بچمه، حصاد§ بیچیم.

دروکر = اوراقجی .

دِرّه [ع،ـ] قامچی، قاچی § چوجقلرك منذیلی بوکرك وایصلاده‌رق یاپدقلری طوره .

درهم [ع] یونانیجه دراخمیدن معربدر } آقچه ، پاره § اوقه‌نك درت یوزده برقسمی § اسکی عربلرك برنوع کموش سکه‌سی .

درهم شرعی = ۱٤ قیراط یعنی (۷۰) دانه، اوتوزبوی آرپه‌نك آغرلغی .

درهم سوزسویلمك = نازلنه‌رق ، استغنا ایله لاقردی ایتمك .

دریغ [فا ـ] اسیرکه .

دریغا = وا اسفا، حیفا، پك یازیق .

بی‌دریغ = اسیرکنمه‌مش، مبذول § ایواه ، حیف ، یازیق .

دز [فا ـ] قلعه، حصار

دزدار = قلعه محافظی

دزلامق [ت.مصـ] اوصاندیریجی برصس چیقارمق

دعامه [ع ـ] دستك ، باینده § بنا دیرکی . جمعی دعائم .

دق [ع ، صـ] (طب) اینجه آغری § ورم.

حمای دق = ورم خسته‌لغندن متولد وآقشاملری ظهور ایدن نوبت .

دقاق [ع ـ] (طب) اینجه باغرصاغك اوچ مختلف قسمندن اك اشاغیده اولانی.

دقاق = دقاقه منسوب وعائد .

دقت [ع ـ] اینجه‌لك ، اوقافلق § اهتمام ایله صرف ذهن وامعان نظر ایلمك § اهمیت ویرمه ، اهمیتله چالیشمه

دقتسز = ایشنه اهتمامله دقیمیان .

دقتسزلك = ایشنه دقت واهتمام اتمه‌یش

نظر دقت = اینجه‌دن اینجه‌یه باقیش

دقت نظر = باقیشده‌کی اینجه‌لك .

دقتلی = ایشنده اهتمام ایدن § دقتله یاپلمش ایش .

دقتلیجه = اولدقچه دقتلی .

دل [فا ـ] قلب، یورك، فؤاد، کوکل § اورته ، یاری .

دلارا = کوکل تزیین ایدیجی، محبوب القلب .

دلارام = کوکله صفا ویریجی .

دل آزار = کوکله جفا ویریجی، کوکل اینجیدیجی .

دل آزرده = کوکلی قیریلمش ، محزون، منفعل

دل آشوب = قلبه اضطراب ویریجی .

دل آکاه = کوکلی اویانیق، بصیرتکار، متیقظ

دلاور = یوركلی، جسور، جسارتلی

دلاوری = دلاورلك .

دلاویز = کوکل جذب ایدیجی، کوکله صفا ویرن .

دلبر = کوزل ، کوکل جذب ایدیجی.

دلبسته = کوکلی باغلی، عاشق

دلپذیر = مقبول قلب، مرغوب .

دلپسند = کوکلك بکندیکی، مطبوع .

دلتنك = قلبی طارالمش ، کوکلی صیقلمش || کوجنمش || مغموم .

دلجو = کوکل آرایجی، کوکل جذب ایدیجی

دلخراش = کوکل طرمالایجی

دلخسته = غملی، کدرلی، مغموم .

دلخواه = کوکلك دیله‌مه‌سی، ایسته‌ك .

دلخون = پك متأثر، پك دردلی .

دلداده = کوکل ویرمش، عاشق، مبتلا.

دلدار = کوکل طوتان، معشوقه، محبوبه

دلدوز = کوکل دلیجی

دلربا = کوکل قاپیجی ، محبوبه .

دلریش = مجروح الفؤاد، کوکلی یاره‌لی .

دلساز = کوکل یاپیجی، لطف واحسان ایدیجی

دلستان = کوکل ضبط ایدیجی، کوکل .

دلسوخته = کوکلی یانمش

دلسوز = کوکل یاقیجی.

دلشاد = کوکلی شاد ومسرور اولان .

دل شب = کیجه‌یاریسی.

دلشده = کوکلی کیتمش، عاشق

دلشکار = کوکل آولایجی

دلشکاف = کوکل یاریجی.

دلشکسته = کوکلی قیریق

دلشکفته = کوکلی آچیلمش اولان .

دل فروز } کوکله شوق وفرح ویریجی.
دل افروز

دلفریب = کوکل آلدادیجی .

دلفکار = کوکلی یاره‌لی، عاشق .

دلکداز = کوکل اریدیجی ، کوکله ذوق ویریجی .

دلکش = کوکل چکیجی، جذب ایدیجی.

دلکشا = کوکل آچیجی

دلکیر = کوکلی قیریلمش، کوجنمش.

دلمرده = مکدر محزون

دلنشین = خوش ومقبول اولان .

دلنواز = کوکل اوخشایجی .

دلیر = یوركلی ، جسور ، یکیت

دلیرانه = جسورانه ، شجیعانه .

دلیری = یکیتلك ، جسارت .

دماء [ع ـ] قان، معناسنه اولان (دم)ك جمعی .

سفك دماء = قان دوكمك ، دوکلمك .

دمار [ع ـ] هلاك ، محو § اولوم .

دماغ [ع ـ] بین، مغز، ذهن § (ب) جمله عصبیه‌نك اك مقدم واك جسیم برقسمی اولوب قفا کمیکنك داخلنده بولنان یومشاق ماده‌که : بدنك قوامه وحیاتك انتظامنه خادمدر

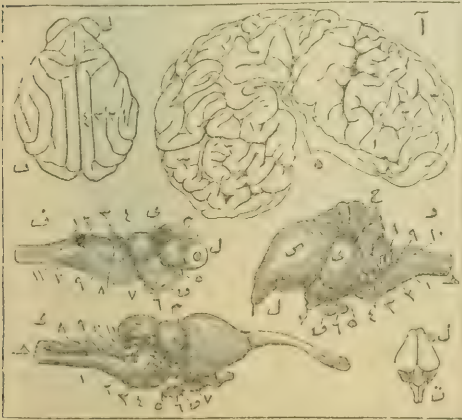

(دماغ ـ ذات الثدایا)

آ ـ فیل (اصف کراتك وجه جانبیسی) ، ب ـ قویون وجه علوی ، ت ـ کوستبك (تلافیف‌سز وجه علوی) ، د ـ طاووق (وجه جنبی) ، ء ـ تمساح ، ف ـ آحوص‌نه دنیلن بالق .

ل ـ فص شمی، م ـ غدۀ صنوبریه ، ص ـ دماغ غدامی، ی ـ دماغ متوسط ، ق ـ نیتوء ، خ ـ دماغ خلف ، هـ ـ نخاع شوکی .

۱ ، ۲ ، ۳ ، ٤ ـ تلافیف ابتدائیه ، ٤ ـ سیلویوس ، ٦ ـ الم دولاندیر .

دماغچه = (طب) ماغك جهت خلفيه وسفليه‌سنده موضوع بولنان ایکنجی دماغ که: اصل دماغدن بك كوچوكدر . مخيخ

بطنيات دماغيه = دماغى تشكيل ایدن ایکی نصف کره داخلنده اولوب بربرينه متصل اولان اجوافدن هربرى .

تعاريج دماغيه = (طب) سطح دماغ اوروده‌کی شقوق معوجه‌نك چيقنديلرى

تلافيف دماغيه = (طب) شقوق معوجه دماغيه‌نك كيرينتيلرى

نصف كرات دماغيه = (طب) دماغك منقسم اولدیغی نصف کروی ایکی قسمدن هر بری .

نزف دماغ = (طب) دماغه برمقدار قانك انصبابى .

تليين دماغ = دماغك تغذيه‌سنه مأمور اولان شرايينك انسدادينه ومعاً عضو مذكورك قسماً تموته ديور

دمام [ع، ا] ديوارلره اورلان صوو

دمن [ع، ا] (دمنه) نك جمعی عدوتلر § منزللر .

دمنه [ع، ا] كين، عداوت، ... § سوبرنديلك

ده [فا] (ديه) مخففى كوى

آرامده = آرام، استراحت بتديرجى

ده‌خدا = كوى آغاسى § ويرجى بخش ايديجى

دهقان [ع، ا] (معربدر) كويلو چفتجى § كوى آغاسى .

دهليز [ع، ا] (دهاليز)

دياپاز [ج] (Diapase) (طبقات) اوليقو لار ايله وژيتدن مخلوط برنوع داوالى صاش

ديات [ع، ا] (دیت) ك جمعی . نفس ويا عضو بدللرى

ديار [ع، ا] مملكت، اولكه، خطه § خانه، مسكن مناسبه اولان (دار) ك جمعی

دياستاس [ج] (Diastase) (كيميا) قلفلنمش آرپه نك كيميده بولنان ... دخى قلفلنمش ... برماده‌كه: نشاسته ايله تماسى وقوعنده اول امرده دكسترينه بعده غليقوزه تحول ايدر .

دياقوز [ج] شماس، كليسا خدمه‌سى .

ديانت [ع، ا] احكام مقدسهٔ دينيه‌يه رعايت، ديندارلق .

ديانتكار / ديانتلى = احكام جليلهٔ دينيه‌يه تماميله رعايت ايدن، ديندار

ديب [ت، ا] برشيئك اك درين واشاغى محللرك التى، كوكى، قعر § اصل، اساس § يانجار .

آغاج ديبى = آغاج كولكه‌سى .

ديب قاپلامه‌سى = (بحريه) اخشاب سفينه‌لرده اوموزغه‌لك ايكي طرفنده اوموزغه آشه ... متصل وباشدن قيچه قدر اك قالين طبش قاپلامه‌لرى

قازان ديبى = بعض اطعمه‌نك تنجره وقازانك قعرينه ياپيشان لذيذ قسمى § بر ادمك اك صوك اولادى

ديبنه دارى اكمك = بتيرمك، موجودى اورتادن قالديرمق § برشيئك صوكنه قدر وارمق، ... § تعمق وتحقيق ايتمك

ديب باغرصاق = بوبار (بومبار)

ديبا - ديباج [فا ع ا] دلى، جيچكلى برنوع ايپك قماش § اطلس دينلن قماش § قالن جانفس

ديباجه [ع، ا] كتاب مقدمه‌سى

ديباجه سز = ديباجه ياروب ترتيب ايديجى ولان

ديبجك [ت، ا] تفنك دونداغنك طبانى .

ديبك [ت، ا] صو شروپ آغاجدن يوك هاون .

ديپلومات [ج] (Diplomate) امور سياسيه وخارجيه‌يه مكلف ومتوغر ... امورخارجيه‌ده صحيح ووقوف تام اولان ذات، سياسى

ديپلوماسى = سياست، پولتيقه

ديپلومه [ج] (Diplome) شهادتنامه، جارتامه § روٴس § ...

ديپلومه‌لى = شهادتنامه‌لى مأذون .

ديت [ج] (طب) پرهيز .

ديت [ع، ا] (جمعی ديات) { تشديد ايله غلطدر } نفس مقتول ويا عضو مقطوع بدلى اولوب جانى طرفندن تأديه‌سى تقدير اولنان مال .

ديت اناث = (فقه) ذكور ديتنك نصفى .

ديت ذكور = (فقه) كموشدن اون بيك درهم شرعى، آلتوندن اون بيك دينار ويوز دوه .

ديت غير مقدره = (فقه) ☞ (حكومت عدل) .

ديت كامله = (فقه) نفس ديتى .

ديترتمك [ت، مص] صارصمق، قيملداتمق، ديترتمك § قورقودوب رعشه‌يه دوچار ايتمك .

ديترك [ت، ص] رعشه‌دار، مرتعش، صارصاق .

ديترمك [ت، مص] صيق صيق، بلافاصله وينامق، قيملداتمق، لرزناك اولمق § چرپنمق، قورقوب رعشه‌دار اولمق § شدتله اوشومك .

يركوك ديترمك = بيوك، دهشتلى بر وقعه حادث اولمق

ديتمك [ت، مص] يوك وكتان كبى شيلرى قبارتمق ايچون ديدك ديدك، ليف ليف ايتمك § اتى پارچه پارچه قوپارمق .

ديد [فا، ا] كورمه، كوروشمه .

باز ديد = اعادهٔ زيارت .

جواب ديد = قبول واختيار .

ديدار [فا، ا] يوز، چهره، جمال § رؤيت، كورمه، كوروش § قوهٔ باصره، ظاهر، آشكار § كوزل يوز § جناب حقك جنتده مؤمنلره موعود اولان معنوى كورونيشى .

ديدان [ع، ا] اوفاق صوغلجانلر، قورتجغز معناسنه اولان (دوده) نك جمعی

ديدان ارضيه = (حيوانات) طوپراق ايچنده يشايان صوغلجانلر .

ديدان امعاء = باغرصاق صوغلجانلرى

ديدان اسطوانيه = (طب) اسطوانه كبى يوارلاق صوغلجانلر .

ديدان بحرى = ديدان شربطيه‌دن دنيزلرده يشايان جنسيدر

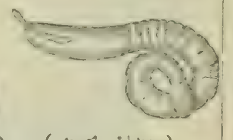

ا — ب

(ديدان بحريه) (ديدان معائيه)

ديدان معائيه: ا - قسم، ب - نهايت سفليه .

ديدان داخليه = (طب) داخل بدنده يشايان قورتلر، صوغلجانلر

ديدان شريطيه = (طب) شريد شكلنده اولان صوغلجانلر .

ديدان عريضه = اكلى صوغلجانلر

دیدشمك [ت، مص] بر برینی دیده جك کبی مجادله ایتمك .

دیدنمك [ت، مص] چیرپنمق، اوغرا - شمق ، پاره لرجه سنه جهد ایلمك § پارچه لنوب دیدیك اولمق .

دیده [فا. س] کوز ، چشم، عین .

دیده بان / **دیدبان** = کوزجی ، کوزلیجی ، کوزه تیجی ، قولجی ، محافظ، نوبتجی § کمرك مبصری § کورمش ، نائل اولمش، ادراك ایلمش .

احسان دیده = احسان کورمش ، احسانه نائل اولمش .

لطف دیده = لطفه مظهر اولمش .

نادیده = کورمه مش § کورلمه مش .

دیدیرکین [ت، ص] برینی یادیرغایان، بولندیغی یری بیامین § غریب § معنا راحتسز .

دیدی قودی [ت، س] قیل وقال، کفت وکو § نماملق .

دیدی قودیجی = دیدی قودی یی سور آدم .

دیدیك [ت، س] دیدلمش شیئك اوفاق پارچه سی .

دیرسك [ت، س] قول ایله بیلك کمیکلرینك محل التصاقنده کی بوکوم ، مرفق § کراسته نك اکری یری § بولك ، چاپك ، نهرك دونك محلی § کوشه ، زاویه، چیقیندی

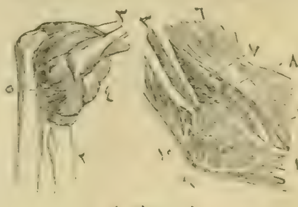

(دیرسك)

مرفق [دیرسك] : ١ـ عظم زند ، ٢ ـ عظم کعبره ، ٣ـ عظم عضد، ٤ ـ رباط قدامی ، ٥ ـ رباط جانبی انسی ، ٦ ـ عضلهٔ ذات الرأسین ، وتری ، ٧ ـ عصب متوسط ، ٨ ـ شریان عضدی ٩ مرفق ، ١٠ ـ نتوء منقاری

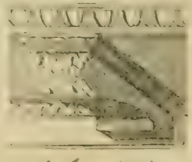

(بنا دیرسکی)

دیرسك باشی = (بحریه) کمی آلتنك بردن بره یوقاری دوغری انحنا پیدا ایلدیکی محل .

بوری دیرسکی = بوریلرك استقامتنی تحویل ایچون استعمال ایدیلان اکری بوریلر .

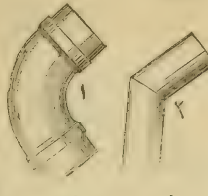

(بوری دیرسکی)

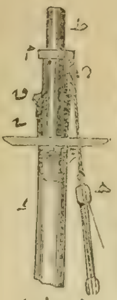

(دیرك)

دیرك [ت، س] دوزیوك آغاج ، ستون § عمودی شیلر § (بحریه) یلکن آچمق وسائر خصوصاته مخصوص اولمق اوزره کمیلرده دیکیلی اولان اوچ پارچه ودرت قسمدن عبارت آغاج

دیرکك قلومبر تقسیماتی — ، دیرك، ه ـ غورجته، ن ـ قلومبر مایه سی، م ـ قلومبرچنبری ، ط ـ زیوانه، ش ـ غنداژو قامچیسی ، ح ـ پاراچول .

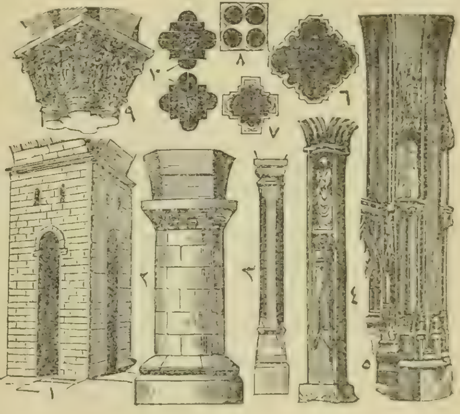

(دیرکلر)

١ ـ مربعی آیق ، ٢ ـ اسطوانی، ٣ ـ اون بشنجی عصره مخصوص طرزده ، ٤ ـ اخشاب آیاق، ٥ ـ حزمه لی، ٦ ، ٧ ، ٨ ، ٩ ـ مختلف طرزده، معمول آیاقلرك مقطعلری، ١٠ ـ بر آیاغك بر برینی تعاقب ایدن طاشلرینك وضعیتی .

آنادیرك = (بحریه) کمی دیرکلرینك کوکرته دن چاناقلغه قدر اولان قسمی .

دیرك چنبری = (بحریه) آنا دیرکی احاطه ایدن منتشه لی ویا یکپاره چنبرلر .

دیرك استاری = (بحریه) غابیه یلکنی دیرکه سوریلرك آشینماق ایچون یلکنك ایچ طرفنه وقوشاقدن اوچنجی قات جمادانه قدر ایدیلن یلکن بزی .

دیرك صپانی = (بحریه) مقره نك قتبه سی طاتلمق ایچون دیرك اوزرینه یاپیلان ابزیرو .

دیرك دبی مایمونجغی = (بحریه) دیرك اوروندەکی ایپلرك اشاغی یه کان قسملرینی باغلامق ویا دوناتمق خصوصنده مستعمل وهردیرکك دیبنده بولنان مقرنلی پیته لره

دیرکلی = دیرکلری اولان .

کوکك دیرکنی چکمك = مبالغه ایتمك .

دیرك کبی = پك اوزون آدمدن کنایه در .

دیرلانمق [ت، مص] مناسبتسز، لزومسز بر چوق سوز سویلمك .

دیرلتمك [ت، مص] جان ، حیات ویرمك [معنوی بر ایشی اویاندیرمق حقنده مستعملدر]

دیرلك [ت، س] حیات ، یاشایش ، معاش § موانست ، طاتلی کچنمه .

دیرلکسز = امتزاجسز ، کیمسه ایله معاشرت ایدهمز اولان .

دیرلك بوزولمق = حسن معاشرته خلل کلمك، آغز طادی قاچمق .

دیرلمك [ت، مص] جانلانمق ، حیاته کلمك § مفلس ایکن کسب ثروت ایلمك § کسب قوت وجسارت ایتمك .

دیرمك [ت، مص] طوپلامق ، دوشیرمك، دوروب دوشیرمك .

دیرمه [ت، س] دوشیرمه ، صاروب طوپلامه .

دیرندی [ت، س] اوته دن بریدن طوپلانمش عادی شیلر .

دیرنك [ت، س] دوکون، اکلنتی، انجمن .

قارغه دیرنکی = مجمع اراذل § قوتسز دشمن .

دیرنمك [ت، مص] طیانمق ، عناد ، اصرار ایتمك § قارشی قومق .

دیره مك [ت، مص] طوپلایوب کره رك صرتلشدیرمك

دیره وه جه [ج] (بحریه) ترکیبلرده مستعملدر .

دیره وه جه بزی = (بحریه) یلکنك چپ چوره اطرافنده غرادین خلاطنه متصل ایکی قاتدن عبارت قسمی .

دیره وه جه خلاطی = ایرغاد مانوله لرینك باشلرندن طولاشدیریلان خلاط .

دیری [ت، صـ] جانلی، برحیات، اولو دکل § ایی پیشمه‌مش ، چیـك § سرت، درشت § قوتلی، مقاومتلی.

دیرین - دیرینه [فا ، صـ] اسکی ، قدیم .

دیز [ت، ســ] باجاق وبالدیر کمیکلرینك محل التصاقی، رکبه، زانو .

دیز باغی == چوراپی طوتدیرمق ایچون دیزك اوست ویا آلت طرفنه باغلانان باغ.

دیز چوکمك == دیزدن آشاغی باجاقلرینی بوکوب آلتنه آلەرق اوطورمق .

دیز چوروتمك == تحصیله سعی ودوام ایتمك.

دیز دیزه == دیزلر بربرینه تماس ایده‌جك صورتده بربرینه یاقین اوطورمق، زانو بزانو.

دیز قپاغی == دیزك اوك طرفنده‌کی طاس رضفه .

دیزینی قیرمق == اوده اوطوروب بریره چیقمامق .

دیزینك باغی چوزلمك == چوق قورقمق عاجز ودرمانده قالمق § شاشیرمق .

دیزی دیبنده == دائما برلکده، برابر .

دیزلك == اوزونلغی دیزه قدر اولان دون § ایچ طون .

دیزکه == دیز باغی .

دیزدیرمك [ت، مصـ] صره‌یه قویدیرمق صیره‌لادوب حاضرلاتمق

(دیزکین)

دیزکین [ت، ـ] بارکیر کمینك الده طوتیلان اوزون قایشلری اعنان.

تك دیزکین == أغزی بوزوق آت.

طولو دیزکین == حیوانی ، آتی الا بلدیکنه قوشدیرمق .

دیزکنی چکمك == حدی تجاوزه میدان ویرمه‌مك .

دیزکینله‌مك == آتی سرعتله سورمك، قوشدیرمق § آتك آغزینه دیزکین کچیرمك.

دیزلمك [ت، مصـ] صره‌لانمق ، صره‌یه قونمق برصره تشکیل ایتمك § (طبـاعت) دوکمه حروفات دیزیله‌رك عباره ترتیب وتشکیل اولنمق .

دیزلمه
دیزلیش } == صره‌لانمه صره تشکیل ایتمه .

دیرمان [ت، صـ] قوس قوجه ، ایری ، قوجه‌مان .

دیزمك [ت، مصـ] صره ایله ترتیب ایتمك § برقاچ شیئی برایپلیکه کچیروب تسبیح ایلمك § مطبعه حروفاتنی یان یانه قویوب عباره تشکیل ایتمك .

قورشونه دیزمك == اثنـای حربده وظائف عسکریه‌سنی ایفا ایتمین عسکری مرمیاته هدف ایدرك قانوناً اعدام ایلمك.

دیزمه == صیره‌لامه .

دیزی [ت، ســ] برصره‌یه دیزلمش برطاقم اشیا، حیوانك هیئت مجموعه‌سی.

دیزیلمك [ت، مصـ] صیره‌لانمق، ترتیب وتنظیم اولنمق، صره اولمق .

دیزیلیش [ت، ســ] صره‌لانمه، تشکیل ایتمه.

دیزیلی [ت، صـ] صیره‌لانمش، صره‌لی § ترتیب اولنمش ، ایپه کچیرلمش.

دیش [ت، ســ] انسان وحیوانك آغزنده مأ اولاتی چیکه‌مکه مخصوص کمیك اعضا، سن، دندان § پارچه‌لرده‌کی چیقندی § کسکین طرفی چنتلمش شیلرك چیقنتیسی § چرخ ، طراق کبی شیلرك سیوری قسملری § صارمساق کبی بعض شیلرك بنجه، اورون دیلملری

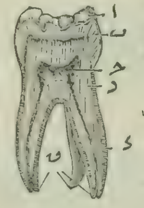

(آزی دیشی)

ا - تاج سن، ب - مینای سن، ث - لب - سن، د - عاج سن، ی - جوهر سن ، ه - جذور سن .

آزی دیشی == کوچك دیشلرینك آرقه طرفنده ولقمه‌یی طحنه مخصوص اولان دیشلر، اضراس

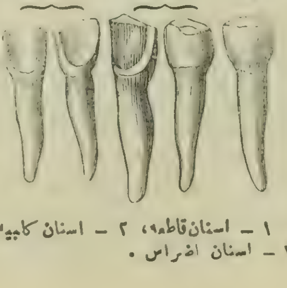

(اسنان بشر)

١ - اسنان قاطعه، ٢ - اسنان کابیه ، ٣ - اسنان اضراس .

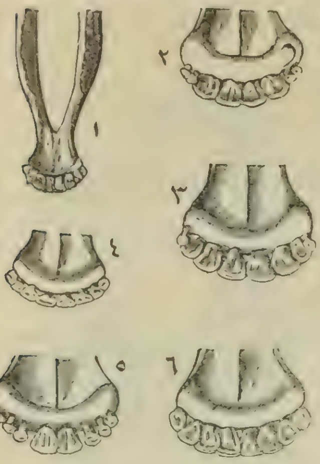

(اوکوز دیشلری)

١ - اوکوزك آلت دیشی ، ٢ - بر یاشنده ، ٣ - ایکی یاشنده ، ٤ - اوچ یاشنده، ٥ - درت یاشنده ٦ - بش یاشنده.

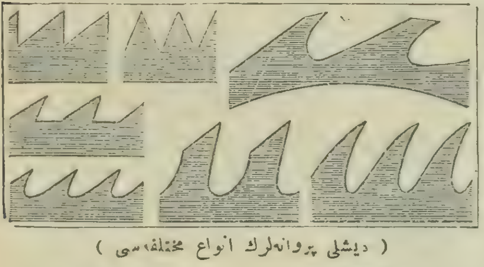

(دیشلی پروانه‌لرك انواع مختلفه‌سی)

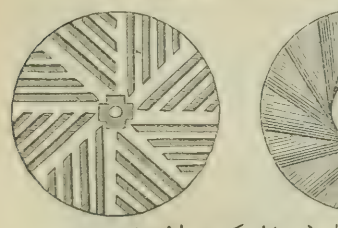

(دیشلی دکرمن طاشی)

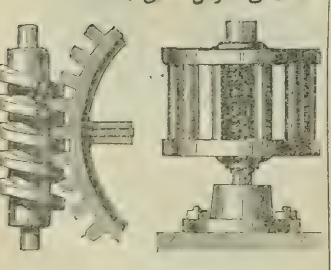

(چرخ دیشلی)

دیش اتی == دیشلرك کوکلرینك مربوط بولندیغی قرمزی اتلر .

دیش اوتی == آطه چایی .

دیش بادمی = دیشله قیریله بیلور اینجه قابوقلی سانز بادمی .

دیش بغدایی = چوجقلرك دیش چیقارملری اوزرینه تبركاً بغدایدن یاپیلان بر نوع طاتلی .

دیش بوداق = زیتونیه فصیله‌سندن وكولكن جنسندن غیرمثمر ، غایت سرت برنوع آغاج ـ كه صنایع خشبیه‌ده مستعملدر .

(دیش بوداق)

دیش بیله‌مك = حرصلانمق ، اخذثار ایچون وسیله جو اولمق ، حاضرلانمق .

دیش چیقارمق = چوجقلرك آغزنده دیش بتمك § چورومش دیشی اخراج ایتمك .

دیش دیش اولمق = طوكه‌رق كتله حالنه كیرمك § چتیك چتیك اولمق .

دیش طبیبی = دیش خسته‌لقلرینك متخصصی .

طاقمه دیش = صنعی دیش .

عقل دیشی = یكرمی یاشندن صكره آغزك نهایتندن چیقان دیشلردن هر بری .

فیل دیشی = فیلك اوزون دیشلرینك پارچه‌لری ، عاج .

كوپك دیشی = آلت واوست چكه‌لرده تام اوكده بولنان درت دیشك یان طرفلرنده موجود واطعمه‌یی قوپارمغه مخصوص دیشلر ، اسنان كلبیه .

دیش كوسترمك = كوپك مقوله‌سی حیوانات صالدیره‌جغنی ایما ایچون یان دیشلرینی اظهار ایتمك § مقاومته حاضرلنوب تهدید ایتمك .

دیش كچیرمك = تعرض ایتمك ، تحت نفوذنده بولندیرمق .

دیشلی = آزیلی ، كوچلی قوتلی ، شریر متجاوز § چرخ كبی شیلر .

دیشجی = دیش چكیجی ، دیشلره معالجه ایدن ، دیشلری اخراج ویا املا ایلاین صنعتكار .

دیشجیلك = دیشجینك حال وصنعتی .

دیشسز = دیشلری اولمیان § بجه‌ریكسز .

دیشله‌مك = دیشله صیقوب اصیرمق .

دلشمك [ت، مص] شیشمش بریری دلمك .

دلشكی [ع، س] دیشلی چكیچ ، طاشجی طراغی .

دلشه‌مك [ت، مص] بیچقیلرك آغزینی دوروو ایله بیله‌مك .

دلشی [ت ، ص] اركك مقابلی اركك اولمیان § بربرینه كچن برجفت آلتك بربرینی قبول ایدن تكی § یومشاق ، ملایم شیء .

دلشلمك [ت، مص] جراحتله طولمش جریحه یارلق ، دلنمك § یارلمق ، دلنمك .

دلشیك [ت، ص] دلیك ، دلیكلی .

دلیك دیشیك = هر طرفی دلنمش .

دیغدیغی [ت، س] (ر) حرفنی (غ) كبی تلفظ ایدن پلتك

دیق [ج] عمودی لاو طمارلری .

دیك [ع، س] طاووغك ارككی ، خروس .

دیك افرق = چتال ایبكلی خروس .

سعال دیكی = (طب) بوغمجه اوكسوركی .

دیك [فا، س] چوملك ، طوپراق تنجره .

دیك سودا = خیالات غرام .

دیك [ت، ص] طوسطوغری ، عمودی طوران § یوقوش § سرت ، كیر طبع ، خشملی .

دیك باش = اطاعتسز ، خرچین .

دیكنه كیتمك = ضدینه ، عكسنه حركت ایتمك .

دیك روزكار = (بحریه) سفینه‌نك جهت حركتی استقامتندن اسن شدتلی روزكار .

دیكنه = آشاغیدن یوقاری یه .

دیكتام [ج، س] (بقلة الغزال) ذات الفلقتین شعبه‌سنك سزابیه فصیله‌سندن دروننده زیاده مقدارده زیت طیار موجود اولان بر نباتدر . صیجاق هوالرده نباتك یاننده بركبریت یاقیلیرسه زیوت طیارهٔ منتشره اشتعال ایدر .

(دیكتام)

دیكدیرمك [ت، مص] آیاقده طوردیرمق ، نصب ، ركز ، اقامه ایتدیرمك § كوكلنمك ایچون آغاجك برقسمنی یره صوقدیرمق غرس ایتدیرمك § ایكنه وایپلكله خیاطت ایتدیرمك .

دیكدیرمك [ت، مص] طوردیرمق § تسكین ایتمك § جریاننه مانع اولمق .

دیكر [فا] باشقه ، آخر ، غیر .

دیكربار = باشقه وقت ، باشقه دفعه .

دیكرروز = یارینندن صوكره‌كی كون .

دیكركون = بوزولمش ، بوزوق ، متغیر .

دیكسنمك [ت، مص] ایكرنمك ، معده چكمه‌مك ، استكراه ایلمك .

دیكك [ت] دیكلمش § باغ هركی .

دیكلمك [ت، مص] ایاقده طورمق § آیاغه قالقمق § غرس ایدلمك § ایكنه وایپلكله خیاطت ایدلمك .

دیكلمك [ت، مص] طورمق ، حركت ایتمه‌مك .

دیكلندیرمك [ت، مص] تسكین ایتمك § آرام ، راحت ایتدیرمك .

دیكلندیرمه [ت، س] (نباتات) برسنه محصولی آلنان تارلانك ایرتسی سنه محصول ویرمكه كافی قوتی احراز ایتمسی ایچون زراعتدن خالی براغلمسی اصولی ـ كه : فلاحت جدیده بو اصولك الغاسنی ، فائده‌سزلكنی توصیه ایتمكده‌در .

دیكلنمك [ت ، مص] حركتدن فارغ اوله‌رق راحت ایتمك آرام ایلمك .

دیكمك [ت،مص] كوكلنمك ایچون آغاجك بر قسمنی طوپراغه صوقمق ، غرس ایتمك § ایكنه كبی سرت شیله صوقوب درز ایتمك § قماروده میدانه پاره سورمك § برمحلده برآدمی طوردیرمق اقامه ایلمك § بر قاب داخلنده كی مایعی دفعةً ایچمك .

گوز دیكمك = حرص وطمعله آرزو ایلمك .

نوبتجی دیكمك = بر محله كوزجی ، محافظ اوله‌رق برآدمی اقامه ومأمور ایلمك .

دیكله‌مك [ت،مص] قولاق ویروب بر سوزی ایشتمكه میل وجهد ایلمك § سویلنیلن سوز موجبنجه حركت ایتمك .

سوز دیكله‌مك = نصیحتی حسن قبول وتلقی ایلمك ، اطاعت ایتمك .

كندینی دیكله‌مك = وجودنده برعلت اولدیغی حقنده شبهه‌ده بولنمق .

دیكلمك [ت،مص] یاتشمق ، سكون بولمق § كسلمك ، آرقه‌سی آلنمق .

دیكن [ت،ا] بعض اشجار ونباتاتده‌كی ایكنه كبی سیوری وباطیجی شیٔ تبوك ، خار § مانع ، انكل § آری، عقرب كبی حیواناتك آلت مدافعه‌سی اولان ایكنه‌سی .

اولمز دیكن = (نباتات) پیان مرسینی .

بوغا دیكنی = چوبان قالیقدان دینلن نبات .

چایر دیكنی = چایرلرده وخندك كنارلرنده حصوله كلن برنوع نبات .

(چایر دیكنی)

دوه دیكنی = مغیلان دینلان وعربستان چوللرنده وغیرمزروع ترلالرده كثرتله حصوله كلن برنبات || بو نباتك یاپراقلرینه مشابه تزیینات معماریه .

گوزینه دیكن اولمق = چكمه‌مك ، حسد ایتمك ، خصومت كوتمك § رغماً مالنی ، ثروتنی ، قدرتنی كوسترمك .

دیكنلی = دیكنی چوق اولان .

دیكنلی یاپراق = ذات الفلقتین شعبه‌سندن مركبه فصیله‌سنه منسوب اوراق دیكنلی برنباتدر .

(دیكنلی یاپراق)

دیكه [ع،ا] (دیك)ك جمعی . خروسلر .

دیكیجی [ت،ا] دیكن ، بالخاصه اسكی قوندوره‌لری تعمیر ایدن .

دیكیش [ت،ا] ایكنه وسائر وسائطله دیكمه، خیاطت § رابطه، علاقه .

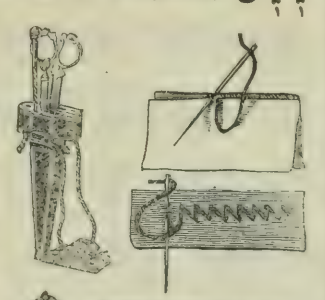

(دیكیش طاقمی)

دیكیش پایی = بیچیلن اثواب وسائره ده دیكیشه كیرمك اوزره براغیلان فضله .

دیكیشجی = دیكیش دیكن [قادین] .

دیكیش طوتدیرمق = ثبات كوسترمك ، دوام ایتمك .

دیكیش قالمق = آزقالمق ، همان همان .

دیكیش ماكنه‌سی = دیكیش دیكمكه مخصوص ماكنه .

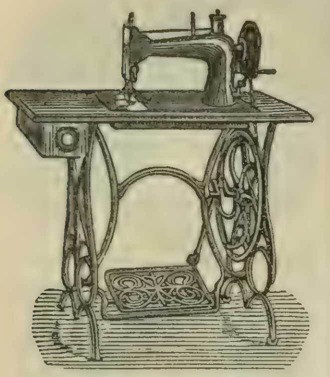

(دیكیش ماكنه‌سی)

دیكیلی [ت،ا] دیكلمش ، ركز واقامه اولنمش .

دیكیم [ت،ا] دیكیش دیكمك § قمارده بركره اورته‌یه قونان مبلغ .

دیكمخانه = (غلطدر) ایكلك اثوابی وسائره‌نك دیكلدیكی محل .

دیل [ت، ا] اغزده بولنوب تكلمه واسطه وحس ذوقه مؤكل اولان عضو مخصوص، زبان، لسان § مختلف اقوامك قونوشدیغی لهجه، لغت § (جغرافیا) دكزه دوغری اوزامش آلچق قره پارچه‌سی § محاربه‌لرده آلنان اسیركه اسكی زمانلرده بونلره دشمنك احوالی سویله‌تیلور ایدی § بعض شیلرك ایچنده ویا آره‌سنده بولنان یاصه‌ی ویا سیوری پارچه § (بحر) مقره‌نك ایكی طابله‌سی آره‌سنده‌كی اولوقلی تكرلك .

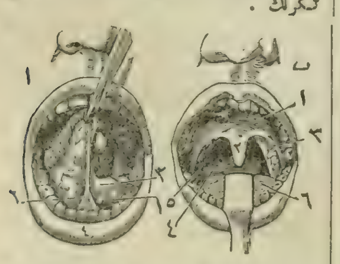

(دیل)

آ ـ زمین فمی ارائه ایچون لسان قالدیرلمشدر: ١ـ غشای مخاطی زمین فم . ٢ ـ فوهۀ مجرای غدۀ وارتون . ٣ ـ غدۀ تحت اللسانینك فوهه‌سی. ٤ ـ شفۀ سفلیه. ب ـ مضیق حلقومك قدامدن كورونیشی. ١ ـ شراع الحنك. ٢ ـ لهات. ٣ ـ شراع الحنكك عمود قدامیسی. ٤ ـ عمود خلفیسی. ٥ ـ لوزه. ٦ـ برمخطط لسان ایله لسانك تخفیض ایدیلیشی .

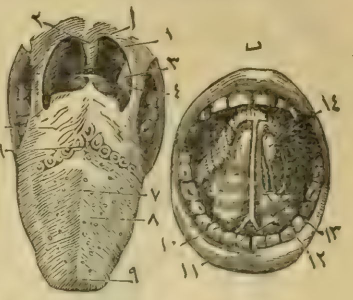

(دیل)

آ ـ وجه علوی . ١ ـ شراع الحنك . ٢ ـ لهات ٣ ـ لوزه . ٤ ـ لسان مزمار ٥ ـ غدد جرابیه . ٦ ـ واولسانی‌یی تشکیل ایدن حلیمات کأس الشکل . ٧ ـ تلم متوسط . ٨ ـ حلیمهٔ کمثویه . ٩ ـ ذروهٔ لسان ب ـ وجه سفلی ١٠ ـ لجام لسان . ١١ ـ زمین جوف فم . ١٢ ـ شریان ضفضعی . ١٣ ـ عصب لسانی ١٤ ـ غدهٔ نون .

دیل آلتی = طاوقلره عارض اولان بر خسته‌لق .

دیل آلمق = محاربه‌ده اسیر آلمق .

دیل اوجنده = سویلنمك اوزره ، خاطره کلمك اوزره .

دیل اوزاتمق = مناسبتسز ، مغایر تربیه سوز سویلمك .

دیلی اوزون = ادبسز ، بی حیا ، کوه‌زه .

دیل بالغی = اتی غایت لذیذ ، یاصصی بر بالق .

دیل پنیری = اینجه اوزون تل تل تازه پنیر .

دیل چیقارمق = اکانمك ، استهزا ایتمك .

دیله دوشمك = سوء شهرت قزانمق ، بد نام اولمق .

دیلسز = ابكم ، لاقردی سویلیه‌من اولان § اوصلی ، مؤدب ، سکوتی .

دیلسز قوربغه = ضفدعیه صنفندن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص بر حیوان اولوب دیل و قویروغی یوقدر آغزی کوزلرینك آلتنه قدر یاریقدر بوکا آغزی یاریق دخی دیرلر .

(دیلسز قورباغه)

دیلسزلك = دیلسز اولانك حالی .

صیغر دیلی = اوزون و اکایجه یاپراقلی نبات ، لسان الثور .

قوش دیلی = باشقه‌لری طرفندن اکلاشلمیه‌جق صورتده بر ایکی کشی بیننده اویدیرمه اوله‌رق تلفظ اولنان اصوات § آ کلاشلماز ، مجهول المآل شیء .

دیللرده کزمك = سوء شهرت قزانمق ، دیله کلمك .

دیلنی کسمك = صوصمق ، سکوت ایتمك .

کوچوك دیل = بوغازده یوقارودن اشاغی‌یه دوغری صارقان کوچوك و مخروطی ات پارچه‌سی .

دیلماج = ترجمان .

دیللی | دیلباز = (غلطدر) طاتلی طاتلی سوز سویلین .

دیللشمك = صورت دوستانه‌ده اوله‌رق قونوشمق ، مکالمه ایلمك § بر برینه سرت ، طوقوناقلی سوز سویلمك .

دیلاق = [ت ، س] اناثك عضو تناسلی ایچنده‌کی دیلجك ، بظر .

دیلجك [ت ، س] کوچوك دیل § بظر .

دیلمك [ت ، مص] دیل کبی اوزون پارچه‌لره آیرمق .

دیللنمك [ت ، مص] دیله کلمك ، شایع اولمق ، شهرت بولمق .

دیلندیرمك [ت ، مص] دیلنمکه مجبور ایده‌جك قدر سفالته اوغرامق .

دیلنمك [ت ، مص] آوج آچوب اکمك پاره‌سی ایستمك ، صدقه طلب ایلمك ، تسأل ایلمك .

دیلنجی = سائل ، دیلنمه صورتیله تعیش ایدن § آچ کوزلی آدم ، باشقه‌لرنده هر کوردیکنی ایستین .

دیلك [ت ، س] آرزو ، خواهش ، طلب ، تمنی .

دیله‌مك [ت ، مص] آرزو ایله ایستمك ، خواهشکرلك .

دیلم ـ دیلیم [ت ، س] پارچه ، قطعه ، شرحه .

دیلم کره = (غلطدر) (هندسه) بر کره‌نك ایکی نصف دائرهٔ عظیمه‌سنك مستویلری آره‌سنده محصور اولان پارچه‌سی .

دلیم کره سطحی = دلیم کره‌نك قاعده‌سنی تشکیل ایدن سطح کره پارچه‌سی .

دیمك [ت ، مص] سویلمك ، آغزدن سوز چیقارمق § تسمیه ایتمك § نقل و روایت ایلمك § بر معنایه کلمك .

دیمك اولیورکه = بوندن شو آکلاشیلیورکه ، یعنی .

دیمه = دیمك فعلی .

دیمه‌مك = سویله‌مه‌مك .

دیمی [ج ، س] ورونه طوقنمش بر نوع قوتلی یاصوق بزی ، شیطان بزی .

دین [ع ، س] بر ملتك عموماً طوتدیغی طریقت ، عند رسولده بولنانی قبوله اصحاب عقولی دعوت ایدن وضع الٰهی جمعی ادیان .

یوم الدین = قیامت کونی .

دین پرور = دین و ملته مظاهرت ایدیجی .

دین پناه = دین و ملتی حمایه ایدیجی .

دیندار = دیننده قوی و مذهب و مشربنده دائم اولوب کناهه میل ایتمین .

دیندارانه = دیندار اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

دینداری | دیندارلق = احکام دینیه‌یه تماميله رعایت .

دیناً = دین اعتباریله ، دین جهتیله ، دین نقطهٔ نظرندن .

دینار [ع ، س] سکه‌لی آلتون ، لیرا جمعی دنانیر .

دینج [ت ، ص] صاغلام ، کوجلی ، قوتلی ، صاغ .

دینجلمك = صاغلاملاشمق .

دینجلك = صاغلاملق .

دینلمك [ت ، مص] سویلنمك ، نقل و روایت اولنمق .

دینمك [ت ، مص] سویلنمك § سپارش ایدلمك ، تعبیر و تسمیه اولنمق .

دیشکیل [ت ، س] آرابه تکرلکلرینك کچمش اولدیغی افقی آغاج .

دیو [فا ، س] شیطان § انسانه مضرتی اولان جنی خبیث § وجودی موهوم مخلوق جسیم عجیب .

دیو آیینه‌سی = اشیایی بیوك کوسترن جام ، آیینه .

کندینی دیو آیینه‌سنده کورمك = کندینی بیوك ظن ایتمه ، مغرور اولمه ، نفسنه لزومندن زیاده اهمیت ویرمه .

دیوار ١ ١ [فا، ـ] دووار ، پشتیبان ، جدار § (معماری) عموماً ابنیه‌یی احاطه ویوقاروده‌ن کلن ثقلته مقابله ایچون انشا اولنان اقسام ابنیه .

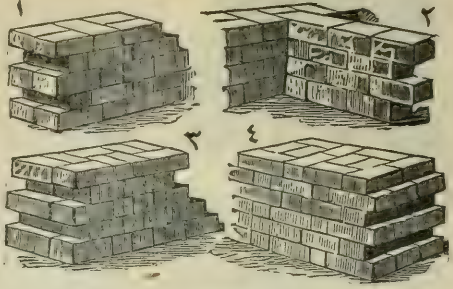

(دیوار)

١ ، ٢ ـ داخلی بولمه دیوارلری ، ٣ ، ٤ ـ ٣٣ ، ٤٤ سانتمتره عرضنده دیوار انشاسی .

آره‌لق دیواری = برخانه‌نك دائره‌لرینی اوطه‌لرینی تفریق ایدن دیوار .

دیوارجی = دیواراورن ، طاش دوشه‌ین .

دیوار چکمك = اطرافنی دیوارله احاطه ایتمك .

حولی دیواری = باغچه ، میدان کبی محللری محیط اولان دیوار .

فاصله دیواری = ایکی خانه‌یی بربرندن تفریق ایدن دیوار .

قوری دیوار = خرجسز دیوار .

دیوارکر = دیوارجی .

یان دیوار = یوز دیوارلرینه عمود اولوب ابنیه‌نك نهایتلرینی تحدید ایدن دیوار .

یانغین دیواری = حریق وقوعنده برخانه‌دن دیکر خانه‌یه آتشك سرایتنی منع ایله ایکی خانه آره‌سنده انشا ایدیلن کارکر دیوار .

یوزدیوار = ابنیه‌نك جاده‌لره متوجه اولان دیواری .

دیوان ١ [ع، ـ] دعاوی دیکله‌نوب احکام لازمه اجرا قلنان مجلس ، حضور عالی § تنبیه § اسکی یولده مرتب مجموعهٔ اشعار .

دیوان افندیسی = وقتیله وزرای سابقه‌نك خدمت کتابتنی ایفا ایدن ذاته دینوردی . [شمدی بو خدمت مکتوبجیلق مقامنه توجه ایتمشدر] .

دیوان حرب = قوانین عسکریه‌یه مخالف حرکتده بولنانلرك تحدید جزاسنه مأمور مجلس عالئ عسکری .

دیوان طورمق = بیوك برذاتك حضورنده آیاق اوزرنده طوروب تعظیماً اللرینی بربرینه قاووشدیرمق .

دیوانچه = کوچوك مجموعهٔ اشعار .

دیوانخانه = دیوان یری ، بیوك صفه § ترسانه‌نك بحریه نظارت جلیله‌سی دوائر واقلامنه مخصوص قسمی .

دیوان یری = آقشاملری یوقلمه‌دن صوکره عسکره اجرای تنبیهات اولنان محل § دیوان محلی .

دیوانکی [فا ، ـ] دیوانه‌لك ، دلیلك

دیوانه [فا، ـ] دلی .

دیوانی [فا، ـ] دیوانه مخصوص .

خط دیوانی = فرمان همایونلر ایله بروات شریفه ویبورلدیلرك یازلدقلری خط معلوم .

دیوچه [فا، ـ] آغاج قوردی ، کووه .

دیوباد [فا، ـ] قاصیرغه .

دیویت [ت، ـ] بلده طاشینیر اسکی بیچم برنوع بازی طاقمی ، حقه .

دیوریت [ج ، ـ] (Diorite) (طبقات) اولیقوقلاز ایله هوزبلنده‌ن مخلوط برجنس قیمتلی اکثریا یشیل رنکلی طاش ـ که بونك سیاه رنکلیسنه (میقا دیوریت) دینور .

دیه [فا] (ده) ایله مترادفدر .

دیهیم [فا، ـ] تاج ، اکلیل .

دیاباز [ج، ـ] (Diabase) اولیقوقلاز ایله اوزتیدن مخلوط برنوع یشیل طاش .

دال مضمومه

دب [ع، ـ] آیی . ذات الشدایانك آکل اللحوم فرقه‌سندن برحیوان اولوب انواعی واردر . مشهورلری شمال طرفلرینه مخصوص نوعیدر . شمال اهالیسی بونك اتندن وپوستندن چوق استفاده ایدرلر . پیره‌نه طرفلرنده بولنان ایری وجودلی اولوب بوکا پیره‌نه آییسی دیرلر آناطولیده طاغلرده بولنان بوز آییسیدر .

١ ـ بیاض آیی ، ٢ ـ پیره‌نه آییسی .

(بوز آییسی)

دب ابیض = بیاض آیی ـ که قطب شمالی‌یه یقین محللرده بولنور .

(شمال طرفلرینه مخصوص)

دب اکبر = (هیئت) (تر) دب اصغردن بیوك وشکلاً آکا مشابه وفقط معکوساً موضوع جملهٔ کوکبیه .

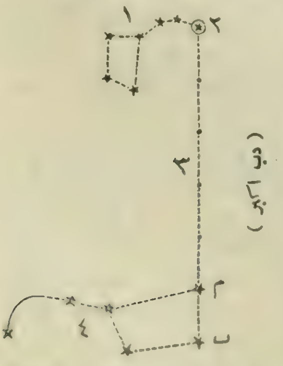

١ ـ دب اصغر . ٢ ـ کوکب قطبی . ٣ ـ (م ، ب) خطنك بش مثلی . ٤ ـ دب اکبر . م ، ب ـ مشعرین خطی اولوب بونك استقامتی قطب کوکبنی تعیین ایدر .

دب اصغر = (هیئت) قطب شمالی‌یه قریب وکوکب قطبی‌یی حامل جملهٔ کوکبیه .

دُبَیْلَه [ع، ـ] (طب) ارکنلك چیبانلرینك بیوکی .

دُثُور [ع،مص] برشیئك اثر ونشانی قالماماق محواولمق .

دثور القلب = (تو) اذکار الهیه‌نك قلبدن سیلنوب محو اولمسی ، قلبك قرارمه‌سی .

دثور النفس = (تو) هرشیئی چابوق اونوتمق حالی .

دُجَاء ـ دُجی [ع،ـ] جـ : (دجیه) قراکلق، ظلمات .

دُجَاجَه ـ دُجَاج [ع،ـ] طاووق، طاووق جنسی § (هیئت) برجملهٔ کوکبیه .

دجاجیه = (حیوانات) طاووق،هندی طاوس ، سوکلون ، قوص ، کوکرجین، کبی منقارلری اوست طرفدن شیشکین ومنخرلری برنوع خرشف غضروفی ایله مستور اولان طیور قسمنك منسوب اولدیغی نوع ، فامیلیا ، فصیله .

هیئة دجاج = طاووق قولراسی .

دُجَان [ع،ـ] (طب) شریان .

دُجُج [ع،ـ] جـ : دجاجه، طاووقلر .

دُجْر [ع،ـ] (نباتات) فصولیه‌یه مشابه فقط دانه‌لری آندن دها اوچوك مغذی حبه که : لسانمزده بوکا بوکرلجه دینور .

دُجَّه [ع،ـ] زیاده قرا کلق،مظلم .

دُحُور [ع،مص] طرد، تبعید، دفع ایتمك .

دُخَان [ع،ـ] توتون، دومان § بادنجانیه فصیله‌سندن برنبات اولوب قیلمش یاپراقلری سیغاره حالنده ویاچوبوق ایله یاقیلوب ایچیلیر .

دخان‌نوش = (تو) توتون ایچن آدم ، توتون تریاکیسی .

دخانین = ☞ (نیقوتین)

دُخْت ـ دُخْتَر [فا،ـ] قیز، بنت ، کریمه .

دخترز = شراب .

دختره = قیزلق ، بکارت .

دختری = بریسنك قیزی اولمه § دختره .

دختندر / **دختراندر** } = اوکی قیز .

دُخُور [ع،ـ] خوارلق، حقیرلك ، ذلت .

دُخُول [ع،مص] ایچری کیرمك ، داخل اولمق .

حلول دخولی = (حکمت) [تو] جنس وکثافتلری مختلف وآیری آیری کیسه‌لر درونده موضوع اولدقلری حالده بری کیسه سیله برابر دیکرینك ایچنه قونیلان ایکی مایه‌نك خفیفندن کثیفنه دوغری واقع اولان جریان ـ که : بونك عکسنه (حلول خروجی) نامی ویریلیر .

دخولیه = تیاترو، بالو، عمومی باغچه کبی محللره کیرمك ایچون ویریلان اجرت § بعض اشیای تجاریه‌نك برمملکته حین ادخالنده آلنان رسم .

دُرّ [ع،ـ] اینجو ، لؤلؤ .

دریتیم = [تو] صدفده یالکز اوله‌رق متکون شهدانه اینجو . حضرت رسول اکرم ونبی محترم افندمزدن کنایه‌در .

درناسفته = [تو] دلنمه‌مش اینجو .

دردانه = اینجو دانه‌سی .

دُرَّاج ـ دُرَّاجَه [ع ، ـ] ککلکه مشابه ، لطیف ، لحمی لذیذ بر نوع قوش ☞ (بیوك چیل) .

دُرَّاعَه [ع، ـ] فراجه، بنش .

دُرَّاقی [ع،ـ] اولکرمزشفتالی، عربستان شفتالیسی .

دُرْت [ت ، عدد] اوچدن صوکره کان عدد (٤)، ایکی دفعه ایکی، ٣+١ = ٤. چهار، اربعه .

درتده بر = درت مساوی پارچه‌یه آیریلان ویا آیرلدیغی فرض اولنان برشیئك یالکز بر پارچه‌سی، ربع

درت آیاقلی = چارپا حیوان ، درت الایله یاپیشمق || کمال غیرتله تشبث ایتمك .

درت باش = هرطرف،هرجهت، عریان .

درت بوینوز = حیوانات ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن درت بوینوزلی برنوع کییکدر .

(درت بوینوز)

درت قاش = یعنی هنوز تره‌ین دلیقانلی، چار ابرو.

درت قناد = طیور شاطئیه‌دن آفریقای جنوبی‌یه مخصوص برقوشدر .

(درت قناد)

درت کوزله بکلمك = صبرسزلقله انتظار ایلمك .

درت کوشه = مربع ، اکی بوینه مساوی اولان .

درت نعل = حیوانی طولو دیزکین قوشدیرمق حالی .

درتلك = درت قیمتنده ، اوزرنده حجمنده اولان § اهمیتسز، اعتبارسز .

درتلی = اسقامبیل کاغدلرندن اوزرنده درت اشارتی اولانی .

دُرْج ـ دُرْجَه [ع، ـ] قوطی، قوطوجق، حقه .

دُرْد ـ دُرْدَه [فا، ـ] طورطو .

دُرْدار [ع،ـ] (نباتات) قره آغاج .

دُرْدَر [ت، عدد] هردفعه‌سنده درته بیرینه درت، درت درت .

دُرْدُنْجی [ت ، عدد] اوچنجیدن صوکره کلن ، مرتبه‌جه او- چنجینك صوکنده درجه‌سی درت اولان .

دُرْدُورْ [ع، س] کرداب .

دُرْدُوزْلی [ت،ص] دردی بر یرده اولان.

دُرَر [ع، س]جم : (دره) اینجولر § علم فقهده مشهور برکتاب.

درر بار = [ص] اینجو یاغدیریجی.

دُرُسْت [فا ، ص] صاغ، سالم، صحیح § دوغری .

درستی= [فا،س] طوغریلق§صاغلق،صحت.

دُرُسْتازی [فا ، س] (اورتوپدی) تشکلات طبیعیه‌سی غیر منتظم و یاخـود وضعیت طبیعیه‌سـندن انحراف ایتمش اولان عظام وبعض اعضای داخلیه‌نك حال اصلیسنه ارجاع ایلمك فن وصنعتی .

دُرُشْت [فا ، ص] سرت، قاتی، قالین، قبا.

درشتی = سرتلك، قاتیلق§ قالینلق، قبالق .

درشتانه = [فا، ص] سرتجه‌سنه، حدت وشدتله .

دُرُوْگَرْ [فا،س] (دروکرمخففی) دولکرلر نجار، ابنیه‌نك قپو وپنجره‌لرندن ماعدا آخشـاب قسمنی یاپان صنعتکار .

دُرْلُو [ت،ص]نوع،جنس،چشیت§معروف طعام .

درلودرلو= نوع‌نوع، چشیت چشیت .

دُرُود [فا،س] دعا ، ثنا ، سلام ، تحیه یونلمش ، یونجه آغاج .

دُرُوزْ [ع،س] (دروز)لکجمی: الکیرلری.

(فن درستازی) اورتوپدی

جهازلر — ١- ورم مفصل مرفقی فحذی ایچون ؛ ٢ - مضاعف قدم اعرج ایچون ؛ ٣ - قدم اعرج بسیط ایچون ؛ ٤ - ولادی چیقیق ایچون ؛ ٥ - صنعی آیاق ؛ ٦ - خسته خانه باستونی ؛ ٧ ، ٨ - قولتوق دکنکی ؛ ٩ - تفرعاتیله برابر صنعی قول ؛ ١٠ - بونته میزابه‌سی ؛ ١١ - جبیرهٔ مرفق ؛ ١٢ شکل صدری اصلاحه خدمت ایدن قورسه ؛ ١٣ - قشره‌ضد ایچون جهاز ؛ ١٤ - تقصر طرف سفلی ایچون قدم حدیدی ؛ ١٥-اصابعك شکلنی اصلاح ایدن بالت؛ ١٦-وضعیت قورسه‌سی؛ ١٧-مینه‌روه.

دُرُوسْ [ع،س] جم : درس ، درسلر .

دُرُوعْ [ع،س] جم : درع ، زرهلر .

دُرُوغْ [فا،س] یالان ، کذب .

دروغزن = یالانجی .

دروغزنی= یالانجیلق .

دروغی = یالانه منسوب .

دُرُوگَرْ [فا،س] دولکر .

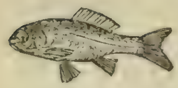

(دولکربالغی)

دولکرویاخود دورکربالغی= خرشفی‌الآدمه‌فرقه- سندن بر نوع بالق اولوب خراشفی آلتون رنکنده‌در .

دُرَّه [ع،س] اینـجو ، اینجودانه‌سی ، بیوك اینجو دانه‌سی .

دُرِّی [ع،ص] پارلاق .

دُزْدْ [فا،ص] خرسز ، سارق،اوغری .

دلدزد = (ت) کوکل چالیجی .

دزدیده = چالنمش ، مسروق .

نکاه دزدیده= چالوب آلمه باقش ، کوزاوجیله عجله باقش .

دُسْتُورْ [فا،س] قوانین مجموعه‌سی § مقتضاسیله عمل اولنه‌جق قانون قاعده § قاعدهٔ اساسـیه § بر قاعده‌یی مختصراً کوسترن حروفك هیئت مجموعه‌سی .

دستورالعمل = مقتضاسیله حرکت اولنه‌جق قاعده ، قانون .

دستورادویه = اجزاجی کتابی .

دوستور مکرم = حکم و نفوذی جاری وزیر .

دُشْمَنْ [فا،ص]عدو،خصم،صاحب‌عداوت.

دشمن کام= (تر) مقصدی دشمنلك اولان ، دشمن مراملی .

دشمن‌متعدیٔ مجبوری = عساکر موظفه .

دشمن متعدیٔ اختیاری = عساکر غیر موظفه ، کوکللی عسکر .

دشمن غیرمتعدی = اهالی وغیرمسلح بی‌طرف تبعه .

دُشنام [فا.س] سوکه، سوکوب صایمه، طعن ایتمه .

دُشوار [فا.س] کوچ، صعب، زور، مشکل .

دشواری = کوچلك ، زورلق . صعوبت

دُعاء [ع.س] جناب حقه یالوارمه، درگاه الهیه‌دن خیر ورحمت رجاسی § بو یولده ترتیب وقرائت اولنان عباره .

بددعا = برینك حقنده فنالق تمنیسی .

دعاکو = دعاجی ، دعا ایدن .

دُعات [ع، ص] ج : (تشدید ایله غلطدر) (داعی)، دعاجیلر .

دُفوف [ع، ص] ج : (دف) ، تفلر

دُقاق [ع، س] (طب) اینجه باغرصاغك قالین باغرصاغه یقین اولان اوچنجی قسمی .

دقاق = (طب) دقاقه منسوب .

دُکّان [ع.س] امتعهٔ تجاریه وضع وبیعنه مخصوص اوطه ، محل § بعض صنعتکارلرك دوروب ایش ایشلدکلری محل، حجره .

دکانجی = دکان صاحبی، دکانده اوطوروب مال صاتان آدم ، تاجر .

دکانچه = دکانجق ، اوفاق دکان .

دُلبند [فا، س] برنوع اینجه پاموق بزی‌که: صاریق یاپیلور وجراحیده پارچه‌لرك اوزرینه وضع وبوشیشی سوزمکده وسائرده استعمال اولنور .

دلبندار = صاریقجی .

دُلدُل [ع، س] طرف اشرف حضرت رسالتپناهیدن جناب علی کرم الله وجهه‌یه اهدا واحسان بیوریلان قیر استرك اسمیدر .

دُلوك [ع، س] (غروب) ایله مترادفدر § کونش غروب ایتمك ویا صارارمق .

دُم [فا.س] قویروق، ذنب، دنبال .

دمچه = کوچوك قویروق ، دنباله .

کژدم = اکری قویروقلی § عقرب .

دمدار = (عسکری) وجهت حرکاتی اثناسنده قوللر کریسنك امنیتنی محافظه‌یه وزمان قزانمغه مأمور قطعهٔ عسکریه، اك آرقه‌ده بولنان .

دُمبك [ت، س] (موسیقی) موسیقینك حین تعلیمنده الر ایله ایکی دیز اوستنه اوره‌رق اتخاذ ایدیلان قاعدهٔ مخصوصه ، اصول .

دُمَل ـ دُمَّل [ع، س] (طب) بیوك قان چیبانی .

دُموج [ع، مص] برشیئ دیکر شیئك ایچنده تماماً یرلشمك، مندمج اولمق .

دُموع [فا، س] ج: (دمع) کوزیاشلری .

دُنبال ـ دُنباله [فا، س] قویروق ذنب ، دم .

دنباله رو = آردی صره کیدن، معقب، باقیجی

دُنبلك [ت، س] (موسیقی) { اصلاً فارسی اولدیغی مرویدر} دوینجه چاناق شکلنده برقابه کرلمش دریدن عبارت برنوع موسیقی آلتی وانواعی.

(دنبلك)

دُنیا [ع، س] (ادنی اسم تفضیلنك مؤنثیدر) بولندیغمز عالم فانی، جهان، عالم § سماواته نسبتله کرهٔ ارض § ثروت ، سامان

دنیا آدمی = دنیاده یشامنك یولنی بیلن.

اهل دنیا = دنائتله متصف، آلچاق .

دنیا پرست = دنیایه طاپان، آخرتی دوشونمین ، حریص ، طمعکار .

تارك دنیا = منزوی، نصرانی عابدی .

دنیالق = مال، ثروت ، یسار .

دنیوی = دنیایه متعلق .

یکی دنیا = جامدن معمول، ملون کره‌لرکه . زینت ایچون طاوانلره تعلیق ایدیلیر § آمریقا وآوسترالیا قطعه‌لری .

دُو [فا، عد] ایکی ، اثنین .

دوپا = ایکی آیاقلی .

دوجهان = دنیا وآخرت .

دوروی = (تر) ایکی یوزلی .

دونیم = ایکی یارم ، ایکی پارچه .

دُواق [ت، س] کلینك ویا یکی طوغمش چوجغك یوزینه اورتیلان تللی سوسلی تول واورتی .

دُوال [ت، س] آری قواننده حاصل اولان جروف .

دُوئللو [ج، س] (Duel) برمعامله تحقیریه‌یه دوچار اولان آدمك خصمنه بالتکلیف آره‌لرنده سلاحله وقوعه کلن مبارزه، مضاربه فعل مذمومی‌که قانوناً ممنوعدر .

دوب [ت، س] دال مضمومه ایله باشلایان کلمه‌لرك اولنه داخل اولوب تأکید بیان ایدر : دوب دوز .

دوباره [فا، س] حیله ، خدعه ، مکر اویون § طاوله اویوننده آتیلان ایکی زارك هر ایکیسی‌ده ایکی بشکلی کلمك .

دوباره‌جی = حیله‌کار ، دساس .

دوبل [ج، س] ایکی قات .

دوبل دسیمترو = (ج) (طوپوغرافیا) ایکی عشر ذراع طولنده اوزری تقسیماتلی جدول تخته‌سی .

دوبلین [ج، س] برنوع قالین تللی ایپك پوسکول § (بحریه) یلکنك بوش اولوب آشاغی‌یه صارقان قسمی § برخلاطك ایکی اوجی بیننده‌کی قسمی.

دوبه [ج، س] (بحریه) کوچوك طومباز، کوپری آلتنه قونور ویا شهانده‌ره کبی قوللانیلور قوچی‌یه مشابه جسم سابح .

دوت [ت، س] معروف میوه ، توت .

قره دوت = ذات الفلقتین شعبه‌سنك توتیه قبیله‌سندن اولوب میوه‌لری سیاه اولدیغندن بو اسم ویرلمشدر.

(قره دوت)

دوتا [ت، ص] ایکی قات، ایکی‌یه بوکلش اکریلمش.

دوتدوری [ت، س] طورمه‌دن سویلین اوتن .

دوتدوری لیلا = کوه‌زه قاری.

دوجه [ج،س] (Doge) اسکی وندیك وجنویز رؤساسنه دینوردی .

دوچار [فا ، س] چاتیجی ، چاتان ، چاتمش اولاشمش § کرفتار، مبتلی .

دوخمه [فا] ایکنه ایله دیکلمش قاتیلوب برلشدیرلمش § صاغلمش .

دود ـ دوده [ع ، س] قوردجغز ، کوچوك قورد .

دوداستوانی = (طب) بوارلاق صوغولجان .

تزیینات دودیه = کوچوك قورداشکالیله مزین نقوش معماری .

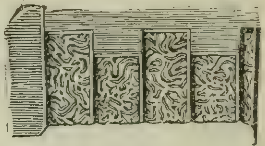

(تزیینات دودیه)

دودحدیث = (طب) ایپك بوجکنك اوغرادیغی ایکنجی استحاله‌ده‌کی حالی (شقیره) .

دودشعری = (حیوانات) اوك طرفی اینجه وآرقه طرفی کسیك وحلزونی برنوع قورد صفیرکه : اکثریا طموز اتنده حاصل اولور واندن سرایت ایدر .

دودةالصباغه = (کیمیا) صیارو قرمز اسملریله معروف حشرات که پك کوزل قرمزی رنك حاصل ایلدکلرندن بونلردن بویا اعمال واستعمال ایدرلر .

دودعرطلی = (باغرصاق قوردی) اسطوانه شکلنده ، آغزی چنکللی دیدان جنسندن برحیوان درمجرای هضمیدن محرومدر .

دودالقز = (حیوانات) ایپك بوجکی دنیلن قوردجغز .

دودالکبد = (حیوانات) اکثریا قویونلرك قره جکرنده یاپراق شکلنده بولنان برنوع قوردجغزکه § بین‌الناس بوکا کلبك دینور

دودالکلیه = (حیوانات) اکثریا کوپك وقوردبوبرکارنده بولنان برنوع صوغلجان .

دودالمدینه = (حیوانات) ایپلك کبی اینجه ودرت متره‌یه قدر طوله مالك بر نوع قورددرکه : بحر احمر سواحلنده‌کی مواقعده وا کثریا بجاقلرده تحت‌الجلد بولنور .

دودوحید = (حیوانات) چیك ات ویا لحم خنزیر اکلندن معده وباغرصاقلرده حاصل اولان وبر قاچ متروطولنده بولنان برنوع قوردکه : بربرینه کچمه حلقه‌لردن مرکبدر ☞ (تنیا) .

دود [فا، س] دومان، دخان، توتون .

دود [ت، س] چوشخوم آغاجنك میوه‌سی .

دود [ت، مص] برسری، برایشی اعلان واشاعه ایلمك .

دودمان [فا، س] صوی ، صوب ، قبیله ، عائله .

دودو [ت، س] الیوم طرز قدیم اوزره بولنان ارمنی قادینلرینك باشلیلرینه اطلاق اولنور .

دودوك [ت، س] چبوق § نای ، § نفسله چالنه‌رق اینجه سس چیقاران معروف موسیقی آلت بسیطه‌سی § دمیریول واپور ماکنه‌لرینك بخار آضییقیله شدتلی سس چیقاران بوریلری § عوام لساننده مفلس § اوزون و ایچی بوش شیء § واپورلرده وترامواپلرده حرکت امرینی اخبار ایچون مأمورلر طرفندن استعمال اولنان معدنی ویاخود خشبی معروف آلت .

(دودوك)

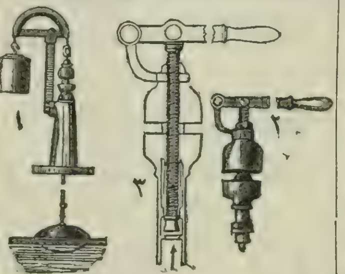

(بخار دودوکی)

دودوکی چالمق = ایشی اتمامه، تسویه‌یه موفق اولمق ، مستفید اولمق .

دودوك کمیکی = ایچنده ایلك بولنان قاوال کمیکی .

دودوکجی = دودوکی چالان ، دودوك یاپان ویاصاتان آدم .

دور [فا، ص] اوزاق ، بعید .

دورادور = اوزون اوزادی‌یه .

دوراندیش = ایلروسی دوشونن ، هر شیئك عواقبی ملاحظه ومحاکمه ایدن .

دور اندیشی = دوراندیشلك .

دوربین = بر ویا ایکی اسطوانه ایله ایکی اوجلرینه طاقلمش عدسه‌لردن مرکب واوزاقده‌کی اشیایی یقین کوستررآلت معروفه .

(دوربین)

دوربین ارضی = (حکمت) ارض اوزره‌نده بولنان اشیانك دوربین ایله مبسوط اوله‌رق کورنمسی ایچون دوربین فلکینك عدسهٔ شخصیه‌سی ایله عدسهٔ عینیه‌سی بیننه اصل جسمه نظراً خیال مبسوط ویرمکه خادم اولان ایکی عدسهٔ مقربه دهاعلاوه‌سیله حاصل اولان دوربین .

دوربین فلکی = (هیئت) اجرام مادیه‌یی رصد ایتمکه مخصوص بیوك دوربین‌که : بری عدسهٔ عینیه ، دیکری عدسهٔ شخصیه اولمق اوزره ایکی عدد مقرب الشعاعات عدسه‌دن مرکبدر .

(دوربین فلکی)

١ ـ عدسهٔ مرئیه . ٢ ـ متفحص . ٣ ـ نقطهٔ عینیه . ٤ ـ متحرك قوان . ٥ ـ صهپا .

نصف‌النهاردوربینی = (هیئت) رصدخانه‌لرده نصف النهار سطحنی ذکواکبك نصف النهاردن مروری آننی تمامیله تعیین ایچون استعمال اولنور بیوجك دوربین‌که : عدسهٔ عینیه‌سی اوزرنده افقی قیللر واردر .

رصد دوربینی = (هیئت) رصدخانه‌لره مخصوص وانعکاس آیینه‌لرینی حاوی بیوك دوربین ☞ (تلسقوپ)

دوربولیس [فا، س] تلغراف ، اوزاقده اولانی یازیجی آلت .

دورباش [فا ، ـ] دکنك، عصا .

دوزپو [ت، س] اكه، تورپى .

دوزپوله‌مك [ت، مص] تورپى ايله اكه‌له‌مك .

دورتشديرمك [ت،مص] برقاچ كره آغرآغر دورتمك § حيوانلره اوكنديره ١ باطيرمق § تشويق وترغيب ايلمك .

دورتشمك [ت،مص] بربرينى دورتمك .

دورتمك [ت، مص] سيورى اوجلى برآلتى قوتله ايتوب بريره صانجمق § تحريك واغوا ايلمك .

دورتجى = دورتن § تشويق وترغيب ايدن .

دورتلنكج [ت،س] اوفاق اوكنديره، حيوانلرى دورتوب سورمكه مخصوص اوجى ايكنه‌لى دكنك .

دروشمك [ت، مص] برايشه مداومت وسعى وغيرت ايلمك .

دوركى – دوركو [ت، س] برطوب يوفقه اكمكى § يوفقه‌نك بورك ١ ياپمق ايچون دورولمشى .

دورمك [ت، مص] قيوروب دوشيرمك، قاتلامق، لف وطى ايتمك .

دوروم [ت، س] قاتلامه، قاتلانش، قاتلانمه، بوكاوم .

دوروم دوروم = بوكاوم بوكاوم .

دوز [ت، ص] اوستنده عارضه‌سى، پوروزى اوليان § مستوى § مستقيم § طوس دوغرى § اوزرنده قاتى، بوكاومى بولنميان § برنوع داقى .

دوز آياق = نردبانسز .

دوز طبان = اوغورسز .

دوب دوز = بسبتون مستوى .

دوزجه = دوغريجه مستقيمجه § آچيقجه .

دوزلك = دوغريلق، مستقيملك § اووه .

دوز [فا، س] {دوختن} مصدرندن اسم اولوب وصف تركيبى صورتنده و ديكيجى وبعضاً ديكلمش معناسنده مستعملدر .

پالان دوز = پالان ديكيجى، پالانجى .

زردوز = آلتون تل ايله نقش اولنمش، ايشلنمش .

دوزنده = ديكيجى، ديكن .

دوزخ [فا، س] جهنم، دارالعذاب، طامو .

عذاب دوزخ = جهنم عذابى، غايت شديد صيقينتى .

دوزخ قرار } **دوزخى** } = [ص] جهنملك، جهنمه لايق .

دوزخيان = (جمع) زبانيلر .

دوزكون [ت، ص] دوز، مستوى، دوزلدلمش، تسويه ايدلمش § يولنه قونلمش، مرتب، منتظم § نسوانك تزييد ملاحت وطراوت ايچون يوزلرينه سوردكلرى مادهٔ ملونه

دوزكونجى = دوزكون دنيلن ماده‌يى ياپان ويا صاتان آدم .

دوزكونلى = يوزينه دوزكون سورمش اولان قادين .

دوزلتمك [ت، مص] دوز ومستوى ايتمك، تسويه ايلمك § يولنه قويمق، ترتيب وتنظيم ايتمك § پوروزينى، عيب ونقصانى كيدرمك، تصحيح ايلمك § مائل بر شيئى مستقيم حاله افراغ ايتمك .

دوزلمك – دوزلتمك [ت، مص] دوز و مستوى ايدلمك § ترتيب وتنظيم اولنمق § اصلاح وتعمير قيلمق .

دوزله‌مك [ت، مص] دوز ومستوى ايتمك § تسويه وتنظيم ايلمك .

دوزمك [ت، مص] ترتيب وتنظيم ايلمك § وجوده كتيرمك .

دوزمه [ت، س] اويديرمه، يالان، اصلسز، ساخته .

دوزن [ت، س] نظام، ترتيب وتنسيق § خدعه، دوباره، صنيعه § (موسيقى) آلات موسيقيه‌نك قوريلوب كوزل چالنه‌جق حاله قونلمسى، آقوردايدلمسى § چوقلرك بز طوقودقلرى ماكنه .

چكى دوزنى ويرمك = انتظامسزلغى كيدرمك، ممكن مرتبه سوسلى اولمق .

دوزنسز = نظام وترتيبى اولميان § آهنكى آقوردسز .

دوزنسزلك = نظامسزلق، ترتيبسزلك .

دوزنلى = مرتب، منتظم § آهنكلى .

دوزينه [ج، س] اون ايكى پارچه‌دن عبارت طاقم، دسته . ١

ياريم دوزينه = آلتى پارچه‌دن عبارت طاقم، دسته .

دوست [فا،س] محب حقيقى، غرضسز عوضسز اوله‌رق بربرينى سون ايكى آدمدن هر برى § يار، سوكيلى § محبوب، محبوبه مزه‌سى .

دوستدار = دوست طوتان § دوستى اولان .

دوستدانه = (ص) دوسته ياقيشه‌جق صورتده .

دوستى = دوستلق .

دوستلق = دوست حالى، محبت .

دوستجه = دوست كبى، دوسته لايق برصورتده .

دوستكام = دوستك مقصدينه موافق .

دوسه [ج،س] (بحريه) اسكله‌يه ويا ساڭر برمحله يا ناشان كمى‌يه كيروب چيقمق ايچون وضع اولنان اسكله .

دوسيه [ج،س] اوراق ومسوداتك حفظنه مخصوص قارتونلردن مركب جلدبند .

دوش [فا،س] فى الاصل (دون كيجه) ديمك اولوب بومناسبتله لسانمزده رؤيا منام واقعه معناسنده مستعملدر .

دوش كورمك } **دوشنده كورمك** } = رؤيا كورمك .

دوش آزمق = اختلام اولمق، رؤياده صو اقتضا ايتمك .

دوش [ج،س] (Douche) يوكسكه مربوط بيوك برسوزكچدن ويا آچيقدن باشدن آشاغى صودوكوش، صو دوكولمك § صغوق صو ايله ييقانمق .

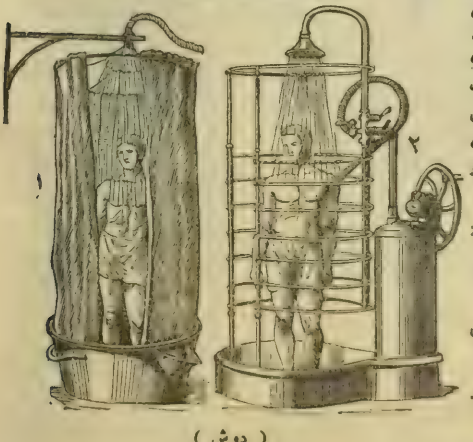

(دوش)

١ – عادى دوش . ٢ – فيسقيه‌لى .

دوش [فا،ـ] اوموز .

بردوش = اوموزده ، آرقه‌ده .

خانه بردوش = اوی اوموزنده یعنی نره‌ده آقشام اولورسه اوراده صباحلین = سرسری .

دوش [ت،ـ] قابورغه آلتی ، یان ، بوش بوكر § اوغرامه، دوچار اولمه .

دوشاب [فا،ـ] پكمز .

دوشمك [ت،مصـ] تفریش ایتدیرمك زمینی قاپلاتدیرمق ، مفروشاتی ترتیب وتجدید ایتدیرمك .

دوشس [ج] (Duchesse) دوق زوجه‌سی ویا كریمه‌سی .

دوشش [فا ، ـ] ایكی آلتی § طاوله اویوننده ایكی زارك آلتی بشكلی یوزلری اوسه كلمك § تصادف، راست كله .

دوشك [ت ، ـ] دوشه‌نوب یاتیله‌جق شیٔ § كوچوك مندر§ یتاق § (بحریه) اومورغه اوزرینه آیقری وضع اولنان آغاجلركه سنجاق و اسكله پوسته‌لرینی بربرینه ربط ایدر .

یاریم دوشكلر = (بحریه) پوسته‌لرك مركب اولدیغی آغاج ویا دمیرلرك اومورغه‌ده نهایتلنن اوجلری .

جوادیره دوشكی = بودوسلمه‌ده جواديره‌نك استناد ایلدیكی محل .

دوشكلی = اوطوراقلی،ثابت § (بحریه) یایوان ، عریض، یالپاسی آز كمی .

دوشكون [ت ، صـ] مبتلی ، منهمك مجبور § زبون ، ضعیف § رفاهیت وسعادت سابقه‌سنی غائب ایلمش اولان § بكتاشی دركاهندن مطرود درویش .

دوشكونلك = ابتلا ، انهماك ، مجبوریت § ابتذال § تدنی § منكوبیت .

دوشمك [ت،مصـ]غیر اختیاری اوله‌رق یوكسك بریردن الچاق برمحله یوارلانوب سقوط ایتمك،ساقط اولمق § ییقلمق ، دوولمك § انحطاط ، سقوط ، هبوط § تصادف ، توافق § تنزل § دخالت ، التجـا ایتمك § ابرام ، اصرار ایلمك § تعقیب ایلمك § خجیل اولمق§ یانمق طاملهمق§قیمتجه آشاغیلهمق § شدت، قوت ودرجه‌سی آزالمق §منكوب اولمق § اوغرامق ، مصاب اولمق § تصادف ایتمك ، واقع اولمق § اوعمق ، یاپیشمق§ قاللمق ، ملحق اولمق .

اردینه دوشمك = تعقیب ایتمك .

كوچك دوشمك = محجوب وشرمسار اولمق .

كوزدن دوشمك = اسكی محبتی، التفاتی غائب ایلمك

دوشوب قالقمق = برابر یشامق .

دوشه قالقه = زحمتله ، مشكلاتله .

دوشنبه [فا،ـ] ایكنجی كون، بازار ایرتسی كونی .

دوشنمك [ت،مصـ] تفریش اولنمق ، باپلمق ، بسط ایدلمك § اوزون اوزادی‌یه سوزه قویولمق § خسته‌لنوب یاتمق .

دوشوت [ت،صـ] جنین ساقط،دوشمش چوجق § علیل،سقط آدم .

دوشورمك [ت،مصـ] یوكسك برمحلدن آلچاق بریره سقوط ایتدیرمك § تنزیل ایلمك § اسقاط ایتمك § راست كتیرمك تصادف ایتدیرمك .

چوجق دوشورمك = حامل قادین برسبب عارضی ایله وقت معیندن اول — اولو اوله‌رق — وضع حمل ایلمك .

دوشوك [ت،صـ] دوشمش آشاغی صارقمش اولان §دوشمش چوجق.

دوشوكلك = دوشمش شیئك حالی .

دوشوم [ت ، ـ] ملتزملرك اكین بیغنی تمغالدیغی تحته .

دوشونجه [ت،ـ] اندیشه، دوشونیله‌جك شیٔ ، افكار ، مراق.

دوشوندیرمك [ت،مصـ]دوشونمه‌كی موجب اولمق § اندیشه‌یه باعث اولمق .

دوشونمك [ت،مصـ] تفكر،ملاحظه ایتمك§اوزون اوزادی‌یه ملاحظات وتدقیقاتده بولنمق § خاطره كتیرمكه چالیشمق § چاره ، تدبیر آره‌مق .

دوشونمه ـ دوشونیش [ت،ـ] دوشونمك فعلی، تفكر، ملاحظه§اندیشه غائله .

دوشه‌مك [ت،مصـ] یایمق، بسط ایتمك، تفریش ایلمك .

دوشیزه [فا،ـ] قیز ، قیز اوغلان قیز بكر .

دوشیزكی = بكارت ، قیزلق .

دوشین ـ دوشینه [فا ، ـ] دون كیجه‌كی ، دون كیجه‌یه منسوب .

دوغ [فا،ـ] آیران .

قره‌دوغ = چاردارلیجه‌سی دنیلن نبات .

دوق ـ دوقه [ج،ـ] (ضمهٔ خفیفه ایله) بعض اوروپا دولتلرنده معتبر و مستعمل عنوان اصالتدركه : (سردار) لفظیله ترجمه اولنه بیلیر .

دوق [ج،ـ] (ضمهٔ ثقیله ایله) كمرك انباری § (بحریه) قلفات عملی ، سفائنك تعمیر وترمیم ایدلدكلری یر § ترسانه حوضی .

دوق [ج،ـ] (بحریه) یلكن بزینك اك اعلا جنسی .

دوقا [ج،ـ] برنوع اجنبی آلتون سكه‌سی .

دوقتور [ج،ـ] برعلم وفنده مأذون اولان، بر علمه، فنه انتساب كاملی بولنان § طبیب حكیم .

دوقتورا = اجازت ، اذن § منتهیلك شهادتنامه‌سی .

دوقه‌لق [ت،ـ] دوقه عنوان اصالتی § بردوقه‌نك تحت اداره‌سنده اولان یر .

دوكدیرمك [ت،مصـ] برشیئی بولندیغی قابدن آخر محله دور ایتدیرمك § صاچدیرمق § آقیتمق § قالبه قویدرمق .

دوكدیرمك [ت،مصـ] ضرب ایتدیرمك، صدمه‌یه ، ضربه‌یه معروض ایتمك .

دوكمك [ت ، مصـ] برشیئی بولندیغی قابدن آخر محله دور ایتمك § صاچمق§آقتمق § قالبه‌قومق.

دوكمك [ت،مصـ] ضرب ایتمك،اورمق § هاوانده ویا سائر برمحلده اوره‌رق قیرمق،اوفاق اوفاق پارچه‌لره آیرمق ، توز حالنه قومق .

دوكلمك ـ دوكنمك [ت،مصـ] بولندیغی قابدن دیكر قابه آقمق§ صاچمق .

دوكلمك [ت،مصـ]اورمق،ضرب ایتمك .

دوكنمك [ت،مصـ] كندی كندینه اورمق § آه وفغان ایتمك § نادم ، پشیمان اولمق .

دوكمه [ت،ـ] قالبه‌دوكیله‌رك یاپلمش شیٔ .

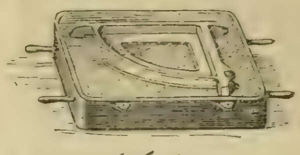

(دوكه)

دوكه‌جى = معدنلرى اريدوب قالبه دوكه‌رك مختلف شيلر يابان صنعتكار .

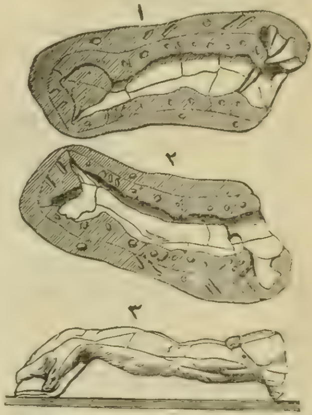

(ساعدك دوكه آلچى درونه آلمسى)
۱،۲ – آلچى درونده‌كى حالى . ۳ – آلچيدن اولكى حالى .

دوكمه [ت،س] ايليكه كچيريلن يوارلاق شئ § يومرو چيبان .

دوكمه‌لمك = دوكمه‌يى ايليكدن كچيره‌رك البسه‌نك اوكنى ويايكنى قارشديرمق .

دوكمه‌لى = دوكمه‌سى اولان .

دوكن [ت،س] خرمنده اكنى دوكدكارى چاقمق طاشلى آلت زراعيه .

دوكندى [ت،س] دوكلمش، پراكنده شئ .

دوكنمك [ت.مص] كندى اوستنه دوكمك .

صويونوب دوكنمك = استراحت ايچون خارجده كيلن البسه چيقاريله‌رق لاابالييانه برحال وقيافتده اوطورمق .

دوكنمك [ت،مص] كندى كنديسنه اورمق .

دوكوز [ت،س] بربرينه نسبتله كلين وكوكينك پدر ويا والده‌لرى § دوكونده دامادە پدرلك ايدن آدم .

دوكوج [ت،س] صابونسز يقانيلان چماشيرلرك دوكلدكلرى طوقماق،

دوكوش [ت،س] غوغا، اوروشمه، چارپشمه .

دوكوشمك [ت،مص] بربرينى اورمق، اوروشمق ، محاربه ، مضاربه ايتمك .

(دوكوشكن)

دوكوشكن = طيوردوريه ويا شاماتيه‌دن دكز طاوسى دنيلن بوينى كوركلى وطويل المنقار برقوشدر .

دوكوم [ت،س] معادن اريديلوب قالبه دوكمه ، سبك ، اذابه .

دوكومخانه = (غلطدر) معادن مختلفه سبك واذابه اولنه‌رق آلات وادوات مختلفه اعمال اولنان فابريقه .

دوگوم [ت،س] اوزون برشى كندى اراسندن كچيريلوب صاريله‌رق حاصل اولمش يومرو ، باغ ، عقده .

دوگوملمك = دوكوم ياپه‌رق باغلامق .

دوگوملى = دوكومى اولان ، دوكوم ياپيله‌رق باغلانمش اولان

كوردوگوم = چوزلمسى زور دوكوم باغ

دوگوملنمك = دوكوم اولمق .

دوگون [ت،س] مسرت جمعيتى، شنلك، وليمه ، سور .

دوگون اوى = (كه) چوق غلبه‌لك محل .

دوگه [ت،س] كنج اينك ، طوغورمامش اينك .

دوگه‌سيمك [ت،مص] كنج بوغا آزمق .

دول [ت،س] مايه ، عرق ، نسل § رحمك ايچنده‌كى (ياورو) جنين .

دول آلمق = جنس آيغرى قيصراغه چكوب طايى آلمق .

دول‌اشى = صوك ، مشيمه .

دول‌دوش = تناسل .

دول‌ياتاغى = رحم .

دول [ع،س] (دولت) ك جمعى .

بين‌الدول = دولتلر آره‌سنده .

حقوق خصوصيهٔ دول = (حقوق) دولتلرك قوانين موضوعه‌لرى آره‌سنده‌كى مباينتدن متولد اختلافاتك فصلى ضمننده اتخاذ اولنان قواعد مجموعه‌سى .

حقوق‌دول = (حقوق) مناسبات متقابلهٔ دولك مستنداولديغى قواعدى تعيين وتحديد ايدن علم .

حقوق‌عموميهٔ دول = (حقوق) حقوق دولك شخص معنوى اعتباريله دولتلرك حائز اولدقلرى حقوق ووظائفه تعلق ايدن قسمى .

دولاب [ع،س] دور ايدن ، دونن شئ § قويودن صو چيقارمغه مخصوص چرخ § حيله ، دك ، دوباره § درونه اطعمه، اشيا وسائره قونيلن رافلى ويارافسز طولاب جمع ; (دواليب)

(بوستان دولابى)
۱ – بوستان دولابى . ۲ – صو قباغندن معمول . ۳ – چناقلى .

دولبند [ت، س] بك اينجه، سيركجه اينجه بز، موصلى اينجه صاريقلى بز .

دولك [ت،س] قاوون ، قارپوز پيچمى § بوستان بوزومى اوفاق‌ىش .

قارغه‌دولكى = اشك خيارى .

تكرلك دولكى = تكرلكلرى آرابه ايكنه طوتديران باش .

دولكر [ت،س] (فارسى دروكردن غلطدر) ابنيه‌نك قپوو پنجره‌لردن ماعدا اخشاب اقسامنى يابان صنعتكار ، نجار ، تخته‌لرى يونوب كسه‌رك ميخلايان آدم .

دولكر ادواتى = دولكرلرك استعمال ايلدكلرى آلات وادوات متنوعه .

دولکر باغی = (بحریه) کمیجیلرجه مستعمل برنوع باغ .

دولکر بالغی = اکلی واوزونجه بر برنوع بالق، دروکر بالغی.

دوم ـ دومین [فا، عدد] ایکنجی.

دومان [ت،س] بوس ، سیس ، بوغو § حرارته معروض برشیدن چیقان بوغو .

قفا دومانلانمق = سرخوش اولمق .

کوز دومانلانمق = حددن کوز قرارمق .

دومانلامق = دومان ویرمك § بولاندرمق.

دومانلی = دومان، سیس اولان، بولانق.

دومن [ت،س] (بحریه) کمینك قیچنده بولنان وسانجاق، اسکله طرفنه وسانجاغه چویریلوب اداره ایدلمسنه مخصوص اولان واسطه .

دومنی اکری = چاربوق آت قویروغی.

دومن بودوسلامه‌سی = (بحریه) کمینك قیچنده اومورغه‌یه مربوط اوله‌رق قالدیراش اولان ودومن تعلیق ایدیلن یکپاره دمیر ویا آغاج .

دایسی دومنده = ظهیری اولان .

دومن دولابی = (بحریه) دینکیلنه دومن خلاطی ویا زنجیری صاریله‌رق دومنی مطلوب جهته تحریك ایدن چرخ .

دومنجی = کمینك دومنی قوللانان آدم.

سردومن = (بحریه) بلوك امیننه معادل بررتبهٔ بحریه § کمیلرده دومن طوتان طائفه .

دومن طاقمی = (بحریه) دومن ، یکه زنجیر ودومن دولابنك هیئت مجموعه‌سی.

دومینه ـ دومینو [ج،س] اوزرلری نقطه نقطه مارده‌لی مستطیل الشکل یکرمی سکز قطعه فیل دیشی ویا معدنی طاشلرله اوینانیلان اویون .

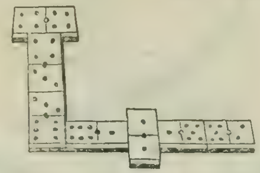

(دومینه)

دون [ت،س] کیجه‌دن اول اولان کون، امس ، دیروز .

دونکی = دونه منسوب ، دون وقوعبولان § پك یکی ، قدیم اولمیان .

دون کیجه = بوندن اولکی کیجه .

دون [فا،ص] آشاغی § آلچاق، صویسز دنی § آلتده ، آشاغیده اولان § مرتبه‌جه کیروده بولنان .

دومن نفری = (عسکریه) ك کیروده اولان ، کیریدن کلن § (بحریه) کمی دومنی قوللانان آدم .

دونان [ت،س] اوچ یاشنی کچن آت ودوه کبی بیوك وایکی یاشنی چن قویون وکچی مثلاو کوچوك حیوانات .

دوندرمك [ت،مص] بر نقطهٔ ثابته اطرافنده چویرمك § کیتدیکی طرفك عکسنه چویرمك § اعاده ایتمك § ایچنی طیشنه چویرمك .

دونش [ت،س] کری کلمه ، عودت رجوع.

دونشدرمك [ت،مص] ارامق تحری ایتمك، آرایه‌رق کتیرمك § برلشدیروب اداره ایتمك

دونشین [ت.ظ] دونر ایکن ، اثنای عودتده .

دونك [ت،ص] ثباتسز ، سوزنده طورمیان، امتحان ویره‌میوب صنفده قالمش شاکرد .

دونکلك = دونك اولان آدمك حال وصفتی ، ثباتسزلق .

دونکل [ت،س] موشموله ، یشبیق دنیلان معروف میوه .

دونکی [ت،س] (بحریه) واپورلرده مستعمل بیوك طلومبه، کمینك قزانته صو ویرمك اوزره استعمال اولنان طلومبه .

دونم [ت ، س] هر برضلعی قرق ذراع معماریدن عبارت بر مربع .

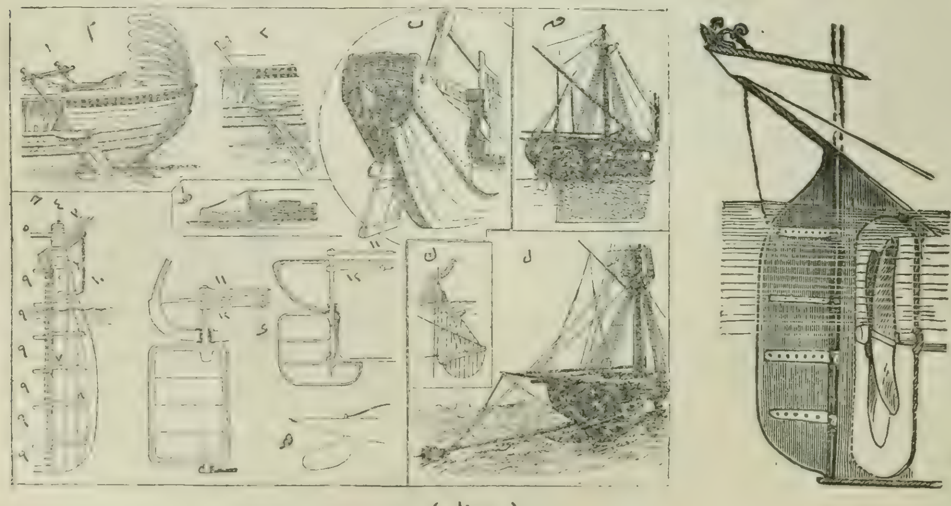

(دومنلر)

م ـ عتیق دومن : ۱ ـ مزدوج محاربه دومنی ؛ ۲ ـ عادی سیر دومنی ؛ ب ـ چین ترتیبی دومن ؛ ح ـ دومن واقسامنك اسملری : ۳ ـ دومن طامی ؛ ٤ ـ طاس پیتونی ؛ ٥ ـ یکه ؛ ٦ ـ دومن بوغازی ؛ ۷ ـ دومن بدنی ؛ ۸ ـ یاپاژه ؛ ۹ ـ دمیر چبوقلر ؛ ۱۰ ـ لاله زنجیری ؛ ء ـ متوازن دومن : ۱۱ـ سیر یکه‌سی ؛ ۱۲ ـ حرب یکه‌سی ؛ ه ـ معلق دومن ؛ ط ـ نهر دومنی ؛ ی ـ یدك دومن ؛ ل ـ احتیاج مبرم حالنده دومن مقامنه قائم اولمق اوزره یاپیلان ترتیبات .

دُونْمَك [ت، مص] بر نقطهٔ ثابته اطرافنده چویرلمك § کیتدیکی طرفك عکسنه چویرلمك § سوزندن عهدندن جایمق، نکول ایتمك § مذهب اصلیسنی ترك ایتمك § رجعت، عودت ایتمك، کرویه چکلمك § برحال کسب ایتمك، بکزه‌مك، باش دونمك.

دُونْمَه [ت، س] دونمك حالی، فعلی § دین اصلیسنی ترك ایله باشقه بر دین قبول ایتمش اولان § نکول.

دُونِشْ [ت، س] دونمك حالی.

دوْنَما [ت، س] عمومی برمسرت ایچون شهرك قندیللر و بایراقلرله تنویر و تزیین اولنمسی، شهرآیین § سفن حربیه مجموعی.

اینجه دونما = اوفاق حرب فیلوسی.

دُونُوم [ت، س] دوران، جولان § رجعت، عودت § کره، دفعه نوبت.

کون دونومی = کونشك یاز ابتداسنده شمالدز ونیشین جنوبدن خط استوایه دوغری رجعتی و کیجه و یا کوندوزك بیومکه باشلامسی.

دُونِیم [فا، ص] ایکی پارچه، ایکی‌یه بولنمش.

دُویسْت [فا، عدد] ایکی یوز.

دُهَاة [ع، س] (دهی) نك جمعی، علماء متبحرین، پك ذکی اولانلر.

دُهُنْ [ع، س] سورینه‌جك یاغ.

دُهُورْ [ع، س] دهرك جمعی، زمانلر، مدتلر.

دُیُونْ [ع، س] (دین)ك جمعی. بورجلر. § [دیون صحت] (فقه) بر کیمسه‌نك حال صحتده ذاتنه تعلق ایدن بورج § [دیون مرض] (فقه) بر کیمسه‌نك مرض موتنده‌کی اقراریله ذمتنده تقرر ایدن بورجلر § [دیون مشترکه] (حقوق) ایکی و یا زیاده کیمسه‌لرك بر کیمسه ذمتنده بر سببدن طولایی الهجقلری.

د

ذ [ع، فا، ت] ذال الفبای عربینه طقوزنجی وحروف عثمانیه و فارسیه نك اون برنجیسیدر . رنجه‌ده مخرجی مفقود اولدیغندن (ز) كبی تلفظ اولنور . انكلیزجه مستثنا اولمق اوزره سائر لاتین حروفاتی میاننده بوك صداسنی اظهار ایده‌جك حرف یوقدر یالكز انكلیزجه (Th) اشارتیله بو حرفك تماميله صداسنی اخراج ایدرلر . ابجد حسابنده حرف مبحوث (۷۰۰) عددینه و عربی تاریخلرده یالكز بولندیغی حالده (ذی الحجه) یه وكندیسنی تعقیباً برالف كتابت لدیكی (ذا) صورتده (ذی القعده) یه دلالت ایدر .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شكلرده ارائه ایدیلور .

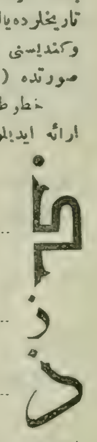

كوفى ....

تعليق ....

ثلث ....

نسخ ....

سياقت ....

توقيع ....

ديوانى ....

جلى ....

اجازت ....

رقعه ....

ريحانى ....

شجرى ....

ذا [ع، د] عربیده مفرد مذكره مخصوص اشارتدر . بو ، شو ، او مقامنده استعمال اولنور § ذی القعده آینه اشارتدر .

بعد ذا = بوندن ، آندن صوكره .

كذا = بویله ، شویله ، اویله .

{ ذونك حالت نصبی اولان (ذا) لسانمزده مستعمل دكلدر .

ذائب [ع، ص] اریجی، اریین، اریمش اولان [معدنیات حقنده مستعملدر]

ذائق [ع، ص] طادیجی ، طادان § لذت آلان .

ذائقه [ع، ا] حواس خمس ظاهره‌دن لذت ، طاد طویمق خاصه‌سی § انسانه مادی ومعنوی ذوق ، طاد طویدیرجی قوت § (طب) لسانی وسطح حنكی (اوست طماق) ستر ایدن غشاء مخاطی ایله حلیمات مخصوصه واسطه‌سیله حس اولنان طاد .

قوهٔ ذائقه = ذائقه .

ذابح [ع ص] ذبح ایدیجی، بوغازلایجی، لحمی مأكول حیوانی بوغازلایان

ذات [ع، ا] صاحب، مالك معناسنه اولان (ذو) نك مؤنثی § صاحبه § عین حقیقت، كنه، اصل § اشخاص حقنده (نفس) دن كنایه § الهاب

ذات الارجل المشقوقه = (حیوانات) طیرنانلری چتال اولان حیوانات مجتره .

ذات الارجل العشره = (حیوانات) ینكیج ، استاقوز ، مرطان ، قاریده‌س كبی صردوكلمی لحالیلری، ذوذنب كوزلری بش چفت ایاقلری اولان حیوانات قشریه .

ذات الارجل السلوكيه = (حيوانات) چفت چفت لواحق متعدده‌دن ويا مفصللى اعضاء لامسه‌دن متشكل اولان حيوانات صغيرۀ بحريه .

ذات الاصابع المفرده = (حيوانات) كركدان ، تاپير ، فرس حاركبى اياقلرينك منتهاسى اظلاف ايله محاط اولان حيوانات .

ذات الاصابع المزدوجه = (حيوانات) فرس ماء كبى اياقلرى مساوى پارمقلرله منتهى اولان حيوانات جسيمه .

ذات الاظفار = (حيوانات) پارمقلرى يكديكرندن متفرق ، متحرك و ظفار ويا پنچه ايله مجهز اولان حيوانات – كه : انواع مختلفه‌سى واردر .

ذات الاظلاف = (حيوانات) پارمقلرى يكديكريله ازچوق متصل اولان واوجلرى قرنى محفظه ويا تمايز ايله محاط اولان حيوانات . مجترلر بو قبيلدندر .

ذات الافواه الجنبيه = (حيوانات) كوپك باليغى وامثالى كبى اغزلرنده قوتلى وكسكين ديشلرى بولنان بيوك ، صلديريجى بالقلر صنفى .

ذات الاذن خارجى = (طب) قولاق دليكى جلدينك التهابى .

ذات الاذن داخلى = (طب) صندوقۀ طبل دنيلان قولاق طاولك ايچ اورته‌سنك التهابى .

ذات الالقاح خفيه = (نباتات) فعل القاحى خفى اولەرق واقع اولان يعنى اعضاى تناسليه‌سى تفريق وتمييز اولنه‌ميان نباتات .

ذات الالقاح ظاهره (نباتات) فعل القاحى اشكار اولان يعنى اعضاى القاحيه‌سى اشكار بولنان نباتات .

ذات الالوان = (معادن) وضعيتنه كوره برقاچ رنك اظهار ايدن معادن شفافه . مثلا (فلوروتين) كبى بعض معدنلر واردركه : بونلر ضياى منعكس ايله ماءيلوسه (مور) ، منبع ضيا ايله كوز آره‌سنه قونيله‌رق ضياى منكسر ايله نظر اولندقده (صارى) كوريلور .

ذات الايدى الاربع = (حيوانات) درت اللى حيوانات .

ذات البين = (فقه) ايكى كشى آره‌سنده اولان معارضه وخصومت .

ذات التنفس المزدوج = (حيوانات) ايكى طرز تنفسى اولان حيوانات كه : بونلر بازين ، قيشين مرزغه‌لرده ، مياه جاريه درونده يشارلر . غلصمه‌لريله و يازين صولرك قورودیغى اثناده رئه‌لرى واسطه‌سيله تنفس ايدرلر .

ذات الثدى
ذات الثدايا } = (حيوانات) ممه‌لى حيوانلرى جامع اولان صنف .

ذات الجنب = (طب) آق جكر اورتوسنك التهابى .

ذات الجفن = (طب) كوز قپاغنك التهابى .

ذات الجلد العظمى = (حيوانات) كميكلى بالقلر دركه : جلدلرى ديكر بالقلرده اولديغى كبى خراشف ايله مستور اولميوب برنوع زره تشكيل ايده‌جك طرزده سرتلشمش ويا كميكلشمشدر : حسان بحرى ايله صندوق باليغى بو قبيلدندر .

ذات الحفيرۀ رأس = (حيوانات) بر نوع تنيا ، شريد قورديكه : طولى (٢٠) مترو قدردر .

بوقورد باخصوص كفال باليغنك وجودنده تحصل ايدوب بالاخره اكليله انسانه دخى سرايت ايدر .

ذات الخراشف المشمشه = (حيوانات) جلدى اكثريا مينالى خراشف ويا كميكلى الواح ايله مستور اولان برجنس بالق صنفى .

ذات الخرطوم = (حيوانات) بورنلرى خرطوم دينلن بورى ايله نهايتلنن فيل جنسى .

ذات الخصيه = (طب) خصيه‌لرك ، خايه‌لرك التهابى .

ذات الدماغ = (طب) بينك نسج مخصوصنك التهابى

ذات الرأس شعرى = (حيوانات) باش طرفى قيل كبى اينجه برنوع صوغاجان – كه : قره حمادن وفات ايدنلرده كثرتله بولنور .

ذات الرأسين = (طب) اوست طرفلرى ايكى يه ايرلمش اولان و وجود انسانيده برى قولده ، ديكرى اويلوقده بولنان ايكى عضله‌نك صنفى .

ذات الرئه = (طب) نسج رئوينك يعنى آق جكرك التهابى ذات الرئۀ خلاليه ، جنبيه ، راكده كبى انواعى واردر .

ذات الرحم = (طب) رحمك كلياً ويا قسماً كسب جسامت ايدرك التهابلنمسى .

ذات الرحمين = تحت البطن بركيسه‌يى حامل اولان حيوانات – كه : ياورولرى ايلك تولدلرنده برمدت درونده ممه‌لر بولنان بوكيسه داخلنده اقامت ايدرلر .

ذات الرؤس ثلثه = (طب) اوج طرفلرى اوچ قسمه آيرلمش وبرى قولده ديكرلرى اويلوقده بولنان ايكى عضله‌نك صنفى ، اويلوق عضله‌سى .

ذات الزلال كمى = (طب) بوكوم يرلرنده منطار كبى شيلر پيدا اولمسندن دولايى مفاصله عارض اولان التهاب .

ذات الزوج = (فقه) قوجه‌سى اولان قادين ديمكدر .

ذات الزهرتين = (نباتات) برذنب اوزرنده ايكى چيچك ويا ايكيشر ايكيشر موضوع ازهار .

ذات السحايا = (طب) بين زارينك التهابى – كه اكثريتله اطفاله عارض اولان بوعلت مخوفه‌يه مبتلا اولنانلرك شفاياب اولمسى همان مستحيل كبيدر .

ذات السحاياى درنى = (طب) بين زارينك التهابلنمسندن متولد بين ورمى .

ذات السمحاق = (طب) كميك زارينك التهابى .

ذات السويداء = (نباتات) نباتك مادۀ اصليه‌سى اولان (رشيم) ك نشو ونما بولمامسى حالنده كيسۀ مشيمه‌ده تشكل ايدن نسج حجروىٔ مخصوصدن عبارت اولان (سويدا) يى حاوى تخملر .

ذات الشبكيه = (طب) كوزك طبقۀ شبكيه‌سنده حاصل اولان تشوشات .

ذات الشرافة الثلثه = (طب) اوچ قنادلى ديمك اولوب قلبك صاغ حجره‌سنده‌كى دليكك (فوهۀ اذينيۀ بطينيه) نك آغزنده بولنان قپاغك صفتى .

ذات الشريان = (طب) نبض طمارينك التهابى .

ذات الشغاف = (طب) قلبك خارجى وداخلى اوله‌رق (شغاف) دنيلان ايكى زارندن هرهانكى برينك التهابى .

ذات الشكلين = (طبقات) مختلف مجموعه‌لره منسوب وفقط يالكز ايكى شكلده متبلر معادن .

ذات الصدور = مفخرات ، مقررات قلبيه .

ذات الصفاق = (طب) قارن داخلنده‌كى آلاتى ستر ايدن زارك التهابندن عبارت برمرض مهلك .

ذات الصفاق درنى = (طب) سالف الذكر زارك درنى الطبيعه اولان التهابى .

ذات الصفاق نفاسى = (طب) لخوسه‌لرده وقوع بولان ذات الصفاق .

ذات الصلبه = (طب) كوزك طبقۀ خارجيه‌سنك التهابى .

ذات الطبل = (طب) غشاء طبل دینیلن قولاق زاویه‌سنك التهابی .

ذات العصب بصری = (طب) کوزده رؤیته خادم اولان سیکرك التهابی .

ذات العظم = (طب) کمیکك نسج خاصه‌سنك التهابی .

ذات العظام التامه = (حیوانات) تماماً عظم حالنه کیرمش فقره‌لری بور قحفدن عبارت اولان اسماك قسمی .

ذات العقد = (طب) وجودده‌کی بزلرك التهابی .

ذات الغلصمهٔ دائمه = (حیوانات) تبدیل شکل ایتمك خاصه‌سی ناقص اولان برنوع قوربغه .

ذات الفراشین = (نباتات) احادی المسکن، وثنائی المسکن اولان ازهار ونباتات.

ذات الفقرات = (حیوانات) بل کمیکی اولان حیوانات .

ذات الفلقتین = (نباتات) چکردکنك ایکی‌یه تفریقی ممکن اولان (بقله فصولیه کبی) نباتات .

ذات الفلقه = (نباتات) نشو ونماسی چکردکنك آیرلمسیله وقوع بولمیان نباتات.

ذات القرنیه = (طب) کوزك آلت طبقه‌سی اکثا ایدن جام کبی پارلاق طبقه‌نك التهابی که کوز لکه‌سی بونك نتیجه‌سیدر .

ذات القرون = (حیوانات) ☞ [قرون].

ذات القزحیه = (طب) کوزده طبقهٔ قرنیه‌نك کیروسنده‌کی طبقهٔ قزحیه‌نك التهابی.

ذات القصبات = (طب) آق جکر بوریسنك برنجی تقسیماتنك ایچ یوزینی تفریش ایدن غشاء مخاطینك التهابی .

ذات القصبات شعریه = سالف الذکر غشاء مخاطینك التهاب نزلویسی .

ذات الکبد = (طب) قره‌جکرك التهابی.

ذات الکرسی = (قوزموغرافیا) دب اکبرك وسط کوکبی ایله کوکب قطبی بینی وصل اولنوب کندیسنه مساوی اوله‌رق استقامت اوزره اخراج اولندقده تصادف اولنان بش عدد قدر ثالث کوکبندن مرکب برج معروف.

ذات الکلیه = (طب) بوبرکلرك التهابی

ذات الکلیهٔ زلالی = (طب) بوبرکلرك اثر التهابی اوله‌رق بولده البومینك ظهورینه سبب اولان علت .

ذات الکیسی = (حیوانات) تحت البطن بر کیسه‌یی حامل اولوب یاوروولرینی ایلك دفعه اوله‌رق بو کیسه داخلنده تولید ایدن حیوانات .

ذات اللسان = (آوسترالیا کیرپیسی) حیوانات ثدییهٔ عدیمة الشبیمه فرقه‌سندن کینهٔ جدید طرفلرنده بولنان و بورصوغلجانلریله تغذی ایدن بر حیواندر .

(ذات اللسان)

ذات اللونین = (معدنیات) وضعیتنه کوره ایکی رنك اظهار ایدن معادن شفافه.

ذات المبیض = (طب) نسوانك داخلاً قاصیق طرفلرینه مصادف یموردله‌لرك، بیضه‌لرك التهابی .

ذات المثانه = (طب) مثانه‌نك یعنی سدیك قاووغنك التهابی .

ذات المثقب = (حیوانات) حیوانات غیر فقریه‌دن برجنس‌که : بطنلرینك نهایتنده بر دلیك بولنور .

ذات المشیمه = (طب) کوزده‌کی طبقهٔ مشیمه‌نك التهابی .

ذات المطالع = (ادبیات) منظومه اعتباریله بردن زیاده مطلعی اولان شعر .

ذات المفصل = (طب) مفاصلك یعنی وجودده‌کی اویناق یرلرك التهابی .

ذات الملتحمه = (طب) کوز قپاغنی کوز بواداغی ایله بولشدیرن غشانك التهابی .

ذات المهبل = (طب) مواضع تناسلیهٔ نسوانیه‌دن مهبل دینلان قنالك التهابی .

ذات الورید = (طب) سیاه قان طمارلرینك التهابی .

ذات الوقود = اودون، کمور کبی یانه‌جق شیلری حاوی قاب .

ذات النطاقین = حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله عنهك کریمهٔ محترمه‌لری جناب اسمایه طرف اشرف پیغمبریدن احسان بیورلمش برلقبدر .

ذاتاً = اصلنده، اصل اوله‌رق، اساساً .

ذاتی = ذاته منسوب خصوص (منطق) جزئیاتنك حقیقتنده داخل اولان لفظ کلی.

ذاتیات = ذاته متعلق خصوصات .

بالذات = کندیسی، نفسی، واسطه‌اولمیه‌رق { جمعی : (ذوات) کلیرسه‌ده بو یالکز اشخاصه عائد اولور . }

ذاکر [ع، ص] ذکرایدن ذکرایدیجی، آکان § تکیه‌لرده اثنای ذکرده درویشلری تشویق ایچون الهیات اوقویان کیمسه .

ذاکی [ع، ص] کسکین قوقولی § کوزل قوقولی .

ذال [ع، س] (ذ) حرفنك اسمی .

ذائق [ع، ص] کیدیجی، کیدن .

ذائق الامعاء = (طب) سورکون، اسهال.

ذاهب [ع، ص] کیدیجی، کیدن .

ذاهل [ع، س] ذهول ایدن .

ذال مفتوحه

ذبائح [ع، س] ج ; (ذبیحه) قربانلر.

ذبح [ع، مص] بوغازلامق، بوغازلانمق .

ذبحیه = قصابلردن استیفا ایدیلن رسم .

ذبحه [ع، س] (طب) حنجره‌نك غشاء مخاطیسی اوزرنده اغشیهٔ کاذبه‌نك تکونی ایله متصف برمرض .

ذبل [ع، س] قابلومبغه قابوغی .

ذبیح [ع، ص] بوغازلانمش، فی سبیل الله قربان ایدلمش، قربان ایدلمکه صالح اولان § حضرت اسماعیل علیه السلام ایله پدر مکرم نبوی جناب (عبدالله) ك لقب شریفلریدر .

ذبیحه [ع، ص] فی سبیل الله قربان ایدلمکه صالح اولان حیوان § قربان ایدلمش حیوان .

ذخائر [ع، س] ج: (ذخیره) ذخیره‌لر.

ذخیره [ع، س] احتیاجنده صرف اولنمق اوزره حفظ اولنان حبوبات وسائر مأکولات .

ذر [ع، س] قارنجه یوروطه‌سی .

ذرات [ع، س] ج : (ذره) پك اوفاق پارچه‌لر .

ذراری [ع، س] (ذریت) ك جمعی، ذریتلر، نسللر، نجللر .

ذرعی [ع، س] (فقه) آرشونله اولچیلن شیلر .

ذُرُوح • [ع، س] (حیوانات) قودوز بوجکی .

ذَرَّه [ع، س] بر آرپه دانه‌سنك یوزده برجزئی § پك اوفاق پارچه شیٔ § (حکمت) جزء لایتجزی دینلن غیر قابل تقسیم جزؤلرن بر طاقمنك برلشمسندن حاصل اولان کوچك ماده ، جوهر فرد .

ذَرِیعَه [ع، س] وسیله، بهانه، واسطه.

ذَعَرْ [ع، س] شدتلی قورقو .

ذَفَرْ [ع، س] قوقو، تعفن .

ذَقَن • [ع،س] چکه کمیکلرینك آشاغی طرفده قاوشدیغی یر ، زنخدان § (طب) وجهك نهایت سفلاسی§چکه.

داءالذقن = (طب) برطفیل نباتیدن جلد شعربه‌ده حاصل اولان مرض جلدی.

ذقنی = ذقنه منسوب ومتعلق .

ذَکاءْ ـ ذکاوَت • [ع،س] [مولددر] ا کلایشده تیزلك، سرعت ادراك و تفهم § ذهنك چابك ا کلاییجیلق قوتی.

ذَکَرْ [ع، س] (انثی) مقابلی . ارکك § عضو رجلیت . (نباتات) الامین، عضوتذکیر، نباتاتك عضو تلقیحی صورعدیده ومتنوعه‌ده تشکل ایتمشدر.

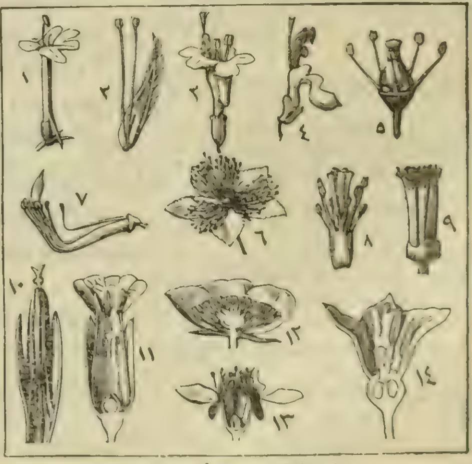

(نباتاتك عضو تذکیری)

مجمع ذکور : ۱ ـ اعضای تذکیر (زهرة المهماز). ۲ ـ ثنائی الاعضای تذکیر (سوکود) ۳ ـ ثلاثی الاعضای تذکیر (کدی‌اوتی). ٤ ـ رباعی الاعضای تذکیر (یریلاموطی). ٥ ـ خماسی الاعضای تذکیر (آصمه) . ٦ ـ کثیرالاعضای تذکیر (قلیبج اوتی) . ۷ ـ ثنائی الاخ (نخود) ۸ ـ وحیدالاخ (قوزی‌قولاغی) . ۹ ـ کثیرالاخوات (پورتقال آغاجی) . ۱۰ ـ متلاصق الاعضای تذکیر وریقات نوعیه (دوه دیکنی) . ۱۱ ـ ارتکاز حول‌المبیض (ایلك بهار چیچکی) . ۱۲ ـ ارتکاز تحت‌المبیض (کرید لاله‌سی) . ۱۳، ۱٤ ـ ارتکاز فوق‌المبیض (قیمی‌آغاجی وقیزل کوك) .

ذَکی [ع،ص] (غبی) مقابلی تیزا کلایان تیز آ کلایشلی ، صاحب ذکا . مؤنثی (ذکیه) جمعی (اذکیاء)

ذلالَتْ [ع، س] (ذلت) ایله مترادفدر. ذلت، حقیرلك، خوارلق، آلچاقلق.

ذالِكْ [ع،د] شو ، او .

کذلك = شونك کبی آنك کبی .

مع ذلك = شونکله برابر، اونکله برابر.

بناء علی ذلك = انك اوزرینه بناءً .

ذَلُولْ [ع،ص] (سرکش) ك ضدی . مطیع ، منقاد ، یاواش باشلی § هجین دوه‌سی .

ذلولی = ملایم‌مشربلی، متحمل، صبرلی.

ذَلیل • [ع ص] آلچاق ، حقیر ، خور . { السانه وصف اولور . }

ذلیلی = ذلیللك ، حقیرلك .

ذَمّ • [ع،فع] (مدح) مقابلی . افعال مخصوصه بیانیله هتك ناموس وکسر اعتباری موجب اسنادات § یرمك ، یرلك، قینامق ، قیناتق § برینك عیبلرینی تعداد وبیان ایلمه .

ذمائِم • [ع،س] ج : ذمیمه . مذموم اولان افعال وحرکات .

ذَمّام • [ع، ص] ذم ایدیجی، ایدن .

ذَمیم ـ ذمیمَه [ع،ص] مذموم، ذم اولنمغه لایق ، فنا ، کوتو حال ، شیٔ . [ذمیمه ؛ ذمیمك مؤنثیدر.]

ذَنْبْ • [ع ، س] کناه، اثم ، صوچ .

ذَنَبْ • [ع، س] قویروق ، ذم، صاب.

ذنب الاسد = آرسلان قویروغی دینلن نبات .

تبرالذنب = (بیطری) قویروق کسمك عملیاتی .

ذنب الفرس = (نباتات) آت قویروغی دینلن برجنس پوسکالی اوتکه سانی زیاده مقدارده سلیسی حاوی اولدیغندن بعض معادنك وکراسته‌لرك جلا ایدلمسی ایچون قوللانیلور § آت قویروغی شکلنده مرئی بعض کواکب .

ذنب‌عام = (نباتات) اوراق مرکبه‌نك صاپی .

ذنبی = ذنبه ، قویروغه ، صاپه‌متعلق.

ذنیبات = (نباتات) وریقاتك هربرینه مخصوص اوفاق صاپلر .

ذنب الدجاجه = (هیئت) دجاجه برجنك صوکنده بولنان کوکب .

بی‌ذنب = (حیوانات) قویروقسز حیوان.

ذنب قطیس = (هیئت) قطیس برجنده بر کوکب .

کوکب ذوذنب = اختر کیسودار ، نجم ذوذؤابه .

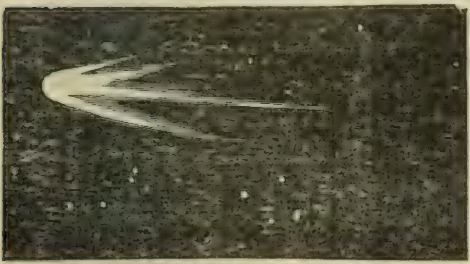

(کوکب ذوذنب)

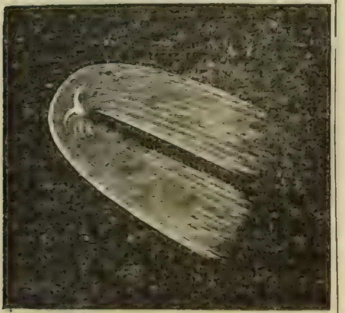

(برکوکب ذوذؤابه رأسنك کیروسنده قالان مظلم فاصله)

ذُنُّونْ [ع،ص] سوموکلو .

ذَوائِب [ع، س] جـ. (ذؤابه)، زلفلر، پرچملر، کاکلر .

ذو ذوائب = (هیئت) قویروقلی کواکبه اطلاق اولنور .

ذَوات [ع، س] جـ : (ذات) ذاتلر ، نفسلر .

ذَوب ـ ذَوَبان [ع، س] (آصلب) مقابلی، اریمك § (کیمیا) صلب برجسم تأثیر حرارتله مایع حالنه کلمك .

قابلیت ذوبان = (کیمیا) معدنك اریمکه اولان درجهٔ قابلیتی .

ذَوق [ع، س] برشیئك لذتی، طعمی حس وادراك طویغوسی ، قوهٔ ذائقه § طاتمق، لذتنی طویمق § اکلنجه، اکلنتی، جنبش § طاد ، لذت § (ادبیات) سلامت حس ایله لسانده بلاغت ملکه‌سنك حصولی .

ذوقلنمك = اکلنمك ، استهزا ایتمك

ذوق سلیم = (ادبیات) ذوقك اك عالی اولان درجه‌سی .

سلامت ذوق = (ادبیات) ذوقده کی سلیملك خاصهٔ مبجله‌سی .

ذوقنه باقمق = اکلنجه‌سیله مشغول اولوب ایشه قاریشمامق .

ذوقه کیتمك = خوشلانمق .

ذوقنی چیقارمق = بحقٍ صفاسنی سورمك .

ذوقنه وارمق = نکته‌سنی ، اساسنی اکلامق .

ذوقنه مجبور = ذوق وصفایه دوشکون اولان .

ذوقیاب = ذوق بولان، لذتنی آلان .

ذوقه طالمق = اکلنجه ایله وقت کچیرمك .

ذوقاً = ذوق جهتیله، ذوقجه.

ذوقی = ذوقه متعلق .

ذوقیات = ذوقه ، اکلنجه‌یه متعلق خصوصات .

ذَوی [ع، س] جـ : (ذو) نك اضافت سببیله نونی ساقط اولمش صیغهٔ جمعیدرکه : صاحبلر معناسنه‌در. [اضافتسز قوللانیلماز].

ذوی العقول = عقلی اولانلر ، خلق ظاهراً ، حق باطناً کورنلر .

ذوی الارحام = مطلقاً اقربا (فقه) صاحب سهم وعصبه اولمیان اقربا .

ذوی العین = حق ظاهراً ، خلق باطناً کورنلر .

ذوی الثدایا = (حیوانات) ممه‌لی حیوانلر .

ذوی المفاصل = (حیوانات) مفصللری اولان حیوانات .

ذهاب [ع، فد] { کسر ذال ایله غلطدر } کیتمك .

ایاب وذهاب = کلوب کیتمه ، آمد ورفت § ذهناً برطریقه‌صاپمه، ذهب اولمه.

ذَهَب [ع،س] آلتون، زر، خالص آلتون.

ذهیب = [ص] التون سورلمش، یالدزلی ، مذهب

ذهبین = (کیمیا مولد) آلتونك صاریلغی حاصل ایدن مادهٔ اساسیه‌سی .

ذهبیت = (کیمیا ، مولد) حامض ذهب ایله املاحدن برینك اتحادندن حاصل اولان جسم معدنی .

ذهبیت پوتاس = (کیمیا ، غلطدر) پوتاس ایله حامض ذهبینك امتزاجندن متحصل ملح .

ذهبیت آمونیاق = (کیمیا، غلطدر) حامض ذهبی ایله آمونیاقك امتزاجندن متحصل ملح .

ابوالذهب = آلتون باباسی ، چوق زنکین آدم .

ذهبی = آلتونه متعلق § آلتونی حاوی

ذیال [ع، ص] ذیلی اولان ، قویروقلی، دمدار § اوزون اتکلی .

ذَیل [ع ، س] اتك ، دامن § آخر ، صوك § علاوه، ضمیمه § قویروق، مابعد § هامش .

ذیلاً = ذیل اوله‌رق، ذیل صورتیله .

ذیل ازار = پشتمالك ، دستارك اوجی.

ذیلیات = ذیله متعلق ، ذیل صورتیله یازیلان شیلر، علاوه‌لر .

ذال مکسوره

ذِئاب [ع،س] جـ: (ذئب) قوردلر.

ذِئب [ع،س] قورد دنیلن وحشی حیوان.

داء الذئب = جوع شدید ایله مترافق برخسته‌لق .

ذئب بحری = دکز قوردی دنیلن بر نوع ییرتیجی بیوك بالق .

خانق الذئب = (نباتات) قوردبوغان دنیلن نبات .

ذئب یوسف = قباحتی اولمدیغی حالده اتهام ایدیلن .

ذِبحه [ع ، س] (طب) قوش پالازی دنیلن علت مدهشه‌که اکثریا چوجقلرك بوغازنده یعنی بلعومنده پیدا وانقطاع نفس ایله هلاکی موجب اولور.

ذبحهٔ کاذبه = (طب) اعراضی قوش پالازینه مشابه اولدیغی حالده آندن دها خفیف ودها آز مهلك بر علت که اکثریا شفاپذیر اولور . خناق صرصری ، التهاب حنجرهٔ صرصری .

ذِبل [ع ، س] بنا یاپیلان بیوك هند تابلوسبغه‌سی

ذِراع [ع،س] انسانك دیرسکی اوجندن اورته پارمغی اوجنه قدر اولان طول، اوزونلق § آرشین، چارشی آرشینی § منازل قمریه‌دن بری .

ذراع اعشاری = متره .

ذراع معماری = تضییق وسطی تحتنده بولنان بارومتره‌نك ارتفاعی اولوب بزده طول مساحه‌سی ایچون واحد قیاسی اتخاذ اولنمشدر. پارمق تسمیه اولنان (٢٤) اقسام متساویه‌یه منقسمدر. دولکر ومعمارلر طرفندن استعمال اولنور .

ذِروه [ع ، س] برشیئك اك یوکسك نقطه‌سی ، تپه‌سی .

ذروهٔ جبل = طاغ تپه‌سی . [بوکلمه علم تشریحده دخی مستعملدر.] .

ذِکر [ع، س] آکمق، آکلمق، یاد ایتمك، ایدلمك § بیان وافاده ایلمك ، ایدلمك § اسم الهی‌یی ورد زبان عبودیت ایلمك § موعظه .

آنف الذکر / **سالف الذکر** = بوقاروده ذکر اولنان ذکری کچن .

آتی الذکر = اشاغیده مذکور اولان.

ذکر جمیل = کوزل صورتده یادایتمه § مکتبلرده شایان تقدیر کوریلن طلبه‌یه ویریلان تحسیننامه ، ورقهٔ ترغیبیه .

ذِلّت [ع،س] حقیرلك، خورلق، آلچاقلق.

ذِمّت [ع،س] عهده § عهده‌ده بولنان شیء ، بورج .

ذمت قید ایتمك = بورج چیقارمق § امنیتی تعهد .

اهل ذمت = دولت اسلامیه‌نك تحت حمایت وتابعیتنده بولنان ملل غیر مسلمه افرادی .

برائت ذمت = ذمتنده برشیء اولمدیغی ثابت اولمق ، کندوسنه عطف اولنان تهمتدن بری اولمق : «برائت ذمت اصلدر» .

تبرئهٔ ذمت = عهده‌سنده برشیء، برحق اولمدیغنی بالمحاسبه ویابالمحاکمه اثبات ایتمه.

ذمّی [ع،ص] اهل ذمت ، رعیه ، دولت اسلامیه‌نك تحت تابعیت وحمایتنده بولنان ملل غیرمسلمه .

ذهن [ع،س] دماغك برقوهٔ مدرکه‌سیدر که حواس ظاهره وباطنه‌یی شامل اولوب اکتساب علمه استعداد حاصل ایدر § قوهٔ مدرکه § دماغ بشرده موجود اولان، (آکلامق) ، (بیلمك) (اونوتمامق) قوتی .

ذهناً = ذهن جهتیله ، ذهن ایله .

ذهنی = ذهنه منسوب ، ذهن ایله .

حساب ذهنی = کوچوك چوجقلره ازبردن اوکره‌دیلن اعمال اربعهٔ بسیطه.

ذهنیات = ذهنه متعلق خصوصات .

ذی [ع،ص] صاحب معناسنه اولان (ذو) نك قاعدهٔ عربیه‌ه اوزره حالت جری .

ذی‌الحجه = شهور قمریه‌نك اون‌ایکنجی یعنی صوکنجی آیی – که : حج شریف بوآیده ایفا اولنور .

ذی‌القعده = شهور قمریه‌نك اون برنجیسی.

ذی‌حیات = جانلی ، حیات صاحبی .

ذی‌شان = شانلی ، شرفلی .

ذی‌قیمت = قیمتلی ، دکرلی ، بهاسی زیاده اولان .

ذی‌الید = (حقوق) برعینه بالفعل مالکیتی وتصرفی ثابت اولان ، برشیئه بالفعل وضع ید ایدن .

ذال مضمومه

ذُباب – ذُبابَه [ع،س] سینك .

ذباب طائر = (طب) بیاض برشیئه باقیلنجه قوهٔ باصره‌یی و طبقات عینیه‌نك شفافلغی تقلیل ایتدیکی حالده متحرك ظن اولنان ومختلف شکللرده کورینن خفیف کولکه .

ذُباح [ع،س] بوغازده‌کی توکورودك طمارلرینك التهابی ، التهاب نکفه .

ذُباله [ع،س] موم فتیلی .

ذُبول [ع،مص] پژمرده اولمق § صاراروب صولمق .

ذُحول [ع،ص] جمع : (ذحل) عداوتلر دشمنلکلر .

ذُخر [ع،س] وقت حاجت ایچون بریکدیریلوب حفظ اولنان شیء .

ذخر آخرت = اعمال صالحه .

ذُرّیّت [ع،س] انسانك ولدی ، نسلی ، دولی .

ذُکران – ذُکور [ع،س] جمع : (ذکر) ارککلر .

ذکورت = ارککلك .

ذکورت وانوثت = ارککلك وقادینلق.

ذُل [ع،س] (ذات) ایله مترادفدر .

ذُنوب [ع،س] جمع : (ذنب) کناهلر . [صاب ، قویروق معناسنه‌اولان (ذنب) جمعی (اذناب) کلیر]

ذُنیب [ع، س] کوچوك قویروق ، قویروقجق § (نباتات) اوفاق صاپ ، صاپجق .

ذو [ع،ص] (ذی) کبی صاحب (معناسنه اولوب نره‌ده (ذو) ونره‌ده (ذی) استعمالی لازم کله‌جکنی انجق سلیقه تعیین ایدر .) (لی) ، (لو) .

ذواثمار لحمیه = (نباتات) مدور، لحمی وعنبی‌الشکل میوه‌لری اولان نبات .

ذوالاخوه = (نباتات) عضو تذکیری علیق ایله متحد اولان نبات.

ذوالاوبار = (نباتات) اوززنده ویا نهایتنده اوفق تویلری اولان نباتاته اطلاق اولنور .

ذواربعة الاضلاع = (هندسه) درت ضلعلی شکللر .

ذوالاشعارمبسوطه = (نباتات)اعضای مختلفه‌سی اوزرنده تویلری اولان‌نبات.

(ذوالاوبار)

ذوبزور محفوظه = (نباتات) بزورلری متفرق برمحفظهٔ خارجیه‌ایله مظروف نبات.

ذوالجلال = جلال‌صاحبی‌اولان‌جناب‌حق.

ذو تویج اعلی‌المبیض = (نباتات) تویجلری مبیضك‌اوستنده بولنان چیچکلر.

ذوتویج وحید الوریق = (نباتات) تویجی یکپاره اوله‌رق تشکل ایدن‌چیچکلردن هربری . [تویجه باق]

ذوتویج کثیر الوریقات = (نباتات) تویجی اوراق متعدده‌دن عبارت اولان هرچیچك .

ذوسفاء = (نباتات) لواحق نبات ایله اعضاء نباتدن برینك بالق قیلچغی طرزنده بولشمه‌سیله متصف نبات .

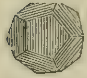

ذو اثنی عشرة الوجوه منتظمه = (هندسه)'ون ایکی وجهلی جسم منتظم .

ذوالجانبین = (نباتات) یکدیکرینه مقارن ایکی صره اوزره دیزلمش اوراقی حامل نبات .

ذوالجناحین = (حیوانات) سینك کبی غشائی ومشبك ایکی قنادی اولوب بونلرك تحتنده رقاص نامیله ایکی قطعهٔ صغیره‌سی بولنان حشره .

ذوثلثةالشرافه = (طب) ☞ [ذات الشرافة الثلثه]

ذوثمانیةالوجوه = (معدنیات) سکز وجهلی جسملر .

ذوالوجهین = ایکی یوزلی § ایکی‌صورته، ایکی معنایه حمل ایدیله‌بیلیر .

ذوالحامضه = (کیمیا) خفیف بر حامض خاصه‌سی ارائه ایدن جسم .

ذوالقرنین = نبوت وولایتی مختلف فیه اولان ذات . ☞ [لغتچهٔ اعلام]

ذو زوایای حاده = (نباتات) هرجهتی زوایای حاده عرض ایدن نبات .

ذوالمماشین = (حیوانات) هم قره‌ده هم‌ده صوده یشامغه قابلیتلی حیوانلر.

ذوشکنج = اعضاسندن بر قسمی حساس اولان نبات .

ذوالسویدا = (نباتات) تخملری ژلاله بکزه‌ین نبات .

ذوالمخانق = (نباتات) ساقی‌بوغوملی اوتلر .

ذوشفتین = (نباتات) وریقات تویجیه‌سی ایکی‌دوداق‌شکلنده موضوع ازهار.

ذوالمطالع = (ادبیات) نظم ونثرده بردن زیاده مطلعی حاوی سوزلر .

ذوالمفاصل = (حیوانات) مفصللری اولان حیوان .

ذوقافیتین = (عروض) ایکی قافیه‌لی شعر .

ذوالقوافی = (عروض) ایکیدن زیاده قافیه‌سی اولان شعر .

ذوالقلوی = (کیمیا) مواد قلویهٔ خواصنی اظهار ایدن جسملر .

ذوالنوشادور = (کیمیا) نوشادوری حاوی اجسام .

ذوصفحتین = (نباتات) برقسمی ایکی کوچك صفیحه حالنی ارائه ایدن نبات

ذوالطرفین مفوهه = (نباتات) دیدان معائیه صنفندن برنوع شریط صوغانجانی.

ذوکثیرالوجوه = (هندسه) سطوح عدیده‌دن مرکب برشکل هندسی، (طبقات) بلوراتی سطوح کثیره شکلنده اولان بلورات معدنیه وحجریه .

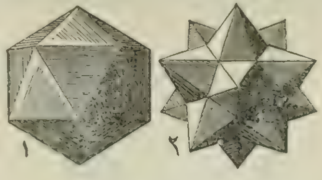

(ذوکثیرالوجوه)

ذونتوء = (طب) اوزرنده برچیقندی‌یی حامل اولان اعضای مختلفهٔ بدنیه .

ذوالورقتین مضاعفتین = (نباتات) برذنب اوزرنده ایکیشر ایکیشر موضوع وریقه‌لردن متشکل یاپراقلر .

ذوالحافر = (حیوانات) فرس، مرکب وامثالی کبی اساساً سلامیاتی قرنی برظف ایله تماماً مستور اولان حیوانات .

ذوالیدین = (حیوانات) سلسلهٔ حیوانات ایچنده یالکز انسان که اوك آیاقلرینی صورت مخصوصه‌ده استعمال ایتمك خاصه‌سیله متصفدر .

ذُهُول [ع، س] اونودورکی قصداً ترك ایتمك § مشغولیت سببیله غفلت ایدوب اونوتمق .

ذُیُول [ع، س] جج : (ذیل) قویروقلر ذیللر . [اتك معناسنه کلن (ذیل) جمعی (اذیال) کلیر.]

ر [ت، ع فا، حر] الفبای عربیده اوننجی وترتیب حروف عثمانیه‌ده اون ایکنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (۲۰۰) عددینه وعربی تاریخلرده ربیع‌الاخره اشارتدر . لاتین حروفاتی میاننده { R } شکلنده کوستریلور .

دیلسز وصاغرلره مخصوص الفباده شکلی شودر :

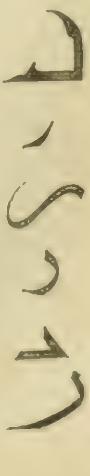

کوفی

ثلث

نسخ

سیاقت

توقیع

دیوانی ....

جلی ....

اجازت ....

رقعه ....

ریحانی ....

شجری ....

را [ع، حر] شهور عربیه‌دن ربیع‌الاوله اشارتدر .

راء [ع، حر] (ر) حرفنك اسمیدر نقطه‌لی (ز) دن تفریق ایچون (راء مهمله) نامیله‌ده معروفدر .

راشٍ [ع، ص] (حقوق) راشی ایله مرتشی آره‌سنده واسطه اولان شخص . [مؤنثی (راشه) در .]

رائف [ع، ص] رأفتلی ، مرحمتلی ، آجیوب مرحمت ایدن .

رائق [ع، ص] خالص ، صافی ، ساده .

رائی [ع، ص] کوریجی ، کورن ، رؤیت ایدیجی ، ایدن § (ر) حرفنه منسوب ومتعلق . [بومعناده یایی مشدد اوقوملی .]

راب [ع، ص] سود بابا .

رابح ـ رابحه [ع ، ص] قزانجلی ، کارلی ، فائده‌لی ، آلیش ویریشده قزانان .

تجارت رابحه = قزانجلی آلیش ویریش .

رابط [ع، ص] ربط ایدیجی ، ایدن ، باغلیان § نفسی دنیادن منع ایله آخرته ربط ایتمش اولان، زاهد.

رابطه [ع، ص] قید ، باغ، بند § انتظام، ترتیب ، دوزکونلك § اسلوب § ربط ایدیجی آلت § (معنویاتده) مناسبت ، منسوبیت ، تعلیق ، علاقه § حسن حال وحرکت § (تصوف) مریدك مرشده صورت مخصوصه‌ده توجهی § ایکی کلمه ویا جمله‌یی بربرینه ربط ایدن ادات (که) کبی § قضیهٔ ثلاثیلرده موضوع

ایله محمول آره‌سنده بولنان (هو) لفظی رابطه ، ربط : طبابتده شریان عضلاتی ، باغچوانلقده آشیلری باغلامق کیفیتنه ربط وبوخصوصده استعمال اولنان واسطه ورابطه‌یه‌ده رابطه دینلور .

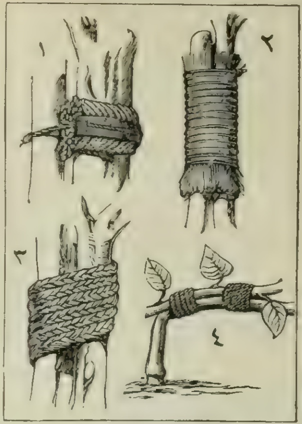

(ربط — رابطه)

١ — ٢ — دمیر تلدن رابطه .
٣ — طوقونمش اوتدن رابطه .
٤ — خلالمدن رابطه .

رابطه‌لی = (ص) منتظم ، ترتیبلی § مناسبتلی .

رابطه‌سز = (ص) انتظامسز، ترتیبسز، یولسز § مناسبتسز .

رابطه‌سزلك = نظامسزلق، ترتیبسزلك § مناسبتسزلك .

رابطه‌بند = ربط ایدیجی .

رابِع [ع، ص، عدد] دردنجی، چارم .

رابع عشر = اون دردنجی

رابعاً = دردنجی اوله‌رق ، دردنجی مرتبه‌ده .

رابِعَه [ع،ص] (رابع)ك مؤنثی § درجه وساعت اجزاسندن اولان ثالثه‌نك آلتمشده بری § قول آغالغه معادل بورتبهٔ ملکیه‌که : القابی (فتوتلو) در .

رابَّه [ع،س] اوكی آنا .

رابور ـ راپورت [ج، س] (Rapport) لایحه ، تقریر ، مذاکره ، ضبطنامه § تداوی‌یه ، تبدیل هوایه محتاج اولان ویا تقاعد ایدلمك ارزوسنده بولنان مأمورینك بریننك دائرهٔ عائده‌سنه تقدیم ایتمك اوزره طبیبدن آلدیغی مذکره، تصدیقنامه .

راتِب [ع، ص] ترتیب ایدیجی ، ایدن صره‌یه قویان .

راتِبَه [ع،س] معاش، وظیفه ، تعیین .

راتبه‌خور = معاش وتعیین صاحبی ، موظف .

راتِق [ع، ص] بر شیئك یاریغنی قاووشدیروب بتشدیرن .

راتَل [ج، س] (حیوانات) ذات الثدیایانك آكل‌اللحوم فرقه‌سندن آفریقایه مخصوص بر حیواندر .

(راتل)

راتُون [ج،س] حیوانات ذات الثدیایانك آكل‌اللحوم ...سندن آمریقایه مخصوص برحیواندر .

راتین [ع،س] (کیمیا) چام ساقزی ، رچینه دنیلان برنوع صمغ .

راتینَج [ع،س] (طب، کیمیا) ترکیبنده زیاده مقدار فحم ومولدالماء وقلیلجه مولدالحموضه بولنان وجزئی برشق نتیجه‌سنده بعض اثمار ایله آغاج قبوقلرندن سیلان ایدن صمغ § چام ساقزی ، رچینه

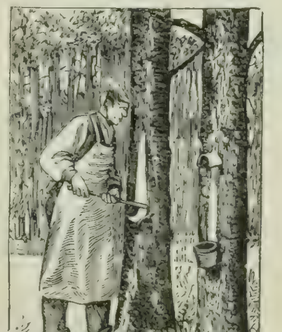
چام آغاجندن رچینه‌نك صورت استحصال واستخراجی .

راتینجی = راتینج ترکیب وقوامنده اولان .

فصیلهٔ راتینجیه = صمغلی ، ساقزلی آغاجلرك نوعی .

راتینجیات = (کیمیا) رچینه‌نوعندن اولان اجزا ، مرکبات .

راتینج نقطی = ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن راتینج نقطیه فصیله‌سندن شجر وشجیره حالنده بر نباتدر . وحیدالسکنا ویاثنائی‌السکنا اولوب شحمی اولان میوه‌لرندن حاصل اولور .

(راتینج نقطی)

راجِح [ع،ص] (مادةً ومعناً) اوستون اولان ، مقبول ، معتبر ، فائق § (فقه) ترجیح بیناتده بینه‌سی اولی ومقبول اولان طرف .

راجح مرجوح = (فقه) ترجیح بینات قواعدی .

راجِع [ع ص] رجعت ایدیجی ، ایدن، کیری دونیجی ، دونن § تعلق ومناسبتی اولان ، دائر ، عائد § (نحو) برشخصدن کنایه اولان ضمیر .

راجِف [ع،ص] تتره‌دیجی حمی . ایصتمه .

راجِفَه [ع ص] صور قیامتك کافهٔ ذوی‌الارواحی اماته ایدن برنجی نفخه‌سی .

راجِل [ع،ص] پیاده، یایا، ایاقله یورییجی § ایی بهره .

راجلاً = یایا اوله‌رق .

راجی [ع،ص] رجا ایدیجی، ایدن، امیدایله یالواریجی ، یالواران ، نیازمند § امیدلی ، امیدوار .

راح [ع، س] شراب، باده .

راحَت [ع،س] مادی معنوی اضطرابسز اولمه ، کدرسز ، المسز، غمسز برحالده بولنمه § مستریح .

راحت‌الحلقوم = یومشاق اغده‌لی معروف شکر .

راحتسزلك = حالت اضطراب § خسته‌لك .

راحِل [ع، ص] رحلت ایدیجی ، ایدن § کوچیجی ، کوچن .

راحِلَه [ع ، س] یوك دوه‌سی § یوك حیوانی .

راحله‌زن = سایس ، یوك حیوانی سورن .

راحم [ع، ص] رحم ايديجى، ايدن، آجيوب اسيركه‌يجى، مرحمتلى.

راحمون / **راحمين** = جمع: (راحم) مرحمت ايدنلر.

ارحم الراحمين = مرحمتليلرك اك مرحمتليسى اولان جناب حق.

راحه [ع، س] آووج ايچى، ال آيه‌سى

راحة القدم = (طب) آياق آيه‌سى.

راحة اليد = (طب) ال آيه‌سى.

راد [فا، ص] سخى، كريم § فاضل، حكيم.

راد [ع، ص] رد ايديجى، ايدن.

راد السلام = اعادهٔ سلام ايدن.

راداسه [ج، س] (بحريه) تيمور طاقمنك مربوط اولديغى خلاطك دلك وتماسدن آشنماسى ايچون خلاطك طيش طرفنه قونيلان تيمور حلقه.

رادفه [ع، س] صور قيامتك كافهٔ امواتى احيا ايدن ايكنجى نفخه‌سى.

راده [ع، س] صره، مرتبه، درجه، كرته § خط، چيزكى § تقريبى مقدار.

راز [فا، س] سر، كيزلى شئ، كيزلنيان خصوص.

راز آشنا = واقف اسرار اولان.

افشاى راز = سرى فاش ايتمك، يايمق.

رازدان = واقف اسرار اولان دوست.

راز دل = قلبده محفوظ سر.

رازقى [فا، س] اوزومك معروف چكردكسز نوعى كه لسانمزده بالتحريف (رزقى) دينور.

رازيانج - رازيانه [فا، س] (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سنك ميوانيه فصيله‌سندن رزنه دنيلان برى وحشيى برنباتدركه منبه ودافع انتفاخ اولارق طبده مستعملدر.

(رازيانه)

راسب [ع، ص] مايعك دبنه چوكن.

راسبه [ج، س] (بحريه) كمينك بورده‌لرينى قازيه‌رق تميزلمك.

راسبه سپوركه‌سى = (بحريه) راسبه ايتمكه مخصوص فيرچه.

راست [فا، ص] دوغرى، مستقيم § كرچك، صحيح § موسيقيده برمقامك اسمى § موفقيت، توفيق.

راستى = دوغريلق.

راستكار = اهل استقامت، مستقيم الاطوار اولان.

راستكو = دوغرى، صحيح سويلين، صادق القول.

راست كوبى = دوغرى سوزلولك.

راست كتيرمك = اصابت ايتديرمك.

راست كلمك = قارشوقارشويه تصادف ايتمك.

راست كله = تصادفاً، بيلمييه‌رك اولمش شئ.

چپ وراست = صول، صاغ.

راستيق [ت، س] (راسخت) دن محرفدر. ☞ (راسخت).

راستيق طاشى = (آنتيموان) دنيلان جوهر معدنى.

راستيق مركب = ثابت مركب.

راسخ [ع، ص] صاحب رسوخ، ملكه‌لى، ثابت، پايدار، متين، محكم.

راسخت [فا، س] (راستق) لسانمزده بالتحريف دنيلان ويا قلمش باقردن اعمال ايديلان قره بوياكه اكثريا قادينلر قاشلرينه سوررلر.

راسم [ع، ص] رسم ايديجى، ايدن § رسم وتعيين ايليين.

راسمه [ع، س] رسم، عادت، اداب، مراسم.

راسوخت [فا، س] (اصلى راى سوخته) ياغش باقر، يعنى راستق، راسخت.

راسى [ع، ص] ثابت، پايدار، متين، محكم § (بحريه) لنكر آتمش اولان، دمير اوزرنده بولنان كمى: سفينهٔ راسيه.

راشد [ع، ص] عاقل § طوغرى يوله كيدن، عقل ودياتك كوستردیکی طريق مستقيمه سالك اولان.

راشى [ع، ص] رشوت ويرن.

راشه [ج، س] قبا نچه چوخاسنه دينور.

راصد [ع، ص] رصد ايديجى، دقتله باقان § اجرام سماويه حقنده تدقيقاتده بولنمق اوزره رصد آلتى قوللانان.

راض [ع، ص] كسمز آلت.

راضى [ع، ص] رضا كوستريجى، كوسترن رضا ويرن.

راضعه [ع، ص] امزيكلى، چوجقلى قادين.

راضه [ع، ص] ازيجى، ازن، طوقماق، آلت راضه.

راطانيه [ت، س] (قرامرى) پوليغاليه فصيله‌سنه منسوب پروده حصوله كلن برنوع نباتدر. كوكلرى قرمزى وزياده قابض اولوب اسهالات مزمنه ونزفاتليرده توز ومنقوع حالنده مستعملدر.

(راطانيه)

راطب [ع، ص] (مولددر.) غلى رطوبتلى. [عربلر بومعناده (رطيب) كلمه‌سنى استعمال ايدرلر.]

راعب [ع، ص] كوزباغلايجى افسونكار، افسونجى.

راعِد [ع، ص] رعد اظهار ایدیجی، ایدن، کورلده‌ین.

راعِدَه [ع، ص] کورلده‌ین، رعداظهار ایدن بولوت.

راعی [ع، ص] چوبان، صغیرتماج، حیوانات اوتلادیجی.

راغ [فا، س] طاغ اتکی § چایرلق چمنلك محل. [اکثریا، (باغ) ایله برابر قوللانیلور.]

راغِب [ع، ص] رغبت ایدیجی، ایدن، جان وکوکلدن اوزله‌ییجی.

راف [ت، س] { فارسی (رف) دن } اوطه‌لرده دکانلرده، دیواره قائماً میخلانمش تخته‌دن عبارت طار محل که اوزرینه اوفاق تفك شیلر قونور § دولابك قاتلرینی تشکیل ایدن تخته‌لردن هر بری، صره § بر قاچ قاتلی اوفاق دولاب که ایکی حلقه ایله دیواره تعلیق اولنوب اوزرینه وازو وسائره کبی زینته متعلق شیلر قونور.

رافدانلق = رافدان یوموطه‌نك الی یاقه‌ماق ایچون قونلدیغی ظرف شکلنده کی قاپ.

رافیسر [ج، س] حیوانات ذات الثدیانك مجتره قبیله‌سندن بر نوع غزالدر.

(رافیسر)

رافِض [ع، ص] رد وترك ایدیجی، صالیویریجی.

رافِضَه [ع، س] شیعه طائفه‌سندن بر فرقه‌نك اسمیدر.

رافِضی [ع، ص] رافضه فرقه‌سنه منسوب آدم.

رافِع [ع، ص] رفع ایدیجی، قالدیریجی، یوکسلدیجی § اسماء حسنای الهیه‌دن بری § (طب) کوز قپاغی کبی بعض عضولری یوقاری قالدیرمغه خدمت ایدن سیکیر.

رافعه = هر نوع آیاقلق زودستك.

(کتاب رافی)

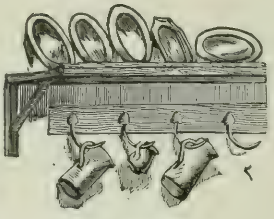

(مطبخ رافی)

(توتون چبوقلرینه مخصوص)

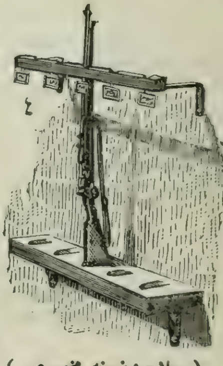

(سلاح وضعنه مخصوص)

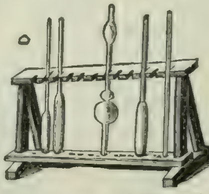

(کیمیاخانه‌لره مخصوص)

راقم الحروف = اثرك، محرر، مؤلفی § (طوپوغرافیا) برنقطه‌نك بحردن درجهٔ ارتفاعی § (هندسهٔ رسمیه) بعد مجردده بولنان برنقطه‌نك مستوئ افقی‌یه اولان بعدی.

راقی [ت، س] { عرقی کلمهٔ عربیه‌سندن غلطدر } اسپرتو انواعندن قوتلی برمسکر، جبره.

راقیجی = راقی یاپان ویا صاتان آدم § راقی تریاکیسی.

راکِب [ع، ص] رکوب ایدن، بنیجی، بینن، سواری.

راکباً = راکب اولدیغی حالده، بینمش اوله‌رق.

راکِد [ع، ص] جریان ایتمیوب طوران طورغون.

میاه راکده = کول حالنده بولنان طورغون صولر.

راکِع [ع، ص] رکوع ایدیجی، ایدن، باشنی یره دوغری اکن.

راکعاً = رکوع حالنده اوله‌رق.

رام [فا، ص] {انسان وحیوان حقنده} مطیع، منقاد اولان، تسلیمیت کوسترن.

رامپه [ج، س] (بحریه) بر سفینه‌نك دیکرینه یناشه‌رق چنکل آتمسی، آبورده ایتمسی.

رامپه ایتمك = (بحریه) کمی بروابورده ویا ریختمه قارن قارینه یناشمق.

رامپه‌جی = وقتیله دکز محاربه‌لرنده رامپه ایدیلنجه دشمن سفینه‌سنه کیرن برصنف عسکره دینوردی.

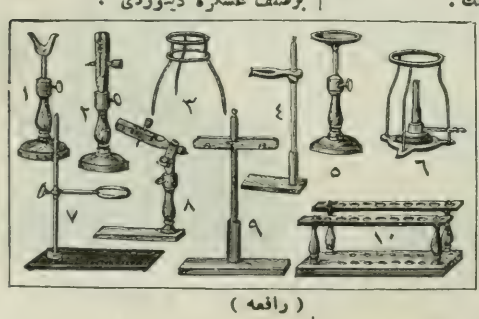

(رافعه)

١ ـ اخشاب دستکی.
٢ ـ ویده‌لی.
٣ ـ اسپرتو لامبه‌سنه مخصوص.
٤ ـ متحرك.
٥ ـ متحرك طبله‌لی.
٦و٧ ـ بله‌زیکلی.
٨ ـ افقی وعمودی حرکت ایدر طرزده.
٩ ـ بورت ایچون.
١٠ ـ انبوبه‌لره مخصوص.

رافلی ماصه = آیاقلری آره‌سنه سطحنه موازی برقاچ تخته میخلانمش ماصه.

رافه قومق = برطرفه آتمق، آلدیرمامق، اسعاف ایتمه‌مك.

رافدان [ت، س] { قابوق معناسنه اولان (رفد) کلهٔ عربیه‌سندن محرفدر } صیجاق صو درونده بر دقیقه قدر براغیله‌رق قابوغیله برابر یاری پیشمش یوموطه.

رافِه [ع، ص] رفاه وراحت ایله یشایان.

راقِب [ع، ص] کوزه‌دیجی، ترقب وانتظار اوزره اولان. [مترقب دها زیاده مستعملدر.]

راقِم [ع، ص] ترقیم ایدیجی، یازیجی، یازان.

رامح [ع ، ص] سونكو اوريجى ، باتيريجى ، مزراق صاپلايجى .

سماك الرامح = پارلاق بركوكبك اسمى .

رامشكر [فا ، ص] مطرب ، سازنده ، خواننده .

رامى [ع ، ص] رمى ايديجى ، آتان ، انداخت ايدن .

رامى [فا ، ص] پك مطيع ، زياده منقاد .

ران [فا ، ا] اويلوق ، فخذ § (ص) (راندن) مصدرندن اسم فاعل اولوب وصف تركيبى اولەرق سوريجى ، سورن معناسيله قوللانيلور .

حكمران = حكم سوريجى ، سورن .

خامه ران = قلم يورودن ، يازان .

كامران = صفا سورن بختيار .

رانده [ج ، ا] (بحريه) كميلرده ميزانه ناديركنك قيچ طرفندەكى ايكنه الە كيز صرەسنە باغلانەرق آچيلان يومبەلى ، درت كوشەلى يلكن

رانزه [ج ، ا] (بحريه) كميلرده عسكرك ياتمسى ايچون آلابانده‌لرده بربرى اوزرينه ياپيلان ياتاقلر .

راوند [ع ، ا] (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سنك راونديه فصيله‌سندن طعمى مايخوش برنوع نباتدركه ايسوچيندن كلير (راوندچينى) بذر وساقلرى طبابتده خفيف مسهل ، داعئ اشتها اولەرق استعمال اولنور يكرمى قدر نوعى واردر .

(راوند)

راوندفقرا = ذات الفلقتين شعبه‌سنك شقيقيه فصيله‌سنه منسوب حشيشى برنباتدر آناطوليده اورمانلرده كثرتله يتيشور .

راوى [ع ، ص] روايت ايديجى ، نقل وحكايه ايديجى ، ايدن .

المهدة على الراوى = صحت وعدم صحت روايت ايدنه عائددر .

راه [فا ، ا] يول معناسنه‌در . طريق .

راهبر = يول كوستريجى ، كوسترن ، قلاغوز ، دليل .

راهزن = يول اوريجى ، قطاع طريق ، خرسز .

راهنما = يول كوسترن ، قلاغوز ، دليل .

راهنامه = يول تعرفه‌سى § برېلده‌نك يوللرينك تقسيماتنى مبين خريطه .

راه حق = الله يولى .

راه راست } = طوغرى يول .
راه صواب }

راه عشق = عشق يولى .

همراه = يول ارقداشى ، يوللرى بر اولان .

شهراه = طريق عام ، جاده ، كنيش ، بيوك جاده .

خرجراه = رسماً برخدمته كوندريلن مأموره ويريلن يول مصرفى .

راهوار = صورت معروفه‌ده كوزل ، راحت يول يوروين حيوان . [(رهوان) بونك محرفيدر .]

راهب [ع ، ص] مناسترلرده ، كليسالرده تارك دنيا اولەرق عمرنى حال تجردى اختيار ايدرك ياشايان پاپاس قرەباش .

راهبه = (راهب) ك مؤنثى تارك دنيا .

راهب قوشى = طيور دورى‌ەدن اولوب ميمنكلر ايله كچينور برەزيلياده مخصوص برقوشدر .

(راهب قوشى)

راهن [ع ، ص] (فقه) مالنى رهن ويرن ، رهين ايدن كيمسه .

راهن مستعير = (فقه) باشقه‌سندن استعاره ايلديكى مالى رهن ايدن آدم .

راهيه [ع ، ا] بال آريسى .

رايات [ع ، ا] ج : (رايت) سنجاقلر .

راى [ع ، ا] شمندوفر قطارى وتراموای آرابه‌سى تكرلكلرينك اوزرنده حركت ايتدكلرى تمورچوبوقلر .

رايت [ع ، ا] سنجاق ، بايراق .

رايج [ع ، ص] فى الاصل همزه ايله (رائج) در . رواجلى ، سورومى اولان ، بين الناس سوريلوب كچن § آقچه‌نك حال حاضرده كى فيئاتى اعتبارى .

رايج آقچه = حقيقى آقچه‌نك ضدى ، خلق بيننده سوريلان قيمتى .

رايج مال = مالك بهاسى ، دكرى .

رايج وقت = برشيئك حال حاضرده كى بهاسى ، دكرى .

رايحه [ع ، ا] { فى الاصل (رائحه) در } { طيب اولسون كريه اولسون ، ايكيسنه‌ده شاملدر . }

رايكان [فا ، ص] بادهوا ، بدلسز ، مجان ، اوجوز شئ .

رايش [ع ، ص] راشى ايله مرتشى آره‌سنده واسطه اولان شخص .

رأس [ع ، ا] باش ، قفا ، سر .

رأس الحكمة مخافة الله = حكمتك باشى الله قورقوسيدر § برايشك ، برخدمتك باشنده بولنان ، بيوك ، منتهاى درجاتى § باشلانغج § قره‌نك دكزه اوغرايان برمحلى ، بورون § (نباتات) نباتاتك ساقدن اك بعيد اولان نقطه‌سى § قويون ، كچى كبى جانلى شئ عددى .

رأساً = كندى كندينه ، كندى باشنه ، مستقل .

رأس المال = سرمايه ، اصل مال .

رأس زاويه = زاويه‌نك يوقاروده كى سيورى نقطه‌سى .

رأس سنه = ييل باشى .

سمت رأس = (قوزموغرافيا) سطح ارض اوزرنده قائماً طوران راصدك رأسندن عموداً اخراجى متصور خطك استقامتى .

على الرأس = باش اوستنه .

مسقط رأس = برآدمك طوغديغى محل ، وطن .

رَأْفَت [ع،ـ] آجيمه ، اسيركه‌مه، رقت قلب ايله مرحمت ايتمك .

رأفتلو = سردارلره مخصوص عنوان رسمى.

رَأْى [ع،ـ] كورمه ، كوروش § نتيجه٬ تفكر اولان حكم § اعتقاد ظن § فكر ، مطالعه .

رأى العين = كوزله كورمك .

رأى خود = كندى رأيى .

رَئِيس [ع،ص] باشده بولنان آدم § بر هيئتك بيوكى ، آمرى .

رَبّ [ع،ـ] جمله مخلوقاتى بسله‌ين تربيه ايدن جناب پروردكار § صاحب ، مالك ، افندى .

رب الدار = اوصاحبى .

يارب ، ياربى = اى الله ! اى اللهم .

رب المال = سرمايه صاحبى .

ربوبى = ربه منسوب .

علم ربوبى = علم لدنى .

رَباب ـ رَبابه [ع،ـ] كمانچه .

ربابى = رباب چالان .

رَبّانى [ع، ص] جناب حقه منسوب، عارف بالله ، متعبد .

ربانيون = جناب حقه منسوب اولانلر، متعبدين .

رَبازَه [ع، ص] كياست وفطانت صاحبى، ظريف .

رَبْط [ع، فع] باغلامق ، باغلانمق § بند ايتمك § جمله‌لرى حروف وادوات لازمه ايله بربرينه مربوط قيلمق § حصر وتخصيص ايلمك، وقف وتعليق ايتمك § (طب) قويمش بر شريانى توقيف نزف ايچون آلت مخصوصه ايله صيقمق، باغلامق .

ادات ربط = ايكى كلمه‌يى بربرينه ربط ايدن ادات .

ضبط وربط = حسن اداره § انتظام، تأمين حضور واسايشه عائد تدابير، خصوصات.

ربطيه = اوراقى بربرينه ربط ايچون استعمال ايديلن يوارلاق باشلى آلت، ايكنه وچاشير منداللى وفركته و چوراب باغى وسائره .

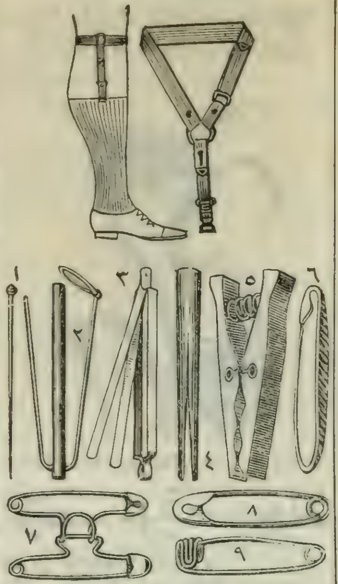

(ربطيه‌لر)

١ ـ چوراب باغى ٢، ٣ ـ ديكر نوعلرى
٤ ـ صاچ ماشه‌سى ٥ ـ چاشير منداللى .
٦، ٧، ٨، ٩ چنكل ايكنه‌لرى .

رَبْع [ع،ـ] حوليلى مشتمل خانه، دار § مسكن ، اقامتكاه § موطن § اراضى .

رَبُوب ـ رَبِيب [ع،ـ] اوكى اوغل، زوجه‌نك اسكى قوجه‌سندن اولمه چوجق § اوكى بابا .

رُبُوبِى ـ رُبُوبِيَّت [ع،ـ] بسله‌يجيلك افنديلك ،مالكيت صاحبيت § تكريلق الوهيت .

علم ربوبى = الهام طريقيله ويريلن علم لدنى .

رَبُون [ع،ـ] آلش ويرشده ويريلن پى آقچه‌سى .

رَبِيبَه [ع، ـ] (ربيب)ك مؤنثى اوكى قيز § دايه .

رَبِيط [ع،ص] باغلانمش شىء ، مربوط .

رَبِيع [ع، ـ] فصول اربعه‌دن ، ايلك بهار ، ايلك ياز .

ربيع الاول = شهور قمريه٬ عربيه‌نك اوچنجيسى .

ربيع الاخر = شهور قمريه٬ عربيه‌نك دردنجيسى (ربيع الاخره)

ربيع اول = ايلك بهار .

ربيع ثانى = صوك بهار .

ابوالربيع = چاقرقوشى ☛ چاوش قوشى.

نقطه٬ ربيع = رومى مارتك طقوزنجى كونى شمسك منطقة البروج اوزرنده بولنديغى نقطه .

ربيعى = ربيعه ، ايلك بهاره منسوب.

ربيعيه = قيش صوكلرنده اجرا ايديلن زراعت عملياتى .

رَتائِم [ع، ـ] جـ : (رتيمه) برشيئى خاطره كتيرمك ايچون پارمغه باغلانان ايپلكلر .

رَتْرَت [ج،ـ] { Retraite } (حقوق) بر پوليچه‌نك اعاده حسابى حاوى مفردات دفترى .

رَتْق [ع، فع] برشيئك يارتيغى، آيريغى قاووشديروب بتيشديرمك ، ياريق، آيريق بتيشديرلمك . [لسانمزده يالكزجه قوللانيلميوب مطلقا (فتق) ايله برلكده وحسن اداره٬ مصالح معناسنده مستعملدر .]

رَتْقاء [ع، ـ] (فقه) آلات انوثيتى بيتيشك اولمقدن ناشى معامله٬ زوجيه‌يه مساعد اولميان قادين (آسيلق)

رَتْم [ع، ـ] (نباتات) قاطير طيرناغى ديلن نبات ـ كه : طبده چيچكى ايله تخمى ذات السكليه زلالى ايله استسقا آنده مستعملدر .

رَتْمه ـ رَتِيمه [ع،ـ] برشيئك اونودلمامسى ايچون پارماغه باغلانيلان ايپلك .

رَتْوَه [ع،ـ] خطوه ، آديم ، اثناى مشيده ايكى آياق آره‌سنده‌كى حاصل اولان زاويه مقدارى .

رَثاثَت [ع،ـ] اسكيلك ، كهنه‌لك ، يپرانمش اولمه .

رَثى [ع،فع] ميتك محاسننى تعداد ايله اجيوب اغلمه ، مرثيه اوقومه .

رَثِيث [ع،ص] اسكيمش ، يپرانمش ، اسكى كهنه .

رَثْيَه [ع، ـ] (طب) طبيعى غيرمعلوم وكثيرالوقوع برمرض، ريح طيار ، روماتيزما .

رثيه٬ مفصليه = بدنده‌كى مفاصلك (اويناق يرلرك) مصلى لينى اقسامنك آفت والتهابى ـ كه : شديد اغريلرله پيدا اولور.

رثيه٬ جنبيه = (طب) ريح طيار ، جنبندن صانجيلجان .

ذات المصل رئیوی = (طب) مفاصلده بولنان و روماتیزما ایله متحصل اولان التهاب .

رَجّ [ع ـ] صاللایوب صارصمق ، صاللانوب صارصلمق .

رَجاءْ [ع،ـ] (کسر رایله تلفظی غلطدر) اومه ، امیدایتمه ، نیاز ، یلوارمه .

منقطع الرجاء = مأیوس ، نومید .

رَجَبْ [ع،ـ] فی الاصل هیبتلی ، عظمتلی گورلمکله تعظیم ایدلمك معناسنه‌در § شهور قمریهٔ عربیه‌نك یدنجیسی وشهور مقدسهٔ ثلثه‌نك برنجیسیدر .

رجبان = رجب ایله شعبان آیلری .

رَجْرَجَه [ع،فه] دیترمه ، صارصلمه § صاللانمه .

رَجَزْ [ع،ـ] قصیده طرزنده شعر انشاد ایلمك .

رَجَزْ [ع،ـ] (عروض) هر مصرعی درت کره (مستفعلن) دن تشکل ایدن بحر مخصوص (ارجوزه)

رَجْس ـ رَجْسَه صوت شدید § شدتلی گوك گورلتیسی .

رَجْع [ع،فه] گیری دوندرمك ، ارجاع ایتمك .

رَجَعاتْ [ع،ـ] جمع : (رجعه) رجعتلر ، عودتلر ، بعد الموت دنیایه گلیشلر .

رَجْعَه [ع،فه] بعد الموت دنیایه گلمه § تناسخ ارواح .

رَجْف ـ رَجَفانْ [ع،فه] شدتله صارصلمه ، صاللانمه § شدتله گورلدمه § (طب) برعضوك صارصلمه‌سی .

رجفان دماغ = دماغك صارصلمسندن حصوله گلن مرض .

رَجْفَه [ع،ـ] (طبقات) زلزله‌دن حصوله گلن صارصنتی .

عمودی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق آشاغیدن یوقاری‌یه اولان صارصنتی .

افقی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق یاندن طوغری گلن صارصنتی .

تموجی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق طالغه‌لی صارصنتی .
[جمعی (رجفات) در .]

رَجُلْ [ع،ـ] سن بلوغه ایرمش ، بالغ اولمش ارکك § انسان § اهل مقتدر ، اختصاصلی .

رجل العنکبوت = (اوروجك ایاغی) وحید الفلقه شعبه‌سنك رجل العنکبوتیه فصیله‌سندن بر نباتدر .

(رجل العنکبوت)

رَجُلِیَّتْ ـ رَجُولِیَّتْ ـ رَجُولَتْ [ع،ـ] ارککلك ، ارکك اولمه .

رَجْم [ع،فه] طاشه طوتمق ، طاشلامق طاشلانمق § بریشه آتیلان طاش § (فقه) متهمی بلنه قدر طوپراغه گوموب طاشلایه‌رق اعدام ایتمك .

رَجیلْ [ع،ص] چوق یوروین .

رَجیم [ع،ص] رجم ایدلمش ، طاشلانمش § قوغلمش ، طرد اولنمش .

رَچَتَه [ع،ـ] طبیبك خسته‌یه ویریله‌جك ادویه‌نك ترکیبات ومقادیرینی وصورت استعمالنی مبین اوله‌رق اجزاجی‌یه یازدیغی ، ورقه ، پوصله .

رچته دفتری = اجزاجیلرك رچته‌لری قید ایتدکلری دفتر مخصوص .

رچته‌سز = طبیب رچته‌سی اولمقسزین اجزاخانه‌دن ویریلن اجزاء ، دواء ـ که : موجب مسئولیتدر

رَچَلْ [ت،ـ] { فارسی (ریچال) دن غلطدر} شکرله قویوجه بر صورتده قایناتلمش میوه طاتلیسی .

رَچینَه [ج،ـ] چام گبی بعض اشجاردن حاصل اولان ساقز (راتینج)

رچینه‌لی = ساقزلی ، ایچنه ساقز قونمش شیء .

رَحاوی [ع،ـ] دولابك الق‍ـ} دونن گوتوکی § گوتوکای چالغی صندوغی .

رَحْیانْ [ع ، ـ] قاربورغه‌نك اوموز کمیکنه اتصالی .

رَحِیَه [ع،ـ] دوز میدان .

رَحْلْ [ع،ـ] سمر ، پالان § یول لوازمی .

شد رحل = سفره چیقمق ، یولجی اولمق .

رَحْلَه [ع،ـ] اوزرینه مصحف شریف وکتب سائره قونلمق ایچون اعمال ایدیلن وایکی ایاغی اوی‌ه‌لی گچمه اولدیغی جهتله آچیلوب قپانه بیلن صره § معلمك اوکنده‌کی کوچوك ماصه .

(رحله)

رَحَمْ [ع،فه] رحمت ایلسون معناسنه دعادر .

رَحْم [ع،ـ] مرحمت ، رقت ، شفقت .

رَحِم [ع،ـ] نسوانده ، دیشی حیواناتده اولان دول یتاغی § (فرائض) اناجهتندن قرابت نسبیه‌سی اولمق .

ذی رحم = خصملق ، اقربالق ، والده جهتندن وسائل قرابت .

اختناق رحم = اکثریا قادینلرده جملهٔ عصبیه‌نك تخرشندن متحصل برمرض ، هیتەری . [بوخسته‌لغك اخیراً ارککلرده دخی وقوعی ثابت اولمسنه مبنی الیوم بو تعبیر طبی حکمسز قالمشدر .]

صلهٔ رحم = غربتده بولنان کیمسه گیدوب اقرباسنی زیارت ایتمك .

رحمی = رحمه منسوب ومتعلق .

رَحْمانْ ـ رَحْمٰنْ [ع ، ص] { اسماء حسنادندر} صاحب رحمت اولان جناب حق ، تکری .

رحمانی = رحمانه ، جناب ربه منانه منسوب .

رَحْمَتْ [ع ، ـ] اسیرگه‌مك ، رقتله عطفت ایلمك § مرحمت § جناب حقك موتایه رحم ایدوب گناهلرینی عفو بیورمسی { راء مکسوره ایله عربیده دوامللی یاغان یاغموره (رحمت) دینلمسنه باقیلورسه یاغمور معناسنه گلن (رحمت)ك بوندن محرف اولمسی ملحوظدر . }

رَحیٰ [ع، س] دکرمن، آسیاب .

فرس الرحی == دکرمن بارکیری .

رَحیبْ [ع، ص] کنیش، واسع، بول.

رحیب الراحه == الی آچیق، سخی .

رَحیقْ [ع، س] ایی شراب ، ازهارك دروننده طوپلانان مایع سیال، نقتار .

رَحیلْ [ع، س] کوچمه ، کوچ .

رحیمْ [ع ، ص] { اسماء حسنادندر . } صاحب رحمت اولان جناب حق [رحمن دها ابلغ اولوب یالکز جنـاب واجب الوجوده خاصدر . (رحیم) مخلوقه‌ده اطلاق اولنه‌بیلور .]

رَخاءْ [ع، س] وسعت معشیت، بوللقله کچنیش .

رَخاصتْ [ع، س] تازه‌لك ، ملایمت § اوجوزلق .

رَخامتْ [ع، س] سسك، سوزك اینجه یاواش ولطیف اولمسی .

رَخاوتْ [ع، س] سولبوکلك، کوشکلك، تنبللك .

رختْ [فا، س] آت طاقمی § یول، سفره طاقمی § تجملات .

رخت عروس == جهاز طاقمی ، کابین اشیاسی § (معماری) مردیون باصاماغنك قسم افقیسی ، مردیونك باصاماقلرینه عمود اولان اقسام § پنجره وقپوقنادلرینه مخصوص رزه وسائره کبی لوازم .

رَختلامَقْ [ت ، مص] آته طاقم ، رخت طاقمق .

رَختوانْ [فا، س] آت غاشیه‌سنك صیرمه‌لی غیطانی .

رختوان آغاسی == رخته ، آت طاقملرینه باقان سایس .

رَخشْ [فا، ص] کوستریشلی ، سریع الجولان (آت) § زال اوغلی رستمك آتی .

رَخشا - رَخشانْ - رَخشَنده

[فا، ص] غایتله ضیادار ، پارلاق ، تابان درخشان .

رَخنه [فا، س] کدیك ، یاریق ، ییرتیق آره‌لق ، غیر منتظم دلیك § ضرر ، زیان .

رخنه‌دار == ضررکورمش § رخنه‌لی .

رَخو [ع، ص] رخاوتلی، کوشکسولپوك.

رَخیصْ [ع، ص] اوجوز ، اهون § ملایم ، نازك ، یومشاق لباس .

رَخیطسْ [ج ، س] (طب) طفولیت اولایه مخصوص برمرض اولوب سوء تغذی نتیجه‌سی اوله‌رق کمیکاری سوء اشکاله دوچار ایدر .

رَخیم - رَخیمه [ع، س] صوتی خفیف، سوزی لطیف قیز

ردّ [ع، س] کری دوندیرمك، دوندیرلمك، کری چویرمك ، چویرلمك § قبول ایتمه‌مك ، ایدلمه‌مك § طانیمامق ، انکارایتمك § چوروتمه، جرح وابطال ایتمه § (فرائض) اصحاب فرائض سهام معینه‌لرینی آلدقدن صکره قالان مالی اخذ ایده‌جك عصبه بولنمدیغی حالده او مالی حصه‌لرینه نسبتله ذوی الفروض النسبیه‌یه اعطا ایلمك.

رد بدل == مقابلهٔ بالمثل ، تحقیر ضمننده سویلنن سوزی عطف و اسناد صورتیله تکرار ایتمك

رد کلام == سویلنیلن سوزی عدم قبول ایله کری چویرمه ، رد ایتمه .

رد سلام == سلام ویرنه سلام ایله مقابله، سلام آلمق .

رد فتق == (طب) قاصیق چیقیغنی یرینه قومق .

ردالعجز عن الصدر == (ادبیات) برفقره‌نك ویا مصرعك نهایتنده مذکور اولان ایکنجی کلمه‌یی فقره‌نك ویامصرعك اولنده ایراد ایتمك صنعتی : مثال

« ای وجود کاملك اسرارحکمت (مصدری) (مصدری) ذاتك اولاناشیا صفاتك (مظهری) (مظهری) هرحکمتك سنسین که کلك قدرتك صفحهٔ افلاکه نقش ایتمش خطوط اختری »

رد مطلع == (ادبیات) برنجی، ایکنجی مصرعده‌کی قافیه‌یی - مطلعده اولمامق شرطیله - تکرار ایتمك بدیعه‌سی

رد اعضا == (حقوق) مدعی ویا مدعی علیهك اسباب معینهٔ قانونیه‌دن طولایی محکمه رئیس ویا اعضاسندن بر ویا برقاچنك محکمه‌ده بولنمامسنی طلب حقی .

رَداءتْ [ع، س] بایاغیلق ، کوتولك § فساد بنیه، یاره آزغینلغی .

رَدانَه [ت، س] (بحریه) یلکن وتنته‌لرك اوقانی دلیکارینه کچیریلان دمیر، پرنج حلقه .

رَدَّتْ [ع، س]چیرکینلك، مداومدودیت.

رَدعْ [ع، فه] کیری طوردیرمق، طوردیرلق .

ردع جیب == درونی کدردن تخلیه ایتمك .

ردمْ [ع ، فه] قپو وکدیك کبی شیلری اهتمامله قاپامق، بند وسد ایتمك . [(ردم) (سد) دن ابلغدر .]

رَدَمْ [ع ، س] سد ، بند .

ردع ردم هدم ردم	==	سد وبند ایدلمش شیٔ ییقمق، آچمق .

رَدیء [ع ، ص] کوتو ، فنا ، فاسد § بیاغی (طب) آزغین، وخیم .

ردیٔ الطبیعه == (طب) فرنکی ، سرطان کبی عاقبتی وخیم اولان علتلرك صنفی .

رَدیع [ع، ص] یره اورولمش § احمق، نادان

رَدیفْ [ع، ص] حیوانده بربنك آردینه بینن § بربنك آردی صره کیدن، آرقه‌دن کلن § (عسکریه) نظامیه‌دن صکره‌کی ، احتیاطدن اولکی صنف . وظائف عسکریه ایله مکلف اولان افرادك نظامیه خدمت ومدتنی اکمال ایلدکدن صوکره کچدیکی صنف § بو صنفه منسوب ضابط ، نفر § (ادبیات) مصراع ویا بیتلرك صوکنده روی‌لی متعاقب عیناً تکرر ایدن حرف ویا کلمه ؛ مثال :

« برصفا بخش ایدهلم کلشودل ناشاد (ه
کیدهلم سرو روانم یوری سعدآباد (ه »
و
عیدایریشسون باعث شوق جدید (اولسون ده‌کور
سیر سعدآبادی سن برکره عید (اولسون ده‌کور

رَذائِلْ [ع ، س] ج : (رذیله) فنا خصلتلر .

ام الرذائل == جهل، جهالت .

رَذالتْ [ع ، س] دنائت، رذیللك ، پك زیاده چیرکین حالت § عارسزلق، رسوایلق .

رَذیلْ [ع ، ص] آلچاق ، صویسز ، رسوای، حیاسز . [جمعی: ظن اولندیغی کبی اراذل اولمیوب (رذلاء) در .

رَذیله [ع ، س] کوتو خوی ، خصلت ردیئه، پك فناحالت § (رذیل) ك مؤنثی .

رَزْ [فا، س] اوزوم آغاجی، باغ کوتوکی، آصمه ، کرم .

دختر رز = باده ، شراب، خمر.

رزبان == [ص] باغجی ، باغ بکجیسی.

رَزّاق [ع، ص] { اسماء حسنادندر } جمله مخلوقاتك رزقنی احسان بیوران جناب حق

رُزاقی [ت، ا] { (رازقی) دن غلطدر } قورویسی مشهور، چکردکسز کوچك اوزوم جنسی .

رَزانت [ع، ا] آغراق ، تمکینلك § وقار وتمکین صاحبی اولمق .

رَزْم [فا، ا] غوغا ، جنك ، صاواش .

رزمگاه / **رزمگه** } = میدان حرب، جنك محلی.

رزمی = جنکه منسوب ومتعلق .

رَزِنه [ت، ا] { فارسی (رازیانه) دن محرفدر } دره اوتی نوعندن بر نبات . [رازیانه]

صو رزنه‌سی = صو بالدیرانی .

رَزّه [ع، ا] {تخفیف راء ایله ده مستعملدر} قپو قناتنی سوکیه ربط ایدن دمیر چنکل § قپونی سد ایچون خروس دنیان وسوکیه مربوط اولان دمیره یعنی دیل .

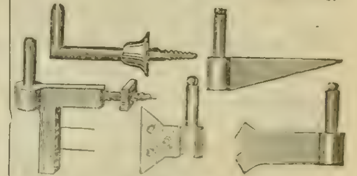

(رزه‌لر)

رزه‌لمك = قپونی رزه ایله قپامق.

رَزِیّه [ع، ا] بلاء، مصیبت . جمعی (رزایا) کلیرسه‌ده لسانمزده مستعمل دکلدر.

رَزین [ع، ص] رزانتله متصف، رزانتلی، تمکینلی، وقارلی، آغر، متین.

رَژی [ج، ا] توتون ومسکرات کبی مکیفاتك انحصاری § بونلری تحت انحصاره آلان شرکت ، هیئت اداره .

رَس [فا، ص] {یتیشمك، ایریشمك، اولاشمق معناسنه کلن (رسیدن) ماده‌سندن صیغهٔ امر ایسه‌ده لسانمزده وصف ترکیبی حالنده قوللانیلور} یتیشیجی، ایریشیجی، اولاشیجی

دست رس = الیتشدیریجی، نائل .

مژده رس = مژده‌جی، مبشر.

فریاد رس = فریاده ایریشیجی .

مدد رس = امدادجی، یاردیمجی، معین.

نورس = (ص) یکی یتیشمه (نورسیده) کبی

رَسّ [ع، ا] ایچریسی طاش ایله اورولمش قویو § (تاریخ) قوم ثمودك کندولرینه مبعوث اولان (حنظله بن صفوان) علیه السلام درونه القا ایلدکلری قویو § (عروض) الف تأسیسدن اول ویا صکره حرفك حرکه‌سی § برحالدن تأمین اطلاع معناسنه ده کلیر

اصحاب الرس / **بنی رس** } = قوم ثمود .

رَسا [فا، ص] ایریشیجی ، یتیشیجی .

نارسا = یتشمز ، الویرمز .

رَسائِل [ع، ا] ج : (رساله) مختصر کتابلر § مکتوبلر . {رسایل صورتنده استعمال ایدلمه‌ملیدر}

رَسّام [ع، ص] رسم یاپان، صنعت رسمیده مهارتی اولان آدم، مصور.

رساملق = رسم یاپمق صنعتی .

رَسان [فا ص] یتشدیرمك، ایریشدیرمك معناسنه کلن { (رسانیدن) مصدرندن مشتق اولوب اسم فاعل معناسنده، وصف ترکیبی حالنده استعمال اولنور } یتشدیریجی، یتیشیجی، اولاشیجی، اولاشدیریجی .

شرف رسان = شرف یتیشدیریجی

مژده‌رسان = مژده اولاشدیریجی، مبشر.

رَستکار [فا ص] قورتیلیجی، قورتیلان.

رستکاری = خلاص، نجات، قورتوله .

رَسته [فا، ص] { رستن مصدرندن اسم مفعول اولوب قورتلمش، رهایاب اولمش معناسنه‌در .

رَسم [ع، ا] برشیئك اثر ونشانی § برشیئی تقلیداً یاپیلان شکل وهیئت صورت § یازمه ، چیزمه § عادت، اصول § دأب دولت ؛ اصول دولت § ویرکو § جانب حکومتدن دبدبه وطنطنه ایله اجرا اولنان خصوص ، آلای § طاسلق ، ترتیب ، پلان ، ابنیه‌نك مقطعلرینی کوستر خریطه § صنعت ترسیم .

رسم تام = [منطق] جنس قریب ایله خاصه‌دن ترکب ایدن تعریف [انسانك تعریفنده : (بالقوه کولیجی حیوان) دیمك کبی .]

رسم ناقص = (منطق) خاصه ایله تعریفندن ویا جنس بعیددن مرکب تعریف {انسانی ایکی آیاق اوزرنده یوریجی، بالطبع کولیجی، مستقیم القامه ، عریض الاظفار دیه تعریف ایتمك کبی .}

رسماً = دولت نامنه ، دأب دولتجه ، عادته موافق اوله‌رق § صورت ظاهره‌ده کوستریشدن عبارت اوله‌رق § عادت، اصول اوزره .

رسمی = رسمه منسوب ومتعلق § حکومته متعلق خصوص .

رسمیات = رسمی اولان خصوصات .

غیر رسمی = رسمی اولمایان .

رسم سلام = عسکرك مافوقنه قارشی اجرا ایلدیکی مراسم تعظیمیه § بر کمسه‌نك دیکرینه قارشی ایفا ایلدیکی مراسم مخصوصهٔ تعظیمیه .

نیم رسمی = بر درجه‌یه قدر رسمی § رسمی عد ایدیله‌جك ویا رسمی عد اولنه‌بیله‌جك درجه‌ده .

هاء رسمیه = (حرف) کلمه‌نك صوکنده اولوب فتحه‌یی تقویه ایدن (ه) حرفی .

هندسهٔ رسمیه = (ریاضیه) هندسه‌نك اشکال غیر مجسمه‌دن باحث اولان قسمی .

رسمسز = رسمی ، تصوری اولمیان بچمسز .

رسملی = رسمی ، تصویری اولان بچملی .

رَسَن [فا، ا] ایپ، اورغان § (بحریه) خلاط

رسن بند (بحریه) خلاط آتمش، باغلی.

رَسُول [ع، ا] ایلچی § انسانلری دین حقه دعوت ایچون من قبل الرحمن کتاب ایله مبعوث اولان ذات عالی، پیغمبر § بالخاصه خاتم الانبیا علیه اکمل التحایا افندمز حضرتلری § نبی ایله رسول بیننده عموم وخصوص مطلق واردر صاحب کتاب اوله‌رق یالکز نامی شریعت قدیمه اوزره دین حقه دعوت ایدن (نبی) ومستقل کتاب وشریعت صاحبی اولان پیغمبره‌ده (رسول) دینورکه: شو حالده هر رسول نبیدر. لکن هر نبی رسول دکلدر § (حقوق) قبض وتصرفه مأذون اولمیه‌رق برکیمسه‌نك سوزینی دیکره تبلیغ ایدن کیمسه .

رسول الله = بالخاصه نبی مجتبی محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری

رَسّی [ع، ص] (خیر وشرده) ثابتقدم، صاحب مسلك اولان .

رَسید [فا، ا] فاتوره‌یه ومبلغك آلندیغنی ویا یکمدن ساقط اولدیغنی کوسترمك ایچون و(بدوح) اشارتنه مشابه اولان برنوع چیزکی § ایریشدی، واصل اولدی معناسیله فعل ماضی .

رَسیده [فا، ص] ایریشمش ، واصل اولمش، کماله ایرمش .

رسیدهٔ ختام = ختامه ایرمش، بیتمش.
نورسیده = یکی یتشمش § شاب، کنج
نورسیدکان = کنجلر، شبان.
نارسیده = ایریشمه‌مش، پیشمه‌مش، کوریه § خام.

رَسِیس – رَسِیسَه [ع، ـ] (طب) خسته‌لغك علامات اولیه‌سی، مقدمهٔ مرض § حمی خسته‌لغنك مقدمه‌سی.

رَشّ [ع، ـ] مایعی سرپمك، مایع سرپیلمك § سرپنتی یاغمور.

رَشاش – رَشاشَه [ع، ـ] سرپنتی، توز کبی اینجه یاغمور.

رَشْح [ع، فه] ترلمه § صیزمه. [ترشح دها زیاده مستعملدر]

رَشَحات [ع، ـ] جمع: (رشحه) صیزینتیلر، طاملالر.

رشحات قلم = محصولات فکریه.

رَشْحَه [ع، ـ] صیزینتی، طامله.

رَشْف [ع، فه] مایعی امه‌رك ایچمك، مایع امیله‌رك ایچلمك.

رَشْك [فا، ـ] قیصقانمه، حسد § محسود.

رشك آور = حسده دوشوریجی.
رشك عالم = محسود عالم.
رشكین = حسدایدیجی، حسود، حاسد.

رَشْمَه [فا، ـ] دابه یولاری، دیزکینی.

رَشْح [ع، ـ] تر، عرق.

رُشْد [ع، ص] طوغری یول طوتان، راه مستقیم وصلاحه کیدن § (حقوق) وجوه مصالحه واقف و مالی ممنوعانه صرفدن مجتنب وتبذیردن متوقی، عاقل، بالغ § مرشد مناسبیله جناب حق § سن رشده واصل اولان § کتان حلواسنك برنوعی.

رَشِیق [ع، ص] بویی موزون واطیف اولان.

رَصّاد [ع، ص] رصدایدیجی [(راصد) دن ابلغ ایسه‌ده آندن دها آز مستعملدر]

رَصّاص [ع، ـ] قالای، قورشون.

رصاص ابیض = قالای.

رصاص اسود = قورشون.
رصاصی = قالایجی § قورشونجی.
رصاص مذاب = اریدلمش قالای.
حمض رصاص = (کیمیا) رصاص ایله مولد الحموضه‌نك – معین مقدارده – ترکیبندن حاصل اولان ترکیب کیمیوی. (حمض اول اسرب، حمض ثانی اسرب، حمض متوسط اسرب).

رَصافَت – رَصانَت [ع، ـ] صاغلاملق، محکملك § متینلك.

رَصائِع [ع، ـ] جمع: (رصیعه) قاباره‌لر، قاباره کبی بریره وضع اولنان زینتلر.

رَصَد [ع، فه] برشیئی کوز دیکوب کوزتمك، کوزه‌دلمك § (قوزموغرافیا) اجرام سماویه‌نك حرکات وسائر کیفیاتنی بیوك دوربین ایله تدقیق ومعاینه ایتمك.

رصدخانه = (قوزموغرافیا) حرکات کواکبی، تحولات هوائیه‌یی، حادثات جویه‌یی رصد وثبت ایتمکه مخصوص محل.
رصدکاه = رصدخانه § اوزاق محللری رصده مخصوص یوکسك یر.
رصد دوربینی = (Télescope) آلت رصد، اجرام سماویه‌یی ممکن مرتبه بیوك کوسترن آلت، بیوك دوربین. دوربین فلکی.
رصدی = رصده منسوب ومتعلق.

رَصِیعَه [ع، ـ] قاباره، قاباره کبی بریره وضع اولنان زینت.

رَصْف [ع، فه] برمحله قالدیرم دوشه‌مك، دوشتمك § قالدیرم

رصفی = (طب) قالدیرم طاشی کبی دیزلمش حجرات عضویه‌نك حالت نسجیه‌سی.

رَصِیف – رَصِین [ع، ص] متین محکم، طیانقلی، صاغلام § برنجیسی (طبقات) دکزك یوزینه چیقمش قیالر، دکزك ایچنده‌کی شاب (شعب) تشکلاتی.

ساحل رصیفلری = (طبقات) قره‌لرك وآطه‌لرك سواحلنه متصل رصیفلر
سد رصیفلری = (طبقات) قره واطه‌لرك سواحلی بویونجه بولنوب آره‌لرنده بعضاً برو قنال تشکل ایدن رصیفلر.

رَصِیفَه [ع، ـ] صو ایچنده یاپیلان سد، دیکتم.

رَضّ [ع، ـ] (طب) عضوك برضربه نتیجه‌سی اوله‌رق قانه‌مقسزین، کسلمکسزین برهلنمه‌سی، برهلنمه § برشیئی بلغور کبی دوکوب اوفاتمق.

رَضاع – رَضاعَت [ع، ـ] ممه‌دن سوت ممك. {رانك کسریله‌ده لغتدر}

رَضِیَ [ع، فه] {صیغهٔ ماضی اولوب دعا معناسنده مستعملدر.} راضی اولسون.

رضی الله = الله راضی اولسون معناسنه دعا اولوب اصحاب کرام حضراتی حقنده ایراد اولنور.

رَضِیع [ع، ص] (طب) سوت امن چوجق § سوت قرده‌ش.

رَطابَت [ع، ص] رطوبتلی، یاش، نمناك.

رَطانَت [ع، فه] لسان عربك غیری برلسانله تکلم ایتمك. [کسر را ایله‌ده لغتدر]

رَطْب [ع، ص] یاش، نملی (خشك) مقابلی.

میوهٔ رطب = یاش، صولی یمش § دنیوی واخروی لازم اولان خصوص.
رطب ویابس = مناسبتلی، مناسبتسز، صاچمه صاپان سوز § تازه، ملایم، نرم.
رطب اللسان = ملایم سوزلو.
رطبه = (رطب) ك مؤنثی § یونجه اوتی.

رَطَب [ع، ـ] خطا وصواب دیله هرنه کلیرسه سویلمك حالی.

رَطِیب [ع، ص] (رطب) ایله مترادفدر.

رَعّاد [ع، ـ] (حیوانات) الکتریق بالغی قاقانه مشابه والکتریق خوصی حائز بر نوع بالق.

رَعّادَه [ع، ـ] (مولددر) طوروپل.

رَعایا [ع، ـ] جمع: (رعیه) بر حکومتك زیر تابعیتنده بولنان کافهٔ ناس § اصطلاحات قدیمه‌جه حکومته خراج ویرن تبعه.

رَعْد [ع، ـ] کوك کورلمسی § (حکمت) شرارهٔ برقیه‌نك مرور ایلدیکی هوا طبقه‌سنده بردن بره حصوله کلن بوشلغه اطرافدن هوانك هجوم ایتمسی نتیجه‌سی اوله‌رق ایشیدیلن کورلتی.

رعد انداز = کورله‌ییجی، کوك کورلتیسی کبی سس ویرن.
رعد و برق = مثبت ومنفی الکتریقی حاوی ایکی قطعهٔ سحابه‌نك یکدیکرینه تصادف وتماس ایلدکاری زمان ایشیدیلن کوك کورلتیسی ایله آندن اول حس ایدیلن شدتلی ضیا.

رَعده ـ رَعشه [ع،ا] تترمه .

رعشه‌دار / رعشه‌ناك = رعشه‌لی ، تترمين .

رَغْدِيَّه [ع،ا] (مولددر)(بحريه)طوربيل كبيسی .

رَعْنا [ع، ص] فی الاصل عربيده احمق معناسنه اولان (ارعن) صفت مشبهه‌سنك مؤنثيدر ايسه‌ده لسانمزده كوزل ، لطيف ، دلبر ، نمايشلی معناسنده مستعملدر .

كل رعنا = ياپراقلرينك نصفی قرمزی نصف ديكری صاری اولان برنوع كل .

رَعْی [ع،مص] اوتلاتمق، اوتلادملق § اوتلامق .

رَعِيب [ع،ص] قورقمش اولان، مرعوب .

رَعِيه ـ رَعِيَّت [ع ، ا] برحكومتك تحت تابعيتنده بولنان كافهٔ ناس، زيردستان .

رغبت پرور = تبعه‌سنی ترفيه‌وصيانت ايدن حكمدار عالی تبار .

رَغائب [ع،ا] جم : (رغيبه) رغبتله ايستنيلان شيلر § كثير المقدار عطيه‌لر .

ليلهٔ رغائب = فخركائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرينك والدهٔ مقدسه‌لری حضرت (آمنه) نك ذات اقدس نبويه‌يه حامل قالدقلری شب مبارك كه رجب شريفك ايلك جمعه كيجه‌سيدر .

رَغَبات [ع، ا] جم : (رغبت) .

رَغْبَت [ع،ا] ميل قوی ايله ايستمك، زياده خواهش كوسترمك § اعتبار ايتمك ، حسن‌تلقی ايلمك § قبول ، حسن‌قبول .

رغبةً = رغبت ايدرك ، خواهشله ديله‌مك صورتيله .

رغبتسز = رغبتی، خواهشی اولميان، ايستكسز § غير مقبول ، رواجسز ، سورمسز .

رغبتسزلك = ايستكسزلك § عدم مقبول .

رغبتلی = خواهشله ايستين ، زياده ايستكلی § مقبوليت عامه‌يه مظهراولمش § معتبر آدم .

رَغَد [ع،ا] وسعت، سهولت، رفاه § معيشتده سهولت ووسعت .

رَغْم [ع،مص] برينك خوشنه كيتميه‌جك حركتك بالالتزام اجراسی، برينك عنادينه ضدينه برايش ايشلمك .

رغماً = رغم اوله‌رق، نسبت وعناد صورتيله .

رغماً على انفه = برينك كوسترديكی عظمتی تحقير ايچون، تحقير مقصديله .

على رغم العدو = دشمنك عنادينه ، دشمنی متأثر ايتمك اوزره .

رغميات = رغم صورتيله، رغماً ياپيلان حالات وحركات .

رَغِيبَه [ع ، ا] رغبت اولنان شیء § عطيهٔ كثيره .

رَغِيف [ع ، ا] يوفقه، پيده ، كرده ديلن اكمك .

رَفّ [ع،ا] واف ☞ رافی .

رِفادَه [ع،ا] (طب) ياره‌لرك صارلمسی ايچون اوزرينه قونيلان باصيق .

رَفاغَت [ع،مص] رفاه ايله كچينمك .

رَفاقَت [ع،مص] رفيق اولمه، يولداشلق، همراهلق § آرقداشلق .

حسب الرفاقه = آرقداشلق، يولداشلق حسبيله .

رَفاه ـ رَفاهَت ـ رَفاهِيَت

[ع،مص] وسعتلی معيشت، وسعتلی ديرلك، بوللقده كچينيش، سهولتله، حضور ايله ، كوزل صورتده كچينيش . [بعض اثرلرده (رفاهيت) ك غلط اولديغی كوسترلمكده ايسه‌ده دوغری دكلدر . ياكلش اولان (رفاهيت) دكل تشديد يا ايله اولان (رفاهيّت) در .]

رُفات [ع،مص] برشيئی ريزه‌ريزه‌اوفاتمق .

رَفت [فا ، قم] { (رفتن) ماده‌سندن فعل ماضی } كيتمه ، كيديش . { (آمد) لفظيله برابر قوللانيلور }

آمد ورفت = كلوب‌كيتمه § (عسكريه) برنفرك منسوب اولديغی قطعهٔ عسكريه‌دن موقتاً ويا مؤبداً انفكاكی كندی‌كنديسی بالاسنه ويريلان شرح .

رفتيه = (كمرك) { غلط تعبير } رسم اخراج § بو رسمك حين استيفاسنده ويريلان ورقه .

رَفْتار [فا،ص] صالنارق ادالی يورومه كوزل كيديش .

رَفْتَه [فا،ص] كيتمش ، كچمش .

رفته رفته = كيت كيده ، كيده‌كيده، تدريج ايله .

نارفته = كيدلمه‌مش § كيدلسی غير جائز بولنمش .

ره‌نارفته = كيدلمه‌مش يول ، چغر § طريق غير مستقيم .

رَفَث [ع،مص] بی ادبانه سوزسويلمك § نسوانه قارشی چاپقجه سوز سويلمك ، حرف اندازلق ايتمك .

رَفْرَف ـ رَفْرَفه [ع،ا] پرده و دوشمه ياپيله‌جق يشيل بز اينجه نازك قماش ، ديبا § البسه وپرده كبی شيلرك كنارلرندن صارقان فضله‌سی ، صاچاق § قوشی چوق‌چرپار § سوكود كبی‌داللری صالقم صالقم اولان لطيف آغاج § دوشك، مندر ، ياصدق .

رَفْش [ع،ا] چاپا ، دينان باغچوان آلتی ، كوچوك قازمه § چفتجی آلتی .

من الرفش الی العرش = پك‌فقيرايكن مساعدهٔ طالعله زياده زنكين اولان آدمدن كنايه § برنوع ياصيجه نهر قايقلو ميفه‌سی كه فرات ودجله نهرلرنده كثرتله بولنور .

رَفَش [ع ، ص] بيوك قولاقليلق ، قولاغی بيوك اولمه .

رَفْض ـ رَفَض [ع، مص] رافض اولمه § طريق حقی ترك ايلمك .

رَفْع [ع،مص] يوقاری قالديرمق،قالديرلمق يوكسلتمك ، يوكسلتلمك § لغو وفسخ ايتمك ، حكمسز براقمق § نزع ايتمك محروم‌ومجرد براقمق (رتبه‌حقنده) § بركلمهٔ عربيه‌نك آخرنده‌كی حرفی ايكی اوتره دينان صورتده اوقومق § (رياضيه) بر عددك قوتی تزييد ايتمك (جزر)مقابلی .

ايكنجی‌قوته رفع ايتمك = برعددی كندی نفسنه ضرب ايتمك : $ب \times ب = ب^{٢}$

اوچنجی‌قوته رفع ايتمك = برعددی كندی نفسنه ايكی دفعه ضرب ايلمك : $ب \times ب \times ب = ب^{٣}$

رفع زوائد = (طب) ياره‌نك چوروك اتلرينی رفع وازاله ايلمك .

رَفْو [فا ، ا] ديكيشی بللی اولميان يامه، اوروكو § مطلقا يامه ، اوركو .

رفوكر = اوريجی ، اوركوجی .

رَفوشَه [فا،س] شاقه،لطیفه§صوچ،کناه.

رَفیض [ع،ص] ترك ایدلمش،متروك .

رَفیع [ع،ص] یوکسك ، عالی ، یوجه .

رفیع الدرجه / رفیع القدر = درجه‌وه‌منزلتی بیوك اولان.

رَفیغ [ع ، ص] راحت و رفاهیت ایله کچینن آدم .

رَفیق [ع ، س] یولداش ، ارقداش § معاون،یاردیجی § اورتاق، شریك وتربیه‌لی آدم.

رَفیقَه [ع ، س] (رفیق) ك مؤنثی § زوجه ، حلیله .

رَفیه [ع ص] (رافه) ایله مترادفدر . بولاق‌کنیش‌معیشت‌ایچنده‌یشایان‌آدم.

رَق [ع ، س] کاغد یرینه اوزرینه یازی یازیلان‌اینجه دری، ترشه که جیلان دریسندن عبارتدر. [فرنسزلر بوکا پارشومن — (Parchemin) دیرلر.]

رَقابَت [ع،س] بر ایش ، بر صنعت ، بر مسلکده امثالنه تفوق ایتمك غیرتی § بر برینی چکه‌مامك § (علم ثروت) بر مسلکده چالیشان اشخاص متعدده بیننده ، محصوللرینك نفاست ، متانت وفیأتجه اهونیتی جهتنده یکدیکره تفوق آرزوسی‌که : سربستیٔ اعمالك نتیجهٔ طبیعیه‌سیدر.

رَقّاص [ع، ص، س] رقص ایدیجی، اویناییجی کوچك § آصمه ، اوطوره‌جه ساعتلرك ایچنده‌کی ایکی طرفه حرکت ایدن کفچه شکلنده‌کی آلت مخصوصه § (حکمت) برنقطه‌یه ویا برمحوره معلق اولوب ایکی طرفه حرکت ایده‌بیلن برمادهٔ ثقیله

رقاص بسیط = (حکمت) غیر قابل انحنا وبلاوزن اولان برخیطك اوجنه معلق اولوب‌خیطك دیکراوجنك مربوط بولندیغی برنقطهٔ ثابته‌نك اطرافنده وخلاده (دلك وتماسدن آزاده فرض اولنه‌رق) حرکت ایدن برنقطهٔ‌مادیهٔ ثقیله‌که : رقاص‌قوانیننی ایضاح واثبات ایچون ذهناً تصور اولنوب فعلا اعمالی غیر ممکندر.

رقاص مرکب = (حکمت) بالفعل اعمالی ممکن رقاص‌که : بوکا رقاص معوض دخی دینور.

رقاص معدل = (حکمت) ساعتك انتظام حرکاتنی تأمین ایچون‌صاپی برطاقم چلیك وپرنچ‌تللردن اعمال ایدلمش ساعت‌رقاصی.

رقاص‌قوانینی = (حکمت) رقاصك حرکاتنه متعلق اصول وقوانین ثابته که : بالریاضیه حل‌وایضاح ایدیلور .

رَقامیبیو [ج،س] Ricam ، (bio)قبول ایدلیه‌رك پروتستو ایدیلن پولیچه‌نك عکسنه کشیده ایدلمسی .

رَقائِق [ع،س] جر : (رقیق) . اینجه رقیق ، دقیق ، دقیق اولان شیلر

رَقَبات [ع،س] جر : رقبه .

رَقَبَه [ع،س] اکسه کوکی ، بوین ، عنق § قول ، کوله ، جاریه .

فك رقبه = قول آزاد ایتمك .

رَقی [ع،س] (طب) بوینه متعلق اعضا، واجزای بدنیه ـ که:عظام، اعصاب، عضلات وعروقك هیئت‌مجموعه‌سندن عبارتدر .

رَقد ـ رُقاد [ع ، مص] اویومق اوزره بولنمق،اویقویه هنوز طالق

رَقش [ع ، مص] نقش ایتمك ، رنکلی بویالر ایله بویامق ، الوان ایله زینت ویرمك .

رَقص [ع،مص] صچرایه‌رق اویناماق .

رقصان = رقص ایدیجی ، ایدن .

داءالرقص = (طب) وجودك بر محلنه عارض اولان حرکت دائمه ایله متصف بر مرض عصبی ، خورا علت .

رقص کنان = رقص ایده‌رك ، رقص ایده ایده § رقص ایدن ، رقص‌ایدیجی

رُقَطاء [ع،س] (ادبیات) هرکلمه‌سنك برحرفی نقطه‌لی، دیکری نقطه‌سز اوله‌رق سویلنن سوز :
« چون من ازهجر بری رخ صنم توبه شکن بسی آشوب کند بلبل خوش طبع چمن »
§ قاره‌لی بیاضلی حیوان معناسنه اولان ولسانمزده غیر مستعمل بولنان (ارقط)ك مؤنثی : هرهٔ رقطاء .

رَقع [ع،مص] یاماق ، یوتیـق لباسه یامه اورمق .

رَقم [ع،مص] یازمق،تحریر ایتمك§یازی .

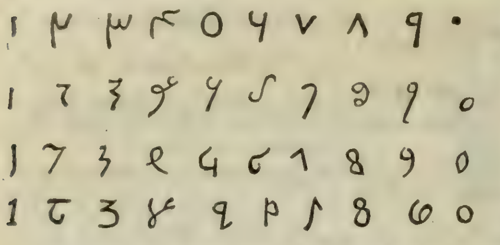

شرقی وغربی عربلرك ادوار مختلفه‌ده‌کی اشکال ارقامی

رقم آتمق = برشیئك اوزرینه عددیله اشارت قویمق .

رقم دوکمك = حساب ایتمك، حساب ایچون ارقام ، اعداد یازمق .

رقمزده = یازلمش ، محرر .

رقمزن = یازیجی،یازان،محرر § حسابده مستعمل اعداددن هربرینك اشارتی § رقم قویمق § علم حساب وقواعدی .

رقمکش = رقم یازان ، رقم آتان .

رقمی = رقمه ، عدده‌منسوب‌ومتعلق.

رَقود [ع،ص] اویومش ، خوابیده .

رَقیب [ع،ص] دیکریله عین شیئه طالب وخواهشکر اولان § دیکرینك کار ومنفعتنی منع ایله کندی ایشنی ترویج ایتمکه چالیشان § (ثروت) رقابت ایدن § اسماء حسنادندر : حافظ ، نکهبان § (قوزموغرافیا) منازل قمردن یکدیکره مراقب اولان منزللر § بکجی،حارس.

رقیبان = رقیبلر ، بکجی وحارسلر.

رَقیق [ع،ص] رقتلی، یوفقه، اینجه .

رقیق القلب = صاحب رقت اولان، پك مرحمتلی § آزادسز کوله وجاریه .

ام الرقیق = دماغی‌احاطه‌ایدن و(سحایا) دنیلن‌اوچ‌طبقهٔ غشائیه‌دن الك‌ایچروده‌اولان.

امعای رقیقه = اینجه باغرصاقلر. [امعاء]

رَقیم [ع،س] یازی یازه‌جق لوحه § مکتبلرده اوزرینه تباشیرله یازی یازیلان سیاه بویالی تخته .

رَقیمَه [ع،س] یازلمش،مکتوب،یازلمش‌شیٔ.

حامل‌رقیمه = مکتوبی، تذکره‌یی بداید ویره‌جك اولان کیمسه .

رَك [فا،س] طامار . اورده وشراینك هربری § اصل ، نسب ، صوی .

بدرك = طامارسز ، عنادجی § خویسز.

رك جان = جان طامارى § شريان سباتى

ركزن = قان اليجى ، فصاد .

رَكاكت [ع، ا] كوشكلك ، ضعف § اكريلك § سوزك ربطسز قصورلى اولمسى ، سويليشده نقصان § دوزكون ، درست سويلنمش ، ركيك ، (سلاست) مقابلى .

رَكانت [ع، مص] وقار وتمكين صاحبى اولمق § وقار ، تمكين .

رَكد [ع، مص] قيملدامامق ، راكد وساكن اولمق .

رَكز [ع، مص] اوجى سيورى برشيئى يره صاپلامق ، صاپلايوب ديكمك .

ركز خيام = چادر قورمه .

ركز علم = بايراغى برمحله صاپلامق § تثبيت ايتمك .

رَكس [ع، مص] (رد) ايله مترادفدر . كيرويه اعاده ايتمك ، چويرمك .

رَكض [ع، مص] اياق ايله دپمك ، دپنمك .

ركض ارض = طوپراق اوزرنده دپنمك .

رَكعات [ع، ا] ج : [ركعت]

رَكعت [ع، ا] كسررا ايله غلطدر . نمازده بر ركوع ايله بر قيام وبر سجودى حاوى اولان اعمال مخصوصه نك مجموعى § فى الاصل بل اكمك يوز اوستى قپانمق معناسنه در .

ركعت اولى = برنجى ركعتدر .

ركعت ثانيه = ايكنجى ركعت .

رَكم [ع، مص] ييغمق ، بريكديرمك ، تراكم ايتديرمك .

رَكيك [ع، ا] ركاكتلى ، طوتوق ، پلتك ، عسرتله سوز سويلاين .

ركيك اللسان = عسرتله سوز سويلاين آدم ، پلتك ، درست سوز سويلمين .

رَكين [ع، ا] ركانتلى ، حالى ، بلند يوكسك § وقارلى ، تمكينلى .

رَم [فا، ا] اوركه § رعشه .

رمكرده = اوركش ، مرتعش .

رَمّاح [ع، ا] مزراقلى ، مزراغى حامل § سونكولى .

رَماد [ع، ا] آتش كولى .

رمادى = كول رنكنده ، قورشون رنكنده اولان .

رَمادت [ع، ا] انسان ويا حيوانك كثرت اوزره تلف اولمسى .

رَمّاز [ع، ا] مرامنى سويليه ميوب رمز واشارتله افاده ايدن .

رَمّال [ع، ا] رمل دوكن ، دوكوجى ، رمل دوكرك اغفال ايدن حيله كار ، كذاب .

رماللق = رمالك حال وصنعت كاذبه سى .

رَمّان [ع، ا] اوركوجى ، اوركن .

رَمَث [ع، ا] يان يانه باغلانوب صو اوزرنده يوزديريلن كراستهدن عبارت صال .

رَمَد [ع، ا] كوز آغريسى ، كوز آغريسى § (طب) كوزه عارض اولان التهاب .

رمد متقيح = (طب) كرهٔ عينك تقيح ايله متصف بر التهابى .

رَمرام [ج، ا] (آى چيچكى) ذات الفلقتين شعبه سندن صليبيه فصيله سنه منسوب بر نباتدر . ميوه سنك رنكى پارلاقدر اوروپا و آسياده بولنور .

(رمرام)

رَمز [ع، ا] مرامى اشارتله اكلاته كيزلى وقپالى بر صورتده سويلمه § (ادبيات) مقصود ايله غير مقصود آره سنده وساطت قليل اولاسيدركه على طريق الخفا قريبه اشارت ديمكدر :

«برقيصه براوزون آدمله طريقداش اولدم
عارف اكلاركه بويولده نه لره دوش اولدم»

رمزشناس = معناسى كيزلى كلام ايله اشارتلرك مفهومنه واقف اولان § بر مرام افاده ايدن رسم وشكل وسائره ، معما .

رَمَص [ع، ا] (طب) كوزده پيدا اولان چاپاق .

رَمَضان [ع، ا] شهور قمريهٔ عربيه نك طقوزنجيسى ، اوروج آيى . { « سبب تسميه سى عربلر شهورك اسماى قديمه سنى تبديل ايلدكرى وقت او سنه هر آى نه موسمده واقع اولديسه انكله تسميه ايلديلر وياخود ياقمق معناسنه اولان (رمض) دن اخذ اولنوب صائمك كناهلرينى ياقوب محو ايلديكى ايچون وياخود غافر معناسنه راجعدركه ذنوبى محو وازاله ايديجى ديمكدر . بعض علماء اسماء حسنادندر ديمشلر و بو بابده برحديث شريف وارد اولديغى بيان ايتمشلردر : « لغت رمزى » }

رَمط [ع، مص] عيبلامق ، طعن وتشنيع ايلمك .

رَمَق [ع، ا] وجودده قالان بقيهٔ حيات § پك جزئى ، پك آز شىء .

رمق قالمق = برايشك وقوعنه پك آز زمان ، پك آز شىء قالمق .

سد رمق = اولميه جك قدر آز شيئله كچنمه .

رَمل [ع، ا] قوم ، ريك § برطاقم نقاط وخطوط ايله كشف غيب ايتمك صنعت كاذبه سى .

رمل دوكمك = او صورتله كشف راز ومرامه چاليشمق .

رَمَل [ع، ا] (عروض) اجزاى اصليه سى برمصرعده اوچ كره (فاعلاتن) وبركره (فاعلن) اولوب زحاف وعلل سببيله (فاعلات) ، (فعلاتن) ، (فعلات) ، (فعلان) ، (فاعلن) ، (فعلن) وسائر اجزاء فرعيه حاصل ايدن بحر .

رَمَنده [فا، ا] اوركوجى ، اوركك .

رَمه [فا، ا] قويون وسائره سوريسى .

رَمى [ع، مص] آتمق ، انداخت ايتمك ، سرعت وقوتله دفع وتبعيد ايتمك .

فن رمى = فن انداخت ، مرميانك حركاتندن و رسم ايلدكلرى محركلردن بحث ايدن فن مخصوص عسكرى .

زاويهٔ رمى = (اسلحه) ☞ [زاويه] .

مفردات رمى = (اسلحه) سرعت ابتدائيه ، جاذبهٔ ارضيه ، زاويهٔ خروج ، مقاومت هوا ، حركات دورانيه دن عبارتدر .

خط رمى = اسلحهٔ ناريه محورينك استقامت مخرجه سى .

محرك رمى = (اسلحه) مرمينك افواه اسلحه دن خروجندن هدفه وصولنه دكين مركز ثقلتنك رسم ايلديكى منحنى .

سطح رمى = (اسلحه) اسلحهٔ ناريه نك محور ومركزندن كچن سطح شاقولى مفروض .

رأفت [ع.ـ] آجیمه ، اسیرگمه، رقت قلب ایله مرحمت ایتمك .

رأفتلو = میرداره مخصوص عنوان رسمی.

رأی [ع.ـ] کورمه ، کوروش § نتیجهٔ تفکر اولان حکم§اعتقاد ظن § فکر ، مطالعه .

رأی العین = کوزله کورمك .

رأی خود = کندی رأیی .

رئیس [ع.ص] باشده بولنان آدم § بر هیئتك بیوکی ، آمری .

رب [ع.ـ] جمله مخلوقاتی بسله‌ین تربیه ایدن جناب پروردکار § صاحب ، مالك ، افندی .

رب الدار = اوصاحبی .

یارب / **یاربی** } = ای الله ! ای اللهم .

رب المال = سرمایه صاحبی .

ربوبی = ربه منسوب .

علم ربوبی = علم لدنی .

رباب ـ ربابه [ع.ـ] کمانچه .

ربابی = رباب چالان .

ربانی [ع.ص] جناب حقه منسوب، عارف بالله ، متعبد .

ربانیون = جناب حقه منسوب اولانلر، متعبدین .

ربازه [ع.ص] کیاست وفطانت صاحبی، ظریف .

ربط [ع.فه] باغلامق، باغلانمق § بند ایتمك § جمله‌لری حروف وادوات لازمه ایله بربرینه مربوط قیلمق § حصر وتخصیص ایلمك، وقف وتعلیق ایتمك § (طب) قویمش بر شریانی توقیف نزف ایچون آلت مخصوصه ایله صیقمق، باغلامق

ادات ربط = ایکی کلمه‌یی بربرینه ربط ایدن ادات .

ضبط وربط = حسن اداره§انتظام، تأمین حضور واسایشه عائد تدابیر، خصوصات.

ربطیه = اوراقی بربرینه ربط ایچون استعمال ایدیلن یوارلاق باشلی آلت، ایکنه وچاشیر مندالی وفرکته و چوراب باغی وساره .

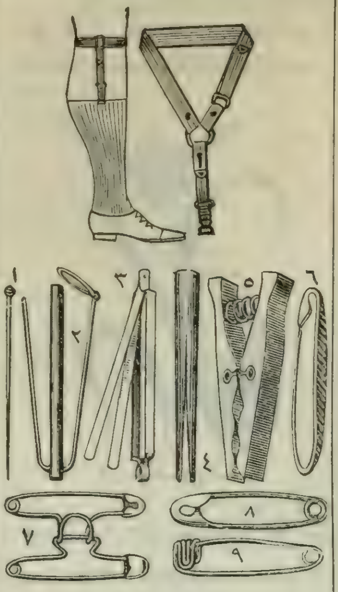

(ربطیه‌لر)

١ ـ چوراب باغی ٢، ٣ ـ دیکر نوعلری
٤ ـ صاچ ماشه‌سی ٥ ـ چاشیر مندالی .
٦، ٧، ٨، ٩ چنکل ایکنه‌لری .

ربع [ع.ـ] حوالی‌یی مشتمل خانه، دار § مسکن ، اقامتکاه ، موطن § اراضی .

ربوب ـ ربیب [ع.ـ] اوکی اوغل، زوجه‌نك اسکی قوجه‌سندن اولمه چوجق § اوکی بابا .

ربوبی ـ ربوبیت [ع.ـ] بسله‌ییجیلك افندیلك ، مالکیت صاحبیت§تکریلق الوهیت .

علم ربوبی = الهام طریقیله ویریلن علم لدنی .

ربون [ع.ـ] آلش ویرشده ویریلن پی آقچه‌سی .

ربیبه [ع.ـ] (ربیب)ك مؤنثی اوکی قیز § دایه .

ربیط [ع.ص] باغلانمش شیء ، مربوط .

ربیع [ع.ـ] فصول اربعه‌دن ، ایلك بهار ، ایلك یاز .

ربیع الاول = شهور قمریهٔ عربیه‌نك اوچنجیسی .

ربیع الآخر = شهور قمریهٔ عربیه‌نك دردنجیسی (ربیع الاخره)

ربیع اول = ایلك بهار .

ربیع ثانی = صوك بهار .

ابو الربیع = چاقرقوشی ☞ چاوش قوشی .

نقطهٔ ربیع = رومی مارتك طقوزنجی کونی شمسك منطقة البروج اوزرنده بولندیغی نقطه .

ربیعی = ربیعه ، ایلك بهاره منسوب.

ربیعیه = قیش صوکرنده اجرا ایدیلن زراعت عملیاتی .

رتائم [ع.ـ] ج : (رتیمه) برشیئی خاطره کتیرمك ایچون پارمغه باغلانان ایپلکلر .

رترت [ج.ـ] { Retraite } (حقوق) بر پولیچه‌نك اعاده حسابی حاوی مفردات دفتری .

رتق [ع.فه] برشیئك یاریغنی، آیریغنی قاووشدیروب بتیشدیرمك ، یاریق، آیریق بتیشدیرلمك . [لسانمزده یالکزجه قوللانیلمیوب مطلقا (فتق) ایله برلکده وحسن ادارهٔ مصالح معناسنده مستعملدر .]

رتقاء [ع.ـ] (فقه) آلات انوثیتی بتیشك اولمقدن ناشی معاملهٔ زوجیه‌یه مساعد اولمیان قادین (آصیلق)

رتم [ع.ـ] (نباتات) قاطیر طیرناغی دینیلن نبات ـ که : طبده چیچکی ایله تخمی ذات السکایة زلالی ایله استشقا آنده مستعملدر .

رتمه ـ رتیمه [ع.ـ] برشیئك اونودلمامسی ایچون پارماغه باغلانیلان ایپلك .

رتوه [ع.ـ] خطوه ، آدیم ، اثنای مشیده ایکی آیاق آره‌سنده‌کی حاصل اولان زاویه مقداری .

رثاثت [ع.ـ] اسکیلك ، کهنه‌لك ، ییرانمش اولمه .

رثی [ع.فه] میتك محاسنی تعداد ایله اجیوب اغلمه ، مرثیه اوقومه .

رثیث [ع.ص] اسکیمش ، ییرانمش ، اسکی کهنه .

رثیه [ع.ـ] (طب) طبیعتی غیر معلوم وکثیر الوقوع برمرض ، ریح طیار ، رومانیزما .

رثیهٔ مفصلیه = بدنده‌کی مفاصلك (اویناق یرلرك) مصلی لیفی اقسامنك آفت والتهابی ـ که : شدید اغریلرله پیدا اولور.

رثیهٔ جنبیه = (طب) ریح طیار ، جنبندن صاللیجان .

ذات المصل رثیوی = (طب) مفاصلده بولنسان و روماتیزما ایله متحصل اولان التهاب .

رَجّ [ع،س] صاللایوب صارصمق ، صاللانوب صارصلمق .

رَجاء [ع،س] (کسرر ایله تلفظی غلطدر) اومه ، امیدایتمه ، نیاز ، یلوارمه .

منقطع الرجاء = مأیوس ، نومید .

رَجَب [ع،س] فی الاصل هیبتلی ، عظمتلی کورلمکله تعظیم ایدلمك معناسنه‌در § شهور قمریهٔ عربیه‌نك یدنجیسی وشهور مقدسهٔ ثلثه‌نك برنجیسیدر .

رجبان = رجب ایله شعبان آیلری .

رَجْرَجَه [ع،فه] دیتره‌مه ، صارصلمه § صاللانمه .

رَجَز [ع،س] قصیده طرزنده شعر انشاد ایلمك .

رَجَز [ع،س] (عروض) هر مصرعی درت کره (مستفعلن) دن تشکل ایدن بحر مخصوص (ارجوزه)

رَجْس ـ رَجْسَه صوت شدید § شدتلی کوك کوردلتیسی .

رَجْع [ع،فه] کیری دوندرمك ، ارجاع ایتمك .

رَجَعات [ع،س] جمع : (رجعه) رجعتلر ، عودتلر ، بعد الموت دنیایه کلیشلر .

رَجْعَه [ع،فه] بعد الموت دنیایه کلمه § تناسخ ارواح .

رَجْف ـ رَجَفان [ع،فه] شدتله صارصلمه ، صاللانمه § شدتله کورلدمه § (طب) برعضوك صارصلمه‌سی .

رجفان دماغ = دماغك صارصلمسندن حصوله کلن مرض .

رَجْفَه [ع،س] (طبقات) زلزله‌دن حصوله کلن صارصنتی .

عمودی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق آشاغیدن یوقاری‌یه اولان صارصنتی .

افقی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق یاندن طوغری کلن صارصنتی .

تموجی رجفه = (طبقات) زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق طالغه‌لی صارصنتی .
[جمعی (رجفات) در .]

رَجُل [ع،س] سن بلوغه ایرمش ، بالغ اولمش ارکك § انسان § اهل مقتدر ، اختصاصلی .

رجل العنکبوت = (اورومجك ایاغی) وحید الفلقه شعبه‌سنك رجل العنکبوتیا فصیله‌سندن بر نباتدر .

(رجل العنکبوت)

رَجُلِیَّت ـ رَجُولِیَّت ـ رَجُولَت

[ع،س] ارککلك ، ارکك اولمه .

رَجْم [ع،فه] طاشه طوتمق ، طاشلامق طاشلاغنی § برینه آتیلان طاش § (فقه) متهمی بلنه قدر طوپراغه کوموب طاشلایه‌رق اعدام ایتمك .

رَجِیل [ع،ص] چوق یورویِن .

رَجِیم [ع،ص] رجم ایدلمش ، طاشلانمش § قوغلمش ، طرد اولنمش .

رِچِتَه [ع،س] طبیبك خسته‌یه ویریله‌جك ادویه‌نك ترکیبات ومقادیرینی وصورت استعمالنی مبین اوله‌رق اجزاجی‌یه یازدیغی ، ورقه ، پوصله .

رچته دفتری = اجزاجیلرك رچته‌لری قید ایتدکلری دفتر مخصوص .

رچته‌سز = طبیب رچته‌سی اولمقسزین اجزاخانه‌دن ویریلن اجزاء ، دواء ــ که : موجب مسئولیتدر

رِچَل [ت،س] { فارسی (ریچال) دن غلطدر} شکرله قوبوجه برصورتده قایناتلمش میوه طاتلیسی .

رَچِینَه [ج،س] چام کبی بعض اشجاردن حاصل اولان ساقز (راتینیچ)

رچینه‌لی = ساقزلی ، ایچنه ساقز قونمش شیء .

رَحاوِی [ع،س] دولابك افقی دونن کوتوکی § کوتوکلی چالغی صندوغی .

رَخِیان [ع ، س] قاربورغه‌نك اوموز کمیکنه اتصالی .

رَحْیَه [ع،س] دوز میدان .

رَحْل [ع،س] سمر ، پالان § یول لوازمی .

شد رحل = سفره چیقمق ، یولجی اولمق .

رَحْلَه [ع،س] اوزرینه مصحف شریف وکتب سائره قونلمق ایچون اعمال ایدیلان وایکی ایاغی اوزه‌لی کچمه اولدیغی جهتله آچیلوب قپانه بیلان صره § معلمك اوکنده‌کی کوچوك ماصه .

(رحله)

رَحَم [ع،فه] رحمت ایلسون معناسنه دعادر .

رَحْم [ع،س] مرحمت ، رقت ، شفقت .

رَحِم [ع،س] نسوانده ، دیشی حیواناتده اولان دول یتاغی § (فرائض) انا جهتندن قرابت نسبیه‌سی اولمق .

ذی رحم = خصملق ، اقرباالق ، والده جهتندن وسائل قرابت .

اختناق رحم = اکثریا قادینلرده جملهٔ عصبیه‌نك تخرشندن متحصل بر مرض ، هیته‌ری . [بوخسته‌لغك اخیراً ارککلرده دخی وقوعی ثابت اولمسنه مبنی الیوم بو تعبیر طبی حکمسز قالمشدر .]

صلهٔ رحم = غربتده بولنان کیمسه کیدوب اقرباسنی زیارت ایتمك .

رحمی = رحمه منسوب ومتعلق .

رَحْمان ـ رَحْمن [ع ، ص] { اسماء حسنادندر} صاحب رحمت اولان جناب حق ، تکری .

رحمانی = رحمانه ، جناب ربانیه منسوب .

رَحْمَت [ع ، س] اسیرکه‌مك ، رقتله شفقت ایلمك § مرحمت § جناب حقك موتایه رحم ایدوب کناهلرینی عفو بیورمسی { راء مکسوره ایله عربیده دواملی یاغان یاغموره (رحمت) دینلمسنه باقیلورسه یاغمور معناسنه کلن (رحمت)ك بوندن محرف اولمسی ملحوظدر . }

رَحیٰ [ع، ـ] دکرمن، آسیاب .

فرس الرحی == دکرمن بارکیری .

رَحیبْ [ع، صه] کنیش، واسع، بول.

رحیب الراحه == الی آچیق، سخی .

رَحیق [ع، ـ] ابی شراب ، ازهارك درونده طوپلانان مایع سیال، نقتار .

رَحیل [ع ، ـ] کوچمه ، کوچ .

رَحیم [ع ، صه] (اسماء حسنادندر .) صاحب رحمت اولان جناب حق [رحمن دها ابلغ اولوب یالکز جناب واجب الوجوده خاصدر . (رحیم) مخلوقده اطلاق اولنه بیلور .]

رَخاء [ع، ـ] وسعت معیشت، بوللقله کچنیش .

رَخاصت [ع، ـ] تازه لك ، ملایمت § اوجوزلق .

رَخامت [ع، ـ] سسك، سوزك اینجه یاواش ولطیف اولماسی .

رَخاوت [ع، ـ] سولبوقلك، کوشکلك، تنبللك .

رَخت [فا، ـ] آت طاقمی § یول، سفره طاقمی § تجملات .

رخت عروس == جهاز طاقمی ، کلین اشیاسی § (معماری) مردیون باصامانغنك قسم افقیسی ، مردیونك باصامانلرینه عمود اولان اقسام § پنجره وقپوقنادلرینه مخصوص روزه وساره کبی لوازم .

رَختلامَق [ت ، مص] آته طاقم ، رخت طاقمق .

رَختوان [فا، ـ] آت غاشیه سنك صیرمه لی غیطانی .

رختوان آغاسی == رخته ، آت طاقملرینه باقان سایس .

رَخش [فا، ص] کوستریشلی ، سریع الجولان (ات) § زال اوغلی رستمك آتی .

رَخشا ـ رَخشان ـ رَخشنده

[فا، ص] غایتله ضیادار ، پارلاق ، تابان درخشان .

رَخنه [فا، ـ] کدیك ، یاریق ، ییرتیق آره لق ، غیر منتظم دلیك § ضرر ، زیان .

رخنه دار == ضرر کورمش § رخنه لی .

رَخو [ع، ص] رخاوتلی، کوشك سولپوق.

رَخیص [ع ، ص] اوجوز ، اهون § ملایم ، نازك ، یومشاق لباس .

رَخیطس [ج ، ـ] (طب) طفولیت اولایه مخصوص برمرض اولوب سوء تغذی نتیجه سی اوله رق کمیکاری سوء اشکاله دوچار ایدر .

رَخیم ـ رَخیمه [ع، ص] صوتی خفیف، سوزی لطیف قیز .

رَدّ [ع، ـ] کری دوندیرمك ، دوندیرلمك، کری چویرمك ، چویرلمك § قبول ایتمه مك ، ایدلمه مك § طایماق ، انکارایتمك § چوروتمه ، جرح وابطال ایتمه § (فرائض) اصحاب فرائض سهام معینه لرینی آلدقدن صکره قالان مالی اخذ ایده جك عصبه بولنمدیغی حالده او مالی حصه لرینه نسبتله ذوی الفروض النسبیه یه اعطا ایلمك .

رد بدل == مقابلهٔ بالمثل ، تحقیر ضمننده سویلنن سوزی عطف و اسناد صورتیله تکرار ایتمك

رد کلام == سویلنیلن سوزی عدم قبول ایله کری چویرمه ، رد ایتمه .

رد سلام == سلام ویرنه سلام ایله مقابله، سلام آلمق .

رد فتق == (طب) قاصیق چیقیغنی یرینه قومق .

ردالعجز عن الصدر == (ادبیات) برفقره نك ویا مصرعك نهایتنده مذکور اولان ایکنجی کله یی فقره نك ویامصرعك اولنده ایراد ایتمك صنعتی ؛ مثال

« ای وجود کاملك اسرار حکمت (مصدری)
(مصدری) ذاتك اولان اشیا صفاتك (مظهری)
(مظهری) هرحکمتك سنسین که کلك قدرتك
صفحهٔ افلاکه نقش ایتمش خطوط اختری »

رد مطلع == (ادبیات) برنجی، ایکنجی مصرعده کی قافیه یی ـ مطلعده اولماق شرطیله ـ تکرار ایتمك بدیعه سی

رد اعضا == (حقوق) مدعی ویا مدعی علیهك اسباب معینهٔ قانونیه دن طولایی محکمه رئیس ویا اعضاسندن بر ویا برقاچنك محکمه ده بولنماسنی طلب حقی .

رَدائت [ع، ـ] بایاغیلق ، کوتولك § فساد نیت، یاره آزغینلغی .

رَدانه [ت، ـ] (بحریه) یلکن وتنته لرك اوفاق دلیکلرینه کچیریلن دمیر، پرنج حلقه .

رَدَت [ع، ـ] چیرکینلك ؛ مدار مردودیت .

رَدع [ع، مه] کیری طوندیرمق، طوندیرلمق .

ردع جیب == دورونی کدردن تخلیه ایتمك .

رَدم [ع ، مه] قپو وکدیك کبی شیلری اهتمامله قاپامق، بند وسد ایتمك . [(ردم) (سد) دن ابلغدر .]

رَدم [ع ، ـ] سد ، بند .

ردع ردم == سد وبند ایدلمش شیء

هدم ردم == ییقمق، آچمق .

رَدی [ع ، ص] کوتو ، فنا ، فاسد § بیاغی (طب) آزغین، وخیم .

ردیء الطبیعه == (طب) فرنکی ، سرطان کبی عاقبتی وخیم اولان علتلرك صنفی .

رَدیع [ع،ص] یره اورولمش § آحمق، نادان .

رَدیف [ع،ص] حیوانده برینك آردینه بینن § برینك آردی صره کیدن، آرده دن کلن § (عسکریه) نظامیه دن صکره کی ، احتیاطدن اولکی صنف . وظائف عسکریه ایله مکلف اولان افرادك نظامیه خدمت ومدتنی اکمال ایلدکدن صوکره کچدیکی صنف § بو صنفه منسوب ضابط ، نفر § (ادبیات) مصراع ویا بیتلرك صوکنده رویدن متعاقب عیناً تکرار ایدن حرف ویا کلمه ؛ مثال :

« برصفا بخش ایده لم کل شودل ناشاد (ه
کیده لم سرو دوانم یوری سعدآباد (ه »
و
عیدایریشسوز باعث شوق جدید (اولسون ده کور
سیر سعدآبادیسن برکره عید (اولسون ده کور

رَذائل [ع ، ـ] ج : (رذیله) فنا خصلتلر .

ام الرذائل == جهل، جهالت .

رَذالت [ع ، ـ] دنائت، رذیللك ، پك زیاده چیرکین حالت § عارسزلق، رسوایلق .

رَذیل [ع ، ص] آلچاق ، صویسز ، رسوای، حیاسز . [جمعی: ظن اولنـدیغی کبی اراذل اولمیوب (رذلاء) در .

رَذیله [ع، ـ] کوتو خوی ، خصلت ردیئه، پك فنا حالت § (رذیل) ك مؤنثی .

رَز [فا، ـ] اوزوم آغاجی، باغ کوتوکی، آصمه ، کرم .

دختر رز == باده ، شراب، خمر.

رزبان == [ص] باغجی ، باغ بکجیسی.

رزّاق [ع، ص] {اسماء حسناندندر} جمله مخلوقاتك رزقنى احسان بیوران جناب حق

رزاقی [ت، ص] {(رازقی) دن غلطدر} قورویسی مشهور، چکردکسز کوچك اوزوم جنسی.

رزانت [ع، ا] آغراق، تمکینلك § وقار وتمکین صاحبی اولمق.

رزم [فا، ا] غوغا، جنگ، ساواش.

رزمگاه / رزمگه = میدان حرب، جنك محلی

رزمی = جنکه منسوب ومتعلق.

رزنه [ت، ا] {فارسی (رازیانه) دن محرفدر} دره اوتی نوعندن بر نبات. ☞ [رازیانه]

صو رزنه‌سی = صو بالدیرانی.

رزه [ع، ا] {تخفیفاً راء ایله‌ده مستعملدر} قپو قناتدینی سوکه‌یه ربط ایدن دمیر چنکل § قپوپی سد ایچون خروس‌دنیان وسوکه‌یه مربوط اولان دمیره یینی دیل.

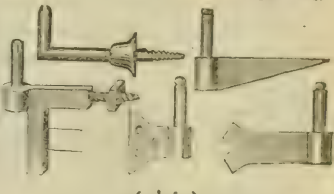

(رزه‌لر)

رزه‌لمك = قپوپی رزه ایله قپامق.

رزیه [ع، ا] بلا، مصیبت ● جمعی: (رزایا) کلیرسه‌ده لسانمزده مستعمل دکلدر.

رزین [ع، ص] رزانتله متصف، رزانتلی، تمکینلی، وقارلی، آغر، متین.

رژی [ج، ا] توتون ومسکرات کبی مکیفاتك انحصاری § بونلری تحت انحصاره آلان شرکت، هیئت اداره.

رس [فا، ص] {یتیشمك، ایریشمك، اولاشمق معناسنه کلن (رسیدن) ماده‌سندن صیغهٔ امر ایسه‌ده لسانمزده وصف ترکیبی حالنده قوللانیلور} یتیشیجی، ایریشیجی، اولاشیجی

دست رس = الیتشدیریجی، نائل.

مژده رس = مژده‌جی، مبشر.

فریاد رس = فریاده ایریشیجی.

مدد رس = امدادجی، یاردیجی، معین.

نورس = (ص) یکی یتیشمه (نورسیده) کبی

رس [ع، ا] ایچریسی طاش ایله اورولمش قویو § (تاریخ) قوم ثمودك کندولرینه مبعوث اولان (حنظله بن صفوان) علیه السلامی درونه القا ایلدکلری قویو § (عروض) الف تأسیسدن اول ویا صکره حرفك حرکه‌سی § برحالده تأمین اطلاع معناسنه‌ده کلیر.

اصحاب الرس / بنی رس = قوم ثمود.

رسا [فا، ص] ایریشیجی، یتیشیجی.

نارسا = یتشمز، الویرمز.

رسائل [ع، ا] جمع: (رساله) مختصر کتابلر § مکتوبلر. {رسایل صورتنده استعمال ایدلمه‌مایدر}

رسّام [ع، ص] رسم یاپان، صنعت رسمیده مهارتی ولان آدم، مصور.

رساملق = رسم یاپمق صنعتی.

رسان [فا، ص] یتشدیرمك، ایریشدیرمك معناسنه کلن {(رسانیدن) مصدرندن مشتق اولوب اسم فاعل معناسنده، وصف ترکیبی حالنده استعمال اولنور} یتشدیریجی، یتیشیجی، اولاشدیریجی، اولاشدیریجی.

شرف رسان = شرف یتیشدیریجی

مژده‌رسان = مژده اولاشدیریجی، مبشر.

رستگار [فا، ص] قورتیلیجی، قورتیلان.

رستگاری = خلاص، نجات، قورتولمه.

رسته [فا، ص] {رستن مصدرندن اسم مفعول اولوب قورتلمش، رهایاب اولمش معناسنه‌در.}

رسم [ع، ا] برشیئك اثر ونشانی § برشیئی تقلیداً یاپیلان شکل وهیئت صورت § یازمه، چیزمه § عادت، اصول § دأب دولت: اصول دولت § ویرکو § جانب حکومتدن دبدبه وطنطنه ایله اجرا اولنان خصوص، آلای § طاملق، ترتیب، پلان، ابنیه‌نك مقطعلرینی کوسترر خریطه § صنعت ترسیم.

رسم تام = [منطق] جنس قریب ایله خاصه‌دن ترکب ایدن تعریف [انسانك تعریفنده: (بالقوه کولیجی حیوان) دیمك کبی.]

رسم ناقص = (منطق) خاصه ایله تعریفندن ویا جنس بعیددن مرکب تعریف {انسانی ایکی ایاق اوزرنده یوریجی بالطبع کولیجی، مستقیم القامه، عریض الاظفار دیه تعریف ایتمك کبی.}

رسماً = دولت نامنه، دأب دولته عائد موافق اوله‌رق § صورت ظاهره‌ده کوستریشدن عبارت اوله‌رق § عادت، اصول اوزره.

رسمی = رسمه منسوب ومتعلق § حکومته متعلق خصوص.

رسمیات = رسمی اولان خصوصات.

غیررسمی = رسمی اولمیان.

رسم سلام = عسکرك مافوقنه قارشی اجرا ایلدیکی مراسم تعظیمیه § برکیمسه‌نك دیکرینه قارشی ایفا ایلدیکی مراسم مخصوصهٔ تعظیمیه.

نیم رسمی = بر درجه‌یه قدر رسمی § رسمی عد ایدیله‌جك وبارسمی عداولنیه‌جق درجه‌ده.

هاء رسمیه = (حرف) کلمه‌نك صوکنده اولوب فتحه‌یی تقویه ایدن (ه) حرفی.

هندسهٔ رسمیه = (ریاضیه) هندسه‌نك اشکال غیرمجسمه‌دن باحث اولان قسمی.

رسمسز = رسمی، تصوری اولمیان بچمسز.

رسملی = رسمی، تصویری اولان بچملی.

رسن [فا، ا] ایپ، اورغان § (بحریه) خلاط

رسن بند (بحریه) خلاط آتمش، باغلی.

رسول [ع، ا] ایلچی § انسانلری دین حقه دعوت ایچون من قبل الرحمن کتاب ایله مبعوث اولان ذات عالی، پیغمبر § بالخاصه خاتم الانبیا علیه اکمل التحایا افندمز حضرتلری § [نبی ایله رسول بیننده عموم وخصوص مطلق واردر. صاحب کتاب اولیه‌رق یالکزنامی شریعت قدیمه اوزره دین حقه دعوت ایدن (نبی) ومستقل کتاب وشریعت صاحبی اولان پیغمبره (رسول) دینورکه: شوحالده هررسول نبیدر. لکن هر نبی رسول دکلدر § (حقوق) قبض وتصرفه مأذون اولمیه‌رق برکیمسه‌نك سوزینی دیکره تبلیغ ایدن کیمسه.

رسول الله = بالخاصه نبی مجتبی محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری

رسی [ع، ص] (خیر وشرده) ثابتقدم، صاحب مسلك اولان.

رسید [فا، ا] فارده برمیامك آلندیغی ویا کمدن ساقط اولدیغی کوسترمك ایچون (بدوح) اشارتنه مشابه اولان برنوع چیزکی § ایریشدی، واصل اولدی معناسیله فعل ماضی.

رسیده [فا، ص] ایریشمش، واصل اولمش، کماله ایرمش.

رسیدهٔ ختام = ختامه ایرمش، بیتمش.
نورسیده = یکی یتشمش § شاب، گنج
نورسیدگان = گنجلر، شبان.
نارسیده = ایریشمه‌مش، پیشمه‌مش، کوریه § خام.
رَسیس ـ رَسیسَه [ع، ـ] (طب) خسته‌لغك علامات اولیه‌سی، مقدمهٔ مرض § حمی خسته‌لغنك مقدمه‌سی.
رَش [ع، ـ] مایعی سرپمك، مایع سرپیلمك § سرپنتی یاغمور.
رَشاش ـ رَشاشَه [ع، ـ] سرپنتی، توز كبی اینجه یاغمور.
رَشح [ع، فم] ترلمه § صیزمه. [ترشح دها زیاده مستعملدر]
رَشَحات [ع، ـ] جمع: (رشحه) صیزینتیلر، طامله‌لر.
رشحات قلم = محصولات فكریه.
رَشحَه [ع، ـ] صیزینتی، طامله.
رَشف [ع، فم] مایعی امه‌رك ایچمك، مایع امیله‌رك ایچیلمك.
رَشك [فا، ـ] قیصقانج، حسد § محسود.
رشك آور = حسده دوشوریجی.
رشك عالم = محسود عالم.
رشكین = حسدایدیجی، حسود، حاسد.
رَشمَه [فا، ـ] دایه یولاری، دیزگین.
رَشیح [ع، ـ] تر، عرق.
رَشید [ع، صا] طوغری یول طوتان، راه مستقیم وصلاحه گیدن § (حقوق) وجوه مصالحه واقف و مالی ممنوعاته صرفدن مجتنب وتبذیردن متوقی، عاقل، بالغ § مرشد، مناسبله جناب حق § سن رشده واصل اولان § كتان حلواسنك برنوعی.
رَشیق [ع، صا] بویی موزون واطیف اولان.
رَصّاد [ع، صا] رصدایدیجی [(راصد) دن ابلغ ایسه ده اندن دها آز مستعملدر]
رَصّاص [ع، ـ] قالای، قورشون.
رصاص ابیض = قالای.

رصاص اسود = قورشون.
رصاصی = قلایجی § قورشونجی.
رصاص مذاب = اریدلمش قالای.
حمض رصاص = (كیمیا) رصاص ایله مولدالحموضه‌نك ـ معین مقدارده ـ تركبندن حاصل اولان تركیب كیمیوی. (حمض اول اسرب، حمض ثانی اسرب، حمض متوسط اسرب).
رَصافَت ـ رَصانَت [ع، ـ] صاغلاملق، محكملك § متینلك.
رَصائِع [ع، ـ] جمع: (رصیعه) قبارمه‌لر، قباره كبی بر یره وضع اولنان زینتلر
رَصَد [ع، فم] برشیئی گوز دیكوب گوزتمك، گوزه‌دلمك § (قوزموغرافیا) اجرام سماویه‌نك حركات وسائر كیفیاتنی بیوك دوربین ایله تدقیق ومعاینه ایتمك.
رصدخانه = (قوزموغرافیا) حركات كواكبی، تحولات هوائیه‌یی، حادثات جویه‌یی رصد وثبت ایتمكه مخصوص محل.
رصدگاه = رصدخانه § اوزاق محللری ترصده مخصوص یوكسك یر.
رصد دوربینی = (Télescope) آلت رصد، اجرام سماویه‌یی ممكن مرتبه بیوك گوسترن آلت، بیوك دوربین. ☞ دوربین فلكی.
رصدی = رصده منسوب ومتعلق.
رَصیعَه [ع، ـ] قباره، قباره كبی بریره وضع اولنان زینت.
رَصف [ع، فم] برمحله قالدیرم دوشه‌مك، دوشتمك § قالدیرم
رصفی = (طب) قالدیرم طاشی كبی دیزلمش حجرات عضویه‌نك حالت نسجیه‌سی.
رَصیف ـ رَصین [ع، صا] متین محكم، طیاقلی، صاغلام § بریجیسی (طبقات) دكزك یوزینه چیقمش قیالر، دكزك ایچنده‌كی شاب (شعب) آتكلاتی.
ساحل رصیفلری = (طبقات) قره‌لرك واطه‌لرك سواحلنه متصل رصیفلر
سد رصیفلری = (طبقات) قره واطه‌لرك سواحلی بویونجه بولنوب آره‌لرنده بعضاً برو قنال تشكل ایدن رصیفلر.
رَصیفَه [ع، ـ] صو ایچنده پاپیلان سد، دیكنم.
رَض [ع، ـ] (طب) عضوك برضربه نتیجه‌سی اوله‌رق قانامقسزین، كسلمكسزین بره‌لنمه‌سی، بره‌لنمه § برشیئی بلغور كبی دوكوب اوفاتمق.

رَضاع ـ رَضاعَت [ع، ـ] ممه‌دن سوت امه‌ك. {رانك كسریله ده لغتدر}
رَضِی [ع، فم] {صیغهٔ ماضی اولوب دعا معناسنده مستعملدر.} راضی اولسون.
رضی‌الله = الله راضی اولسون معناسنه دعا اولوب اصحاب كرام حضراتی حقنده ایراد اولنور.
رَضیع [ع، ص] (طب) سوت امن چوجق § سوت قرده‌ش.
رَطابَت [ع، ص] رطوبتلی، یاش، نمناك.
رَطانَت [ع، فم] لسان عربك غیری برلسان ایله تكلم ایتمك. [كسر را ایله ده لغتدر]
رَطب [ع، ص] یاش، نملی (خشك) مقابلی.
میوهٔ رطب = یاش، صولی یمش § دنیوی واخروی لازم اولان خصوص.
رطب ویابس = مناسبتلی، مناسبتسز، صاچمه صاپان سوز § تازه، ملایم، نرم.
رطب اللسان = ملایم سوزلو.
رطبه = (رطب) ك مؤنثی § یونجه اوتی.
رَطب [ع، ـ] خطا وصواب دیله هرنه كلیرسه سویلمك حالی.
رَطیب [ع، ص] (رطب) ایله مترادفدر.
رَعّاد [ع، ـ] (حیوانات) الكتریق بالغی قاقانه مشابه والكتریق خوصی حائز بر نوع بالق.
رَعّادَه [ع، ـ] (مولددر) طوریل.
رَعایا [ع، ـ] جمع: (رعیه) بر حكومتك زیر تابعیتنده بولنان كافهٔ ناس § اصطلاحات قدیمه‌جه حكومته خراج ویرن تبعه.
رَعد [ع، ـ] گوك گورلمسی § (حكمت) شرارهٔ برقیه‌نك مرور ایلدیكی هوا طبقه‌سنده بردن بره حصوله گلن بوشلغه اطرافدن هوانك هجوم ایتمسی نتیجه‌سی اوله‌رق ایشیدیلان گورلتی.
رعد انداز = گورله‌یجی، گوك گورلتیسی كبی سس ویرن.
رعد و برق = مثبت ومنفی الكتریق حاوی ایكی قطعهٔ سحابه‌نك یكدیگرینه تصادف وتماس ایلدكلری زمان ایشیدیلن گوك گورلتیسی ایله آندن اول حس ایدیلان شدتلی ضیا.

رَعْدَه ـ رَعْشَه [ع،ـ] تتره‌مه .

رعشه‌دار }
رعشه‌ناك } == رعشه‌لی ، تتره‌ین .

رَغْدِيَّه [ع،ـ] (مولددر)(بحریه)طورپیل كمیسی .

رَعْنا [ع ، ص] فی‌الاصل عربیده احمق معناسنه اولان (ارعن) صفت مشبهه‌سنك مؤنثی‌ایسه‌ده لسانمزده كوزل ، لطیف ، دلبر ، نمایشلی معناسنده مستعملدر .

كل رعنا == یاپراقلرینك نصفی قرمزی نصف دیكری صاری اولان برنوع كل .

رَغْی [ع،قه] اوتلاتق ، اوتلادلمق § اوتلامق .

رَعِیب [ع،ص] قورقمش اولان ، مرعوب .

رَعِیَه ـ رَعِیَّت [ع ، ـ] برحكومتك تحت تابعیتنده بولنان كافهٔ ناس ، زیردستان .

رغبت پرور == تبعه‌سنی ترفیه‌وصیانت ایدن حكمدار عالی‌تبار .

رَغائِب [ع،ـ] جـ : (رغیبه) رغبتله ایستنیلن شیلر § كثیرالمقدار عطیه‌لر .

لیلهٔ رغائب == فخركائنات علیه اكمل التحیات افندمز حضرتلرینك والدهٔ مقدسه‌لری حضرت (آمنه) نك ذات اقدس نبوی‌یه حامل قالدقلری شب مبارك كه رجب شریفك ایلك جمعه كیجه‌سیدر .

رَغَبات [ع، ـ] جـ : (رغبت) .

رَغْبَت [ع،ـ] میل قوی ایله ایسته‌مك ، زیاده خواهش كوسترمك § اعتبار ایتمك ، حسن تلقی ایلمك § قبول ، حسن قبول .

رغبةً == رغبت ایدرك ، خواهشله دیله‌مك صورتیله .

رغبتسز == رغبتی ، خواهشی اولمیان ، ایستكسز § غیر مقبول ، رواجسز ، سورمسز .

رغبتسزلك == ایستكسزلك § عدم مقبول .

رغبتلی == خواهشله ایستنین ، زیاده ایستكلی § مقبولیت عامه‌یه مظهر اولمش § معتبر آدم .

رَغَد [ع،ـ] وسعت ، سهولت ، رفاه § معیشتده سهولت ووسعت .

رَغْم [ع، مص] برینك خوشنه كیتمیه‌جك حركتك بالالتزام اجراسی ، بریسنك عنادینه ضدینه برایش ایشله‌مك .

رغماً == رغم اوله‌رق ، نسبت وعناد صورتیله .

رغماً علی انفه == بریسنك كوستردیكی عظمتی تحقیر ایچون ، تحقیر مقصدیله

علی رغم العدو == دشمنك عنادینه ، دشمنی متأثر ایتمك اوزره .

رغمیات == رغم صورتیله ، رغماً یاپیلان حالات وحركات .

رَغیبَه [ع ، ـ] رغبت اولنان شیء § عطیهٔ كثیره .

رَغیف [ع ، ـ] یوفقه ، پیده ، كرده دنیلن اكمك .

رَفّ [ع،ـ] راف ... راف .

رِفادَه [ع،ـ] (طب) یاره‌لرك صارلمسی ایچون اوزرینه قونیلان باصقی .

رَفاغَت [ع، مص] رفاه ایله كچینمك .

رَفاقَت [ع،مص] رفیق اولمه ، یولداشلق ، همراهلق § آرقداشلق .

حسب الرفاقه == آرقداشلق ، یولداشلق حسبیله .

رَفاه ـ رَفاهَت ـ رَفاهِیَت

[ع،مص] وسعتلی معیشت ، وسعتلی دیرلك ، بوللقده كچینیش ، سهولتله ، حضور ایله ، كوزل صورتده كچینیش . [بعض اثرلرده (رفاهیت) ك غلط اولدیغی كوستریلكده ایسه‌ده دوغری دكلدر . یاكلش اولان (رفاهیت) دكل تشدید یا ایله اولان (رفاهیّت) در .]

رَفْت [ع.مص] برشیئی ریزه‌ریزه اوفاتمق .

رَفْت [فا ، فه] { (رفتن) ماده‌سندن فعل ماضی } كیتمه ، كیدیش . { (آمد) لفظیله برابر قوللانیلور }

آمد ورفت == كاوب كیتمه § (عسكریه) برنفرك منسوب اولدیغی قطعهٔ عسكریه‌دن موقتاً ویا مؤبداً انفكاكی كنده‌كنیه‌سی بالاسنه ویریلن شرح .

رفتیه == (كمرك) { غلط تعبیر } رسم اخراج § بو رسمك حین استیفاسنده ویریلان ورقه .

رَفْتار [فا،ـ] صالنه‌رق ادالی یوروهه كوزل كیدیش .

رَفْتَه [فا،ص] كیتمش ، كچمش .

رفته رفته == كیت كیده ، كیده كیده ، تدریج ایله .

نارفته == كیدلمه‌مش § كیدلمسی غیر جائز بولنمش .

ره‌نارفته == كیدلمه‌مش یول ، چغر § طریق غیر مستقیم .

رَفَث [ع،مص] بی ادبانه سوزسویلمك § نسوانه قارشی چابقجه سوز سویلمك ، حرف اندازلق ایتمك .

رَفْرَف ـ رَفْرَفه [ع،ـ] پرده و دوشمه یاپیله‌جق یشیل بز اینجه نازك قماش ، دیبا § البسه وپرده كبی شیلرك كنارلرندن صارقان فضله‌سی ، صاچاق § قوشی چوقچیزار § سوكود كبی داللری صالقم صالقم اولان لطیف آغاج § دوشك ، مندر ، یاصدق .

رَفْش [ع ،ـ] چاپا ، دینلن باغچوان آلتی ، كوچوك قازمه § چفتجی آلتی .

من الرفش الی العرش == یك فقیرایكن مساعدهٔ طالعله زیاده زنكین اولان آدمدن كنایه § برنوع یاصیجه نهر قایقی‌مبغه‌سی ـ كه فرات ودجله نهرلرنده كثرتله بولنور .

رَفَش [ع ، ـ] بیوك قولاقلیلق ، قولاغی بیوك اولمه .

رَفْض ـ رَفَض [ع، مص] رافض اولمه § طریق حقی ترك ایلمك .

رَفْع [ع،مص] یوقاری قالدیرمق ، قالدیرلمق یوكسلتمك ، یوكسلدلمك § لغو وفسخ ایتمك ، حكمسز براقمق § نزع ایتمك محروم ومجرد براقمق (رتبه‌حقنده) § بر كلمهٔ عربیه‌نك آخرنده‌كی حرفی ایكی اوتره دینلن صورتده اوقومق § (ریاضیه) برعددك قوتنی تزیید ایتمك (جزر) مقابلی .

ایكنجی قوته رفع ایتمك == برعددی كندی نفسنه ضرب ایتمك : $\text{ب} \times \text{ب} = \text{ب}^{٢}$

اوچنجی قوته رفع ایتمك == برعددی كندی نفسنه ایكی دفعه ضرب ایلمك : $\text{ب} \times \text{ب} \times \text{ب} = \text{ب}^{٣}$.

رفع زوائد == (طب) یاره‌نك چوروك اتلرینی رفع وازاله ایلمك .

رَفو [فا ،ـ] دیكیشی بللی اولمیان یامه ، اوركو § مطلقا یامه ، اوركو .

رفوكر == اوریجی ، اوركوجی .

رَفوشَه [فا.س] شاقه، لطيفه § صوچ، كناه.

رَفيضْ [ع.ص] ترك ايدلمش، متروك .

رَفيعْ [ع.ص] يوكسك ، عالى ، يوجه .

رفيع الدرجه } **رفيع القدر** } = درجه ومنزلتى بيوك اولان.

رَفيغْ [ع ، ص] راحت و رفاهيت ايله كچينن آدم .

رَفيق [ع ، س] يولداش ، ارقداش § معاون، يارديجى § اورتاق، شريك وتربيه‌لى آدم .

رَفيقَه [ع ، س] (رفيق) ك مؤنثى § زوجه ، حليله .

رَفيه [ع ص] (رافه) ايله مترادفدر . بوللق كنديش معيشت ايچنده يشايان آدم.

رَقّ [ع ، س] كاغد يرينه اوزرينه يازى يازيلان اينجه درى، ترشه كه جيلان دريسندن عبارتدر. [فرنكلر بوكا پارشومن - (Parchemin) ديرلر]

رَقابَت [ع، س] بر ايش ، بر صنعت ، بر مسلكده امثالنه تفوق ايتمك غيرتى § بر بريني چكه‌مامك § (علم ثروت) بر مسلكده چاليشان اشخاص متعدده بيننده ، محصوللرينك نفاست ، متانت وفيأ تجه اهونيتى جهتنده يكديكره تفوق آرزوسى كه : سربستئ اعمالك نتيجهٔ طبيعيه‌سيدر .

رَقّاص [ع ، ص ، س] رقص ايديجى، اويناييجى كوچك § آصمه ، اولوروغ ساعتلرك ايچنده‌كى ايكى طرفه حركت ايدن كفچه شكلنده‌كى آلت مخصوصه § (حكمت) بر نقطه‌يه ويا بر محوره معلق اولوب ايكى طرفه حركت ايده‌بيلن بر مادهٔ ثقيله .

رقاص بسيط = (حكمت) غير قابل انحنا وبلاوزن اولان برخيطك اوجنه معلق اولوب خيطك ديكر اوجنك مربوط بولنديغى بر نقطهٔ ثابته‌نك اطرافنده وخلاده (دلك وتماسدن آزاده فرض اولنه‌رق) حركت ايدن بر نقطهٔ ماديهٔ ثقيله كه : رقاص قوانينى ايضاح واثبات ايچون ذهناً تصور اولنوب فعلا اعمالى غير ممكندر.

رقاص مركب = (حكمت) بالفعل اعمالى ممكن رقاص كه : بوكا رقاص معوض دخى دينور.

رقاص معدل = (حكمت) ساعتك انتظام حركاتنى تأمين ايچون صاپى برطاقم چليك و پرنج تللردن اعمال ايدلمش ساعت رقاصى.

رقاص قوانينى = (حكمت) رقاصك حركاتنه متعلق اصول وقوانين ثابته‌ كه : بالرياضيه حل وايضاح ايديلور .

رَقامْبيو [ج، س] Ricam , bio) قبول ايدلميه‌رك پروتستو ايديلن پوليچه‌نك عكسنه كشيده ايدلمسى .

رَقائِق [ع،س] جـ : (رقيق) . اينجه رقيق ، دقيق اولان شيلر

رَقَباتْ [ع،س] جـ : رقبه .

رَقَبَه [ع،س] انسه كوكى ، بوين ، عنق § قول ، كوله ، جاريه .

فك رقبه = قول آزاد ايتمك .

رَقَبى [ع،س] (طب) بوينه متعلق اعضا، واجزاى بدنيه ـ كه: عظام، اعصاب، عضلات وعروقك هيئت مجموعه‌سندن عبارتدر .

رَقْد ـ رَقَدانْ [ع ، مص] اويومق اوزره بولنمق، اويقويه هنوز طالمق

رَقْش [ع ، مص] نقش ايتمك ، رنكلى بويالر ايله بويامق ، الوان ايله زينت ويرمك .

رَقْص [ع،مص] صچرايه‌رق اوينامق .

رقصان = رقص ايديجى ، ايدن .

داء الرقص = (طب) وجودك بر محلنه عارض اولان حركت دائمه ايله متصف بر مرض عصبى ، خورا علت .

رقص كنان = رقص ايده‌رك ، رقص ايده ايده § رقص ايدن ، رقص ايديجى

رَقْطاء [ع،س] (ادبيات) هر كلمه‌سنك بر حرفى نقطه‌لى، ديكرى نقطه‌سز اوله‌رق سويلنن سوز :

« چون من از هجر برى رخ صنم توبه شكن
بس آشوب كند بلبل خوش طبع چمن »

§ قانه‌لى بياضلى حيوان معناسنه اولان ولسانمزده غير مستعمل بولنان (ارقط)ك مؤنثى : هرهٔ رقطاء .

رَقْع [ع،مص] يامامق ، يرتيق لباسه يامه اورمق .

رَقْم [ع،مص] يازمق، تحرير ايتمك § يازى .

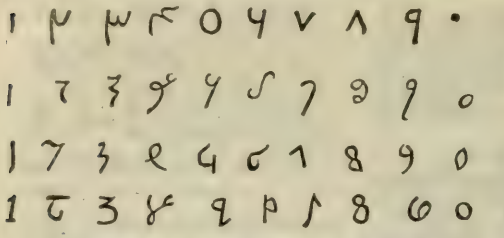

شرقى وغربى عربلرك ادوار مختلفه‌ده‌كى اشكال ارقامى

رقم آتمق = برشيئك اوزرينه عدديله اشارت قويمق .

رقم دوكمك = حساب ايتمك، حساب ايچون ارقام ، اعداد يازمق .

رقمزده = يازلمش ، محرر .

رقمزن = يازيجى، يازان، محرر § حسابده مستعمل اعداددن هر برينك اشارتى § رقم قويمق § علم حساب وقواعدى .

رقمكش = رقم يازان ، رقم آتان .

رقمى = رقمه ، عدده منسوب ومتعلق.

رَقودْ [ع،ص] اويومش ، خوابيده .

رَقيبْ [ع،ص] ديكريله عين شيئه طالب وخواهشكر اولان § ديكرينك كار ومنفعتنى منع ايله كندى ايشنى ترويج ايتمكه چاليشان § (ثروت) رقابت ايدن § اسماء حسنادندر : حافظ ، نكهبان § (قوزموغرافيا) منازل قمردن يكديكره مراقب اولان منزللر § بكجى، حارس .

رقيبان = رقيبلر ، بكجى وحارسلر.

رَقيقْ [ع،ص] رقتلى، يوفقه، اينجه .

رقيق القلب = صاحب رقت اولان، پك مرحمتلى § آزادسز كوله وجاريه .

ام الرقيق = دماغى احاطه ايدن و(سحايا) دنيلن اوچ طبقهٔ غشائيه‌دن الك ايچروده اولان.

امعاى رقيقه = اينجه باغرصاقلر. [امعاء]

رَقيمْ [ع ، س] يازى يازه‌جق لوحه § مكتبلرده اوزرينه تباشيرله يازى يازيلان سياه بويالى تخته .

رَقيمَه [ع،س] يازلمش مكتوب، يازلمش شئ.

حامل رقيمه = مكتوبى، تذكره‌يى يدا بيد ويره‌جك اولان كيمسه .

رَكْ [فا،س] طامار . اورده وشرايندن هر برى § اصل ، نسب ، صوى .

بدرك = طامارسز ، عنادجى § خويسز.

رك جان = جان طاماری § شریان سباتی

رکزن = قانالیجی ، فصاد .

رکاکت [ع،س] کوشکلك ، ضعف § اکریلك § سوزك ربطسز قصورلی اولمسی ، سویلیشده نقصان § دوزکون ، درست سویلنمیش ، رککاك ، (سلاست) مقابلی .

رکانت [ع،مص] وقار وتمکین صاحبی اولمق § وقار ، تمکین .

رکد [ع،مص] قیملدامامق ، راکد وساکن اولمق .

رکز [ع،مص] اوجی سیوری برشیئی یره صاپلامق ، صاپلایوب دیکمك .

رکز خیام = چادر قورمه .

رکز علم = بایراغی برمحله صاپلامق § تثبیت ایتمك .

رکس [ع،مص] (رد) ایله مترادفدر . کیرویه اعاده ایتمك ، چویرمك .

رکض [ع،مص] ایاق ایله دپمك ، دپتمك .

رکض ارض = طوپراغی اوزرنده دپتمك .

رکعات [ع،س] جمع : [رکعت]

رکعت [ع،س] کسرورا ایله غلطدر . نمازده برركوع ایله برقیام وبرسجودی حاوی اولان اعمال مخصوصه‌نك مجموعی § فی الاصل بل اکمك یوز اوستی قپانمق معناسنه‌در .

رکعت اولی = برنجی رکعتدر .

رکعت ثانیه = ایکنجی رکعت .

رکم [ع،مص] ییغمق ، بریکدیرمك ، تراکم ایتدیرمك .

رکیك [ع،ص] رکاکتلی ، طوتوق ، پلتك ، عسرتله سوز سویلین .

رکیك اللسان = عسرتله سوز سویلین آدم ، پلتك ، درست سوز سویلمین .

رکین [ع،ص] رکانتلی ، عالی ، بلند یوکسك § وقارلی ، تمکینلی .

رم [فا،س] اورکه § رعشه .

رمکرده = اورکمش ، مرتعش .

رماح [ع،ص] مزراقلی ، مزراغی حامل § سونکولی .

رماد [ع،س] آتش کولی .

رمادی = کول رنکنده ، قورشون رنکنده اولان .

رمادت [ع،س] انسان ویا حیوانك کثرت اوزره تلف اولمسی .

رماز [ع،ص] مرامنی سویلیه‌میوب رمز واشارتله افاده ایدن .

رمال [ع،ص] رمل دوکن ، دوکوجی ، رمل دوکه‌رك اغفال ایدن حیله کار ، کذاب .

رماللق = رمالك حال وصنعت کاذبه‌سی .

رمان [ع،ص] اورکوجی ، اورکن .

رمث [ع،س] یان یانه باغلانوب صو اوزرنده یوزدیریلن کراسته‌دن عبارت صال .

رمد [ع،س] کوز آغریسی ، کوز آغریسی § (طب) کوزده عارض اولان التهاب .

رمد متقیح = (طب) کرهٔ عینك تلقیح ایله متصف بر التهابی .

رمرام [ج،س] (آی چیچکی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن صلیبیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر . میوه‌سنك رنکی پارلاقدر اوروپا و آسیاده بولنور .

(رمرام)

رمز [ع،س] مرامی اشارتله اکلاتمه کیزلی وقپالی برصورتده سویلمه § (ادبیات) مقصود ایله غیر مقصود آره‌سنده وساطتك قلیل اولمسیدرکه علی طریق الخفا قریبه اشارت دیمکدر :

«برقیصه براوزون آدمله طریقداش اولدم
عارف اکلارکه بویولده نه‌لره دوش اولدم»

رمزشناس = معناسی کیزلی کلام ایله اشارتلرك مفهومنه واقف اولان § بر مرام افاده ایدن رسم وشکل وسائره ، معما .

رمص [ع،س] (طب) کوزده پیدا اولان چاپاق .

رمضان [ع،س] شهور قمریهٔ عربیه‌نك طقوزنجیسی ، اوروج آیی . (سبب تسمیه‌سی عربلر شهورك اسمای قدیمه‌سنی تبدیل ایلدکلری وقت او سنه هرآی نه موسمده واقع اولدیسه انکله تسمیه ایلدیلر ویاخود یاقمق معناسنه اولان (رمض) دن اخذ اولنوب صائمك کناهلرینی یاقوب محو ایلدیکی ایچون و یاخود غافر معناسنه راجعدرکه ذنوبی محو وازاله ایدیجی دیمکدر . بعض علماء اسماء حسنادندر دیمشلر و بوبابده برحدیث شریف وارد اولدیغنی بیان ایتمشلردر : « لغت رمزی »)

رمط [ع،مص] عیبلامق ، طعن وتشنیع ایلمك .

رمق [ع،س] وجودده قالان بقیهٔ حیات § پك جزئی ، پك آز شیٔ .

رمق قالمق = برایشك وقوعنه پك آز زمان ، پك آز شیٔ قالمق .

سد رمق = اولمیه‌جك قدر آز شیئله کچنمه .

رمل [ع،س] قوم ، ریك § برطاقم نقاط وخطوط ایله کشف غیب ایتمك صنعت کاذبه‌سی .

رمل دوکمك = او صورتله کشف راز ومرامه چالیشمق .

رمل [ع،س] (عروض) اجزای اصلیه‌سی برمصرعده اوچ کره (فاعلاتن) وبرکره (فاعلن) اولوب زحاف وعلل سببیله (فاعلات) ، (فعلاتن) ، (فعلات) ، (فاعلان) ، (فاعلن) ، (فعلن) وسائر اجزاء فرعیه حاصل ایدن بحر .

رمنده [فا،ص] اورکوجی ، اورکك .

رمه [فا،س] قویون وسائره سوریسی .

رمی [ع،مص] آتمق ، انداخت ایتمك ، سرعت وقوتله دفع وتبعید ایتمك .

فن رمی = فن انداخت ، مرمیاتك حرکاتندن و رسم ایلدکاری محرکلردن بحث ایدن فن مخصوص عسکری .

زاویهٔ رمی = (اسلحه) ☞ [زاویه] .

مفردات رمی = (اسلحه) سرعت ابتدائیه ، جاذبهٔ ارضیه ، زاویهٔ خروج ، مقاومت هوا ، حرکات دورانیه‌دن عبارتدر .

خط رمی = اسلحهٔ ناریه محورینك استقامت مخرجه‌سی .

محرك رمی = (اسلحه) مرمینك افواه اسلحه‌دن خروجندن هدفه وصولنه دکین مرکز ثقلتنك رسم ایلدیکی منحنی .

سطح رمی = (اسلحه) اسلحهٔ ناریه‌نك محور ومرکزندن کچن سطح شاقولی مفروض .

رَمیدَه [فا،ص] اورکمش، قورقمش اولان.

رَمیم [ع،ص] (کمیك حقنده) چورومش چوروك .

رَنّان [ع،ص] (حکمت) مصوت ، پك زیاده سس ویرن ، ایسکاین ، چینلایان ، طنین انداز .

رَنج [فا،س] اغری ، اذیت ، اضطراب § زحمت § خشم وغضب .

رنجبر = چفت سورمك ، باغ چاپالامق کبی آغیر ایشلر ایله مشغول اولان کویلی ویا مبانی وسائره انشاآتنده قازمق ، طاش طوپراق طاشیمق مثللو خدماتده قوللانیلان عمله ، کوندهلکجی .

رنجبرلك = تولا، چفت چوبوق ایشجیلکی.

رنجش = اینجینیش ، صیزلانیش اذیت ویریش .

رنجور / **رنجه** = زحمته ، کدورته مبتلی آدم مریض ، خسته .

رنجوری / **رنجیدکی** = اینجنمش اولمق، کدرلی اولمق ، دردلیلك .

رنجیده = اینجنمش ، قیرلمش § منفعل اولمش ، متأثر اولمش .

رَندَه [فا،س] (رندیدن) مصدرندن مشتقدر طوغرامهجیلرك تختهلری یونتوب دوزلدکاری مرالفوز آلتی § طورب ، پینر ، صوغان کبی بعض شیلری اوفاق اوفاق طوغرامغه مخصوص دلیکلی تنکه .

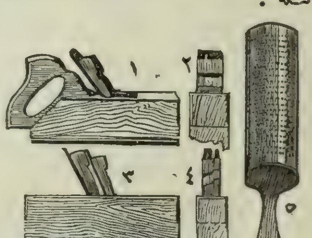

(رندهلر)

۱ — قولبلی ۲ ، ٤ — مقطعی .
۳ — طرزبسیطی . ٥ — مطبخ ایچون .

رندهجی = رنده ایله کراستهیی تسویه ایدن صنعتکار .

رندهلهمك = رندهدن کچیرمك ، رنده ایله دوزلتمك .

رندهلنمك = رندهدن کچیرلمك ، رنده ایله دوزلتلمك .

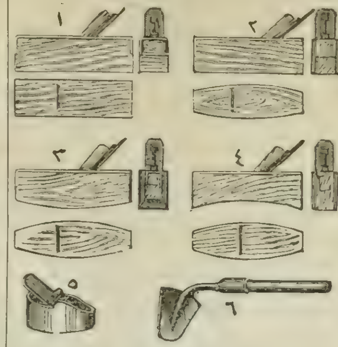

١ – مستطیل الشکل ٢، ٣، ٤ – مقوس، ٥ – مشین ایچون . ٦ – دیوارجیلره مخصوص .

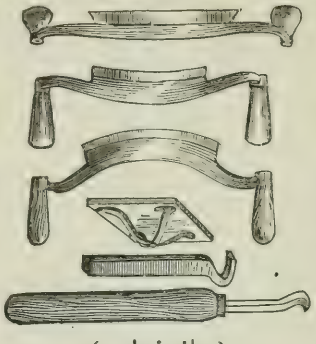

(دباغ رندهلری)

رَندیدَه [فا ، ص] رندهلنمش ، رنده واسطهسیله دوزلدلمش .

رَنك [فا،س] بویالرك منظرهسی، کورونیشی § موجوداتك عکس ضیا واسطهسیله قوهٔ باصرهیه عرض اولنان کیفیتی ، لون ، بویا § صورت ، طرز § حیله ، مکر ، دسیسه .

رنك آتمق = صولمق

رنكارنك = چشید چشید ، رنکلی

رنکامیز = درلو رنکلی .

رنکاور = حیله کار .

رنکسز = رنکلی اولمیان § حالی اکلاشلمیان تیاتسز ، مسلکسز .

رنکلهمك = رنك ویرمك ، بویا ایله تلوین ایتمك .

رنکلنمك = رنك آلمق ، ملون اولمق.

رنك ویرمهمك = کتم ایتمك، بللی ایتمهمك.

رنکین = بویالی، ملون § کوزل،لطیف، طبعهخوش کلن .

رَنین [ع،ص] چاغرمه ، باغرمه § ایکلتی ایکلمه { حیوانات ویا حیوانه تشبیه ایدیلن قبا انسان حقنده مستعملدر . }

رَوْ [فا،ص] کیتمك ، یورومك معناسنه اولان (رفتن) مصدرندن صیغهٔ امر واسم فاعل مرخمدر. لسانمزده ترکیبله (کیدیجی) معناسنده مستعملدر .

پیشرو = اوکدن کیدیجی ، کیدن § (موسیقی) اصل مقامدن اول چالینان نغمهٔ مرتبه .

تیزرو = چابوق کیدن، عجله یورویین.

قلمرو = بر حاکمك حکم سوردیکی ، نفوذینك جاری اولدیغی محل، دائره، اولکه.

آهستهرو = یاواش کیدن .

راهرو / **رهرو** = یوله کیدن .

رَوا [فا،ص] جائز ، لایق ، مناسب .

ناروا = جائزدکل، لایق، مناسب اولمیان.

رَوابِط [ع،س] جمع : [رابطه] بندلر، باغلر ، قیدلر .

رَواتِب [ع،س] معاش ، وظیفه معناسنه اولان (راتبه) نك جمعی .

رَواج [ع،س] مادی ومعنوی برشیئك سورومی ، کچمی ، اعتباری § قیمت متداول، بها .

بیرواج = سورومسز ، اعتبارسز .

رواجلی / **رواجدار** = سوریلان، کچن، اعتبارلی مال.

رَواح [ع،س] شیٔ مجهوله وقوف تحصیلندن حاصل اولان سرور نشاط § زوال شمسدن اخرنهاره قدر اولان وقت .

رَواسِب [ع،س] جمع : رسوب .

رواسب بقویه = (طبقات) ساحل بحرده اولجه موجود اولان صخیرهلرك بالاخره خراب اولمسندن یعنی تجزی ایتمسندن حصوله کلن ترسبات .

رواسب رملیه = (طبقات) میاهك میخانیکی تأثیراتیله تجزی ایدن قوارسك اجزاسی ـ که : ایریلی اوفاقلی قوم دانهلرندن عبارتدر .

رَواسی [ع،س] جبل عظیم معناسنه اولان راسیهنك جمعی . جبال عظیمه.

رَواعِد [ع،س] کورلدین بلوط معناسنه کلن (راعده) نك جمعی .

رَوافِض [ع،ص] جمع : (رافضه) . رافضی مذهبنده اولانلر .

رَوَاكِد [ع، ـ] ج : (راكد) . طورغون اولان شیلر .

رَوَانْ [فا، ـ] یوریبجی، کیدیجی، آقیجی .

آب روان = آقار صو .

تحت روان = بری اوکده دیکری کیروده اوله‌رق ایکی اتره ویا ایکی بارکیره تحمیل اولنان محفل ، برنوع تکرلکسز ارابه .

رَوَانْ [فا، ـ] نفس ناطقه ، روح مجرد ، جان .

روان بخش / روان بخشا = جانلاندیریجی .

رَوَانَه [فا، ـ] کیدن ، یورویین ، کیدیجی § آقیجی .

رَوَانِی [فا، ـ] { اصلی روغنی } شکرله ایرمیکدن قاریشدیریلوب صورت معروفه‌ده طبخ ایدلمش برنوع طاتلی .

روانی فروش = روانی صاتان .

رَوَاهِی [ع، ـ] بال آریسی معناسنه اولان (راهیه) نك جمعی .

رَوَائِح [ع، ـ] { اصلی همزه ایله (روائح) در . } قوقو معناسنه اولان (رائحه) نك جمعی .

رَوْبَه [ع، ـ] قشقی، تزك § پیسلك .

رَوْح [ع، ـ] راحت، آسایش § آسانلق § صفا § خفیف ولطیف روزکارك وجوده ویردیکی خوشلق § رحمت .

روح (روح) = صفای جان .

روح الله = رحمت الهیه .

رَوْحَانِی [ع، ـ] { محل ، مکان حقنده وصفدر . } دلکش، دلکشا ، خوش، لطیف ، فرح بخش .

روحانیت = روحانیلك .

رَوْزَن [فا، ـ] پنجره ، دریچه .

رَوْزَنَه [ع، ـ] (فارسیدن معربدر) پنجره قناتی .

« آچوب روزنلرك کاهیجه جانان کوسترکندین
امید وصل ایله چاك کریبان کوسترکندین »

روزنهٔ بیضیه = (طب) قولاغك صندوقهٔ طبل دنیلن قسمی دهلیز قطعه‌سنه ربط ایدن فتحهٔ بیضیه .

روزنهٔ مدوره = (طب) قولاغك صندوقهٔ طبل دنیلن قسمندن داخله دوغری آچیلان فتحهٔ مدوره .

رَوِش [فا، ـ] کیدش، یوریش § طرز، طور ، اسلوب § طوتوم .

رَوْض [ع، ـ] (ریاض) ایله مترادفدر .

روضات = ج : روضه .

رَوْضَه [ع، ـ] آغاجلری ، چایری ، چچکی صوبی مبذول اولان محل ، باغچه ، مرغزار .

روضهٔ رضوان = جنت ، فردوس .

روضهٔ مطهره = فخر کائنات علیه افضل التحیات افندمز حضرتلرینك مرقد مقدسلری

رَوْع ـ رَوْعَه [ع، ـ] خوف، خلجان، قورقو .

رَوْغَن [فا، ـ] یاغ ، دهن . { ضم را ایله غلطدر }

روغن ساده = ساده یاغ .

روغن زیت = زیتون یاغی .

روغن خوش = صوصام یاغی .

روغن کل = کل یاغی .

روغنی = (روانی) لفظنك اصلی اولوب مرویدر § اوستی یاغ کبی قایجی ، پارلاق شیٔ § آیاق قابی اعمالنده مستعمل پارلاق سیاه دری .

رَؤُف [ع، ـ] { اسماء حسنادندر . } پك اسیرکه‌ییجی ، زیاده مرحمت ایدیجی .

رَوْق [ع، ـ] پرده § اوك اوکی ، مقدم البیت § خالص ، صافی . [جمعی (ارواق) در .]

روق الشباب = کنجلك اولی، ابتداسی § یوینوز .

ذات الروقین = داهیه ، بلای عظیم .

رَوَنْدَه [فا ، ـ] کیدیجی، کیدن § چوق یورویین .

آینده ورونده = کلن ، کیدن .

رَوْنَق [ع، ـ] پارلاقلق ، لطافت ، آب وتاب .

رونق افزا = برشیئك زینت ولطافتنی آرتدیران .

رونقلی = پارلاق ، لطیف ، مزین ، کوزل .

رَه‌وُولُوَرْ [ج، ـ] آلات ناریهٔ جارحه‌دن آلتی پاطلاردیلن سلاح .

(ره‌وولور)

رَوِی [ع، ـ] (عروض) قافیه‌نك حرف اصلی اخیری ویا حرف مذکور منزله‌سنده بولنان حرف . { آتیده ذکر اولنان بیتلردن برنجیسنده‌کی (د) لر وایکنجیسنده‌کی (م) لر حرف رویدرلر .

« کوردکمی بو دامکهده آزاد
بر دامك اسیری صید وصیاد »

روی مطلق = (عروض) وصله اتصال حسبیله متحرك اولان روی .

روی مقید = (عروض) وصله عدم اتصال سببیله ساکن اولان روی .

رَوِیَّت [ع ، مص] ایی وفنا جهتلری سنجیدهٔ میزان تفکر ایلمك ، ملاحظه § فکر شدید ، تفکر اصابتکارانه ج : (رویات) کلیر . }

ره [فا، ـ] یول معناسنه اولان (راه)ك مخففی .

ره آورده = سفردن کلنك کتیردیکی هدیه .

رهپیما = یول اولچیجی ، مساح طرق .

رهیاب = یول بولیجی .

رهزن = یول اوریجی، قطاع طریق .

رهکذار / رهکذر = کچه‌جك یول ، کچید ، ممر ، ایاق آلتی .

رهنما / رهنمون = (رهبره) بدل قوللانیلور . دلیل ، قلاغوز .

رهنورد = یولجی .

رَهَا ـ رَهَائِی [فا ، ـ] قورتلمه ، قورتیلیش، خلاص .

رهایاب = قورتیلیجی ، قورتیلان .

رهایافته = قورتلمش ، خلاص اولمش اولان .

رهابولمق = قورتولمق .

رَهَائِن [ع، ـ] رهن ایدلمش شیٔ معناسنه اولان (رهینه) نك جمعی . [رهاین صورتنده یازلمامالی .]

رَهَابِین ـ رَهَابِنَه [ع، ـ] خرستیان پاپاس دیمك اولان (راهب)ك جمعی .

رَهَاوِی [فا، ـ] قورولنجه کندی کندینه چالان صندوقلی چالغی § مقامات موسیقیه‌دن بری § اورفه اهالیسندن اولان . [چونکه اورفه‌نك نام دیکری (رها) در .]

رَهَب [ع، ـ] قورقو، خوف، هراس .

رَهْبَانِیَّت [ع، ـ] راهبلك ، پاپاسلق، حال تجردده یشامغی مقتضای دیانتدن عد ایدن پاپاسلرك حالی . { (لارهبانیة فی الاسلام) حدیث منیفیله اسلامده رهبانیت یوقدر . }

رَهْبَتْ [ع ، ـ] قورقو ، احتراز ، ییلغینلق (رغبت) مقابلیدر.

رهبةً = رهبت صورتیله ، قورقه‌رق . [جمعی : (رهبات) کابر .]

رَهْبَرْ [فا،صـ] یول کوستریجی، قلاغوز دلیل .

رهبری = رهبرلك، قلاغوزلق، دلالت.

رَه‌تُوشْ [ج ، ـ] (فطوغرافیا) رسم وتصویر اعمالنده صکره‌دن یاپیلان تصحیح، تعدیل.

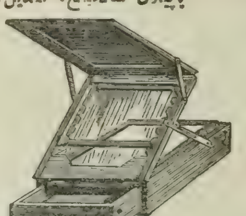

(رتوش طقمی)

رَهْجْ [ع،ـ] توز ، غبار § شر ، فتنه .

رَهْدْ [ع، مص] بر شیئی برآلتله شدتلی صورتده ازمك ، محق ایتمك .

رَهْرَوْ [فا،صـ] یوله کیدن ، سالك .

رهروی = یولجیلق .

رَهْسْ [ع،مص] بر شیئی ایاقله چکنیه‌رك ازمك .

رَهْطْ [ع،ـ] برینك قوم وقبیله‌سی § جماعت ، کروه {جمعی (ارهاط) کابر}

رَه‌غْنُوتْ [ج،ـ] ٠° ایله ١٠٠° اره‌سنده بولنان صو بخارینك اعظمی قوهٔ السقیقیه‌سنك تقدیرینه مخصوص (رەغنوت) آلتی .

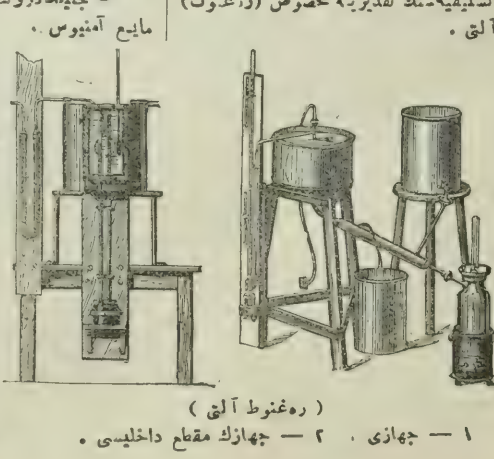

(رەغنوط آلتی)

١ — جهازی ، ٢ — جهازك مقطع داخلیسی .

رَهْفْ [ع،مص] آلت قاطعه ویاجارحه‌یی بیله‌مك ، کسکنلتمك .

رَهْقْ [ع ، مص] یوریمك § آرقه‌سندن یتیشوب یاقلاشمق § منهیات ومحرماته انهماك شدید § عقل زائل اولمق ، متحیر قالمق .

رَهَقْ [ع،ـ] صوچ ، کناه ، اثم .

رَهْکَتْ [ع، ـ] ضعیفلك ، زبونلق.

رَه‌گُولاتُورْ [ج ، ـ] فابریقه‌لرده ماکنه‌لرك دوروحرکاتنی تنظیمه خادم (معدل).

٩ ، ٦ – محور، ١ ، ١ – نهایتلری (٢) رقملی طوپوزلر ایله منتهی و (٤) اشارتلی محله مربوط ومتحرك قوللر. ٣ ، ٣ – (٧) رقملی محله مربوط اولوب (١، ١) اشارتلی قوللرك مسند دورانی. ٦ ، ٦ – ممر بخار ٥ ، ٥ – (١، ٢) قوللرینك دورینی تنظیم ایدن قوس .

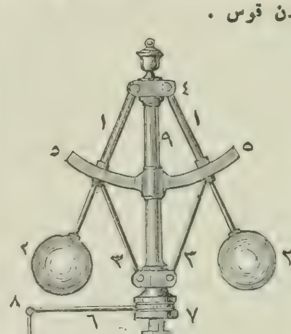

(رەگولاتور)

رَهْلْ [ع ، ـ] (طب) اول ولادتده ظهور ایدن صاری برمایع§ اثنای حملده جنینك درونده سبح ایلدیکی مایع ، مایع آمنیوس .

غشاء رهل = (طب) اثنای حملده جنین ایله انك درونده سبح ایلدیکی مایعك اچ محفظه‌سی ، غشاء آمنیوس .

رَهْلَتْ [ع، ـ] شیشمه ، شیشکینلك .

رَه‌میزْ [ج ، ـ] (Rémiz :) طیور دوریه‌دن بر عتیقه مخصوص بر قوشدر.

(ردمیز)

رَهْنْ [ع ، ـ] اودونج آلنان پاره ویا اشیا مقابلنده ویریلن شئ ، طوتو § (فقه) بر مالی آندن استیفاسی ممکن اولان برحق مقابلنده محبوس وموقوف قیلمق .

رهن مستعار = (فقه) دیکرك مالنی استعاره ایدوب انك اذنیله رهن ایتمك .

رَه‌نْ [ج ، ـ] ذات الثدیایلك مجتره فرقه‌سندن شماله مخصوص بر کیك اولوب اوکوز کبی قیزاق چکدیرمك عربه‌یه قوشمق کبی خصوصاتده استخدام اولنور . آتندن وصودندن دخی چوق استفاده ایدرلر . شمال کیکی نامیله ده یاد اولنور.

(رەن)

رَه‌نانْتِرْ [ج ، ـ] (Renanthère) ذات الفلقه شعبه‌سندن محلبیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(رەنانتر)

رَحِيق [ع، ‌س] باده، خمر، شراب .

رَهِينْ ـ رَهِينَه [ع، ص] رهن ایداش، مرهون § قرین، یقین. [جمعی: (رهائن) کلیر.]

رَيّا [ع، س] کوزل قوقو، رایحهٔ طیبه، بوی خوش .

رَيَاحِينْ [ع، س] فسلکن دنیلن کوزل قوقولی اوت معناسنه اولان (ریحان) ك جمعی .

رَيّانْ [ع، س] { عطشان مقابلی} صویه قانمش، سیراب .

رَيْب [ع، س] شك، شبهه، کمان .

بلا ریب = شکسز، شبهه‌سز § حادثهٔ روزکار .

رَيْحَانْ [ع، س] فسلکن دنیلن کوزل قوقولی نبات [جمعی: (ریاحین) کلیر.]

ریحانی = خطوط عثمانیه‌دن غایت مزین برنوع یازی .

ریحانه = بر دسته ریحان § رزق، کچینه‌جك شیٔ .

رَيْعَانْ ـ رَيَعَانْ [ع، س] هر شیئك اولی، تازه‌لك حالی.

ریعان شباب = کنجلك چاغی § آرتمق، برکتلنمك .

راء مکسوره

رِئَه [ع، س] (طب) تنفسه خدمت ایدن آق جکر . جمعی (رئات) کلیر .

انتفاخ رئه = (طب) حویصلات رئویه‌دن اکثرینك چاتلایوب توسع ایتمش اولمسی .

تحاب رئوی = (طب) هر تنفسده رئتیندن صورت متساویه‌ده آز چوق صو بخاری خروج ایتمسی کیفیتی .

حشیشة الرئه = جکراوتی، [illegible] جوان پنچی دنیلان نبات .

ذات الرئه = (طب) نسج رئوینك یعنی آق جکر اجزاسنك التهابیله پیدا اولان برمرض .

رئوی = رئه‌یه، آق جکره عائد ومتعلق

سکتهٔ رئویه = (طب) نسج رئه‌یه دمك ارتشاح ویا نصبابندن عبارت برمرض که : بوکا (نزف رئه) ده دینور .

رئتین = (طب) ایکی آق جکر، یعنی آق جکرك بری صاغده، دیکری صولده بولنان قسملری ـ که : جوف صدرده، عمود فقاری ایله عظام قص آره‌سنده موضوع قسمك طرفینده واقعدر .

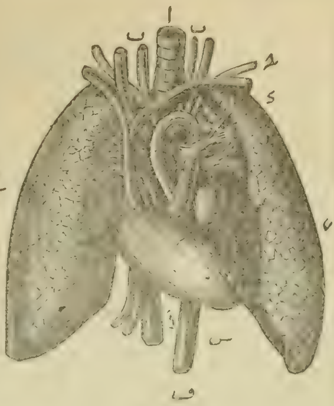

(رئتین)

رئتین وقلب، اوعیهٔ کبیره ا ـ قصبة الرئه، ب ـ شریان سباتی، ح ـ شریان عضدی، د ورید عضدی، ر ـ رئهٔ ایسر، س ـ بطن ایسر، ص ـ بطن ایمن، ط ـ اذن ایمن، ع ـ رئهٔ ایمن، ف ـ شریان ابهر.

سل الرئه = (طب) ورم دیناز عات وخیمه.

قصبات لرئه = آق جکرك داخلنده یاییلان وکیتدکجه شعری برطاقم اقسامه آیریلان بوریلر .

رِبَا [ع، س] فائض، نما، کذشته § (فقه) معامله‌ده قدر مشروعدن متجاوز اضل، اودونج ویریلان پاره ایچون مقدار مشروعدن زیاده آلنان کار .

رباخوار
رباخور
= فائضجی، پاره‌سنی فائضله اقراض ایدن آدم.

رِبَاءْ [ع، ص] برشیٔ نما بولوب آرتمق، زیاده‌لشمك .

رِبَاحْ [ع، س] تجارتده حاصل اولان کار، نفع معناسنه کان (ربح) ك جمعی .

رِبَاطْ [ع، س] کندیسیله برشی باغلنه‌جق ایپ، بند، باغ وسائره { جمعی: اربطه کلیر . } § تکیه، منزل خانه، قوناق، خان .

رباطی = خانجی، اوطه باشی . { بو معناده جمعی (رباطات) در } § (طب) اعضای داخلیه‌یی یرنده طوتان ومفاصلی محورنده ثابت قیلان بیاض صافی، بومشاق الاستیق، لیفی، غشائی مختلف الاشکال باغلرك هر بری .

{ بو معناده جمعی : (اربطه) کلدیکی کبی (ربط) دخی کلیر }

رِبَاطَتْ [ع، س] قوی القلب اولمه § قوت قلب § صبر وتحمل .

رِبْحْ [ع، س] تجارتدن حاصل اولان کار، فائده، نفع، قزانج { جمعی (رباح) در . }

رِبْقَه [ع، س] فی الاصل متعدد ایلمکلی ایپ معناسنه ایسه‌ده لسانمزده بالمناسبه کمند، کمند باغی معناسیله مستعملدر .

رِبِّی [ع، س] کروه عظیم، جماعت کثیره.

رِتَاجْ [ع، س] قلعه‌لرینك اوزرنده کیریلوب چیقیلمقه مخصوص کوچك قپوسی اولان بیوك قپو معناسنه‌در.

رِتَامْ [ع، س] برخصوصی خاطره کتیرمك ایچون پارمغه باغلانان ایپلك معناسنه کلن (رتیمه) نك جمعی .

رِتْجْ [ع، س] حرام، ممنوع اولان شیٔ § چیقماز یول .

رتج صغیر = (طب) معده‌نك باغرصاقلره آچیلدیغی محلده وصاغ طرفده اولان کوچك چوکندی .

رتج کبیر = (طب) معده‌نك بلعوم وصی دنیلن بوغاز بوریلریله اشتراك ایلدیکی محلده وصول طرفده بولنان بیوك چوقور.

رِتْلْ [ع، ص] لطیف، دلکش، خوش آینده § خوش آینده کلام .

رِثَاءْ ـ رِثَايَتْ [ع، مص] میتك محاسنی تعداد ایدرك آجیوب آغلامق § میت حقنده مرثیه تنظیم ایلمك . [(رثی) ده بومعنایه کلیر .]

رِجَالْ [ع، س] مرد کامل ـ صاحب مروت ـ بللی باشلی آدم معنالرینه کلن (رجل) ك ویایان، پیاده معناسنی محتوی اولان (راجل) ك جمعی .

رجال الغیب = اولیاء الله .

رِجْسْ [ع، س] عذاب معنوی بی مؤدی اولان قتل، عمل، فعل مکروه § مادی ومعنوی مردارلق. [جمعی: (ارجاس) کلیر.]

رَجْعَتْ [ع، مص] کیری دونمه § ایلرولدین عسکرك کیری دونمسی .

خط رجعت = (عسکری) اوردونك عندالحاجه کیری‌یه دوغری چکیله‌جکی محل، طریق، جهت، اوردونك آرقه طرفی .

رجعت علت = (طب) خسته‌لغك نکس ایتمسی .

رجعت قهقریه = (عسکری) انتظامسزلق وموفقیتسزلکله کیری دونمه .

رجعت کواکب = (قوزموغرافیا) کواکبك محورندن کیری دونمسی .

رجعه [ع ، ا] (فقه) بر ویا ایکی دفعه طلاق ایدن ارککك زوجه‌سنه رجوعی .

رجعی = (رجعه) یه منسوب .

طلاق رجعی = تکرار زوجه‌سنه رجوعی ممکن وجائز اوله‌جق صورتده ارککك زوجه‌سنی طلاق ایتمه‌سی .

رجل [ع ، ا] آیاق ، قدم ، پای ، آیاغك طوپوقدن آشاغی قسمی . [جمعی : (ارجل) کلیر .]

رجل البحر = کورفز .

رجل الجبار = (قوزموغرفیا) قدر اول کوا کبندن والجبار برجنه منسوب کوا کبدن بری .

رجم [ع ، ا] رجم صورتیله آتیلان طاش § شهاب .

رحال [ع،ا] دوه‌پالانی، سمری معناسنه اولان (رحل) ك جمعی .

رحاله = اکر ، آت سمری .

رحلت [ع ، مص] کوچمك ، نقل مکان ایتمك § سفر ایتمك § وفات ایتمك ، دنیادن آخرته کیتمك { بو معناده (ارتحال) کلمه‌سی دها زیاده مستعملدر . }

رخامت [ع،مص] صوت ویا کلام رقیق ملایم اولمق .

رخوت [ع،مص] کوشلك ، صولپوق اولمق ، (رخاوت دها زیاده مستعملدر .)

رداء [ع،ا] شال ، آرقی ، اوموزاق کبی بلدن یوقاری اورتیلان اورتو § خرقه § درویشلرك اوموزلرینه آتدقلری پوست .

ردت [ع ، ا] مرتدلك ، کفره رجوع دین اسلامدن دونمه .

ردف [ع،ا] (ادبیات) آره‌لرنده بر حرف جر متحرك بولنمامق اوزره رویدن اول واقع اولان الف ویا ماقبلی مضموم واو ساکنه ویاماقبلی مکسور یاء ساکنه . مثال :

« کوکلجه تبسم اولدی معتاد
چشمده جهان تبسم آباد »

« ای صنع صفا فزای بیچون
دل اولدی تنزلکاه ممنون »

« حالکز ساده شکلکز ظریف
سسکز خوش مقامکز ده لطیف »

ردفان [ع،ا] کیجه کوندوز، روز وشب .

رز [ع،ا] صوت خفی .

رزام [ع،ص] سرکش آدم ویا آت .

رزق [ع ، ا] کندوسندن انتفاع اولنان شیء § ییه‌جك، ایچه‌جك شیء § من طرف الله هرکسه مقسوم ومقدر اولان نعمت : [ج : ارزاق]

رسالت [ع، ا] ایلچیلك ، سفارت § رسوللك ، رسول ، پیغمبر اولمق ، من قبل الرحمن ناسه اوامر ونواهی یی تبلیغ ایلمك § فقه اصرفنده دخلی اولمیه‌رق بر کیمسه دیکرك سوزینی آخره تبلیغ ایلمك . [نبوت ایله آره‌لرنده اولان فرقی اکلامق ایچون (رسول) ماده‌سنه مراجعت بیورلسون .

رسالتمآب = صاحب رسالت اولان ذات اقدس § بالخاصه رسول کبریا علیه اکمل التحایا افندمز حضرتلری .

رسالتپناه = فخر کائنات صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری . [جمعی (رسالات) کلیرسه‌ده لسانمزده غیر مستعملدر]

رساله [ع ، ا] مسائل متنوعه‌یی ویا بر ماده مخصوصه‌یی حاوی کوچك کتاب § مکتوب، نامه [جمعی: (رسائل) در .]

ریسمان [فا، ا] ایپ ، خلاط ، خیط ، سجم .

رشا [ع ، ا] (قوزموغرافیا) منازل قمردن بری .

رشاش - رشاشه [ع،ا] دوکندی، سرپندی .

رشته [فا،ا] ایپلك، تل، خیط § باغ، رابطه § علاقه، واسطه .

سررشته = ایپ اوجی § اماره، دلیل .

رشدت [ع ، ا] حلال زاده‌لك

رشوت [ع،ا] برمقصد غیر مشروعی ترویج ضمننده ویریلن اقچه وسائره که : شرعاً وقانوناً واخلاقاً ممنوع ومردود در .

رشوت خوار = رشوت قبول ایدن .

رضاء [ع،مص] خوشنود وممنون اولمق § برشیئك وقوعنه کوکلدن موافقت ایلمك § راضی اولمق، قائل اولمق § ایستك، اراده، اختیار، طوع .

رضاء باری = جناب حقك رضاسی ، اراده‌سی .

رضاجو = بردیکرك رضاسی، خوشنودیسنی تحصیله سعی ایدن، آرزوسنه موافق حرکتده بولنان .

رضاجویانه = رضاجو اولانه یاراشیر صورتده .

رضاجویی = رضاجولق .

رضاداده = قائل اولمش، راضی اولمش .

رضای طرفین = ایکی طرفك رضا وموافقتی .

رضاء لله = جناب حقی خوشنود ایتمك ایچون، عرض مقابلنده اولمیه‌رق .

رضاع - رضاعت [ع،مص] ممه‌دن سوت اممك . [فتح را ایله ده بومعنایه کلیر]

رضاعی = سوت امکه متعلق .

رضام [ع، ا] بیوك قیا پارچه‌سی ، جسیم طاش .

رضام سیاره
رضام ضاله } = (طبقات) بعض واسع اووه‌لرك اورته‌سنده بولنان ۱۰۰ و۱۵۰ بیك قنطار ثقلنده‌کی جسیم طاشلرکه: جودیه‌لر واسطه‌سیله اورالره نقل ووضع اولندقلری اخیراً تبیین ایلمشدر .

رضوان [ع،ا] (رضا) ایله مترادفدر، راضی، خوشنود، ممنون اولمه § خزینه‌دار بهشتك اسمی .

رضوان الله تعالی = الله تعالی راضی اولسون معناسنه دعادر .

رطل [ع ، ا] ۱۳۰ ویا ۱۸۰ درهم ثقلنده مایع استیعاب ایدر بر نوع اولچو § بیوك قدح، پیاله .

رطل کران = بیوك ، آغیر قدح که : قدحك مملو اولمسندن کنایه‌در .

رعایت [ع ، ا] کودمك ، کوزتمك § صایمه، صاینمق § حرمت ایتمك ، اعتبار، اکرام ، اعزاز ایلمك .

رعایةً = صاوب کوزه‌ته‌رك ، رعایت صورتیله .

رعایتسزلك = حرمتسزلك ، اعتبارسزلق .

رعایتکار = حرمت ، اعتبار ایدن ، مکرم .

رعایتکارانه = حرمت واعتبار ایدرك ، رعایتکار اولانه لایق صورتده .

رفاده [ع،ا] (طب) یاره‌لرك اوزرینه قویدقلری بز پارچه‌سی ، قومپرس .

رفد [ع،ا] عطیه، بخشش، جائزه .

رفعت [ع، ا] رفیعلك ، یوکسکلك ، عالی قدرلك .

رفعتلو = القاب رسمیه‌دن اولوب عسکریه‌ده بیکباشیلره ورتب ملکیه‌دن ثالثه اصحابنه اطلاق اولنور .

رِفق [ع،ـ] ملایمت، یواشلق، طاتلیلق.

رِقّ [ع،ـ] قوللق، کوله‌لك، مملوکیت § قول، کوله، مملوك . [جمعی: (ارقاء) کلیر .]

رق‌وافر = (فرائض) کندیسنه اصلا جهت عتق توجه ایتمین کوله وجاریه .

رق‌ناقص = کندیسنه نوعما جهت عتق تعلق ایدن کوله جاریه .

رِقاب [ع،ـ] بویون، اکسه کوکی معناسنه اولان (رقبه)نك جمعی.

رِقاع [ع، ـ] اوزرینه یازی یازیلان کاغد ودری پارچه‌سی معناسنه اولان (رقعه) نك جمعی § مختصر نامه‌لر .

رِقّت [ع، ـ] رقیقلك، یوفقه‌لق، اینجه‌لك § رحم وشفقت . § (ادبیات) تفهمی، حسیاتی تلطیف ایدن کوزل، رقیق سوز .

رقت آمیز = قلبه حزن ویره‌جك اولان.

رقت‌انکیز = مؤثر، آجیقلی .

رقتلی = رقتی، رحم وشفقتی اولان، مرحمتلی § مؤثر، تأثیری موجب اولان .

رِقّیت [ع، ـ] قوللق، کوله‌لك، جاریه‌لك، مملوکیت .

رِکاب [ع،ـ] آته بینن آدمك - اکره مربوط اولوب - آیاقلرینی طاقه‌جغی شیلر، اوزنکی . جمعی : (رکب) کلیر § پیشگاه حضور عالی .

(رکاب)

رِم [ع، ـ] چوریمش کمیك، چوروك کمیك § (طب) تقیح و امترخای نسج عظامی کبی ایکی صفت ثابته ایله متصف ودرنی طبیعته اولان التهاب مزمن عظام.

رِماح [ع،ـ] مزراق، سونکو معناسنه اولان (رمح) ك جمعی .

رماه‌الجن = طاعون دینلن علت مدهشه .

رِماحت [ع،ـ] رماحلق، مزراقجیلق صنعتی .

رِمال [ع، ـ] قوم معناسنه اولان ☞ [رمل]

رِمایت [ع،مصـ] رمی ایتمك، اوق، قورشون کبی شیلری آتمق، انداخت ایتمك.

رِند [فا،صـ] عارف لاابالی، مشرب باطنی حلیهٔ عرفان ایله مزین اولدیغی حالده ظاهری ساده کورینن فیلسوف § اهل دل آدم . { جمعی: (رندان) کلیر. }

رندانه = رند اولانه یقیشه‌جق صورتده.

رندی = رندلك .

رِواق ـ رُواق [ع،ـ] خانه‌نك اوکی پیشگاه‌خانه § ایکنجی قاتده‌کی دیوانخانه، صفه § اوکی آچیق محل چارداق § صاچاق § معماری بعض مبانی جسیمه‌نك اوکلرینه ویانلرینه اوکی آچیق، اوستی قپالی اوله‌رق یاپیلان کزنتی محلی .

(رواق)

رواق‌العین = قاش .

رواق‌اللیل = کیجه‌نك اولی .

رواقی = رواقه منسوب ومتعلق § فیلسوف

رواقیون = یونان فلاسفهٔ قدیمه‌سندن بر فرقه‌نك اسمی، (زنون) نامنده بر فیلسوفك قپولرندن برینك رواق آلتنده درس ویرمسی بونك شاکردانك بو وجهله تسمیه اولنملرینی بادی اولمشدر .

رِوایت [ع،مصـ] خبر، کلام نقل ایتمك، ایدلك، حکایه ایلمك § نقل وروایت اولنان خبر § جمعی (روایات) کلیر .]

رِیاء [ع، مصـ] برکیمسه کندینی متصف اولمدیغی حالده کوسترمك، مدققلق ایکی یوزلیلك .

ریاکار = مرائی، ریا ایدیجی .

رِیاح [ع، ـ] روزکار، یل معناسنه اولان (ریح) ك جمعی . هوای نسیمیده وقوعده کلن آز ویا چوق سریع جریانلر .

مرسل‌الریاح = جناب حق .

ریاح منتظمه = (حکمت) آلتی آی بر جهتدن والتی آی عکس جهتدن هبوب ایدن روزکارلر، موسم روزکارلری که : ایکی نصف کره‌نك درجهٔ حرارتلرینك عدم مساواتندن نشأت ایدوب دائما حرارتی آز اولان نصف کره‌دن چوق اولان نصف کره‌یه هبوب ایدرلر .

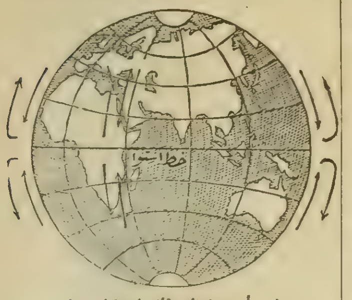

(ریاح منتظمه‌نك استقامتی)

ریاح غیرمنتظمه = (حکمت) استقامتلری اکثریا متغیر اولان ونه‌زمان تکرار اسه‌جکلری معلوم اولمه‌ین روزکارلر .

ریاح‌مقننه = ☞ [ریاح‌منتظمه]

وردریاح = (حکمت) روزکارلرك استقامتنی ارائه ایتمك ایچون بعض خریطه‌لرده ویوصوله‌لرك اوزرنده بولنان رسم، روزکار کلی .

مقیاس‌ریاح = (حکمت) روزکارلرك قوت وسرعتنی وهانکی جهتدن هبوب ایتدکلری تعیین ایتمکه یارار برآلت .

رِیاست [ع،ـ] رئیسلك .

ریاست‌پناه = مقام ریاستده بولنان .

رِیاض [ع،ـ] باغچه، چمنلك، صولی محل معناسنه اولان (روضه)نك جمعی.

رِیاضت [ع،مصـ] زهد وتقواده تکامل ایتمك ونفس آیرمق مقصدیله نفسی لذائذ دنیویه‌دن محروم ایتمك § یبوب ایچمکی آزالتمق صورتیله تربیهٔ نفس ایلمك .

ریاضت بدنیه = تعلیم، ادمان، حرکت، جمناستیق § تربیهٔ جسمانیه .

ریاضی = ریاضه منسوب § ریاضته متعلق § حساب، جبر، هندسه، جر اثقال، ماکنه کبی ماهیتی، حقیقتی براهین عقلیه ایله اثبات وغوامضی تفکر صورتیله حل اولنه‌بیلان علوم حقیقیه‌یه منسوب ومتعلق § علوم مزبوره‌ده ید طولی صاحبی اولان ذات، علوم ریاضیه متخصصی .

ریاضیات = جـ : ریاضت وریاضی .

ریاضیات عالیه = جبر اعلی، حساب تمامی وتفاضلی، جر اثقال سماوی کبی علوم ریاضیه‌نك عمیق ودقیق اقسامی .

ریاضیون = علوم ریاضیه متخصصی معناسنه اولان (ریاضی)نك جمعی . منتسبینه متخصصین علوم ریاضیه .

ریال [ج ، س] یکرمی بش غروشلق بر نوع کموش سکه که : اسپانیا واوستریاده متداولدر .

ریاله = تعبیرات قدیمهٔ بحریه‌دن اولوب اوچ صنف پاشالردن اوچنجیسنه یعنی میر لوایه دینوردی .

ریبت [ع ، مص] شك وشبهه‌یه دوشمك ، شبهه‌لیلك .

ریچال [فا ، س] ☛ (رچل) .

ریح [ع، س] یل، باد، روزکار § بعض مفاصل وعضلاتده پیدا اولان صیزی، روماتیزمه .

ریح جنوبی = لودوس روزکاری .

ریح شمالی = شمال روزکاری .

ریح طیار = بعض مفاصل وعضلاتده پیدا اولان صیزی، روماتیزمه که : بین العوام یوکا (یل) دینور .

ریح صدر = (طب) جوف صدره هوانك انصبابی .

ریختم [فا، س] طاش وخرجی دوکوب طولدیره‌رق یاپیلان اساس، تمل § نهر ودکز کنارنده مراکب نهریه ویابحریه‌نك قارن قارنه بناء شمسی ایچرن اوکی یکپاره طاش وکنتلی قیالر ایله صورت متینه‌ده انشا اولونان سد، رصیف. [بوکله اساساً فارسی ایسه‌ده ترکجه ظن واعتبار ایدیله‌رك تادن صکره بر یا علاوه‌سیله اکثریا (ریختیم) صورتنده یازلمقده‌در.]

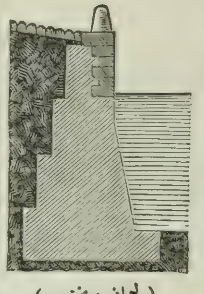

(لیمان ریختمی)

(شمندوفر ریختمی)

ریخته [فا، ص] دوکلمش، آقیدلمش .

ریز [فا، ص] دوکمك ، آقیتمق معناسنه اولان (ریختن) مصدرندن امر صیغه‌سی ایسه‌ده وصف ترکیبی صورتیله اسم فاعل مقامنده مستعملدر. دوکیجی، آقیدیجی.

اشك ریز = کوزیاشی دوکن، آغلایان.

خونریز = قان دوکن ، سفاك .

شرفریز = شرف صاچان .

ریزان [فا ، ص] { ریختن مصدرندن مشتقدر } دوکیلیجی ، دوکیلن ، آقان .

ریزش [فا، س] دوکیلیش، آقیش .

ریزومیس [ج، س] ذات الثدیانك قاضمیه قبیله‌سندن برحیواندر .

(ریزومیس)

ریزه [فا ، س] دوکندی، قیرنتی ، صاچندی، اوفاق پارچه .

ریزهٔ الماس = پك کوچك الماس پارچه‌لری .

ریزهٔ آهن = (کیمیا) حرارته عرض ایدیلان دمیرك سطحنده حصوله کلوب بعدالتبرید چکیچ ایله اورلدقده قولایلقله سطح حدیددن ایریلان کوچوك کوچوك پارچه‌لر.

ریزه‌چین = دوکنتی، قیرنتی، طوپلیان.

ریزه‌خور = دوکنتی، قیرنتی ییین .

ریزه‌ریزه = اوفاق اوفاق ، پاره پاره .

ریزهٔ سیمین = کوموش دوکنتیسی § نجوم وکواکبدن کنایه اولور .

ریس [ج ، س] غشائی الجناح حشراتدن اکل الذباب فرقه‌سندن برنوع حشره‌در.

(ریس)

ریسمان [فا، س] ایپ، خلاط، اورغان، خیط.

ریش [فا، س] {کسرهٔ خفیفه ایله} یاره، چیبان ، قرحه معناسنه‌در .

ریشساز = جراح .

دلریش = یورکی یاره‌لی، مجروح الفؤاد.

ریش [فا ، س] { کسرهٔ صریحه ایله } صقال ، لحیه § توی ، قیل .

ریش پچه = بام تلی، یعنی آلت دوداغك آلتنده بولنان صقال قبلی .

ریش بر = کچی صقالی کبی سیوری اولان صقال .

ریشتاب = قیوریجق صاچ وصقال .

ریشدار = صقاللی .

ریشخند = صقاله کولمك ، یالتاقلانمق بیق آلتندن کولمك، استهزا ایلمك § استهزا صورتیله کولش .

ریشاردی [ج، س] ذات الالقاح منظوره نباتاتدن قلقاسیه فصیله‌سنه منسوب حشیشی برنباتدر.

(ریشاردی)

ریشه [فا ، س] صاچاق ، پوسکول § (نباتات) آغاجك اینجه ، لیفی کوکلرندن هر بری، جذر منضمه‌دن بری .

ریشه‌کیر = کوك طوتمش، کوکلشمش.

ریصار [ع، س] ☛ [رچل]

ریق [ع، س] آغزدن آقان صو ، صالیا ، آغز صالیاسی .

علی الریق = آچ قارنه .

ریك [فا، س] توز ، غبار ، قوم، رمل، یازی‌یی قورتمق ایچون اوزرینه دوکیلن .

ریکدان = ریك قابی، ریك محفظه‌سی که : اکثریا قاعدهٔ فوقانیه‌سنده اوفاق اوفاق دلیکلر بولنور .

ریك روان = آقار قوم .

ریم [فا، ـ] جریحه‌دن حاصل اولان ایرین، قیح، چرك § وقتیله بین‌العوام رومایه ویریلن اسم.

ریم آهن = دمیر ترسی.

ریم عسل = بال مومی.

ریمناك = ایرینلی § پیس مردار.

ریمه [فا، ـ] كوزك قپاقلری اطرافنده حاصل اولان چرك، چاپاق، رمص.

ریغه (حیوانات) ذات‌الخراشف‌الجلده‌دن علی‌العاده بالقدر هردكزده بولنور.

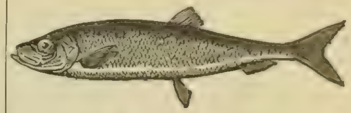

(ریغه بالغی)

ریو [فا، ـ] حیله، مكر.

ریهقان [ع، ـ] زغفران دینلن صاری چیچكلی نبات.

راء مضمومه

رُبَّ [ع، حرف‌جر] نكره اولان الفاظه داخل اوله‌رق تقلیل ویا تكثیره دلالت ایدر.

رُب [ع، ـ] میوه‌لرك صیقیله‌رق چیقاریلان قویو شیره‌سی، عصاره.

رُبا [فا، ص] قاپمق معناسنه اولان (ربودن) مصدرندن مشتق اولوب وصف تركیبی حالنده وقاپیجی معناسنده مستعملدر.

آهن ربا = تیمور قاپیجی، كوزل، خوب § دلبر.

دلربا = كوكل قاپیجی، مقناطیس.

كهربا = چوپ قاپیجی، كهربار دینلن معدن كه: آندن سیغاره آغزلغی، تسبیح كبی شیلر اعمال اولنور.

نظرربا = كوزی جذب وجلب ایدیجی، طبعه نظره خوش كورینن، لطیف.

رُباعی [ع، ص] درده منسوب § (صرف) درت حرفلی مصدر § مصدری درت حرفلی فعل.

رباعی الاصابع = (نباتات) صاپنك تپه‌سنده درت یاپراق تشكل ایدن اوراق مركبه.

رباعی الاضلاع = (هندسه) درت ضلعلی شكل. (ذواربعة‌الاضلاع)

رباعی البذور = (نباتات) درت چكردكلی میوه.

رباعی التركیب = (كیمیا) آزوت، مولدالماء، مولدالحموضه، فحمدن مركب اجسام عضویه.

رباعی الجناح = (حیوانات) قودوز بوجكی كبی درت قنادلی حشرات.

رباعی الزوایا = (هندسه) درت كوشه‌لی شكل.

رباعی القوه = (نباتات) دردی اوزون وایكیسی قیصه اوله‌رق التی عدد عضو تذكیری حامل بولنان نباتات.

رباعی مجرد = (صرف) مصدرینی تشكیل ایدن درت حرفدن جمله‌سی اصلی اولان كلمات (دخرج) كبی.

رباعی مزید فیه = (صرف) مصدرینی تشكیل ایدن درت حرفدن اوچی اصلی اولوب بری ویا ایكیسی صكره‌دن علاوه قلنه‌رق حصوله كتیریلان كلمات. (تدخرج)

رباعی الوجوه = (هندسه) درت وجهلی، درت یوزلی.

رباعی الازهار = درت چیچكی حامل اولان نبات § (عروض) بحر هزجك اخرم واخرب اولان وزنندن مأخوذ بر وزن مخصوص اوزره سویلنیلن ایكی بیتدن عبارت نظم. مثال:

« ارباب كمال پیشوایی نیلر
شهراهی اولان رهنمایی نیلر
اسباب یقین دلیله محتاج اولمز
سكان حرم قبله نمایی نیلر »

رباعی مصرع = اوچنجی مصرعی دخی قافیه‌دار اولان رباعی.

رباعیات = رباعی طرزنده سویلنن نظملر.

رُباعِیَه [ع، ـ] اوك دیشلر ایله آزی دیشلری آره‌سنده و ایكیسی آلتده بولنان درت دیشك اسمیدر.

رُبع [ع، ـ] درتده بر، درت قسمده بر قسم § (ریاضیه) واحد قیاسینك منقسم اولدیغی درت مساوی قسمدن هر بری. $\frac{1}{4}$.

ربع دائره = دائره‌نك درت مساوی قسمندن بری § برنوع رصد آلتی، ارتفاع تخته‌سی.

ربعیه = اسكی برنوع آلتون سكه كه: تقریباً اون غروش قیمتنده ایدی.

ربعیه چیچكی = اوكوز كوزی دنیلان برنوع نبات.

رُبّان [ع، ـ] كمی رئیسی، قپودان.

رُبَّما [ع، حر] بعضاً، بعض كره.

رُبُوبِیَّت [ع، ـ] صاحبیت، مالكیت، افندیلك § تكریلق، الالهلق.

رُبُوده [فا، ص] قاپمق معناسنه اولان (ربودن) مصدرندن اسم مفعولدر. قاپلمش، قاپیلان.

دل ربوده = كوكلی قاپلمش، مبتلی.

رُتَب [ع، ـ] پایه، درجه، منزلت معناسنه اولان (رتبه) نك جمعی.

رتب عسكریه = عسكریلره مخصوص رتبه‌لر، مرتبه‌لر.

رتب علمیه = طریق علمی‌یه داخل اولانلره مخصوص رتبه.

رتب ملكیه = مأمورین ملكیه‌یه مخصوص رتبه‌لر، درجه‌لر. (رتبة‌العلم اعلی الرتب)

رُتْبَتْلو [ت، ص] رئیس روحانیلره، بطریقلره ویریلن عنوان رسمی.

رُتْبَه [ع، ـ] پایه، درجه، منزلت، مرتبه، قدر.

رتبی = رتبه‌یه منسوب ومتعلق.

رُتَیْلا [ع، ـ] زهرلی وایری بر جنس قیر اوروجكی.

رُجْحان [ع، مص] { فی‌الاصل: ترازونك بر كوزنده‌كی شیء دیكر كوزنده‌كندن آغر كلوب آشاغی‌یه میل ایتمك معناسنه‌در. } بر شیء دیكر شیدن اوستون اولمه، اوستون كلمه، فضائل، خصائل، منافع اعتباریله دیكرندن زیاده اولمه (ینه بو معنایه كلن (رجحانیت) غلط مشهوردر.)

اسباب رجحان = ترجیحه سبب اولان جهات.

رُجْز [ع، ـ] عذاب § اصنامه عبادت § مادی، معنوی مردارلق. [جمعی: (ارجاز) در]

رُجُوع [ع، مص] دونمك، كیرو دونمك.

حقه رجوع = حقسز ادعادن واز كچوب حقی طانیمق، تسلیم ایتمك. § (ادبیات) بر نكته‌یه مبنی كلام سابقی نقض ایتمك، دها دوغریسی سوزك تأثیرینی تشدید ایچون دها پارلاق بر افاده ایله اولكی فكری تصحیح وتعدیل ایتمكدن عبارت بر صنعت ادبیه. مثال:

« چشم امعان ایله باقدقچه وجود عدمه
صحبت جنت كورینور آدمه صحرای عدم
غلط ایتدم نه روا جنته تشبیه ایتدم
باشقه‌در نعمت آسایش مأوای عدم »

رجوم [ع، ـ] یوسنه آتیلان طاش معناسنه اولان (رجم) ك جمعی § شهابلر .

رخ [ع، ـ] شطرنج اویوننده مستعمل بیوك طاشلردن بری .

رخ الشطرنج = والا قدر، معتبر .

رخ [فا، ـ] یناق ، عذار ، خد .

کل رخ = آل یناق § یوز، چهره .

رخام [ع، ـ] مرمر، مرمرطاش ، سنك خارا .

رخامی = مرمره متعلق ، عائد، مرمردن مصنوع ، عبارت اولان .

رخسار ـ رخساره [فا، ـ] رخ ، یناق ، عذار § یوز، چهره .

کل رخسار = آل یناق .

خط رخسار = صقال باشی .

رخسوده [فا، ص] یوزینی سوون ، یوزینی سورمش .

رخسودکی = رخسودهلك .

رخصت [ع، ـ] اجازت، مأذونیت، مساعده، اذن [اذن ایله آرهلرنده بعض محللرده فرق واردر.]

رخصتسز = مأذون اولمیهرق .

رخصتلی = مأذون اولهرق، مأذون .

رخصتنامه = برایشك اجراسنده بأس اولمدیغنه دائر رسمی ویا غیر رسمی ویریلن ورقه ، تذکره .

رخصتیه = اجرای صنعت و تجارت ایچون ویرکو مقابلنده اصنافه ویریلن رسمی ورقه .

رذلاء [ع، ـ] جمع : [رذیل] .

رستاخیز [فا، ـ] قیامت ، حشر .

روز رستاخیز = یوم قیامت، روز حشر . [(رستخیز) بونك مخففیدر .]

رستاق [ع، ـ] { اصلی : فارسی (روستا) } در مجموعی برقضا اعتبار ایدیلن کویلر، کوی .

رستاق = کویلی .

رسته [فا، ـ] بتمك ، یتشمك معناسنه اولان (رستن) مصدرندن اسم مفعول بیتن، نبت ایدن، یتیشوب نشو ونما بولان .

نو رسته = یکی یتیشمش نبات § کنج ، شاب [جمعی: (نورستکان) در]

رسغ [ع، ـ] انسان وحیوانك بیلکی .

رسغ القدم = (طب) آیغك عظام مشطیهسی ایله عظام قصبه ومشطیه آرهسنده کی عظام وسغیهدن متشکل قسمی ، بیلکی .

رسغ الید = (طب) قول ایله ال آرهسنده کی محل ، بیلك .

رسل ـ رسلاء [ع، ـ] جمع: (رسول) رسوللر، پیغمبرلر .

خاتم الرسل = حضرت فخر کائنات افندمز .

رسوا ـ رسوای [فا، ص] ناس عندنده بی اعتبار اولان، حیثیتسز، رذیل ، محقر .

رسوایی = رسوایلق ، رذیللك ، عارسزلق ، محقرلك .

رسوای عالم = الك بیاقی ، الك رذیل آدم .

رسوب [ع، ـ] (کیمیا) مایعك دیبنه چوکن طورتو، چوکندی [جمعی : (رسوبات) کلیر .]

رسوب الخمر = شراب طورتوسی .

رسوخ [ع، مص] محکم، متین، پایدار اولمق . [اکثریا معنوی یاتده مستعملدر .] § مهارت، ملکه، حذاقت ، ادمان .

رسوم [ع، ـ] جمع : [رسم] . ویرکو، بالخاصه کمرك ویرکوسی .

رسوم سته = ایپك ، توتون ، صید ماهی، طوز، مسکرات، پولدن آلنان ویرکولر § اصول، مراسم . [جمعی: رسومات کلیر]

رسوم طونهسی = (بحریه) کمینك حمولهسی وضمنه ویولجی اقامتنه مخصوص انبار وقمارهلرینك درجهٔ استیعابی که : لیمانلرده بوکا کوره کمیدن رسم آلنور .

رسومی = رسومه منسوب .

رسومات [ع، ـ] جمع : [رسوم] . اموال مختلفهنك میری یه عائد ویرکولری § کمرك § کمرك امور ومعاملاتیله مشتغل اولان دائرهٔ رسمیه .

رشد [ع، مص] دوغری یول بولوب کیتمك حسن سلوك وحسن تقدیرده بولنمق § عاقل ، بالغ اولمق ، نیك وبدی تفریق وتمییز ایدهجك چاغه ایریشمك .

حد رشد = عاقل ، بالغ اولمه چاغی .

اثبات رشد = عاقل، بالغ اولدیغنی شرعاً ورسماً اثبات ایتدیرمك .

رشدی = رشده منسوب § درجات مکاتبدن ابتدائی ایله اعدادی آرهسندهکی قسمه وصف اولور .

رشیم [ع، ـ] (طب) رحم مادرده ابتدای تشکلندن اوچنجی ماهه قدر اولان مدتدهکی چوجق § (نباتات) تخمك اصل قسم انباتیسی اولان واکثریا ایکی فلقهنك یعنی چکردك ایچنك اورتهسنده بولنان غایت کوچوك یاپراق شکلندهکی نطفهٔ اصلیه .

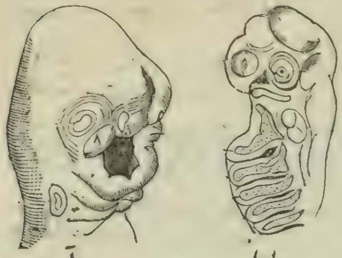

ب آ

(رشیم بشری)

آ ـ شکل خارجیسی .

ب ـ مقطعی .

رضعاء [ع، ـ] سود برادر وسود امن چوجق معناسنه اولان (رضیع) جمعی .

رطوبت [ع، ـ] نملیلك، یاشلق .

میزان الرطوبه = هوادهکی صو بخاری مقدارینی تعیینه مخصوص آلت ، تفاضلی ترمومتره .

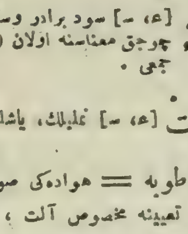

(مقیاس الرطوبه)

رطوبتلی = یاش، ایصلاق ، رطوبتلی اولان ، نمناك .

رطوبتسز = نمناك اولمیان ، قوری .

رعاف [ع، ـ] (طب) بورون قانامسی .

رُعام [ع،ا] آت وقويون قسمنك وسائر حيواناتك بورنلرندن سيلان ايدن سموك كبى مايع § (بيطرى) آتلره عارض اولوب انسانه دخى سرايت ايده‌بيلن وبورنك غشاء داخليسنك خصوصى ميقروبلر تأثيرى آلتنده التهابلنمسندن عبارت اولان علت كه : (سقاوه) ناميله‌ده معروفدر .

رُعْب [ع،ا] شدتلى قورقو ، خوف .

رُعُونَت [ع،مص] بونلق ، سونه‌يه‌لك ، چوايكلك § انسانه آغر بر كله‌جك اوضاعده بولنمه .

رُغاء [ع،ا] صوت ، صدا ، صيحه .

رُفات [ع ، ص] چوريمش ، ديزه ديزه اولمش شئ .

رُفْت [فا ، فع] سوپورمه [(روب) ايله برابر قوللانيلور : رفت وروب خانه .

رُفَقاء [ع ا] آرقداش، يولداش معناسنه اولان (رفيق) ك جمعى .

رُقَباء [ع، ص] جـ : (رقيب) .

رُقْعَه [ع ، ا] اوزرينه يازى يازيله‌جق كاغد ، درى پارچه‌سى § يازلمش كاغد، مكتوب § صورت عموميه‌ده استعمال اولنان خط ، يازى .

رُقْيَه [ع ، ا] اهل خواصك اوقودقلرى غرايم ، افسون .

رقيه خوان = افسونجى، اوفورو‌كجى، سحرباز .

رُكَب ـ رُكَبات [ع ، ا] ديز معناسنه اولان (اركبه) نك جمعى .

رُكْبان [ع، ص] بنيجى معناسنه اولان (راكب) ك جمعى .

رُكْبَه [ع، ا] (طب) ديز، ديز قپاغى .

رُكْن [ع ، ا] برشيئك متين، محكم ، صاغلام اولان اساسى § موقع ومقامى اعتباريله قوى، ذى نفوذ اولان آدم § ماهيت [جمعى: (اركان) كلير.]

ركن البيع = (فقه) بيعك ماهيتى كه : ايجاب وقبولدن عبارتدر.

رُكُوب [ع، مص] بينمك ، (راكب) سوار اولمق .

رُكُود [ع،مص] سكون اوزره طورمق، قيملدامامق .

رُكُودَت [ع ، مص] { (ركود) مصدرينه صكره‌دن بر (ت) علاوه‌سيله تشكيل اولنمش مولد برلغتدر } (ركود) ايله مترادفدر

رُكُوع [ع،مص] اوكه دوغرى اكلك § (شرع) نمازده بوصورتله اجرا ايديلن ركن مخصوص كه : اللرى ديزلره طيايه‌رق وبدنك قسم علويسنه افقه موازى بر وضعيت ويره‌رك معين مقدار طورمق حركتندن عبارتدر .

رُكُون [ع،ا] جان ودلدن ميل، ميل صميمى .

رُكُونَت [ع ، مص] (ركانت) ايله مترادفدر وقار وتمكين صاحبى اولمق

رُمّان [ع، ا] نار دينيلن معروف ميوه كه: ايچنده كى زارى ايله قبوغى (تانن) دنيلن مادۀ ملونه ومضيقه‌يى حاوى اولديغندن دباغتده ، صباغتده استعمال اولنور ودلش دلش اولان ميوه‌سندن اعلا شروب ياپيلور .

رمانى = نار چيچكى رنكنده اولان § قير ايله طورى رنك آره‌سنده بر طونى اولان آت .

فصيلۀ رمانيه = (نباتات) نار آغاجنك منسوب اولديغى جنس ، فصيله .

رُمْح [ع،ا] مزراق ، قارغى ، سونكو .

رمحى = رمحه منسوب § (نباتات) ياپراغنك اوجى غايت سيورى نبات .

رُمُوز [ع،ا] اشارت ، علامت معناسنه اولان (رمز) ك جمعى . رمزلر، معناسى كيزلى اولان سوزلر . [بونك دخى جمعى : (رموزات) كاوب كيمياده اجسام وموادك تركيبنى ووزن كيمويلرينى كوسترن مرخم حرفلردن مركب اشارتلره اطلاق اولنور . مثلا : صو (م) ايله كوستريلوركه : (د) مولد المائيه و (م) مولد الحموضه‌يه اشارت اولوب صو بو ايكى جسمدن مركب ديمك اولور .]

رُمُوس [ع،ا] مزار ، قبر معناسنه اولان (رمس) ك جمعى .

رُو ـ رُوى [فا،ا] يوز ، چهره .

روبرو = يوز يوزه .

روپوش = يوز اورتوسى ، پچه ، ياشماق .

روى خوب = كوزل يوز .

روى زرد = صولغون يوز .

روى زشت = چيركين يوز .

روى زمين = دنيا ، سطح ارض .

رُوات [ع،ا] جـ : (راوى). روايت ايدنلر ، راويلر .

رُوب [فا، فع] سوپورمه . (رفت) ايله برابر قوللانيلور .

روباه ـ روبه [فا،ا] تيلكى § [ص] حيله كار ، مكار .

روبه [ج ا] كيميله‌جك شئ، اثواب، البسه.

رُوح [ع،ا] مادۀ حيات اولان وديعۀ الهيه، نفس، جان § غايت كسكين اولوب طوتوشه‌رق ياننمه‌وبولنديغى قابدن اوچنغه مستعد اجزالردن هر برى . [جمعى : ارواح كلير.]

روح افزا = آدمه تازه حيات ويريجى اولان .

روح الله = عيسى بن مريم عليه السلام.

روح توتيا = بر نوع معدن .

روح القدس / **روح الامين** = جبرائيل عليه السلام .

مركز روح حيوانى = قلب .

ذى روح = روح صاحبى، جانلى حيوانات .

غير ذى روح = جمادات ، نباتات .

روحسز = سونوك ، طونوق، مألسز.

مركز روح طبيعى = قان .

مركز روح نفسانى = دماغ .

روحلى = پارلاق ، مألى مؤثر .

روحى = روحه منسوب . § برماده ويا كلامك مآل اصليسى .

تسويه روحى = (حكمت) برمستوينك ويا بردوربينك محوربنك افقيتنى تحقيق ايتمك ايچون استعمال اولنان آلت .

روحانى [ع،ص] روحه ، جانه منسوب ومتعلق ، جسمانى اولميان ، معنوى § امور مذهبيه‌يه ، آخرته متعلق .

روحانيت = روحانيلك حالى .

رئيس روحانى = پاپاس، پسقپوس .

مجلس روحانى = خرستيانلرك امور مذهبيه‌يه متعلق معاملاتك تدقيق وروئيتى وظيفه‌سيله مكلف اولان هيئتلرى .

روحانيون / **روحانين** = (روحانى) نك جمعى § نصارا پاپاسى § ملك ، جن .

روحيّه [ع،ا] (طب) درى التهابلى ، پاصى برطاقم قسارجقلر ايله ظاهر اولان بر نوع جلد خسته‌لغى.

رُود [فا.-] ایرماق، چای § برنوع چالغی کمانچه § ساز تلی ، ساز کیریشی

رود آور = نهر صولرینك اطرافندن آلدرق کتیردیکی آغاج ، دال کبی شیلر .

رودبار = بیوك ایرماق § ایرماق کناری.

رُودَه [فا.-] باغرصاق ، امعاء § (بحریه) خلاطك برمعلج اوزرینه دائره‌وی ملوپلانمسیله تشکیل ایلدیکی یوماق. [جمعی : (رودکان) کلیر.]

روده بین = حیواناتك باغرصاغنه باقه‌رق کویا غیبدن خبر ویرن کاهن .

رُوز [فا.-] کون، یوم § کوندوز، نهار . [جمعی : (روزان) در]

روزبان = قاپوجی ، سرهنك .

روزافزون = طویل العمر § عمر آرتیریجی .

روزبروز / **روزافروز** = کوندن کونه، یوماً فیوماً

روزجزا / **روزحساب** = قیامت کونی ، محشر .

روزوشب = کیجه وکوندوز .

روزنامچه = وقوعات یومیه دفتری .

روزنامچه جی = (تعبیرات قدیمه‌دندر) محاسبه‌جی .

روزنامه = سنه ، آی ، هفته ، کون وبعضاً : ساعتی مشعر رساله ، جدول ، تقویم § یومیه دفتری .

روزمره = یومی، هرکونلك، هرکونکی.

نوروز = یکی کون ، یوم جدید § رومی مارتك طقوزنجی کونی که : شمسك برج حمله انتقال ایلمسنه مصادفدر .

روزی = کوندزه ، نهاره متعلق ، کوندلك § برکونلك § قسمت، نصیب، رزق.

روزی خوار = رزق ییجی ، مخلوق ، ذی روح .

روزی رسان = جناب رزاق عالم .

روزینه = یومیه ، کوندلك .

روزینه دار = کوندلکجی؟ معاشلی .

رُوزْکار [فا.-] زمان ، وقت، عهد ، هنگام § عالم ، دنیا § یل، باد ، دخ ، هوا .

روزکار آلتی = روزکارك اسدیکی جهتك عکسی ، مقابلی .

روزکار اوستی = روزکارك اسدیکی طرف.

روزکارپایی = (عسکری) مرمیاتك حین انداختنده روزکارك تأثیریله واقع اولان انحرافی .

روزکارکلی = ☞ (ورد ریاح)

روزکارکره‌سی = استقامت ریاحی ارائه ایدن وسفینه‌لرده مستعمل بولنان کنارلری اشارتلی آلت مخصوصه .

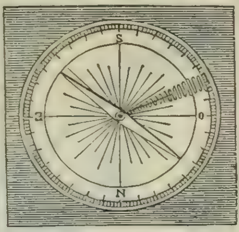

(روزکارکره‌سی)

روزکارلی = روزکاره معروض اولان، چوق روزکار طوتان محل .

ملتم روزکاری = منطقهٔ حاره داخلنده صورت دائمه‌ده اسن روزکارلر .

موسم روزکارلری = ☞ [ریاح منتظمه]

رُوزه [فا.-] اوروج ، صوم .

روزه‌دار = اوروجلی ، صائم .

رُوزَت [ج.-] نشان قیونقوسی

(روزت)

رُؤُس [ع ، -] باش معناسنه اولان (رأس) ك جمعی § شخصه مخصوص اوله‌رق رسماً ویریلان برات § مراتب علمیه‌دن بری .

رُؤَساء [ع ، -] جمع : رئیس .

رُوسپی [فا. -] قحبه، فاحشه، زانیه

رُوستا [فا. -] کوی، قریه .

روستاخیز = یوم قیامت .

روستار / **روستایی** = کویلی .

رُوشَن - رُوشِنا [فا ، -] آیدین، ضیادار، ضیالی، پارلاق .

روشن دل / **روشن ضمیر** = واقف، فطن، کوکلی ضیادار، منور الفکر.

روشنکیر = جلاجی ، جلا ویرن ، پرداخجی .

روشنی / **روشنایی** = ضیادارلق ، آیدینلق § آچیقلق .

دیده‌لر روشن = کوزلر آیدین § ملی، آچیق، آشکار .

روشن بیان = آچیق سویلین ، فصیح الکلام .

رُوشِناس [فا ، -] آشنا، الفتلی .

روشناس = روشنالق .

رُوقَه [ج ، -] اوزوزقیویرجق یاپراقلی برنوع صلاطه .

رُوکَت [ج، -] Roquette (بحریه) مخصوصه هیئتلرده ایپ سوق ایتمك ایچون برنوع فشنك § هوائی فشنك . ☞ (تخلیصیه)

اشارت روکتی = (بحریه) کمیلرك بربرینه اشارت ویرمك ایچون استعمال ایلدکلری برنوع عادی فشنك .

رُوکَردان [فا، -] یوز دوندیریجی، یوز چویریجی .

روکردانی = روکردانلق .

رُوم [ج ، -] (Rhum) چاودارودن ویا شکرقامشیله سائر بعض موادن تقطیر واستحصال اولنان برنوع سرت مسکر، ایچکی .

رُومال [فا ، -] یوزسوریجی، سورن.

رومالی = یوز سوریجیلك .

رُومان [ج، -] (Roman) حکایه، ماسال کتابی .

رومانجی = رومان دیزلین حکایه محرری.

رُومُورکُور [ج ، -] (بحریه) (Remorqueur) کمی چکن کوچوك کمی .

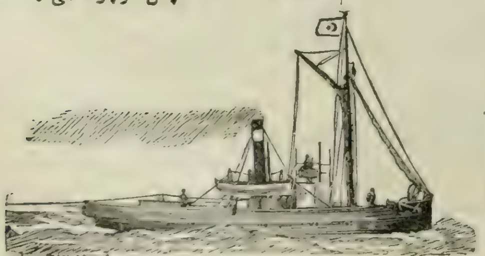

(رومورکور)

رؤنما [فا، صـ] یوز کوستریجی § یوز کورومه‌لکی .

رؤنمون [فا، صـ] یوز کوستریجی .

روی [فا، ســ] یوز ، چهره § توتیج دنیلن خلیطهٔ معدنیه .

رویین = توتیجدن معمول ومصنوع اولان .

رؤیا [فا، صـ] بدیجی، تنبت ایدیجی .

رؤیا [عـ ســ] اویقو ایچنده کوریلن کیفیت، دوش .

رؤیت [عـ ، مصـ] کوز ایله باقمق ، کورمك ، کورلمك § نظارت ، اداره § تدقیق .

جهاز رؤیت = کرهٔ عین ایله اعصاب عینیه وحوف حجاجیده موجود اقسام واجزانك هیئت مجموعه‌سی . [illegible] (مبحث عین)

رهبان [عـ، ســ] پاپاس معناسنه اولان (راهب) ك جمعی . برهان قاطع قولنه کوره رهبان کلمه‌سی فارسی اولوب زهد معناسنه کلن (رهه) ایله صاحب دیمك اولان (بان) دن مرکب ایمش .

رهن - رهون [عـ، ســ] جـ: [رهن] .

ز . [ع.فا.ت] الفبای عثمانیده اوزاوچنجی والفبای عربیده اون برنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (۷) رقمنه اشارتدر . لاتین حروفاتنده شو صورتده اولدیغی کبی [Z] صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر :

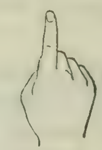

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ز) نك اشکالی بروجه آتیدر :

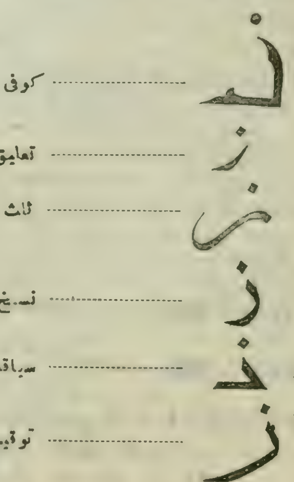

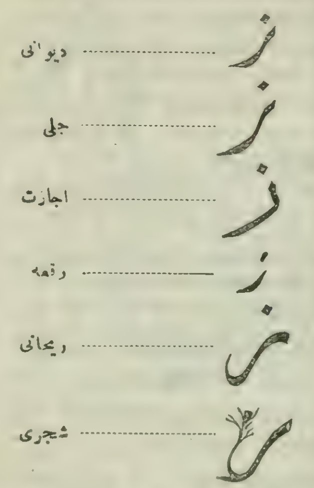

زاء [ع،حر] الفبای عثمانیده اوزاوچنجی حرف اولان (ز) نك اسمیدرکه (ر) دن تفریق ایچون (زاء معجمه) دخی دینور .

زای [فا، ص] طوغمق ، طوغوروجق معناسنه اولان (زایدن) مصدرندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده وطوغریجی ، تولید ایدن معناسنده مستعملدر .

سخن زا = سوز ایجاد ایدن .

زائد [ع،ص] ارتق ، صوکره‌دن قاتیلان § لزوم خارجنده ، لزومسز ، اضافه § (ریاضیه‌ده) علامت جمع اولهرق شو (+) اشارتنك اسمیدرکه : آره‌سنده بولندیغی ایکی کمیتك بربرینه ضم اولنه‌جغنی اشعار ایلدیکی کبی منفرد برکمیتك اولنده بولندیغی زمان دخی اوکمیتك قیمتجه صفردن بیوك اولدیغنی افاده ایدر .

قطع زائد = (هندسه) رأساً متقابل ونظیر نظیره مساوی ایکی منحنیدن عبارتدر. که : ایکیشر محوری ایکیشر نقطهٔ احتراقی وایکیشر رأسی واردر.

زائد نامتناهی اشارتی = (ریاضیه) صفردن بدأ ایله یوقاری‌یه یعنی نامتناهی‌یه دوغری قیمتی تزیدایدن کمیاتی مشعراولان شو اشارت [∞ +]

زائر [ع،ص] زیارت ایدیجی ، ایدن ، تبرك قصدیله کورمکه کیدن .

زائل [ع ، ص] زول بولیجی ، بولان § کچن ، سابق .

زاپوس [ج،ـ] ذات الثدیانك قضمیه فرقه‌سندن چینه مخصوص بر نوع حیواندر .

زاج [ع ، ـ] { فارسی (زان) دن معربدر } کمورك کوکورد ایله اذابه‌سندن حاصل اولان یعنی حامض کبریت ایله حدیددن ترکب ایدن اجزاکه : صنایعده کثرتله مستعملدر . (کبریتیت حدید)

زاج قبریس = (کیمیا) حامض کبریتله باقردن مرکب رمزی ایشیلدریجی صاریجه ، ایری بلورلی ماده‌که : طبابتده وبیطارلقده ادویهٔ قابضه میاننده مستعملدر. (کبریتیت نحاس) ، کوزطاشی .

زاجر [ع،ص] زجر ایدیجی ، منع ونهی ایلیه‌وبان .

زاحِفْ ـ زاحِفَه [ع، ص] پیلان ، کرتنکله ، تمساح کبی سوروینه‌رك یورین حیواناتدن هر بری § قورباغه ، قابلومبغه کبی اشکال خارجیه و اعضای داخلیه‌جه ییلان و کرتنکله‌یه مشابه اولان حیواناتك منسوب و داخل بولندقلری صنف [جمعی : (زاحفات) کلیر .]

زاجِرْ [ع،ص] طاشقین، جوشقین (دکز)

زاخِفْ [ع،ص] غرور و تعظم صاحبی، مغرور، متکبر .

زاخِلْ [ع، س] زقوم آغاجی .

زادْ [ع، س] آزیق، یول ایچون احضار اولنان نواله، ییله‌جك شیء، توشه .

زادْ [فا ، ص] طوغمق ، وجوده کلمك معناسنه اولان (زادن) مصدرندن مشتق اولوب (زاده) یعنی طوغمش، وجوده کلمش معناسنده و اکا بدل ترکیبله قوللانیلیر.

پریزاد == پریدن طوغمش . [انسان حقنده کوزللدن کنایه‌در.]

مادر زاد == انادن طوغمه .

لسان مادر زاد == لسان اصلی ، آنا لسانی .

نوزاد == یکی طوغمش (چوجق) .

زادْ [ع ، فع] (زیادة) ماده‌سندن فعل ماضی مفرد مذکر اولوب دعا مقامنده استعمال اولنور.

زادالله == الله آرتیرسون معناسنه‌در

زادعمره == عمری طویل اولسون .

زادَه [فا ، ص] (زادن) مصدرندن اسم مفعول اولوب اوغل، ولد، ذریت § طوغمش، حصوله کلمش معناسیله واکثریا ترکیبله مستعملدر .

اصیل‌زاده == حسب و نسبی طاهر و ظاهر اولان کبار عائله‌یه منسوب .

حلال زاده == ازدواج مشروعدن متولد § انسانیتلی، مروتلی، مستقیم آدم.

حرام زاده == مناسبت غیرمشروعه محصولی، پیچ ، ولدزنا § بدطینت آدم .

زادهٔ خاطر }
زادهٔ طبع } == شعر ، سانحه .
زادهٔ طبیعت }

زادکان == (زاده) نك جمعی. اصحاب اصالته اطلاق اولنور.

زاده‌لك }
زادکی } == اصالت ، نجابت .

زارْ [فا، س] اسم مکان اداتی اولوب کثرت بیان ایدر .

چمنزار == چمنی چوق اولان محل .

لاله زار == لاله‌سی مبذول اولان .

کازار == کوللك .

زارْ [فا ، ص] { (زاریدن) مصدرندن مشتقدر. } ایکلیجی ، افلایجی ، کریان § سوزشله اغلامه .

زار زار == یانیق یانیق، حزین حزین

زارْ [فا،ص] { (نزار) لفظندن مخففدر } ضعیف، نحیف، رقیق.

جسم زار == ضعیف وجود .

زارْ [ت ، س] { (ازار) دن محرفدر } اینجه پرده، اورتو، داخلی قابوق § برعضو داخلیی قاپلایان ویا دیکرندن آییران اینجه دری .

زارْ [ت ، س] طاوله وسائر بعض قمار اویونلرنده قوللانیلان التی وجهلی یعنی مکعب الشکل کمیك پارچه‌سی که: هر یوزنده بردن التی‌یه قدر سیاه نقطه‌لر بولنور و اکثریا چفت اوله‌رق قوللانیلوب آتلدقده اوستده کلن وجهلرك نقطه‌لری مجموعنه کوره اویناتیلیر .

زار طوتمق == زاری اوسته نقله، حیله ایله آتمق § طالع ، بخت .

زارِعْ [ع، ص] زرع ایدیجی، اکیجی، زراعتله مشغول اولان، چفتجی [جمعی: (زراع) کلیر]

زارْغَنَه [ج ، س] اوزون بورونلی ، ماوی کیکلی، ییلان بالغنه مشابه برجنس اینجه اوزون بالق.

زاغْ [فا، س] قارغه، غراب دنیلان قوش که ایکی جنس اولوب بری (صقصغان) دنیلن آلا قارغه، دیکری قویو قورشونی رنکلی عادی ☜ قاره قارغه .

زاغْ [ت، س] قلیج و بچاغی بیله‌یه‌رك ویریلان جلا § کسکینلك، قیلاغی.

زاغلامق == قلیج و بچاغه جلا ویرمك.

زاغارْ [ت،س] ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن کلبیه قبیله‌سنه منسوب باجاقلری قیصه و تویلی آرقولاقلری اوزون برنوع آو کوپکیدر آناطولیده اك اعلا آوجی زاغارلر بولنور. ☜ (زغار)

(زاغار)

زاغوسْ [ت ، س] شاهین نوعندن آوجی برقوش .

زاکی [ع ، ص] خالص، صالح ، صافی، پاك .

زالْ [ع، ص] مسن، یاشلی، آق صقاللی § [س] ایران قدیم مشاهیر قهرمانلرندن رستمك پدرینك اسمی .

زامِرْ [ع، ص] دودوك چالان، زیزن .

زامِلَه [ع ، س] کوچك یوك ، تنبیت، حیوان یوکی .

زانغِرْدامَقْ [ت.مص] ☜ (زنغرداق).

زانو [فا ، س] دیز، اویلوق ایله بالدیرك برلشدیکی محل .

زانو برزانو }
زانو بزانو } == دیز دیزه .

زانو بزمین == دیزینی یره قویه‌رق [مقام تضرعده ایراد اولنور : زانو بزمین نیاز].

زانوزده }
زانوزن } == دیز چوکمش ، دیز چوکن ، دیز اوزرینه اوطوران .

زانی [ع،ص] زنا ایدن ارکك .

زانِیَه [ع، ص] زنا ایدن قادین .

زاوِیَه [ع، س] کوشه § تکیه، حجره . § (هندسه) بربرینی قطع ایدن ایکی خط مستقیم آره‌سنده‌کی آچیقلق که : اشبو ایکی خطه زاویه‌نك ضلعلری و تقاطع ایلدکلری نقطه‌یه ده (رأسی) دنیلور. [زاویه‌نك مقداری ضلعلر آره‌سنده‌کی آچیقلقدن عبارت اولوب ضلعلرك اوزونلغنه تابع دکلدر.]

اختلاف منظر زاویه‌سی == (هیئت) اجرام سماویه‌دن هرهانکی برینك مرکزندن بری مرکز کره‌دن کچمك، دیکری سطح ارضه مماس اولمق اوزره تمدید ایدلدیکی فرض اولنان ایکی خط آره‌سنده‌کی زاویه. { یعنی جرم مذکور سماوینك مرکزنده مفروض راصدك نصف قطر ارضی هانکی زاویه تحتنده رؤیت ایدر ایسه او زاویه جرم مبحوثك (اختلاف منظر زاویه‌سی) اولمش اولور. }

زاویهٔ انحطاط == (اساحه) ☜ [انحطاط].

زاویهٔ اهتزاز }
زاویهٔ ترفع } == (اساحه) ☜ [اهتزاز].

پوصله زاویه‌سی == انحراف طبیعی و عارضیدن تصحیح اولنمامش زاویه .

زاویتان == ایکی زاویه دیمکدر .

زاویتان متبادلتان داخلتان
زاویتان متبادلتان خارجتان
زابتان متوافقتان
} = بربرینه موازی اولان (ا ب) (ح ء)

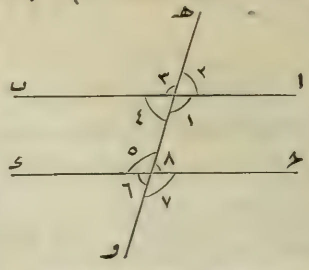

خط مستقیملری (ھ و) خطیله قطع اولنسه م ، ھ تقاطع نقطه‌لرنده (٨) زاویه حاصل اولورکه : بونلردن (١) ، (٥) و (٤ ٨) اشارتلی زاویه‌لره (زاویتان متبادلتان داخلتان) و (٢)،(٨)؛ (٣)،(٥) زاویه‌لرینه (زاویتان متوافقتان) و (٢) ، (٦) و (٣) ، (٧) اشارتلی زاویه‌لره (زاویتان متبادلتان خارجتان) تعبیر اولنور .

زاویهٔ حاده = (هندسه) زاویهٔ قائمه‌دن کوچوك اولان زاویه .

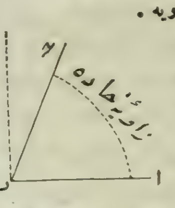

زاویهٔ داخله = (هندسه) رأسی محیط دائره اوزرنده و ضلعلری دائره داخلنده بولنان زاویه .

زاویهٔ رؤیت = (حکمت) برنقطه‌یه متوجه ایکی کوزك محور بصریلری آره‌سنده تشکل ایدن زاویه .

زاویهٔ رمی = (اسلحه) خط رمینك مستوی افقی ایله احداث ایلدیکی زاویه .

زاویهٔ ساعه = (قوزموغرافیا) هر هانکی برکوکبدن کچن دائرهٔ ساعه‌نك [میل دائره‌سنك] او مملکت نصف النهار دائره‌سیله حاصل ایلدیکی زاویه‌در که خط استوا اوزرنده حرکت ظاهریه جهتنه دوغری صفردن (٣٦٠) درجه‌یه قدر تعداد اولنور .

زاویه سطحلری = (معماری) بر طاشك هم ضلع کبیر ، هم ضلع صغیرینك رسمده کورنمسندن عبارتدر .

زاویهٔ سقوط = (اسلحه) نقطهٔ اصابت ویا سقوطدن محرکه رسم اولنان خط مماسك سطح تراب ایله احداث ایلدیکی زاویه .

زاویهٔ صعود
زاویهٔ عدول
} = (اسلحه) خط رمی ایله خط تراب آره‌سنده متشکل زاویه‌نك سطح رمی و سطح افقی اوزرنده‌کی مرتسملری .

زاویهٔ عینیه = (طب) کوز پیکاری .

زاویهٔ قائمه = (هندسه) ضلعلری بربرینه عمود اولان زاویه‌که : (٩٠) درجه اعتبار اولنور

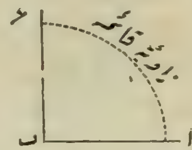

مجاور زاویه‌لر
زاویتان متجاورتان
} = (هندسه) رأسلری و برر ضلعلری مشترك اولان زاویه ا ء ب ، ب ء ح کبی

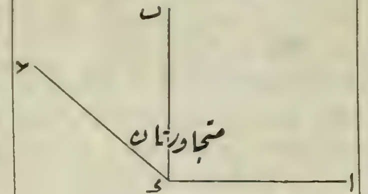

زاویهٔ مجسمه = (هندسه) برنقطه‌ده تلاقی ایدن اوچ ویا زیاده مستوینك تشکیل ایلدیکی زاویه .

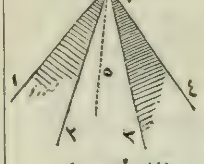

(زاویهٔ مجسمه)

زاویهٔ محیطیه = (هندسه) ضلعلری وتر اولمق اوزره رأسی محیط دائره اوزرنده بولنان زاویه‌که: ضلعلری آره‌سنده محصور قوسك نصفیله مساحه اولنور .

زاویهٔ مرکزیه = (هندسه) ایکی نصف قطر آره‌سنده متشکل زاویه .

مستوین زاویه‌سی = ایکی مستوی قاطع آره‌سنده‌کی آچیقلق .

مقابل زاویه‌لر
زاویتان متقابلتان
} = (هندسه) بربرینی قطع ایدن ایکی خط مستقیم آره‌سنده تحدث ایدن درت زاویه‌دن قارشی قارشی‌یه بولنان زاویه‌لر . مثلا : شکل‌ده (ب ھ ء) زاویه‌سی (ح ھ ا) زاویه‌سنه مقابلدرکه: بالهندسه یکدیکره مساویدرلر .

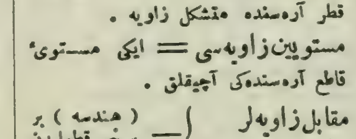

زاویهٔ منفرجه = (هندسه) زاویهٔ قائمه‌دن بیوك اولان زاویه .

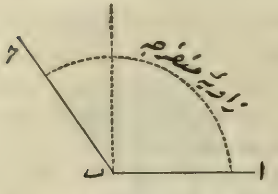

سمت زاویه‌سی = (قوزموغرافیا) برکوکب ایله راصدك بولندیغی نقطه‌دن کچن شاقولی دائرهٔ مفروضه ایله نقطهٔ مذکوره‌دن مرور ایدن دائرهٔ نصف النهارك تشکیل ایلدیکی مستوین زاویه‌سی .

زاویهٔ مماس = (اسلحه) محرك مرمینك هر هانکی بر نقطه‌سندن رسم اولنان خط مماسك افق ایله احداث ایلدیکی زاویه .

نشان زاویه‌سی = (اسلحه) نشان خطی ایله خط رمی آره‌سنده تحدث ایدن زاویه .

زاویه نشین = منزوی ، تکیه‌ده اوطوران .

زاویهٔ وجهیه = (طب) بری جبهه‌نك قاعدهٔ انفه دوغری یوقاریدن آشاغی‌یه ودیکری مجرای سمع خارجیدن مرور ایدرك انی مستعرضاً قطع ایدن ایکی خط مفروض آره‌سنده‌کی زاویه‌که : قائمه‌یه تقرب ایلدکجه قوهٔ ذکائیه اونسبتده متزاید اولور. { بناءعلیه : عرق ابیضده زاویهٔ مذکوره (٨٥) درجه‌یه قدر واصل اولدیغی جهتله قوهٔ ذکائیه‌جه عرق مذکور — زاویهٔ وجهیه‌لری بو مقداردن مختلف نسبتلرده کوچوك اولان — عروق سائره‌یه فائق وراجحدر.}

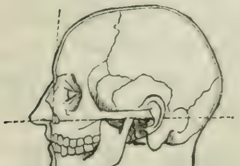

(عرق ابیضك زاویهٔ وجهیه‌سی)

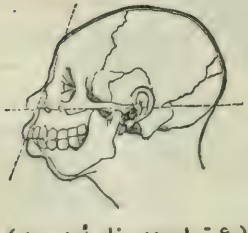

(عرق اسودده زاویهٔ وجهیه)

زاویهٔ حلزون = (اسلحه) ناملو سطح مجوفنك هرهانكی برمولدی ایله - یولرك تشكیلی ایچون اساس اولان - هر هانكی حلزون منحنیسی بیننده‌كی زاویه .

زاهِد [ع،ص] زهد وتقوی ایله متصف اولان كیمسه ، صوفی ، متقی .

زاهدلك = متقیلك .

زاهدانه = زاهد، متقی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

زاهِر [ع،ص] پارلاق [اكثریا كواكب حقنده مستعملدر .]

زاهِق [ع،ص] باطل § محو ومضمحل اولیجی .

زاهِل [ع،ص] اعادهٔ صحت ویا مسرور ویت ایدن § زهول، نسیان ایلین .

زایِچه [فا، ا] وقت معیننده كواكب سیاره‌نك وضع وهیئتلرینی ارائه ایدن جدول نجومی .

زاء مفتوحه

زَئیر [ع،ا] (طب) داخل بدندن ایشیدیلن طبیعی ویا مرضی اینجه صدا .

زَئیرات [ع،ا] جمع : (زئیر) .

زئیرات احتكاكیه = (طب) ایكی غشانك بربرینه سورتچه‌سندن حاصل اولان صدالر .

زئیرات صفیریه = (طب) ایصلغه مشابه اولەرق استماع اولنان صدالر .

زئیرات منشاریه = (طب) دستره‌دن متحصل صوته مشابه زئیرات .

زئیرات موسیقیه = كوكرجین اوتمه‌سنه مشابه زئیرات .

زئیرات نفخیه = كورودكدن چیقان صدایه مشابه زئیرات .

زئیرات شریانیه = مرضی شریانلرك درونندن كچن قانك حاصل ایتدیكی صدا .

زئیرات قلبیه = (طب) قلبك حركاتندن متحصل صدالر .

زئیرات طبیعیه = حال صحتده قلب وریه‌لردن استماع اولنان زئیرات .

زئیرات غیرطبیعیه = (طب) حال مرضیده استماع اولنان صدالر .

زئیر احتكاكی = سختیان غجردیسنه مشابه صدا .

زئیرات چرشیه = رئه‌دن حاصل اولان صوته مشابه زئیرات .

زئیرات مبردیه = اكه‌دن حاصل اولان صوته مشابه زئیرات .

زُباب [ع،ا] (حیوانات) عادی قاره سینك .

زباب لحمی = مائی سینك .

زُبابه [ع،ا] بیان فاره‌سی . [جمعی: (زباب) كلیر]

زَباد [ع،ا] (قایه مسك) دینلن عطر § مسك كدیسی دینلن حیوان كه : بین السبیلیندن كوزل قوقولی برماده افراز ایتمه‌سی بو ناملە توصیه‌سنه سبب اولمشدر .

زبان [فا،ا] دیل ، لسان ، آلت تكلم اولان عضو § لغت ، لهجه ، السنهٔ بشریه‌دن هربری ☞ دیل .

آتش زبان = فصیح، بلیغ، طلیق اللسان هجاو .

زباندراز = طعن وتشنیع ایدن ، دیلی اوزانان ، اطالهٔ لسان ایدن ، دیلی اوزون .

زباندرازی = زباندرازلق .

زبانزد = سوز آره‌سنده مستعمل اولان كلمه ویا جمله § ائتلاف لسان .

زبانه [فا،ا] ترازی وساژه دیلی § آتش یالینی ، آلو .

زبانه‌كش = آلولی ، یالینلی .

زبانی [ع،ا] اهل جهنمی نارە آتمغه مأمور ملائكهٔ عذابدن هربری .

زبانیه = بووظیفه ایله مكلف اولان ملكلرك جمله‌سی ، عمومی . [قاعدهٔ فارسیه اوزره جمعی : (زبانیان) كلیر .]

زَبد [ع،ا] كوپوك [ترەیاغی معناسنه اولان (زبد) زانك ضمیله‌دره]

زَبْر [ج،ا] طونی بیاض اوزرینه چوبوقلی تكیر رنكنده برجنس سریع السیر، كوزل بیانی حیوان - كه : استره مشابهت كامله‌سی واردر [زبرلر افریقاده كثرتله بولنوب (بیان مركبی) نامیله‌ده معروفدرلر .]

(زبر)

زَبْر [ع،ص] قوی ، شدید (ادم) .

زَبَرْ [فا،ا] اوست ، فوق .

زبرین = اوستده‌كی .

لب زبرین = اوست دوداق .

زبردست = الی اوستون ، غالب § ماهر .

زبرزبر = الت اوست .

زَبَرْجَد [ع،ا] زمرد نوعندن یشیل برجوهردی قیمت كه زمردده فرقی بونك قویی یشیل اولماسندن عبارتدر . وبناء علیه قیمتی دخی اندن دوندر .

زبور [ع،ا] كتاب ، مكتوب ، یازلمش شی § حضرت داود علیه السلامه نازل اولان كتاب سماوی .

زبون [فا،ص] ضعیف، قوتسز، عاجز .

زبونكش = ضعفایی ، بیچاره اولانی ازن ، مدافعه ومقابله‌دن عاجز اولانه یوكلن .

زبونكشلك = مدافعه ومقابله‌دن عاجز اولانه مسلط اولانك حال وصفتی .

زبونی = زبونلق .

زبونلامق = ضعیف ، قوتسز دوشمك .

زبونلق = قوتسزلك ، ضعیفلك .

زَبیب [ع،ا] قوری اوزوم § قوری اینجیر . § (حیوانات) ییلان ، عقرب كبی بعض حیوانانك حال صحتده عضو مخصوصی ایله حاصل ایتدكلری سملر .

زبیر [ع،ا] داهیه، محنت § مكتوب ، یازلمش شی .

زبیل [ع،ا] قفه ، كوبره § پیسلك [لسانمزده زانك فتحه‌سی كسره‌یه قلب اولنه‌رق زبلدر .]

زَجّاج [ع،ص] زجاج اعمال ایدن ، صیرچه ادواتی یاپان ، شیشه‌جی § جامجی .

زجر [ع،مص] منع ونهی ایلمك ، منع ونهی ایدلك § طرد ایلمك § زورلامه اجبار § جور ، اذیت [جمعی : (زجور) در .]

زجراً = منع ونهی ایدرك § جبراً ، كرهاً § مجازات صورتیله .

زجریه = مسكراتدن آلنان رسم .

زجل [ع،مص] آتمق ، رمی ایتمك .

زَحف [ع،مص] سوریه‌رك یورومك .

زَحم [ع، مص] صیقشدرمق ، تضییق ایلمك .

زَحمَت [ع،ا] صیقندی ، اذیت ، زور § یورغونلق ، تعب .

زحمت ایتمك = کلفت ، مشقته کیرمك

زحمتسز = اذیتسز § قولای ، زور اولمیان

زحمتسزجه = زحمتسز اوله‌رق .

زحمته صوقمق = کلفت ، مشقته دوچار ایتمك .

زحمتلی = مشکل ، زور ، قولای حاصل اولمیان .

زَحیر [ع،ا] ایچ اغریسی § (طب) باسورده والتهاب مثانه‌ده واقع اولان وجعلی ایقندی .

زَخّار [ع،ص] طولو ، طاشقین جوشقین [دکز]

بحر زخار = متلاطم دکز .

زَخارِف [ع،ا] ج (زخرف) ساخته دینلر بیهوده ، بی‌فائده کافتلر سطحی نقشلر .

زخارف دنیویه = دنیا آلایشی .

زَخم [فا،ا] یاره ، جریحه .

زخمداد / زخمخورده = مجروح ، یاره‌لی ، متأثر .

زخمکار / زخمرس = یاره آچان ، یاره‌لییجی .

زخمناك / زخمدار / زخمزده = مجروح ، یاره‌لی .

زَخمه [فا ، ا] یاره ، جریحه § چالغی ایچون آلاتی چالغیلرك تللرینه اورمغه مخصوص آغاج ویا بوینوز پارچه‌سی تازنه ، اوزنکیلرك مربوط اولدیغی طوقه‌لی قایش .

زَد [فا ، ا] اورمق معناسنه اولان (زدن) ماده‌سندن اسم مصدر اولوب ترکیبله مستعملدر

زبانزد = لاقردی آره‌سنده سویلنیلن سوز ، ائتلاف لسان .

زَدَه [فا ، ص] اورمق معناسنه اولان (زدن) مصدرندن اسم مفعول ، اورلمش ، چارپلمش ، طوتلمش ، اوغرامش ، کرفتار ، دوچار اولمش اولان .

آفت‌زده = فلاکته ، آفته ، مصیبته اوغرامش . [جمعی : (زدکان) کلیر .]

حریقزده = یانغین بلیه‌سنه دوچار اولمش اولان .

سودازده = سودایه طوتلمش .

سرزده = باشه کلش § باش‌کوسترمش .

زَدَه‌لَمك [ت،مص] خرپالامق ، بره‌له‌مك ، ازمك § طراوت ومتانتنه خلل ویرمك § فرسوده بر حاله قومق § قسماً دوچار خسار وعطالت ایتمك

زده‌لنمك = خرپالانمق ، بره‌لنمك § ازلمك § طراوت ومتانتی فوت اولمق § قسماً دوچار خسار وعطالت اولمق .

زَر [فا ، ا] ـ مسکوك اولسون اولمسون ـ مطلقا آلتون ، ذهب .

زرافشان = آلتون صاچیجی § آلتون قاقمه .

زر اندود = آلتون یالدیزلی .

زرتار = آلتون تل § اشعهٔ شمس .

زر دوز = صیرمه ایشله‌ییجی ، سیمکش § صیرمه‌لی ، قلابدانلی .

زردوست = طمعکار ، حسیس .

زررشته = آلتون تل ، صیرمه .

زر سا = آلتون ازیجی ، ورقجی .

زرشناس = آلتون طانییان ، صراف .

زرکار = صیرمه ایله ایشلنمش ، قلابدانلی .

زرکر = قیومجی .

زرکری = قیومجیلق .

زرکش = آلتون تل یاپان .

زرکون = آلتون رنکلی ، آلتون کبی صاری اولان .

زرنشان = قلیچ ، مقراض ، قلمتراش اوزرینه ایشلنن آلتون خط .

زرنکار = آلتون ایله منقش اولان ، یالدیزلی .

زرباف = صیرمه‌لی قماش نسج ایدن .

زربافته = صیرمه ایله نسج اولنمش .

زرین = آلتوندن عبارت اولان ، آلتوندن یاپلمش اولان § آلتون کبی صاری § پارلاق .

زِرّ [ع ، ا] البسه‌یه ـ ایلیکله‌مك ویا سوس ویرمك ایچون ـ دیکیلن دوکمه § (نباتات) طومورجق .

زَرابی [ع ، ا] ج : (زربی) نفیس وفاخر بساطلر ، مفروشات نفیسه .

زَرافه ـ زَرّافه [ع، ا] (حیوانات) {لسانعزه‌رانك ضمیله زبانزددر} ذات‌الثدییانك مجتره قسمندن زرافیه فرقه‌سنه منسوب بویی غایت اوزون وآرد آیاقلری اوك آیاقلرندن قیصه آفریقایه مخصوص برجنس یوکسك حیوان که آشاغی اکیله‌مدیکندن باشی اشجارك داللری آره‌سنه صوقه‌رق اوراقنی اکل ایدر . اوصاف ظاهره‌سی متنوعه‌سی اعتباریله اوکوزه ، قپلانه ، دوه‌یه مشابهتندن دولایی فارسیده بوکا (اشتر ، کاو ، پلنك) دینور .

(زرافه)

زرافه قوشی = طیور ماشیه‌دن ثقیل المنقار برقوشدر قنادلری کوچك ووجودی بیوك اولدیغندن لایقیله اوچه‌ماز .

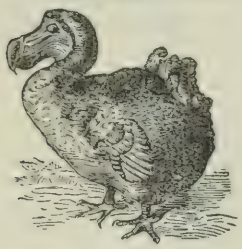

(زرافه قوشی)

زَرّاق [ع، ص] صراف ، ریاکار .

زَراوَند [ع ، ا] ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك زراوندیه فصیله‌سندن مستکره برقوقو نشر ایدر بر نباتدر . برچوق نوعی واردر طیرمانیجی اولدیغندن بعض باغچه‌ودیوار کنارلرینه دیکیلیر .

(زراوند)

زراوندی = اوراق وازهاری زراوندککنه مشابه اولان نباتات فصیله‌سی .

زرد [فا ، ص] صاری ، اصفر .

زردی = صاریلق .

زردفام = صاری رنکلی .

زردی = صاریلیق ، صاری رنك § حلقه حلقه نسج اولنمش لباس ، زره .

زردالو [فا ، س] قایسی دینلن صاری اریکه مشابه اولان وآندن تفریق اولنه‌میان برجنس میوه

زرداوه [ت ، س] ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن اولوب شمال طرفلرینه مخصوصدر دریسندن قیمتدار کورك یاپیلان بر جنس کوچوك چارپا که .

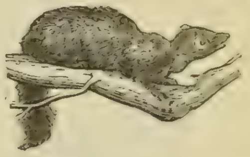

(زرداوه)

زردشت [فا ، ص] { (زارتشت) دن محرفدر } دین مجوسی بیشوامی .

زرده [فا ، س] زعفران ایله تلوین اولنه‌رق اکثریا دوکونلرده طبخ اولنان صاری رنکلی وطاتلی پرنج یمکی .

زرده‌چاو - زرده‌چوب [فا ، س] { زبانزدی زرده‌چالدر } هند زعفرانی دینلن برنوع صاری کوك غباری که : صنایعده منسوجات بویامقده واجزاخانه‌لرده معیار مقامنده مستعملدر .

(هند زعفرانی)

زرشك [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن زرشکیه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر .

(زرشك)

زرع [ع مص] ترلایه ، یره تخم صاچق ، صاچلمق ، طوپراغه تخم اکمك § اکلمش اکین .

زرق [ع ، س] حیله ، ریا ، مرائیلك .

§ (مولد ، طب) شرینغه ایتمك ، شرینغه صورتیله بر مایعی بدنه ادخال ایلمك .

زرق آلود = ریالی .

زرق فروش = حیله‌باز ، مرائی .

زرق [ع ، ص] ماوی ، کوك رنکلی .

زرقاء [ع ، ص] ماوی کوزلی قادین معناسنه اولان (زرق) ك مؤنثیدر .

زرقه [ع ، ص] دوران وریدی وشریانینك اشتراك عارضیلرندن عبارت بر مرض

زرین [فا ، ص] آلتوندن عبارت ، آلتوندن معمول § آلتون رنکلی آلتون کبی صاری § پارلاق .

زرین قدح = نرکس دینلن چیچك . ☞ [نرکس]

زعافر [ع ، س] جـ : (زعفران) .

زعزعه [ع ، مص] صارصوب ایرغالامق

زعزعهٔ دماغ = (طب) بعض طمارلرك یرتلمسنی موجب اوله‌جق درجه‌ده هیئت مجموعهٔ دماغك ارتعاجی ، صارصلمسی .

زعزعهٔ اسنان = (طب) دیشلرك شدتله بربرینه چارپمسی .

زعف [ع ، مص] درحال اولدیرمك ، قتل آنی .

زعفران [ع ، س] (نباتات) وحیدالفلقه شعبه‌سنك سوسینیه فصیله‌سندن وزعفرانیه جنسندن و بین الناس (صافران) دینلن نبات که : انواع عدیده‌سی واردر . مقبول اولانی مزروع اولانیدر . صاری رنکلی چیچکلری شکرجیلکده وطباخته بویامقامنده استعمال ایدلدیکی کبی طبابتده دخی مطمث یعنی نسوانك دم حیضی تسهیل و بعضا اجهزهٔ هضمیه‌یی تنبیه ایچون قوللانیلور .

(زعفران)

زعفران کاذب = (یاپانغان‌یی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن سنجاریه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب تجارتده‌کی زعفرانی بونك چیچکیله تغشیش ایدرلر .

(زعفران کاذب)

زعفرانی = زعفران رنکنده اولان [جمعی : (زعافر) کلیر]

زعیم [ع ، س] زعامت صاحبی . ☞ (زعامت)

زغن [فا ، ص] چایلاق دینلن ایری ویرتیجی قوش .

زغار [ت ، س] آو کوپکی ، آوی بولوب چیقارمغه مخصوص تعلملی کوپك . ☞ زاغار .

زغارجی = زغارلرك حفظ واداره‌سنه مأمور آدم § یکیچری اوجاغنده برصنف مخصوص .

زغاره [ت ، س] { عربی (ظهاره) دن محرفدر } طیشدن قاپلی یاقه کورکی .

زفر [ع ، س] آغاجه اوریلان دستك ، پاینده ، طیاق .

زفزفه [ع ، مص] صارصلمه ، دیترمه .

زفیر [ع ، س] فی الاصل کوکس کچیرمك معناسنه ایسه‌ده لسانمزده نفس ویرمك ، صولوغی طیشاری ویرمك فعل ووظیفه‌سنه اطلاق اولنور § (طب) قانه

موالدالحموضه‌سنی اعطا ایتمش اولان هوانك خارجه دفع ایدلمسی. مقابلی (شهیق) درکه: نفس آلمق دیمکدر .

شهیق وزفیر = تنفس، نفس آلوب ویرمه

زقوم [ع ، س] ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك غاریه فصیله‌سنه منسوب بر آغاجدر که: میوه‌سی ، یاپراغی آجی و بیاض واکثریا قرمزمسی چیچکاری غایت لطیفدر بوکا ترکجه‌ده (آغو آغاجی) دیرلر .

(زقوم آغاجی)

§ جهنمده بتن بر آغاج ، شجرهٔ زقوم § اهل جهنمك طعامی .

آمریقازقومی = بقلیه فصیله‌سندن شجر وشجیره حالنده آمریقایه مخصوصدر.

(آمریقا زقومی)

زکاء [ع،س] اهل صلاح اولمه، صلاح حال

زکات - زکوة [ع،س] شروط خمسهٔ اسلامیه‌دن بری اولوب انسانك مالندن بروجه شرعی اخراج ومحتاجینه اعطا ایلدیکی مقدار معین [مالك قرقده برینك سنه‌ده تصدق ایدلمسی] [جمعی: (زکوات) کلیر .]

زکاوت [ع،س] زکاء ، صلاح، تقوی .

زکی [ع،ص] اهل صلاح ، دیندار ، متقی § صاف ، خالص .

زل [ع ، س] قایمه ، آیاق قایمه § سهو وخطا . [جمعی : (زلات) کلیر.]

زلازل [ع،س] جمع: زلزله . حرکات ارضیه.

زلزله [ع،س] فی الاصل ایرغالامه معناسنه‌در.] § قشرارضك بر نقطه‌سنك صارصلمه‌سی ، حرکت ارض .

زلزلة‌الساعة = قیامت زلزله‌سی

زلزله‌نما = تزلزلات ارضیه‌نك وقوعنی اخبار ومواقع متزلزله‌نك بعدیتنی تعیین واشعار ایدن آلت مخصوصه .

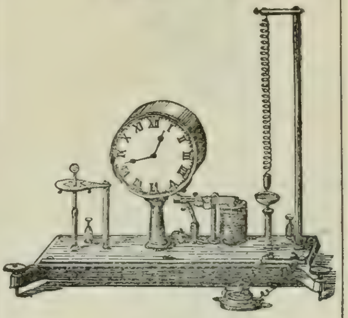

(زلزله نما)

زلق - زلقه [ع،س] سورچمه، آیاق قایمه.

زلق الامعاء = (طب) قابل هضم اولان اطعمه واشربه‌نك بلاهضم خروجی، شدتلی اسهال .

زلة [ع،س] سورچوب قایمه .

زلة القدم = ایاق قایمه § خطیئه ،جنجه کناه جزئی [جمعی : (زلات) کلیر .]

زلیل [ع،ص] سورچوب دوشن § مخطی .

زمان [ع ، س] وقت ، چاغ ، هنکام عصر ، دهر § دور ، عهد § مهلت مهل § موسم .

مرورزمان = قانوناً رؤیت اولنه‌میه‌جق صورتده بر ایشك اوزرندن وقت کچمه‌سی § (صرف) ماضی ، حال ، استقبال کبی زمانه مقارن حدث بیان ایدن صیغه‌لر .

جمع زمان } هرزمان } = دائماً ، هروقت .

زمان زمان = کاه کاه ، وقت وقت .

کل زمان کیت زمان = کیت کیده ، مرور زمان .

زمان وزمین = مناسبت ، وسیله .

زماناً = وقت اعتباریله § زمانه عائد اوله‌رق .

زمانی = زمانه منسوب ومتعلق .

زمانه [فا، س] دور وقت { اکثریا ذم مقامنده قوللانیلور } دنیا، روزکار، فلك .

زمزم [ع،س] فی الاصل چوق صو دیمکدر. اصطلاحده کعبهٔ معظمه جوارنده‌کی مشهور قویونك آب مبارکنه اطلاق اولنور

بئرزمزم = زمزم صوینك اخراج ایدلدیکی مبارك قویو .

زمزمه [ع ، س] نغمه‌لی سس ، ترانهٔ منعکس، ازکیلی آواز ، نغمه ، ترنم .

زمزمه‌پیرا = تغنی، ترنم ایدیجی، ایدن.

زمستان [فا ، س] قیش، شتا ، قیش موسمی، اصل شتا [(زم) برودت معناسنه‌در.]

زمجی [ع ، ص] حسبس ، ناکس § تیز مشرب § سریع التأثر § زیرك .

زمن [ع ، س] وقت، زمان [زمان ایله زمن هر معناده مترادفدر.]

زمهریر [ع، س] پك صوغوق، شدتلی صوغوق § قیش موسمنك الك صوغوق قسمی، قره قیش

زمهریر ظرفاسی = قیش موسمنده اینجه البسه کین .

زمین [ع، س] یر، ارض § کرهٔ ارض، دنیا .

روی زمین = سطح ارض § (رسم) اوزرینه دیکر رنکلر نقش اولنان رنك اصلی § طرز ، ادا ، طرز بیان، اسلوب افاده § مآل ، مفهوم .

زمین بوس = تعظیم قصدیله یری اوپن.

زمین بوسی = اوصورتله یر اوپمکلك.

زمین پیما = یر اولچن § سیاح .

زیرزمین = یرك آلتی، تحت الارض .

زمین وزمان = مناسبت § حال ، وضعیت

زمین کوب = یر دپیجی [ات ، استر، دوه کبی حیواناتدن کنایه‌در.]

نوزمین = یکی طرزده، یکی اسلوبده .

زن [فا ، س] قادین ، عورت، نسا ، زوجه، منکوحه. جمعی:(زنان) کلیر.

پیره زن = قوجه قاری .

زن [فا ، ص] اورمق معناسنه اولان (زدن) مصدرندن اولوب وصف ترکیبی صورتنده واوریجی، اوران ، آتان معناسیله مستعملدر .

خنده زن = کولیجی .

دست زن = ال اوریجی § ایشه باشلایان

رهزن = یول اوریجی ، یول کسن، قطاع طریق، یول خرسزی .

سکه‌زن = سکه ضرب ایدن .

شمشیرزن = قلیج اوران ، قلیج چکن .

لافزن = { ترکجه‌ده بالتحریف لافازان دینور } لاف آتیجی ، کوه‌زه

نعره‌زن = نعره آتان، شدتلی صورتده حایقران

زنابیر • [ع، س] اشك آریسی معناسنه اولان (زنبور) ك جمعی .

زنابیل [ع، س] جمع : (زنبیل) .

زنادقه ـ زنادیق • [ع، س] جمع: [زندیق] آخرته ، وبو بیتسه اعتقادی اولمیانلر § منافقلر .

زنان • [فا، س] قادین، نساء، قاری معناسنه اولان (زن) ك جمعی § اوریجیلر، ضاربلر .

زنانه [فا ، س] زنه، قادین طائفه‌سنه منسوب ومتعلق.

زنانیر • [ع ، س] پاپاسلرك بللرینه باغلادقلری قوشاق معناسنه اولان (زنار) ك جمعی .

زنبرك [ت ، س] اصلی اولان فارسی (زنبورك) ه مراجعت بیورلسون.

زنبق • [ع ، س] وحید الفلقه‌دن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب صوغانلی اوزون ساقلی بیاض وبعضاً افلاطون رنکنده غایت کوزل قواولی ، لطیف المنظر واپی حاوی برچیچکدر.

(زنبق)

ساری زنبق = صوسنیه‌ فصیله‌سنه منسوب برنوع زنبقدر حشیشی بر نبات اولوب یکرمی قدرنوعی واردر.

زنبقیه = (فصیلهٔ زنبقیه) وحید الفلقه‌دن زنبق، لاله، ساری صبر وصوغان کبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله‌نك اسمی.

(ساری زنبق)

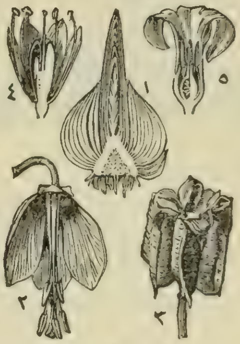

(زنبقیه)

۱ ــ سنبل، ۲ و ۳ ــ برنوع لاله‌نك چیچکی ومیوه‌سی ، ٤ ــ چین آغاجنك چیچکی ۵ ــ سنبل چیچکنك مقطعی .

زنبق صویی = زنبقدن استحصال اولنوب نسوانك یوزلرینه سوردکاری بر نوع دوزکون .

معماری زنبق = زنبق کبی برطاقم قبارتمه چیچك شکلنده یاپلمش تزیینات معماریه.

(معماری زنبق)

زنبور • [ع، س][زاءنك ضمیله‌دوغریسی اولان (زنبور)ه مراجعت بیورلسون.]

زنبورك [فا، س] { ترکجه‌ده بالتحریف (زنبرك) دینور} چلیك و یا برنجدن معمول یای که : قوهٔ محرکه مقامنده ساعتلرده وساعره‌ده قوللانیلور § حیوان اوزرنده نقلی ممکن اولان بر نوع کوچوك طوپ .

زنبیل • [ع، س] فی‌الاصل کسر وا ایله‌دو حصیراوتندن وساعره‌دن اورلمش مخروط ناقص شکلنده بر نوع قاب که ایچنه اشیا قونیله‌رق بر محلدن دیکر محله نقل اولنور.

(زنبیل)

زنبیل باف = زنبیل اوریجی زنبیلجی.

زنج [ع، س] زنك [فا، س] دریلری سیاه ، صاچلری قیوریجق اولان انسان جنسی، عرق اسود § عرق اسودك مملکتی، سودان قطعه‌سی.

زنجی = زنجه، عرق اسوده منسوب آدم.

زنجیه = زنجه، عرق اسوده منسوب قادین

زنجبه [ع ، س] نسوانك صاغرلرینی بیوك کوسترمك ایچون آرقه‌لرینه باغلادقلری یصدیق (تورنور).

زنجبیل [فا، س] ذات الفلقه شعبه‌سندن زنجفیلیه فصیله‌سنه منسوب بلاد حاره وبالخاصه هندستانه مخصوص (زنزیبر) دنیلان حشیشی نباتك کوکی که : بهاراتدن معدود اولوب طب قدیمده منبه و معدوی اوله‌رق کثرتله استعمال ایدیلوردی § زنجفیل § شراب ، باده ، خمر .

(زنجفیل)

زنجره [ع، مص] پارمق ایله فسکه اورمق.

زنجرف • [فا.ـ] (کیمیا) جیوه ایله کوکورتدن اعمال اولنان بر نوع قزل معدنی بویا که: طبیعتده دخی موجوددر .

زنجیر [فا.ـ] متسلسل صورتده بر برینه گچیرلمش دمیر ودیکر معدندن معمول حلقه‌لردن متشکل ایپ، باغ ، کبی زنجیری § جانیلرك ال، ایاق ویا بوینلرینه طاقیلان دمیر ، ایپ وباغ، پرانغه چاپایه مربوط دمیر خلاط § ساعت ، مهر وسائره قوردینی § سلسله .

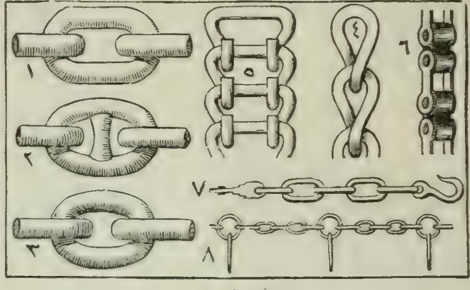

(زنجیرلر)

١,٢,٣ — عادی زنجیر ٠ ٤ — حلزونی زنجیر . ٥ — وولقانسون زنجیری ٦ — بیسیقلت ایچون دوار زنجیر ٠ ٧ — قوشوم زنجیری ٨ — بالق‌آغی زنجیری .

زنجیره اورمق = زنجیر ایله باغلامق .

زنجیربند = زنجیر ایله باغلی ، زنجیره، پرانغه‌یه اوراش .

زنجیرلی = زنجیری اولان ، زنجیره مربوط بولنان § زنجیر کبی صره‌لنمش ، مسلسل ، متسلسل .

زنجیرله‌مك = زنجیره اورمق ، زنجیر ایله باغلامق § صره‌لامق .

زنجیرلنمك = زنجیره اورلمق § زنجیر کبی صره‌لنمق ، متسلسل اولمق .

زنجیرلمه = زنجیر کبی اجزاسی بر برینه مربوط ومتسلسل اولان § فاصله‌سز ، مسلسل عباره ، کتابت قدیمه ورسمیه‌نك طرز تحریری .

زنخ ـ زنخدان [فا.ـ] چکه. فك اسفل حنك ، ذقن .
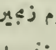
(چکه)

چاه زنخدان = چکه‌نك اورته‌سنده‌کی چوقور.

زند [ع.ـ] (طب) قولك ال ایله بازو قطعه‌سی آره‌سنده بولنان وساعد دینلن قسمی تشکیل ایدن ایکی کمیکدن انسیده‌کی ، عظم زند .

عظم زند = (طب) کوچوك پارمغك اوست طرفنه وباش پارمق طیشاریسی‌یه دوغری چویریلنجه بدنه قریب اولان طرفه مصادف کمیك (عظم) [ساعد ، ایکی کمیکدن متشکل اولوب ایچ طرفده کنه زند، طیش طرفده یعنی خارجده اولانه (کعبره) اطلاق اولنور .] [جمعی : زناد کلیر .]

زند [فا.ـ] چاقماق ، دمیری .

زند [فا.ـ] دین مجوسك واضعی اولان مشهور زردشتك براقدیغی کتابك اسمی { بو کتاب مجوسیلر عندنده دستور وکتاب مقدس حکمنده‌در } § اسکی ایران لسانی ، فارسی قدیم .

زندقه [ع.مصـ] آخرت والوهیتی انکار ایتمك، کافر اولمق دینسزلك

زنك [فا، ـ] دمیر وباقر کبی شیلرك حمض احسندن یعنی هوانك مولدالحموضه‌سیله امتزاج ایلمسندن حاصل اولان پاس ، کیر § زنج

زنکار [فا، ـ] باقر پاسی که: غایت یشیل رنکلی اولوب سمی ومسمدر ، حمض نحاس .

زنکل ـ زنکله ـ زنکول
[فا، ـ] چاك ، چینغراق § دف پولی . (زنکله) موسیقیٔ شرقیده بر مقامك اسمیدر.

زنکی [فا.ـ] زنجی ، سیاه آدم .

زنکین [ت، ص] مالدار ، صاحب ثروت ویسار ، متمول .

زنکینجه = اولدقجه مالدار .

زنکینلك = مالدار اولمق، ثروت، تمول

زنکینلنمك / **زنکینلشمك** = مالدار اولمق ، کسب یسار ایلمك، ثروت، مال قزانمق

زنه [ت.ـ] {فارسی (زنان) دن محرفدر} قادین جنسی ، طائفهٔ نسا ، اناث § اورته اویوننده قادین قیافتنه کیرن ارکك آدم .

زنیم [ع، ص] برقومه صوکره‌دن قاتیلان فی‌الاصل انلردن اولمیان § فرومایه بر اصل .

زوء [ع.ـ] موت سببیله عارض اولان محنت ومصیبت .

زوائد [ع.ـ] فضله ، زیاده معناسنه اولان (زائد) ك جمعی .

زوائد متصله = (فقه) حیوانات سمیزلکی کبی زیاده اولان وآیروجه صاتیله‌میان شیلر

زوائدمنفصله = (فقه) کبه حیوانك قارنده‌کی یاوری کبی آیروجه بیعی ممکن اولان زیاده شیلر .

زوائل [ع، ـ] زوال بولیجی ، زائل اولیجی معناسنه اولان (زائله) نك جمعی .

زواجر • [ع، ـ] زجر ومنع ایدیجی، مانع وممنوع معناسنه کلن (زاجره) نك جمعی .

زواحف • [ع، ـ] سورینه‌رك یورویین حیوان معناسنه اولان (زحفه) نك جمعی

زواخر • [ع، ـ] طاشقین، متلاطم دکز دیمك اولان (زاخر) ك جمعی .

زواد • [ع، ـ] ازیق معناسنه اولان (زاد) ك جمعی .

زوال [ع.ـ] یرندن آیریلوب کیتمه § زائل اولمه ، فنا بولمه § مسئولیت § قوزموغرافیا) کونشك دائرهٔ مفروضهٔ نصف‌النهاردن غربه دوغری میلی.

بعدالزوال = اوکله‌دن صوکره .

بی‌زوال = زوالسز ، فانی اولمیان .

زوال‌پذیر = زوال وعروضه محل اولان، فنا بولان .

سریع‌الزوال = چابوق زوال بولان

زوالسز = زائل وفانی اولمیان .

قبل‌الزوال = اوکله‌دن اول .

زوال ناپذیر = زوال بولمیان ، فنا بولمیان .

وقت زوال = کونشك نصف‌النهار اوزرینه وصولی آنی ، شمسك تماماً سمت‌رأسمزده بولندیغی زمان ، اوکله وقتی.

زوالی = زواله منسوب .

زوالی ساعت = کونشك دائرهٔ نصف‌النهاره ورودی (اون ایکی) اعتبار ایدیلن ساعت ، الافرنغه ساعت [بزم ساعتلرمز کونشك غروبنه کوره تنظیم ایدلدیکندن بونلره غروبی ساعت دینور .]

زوالّی [ت، ص] مسکین .

زواهر [ع، ـ] چیچك معناسنه (زهره) نك (ازهار) دها مستعملدر .]

زوایا [ع.ـ] کوشه § تکیه معنالرینه کلن (زاویه) نك جمعی .

زوایای داخلیه = رأسلری برجسمك، بر شکلك ایچنده بولنان زاویه‌لر .

مثلث حادی‌الزوایا = (هندسه) هر اوچ زاویه‌سی حاده اولان مثلث .

مقیاس الزوایا = پانتومترو دینلن معمار کونیه‌سی .

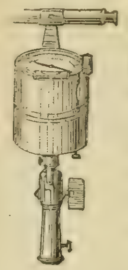

(معماری کونیه)

زَوْج [ع، ا] چفت، تك مقابلی § برقادینك قوجه‌سی، اشی ، قوجه § بر چفتدن هر بری [عربده ارکك وقادیندن هر برینه (زوج) دنیلورسه‌ده بو صورت شیوه‌مزه اویماز .

زوجین = ارکك ایله قادین، قاری قوجه. [جمعی: (ازواج) کاپرسه‌ده قرینه بولنان بعض محلرده (زوجه‌لر) معناسنده مستعملدر.]

زوجیت = قاریلق، قوجه‌لق، زوجلك وزوجه‌لك، قاری وقوجه‌نك حال وکیفیتی

زوجی = زوج وزوجه‌یه متعلق .

زَوْجات [ع، ا] جمع: (زوجه) نکاحلی قاریلر .

زَوْجَه [ع ، ا] ارککك قاریسی ، نکاحلی قادین .

زَوْرَق [ع، ا] قایق، صندال کوچوك سفینه .

زورقجه = اوفاق قایق، صندال .

زورق سوار = قایغه بینمش ، قایغه بینمش اولان § چیچك دستیسی، قدحی.

زورق مکتوبی = حرم شریفده زورق دنیلن دسق ایله حجاجه زمزم طاغیدان خدمه‌یه اجرت سقایت اوله‌رق کوندریلن صره‌یی، هدیه‌یی حاوی مکتوب .

زَوْزَك [ت ، ص] کوه‌زه ، سویلدیکی بیلمز ، مناسبتسز، تمکینسز.

زوزکلك = زوزك اولانك حالی .

زوزکلنمك = زوزکلك ایتمك .

زوع [ع، مص] برشیئی برجهته اکمك ، میللاندیرمك .

زَوَغان [ع ، ا] برعضوك اولدیغی محلدن آیرلمسی یعنی ترفع ویا تمایل ایلمسی .

زَهادَت [ع، ا] زاهدلك، زهد وصلاح ایله اتصاف § آلایش دنیویدن اجتناب ایله پرهیزکارلق ایتمك. تقوی .

زهادتلو = انشا لساننده مشایخه وارباب تقوایه خطاباً قوللانیلان لقب ، عنوان .

زهادتمند = زهد وتقوی صاحبی .

زَهْدان [فا، ا] دول یتاغی، رحم .

زَهْر [ع، ا] چیچك ، شکوفه ، زهره جمعی : (ازهار) کلیر .

زهر الثالوث = (نباتات) قرنفلیه فصیله‌سندن (هرجائی بنفشه) دینلن چیچك .

زهر الربیع = (نباتات) چوخه چیچکی دینلن ظریف چیچك که یاپراقلری جذرینه قریب محلده بولنور .

زَهْراء [ع، ا] یوزی آق وکوزل معناسنه اولان (ازهر) ك مؤنثی .

زَهْراوان [ع، ا] سورهٔ بقره ایله سورهٔ آل عمران .

زَهْرَه [ع، ا] چیچك ، شکوفه (جمعی: (ازهار) کلیر .)

زهرة الدنیا = دنیانك رونق ولطافتی (قرآن عظیم الشانده « زهرة الحیوة الدنیا » صورتنده شرفوارد اولمشدر .)

لفافهٔ زهره = چیچکلرك اطرافنده برظرف تشکیل ایدن یاپراقلره اطلاق اولنور هر چیچکك قاعده‌سنده‌کنه (لفیفهٔ زهره) دینور .

(لفیفهٔ زهره)

زَهْرَه [فا ، ا] حیوانانك جکرلری یانده اولوب (اود) تعبیر اولنان وایچنده صاری‌یه مائل یشیل برصو بولنان اینجه‌زار.

زهره‌چاك = اودی پاطلامش، قورقمش. § جسارت ، جرأت .

بی‌زهره = قورقاق ، جبین .

زهره‌دار = جسور ، قهرمان .

زَهوق [ع، ص] باطل ، بیهوده (زاهق) ایله مترادفدر .

زَهی [ع ، د] نه کوزل ! نه‌خوش ! نه موطلی ! § نه‌غریب ! نه‌عجیب !

زِیْبَق [ع، ا] (کیمیا) جیوه ، ژیوه، سیماب دینلن بیاض کموش رنکلی معدن که: صوکبی اقار وسیلان ایدر [ناقص ٤٠ درجه‌ده آنجق تصلب ایلدیکی ایچون میزان الحراره اعمالنده ثقلتی حسبیله طبابتده (تفلف امعاء) خسته‌لغنده وامراض افرنجیه‌ده استعمال اولنور.]

زیبق حلو = (کیمیا) طاتلی سلومن دنیلان زهر، قالومل ، قلور اول زیبق .

زَیْت [ع، ا] زیتون یاغی .

زیات = زیتونجی § (کیمیا) مواد مختلفه‌دن چیقاریلان یاغ .

زیت حجر = پترول ، غازیاغی .

زیت خروع = هند یاغی که، مسهلدر.

زیت طیار = قوقولی ، اوچیجی یاغ ، مواد عطریه .

زیت مشمع = (طب) جریحه‌لرك اوزرینه قونیلان و یاقی دنیلن معروف مشمع پارچه‌سی.

حامض زیت = آجی بادمدن اخراج ایدیلن یاغ .

زَیْتُون [ع، ا] ذات الفلقتین شعبه‌سندن زیتونیه فصیله‌سنه منسوب برنبات اولوب بحرسفید سواحلنده وصیجاق نواحیده مبذولاً بولنور. میوه‌لرندن استفاده اولنور .

(زیتون آغاجی)

زیتون آغاجی = زیتون حاصل ایدن آغاج .

زیتون یاغی = زیتون دنیلن میوه‌نك تعصیریله چیقاریلان یاغ یکده وسائره‌ده قوللانیلور .

زیتونجی = زیتون صاتان .

زیتونلق = زیتون آغاجلرینی حاوی محل.

زیتونی = زیتون رنکنده اولان .

زَیْغ [ع ، ا] بر طرفه میل ایتمه § قاماشمه § استقامتدن عدول . [(زیغان) ده بومعنایه کلیر .

زَیْف [ع، ص] مغشوش، قلب (اقچه) .

زَیْل [ع، مص] یرندن آییرمق ، تفریق ایتمك .

زَیْن [ع، ا] زینت، سوس، بزك، آرایش.

زین العابدین = عابدلرك زینتی .

زین الدین = دینك زینتی .

زَیْه [ت ، ا] (معماری) هرهانکی بر مقطعك کرك خط مستقیم ، کرك خط منحنی اوزرنده حرکت ایدرك حاصل ایتدیکی سطح که : مقطع منحنی ویا سائر برشکلده ایسه اکا (بسیط زیه) ومقطع مرکب ایسه (مرکب زیه) دینور .

زاء مکسوره

زِبْر [ع، ا] مکتوب § کتاب [جمعی : (زبور) کلیر .

زِنْقین [ت ، ا] بعض بیوك بالقلری اورمغه مخصوص اوجی سیوری ویا چتال برنوع حربه .

زِبْل [ع، ا] سوپرندی .

زِبْلامَق [ت، مص] صچرامق، هوپلامق.

زبلاتمق = صچراتمق ، هوپلاتمق .

زِبُون [ت، ا] عنتاری § قفتان آلتنه کیلن قیصه‌یاموقلی لباس § بشکده‌کی چوجقلره کیدیریلن قیصه نزچا کت

زِپیر [ت ، ص] ایری یاری ، کوچلی قوتلی § قبا ، آدم .

زِحاف [ع ، ا] (عروض) شعرده وجودی لازم کلن حرفك سقوطی که : عیوب شعردندر .
[جمعی : (زحافات) کلیر]

زِحام [ع ، ا] غلبه‌لك ، صیقیشقلق § طارلق ، مضایقه .

زِراعَت [ع، ا] اکینجیلك، چفتجیلك.

اهل زراعت = چفتجی .

زراعت متناوبه = (زراعت) برطوپراقدن چوق محصول المق ایچون اوطوپراغه نوبت ایله مختلف اکین زرعی اصولی .

زراعی = زراعته منسوب ومتعلق .

زِرِشْك [ع ، ا] (نباتات) قادین طوزلغی ویا آنبرباریسی دینلن واوزومه مشابه لطیف ومیخوش برمیوه حاصل ایدن نبات .

زرشکیه = (نباتات) اوراق وازهاری وقطعات سائره‌سی زرشکه مشابه اولان نباتات صنفنك اسمی .

زِرْنیخ - زِرْنیق [ع، ا] (کیمیا) ارسنیق معدنی ایله کوکورت خلیطه‌سی که : حمامده فضله اشعاری دوشورمك ایچون استعمال اولنور .

زرنیخ اصفر = اصل زرنیق که کبریتیت اول آرسنیق .

زرنیخ احمر = کبریتیت ثالث آرسنیق .

زرنیخی = زرنیخ رنکنده اولان ، صاری رنکلی .

زِرْوا [ت ، ا] صاچمه ، صایان سوز .

زروالامق = صاچمه‌لامق، صاچمه سویلمك.

(باش زرهی)

زِرْه [فا ، ا] قلیچه ، قورشونه قارشی وجودی محافظه ایتمك ایچون دمیر ویاچلیکدن معمول اسکی جنك لباس § (بحریه) آلات ناریهٔ ثقیله مرمیاتنك نفوذینه مقاومت ایتمك ایچون صورت مخصوصه‌ده اعمال اولنان قالین دمیر ویا چلیك لوحه .

(انسان زرهی)

(آت زرهی)

زره‌پوش = زره کیمش ، زره کیین .

زرهلی = (بحریه) اقسام مهمه‌سی زره لوحه‌لرایله تحکیم اولنمش سفینهٔ حربیه.

زره قوشاق = سفن حربیهٔ جدیده‌نك صوخطی حذاسنه قاپلانان چلیك لوحه‌لر.

زِشْت [فا، ص] چرکین، قبیح ، بدمنظره

زشتی = چرکینلك .

زِعامَت [ع، ا] جانب میریدن برکمسه‌یه تملیك واعشار شرعیه‌سی کندوسنه ترك وتخصیص اولنان قطعهٔ اراضی .

بدل زعامت = بو قبیلدن اولان اراضینك میری‌یه اعاده‌سیله اصحابنه خزینهٔ جلیله‌دن تخصیص بیوریلان مقدار معاش .

زِفاف [ع ، مص] کلین ویا کوکی‌یی کردکه قومق . کلین ویا کوکی کردکه کیرمك .

بیت الزفاف = زفاف اوی § کلین اوطه‌سی.

لیلهٔ زفاف = کردك کیجه‌سی .

زِفْت [ع، ا] چام آغاجندن ، کوکنار کوکندن ، معدن کمورندن ، قطراندن چیقاریلان ویا معدن حالنده بولنان سیاه ماده .

زفتلمك = زفت سورمك ، اوزرینه زفت طلا ایتمك .

زفتلنمك = مقام تحقیرده یمك .

زِلْ [ع ، ا] رقاصه‌لرك اوینار ایکن پارمقلرینه طاقدقلری وعلی الخصوص دفك چنبرینه طاقیلان چفت پوللر . (چرپاره)

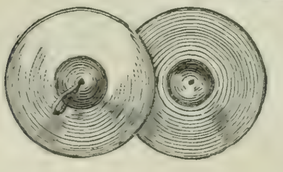

(زل)

زل زورنا = پك سرخوش .

زِلْزال [ع، ا] ایرغالنمه، صارصلمه، زلزله.

زِمام [ع ، ا] یولار، حیوان یولاری، دیزکین . [جمعی : (ازمه) کلیر.]

زمامدار = یولارطوتان § ایشی النده اولان .

زمامداری = زمامدارلق .

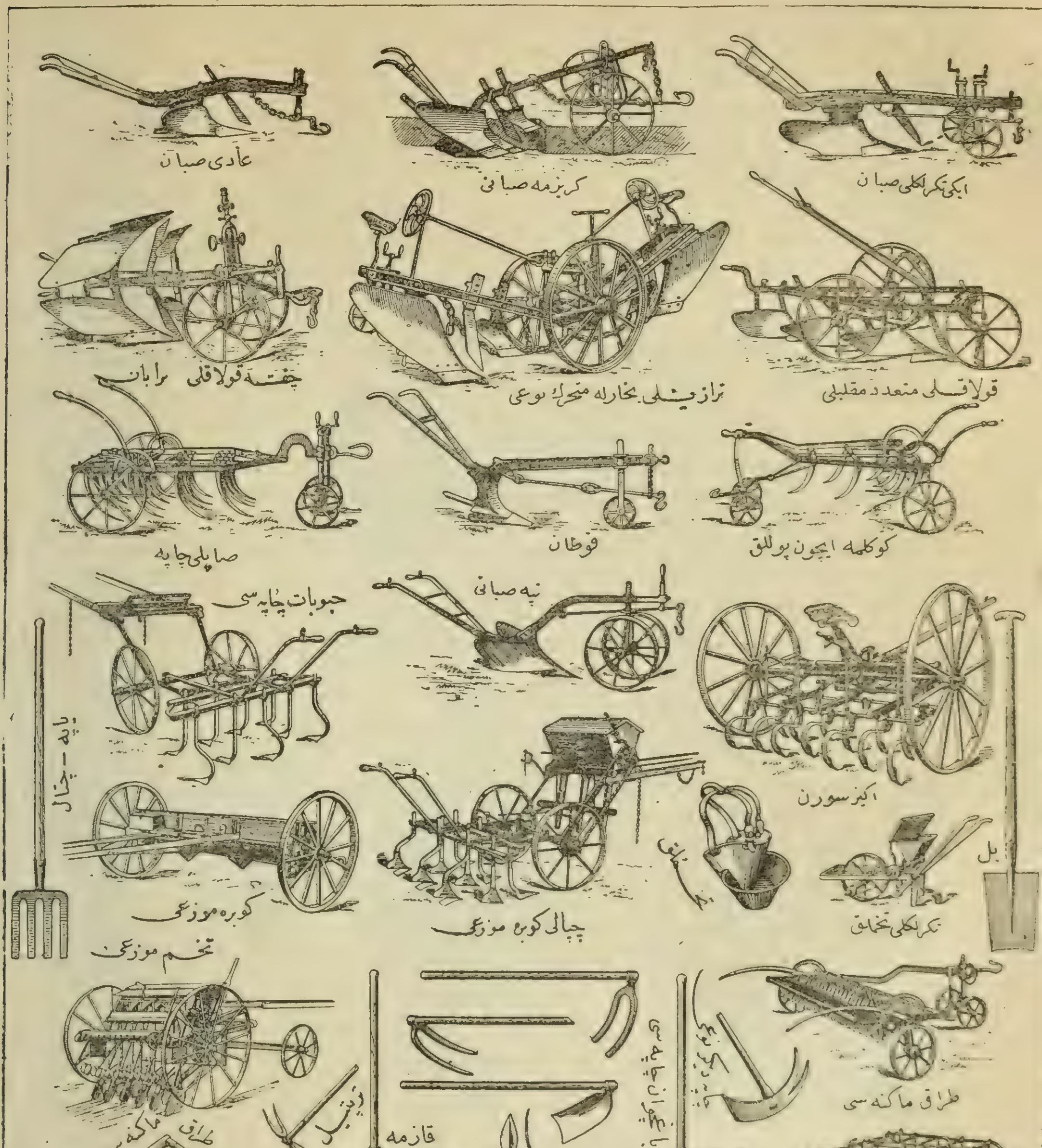
ایکی تکرلکلی صبان
کربزمه صبانی
عادی صبان
قولاقلی متعدد مقبلی
ترازیلی بخارله متحرک نوعی
چفته قولاقلی ترابان
کوکلمه ایچون پوللق
قوطان
صاپلی چاپه
تپه صبانی
جبوبات چاپه سی
اکیزسورن
یابه – چتال
بل
تکرلکلی تخملق
چپالی کوبره موزعی
کوبره موزعی
تخم موزعی
طراق ماکنه سی
قازمه
باغجوان چاپه سی
طراق ماکنه سنک نوع دیکری
طرمق
بیغوطه
برنوع بل
ترهلرقیرمغه مخصوص چاپه لی مردانه
صفیرمردانه
قورشون مردانه

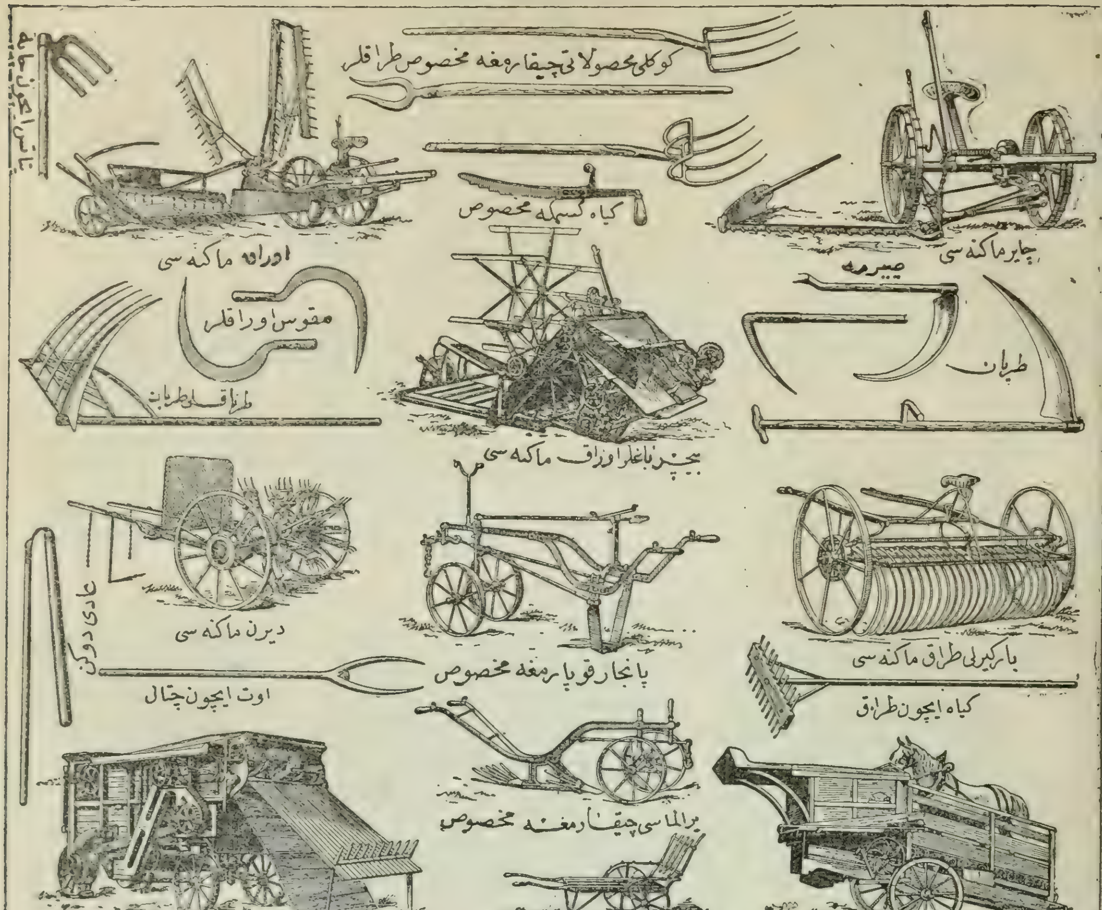

(آلات وادوات زرعيه)

زِناء [ع، س] بر ارکك ایله بر قادینك مناسبت غیرمشروعه‌ده بولنملری .

ولدزنا = پیچ، حرامزاده .

زناکار = زنا ایدن .

زِناد [ع، س] بیلك معناسنه اولان (زند) ك جمعی .

زِنبه [ت، س] قایش، قماش وصفیحه حالنده‌کی معدنی شیلرده دلیك آچمغه مخصوص آلت .

زنهارخوار = (تعبیرقدیم) امان طلب ایدیجی § عهد وپیمان قیریجی، وعدنده وعهدنده طورماز آدم .

زِه [فا، س] کیریش، یای کیریشی، شریت، قیطان § برشیئك کنارینه، اطرافنه چکیلن چیزکی § پرواز .

زه‌کیر = کمانکش یوزکی .

زِه [ت، س] (معماری) ستون ودیرکلرك، پنجره صاچاقلرك وسائر اقسام انشائیه‌نك تزیینی ایچون استعمال ایدیلن و(پروفیل) دنیلان کیرینتیلی، چیقندیلی برمقطع قباغك حرکتندن حصوله کلن تزیینات .

زی [ع، س] هیئت، قیافت، لباس .

زیاده [ع، س] آرتان مقدار، چوق، فضله § لزومندن فضله، حدی متجاوز § دها معناسنه‌ده کلیر .

اکسیك زیاده = نقصان، فضله .

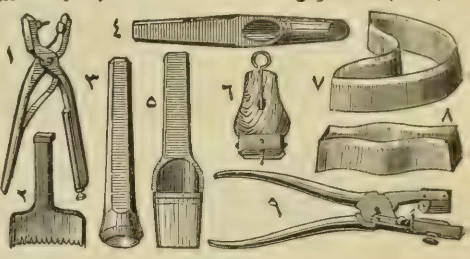

(زنبه)

١ — قوندره‌جیلره ودباغنه مخصوص . ٢ — چوخه ایچون . ٣ — بسیط نوعی . ٤و٥ — دباغته مخصوص نوعلری . ٦ — آغاج ایچون مستعمل نوعی . ٧ — سختیان‌وکودری ایچون . ٨ سراجلره مخصوص ٩ قیوجیلر ایچون .

زنبه‌جی = زنبه اوران .

زنبه‌لامق = زنبه اورمق، زنبه ایله دلیك آچمق .

زنبه‌لاتمق = زنبه اوردیرمق، زنبه ایله دلیك آچدیرمق .

زِندان [فا، س] حبسخانه § ازمنهٔ سابقه‌ده الك بیوك مجرملری قپادقلری مدهش، قراکلق محبس § قراکلق محل .

زندانی / **زندانجی** } = زندان محافظی .

زِنده [فا، س] دیری، حیاتده § تندرست § دینج، کوجلی، قوتلی .

زنده‌دل = واقف حقایق اولان آدم.

زندکان = ج: (زنده) .

زندکانی = دیریلك، تعیش، معیشت.

زندکی = زنده‌لك، دیریلك .

زِندیق [ع، س] آخرته‌وربوبیته‌ایناغمیان.

زِنغِرداماق [ت، مص] شدتله‌دیترمك.

زِنهار [فا، د] ((زینهار) دن مخفف) تنبیه‌اداتی. صاقین! اصلا! اولمیه! معناسنه‌در .

زیاده‌جه = براز زیاده، چوقجه .

زیاده‌لشمك = آرتمق، چوغالمق .

زیارت [ع، مص] کورمکه کیتمك، کورمکه کورشمکه کیتمك، کیدلمك .

اعادهٔ زیارت = زیارته کلش آدمك مقابلهٔ زیارته کیتمك .

زیارت رسمیه = صورت رسمیه‌ده اولنان زیارت § تبرك وتیمن قصدیله برشیئه تقرب .

زیارتجی = زیارت ایدن آدم، زائر .

زیارتکاه = تبرك قصدیله یاقلاشیلوب طواف ایدیلن مقام، مرقد .

زِیافت [ع، مص] متغیرومغشوش اوراق .

زیان [فا، س] (نفع) مقابلی . ضرر، خسار، نقصان .

زیانکار = زیان ایدیجی، مضر .

زیانکاری = زیانکارلق .

زیانسز = ضرروزیانی اولمیان § اولدقجه ایی.

زیب [فا، س] سوس، بزك، زینت .

زیب آور = سوسله‌ییجی، بزه‌ییجی .

زیب‌افزا = زینتی، حسن ولطافتی آرتدیران .

زیبنده = سوسلی، زینتلی .

زیبا [فا، ص] سوسلی، زینتلی، یاقیشقلی، کوزل، لطیف .

زیبایی = زیبالق، کوزللك، یاقیشقلیلق.

زیبارو = کوزل یوزلی، دلبر .

زیبق [ع، س] ☞ (زیبق)

زیج [ع، س] علم سیر کواکب کتابی § رصدات کواکبك قید اولندیغی کتاب [زایچه بوندن مأخوذدر .] § ابنیه انشاآتنده مستعمل چرپی ایپی، معمار تحته‌سی .

زیر [ع، س] آلات موسیقیه‌ده قوللانیلان کیریش، تل .

زیر [فا، ص] بالامقابلی آلت، آشاغی، تحت.

زیروزبر = آلت اوست، هرج ومرج .

زیرین = آلتده‌کی .

زیردست = ال آلتنده بولنان، اهالی وتبعه‌دن بری .

زیردستان = اهالی، تبعه .

زیرزمین = یرك آلتی .

زیربند = قوشاق، کمر، قایش .

زیرا [فا، د] ادات تعلیل اولوب (چونکه) بوندن طولاییکه : معناسنه‌در .

زیرك [فا، ص] ذکی، عاقل، فطین، اکلاییشلی .

زیرکی / **زیرکلك** } = ذکا، فطانت، اکلاییش.

زیره [فا، س] کوزل قوقولی بهاراتدن بری که : اث طعامنه قونیلور . (کمون)، کیمیون .

زیرقون [ج، س] (Zircon) (معادن) قویوجیلقده مستعمل، انکسار مضاعف خاصه‌سنی حائز زجاجی المنظر بر معدن .

زیرفون [ع، س] ترکجه‌ده اخلامور دینلن وچیچکلری مضاد تشنج ومعرق خفیف اولدرق طبابتده مستعمل اولان .

زیفوس [ج، س] اثواب وسائره اوستنه سچرایوب قوتان چامورلکه‌سی § فائده‌سز، بوش، بیهوده § اصلسز .

زیفیوس [ج، س] ذات الثدیالك قیطسیه فصیله‌سنه منسوب وحید المشیمه صنفندن بحرسفیده بولنور برنوع ایری حیواندر .

(زيفيوس)

زِبِلْ [ع،ـ] (زل)

زِيمپاره [ت،ـ] {فارسى (سيم‌پاره) دن محرفدر} اينجه وسرت قوملى طاش معدنى .

زيمپاره كاغدى = دمير وتخته جلالندرمق ايچون اوزوينه قوم اكلمش كاغد ويا بز

زِينْ [فا،ـ] اكر ، رخت ، سرج .

زين پوش = خاشا ، غاشيه .

زِينَتْ [ع، ـ] سوس، بزك، زيب .

زينت ويرمك }
زينتله‌مك } = تزيين ايتمك

زينتلى = سوسلى ، بزكلى ، مزين .

زِينْهارْ [فا، ـ] (زنهار) ك اصلى.

زيوانَه ـ زِوانَه [ت،ـ] توتون چبوغى امامه‌سنك ويا‌ يغاره آغزلغنك ايچنه كچيريلان اينجه، اوزون بورى § (ماكنه) مقره‌نك مركزندن كچيريلان ميل § دكرمن طاشنك اوزرنده‌كى قازيق.

زِيوَرْ [فا ، ـ] (زيب) ايله مترادفدر. بزك ، سوس ، زينت

زاء مضمومه

زُبْدْ [ع ، ـ] تره ياغى، قايماق، سودك ايچنده‌كى مادۀ شحميه.

حامض زبد = (كيميا) غراء الفشا ايله مسحوق لحم وغبار حالنده تباشيردن ياپيلان مخلوطك يعنى زبديت كلسك قاربونيت سود وحامض كبريت ايله معامله ايدلمسندن حاصل اولور مايع بر تركيبدركه اذتى بوروشديريجى ورايحه‌سى فنادر [حامض زبد اتر اعمالنده وسائره‌ده مستعملدر.]

روح زبد = (كيميا) زبديت كلسك تقطيردن حاصل اولان رنكسز ، شديد رايحه‌لى برمايعدر

زبديت كلس = (كيميا) غراء الفشا ايله لحم مسحوق وغبار حالنده تباشيرك خلط ايدلمسندن متحصل بر تركيب

زبدى = زبده منسوب اولان (كيميا). تره ياغ منظره‌سنده اولان اجسام.

زُبْدَه [ع،ـ] خلاصه. هرشيئك چلمشى. منتخبى .

زُجاجْ ـ زُجاجَه [ع ، ـ] خلاصه، صيرچه ، شيشه [جمعى (زجاج) كلير.]

(اوانئ زجاجيه‌نك صورت اعمالى)

٢٦ — جامجی مقامی ؛ ٢٧ — نهایتلری دمیردن معمول ماشا ؛ ٢٨ — نهایتلری خشبی ماشا ؛ ٢٩ — طوقماق ؛ ٣٠ ، ٣١ — یکی صنعت زجاجیانک نمونه‌لری ؛ ٣٢ — ذوبان دائمی حالنده طوتمق ایچون خازله مسخن فرونك مقطع مستعرضی ؛ ٣٣ — جام یاپمغه مخصوص زجاج مالشـونك اعمالی ؛ ٣٤ — یاپمه فرونی ؛ ٣٥ — جاملر ایچون پوته ؛ ٣٦ ، ٣٧ ، ٣٨ — بر جامی حاصل ایتمکه مخصوص بر اسطوانه‌نك تشکل متوالیسی ؛ ٣٩ — مهزابلی جاملره مخصوص قالب ؛ ٤٠ — جام یاپمغه مخصوص اسطوانه‌نك شقی ؛ ٤١ — فرونك مقطعی ؛ ٤٢ — شیشه‌لر قالبی ؛ ٤٣ — طاقونیه ؛ ٤٤ ، ٤٥ طولومبه وموصلاق ؛ ٤٦ — بر شیشه‌یی نفخ ایدن عمله ؛ ٤٧ — بر شیشه‌نك بوینی یاپان عمله ؛ ٤٨ — بر بونبونك شیشیرلمسی ؛ ٤٩ — سیمنس محرکی ؛ ٥٠ — نار دائمیده تکرار پیشیرمکه مخصوص فرون .

زجاجی = سیرچه‌جی ، جامجی § سیرچه‌دن معمول .

مواد زجاجیه | اوانیٔ زجاجیه = زجاجدن مصنوع شیلر، قابلر .

زُحَلْ [ع ، س] منظومهٔ شمسیه داخل اولان سیارات جسیمه‌نك آلتنجیسی وکوزله یعنی رصدسز مرئی اولانلردن کونشه اك بعید اولان برکوکبکه : نصف قطر داخلیسی ٩٤,٠٠٠ کیلو متروده . واوزرنده جسیم برحلقه‌سی ، واطرافنده سکز عدد پیکی واردر § اساطیر قدیمهٔ یونانیه‌ده ارض ایله سمانك اوغلی اوله‌رق فرض ایدیلیردی

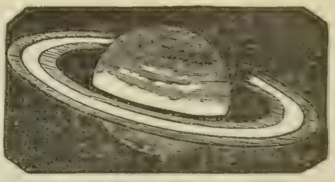

(زحل)

حلقهٔ زحل = زحل دینلن کوکبك متحد المرکز وفقط غیر مساوی ایکی قسمدن عبارت دائرهٔ استواسی که : سطحلوکبدن (٣٠,٠٠٠) کیلومترو قدر آچیقده بولنور. اشبو حلقه‌نك عرضی (٤٨,٠٠٠) کیلومترودر.

زُخْرُفْ [ع،س] سطحی کوستریش، نمایش یالدیز ، ساخته زینت .

زُرّاعْ [ع ، ص] ج : (زارع) اهل زراعت، چفتجیلر .

زُرُوعْ [ع،س] اکلمش اکین معناسنه اولان (زرع) ك جمعی .

زُشْتْ [فا،ص] مرت ، خشین .

زُعافْ [ع،ص] درحال اولدیرن § جزا . برده یرلیدن متشکل برصنف عسکر § بو عسکرك کیدیکی بیـچمده یعنی اسطوانه شکلنده فس .

زُعْمْ [ع،س] شبهه‌لی ظن ، ظن مرجوح ؛ ظن فاسد [جمعی : (زعمیات) کلیر.]

زُعَماءْ [ع،س] بیوك تیمار صاحبی معناسنه اولان (زعیم) ك جمعی .

زُقاقْ [ع،س] سوقاق، شهر، قصبه ایچنده خانه‌لر آره‌سنده‌کی یوللره دینور.

زُکامْ [ع،س] {تشدید ایله تلفظی غلطدر.} نزله ، بورن آقمسی § (طب) حفرتین انفك غشای داخلیسنك التهابی .

زکام مزمن = غشاء مخاطیٔ انفك اسکیمش التهاب نزلویسی.

زُلالْ [ع،ص] صاف ، خالص ، خفیف، صوغوق صو § (کیمیا) یموورطه آقی و ترکیبجه بوکا مشابه مواد ، آلبومین (Albumine) [زلال ٧٠,٦٠ درجهٔ حرارته عرض اولنسه تخثر ایده‌رك صلب بیاض، غیرشفاف برحال کسب ایدر.]

تبول زلال = (طب) کلیه‌لرك بر آفت مخصوصه‌سی اولوب بوکا دوچار اولانلرك ادرارنده زلال موجوددر .

زلالی = (کیمیا) یموورطه آقنه مشابه مواد .

کیسهٔ زلالیه = (طب) مفاصلك داخلنده مصلی برغشادرکه : حاوی اولدیغی مایع زلالی سطوح مفصلیه‌نك جلاسنی محافظه ویکدیکری اوزرینه قایمسنی تسهیل ایدر .

زُلامْ [ت، ص] زوکورت، پاره‌سز.

زُلْفْ [ع ، س] یوزك ایکی جهتندن صارقان صاچ § محبوبه صاچی .

زلف عروس = فاصولیه جنسندن بر نباتکه : چیچکلری غایت لطیفدر .

زلفلی = زانی اولان .

زلفلی بالطه‌جی = سرای همایون جناب ملوکانه خدمه‌سندن برصنف مخصوص .

زلفه = کوچوك صاچاق ، پوسکول § خط ثلث الفلرینك اوجنده‌کی چنکل .

زُلُوبِیَه [ت،س] یموورطه ایله یاپیلیر بر نوع خمیر طاتلیسی .

زُمَرْ [ع،س] زمره‌نك جمعی، زمره‌لر .

زُمُرُّدْ [ع،س] جواهرجیلکده مستعمل بر نوع ذی‌قیمت یشیل طاش § پك زیاده یشیل اولان شیدن کنایه.

زمردی | زمردین = زمردکبی، زمرد رنکنده.

زُمْرَه [ع، س] فرقه، طاقم § صنف § جنس، نوع § جماعت .

زُنّارْ [ع ، س] پاپاسلرك بللرینه باغلادقلری اوجلری صارقیق قوشاق. [جمعی : (زنانیر) کلیر.]

زُنْبُورْ [ع ، س] اشك آریسی . [بال آریسنه (نحل) دینور.]

زُنْجَفْرَه [ع ، س] جیوه ایله کوکورتدن معمول برنوع قرمزی بویا .

زُوّارْ [ع ، س] زیارت ایدیجی، ایدن معناسنه اولان (زائر) ك جمعی .

زُودْ [فا ، ص] چابك، چالاك، سریع .

زودی = چابکلك ، چالاکلك .

زُورْ [ع ، ص] یالان، کذب § اصلسز، اویدیرمه .

شاهد زور = یالانجی شاهد .

زُورْ [فا ، س] قوت، جبر، کوج .

زوربا = { اصلی زوربازودر } قوتلی ، کوجلی § جبراً بر ایشی یاپدیران .

زورمند = قوتلی .

زور ایله = جبراً .

زورلامق = جبر ایتمك ، زور ایله ایشلتمك .

زوراکی = { روجه شیوه‌سنه تقلیداً اویدیرلمش برکلمه‌در.] ایسته‌میه‌رك ، جبراً کرهاً .

زُورْ [ت،س] {فارسی (زور) دن مأخوذدر. } کوج ، مشکل ، صعوبتلی ، زحمتلی

زور زورینه = انجق ، طاره طار، کوج حالا .

زورنا ١٠ [ت، ـ] (فارسی (سرنا)دن محرفدر) شدتلی بر سس چیقاران واکثریا طاول ایله برلکده چالینان بوری کبی بر نوع چالغی .

زیل زورنا = پك زیاده سرخوش اولان .

زورناجی = زورنا چالان .

زوقه [ت، ـ] بالق طوتمق ایچون مستعمل بالق شکلنده اوجی ایکنه‌لی قورشون .

زوقه‌یی یوتمق = آلدانمق قاپلدق .

زوگورت [ت، ـ] پاره‌سز، مفلس .

چهره زوکوردی = چرکین، قبیح الوجه .

زوکورتلك = پاره‌سزلك ، مفلسلك .

چهره زوکورتلکی = چرکینلك .

زوکورتلمك = زوکورت اولمق ، پاره‌سز قالمق .

زهاد [ع، ـ] صاحب زهادت ، متقی معناسنه اولان (زاهد) ك جمعی .

زهد [ع، ـ] حظوظات دنیویه‌یه رغبت ایتمیوب هرصورتله پرهیزکاراولمق، امر دینده پرهیزکارلق .

زهره [ع، ـ] منظومهٔ شمسیه داخل اولان سیارات سبعه‌دن بری و بتون کواکب مرئیه‌نك اك پارلاغی وصحیخدن صکره کرهٔ ارضه اك قریب بولنان برکوکب معروفك اسمیدر. [صباحلری طلوع شمسدن اول واقشاملری غروب شمسدن صوکره رؤیت اولنان (کاروان قیران) ، (چوبان کوکبی) ناملریله‌ده یاد ایدیلان بونجم منیرك دور نجومیسی مدتی تقریباً (٢٢٤) کون وحرکت دورانیه‌سی مدتی (٢٣) ساعت (٢١) دقیقه وقطری (٩٥٤) بیك کیلومترو اولوب تقریباً کرهٔ ارض جسامتنده‌در.] ازمنهٔ سابقه‌ده عشق پریسی اولارق طانیلیردی .

امراض زهرویه = حرقة البول ، فرنکی ویومشاق شانقردن عبارت اوچ خسته‌لقکه عمومیتله مقارنت ایله سرایت ایدرلر .

زهره جبین = یوزی زهره دینلن کوکب کبی پارلاق اولان .

زهور [ع، ـ] پارلاقلق .

زهوق [ع، مص] باطل وبیهوده اولمق § محو ومضمحل اولمق .

زهیر [ع، ـ] (نباتات) کوچوك چیچك .

زیوت [ع، ـ] زیتون یاغی ، زیتون یاغی قوامنده اولان دیکر یاغلر معناسنه اولان (زیت) ك جمعی .

زیوت طیاره = علی العموم قوقولی وعطری یاغلرکه : قپاقلری آچیق قالنجه طیران ایدرلر .

زیوف [ع، ـ] اقچه قالب ، مغشوش اولمه معناسنه اولان (زیف) ك جمعی § مغشوش، قالب اقچه‌لر .

ژ [ق ، ت] الفبای عثمانینك اون دردنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (ز) کبی (۷) رقمنه اشارتدر. لاتین حروفاتنده (G) صورتنده اولدیغی کبی

شو ☞ (G) صورتنده اولدیغی کبی صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر : ☞

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ژ) نك اشکالی بروجه آتیدر :

ژ .... کوفی
ژ .... تعلیق
ژ .... ثلث
ژ .... نسخ
ژ .... سیاقت
ژ .... توقیع
ژ .... دیوانی
ژ .... جلی
ژ .... اجازت
ژ .... رقعه
ژ .... ریحانی
ژ .... شجری

ژابوراندی [ج ، ـ] Jaborandy ذات الفلقتین شعبه‌سندن سزابیه فصیله‌سنه منسوب اوراقی طبابتده معرق کبی مستعمل بر شجیردر .

(ژابوراندی)

ژاپون آیوه‌سی [ت ، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سندن خنازیریه فصیله‌سنه منسوب ژاپونیادن کلمه برنوع آیوه آغاجیدر ۲۵ متره قدر طولی واردر . چیچکلری ماوی وچاك شکلنده‌در .

(ژاپون آیوه‌سی)

ژاپون کلی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب ژاپون وچین طرفلرنده بولنور غایت کوزل چیچکلر آچار برنوع کلدر .

ژارال [ج ، ـ] ذات الثدیانك ممیزه فرقه‌سندن آسیایه مخصوص بر نوع قویوندر .

(ژارال)

ژاژ ـ ژاژه [فا، س] باطل ، بیهوده ، بالابقی سوز ، هرزه § دوه دیکنی .

ژاژخا / **ژاژخور** } = باطل، بیهوده سوز سویلاین هرزه‌کو ، هرزه‌وکیل ، هذیان ایدن .

ژاژخایان = جمع: ژاژخا .

ژاغار [ج، س] ذات الثدیانک آکل اللحوم فرقه‌سندن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص بر نوع قپلاندر .

(ژاغار)

ژاقانا [ج، س] طیور شاطئیه‌دن منطقهٔ حاره‌ده بولنور بر نوع یلوه قوشیدر .

(ژاقانا)

ژال ـ ژاله [فا، س] کیجه یاغان چی ، شبنم ، قراغی ، نم .

ژالاپا [ج، س] فصیلهٔ علقیه‌دن کوکلری زیاده سیله مسهل آمریقانک بر نوع نباتیدر .

(ژالاپا)

ژاندارمه [ج، س] (Gendarme) محافظهٔ آسایشه مأمور معاشلی برصنف عسکر ، جاندارمه منتظم ضبطیه .

ژوآنوللا [ج، س] (juanulla) ذات الفلقتین شعبه‌سندن بادنجانیه فصیله‌سنه منسوب بر شجیره‌در پرو وقولومبیاده بولنور .

(ژوآنوللا)

ژاء مفتوح

ژند [فا، س] چوق یین ، اکول .

ژرف ـ ژرفا [فا، س] درین ، عمیق § چوق ، کثیر ، بسیار § هر شیئک کنه وحقیقتی .

ژرف بین = اهل دقت .

ژرفین [فا، س] سورمه ، قاپو سورمه‌سی ، قاپو آردینک طیاغی .

ژغاز [فا، س] پاس ، کوف § نعره ، صدای بلند .

ژنده [فا، س] ییرتیق ، یاماقلی ، اسکیمش (البسه وسائره)

ژنده‌پوش = اسکی پوسکو شئ کین .

ژنک [فا، س] { (آژنك) مخففی . } پاس ، کوف ، کیر .

ژنکدار / **ژنکبسته** / **ژنکپذیر** } = پاسلی ، کوفلی ، کیرلی .

ژنکار [فا، س] باقر پاسی ، حمض نحاس .

ژنکله [فا، س] حیوانده چتال طیرناق § چاتال طیرناقلی حیوان .

ژه‌اوپه‌لی [ج، س] (Géopelie) طیور متسلقه‌دن حمامه جنسندن بر نوع کوکرجیندر .

(ژه اوپه لی)

ژه‌اوتری [ج، س] اسماك ذات الفم مستدیر جنسندن آمریقاده بولنور بر نوع بالقدر .

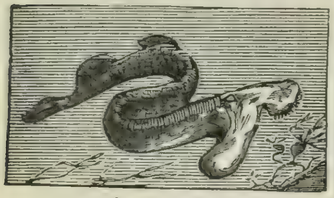

(ژه اوتری)

ژه‌اوونیت [ج، س] طیور دوریه‌دن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص بر قوشدر ، وجودی کوچوك وظریفدر .

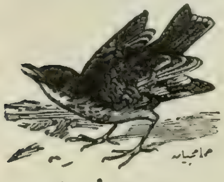

(ژه اوونیت)

ژه‌اومیس [ج، س] (Géomys) (حیوانات) حیوانات قاضمیه‌دن آمریقایه مخصوص بر نوع فاره‌در .

(ژه اومیس)

ژه‌فرسونیا [ج ، م] (نباتات) زرشکیه فصیله‌سندن جماهیر متفقه‌ده منبه و مدرر کبی مستعمل بر نباتدر.

(ژه فرسونیا)

ژه‌لادا (Gélada) [ج ، م] (حیوانات) ذات الثدایانك ذات الایادی اربعه فرقه‌سندن باشی کوپکه بکزه‌ین بر جنس مایمونندر. باش واوموز طرفلرنده‌کی تویلری اوزون وپارلاقدر. آسیا اورمانلرنده بولنور.

(ژه لادا)

ژیبون [ج ، م] (حیوانات) ذات الثدایانك ذات الایادی اربعه فرقه‌سندن آسیانك بر نوع مایمونیدر.

(ژیبون)

ژاء مکسور

ژیان [فا ، ص] خشملی ، قیزغین ، کوکره‌مش [اکثریا آرسلانه وصف اولنور.]

ژیمناستیق [ج ،م] ☜ [جمناستیق]

ژیوه [فا ،م] جیوه ، زیبق ، سیماب .

ژاء مضموم

ژغال [فا ،م] کمور ، فحم ، معدن کموری .

ژورنال [ج ،م] (Journal) جورنال (تجارت) یومیه دفتری ؛ ضابطه مأمورلرینك مشهودلری اولان وقایعی مبین اوله‌رق مرجعلرینه تقدیم ایلدکلری ورقهٔ رسمیه .

لیمان ژورنالی = (بحریه) کمینك لیمانده بولندیغی مدتجه وقوعاتنك قید اولندیغی دفتر .

سیر ژورنالی = (بحریه) کمینك اثنای حرکتنده‌کی وقوعاتنك قید اولندیغی دفتر .

ژورنالجی = وقایع عسکریه‌یی قید وضبط ایدن مأمور .

دوام ژورنالی = دوائر رسمیه‌ده واقلامده مأمورینك وقت معیننده کلوب کیتدکلرینی قید وتعیینه مدار اولان جدول .

ژوری [ج ،م] (Jury) (حقوق) جنایتله متهم اولانلرك اوجرمی حقیقةً ایشلیوب ایشله‌مدکلرینه واسباب مخففه بولنوب بولنمدیغنه وجداناً قرار ویرمك اوزره موثوق ومعتمد ذواتدن تشکیل اولنان هیئت مخصوصه ، هیئت عدول .

ژوژقومیسر [ج ،م] (حقوق) (Juge Commissaire) افلاس معاملاتنه باقمق اوزره جانب محکمهٔ تجارتدن تعیین اولنان مأمور مخصوص .

ژولیده [فا ،ص] بربرینه کیرمش ، طاغینق ، قاریشق { اکثریا صاچه وصف اولنور : موی ژولیده . }

س [ع،فا،ت،حر] حروف عربیه‌نك اون ایكنجی والفبای عثمانیه‌نك اون بشنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٦٠) عددینه دلالت ایدر . لاتین حروفاتنده شو [S] صورتده اولدیغی كبی صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شكلی شودر

§ محاوراتده (سؤال) كلمه‌سنه بدل اوله‌رق قوللانیلدیغی كبی علوم ریاضیه‌ده‌دخی حلی مطلوب اولان كمیت مجهوله یرنده استعمال اولنور. س = ب + ح جمله‌سنده اولدیغی كبی شینڭدن تفریق ایچون (سین مهمله) اسمیله‌ده معروفدر. خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شكلی بروجه آتیدر :

س	كوفی
س	تعلیق
س	ثلث
س	نسخ
س	سیاقت
س	توقیع
س	دیوانی
س	جلی
س	اجازت
س	رقعه
س	ریحانی
س	شجری

سا ـ سای [فا،ص] سوریجی معناسنه اولان (سایيدن) مصدرندن اسم مصدر اولوب سوریجی سوریدیجی معناسنه اوله‌رق تركیبله مستعملدر. § ادات تشبیه ، كبی ، ماننــد ، بكزر .

جبهه سا ـ جبهه سای ⎫ = آلن سوریجی
جبین سا ـ جبین سای ⎭ = یوزسوریجی.

غیر سا = غیر كبی ، غیره مشابه .

سائب [ع،ص] بریره ، برجهته تماس وارتباطی اولمیان .

سائبه [ع،ص] دابهٔ مهمله، باشی‌بوش براقلمش حیوان .

سائر [ع،ص] باقی ، برشیدن باقی قالان دیكر شیء § ماعدا ، باشقه ، دیكر § سیر وحركت ایدن ، سیار ، یولجی ، حركتده اولان .

سائر فی المنام = اویودیغی حالده قالقوب كزین .

سائره [ع، ص] محذوفی جمله‌ره صفت اوله‌رق قوللانیلور سائرك مؤنثی باشقه دیكر ، غیر ، باقی § سیر وحركت ایدیجی .

سائغ [ع، ص] بوغازدن قولایلقله كچن (مأكولات ومشروبات) .

سائق [ع،ص] سوق ایدیجی ، ایدن § سوریجی ، سورن .

سائقه [ع،ص] سوق ایدن حالت، كیفیت. [موصوفی دائما محذوفدر]

سائل [ع ص] صوریجی ، سؤال ایدن § دیلنجی § آقیجی ، آقان .

سائمه [ع،ص] باشی‌بوش اوله‌رق كندی حالنده چایره ، بیانه صالویرلمش حیوان ، حیوانات [جمعی : (سوائم) كلیر .]

سابح [ع،ص] يوزيجى ، يوزن ، صوده يوزن ، صويه باتماز اولان . (سابحات) سابحك مؤنثى اولان (سابحه) نك جمعى . سابحه‌لر § سفينه‌لر § نجوم وكواكب § ارواح مؤمنين .

حوض سابح = ايچنده‌كى انشا وتعمير ايديلن سيار وقابل نقل حوض .

سابح بطاريه = (بحريه) ساحل محافظه‌سنه مخصوص طوپلى زرهلى .

سابحه [ع،س] سابحك مؤنثى § كمى ، سفينه [جـ : (سابحات) كلير .]

سابع [ع ، ص] يدنجى ، هفتم ، التنجى‌يى متعاقب اولان صايى .

باب سابع = يدنجى باب .

سابعاً = يدنجى اوله‌رق ، يدنجى اولمق اوزره .

سابعه = (سابع) ك مؤنثى .

سابغ [ع،ص] تام ، اوزون ، مفصل .

سابغه = (سابغ) ك مؤنثى .

سابق [ع،ص] كچيجى ، كچن ، سبق ايدن § تقدم ايدن ، اولجه واقع اولان .

سابقاً = اولدن ، اولدن وقوع بولان § (لاحق) مقابلى . شمديكندن اول بر مأموريتده ، خدمتده بولنان .

سابق البيان } سابق الذكر } = ذكرى كچمش ، ذكرى كچن ، مذكور ، مبحوث .

سابقه = (سابق) ك مؤنثى .

سابقهٔ مكرره اصحابندن = (حقوق) دفعاتله محكوم ، مجرم اولمش آدم § بر آدمك اولجه محكوميتنى منتج اولان جرم ، قباحت .

سابقه‌لى = (حقوق) اولجه ينه محكمه‌يه دوشوب محكوم اولمش اولان آدم .

سابقون } سابقين } = جـ : (سابق)

سابقين اسلام = الك اول دائرهٔ منجيهٔ اسلامه داخل اولان قرق ذات .

ساتر [ع ، ص] ستر ايديجى ، ايدن ، اورتيجى ، اورتن ، قاپليان .

ساتر العيوب = قوللرينك قباحتنى ستر ايدن جناب حق ، (ستار العيوب) دها زياده مستعملدر .]

لحاف ساتر = قابوق ، زار ، غشاء .

ساتورنى [ج،س] (حيوانات) خرشفى الجناح حشراتدن ليلى كلبكلرك الك ايرى نوعندندر قنادلرى اوزرنده دائروى رنكلرله ممتازدر .

(ساتورنى)

ساج [ت ، س] اينجه دمير صفيحه‌دن معمول اولان § [ع] پك سرت ومقبول بر آغاج .

ساج اياق = اوجاقده ، منقالده ، اوزرينه تنجره وسائره قونيلان اوچ آياقلى دمير آلت § بر آره‌ده بولنان اوچ كشى .

ساجد [ع،ص] سجده ايديجى ، ايدن تعظيم وتعبد قصديله باشنى آلننى يره قويان [جمعى : (سجد) كلير .]

ساجع [ع،ص] مسجع ، مقفى سوز سويلين آدم § مقدم .

ساح ـ ساحات [ع،س] جـ : ساحه .

ساحر [ع ، ص] سحر ايديجى ، ايدن ، بوكوجى ، سحرباز ، افسونكار ، فلان .

ساحره = (ساحر) ك مؤنثى ، سحرباز قادين .

ساحرة النساء = قادينلرك سحربازى .

ساحق [ع، ص] سحق ايديجى ، ازوب دوكيجى .

ساحقه = (ساحق) ك مؤنثى § سويجى قادين .

ساحل [ع،س] دكز ، نهر ، كول كنارى ، دريا يالپسى ، يالى ، قيى .

ساحل اشارتى = كميجيلرك سواحلى طانيمق ايچون نشان اتخاذ ايتدكلرى بعض علائم طبيعيه ووضعيه .

ساحل محافظى = ساحلى تجاوزدن محافظه‌يه ويا قاچاقچيلغى منع ايچون ساحلده معين محللره اقامه ايديلن افراد ومأمورين ضابطه‌دن هر برى § سواحلى محافظه‌يه مخصوص سفائن حربيه .

ساحل قوردونى = (طبقات) دكز طالغه‌لرينك تأثيراتيله ساحله دوغرى ايلرولييوب معين بر محلده تراكم وبرسد حالنده ترسب ايدن چاقل طاشى وقوم يغينلرى .

ساحلخانه = دكز كنارنده مبنى خانه ، يالى .

ساحلسراى = بيوك يالى .

ساحه [ع، س] عرصه ، ميدان ، حولى .

ساخته [فا ، ص] ياپمق معناسنه اولان (ساختن) مصدرندن اسم مفعول اولوب ياپمه ، اوپرمه ، دوزمه ، كوستريشدن عبارت معناسنه‌در § قلب ، مغشوش ، مقلد .

ساخته كار = برشيئك تقليدينى ياپان ، حيله كار ، قلبزن .

ساخته كارى } ساخته كارلق } = تقليدجيلك ، قلبزنلك .

ساختكى = ساخته‌لك ، قلبلق .

ساخته وقار = جعلى وقار وعظمت كوسترن ، ياپمه طور اظهار ايدن .

ساخر [ع،ص] مسخره‌لق ايديجى ، ايدن .

ساخط [ع،ص] منفعل ، طارغين ، غضبناك .

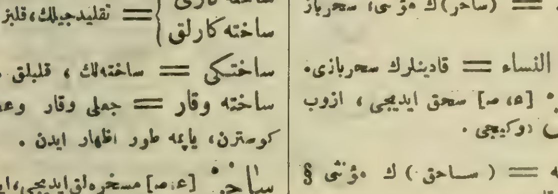

(ساحل محافظه‌سنه مخصوص سفينهٔ حربيه)

سَادّ [ع.ص] سد ایدیجی، ایدن، قپایان § مانع اولان § (طب) آقصو دینلان کوز پرده‌سی‌که رؤیته مانع اولوب عملیهٔ لازمه اجراسنی مستلزمدر.

سادات ـ سادَت [ع.س] بر قومك بیوکی، معتبری، اشرفی معناسنه اولان. (سید) ك جمعی § حضرت نبیٔ اکرم افندمزك نسل ونسب اقدسلرینه اتصالی، نسبتی اولان ذوات کرام § ایکنجیسی: طبجه اوزرینه پرده، آقصو کاش اولان کوزده‌ده وصف اولور.

سادِج [ع.ص] (ساده) ایله مترادفدر.

سادِس [ع.س] آلتنجی، بشنجیدن صوکره کلن عدد، مرتبه.

سادساً = آلتنجی اوله‌رق، آلتنجی اولمق اوزره، آلتنجی درجه‌ده.

ساده [ع.ص] بسیط، غیر مرکب، دوز § تمیز، خالص، غیرمغشوش § زینتسز، نقشدن، تزییناتدن عاری، عادی § طنطنه‌سز، تکلفسز § قهوه حقنده: شکرسز، سودسز § صافدرون آدم، یالکز، آنجق.

روغن ساده | ساده یاغ یمك یاغی. {زیتون یاغندن تفریق ایچون بو صورتله قوللانیلور}

ساده‌دل | ساده لوح = تمیز یورکلی، ایی قلبلی، حیله‌ایله مناسبتی اولمیان.

ساده دلانه = ساده‌دلجه‌سنه.

حسیات ساده‌دلانه = (ادبیات) صاف قدرونانه، لاابالیانه سوزلرله مالی اولان عباره.

ساده دلی = ساده‌دللك، صافلق.

سادکی = ساده‌لك، صافیلك، دوزلك.

ساده رو = یوزی تویسز، دلیقانلی.

ساده کار = قیومجی طاسلاقجیسی.

ساذه [فا.ص] {عربی (ساده) دن محرف ومفرسدر} ساده، بی نقش، غیر مخلوط، صاف، خالص.
« سوز برنقش ساذج بی رنکدر اما
برهمزن صورتکدهٔ کون ومکاندر »

سادِر [ع.ص] متحیر، سرکشته اولان.

سارّ [ع.ص] فرح وسرور ویریجی، سویندیرن، باعث مسروریت اولان.

سار [فا.د] کثرت ومحلیت بیان ایدر اداتدر.

چشمه‌سار = چشمه‌لری چوق اولان محل.

کوهسار = طاغلق یر.

سارا [فا.ص] خالص، صافی.

ساربان [فا.ص] دوه‌جی.

سارت [ت، س] (بحریه) حصیردن خلاط.

سارداليه [ج، س] قوطی ویا قوطی ایچنده استیف ایداش کوچوك بالقلر § غلبه‌لکدن کنایه.

ساردون [ت،س] (بحریه) اخلامور قابوغی لیفندن معمول خلاط ـکه: بالقجیلر طرفندن استعمال ایدیلور.

ساردونیه [ج، س] مختلف رنکلرده طوپ طوپ غایت کوزل چیچك آچان نبات.

ساقزساردونیه‌سی = ساردونیه‌نك اك مقبول جنسی اولوب عینی چیچکی تشکیل ایدن اوراقك مختلف رنکلی اولاسی دیکر ساردونیه‌لردن تفریقنه مدار اولور.

سارِق [ع.ص] خرسز، اوغری، دزد، حرامی.

سارقود [ج،س] (حیوانات) برماده متجانسه‌دن مکون حوینانه اطلاق اولونوب حیوانات ابتدائیه‌دن میقروبلر، آمیپلر، یاقاموزلر سارقودیه قسمنه داخلدرلر.

سارقوزين [ج،س] (کیمیا) طعمی شکرلی بر ماده اولوب شبه قلویلر ایله برلشه‌رك املاح احداث ایدر.

ساری [ع.ص] سرایت ایدیجی، ایدن [امراض حقنده مستعملدر.] مستولی ایله ساری بیننده فرق واردر. ساری افرادك برندن دیکرینه کچن امراضه اطلاق اولنوب مستولی ایسه برمملکته مساط اولانجه درحال یاییلان، انتشار ایدن مرضلردر.

ساریه = جمع موصوفلره صفت اوله‌رق استعمال ایدیلورکه: (ساری) نك مؤنثیدر.

سارِیك [ج، س] (حیوانات) ذات الثدیانك عدیمة المشیمه حیوانات کیسه فرقه‌سندن اولوب آغاجلره طیرمانور برجنس لیسلی حیواندر. آغزلرنده (٥٠) قدر دیشلری واردر.

ساز [ت، س] حصیر وسپت وسائره ساز § اینجه ساز.

سازلق = ساز دنیلن نباتاتك کثرتله بولندیغی محل، قامشلق.

دکزسازی = (سارغاس) ذات الالقاح

(دکزسازی)

خفیه‌دن بیوك دکزلرده زیاده نشو ونما بولور برنوع اشنیه‌در.

ساز [فا.س] چالغی § عود وطنبوره مشابه برنوع چالغی.

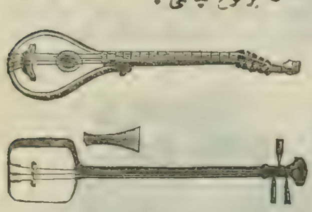

(ساز)

اینجه ساز = دف، قانون، کمان کبی الاتورقه چالغی طاقمی.

ساز [فا.ص] یاپق، دوزمك، اویدرمق معناسنه اولان (ساختن) مصدرندن صیغهٔ امراولوب وصف ترکیبی حالنده استعمال اولنور.

چاره‌ساز = چاره بولان.

خاطرساز = خاطر، کوکل یاپیجی.

سازکار = اویغون، موافق.

سازکاری = اویغونلق، موافقت.

ناساز = اویغونسز، مناسبتسز.

ناسازی = ناسازلق.

سازی = یاپیجیلق وترتیب ایدیجیلك

سازان [ت.س] سازلی وطورغون صولرده بولنان برجنس بالق.

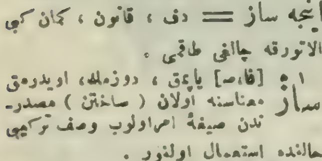

(سازان بالغی)

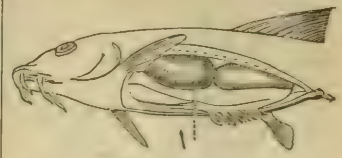

(سازان بالغنك طبیعی کیسه‌سی)

سازنده [فا.ص] ساز چالان ، چالغیجی § یاپیجی ، ترتیب ایدیجی .

سازو [ج،ا] (Sajou) (حیوانات) ذات‌الثدیانك ذات‌الایادی اربعه فرقه‌سندن آمریقاده آغاجلر اوزرنده میوه‌لرله کچینن برنوع مایمونددر .

ساطح [ع،ص] یریوزینی آچوب بسط ایدن جناب خالق کائنات .

ساطع [ع،ص] یوکسلوب میدانه چیقان ظاهر اولان ، تظاهر ایدن .

ساطور [ع ، ا] بیوك قصاب بیچاغی § ات قیمق ، کسمك ایچون مستعمل آلت قاطعه .

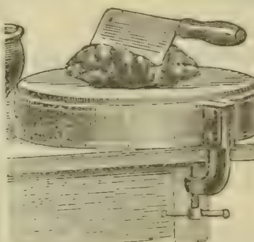

(ساطور)

ساطورجی = ساطور قوللانان .

ساعت [ع،ا] شمسك نصف‌النهاردن متوالیاً ایکی دفعه مروری بیننده کچن مدتك (٢٤) جزئندن هر بری که : (٦٠) دقیقه‌یه منقسمدر . جزء وقت § وقت ، زمان ، آن § وقت معین ، وقت مقدر ، اجل § قیامت ، یوم حشر § برساعت ظرفنده عادی یوریشله قطع اولنان مسافه که : اوچ میلدن یعنی بش کیلو متروdن عبارتدر . جمعی (ساعات) کلیر . § وقت کوسترن ، بیلدیرن آلت معروفه که : انواعی واردر .

اشراط ساعت = علامات قیامت .

اشرف ساعت = زمان سعد .

لاتورقه ساعت = غروب شمس مبدأ یعنی (١٢) اتخاذ ایدیله‌رك تنظیم ایدلمش اولان ساعت که : بتون بلاد شرقیه‌ده مرعی و مستعملدر .

الافرانقه ساعت، زوالی ساعت = شمسك نصف‌النهار اوزرینه کلدیکی زمان یعنی اوکله وقتی مبدأ ، (١٢) اعتبار ایدیلن ساعت که : بتون اوروپا و آمریقاده معتبردر .

ساعت باشی = مجلسده بردن بره هر کسك سکوته‌واردیغی زمانه اطلاق اولنور .

برساعت اول = برآن اول .

چالارساعت = ساعت باشلرنده ویا هر یاریم ساعتده برکره چالان ، صدا چیقاران ساعت .

ساعتجی = ساعت اعمال ویا تعمیر ایدن صنعتکار .

ساعتجیلك = ساعتجی صنعتی .

دیوارساعتی = دیواره آصیلان رقاملی رقاصسز ساعت .

منبه ساعت = ایستدیکی زمان چالاق . یعنی اوزون و شدید برسس چیقارمق اوزره قوریلان ساعت .

(دیوار ساعتی)

ساعت قپاغی = ساعتك هر ایکی ویا یالکز بریوزینی قاپلایان قپاق .

ساعت قله‌سی = اوزرینه اطرافدن ، اوزاقدن کورینه‌جك درجه‌ده بیوك ساعت قونیلان یوکسك قله .

ساعت قوردونی = قوین ساعتلرینك مربوط بولندیغی زنجیر ، کوستك ، قوردون .

قوم ساعتی = اوج اوجه کتیرلمش و برمجرای صغیرایله بربرینه ربط ایدلمش ایکی زجاج مخروطی ناقصدن عبارت اولوب برینك درونده بولنان قوم دانه‌لری تام بروقت معین ختامنده، تماماً دیکرینك داخلنه کچمك اوزره بالحساب اعمال ایدلمش آلت [بحریون بیننده «قوله» نامیله معروفدر] .

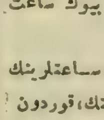

(قوم ساعتی)

قوین ساعتی = یلكك جبنده طاشینان ساعت .

ساعت ماکنه‌سی = ساعتك ایشلمسنی موجب اولان آلات وادوات داخلیه .

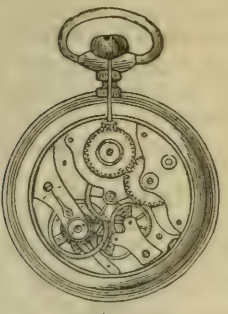

(ساعت ماکنه‌سی)

ساعد [ع.ا] دیرسکدن بیلکه قدر اولان قول قطعه‌سی .

ساعور [ع،ا] اوجاق ، فرون ، تنور .

ساعی [ع،ص] چالیشان ، سعی ایدن § سرعتله یوریجی § مباشر ، خبرجی .

ساغر [فا،ا] قدح ، جام ، پیاله .

ساغو [ج، ا] (نباتات) بلسامیه فصیله سندن ممالك حاره‌یه مخصوص بر آغاجدر . بوکا اتمك آغاجی دخی دیرلر . چونکه مخ قطعه‌سندن شق صورتیله مغذی برماده چیقاریلور بونی چیقارمق ایچون موسمنده یرلیلر آغاجه برطاقم شقلر اجرا ایدرلر . میوه‌لری مدور و بیضی الشکلدر .

سافر [ع،ص] سفرایدیجی ، ایدن ، سفریه .

سافل [ع ، ص] آشاغی ، الچاق ، دنی (اسفل) دها زیاده مستعملدر .

ساق [ع ، ا] (طب) دیز ایله طوپوق آره‌سنده‌کی قسم ، اینجك کمیکی ایله عظم شظیه‌دن مرکب اولان قسمی § (نباتات) نباتك کوکیله یاپراقلری آره‌سنده‌کی قطعه ، صاپ ، محور نباتك ازرار ، اوراق وازهاری حامل اولان قسمی . [جمعی : سوق وسیقان کلیر .]

ساق تحت الارض = (نباتات) ساق زمین ایچنده بولنان نباتات .

ساق ترابی = (نباتات) ساق زاحفك تحت‌الارض اولان نوعی که : بوکا (ساق زاحف تحت الارض) دخی دینور .

ساق درنی = (نباتات) ساق ترابینك برشیشکینلکندن عبارت اولوب نشو ونما بولدیغی علاك یاردیمیله عودی کوچوله‌رك یوارلاق برشکل آلان ساق .

(ساق)

١ ـ درت سنه‌لك برساقك قطع مستعرضیسی. آ ـ مخ . ب ـ خشب ابتدائی . ث ـ برنجی سنه‌دن دردنجی سنه‌یه قدر خشب ثانیه . د ـ طبقهٔ قامبال . ء درت سنه‌لك طبقهٔ كتانیه . ف ـ قشر . ع ـ طبقهٔ منطاریه . ٢ ـ تنبت ایتمش برخزوع. آ ـ ساق . ب ـ عنق . ث ـ جذر. ٣ ـ زعفران. آ ـ اولكی سنه‌نك اپی . ب ـ سنهٔ حالیه‌لی . ث ـ كله‌جك سنه تشكل ایده‌جك اپ . ٤ ـ مهر سلیمانك ساق درنیسی . ٥ ـ پاتاتسك ساق درنیسی. آ ـ ساق هوائیسی ب ـ ساق تحت‌الارضیسی . ث ـ جذری . ٦ ـ چیلك فدانك ساق زاحفی . ٧ ـ چوت صارماشغنك ساق متهالقی . ٨ ـ عمر اوتنك ساق متهالقی. ٩ ـ صارماشیغك ساق متسلقی. ١٠ ـ بیان كتانك ساق ممصه‌سی . ١١ ـ خرما آغاجنك ساق مستقیمی . ١٢ ـ بغدای ساقی .

ساق ذات‌الفلقتین == (نباتات) قطعهٔ قشریه ایله قطعهٔ خشبیه‌یی حاوی اولان ساق.

ذوساق == (نباتات) ساق مرئی اولان نبات

ساق زاحف == قاعدهٔ كلیه‌یه مغایر اوله‌رق یره یاتان، یرده سورن ساقلر . (چیلك كبی)

عدیم الساق == (نباتات) غایت قیصه اولمق حسبیله ساق غیرمرئی اولان نباتات .

ساق قائم == دیكنه، عمودی اولان ساق.

ساق مائل == مائل ، اكری اوله‌رق ظهور ایدن ساق .

مثلث متساوی الساقین == ایكی ضلعی بربرینه مساوی اولان مثلث. ☞ (مثلث)

ساق هوائی == (نباتات) نباتك فوق‌الارض اولان ساقی [چونكه: ساق ایكی قسم اولوب بری فوق‌الارض دیكری تحت‌الارضدر]

ساقین == ایكی ساق ، ایكی ضلع .

ساقِز [ت ، س] بعض آغاجلردن میزاً رق حاصل اولان صمغ كبی یاغلی بر ماده . § كنكر دیكنندن وساقز آغاجندن چیقان بیاض صمغ كه آغزده چیكنه‌نیر.

ساقز اغاجی == ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك تردمنتیه فصیله‌سنه منسوب بر آغاجدر.

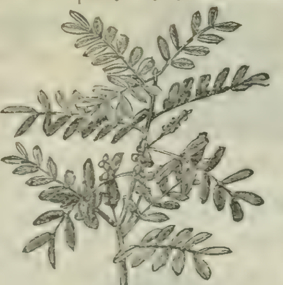

(ساقز آغاجی)

چام ساقزی == چام آغاجندن چیقان ساقز ، رچینه. ☞ (راتینج).

چكه ساقزی == وردزبان.

چنكل ساقزی == آغزده چیكنه‌نن ساقزك برنوعی .

قره ساقز == قره كونلك § زفت، قطران § یاپشقان، مسلط آدم .

ساقز قباغی == (قباغه باق)

لبان ساقزی == كونلك

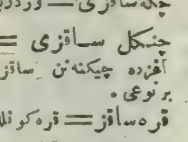

(چنكل ساقزی)

یر ساقزی == نطرون ، نفت معدنی .

ساقسونیا [ج ، س] آلمانیانك بونام ایله معروف قطعه‌سنده اعمال ایدیلان غایت مقبول پورسلان اوانی .

ساقسی [ت، س] ایچنه چیچك، فدان دیكیلان كوچوك طوپراق قاپ § سوس ایچون صالونلره قو-نیلان پورصلان اوانی . وازو .

ساقِط [ع، ص] سقوط ایدیجی ، ایدن، دوشوجی، دوشن § حكم واعتباردن دوشن، حكمی قالمیان § وقتسز ویا برسبب تأثیریله رحم مادردن دوشن چوجق .

(ساقسی)

ساقَه [ع، س] {جمعی : (سائق) اردونك گیریسی اولان عسكر طاقمی ، مؤخرالجیش، دمدار .

ساقی [ع، ص] صولایان ، قدح صونان .

ساقیلك == ساقی وظیفه‌سی، ساقی ایشی .

ساقِیَه [ع، س] (ساقی) نك مؤنثی § قویودن ویا نهردن صو چكمكه مخصوص برنوع دولاب.

ساكِب [ع، ص] دوكیلیجی، دوكیلان .

ساكِت [ع، ص] سكوت ایدیجی، ایدن، خاموش .

ساكِن [ع، ص] حركتسز اولان، حالی اوزره طوران § كندی حالنده اولان ، حلیم ، یراماز اولمیان § اوطوریجی، اوطوران، مقیم § حركه‌سز، جزملی حرف ، متحركك عكسی .

ساكی [ج، س] (حیوانات) ذات‌الثدیا یانك ذات‌الایادی اربعه فرقه‌سندن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص صقاللی وقویروغی قالین برمیموندر.

سال [فا ، س] سنه، ییل، عام § ارضك كندی محركی اوزرنده بردور كاملی اجرا ایلدیكی مدت كه : (٣٦٥) كون كسور ساعتدن عبارتدر.

سال حال == ایچنده بولنیلان سنه .

سالخورده == اختیار ، مسن .

سالنامه == برسنه ظرفنده مأمورینجه وقوعه كلن تبدلات وترفعاتی واركان مأمورینك اسامیسنی و رتب رسمیه‌یه عائد القاب سائره‌یی حاوی رسمی كتاب كه : سنه‌ده بر نشر اولنور.

سالار [فا، س] باش ، رئیس ، قوماندان الك بیوك آمر .

سپهسالار == سرعسكر ، خزینه ناظری.

سالار طائفه == طائفه‌نك بیوكی .

قافله‌سالار == قافله‌نك رئیسی .

سالاموره [ج، س] پینر، بالق، سبزه کبی شیلرك بوزلامق ایچون یاتیرلدقلری طوزلو صو § سالامورهیه یاتیرلمش پینر، سبزه، بالق

سالاموره صویی = طاتسز، یاوان شیء.

سالِب [ع، ص] سلب ایدیجی، ایدن، جبراً قاپوب آلان، ازاله، نزع ایلاین § عدم وجود، عدم وقوعی اثبات ایدن § انکار ایدن.

سالبهٔ جزئیه = (منطق) محمولی موضوعه مساوی یاخود موضوعدن مطلقا اعم اولان قضیه.

سالبهٔ کلیه = (منطق) صدق موضوعی ایله محمولی بینلرنده متباین اولان قضیه.

سالبه = (سالب) ك مؤنثی.

قضیهٔ سالبه = جملهٔ منفیه § (منطق) برشیئك سلب وقوعنه دلالت ایدن قضیه

سالَب [ت، س] { (ثعلب) صورتنده دخی مستعملدر اصلی عربیده ثعلبدر } خدایی نابت برکوکدن چیقاریلان اونکه: سود ایله قینادیلرق صیجاق صیجاق ایچیلان مشروب.

سالبجی = سالب صاتان، سالب پیشروب صاتان آدم.

(سالب)

سالَّه بازَبه [ج، س] (بحریه) کمیلرده سیفاره ایچه‌کلمه مخصوص محل

سالس [ج، س] (Salse) (طبقات) (چامورووولقانی) دینلان کیالی چاموردن عبارت اوفاق تپه‌لر که: ارتفاعلری ۱۰ متروبی تجاوز ایتمین بوتپه‌جکلردن وقت وقت غازلی چامورلر خروج ایدر.

سالِف [ع ص] کچن، کچمش، سبق وتقدم ایدن.

سالف البیان } **سالف الذکر** } = بیانی، ذکری کچن، مذکور.

سالِفه [ع، س] (سالف) ك مؤنثی § بوینك یوقاریسندن وقولاق یومشاغندن کوکره‌جك کمیکنك چوقورینه قدر اولان ناحیهٔ بدن.

سالِك [ع، ص] سلوك ایدن، مادی، معنوی برطریقه کیدن § طرائق عالیه‌دن برینه منسوب اولان، مرید.

سالِم [ع، ص] سلامتله متصف، علتدن، مرضدن بری بولنان § نقصانی، سقطلغی اولمیان § عیبدن، قصوردن، خطادن مصون، بری اولان § امین، مستریح، مطمئن § (صرف) ثلاثیسنده حروف علت دینلن واو، یاء، الفدن بری بولنمیان کلمه.

سالماً = صاغ، صاغلام، صحتده اوله‌رق § امنیتله، امین اوله‌رق.

سالماً قیمت = (فقه) عیوبدن عاری بر مالك ذکر قیمتی.

جمع مذکر سالم = (صرف) مفردی حروفنك صره‌سی بوزلمقسزین یالکزادات جمع علاوه‌سیله تشکیل اولنان جمع: مسلم، مسلمون کبی.

جمع مؤنث سالم = (صرف) مفردی حروفنك ترتیبی بوزلمیه‌رق یالکز جمع مؤنث اداتی علاوه‌سیله تشکیل ایدیلان جمع: مسلمه، مسلمات کبی. { بونلرك غیری اوله‌رق جمعاً کلماته (جمع مکسر) نامی ویریلور. }

سالُوس [فا، ص] ریاکار، دوزنباز.

سالوسی = ریا کارلق.

ساله [فا، س] ییلق، سنه‌لك.

صد ساله = یوز سنه‌لك.

سالیانه [فا س] سنه‌ده بردفعه آلنان تکلیف رسمی، ویرکو.

سالینومتره [ج، س] (Salinomètre) مخار قزانلرنده‌کی صویك ویاهر هانکی بر محلولك حاوی اولدیغی طوز مقدارینی تعیینه ایته‌که مخصوص بر آلت، میزان الملح.

سالیه [ت، س] آغزدن آقان صو، توکروك.

سالیه‌لی = آغزندن سالیه‌سی آقان.

سامّ [ع، ص] زهرلین، آغولی، سمدار.

نباتات سامه = زهرلی اوتلر § (س) چولدن اسن غایت صیجاق قوری بر روزکار که: انسان وحیوانی سرسم وبعضاً تلف ایدر.

سام اورمق } **سام چالمق** } = سام یلنه معروض اوله‌رق متأثر اولمق.

سام [فا. س] قوس قزح، علائم سما.

سامان [فا، س] طاقم، اسباب، ترتیب، انتظام حال § راحت، آرام، آسایش. § عقل، ادراك § ثروت، مالك.

بی سروسامان = پریشان حال.

سامانسوز = راحت وآرامی برباد ایدن.

سامِح [ع، ص] سماحتلی، جومرد، سخی.

سامِر [ع، ص] کیجه‌لری طوپلنوب مصاحبت ایدنلرك مجلسی { مسامره بوندن مأخوذدر. }

سامِع [ع، ص] ایشیدیجی، استماع ایدیجی دیکله‌ین، مستمع § امتحانه‌داخل اولمق اوزره مکاتب عالیه‌ده یالکز معلمینك تقریرینی دیکله‌ین شاکرد.

سامعین = جمع: سامع.

سامِعه [ع، ص] (سامع) ك مؤنثی § قولاقده‌کی ایشتمه قوتی (حاسهٔ سامعه‌دن مخفف.)

قوهٔ سامعه = ایشتمك خاصه‌سی.

سامِن [ع، ص] یاغلی، سمیز، سمین.

سامّه [ع، ص] (سام) ك مؤنثی § زهرلی حیوان.

سامی [ع، ص] یوکسك عالی، مرتفع § مقام سامیٔ صدارتدن صادر اولان شیلره صفت اولور.

امرنامهٔ سامی } **تذکرهٔ سامیه** } = امرنامهٔ صدارتپناهی، تذکرهٔ صدارتپناهی.

سان [فا، د] ادات تشبیهدر، کبی، کزو، مثل.

یکسان = برکبی، بر دوزیده.

ساناتوریوم [ج، س] بالخاصه‌ متورمینك تداویلرینه مخصوص اولمق اوزره جبال اوزرنده وسواحل بحرده تأسیس اولنان خسته‌خانه.

سانا توريوم (ورم خستەخانەلرى)

١ — هيئت اداره پاويونى؛ ٢ — نسايه مخصوص قسم؛ ٣ — چماشيرخانه؛ ٤ — اركك اطفاله مخصوص قسم؛ ٥ — طفوليت اولى سننه مخصوص قسم؛ ٦ — دپو؛ ٧ — بانيو وتداوئ بالماء قسمى؛ ٨ — تجريد پاويونى؛ ٩ — مطابخ؛ ١٠ — ازالهٔ تعفن پاويونى؛ ١١ — مشاهده پاويونى

سانتولين [ج ، س] (نباتات) مركبه فصيلەسندن بحر-سفيد سواحلنده بولونور بر نوع ايلفيندر.

سانتونين [ج ، س] صولجان دوشيرمكده قوللانيلان بر نوع دوادر.

سانتيم [ج ، س] (Centime) يوزده بر ديمكدر § فرانقك يوزده برى اولان فرانسز اقچەسى كه : ايكى پارەدن اكسيكجەدر . [بزده ايكى بچق سانتيم بر پاره اعتبار ايدلمشدر] § سانتيمتره.

سانتيمتره [ج ، س] (Centimètre) متره دنيلان يكى آرشونك يوزده بر ويا خود دسيمترەنك اونده بر قسمى ، يكى پارمق .

سانح [ع ، ص] سنوح ايديجى، ايدن ، ظهور ، صدور ايدن § قلبه ، فكره طوغان . (سنوحات)

شرفسانح = (ارادات سنيهٔ حضرت پادشاهى حقنده مستعملدر) شرفله ظهور وصدور ايدن .

سانحه [ع ، س] سنوح ايدن فكر، سوز، ذهنه طوغان مطالعه ، ملاحظه [جمعى (سانحات) كلير .]

سانحه آرا = سنوح ايدن .

سانسقريت [ج ، س] اسكى هندلسانى .

سانسقريت حروفاتى

ا		अ	ر	ृ	ऋ	قا	क	ژا	झ
آ	ा	आ	ر	ॄ	ॠ	خا	ख	نا	ञ
ى	ि	इ	ل	ॢ	ऌ	غا	ग	تا	ट
ى	ी	ई	ه	े	ए	»	घ	»	ठ
ۇ	ु	उ	ه	ै	ऐ	نا	ङ	دا	ड
او	ू	ऊ	او	ो	ओ	قا	च	»	ढ
			اوو	ौ	औ	شا	छ	نا	ण
						ژا	ज	تا	त
								»	थ

دا	द	را	र
»	ध	لا	ल
نا	न	وا	व
پا	प	•	श ष
فا	फ	زا	ष
با	ब	سا	स
»	भ	ها	ह
ما	म	لا	ळ
يا	य		

سانطور [ت ، س] قانونه بكزر بر نوع ساز .

(سانتور)

ساواكو [ج ، س] (حيوانات) (Savacou) طيور شاطئيەدن آمريقايه مخصوص پوسكوللى بر قوشدر.

(ساواكو)

ساوه [ت ، س] مژده ، بشارت .

ساوەجى = مژدەجى ، مژده رسان ، مبشر .

ساهر [ع ، ص] كيجەلرى اويانيق طوران .

ساهره [ع ، س] روى زمين ، ير يوزى § قيامتده تجديد بيورلەجق ارض بيضاء § بيابان .

ساهرهٔ غبراء = خاكدان .

ساهور [ع ، س] كيجه وقتى اويانيق اوله § كيجه اويانقلنى § آى آغيلى ، هاله .

ساهى [ع ، ص] سهو ايديجى، ايدن، خطا ايشلين . ياكيلان .

سارى [فا ، ص] سوريجى ، سورن § مثل مشابه .

سايبان [فا ، س] {طوغريسى} (سايه بان) در كولكەلك ، اوزرى يابراق وسائره ايله اورتيلى چارداق § بيوك چادر .

سايس [ع ، س] آتى تيمار ايدن واكاخدمت ايلين آدم ، سيس .

سايسخانه = يولجينك يوك حيوانى كه اوزرينه سايس دخى بينر .

سايه [فا ، س] كولكه ، ظل § حمايه ، صيانت § همت ، معاونت .

سايەدار / سايەگستر = كولكەسى اولان ، كولكه صالان، كولكه ايدن § حامى، صاحب .

سايەگاه = كولكەلى محل ، كولكەلك .

سايەنشين = كولكەده اوطوران .

سين مفتوحه

سب [ع ، مص] سوكمك، سوكوب صايمق، شتم ، دشنام ايلمك .

سبائك [ع ، س] اريدلوب قالبه دوكلمش پارچه، كولچه معناسنه اولان (سبيكه) نك جمعى .

سبابه [ع ، س] شهادت پارمغى ، باش پارمقدن صوكره كى پارمق .

سبابه گزا = حيرتندن پارمغنى ايصيران.

سباح [ع ، ص] صوده يوزيجى، يوزن، يوزكوچ .

سباحت [ع ، مص] { فى الاصل كسر سين ايلەدر. } صوده يوزمك.

سباحه = [ع ، س] يوزيجى قوشلر صنفى.

سباك [ع ، ص] اريديجى، قالبه دوكيجى.

سبايا [ع ، س] جم : (سبى) . حربده اسير ايديلن كيمسەلر [اكثريا نسوانه مخصوصدر.]

سبب [ع ، س] واسطهٔ توصل، واسطهٔ ظهور، برشيئك حصول ووقوعنى ايجاب ايدن شئ . واسطه ، وسيله ، بهانه § (عروض) برحرف متحرك ايله بر حرف ساكندن ويا ايكى حرف متحركدن عبارتدر.

سبب اولمق = باعث اولمق ، ايجاب ايتمك .

بلاسبب = سببسز ، موجبسز ، مناسبتسز .

سبب تحتنده = برمقصد مخصوصله .

سبب ثقيل = (حركت) ، (عظمت) كبى ايكى حرف متحركدن عبارت اولان جزء .

سبب حيات = پدر ومادر .

سبب خفيف = (بن) ، (تن) ، (سن) كبى ايكى حرفدن مركب برهجادن يعنى بر حرف متحركله برحرف ساكندن عبارت اولان جزء .

لسبب = برسببدن، برمقصددن دولایی.

سببلنمك = کچنمك، تعیش ایتمك.

سببیت = (مولدیر) سبب اولمه، سببلك.

سَبْت [ع،ا] جمعه ایرتسی، یوم السبت.

اصحاب سبت = موسویلر.

سَبْح [ع،مص] (سباحت) ایله مترادفدر، یوزمك.

سَبْحَلَه [ع،ا] (سبحان الله) دیمك.

سَبْز [فا،ص] یشیل یشیل رنکلی، اخضر.

سبز فام / سبز رنك = یشیل رنکلی.

خط سبز = دلیقانلولرده بیق وصقالدن اول چیقان اینجه توك.

سَبْزه [فا،ا] یشیللك، ییه‌جك یشیللك. [فارسی اولان بوکلمه‌یی قاعدۀ عربیه اوزره جمعلندیره‌رك (سبزوات) دیمك غلط فاحشدر.]

سبزه زار = بوستان، سبزه ترلاسی.

سَبْع [ع،ا] یدی عددی.

سبعی = (طب) یدی کونده برکان ایتمه.

سَبُع [ع،ا] ییرتیجی حیوان، ارسلان.

سبعیت = ییرتیجیلق.

سَبْعَه [ع،ا] یدی.

سبعۀ سیاره = (قوزموغرافیا) مریخ، زهره، عطارد، زحل، مشتری، اورانوس، نپتون کوکبلری.

سَبْعُون - سَبْعین [ع،ا] یتمش عددی، (۷۰)

سَبْق [ع،مص] ایلری کچمك، اوکجه واقع اولمق.

ماسبق = کچن، تقدم ایدن، اوکجه واقع اولان.

سَبَق [ع،ا] درس، تعلیم، شاکردك معلمندن اوکرندیکی شیء.

سبقخوان = شاکرد، متعلم.

سَبْك [ع،مص] اریدوب قالبه دوکمك، اریدیلوب قالبه دوکلمك § عباره‌نك طرز ترتیبی.

سبك مرکب = اجزای کلامك بر قسمی مفصول، بر قسمی موصول اوله‌رق ایرادی.

سبك مفصول = جمله‌لر اخباریت وانشائیتده مختلف اولوب آره‌ده جهت جامعه دخی بولنمدیغی حالده اجزای کلامك مفصول اوله‌رق ایرادی.

سبك موصول = اجزای کلامك ادوات عاطفه وافعال رابطه ایله ترکیبی.

سُبُك [فا،ص] خفیف، اغر اولمیان § وقار وتمکین صاحبی اولمیان.

سبك اندیش = سطحی دوشونن.

سبکبار = یوکی خفیف، اشیاسی آز اولان.

سبکپای = آیاغی چابوق اولان.

سبکپرواز = چابوق اوچیجی، سریع

سبکروح = خوش صحبت، خوش مشربلی آدم.

سبکرو = خفیف، چابوق کیدیجی، سریع السیر.

سبکسار / سبکمغز = بینی خفیف، احمق، بینسز، عقلسز.

سبکسر = فرومایه § سفیه.

سبکعنان = سریع الحرکه، چابوق قوشان.

سبکمایه = قیمتسز، اعتبارسز اولان.

سبکمزاج = ثباتسز، هوپه، خفیف مزاجلی.

سبکی = خفیفلك، اغر اولمامق.

سَبَل [ع،ا] (طب) کوزه عارض اولان اوروبجك اغی کبی پرده علی، طبقۀ قرنیه‌ده حاصل اولان لکه.

سبلناك = سبل علتنه کرفتار اولان.

سَبْلاء [ع،ص] اوزون کیرپیکلی کوزه وصف اولور. عین سبلاء.

سَبَلَه [ع،ا] بیق، شارب.

سُبو [فا،ا] دستی، بیوك بارداق، مایع قابی.

سبوچه = کوچوك سبو، کوچوك دستی، قاب.

سُبُوح [ع،ص] یوزکج.

سَبُّورَه [ع،ا] یازی تخته‌سی، یاز بوزتخته‌سی § مکتبلرده شاکردانك اوزرینه تباشیرله یازی، رقم کبی شیلر یازوب بوزدقلری معروف تخته.

سَبْی [ع،ا] محاربه‌ده اسیر المق.

سَبْی [ع،ا] محاربه‌ده اسیر ایدلمش اولان، اسیر حرب.

سَبیجَه [ع،ا] کیجه‌لك، کیجه کیلن لباس.

سَبیکَه [ع،ا] اریدیله‌رك قالبه دوکلمش شیء، کولچه. [جمعی (سبائك) کلیر.]

سَبیل [ع،ا] یول، بیوك جاده، طریق کشاده. [جمعی (سبل) کلیر] § صوتقسیمنه مخصوص خیراتدن اولان محل § فی سبیل الله طاغیدیلان صو.

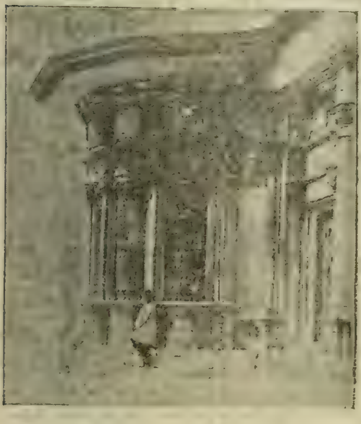

(سبیلخانه)

ابن السبیل = یولجی، سفرلو.

ابنای سبیل = یولجیلر، یوله کیدنلر.

فی سبیل الله = الله یولنده، خیرات اوله‌رق

سبیل ایتمك = خیرات ایلمك، مجاناً خیرات اوله‌رق طاغتمق.

سبیلجی = خیرات اوله‌رق صوقاقلرده قربه ایله مجاناً صو طاغیدان.

سبیلخانه = خیرات اوله‌رق کاوب کچنلرك صو ایچمسنه مخصوص بنا.

سَپا [فا.ـه] { دوغریسی (سه‌پا) در } کزدیریجی صاتیجیلرك اوزرینه طبله قویدقلری اوچ ایاقلی یوکسك اسکمله [سه‌پایه‌نکی دینور] § اوچ ایاقلی کوچوك اسکمله . § جامعلرده قندیل یاقمق ایچون قوللانیلان اوچ آیاقلی صیره‌یون .

سَپَتْ [فا ، ـه] **سه‌پد** [ت،ـه] اغاج قبوغندن ، قامشدن ، اینجه سوکود دالندن وسائره‌دن اورمه صورتیله یاپیلان قولبلی ، قولبسز معروف قاب که: انواع مختلفه‌سی واردر .

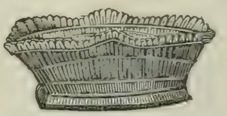

(سپت)

سپت‌ارابه = اینجه بیاض داللردن اورولمش خفیف فایتون .

سپتجی = سپت یاپان ویا صاتان آدم .

سپت دکرمنی = دکرمن الکی .

سپتده‌پاموق اولمامق = سرمایه‌سزلك بضاعه‌سز ، معلوماتسزلق .

سپت‌قولبی = (معماری) قوس ، دائره‌لردن متشکل رسم ، شکل .

سپت‌قولبی‌منحنیسی = (معماری) قطع ناقصه مشابه‌وفقط قوس قوس دائره‌لردن مرکب اولان منحنی .

سپتلك = دکرمنده صویك ایچنه بوشاندیغی منشور وسائره شکلنده‌کی محل .

سَپِكْ [ت،ـه] دکرمن طاشنك دایکی .

سَپْكَنْ [ت،ـه] صرپیلن شیء .

صولی سپکن = قارله قاریشق یاغمور .

سَپِیدْ [فا.ـه] آق ، بیاض ، سفید .

سَپِیدَه [فا،ـه] فجرصادق ، صبح ثانی .

سپیده‌دم = صباح وقتی ، وقت صبح صادق ، صباحلین .

سَتَّا [فا،ـه] اوچ تللی ساز .

سَتّارْ [ع،ـه] قوللرینك عیوب وذنوبنی ستر وعفوایدن جناب حق ، حضرت ستار العیوب .

سَتْر [ع،مصـ] اورتمك ، قپامق ، کیزله‌مك .

ستر عورت = (فقه) عورت محللرینی قاپامق ، کوبکی آلتندن دیزلرینه قدر اولان محلاری اورتمك .

سَتْرى [ع ، ـه] دوز یاقه‌لی ، اوکی تك یالیکلی چوقه البسه (آرقه‌دن ردنغوته بکزر)

سَتِیرْ [ع،ـه] (مستور) ایله مترادفدر اورتلمش ، قپالی .

ستیره = (ستیر) ك مؤنثی .

سَجاحَتْ [ع، ـه] کمال تناسب جمال .

سَجّادَه [ع ، ـه] اوزرنده نماز قیلنان کوچوك کلیم ، قالیچه ، پوست ، پاموقلی بزوسائره § کوچوك خالی

سجاده‌نشین = سجاده‌ده اوطوران شیخلك مقامنده بولنان ، شیخ .

سَجّانْ [ع،ـه]حبسخانه‌مأموری ، زندانجی § غاردیان .

سَجاوَنْد [فا،ـه]قرآن کریمك وقف ووصلی قواعد قرائتنی بعض علامات واشارات مخصوصه ایله قید واشارت ایلمك اصولی .

سَجایا [ع، ـه] خوی ، طبیعت ، ملکه معناسنه اولان (سجیه) نك جمعی .

سَجْدَه [ع،ـه] عبادت ویاتعظیم طریقیله النی یره قویمه § اویولده النی یره قویمه‌دن عبارت وضع مخصوص § ارکان صلاتدن بری .

سجده‌کاه = عبادت ونمازه مخصوص محل .

سجدهٔ سهو = نمازده ویا قرائت قرآن عظیم الشانده وقوع بولان برسهوه مقابل ایدیلن سجده

سَجْع [ع،ـه](ادبیات) نثرده بربرینه معطوف ویا بر نقطه‌ایله مربوط اولان ایکی ودها زیاده جمله وفقره‌لرك فاصله‌لرینی حروف و حرکات و سکناتجه یکدیکره موافق کتیرمك صنعتی [جمعی:(اسجاع)کلیر]

سجع مرصع = هرایکی فاصله‌نك کلمه‌لری عددووزنده وعدد حروفده موافق اولمق .

سجع مطرف = یالکز فاصله‌لرك قافیه‌ده اتحادی .

سجع موازی = عددجه مساوات اولمیوب یالکز فاصله‌لرك قافیه‌ده اتحادی .

سَجَنْجَل ـ سَجَنْجَلَه [ع،ـه]{یونانیدن معربدر.} آیینه مرآت .

سَجِیَّه [ع،ـه] خوی ، طبیعت ، ملکه ، مشرب .

سَچْکِین [ت،صـ] سچلمش ، منتخب ، کزیده § اوقوناقلی یازی .

سَچْمَك [ت ، مصـ] انتخاب ، اختیار ایتمك ایدیسنی فناسندن آییرمق § فرق وتمییز ایلمك .

سچلمك = انتخاب واختیار اولنمق § فرق وتمییز ایدلك § آیرلمق .

سچدیرمك = انتخاب ایتدیرمك ، § تفریق وتمییز ایتدیرمك .

سچمه = منتخب ، سچلمش ، آیرلمش .

سَحاء [ع،ـه] { اصطلاحات طبیه‌دن اولان وبین زاری معناسنه کلن (سحایا) نك دوغریسی واصلی ایسه‌ده غلطی مشهور اولدیغندن تفصیلاتی بالمجبوریه انك خلاسنده اعطا ایدلمشدر }

سَحابْ [ع،ـه] { فی الاصل (سحابه) نك جمعیدر.} صولرك تأثیر حرارتله تبخر ایده‌رك جوهواده تکاثف ایتمسندن حاصل ویاغموری بادی اولان دومان ، بلوط ، ابر . شکللرینه نظراً باشلوجه نوعلری شونلردر :

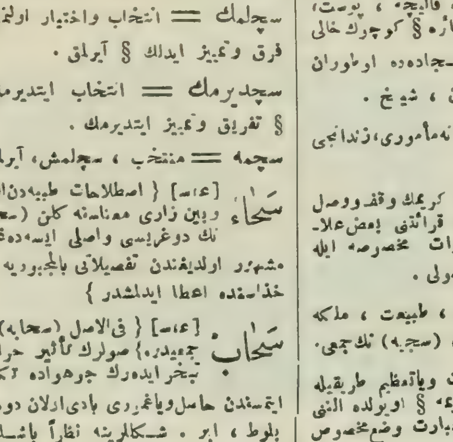

۲ — (عارض) اطلاق اولنان طولانی بلوطلردرکه: بونلرغروب شمسده افقه قریب اوله‌رق بولنوب صولا بهارده کثرتله کوریلور.

۲—(ایماق) دینان یاغمور بلوطلریدرکه: شکل مخصوصی یوق ایسه‌ده بوسیانده سنجابی رنکده اولملریله دیکرلرندن تفریق ایدیلور .

۳ — (دجنه) بونلرك شکلی بربری اوزرینه یغلمش طاغلر منظره‌سنده‌در بونلر اکثریا یازموسمنده ظهور ایدوب شایداقشاملری غروب طرفنده ظاهر اولور واوزرنده (طخاف) دنیلن اینجه بلوط بولنور ایسه یاغمور ویا فورطنه ظهور ایده‌جکنه دلالت ایدر .

(طخاف ـ ذنب الهره) : بونلر اینجه بیاض وآقلمش پاموق هیئتنده اولوب پك زیاده ترفع ایتمش کورینور . بو بلوطلرك ظهوری اکثریا هوانك تحول ایده‌جکنه دلالت ایدن حادثاتدندر.

سحاب مضیٔ == (هیئت) کرهٔ سمانك بعض محللرنده طاغنیق بلوط هیئتنده کوریلان وکوا کب لاتعدادن مرکب اولان بیاض لکه‌لر ـ که : بونلرك الك بیوکنه (کهکشان) دینور .

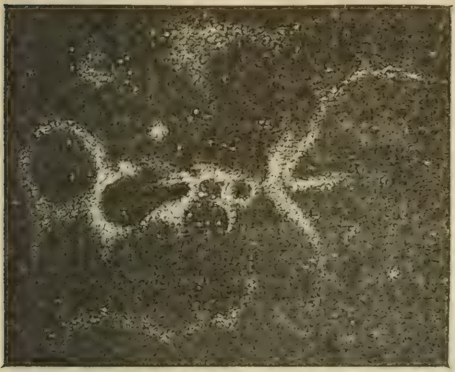

(صور جنوبیه‌دن اولان سیف سمك جملهٔ کوکبیه‌سنده)
(بولنان سحاب مضیٔ)

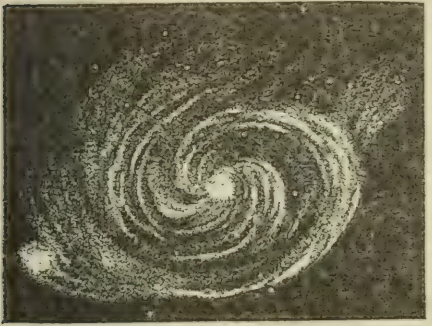

(کلب الصیاد جملهٔ کوکبیه‌سنده‌کی سحاب مضیٔ حلزونی)

(مثلث جنوبی جملهٔ کوکبیه‌سنده‌کی سحاب مضیٔ حلزونی)

سَحابَه [ع ، ا] بربلوط ، تك بلوط .

سَحّار [ع ، ص] پك زیاده ساحر ، سحر ایدن § جذب ایدن ، فتان § فوقتی (سحاره) كلیر .

سَحایا [ع ، ا] (طب) { دوغریسی (سحاء) در . } بینزادی ، بینی احاطه ایدن زارلركه : اوچ عدد غشادن عبارتدر . بونلرك اسملری خارجدن داخله دوغری { ام الصلبه ، غشاء عنكبوتی ، ام الرقیقه } در .

التهاب سحایا = بین زارلرینه عارض اولان بر التهاب در كه : انواع مختلفه‌ی میقروبلرك تحت تأثیرنده و مختلف شكللرده ظهوره كلیر § اكثریا نتیجه‌سی موته منجر اولور برمرض مهلك (Méningite) .

التهاب سحایای دماغ = (طب) دماغی احاطه ایدن اوچ زاردن غشاء عنكبوتی ایله ام الرقیقه‌نك [بوكا التهاب سحایای بسیط دینور] ویاخود جنبیات دوئیه‌نك التهابلانمسی [بوكاده (التهاب سحایای درنی) نامی ویریلیر .]

التهاب سحایای شوكی = (طب) على المعتاد بر التهاب سحایای دماغی ایله رفاقت ایدر برمرض اولوب التهاب سحایای دماغیك انتشاری نتیجه‌سیدر [اكثریا چوجقلرده ظهوره كلیر وساریدر .]

نزف سحایا = (طب) اغشیهٔ دماغیه آره‌سنده وقوعبولان انصباب دم .

سَحْج [ع ، ا] (طب) برشیئك دریسی قاوغنی صویوب صیبرمق § مایر ملاق .

سَحَر [ع ، ا] طاك یری آچیلمازدن براز اول اولان وقت .

سحر سراجی = (لانترن‌ماژیك) اوفق جام پارچه‌لری اوزرینه مصور رسملری بیوتدرك دیواره عكس ایتدیرن ضیا

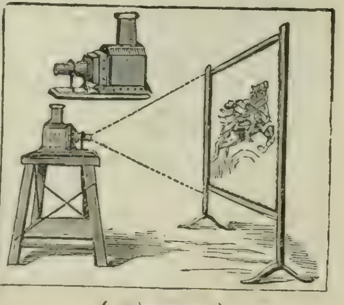

(سحر سراجی)

سحرگاه / سحرگه / سحرگهان } = سحر وقتی .

سَحْق [ع ، مص] برشیئی ازمك دوكوب یومشاتمق § سورتمك .

سَحْلَب [ع ، ا] ☞ (سالب)

سَحَن [ع ، مص] كسرآیجك ، قیرمق

سَحُور [ع ، ا] تمجید عكی ، رمضانده كیجه‌لری صباحه قارشی یدیلان یمك .

سَحیق [ع ، ص] بعید ، اوزاق ، § اكلاشامیه‌جق درجه‌ده مصنع ومرتب اولان كلام

سَخاء [ع ، ا] سخیلك ، جومردلك ، جومردلك ایتمه ، سخاوت .

سخاكار = جومرد ، سخی

سَخافَت [ع ، ا] ضعیفلك ، خفیفلك ، بوفقه‌لق § قالدلك ، بوزوقلق .

سَخانَت [ع ، ا] صیجاقلق ، قیزغینلق .

سَخاوَت [ع ، ا] سخیلك ، سخاء ، جومردلك .

سَخْت [فا ، ص] قاتی ، سرت ، چتین . پك ، قوتلی ، شدتلی ، متین § كوچ ، دشوار .

سخت بازو = قولی قوتلی ، شدتلی اولان .

سختدل = قاتی یوركلی .

سخت رو = پك یوزلی § طارغین ، عبوس .

سخت كیر = شدتلی طوتیجی ، اهمالسز طوتان .

سخت لگام = باشی سرت ، كم الزآت .

سختی / سختلك } = قاتیلق § كوجلك § صیقندی ، اضطراب .

سَخْتیان [فا ، ا] دباغت اولنمش كچی دریسی § سختیان دنیلن دریدن معمول .

سختیانجی / سختیانی } = سختیان بزیل ویاصاتان .

سَخَن [ع ، مص] صیجاقلق ، حرارت

سَخی [ع ، ص] سخا ایله متصف اولان ، جومرد ، كریم الطبع .

سَخیف [ع ، ص] كوشك ، ضعیف ، بوش § باطل § سیرك طوقومش بز .

سَخین [ع ، ص] ایصنمش ، حار ، صیجاق ، قزغین .

سَدّ [ع ، مص] قپامق ، طیقامق ، قپانمق ، طیقانمق § حائل ، حاجز ، مانع ، پرده § سطح عمومیدن یوكسك اولان سطح § استحكام كبی بیوك دیوار : سد اسكندر § دربند ، بوغاز .

سد آهنین = دمیر دربند § دمیردن دیوار .

سد باب = قپوبی قپامق ، اورتمك .

سد چین = ☞ (لغتچهٔ اعلام) .

سد رخنه = دلیكی قپامق ، طیقامق .

سدرمق = آجلقدن اولمیه‌جك قدر اكل وشرب .

سَداب - سَذَب [ع ، ا] صدف اوتی دنیلان برجنس نبات كه : طبده یاپراقلری مطمث ومنبه مقامنده مستعملدر .

سَداجَت [ع ، ا] ساده‌لك § حسن‌خلق .

سَداد [ع ، ص] راست ، صواب ، خطا اولمیان ، دوغری § راستی ، خطاسزلق ، دوغریلق .

سَدَر [ت ، ا] (معماری) ایكی پنجره آره‌سنده‌كی دیوار قسمی .

سَدِر [ج ، ا] (حیوانات) ذات‌اللقاح منظومه‌دن ذات‌الفلقتین شعبه‌سنه منسوب غایت جسیم بر آغاجدر .

سَدْم [ع ، ا] عمودی اوله‌رق فیشقیران صو .

سَدَن [ع ، ا] بتخانه § عبادتگاه .

سَدید [ع ، ص] راست ، دوغری ، صواب .

سَدیر [ع ، ا] كوشك ، قصر § كنبد § اوطه‌لرده اوطوریله‌جق مندر ، كرەوت § قاریوله .

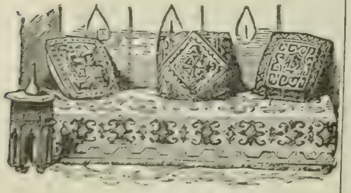

(سدیر)

باش سدیره كچمك = اوطه‌نك اك معتبر ، اك یوقاری طرفنه كچوب اوطورمق .

سَدْیَه [ج ، ـ] خستەلرك ، كبارناسك نقلنه مخصوص و اطرافی آرابه كبی قپالی ، برنوع صندالیه كه آلتنده‌كی ایكی صیریقدن ایكی كشی طوته‌رق نقل اولنور .

سَذابْ [ع ، ـ] ☞ [سداب] .

سَرْ [فا ، ـ] باش، رأس، كله ، قفا § طائفەنك بیوكی ، رئیسی § اوج ، كنار، نهایت علیا § تپه، ذروه

سرآغاز = یكیدن، باشدن باشلامه ، باشلانغچ .

سرآمد = باشده بولنان، ایلرو كلن .

سرآهنك = چالغیجیلرك باشی، اوركستره

سراپا = باشدن ایاغه قدر .

ازسرنو = یكی باشدن، یكیدن .

سرافراز = باشی یوقاری قالدیراز § ممتاز

سرافكنده = باشی اكن .

سرانجام = باشنه كلن § عاقبت امور .

سرانكشت = پارمق اوجی .

سربالین = باش یاصدیغی .

سرباز = یكیت، جسور، جسارتلی .

سربجیب = اوتانمقدن ویا كدردن باشی كوكسی اوزرینه صارقتمش اولان، مراقبه‌یه واران .

سربسته = باشی باغلی اولان .

سربسر = باش باشه ، باشدن باشه .

سربلند = بالاقد، اوزون بویلی، ممتاز .

سرپوش = باشه كیبلن هردرلو شی .

سرتاپا = باشدن ایاغه قدر .

سرتاسر = باشدن باشه، بسبتون .

سرتیز = اوجی ، باش طرفی سیوری اولان .

سرچشمه = چشمه باشی ، منبع ، صو باشی .

سرحد = حدود باشی ، ایكی حكومت ایكی حكومت اولكاسنك حدفاصلی، سینور .

سرحددار = حدود محافظی .

سرخیل = كاروانك ، قافلەنك باشی، رئیسی § آمر ، رئیس .

سردار = عسكر قوماندانی ، اوردونك اك بیوك آمری .

سرداری = سردارلق .

سردفتر = دفترك باشنده مقید اولان

سردن گچدی = اسكی برصنف عسكر .

سررشته = ایپ اوجی .

سرزده = باش كوسترمش ، ظهور ایتمش اولان .

سرزمین = باشی یره قویەرق .

سرعسكر = عسكرلرك اك بیوكی ، آمری .

مقام سرعسكری = سرعسكرلك دائرهٔ جلیله‌سی .

سرمحرر = باش محرر .

سرمو = قیل اوجی § جزئی شیٔ .

سرنوشت = باشه یازیلی اولان، حكم مقدرات .

سَرا [فا ، ص] تغنی ایتمك معناسنه اولان (سرایدن) مصدرندن مشتق اولوب آهی ، ترنم ایدن معناسیله وصف تركیبی حالنده مستعملدر .

نغمەسرا = نغمه پرداز .

سرآینده = تغنی ایدیجی ، ایدن .

سَرّاء [ع ، ـ] وسعت، سهولت، حال یسر .

سَرائِر [ع ، ـ] كیزلی ایش معناسنه اولان (سریره)نك جمعی . (سر) ك جمعی (اسرار) كبیر .

سَرابْ [ع ، ـ] قوملی چوللرده صو وآغاجلق كبی كورینن اشعهٔ شمس (كه : جوارده بولنان قریه ، اورمان وسائرەدن انعكاس صورتیله - تأثیر حرارتله كسب خفت ایتمش اولان - طبقات هوائیه‌یه منتشر اولان شعاعات ضیائیه‌نك ارعلده منعكس اولمسندن ایلرو كلیر) ایلغیم صالغیم .

« سراب اولورم صائقه برتوری كورینشدر
چوق كیمسه بورلدی هوسیله بوسرابك »

(سراب)

سَرابیل [ع ـ] كوملك، قمیص معناسنه اولان (سربال) ك جمعی .

سَراپَرْدَه [فا ، ـ] اوتاغ § حرم‌دائره‌سنك اوكنه چكیلان بیوك پرده .

سَراپیاسْ [ج، ـ] (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سنه منسوب و بحر سفید سواحلنه مخصوص برنباتدر .

(سراپیاس)

سَرّاجْ [ع، ص] آت اكری ، آت طاقمی یاپان اهل صنعت .

سراجخانه = سراج اصنافنك بولندقلری چارشی .

سَراحْ [ع، ـ] طلاق ، تطلیق .

سُرادِقْ [ع، ـ] (سراپرده) ایله مترادفدر .

سَراسیمَه ـ سَراسْمَه [فا، ص] شاشیرمش، حیرتزده سرسم .

سَرافیلْ [ع، ـ] شلوار § طون .

سَراماجْ [فا، ـ] بویندروق .

سَراویلْ [ع، ـ] ایچ طونی .

سَرایْ [فا، ـ] كاشانهٔ عظیم § حضرت پادشاه عالیجاهك اقامتكاهی .

سَرایاء [ع، ـ] دشمن اوزرینه كوندریلن فرقه‌قلیله معناسنه اولان (سریه) نك جمعی .

سَرْبَسْتْ [فا، ص] آزاده، غیر مقید، لاابالی مشرب .

سَرْپاشْ [فا، ـ] چوماق ، كرز .

سَرْپمك ـ سَرْپِشْدیرْمَكْ [ت، مصـ] صاچمق ، نشر ایتمك § توزیع ایلمك .

سَرْپَنْجَه [فا، ـ] اوت بازوصاحبی، زورلو .

سَرْتْ [ت،ص] قاتی ، صلب § كسكين، مؤثر § خرچين، سركش .

سَرَجْ [ع،ا] اكر ، آت طاقمی .

سرج تركی = (طب) باشده كی عظام وتد دنیلان كميكك بوقاری جهتنده كی چوقور

سَرْچَه [ت،ا] (عصفور) زمره سندن معروف كوچوك قوش .

سرچه پارمق = الك اك كوچوك پارمغی، بنصر .

سرچه قدر = كوچوكلكدن كنايه در

كوچوك سرچه قوشی = طيوردوريه دن وعادی سرچه دن كوچك بر قوشدر .

سَرْخَسْ [ع،ا] (فارسيدن معربدر) سيوری اوجلی نبات ديكدر .

سرخسيه = اكرلی اوتی دينلن نباتاتك منسوب اولديغی فصيله كه : بو فصيله يه داخل اولان نباتات ممالك حاره يه مخصوص اولوب قطبلره طوغری كيدلدكجه نوعلری كسب ندرت ايدر .

سرخس الذكر = اكرلی اوتی كه : كوكی طبده دافع دود وحيد اولدرق مستعملدر.

سرخسيهٔ صادقه = نافعة الفلقه شعبه سندن اولوب معدن كورلريله برابر مستحاثه سی چيقمقده در .

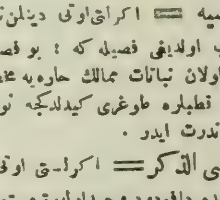

(سرخسيهٔ صادقه)

سرخسيهٔ كبيره = (قرال اوتی) ذات الالقاح خفيه دن سرخسيه يه منسوب اولوب جسيم دالری اولان وبطاقلق محلرده بولنان بر اوتدر .

سَرْخُوشْ [فا،ص] استعمال مسكرات ايله جوهر عقلی وادراكی غائب ايلمش بد بخت ، مست ، سكران .

سرخوشلق = عشرت ابتلاسی § سرخوش اولانك حالی ، اوضاعی .

سَرْدْ [ع مص] سوزی حسن ادا وانسجام ايله سوق ايتمك ، سوز بوصورتله سوق ايدلمك .

سَرْدْ [فا،ص] صوغوق ، بارد .

آب سرد = صوغوق صو § لطافتسز.

سَرْداب ـ سَرادِبَه [ع،ا] (فارسيدن معربدر) ممالك حارده يازين كوندوزلری اوطوريلان درين بر آلتی اوطه سی كه : (بادكير) دينلن اوجاقلر واسطه سيله هوا آلير .

سَرْزِنِشْ [فا،ا] اكدير، توبيخ ايتمه .

سَرْسامْ [فا، ا] انسانه سرسملك ويرن برنوع بين علتی .

سَرْسَرِی [فا،ص] اوتاده بريده باشی بوش كزن، دربدر§ (حقوق) هيچ بر كاروكسبله مشغول اولميان ومعين ودائمی اقامتكاهی بولنميوب شوراده بوراده كزن شخص § بوش، بيهوده سوز .

سرسريانه = سرسريجه سنه

سرسريجه = سرسری طرز وحالنده .

سرسريلك = سرسرينك حال، وصفی، دربدرلك .

سَرْسَمْ [ت،ص] فارسی (سراسيمه) دن محرفدر، اورايه مراجعت بيورلسون .

سرسملك = ابلقلق ، بدلالق .

سرسمله مك = سرسم اولمق .

سَرْشارْ [فا، ص] اغزينه قدر طولو ، لبالب مملو ، ابريز ، طاشقين § حدی متجاوز .

سرشاری = طولولق ، طاشقينلق

سَرْطاقْ [فا ، ا] جهانما كی خانه نك اورتهنده بولنان اطرافی آچيق اوطه ، دائره .

سَرَطانْ [ع ، ا] حيوانات مفصليه نك قشريه قبيله سندن ده قابوت زمره سنه منسوب اولوب چای ونهر كنارلرنده بولنوره اوزری واياقلرينك مفصل يرلری نشترلی برحيواندر . § يكنجی دنيان كوچوك صو حيوانی ، چاغنوز § (هيئت) بروج اثنی عشرك دردنجيسی اولوب كواكبی بوبرجه حزيرانك طقوزنده داخل اولوركه : موسم صيفك ابتداسی عد ايديلور § (طب) خارج وداخل كافهٔ اقسام بدنده ظهور ايده بيلوب محل ظهورينه كوره بوين، قاصيق، وسائر نواحئ بدنيه بزلرينی آفت ورده ايده رك بتون بدنی استيلا ايله ظهور ايتديكی محلدن اخراج ايدلدكده ديكر برمحلده نكس ايله باش كوستران مدهش برمرض كه اولديغی محلی اويمغه ويكه صالح اولديغی اچهرون بوكا بين الناس (يكرجه علتی) دخی دينور § شكلی اطرافنده انتفاخ وترسم ايتمش اوردنه ايله يكنجه مشابهت حاصل ايتديكندن بواسمله تسميه اولنمشدر .

(سرطان)

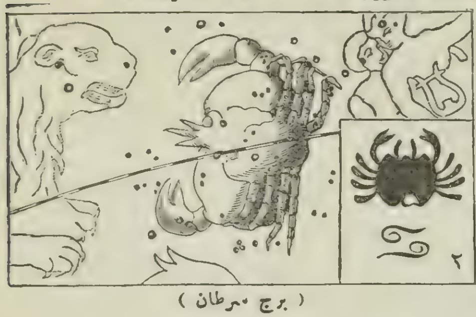

(برج سرطان)

سرطان اسود = (طب) سياه رنكلی برنوع سرطان § هرنوع مضر شيشلر.

سرطان بشروی = (طب) جلد ايله غشاء مخاطی يعنی خارجی وداخلی اورتونك (بشره) دينلان طبقه لرنده حاصل اولان سرطان كه جلده اولان نوعنه يكرجه دينور.

سرطان شبه دماغی = (طب) منظره سی شكل دماغه مشابه صورتده غايت كثرتله حجرات سرطانيه يی حاوی اولان سرطان.

سرطان عظمی = (طب) اجزاسی كميكلشمكه باشلامش اولان سرطان .

سرطان غرائی = (طب) پلته لشمش طوتقال قوام ومنظره سنده اولان سرطان كه : استحاله وتاين ايتمش نوعيدر .

سرطان غضروفی = (طب) كمیكارك اوزرنده ویا بعض اعضانك ایچنده، غده‌لرده تكون ایدن تقیرداق آوامنده وغقیرداق نسجنی حاوی سرطان.

مدار سرطان = (هیئت) سرطان برجنك بولندیغی نقطه حذاسنده اولارق نصف كرهٔ شمالیده خط استوایه موازی اولمق اوزره فرض اولنان دائرهٔ متوازیه دركه : منطقهٔ معتدله‌دن تفریق ایدر . [نصف كرهٔ جنوبیده بونك مقابلی اولان مدارجدی ایله اشبو مدار اراسنده محصور اولان اراضی منطقهٔ حاره‌دن معدوددر .

سرطان معده = (طب) معده‌یه عارض اولان سرطان . { كه : اشتهاسزلق وطعامدن صوكره سكون بولان اوجاع معده‌ویا وحدت مزاج كبی علامات عارضیه ایله بدء ایدوب بالآخره قبض معند واستفراغات كبی علامتلر دخی اظهار ایدر تدقیقات اخیرهٔ طبیه‌یه نظراً : مرض خبیث مذكورك اكثریتله شراب استعمالندن تكون ایلدیكی تبین ایلمشدر . }

سرطان لبنیٔ مصور = (طب) نسج لیفیسی چوق سرطان ه بوكا سكیر دیرلر.

سَرَفْ [ع.ـ] اسراف .

سَرْفُرُو [فا.ـ] باش اكمه ، اطاعت ، انقیاد .

سَرَقَه [ع.ـ] خرسز معناسنه اولان (سارق) ك جمعی .

سَرْگُذَشْت [فا.ـ] باشه كلن وقعه، وقایع، حكایه.

سَرْگَرْدانْ ـ سَرْگَشْتَه [فا.ـ] باشی دونن ، متحیر ، شاشقین § پریشان

سَرْگَرْم [فا.ـ] باشی حرارتلی § سرخوش، نشئه‌لی .

سَرْكُوبْ [فا.ـ] باشه اوران .

سَرِكُویْ [فا.ـ] محله، سوقاق باشی

سَرْكی [ت ، ـ] سریلان ، یاییلان شی صاتلمق اوزره آیریلان اشیا ، میوه، وسائره § ممالك مختلفه‌نك تحف وانفس معمولات ومحصولاتنك جمله‌یه عمومه سیر وتماشا ایتدیرمك ، همده صاتلمق اوزره عمومه عرض اولندقلری محل ، اشهر ، معرض § خزینهٔ دولتدن

مقابلنده آقچه ویرلمك اوزره اصحاب معاش ویا اصحاب مطلوب یدینه ویریلن بر نوع سند .

سَرْكینْ [فا.ـ] حیوان تزسی ، كوبره، تپیشقی .

سَرِلْمَكْ [ت، مص] بایلمق ، دوشنمك § اوزانوب یاتمق § بر ضربه‌یه بر تأثیره معروض اولەرق دوشمك ، دورلمك .

سرلمش = مفروش ، دوشنمش § اوزانمش .

سَرْما [فا.ـ] قیش، موسم شتا § صوغوق.

مار سرما دیده = قیش كچیرمش یلان § قورناز زبون‌كش آدمدن كنایه‌در .

سَرْمایَه [فا، ـ] صاحب كسب وكارك اساس تجارت اتخاذ ایتدكلری اصل مال ونقود كه : آنك ایشلدلمسیله تمتع حاصل اولور § (علم ثروت) استحصال ثروته صرف اولنمق ایچون حفظ وادخار ایدیلن كافهٔ اشیا .

ثابت سرمایه = صنایعه مخصوص ابنیه، آلات وماكنالر كبی ازچوق دوام وبقاسی اولان سرمایه .

متداول سرمایه = استحصال ثروت ایچون صرف واستعمال اولنان كافهٔ مواد ابتدائیه .

سرمایهٔ معنوی = علوم وفنون، حسن اخلاق وادب كبی شیلر § معلومات مكتسبه بضاعهٔ علمیه .

سرمایه‌دار = سرمایه‌سی اولان .

سرمایه‌سز = سرمایه‌سی اولمیان § بضاعه‌سز

سَرْمَدْ ـ سَرْمَدی [ع ، ـ] دائم ، باقی ، جاوید ، دائمی ، بی‌زوال ، ابدی .

سَرْمَقْ [ع ، ـ] قویون صارماشیغی، قره بازی دنیلان نبات كه : غایت كوچوك مادی ، مور، بیاض چیچك آچار.

سَرِنْگُونْ [فا، ـ] باشی آشاغی‌یه كلن الت اوست اولان .

سَرْمَكْ [ت، مص] یایمق ، آچمق ، بسط ایتمك § یاتیرمق § دویرمك .

ایپه اون سرمك = وهمی عذرلر درمیانیله برایشدن قاچنمق .

لشنی سرمك = اولدیریجه‌سنه دوكمك .

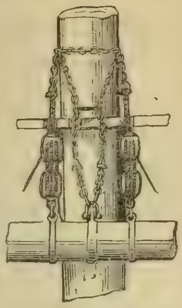

(سرن)

سَرَنْ [ت ، ـ] (بحریه) عمومیتله اسطوانی الشكل اوزون وقالین آغاج § (بحریه) اوزرینه مربع الشكل یلكنلر كشاد اولنمق ایچون دیرك وچبوقلره آرقوری اولەرق وضع وتعلیق اولنان آغاجلر .

(سروی آغاجی)

سَرْوْ [فا، ـ] لسانمزده سروی ویا سلوی دنیلن اینجه اوزون آغاج كه غایت كوچوك اولان یاپراقلری یاز قیش خضارتنی محافظه ایدر .

(سروی اوتی)

سرو آزاد = اوزایوب كیدن غایت دوزبر نوع سروی .

سرو چمان = ناز وشیوه ایله صالللانه‌رق یورون محبوبه‌دن كنایه‌در .

سروستان = سرولك ، سروی غابلری چوق اولان محل .

سرو قد = بوی وقامتی سروی كبی اوزون اولان .

سرویه = (نباتات) سروی، مازی ، اردیچ آغاجلرینك منسوب اولدقلری فصیله ، فصیلهٔ سرویه .

جوز سروی = سرو آغاجنك ثمری كه : ابتدای تشكلنده شحمی وكروی اولدیغندن بو اسمله یاد اولنمقده‌در .

سَرْوَرْ [فا، ـ] رئیس ، باش ، صید ، امیر .

سرور كائنات = پیغمبر ذیشان، مفخر موجودات افندمز حضرتلری .

سروری = ریاست ، امارت .

سَرُوْم [ج، س] قانك قسم مایعی اولان ماده ، مصل ، مصل دم .

سروم ایله تداوی == تداویٔ بالمصل دنیلان اصول که : حیواناته میقروب شر- یتفه‌لری یاپه‌رق معافیت اعطاسندن وقانی آلوب تحفیر ایتدکدن صوکره حاصل اولان صویك ، مصلك انسانلره شرینغه ایدلمسی اصولی .

سَرْوی [ت، س] ذات‌القاح ظاهره‌نك عربه‌البزور فرقه‌سندن اولوب اخشابی صنایعده مستعملدر . اورمانلرده (سرو)دن} برشجر ویاشجیره‌دره { فارسی تذبت ایدر سرو آغاجی § اتك آلتنده‌کی اوزون بیاض نشان .

آلتون‌سروی == کونشك دکزه عکس ایدن طرلالی ضیاسی .

کموش سروی == (سروسیمین) دکزه انعکاس ایدن مهتابك § مهتابك دکزه‌عکسیله سطح بحرده حاصل اولان قطعهٔ منوره .

سَرْهَنْك [فا، س] چاوش ، قواص ، یساقچی .

سَریر [ع، س] تخت، اورنك، تخت عالی بخت حضرت پادشاهی .

سریرآرا == تخته زینت ویرن .

سَریره [ع، س] درونده مضمر اولان کیفیت ، سرمکتوم § یتاق .

سَریریات [ع، س] { یتاق معناسنه اولان(سریره)دن} مأخوذ- دره (طب) مکتب‌طبیه‌ده ویا مکتب طبیه‌یه مربوط اولوب طلبه‌یه عملیات کورملری ایچون تخصیص ایدیلن خسته‌خانه‌لر .

سریریات داخلیه == (طب) امراض داخلیه حقنده طلبه‌یه برفکر عملی ویرمك ایچون امراض مزوره تداویسنه مخصوص قغوش .

سریریات خارجیه == (طب) امراض خارجیه حقنده عین‌صورت ومقصدله کشاد ایدیلن خسته‌خانه ویا قغوش . سریریات اذنیه، عینیه ، عصبیه ، نسائیه ، ولادیه نوعلری دخی موجوددر .

سَریع [ع، ص] جست‌وچالاك، سرعتلی، چابوق ، آز زمانده چوق عمل وحرکت صرف ایدن .

سریع السیر ، سریع الحرکه == یورویشی چابوق، سرعتله حرکت ایدن ، یورویین .

سریع الانفصال ، سریع التأثر == چابوق منفعل ، متأثر اولان ، چابوق کوجه‌نن .

سریع الزوال == چابوق زوال بولان ، دوامسز ، سورکسز .

سریع الانتقال == چابوق اکلایان ، پك ذکی .

سریعا == سرعت‌ایله، سرعت اوزره، عجلةً ، همان، عجله ایدرك .

سَرِین [ت، ص] آز صغوق، صیجاق وصغوقه نسبتله صغوقه دها قریب اولان ، خوشه کیده‌جك درجه‌ده صغوق، برودت لطیفه وخفیفه .

سرینلك == سرین اولان زمان ویا مکان § صغوق برمایعك بعدالشرب وجوده ویردیکی خفیف، لطیف صغوقلق .

سرینلشمك ، سرینله‌مك == سرین اولمغه باشلامق .

سَرِیُوم [ج، س] {تلفظی Ceriome واصل‌لاتینجه‌سی (Cériume) دره} برجسم بسیط معدنی‌که : نادراً بعض معادنك ترکیباتنده بولنور .

سَرِیَّه [ع، س] دشمن اوزرینه سوق اولنان وموجودی (١٠-٥٠٠) اولان سواری مفرزه‌سی .

سَزا - سَزاوار [فا، ص] لایق، شایان، شایسته ، مناسب ، مستحق، یاراشیر، چسبان [(سزا) کلمه‌سنك قبحیاتده اسنادی ممکن اولوب (سزاوار) کلمه‌سی ایسه منحصراً چسبانه عائددره]

سزاواری == سزاوارلق ، لیاقت ، شایستکی ، مناسبت، استحقاق § ارزانی، مصرفی .

سَزاب [فا، س] صو تره‌سی دنیلان نبات.

سَزابیه [ج، س] خیار شنبریه دنیلن فصیله‌نك اسمی که : ترهندی، عود آغاجی ، کچی بوینوزی ، سینامکی دنیلان نباتات هپ بوفصیله‌یه منسوبدرلر.

سَزْمَك [ت، مص] ضمناً ، طولاییسیله اکلامق ، بللی بللیسز حس ایتمك § حس ایتمك .

سزلك == طولاییسیله اکلاشلمق ، حس ایدلمك .

سزکی ، سزمه ، سزیش == طولاییسیله، ضمناً اکلامه، حس، تفرس .

سَس [ت، س] قولاغه کلن صدا ، آواز، ایتك § انسان ویا حیوانك آغزندن چیقان‌صدا ، صوت § کورولدی، پاتیردی، شمانه § خبر، معلومات .

سس چیقارمق == سویلمك، بیان مطالعه ایتمك .

سسدن طانیمق == سوزك ، شحکك مخروب الیه‌نی تفرس ایتمك .

سسسز == صداسی‌اولمیان،کورولدیسی، پاتیردیسی بولنمیان، حرکتسز، ساکن .

سسی کسلمك == برشیئك کورولدیسی، دغدغه‌سی، پاتیرده‌سی منقطع اولمق .

سسه کلمك == سسك صدور ایتدیکی جهته میل وحرکت ایتمك .

سسله‌مك ، سسلنمك == چاغیرمق، سسله‌باغیرمق § چاغیرانه‌جواب‌ویرمك .

سسلی == سسی اولان § کورلدیلی ، پاتیردیلی .

سس ویرمك == چاغیرانه جواب ویرمك § صدا عکس ایتمك .

سَطْح [ع، س] خانه طامی ، بام § برشیئك طیش یوزی ، طیش طرفی § دوز یر ، زمین § (هندسه) برجسم هندسینك حدودی اولوب کندیسنده ابعاد ثلثه‌دن یالکز طول ایله عرض بولنان . شکل که: بر طاقم خطوطك یان‌یانه کلمسندن تکون ایلدیکی مفروضدر .
[جمعی : (سطوح) کلیر .]

سطحاً == سطح جهتیله .

سطح ارض == یریوزی ، روی زمین .

سطح افقی == (هندسه) افقه وتعبیر دیکرله طورغون صولرك یوزینه موازی اولان سطح § صو ایله مالی بر حوضك یوزی کبی .

سطح داخلی == (معماری) کرك آلتندن کورینن یمق اشاغی باقان سطح مستدیری .

سطح دریا == دکزك‌یوزی ، اوستی .

سطح دورانی == (معماری) هر هانکی برخطك محور اعتبار اولنسان بر خط مستقیمك اطرافنده دورانندن تولد ایدن سطح . مثلا : برمثلث قائم‌الزاویه‌نك ضلع قائمه‌لرندن بری محور اتخاذ ایدیله‌رك دوراننده تولد ایدن سطح کبی‌که بومخروط دورانی سطحیدر .

سطح شاقولی == سطح افقی‌یه عمود اولان سطح .

سطحی / سطحیه } == سطحه منسوب § خفیفجه § یاشندن صاورمه، بلاتعمیق .

سطح مائل == (هندسه) افق ایله آز چوق برزاویه احداث ایدن سطح .

غالیله‌نك سطح مائلی == سقوط اجسام قوانینی اثبات ایچون حکیم مشهور غالیله طرفندن ساحهٔ تجربه‌یه وضع ایدیلن برمستوی مائل .

سطح محدب == (حکمت) یوزی قبارق، چیقینتیلی اولان سطح، قبه سطوحی کبی .

سطح مستوی == (هندسه) برسطحك اوزرینه آلنان هرهانکی ایکی خط بیننده رسم ایدیلن خط مستقیمك هر نقطه‌سی وسطحه تماماً منطبق بولنورسه بویله اولان سطحه سطح مستوی ویا ساده‌جه مستوی دنیلیر حوضده بولنان صویك یوزی، اینه‌نك یوزی کبی .

سطح مقعر == (حکمت) اویوق، چوکونتیلی اولان جسم .

سطح منحنی == (هندسه) تماماً منطبق اولمق اوزره اوستنه برخط مستقیم رسمی ممکن اولمیان سطح مخروطك، کره‌نك سطحی کبی .

سطح مولد == (معماری) کمرلرك آیاقلری اوزرنده افقه موازی فرض اولنان مستوی

سطحیاً == طیش یوزندن، خارجاً § سطحی اوله‌رق، تعمیق ایدلمکسزین .

سطحیات == سطحی، عادی شیلر .

نشان سطحی == (اسلحه) ☛ [نشان]

سطحی نظر == نظر مدققانه‌یه مالك اولمیان .

سطحیجه == سطحی اوله‌رق، خفیفجه تعمیق ایدلمه‌رك .

مساحهٔ سطحیه == برسطحك واحد قیاسی اعتبار ایدیلن دیکر برسطحه نسبتیدر .

سَطِرْ [ع،س] یازی صیره‌سی .

سطر آتلامق == یازار ایکن سهواً دیکر سطره کچمك [جمعی: (سطور) کلیر .]

اکری سطر == خط‌اطینجه معتبر اولان حذادن ایرلمش اولان یازی صیره‌سی .

سطرباشی == فقره‌باشی یکیدن باشلانیلن سطرك ابتداسی .

سَطْرَنْج [ع،س] دامه تخته‌سی کبی مربع خانه‌لره منقسم برتخته اوزرنده اوینانان برنوع اویون .

سطرنجلی == سطرنج تخته‌سی کبی بر طاقم مربع خانه‌لری حاوی اولان قماش، بز وساره .

سَطْوَتْ [ع،س] فی الاصل برینك اوزرینه شدت وقوتله صیچرامق معناسنه ایسه‌ده لسانمزده قاهرانه قوت واقتدار معنالرنده مستعملدر .

سَعَابِیب [ع،س] کندوسندن ماء صافی آقان شیء، عسل .

سَعَادَتْ [ع،س] ایی طالعلی اولمق، نیکبختی، مسعودیت، موفقلیق، مبارکلك

عصر سعادت / وقت سعادت } == فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلرینك حیات دنیویه ایله برحیات بولندقلری زمان، شرفبخش اقبال وقدسیت اولدقلری عصر مبارك .

درسعادت == پای تخت سلطنت سنیهٔ عثمانیه اولان استانبول شهری .

سعادتلو == مراتب قلمیه‌ده بالا ایله متمایز، عسکریه‌ده برنجی فریقلق ایله میرآلایلق، ملکیه‌ده وزیر ایله میرالامرالق رتبه‌لری آره‌سنده‌اصحاب رتبه‌ویریلن عنوان رسمی .

سعادتمند == صاحب سعادت، سعید، بختیار، مسعود .

سعادتمندی == بختیارلق .

سَعْتَر ـ سَعْتَرَبَرّی [ع،س] (نباتات) ککیك اوتی دنیلن نباتات که : عصاره‌سی طب قدیمده هردرلو اوجاع واضطرابات داخلیه‌یه قارشی استعمال ایدلدیکی کبی طب جدیده‌ده دخی منبه ومقوی وهاضم اوله‌رق مستعملدر .

سعتری == صویتاری § شن، شوخ آدم § سعتره، ککیك اوتنه منسوب .

سَعْد [ع،مص] مبارکلك، مبارك اولمق، فرخنده‌لك، قوتلیلك، مسعودیت، اوغور § قوتلی، مبارك، مسعود، اوغورلی § عنداه مقبول .

سعد اکبر == مشتری دنیلان سیاره‌دن کنایه .

سعد اصغر == زهره دنیلان سیاره‌دن کنایه .

سعدان / سعدین } == مشتری ایله زهره کوکبلری .

سَعْفَه [ع،س] (کل) دنیلن باش چیبانی که : اکثریا طهارت ونظافته اعتنا ایدلمین چوجقلره عارض اوله‌رق باش قیللرینك ابدیاً دوکلمسی انتاج ایدن برمرض ساریکه : طفیلات خصوصیه‌سیله حاصل اولور .

سَعَه [ع،س] (کسر سین ایله‌ده لغت اولدیغندن اورایه مراجعت بیورلسون) (وسعت) ایله مترادفدر .

سَعْی [ع،مص] چالیشمق، چبالامق، غیرت ایتمك § زیارت ایتمك § زیارت، طواف قصدیله یورومك .

سعی خزینه == نفع خزینه .

سَعِیدْ [ع،ص] سعادت ایله متصف اولان، مبارك، مسعود، بختیار، اوغورلی . [جمعی: (سعداء) کلیر] عنداه مقبول اولان (شقی) مقابلی § انجام کاری خیره واصل اولان کیمسه .

« السعد سعید فی بطن امه والشقی شقی فی بطن امه »

سَعِیرْ [ع،س] آتش، آلولنمش آتش، نار شدید § جهنم .

سَغَابَتْ [ع،مص] رنج وتعبه مقارن آجلق .

سَغْرِی [فا،س] ☛ [صاغری] .

سَفْ [ع،مص] دوایی دوکوب توز ایتمك § دوکیلوب توز ایدلمش دوا . [جمعی: (سفوف) کلیر .]

سَفَائِنْ [ع،س] کمی معناسنه اولان (سفینه) نك جمعی . (سفن) دخی سفینه‌نك جمعی ایسه‌ده لفظ مذکور اکثریا حرب کمیلرینه وصف اولوره]

سَفَّاحْ [ع،ص] کثیرالعطاء، جوانمرد § فصیح الکلام .

سَفَارَتْ [ع،س] سفیرلك، ایلچیلك § ایلچی وظیفه‌وصفتی § ایلچی مقامی § (حقوق دول) سفیرك وظیفه وصفت ومأموریتی .

حق سفارت == (حقوق دول) بردولتك دول ساره نزدینه سفرا اعزامیله عقد روابط مناسبات ومصافات ایلمك صلاحیتی که : حاکمیت واستقلالك اوصاف اساسیه‌سندن بریدر .

سفارتخانه == سفیر ایله معیت مأمورینك اجرای وظائف رسمیه ایلدکاری دائره § سفیر اقامتکاهی .

سفائن حربیه

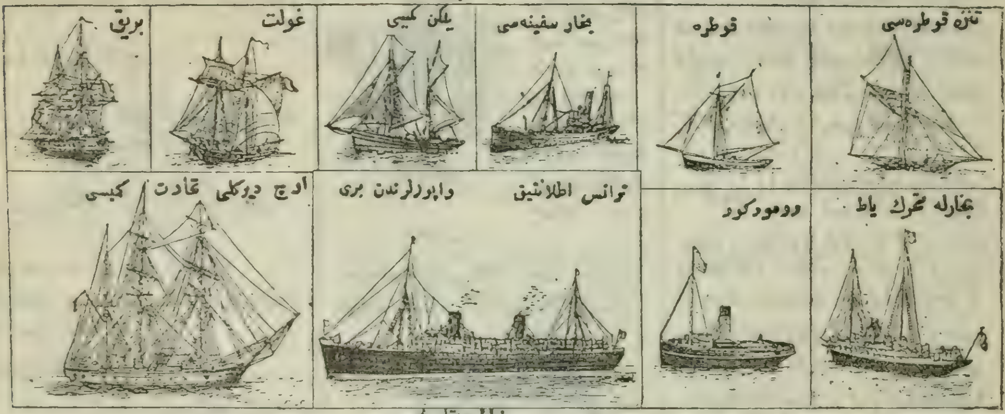

سفائن تجاریه

سَفّاكْ [ع، ص] قان دوكیجی، خونریز.

سَفالَتْ [ع، ا] سفیللك، دوشكونلك، حقیرلك § ضرورت فرق العاده، احتیاج شدید، شدتلی یوقسوللق.

سَفالینْ [ع، ا] چناق چوملك كبی چامور دن عبارت ومصنوع مواد.

سَفانَتْ [ع، ا] مرانغوزلق.

سَفاهْ ـ سَفاهَتْ [ع، ا] نقصانی عقل وادراك، خفت عقل، عقلسزلق § مالی، نقدینی بیهوده یره اسراف واتلاف ایدن آدم. § ذوق عالمنده یشایش.

سَفْتَجه [ع، ا] [illegible] ضم سین ایله [سفتجه].

سَفَرْ [ع، ا] قطع مسافه ایتمك، یولجیلق § عسكرك دشمن قارشوسنه كیتمك اوزره حركتی، محاربه‌یه عزیمت، دشمن اوزرینه یورویش § محاربه [جمعی: (اسفار) كلیر.]

سفربر = سفر حالنده، حربه مهیا بر حالده بولنان، حضری اولمیان عسكر، فرقهٔ ماشیهٔ عسكریه.

سفری = (حضری) مقابلی، سفر حالنده بولنان آدم، یولجی.

سفرطاقمی = یولجیلغه مخصوص اشیا ولوازم.

سفر طاسی = دروننده یول ازیقی قونیلان وبربری اوزرینه موضوع بر قاچ پارچه قابدن مركب اولان یمك طاقمی.

سفره قابلیت = (بحریه) بر سفینه‌نك اهل خبره طرفندن بامضبطه تصدیق اولنان حال ومتانت ودرجهٔ استیعاب وتحملی.

سَفَرْ [ت، ا] دفعه، كره.

سفرلك == سفرلك، دفعه‌لك، كره‌لك.

سفرجل [ع، ا] آیوا دنیلن صاری رنكلی، المادن بیوك، طعمی خفیف بوروشدیریجی میوه.

سفسطه [ع، ا] (منطق) ظاهراً صادق كبی كوروندیكی حالده حقیقتده كاذب اولان قیاس، دوغری كبی كورینن سقیم النتیجه اقوال.

سفسطه پرداز } == سفسطه قبیلندن سوز سویلین آدم.
سفسطه‌جی }

سفسطه‌لی == سفسطه ایله ممزوج، قاریشق

سفسفه [ع، مص] اون، آشاته كبی غبار حالنده بولنان موادی الهمك.

سفط [ع، ا] سپت، سله § بالق وآغاج پولی.

سفك [ع، مص] مایع شیئی دوكمك، آقیتمق.

سفك دماء == قان دوكمك، خونریزلك.

سفه [ع، ا] خفت عقل.

سفله [ع، ص] آشاغی، آلچاق معناسنه اولان (سافل) ك جمعی.

سفید [فا، ص] آق، بیاض، ابیض.

بحر سفید == آق دكز، اوروپا، آسیا، آفریقانك آره‌سنده بولنان وایچ دكزلرك ك بیوكی اولان دكز.

ریش سفید == آق صقال.

سفیدا ـ سفیداج [فا، ا] قورشوندن مركبا تتدن اولوب اوستوبج دنیلن بیاض ماده كه: یاغلی بویالرك تركیبنه كیرر وبعض مختلف پودره‌جیلر طرفندن دوز كون وپودره‌لره قاریشدیریلور. بالكیمیا تركیبی قاربونیت رصاصدر.

سفیر [ع، ص] ایلچی § (حقوق دول) ایكی دولت آره‌سنده‌كی مناسباته واسطه اولوق اوزره لازم كلن اقتداری حائز واصولاً اعتماد نامه‌یی حامل اوله‌رق برنده دیكری نزدینه هلا مدت معینه كوندریلن ذات. [جمعی (سفراء) كلیر]

سفیر كبیر == بیوك ایلچی.

سفل [ع، ص] { الفاظ مولده‌دندر } سفالت چكن، ضرورت ایچنده بولنان § اوصلو طبیعتلی.

سفینه [ع، ا] كمی، واپور، كشتی.

سفینه امینی == (بحریه) كمینك امور انضباطیه‌سنه نظارت ایدن مأمور [جمعی: (سفائن) و (وسفن) در.] § مباحث مختلفه‌یی جامع كتاب.

سفیه [ع، ص] سفاهت ایله متصف اولان § (فقه) مالنی بیهوده یره اسراف واتلاف ایدن عقلسز [جمعی: (سفهاء) كلیر]

سقاء [ع، ا] صو طاشییجی، صو اولاشدیریجی

سقا باركیری == سقالرك اوزرینه طولوم درونده صو تحمیل ایله نقل ایلدكاری بار كیر.

سقاقوشی == طیور دوریه‌دن الاجه‌لی كوچك بر قوشدر. اكثریا دیكنلر اوزرنده اوته‌رك كزر وبوجكاری طوتار.

(سقاقوشی)

آمریقا سقاقوشی == طیور شاطئیه‌دن آمریقایه مخصوص بر نوع سقا قوشیدر.

(آمریقا سقا قوشی)

سقا نفری == عسكرك، طابورك الایك صوینی كتیرمكه مأمور نفر.

سقام [ع، ا] خسته‌لك، مرض.

سقامت [ع، ا] { غلط ومولددر } بوزوقلق، یاكاشلق.

سقر [ع، ا] جهنم، دوزخ، طامو.

سقط [ع، ص] بر عارضهٔ جسمانیه‌یه اوغرایاز، حال صلیسنده اولمیان § خطالی، بوزوق § كلامده، عباره‌ده عدم درستی § علیل.

سقطلامق == بوزمق، سقط ایتمك.

سقطلانمق == سقط اولمق، علیل اولمق، بوزولمق.

سقطات [ع، ص] كلامده خطا، بوزوقلق معناسنه اولان (سقطه) نك جمعی.

سقطی [ع، ا] عادی، كوتو متاع صاتان § سقطاتی چوق اولان محرره شاعر.

سقف [ع، ا] طاوان، چاتی، طام § (معماری) ابنیه‌نك اورتوسی كه: كاركیردن اولورسه (قبه)، اخشابدن اولورسه (چاتی) دینور. ☛ (چاتی).

سقم [ع، ا] (سقام) ایله مترادفدر، خسته‌لك، مرض، كیفسزلك.

سقمونیا [یونانیدن معرب، ا] (طب) مسهل شدید كبی قوللانیلان برماده، بیك كوز اوتی، [محموده دنیلن نباتك كوك وصاپنه چزكیلر یاپیله‌رق استحصال اولونور بر عصارهٔ یابسه‌در]

سقنقور [یونانیدن معرب، ا] فی الاصل اكثریتله نیل ساحلنده بولنور برجانورك اسمیدر، قوم كرتنكله‌سی § برنوع اینجه تول، تولبند، صارغی.

سقی [ع، مص] (اسقا) ایله مترادفدر، صوارمق، صو ایچیرمك، صولامق.

سقی ماء == صو طاقتمق، صو اولاشدیرمق

سقیم [ع، ص] سقامت ایله متصف اولان، بوزوق، خطالی، یاكاش § مریض، خسته.

سك [فا، ا] كوپك، كلب، ایت.

سك بچه == كوپك یاورسی، ایت انیكی

سك جان == ایت جانلی.

سَكابى [فا، ـ] { صو كوپكى معناسنه اولان (سك آبى) دن مخففدر. }
قوندوز دنيلن وصوده ياشايان برحيواندركه طبابتده مستعمل اولان قوندوز خايه‌سى ، Castoréum بوحيواندن حاصل اولور.

سَكّاكْ [ع، ـ] بيچاقجى، چاقيجى .

سكاهْ [فا، ـ] موسيقيده برمقام كه كردى يه مشابهدر .

سَكْبْ [ع، مصـ] مايعى دوكمك، مايع دوكمك .

سَكْبانْ [فا، ـ] بربيوك دائره‌نك آو كوپكلرينه نظارت ايدن آدم § يكيچرى اوجاغنده برصنف عسكر .
سكبان باشى == برصنف عسكرك الك بيوك ضابطى ، باشى .

سَكَبَه [ع، ـ] باشده حاصل اولان آپك § باشه كييلن طاقيه .

سَكَنْبج [ع، ـ] (طب) مضاد تشنج كبى اختلاج اطفالده ، داء مراقده ، ضيق نفسده ، سعال عصبيده مستعمل برنوع راتينج .

سَكْتْ [ع، مصـ] سسى صولوق آلمقسزين فصل ايتمك § كلام موزونده بر حركه‌نك سقوطندن حاصل اولان آهنك قيريقلغى .
سكت مليح == خفيف آهنك قيريقلغى.

سَكْتَه [ع، ـ] كسلمه ، طورمه ، طورغونلق § (سكت) ك ايكنجى معناسنه دخى كلير.
سكته‌دار == سكته‌يه اوغرامش، بوزلمش § خلل ، رخنه ، ضرر § (طب) بر قان طمارينك بيرتيله‌رق انصباب ايدن دمك بولنديغى ناحيهٔ مهمه‌يى تضييق ايتمسندن متولد ارلوم ، اجنّه ، داءله .
سكتهٔ دماغيه == (طب) بالذات بينك اجزاسى ميانته قانك انصبابى تأثيراتيله حس وحركتك يا بردن بره كاملاً ويا آز چوق معطل اولمسى كه : شدتليسى موت سريعى مستلزمدر .
سكتهٔ رئويه == (طب) آق جكرك اجزاسى ميانته ارتشاح صورتيله قانك داخل اوله‌رق وظائف تنفسيه‌ده عدم انتظام عظيم ويا تنفسده انقطاع آنيى موجب اولمسيكه سريعاً موتى مستلزمدر.

سكتهٔ قلب == (طب) ضربات قلبك انقطاعيكه نتيجه‌سى موتدر .

سَكْدِرْمَكْ [ت، مصـ] بر آياق اوزرنده قوشديرمق ، اوصورتله صيچراتمق، يوروتمك § برطاشى، برطوغله پارچه‌سنى طرز مخصوصله آته‌رق سطح ماء اوزرنده سير ايتديرمك .
سكديرمه منزلى == (اصطلاح) [منزل] كلمه‌سنه مراجعت .

سَكْرْ [ع، ـ] سرخوشلق ، مستلك .

سَكَراتْ [ع، ـ] مستلكلر، سرخوشلقلر.
سكرات الموت == جان چكيشيركن كان بايغينلق، طالغينلق، حالت نزع، احتضار.

سَكْرانْ [ع، ـ] سرخوش، مست .

سَكْرَه [ع، ـ] سرخوشلق ، مستلك § حيرت ، شدت .

سَكِرْتْمَكْ [ت، مصـ] قوشمق، اردينى تعقيب ايتمك ، قچمق .

سَكْرَكْ [ت، ـ] { زبانزدى (سيرك) در . } اجزاسى آره‌سنده آره‌لق بولنان ، ضيق اولميان § زمانجه فاصله‌لى اولان، صيق صيق وقوع بولميان § نادر .
سكرجه == سكرك اوله‌رق ، نادرجه .
سكركلشديرمك == برشيئك اجزاسى آره‌سنى آچمق ، آره‌لقلى ياپمق .
سكركلشمك == سكرك اولمق، آره‌لقلى اولمق .
سكركلك == آره‌لقلى ، فاصله‌لى، ندرت

سَكِرْمَكْ [ت، مصـ] زبانزدى (سيرمك) (طب) اوتار وعضلات حقده كنديلكندن يعنى اختيارى اولميه‌رق قيميلدامق، حركت ايتمك § آره‌لق آره‌لق دپرنمك .
كوز سكرمك == (طب) كوز قپاغنى اداره ايدن عضلاتدن غير اختيارى اوله‌رق تتره‌مك ، حركت ايتمك كه صاغ ويا صول اولديغنه كوره بر بشارت ويا نكبته عطف اولنور .
سكرمه == (سكرمك) ماده‌سندن مصدر تخفيفى ، حركت ايتمه ، قيملدانمه .

سَكِزْ [ت، ـ] يدى ايله طقوز آره‌سنده‌كى عدد (٩ > ٧)، (٨). ثمان ، هشت .
سكزنجى == سكز درجه‌سنده، يدنجيدن صوكره‌كى مرتبه .
سكزر == (عدد توزيعى) هردفعه‌سنده سكز اوله‌رق ، هردفعه‌سنه سكزر اصابت ايدن .

سَكْسارْ [ت، ـ] ☞ [صكسار]

سَكْسانْ [ت، ـ] { زبانزدى (سكسن) يتمش طقوزدن صوكره‌كى عدد ، اون كره سكز : (٨٠) }
سكسانيجى == سكساز درجه‌سنده اولان.
سكسانلك == سكسان قسمدن مركب § سكسان ياشنده .

سَكْستانْتْ [ع، ـ] Sextant (طوپوغرافيا ، زاويه‌لرك مساحه‌سنده وعلى الخصوص اجرام سماويه ارتفاعلرينك تعيينده مخصوص بر آلت اولوب آلتمش درجه‌لك قوس تقسيماتنى حاويدر، سدس دائره .

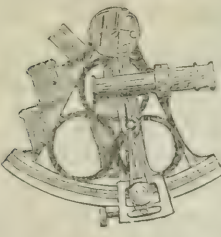

(سكستانت)

سَكْمَكْ [ت، مصـ] بر آياق اوستنده صيچرايه‌رق كزمك ، آقسامق § صره‌سنى كچيرمك ، آتلامق .
سكمه == (سكمك) ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

سَكَناتْ [ع، ـ] { حركات مقابلى ، هرمعناسيله ساكنلك ، يوم حركت [اساساً سكون معناسنه اولان (سكنه) نك جمعى ايسه‌ده لسانمزده مفردى مستعمل اولمديغندن (سكنات) كلمه‌سى مفرد حكمنده‌در .]

سَكَنَه [ع، ـ] جمع : [ساكن] ساكن اولانلر، اوطورانلر .

سَكينَه [ع، ـ] وقار ، تمكين ، قوت قلب، آرام درون .

سَكِّى [ت، -] ديرك آياقلنى § زمیندن يوكسك اولەرق چاموردن، تخته‌دن ياپلمش محل، سد، سدير § آتك ایاقنده‌كى بياض .

سَلّ [ع ، مص] صیيرمق ، صیيراق § چيقارمق، چيقارلمق .

سل سیف = قیلیجی قیننددن صیيرمق، چيقارمق ، تشهير سيف ایتمك

سَلاْء [ع، -] جنينك رحم مادرده ايكن درونده بولنديغى غشا .

سَلاْسَت [ع ، -] كلامده روانلق ، عبارە كمال سهولت وآهنك ايله تلفظ اولنمق خاصه‌سى .

سلاستلى = سلاستله اوقونان عباره .

سَلاْسِل [ع،-] ج: (سلسله) زنجيرلر، سلسله‌لر .

سَلاْحِف [ع، -] ج : (سلحفه) .

سَلاْسِين [ع ، -] (نباتات) سلاسينيه فصيله‌سنه منسوب ياپراقلرى غايت كوچوك بر شجيره‌در .

سَلاْطِين [ع، -] ج : (سلطان) .

سَلاْم [ع، -] فى الاصل عيوب وآفاتدن سالم معناسنه عرض دعادر § اسماء حسنادندر § آشنالق ، تحيه § تأييد احترامات واستفسار خاطر وحالات § التفات .

سلام آلمق = وعليكم السلام ديمك .

سلامه طورمق = كچمكده اولان بر ذاته قارشى اياغه قالقوب سلام و التفات انتظارنده بولنمق .

سلام طورمه = (عسكريه) قره‌غوللرده نوبت بكلين بر ويا ايكى نفرك وياخود صف حرب نظامنده بولنان بر جزء تام عسكرينك كچن ضابطه قارشى اللده‌كى سلاح ويا قصاتوره‌سيله بروضعيت مخصوصه آلمسى قوماندەسى .

سلام عليكم = سلامت اوزرينه اولسون معناسيله دعا وآشنالق ايتمه .

وعليكم سلام = جهرآء لساناً رد سلامى مفيد دركه : (سلام عليكم) خطابنك جوابيدر .

عليه السلام = انبياى عظام حضراتنك اسامئ مباركه‌لرى ياد اولنديغى زمان ايراد اولنور بر دعادركه : انك اوزرينه سلامت اولسون معناسنى مفيددر .

سلاملاشمق = بربرينه سلام ويروب آلمق .

والسلام = ايشته بوقدر ديمكدر .

سلاملامق = سلام ويرمك ، رسم سلامى ايفا ايتمك .

دارالسلام = جنت § بغداد شهرينك براسمى‌كه : بعضاً مدينة السلام دخى ديئور

سَلاْمَت [ع ، مص] عيوب وآفتدن برى ، كدر وغصه‌دن عارى اولمق § امينلك ، سالملك § سالم ، برى ، امين § حسن انتها ، حسن نتيجه § خلاص ، رها .

سلامت قانچه‌سى = (بحريه) طاقيلان يردن قولايلقله وايستنلديكى زمان قورتاريلان برنوع قانجه .

سَلاْملِق [ت،-] اهل اسلامه مخصوص بيوك خانه‌لرده اركك مسافر قبولنه مخصوص قسم، دائره .

سلاملق رسم عاليسى = ذات قدسيت صفات حضرت خلافتپناهيلك جمعه نمازينى ادا ايچون جامع شريفه عزيمت وعودت همايونلرنده عساكر شاهانه طرفندن اجرا ايديلان مراسم سلاميه واحتراميه .

سَلْب [ع،مص] نفى ورفع ايتمك، (ايدلمك) § ابطال وازاله ايلمك، (اولنمق)، انكار ايتمه .

سلباً = سلب وانكار صورتيله .

سلبى = سلبه منسوب ومتعلق .

سَلَب [ع، -] برينندن قاپيلوب آلنان شئ . [اكثريا برينك اوزرندن آلنان اسلحه ولباس و ادوات حربيه حقنده مستعملدر .]

سَلْجَم [ع، -] شالغم ديلان سبزه .

سَلْجَه [ع،-] (حيوانات) اصداف بحريه‌دن استريديه ديلان قابوقلى حيوان .

سَلْحَفَه [ع ، -] (حيوانات) قابلومبغه ديلان حيوان .

سلحفيه = قابلومبغه جنسى .

سلحفيهٔ بريه = قاره‌لرده كياه و حشرات ايله تعيش ايدن محدب طاغه‌لى قابلومبغه‌كه : شريدلى، روم ، هند قابلومبغه‌لريده بوجمله‌يه داخلدر .

سلحفيهٔ بحريه = دكزلرده‌يشايان ولحمى اكله سالم اولان قابلومبغه‌كه : بعضاً ايكى مترو قدر طوله مالك اولانلرينه تصادف ايديلور . بونلرك پارمقلرى ملتصق كورك شكلنده‌در .

سلحفهٔ مزرغيه = نهر، كول وبتاقلقلرك كنارنده يشار واره قابلومبغه‌سنه بكزر برجنس قابلومبغه .

سلحفيهٔ عذب = طاتلى‌صو قابلومبغه‌سى .

سَه‌شِيُوم [ج ، -] (Séchium) (نباتات) ذات الالقاح مستورة البزور شعبه‌سنك نثائيه فصيله‌سنه منسوب ميوه‌لرى عنب جنسندن برنباتدر .

(سه‌شيوم)

٢.١ — چيچكارى . ٤.٣ — ميوه‌سنك خارج وداخلى .

سَلْخ [ع ، مص] بوغازلانمش حيوانك دريسنى يوزوب چيقارمق § (-) (غره) مقابلى . عربى آينك صوك كونى : سلخ رجب سنه ١٣٢٤ .

سلخخانه = قويون ، وكچى واوكوز كبى حيواناتك قصابلر ايچون ذبح ايدلدكارى محل ، مذبحه .

سَلْسَال [ع،-] طاتلى، لذيذ، خفيف صو .

سَلْسَبِيل [ع،-] طاتلى، خفيف، لطيف صو § صبيل § جنتده برچشمه

سَلْطَنَت [ع،-] پادشاهلق، حكمدارلق § دولت، حكومت § دبدبه ، طنطنه ، دارات .

سَلْسَرَه [ت ، -] (بحريه) كميلردن عسكرى خدمت باشنه دعوت ايچون چالينان دودوك .

سَلْعَه [ع ، -] (طب) خيارجق ديلن مرض § اور .

سَلَفْ [ع،س] (خلف) مقابلی . یرینه کچیلان ذات ، مأمور . برموقع ومأموریتده دیکرندن اول بولنمش اولان .

سَلُّولُوزْ [ج،س] (کیمیا) بیاض نیم شفاف . صوده ، کئول واترده ومایع یاغلر وروحلر دروننده غیر منحل برجسم اولوب نباتات آتشرلرندن ، پاموقدن واسکی بزوکاغددن اخراج اولنور .

سَلَمْ [ع،س] (فقه) مؤجلی معجله صاتمق یعنی پشین پاره ایله ویره‌سی مال آلمق .

سَلْوَتْ [ع،س] آرام دل ، فراغ بال ، استراحت قلب .

سَلُوسِیدْ [ج، س] (حیوانات) طیور دوریه‌دن آوستورالیایه مخصوص توپلی وصاچاقلی برقوشدر .

(سلوسید)

سَلُوقِیَّه [ع،س] { تعبیر قدیم } کمیده قپودان قماره‌سی .

سَلُولْ [ع، ص] اولو اوله‌رق طوغمش چوجق .

سَلْوىٰ [ع،س] بال § بیلدیرجینه مشابه برقوش .

سَلْوِی [ت،س] ☞ (سروی) .

سَلَّه [ع،س] تخفیف ایله (سله) دنیلان سپت ، (سپد) ، کوفه .

سله‌باف = سله، سپد اوریجی آدم .

سَلِیبْ [ع، ص] مسلوب ایله مترادفدر . § عقلی ساب ایدلمش آدم .

سَلِیسْ [ع،ص] سلاستلی ، رکاکتسز ، روان { اکثریا عباره حقنده مستعملدر . }

سَلِیطْ [ع.ص] بدزبان ، زباندراز ، آغزی بوزوق § زیتون یاغی .

سلیطه = ایچنه زیتون یاغی قونیلان هرنوع صلاطه || بدزبان معناسنه اولان سلیطك مؤنثی .

سَلِیقَه [ع، س] ملکهٔ حسن تحریر ، انشاء کلام ایچون طبیعتده حاصل اولان ملکه . { جمعی : (سلائق) کلیر . }

سلیقی = سلیقه‌یه منسوب .

سَلِیلْ [ع،س] یکی طوغمش چوجق .

سلیله = (سلیل) ك مؤنثی ، یکی طوغمش قیز چوجق || نتیجه ، ثمره .

سَلِیمْ [ع،ص] عیب وقصوردن ، غل وغشدن آزاده اولان § دوغری ، صحیح .

سلیم القلب = تمیز یوركلی آدم .

سلیمیه = اسکی برنوع صیرمه دالالی قماش .

عقل سلیم } فکر سلیم } = محاکمه‌سی صحیح اولان عقل .

ذوق سلیم = حسن طبیعت || تقدیر صحیح ، برشیئك ایینی کوتوسندن تفریق ایده‌بیلمك خاصه‌سی .

سَمّ [ع،س] (طب) بدنه داخل اولنجه آنك حیاتی مختل قیله‌بیلمك خاصه‌سیله متصف کافهٔ مواد ، زهر ، آغو .

سم الفار = صیچان اوتی دنیلان زهر § (کیمیا) ارسنیق معدنی مرکباتندن (حامض ارسنیق) نامیله معروف مادهٔ سمیه

سم السمك = (نباتات) بالق اوتی دنیلان ونخود حجمنده مدور بر نباتدن عبارت اولان سم مهلك

سم السمکیه = (سم السمك) دنیلان نباتك منسوب اولدیغی فصیله .

سمی = زهرلی ، سمدار .

سَمَاءْ [ع،س] کوك ، آسمان ، کوك یوزی { جمعی: (سماوات) کلیر وعربیده (سموات) املاسیله یازیلیر . }

سماوی = سمایه منسوب || الهی .

کتب سماویه = پیغمبران عظامه انزال بیوریلان کتب مقدسه . [تورات ، زبور ، انجیل ، فرقان عظیم الشان] .

سماویات = سماوی اولان شیلر .

علائم السماء = قوس قزح ، الکم صاغمه . ☞ (قوس قزح) .

خریطهٔ سماء = (قوزموغرافیا) کواکب و سیاراتك اسامیسیله مواقع مختلفهٔ نسبیه‌سنی کوسترن خریطه .

سَمَاجَتْ [ع، مص] { کلام حقنده } چرکینلك .

سَمَاحَتْ [ع س] جومردلك ، سخاوت . { سماحت ایله (سخاوت) آره‌سنده جزئی بر فرق واردرکه : اوده سماحتك غیر طبیعی دخی اوله بیلمه‌سی و (سخاوت) ك طبیعی اولمسندن عبارتدر . }

سماحتلو = طریق علمیده قاضیعسکرلك پایه‌سنی احراز ایدن ذواته مخصوص عنوان وسمیدر .

سَمَاسِرَه [ع،س] دلال معناسنه اولان (سمسار) ك جمعی .

سَمَاعْ [ع،س] ایشتمه ، طرب § ارباب طریقتك صور مخصوصه‌ده ذکر ایتمه‌سی ، ازجمله مولویلرك دونمه‌سی .

سماعاً = ایشیده‌رك ، ایشتمك صورتیله .

سماعی = سماعه منسوب ، بر قاعده وقیاسه تابع اولمیوب ایشیدیله‌رك بیلنه‌بیلن شیلر : (مصادر سماعیه) || اصول مخصوصه اوزره بسته‌لنن برقطعه‌دن عبارت شرقی

سماعخانه = مولوی تکیه‌سنك سماع اجرا ایدیلان واسع دیوانخانه‌سی .

سَمَّاقْ [ع، س] دیشلرك مرکب اولدیغی اوچ شیدن بریکه : نسج عظامی جنسندندر . (طاج السن) .

سَمَانَتْ [ع،مص] سمیرمك ، سمیزلك .

سِتَّه [ع ، س] آلتی ، آلتی عددی .

جهات سته = شرق ، غرب ، شمال ، جنوب ، سمت رأس ، سمت قدم .

ستهٔ ثور = شمسك ثور برجنده بولندیغی نیسان آینده ثوریا نامیله مشهور اولان آلتی یلدیز .

سَمَاوَرْ [ج، س] اصلی روسجه‌دن (سامو) ایله (واری) کلمه‌لرندن مرکبدر . صو قایناتمغه و چای پیشیرمکه مخصوص و معدنی معروف کاب .

(سماور)

سَمْتْ [ع ، س] طرف ، جهت ، جانب § محله § سیرت § (قوزموغرافیا)

اجرام سماویه‌دن برینك سمتی ، اجرامك مركزندن مرور ایدن دائرهٔ ارتفاعك افقی قطع ایلدیکی نقطه ایله افقك شمال ویاجنوب نقطه‌سی بیننده‌کی دائرهٔ افق قوسیدر . یاخود نصف النهار سماوی ایله جرمدن مرور ایدن ارتفاع ویاسمت دائره‌سنك سمت رأسده احداث ایلدکاری زاویه .

سمت‌رأس = (قوزموغرافیا) سطح ارضده قائماًطوران‌راصدك قامتی، استقامتجه اخراجی متصور خط مستقیمك سمایی قطع ایلدیکی نقطه ، کوك یوزینك مرئی اولان تام اورته‌سی .

سمت‌قدم = (قوزموغرافیا) سمت‌رأسه قطراً مقابل اولوب قدم راصدك شاقولاً تحتنده بولنان نقطهٔ سماویه .

سمت‌ویاارتفاع دائره‌لری = (قوزموغرافیا) سمت رأس وسمت‌قدم‌نقطه‌لرندن مروری متصور دوائرعظیمه { نصف‌النهاره عمود اولان‌ارتفاع دائره‌سنه دائرهٔ اول السموت دینیر . }

بعدسمت الرأس = سمت رأس ایله جرم بیننده‌کی قوس‌دائرهٔ ارتفاع‌درکه ارتفاع جرمك تمامیدر .

سمت‌پوصوله‌سی = (قوزموغرافیا) اجرام‌سماویه‌نك سمتنی، سعه‌سنی رصدایتمکه مخصوص قابل نقل پوصوله اولوب هدفه‌لر ایله مجهزدر .

سَمَرْ [ت ، س] یوکی طوردیرمق ایچون یوك حیوانلرینك صرتنه‌قونیلان، آغاجدن پالان § حمال ارقالغی .

سَمْع [ع،مص] ایشتمه ، ایشیدیش § قولاق ، کوش .

سمعا = ایشیده‌رك .

حس‌سمع = (طب) اجسامك حرکات اهتزازیه‌لرندن حصوله کان تموجات هوائیه‌یی یعنی اصواتی طانتدیران، واصواتك جنسنی، پرده‌سنی، شدتنی، استقامتنی تقدیر ایتدیرن قوت .

جهازسمع = قولاغك اذن خارجی، اذن داخلی ، اذن متوسط دنیلن اوچ قسمندن عبارت اولان جهاز .

عصب‌سمعی = (طب) قولاغك دهلیز، مجرای نصف‌دائروی، حلزون دنیلان اقسامنی املا ایدن مایع درونده منتشر ومتشعب سینکر .

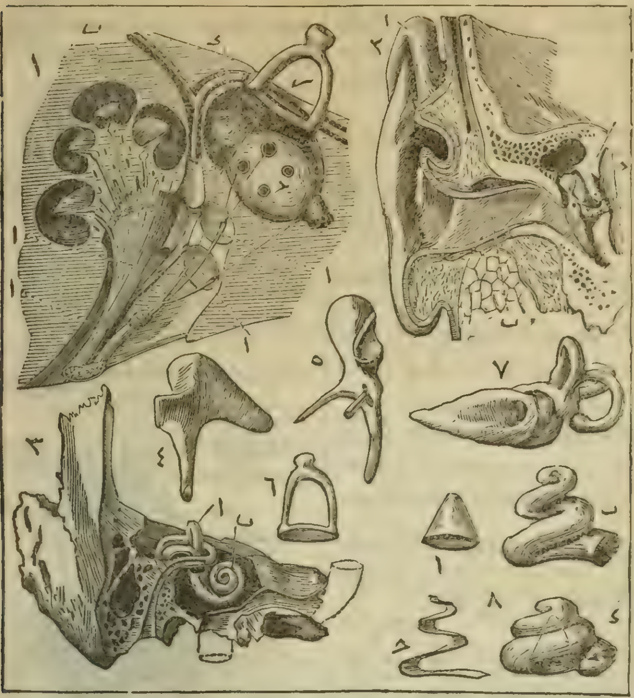

(اذن)

١ — عصب‌سمعینك توزیعاتی : ا — عصب سمعی ؛ ب — حلزون ؛ ح — قربیه ؛ ء — کیسه ؛ ر — عظم رکابی . ٢ — مقطع اذن : ا — صماخ اذن ؛ ب — اذن خارجی ؛ ح — اذن داخلی (٤ — عظم سندان ؛ ٥ — عظم مطرقه ؛ ٦ — عظم رکابی) ؛ ٣ — تپهی ارائه ایدن اذن داخلی ؛ ٧ — آیمث بویودلمشی ؛ ٨ — (ء، ح) حلزونك بویودلمشی ؛ ا — محور حلزون ؛ ح — صفیحهٔ حلزونیه .

سَمَكْ ـ سَمَكه [ع،س] بالق، ماهی (جمعی اسماك كلیر) ☛ (بالق) .

شیبة‌السمك = پارلقلری‌مسجع‌تشكیل ایده‌جك طرزده غشالر ایله متحد وقیطیسیه نامیله معروف برجنس صوحیوانی . ☛ (قیطیسیه) .

سَمْن [ع،س] تره یاغی .

سَمَنْ [فا،س] یاسمین دنیلان آغاج که : غایت کوزل قوقولی بیاض‌چیچك آچار .

سمنبر = کوکسی یاسمین کبی کوزل قوقولی اولان محبوبه .

سمنبو = یاسمین قوقولی .

سَمَنْد [فا،س] قولا آت § سریع‌الحرکه، کوزل آت .

سَمَنْدَر [فا،س]حیوانات زاحفه‌دن اولوب بالخاصه آفریقای شمالیده واناطولیده بولنور، دوراساطیرده آتشده یانمدیغی تصور ایدیلن خیالی برحیوان §(حیوانات) صوغوانلغیله‌مشهور برجنس صوکرتنکله‌سی .

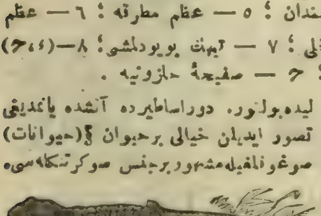

(سمندر)

سَمُوحْ [ع،ص] سماحتلی، صاحب‌سماحت اولان ، جوانمرد ، سخی .

سَمُّورْ [ع، س] دریسندن برجنس مقبول کورك یاپیلان صاکسار جنسندن برحیوان ـ که : سیبریاده کثرتله بولنور § بوحیوانك دریسندن یاپیلان صو صمورى .

سَمُوم [ع، ـ] سام یلی ، صیجاق روزکار .

سَمِیّ [ع، ـ] آداش، همنام .

سَمِیج [ع ، ص] چیرکین، بدلقاء .

سَمِیدْ [فا، ـ] کسر دال ایله [سمید] .

سَمِیرْ [ع ، ص] رفیق، ارقداش ، مصاحب، همدم .

سَمِیعْ [ع ، ص] قوهٔ سامعه‌سی اولان § جناب حق .

سَمِزْمَكْ [ت، مص] سمیز شیشمان اولمق ، سمن پیدا ایتمك .

سمیرتمك = (سمیرمك) ماده‌سندن مصدر متعدی، برینك سمیز اولمسی موجب اولمق، تسمین § برشیئك آلتنی یسلمك، قبارتمق.

سَمِزْ [ت،ص] یاغلی، سمین، شیشمان .

سمیزجه = سمیزکبی، شیشمانجه، آزیاغلی.

سمیزلنمك = سمیزایتمك، سمیز ولمسی موجب اولمق .

سمیزلك = سمن، سمیز اولانك حالی.

سمیزاوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك فرفخیه فصیله‌سنه منسوب ولذتی اکشی وقابض اولوب امریقایه مخصوص نوعیدر. بیلدیکمز سمیزاوتی ایسه بقلة الحمقائیه فصیله‌سندندر

(سمیز اوتی)

سَمِینْ [ع ، ص] سمیز ، شیشمان بسلی ، یاغلی . [جمعی : (سمان) کلیرسه‌ده لسانمزده مستعمل دکلدر .]

سَنَاءْ [ع ، ـ] شمشك پارلدیسی ، رعد .

سَنَابِكْ [ع ، ـ] جم : (سنبك) . آت طیرناقلرینك اوجلری .

سَنَابِلْ [ع ، ـ] جم : (سنبله) بشاقلر .

سَنَامْ [ع ، ـ] دوه اورکوجی .[جمعی: تشدید ایله (اسمه) کلیر .]

سَنَانْ [ع ، ص] روشن ، رونقلی ، ضیادار .

سَنْجْ [فا ، ص] طارتمق ، وزن ایتمك معناسنه کلن (سنجیدن) مصدرندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده مستعملدر.

سخنسنج = سویلدیکی سوزك مفهوم ومعانیسنی حقیله بیان § سوزك ماهیتنی تقدیره مقتدر اولان .

نکته‌سنج = نکته‌لری محلنده استعمال ایدن § نکته‌دن اکلایان .

سَنْجَاقْ [ت، ـ] رایت، علم، لواء . § هرولایتك برمتصرف اداره‌سنده اوله‌رق منقسم اولدیغی دوائر عظیمه‌دن بری، لواء ، متصرفلق که : برقاچ قضادن مرکبدر. (بایراق)

سنجاق کوندری =(بحریه) قسم علیاسنه بایراق مربوط اولان دیرك § کمینك باش طرفنه متوجه اولان آدمك صاغ طرفنه کلان جهت ـ که : صول جهتنه (اسکله) دینور .

سنجاق پوسته‌سی = (بحریه) کمیده نوبت بکلاین ضابطان و افرادك منقسم اولدیغی قسملردن بری .

سنجاق بوتمق = (بحریه) استمداد اشارتی .

سنجاغه‌کل = (بحریه) سفینه‌نك باش طرفنی صاغه چویرمك ایچون ویریلن قوماندا.

سنجاق براتی = (بحریه) کمینك تابعیتنی مبین رسمی برات .

اشارت سنجاغی = (بحریه) اشارت ایچون چکیلن سنجاقلر .

سنجاق کمیسی = (بحریه) امیرالك راکب اولدیغی سفینه .

سنجاقدار = (تعبیر غلط) عسکر الای ویا طابورك سنجاغنی حامل اولان ضابط ، علمدار .

سَنْجَرْ [ت ، ـ] استحکام ، طابیه ، سپر ، مترس .

سَنْجِیدَه [فا ، ص] { سوز حقنده } طارتلمش، موازنه‌لی، منتظم § موزون .

سَنَدْ [ع ، ـ] برحقی تأمیناً برکیمسه‌نك آخره ویردیکی امضالی ، مهرلی محرر کاغد ، ورقه § دلیل ، برهان . § ملجأ ، استنادکاه . [جمعی : (سندات) کلیر .] § حق تصرفی مبین جانب میریدن ویریلن ورقهٔ رسمیه .

سندات قلمی = طاپو ورقه‌سنه عائد معاملاتك رؤیتنه مخصوص قلم ، دائره .

سندرسمی = (حقوق) تنظیم اولندیغی محلده مأمورین مخصوصه‌سی طرفندن رسماً تصدیق اولنان سندکه : برکیمسه‌یی دیکر کیمسه‌یه مبلغ نقدی و یا قابل تقدیر بر مالی اوده‌مکه مجبور ایدر .

سندعادی = (حقوق) تصدیق رسمی‌یی حاوی اولمیان سند .

سند بحری = (بحریه) بر کمینك حق تصرفی کیمه عائد اولدیغنی مبین سند.

سندلشمك = سند آلوب ویرمك .

سندلی = سنده مربوط اولان دین وسائره.

تحمیلیه سندی = (حقوق) برسفینه‌یه تحمیل اولنان اشیانك قبض اولندیغنی ، نوعنی ، مقدارینی مبین قپودان طرفندن ویریلان سند .

سَنْدَانْ [ع ، ـ] اورس دینلن دمیرجی آلتی .

عظم سندانی = (طب) قولاغك ایچنده بولنان واورس شکلنده اولان کمیکه دینور.

سَنْدَرُوسْ [ج ، ـ] کهربایه مشابه بر نوع وجنه .

سَنْدَلْ [فا، ـ] صندال دینلن کوزل قوقولی آغاج § مراکب صغیرهٔ بحریه‌دن وقایق انواعندن بری ـ که : بوکا فلکه دخی دینور .

سَنْدِیانْ [ع ، ـ] پلید آغاجی .

سَنْكْ [فا ، ـ] طاش، حجر § وزن، طارتی ثقلت .

سنك آسياب = دكرمن طاشى .
سنك انداز = طاش آتان § تعريض ايدن .
سنك خارا = سرت طاشى .
سنك سبك = كوفه‌كى طاشى .
سنكستان } سنكلاخ } = طاشلق محل .
سنكين = طاشدن ، طاشدن معمول اولان .
سَنَه [ع ، ـ] ييل ، سال . اون ايكى آيدن عبارت اولان جزء زمان [جمعى : (سنين) كلير] .
سنهٔ عوام = (قوزموغرافيا) كسرسز سنه ، يعنى (٣٦٥) ويا (٣٦٦) كوندن عبارت اولان مدت .
سنهٔ نجومى = (قوزموغرافيا) بر كوكبك بولنديغى نصف النهاره شمسك ايكى دفعه وصولى بيننده كذر ايدن مدت .
سنهٔ مدارى = (قوزموغرافيا) شمسك اعتدال ربيعى نقطه‌سنه ايكى دفعه وصولى بيننده كچن مدت .
سنهٔ قمريه = قمرك اون ايكى دفعه كرهٔ ارض اطرافنده دورينى اكمال ايتديكى مدت .
سنهٔ ماليه = شهورى شمس ، سنه‌سى قمرى اوله‌رق خزينهٔ جليلهٔ ماليه‌جه اتخاذ ايديلن سنه .
سنهٔ شمسيه = اون ايكى آيدن عبارت اولان مدت ــ كه : (٣٦٥) كون كسور ساعتدن عبارتدر .
سنهٔ هجريه = فخر كائنات افندمز حضرتلرينك مكهٔ مكرمه‌دن مدينهٔ منوره‌يه هجرت سنيه‌لرى مبدء اعتبار ايديله‌رك اتخاذ ايديلن سنهٔ قمريه ــ كه : مبدئى محرم آيى اعتبار اولنمشدر .
سنهٔ ميلاديه = حضرت عيسانك تاريخ ولادتى اولمق اوزره قبول ايديلان كون رأس سنه اعتبار ايديله‌رك اكا كوره حساب ايديلن سنه .
رأس سنه = سنه باشى اعتبار ايديلن كون .
سنه بسنه = سنه‌دن سنه‌يه ، سنه‌لر كچدكجه .
سنتين = ايكى سنه .
سنه‌لك = برسنه‌يه قريب .
سنه‌لنمش = اوزوندن سنه ويا سنه‌لر كچمش اولان .

سَنَه غالْ قَنارْيه‌سى [ج ، ـ] كوچك طيور دوريه‌دن بر قوشدر .

(سنه غال قناريه‌سى)

سَنِي [ع ، صـ] رفيع ، سامى ، عالى ، يوكسك .
سنى الجوانب = علويات ايله محاط اولان .
سَوابِق [ع ، ـ] جـ : (سابقه) . كچمش شيلر ، كچمش حاللر .
سَواحِل [ع ، ـ] جـ : (ساحل) ساحللر ، دكز ، كول ، نهر قييلرى .
سَوادْ [ع ، صـ] سياهلق ، قرالق .
تكثير سواد = بيهوده يره يازى يازمق ، كاغد قرالمق . تحرير بى فائده § شهر ، مدينه .
سواد اعظم = شهر عظيم ، الك بيوك بلده § مكهٔ مكرمه § يازى . قره‌لمه .
سوادبطن = قره‌جكر § غم ، غصه .
سواد خوان = يازى اوقويه بيلن § قاره ، سياه .
سوادالعين = كوزقاره‌سى ، كوزبيبكى .
سوادالقلب = زعم قدمايه كوره يورك اورته‌سنده‌كى سياه لكه .
سَواطِع [ع ، ـ] جـ : (ساطع) پارلاق اولان شيلر .
سَواكِن [ع ، ـ] جـ : (ساكن) ساكن اولانلر .
سَوام [ع ، ـ] زهرلى حيوان معناسنه اولان (سامه) نك جمعى .
سَوانِح [ع ، ـ] جـ : (سانحه) . ظهوره كلن وقعه‌لر .
سَوْداء [ع ، ـ] هوس ، آرزو . § شدت ميل ، عشق § قدمانك مزاج بشرده قبول ايتدكلرى اخلاط اربعه‌دن برى . § سياه معناسنه اولان (اسود) ك مونثى § غم ، غصه .

سودا پرست = حريص ، طمعكار .
سودازده = سودايه ، عشقه مبتلا اولان
سوداكر } سودالى } = عاشق § مفتون .
سوداوى = سودايه مبتلا اولان .
سَوْسَنْ [ع ، ـ] (نبا) وحيدالفلقه شعبه‌سنك سوسنيه فصيله‌سنه منسوب كوزل چيچكلى بولنان وبين العوام صوصام دنيلن بر نبات ــ كه : چيچكنك رنكنه كوره مختلف اسملرله ياد اولنور .

(سوسن چيچكى)

بيان سوسنى = فصيلهٔ زنبقيه‌دن اوروپا وآسياده نشو ونما بولان بر نباتدر .
سوسانيه = زنبق ، سادى سوسان ، قلينج اوتى كبى ساق تحت الارضيلرى دوكى ويا بصلى اولان نباتاتك منسوب اولدقلرى فصيله .
سَوْط [ع ، ـ] قامچى ، قيرباج .
سَوْش [ت ، ـ] سومك ، محبت ، طرز محبت .

(بيان سوسنى)

سَوِشْمك [ت ، مصـ] متقابلاً بربرينى سومك .
سَوْق [ع ، مصـ] اوكنه قاتوب سورمه ، ايلرى سورمه § (عسكر ومهمات حربيه و لوازم سائره حقنده) يوللامه ، ارسال . § سبب اولمه ، نتيجه ويرمه .
سوق الجيش = سفر برلق حالنده بولنان قطعات عسكريه‌نك سوق واداره وتعبيه‌سى اصول وقواعددن باحث فن عسكرى .

سوق مأموری = (عسکری)عسکر، ارزاق ومهمات عسکریه‌یی سوق و ارساله مأمور ضابط .

سوقیات = عساکر وارزاق ومهمات وسائره سوق وارسالی ایشلری

سوق طبیعی / **سوق طبیعت** } = (طب)حیوان وانسانی معین وغیر متحول برطرزده- تغییرینی ارزواییجاب کمزین- حرکته سوق واجبار ایدن میل طبیعی .

سَوْكَنْد [فا، س] آند، یمین، قسم

سَوْم [ع، مص] (فقه) صاتیلاق شیئه بها آهمین ایتمك .

سوم شرا = برمالی آلمیه ثمن اولنه‌رق اشترا ایتمك طریقی .

سوم نظر = (فقه) برمالی كوروب كوسترمك اوزره اخذ وقبض ایلمك .

سَوْمَكْ [ت ، مص] محبت ، قلباً مربوطیت ، علاقه پیدا ایتمك، قلباً تمایل کوسترمك § بکنمك، ترجیح ایتمك . § اوخشامق ، لطیف ایلمك . § حظ ایتمك ، ذوقیاب اولمق .

سَوِنْمَكْ [ت،مص] مسروروشادان اولمق، کسب انبساط ایلمك

سونجلی = موجب مسروریت اولان.

سوینش = سونغه ، ممنونیت .

سوندیرمك = ممنون ومسرور ایلمك. سوینمسی موجب اولمق ، تسریر .

سونج = سرور، مسرت ، مسروریت نشوه ، فرح ، شادی .

سَوِیّ [ع،ص] دوز، طوغری، یکسان، برابر ، مساوی .

سویاً = بردوزی‌یه § صورت متساویه‌ده اوله‌رق .

سَوِیمْ [ت، س] سومه، محبت § جاذبه.

سویملی = جاذبه‌لی، محبتی جالب اولان.

سویمسز = کریه ، خوشه کیتمین .

سَوِیَّه [ع ، س] برابرلك ، مساویلك § دوزلك ، طوغریلق .

هم‌سویه = بردوزلکده ، برارتفاعده

سویهٔ ماء = صولرك سطحنده‌کی دوزلك

علی السویه = بر دوزی‌یه ، متساویاً مساوات اوزره .

سَه [فا ، س] اوچ ، ثلث § طاوله زارینك وجوه سته‌سندن برینك اوزرنده‌کی اوچ نقطه

سه‌بادو = اوچ ایله ایکی

پنج وسه = بش ایله اوچ .

سه‌شنبه = صالی کونی .

سه‌پا = اوچ ایاقلی اسکمله .

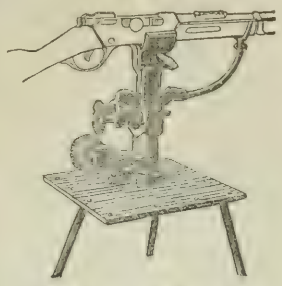

(تفنك ایچون سه‌پا)

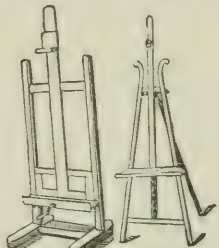

(رساملره مخصوص سه‌پا)

سَهَر [ع ، س] (طب) اویقوسزلق، اویویه‌مامق علتی .

سَهْران [ع ، ص] کیجه‌لری اویانق طوران .

سَهْل [ع ، ص] قولای، آسان § ساده.

سهل ممتنع = (ادبیات) سویلنمسی قولای کورندیکی حالده تنظیری پك مشکل اولان سوز ، فکر .

سهلا = قولایلقله ، قولای اوله‌رق .

اهلاً وسهلاً = صفا کلدیکز ، خوش کلدیکز معناسنده تعبیر احترامیدر .

سَهْم [ع ، س] اوق، تیر، یایله آتیلور اوجی سیوری ضربه .
[بو معناده جمعی : (سهام) کلور .] § قسم ، بهره ، حصه ، پای . § نماسی آیدن آیه الینق اوزره خزینهٔ جلیله‌یه اقراض اولنان آقچه‌یه مقابل الناق سند رسمی .
[بوایکی معناده جمعی : (اسهام)دور .] § (مثلثات) برقوسك ایکی نهایتندن برینه موصول نصف قطراوزرینه دیکر نهایتندن تنزیل اولنان عمودك موقعی ایله قوسك اولکی نهایتی بیننده‌کی قسم .

تمام سهم = برقوس ویازاویه‌نك تمامی اولان قوس ویازاویه‌نك سهمی .

سهم الماء = (نباتات) وحیدالفلقه‌دن رجل‌الوزیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب باغچه تزییناتنده مستعملدر .

(سهم الماء)

سَهْم [فا ، س] قورقو، بیم، دهشت،

سهمکین / **سهمناك** } = قورقنج ، قورقولی .

سَهْو [ع ، س] یاکلش ، خطاء ، یاکله ، غفلت .

سهوقلم = غفلتله یاکلش یازمه .

سهو مرتب = کتاب صحیفه‌لرینی دیزرکن مرتبك یاپدیغی خطا .

سهو صریح = پك اچیق خطا .

سجدهٔ سهو = نمازده ویا قرائت قرآن عظیم الشانده وقوعبولان برسهوه مقابل ایدیلن سجده .

سهواً = سهو اوله‌رق ، یاکلشلقله ، غفلتله ، یاکیله‌رق .

سهویات = جمع : (سهو) خطالر ، یاکلشلر .

سَهی [فا، ص] دوز، دوغری [مادیاته مخصوصدر]

سَهیم [ع ، ص] سهم وحصه صاحبی .

سَیِّئات [ع ، س] جمع : (سیئه) . صوچلر. کناهلر .

سَیّاح [ع ، صـ] چوق سیاحت ایدن، چوق سیاحت ایتمك معتادی اولان، بلده‌دن بلده‌یه طولاشوب کزن .

سَیاحَت [ع ، مصـ] (سیاحت) .

سَیّار [ع ، صـ] سیر وحرکت ایدیجی ایدن ، کزن § قابل نقل وتحریك اولان .

سیار خسته‌خانه = یلکن بزندن ویا تخته‌دن معمول و ایسته‌دیکی زمان ارزو ایدیلن محله سوق ایدیله بیلن عسکری خسته‌خانه .

سیار طوپچیسی = طویلری حیوانله نقل اولنان برصنف طوپچی

سیار طوربیدو = محووتخریب ایچون بر مسافهٔ معینه‌ده بولنان هدفه سوق اولنه بیلن طورپیدو

سیارفیلو = (بحریه) بریره‌طوپلنیوب دائما سفر برحالنده بولنان دونغا قسمی . § (قوزموغرافیا) دائماحرکت ایدن کوکب، جرم سماوی .

سَیّارات [ع، ـ] جم : (سیاره)

سَیّارَه [ع، ـ] ثابت اولمیان کوکب، نجم § کاربان ، قافله .

سیارات ضیرمرئیه = بیوك رصد دوربینی ایله کوریله بیلن سیاره‌لرکه: بوکون کوریلنلرك مجموعی (١٧٥) ه قدر بالغ اولمشدر .

علامات سیارات = (قوزموغرافیا) منظومهٔ شمسیه‌یه داخل اولان سیارات سبعه‌یه وکرهٔ ارضه مخصوص اوله‌رق کرهٔ مصنعهٔ سماویه ویاخریطهٔ سماویه‌لرده مستعمل علامتلر . ☜ (منظومهٔ شمسیه)

سَیّاف [ع، صـ] قلیج اویان، قلیججی . § قلیجلی § جلاد .

سَیّال [ع ، صـ] آقیجی، آقان مایع . سیلان ایدن § (حکمت) ثقلت اضافیه‌لری صودن آز اولان مواد مایعه‌نك قوامی .

سَیّالَه [ع ، ـ] صوکبی آقوب جریان ایدن ماده .

سیالهٔ برقیه = الکتریق افندیسی، جریانی .

سَیِّء [ع ، صـ] کوتو، فنا ، بد .

سَیِّئَه [ع ،ـ] کوتو، فنالق، عمل § کناه، خطیئه، صوچ [جمی : (سیئات) کلیر .]

سَیِّد [ع، صـ] قومك بیوکی، اولوسی . § سلالهٔ طاهرهٔ حضرت رسالتپناهیدن اولان ذات . § افندی .

سید الثقلین = ایکی عالم افندیسی اولان حضرت محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز .

سیدالانام = بتون خلقك افندیسی .

سیدی = سیده منسوب وعائد اولان.

سَیْر [ع ،مصـ] کزمك ، یوریمك . § کزمه، کشت وکذار § نظرایتمه، تماشا ایلمه § اکلنجه محلی § اوزاقدن باقوب مداخله ایتمه‌مك .

سیرسفائن = کمی‌لری یوروتمك فنی .

سیرفی‌المنام = خبرداراولمقسزین واویقودن اویانمقسزین قالقوب کزمك حالی ـ که برمرضدر .

سیرجی = سیر ایدن، باقوب تماشا ایلین .

سَیَران [ع، ـ] کزنمه، تفرج، سیر وتماشا .

سیرانکاه = سیر محلی ، اکلنجه یری .

سَیرَك [ت ، صـ] ☜ [سکرك]

سَیْف [ع، ـ] قلیج ، شمشیر، تیغ.

سیفی }
سیفه } = صنف عسکری، عسکره منسوب .

سَیْل ـ سَیْلاب ـ سَیْلابَه [ع، فا، ـ] کثرت وشدتله اقان صو، یاغموردن بریکه‌رك کثرتله اقان صو .

سَیَلان [ع، مصـ] اقمق، جریان ایلمك .

سیلان ابیض = (طب) نسوانده مهبل ایله رحمك غشاء مخاطیسندن بیاضجه برمایعك سیلانی .

سیلان دم = (طب) برطمارك کسیلمسی ایله قانك آقمسی ، نزف .

سیلان منی = (طب) منینك صورت دائمه‌ده وبلااختیار افراز اولمسی .

سیلان لبن = (طب) امزیکلی قادینلرده سودك مقداراً زیاده‌اولمسندن دولاییمه‌دن کندی کندینه آقمسی .

سیلان اذن = (طب) مزمن حالنه کچمش التهاب اذنده حصوله‌کلن جراحتلی آقندی .

سین مکسوره

سِباحَت [ع ، مصـ] { زبانزدی فتح سین ایله‌در. } صوده‌یوزمك .

سِباع [ع ، ـ] یرتیجی حیوان ، جانوار معناسنه اولان (سبع)ك جمعی .

سِباق [ع، ـ] برشیئك اوست طرفی، کچمش ، ماقبلی § (ادبیات) عباره‌نك اوست طرفی .

سباق وسیاق = عباره‌نك اوست طرفی ایله الت طرفی، عباره‌نك مابعدی ایله ماقبلی اولان کلماتدن متحصل معنی ، مآل .

سِبْط [ع،ـ] اولاد اولادی ، طورون، حفید § قبائل اثنی عشریه‌دن هر بری .

سبطین مکرمین = فخرکائنات افندمز حضرتلرینك حفید مکرملری اولان جناب حسن و حسین رضی الله تعالی عنهما . [جمعی : (اسباط) کلیر .

سِپار [فا ، صـ] { تسلیم وفدا ایتمك ، صاچمق معناسنه اولان (سپردن) ماده‌سندن مشتق اولوب ترکیب ایله قوللانیلور . }

جان سپار = حیاتنی فدا ایدیجی، ایدن.

سِپارِش [فا، ـ] ایصمارلمه، اصمارلایش § برمبلغك تأدیه‌سنی بر محله حواله ایتمك § بر ضابط ویا مأمورك بلدهٔ دیکرده بولنان اقرباسندن بر ویا بر قاچنه معاش ومخصصاتندن ترك و حواله ایلدیکی مقدار .

سِپارِنَه [ج، ـ] طب قدیمده تسمین ایچون قوللانیلان برنوع نبات کوکی .

سِپاس [فا ، ـ] حمدوثنا ، شکر .

سپاسدار }
سپاسکذار } = حمدوثنا ایدیجی، تشکر ایلمهین منتدار .

سپاسداری } سپاسکذاری } == سپاسدارلق، سپاسکذارلق

سِپاهْ [فا ، ـ] عسکر، جیش، لشکر، جند ، اردو .

سپاهدار } سپاهسالار } == عسکرلرك اك بیوك آمری ، سر عسکر .

سِپاهی [فا ، ص] عسکره منسوب . عسکری § (تاریخ) اوائلده دولت علیهٔ عثمانیه‌ده بر صنف سواری عسکری ـ که: تیمارنامه‌یله عشرینی الدقلری اراضی‌یه مقابل کندی حیوانلریله وجانب میریدن جبخانه ایله حربه کیدرلردی .

سپاهی اوجاغی == سپاهی صنفی، مسلکی

سپاهیان == سپاهیلر .

سپاهیلك == سواریلك .

سپاهیانه == سپاهی‌یه لایق صورتده .

سِپَرْ [فا ، ـ] قالقان دنیلان اسکی زمانه مخصوص حرب آلتی، ترس . ☛ [قالقان] § ارقه‌سنه صاقلانه‌جق، کزلنه‌جك، بر کوچك استحکام § کولنکه ، یاغموره ، روزکاره مانع اوله‌جق حائل § شابقه کناری .

(عتیق سپر)

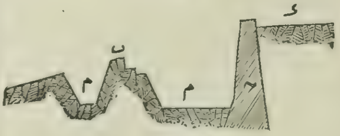

(آوجی سپری)

ا ـ آوجی سپری . م ـ خندق طبانی . ب ـ سپر . ح ـ آرقه سپری . ء ـ بوغاز خطی .

سپر آلمق == بر شیئی حائل اتخاذ ایدرك کندینی مدافعه ، محافظه ایلمك .

ال سپری == خطاطلرك ال التی دیدکلری مقوا‌سی کاغد .

سپرصاعقه == (حکمت) (پاراتونر) فرانقلنك ایجاد کرده‌سی اولان بر آلتدرکه : مبانی و مساکنی صاعقه تهلکه‌سندن محافظه ایتمکه خدمت ایدر [آلت مذکوره ۷ ، ۸ مترو ارتفاعنده اوجی سیوری بر دمیر ستوندن عبارت اولوب طام اوزرینه عموداً رکز ایدیلورکه: الکتریقلی بر بلوط بونك اوزرندن حین مرورنده ستونك طبیعی الکتریقنی بالتأثیر تحلیل ایدرك سیال مغایرینی جذب و مشابهنی درون ارضه دفع ایدر . و بوسایه‌ده اوزرنده بولندیغی بنایی تأثیر صاعقه‌دن محافظه ایلر .]

(سپرصاعقه)

پاراتونر ، سپررعد .

سپرغم == فسلکن دنیلان نبات .

سِپَنْج [فا ، ـ] مسافرخانه § دنیا § (ص) مسافر ، قوناق .

سِپَنْد [فا، ـ] توتسو ایچون قوللانیلان اوزرلك تخمی .

سِپُورْ (جراثیم) [ج ، ـ] (نباتات) نباتاتك تکونه باعث اولان بزیرات . ☛ [جرثوم] .

سپورلر (جراثیم)

١ ـ غاریقون غدائی . ٢ ـ تروف . ٣ ، ٤ ـ اکرلق اوتی، ٥ـ بیاض یوصون. ٦ ـ زنبرك اوتی .

سِپَهْ [فا ، ـ] (سپاه) مخففی .

سپهدار } سپهسالار } == (ص) سپاهدار و سپاهسالار مخففی ، سرعسکر .

سپهداری } سپهسالاری } == سرعسکرلك .

سِپِهْر [فا ، ـ] سما . آسمان ، کوك § فلك ، طالع .

سِپیلُورْنیس Spilornis [ع ، ـ] (حیوانات) طیور جارحه‌دن هندستانه مخصوص بر قوشدر .

(سپیلورنیس)

سِتاپلی [ج ، ـ] (نباتات) قودنجیه قصیله‌سندن عدیم الاوراق بر نباتدر .

(ستاپلی)

سِتادْ [فا ، ـ] آلمه ، آلیش

دادوستاد == آلیش ویریش ، اخذ واعطا ؛ آلیم ، صاتیم

سِتادیَه [ج ، ـ] { Stadie } تخمین مسافه آلتی

سِتاریك [ج ، ـ] طیور ذات الارجل الکفیه‌دن بر نوع اوردکدر .

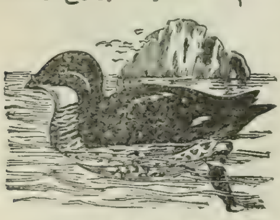

(ستاریك)

سِتارَه [فا ، ـ] کوکب ، نجم .

سِتارَه [ع ، ـ] کندوسیله پرده‌لنه‌جك ، استتار اولنه‌جق شی .

سِتام [فا ، ـ] آلتون ویا کموش پارچه‌لرله مزین آت رخق ویا باشلغی .

سِتان [فا ، ص] آتاق معناسنه اولان (ستادن) مصدرندن مشتق اولوب دائما وصف ترکیبی صورتنده مستعملدر

دلستان = کوکل آلیجی .

سِتان [فا ، ادات] ادات ظرف اولوب لاحق اولدیغی اسمک صوک حرفی ساکن ایسه مکسور اولور .

کلستان = کل محلی ، کللک .

سنکستان = طاشلی محل ، طاشلق .

سِتایش [فا ، ـ] مدح ، ثناء ، اوکش .

ستایشکار = مداح ، مدح وثنا ایدیجی ، ثنا خوان .

سِتَبْر [فا ، ص] قالین ، یوغون ، غلیظ

سِتْر [ع ، ـ] پرده ، اورتو ، حجاب { جمعی : (استار) کلیر

سِتْروفانتوس Strophantus [ج ، ـ] ذات الالقاح منظوره نباتدن وطبابتده علل قلبیه‌ده مستعمل اولوب مخروط شکلنده بذری حاویدر .

سِتْرەلیتْزی Strélitzie [ج ، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سنک موزیه فصیله‌سندن برنبات حشیشه‌در .

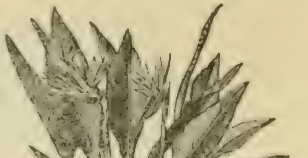

(سیتره‌لیتزی)

سِتَم [فا ، ـ] حقسزلق ، جوروجفا § کوجه کیده‌جک معامله .

ستمکش
ستمدیده } = جوروجفا کورمش اولان

ستمکار
ستمکر } = ستم ایدیجی ، ایدن .

سِتّه ، ـ الی عددی .

جهات سته = شرق ، غرب ، شمال ، جنوب ، سمت رأس ، سمت قدم

ستهٔ ثور = شمسک ثوربرجنده بولندیغی نیسان آینده فورطنه‌لریله مشهور اولان آلتی کون .

سِتەنوقارْپ Sténocarpe [ج ، ـ] ذات الالقاح منظوره نباتاتک پروته‌یاسه فصیله‌سندن اوسترالیایه مخصوص چیچکلری صوغان شکلنده برشجیره‌در .

سِتیز ـ سِتیزه [فا ، ـ] غوغا ، جنک ، جدال .

ستیزه‌جو
ستیزه‌کار } = غاوغاجی ، نزاع وجداله میال اولان .

سِتیل [ت ، ـ] حیواناته اخورلرده صو ویردکاری قاب ، بیوک باقراج § باقراج شکلنده متحرک قولپلی کوچوک حمام طاسی § زنجیرله معلق وکوش ویاسائر معدندن معمول برنوع قاب که : درونته بخور و بعضاً قهوه ادواتی وضع اولنور § اسکی برپرلرک دیواره مربوط بر صیریقه آصوب مشتریلرک باشی‌یقادقلری موصلقلی باقر قاب .

سِتّین ـ سِتّون [ع ، ـ] آلتمش (٦٠)

ستین سنه = مبالغه و کثرتدن کنایه اولوب ایامته قدر دیمکدر .

سِجال [ع ، ـ] ایچی صو ایله مالی قوغه معناسنه اولان (سجل)ک جمعی

سِجِلّ [ع ، ـ] محکمه‌لرده عهود ومواثیق ومعاملات و احکامک قید اولندیغی اساس دفتری { جمعی : (سجلات) کلیر] § مأمورین دولتک وقوعات رسمیه‌سنی حاوی دفتر

سجل احوال = مأمورینک ترجمهٔ حالرندن رسمیاته تعلق ایدن خصوصات

سجل احوال دائره‌سی
سجل قلمی } = مأمورینک ترجمهٔ حالرینی قید وتثبیت ایدن دائرهٔ رسمیه ویا قلم .

سجللی = مقید ، قیدلی § سابقه‌لی .

سِجْن [ع ، ـ] حبس ، زندان ، حبسخانه { جمعی (س)نک ضمیله (سجون) کلیر }

سِجیم [ت ، ـ] لقابدن قالینجه اپ .

سجیم کبی = شدتلی یاغان یاغموردن کنایه‌در

سِحْر [ع ، ـ] جادیلق ، کوزباغجیلق بوکوجیلک § جاذبهٔ شدیده § لتافتلق § شعروبلاغت کبی انسانی ماتون ایدن هنر

سحر آمیز = فوق العاده مؤثر وفتان اولان

سحرباز = بوکو یاپان ، بوکوجی ، ساحر

سحربازلق
سحربازی } = بوکوجیلک ، سحارلق ، ساحرلک ، کوزباغجیلق .

سحر حلال = (ادبیات) بیت آره‌سنده هم کلمات سابقه‌نک متممی ، همده کلمات متعاقبه‌نک مقدمه‌سی عد اولنه بیله‌جک صورتده برلفظه ویا عباره ایرادی صنعتیدر مثال :

« میدانه کیروب (بلا تردد)
دیرمش او دلیر حرتق شان
اولمکدن اولورمیم هراسان
اولمک ایچون ایلدم تولد »

سِداد [ع ، ـ] شیئک طپاسی § رخنه سد ایده‌جک شی § (طب) قانی طوردیرمق ایچون جرحه‌نک فتحه‌سی اوزرینه قونیلان ویا جرحه یاره‌نک ایچنه طیقیلان بزدن طیقاچ (طامپون)

سِدْرَه [ع ، ـ] طریزون خرماسی نوعندن بر آغاج که میوه‌سنه (نبق) دینور عربستان کرزی

سدرة المنتهی = یدنجی قات کوکده برآغاج ، برمقام .

سدره نشینان = (سدرة المنتهی) ده بولنان ملائکهٔ کرام .

سِرّ [ع ، ـ کیزلی طوتیلان خصوص ، سور ، راز .

سر صاقلامق = کیزلی طوتلمسی لازم کلن خصوصی ، سوزی افشا ایتمیوب کتم ومحافظه ایتمک .

سراً = کیزلیجه ، کیزلی اولارق خفیاً .

سرداش = محرم ، سر صاقلیان . سره واقف اولان { جمعی : (اسرار) کلیر }

سِراج [ع ، ـ] (فارسی چراغدن معرب ظن ایدلمکده‌در) . قندیل ، موم ، ینارفتیل ، آلت تنویر .

سِراجَه [ع، ا] (داء الخنازير).

(سراجه اوتی)

سراجه اوتی = (حشيشة الخنازير) ذات الفلقتين شعبه‌سنك مركبه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر داء الخنازير ايچون مستعملدر .

سِراد [ع، ا] بيز دينيلن ارزونجه وقالينجه سراج، قوندره‌جی ايكنه‌سی .

سرايَت [ع، مص] كچمك و بولاشمق ، تأثيرينی اطرافه انتقال ايتديروب توسيع ايلمك § (اخلاق و عادات حقنده) انتقال ايتمك ، كچمك

سِربال [ع، ا] كوملك، قميص [جمعی: سرابيل) كثير] .

سِرجان [ع ا] قورد دينيلن يرتيجی حيوان ـ كه: كلب جنسنه‌مندرجدر

سِرِشت [فا ، ا] خلقت ، طينت ، طبيعت .

سرشت خوب = خلقت حسنه، خلق حسن .

سِرِشتَه [فا، ص] يوغورلمش ، مخمر § مخلوط مركب

سِرِشك [فا، ا] كوز ياشی ، اشك ، دمع .

سِرقَت [ع ، مص] چالمق ، چالينمق ، اوغورلامق ، اوغورلانمق § خرسزلق § اختلاس .

سِركَنجبين ـ سِركَنكبين

[فا، ا] (طب، مال) ايله سركه‌نك قاينشديرلمسندن حاصل اولان مايع تركيب

سِركَه [فا ، ا] اكشيمش اوزوم صويی ـ كه صلاته‌لرده بعض يمكلره‌قونور خل حامض خل § (كيميا) آچيق بولنمق حسبيله هوا‌ده‌مولد الحموضه‌سنی جذب ايدرك ويا املاحدن بريله تماسده بولنه‌رق تركيبی بوزيلان شراب اسپرتونك تحمضی ايله متحصلدر

سركه اناسی = (كيميا) شراب قوجه‌لرنده اثنای اختمارده تراكم ايدن متعفن ماده‌لر

قورشون سركه‌سی = خلات رصاص دينيلن مادهٔ اسپچياريه

كل سركه‌سی = كل صويندن استحصال اولنان بر نوع سركه .

سركه فروش = سركه‌صاتان § (كنايه طريقيله) اكشی يوزلی

سركه فروشی = سركه فروشلق .

سِز [ت، ا] ادات ـلر ، ادات نفی ، بولوب لاحو اولديغی كلمه‌ده فقدان بيان ايدر : صبرسز . § ضمير شخصينك جمع مخاطبی

سِعايَت [ع، مص] غمازلق، نماملق ايتمك

سِعر [ع، ا] مأكولات وسائر احتياجات ضروريه‌يه بلديه جانبندن وضع وتقدير اولنان قيمت نرخ [جمعی: اسعار كثير] .

سِعَه [ع ، ا] وسعت ، كنيشلك ، بوللو .

سعهٔ مشرق = (اوزوغرافيا) شمسك افق‌ورنده طلوع ايلديكی نقطه ايله حقيقی شرق نقطه‌سی بيننده‌كی بعد .

سعهٔ مغرب = (اوزوغرافيا ونشك افق اوورنده غروب ايتديكی نقطه ايله حقيقی غرب نقطه‌سی آره‌سنده‌كی بعد، مسافه

سعهٔ حال = كنيشلك ، رفاه زمانی

سِفاد [ع، ا]حيواناتك چفتلشمه‌سی

موسم سفاد = حيوانك چفتلشمه‌سو موسمی ، زمانی

سِفال ـ سِفالَه [ع، ا] چاناق ، چوملك § چاناق چوملك پارچه‌سی [(سفالين) نك بو معنايه كلمه‌سنده خير مأنوسدر]

سِفتاخ [ت ا] (عربی استفتاحدن مقطعدر) ايلك اليش ويريش اخذ و عطايه بدء .

سِفر [ع ، ا] يازيلمش شی ، مكتوب، جزء ، كتاب § تورات شريفك اجزاسندن هر بری ـ كه : بر بحث مخصوصی حاويدر .

سِفله [ع ، ص] آلچاق ، دون، دنی، فرومايه .

سِقاء [ع، ا] سقالرك ايچنه‌صو قويدقلری كوساله‌دن معمول قاب ، قربه .

سِقايَت [ع ، مص] برينه ايچه‌جك صو ويرمك

سِقايَه [ع ، ا] صو ايچه‌جك قاب

سِقط [ع ، ا] (طب) مدتی تمام اولمدن طوغان ويا بر عارضه تأثيريله دوشن چوجق ، دوشوك .

سقط لزند = چاقماقده چيقان آتش .

سِكال [فا ، ا] فكر ، انديشه ، اوزنتی .

بدسكال = فنا فكرلی .

سكاليش = فكر ايديش ، دوشونش.

سِكِز [ت ، ضم] جمع مخاطب ضميری: عالمسكز ، فاضلسكز .

سِكَنجبين [ع، ا] [سركنجبين]

سِكَّه [ع ، ا] آقچه اوزرينه ضرب اولنان نقش § آقچه، پاره § مولوی كلاهی .

سكة الحديد = دميريول (شمندوفر، تراموای

سكهٔ خالصه = عثمانلی ليراسی يوز غروش اعتباريله ديكر آقچه‌لره ويريلن قيمت.

سكه‌زن = مسكوكات ضرب ايدن

سكه‌كش = مسكوكاتك قالبنی حك ايدن.

سِكّين [ع ، ا] بيچاق دينيلن آلت

سِلّ [ع ، ا] اريملك، ذوبان . (طب) بين العوام ورم دينيلن علت مهلكه.

سل الرئه = (طب) آق جكرلرك علت درنيه‌سی ، ورم علق

سل خنازير = الت درنيهٔ عقد رقبيه ، (داء الخنازير)

سِلاح [ع، ا] قليج ، تفنك كبی حرب آلتی (جمعی : (اسلحه) . }

سلاح آرمه‌سی = قديمده قوللانيلان اسلحه طاقمندن مركب آرمه .

سلاح انداز = افراد عسكريه، ضابط رتبه‌سی حائز اولان عسكر § سفاين حربيه‌ده كيجه‌لك ايله مكلف اولميوب تفنك وقصاطوره ايله مسلح اولان عسكر .

سلاح چاتیسی = سلاحلرك دوردوردو اوچ اوجه قونلمسی .

(سلاح چاتیسی)

سلاحخانه = سلاح وضع وحفظنه مخصوص محل ، عسکری دپویی .

سلاحدار = سلاحلری محافظه‌یه مأمور آدم .

سلاحشور = سلاح استعمالنده ماهر آدم ، جنکاور ، حرب ازما .

سلاحلی = سلاحی حامل ، مسلح .

سلاحلانمق = سلاح قوشانمق ، سلاحه صارلمق .

سلاحلق = سلاح قونیله‌جق محل ، موضع .

ترك سلاح ایتمك = حربه نهایت ویرمك ، محافظهٔ صلح پرودی .

سِلس [ع،ص] قولای ، ملایم § منقاد .

سلس البول = (طب) سدیکك ، بولك بلا اختیار سیلانی § بوانی ضبط ایده‌مین آدم .

سِلسِلَه [ع ، س] زنجیر § بربرینه مربوط برصره تشکیل ایدن شی § ترتیب § پدردن اولاده صره ایله یازیله‌رق تشکیل اولنان ذریت ونسل ترتیبی ، صوی صوپ ، خاندان ، شجره ، اوجاق § (جبر) برقانون معین تحتنده اوله‌رق اعداد ویا کمیاتك تزاید ویا تناقصی .

سلسلهٔ متقاربه = (جبراعلی) برسلسله‌ده (ه) قدر اولکی حدلر مجموعی بو حدلرك عددی تزاید ایتدکجه بر غایت محدوده ومعینه‌یه منتهی اولان سلسله .

سلسلهٔ غیر متقاربه = (جبراعلی) برغایته منتهی اوله‌میان سلسله .

سلسله نامه = مشاهیرك اجدادینی برصره داخلنده کوسترن کتاب ویاجدول .

سلسلهٔ جبال = (جغرافیا) آره‌سی کسلمکسزین امتداد ایدن طاغلر ، صره طاغلر .

سلسلهٔ عددیه = ☞ [تناسب عددی علی الولاء] .

سلسلهٔ هندسیه = ☞ [تناسب هندسیٔ علی الولاء] .

سلسلهٔ تألیفیه = ☞ [تناسب تألیفیٔ علی الولاء] .

سلسلهٔ مراتب = رتبه صره‌سنده مادوندن صره ایله مافوق ویا مافوقدن صره ایله مادون .

سِلعَه [ع ، س] تجارت متاعی § (طب) نسج حجرویٔ شحمینك تزایدندن عبارت اولان یومرو .

سِلف [ع ، س] باجناح ، باجاناق .

سلك [ع ، س] ایپلك § صره ، دیزی § مسلك ، طریق

سلك لآلی = اینجو دیزیسی .

سِلق [ع ، س] (نباتات) پانجار دنیلان نبات

سِلم [ع ، س] صلح ، آسایش ، آشتی .

سِلِندِر [ج،ث] (Sylindre) (هندسه) اسطوانه واسطوانه شکلنده اولان § (ماکنه) درونی مجوف ، ایکی طرفی مسدود اسطوانه که : ایستم داخلنده‌کی پیستونه اجرای تضییق ایله انی تحریك ایدر § شوسه‌لره دوکیلان آیرنتی طاشلری ازمك ، قوملری دوزلتمك اوزره یول اوستندن چکیلن بیوك طاش اسطوانه .

سلندیر شابقه = اوروپاده اکثرا کابر طرفندن قوللانیلان اسطوانه شکلنده بیوك شابقه .

سِلَّه [ت،س] ☞ [سبلی] .

سِلیسیوم [ج،س] (معادن) (Silicium) اجسام بسیطه‌دن برماده‌درکه : قوم وچاقماق طاشی باشلیجه بوندن مرکبدر .

سِمات [ع،س] قمغا ، علامت ، نشان معناسنه اولان (س) نك کسریله (سمه) نك جمعی .

فضائل سمات = [علائمی فضیلتدن عبارت اولان .

سِماط [ع،س] سفره ، یمك ماصه‌سی § سفره‌یه دیزلمش اطعمه § ضیافت .

سِماك [ع ، س] بر شیئٔ یوکسلدوب قالدیره‌جق آلت ، واسطه ، سبب .

سماك الاعزل = (قوزموغرافیا) سنبله برجنده برکوکبك اسمیدر .

سماك الرامح = (قوزموغرافیا) العوا برجنده برکوکبك اسمی .

سِمحاق [ع،س] (طب) (قشر عظام) دخی دنیلان لیفی برغشادرکه : کمیکاری اورتر . § باش کمیکنك اوزرنده‌کی زار ، غشاء . § (فقه) باش کمیکنی ستر ایدن غشایه قدر یرتیلان یاره .

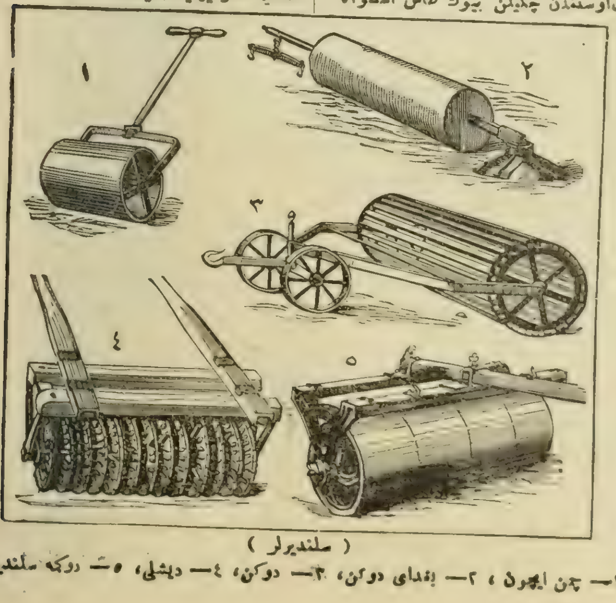

(سلندیرلر)

١ — چمن ایچون ، ٢ — بغدای دوکن ، ٣ — دوکن ، ٤ — دیشلی ، ٥ — دوکمه سلندیر .

سِمْسار [ع ، ـ] بایع ایله مشتری آره‌سنده توسط ایدن کیمسه قومیسیونجی .

سمسارلق = سمسارك حال وصفت ووظیفه‌سی .

سمساریه = سمسارك بایع ویامشتریدن آلدیغی اجرت، حق سعی .

سِمْط [ع،ـ] دیزی، دیزلمش شی .

سمط لؤلؤ = اینجی دیزیسی .

سِمْطی [ع ، ـ] (ادبیات) اوچنجی دردنجی مصرعلری مقفی اولوب دیکرلری هم‌قافیه اولیان شعر .

سِمَن [ع،ـ] سمیزلك .

سِمیدـسِمیت [ت ، ـ] { اساساً فارسی اولوب سپیدك فتحیله‌در } . حلقه شکلنده، خاص اوندن معمول اکمك ـ که : مختلف نوعلری واردر.

سمیدجی = سمید یاپان ویا صاتان آدم. § (بحریه) دکزه‌دوشنلرك صاریلوب تخلیص نفس ایلملری ایچون کمیلرده بولندیریلان سمید شکلنده منطار .

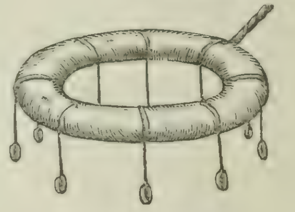

(جان قورتاران سمیدی)

سمیدجی اتمکی = سمید ایچون خاص آلندقدن صوکره قالان قباجه اوندن یاپیلان اتمك .

سمیدلنمك = سمیدکبی حلقه اولمق .

سِنّ [ع ، ـ] دیش ، دندان § یاش ، درجهٔ عمر § انسان ویا حیوانك طوغدیغی کوندن اعتبارآزمان وفاتنه قدر اولان مدت حیاتده یکدیکرینی ولی وتعقیب ایدن ازمنهٔ مختلفه . § [هرایکی معناسنه کوره‌ده جمعی : (اسنان) کایر] .

تاج‌السن = (طب) دیشك اندن خارج اوله‌رق کورینن قطعه‌سی .

جذرالسن = دیشك کوکاری .

عنق‌السن = (طب) تاج‌السن ایله جذرالسن آره‌سنده‌کی قطعه .

لب‌السن = (طب) دیشك حساس اولان قسمی ـ که : داخل سنده مرکزدر .

انفجارسن = آغزده ایلك دیشلرك ظهوری .

سن طفولیت = (طب) سود دیشلرینك سقوطیله انلرك یرینه ثابت دیشلرك چیقمغه باشلادیغی زمان ـ که : انسانلرده حیاتك یدنجی سنه‌سیدر .

سن صباوت = (طب) وقت ولادتدن زمان بلوغه قدر اولان اون بش سنه‌لك حیات .

سن شباب = (طب) طفولیت ثانیه دنیلان دوره ـ که : یدی یاشندن اون بش یاشنه ویر تقسیمه کوره یکرمی یاشنه قدر امتداد ایدر .

سن جوانی = (طب) اون بش یاشندن اوتوز یاشنه قدر مدت حیات .

سن کهولت = اوتوز یاش ایله اللی یاش آره‌سنده‌کی زمان .

سن شیخوخت = (طب) اللنجی سنهٔ حیاتیه‌دن صوکره کی ازمان .

سن یأس = (طب) نسوانده طمثك یعنی حیضك منقطع اولدیغی سن ـ که : اکثریا قرق بش ایله اللی یاش آره‌سنده واقع اولور . بوکا سن بحران دخی دینور.

سناً = سنجه، یاش اعتباریله .

سِناء [ع، ـ] (نبا) بقلیه فصیله‌سندن بر شجیره‌نك اوراق واثماری‌نك مخلوطی‌درکه: مسهل اوله‌رق طبده وبیطریده مستعملدر .

سناءمکی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك بقلیه‌فصیله‌سندن بومتره‌طولنده‌برشجیره‌در. آناطولی وآسیای وسطی‌ده بولنور .

(سناء مکی)

سناءکاذب = (یبانی سیناءمکی) .

(یبانی سناءمکی)

سناء مصری = مصردن کلن سناء .

سناء هندی = هندستاندن کلن سناء .

سِنار [ت ، ـ] قنفاتیجی دمیری .

سِنان [ع، ـ] مزراق، سونکو .

سِنجاب [فا ، ـ] [ذات‌الثدیانك کثیر المشیمه، قاضمیه فرقه‌سندن طیبه مانیجی برحیواندر، طویل‌الذنب اولوب حرکتی سریعدر . اکثریا زراعته مضرت ایراث ایتدیکندن مضر عد اولنور .

(سنجاب)

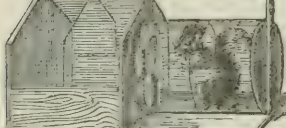

(سنجاب قفسی)

پرامه سنجابی = (سنجاب خفاشی) ذات‌الثدیانك قاضمیه قبیله‌سندن برحیوان اولوب پارمقلرینك آره‌سی پراسه‌نك قنادی کبی پرده‌لی اولدیغندن بو اسم ویرلمشدر .

سنجاب(تامیا) = حیوانات ذات‌الثدیانك قاضمیه قسمندن آمریقایه مخصوص برنوع حیواندر § وحیوانك بوستندن یاپیلان کورك

سنجابی == سنجاب رنکنده اولان ، قوجه قورشونی رنك

سِنجان [ت ، -] شجرموسی دنیلن برجنس دیکنلی چالی

سِنجرف [فا ، -] قورشـون ایله مولدالحموضـه‌نك اتحـادندن حاصل اولان بر ترکیبدرکه : رنکی قرمزی اولدیغندن بویاجیلقده مستعملدر .

سِنخ [ع ، -] (طب) دیش کوکنك وملی بولندیغی یر، دیش یوه‌سی، دیش چوقوری {جمعی: (اسناخ) کلیر} .

سِندروس [ت ، -] قوبال اغاجندن اخراج ایدیلن صمغ و یاغ .

سِندیق [ج ، -] (حقوق) (Syndic)، افلاس ایشلرینه تسویه‌سوء ایچون محکمهٔ تجارت طرفندن تعیین اولنان وکیلار .

سِندیقه [ج ، -] (تجارت) (Syndicat)، معاملات تجـاریه وصرافیه‌دن بریثك محـافظهٔ منفعت ضـمننده متحداً ایشلرینك ایفاسی ایچون تشکیل اولنان هیئت

سِنسی [ت، مص] {اصلی: (سیکسی) در}. انسانی کیزلیدن یاپان ، حالی سیزدیرمین مسکین کبی کورندیکی حالده شریر اولان

سِنوز [ع ، -] کدی ، هره .

سِنور [ج ، -] سرحد، حدود .

سنورقومق == تحدید ایتمك .

سِنی [فا ، -] { اصلی : چینی ایشی معناسنه اولان عربی (صینی) در . } اوزرنده یمـك ییلن باقر ویا پرنجـدن معمول بیوك تپسی .

سِنین [ع ، -] ج : (سنه) ، ییللر .

سِنیور [ج ، -] افندی، اغا، موسیو .

سِواء [ع ، مص] غیرواحد معناسنه اولوب (س) نك فتحیله بر، مساوی، یکسان دیمکدر .

سِواز [ع ، -] ییلزیك .

سِواغ [ع ، -] (طب) قوری اولان شیلری یومشاده‌رق ویا حل ایده‌رك وصولی ولان موادی قوبولاشدیره‌رق مطلوب قوامه کتیرمك ایچون مستعمل مواد مختلفهٔ طبیعیه

سِهام [ع ، -] اوق، تشدید ایله (حصه) معناسنه اولان (سهم) ك جمعی .

سهام قضاء == شاعرشهیر نفعینك بو عنوان التنده یازدیغی مشهور هجونامه .

سهام مفروضه == (فرائض) مال میراثك نص ایله تقدیر اولنان سهملری دیمکدر .

سی [ت ، ضم] ملکیت بیـان ایدن ضمیرك مفرد غائبی اولوب نهایتنده حروف اعلادن بری بولنان اسملره لاحق اولور: بابا - باباسی، پنجره - پنجره‌سی، قویو - قویوسی .

سی [ت ، د] بعض اسملره التحاق ایله مشابهت بیان ایدر : ارککسی .

بسیا [ج ، حرف تنبیه] (بحریه) کورکی ترسنه قوللانه‌رق قایغی کری‌یه وقیچه طوغری یورتمه .

سِیادت [ع ، مص] سیدلك .

سیادتلو == ســادات کرامــه ویریلن عنواندر .

دولتلو سیادتلو == امـیرمکهٔ مکرمه‌یه ویریلن عنوان رسمی .

سِیاست [ع ، مص] مصالح مملکتك یولنـده جریان ایتـدیرمك صـورتیله اولان حاکملك § ادارهٔ مملکت § مجرمین اوزرینـه ترتیب ایدیلن انواع مجـازاتك اجراسی § دولتلر آره‌سنده‌کی مناسبات رسمیه اصولی . دیپلوماتلق .

ارباب سیاست == دیپلوماتلر، مناسبات دولیه‌یه متعلق معـاملات ایله مشغول اولانلر .

میدان سیاست == برموجب شرع و نظام اعدام جزاسنك اجرا اولندیغی محل .

سیاسةً == حکمت حکومت اقتضاسنجه .

سیاستکاه == میدان ومحل سیاست، محل مجازات .

سِیاسی [ع، ص] حکمت حکومت اقتضاسندن اولان § مناسبات دولیه اصول واقتضاسنه تابع اولان سیاسیات یعنی مناسبات دولیه اصولنه واقف وانکله مشتغل ذات، دیپلومات .

سیاسیات == مناسبات دولیه‌یه متعلق خصوصات، دیپلوماسی ایشلری .

سیاسیون == سیاسی اولان ذوات ، دیپلوماتلر رجال سیاسیه .

سِیاق [ع ، -] سوق کلام ، سوزك کایشی ، طرز افاده .

سیاق وسباق == سوزك کلیشی ، ماقبلك مابعده موافقتی .

سِیاقت [ع، مص] فی الاصل دابه‌یی اوردندن سورمك دیمکدر . § سندات خزینهٔ جدیله‌یی یازمق ایچون اولاری استعمال ایدیلن چنکلی ، نقطه‌سز بر نوع یازی خط سیاقت .

سیاقة الاعداد == (ادبیات) بر فقره‌ده بر قاچ اسمی ذکر ایدوب برمناسبتله انلری یکدیکرینه ربط ایتمکدن عبارت برصنعت :

« آغلاسون میر نظفه روز شب
ناس وقرطاس کمالات و ادب »

سِیان [ع ، - تثنیه] { سینك فتحیله غلطدر } . بربرینه مساوی ایکی شیء .

سِیاه [فا، ص] قاره ، اسود § زنجی .

سیاه آصمه == کرمیه فصیله‌سندن آمریقایه مخصوص بر نباتدر .

زلف سیاه == قاره صاچ .

بحرسیاه == قاره دکز .

بخت سیاه == سوء طالع .

سیم سیاه == پك زیاده سیاه، قاره .

سیاهپوش == قاره‌لر کینمش ، قاره اورتویه بورنمش اولان § یاسلی ، ماتملی § قواص، سرهنك .

سیاه کوش == قاره قولاق دنیـلن حیوان

سیاه میشه == (قوردیمز [قاطالپا]) ذات الفلقتین شعبه‌سنك بیغنونیاسه فصیله‌سندن اولوب مبانی وکمی انشاآتنده وطبده دافع حما مقامنده مستعملدر .

سیاه فام == سیاه رنکلی، قاره رنکلی

سیاه دانه == چورك اوتی دنیلن قره‌حبه .

سیاهی == سیاهه منسوب § سیاهلق . § زنجی

سیاهلق == قرالدی، سیاه رنك .

سیاهلاتمق == قاره ایتمك .

سیاهلانمق == قرارمق، سیاه اولمق .

سیب [فا،ا] الما ، تفاح .

سیبولدی [ج،ا] (Siboldit) حیوانات فقریه‌نك ضفدعیه فرقه‌سنك اورودل قبیله‌سندن چین وژاپونیایه مخصوص برنوع سمندردر .

سیخ [فا،ا] دمیر شیش § کباب شیشی

سیدیك [ت،ا] مثانه‌دن دوکیلن صو چیش ، بول ، ادرار .

سیدیك قاوغی = مثانه .

سیدیك زوری = سیدیك یولنك طارلغی تضیق احلیل واحتباس بول؛ بولك عدم جریانی .

سیدیك شکری = شکر علتی مانده ادرارده بولنان غلیقوز .

سیدیك یولی = مجرای بول § احلیل

سیدیکلی = اوصقنه ، یتاغنه ایشه‌ین (چوجق) § پیس ، مردار چوجق .

سیدیك یاریشی = چوجقلره یاقیشه‌جق صورتده عادی مسائلده تعنُّد ومسابقه .

سیر [فا،ا] طوق، طویمش ، شبعان ، § صارمصاق .

دلسیر = کوکلی طولمش ، الطیف ایدلمش قانمش اولان .

سیروپیاز = صارمصاق وصوغان .

سیراب [فا،ا] صویه قانمش § آبدار تازه ، طراوتلی .

سیراپت [ج،ا] طیور دجاجیه‌دن اوروپاده بولنور برقوشدر .

(سیراپت)

سیر [ع،ا] اخلاق واوصاف عالیه معناسنه اولان (سیرت)ك جمعی فخر کائنات افندمز حضرتلرینك افعال مبارکه واخلاق و عادات مقدسهٔ نبویه‌لرندن باحث اولان کتاب ویا رساله .

اهل سیر = کرك رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز، کرك دیکر انبیای عظام ویا اولیای کرام حضراتنك افعال واخلاق وعاداتندن باحث کتاب تألیف ایدن ذواتدن هربری .

سیرت [ع،ا] طریق ومسلك معنوی § اخلاق واطوار حسنه § کیدیش .

سیساء [ع،ا] (طب) اومورغه کمیکلرینك دیزلدیکی محل .

سیسائی = سیسایه متعلق وعائد اولان

بصلهٔ سیسائیه = (طب) دماغ ردماغچه ایله نخاع شوکی اره‌سنده و رأس اشاغیده اولمق اوزره برمخروط ناقص شکلنده اوله‌رق نخاع شوکی ایله امتدادایدن قطعه (مخ مستطیل)

سیغاره [ج،ا] کندیسنه مخصوص کاغده صاریله‌رق ویاطولدیریله‌رق ایچیلان توتون .

فرنك سیغاره‌سی = قیلمامش توتون یاپراقلرینك بربرینك اوزرینه صارلماسندن حاصل اولمش سیغاره .

سیغاره اسکمله‌سی = سیغاره طبله‌سیله کبریت وسائر لوازمی حاوی کوچوك سهپا

سیغاره طبله‌سی = سیغاره کولنی سیلکمکه مخصوص کوچوك طبق .

سیغاره قوطیسی ، سیغاره طبقه‌سی = ایچنه سیغاره قونیله‌رق جیبده طاشینان کوچوك قوطی .

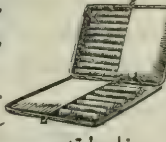

سیغاره طبقه‌سی

سیغاره پاکتی = دروننده حاضر یاپلمش سیغاره بولنان واوزرنده سیغاره‌نك اعمال اولندیغی توتونك نوعی، سیغاره‌نك مقدارینی قیأتنی حاوی یازیلر بولنان مقوا قوطی .

سیغاره‌لق ، سیغاره اغزلغی = بر اوجنه سیغاره طاقیله‌رق و دیکر اوجندن اغزله چکیله‌رك سیغاره ایچیلن آلت ، اغزلق .

سیغورطه [ج،ا] اموال منقوله ویا غیر منقوله‌نك حریق، حرب ، غرق و سائر قضالره قارشی بر اجرت معینه مقابلنده تأمینی یعنی قضا وقوعنده شرکت طرفندن تضمینی § بووجهله اموالك تضمینی درعهده ایدن وبو مقصدله تشکل ایلمش اولان شرکت، اداره .

حیات سیغورطه‌سی = ممات وقوعنده ورثه‌یه بر مبلغ معین ویرمك اوزره عقد مقاوله ایدن سیغورطه شرکتی .

سیغورطه‌جی = سیغورطه شرکتنك وکیل ویا مأموری ـ که : شرکت نامنه اجرای معامله ایدر .

سیغورطه‌لی = سیغورطه ایدلمش اولان.

سیفون [ج،ا] (حکمت) برقابی تحریك ایتمکسزین ایچنده‌کی مایعی دیکر برقابه نقل ایتمکه یارایان برنوع اکری ، (مقوس) بوری ـ که : بر قولی دیکرندن اوزون اولدیغی ایچون ایچنده‌کی هواسی تخلیه ایدیلنجه قابك ایچنده‌کی مایع یوقاری چیقه‌رق دیکر قابه کچر § تضییق اولنمش صداپچ صویی ویا غازوزی حاوی بوریلی شیشه .

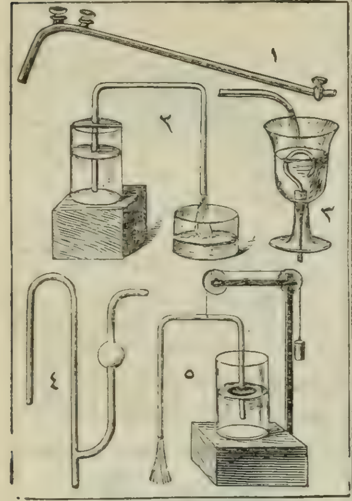

(سیفونلر)

١ — مایعات کاویه‌یی آمورسه ایتمکه مخصوص ، ٢ — عادی سیفون ؛ ٣ — (تانتال قابی) دینلن منقطع سیفون؛ ٤ — جذب ایله مایعات کاویه‌یی آمورسه ایتمکه مخصوص سیفون؛ ٥ — جریان دائملی سیفون.

(سیفونلی شیشه)

سیکر [ت،ا] دماغ ایله نخاع شوکیدن نشئت ایدرك بتون اطراف وجوده منتشر اولان و توزیع اولندیغی اعضایی حساس قیلمق و آنلری حرکت ایتدیرمك خدمتنه یارایان یموشاق بیاض خیطلر § عصب . (نخاع شوکی)

سیکراوتی = (قوریغه اوتی) وحیدالفلقه شعبه‌سنك حولیهٔ میاهیه و یاخود رجل الوزیه فصیله‌سندن بر نباتدر .

(سیکر اوتی)

سیکرخسته‌لغی اعصابی راحتسز ایدن باجمله امراض [عتقیه ، مرض عصبی .

سیکرلی = عصبی المزاج ، حدید ، چابوق قیزان ، قوهٔ تحملیه‌سی آز اولان عصبی . § سکیرلری چوق اولان(آت) .

سیکرلنمك / **سیکری طوتمق** = جان صیقلمق ، اعصاب متأثر ومتهیج اولمق .

سیکیل [ت، ـ] قوریغه و اکا مشابه حیوانات پیسلکندن صو اوزرنده حاصل اولان یشیل قبارجق . § الده ، آیاقده ، معده‌ده چیقان ارفاق قبارتی ، اورام حلمیه .

سیلفیون [ج، ـ] مرکبه فصیله‌سندن امریقایه مخصوص کونیش یاپراقلی مدور چیچکلی بر نباتدر .

(سیلفیون)

سیلکمك [ت ، مص] صاللایه‌رق اوزرنده‌کی شیلری دوشورمك ، صاللامق .

بقا سیلکمك = استمناء ایتمك . نفرت کوسترمك § الندن عاجز قالمق .

یازی، رسم سیلکمك = ایکنه ایله یازی‌ویا رسمی برکاغددن دیکرینه‌کچیرمك . § یازلمش بر شیئی بوزمق ، چیزمك ، بر عباره‌یی، کلمه‌یی طی وحذف ایلمك .

سیلکمه = (سیلکمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § سیلکلمش شی § یاطایجان ایله یاپیلان بر نوع ات یکی § ایکنه ایله دیکر کاغده کچیرلمش یازی ویا رسم .

سیلکنمك = شدتله صارصلمق ، صارصیله‌رق اوزرنده‌کی توز طوپراغی ویا سائر شیلری دوشورمك § مرلمش اولمق .

سیلگی [ت، ـ] مکتبلرده تباشیرله اوزرینه یازی یازیلان تخته‌لری سیلمکه مخصوص بز وسائره، چوخه کنارندن مصید کبی یاپیلمش شی .

سیلمك [ت ، مص] یاش برشیئی لمس ویا مسح ایدرك قورولتمق . § اکه‌لی، کیرلی برشیئی اصلاق بز وسائره ایله تطهیر ایتمك § اولچك وسائره‌نك دوروقلامه‌سنی آتوب دوز یاپمق .

سیلوب سوپورمك = کافه‌سنی یوب بتیرمك .

سیلمه = (سیلمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § رنده‌لنمش ، تمیزلنمش تخته . § دوروقلامه‌سی آلنمش شی § طوب طولی، مالی، آغزینه قدر طولی .

سیلمه تخته‌سی = اولچکك دوروقلامه‌سی آلمه مخصوص دوز تخته پارچه‌سی .

سیلدیرمك = برینه (سیلمك) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سیلنمك = صویی آلنوب قورومق . § تمیزلنمك § بوزولمق ، حذف اولنمق .

سیلیجی = سیلن § تخته‌لری رنده‌لیوب تمیزلین .

سیلیك = سیلنمش، برزلمش .

سیله‌جك [ت، ـ] بیوك خاولی، حمام خاولیسی .

قلم سیله‌جك = قلمك اوجنده‌کی مرکبی سیلمکه مخصوص چوخه ویا سونکردن معمول شی .

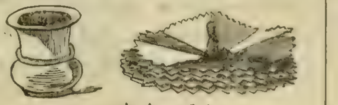
(قلم سیله‌جك)

سیلی [فا ، ـ] شامار ، پارمقلر آچیق اولدیغی حالده برینك یوزینه اوریلان طوقات، ضربهٔ ید (سیله) .

سیلی‌خور = شامار یمیش .

سیم [فا ـ] کوموش ، اقچه § کوموش آقچه § کوموش تقلیدی صرمه ویا معدن تل § کوموشدن معمول .

سیم‌کش = ماده‌دن کوموش تل چکن صنعتکار .

سیم‌کش‌خانه = صرمه تل ایشلنیلان ، یاپیلان محل مخصوص .

سیم‌اندود = کوموش‌قابلی، کوموش یالدیزلی .

سیمبر = سینه‌سی کوموش کبی اولان .

سیمین = کوموشدن ، کوموش کبی ، کوموشه مشابه .

سروسیمین = مهتابك سطح بحرده تشکیل ایلدیکی برتسم نورانی (کوموش‌دیرك) .

سیم [ت،د] سین مکسوره ایله بده آیدن بعض صفتلرك اولنه داخل اوله‌رق تأکید ومبالغه بیان ایدر بر ادانادر :

سیم‌سیاه = پك قرا قاق ، پك قاره .

سیما [ع، ـ] یوزك رنکی ، علائمی ، بکز § چهره ، یوز .

شجر سیما = (آیلاندوز) : سیماروبیه فصیله‌سندن بر شجره‌در. قفا قوقو أشجر ایچسنه رغماً باغچه وکزنتی محلرینه دیکیلور . بونك اوزرنده برنوع ایپك بوجکی یشار .

سیما [ع، ـ] علی‌الخصوص ، باخصوص ، خصوصیله ، هله ، جمله‌دن اول .
[ولاسیما طرزنده دخی قوللانیلور .]

سیماب [فا، ـ] جیوه ، زیبق .

سمپاتی [فا، ـ] جملهٔ عصبیهٔ مستقله‌یه متعلق .

جمله‌سمپاتیهٔ کبیر = (طب) انسانلرایله بتقسه حیوانات فقریه‌ده محور دماغیٔ شوکیدن واعضای حواس ایله عضلات ارادیه‌یی احیا ایدن اعصابدن ماعدا برجهاز عصبیدرکه : هضم ، دوران دم ، تنفس ، افرازات کبی حیات عضویه‌نك وظائف مختلفه‌سنی اداره ایدر .

افعال سمپاتی = (طب) اختیاری اولمقسزین اعضای حیاتیهٔ غذائیه اوزرنده اجرا اولنان وعصب سمپاتی کبیرك تحت تأثیرنده اولان برطاقم افعال وتأثیرات .
[آغز صولانمه‌سی کبی] .

سمپیزومتره [ج، ـ] (Sympiézomètre) (بحریه) بحریونجه مستعمل بر نوع جیوه‌سز میزان الهواء که : یاغ ومولدالماء غازی ایله مملو برخزینه اوزرنده هوانك اجرا ایلدیکی مختلف تضییقلردن استنباط ایدیلور .

(سمپیزومتره)

سیمرغ [فا . س] عنقا دنیلن موهوم قوش . معلوم الاسم ، معدوم الجسم قوش .

سیمك [ت . مص] (کتاب، کدی حقنده) تبول ایتمك .

سیمیاء [ع . س] معادن خسیسه‌یی معادن ثمینه‌یه قلب و تحویل ایده‌جك اصول ووسائطی حاوی علم مخیل وباطل .

سین [ع . حرف] (س) حرفنك اسمی .

سیناء [ع . س] حضرت موسی علیه السلامه تجلیء الٰهی واقع اولان طاغ .

☞ (لغتجهٔ اعلام) .

سیناریت [ج . س] اورکینوتی بالغنك کوچوکی .

سینسی [ت . ص] (سنسی) .

سینك [ت . س] حشراتدن التی آیاقلی ، ایکی قنادلی کوچوك حیوان که : انواع مختلفه‌سی واردر : قره سینك ، سیوری سینك ، آت سینکی وسائره :

آت سینکی = ذو الجناحین حشراتدن قصاب دکانلرنده بولنوب اللر اوزرینه یومورطه‌لرینی براقیر مضر بر سینکدر .

(آت سینکی)

سینك قاپان = ذات الفلقتین شعبه‌سندن قرنفلیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(سینك قاپان)

سینکجیل (اینجیرقوشی) = طیور دوری‌دن اولوب افریقایه مخصوصدر

(سینکجیل)

(اینجیر قوشی)

آری سینکی = غشای الجناح حشراتدن آری‌یه بکزر بر بوجکدر .

(آری سینکی)

سینکلك = سینکلری قوومق ایچون تویدن ویا کاغددن معمول چارپه‌جق .

(سینکلك)

سینه [فا . س] کوکس ، صدر درون . § قلب .

سینه چاك = مجروح القلب .

سینه زن = کوکس دوکن ، کوکسنی دوکرك اجرای ماتم ایدن .

سینه سوز = محرق ، مؤلم ، مؤثر

سینه کشا = کوکس آچان .

سینی [ت . س] (سینی) .

سیواسه [ج . س] انجق ایلری حرکتده کمرا کلی اغزلی بر نوع دستره .

سیوری [ت . ص] اوجی اینجه وکسکین ، حاد § اینجه اوزون قدی اولان .

سیوری سینك = مؤذیاتدن اینجه اوزون کیجه سینکی ، بعوضه .

سیوری عقللی = هوپپا (زرزوپ) .

سیوری بورن = پلاموده بالغنك بر جنسی

سیوری فاره = ذات الثدیانك قاضمیه جنسندن اوفق بر فاره‌در .

(سیوری فاره)

سیوریلك = اوجی اینجه وکسکین اولان شیئك حالی .

سیوریلمك = سیوری اولمق ، سیوریلشمك § میدانه چیقمق ، کورنمك .

سیوریلتمك = سیوری ایتمك § میدانه چیقارمق ، ترقی ایتدیرمك .

سیوشمك [ت . مص] صاوشمق ، کیمسه‌یه کورونمدن قاچمق .

سیویل [ج . ص] (civil) عسکرینك غیری ، عسکر اولمیان . § عسکر ویا پولیس اولدیغی حالده قیافت رسمیه‌سندن غیری وعمومی بر کیسوه اکتسا ایدن .

سیولجه [ت . س] کوچوك چیبان .

سیه [فا . ص] (سیاه) مخففی .

سیه‌کار = فا . ق ، حرکات سخیفه صاحبی .

سیه‌نیت [ج . س] (معدنیات) (Syènite) مصر اقوام قدیمه‌سنك معبد انشاسنده وسائر مبانیء جسیمه‌ده قوللاندقلری قرمزی طاش .

سين مضمومه

سُبات [ع - ا] اويقو ، نوم خفيف . § (طب) خستەلردە شدت مرض اثرى اولەرق واقع اولان حال غفلتكە اكثريا برمرض وخيمەدر .

سُبّاح [ع ص] صودە يوزيجى معناسنە اولان (سابح)ك جمعى (س)نك ضمى (ب)نك فتحيلە { (سبحا)دە بومعنايە كلير] .

سُباعى [ع ص] يدى حرفلى كلمە وسائرە .

سُبحانَ [ع - ا] هرنوع عوارضدن برى ومنزه اولان جناب خالق مكونات .

سبحان الله = جناب حق هر درلو عوارض و نقائصدن تنزيه ايدرم معناسنەدر . || مقام تعجبدە دخى كلمۀ حيرت اولەرق مستعملدر . || نمازك ختامندە (٣٣) دفعە تكرار اولنور تسبيح .

سبحانه = (سبحان الله) ايلە مترادفدر .

سبحانى = جناب سبحانەيە منسوب وعائد ، ربانى .

سُبحَه [ع - ا] چكيلن تسبيح § تسبيح دانەسى .

سُبع [ع ، عد] واحد قيامتينك يدى مساوى جزئندن بر جزئى . $\frac{1}{7}$.

سبع ربع = دردە بر جزئك يدى يە تقسيمندن چيقان خارج قسمت . $\frac{1}{4} \times \frac{1}{7} = \frac{1}{28}$.

سُبُل [ع ، ا] يول معناسنە اولان (سبيل)ك جمعى .

سُبوت [ع - ا] جمعە ايرتەسى ديمك اولان (سبت)ك جمعى .

سُبّوح [ع - ص] هرباره تسبيح وتقديس اولنان معناسنە اولەرق صفات الهيەدندر .

سوپاپ [ج - ا] (حكمت) Soupape ، طلومبە و ماكنەلر وسائرەدە آچيلوب قپانير منفذ .

امنيت سوپابى = بعض ماكنەلردن استيمك تضييقيلە كنديلكندن آچيلوب بخارى خارجە دفع ايدن دليك .

سُپارَه [فا - ا] { اصلى (سى پاره) در } . قرآن كريمك منقسم اولديغى اوتوز جزؤدن هربرى § رساله ، كوچوك كتاب .

سپُردە [فا - ص] اصمارلانمش ، سپارش اولنمش § ترك واعطا ايدلمش .

سپُرگه [ت - ا] اوروتەاق سپورەجك آلت .

سپوركەلك = (معمارى) مبانيدە دوشەمەنك تطهيرى اثناسندە سپوركەنك صيوا ديوارلريك اوروعاسى ايچون دوشەمەنك اطرافنه وديوارك قاعدەسى اوزرينه اوروبلان چيتەلر .

سپورمك = سپوركە ايلە تميزلەمك .

سپورندى = سپورمكدن حاصل اولان چورچوپ ، توز ، طوپراق .

سپورنديلك = سپورندى آتيلان ، دوكيلان محل .

ستُرده [فا - ص] تراش ايدلمش ، يونتلمش .

ستُرك [فا - ص] بيوك ، ايرى ، عظيم .

ستُره [فا - ا] استورە دنيلان تراش آلتى .

ستُره [ع - ا] اورتو ، پردە ، حجاب .

ستوده [فا ، ص] مدح وثنا اولنمش ، ممدوح § شايان مدح اولان .

ستودەشيم = ممدوح الاخلاق .

ستودەصفات = ممدوح الصفات .

ستُور [فا - ا] بينك حيوانى .

ستوربان = سايس ، بينك حيواناتنه باقان .

ستوردان = آخور ، طويله .

ستُون [فا - ا] ديرك ، عمود ، ركن § غزتە ، كتاب كبى شيلردە صحيفەنك يوقارودن آشاغى يە دوغرى اولان قسملرندن ، بلوكلرندن هربرى .

ستونلق = (معمارى) ديرك يايلمق اوزرە اخراج اولنان جسيم اوزون طاشلر .

(چفته ستون)

سُتوه [فا - ص] ملول ، مكدر § يورغون ، عاجز ، قاصر .

سُجود [ع - ا] سجدە ايتمە ، نمازدە تعظيماً يوزى يرە سورمە ، يرە قپانمە .

سُجول [ع - ا] ج : (سجل) .

سُجون [ع - ا] زندان ، محبس معناسنە (سجن)ك جمعى .

سُحاف [ع - ا] ورم دنيلن آق جكر مرضى . {ورم تعبيرندن اولقدر}

سُحره [ع - ص] اجر كاذب .

سُخره [ع ، مص] بريني استهزا ايتمك § استجهال ايلمك .

سُخن [فا - ا] سوز ، كلام ، لفظ ، نطق .

سخن آرا
سخن پرداز
سخن پرور
سخنور
سخنگذار
سخن دان
سخن سنج
سخنران
سخنسرا
= كلامى تزيين ايدن ، كوزل ومنتظم سوز سويلين ، كلامى فصاحت اوزرە ايراد ايدن ، فصيح اللسان ، ناطقەلى ، خطيب ، دوز كون سوز سويلين .

سخندان = (صف) سوزبيلن ، كوزل مناسبتلى سوز سويلين .

سخندانى = سخندانلق .

سخن سنج
سخن شناس
= سويلەيەجكى طارتوب دوشونن ، سوزك مفهوم وتأثيرينى تقدير ايدن .

سخن چين = سوز طوپليان ، سوز طاشيان ، نمام ، ديدى قوديجى .

سخنرانى = سخنرانلق .

سخن سنجى = سخن سنجلك .

سخنورى = سخنورلك .

سُخنان [ع - ص] فى الاصل صيجاق كون معناسنەدر § حار ، صيجاق ، قيزغين .

آثار سخنان = (حكمت) اوتو وفس قالپى كبى زيادە قيزديرلمش برسطح معدنى

اوزرينه سربيلن مايعك درحال اوفاق كره شكلنده برطاقم اقسامه تفريق اولنه‌رق هر برينك برحركت دورانيه اكتساب ايتمسی حال وكيفيتی .

سُخُونَتْ [ع، مص] صيجاقلق، قيزغينلق، حرارت .

سخونتك موازنت متحركه‌سی = (حكمت) يكديكرينه ناظر اوله‌رق موضوع اولان درجهٔ حرارتلری مختلف بر طاقم اجسامك برسخونت متساويه حالنده بولنمغه‌سی ايجابلری كيفيت طبيعيه‌سی ـ كه : بوكا (نوتون قانونی) دخی دينور .

سُداسی [ع، عد) اصلی آلتی حرفدن عبارت كلمه .

سداسی البزور = التی تخملی نبات .

سداسی الورقات = التی يابراقلی چيچك .

سداسی الوجوه = (هندسه) التی وجهلی .

سداسی الاضلاع = التی ضلعلی .

سُدْس [ع، عد] التيده بر، التی جزئده بر جزء $\frac{1}{6}$.

سُدَّه [ع، س] قاپو ، باب، در . § قاپو اشيكی ، آستان ، عتبه . § بدنك بعض مسامات واعضاسنه عارض اولان طيقانيقلق .

سُرادِقْ [ع، س] { (سراپرده)‌نك معربی} اوتاغ § حرم دائره‌سنك اوكنه چكيلان پرده معناسنه‌در .

سُرّاقْ [ع، ص] خرسز معناسنه اولان (سارق)‌ك جمعی .

سُرْخْ [فا، ص] قرمزی ، احمر، قزيل . § قرمزی مركب، لعل .

سرخسر = قزيل باش، رافضی .

سرخاب = قزيل رنكلی صووشراب || قان .

سرخابی = قرمزی اوردك ـ كه نادر بولنور .

سرخی = قرمزيلق، قزيللق .

سُرْفَه [ع، س] (حيوانات) كلبك وامثالی حشراتك بدايت احوالی، يمورطه‌دن هنوز چيقديغی حال .

سُرْفَه [فا، س] اوكسوروك، سعال .

سُرْعَتْ [ع، مص] چابوقلق ، چابوق اولمه .

سرعت انتقال = سويلنيلن سوزی چابوق اكلامه || (ماكنه) متحركك قطع ايلديكی مسافه مقداری .

سرعتله = چابوق اوله‌رق، عجلةً .

سرعت اخيره = (اسلحه) مرمينك محركك نهايت نقطه‌سنده ايكن حائز اولديغی سرعت .

سرعت اشتعال = (اسلحه) باروت حقی درونده آلوك برثانيه‌ده قطع ايلديكی مسافه .

سرعت ابتدائيه = (طوپجيلق) مرمينك طوپك آغزندن حين خروجنده حائز اولديغی سرعت || (ماكنه) متحركك واحد قياسی عد ايديلن برزمان ظرفنده (اكثريا برثانيه‌در) قطع ايلديكی مسافه .

سُرْم [ع، س] (طب) معاء مستقيم دنيلن طوغری باغرصاق ـ كه : امعانك منتهاسنی تشكيل ايدر .

سُرْمَه [فا، س] كوزه چكيلان سياه بويا، كحل .

سرمه‌چوب = كوزه سرمه چكمك ايچون استعمال ايديلن ميل، خلال .

سرمه‌دان = درونده سرمه حفظ ايديلن قاب .

سرمه‌لی = كوزلرينه سرمه چكلمش اولان . || كوزلرينك اطرافی سرمه چكلمش كبی طبيعی اوله‌رق سياه اولان .

سُرْنا [فا، س] زورنا دنيلن ونفسله چالينان قبا وتيز سسلی كوبلی چالغيسی .

سرنازن = زورنا چالان .

سرنايا = زرافه دنيلن حيوان .

سُرُوجْ [ع، س] ات طاقمی ، اكر معناسنه اولان (سرج)‌ك جمعی .

سُرُودْ [ع، س] تغنی ، ترنم ، تركی ، شرقی .

سُرُورْ [ع، س] سوينچ . شادی ، مسرت . [عربيده مصدر اولوب برينی سويندير مك معناسنه ايسه‌ده لسانمزده اسم اوله‌رق مستعملدر] .

سُرُورْ [ت، س] جيوه مركباتندن قزيل زرنيخ .

سُرُوشْ [فا، س] ملك، فرشته .

سُرَّه [ع، س] (طب) كوبك، ناف .

سرهٔ باطنه = يمورطه‌نك صاروسی . || (نباتات) بزرك وسطنده كوبكه مشابه يركه اصل تخمك مايه‌سنی حاويدر : سرهٔ داخلی، سرهٔ خارجی .

سُسْتْ [فا، س] كوشك ، صواپوك .

سستی = كوشكلك .

سست پيمان = عهد وپيمانی قوی اولميان .

سُطُرْلابْ [فا، س] ☜ (اسطرلاب) .

سُطُوحْ [ع س] جمع : (سطح)

سطوح يساريه = (هندسهٔ رسميه) غير قابل انكشاف اولان سطحلر .

سطوح مفصليه = ☜ (مفصل) .

سُطُورْ [ع، س] يازی ديزيسی ، يازی صره‌سی معناسنه اولان (سطر)‌ك جمعی .

سُعالْ [ع، س] اوكسوروك § (طب) آق جكرك ويا لواحقندن اولان آلات تنفسيه‌دن برينك درونده‌كی جسم اجنبی‌يی دفع ايتمك وياخود اثر مرض اولمق اوزره متحصل تخريش نتيجه‌سی اوله‌رق واقع اولان حركات غير اختياريه‌سی .

سعال ديكی = (طب) بوغماجه اوكسو . روكی ـ كه : قصبات رئه‌نك برعلت نزلويه وتشنجيه‌سی اثريدر [ديك خروس معناسنه اولوب ساری ومستولی واطفاله مختص اولان بو علته دوچار اولان چوجقلرك اوكسورو كلرينك نهايتنده خروس صداسنه مشابه برصدا حاصل ايتملری علتمز بووه‌نك بووجهله تسميه‌سنه بادی اولمشدر .]

سعال كابی = (طب) برمدت غير معينه‌ده دوره ايله ظهور ايدن شديد و متشنج زفيرات متواليه‌دن عبارت سعال .

سُعَداءْ [ع، ص] سعادتله متصف آدم معناسنه اولان (سعيد)‌ك جمعی .

حديقة السعداء = فضولينك وقعهٔ دلسوز كربلادن باحث براثری .

سُعُودْ [ع، س] نجوم پرستان طرفندن كواكب مقدسه‌يه ويريلن اسم .

سُعُوطْ [ع، س] انفيه .

سُفْتَه [فا، ص] دليلمش ، مثقوب دليكلی .

سفته كوش = قولاغی دلیك .

درسفته = دلینمش اینجو .

ناسفته = دلینمه‌مش .

سُفْتَجَه [ع ، ـ] ☜ (پولیچه) .

سُفَرا‌ٔ [ع ، ـ] ج : (سفیر) .

رئیس السفراء = بر مملكتده بولنان سفیرلر ایچنده اك قدملی اولانی .

سُفْرَه [ع ، ـ] اوزرنده یمك ییلان یایغی ، ماصه ، تپسی ، سینی كبی شیلره دینور . § طعام . § مقعد اوتوراق یری .

سفره بزی | سفره اورتوسی = یمك ماصه‌سنك اوزرینه اورتیلن یایغی

سفره طاقمی = چتال ، پچاق ، قاشیق ، طباق ، بارداق وسائر لوازم طعامیه .

سفره‌جی = سفره‌یه عائد وظائفی ایفا ایدن خدمتجی .

سُفَلا‌ٔ [ع ـ] {مولددر} ج : (سفیل) .

سُفْلی [ع ، ص] (علوی) مقابلی ، اشاغیده بولنان ، تحتانی . § الچاق ، دنی ، فرومایه . § قیافتی پژمرده ، پریشان حال ، كیرلی ، نظافتسز . § هیئت اصطلاحات قدیمه‌سنجه : عطارد ایله زهره كوكبلری .

سفلیات = سفلی اولان خصوصات جزئیات امور ‖ امور دنیویه .

سفلیت = سفلیلك ، آلچقلق .

سُفْلی [ع ، ـ] ج : (اسفل) .

سُفُن [ع ، ـ] (سفائن) كبی (سفینه)‌نك جمعی . [اكثریا حرب كمیلرینه اطلاق اولنور] .

سُفُوف [ع ، ـ] (طب) توز حالنده كتیراش دارو ، علاج .

سُفَهاء [ع ، ـ] ج : (سفیه) .

سُقاطَه [ع ، ـ] قیرنتی ، دوكنتی .

سقاطه چین = قیرنتی دوشیریجی .

سُقُوط [ع ، ص] دوشمك ، مادةً ومعناً دوشمك ، اشاغیلامق .

سقوط اجسام = (حكمت) افداده كندی حالنه ترك ایدیلن جسملرك جاذبهٔ ارض تأثیراتیله یره طوغری دوشملری .

سقوط اجسام قوانینی = (حكمت) اجسامك خلاده سقوط ایدر ایكن تابع اولدقلری قانونلر . [كه : اوده شو اوچ قاعده‌دن عبارتدر :

١ — « هر جسم خلاده عین سرعتله سقوط ایدر .

٢ — « خلاده سربستجه سقوط ایدن جسملرك قطع ایلدكلری مسافه‌لر مبدأ حركتدن اعتباراً صرف اولنان زمانك مربعیله متناسبدر » .

٣ — « سربستجه سقوط ایدن بر جسمك سرعت مكتسبه‌سی مبدأ حركتدن اعتباراً مرور ایدن زمان ایله متناسبدر .

زاویهٔ سقوط = ☜ (زاویه) .

سقوط سرم = (طب) معاء مستقیمك غشاء مخاطیسنك مقعددن خارجه طوغری صارقمسی .

سقوط مهبل = (طب) مهبلك اشاغی صارقمسی .

سقوط اوراق = كوز موسمنده یاپراقلرك ذنبلرندن قوپارق یره دوشملری .

نقطهٔ سقوط = (اسلحه) مرمینك زمین اوزرنده‌كی اصابت نقطه‌سی .

سقوطیه = (حكمت) بالونلرده بر تهلكه وقوعنده سیاحلری سالماً اشاغی ایندیرمكه خدمت ایدن شمسیه شكلنده بر آلت كه : غایت متین قماشدن یاپیلیر .

سُقُوف [ع ، ـ] دام ، طاوان معناسنه اولان (سقف)‌ك جمعی .

سُكاری [ع ، ص] سرخوش ، مست معناسنه اولان (سكران)‌ك جمعی .

سُكّان [ع ص] شخصه وصف اولان (ساكن)‌ك جمعی ؛ كمی دومنی .

سُكَّر [ع ، ـ] شكر .

سكر مكرر = نبات (نوبت) شكری دینلن بلوری ، پارلاق شكر . (قند مكرر)

سكر عنب = (طب) معده (امعاءین) دنیان دیاستاس لعابی واسطه‌سیله اغذیهٔ نشائیه‌نك تحول ایلدیكی مادهٔ سكریه ـ كه : قابل حل وتمثلدر . بوكا عمومیتله غلوقوز نامی ویریلیر .

تبول سكر = كثیر المقدار شكری حاوی اولمسی وافرازات بولیه‌نك تزایدی ایله متصف ودیابت مسكر دینیلن مرض .

سُكْنی [ع ، ـ] ساكن اوله‌جق ، اقامت ایدیله‌جك محل ، مسكن ، منزل ، قوناق .

قابل سكنی = ساكن اولنمه‌یه مساعد اولان .

تتمهٔ سكنی = (لغه) قریه و قصبات درونده بولنوب برای اسكان ترك ایدیلان لزومی مقدار عرصه‌لر .

سُكُوت [ع ، مص] ترك كلام ایتمه ، صوصمه ، لاقردی سویله‌مه .

سكوتی = آز لاقردی ایدن ، صوصمه‌یی التزام ایلین .

سُكُودْ [ت ، ـ] ☜ [سوكوت] .

سُكُون [ع ، ـ] طورمه ، حركت ایتمه § اضطرابسزلق ، حركتسزلك § ركودت ، طورغونلق § حركه‌سزلك .

سكونت = (غلط ومولددر) سكون § (حكمت) حركتده اولمیان جسمك حالی .

سكون اضافی = برجسم متحركه نسبتله وضعیتنی تبدیل ایتمین جسمك حالی .

سكون مطلق = حركتك كاملاً معدوم اولمسی كیفیتی ـ كه : موهومدر .

سُلاء [ع ، ـ] (نباتات) نباتاتك قبوقلری اوزرنده بولنان وقولایلقله قوپان دیكنلر .

سُلاف ـ سُلافه [ع ، ـ] شراب ، خمر .

سُلالَه [ع ، ـ] صوی ، ذریت .

سلالهٔ طاهره = ذریت مقدسهٔ حضرت پیغمبری .

سُلام ـ سُلامی [ع ، ـ] (طب) ال و ایاق پارماقلرینی تشكیل ایدن اوزون كمیكلر . { جمعی : (سلامیات) كلیر . }

سُلْطان [ع ، ص] حضرت پادشاه ، ملك ، حكمدار § سلاطین عظام معالی اتسام عثمانیه‌نك والده ، همشیره وكریمهٔ مكرمه‌لرینه اطلاق اولنور .

خانم سلطان = سلطان كریمه‌سی .

سلطانی = سلطانه منسوب ، شاهانه .

سُلَّم [ع ، ـ] مردیون ، نردبان ، آلت صعود § (طب) قولاقده حلزون دنیلان قطعهٔ عظیمهٔ باطنه‌نك نردبان شكلنده‌كی جوفی .

سُلْمَن [ت ، ـ] معروف بر مادهٔ سمیهٔ زیبقیه .

آق سلمن = سلمنك بر نوعی اولوب نسوانك استعمال ایلدكلری دوزكونك تركیبنده داخلدر .

طاتلی سلمن = قلومل دنیلن جیوه‌لی دواء كه : قبض معناده قارشی استعمال اولنور .

سُلُوك [ع ، مص] یوله كیرمك ، یول طوتمق § طریق تصوفه انتساب ایتمه § (نباتات) اوراق واذنابك تبدلندن حاصل اولان برطقم اعضای طویله‌كه : نباتات متسلقه‌یی جوارنده‌كی مواده ربط ایدر .

سُلَیمانی [ع ـ] بر نوع ذی قیمت طاش كه : كرماوقاسی وسائره اعمال اولنور .

سُلَیمَه [ع ـ] (طب) الواياق پارمقلرینی تشكیل ایدن اوزون كمیكلردن اورته‌ده بولنان ایكنجی كمیك .

سلیمهٔ صغیره = (طب) بوكمیكلردن پارمق اوجلرنده و طرناغی حامل اولان اوچنجی اوزون كمیك . ☞ (مبحث عظام)

سُم [ع ـ] حیوان طرناغی .

سُمّاق [ع ، ـ] اكثریا كبابه قونیلان اكشیجه وقرمزیجه دانه‌لر .

سُمپارَه [فا ـ] حیوان طیرناغی وسائر بوقبیل شیلری آشندیران سرت شی . (زیم‌پاره)

سمپاره كاغدی = معدنلری وتخته وسائره‌یی اكله‌مكه ، تمیزله‌مكه مخصوص كاغدكه : اوزرینه سمپاره توزی اكیلمشدر .

سُمتراش [فا ـ] حیوانلرك طرناغنی كسمكه ، دوزلتمكه مخصوص نعلبند آلتی .

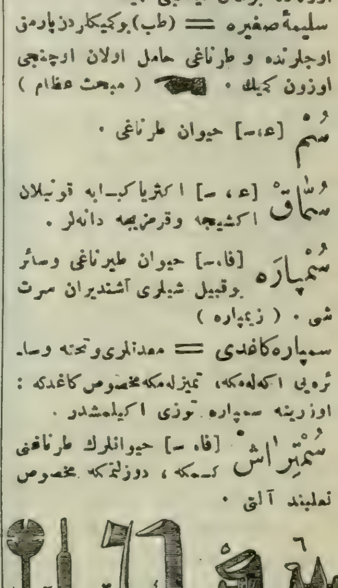

(سمتراش)

٢.١ — نعل چیویلرینی چیقارمغه مخصوص .
٤.٣ — طرناقلری تراش ایتمكه مخصوص .
٦.٥ — قیصقاجلر .

سُمْرَه ـ سُمْرَت [ع ، ـ] اسمرلك .

سُمْعَه [ع ـ] ایشیدلسون دیه ریا كارانه ایشلنیلان ایش § اویله بر ایش ایشلمه .

سُمُوّ [ع ، ـ] یوكسكلك ، علو ، رفعت .

سُمُوم [ع ـ] زهر ، آغو معناسنه اولان (سم)ك جمعی .

سُنْبُك [ع ، ـ] ذوالحافر یعنی تك طرناقلی اولان حیوانك طرناغی [جمعی : (سنابك) كلیر]

سُنْبُل [ع ـ] (نباتات) آربه ، بغدای كبی نباتاته منسوب ازهارك بر محور نبات اوزرینه ارتكازندن حصوله كلن شكله دینور ، فندق آغاجنك اشبو شكلده سنبل دینلمكده موضوع اولان چیچكلرنده اولدیغی كبی § (نباتات) وحید الفلقه شعبه‌سنك زنبقیه فصیله‌سندن ماوی بعضاً قلاموتی وبعضاً صاری رنكلرده چیچك آچان وصوغاندن حاصل اولان كوزل قوقولی نباتدر . § زلف خوبانه كنایه‌ده اولور .

(سنبل)

سنبل رومی = (نباتات) ذات الالقاح منظوره‌نك نجیلیه فصیله‌سندن بر جنس سنبل كه : چیچكلری قدح شكلنده اولمیوب دوزجه وحشیشی بر نباتدر .

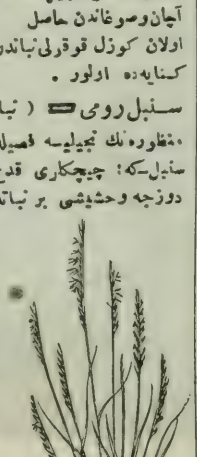
(سنبل رومی)

سنبل متفرع = علی العموم ازهارك محور ثانی اوزرنده بلاذنب وضعیتلری كیفیتنه دینور . اكر ازهار یالكز محور اصلی اوزرینه ارتكاز ایدر ایسه اكا (سنبل بسیط) دینیلور .

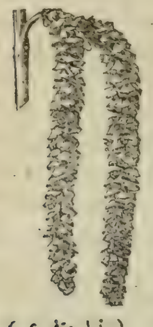
(سنبل متفرع)

سنبل هندی = (نباتات) صاریجه و دوزجه چیچك آچان و نجیلیه فصیله‌سنه منسوب اولان بر نوع چیچك .

(یبانی سنبل)

یبانی سنبل = (كدی اوتی) ، ذات الفلقتین شفویه شعبه‌سنك شفویه فصیله‌سندن بر نبات اولوب كدیلر بوندن پك خوشلاندقلرندن بواسم ویرلمشدر .

سنبلی = سنبله منسوب ومتعلق . || قپالیقجه وباغمورسز هواء ، بولوطلی هوا .

سُنْبُلَه [ع ، ـ] بغدای ، آربه وبونلره مماثل نباتاتك بشاغی . § (قوزموغرافیا) بروج اثنی عشردن بری اولوب (اسد) و(میزان) برجلری آره‌سنده واقعدركه : شمس بورایه آغستوسك طقوزنده داخل اولدرق موسم ادراق تمام اولمش اولور .

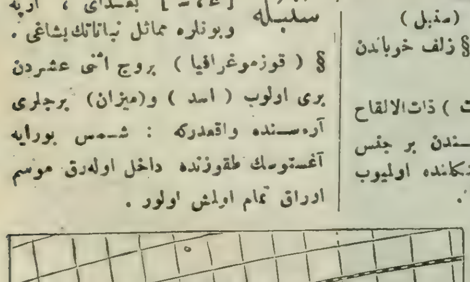
(سنبله)

سُنَّت [ع ، ـ] سیرت حسنه . § حضرت سید الثقلین افندمز حضرتلرینك اكثر زمانده ایشلمش اولدقلری افعال شریفه كه : اهل اسلام ایچون واجب الامتثالدر . [فرضدن ماعدا

قلمان نمازلر، استعمال مسواك، جماعتله اداىء صلاة كبى] . § ختان .

سنت مؤكده = (فقه) صباح و كذلك اقشام نمازلرنده قيلينان سنتلر كبى كه: حضرت رسول اكرم (صلعم) كراراً ادا بيوردقلرى ايچون ترکی جائز دكلدر .

سنت غير مؤكده = قيام وقعودده تطويل قرائت كبى كه: سنتی بعض احوالده ترکی جائزدر .

اهل سنت = اوامر الهيه و سنن نبويه يه تطبيق حركت ايتمك اوزره ائمهٔ عظام حضراتی طرفندن تعيين واراءه ايديلن مذهب مشروعه تابع اولان اهل اسلام .

سنت الله = حكم الهی .

سنتجی = چوجقلره ختان عمليّاتی اجرا ايدن كيمسه كه بونلرك اسكی اصوللری داعیء محاذير اولديغندن يكی اصولده وفنی صورتده اجرا ايدنلر انلرك يرينه قائم اولمقده در .

سنتلی = ختان ايدلمش . مختون .

سنتسز = غير مختون .

سُنْدُس [ع، ا] اينجه ديبا، نازك اطلس .

سندسی = سندسدن ياپلمش شیء .

سُنَن [ع، ا] سيرت حسنه معناسنه اولان (سنت)ك جمعی . عادات و آداب نبويه .

سُنُوح [ع، مص] حسن صورتله خاطره كلمه § ظهور ايتمك، واقع اولمق .

شرف سنوح = (ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهی حقنده) شرفله ظهور و صدور ايدن [جمعی: (سنوحات) كلير] .

سُنِّى [ع، ص] اهل سنتدن اولان ذات .

سُنُوخ [ع، مص] ثابت و محكم اولمق § مطمئن .

سُو - ى [فا، ا] طرف، جهت، يان، جانب .

سوبسو = طرف طرف، هر طرفده .

سُوْء [ع، ا] (معنويات خصوص اولوب اضافتسز قوللانلماز) . كوتولك فنالق § كوتو، فنا .

سوء حركت = فنا حركت .

سوء اخلاق = اخلاق ذميمه .

سوء ظن = فنا ظن ايدش .

سوء استعمال = برشيئی مشروط اهلنك غيری يه، نابمحل اولەرق صرف واستعمال ايتمه .

سوء القنيه = (طب) خستەيی بی تاب وطاقت براقان اسهال مذيب وسائر اعراض ايله متصف حال وخامت .

سوء هضم = وظائف هضميه نك عدم اتمام اجراسی .

سُوَار [فا، ا] بينمش، بر شيئك اوزرينه بينن [جمعی: (سواران) كلير] .

اسب سوار = آته بينيجی، بينن .

استرسوار = قاطره بينيجی، بينن .

اشترسوار = دوه يه بينيجی، بينن .

سُوارى [فا، ا] (پياده) مقابلی آتلی عسكر . § بكاك سفينه نك بيوك ضابطی، قپودانی .

سواريلك = سواری عسكرينك حال و وصفی . || سواری اولديش .

سواری قوماندانی = سواری فرقه سنك اك بيوك آمری، سواری فريقی .

سواری رئيسی = سواری دائره سنك آمری، رئيسی .

سواری دائره سی = سواری صنفنه منسوب اولان عساكره متعلق معاملاتك رؤيتنه مأمور دائرهٔ عسكريه .

سواری ژاندارمه = ژاندارمه نك سواری قسمی || بو قسمه منسوب ژاندارمه .

سواری پوليسی = آت اوزرنده دوريه اجرا ايدن پوليس .

(سواری)

سُوَاع [ع، ا] زمان جاهليتده (هذيل) قبيله سنك پرستش ايلدكلری صنم .

سُؤَال [ع، مص] صورمق، صوراق، استفهام استيضاح § صوريلان شیء . [بو معناده جمعی اسئله كلير] . ديلنمك، تسأل § ديلنجيلك . [بو معنايه كوره جمعی: (سؤالات) در] .

سُوبَك [ت، ا] چوجغك ادراری اقمق ايچون بشيكه الت دليكنه باغلانان شيشه .

سُوبُو [ت، ص] اوزونجه، ياصيجه شیء . [اكثريا روم ايلی اهاليسی طرفندن قاوونه وصف اولەرق قوللانيلور] .

سُوبيه [ت، ا] بادم ايچی وقاوون چكردكی كبی شيلردن اعمال ايديلن بياض شربت § (بحريه) كيز دنيلن سرندن ماعدا دوتيغاسی اولمليان كمی ديركی § (فرانسزجه Sous-pie) دن پانطالون پاچه سنك ايكی طرفنه مربوط اولەرق طبانك آلتندن كچيريلن اينجه مشين كه: عسكرلر طرفندن استعمال اولنور .

سوبيه بالغی = حيوانات ناعمه نك ذات الارجل الرأسيه فرقه سندن بر حيوان ندر كه اصل بالق اولميوب ناعمه دور .

(سوبيه بالغی)

سُوپُورگه [ت، ا] [سپورگه] .

سُوپُورمك - سپورمك [ت، مص] سپورگه ايله توزينی آلوب تميزلەمك .

سُوت - سُود [ت، ا] بالق وطيور وحشراتدن ماعدا بيوك ديشی حيواناتك توليدی متعاقب ممه لرندن سيلان ايدن بياض ورنكلی مايع مغذی § بعض نباتاتدن آقان بياض مايع - § بياضلقدن كنايه . § (دكز، نهر حقنده) پك راكد طالغه سز .

سود ليمانلق = دكز ويا نهرك پك راكد بولنديغندن ويا ايكی آدم آره سنده كی خصومتك مبدل مودت اولديغندن كنايه .

سود آنا / سود ننه } = مرضعه، بانقه سنك چوجغنی اجرتله امزيرن قادين .

سود اوتی = (پولیغالا) ذات الالقاح منظوره‌دن پولیغالیه فصیله‌سندن بر نباتدر.

سود اوغل = بر قادینك چوجقلقده سودینی امش اولان اوكاك چوجق ویا اركك.

سود برادر = آیری آیری والده‌لردن تولد ایدوب عین قادینك چوجقلقده سودینی امش اولان ایکی کیمسه.

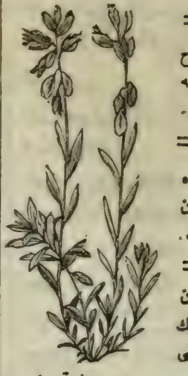

(سود اوتی)

سود بابا = سود انانك قوجه‌سی.

سود اورغونی = کندیسنه سوت طوقنمش کوچوك چوجق.

سودجی = سود صاتان آدم.

سود چالقمسی = حمل ویا دیگر بر سببدن طولایی قادینك سودی بوزیله‌رق چوجغه طوقنمسی.

سودلاج = سود و شکرله پیشمش پرنج یمکی.

سود باشی = زبده، قایماق.

سود دیشی = چوجقلرده ایلك ظهور ایدن دیش، که: یدی یاشنده دکیشیر.

سود قارداش = ☜ (سود برادر).

سود قابی = درونده سود قونیلان مختلف قطعه‌لی وشکلی قاب.

سود قوزیسی = هنوز ممه امن قوزی || هنوز پك توچك اولان یاورو.

قوش سودی = دنیاده بولنمیان شیدن کنایه. (محال).

سود قیری = غایت بیاض آت.

سود ویرمك = امزیرمك، ارضاع ایلمك.

سودلی = سودله یاپلمش اولان || ممه‌سندن چوق سود کلن.

سود یوزی = سودك اوزرنده‌کی قایماق.

سود منطاری = ذات الالقاح غیر منظوره وقطور مغذیه‌دن برمنطار اولوب ترلالرده بیتر طعمی لذیذدر.

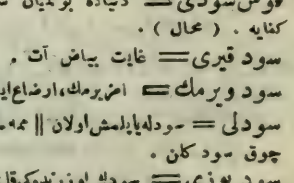

(سود منطاری)

سودلگن = درونده سود کبی بیاض وبایشقان وغایتله آجی رمایع جریان ایدن بر جنس نباتکه: ذات الفلقتین شعبه‌سنك فربیونیه فصیله‌سنه منسوبدر. [بونك بر نوعنه سودلیجه دخی دینور]

(سودلکن)

سودلگن اوتی = نباتات سنویه‌دن اولوب بر متره قدر طوله مائل وباپراقلری واسع و متقابل وچیچکلری صارمشمتراقدر.

انا سودی بورندن کلمك = پك زیاده مشقت چکمك.

(سودلکن اوتی)

سوخته [فا. ص] یانمش، طوتشمش، محروق، یانیق.

دلسوخته = کوکلی یانمش، مکدر، مغموم.

سود [فا. ا] فائده، کار، قازانج.

چه سود = نه فائده.

سودمند = فائده‌لی، کارلی، قازانجلی.

سوده [فا. ص] سورمش، سورلمش.

رخسوده = یوزینی سورمش.

سودا [ع. ا] طوز کبی برماده کیمیویه اولوب اجزاخانه‌لرده بعض ادویه ترکیبنده وخانه‌لرده چاشیر ییقامه‌ده مستعملدر بالکیمیا فحمیت اول نطروندر.

سور [ع. ا] ازمنه قدیمه‌ده بیوك شهرلرك اطرافنه چویرلمش اولان یوکسك دیوار، بدن، حصار.

داخل سور = شهر ایچی.

خارج سور = شهرك طیشاریسی.

سور [فا. ا] دوکون، ولیمه § ضیافت § شنلك.

سُوَر [ع. ا] ج: (سوره).

سوراخ [فا. ا] دلیك، کدیك.

سورتمك [ت، مص] بر شیئی دیگر بر شیئه تماس اتدیره‌رك ازچوق یورورتمك § سرت بر شیئی بو صورتله سوره‌رك آشندیرمق.

بورن سورتمك = کبری قیرمق.

طبان سورتمك = چوق کزمك.

سورتلمك = تماس ایتدیرلمك، طوقونمق || صاتاشوب غوغا آرامق.

سورتدیرمك = سورتمك فعلنی دیگر بر کیمسه‌یه اجرا ایتدیرمك.

سورتنمك = بر شیئه تماس ایده‌رك سوریننه‌رك کچمك § غوغایه وسیله آرامق.

سورتوك [ت، ص] سوقاق سوقاق کزن سرسری قادین.

سورجمك [ت، مص] ایاق برمانعه‌یه تصادفله دوشه‌جك کبی اولمق § یا کلمق، سهو وخطا ایتمك. [(سورج لسان) غلط اولدیغندن استعمالندن توقی ایدلملی.]

سورجدیرلمك = (سورجمك) ماده‌سندن مصدر متعدی.

سورج = یا کلمه، سهو وخطا.

سوردیرمك [ت، مص] سورمك فعلنی اجرا ایتدیرمك.

آل سوردیرمك = طوقوندیرمق، بولاشدیرمق || توغدیرمق، اجلا ایتدیرمك || دوام ایتدیرمك || طوپراغی ایشلتدیرمك || انفاذ و اجرا ایتدیرمك || اسهالی موجب اولمق.

سورشدیرمك [ت، مص] ایکی شیئی بربرینه سورتمك § یاواش یاواش اوغمق.

سورشمك = بربرینه تماس ایتمك، سورتمك.

سورك [ت، ا] دوام بقا § چوق سورن، زیاده امتداد ایدن.

سوركسز = دوامسز، ازدوام ایدن، بقا بولمیان.

سوركلی = دواملی، چوق سورن، اوزون.

سوْزگو ـ سوْزگی [ت ، ـ] اپری محککه قیامق ایچون اوغه‌ج آرقه‌سنه سوریلن دمیر ویا آغاج ، طرقاز . § شوسه‌لی ویا ترلایی تسویه وتحکیم ایچون اوزرنده گزدیریلن طاش ویا دمیر آغر اسطوانه ، لوغ . § ترلاده‌کی کریچلشمش طوپراق کسه‌لرینی ازمك ایچون سوریلن اسطوانی توتوك ویا طاش سلندیر .

سورگوله‌مك = قاپی‌یی سورگوسوردزك قیامق || شوسه‌اوزرنده لوغ گزدیرمك || ترلایی سورمك ، طوپراق کسه‌لرینی ازمك .

سوْرگون [ت ، ص] منفی ، مطرود ، سورلمش ، تبعید ایدلمش اولان § منفی ، محل نفی واجلا .

سورگون آوی = شکاری بالتعقیب هر طرفدن صیقشدیره‌رق اجرا ایدیلن صید .

سورگونلك = منفیلك || اسهال .

سوْرمك [ت ، مصد] برشیئی دیگر شیئه تماس ایتدیرمك ، دکدیرمك ، طوقندیرمق § لمس ، مس ومسح ایتمك § ایلری ویا کیری حرکت ایتدیرمك ، یوروتمك § نفی واجلا ایلمك § قوغالامق § طوپراغی ایشله‌مك ، رواجلندیرمق ، خرج و صرف ایتمك § امرار ایتمك (ذوق وصفا سورمك کبی) . § دوام ایتمك ، اوزاتمق ، امتداد ایلمك . § وقت کچمك ، زمان مرور ایتمك . § (تخم وفیلز حقنده) چیقمق ، باش کوسترمك ، نشوونما بولمق . § اسهاله دوچار اولمق . § بویامق ، بوغ ، بویا ، جلا ، مرهم کبی شیلر ایله جلا ایلمك .

ال سورمك = طوقنمق .

پی سورمك = مزایده‌یه اشتراك ایتمك .

سورلمك = لمس ومسح ایدلمك ، تماس ایتمك . || قوغلمق ، طرد ونفی اولنمق . || ترلا ایشلنمك . || صرار ایدلمك . || انفاذ واجرا ایدلمك . || مقبول ومتداول اولمق ، سورتمك . || برشیئی کندینه سورمك . || سفیل ومحتاج اولمق .

سوْرمه [ت ، مصد] (سورمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی . § (سرمه) § قپو کلیدینك ایچریدن الیله سوریلن دمیری . § لیفت ، اسهال .

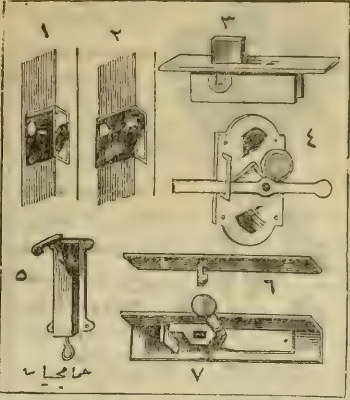

(سورمه‌لر)
١ ، ٢ — پنجره قناتلری سورمه‌لری . ٣ — آرابلره مخصوص . ٤ — عادی قپو سورمه‌سی . ٥ — طولومبه‌لره مخصوص . ٦ ، ٧ — صندوق وتوطیلره مخصوص .

سورمه طاشی = آنتیمون .

بغدادی سورمه‌سی = کولله توزی .

سورمه‌اومورغه = (بحریه) ومورغه‌نك ایچنده حرکت ایدن متحرك اومورغه‌که یابانه‌یی منع ایدر .

سورمه‌له‌مك = کوزینه سرمه چکمك . || گوز بویامق ، آلداتمق . || قپونك سورمه‌سنی قومق .

سورمه‌لی = گوزنه سرمه چکلمش اولان ، مکحل || سورمه‌لنمش قاپو .

سورمه‌لی نشانگاه = (طوپجیلق) استقامت طوپنه کوره دیگر طوپلری هدفه بالتسویه بطاریه‌یه آتش ایتمك ایچون مستعمل آغاج نشانگاه .

سوْرنا ـ سوْرنازن [فا ، ـ] (سرنا وسرنازن) .

سوْرو ـ سوری [ت ، ـ] حیوانات اهلیه یغینی ، بر ویا زیاده چوبان طرفندن سوریلن واداره اولنان حیوانات کثیرهٔ مجتمعه § جماعت وفیره ، غلبه‌لك ، فوج . § کثیر ، وفیر ، چوق .

سوریجی = بینك ویا یوك حیوانی سورن ، یوروتن آدم .

سوْروم [ت ، ـ] برمالك سورلمسی ، رواج ، اعتبار .

سوْرومك ـ سوْرتمك ـ

سوْروکلمك [ت ، مص] یرده چکه‌رك وتورمك . § چکه‌رك طاشیمق .

اياق سورومك = وقت کچیرمك ، اهمال ایتمك .

ایپنی سورومك = شقاوت ایتمك . || غوغایه وسیله آرامق .

سوروتدیرمك = زحمت ، مشقت چکدیرمك ، ضرورته کرفتار ایلمك .

سوروتمك }
سوروکلتمك } سورومك فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سورونمك = قالقمقسزین یرده چیله‌یه‌رك حرکت ایتمك . || سفالت وضرورت چکمك .

سوْرونجمه [ت ، ـ] چوق سوروب اوزاتمه ، تأخر ، تعوق .

سوْرینام [ج ، ـ] ذات الالقاح منظوره‌دن دردانیه فصیله‌سنه منسوب سورینام اینجیری دیلان بر نباتدر .

(سورینام اینجیری)

سوْره [ع ، ـ] قرآن عظیم الشانك منقسم اولدیغی (١١٤) پارچه‌دن هربری [جمعی : (سور) کلیر] .

سوْز [فا ، ص] {یاقمق معناسنه اولان (سوختن) مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلور} . یاقیجی ، یاقان .

دلسوز = گوکل یاقیجی .

خانمانسوز = خانمان یاقان || آتش ، حرارت معناسنه اوله‌رق اسم کبی ده مستعملدر .

پرسوز = آتشلی .

سوزناك = آتشلی ، یاقیجی || یاقیجی ومحرق ، پوْزر . || موسیقی شرقیده بر مقام .

سوزان = یاقیجی ، یاقان || یانیجی ، یانان .

سوزش = محرقلق ، پوْزرلك . تأثر ، حزن . || بیوك تأثر || (سوز) مقامنده‌ده مستعملدر .

سوزشلی = آتشلی، مؤثر، تأثیرلی .

سوز [ت، ـ] حروف وحركاندن عبارت اولەرق برشیئه دلالت ایدن لفظ، كلمه . § كلمەلردن مركب اولەرق افادۀ مرامه یارایان جمله، كلام، لاقردی . § خبر، حوادث § وعد، تعهد . § بحث . § كفتكو، دیدی قودی .

اتالر سوزی = ضرب مثل .

سوز آتمق = كنایه سویلمك، ضمناً تعریض ایتمك، طوقنمق .

آجی سوز = خوشه كیتمیەجك لاقردی .

سوز آچلمق = بحث كچمك .

سوز آكلامق = فراست كوسترمك .

سوز آلمق = وعد ایتدیرمك .

سوز انەسی = مناسبتلی جملەلر بولوب محلنده ایراد ایدن آدم .

سوزینك اری = وعدنده صادق اولان .

سوز اهلی = میر كلام .

سوزلشمك = مذاكره ایتمك، وعدلشمك ، قرارلشدیرمق . ‖ معارضه ایتمك، آتشمق .

سوز باشی = جمله ابتداسی .

سوز برلكی = اتفاق ایتمك .

بیوك سوز = تكبر وتفاخرله سویلنیلان سوز .

سوز آرەمزده } كیمسه طویمسون ،
سوز بیننمزده } محرم قالسون دیمكدر .

سوزجی = سوز بولوب سویلین .

سوزده = صانكه ، كویا .

سوزنده طورمق = صادق الوعد اولمق .

سوز دیكلەمك = متنصح ، متنبه اولمق ‖ انقیاد ایتمك .

سوز كسلمك = قرار ویرلمك .

سوز كسمك = مخاطبك سویلدیكی سوزك اتمامنه میدان ویرمەمك .

سوز كچیرمك = سوزی تأثیر ایتدیرمك، انفاذ كلام ایلمك .

سوز كلیشی = مثلا، فرضا .

سوز كوتورمز = تعریض اولنەماز .

سوزم اركا } بری حقنده بی ادبیانه برشی
سوزم یبانه } سویلنەجكی زمان مخاطبه (معظیمە) ایراد اولنور مدار كلامدر .

سوزلی = سوز ایتمش ، اوندن قرار ویرمش اولان .

سوز ویرمك = وعد ایتمك .

سوز آلوب ویرمك = قطعیا قرارلشدیرمق .

سوزگچ [ت ، ـ] مایی كچیروب پوصه وتورتیلری وحتی میقروبلری بیله طوتمغه مخصوص دلیكلی قاب § مطبخلرده اطعمەنك یاغنی، صوینی سوزمكه مخصوص دلیكلی باقر، چینقو قاب § ایچنه مواد اجنبیه كیرمەمك ایچون طلومبه وسائره بوریلرینك اوجلرینه طاقیلان بورینك قطرینك ایكی مثلنده كی آلت .

چوبان سوزگچی = وریقانی غایت بیوك برجنس قوقوسز چیچك .

كوز سوزمك = یاری قپالی كوزله باقەرق عشوه ایتمك .

سوزدیرمك = سوزمك فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سوزلمك = مایع سوزگچدن كچوب تصفیه اولمق .

سوزمه = (سوزمك) مادەسندن مصدر مخففی . § سوزولمش شیء .

سوزن [فا ، ـ] ایكنه، ابره .

چشم سوزن = ایكنه دلیكی .

سوزندان = ایكنەلك ، ایكنه محفظەسی .

سوس [ع ، ـ] طبیعت ، طینت . § (نباتات) بین الداس میان كوكی دنیلن نبات ، كوك ـ كه جذری طبده معین اولەرق امراض صدریەده مستعملدر .

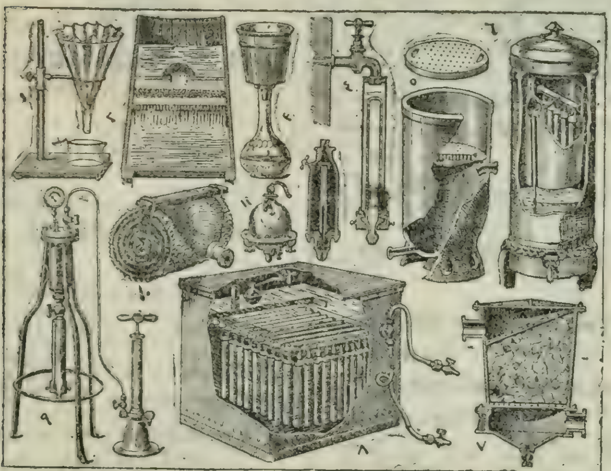

(سوزگچلر)

١ ـ ژوزف كاغدندن ؛ ٢ ـ قوم وكوردن مرشحلر ؛ ٣ ـ شاربون تحتەسندن ؛ ٤ ـ شانبەرلان سوزگچی ؛ ٥ ـ قوم طاشندن معمول سوزگچ ؛ ٦ ـ آضیقەسز سوزگچ ؛ ٧ ـ شهال قونپانیاسی سوزگچی ؛ ٨ ـ مرشح صناعی ؛ ٩ ـ طبابت وباقتریولوژی علمنده مستعمل تصفیەلی سوزگچ ؛ ١٠ حلزونی سوزگچ ؛ ١١ ـ غراژان سوزگچی ؛ ١٢ ـ غراژان سوزگچینك تفصیلاتی .

سوزگو ـ سوزگی [ت، ـ] غایت اینجه دلیكلی سوزگچ ، كوچوك سوزگچ

سوزمك [ت ، مصـ] بر مایعی سوزگچدن ، سوزكودن كچیرمك .

سوس [ع، ـ] كوره دنیلن بوجك ـ كه : یوكلی منسوجاتی یەكه پك میالدر .

سوس [ت ، ـ] زینت، آرایش § چكی دوزن ، توالت .

سوسلەمك } = تزیین ایتمك، بزەمك،
سوسلندیرمك } سوس ویرمك .

سوسلمك = بزه‌نمك، سوسلی اولمق ، تزین ایتمك .

سوس ویرمك = اهمیت ویرمك ، اهمیتلی کوسترمك ‖ تزیین ایتمك .

برشیئه سوسنی ویرمك = برشیئه‌یکزه‌مك، اصلسز برشیئه شکل وجود ویرمك .

سوسلی = بزه‌نمش ، دونانمش، مزین، توالتلی ، بیزکلی .

سوسمار [ع، ـ] کلر، کرتنکله دنیلن حیوانجق .

سوسن [فا، ـ] صوصام دنیلان نبات، فتح سین ایله [سوسن] .

سوسمك [ت، مص] ایتمك ، قانمق، طوس اورمق ، دورتەرك دوشورمك .

سوق [ع، ـ] چارشی ، پازار، الیم صاتیم یری .

سوق سلطانی = مزاد یری .

سوقی = چارشی‌یه منسوب . [جمعی : (اسواق) کلیر] .

سوقاق [ت، ـ] [زقاق] .

سوگش [ت، ـ] سب وشتم ، دشنام .

سوگشمك = بربرینه سب وشتم ایتمك ، فنا سوز سویلمك .

سوگلون [ت، ـ] حیوانات فقریه شعبه‌سنك طیور دجاجیه جنسندندر هند وچین طرفلرنده بولنور، تزیینات جهتیله غایت ظریفدر .

سولون (سوکلون) = طیوردجاجیه‌دن آمریقایه مخصوص نوعیدر .

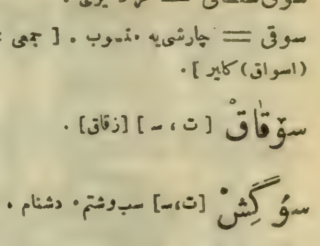

(آمریقا سوکلونی)

صو سوکلونی = طیور دوریه‌دن بر قوشدر

(صو سوکلونی)

مقدس سوکلون = طیور دجاجیه‌دن ظریف برقوش اولوب برمتره طولنده بر قویروغی واردر . چین طرفلرنده بولنور وانلرجه مقدس عدایدیلیر .

هندسولونی = طیور دجاجیه‌دن هندستانه مخصوص برنوع سولوندر .

سوکمك [ت، مص] برشیئی کوکنده بولندیغی محلدن چکوب چیقارمق ، اجزاسنی بربرندن آیرمق § دیکلمش ، میخلانمش ، یاپشدیرلمش شیئی آیرمق § برمانعه‌یی یاروب کچمك . § خام طوپراغی ایشلیوب آچمق . § زور بر عباره‌یی اوقویه بیلمکه باشلامق . § مسهل ویا مقیئ تأثیرینی کوسترمك . § بر شیئ انتظارمدیددن صوکره ظهور ایتمك . § شفق یری آچلمق .

سوکدیرمك = (سوکمك) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

سوکلمك = (سوکمك) فعلی کندی نفسنده واقع اولمق .

سوکندی = سوکلمش، دیکیشی چوزلمش شیئ ‖ ظهور .

سوکوك = دیکیشی چوزلمش شیئ § دیکیشی چوزلمش محل .

سوگمك [ت، مص] سب وشتم ایتمك. فنا سوز سویلمك

سوگوت [ت، ـ] صولاق یرلرده حاصل اولور اوزون وآجی یاپراقلی کوزل بر آغاج ـ که ؛ قابوغی قولایلقله صویلور . انواع کثیره‌سی واردر .

ارکك سوگوت = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صفصافیه فصیله‌سندن بر نوع آغاجدر .

سوگوش [ت، ـ] ساده صوده قاینامش که‌یکسز، صوغوق ات ـ که : اکثریا رمضانده سحورلرده ویولجیلقده ینور .

سوکون [ت، ـ] بردن بره ظهور . § کثرتله ظهور .

سوگه [ت، ـ] قاپو وپنجره‌یی طوتمق اوزره دیواره ربط اولنان چرچیوه‌نك درت طرفندن هربری .

سوگه طاشی = چرچیوه‌نك اوست طرفنی طوتمق اوزره بوینه قونیلان یکپاره طاش .

سوگه‌لك = (معماری) پنجره وقاپو کنارلرنده قوللانیلان وارتفاعی قاعده‌سنك برقاچ مثلی اولان منشور مستطیلی شکلنده‌کی اوزون طاشلر .

سولپوك [ت، ص] کوشك، صارقیق، تنبل خنبل ، سونپه . مسترخی .

سولپومك = کوشه‌مك .

سولفاتا [ج، ـ] (Solfatare) (طبقات) صو بخاری ایله کوکورد بخاری مخلوطی ویاخود کبریتلی مولدالماء ایله حامض کبریتی غازلری مخلوطنك طیران ایلدیکی منابع طبیعیه .

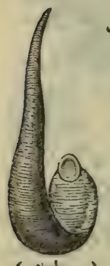

(سولوك)

سولوك [ت، ـ] حیوانات نامیه فرقه‌سندن اولوب حین حاجتده قان المق ایچون بدنك بوطرفنه طوتیلان اسطوانهٔ حلقوی شکلنده کوچوك سیاه صوحیوانی ـ که : هم صوده هم هواده یشار، وجودینك مثلی وزننده قان امر .

اشك سولوکی = قان آلمق خدمتنده وایشنده قوللانیلمیان قبا سولوك

سولوك کبی = یاپشقان، مسلط، معجز، عارسز آدمدن کنایه .

سولوگن [ت، ـ] قرمزی قیرم معدنی قرمزی بویا ویا بویا استاری مقامنده استعمال ایدیلور . (حمض رصاص) .

سوماك [ع، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سنك تیره منتیه ویاخود مصطکیه فصیله‌سندن دباغتده مستعمل بر نباتدر . ترکیبنده تانن واردر .

سومرمك [ت، مص] امه‌رك یمك § یکی ترکیل سیلوب سیپورمك .

سومسوك [ت، ص] مسکین ، سونپه .

سُومْكُورْمَكْ [ت، مص] بورنده بريكن سوموكى شدتلى نفسله خارجه چيقارمق .

سُومُوكْ [ت، ا] انسان و بعض حيواناتده غشاء انفيدن صيزان قويوجه مايع ، بورون پيسلكى رعام .

سوموكنى چكمك = بورنى سيلمه‌مك، بورنى سيلمكدن عاجز اولمق .

سوموكلى = بورننده سوموكى اولان، سوموكى اقان .

سوموكلى بوجك = (م ـ اليانغوز) (حلزون) حيوانات غيرفقريه شعبه‌سندن نامه‌مك ذوى لرأس ومرجول البطن فرقه‌سندن اولوب باشـنده ايكى جفت قرونى وخانه‌سى مقامنده برده حلزون شكلنده اوقه‌سى واردر. كجديكى محللره صاليه دوكرك ورطه‌لرى شفاف اولوب رشيمك تشكلى لايقيله مشاهده اولنور .

(سوموكلى بوجك)

سُوْنَه [ت، مص] مسكين، مسيب ، مردار .

سُوْنْدَه [ج، ا] (Sonde) دكزك نهرك درجهٔ عمقنى ويا بر شيئك درونى معاينه ايتمكه مخصوص آلت ، اسقانديل § مثانه‌دن ادرار اخراجنه ودرون مثانه‌نك تفسحنه خادم جراح آلاتى .

سُونْمَكْ [ت، مص] { اصلى : (سوكنمك) در} . يانمقده اولان شى آرتق يانماق ، منطفى اولمق . § طورومق، كسب سكون ايلمك باصيلمق .

اوجاغى سونمك = خانمانى محو اولمق

سونديرمك = يانان برشيئك يانمسنه ختام ويرمك، اطفا ايلمك .

سونوك = سونمش ، منطفى ، آرتق يانميان . § طونوق، شعشعه‌سز .

سُونْگَرْ [ت، ا] دكزدن چيقاريلان وسيلوب اوغمق كبى خصوصات بيتيمه‌يه يارايان بيوك مساماتلى ، خفيف برجسم ـ كه : اساساً حيوان نباتى اولوب مساماتلرى خرده بينى دكز حيوانلرينه مسكنلك ايدر . (اسفنج) .

چوخه سونگرى = بياض رنكلى خالص سونكر .

قره سونكر = اسمر رنكلى قبا سونكر .

سونكرطاشى = سونكره مشابه بر نوع خفيف طاش كه : مرمرلرى وتحته‌لرى اوغوب تميزلمكه يارار .

سُونْگُو ـ سُونْگى [ت، ا] پياده عسكرينه مخصوص دورتوب دلجك قيصه دمير سلاح ـ كه § تفنكك باشنه طاقيلور

سونكوسى آغر = قـولاى حركت ايده‌مين آدم .

سونكوسى دوشوك = مسكينلشمش تنبل، عاطل § مغموم آدم .

سونكوله‌مك = سونكوايله اورمق، سونكواستعمال ايلمك

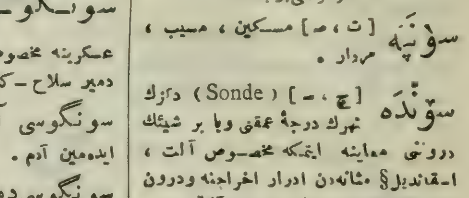

١ الى ٢ — اركككار ايچون ٣ — قادينلره مخصوص ٤ الى ١٢ مشمع سونده‌لر ١٣ — بنديكه سونده‌لرى .

سُونُونَه نفا [ج، ا] (Cœnonympha) (نباتات) اوروپاده برچوق نوعى بولنان خرشفى الجناح حشراتدن اوزرى رنكلى بركلبكدر.

(سونونه‌نفا ـ رنكلى كلبك)

سُوَيْدَاء [ع، ا] قلب § يوركك وسطى وسياهلغى § (نباتات) رشيمك عدم نشـوونماسى حالنده كيسهٔ مشيمه درونده تشكل ايدن نسج حجروئ مخصوص ـ كه : محيط بزير ديكدر .

سويداء القلب = يوركده اولان سياه نقطه ، حبة القلب .

سُوْيَا [ج، ا] (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سنك بقليه فصيله‌سندن آسيانك نواحئ حاره‌سنده تنبت ايدن برنباتدر .

(سويا)

سُوَيْق [ع، ا] (نباتات) كوچوك ساق ، ساقجق ديمك اولوب بر نباتك ساق ايله داللرى آره‌سنده‌كى قطعهٔ صغيره‌يه اطلاق اولنور .

سُويْلَمَكْ [ت، مص] لاقردى ايتمك، § ديمك § اخطار وتنبيه وتلقين ايتمك .

سويلتمك = (سويلمك) فعلنى اجرا ايتديرمك .

سويلشمك = قونوشمق ، مذاكره ايتمك .

سويلنمك = كندى كندينه سويلمك || مرلدانه‌رق شكايت ايتمك .

سويليش = سويلمه، تكلم || سويلمك طرز واسلوبى .

سُهَاء [ع، ا] (قوزموغرافيا) قطب شمالى سماده كائن دب اكبر برجنك منيرالمناق تعبير اولنان آلتنجى كوكبك يانده كوچوك بر نجم ـ كه : ازمنهٔ قديمه‌ده كوزلرك قوتى، درجهٔ رؤيتى انكله تجربه اولنور ايدى .

سهولت [ع، س] قولایلق، آسانلق. § قولایلغی موجب وسائط.

سهولتبخش = قولایلقله ویرن.

سهولتلی = قولای استعمال اولنان، قوللانشلی.

سهومت [ع، مص] اقربالق، خصملق، قرابت.

سهیل [ع، س] (قوزموغرافیا) سفینهٔ نوح برجنك غایت پارلاق بر كوكبی اولوب جنوب جهتندن دها ایی رؤیت اولندیغی جهتله بوكا (سهیل یمانی) دخی دینور.

سهیل شام = شجاع برجنك بر كوكبی.

سیوف [ع، س] قلیج معناسنه اولان (سیف)ك جمعی.

اهل سیوف = عسكریلر.

بقیة السیوف = منهزم اولان اردونك كری دونوب كلن بقیه‌سی، دوكندیسی.

سیول [ع، س] یاغمور نتیجه‌سی اوله‌رق كثرت وشدتله آقان صو معناسنه كلن (سیل)ك جمعی.

س

ش [ع، فا، ت، حرف] الفبای عثمانینك اون التنجی حرفی وعربجه حروفك اون اوچنجیسیدر . ابجد حسابنده (۳۰۰) عددینه اشارت وعربی تاریخلرده شهر شعبانه علامتدر .

شکل عبرانیسی (ש) و لاتین الفباسنده (S) اولوب فرانسزجه‌ده (ch) وانکلیزجه‌ده (Sh) اشارتلری بوحرفك صداسنی ادا ایدرلر .

صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شکلی

شودر .

لسانمزده مستعمل خطوط متنوعه‌ده (ش) ك اشکالی بروجه آتیدر :

ش .... کوفی

ش .... تعلیق

ش .... ثلث

ش .... نسخ

ش .... سیاقت

ش .... توقیع

ش .... دیوانی

ش .... جلی

ش .... اجازت

ش .... رقعه

ش .... ریحانی

ش .... شجری

شاءَ [ع، فم] دیلمك، ایستمك معناسنه اولان (مشیئة) ماده‌سندن فعل ماضی صیغه‌سی اولوب لسانمزده یالکز (ان شاالله) صورتنده وجناب حق دیلرسه معناسنده مستعملدر .

شأَمَت [ع، فا، ص] (میمنت) مقابلی . یمنسزلك ، اوغورسزلق . { جمعی : (شأمات) کلیر . }

شأمتلی = اوغورسز .

شائِبَه [ع، ت] اثر، اماره، شبه § لکه، قصور . { جمعی : (شوائب) کلیر . }

شائبهٔ شمسیه = شمسك سطحی اوزرنده بولنان سیاه لکه‌لر .

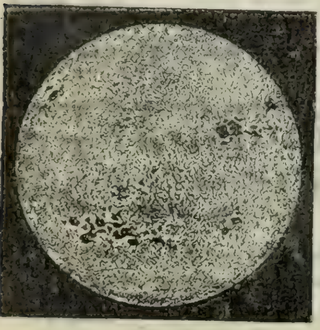

(شائبهٔ شمسیه)
شوائب شمسیه‌نك دور اعظمی مدتنده شمسك سطحی اوزرنده کورینن اك پارلاق نقاط ایله شائبه‌لرك منظره‌سی .

شائِق [ع، ص] شوقلی، هوسلی، آرزومند .

شائِکه (شوکیه) [ع، ا] مرکبه فصیله‌سندن دیکنلی بر چوق نباتاته ویرلش اسمدر . مشهورلری :
۱ — تارلا دیکنی . ۲ — ایکلی دیکن .
۳ — چاقر دیکنی . ٤ — بودور دیکنی .
٥ — مریم دیکنی .

شاب [فا، -] صلب وذوثمانیة الزوایا ویا مکعب شکلنده متبلر و ۱۰۰ دە (٤٥) ما، بلوری‌یی حاوی رایحه‌سز، طعمی اولا لطیف بعده قابض برجسم نیم‌شفاف ـ که: ترکیبنده زاج یاغی ایله آلومینیوم و پوتاس معدنلری بولندیغندن حامض کبریت (زاج یاغی) استحصالنده و صنایعده بویاجیلقده مستعملدر. [بحر احمرده حصوله کلوب سفائن ایچون غایت مضر اولان ودالّی بوداقلی تحجراندن وحیوانات صغیرهٔ بحریه‌نك مساکننده عبارت اولان (شعب) بیلدیکمز شابدن غیری بر ماده ایسه‌ده هر ایکیسی بر برینه قاریشدیرلقده حق جغرافیا کتابلرنده بیله (شعب دکزینه) یعنی بحراحمره (شاب دکزی) دنیلمکده‌در.]

(شاب بلوراتی)

شابه‌اوطورمق = مضطرومضطرب اولمق.

شاب کسلمك = شاشیروب قالمق.

شاب‌طاشی = (شعب) دنیلن مادهٔ متحجرهٔ بحریه ـ که: بحراحمرده کثیردر.

شاب‌علتی = صیغر قسمنك طیرناغی دوشودن برخسته‌لق.

شابخانه = شابك اخراج و تصفیه اولندیغی محل.

شابّ [ع، ص] کنج آدم، جوان، دلیقانلی.

شاب امرد = هنوز صقال و بیغی چیقمامش اولان کنج. [جمعی: (شبان) کلیر.]

شاباش [فا، ص] آفرین، ماشاءالله کبی تحسین افاده ایدر.

شاپ [ت، حر] الفاظ مهملەدن اولوب دوداغك چیقاردیغی سسی تقلیده خدمت ایدر.

شاپردامق [ت، مص] اوپرکن ویاکال حرص ایله برشی یرایکن دوداقلر سس چیقارمق.

شاپرداتمق = بووجهله دوداقلردن سس چیقارتمق.

شاپردی = بوصورتله دوداقلردن چیقان سس.

شاپقه [ت، -] فرنکلرك باش کسوه‌سی § بوصورله قارکلرینك مرکزلرنده واقع وسرت طاشدن معمول اویوق § کمی دیرکلرینك تپه‌سنده‌کی کوچك تکرلك § صوبه بوریسنك تپه‌سنده‌کی ثابت ویامتحرك باشلق § دیرك باشی § هرشیئك باش طرفنده‌کی یاسیدق، فضله‌لق.

شاپقه‌جی = شاپقه یاپان ویا صاتان آدم

شاپقه‌لی = باشنده شاپقه اولان

شاپقه‌چیقارمق = فرنك عاداتندن اوله‌رق شاپقه‌یی باشدن چیقارمق صورتیله تعظیم ایتمك.

شاپلاق [ت، -] آوجك سسی ایشیدیله‌جك صورتده اوریلان سله.

شاپلامق [ت، مص] شاپ ایتمك، دوداق ویا سله اوورکن آوج سس چیقارمق.

شاپلاتمق = شاپ ایتدیرمك، دوداقلردن ویا سله اورولایکن آوجك سسی ایشتدیرمك.

شات [ع، -] قویون، غنم.

شاتم [ع، ص] شتم ایدیجی، سوکوب صاییجی.

شاتو [ج، -] (Chateau) کوشك، قصر § قلعه، حصار.

شاخ [فا، -] آغاج دالی، غصن. § بوداق § کیك و امثالی حیوانلرك داللی بوینوزی.

شاخدار = داللی، بوداقلی آغاج || داللی بوینوزی اولان کیك وسائره.

شاخ شاخ = پارچه پارچه، دال دال.

شاخسار = داللق، آغاجلق، قوربلق.

شاخ [ت، -] آتك ایکی ارد ایاقلری اوزرینه قالقمسی.

شاخلانمق / شاخه‌قالقمق = آت ایکی آرد ایاقلری اوزرینه قالقمق.

شاخص [ع، -] (مساحه) براستقامتی تعیین و تحدید ایتمك ایچون استعمال ایدیلن تقریباً بریچق متره طولنده آغاج قازیقلر.

تقسیماتلی شاخص = تفاوت تسویه‌نك تعیینی ضمننده استعمال اولنورکه ایکی‌یالی درت متره طولنده تخته‌دن یاپلمش و سانتیمتره‌یه تقسیم اولنمش بر جدولدن و جدولك بوینجه متحرك اولوب ارزو اولندیغی وقت بوریده ایله ثابت قیلنه‌بیله‌جك صورتده درت کوشه برلوحه‌دن عبارتدر. بولوحه، ایکیسی قرمزی و دیکر ایکیسی بیاضه بویالی درت مساوی مربعه تقسیم اولنمشدر.

شاخور [فا، -] اکمك فرونی، اکمك طاندیری.

شاخه [فا، -] آرابه، صپانه قوشیلان حیوانلرك بوینینه طاقیلان بویوندوروق.

شاد [فا، ص] سوینجلی، ممنون، مسرور.

دلشاد / شادناك = کوکلی ممنون، مسرور.

شادی = شادلق، مسروریت.

مرده‌شادی = زیاده سوینجدن وقوع بولان اولوم.

شادخواب = طاتلی اویقو.

شادکام = زیاده سوینجلی، پك زیاده مسرور.

شاداب [فا، ص] صویه قانمش، صولی آبدار § تروتازه، طراوتلی.

شادابی = شادابلق.

شادان ـ شادمان [فا، ص] مسرور، محظوظ.

شادمانی = شادلق، شادانلق.

شادروان [فا، -] اکثریا جوامع شریفه حولیلرنده بولنان یوکسك حوض ـ که: صوینی اطرافنده‌کی متعدد موصلقلردن جریان ایدر.

شادی [ع، ص] علم و ادبدن حصه‌دار اولان § نغمه ایله شعراوقویان § (زمان سابقده) محکمه منادیسی. § (وقتیله) حطب انباری ماموری.

شاذ [ع، ص] قاعدهٔ عمومیه‌یه اویمیان، خارج ازقاعده، مستثنی، غیرمطرد.

شارب [ع، ص] ایچیجی، ایچن.

شارب‌اللیل والنهار = کیجه کوندوز عشرت ایدن آدم، بکری.

شارب [ع، -] بیق، ارککلرك اوست دوداغی اوزرنده بیتن قیللر مجموعی. [جمعی: (شوارب) کلیر.]

شارح [ع، ص] شرح ایدیجی، ایدن. § برکتابی شرح وتفسیر ایدن.

قول شارح = (منطق) تعریف دیمکدر.

شارد [ع، -] مقبولیت ومعقولیتدن طولایی اطرافه منتشر اولمش اولان پراکنده اشعار، منظوم ضروب امثال. [جمعی: (شوارد) و (شراید) کلیر.]

شارع [ع، ص] واضع شریعت اولان حق تعالی حضرتلری § واسطه تبلیغ شریعت الٰهیه اولان حضرت پیغمبر . § واضع قانون § شروع ایدیجی ، ایدن .

شارق [ع، ص] پارلاییجی، پارلایان، طلوع ایدن .

شارقه == نور ، آیدنلق ، ضیا .

شارلاتان [ج، ص] (Charlatan) حائز اولمدیغی فضل وهنره مالکیت ادعاسیله خلقی اغفاله چالیشان لافزن ، شقلبان ، شعبده باز § متطبب ، طبیب اولمدیغی حالده کندیسنه طبیب سوسی ویرن .

شارلاتانلق == شارلاتانک حالی .

شارلامق - شارلدامق [ت، مص] صو سس چیقاره‌رق بول بول آقمق .

شارلدی == صویک سس چیقاره‌رق بول بول آقمسی § شدتله دوکیلن صودن متحصل سس ، کورلدی .

شاشالامق - شاشیرمق [ت ، مص] حیرتده قالمق ، متحیر اولمق ، یاپه‌جغنی بیله‌مه‌مک § سهو وخطا ایتمک .

شاشیرتمق == یاکلتمق، تغلیط ایتمک .

شاشقین == شاشاقالمش، متحیر § سرسم

شاشقینلق == بهت وحیرت .

شاشقینجه == شاشقین کبی، سرسمجه‌سنه .

شاشمق [ت ، مص] حیرت وتعجبده قالمق ، استغراب ایتمک § اصابت ایتمه‌مک ، تخلف ایتمک § یولدن چیقمق ، طریق مستقیمدن آیرلمق .

شاشی [ت، ص] اکری باقان، کوزلرینک قطری حد طبیعیدن زیاده بورون جهتنه مائل اولان، احول § بری ایکی کورن.

شاشیلق == شاشی اولان آدمک حالی .

شاطر [ع، ص] شطارتلی ، شن، چویک § (وقتیله) بیوک ذواتک آتی یاننده کیدن موظف آغا .

شاطی [ع، ص] قیی ، کنار . [جمعی : (شواطئ) کلیر .]

شاطئیه [ع، ص] دوه قوشی، تللامان ، لیلک، سولون کبی علی العموم اوزون باجاقلی وطویل منقارلی طیورک منسوب اولدقلری صنف ، قسم ، فرقه . بونلر طاتلی وطوزلی صولرك قناره‌لرنده یشارلر

(شاطئیه)

شاعر [ع، ص] شعر سویلین، طبیعتنده شعر سویلمک خاصه‌سی اولان . § برمحل عمومیده سازچالارق عامیانه شعرلر اوقویان آدم .

شاعرانه == شاعرلره یاقیشیر صورتده، شاعره منسوب ولایق § موضوعی شعرعد ایدیله‌بیله‌جك قدر لطیف ، بدیع اولان شی.

شاعره == (شاعر)ك مؤنثی؛ شعر تنظیمنه مقتدر قادین .

شاعرلك == شاعراولمق ، شاعرك حالی

شاغل [ع، ص] مشغول ایدیجی ، ایدن . مشغولیق موجب اولان .

شافت [ج، ص] (بحریه) ماکنه‌نك حرکتیله محوری اطرافنده دوردایدوب پروانه‌یی تدویر ایدن دمیر میل § حرکت دوریه‌نك نقلنده مستعمل اسطوانه پارچه‌لر .

شافت بودوسلمه‌سی == (بحریه) یکپاره دمیردن ویا بر قاچ پارچه آغاجدن عبارت اوله‌رق دومن بودوسلمه‌سنك باش طرفندن قالدیریلان دمیر ویا آغاج - که : ایچ بودوسلمه‌سی دخی دینلور .

شافع [ع، ص] شفاعت ایدیجی ، ایدن . قباحتلی کیمسه‌نك عفوی ایچون یالواروب توسط ایدن .

شافع روز جزا / **شافع یوم عرصات** == یوم قیامتده مؤمنلرك قصور وذنوبنی عفو ایتدیره‌جك اولان حضرت محمد علیه السلام افندمز حضرتلری .

شافعی [ع، ص] ... امام شافعی رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك اجتهادیله مستقر اولان مذهب حقه تابع ومنسوب بولنان .

مذهب شافعی == امام مشار الیه حضرتلرینك طریق اجتهادلری .

شافعی المذهب == مذهب شافعی‌یه منسوب وتابع اولان .

شافول [ت ، ص] بال تکنه‌سی .

شافی [ع، ص] شفا ویریجی ، خسته‌یی ایی ایدیجی، ایدن § قناعت بخش، مقنع ، کافی . [بو صوك معنی اکثریا (جواب) ه صفت اوله‌رق قوللانیلور] : «مریض پسترحمرت بوکون شافی جواب المش»

شاق - شاقه [ع. ص] زحمتلی، مشقتلی .

خدمات شاقه == الیسانه زحمت ویرن آغر ، مشکل ، قبا ایشلر .

شاقا - شاقه [ت، ص] ☞ [شقا] .

شاقراق [ت ، ص] لطیف بر صورتده چوق سویلین ، کمال نشئه ایله سوز سویلین .

شاقردامق [ت، مص] شاقر شاقر ایتمك ،

شاقرداتمق == شاقر شاقر ایتدیرمك .

شاقردی == شاقر شاقر ایدرك چیقان سس ، شاقردیلی سس .

شاقشاق [ت، ص] حقه‌بازك ارقداشنه اوردیغی چاتلاق تخته پارچه‌سی :

شاقلابان [ت، ص] صویتاری ، مقلد ، مسخره § نشئه‌لی، شاقراق .

شاقلابانلق == صویتاریلق، مسخره‌لق .

شاقلامق [ت ، مص] شاق ایتمك .

شاقلاتمق == شاق ایتدیرمك .

شاقول [ع، ص] (هندسه) برعلاك خط شاقولیسنی تعیین ویا معمارلر طرفندن دیوارك استقامت شاقولیه‌سنی تأمین ایچون استعمال ایدیلان آلت - که : برخیط ایله برجسم ثقیل معلقدن عبارتدر . [شاقول ایله عمود تعبیرلری تفریق ایدلملیدر . هرشاقول عموددر وفقط هرعمود شاقول دکلدر .]

(شاقول)

شاقولی = شاقوله منسوب ومتعلق ، شاقول وضعیتنده ، مستوئ افقی‌یه عمود وضعیتنده .

خط شاقولی = مستوئ افقی‌یه عمود خط .

مستوئ شاقولی = (قوزموغرافیا) بر محلك خط شاقولیسندن مرور ایدن مستوی ـ كه : مستوئ افقی‌یه عموددر .

استقامت شاقولیه = خطوط شاقولیه استقامتی .

شاقوللامق = برشیئك طوغریلغنی ، شاقولیتی شاقول طوته‌رق معاینه ایتمك ، شاقول قوللانمق .

مرتسم شاقولی = ماده‌لرك مستوئ شاقولی اوزرنده‌كی مرتسملری .

ارتسام مستوئ شاقولی = هندسهٔ رسمیه‌ده استعمال ایدیلن ارتسام مستویلرینك وضعیت شاقولیه‌ده بولنانی .

شاقول معماری = معمارلر طرفندن استعمال ایدیلن بر نوع شاقول . ☚ [معمار تسویه‌سی]

شاكِر [ع ، ص] شكر ایدیجی ، ایدن . متشكر .

شاگرد [فا ، ا] معلمدن علم اوكره‌نن ، طالب ، تلمیذ ، برای تحصیل مكتبه دوام ایدن چوجق ، كنج § صنعت اوكره‌نن چراق ، چیراق . [جمعی : (شاگردان) در .]

شاگردلك = شاگرد اولمق § چیراقلق ، چراقلق § عجمیلك § چراق اجرتی .

شاكِلَه [ع ، ا] طریق ، مذهب ، مسلك § خلقت ، طبیعت .

شاكی [ع ، ص] شكایت ایدیجی ، ایدن ، مشتكی .

شال [فا ، ا] خرقه ، یلك ، قوشاق یاپیلان ویا اوموزه آتیلان ، یوپنه صاریلان یوكدن معمول قماش ـ كه : اكثریا هند وایراندن كلیر .

جنازه شالی = تابوتك اوزرینه اورتیلان اوزون شال .

شالاكی = شالی تقلیداً یاپیلان برجنس یوكدن قماش ، لاهوراكی .

شالی = شاله منسوب § شالك اینجه وظریف نوعی § یوكدن معمول قماش .

شالغم [ت ، ا] ☚ [شلغم]

شالوار [ت ، ا] { فارسی (شلوار) دن محرفدر . } یوقاری طرفلری بول ، پاچه‌سی طار برنوع پانطولون ـ كه : اكثریا شرق اهالیسی طرفندن قوللانیلور § نسوان شرقیه‌دن بعضلرینك ، علی الخصوص كویلی قادینلرك كیدكاری كنیش دون .

شالوارلی = شالوار كیین .

شالوپه [ج ، ا] (Chaloupe) (بحریه) ازمنهٔ سالفه‌ده عثمانلولر طرفندن قوللانیلان ایكی دیركلی كوچوك وغایت خفیف كمی .

شام [ع ، ا] قطعهٔ معروفه . [تفصیلاتی لفتحهٔ اعلامده‌در .]

شام ایشی = شامده یاپیلانشی دیمكدر .

شام فستیقی = عادی فستیق . ☚ [فستیق]

شام قایصیسی = شامده حاصل اولور پارلاق قابوغی غایت لذیذ برجنس قایصی . ☚ [قایصی]

شام شكری = دلیكلی ، رنكلی ، اوزونجه شكر .

شام [ع ، ا] اقشام § غروب شمسدن یاتسویه قدر اولان زمان .

شامگاه = اقشام وقتی .

شامّ [ع ، ص] قوقو آلیجی ، آلان .

شامه = (شام) ك مؤنثی .

قوهٔ شامه = انسان وحیوانك برونده‌كی قوقو آلمق خاصه وقوتی .

شامِل [ع ، ص] شمولی ، احاطه ایدن ، حاوی ، متضمن § عمومه عائد .

شامه [ع ، ا] انسانك یوزنده ویاتنده پیدا اولان بك (بن) بنك ، خال

شامه [فا ، ا] قادینك باش اورتوسی .

شامه كشا = باش اورتوسنی آچان قادین .

شامامه [ت ، ا] ☚ [شمامه] .

شامپانیه [ج ، ا] فرانسه‌نك بو نام ایله مسمی ایالتندن چیقان طاتلی ، غازلی برنوع قیمتلی شراب .

شامخ [ع ، ص] یوكسك ، عالی .

جبال شامخه = پك یوكسك طاغلر .

شامِخه [ع ، ا] (طب) بین ، عظام وسائر قطعات بدنیه‌ده طبیعی اوله‌رق نمایان اولان چیقندیلر .

شامدان [ت ، ا] ☚ [شمعدان] .

شأن [ع ، ا] ایش ، فعل ، كار § یكی ایش ، یكی ظهور ایدن حال ، حادثه . [جمعی : (شئون) وجمع الجمعی (شئونات) كلیر .]

شان [ع ، ا] انظار نامده اهمیتلی كورینن وصاحبی ایچون مدار افتخار اولان حالت § حال ، كیفیت § شهرت ، صیت § كوسترییش ، چالیم § اعتیاد ، عادت ، طبیعت .

عظیم الشان = شانی كیفیتی بیوك اولان .

عالی شان = شهرتی ، حالی عالی اولان .

شانسز = چالیمسز ، شهرتسز .

شانلی = شهرتلی ، چالیملی ، كوسترییشلی .

شانه [فا ، ا] طراق ، صاچ ، صقال طرایه‌جق دیشلی آلت .

شانه زن = طراقله باش طرایان .

شانه زده = طراقله صاچلری طرانمش .

شاه [فا ، ا] براقلیمه فرمانفرما اولان حاكم ، حكمدار عالی‌تبار ، ملك § ایران حكمداری . [مخففی (شه) جمعی : (شاهان) در .] || شطرنج طاشلرینك الك بیوكی .

شاهانه = شاهه ، حكمداره منسوب || حضرت حكمداره لایق صورتده .

شاه مردان } = حضرت علی رضی الله تعالی عنهك لقب شریفلری .
شاه ولایت }

شاهباز = برجنس ایری و بیاض طوغان || یکیت ، شانلی آدم .

شاهبال = قوش قنادینك الك اوزون توکاری . [مخففی (شهبال) .

شاهنشاه / شهنشاه = الك بیوك پادشاه ، پادشاهلر پادشاهی .

شاهراه / شهراه = بیوك ، ایشلك یول ، کبیر جاده || آچیق وطوغری یول ، طریق معنوی .

شاهدانه = ایری اینجو دانه‌سی .

شاهسوار / شهسوار = کمال مهارتله آته بینن

شاه‌طمار = بیوك طمار ، شریان ابهر . (شاهرك) .

شاه‌بیت = قصیده وغزلده الك کوزل ، منتخب اولان بیت ، مقصود فیه اولان بیت .

شاه‌پر = شاهبال ایله مترادفدر .

شاهوار = شاهه لایق اولان .

شاهترج ـ شاهتره [ع ، ـ] { فارسیدن معربدر } (شاهترجیه) دنیلان فصیله‌یه منسوب برنباتدر ـ که : کوکندن ماعدا بالجمله اجزاسی طبده مقوی خفیف ، مصحح دم اوله‌رق مستعملدر .

شاهد [ع ، ص] شهادت ایدیجی ، ایدن برشیئی ، حالی کوردیکنی خبرویرن § (فقه) برکیمسه‌نك آخرکیمسه‌ده اولان حقنی اثبات ایچون حضور حاکمده وخصمینك مواجهه‌لرنده شهادت لفظیله یعنی شهادت ایدرم دیه خبر ویرن آدم .

شاهدعادل = طوغری سوزلی شاهد .

شاهدلك = شهادت ، شاهد اولمق .

شاهدزور = یالانجی شاهد .

شاهد [فا ، ص] محبوبه ، دلبر ، کوزل .

شاهق [ع ، ص] (شامخ) ایله مترادفدر . یوکسك ، مرتفع ، یوجه .

شاهقه [ع ، ـ] طاغ تپه‌سی .

جبال شاهقه = یوجه طاغلر .

شاهمردان [ت ، ـ] (معماری) (۲۰۰ ـ ۶۰۰) قیه ثقلتنده دمیردن معمول و آشاغی یوقاری اینوب چیقار جسیم طوقماق ـ که : مبانئ جسیمه عملارینك حین انشاسنده بیوك قازیقلرك چاقلمسی ایچون استعمال ایدیلور [دمیرجی]

شاهنشین ـ شهنشین [فا ، ظر] موقعه نظر اوطه ؛ صفه چیقمسی .

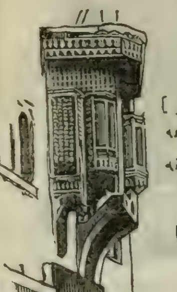

(شاهنشین ـ شهنشین)

شاهی [فا ، ـ] شاهه منسوب .

مرمرشاهی = برجنس اینجه ، بیاض باتسقه .

شاهین [ت ، ـ] طیور جارحه دن صید و شکار ایچون آلیشدیریلوب تأنیس ایدیلن طوغان انواعندن بیوك برقوشدر .

(شاهین)

شاهین کوزلی = کوزل و دکرمی کوزلی آدم .

شاهین باقیشلی = نظر عظمتکارانه صاحبی .

شایاق [ت ، ـ] برنوع قبا ، توپلیجه چوقه .

انکلیز شایاغی = شایاغك اعلاسی .

شایان [فا ، ص] لایق ، مناسب ، چسبان ، یاراشیر ، یاقیشیر اولان .

شاید [فا ، د] { (شایستن) مصدرندن مشتق اولوب شرط بیان ایدر ، وبعضاً احتمال بعیده دلالت ایدر اکر ، بالفرض . « سیرایت بونی کورمدکسه شاید عزوتلق ایچنده شاد بریر »

شایسته [فا ، ص] { (شایستن) مصدرندن مشتقدر } لایق ، سزا ، مستحق ، چسبان .

شایع [ع ، ص] شیوع بولان ، طویلمش اولان ، هرکسك معلومی اولمش اولان § تقسیم اولنمامش حصهٔ مشترکه .

شایعه [ع ، ص] (شایع) ك مؤنثی § (ـ) شیوع بولمش ماده ، کیفیت .

حصهٔ شایعه = (فقه) حصه‌دارانك تقسیم وتفریق اولنمامش مالده اولان حصه‌لری .

شایکان [فا ، ص] لایق ، سزاوار ، مناسب § اوجوز ، بول ، مبذول ، چوق ، واسع .

شایکانی = شایکانلق ، اوجوزلق ، بوللق || لیاقت ، مناسبت .

وصل وشایکان = (عروض) حرف رویدن صکره تکرر ایدن ضمیر ویا ادات . مثال : « بن اول حاکم که : خورشید جهان آرا جلیسمدر . تتم سفیلدر امامهٔ علوی انیسمدر » .

شین مفتوحه

شب [فا ، ـ] کیجه ، لیل .

شب تاریك = قرانلق کیجه .

شب افروز = کیجه‌یی تنویرایدن .

شبانروز = کیجه کوندوز ، لیل ونهار . || (۲٤) ساعتلك مدت .

شبانگاه = کیجه وقتی ، کیجه‌لین .

شب انکیز = کیجه قوشی دنیلن پرامه .

شب آویز = اصحق قوشی .

شبپره = پرامه .

شبچراغ = شاعرلرك ایجاد کردهٔ تخیلاتی اولان بر جوهرکه : کویا کیجه‌لری شعله‌نشان اولورایمش § آتش بوجکی دنیلان حشره .

شبخوان = کیجه اوتن بلبل قوش .

شبانه = کیجه وقتی اولان ، کیجه‌یه مخصوص اولان ، ازمنهٔ سابقه‌ده خطهٔ عراقیه‌ده کیجه بکجیلکی ایدن طائفه افرادندن هربری .

شبخون = کیجه باصقنی .

شبخیز = کیجه‌لری اویومیان .

شبرو = کیجه یولجیلق ایدن آدم .

شب زنده دار = کیجه‌لری ایشله مشغول اولان || کیجه بکجیسی .

شبستان = کیجه‌یه ، کیجه عباداتنه مخصوص اوطه || یتاق اوطه‌سی ، پستر ، یتاق . || حرم دائره‌سی .

شبكير = كيجه‌صباحه قدر بيدار اولان .

شبنم = كيجه‌لری یاغان چی ـ كه : غروب شمسی متعاقب هوانك طبقات سافله‌سنك تبرد ایتمسندن ایلرو كلیر .

شب رنك = كيجه رنكنده اولان یعنی سیاه .

شب یلدا = سنه‌نك اك اوزون كيجه‌ ـ سی ـ كه : كانون اولك طقوزندن اون اوچنجی كيجه‌سنه قدر امتداد ایدر ، اطول اللیل .

روزوشب = كيجه و كوندوز .

شَباب [ع، مصـ] كنجلك ، جوانلق . [مصدر اولان بو كلمه‌یی تكرار (شبابت) شكل مصدریسنه صوقمق عبث وغلطدر] .

شَباكَت [ع، مصـ] مشبك اولمق .

شَباهَت [ع، ـ] مشابهت، بكزه‌مك

شَبْبوی [ف، ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سنك صلیبیه فصیله‌سندن متنوع رنكلی وجنسلری اولان معروف ومبذول كوزل قوقولی چیچك .

(شب‌بوی)

شَبْتاب [فا، ـ] كيجه‌لری باغچه‌لرده اوچه‌رق فوسفورلی ضیا نشر ایدن صغیر وطائر بربوجك، آتش بوجكی .

شَعْبان [ع، ـ] طوق، طویمش . قارنی طوق اولان .

شَبَش [ت، ـ] یوك حیوانته طاقیلن كم .

شَبَك [ت، ـ] ذات الثدیانك ذات الایادی ارومه فرنه‌سندن آردی تویسز وقرمزی و كندیسی قابل تربیه برجنس مایمونلدر .

(هند اطه‌لرنده بولنان وژیبون دینیلن شبك)

شَبَكَه ـ شَبْكَه [ع، ـ] آوجی، بالق آغی § قفس شكلنده اولان § اسقره § (طب) آغ شكلنده‌كی انسجه .

شبكی = شبكه‌یه منسوب ومشابه .

شَبیه [ع، صـ] بكزه‌ییجی ، بكزه‌ین ، مشابه ، مماثل ، نظیر .

شَتْم [ع، مصـ] سوكمك، سوكوب صایمق § دشنام، سوكیش . [جمعی : (شتوم) كلیر] .

شتم غلیظ = بی ادبانه سوكیش .

شَتّی [ع، صـ] آیری ، طاغینق معناسنه اولان (شتیت)ك جمعی . متنوع، مختلف § متنوعه .

شَتیم [ع، صـ] سوكلمش ، شتم اولنمش كیمسنه .

شتیمه = سوكش، صایش، دشنام .

شَجّ [ع، مصـ] كمی یوروركن دكزی یاره‌رق قطع مسافه ایلمك .

شَجاعَت [ع مصـ] شجیعلك جسورلق . § قورقاجق احوالدن قورقمامق خاصه‌سی § (اخلاق) آلام ومشاق اهون كورمك عزمنده واجب اولدیغی قدر ثبات واقدام ایلمك ـ كه : افراطی (تهور) ، تفریطی (مسكنت)در .

شجاعتلی = جسور، یكیت .

شَجَر [ع، ـ] آغاج درخت §(نباتات) بش متره‌دن اوزون اولان آغاج . [بش متره‌دن قیصه اولانه (شجیر) دینور] { جمعی (اشجار) كلیر] .

شجر بقا = ذات الفلقتین شعبه‌سنك بقلیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب عصارهٔ راتنجیه‌سی مقبض مقامنده مستعملدر .

(شجر بقا)

(شجرجوزهندی)

شجر جوز هندی = وحید الفلقه شعبه‌سنك نخلیه فصیله‌سنه منسوب اولوب هندستانده كثرتله یتیشن بر شجیره‌در .

شبه شجر = (نباتات) برقاچ سنه دوام ایدوب اغصان وشعباتی واوجلری هرسنه تجدد ایده‌رك نهایت برمتروقدر طوله مالك اولان نباتات .

خط شجری = بوداق شكلنده‌كی یازی .

شجر البلوط = (نباتات) میشه آغاجی .

شجر البندق = (نباتات) فندق آغاجی .

شجرهٔ حیات = (طب) دماغچه‌نك داخلنده بولنوب آنك مقطع عمودینی اوزرنده آغاج شكلنده بروضعیت آلان مادهٔ بیضا .

(شجرالحشرات)

شجرالحشرات = ذات الفلقتینك دروزه راسه فصیله سنه منسوب بر نباتدر . مواد لحمیه‌یی تحلیل ایدرك تركیبنه ادخال صورتیله تغذی ایدر .

شجرالخبز = (نباتات) (اكمك آغاجی) : اون بش متروطولنده یاپراقلری اینجیر آغاجنك یاپراغنه مشابه ایری بر آغاجدر .

ممالك حارهده بولنور. میوه‌سی برانسانك باشندن دها بیوك اولوب اوزرنده کثیر الوجوه تبارزات واردر . نشـائی اولان بولیك ایچنده اون اون بش قدر کستانه جسامتنده حقیقی میوه‌سی بولنور .

شجر الصنار == (نباتات) چنار آغاجی.

شجر العندم == (نباتات) قارداش قانی دنیلن ومیوه‌سی طب قدیمده مقبض مقامنده قوللانیلان برجنس آغاج اولوب وحید الفلقه‌نك زنبقیه فصیله‌سنه منسوبدر .

(شجر العندم)

شجر عصفور شوکی == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن سزابیه فصیله‌سنه منسوب بر شجیره اولوب کوکلری قناریه صاریسنده اولدیغندن بویاجیلقده مستعملدر .

(شجر عصفور شوکی)

شجر لسان عصفور == (نباتات) دیشبوداق آغاجی .

شجر الغبیراء == (نباتات) (اووز) دنیلن میوه‌یی حاصل ایدن آغاج .

شجر النبق == (نباتات) (آلیچ آغاجی) : ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن علی العاده دیکنلی بیاض چیچکلی وکوچك میوه‌لری اولان واورمانلرده برچوق نوعی بولنان برشجیره‌در . آبانوزجیلقده مستعملدر.

(آلیچ آغاجی ـ شجر النبق)

شجر الغار == (نباتات) دفنه آغاجی ـ که : اوراقی قاطع نذف اولدرق طب قدیمده مستعملدر .

شجر القرانیاء == (نباتات) قیزیلجق آغاجی.

شجر الغرب == (نباتات) قواق آغاجی.

شجر دافع دود == (قوسو cousso) ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سنه منسوب برشجیره اولوب ازهار مؤنثه‌سی طبابتده دافع دود وحید کبی مستعملدر .

(شجر دافع دود)

شجر مزرغ == ذات الفلقتینك فویه فصیله سنه منسوبدر .

شجر النبع == قاین آغاجی .

شجر الاوز == (نبـاتات) بادم آغاجی .

(شجر مزرغ)

(بادم آغاجی ـ شجر اللوز)

شجرستان == اورمانلق، آغاجلق محل.

شجر سماء == (آیلاندور اوتی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك سیماروبیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(شجر سماء)

شَجَرَه [ع، ا] کوچوك آغاج، بر تك آغاج .

شجرهٔ حیات == ☛ [شجر حیات] || جدول سلاله، سلسله‌نامه .

شجره‌لی == اصل ونسبی مقید ومسجل اولان، سلسله‌سی (شجره) ایله مثبت بولنان.

شَجَن [ع، ا] دال، بوداق، فرع، شعبه. [جمعی (شجون) کلیر] .

ذوشجن == داللی، بوداقلی .

شَجَّه [ع، ا] (فقه) باشده ویوزده جرح ایله حاصل اولان یاره .

شجهٔ آمه == (فقه) غشاء ام القلب دنیلان بینك اك اوستده‌کی زارینك یرتلمه‌سی .

شجهٔ باضعه == (فقه) دریسی قطع اولنان یاره .

شجۀ حارصه = (فقه) دریسی یرتلدیغی حالده قان چیقمیان یاره

شجۀ دامعه = (فقه) قان چیقدیغی حالده موضع جراحتده بریکوب سیلان ایتمه ین یاره .

شجۀ دامیه = (فقه) قانی سیلان ایدن یاره .

شجۀ سمحاق = (فقه) کمیک اوزرنده کی زارکبی اینجه دری یه قدر یرتیلوب فقط اودری یرتلمامش اولان یاره .

شجۀ متلاحمه = (فقه) دری ایله برابر اتی دخی کسیلمش اولان یاره .

شجۀ منقله = (فقه) کمیک قیرلمقله برابر یرندن اویناش اولان یاره .

شجۀ موضحه = (فقه) کمیک میدانه چیقوب کوریتن یاره .

شَجیع [ع،ص] شجاعتله متصف اولان، جسور، شجاعتلی . [جمعی : (شجعان) کلیر] .

شَحم [ع،ـ] ایچ یاغی ، اتلر آره سنده بولنان یاغ . [جمعی (شحوم) در] .

شحمه = برپارچه ایچ یاغی .

شحمة الاذن = قولاغک یومشاغی، ممه سی .

شَحامت [ع،ص] یاغلیلق، سمیزلک، شیشمانلق، شیشمان اولق .

شَحنه [ع،ـ] ☜ [شحنه] .

شَحیم [ع،ص] یاغلی، سمیز، شیشمان .

شَخص [ع،ـ] انسان ویا سائر مخلوقاتک اوزاقدن کوریتن قرارتیسی . § انسانک هیئت جسمانیه سی . § نفس ، ذات § کیمسه، کمسه، فرد . §(صرف) فعل وضمیرک متکلم ، غائب صورتلرندن هر بری .

شخص ثالث = (حقوق) بر عقدده طرفیندن اولمیان کیمسه .

شخص معنوی = (حقوق) شخص کبی حقوق و وظائفی اولان وهیئت مجموعه سی شخص واحد حکمنده طاتی ایدیلن شرکت ، اداره ، هیئت وسائره .

شخصاً = هیئت جسمانیه اعتباریله .

شخصیت = برآدمک نفس وذاتی اعتباریله موجودیتی § هویت مادیه .

شخصیات = نفسه ، ذاته عائد سوزلر، برینک شخصنه عائد مناسبتسز سوزلر .

شخصی = شخصه ، ذاته ، نفسه عائد ، مخصوص اولان .

حقوق شخصیه = (حقوق) هرفردک منحصراً شخصنه عائد حقوق ، (حقوق خصوصیه) .

تکلیف شخصی = (اقتصاد) ثروت وایراد نظر اعتباره آلنمیه رق طارح وتحصیل قلنان ویرکو ، جزیة الرأس ، خراج سر . [طوغریدن طوغری یه آلنان تکالیفدندر]

ضمیر شخصی = (صرف) شخصی کوسترن ضمیرلردن هر بری .

ضمائر شخصیه = (صرف) شخصی کوسترن ضمیرلر ـ که : لسانمزده شونلردن عبارتدر :

مفرد متکلم = بن
مفرد مخاطب = سن
مفرد غائب = او
جمع متکلم = بز
جمع مخاطب = سز
جمع غائب = آنلر

بنی ، بکا ، بنم ـ سنی ، سکا ، سنک ـ آنی ، آکا ، آنک ـ ... الخ ضمیرلری دخی احوال اسمیه کوره ضمیر شخصیلرک آلدقلری شکللردر .

شَدّ [ع،مص] صیقی باغلامق ، صیقی باغلانمق .

شدرحل = یولجیلق تصدیله حیوانک سمرینی باغلامه ، حیوانه سمر اورمه .

شَدائِد [ع،ـ] سخت وشدید معناسنه اولان (شدیده) نک جمعی .

شَدّه [ع ـ] تشدید دخی دینیلن شو (ّ) اشارت ـ که : کندی دندانلرنده اولدیغی کبی مکرر اوقنمسی ایجاب ایدن حروفک اوزرینه قونور .

شده لی = شده سی اولان .

شده سز = شده سی اولمیان .

شَدید [ع،ص] شدتلی ، سرت .

شَدیده [ع،ـ] بلا ، مصیبت § حالت مکدرهٔ فوق العاده .

شَذَرات [ع،ـ] جـ : (شذره) .

شَذر ـ شَذره [ع،ـ] قال اولنمقسزین معدنک ایچندن طوپلانیلان آلتون پارچه لری § زینت ایچون طاقیلان اینجو ویا آلتون دانه لری § جمعی اولان شذرات بعضاً غزته لره درج ایدیلن کوچوک ، مفید پارچه لره اطلاق اولونور .

شَر [ت،د] نهایتنده (ی) بولنان اسماء اعداده التحاق ایدرک توزیع وتقسیم افاده ایدر : ایکیشر ، التیشر ، یدیشر .

شَرّ [ع،ـ] (خیر) مقابلی . خیر اولمیان، خیرلی اولمیان شی § کوتولک ، فنالق ، کوتی ایش .

شَرّ [ع،ص] (خیر) مقابلی ، مضر، زیانکار ، فاسد .

شرالناس = انسانلرک اک مضری ، کوتیسی .

شَرائِط [ع،ـ] جـ : (شریطه) . بر شیئک حصولنک متوقف علیهی اولان اسباب ووسائل § برمقاوله نک طرفینجه مرعی طوتلمسی اقتضا ایدن حکملری ، بندلری ، مواد متفق علیها . [(شرایط) صورتنده یازمق خطادر .]

شَراب [ع،ـ] ایچیله جک شی، مشروب § ام الخبائث اولان خمر، باده .

شرابجی = شراب یاپان ویاصاتان آدم .

شرابخانه = شراب اعمال اولنان محل || بیوک شراب فوچیسی .

شرابی = شرابجی || شراب رنکنده اولان .

شَرابةُ الرّاعی [ع،ـ] ذات الفلقتین شعبه سنک شرابة لراعیه فصیله سنه منسوب اولوب چوبان یوسکلی دینیلن نبات ـ که : اوراق منبه اولهرق طبده مستعملدر . انواع کثیره سی واردر .

(شرابة لراعی)

شَراپنل [ج،ـ] (Schrapnel) (طوپجیلق) مسافه یه تقسیم اولنمش ثانیه لی طبایله مستعمل وایچریسی مسکت دانه لریله مملو برنوع طوپ مرمیسی

شَرارَتْ [ع،مصـ] شریرلك، شرپشلمه، فنالق .

شَرافَتْ [ع،مصـ] شرف صاحبی اولمه، شرفلیلك § کشی زاده‌لك § حضرت امام حسن رضی الله عنه واسطه‌سیله سلسلهٔ طاهرهٔ نبویه‌یه انتساب . [جناب حسین رضی الله عنه واسطه‌سیله اولان انتسابه (سیادت) دینور .]

شرافه = قلبك اجوافنك آره‌لرنده موجود اولان ثقبه‌لری سدایدن دسامه‌لرك هر بر پارچه‌سی (دسامهٔ ذوثلثة الشرافه) کبی .

شَرایِعْ [ع،جـ] حق تعالی حضرتلری طرفندن وضع بیوریلان (دین) معناسنه کلن (شریعت) ك جمعی . § احکام شریعت .

شَرایِینْ [ع،جـ] (طب) قانی قلبدن بالجمله اقسام وجوده نقل ایدن نبض طمارلری ، قرمزی قان طمارلری ـ که : (شریان) ك جمعی‌در .

شرایین تحت الترقوه = (طب) شریان ابهردن آیریلوب اطراف عالیه‌یه طوغری کیدن وبالاخره (شریان ابطی)، (شریان عضدی)، (شریان کعبری) ، (شریان زندی) ناملرینی آلان ایکی بیوك قرمزی قان طماری .

شرایین حرقفیه = (طب) قانی اطراف سافله‌یه نقل ایدن ومتعاقباً (شرایین فخذیه)، (شرایین قصبیه) ، (شرایین شظیه) ، (شرایین قدمیه) ناملرینی آلان طمارلر .

شرایین سباتیه = (طب) شریان ابهردن آیریلوب بوینك یانلرندن یوقاری‌یه چیقان وقانی رأسه توزیع ایدن ایکی عدد قان طماری .

شرایین کلیوی = کلیه‌لره یعنی بول افرازایدن اعضایه قان توزیع ایدن طمارلر .

شرایین ماساریقیه = (طب) امعایه قان توزیع ایدن طمارلر . ☜ [شریان]

شَرْبَتْ [ع،جـ] ایچیله‌جك طاتلی شی ، شروب § طاتلیجه علاج مسهل

شربتلك = شربت یاپلمغه الویریشلی اولان .

شربتجی = شربت یاپان ویاصاتان آدم .

شربتجی اوتی = قنبیه فصیله‌سندن اولوب بیرا دنیلن آرپه صویی استحضارینه یارایان برنوع اوت . (عمراوتی) .

(شربتجی اوتی)

شربت طاقمی = شربت ایچمکه یارایان بارداق طاقمی .

شَرْجْ [ع،جـ] (طب) (دبر) دنیلن مخرج سفلا § چوال وقوغه کبی شیلرك قولپی § عربیده فرج معناسنه‌ده کلیر . [جمعی : (شروج) در .]

شَرْحْ [ع،مصـ] آچمق ، آچیلمق § (جـ) مشکل ، مبهم شیئی ایضاح ایچون سویلنیلن سوز ، عباره § بو مقصدله یازیلان کتاب . [جمعی (شروح) در .]

شَرْحه [ع،جـ] یاریق ، یارمه اثری § کسلمش ، دیلنمش شی § دیلیم ، پارچه .

شرحه ـ شریحه = (طب) بدنك بر قسمندن یالکز بر طرفی بدنه ملاصق قالمق اوزره قطع وتفریق اولنان قسم اولوب اکثریا جلددن افراز اولندیغندن شریحهٔ جلدیه نامیله یاد اولنمقده‌در .

شرحه شرحه = دیلیم دیلیم ، پارچه پارچه .

شَرَزْ [ع ، جـ] قیغاجم .

شَرْسوفْ [ع،جـ] (طب) قابورغه کمیکلرینك اوك طرفنده تحدید ایتدکاری ذروه‌سی عالیده ومثلثی بوشلق که معده محل مذکورده بولنور . جان اوی دخی دینور .

شرسوفی
شرسوفیه } = شرسوفه منسوب .

شَرْطْ [ع،جـ] بر شیئك وجودی آنك وجودینه توقف ایدن شی ، بر شیئك متوقف علیهی § برمقاوله‌یی ترکیب ایدن بندلر ، فقره‌لرك بهری § قید ، قیود § برایشك حصولی ایچون بهمه حال لازم وواجب اولان شی § (فقه) معاملاتده خارج مقرم اوله‌رق الزام والتزام اولنان حکم § ظرفی یه اوننان یمین § نحو ؛ بری دیکرینه متوقف اولان ایکی جمله‌دن متوقف علیهه دلالت ایدنی ـ که : دیکرینه (جزا) دینور . [« لغت تحریرنده‌کی مشکلاتی تقدیر ایتسه ایدك ، بوسوزی سویلمزایدك » عباره‌سنده « لغت تحریرنده‌کی مشکلاتی تقدیر ایتسه ایدك » جمله‌سی (شرط) ، ایکنجی جمله (جزادر) .] {جمعی : (شروط) کلیر . (شرائط) (شریطه)نك جمعیدر . }

شرط واقف = (فقه) صاحب وقفك مال موقوفی تعلیق ایتدیکی مادهٔ اساسیه .

شرطنامه = شروطی حاوی ورقه ، مقاوله نامه .

جملهٔ شرطیه = (شرطی) حاوی اولان جمله ، عباره .

اسلامك شرطی = اسلام اولان کیمسه‌نك اجراسنه مجبور اولدیغی افعال واعمال ـ که : اسلامك بناسیدر : صوم ، صلات ، حج ، زکات ، کلمهٔ شهادت .

نمازك شرطلری = نمازك فرضلری .

آبدستك شرطلری = آبدستك فرضلری .

شرط ایتمك = نكاحی اوزرینه یعنی طلاقله یمین ایتمك .

شرطلی = شرطی اولان ، طلاقله یمین ایتمش بولنان .

شرطلاشمق = شروط درمیانیله عقد مقاوله ایتمك .

شرطلامق = غیر مطهر بر قابی اوچ دفعه ییقامق .

شَرَطْ [ع،جـ] علامت ، نشان ، اثر . جمعی : (اشراط) کلیر .

اشراط ساعت = علامات قیامت § بر شیئك اك عادی واك اشاغی قسمی .

شَرَطَیْنْ [ع،جـ] (قوزموغرافیا) حمل برجنده کائن ایکی کوکبه اطلاق اولنور : آخر شرطین ، اول شرطین .

شَرْعْ [ع،جـ] اوامر ونواهیٔ الهیه‌یی مشتمل اصول مقدسه ، شریعت § آیات شریفه ، سنن و احادیث نبویه واجماع امتله وضع وتأسیس اولنمش احکام منیفه .

شرع شریف = شریعت اسلامیه .

[شرع لفظی شریعت ایله مترادف ایسه‌ده ایکنجیسی دیکر پیغمبران عظام طرفندن وحی ـ تبلیغ الهی ایله وضع وتأسیس اولنان احکامه دخی اطلاق اولنه بیلدیکی حالده (شرع) کلمه‌سی یالکز احکام مقدسهٔ اسلامیه حقنده مستعملدر .]

شرعاً == شریعت مقتضیسجه، توفیقاً ، احکام شرعیه مقتضاسنجه ، شرع شریفه مطابق اولمق اوزره

شرعی == شرع شریفه منسوب ومتعلق § شرع شریفه موافق .

حاکم الشرع == محکمهٔ شرعیه‌نك رئیسی ، قاضی ، نائب .

محکمهٔ شرعیه == مصالح شرع شریفك احکامنه توفیقاً فصل ورؤیت اولندیغی محکمه .

محاکم شرعیه == شرعی محکمه‌لر .

شرعیات == امور شرعیه ، شریعت جلیلهٔ اسلامیه‌یه موافق ومتعلق اولان خصوصات .

شَرَفْ [ع ، س] معناً بیوکلك ، یوکسکلك ، اولولق § مدار رجحان وموجب مباهات اولان .

شرف ذاتی == مزیت شخصیه ، نفسده اولان مجد ورفعت ، شرف .

شرف عارضی == رتبه ومنصبله استحصال اولنان شرف .

شرف افزا == شرفنی آرتیریجی ، آرتیران .

شرف بخش / شرف بخشا == شرف ویریجی ، ویرن ، بادئ شرف اولان .

شرف پذیر == شرف واعتبار بولان ، مشرف اولان .

شرفرسان == شرف ایریشدیریجی ، ایریشدیرن .

شرفسانح / شرفسنوح == شرفله تربحه‌ان سانح اولان ، سنوح ایدن

(ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی)

[برنجیسی (اولان) ، ایکنجیسی (ایدن) ایله قوللانیلور .

شرفصادر / شرفصدور == شرفله تربحه‌دن صادر اولان ، صدور ایدن

(ارادهٔ منیفهٔ جناب خلافتپناهی)

[کذا برنجیسی (اولان)، ایکنجیسی(ایدن) ایله قوللانیلور .]

شرفظاهر / شرفظهور == شرفله ظاهر اولان ، ظهور ایدن . [برنجیسی (اولان) ، ایکنجیسی (ایدن) ایله قوللانیلور .]

شرفوارد / شرفورود / شرفتوارد == شرفله ورودایدن ، کلن . [برنجیسی (اولان) ، ایکنجی و اوچنجیسی (ایدن) ایله قوللانیلور .]

شرفواصل / شرفوصول == شرفله واصل اولان ، وصول ایدن .

شرفلندیرمك == شرف واعتبار قزاندیرمق .

شرفلنمك == شرف واعتبار قزانمق ، کسب شرف ایلمك .

شرفیاب == شرف واعتبار بولان ، مشرف اولان .

شرفیه == بعض اعمارات ایله شرف قزاندیرلمسندن طولایی او محلده‌کی املاك اصحابندن بلدیه‌جه استیفا اولنان آقچه ویا او املاکك عرصه‌سندن سوقاغه ترك اولنان یر .

شَرَفَه [ع ، س] ☞ ضم شین ایله [شرفه] .

شَرْق [ع ، س] (جغرافیا) کونشك طوغدیغی جهت ، طرف ، مشرق ، کون طوغیشی § تاب آفتاب § آوروپایه نسبتله بتون آسیا .

شرقاً == برمحله نسبتله کونشك طوغدیغی جهتده اولان ، شرق طرفندن .

شرقی == کونشك طوغدیغی جهته ، شرقه منسوب ومتعلق اولان § آوروپایه نسبتله آسیاده بولنانلره منسوب و عائد ومخصوص اولان .

طول شرقی == (جغرافیا) برمحلدن کچدیکی فرض اولنان دائرهٔ نصف النهار مبدأ طول اعتبار ایدلدیکنه کوره اومحلدن اعتباراً مشرق طرفنه یعنی صاغ طرفه طوغری اولان مسافه‌لر ـ که : خط استواء اوزرنده حساب وتعداد اولنور .

شمال شرقی == (جغرافیا) شمال ایله شرق آره‌سنده اولان جهت ، سمت § پویراز .

جنوب شرقی == جنوب ایله شرق آره‌سنده‌کی جهت § کشیشلمه .

السنهٔ شرقیه == عثمانلی، ترکمان، چغتای، عرب ، فارس ، اردو ، سنسقریت ، چین ، هند لسانلری کبی ممالك شرقیه‌ده دها طوغریسی آسیاده تکلم اولنان لسانلر .

السنهٔ شرقیه مکتبی == بولسانلردن بر ویا برقاچنی اوکرنمك اوزره آوروپا مراکز حکومتنك بعضلرنده تشکیل وتأسیس اولنمش اولان مکتب .

شرقیون == شرق اهالیسی § آسیا سکنه‌سی ، شرقلیلر .

اقصای شرق == آوروپایه نسبتله منتهای شرق عدایدیلن چین ژاپون وقوره قطعه‌لری .

شرق وغرب == بتون دنیا ، کائنات ، عالم .

شرق روزکاری == جهت شرقیه‌دن اسن روزکار § کون‌دوغیشی روزکاری .

شرقلی == شرق سکنه‌سندن ، آسیا اهالیسندن اولان .

شَرْقی [ت ، س] اصول مخصوصه ایله بسته‌لنوب خواننده‌کان طرفندن آهنك ایله سویلنیلن واکثریا نقراتلی اولان قطعه‌لر ، کفته‌لر .

شرقی سویلمك == شرقی اوقویه‌رق تغنی وترنم ایتمك .

شرقیجی == شرقی اوقویان ، شرقی سویلین .

شرقی مجموعه‌سی == مختلف شرقیلری حاوی رساله ، دفتر .

شَرْم [فا ، س] اوتانمه ، حجاب ، محجوبیت .

بی شرم == اوتانمز ، عارلانمز ، عارسز .

شرمسار / شرمکین / شرمنده / شرمناك == اوتانغاج ، اوتانان ، محجوب ، حجابلی ، اوتانمش اولان .

شرمساری / شرمندکی == محجوبلق ، حیا ، محجوبیت .

شَرْوال [ع ، فا ، س] بزم (شالوار) صورتنده قوللاندیغمز کلمه‌نك اصلی . ☞ [شالوار] .

شَرْوَد [ع ، س] (ادبیات) غایت مطبوع اولمقله برابر کولدیریجی اولان وضرب مثل حکمنه کچن منظومه‌وز .

شَرَه [ع ، س] زیاده حرص ، دوشکونلك .

شَرْهان [ع ، س] پك زیاده حریص ، دوشکون ، حرصی غالب آدم ، طمعکار ، آچ کوزلی .

شَرِیر [ع ، ص] ☞ کسر شین ایله (شریر)

شَرِیت ـ شَرِیط [ت ، س] اورمه یاصی قیطان .

[شریت]ك اصلی عربی اولان (شریط) در . § زیه . § مقرمه‌یه صاریلی وطول مساحه‌سنه مخصوص اولچو . § تدیاکبی عریض اولان صوغلجانلر .

منقوشات شریطیه = شریط شکلنده اولان مزینات معماریه

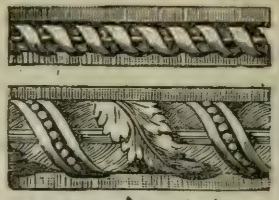

(منقوشات شریطیه)

شَرِيطَه [ع، ا] (فقه) معاملاتده خارج مقوم اولەرق الزام والتزام اولنان حکم . شرط مخصوص [جمعی : (شرائط) کلیر] .

شَرِيعَتْ [ع، ا] ☛ [شرع] .

شَرِيفْ [ع، ص] شرفلی، شرفله متحلی اولان، عز وشرف صاحبی . § مبارك ، مقدس ، معزز § حضرت حسن رضی الله عنه واسطه‌سیله سلالهٔ طاهرهٔ پیغمبری‌یه انتسابی اولان [ایلك معنالره کوره جمعی : (شراف) وصوك معناده (شرفاء)در] .

شَرِيكْ [ع، ص] اورتاق، مشترك، همکار § درس ، مکتب ارقداشی § رفیق، ارقداش [جمعی : (شرکاء) کلیر] .

شریکلك = شراکت ، اورتاقلق || رفاقت || ارقداشلق .

شَسْتْ [فا ، ا] تیر اندازلرك باش پارمقلرینه کچیردکاری یوکسك ، زهکیر § بالق اولطه‌سی .

شَشْ [فا،ع] آلتی، سته .

شش جهت = آلتی جهت، جهات سته .

شش ویك = طاوله اویوننده آتیلان زارلردن برینك (٦)، دیکرینك (١) کلمسی . [شش وچهار ، شش وبش دوشش ... تعبیرلری‌ده بویله‌در] .

دوشش = ایی تصادف ، راست کله .

شش بانو / شش عروس } عطارد ، زهره ، ارض ، شمس ، مریخ ، مشتری ، زحل دنیلن سیارات سته‌دن کنایه‌در .

ششپا = آلتی آیاقلی حیوان .

ششپر = آلات قدیمهٔ حربیه‌دن دیللی طوپوز .

ششخانه = نامولمی دروننده آلتی عدد ییوی بولنان تفنك ویا طوپ .

شَصْتْ [فا،ع] آلتمش : (٦٠) ستین . § تیر اندازلرك باش پارمقلرینه کچیردکاری یوکسك ، زهکیر § بالق اولطه‌سی .

شَطّ [ع ، ا] بیوك نهر معناسنه‌در .

شط العرب = دجله وفرات نهرلرینك اجتماعندن حاصل اولان نهر عظیم .

شَطَارَتْ [ع، مص] شنلك ، شوخلق ، شن وشاطر اولمق .

شطارتلی = شن وشاطر اولان .

شَطْحِيَّاتْ [ع، ا] ☛ [هزلیات] .

شَطْرَنْجْ [ع فا، ا] دامه کبی مربع خانه‌لره منقسم تخته اوزرنده یوکسك ومختلف القطعات طاشلر ایله اوینانیلان اویون .

شطرنج تخته‌سی = اوزرنده شطرنج اوینانان تخته .

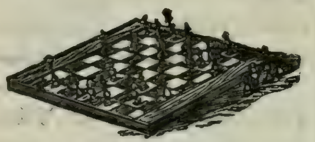

(شطرنج)

شَطَفَاتْ [ت، ا] کوستریش، مداهنه، یوزه کولیش .

شطفاتلی = کوستریشلی، آلایشلی پارلاق .

شَعَائِرْ [ع، ا] { علامت معناسنه اولان (شعیره) نك جمعی ایسه‌ده لسانمزده عادات ، آداب ، آیین معناسنه‌در . } .

شُعَبْ [ع، ا] جماعت ، طائفه ، قبیله . [معروف (شباب)ك املاسی بویولده یازمق خطادر] § دالی بوداقلی تحجرات ـ که : بحر احمردن چیقاریلور .

شَعْبَانْ [ع، ا] شهور قمریهٔ عربیه‌نك سکزنجیسی ، رمضاندن اول کلن آی . [تاریخلرده مختصراً (ش) حرفیله رائه اولنور .]

شَعْبَدَه [ع، مص] ال چابقلغیله اجرا اولنان مهارت، حقه‌بازلق .

شعبده باز = (ص) ال چابوقلغیله هنرلر کوسترن ، حقه‌باز .

شَعْرْ [ع، ا] قیل ، موی . [جمعی : (اشعار) کلیر] ☛ [جلد] .

شعری = قیله منسوب ومتعلق || نباتات وحیواناتده قطری برایکی میلمترو قدر اولان اینجه‌جك طمارلر ، بوریجك . آثار شعریه . ☛ [آثار] .

اوعیهٔ شعریه = (طب) بیوك طمارلرك اطرافی بدنه انتشار ایتدکجه دالری کوچوله کوچوله قیل کبی اینجه‌لشن طمارلر .

اوردهٔ شعریه = قیل کبی اینجه ورید لر .

جملهٔ شعریه = (طب) جملهٔ شریانیه ایله جملهٔ وریدیه بیننده یعنی قرمزی وسیاه قان طمارلری آره‌سنده بولنان صاچ کبی غایت رقیق اوعیه .

شعریه = { غلطی شهریه } چوربالق مقارنه .

شَعْشَعَه [ع، ا] پارلاقلق ، پارلامه § زینت ظاهره ، کوستریش .

شعشعه‌لندیرمك = مطنطن ومدبدب کوسترمك ، پارلاقلق ویرمك .

شعشعه‌لی = شعشعه‌سی اولان، پارلاق، مطنطن ، مدبدب .

شَعِيرْ [ع، ا] آرپه ، جو .

شَعِيرَه [ع، ا] آرپه دانه‌سی ، بر دانه آرپه § (طب) کوز قپاقلرنده پیدا اولان وترکیبه آرپه‌جق دنیلان سیویلجه . [بو معناده جمعی : (شعایر) کلیر .]

شَغَافْ [ع، ا] (طب) قلبی وبیوك طمارلرك منشألری احاطه ایدن ایکی قاتلی ویا وریقه‌لی لیفی مصلی بر کیسه ، زار .

شغاف خارجی = (طب) قلبك سطح خارجیسنی ستر ایدن زار .

شغاف داخلی = (طب) قلبك اجوافنی ستر ایدن غشا ، زار .

التهاب شغاف داخلی = (طب) شغاف داخلی‌یه عارض اولان التهاب که قلب خسته‌لقلرینك سبب اصلیسی اولوب اکثریا رومالیزمایه مربوطدر .

شغافی = شغافه منسوب ومتعلق .

شَغَالْ [ع، ا] ☛ [چقال] .

شَغَفْ [ع، مص، ا] حریصلك § عشق شدید ، شدتلی میل وآرزو .

شَفَاعَتْ [ع، مص] { فی الاصل (اعانه) معناسنه‌در . } صوچلو ، قباحتلی ویا محتاج عاطفت اولان ایچون عفو واحسان رجاسی § رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك روز محشرده مسلمینك مظهر عفو الهی اولملری امرنده واقع اوله‌جق اولان دلالت ووساطتلری .

شفاعتجی = شفاعت ایدن ، شفیع .

شَفّاف [ع،صـ] (حکمت) ضیانك بر طرفندن دیکر طرفنه صورینه مساعده ایدن یعنی بر جهتندن باقیلنجه دیکر جهتی کورینن (جام کبی) .

شفافت = شفافلق، شفاف‌اولمه، شفافلق خاصه‌سی

نیم‌شفاف = بر طرفندن باقیلنجه دیکر طرفی سچیلوب لکن ماوراسنده‌کی اشیا تمامیله کوریله‌مین ، تشخیص اولنه‌میان . (بوزلی جام کبی) .

شَفْتالو [فا،ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سنك لوزیه صنفنه منسوب اولوب المابیوکلکنده، براز مایخوشجه، برجهتی قرمزیجه، ولحمی ، دریسی ازتویلی برجنس میوه‌که بزرلرینك غلاف خارجیسی پك زیاده سرتدر § بوسه

یارمه‌شفتالو = اورته‌سندن یاریلوب چکردکی قولایجه چیقان بر نوع شفتالو .

(شفتالو)

شَفَق [ع،ـ] کونشك غروبندن صکره‌کی الاجه قراکلق . [لسانمزده کونشك طلوعندن براز اول حاصل اولان قره الاجه‌لغه‌ده اطلاق اولنور ایسه‌ده غلطدر . فقهای حنفیه وشافعیه‌جه دخی معتبر اولان شق اولدر] .

شفق وقتی = کونشك طلوعندن براز اولکی زمان [وضع اصلی‌یه موافق اولمدیغندن بوتعبیر غلطدر] .

شفق سوکمك = طاك آچلمق ، افق شرقیده الاجه‌لق پیدا اولمق . [بونك غلط اولدیغی ذکرکاردر] .

شَفَقَت [ع،مصـ] اجیبوب اسیرکه‌مك . § عوضسز ، طبیعی محبت : شفقت پدرانه ، شفقت مادرانه .

شفقت نشان همایونی = مفخر ملوك جهان سلطان حمید خان ثانی افندمز حضرتلری طرفندن نسوانه مخصوص اوله‌رق احداث بیوریلان نشان ذیشانکه : اوچنجی ، ایکنجی ، برنجی ، مرصع اولمق اوزره درت درجه اوزرینه مرتبدر .

(شفقت نشان ذیشانی)

شفقتلو = پدروواده‌یه قارشی استعمال ایدیلن القابدندر .

شفقتسز = محبت ومرحمت اولمیان .

شفقتلی = محبت ومرحمت اولان .

شَفَه [ع،ـ] دوداق ، لب § کنار [جمعی:(شفاه) و(شفوات) وتثنیه‌سی (شفتان) کلیر . مفردی قاعدهٔ عربیه اوزره مضاف اولدیغی زمان نهایتنده‌کی (ه) (ت)یه منقلب اولور] .

شفة الارنب = (طب) طاوشان دوداغی دینیلن وبوقاریدن آشاغی‌یه قدر یرتیق اولان دوداق

شفوی = (شفه)یه ، دوداغه منسوب ومتعلق اولان . § (نباتات) عنبق آچیق وتویج دنیلن رنکلی قطعاتك حاشیه‌سی یکدیکری اوزرینه موضوع اولان نبات (باللی بابا کبی) .

شفویه = (نباتات) تویج دنیلان رنکلی یاپراقلری دوداغه مشابه اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله ، [نعنع لوانطه چیچکی، اوغل اوتی، سمتر، ککیك، آطه چایی وامثالی کبی قوقولی نباتات بو فصیله‌یه منسوبدرلر]

شق شفه = آغز آچمق ، سوزه ، بحثه مداخله

حروف شفه = ب ، ف ، م ، و کبی مخرجلری دوداقده اولان حروفات.

شَفیع [ع،صـ] شفاعت ایدیجی، ایدن . بجرمك نائل عفو واحسان اولمسی ایچون توسط وتضرعده بولنان .

شفیع روز جزا } شفیع مذنبین } = روز محشرده بالجمله مؤمنینك مظهر عفو وغفران الٰهی اولمسی ایچون وساطت ونیازده بوله‌جق اولان مفخر موجودات علیه اکمل التحیات افندمز حضرتلری . ‖ (فقه) حق شفعه‌سی اولان . ☞ (شفعه)

شفیع جار = (فقه) قومشونك بیتشیك اولان ملك خانه‌سنك صاتلمسندن طولایی حق شفعه‌یه مالك اولان کیمسه‌که : عین محله اشترا ایچون دیکر مشتریلره حق رجحانی واردر .

شفیع خلیط = (فقه) حق شرب خاصده اشتراکاری اولان باغچه‌لردن برینك یاخود قاپوسی چیقماز زقاغه آچیلان برخانه‌نك صاتلمسندن طولایی حق شفعه‌یه مالك اولان کیمسه .

شَفیق [ع،صـ] شفقتلی، صاحب شفقت اولان .

شَقْراق [ت،صـ] چوق وفقط طاتلی سویلین شن، شاطر آدم .

(شقراق قوشی)

شقراق قوشی = طیور دوریه‌دن بر قوشدر .

شَقّ [ع،مصـ] یارمق ، یارلمق ، یرتمق ، یرتلمق . ‖ یاریق وچاتلاق . ‖ آچمق . [یالکز آتیده‌کی تعبیره مخصوصدر] .

شق شفه ایتمك = دوداقلری آچمق ، یعنی سوز سویلمك ، بحثه مداخله ایلمك .

شَقا ـ شاقه [ت،صـ] لطیفه، مزاح ، هزل .

شقایه بوزمق = جدی برسوزی لطیفه‌یه چویرمك .

شقالاشمق = متقابلاً شقا، لطیفه ایتمك .

ال شقاسی = ال ایله اوره‌رق ، دورته‌رك ایدیلن آباجه لطیفه .

شَقاء [ع،مصـ] (سعاد) مقابلی، شقیلك بدبختلك ، محنت .

شَقاوَت [ع ، مصـ] فی الاصل شقاء ایله مترادف ایسه‌ده لسانمزده اشقیالق ، یرامزلق ، خیدودلق معنالرنده مستعملدر .

شَقاق [ت،ـ] وزایله قولاق آره‌سنده‌کی بارزه‌نك اوست طرفنده‌کی چوقورجه یر : صدغ .

شَقایِق [ع،ـ] ذات الفلقتین شعبه‌سنك شقیقیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر . کوکلری طبابتده مستعملدر . فی الاصل یاریق ، چاتلاق شی § یارم باش آغریسی معنالرینه کلن (شقیقه) نك جمعی ایسه‌ده لسانمزده بیوك ویاریق برچیچکه بو اسم ویرلمکده‌در .

(شقایق)

شقایق نعمان = مونیبامه فصیله‌سندن و (لالهٔ کوهی) دنیلن یبانی چیچك .

(شقایق نعمان)

شَقِی [ع،ص] (سعید) مقابلی ، شقاوتلی . فنا حرکتلی § بدبخت، محنت زده

شَقیق [ع،ا] ایکی‌یه بولنمش برشیئك هرپارچه‌سی § (فقه) انا بابا بر قارداش .

شَقیقه [ع ، ا] یارلمش ، چاتلامش ، اورته‌سندن آیرلمش شی § (طب) یارم باش آغریسی § (فقه) انا بابا بر آز قارداش [جمعی : (شقایق) کایر سه‌ده لسانمزده بومعناده مستعمل دکلدر]

شَكّ [ع،ا] (یقین) مقابلی شبهه، ظن، کمان [جمعی: (شکوك) کلیر] .

بلاشك
بی‌شك
= شکسز، شبهه‌سز .

یوم‌الشك = رمضان اولمسی مظنون اولوب آنجق عدم رؤیت هلال سببیله اوروج طوتلمیان کون .

شَكَر [فا،ا] برنوع مخصوص قامش ، پانجار وسائره عصاره‌سندن استحصال ایدیلن طاتلی ماده‌که : انواع مختلفه‌سی واردر .

شکرخند = محبوبه‌نك طاتلی طاتلی تبسمی .

شکرفند = نبات شکری .

شکرلب = طاتلی‌دوداقلی ،طاتلی‌سوزلو .

شکرجی = شکرپاپان ویا صاتان آدم .

شکرجی بویاسی = (نباتات) فریبونیه فصیله‌سندن خدایی‌نابت وسنوی بر نبات‌که : بوندن بویا استحصال ایدیلور .

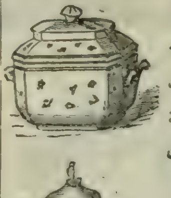

(شکرلك)

شکرریز = شکر صاچان، دوکن.

شکرلك = درونه قیراش شکرقونیلان قاب .

شکر قامشی = ممالك حاره‌ده حاصل اولان وعصاره‌سندن شکر استحصال ایدیلن برنوع قامش .

شکرلمه = شکر شربتی ایچنده تربیه ایدلمش میوه‌وسائره .

شکرپوصه‌سی = شکر استحصالندن صکره مواد اصلیه‌دن حاصل اولان محصول ثانی‌که: بیطریده مستعملدر

شکرعاتی = ادرارك مواد سکریه ایله قاریشیق اوله‌رق کلمسی موجب برخسته‌لك .

شکررنك = ایکی کشی آره‌سنده‌کی مناسبتك براز کرکین اولماسندن کنایه اوله‌رق مستعملدر .

شَكْل [ع،ا] بیچم ، قیلق، صورت، هیئت § رسم ، پلان، طاسلاق § درلو، نوع، جنس، چشیت . § (هندسه) نقاط، خطوط، سطوح ویا اجسامك شرائط معلومه تحتنده تشکل ایدن هیئتی : مثلث، دائره ، وسائره کبی . § (منطق) قیاسك صورت ترتیبی .

شکلاً = شکل اعتباریله ، شکلجه .

شکلی = شکله منسوب .

شَكْوا [ع،ا] ☞ [شکوی] .

شَكُور [ع،ص] چوق حمدوشکرایدن، شکر ایتمك معتادی اولان .

شَكْوَه - شَكْوی [ع ، ا] شکایت ، اشتکا ایله مترادفدر .

شَكیمه [ع،ا] انسانده بی‌پروامقاومت ایتمك حالی § مقاومت، شدت .

شدیدالشکیمه
قوی‌الشکیمه
= مقاومتی شدتی زیاده اولان § کم، لجام .

شَلّ [ع،ا] چولاقلق ، الك . فولك ، اکری اولمشی ، طوتلمزلغی

شلاء = (شلّ)ك مؤنثی § چولاق ال .

شَلّاله [ع،ا] بیوك چاغلیان ، بر نهر ویاچایك یوکسك برمحلدن دوکلمسیله حاصل اولان چاغلیان .

(شلاله)

شَلْجَم [فا ، ا] شَلْغَم [ع ، ا] ذات الفلقتین شعبه‌سنك صلیبیه فصیله‌سنه منسوب اولوب جذوری وتری بر حشیشهٔ خالده‌در که : ترشیسی وطعامی یاپیلور .

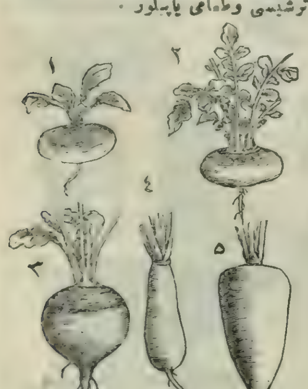

(شلغم)

١- طورفانده قرمزی شلغم، ٢- صاری مالطه شلغمی، ٣- نورفواق شلغمی، ٤- اوزون کوکلی جنسی، ٥- بیاض سرت قیش شلغمی .

(شکر استحصالی)

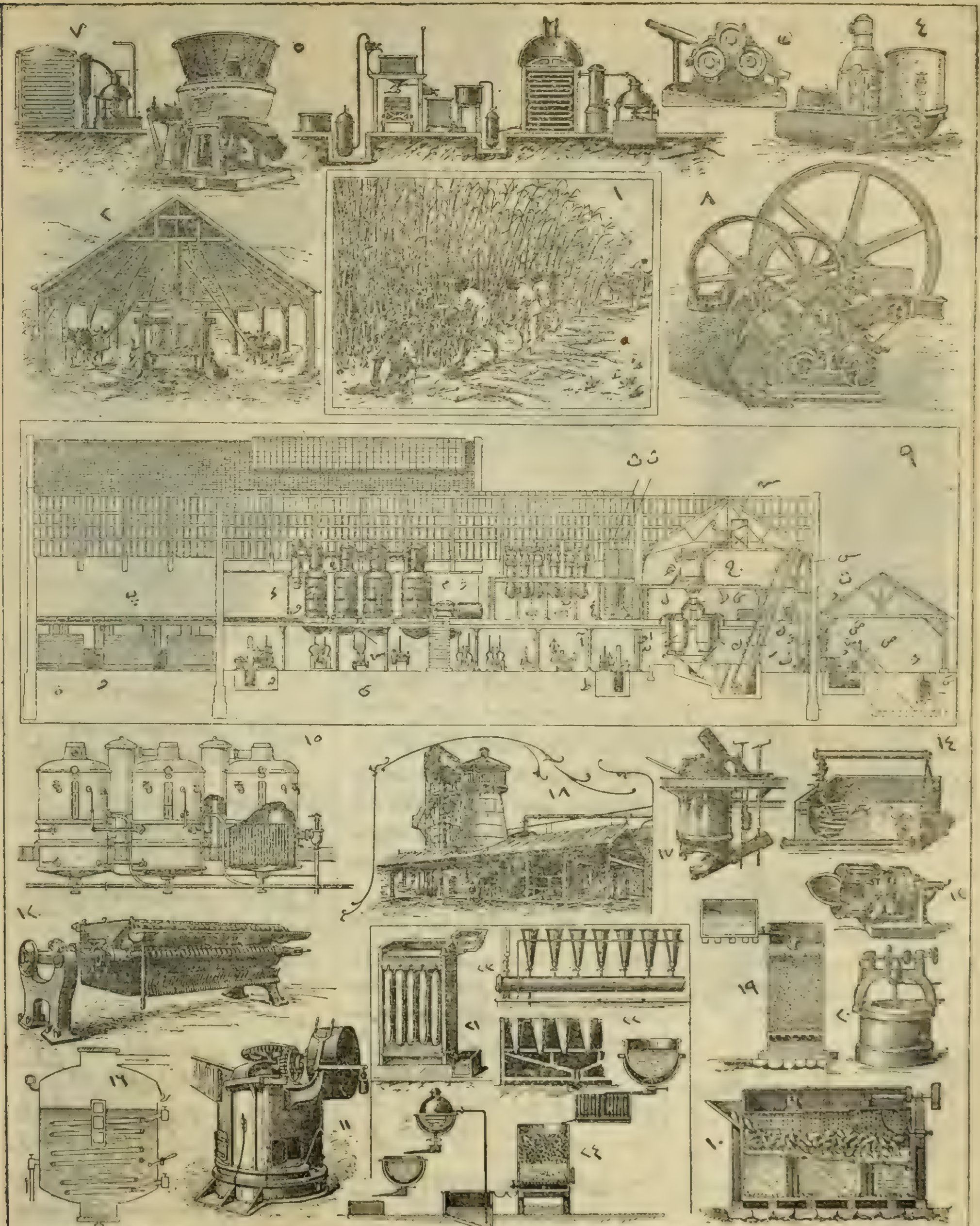

١ — شکر قامشلرینك قطع ونقلی ٢ — شکر قامشلرینك عصاره‌سنی چیقارمغه مخصوص طرز عتیق معصره ، ٣ — معصره‌نك سلندرلری ، ٤ — قابل نقل معصره ، ٥ — مسحق ، ٦ مکمل اعمالات جهازی ، ٧ — باقرمسخن ، ٨ — قایشلرك مربوط اولدیغی چرخلر ، ٩ برشکردارالاستحصالنك مقطع طولانیسی : ذ ، نافل ؛ ح ، (ص ، د) حوض مصفالرینك مربوط اولدیغی حلزون نردبان ؛ ص ، (ف) رافعه‌سنك حلزونی ؛ ش ، (خ) میزانك خونیسی ؛ ل ، تصفیه خونیسلری ؛ او ، عصارهٔ سکریه‌نك مسخنی ؛ ك ، (ر) رافعه‌سنی تحریك ایدن ماکنه ؛ س ، (ت) مرزعنك خونیسی ؛ وَ ، مواد اجنبیهٔ سکریه‌یی خارجه سوق ایدن قسم ؛ ص ،

عصارهٔ سکریه‌نك قوامنی کوسترن آلکه ؛ غ ، برنجی مسخن تفحیم ؛ ظ ، بخار موزعی ؛ آ ، دردوك ؛ ب ، ایکنجی مسخن تفحیم ؛ ث ، ث ، بو مسخنلرك اوجاغی ؛ ه ، عصارهٔ سکریه‌یی قیماغنه مخصوص ؛ ذ ، دردنجی عملیات تصفیه ؛ س ، مواد سکریه‌نك کتله حالنده تمجین ایدلمسی ؛ ی ، (ز،ق) ما کنه‌لریله ایشلین عصاره طولومبه‌سی ؛ م مجرای بخار ؛ ت ، و ، صو ایله مملو تکنه‌لر ؛ ١٠ — پنجارلرك تطهیری ؛ ١١ — کوکاریجی طوغرایان ماکنه ، ١٢ — سوزکج ، ١٣ — رنده ، ١٤ — مسخن تفحیم ، ١٥ — عملیات ثلثه جهازی ، ١٦ — باقر مسخن ١٧ — دیف فیزور ، ١٨ — اوجاق ، ١٩ — دومون سوزکجی ، ٢٠ — توربین ، ٢١ — دیکر طرزده سوزکج ٢٢ — شکر قالبلری ، ٢٣ — تقطیر ، ٢٤ جهاز تصفیه .

یبانی شلغم = عین فصیله‌دن دیکر برنوعی

(یبانی شلغم)

شَلَل [ع،ا] (طب) لکه مثلا داءالحفر (اسقوربوت) دنیان علتده یوزده، بوینده، باجاقلرده، کوکسده، قوللرده حاصل اولان مورمسی لکه

شَلْوار [فا،ا] [شالوار] .

شَمّ [ع،مص] قوقلامه، قوقلایه قوقو آلمه . حواس خمس ظاهره‌دن برونده اولان قوت .

بصلهٔ شمیه = [طب] دماغك ایکی فصیصات قدامیه‌سنك وجه داخلیسندن اوچ جذر واسطه‌سیله تولد ایدن اعصاب شمیه‌دن متحصل قسم .

حس شم = (طب) روایحی طویمق ، قوتی خاصه‌سی .

عصب شمی = (طب) مخاطاتی‌به حساسیت مخصوصه اعطا ایدرك انی روایحك تأثیرینی اخذه صالح قیلان عصب، سیکیر .

شمی = شمه، قوقلامه‌یه عائد .

شَمائِل [ع،ا] خوی، طبیعت، اخلاق معناسنه اولان ، لفظ لسانمزده بومعنا ایله قوللانلمیان (شمال)ك جمعی .

شمائل شریفه = اخلاق کریمهٔ محمدی .

شَماتَت ـ شَماتَه [ع،ا] کورلدی ، چاغرشمه، پاتیردی ، یایغاره . اصلی برینك فلاکتندن اعدا سنك اظهار ایلدکاری کورلدی ، سروره دینور]

شماته‌جی = شماته ، کورلدی ایدن ، پاتیردیجی یایغاره‌جی .

شماته‌لی = کورلدیسی ، پاتیردیسی چوق اولان

شَمّاس [ع،ا] باشنك تپه‌سی تراش ایدن برصنف خرستیان پاپاسی .

شَمامَه [ت،ا] پورتقال بیوکلکنده اولوب چوجقلرك اویون طوپلری کبی اوزرنده دیمی نقشلری بولنان وحد ذاتنده قاوون فصیله‌سندن اولان کوزل قوقولی برجنس میوه .

شَمانْدِرَه [ت،ا] (بحریه) قعر دریایه زنجیر و دمیرلرله مربوط اولوب حلقه‌لرینه کمی باغلانیلان دمیردن معمول بیوك فوچی § لیجه قنایلارنده فتیلی طوتمق اوزره یاغده یوزدکلی منطار

شَمائِم [ع،ا] قوقو ، رایحه معناسنه اولان (شمیمه) نك جمعی

شَمْس [ع،ا،ث] کونش ، خورشید ، آفتاب . جمعی (شموس) کاینده‌ك موجود تنی مادی اولان جرم منیر سماوی . [شمسك نصف قطری (٦٨٦,٠٠٠) کیلو متر . وبناء علیه مساحهٔ سطحیه‌سی (٥,٩٢٠,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠) کیلومترو مربعی وحجمی ١,٣٥٤,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠,٠٠٠ کیلومترو مکعبی اولوب شو حالده کرهٔ ارضدن (١,٢٨٠,٠٠٠) دفعه بیوك دیمکدر .]

شمس آباد = کونشه پك معروض اولان کونك قسم کلیسنك ایچندن ضیای شمس اکسیك اولمیان محل، مسکن .

شمس سپر = کونشدن تحفظ ایچون وباشنه قونیلان بیاض بزدن معمول باشلق ‖ شاپقه سپری .

شمسی = شمسه منسوب ومتعلق .

شمسیه = کونشدن (ویا یاغموردن) تحفظ ایچون آچیلوب وصاپله الده طوتیلان سپر .

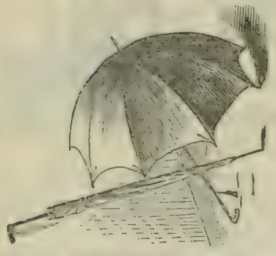

(شمسیه)

شمسیه‌جی = شمسیه یاپان ویا صاتان آدم .

سنهٔ شمسیه = کونشك بروج اثنی عشری دور ظاهری ایله برکره دور ایتمسیله کچمش مدتکه : (١٢) آیدن عبارتدر .

حروف شمسیه = (تجوید) شو اون درت حرفدن عبارت اولان حروف : ت ، ث ، د ، ذ ، ر ، ز ، س ، ش ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ل ، ن .

منظومهٔ شمسیه ⎫
مسلك شمسی ⎭ = (قوزموغرافیا) کندیلرینه مخصوص محرکار اوزرنده شمسك اطرافنده دورلرینی اجرا ایدن سیارات ثمانیه‌نك هیئت مجموعه‌سی [عطارد ، زهره ، ارض ، مریخ ، مشتری ، زحل ، اورانوس ، نپتون].

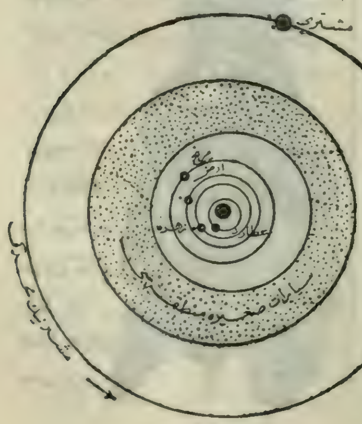

(منظومهٔ شمسیه)

مقیاس حرارهٔ شمس = (آقیتمنومترو) برزمان معین ظرفنده آن بان انتشار ایدن حرارتك درجهٔ اعظمیسنی تعیین وارائه ایدن آلت مخصوصه

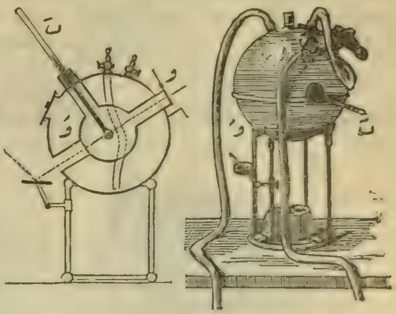

(مقیاس حرارهٔ شمس)

بَ — ترمومتره، و — شعاعك شمس ممری، وَ — برلوحهٔ زجاجیه واسطه‌سیله عکس ایتدیریلن شعاعاتك مدخلی .

یوم شمس حقیقی = (قوزموغرافیا) شمس عین نصف النهاردن یکدیگرینی متعاقب ایکی دفعه مروری بیننده‌کی مدت .

یوم شمسیٔ وسطی = یوم شمسیٔ حقیقی ایله یوم نجومی بیننده متصور بریوم وهمی که: شمس وسطینك عین نصف النهاردن ایکی دفعه مروری بیننده کذران اولان زمان

مدار شمس = (قوزموغرافیا) شمسك حرکت ظاهریه ایله اوزرنده حرکت ایدر کبی کوروندیکی موهوم دائرهٔ صنوف

دور شمس = (قوزموغرافیا) یکرمی سکز سنه‌دن عبارت مدت .

شمس لامبه‌سی = (حکمت) بر نوع پارلاق ضیالی الکتریق لامبه‌سی .

شمس وقمر = (آی چیچکی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك مرکبیه فصیله سندن اولوب قرص شکلنده چیچك آچار وکونشك اولدیغی طرفه دونر بر نباتدر بوکا تورنسول چیچکی دخی دیرلر .

(شمس وقمر)

شَمْسَه [ع،ـ] کونش رسمنده یافته . § بو رسمده یازمه کتابلرك دیباجه‌سی باشنه نقش اولنان تزیینات .

شَمْشیر [فا،ـ] زبانزدی کسر شین ایله اولدیغندن (شمشیره) مراجعت .

شَمْع [ع ، ـ] بال مومی § یاقه‌جق موم .

شمعه = موملی فتیل ، مومه باتیرلمش فتیل .

شمعه‌لی = مومه باتیرلمش کبریت وسائره .

شمع عسل = بال مومی .

شَمْعَدان [فا،ـ] موضع مخصوصنه (ویا مواضع مخصوصه‌سنه) موم دیکیلان معدنی آلت .

(شمعدان)

شمعدانجی = شمعدان یاپان ویا صاتان آدم § بیوك دائره‌لرده خصوصات تنویریه‌یه نظارت ایدن ذات .

شَمَّه [ع،ـ] برکره قوقلامه § پك جزئی مقدار .

شَمیم [ع، ص] کوزل قوقان ، کوزل قوقولی .

شَن [ت، ص] شاد مسرور، سوینجلی، کیفلی، نشئه‌لی § معمور، مسکون § فرح .

شَناعَت [ع، مص] اکثریا افعال حقنده مستعملدر] . زیاده چرکینلك، خباثت، رذالت .

شَنائِع [ع،ـ] کوتوایش، فعل مذموم معناسنه اولان (شنیعه) نك جمعی .

شَنْبِه [فا،ـ] جمعه ایرتسی کونی، یوم سبت [فی الاصل (کون) معناسنه‌در .]

پنجشنبه = پازار هفته باشی اعتبار ایدلدیکنه کوره بشنجی یوم ، یوم خمس

دوشنبه = پازار ایرتسی .

چهارشنبه = صالی یی تعقیب ایدن کون

شَنْدَرَه [ت،ـ] اوچی قابورغه‌سی . § برنوع بیوجه بالق .

شَنیع [ع،ـ] شناعتلی، فنا، کوتو .

فعل شنیع = زنا .

شَنیعَه [ع،ـ] فعل مذموم ، فنا ایش . [جمعی : (شنایع) کلیر .

شَوائِب [ع،ـ] جمع : (شائبه) .

شَوارِب [ع،ـ] جمع : (شارب) بیقلر .

شَوارِع [ع،ـ] جمع : (شارعه) .

شَوّال [ع،ـ] شهور عربیه‌نك اونجیسیدر، رمضان شریفی تعقیب ایدن آی .

شَوامِخ [ع،ـ] جمع : (شامخه) .

شَواهِد [ع،ص] جمع : (شاهد) و (شاهده) .

شَواهِق [ع،ـ] جمع : (شاهق) و (شاهقه) .

شَوْق [ع،ـ] کوکلی مائلی، آرزو § نشئه، کیف ، سوینج § ایشیق، ضیا .

شَوْك [ع،ـ] دیکن، خار .

اشواك ظهریه = (طب) عمود فقاری اوزرنده‌کی (نتؤ شوکی) لرك تسلسلندن حاصل اولان بر خط مستقیم استقامتنده بولنان بارزه‌لر

نتؤ شوکی = (طب) عمود فقارینك فقره‌لرینك تشکیل ایلدکاری اقواسك آرقه‌سنده‌کی چیقنتیلر .

محور دماغیٔ شوکی = (طب) دماغ ، دماغچه ، بصلهٔ سیسائیه ونخاع شوکینك هیئت مجموعه‌سی .

اعصاب شوکیه = (طب) نخاع شوکیدن تولد ایدن اوتوز برجفت عصب، سیکیر .

شوکی = شوکه منسوب متعلق .

التهاب نخاع شوکیٔ حاد = (طب) دماغ ونخاع شوکینك عین زمانده متحصل التهاب حادی .

التهاب نخاع شوکیٔ مزمن = (طب) نخاع شوکینك التهابنك مزمن حالنده بولنمسی که ذاتی موجبدر .

نخاع شوكى = (طب) بصلۀ سيسائيه ايله متماى قنـات فقريه درونده موضوع برمادۀ عصبيه طوبله‌دركه : هر جهتدن (مايع دماغئ شوكى) دنيلان بر مايع ايله محاطدر .

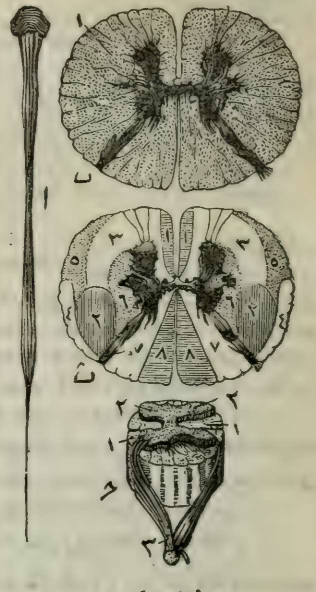

(نخاع شوكى)

آ — نخاع شوكى : ب — مقطع مستعرض : ث — طرق الياف عصبيه مواقعى : ١ — حزمۀ اهراميۀ مستقيمه ؛ ٢ — حزمۀ اهراميۀ متصالبه ؛ ٣ — حزمۀ جذريۀ قداميه ؛ ٤ — حزمۀ مخيخيۀ مستقيمه ؛ ٥ — حزمۀ غوده‌رس ؛ ٦ — حزمۀ جانبيۀ مختلطه ؛ ٧ — حزمۀ بورداخ ؛ ٨ — حزمۀ قول ؛ ح — منشأ اعصاب : — ١ جوهر ابيض ؛ ٢ — جوهر سنجابى ؛ ٣ — اعصاب شوكيه .

شَوْكَتْ [ع ، ـ] پادشاه اسلام حضرتلرينه مخصوص اولان قدرت و هيبت . § عظمت ، جلال ، حشمت .

شوكتپناه } كمال قدرت وجلالك
شوكتمآب } = پناه واستنادگاهى
شوكتلو } اولان پادشاه اسلام

حضرتلرينه مخصوص عنوان معالى نشاندن و(القاب جليله‌دن) بريدر .

شوكة اليهود = (كتلراوتى) وحيدالفلقه‌دن سحلبيه فصيله سنه منسوب وچيچكلرينك ظرفتيله معروفدر .

(شوكة اليهود)

شَوْكُرانْ [فا ، ـ] بالديران دنيلان نباتكه : اوراقى ايله تخمى طبابتده مستعملدر .

شوكران مائى = صودرازيانه‌سى ياخود كوچك بالديران دنيلن نبات .

شَوْلَتْ [ع ، ـ] (قوزموغرافيا) منازل قمردن برينك اسميدر .

شَوْهَرْ [فا ، ـ] زوج ، قوجه .

شَهْ [فا ، ـ] (شاه) مخففى .

شهزاده = سلاطين عظام معالى اتسام عثمانيه حضراتنك مخاديم نجابتشعارلرى .

شهسوار = (شاهسوار) مخففى .

شهوار = (شاهوار) مخففى .

شهنشين = (شاهنشين) مخففى .

شَهَا [فا ، ص] اى شاه ديمكدر .

شَهادَتْ [ع ، مص] شاهدلك ، شاهدلك ايتمه ، بر شيئى برحالى كورديكنى ، بيلديكنى اقرار وافاده ايلمك § دلالت ، علامت § (فقه) بركيمسه‌نك آخر كيمسه‌ده اولان حقنى اثبات ايچون حضور حاكمده وخصمينك مواجهه‌لرنده (بوايشك بويله اولديغنه شهادت ايدرم) ديه‌رك خبر ويرمه‌سى § شهيدلك ، شهيد اولمه § جناب حقك وحدانيتنى وحضرت رسول اكرم افندمزك نبوتنى قلباً تصديق وقولاً اقرار ايلمك . § كوزه كورينن اشيا ، جهان .

عالم شهادت = دنيا ، جهان .

كلمۀ شهادت = اركان اسلامدن اولان «اشهدان لااله الاالله واشهدان محمداً رسول الله» كلام شريفى . [كلام شريف مذكوره (شهادتين) دخى دينور] .

شهادت پارمغى = السانك النك ايكنجى پارمغى ، سبابه كه : نمازده ، عبادتده كلمۀ شهادتك ذكر وتلاوتنده مذكور پارمق براز يوقارى قالديريلور .

شهادتنامه = بر مكتبك مدت تدريسيه‌سنى اكمال وبتون درسلرندن امتحان اعطا ايتمش اولان شاكردانه ويريلن ورقۀ رسميه || برفن وياصنعتى اجرايه اقتدارينى بالامتحان اثبات ايدن كيمسه‌يه اوصنعتى اجرايه مأذون صرجندن ويريلن ورقۀ رسميه وغير رسميه ، رخصتنامه || تصديقنامه [مدرسه‌ده اكمال تحصيل ايدنلره ويريلن شهادتنامه‌يه (اجازتنامه) دينور] .

شَهامَتْ [ع ، مص] شجاعت وحشمته مقارن شدت ذكا || ايران شاهى حضرتلرينه مخصوص عنوان رسمى .

شهامتلو = ايران شاهى حضرتلرينه مخصوص القاب رسميه‌دن برى .

شَهْباءْ [ع ، ص] بياض ايله قاريشيق سياه ، قير معناسنه كلن واكثريا (آت) ه وصف اولان (اشهب) ك جمعى . § حلب شهرى : حلب الشهباء .

شَهْبازْ ـ شَهْبالْ ـ شَهْ بيْتْ ـ شَهْپَرْ [فا ، ـ] (شاهباز) ، (شاهبال) (شاه بيت) ، (شاهپر) ك مخففيدرلر .

شَهْبَنْدَرْ [فا ، ـ] (حقوق دول) دولت متبوعه‌سنك ممالك اجنبيه‌ده بولنان تبعه‌سنك تجارت بريه وبحريه‌لرينى حمايه وحقوق وامتيازاتى وقايه ايتمك ، احكام معاهداتك تمامئ جريانته نظارت واعتنا ، حكومت متبوعه‌سندن صادر اولان اوامرى تنفيذ واجرا ايلمك ومواد عدليه‌ده منسوب اولديغى دولت تبعه‌سى اوزرنده اجراى احكام ايتمك كبى وظائفيله مكلف اوله‌رق بر دولت طرفندن ديكر حكومتك بلاد مشهوره ومهمه‌سنه كونديريلان مأمور . قونسلوس

باش شهبندر = بيوك شهبندر ، برنجى صنفدن اولان شهبندر .

شهبندر وكيلى = شهبندرك كوچكى ، ايكنجى صنفدن شهبندر ، ويس قونسول .

شهبندرخانه = شهبندر ايله معيت مأمورينك اقامت ايلديكى دائرۀ رسميه .

امور شهبندرى قلمى = شهبندرلر طرفندن واقع اولان اشعاراتك تدقيق وتمشيتنه مأمور وخارجيه نظارت جليله‌سنه منسوب برقلم .

شَهْدْ [ع ، ـ] بال ، عسل § كومج بالى .

شهدکام = طاماغنده لذت قالمش ، شیرین‌کام .

شهداب ـ شهدابه [فا، ا] شربت ، بال‌شربتی .

شهدانه [فا، ا] (شاهدانه) مخففی § کنویر تخمی [شهتانه] .

شهر [ع، ا] بریکی آیدن بریکی آیه قدر اولان مدت . قمری آی . [جمعی : (شهور) کلیر .]

شهری = برآیلق ، برآیه متعلق .

شهر [فا، ا] بیوك بلده ، بیوك قصبه .

شهرآشوب = شهری فساده ویرن .

شهر امانتی = استانبول ولایتی پای‌تخت سلطنت سنیه‌ده بولنان دوائر بلدیه ایله جوارنده‌کی قضالرك مربوط اولدیغی دائرهٔ رسمیه .

شهرامینی = شهر امانت جلیله‌سنك اك بیوك مأموری .

شهری = استانبوللی ، استانبولده طوغوب بیومه .

شهرآیین = شهرك قندیل ، بایراقلر ایله دونادلمسیله اجرا اولنان عمومی شنلك .

شهرآرا = شهره زینت‌ویرن .

شهرستان = بیوك‌شهر .

شهراه [فا، ا] (شاهراه) مخففی .

شهریار [فا، ص] پادشاه عظیم‌الشان ، صاحب قدرت ومکنت اولان حکمدار .

شهریاری = شهریاره منسوب‌ومتعلق . ‖ شهریارلق .

شهریارانه = شهریاره ، حضرت‌پادشاهه لایق ومناسب اولان .

شهریه [ت، ا] [شهریه] .

شهلاء [ع، ص] الاکوز ، قویومائی‌کوز § نیم‌ شاشی باقان کوز معنالرینه کلن (اشهل)ك مؤنثی .

شهوات [ع، ا] جمع : [شهوت] .

شهوت [ع، ا] هوای نفس ، میل‌نفس . دیشی ایله ارککك بربرلرینه اولان حیلان طبیعیلری .

شهوت‌انکیز = قوهٔ‌شهوانیه‌یی ، حس شهوتی تحریك ، تهییج ایدن .

شهوت‌پرست = هوای نفسانیه‌سنه دوشکون آدم .

شهوانی = شهوته‌منسوب ومتعلق ‖ شهوتدن متولد .

شهید [ع، ا] فی‌سبیل‌الله مقتول‌اولان . § محاربه‌ده اولوب وفات‌ایدن‌مسلم . § جمعی : (شهداء) کلیر] . § اسماء حسناء الٰهیه‌دن بری .

شهید کربلا = حضرت حسین رضی‌الله تعالی عنه .

شهیر [ع، ص] بین‌الناس قدر ومنزلتی معروف اولان ، مشهور ، نامدار .

شهیق [ع، ا] نفسی‌ایچری آله‌رق مسلنمه § (طب) (زفیر) مقابلی ـ که : نفس آلمقدن عبارتدر .

شهیم [ع، ص] صاحب شهامت‌اولان .

شیء [ع، ا] نسنه ، چیز ، ماده .

چوق‌شی = عجب !

شیاطین [ع، ا] جمع : (شیطان) .

شیب [ع، مص] صاچ وصقال آغارمه ، قوجه‌مه ، اختیارلق .

شیبیه [ع، ا] اکثریا آغاجلر وقیالر اوزرنده ، وبعضاده ارضده یشایان ناقصة‌الخلقه نباتاته شیبیه دنیلور . شیبیه‌لرك اعضاسی ایکی عضودن متشکلدر : بریسی عضو تنبت دیکری ایسه عضو تناسلدر . عضوتنبتلرینه تال ویاتاللوس تعبیرایدرلرکه ذات الخلقه نباتلرینك ساقلرینه معادلدر . عضو تناسللرینه ایسه جهاز تناسل شیبیه تعبیر اولنورکه بونك درونده غبار شیب تعبیر اولنان وتلقیحه خدمت ایدن توز موجوددر بوده ذات‌الالقاح ظاهره نباتلرینك غبار طلعنه بکزر .

شیخ [ع، ص] یاشلی آدم ، اختیار . § طرق علیه‌دن برینه‌منسوب اوله‌رق برتکیه ویا زاویه‌ده سجاده نشین بولنان ومریدانی ارشاد ایدن برذات . § قبائل وعشائر عرب رئیسی .

کرسی‌شیخی = علمادن‌اولوب جوامع شریفه‌ده وعظه مأمورومأذون اولان‌ذات .

شیخ‌الحرم = حرم شریف نبویه متعلق وظائف‌مقدسه‌یی ایفایه‌مأمورهیئتك رئیسی

شیخ‌الاسلام = امور ومحاکم شرعیه ایله مدارس وطلبهٔ علوم ایشلرینه نظارت ایدن ذات عالی ـ که : طوغریدن طوغری‌یه طرف‌اشرف حضرت‌پادشاهیدن‌منصوب‌وهیئت وکلایه‌داخل اولوب تشریفاتده‌صدراعظمدن صکره کلیر

شیخوخت [ع، مص] (طب) سن شیخوخت ، شیخلك ، اختیارلق ، قوجه اولمق .

شیدا [فا، ص] دیوانه ، دوشکون .

شیطان [ع، ا] اجله ملائکه‌دن ایکن حضرت آدمه سجده ایتمسی حقنده‌کی امرالٰهی‌یی عدم اصغادن طولایی درگاه عزتدن طرد ایدلمش‌اولان وانسانلری افساد و اضلال خالی قالمیان شخص لعین ، ابلیس § پك ذکی وقورناز آدم § حیله کار . [جمعی : (شیاطین) کلیر .]

شیطان آرابه‌سی = (زراعت) اوزرینه دیکنه چوال ، صندوق‌وسائره وضع‌اولنه‌رق نقل اولنان برنوع ال آرابه‌سی .

شیطان‌بزی = برنوع قبا بز .

شیطان‌طیرناغی = طیرناغك‌یاننده‌وددی اوزرنده‌چیقان کوچك‌طیرناق ، طیرناق‌پیچی .

شیطانلق = شیطنت ، حیله کارلق .

شیطانی = (رحمانی) مقابلی ، شیطانه منسوب ، شیطانك اغوا‌سیله اولان .

شیطنت [ع، مص] شیطانلق ، قورنازلق § حیله‌کارلق ، حیله ، خدعه .

شیطنتکارانه = حیله‌کارانه ، خدعه‌ایله .

شین [ع، ا] عیب معنوی ، قصور ، لکه :

« خاکدن پرتوخورشید جهانتابه‌نه‌شین؟ »

شین مکسوره

شباك [ع، ا] آغ ، طوزاق ، قفس معناسنه اولان (شبکه)نك جمعی .

شبر [ع، ا] قاریش ، آچیق الك باش پارمغی اوجیله صرچه پارمغی اوجی بیننده اولان مسافه

شبع [ع، مص] طوقمه ، طوقلق .

شِبْه [ع،س] برشیئك بكزری ، ماندی، مثلی، نظیری § بكزەمه، بكزەیش.

شبه بشر = تصنیف حیواناتده اورانغ ـ اوتان ، شیمپانزه ، غوریل ، چیپون كبی تشكلات عظمیەجه قسماً انسانه بكزەین مایمونلره اطلاق اولنور .

شبه جزیره = (جغرافیا) یالكز برجهتدن قرەیه مربوط اولوب اطراف سائرەسی صو ایله ، دكزله محاط اولان ارض پارچەسی.

شبه جدری = (طب) ☞ [جدری].

شبه جمع = (صرف) مفرد اولدیغی حالده جمع معناسنی مفید اولان اسم : (عسكر) كبی .

شبه فعل = (صرف) لفظاً فعل اولمدیغی حالده فعل معناسنی افاده ایدن كلمه .

شبه قلویات = (كیمیا) بعض نباتاتده تصادف اولنوب تشكللری هنوز مجهول بولنان ومع مافیه آمونیاق انموذجنه مربوط فرض اولنان قلویات طبیعیه . [مورفین، كینین كبی اساس وظیفەسنی ایفا ایدن جواهر مؤثره .]

شبه كره = (هندسه) كره شكلنه یاقین اولان جسم صلب اولوب بو جسمك، محورلرندن بری اطرافنده دور ایدن برقطع ناقص واسطەسیله تولد ایلدیكی فرض اولنەبیلیر . اكر قطع ناقص محور كبیری اطرافنده دور ایدرسه متطول شبه كره تولد ایدر ؛ واكر محور صغیری اطرافنده دور ایدرسه مستعرض شبه كره حاصل اولور .

شبه معدن = (كیمیا) من جهة معادنه مشابه وفقط وجوه عدیده ایله آنلردن متمیز اولان آتیده كی اجسام بسیطەدن هر بری : آزوت، آرسنیق، الومنیوم، انتیمون، ایود ، بروم ، بور ، بیزموت، پوتاسیوم، توتیا ، سیلیسوم ، فوسفور ، فلور، كبریت، كوكورت، مولد الماء ، مولد الحموضه وسائره .

شبه منحرف = (هندسه) یالكز ایكی ضلعی بربرینه موازی اولان بر ذو اربعة ـ الاضلاعدر . اكر شبه منحرفك غیر موازی ضلعلری یكدیكرینه مساوی اولورسه « شبه منحرف متساوی الساقین » نامی ویریلیر .

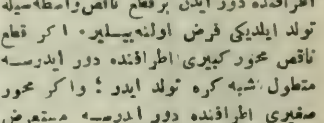

(شبه منحرف)

شبه منشور = قاعدەلری عین عدد اضلاعده بولنان وبربرینه موازی اولان هر هانكی ایكی ذوكثیر الاضلاعدن وكافهٔ وجهەلری شبه منحرفلردن عبارت برجسمدر . قاعدەلری شكلاً ووضعاً بربرینه مشابه اولان شبه منشور ، براهرام ناقصدر .

سِلْشِپ [ت،س] ارقەسز واوكچەسز خفیف ترلك .

شِتاء [ع،س] قیش ، زمستان .

موسم شتاء = قیش موسمی .

شِتاب [فا،س] عجله، سرعت، چابكلك .

شتابان = (ص) عجله ایله، سرعتله كیدن. [اولمق مادەسیله مستعملدر .]

شِحْنه [ع،س] { زبانزدی فتح شین ایله‌در }. ازمنهٔ سالفەده شهرك ضبط وربطنه وعلی الخصوص انضباط لیلینك محافظەسنه مأمور اولان ضابطكه : (صو باشی) عنوانیله‌ده یاد اولنوردی .

شِدَّت [ع، مص] سرتلك ، قاتیلق ، زیادەلك، فنالغك زیاده درجەسی § صیقیلق

شدتلندیرمك = شدتنی آرتیرمق ، صیقیلاشدیرمق .

شدتلنمك = كسب شدت ایلمك .

شدتلی = شدتلی، تأثیری زیاده اولان شدید || صیقی، مساعدەسز .

شِراء [ع،مص] صاتین المه، صاتین آلیمه . [ایتمك مادەسیله قوللانیلور].

بیع وشرا = آلوب صاتمه ، آلوب صاتلمه، الم صاتم .

سوم شراء = (فقه) برمالك بایع طرفندن تسمیهٔ ثمن اولنەرق ـ مخیراً ـ صاتلمق .

شِراز [ع،س] (شرر) ایله مترادفدر.

شَراره [ع،س] قغلجیم، آتش قغلجیمی .

شرارهٔ الكتریقیه = مثبت ومنفی قطبلره مربوط اولان ایكی ناقل الكتریقینك یكدیكرینه تماسیله متـ... منفی ومثبت

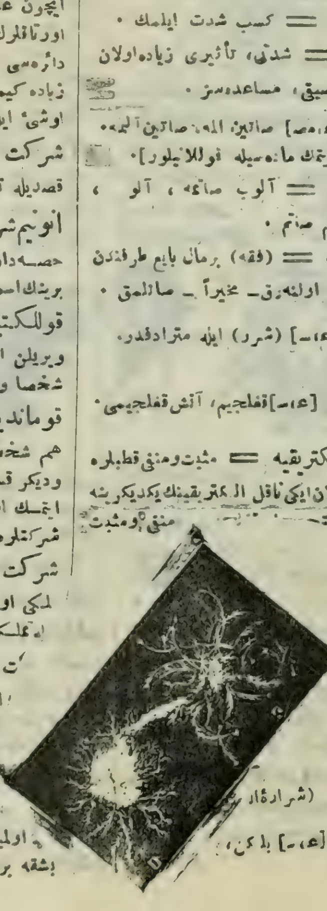

(شرارهٔ ال...

شِراع [ع،س] یلكن ،

شراع الحنك = (طب) طماقك متحرك واقسام ورخوەدن مشكل اولان قسمی كه اورتەسنده كوچك دیلك بولندیغی بر پردەدر . ☞ دیل .

شُرْب [ع،س] صوحصەسی، صویه عائد نصیب ، حق.

شِرّت [ع،ص] شریر اولان § یارامز خرچین (چوجق) .

شرتلك = شریرلك || یارامازلق ، خرچینلق .

شِرْذِمَه [ع،س] از اولان انسان كروهی جماعت قلیله . [شرذمهٔ قلیله تعبیری تكرار معنویی مشتملدر] .

شِرْك [ع،مص] جناب حقه شریك قوشمه، وحدانیتنه شریك اثبات ایتمه . مشركلك .

شِرْكَت [ع،س] اورتاقلق، شریكلك § امور مهمه وجسیمه ایچون عقد شراكت ایدن متعدد شریكلرك، اورتاقلرك تشكیل ایلدكلری هیئت § بو هیئتك دائرەسی ، اداره خانەسی . § (فقه) بردن زیاده كیمسەلره برشیئك اختصاصی وانلرك اوشیئه ایله امتیازی .

شركت تجاریه = صرف تجارت وتمتع قصدیله تشكل ایدن شركتلر .

انونیم شركت = كار وضرری علی العموم حصەدارانه عائد اولان وحصەدارلاندن برینك اسمیله تسمیه اولنمیان شركت تجاریه .

قوللكتیف شركت = شخصی شركتلره ویریلن اسمدركه : بونلرده شركاء معاملاتدن شخصاً ومتسلسلاً مسئولدرلر .

قوماندیت شركت = شركادن برقسمی هم شخصاً ، هم متسلسلاً مسئول اولمق ودیكر قسمی سرمایەسنه كوره تمتع ویاضرر ایتمك اوزره ایكی صنف اعضادن مركب شركتلره دینور .

شركت اباحه = (فقه) فی الاصل كیمسەنك ملكی اولمیان شیلری (صوكبی) اخذواحراز ایله تملكه علی عینده عامه‌نك متشارك اولمسی.

...ت اعمال = (فقه) عمللرینی سرمایه ... ایش قبول ایدن شركت .

... اموال = (فقه) ایكی ویا زیاده ...ك مال قویەرق عقد ایلدكلری شركت.

... جبریه = متشاركلرك فعللری ... اولمیوب توارث واختلاط اموال كبی ... بشقه برسببله حاصل اولان شركت .

شرکت عقد = (فقه) شریکلر بیننده ایجاب وقبول ایله حاصل اولوب سرمایه وفائده‌سی مشترك اولمق اوزره عقد شرکت ایتملری .

شرکت عین = (فقه) معین وموجود اولان مالده‌کی اشتراك .

شرکت مضاربه = (فقه) بر طرفدن سرمایه ، دیکر طرفدن سعی وعمل اولمق اوزره عقد اولنان شرکت .

شرکت مفاوضه = (فقه) سرمایهٔ شرکت اوله‌بیله‌جك مالری مساوی اولدیغی حالده مقدار سرمایه‌لری وربحدن حصه‌لری مساوی اوله‌رق برایکی ویازیاده کیمسه‌لرك عقد ایلدکاری شرکت .

شرکت ملك = (فقه) اسباب تملکدن اولان اشترا ، اتهاب ، قبول ، وصیت وتوارث کبی برسببله ویا خلط واختلاط اموال ایله تشکیل ایدیلن شرکت .

شرکت وجوه = (فقه) اعتبار ایله مال آلوب صاتمق اوزره عقد ایدیلن شرکت .

شِرْلاغان [ت،س] سیسام (سوسام) یاغی .

شِرْلامَق [ت، مص] شرل شرل آقمق .

شِرْیان [ع،س] قلبك بطین ایسرندن مصفی قانی آلوب اطرافی بدنه طاغیتان یعنی قرمزی وتمیز قانی حاوی اولان طمارلردن هربری . [جمعی : (شرایین) در] .

(شریان)

١ — بر شریانك اوچ طبقه‌سی . ٢ — بر شریانك مقطع مستعرضیسی (ب — قمیص خارجی ، ا — قمیص متوسط ، ج — قمیص داخلی) ٣ — شرایین حلزونیه .

شریان ابهر = (طب) قلبك بطین ایسرنده‌کی صاف قانی (قرمزی قانی) بالجمله نواحیٔ بدنه سوقه خدمت ایدن وعمود فقاریك داخلاً طولنجه ممتد اولان بیوك قان طماری ــ که : بطین مذکوردن چیقارق ایکی قسمه منقسم اولدقدن صکره تکرار برطاقم شعباته آیریله‌رق بدنده‌کی کافهٔ شرایینی تولید ایلر .

شریان استحیائی = (طب) اعضای تناسلیه‌یه قرمزی قان سوق ایدن بیوك طمار .

شریان اکلیلی = (طب) یورکك جسمنی بسلین قرمزی قانی نقل وسوق ایدن طمارکه خلفی وقدامی نامیله ایکی شعبه‌یه آیریلیر .

شریان رئوی = (طب) قلبك بطین ایمنندن چیقوب جکرلره واوراده متعدد شعباته منقسم اولدقدن صکره جدار حویصله قدر کیدر وکچدیکی نواحی‌یه تصفیه اولنمق ایچون سیاه قان توزیع ایدر . [illegible] [قلب]

شریان سباتی = (طب) شریان ابهرك قوس ابهردن اخذ منشأ ایدرك بوینك ایکی طرفندن یوقاری چیقان یعنی باش قطعه‌سنه قان ایصال وتوزیع ایدن طمارلردن هربری .

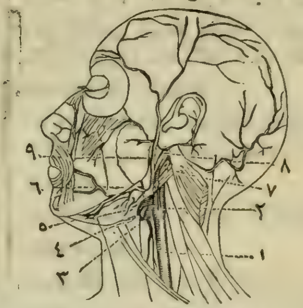

شریان سباتیلرك (منشائی)

١ ـ شریان سباتیٔ اصلی ؛ ٢ ـ شریان سباتیٔ باطن (درون قحفه توزیع اولنور) ؛ ٣ ـ شریان سباتیٔ ظاهر ؛ ٤ ـ شریان درقیٔ علوی ؛ ٥ ـ شریان لسانی ؛ ٦ ـ شریان وجهی ؛ ٧ ـ شریان قفوی ؛ ٨ ـ شریان اذنیٔ خلفی ؛ ٩ ـ شریان فکیٔ انسی .

١ — قوس ابهر ، ٢ — جذع رأسیٔ عضدیٔ ایمن ، ٣ — سباتیٔ اصلیٔ ایسر ، ٤ — شریان تحت ترقویلر ، ٥ — جسم درقی ، ٦ — عضلهٔ غیرمتساوی الاضلاع ، ٧ — عضلهٔ قصبیهٔ ترقویهٔ حلمیه ، ٨ — عصب رئوی معدوی ، ٩ — شریان شزن .

شریان عضدی = (طب) بازوده بولنان شریان .

شریان زندی = (طب) ساعدك انسیسنده بولنان شریان .

شریان کعبری = (طب) ساعدك وحشیسنده بولنان شریان .

شریان ذلاقی = معده‌یه ، طحاله کیدن طمارلرك هیئت مجموعه‌سی که جذع ذلاقی نامنی آلیر .

شریان شزن = (طب) حنجره‌دن قصباته قدر ممتد اولوب جکرلره هوا ایصالنه مأموردر .

جملهٔ شریانیه = (طب) قلبدن قانی نواحیٔ بدنه ایصال واستقامتلری عن المرکز اولان اوعیه .

(شریان شزن)

١ — شریان شزن ، ٢ — غضاریف ، ٣ — قصبات کبیره .

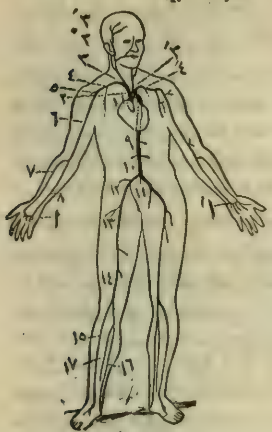

(جملهٔ شریانیه)

١ — قوس ابهر ، ٢ — جذع شریانیٔ رأسیٔ عضدیٔ یمنی ، ٣ شریان سباتیٔ ایمن ، ٣' شریان سباتیٔ اصلیٔ ایسر ، ٣'' — سباتیٔ ظاهر ، ٤ — شریان تحت ترقویٔ ایمن ، ٥ — شریان ابطی ، ٦ — شریان عضدی ، ٧ — شریان کعبری ، ٨ ـ شریان زندی ، (ا — قوس راحیٔ سطحی آ — قوس راحیٔ عمیق) ٩ ـ ابهر نازل ، ١٠ — شریان حرقفیٔ ابتدائی ، ١١ — حرقفیٔ باطن ، ١٢ — حرقفیٔ ظاهر ، ١٣ — فخذی ، ١٤ — ابضی ، ١٥ — قصبیٔ قدامی ، ١٦ ـ قصبیٔ خلفی ، ١٧ ـ شریان شظیوی .

شریان غلصمی = (حیوانات) اسماکده قانی جهاز تنفس اولان غلصمه‌لره سوق ایدن طمار .

شِرِّیر [ع،ص] (زبانزدی شینك فتحی ورانك تخفیفیله‌در) . کثیرالشر ، شر وضراری زیاده اولان [جمعی : (اشرار) کلیر] .

شِرِینغه [ج،س] جلد میانه ویا آلتنه واجواف طبیعیه‌یه برمادهٔ دوائیهٔ مایعه ووعلولات ادخال ایتمکه مخصوص پیستونلی وزجاجدن ویامعدندن معمول آلتلر § احتقان آلتی § احتقان ایتمه .

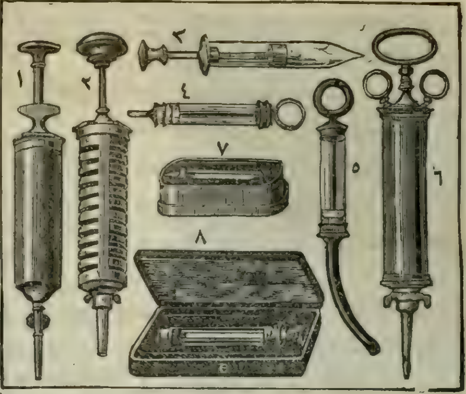

(شرینغه‌لر)

١ — قیله‌ٔ مائیه شرینغه‌سی ؛ ٢ — زرقات تشریحیه شرینغه‌سی ؛ ٣ — احلیل (مجرای بول) شرینغه‌سی ؛ ٤ — اذنه مخصوص شرینغه ؛ ٥ — منحنی قانول، ٦ — تنقیه شرینغه‌سی ؛ ٨،٧ — پراواز شرینغه‌سی .

شِعار [ع ، ا] علامت، نشان، اثر § علامت فارقه، نشان تمیز ، مدار امتیاز . § مدار تمیز اولان عادت § متصف ، حائز مرحمت شعار، عاطفت شعار .

شِعْب [ع ، ا] طاریول ، طاغ یولی .

شِعْر [ع ، ا] (ادبیات) منظوم ومقفی سوز § ادبیاتك الك بلیغ ، الك کوزل پارچه‌لری که : منظوم اولدیغی کبی منثور دخی اوله‌بیلور .

منثور شعر = (ادبیات) پارلاق فکرلردن سوزلردن مرکب نثر .

شعراً = منظوم ومقفی اوله‌رق ، نظماً .

شعری = شعره منسوب ومتعلق .

اقسام شعر = مصرع ، بیت ، غزل ، قصیده ، رباعی ، مربع ، قطعه ، مثنوی ، مدحیه ، هجویه ، فخریه ، مناجات ، توحید ، تهلیل ، کبی شعرك طرق بیانی .

شِعْرا [ع ، ا] ایکی مشهور کوکب .

شعراء الشامی = کلب الاصغر برجنده برکوکب .

شعراء الیمانی = کواکب ثابته‌نك الك لامعی اولوب کلب الاکبر برجنده واقعدر .

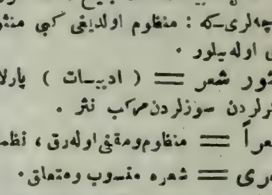
(شعراء الیمانی)

شِفاء [ع ، مص] خسته‌لکدن قورتلمه . عافیت بولمه . صاغالمه

دار الشفاء = خسته‌خانه ، بیمارستان ‖ بیمارخانه .

شفابخش = شفا ویریجی ، ویرن .

شفارسان } شفاساز } = شفا ویرن ، عافیت یتشدیرن .

شفاپذیر = قابل تداوی ، ایلشه‌بیلور .

شفاناپذیر = شفا قبول ایتمز ، غیر قابل تداوی .

شِفاه [ع ، ا] دوداق معناسنه اولان (شفه) نك جمعی .

شفاهاً } شفاهی } = آغز ایله ، دیل ایله ، یوزیوزه سویلیه‌رك ، تحریری اولمیه‌رق

شفاهیات = شفاهی اولان افادات .

شِفْره [ج ، ا] مفتاحه تطبیق ایدلمکسزین اکلاشیله‌میان و برطاقم اعداد ویا اشاراتدن عبارت اولان رموزاصولی که : رسماً چکیلن مهم تلغرافنامه‌لرده بوکا مراجعت اولنور .

شفره آچمق = شفره‌لی کاغدده‌کی اشارات ورموزی مفتاحنه تطبیق ایدرك حل ایتمك .

شفره مفتاحی = شفره اصولنده استعمال ایدیلن اعداد ویارموزك دلالت ایلدیکی حروف وکلماتی حاوی جدول مخصوص .

شفره‌لی = شفره ایله یازلمش ، چکلمش (تلغرافنامه) .

شِقّ [ع ، ا] فی الاصل ایکی‌یه بولنمش شیئك هرپارچه‌سی § مسئله‌نك ایکی جهتندن هر بری .

شِقاق [ع ، مص] مخالفت ، عدم موافقت ، اختلاف .

شِکار [فا ، ا] آو ، صید § غنیمت ، طعمه § جالب طمع ، دکرلی شی .

شکار ایتمك } شکاره چیقمق } = آولامق ، آو آولامق .

شکار اولمق = اولانمق ، صید اولنمق .

شکاری = شکاره ، آوه منسوب § آو آولامه § آولانان حیوان .

شکارگاه } شکارستان } = آو یری ، آو حیواناتی چوق اولان محل .

جان شکار = جان آولایجی .

دلشکار = کوکل آولایجی .

شِکاف [فا ، ص] یرتمق ، یارمق معناسنه کان (شکافتن) مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی صورتنده قوللانیله‌رق یاریجی یرتیجی معناسنی افاده ایدر .

زره شکاف = زره یرتیجی ، یاریجی ، قوی ، جسور .

صف شکاف = صف یاریجی ، دشمن صفنی یاروب کچیجی ، جسور ، دلیر .

مؤشکاف = قیل یاریجی ، مدقق .

دلشکاف = یورك یاریجی § یاریق ، یرتیق ، ییریق .

شِکایَت [ع ، مص] عدم خشنودی صورتنده‌کی افاده . خشنودسزلغی سویلمه § برینك تعدیاتندن ، یولسز حرکاتندن بحثله اجرای تأدیب وتوبیخنی نیاز ایتمه . [جمعی : (شکایات) کلیر .]

شکایتجی = شکایت ایدن ، شاکی .

شکایتنامه = بری حقنده شکایتی حاوی اوله‌رق تقدیم قلنان ورقه .

شِکَسْت [فا ، ا] قیرلمش ، قیریق ، [بومعناده (اولمق) ماده‌سیله قوللانیلور .] § قیرمه § قیرلمه : شکست جام .

شکستکی = قیریقلق ، انکسار .

شکسته = قیریق ، قیرلمش § منهزم § پریشان .

شکسته بال = مکدر ، خاطرمانده .

شکسته پا = آیاغی قیریق .

شکسته دل = کوکلی قیریق ، مکدر ، محزون .

شکسته زبان = پلتك § فصاحتسز سوز سویلین .

شکسته زبانی = پلتکلك § فصاحتسز سوز سویلمك .

شِکَم [فا ، ا] قارن ، بطن .

شکم بنده = معده‌سنه ، قارننه باغلی ، یعنی اکول § پیس بوغاز .

شكم‌پرست / شكم‌پرور = بوغاز دوشكونى ، بوغازينه ، قارننه اسير اولان .

شكم‌درد = قارن آغريسى .

شِكَمْبَه [فا، ا] ☜ [اشكمبه] .

شِكَنْ [فا، ص] قيرمه معناسنه اولان (شكستن) مصدرندن امر حاضر اولوب قيريجى ، قيران مؤداسيله وصف تركيبى صورتنده قوللانيلور . § قيوريم ، بوكلم ، قيرمه .

دل‌شكن = كوكل قيريجى ، قيران .

بت‌شكن = صنملرى ، بتلرى قيران .

پيمان‌شكن = يمينده طورمیان ، وعدينه ، نذرينه صادق اولميان .

عهدشكن = عهدنده ، وعدنده صادق اولميان .

عهدشكنانه = عهد شكن اولانه لايق صورتده .

شكن كاكل = قيوريجق صاچ .

شِكَنْج [فا، ا] بوكلم ، قيوريم . [اكثريا صاچ حقنده مستعملدر] ،

شِكَنْجَه [فا، ا] ☜ [اشكنجه]

شِكيب [فا، ا] صبر ، تحمل .

ناشكيب = صبرسزلق .

شكيبا / شكيبنده = (ص) صبور ، متحمل ، صابر .

شكيبائى = صبرليلق ، صبورلق .

شِلْياق [ع، ا] (قوزموغرافيا) (ربط) دخى دنيلور . اكليل شماليك شرقنده وعيوق يسرى كوكبله نجم قطبى‌يى بربرينه وصل ايدن خط موهوم مفروض استقامتنده بر صورت اولوب اون سكز كوكبدن مركبدر .

نيرشلياق = شلياق صورتنده واقع قدر اولدن اخضر اللون لطيف بر كوكب اولوب نسر الواقع دخى تسميه اولنور .

شِمازْمَق [ت، مص] يوز بولوب حدى تجاوز ايتمك ، تمادئ مسامحه‌دن طولايى آزمق .

شمارتمق = يوز ويروب ، مسامحه كوستروب آزديرمق .

شماريق = (ص) يوز بولوب آزمش ، شمارمش اولان .

شِمالْ [ع، ا] فى الاصل صول ، صول طرف معناسنه‌در § (جغرافيا) كونشك طوغديغى جهته يوزينى چويرن آدمك صول طرفنده قالان جهت .

شمال اوردكى = طيور ذات الارجل الكفيه‌دن شمال طرفلرينه مخصوص بر نوع قوشدر . على العموم بو جنس طيورك قناتلرى ضعيف اولوب فنا بر صورتده اوچارلر . اكثريا يوريمك ويوزمك صورتيله قطع مسافه ايدرلر . يمورطه‌لرينى قيشين بورلر اوزرينه يابدقلرى يووه‌يه قورلر .

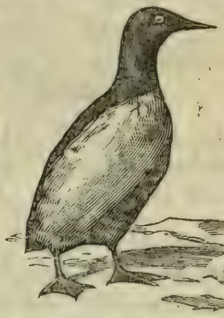

(شمال اوردكى)

شمال شرقى = شمال ايله شرق آره‌سنده اولان جهت ‖ پويراز .

شمال غربى = شمال ايله غرب آره‌سنده اولان جهت ‖ قره‌يل .

اكليل شمالى ويا فكهٔ شمالى = نسر الواقع كوكبيله سماك الرامح كوكبى بيننده واقع بر صورتدر . اشبو صورت چيپلاق كوز ايله كوريله‌بيلن آلتى ويا يدى كوكبدن متشكل اولوب سماده قولايلقله تشخيص اولنه‌بيلن بر نصف دائره شكلنده‌در . الك مشهور كوكبى قدر ثانيدن نير فكهٔ شمالى نام ديكرله منير الفكه كوكبيدر

شمال روزكارى = شمالدن اسن روزكار .

قطب شمالى = كرهٔ ارضك ايكى قطبندن شمال طرفنده اولان قطب شمالى ☜ [كره]

شمالى = شماله منسوب ومتعلق .

نجم شمالى = قطب شمالى جهتنده اولوب كميجيلرك تعيين سمت ايچون هدف اتخاذ ايلدكلرى كوكب .

شمالا = شمال جهتندن ، شمال طرفندن .

شِمْدى [ت، ظ] زمان حاله دلالت ايدر بر كلمه‌در . الآن ، زمان كچمدن ، ايچنده بولنيلان زمانده .

شمدى‌يه‌قدر = بو آنه ، بو زمانه قدر .

شمديدن = بو زماندن اعتباراً .

شمديجك = تام بو زمانده .

شمديكى = بو زمانده‌كى ، شمدى واقع وموجود اولان

شمديلك = شمديكى زمان ايچون ، بو آن وزمانه مخصوص اوله‌رق .

شمدنكيرو = بوندن بويله .

شِمْشاد [فا، ا] چمشير آغاجى ☜ [چمشير] .

شِمْشَكْ [ت، ا] مثبت ومنفى الكتريق حامل بلوطلرك يكديكرينه تماس وتصادمندن حاصل اولان پارلاقلق ، پارلدى ، برق .

(برق متفرع ـ دال شكلنده شمشك)

(برق سبحى ـ تسبيح شكلنده شمشك)

(برق‌موج ـ شمشك)

شمشك كبی == بردن‌بره .

شِمشیر [فا ، ص] (دوغر. اسی فتح شین ایله‌در) . قلیج ، سیف ، تیغ ‖ چمشیر اغاجی . [غلطدر] (بقس) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك فربیونیسه فصیله‌سنه منسوب برشجر اولوب صنا. یعده مستعملدر .

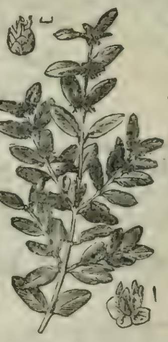

(شمشیر)

شمشیربدست == الندہ قلیج اولان .

شمشیر زن == قلیجله اوران ، قلیج چکن .

شِناس [فا ، ص] اكلامق ، طانیمق ، بیلمك معناسنه اولان (شناختن) مصدرندن مشتق اولوب وصف تركیبی صورتنده اكلایجی ، بیلیجی ، طانیبجی دیمك اولور .

تاریخ‌شناس == تاریخ بیلن .

حقوق شناس == حقوقه رعایت‌ایدن ، وفاكار ‖ علم حقوقه واقف اولان .

خاطر شناس == خاطره ، كوكله رعایت ایلین .

دقایق شناس == دقیقه‌لری ، الك كوچك شیلری بیلن ، اكلایان .

حكمت شناس == حكمته آشنا .

شِناوَر [فا ، ص] صوده یوزیجی ، یوزن ، سباح ، یوزكج .

شناورلك == یوزمه بیلمك .

[(شناه) ده بومعنایه كلیرسه‌ده لسانمزده مستعمل دكلدر] .

شِنغِردامَق [ت ، مص] شنغر شنغر ایتمك .

شنغردی == شنغر شنغر ایدرك چیقان صس ، كورلدی .

شِنو [فا ، ص] ایشتمك معناسنه كلان (شنیدن) مصدرندن مشتقدر . ایشیدن ، ایشیدیجی .

دورشنو == تلفون (تلفون) .

شِنیده [فا] ایشتمك معناسنه اولان (شنیدن) مصدرندن اسم‌مفعول . ایشیدلمش ، طویولمش .

ناشنیده == ایشیدلمه‌مش ، طویلمامش .

شِهاب [ع ، ص] (قوزموغرافیا) هوای نسیمی داخلنده وسعت وامتدادلری غایت متحول اولان وبرمحرك مضی رسم ایدرك سریعاً غیبوبت ایدن نقاط مضیئه ـ كه : هوای نسیمی‌یه تماس ایله كسب ایلدیكی حرارتدن طولایی ضیاپیدا ایدن اجسام‌صغیرهٔ ساقطه‌دن عبارتدرلر .

شیر [فا ، ص] آرسلان ، اسد ، غضنفر .

شیرخدا / شیریزدان == حضرت علی المرتضانك القاب شریفه‌لرندن بری .

شیرنر == اركك آرسلان .

شیروخورشید == ایران دولتنك بر نشانی .

شیرانه == آرسلانجه‌سنه ، آرسلانه لایق برصورتده ، دلیرانه .

شیرنجه == بدن‌انسانینك نقاط‌مختلفه‌سنده واكثریا انسه وارقه‌ده ظهورایدن‌بیوجك وموءلم برچیبان ـ كه : متعددقان‌چیبانلرینك برآره‌یه اجتماعندن متحصلدر . طبابت‌حاضره بونك‌وخامتنی ازاله ایده‌جك وسائطی احضار وتأمین ایلمشدر .

شیردل / شیرمرد == آرسلان یوركلی ، جسور .

شیرگیر == ارسلانی طوته‌جق درجه‌ده قوتلی وجسور اولان .

شیر [فا ، ص] سود (سوت) .

شیر مادر == والده سودی .

شیرخوار == سود ایچن ، هنوز ممه‌ده اولان چوجق .

شیرازه [فا ، ص] كتابك یاپراقلرینی صورت منتظمه‌ده محافظه‌ایدن باغ ، اوركو ‖ نظام ، انتظام ، رابطه .

شیرازه‌بند == شیرازه باغلیان ‖ نظام وانتظام ویرن .

شیره [فا ، ص] اوزوم صویی ، هنوز تخمر ایتمش اوزوم عصاره‌سی .

شیرین [فا ، ص] طاتلی ، حلو ‖ چوق كوزل اولدیغی حالده پك‌صوغلی .

شیرین‌ادا == لطیف ادالی .

شیرین‌زبان == طاتلی دیللی .

شیرینكام == اغزنده ، طماغنده لذت حس ایتمش اولان ، التذاذ اولان .

شیرینلك == جاذبه ، صوغلیلك .

شیش [ت ، ص] پیشیریله‌جك كبابك كچیرلدیكی معدنی ویا آغاج اینجه ، اوزون قازیق ‖ چوراب ، كیسه وسائره اورمكه مخصوص چوالدیز قالینلغنده اوجی‌چنكالی دمیرویا كمیك ‖ بدنك برطرفنده حاصل اولان قبارمه ، اور .

نه‌شیش‌یانسون نه‌كباب == هیچ برطرف متضرر اولمسون دیمكدر .

شیشلی == النده ، اوجنده شیشلی اولان ، شیشی حامل بولنان .

شیشلمك == شیشه كچیرمك ، شیشه صاپلامق .

شیشلی‌باستون == ایچنده سونكو كبی شیشی اولان باستون .

شیست [ج ، ص] (Schiste) صیاص انواعندن برمعدن .

شیست‌غضاری == (طبقات) مكتبلرده مستعمل طاش تخته‌لرك اعمال اولندیغی معدن .

شیشمك [ت ، مص] قبارمق ، اور پیدا ایتمك ‖ عفونت پیدا ایدوب انتفاخ ایلمك ‖ ایچی چوق طولاق ‖ سمیرمك ، شیشمان اولمق ‖ مغرور ومفتخر اولمق .

قولتوق‌قبارمق == بر شیدن مفتخر اوله‌رق غرورلانمق .

شیشیرتمك / شیشرمك == شیشمه‌سنی موجب اولمق ، قبارتمق ‖ بوغازلنمش حیوانی باجاغندن اوفلیه‌رك ایچنی نفسله ، هوا ایله طولدیرمق .

شيشيرلمك = قبارتلمق، شيشكتين برحاله كتيرلمك .

شيشكين = شيشمش اولان، منتفخ .

شيشكينلك = شيشكين اولاق ، شيشكين اولان شيئك حالى .

شيشك [ت،ا] ايكى ياشنده اولان قوزى .

شيشمان [ت،ص] سمين، سميز، ياغلى، ملحم اللى (انسان).

شيشمانلق = سميزلك، سمن.

شيشه [فا،ا] صيرچه‌دن قاب، صيرچه‌دن معمول شى . ☞ [زجاج]

شيشه‌جى = شيشه صاتان .

شيشه [ت،ا] اينجه چيته‌كه : حصير دوشه‌نلديكى زمان اطرافنه ميخلانور وسائر ايشلره قوللانيلور.

شيع [ع،ا] جـ : [شيعه] .

شيعه [ع،ا] بركيمسه‌نك اتباع وانصارى، طرفدارى اولان طاقم ، هيئت ، جماعت . § مستقل فرقهٔ انسانى . § حضرت امام على رضى الله تعالى عنه واولاد عيالنه اظهار محبتده التزام افراط ايدن فرقه.

شيعى = شيعه فرقه‌سنه منسوب، شيعه طائفه‌سنك مذهبنه تابع آدم .

شيفته [فا،ص] قاپيق، مفتون، شيدا .

شيفته‌كى = قاپيقلق، مفتونيت .

شيق [ج،ص] { Chic } ظريف، خوش ادالى، مودايه موافق صورتده سوسلنمش اولان .

شيقلق = سوسليلك، ظرافت، خوش اداليلق .

شيق [ج،ا] جناحية النصف حشراتدن آمريقاده بولنور برنوع كهله‌در.

شيق – (كهله)

شيللق [ت،ص] قاپو قاپو طولاشان سودتوك [قادين] .

شيلياق [ج،ا] طيور دجاجيه‌دن قويروغى ليرپازه شكلنده آمريقايه مخصوص برقوشدر .

(شيلياق)

ا – اركيكى ، ب – ديشيسى .

شيلين [انكليزجه ، ا] { Cheling } انكلتره‌ده واحد قياسى مسكوكات اتخاذ ايديلان وبزم آنچه ايله آلتى غروش قيمتى حائز بولنان كموش پاره .

شيم [ع،ا] خوى، خلق، طبيعت معناسنه اولان (شيمه)نك جمعى.

شيمپانزه [ج،ا] ذات الثديانك ذات الايادى اربعه فرقه‌سندن برنوع ميمون اولوب هند اورمانلرنده بولنور.

(شيمپانزه)

شين [ع،حر] (ش) حرفنك اسمى .

شين [ت،د] بعض صفتلره لاحق اولەرق مشابهت افاده ايدن براداتدر.

صاريشين = صارى، صارى‌يه بكزر.

شينك [ت،ا] كيله دنيلان حبوبات اولچكنك اجزاسندن اولوب درجهٔ استيعابى ممالكته كوره تبدل ايدر . [(قوطى)دن بيوكدر] .

شيو [ت،ا] انيش ، انيشلى ، سطح مائل .

داخلى شيو = استحكام خندقنك ايچ طرفنه اولان اكريلمكى، ميلى .

شيون [فا ، ا] ماتم ، يأس § ناله ، افغان .

شيونكاه
شيونكه } = ماتمخانه، ماتم محلى.

شيوه [فا،ا] كوزللرك قلبى جذب ايدن طورى § طرز، طور، اسلوب .

شيوهٔ لسان = بر لسانك طرز تحرير وتكلمى .

شيوه‌باز
شيوه‌كار
شيوه‌كر
شيوه‌كى } = شيوه‌لى ، عشوه‌باز جلوه‌لى .

شيهت [ع،ا] آت آشنا مسى؛ صيهل فرس .

شين مضمومه

شؤون [ع،ا] ايش، فصل § يكى ظهور ايدن حال معناسنه اولان (شأن) ك جمعى . [جمعى : (شئونات) كليدر] .

شباط [سريانيدن] مارت ابتداسى رأس سنه اعتبار ايدلديكنه كوره سنهٔ روميه‌نك اون ايكنجى يعنى صوكنجى آيى .

شبان [فا،ا] چوبان . قويون، كچى ، صغير كودن .

شبان [ع، ا] كنج معناسنه اولان (شاب)ك جمعى .

شبهه [ع،ا] بر قول وياقضيه‌نك صحت وعدم صحتى حقنده ذهنده حاصل اولان تردد ، شك ، كمان § عدم اطمئنان [جمعى: (شبهات) كليدر] .

شبهه‌سز = صحيح ، دوغرى مقامنده قوللانيلور كلمهٔ تصديقدر .

شبهه لنمك = بر شی حقنده شبهه وترددده دوشمك، وسوسه ایلمك § عدم اطمئنان کوسترمك .

شبهه‌لی = شبهه وکمان آلتنده بولنان § حالی امنیت بخش اولمیان .

شُتُر [فا.ـ] دوه، جمل معناسنه اولان (اشتر)دن مخففدر .

شترکربه = دوه ایله کدی یعنی اطرادسز، ایلی‌قنالی، مناسبتسز .

شتربار = بردوه یوکی قدر اولان آغرلق .

شتربان = دوه‌جی، دوه‌یی سورن .

شتربچه = دوه یاوریسی .

شترپا = کبکیك اوتی، سمتردیلن نبات .

شترخار = دوه دیکنی .

شترکاو = زرافه دینلن اوزون بویلی حیوان .

شترمرغ = دوه قوشی .

شُتُوم [ع.ـ] سوکمك، سوکوب صایمق معناسنه اولان (شتم)ك جمعی .

شتوم غلیظه = پك قباحه ایدیلن شتملر .

شُجاع [ع، ـ] شجاعتلی ، یکیت ، جسور، بهادر .

شجاع = مختلف قدرلرده اولمق اوزره قرق کوکبدن عبارت بر صورت ایسه‌ده باشلیجه بر کوکبی مشهوردر . بوصورت خیلیجه طولانی اولوب سرطان، اسد، سنبله بروج ثلاثه‌سنك الت طرفلرنده ممتد اولمقده وفردالشجاع ویا قلب‌الشجاع ویاخود سهیل شام تسمیه اولنان کوکب شجاعك یورکنده بولنمقده‌در .

شُجعان ـ شُجَعاء [ع،ـ] ج: [شجیع]

شُجُون [ع، ـ] دال ، بوداق ، فرع شعبه معناسنه اولان (شجن)ك جمعی . فروعات .

ذوشجون = داللی بوداقلی، متفرع، متشعب § قاریشیق .

شُجَیر [ع.ـ] (نباتات) کوچك آغاج ، چالی .

شُذُوذ [ع.ـ] ج : [شذیذه] .

شُرب [ع،مصـ] ایچمك، ایچلمك .

شرب خاص = (فقه) اشخاص معدوده‌یه مخصوص اولان ماء جاریه‌ده‌کی حق شرب .

حق شرب = (فقه) برنهردن ، مجرادن نصیب معین معلوم اولان صویی استعمال ایتمك حقی .

شرب الحبش = (Brayère) (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن طبابتده مستعمل برنباتدر حبشستانده ازهاره‌وثنی دافع دود وحید کبی استعمال اولنور ترکیبنده قوسسین واردر .

(شرب الحبش)

شُرَفاء [ع،ـ] ج : (شریف) حضرت حسن رضی الله تعالی عنه واسطه‌سیله نسبلری رسول اکرم (صلعم) افندمزه منتهی اولان ذوات کرام .

شُرْفه [ع،ـ] (زبانزدی شین ورانك فتحیله شرفه‌در). یوکسك علامت چیقندیسی § مناره‌نك اذان اوقونان محلی .

شُرَکاء [ع،ـ] ج : (شریك) شریکلر، اورتاقلر .

شُروب [ع،ـ] میوه‌وسائره عصاره‌سیله شکردن قویوطاللی مایع ایچنه صوقونیله‌رق ایچیلور .

شُروح [ع،ـ] براثری ایضاح ایچون یازیلان دیکر اثر معناسنه اولان (شرح)ك جمعی . [بونك جمعیده (شروحات) کلیر] .

شُرور [ع،ـ] ج : [شر] .

شُروط [ع،ـ] ج : [شرط]، [شرائط (شریطه)نك جمعیدر] .

شُروع [ع،مصـ] باشلامق، بدءومباشرت ایلمك .

شُروق [ع،مصـ] قرجیله ممرجی بولشوب ارامی غیب اولمش (عورت) .

شُست [فا،ـ] یقامه .

شسته = یقانمش، تطهیر اولنمش .

شُظیه [ع،ـ] یای، قوس § اینجیك کمیکی، آغاج قیمقی کبی برشیدن قوپمش پارچه . § (طب) اینجیك دینلن بالدیر کمیکنك یانده‌کی اینجه ، اوزون کمیك § برکمیکك قیرلدیغی وقت حاصل ایتدیکی اینجه کمیك پارچه‌لری . [جمعی : شظایادر] .

عضلات شظیه = (طب) عظم شظیه‌نك اطرافنده بولنان عضله‌لر .

شُعاع [ع، ـ] کونشدن ویا دیکر بر منبع ضیادن طیف حالنده یعنی تل تل اوله‌رق انتشار ایدن خطوط مضیئه § حرارتی نقل ایچون الیرك تعقیب ایلدیکی استقامت [جمعی : (شعاعات) و(اشعه) کلیر] .

شعاعی = شعاعه منسوب . || شعاع طرزنده یعنی بر مرکزدن صدور ایدرك و کیتدکجه آیریله‌رق اطرافه یاییلان شیلر . [آرایه تکرارلکنك لطف نظرلری کبی اولان شیلره شعاعی دینور] .

حرارت شعاعیه ویا حرارت بالانشعاع = (حکمت) فضادن بالمرور بر جسمدن جسم آخره انتقال ایدن حرارت .

شعاعات ناریه } شعاعات حروریه } = (حکمت) حرارتك فضاده بر مسافه قطع ایتمك اوزره انتشاری اثناسنده تعقیب ایلدیکی خطلر .

شعاع منعکس = (حکمت) برمجلا مسطح اوزرینه وارد اولان برشعاعك ـ زاویهٔ وروده مساوی بر زاویهٔ انعکاس رسم ایدرك دیکر جهته منعکس اولان قسمی .

شعاعیه = (حیوانات) حیوانات ابتدائیه‌دن نجم البحر کبی شعاعی شکلده بولنانلرك منسوب اولدقلری شعبه .

شُعبه [ع،ـ] بولنق، بلوك، قسم، طاقم، فرع § دال ، بوداق . § بوداره‌ٔ رسمیه‌نك منقسم اولدیغی اقسام مخصوصه‌دن هربری . § دارالفنون کبی مکاتب عالیه‌نك انواع علوم اعتباریله آیریلان قسملری : ادبیات شعبه‌سی، فنون شعبه‌سی، الهیات شعبه‌سی . [جمعی : (شعبات) کلیر] .

شعبه‌لندیرمك = داللاندیرمق، تشتته دوشرمك .

شُعَراء [ع،ـ] ج : [شاعر] .

شعرای جاهلیه = دین اسلامك ظهورندن اول خطهٔ حجازیه‌ده ظهور ایتمش اولان مشاهیر بلغای عرب .

شعرای یمانی = [شعراء الیمانی] .

شُعْلَه [ع،ا] آلو، آتش آلوی، زبانهٔ آتش . § (کیمیا) برغازك نار بیضا حالنه کچمسندن متولد ایشلدی .

شعله‌خیز
شعله‌دار
شعله‌زن
شعله‌ور
شعله‌گیر
= شعله‌لی آلولنمش طوتشمش ، یانان § پارلاق .

(شعله)

١ — بیاض ٢ — سیاه ٣ — مائی

شُعُوب [ع،ا] جماعت، طائفه معناسنه اولان (شعب)ك جمعی .

شُعُور [ع،ا] طویغو ، حس ایتمه ، اکلامه، تفهم، ادراك .

بی‌شعور = شعورسز، ادراکسز .

شُغْل [ع،ا] اوغراشه‌جق ، مشغول اوله‌جق شی، ایش، غائله، مشغولیت . [جمعی : (اشغال) کلیر] .

شُفَعاء [ع،ا] جمع : (شفیع) .

شُفْعَه [ع،ا] (فقه) بر ملك مشتراینی مشتری‌یه هرقاچه‌مال اولمش ایسه اول مقدار ایله تملك ایتمك .

حق شفعه = صاتیلان بر مال وملکه مشترك وحصه‌دار ویا قومشو اولانلرك عین ثمنله صاتین آلمق اوزره اخیاره ترجیح اولنملری حقی .

شُقُوق [ع،ا] یاریق معناسنه اولان (شق)ك جمعی . یاریقلر ، چاتلاقلر .

شُقّه [ع،ا] پارچه ، قطعه ، کاغد پارچه . § (رسمیات) بیوك بر مقامدن کوچوك برمقامه یازیلان تحریراته ویریلن اسم : (سیاقنده شقهٔ شاهانه ترقیم قلندی) .

شُکات [ع،ا] جمع : (شاکی) . شکایتجیلر .

شُکْر [ع،ا] کوریلن نعمته، عاطفته قارشی اظهار اولنان قیمتشناسلق، ممتدارلق .

شکران = شکر ایتمك، ایلك بیلمك، ممتدارلق . [(شکرانیت) غلطدر .]

شکرانه = علامت شکران .

شکرگذار = ادای شکر ایدن ، متشکر .

شکرگذاری = شکرگذارلق .

شُکُفْتَه [فا،ص] چیچك کبی آچلمش اولان .

نوشکفته = یکی آچلمش .

شُکُوفه [فا،ا] چیچك ، زهره .

شُکُوك [ع،ا] جمع : (شك) .

شُکُوه [فا،ا] اولولق ، عظمت ، جلال ، مهابت ، اقبال .

شُمار [فا،ا] صایی ، حساب . § (ص) صاییجی ، صایان .

بی‌شمار = حدسز حسابسز، صاییسز، لایعد .

خطوه‌شمار = آدیم صاییجی .

لقمه‌شمار = هرکسك لقمه‌سنی صایان .

شمارنده = صاییجی، صایان، حساب ایدن .

شمرده = صایلمش ، حساب ایدلمش، معدود .

شُمَنْدُوفِر [ج،ا] (دمیریولی) .

شُمُوس [ع،ا] جمع : (شمس) .

شُمُوع [ع،ا] جمع : (شمع) .

شُمُول [ع،مص] معناً ایچنه المه، احاطه ایتمه ، قاپلامه § تعلق ایتمه ، عائد وراجع اولمه .

عالم‌شمول = جهانی قاپلایان، قاپلامش اولان .

شمولندیرمك = خصوصیتدن چیقاروب عمومی ایتمك، سعه‌سنی، دائره‌سنی بیوتمك .

شُمینه [ج،ا] مبانی ومساکن قدیمه‌ده اوطه‌لرك تسخینی ایچون صورت مخصوصه‌ده یاپیلمش اوجاقلر الآن اوروپاده موجود اولوب حفظ صحت نقطهٔ نظرندن اك ایی اصول تسخیندر .

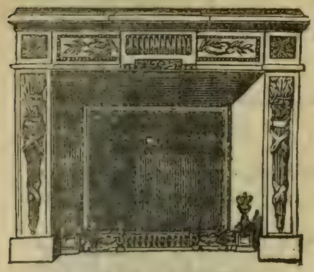

(شمینه)

شُو [ت،ا] (بو) ایله (او) آره‌سنده‌کی بعدده بولنانی ویا زیرده کله‌جك اولانی کوسترمکه یارار اسم اشارتدر .

شوقدرکه = انجق : مع هذا .

شورا = شومحل .

شُوی [فا،ا] یقامه .

مرده‌شوی = اولو یقایان، غسال .

شُوالیه [ج،ا] قرون وسطاده اوروپاده پك زیاده نفوذه مالك اولان دره بکلرندن هربری .

شُوخ [فا،ص] حرکاتنده سربست . § شن ، اویناق § آچیق، بی‌حیاء .

شوخی = شوخلق .

شوخ‌مشرب = آچیق مشربلی § شن، شاطر .

شُور [فا،ص] ککرمسی ، طوزلو . § شماته ، چیفلق .

شورانگیز = چیفلق،کورلدی قوپاران .

شُورَی [ع،ظر] مذاکره محلی ، مجلس رسمی .

شُوراق [ت،ا] چوراق، غیرمنبت محل .

شُورَه [فا،ا] چوراق ، غیرمنبت محل .

شوره‌زار = چوراقلق محل .

شُورِش [فا،ا] قاریشقلق .

شُوریده [فا،ص] حالی پریشان، قاریشیق .

شوریده‌حال = حالی پریشان اولان .

شوریده‌خاطر = جمعیت‌خاطری اولمیان، فکری پریشان اولان .

(شمندوفر)

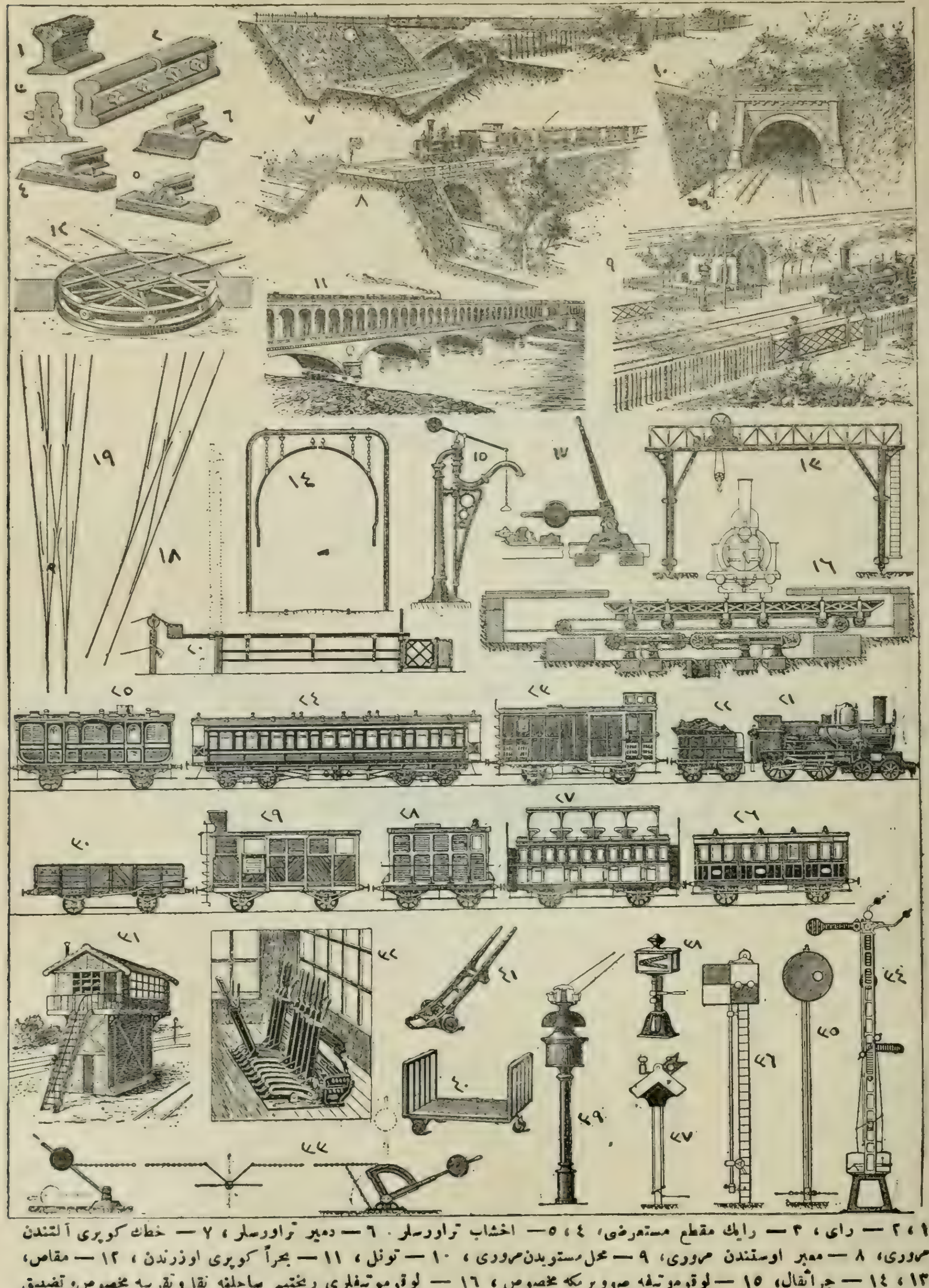

١ ، ٢ — رای ، ٣ — رایك مقطع مستعرضی، ٤ ، ٥ — اخشاب تراورسلر . ٦ — دمیر تراورسلر ، ٧ — خطك كوپری آلتندن مروری، ٨ — معبر اوستندن مروری، ٩ — محل مستویدن مروری ، ١٠ — تونل ، ١١ — بحراً كوپری اوزرندن ، ١٢ — مقاص، ١٣ ، ١٤ — جراثقال، ١٥ — لوقوموتیفه صوویرمكه مخصوص ، ١٦ — لوقوموتیفلری ریختیم ساحلنه نقل وتقریبه مخصوص وتضییق ماه‌قوتیله متحرك ارابه ، ١٧ — مانورا ایچون مانیووله ، ١٨ ، ١٩ — خطلرك اختلاطی(قرووازمان) ، ٢٠ — ترەنك اثنای مرورنده

كچيد محلرينى سدايدن متحرك قپو ، ۲۱ — لوقوموتيف ، ۲۲ — كومورلك ، ۲۳ — (باغاژ) دنيلن يوك واغونى ، ۲٤ — يتاقلى واغون ، ۲۵ — پوسته ، ۲٦ — برنجى صنف يولجيلرينه مخصوص ، ۲۷ — جوارخطلرينه مخصوص يولجى واغونى ، ۲۸ — حيوانات نقلنه مخصوص ، ۲۹ — اشياى تجاريه (مارشانديز) ، ۳۰ — پوسته ، ۳۱ — پوسته براقه سى ، ۳۲ — پوسته براقه سندن اشارت ويرمكه مخصوص مانيوه لر ، ۳۳ — ايكى استاسيون آره سنده اشارت مانيوه سى ، ۳٤ — سه ماور ، ۳۵ — ايلرى اشارتى ، ۳٦ — توقف اشارتى ، ۳۷ — شمندوفر اداره ٔ عموميه سنه معلومات ويرمكه مخصوص ، ۳۸ — اشارت فنارى ، ۳۹ — الكتريق چراغى ، ٤۰ ، ٤۱ — نقليات ارابه لرى .

شوسه [ج ، س] {Chaussé} بالق صيرتى بيچمنده اوله رق قيرمه طاشلرله قومدن ياپلمش ايكى طرفى خندقلى جاده .

شؤم [ع ، ص] مشئوم ، اوغورسز .

شويله [ت ، د] حال وطرز تمثيلنه دلالت ايدر اداتدر .

شويله جه = بووجهله .

شهداء [ع ، س] جـ : (شهيد) .

شهرت [ع ، س] خلق آره سنده سويلنمه § بر آدمك عموجه معروف اولان اسم ، مخلص ، ولقبى .

شهرت كاذبه = بغير استحقاق قازانيلان صيت ، حسن شهرت .

شهرتشعار = شهرتلى ، مشهور .

شهرتگير = شهرتى اييلان ، پك مشهور .

شهرتلى = مشهور .

شهره [ع ، ص] شهرتلى ، مشهور ، شهير .

شهود [ع ، س] شهادت ايدن معناسنه كان (شاهد) ك جمعى § مادى ، مرئى § وجود بولمه ، موجود اولمه . ميدانه گلمه § مشاهده ، ايتمه ، گورمه : اصحاب شهود .

مهد شهود / عالم شهود = عالم مادى ، دنيا .

شهور [ع ، س] آى معناسنه اولان (شهر) ك جمعى .

شهور ثلثه = رجب ، شعبان ، رمضان آيلرى .

شيوخ [ع ، س] قبائل رئيسى معناسنه اولان شيخك جمعيدر . طريقته متعلق اولان شيخك جمعى : (مشايخ) طرزنده مستعملدر .

شيوع [ع ، س] خلق آره سنده بيلنمه ، هركسك مسموع ومعلومى اولمه .

ص

ص [ع فا ت، حر] الفبای عربیه‌نك اون دردنجی و ترکجه الفبانك اون یدنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۹۰) عددینه و مختصر تاریخلرده ماه صفره دلالت ایدر.

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شکلی بروجه آتیدر:

ص	کوفی
ص	تعلیق
ص	ثلث
ص	نسخ
ص	سیاقت
ص	توقیع
ص	دیوانی
ص	جلی
ص	اجازت
ص	رقعه
ص	ریحانی
ص	شجری

صائِب [ع، ص] صواب ایله متصف، خطاسز، دوغری: رأی صائب § بلا انحراف مقصده واصل اولان، سهم صائب.

صائِل [ع، ص] صالدیریجی، صالدیران، صولت و هجوم ایدن، متجاوز.

صائِم [ع، ص] اوروجلی، اوروج طوتان.

صابان [ت، س] چفت سورمکه مخصوص زراعت آلتی. 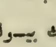 [زراعت]

صابان اوکچه‌سی = صابانك دمیری.

صابان قیران = پك بیوك بر جنس کوك.

صابِر [ع، ص] (صبور) ایله مترادفدر. صبر ایدیجی، ایدن.

صابوق [ت، ص] صاپمش، دوغری یولی شاشیرمش.

ابوق صابوق = صاچمه‌صاپان (سوز)، هذیان. غیر معقول سوز.

صابون [مشترك، س] بدندن، چماشیردن کیری، یاغی چیقاران، تمیزله‌ین معروف ماده ـ که: زیتون یاغی ایله سود، پوتاس و سائره‌دن یاپیلیر.

عرب صابونی = اساسی حمض و صاص اولان بر نوع صابون اولوب طبابتده مستعملدر.

لکه صابونی = ترکیبنده لکه‌لری ازاله ایده‌جك بعض اجزا بولنان صابون.

صابون طاشی = بر نوع کل ـ که: لکه چیقارمق ایچون قوللانیلور.

صابونی } = صابون یاپان و یا صاتان آدم.
صابونجی }

صابونلامق = صابون ایله ییقامق.

صاپ [ت، س] ایپ، قل، تار، ملك. § حبوبات و دیگر بعض نباتاتك اینجه ساقی § بعض میوه‌لری داله ربط ایدن اینجه چوب § مختلف آلات و ادواتك قوللانیلمسی ایچون طوتیله‌جق اوزونجه محلی (اکری اولورسه قولب دینور).

صاپسز = صاپی اولمیان.

ایپسز صاپسز = بر یره مربوط و منسوب اولمیان، سرسری.

(صابون اعمالی)

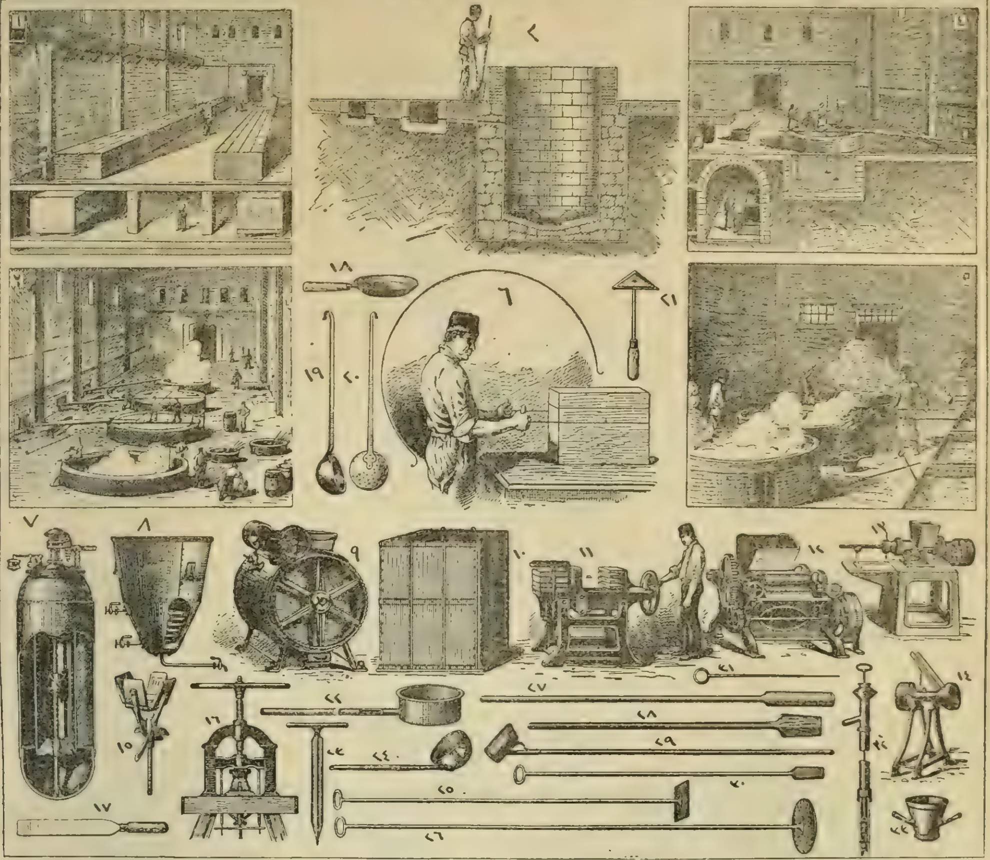

١— سودا محلولی استحضارینه مخصوص صالونك مقطعی، ٢— صابونك تمخین و تخمیرینه مخصوص کارگیر قزغان، ٣— تخمیر قزغانلرینك بولندیغی صالونك منظرهٔ عمومیه‌سی، ٤— بیاض صابونك تصفیه عملیاتی ٥— طون یاغندن صابون اعمالاتی، ٦— اینجه بر دمیر تل ایله بر صابون خمیرینك قطعی، ٧— اجسام دسمه‌دن صابون اعمالی ایچون تعره ، ٨— صابون قزغانی، ٩— بخار «ملانژور» ی، ١٠— صابون قابی، ١١— صابون کسن ماکنه، ١٢— اوچ سلندیرلی ماکنه، ١٣— لبماکنه‌سی، ١٤— ونده، ١٥،١٦— تضییق آلتلری، ١٧— چلیك اسپاتول، ١٨— طاره، ١٩،٢٠— کپچه، ٢١— سیلکی، ٢٢— قولپی دلیك صواق، ٢٣— صابونلری دلمك ایچون شیش، ٢٤— اولوقلی کپچه، ٢٥،٢٦— بیوك و کوچك موت، ٢٧،٢٨ ٢٩— آغاج اسپاتول، ٣٠— کوسکی، ٣١— ایکنه، ٣٢— طولومبه، ٣٣— صابون وازولری .

صاپلی = صاپی اولان § بر نوع طاوه شکلنده کپچه .

صاپازطه [ج . ـ] شدتلی تکدیر ، توبیخ (تعبیر عامیانه‌در) .

صاپارنه [ج .ـ] هندن کابر اوزون الیافلی برجنس کوك .

نمچه صاپارنه‌سی = وحید الفلقه شعبه‌سنك قلقاسیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

صاپان ـ صپان [ت ، ـ] طاش آتمغه مخصوص و ایکی اوجندن برر غیطانه مربوط کوچوك کیسه ـ که : وقتیله اسلحهٔ حربیه‌دن معدود ایدی .

(نمچه صاپارنه‌سی)

صاپان طاشی = صاپان ایله آتیلان طاش .

صاپان بالغی = کوپك بالغنك ایری جنسی ـ که : بورنی دستره‌لیدر . ☞ [کوپك بالغی] .

صاپان [ت ، ـ] (بحریه) مقره‌یی ایجاب ایدن محله ربط ایچون طبله‌سنك اطرافنه قوشادیلان خلاط ویا دمیر . و یاخود زنجیر باغ . § بر یوکی قالدیرمق ایچون اطرافنه قوشادیلان ایزبیرو .

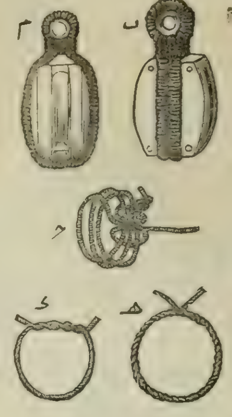

(صاپان)

م — تك صاپانلی طورنه ، ب ـ چفت صاپانلی طورنه ، ح ـ اىقارەوزصاپانی ، ء ـ عادی صید صاپان ، ه ـ چفته صید صاپان ·

صاپتمق [ت ، مص] دوغری یولی شاشیرمق ، غائب ایتمك · ضلاله دوشمك § دوغری یولدن چیقارمق ، طریق استقامتی تحویل ایتمك § سوزی شاشیرمق ·

صاپقین = صاپمش ، ضال ·

صاپقین [ت ، ـ] صاپلایەرق بیوك بالق آولانان اوجی چنكالی آلت · [زبقین] ·

صاپلامق [ت ، مص] صوقمق ، باتیرمق ، صانجمق ، دیكمك (ركز) ·

صاپلاتمق = صوقدیرمق ، صانجدیرمق ، دیكدیرمك ·

صاپلانمق = صوقلمق ، باتمق ، صانجلمق ، دیكلمك § كیروب چیقامامق § برفكرده اصرار ایتمك ·

صاپمق [ت ، مص] دونمك ، طوغری یولدن چیقمق ·

صاپلمق = دونلمك ، طریقك استقامتی تحویل ایلمك ·

صاپه [ت ، ص] طریق مستقیم اوزرنده اولمیان § اوزاق ، طولاشیق اولان § كسدیرمه اولمیان ·

صاتاشمق [ت ، مص] مداخله وتعرض ایتمك ، ازعاج ایتمك § غوغایه ، منازعەیه مجبور ایتمك § شاقه ایتمك ، لطیفه صورتیله طاقلمق ·

صاتمق [ت ، مص] بر مالی آقچه ایله مبادله ایتمك ، بیع وفروخت ایلمك § كندینه سوس واهمیت ویروب نفسنده اولمیان مزیتلری وارگبی كوسترمك ·

صاتمه
صاتیش } = فروخت ، بیع § كوستریش
صاتم

صاتون ـ صاتین [ت ، فه] صاتمه مقابلی · (دائما المق فعلیله برلكده قوللانیلور ·)

صاتون المق = اشترا ایتمك ، آقچه‌یی مال ایله مبادله ایلمك ·

صاتجی [ت ، ص] صاتان ، بایع § سوقاقلرده مال ، سبزه ، یمش وسائره كزدیرەرك فروخت ایدن آدم ·

صاچ [ت ، ـ] بالخاصه انسانك باشنده حاصل اولان قیللرك مجموعی · اشعار ·

آلن صاچی = نسوانه نسبتله كاكل § اركككه نسبتله پرچم ·

تپه صاچی = پرچم ·

صاچ قیران = تریقوفیسی دنیلان وبر طفیل مخصوصك تأثیری آلتنده حصوله كلەرك باش ویوزده‌كی قیللرك جلد حذاسندن قیریلوب دوكلمسنی موجب بر علت ·

(صاچ قیران)

صاچ دوكن = پلاد دنیلن وینه بر طفیل مخصوصك تأثیری آلتنده حصوله كلەرك صاچلری دیبندن جزوری ایله برابر دوكن بر مرض ·

صاچ ماكنه‌سی = صاچ كسمكه مخصوص آلت ·

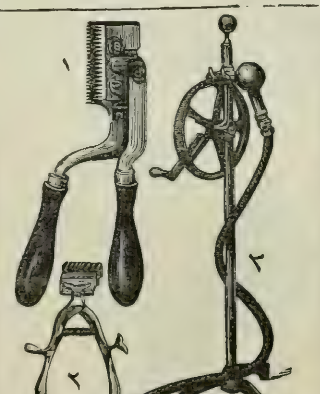

(صاچ ماكنه‌سی)
١ — حیوانات ایچون ، ٢ — صاچ ایچون ، ٣ — ماكنه‌لی ·

اكرتی صاچ = طاقمه صاچ ·

عرب صاچی = قارمه قاریشیق ایش ·

صاچ وصقال = سن وسال ·

صاچلی صقاللی = یاشلی باشلی ، كماله ایرمش آدم ·

صیرمه صاچ = پك كوزل صاری صاچ ·

صاچلی = صاچی كور اولان ·

صاچاق ـ صچاق [ت ، ـ] سوس ایچون بر شیئك كنارندن صارقان شی ، [پوسكول ، اویه ، دانتله وسائره] § (معماری) چاتینك بنا جبهه‌سندن طیشاری چیقان كناری وبوكناره علاوه اولنان اویه‌لی طاش ویاتخته‌دن سوس ·

صالقیم صاچاق = پوسكول كبی هر طرفدن صارقان سوسلر § پریشان ، طاغینق ·

صچاقلی = اطرافنده صاچاق اولان ·

صاچمق [ت ، مص] سرپمك ، غیر منتظم بر صورتده طاغتمق ، نثرونشر ایتمك ، سرپلمك ، طاغیلوب یایلمق ·

صاچندی = صاچلمش شی ، صاچلمش شیلر ·

صاچمه [ت ، ـ] صاچمق ماده‌سندن مصدر مخففی § آو تفنكنه قونیلان پك كوچوك قطرده قورشون دانه‌لری § ربطسز ، مناسبتسز سوز ·

صاچمه صاپان = معناسز ، مناسبتسز ، غیر معقول سوز ·

صاچمه‌لامق = صاچمه صاپان سوز سویلمك ·

صاحب [ع ، ـ] مالك ، متصرف اولان كیمسه § حائز ، متصف § حامی § مصاحبت ایدیجی ، صحبت ایدن · [جمعی : (اصحاب) كلیر ·]

صاحب چیقمق = بو بمعنادر دیمك ‖ التزام وحمایه ایتمك ·

سوزینه صاحب = وعدنده ، سوزنده صادق اولان ·

صاحبسز = مالك و صاحبی اولمیان § حامیسی ، دستگیری اولمیان ·

صاحبسزلك = حمایه‌سز ، بیكسلك ·

صاحبقران = مسعود وموفق ومظفر اولان حكمدار جهانكیر ·

صاحبقرانی = صاحبقرانلق ·

صاد [ع ، ـ] (ص) حرفنك اسم مشتركیدر ·

صادر [ع، ص] صدور ایدیجی ، ایدن ، ظهور ایدن

شرفصادر = شرفله صدور ایدن ، اصدار بیوریلان (ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه)

صادق [ع، ص] دوغری، صحیح، کرچك، (کاذب) مقابلی .

صادق القول = دوغری سوزلی .

صادق الوعد = وعدنده صادق، سوزینه صاحب § صداقتله متصف ، صداقتلی .

صادقانه = صادق اولانه یاقیشیر صورتده، صداقتله .

صارارمق [ت، مص] صاری اولمق § بکز صولمق .

صارارتمق = صاری ایتمك ، صاری رنککی ویرمك .

صاراقه [ت، ص] اکلنجه، استهزاء ، مسخره‌لق .

صاراقه‌یه آلمق = اکلنمك ، استهزا ایتمك ، طاقلمق .

صاراوله [ت، ص] (بحریه) یلکنلری طوپلایوب صارمه . یلکنك صاراوله حالی .

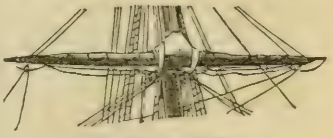

(یلکنك صاراوله حالی)

صارپ [ت، ص] دیك ، اوزرینه چیقلمسی ، اوزرنده یورنمسی مشکل اولان § مشکل ، زور ، کوچ .

صارپه صارپق = مشکللشمك ، کوچ اولمق ، زورلاشمق .

صارپلاشمق = زور، کوچ، مشکل اولمق .

صارصاق [ت، ص] رعشه‌دار اولان ، دیترەین § ابدال .

صارصمق [ت، مص] (برشیئی چارپمق، اوزمق ، دورتمك ، کندی حرکتنی انتقال ایتدیرمك صورتیله) تحریك ایتمك ، قیملداتمق § ضعف وعجز وسکته‌یه دوچار ایتمك .

صارصلمق = اوصورتله تحریك ایدلمك ، قیملداتلمق || ضعف وعجزه، سکته‌یه کرفتار ایدلمك .

صارصلمه = (صارصلمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صارصلیش = صارصلمه .

صارصندی = تزلزل ، تحرك .

صارغی [ت، ص] صاره‌جق شی، صارمغه مخصوص بزوساره § یاره‌لری تیمار ایدلدکدن صکره صارمغه مخصوص بزلر؛ عصابه غاز، تالیقو، بزدن یاپیلانلری، آلچی ونشاسته صارغیلری دنیلن نوعلری واردر .

صارف [ع، ص] صرف ایدیجی، ایدن § دکشدیریجی § مصرف ایدیجی .

صارقمق [ت، مص] اشاغی دوغری اوزانمق .

صارقتمق = اشاغی دوغری اوزاتمق § اصیلی طوتمق .

صارقندی = تعدی ، تعرض ، تجاوز § صاتاشمه .

صارقیق = (ص) اشاغی‌یه اوزانان .

صارلمق [ت، مص] بر شیئك اطرافنه دونه‌رك طولاشمق § کندی اطرافنه برویامتمدد شیلری طولایوب ایچنده قالمق § برینك بوینه ، بلنه اللرینی طولامق § کمال تهالکله برشیئی قاورامق، یاپیشمق .

درت ال ایله صارلمق = کمال تهالکله تشبث ایتمك .

صارم [ع، ص] کسکین، کسیجی، [اکثریا قلیجه وصف اولنور : سیف صارم]

صارماشمق [ت، مص] بربرینه صارلمق، قوجاقلاشمق .

صارماشیق [ت، ص] ذات الفلقتین شعبه‌سنك علقیه فصیله‌سنه منسوب برنبات اولوب رمات کلدیکی شیئه صاریله‌رق اوزایوب کیدر . انواع مختلفه‌سی واردر .

(صارماشیق)

اوجاق صارماشیغی = علقیه فصیله‌سندن بر نوع صارماشیقدر .

(اوجاق صارماشیغی)

صارمساق [ت، ص] وحیدالفلقه شعبه‌سنك زنبقیه فصیله‌سندن حشیشهٔ خالده ونادراً ذوسنتین بر نباتدر . صارمساغك ساقی تحت الارض بر ساق بصلیدن عبارت اولوب طباخته آفاویه کبی مستعملدر. شرق طرفلرنده بونك بصلی توز حالنه کتیره‌رك بیبر مقامنده استعمال ایدرلر . صارمساق طبابتده دافع تنها ومنفط کبی مستعملدر. هر نوع طوپراقده نشوونما بولورسه‌ده بالخاصه قوملی طوپراقلرده دها زیاده بویور .

(صارمساق)

ا — چیچکی ، ب — بصلی (صارمساغك دیشی) .

یشیل صارمساق = یشیل یاپراقلری بهارات کبی استعمال اولنان بر نوع صارمساقدر . صارمساغك تحت الارض اولان ساقلرینه بصل و اونی تشکیل ایدن قطعه‌لرك هربرینه‌ده صارمساق دیشی تعبیر اولنور بوده بهارات کبی مستعملدر .

(یشیل صارمساق)

بيانى صارمساق = (ثوم جبالى) وحيدالفلقه شعبه‌سندن زنبقيهٔ صحيحه فصيله‌سندن بر نوع صارمساق اولوب يصللرينى آلمق ايچون اكيليه.

(بيانى صارمساق)

صارمساق اوتى = (حشيشة الثوم) ذات الفلقتين شعبه‌سندن صليبيه فصيله‌سنه منسوب اولوب صارمساق رايحه‌سنده بياض چيچكلى بر نباندر.

(صارمساق اوتى)

صارمق

[ت، مص] بر شيئك اطرافنى چويروب طولامق، قوشاتمق § باغلامق § احاطه § محاصره § ايپ، ايپلك كبى شيلرى بر محوره، بر شيئه طولامق § قوجاقلامق، دراغوش ايتمك § خوشه كيتمك، موجب حظ اولمق § ياقيشمق، مناسب اولمق § لطيفه طرزنده بريته طاقلمق.

صارمه = (صارمق) ماده‌سندن مصدر تخفيفى § صارمغه يارايان شى § ياپراق طولمه‌سى دنيلن طعام § پهلوانلرك كندى باجاقلرينى خصملرينك باجاغنه صاره‌رق انى دوشورمكه چاليشمه‌سى.

صاريچ

[ت، بـ] ☞ (صهريج).

صارى

[ت، ص] الوان اصليهٔ سبعه‌دن كوكورد رنكنده اولانى، اصفر، زرد § بكزى وقيللرى صاريجه اولان آدم § يموطه‌نك ايچ قسمى.

صاريشين = صاچلرى صاريجه، رنكى بياض اولان.

صاريجه
صاريمتراق
صاريمسى
= صارى‌يه بكزر، صارى‌يه چالار.

هند صاريسى = (كيميا) صارى رنكلى، صوده وكئولده وقلوياتده قابل حل بر مادهٔ ملونه اولوب هنددن كتيريلور وقلويلرله امتزاج ايدنجه قويو صارى اولور.

صاريلق = صفره‌نك قانه قاريشمه‌سندن متولد واكثريا قره‌جكر امراضنه مربوط بر مرض كه: بكزك، كوز بياضنك صارارمه‌سنى موجب اولور؛ يرقان § صارى رنكك منظره‌سى.

صارى صبر = (نباتات) زنبقيه فصيله‌سندن اولوب ممالك حاره‌يه مخصوص بر نباندر. اوراقنه اجرا ايديلن شقلرله بوندن (صبرين) اسمنده بر مادهٔ مؤثره استحصال اولنور. طبابتده و بيطريده مستعملدر. حامض آزوتك تأثيريله آلتون رنكنه مشابه برلون احداث ايدر. صنايعده يوك، ايپك، پاموق كبى شيلرى مختلف رنكلرله بويامق ايچون مستعملدر.

(صارى صبر)

صاريلى = الوانى ميانده صارى رنك اولان.

صارى قنطاريون = ذات الفلقتين شعبه‌سنك جنطيانيه فصيله‌سندن بر نباندر. ممالك معتدله‌ده بولنور.

(صارى قنطاريون)

صارى آصمه قوشى = طيور دوريه‌دن اسكى آغاجلرك ذروه‌سنده يووه ياپار هر طرفده بولنور بر قوشدر.

(صارى آصمه قوشى)

صارى يونجه = ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سنه منسوب چايرلر آره‌سنده نشو ونما بولور وبالخاصه اكيلير بر نباندر.

(صارى يونجه)

صاريق

[ت، ـ] باش كسوه‌سى اوزرينه صاريلان تولبند، شال وسائره، عمامه، دستار.

بورمه صاريق = قات قات صارلمش صاريق.

صاريغى بورمه = قيوريلمش خورده ياپيلوب ايچنه دوكلمش جويز ويا بادم قونيلان بر نوع طاتلى.

صاريقلى = باشنده صاريغى اولان || طريق علميه‌يه منسوب آدم.

صاع

[ع، ـ] كيله‌نك اجزاسندن اولچك، شنيك، بيك درهملك تورطى؛ [جمعى: (اصواع) كلير.]

صاعد

[ع، ص] صعود ايديجى، يوقارى قالقيجى، قالقان: دود صاعد.

صاعقه

[ع، ـ] بربلوطك حامل اولديغى الكتريقله ارضك صيورى محللرندن جوهوايه انتشار ايدن مغاير جنسلى يعنى منفى الكتريقك امتزاجندن حصوله كلان وزمينه طوغرى نزول ايدن شرارهٔ الكتريقيه، يلديرم. [جمعى: (صواعق) كلير.]

سپر صاعقه = (پاراطودر) ☞ [سپر]
[بومعناده قوللانيلان پاراتونر سپر رعد ديمكدر.]

صاغ [ت،صـ] علتدن ، مرضدن بری ، سالم . صحت وعافیتده بولنان § برحیات، حی، جانلی ، زنده § صافی، خالص، غیرمغشوش .

صاغلام = صحیح البدن || قوی، متین.

صاغلاملاشمق = قوی ومحکم اولمق || تأمین اولنمق .

صاغلاملاشدیرمق | صاغلاملامق = قوی ومحکم ایتمك || تأمین ایلمك .

صاغلاملق = صحت، تندرستی || محکملك.

صاغلق ویرمك = خبرومعلومات ویرمك . سمت ، محل تعریفنده دخی قوللانیلور .

صاغالمق = ایلشمك، اعادهٔ عافیت ایلمك

صاغ آقچه = آلتون سکه‌نك قیمتی اعتباریله اولان .

باشك صاغ اولسون = مقام تعزیتده قوللانیلور .

صاغلق = دیریلك، زندکانی § صحت وعافیت .

الکزه صاغلق = تقدیر وتحسین تعبیری آفرین .

صاغ [ت،صـ] (صول) مقابلی ، یمین ، راست . یوزینی کونشك طوغدیغی جهته چویرن برآدمك جنوب سمتنه مصادف طرفی § انسانك صاغ جهتنه دوشن .

صاغ قول | صاغ جناح = (عسکری) دشمنه متوجه براوردونك صاغ جهتنده‌کی فرقه ، مفرزه ، قسم عسکری .

صاغ قول اغاسی = بیکباشی ایله یوزباشی آره‌سنده‌کی رتبهٔ عسکریه‌نك متقدم اولدیغی ایکی درجه‌دن بری ـ که : صول قول اغاسنه تقدم ایدر . [الیوم یالکز اطبا ایله بحریه واستحکام صنفلرینه مخصوص بر رتبه‌در .]

صاغلی صوللی = صاغ وصول طرفی اولان .

صاغلیجاق = حیات ، زندکانی || صحت وعافیت .

صاغلیجاقله = صحت وعافیتله (دعادر) .

صاغدیج [ت، صـ] دوکونده کلین ویا کوه‌کینك یاننده بولنان ، آنلره مراسم ازدواجیه‌یی اوکره‌دن .

صاغدیجلق = صاغدیجك صفت ووظیفه‌سی .

صاغر [ت،صـ] قولاغی ایشتمین ویا کوجلکله ایشیدن ، اصم § ایچی طولی اولمق حسبیله اوریلنجه سس چیقارمیان § شفافلغی ازاله ایدیلان شی : صاغر جام § (موسیقی) آز ویا بوغوق سس چیقاران .

صاغر تنجره = قولایلقله قیزمیان وحرارتی نقل ایتمین تنجره .

صاغر کاف = نون کبی و فقط ککزدن اوقونان (ك) : قاکلیجه ، قرا کاق کبی .

صاغر جیواطه = (بحریه) بر مانعه‌یه تصادفله بریاندن اوبریانه کچه‌مین چیوی .

صاغرلق = قولاغك ایشتمه‌مسی، صمم.

صاغر آیاق = (معماری) کمرلی انشاآتده ایکی ویا اوچ اماقده برینك ایاقسز اوله‌رق انشا ایدلمسی .

صاغری [ت،صـ] حیوانك بلیله قویروق صوقومی آره‌سنده‌کی طولغونجه ویوارلاقجه محل § (طوپوغرافیا) برخرقك، برجدولك مائله‌سی .

صاغمال [ت،صـ] صاغیلیر ، صاغیلان ، سودلی، سودی آلنیر (قویون، کچی، اینك ، مانده) { (صاغیملی) تعبیری غلط اولسه کرکدر . }

صاغمق [ت،مصـ] ممه‌یی پارمق اوجلریله صیقوب صیغایه‌رق سودینی چیقارمق ، استحلاب § اغفال ایدوب پاره‌سنی آلمق .

صاغمه = صاغمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی.

الکم صاغمه = { غلطدر . }

☞ [علائم سماء]

صاغدیرمق = (صاغمق) فعلنی دیکرینه ایفا ایتدیرمك .

صاغیم = صاغمه ، استحلاب .

صاغاناق [ت،ـ] بردن بره کثرتله یاغوب کچن یاغمور § بردن بره کلن شدتلی ضرر .

(صاغاناق)

صاف ـ صافی [ع ، صـ] صفوت ایله متصف، تمیز، خالص § براق § غل وغشدن عاری .

صافدرون | صافدل = یورکی ، قلبی تمیز ، غل وغشدن عاری آدم || بون.

صافدرونلق | صافلق = ساده دللك || بونلك .

صافدلانه = صافدل اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

صافنات [ع،ـ] جـ : (صافن) پك صوی آتلر : صافنات الجیاد .

صاقار [ت،صـ] الی یشه‌یراشماز، هرشیئی قیران، بوزان § اوغورسز، چفته‌لی.

صاقرغه [ت ، ـ] قویون وکوپك کبی حیوانلره عارض اولوب اتلرینه کومولورجه‌سنه یاپیشان کوچوك بربوجك .

صاقساغان [ت ، ـ] الاجه قارغه . طیور دوریه‌دن اولوب ممالکمزده کثرتله بولنور .

(صاقساغان)

کوچك صاقساغان قوشی = طیور دوریه‌دن برنوع صاقساغاندر .

(کوچك صاقساغان قوشی)

(آمریقای جنوبی‌یه مخصوص نوعی)

صاقلامق [ت،مصـ] كيزلەمك ، ستر واخفا ايتمك § كتم وانكار ايلمك § باشقەسنە بر وقت ايچون قالديروب حفظ ايتمك § محافظه ايتمك : جناب حق نظردن صاقلاسون .

صاقلانمق == صاقلامق فعلنك ديكرينه اجرا ايتديرمك .

صاقلامه == (صاقلامق) مادەسندن مصدر تخفيفى .

صاقلايش == صاقلامه ، كيزلەيش ، كتم واخفا .

صاقلانمق == كيزلنمك، كتم واخفا ايدلمك § قيزوياقادين ستراتمك، اركككدن قاچمق .

صاقلانباج == بر طاقى اوتەيه بريه صاقلانوب ايچلرندن يالكز برى طرفندن اثر آرانمق صورتيله اوينانيلان چوجق اويونى .

صاقلاتلمق == كيزلەدلمك ، ستر واخفا ايدلمك .

صاقلى == كيزلى ، مخفى ، مكتوم، صاقلانمش § محفوظ § محرمانه .

صاقين ـ صاقن [ت،فعـ] (صاقنمق) مادەسندن صيغهٔ امردر) زنهار ، اوليەكه : دقت ايت .

صاقينغان [ت،صـ] صاقينان، هرشيدن چكينن ، مجتنب ، محترز .

صاقينمق [ت،مصـ] چكنمك ، احتراز ، اجتناب ، ترق ايتمك § كنديني كوزتمك ، نفسنى حفظ ووقايه ايلمك .

صاقنمه / **صاقنيش** == چكنمه، احتراز، اجتناب .

صاقولاوه [ت،ـ] (بحريه) باشى قيچى بر خفيف بركى .

صال [ت، ـ] يان يانه باغلانوب دكز ، نهر اوزرنده يوزديريلان ايش اون كراستەدن عبارت شى ـ كه : صال كبى بحريەنك الك بسيط واك قديميدر .

صالاته [ت،ـ] ☞ [صلاته] .

صالاش [ت،ـ] ميوه ، سبزه وسائره صاتمق اوزره باراقه حالنده ياپلمش موقت دكان .

صالاشبوز [ت،ـ] بر نوع آمستارداق ميرك (سكرك) بز .

صالت [ت،صـ] يالكز، تك، مجرد، ساده § آنجق ، شوقدركه .

صالته [ت،ـ] كوجيلرك ، پوماقلرك ، لازلرك كيدكارى بر نوع قيصه جاكت ، چپكن .

صالته [ج،ـ] كوپلك وكدى كبى حيوانلرك تعليم نتيجەسى اولەرق ارد اياقلرى اوزرنده طورملرى .

صالته [ج،ـ] (بحريه) كركين خلاطك بر پارچه قاچيرلمسى § طيشارى صيچرا ، آتلا معناسنه برقوماندا .

صالتەدوره == آلابانەلردن پرتلارله آواره ايدلمش آغاجلر ـ كه : افراد چيماريوا ايتمك ايچون اولا بونلرك اوزرينه چيقمارق امره انتظار ايدرلر .

صالچه [ج،ـ] طوماتس صويله وسائر حامضلى شيلرله ياپيلان يمك تربيەسى .

صالح [ع صـ] صلاح ايله متصف اولان، اعمال حسنه صاحبى، اهل تقوى § موافق ، مساعد ، الويريشلى ، يارار : انشاالله صالح كراسته .

اعمال صالحه == دينا مقبول وممدوح اولان ايشلر .

صالحات == ج : (صالحه)، خيروحسنات صاحبى مسلمان قادينلر .

صالديرمق [ت،مصـ] برينك اوزرينه آتلمق، هجوم ايتمك § بيچاق كبى شيلرى حواله ايتمك .

صالغين [ت صـ] صالديران، هجوم ايدن § هركسه كچن ، سرايت ايدن ، مستولى .

صالقيم [ت،ـ] اوزوم ، خرما كبى بر چوقى بريرده بولنان ميوه ، عنقود § بوصورتله اولان چيچك § (بحريه) يلكن بزندن بر طربيه موضوع واوزدى خلاطده صارلمش اوراق دانەلردن عبارت حرمى ـ كه : اسكى طوپلرده استعمال اولنوردى § آقاقيا آغاجى .

(صالقيم)

صالقيم آغاجى == ذات الفلقتين شعبەسنك بقليه فصيلەسندن برشجيرەدر . اوراقى متقابل، اغصانى ديكنلى اولوب چيچكلرى ارسلان آغزينه مشابهدر . ماوى وبياض چيچكلى نوعلرى واردر .

(صالقيم آغاجى)

صالقيم سوكوت == (نباتات) دالكرى اشاغى‌يه دوغرى صارقان سوكوت آغاجى . ☞ [سكوت] .

صالقيم صاچاق == بر قاچى برلكده متعدد يرلردن صالانان شى ، پرچەلنمش پارچەلرى صارقان شى .

صالقيم كوبه == اوزون كوپه .

صاللامق [ت،مصـ] ال ايله برطرفندن طوتەرق بر شيئى ايلرى‌يه كرى‌يه ويا صاغه ، صوله وياخود اشاغى ، يوقارى بر قاچ كره قيملداتمق ، تحريك ايتمك § برمقصدك تفهيمى ايچون ال وباش كبى اعضادن بريى حركت ايتديرمك § تأخير وتعويق ايتمك ، وعد ايله اويالاندرمق .

صاللاندرمق == برشيئى صلب ايتمك، آصمق ، آصيلى برقمق .

صاللانمق == (صاللامق) مادەسندن فعل لازم § سقوط ايتمك اوزره اولمق § خرامان اولمق ، يورويركن صاغه صوله تمايل ايتمك .

صاللامه == (صاللامق) مادەسندن مصدر تخفيفى .

صاللانمه == قيملدانمه ، حركت ايتمه § خرام § آصلمه .

صاللانيش == صاللانمه § خرام .

باش صاللامق == مخاطبنك سوزينى قوانى طوعا ويا كرها تصديق ايتمه .

قاووق صاللامق == مداهنه ايتمك .

صاللامامق == اهميت ويرمەمك، صايوب اعتبار ايتمەمك .

صاللاباش == بلااختيار باشى صاللايان .

صاللابانی == صایغیسز ، مناسبتسز ، ملاحظه‌سز اوله‌رق سوز سویلاین ویا ایشه قاریشان .

صالمایره [ت ، ر] (بحریه) خلاط تللرندن صاچ کبی اوریلی قوردون .

صالمق [ت،مص] قومق ، براقمق ، وضع و القا ایتمک § ایلری‌یه سورمک § (آغاج حقنده) دال بوداق ، کوک پیدا ایتمک § (قوغه‌وامثالی حقنده) ایپله اوزاتمق ، آصمق § (حیوان حقنده) باشی بوش براقمق ، کندی حالنه ترک ایتمک § هجوم ایتمک .

صالمه == (صالمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § باشی بوش کزن حیوان § برنوع مدینه‌لی پلاو .

صالنتی [ت ، ر] حرکت ، تموج § طالغه ، تلاطم .

صالنجاق [ت، ر] اکثرجه مقصدیله اوزرینه بنوب صاللانمق ایچون ایکی اوجندن برآغاج داله ویا ثابت بر محله اوزون بر اورغان باغلانمش آغاج پارچه‌سی § کوچوک چوجقلری اویوتمق ایچون ایکی اوجلرندن برر حلقه‌یه ویاآغاجه باغلانمش ایپدن یتاق .

صالون [ج ، ر] (Salon) خانه‌نک مسافر قبولنه مخصوص اک بیوک اک مزین اوطه‌سی ، باش اوطه‌سی § سرکی محلی ، خصوصی موزه § بیوک شمندوفر موقفلرنده یولجیلرک قطارک وقت حرکتنه انتظاراً اوطورملرینه تخصیص ایدیلن بیوک دائره § واپورلرده یولجیلرک ایستدکاری زمان اوطوره بیلملری ایچون تخصیص ایدلمش عمومی قماره § رسومات دائره‌لرنده یولجی اشیاسنک معاینه اولندیغی محل .

صالون آدمی == دقائق آداب موانست ومعاشرته واقف اولان ، کبار مجالسلرینه کیروب چیقمه‌نک اصول وقواعدینی واوراده جاری ومرعی مراسمی بیلن آدم § نازک ، تربیه‌لی ظریف کیمسه .

صالون سیغاره‌سی == زیوانه‌سی سیغاره اوزونلغنده اولان وبرنجی نوع توتوندن یاپیلان برجنس مزین سیغاره .

صاله [ج ، ر] (Salle) صفه ، دیوانخانه .

صالی [ت ، ر] بازارهفته باشی عدایدلدیکنه کوره هفته‌نک اوچنجی کونی ، بازار ایرتسی تعقیب ایدن کون ، یوم الثلثاء .

صالیانغوز [ج ، ر] حیوانات نامیه‌دن ابوقلی سوموکلی بوجک ، حلزون دنیلن حیوانجق ـ که : کزدیکی زمان مسکنی اولان قبوغنی صرتنه آله‌رق یورور ور شیدن احتراز ایدنجه قبوغنک ایچنه کیروب صاقلانیر ☞ [سوموکلی بوجک]

صالیورمک [ت ، مص] طوتلمش ، ضبط وربط اولنمش شیئی براقمق ، قویویرمک § محبوسی محبسدن چیقارمق ، اخلای سبیل § (صقال حقنده) تراش ایتمیوب اوزاتمق ، التجاء § طوته‌میوب براقمق ، قاچیرمق § مانع اولمامق § (حیوان حقنده) باشی چکمه‌مک ، درت نعل ایله قوشدیرمق § کندی حالنه براقمق § چویک چالاک اولمامق .

صالیه [ج ، ر] (بحریه) ایچری‌ویاطیشاری سورمک ، چکمک .

صالیه‌قوزه == (بحریه) بوسه زنجیری .

صامت [ع ، صا] سسی چیقمیان ، ساکت ، خاموش .

صامسه [ت ، ر] بقلوا انواعندن طاتلی .

صان [ت ، ر] شان ، شهرت .

صانلی == شانلی ، شهرتلی .

صانجمق [ت ، مص] صانجلامق ، صوقمق ، باتیرمق § سیوری اوجلی بر شیئی دیکمک ، رکز ایتمک .

صانجدیرمق == (صانجمق) فعلنی دیکرینه اجرا ایتدیرمک .

صانجلمق == صانجلانمق ، باتیرلمق ، صوقلمق § رکز ایدلمک .

صانجی [ت ، ر] کسکین آغری ، صیزی § قارن آغریسی .

صانجی دگنکی == ضربه‌سیله آتک صانجیسی ازاله ایلدیکی زعم اولنان قرمزی قابوقلی برجنس آغاج .

صانجیلانمق == صانجی‌یه ، قارن آغریسنه طوتلمق .

صانجیمق == آغریمق ، صیزلامق .

صانساز [ت ، ر] ☞ [صازکسار] ویا [صکسار] .

صانع [ع ، صا] یاپیجی ، اعمال ایدیجی § صانع کائنات اولان جناب حق .

صانع حقیقی == هرشیئک فاعل حقیقیسی اولان جناب حق § (فقه) بر شیئی صنعت اثری اوله‌رق وجوده کتیرن کیمسه .

صانکه [ت ، ا] ادات تشبیهدر ؛ مثلا ، کویا ، یعنی § ادات احتمال : فرضا ، بالفرض .

صانمق [ت ، مص] ظن ایتمک § فرض وقیاس ایتمک .

صاوات [ت ، ر] { سوادین محرفدر } کوموش اوزرینه یاپیلان قره قلم نقشلر .

صاواتلی == اوزرینه صاوات اورلمش کوموش اوانی .

صاواش [ت ، ر] غوغا ، نزاع ، منازعه ، جدال .

صاواشمق == غوغا ، منازعه ایتمک .

صاواق [ت ، ر] صومقسمی ، تقسیمی ؛ صویک تقسیم اولندیغی محلده اوصق اورتولی ، لوله‌لی حوض .

صاورمق [ت ، مص] هوالندیره‌رق قاریشدیرمق § خرمنده صمانله قاریشیق حبوباتی کورکله هوایه آتوب دانه‌لرینی آیرمق § سیغاره دومانی چکوب اوفله‌مک § یالاندن اوکونمک .

صاورلمق == هوالندیریله‌رق قاریشدیرلمق .

کوکنی صاورمق == محو وتدمیر ایتمک .

صاوروق [ت ، ر] ملاحظه‌سز حرکت ایدن .

صاوسه‌لامق [ت ، مص] آوتمق ، تأخیر وتعویق ایتمک .

صاوشمق [ت ، مص] کیزلیجه قاچمق § یان چیزمک . § کچمک ، مندفع اولمق .

صاوشدیرمق == کچیرمک ، کچشدیرمک ، مندفع ایتمک .

صاوشدیرلمق == کچشدیرلمک ، دفع ایدلمک .

صاومق [ت ، مص] دفع وطرد ایتمک § کچیرمک ، اللاتمق § نزاکتله دفع ایتمک .

باشدن صاومق == اوزرندن آتمق ، بر ایشی اهمیت ویرمیه‌رک یاپمق || دفع ایتمک .

صاتوب صاومق == تکمیل صاتمق .

صاومه == صاومق ماده سندن مصدر تخفیفی ۰
صاودیرمق == کچیرتمك ، دفع ایتدیرمك § طرد ایتدیرمك ۰
صاولمق == صاقنوب بر طرفه چکمك ۰ [چکیل ، یول ویر ، دستور ، وارده معناسنه اولان (صاویل) بونك امر صیغه‌سیدر ۰]

صاهِلْ [ع ، ص] کشنه‌ییجی ، کشنه‌ین ۰

صایغی [ت ، س] صایی § حزم واحتیاط § حرمت و اعتبار § خاطر شناسلق § ادب ، پروا ۰
صایغیسز == (ص) ملاحظه‌سز ، احتیاطسز || حرمت ورعایت ایتمین || خاطر ناشناس || بی‌ادب ، بی‌پروا ۰
صایغیسزلق == ملاحظه‌سزلك || حرمتسزلك || خاطرناشناسلق || پروا‌سزلق ۰
صایغیلی == صایغیسی اولان ، ملاحظه‌لی ، احتیاطلی || خاطرشناس || مؤدب || محترز ، مجتنب || برشیئك هرجهتنی دوشونن ۰

صایقلامق [ت ، مص] اویقوده ویاخود خسته‌لغنده آبوق صابوق سویلنمك ، هذیان ایتمك § برشیئی چوق دوشونمك ۰
صایقلامه == (صایقلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی ۰

صایمَقْ [ت ، مص] تعداد وحساب ایتمك § محسوب ایتمك ، داخل حساب ایلمك § عد واعتبار ایتمك ، مقبول ومعتبر طوتمق § (کوچوك بیوکه) حرمت وتعظیم ایتمك § اهمیت ویرمك ۰
صایمه == (صایمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی ۰
صایش == صایمه ، حرمت ، اعتبار § تعداد ۰
صایمازلق == (صایمامازلق غلطدر) اهمیت ویرمه‌مك ، حرمت ورعایت ایتمامك ۰
خاطر صایمق == حقوقه ، خاطره رعایت ایتمك ۰
صایدیرمق == (صایمق) فعلنی دیکره اجرا ایتدیرمك ۰
پوستکی صایمق == مالایعنی ایشله مشغول اولمق ۰
پوستکی صایدیرمق == بریئی مالایعنی ایشله مشغول ایتمك ۰
صایلمق == تعداد ایدلمك § محسوب اولنمق || عد واعتبار اولنمق ، مقبول طوتلمق || مرعی الخاطر اولمق || مظهر حرمت اولمق ۰

صایشمق == متقابلاً حساب کورمك ، اوده‌شمك ۰

صایوانْ ـ صَیْوانْ [ت ، س] اتك کبی شیلرك اطرافنه قونیلان قیرمه‌لی سوس ۰

صایی [ت ، س] عدد ، رقم § تعداد ، شمار § حساب ۰
صاییسز == عدد ومقداری معلوم اولمیان ، صاییلمامش ، حسابسز || بیشمار ، لایعد ، صاییلماز ۰
صاییلی == (ص) صایلمش ، معدود || معین || محدود || معروف ، مشهور : صاییلی کون ۰

صاد مفتوحه

صَبّ [ع ، مص] صویاق شیئی دوکمك ، دوکلك ، بوشالتمق ، بوشالمق ۰

صَبا [ع ، س] شرق شمالیدن اسن خفیف ، لطیف روزکار ۰ [جمعی : (صبوات) کثیرسیده لسانمزده غیر مستعملدر ۰]
صبا رفتار == (اکثریا آت وصفی اولور) سریع السیر ، چابوق ، سرعتلی یوروین ۰

صَبابَتْ [ع مص] عاشقلق ، محبت ۰

صَباحْ [ع ، س] (مساء) مقابلی ، کون ابتداسی ، طاك یری آغارمسندن قبا قوشلق وقتنه قدر اولان زمان ۰
صباح اقشام == صیق صیق ، لاینقطع ۰
اقشامدن صباحه == پك باقین زمانده معناسنه‌در ۰
صباح الخیر == آنك آلتندن یورینه قدر امتداد ایدن بیاضلق ۰
علی الصباح } صباحلین } == صباح وقتنك ابتداسنده ، پك ایرکن ۰
صباحگاه == صباح وقتی ، بامداد ۰
صباحلاتمق == صباحه یتشدیرمك ۰
صباحلامق == صباحه قدر اویومامق § کیجه‌یی کچیرمك ۰
فلان محلده صباحلامق == کیجه‌یی اوراده کچیرمك ۰
نرده اقشام اوراده صباح ایتمك == خانه بردوشلق ، سرسریلك § درویشلك ۰

صَباحَتْ [ع ، مص] کوزللك ، دلبرلك ، حسن وجمال ۰

صَبّارْ [ع ، ص] زیاده صبور ، صبری چوق اولان ۰

صَبارَتْ [ع ، مص] (کفالت) ایله مترادفدر ۰

صَبّاغْ [ع ، ص] بویاجی ، بویایان ۰

صَباوَتْ [ع ، مص] صبیلك ، چوجقلق ۰

صَبایا [ع ، س] کوچوك قیز معناسنه اولان (صبیه) نك جمعی ۰

صَبْر [ع ، س] شدائد ولذائذه ضبط نفس § وقوعی منتظر احواله قارشی عجله ایتمیوب تمکینلی طاورانمق ۰
صبرلی == صبر ایدن ، صبور ۰
صبرسز == صبر وتحمل ایده‌مین § عجول ، متلاشی ۰

صَبِر [ع ، س] (نباتات) زنبقیه فصیله‌سندن بعض نباتاتك کثیف ولحمی اوراقندن استخراج اولنان بر مادهٔ مخصوصه‌که : طعمی غایت آجیدر ۰ بویاجیلقده وصنایع سائره‌ده استعمال ایدلدیکی کبی مادهٔ صفراییه‌یی تزیید خاصه‌سنه مالك اولمسندن طولایی مسهل مقامنده اوله‌رق بیطاریده دخی قوللانیلور : صاری صبر ، صبر قنبی ، صبر کبدی ۰
صبر قنبی == ذات الفلقتین شعبه‌سنك نرجسیه فصیله‌سنه منسوب اولوب آمریقاده انواعی واردر ۰

(صبر قنبی)

صَبْغ [ع،مص] بویامق، بویاتمق § (طب) جذور، اوراق، قشر وازهار کبی بعض اقسام نباتیه‌دن کئول و اتر ایله یاپیلان ادویه .

صَبُوح [ع ـ] صباحلین صاغیلان سود، صباح وقتی ایچیلن شراب § کیجه‌دن صباحه قالان باده .

صَبُور [ع،ص] (صبار) ایله مترادفدر . چوق صبرلی § عصاة عباد حقنده انتقامنی تعجیل بیورمیان جناب حق

صَبی [ع،ـ] هنوز ممه‌دن کسلمه‌مش ارکك چوجق § (حقوق) اوچ یاشنی اکمال ایتمه‌ین ارکك چوجق . [مؤنثی: (صبیه ، جمعی : صبیان) کلیر .]

صَبِیح [ع،ص] صباحت صاحبی، صاحب حسن وجمال اولان ، کوزل ، دلبر ، شیرین ، لطیف .

صَح [ع فعل] علامت تصدیق ـ که : قیود و اوراقك صحت و حقیقتنی تصدیق ایچون بیوك مأمورطرفندن چکیلور براشارتدر § مسوده‌دن طی ایدلمك اوزره چیزیلن عبارەنك ابقاسی مطلوب اولدیغی تقدیرده اوزرینه چکیلان اشارت .

صح چکمك = اوراق و دفاتر زیرینه صح اشارتی قومق ‖ چیزلمش عباره‌نك ابقاسنی التزام) اوزرینه صح اشارتی یازمق

صَحائِف [ع،ـ] جمع : (صحیفه) .

صَحابَت [ع،مص] صاحب چیقمه § حمایه ومدافعه ایتمه ، یاردم ایتمه .

صَحابی [ع،ـ] اصحاب کرامدن اولان ذات ، رسول اکرم (صلعم) افندمزك دیدارلریتی کورمك ومصاحبت سنیه‌لری ایله مشرف اولمق سعادتنه مظهر اولان مؤمن . [مؤنثی : (صحابیه) در .]

صَحابَه [ع،ـ] اصحاب کرامدن هربری . (صحابی)

صَحارَی ـ صَحاری [ع،ـ] جمع : (صحرا) .

صَحارَه [ت،ـ] مشیندن ویادری قابلی یولجی صندیغی .

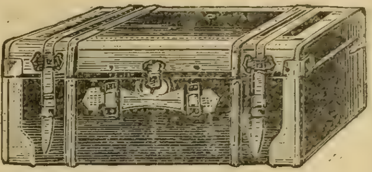

(صحاره)

صَحّاف [ع،ص] کتاب آلوب صاتان آدم، کتابجی .

صَحْراء [ع،ـ] دوز اراضی ، اووه § چول ، بیابان ، اوتسز ، صوسز اراضی وسیعه : صحرای کبیر .

صحراطوپی = متعدد حیوانلرله چکیلك اوزرنده چکدیریلان طوپ . ☞ [اسلحه]

صحراطوپجیسی = سیار طوپجی .

صحرانشین = بدوی ، بدویلر .

صحرائی = صحرایه ، آبره ، اووه‌یه منسوب ومتعلق .

صَحَل [ع،ـ] (طب) سس بوغوقلغی .

صَحْن [ع،ـ] مکانك اورته‌سی ، اورته یر § خانه‌نك اورته‌سنده آچیقلق ، حولی § اویوق ، بوش یر § ذیل .

صحن اذن = قولاغك اویوغی . ☞ [سمع]

صحن ثمان = سکزمدرسه مع‌ناسیله فاتح دار العلومی .

صحنین = چفته ذیل .

صَحَن [ت ، ـ] درونده طعام قونیلان باقر قاب ـ که : قپاقلی اولور . [درینجه‌سنه طاس دینور .]

صَحَناق [ت،ـ] (معماری) نردبانك دوندیکی یرده ویا اشاغیدن بر ایکی قدمه چیقلدقدن صوکره بر بسان کنیش ومربع الشکل باصامق § صحن وضعنه مخصوص محل .

صَحْنَه [ع،ـ] تیاتروده اویونجیلرك اویون اوینادقلری محل مخصوص .

صَحْو [ع،مص] آییلمه، آییقلق § (طب) خسته افاقت بولوب کندینه کلمه .

صَحِیح [ع ، ص] صحت ایله متصف اولان ، کرچك ، دوغری ، حق § علت ومرضدن سالم § خالص ، قصورسز ، عیبسز .

صحیحاً = کرچکدن ، حقیقة ، جداً ، صحیح اولارق .

صحیحلشدیرمك = کرچکدن یاپمق ، کرچکه چویرمك .

صحیحلشمك = کرچك چیقمق ، تحقق ، تبین ایتمك .

ورقهٔ صحیحه = اولاری پول مقامنده قوللانیلان تمغالی ورقه .

صَحِیفَه [ع،ـ] کتاب یاپراغنك ویا هر درلو کاغدك بریوزی . [جمعی : (صحائف) کلیر .]

صَخْرَه [ع،ـ] پك بیوك طاش، قیا § معادن عنلفه‌نك حال طبیعیده بولنان پارچه‌لری ، کتله‌لری . [جمعی : (صخور) کلیر .]

صخرة الله = بیت مقدسده تقدیس ایدیلان مشهور بر طاش .

صَد [فا عد] یوز ، طقسان طقوزدن صکره کلان عدد ، (١٠٠)، مائه .

صدبار = یوز کره .

صدپا = یوز آیاقلی اولان § حشراتدن بعض بوجکلر .

صدپاره = یوز پارچه ‖ پارچه پارچه، ریزه ، ریزه .

صدبرك = یوزیاپراقلی ظن ایدیلان قاتمرلی ومقبول برجنس کل . ☞ [کل]

صدهزار = یوزبیك کره ‖ یوزبیك .

صَدا [ع ، ـ] مطلقا سس ، آواز § (حکمت) صوتك برحائله انعکاس ایله کیری دونمسی حادثه‌سی .

برهجالی صدا = (موسیقی) صوتك بر هجاسنك انعکاس ایتمسندن متولد صدا .

متعدد هجالی صدا = (موسیقی) صوتك هجالرینك انعکاسندن متحصل صدا .

صدای بسیط = صوتك برکره تکراری .

صدای مرکب = صوتك متعدد دفعه‌لر تکراری ، تکرری . [١]

عکس صدا = طاغ جوارنده ویا بر قبه آلتنده چیقاریلان صوتك عکس ایله تکرر ایتمسی ، یانقی .

صدا اشارتی = (بحریه) سیسلی هواده چاك ودودوك وسائر سسلی آلات مخصوصه ایله ویریلان اشارت .

---

[١] انکلترەده (وودستاد) دنیلن محلده عین صوت یکرمی کره تکرار ایدر .

دوران دم

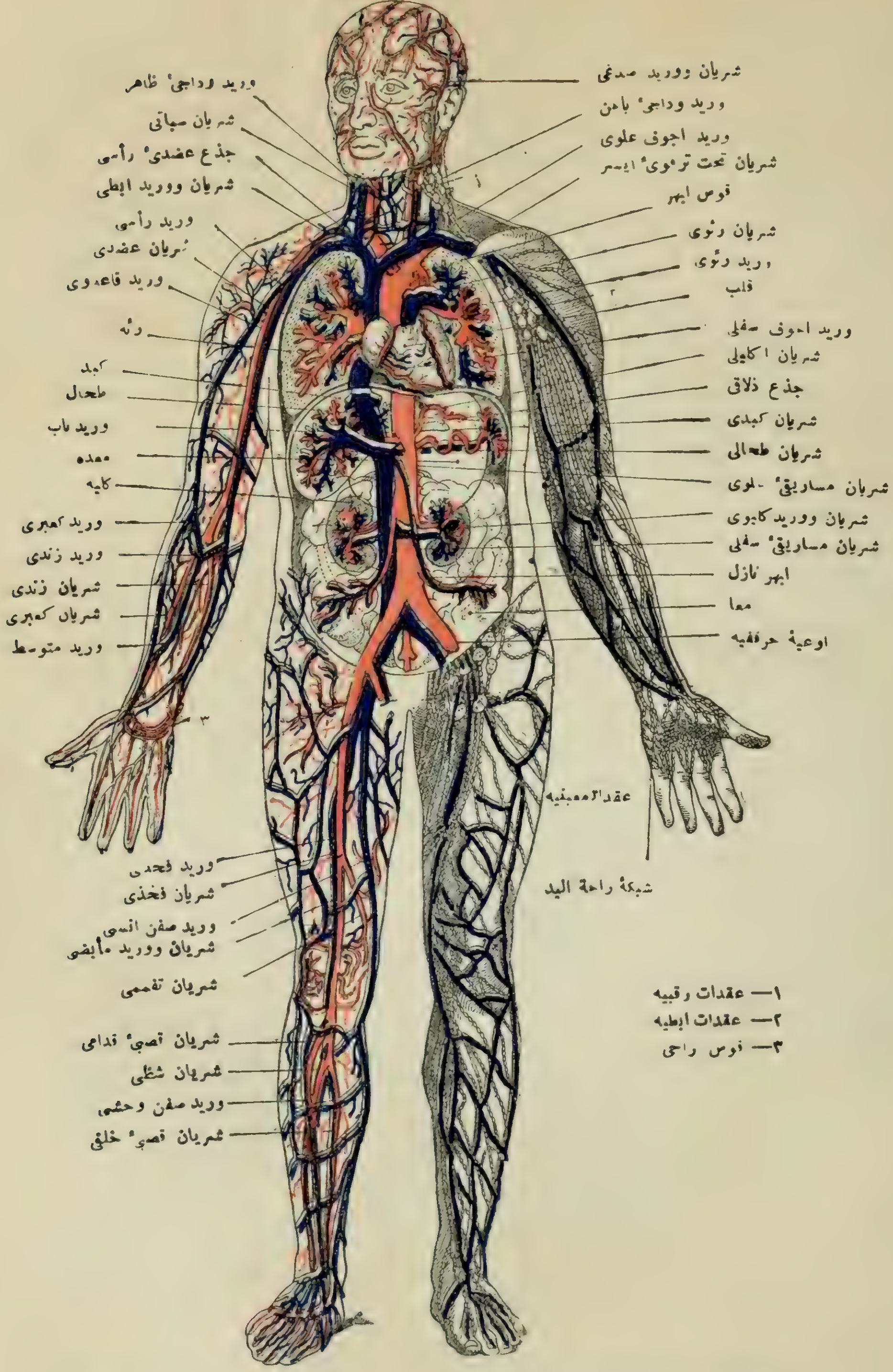
ورید وداجیٔ ظاهر
شریان سباتی
جذع عضدیٔ رأسی
شریان وورید ابطی
ورید رأسی
شریان عضدی
ورید قاعدوی
رئه
کبد
طحال
ورید باب
معده
کلیه
ورید کعبری
ورید زندی
شریان زندی
شریان کعبری
ورید متوسط
شریان وورید صدغی
ورید وداجیٔ باطن
ورید اجوف علوی
شریان تحت ترقویٔ ایسر
قوس ابهر
شریان رئوی
ورید رئوی
قلب
ورید اجوف سفلی
شریان اکلیلی
جذع ذلاقی
شریان کبدی
شریان طحالی
شریان مساریقیٔ علوی
شریان وورید کلیوی
شریان مساریقیٔ سفلی
ابهر نازل
معا
اوعیهٔ حرقفیه
عقد المغبنیه
شبکهٔ راحة الید
ورید فخذی
شریان فخذی
ورید صفن انسی
شریان وورید مأبضی
شریان تقممی
شریان قصبیٔ قدامی
شریان شظی
ورید صفن وحشی
شریان قصبیٔ خلفی
١— عقدات رقبیه
٢— عقدات ابطیه
٣— قوس راحی

صدانویس == [اونوغراف]، [بانکنویس]، [غراموفون] .

صداسز == سس چیقمیان، سسسز .

سسسز صداسز == ساکت، ساکن، اوصلو

صدالی == سسلی، صداسی اولان .

صَدارَتْ [ع، مص] صدراعظملق مقام سامیسی، ریاست وکلاء § صدراعظملق صفت سامیه‌سی: صدارت عظمی.

صدارتپناهی == ذات سامئ صدر اعظمی، وزیر اعظم § علمیه پایه‌سندن روم ایلی واناطولی قاضیعسکرلکی .

صَداقَتْ [ع، مص] دوغریلق، یورك دوغریلغی § صمیمی دوستلق، محبت، دوستلقده ثبات § حق نعمتی اونوتمیان، لطف ونعمته قارشی حس منتداری طاشیمق، مقتضیات عبودیت .

صداقتلی == (ص) صداقتله متصف اولان، صاحب صداقت .

صَدَدْ [ع، ص] کلامدن مقصود اولان ماده، مقصد، مرام، مبحوث عنه، مطلب § لاقردی صره‌سی .

صَدْرْ [ع ص] هرشیئك مقدمی، اعلاسی، اولاسی، باش طرفی § کوکس، بر، سینه، وجود انسانینك اوك طرفنه یعنی باش ایله قارنك آره‌سنه مصادف قطعه‌سی ـ که: رئتین ایله قلبك موضوع بولندیغی جوفدن عبارتدر § مجلسك، اوطه‌نك، صالونك اك معتبر اولان محلی (صف نعال) مقابلی . [(صدیر) بوندن قلطدر .] § (ادبیات) نثرده برفقره‌نك ایلك جمله‌سی، شعرده بربیتك مصرع اولنك نصف اولی § یورك، قلب، خاطر: «علم صدورده‌در، سطورده دکل»

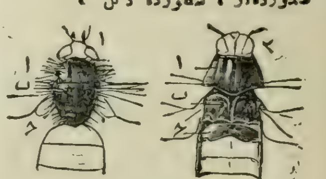

(صدر)

١ — حشرات ذوالجناحین صدری، ٢ — حشرات مغطی الجناح صدری، (ا — قسم ابتدائی صدر، ب — قسم متوسط صدر، ج — قسم خلفی صدر .)

صدره شفا ویرمك == قلبی تطییب و تسریر ایلمك .

صدرعالی } == مجلس مخصوص وکلا رئیسی، ذات سامئ
صدراعظم }
صدارتپناهی .

جوشن صدری == زرهك عظم قص اوزرینه کلان قسمی .

صدرنشین == مجلسك، اوطه‌نك اك یوقاریسنده اوطوران، رئیس .

صدری == (طب) (کوکس) ه متعلق ومنسوب اولان § بلغملری سوکدیریجی وکوکس یومشادیجی اولان ادویه‌دن هر بری .

صدریه == (صدری) نك مؤنثی . [ترکیبله یعنی بر موصوف مؤنثه صفت اوله‌رق قوللانیلور: ادویهٔ صدریه، امراض صدریه .]

صدرین == (علمیه) روم ایلی واناطولی قاضیعسکرلکی .

صَدَفْ [ع، ص] ایچندن اینجو چیقان بر نوع میدیه ویا استریدیه قابوغی ـ که: تزییناتده مستعملدر § بو قابوقدن معمول ویا انکله مزین اوانی: صدف قونسول، صدف چکمجه .

صدف اوتی == ذات لفافتین شعبه‌سندن متقابل الاوراق بر نبات اولوب عطف کبی مستعملدر .

(صدف اوتی)

صدفچه == صدفك کوچوکی || صدفه مشابه اولان .

صدفه == برچفتدن عبارت اولان صدفك بر تك قابوغی || قولاغك خارجده‌کی اویوغی ـ که: اورته‌سنده قولاق دلیکی بولنور .

صدفی == صدفه منسوب، صدف قبیلندن اولان || صدف رنك ومنظره‌سنده اولان .

صدفهٔ اذنیه == (طب) قولاغك اقسامندن یومشاق، الاستیقی، اییی واورته‌سنده قنات اذنیه‌نك دلیکی بولنان اویوق قسم ـ که: اصواتی جمع خدمت ایدن قسم خارجی یی تشکیل ایلر . [سمع]

صَدَقه [ع، ص] فی سبیل الله ارباب احتیاجه، فقرایه ویریلان شی § (فقه) عصر معادنده فقراء مسلمین ایچون جمع وحمایت ایدیلن زکات § (فقه) ثواب ایچون هبه اولنان مال . [جمعی: (صدقات) کلیر .]

ارض صدقه == (اراضئ عشریه) نك نام دیکری .

صَدَمَه [ع، مص] چارپمه، طوقوشمه، ایکیسی بر برینه چارپمه § انسانك احوال مادیه و معنویه‌سنی دوچار تزلزل ایدین ناکهانی ظهور وقوعات § (کیمیا) پاتلامه .

صدمهٔ منعکسه == (حکمت) بر تأثیری متعاقب انك ضدینه، عکس جهتدن ظهور ایدن تأثیر ـ که: بوکا (صدمهٔ منقابله) دخی دینور .

صَدِیدْ [ع ص] (طب) قناطیعتده وخیم جروحدن سیلان ایدن قیح .

صدید سرطانی == سرطان دنیلان یاره‌دن سیلان ایدن فنا قوقولی قیح .

صَدِیقْ [ع ص] حقیقی، جدی دوست § راستکو، طوغری سوزلی آدم .

صَراحَتْ [ع، مص] کلامك مآل ومؤداسی واضح وآچیق اولمسی، سوزده، عبارده آچیقلق، التباسدن آزاده‌لك .

صراحتلی == صریح، آچیق، واضح، مآلی اکلاشیلور اولان .

صراحةً == آچیق اوله‌رق، آچیقدن، ظاهراً، کتم واخفا ایتمکسزین .

صَراصِرْ [ع، ص] جمع: صرصر . پك شدتلی، کورولتیلی روزکارلر .

صَراغوسْ [ت، ص] اسماك ذوی الاجنحادن قالقانه مشابه بر نوع بالقدر .

(صراغوس بالغی)

صَرّافْ [ع، ص] فرقیله آقچه بوزان، فائضله آقچه اقراض ایدن آدم § بانکر، معاملات اقتصادیه‌ده بولنان اهل تجارت .

صرافیه == پاره بوزار ایکن صرافك آلدیغی فرق، اجرت، باش .

صرافلق = صرافك مال و صنعتی || صرافيه .

كوشه صرافی = ياالكز پاره بوزمقله مشغول آدم .

آدم صرافی = آدمك ايسنی، كوتوسنی اكلايان، فرق و تمييز ايدن .

سوز صرافی = كوزل سوز سويلاين، سويلنمش سوزلرك ايسنی، كوتوسنی فرق و تمييز ايدن آدم ، سخن سنج .

صَرْب [ت.ص] ☞ [صارپ] .

صَرح [ع.ا] كوشك، قصر .

صَرْصَر [ع.ص] پك شدتلی، كوراتيلی روزكار || باد صرصر، ريح صرصر .

التهاب خنجرهٔ صرصريه = (طب) كوچوك چوجقلره عارض اولور بر نوع غيرتلاق خسته‌لغی كه : مريض بوغولور كبی بر حال اخذ ايدر .

صَرْعه [ع.ا] (طب) امراض عصبيه‌نك نوروز دينلن قسمندن و اختلاجات متزججه وقويه ايله متصف و وقت وقت كلن بر مرض اولوب حمله زماننده مريض اولديغی يره دوشر و حسی كاملاً معطل اولور .

صرعه‌لی = صرعه علتنه مبتلا اولان .

صرعی = صرعه‌يه منسوب ومتعلق .

صَرْف [ع.مص] خرج ايتمك، ايدلك، مصرف ايتمك، § (فقه) نقدی نقده بيع ايتمك، پاره بوزمق § چويرمك دوندرمك : صرف نظر || وزكچمك § استعمال § استهلاك [بو معنالره كوره جمعی: (صرفيات) كلير] . § الفاظك صور وهيأت واشتقاق وتبدلاتنه متعلق اصول وقواعددن باحث علم معروف . § بو علمه متعلق كتاب . [بو معناده جمعی : (صروف) كلير] .

صرفی = علم صرفه عائد ومتعلق .

صرفيون = علم صرف ايله اوغراشانلر .

صَرْفه [ع.ا] منازل قمردن برى .

صَرْفيات [ع.ا] خرج ايتمك معناسنه اولان (صرف) ك جمعی : صرفيات واقعه .

صَريح [ع.ص] صراحتلی، آچيق، واضح آشكار . [جمعی: (صرائح) كلير] .

صَرّ [ع.ا] غجيردی، قاپو قلمكبی شيلرك چيقارديغی سس .

صَعْب [ع.ص] كوچ، زور، چتين، عسير، مشكل . § قوتلی، زورلی .

صعب المرور = (اكثريا يا بايا چين طاغلره وصف اولور) . كچلمسی، اشلمسی مشكل، عسير اولان .

صعب الفهم = اكلاشلمسی كوچ اولان .

صعب الحصول = حصولی دشوار اولان .

صَعْقه [ع.مص] (طب) بايلمه، بايغنلق .

صَعوه [ع.ا] قويروق صاللايان اسميله معروف قوش .

صَعيد [ع.ا] يوكسك طرف، مملكت عليا : صعيد مصر .

صَغائر [ع.ا] كوچوك كناه معناسنه اولان (صغيره) نك جمعی .

صَغير [ع.ص] كوچوك، اوفاق، خرده § بلوغه ايرمه‌مش، وصی‌يه محتاج چوجق . [مؤنثی (صغيره) جمعی : (صغار) كلير] .

صغير مميز = (فقه) بيع وشرايی فهم ايدن، بيعك سالب، شرانك جالب ملكيت اولديغنی بيلن، غبنی، غبن فاحشدن تمييز ايلاين چوجق .

صغير غير مميز = (فقه) بيع و شرايی فهم ايتمين، بيعك سالب، شرانك جالب ملكيت اولديغنی بيلمين ، غبنی ، غبن فاحشدن تمييز ايدمين چوجق .

صَغيره [ع.ا] (صغير) ك مؤنثی § كوچك كناه، زنا، قتل، سرقت كبی كبائردن اولميان اثم .

صَفّ [ع.ا] برچيزيده ديزلش شيلرك هيئت مجموعه‌سی، ديزی، سيره، سلك . § برصره‌يه ديزلش جماعت انسانيه . [جمعی : (صفوف) كلير] .

صف بسته = صف باغلامش، صره اوزره ديزلش اولان .

صف حرب = خط حربی تشكيل ايدن عسكر ديزيسی .

صف صف = صره صره .

صف نعال = (صدر) مقابلی اولوب يلن برعلك اك آشاغی يری، آياق قابلرك چيقارلديغی محله قريب ير .

صف شكاف = عسكر صفنی ياران، جسور، قهرمان .

صَفاء [ع.ا] صافيلك، كدورسزلك، كوكل شنلكی .

صفا گلديكز = خوش كلديكز (تعبيرات مهماننوازانه دندر) .

صفابخش = صفاويريجی، اكلنديريجی .

صَفائح [ع.ا] ج : (صفيحه) .

صَفح [ع.مص] يوز چويرمه، باغيشلامه، عفو .

صَفْحه [ع.ا] برشيئك يوزی، دوزيوزی، وجه، سطح مستوی § دبيتاكی آز، اكز زياده تحته ويا معدنی لوحه، يوفقه .

صَفْدَر [فا.ص] دشمن صفلرينی يرتيجی، شجيع معناسنه اوله‌رق وصف تركيبيدر . [صف ايله (دريدن) مصدرندن مشتق (در) دن مركبدر] .

صفدرانه = صفدره، شجيعه لايق صورتده ، بهادرانه، جسورانه .

صفدری = صفدره منسوب .

صَفَر [ع.ا] سنهٔ قمريهٔ عربيه‌نك ايكنجی آيی . مختصر تاريخلرده (ص) ايله كوستريلور : ص سنه ١٣٢٤ .

صَفْراء [ع.ا] (طب) قره جكرده حجرات كبديه‌نك محصول افرازی اولوب اودكيسه‌سنده (كيسهٔ صفراويه) تراكم و اورادن‌ده اينجه باغرصاقلرك قسم علويسنه سيلان ايدن قولی، لزوجتلی، يشيل رنكلی، آجی طعملی بر مايعدركه : وظيفه‌سی مواد شحميه‌يی (ياغلی شيلری) قسماً حل وسوبيه حالنه افراغ ايتمكدن عبارتدر . يعنی مواد شحميه‌يی صابونلاشديرر ، طبيد قديمده اخلاط اربعه‌دن بری .

صفرا قبارمق = باش دونمك، معده بولانمق .

صفرالی = صفراسی زياده، غالب اولان، دائما باشی دونن، صاللانديدن معده‌سی بولانان .

صفراوی = صفرايه منسوب || وظيفهٔ كبدك وظائف اعضاء سائره‌يه غلبه‌سندن حاصل اولان مزاج .

صَفَرَه [ت،س] (بحریه) عالظهٔ موازنت ایچون کمینك منقنه‌سنه قونیلان معدن، قوم وساره کبی آغرلق. (سفائن جدیده‌ده صفره مقامنه قائم اولمق اوزره صو صهرنجلری مستعملدر.)

صَفْصاف [ع،س] (نباتات) سوکوت آغاجی، آقچه سوکوت.

حامض صفصاف = مضاد تعفن بر ماده اولوب صفصافیت سود: روماتیزمه تداویسنده اك مؤثر دوادر. بعض مواد متخمره و ازجمله بیرانك محافظه‌سی ایچون درونه احتکاك صورتیله علاوه اولنمقده‌در.

صفصافین = سکوت آغاجنك جوهر مؤثری ـ که: طبده عسرت هضمه قارشی مستعملدر.

صفصافیه = (نباتات) اوراق وازهاری وسائر قطعاتك وضعیت واشکالی سکود کبکنه مشابه اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله

صَفْقَه [ع.س] عقد بیع وقوعنده بایع ایله مشتری ال اله طوته‌رق خیریلی کور دیللری § عقد اولنان بیع.

صَفْوَتْ [ع مص] صافیلك، خالصلك، پاکلك.

صَفِی [ع س] تمیز، پاك، صاف، پاکیزه.

صفی الله = حضرت آدم علیه السلام.

صَفیحَه ـ صَفیحی [ع، س] معدن لوحه‌سی، معدنی لوحه § صفحه.

صَفیر [ع، س] ایصلق، اینجه، کوزل سس § کوك یاقوت.

صفیری = صفیره منسوب، ایصلغه مشابه سس، تنفس صداسی.

خراخر صفیریه = (طب) التهاب قصبات وسائر بعض امراض رئه زماننده صدرده استماع اولنان یابس، رقیق وایصلغه مشابه خیرلتیلر.

صَقاقْ [ع،س] چکه آلق، غبغب.

صَقالْ [ت،س] ارککلرده بوزك اطرافنده و آلت چکه‌نك اوزرنده بیتن قیللر، ریش، لحیه.

آق صقاللی = اختیار، مسن.

آق صقاللی قره صقاللی = بیوك کوچك هرکس.

صقالی اله ویرمك = باشقه‌سنك نفوذینه تابع اولمق، سوزی کچمه‌مك.

صقالی بیتمك = (ایش حقنده) سورونجه‌ده قالمق.

صقالی تراش ایتمك = ادعاسنده حقسز چیقمیه‌جغی تأمیناً ایراد ایدیلور بر تعبیر عامیانه‌در.

صقالی دگرمنده آغارتمق = تجربه صاحبی اولمه‌دن اختیارلامق.

چاتال صقال = اورته‌سی تراش ایدلمش ویاطراقله ایکی‌یه بولونمش الافرانغه صقال.

صقاله گولمك = کندی مقصدینی ترویج ایچون باشقه‌سنه مداهنه ایتمك.

صقالسز = صقالی اولمیان، مطروش.

صقاللی = صقالی اولان، ریشدار، ذواللحیه.

صقاللانمق = صقال براقمق، صقاللی اولمق.

ارکج صقالی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن بر نباتدر.

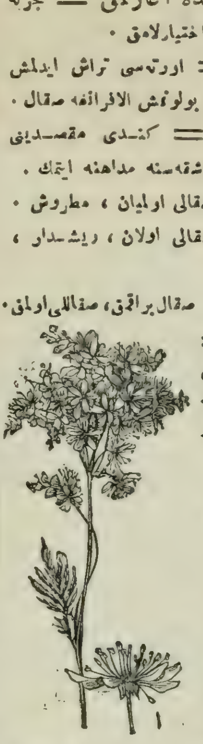

(ارکج صقالی)

صَقالِیَه [ع، س] قدیماً اصلاو اقوامنه ویریلن بر اسم ایدی.

صَقْر [ع،س] (توغان) (حیوانات) طیور جارحه‌دن برنوع ییرتیجی قوشدر. تارلا فاره‌لرینی وسائر مضر برطاقم حیوانات قاضمه‌یی اتلاف ایتدیکندن زراع ایچون فائده‌لیدر. یوواسنی بطاقلق محلره یاپار.

صَقیع [ع،س] قیراغی شبنم، ژاله جی.

صَكّ [ع،س] (فقه) {فارسی: (چك) دن معربدر.} قاضی حجتی، محکمهٔ شرعیه‌دن ویریلن اعلام وبایرات رسمی § حجت واعلام کبی شیلرك اصول وسبك تحریری وبوبابده مستعمل تعبیرات واصطلاحات: اصول صك. [جمعی: (اصك)، (صکوك) و(صکاك) کلیمه‌سه‌ده لسانمزده یالکز ایکنجیسی ونادراً اوچنجیسی مستعملدر.]

صکاك = صك یازمقده حائز رسوخ ومهارت اولان.

صَکْسار [ت،س] ذات الثدیانك لاحمه فرقه‌سندن سمور نوعندن حیوان اولوب دریسی غایتله مقبولدر. طاوقلره وسائر طیور اهلیه‌یه مسلط اولوب یالکز قانلرن قورقار. قیللرده یشایان قسمنك پوستندن اعلی کورك اعمال اولنور.

(صکسار)

صؤصکساری = ذات الثدیانك قاضمیه فرقه‌سنك دلقیه شعبه‌سنه منسوب وقوقارجه نوعندن اولوب نصف کرهٔ شمالی‌یه مخصوصدر.

صَلا [ع، س] جمعه ویاجنازه نمازینه مسلمینی دعوت ایچون مناره‌لرده اوقونان صلوات شریفه § میدان اوقومه. [(الصلاء) صورتنده دخی ادات تنبیه اوله‌رق قوللانیلور.]:

« الصلاء هرکیم یناره نارعشقه الصلاء »

صلاخوان = مؤذن، صلات اوقویان.

صَلابَتْ [ع، مص] پکلك، قاتیلق § معنوی متانت: صلابت دینیه § (معدنیات) بر معدنی دیکر بر معدنه سورتارك چیزمك ایچون صرف اولنان قوته قارشی چیزیلان معدنك کوستردیکی مقاومت.

صلابت جدولی = برنجیسی اك یومشاق واونجیسی اك سرت اولمق اوزره معادن مختلفه‌دن انتخاب ایدیلان معدنلر ایچون ترتیب اولنان جدول مخصوص ـ که: تجربه اولنه‌جق معادن بونلره سورتیله‌رك درجهٔ صلابتلری تعیین اولنور:

— جدول صلابت —

١ —	طلق =	Talc	بونلر طرناقله
٢ —	جیبس =	Gypse	ایله چیزیلور.
٣ —	کلس =	Spalth	بونلر چلیکله
٤ —	فلؤرین =	Fluorine	قولایجه چیزیلور
٥ —	اپاتیت =	Apatite	بونلر چلیکله
٦ —	فلدسپات =	Feldspath	زورجه چیزیلور
٧ —	قوارس =	quarts	بونلر چلیکله
٨ —	طوپانه =	Topanye	چیزلمز.

٩ — قورندون = Corindon } بونی یاقوت معدن چیزر
١٠ — الماس = Diamant } بونی هیچ بر معدن چیزه‌مز

صلابتلی = صلابتله متصف اولان .

صَلابُرُوْن [ج،ا] (بحریه) مایستره و تریندکت یلکنلرینك استنغه اولمالری اچون بویلکنلرك غرابن یقاسی باش طرفندن سرنه قالدیران خلاطلر .

بوغمه صلابروْن = (بحریه) مایستره و تریندکت یلکنلری استنغه اولندقدن صوکره دوبابین قالوب مرتدن صارقان قسمی دخی استنغه ایتمك ایچون استعمال اولنان خلاطلر .

صَلاپُوْرْیَه [ت،ا] (بحریه) بریلکنی حاوی بیوجك قایق .

صَلاْت [ع،ا] (صلاة ، صلوة) (صلاة طرزنده دخی یازیله بیلور) نماز ، رکوع و سجودی مشتمل اولان عبادت مخصوصه . [جمعی : (صلوات) کلیر .] § حضرت فخر کائنات افندمزه دعا ، حسن الثناء علی الرسول .

صلات خمسه = مسلمینه فرض اولان بش وقت نماز : صباح ، اوکله ، ایکندی ، اقشام ، یاتسو نمازلری .

صَلاْتَه [ت،ج،ا] اشتهایی تزیید ایچون یمك آره‌سنده یدیلن طوزلی ، اکشیلی چی سبزه وسائره § صلاته یاپمغه یارایان یشیللك .

صلاته‌جی = صلاته یاپمغه یارایان شیلری صاتان آدم .

صلاته‌لق = صلاته یاپمغه یارایان مارول § خیار .

صلاته کاسه‌سی = آلافرانغه سفره‌لرده دورنه توزیع اولنمق اوزره صلاته قونیلان چینی ویا فغفوری مزین کاسه .

صَلاْح [ع،ا] فاسد اولمیوب ایی اولمه . ایلیك § زهد وتقوی § صلح ومصالحت :
« حاضر اول جنکه اکر ایسترایسه‌ك صلح وصلاح »

صَلاْحِیَتْ [ع،مص] (مولد وغلط ایسه‌ده استعمالنه احتیاج قوی واردر .) برفعل وحرکته مداخله‌یه حسب الوظیفه حقلی ، مأذون اولمه ، وظیفه داخلنده حقلی حرکت § وظیفه ، مأموریت § (حقوق) محکمه‌نك بر دعوایی رؤیته وظیفه‌دار اولمسی .

عدم صلاحیت دعواسی = (حقوق) طرفیندن برینك دعواسنك محول اولدیغی محکمه‌یه عدم عائدیتی ادعا ایتمك ادعاسی .

صلاحیتدار = صلاحیتلی اولان ، وظیفه‌دار .

صَلاْمُوْرَه [ت،ا] [سلامورە]

صَلْب [ع،مص] آصمق ، بردار ایتمك ؛ آصارق اعدام .

صلباً = آصمق صورتیله اعدام ایدیش .

صَلْصَاْل [ع،ا] (طبقات) کیلرك تجزیسندن متحصل چامورکبی ذرات رقیقه که : دکزلرده معلق حالنده بولنه‌رق طالغه‌لرك تأثیریله یواش یواش قعر دریایه ترسب ایدر : رسوبات صلصالیه § قورمله قاریشیق اینجه چامور .

صلصالی = صلصاله منسوب ، لوله‌جی چاموری حائزه اولان .

صَلْع [ع،فد] باش تپه‌سنك قیلدن عاریلق . [اسم تفضیلی اولان (اصلع) دها مستعملدر . (باشی قیلدن عاری اولان کیمسه)]

صَلْعَم [ع،تر] صلی الله تعالی علیه وسلم جمله‌ٔ شریفه‌سنك مرضمیدر .

صَلَوَاْت [ع،ا] دعا معناسنه اولان (صلاة) ك جمعی .

صَلْوَلَه [ع،ا] رسول اکرم (صلعم) افندمز حضرتلرینه اوقونان صلات وسلام دعاسی اولوب بسمله وحمدله ایله برابر خطبه‌لرده وکتاب مقدمه‌لرنده ایرادی معتاددر : [والصلاة والسلام علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه اجمعین .]

صَلّی [ع،فد] (تصلیه) ماده‌سندن فعل ماضی اولوب مرکب اوله‌رق دعا مقامنده ایراد اولنور .

صلی الله تعالی = جناب باریدن حسن ثنا صادر اولسون معناسنده دعا اوله‌رق مستعملدر .

صَلِیْب [ع،ا] عندالنصارا حضرت عیسی علیه السلامك هیئت مصلوبه‌سنی کوسترن شکله تقلیداً یاپیلان وعلم حسابده‌کی زائد اشارتی کبی یکدیکرینی عموداً قطع ایدن ایکی خطدن عبارت شی ، خاچ ، چاپیا ، چارمیخ .

صلیب احمر = (حقوق) اثنای محاربه‌ده خسته‌خانه‌لرله مأمورین وخدمه‌سنك مصائب حربیه‌دن مصونیتی تأمین ضمننده عصر اخیرده تشکل ایدن و اوزرنده (قرمزی خاچدن عبارت) بر شکل بولنان بایراغی علامت فارقه اتخاذ ایلین هیئت که : حکومات اسلامیه‌جه اشبو علامت (هلال احمر) شکلنده مستعملدر .

صلیب جنوبی = (قوزموغرافیا) کره سمانك نصف جنوبیسنده واقع برصورتك اسمی .

صلیبی = صلیبه ، خاچه منسوب ‖ صلیب شکلنده اولان ‖ نصرانی ، عیسوی ‖ اهل صلیب هیئتنه منسوب ‖ (طب) اجزای بدندن برینك خاچ کبی یعنی چاپراز اوله‌رق بولندیغی وضعیت ‖ (نباتات) قارشولقلی اوله‌رق ایکیشر ایکیشر موضوع درت یاپراقلی چیچك . [طوروب وامثالی کبی]

شق صلیبی = (جراحی) شیرپنجه کبی آفات اوزرینه خاچواری یاپیلان قطع .

صلیبیه = (نباتات) چیچکاری چاپراز اوله‌رق موضوع درت یاپراقدن عبارت اولان و تعبیر دیکرله وریقات کأسیه و تویجیه‌سی صلیب شکلنده بولنان نباتاتك منسوب بولندقلری فصیله : صاری شبوی ، طوروب ، لحنه ، شالغم .

صَمَّاء [ع،ص] صاغر معناسنه اولان (اصم) ك مؤنثی § معدیه قریب باغرصاقلر .

صَمَاْن [ت،ا] حبوبات متنوعه‌نك خرمنده دانه‌لری آلندقدن صوکره قالان صاپلر که : حیوانات یم اوله‌رق ویرلدیکی کبی صنایعده دخی صندالیه اورمکه وسندر وسائره طولدیرمغه یارار .

صمان اوغریسی = [کهکشان] .

صمان کبی = طاتسز ، لذتسز ، یاوان شیدن کنایه .

صمان آلتندن صو یورو تمك = کیزلیجه خدعه ایتمك .

صمانلق = دورنده صمان وضع وادخار اولنان انبار ، محل .

صمانی = (کلمه ترکیه اولدیغندن غلطدر) صمان رنکنده ، آچیق صاری .

صَمْت [ع،ا] (سکوت) ایله مترادفدر ، خاموش .

صَمَد [ع،ص] (اسماء الهیه‌دندر) صوك درجه‌ده عالی اولمقله برابر ابدی ، دائمی اولان جناب حق .

صمدانی ‖ صمدانیه } = حق تعالی حضرتلرینك قدرت عالیه وابدیه‌سنه منسوب ومتعلق اولان .

صمدانیت = صمدانیلك ، علویت مطلقه ، ابدیت محضه .

صَمْصام ـ صَمْصامه [ع،ـ] کسکین قلیج ، سیف صارم .

صَمْغ [ع،ـ] { زبانزدی (زامق) در . } بعض آغاجلرك یاریقلرندن صیزوب بعده دوبولاشه‌رق صاریمتراق برمادۀ صلبیه حالنـه کچن شی ـ که : صیوده اریدیله‌رك کاغد ، مشین کبی شیلرك یاپشدیرلمسی ایچون قوللانیلور : صمغ راتینجی ، صمغ نفتی : ☜ [راتینج]

صمغلامق = یاپشدیرلمق ایچون برشیئه صمغ سورمك ‖ صمغ سوره‌رك یاپشدیرمق .

صمغلی = اوزرینه صمغ صوریی سوراش ‖ صمغ سوریله‌رك یاپشدیرلمش .

صَمَل [ع،ـ] قاتیلق ، دیکلك . [جمعی : (صمول) کلیر .]

صمول میتی = وفاتدن بر مدت صوکره نعشك سرتلشوب قازیق کسیلمسی .

صَمَلاخ [ع،ـ] قولاق دلیکی § (طب) قولاق ایچنده کی یاغمسی کیر ، قولاق پاسی ، قولاق کیری .

صَمَم [ع،مص] صاغراق، صاغر اولمق .

صَمُوت [ع،ص] سکوته ملازمت ایدن، آز سویلین § متعبس .

صَمیم [ع،ـ] باطن قلب، یورکك، قلبك ایچی ، درونی ، مرکزی .

صمیم القلب = قلبك ایچی، درون دل .

من صمیم القلب = یورکك، قلبك ایچندن؛ جانوکوکلدن، ریادن، تردددن خالی اوله‌رق .

صمیمی = (صمیم) ه منسوب ، قلبی، کمال خلوصله دیمکدر .

صَنادید [ع، ـ] بهادر ، نافذ الحکم معناسنه اولان ولسانمزده قوللانیلمیان (صندید) ك جمعی .

صنادید عرب = زمان جاهلیت عربلرینك اکابری ، اعاظمی .

صَنادیق [ع،ـ] جـ : (صندوق) . ☜ [صندوق] .

صَناعَت [ع،ـ] ☜ کسر صادایله [صناعت] .

صَنایِع [ع،ـ] حیله طریقیله ایشلنن ایش معناسنه اولان (صنیعه) نك جمعی اولدیغی حالده (صنعت) ك جمعی عد ایدلمشدر § علم بدیعه عائد برطاقم اعتبارات مقبوله : صنایع بدیعه .

صنایع نفیسه = رسم، نقش (هیکلتراشلق)، موسیقی و بونلره مماثل نازك صنعتلر ، معمارلق . (Beaux - arts)

صنایع لفظیه = (ادبیات) صنایع بدیعه‌نك لفظه تعلق ایدن مباحثی ـ که : جناس ، قلب ، اشتقاق ، عکس وتبدیل رد العجز علی الصدر ، سجع ، تاریخ ، ترجیع صنعتلرندن عبارتدر .

صنایع معنویه = صنایع بدیعه‌نك معنایه تعلق ایدن مباحثی ـ که : ارسال مثل، اقتباس ، تضمین ، تلمیح ، معما ، تضاد ومقابله، تناسب، تنسیق صفات، لف ونشر، التفات ، رجوع ، مشاکله ، مبالغه ، تشخیص وانطاق، ندا ، استدراك، استفهام، تکریر تدریجیدر .

صَنْدَل [ع، ـ] هندستاندن کتیریلیر برجنس کوزل قوقولی وسرت آغاج .

صَنْدال [ت ، ـ] قلکه‌لرك متانت وجسامتجه اك بیوکی اولوب یالکز ویا کورکله تحریك ایدیلور .

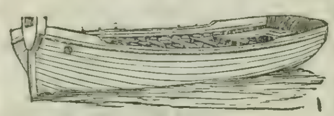

(صندال)

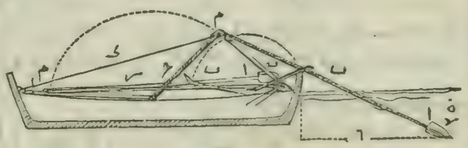
(کوندر طورپیدوسیله تجهیز ایدلمش برصندال)

ا — طورپیدو، ب — طورپیدویی حامل کوندر، ح — کرلی بایندر ، د — قوردون (لیغاوره) ، و — باش پالانقه‌سی، م — کری آلیجی ، ر — کوندرك موقع اصلیسی .

صندالجی = صندالی قوللانان آدم .

صَنْدَلی ـ صَنْدَلی [ع ، ـ] صندل آغاجنه منسوب وعائد § آدرو پاحکمدارلرینك تعود ایتدکاری کرسیٔ حکومت § صندالیه .

صَنْدالْیَه [ت ، ـ] آرقه‌دن طیانه‌جق یری اولان اسکمله ـ که : انواع مختلفه‌سی واردر .

صندالیه جی = صندالیه یاپان ویا تعمیر ایدن صنعتکار .

(عادی حصیر صندالیه)

(آیاقسز هزاران قورلتق صندالیه)

(باغچه وتنزه صندالیه‌لری)

صندالیه‌لق = (معماری) سپورکه لکه موازی وهمان عین عرضده اوله‌رق دوشه‌مه‌دن برمتروقدر ارتفاعده دیواره چویریلان تخته‌لر .

صَنْدوق [ع، ـ] { صندیق صورتنده یازملی } اثواب وسائر اشیا وضعنه مخصوص واکثریا منشور مستطیلی شکلنده محفظه ـ که : تخته‌دن ، دمیردن ، قالین تنکه‌دن ، مشیندن اعمال اولنور § بردائرۀ رسمیه‌نك ویا برشرکت تجاریه‌نك موجود آقچه‌سنك وضع اولندیغی محل ، خزینه ، وزنه ، قاصه .

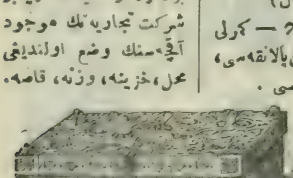
(صندوق)

صندوق امینی = طشره‌لرده و بعض دوائر بلدیه‌ده مال صندوقی وزنه داری .

جبخانه صندوقی = درونته جبخانه وضع اولنان محفظه .

مال صندوقی = ولایات شاهانه‌ده و بعض بلدیه‌لرده جهت مالیه‌یه عائد وزنه .

صندوقلی = اسکی زینت آلتونلرندن بری § برنوع قابلامه تخته‌سی .

صندوقکار = مؤسسات صرافیه ویا شرکت تجاریه‌نك وزنه داری .

صندوقجی = صندوق یاپان ویاصاتان آدم .

صَنْعَت [ع، ا] احتیاجات بشریه‌دن بریتك اعمالی خصوصنده ممارسه ایله اوکره‌نیلن ایش § اوسته‌لق ، هنر ، معرفت § تزیینات لفظیه ومعنویه‌یه عائد بعض دقائق ، کلامده اعتبار مقبول . [جمعی : (صنایع) کلیر .]

صنعتکار / صنعتگر = برصنعت اجرا ایدن || اوسته ، ماهر ، معرفتلی .

صنعتلی = صنعتله یاپلمش ، ماهرانه اعمال اولنمش .

صَنَم [ع، ا] مشرکلرك عبادت ایلدکاری رسم مجسم ، بت (پوت) [معدندن دوکلمش اولان هیکله صنم اطلاق اولنوب آغاج ویاطاشدن معمول ومصنوع اولانه ایسه (وثن) دینور .] § دلبر ، محبوبه . [جمعی : (اصنام) کلیر .]

عبدهٔ اصنام = بت پرستلر ، مشرکلر .

صَنَوْبَر [ع، ا] چام فصیله‌سی آغاجی وقوزالاغی ـ که : بوندن (تره‌منتی) دینیلان مادهٔ طبیه استحصال اولنور . [چام]

صنوبریه = ذات الالقاح ظاهره عربة البزور جنسندن بعض اوصاف ایله ممتاز اولان بر طاقم نباتاتك مجتمع اولدقلری صنفه اطلاق اولنور .

(صنوبر)

١ — ازهار مذکره ، ٢ — عضو تذکیر منفرده ، ٣ — ازهار مؤنثه ، ٤ — زهر منفرده ، ٥ — دانه‌لری ارائه ایدن مخروط (صنوبر) ، ٦ — دانه .

صنوبری = چام فصیله‌سی قوزالاغی شکلنده اولان ، مخروطی الشکل .

صَنْغ [ع، ا] ایشله‌نیلن ایش ، عمل .

صَنْعَه [ع، ا] دوزمه ، اویدیرمه ایش ، حیله طریقیله ایشله‌نیلان امل § حیله .

صَوَاب [ع، ص] (خطا) مقابلی . دوغری ، درست § (ا) دوغریلق ، درستلق ، صحت § دوغری فعل وحرکت § دوغری رأی ، فکر .

صواب اندیش = رأیی ، فکری دوغری ، مصیب اولان .

صواب دیده = دوغری ، حقلی کوریلمش ، تنسیب وتصویب اولنمش .

صوابنما = دوغرییی کوستریجی || دوغری‌یه بکزر .

صَوَات [ت، ا] چایده ، نهرده حیوانانه صو ایچیریلن یر ، شریعه .

صَوَارِف [ع، ا] تحولات کونیه . [لسانمزده غیر مستعمل اولان (صارفه) نك جمعی .]

صَوَارِم [ع، ا] کسکین قلیچ معناسنه اولان (صارم) ك جمعی .

صَوَاعِق [ع، ا] ییلدیرم معناسنه اولان صاعقه‌نك جمعی .

صَوَّاغ [ع، ا] قیومجی .

صَوَاق [ت، ظر] صو مقسمنك قپالی ونوله‌لی حوضی ، تقسیم یری .

صَوَامِع [ع، ظر] خصوصی عبادتخانه ، وحدتخانه معناسنه اولان (صومعه) نك جمعی .

صَوْب [ع، ا] طرف ، جهت : صوب والا ، صوب عالی .

صَوْت [ع، ا] مطلقا سس . [جمعی : (اصوات) کلیر .] [صوت ایله مترادف کبی کورینن و لسانمزده کثرتله ویربری یرنده استعمال ایدیلن بر قاچ کله واردرکه : بمعنای اصلیجه بینلرنده اولان فرق بروجه آتی بیان اولنور :

آواز = شدتلی سس .
آهنك = صوتك اصول اوزره جریانی .
ترانه = صوت مدید .
ترنم = صوت لطیف ایله اجرای آهنك .
سرود = سونجدن متحصل صوت .
صدا = صوتك عکسندن متحصل ایکنجی سس .
زمزمه = متموج وآهنکدار سس .
صفیر = اینجه ودوزکون سس .
فریاد = صوت بلند .
لحن = صوت مؤثر .
ناله = ایکلتی .
نغمه = اوغولتیلی سس .
نوا = نغمهٔ آهنکدار .]

صیحه = بلند آواز .

صوتی / صوتیه = صوته منسوب ومتعلق .

حروف صوتیه = حروف املا ، کندی کندینه سس چیقاران حرفلر (Voyelle) .

ارتفاع صوت = (حکمت) جسم متصوت طرفندن بروقت معینده اجرا اولنان عدد اهتزاز .

ملکهٔ صوت = (حکمت) صو درونده صوت حصوله کتیرمك خاصه‌سنه مالك بولنان بر آلت .

صَوْلَت [ع، مص] صالدیرمق ، اوزرینه یورویوب صالدیرمق ، شدتلی هجوم .

صَوْلَجَان [ع، ا] جرید اویوننده آتك اوستندن طوپی قالدیروب آلمق ایچون مستعمل اوجی اکری دکنك ، چوکان .

صَوْم [ع، ا] اوروج .

صَوْمَعَه [ع، ا] خصوصی عبادتکاه ، وحدتخانه .

صومعه نشین = وحدتخانه‌ده اوطوران ، منزوی .

صَوْن [ع، ا] وقایه ، محافظه ، صیانت : صون صمدانی .

صَهْبَا [ع، ا] { فی الاصل عربیده (اصهبا) اسم تفضیلك مؤنثی اولوب قیزیل آل دیمکدر . } شراب ، باده .

صَهْرِیج [ع، ا] یاغمورصولرینك تراکمی ایچون اینیه آلتنده ، تحت الارض یاپیلان مخزن . (صهریج) ، (صارنج) .

صَهِيلْ [ع،ـ] آت كشنمسى .

صَيّادْ [ع،ص] صيد ايدن ، آوجى .

صَيّاغْ [ع،ص] قيومجى .

صَيْحَه [ع،مص] صوك درجه بلند آواز ايله حايقرمه ، نعره ، باغرمه .

صَيْد [ع،ـ] آو ، شكار § آولامق ، آولانمق .

صيدماهى == بالق آولامه .

صيدگاه == آوجيلى، آوى چوق اولان ير.

صَيْدَلانى [ع،ـ] اميچجيار، اجزاجى § اجزاجيلغه متعلق، عائد.

فن صيدلانى == اجزاجيلق علم وفنى .

صيدله == فن صيدلانى ، اميچجيارلق .

صَيْرَف ـ صَيْرَفى [ع،ص] قويومجى، متبصر، كاركذار § صراف .

صَيْرُورَتْ [ع،مص] اولمق، برحالتدن ديكر حالته تحول ، وجود ، كون .

صَيْف [ع،ـ] ياز ، تابستان ، ربيع ايله خريف آره‌سنده‌كى موسم.

صيفى / صيفيه == يازه منسوب، يازه مخصوص § يازموسمنه مخصوص مسكن، كوشك ، يازلق اقامتگاه .

صَيْقَلْ [ع،ص] پرداخت ايديجى، ايدن، جلا ويرن . [جمعى : (صياقل) كلير .]

صَيْوانْ [ع،ـ] سايبان § قبرمه پرواز كبى شيلر ، قيودم .

صيوان اذن == (طب) قولاغك كنار قيورمى ، قولاغك قطعهٔ خارجيه‌سى . ☞ [سمع]

صيوان بسيط == (نباتات) صاپچقلرى بر بويده اوله‌رق اصل صاپك تپه‌سندن چيقان چيچكلرك وضعيتنه اطلاق اولنور .

صيوان مركب == (نباتات) بر صاپك تپه‌سندن مساوى طولده چيقان ديكر كوچك صاپلردن هربرينك برصيوان بسيطى حامل اولمسندن عبارت وضعيت ازهار .

صيوانيه فصيله‌سى == صيوان شكلنده ازهارى حاوى اولان نباتات .

(صيوانيه فصيله‌سندن برنمونه)

صاد مكسوره

صِباغ ـ صِبغ ـ صِبغه [ع،ـ] بويا ، ايچنه قماش وسائره باتيريلان بويا § (كيميا) اسپيرتو ويا اتركبى ايچنده حل ايدلمش مواد ملونه .

صبغه == خرستيانلرك واپتيزى || دين ، مذهب .

صبغة الله == فطرة الله ، فطرت اسلام.

صِبْيانْ [ع،ـ] چوجق معناسنه اولان صبينك جمعى .

صِپا [ت،ـ] ياشى هنوز كچمش ويا كچمك اوزره بولنمش اشك ياورى.

صِپا [ت،ـ] (فارسى (سه پا)دن غلطدر) اوچ آياقلى اسكمله § صاتيجى طبله‌سنك آياغى . ☞ [سه پا]

صِحَّتْ [ع،مص] صحيحلك، صاغلاملق، صاغلق § حقيقت § طوغريلق § بدنك علل وامراضدن سالم اولمسى، عافيت.

حفظ الصحه == ييوب ايچمه‌ده ، ياتوب قالقمه‌ده والحاصل هردرلو فعل وحركتده صحت بدن شرائطنه رعايتله امراضك اوكنى آلمق قواعدينى وشهرلر ومساكنك موافق حيات وعافيت اولمسى شرائطنى جامع علم مخصوص‌كه: فن طبك مهم برشعبه‌سيدر.

صِحّى [ع،ص] صحته موافق ومتعلق § طبابته ، اطبايه عائد .

صحيون == ارباب حفظ صحت .

صحيه == امور صحيهٔ انسانيه‌يه نظارت ويرعلده سارى ومستولى خسته‌لك ظهورنده ايجاب ايدن تدابير تحفظيه‌يى اتخاذ واطبانك حال وكيفيتنه متعلق امورى تمشيت ايدن دائره، هيئت .

صِداق [ع،ـ] زوجه‌نك مهرى ، نكاح اقچه‌سى ، كابين .

صِدق [ع،مص] دوغريلق، كرچكلك ، حقيقت § خلوص ، مخالصت ، خالصيت .

صِدّيق [ع،ص] صدق تام صاحبى، پك دوغرى ، پك صادق § حضرت ابوبكرك لقب شريفى .

صِراجه [ت،ـ] (طب) لسان طبده داء الخنازير تسميه ايديلن وعقد لمفاويه‌يى وبالخاصه ناحيهٔ عنقيه‌ده كيلريكى مصاب قيلان طبيعى دوئى برمرض .

صراجه‌لى == صراجه‌سى اولان .

صراجه اوتى == ذات الفلقتين شعبه‌سنك خنازيريه فصيله‌سندن حشيشى برنباتدر، يوز اون درت نوعى واردر. اوراقى متقابل ساقلرى مزوادر . ميوه‌لرى قاپسوللدر . تحت الارض اولان ساقلرينى ملين كبى استعمال ايدرلر .

(صراجه اوتى)

صِراط [ع،ـ] يول ، طريق ، راه § جهنمك اوزرينه قوريله‌جق كوپرى .

صِرْت [ت،ـ] آرقه‌نك يوقارى جهتى، ظهر § بعض حيوانلرك بوينلريله قويروقلرى آره‌سنده‌كى قسمدن چيقان كورك § ياماج § (استحكام) ايچ طابيه شيوى .

بالق صرتى == اورته‌سى قباريق ومحدب شى.

صرت صرته == آرقه آرقه‌يه .

صرتلامق == آرقه‌سنه آلمق، صرتنه يوكلنمك .

صرتی قوی = قالینجه اثواب کیمش اولان .

صِرتارمق [ت،مص] یوزه چکیرمك، قارشی كلك ، § قباحتی یوزینه سویلندیکی حالده بلااستحیا کولمك .

صِرچه [ت،ا] اریدلمش قوم وچاقل طاشی مخلوطنك بر ... بوری ایله اوفلنه‌رك مختلف شکللر آلان جام ، زجاج مصنوعات § بلور .

صِرف [ع،ص] ساده ، انجق ، خالص، صافی ، محض § بسبتون ، کاملاً : کذب صرف ، حقیقت صرفه .

صِره [ت،ا] صف ، دیزی § ترتیب ، نظام § مرتبه ، رتبه ، منزله § خط سطر § درسخانه‌لرده شاکردانك اوطوردقلری اوزون تحته‌دن قنایه، رحله § نوبت، وقت‌معین § فرصت، تصادف § سیاق‌وسیاق، کلیش، سوز کلیشی .

آردی‌صره = متعاقباً، آرقه‌سندن .

اوکی‌صره = براز اول ، اوکجه .

آرقه‌صره = متعاقباً ، پیشندن .

آره صره / آره‌ده‌صره‌ده = آره‌لق آره‌لق ، بعضاً ، کاه‌کاه .

صره ایله = منتظماً، بربری آرقه‌سندن.

صره‌لی = دیزلش || مرتب ، منتظم || مناسبتلی .

صره‌صره = صف‌صف، بربری آرقه‌سنده صفلر ، دیزیلر تشکیل ایده‌جك صورتده .

یانی‌صره = برابرنده .

صره‌لامق = صره‌یه ، نظامه قومق || چوجق یاصدیق ویا دیوارلری طوته‌رق یورومکه باشلامق .

صره‌لانمق = دیزلمك، صره‌یه کیرمك .

صره‌ ... = ترتیبنده، حذاسنده، نظام واصولنده .

صره‌سیله = یولیله، اصولیله، صره‌سی، نوبتی ، فرصق کلدیکی زمان .

صره‌واری = بر صره‌ده ، بر دیزیده ، صفلانمش .

صره‌ده = اثناده ، هنکامده ، ایکن .

صره‌سز = غیر منتظم ، قارمه قاریشیق || یولسز ، نابمحل .

صِغار [ع،ص] کوچوك معناسنه اولان (صغیر)ك جمعی: صغار وکبار .

صِغَر [ع،مص] کوچوکلك .

صغرسن = یاش کوچوکلکی، چوجقلق .

صِفات [ع،ا] جمع : (صفت) . ☞ [صفت]

صفات ثبوتیه = (کلام) مفهومنده جناب حقه ثبوت معتبر اولان صفتلر : حیات ، علم ، قدرت ، اراده ، سمع ، بصر ، کلام ، تکوین .

صفات جائزه = (کلام) (احیاء اماته)، (ایجاد ، اعدام) ، (اغنا ، افقار) کبی جناب حقه عین وخلافلرینك اسنادی جائز اولان صفتلر .

صفات سلبیه = (کلام) مفهومنده سلب ممکن اولان صفتلر : وجود ، قدم ، بقا ، وحدانیت ، قیام بنفسه ، مخالفة للحوادث .

صفات ممتنعه = (کلام) عدم، حدوث ، فنا ، مکانه احتیاج ، تعدد، مماثلة للحوادث کبی صفات واجبه‌نك اضدادی اولوب جناب باری‌یه اسنادی اولنه‌میان صفتلر .

صِفار [ع،ا] کنه دنیلن یاپیشقان بوجك § صاری .

صفاری بیض = یومورطه‌نك صاریسی

صِفاق [ع،ا] (طب) عضلات دنیلن اتلری ستر ووقایه ایدن اینجه زارلر، غشالر . [جمعی: (صفاقات) کلیر .]

صفاق قطنیٔ حرقفی = (طب) عضلهٔ قطنیهٔ حرقفیه‌نك قسم بطنیسنه غمدخدمتنی ایفا ایدن صفاق .

صفاقات بطنیه = (طب) عضلهٔ منحرفهٔ کبیره وصغیره ایله عضلهٔ مستعرضه‌نك نهایتلرینك تعادلرندن متشکل غشالر .

صِفَت [ع،ا] حال، کیفیت ، صورت موجودیت § نشان ، علامت، صورت § حال‌عارضی § صلاحیت : برادرلك صفتیله سزی تحصیله تشویق ایدرم . § (نحو) بنفسه قائم اولمیوب بر شخص ویا برشیئه عارض اولان برحال وکیفیته دلالت ایدن کلمه : بیوك ، کوچوك ، سیاه ، ماوی ، کنیش ، اوزون ، شاعر ، کاتب ، عالم کبی .

صفت سماعیه = (نحو) برقیاس وقاعده‌یه تابع اولمیوب ایشیدلدیکی اوزره قوللانیلان صفتلر : کوزل ، چرکین ، یوکسك ، آلچاق ، طار ، کنیش ، بیاض ، سیاه کبی .

صفت قیاسیه = (نحو) قاعدهٔ عمومیه‌یه تابع ومطابق اوله‌رق تشکل ایدن صفتلر که اسملرك نهایتنه جه، جی، مسی، لی، لو کبی ادواتك لحوقیله حاصل اولور .

صفت کاشفه = (هویت) تعریفنه داخل اولان صفتلردن هربری .

صِفر [ع،عد] بوش ، کندوسنده هیچ بر قیمت اولمیان بوشلق ، هیچه دلالت ایدن شو (٠) اشارت § (ریاضیه) هیچ برقیمتی حائز اولمیان رقم § ارقامك صاغنه وضع اولندقجه انلری اون دفعه بیودن رقم .

صفر الید = الی بوش، فقیر، تهی‌دست .

صوڭده صفر = اهمیتسز

صفری توکتمك = بر سؤال ویا اعتراضه قارشی مقابله‌دن عاجز قالمق .

صفر درجه = میزان الحراره‌لرده واحد قیاسیٔ حرارته نسبتله اتخاذ واعتبار ایدیلن بردرجه || تپه‌سی غایت طار فس قالبی .

صِکاك [ع،ا] جمع : (صك) .

صِله [ع،ا] مملکتنه کیتمه ، اقرباسنه اولاشمه : صلهٔ رحم § بخشش ، جائزه § مسقط رأس ، مملکت § (نحو) بر اسم موصوله مربوط اوله‌رق اوکلمه برابر صفت یرینی طوتان جمله که : عربیده : ما ، من ، الذی کبی اسم موصوللری تعقیب ایدر . لسانمزده ایسه ایتدیکی ، ایده‌جکی کبی فرع فعل ایله افاده اولنور § (صرف) برکلمه‌نك اولنده اولوب همزهٔ وصلات اوقونمامسیله اوکلمه‌نك ماقبلنه اولاشمسی § همزهٔ وصلات اوزرینه چکیلان اشارت .

صلهٔ رحم = صله‌یه کیتمك ، ابوین واقرباسنی زیارت وظیفه‌سنی ایفا ایتمك .

صِماخ [ع،ا] قولاق ، اذن § (طب) مجرای اذن ، قولاق دلیکی .

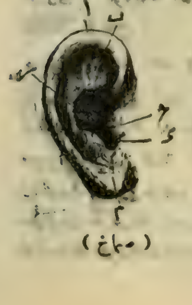

ا — حلزون ؛
ب — مقابل حلزون ؛
ح — حنطه ؛
د — مقابل حنطه ؛
م — فصیص ؛
ك — صدفه .

(صماخ)

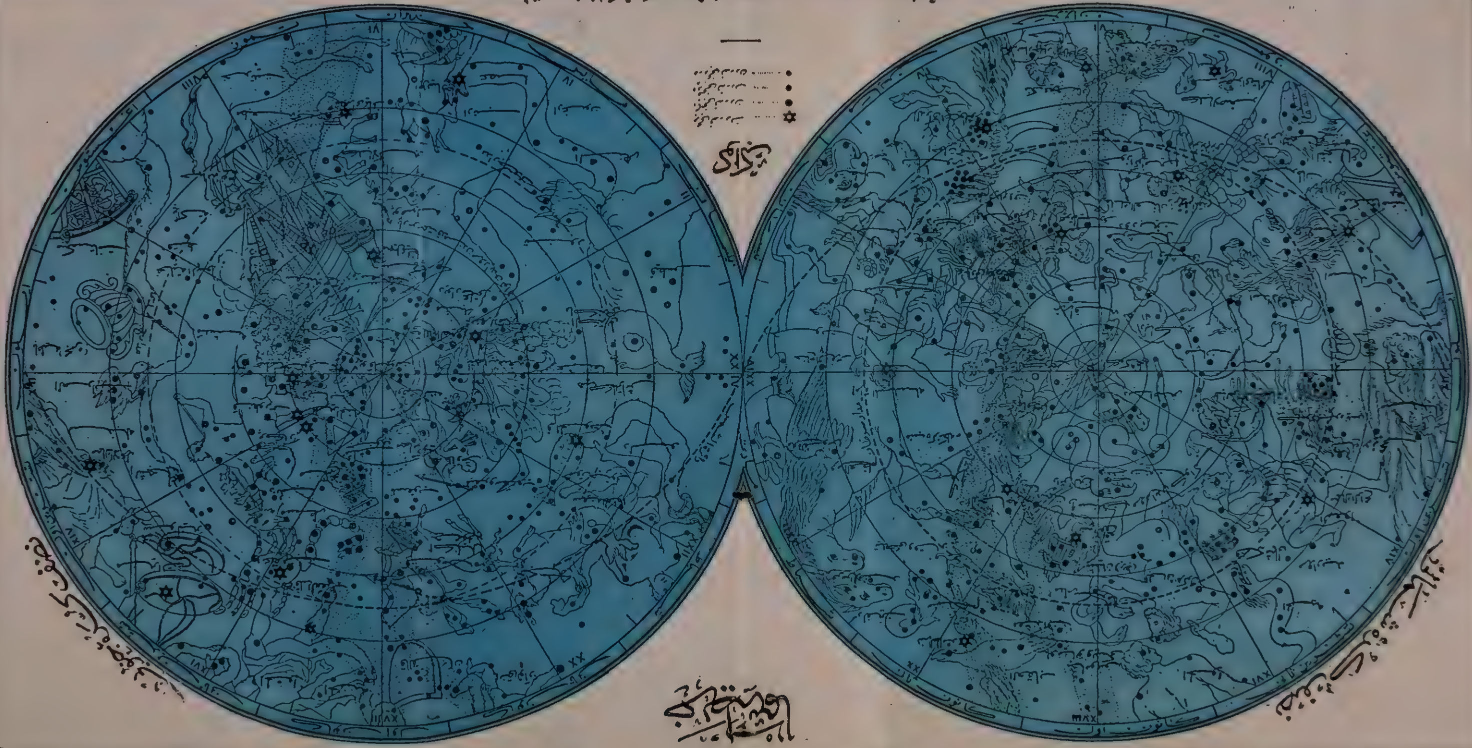

صماخ بولى == ادراكك چيقديغى مجراى طبيعينك خارجده‌كى قوهه‌سى .

صِمادْ ـ صِمام [ع،ا] شيشه طپاسى ، طيقاجى .

صِمامَه [ع،ا] (طب) قرمزى ويا سياه قان طمارلرنده بولونان ايدوب جريان دمه مانع و قان پرهيزندن ويا ميقروبلر ايله برابر قان پحتيسندن متشكل اولان ومحل حصولندن قالقوب دوران دمه تابع اوله‌رق بدنك دماغ وريه كبى اقسام مهمه‌سنده برلشه‌رك عوارض وخيمه ومهلكه حاصل ايدن جسملر .

صِملاخ [ع،ا] (طب) قولاق كيرى . [فتح صاد ايله‌ده جائزدر .]

صِناب [ع،ا] ☞ [خردل] .

صِنار [ع، ا] چناردن معربدر . ☞ [چنار]

صِناعت [ع،ا] صنعتكارلق ، صنعت § مهارت ، اوسته‌لق .

دار الصناعه == اجراى صنعت اولنان محل ، فابريقه . [ترسانه‌نك بو كلمه‌دن محرف اولديغى مرويدر .]

صِناعى [ع،ص] حرف وصنايعه متعلق خلق ، طبيعى اولميان ، مصنوع ، صنعت ايله حصوله كلن . [جمعى : (صناعيات) در .]

صِنامق [ت،مص] تجربه ايتمك ، دنه‌مك ، يوقلامق .

صِنف [ع، ا] درلو ، كونه § رتبه جهتيله اعتبار اولنان درجه § بلوك ، طاقم § زمره ، طبقه § مكتبلرده درجهٔ تحصيل اعتباريله طلبه‌نك آيرلدقلرى شعبالردن هربرى § مسلك .

صنف ارقداشى == همصنف ، بردرسخانه‌ده كنديسيله برابر عين زمانده ، عين معلمدن ، عين درس اوقويان .

صنفداش == صنف ارقداشى .

صِنو [ع،ا] دال ، بوداق ، بركوكدن چيقان ايكى اوچ ويا دها زياده اغصان : « الولد صنو ابيه »

صِهر [ع، ا] قاين والده ، قاين پدر ، داماد ، انشته كبى قيز ويروب آلمقله اقربادن معدود اولان كيمسه‌لر § ازدواجدن متحصل قرابت .

صهريت ، صهرى == ازدواج سببيله حاصل اولان قرابت .

صِياحت [ع،مص] قيوجيلق ، قيوجى صنعتى .

صِيال ـ صِيالَة [ع،مص] حمله ايتمك ، بركيمسه‌نك اوزرينه يورويش ايدوب صيچرامق ، آتلمق ، صالديرمق .

صِيام [ع،مص] اوروج طوتمق ، صائم اولمق § (فقه) مسلم عاقل ايله حيض ونفاسدن پاك اولان مسلمهٔ عاقله‌نك عبادت قصديله فجر صادقدن غروب شمسه قدر قصداً يمكدن ، ايچمكدن وصنعاً مباشرتله انزال منيدن كنديسنى حفظ ايتمسى .

شهر صيام == رمضان شريف آيى .

صِيانت [ع،مص] قوريمق ، قورمق ، حفظ ، محافظه ، حمايه .

صِيت [ع،ا] بين الناس قزانيلان نام وشهرت ، نيكنام ، ذكر جميل ، ايلك جهتيله شهرت .

صيتمه [ت،ا] (دوغريسى: ايصتمه‌در) ابتدا ديتره‌مه ، بعده صيجاقلق كتيرن خسته‌لق كه : اكثرامراضه مرافقت ايدر ، نوبت ، حمى .

صارى صيتمه == آمريقايه مخصوص بر حماى مستولى مهلك .

صيتمه‌لى == ايصتمه‌سى اولان ، ايصتمه‌يه طوتلمش بولنان .

صيجاق [ت،ص] (اصلى: (ايصجاق) در) ياقيجق درجه‌ده حرارتى حائز اولان § اناطولى شيوه‌سنجه : حمام .

قانى صيجاق == سوكيلى ، انسيتلى آدم .

صيجاغى صيجاغنه == تمام تاونده ، ايشك تفرعاتى ، كيفياتى اونوتلمه‌دن ، وقت كچمه‌دن .

صيجاقلق == حرارت ، كرمى .

صيچان [ت، ا] حيوانات قاضمه‌دن كثير الانواع بر حيوان ، فاره ، موش .

فندوق صيچانى == صيچانك كوچوك نوعى .

ترلا صيچانى == ترلالرده بولنان ويومشاق يرلرى قازه‌رق كنبدلر تشكيل ايدن اريجه فاره .

صو صيچانى == ذات الثديانك قاضمه فرقه‌سندن اوستراليايه مخصوصدر .

(صو صيچانى)

انم صيچانى ، كه صيچانى == لغملرده يشايان اريجه برجنس فاره .

ير صيچانى == ☞ [كوستبك] .

هند صيچانى == بياض رنكلى ، اهلى ، مونس ، كوزل برجنس صيچان .

صيچان اوتى == معروف تركيب كه : اكثريا فاره‌لرك اتلافى ايچون استعمال ايديلور . ☞ [سم الفار]

صيچان ديشى == البسه كنارينه ياپيلان اينجه اوفاق اويه .

صيچان يولى == بر آلتى لاغمى .

صيچان يلى == آسياى وسطى اهاليسنجه معتبر اولان شهورك برنجيسى .

صيچرامق [ت،مص] يردن يره هوايه قالقمق § اولديغى يردن هوايه قالقوب باشقه يره فيرلامق § آتلامق .

صيچراتمق == (صيچرامق) فعلنى اجرا ايتديرمك . صيچرامغه بادى اولمق .

صيرصقلام [ت،تو] پك ايصلاق .

صيرت [ت،ا] ☞ [صرت] .

صيرتلان [ت،ا] ذات الثديانك قاضمه فصيله‌سندن يرتيجى بر حيواندر .

(صيرتلان)

صیرمه [ت ، ـ] حادەدن كچیرلمش وآلتون صویی ایله یالدیزلانمش كوش تل .

صیرمه‌كش = (غلطدر) صیرمه تللردن اشیا ، البسه وساژه ایشلین || صیرمه تلی یاپان .

صیرمه‌لی = صیرمه ایله ایشلنمش شی .

صیرتارمق ـ صیرتمق [ت، مص] دیشلری كورینه‌جك صورتده سسسزجه كولمك § طاتسزجه ، عارسزجه كولمك § صوغوقدن طوكوب اولمك § برشیئك نقصان وعیبنی كوزه چاربمق .

صیرتارمه ، صیرتمه = (صیرتارمق) و (صیرتمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صیریق [ت، ـ] اینجه اوزون آغاج § حماللرك آغر شیلری ایپلرله ربط ایدوك قالدیردقلری اوزون، مقاومتلی آغاج .

(صیریق)

صیریق حمالی = صیریق واسطه‌سیله اشیا نقل ایدن .

صیریق كبی = اوزون، ایری یوبلی جاهل، قبا آدم .

صیریق [ت، مص] (صیرلمق) ماده‌سندن اسم مصدر . صیرلمش ، دریسی قالقمش .

صیریم [ت، ـ] قالینلغی ازاله ایدلمش ، اینجه خلاط شكل وحالنی كسب ایتمش دری .

صیریم خلاطی = (بحریه) اسكی كمیلرده دومن دونغاللرینی اداره ایچون مستعمل دریدن معمول ایزبارچینه بوكی یومه .

صیریم كبی = ضعیف وفقط قوی البنیه آدم .

صیزلامق [ت، مص] آجی آجی آغریمق، صانجمق § تظلم وتشكی ایدرك آغلامق .

صیزلانمق = تشكی وتظلم ایلمك .

صیزلانمه ، صیزلدی = شكایت ، تظلم .

صیزلاتمق = آغلاتمق ، شكایت وتظلم ایتدیرمك .

صیزمق [ت، مص] تركی طامله طامله چیقمق، ترشح ایتمك § سرخوش اولوب بیهوش دوشمك .

صیزدیرمق = صیزمه‌سی موجب اولمق، آزار آزار آقیتمق ، ترشح ایتدیرمك § بوندن پاره چكمك . § سرخوش ایدوب اویوتمق ، بیهوش ایتمك .

صیزندی = صیزمق صورتیله حاصل اولان مایع ، مادۀ مترشحه .

صیزی [ت، ـ] آغری ، وجع .

صیغ [ع، ـ] فعلك الدیغی هیئات مختلفه‌دن هربری معناسنه اولان (صیغه)نك جمعی .

صیغامق [ت، مص] یك ویاپاچه وقولدكی البسه قسمنی طوپلامق ، آشمیر § آوجله مسح ایتمك § اوخشامق .

پاچه‌لری صیغامق = جدی صورتده تشبث ایتمك .

صیغانمق = (صیغامق) ماده‌سنك شكل مجهولی .

صیغشمق [ت ، مص] صیقیلەرق بریره كیرمك ، زورله استیعاب اولنمق .

صیغیشدیرمق = صیقەرق آلدیرمق ، زورله استیعاب ایتدیرمك .

صیغ [ت ، ـ] دكز ویا نهرك درین اولمیان قسمی .

صیغلق = صویی صیغ اولوب كچید ویرن § قوملق .

صیغمق [ت ، مص] برظرفك ایچنه كیرمك ، استیعاب اولنمق .

قابنه صیغمامق = صبرسز اولمق .

صیغنمق [ت، مص] طیانمق § برینك حمایه ومعاونتنه التجا ایتمك § استعاذه ایلمك : شیطانك شرندن الله‌ه صیغنیرم .

صیغنه‌جق یر = ملجأ ، پناه ، ملاذ .

صیغه [ع، ـ] فعلك الدیغی هیئات مختلفه‌دن هربری . [جمعی: (صیغ) كلیر .]

صیغیر [ت، ـ] آرابه چكدیرمك، چفت سوردمك ایچون قوللانیلان واتی ، سودی ییلن ایری جثه‌لی حیوان اهلی اینك ، اوكوز ، كاو . [اركككنه بوغا، دیشیسنه اینك، یاورولرینه بوزاغی ، طانا ، یاورولرینك بیوكجه‌لرینه طوسون دینور .] [اینك]

صیغیراوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن عطری ، منبه بر نبات اولوب اطعمه‌یه ترتیبه ایچون مستعمللدر .

(صیغیر اوتی)

صوصیغیری = مانده ، جاموس .

صیغیرقویروغی = خنازیریه فصیله‌سندن خدایی نابت وتپه‌سی پوسكللی بر جنس نبات .

(صیغیرقویروغی)

صیغیردیلی = (نباتات) ذات الالقاح منظوره‌نك سنجاریه فصیله‌سندن رایحه‌دار، لطیف المنظر بر جنس نبات كه : بوكا (لسان الثور) دخی دینور و طبابتده استعمال ایدیلور . برقاچ نوعی واردر .

(صیغیر دیلی)

یبانی صیغیر دیلی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك منجاریه اصیله‌سندن بر نباتدر .

(یبانی صیغیر دیلی)

صیغیر گوزی = برجنس ایری وصاری رنكلی پاپادیه .

صیغیرتماج = صیغیر چوبانی .

صیغیرجق [ت، ا] طیور دوریه‌دن برجنس کوچوك قوش اولوب یازین اناطولی ایچریلرینه تیشین ممالك حاره‌یه هجرت ایدرلر .

(صیغیرجق)

امریقا صیغیرجغی = طیور دوریه‌دن برجدیده مخصوصدر .

(امریقا صیغیرجغی)

صیغین [ت، ا] (غلب شمالی) حیوانات ممیزه‌نك ظبیه فرقه‌سندن امریقا وشمال طرفلرینه مخصوصدر . بونلره قیزاق چکدیررلر .

صیق [ت، ا] اجزاسی بربرینه یاقین ، بتیشك § طار ، صیق § بربرینی متعاقب ، فاصله‌سز .

صیق بوغاز ایتمك = طاره کتیره‌رك ، شاشیرته‌رق امانی تورویج ایتدیرمك .

صیقلاشمق = صیق اولمق ، بربرینی متعاقباً واقع اولمق .

صیقلق = فاصله‌سزلق ، طارلق ، تعاقب .

صیقی = طار ، مضیق || پك قانی ، سرت || مستعجل ، سرعتلی || شدتلی || مضایقه ، اضطراب || مساعده‌سزلك .

صیم صیقی = پك طار .

صیقی صیقی‌یه = بر مظروفك ظرفنه تمامی تمامنه یراشمه‌سی ، پك دواملی ، پك بتیشك .

صیقیشمق [ت، مص] بربرینی صیقه‌جق صورتده ییغلمق ، ازدحام § غلبه‌لك اولمق § مجبور ومضطر قالمق .

صیقیشدیرمق = زورله طار یره صوقمق || تضییق ، تعصیر ایتمك || زورلامق ، اجبار ایتمك || کیزلیجه النه طوتشدیرمق ، ویرمك .

صیقمق [ت، مص] طارلاتمق § تضییق ایتمك § الویا بر آلت واسطه‌سیله بر شیئك حجمنی کوچولتمك ایچون صرف قوت ایلمك § محجوب ایدوك ، قباحتلرینی خفیفجه یوزینه اوره‌رق اوتاندیرمق .

صیقلمق = طارلمق || مضیق اولمق || حجمی کوچولمك || محجوب وعاجز قالمق ضرورته دوچار اولمق .

ایچ صیقلمق = محزون ومکدر اولمق .

جان صیقلمق = منفعل ، متأثر اولمق .

صیقندی [ت، ا] طارلق ، مضایقه ، ضرورت § قساوت ، کدر ، اندوه ، حزن § اضطراب ، ضجرت .

ایچ صیقندیسی / جان صیقندیسی = انفعال ، تأثر .

صیناmق [ت، مص] تجربه ایتمك ، دنه‌مك .

صیوا ـ صیوه [ت، ا] دیوارلره سوریلن معروف خرج .

صیواجی = صیوا یاپان ، دیوارلره صیوا سورن .

صیواجیلق = صیوا سورمك صنعتی .

صیوالی = اوزرینه صیوا سورلمش دیوار ، بنا .

صیواشمق [ت، مص] بولاشمق . § لزوجتلی اولمق .

صیولشیق ـ صیویق [ت، ص] مایعجه ، لزوجتلی § یاپشقان § معجز ، مسلط .

صیییرمق [ت، مص] شدتله سورته‌رك بر شیئك یوزینی صویمق § صیوله‌رك ، قازیه‌رق بر شیئك اوستنده کی شیلری آلمق § (قلیج بیچاق حقنده) چکه‌رك چیقارمق .

صییرتمق = (صییرمق) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

صییرلمق = (صییرمق) فعلی کندنده واقع اولمق .

صییرندی = صییرلمش شی || قاب بولاشغی .

صيبريق == دوى وقاوغك صيبرلمش ، طرمالانمش يرى ‖ عار وحجاب اولمیان ، پروامز ، حيامز .

صاد مضمومه

صُبْح [ع، ا] صباح وقتى، فجر زمانى . [جمعى : (اصباح) كلير .]

صبح كاذب == شفقدن اول طاك يرينك آغارمسى .

صبح صادق == شفق سوكمك .

صبح ومسا == صباح ، اقشام .

صبحدم } صبحگاه } == صباح وقتى ، بامداد .

صُحْبَت [ع، مص] كوريشوب قونوشمق ، ارقداشلق ، همدملك .

حلوا صحبتى == آنادولیده بين الاحبا كيجه‌لرى كل حلواسى ياپه‌رق تشكيل ايديلن اكلنجه ، مسامرهٔ صفوت پروانه .

آداب صحبت == انسيت و معاشرتك شرائطى .

صُحُف [ع ، ج] (صحائف) كبى (صحيفه)نك جمعى § كتب اربعهٔ سماويه‌دن باشقه بعض پيغمبران عظام حضراتنه من قبل الرحمن انزال بیوريلان احكام مخصوصه ، رسائل منيفه : صحف شريفه .

صُخُور [ع ، ج] قيا معناسنه اولان (صخره) نك جمعى § (طبقات) حيوانات ونباتاتك افعال حياتيه‌سيله سطح ارض اوزرنده تكون ايدن علائم (ژه‌ئولوژيه)

صخور حيوانيه == (طبقات) حيواناتك افعال حياتيه‌سيله تكون ايدن طاشلر : (ناعمه) انواعنك كلسدن متشكل قبوق وصدفلرى كبى .

صخور نباتيه == (طبقات) نباتات واسطه‌سيله حصوله كلن طاشلر : طاش كومورلرى وامثالى معادن .

صخور رسوبيه == (طبقات) بحر ويا مياه جاريه‌نك عمل وتأثيريله افقى ويا جزئى ميللى ، بربرينه موازى اوله‌رق تشكل ايدن طبقات ارضيه : شيست غضارى كبى .

صخور ناريه == (طبقات) داخل ارضده‌كى مايع نارينك ارائهٔ رسوبيه‌ده حاصل اولان ياريقلره نفوذيله تكون ايدن صخره‌لر . بونلر كتله حالنده بولنورلر .

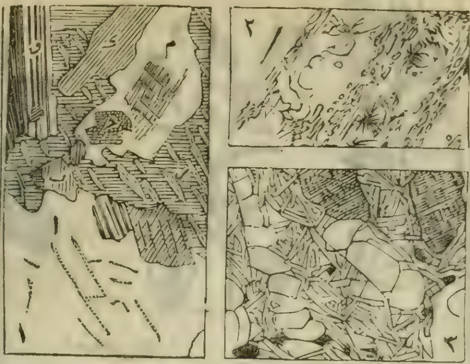

(مبحث الصخور)

١ — غرانيت لوحه‌سى (٨٠ دفعه قطرى بيواتلمشدر) : ا — كتله حالنده قووارس ؛ ب ، ج — بلورات متفرقه حالنده قووارس ؛ ء — ميقا ؛ و — اوليغوقلاس ؛ م — اورتوز بلورى ؛ ر — كتله حالنده اورتوز ؛ ٢ — ميلو عقيق اسودى (٥٠٠ دفعه بيواتلمشدر) ٣ — تويلیه‌رك بازالت طبقه‌سى (٢٠ دفعه بيواتلمشدر) .

صُداع [ع، ا] باش آغريسى .

صُدْغ [ع، ا] (طب) كوز ايله قولاق بيننده‌كى محل، شقاق § زلف .

صدغى == صدغه منسوب ومتعلق : عضلهٔ صدغيه ، عظم صدغى .

صُدُور [ع، ج] هر شيئك مقدمنك اعلاسى معناسنه اولان (صدر)ك جمعى .

صُدُور [ع، مص] صادر اولمق، چيقمق، ظهور ايتمك .

شرف صدور == (ارادهٔ سنيهٔ ملوكانه حقنده) شرفله صادر اولان .

فرض صدور == ☞ [فرض] .

صُراحى [ع ، ا] ايچنه صو قونلمق ايچون بلور ويا زجاجدن صورت مخصوصه‌ده ياپيلان آغزى طار ، قادنلى قاب . صوشيشه‌سى .

صُرَدان [ع، ا] (طب) ديل آلتنده بولنان ايكى سياه قان طمارى .

صُرُوح [ع، ج] (صرح) ك جمعى . قصرلر ، عالى بنالر .

صُرَّه [ع، ا] آقچه كيسه‌سى ، پاره چيقينى § حرمين محترمين اهالئ كرامنه جانب اشرف حضرت خلافتپناهيدن اهدا واسرا بیوريلان آقچه و سائره : صرهٔ همايون .

صره امينى == صرهٔ همايونى سوق وايصاله مأمور اولان ذات .

صره آلايى == صرهٔ همايونك درسعادتدن يوم اخراجنده اجرا بیوريلان مراسم احتراميهٔ مخصوصه .

صُعُوبَت [ع، مص] كوچلك ، مشكللك، زورلق .

صعوبتلى == كوچ ، زور .

صُعُود [ع ، مص] يوكسكه چيقمق، ترقى ، يوكسلمه .

صعود ماكنه‌سى == (آسانسور) يوكسك مبانيده الك آلت قاتدن اوست قاته چيقمق ايچون ماكنه ايله متحرك حجره .

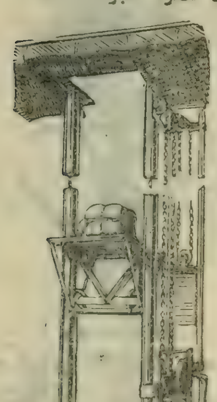

(آلت صعود)

صُغْرى [ع، ص] (كبرى) مقابلى. الك كوچوك معناسنه اولان (اصغر)ك مؤنثى § (منطق) قياسك كوچوك مقدمه‌سى : قضيهٔ صغرى .

صُفْر [ع، ا] باقر، پرنج، طونج، (طوج) .

صُفْرَت [ع ، ا] صاريلق ، صارى رنك § بكز صولوقلغى .

صُفُوف [ع، ج] صره ، ديزى معناسنه اولان (صف)ك جمعى .

صُفَّه [ع،ا] اوطوره‌جق سدلی محل § صوفه .

چمن صفه = چمندن یاپلمش مدیر، سد، چمنلك .

صُکُوكْ [ع،ا].(صك)ك جمعی .

صُلْب [ع،ا] آرقه کمیکی، اوکورغه § نسل، ولد، ذریت . [مؤنثی (صلبیه) در.] § قاتی، صرت، مایع وغاز اولمیان جسمك حالی : اجسام صلبیه .

صلبی = آدمك کندی اولادی، اوغلی || متوفانك صلبندن حاصل اولان چوجق .

صُلْح [ع ا] باریشمه، باریشقلق § زاختلاك، آسایش § (فق.) بالتراضی نزاعی دفع ایدن عقدکه : ایجاب وقبول ایله منعقد اولور .

حقوق صلحیه = (حقوق دول) زمان صلحده دولتلرك یکدیکریله اولان مناسبات ومعاملات جاریه‌لرنده دستورالعمل طوتلمق ایجاب ایدن قواعد حقوق دول .

صلح آمیز = صلح و آسایشی موجب اولان، ملایم، طاتلی معامله، سوز .

صلحنامه = صلحك شرائطنی حاوی اولەرق طرفین محاربین بیننده تحریر وتعاطی اولنان ورق .

صلحی = صلحه منسوب ومتعلق .

صلحاً = محاربه‌سز، محاکمه‌سز اولەرق، اوزلاشه‌رق .

صُلَحاء [ع،ا] صلاح صاحبی معناسنه اولان (صالح)ك جمعی : صلحای امت .

صُمُوت [ع،مص] سکوت ایتمه، صوصه‌ه صوصورتمه .

صُنْع [ع،ا] یاپش، ایش، عمل، اثر قدرت § دخل، تأثیر :
« لب جوده کمال صنعی هر یزك چمن صویلر »

صنعی = یاپمه، طبیعی اولمیان، مصنوع، معمول .

صنعی آیاق = (فن درستسازی، اورتوپه‌دی) قیرلمش ویا کسلمش آیاق یرینه قائم اولمق اوزره صورت مخصوصه‌ده وفنه توفیقاً آغاجدن ویا قسماً مشبندن اعمال اولنمش اولان آیاق . [درستسازی]

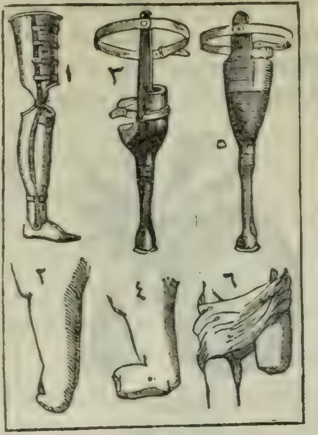

(صنعی آیاق)

١ — دیز حداسندن (٢) یاپیلمش بتر ایچون اعمال ایدلمش اولان مفصللی صنعی آیاق ؛ ٣ — دیز آلتندن (٤) یاپیلمش بتر ایچون اعمال ایدلمش اولان آغاجدن آیاق ؛ ٥ — فخذك وسطندن (٦) یاپیلمش اولان بتر ایچون اعمال ایدلمش اولان تخته آیاق .

صُنُوف [ع،ا] ج : (صنف) : صنوف عالیه .

صو [ت،ا] کرهٔ ارضك درتده اوچنی احاطه ایدن وطبیعتده پك مبذول ومنتشر اولان مادهٔ مایعه‌که : متقدمین نظرنده اجسام بسیط دن یعنی عناصر اربعه‌دن بری عد ایدیلوردی . ماء، آب § (کیمیا) رنکسز، طعمسز، رایحه‌سز، یوز درجهٔ حرارتده غلیان ایدن مایعکه : یوزده ٨٨,٨٩ مولد الحموضه ایله ١١,١١ مولدالماءدن مرکبدر § میوه وسائره‌نك عصاره‌سی § هنکام، وقت : ساعت ایکی صولرنده .

طاتلی صو = ایچیلکه صالح اولان صو .

آجی صو = طوز وسائر املاحی حاوی اولان صو .

صولر قرارمق = اقشام اولمق .

صو ویرمك = آلات و ادوات حدیدیه‌یه آتشده بعد التسخین صویه صوقوله‌رق ویریلن تاو .

آرپه صویی = بیرا دنیلن ایچکی .

آغز صویی = سالیه || بر اشیه ایمرنمکدن دولایی آغزدن آقان صو .

آغز صویی آقمق = ایمرنمك || پسند ایتمك .

آقان صولر طورمق = دیه‌جك اولمامق، اعتراض قبول ایتمه‌مك .

صو اقتضا ایتمك = غسله محتاج اولمق، احتلام اولمق .

صو ایتمك = (بحریه) کمی، قایق، صندالك ایچنه صو کیرمك، صو ایشلمك .

قره صو = کوزه عارض اولان بر نوع ضعف .

آت صویی = اتك قیناديله‌رق، تعصیر ایدیله‌رك چیقاریلان عصاره‌سی .

ازوب صوینی ایچمك = ایشه یاره‌میه‌جق بر حاله کلمك .

صوباشی = کتخدا .

صو بورکی = قالینجه اولان یوفقه‌لری اولجه صیجاق صو ایچنده خاشلانیله‌رق یاپیلان بر نوع لذیذ شرق بورکی .

بیك دره‌دن صو کتیرمك = بیك درلو بهانه سرد ایتمك .

صو ترازیسی = شهرك صولرینی تقسیم ایچون قله طرزنده یاپیلان یوکسك محل، مقسم .

صو تره‌سی = (روقا) دنیلان یشیل صلاته .

چوق صو کوتورمك = برچوق سوز سویلمکه، اعتراضه مساعد اولمق .

صودن = اهمیتسز، بوش شی .

صودوکمك = آبدست بوزمق، ادرار ایتمك .

صودوکنمك = یقانمق || غسل ایتمك .

صویه صابونه طوقنمامق = هیچ بر طرفه مضر اولمامق .

صو سموری = (ذنب الماء) ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن اولوب دریسی کورك اعمالنده مستعمل وزیاده‌سیله مقبول بر حیواندر . اناطولی واوروپاده بولنور . صو کنارلرنده مسکن یاپار . بوسببدن صو سموری دیرلر .

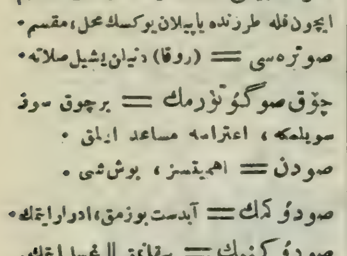
(صوسموری)

صو صغیری = مانده، جاموس .

صورقجی = عصی الجناح حشراتدن صولر اوزرنده بولنور .

(صو روحی)

صودولابی = بوستانلری صولامق ایچون حیوان واسطه‌سیله ویا صو قوتیله تدویر ایدیلور برنوع دولاب، چرخ .

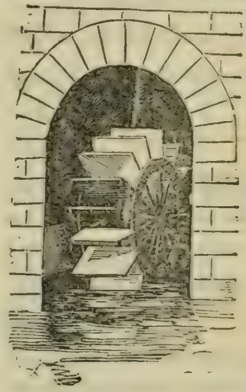

(صو دولابی)

صوقدانی = فصیلهٔ مجهزهٔ مائیه‌دن براوتدر .

(صو قدانی)

صوقرلانغیجی = طیور ذات الارجل الکفیه‌دن بر قوشدر .

(صوقرلانغیجی)

صو قباغی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك ثنائیه فصیله‌سنه منسوب ایچی اویوق برنوع قباق، که: صوده یوزمك یا امیشلر بوقلری قولتوقلری آلتنه باغلیه‌رق یوزرلر .

(صوقباغی)

صوقوشی = طیور مائیه‌دن هربری § قورباغه‌دن کنایه‌در .

صوگبی بیلمك = ازبردن، یاکلشسز اولەرق بیلمك .

صوکرویزی = برجنس نبات .

صو یوصونی = ذات الالقاح غیر منظوره‌دن و اشنیه نوعندن بریوصوندر .

صوکسمی } صوخطی = (بحریه) صو ایله سفینه‌نك فصل مشترکی: خفیف صو خطی، آغر صوخطی .

صو یونجه‌سی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صابونیه فصیله‌سندن ذوالازهار عالیه فرقه‌سندن بر نباتدر .

(صو یوصونی)

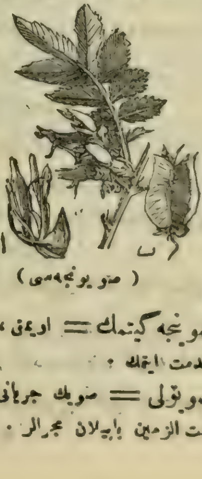

(صو یونجه‌سی)

صوپجه گیتمك = اوعق، مزاجنه خدمت ایتمك .

صوتولی = صویك جریانی ایچون تحت الزمین یاپیلان مجرالر .

صوبالدیرانی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه فصیله‌سنه منسوب زهرلی بر نباتدر .

صو مزماری = بره زیلیایه مخصوص طیور دوویه‌دن اولوب قویروغنك ایکی طویل چتالیله ممتازدر .

(صومزماری)

صوغوق صو = (کیمیا) حرارتی (۰) دن (۱۰) درجه‌یه قدر اولان صولر .

تازه صو = (کیمیا) حرارتی (۱۰ — ۲۰) درجه اولان صولر .

ایلیق صو = (کیمیا) حرارتی (۲۰ — ۴۰) درجه اولان صولر .

صیجاق صو = (کیمیا) حرارتی (۴۰ — ۸۰) درجه اولان صولر .

قاینار صو = (کیمیا) حرارتی (۸۰ - ۱۰۰) درجه اولان صولر .

قره صولری = (حقوق دول) دکزك ساحله یاقین واك قوتلی طوپ منزلی داخلنده اولان قسمی .

آچیق صولر = (حقوق دول) طوپ منزلی خارجنده قالان دکز قسمی، که: بونلر عموم دولتلر بیننده مشترك عد ایدیلور .

صو تسویه‌سی = (حکمت) [تسویه] .

صواوروجکی = ذوالجناحین حشراتندن اولوب بعض طورغون صولرك وخصوصیله کولرك سطحنده بولنور .

(صواوروجکی)

صوجندره‌سی == (حکمت) مایعاتده تضییقك متساویاً انتقالنه دائر اولان قانونه مبتنی اوله‌رق اعمال ایدیلوب عظیم بر تضییق حصوله کتیرمك وبناء علیه اعمالات مهمه‌ده ومثلا: حرب بارودی، کاغد، زیوت شحمیه، طوخمله کبی اعمال ایلمك ، چوخه‌لری پاصقیلامق ، موم فابریقه‌لرنده اوله‌ئینی استه‌آریندن تفریق ایلمك ، بعض نباتاتك عصاره‌لرینی چیقاره‌رق ، یوکلری صقیشدیرمق ایچون استعمال ایدیلور .

صوطاوۋغی == حیوانات فقریه‌نك طیور جنسندن ودجاجیه نوعندن بر، زیلیاده بولنور.

(صوطاووغی)

صوارمق == (حیوان حقنده)
صولامق == (بوستان حقنده)
== صو ویرمك، صوایچیرمك. ارواء واسقا ایتمك.

صولاق آرابه == یازین سوقاقلری صولامغه مخصوص آرابه .

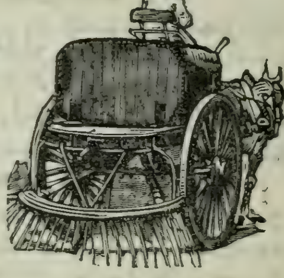

(صولاق آرابه)

صولامه == صولامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || ارواء، اسقا || (حکمت) معدنلرك خواص حکمیه‌سنی تعدیل ایچون بعض عملیات اجرا ایتمك ومثلا هرهانکی برمعدنی آتشده قیزدیروب بعده بردن بره صوغوق صویك ویا سائر بر مایعك درونه غطس ایله تبرید ایلمکدن عبارتدر .

صولی == درونده ، ایچنده ، کندیسنده صو اولان || صیویشیق ، عارسز آدم .

صولامق == صو پیدا ایتمك ، صولی اولمق § حیوان ، ترلا صو ایچمك .

صولاق == صوبی چوق اولان محل .

صوبه [ت، س] قیشین اوطه ، صالون ایچنه ویا صورت دائمه‌ده مطبخ داخلنده قوریلوب درونده آتش یانان ودومانی برصاج بوری واسطه‌سیله طیشاری‌یه چیقان آلت ، § قیشین صوغوغه طیانه‌میان زهار ونباتاتی محافظه ایچون اوسق ویان جهتلری جامله مستور ومحفوظ ایچنده آتش یانان محل مخصوص .

صوبه‌جی == صوبه یاپان ویاقوران آدم.

صوپه [ت ، س] قالین دکنك § قماش وسائره‌ده اکلی یول ، چوبوق § طیاق ، کوتك .

صوپه‌لی == النده صوپه‌سی اولان § کنیش یوللی قماش وسائره .

صوچ [ت، س] قباحت، خطاء § جرم، جنحه .

صوچلی == قباحتلی، مجرم، جنحه‌دار .

صوچسز == قباحتسز ، مدخلسز ، معصوم .

صوجوق [ت، س] تمیزلنوب قوریدلمش باغرساق ایچنه طولدیرلمش بهارلی قیمه § ایپه دیزلمش بادمك راحت الحلقوم یاپیلان شکرك مایع حالنده ایکن ایچنه باتیریله‌رق یاپیلان برنوع شکر .

صور [ع، ا] اوفوریله‌رك چالینان بیوك بویندزدن بوری § یوم قیامتده حضرت اسرافیل علیه السلامك اوفلیاجغی بوری : صور اسرافیل .

صُوَر [ع، ا] (صورت) ك جمعی .

صوراق [ت، س] صورمقله ادراك ایدیلن شی .

صورت [ع، ا] شکل ظاهری، خارجدن کورینیش ، شکل ، هیئت، برج § حال ظاهری § رسم ، تصویر § طرز ، طور ، کیفیت ، اسلوب ، وجه § چاره § نسخه، مثل، عین § یوز اکثیلمکی، عبوست § (حساب) برکسر عادیده واحدك قاچ مساوی قسمی مطلوب اولدیغنی بیلدیرن کمیته دینور : مثلا : $(\frac{٣}{٤})$ افاده‌سنده واحد (٤) قسمه بولنمش وبوندن اوچ قسمی مطلوب بولنمش اولدیغی اکلاشیلیرکه : اشته بو (٣) عددی صورتدر § چهره، یوز.

صورت تسویه == چاره حل واصل .

صورتاً == ظاهراً ، ظاهرده .

صورت‌پذیر
صورت‌نما
صورت‌یاب
== حاصل اولان ، حصول بولان .

صورتسز == چهره‌سز، عبوس || چرکین.

صوری == صورته متعلق، معنایه تعلقی اولمیان ، ظاهری .

صورغوچ [ت ، س] باشه طاقیلان طوغ، چالنك § بعض قوشلرك تپه‌لرنده‌کی توکدن زینت طبیعیه .

صورمق [ت. مص] سؤال، استفسار، استیضاح، استفهام، استعلام، ایتمك § دوداقلرینی اوزاده‌رق ایتمك .

صورش
صورمه
== (صورمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی || اسم مصدر || استعلام ، استفهام ، استیضاح || اسمه .

صورلمق == سؤال اولنمق، استفهام ، استعلام اولنمق || سؤال واقع اولمق ، مسئول اولمق .

صورشمق [ت، مص] متقابلا صورمق، بربرینه سؤال ایتمك .

صورشدیرمق == سؤال ایدرك تفتیش وتحقیق ایتمك ، استکناه .

صوسام [ت، س] ☛ [سوسن] .

صوصمق [ت، مص] سکوت ایتمك ، سوزی کسمك .

صوصدیرمق == اسکات ایتمك، سوزینی کسمك .

صوغان [ت، س] بربری اوزرینه صارلمش قات قات قابوقلردن عبارت کوك که : اطعمه وصلاته‌یه لذت ویرمك ایچون قونیلور . بصل ، پیاز . انواعی واردر § کوکی صوغانه مشابه اولان نباتات که : اکثریا صاقسیلره دیکیلور .

(صوغانلر - بصل)

١ — آرمود شکلنده قرمزی صوغان (آرپه‌جق صوغان) ، ٢ — باصی بیاض

صوغان ، ٣ — ابری‌صوغان، ٤— صاری زارلی صوغان ، ٥ — علی الساده خفیف قرمزی رنكلی صوغان .

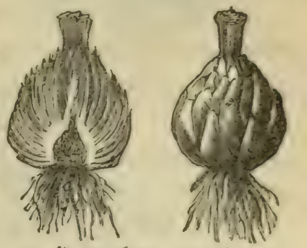
(يبانی زنبق چیچکی صوغانی)

(آطه صوغانی)

آطه صوغانی = قشویه فصیله‌سندن اولوب طبابتده مستعملدر . بونك بصله‌لری دیلیم دیلیم کسه‌رك کونشده قورو‌درلر . کندیسی غیر ما‌کول برجنس نباتدر .

یشیل صوغان = یاپراقلری اکل اولنور برنوع صوغاندر . قیصقه تعبیر اولنان کوچوك صوغان به‌لهری ویاخود صوغان تخملری اکمکله حاصل اولور .

صویوب صوغانه دوندرمك = مالملکنی النّدن آلمق .

صوغانلی = صوغان ایله پیشرلمش ، ایچنده صوغان اولان طعام .

(يبانی صوغان)

صوغره [ت،ـ] (بحریه) یان یانه وضع اولنان کوکرته تخته‌لرینك باشلری آره‌سنده‌کی آره‌لقلردن هربری .

صوغلجان [ت، ـ] آیاقسز قورت انواعندن اولوب رطوبتلی طوپراقدرونده یشایان شریدواری حیوان § باغرصقلرده یشایان شریدکبی برجنس قورتکه : ضعف عمومی‌یی موجب اولور . دود ، دود وحید . ☞ [دود]

صوغلجان اوتی = باغرصاق صوغلجانلرینی دوشورمك ایچون منقوعی ایچیلان برنوع کوك ، نبات .

صوغوق ـ صووق [ت ، صـ] (صیجاق)ك ضدی . حرارتی حس اولنمیان ، بارد ، سرد § طبیعتك خوشلانمدیغی شی ، مناسبتسز اوضاع واحوال .

صوغوق‌بز = برجنس اینجه کتن .

صوغوق آلمق = اوشیوب خسته اولمق .

صوغوقجه = آز صوغوق .

صوغوقلامق = صوغوق آلمق .

صوغوقلق = صوغوق اولان شیئك حالی || مناسبتسزلك || عدم ائتلاف || خوشاب ، یمش کبی یمکك صوکنده ینیلان شی || حمامك صیجاق اولمیان طیشاری محلی .

بل‌صوغوقلغی = التهاب مجرای بول .

صوغومق = صوغوق اولمق ، حرارتی ضایع وترك ایتمك .

صوغوتمق = صوغوق ایتمك § توجهی ازاله ایلمك .

صوف [ع،ـ] یوك ، یپاغی § یوك طوقومه‌سی ، یوکدن معمول منسوجات .

صوفا ـ صوفه [ت،ـ] ☞ [صفه] .

صوفته [ت،ـ] مدرسه مداومی ، طلبهٔ علومدن هر بری ، درس عام شاکردی .

صوفی [ع،صـ] اهل تصوفدن اولان § زاهد تقوی ، متقی .

صوفیه = اهل تصوفدن اولانلر ، متصوفین ، اهل‌تصوف طائفه‌سی ، طائفه‌سی .

صوفیلق = زهادت ، زهدلك ، متقیلك .

صوقشمق [ت،صـ] اصواتله آره‌یه کیرمك ، طاربربره یرلشمك .

صوقشدیرمق = اصواتله صوقمق ، دار بربره یرلشدیرمك .

صوقلغان [ت صـ] هر یره صوقیلیر ، هر یره کیرر ، هرکسله چابوق بیلشك ، احباب اولور ، مونس آدم § متبصبص ، متملق .

صوقمق [ت،صـ] کیردیرمك ، ادخال ایلمك § باتیرمق ، صاپلامق .

بورن‌صوقمق = قاریشمق مناسبتسز یره مداخله ایتمك .

کوزه‌صوقمق = بری حقنده بیوك برذاتك توجهنی استجلاب ایلمك .

صوقلمق = آره‌یه کیرمك ، زورله طیقلمق .

صوقوم [ت، ـ] یالکز شو تعبیرده قوللانیلور .

قؤیرؤق‌صوقومی = قیچ کیکی ، عظم عجز .

صوك [ت،صـ] اك کریده‌کی ، نهایت ، غایت ، اوج § انجام ، عاقبت § خاتمه § دول اشی ، مشیمه § صوکره‌کی ، مؤخر § (نباتات) برچیچکك ارونك تپه نامنده متصل اولان قطعه‌سی .

صوکنی صایمق = برایشك نتیجه‌سنی دوشونمك .

صوکنده = نهایت ، عاقبت ، نتیجه‌ده .

صوك نفس = آخرنفس ، هنکام ممات .

صوکره = بعده ، مؤخراً .

صوکره‌سی = آت طرفی .

صوکره‌لری = اك صوك زمانلرده ، مؤخراً .

صوکره‌کی = مؤخر ، اخیر ، اك کریده‌کی .

صوکسز = نهایتسز ، بی‌پایان ، توکنمز نتیجه‌سز ، ثمره‌سز .

صول [ت،ـ] (صاغ) مقابلی ، یسار ، چپ § انسان ویا حیوانك صول طرفنه دوشن جهت .

صول‌طرف = یوزینی کونشك طوغدیغی جهته چویرن آدمك وضعیتنه نظراً شمال جهتی || صول قولك حذاسی .

صول‌قول آغاسی = (عسکری) صاغ ، صول نامیله ایکی درجه‌دن عبارت اولان قول اغالق رتبه‌سندن ایلك درجه‌سی ـ که : صاغ قول آغاسی بوکا تقدم ایدر [بودرجه الیوم تجربه واطبا واستحکام صنفلرینه مخصوصدر .]

صولاق = صول الیله ایش کورن ، دائما صاغ الی یرنده صول الی قوللانان ، یساری .

صول‌قول = اوردونك صول طرفی ، صول جناحی .

صولمق [ت، صـ] رنکی ویارلاقلغی غائب ایتمك ، سواپومق .

صولدیرمق = رنکی ویارلاقلغی ازاله ایتمك .

صوله = (صولق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

صولماز = رنکی آتماز، بویاسی ثابت قماش وسائره .

صولق
صولوق } = صولمش، رنکی آتمش .
صولیق

صولوغان [ت.ص] جزئی حرکتله نفسی طارلاشان ، طیق نفس . اکثریا حیوان حقنده مستعملدر .

دکز صولوغانی = فورطنه تسکین اولندقدن صوکره خفیف خفیف کاوب ساحله چارپان طالغه‌لر .

صولوق [ت ، س] نفس ، تنفس § صولمش ، رنکی آتمش شی .

صولوغی صولوغنه = فوق العاده سرعتله ، عجله ایله .

صولوغی کسمك = آمان زمان ویرمه‌مك || استعجال ایتمك .

صولوق آلدیرمامق = نفس آلمغه وقت براقمامق .

صولوغی فلان یرده آلمق = کندینی کوج یلا اورایه آتمق .

صولومق [ت ، مص] صیقندی ایله نفس آلمق .

صولوتمق = زحمتله نفس آلدیرمق || (آتی) چوق یورمق .

صوماق [ت،س] ☞ [سماق] .

صوماکی [ت،س] (معدنیات) یشیل، قرمزی ، سیاه رنکارده وغایت سرت ومختلف جنسده مایعلردن مرکب بر طاشك اسمیدر . [هیچ بر حامضدن متأثر اولمدیغی جهتله مقاومتی زیاده‌در . بناء علیه ازمنهٔ سالفه‌ده دیکیلی طاشلر بوندن اعمال اولنوردی .]

(صوماکی)

صومورتمق [ت، مص] دوداقلرینی اوزاتوب عبوس طورمق ، چهره آصمق .

صومون [ت،س] یوارلاق اتمك، تعیین اولنرق عسکره ویریلان اکمکدن بری § یومرو شی § اوجی ویده‌لی قالین چیویه کچیرلمکه مخصوص دمیر پول .

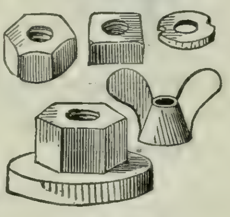

(صومونلر)

صونمق [ت،مص] اوزاتمق، ویرمك ، تقدیم ایتمك :

« صوندیلر برجام طولوسی شربتی »

صوندیرمه [ت،ظ] اوك طرفی آچیق جانی الق ـ که : حیوان

بارگیر‌مخده وآلات وادوات زراعیه وضعنه مخصوصدر .

صوی [ت،س] اسب ، عرق ، نژاد § اجداد، سلاله § ذریت ، اخلاف § اقربا، تعلقات § (ص) اصیل: صوی آت ، صوی کوپك .

صویسز = اصلی، اسلی، نسبی بوزوق ، جبلتسز ، فرومایه .

صویسزلق = فرومایه‌لك ، بد اصللق .

صویتاری [ت،ص] مسخره .

صویغون [ت،س] صویغه، سلب، غصب .

صویغون ویرمك = صویلمق، خرسزلر طرفندن مالی سرقت اولنمق .

صویمق [ت،مص] اثوابی چیقارمق، چپلاق ایتمك § قابوغنی ، دریسنی چیقارمق، یوزمك § اشیا واثوابنی چالمق ، غصب ایتمك .

صویلمق = اثوابی چیقارلمق || دری وقابوغی چیقارلمق || اشیا واثوابی غصب وسرقت اولنمق .

صویمه = (صویمق) ماده سندن مصدر تخفیفی .

صوینمق = کندی اثوابنی چیقارمق .

صوینوب دوکنمك = استراحت ایچون کیجه‌لك کیمك .

صوئوق ـ صوئوتمق [ت،س] ☞ [صوغوق ، صوغوتمق] .

ض [ع، فا، ت، حر] عربى الفباده اون بشنجى و الفباى عثمانيه‌ده اون سكزنجى حرفك اسمى اولوب نقطه‌سز (ص)دن تفريق ايچون (ضاد معجمه) ناميله معروفدر. بعضاً (ظ) و بعضاً دخى (د) صداليرى ويرر. بناء عليه ويرديكى صدايى اشراب ايچون قوسين داخلنده (ظ، د) حرفلرى استعماله مجبوريت حاصل اولمشدر. ابجد حسابنده (٨٠٠) عددينه دلالت ايدر.

خطوط متنوعهٔ عثمانيه‌ده شكلى بروجه آتيدر:

ض .... كوفى

ض .... تعليق

ض .... ثلث

ض .... نسخ

ض .... سياقت

ض .... توقيع

ض .... ديوانى

ض .... جلى

ض .... اجازت

ض .... رقعه

ض .... ريحانى

ض .... شجرى

ضابِط [ع، ص، ظ] ضبط و ربطه مأمور اولان، ضبط و ربطه مقتدر بولنان § عسكرده افراده قوماندا ايدن ذواتدن هر برى - كه: ملازم، يوزباشى، قول آغاسى، بيكباشى رتبه‌لرينى حائز اولانلر [مافوقنه امرا و آنلرك مافوقنه اركان دينور.] جمعى: (ضباط) ايسه‌ده لسانمزده فارسى قاعده‌سى اوزره جمعلنديريله‌رك (ضابطان) صورتنده قوللانيلور.

آلايلى ضابط = نفرلكدن يتشمه ضابط.

مكتبلى ضابط = مكتب حربيه‌دن يتشمش ضابط.

ضابطلك = (ظ) ضابطك حال و صفتى. ‖ ضابط اولمه.

ضابِطَه [ع، ص، ظ] مملكتك آسايشنه متعلق امور و خصوصاتك تمشيتنه مأمور اداره، پوليس § (فقه) يالكز بر خصوصه و آنك تفرعاتنه شامل اولان قاعده، قاعدهٔ خصوصيه. [جمعى: (ضوابط) در.]

ضابطهٔ عدليه = (حقوق) ناحيه مديرلرى، پوليس مأمورلرى، مدعئ عموميلر، مستنطقلر، ضبطيه ضابطانى، كوى مختارلرى، اختيار مجالس اعضاسى، كوى، اورمان بكجيلرى.

ضاحِك [ع، ص، د] كوليجى، كولن، خندان.

حيوان ضاحك = انساندن كنايه.

ضاحِكَه [ع، ص، ص، د] (ضاحك)ك مؤنثى § كولنجه ظاهر اولان ديشلر § ازى ديشلردن هر برى. [جمعى: (ضواحك) كلير.]

ضاد [ع، ص، د] (ض) حرفنك اسمى: ضاد معجمه، ضاد منقوطه.

ضارِب [ع، ص، د] دوكيجى، دوكن، ضرب ايدن.

ضارب ومضروب = دوكن ایله دوکیلن.

ضارب مشترك = (ریاضیه) برسلسلهٔ هندسیه‌نك حدلرینی مشترکاً ضرب ایدن عدد که: بوکا نسبت مشترکه دخی دینور.

ضالّ [ع ص د] دوغری یولدن، طریق سوایدن چیقمش، ضلالتده قالمش اولان، کمراه.

هم ضال، هم مضل = هم کندی ضلالتده قالان، همده بشقه‌سنی اضلال ایدن آدم.

ضامِن [ع ص ظ] تضمینه مجبور اولان، کفیل.

ضایِع [ع ص ظ] الدن چیقان، غائب وتلف اولان.

ضایعات = ضایع وتلف اولان، غائب، نابدید اولان شیلر || زیان، ضرر || وجودجه اولان تلفات.

ضبّ [ع ص ظ] کرتنکله، کلر.

ضَباب [ع ص ظ] (حکمت) پوس، سیس، رطوبتلی دومان.

ضَبط [ع مص ظ] حسن تدبیر وبصیرتله حفظ § حسن تدبیر ویا قوت ایله برشیئی کندی دائرهٔ تصرفنه ادخال ایتمك § زورله، جبراً آلمه، غصب ایتمه § اکلامق، ذهننده طوتمق § بر مجلسك، محکمه‌نك مذاکره‌سی قید وتحریر ایتمه § مصادره.

ضبط کاتبی = بر محکمه ویا مجلسك مقرراتنی قید وتثبیت ایدن کاتب.

ضبط دفتری ویا جریده‌سی = بر محکمه ویا مجلسك مقرراتنی حاوی اولان دفتر.

ضبط وربط = آسایش، انتظام.

ضبطنامه = بر محکمه ویا مجلسك مذاکرات ومقرراتنی ویا مستنطقك افاداتنی حاوی اوله‌رق تنظیم ایدیلن ورقهٔ رسمیه.

ضَبطیّه [ع ص ظ] مملکتك تأمین آسایش وانتظامنه مأمور هیئت، اداره § ضبط وربطه مأمور برصنف اجرائی عسکر، ژاندارمه.

ضَبع [ع ص د] صیرتلان.

ضَخامَت [ع مص د] ایریلك، بیوکلك.

ضخامهٔ قلب = (طب) قلبك الیاف عضلیه‌سنك وبناء علیه حجمنك تزایدندن عبارت برمرض که: جدران قلبك ثخانت پیدا ایتمسی منتجدر.

ضخامهٔ کبد = (طب) قره جکرك حجماً بیومسندن متولد برمرض.

ضَخم [ع ص د] ایری، بیوك، قوجه‌مان.

ضخم العظام = ایری کمیکلی. مؤنثی (ضخیمه) در:

ضخیمة الجلد = (حیوانات) ذات الثدیانك آکل النبات اولان واك بیوك جثه‌لی قسمنی تشکیل ایدن قالین دریلی حیوانات: فیل، کرکدان، آت، مانده وسائره کبی.

ضَرّ [ع ص د] ضرر، مضرت، زیان.

ضَرّاء [ع ص د] (سراء) مقابلی. محنت، بلا، شدت.

ضَرائِر [ع ص د] برآدمك ایکی ویا دها زیاده زوجه‌سندن هر بری، (اورتاق) معناسنه کلن (ضره) نك جمعیدر.

ضَراعَت [ع مص د] تواضع، تذلل، مسکنت، آجالمه: ضراعتنامه، عرض ضراعت.

ضَرب [ع مص د] برشیئی دیکر شیئه اورمق § اورمق، دوکمك § سکه‌یه تمغا اورمق، تمغالامق § (ریاضیه) بر عددی دیکر عددك محتوی اولدیغی احاد قدر تکرار ایتمك عملیاتی که: تکرار اولنان عدده (مضروب) ومضروبك قاچ دفعه تکرار ایدیله‌جکنی کوسترن عدده (مضروب فیه) وچیقان نتیجه‌یه ده (حاصل ضرب) دینور. [مثلا ٤ عددینك ٣ ایله ضربی ٤ عددینك ٣ دفعه تکرار ایدلمسی یعنی ٤+٤+٤=١٢ دیمکدر. بومثالده ٤ عددی مضروب، ٣ عددی مضروب فیه، و ١٢ عددی‌ده حاصل ضربدر] § (عروض) بربیتك مصرع ثانیسنك جزء اخیری که: بوکا (عجز) دخی دینور § قوت، قدرت، شدت: ضرب دست، ضرب نطق § قلعه دوکن دنیلن بیوك چاپده طوپ. [جمعی: (ضروب) کلیر.]

ضرب اشارتی = ایکی عددك بربرینه ضرب اولنه‌جغنی یعنی برعددك دیکر عدد کره تکرار ایدیله‌جکنی کوسترن علامت که: شوندن (×) عبارتدر.

حاصل ضرب = مضروب ایله مضروب فیهك ضربندن حاصل اولان نتیجه، ایکی عددك بربرینه ضربندن چیقان حاصل.

ضربخانه = مسکوکات ضرب اولنان محل رسمی.

ضربی = ضربه متعلق.

ضرب مثل = مبنی علی الحکایه اوله‌رق مثال کبی ایراد ایدیلن قول مشهور. [(ضروب امثال) جمعیدر.]

ضربا = اوره‌رق، ضرب ایدرك.

ضربزن = معدنی برلوحه وسائره اوزرینه قبارتمه نقشلر یاپان.

ضَرَبات [ع ص د] جـ: ضربه.

ضَرَبان [ع مص د] اورمق، اوروش § (طب) حرکات نبضیه عددی: ضربان قلب، ضربان نبض.

ضَربه [ع ص د] اوروش، اورمه § چارپش § شدت.

ضَرَر [ع ص ظ] نقصان، زیان، خساره.

ضرر ایتمك، ضرر کورمك = زیان کورمك، خساره اوغرامق، متضرر اولمق.

ضررديده = متضرر، زیانه، خساره اوغرامش اولان.

ضررینه = کار ایتمیوب بالعکس متضرر اوله‌رق.

ضرری یوق = برشی دکل، واروسون اولسون.

ضررسز = مضر اولمیان || اولدقجه ایی، فنا دکل.

ضررلی = مضر، ضرری طوقونان || متضرر، ضرر کورمش، خساردیده.

ضرر عام = (فقه) تأثیری عمومه عائد اولان مضرت.

ضرر خاص = دائرهٔ شمولی محدود، تأثیری یالکز برشخصه ویا برقاچ کشی‌یه عائد اولان ضرر، مضرت. [«ضرر عامی دفع ایچون ضرر خاص اختیار اولنور» قاعدهٔ کلیهٔ فقهیه‌دن اولوب مثلا: طبیب جاهلی اجرای طبابتدن منع ایتمك او طبیب ایچون بر ضرر ایسه‌ده ضرر خاص اولوب اکا مساعده ایتمك عمومك ضرردیدن انتاج ایده‌جکی جهتله ضرر عامی وقایة ضرر خاص فدا ایدیلور دیمکدر.]

ضرربین = (فقه) آشکاره اولان ضرر.

ضرر محض = (فقه) كندوسنده هيچ برفائده اولميوب صرف ضررى موجب اولان.

ضرورت [ع مص. ظ] محتاجلق، احتياج، ناچارلق § فقر، يوقسوللق. [جمعى: (ضرورات) كلير: الضرورات تبيح المحظورات = ضرورتلر حرمانى مباح قيلار. محصورينك لحم كلب اكل ايتمسى كبى.] بعضا: (ضروره) صورتنده دخى مستعملدر.

بالضروره = [(بالضرور) غلطدر] ايستر ايستمز، ناچار، چاره‌سز اولەرق.

ضرورى [ع ص ظ] ضرورته منسوب وعائد § ناچار، چاره‌سز § اختيارى اولميان، جبرى اولان.

حوائج ضروريه = كيف، آلايش ايچون اولميوب محضا ادامهٔ حياته خادم اولان شيلر: مأكولات ومشروبات، ملبوسات، محروقات، مسكن احتياجلرى حوائج ضروريه‌دندر.

ضرى [ع ا د] (طب) قانى طورميان طمار.

ضريح [ع ا د] قبر، مزار، مرقد.

ضرير [ع ص د] انادن طوغمه كور، اعمى. [جمعى: (اضراء) كلير.]

ضريع [ع ص د] جمعى بيوك اولان قادين (ويا حيوان).

ضعف [ع مص ظ] ذبونلق، قوتسزلق، مجالسزلق، ضعيفلك. [ضعف تعبيرى لسان ادب عربده عقل و رأى كوشكلكى معناسنه اولوب بدنجه اولان ذبونلغه، ضعيفلكه ايسه ضم (ض) ايله (ضُعف) ديلور.] [ضعف: اسما: مصدر اولديغندن (ضعفيت) تعبيرى غلطدر.]

ضعف بصر = كوزده‌كى رؤيت قوتنك آزالمسى.

ضعف پيرى = تقادم سن تأثيراتيله بدنه عارض اولان اقتدارسزلق.

ضعف تأليف = (ادبيات) على الاطلاق فهمى تصعيب ايده‌جك صورتده كلامك مشوش اولمسى.

ضعفى = ضعفه منسوب ومتعلق.

ضعيف [ع ص ظ] ضعف ايله متصف، ذبون، بيمجال، قوتسز، آرز، قانسز، طاقتسز، ناتوان، لاغر. [جمعى: (ضعفاء) كلير.] [دوغريسى ضم (ض) ايله (ضُعف) دير.] § خسته، ناخوش، بيمار § كوشك، اعتبارسز، اعتماد اولنه‌ميه‌جق درجه‌ده مشكوك، غيرقطعى.

ضعيفلاتمق = ضعيف ايتمك، قوتسز، درمانسز براقمق || لحم وشحمى ازالتمق.

ضعيفلامق = (ضعيف) اولمق.

ضعيفلق = قوتسزلك، درمانسزلق، ناتوانى || آزلك.

ضغث [ع ا د] قوروسى، ياشى قاريشيق § صحت وعدم صحتى مشكوك اولان. [جمعى: (اضغاث) اولوب لسانمزده يالكز قاريشيق رؤيالر معناسنه اولەرق: (اضغاث واحلام) صورتنده مستعملدر.]

ضغط [ع مص ظ] برشيئى، برجسمى ديكر بر محله زورله صوقمق، كيرديرمك.

ضفادع [ع ا د] قورباغه معناسنه اولان (ضفدع) ك جمعى.

ضفاير [ع ا د] اوريلمش صاچ معناسنه اولان (ضفيره) نك جمعى.

ضفدع [ع ا د] (حيوانات) ذوالمعاء شبيه حيواناتدن قورباغه ديلن كوچك حيوان.

ضفدعيه = (حيوانات) جلدلرى مجرد، اطراف اربعه‌لرى اظفاردن محروم اصابعه ايله منتهى، تنفسلرى غلصمى، رئه‌لرى جحيره‌لردن عبارت واستحاله قانونه تابع قرده، صوده يشار حيوانات زمره‌سى كه: قورباغه‌لر ايله سمندر، پروته، ملكهٔ بحر بو زمره‌يه داخلدر. [بونلردن قورباغه‌لر (عديمة الذنب) وديكرلرينه (ذوذنب) ديلور.]

ضفير [ع ا ظ] (طب) سيكر دمتى.

ضلال، ضلالت [ع مص د] دوغرى يولدن صابمه، چيقمه، طريق حقدن عدول ايتمه، صاپقينلق.

ضلال بعيد = دوغرى يولدن بوسبتون اوزاقلاشمه.

ضم [ع مص ظ] قاتمق، قاتلمق، الحاق، التحاق، علاوه § آريرمه، آييرمه § علاوه اولنان شى، فضله § برحرفى اوتره ايله (مضموم) اوقومق، اوقوتمق: ضم ميم، ضم نون.

ضمائر [ع ا ظ] جمع: (ضمير): ضمائر شخصيه.

ضمائم [ع ا ظ] جمع: (ضميمه) علاوات: ضمائم عشريه.

ضمان [ع مص ظ] كفالت، كفيل اولمه (فقه) تلف اولمش بر شيئك مثلياتدن ايسه مثلى وقيمياتدن ايسه قيمتى ويرمك § (شرع) آخر كيمسه اوزرنده كى حق واجبك التزامى.

ضمان عمل = (فقه) درعهده، التزام.

ضمغ [ع ا ظ] (نباتات) ورديه وبقليه فصيله‌سندن بعض نباتاتك واشجارك صاقلرى، دالرى، كوتوكلرى اوزرنده حصوله كلن صلب، نيم شفاف، ازوتدن عارى، معتدل اركان نباتيه‌كه: صوده حل اولنور واكى لعابى قيلار: ضمغ عربى.

ضمه [ع ا ظ] اوتره ديلن ومضموم اوقونمسى مطلوب حرفك اوزرينه قونيلان شو (ـُ) اشارت.

ضمهٔ مقبوضهٔ ثقيله = بو، شو كبى. ۇ

ضمهٔ مبسوطهٔ ثقيله = يول، ذوركى. ۉ

ضمهٔ مقبوضهٔ خفيفه = دوز، سوركبى. ۊ

ضمهٔ مبسوطهٔ خفيفه = كوز، سوزكبى. ۏ

ضمتان = ايكى ضمه.

ضمير [ع ا ظ] قلب، يورك، درون § ايچ، داخل، باطن § كوكلده كيزلى اولان سر § (صرف) اسمك يرينى طوتان كلمه كه: متكلم، مخاطب وغائبه دلالت ايدر. [ضمير متصل، ضمير منفصل اعتبارلرى لسان عربه كوره‌دور.] [جمعى: (ضمائر) كلير.]

ضمير اضافى = (صرف) مضافلرك نهايتنه داخل اولان (م، ك، ى، مز، كز) ضميرلرى: كتابم، كتابك ... كبى.

ضمير شخصى = (صرف) شخص كوسترن (بن، سن، او، بز، سز، انلر) ضمائردر.

ضمير فعلى = (صرف) فعل ماضيلرك آخرينه كلن (م، ك، ى، ق ـ ك، كز، لر) ضميرلريدر.

ضمير نسبى = (صرف) اسملرك آخرينه كلن (م، ك، ى، ز، كز) ضميرلرى.

مافى الضمير = قلبده، يوركده اولان.

ضَمیمه [ع، س، ظ] قاتیلان، ضم وعلاوه اولنان شی • صوکره‌دن الحاق ایدیلن قسم • [جمعی: (ضمائم) کلیر •

ضَوْء [ع،س، ظ] (ضیا) نك مفردی • آیدینلق ، روشنائی ، ایشیق ، نور • [دیکر جمعی : (اضواء) کلیر •]

ضوابِط [ع،س،ظ] قاعدهٔ خصوصیه معناسنه اولان (ضابطه) نك جمعی : ضوابط مهمه •

ضَوارِبْ [ع،س، ظ] نبض طمارلری •

ضیاع [ع،ص، ظ] ☜ [ضیاع] •

ضَیِّق [ع ، ص ، ظ] یك طار ، تنك ، صیقندیلی : مکان ضیق •

ضاد مکسوره

ضِبابِیّه [ع ، س ، ظ] (حیوانات) کرتنکله ، تمساح، سقنقور، بوقلمون ، کور یـلان (ثعبان زجاجی) دنیلن حیوانات انواعنی محتوی، زمره ، صنف •

ضبابیهٔ مائیه = بو صنفك صوده دخی یشایان قسمی که : باشلوجه‌سی تمساحلردر •

ضبابیهٔ بریه = کرتنکله وامثالی •

ضِحْك [ع،ص،د] کولمك، کولمه، خنده •

ضحك آور = کولمه‌یی موجب اولان ، کولنجلی ، جالب خنده •

ضِدّ [ع،س، ظ] برشیئك عکسی، مخالفی، خلافی ، ترسی • [جمعی: (اضداد) کلیر •] § مکروه ، منفور اولان شی : بوایش ضد اکیرمدر § رغم : ضدینه کیتمك ، ضدینه یاپمق •

ضدان = ایکی ضد ، بربرینه مخالف ، منافی اولان ایکی شی •

الضدان لایجتمعان = بربرینه مخالف اولان ایکی شی بریرده جمع اولنه‌ماز دیمکدر •

ضدیت = (غلطدر) مخالفت ، مباینت § خصومت •

ضِرْتلانْ [ت،س،ظ] ☜ [صرتلان] •

ضِرْس [ع،س،د] (طب) آزی ، آزی دیش • [جمعی : (اضراس) کلیر •] : عضلهٔ ضرسیهٔ لاحیه •

ضِعْف [ع،س، ظ] بر شیئك مقدارجه ایکی مثلی • [جمعی: (اضعاف) کلیر •]

اضراس کبیره = بویوك وآرقه‌ده اولان آزی دیشلری •

اضراس صغیره = کوچوك و اوکده اولان آزی دیشلری •

ضِلْع [ع،س،د] (طب) قبورغه کمیکلرینك هربری • پهلو • [جمعی: ضلوع واضلاع کلیر] : اضلاع صدریه § قارپوز ویاقاوون دیلمی § (هندسه) اشکال هندسیه‌یی تحدید ایدن خطلرك هربری •

مسافات بین الضلعیه = قبورغه کمیکلرینك آره‌سنده بولنان وعضلات بین الاضلاعیه واوعیه واعصاب ایله مملو اولان مسافه‌لر •

ضلع التنین = العواید دخی تسمیه اولنان کوکب ثابت که : تنین برجنده واقع واوچنجی قدری حائزدر •

ضلع صحیح = (طب) قیقرداق واسطه‌سیله دوغریدن دوغری‌یه عظم قصه (کوکس کمیکنه) ارتباط پیدا ایدن ویوقاریدن اعتباراً یدی عدد قبورغه کمیکندن هربری • [جمعی : (اضلاع صحیحه) •

ضلع کاذب = (طب) عظم قصه بالواسطه ارتباط پیدا ایتمش اولان بش عدد قبورغه کمیکندن هربری که : صدرك بطنه ملاصق اولدیغی نقطه‌نك یان طرفلرنده موضوعدرلر.

ضلع مجسم = (هندسه) بر شکل مجسمی تحدید ایدن وجوهك فصل مشترکلرندن هربری •

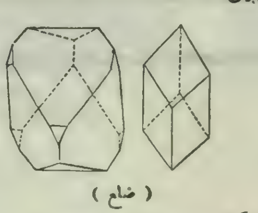

(ضلع)

ضلع کبیر سطحی = (معماری) برطاشك رسمده کورنمك شرطیله ارتفاعنی ارائه ایدن سطحی •

ضلع صغیر سطحی = (معماری) بر طاشك رسمده کورنمك شرطیله عرضنی ارائه ایدن سطحی •

ضِماد [ع،س، ظ] مرهمله یاره‌یه صاردقلری صارغی ، بز § (طب) بدنك قسم ملتهبنه وضع اولنمق اوزره ترتیب ایدیلن دوا ، لاپه •

ضِمْن [ع،س، ظ] قول وفعلك ایچ یوزی § مقصد خفی ، مقصد حقیقی •

ضمننده = ایچون، دولایی، مقصدیله : کیفیتك تحقیقی ضمننده •

ضمناً } ضمنی } = آچیقدن اولمیه‌رق، دولاییسیله •

ضِیاء [ع ، س ، ظ] (ضوء) ك جمعی • [مفرد مقامنده مستعملدر] آیدینلق ، پارلاقلق ، ایشیقلق ، روشنائی § شمسك ویردیکی آیدینلق : ضیاء شمس § (حکمت) بعد مجردده منبع ضیا اولان جسملر طرفندن بر سرعت فوق العاده ایله نشر اولنان غیر قابل وزن ولمس بر مادهٔ سیاله‌دن عبارت اولوب شفاف اولان جسملردن مرور ایدر (نوتون نظریه‌سی) § رؤیت دنیلن نعمت وکیفیتی بزه بخش ایدن مادهٔ مهمه § منبع ضیا اولان جسملر طرفندن اجرا اولنان اهتزازات سریعه‌نك اثیر • (دهقارت نظریه‌سی) •

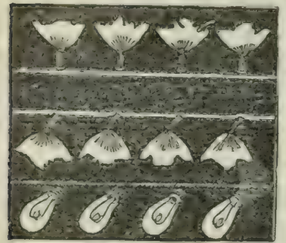

(هوا غازی والکتریق ضیاسی)

مقیاس ضیا = ایکی منبعدن انتشار ایدن ضیانك یکدیکرینه نظراً شدتلرینی مقایسه ایچون (روهفور) ك اختراع کرده‌سی اولان آلت مخصوصه •

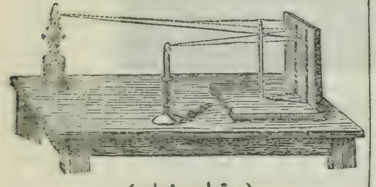

(مقیاس ضیاء)

استقطاب ضیا = شعاعات ضیائیه‌نك شفاف بر واسطه‌دن بعض شرائط سببیله مرور ایده‌مه‌سی کیفیتی •

انتشار ضیا = (حکمت) شعاعات ضیائیه‌نك یاولیان بر سطح اوزرینه ورودنده هر جهته دوغری صورت غیر منتظمه‌ده انعکاس ایتمسی حادثه‌سی •

انعکاس ضیا = (حکمت) شعاعات ضیائیه‌نك مجلی برجسم اوزرینه ورودنده تبدیل استقامت ایتمسی خاصه‌سی •

انعکاس ضیا قوانینی = (حکمت) شو ایکی قانون : ١ — زاویهٔ ورود زاویهٔ انعکاسه مساویدر • ٢ — شعاع وارد ایله شعاع منعکس سطح عاکسه عمود اولان عین برمستوی اوزرنده بولنورلر •

انكسار ضيا = (حكمت) ضيانك شفاف برواسطه‌دن ديكر شفاف بر واسطه‌يه ومثلا هوادن صو ويا زجاجه و بالعكس صو ويا زجاجدن هوايه كچركن قيريلوب كبی تبديل استقامت ايتمسی حادثه‌سی .

تركب ضيا = (حكمت) الوان اصليه‌يه تحلل وتفرق ايتمش اولان ضيانك تكرار تركب ايدوب بياض اولمسی .

حزمهٔ ضيائيه = (حكمت) هر هانكی برمنبعدن صدور ايدن شعاعات ضيائيه‌نك هيئت مجموعه‌سی .

شعاع ضيا = (حكمت) حين انتشارنده ضيانك تعقيب ايتديكی خط مستقيم .

ضياى منطفی = (حكمت) بعض اقشاملری غروبدن صوكره افق غربيده و صباحلری فجردن اول افق شرقيده كوريلن خفيف ضيا .

سرعت ضياء = (حكمت) ضيانك ثانيه واحده‌ده قطع ايلديكی مسافه‌يه دينوركه : ۳۰۰۰۰۰ كيلومتره‌دن عبارتدر .

ضياپاش = ضيا صاچان ، آيدينلق ويرن ، نشر نور ايدن .

تحلل ضيا = ضياى شمسك مركب اولديغی الوان سبعه‌نك برواسطه ايله تحلل ايلمسی كيفيتی ، تشكل طيف .

ضيادار = ضيالی ، پارلاق ، آيدين . [ضيا ايله نور بيننده فرق واردر : بالذات اولان آيدينلغه ضيا ، ضياء شمس كبی . بالعرض اولان آيدينلغه (نور) دينور . نور قمر كبی .]

ضِياع [ع ، مص ، ظ] (ضياع) ضايع اولمه ، محو وغائب ، نابود اولمه .

ضياع ابدی = اولوم ، موت .

ضِيافت [ع ، مص ، ظ] برينی خانه‌سنه دعوت ايدوب اكرام ايله اطعام ايلمك .

ضيفان [ع مص ، ظ] مسافر معناسنه اولوب لسانمزده قوللانلميان (ضيف) ك جمعی : ضيفان حضرت ابراهيم .

ضيق [ع ، مص ، ظ] طاراق ، طارلمه § طار ، تنك .

ضيق معيشت = معيشت طارلغی ، ضرورت .

ضيق نفس = لسان عوامده طيق نفس دنيلن واصطلاح فنده انتفاخ رئه نامی ويريلن برخسته‌لق كه نفس طارلغی ايله متصفدر .

(تحلل ضيا)

ضاد مضمومه

ضُجرت [ع ، مص ، د] ايچ صيقنديسی تنكی دل § طاراق ، زحمت

ضجرت قلبيه = قلب اوزرينه وقت وقت عارض اولان صيقنتی .

ضُحى [ع ، س ، د] قوشلق وقتی .

ضُحيه [ع ، س ، د] قوشلق وقتی ذ
اولنان قربان .

ضُروب [ع ، س ، د] جمع : (ضرب)

ضروب امثال = جمع : (ضرب مثل)

ضُعفاء [ع ، س ، ظ] شخص ضعيف
معناسنه اولان (ضعيف) ك جمعی

ضُلوع [ع ، س ، د] اضلاع كبی (ضلع)
جمعی .

ضُمور [ع ، س ، د] (طب) اعضای بدن
برينه لايقيله قان كيتمه‌م
يوزندن يعنی عدم تغذيدن ويا او عضو
اجرای حركت وايفای وظيفه ايتمه‌مسند
دولايی حجم طبيعيسنی ضايع ايتمسی كيفيت
برعضوك عدم فعاليتدن دولايی بطال قالمسی

ضُيوف [ع ، س ، ظ] مسافر معناس
اولان (ضيف) ك جمعی
اكرام ضيوف .

ضُيون [ع ، س ، ظ] اركك كدی § يب
كديسی § وحشی ، خرچين آد

ط [ع، فا، ت، حر] الفبای عربیه‌نك اون
بشنجی و حروف عثمانیه‌نك اون
...قوزنجیسی اولوب نقطه‌لی (ظ) دن تفریق
...ایچون (طاء مهمله) اسمیله ده یاد اولنور.
...بجد حسابنده (۹) عددینه اشارتدر.
...] عثمانلیجه‌ده عربجه تماميله رعایت ایدیل‌
...ه‌مكده اولدیغندن ساحهٔ املامزده كمت
...یده موقعی (د) و (ت) حرفلرینه ترك
...ه‌كده‌در.] خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده
...شكلی بروجه آتیدر :

ط .... كوفی

ط .... تعلیق

ط .... ثلث

ط .... نسخ

ط .... سیاقت

ط .... توقیع

ط .... دیوانی

ط .... جلی

ط .... اجازت

ط .... رقعه

ط .... ریحانی

ط .... شجری

طاءْ [ع، فا، ت، حر] (ط) حرفنك اسمیدر.

طائِرْ [ع، ص] اوچیجی، اوچان § قوش، مرغ.

نسر الطائر = (قوزموغرافیا) العقاب برجنك بركوكب‌كه: قدر اولدندر.

طائرخیال = قوهٔ مخیله.

طائرقدس = جبرائیل علیه السلام.

طائِفْ [ع، ص] طواف ایدیجی، ایدن، اطرافنی دولاشیجی، دولاشان.

طائِفَه [ع، ـ] بلوك، فرقه، كروه، طاقم § قوم، قبیله، برعنصره منسوب اجناسدن هربری § كمی ایشجیسی، كمیجیلر افرادی.

طائِلْ [ع، ـ] نفع، فائده.

بی طائل } **لاطائل** } = فائده‌سز، منفعتسز، بیهوده.

طابْ [ع، فع] (طاب) ماده‌سندن فعل ماضی مفرد مذكر غائب صیغه‌سی اولوب بعض تركیبلرده دعا معناسنی مفیددر.

طاب ثراه = طوپراغی، مزاری پاكیزه وخوشبو اولسون دیمكدر.

طابان [ت، س] [redacted] [طبان] .

طابخ [ع، ص] پیشیریجی ، آشجی § (طب) غایت محرق حما، حمای طابخ .

حمای طابخ == آتشلی ایصتمه .

طابخه [ع، س] اویله وقتنك صیجاغی .

طابع [ع، ص] طبع و تمثیل ایدن ، باصان § مطبعه‌جی .

طابور [ت، س] (عسکری) بر آلای پیاده عسکرینك درتده بری که : بر بیکباشینك قوماندامی آلتنده اوله‌رق حال حضرده (٤٠٠) وحال سفرده (١٠٠٠) موجوددن مرکبدر § بر بطاریه‌یی اداره ایدن طوپجی افرادینك هیئت مجموعه‌سی .

طابور اولمق == مکتب شاکردانی ایکیشر ایکیشر یازیانه کله‌رك برصره تشکیل ایتمك.

طابور آغاسی == ضابطه بیکباشیسی .

طابورجه == بر طابورك هیئت مجموعه‌سی اعتباریله .

طابیه [ت، س] {عربی تعبیه‌دن محرفدر} منفرد استحکام ، مترس ، سپر .

آی طابیه == آی شکلنده ، موقعی ایجابنجه مقوس یاپیلان طابیه .

طوپراق طابیه == مترس، یالکز طوپراقله یاپیلان موقت طابیه ، سپر .

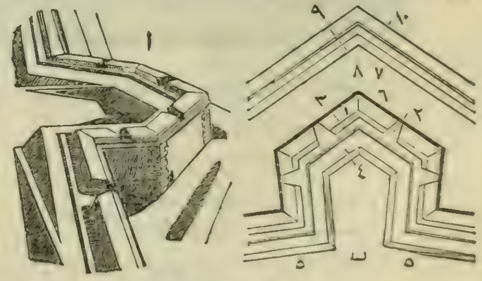

(طابیه)

ا — مناظری . ب — پلانی : ١ — صرت ؛ ٢ — مازغال ؛ ٣ — طوپجی قدمه‌سی ؛ ٤ — پیاده قدمه‌سی ؛ ٥ — غاله‌ری ؛ ٦ — آستار ؛ ٧ — آستاره‌قابلی ؛ ٨ — خندق ؛ ٩ — قره‌غول یولی ؛ ١٠ — شیو .

طاپا ـ طاپه [ت، س] شیشه وسائره آغزینی طیقامغه مخصوص بزدن ، منطاردن یاپلمش طیقاج § (اسلحه) بر خمبره‌یه ویا بر صورپیده‌یه ربط اولنان مقانیزمه‌در که : بونلرك حاوی اولدقلری اجزای مشتعله بو مقانیزمه واسطه‌سیله طوتشدیریلور .

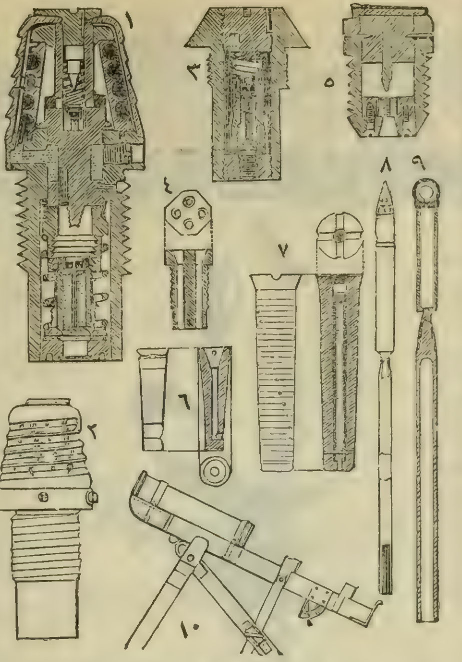

(طاپا ـ طاپه)

١ — مکرر تأثیرلی قاپسوللی طاپا ، ٢ — قمبا ایله مجهز مکرر تأثیرلی دیکر نوعی ، ٣ — چاقماقلی ، ٤ — (١٨٦٤) سنه‌سی مودلنده اوبوس طاپاسی ، ٥ — (١٨٥٨) مودلنده ، ٦ — بر نوع طاپا ، ٧ — انبوبه‌سی معدنی آغاج طاپا ، ٨ — طرز دیکری ، ٩ — ٩٥ میلیمترہ‌لك اوبوس طاپاسی ، ١٠ — ٩٥ میلیمترہ‌لك طاپا سه‌پاسی .

مصادمه طاپه‌سی == (اسلحه) مرمیاتك هدفه حین اصابت ویا سقوطنده حاوی اولدیغی قاپسول اجزاسنه ایکنه‌سنك چارپمسیله آتش آلان طاپه‌لر .

ثانیه‌لی طاپه == (اسلحه) مرمی کندی محرکی اوزرنده سیر وحرکت ایدرکن ایسته‌نیلن بر نقطه‌ده مرمی‌یه آتش ویرن طاپه .

طاپمق ـ طاپیمق [ت، ص] عبادت، پرستش § پرستش درجه‌سنده سومك، مفتون اولمق .

طاپدیرمق == عبادت ایتدیرمك § چوق سودیرمك .

طاپنه
طاپنش } == عبادت ، پرستش .

طاپو [ت، س] (حقوق) حق تصرف مقابلنده جانب میری‌یه ویریلن معجله § اراضیٔ امیریه‌نك حین تفویضنده مأموری طرفندن متفرضه ویریلن سند .

طاپو سندی == بالاده مذکور سند .

طاپو مأموری == دفتر خاقانی مأموری .

طاپو نظامنامه‌سی == طاپو معاملاتنه متفرع اصول واحکامدن باحث نظامنامه [طاپو ترکجه اولدیغندن (باطاپو) ، (طاپوی مثل) کبی یا کاش کلمه‌لر، ترکیبلر غلط ایسه‌ده استعمالی ضروریدر .]

اصحاب طاپو == (حقوق) (غلطدر) محلول اولان اراضیٔ امیریه وموقوفه‌ده حق طاپوسی اولان کیمسه‌لر .

طاپوی مثل == (حقوق) (غلطدر) بیغرض اهل وقوفك تقدیر ایتدکلری طاپو .

طات ـ طاد [ت، س] {(ت) حرکه‌لننجه داله قلب اولنه‌جغنه کوره . } لذت، ذوق، مذاق . آغزله اولنان حس § طاتلیاق ، حلاوت ، شیرینلك .

طاتسز == طادی اولمیان ‖ لذتسز ‖ شکرسز ‖ مناسبتسز .

طاتلی == آغزه لذت مخصوصه ایله خوش کلن ، شیرین ‖ لذتلی، حلاوتلی ، لطیف.

طاتلی بلا == اولاد .

طاتلی دیل == نازکانه ، ملاطفانه سویله‌نن سوز .

طاتلی صو فرنکی == فرنك اولمدیغی حالده شابقه اکتسا ایدوك فرنکلك طاسلایان آدم.

طادینی آلمق == طادانمق، التذاذ اولمق.

طادی طاماقده قالمق == لذتی ، ذوقی اونوده‌مامق .

آغز طادی == حضور ، راحت .

آغز طادی قاچمق == راحت منسلب اولمق.

طاتدیرمق = اذتنه باقدیرمق ، لذتنه باقه‌جق قدر یدیرمك || حس ایتدیرمك .

طاتلیجی = طاتلی مأکولات یاپان ویا صاتان آدم .

طاتمق [ت، مص] آغزله بر شیئك لذتنی طویمق ، چاشنیسنه باقمق § تجربه ایتمك § دوچار اولمق، چکمك .

طاتمه = ذوق || تجربه || ابتلا .

طاحِنه [ع ، ا] (طب) اوکودیجی دیشلر ، آغزك اك کیریسنده بولنان التلی ، اوستلی آزی دیشلرینك هر بری، اسنان طاحنه .

طاحُونه [ع، ا] صودکرمنی، آسیاب § آزی دیشلرینك اك بیوکی .

طاحین [ت، ا] ☜ [طحین] .

طاد [ع، ا] آغر ، ثقیل شی .

طادانمق [ت ، مص] بر شیئك لذتنی آلوب آلیشمق ، بر شیئه ابتلا حاصل ایتمك .

طاداندیرمق = بر شیئك طادینی طاتدیروب آلیشدیرمق، برشیئه دوشکون ایتمك .

طادیجی = طادینه باقان .

طار [ت، ص] (بول) مقابلی . کنیش اولمیان ، ضیق، تنك § آز ، غیر کافی ، همان ینشه‌جك قدر، کوچ حال ایله .

الی طار = (که) خسیس ، بخیل || ضرورتده بولنان .

طارده بولنمق = ضرورت ایچنده بولنمق .

طارده قالمق = صیقندیده ، اضطرابده اولمق .

طارطارینه } = آنجق، کوچ حال ایله .
طاره طار }

طاره کلمك = صیقمق ، مضطر اولمق ، مجبور قالمق .

طارالتمق = بوللغنی آزالتمق، قیصمق، قاصمق .

طارالمق = طاراولمق، بوللغی آزالمق || ضرورت واحتیاج حاصل ایتمك .

طاراق = ضیق ، تنکی || ضرورت ، احتیاج || صیقندی ، اضطراب .

کوکل طارلغی = جان صیقندیسی .

طاره‌جق = پك طار، پك ضیق، تنك .

طارتاقلامق [ت ، مص] { عوام تعبیراتندندر} طوتوب چکه‌رك خیرپالامق ، دیدکلمك .

طارتمق [ت، مص] وزن ایتمك، برشیئك وزن وثقلتنی ترازی ، قنطار وسائره ایله معاینه ایتمك § الده صاللامق ، صاللایه‌رق ثقلتنی تخمین ایتمك § چکوب براقه‌رق صاللامق § اینجه‌دن اینجه‌یه تأمل وملاحظه ایتمك § برکیمسه‌یی دنه‌مك، تجربه ایتمك .

پابوش طارتمق = آیاق سورویه‌رك ادا ایله یورومك .

کندینی طارتمق = تأمل ایتمك .

طارتشمق = بحث وادعایه کیریشمك، ادعاده مسابقه‌یه کیریشمك ، معانده ، کشاکش .

طارتلمق = وزن ایدلمك || سندله‌یوب برینك اوستنه دوشمك || نفسی دیکره معادل عد ایلمك .

طارتی = چکی ، وزن، وزنه || تخمین ، موازنه || اندازه ، قرار .

طارتیجی = طارتان ، وزن ایدن .

طارتیسز = وزنسز ، غیرموزون || موازنه‌سز .

الی طارتیسز = قراربیلمز، الی یاراشیقسز .

طارتیلی = موزون || موازنه‌لی .

طارچین [ت، ا] ☜ [دارچین] .

طارچینی = (ص) دارچین رنکنده اولان، کیرلی طوپراق صاریسی .

طارِد [ع ، ص] طرد ایدیجی ، ایدن ، سوروب چیقاران .

طاردالحصاة = (طب) مثانه دن طاشلری اخراج ایدن .

طارد دیدان } = (طب) صوغلجانلری
طارد دود } بدندن اخراج ایدن ادویه .

طارغین [ت، ص] کوجنمش ، منفعل § حدتلی ، متهور .

طارغینلق = کوجنمه ، انفعال || حدت ، تهور .

طارِف [ع، ص] یکی، جدید، نورسیده .

طارِق [ع، ا] صباح کوکبی ، زهره .

طارلاقوز [ج، ا] (بحریه) الامانه‌دن کوچك ایکی چفته بالقچی قایغی .

طارَم [فا، ا] قبه ، کنبد، طام، سقف ، سجاح .

طارم نیلکون } = سما ، کوك § فلك .
طارم فیروزه فام }

طاره [ج، ا] طارتیلان شیئك داخل وزن ایدلمه‌سی ایجاب ایدن قاب وسائر حشویاتی ـ که : بعد الوزن ثقلت مجموعندن طرح ایدیلور .

طاری [ت، ا] ☜ [داری] .

طاری [ع ص] طریان ایدن، آکسزین عارض وظاهر اولان .

طاریه = آکسزین ظهور ایدن بلاء داهیه .

طاز [ت ، ا] باش تپه‌سنك صاچسز اولمسی ، صلع .

طازلاق [ت، ص] باشنك تپه‌سنده صاچی اولمیان ، اصلع .

طازی ـ تازی [ت ، ا] حیوانات ذات الثدیانك ذوی‌المشیمة لاحمه فرقه‌سندن کلاب جنسندن برنوع آو حیوانیدر .

(طازی ـ تازی)

طاس [ع ، ا] معدندن معمول ، یوارلاق ، مختلف القطعات صو، چوربا، خوشاب ، پلاو قابی ـ که : چینی ویا بلوردن اولورسه (کاسه) دینور .

م طاسی = قورنه‌دن صو آلوب دوکنمکه
وص طاس ، معدنی قاب .

ت طاسی = چالار ساعتك طوقماغله
یلوب صدا چیقاران نصف کره شکلنده کی
کی .

کی حمام اسکی طاس = کما فی السابق ،
ی حال اوزره .

ن طاسی = بینی احاطه ایدن قفا
ی ، قحف .

یر طاسی = مغفر ، طرغلغه .

ر طاسی = بر محله یمك نقلی ایچون
للانیلان بربری اوزرینه موضوع بر قاچ
ندن مرکب قاب .

ی طراغی طوپلامق = کندینه عائد
لری طوپلایوب صاوشمق ، کیتمك ||
ع اولمق .

س کبابی = اوفاق اوفاق کسلمش ات
چه‌لرندن باقر طاس ویا کوچوك تنجره
ونده طبخ ایدیلان برنوع لذیذ طعام .

غین طاس = وقتیله ایرانده اشکنجه
ون ارباب جرائمك باشنه کچیردکاری
غین طاس .

وش طاس = کوشدن معمول صو
ربه‌سی .

طاس [ت،د] (ت) ویا (ط) ایله باشلایان بعض کلمه‌لرك اولنه کلوب تأکید
ان ایدر : طاس تمام .

طاسلاق [ت،ص] ناتمام ، چیپلاق ، ایشلنمه‌مش ، قبا § ترتیب ،
لان ، تصور اولنمش اولان § طازلاق آدم

باطاسلاق = یلان || هورلا ، قفس ، تهدید .

قلاطاسلاغی = هرشی حقنده بیلور
لمز بیان افکار ومطالعه ایدن آدم .

اسلامق = قوری تفاخر ، کندنده
لمیان شیئی موجود کبی کوسترمك .

طاش [ت،ص] قولایلقله تجزیه‌سی ممکن اولمیان کتلهٔ ترابیه و رملیه
لحمیه ، اجزای مترکبه‌سی بربرینه غایتله
رتبط وحائز صلابت اولان مواد قشریهٔ
رضیه . حجر ، سنك § قیا ، صخره §
ویه ، بوزوك وسائر تزییناتده مستعمل
ی قیمت معادندن برهری § مثانه‌ده حاصل
ولان مادهٔ صلبیه ، حصاة § طاشدن معمول ،
اشدن یاپلمش § طاش کبی صرت ، قتی §
اشدن مجرد ، ستون § دامه وشطرنج
ی اویونلرك اوینانمسنه مخصوص پول .

طاش آتمق = کنایه‌لی سوز سویلمك || سوزی طولاییسیله طوقندیرمق .

آتلامه طاشی = چاور و سیل صوبندن مروری تسهیل و تأمین ایچون اورته یره ویاخود جابجا آتیلان طاش ویا طاشلردن هربری .

طاش آتوب قول یورلامق = زحمتسزجه برشیئه نائل اولمق .

آلچی طاشی = یاقیلوب آلچی یاپیلان طاش .

اتك طاشی = مشالرده دیوارلره قاپلانان مرمر طاش .

طاش اوجاغی = یاپی وسائره ایچون طاش چیقاریلان محل .

طاش اوتی = (حشیشة الحجر) ذات الالقاح منظوره‌دن آمریقایه مخصوص بر شجیره‌در .

(طاش اوتی)

طاش بادمی = دیشله قیریله‌میوب تضییق شدید ایله قابوغی کسر ایدیله بیلور بر جنس بادم .

طاش بالیغی = حیوانات قعریه‌نك اسماك صنفندن هند دکزلرینه مخصوص بربالقدر . اوزرنده منحنی چیزکیلر واردر . آوروپا دکزلرنده بولنور برنوع طاش بالغی واردرکه شکلده کوستردیکی وجهله بالکس اوزوندر . صرتنده قایطان شکلنده اولان مسبحی قویروغنه قدر امتداد ایدر .

(هند دکزلرینه مخصوص طاش بالغی)

(آوروپا دکزلرینه مخصوص طاش بالغی)

باش طاشه کلمك = باعث ندامت وعبرت برنتیجه‌یه اقتران ایلمك .

باشی طاشه اورمق = مضرتلو تدابیره توسل ایتمك || نادم اولمق .

برطاشله ایکی قوش اورمق = برزحمتله ایکی مقصدی استحصال ایلمك .

باغره طاش باصمق = صبر وتحمل ایتمك ، آجی‌یه قاتلانمق .

بالطه‌یی طاشه اورمق = پوط قیرمق ، بیلمیه‌رك مخاطبه طوقونه‌جق برسوز سویلمك .

بیلزیك طاشی = قویو آغزلرینه قونیلان اورته‌سی دلیك طاش .

بیلگی طاشی = بیچاق و امثالی آلات قاطعه‌یی سورەرك بیله دکاری مختلف النوع طاش .

طاش بنا = کارکر ، طاشدن معمول خانه وسائر مبانی .

بیلك طاشی = بعض قپولرك یانلرنده موضوع مکعب ویا متوازی المستطیلات شکلنده‌کی طاش که : اوزرینه چیقیله‌رق قولایلقله حیوانه بینیلیر .

تسلیم طاشی = بعض بکتاشی درویشلرك بوینلرینه تعلیق ایلدکاری بلغمی ویا سیاه دکرمی ، بیضی طاش .

تمل طاشی = ابنیه‌نك تملنه قونیلان بیوك ، متین طاش .

جهنم طاشی = (کیمیا) وجودده بعض چوروك اتلری یاقمق ایچون مستعمل برمادهٔ کیمیویه که : حامض آزوت ایله کوموش اساسندن مرکب بر ملحدن عبارتدر ، (آزوتیت فضه) (Nitrate d'argent) .

طاشجی = اوجاقدن طاش چیقاروب صاتان آدم || مرمر وسائر طاشلری یونته‌رق مختلف شیلر یاپان صنعتکار || مزار طاشی یاپان آدم .

چاقمق طاشی = بردمیر پارچه‌سیله اورلدقده قیغلجم چیقاران طاش که : قاپسوللك ایجادندن اول اسلحهٔ ناریه‌یی آتشلمك ایچون خوروسك قارشیسنه متحرك بر دمیره تثبیت ایدیلەرك استعمال ایدیلیردی .

چاقل طاشی = نهر و دکز کنارلرنده حرکات وضربات میاه تأثیراتیله سطحلری دوزلمش پیدا ایتمش یوارلقجه، بیضیجه اوفاق طاشلر .

طاش چاتلاسه = نه یاپلسه ممکن دکل .

چکی طاشی = اودون، طاش وسائر آغر شیلری طارتمق ایچون واحد قیاسی اتخاذ ایدیلان وبر حلقه ایله چکینک اوجنه تعلیق ایدلمش اولان (طاش) .

جیرجیر طاشی = ☞ [رصیف] .

طاش چیقارمق = شیطنت و ماهتنده دیکرندن اوستون اولمق .

خرمن طاشی = خرمن دوکدکلری طاش .

دکرمن طاشی = دکرمنک اورته‌سندن بوغدای کچن التلی اوستلی ایکی دکرمی ودائر طاش ـ که : آره‌لرینه کیرن بغدایی ازه‌رک اونه قلب ایدرلر . ☞ [دکرمن]

طاش دوندیرن = طیور شاطئیه‌دن ساحللرده متمیش برقوش اولوب غاغه‌سیله طاشلری چویره‌رک آلتنده بولنان ناغمه وسائر حیوانلری اکل ایتدیکندن بواسم ویرلمشدر .

(طاش دوندیرن)

سیلان طاشی = غیرشفاف اولوب قویو صاری برنوع طاشکه تزییناتده مستعملدر .

سوزکج طاشی = چوق مساماتلی برجنس طاش ـ که : مایعات سوزمکده مستعملدر .

سونکر طاشی = زیاده خفیف، صوده یوزر، انتساجی حجروی، لمعانی حریری، لمسی، خشین رنکی بیاض صنجابی برطاش ـ که : حملاج ایله قابل ذوباندر .

طاغ طاش = کورینن یرلرک جمله‌سی، دره تپه || هریر، هرطرف .

طامله طاشی = طبیعی مغاره‌لرده وقوعه کلن ترسباتدن متحصل طاشلر (استالاقتیت)، (استالاغمیت) .

صوماکی طاشی = فلدسپات، قوارس ومیقا دنیلن اوچ معدندن مرکب طاشکه : بوکا (پورفیر) دخی دینور .

طاش علتی = بوبرک، مثانه وقوه جکرده طاش تکونی .

فال طاشی = فالجیلرک آتدقلری کوچوک چاقل طاشلری .

کوزلری فال طاشی کبی آچمق = کمال حیرتله باقمق .

قالدیرم طاشی = قالدیرم اعمال ایدیلان طاش، وصفه .

قاره طاش = چوجقلرک اوزرینه یازی یازدقلری برنوع سرت وسیاه طاش || انشاآتده مستعمل سیاه طاش .

قایغان / قیغان طاشی = اسمر رنکلی، یومشاق برنوع طاش اولوب اکثریا حمام دوشه‌مه‌لری آلتنده قوللانیلور وبونکله مرمر دخی سیلنیر .

طاش قیران اوتی = (کاسر الحجر) کاسریه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب طاشلری پارچه‌لاروق اوزار . منقوعی بعضاً مبول کبی مستعملدر .

(طاش قیران اوتی)

کوبک طاشی = حماملرک داخلنده اورته یرده مرمردن ویا دیکر طاشدن معمول کفیش سدیر .

کفکی طاشی = اوزلی، طوبراقلی برنوع قوم طاشی ـ که : معماریجه حائز اهمیتدر .

کوز طاشی = کبریتیت نحاس‌که بعض کوز خسته‌لقلرنده استعمال اولنور .

کومک طاشی = طوغله دیوارده قاپلانان یونغه طاش .

کیرج طاشی = یاقیله‌رق کیرج یاپیلان بیاض طاش .

مالطه طاشی = قولای کسیلیر وایشلنیر برجنس طاش که : اکثریا یاپی قالدیرمی یایغه یاپارلر .

طاش مقوا = اوطه، صالون طاوانلرینه ودیوارلرینه یاپشدیریلان واوزرنده قبارتمه چیچک وسائره بولنان برجنس قالین مقوا (قارتون پیر) .

محک طاشی = اوزرینه سوریله‌رک آلتون وکموشک عیاری معاینه ایدیلان بر جنس سیاه طاش .

مزار طاشی = متوفانک هویت مایه‌سی ناطق اوله‌رق مزارینک باشنه دیکیلان طاش، سنک مزار .

مصلا طاشی = جنازه نمازینی ادا ایچون تابوتک اوزرینه صورت مخصوصه‌ده وضع ایدلدیکی طاش .

موللوز طاشی = یاپی انقاضندن چیقان قیرنتی طاشلر .

فسکه طاشی = چوجقلرک باش پارماقلرینک ایچ اوجنه قویوب اورتنجه پارمقلرینک ضربه‌سیله آتدقلری کوچوک طاش .

نشان طاشی = هدف، نشان آتیلان محله دیکیلان طاش .

یالاق طاشی = کوپکلرک صو ایچمسنه مخصوص چوقور طاش .

طاش کسلمك = یومشاق برشی زیاده سرت اولمق || فوق العاده دوچار حیرت اولمق .

یوزوک طاشی = یوزوک حلقه‌سنک اوزرنده بولنان الماس، یاقوت وسائره کبی ذی قیمت ویاخود بونجوق، صیرجه مقوله‌سی طاشلر .

طاشلامق = اوزرینه طاش آتمق || رجم ایتمك .

طاش کبی = غایت سرت، صلب .

اورمان طاشلامق = اوته‌دن بریدن سوز آچه‌رق برینک منوی ضمیرینی آکلامق، طولایسیله برماده‌یی حس ایتدیرمکسزین تحقیق ایتمك .

طاشاق = طاشی چوق اولان محل || طاش دوشنمش محل، حولی || طیورک قورصاغی .

طاشلی = ایچنده طاشی اولان . [پرنج وجواهرات سائره] || مرصع، اوزرنده ذی قیمت طاشلر بولنان شی .

طاشرمق [ت، مص] { میاه جاریه ایله قاب درونسده قاینایان مایعات حقنده } آرتیرمق، سویهٔ سابقه‌سی زیاده‌لشدیرمك، قبارتمق § { معنویاتده } چوق اولمق، حد معروفی کچمك، تعرضه باشلامق .

آشیروب طاشیرمق = حدی تجاوز ایله تعرض ایتمك، دائرهٔ مطلقدن خارجه چیقمق .

آرتوب طاشمق = بالغاً مابلغ یتشمك .

طاشقین [ت: مص] طاشمش اولان، حد سابقندن و سویهٔ معروفهدن زیاده اولان، جوشان، جوش و خروش ایدن § (نهرحقنده) چوق کلوب یتاغندن خارجه یایلمش § آزغین، حشری § متجاوز.

طاشمق [ت. مص] نهر، چای (صولری چوق کلوب) یتاغندن طیشاری یایلمق، اطرافی باصمق § قاینایان مایع قباروب قابك آغزندن دوكلمك.

طاشیمق [ت، مص] بر یردن چیقاروب، قالدیروب دیكر محله كوتورمك، نقل ایتمك § اوزرنده، بولندیرمق، حامل اولمق § برابرنده كزدیرمك § سوز كوتوروب كتیرمك، دیدی قودی ایتمك، غماملق.

طاشیتمق = نقل ایتدیرمك.

طاشینمق = نقل اولنمق || كوچ ایتمك، براودن، بر مسكندن چیقوب دیكر اوده، اقامت ایلمك، نقل خانه || بر یره چوق كیتمك، مداومت.

دوشونوب طاشینمق = اطرافیله تأمل وملاحظه ایلمك || اوزرنده كوتورلمك.

طاطو [ت، ا] حیوانات ذات الثدیانك وحید المشیمه عدیمة الاسنان فرقه‌سندن برحیواندر. اوزری سرت قشرله مستوردر.

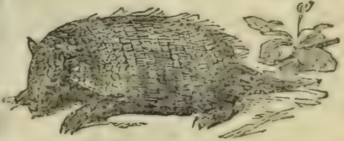

(طاطو)

طاطوله [ت، ا] (جوزماثل)، (تفاح شوكی)، (سحرباز اوتی) ذات الفلقتین شعبه‌سنك بادنجانیه فصیله‌سنه منسوب وهند بهارتندن ولوب بر طقم بذوری حاویدر. اوراقی نفس طارلغنه قارشی مستعملدر. § طعمی فنا، آغزه آلنماز شی.

(طاطوله)

(آمریقایه مخصوص نوعی)

طاعت [ع، ا] جناب حقك امرینی اجرا ونهیندن ترقی ایتمك § تقوی، زهد.

طاعون [ع، ا] (طب) (وبا) دنیلن علت مستولیهٔ مخوفه كه: بوكا (یومورجق) علتی دخی دینور. {مصابینك قولتق آلتلرنده وقاصیقلرنده ظهور ایدن یومرولردر.}

طاعونی = طاعونه متعلق، وبائی.

طاغ [ت، ا] ارض اوزرنده، كورینه‌بیله‌جك بر صورتده طبیعی اولەرق یوكسلمش محل، جبل، كوه.

طاغ باشی = طاغك تپه‌سی || یبانی.

طاغ تپه‌سی = ذروهٔ جبل، طاغك اك یوكسك محلی.

طاغ خروسی = طیوردجاجیه‌دن اوروپا وآسیانك شمال طرفلرینه مخصوص برنوع قوشدر.

(طاغ خروسی)

طاغ شنلكی = (كنا) آیی.

طاغ قیرلانغیجی = طیور دورییه‌دن آوستورالیایه مخصوص طویل الذنب بر قوشدر.

(طاغ قیرلانغیجی)

طاغ كچیسی = ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن پرو طرفلرینه مخصوص برنوع طاغ كچیسیدر § یبانی كچی.

(طاغ كچیسی)

طاغ فاره‌سی = حیوانات ذات الثدیانك قاضمه فرقه‌سندن طاغلرده متعیش بر فاره‌در.

(طاغ فاره‌سی)

طاغ گبی = (كنایه) ایری، یكیت آدم.

طاغلق = طاغلری چوق اولان محل، دره، تپه وطاغدن عبارت محل.

ینار طاغ = (طبقات) درونده وقت وقت ویا صورت دائمه‌ده لاو دنیلن مواد مذابهٔ حجریه چیقاران طاغ، كوه آتش فشان، بركان.

طاغدن كلوب باغده كى قوغمق = بر محله صوكره دن كلن آدم او محلده اوليجه بولنانى استثقال، استحقار ايتمك .

طاغ خسته لغى = (طب) بالون ايله جهات عاليهٔ هوائيه يه وياخود پك يوكسك طاغلرك تپه لرينه چيقانلرده ـ تضييق اسيجنك پك زياده تناقص ايتمسندن دولايى ـ حاصل اولان رخستهلق كه : عسرت تنفس، خفقان قلب رعاف و نزف اذن ايله مترافقدر .

طاغ كانجيكى = آكل اللحوم حيواناتدن كوچك بر دست الثدايا اولوب وقتيله روماليلر طرفندن فاره طوتديرمق ايچون اولرده استيناس ايتديرلمشدر .

(طاغ كانجيكى)

طاغاز ـ طغاز [ت ، ـ] مقدارى مملكته كوره دكيشن ذخيره اولچوسى .

طاغتمق [ت ، مص] پراكنده وپريشان ايتمك ، نشر ايتمك، صاچمق § توزيع وتقسيم ايلمك § بربرندن اوزاقلاشمق

طاغدلمق = پراكنده ، پريشان ايدلمك، صاچلمق، نشر اولنمق || توزيع وتقسيم ايدلمك .

طاغلمق [ت ، مص] صاچلمق، پراكنده وپريشان اولمق ، بر شيئك اجزاسى بربرندن آيرلمق § توزيع وتقسيم اولنمق § مندفع اولمق

طاغنق ـ طاغنيق [ت ، ص] پراكنده ، متفرق ، پريشان § انتظامسز ، ترتيبسز .

طاغى [ع ، ص] طغيان ايله متصف ، آزغين § عاصى .

طاغوت [ع ، ص] غيبدن خبر ويرن كاهن § شيطان § (تاريخ) لات وعزى صنملرى § صنم ، اهل كتاب .

طاغوق [ت ، ـ] ☜ [طاووق] .

طاق [ع ، ـ] { فارسيدن معربدر. } بنا كمرى ، نصف دائره شكلنده قاپو وپنجره اوستى § قبه ، كنبد § تك ، چفت اولميان ، فرد .

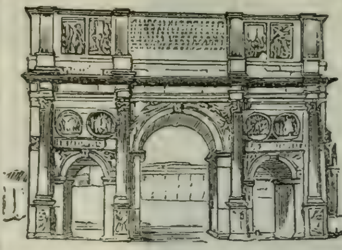
(طاق)

طاق ابرو = (وصف) كمر شكلنده قاش، حاجب مقوس .

طاق خضرا
طاق طارم
طاق فيروزه
طاق كملى
طاق لاجوردى
طاق نيلوفر
= (كه) سما، آسمان كوك .

طاقچه = كوچوك طاق كوچوك پنجره .

نه طاق = طقوز قات كوك .

طاق ظفر = بر وقعهٔ تاريخيه يى خاطرهٔ اناده استدامه ايچون شهرك مهمنا بر محلنه ويا او وقعه ايله مناسبتى اولان بر موقعنه بنا ايديلن كمرلى معمر جسيم .

طاقات [ع ، ـ] جمع : (طاق) و(طاقت) .

طاقت [ع ، ـ] كوچ ، زور ، توان ، قوت ، اقتدار ، قدرت بشريه، قدرت حيوانيه § (ميخانيك) حال حركتده بولنان كافهٔ اجسامك بالقوه حائز اولديغى قدرت حركيه ، قوهٔ زنده .

طاقت فعليه = قدرت تحريكيه .

طاقتسز = اقتدارسزلق، ناتوان، بى مجال، كوشك .

طاقتفرسا = كوچ ، قوت يتيشمز ، قدرت وقوتى افنا ايدن .

طاقت كتيرمك = كوچ قوت يتيشديرمك، مقتدر اولمق .

طاقردامق [ت ، مص] طاقردى ايتمك، طاق طاق ايتمك .

طاقردى = قورى و سرت سس ، پاطردى .

طاقلاق [ت ، ـ] باشى يره قويوب و آياقلرى يوقارى قالديروب آرقه جهته دونمكدن عبارت حركت .

طاقمق [ت ، مص] آصمق ، ايلشديرمك § (انسان حقنده) آتليق ايتمك .

قولب طاقمق = غدر ، بهانه بولمق .

طاقم [ت ، ـ] آلات ، ادوات ، لوازم § جملهسى بردن § زمره ، صنف مقدار، قسم § سيغاره آغزلغى § (عسكرى) بلوكك مكزده برى .

آياق طاقمى = عوام ، اسافل ناس .

طاقيه [ع ، ـ] باشك بيچمنه كوره بزدن بيچيلوب ديكيلن باش كسوهسى

طاقيه دوز = (ص) طاقيه ديكن طاقيه جى .

طاڭ [ت ، ـ] صبح ، فجر ، مطلع فجر ، چين صباح § كونشك طلوعندن براز اول حاصل اولان آيدينلق .

طاڭ آتمق = شفق سوكمك ، طلوع شمس ياقلاشمق ، اورتهلق آيدينلانمق .

طاڭ يرى = مشرق ، كونشك طلوع ايلديكى نقطه .

طاڭ يرى آغارمق = (طاڭ آتمق) .

طال [ت ، ص] ☜ [دال] .

طال [ع ، فع] ماضى مفرد مذكر غائب اولوب اوزون ، طويل اولسون معناسنه دعادر .

طال عمره = عمرى اوزون اولسون .

طالاش [ت ، ـ] تخته ومعدنى شيلرك رندهلنمسندن ، اكهلنمسندن ، استره ايله كسلمسندن حاصل اولان اوفاقلق، قيرنتى .

آغز طالاشى = ايكى كيمسه آراسنده اثناى مناقشهده سويلنن ناسزا ، متجاوزانه سوزلر .

طالاشمق [ت ، مص] (كوپكلر حقنده) بوغشمق ، صاتاشمق § (مقام مختصرده اشخاص حقنده) يكديكره تجاوز ايتمك .

طالاق [ت ، ـ] (طب) معدهنك صول طرفنده احشاء بطنيهنك فوقنده و قسم خارجيسنده موضوع يعنى مراق اليمرده بولنان و اصطلاح طبيسنده اضمحلال دئيلن عضوكه كريوات حمرا ويضا اعمال ايدر .

طالاغی دیشمك = نفسی طارلاشوب یوروییه‌مه‌مك || حدت ایتمك .

طالامق [ت ، مص] فی‌الاصل یاقمق ، داغلامق ، آجیتمق معناسنه اینه‌ده لسانمزده اکثریتله یغما وتالان ایتمك معناسنده مستعملدر .

طالان [ت ، س] یغما ، غارت .

آلان طالان = قاپان قاپانه .

طالب [ع ، ص] طلب ایدیجی ، ایدن ، ایسته‌ین ، خواهشکر ، ایستکلی ، راغب § (طلابك مفردی اوله‌رق) شاکرد ، تحصیل علم ایله مشغول آدم ، متعلم .

طالح [ع ، ص] صلاح ایله متصف اولمیان ، برنامار ، (صالح) مقابلی .

طالدیرمق [ت ، مص] طوپراق ویاخود صوایچنه صوقمق ، باتیرمق . § برشیئی صویه صوقوب چیقارمق § یکیدن جذور صالوب آغاج اولمق ایچون بر آغاجك دالنی طوپراق ایچنه کومك .

طالدیرمه [ت ، س] طالدیرمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی § (نباتات) بر نباتك ، بر آغاجك اوزرنده طوموروجق بولنان دالنی اصلندن آییرمیه‌رق یراشجه آلوب یره یاتیرمق .

طالع [ع ، ص] فی‌الاصل نشانکاهك آرقه‌سنه دوشن اوق معناسنه ایسه‌ده لسانمزده طلوع ایدیجی ، ایدن اجرام سماویه‌یه وصف اولور § قسمت ، بخت .

طالغه [ت ، س] دکز صوینك دوزکار تأثیراتیله حاصل اولان اعوجاجاتی

دکزك کوپروب قبارمه‌سی ، موج .

طالغه‌لنمق = طالغه پیدا ایتمك ، تموج . § طالغه‌لی کورنمك § بر سودی بربرینه قاریشه‌رق یورومك .

طالغه‌لی = متموج ، طالغه‌سی اولان .

طالغیچ [ت ، ص] اینجی ، مرجان ، سونکر تحری ایتمك ویا دکزه دوشن اشیایی چیقارمق ، ریختم انشا اولنان محلده قعر دریایه آتیلان تمل طاشلرینی برلی یرینه وضع ایتمك ایچون کسوهٔ مخصوصه‌یی لابساً دکزه طالان وبوایشلرله مشغول اولان آدم . غواص .

طالغیچ قوشی = بالق آولامق ایچون صویه طالوب ینه چیقان قوش انواعی .

(طالغیچ)

طالغین [ت ، ص] طالمش ، فکراً مشغول ، کندندن کچمش § اکثر اوقاتده عقلی باشنده اولمیان § اونوتغان ، ناسی .

طالغینلق = طالغین اولانك حالی . § اونوتغانلق .

طالقاووق [ت ، ص] مداهن ، کاسه‌لیس ، صویتاری .

طالمق [ت ، مص] صویك قعرینه دوغری کیتمك ، باتمق § کیزلیجه بریره صوقلمق § (خسته) کندینی غائب ایدوب بیهوش اولمق ، حال‌سبات § هنوز اویومق § بتون قوای عقلیه‌یی برشیئك محاکمه وملاحظه‌سنه حصرایدرك ماسوادن خبرداراولمامق . § بر ایشـه صورت متمادیه‌ده وکمال جدیت واهتمام ایله مشغول اولمق § یاکلشـلقله بر ایشك ایچنه کیرمك .

طالیان [ت ، س] بالغی تدریجاً چیقارمق وتحت تصرفده اوله‌رق محفوظ بولندیرمق اوزره دکز کنارنده ، قویلرده ، بوغازلرده تشکیل اولنان طار محل .

طالیان کبی = اینجـه ، اوزون بویلی ، بویلی بوسلی ، متناسب‌الاعضا .

طالیانجی = طالیان محلنده بالق آولایان ، طالیانك صاحبی .

(طالیان)

طالیقه [ت ، س] لاندویه تقلیداً یاپلمش درت تکرلکلی ، تك آتله جر اولنور . انسان و لدی‌الحاجه خفیف اشیا طاشیر یایسز آرابه § پاراشول .

طالیمار [ت ، س] (بحریه) ☞ تالیمار .

طالیون [ج ، س] ☞ (خطمی) .

طام [ت ، س] بنا اورتیسی ، بام ، سقف ، بنانك اك اوست طبقه‌سی ، اوزرنده چالی اولمیوب دوز اولان محل § او ، خانه ،

مسکن، کلبه § حیواناتی باریندیرمغه مخصوص اطراف، اوستی قپالی محل § حبسخانه .

یاتوجی طامه تقلق = اسکی اعتباری غائب اولمق .

طامدن دوشمك = ملاحظه‌سز ، محاکمه‌سز سوز سویلمك .

(طام قوروغی)

طام قوروغی = ذات القلاح منظورددن لحمیه فصیله سنه منسوب بر نبات اولوب طاغلق محللرده بولنور . اوراق واقسام حشیشیه‌سی کثیف ولحیمدر . ساقلرینك جانبلرنده ازهاری دیزلمشدر . بونك طاملرده بیتر بر نوعی دها واردرکه بوکا (قیا قوروغی) دخی دیرلر .

(قیا قوروغی)

طامات [ع، س] صاچه صاپان سوز . مناسبتسز لاقردی .

طامار [ت، س] (طمار) .

طاماق [ت، س] آغزك طاوانی ، جهت فوقانیه‌سی (طب) قبة الحنك .

طادی طاماقده قالمق = لذتی ، ذوقی اونودلمامق .

طاماقلی ایگنه = بیوك بر نوع بالق اولطه‌سی .

طاملامق [ت، مص] قطره قطره آقمق ، نقطه نقطه بردن بره ظهور ایدی ویرمك § (یاغمور حقنده) آز یاغمق (سقف حقنده) یاغمور چیزندیسی خفیف صورتده داخل بیته آقمق .

آقازه‌ده طاملار = (چوق دکلسه بیله هیچ یوقده دکلدر) دیمکدر .

طامع [ع، ص] طمعکار ، طمع ایدن .

طامله [ت، س] بر مایعی حاوی قابدن کره شکلنده دوشن مقدار صغیر ، قطره § طامله طامله آقیدیلان علاج § نزول ، نلج § سکتهٔ قلب .

طامله طامله = آزار آزار ، قطره قطره .

بر طامله = بر پارچه ، پك آز مقدار .

طامله ساقزی = خالص وصافی ساقز .

طامله یاقوت = پك کوزل رنکلی اولان یاقوت .

طاملالق = طامك صچاغی آلتنه کاوب یاغمور صولرینه مجرا القا ایدن آره‌لق § علاجك طامله‌لرینی بغداده مخصوص لاستیك وشیشه‌دن معمول بوروجق ، توب .

طامو [ت، س] جهنم . دار العذاب اخروی جحیم .

طامیز [ت، س] حیوان بتشدیرمه‌واصلاح عرقه مخصوص آخیر .

طامیزلق = دول آلمق ایچون بسلنن ارکك ویا دیشی حیوان .

طاندیر [ت، س] آلتنده بر منقال ، اوستی بر یورغانله ویاخود یورغان ایله مستور بولنان درت آیاقلی عادی بر ماصه‌دن عبارتدرکه دیز وآیاقلر بونك ایچنده تسخین بدیلیر .

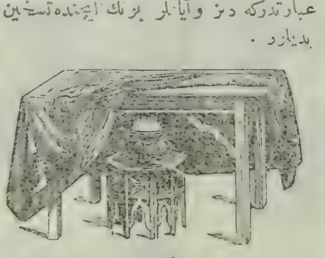

(طاندیر)

طانغالاق [ت، ص] (دانقالاق)

طانه [ت، س] اینك یاوروسی .

طانه بورنی = طوپراق آلتنده بزه‌رك سبزه وسائر مزروعاتك کوکلرینی کمیرن صاری بتراق ، بیوك نقلی ، تقریبا موز بیوکلکنده مضر بر حیواندرکه : صابون قوقوسندن پك متنفردر .

(طانه قیران)

طانه قیران = ذات الفلقتین شعبه‌سندن سحلبیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب خفیف وانیلیا قوقوسی شرابدر وباغچه‌لرده سهولتله یتشدیریلیر .

طانیشمق [ت، مص] بربرینی طانیمق . § برینك برماده حقنده‌کی رأی وفکر ومطالعه‌سنی صورمق .

طانیمق [ت، مص] فرق وتمییز ایتمك ، سچمك تخفیف ایتمك § قبول وتصدیق ایتمك § انقیاد § (بورج حقنده) اعتراف .

طانیمامق = اهمیت ویرمه‌مك ، آلدیرمامق .

طانیتمق = بیلدیرمك ، معارفه پیدا ایتدیرمك § قبول ، اعتراف ، انقیاد ایتدیرمك .

طانینمق / طانیلمق = بیلنمك ، تشخیص اولنمق ، سچیلمك .

طاو [ت، س] قمارده اوکده‌ کیله ضم ایتمك . § برینك صحته اداره اقداح ایلمك .

طاوا [ت، س] سفائنك بورداسنده‌کی اسکه‌دن چیقلدیغی زمان تصادف اولنان ایلك دوشه‌مه .

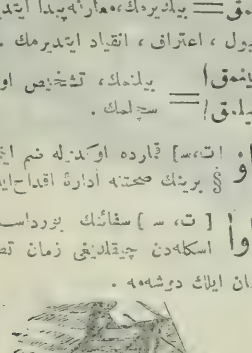

(طاوا)

طاوان [ت، س] اوستنده یعنی جاتینك آلتنده و ایچ طرفنه میغلادن تخته‌لر ، سقفك اوطه‌یه ناظر یوزی . اوطه‌نك صفه‌نك اوست محیطی .

طاورانمق [ت، مص] آیاغه قالقمغه ، بر ایشی اهتمامله یاپمغه حاضرلنمق § نسبت واظهار غیرت ایلمك § بر وجهله فعل وحرکتده بولنمق .

سلاحه طاورانمق = اورمق قصدیله الی سلاحه کوتورمك .

طاورانیش = نعل وحرکت § طور . طرز تشبث .

طاوس [ع،ا] طیور دجاجیه‌دن یلپازه کبی آچیق اولان قویروغنك غایت کوزل الوان قزحیه‌یی محتوی تویلرندن یلپاوزه وسائره یاپیلان بد سسلی ، چرکین آیاقلی بر جنس باغچه‌قوشی . بونك نوع دیکری واردرکه قویروغی ایکی چتال واوزون اولوب سوکلونه بکزر دیو کا (آرکوس) دخی دیرلر § (هندستان طاوسی دیلن دیکر بر نوعی دخی تویلرینك ظرافت فوق‌العاده‌سیله مشهور اولدیغندن اوروپاده یتیشدیرلمشدر . هیمالایه طاغلرنده درت نوعی واردر .

(هیئت) صور جنوبیه‌دن برینك اسمی .

١ — طاوس قوشی
٢ — تپه‌لی ژاپونیا طاوسی

طاوشان [ت،ا] ذات‌الثدیانك قاضمیه فرقه‌سندن بر نوع حیوان که فیسیولوژی وعلم تجربالرنده چوق قوللانیلیر . اوك آیاقلری آرد آیاقلرندن قیصه ، بیوك قولاقلی اتی لذتلی وغایت قورقاقدر . سرعتله قوشدیغندن اکثریا طازی ایله آولنور § ارنب ، خرکوش .

آطه طاوشانی = بیاض رنکلی ، مونس بر جنس طاوشان .

آق طاوشان = چول صیچانی .

طاوشان اوتی = یاپراقلری اریا شکلنده ساز نوعندن بر نبات‌که : قوری دیله‌رق سس ایچون قونسولرك اوزرینه قونور بوکا (طاوشان بیغی) دخی دینور .

طاوشان اویقوسی = اویوردایکن کوزك نیم کشاده قالمسی .

طاوشان دوداغی = (طب) ولادی اوله‌رق دوداغك یرتیق اولمسی (شفةالارنب) .

طاوشان یورکلی = اورکك ، قورقاق آدم .

طاوشانه قاچ تازی‌یه طوت = ایکی مخالف طرفه آیری لسان قوللانمق .

طاوشانجیل = طیور دجاجیه‌دن اوسترالیایه مخصوص بیوجك بر جنس قوشدر .

(طاوشانجیل)

طاوشانجیل اوتی = (اسفندیلیون) ذات‌الفلقتین شمسیه‌سنك صیوانیه فصیله‌سنه منسوب وحشیشی بر نبات اولوب اوروپاده بولنور .

(طاوشانجیل اوتی)

طاووق ـ طاؤق [ت،س] دجاجیه صنفندن وطیور بیتیه‌دن چوق یمورطلامه‌سیله مشهور بر حیواندر که خروسك دیشیسی . طاووقلر انفرادیته یالکز جیو جیو حاصل ایدرلر . فقط خروسله برلکده برلنه‌رك یمورطه‌لرك تلقیح اولنمسی شرطدر . بر خروس بر طاووغی تلقیحدن اوچ هفته صکره‌یه قدر یمورطه‌لر القاح اولنه‌بیلیر . او مدتدن صکره القاح اولنسه بیله جیو جیو حاصل ایتمز . برده یمورطه‌لر طاووغك آلتنده انتق بر وضعیتده برلنمیلیدر . بو وضعیتده اولمیان یمورطه‌لردن جیو جیو حصول بولماز .

١ ـ آطه طاوشانی ٢ ـ کومسده یتیشن جنسی
٣ ـ ارنب ٤ ـ بیاض جنسی .

(آرکوس طاوسی)

چشم طاوس = ایکنجی قدردن بر کوکب ثابت اولوب طاوس صورتنده و معددر .

طاوس قویروغی = شدتلی استفراغ .

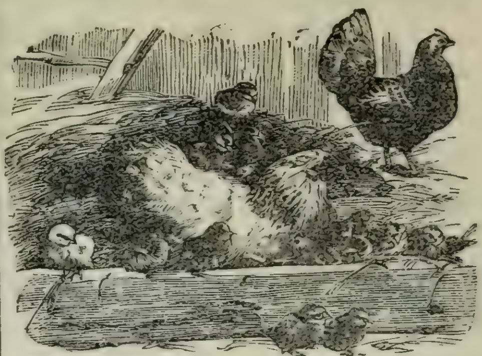

(طاووق)

(هندستانده بولنان برنوعی)

اسپنج طاووغی = (اسوج طاووغی) كوكرجين بيوكلكنده برجنس طاووق .

بچ طاووغی = طيور دجاجیه‌دن افریقانك صنیجاق نواحیسنده متعدد انواعی بولنان هندی ایله سوكاون آره‌سنده برقوشدر . بویلری متوسط وجودلری ماوی وسنجابی بنكلری حاویدر ، طاووقدن اپجه بیوك ، تویلری بنكلی وچركین سسلیدر .

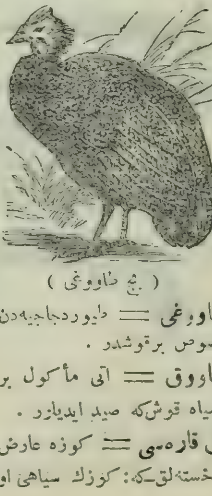

(بچ طاووغی)

صو طاووغی = طیور دجاجیه‌دن اوروپایه مخصوص برقوشدر .

قره طاووق = اتی مأكول برجنس یبانی سیاه قوشكه صید ایدیلیر .

طاووق قاره‌سی = كوزه عارض اولان برنوع خسته‌لق‌كه: كوزك سیاهی اوزرنده

بیاض لكه‌لر اولمدیغی حالده رؤیت دوچار ضعف اولور . بو حال قعر عیننده متحصل بر مرضدن نشأت ایلر .

طاووق كوكسی = طاووغك كوكس اتلری دیدیك دیدیك ایدیله‌رك محلبی ایچنده طبخ ایدیلان بر نوع طاتلی .

(صو طاووغی)

هند طاووغی = (هندی) .

طاوقجی = طاووق صاتان آدم .

طاوول ـ طاؤل [ت، س] { عربی (طبل)دن محرفدر } ایكی طرفی دری ایله قابلی ، چوماق ایله اوریله‌رق چالنیر موسیقی آلتی ، طبل ، كوس .

(طاوول)

رمضان طاؤلی = رمضان كیجه‌لرنده بكجیلرك زقاقلرده چالدقلری طاوول .

طاؤل دربسی = اوتانماز ، قالین یوز .

طاؤلجی = طاؤل چالان آدم .

طاؤلۇمباز (بحریه) داولومباز .

طاولۇن [ت، س] (بحریه) كمینك ستنه‌سی نوقنده‌كی شنل .

طاولون كوكرته‌سی = طاولونده بولنان كوكرته .

طاوله [ت، س] { عربی (طویله)دن محرفدر . } آت آخوری .

طاوله اوشاغی = منحصراً طاوله‌ده خدمت ایدن سایس اوشاغی .

طاوله [ت، س] اون بشی باشقه ودیكر اون بشی دخی رنكلی جمعاً (٣٠) پول وایكی زار ایله خانه‌لره تقسیم اولنمش تخته اوزرنده اوینانان آلت لهو .

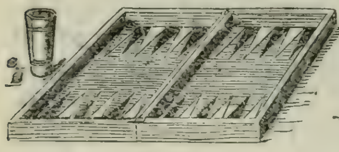

(طاوله)

طاوه [ت، س] ایچنده یومورطه وسائره پیشیریلن برنوع قاب .

(طاوه)

طاهر [ع، ص] پاك ، تمیز ، بولاشیق اولمیان § مقامات موسیقیه‌دن برى .

طای [ت، س] آت یاوریسی ، هنوز قیصراغك سودینی امن كوچك آت . § حبش فرس كوریه حالندن بنیله‌جك زمانه قدر كچیردیكی دوره‌ده طای نامنی آلیر . طایلرك یله وقویروقلرینی قیرقمقلری كی اونلره نضخ اوله‌رق ده هركون برقاچ یومورطه ایچیریرلر . طایلرك لایقیله نشوونما بوله‌بیلمسی ایچون والده‌سنك صحیح الوجود اولمسیله برابر سوددن كسیلنجه‌یه قدر یانندن آیرلمه‌مسی لازمدر . بونك ایچوندر برسنه كفایت ایدر § دستگاه چیقریقلرینی دكیشدیرمك ایچون ایلری كری كیدن كلن آیاق . § دنك ، ایش ، مثل .

(طای)

طای طای عربه‌سی = كوچك چوجقلری یوریتمكه آلیشدیرمق ایچون اوفق عربه.

(طاى طاى)

طایامق - طیامق [ت،مص] دستك قومق، انكار ایتدیرمك § برشیئه استناد ایتدیرمك § عنف وشدتله تسلیم واعطا ایتمك .

طیانمق = استناد واتكا ایتدیرمك § دیك جواب ویروب قارشی طورمق .

طایاق - طیاق [ت،س] طیانه‌جق دكنك ، عصا .

اچیلمامق ایچون قاپو آرقه‌سنه ویا یقلمامق ایچون آغاچ ودیواره طیادیلان دستك،پاینده § دوكمك ایچون قوللانیلان دكنك، صوپه . ضرب ، ضربه ، كوتك ، دوكمه .

طیاق یمك = دوكلمك ، مضروب اولمق.

طیاق آتمق = دوكمك ، ضرب ایتمك .

طایالی - طیالی [ت،ص] طیانمش ، باصلانمش، اتكا ایتمش

طیالی دوشه‌لی = مفروشاتی مرتب ومنتظم خانه ، اوطه .

طایانمق - طیانمق [ت،مص] اتكا استناد §اعتماد استظهار§صبر وتحمل ایتمك ، ثبات كوسترمك § امداده یتشمك ، معاونتده بولنمق § میوه سبزه ومأكولات مطبوخه بوزلمیوب قالمق .

طایانیق - طیانیق [ت ، س] دوام بقا § متانت ، ثبات § قوت ، مقاومت.

طیانقسز = دوامسز ، بقاسز، چوق سورمز§ كوشك قوتسز § ثباتسز، متانتسز.

طیانقلی = دواملی ، بقالی §ثباتلی، متین قوتلی ،مقاومتلی.

طاهل [ع،س] طوره‌قدن یورلمش دوه .

طایع [ع،ص] بر ایشی ایسته‌یه‌رك یاپان .

طایعاً = ایسته‌یه‌رك، كندی ارزوسیله.

طایه [ت،ص] (دادی معناسنه كلن فارسی (دایه) دن محرفدر .) [دایه]

طبابت [ع،س] طبیبلك ، طبیبلك ایتمه . [ع (ط) نك كسریله‌دره] هكیملك دوقتورلق § فن طب .

طباخ [ع،ص] یمك پیشیرمك اصولنی بیلن وآنكله مشغول اولان آدم ، آشجی .

طباق - طاباق [ت،س] از درین وپاپوان قاب § بر طباق طولوسی شی § لوقنطه‌ده مشتری‌یه ویریلن طعام مقداری .

طباق كبی = دوز ، مستوی [اكثریا نهر واووه حقنده قوللانیلر.]

طبان - طابان [ت ، س] (طب) آیاغك وجه سفلیسی اخمص القدم،بوده اوچ قطعه‌دن عبارت اولوب ۱- آیاق پرمقلرینی، ۲- طبان ، ۳- طوپوغی تشكیل ایدر . § آیاق قابنك التی تشكیل ایدن كوسله . § قلیچ وسائره نامليسی اولان ایی دمیر . ترلا ویا طاغك دوز صرت صورتنده اولانی. § ترلانك طوپراغنی باصدیرمق ایچون مستعمل اغر اسطوانه§ نهرك الكدرین یرینك قعری § (معماری) كیریشلرك استنادی ایچون آلتلرینه وضع اولنان آغاچلر. (بحریه) یلكن كمیلرنده چناقلقی ماغونه وغوره‌چته اوزرینه لایقیله بند ایتمك ایچون چناقلقك اوزرینه وضع اولنان ایكی عدد یاصدیق. § جسارت، متانت، مقاومت.

(طبان)

طبان آتمق = اوزون یریولی یایا یورومك

دوز طبان = نحوستلی .

دوه طبانی = آچیق آدیم .

طبانكش = یایا یوروین.

دال طبان = اسافل ناسدن اولان .

طبانه قوت = سرعتله یورویه‌رك قاچمق.

طبانی قالدیرمق = قاچمق ، سرعتله قوشمق .

طبانسز = جسارتسز ، ثباتسز ، متانتسز .

طبانسزلق = عدم جسارت، عدم متانت.

طبانجه [ت،س] اسلحهٔ ناریه‌نك الك كوچوكی اولوب پك یاقین مترله قورشون ویا صاچمه آتمق ایچون استعمال اولنور § شمار ، ترقات ، سیله .

طبایع [ع،س] جمع (طبیعت) طبیعتلر ، خلقتلر .

طبال [ع،ص] طاوولجی .

طبخ [ع ، فع] پیشیرمك ، پیشیرلمك . § (طب) علاج قایناتمه .

طبخی = طبخه منسوب .

طبطبه [ع،س] طپیردی، چاغلتی§خروش § صو چاغلتیسی .

طبع [ع،س] طبیعت ، انسانك مجبول ومفطور اولدیغی سجیه یارادیلیش جبلت، خلقت§كتاب وسائره باصمق، تمثیل.

بالطبع = طبیعتیله ، طبیعی اوله‌رق . طبیعی .

(آغزدن طولدر طبانجه‌لر :)

۱ - ۱۵۵۵ سنه‌سی موده‌لی ، ۲ - اوچ طوپلی طبانجه ۱۵۷۰ سنه‌سی موده‌لی ، ۳ - دوولور طبانجه ۱۵۹۰ سنه‌سی موده‌لی، ٤ - دوولور طبانجه ۱۷۲۰ سنه‌سی موده‌لی ، ٥ - دوولور طبانجه ۱۸٦۰ سنه‌سی موده‌لی، ٦— محاربه طبانجه‌لری .

(قویروقدن طولدر طبانجه‌لر :)

۷- باسكولی، ۸ — فلوبر، ۹ — قیرمه طبانجه، ۱۰— آغزدن طولدر چفت اغزلی جیب طبانجه‌سی .

طباً == طبیعت جهتیله ، طبیعتاقتضا-
سنجه § طبیعی اوله‌رق ، بالطبع .

طبع‌خانه == مطبعه ، دارالطباعه .

طبعه == بر کره باصلمه، بر کتاب وسائره‌نك
هر دفعه‌کی طبع وتمثیلی [لغات مولده‌دندر]

طَبَق [ع،س] ☜ [طباق]

طبقجه == کوچوك طباق .

طَبَقات [ع،س] ج : (طبقه)

طبقات الارض == کرهٔ ارضك بنیه‌سندن
واوغرادیغی تحولات ایله طرز تشکلندن
وطبقه‌لرینك احوال وکیفیتندن باحث علم

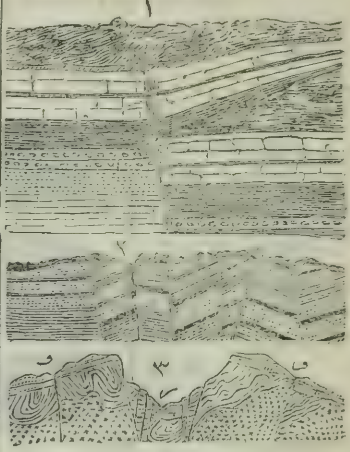

(طبقات الارض)

١- اخدود ٢- معادن طبقاتنده کوریلان
چاتلاقلر ٣ - معادن طبقاتنده کوریلان
انحطاط .

طَبَقه [ع،س] قات، بربری اوزرینه موضوع
صیره‌لر § زمره ، درجه ، صنف
§ بر ویا ایکی یاپراقدن عبارت کاغد قطعه‌سی :

طبقهٔ شبکیه == (طب) کوزك طبقات
مختلفه‌سندن اوچنجیسی که عصب بصری
دیشلی سیکرك یاییلوب منتشر اولمسندن تشکل
ایتمشدر ، وظیفه‌سی : شعاعات ضیائیه‌یی
اخذ ایله عصب بصری یه نقل ایتمکدن عبارتدر .

طبقهٔ صلبه == (طب) کوزك بیاض قسمی،
بیاض العین . ☜ (مبحث العین) .

طبقهٔ قرنیه == (طب) کوزك بیاضنك
وسطنده بولنان جام کبی شفاف قطعه .
☜ (مبحث العین) .

طبقهٔ قزحیه == (طب) کوزك طبقهٔ
قرنیه‌نك آرقه طرفنه تصادف ایدن قطعهٔ
مازنه‌سی . ☜ (مبحث العین) .

طبقهٔ کتابیه == (نباتات) بر آغاجك
قابوغنی تشکیل ایدن اوله طبقه‌دن آغاجك
اودون قطعه‌سنه اك یاقین وتماسده اولان
قابوق قطعه‌سی [بوکا طبقهٔ لیفیه ووعائیه
دخی دینور .]

طبقهٔ مشیمیه == (طب) کوزك طبقهٔ
صلبه‌سی ایله طبقهٔ شبکیه‌سی آره‌سنده
بولنان طبقه که : وظیفه‌سی فعل رؤیتی
تنظیم ایچون شعاعات منعکسه‌یی امحا ویا
مص ایتمکدن عبارتدر .

طبقهٔ ملتحمه == (طب) کوز قپاغنك
ایچ یوزینی وغیر مرئی دوجه‌ده طبقهٔ صلبه
ایله طبقهٔ قرنیه‌نك اوك طرفنی ستر ایدن
غشاء . ☜ (مبحث العین)

طَبْل [ع، س] داول § (طب) قولاقده
سس عکس ایدیرن زار .

(طبل اذن)

١ — وجه خارجی؛ آ — عظم سندانینك
نتوء قائمیسی ؛ ب — قبضهٔ مطرقه ؛
٢ — وجه داخلی : آ — عظم مطرقه ؛
ب — عظم سندانی ؛ ث — غشای طبل .

طبلباز / **طبلزن** } طاوِلجی .

طبلی == طبله متعلق .

طَبْله [ع، س] یعنی وکنارلی مدور تحته
تپسی § سیغاره کولی سیلکمکه
مخصوص کوچوك معدنی ویا چینی طبق .
§ منغال آلتنه قونیلان سینی کبی شی .
§ صفحه § (بحریه) مقره‌نك یان سطحی ،
مقره‌نك یان سطحلری § فسك تپه‌سی .

طبله کار == طبله طاشیان § آتمکجی
وسائر اصنافك باشلرنده طبله طاشیه‌رق آیاقده
کزن قسمی .

طَبْلَه [ت، س] عسکرك تعیینات یومیه‌سی
مقدارینی مبین جدول § (طب)
خسته خانه‌لرده خسته‌نك نوع مرضی وصورت
تداویسی مشعر لوحه .

طَبیب [ع، ص] فن طب عالمی ،
اجرای طبابته مأذون آدم .
دوقتور .

طَبیعَت [ع، س] یارادیلشده‌کی حال
کیفیت، مزاج ، خلقت سجیه،
§ خوی ، عادت . § (ادبیات) تکلف
وتصنعدن اجتناب ایله افکاری لایق اولدیغی
کبی افاده ایتمك .
§ کائنات ، موجودات مادیه .

حسن طبیعت == ذوق سلیم § (ادبیات)
مستحسنی مستهجندن تفریق وتمییز ایدن
حس وجدانی § نقائص ایچنده بر فضیلتك
یاخود محاسن آره‌سنده بر نقیصه‌نك حس
سرایی .

طبیعت صاحبی / **اهل طبیعت** } ذوق سلیمه مالك اولان

طبیعتیله == بالطبع، طبیعی اوله‌رق، ذاتاً

قانون طبیعت == کائناتك نظام وانتظامنی
ادامه ایدن قوانین طبیعیه (عربیده (طبیعه)
صورتنده مستعمل اولوب بزجه‌ده بعض
ترکیباتده بو صورتده مراجعت اولنمقده‌در .

مافوق الطبیعه == فلسفه‌نك مادیاتك
خارجنده اولان احوالدن یعنی معنویاتدن
باحث قسمی .

طبیعتجه == حسن طبیعته ، ذوق سلیمه
موافق اوله‌رق .

طَبیعیات [ع، س] ج (طبیعی) فلسفه‌نك
طبیعته متدائر شیلردن بحث
ایدن قسمی .

طَبیعیون [ع، ص] ج (طبیعی) علوم
طبیعیه ایله [حکمت ، کیمیا ،
حیوانات ، نباتات ، معدنیات وبونلره مماثل
علوم] ایله متوغل اولان علما وحکما {مادیون
باشقه معنایه‌در . }

طَحّان [ع،ص] طحن ایدن ، اوکودن
دکرمنجی .

طَحْن [ع،فع] اوکوتمك ، اوکودلمك .

طحنیه == طحنه متعلق || اوکوتمه اجرتی .

طَحین [ع،س] اوکودلمش حبوبات، اون
دقیق § دادی اونی § شکرله
تهیه اولنمش دادی اونی .

طحين حلواسی = داری اونیله یاپیلرب حاضر صاتیلان بر نوع طاتلی .
طحینی = طحینه منسوب .

طَرائِق [ع،س] جم : {طریقت} طریقتلر، مسلکلر .

طَرادَه [ع،س] منبع صولرنده قوللانیلان دیبی دوز بر نوع قایق .

طَرّار [ع،ص] یان کسیجی ، کیسه بر .

طَراق [ت،س] صاچ ، صقال، قیللرینی بربرندن تفریق ایدوب تیزلمکه ودوزلتمکه مخصوص دیشلی آلت § جولاهه دستگاهنده آرش ایپلکاربنك کچیرلمسنه مخصوص طراق شکلنده تللی آلت § طاشجیلرك دوزلتمك ایچون قوللاندقلری اوفاق دیشلی چلیك قلم § یوك ، کتن آچوب آیقلامغه مخصوص دیشلی آلت § طرمیق ، (بحریه) صویك دیبندکی چامورلری ومواد سائره‌یی آییقلامغه مخصوص کنیش قازمه شکلنده بر آلت § (بحریه) لیمان ونهرلرك آلتنی تیزلمکه مخصوص ماکنه‌لی دوبه § بعض قوشلرك باشنده بولنان تپه‌لك ، یلپازه کبی تول § بالیقك غلصمه‌لرینی سد ایدن قولاق شکلنده‌کی قنادجقلر § دستگاه .

طراقلی = طراغی اولان .

اوطراقده بزی اولمق = او ایشده ذی‌مدخل اولمق ، او ایشده علاقه‌دار اولمق.

طراقجی = طراق یاپان ویا صاتان صنعتکار

طراقلمق = باغچه طوپراغنی طراقله دوزلمك § حوض، نهر ، لیمانك آلتنی طراق دوبه‌سیله تطهیر ایتدیرمك .

طراقلامق = طراقله دوزلمك § صویك دیبنی تطهیر و باغچه‌یی تسویه ایتمك .

طراقلنمق = طراقله تسویه اولنمق ، وتصفیه ایدلمك .

طرامق [ت،مص] صاچ وصقال وسائره‌یی طراقله دوزلمك ، سوسلمك .
§ سرقت مقصدیله قاریشدیرمق :
§ یوك و کتنی طراقدن کچیرمك .
§ طراق دوبه‌سیله صویك آلتنی تطهیر وتعمیق ایتمك
§ هرطرفنی یوقلامق ، قاریشدیرمق .

ارایوب طرامق = اطرافلیجه تحری وتدقیق وتحقیق ایتمك

کمی دمیر طرامق = (بحریه) کمی اقندی‌یه ویا روزکاره تابع اوله‌رق دمیری سوروکله‌مك.

طرامه [ت،س] (طرامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § (طپوغرافیا) خریطه‌لرك سواحل وطاغلرینی برطرز مخصوصده ترسیم ایتمك اصولی

طرامه خاویار = دیش دیش طوران بر نوع نفیس خاویار .

طَرانمق [ت،مص] کندی کندینی طرامق .

ارانوب طرامق = تحری ایتمك، کندی اوزورینی ارامق .

طَراوَت [ع، س] تر وتازه اولمه، تازه‌لك .

طراوتلی = تازه، تر.

طَرَب [ع،س] شنلك سونجلیلك .

طرب انکیز = موجب مسرت وشادمانی.

طربناك = طربلی .

طَرپوش [ت ، س] {فارسی سرپوشدن محرفدر} طاقیه ، باش کسوه‌سی .

طَرجِهالَه [ع ، س] (طب) غرتلاغك اوست طرفنده‌کی خنجره‌نك یوقاری وارقه طرفنه موضوع ایکی کوچوك قیقرداغك هر بری .

طرجهالی } **طرجهالیه** } (طب) طرجهاله متعلق.

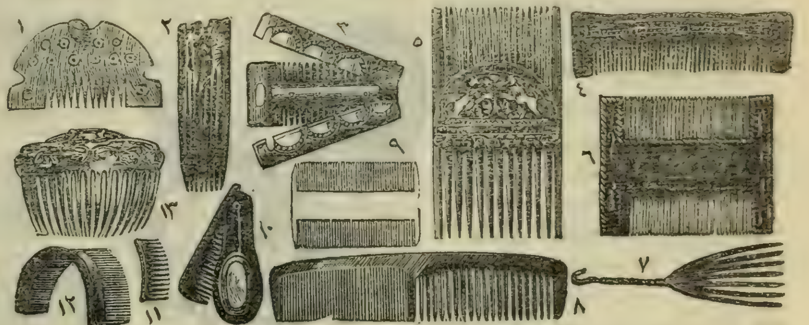

طراقلر

۱- روماليلرده ؛ ۲- جرمانیه‌لیلرده ؛ ۳- فرانسزلرده (مروه) خاندانی زماننده ؛ ۴- ایتالیا التنجی عصرده ؛ ۵- اونجی عصرده ؛ ۶- اون بشنجی عصرده ؛ ۷- عسکرلره مخصوص (دمیردن) ۱۷نجی عصرده ؛ ۸- بیوك صاچ طراغی ؛ ۹- اینجه طراق ؛ ۱۰- جیب طراغی ؛ ۱۱، ۱۲، ۱۳- پروکارلره مخصوص.

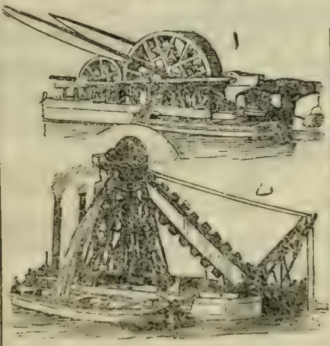

(طراق دوبه‌سی)

۱- طرز عتیق طراق دوبه‌سی ؛ ۲- یکی اصول زنجیرلی ایستمله وبخارله متحرك .

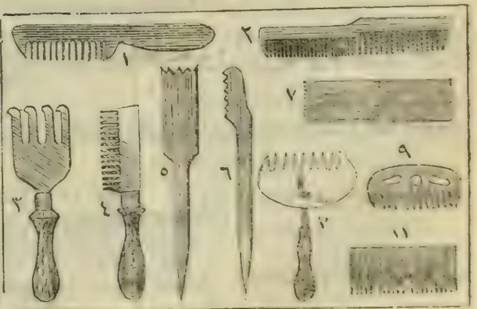

(دمیر طراقلر)

۱-۲ — بارکیره مخصوص ؛ ۳ — قوزی‌یه مخصوص ؛ ۴ — کودکجی‌یه مخصوص ؛ ۵-۶ چیفتجی و بازجی‌یه ۷-۱۱ — وسائلره مخصوص ؛ ۹-۱۰- لیفایه مخصوص جزء .

طَرْح [ع، س] آتمق ، آتلمق ، قومق قونلمق ، وضع ایتمك، ایدلمك . § (ریاضیه) ایکی‌عدد بیننده‌کی تفاضل § ایکی عددك فرقنی بولمق یعنی بر عددی کندندن دها بیوك بر عدددن تنزیل واخراج ایدوب تفاضله‌نی استحصال ایلمك عملیاتی . طرح اولنه‌جق عددلردن بیوکنه مطروح منه کوچکنه مطروح وبینلرنده‌کی فرقه‌ده حاصل‌طرح ویا باقی دینلیر .

طرح اشارتی = ایکی عدد بیننه وضع اولندیغی زمان او عددلرك طرح اولنه‌جغنی کوسترن اشارتکه شو (—) در .

طرح انداز } وضع اساس‌ایدن § ترتیب
طرح فکن } تنظیم ایدیجی § یاپلمش ، قورلمش بنا .

طَرْد [ع، مص] خارجه سورمك، تبعید ایتمك § برینی‌علی‌الخصوص برمأموری خدمتندن چیقارمق .

طرديه = (ادبیات) برمثنوی آره‌سنده بالمناسبه ایراد اولنان غزل ، سائره .

طرد وعکس = (ادبیات) برمصرعك ایکی جزئی تقدیم وتأخیر ایله مصرع دیکر حصوله کتیرمك وبو صورتله بربیت‌تشکیل ایلمك ، مثال :

« ممکن دکل خدابی بیلمکده بیلمه‌مکده
بیلمکده بیلمه‌مکده ممکن دکل خدابی »

طَرْخُون [ع، س] (طوزله‌اوتی) (نباتات) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك مرکبه فصیله‌سندن بین‌العوام صوغلجان‌اوتی نامیله یاد اولنور حشیشی برنباتدر .

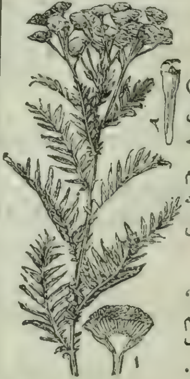
(طرخون)

طَرْز [ع، س] شکل، صورت، چیم هیئت § اصول اسلوب، صورافاده .

طرزبارد = (ادبیات) ضبطی اشکال وطبعه ایراث ملال ایده‌جك صورتده‌طاتسز تعبیرات ومناسبتسز روابط ایله مالی عباره تحریری اصولی .

طرزمفصول = کسیك کسیك عباره‌لردن متشکل کلام ایرادی اصولی .

طرز متعلق } = برچوق الفاظ غریبه
طرز موصول } وغیر مأنوسه ایله مالی اولمقدن ناشی قرائتی مشکل ، فهمی مستحیل وبونکله برابر مسلسل عباره‌تحریر وترتیبی اصولی .

طَرْف [ع، س] طرف (مخففی) کوزباقیشنی § کوز اوجی ، کوشهٔ چشم .

طَرَف [ع، س] جهت، یان، جانب، اوك، آرقه ، صاغ ، صول ، اوست آلت جهتلر § یر ، مملکت ، قطعه بقعه § عند ، نزد ، سوی § آرەلرنده اختلاف بولنان اقسامك هربری § ایکی مخاصم شخصدن هربری § مابعد ، بقیه § (طب) قول وباجاقلردن هربری جمعی: اطراف . § اطراف علویه = قوللر . اطراف سفلیه = باجاقلر .

برطرف ایتمك = آره‌دن چیقارمق، دفع وازاله ایلمك .

بی‌طرف = هیچ برطرفه میل وتصاحب کوسترمین .

مسلح بی‌طرفلق = عندالحاجه حربه اشتراك ایتمك اوزره ایکی محارب حکومتك هیچ برینه مظاهرت ایتمه‌مك قاعدهٔ سیاسیه‌سی .

طرف طرف = جهت‌جهت، هریانده .

طرفدار } = برینك طرفنی طوتان ،
طرفکیر } غیرتنی کودن، آنك طرفندن اولان ، آنی التزام ایدن .

طرف‌طوتمق = طرفدار ایتمك .

طرفداری }
طرفکیری } = طرفدارلق .

طرفین = (حقوق) ایکی‌مخاصم کیمسه‌دن هر بری § برشیئك ایکی اوجی . ایکی طرفی § (ریاضیه) برتناسبك برنجی ودردنجی حدلری: { (ب : ح :: ء : ه) تناسبنده (ب) ایله (ه) طرفینی تشکیل ایدرلر . }

طَرْفَه [ع، س] کوز قپاغنك برکره آچیلوب قپانمسی .

طرفة‌العین = برکره کوز آچوب قپانجه‌یه قدر دینکدر .

طَرِی [ع، ص] طراوتلی ، تازه ،

طَرَيان [ع، س] طاری اولمق، کلیویرمك، عارض اولمق .

طَرِیح [ع، س] ایشه یارامدیغندن دولابی بیانه آتلمش شی .

طَرِّیخ [ع، س] طوزلنوب صالاموره‌یه باصلمش کوچوك بالقلر، صاردالیه .

طَرِید [ع، ص] (مطرود) ایله‌مترادفدر . طرد وابعاد اولنمش ، قوغلمش .

طَرِیف [ع، ص] غریب ، تحف، نادیده، ظریف ، نادر .

طَرِیق [ع ، س] مادی ومعنوی یول، سبیل، مسلك § واسطه، سبب،

طریق‌مستقیم = دوغریلق یولی، مسلکی.

طریق‌عام = عمومه عائد جاده‌بیوك یول.

طریق خاص = چیقمازیول § خصوصی یول .

اولی‌بالطریق = اك ایی، اعلی اصول .

قطاع طریق = یول کسیجی، خرسز، ابنای سبیله مسلط اولان حیدود .

طریق رطب = (کیمیا) بر ماده‌یی تحلیل ایچون انی توز حالینه کتیردکدن وصو ایله معامله ایتدکدن‌صوکره جنس ونوعی وکیفیات سائره‌سنی آکلامق اصولی .

طریق یابس = حرارت واسطه‌سیله برمعدنی تحلیل وترکیب وتفریق ایلمك طریقی .

طَرِیقَت [ع ، س] اعزهٔ کرام طرفندن باتوسل کوستریلن طریق‌معنوی .

طَسْمه [ت، س] (تصمه) .

طَشْت [فا، س] لکن .

طشره [ت، س] برشیئك طیش طرفی خارج، بیرون § پایتختك خارجی ولایات ، ملحقات .

طشره‌لی = (صفت) پای‌تخت اهالیسندن اولمیان .

طَعَام [ع، س] آش، یمك .

طعامیه = بعض‌خانقاه وزاویه‌لره موقوف ومخصص اولان واردات .

طَعّان [ع، ص] طعن ایدن ، طعن ایتمك معتادی اولان

طَعْم [ع، س] طاد ، لذت ، ذوق .

طَعْن [ع، مص] زباندرازلق‌صورتیله برینی ذم وتعییب .

طَعْنَه [ع، س] سوکمه ، ذم ، طعن.

طعنه‌زن = طعن ایدن .

طَغازجِق [ت، س] چوبانلرك دوه‌تنه یه جکارینی ، حتمه بازلرك اویون آلتلرینی قویدقلری کوچوك دری طوربه.

طَفْرَه [ع، س] وجه‌سز اوله‌رق متعالی کورنمه § طریق‌علمیده پایه‌آلمه، ترفیع .

طفره فروش = بالا پروازلق ایدن ، اوست پرده‌دن آتوب طوتان .

طفلان [ت،س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك وردیه فصیله‌سندن برشجره‌در . اطبانك یقه‌لرنده علامت فارقه اوله‌رق تمثالی صیرمه ایله ترسیم ایدیلور .

طفلان صوبی = طفلان یاپراقلرندن چیقاریلوب طبابتده استعمال اولنان ماء مقطرکه درونده حامض کیانوس ما بولندیغندن آجی بادم کبی قوقار .

(طفلان)

(عادی طفلان)

عادی طفلان = غاریه فصیله‌سندن ودفنه انواعندن اولوب شتوی اولمق حسبیله باغچه‌لرك دیوار ویول کنارلرنده صورت مخصوصه‌ده یتشدیریلن برجنس کوچوك آغاج .

طلاق [ع ، فع] بوشانمق ، زوجه زوجندن بوش اولمق ، بوش اولمه ، قید نکاحدن خلاص اولمه § فسخ نکاح .

طلاقت [ع،س] دوزکون سوزلولك ، فصیحلك ، کولر یوزلولك .

طلاوت [ع،س] کوزللك جهتیله مقبولیت محبوب القارلق ، حلاوت .

طلب [ع،فع] ایسته‌مك ، ایستنمك ، دیله‌مك § ارزو ، خواهش .

عرض وطلب = (ثروت) مبادلات تجاریه‌یی تأمین ایدن وتقدیر وتقرر قیمته اساس اوله‌رق استحصال ومیدان مبادله‌یه اخراج وایصال ایدیلن مال ایله بوکا اولان احتیاج بیننده‌کی نسبتدن عبارتدر .

طلبکار = طلب ایدن ، خواهشکر .

طلب خصومت = شفیعك حضور حاکمده حقنی طلب ودعوی ایتمسی .

طلبه [ع،س] جم : طالب ، مدرسه ، مکتب شاکردلری .

طلح [ع،س] صمغ اغاجی ، آقاسیا .

طلع [ع،س] (نباتات) فعل القاح نباتاتك فاعل حقیقیسی اولان صاری رنکلی ، غباری برماده‌که : اجواف خشفه درونده بولنور ومادهٔ ذکوردر .

انبوبهٔ طلعیه = (نباتات) طلعك تأثیر رطوبتله حاصل اولان استطاله‌سی .

طلعت [ع،س] یوز ، چهره ، دیدار § حسن آن .

طلق [ع،س] بیاض ، دهنی بر توزکه طبابتده جلد خسته‌لقلرنده مستعملدر .

طلیعه [ع ، س] (عسکریه) مقدمة الجیشك اوکندن یوروین ویوللری کشف ایدن بیوك قول ، عسکر طاقمی چرخه‌جی طابوری ، نشانجی طابوری .

طمار [ت،س] انسانك وحیوانك بدنده قانك دوران وجولان ایتدیکی یوللردن ، قنالاردن هر بری (دوران دم) . عرق § طماره مشابه اوله‌رق بر جسمك اطرافنه یاییلان یوللر ، خطلر § مرمر وامثالی شیلرده‌کی طالعه‌لی چیزکیلر § طوپراغك ایچنده‌کی معدن تللری .

طمارسز = عنادجی .

طماری طوتمق = عناده باشلامق

قانی الەجق طمار = استفاده ایدیله‌جك صورت ، طریق ، محل .

طماره کیرمك = بریی کندی فکرینه چویرمك قاندیرمق ، اغوا ایتمك .

طمث [ع،س] (طب) طرق تناسلیهٔ نساء طرفندن وقوعبولان سیلان دموی ، دوری ، حیض ، عادت شهریه ، آی باشی ، نمازسز اولمه .

طمع [ع،س] حریصانه ایستك § آج کوزلولك § حرص جاه .

طمعاً = طمع ایدرك ، طمع صورتیله .

طمعکار = آج کوزلی § خسیس ، بخیل .

طناز [ع،ص] مستهزی ، هرکسله اکلنن .

طنبور — طنبوره [ع،س] اوزون وقاوللی بر نوع چالغی : قوللی ، تام تللی .

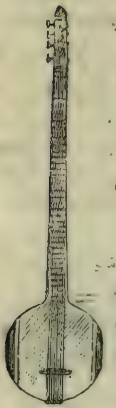

طنبوری = طنبور چالان .

طنطنه [ع،س] طن طن دیه سسلنمه § دبدبه ، شعشعه ، کلفت ، آلایش .

طنطنه‌لی = کلفتلی ، آلایشلی دبدبه‌لی .

طنین [ع،س] طیننامه ، چینلامه ، سسك برمدت دوام ایدوب ایشیدلمسی .

طنین انداز = چینلایان ، صدا ویرن .

طوائف [ع،س] جم : (طائفه) کروهلر ، فرقه‌لر ، بلوکار .

طوار [ت،س] علی الاطلاق حیوانات اهلیه‌دن بری .

طواشی [ع،س] خادم اغاسی ، حرم اغاسی .

طواف [ع،ف] اطرافنی طولاشمق § کعبهٔ معظمه‌نك اطرافنی طولاشه‌رق زیارت ایتمك .

طوالع [ع،س] جم : (طالع) .

طوامیر [ع،س] جم : (طومار) .

طوان [ت،س] اوطه ، صالون کبی یرلرك سطح فوقانیسی .

قبارتمه طوان = (معماری) اورته‌سی باصیق ، یانلری مرتفع اوله‌رق یاپیلان مزین طوان .

چوکرتمه طوان = (معماری) اوزری یاغلی ویا صولی بویا ایله مطلا ویا اویمه قبارتمه چیچکلرله مزین مقعر طوان .

طور [ع،س] صورت حرکت ، ادا ، کیدیش § ساخته حال ، عظمت ، کوستریش .

طَوْع [ع، س] ارادهٔ ذاتیه، ایستك § ایستیه‌رك بوشی یاپمه.

طوعاً == ایستیه‌رك، کندی رضاسیله.

طوعاً وکرهاً == ایستر ایستمز.

طَوْف ـ طُوفان [ع،س](طواف) ایله مترادفدر.

طَوْق [ع.س] کردنلك، کردن حلقه‌سی حیواناتك بوینینه طاقیلان حلقه، طاسمه § طاقت، قدرت، اقتدار.

طوق بشر == قدرت بشریه، اقتدار انسانی.

طَوِیَّت [ع،س] قلباً کیزلی اولان قصد، نیت.

طَوِیل [ع،ص] اوزون، دراز § ممتد، چوق سورن § (عروض) بحر مخصوص (بحر طویل).

طویلة الارجل == (حیوانات) اینجیکاری اوزون اولان قوشلر، لیلك، دوه قوشی کبی.

طَوِیله [ع،س] طاوله، حیوان آخوری.

طَهارَت [ع،س] تمیزلك، پاکلك § دفع طبیعتدن صوکره شرعاً اقتضا ایدن ییقانمه.

طَهُور [ع،مص] کندیسی پاك اولدیغی حالده پاك ایدن.

طَیّ [ع، فع] دورروب بوکمك، دورولوب بوکلمك § آتلامق، اوزرندن کچمك، § قاتلامق.

طی مسافه / طی مکان } مسافه‌یی، مکانی آتلارجه‌سنه کچمك، کیتمك § اوردن چیقارمه چیقاربله حذف ولغو ایتمه، ایدلمه.

طَیّار [ع، ص] اوچیجی، اوچان. § غازه منقلب اولان، هوایه منتشر اولان.

طَیاق [ت، ص] ☞ (طایاق).

طَیِّب [ع، ص] ایی، کوزل، خوش.

طَیِّبات [ع، س] ج: (طیبه).

طَیِّبه [ع، س] عمل صالح، حسن حال وحرکت § مدینهٔ منوره‌نك اسامیٔ شریفه‌سندن بری.

طَیْر [ع، س] قوش.

طیرالجنه == (هیئت) صور جنوبیه‌دن بریدر.

طَیَران [ع، مص] اوچمق، قنادلری واسطه‌سیله بر محلدن دیکر محله انتقال ایتمك § غازه منقلب اولمق، هوایه منتشر اولمق.

(طیرانك تحلیلی انظاریسی)

مدت طیران جزئی == (فن دمی) مرمینك تحرکك هر هانکی بر نقطه‌سنه وصولنه قدر صرف ایتدیکی زمان.

مدت طیران کلی == (فن دمی) مبدأ نقطه‌سندن نقطهٔ سقوطه وارنجه‌یه قدر مرمینك صرف ایلدیکی زمان.

طَیرِیُّون [ع، ص] علم حیواناتك (مباحث طیور) قسمیله اشتغال ایدن تاریخ طبیعی عالمی.

طَیْف [ع، س] اویقوده عارض اولان خیال § متحلل شعاعات.

طیف شمس == ضیای شمسك متحلل شعاعاتی مجموعی: طیف ضیائی، طیف حروری، طیف کیمیوی کبی.

طیف بین == کیمیا، حکمت وعلم حیاتده مستعمل بر آلتکه بر لامبا ضیاسنی الوان سبعه‌یه آییرد وتحلیل اولونه‌جق ماده‌نك محلولی لامبا ایله آلت آره‌سنه قونور ایسه الوان مذکوره‌دن بری نوعنه کوره سیاهه منقلب اولورکه (شریط امتصاص) دینور. بو آلت ایله کواکبدن وارد اولان شعاعات دخی تدقیق اولنور؛ اسپقتروسقوپ.

طَیْلَسان [ع، س] باشه صاریلان صاریغك اوموزلر اوزرینه صالیویریلان اوجی § باشه وبوینه صاریلان شال وسائره.

طاء مکسوره

طِبّ [ع،س] طبیبلك، هکیملك، خسته‌لری مداوات ایتمك علم وصنعتی.

طبی == طبه متعلق.

طب قانونی == طبك جنایاتده، اجرای تحقیقاته مدار اولان علامات جسمانیه ومادیه‌دن باحث بولنان قسمی.

طب نبوی == فخر کائنات افندیمز حضرتلرینك امر واجرا بیورمش اولدقلری طبابت.

طباً == طبابت جهتیله، فن طب اقتضاسنجه، فن طبه تطبیقاً.

طِبابَت [ع، س] (طبابت) {عربیده بکسر طاء ایله مستعمل ایسه‌ده لسانمزده فتحیله معتبر اولدیغندن اورایه مراجعت}.

طِباخَت [ع،س] {فتح طا ایله غلطدر} آشچیلق، یمك پیشیرمك صنعتی.

طِباع [ع،س] طبیعت، خلق، انسانك مجبول اولدیغی سجیه.

طِباعَت [ع،س] فی الاصل قلیچ یاپمق صنعتی معناسنه‌در § کتاب وسائره طبع وتمثیل ایتمك صنعت وحرفتی {فتح طاء ایله غلطدر}.

طِباق [ع،س] مطابقت ایله مترادفدر.

طباق ایجاب == (ادبیات) بینلرنده مطابقت اولان کلمه‌لرك ایجاب معناسنی اشراب ایتمسی:

« کللر صفاده خرم وخندان وشادمان
بلبل بلاده بخلین زار وبی قرار »

طباق سلب == (ادبیات) اودلرنده مطابقت اولان کلمه‌لرك سلب معناسنی اعتا ایتمسی.

« آچلدی غنچه‌لر باغ جهانده
نه‌لر اولدی آچلماز اولدی کوکلم. »

طِبق [ع،س] موافق، مطابق، فرقسز. (ص) عینیله، تمامیله مشابه.

طِپا ـ طِپه [ت،س] ☞ (طاپا).

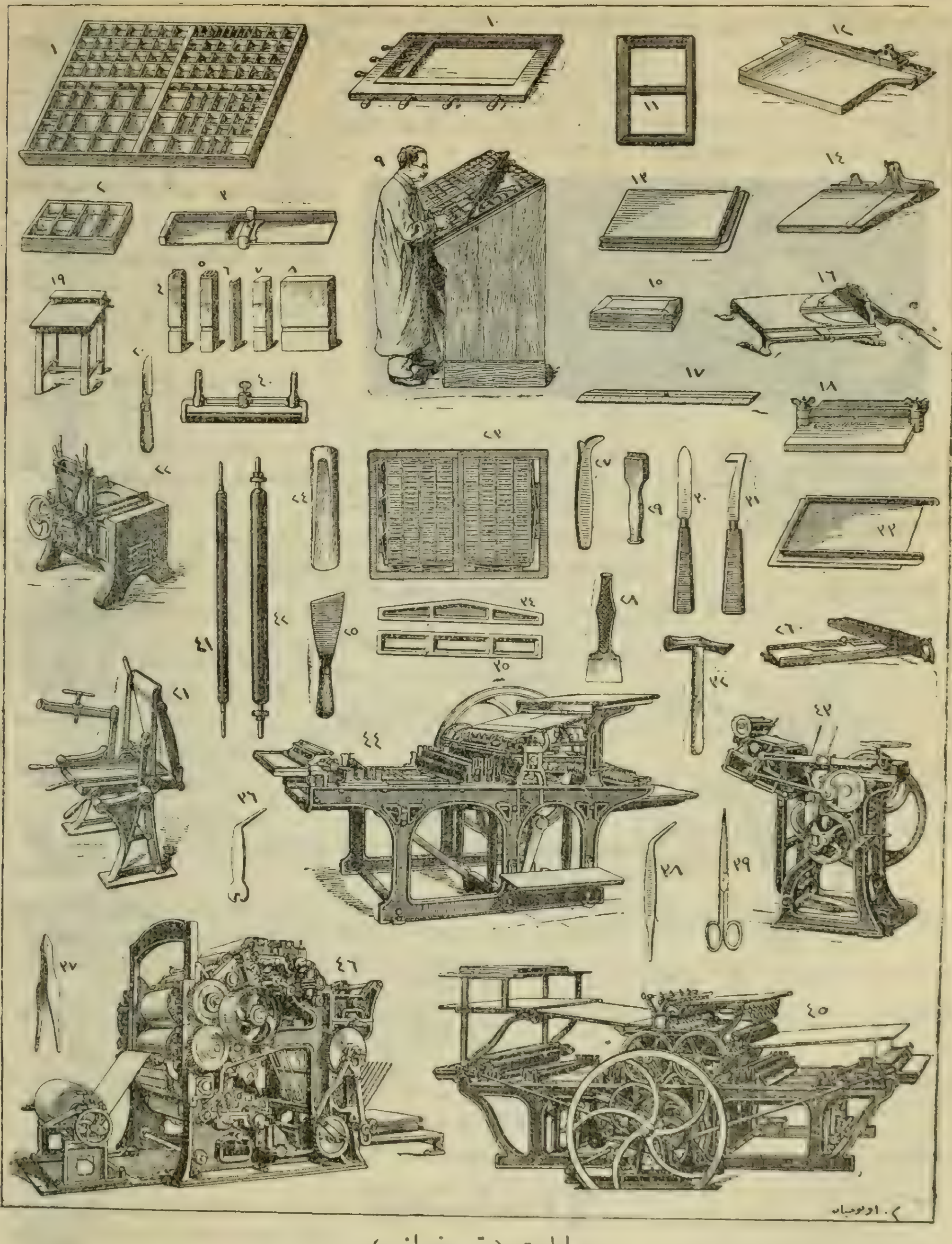

طباعت (تیپوغراف)

١— حروفات قاصه‌سی، ٢— ایسپاس قاصه‌سی، ٣ — قومپاس، ٤ ، ٥ — جرنلر، ٦، ٧، ٨ — مختلف پونطولرده قاتراد، — ٩— مرتب ، ١٠ — استریوتیپ چنبری ، ١١ — فورمه چنبری ، ١٢ — پلانیه ، ١٣ کوشه‌لی غاله ، ١٤ — شمشیر قلیشه‌لری عیارایچون پلانیه، ١٥— طاقوز، ١٦— قوپوار ١٧—تیپومتر، ١٨— چیزکی، کونیه آچیق ایدون قوپووار ١٩— مرکب تخته‌سی، ٢٠ — قورشون کسمکه مخصوص بیچاق ٢١ ، ٢٢ — استریوتیپ ماکنه‌لری ٢٣ — چنبرلنمش فورمه، ٢٤ اغاج قما ، ٢٥ — مرکب مالاسی ، ٢٦ — سورمه‌لی دستره ، ٢٧ — دمیر قما ٢٨ شاز پاژ ، ٢٩— شاز غریف، ٣٠— چاقی، ٣١— چیزکی بیچاغی، ٣٢— چکیچ ، ٣٣— سودکولی غاله، ٣٤، ٣٥ — غارانتول؛ ٣٦ — ازاختاو ، ٣٧ — چفت (ماشه) ٣٨ فورسه پنی ، ٣٩— مقراص ، ٤٠— ال کیلوندوسی ، ٤١ ، ٤٢ — ماکنه کیلوندوسی، ٤٤ ، ٤٥ ، ٤٦— طبع ماکنه‌لری .

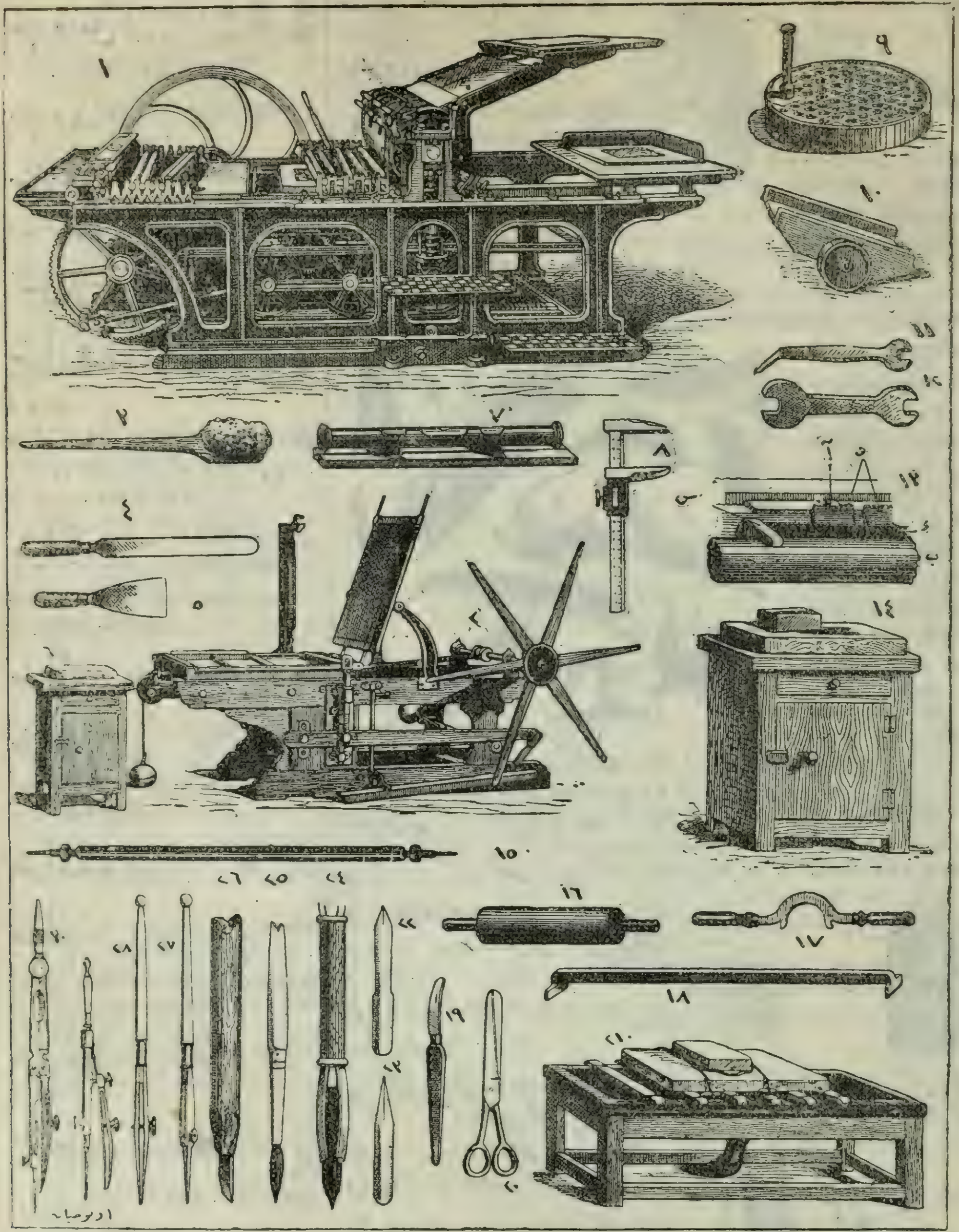

طباعت (لیطوغرفیا)

۱ — لیطوغرافیا ماکنه‌سی، ۲ — ترانسپورت دستگاهی، ۳ — نورچه، ۴،۵ — مرکب کسکیسی ۶ — مرکب تخته‌سی، ۷ تسویه، ۸ — انکلیز اناختاری؛ ۹ — لیطوغراف طاش تسویه‌سی؛ ۱۰ طاشلری نقل ایتمکه مخصوص؛ ۱۱؛۱۲ — اناختار؛ ۱۳ — مرکبلك (خزینه)؛ ۱۵ — مردانه؛ ۱۶ — ال مردانه‌سی؛ ۱۷ — کیلوندوده نازلمکه مخصوص چاق؛ ۱۸ — طاش عیارلغه مخصوص ۱۹ — اولوقلی قلم؛ ۲۰ — مقراص؛ ۲۱ — طاش تمیزلمکه مخصوص بحل؛ ۲۲؛ ۲۳ — مرکب قلملری؛ ۲۴ — قورشون قلمی، ۲۵؛ ۲۶ طاشدن لکه حکنه مخصوص چلیك قلم؛ ۲۷ — نقطه قونمغه مخصوص قلم؛ ۲۸،۲۹؛۳۰ — پرکار

طپردامق [ت، مص] طپر طپر ایتمك خفیف صورتده حرکت ایتمك . خلجانه دوشمك § قورقمق .

طپردی [ت، س] خفیف صورتده بوروموه خلجان .

طحال [ع، س] (طب) احشای بطنیه‌دن طالاق دینلن عضو {تلفظ متعمی فتح طا ایله‌در} .

طحل [ت، ص] طالاغی بیوك آدم § خشمناك .

طرابزون [ت، س] قالین .قیصه پایه‌لو قلق ، نردبان کنارلرینه قونیلان قورقولق .

طرابزون باباسی = نردبان قورقولقلرینك آلت ویا اوست باشلرنده اولان طوپوز . § خیرسز ، فائده‌سز بابا .

طرابزه [ت، س] {فی الاصل یونانی اولوب سه‌پا معناسنه‌در .} ماصه § اوزرنده آقچه صاییلان ماصه . § جمناستیق صالنجاغی .

طراد [ع، س] قیصه مزراق ، حربه .

طراز [فا، س] اثوابه دیکیلن علامت § سوس ، زیب ، زینت § (ص) زینت ویریجی ، ترتیب ایدیجی ؛ شکوفه طراز ، یاوه طراز .

طرازنده [فا، ص] زینتلییجی ، بزه‌یجی .

طرامپته [ج، س] چفته چوماقله چالنیر کوچوك طاول ـ که : عسکری موسیقه‌سنده استعمال ایدلدیکی کبی مکتبلرده دخی طلبه‌یه قوماندا ویرمك ایچون چالنیر .

طرامپته‌جی = طرامپته چالان ، طرامپته نفری .

طراموای [ج، س] ☞ [ترامواى]

طرانپه [ت، س] مبادله ، مالی مال ایله دکیشمه .

طرانپه‌جی = اشیا مبادله ایدن آدم .

طربان [ت، س] {یونانیدن مأخوذدر} اکین بیچمکه مخصوص صاپلی بیوك اوراق ☞ (زراعت) § جراح بودغوسی .

طربان آغز = یکی کال حرص و طمعله یوب بتیرمك ، سومورمك .

طربانجی = (ص) طربان ایله بیچن اکینجی .

طربانلامق = طربانله بیچمك .

طربانه [ت، س] قویروغی طربان کبی اکری و غایتله مهلك بر جنس بالق .

طرتیل [ت، س] علی العموم حشراتك سرفه‌لرینه اطلاق اولنور . قیللی قوردجغز ، دوده § قورده شکلنده و یا جلزونی اوله‌رق بوکلش صرمه‌دن ویا یالدیزلی کوشدن معمول قالین تل ـ که : تزییناتده قوللانیلیر .

(طرتیل)

۱ ـ کلبك طرتیلی ؛ ۲ ـ والس طرتیلی ؛ ۳ ـ غرانس مادس طرتیلی ؛ ۴ ـ کوچك طاوس کلبك طرتیلی ؛ ۵ ـ بیوك طاوس کلبك طرتیلی ؛ ۶ ـ محجوب طرتیل ؛ ۷ ـ ویقرانول طرتیل ؛ ۸ ـ حلقه‌لی طرتیل ؛ ۹ ـ قایین آغاجی طرتیلی ؛ ۱۰ ـ آقچه آغاجی طرتیلی ؛ ۱۱ ـ مرور آغاجی طرتیلی ؛ ۱۲ ـ قوردشونی طرتیل .

طرتیل اوشمك = بعض اشجارك یاپراقلرنده طرتیل توودمك .

طرتیل کسمك = اطراق دیش دیش ایتمك ، کسمك .

طرخاندل [ج، س] کودك و یلیکن ایله متحرك ، سریع الحرکه ، باشی قیچی بر ، چفته ویا تك دیرکلی اوزونجه بر جنس کمی .

طرقاز [ت، س] دمیر ویا آغاجدن معمول قاپو سورکیسی .

طرقازلامق = طرقازینی سوروب قاپویی سد ایتمك .

طرماشمق [ت، مص] آصیله‌رق طرتینه‌رق یوقاری چیقمق § (کدی) طرناقلرینی ایلشدیره‌رك دیوار ویا آغاجه چیقمق .

طرمالامق [ت، مص] طرناقله قازیمق ، چیزمك . § تخدیش ، تخدیش ایتمك .

طرمامق [ت، مص] ☞ (طرماشمق) .

طرمیق [ت، س] دیشلی ، چبوقلی ، چنکل شکلنده اولان باغ و باغچه آلتلرینه دینور § ☞ (زراعت) . طرناقله یرتیلان ، چیزیلان عضولرده قالان نشانه . § (بحریه) زنجیری قیریلوب دکزده قالمش دمیری ویا دکزه دوشن دیکر شیلری آرایوب طوتمق ایچون مستعمل درت چنکللی دمیر .

طرمیقلامق = طوبراغی طرمیق ایله طرایوب دوزلمك § انسانك الی ویا یوزینی طرناقله چیزوب قیارتمق .

طرناق [ت، س] انسانك پنجه‌لی ، حیوانلرك ال و ایاقلرینك اوجلرنده بولنان کمیك کبی سرت دری ، ناخن ، ظفر ، ات ، مخلب ، قوپون ، کچی کبی حیواناتك آیاقلرینك اوجنی احاطه ایدن ماده ، ظلف ، حافر .

اتله طرناق = (که) خصم ، اقربا .

طرناق طاقق = مسلط اولمق ، پك زیاده اوزرینه دوشمك § (طب) ظفره .

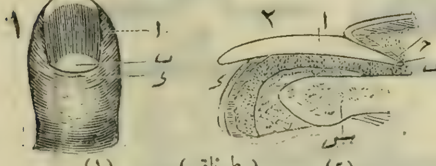

(۱) (طرناق) (۲)

۱ ـ طرناق ب ـ هلال ، ۶ ـ التوای جلدی ظفره . || ۱ ـ ظفر ب ـ جذر ظفر ج ـ دحم و ـ ظفر ، ۶ ـ لب اصبع س ـ سلیمه .

(آت طرناغی)

(طرناق مقراضی)

تپه‌دن طرناغه قدر = باشدن آیاغه قدر .

طرناق پیده‌سی = اوزرنده باصلمش طرناق اثری اولان پیده .

طرناق چکیجی = (بحریه) الواح حدیدیه اوزرنده کرتیکار پیدا ایتمك ایچون مستعمل برنوع چکیچ .

دمیر طرناغی = (بحریه) دمیر قولنك نهایتنده بولنان مثلثی قسم .

طرناق قاپونی = (بحریه) دمیری محل مخصوصنده طوتمق اوزره بدنه اوریلان بلاغ ، بدن قاپونی ، غربوا قاپونی .

دوه طرناغی = یاپراقلرینك اوجی دکرمی واکلیجه برنوع نبات ـ که قدیم بیطرلقده مستعمل ایدی .

دیشدن طرناقدن ارتیرمق = فوق العاده تصرفه وخایتله پاره بریکدیرمك .

طرناغی سوکمك = شدتله تأدیب ایتمك ، طاقت براقمامق .

شیطان طرناغی = طرناغك پارمغه ملاصق اولدیغی محلده ظهور ایدن کوچوك دری ـ که قوپارلمسی بعضاً مهلك نتیجه ویره بیلیر .

قاطر طرناغی = صالقم طرزنده آچاز صاری رنکلی برنوع چیچك ـ که آغاجده حصوله کلیر .

طریل [ت،ص] چیلاق § ضعیف § بی عار مقوله § پاره‌سز ، زوکورد .

طریللامق = ضعیف اولمق § پاره‌سز .

طسلامق [ت،مص] قاز واکا مشابه حیوان (طس !) دیه سس چیقارمق .

طفل [ع،س] کوچوك چوجق . [طفل هنوز سوت امن چوجق معناسنه ایسه‌ده جمعی اولان اطفال صبی معناسنه‌ده کلیر .

طفل نوزاد = یکی طوغمش چوجق .

طفلانه = چوجقجه چوجق کبی .

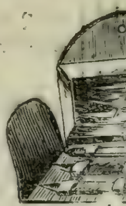

طلاء [ع،س] سوریله‌جك شئ ، سوره‌جك مایع § یالدیز § جلا ویره‌جك بویا § یاره‌یه سوریله‌جك مرهم .

زرطلا = یالدیز آلتونی .

طلا ایتمك = یالدیز سورمك .

طلادوز = آلتون یالدیزله نقش یاپان .

طلسم [ع ، س] برمفتاح موهوم ـ که اصلی بیلنمدکجه بردفینه فتح وکشف اولنه‌ماز ایمش § امر مشکل § چاره ، تدبیر § سحر ، افسون .

طلسملی = طلسمی اولان ، فتحی مشکل ودشوار اولان § چاره‌سی کوچ بولنان .

طلسمات = جمع : (طلسم) .

طناب [ع،س] قازیغه باغلانان چادر ایپی .

طناز [ت،س] باش اشاغی یغلمش اوت دمتلرندن متشکل یاغمور کچمز کومه .

طنغردامق [ت،مص] طنغر طنغر ایتمك .

طنغرداتمق = طنغر طنغر ایتدیرمك .

طنغردی = معدنی شیلرك کورلتیسی .

طینلامق [ت،مص] چاك ، کاسه وقبه کبی شیلر سس ویرمك ، طنین انداز اولمق .

طنمق [ت ، مص] سس چیقارمق ، سویلمك .

طنامق = سس چیقارمامق ، آلدیرمامق .

طنمز = سکوتی ، لاقید .

طپ [ع ، س] کوزل قوقو ، کوزل قوقولی دوح ویا یاغ ، سوریله‌جك کوزل قوقولی شی .

طیره [ع ، س] انفعال § (ص) منفعل .

طیره [ع ، س] کندوسیله تشأم اولنان شی .

طیش [ت ، ص] (ایچ) مقابلی . خارج ، بیرون .

ایچی طیشنه بکزه‌مز = باطنی ظاهرینه موافق اولمیان .

ایچی طیشی بر = باطنی ظاهرینه موافق .

ایچلی طیشلی = بربرینك سرینه واقف اوله‌جق صورتده یك وجودانه کوروشمك . تکلیفسز اولمق .

طیش دکز = بحر محیط .

طیشاری = خارج مکانه وصفدر ، بیرون ، خارج .

طیشاری چیقمق = بولندیغی محلدن خارجه چیقمق § دفع حاجت ایتمك .

طیقاج [ت، س] شیشه ، قوچی وسائره آغزینی طیقادقلری بزدن طپه ، هر هانکی بر شیئك آغزینی صیقی صیقی سد ایده‌جك شی .

طیقامق [ت ، مص] دلیك ، مدخل ، منفذ ، مجرا کبی شیلری بزدن طپا وسائره ایله صیقیجه قپامق .

آغزینی طیقامق = اسکات ایتمك ، سکوته مجبور ایلمك .

سوزینی آغزینه طیقامق = اتردیسنی کسمك ، یادم براقمق § سوزی رد و جرح ایتمك .

چالکه اوت طیقامق = حکمسز ، اعتبارسز براقمق .

طیقانمق = دلیك ، مدخل ، منفذ ، مجری کبی شی سد اولنمق § نفس طوتلمق ، کوکس طارلشوب نفس آله‌ماز اولمق § اشتها قپانمق .

طیقانق = (ص) طیقانمش اولان ، مسدود .

طیقانقلق = مسدودیت .

طیقردامق [ت ، مص] طیقر طیقر ایتمك .

طیقرداتمق = طیقر طیقر ایتدیرمك .

طیقردی = خفیف سسله ایدیلان کورلتی .

طیقز [ت ، ص] { اکثریا خمیره وصف اولور } نصابنده پیشمه‌مش اولان .

طیقسرمق [ت ، مص] آغز قپالو اوله‌رق آکسیرمك ، خفیف صورتده آکسیرمك .

طیقسریق = خفیف آکسیریق .

طیقمق [ت، مص] بر ظرف داخلنه اوت ، پاموق ، یوك مقوله‌سی شیلری زورله ، ایته‌رك صوقمق § طیقامق § ادخال ایتمك .

طيقشديرمق [ت ، مص] اهتمام و سرعتله ادخال ايتمك § عجله ايله يتك .

طيقلمق [ت ، مص] ادخال ايدلمك . § بر يره صوقلمق ، آره‌يه كيرمك .

طيقناز [ت ، ص] اتنه طولغون ، ملحم ، صيقى اتلى .

طيقنمق [ت ، مص] عجله ايله يتك يتك .

طيقه‌لى [ت ، ص] قپانمش ، مسدود .

طيقيز [ت ، ص] زياده طيقناز § پك صيقى و قاتى اوله‌رق طولديرلمش .

طين [ع ، س] چامور ، بالچق .

طينت [ع ، س] مايه ، اصل خلقت ، جبلت ، فطرت ، يارادلش .

طينى == خلقى ، جبلى ، طبيعى § چامورده ، بالچغه متعلق .

طينمق [ت ، مص] ☚ (طنمق) .

طاء مضمومه

طبغان [ع ، س] مهر مومى ، چته .

طبول [ع ، س] ج : (طبل) طبللر ، طاوللر ، ترانپتلر .

ضرب طبول == طاول چالمه ، چالنمه ☚ طاول .

طوبوغرافيا [ج ، س] ☚ (طوپوغرافيا)

طحله [ع ، ص] بوز ايله قاره بيننده اولان رنك ، كوكچيل ، نيلكون .

طرفنده [ت ، ص] ☚ (ترفنده)

طروسه [ج ، س] (بحريه) يرسنى منسوب اولديغى چوغه‌ر يا طابچون استعمال اولنان زنجير وياخلاط باغدر . آناطروسه ، غابيه طروسه‌سى ، بابا قنغو وقونطره طروسه‌لرى كبى .

طرفه [ع ، ص] غريب ، ناديده ، تحف (س) اسرائيليلرجه اكل واستعمالى حرام اولان شى .

طرفه اولمق == مأكولات مقوله‌سى يتيشديميه‌جك حاله كلك § مكروه اولمق .

طرق [ع ، س] ج : (طريق) و (طريقه) . مادى يوللر ، مسالك .

تسويه ايتمك == يوللرى تعمير واصلاح ايتمك .

طرق عليه == اعزهٔ كرام جانبندن طوتيلوب معنوى يوللر ، طريقتلر .

طره [ع ، س] آلنده‌كى صاچ ، صاچى § قماشك اطرافنه قلابدندن چكيلن نشانه .

طعمه [ع ، س] يينق ، رزق .

طعم [ع ، س] ج ، (طعمه) يينتيلر § بر شيئك دادى چاشنيسى .

طغات [ع ، ص] ج : (طاغى) (طاغيلر) طغيان ايدنلر .

طغرا [ع ، س] (اصلى تركجه (توغرول) كلمه‌سندن مأخوذدر .) نام نامئ حضرت پادشاهى‌يى حاوى علامت مخصوصه‌كه : فرمان وبراتلرك بالاسنه ومسكوكات عثمانيه ايله هر نوع رسمى شيلرك اوزرينه رسم اولنور § مسكوكات عثمانيه‌نك طغرا ايله موشح جهتى .

طغراكش == [وصف تر] باب عاليده فرمانلرك براتلرك بالاسنه طغرا چكمك وظيفه‌سيله موظف مأمور .

طغرل ـ طوغرل [ت ، س] آق طوغان دنيلن معروف قوش ـ كه : شكار ايچون قوللانيلور .

(آق طوغان)

طغيان [ع ، س] حدى تجاوز ايتمه § خانه جوشمه § جوشقونلق ، ازغينلق عدم .

اهل طغيان == اوامر الهيه‌يه مغاير حركتده بولنان كناهكارلر .

طغيان مياه == صولرك فيضانى ، طاشمسى .

طفوء [ع ، مص] آتش سونمك .

طفوح [ع ، مص] قاب دوكولمك درجه‌سنده طولمق .

طفول [ع ، مص] كونش غروبه ياقلاشمق .

طفولت ـ طفوليت [ع ، س] تازه‌لك ، نو ظهورلق § چوجقلق . [برنجيسى : نباتات و سائره حقنده تازه‌لك معناسيله مستعمل اولوب ايكنجيسى هم انسان ياوروسى ، هم ده هر هانكى بر شيئك تازه‌لكى حقنده قوللانيله‌بيلور .]

طفوليت اولى == [تر ، تو] (طب) چوجقلرك حين ولادتلرندن بر بچق ياشلرينه قدر امتداد ايدن مدت . يعنى هنوز ديشلرك ظهورندن اولكى زمان .

طفوليت ثانيه == [تر ، تو] (طب) چوجقلرك بر بچق ياشندن اون ايكى (وبر قوله كوره اون بش) ياشنه قدر اولان زمانلرى .

طفل [ع ، ص] (كه) طالقاوق زمره‌سنك بيرى عد ايديلن ذاتك اسمى .

طفيلى == (طفيل) نام شخصه منسوب كيمسه ، چاغرلمقسزين ضيافته كيدن كيمسه ، § طالقاوق ، كاسه‌ليس .

طفيلات ـ طفيليات [ع ، س] ج : (طفيلى) كندى باشلرينه تغدى ايده‌ميوب آغاجلرك كوكى ويا بر حيوانك قانى ايله بسلنن نباتات وحيوانات صغيره .

طفيليات نباتيه == (نباتات) قره يوصونلرى .

طفيليات حيوانيه == (حيوانات) كهنه ، اويوز بوجكى ، صوغلجان وامثالى حيوانات .

طلاء [ع ، س] (طب) بوين كوكى .

طلاب [ع ، ص] ج : (طالب) طالبلر ، شاكردلر .

طقسان [ت ، عد] (طقوز اون) دن مرقم اولوب سكسان طقوزدن صوكره كلن عددك اسميدر . (٩٠) ؛ تسعون ، تسعين .

طقسانر == بهر دفعه‌سنده طقسان .

طقسانلق == طقسان ياشنده اولان . § طقسان اوقه كلان .

طقسانجی = طقسان درجه‌سنده اولان.

طُقُوزْ [ت، عد] احادك اخیری، اوندن اولكی عدد، تسعه، ته (۹).

طقوزده بر = تسع، ۱/۹ .

طقوزنجی = تاسع، طقوز درجه‌سنده اولان .

طقوز طاش = معروف اویون .

طُلُوعْ [ع،مص] {اجرام سماویه حقنده} طوغمق، مشرقدن ظهور ایتمك، ظهور ایتمك، كورنمك § ظهور، حدوث، صدور § برفسكرك قلبه سنوحی .

طلوعات = طازعك جمعی § سنوحات .

طُلُومْ [ت،س] ☞ (طولوم)

طُلُومْبَه [ت،س] ☞ (طولومبه)

طُمْطِراقْ [فا، س] كوستریش، دبدبه طنطنه، الفاظی پارلاق كورینن عباره .

طمطراقلی = [ص] كوستریشلی، دبدبه‌لی طنطنه‌لی § الفاظ طنطنه .

طُمُوحْ [ع،مص] یوكسك برشیئه كوز دیكوب باقمق .

طُمُوزْ [ع،مص] اعضا سكرمك .

طُمُورجق [ت،س] ☞ (طومورجق)

طُمُوسْ [ع،مص] برشی محو اولمق، بلیرسز اولمق .

طُمُومْ [ع، مص] صولر شدتله ، افراطله فیضان ایدوب قره‌لری باصمق.

طُنُبْ [ع،س] جمع: (طناب) . چادر ایپلری.

طُوبْ [ع، س] طوغله، كردمید .

طُوب [ت،د] (طو) ایله باشلیان بعض كلمه‌لرك صوكنه و بعضاً اولنه لاحق اولوب ادات تأكیددر .

طُوبی [ع،س] كوزللك، ایيلك، خوشلق، § جنتده برشجر مقدس كه مؤمنلر سایه‌سنده مستظل اوله‌جقدر .

طوبیلك = (تر) نه موتلو سكا!

طُوبَرَه [ت،س] طوربه .

طوپ [ت،س] طوپلانوب یوارلاق اولمش شی، یوارلاق، مجموع اولمش شیلر . §(عسكری) باروت غازلرینك قوهٔ دافعه‌سیله مرمیاتی رمی ایتمكده استعمال اولنان آلات ناریه . ☞ (اسلحه) § بو آلتك آتلمسی سسی . بعض شیلرك مجموعی : [بر طوپ قماش بر طوپ كاغد كبی § دكرمی مدور : [طوپ چهره ، طوپ صلاطه .

طوپ آتمق = افلاس .

طوپ آتیمی = طوپ منزلی ، طوپ دفعه‌سی ، طوپك بر دفعه بوشالدلمسی .

طوپ آرابه‌سی = طوپ نامازسنك موضوع بولندیغی قونداغی حامل اولان آرابه .

آلتون طوپ = (نباتات) قتمرلی زرین قدح كه : غایت كوزل برچیچكدر .

آلتون طوپی = غایت كوزل وطومبول چوجق .

طوپ آتی = قلعه میدانی § طوپ مرمیسنك رسم ایلدیكی قوسك وتری .

طوپ آنباری = (بحریه) اوچ كوكرته‌لی سفینه‌لرده (اورته قات) دینلن قسمك آلتنده بولنان دوشه‌مه .

اوبوس طوپی = باشلیجه صحرا محاربه‌لرنده استعمال ایدیلن كوچك طوپ .

طوپ اوتی = اسلحهٔ ناریه‌ده استعمال ایدیلن باروتك نوع ومقداری .

اویون طوپی = چوجقلرك آتوب اویناد‌قلری معروف یوارلاق كه مشیندن ویا لاستیكدن اعمال اولنور .

طوپ تعلیمی = طوپجی مانوره‌سی .

طوپجی = طوپك اداره‌سی وظیفه‌سیله مكلف ، طوپ مانوره‌سنی اجرایه مأمور عسكر صنفی § بو صنفه منسوب نفر ضابط . § مكتب .

طوپجیلق = طوپجی صنفنه منسوب عسكرك وظیفه‌سی § فنون عسكریه‌دن اولوب طوپجی صنفنك وظائفندن وطوپلرك صورت انداخت واستعمالندن باحث اولان فن .

طوپ چكر = (بحریه) بر ویا زیاده طوپلرله مجهز ونهر ولیمان آغزلرینی مدافعه خصوصنده مستعمل كوچك سفینهٔ حربیه ، غانبوط . ☞ (سفائن حربیه)

طوپخانه = (غلط تعبیردر) طوپجی صنف عسكریسنك ادارهٔ مركزیه‌سی § طوپلرك مجموع اوله‌رق بولندیغی محل § طوپ دوكیلن، اعمال ایدیلن فابریقه .

طوپدن / طوپی } مجموعی، جمله‌سی، هپ بردن .

طوپ دوشه‌مه‌سی = پلات فورم .

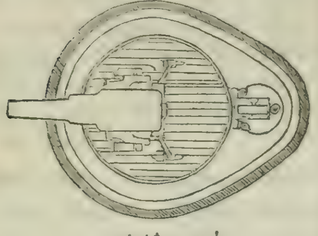

طوپ دوشه‌مه‌سی

ساحل طوپی = ساحل استحكاملرنده بولنان جسیم طوپلره اطلاق اولنور . ☞ (اسلحه)

سلام طوپی = بر سفینهٔ رسمیه‌نك بر لیمانه مواصلتنده آتدیغی وولاة عظامدن برینك مركز ولایته وصولنده قلعه‌دن آتیلان طوپ .

سریع آتشلی طوپ = دقیقه‌ده تقریباً آلتی مرمی آته‌بیلن طوپلر كه مرمیلری ۶،۵۴ پوس اولوب مرمی ثقلتلری ایسه ۳۴ لیبره‌دن ۱۰۰ لیبره‌یه قدر تخلف ایدر.

سریع آتشلی هوچكیس طوپی = تك ناملولی اولوب ۱،۳، ۶ لیبره‌لك مرمیلر انداخت ایدر . عدد انداخت دقیقه‌ده اون ایكیدر . بو طوپلر دوولورده اولدیغی كبی برتتك واسطه‌سیله آتش ایدیلور .

ششخانه‌لی طوپ = ناملوسنك سطحی داخلنده آچیلمش حلزونی یولری حاوی طوپ .

صحرا طوپی = صحرالرده استعمال اولنان وحیوانله نقل ایدیلن برنوع طوپ .

طاغ طوپی = استراوزرنده نقل وانداخت اولنور برنوع اوزون ، كوچوك ، خفیف طوپ .

غاتلین ویا مترالیوز طوپی = ماكنه‌لی اوفق برطوپدركه بر محور مشترك اطرافنده دور ایدن قیچدن طولمه ششخانه‌لی ناملولری حاویدر . بو طوپ واسطه‌سیله دقیقه‌ده بیك ایكیوز مرمی انداخت اولنه‌بیلور .

قیچدن طولمه طوپ = باروتی ومرمیسی باش طرفندن ادخال اولنان طوپ .

قار طوپی == بر كتلهٔ مدوره حالنه قونلمش قار پارچه‌سی § بر نوع چیچك .

قیچدن طوله طوپ == باروتی وەرمیسی قیچ طرفندن ادخال اولنان طوپ .

طوپ كبی == (تر) همان ، بلا تردد . § مكملاً .

ماكنه‌لی هوچكیس طوپی == غالبین اساسی اوزرینه یاپیلمش ماكنه‌لی برطوپ اولوب بش عدد نامارویی حائزدر و ۳۱ لیبره‌لك مرمیلر انداخت ایدر. عدد انداخت دقیقه‌ده اللیدر . بوطوپ دوار بر قول واسطه‌سیله آتش ایدیلور .

محاصره طوپی == قلعه‌لرده واستحكامات دائمه‌ده بولندیریلان وتكرلكلر اوزرنده حركت ایدن غایت جسیم طوپ .

طوپ معدنی == طقسان قسم خالص باقرك اون قسم خالص قلای ایله تخلیط ایدلمسندن حاصل اولان برونز معدنی .

طوپ منزلی == طوپ گولله‌سنك واصل اوله‌بیلدیكی مسافه .

هوان طوپی == چاپی غایت بیوك وفقط پك قیصه برطوپ اولوب ٤٥ درجه زاویه تحتنده مرمی انداختی ایچون مستعملدر .

طوپ یولنه كیتمك == هدر اولمق .

طوباج [ت ، س] چوجقلرك قرباجله اوره‌رق چویردكاری مخروطی الشكل تحته‌كه : اوجنده بولنان دمیر برمیل اوزرنده دونر § قیصه وقالین، بیچمسز آدم .

(طوباج)

طوپازلق ـ طوپازلاق

[ت ، س] یوارلاق، طومبالاق § (عسكريه) طوپ آرابه‌سنك مربوطاتندن اولان جبخانه صندوقی .

(طوپوغرافیا ـ خریطه اشارانی)

طوپازلمق [ت ، مص] جمع ایدوب یوارلامق . § طوپ ایتمك § طوپلایوب طاقمیله كوتورمك . § عقلنی باشنه طوپلامق، موازنه‌سی بولمق .

طوپاز [ج . س] {Topase} بر نوع صاری یاقوت ـ كه : بحر احمرده طوپازوز دنیلن بر آطه‌دن كتیرلدیكندن بو وجهله تسمیه اولنمشدر . زبرجد ، [برزلیاده ومغوله سنجاغنده اك اعلاسی بولنور] .

طوپاق [ت،ص] یوارلاقشی ، یوارلاق دسملی، مدور . § آتك وسائر حیواناتك طوتاغی .

طوپال [ت ، ص] آقساق، اعرج،لنك§ آیاغی ، قاعده‌سی اعتبـاریله سقط شی .

طوپاللی == طوپال اولانك حالی،آقساقلق.

طوپاللق == آقساقلق، اعرج اولمق .

طوپالاق [ت، ص] طوغریسی اولان (طوپارلاق) .

طوپراق [ت، س] تراب ، خاك . § قره ارض، اراضی، زمین، یر.

طوپراق باصدی == برشهره، برمملكته دخولده ویا برساحله وصولده آلنان قدومیه.

طوپراق صاحبی == صاحب اراضی ، متصرف، اولان .

بابا طوپراغی == مسقط رأس.

قره‌طوپراق == مزار، قبر § چامور چاموردن معمول .

طوپلاشمق [ت،مص متعدی] بشقه برینه ویابشقه‌لرینه جمع ایتدیرمك، دوشیرتمك .

(طوپوغرافیا خریطه‌لرنده مستعمل اشارات)

طوپلاشمق [ت، فعل مشارکت] بر یره جمع اولمق § بوزولمق.

طوپلامق [ت،مص] التقاط، اقتطاف، دیرمك، دیوشیرمك ، جمع ایتمك . بریكدیرمك . § قاتلامق، قاصمق . § سرلمش برشیئ قالدیرمق. § جلب، دعوت جمع ایتمك .

عقلنی باشنه طوپلامق == ملاحظه ، ادراك ایتمك . ایی دوشنمك § انتباه .

پاره طوپلامق == زنكین اولمق .

عسکر طوپلامق == عسکر یازوب سلاح آلتنه آلمق .

کندینی طوپلامق == ایلشمك ، عقلنی باشنه آلمق، ملاحظه ایتمك § سمیرمك . § بورجدن قورتلمق .

طوپلانمق [ت،مص] بر یره کلمك. بر محلده یغلمق ، بریکمك § تراکم § چکیلوب طارلاشمق . § ادبه موافق صورتده درلی، طوپلو اوطورمق. § سمیرمك، سمن پیدا ایتمك. § قاتلانمق .

طوپلی [ت،ص] طوپلانمش § دیوشیرلمش، قاتلانمش § منتظم § (س) باشی یوارلاق برجنس معروف ایکنه: طوپلی ایکنه.

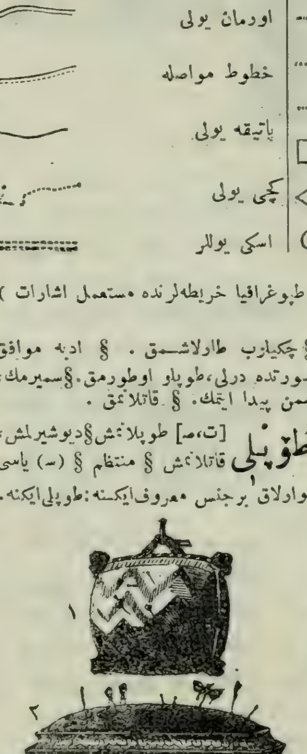

(طوپلیق)

طوپوز [ت،س] { عربی (دبوس) دن محرفدر . } اوجی کره شکلنده یووارلاق ایله منتهی قیصه صوپا ـ که: آلات قدیمهٔ حربیه‌دن بری‌در § قیصه بویلی ، شیشمان آدم ؛

طوپوز التنده == قهراً ، جبراً .

طوپوغرافیا [ج،س] ارض اوزرنده کائن اشکاله مشابه کاغد اوزرینه شکل آخر رسم ایتمك قواعدندن باحث فن ، تخطیط اراضی .

طوپوق [ت،س] (طب) عقب، قدمك نهایت خلفیه‌سی، اوکچه جهتی عظم عقبك بازرهٔ خلفیه‌سنك تشکیل ایتدیکی کروی قسم. 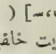 طبان (بحریه) دیرك ، چبوق وسرن کبی دیکلمش آلت باشلری .

طوبوق چالق | طوبوق اوروق = (ات یورود ایکن) اوقه ایاقلرینی اوك ایاقلرینه چارپمق .

چامور طوبوغه چیقمق = زقاقلرده چامور زیاده‌لشمك .

حدت طوبوغه چیقمق = صوك درجه‌ده حدتلنمك .

طوت [ت، س] سوسنیه فصیله‌سندن برآغاجك معروف میوه‌سی، دود توت .

طوت آغاجی = (طوت) دینلن میوه‌یی حاصل ایدن آغاج.

طوتاریق [ت،س] بوقتلی وقتسز، خبرسز طوتان خسته‌لق، صرعه . § سببی معلوم اولمقسزین ایدیلن عناد و حدت .

طوتام [ت،س] قولب، صاپ § آوجك استیعاب ایتدیکی مقدار § اوجله ویا ایکی پارمقله بردفعه‌ده النه بیلن مقدار § آوجك عرضی مقداری § حال، طور روش (طوتوم)

طوتاملامق = آوجله طوته‌رق اولچمك.

طوتامق [ت، مص] طوتیلان اصول، مسلك § طوتیله‌جق قولب، صاپ، قبضه .

طوتامقسز = (ص) مسلکسز § صاپسز، قولپسز § اطرادسز .

طوتدیرمق [ت، مص] (طوتمق) ماده‌سنك متعدیسی .

طوتساق [ت،ص] اسیر حرب .

طوتشدیرمق [ت، مص] بربرینه طوتدیرمق. ایلیشدیرمك بتشدیرمك § ایکی کشی‌یی بربرینه مسلط ایتمك، غوغا ایتدیرمك § آلولندیرمك ، شعله‌لندیرمك § اصولتله الینه ویرمك .

طوتشمق [ت،مص] بربرینی طوتمق § بربریله غوغا ومنازعه‌یه کیریشمك § آلولنمك § اشتعال، التهاب ایتمك § باشلامق، کیریشمك § باغلامق، عقد ایتمك.

ال طوتشمق = مصافحه ایتمك ، بربرینك النی طوته‌رق رسم سلامی ایفا ایتمك.

بحث طوتشمق = بحثه کیرمك، بحث ایتمك، دعواسنی ادعا ایتمك .

اتك طوتشمق = فوق العاده تلاش ایتمك، ناچار قالمق، شاشیرمق .

طوتغون [ت،ص] (طوتقون)

طوتق [ت، ص] محجوب، متردد § منزول، مفلوج .

طوتقاق = لکنت § کسالت § فلج .

طوتقال [ت،س] (طب) هلام، ژه‌لاتین، انسجهٔ حیوانیه‌دن استخراج ایدیلن برمادهٔ لاصقه، قبا نوعلری صنایعده مستعملدر .

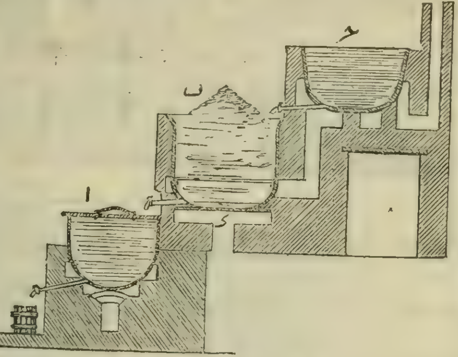

(طوتقال استحصالی)

آ ــ تکثیف قزغانی ؛ ب ــ مواد لاصقه‌یی حاوی مضاعف قزغان ؛ ج ــ (ب) قزغانك اساسی ؛ ء ــ اوجاق

بالق طوتقالی = طوتقالك الماسیه اعمالنده مستعمل شفاف جنسی .

طوتقالی = (ص) اوزرینه طوتقال ایله یاپشدیرمق، اوزرینه طوتقال سورمك .

طوتقون [ت، ص] طوتلمش، ضبط اولنمش § دوشکون دوچار، مبتلی، عاشق § بطیء الحرکه § طوتق ، دیلی آغیر سویلین . § طیقانمش، مسدود .

طوتمق [ت ، مص] ال ایله قبض ایتمك، الده بولندیرمق § اخذ وگرفت ، دردست ایتمك § یقالامق ، ضبط ایتمك § (مسقفات حقنده) استکرا، استیجار § امساك، حفظ ، اقتصاد § عارضه § تحت نکاهده بولندیرمق § (دکز ، دومان ، مسکرات حقنده). باشه اورمق § رعایت ایتمك، دکله‌مك، موجبنجه حرکت ایتمك § عدو اعتبار ایتمك ، انظرله باقمق ، فرض ایتمك . § باشلامق، شروع ایتمك § استعمال ایتمك § اشغال، استیلا، ضبط، احاطه ایلمك § (طرق معنویه حقنده)، انتساب وانسلاك ایتمك . § هدف اتخاذ ایتمك، اوزرینه مرمی آتمق. § (میوه، یاپراق وقیده حقنده) باغلامق، ایتمك § کوکلشمك ، تملشمك ، کوك صالمق § ایشله‌مك ، چکمك ، تأثیر ایتمك . § (عباره حقنده) اویغون ، مناسب ، متناسب اولمق .

آغز طوتمق = کودزه‌لك ایتمه‌مك .

الی طوتمق = منع ایتمك § امتساك ، استرشاد .

آغزله قوش طوتمق = محالی امکانه قلب ایده‌جك درجه‌ده اثر اقتدار ورویت کوسترمك .

ال اوستنده طوتمق = فوق العاده اعزاز واکرام ایتمك ، صوك درجه‌ده خاطرینی صایمق .

آغز طوتمق = تأنی § وقار .

اوزون طوتمق = سوزی اوزاتمق .

الی تیز طوتمق = استعجال .

خور (خوار) طوتمق = قدرینی بیلمیه‌رك اورسه‌له‌مك ، یپراتمق .

خوش طوتمق = حسن معامله ایتمك .

دکز طوتمق = تلاطم دریادن باش طوتو[...] یورك بولانمق .

سوز طوتمق = نصیحت قبول ایتمك متنصح اولمق .

سوزینی طوتمق = عهدنده وفا وعدنده ثبات کوسترمك .

شاهد طوتمق = بربری برخصوصد[...] اشهاد ایلمك .

طاری طوتمق = عناد ایتمك.

قولاق طوتمق = جوالهٔ سمع دق[...] ایتمك .

برطرف طوتمق = التزام .

کوز طوتمق = کوزتمك، اعتماد ایتمك § قبول ایتمك .

کین طوتمق = غرضکارلق ایتمك .

لاقیردی طوتمق = اشغال ، اغفال

نفا طوتمق = کبرله قادیشیق انفع[...] کوسترمك .

بقا-ندن طوتمق == مؤاخذه ایتمك § توقیف ایتمك .

یوز طوتمق == محجوب اولمامق.

یول طوتمق == برمسلکه سلوك ایتمك.

طوتمه == (طوتمق) ماده‌سنده مصدر تخفیفی .

طوتهلم که == فرضا ، بالفرض .

طوتمامق == (طوتمق)ماده‌سندن مصدر منفی . § رد ایتمك، طرد وتبعید ایلمك.

طوتمق == قوللانمق، استعمال‌ایتمك.

طوتدیرمق == توقیف ایتـدیرمك § تمسیك § برشیئك آودینی براقمسزین سوروب کیتمك .

عقلده‌طوتمق == اونوتمامق. حافظه‌ده صاقلامق .

طوتلمق [ت،مص، مجهول] گرفتار اولمق§ اله کچمك، دردست‌ایدلمك § الده بولندیرلمق § فریفته اولمق ، عاشق اولمق § آلیقونلمق ، تأخیر ، توقیـف اولنمق . § کرالانمق ، استیجار ایدلمك § اشغال اولنمق § طیقانمق ، سد اولنمق § حیزی ایله اعضـا حرکت ایده‌مز اولمق ، تلاش وخلجان تأثیریله دیل وچکه مسکوت قالمق. § مسموع، مقبول ومعتبر اولمق § آلنمق، منفعل اولمق § قیصلمق ، مخنوق اولمق . § متخسف ، منکسف اولمق § مباحثه‌ده مغلوب اولمق .

آی‌طوتلمق == خسوف .

کونش طوتلمق == کسوف .

طوتلـامق == مسموع ومعتبرومقبول اولمامق .

طوتلمه == (طوتلمق) ماده‌سندن‌مصدر تخفیفی، انفعال، غضب، آلنمه .

طوتنمق == تمسك ، توسل § استعمال ایتمك § اوزنمك، تستر .

طوتامق == تمسك ، مشـواو ، اصول مستمره § ثبات .

طوتوم [ت،س] معامله، حرکت، طود ، طوتام .

طوج [ت،س] { غلط اوله‌رق تونج } یوزده اون‌نسبتنده قالای ایله‌باقر مخلوطندن حاصل اولان خلیطهٔ معدنیه‌که : اوانیٔ متعدده اعمالنه یارار .

طوج کبی == باصدیغی‌یری فرق‌ایتمیه‌جك درجه‌ده سرخوش .

طوداق [ت،س] آغزك آلت واوست کناری، لب، شفه § برشیئك آغزینك کناری .

طوداغنی ایصیرمق == حیران قالمق ، شاشمق .

طوداق بوکمك == اغلار کبی چهره‌سنی اکشیتمك .

طوداق چاتلامق == مکدر اولمق .

طوداق صارقتمق == صومورتمق .

طوداق طوداغه == لب برلب .

طوداق یارلمق == پك زیاده قورقمق .

طور [ت، د] (طو) ایله باشلیان بعض صفتلرك اولنه کله‌رك تأکیدومبالغه بیان ایدر . (طور طوپ) § آغ ، اورکو .

طور [ع،س] طاغ ، جبـل § حضرت موسایه تجلیٔ الٰهی واقع اولان‌جبل معروف ـکه :(طورسینا) ، (طورسنین) نامیله‌ده یاد اولنور .

طور [ت، ص] تربیه‌کورمه‌مش، کال بولمامش (کنج‌انسان ویاحیوان)، عجمی .

طوراج [ت،س]برجنس‌سوکاون،چیل .

طوراق [ت ، س ، ظ] طوریله‌جق یر منزل، وقفه ، مسـکن ، § مأوی § نقطهٔ وقف .

طوراق [ت، س] کومور یاقدقلری طوپراق چقوری .

طورامان [ت ، ص] ایری یادی ، سرکش، جاهل کنج آدم ، قبا ، تربیه‌سز کنج ایریسی .

طورب [ت،س] ☞ (طورپ).

طوربه [ت، س] { اصلی (طوبره) } . قیلدن اولمیان ، بزدن معمول کوچك چوال § خصیه ظرفی .

طورپ [ت،س] ذات‌الفلقتین‌شعبه‌سنك صلیبیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر. اصل طورپ دنیلن واکل اولنان قسمی صلاته‌سی یاپیلن، یمك‌آره‌سنده ینیلن آجیمتراق، معروف کوك .

(قره طورپ)

ا- یووارلاق ؛ ب- اوزون

(عادی طورپ)

١ - کوکی بیاض قرمزی طورپ ؛ ٢ - ٣ قرمزی طورپ (کراز طورپی)

اشـك طورپی == طورپك‌یبانیسی .

بایر طورپی == ایری نوعی .

کراز طورپی
فرنك طورپی == کوچك قرمزی‌نوعی .

کستانه طورپی == غایت‌آجی، یووارلاق نوعی .

طورپ کبی == پك صاغلام وقوی .

طورپیدو ـ طورپیل Torpido Torpille

[ج،س] { آمریقا صولرنده کثرتله بولنان طورپیدو اسمیله معروف بر نوع بالغك کندیسنی مدافعه ودیکرلرینی اتلاف ایتمـك قوهٔ مهلکهٔ سریعه‌سنی حاوی اولمسی سبب تسمیه‌اولمشدر } : صو درونده پاطلار مادهٔ نادیه‌یی حاوی قوهٔ مهلکه . انواع مختلفه‌سندن بعضیلری زیرده تعریف اولنمشدر :

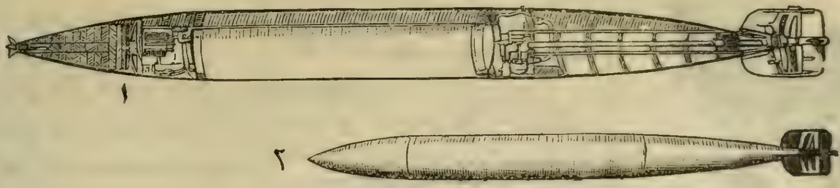

(وایت هایت طورپیدوسی)

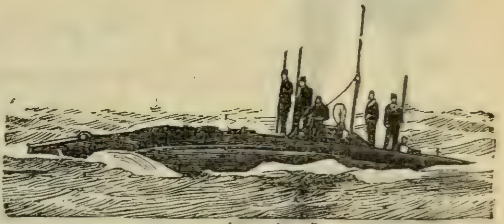

(تحت البحر طورپیدو)

آقندی یه متروك مصادمه طورپیدولری = استقامت جریانه صالیویرلمش مصادمه طورپیدولری اولوب کرك دوست وکرك دشمن سفائنی ایچون تهلکه لیدر .

طورپیدواستمبوطی | **طورپیدو بوط** = دشمن سفائنه انداخت اولنه جق سیار طورپیدولری حامل واوفق طوپلرله مجهز سریع السیر سفینهٔ حربیه که طونه لری بشیوزدن آزدر .

تسبیح طورپیدولری = بر تسبیحك دانه لری کبی یکدیکرینه مربوط اولان طورپیدولردن تشکل ایدوب عمومیتله متحرك ایسه لرده فقط عندالایجاب برمحله ثابت قلنه بیلیرلر .

طورپیدوتوپی = طورپیدولری رمی وانداخت ایتمك ایچون استعمال اولنان طورپیدو طوپی .

سیار طورپیدولر | **متحرك بالذات طورپیدولر** = وایت هد، شوارتسقوپف، هوول نامنده کی طورپیدولر اولوب بونلر تحت البحر حرکت ایدرك دشمن سفینه سنه مصادمه ایلمسیله آتش آلورلر .

طورپیدو شبکه لری = سیار طورپیدولرك تجاوزندن محافظه مقصدیله سفائنك اطرافنه فستان وادی وضع اولنان چلیکدن معمول وبالق آغلرینه مشابه برواسطهٔ مدافعه در .

طورپیدوطروسه سی = طورپیدولری حین حاجتده دکزه ایندیروب قالدیرمق ایچون مستعمل چنبر .

طورپیدوغانبوط = طونه لری ایکی بیکدن آز سرعتلری زیاده جه وطوپ تجهیزاتی بولنده اولان طورپیدواستمبوطی .

قابل سوق طورپیدولر = برهنان، پطریق ، سیمیس ، ادیسون طورپیدولری اولوب بونلر براستاسیوندن سوق واداره اولنه رق غازویاالکتریق ویاخود وسائط میخانیکیه ایله تحریك اولنورلر .

طورپیدو قرووزر = فوق العاده سرعتلی وکه چرلردن جسیم طورپیدولر .

قونتر طورپیور | **طورپیدومخربی** = طورپیدواستمبوطلرینی تخریبه مأمور اولان واولوجهله اعمال ایدیلن سفینهٔ حربیه .

کوندر طورپیدولر = طورپیدو استمبوط ویا صندالرله دشمن سفائنی یقیننه کتوریلن ومصادمه ویاخود الکتریق ایله پاطلادیلان متحرك طورپیدولر .

طورپیدوکه چر = طورپیدوبوطلردن جسیم وفوق العاده سرعتلی اولان طورپیدو استمبوطی .

مصادمه لی والکتریقلی طورپیدولر = دشمن سفینه سنك مصادمه سیله اشتعال ایدن ثابت طورپیدولردرکه - بونلرك اصول اشتعاللری وسائط الکتریقیه ایله اولدیغی کبی وسائط کیمیویه ومیخانیکیه ایله دخی اولور .

طورسلوم بزی = (بحریه) طورسلوم پلانفه سنك تضییقنه تحمل ایچون طورسلوم پلانفه سنك حذاسنده یلکنه دیکیلان ایکی قات بز .

طورسلوم پلانفه سی = (بحریه) یلکن جمادانه اوریله جغی وقتده افراده یاردیم ایچون غرادین یقالرینی یوقاری یه باصان پلانفه لر .

طورتی [ت، س] مایعاتده قابك دیبنه چوکن شی، رسوب، پوصه .

قهوه طورتیسی = تلوه .

اوزوم طورتیسی = جبره .

طورتیلو = (ص) بولانیق ، رسوبلی پوصه سی اولان ، تصفیه اولنمامش بولنان .

طوردیرمق [ت ، مص] قائم وثابت مرکوز ایتمك § بکلتمك ، توقیف ایتمك § حرکتنی منع ایلمك .

طورشمق [ت، مص] قارشی قارشی یه طورمق § کیریشمك .

طورغو [ت ، س] بر نوع اوفاق طاغ سرچه سی .

طورغون [ت، ص] طوراز، قیملدانمیان § اقمیان، غیرجاری § بطی الحرکه ، جست و چالاك اولمیان . دوحسبز ، نشئه سز .

طورغونلق = قسوت ، سکونت . § عدم حرکت § رکودت § حیرت .

طورغونلق کلمك = حیرت ، کسل .

طورلاق [ت ، ص] کنج عجمی . § الیشمامش خرکله .

طورلمق [ت ، مص] سوزولمك ، طورتیسی دیبنه چوکمك . § مکث ، توقف .

طورلوق [ت ، س] طوپراق کلبه . § کومور یاقدقلری چقور .

طورمالین [ج، س] Tourmaline یشیل ، صاری ، قرمزی ، سیاه ، ماوی رنکلی جنسلری اولان زجاجی المنظر بر طاش که : سیلان آطه سندن کتیریلور .

طورمق [ت، مص] حرکت ایتمه مك ، قیملدامامق § توقف § برقرار اولمق § بکلمك § شاشمق، حیرته دوشمك . § (ماکنه، ساعت حقنده) ایشله مه مك .

آقان صولر طورمق = هیچ دیه جك اولمامق .

اکری طورمق = مخالفت کوسترمك .

اوصلو طورمق = یارامازلق ایتمه مك .

تمك طورمق = ساكتانه اوطورمق ، تربيه‌لى طورمق .

خاص طورمق = (حاضر طورمق) دن غلطدر .

ديوان طورمق = آياق اوزره طوروب اللرينى كوكسنده بربرينك اوزرينه قومق .

ذهن طورمق = بهت و حيرت كلمك .

راحت طورمق = اوصلواوطورمق. § نفر تفنكنك ديپكنى يره طيايوب آياق اوزره سربست طورمق .

سلام طورمق = نفر تفنكنى باش وكوكسنك استقامت عموديسنده قالدروب ضابطه قارشو وضع احترام آلمق .

سلامه طورمق = سلام انتظارنده بولنمق.

طوغرى طورمق = حسن حركتده بولنمق، يارامازلق ايتمه‌مك .

قارشى طورمق = عدم اطاعت .

كوزه، ديزه طورمق = شكرى ، قدرى بيلنمين نعمت آدمى كور ، طوپال ايتمك .

معده‌يه طورمق = مأكولات هضم اولنمامق .

طوره‌مامق = صبر وتمكين ايده‌مه‌مك.

طوزديرمق = تسكين § اسكات . § توقيف § اقامه ايتمك .

طورمه = (طورمق) ماده‌سندن مصدر مخفف .

طُورْناوِيدَه ـ طُورْناوِيدْ

[ج ، س] ويده‌لرى بورغولى چيويلرى چويرمكه وتللرى بوكمكه وسائره‌يه مخصوص دمير آلت .

طُورُنْج

[ت ، س] ☚ (ترنج) .

طُورْنَه

[ت، س] بالقجيل، طيور دوريه وشاطيئه‌دندر. انواع مختلفه‌سى واردر. آناطوليده چاليلق و بطاقلق محللرده كثرتله بولنور .

مصرطورنه‌سى = طيور ذات‌الارجل الكفيه‌دن منقارينك نهايتى مابلاق بچمنده بر قوشدر .

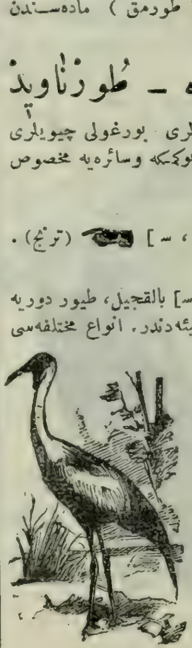

(طورنه)

(طورنه)

(مصر طورنه‌سى)

طورنه بالغى = هضمى بلى، بيوجك بر جنس كول بالغى .

طورنه غاغه‌سى = ذات‌الالقاح منظوره‌دن ابريه فصيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب اكثريا انواعنى تقطير ايدرك استحصال اولنان زيت ايله كل ياغلرينى تغشيش ايدرلر .

(طورنه غاغه‌سى)

طورنه قطارى = سودى ايله كزمكدن كنايه‌در .

طورنه قيرى = (س) كول رنكنده اولان طون § بوز رنكنه چالار آت طونى.

طورنه كچيدى = مارت فورطنه‌سى.

طورنه‌يى كوزندن اورمق = بر انتظار نتيجه‌سنده فوق‌المأمول ايى (ويا فنا) برشى يابمق، بر سوز سويلمك .

طورنه كوزى = (ص) غايت براق صادى رنك .

طورنه‌جى = يكيچرى اوجاغنده برصنفك اسمى.

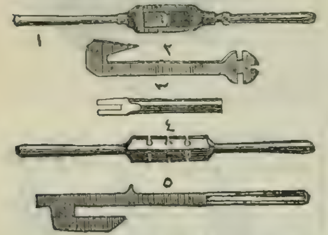

(طورنه ويده‌لر)

١ — حاده طورنه‌سى . ٢ — خاليجيلر ايچون . ٣ — تل بوكمك ايچون. ٤ — دستره ديشلرينى تنظيمه مخصوص. ٥ — طاش ايچون.

١

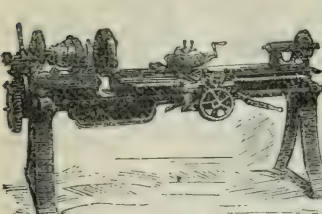

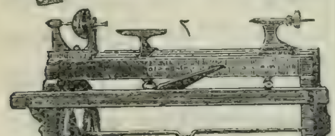

(طورنه دستكاهى)

١ — اوتوماتيكلى ، ٢ — تحته .

طُورْنُو

[ج ، س] تك ديللى مقره .

طُورْنِيكَه

[ج، س] شمندوفر و تونل مثللولرده يولجيلرك برد برد كچمسنه مخصوص تيمور دولاب، دواره. § (طب) قول وباجاقده ظهوره كلن قانى طوردرمغه مخصوص آلت .

طُورُقْ

[ت، ص] (اكثريا صو حقنده) بلور كبى براق ، صاف .

طوروالمق = مصفى اولمق، صاف وبراق اولمق.

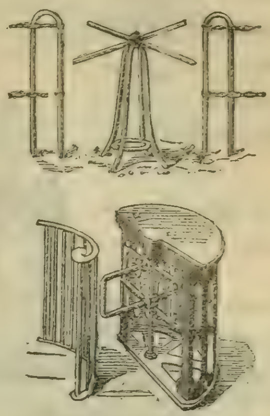

(طورنیکه)

طورُق [ت، ص] (دیب) مقابلی ، ذروه ، تپه § اوت (مایع حقنده) صاف ، راکد .

طورُقُن [ت ، س] اولادك اولادی : حفید، حفیده ، سبط .

طوره [ت ، س] چوجق اویونلرنده بوكوله رك قامچی حالنه قوزلمش منديل ویا قوشاق § دمت ، باغ ، باکت .

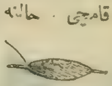

(طوره)

طام طوره‌سی = (معماری) صچاق کنارى .

طاول طوره‌سی = طاولی چالغه مخصوص چوماق .

طوره اویونی = یزدن ، منديلدن بوكولمش قنغال ایله بخشده یاکیلانه اوریله‌رق اوینانیلان اویون .

طوری [ت، ص] (ات حقنده) کستانه قابوغی رنکنده یاقین طون .

طوریجق [ت ، حرف تنبیه] هنوز یورومکه استعداد کوسترن چوجقلری آیاقده طوردیرمق ایچون قوللانیلیر تعبیر تشویقیدر .

طوریجق یاپمق = صبی آیاقده طورمق .

طوریق [ت، س] پالاموه بالغنك کنجی، ایرایسی، آغله طوتیلان نوعی.

طوریه [ت، س] اورکینوز بالغی ـ که: پالاموطدن بر آز بیوکدر .

طوز [ت، س] ماح، نمك . اساساً دکز، کول صوینددن بالتبخر استحصال اولنان وازمنهٔ قدیمه‌ده دکز حالنده بولنوب بالاخره ـ بعض تحولات طبیعه‌دن دولایی ـ قره‌یه منقلب اولان قره لرده معـدن حالنده بولنان بیاض،متراق برمادهٔ صلبه‌که: اطعمه‌یه کوزل بر لذت ویردیکی ایچون طبخیاتده ، طبابتده ، عملیات کیمیویه‌ده مستعملدر. § (کیمیا) حامضلرایله(قلویات) وسائر جسملر مرکباتی § معـادن ونباتاتدن استحصال اولنان ملح .

دکز طـوزی = طـوزك دکزدن چیقاریلن نوعی .

قیا طوزی = معدنی طوز .

حاجی بکطاش طوزی = قیا طوزینك خالصی ، انفسی .

انکلیز طوزی = مایع مسهل .

طـات طوز = (که) ذوق ، صحت ، لذت، نفاست .

طوزاتمك = نعمت، احسان .

طوزاتمك حقی = منتدارلق .

طوز روحی = (کیمیا) مرمرمقوله‌سی شیلری آشندیریجی ومعدنی آوانییی تمیزلیوب پارلاتیجی برمایع ـ که : بوکا لسان کیمیاده حامض‌قلورماء دینور . وطوزدن استخراج ایدیلیر .

طوزی قوری = احتیاجسز، مستغنی.

طوزلامق = اوستنه ، آلتنه طوز سرپوب صاقلامق .

طوزجی = طوز صاتان آدم .

طوزلامه = (طوزلامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § بالق وسبزه باصمه‌سی .

طوزلو = طوزی اولان § طـوزی زیاده اولان § بهالی، غالی .

طوزلوبلغم = (طب) امراض جلدیه‌دن (اکزامه) نامیله معروف خسته‌لق .

طوزلو صو = ایچنده طوزحل‌ایدلمش صو ، § دکز، کول ، قویو صویی .

طـوزله = طوز استحصال‌ایدیلن‌محل، مملحه .

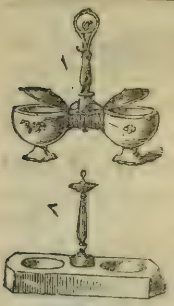

طـوزلیجه = طـوزی براز زیاده اولان § بهالیجـه ، اولدقجه بهالی .

طـوزلاق = طوزله، مملحه، طوز استحصال‌ایدیلن محل . مملحه .

طوزلق = (س) طوزقابی، طوز قویه‌جق‌قاب . نمکدان .

(طوزلق)

طوزاق [ت،س] تکه طوزاغی . § دام اغفال .

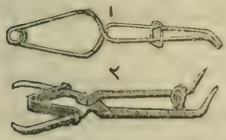

(طوزاق)

طوس [ت،د] (طو) ایله ابتدا ایدن بعض‌صفتلرك اولنه کلوب تأکید ومبالغه بیان ایدر: طوس طوغری، طوس طوپارلاق. § آلت ویا بوینوزله اوزمه .

طوسباغه [ت،س] [قاپلومبغه]

طوسقُن [ت،س] اوکوزدن کوچك، طانادن بیوك قره‌صیغیری آیغیری، کنج بوغا. § قبا طایی§ قوی‌البنیه کنج ایریسی .

طوطی [فا، س] طیورمتسلقه‌دن‌اولوب آفریقا، آمریقا قطعه‌لریله هندستانده انواع مختلفه‌سی بولنان ودیلنك شکل وخلقتی‌اعتباریله پاپاغانه مشابهتی‌اولان مقاوم برقوشدر.

(آفریقا طوطیسی)

طوطی قوشی = (که) معناسنی آکلا- مقسزین، ماهیتنی دوشونمکسزین ایشتدیکنی سویلین آدم .

طوطی نامه = ماسلسز، اویدیرمه سوزلر، حکایلر .

طُوغ [ت، س] [توغ] .

طُوغانْ [ت، س] طیور جارحه‌دن وَوجی قوشلری نوعندن وجودلری قوزوپنچه‌لری ییرتیجی منقارلری کسکیندر . فی‌الاصل صوی قوش معناسنه ایسه‌ده اصطلاحده شاهباز، شاهین نوعندن اولان و آو ایچون آلشدیریلن قوشلره اطلاق اولنور . § (هیئت) پك مشهور اولمیان بر صورتك اسمیدر . § طوغمق ماده‌سندن اسم فاعل، دنیایه کلن، تولدایدن .

(طوغان)

الا طوغان = طیور جارحه‌دن امریقایه مخصوص ایری متین وجودلی ییرتیجی بر قوشدر .

(الا طوغان)

آق طوغان = تپه‌لی، اسکوتلی وشاهین جنسندن آوجی برنوع طوغاندر .

بوز طوغان = قوجه باشلی چاقر .

چاقر طوغان = بنکلی کوچك چاقر .

طوغانجی = طوغان بسلیوب انکله صید وشکار ایدن آدم § ینیچری اوجاغنده بر صنف .

طُوغْرامَقْ [ت، مص] آلت قاطعه ایله پارچه‌لره آیرمق . § ال ایله اکمکی اوفاق قطعه‌لره بولمك، اوفق اوفق کسمك § پارچالامق .

بول طوغرامق = مواعد کاذبه‌ده بولنمق .

طوغرانمق = پارچه‌لره آیرلمق، کسدیرمك § لقمه لقمه ایتدیرمك § قیدیرمق .

طوغرام طوغرام = پارچه پارچه .

طوغرالمق = پارچه پارچه اولمق، کسلمك، قیلمق .

طوغرامه = (طوغرامق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

طُوغْرامَه [ت، س] قاپو قنادی چرچیوه کبی پارچه پارچه اودوندن یاپیلان ایش .

طوغرامه‌جی = طوغرامه ایشلریله مشغول اولان صنعتکار .

طوغرامه‌جیلق = طوغرامه‌جی صنعتی .

طُوغْرُغانْ - طُوغُورْغانْ

[ت، ص] چوق طوغوران .

طُوغُرْمَقْ - طُوغُورْمَقْ

[ت، مص] تولد ایتمك، دنیایه نسل کتیرمك .

طقوز طوغرمق = بیوك بر صبرسزلقله انتظارده بولنمق، عجله ایتمك .

طوغرتمق = طوغرمسنه خدمت ومعاونت ایتمك .

طُوغْرُو - طُوغْرِی [ت، ص] جهت، استقامت، حذاء، سواء § دوز، اکری اولمیان، اعوجاجسز، مستقیم، بر اوجدن دیکر اوجه استقامت اوزره کیدن § صحیح کرچك، محقق، یالان اولمیان § عفیف، صاحب استقامت § یالان سویلمز آدم، راستکو § خطاسز، یاکلیشسز § استقامت اوزره § یالان اولمیه‌رق § حیله‌سز § درجه .

طوغریدن طوغری‌یه = بلا واسطه .

طوغریجه = طوس طوغری، حقیقةً مستقیمانه .

طوغریسی = فی‌الحقیقه، فی‌الواقع، الحق .

طوغری یول = طریق رشد، هدایت .

بورنك طوغریسنه کیتمك = عناد ایتمك .

کون طوغریسی = مشرق، شرقدن اسن روزکار، کوندوغیشی .

طوغریلامق = طوغری‌یی سویلمك .

طوغریلتمق = اکری شیئی دوز ومستقیم ایتمك . § غلطی دوزلتمك .

طوغریلق = استقامت، صلاح، عصمت، پاکدامنلك § صحت، درستی § صدق، راستکولق . § دوزلك .

طوغرلمق = مستقیم، مستوی اولمق، دوز اولمق § قیام ایتمك، قالقمق § برجهته توجه ایتمك § کرچك وصحیح اولمق .

طُوغْلَغَه [ت، س] قدیماً محاربه‌ده باشه کییلن زره، دمیرطاس، مغفر .

طُوغْلَه [ت، س] کیللی طوپراقدن قالب ایچنده واشکال منتظمه‌ده اعمال اولنمش صنعی طاش، پشمش کرپیچ .

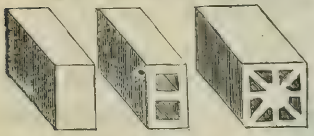

(طوغله)

طوغله بنا = طوغله‌دن یاپلمش خانه وسائره .

چینی طوغله = دوشمه ایچون چینی تقلیدی یاپیلان و بهالی طوغله .

طوغله قرمزیسی = قویو قرمزی .

طوغله اوجاغی = طوغله یاپیلان محل، طوغله فابریقه‌سی .

عناد طوغله‌سی = قودون ایچنه دوشن طوغله .

طوغله‌جی = طوغله یاپان ویا صاتان آدم .

طُوغْمَقْ [ت، مص] تولد، طلوع، بروز، ظهور ایتمك . (یاورو) رحم مادردن چیقمق § (اجرام سماویه) افق شرقیدن کورنمك، طلوع ایتمك § سانح اولق، فکره بالبداهه کلمك .

اکسیك طوغمق = چوجق مدت حملك انقضاسندن اول دنیایه کلمك .

قلبه طوغمق = سانح اولق، بالبداهه فکره کلمك § اماره اولمقسزین بر شیئك وقوعنی حس ایتمك .

طوغوش = طلوع || تولد || ولادت .

طوغدیغنه پشیمان = تنبل، عاطل، بدبخت .

طوغمه = دنیایه کلمه، تولد || طلوع ایتمه || یرلی، عن اصل .

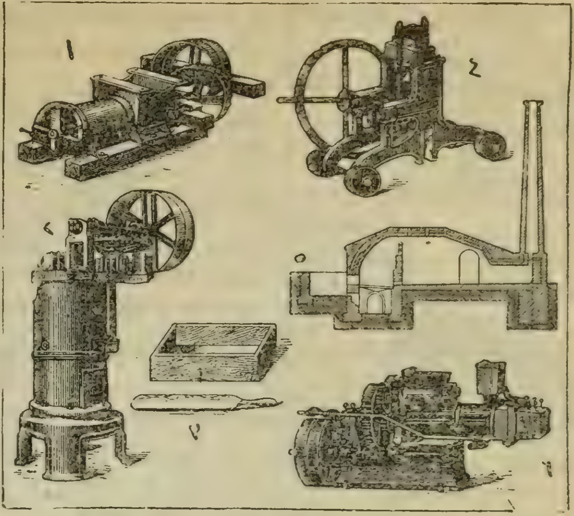

(طوغله اعمالاتی)

٢،٢ — ازمه ماکنه لری ، ٣ — قالب وماله ، ٤ — ال ایله متحرك قالب ماکنه سی ، ٥ — برطوغله اوجاغنك مقطع طولانیسی ، ٦ — بخارله متحرك قالب ماکنه سی .

انادن طوغمه ـــ ولادی ؛ اوحالده دنیایه کلش ، دنیایه کلدیکی کبی ، ولادتده موجود .

انادن طوغمه کبی ـــ چیریل چیپلاق || کناهسز ، معصوم .

اوده طوغمه ـــ کدی ، کوپك ، ت ، وسائره کبی خانه ده تولد ایدوب بیوین حیوانانه اطلاق اولنور . || جاریه ، اسلمه ، خدمتجی چوجغی .

طوفان [ع ، س] افراط وشدتله یاغان عمومی یاغمور § پك طاشقین اولان ، اطرافی احاطه ایدن سیل صویی . § حضرت نوح (ع م) زماننده بامرالله تعالی بتون قره لری احاطه ایتمش اولان مشهور فیضان میاه . (طوفان نوح) .

بعدالطوفان ـــ طوفان نوحدن صوکره کی زمان .

قبل الطوفان ـــ طوفان نوحدن اولکی زمان .

طوفان نوحدن قالمه ـــ برشیئك پك اسکی اولیشندن کنایه .

طوفانزده ـــ طوفانه کرفتار اولمش . فیض میاه تأثیراتنه معروض قالمش اولان .

طوق [ت ، ص] (آج) مقابلی . قارنی طویمش . تکه اشتهاسی ، احتیاجی قالمامش اولان . شبعان . سیر § قالین ، طولغون . صیق § قویو . کثیف رنك .

طوق کوزلی ـــ آج کوزلی مقابلی . قناعتکار ، حریص دکل .

طوقاق ـــ طوق اولانك حالی ، شبع .

بوغازی طوقلغنه ـــ یالکز یییوب ایچه رك واجرت آلمیه رق ایدیلن خدمتدن کنایه .

طوقات [ت ، س] ال ایچی کبی یر § ال ایچی ایله یعنی پارمقلر آچیق اولدیغی حالده اوریلان سیله ، ضربه § حیوانات وحشیه یتاغی اولان دره آردسی .

طوقاتلامق ـــ ال ایچی ایله سیله اورمق ، طوقات آتمق || تأدیب قصدیله دوکمك .

طوقاج [ت ، س] چریجی طوقماغی § چاشیر ، کابم کبی شیلرك صوغوق صو ایله یقاندیغی زمان کیر چیقارمق ایچون طاش اوزرینه قونیلان اشیای مذکوره یه اوریلان یاصیجه طوقماق .

طوقلو [ت ، س] [قوزی] .

طوقماق [ت ، س] ضرب ایله ازمکه مخصوص ، اکثریا آغاجدن معمول قالین باشلی ، صاپلی آلت ، مطرقه § مطلقا یومروجه شی؛ دیبك ایچنده اودوب ازمکه مخصوص قالین دسته § تملقازیقلرینی چاقق ایچون قوللانیلان بیوك آلت ضرب ، مردانه ، شاحمردان .

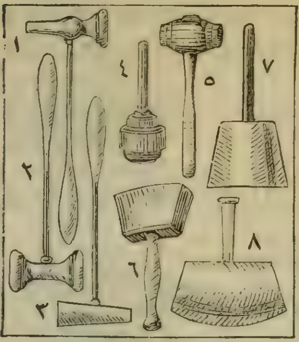

(آغاج طوقماقلر)

٣،٢،١ — ازمکه مخصوص ، ٤ — طاشجیلر ایله قوندره جیلره مخصوص ، ٥ — عادی طوقماق ، ٦ — اویمه جیلره مخصوص ، ٨،٧ — طاشلری دوزلمك ایچون .

قاپو طوقماغی ـــ قاپو قنادلرینی طوتوب چکمکه وقاپویی چالمغه مخصوص طوپ ویا حلقه || حمام قاپولرینك (وبعض امثالنك) آچلدقدن صوکره تکرار کندی کندینه قاپانمسنی تسهیل وتأمین ایچون ایپله قاپولرك آرقه سنه آصیلان آغر یوارلاق .

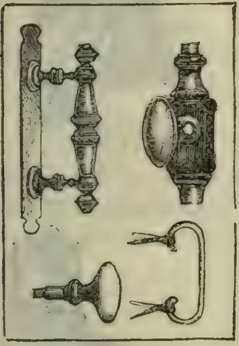

(قاپو طوقماقلری)

چاشیر طوقماغی ـــ (طوقاج) .

طوقماقلامق ـــ طوقماق ایله اورمق .

طوقماق کبی ـــ اتلی جانلی ، قوتلی ، کودپوز چوجق .

طوقشمق [ت ، مص] صیق اولوب بربرینه دکمك ، تماس ایتمك § مصادمه ، شدتله چارپمه ، چارپشمق § (قوچلر) بربرینه طوس اورمق § دوکوشمك ، بربرینه چاتمق .

طوقشدیرمق ـــ ایکی شیئی بربرینه اورمق ، طوقندیرمق ، چارپشدیرمق ، مصادمه ایتدیرمك .

طوقنمق [ت ، مص] ال ایله ویا اعضای بدندن بریله تماس ایتمك ،

لمس، مس، ایتمك § ال سوریازب ایلجنمك تسلط، تعرض ایتمك § ضرار ایتمك، بوزمق § تأثیر ایتمك § حزن وکدر ویرمك § راجع وعائد اولمق § نسج اولنمق § معـده یه سوء تأثیر اجرا ایتمك .

صویه صابونه طوقنمامق == هیچ برطرفه ضررلی اولمامق .

طوقندیرمق == ایلیشدیرمك || تماس ایتدیرمك || ال سوردیرمك || ایلیشدیرمك || ایما ایتمك، سوزی طولاییسیله برینه، برحاله ارجاع ایتمك .

طوقنلمق == (طوقنمق) برنده بعضاً قوللانیلیر .

طوقوتمق == چولحه‌یه بزنسج ایتدیرمك .

طوقوش [ت،د] دکیش اداتیله برلکده قوللانیلیر .

دکیش طوقوش == مبادله، دکیشمه، ترامپه .

طوقوز [ت،س] [طوموز].

طوقوزلن [ت، س] مغمد الجناح حشراتدن اولوب کوبره لك عائلده بولنور بربوجکدر .

(طوکوزلن)

طوکوز آیریغی == نجیلیه فصیله‌سنك حلبیه جنسندن برنباتدر .

طوقوشمق [ت، مص] [طوقشمق]

طوقومق [ت، مص] بر مقدار ایپلکی دستکاهده بوینه کروب (اوریش صورتیله) دیکر برمقدار ایپلکی مکیك ایله اکنه

(طوکوز آیریغی)

آته‌رق (اورغاج ایدرك) بز، قماش وسائره اورمك، نسج ایتمك .

اینجه‌اله‌یوب صیق طوقومق == دقتله تحری وتدقیق ایتمك .

آغاج طوقومق == سیلکمك .

طوقومه [ت،ـ] (طوقومق) ماده‌ـسندن مصدر تخفیفی، اورمه، نسج ایتمه § طوقونمش شی، منسوج § بر نوع شیطان بزی § یتاق، منذر اورتوسی ویتاق بانی یاپیلان الاجه‌لی پاموق قماش .

طوقوناق [ت،ـ] طوقنمق فعلندن مشتق اولوب (طوقونوجی) ایسه‌ده لسانمزده نهایتنه (لی) علاوه‌سیله استعمال ایدلك معتاد اولمشدر .

طوقوناقلی == مؤثر، ایشلیجی .

طوقه [ت، س] ربط ایده‌جك قوی باغ ـ که: کمر، بویوزبانی کبی شیلر انکله ربط ایدیلور .

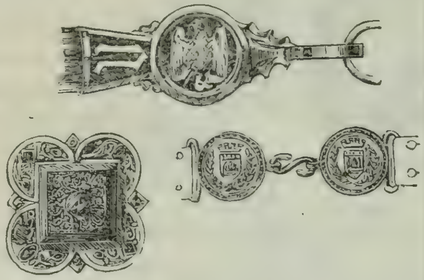

(طوقه)

طوقه‌لی == طوقه‌سی اولان شی .

طوقه [ج، س] قدح طوقشدیرمه .

طوك [ت، س] صوغوقدن صلب وجامد حالنه کچمش مایع، بوز § منجمد شیئك حالی .

طوك یاغی == ایچ یاغی .

طوکدیرمق [ت،مص] مایعی صوغوتارق صلب حاله قویمق، انجماد ایتدیرمك § چوق اوشوتمك .

طوکدیرمه == (طوکدیرمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی . طوك حالنه کتیرمه || بوز کسلمش شربت، لیموناطه وامثالی .

طوکدیرمه قوطیسی == دروننده طوکدیرمه یاپیلان وبری دیکرینك ایچنه موضوع اولان قوطی ـ که: داخلنده‌کنك ایچنه شروب، لیموناطه وسائره ودیکرینك دروننه‌دخی بوز قونیلور ویرماوله‌واسطه‌سیله چوریلور .

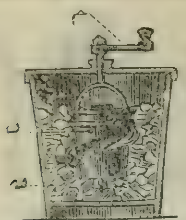

(طوکدیرمه قوطیسی)

م — مانیوله ب — مایع مشروب ع — مبرد .

طوکدیرمه‌جی == طوکدیرمه یاپان ویا صاتان آدم .

طوکشمك [ت،مص] منجمد اولمق، انجماد ایتمك، بوز حالنـه کچمك § قاتیلاشمق § پك زیاده اوشومك .

طوکه‌قالمق == مبهوت ومتحیر اولوب قالمق .

طوکه چکمك == صولر بوز باغلامق، صـوغوقدن اورتالق طوکمق .

طوکوك [ت،ص] طوکمش، بوز باغلامش § جلاسز، اوستی بوز طوتمش کبی دومانلی، براق اولمیان § کدرلی، نشئه‌سز آدم § فرسز، قوتسز .

طوکوقلانمق [ت،مص] طوکوك اولمق § جلاسی، پارلاقلغی کیتمك § فرسز، قوتسز اولمق .

طوکوقلق == طوکوك اولان شیئك حالی، فرسزلك، جلاسزلق .

طول [ت،ص] قوجه‌سز قادین، اوملی، بیوه: طول قادینلر .

طول قالمق == قوجه‌سی اولمك، قوجه‌سز قالمق .

کابن طولی == غایت کنج اوله‌رق قوجه‌سز قالمش قادین .

طول عورت اوتی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرکبه فصیله‌سنه منسوب آوروپا وآسیاده نشو ونما بولور برنباتدر . کوکلری طبابتده جلد خسته‌لغنده استعمال اولنور .

(طول عورت اوتی)

طوْلْ [ع.س] اوزونلق، بوی § (هندسه) اجسام اوزرنده تصور اولنان ابعاد ثلاثەدن اوزونلق: طول وعرضی مساحه ایتمك : یكرمی آرشون طولنده بر كوپری . § چوقلق ، كثرت : طول عمر، طول مدت .

طول امل = حرص، طمع، توكنمز آرزو .

طول جغرافی = (جغرافیا) بر محلك مبدأ طول اتخاذ اولنان نصف النهاردن بعدی اولوب خط استوا اوزرنده ١٨٠ درجەیه قدر تعداد اولنور .

طول دائرەلری = كرۂ ارضك قطبلرندن خط استوایه عموداً مرور ایدن دوائر نصف النهار .

طول سماوی = بر كوكبدن مرور ایدن عرض دائرەسنك دائرة الشمسی قطع ایلدیكی نقطه ایله اول حمل بیننده‌كی بعد .

طول شرقی = خط استوا اوزرنده مبدأ طولك شرق طرفنده اواق اوزره تعداد اولنان بعدلر . ☜ [عرض دائرەلری] .

طول غربی = خط استوا اوزرنده مبدأ طولك غرب طرفنده اواق اوزره تعداد اولنان بعدلر .

طول ساعتی = قرونومترو (سرعت حركتی غایتله منتظم و بو انتظامی تأمین ایدلمك اوزره رقاص چرخی خواص انبساطیەلری مختلف ایكی جنس معدندن بر صورت مخصوصۀ صنعتكارانەده اعمال ایدلمش دركه عادی ساعتلردن فرقی ده بودر) .

مبدأ طول = بر پایتختك، مشهور بر موقعدن مرور ایدن نصف النهار اولوب هر دولت عندنده مختلفدر . انكلیزلر غرنیچ نصف النهارینی، فرانسزلر پارس نصف النهارینی مبدأ طول اتخاذ ایدرلر .

طولاً = اوزونلق جهتیله ، بویجه ، بوینه ، اوزونلغنه .

طولانی = اوزونلغنه منسوب ومتعلق .

طوْلی [ع.ص] { اطولك مؤنثی } زیاده اوزون ، پك اوزون .

ید طولی = مهارت، وقوف تام، اختصاص كامل : فلانك فقهده ید طولاسی واردر .

طُولاب [ت.س] ☜ [دولاب] .

طولاب چیویسی = اورته اكسر .

طُولاش [ت ، س] { دائما صارماش كلەسیله برابر قوللانیلور . }

صارماش طولاش = صارما شوب طولاشمق .

طولاش اولمق = انكل اواق .

طولاشلی = طولاشەوق واریلان ، طوغری اولمیان ، صاپه .

طُولاشمق [ت ، مص] دونمك ، دور ایتمك § كزمك ، كشت وگذار ایتمك § تفرج ایتمك § بر بریته كیرمك، كرفت اواق § تعقیب ایتمك : آرقەسندن طولاشیور .

طولاشدیرلمق = دوندرلمك، دور ایدلمك ‖ كرفت ایتدیرمك .

طولاشدیرمق = كزدیرمك، چویرمك، دوندیرمك ‖ كرفت ایتمك .

آیاق طولاشمق = ایلیشمك ، سندەلیەرك كزمك .

آیاغه طولاشمق = مانع وانكل اولمق ‖ برفعل ساقیمك نتیجەسندن صاحبی متضرر اولمق ‖ كندیلكندن كلمك .

آرقەسنده طولاشمق = حقنده جستجوده بولنمق .

دردت طولاشمق = معناً، فكراً متضرر اولمق . اوراده بوراده باش اورمق .

دیل طولاشمق = سوزك سیاق وسباقنی اداره ایدەمەمك ، سوزلرك ایلیشوب بر یرده قالمق ‖ شاشیرمق .

ذهن طولاشمق = ذهن قاریشمق ، شاشیرمق .

طُولاشیق [ت.ص] دوغری كیتمیین ، پیچیده اولمش شیئك قاریشیق، قاریشمش § بر بریته كچمش ، كرفت اولمش § مغلق .

طولاشیقلق = فقدان صراحت ‖ تشوش .

طُولاق [ت.س] توزاق یرینه آیاغه صاریلان چوقه كناری .

طُولام [ت.س] صاریلان هر شیئك هر دفعەده‌كی صاریلیش مقداری .

طولامباخ ـ طُولانباج [ت.س] دونه دونه بوكلمش شی ، پیچاپیچ . معوج ، خط مستقیم اوزره اولمیان .

طُولامق [ت.مص] صارمق، كناوینه، اطرافنه طولاشدیرمق § برایشی برینك یننه صارمق، برینه بر وظیفه‌یی احاله ایتمك .

طُولامه [ت.س] (طب) پارمغك اوجنی احاطه ایدن بر نوع وجعلی شیش ، یاره ؛ اتیاران ، طوموز بورنی ؛ التهاب اصابع .

طُولامیق [ت.س] آوجی طوزاغی، آغی .

طُولان [ت.س] { اكثریا (یالان) لفظنه تردیفا استعمال اولنور . } حیله ، دسیسه .

طُولاندیرمق [ت.مص] حیله و دسیسه اعمالیله برینی الداتوب مال ویا پارەسنی آلمق ، مغبون ایتمك .

طولاندیریجی = (ص) خلقك حیله ودسیسه ایله مال و پارەسنی آلمغی صنعت اتخاذ ایدینن بی حیا ، طرار .

طولاندیریجیلق = (حقوق) درلو درلو حیله ودسیسەلر ایله برینك مالنی ، آقچەسنی الندن آلمق صنعت مكروهەسی . طرارلق .

طُولانمق [ت.مص] دونوب دور ایتمك § طواف ایتمك § صارلمق .

طُولابی [ت ، د] دائره ، اطراف ، حول، چوره خط مستدیر § رجوع ، مناسبت ، ملابسه § دائر ، متعلق § ناشی .

طولاییسیله = بالمناسبه ‖ طوغریدن طوغری‌یه اولمیەرق .

در طولابی = چپه چوره ‖ مدور .

طُولدیرتمق [ت ، مص] بالواسطه طولدیرمق .

طُولدیرلمق [ت ، مص] ایچنه بر شی قونوب بوشلغی دفع ایدلمك § املا ایدلمك § بر شیئی بر قابك ایچنه قومق § اكسیك اولان شیئی تماملامق § اسلحه

تاویه‌لی آتیله‌بیله‌جك حاله قومق § چوقور برمحلی طاش، مولوز، طوپراق آته‌رق تسویه ایتمك § فیت ویروب قیزدیرمق § بر مایعی برقابه بوشالتمق .

چله طولدیرمق == غم زمانی کچیرمك .

چوقور طولدیرمق == دفن ایتمك .

آتی طولدیرمق == حیوانی طولی دیزکین سورمك .

طُوِلش [ت،س] طواق ایشی .

طُولغُونْ [ت،ص] ایچی طولمش، قبارمش شی، شیشکین § شیشمانجه ، ملحم § (معاش ومخصصات حقنده) چوقجه، دکرلیجه، زیاده‌جه، اهمیتلی § کینلی، منفعل، اظهار کدر وانفعاله مهیا اولان § (معده حقنده) ثقیلی .

اننه طولغون == شیشمانجه، طیقنازجه.

طولغونلق == طولمش شیئك حالی ، مشحونیت ، امتلاء ‖ کین ، غرض .

قولاق طولغونلغی == بر شیئك ماهیت وتفرعاتی حقنده ایشتمك صورتیله استحصال اولنان معلومات § استخبارات .

طُولْمَقْ [ت،مص] خالی برشی طولو اولمق § شیشمك § تحدب ایتمك § اکمال اولنمق § برمدت معینه ختام بولمق .

قولاق طولمق == چوق ایشتمك .

کوزلر طولمق == آغلایه‌جق کبی اولمق.

طولمه == (طولمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § ایچی قیمه ، پرنج ، فستق وسائره ایله طولدیرلمش سبزه § اورمه اولیوب آغاجله بولوندقدن صوکره آرهلری چامور وطوغله ایله طولدیرلمش دیوار .

یالانجی طولمه == یاپراق طولمه‌سنك زیتون یاغی ایله پیشیرلمش نوعی .

طولمه بوتمق == اغفال اولنمق ، سویلنن سوزه بلامحاکمه اینانمق .

طُولُو [ت،ص] ایچی بوش اولمیان، مالی، مملو، مشحون § برقاب دورنده، برمحلده متراکم شیلر § برقابك آله‌بیلدیکی مقدار : آووج طولوسی ، اتك طولوسی § کثیر، وفیر، مبذول، چوق § حددن افزون مبذول § آتلمغه مهیا سلاح § پیمانه، قدح.

طولو دیزکین == کمال سرعتله، سرعت تامه ایله حیوانی سورمك .

آغز طولوسی == لزومندن فضله سوز § قبا ، دیری سوز .

طُولُو [ت،س] بعضاً یازین تخمیناً نخود بیوکلکنده یاغان منجمد یاغمور .

طولویه طوتلمق == بر شیئك شدتنه معروض اولمق .

یاغموردن قاچوب طولویه طوتلمق == بر صیقنتیدن توقی ایدرکن دها بیوکنه دوچار اولمق .

طُولُوسْ [ج،س] ایکی دیوار اوزرینه چیقلمش کمرکبی سقف ،طونوس.

طُولُوقْ [ت ، س] دیکیشسز دری ، دلوم .

طُولُومْ [ت،س] تام چیقارلمش پوست § کورك قطعه‌سی § غایده ، طولوم دودوك .

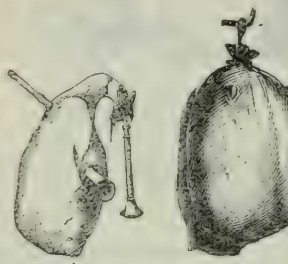

(طولوملر)

طولوم چیقارمق == یوزمك ، درسنی چیقارمق ‖ تأدیب ایتمك .

طولوم کبی اولمق == شیشمك، منتفخ اولمق

طُولُومْبَه ـ طُلُومْبَه [ت،س] صوی تخلیهٔ دوا ایله جذب واخراج ویا تضییق ایله دفع وایصال ایدن، یاخود عین زمانده هرایکی میخانیکیتی‌ده حائز اولان آلات § مایعی یوقاری دفع ایدرك خارجه نشرویابرخزینه درونه ادخال ایتمك ایچون استعمال اولنان ماکنه ـ که : انواع مختلفه‌سی واردر § (طب) داخل بدنده ، انسجه آره‌سنده تراکم ایدن مایعاتی استخراجه مخصوص بیوك شرینغه .

طولومبه طاتلیسی == کندوسنه مخصوص ماکنه‌ده‌ن صیقیلدرق یاپیلان برجنس خمیر طاتلیسی .

طولومبه‌جی == طولومبه اعمال ایدن آدم ‖ محله‌لرده اسکی ترتیبده‌کی طولومبه‌لری اوموزلیه‌رق یانغین محلنه کوتورن آدملردن هربری ‖ قبا ، تربیه‌سز، چاپقین .

طُولی [ع،ص] اوزون معناسنه اولان (اطول) ك مؤنثی .

طُوماتَه ـ طُوماتِسْ [ج ، س] (Tomate)} دن } فرنك باذنجانی دنیلن وتقریباً المابیوکلکنده اولان قرمزی، حشیشی برسبزه‌در . میوه‌لری اکثر بکارده صالچه مقابلنده قوللانیلور .

طوماتسلی == درونی طوماتس صوین ویا ازمه‌سی ایله تربیه ایدلمش اطعمه .

یشیل طوماتس == خام طوماته .

(طوماتس)

ا ـ صریق طوماتسنك چیچکی ؛ ب ـ قیرلجق طوماتسی ؛ د ـ یر طوماتسی ؛ ح ـ کوچك صاری طوماتس .

طُومارْ [ع ، س] دورویاروب بوکلمش ، اسطوانه شکلنده کاغد وسائره .

طوپ طوماری == کله سودکوسی .

طُومالانْ [ج ، س] یومرو چیبان § طاعون چیبانی .

طُومانْ [ت،س] قیصه، بول ایچ طونی.

طُومْبازْ [ت،س] کوکرته‌سز، الت دوز نهر قایغی § فوچی شکلنده یوارلاق شی .

طُومْباقْ [ت ، س] آلتونله قاریشیق ویا آلتون قاپلامه‌لی باقروطوج.

طُومْبالاقْ [ت،ص] یوارلاق، طوپارلاق § طیقناز § (تشبیه طریقیله) سمیز ، سوتلی چوجق .

طُومْباله [ت ،س] حقه‌باز یوارلاغی § نمره‌لری حاوی کاغدله ویا زارله اویناتیلیر برنوع قمار اویونی .

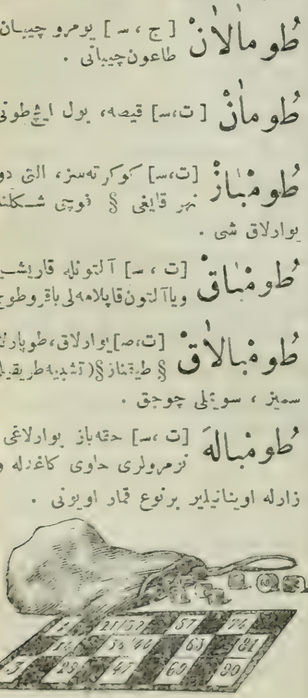

(طومبالا)

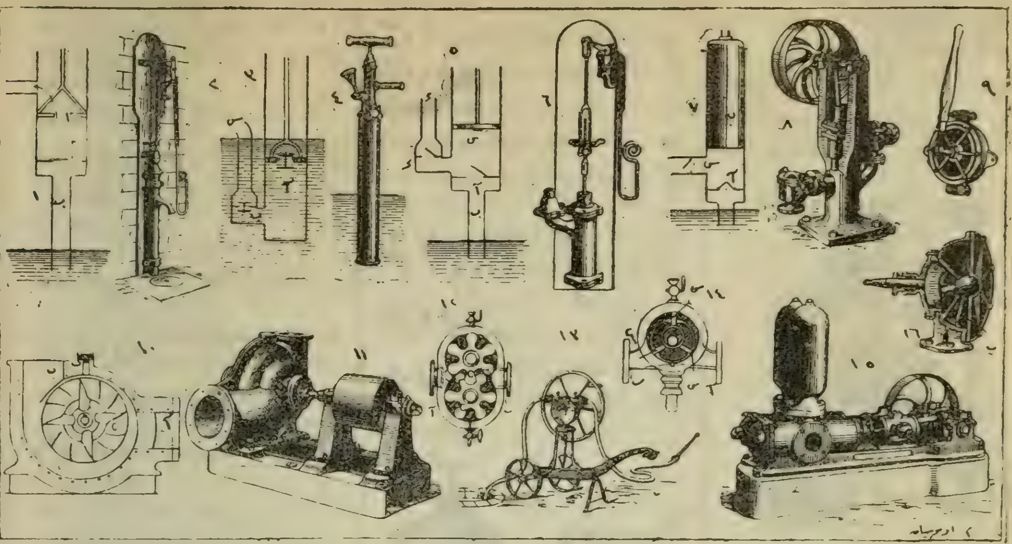

(طولومبه‌لر)

۱— برامه طولومبه‌نك مرتسمی: ا — آشاغیدن یوقاری آچیلور سدادلر ، ب — بوری . ۲ — باصمه طولومبه‌لر ، ۳ — بر باصمه طولومبه‌نك مرتسم داخلیسی : ا — پیستونه مربوط دافعه‌سداده‌سی ، ب — س مجراسنك آشاغیدن یوقاری آچیلور سداده‌سی . ٤ — ال ایله باصمه بر طولومبه ، ٥ — بر امه وباصمه طولومبه‌نك مرتسم داخلیسی : — جذب سداده‌سی ، ب — بوری ، س — پیستون ، ء — دفع سداده‌سی ، ٦ — امه ومرفع طولومبه ، ٧ — بر امه ومرفع طولومبه‌نك مرتسمی : ا — جذب سداده‌سی، ب — غواص پیستونی، س — دفع سداده‌سی، ٨ — غواص پیستونلی برطولومبه، ٩ — قوربغه طولومبه ، ١٠ — عن‌المركز طولومبه‌نك مرتسم عرضانیسی: ا — جذب، ب — دفع مجرالری ، ۱۱ — عن‌المركز برنوع طولومبه ، ۱۲ — برقوربغه طولومبه‌نك مرتسمی: ا — جاذبه بوریسی ، ب — دافعه بوریسی ، س — چرخی ، ۱۳ — باغچه طولومبه‌سی ، ١٤ — برباغچه طولومبه‌سنك مقطعی ، ا — جاذبه بوریسی، ب — دافعه بوریسی ، س — پیستونلر ، ١٥ — بخارلی‌طولومبه ، ١٦ — یکی‌سیستم برنوع طولومبه .

طوُمْباْیْ [ت، س] صو صغیرینك ، ماندەنك دیشیسی .

طوُمْرُوقْ [ت،س] آغاجك قباروب نلیزلنن‌دوكمه‌لری، طومور-جقلری ¦ بیوك آغاجك كوتوك اولەرق كسلمش‌قالین‌ساق ¦ مكعب شكلنده كسیلوب یونتلمش طاش ، مرمر ¦ ازمنهٔ سالفه‌ده مجرمینك آیاقرینه كچیردكاری دیككی كوتوك ¦ حبسخانه ، زندان .

طومروق آغاسی == (اصطلاحات قدیمه-دندر .) حبسخانه مدیری .

طومروقلانمق == آغاج طومروق پیدا ایتمك .

طوُمُوْزْجِقْ [ت،س] ایلك بهارده نلیزاوراق اوزرده آغاجلرك

قیشین پیدا ایتدكاری‌دوكمه‌لرك هربری - كه: اقسام نباتیه‌نك اوراق وازهاری حاوی اولان قسمیدر . اوچ قسمدر : ازرار انتهاهی ، ازرار ابطی ، ازرار جانبی .

١ — آرمود طوموردجغی ،
(ب — عادی طوموردجق ،
ح — چیچكلی طوموردجق)لر .

(چیچك طوموردجقلری)
١ — زنبق، ٢، ٣، ٤ — انواعی، ٥ — كانجك، ٦ — كل .

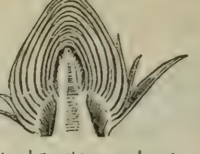

(برطوموزجغك مقطعی)

طوْمشوْق [ت،س] باباغان کبی بعض قوشلرك کرلی اولان غاغاسی .

طوْموْز [ت س] ذات الثدیالك مشیمه فرقه‌سندن وضمیمیة الجلد جنسندن لحمی مضری اهل اسلامه نصاً ممنوع ، غایتله مردار ، سویمسز وشحمی (تریشن) دنیلان مضر بر قوردی حاوی اولان درت آیاقلی حیوان، خنزیر، خوك . بونك طاغلرده وحشی اولەرق متعیش اولاننه یبان طوموزی دیرلر § عنادجیلقدن ، مرحمتسزلکدن کنایه اولەرق تحقیر تعبیریدرکه : اوروپالیلرجه دخی (قوشون) (Cochon) دیەرك مستعملدر .

(یبان طوموزی)

طوموز آیاغی == شیشه طاپلرینی چیقارمغه مخصوص آلت ، بورغی . ویا تفنك حربیلرینك اوجلرنده کی حلزونی دمیرکه : انکله تفنك صیقیسی بوشالدیلور || ادوات محاصره‌دن بری .

طوموزباشی == صراجه دنیلان علتك الك مدهشی .

طوموزبالغی == ذات الثدیالك قیطیسیه جنسندن بربالقدر .

(طوموزبالغی)

طوموزبورنی == قیللی ات یاران .

طوموزلق == طوموزطبیعتلیلك، عنودلق، مرحمتسزلك .

طوموزکبی == (سویلمین آدم حقنده) صحت کامله‌یه مالك اولان .

طوْن [ت،س] علی الاطلاق لباس § بلدن آشاغی کیلان وباجاقلری اورتن لباس ، طومان، دیزلك § آت آرینك رنکی : آل طونده برآت . ☞ [طونلاته] .

ایچ طونی == پانطالون وپاشالوارك آلتنه وتنك اوزرینه کیلن ثوب .

طونسز == سفیل ، پسپایه .

طوناتمق [ت ، مص] سوسلندیرمك ، بزنمك ، تزیین ایتمك : کلینی کیدیروب طوناتدیلر § ابنیه واسواق وسائره‌یی قندیل وبایراقلر ایله تلمیع وتزیین ایتمك ، شهرآیین اجرا ایتمك § قباحتلرینی یوزینه اورەرق تکدیر وتوبیخ ایتمك § کمینك آرمه وتکنه‌سنده‌کی نواقصی اکمال وتجهیز ایدوب سیر وسفره حاضرلامق .

طوناتمه == تزیین ایتمه، سوسلاندیرمه .

طوناتدیرمق == تزیین ایتدیرمك ، زینت ویردیرمك || شهرآیین اجرا ایتدیرمك .

طونادلمق == تزیین ایدلمك || شهر آیین ایچون قندیللر آصیلوب بایراقلر آچلمق || تجهیز ایدلمك .

طونانمق == سوسلنمك ، بزنمك || تجهیز اولنمق || شهرآیین اجرا ایدلمك .

طونانمه == ☞ [دونمه] .

طونج ـ طونچ [ت،س] باقرایله قلایدن متشکل خلیطهٔ معدنیه ، تونج .

طونلاته ـ طونیلاتو [ج ، س] اوزان و أثقال مقیاساتندن اولوب کمی حمولەسنك وعلی الاطلاق مایعات وذخیره وسائره‌نك ١٠٠٠ کیلودن عبارت واحد قیاسیسیدر : شویکه ٦٠٠ طونیلاتو استیعابنده‌در .

طونوس [ج ، س] ایکی دیوار اوزرینه اکلی صورتده یاپلمش کارگیر سقف .

طونه [ج،س] ☞ [لغتچهٔ اعلام] .

طوْی [ت،س] قاز جنسندن واندن بیوك یبانی برقوشدر § عجمی، تجربه‌سز، خام آدم .

(طوی)

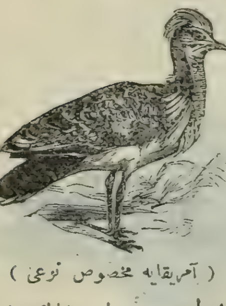

(آمریقایه مخصوص نوعی)

کوچك طوی == طیور شاطئیه‌دن برنوع طوی اولوب هم اوچار همده یورر اکلی غایت لذیذدر . آوجیلر طرفندن آرانیلور .

طوْی [ت،س] دوکون ، سور، ولیمه ، جمعیت ، شنلك : طوی کونی .

طوْیزمق ـ طوْیورمق [ت،مص] برینك قارنینی طوق ایتمك، اشباع ایلمك .

طوْیزمق [ت،مص] ایشتدیرمك، اسماع ایلمك § برسری آچوب افشا ایتمك .

طوْیغاز [ت،س] چاپر قوشی .

طوْیغو [ت،س] طویه، ایشتمه، استماع § مسموعات، ایشیده‌رك استحصال ایدیلان معلومات § حس ، حواس خمسه‌دن بریواسطه‌سیله حاصل اولان اطلاع § احتساس § ذوق ، ذوق سلیم ، ادراك .

طویغوسز == (ص) حسسز، غیرحساس || ادراکسز || ذوق سلیمدن محروم آدم .

طویغوسزلق = (ص) حسسزلك، عدم حساسیت || ادراکسزلك || ذوق سلیمدن محرومیت .

طویغولی = (ص) حساس ، حسی زیاده اولان ، سریع التأثر || ذوق سلیمه مالك || معلوماتلی ، خبیر .

طویلمق [ت.مص] ایشیدلمك ، مسموع اولمق § برسر میدانه چیقمق ، فاش اولمق § حس اولنمق .

طویمق [ت،مص] قانمق ، قارن طوق اولمق ، شبع § بیقلمق ، استغنا کلمك .

طویمق [ت،مص] ایشتمك، استماع ایتمك § قوهٔ سمعیه واسطه‌سیله حاصل اولان احتساس § خبر ومعلومات آلمق .

طویمق [ت، مص] قارن طوق اولمق ، آجلق زائل اولمق ، طوقلق حاصل اولمق § قانمق § قناعت ، اکتفا .

گوزطوقلق = قانع، مستغنی اولمق .

طهر [ع،فع] (طهارت) ایله مترادفدر. تمیزلك ، پاکلك .

طیور [ع،س] جم : (طیر) . قوشلر ، مرغان § (حیوانات) فقریه‌دن دمی حار ، تبیضی ، تنفسی مزدوج، وجودی تویلی قلملرله مستور واوچمغه مخصوص اعضایه مالك حیوانات .

تصنیف طیور = پنجه‌لرینك، منقارلرینك شکلنه واوصاف ممتازهٔ سائره‌لرینه کوره طیوری برطاقم فرقه‌لره آیرمق -كه : باشلوجه فرقه‌لر شونلردر: جارحه ، دوریه، متسلقه، دجاجیه ، طویلة الارجل ، شاطئیه .

طیوف [ع،س] جم : (طیف). طیفلر ، شمسدن ویا برمنبع ضیاعیدن صدور ایدن برضیای ابیضك تحللندن حصوله کلن الوان سبعه‌نك هیئت مجموعه‌سی .

ط

ظ [ع،ت،حر] الفبای عربیده اون یدنجی وترتیب حروف عثمانیه‌ده یکرمنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (٩٠٠) عددینه اشارتدر. لسانمزده مستعمل خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌نك اشکالی بروجه آتیدر :

ظ .... کوفی

ظ .... تعلیق

ظ .... ثلث

ظ .... نسخ

ظ .... سیاقت

ظ .... توقیع

ظ .... دیوانی

ظ .... جلی

ظ .... اجازت

ظ .... رقعه

ظ .... ریحانی

ظ .... شجری

ظاء [ع،س] (ظ) حرفنك اسمیدر. (ط) حرفندن تفریق ایچون ـ نقطه‌لی اولدیغنه مبنی ـ (ظاء معجمه) نامیله معروفدر.

ظالِع [ع،ص] آقساق حیوان § متهم .

ظانّ [ع،ص] ظن ایدیجی، ایدن، صانان.

ظاهِر [ع، ص] کورونیجی ، کورینن ، آشکار، میدانده ، آچیق، دوشن § مثبت، بدیهی § البته، شبهه‌سز، اویله‌دریا § غالبا ، ظن ایدرسه‌م ، مأمولدرکه .

ظاهر اولمق == میدانه چیقمق، کورونمك || ثابت اولمق .

ظاهراً == میدانده اوله‌رق ، آشکاره ، کوزه کورونديکی کبی ، وهنوز اولاده آکلاشلادیغی اوزره .

ظاهری == (باطنی) مقابلی. ظاهره منسوب ومتعلق ، طیشدن کورونن ، صوری .

ظاهربین == (تر،فع، ص) برشیئك یالکز ظاهرینه ، طیشه باقان || برشیئك ، حالك اعماق باطنیه‌سنه انفاذ نظر ایتمین ، ایدمین || افکار سطحیه اربابی، عقلی کوزنده اولانلر.

ظاهرپرست == ظاهربین || غافل .

ارتفاع ظاهری (ویا ارتفاع مرئی) == (قوزموغرافیا) برجرمه موصول خط بصری راصدك افق مرئی ایله احداث ایلدیکی زاویه‌سکه: بعد سمت الرأس مذکور زاویه‌نك تامیدر.

قطر ظاهری (ویا قطر مرئی) == (قوزموغرافیا) قرص ارائه ایدن بر جرم سماوینك قطرینه مقابل بصر راصدده تشکل ایدن زاویه‌دن عبارتدر ، جرم سماوینك قطر مرئیسی .

ظاهِرَه [ع،س] طیشاری فیرلامش کوز ، ائمه کوز .

ظاء مفتوحه

ظَبْی [ع،س] کیك ، قره‌جه ، غزال دنیلن وبرجنسه منسوب اولدقلری حالده تأثیرات متنوعه‌دن دولایی آیری آیری اوصاف اظهار ایدن حیوانات § علی الاطلاق کیك . [کیك] .

ظَرائِف [ع،س] (ظریفه) نك جمعی . ظرافتلر ، ظریف اولان شیلر .

ظَرافَت [ع،س] ذکایه مقارن خوش آینده قول وفعل ایله اتصاف § خوشنمالق ، نازکلك § تربیهٔ فکریه‌یی حائز اولیش .

ظرافتلی == (ص) ظرافتی اولان || خوشنما ، نازك ، تربیهٔ فکریه‌یه مالك .

ظَرْبان [ع،س] کدی جثه‌سنده برجانور دركه : ظرطه‌سنك رائحهٔ کریهه‌سیله مشهوردر . [بو حیوان ؛ کرتنکله‌یه پك مبتلی اولوب انك یووه‌سنك بولندیغی محلده تفیخ تحتانیسنی اجرا ایدرك کرتنکله‌یی دلیکنده مضطرب ایدر و انك طیشاری‌یه فیرلامسنی متعاقب همان یقالیه‌رق اکل وبلع ایلر .]

ظَرْف [ع،س] قاب ، قلیف (غلاف) ، وعاء ، محفظه § قولبسز قهوه فنجانلرینك الی یاقمامق ایچون ایچنه قونلدیغی معدنی قاب § هر نوع اوراقك ، بالخاصه اوراق مخابره‌نك درونته وضع اولنه‌رق یاپشدیریله‌رق قپادلدقدن صوکره برطرفه مرسل الیهك هویت ومحل اقامتی تحریر اولنان کاغد قاب § (صرف) زمان ویا مکانه دلالت ایدن کلمه .

ظرفنده == ایچنده ، هنکامنده ، داخلنده .

ظرف زمان == زمانه دلالت ایدن کلمه .

ظرف مکان == مکانه دلالت ایدن کلمه .

ظرفیت == برکلمه ظرف اولمسی ، ظرف زمان ، ظرف مکان صورتیله قوللانلمسی .

ظَرِیف [ع،ص] ظرافتله متصف ، ظرافتلی . نازك ، خوشنما ، خوش ادا .

ظریفانه == ظریف اولانه یاقیشه‌جق صورتله ، نازکانه .

ظریفلك == ظرافت ، خوشنمالق .

ظریفه == [ع، مؤ : ظریف] ظریف شی .

ظَفَر [ع،س] مقصده وصول .

ظفریاب == ظفر بولمق ، آرانیلان شی الده ایدلمك || دشمنه غلبه چالمق ، نصرت .

طاق ظفر == (تر ، اضا) احراز ایدیلن برغلبه‌نك ، مظفریتك یادکاری اولمق اوزره طرح وتأسیس ایدیلن مصنع ومزین ، عالی کمر .

ظَفَرَه [ع ، س] (طب) طبقهٔ منضمهٔ عینیه‌نك زاویهٔ انسیه جهتنده ومثلث شکلنده قالینلاشمسی (پته‌ریژیوز) .

ظَفِیر [ع ، ص] مساعدهٔ طالعه مظهر اولان ، مقصودینه دائما ظفریاب اولان آدم .

ظَلال [ع،ص] مطلقا کولکه ایدن شی .

ظَلام [ع،س] (ظلمت) ایله مترادفدر . قراکاق § حقسزلق ، غدروستم .

ظَلّام [ع،ص] پك زیاده ظالم .

ظَلامَه [ع،س] حق مظلوم .

ظَلُوم [ع،س] (ظلام) ایله مترادفدر .

ظَلِیف [ع،ص] بغایت خوار ، حقیر آدم .

ظَلِیل [ع ، ص] کولکه‌لی ، سایه‌دار ، پك کثیف .

ظَمْیان [ع،س] (Zamie) وحیدالفلقه شعبه‌سنك نخلیه فصیله‌سنه منسوب وآمریقای جنوبی‌یه مخصوص برنوع خرما آغاجیدر .

ظَن [ع،س] اماره‌دن متحصل علم غیرقطعی ، اعتقاد غیر جازمك وجود وعدمی بیننده راجح اولان تردد § صانمه ، سزمه § شبهه ، شك .

سوءظن == برکیمسه‌یی فنا طانیق ، فنا صانق .

حسن ظن == برکیمسه‌یی ایی ظن ایتمك ، ایی فرض ایلمك .

ظن غالب == علم یقینه قریب اولان ظن .

ظَنُون [ع ، ص] رأی وتدبیری قلیل اولان آدم .

ظَنِین [ع،ص] متهم ، مجرم .

ظَواهِر [ع،س] (ظاهر) و (ظاهره) نك جمعی . کوزه کورینن ، کوزله کوریله بیلن جهتلر . بر شیئك صورت ظاهره‌سی § یوکسك یرلر ، کوزه چارپان محللر .

ظَهْر [ع ، س] آرقه ، کیری ، پشت § اوراقك آرقه طرفی .

قوة الظهر == (عسکریه) کیرودن کونه‌ریله‌جك عسکر ، امداده مهیا اولان یعنی اوردونك ماوراسنده احضار ایدیلن فرقهٔ معاونه § مدار جسارت اوله‌جق حال ، شی .

ظهری == ظهره ، آرقه‌یه متعلق .

ظهر الجبار == (قوزموغرافیا) الجبار برجنك قدراولدن اولان برنجی کوکبی اولوب (منکب یمین جبار) نامیله معروفدر .

ظهر الدب اکبر == (قوزموغرافیا) دب اکبر صورتنی تشکیل ایدن یدی کوکبدن بری اولوب قدر ثانیدندر .

ظهر الاسد == (قوزموغرافیا) اسد برجنی تشکیل ایدن اون سکز کوکبدن بری اولوب همان اوچنجی قدردندر .

ظهریه == بروورقه‌نك آرقه طرفنه یازیلان یازی ، شرح .

ظَهِیر [ع ، ص] آرقه ، چیقان ، معین ، مددکار ، یاردمجی .

۱

(ظمیان)

ظاء مکسوره

ظِل [ع،س] مطلقا کولکه ، سایه § مرئی اولان خیال § (حکمت) برجسم

کثیفك ضیانك وزودینه مانع اولدیغی محل .

ظل الله فی الارض = خلیفهٔ اسلام حضرتلری .

ظلی = ظله منسوب .

ظل منتقل = بر جسم کثیفك آره یه کیرمسندن طولایی بر سطحك ضیادن محروم قالان قسمیدر .

شبه ظل = (قوزموغرافیا) برمنبع ضیایه معروض اولان برجسم غیر شفافك وراسنده اصل ظلدن ماعدا قسماً ضیا ، قسماً کولکه ایله اشغال اولنان محل .

ظل الشباب = جوانلغك ایلك هنکامی .

ظِلالْ [ع،س] جـ : (ظل) .

ظِلْف [ع،س] (حیوانات) صغیر،قویون، کچی کبی حیوانانك چتال اولان طیرناغی .

ظِهارْ [ع، مص] ایکی شی آرقه آرقه یه بربرینه مقابل اولمق .

ظاء مضمومه

ظُرَفاءْ [ع،ص] جـ : (ظریف) . ظریف اولانلر § سویجی قادین .

ظُروفْ [ع، س] جـ : (ظرف) . ظرفلر ، قابلر .

ظُفْر [ع،س] (حیوانات) طیرناق، ناخن.

ظفر ملتحم = (طب) آیاقلرا کثریتله باش پارماقلر طیرناقلرینك اته کوملمسی کیفیتی — که : آیاق طیرناقلرینی مدور کسمکدن وطار ویا پك بول آیاق قابی کیمکدن ایلرو کلیر.

ظفر غائر = بومعناه .

ظفری = طیرناغه منسوب، طیرناق کبی اولمش اولان .

ظُلاْغ [ع س] (بیطری) دابه قسمنك آیاقلرنده ظهور ایدوب حیوانی اقسادان برمرض .

ظُلْم [ع،س] برشـیئك محل حقیقیسندن باشقه بریره وضعی § مغایر عدالت حال وحرکت .

ظُلُماتْ [ع،س] جـ : (ظلمت). قراکاقلر، ظلمتلر .

ظُلُماتی [ع،ص] ظلمته منسوب، ظلمتلی ، قرا کلق اولان .

ظُلْمَتْ [ع،س] قرا کلق ، عد ضیا .

ظُلُولْ [ع،س] جـ : (ظل) . کولکه‌لر، سایه‌لر ، ظللر .

ظُنُونْ [ع،س] جـ : (ظن) . ظنلر ، صانلر ، کمانلر .

ظُهارِیَّه [ع،س] پهلوانلر طرفندن کورش اثناسنده یاپیلان براویون — که : بز بوکا (صارمه) دیورز .

ظُهْر [ع،س] اوکله، اوکله وقتی § شمسك نصف النهاردن مروری عقیبی .

صلاة الظهر = اوکله نمازی .

قبل الظهر = اوکله‌دن اول .

بعد الظهر = اوکله‌دن صوکره .

ظهری = ظهره، اوکله‌یه متعلق، زوالی.

ظُهُورْ [ع، مص] ظاهر اولمق ، میدانه چیقمق ، بللی اولمق § وقوع بولمق ، حادث اولمق § فوق العاده برحالك میدانه کلمسی .

نوظهور = یکی چیقمه ، موده .

ظهورات = آکسزین واقع اولان حال.

ع [ع، حرف] الفبای عربینك اون سكزنجی و حروف عثمانیه‌نك یكرمی برنجیسی اولوب ابجد حسابنده (۷۰) رقمنه اشارتدر. شكل اصلیسی بر دائره وحلقه‌دن عبارت اولدیغی ایچون السنهٔ سامیه‌ده (كوز) یعنی (عین) معناسنه اولارق بواسمله تسمیه اولنمشدر . مخرجی بوغازدن اولمق حسبیله لاتین حروفاتنده بونك تامیله صداسنی تقلید ایده‌جك حرف یوقدر . تركجه‌ده (ع) اولمدیغندن (ارابه) كبی كلمات تركیه‌یی (عربه) طرزنده یازمق دوغری دكلدر . بوحرف لساننزده یالكز عربیه‌دن مأخوذ كلماته مخصوص اولەرق قوللانیلیر . لساننزده مستعمل خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌نك اشكالی بروجه آتیدر :

ع .... كوفی

ع .... تعلیق

ع .... ثلث

ع .... نسخ

ع .... سیاقت

ع .... توقیع

ع .... دیوانی

ع .... جلی

ع .... اجازت

ع .... رقعه

ع .... ریحانی

ع .... شجری

عائِدْ [ع، ص] دونوب كلن، رجعت ایدن § دائر، متعلق، منسوب ، مخصوص .

عائِداتْ [ع، س] (عائده)نك جمعی. برینه ویا بر قاچ كشی‌یه عائد اولان حصه‌لر .

عائِدَهْ [ع، س] برینه عائد اولان حصه، پای.

عائِقْ [ع ، ص] تعویق ایدیجی ، ایدن ، آلیقویان ، منع وتأخیر ایلین .

عائِقَه [ع، ص] (عائق)ك مؤنثی § مانع ، مانعه، منع ایدیجی خصوص، كیفیت.

عائِله [ع، س] پدر، اولاد، زوج ، زوجه، برادر ، همشیره ومتعلقات سائره مجموعی ، خانه خلق ، فامیلیا ، اهل بیت .

غاب [ع،س] نقيصه ، قصور .

عابد [ع ، ص] عبادت ايدن ، طاپان ، طاپينان ، عبادت ايتمك معتادى اولان § اهل تقوى ، زاهد .

عابدانه = عابد اولانه ياقيشه‌جق صورتده.

عابده = (عابد) ك مؤنثى .

عابر [ع ، ص] عبور ايديجى ، ايدن ، كچيجى ، كچن . { جمعى : عابرون وعابرين در . }

عابس [ع،ص] يوزى اكشى ، عبوس، عبوسلى .

عاتق [ع،ص] آزادلى قول، كوله § اسكى، قديم ، عتيق .

عاتك [ع،ص] كريم، بهتر اولان § اعلى.

عاج [ع،س] فيل ديشى § باغه .

عاجى = فيل ديشندن عبارت اولان .

عاجب [ع،س] تعجب اولنه‌جق اولان.

عاجز [ع، ص] عجز ايله متصف، اقتدارسز، قدرتسز ، الندن ايش كلين .
« عاجزم حق اوزره اوصافكده كيم بم
عالم انديشه‌نك علامهٔ دانشورى »
§ تواضع صورتيله متكلمدن كنايه .

عاجزانه = عاجز اولانه ياقيشه‌جق صورتده.

عاجزى = عاجزلك، عاجزه منسوب ومتعلق.

عاجل [ع ، ص] عجله‌جى ، مشربى تيز اولان ، سرعتلى : شفاى عاجل § شمديكى حالده ، حال حاضرده ، (آجل) مقابلى . { آجل : زمان مستقبلده اوله‌جق شى معناسنه‌در . }

عاجلاً = عجله ايله ، مستعجل اوله‌رق، سريعا .

عاجلانه = عجله ايدرجه‌سنه .

عاذ [ع،س] ☞ [لغتچهٔ اعلام] .

عادت [ع،س] كوره‌نك ، آليشلمش شى ، هر وقت ياپيلان حال ، معامله § (اخلاق) برفعلك تكريله نفسده حاصل اولان ملكه . [جمعى : (عادات)در.] § (حقوق) قانوناً قبول اولنمش قاعده § رسم ، دأب ، اصول § (طب) طمس ، نسوانك آيده بركره كوردكلرى حيض . [تركيبله (عاده) صورتنده استعمال اولنور.]

خارق العاده / **فوق العاده** = عادتك خارجنده ، فوقنده اولان .

على العاده = عادى صورتده ، هرزمان واقع اولديغى كبى .

عادتاً = عادت وجهله .

عادنا - بياغى صورتده § دوزجه ، دوغريجه .

عادل [ع،ص] عدل وداد ايديجى ، ايدن، عدالتلى ، عدالتله متصف، غدردن، حقسزلقدن اجتناب ايدن .

شاهد عادل = دوغرى سويلين شاهد .

عادلانه = عدالت صاحبنه ياقيشه‌جق صورتده .

عادى [ع،ص] عادت اوزره ، فوق العاده اولميان ، كورلديكى صورتده § بياغى ، آشاغى .

حقوق عاديه = (حقوق) حقوق جزائيه‌دن اولميان .

محاكم عاديه = حقوق محاكمى ، محاكم جزائيه‌نك غيرى .

عاديلك = بياغيلق ، آشاغيلق .

عاديه = غزاة اسبى ، مجاهد آتى . [بونك جمعى : (عاديات) كلوب لسانمزده غير مستعملدر .]

عار [ع،س] اوتانيله‌جق برحالك ارتكابندن حاصل اولان انفعال نفس § شرم وحجابه بادى اولان شى § شرم، محجوبيت:
« ايته عار ، اوكرن اوقو اهلندن
هر شيئك عامى كوزل جهلندن »

عارسز = حياسز، پرده‌سز ، اوتانماز || شهادرلق چوجق، تربيه‌سى ناقص، معجز آدم.

عارسزجه = اوتانميه‌رق || معجزانه .

عارسزلانمق = عارسزلق ايتمك .

عارسزلق = حياسزلق ، اوتانمازلق .

عارب [ع، ص] خالص عرب جنسيتنه منسوب اولان .

عرب عاربه = عرب جنسيتنه منشائى اولان طائفهٔ قديمه، عربلرك اك اسكى طبقه‌سى.

عارض [ع،ص] (اصل) مقابلى. برشيئه صوكره‌دن تعلق ايدن، صوكره‌دن كلن § برنوع خفيف باوط . ☞ [سحاب] § ياناق : عارض آل.

عارضى = صوكره‌دن كلش اولان، عارضه منسوب .

عارضه = عارض اولان حالت .

عارف [ع ، ص] عرفان ايله متصف ، عرفانلى § آشنا ، واقف، خبير.

عارفانه = عارف اولانه لايق صورتده .

عارفه = عطا ، كرم ، احسان || بايرامه تقدم ايدن ، بايرامدن بركون اول اولان كون || (عارف) ك مؤنثى .

عارلانمق [ت،مص] اوتانمق، محجوب اولمق .

عارى [ع،ص] چپلاق ، برهنه § خالى، بوش ، تهى ، مبرا ، برى .

عاريت [ع،س] { تشديد ايله غلطدر.} حاجت بيترمك ايچون موقتا آلنان ويا ويريلان شى § (فقه) بلابدل منفعت تمليك اولنان مالدركه : معار ومستعار دخى دينور .

عاريت آلمق = استعاره ايتمك .

عاريت ويرمك = اعاده ايتمك .

عاريةً = عاريت اوله‌رق ، اعاده ويا استعاره صورتيله .

عاريتسراى = دنيا ، عالم فانى .

عارتى = تركجه (اكرتى) دن اوبدرمه برلغتدر .

عازم [ع،ص] عزم ايديجى ، عزم ايدن . نيت ايدن ، قصد ايلين § برجهته كيدن ، عزيمت ايدن ، متهئ عزيمت اولان.

عاس [ع،س] كيجه‌لرى قول كزن آدم .

عاشر [ع ، ص] اوننجى ، طقوزنجيدن صوكره‌كى .

عاشراً = اوننجى اوله‌رق ، اوننجى درجه‌ده بولنان .

عاشره [ع ، س] قرآن كريمك عشر شريفلرى يرينه نشان ايچون وضع اولنان حلقه‌لى شكل .

عاشق [ع،ص] عشق ايله متصف، عشقه كرفتار اولان § جمال اللهه فرط محبت § قهوه شاعرى .

عاشقانه = عاشق اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

عاشقلق = عاشقك حال وصفى .

عاشُوراء [ع،س] محرم الحرامك اونجی کونی : یوم عاشوراء § یوم مبحوثده پیشیریلوب طاغیدیلان طعام معروف ـ که : ایام سائرده طبخ اولنورسه توزیعی لازم کلمز .

عاصِفْ ـ عاصِفَه [ع،ص] شدتله اسن روزکار ، قورطنه‌لی روزکار : ریح عاصف .

عاصِمْ [ع،ص] عصمت ایله متصف اولان، کناهدن ، حرامدن ، مناهیدن توقی ایدن § عفیف .

عاصِمَه [ع،س] قلعه ایله محاط اولان شهر، مدینه .

عاصی [ع،ص] عصیان ایله متصف اولان، عصیانلی، اطاعتسز § کناهکار ، فاسق، فاجر § حیدود ، شقی، قطاع طریق .

عاصیاق = عاصی اولانك حال وصفتی ، اطاعتسزلك، سرکشلك، کنهکارلق، شقاوت.

عاطِرْ [ع،ص] عطرلی ، کوزل قوقولی، خوشبو .

عاطِسْ [ع،ص] آقصیران، اقصیر یر اولان.

عاطِشْ [ع،ص] عطشه کرفتار اولان ، صوصامش اولان ، تشنه .

عاطِفْ [ع،ص] شفقتلی، مهربان § مائل، متوجه § عطف ایدن ، ایکی جمله ویا کلمه‌یی بربرینه ربط ایلاین حرف ویا کلمه.

عاطِفَتْ [ع ، س] شفقت ، مرحمت ، احسان § توجه، میل، التفات.

عاطِلْ [ع ، ص] ایشی کوجی اولمیوب بوشده اولان ، عطالتله متصف اولان ، عطالتلی § تنبل .

عافی [ع،ص] برشیئی جستجو ایدن آدم § طالب فضل وکرم § عفو ایدن .

عافِیَتْ [ع،س] (تشدید ایله غلطدر .) وجود صاغلغی ، صحت بدن ، تندرستی .

اعادهٔ عافیت ایتمك = خسته ایکن ایی اولمق.

عافیت اولسون = شفا اولسون معناسنه دعادر .

عاقّ [ع،ص] سرکش، معند § پدر ومادرینه اطاعتسز .

عاقِبْ [ع،س] خلف § وزیر، مشاور § کتخدا ، قائممقام، نائب .

عاقِبَتْ [ع،س] صوك ، نتیجه، انجام .

عاقبة الامر = ایشك صوکنده ، نهایت الامر ، اك نهایت .

عاقبت اندیش = ایشك صوکنی ملاحظه ایدن .

عاقبت بین = ایشك حاصل ایده‌جکی نتیجه‌یی اولدن کشف وتقدیر ایلاین .

عاقبت بینانه = عاقبت نتیجه‌سنه .

عاقِدْ [ع،ص] عقد ایدن . برایشدن دولایی سنده رضع امضا ایلاین § (فقه) برخصوصی التزام ودرعهده ایدن ایکی شخصدن بری .

عاقدین = (فقه) برخصوصی التزام ودرعهده ایلاین ایکی شخص، بایع ایله مشتری .

عاقِرْ [ع،ص] طوغورماز ، کندیسندن دول آلنماز اولان ، قیصیر § محصولات ویرمز ، غیر منبت اراضی § (نباتات) اعضای القاحیه‌سی مفقود اولان چیچك .

عاقرقرحا = (طب) برنوع دوائی کوك. (نزله اوتی) .

(عاقرقرحا ـ نزله اوتی)

عاقِلْ [ع،ص] عقلای، خردمند، هوشیار، صاحب عقل اولان ، عقلی چوق اولان . [جمعی : (عقلاء) کلیر .] § اوصلی، ساکن § سن رشده واصل اولان، بالغ.

کار عاقل = عقللی آدم ایشی . [کار عقل غلطدر .]

عاقلانه = عقللی آدمه یراشیر صورتده، مدبرانه .

عاکِفْ [ع،ص] اعتکاف ایدن، عبادت ایچون نفسنی بر محله حبس ایدن ، اختیار عزلت ایلاین ، معتکف § اصلاح ایدیجی .

عالْ [ع،ص] یوکسك، عالی، بالا، مرتفع .

عال العال = علی الاعلی، پك بالا، پك عالی، پك محتشم .

عالَمْ [ع،س] مجموع مخلوقات ، کائنات ، جهان § (هیئت) برشمس ایله اناك جاذبه‌سنه تبعاً اطرافنده دور ایدن سیاراتك هیئت مجموعه‌سی § دنیا ، کرهٔ ارض § انسانلر، خلق، جماعت ، جم غفیر § هرکس § خالق ، کیفیت . [جمعی : (عالمین) و (عوالم) کلیر .]

عالم آب = عشرت جمعیتی ، عشرت ایدیلور ایکن صحبت ایتمك حالی .

عالم غیب = عالم روحانی ، حواس بشره غیر محسوس اولان عالم .

عالم جبروت = عالم ناسوتك خارجنده اولان عالم .

عالم سفلی } **عالم ناسوت** } = دنیا ، دنیای فانی .

عالم مثال } **عالم معنی** } **عالم منام** } = رؤیا ، رؤیا حال وکیفیتی .

فخر عالم = خاتم الانبیا محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری :

« اتفاق ایتدی بومعناده امم
ازهر اللون ایدی فخر عالم »

محور عالم = ☞ [محور] .

عالم آرا = عالمه زینت ویریجی .

عالم افروز = عالمه ضیا ویریجی .

عالمپناه = جهانك ملجأ و پناهی اولان .

عالمتاب = دنیایه ضیا وحرارت ویریجی، ویرن .

عالمسوز = دنیایی یاقوب یاندیریجی .

عالمگیر = دنیایی ضبط ایدیجی .

عالمیان = طائفهٔ بشر .

عالمین = (عالم) ك جمعی . عالملر .

عالِمْ [ع،ص] علم ایله متصف ، صاحب علم اولان § بیلیجی، بیلن § طریق تدریس وقضایه منسوب اولوب ذی وقیافت مخصوصه‌سی بولنان .

عالمانه = عالمجه‌سنه .

عالم الغیب = جناب حق .

عالی [ع،ص] یوکسك ، یوجه ، رفیع ، بلند § قدری ، حیثیتی بیوك ، شریف ، معتبر .

عالیتبار = اصل ونسبی بیوك ، جلیل اولان ، برنسل شریف ومعتبره منسوب بولنان .

عالیجاه = بیوك مسند ومنصبده بولنان .

عالیجناب = شرف و حیثیت صاحبی اولان || رزالتدن ، دنائتدن کلیاً مجتنب بولنان || کریم ، سخی ، جومرد ، ویرکیلی ، کوکلی کوزی طوق آدم .

عالیجنابلق = سخا ، کرم .

عالیشان = شان وشرفی بیوك اولان .

عالی فطرت = خلقت نجیبه‌ایله متخلق .

عالیقدر = قدروحیثیتی بیوك اولان .

عالی گهر = طینت وجوهر ذاتیسی رفیع اولان .

عالی مقام / **عالی مکان** } = رتبه‌ومنصبی بیوك اولان .

عالی منقبت = شریف وجلیل اولان .

عالی همت = همتی رفیع اولان ، علو غیرت صاحبی .

عام [ع،س] ییل ، سنه ، سال . [جمعی : (اعوام) در .]

عامّ [ع،ص] عموم افاده ایدن § عمومه ، هرکسه عائد ، جمله‌یه راجع . § عادی ، بیاغی .

خرج عام = هرکسك ایشنه کله‌بیلور اولان || اوجوز ، عادی .

اسم عام = مدلولی فرد معینه مخصوص اولمیوب جنسه عائد اولان .

طریق عام = هرکسك حق مروری اولان قانون ، یول ، جاده .

نفیر عام = غیرمنتظم ، باشی بوزوق عسکر .

خاص وعام = عموم ، هرکس : « مکتب ، اوجای دلکش ، اوبالاترین مقام اومرکز سعادت واجلال خاص وعام »

عامّه [ع،س] عموم ، هرکس ، جمله . (خاصه) مقابلی .

عامةً = عموماً ، جملةً ، کافةً .

عامر [ع،ص] (خراب) مقابلی . معمور ، آبادان § مسکون ، شنلکلی محل § معمور ایدیجی ، ایدن § دولته ، میری‌یه عائد ، رسمی .

عامل [ع،ص] عمل ایدیجی ، ایدن ، ایشلیجی ، ایشلین § (نحو عربی) باشقه برکلمه‌نك رفع ویا جر ویانصبنه موجب اولان کلمه § بربریه حکومتلرینك والی ومتصرفلره ویردکاری اسم ، عنوان .

عامّی [ع،س] عوامه عائد .

عامیانه = عوامه یاراشیر صورتده ، بیاغیجه‌سنه .

عانه [ع،س] (طب) قالچه کمیکلرینك اوك طرفده برلشدیکی محلده‌کی قولب کبی دلیك اولان قطعاتی .

عانه بتی = عدم نظافت وطهارت اثری اوله‌رق برشخصدن دیکرینه سرایت ایدن وقاصیقلردن باشقه یره یاپیلمیان غایت معجز اکلی وقیصه برنوع کهله .

ارتفاع عانه = قالچه کمیکلرینك اوکده برلشدکاری محل .

عین مفتوحه

عباء [ع،س] یوکدن معمول معروف عرب لباسی § قبا ، پرداختسز چوقه .

آل عبا = [آل] .

عباپوش = عبا کیین .

عبّاس [ع،س] آرسلان ، اسد ، شیر .

عبث [ع،س] بوش ، بیهوده ، مناسبتسز ، مالایعنی .

عبد [ع،س] مطلقا انسان § کوله ، قول .

عبدالله = الٰهك قولی .

عبدبحکم الشرع = (فقه) بیع وابتیاعی صحیح اولان عبد .

عبدبالعباده = انسان متقی .

عبدالسلام (آدم اوتی ، بی روح الصنم) = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بادنجانیه فصیله‌سنك لفاحیه قبیله‌سندن میوه‌لری عنبی بر نباتدر . جذرینی انسان ویا حیوان شکلنه وضع وبرمدت صوکره قبوق باغلادقدن صوکره اخراج ایدرلرکه صورت طبیعیه‌ده تشکل ایتمشه بکزر وبیروحی نامیله یادایدرلر . مصرحکماسی بونك حقنده برچوق اسناداتده بولونورلر .

(عبدالسلام ــ آدم اوتی ــ بی روح الصنم)

عبده [ع،ص] (عابد) ك جمعی . عبادت ایدنلر .

عبدهٔ اوثان = بته طاپانلر .

عبدهٔ شمس = کونشه طاپانلر .

عبعاب [ع،ص] سسی درینندن چیقاروب لاقردی‌یی قرنندن سویلر کبی کورینن . (وانترلوغ) .

عبوس [ع،ص] ناخوش ، کریه ، اکشی § کم صورت ، چاتیق چهره‌لی .

عبهر [ع،س] نرکس وزرین قدح دنیلن چیچك .

عبهره [ع،س] بشرهٔ وجودی لطیف ونازك اولان .

عبیر [ع،ص] (عنبر) مقامنده مستعملدر .

عتاق [ع،مص] کوله وجاریه آزاد ایتمك .

عتبه [ع،س] قاپو اشیکی § مقام عالی ، مکان مقدس .

عتبات = اکثریا امام علی وحسین افندیلرمز حضراتنك مشهد مقدسلرینه اطلاق اولنور .

عتق [ع،مص] کوله وجاریه آزاد ایتمك .

عتوب [ع،ص] کندوسنه عتاب وسرزنش فائده ایتمین آدم § قابلیتسز .

عتوه [ع،ص] (معتوه) ایله مترادفدر .

عته [ع،س] بونامه ، بوناقلق § تقادم سن ایله تلین دماغی‌یه اوغرامه .

عتیق [ع،ص] اسکی ، قدیم . کهنه § ملغی ، سابق § آزاد اولمش . { نارودن آزاد ایدلمش معناسیله حضرت ابوبکر صدیقك لقب شریفیدر . }

بيت عتيق = كعبهٔ معظمه ، بيت الله .

عهد عتيق = تورات ـ كه : انجيله عهد جديد دينور .

آثار عتيقه = ازمنهٔ قديمه‌دن قالمش آثار مصنوعه .

عَثْرَه [ع،مص] آياق سورچوب قايمق § سهو، خطا ايتمك، ياكلق .

عَجائِب [ع،س] (عجيبه) نك جمعى . عجيبه‌لر، تعجب اولنه‌جق شيلر § (مفرد مقامنده) عجيب، غريب، تحف شى § كلمهٔ استغراب .

عجائب سبعه = ازمنهٔ قديمه‌ده غير قابل تنظير عد ايديلان اسكندريه فنارى، رودس ليماننده‌كى باقردن معمول هيكل، آتنه معبدى، سد چينى وسائره ايدى .

عَجائِز [ع،س] (عجوز)ك جمعى . پيرزنان، قوجه قاريلر .

عَجْب [ع،س] قويروق صوقومنده اولوب (عصعص) دنيلن كوچوك كميك ـ كه: فاتحهٔ خلقت و خاتمهٔ فنا ومعدوميت عد ايدلمكده‌در .

عَجَب [ع،س] تعجب اولنه‌جق شى ، عجيب، غريب § عجبا مقامنده‌دخى استعمال اولنور :

« كازارده هزار نه عالمده‌دور عجب »

عَجَبا [ع،د] مراق متضمن تردد اداتى، آيا .

عَجْز [ع،مص] بيون بوكمك .

عَجْز [ع،س] عاجزلك ، اقتدارسزلق ، بيريكسزلك .

اظهار عجز ايتمك = اقتدارسزلغنى اعتراف ايلمك .

عَجُز [ع،س] (طب) صاغرى ، انسان وحيوانك كيريسى، قيچى § (عروض) بيتك صوك كلمه‌سى .

عظم عجز = (طب) قويروق‌صوقومنك اوستنده‌كى كميك .

(عظم العجز)

ا ــ وجه قدامى ؛ ب ــ وجه خلفى ؛
١ ــ ثقبات عجزيه ؛ ٢ ــ اجسام فقريه ؛
٣ ــ قنزغهٔ عجزيه ؛ ٤ ــ قرنات .

ردالعجز عن الصدر = (بديع) بر بيتك مصرع اولنك نهايتنده‌كى كلمه‌يى مصرع ثانينك ابتداسنده ذكرايتمك صنعت بديعه‌سى:

« اى وجود كاملك اسرار حكمت مصدرى مصدر ذاتك اولان صفاتك مظهرى »

ردالصدر عن العجز = بو صفتك عكسى .

عَجَزَه [ع،ص] (عاجز)ك جمعى .

دار العجزه = منفرداً اجراى عمله قادر اولميان مساكين وعجزه‌نك اعاشه وتربيه ايدلدكلرى مسكن وسمىٔ مخصوص .

عجزهٔ كتاب = مكتب ، مدرسه تحصيلى كورمدن اقلام رسميه‌يه انتساب ايدن كتبهٔ كم‌بضاعه .

عَجَلَه [ع،س] برايشى چابوق ياپمغه، چابوق بيترمكه چاليشمه . شتاب، صبرسزلق، ابوكتلك .

عجله‌يه كلمك = طار وقته كلوب الده‌كى ايشى باشدن صاومه ياپمق .

على العجله = عجله ايله، صبرسزلقله .

عجلةً = عجله ايله ، چار چابوق .

عجله‌جى = صبرسز، عجول، ايچى طار .

عَجَم [ع،س] عربك غيرى امم واقوام § ايرانلى § موسيقيده برمقام مخصوص § ايران مملكتى .

عجمى = تجربه‌سز، ملكه‌سز || ايرانلى آدم .

عَجْن [ع،مص] يوغورمق، خمير يوغورمق .

عَجُوز [ع،س] قوجه قارى . { نسوانه مخصوص صفاتدن اولديغى ايچون (عجوزه) ديمك هم غلط ، هم عبث‌در . } § سحاره ، مكاره .

برد العجوز = قوجه‌قارى‌صوغوغى ـ كه: شباط اواخرنده اولور .

عَجُول [ع،ص] عجله‌جى، صبرسز، عجله‌ايدن .

عَجيب [ع،س] تعجب اولنه‌جق شى، موجب حيرت .

عجيب الهيئه = شكل وصورتى غريب اولان .

عَجيبه [ع،س] موجب تعجب اولان شى ، كيفيت .

عَجير [ع،ص] عنين وبى رجوليت اولان كيمسه .

عُجَيْز [ع،ص] مجامعته بى قدرت اولان آدم .

عَجين [ع،س] يوغورلمش شى ، خمير § يوغورلمش علاج ، معجون .

عَدّ [ع،مص] صايمق ، صايلمق ، تعداد ، احصا ايتمك § اتخاذ، اعتبار ايتمه ، فرض ايلمه .

عَدا [ع،د] ادات استثنادر ، ماعدا .

عَدالَت [ع،مص] حقه رعايت ايتمك ، دوغريلق ، حقدن آيرلمامق ، انصاف § (اخلاق) نفوس وعقولده استقامتى دركار اولان امور وحالاتى اجرا ايتمك § (حقوق) احقاق حق ايلمك .

عَداوَت [ع،س] خصومت، دشمنلك § كين ، غرض .

عداوت دنيويه = (فقه) بركيمسه‌نك حزنيله ممنون، فرحيله مغموم اولمق خصوصى .

عداوت مستمره = پدردن اولاده انتقال ايدرك دوام ايدن خصومت .

عَدَد [ع،س] صايى § واحدقياسيدن وياخود برجنسدن اولان واحد قياسيلر ايله انلرك جزؤلرندن تركب ايدن مقدار، كميت § دانه ، مقدار .

عدد اصلى = (رياضيه) واحدايله كندى نفسندن ماعدا قاسمى اولميان عدد : ١ ، ٢ ، ٣ ، ٥ ، ٧ ، ١١ ، ١٣ ، ١٧ ، ١٩ ، ٢٣ ، ٢٩ ، ٣١ ، ٣٣ ، ٣٧ ، ٣٩ ، ٤١ ، ٤٣ ، ٤٧ ، ٥٣ ، ٥٧ ، ٥٩ .... كبى .

عدد تام = (رياضيه) كسرى اولميان عدد § تام واحدلردن مركب عدد .

عدد زوج = (رياضيه) ايكى ايله تقسيمى ممكن اولان عدد : ٤ ، ٨ ، ١٢ ، ١٤ ، ١٦ .. كبى .

عدد صحيح = (رياضيه) عدد تام معناسنه اولوب غير مستعملدر .

عدد تام مع الكسر = (رياضيه) عدد تام ايله كسردن مركب اولان عدد : $٣\frac{١}{٤}$ ، ٥,٧٥ كبى .

عدد فرد = ايكى ايله تماماً تقسيم اولنه‌ميان عدد : ٣ ، ٥ ، ٧ ، ٩ ، ١١ كبى .

عدد كسرى = (رياضيه) برشيئك تمامندن صرف نظر پارچه‌لرى مقدارينى بيلديرن عدد : اوچده بر ، درتده اوچ كبى .

عددمجرد } = (ریاضیه) جنس ونوع
عددمطلق } بیان ایتمین عدد : سکز ، اون بش ، یکرمی کبی .

عددمعین } = (ریاضیه) جنس ونوعی
عددمقید } بیان اولنان عدد : (٥) کتاب (٣) قلم (٢) دفتر کبی .

عددی = عدده منسوب ومتعلق || (فنه) صاییله بیلن شی .

عَدَدِیّات [ع.ا.س] صاییله بیلیر شیلر .

عددیات متفاوته = (فقه) احاد وافرادی بیننده قیمتجه تفاوت بولنان معدودات .

عددیات متقاربه = (فقه) احاد وافرادی بیننده قیمتجه تفاوت اولمیان معدودات .

عَدَس [ع.ا.س] حبوباتدن مرجمك دنیلن حبه . [جمعی: (اعداس) کایرسه‌ده لسانمزده مستعمل دکلدر .

عَدَسات [ع.ا.س] (عدسه) نك جمعی .

عَدَسَه [ع.ا.س] (حکمت طبیعیه) دوربین، کوزلك جامی § سطوح دورانیه ایله محدود شفاف واسطه .

(عدسه)

١ — محدب الطرفین ؛ ٢ — محدب على الوتر
٣ — محدب على المقعر ؛ ٤ — مقعر بالطرفین ؛
٥ — مقعر على الوتر ؛ ٦ — مقعر .

عدسهٔ محدبة الطرفین = (حکمت) قاعده‌لری یکدیکرینه منطبق ایکی مساوی قطعهٔ کره‌دن مرکب اولان عدسه .

عدسهٔ محدبهٔ مستویه = (حکمت) بر قطعهٔ کره‌دن عبارت اوله‌رق یالکز برطرفی محدب وطرفی دیکری دوز اولان عدسه .

عدسهٔ محدبهٔ مقعره = (حکمت) برطرفی محدب دیکر جهتی مقعرجه اولان عدسه .

عدسهٔ مقعرة الطرفین = (حکمت) ایکی طرفی مقعر اولان عدسه .

عدسهٔ مقعرهٔ مستویه = (حکمت) بر جهتی مقعر دیکر طرفی دوز اولان عدسه .

عدسهٔ مقعرهٔ محدبه = (حکمت) برجهتی مقعر دیکر جهتی محدب اولان عدسه .

عدسهٔ مقرب الشعاعات = (حکمت) اینجه کنارلی عدسه ـ که : خطوط شعاعیه‌یی مرکزه جلب ایدر .

عدسهٔ مبعد الشعاعات = (حکمت) قالین کنارلی عدسه ـ که : خطوط شعاعیه‌یی طاغینیق برحالده نشر ایدر .

عدسی = (عدسه) شکلنده اولان ؛ عدسه‌یه منسوب .

عَدْل [ع.ا.مص] « عدالت » ایله مترادفدر § (فقه) راهن ومرتهنك امنیت ایدوبده رهنی تودیع ایلدکاری کیمسه .

عدلی = عدله ، عدالته منسوب || دعاوی ومحاکم ایشلرینه متعلق .

عدلیه = دعاوی ومحاکم خصوصاتی رؤیت ایدن دائرهٔ رسمیه .

تشکیلات عدلیه = دعاوینك شکلنه ، نوعنه ، ماهیتنه کوره دوائر ومحاکم عدلیه‌نك منقسم اولدیغی طبقات ودرجات .

عَدَم [ع.ا.س] (وجود) مقابلی . یوقلق ، اولمامه § فقدان :

« وجهی وار دینسه بنی آدمه اینای عدم »

عدم اقتدار = اقتدارسزلق ، عاجزلك . § (طب) عدم حصول انتعاظدن عبارت برمرض .

عدم تنافذ = (حکمت) ایکی جسمك عین زمانده عین مکانده بولنه‌مامسی ویاخود بربرلرینه نفوذ ایده‌مه‌مسی خاصه‌سی ـ که : خواص عمومیهٔ اجسامدندر .

عدم مسئولیت = (حقوق) بر فعلك قانوننامهٔ جزاده مجازاتی تعیین اولنمامسی ، یعنی : بر فعلك قانوناً جنحه ، جنایت وقباحتدن عد ایدلمه‌مسی حسبیله فاعلنك دوچار مجازات اولمامسی حالی .

عدمی = عدمه منسوب .

عَدْن [ع.ا.س] جنت ، بهشت ، فردوس ، جنتك افضل واعلی اولان باغچه‌سی .

جنات عدن = جنت باغچه‌لری .

عَدُوّ [ع.ا.ص] دشمن ، خصم ، بدخواه .

عَدید [ع.ا.ص] « متعدد » ایله مترادفدر . چوق ، کثیر ، بسیار ، عددی چوق اولان .

عَدیل [ع.ا.ص] مساوی ، نظیر ، دنك ، همقدر ، هممقدار .

عَدیم [ع.ا.ص] عدم ایله متصف اولان . یوق اولان .

عدیم الاقتدار = اقتدارسز .

عدیم الامکان = امکانسز .

عَدیمَه [ع.ا.ص] «عدیم» ك مؤنثی .

عدیمة الاجنحه = (حیوانات) حشراتدن قنادسز اولانلر . کهله ، پیره کبی .

عدیمة الاسنان = حیوانات ذات الثدیانك ذوی المشیمه وحید المشیمه فرقه‌سندن بعض حیوانات جمله‌سنه اطلاق اولنور .

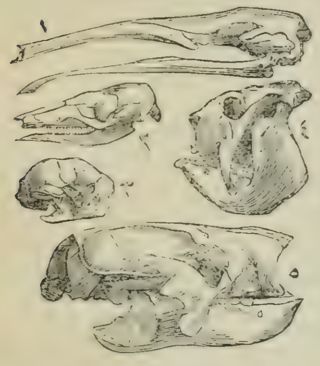

(عدیمة الاسنان)

١ — قارنجه‌جی ، ٢ — طاتو ، ٣ — آمریقا طاتوسی ، ٤ — میاردون ، ٥ — میاردون دوبوست .

عدیمة الرأس = (حیوانات) استریدیه ، مدیه ، صدف اللؤلؤ کبی باشسز حیوانات .

عدیمة الساق = (نباتات) بو تعبیر دوغری دکلدر . هرنباتك ساقی واردر . فقط بعض نباتاتك ساقلری غایت قیصه وقسماً تحت الارض مستور اولدیغندن عواجه عدیمة الساق دنیلیرسه‌ده حقیقتده ساقی واردر .

(عدیمة الساق)

عدیمة الغلاصمه = (حیوانات) قره صوغولجانی کبی جلدلری واسطه‌سیله تنفس ایدوب غلصمه‌لری اولمیان حیوانات سفلیه .

عدیمة الارجل = (حیوانات) سولوك واه‌ثالی کبی اطراف وجوارحی (آیاقلری) اولمیان حیوانات .

عَذاب [ع،ص] اشکنجه، اذیت . جزا ، مجازات § آخرتده گناهکارلره ویریله‌جك اذیت، جزای اخروی § اضطراب، صیقندی ، الم شدید .

عَذْب [ع،ص] طاتلی، خوش،خوشگوار، لذیذ .

عَذْراء [ع،س] قیز اوغلان قیز .

العذراء = (هیئت) سنبله برجنك نام دیگری .

عَذِر [ع،س] گوچ اولاز § غیرممکن اولان .

عَذْمَة [ع،س] لوم وعتاب ایتمك .

عَراء [ع،س] اطرافی آچیق عرصه § قضاء .

عَرائس [ع،س] «عروس»ك جمعی ،گلینلر .

عَرائض [ع،س] (عریضه) نك جمعی . کوچکدن بیوکه یازیلان مکتوبلر .

عَرّادَه [ع،س] آلات قدیمهٔ حربیه‌دن کوچوك بر نوع منجنیق ـ که : تکرلك اوزرنده حرکت ایدردی .

عَرَب [ع،س] عربستان شبه‌جزیره‌سنده مسکون قوم .

عربجه = عرب لسانی || اکلاشلامیان مجهول شی .

عرب بوجیسی = (بحریه) فوچی وسمرن کبی اشیانك سفینه‌یه اخذ ویا اخراجنده عندالاقتضا اجرا اولنان عملیات .

عربستان = قوم عربك ساکن اولدیغی قطعه .

عربسك = (معماری) عرب اصول معماریسی ـ که : قبه‌لری یا علی الاکثر کمر مقطعلرینك دوراننده حصوله گلور، یاخود کروی دیلملردن متشکل بولنور . تزییناتی منشور شکلنده یوسکل کبی انشا ایدلمش صارقمه‌لردن ، اویمه‌لردن ، قبارتمه‌لردن . مثلث کرویلردن عبارت ودیوارلری نقوشه مشابه خطوط ایله مزیندر .

عَرْبَدَه [ع،س] غوغا ، نزاع ، گورلتی § انقتسزلك .

عربده‌جو = اهل نزاع، غوغا، گورلتی آرایان ، سون آدم . غوغاجی .

عَرَبِسْتان [ع،فا،س] ☞ [لغتچهٔ اعلام] .

عَرَبَه [ت، س] آرابا ، آوابه . [آرابه کلمه‌سی ترکجه اولوب ترکی القباده ایسه عین اولمدیغندن بونی الفله یازمق لازمدر .] ☞ [آرابه] .

عَرْبُون [ع س] پی آقچه‌سی .

عَرَج [ع، س] طوپالق ، لنکلك ، آقساقلق : عرج متناوب ، عرج منکب ، عرج آبادی .

عَرْجاء [ع، ص] طوپال ، اعرج اولان دیشی .

عَرَجان [ع،س] اوپال، آقساق آدمك یورومه‌سی .

عَرْش [ع،س] طاوان ، سقف § فلك اعظم § افلاکك اك صوکنجی منزله‌سی .
« یوزینی ایتمش ایدی پاینه فرش
بوقدر عزت و اجلال ایله عرش »
§ تخت عالی ، سریر متعالی .

عرش الجوزا = (قوزموغرافیا) ارنب صورت جنوبیه‌سنده برکوکب ثابتدر .

عَرَصات [ع،س] [«عرصه» نك جمعی ایسه‌ده باشقه معناده مستعملدر .] میدان حشر ، بعد القیامه انسانلرك حشر اولنه‌جقلری ساحه .

یوم عرصات = میدان حشرك آچیله‌جغی گون .

عرصهٔ عرصات = محشر، میدان حشر .

عَرْصَه [ع،س] ابنیه یاپیله‌جق خالی اراضی § میدان .

عَرْض [ع،مص] گوسترمك ، گوسترلمك § بیوك برذاتك پیش چشم دقتنه وضع ورفع ایلمك ، تقدیم ایتمك § بیوك برذاته ـ شفاهاً ویاتحریراً ـ بیان وافاده ایلمك .

عرض تذکره‌سی = مقام سامی صدارتدن مابین همایون جناب ملوکانه باشکتابتنه یازیلان تذکرهٔ مخصوصهٔ رسمیه .

عرض محضر = برمصلحت حقنده متعدد مهرلری حاوی مرجعنه تقدیم ایدیلن استدعانامه .

عرضحال = برمصلحت حقنده مرجعنه ویریلن پوللی استدعا نامه .

عرضحالجی = استدعانامه یازان .

عرض مطلب = (اقونومی) اشیانك طلب درجه‌سنده میدانه چیقارلمسی ، احتیاج نسبتنده اکا طالب بولنمسی قاعده‌سی .

عَرْض [ع،ص] «طول» مقابلی . اك ، اکلیلك § (هندسه) اجسام اوزرنده تصور اولنان ابعاد ثلاثه‌دن اکلیلك .

عرضاً = عرض جهتیله ، اکلیلکنه .

عرض جغرافی = بر محلك سطح کره اوزرنده خط استوادن اولان بعدی .

عرض دائره‌لری = کرهٔ مصنوعه‌لر اوزرنده دائرهٔ استوایه موازی اوله‌رق قطبلره دوغری رسم اولنان دائره‌لر .

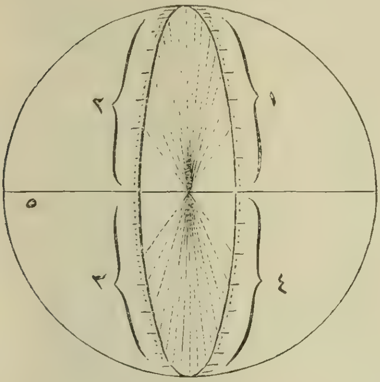

(عرض دائره‌لری)
٢،١ ـ عرض شمالی ، ٤،٣ ـ عرض جنوبی ، ٥ ـ خط استوا .

عرض سماوی = (هیئت) برکوکبك منطقة البروجدن اولان بعدی .

عرض شمالی = (جغرافیا) خط استوادن قطب شمالی‌یه دوغری اولان بعدلر .

عرض جنوبی = (جغرافیا) خط استوادن قطب جنوبی‌یه دوغری اولان ابعاد .

عرضانی = اکلیلکنه ، اکنه اوله‌رق .

عَرَض [ع،س] (منطق) بنفسه قیامی اولمیوب ذاتله ، جوهرله قائم اولان شی . [کل ذات ، بونده کی قرمزیلق عرضدر، شکرذات، بونده‌کی طاتلیلق عرضدر .] § (فقه) نقود وحیوانات ومکیلات وموزوناتدن غیری اولان . قماش ، متاع .

عرض خاص = (منطق) برحقیقته مخصوص اولان عرض .

عرض عام = (منطق) مختلف حقیقتلره شمولی اولان عرض .

عرضی = عرضه منسوب . ذاتی وجبلی اولیوب صوكره‌دن عارض ، حاصل اولان .

عَرَبَطه [ع،س] عود دنیلن چالغی، بربط . [عود] .

عَرْطَل [ع،س] جنس ونوعنك ایجابات طبیعیه‌سندن پك ایری اولان .

عرطلیت = عرطلك .

عَرْعَر [ع،س] (نباتات) طاغ سرویسی، آردیج دنیلن دیكنلی آغاج .

عَرَفات [ع،س] مكهٔ مكرمه‌ده حجاجك یوم عرفه‌ده وقفه‌یه طوردقلری محل مبارك .

عَرَفه [ع،س] شهر ذی‌الحجه‌نك طقوزنجی كونی ، یعنی قربان بایرامندن بر كون اولكی یوم .

عَرَق [ع،س] تر ، غدد عرقیه واسطه‌سیله مسامات جلدیه‌دن افراز ایدیلن طوزلو صو § تركیبی ترشح ایدرك حاصل اولان روح § مسكراتدن راقی دنیلن مایع .

عرق جبین = آلن تری .

عرقین / عرقچین = تری ایچمك ایچون باش كموتنك آلتنه كییلن طاقیه ، سرپوش .

عرقی = عرقه ، تره منسوب .

حمّاء عرقیه = داء العرق دنیلن صیتمه .

عِرْق [ع،س] كسر عین ایله [عرق] .

عُرْقوب [ع،س] (تشریح) اوكچه سیكری § اكریجه سیكر § وعدنده خلف ایدن § كذب وخلف .

عرقوب الرامی = (قوزموغرافیا) قوس برجنی تشكیل ایدن كواكبدن بریدر .

عَرْك [ع،مص] اوغوشدیرمه، دلك ایتمه .

عَرِم [ع،س] صو بندی ، صو سدی : سیل عرم .

عَرَمْرَم [ع،ص] شدید شی § چوق عسكر : لشكر عرمرم .

عَرْنه [ع،س] بیچاغان .

عُرَوا [ع،س] (طب) ایصتمه علتنك وسائر امراض حاده‌نك ایلك دیترتمسی، عروا .

عَرُوس [ع،س] كلین ، یكی اولنن ویا اولنه‌جك اولان قادین ، قز .

عروسی = كلینه ، عروسه متعلق .

عَرُوض [ع،س] بربیتك برنجی مصرعنك جزؤ اخیری ، صوك تفعله‌سی § (ادبیات) علم اوزان شعر § (فقه) «عرض»ك جمعی . نقود وحیوانات ومكیلات وموزوناتدن باشقه اولان متاع وقماش وامثالی شیلر .

عَرِیش [ع،س] چارداق ، صوندرمه ، دالاش .

عَرِیض [ع،ص] آكلو، كنیش ، واسع .

عریض وعمیق = اكنه، بوینه، اطرافیله، اطرافلی اوله‌رق .

عَرِیضه [ع،س] مادوندن مافوقه تقدیم اولنان مكتوب .

عَرِیف [ع،س] (معروفه) بدل شخص حقنده قوللانیلور § صاحب عرفان .

عَزَّ [ع،س] «عزة» ماده‌سندن ماضی مفرد مذكر غائب اولوب بعض تركیباتده (عزیز اولسون) معناسنی افاده ایدر : جناب حق عز وجل .

عَزاء [ع،س] بلا، مصیبت وقوعنده صبرایتمه .

عَزائم [ع،س] «دعا» ، «افسون» معناسنه اولان «عزیمت»ك جمعی . دعالر ، افسونلر .

عَزازیل [عبرانی،س] شیطانك براسمی .

عَزَب [ع،ص] بكار ، تأهل ایتمه‌مش § تشكیلات نظامیه‌دن اول بحریه تفنكجیسنه اطلاق اولنوردی .

عَزرائیل [عبرانی،س] درت ملك مقربدن قبض ارواحه مأمور اولانی . ملك الموت .

نائب عزرائیل = طبیب جاهلدن ، متطببدن كنایه‌در .

عَزْل [ع،مص] (نصب) مقابلی . برمأموری خدمتندن چیقارمه ، بر مأمور خدمتندن ، مأموریتندن چیقارلمه . [طرد باشقه‌در .]

عَزْم [ع،مص] برایشی ایشلمكه ربط قلب ایله قصد وتشبث § كیتمك ، عزیمت ایلمك .

اولو العزم = قوملرینی دین حقه دعوتله اوامر الهیه‌یی قبول ایتدیرمك امرنده عزم وجد واهتمام ایدن انبیای عظام حضراتنه اطلاق اولنور .

عَزْو [ع،مص] نسبت ایتمك ، ایدلمك ، اسناد .

عَزَوِیّات [ع،س] «عزو»ك جمعی . عزولر ، اسنادلر .

عَزِیز [ع،ص] (عزت) ایله متصف، صاحب شرف وعزت § نادر وكمیاب اولان شی § پك زیاده شایان احترام وتكریم اولان § ملل غیر مسلمه عندنده ولی عد اولنان كیمسه § وقتیله اسكندریه ملوكنه‌ده بواسم ویریلوردی .

عَزِیمت [ع،مص] كیتمك ، بریره متوجهاً حركت ایلمك § دعا، افسون ، خواص .

عَسَارَت [ع،مص] عسرتلی ، كوچ ، چتین اولمق .

عَسَاكِر [ع،س] (عسكر)ك جمعی . عسكرلر .

عَسَّال [ع،ص] بال صاتان § طاتلیجه .

عَسَّاله [ع،س] بال پتكی .

عَسْجَد [ع،س] خالص آلتون، ذهب، زر .

عَسَس [ع،س] وقتیله كیجه‌لری اسواقی، ازقه‌یی كزن ، طولاشان ضابطه مأمورینه دینوردی .

عسس باشی = عسس طائفه‌سنك آمری، ضابطی .

عَسْكَر [ع،س] محافظهٔ مملكت ایچون موظف ومرتب اوله‌رق استخدام ایدیلن افراد مسلحه ، بو افرادن هربری . لشكر ، سپاه .

عسكری = عسكره منسوب § عسكرلكه عائد .

سوقیات عسكریه = بر محله عسكر كوندرمك .

اخذ عسكر = اسنانده بولنان افراد اهالینك تحت سلاحه آلنمسی اصولی .

عسكرگاه = اردوكاه ، معسكر .

سرعسكر = هيئت عسكريه‌نك اڭ بيوك آمرى ـ كه : لقب رسميسى : دولتلو عطوفتلو افندم حضرتلرى .

عسكرجه = عسكره ياقيشير صورتده .

عسكرلك = عسكر صفت ووظيفه‌سى .

عَسَلْ [ع،س] بال ، شهد .

شمع عسل = بال مومى .

عسلى = بال كبى ، بال رنكنده اولان .

عسل مصفى = سوزولمش بال .

عَسُوفْ [ع،ص] پك ظالم ، ستمكار اولان .

عَسِيرْ [ع،ص] كوج ، مشكل ، زور . دشوار ، آغر .

عَشاءْ [ع،س] آقشام طعامى ، آقشام يمكى .

عَشّابْ [ع،ص] (نباتات) نباتات مختلفه انواعنى جمع ايله انلر حقنده تدقيقات فنيه اجرا ايدن عالم .

عَشائِرْ [ع،س] « عشيرت » ڭ جمعى . عشيرتلر ، طائفه‌لر .

عَشّارْ [ع،ص] محصولاتڭ عشرينى تحصيله مأمور اولان آدم .

عَشاوَهْ [ع،س] (طب) كوزده حصوله كلن وطاووق قاره‌سى دينيلن علت .

عَشَرْ [ع،س] اون عددى .

احدى عشر = اون بر .

اثنا عشر = اون ايكى .

عَشْرْ [ع،س] بر سورهٔ قرآنيه‌نك اون بلوكده بر بلوكى § اون آيت مقدارى اوقونان جملهٔ شريفه .

عشرخوان = عشر اوقويجى .

عَشَراتْ [ع،س] «عشره» نك جمعى . اونلر .

عشرات خانه‌سى = بر رقم سلسله سنك صاغدن ايكنجيسى .

عَشَرَهْ [ع،س] اون ، ده .

عشرهٔ مبشره = جانب جليل حضرت نبويدن جنتله تبشير بيورلمش اولان اصحاب كرامدن اون ذات . [ابوبكر ، عمر ، عثمان ، على ، طلحه ، زبير ، ابوعبيده ، عبدالرحمن بن عوف ، سعد ، سعيد رضى الله تعالى عنهم حضراتيدر .]

عَشْقْ [ع،س] [عينڭ كسريله‌ده لغتدر .] پك زياده سومه ، افراط درجه محبت ، سوكى ، سوداء :

« ظن ايتمه كه عشق تحلل ايتمش
حسنه صاريلوب تشكل ايتمش »

عشق حقيقى = مقصدسز اولان عشق روحانى ورحمانى .

عشق مجازى = نفس وهوا اساسى اوزرينه مبتنى عشق .

الله عشقنه = اللهى سودیكڭ .

عشق اولسون = برفعلى تحسين مقامنده ايراد اولنور || برفعلى استهزا صورتيله تحسين مقامنده ايراد ايديلور .

پير عشقنه = قارشيلقسز ، مجاناً ، بلابدل .

عشقنه = محبتنه .

عشقباز = يالاندن عاشقلق صاتان ، ساخته عاشق .

عشقبازلق }
عشقبازى } = عشقباز اولانڭ حال ووضعيتى .

عَشِىّ [ع،س] آقشام وقتى .

عَشِيرْ [ع،س] عشره‌نك اجزاسندن بر جزئى ، اونده بر § (رياضيه) برشيئڭ يوزه تقسيمى اعتباريله هرقسمى .

عَشِيرَتْ [ع،س] قبيله ، طائفه ، بر اصلدن كلن زمره ، كروه بشر .

عَصا [ع،س] دكنك ، چوبوق ، صوپا ، اوزونجه باستون ـ كه : اكثريا باشى طوپوزلى ويا قانجه‌لى اولور .

عصاى مذهب }
عصاى ذهب } = اون يدنجى عصر ميلاديده شمسڭ فوق الافق ارتفاعنى تعيين ايچون
عصاى يعقوب } بحريون طرفندن

استعمال ايدلمش برآلت بسيطهٔ رصديه ايدى كه بزكا (آربالت) {Arbalète} دخى دينوردى .

عصاى موسى = حضرت موسى عليه السلامڭ يدلرنده وحضور فرعونده ثعبانه تحول ايدن عصاى مبارك .

شق عصا = آره‌لرينه تفرقه طريانندن دولايى جماعت افرادى بربرندن آيرلمقدن كنايه .

عَصافِيرْ [ع،س] «عصفور» ڭ جمعى . سرچه‌لر .

عَصَبْ [ع،س] (طب) دماغ ايله نخاع شوكيدن نشأت ايدوب توزيع اولندیغى اعضا ايله دماغ آره‌سنده حس وحركتڭ انتقالنه خدمت ايدن بياض ، اينجه ايپلكلردن هر بريسى ـ كه : منتشر اولديغى اعضايه كوره برواسم مخصوص آلير .

نسج عصبى = دماغ ، نخاع شوكى واعصابه غيطه‌يى تشكيل وتركب ايدن نسج ، اوركو .

عصبى = سيكرلى ، سيكرلرى غالب وپك حساس اولان تيزمشربلى آدم § (طب) جملهٔ عصبيه‌يه منسوب .

عصبى المزاج = مزاجى عصبى اولان ، سيكرلرى غالب ، حديد آدم .

عصبى الجناح = (حيوانات) شفاف درت قناده مالك اولان حشراته اطلاق اولنور .

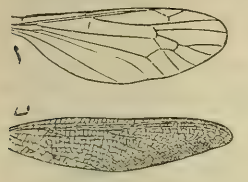

(عصبي الجناح)

عصب رئوى معدوى = (طب) دماغدن صدور ايدن اون ايكى چفت اعصابڭ اونجيسى واڭ بيوكلرندن برى اولوب حركات تنفسيه وقلبيه وافعال هضميه‌يى اداره ايدر .

عصب توأم ثلاثه = (طب) بيندن چيقان اون ايكى چفت اعصابدن بشنجى چفت سيكركه : آلت ، اوست چكه‌لرله يوزه حس وحركت ويرر . [يعنى بونڭ عصب فك اعلى ، عصب فك اسفل ، شعبهٔ عينيهٔ ويلليس ناميله اوچ شعبه‌سى واردر .]

عصب سمعى = (طب) دماغدن صدور ايدن اون ايكى چفت اعصابدن سكزنجى چفت سيكركه : بالخاصه ايشتمك حسنه مختصدر .

عصب بصرى = (طب) دماغدن خروج ايلين اون ايكى چفت اعصابدن ايكنجى چفت سيكركه : فوطوغراف جامى كبى طبقهٔ شبكيه‌ده تحصل ايدن خيالى كورمك نعلنى حس ايدوب آكلايان دماغده‌كى مراكز بصريه‌يه نقل ايدر .

عصب شمى = بالاده بيان اولنان چفت سيكرلرڭ برنجى چفتى كه : بورن دليكلرينڭ يوقارولرينه قدر كلير . قوقو طويمق حسنه مختصدر .

عصب اشتياق = (طب) بالاده مذكور سيكرلرڭ دردنجى چفتى اولوب كوزڭ يالڭز حركتنه خادمدر .

عصب شوكى = (طب) مذكور سيكرلردن اون برنجى چفت سيكركه : وقت مساعيده كوكسى متين طوتمغه خادمدر .

عصب لسانى بلعومى = (طب) مبحوث

سکرلرك طوقوزنجی چفتی کە : بویون وبوغازدەکی عضلاتە حس و حرکت ویردیکی کبی لساندەکی شعباتی ایلە حس ذوق دخی آیروجە اخذ ایلر .

عصب وجهی = (طب) مبحوث سکرلردن یدنجی چفتی اولوب باش و قولاغك داخل وخارج اتلرینە وکوز چوقوری و یاناق اتلرینە حرکت ویرر .

عصب کبیر تحت اللسان = (طب) دماغدن صادر اولان سالف الذکر اون ایکی چفت سکردن اون ایکنجی چفتی اولوب کوکسدن بوینە دوغری ممتد عضلاتە وبالخاصە دیلە حرکت ویرمك خدمتیلە مکلفدر .

جملهٔ عصبیه = (طب) وجود حیوانیدە حس وحرکتە مختص بادی اولان وسائطك ـ کە : اعصابدن عبارتدر ـ هیئت مجموعەسی دیمکدر :

جملهٔ عصبیهٔ حیات نسبیه = (طب) احتساسات ، تعقلات ، سوق طبیعینك مرکزی وحرکاتك فاعل مشوق اولان یعنی مخصوصات حیوانیەیی ادارە ایدن جملهٔ عصبیه .

جملهٔ عصبیهٔ حیات عضویه / **جملهٔ عصبیهٔ سمپاتی کبیر** } = (طب) هضم ، دوران دم ، تنفس ، افرازات کبی حیات نباتیەنك وظائف مختلفەسنی ادارە ایدن جملهٔ عصبیه .

قوهٔ عصبیه / **سیالهٔ عصبیه** } = اعصابك حائز اولدیغی قوی وخواص ـ کە : هنوز ماهیتی اکلاشیلەمامشدر .

اعصابە طوقونمق = حدت وصیقنتی‌یی موجب اولمق .

عَصَبه [ع،س] نوورن، برحجرهٔ عصبیه ایلە استطالاتندن متشکل برجسم .
§ خصم، اقربا § پدر طرفندن اقربا اولانلر § (فرائض) ادلهٔ شرعیەدە معین بر سهمی اولمیوب اصحاب فرائضدن متباقی فضلەیی اخذ ایدن وبالکز بولندیغی صورتدە جمیع ترکەیی احراز ایلین وارثدر § (معماری) هرهانکی برمستطیلك برخط اطرافندە دورانیلە حاصل اولان سطح ـ کە : بونکلە (ژبە) ترسیم ایدلمش اولور .

عصبهٔ نسبیه = میتە نسبتاً قرابتی بولنان اشخاص .

عصبهٔ سببیه = مولی العتاقه ویا انك عصبەسی .

عصبه بنفسه = میتە نسبتندە انثی داخل اولمیان یعنی کندوسیلە میت بیننده نساء بولنمیان مذکر .

عصبه بغیره = یالکز ایکن سهام معینەلری نصف ومتعدد ایکن ثلثان اولوبدە ارکك قرداشیلە برابر بولنان نساء .

عصبه مع الغیر = دیکر برمؤنث ایلە برابر بولندقلری حالدە عصبه اولان نسادر .

عَصَبیّت [ع،س] اقرباسنه، قومنه نصرت ایتمك قیدندە بولنمق ، غیرت کودمك .

عَصْر [ع،س] زمان ، وقت ، ایام ، دهر § دور ، هنکام ، عهد تاریخچە یوز سنەدن عبارت اولان زمان § ایکندی وقتی § صیقمق ، صویی چیقارمق .

عَصَرَه [ع،س] قاصیرغە دینلن دوزکار .

عَصْفَر [ع س] پاپاغان یمی .

عُصْفُور [ع ، س] سرچە قوشی . [سرچه] .

عَصِیدَه [ع،س] معروف عرب یکی ـ کە: اورتاسنە بامیە قونلمش خمیر بولامجندن عبارتدر .

عَصِیر ـ عَصِیره [ع،س] (عصاره) ایلە مترادفدرلر . بر شیئك تعصیر ایدیلەرك چیقارلمش صویی ، یاغی .

عَضُد ـ عَضْد [ع،س] (طب) دیرسکدن اوموزباشنە قدر اولان قول قطعەسی ، بازو .

عظم عضد = (طب) بازو کمیکی .

(عظم عضد)

١ — رأس عضد ؛ ٢ — حدبهٔ کبیره ؛ ٣ — حدبهٔ صغیره ؛ ٤ — میزابهٔ ذات الرأسین ؛ ٥ — شاخصهٔ فوق اللقمه ؛ ٦ — شاخصهٔ فوق البکره ؛ ٧ — جوف منقاری ؛ ٨ — میزابهٔ التوائیه ؛ ٩ — بکره ؛ ١٠ — لقمه .

بتر عضد = قول کسمك عملیاتی .

عضدی = (طب) «عضد» دینلن قول قطعەسنە متعلق اجزای بدنیه ـ کە : شریان ، ورید ، عصب وعضلەنك هیئت مجموعەسنە شاملدر .

عَضَلات [ع،س] (عضله) نك جمعی . § (طب) بدندەکی لیف لیف اولان اتلرکە: وجودك حرکاتنی ایفایە خادمدرلر . [بولندقلری موقعە کورە برر اسم مخصوص آلیرلر .]

عضلات بین الاضلاع = (طب) اضلاع دینلن قابورغە کمیکلرینك آرەلرندەکی بوشلقلری طولدیران عضلەلر .

عضلات تحت الاضلاع = (طب) عضلات بین الاضلاعك قسمندن اولوب ایچ طرفدە واقع اولان عضلەلر .

عضلات باسطه = اطرافك اوزامسنە ، مستقیم دورمسنە خادم اولان عضلات .

عضلات قابضه = اعضانك قیصالمسنی ، بوکولمسنی موجب اولان عضلات .

عضلات مدوره = اعضانك حرکات منحنیە اجراسنە خدمت ایدن عضلات .

عضلات رافعه = اعضایی قالدیریجی ، وچکیجی عضلەلر .

عضلات معصره = قوهات طبیعیەیی صیقیجی ، بوزوجی عضلەلر .

عَضَلَه [ع،س] (طب) بدندەکی قبا ات، لحم لیفی § حرکات بدنیەیی اجرا ایدن وبربرندن برر صفاق (زار) ایلە تفریق ایدلمش اولان ات پارچەسی . لحم عضلاتك جوهرینی تشکیل ایدن مادەدر .

عضلهٔ مخططه = (طب) لیفلری اوزرندە خطوط موجود اولوب اختیار وآرزو داخلندە حرکت ایدر .

عضلهٔ ملساء = (طب) لیفلری دوز ، املس اولوب حرکاتی اختیار داخلندە دکلدر .

عضلهٔ قفویه = (طب) باشك ، اکسەنك اوست طرفنە یاقین اولەرق آرقە جهتنە موضوع ات پارچەسی ـ کە : باش دریسنی آرقەیە دوغری چکمك وظیفەسیلە مکلفدر .

عضلهٔ جبهیه = (طب) آلنك اوك طرفنە موضوع اینجە ، اکلی ، مربع الشکل ات پارچەسی .

عضلهٔ حاجبیه = (طب) قاش قوسنك بورونە یاقین طرفنە موضوع عضلە کە: قاشلرك چاتلمسنە خدمت ایدر .

(عضلات)

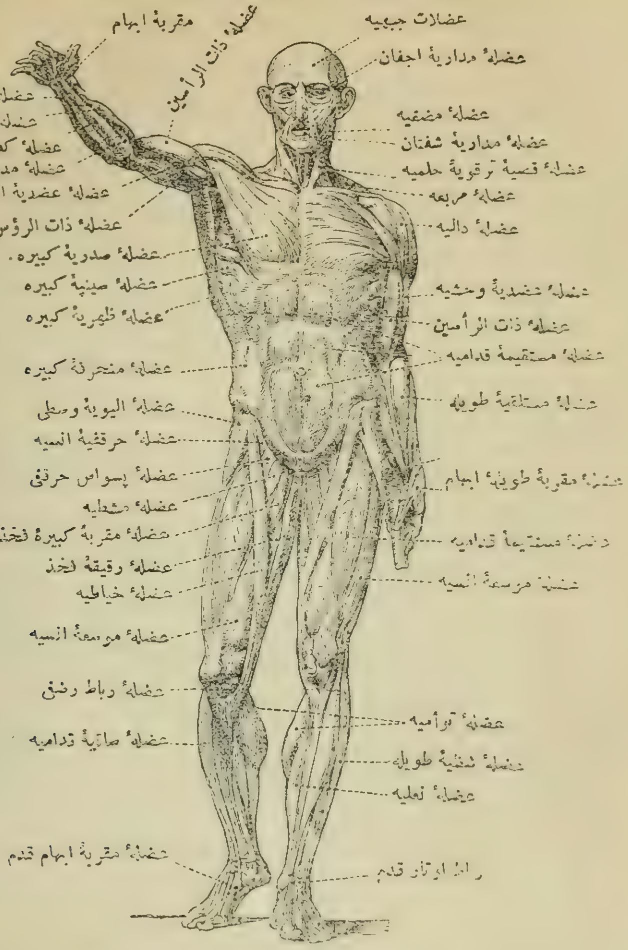

عضلهٔ محیطهٔ اجفان = (طب) كوز چوقورینك اطرافیله كوز قپاقلرینك ایچروسنه دوغری موضوع ومفروش اولان اینجه، اكلی ات پارچه‌سی .

عضلهٔ مستعرضهٔ انف = (طب) بورونك ایكی یان طرفنه موضوع مثلث الشكل ات پارچه‌سی كه : خدمتی بورون دلیكارینی صیقمقدن عبارتدر .

عضلهٔ تحت الشوكیه / **عضلهٔ فوق الشوكیه** = (طب) كورك كمیكینه قول كمیكنك یوقاری وآشاغی قسملرینه مربوط عضله‌لركه : وظیفه‌لری قولی یوقاری قالدیرمق وبدندن اوزاغه دوغری چویرمكدر .

عضلهٔ تحت الكتفیه = (طب) كورك كمیكنك آلتنده‌كی چوقوره وقولتوق آلتنه وقول كمیكنه موضوع ومربوط ات پارچه‌سی كه : قولی بدنه یاقین اوله‌رق چویرمكه خدمت ایدر .

عضلهٔ ذات الرأسین = (طب) بری قولده، دیكری فخذ دنیلن اویلوق قطعه‌سنده بولنان ایكی عضلهٔ مهمه دركه : باش طرفده‌كی اوجلرینك ایكی چاتال اولمسی (ذات الرأسین) اسمیله یاد وتسمیه‌لرینه سبب اولمشدر .

عضلهٔ عذاریهٔ كبیره = (طب) یوزك اورته ویناق كمیكنك آرقه طرفنه وخارجنه موضوع ات پارچه‌سی .

عضلهٔ دالیه = (طب) اوموزده (ترقوه) دنیلن كوپریجك كمیكیله كورك كمیكی وعظم عضد اوزرینه موضوع برات پارچه‌سی .

عضلهٔ درقیهٔ لامیه = (طب) یوقاریده لام شكلنه مشابه اوله‌رق بوینك اورطه‌سنده موضوع اولوب (عظم لامی) دنیلان كمیكه وآشاغیده (غضروف درق) نامنی آلان صدا قوطیسی (خنجره) قیقرداغنه مربوط ات .

عضلهٔ صدغیه = (طب) عظم صدغی دنیلن شقاق كمیكنك تشكیل ایتدیكی حفره صدغیه‌یی املا ایدن عضله .

عضلهٔ مثلثهٔ ذقنیه = (طب) الت چكه كمیكنك اورته‌سنه یاقین ویوسكل كبی طاشیق عضله .

عضلهٔ مضغیه = (طب) برطرفدن اوست ودیكر طرفدن الت چكه كمیكنك طیش یوزینه

مربوط ات پارچه‌سی‌که : خدمتی الت چکه‌یه حرکت ویرمکدن عبارتدر .

عضلهٔ جلدیه = (طب) بوینك اوك ویان طرفلریله اوموزوصدرك یوقاری واوك طرفنه تحت الجلد موضوع اولان ات پارچه‌سی‌که : وظیفه‌سی الت چکه والت دوداغی آشاغی چکمکدر .

عضلهٔ ضرسیهٔ لامیه = (طب) یوقاری طرفدن الت چکه‌یه و آشاغیدن عظم لامی دنیلن کمیکه مربوط عضله .

عضلهٔ ظهریه = اوموغه کمیکنك اون دردنجی فقره‌سندن اون طقوزنجی فقره‌سنه قدر امتداد ایدن عضله .

عضلهٔ الیه = (طب) یوقاری طرفدن باشك آرد کمیکنه وشتاق کمیکنك چیقندیسنه وبلده فقراتك اوجنه مربوط ات پارچه‌سی .

عضلهٔ مستعرضهٔ عنق = (طب) یوقاریدن اوموغه کمیکلرینك اوچنجیدن یدنجی فقراتنه قدر بش عددینك یان چیقندیلرینه وآشاغیدن ینه بوفقراتك سکزنجیسندن اون اوچنجیسنه قدر اولان التی عددینك یان چیقندیلرینه مربوط عضله .

عضلهٔ نابیه = (طب) اوست چکه‌ده حفرهٔ نابیه دنیلان چوقوره موضوع عضله .

عَضَلِينْ [ع،س] (طب) لیفینه مشابه وقانك اجزاسندن اولوب الیافك تشکلنه خدمت ایدر برمادهٔ مخصوصهٔ عضویه .

عَضُوضْ [ع، ص] دیشلر یله ایصیریجی § ستمکار ، جور ایدن .

عَضِيضْ [ع، س] برشیئی دیشلریله ایصیرمق .

عَطاءْ [ع،س] عطیه ، ویرکو ، بخشش ، پیشکش ، باغشلامه .

عَطّارْ [ع،ص] کوزل قوقولی شیلر صاتان آدم § دکانده ایکنه ایپلیك ، کبریت کبی اوفاق تفك شیلر صاتان آدم ، دکان صاحبی چرچی .

عَطالَتْ [ع،مص] معطل اولمه ، ایشدن قالمه ، طورغونلق § تنبللك § (حکمت) حرکتده بولنان جسمك کندیلکندن سکون وسکون اوزره اولان جسمك بلاسبب حرکت کسب ایده‌مه‌مسی خاصه‌سی‌که : خواص عمومیهٔ اجسامدن بریدر § (طب) تقاص فلبك ناتمام اولمسندن دولابی دورانده تولد ایدن مانعه .

عَطايا [ع،س] (عطیه) نك جمعی .

عَطْسَه [ع،س] آقصیرمه ، آقصیریق .

عَطَشْ [ع،س] صوصامه ، صوسزلق ، آتشنکی .

عَطْشانْ [ع،س] صوصامش ، صوسز ، تشنه .

عَطْفْ [ع، مص] میل ایتمك ، میل ایتدیرمك ، اماله .

« عطف انظار ایدوب ضایعنه
حیرت افزا اولان بدایعنه »

§ اسناد ایلمك § برکله ویاجمله‌نك ماقبلنده‌کی کله ویا جمله‌نك حکمنه تابع اولمق شرطیله آکا ربطی .

حرف عطف = (نحو) ایکی کله ویاایکی جمله‌یی برحکمده جمع ایدن حرف ، ادات .

عطف بیان = معطوف ومعطوف علیهك هم معنی اولملری خصوصی .

عطف تفسیر = تأیید مقصد ومعنی ایچون ایکی مترادف کله آره‌سنه حرف عطف کتیرمك .

عطفی / عطفیه = عطفه منسوب ومتعلق .

عَطُوفْ [ع،ص] پك اسیرکه‌ییجی ، رحیم ، شفیق .

عطوفی = مرحمتلی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

عاطُوفَتْ [ع، س] مرحمت ، شفقت . [لغات مولده‌دندر .]

عطوفتلو = صهریت سنیهٔ حضرت خلافتپناهی‌یه مظهریتله بکام اولان ذوات کرام ایله عسکریدن برنجی فریقلق ، ملکیه‌دن بالا رتبه‌لرینی احراز ایدن ذواته مخصوص القاب رسمیه‌در . [رتبهٔ سامیهٔ وزارت ومشیریتی احراز ایلمش داماد پاشالر حضراتیله سرعسکرلك مقام عالیسنده بولنان ذات حقنده : دولتلو عطوفتلو القابی استعمال اولنور .]

عَطِيَّه [ع،س] بخشش ، احسان ، پیشکش .

عَطِيفْ [ع،ص] نازك وملایم اولان § سوکیلی ، محبوب اولان .

عَطِينْ [ع،ص] وجودی فنا قوقان آدم .

عَظائِمْ [ع، س] (عظیمه) نك جمعی . فوق العاده اوله‌رق وقوع بولان خصوصات .

عَظْمْ [ع،س] بیوکلك ، اولولق .

عَظْمْ [ع،س] کمیك ، استخوان § (طب) وجود حیوانینك چاتیسی مقامنده اوله‌رق اك قاتی پارچه‌لردن هر بری‌که : بولندقلری موقعه کوره برر اسم مخصوص آلیرلر .

عظم انفی = (طب) بورونك اوجنده‌کی قیقرداق ایله کوکنك مابیننده اولوب مقابلی اولان دیکر کمیکله برونك کمرینی تشکیل ایدن کوچوك کمیکلرك هر برینه اطلاق اولنور .

عظم اهرامی = (طب) بیلك کمیکلرندن برنجی صره عظامنك عظم زورقیدن بدء ایله اوچنجیسی . [اهرام شکلنده اولمسی بووجهله تسمیه‌سنه سبب اولمشدر .]

عظم ترقوه = (طب) کوکسك اوك ویوقاری طرفنه عرضانی اوله‌رق موضوع اولاز ولسان عوامده کوپریجك دنیلن کمیك .

عظم جبهی = (طب) بینك محفظه‌سی مقامنده اولان وجمجمه دنیلن باش کاسه‌سنی قداماً تشکیل ایدن آلن کمیکی .

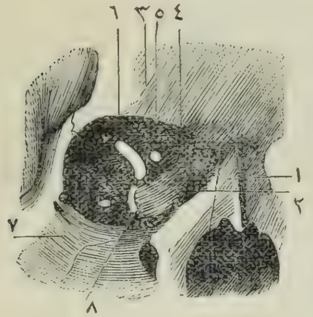

(عظم جبهی)

١ ـ عظم انفی ؛ ٢ ـ عظم وجنی ؛ ٣ ـ عظم جبهی ؛ ٤ ـ عظم فوق الحجاجی ؛ ٥ ـ میزابهٔ دمعیه ؛ ٦ ـ ثقبهٔ بصریه ؛ ٧ ـ فرجهٔ وتدیه ؛ ٨ ـ قنات تحت الحجاجیه .

عظم جداری = (طب) بینك محفظه‌سی مقامنده اولان جمجمه‌یی تشکیل ایدن کمیکلردن عظم صدغینك اوست جانبنه دوغری ایکی یان طرفه مصادف کمیکلردن هر بری .

☞ [اسکات] .

عظم حمصی = (طب) بیلك کمیکلرندن برنجی صره عظامنك عظم زورقیدن بدء ایله دردنجیسی .

عظم حرقفه = (طب) بین الناس قالچه کمیکی دنیلن کمیك‌که : صاغ، صول اعتباریله چفتدر .

(عظم حرقفه)

١ — ورك ؛ ٢ — حرقفه ؛ ٣ — عانه ؛ ١ — قنزعهٔ حرقفیه ؛ ٢ — شوك حرقفیٔ قدامی؛ ٣ — شوك حرقفیٔ خلفی ؛ ٤ — حفرهٔ حرقفیهٔ خارجیه ؛ ٥ — ثلمهٔ كبیرهٔ وركیه؛ ٦ — شوك وركی ؛ ٧ — جوف حق ؛ ٨ — ثقبهٔ مسدده .

عظم حنكی = (طب) طماق قبه‌سیله بروزدلیكارینك آرقه طرفنه موضوع وایكی قطعه‌سندن بری افقی ، دیكری قائم اولان كمیكاردن هربری .

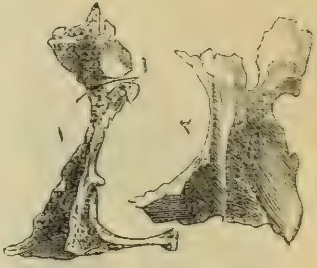

(وضعیت طبیعیه‌ده عظم حنكك خلفدن كورونیشی)

١ ـ ثقبهٔ حنكیه ؛ ٢ ـ وجه وحشیٔ حنك.

عظم رضفه = (طب) بین الناس دیزقپاغی دینیلن كمیك . [اسكات] .

عظم ركابی = (طب) قولاق دروننده‌كی درت كمیكدن اوزنكی شكلنده اولانی . [سمع] .

عظم زند = (طب) قولك صول طرفنده وكوچوك سرچه پارمق جهتنه مصادف اولوب دیرسكدن بیلكه قدر ممتد اولان كمیك . [اسكات] .

عظم زورق = بیلك كمیكارندن باش پارمق استقامتنده برنجی كمیك . [آیاق بیلكنده‌كی كمیكه (عظم زورقیٔ قدم) دینور.]

عظم سندانی = (طب) قولاق دروننده‌كی درت كوچوك كمیكدن اورس شكلنده اولانی. [سمع] .

عظم شظیه = (طب) دیز قپاغنك حذاسندن آیاغه قدر ممتد اولان انجه كمیك. [اسكات] .

عظم ظفری = (طب) كوز چوقورینك آت اغیسنه و برون كوكنه یاقین اوله‌رق موضوع طرناق كبی كوچوك ایكی قطعه كمیكدن هربری .

عظم صدغی = (طب) بین محفظه‌سی اولان جمجمه‌نك یان وآشاغی طرفنده موضوع بولنان وشتاق كمیكی دنیلن عظم .

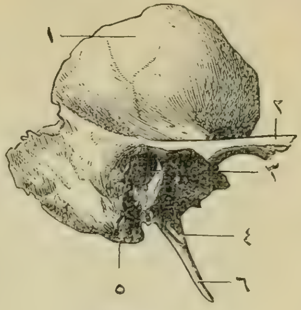

(عظم صدغی)

١ـ قطعهٔ فلسیه؛ ٢ـ نتؤ عذاری؛ ٣ـ مجرای سمعیٔ خارجی ؛ ٤ـ نتؤ غلافی ؛ ٥ـ نتؤ حلمی ؛ ٦ـ نتؤ ابروی .

عظم عجز = (طب) قویروق صوقومی دنیلن محله تصادف ایدن كمیك. [اسكات] .

عظم عدسی = (طب) قولاق دروننده‌كی درت كوچوك كمیكدن مرجك شكلنده اولانی. [سمع] .

عظم عضد = (طب) دیرسكدن اوموز باشنه قدر ممتد اولان كمیك كه : بین العوام بازو كمیكی دینور . [عضد] .

عظم عقب = (طب) آیاق اوكچه‌سنی تشكیل ایدن كمیك .

(عظم عقب)

١ ـ عظم عقب ؛ ٢ ـ عظم كعب؛ ٣ ـ عظم نردی؛ ٤ـ زورقی؛ ٥ ـ اوچ عظام اسفینیه .

عظم غربالی = (طب) جمجمه‌نك آلت واوك طرفنه وتقریباً ایكی كوز آره‌سنده برون كوكنك آرقه جهتنه موضوع كمیك . [قالبور كبی برچوق دلیكاری اولمسی بو وجهله تسمیه‌سنه سبب اولمشدر.] [جمجمه].

عظم فخذ = (طب) اویلوق كمیكی .

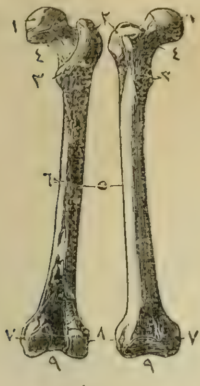

(عظم فخذ)

ا ـ وجه خلفی، ب ـ وجه قدامی. ١ ـ رأس فخذ ، ٢ ـ طروخانتر كبیر ، ٣ ـ طروخانتر صغیر ، ٤ـ عنق تشریحی، ٥ ـ جسم فخذ، ٦ ـ خط مشنج ، ٧ ـ لقمهٔ انسیه، ٨ ـ لقمهٔ وحشیه ، ٩ـ بكره .

عظم فك اعلی = (طب) اوست چكه‌یی تشكیل ایدن ایكی كمیكدن هربری .

عظم فك اسفل = (طب) آلت چكه كمیكی. [جمجمه] .

عظم قص = (طب) بین الناس ایمان تخته‌سی دنیلن كوكس تخته‌سی كمیكی ـ كه : صدرك اوك ووسطنه موضوعدر .

(عظم قص ـ وجه قدامی)

١ ـ مفاصل ترقویه ، ٢ ـ قطعهٔ عوكشیه ، ٣ ـ جسم عظم قص ، ٤ ـ ثلمهٔ ذراعیه ، ٥ ـ ذیل خنجری .

عظم قصبه == (طب) دیز حذاسندن آیاغه قدر ممتد قالین کمیك .

١ ـ حدبهٔ وحشیه ،
٢ ـ اشواك ،
٣ ـ حدبهٔ انسیه ،
٤ ـ حدبهٔ قدامیه ،
٥ ـ خافهٔ قدامیه ،
٦ ـ وجه انسی ،
٧ ـ کعب انسی .

(عظم قصبه)

عظم قفا == (طب) بین مخفظه‌سی اولان جمجمه‌یی تشکیل ایدن کمیکلردن باشك آرقه طرفنه مصادف کمیك .

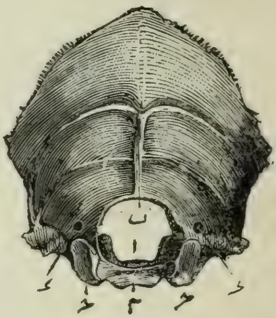

(عظم قفا)

ا — ثقبهٔ قفویه ، ب — قنزعهٔ قفویه ، ح — اقمه ، ء — نتؤ قفوی ، م — ثقبهٔ لقمویه .

عظم کبیر == (طب) بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك عظم مربعدن بدء ایله اوچنجیسی .

عظم کتف == (طب) اوموزك آرقه طرفنه موضوع اولوب بین الناس کورك کمیکی دینلن عظم .

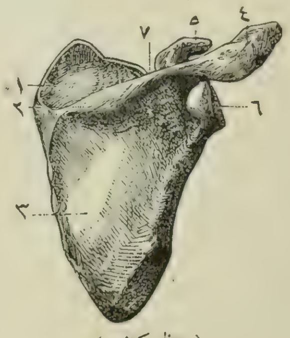

(عظم کتف)

١ ـ حفرهٔ فوق الشوکیه ، ٢ ـ شوك کتفی ، ٣ ـ حفرهٔ تحت الشوکی ، ٤ ـ نتؤ اخرمی ، ٥ ـ نتؤ غرابی ، ٦ ـ جوف عنابی ، ٧ ـ ثلمهٔ غرابیه .

عظم کعب == (طب) آیاق بیلکی کمیکلرندن الك طیشاروده اولانی که : بوکا بین الناس طوپوق کمیکی دینور .

عظم کعبره == (طب) قول قطعه‌سنك دیرسکدن بیلکه قدر اولان پارچه‌سنی تشکیل ایدن کمیکلردن باش پارمق حذاسنه مصادف اولانی . [اسکات] .

عظم کاوبی == (طب) بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك عظم مربعدن بدء ایله دردنجیسی .

عظم لامی == (طب) حنجره دینلن صدا قوطیسنك فوقنده‌کی کمیك .

عظم مربع == (طب) بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك باش پارمق استقامتنجه موضوع اولان برنجی کمیکی .

عظم مربعی == (طب) بو دخی بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك عظم مربعدن صوکره‌کی .

عظم اسفینی } (طب) آیاق بیلك کمیکلرندن
عظم مخروطی } اوك طرفه تصادف ایدن ایکنجی صره عظامندن اوچ کمیك که : اول ، ثانی ، ثالث ناملریله بربرندن تفریق ایدیلیرلر .

عظم میکعه == (طب) برون دلیکلرینك آره‌سنده‌کی پرده‌نك ارقه طرفنی تشکیل ایدن اوزونجه ویاصی کمیك .

عظم زردی == (طب) آیاق بیلك کمیکلرندن ایکنجی صره عظامنك اوکه مصادف اولانی که طاوله زاریله بکزه‌دیکندن بو اسمی آلمشدر .

عظم وتدی == (طب) جمجمه‌نك الت طرفنی وزمینی تشکیل ایدن ویراصه‌یه مشابه اولان کمیك .

عظم وجنی == (طب) بین الناس یناق کمیکی دینلن مربع الشکل ایکی کمیکدن هربری . (ایسکات) .

عظم هلالی == بیلك کمیکلرندن برنجی صره عظامنك عظم زورقیدن بدء ایله ایکنجی مرتبه‌ده بولنانی .

بنیهٔ عظمی == (طب) اوعیهٔ شریانیه ووریدیه واعصاب واوعیهٔ لنفاویه‌دن مرکب اولوب سمحاق دینلن بر غشای خارجی ایله مستوردر .

عظمین == کمیکك اس عضویسنی تشکیل ایدن بر مادهٔ غضروفیه .

مخ عظمی == عظام طویله‌نك داخلنده بولنان شحم رقیق ، ایلیك .

عَظَمَت [ع، س] بیوکلك ، اولولق :

« حق تعالی عظمت عالمك پادشهی
لامکاندر اوله‌ماز دولتنك تختکهی »

§ غرور ، کبر ، نخوت § دبدبه ، طنطنه ، دارات .

عظمتلی == شکوه و جلال صاحبی .
|| کبرلی ، مغرور ، خودپسند || دبدبه‌لی ، طنطنه‌لی ، شعشعه‌لی .

عَظیم [ع، ص] بیوك ، اولو ، کبیر § عالی ، رفیع ، بلند § اهمیتلی ، مهم .

عظیم الشان == شانی عالی اولان : قرآن عظیم الشان [جمعی عظام] در .

عَظیمه [ع ، س] فوق العاده وله‌رق واقع اولان خصوص ، مسئلهٔ مهمه (جمعی عظائم کلیر) .

« او اثناده بالتصادف داین وفات ایدرك ، بر مال عظیم ایله ایکی یتیم ترك ایدنجه دفتردار بولنان ذات کویا بردفینهٔ درایت کشف ایتمش کبی تاجرك رحلتنی ..... »

عَفارَت [ع، س] شیطنت ، شیطانلق . § شریرلك .

عَفاریت [ع، س] ج : (عفریت) . فوق العاده شریر اولانلر .

عَفافَت [ع، س] محرماتدن اجتناب ایتمك ، عفیفلك .

عَفص [ع، س] (نباتات) مازی دینلن معروف دانه .

عَفو [ع، مص] صوچندن کچمك ، صوچی باغشلامق § عقوبت وجزادن آزاده ایلمك : عفو جزادن مؤثردر .

«آیت « والکاظمین الغیظه » باق عفو ایت بنی حضرت باری تعالی در مجیب السائلین . »

عَفُوّ [ع، ص] کثیر العفو اولان .

عَفیف [ع، ص] عفتله متصف اولان ، محرماتدن مجتنب ، ناموسلی .
{ مؤنثی (عفیفه) در . }

عَقائِد [ع، س] (عقیده) نك جمعی . اعتقاد اولنان شیلر : عقائد دینیه ، شرح عقائد .

عَقار [ع،ا] خانه، خان، دکان، ترلا، بوستان کبی ملك : اصحاب عقار .
جمعی : (عقارات) کلیر .

عَقّار [ع، ا] معالجه ایچون استعمال اولنان کوك { جمعی اولان عقاقیر دها مستعملدر . }

عَقارات [ع،ا] (عقار) ك جمعی . عقارلر، منزل، مأوی، دکان، باغ، ترلا، کبی شیلر : عقارات سنیه .

عَقارِب [ع،ا] عقربك جمعی. عقربلر: عقارب هلاهل نثار .

عَقارَت [ع،ا] قیصرلق، قیصر اولمه .

عَقاقیر [ع، ا] (عقّار) ك جمعی . معالجاتده مستعمل کوکلر .

عَقائم [ع،ا] (عقیم) ك جمعی، عقیم، قیصیر اولانلر .

عَقِب [ع،ا] ولد، نجل { جمعی اولان اعقاب دها مستعملدر . }

عَقِب [ع، ا] { زبانزدی قافك فتحی وبانك سکونیله‌در. } اوکچه، باشنه، مؤخرالقدم § برزمانی تعقیب ایدن زمان .

عقب کیر == تعقیب ایدیجی، ایدن .

عظم عقب == اوکچه کمیکی .

عقبی == اوکچه‌یه متعلق .

درعقب == همان، بلا تأخیر، متعقباً :
« عقبندن ایریشور فیض صباح اقشامك »

عَقَبه [ع،ا] تهلکه‌لی کچید § تهلکه، مخاطره . جمعی (عقبات) کلیر :
« طولو دیزکین کیدیلورمی عقبات اجله »

عَقد [ع،مص] باغلامق، باغلانمق، دوکوملمك : عقد نکاح § قورمق ، قورلمق : عقد مشورت ، عقد مجلس . نکاح اجراسی .

حل وعقد == چوزمك وباغلامق || ایشی نتیجه‌لندیرمك : حل وعقد امور
(فقه) طرفین برخصوصی التزام وتعهد ایتمك ـ که : ایجاب وقبولك یکدیکره ارتباطندن عبارتدر .

عقد ثانی == (فقه) طرفینك برخصوصی التزام وتعهدی اثناده ایلك ایجاب وقبول ایله ارتباط ایچیوب ایکنجی ایجابك قبول خیر ایله ارتباطندن حاصل اولان عقد .

عُقْر [ع،مص] قیصیر اولمق .

عَقْرَب [ع،ا] قویروغی اوجنده سمدار برایکنه اولان حشرات مؤذیه‌دن معروف حیوان § مضرآدم، فنالغی کیزلیدن کیزلی‌یه یپان آدم .

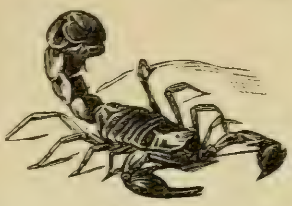

(عقرب)

§ ساعتك ایکی ایکنه‌سندن قیصه‌سی . § (قوزموغرافیا) بروج اثنی عشردن سکزنجیسی ـ که : شمس تشرین‌اولده بورایه داخل اولور .

(عقرب برجی)

قلب العقرب == عقرب برجی تشکیل ایدن ۳۲ کوکبك اك مشهوری .

اکلیل العقرب == مذکوربرجك ایکنجی واك مشهور اولان یلدیزی اولوب (اکلیل الجبهه) دخی دینور .

عَقْل [ع، ا] انسانده مادهٔ ادراك اولان ودیعهٔ الهیه، خرد، هوش، اوص.
§ اصطلاح شرعیده نفس ناطقهٔ انسانیه ایچون بر قوتدر ـ که : کندیسیله علوم وادراکاته نفس مستعد اولور § ذکا، ذهن، فکر § آکلامه، فهم وادراك ایلمه § رأی وتدبیر، چارهٔ تسویه :
« حق یول آرامق واجبه‌در عقل سلیمه
توفیقی ایرسه خدا راهبر ایلر »
و :
« ضیای عقل ایله تفریق حسن وقبح اولنور
که نور مهردر ایلدین الوانی تشهیر »
§ (عروض) بحر وافرك مفاعلتن جزئندن لامی یعنی بشنجی حرف متحرکی اسقاط ایلمکه اطلاق اولنور .

عقل آلمق == قوهٔ مفکره استیعاب ایتمك، آکلامق .

عقلی آلمق == مدهوش ایتمك .

عقل اوکرتمك == یول کوسترمك، چارهٔ تسویه بولمق .

عقل اوکرتمك == باشقه‌سندن تدبیر وچاره اوکرنمك || عبرت ونصیحت آلمق .

عقل اول == ذکای فوق‌العاده || ذکای فوق‌العاده ایله متصف اولان { فلسفهٔ قدیمه اصطلاحاتندندر . }

عقل ایتمك == عقلنه کتیرمك ، درخاطر ایتمك ، دوشنمك ، ملاحظه ایلمك .

عقل ایردیرمك == اکلایه‌بیلمك .

عقل باشده اولمق == یاپدیغنی بیلمك، استراحت ذهنه مالك اولمق .

عقل باشه کلمك == اوصلانمق ، متنبه ، منتصح اولمق || دالغینلقدن اویانمق، آیلمق .

عقل باشدن کیتمك == مدهوش اولمق .

عقل دیشی == یکرمی یاشندن صوکره آغزك اك کیریسنده چیقاریلان آزی دیشی

عقل کل == ساحهٔ طبیعتده مشهود اولان نظام عمومی و ازلی || جبرائیل علیه‌السلامدن دخی کنایه‌در .

عقلاً == عقل ایله ، عقل اقتضاسنجه .

عقلسز == عقلی اولمیان، احمق، بدلا .

عقللی == عاقل، ذکی || اوصلو .

عقلی == عقله منسوب ومتعلق .

علوم عقلیه == فیزیق ورياضیه ایله مناسبتی اولان علوم مادیهٔ ثبته .

عقلیات == معقولاتدن عبارت خصوصلر، عقلی اولان خصوصات { نقلیات مقابلی } .

عُقور [ع، ص] ییرتیجی ، صالدیریجی حیوان ، آزغین حیوان : کلب عقور § قودورمش قودوز علتنه دوچار اولمش (کلب) .

عَقیب [ع، ص] بر شیئك آرقه‌سنه بلا واسطه قریب اولان، برشیئك آردندن کلن، ولی وتعقیب ایدن . { اکثریا زمانه وصف اولور . }

عقیبنده == آرقه‌سنده ، پشنده ، متعقباً .

عَقیده [ع،س] قلبده‌كی اعتقاد، اعتقاد اولنان قضیه: عقیدهٔ صحیحه.

عقیده‌سی بوزوق == اعتقادسز.

عقیده شكری == (آغده شكری)، بر نوع یاپشقان، رنكلی شكر.

عَقر [ع،س] ذریتی اولمیان اركك.

عَقیق [ع،س] نیم شفاف وغیر بلوری اولان قوارسلره، یعنی چاقماق طاشلرینه اطلاق اولنور كه عقیق یمانی دینلن معروف قرمزی طاش بو نوعك اك مشهوریدر.

عَقیقه [ع،س] چوجغك ولادتنك یدنجی كونی ویا صاچنك قیرقلدیغی كون ذبح اولنان قربان.

عَقیم [ع،ص] حمل قبول ایتمیان رحم. § قیصیر، طوغورماز اولان § دولی آلنه‌میان § نتیجه‌سز، غیر مثمر، فائده‌سز: تشبثات واقعه كلیاً عقیم قالدی.

عَكّار [ع،ص] (كرّار) كبی دونه دونه اعدایه هجوم ایدن بهادر معناسنه‌در.

عَكّام [ع، س] چادر مهتری § محفه، تختروان كبی وسائط نقلیه‌یی حامل اولان حیوانك یولارینی چكن خادم § یوكی، چادری حیوانه یوكلاتن آدم § صرهٔ همایون ایله برلكده كیدن خدمه.

عَكس [ع،س] خلاف، مخالف، ضد:

« دریاده قزیل بربلوطك عكسی‌ده لامع
امواج ده‌می جاذبه قانونه تابع؟ »

§ صدا، ضیا كبی شیلرك بریرده اثر براقمسی:

« قمنك رنكی عكس ایدوب تننه
یكی آچمش كله مثال اولمش
انعطافیله باق نه آل اولمش
سرو سیمین صقالی كردنه »

و:

« دامن آسمانده ابر سحر
دوكر اوراقه دیزهٔ الماس
شب حلول ایلینجه عكس قمر
اندر اشجاره صرمه‌لر الباس »

§ بوكبی مؤثراتك بر محله چارپوب كیری دونمسندن حاصل اولان اثر § ترسنه چویرمك § انتقال ایتمك § (ادبیات) بر فقره‌نك جزء اولنی، جزء ثانیسی اوزرینه تقدیم ایله هرایكی جزئك افرادی بدیعه‌سی. مثلا:

« هركسك برروشی، هرروشك بركسی وار »

§ (منطق) قضیه‌نك موضوعی محمول ومحمولنی موضوع یرینه قویه‌رق تشكیل ادیلن قضیه.

عكس مستوی == (منطق) اصلك كیفیتی ایجاب ایسه ایجابك، سلب ایسه سلبك كاكان بقاسی وكافهٔ موادده صدق ایله برابر برجزئی دیكر جزئنه تبدیل ایلمك:
« هرانسان حیواندر » — « بعض حیوان انساندر. » كبی.

عكس نقیض == (منطق) صدق وكیفیت باقی اولمق شرطیله اصلده‌كی محكوم بهك نقیضنی محكوم علیه ومحكوم علیهك نقیضنی محكوم به یاپمق.

عكسنه == ترسنه، ضدینه، ترس وضد اوله‌رق.

بالعكس == عكسی اوله‌رق، مخالفی اوله‌رق.

برعكس == بسبتون عكسنه، ضدینه.

عكسی == عكسه منسوب، ضدینه، ترسنه || معند، بدخوی.

عَلا [ع، فع] عالی اولسون معناسنده دعادر.

عَلاء [ع،س] یوكسكلك، رفعت، شرف. جهتیله اولولق: اهل علاء.

عَلائق [ع، س] (علاقه) نك جمعی. ایلیشكیلر، محبتلر.

علائق دنیویه == مشاغل و غوائل دنیویه.

عَلائم [ع، س] (علامت) ك جمعی. علامتلر، نشانلر.

علائم سماء == یاغمورلی كونلرده بعضاً سماده قوس شكلنده كوریلن رنكا رنك علامت كه: ضیای شمسك — منشور شكلنده‌كی — قطرات باراندن حین مروروندده بالتحلیل الوان مختلفه‌یه آیرلمسندن متحصلدر، قوس قزح، الكم صاغمه [illegible] (قوس قزح).

علائم حاره == (طبقات) براكین ملتهبه‌نك تپه‌سنده‌كی یاریقلردن خروج وصعود ایدن بعض بخارات ومایعات غازیه.

عَلّابی [ع، س] (كیمیا) رصاص دینلن قالای.

عَلاف [ع،ص] یم، علف صاتان آدم.

عَلاقه [ع،س] ایلیشك، تعلق، مناسبت. § محبت، عشق:

« ایتدم كوزلر ایچره علاقه افندمه
صد آفرین طبیعت دل پسندمه »

== (طب) برعضوك تألمندن مقابلی اولان عضوك متألم اولمسی.

علاقه‌دار == ایلیشكی، مناسبتی، حصه‌سی، حق مداخله‌سی اولان، ذی‌مدخل، شریك، حصه‌دار.

عَلّام [ع،ص] مبالغه ایله عالم اولان (جناب حقك اسماء حسناسندندر).

« علام عوالم معالی
علامهٔ علم لایزالی »

علام الغیوب == غیبلری بیلن جناب حق.

عَلامات [ع،س] (علائم كبی) (علامت) ك جمعی. علامتلر، نشانه‌لر: علامات قیامت.

عَلامَت [ع،س] وسیلهٔ استدلال اولان اثر، نشانه § اثر، ایز: علامت خیر. § اماره § رمز واشارت.

علامت فارقه == برشخصك وبرشیئك دیكرلرندن، دیكرلرندن تفریقی ایچون وضع اولنان اشارت مخصوصه.

علامت فارقه نظامنامه‌سی == (حقوق) معمولات ومخترعاتك تمییزی وتقلیددن محافظه‌سی ایچون صاحبنك طلب واوزوسیله وضع وتسجیل اولنان علامتلره مخصوص احكام قانونیه مجموعه‌سی.

عَلّامه [ع،ص] چوق بیلن، علوم شتایه بحق آشنا اولان: علامهٔ ذی عصری.

عَلانی [ع، س] كیزلی اولمیوب آشكار اولان.

عَلانیت [ع،س] (تشدید یا ایله غلطدر) ظاهرلك، آشكارلق، ظاهر اولمه: سراً وعلانیةً § هرشیئك حال خارجیسی.

عَلَبه [ع، س] (نباتات) بعض اثماری حاوی قاپچقلر (ضم عین ایله‌ده لغتدر).

عَلَف [ع،س] حیوان یه‌جكی، یولاف، اوت، صمان، كیاه وسائره. (جمعی: علوفه، (علبه)، اعلاف، علاف كلیرسه‌ده لسانمزده غیر مستعملدرلر. یالكز علوفه لفظی وقتیله یكیچریلره ویریلان (معاش) معناسنده

خوش علف = بولدیغی یین . عبد البطن ، شکمپرور.

عَلَق [ع،ا] پختیلاشمش قان پارچه‌سی § سلوك دینیلان سیاه و اوزونجه صو قورددی .

عاقی = علقه منسوب .

عَلَقات [ع،ا] (علقه) نك جمعی.

عَلَقه [ع،ا] یاپشقان بالچق، چامور. § (طب) قان پختیسی .

عَلَم [ع،ا] علامت ، نشانه ، اشارت . § اسم خاص § طاغ § مناره تپه‌سی، ماهچه § رایت ، بایراق ، سنجاق :

« طوقات طرفنده دخی جلالی اسمنده بر حریف مهدیلك ادعاسیله علم افراز عصیان اولمشیدی . . . »

علمدار = سنجاغی طاشیان ذات ، سنجاقدار.

علمداری = علمدارلق .

رکز علم = بایراق دیکمك

علمیت = بر لفظك اسم خاص اولمسی کیفیتی .

§ صاریغك آلتون اولوق تلی .

عَلِم [ع،فع] (علم) ماده‌سندن ماضی مفرد مذکر صیغه‌سی اولوب (بیلیر) معناسیله ترکیب تشکیلنه کیرر .

علم‌الله = (قسم) الله بیلیر.

عَلَه [ع،ا] (طب) طاوشان دوداغی کبی یریق دوداق .

عَلَن [ع،ا] (علانیت) یله مترادفدر تظاهر، آشکاره اولمق .

علناً = میدانده ، کوز اوکنده اوله‌رق. آچیق اوله‌رق : بو سوزی علناً سویلدی.

علنی = آشکاره، میدانده، آچیق: محاکمهٔ علنیه . و :

« متصور دکلدر انکاری
علنیدر بو انجلا علنی »

علنیت = بر ایشك آچیقده ، میدانده اولمسی .

عَلیٰ [ع،د] حرف جر اولوب اوزره ، اوزرینه، اوزنده معناسنه‌در.[محل استعمالنه کوره مصاحبت ، تعلیل، استدراك اداتی دخی اولور.]

علی الاتصال = بیتشیك اوله‌رق، فاصله‌سز .

علی الاستمرار = دائما، مستمراً، استمرار اوزره .

علی الاطلاق = مطلقا ، عموماً، صورت مطلقه‌ده، مقید اولمیه‌رق، بلا تخصیص .

علی الانفراد = بربر، یکایك، آیری آیری.

علی ای حال = هرنصل اولورایسه، هرحالده .

علی التحقیق = حقیقت اوزره ، کرچك اوله‌رق ، محقق صورتده.

علی التقدیر = تقدیراوزره،فرض تخمینی اوله‌رق .

علی التوالی = بربری اردنجه ، متوالیاً ، متمادیاً.

علی مراتبهم = درجه‌لرینه،رتبه‌لرینه، کوره .

علی جرالعاده = عادت اولدیغی اوزره، عادت وجهله :

«علی العاده کوزل سوز سویلمکده عجزی پیدادر
سخنکولقده استعدادی فوق العاده درکویا »

علی حاله = کندی حالنده، اولدیغی کبی .

اعتراض علی الحکم = (حقوق) محکمه‌نك حکم وقرارینه قارشی اعتراض .

علی الخصوص = خصوصیله ، بالخصوص ، هپسنه تقدم ایدرك .

علی الدوام = دائما، هرزمان،هر وقت ، دائمی صورتده .

علی الرأس والعین = باش کوز اوستنه .

علی الرغم = رغماً،رغم اوزرینه، کرهاً .

علی السحر = کون طوغمه‌دن چوق اول ، سحر وقتنه دوغری ، ارکندن .

علی السویه = بر جریده اولمق اوزره ، متساویاً .

علی الصباح = صباحلین،ارکندن:

«علی الصباح جهان خلق کسب وکاره کیدر.
بلاکشان محبتده کوی یاره کیدر.»

علی طریق الهزل = اکلنجه طریقیله

علی العاده = معتاد اوزره || عادتاً .

علی العموم = عموماً، هپسنه شامل اولمق اوزره .

علی العمیا = کورکورینه، بلا تحقیق .

علی الغفله = خبری اولمقسزین ، غفلت اوزره ایکن . { لسانمزده علی الغفله‌کبی کوزل بر تعبیر موجود ایکن ارتق (surprise) لفظ اجنبیسنی استعماله محل یوقدر ظننده‌یم . }

علی العجله | علی الفور = چابك، عجله ایله، تیز الدن، درحال، بغتةً .

علی قدرالاستطاعه | علی قدرالطاقه = کوج، طاقت یتدیکی قدر.

علی قول = برقوله، برروایته‌کوره.

علی کلا التقدیرین = ایکی شقدن هربرینه کوره .

علی کل حال = حالنه کوره، هرحالده.

علی ملاءالناس = میدانده ، ناس، خلق مواجهه‌سنده ، عمومك حضورنده .

علی مراتبهم = رتبه ومرتبه‌لرینه کوره ، سره‌سیله ، درجه‌سیله .

علی القاعده = قاعده‌سیله ، اصول وقاعده اوزرینه، قاعدةً.

علی وفق المرام = ارزویه مطابق موافق اولمق اوزره .

علی وجه التفصیل = مفصل اوله‌رق، اوزون اوزادی‌یه .

علی هذا | علی ذلك = بونك اوزرینه ، بوکا کوره .

لاعلی التعیین = تعیین و تخصیص ایتمکسزین ، غیر معین اوله‌رق .

عَلیّ [ع، س، ص] حضرت حیدر کرارك اسمی § رفیع عالی ، فائق معناسنه ایسه ده لسانمزده یالکز مؤنثی مستعملدر : اوامر علیه .

عَلیق برانی [ع،س] (نباتات) { اوکسوز اوردغانی } (یبانی قهقهه) ذات الفلقتین شعبه‌سنك غلیفیه فصیله‌سندن متهافت برنباتدر .

(علیق برانی)

عَلَیْكَ [ع،تر] سنك اوزرینه معناسنه‌در. { یالکز ترکیباتده مستعملدر: علیك السلام، علیك عون الله کبی . }

علیك السلام = اوزریکه سلام اولسون.

علیکم = (علیك) نك جمعی . سزك اوزریکزه اولسون دیمکدر .

علیکم السلام = اوزریکزه سلام اولسون .

عَلیل [ع،ص] علتلی، مرض وعلته دوچار ولوب سقط اولان : شخص علیل.

عَلیم [ع، ص] (علام) ایله مترادفدر . § علم واسع ایله متصف اولان ، هر شیئی بیلن § اسماء حسنادندر :

« لامکاندر بی‌مکان اول حضرت رب علیم »

و :

« بخش ایدر حضرت وهاب علیم »
سوکیلی قوللرینه قلب سلیم »

عَلَینا [ع، تر] بزم اوزرمزه اولسون معناسنه‌در :

« فوق کل ذی علم علیم »

و :

« ظالملره برکون دیدیرر قدرت مولا
تالله لقد آثارك الله علینا »

عَلَیْه [ع، تر] آنك اوزرینه دیمکدر :
{ لسانمزده بوکلمه برکیمسه‌یه توجیه خصومت وقباحت معناسنده مستعملدر : « مطبوعات حاضره بغیر حق فلان افندینك علیهنده‌در . » }

علیه السلام = آکا، آنك اوزرینه سلام اولسون { پیغمبران عظام حقنده قوللانیلور } : حضرت ابراهیم علیه السلام { بونك مرخمی اوله‌رق تاریخلرده وعبارات سائره‌ده (ع،م) ویا (عم) اشارتی قوللانیلور : جناب موسی (ع، م) ، حضرت داود (عم) کبی.

رحمة الله علیه = اللهك رحمتی آنك اوزرینه اولسون. {مسلمیندن وفات ایدنلر حقنده مستعملدر : مدحت پاشا رحمت الله علیه کبی }

بناءً علیه = آکا بناءً، آکا کوره .

مدعی علیه = حضور حاکمده کندوسندن برشی طلب وادعا اولنان کیمسه .

علیه الرحمه = آکا رحمت اولسون .

مبنی علیه = آنك اوزرینه بنا اولنان شی .

علیها = (علیه) ك مؤنثی .

علیهم = (علیه) نك جمعی.

علیهما = (علیه) ك تثنیه‌سی { ایکی کشی‌یه شاملدر.}

علیهن = (علیه) ك جمع مؤنثی .
{ لسان عثمانیده پك‌ده مستعمل دکلدر }

عَمّ [ع، س] عموجه ، پدرك برادری : عم اکرم جناب نبوی .

عمه = خاله ، پدرك همشیره‌سی . { لسانمزده، بومعناده خاله کلمه‌سی مستعملدر.}

عمزاده = عموجه‌نك اوغلی وقیزی .

عَمَّ [ع، فع] عموم اولسون معناسنه دعادر : عم نواله .

عَم [ع،فع] (علیه السلام) دعاسنك شکل مختصری :
حضرت موسی (عم) ك طوردن عودتی .

عَمائِم [ع ، س] (عمامه) نك جمعی . صاریقلر : اصحاب عمائم .

عَمّار [ع،ص] امر معروف ونهی منکر اوزره قائم ودائم اولان ذات .

عَماقَت [ع،س] درینلك عمیق اولمق .

{ لسانمزده مستعمل دکلسه‌ده استعماله احتیاج اولان الفاظدندر. بالخصوص فنیاتده بسبتون لازمدر. }

عَمّجَه [ت،س] ویا عموجه‌که : پدرك برادری معناسنه‌در .

عَمَد [ع،س] فی الاصل سقف، خیمه، دیوار کبی شیلره دیرك قویمق معناسنه‌در. § قصد ، نیت § سهو و خطا مقابلی § بر ایشه بیله‌رك ، ملاحظه ایدرك باشلامق .

عمداً = قصد وملاحظه ایله، عمد صورتیله : عمداً قتل.

|| (فقه) قتلی مشروع اولمیان بر آدمی الات جارحه‌دن بریله قصداً قتل ایتمك ویا جرح ایلمك.

عَمَرَه [ع،س] باش کوده‌سی .

عَمَش [ع،س] اکثر اوقاتده یاشی اقمسندن دولایی رؤیتده کوزك ضعفه دوچار اولمسی . کوز ضعف ویاشلی اولمق.

عَمَل [ع،س] ایش، کار، فعل § ایشلنه‌جك ایش § ایش ایشلمك § اجرا ، تطبیق ایتمك § بر ادمك احکام مذهبیه موجبنجه ایتدیکی حرکت § اسهال ، لینت § (نحو) بر کلمه‌نك دیکر بر کلمه‌نك اعرابنه اجرا ایلدیکی تغییر. { فعل؛ عملدن اعمدر چونکه فعل هم بقصد همده بغیر قصد وقوعبولان ایشه دینور عمل ایسه بقصد اولان ایشدر }

عملمانده = ایشدن قالمش ، معطل ، سقط ، ایشه یارامز .

عمل میخانیکی = (ماکنه) بر قوت ایله او قوتك نقطهٔ تطبیقنك بروقت معینده وکندی استقامتی جهتنده انتقال ایلدیکی مسافه‌نك حاصل ضربی .

عمل قیصری = (طب) وضع حملی تقرب ایدن بر قادینك حیاتندن قطع امید ایلدیکی زمان قارنی یاروب چوجغی المق عملیاتی .

دستور العمل = مابه التطبیق اولان قاعدهٔ اساسیه .

عملاً } **بالعمل** = ایش ایشلیه‌رك ، بالفعل .

عملی = عمله منسوب، فعلاً اجرا ، نظری دکل .

عملی ونظری == هم کوروب اوقومق هم ایشلیوب اوکرنمك صورتیله .

عَمَلَه [ع،ص] (عامل) ك جمعی اولوب مفرد مقامنده مستعملدر. ایشجی، رنجبر، ایرغاد.

عَمَلیّات [ع،س] بر علمك قواعد مضبوطه‌سنی فعلاً اجزایه تعلق ایدن کیفیت .
|| فناً اجرا ایدیلان ایشلر. (Opération)

عملیات جراحیه == طباً وفناً کوریلان لزوم صحی اوزرینه بر قطعهٔ بدنی کسمك و یا بدنك بر نقطه‌سنی یارمق خصوصاتی .

عملیات ترابیه == بر محله تمل وضع ایتمك و یا شوسه، شمندوفر فرش و تمدید ایلمك ایچون اولجه زمینك دوزلدیلوب تسویه ایدلمسی عملیاتی .

عَمُوجَه [ت،س] پدرك برادری . عمجه .

عموجه زاده == عموجه‌نك اوغلی و یا قیزی .

عَمُود [ع،س] دیرك، ستون :
« درواج مهری شکست ایتدی سینهٔ صافك
عمود صبحه خلل ویردی ساق شفافك »
§ (هندسه) ایکی طرفنده زاویهٔ قائمه احداث ایتمك اوزره بر خطی (ویا بر سطحی) قطع ایدن دیکر بر خطك (ویا بر سطحك) وضعیتی .

عموداً == عمود اوله‌رق ، ایکی طرفده زاویهٔ قائمه تشکیل ایتمك اوزره .

عمودی == عمود حالنده، عمود صورتنده، افقی مقابلی .

خط عمود == بر خطی ویا بر سطحی طرفینده مساوی زاویه‌لر متجاور تان احداث ایده‌جك وجهله قطع ایدن خط [هر عمود شاقول دکلدر .] ([redacted] شاقول)

عمود الجیش == سر عسکر ، حربیه ناظری ، اوردو قوماندانی .

عمود الصلیب == (قوزموغرافیا) دلفین صورت جنوبیه‌سنده بر کوکب اولوب (ذنب الدلفین) دخی تسمیه اولنور .

عمود فقاری == (طب) بل کمیکی (اوکورغه)

عمود القوم == بر قومك قوام بولدیغی اولان سید ومهتری .

عمود فقاری == انسان وحیوانلك آتسه کوکندن قویروق صوقومنه قدر امتدادیدن بل کمیکی که : (فقره) تعبیر اولنان اوکورغه کمیکلرندن یکرمی دردینك بر اره‌یه کلمسندن تشکل ایتمشدر. [بو ٢٤ عدد فقره‌دن یدیسی بوینده ، اون ایکیسی صرتده، ایشی قویروق صوقومنك اوستنده بولنور .] [redacted] (اسکلت)

عَمَّه [ع،س] تیزه، والده‌نك همشیره‌سی.

عَمی [ع، س] کورلك، کوزسزلك § جهل کثیف .

عَمیق [ع،ص] درین، دیبی اوزاق § انجه‌دن انجه‌یه :
« کوکلده کیزلی بر اندیشه وار، عمیق وحزین
که چشم مستکه باقدقجه اشتداد ایلر »
§ امعان فکره محتاج اولان شی .

عریض وعمیق == اوزون اوزادی‌یه .

عَمیم [ع،س] جمله‌یه شامل ، عمومی :
« بن‌ده بر سائلکم ودایله ایتمه محروم
ای ایدن امتنی نائل الطاف عمیم »
و :
« صانعك اولدیغنه لطفی عمیم
کوستررر هیئت رحمن ورحیم »

عمیم الاحسان == احسانی عمومه عائد اولان .

عَن [ع،د] حرف جر اولوب (دن) معناسنی افاده ایدر. استعلا، تعلیل، ظرفیت، استعانه اداتی دخی اولور .

عن اصل == اصلندن ، اساسندن .

عن جهل == بیلمیه‌رك .

عن صمیم القلب == قلبدن || اکمال اخلاص ایله .

عن الغیاب == غیاباً، حاضر اولمقسزین،

عن قصد == قصد ایله، ایستیه‌رك.

عن قریب == یاقینده .

عن بدل == الدن ، الدن اوله‌رق .

عنه == اندن [مذکر ایچون]

عنها == آندن [مؤنث ایچون]

عنهما == او ایکیدن [تثنیه ایچون]

عنهم == انلردن [جمع مذکر ایچون]

عنهن == انلردن [جمع مؤنث ایچون]

عنها ، منها == شوندن، بوندن، شو، بو.

عن اقرار صلح == (فقه) مدعی علیهك اقراری اوزرینه واقع اولان صلح .

عن انکار صلح == (فقه) مدعی علیهك انکاری اوزرینه واقع اولان صلح .

عَنا [ع،س] زحمت، مشقت، یورغونلق:
« اولمش کیمی توانکر دوران ایکن ذلیل
اولمش کیمنه ثروتی سرمایهٔ عنا »

عنّاب [ع،ص] اوزوم متاتان، اوزوبجی.

(یبانی عناب)

(اثمار عنابیه)

عَنادل [ع،س] (عندلیب) ك جمعی، بلبللر.
{ لسانمزده ، یالکز مفردی استعمال ایدلمکده‌دو. }

عَناصر [ع،س] (عنصر) ك جمعی. عنصرلر باشقه شیلرك حاصلی و ماده‌سی اولان شیلر .
§ (کیمیا) کندولرندن یالکز بر ماده استخراج اولنه‌بیلان جسملر، التون، کوش، باقر کبی اجزای فردیه‌سی هپ بر جنسدن عبارت اولان ماده‌لر .

عناصر اربعه == حکمای سابقه‌یه کوره آب، هوا، خاك، نار .
حکمای جدیده‌جه: مولد الحموضه، مولد الماء، آزوت، فحم :
« آیا نیجه بر دور ایده بو چار عناصر
کیم اکا نه اول اوله معلوم نه آخر »

عَناکب [ع،س] (اوروبجك) معناسنه اولان (عنکبوت) ك جمعی :
« بی‌جرم ایکن غدای عناکب اولور مکس
معصوم ایکن کبوتری شاهین ایدر شکار »

عَنانَتْ [ع،س،] معاملهٔ زوجیه‌یه عدم اقتدار .

عَنْبَر [ع،س] معروف کوزل قوقولی ماده که : قشالو دنیلان اطه‌بالغنك امعاسنده تشکل ایدر § کوزل قوقودن، رایحهٔ طیبه‌دن کنایه .

عنبربالغی == حیوانات بحریهٔ ذات الثدیادن قشالو دنیلان اطه بالغی .

آق عنبر == عنبرك بیاض رنکلیسی .

اسمر عنبر == عنبرك سیاهمتراق اولانی

عنبربو == خطهٔ عراقیه‌ده حاصل اولور کوزل قوقولی ، اوزونجه دانه‌لی بر نوع پرنج .

عنبر چیچکی == حب المسك دنیلان یووارلاق ، صاری رنکلی، کوزل قوقولی بر جنس چیچك .

عنبر بار / **عنبرپاش** == اطرافه کوزل قوقو نشر ایدن.

عنبربارس == کوزل قوقولی بر جنس پورتقال .

عنبرین == عنبردن عبارت اولان، عنبرلی:

« هر نقطهٔ خوب عنبرینك
خاك سیه عذار معنی »

عنبریه == یایلا چیچکی || بر نوع اکسیر.

عَنْبَری [ع،س] انتاری، کیجه‌لك لباسی.

عَنْدَلیب [ع،س] بلبل ، هزار :

« کالر کولر فغانله کچر عمر عندلیب
بیمار احتضارده اجرت دیلر طبیب »

عَنْدَم [ع، س] (طب قدیم) بعض آغاجلردن استحصال اولنان بر نوع رچینه درکه : اسهاله و سیلان نخاطی‌یه قارشی استعمال اولنور .

عَنْعَنه [ع، س] بر خصوصك آدمدن آدمه حکایه اولنه‌رق خیلی کیمسه‌لردن منقول اولمسی § برحوادثك منشائی .

عَنْقاء [ع، س] معلوم الاسم، معدوم الجسم، یعنی موهوم بیوك بر قوش ، سیمرغ § اسمی اولوب جسمی اولمایان شیئدن کنایه .

عنقا بازرکان == پك زنکین تاجر .

عین عنقا == (قوزموغرافیا) عنقاصورت جنوبیه‌سنك برکوکب لامعی اولوب (زیر-الزورق) دخی تسمیه اولنور .

عَنْکَبوت [ع،س] اورومجك دینلن معروف حیوانجق { جمعی (عناکب) کلیرسه‌ده لسانمزده نادراً استعمال ایدلمشدر . }

« بوم نوبت میزند برطارم افراسیاب
پرده‌داری میکند درقصر قیصر عنکبوت »

عنکبوت الماء == (حیوانات) صوده یشار، سیاه رنکلی برجنس اورومجك که : نادراً تصادف اولنور .

تار عنکبوت == اورومجك آغی .

عنکبوتیه == اورومجك فامیلیاسندن اولان حشراتك منسوب اولدیغی فصیله .

عَنَله [ت،س] (بحریه) کمی دمیرینك کندیسنه زنجیر ویا خلاط ربط اولنان حلقه‌سی . § علی الاطلاق کمی حلقه‌سی .

عنله باغی == (بحریه) بر یومه‌لی دیرك عنله‌سنه باغلامق ایچون استعمال اولنان باغ.

عُنُوت [ع، س] قهر ایتمك ، غالب اولمق § زور ، جبر .

عُنود ـ عَنَد [ع،ص] شدتله معارضه ایدن ، پك عنادجی ، حق بیلدیکی حالده انکار ایدن .

عَنیف [ع،ص] عنف ایله متصف اولان، خشونتلی ، سرت .

عَنیق [ع،ص] بربرینك بوینه صارماشمش اولان ایکی آدمدن هربری .

عَنین [ع، ص] (طب) بعض اسباب مرضیه‌دن طولاییدیع بطنی طوته-میان آدم § معاملهٔ زوجیه‌یه غیر قادر اولان .

عَوّاء [ع، ص] اصلسز ، ادنی کیمسه . § (قوزموغرافیا) منازل قمردن برجملهٔ کوکبیه ـ که: بش یلدیزدن مرکبدر.

عَوّاد [ع،ص] عود چالان آدم .

عَوارِض [ع،س] (عارضه) نك جمعی : عارضه‌لر، عارض اولان شیلر، مانعه‌لر :

« حق واستحقاق ، حرمت خط ورعایت کبی عوارض مفسدته علی ....»

عوارض آقچه‌سی == فوق العاده اوله‌رق وقتیله طوپلانان ورکو .

عَوارِف [ع،س] کرم، احسان معناسنه اولان (عارفه) نك جمعی .

عَواصِف [ع ، س] شدتلی روزکار معناسنه اولان (عاصف) و (عاصفه) نك جمعی :

« دست مجانبت اوزاتوب سمت خاطفه
بر بوسه فیرلاتیردی دمادم عواصفه »

عَواصِم [ع،س] قلعه ایله محصور شهر معناسنه اولان (عاصمه) نك جمعی .

عَواطِف [ع،س] لطف، کرم معناسنه اولان (عاطفت) ك جمعی .

عَواقِب [ع،س] صوك ، نهایت معناسنه اولان (عاقبت) ك جمعی .

عَواقِر [ع، ص] قیصیر معناسنه اولان (عاقر) و (عاقره) نك جمعی .

عَوالِم [ع،س] (عالم) ك جمعی ، عالملر، جهانلر ، دنیالر :

« اولدیرمه ای عوالمك الله اکبری
نورکله کشف راه صواب ایلینلری »

عَوالی [ع، ص] (عالی) نك جمعی . رفیع ویوکسك اولانلر . (اعالی) دها مستعملدر .

عَوامّ [ع، ص] (عام) ك جمعی . (خواص) مقابلی . آحاد ناسدن اولان کیمسه‌لر § آیاق طاقمی .

عوام پسند == احاد ناس بیننده مقبول اولان .

عوام پسندانه == احاد ناسك بکنه‌جکی صورتده .

عَوامِل [ع، ص] (عامل) ك جمعی . آیاقلر، رجللر § (نحو) باشقه کلمه‌نك مرفوع ویا منصوب ویا مجروراولمسنی موجب اولان کلمه ویا حرفلر .

عَوایِذ [ع، س] (قوزموغرافیا) تنین صورتنی تشکیل ایدن کوا کبدن بری اولوب (ضلع التنین) دخی تسمیه اولنور { مذکور کوکب قدر ثالثدندر . }

عُود ـ عَوْدَت [ع ، مص] کیری دونمك ، رجعت ایتمك ، رجوع ایلمك : عزیمت وعودت خرجراهی .

عَوْرَت [ع، س] ستری واجب اولان اعضاء بدن § قادین ، زوجه :

« عورت کبی مغلوب هوا اولمه ار اول ار
نفسك سنی دام ایتمیه سن نفسکی دام ایت »

کوزل عورت اوتی = (نبا) بادنجانیه فصیله‌سندن ... کنارلرنده یتشور یاپراقلری کنیش . کوزلجه قوقولی برجنس نباتکه : طبده عضلات وسیکر علتلرنده پك آز مقداری مستعملدر (لفاح) .

عَوعَوه [ع،س] هاولامق، کوپك وقورد هاولامسی : عوعوهٔ کلاب .

عَوْق [ع، مص] برکیمسه‌یی بر ایشدن الیقویمق ، کجیکدیرمك ، انکل اولمق .

عَوْل [ع، س] حقدن میل وعدول ایله شره، جوره تجاوز § برکیمسه‌نك اهل وعیالی چوق اولمق .

عوليه = (فقه) سهام ورثه‌نك مخرج مسئله اوزرینه زائد اولمسی .

عَوَکْشَه [ع، س] یبا دینلن چفتجی آلتی .

عَوْن [ع،ص] ظهیر، مددکار، یاردمجی . § یاردم ایتمه ، یاردمجیلق ایلمه . § یاردم ، مدد .

عَهْد [ع، س] سوز ویرمه ، اجراسی اوزرینه آلمه :

« آغلایه آغلایه کلدم شو دنی دنیایه
عهدم اولسون کیده‌یم بن کوله‌رك عقبایه »

§ برخصوصك اجراسی ایچون ویریلن سوز. § زمان ، دور، هنکام :

« یراشیر دیدسه عهد اجلالی
ملتك دور فیض واقبالی »

عهدجدید = انجیل شریف .

عهدعتیق = تورات وتفرعاتی .

عَیّار [ع، ص] کثیر الحرکت، جوال، چویك، § قورناز .

عَیّاش [ع، ص] عشرته مبتلا، بکری، سرخوش، عیاشلق = بکریلك .

عَیان [ع،س] آچیق، آشکار، ظاهر :

« آچ امدی آچ نقابکی
عیان ایت آفتابکی »

عَیب [ع، ص] چرکین کورینان حال ، اوتانه‌جق حال :

« بربلدده حجاب زنان عیب اولوب بته
برشهرده بو حالت اولور باعث جمال »

§ قصور ، نقصان . § (فقه) اهل واربابی بیننده مالك بهاسنه ایراث نقصان ایدن قصور .

عیب قدیم = (فقه) بایع یدنده ایکن مبیعده موجود اولان قصور .

عیبجو = هرکسك عیبنی ، قصورینی آرایان .

عیبکو = هرکسك عیب وقصورینی سویلیان .

عیبلامق = بر حال وحرکتی چرکین عد ایتمك .

عیبلانمق = بر حال وحرکت چرکین عد ایدلمك .

عیبسز = قصورسز ، اکسز ، نقصانسز .

«امید ، نشئه ، محبت، وصال عیش وطرب
که اك حقیری اولور اهتزاز روحه سبب »

عَیش [ع، مص] یوب ایچه‌رك ذوق وصفا ایتمه § یاشامه .

عَین [ع، ص] کوز، چشم، دیده . § پیکار ، قایناق ، منبع § طبق ، صورت، برشیئه تماميله مشابهت .

§ (ع) حرفنك اسمی .

§ (فقه) ات ، خانه، تجربه کبی معین، مشخص اولان شی .

عیناً = برشیئك کندیسی واصلی اوله‌رق .

اصابت عین = کوز دکمه، نظر دکمه .

انسان العین = کوز ببکی ، مردمك چشم .

بعینه = عینیله ، طبق .

عین بتراء = عین باشی (همزه)

عین بقر = (اوکوز کوزی) . ذات الفلقتین شعبه‌سندن تفاحیه فصیله‌سنه منسوب ایری میوه‌لری اولان بر نوع اریکدر . آناطولیده اعلا نوعلری واردر .

(عین بقر)

عین الثور = برج ثوری تشکیل ایدن کواکبدن بری اولوب (الدبیران) ناميله معروفدر .

عين الرامی = قوس برجنده بر نجم ثابت .

رای العین = کوزله کندی کوزیله .

حدقهٔ عین = سموت ضیائیه‌نك کوزه داخل اولدیغی فرجه .

بیاض العین = کوزك بیاضی .

کرهٔ عین = (طب) شبه کره شکلنده بر عضودرکه بر طاقم طبقات غشائیه‌دن ودروتندن شعاعات ضیائیه‌نك مرور ایلدیکی شفاف واسطه‌لردن مرکبدر .

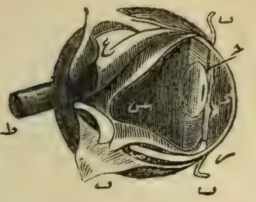

(کرهٔ عین)

ب ـ طبقهٔ قزحیه. ح ـ جسم بلوری. ـ ک ـ طبقهٔ قرنیه. ع ـ طبقهٔ مظلمه. ط ـ عصب بصری. س ـ جسم زجاجی. ی ـ بیت قدامی. ع ـ طبقهٔ صلبه.

عين الشمس = برجنس قیمتلی طاش

عین صفا = آی چیچکی .

طرفة العین = کوز آچوب یومنجیه قدر .

عین الفعل = افعال ثلاثهٔ عربیه‌نك ایکنجی حرف اصلیسی .

معتل العین = عین الفعلی حرف علت اولان فعل .

مهموز العین = عین الفعلی همزه اولان فعل .

قرة العین = کوز آیدینلغی || افتخار .

قریر العین = کوزی آیدین، مفتخر .

عین الیقین = کورمش کبی، کمال شوق واطمئنان ایله .

عینی = طبق، تماميله کندیسی، || کوزه منسوب ومتعلق : امراض عینیه .

اشیای عینیه = اموال تجاریه‌دن کمرکه براغیلان اشیا .

عینیت = برشی ویا شخصك عینی اولمسی .

عَواض [ن، س] {عربیدن محرف اولدیغی قاموس ترکیده محرردر } اکابر قوناقلرنده مطبخ وسفره‌یه متعلق ایشلری ایفا ایدن خدمتجی .

عَیّوق [ع، ب] سماده کهکشان دینلان هیئت عوالمك دائما صاغ جهتنده مرئی برنجم ثابتك اسمیدر . { لسانمزده اك یوکسك محل معناسنه مستعملدر . } سمانك اك یوکسك یری :

« یاغخودکه : بر عظمتلی نهر شفاف اومهیج سنکستانی تصادفی ایلمشده چارپینه چارپینه چاغلدیسی عیوقه چیقارق بر طرفدن دیکر طرفه آقوب کچردی . »

عين مكسوره

عِباد [ع، س] جم (عبد) . جناب حقه نسبتله قوللر، عبدلر :

« ای مصدر مأسوی اولان رب عباد
کیم سنسین ایدن موت وحیاتی ایجاد »

و :

«عبادك حرم بیوتی خدانك بیت‌الحرمنه‌یاقین
بر مرتبه‌ده مقدس طوتلمشدر.»

اضعف العباد | **اعجز العباد** = (تر) قوللرك، انسانلرك اڭ ضعیفی، اڭ عاجزی.

عِبادات [ع، س] جم : (عبادت) .

عِبادَت [ع، فع] قوللق ایتمك، طاپمق، طاپنمق ، پرستش : عبادت اصنام § انقیاد، خضوع § طاعت، تقوی .

عبادتخانه | **عبادتگاه** = دوونده معبوده عبادت اولنان محل مخصوص، معبد، محل عبادت .

عبادتکار = (ص) عبادت ایدیجی ، طاپنیجی .

عِبارَت [ع، ص] متشکل ، مرکب § بر شیئك عینی، باشقه برشی دکل § مجموع موجودیت ، حالت مجموعه :

« بو دوورده حقوق دول صرف نظریاتدن
وحقوق عقلیه ویاطبیعیه‌دن عبارت ایدی »

عِبارات [ع، س] جم : (عبارت) .

عِبارَه [ع، س] کلام، یاخود ایکی ویا دها زیاده‌کلمه‌دن مترکب جزءکلام. § یازلمش برافاده‌نك صورت ترکیبی : عبارهٔ وجیزه .

بعبارتها = (تر) کندی عباره‌سنك عینیله .

عباره‌سنج = (ص) فصاحتله ترتیب کلام ایدن.

عِبَر [ع، س] جم : (عبرت). موجب انتباه اوله‌جق خصوصات : مرآت‌العبر .

عِبرانی [ع، س] بنی اسرائیله منسوب ومتعلق § قدیم یهود لسانی : لسان عبرانی، کتب عبرانیه.

عِبرَت [ع، س] موجب انتباه واستفاده اوله‌جق وقعه، خصوص § تهذیب اخلاق یولنده اتخاذ ایدیلان نمونه ودستور :

« اولانلر فیضیاب انتباه آثار قدرتدن
آلیرلر حصهٔ عبرت تماشای طبیعتدن »

عبرت آلمق = عبرت اولان شیئی ملاحظه ایله تبریهٔ نفس ایتمك .

عبرةً = عبرت اولمق اوزره ، عبرت اولمق ایچون .

عبرةً للسائرین = دیکرلرینه ، امثالنه عبرت اولمق ایچون .

عبرت آمیز = (تر، ص) کندوسنده عبرت آلنه‌جق شی بولنان وقعه، حال.

عبرتبخش = (تر،ص) عبرت‌ویریجی، ویرن، عبرتی موجب اولان.

عبرتنما | **عبرتنمون** = (تر،ص) عبرت کوستریجی، کوسترن شیء .

عِبری [ع، س] اسکی یهود طائفه‌سنك لسانی. (عبرانی) دها مستعملدر.

عِتاب [ع، س] آزارلامه ، تکدیر § بطریق التعقیب خطاب ایتمك :

« خطاب ایدر طورودم هرکیجه سماواته
عتابلر طویارم قارشیلق بو اصواته »

عِتاب [ع، فع] مخاصمه معارضه.

عِتَر [ع، س] جم : (عترت) . نسللر ، ذریتلر ، اقربا : عتر مشئومه .

عِترَت [ع، س] نسل ، ذریت ، اقربا ، عشیرت ، اهل بیت : عترت طاهرهٔ پیامبری .

عِتق [ع، فع] قول آزاد اولمق، آزادلق.

عتقنامه = قولك آزاد ایدلدیکنی مبین یدینه ویریلان ورقه، آزاد کاغدی :

« قانون اساسی بر ملتك عتقنامه‌سیدر. »

عِجاز [ع، س] نسوانك باش اورتوسی.

عِجالات [ع، مص] علی‌العجله یاپیلان شی .

عجلةً = عجله اوله‌رق، عجله اولمق اوزره [ضم عین ایله‌ده لغتدر.]

عِجان [ع، س] بوین، عنق .

§ (طب) (بین‌السبیلین) دینلان وخایه‌لر ایله شرج بیننده اولان مسافه .

عِجل [ع، س] اینکك ارکك یاوروسی ، ارکك بوزاغی. طانا.

عِجله [ع، س] (عجل) ك مؤنثی . دیشی بوزاغی .

عِداد [ع، س] حساب، صایی.

بی‌عداد = صاییسز ، پك چوق § عدادینه‌داخل اولمق = معدوداولمق، آره‌سنده، ایچنده داخل بولنمق.

عِدَّت [ع، س] (فقه) زوجه‌نك زوجندن بوشاندیغی صورتده یوز کون ، زوجی‌وفات ایلدیکی تقدیرده یوز اوتوزکون اولمق‌اوزره بکلدیکی مدت ـ که آنك انقضاسندن اول شرعاً باشقه قوجه‌یه وارەمز : نفقهٔ عدت، ختام عدت.

عِذار [ع، ص] یاکاق، رخ § (قوزموغرافیا) منطقة العوا دخی تسمیه اولنان برکوکبك اسمی اولوب العوا صورتنده‌در

گلعذار = گل یاکاقلی :

«عذارك گل گل اولمش بوسه‌دن اول داغ داغکدر»

عِراق [اسم خاص] لغتچهٔ اعلام § موسیقیده بر مقام مخصوص § صوکناری: عراق عرب، عراق عجم.

عِرس [ع، س] قوجه ایله قاریدن هربری.

عِرض [ع، س] (طب قدیم) بدندن ترشح ایده‌جك یرلر، مسامات. § حرمت، عفت وعصمت ایله حاصل اولان بر حیثیت مبجله‌در ـ که : انسانك نفسنه وحرمنه تعلق ایلدیکی جهتله جاندن عزیزدر.

اهل عرض | **عرض اهلی** = (تر) ناموسلی، عفیف.

عرضه کچمك = فعل شنیع اجرا ایلمك.

عرضسز = ناموسسز، حیثیتسز.

هتك عرض ایتمك = پردهٔ ناموسی یرتمق.

عِرفان [ع، س] برشیئی تفکر واثرینی تدبر ایله بیلمه، آکلامه ، وقوف، معرفت § معرفتمندلك § حقائق خلقته وقوف، [علم ایله عرفان بیننده معنی جهتیله فرق واردر . علم وجه کلی ایله بیلمك، عرفان وجه جزئی ایله بیلمکدر. بناءً علیه عرفان جناب حقه اسناد اولنه‌ماز.] § ظرافت : اهل عرفان :

« زادهٔ طبعی ایله ظاهر اولور
هرکسك مرتبهٔ عرفانی »

عِرْق [ع، س] طمار، رك § اصل، صوی. § کوك، اصل، بیخ. § جنس، نوع، زمره، شعبه.

عرق ابیض = (تاریخ طبیعی) رنکلری واشکال وجهەلری اعتبارایلە درت قسمە آیرلمش اولان اجناس بشردن بیاض رنکلی اولانلرك هیئت مجموعەسی ـ کە : بونلر بتون اوروپا ایلە آسیانك غربندە ساکندرلر. (قافقاس جنسی). ☞ (بشر)

عرق احمر = رنکلری قرمزیمتراق اولان جنس بشر ـ کە آوسترالیادە، مالزیادە، ماداغسقار آطەلرندە ساکندرلر.

عرق اسود = وسطی آفریقادە ساکن اولان زنجیلر.

عرق اصفر = شرق وشمالی آسیادە ساکن چینلیلر، ژاپونلر، مغوللر.

نسبیت عرقیە = رنکلری واشکال وجهەلری اعتبارایلە درت بیوك قسمە، جنسە آیرلمش اولان اولاد بشرك منسوب اولدقلری عرقلرك آیری آیری وبربرینە نسبتلە اولان مقدار نفوسلری
{ عرق ابیض ٦٣٠ میلیون }
{ عرق احمر ٣٠ میلیون }
{ عرق اسود ١٥٠ میلیون }
{ عرق اصفر ٥٥٠ میلیون }

تصالب عرق = برنوعك مختلف عرقلرینە منسوب افرادك مقارنتیلە اوچجی شخصك حصولە کلمسی.

عرق الذهب = (طب) آلتون کوکی دینلن ذات الفلقتین شعبەسندن بر نوع نبات کە : انتفاخ رئە خستەلغندە بلغمی سوکدیرمك ایچون استعمال اولنور.

(عرق الذهب)

عرق السوس = (نبا) میان کوکی تعبیر اولنان نبات ـ کە : ملین اولەرق امراض صدریەیە قارشی استعمال ایدیلور وعصارەسندن شربت یاپیلور.

عرق النجل = (نبا) آریق اوتی ـ کە : خفیفجە ملین ومغذی ومبول اولدیغندن طبدە مستعملدر.

عرق النساء = (طب) {دوغریسی فتح عین ایلە (عرق انسا) در} قالچە واویلوق ایلە بتون باجاق وآیاق قطعەلرینە کان سیکرلرك شدید اولەرق المی، وجعی.) (Sciatique.)

عِزّ — و :

عِزَّت [ع، س] عزیز اولمە، عزیزلك :

« اولسون سکا مشعلکش قیفای حقیقت انوار ذکا، شمس دها رهکذرکده دورسون سر عزتکدە ابدلرلە فضیلت یوکسل ابدیاً بو رە نور اوزوندە »

عز وشرفلە = وداع ایدنلرە جواباً ایراد اولنور تحیە تعبیریدر.

«کوروب احکام عصری منحرف صدق وسلامتدن چکلدم عزت واقبال ایلە باب حکومتدن »

عزت نفس = نفسك دائما علویتە تمایل وخساستدن توقی ایلمسندن عبارت بر خصیصۀ طبیعیە، انسانك وقار وحیثیت ذاتیەسی § بوحیثیتی محافظەیە اعتنا ایتمسی.

عزتلەمك = حرمت واعزاز ایتمك.

عزتلنمك = حرمت، اکرام کورمك.

عزتقرار = استقرار اولوزە عزیز اولان.

عزتلو = عسکریەدە میرآلای، قائممقام، ملکیەدە متمایز وثانیەیە ویریلان عنوان رسمی.

عِزّی [ع، ص] صبور ومتحمل اولان آدم.

عِشاء [ع، س] کیجە وقتنك اولی، آقشام اذانندن، یاتسی اذانی قدر کچن مدت § قشام عکی.

لیلة العشاء = بر آقشاملق طعام.

صلات عشاء = یاتسی نمازی.

عشائین = آقشام ایلە یاتسی وقتلری، § بو وقتلردە قلنان نمازلر : بین العشائین.

عِشْرَت [ع، س] مسکرات § استعمال مسکرات :

« عشرتلە محو اولوب کیدیور بونجە اذکیا البتە منطفیدر او ظلمتدە هر ضیا »

عشرتکاه = عشرت، مسکرات صاتیلان ویا ایچیلن محل || میخانە.

عِشْرُون / **عِشْرِین** [ع، عد] یکرمی، ایکی کرە اون، بیست، ٢٠.

عِشْوَە [ع، س] دلبرك دلفریبانە اطوار واداسی :

« ایواه، یا نە اولدی اول ادالر
اول عشوە وناز بی بهالر »

عشوەکار / **عشوەکر** / **عشوەزن** (تر) عشوە ایدیجی، ایدن، نازلی، ادالی.

عشوەکاری = عشوەکارلق.

عِصابَە [ع، س] (١٠-٤٠) موجودلی جماعت، ناس § (١٠-٤٠) مقدارندە آت، طیور § باشە صاریلان صاریق، دلبند § فسك، سرپوشك جبهەدن کنارینە قدر اولان عرضی. § (طب) یارەلری صاردقلری باغ، صارغی.

عِصام [ع، س] کوزە چکیلان سرمە.

عِصْمَت [ع، س] معصوملق § محرماتدن وناموسە مغایر اوضاعدن اجتناب ایتمك § ناموس، عفت :

« ای ربقەبند اولان وطن! ای خلق منجمد!
وجدانی، عصمتی ازن ای پای مستبد »

عصمتلو = خاندان جلیل آل عثمانە منسوب مخدرات محترمەیە و علی الخصوص سلطان و شهزادە کریمەلریلە شهزادەکان زوجەلرینە ویریلان عنوان رسمی. {پادشاه کریمەلرینە (دولتلو عصمتلو) دینور}.

عصمتلی = عفت وناموس صاحبەسی.

عِصْیان [ع، س] اطاعتسزلك، امرە، قانونە عدم انقیاد § اوامر الهیەیە مغایر حرکت : اهل عصیان.

عِضادَە [ع، س] قول باغی، پازوبند، § (هند) رصد، ارتفاع التلرینك دوجانبی کوستور متحرك قول، مسطرە.

عِطارَت [ع، س] عطارلق.

عِطْر [ع، س] کوزل قوقولو یاغ، لوانطە.

عطرشاهی = بین الناس ادریشاهی دینلان معروف مور چیچك.

عطرناك = کوزل قوقولو ، رایحهٔ طیبه‌سی اولان.

عطری = کوزل قوقویه متعلق.

عطریات = کوزل رایحه‌لی یاغلر ، قوقولر.

عِظام [ع ، س] بیوك معناسنه اولان (عظیم) ایله کمیك معناسنی افاده ایدن (عظم) ك جمعیدر . وزرای عظام ، عظام رمیمه .

آلات کاسرهٔ عظام = برعضو ذی‌العظامك قطعنه مخصوص آلت .

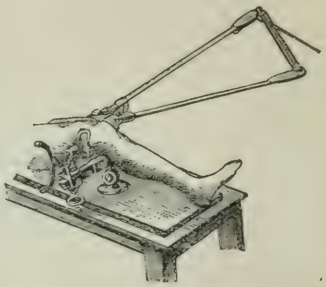

(آلت کاسرهٔ عظام)

عِظَم [ع، س] بیوکلك ، اولولق : عظام شرف .

عِفّت [ع، س] عفیفلك ، پرهیزکارلق ، محرماتدن، منهیاتدن اجتناب § عرض، ناموس، عصمت.

عفتلی = ناموس وعفت صاحبه‌سی || نسوان معتبره القابی .

اهل‌عفت = عفت‌صاحبی ویاصاحبه‌سی.

عِفریت [ع، س] جن طائفه‌سندن بك قوتلی، شریر، مهیب، بر نوع موهوم. § متهور، غضوب آدم : بوسوزی ایشیدنجه عفریت کسلدی .

عِقاب (ع ، س) (عذاب) ایله مترادفدر. مجازات :

«بو شهادت بیوك سعادتدر
دیدیکك نورعینم اولدی‌صواب
بنی بو رتبهٔ شهادتدر
ایدن آزادهٔ حساب وعقاب»

عِقال [ع، س] باغ ، بند § پا بند ، کوستك .

عِقام ع، ص] عقیمك جمعی ، ولدی اولمیانلر .

عِقد [ع، س] بوغموق § کردنلك ، خلاده : عقد مرصع، عقد ثریا .

عِلاج [ع، س] دفع مرض ایچون استعمال اولنان شی ، دارو، دوا § چاره، تدبیر § معالجه، مداوات .

لاعلاج / **بی‌علاج** } علاجسز، ناچار، چاره‌سز.

علاج ایتمك = دفع مرض ایچون مدار دوا اوله‌جق شیٔ یاپدیروب قوللانمق .

علاج پذیر = علاج قبول ایدوب شفایاب اولان || چاره‌سی بولنه‌بیلن.

علاج ناپذیر = علاج قبول ایتمیان ، غیرقابل تداوی، چاره‌سز، امکانسز.

علاجسز = علاجی اولمیان ، چاره‌سی بولنمیان.

علاجلی = (طب) اجزای طبیه‌دن ویا مواد کیمیویه‌دن بری ایله قاریشیق اولان.

عِلان [ع، فع] برایشی آچیقه چیقارمق.

علاوه [ع، س] بر شیئه صوکره‌دن قاتیلان شیٔ § قاتمه ضم والحاق ایلمه : علاوهٔ مقال § برکتاب ویا غزته‌یه صوکره‌دن ذیل اوله‌رق یازیلوب نشرایدیلان نسخهٔ مخصوصه § امضا وتاریخ وضعندن صوکره مکتوبك آلتنه یازیلان فقره ، فقرات || وقایع مهمهٔ سیاسیه‌یه دائرغزته‌لر طرفندن طبع ونشر اولنان ورقه {جمعی : (علاوات)دو.} : تبدل وکلایه دائر چیقان علاوه‌یی کوردیکزمی ؟

علاوةً = علاوه اوله‌رق ، علاوه صورتیله ، ضمیمةً.

علاوه‌لی = صوکره‌دن ضم وعلاوه اولنمش قسمی، محلی اولان شی.

عِلّت [ع، س] مرض، داء ، خسته‌لك ، بیماری : علت مستولیه § سقطلق § سبب ، موجب ، بر شیئه باعث اولان حال § مقصد ، غایه ، نیت .

علت غائیه = (تر) استحصالی ایچون چالیشیلان مقصد .

حروف علت = (صرف عربی) بر کلمه‌نك حروف اصلیه‌سی میاننده بولنان (ا، و، ی) حرفلری .

علتلی = مرضلی ، مرض مزمنه مبتلی اولان || سقط || سبیلی، بهانه‌لی || عذرلی .

عِلَل [ع، س] جم : (علت) . مرضلر، خسته‌لقلر § سببلر ، وسیله‌لر ، موجبلر .

عِلم [ع، س] (جهل) متقابلی . بیلمه ، دانش، برشیئك حقیقتنی بیلمه :

« مجتمعدر همیشه رغبت وعلم »
« اجتماع ایلمز عطالت وعلم »

§ بر طاقم مسائل مخصوصه‌نك هیئت مجموعه‌سندن عبارت معلومات : علم ثروت، علم طب § صفات مقدسهٔ الٓهیه‌دن بری .

العلم عندالله = (تر) جناب حق بیلور معناسنه‌در .

علم الارض = کرهٔ ارضك صورت تشکلندن، اجزا وعناصرینك طبیعت وترتیب وانتظامندن وعلائم هوائیه ومائیه‌دن وبونلرك اجزای مذکوره اوزرینه اولان تأثیراتندن، الحاصل قشرینك منقسم اولدیغی طبقاتك احوال وکیفیاتندن بحث ایدن علم مخصوص ـ که : اهم علوم طبیعیه‌دندر ، (ژئولوژی Géologie) .

علم ابدان = (طب) علم طب، طبابت علمی .

علم الامراض = امراضك احوال وانواعندن واعراضندن بحث ایدن علم ، پاتالوژی.

علم اقتصاد / **علم ثروت** } = ثروت عمومیه وخصوصیه‌نك صورت اداره واستحصالندن باحث علم ـ که حکمت عملیه‌دندر. (Economie-politique)

علم اللسان = لسانلرك صورت تحدثندن والسنه بیننده‌کی مناسبات ومقارناتدن بحث ایدن علم، (علم اشتقاق السنه) .

علم معادن = معدنلرك انواع واحوال وکیفیات وخواصندن وصورت استخراجلرندن بحث ایدن علم .

اهل علم = علم صاحبی، عالم.

علم حال = عقائد دینیه‌نك قواعد اساسیه وابتدائیه‌سندن وافعال مکلفه‌نك صور اجرائیه‌سندن بحث ایدن کتاب، مباحث.

علم وخبر = برمبلغ ویا بر شیئك تسلیم اولندیغی مبین مسلمه ویریلان پوصله . || هویتدن باحث اوله‌رق محله ویا دائره‌دن اعطا قلنان ورقهٔ رسمیه .

علمی = علمه منسوب، علومه عائد .

علمیه = احکام فقهیه و شرعیه ایله اشتغال ایدن وصاریق وجبه کبی کسوهٔ مخصوصه‌سی بولنان ذواتك منسوب اولدقلری طریق.

علیون - علیین [ع، س] اشراف مقامات جنات اولان برمقام قدسی که : ارواح اعزهٔ مؤمنین اورایه ارتقا ایلر :

« منظرم گلشن بهشت برین
موقعم قرب ایزد متعال
جلوه‌گاهم ریاض علیین
خوابگاهم سرادقات جلال »

عماد [ع، س] دیرك ، ستون ، عمود § اسناد ایدیله‌جك شیٔ § ابنیهٔ رفیعه.

ذات العماد = دیرکلی، دیرکلر اوزرنده مبنی بنا.

عمارت [ع، س] عمران ، معموریت { (خراب) ك ضدی } § طلبهٔ علوم وسائره‌یه طعام توزیع ایدیلان محل مخصوص .

عمارت چورباسی = بادهوا شیئدن کنایه‌در .

عمامه [ع، س] صاریق § باش زوهی.

عمیا [ع، ح] کودکورینه، دوشنمیه‌رك، بلا ملاحظه : علی العمیا.

عناد [ع، س] مخالفتده ثبات، فکرنده اصرار.

« ایتمز سخنده قدری اقرار مدعی
عقل سلیمی یوق دکل اما عنادی وار »

عناد ایتمك = مخالفتده ثبات ایلمك .

عنادجی = (ص) مخالفتده ثبات ایدن، معند .

عنادجیلق = معندلك.

عنادیه = حقائق اشیایی انکار ایدن فرقه که مسالك فلسفیهٔ قدیمه‌دن بری ایدی.

عناق [ع، ق] بوینینه صارلمه، صارماشمه .

عنان [ع، س] دیزکین (اکثریا معنویاتده مستعملدر) عنان اختیار.

ارخای عنان = دیزکینی بوشاتمق ، صالیویرمك، آتی سرعتله قوشدیرمق.

عنانکش = دیزکینی چکوب آتی طوردیران.

ارجاع عنان = دیزکینی چویرمك ، باشقه طرفه صاپمق.

عنان اختیار = قوهٔ ارادیه واختیاریه.

عنان برعنان = آت باشی برابر.

عنانت [ع، س] معاملهٔ زوجیه‌یه عدم اقتدار .

عنایت [ع،س] ایلك خصوصنده التزام، اهتمام، بالاهتمام احسان § کرم، احسان، لطف :

« بیلمم که : قولك ظلمنی حقك عنایتنه نصل ترجیح ایدیورسکز ؟ »

{ جمعی : عنایات در }

عنایت اوله = حقدن عنایت اوله تقدیرنده ارباب سؤاله قارشی صدقه‌یه بدل ایفا اولنان دفع لین .

عنایةً = لطف کرم طریقیله ، عنایت صورتیله .

عنایتکار = عنایت ایدیجی ، ایدن ، صاحب لطف وکرم.

عنایتکارانه = عنایتکار اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

عنایتلی = عنایت، کرم، لطف صاحبی.

عنب [ع، س] اوزوم، انکور.

اثمار عنبیه = (نبا) علی العموم اثماری اوزومه بکزه‌ین نباتاتك میوه‌لرینه دینور : { فرنك اوزومی ، قوش قونماز ، کوزل عورت اوتی کبی. }

بنت العنب = شرابدن کنایه :

« دکمدی نشئه‌سی آلامنه بنت العنبك »

عنب الافرنج = (نبا) فرنك اوزومی که : شروبی طبابتده حمای عفنیه والتهابیه‌یه قارشی استعمال اولنور .

عنب الثعلب / **عنب الدب** } = (نبا) آیی ویا تلکی اوزومی دینلان میوه که: مسحوق نزلهٔ مزمنهٔ مثانه علتنه قارشی مستعملدر .

عنبی = (طب) اوزوم دانه‌سی شکل وصورتنده اولان.

عند [ع، س] یان، نزد ، طرف، جانب :

« مبرایم رجا وخوفدن عندمده عالیدر
وظیفه‌م منفعتدن حقم اغراض حکومتدن»

§ حضور معنوی § حالنده ، تقدیرنده ، وقوعنده § کوره ، نظراً ، فکرنجه .

عند الحاجه = حاجت وقتنده، حاجت وقوعنده .

عندالله = حق تعالی‌نك عندنده ، نزدنده ، قربنده .

عند الاجازه = اجازت ، مساعده ویرلدیکی تقدیرده .

عند الایجاب = لزوم وایجابی حالنده.

عند البعض = بعضلرینه کوره، بعضیلرینك فکرنجه .

من عند الله = طرف الهیدن.

عندی = بر اساسه مستند اولمقسزین قائلنك زعمنه تابع اولان .

عندیات = عندی سوزلر ، عندی مقوله‌سی ملاحظات.

عنین [ع، ص] (طب) معاملهٔ زوجیه‌یه عدیم الاقتدار اولان.

عوج [ع، س] اکریلك، چارپیقلق.

عوض [ع، س] بدل ، قارشولق ، بر شیئه بدل اوله‌رق ویریلان شیٔ

بلاعوض / **عوضسز** } قارشولقسز، بدلسز، برمنفعت مقابلنده اولمیه‌رق .

عوضاً = عوض طریقیله.

عیادت [ع، قع] خسته‌نك حال وخاطرینی صورمغه کیتمك.

عیادةً = عیادت صورتیله.

عیاذ [ع، س] صیغنمق، التجا .

العیاذ بالله / **عیاذاً بالله** } = الاهه صیغینرز معناسنه ترکیبدر .

عیار [ع، س] آلتون وکوش کبی شیلرك درجهٔ خالصتی تعیین .

خالص العیار = (۱۸) عیارنده آلتوندن معمول .

کم عیار = درجهٔ خالصتی ناقص اولان ، عیاره مأمور اولان اهل وقوف .

§ حیوانك نعللرینی صاغلاملاشدیرمه.

صاحب عیار = ضربخانه‌ده تعیین عیاری بوزوق اولان آلتون وکوش .

§ منتظم ایشله‌میان ساعتك حرکاتنی تنظیم ایتمك.

عیارکیر / **عیارجی** } = اصناف میزانلرینی تفتیش ایله مکلف بلدیه مأموری .

عِیافه [ع، فع] قوش قسمیله تفأل.

عِیالْ [ع، س] لسانمزده مستعمل اولمیان. (عیل) ك جمعی. بر آدمك اسباب معیشتلرینی تدارك واعطا ایلدیکی اشخاص- که : ازواج ، اولاد ، انساب واتباعدن عبارتدر .

کثیر العیال = عائله‌سی افرادی، اعا- شه‌سیله مکلف اولدیغی منسوباتی چوق اولان.

عِیانْ [ع، ص] ظاهر ، آشکار ، میدانده .

عِیدْ [ع، س] بایرام.

عید فطر = رمضان بایرامی.

عید اضحی = قربان بایرامی.

عیدگاه = بایرامه مخصوص سیر ولعبیات محلی .

عیدی = بایرامه منسوب ومتعلق.

عیدیه = بایراماق، بایرام بخشیشی .

قصیدهٔ عیدیه = اسکی شاعرلرك بیوك ذواته بایرام تبریکاتنی حاوی اوله‌رق تنظیم وتقدیم ایتدکاری قصیده، منظومه .

عِیسَوی [ع، س] حضرت عیسانك امتندن اولان ، خرستیان ، نصرانی : دین عیسوی.

عیسویت = عیسویلك ، خرستیانلق.

عِیشْ [ع، س] {دوغریسی عینك فتحی ایله‌در.} دیریلك، حیات، زندکانی § کندوسیله کچینلوب تعیش اولنه‌جق شیء. § صفا ، اکلنجه :

«امید، نشئه، محبت، وصال، عیش وطرب
که اك حقیری اولور اهتزاز روحه سبب»

عِینْ [ع، ص] ایری وکوزل کوزلو معناسنه اولان (عینا) نك جمعی . کوزل کوزلولر : حور عین.

[عین مضمومه]

عُبابْ [ع، ص] پك طاشقین ، جوشقون § سریع الجریان سیل صویی .

عُبُودِیَّتْ [ع، س] قوللق § بنده‌لك § نسبت کامله ، خلوص مفرط .

عُبُورْ [ع، س] فی الاصل صویك برطرفندن اوته طرفنه کچمك دیمکدر § بر دیکر طرفه کچمك، کچامك § (قوزموغرافیا) کلب الاکبر صورتنی تشکیل ایدن کواکبك اك لامعی اولوب (شعرای یمانی) نامیله معروفدر .

عُبُوسْ - عُبُوسَتْ [ع، س] یوز اکشیلکی ، چهره چاتیقلغی [(کوسترمك) ماده‌سیله استعمال اولنور.] : ابراز عبوست .

عُبَیْدْ [ع، س] (عبد) ك اسم مصغری ، قولجغز ، کوله‌جك : طارف عبیدانه‌مدن .

ام عبید = قوراق چول .

عُتَقاءْ [ع، ص] آزادلی معناسنه اولان (عتیق) ك جمعی : عتقاء پیغمبری.

عُتُوّ [ع، س] سرکشلك یولنده تکبر ، تعظم § عصیان .

عُثمانلو - عُثمانلی [ت، ص] حکومت سنیهٔ عثمانیه‌نك تحت تابعیتنده بولنمقله بختیار اولان افرادك هر برینك عنوان مفخرتی § طاوله‌ده بر اویون .

عثمانلیجه = عثمانلی لسانی || عثمانلی کبی .

عُثمانی [ع، س] دولت علیهٔ عثمانیه‌یه منسوب ومتعلق § عثمانلولره عائد ومتعلق : لسان عثمانی .

نشان عثمانی = مؤسس سلطنت عثمان غازی حضرتلرینك نام عالیلرینه نسبتله ١٢٨٨ تاریخنده احداث بیوریلان نشان عالی - که : بری مرصع اولق اوزره بش درجه اوزرینه مرتبدر.

عثمانیان = عثمانلولر ، تبعهٔ عثمانیه :

« بز اول نسل کریم دودهٔ عثمانیانزکیم
مجردر سراپا مایه‌مز خون شهادتدن
بز اول حالی همم ارباب جد واجتهادزکیم
جهانگیرانه بر دولت چیقاردق بر عشیرتدن »

عُجامْ [ع، س] چکردك {غیرمأنوسدر.}

عُجْبْ [ع، ص] کندینی برشی صانمق، کندینی بکنمك، بوش یره غرورلنمق.

عُجْبَه [ع، ص] (عجیب) ایله مترادفدر :

« بر عجبه سس کلیردی دوینمدن آه
وحدت تنفس ایلردی صانکه گاه گاه »

عُجْمَه [ع، فع] کلامی فصاحت اوزره ادا ایده‌میوب تعقید وابهام ایله سویلمك . § دیل طوتوقلغی.

عُدْوانْ [ع، س] تجاوز، تعدی § عداوت خصومت، دشمنلك .

عُدُولْ [ع، مص] صاپمق، طریق صوابدن انحراف ایتمك ، دونمك § واز کچمك ، صرف نظر ایلمك § (عادل)ك جمعی: عادل اولانلر.

هیئت عدول = (حقوق) جنایت دعوالرنده یالکز مجرمیت ویا عدم مجرمیته حکم ایلمك وظیفه‌سیله موظف وحکم وجدا- نیدن باشقه برسائقه وتأثیره عدم اتباع ایچون یمین ایتمکله مکلف اولان هیئت منتخبهٔ حاکمه (Juris) .

عُذْرْ [ع، س] بر امرك ایشلنلمسنه ویاخود ایشلنلمامسنه سبب اولان حال : عذر شرعی § بر قصور وقباحتك تمنیٔ عفوی . § مانع، انکل § نقیصه ، قصور ، عیب .

عذر لنك = ناملایم، مناسبتسز عذر.

عذرلی = قصورلی ، عیبلی.

عذر دیله‌مك = واقع اولان ویاوقوعه کله‌جك بولنان قصورك برسبب مجبره مستند اولدیغنی ویا برامرك ایفاسنه مانع بولندیغنی سویلیه‌رك عفو تمنی ایتمك .

عذر خواه = عذر دیله‌یجی :

« العذر عند کرام الناس مقبول »

عُذْرَتْ [ع، س] جبهه‌ده اولان پرچم.

عُذُوبَتْ [ع، س] طاتلیلق ، شیرینلك : عذوبت لسان .

عُراضَه [ع، س] تحفه، هدیه، پیشکش. § اکرام مسافرك اوکنه قونیلان یه‌جك .

عُرْبانْ [ع، س] (جمع بلا مفرد) بادیه نشین اولان عربلر، عشائر.

عُرَّتْ [ع، س] اویوز علتی ، جرب § (بیطری) بارکیرده اسباب متنوعه‌دن دولایی جلدك سطحنده ویا تحتنده حصوله کلان سیویلجه‌لرکه: هلاکی انتاج ایدر .

عُرْجانْ [ع، ص] جم : (اعرج) طوپاللر، لنك اولانلر .

عُرْس [ع، س] دوكون يمكی، وليمه طعامی.

عُرْف [ع، س] فی‌الاصل احسان، عطیه معناسنه‌در § حكم اولی الامر.
§ عادت : عرف بلده .

امر عرفی = امر قطعی .

ادارهٔ عرفیه = محاربه كبی بعض احوال فوق‌العاده‌ده قوانین عمومیه‌نك موقتاً تعطیل احكامیله قوهٔ اجرائیه‌نك ادارهٔ عسكریه‌یه ترك وتودیع اولنمسندن عبارتدر .

عرفاً = عادتاً || قانونه دكل عادته استناد اولنه‌رق، عرف صورتیله، عادته تبعاً

عرفی = عادته منسوب، عرفه منسوب

تكالیف عرفیه = فوق العاده ویركی.

عُرْفیات [ع، س] عرفی اولان خصوصات.

عُرَفاء [ع، ص] جم : (عارف) عرفان ومعلوماتی اولانلر: مجلس عرفا.

عُرْنه [ع، س] (بیطری) بیجیلغان علتی ـ كه: باركیرلرك طوپوقلرینه قریب محللرك جراحتلنمسندن عبارتدر .

عُرَواء [ع، س] (طب) ایصتمه، ایصتمه‌یه طوتلمه .

عُروج [ع، مص] یوقاری آغمه، چیقمه، صعود ایتمه :

« بشر، او شمدی معذب سوروكلنیر مغلوج
آدیم آدیم ایده‌جك ذروهٔ خلاصه عروج »

عُروض [ع، مص] عارض اولمق § عرضلر، كیفیتلر، خاصه‌لر .

عُروق [ع، س] هر معناسنه كوره (عرق) ك جمعی : عروق حمیت، عروق بشر .

عُروَه [ع، س] دسته، قوغه وسائره قولپی § یاپیشلوب طوتیله‌جق شی

عروهٔ وثقی / **عروة الوثقی** } كمال اطمئنان ایله یاپیشیلوب كندوسنه استناد اولنه‌بیله‌جك شی .

عُری [ع، س] چپلاقلق .

عُریان [ع، ص] چپلاق، برهنه ، آچیق ماجیق برحالده :

« واه لكن اوته‌ده زلزله‌لرله ویران
كوبكزلرده كرفتار فتور خسران
نه پدرلر الی بوكرنده شاشیرمش قالمش
نه‌قدر عائله‌لر، حیف، سفیل وعریان »

و :

« خطركدن چیقمسون دنیایه عریان كلدیكك »

عریانی = بر نوع اریك ـ كه : دریسی عادتاً صویلمش كبیدر .

عُزْبَت [ع، س] اركنلك حالی ، متأهل اولمامق.

عُزْلَت [ع، مص] تنهاده یشامق ، تنها یشامغی سومك ، كوشهٔ انفراده چكلمه .

عزلتكاه = محل انزوا، چكیلوب تنهاجه اوطوریلان یر.

عزلتكزین = } اختیار عزلت ایلیان .
عزلت نشین =

عُزْمَه [ع، س] بر ادمك منسوب اولدیغی عائله § اقربا وعشیرت.

عُزُوبَت [ع، س] اركنلك حالی، متأهل اولمامق، بكارلق .

عُسْر - عُسْرَت [ع، مص] { (عسر) مصدر اولدیغندن ایكنجیسی غلطدر} (یسر) مقابلی كوچلك، چتینلك، دشواری § طارلق، مضایقه :

« ان مع العسر یسری »

عُسَفاء [ع، ص] ایرغاد، رنجبر معناسنه اولان (عسیف) ك جمعی .

عُسْلوج [ع، ب] (نبا) هنوز ظهور ایتمش آغاج بوداغی .

عُشّاق [ع، ص] جم : (عاشق) § شرق موسیقیسنده برمقامك اسمی.

« كیرمكده نه‌دن سینهٔ عشاقه توقف
ای تیر جفا خانه سنكدر نه تكلف »

عُشْب [ع، س] تازه اوت، تازه چایر.

عُشْر [ع، عد، س] واحد قیاسینك اون جزءده بر جزئی ، اونده بر § حد شرعی اوزره محصولات ارضیه‌نك بیت المال عائد اولان اونده بری: عشر شرعی [بو معنایه كوره جمعی : (اعشار) كلیر.]

عشرجی = اعشار تحصیلداری .

عُشْوَه [ع، س] كیجه وقتی اوزاقدن كورینان آتش.

عُصاة [ع، ص] جم : (عاصی) ، زوربالر، عاصیلر، اطاعتسزلر، تنكیل عصات . § كناهكار اولانلر.

عُصارَه [ع، س] میوه ونبات كبی شیلرك صیقلمق صورتیله چیقان صوی § (طب) معده وامعاده‌كی غده‌لردن افراز اولنان مایع.

عصارهٔ پانقره آسیه = (غلط. طب) معده‌ده پانقره‌آس [۱] واسطه‌سیله افراز اولنان وتركیب وخواص اعتباریله لعابه مشابه اولان مایع ـ كه : اغدیهٔ نشائیه‌یی اوزوم شكری حالنه افراغ وبعض مواد شحمیه‌یی سویه‌یه تحویل ایدر.

عصارهٔ خس = (طب) آجی مارول دینلان نباتدن استحصال اولنور بر خلاصه‌دركه : امراض عصبیه‌ده مستعملدر.

عصارهٔ معدویه = (طب) معده‌نك غشاء مخاطیسندن افراز اولنان، براق، نیم شفاف، طعمی طوزلو واكشی بر مایعدركه : مواد غذائیه‌یی یموشاته‌رق فعل هضمی تسهیل ایدر .

عُصَیبات [ع، س] (نبا) قاعدهٔ ورقدن بدء ایله اطرافه تشعب ایدن الیاف واوعیهٔ نبات.

عصیبات اولی = (نبا) ذنب استقامتنده اوله‌رق یاپراغی ایكی مساوی قسمه تقسیم ایلیان عصیبه‌لر .

عصیبات ثانیه = (نبا) عصیبهٔ اولانك طرفیندن تشعب ایدن عصیبه‌لر.

عصیبات ثالثه = (نبا) عصیبهٔ ثانیه‌نك طرفیندن تعشب ایدن عصیبه‌لر .

عُصَیبَه [ع، س] (نبا) اوراق بر طاقم قسملره تفریق وتقسیم ایدن الیافدن هر بری.

عُضال [ع، س] (نبا) اطبانك تشخیص وتداویسندن عاجز براقان مرض مشكل : داء عضال .

عُضْو [ع، س] ال، آیاق، كوز، قولاق، جكر، معده كبی اجزای حیوانیه‌دن هر بری :

« چیرپنه، ای الملی، فلاكتلی عضوتر
چیرپنه، اوزمه چكدیكم آلام وغم یتر»

§ نباتاتك بعض قسملری.

عضو تذكیر = (نبا) چیچكلرده (تویج)

---

[۱] پانقره‌آس : معده ایله ستون شوكی بیننده بولنان بر غدهٔ مهمه‌نك اسمیدر .

دينلان اوراق ملونه‌نك داخلنده‌كى اوراق خياطيه ، اتامين.

عضو تأنيث == (نبا) عضو تذكيرك دروننده و مركز زهره‌ده كائن قطعه، پيستيل [عضو تذكير ايله عضو تأنيثك هيئت مجموعه‌سى]

عضوى [ع، ص] (فيزيولوژى) منشاء، مدت، شكل، صورت نمو، بنيه، تركيب عنصرى اعتباريله جماداتدن متمايز ومتفرق اولان شيلر، جمادك غيرى، حيوانى ونباتى اولان مواد.

غير عضوى == (فيزيولوژى) عضوى يعنى حيوانى ونباتى اولميان مواد، جمادات معدنيات، شبه معدنيات.

كيمياى عضوى == علم كيميانك حيوانات ونباتاتك عضولرنده حصوله كلان ضمغ، مواد ملونه وسائره كبى غير عضوى موادك صورت استخراج واستحصاللرندن بحث ايدن قسمى.

كيمياى غيرعضوى == علم كيميانك اجسام بسيطه‌دن وبونلرك بربرليله امتزاجلرندن ويا بالعمل وقوعه كلان تركيبلرندن يعنى حامضات، املحه وغازلردن بحث ايدن قسمى.

عضويت [ع، مص] (مولددر) عضوى اولمه، عضويلك.

عطارد [ع، س] (قوزموغرافيا) منظومهٔ شمسه داخل اولان سيارات سبعه‌دن برنجيسى، يعنى شمسه اك قريبى[1] كه: غروبدن براز صوكره و طلوعدن براز اول كوريله‌بيلور. تقويملرده : النده چيچك بر قيز شكلنده كوستريلور.

§ اساطير يونانيه‌ده مشتريك اوغلى كه: بلاغتك، سرقتك، تجارتك، ايصال پيام ومكاتبك الهى اولاق اوزره تصور اولنوردى.

§ اساطير فرسدن (دبير فلك) اولاق اوزره متعارفدر.

عظماء [ع، ص] شرف ومنزلت اعتباريله بيوك آدم معناسنه اولان (عظيم) ك جمعى. عظماء ملت.

[1] اوج نقطه‌سنده ايكن شمسدن بعدى (٤١) وحضيض نقطه‌سنده ايكن (٢٨) ميليون ميلدن عبارتدر. قطرحقيقيسى (٣٠٠٠) ميل اولان كوكب مذكور دور نجوميسى (٨٧) كون، (٢٢) ساعت، (١٤) دقيقه، (٢٧) ثانيه‌ده اجرا ايدر.

عظمى [ع، ص] اك بيوك ديمك اولان (اعظم) لفظنك مؤنثى : صدارت عظمى.

عظيم [ع، ص] كميك معناسنه اولان (عظم) ك اسم مصغريدر.

عظيمات سمعيه == (طب) قولاقده‌كى صندوقهٔ طبلى احاطه ايدن و (مطرقه)، (سندانى)، (عدسى)، (ركابى) ناملريله معروف اولان دورت كوچوك كميكدر كه : بر سلسله تشكيل ايدرلر.

عفوصت [ع، س] آغزى بوروشدريجى طعم، ككره‌لك.

عفونت [ع، س] چوريوب فنا قوقمه § چبان وياره كبى شيلرك التهابى § فنا قوقو، بد رائحه، رائحهٔ كريهه.

عفونتلنديرمك == چوريدوب قوقوتمق § چبان وياره كبى شيلرى التهابلنديرمك.

عفونتلنمك == چوريوب فنا قوقمق § ياره، چبان التهاب پيدا ايتمك.

عفونتلى == (ص) فنا قوقان، چوريوب قوقان، التهابلى.

عقاب [ع، س] طاوشانجيل قوشى كه : بوكا قره قوش دخى دينور.

§ حضرت پيغمبر افندمزك علملرندن برينك اسمى.

(عقاب، باشى چيپلاق نوعى)

العقاب == (قوزموغرافيا) كوكب قطبى ايله الدجاجه برجك نجم غربيسندن كچن استقامت اوزرنده كائن ويكرمى سكز كوكبدن عبارت بر برج اولوب بو برجك الك مشهور كوكبى (نسرالطائر) در.

عنق العقاب == العقاب برجنك بر كوكبى اولوب دردنجى قدردندر.

ذنب العقاب == العقاب برجنك بر كوكبى اولوب اوچنجى قدردندر.

عقام [ع، ص] پك شديد، تند اولان.

عقبى [ع، س، ظ] (اعقب) اسم تفضيلنك مؤنثيدر. اخرت، دار بقا § فى الاصل جزا معناسنه‌در :

« بقا يوقسه دنياده عقباده واردر
بنم وارمى يوقدر ديمك احتمالم »

عقد [ع، س] دوكوم ومجازاً امر مشكل معناسنه اولان (عقده) نك جمعيدر:

حلال العقد § (طب) بوينده، قولتق آلتلرنده، قاصيقده بولنان بزلركه : بياض قان طمارلرينك بالانقسام بر كوكجه تشكيل ايتملرندن ايلرو كلير.

عقد انفاويه == (طب) بوينده (صراجه) قولتوق التنده (كوپك ممه‌سى)، قاصيقلرده (خيارجق) بولنان شيشلر.

عقده [ع، س] دوكوم، كره § مشكل، مشكوك ايش، امور § انسانك شدتله ارزو ايدوب نائل اوله‌مديغى ويا حل وايفا ايده‌مديكى شى، خصوص : بو ايش بكا عقده اولدى. § (طب) بياض قان طمارلرينك دوكلمه‌لرك تشكيل ايلدكلرى كوكجه، بز، يومرو § (هيئت) بر سياره محركنك منطقة البروجى قطع ايلديكى ايكى نقطه‌دن هر برى كه: برينه (عقدهٔ رأس) وديكرينه (عقدهٔ ذنب) دينور.

عقدهٔ عراس == نكاح دوكمى ديمكدر.

عقدتان == (هيئت) بر سياره محركنك منطقة البروجى قطع ايلديكى ايكى نقطه‌دن هر برى. (عقدهٔ رأس، عقدهٔ ذنب)

عقدهٔ حياتيه == (نبا) اوراقك ساق اوزرنده ظهور ايتديكى محل. § (طب) دماغ ودماغچه ايله نخاع شوكى آره‌سنده بولنان بصلهٔ سيسائيه‌نك اوكنده بولنان حزمه‌لرينك بربرندن آيريله‌رق زاويه تشكيل ايلدكلرى محل كه : بورايه بر ايكنه باتيرلسه درحال حيوان هلاك اولور.

عقدهٔ سفلا == (هيئت) قمرك نصف كرهٔ شماليهٔ سمادن نصف كرهٔ جنوبيهٔ سماييه‌يه مرور ايدر ايكن دائرهٔ خسوفى قطع ايتديكى نقطه ، (عقدهٔ سقوطيه) .

عقدهٔ عليا == (هيئت) قمرك نصف كرهٔ جنوبيهٔ سمادن ، نصف كرهٔ شماليهٔ سماييه كچر ايكن دائرهٔ خسوفى قطع ايلديكى نقطه، (عقدهٔ صعوديه) .

عقدهٔ درون == كوكل دردى.

عقده كشا == مشكلى حل ايديجى.

عقده‌گیر = دوگوملی || مشکل ، مشکوك .

عقده‌ری = (ص) عقده، دوگوم، یوماق شکلنده اولان .

عُقَر [ع، س] قیصیر اولمه ، قیصیرلق § منکوحه‌نك بهری § منظومه‌نك الك پارلاق اولان بیتی § اصحابك عدم اقتدار واختصاصلرندن دولابی اداره اولنمق ومقابلنده هرسنه بر مقدار شی آلنمق اوزره میری‌یه ترك ایلدکلری اراضی جسیمه حاصلاتندن اصحاب مذکوره‌یه عائد حصه ویا بوحصه‌نك بدلی . { بوقبیل حصه‌لر عراقده پك چوقدر}

عُقَلاء [ع، ص] جم : (عاقل) عقل صاحبلری ، عقللی اولانلر § عقللی کچنمك ایستین :
« قوای ذهنیه منع تجاوزدن ماعدا هر درلو قیوددن ، مؤاخذات عقلادن، هر نوع معارضدن مصون ایدلمش...»

عقلا دنباکی = برشی بیلمدیکی حالده عقللیلر طاسلایان .

عقلالق = عقل فروشلق .

عُقم [ع، س] عقیملك ، قیصیرلق § ثمره‌سزلك .

عُقَماء [ع، ص] جم : (عقیم) . ذریتی اولمیان ادملر .

عُقوبات [ع، س] جم : (عقوبت) قصص و مجازات شخصیه ، عقوبتلر .

عُقوبَت [ع، س] عذاب، جزاء، مجازات، اذیت، اشکنجه .

عقوبتلی = اذیتلی، اشکنجه‌لی .

عُقود [ع، س] جم : (عقد) و (عقده) عقدلر، عقده‌لر § اجراسی تعهد اولنان شیلر .

وسط العقود = (قوزمو) دلفین صورت جنوبیه‌سنك برکوکبی .

عُقوق [ع، س] آنایه ، بابایه عاصی اولمق: عقوق والدین .

عُقول [ع، س] جم : (عقل). عقللر ، ذهنلر : عقول ضعیفه اربابی .

عُکاب [ع، س] توز، غبار، دومان .

عُکّاش [ع، س] اورومجکك اوکی .

عُکاظ [ع، س] مشاعره ، مناشده ایچون قوریلان بازار یری : سوق عظام .

عُکوس [ع] جم : (عکس). عکسلر:
«اونك عکوس جمالیله غشی اولان دریا
آچاردی روحه پك انجه حسلی بر رؤیا»

عُکوف [ع، س] برشیئه مداومت اوزره اقبال کوسترمه، کوستریش .

عُلبَه [ع، س] بیوك قوطی § قوجی § صندوق .

عُلَماء [ع، ص] جم : (عالم). علمی اولان ذوات، عالملر : علمای کرام .

علمای عاملین = علمی موجبنجه حرکت ایدن عالم ذوات .

عُلُو [ع، س] یوکسکلك، معناً یوکسکلك ، رفعت :
«ای تعالی ایلدکجه ایلین حیران بنی
خاکپای ایتدی سکامیل علو شانی»

علوجناب = عالی جنابلق، سماحت، کرم:
«جنودمزده علو جناب وشان واردر
بزه امان دینه هرزمان امان واردر»

علوشان = شان وشرفك عالی اولمسی .

علو همت = غیرت وهمتك بیوك اولمسی.

عُلْوان [ع، س] تفاخر، اوکونمه § رساله‌نك دیباجه‌سی .

عُلوف [ع، س] علفك جمعی، حیوان یملری .

عُلوفَه [ع، س] عسکر و سائره‌یه اوقات معینه‌ده ویریلان معاش : علوفهٔ سپاهیان .

علوفه‌جی = اسکی برصنف عثمانلی سواری عسکری .

علوفه‌لی = موظف، معاشلی [تعبیرات قدیمه‌دندر .]

عُلوم [ع، س] (علم)ك جمعی علملر .

علوم عالیه = صرف ونحو کبی علومك تحصیلنه واسطه اولان علملر .

علوم آلیه = اعدادی مکتبلرنده تدریس اولنان علوم، مقدمات علوم .

علوم سیاسیه = کافهٔ اقسامیله حقوق، اصول مالیه، اصول اداره ، علم ثروت ، استاتستیق ، تاریخ، جغرافیا ، عهودوسائره .

دار العلوم = مدرسه، مکتب، محل تحصیل .

عُلْوی [ع، ص] (علوه) منسوب، یوکسك، عالی، مرتفع. (سفلی) نك ضدی. «عالم بالایه سوق ایلر بو علوی جان بنی»
§ (هیئت) شمسدن بعدلری کرهٔ ارضك بعدندن زیاده اولوب دور مرئیلرنده بتون قبهٔ سمایی سیر ایدر کبی مشاهده اولنان سیارات.

علویات = علوی اولان شیلره متعلق.

علویان = ملائکهٔ کرام || سیارات، نجوم.

علویت [ع، س] علویلك ، یوکسکلك، رفیعلك، رفیع و بلند اولمق:
«بو بر ظفرکه : پینده جهان علویت
بو بر ظفرکه : اوکنده طبیعهٔ سطوت»
§ (ادبیات) غایت عظمتلی، غایت صفا بخش وجدان پرصورتده سویلنان سوزلر .

عُلی [ع، ص] علو شان و شرف صاحبی کیمسه‌لره وصف اولور .

عُلیا [ع، ص] (اعلی)نك مؤنثی : مهد علیا، عتبهٔ علیا .

عُمّال [ع، ص] جم : [عامل] : عمال نبوی.

عُمّان [ع، س] دکز ، بحر ، یم § بیوك دکز ، بحر محیط ، یم بی پایان .
«بر دم اولمازمی عمر ناساز
عمان دهرده لنکر انداز»
§ (جغرافیا) جزیرة العربك ساحل جنوبیسنی احاطه ایدن بحر کبیر ، عمان دکزی . § جزیرة العربك جنوب شرقیسنی تشکیل ایدن خطهٔ واسعه : عمان قطعه‌سی .

عُمدَه [ع، س] اعتماد اولنه‌جق محل ، طیانیله‌جق یر § معتمدعلیه § عمومك معتمدی اولان کیمسه ، رئیس : عمدة الاسلام .

عُمر [ع، س] مدت حیات : طول عمر § دیریلك، زندکی، حیات :
«یادکده‌می طوغدیغك زمانلر
سن آغلر ایکن کولردی عالم
بر اویله عمرکچیرکه اولسون
موتك سکاخنده ، خلقه ماتم»

... فائیه‌جه ، ... حضور ...

عمر اوتی = (نبا) (خشیشة الدینار) ذات‌الفلقتین شعبه‌سنك انجیریه فصیله‌سنه منسوب بیرا اعمالنده مستعمل برنبات .

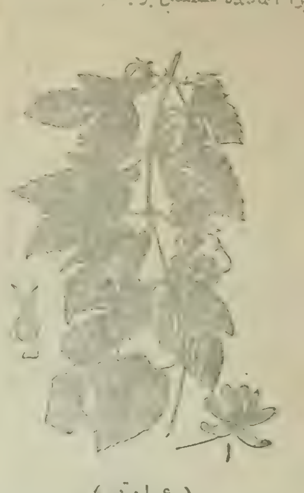

(عمراوتی)

عُمران [ع، س] (عینك کسریله غلطدر.) معمورلق، معموریت § مدنیت، ترقی.

عمرانی = عمرانه ، معموریته ، مدنیته منسوب ومتعلق .

عُمره [ع، س] حج موسمنك غیرنده کعبهٔ الهی ومکهٔ مکرمه‌نك مواقع سائرهٔ متقدسه‌سنی زیارت ایده : عمرهٔ نبوی .

عُمق [ع، س] درینلك ، قیو ، دکز ، نهر، خندق کبی شیلرك سطحندن قعرینه ، دیبنه قدر اولان بعد .

§ (هندسه) اجسامك ، اجسام مجسمه‌نك حاوی اولدیغی ابعاد ثلثه‌دن بری ــ که : یوقاریدن آشاغی‌یه دوغری اولان بعددن یعنی درینلکدن عبارتدر.

عمقاً = عمق جهتیله ، درینلك اعتباریله.

عُموم [ع، س] هپ ، بتون، جمله، کافه : «کویاکه حیات اجزای عالمك عمومنه سرایت ایتمشیدی.»

§ جمله‌یه شامل اوله . § بتون انسانلر ، بتون ناس .

عموماً
بالعموم
علی العموم
} جملهً ، هپ بردن ، عمومیت اوزره. هپسنه شامل اوله‌رق.

عمومی = عمومه منسوب، جمله‌یه متعلق.

عمومیت = (مولددر) عمومیلك، عمومی صورتده .

عموم وخصوص مطلق = (منطق) یالکز بری دیکرینك بتون افرادینی جامع اولان ایکی کلمه آره‌سنده‌کی نسبت : انسان، حیوان کبی .

عموم وخصوص من وجه = (منطق) بر ماده‌ده اجتماع ، ایکی ماده‌ده افتراق ایدن ایکی کلمه آره‌سنده‌کی نسبت ، انسان، بیاض کبی .

عُمومَت [ع، س] عموجه اولق، عموجه‌لق.

عُموهَت [ع، س] اتخاذ خط حرکتده دوچار تردد اولق .

عُمیه [ع، ص] آرغین وکمراه اولان .

عُنّاب [ع، س] عناب دنیلان معروف میوه ــ که : قوغی قرمزیجه و چکردکی غایت سرتدر .

یبانی عناب = ذات الفلقتین شعبه‌سنك عنابیه فصیله‌سندن بر نباتدر .

عنابیه = (نبا) عناب آغاجی انواعندن اولان اشجارك منسوب بولندقلری فصیله .

عُنصُر [ع، س] اصل، اساس، ماده، مادهٔ اصلیه § اصل، حسب § (کیمیا) آلتون، کوش کبی هرجزئی بر جنسندن اولان اجسام بسیطه، اجسام بسیطه‌یی تشکیل ایدن بسیط ماده‌لردن هربری § بر قومدن آیریلوب مستقلاً بر هیئت، فرقه تشکیل ایدن قسم. [جمعی عناصر کلیر] :

« ای غفل امنیت آواره قوافل
عنصرلری محو ایلیان ای ضربهٔ هائل »

عُنصُل [ع، س] (نباتات) آطه صوغانی دنیلان نبات که : شرویی امراض قیحیه‌یه و فساد دمه و ذات الجنبه قارشی طبده مستعملدر .

عُنف [ع، س] شدت، سرتلك، ملایمتسزلك، قبالق (رفق)ك ضدی :

« وعدهٔ زکاتی دیه عنف ایله ایلر تعجیل »

عنفی = جبری، زور ایله، عنفه منسوب.

عُنفوان [ع، س] کنجلك، کوزللك هنکامك ابتداسی، برشیئك نازه‌لك زمانی: عنفوان شباب .

عُنُق [ع، س] بوین، کردن، جید [جمعی اعناقدر] § (نبا) نبات واشجارك ساقی ایله جذرینك فصل مشترکی اولان نقطه .

ضرب عنق = بوینی اورمه.

عنق الدجاجه = (قوزموغرافیا) الدجاجه صورتنده مشهور ومعروف اولان بش کوکب برج.

عنق لحیه = (قوزموغرافیا) لحیه صورتنی تشکیل ایدن یکرمی بش کوکبك اك معروف اولانیدر .

عُنقود [ع، س] صالقم، میوه صالقمی . § (نبا) عنب اصلی دنیلان اصلی صاپ اوزرنده و (ذنیبات ثانیه) تعبیر ایدیلان صاپچقلر بیننده‌کی آچیقلقك یکدیکره مساوی اولمسندن عبارت اولان وضعیت ازهار .

عنقود بسیط = محاور ثانیه اوزرنده بر چیچك بولنان صالقم .

عنقود مرکب = بر چیچکله منتهی اولمسی لازم‌کلان محاور ثانیه‌سی قسماً و تماماً محاور ثالثه ورابعه حصولیله کثیر صالقیم.

عنقود هرمی = اوزوم صالقمی، اوزوم صالقمنه بکزدین .

عُنوان [ع، س] اسم، وصف، لقب :

« عثمانلی اورت ، بو شانلی عنوان
اعدعزی ایتدی آفرین خوان »

§ سرنامه، سرلوحه، دیباجه : عنوان مقاله، عنوان رساله .

عُنوه [ع، مص] زور ، جبر کوسترمك، قهر ایتمك .

عنوةً = ضرب دست ایله، جبر وقهر ایله: استانبول عنوةً فتح ایدلدی .

عُنیق [ع، س] (عنق)ك اسم تصغیریدر. بوینجق، کردنجك § (صب) دیشلرك (تاج) اطلاق اولنان قطعه‌سیله (جذر) دنیلان کوکی بیننده‌کی کوچوك عقده § (نبا) کأس وحیدالوریقك وریقات متصله‌سندن سربست بولنان پارچه‌سنك ابتدا ایلدیکی ومذکور وریقه‌دن متشکل اولوب (انبوبه) دنیلان قسمك نهایت بولدیغی (خص) .

عود [ع، س] (نباتات) وحیدالفلقه شعبه‌سندن مربقاده‌ونه‌دن نوعی بولنان وباشلوجه هندده بولنان بر آغاجك اسمی ــ که : یاندیغی زمان کوزل قوقو انشر ایدر : عود آغاجی § معروف کیریشلی چالغی، لاغوته :

« یوکسلت ادای نغمهٔ رقت فزودکی
مطرب نوای آهمه بکزدت سرودکی
کندیردرك جانمه مضراب عودکی »

عود العطاس == (نبا) غبـاری غایتله مخرش بر نوع نبـات که : یوکا لسـانزده

(عود آغاجی)

عود القرح == (طب) بر نوع قرحه‌که : توسع ایتمیوب مضرتی بولندیغی موضعه منحصردر .

عودی == عود دیلان چالغی‌یی چالان § (نبا) عود شکلنده اولان نباتات ، اوراق .

عهده [ع ، س] دائرهٔ حق و مالکیت ؛ بحقِ اجرا ، تمامیله یجرمك .

(آمریقا عود آغاجی)

عهده‌سندن کلمك == حق ادا ایتمك ، حقیله یاپمق ‖ اوزدینه ، بوینه آلمه ، کفالت .

العهدة علی الراوی == صدق وکذبی‌، مسئولیتی راویسنه عائددر ، دیمکدر .

عهود [ع ، س] جم : (عهد) . شفهی و تحریری ویریلان سوزلر : عهود عتیقه ، عهود مرعیه .

عیوب [ع ، س] جم : (عیب) . عیبلر ، قصوردلر .

ستار العیوب == قوللرینك قباحتلرینی ستر ایدیجی اولان جناب حق .

ستر عیوب == عیبلری اورتمك .

عیون [ع ، س] کوز وقایناق معناسنه اولان (عین) ك جمعی ، کوزلر ، پیکارلر ، قاینافلر .

عیون البقر == بر جنس ایری ، سیاه دانه‌لی اوزوم .

ع

[ت،ع،ف] الفبای عربینك اون طقوزنجی و ترکی الفبانك یکرمی ایکنجی حرفیدر . ابجد حسابنده صوك حرف اولق اعتباریله بیك عددینه اشارت اولدیغی کبی صاغر و دیلسزلره مخصوص الفباده شکلی شودر

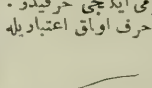

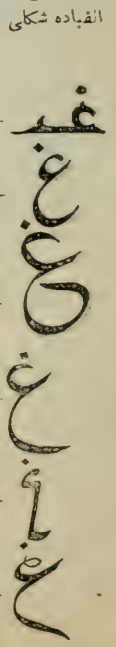

کوفی
تعلیق
ثلث
نسخ
سیاقت
توقیع

دیوانی
جلی
اجارت
رقعه
ریحانی
شجری

غائب [ع، ص] حاضر اولمیان ، کورنمیان (حاضر) مقابلی § نزده اولدیغی معلوم اولمیان : غائبده‌کی جفر ایله بولنماز § ضایع § (صرف) متکلم ومخاطبدن غیری اولان شخص .

ضمیر غائب = (صرف) (او) ضمیری .

غائب ایتمك = ضایع ایتمك || کوره مامك ، کندینی غائب ایتمك = عقلی باشندن کیتمك ، نه یاپدیغنی بیلمامك .

غائب اولمق = ضایع اولمق || کورنمامك .

غائبانه = (حال) کورمیه‌رك ، کورنمیه‌رك ، آرقه‌دن ، یوزه قارشی اولمیه‌رق || شخصاً طانیمدیغی حالده .

غائط [ع، س] (طب) انسان قازوراتی ، نجاست : مواد غائطه .

غائله [ع، س] صیقندی ویریجی ماده ، کیفیت ، حلی موجب تعب اولان ایش § محاربه ، مسئله : غائله زائله .
[جمعی : غوائل کاپر .]

غائی — غائیه [ع، ص] غایه‌یه ، مقصد ونتیجه‌یه عائد ومتعلق :

علت غائیه = برایشك مقصد ونتیجه‌سی ، مرام ، غایه .

غابر [ع، س] عربیده (مضارع) صیغه‌سنه دینور .

غابن [ع، ص] (حقوق) آلیش ویریشده حیله ایدن ، معامله‌ده آلداتان : بایع غابن .

غابه [ع، س] صیق اورمان ، آرسلان یتاغی اولان اورمان : اسد الغابه .

غابی [ع، ص] احمق ، ابله ، بی شعور .

[illegible]
آنا دیكارك وسطنده‌كی ايكنجی صره [illegible]
[illegible] غايه شرق.
غايه يلكنی = بودكه چكيلان يلكن.

غار [ع، س] مغاره، كهف.

غار شريف = حضرت فخر كائنات افندمزك مكه‌دن مدينه‌يه هجرتلرنده اثنای طريقده تعديلاتدن احتياطاً اختفا بيوردقلری مغاره:
«دزير طاق سرده اولش عقل وحی آوونهان
حالبكه ايتش كنديني غار ايچره پغمبر نهان»

يارغار = مذكور مغاره‌ده حضرت نبی محترم افندمزه رفاقت بيورمش اولان جناب ابوبكر الصديق.

حب الغار = (نباتات) دفنه آغاجنك دانه‌سی.

غارت [ع، س] يغما، چاپول § (ازمنهٔ سالفه‌ده) دشمن طوپراغنه، يغما ايچون اجرا ايديلان هجوم:
«كيش بر اولوب جنكه بوده‌نله حرارت
ايتمش او جسم اردونك آرامنی غارت»

غارتكر = يغماجی، چاپولجی.

غارت ايتمك = يغما ايتمك.

غارديا [ج، س] نوبت، نوبت محلی، وارده.

غارديان [ج، س] {Gardien} قراقلقه، حبسخانه محافظی، نوبتجيسی § قوجی، بكجی.

غارصون = [ج، س] (Garçon) دليقانلی، اوغلان § بكار، اركن، عزب § لوقانطه، اوتل، قهوه‌خانه وسائره خدمتجيسی.

غاريه [و، س] (نباتات) دفنه، طارچين كبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصيله: غاريه فصيله‌سی.

غاز [ج، س] (Gaz) صلب ومايع اولميوب هوا كبی قوهٔ انتشاريه يا وطيران خاصه‌سنه مالك اولان جسملر كه: بونلرك ذراتی بيننده‌كی قوهٔ دافعه قوهٔ جاذبه‌دن زياده‌در. [اجسام صلبه‌ده قوهٔ جاذبه دافعه‌دن افزون، مايعاتده هر ايكی قوت مساويدر.] (اجنبی اولان بوكلمه‌يی: (غازات) صورتنده جمعلمك

[illegible] معادنكوره [illegible] استعمال
[illegible]
سوق اولنان ماده طياره كه: [illegible] شدن ايدر: هوا غازی § يردن چيقان و پترول دنيلان مايع معدنی‌يه دخی هر نه‌لسه اطلاق ايدلمكده‌در: غاز ياغی § (ذكر جزء، اراده، كل قبيلندن اولرق) لامبه § پك اينجه تول، دولبند، بورومجك [illegible]

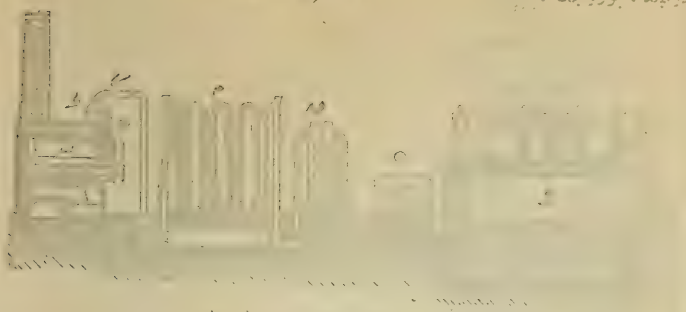

(هوا غازی استحصاله مخصوص غاز خانه)

غاز مصفی = (طب) جريحه‌لری صارمق ايچون استعمال ايديلان سيرك طوقونمش تنزليمش بز.

غازخانه = (غلطدر) هوا غازلرينك استحصال وتوزيع اولندیغی محل.

غازوز [ج، س] ليمون طوزيله شكر ويا بعض حامضلردن ياپيلان بر نوع كوپوركلی شربت: ليموناد دو غازوز (Limonade de gazeuce).

غازه [فا، س] نسوانك يوزلرينه سوردكلری دوزكون. قريلاق: تازهٔ رخسار عروس.

غازی [ع، ص] غزا ايدیجی، ايدن، اهل غزا: غازی شهر تشهاد [جمعی (غزاة) كلير.] § نسوانك كردنلرينه طاقدقلری بر نوع زينت آلتونی: غازی آلتونی.

غازيه [ت، س] صاری قبرچيچكلی § ميموزه انواعندن بر كوچوك آغاج.

غاشيه [ع، س] فی الاصل قيامت معناسنه‌در § اورتو، پرده § آت اكرينك آلتنه اورتيلان صيرمه‌لی ويا شريدلی اورتو، خاشه:
«برك زر پر نقش ايله كاشنده نوزاندز
كوياكه صبا غاشيه بر دوش خزاندر»

غاصب [ع، ص] غصب ايدیجی، ايدن، زورله قاپوب آلان، صاحبنك اذنی اولقسزين برمالی، بر شيئی جبراً آلان.

غاغا ويا:

غاغه [ت، س] طيورك ذوداق ودیش خدمتنی ايفا ايدن بوينوز كبی سرت عضو، يم طوپلامغه، قاشيمغه،

[illegible] يارار، مقاوم.
غالالاشق = [illegible] واسطه
[illegible] غالبا [illegible]
غالالافر [illegible]
غاغر [ع، ص] [illegible]
[illegible]

غافل [ع، ص] غفلتده بولنان، اهمال ايدن، ايلروسنی اوی دوشونمين، دقتسز، احتياطسز:
«الله نه‌در؟ ديرجه غافل
الله‌ذيوب خموش اولوردل»

غافلانه = غافل اولانه ياقيشير صورتده، دقتسزلكله، احتياطسزلقله، بی خبرانه.

غافل اولامق = غفلتندن، دالغنلغندن استفاده ايتمك.

غالب [ع، ص] غلبه ايدیجی، اوستون كلن، غلبه چالان:
«غوغای سخنده غالبم بن»
§ دها قوی، دها مأمول: ظن غالب، احتمال غالب؛ فرقهٔ غالبه:
«وجه براقنك اصحاب صفا
حيرتی غالب ايدی دير حق»

غالبا = اك قوی احتماله كوره، ظنمه كوره || احتماله‌كه.

غالبانه = غالب اولانه ياقيشير صورتده، غلبه چالمش اولدیغی حالده.

غالبيت = غالبلك، اوستونلك (مغلوبيت) مقابلی: «اشعهٔ شمشيرلری بر اقليمه پرتوبخش اولمدن اول آوازهٔ شهرت غالبيتلری منتشر اولدقه‌سمعنا واطعناجوابيله تلقی اولنوردی.»

غالطه [ج، س] (Galetta) پكسماد، فرنده زياده پيشيريله‌رك قورودلمش اتمك.

غالواپونكتور [ج، س] تأبير، غالوانی صورتيله تأبير.

(پترول غازی استحصالی)

۱ — برغاز منبعنك آچلمسی ایچون جهاز [آ — برغاز منبعنك قوهه‌سی — ب ، صونده جهازی — ش ، (دم طلومبه‌سی تحریك ایدن ویْنچ — د ، صوندەلری اصعاد ایدن ویْنچ — ف ، سهپاع ، بخار ماکنه‌سنك موضعی] ۲ — صونده والات وادواتی ، ۳ — بر غاز منبعنك مقلوب حالنده مقطعی [ن — قیونك ارتفاعی و ، صو ، ب قیزیم طبقه‌سی ، کیل طبقه‌سی ، س — متکشیت ، ... — تحتانی کیل طبقه‌سی ، ت ، قوملی پترول طبقه‌سی] ٤ — باکوده ایشلیان بر پترول

[illegible]

— ۹ ، پترول نقلیات واغونلری .

غالوش [ج، س] (قالوش) پوطینْ اوستندن کییلان قوندوره .

غالوانو پلاستی [ج، س] (حکمت) برمعدنك وزن ... اصول مخصوصه حکمیه وجه‌له دیگر بر قیمتلی معدنلی گیرمك طریقی ، یالدیزلامه صنعتی .

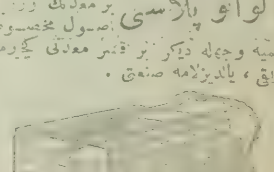

غالوانو پلاستی جهازی

غالوانوقوتر [ج، س] (طب) الکتریقله ایشلر آلتدرکه: پلاتیندن معمول قطعه‌سنی الکتریق جریانی نار احمر وبعده نار ابیض حالنه کتیرر . بو آلت درجهٔ حرارته کوره طبابتده قاطع نزف وبعضاً آلت قاطعه کبی استعمال ایدیلور .

غالون [ج، س] بیوك صو وسائره شیشه‌سی § ۲۲۷ پوس استیعابنده مایعات اولچوسی § (بحریه) اوچ کوکرته‌لی بر نوع اسکی حرب کمیسی .

غالوانومتره [ج، س] (Galvanométre) مقیاس جریان الکتریق ، الکتریق جریانلرینك موجو-

دیتی ، استقامتنی ، شدتنی تقدیر وارائه ایچون استعمال ایدیلان بر نوع آلت .

غالوانومتره جهازی

غالی [ع، ص] دکرندن زیاده بهالی ، امثالنه وره زیاده قیمتلی .

غالی }
غالوت } [ج، س] (بحریه) آلچاق و آلتی دوز بر نوع اسکی ... .

غالوریدا [ج، س] (حیوانات) ترلاقوشی جنسندن بر عتیقه مخصوص برقوش .

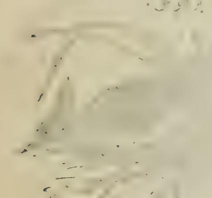

غالوریدا

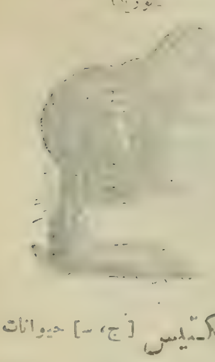

غالیدیکتیس [ج، س] حیوانات .

Galidictis ذات الثدیادن ...اکل اللحوم حیوانات جنسندن ماداغاسقاره مخصوص اوزون قویروقلی اوزدی چیزکیلی برحیواند

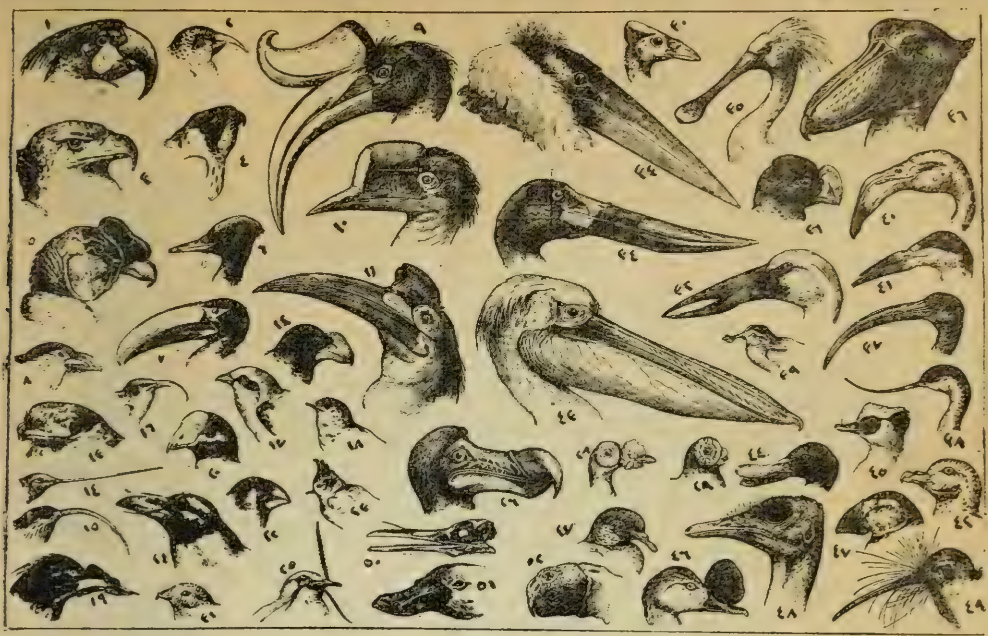

(غاغالر)

١ — قره پاپاغان ، ٢ — ئه‌نی قوتیات قوشی ، ٣ — قرطال ، ٤ — طوغان ، ٥ — آمریقا اق باباسی ، ٦ — برنوع اغاج قاقان ، ٧ — آفریقا پاپاغانی ، ٨ — له‌مودون ، ٩ — کرکردان قاله‌لؤس ، ١٠ — ازنی قاله‌ئو ، ١١ — دیکر نوعی ، ١٢ — اوریسر ، ١٣ — پودارژ ، ١٤ — مه‌لیسوغا ، ١٥ — قس‌قوره‌ینک ، ١٦ — هه‌مینیات ، ١٧ — اوروبجك قوشی ، ١٨ — بابل ، ١٩ — قاسیق قوشی ، ٢٠ — آفریقاآغاج‌قاقانی ، ٢١ — هلیب‌المنقار ، ٢٢ — ژه‌لوسیپز ، ٢٣ اسکته نوعی ، ٢٤ — قارغه ٢٥ — شاسه‌ودینغ ، ٢٦ — قارفا قوشی ، ٢٧ — ینی کوکرجین ، ٢٨ — بغداد کوکرجینی ، ٢٩ — پولونیا کوکرجینی ، ٣٠ — بچ طاوغی ، ٣١ — پوکس ، ٣٢ — آناستوم ، ٣٣ — هندستان لیلکی ، ٣٤ — ژابیرو ، ٣٥ مصر طورنه‌سی ٣٦ — بالانیسب ، ٣٧ — ئی بیس ، ٣٨ — اووست ، ٣٩ — توروتونه‌ییك ، ٤٠ — تللی داورنه ٤١ — ونئو ، ٤٢ — فورئنه مارطیسی ، ٤٣ — بوه‌تماقوشی ، ٤٤ — اوردك ، ٤٥ — دیکر نوعی ، ٤٦ ساکیدیونیس ، ٤٧ — شمال مارطیسی ٤٨ — دره قوشی ، ٤٩ — آپتری ٥٠ — هسیه‌روتز ، ٥١ — اورنیتورفینك ، ٥٢ — قابلومبغه .

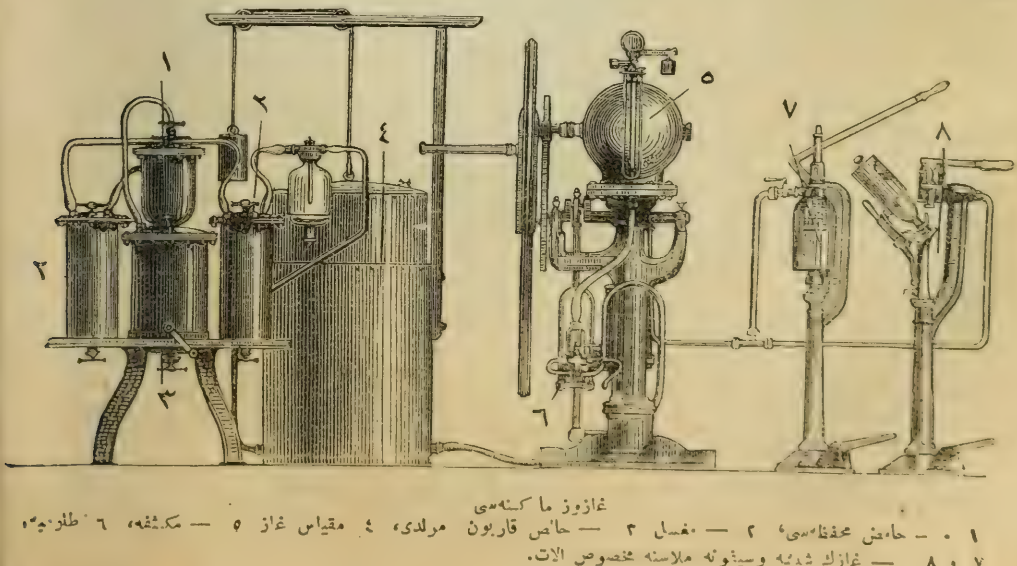

غازوز ماکنه‌سی

١ . — حامض محفظه‌سی ، ٢ — مغسل ٣ — حامض قاربون مرلدی ، ٤ مقیاس غاز ٥ — مکثفه ، ٦ طلونبه‌ ٧ و ٨ — غازك شیشه وسیفونه ملاسنه مخصوص الات.

غالیه [ع، س] مسك و عنبردن مركب كوزل قوقولی سیاه برمعجون كه: نسوان طرفندن صاچه وقاشه ـ بویا مقامنده سوریلور . غالیه‌مسك ؛ غالیه‌فام :

غالیا

« دوانی غالیه‌دار و بخورابولور قامی بنفشه‌زار بهشته‌دونر سواد رقم »

غالیه‌بار = كوزل قوقولی شی صاچان .

غامبه [ج، س] (بحریه) خلاطك طولاشیق اولمسی حالی .

غامر [ع. ص] (اراضی حقنده) خراب، غیر معمور ، ایصسز § متروك ؛ اراضیء غامره .

غامض [ع، ص] مغلق، مبهم، اكلاشلمسی كوچ اولان : مسئلهٔ غامضه § (كنه) [جمعی (غوامض، غموض) كلیر .]

غامضه = (غامض) اولان كیفیت .

غانبریق [ج، س] (بحریه) بریق صونده و طوپله مجهز سفینهٔ حربیه .

غانبوط [ج، س] (بحریه) قروتك كوچوكی اولوب دها آز طوپی حامل اولان وغراندی ومیزانه ستونلرندەسرنلری بولنمیان (صنف خامس)دن كوچوك اخشاب سفینه .

غاناقو [ج، س] حیوانات ذات الثدیادن لاما نوعندن اولوب آمریقای شمالی وجنوبیده حال وحشتده یشار .

غاناقو

غانغا [ج، س] (حیوانات) طیور دجاجه‌دن اولوب قیروغی اوزون و انجه ، وجودی منتظم ورنكلیدر عوام لسانده بو رنكندن طولایی (زمرد آنقا) دیرلر .

غ نقا

غانغرن [ج، س] (طب) (Gangrene) بر جریحه‌نك تداوی ایدلمسی یوزندن آزه‌رق غیر قابل التیام بر حاله كلمسی حیاتی غائب ایلمسی ـ كه : آیقلانمدیغی حالده كیتدكجه توسع ایدوك بولدیغی موضعك قطعی استلزام ایدر .

غانم [ع، ص] غنیمته نائل اولان ، [(مغتنم) دها مستعملدر]

غانماً = غانم اولرق : غانماً ومظفراً .

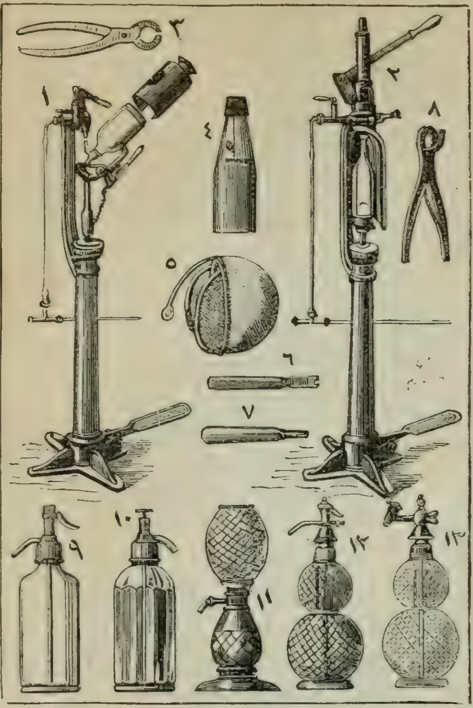

غازوز سیفونلری

١ — سیفونك صورتی املاسی ٢ — شیشه‌لرك صورت املاسی ٣ — قیصاج ٤ پول شیشه ٥ — قپاق ٦ — سیفون مفتاحی ٧ مقلب سباب ٨ — قپاق آچه‌جق مفتاح ٩ — ماتبوله‌لی سیفون ١٠ — پیستونلی سیفون ١١ و ١٢ — مولد غاز (بیلیچ یاپمغه مخصوص ماكنه) ١٣ — موصله‌لی مولد غاز .

غاوی [ع، ص] آزغین، یولدن چیقمش، كمراه : غافل غاوی . [جمعی (غاووز) كلیر .]

غاویال [ج، س] حیوانات زاحفه‌دن عساحیه فصیله‌سنه منسوب اولوب اوزدی خراشقله مستور واغزی اوزون وزیاده مخوف بر تمساحدر هندستانده غانژ نهرنده یشار .

غایات [ع، س] جم : [غایت] : هندسه‌نك موضوع و غایاتی § نتائج ، مرام مقصد .

غایت [ع، س] صوك، نهایت، انجام : « بولماز او تجلیات غایت اعدادنصل بولور نهایت » § نتیجه، مقصد، مرام : ادات مبالغه : غایت لطیف § پك، زیاده، صوك درجه‌ده :

« ساحلده‌كی اماكن اولمغله بحره عاكس بر رسم ایدردی تشكیل غایت بلند وپهنا »

غایتله / **بغایت** = صوك درجه‌ده .

غایتسز / **غایت‌یت** = نهایتسز، صوكسز، حسابسز، پك چوق .

غاية الغایه = اك صوك درجه‌ده . [مخففی : (غایه) وجمعی : (غایات) در .]

غایده [ج، س] بر طولومه كچیرلمش قامشدن عبارت بسیط بر آلت موسیقی ـ كه : اكثریا كویلولر چالار .

غایزر [ج، س] (Geyser) (طبقات) (متناوب الجریان) صیجاق صو معدنلری . تحت الارض ترشح ایدوب غایت صیجاق اولان بعض تصعدات بخاریه‌یه تصادف ایدن و بر منفذ بوله‌رق فیشقران میاه حاره .

غایه [ج، س] [غایت] مقصد، مرام، نتیجه، مطلب .

غباوت [ع، س] ضعف عقل، قالین قفالق، بطائت انتقال .

غبراء [ع، ص] [اغبرك مؤنثیدر .] بر، یریوزی، دوی زمین، كرهٔ ارض : ساحهٔ غبراء :

« اول مرتبه یاغاردی انوار آسماندن اظهار عجز ایدردی چكمكده صانكه غبرا »

غبغب [ع، س] چكه آلتی، چفته كردان، صفاق : غبغب سیمین .

غبن [ع، س] معامله‌ده، آلیش ویریشده آلداتمق .

غبن فاحش = (فقه) عروضده نصف عشر، حیواناتده عشر، عقارده خمس مقداری ویا دهازیاده آلداتمقدر .

غَبى [ع، ص] غباوت ایله متصف اولان، ذكاسى اولمیان، بطائت انتقالى اولان، قابلیتسز.

غَثَیان [ع، س] قوصمه، استفراغ، قى § بولانمه، بولانتى.

غِداء [ع، س] قوتلق طعامى [لسانمزده بسلیجى ماده معناسنه اولهرق كسر غین ایله استعمال ایدیلان (غِذاء) كلمه‌سى افاده ایدر.]

غَدّار [ع، ص] غدر ایدیجى، متعدى، متجاوز: دلبر غدار.

غدارانه == مرحمتسزجه‌سنه.

غَدّاره [ع، س] ایكى طرفى كسكین بر نوع قلیچ، اوزون قما.

غدر [ع، مص] وفاسزلق، مرحمتسزلك § حقسزلق.

غَدیر [ع، س] كول، طورغون صو، صو بریكنتیسى:

« القطرة تدل على الغدیر »

غدیرى == (حیوانات و نباتات) كولده یشایان، كولده بولنان.

غَرّاء [ع، ص] پارلاق، منور، لامع § كوزل، كوسترشلى، نمایشلى، مشعشع:

ای صحرهٔ ظلم ... اوت ای صحنهٔ غرا
ای صحنهٔ ذی شعشعهٔ هائله پیرا »

§ لطیف، نظر ربا:

كویا بورینور بهشته صحرا
فكر ایت شو خیال نو زمینى
كوردكمى بو یولده شعر غرا؟ »

غَرابَت [ع، مص] جم: [غرابة] غریبلك، یبانجیلق § تحقلق، عجیبلك § خلاف عادهلك § (ادبیات) كلمه‌نك غیر مأنوس یعنى وحشى اولمسى « هاره روضهٔ تركیب بساطت وكیب قیس الادالرى مرزكشتارهٔ صدرهٔ سرسبز خوشكوادى رنكین بود مدرعهٔ بهروز كامكارى ... »

غَرام [ع، س] محبت شدیده، اشتیاق شدید:

« وادئ عشق و غرامدوغریبى اصمیدر
آنى قطع ایلیه‌جك وارسه؟ نجق ویدر؟ »

§ عذاب § هلاك.

غَرامَت [ع، مص] دین، دیت كبى اداسى واجب اولان شیئى اوده‌مك § تقسیم متناسب.

غرامة == (فقه) متناسب تقسیم.

غَراندى [ایتالیانجه: (grande)] كمینك الك بیوك دیركى: غراندى دیركى.

غَرَب (grèbe) انقیت جنسندن تولى كوش دنكنده بر قوشكه: بوكا لسانمزده (كوتلى) تعبیر اولنور.

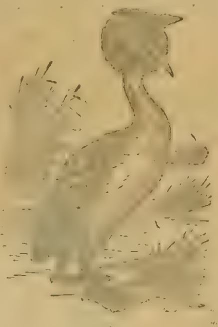

غرب

غَرْب [ع، ش] (جغرافیا) كونشك غروب ایتدكى جهت، كون باطیسى: شرق و غربك واقف اسرارى بر عثمانلیدر.

غرب شمالى == غرب ایله شمال اره‌سنده‌كى جهت } [جغرافیا اصطلاحنجه جهتلردن هانكیسى دها اول ایراد ایدیلورسه مطلوب اولان جهتك اكا دها قریب اولدیغى اكلاشیلور.]

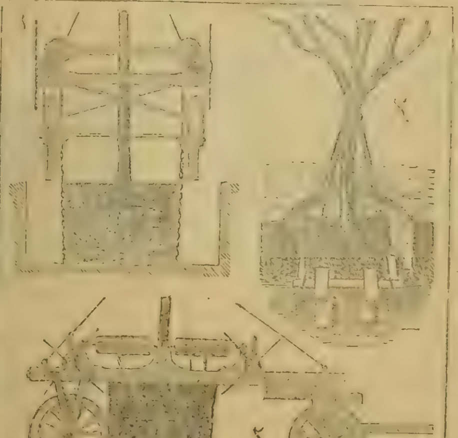

غرس اشجار یاخود چلیك: بر نباتى بولندیغى محلدن یاكندیسنى ویا بر شعبه‌سنى چیقاروب باشقه بر محله دیكمك، نباتك كیفیتیدر. اكر نباتك بر شعبه‌سى بوداندن آیرلمادن صوقولهرق غرس ایدیلیرسه او عملیاته دالدیرمه دینیلور.

غرب جنوبى } == غرب ایله جنوب اره‌سنده‌كى جهت، سمت، طرف § بالنسبه كونشك دوغدیغى جهتده بولنان، جوارى.

غربیون == اوروپا اهالیسى، اقوامى.

ممالك غربیه == بزه نسبتله اوروپا الحاصل غربده بولنان اوروپا اقوام مختلفه‌سنك متكلم اولدقلرى لسانلر. [مقصد، انكلیزجه، فرانسزجه، المانجه، ایتالیانجه‌در.]

غرباً == غرب جهتیله، غرب جهتنده، غرب طرفندن.

غربى } == غربه منسوب ومتعلق.
غربيه }

غَرْس [ع، مص] اغاج دیكمك، فدان دیكمه: غرس اشجار.

غَرَض [ع، س] قصد، نیت، علت غائیه § قصد و نیت بد خواهانه، بد خواهلق § خصومت خفیه، غرض مرضدر [جمعى: (اغراض) كلیر.]

بى غرض == غرضسز، عوضسز، خالص، بى طرف.

غرضسز == غرضى اولمیان، بى غرض، خالص، بى طرف.

غرضكار == كیندار، خصومت كودن خصیصهٔ عفو و مسامحه‌سى اولمیان، مغرض.

غرضكارانه == غرضكار اولانه یاقیشیر صورتده، غرضكارلقله، مغرضانه.

غرضكارلق == غرض و نفسانیته تبعیت، بدخواهلق، خصومت خفیه.

غَرْغَرَه [ت، س] دورنده‌كى صوى، مایعى آزار آزار دوكن آغزى صوزكچلى شیشه، دستى. [آناطولیده غیلرك كسریله زبانزددر.]

غَرْغَره [مشترك] صویى [illegible] ماى بوغازده اوینانمق § بوغازى چالقالامق § (طب) بوغازى چالقالامق ایچون و ریلان علاج، ...

غَرَق [ع، مص] صویه باتمق، باتیرمق § صوده بوغلمق § صویه باتیرق نابود اولمق. § (ص) مغرق، «هرشب مهتابده اولدیغه دریا غرق نور» § مستغرق:

« بن اصل آغوش آچوب كیدیم چلیپا شكنه ...

«سینه‌سنده کافرك اولمش چلیپا غرق نور.»

غرق ایتمك == صویه باتیرمق ، بوغمق صویه باتیروب نابدید ایتمك .

غرقاب == صویه باتمش ، مغروق ، مستغرق :

«ایتدی فرعونی خدا بویله هواده غرقاب»

غرقه == باتمش ، مغروق شی، مستغرق.

غَریب [ع ، ص] غربتده ، کندی مملکتنك خارجنده بولنان ، یبانجی . § کیمسه‌سز، زواللی:

« زلفك کبی بربخت سیه شخص غریبم »

§ تحف، عجیب، خلاف عاده :

«یازارقلم، سکاروحاًبن ایلدکجه خطاب»

«غریبدر؛ بوکاسن ده ایدرسك استغراب»

§ مؤثر ، مؤلم . [جمعی : (غرباء) کلیر]

غریبه == غریب ، عجیب کیفیت || ایشیدیلمه‌مش ، تحف حال و حکایه .

غریب پرور } == یبانجیلری، غریبلری
غریبنواز } حمایه ایدن .

غریبسه‌مك == کندینی غریب، یبانجی کوره‌رك متأثر اولمق || متحیر اولق .

غریبلك == یبانجیلق || عجمیلك ، تحفلق || غرابت .

غریبانه == غریبجه‌سنه ، غریب کبی، غریبه لایق صورتده :

« ینه برموج تبسمله اوصیاد قلوب
ایتدی فریاد غریبانه‌مه تأیید وجوب»

غَریزه [ع ، س] انسانك مجبول اولدیغی طبیعت، جبلت. غریزی == طبیعی خلقی ، جبلی .

حرارت غریزیه == انسان وحیوانك بدننده‌کی طبیعی حرارت که: تنفس واسطه‌سیله الینان مولدالحموضه‌نك حامض قاربونله رئه‌درونده بالامتزاج احتراق حصوله کلمسنك نتیجه‌سیدر. بوکا (حرارت حیوانیه) دخی دینور .

غَرِیق [ع ، ص] صویه باتمش ، صوده بوغلمش ، مغروق § کثرتله، مبذولاً برشیئه نائل اولان، مستغرق: غریق رحمت ، غریق لطف وعاطفت .

« عقل کل موجهٔ دریای کالنده غریق»

غَرِیم [ع ، ص] الاجقلی ، دائن، صاحب غرامت . [جمعی: (غرماء) کلیر.]

غَرِبوَه [ج ، س] (بحریه) کمینك باش طرفندن بیودلنکری اصدقلری قول چنکلی.

غَزاء [ع ، س]اعدای دین ایله ایدیلان جنك ، حرب ، غزوه :

«هرشه‌آص شمدن کرو تیغ ثریا جوهری
برغزا ایتدك که : خشنود ایلدك پیغمبری»
و: «خلقی اولان سلطان اورخان ایسه اول حمله‌سنده بروسه‌نك بنیان مقاومتنی زیروزبر واوزمانه قدر وخش غزا اوزرنده بیقراو اولان سریر حکومتنه بوشهر غزایی مقر ایتمشدر . »

غزوی == غزایه منسوب ومتعلق .

غَزَال [ع ، س]حیوانات ذات الثدیه‌نك آهودنیان مجتره‌فرقه‌سندن آفریقا طرفلرنده بولنان حیوان ، جیلان، آهو یاورسی . [جمعی : فارسی قاعده‌سنجه (غزالان و مؤنثی غزاله در]

چشم غزال == آهو کوزلی، کوزلری ایری دلبردن کنایه‌در :

١ طاغ کچیسی دینلان برنوع غزال ـ ٢ آمریقا غزالی ـ ٣ آفریقا غزالی
٤ ـ هند غزالی ـ ٥ آوروپا غزالی ـ ٦ آلاجه غزال .

« فیض طینت باشقه‌در شوخی صورت باشقه‌در
هرغزالی صانمه کیم دشت ختن آهوسیدر.»

غَزته [ج ، س](Gazette)جریده، ورقهٔ حوادث .

غزته‌جی == غزته نشر ایدن || غزته صاتان آدم .

غَزَل [ع ، س] (ادبیات) مطلعی مصرع اوله‌رق لااقل بش واعظمی طقوز بیتدن مرکب منظومه .

غزلیات == (ادبیات)غزله متعلق ، غزل طرزنده اولان شعر .

غزلخوان == آهنك ایله غزل اوقویان.

غَزَل [ت ، س] صوك بهارده اغاج اوزرنده قورویوب صارارانودوشن یاپراق .

غزل موسمی == صوك بهار .

غزللنمك == آغاج یاپراقلری صاراروب قوریوب دوشمك.

غَزَوات [ع ، س] : (غزوه)نك جمعی. عصر سعادتده نبی محترم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك بالذات حاضر بولندقلری غزوه‌لر: غزوات نبویه، غزوات سنیه .

غَزْوَه [ع ، س]جنك ، غزا: غزوهٔ بدر، غزوهٔ حنین.

« عدویه عرض قیلوب دستبرد کرازی
آکلدی غزوهٔ خیبر قدر بوفتح وکشاد »

§ عربانك یکدیکری علیهنده وقوعبولان تجاوزلری که : نظرلرنده مشروعدر.

غَزَوِی ـ قَزَوِی [ت ، س]ساز حصیرندن اورولمش پرنج وسائره

غوغا [فا، ـ] جنك، نزاع، دوكوشمه :
«نه‌غم پر آتش هول اولسه‌ده غوغای حریت
قاچرمی مرد اولان برجان ایچون میدان غیرتدن»
§ كورلدی، پاتردی، § طارغینلق .

چوغابجی = هر وقت نزاع وكورلدی چیقاران، بكچمسز آدم.

غوی [ع، مص] (غاوی) ایله مترادفدر . طریق مستقیمدن صاپان، كمراه .

غیا [ع، ـ] جهنمده بر دره ویا بر قویو: بئر غیا، غیا قیوسی .

غیب [ع،مص] حاضر اولمامق، كوزاوكنده بولنمامق § بلیرسز ، مجهول شیلر .

عالم غیب = انسانلرك ادراكاتنك فوقنده‌كی عالم، عالم روحانی .
عالم الغیب = كورنمز شیلری، اموری بیلن جناب حق .
خزانهٔ غیب = نعم الهیه‌نك خزینهٔ معنویه‌سی .

غیبی = غیبه منسوب و متعلق .

غیبت [ع،مص] غایبلك§ ایشیدیكی زمان منفعل اوله‌جق صورتده بركسه‌نك غیابنده سوز سویلمك، علیهنده بولنمق .

غیبتجی = غیبت ایتمك معتادی اولان، فصال .

غیبوبت [ع، مص] كوزه كورنمامك ، كورنمز اولمق .

غیث [ع، ـ] یاغمور، باران : غیث، ف، § سحاب .

غیر [ع،ـ]باشقه، دیكر، آخر، ماعدا، دكل.

غیر جائز = جائز اولمیان .

غیر محدود = محدود اولمیان، پایانسز.

غیر مسلم = اهل اسلامدن اولمیان .

غیر قابل انحلال = قابلیتی اولمیان، ارنمز .

لغیر / **من غیر** = سز، بلا، || اولیه‌رق من غیرحد.

غیر قابل انحنا = اكلمز الاستقیق اولمیان

بغیر حق = حق اولیه‌رق ، حقسز اوله‌رق، حقسز یره .

من غیر حد / **من غیر استحقاق** = حدم اولمیه‌رق، استحقاقسز اوله‌رق .

غیر ناقل حراره = حرارتی نقل ایتمیان

غیر از = ... دن ماعدا .

غیر از كذشته = كذشته‌دن، فائضدن ماعدا .

الی غیرالنهایه = صوكی كلمامك اوزره.

[جمعی: (اغیار) كلوب باشقه معناده مستعملدر. (اغیاره) باق] .

غیرت [ع، ـ] نام وناموسه ایراث خلل ایدن شیلره قارشی اولان عدم تحمل حس معنویسی § اهتمام ایله سعی :
«بللی اولمنچه نار قلب حسود
اركیرر شوق و غیرتی محمود»
§ صبر و تحمل .

غیرتلی = چالیشقان، مقدم .

غیرتسز = غیرتی اولمیان، غیرت وحمیتدن وارسته اولان .

غیرتكش = غیرت كودن، طرفی التزام ایدن، طرفكیر .

غیرتمند = غیرتلی ، صاحب اهتمام .

غیرت ویرمك = جسارت ویرمك ، تسلی ایتمك .

غیرتنی كودمك = برینه طرفدارلق ایتمك :
« تحسین بوایله سطوته ، تحسین بوغیرته
بوشانلی نامه لایق اولان دین و دولته »

غیری [ت ، ص] {عربجه (غیر) لفظنه بر (یا) علاوه‌سیله تشكیل ایدلمش یاكش بر كلمه‌در. } باشقه ، دیكر ، آخر ، ماعدا :
« وارلغی خالقمك وارلغنه شاهددر
غیری برهان قوی واراییسه‌ده زائددر »
§ آرتق ، هله .

غیطان [ت، ـ]یاموق، ایپك ویاایپلكدن پایلمش بر نوع سجیم ، اینجه شرید § بواولاق شرید .

غیظ [ع ، ـ] غضب § (اخلاق) مقدمهٔ غضب ، حدت ، انفعال ، قیزغینلق § قوران غضب .

كظم غیظ = غضبنی منع ایتمه ،
كاظم غیظ = غضبنی منع ایدیجی :
« آیت والكاظمین الغیظه باقی عفوایتجی
حضرت باری تعالی‌در مجیب السائلین »

غیم [ع ، ـ] بلوط ، سحاب .

غین [ع، ـ] (غ) حرفنك اسم مشتركی .

غیور [ع ، ص] غیرت ایله متصف اولان ، غیرتلی ، حمیتلی .

غیورانه = غیور اولانه یاقیشه‌جق صورتده ، بیوك برهمت وحمیتله : حركات غیورانه .

{ غین مكسوره }

غب [ع ، د] دن صوكره ، بعد ، لدی :

غب المواجهه = مواجهه‌دن صوكره ، لدی المواجهه § برشیئك كون آشیری اولمسی.
« زرنی غبا فازدد حبا »

حماء غب = (طب) كون آشیری طوتان ایصتمه.

غبطه [ع ، ـ] برینك نائل اولدیغی نعمته‌ـانك زوالنی ایستمكسزین ـ نائل اولمغی ارزو ایدیش ، ایمرتمك.
[حسددن فرقلیدر . حسد اونعمتك زوالنی ارزو ایدیش معناسنه‌دركه : شو حالده غبطه ممدوح ، حسد مقدوحدر.] :
« ای كوربه قوزی نه حالدر بو
الغبطه شو حالته ، شو ذوقه »

غبطه آور / **غبطه افزا** = ایمرتمكی موجب اولان ، ایمرتدیرن .

غبطه بخش / **غبطه بخشا** = غبطه ایتدیرن ، غبطه‌یی موجب اولان .

غبطه فرما = غبطه ویریجی .

غبطه كش = ایمرن ، غبطه ایدن .

غداء ـ غذاء [ع ، ـ] ییه‌جك ویچه‌جكدن وجودك قوام وتماسنه مدار اولان شی : غذای كافی :
« ایدر ازبر پری صورت كوزللر
غدای روحدر تازه غزللر »

غدالانمق = تغدی ایتمك،ییوب بسلنمك.

غدائی / **غذائی** = غدایه منسوب و متعلق ، معیشته یارایان ، غدا اوله‌بیلن .

غراز / **غراره** = [ع ، ـ] قیلدن معمول بیوك چوال (خرار بوتدن محرفدر .)

غرافومتره [ج ، ـ] (طوپوغرافیا) ارض اوزرنده كائن هر هانكی برزاویه‌یی ومثلا

(غرافومتره)

یرلشمش ایکی یول اره‌سنده‌کی اچیقلق مقدارینك زاویه جنسندن درجه‌سنی تعیینه مخصوص برآلتدر .

دوربینلی غرافومتره == (طوپوغرافیا) یوکسك محللرك درجهٔ ارتفاعنی تعیینه مخصوص غرافومترو .

غرافیت [ج ، س] (طبقات) (Graphite) قورشون قلمی اعمال اولنان بر نوع صاف کموره : ترکیبی سلیس ایله حدید و آلومین‌دن عبارتدر . [مذکور معدن ناقل الکتریق اولدیغندن غالوانوپلاستی صنعتنده دخی مستعملدر .]

غرام [ج ، س] (grame) کیلو دنیلان یکی اوقه‌نك بیکده برقسمی ، یکی درهم ــ که : اسکی درهمك تقریباً ثلثنه مساویدر [غرامك اجزاسی : غرامدن (١٠) ، (١٠٠) (١٠٠٠) دفعه کوچك اولان وزنلرکه : (دسیغرام) = $\frac{١}{١٠}$ غرام ، سانتیغرام = $\frac{١}{١٠٠}$ غرام ، میلغرام = $\frac{١}{١٠٠٠}$. غرامك اضعافی : غرامدن (١٠) ، (١٠٠) (١٠٠٠) کره بیوك اولان وزنلر : اون غرام ، هکتوغرام = ١٠٠ غرام . کیلوغرام = ١٠٠٠ غرام .]

غراموفون [ج] ☞ = فونوغراف

(غراموفون)

غراندی [ج ، س] (بحریه) سفینه‌نك وسطنده‌کی دیرك ــ که ؛ دیکر دیرکلرك اك بیوکیدر ، باشدن ایکنجی دیرك .

غراندی پابی == (بحریه) غراندی دیرکی ایله پرووه ستونی اره‌سنده‌کی قسم .

غرانیت [ج ، س] (granite) (طبقات) طاغلرك کتلهٔ مرکزیه‌سنی تشکیل ایدن و فلدسبات ایله قوارس ومیقا مخلوطندن عبارت اولان طاش ــ که : علم الارضده اك اسکی بر صخره اولمق ارزوه قبول ایدلمشدر . انتساجی‌جیوی اولوب روم‌ایلی قطعه‌سنك بعض محللرنده واناطولینك قسم اعظمنده کثرتله موجود اولان بو طاشلر ؛ معماریده حائز اهمیت اولوب علی‌الخصوص یاپا قالدیرم انشاسنده پك زیاده استعمال ایدیلور . [ایاصوفیه ، فاتح ، بایزید جوامع شریفه‌سنده‌کی دیرکلر غرانیتدن معمولدر .

بوطاش غایت سرت وایشلنمسی کوج اولوب معمافیه متانت فوق العاده‌یی حائزدر .]

غرب [ج ، س] طیور ذات الارجل الکفیه‌دن پەلکلی تویی کومش رنکنده انقیت جنسندن بر قوشدر .

غربال [ع ، س] قالبور دنیلان و قبا شیلری الەمکه مخصوص اولان آلت . دلیکلری بیوك الك .

غربالی == (طب) قالبور کبی متعدد دلیکلری حاوی کمیك : عظم غربالی

غربالی الشکل == قالبور کبی دلیکلی اولان :

« بو وقت جسمنی سوراخ سوراخ ایتدی غربالك »

غرتلاق [ت ، س] آق جکری بوغازه ربط ایدن تنفس بوریسی ، قصبه ، قصبة الرئه .

غرتلاغنه صارلمق == برینك بوینه صارلمق ، بوغازینی صیقمق .

غرتلاق ورمی == سل القصبه ، خنجره ده حاصل اولان ورم .

غرتلاغه چیقمق == تحمل ایده‌میه‌جك حاله کلمك .

غرون [ج ، س] قالین وایی بر جنس قماش .

غره [ع ، ص] مغرور .

غره [ج ، س] (طبقات) (Grèe) قوارس قومنك تصلب ایتمسندن حاصل اولوب برابرنده از چوق میقا بولنان برمعدن ــ که : بونلردن دکرمن ، بیلکی طاشی اعمال اولنور .

غره‌نا [ج ، س] (طبقات) قرمزی ، یشیلمتراق ، سیاه رنکلرده انواع مختلفه‌سی اولوب قویو قرمزی وبراق جنسنه (سیلان طاشی) دنیلان بر نوع معدن .

غریپوس [ج ، س] طیور دوریه‌دن برزیلیایه وامریقای وسطی‌یه مخصوص برقوشدر . قرلانغیچ جسامتنده اولوب سینکلرك دشمنیدر .

(غریپوس)

غریسبوق [ج ، س] ذات الثدیانك مجتره قبیله‌سندن وغزال جنسندن افریقایه مخصوص بر حیواندر .

(غریسبوق)

غریو [فا ، س] فریاد ، شماته ، چیقرشمه ، چیغلدی : غریو نسوان وصبیان .

غریوا [ج ، س] (بحریه) سفینه‌نك کوز تیوریني قالدیرمق ایچون سنجاق اسکله‌ و باش اوموزلغندن طیشاری دوغری چیقاریلان قالین اغاج .

غش [ع ، س] قاریشیقلق ، حیله § صفوتسزلك .

غل وغش == فساد ، حیله : قلبمده غل وغش یوقدر .

غشاء / **غشاوه** [ع ، س] اورتو ، پرده ، غطا ، زار ، ظرف : غشاء بکارت . § (طب) بعض اعضایی ستر واحاطه ایدن اینجه زارلر .

غشائی == غشایه منسوب ‖ زار قبیلندن اولان .

غشائی الجناح == (حیوانات) فی الاصل غشائی یعنی زار کبی اولوب اوزرنده پك از آثار اعصاب نمایان اولان درت عدد قناده مالك حشراتك منسوب اولدقلری صنف حیوانی .

غشای مخاطی == (طب) بدنك بتون قنوات واجواف داخلیه‌سنی تفریش ایدن غایت اینجه زارلر .

غشاء طبلی == (طب) اذن متوسطی مجرای سمع خارجیدن فصل وتفریق ایدن غشاء ، زار .

غشاء عنکبوتی == (طب) دماغی ستر ایدن وسحایا دنیلان اوچ عدد غشادن مصلی اولان ایکنجیسی .

غشاء مستبطن بطن == } (طب)
غشاء مستبطن صدر == }
بطن وصدرك داخلی ستر ایدن غشالر .

غوغا [فا، س] جنك، نزاع، دوكوشمه :
«نه‌غم پرآتش هول‌اولسه‌ده غوغای‌حریت
قاچرمی‌مرداولان‌برجان‌ایچون میدان‌غیرتدن»
§ كورلدی، پاتردی، § طارغینلق .

چوغاجی = هروقت نزاع وكورلدی
چیقاران، پكچمسز آدم.

غوی [ع، ص] (غاوی) ایله مترادفدر .
طریق مستقیمدن صاپان، كمراه .

غیا [ع، س] جهنمده بر دره ویا بر قویو:
بئر غیا، غیا قیوسی .

غیب [ع،مص] حاضر اولمامق، كوزاوكنده
بولنمامق § بلیرسز ، مجهول شیلر .

عالم غیب = انسانلرك ادراكاتنك
فوقنده‌كی عالم، عالم روحانی .
عالم الغیب = كورنمز شیلری، اموری
بیلن جناب حق .
خزانهٔ غیب = نعم الهیه‌نك خزینهٔ
معنویه‌سی .
غیبی = غیبه منسوب و متعلق .

غیبت [ع،مص] غایبلك§ ایشیدیكی زمان
منفعل اوله‌جق صورتده بركمسه‌نك
غیابنده سوز سویلمك، علیهنده بولنمق .

غیبتجی = غیبت ایتمك معتادی اولان،
فصال .

غیبوبت [ع، مص] كوزه كورنمامك ،
كورنمز اولمق .

غیث [ع، س] یاغمور، باران : غیث نافع،
§ سحاب .

غیر [ع،ص]باشقه، دیكر، آخر، ماعدا، دكل.

غیر جائز = جائز اولمیان .
غیر محدود = محدود اولمیان، پایانسز.
غیر مسلم = اهل اسلامدن اولمیان .
غیر قابل انحلال =
قابلیتی اولمیان، اریمز .

لغیر } = سز ، بلا، || اولمیه‌رق
من غیر } من غیرحد.

غیر قابل انحنا = اكلمز،الاستیقی‌اولمیان
بغیر حق = حق اولمیه‌رق ، حقسز
اوله‌رق، حقسز یره .

من غیر حد } = حدم اولمیه‌رق،
من غیر استحقاق }
استحقاقسز اوله‌رق .

غیر ناقل حراره = حرارتی نقل ایتمیان
غیر از = . . . دن ماعدا .
غیر از كذشته = كذشته‌دن، فائضدن
ماعدا .
الی غیرالنهایه = صوكی كلامك اوزره.
[جمعی: (اغیار) كلوب باشقه‌معناده‌مستعملدر.
(اغیاره) باق] .

غیرت [ع، س] نام وناموسه ایراث خلل
ایدن شیلره قارشی اولان عدم
تحمل حس معنویسی § اهتمام ایله سعی :
«بللی اولدقچه نار قلب حسود
ارتیرر شوق و غیرتی محسود»
§ صبر و تحمل .

غیرتلی = چالیشقان، مقدم .
غیرتسز = غیرتی‌اولمیان، غیرت‌وحمیتدن
وارسته اولان .
غیرتكش = غیرت كودن، طرفی التزام
ایدن، طرفكیر .
غیرتمند = غیرتلی ، صاحب اهتمام .
غیرت ویرمك = جسارت ویرمك ،
تسلی ایتمك .
غیرتنی كودمك = برینه طرفدارلق
ایتمك :
« تحسین بویله سطوته ، تحسین بوغیرته
بوشانلی نامه لایق اولان دین و دولته »

غیری [ت، ص] { عربجه (غیر)
لفظنه بر (یا) علاوه‌سیله تشكیل
ایدلمش یاكلش بر كلمه‌در. }
باشقه ، دیكر ، اخر ، ماعدا :
« وارلغن خالقمك وارلغنه شاهددر
غیری‌برهان قوی وارایسه‌ده‌زائددر »
§ آرتق ، هله .

غیطان [ت، س]یاموق، اپیك ویاایپلكدن
یاپیلمش بر نوع جیجم ، اینجه
شرید § بواولاق شرید .

غیظ [ع، س] غضب § (اخلاق)
مقدمهٔ غضب ، حدت ، انفعال ،
قیزغینلق § فوران غضب .

كظم غیظ = غضبنی منع ایتمه ،
كاظم غیظ = غضبنی منع ایدیجی :
« آیت والكاظمین الغیظه باقی‌عفوایت‌بنی
حضرت باری تعالی‌در مجیب السائلین »

غیم [ع، س] بلوط ، سحاب .

غین [ع، س] (غ) حرفنك اسم مشتركی .

غیور [ع، ص] غیرت ایله متصف
اولان ، غیرتلی ، حمیتلی .

غیورانه = غیور اولانه یاقیشه‌جق
صورتده ، بیوك برهمت وحمیتله : حركات
غیورانه .

{ غین مكسوره }

غب [ع، د] دن‌صوكره ، بعد ، لدی :

غب المواجهه = مواجهه‌دن صوكره ،
لدی‌المواجهه § برشیئك كون آشیری اولمسی .
« زرنی غبا فازدد حبا »

حماء غب = (طب) كون آشیری
طوتان ایصتمه.

غبطه [ع، س] برینك نائل اولدیغی
نعمته—انك‌زوالنی‌ایستمه‌مكسزین—
نائل اولمغی‌ارزو ایدیش ، ایمرنمك.
[حسددن فرقلیدر . حسد اونعمتك زوالنی
ارزو ایدیش معناسنه‌دركه : شو حالده
غبطه ممدوح ، حسد مقدوحدر.] :
« ای كوروبه قوزی نه حالدر بو
الغبطه شو حالته ، شو ذوقه »

غبطه آور } = ایمرنمكی‌موجب‌اولان ،
غبطه افزا } ایمرندیرن .
غبطه بخش } = غبطه ایتدیرن ،
غبطه بخشا } غبطه‌یی موجب اولان .
غبطه فرما = غبطه ویریجی .
غبطه كش = ایمرنن ، غبطه ایدن .

غداء ــ غذاء [ع، س] یییه‌جك
وایچه‌جكدن وجودك
قوام وتماسنه مدار
اولان شی : غذای كافی :
« ایدر ازبر پری صورت كوزللر
غدای روحدر تازه غزللر »
غدالانمق = تغدی‌ایتمك،بیوب‌بسلنمك.

غدائی } = غدایه منسوب و متعلق ،
غذائی } معیشته یارایان ، غدا اوله‌بیلن .

غراز } = [ع، س] قیلدن معمول
غراره } بیوك چوال (خراد بوندن
محرفدر .)

غرافومتره [ج، س] (طوپوغرافیا)
ارض اوزرنده كائن هر
هانكی برزاویه‌یی ومثلا

(غرافومتره)

یرلشمش ایکی یول اره‌سنده‌کی اچیقلق مقدارینك زاویه جنسندن درجه‌سنی تعیینه مخصوص برآلتدر .

دوربینلی غرافومتره = (طوپوغرافیا) یوکسك محللرك درجهٔ ارتفاعنی تعیینه مخصوص غرافومترو .

غرافیت [ج ، س] (طبقات) (Graphite) قورشون قلمی اعمال اولنان بر نوع صاف کموردکه : ترکیبی سلیس ایله حدید بو آلومین‌دن عبارتدر . [مذکور معدن ناقل الکتریق اولدیغندن غالوانوپلاستی صنعتنده دخی مستعملدر .]

غرام [ج ، س] (grame) کیلو دنیلان یکی اوقه‌نك بیکده برقسمی ، یکی درهم ــ که : اسکی درهمك تقریباً ثلثنه مساویدر [غرامك اجزاسی : غرامدن (۱۰) ، (۱۰۰) (۱۰۰۰) دفعه کوچك اولان وزنلرکه: (دسیغرام) = $\frac{۱}{۱۰}$ = غرام ، سانتیغرام= $\frac{۱}{۱۰۰}$ غرام، میلغرام = $\frac{۱}{۱۰۰۰}$. غرامك اضعافی : غرامدن (۱۰) ، (۱۰۰) (۱۰۰۰) کره بیوك اولان وزنلر : اون‌غرام، هکتوغرام = ۱۰۰ غرام . کیلوغرام =۱۰۰۰ غرام .]

غراموفون [ج] = فونوغراف

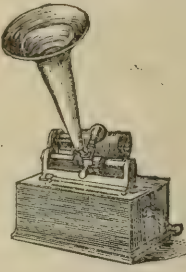

(غراموفون)

غراندی [ج ، س] (بحریه) سفینه‌نك وسطنده‌کی دیرك ــ که ؛ دیکر دیرکلرك اك بیوکیدر ، باشدن ایکنجی دیرك .

غراندی یابی = (بحریه) غراندی دیرکی ایله پرووه‌ستونی اره‌سنده‌کی قسم .

غرانیت [ج ، س] (granite) (طبقات) طاغلرك کتلهٔ مرکزیه‌سنی تشکیل ایدن و فلدسبات ایله قوارس ومیقا مخلوطندن عبارت اولان طاش ــ که : علم الارضده اك اسکی بر صخره اولاق ارزوه قبول ایدلمشدر . انتساجی‌جیوی اولوب دوم‌ایلی قطعه‌سنك بعض محللرنده واناطولینك قسم اعظمنده کثرتله موجود اولان بو طاشلر ؛ معماریده حائز اهمیت اولوب علی‌الخصوص یاپی قالدیرم انشاسنده پك زیاده استعمال ایدیلور . [ایاصوفیه ، فاتح ، بایزیدجوامع شریفه‌سنده‌کی دیرکلر غرانیتدن معمولدر . بوطاش غایت سرت وایشلنمسی کوج اولوب معماریه متانت فوق العاده‌یی حائزدر .]

غراب [ج ، س] طیور ذات‌الارجل‌الکسفیه‌دن تپه‌لکلی تویی کومش رنکنده انفیت جنسندن بر قوشدر .

غربال [ع ، س] قالبور دنیلان و قبا شیلری الەمکه مخصوص اولان آلت . دلیکلری بیوك الك .

غربالی = (طب) قالبور کبی متعدد دلیکلری حاوی کمیك : عظم غربالی

غربالی الشکل = قالبور کبی دلیکلی اولان :

« بو وقت جسمی سوداخ سوداخ ایتدی غربالك »

غرتلاق [ت ، س] آق‌جکری بوغازه ربط ایدن تنفس بوریسی ، قصبه ، قصبه‌الرئه .

غرتلاغنه صارلمق = برینك بوینته صارلمق ، بوغازینی صیقمق .

غرتلاق‌ورمی = سل‌القصبه، خنجره ده حاصل اولان ورم .

غرتلاغه چیقمق = تحمل‌ایده‌میه‌جك حاله کلمك .

غرون [ج ، س] قالین وایی بر جنس قماش .

غره [ع ، ص] مغرور .

غره [ج ، س] (طبقات) (Grée) قوارس قومنك تصلب اتمسندن حاصل اولوب برابرنده از چوق میقا بولنان بر معدن ــ که: بونلردن دکرمن، بیلکی طاشی اعمال اولنور .

غره‌نا [ج ، س] (طبقات) قرمزی ، یشیلمتراق ، سیاه رنکلرده انواع مختلفه‌سی اولوب قویو قرمزی وبراق جنسنه (سیلان طاشی) دنیلان بر نوع معدن .

غرپوس [ج ، س] طیور دوریه‌دن برزیلیایه وامریقای وسطی‌یه مخصوص برقوشدر . قرلانغیچ جسامتنده اولوب سینکلرك دشمنیدر .

(غرپوس)

غریسبوق [ج ، س] ذات الثدیانك مجتره قبیله‌سندن وغزال جنسندن افریقایه مخصوص بر حیواندر .

(غریسبوق)

غریو [فا ، س] فریاد، شماته ، چیقرشمه ، چیغلدی : غریو نسوان وصبیان .

غریوا [ج ، س](بحریه)سفینه‌نك کوز تیموریی قالدیرمق ایچون سنجاق اسکه‌وباش اوموزلغندن طیشاری دوغری چیقاریلان قالین اغاج .

غش [ع ، س] قاریشیقلق ، حیله § صفوتسزلك .

غل‌وغش = فساد ، حیله : قلبمده غل وغش یوقدر .

غشاء / **غشاوه** [ع ، س] اورتو ، پرده ، غطا ، زار ، ظرف : غشاء بکارت . § (طب) بعض اعضایی ستر واحاطه ایدن اینجه زارلر .

غشائی = غشایه منسوب || زار قبیلندن اولان .

غشائی الجناح = (حیوانات) فی الاصل غشائی یعنی زار کبی اولوب اوزوندن پك از آثار اعصاب نمایان اولان درت عدد قناده مالك حشراتك منسوب اولدقلری صنف حیوانی .

غشاء مخاطی = (طب) بدنك بتون قنوات واجوافی داخلیه‌سنی تفریش ایدن غایت اینجه زارلر .

غشاء طبلی = (طب) اذن متوسطی مجرای سمع خارجیدن فصل وتفریق ایدن غشاء ، زار .

غشاء عنکبوتی = (طب) دماغی ستر ایدن وسحایا دنیلان اوچ عدد غشادن مصلی اولان ایکنجیسی .

غشاء مستبطن بطن =
غشاء مستبطن صدر = } (طب)
بطن وصدرك داخلی‌ستر ایدن غشالر .

غضار [ع ، س] بالچق، طين، آرڭيل .

غضار حديدى = (طبقات) چوق مقدارده حديدى حاوى اولان كيللر .

غضار مصور = (طبقات) لوله‌جى چامورى .

غطاء [ع ، س] (غشاء) ايله مترادف ايسه‌ده غشاء داخلدن قاپايان زاوه، غطاء ايسه خارجدن قاپليان زاوه ، غلافه اطلاق اولنور : غطاى بصر .

غل [ع ، س] كوكل صفوتسزلكى ، اسائت قلب. [اكثريا غش ايله برابر استعمال ايديلور : غل وغش .]

غلاسيه [ج ، س] (طبقات) [جوديه]

غلاف [ع ، س] قين، قليف، محفظه: غلاف سيف .

غلاف عضله = (طب) اعضانك نسج عضليسى (الياف معضله) ، (الياف مستويه) ناميله ايكى درلو اولوب الياف عضليه‌نك سطحنى ستر ايدن اينجه وشفاف زاوه (غلاف عضله) اطلاق اولنور .

غلاظت [ع ، س] قبالق ، قالينلق ، غليظلك .

غلمان [ع ، س] خدمهٔ جنت معناسنه اولان (غلام) ك جمعى ايسه‌ده مفرد مقامنده مستعملدر : غلمان جنان § بيغى چيقمامش گنجلر . شاب امردلر § اركك چوجق :

« اغلادى گهوارهٔ حسرتده غلمان وبنات
ياقه‌سن چاك ايتدى آباء، يولدى صاچن امهات »

غلمت [ع ، س] { بعض لغويونك ضبطنه گوره ضم غين ايله‌ده لغتدر . } فرط شهوت .

جنون غلمت = (طب) طائفهٔ نسادن بعضلرنده خارق العاده اوله‌رق تزايد ايدن جماع اشتياقى ــ كه دماغچه‌يه طارى اولان برآفتك نتيجه‌سيدر .

غليسرين [ج ، س] (كيميا) (Glycérine) عربيده (حلوين) تركجه‌ده (ياغ طاتليسى) ناميله ياد ايديلان بر مادهٔ كيمويه ــ كه : رموزى ف٦ ه٨ م٦ اولوب يومشاقچيلق خاصه‌سنه مالك اولديغى ايچون طبابتده كثير الاستعمالدر .

غليقوز [ج ، س] (كيميا) (Glicose) قورى اوزوم وانجير وديگر بعض ميوه‌لرك اوزرنده حاصل اولان وبالك تركيبنده بولنان بياض وطاتلى وبللورى غباردن عبارت ماده ــ كه ، بوكا نشاسته شكرى ، سكر عنب دخى دينور . تركيبى : ف١٢ ه١٤ م١٤ اشارتيله گوستريلور . (طول مدت ترك ايدلمش دچللرك اوزرنده (شكرلنمه صورتيله) حاصل اولان بللورى ماده‌لر غليقوزدن عبارتدر .]

غليقول [ج ، س] (كيميا) (Glycol) رنكسز ، رايحه‌سز ، لذتى شكرلى ، براز لزوجتلى بر مايع اولوب صوده وكئولده غايت منحل وآترده آز منحلدر . كيميا خانه‌لرده محلل مقامنده استعمال ايديلور : (ف٤ ه٦ م٤)

غمد [ع ، س] قين ، غلاف : غمد سيف . [جمعى (اغماد) كلير] § (نباتات) بعضاً بالتوسع ساق قسماً احاطه ايدن ذنيب ورق .

غنا [ع ، ص] زنكينلك ، بوللق : غناى تام § اوصانغ ، بيقمه :

« غناى قلبه سبب دولت قناعت ايمش
جهانده جاى فرح گوشهٔ فراغت ايمش »

§ نغمه ، ازكى § كفايت ، اكتفا .

غنايس [ج ، س] (طبقات) (Gneiss) قشر ارضك حين تصلبنده تشكل ايدن برنجى طبقه ــ كه: اراضئ رسوبيه‌نك الك آلتنده وقشر ارضك هر نقطه‌سنده بولنور ونردبان وسائره ايچون دوشه‌ملك لوحه‌حالنده كسيله‌رك قوللانيلور .

غياب [ع ، مص] غائبلك، غائب اولمه ، حاضر ، گوز اوكنده اولمامه .

من غياب
من الغياب } = گنديسى حاضر اولمديغى حالده .

غياباً = حاضر وموجود اولمقسزين || (حقوق) حضور محكمه‌يه گلوب مرافعه اولنمقسزين .

غيابى = غيابه منسوب || (حقوق) طرفيندن برى حضور محكمه‌يه چيقمديغى حالده اولنان معاملهٔ نظاميه‌يه عائد .

غيابه [ع ، س] ديب ، قعر .

غياث [ع ، س] ياردم، امداد، نصرت، § (ص) ياردمجى ، امدادجى ناصر .

غياث الدين = نصرت دين .

الغياث = المدد ، امان !

غيبت [ع ، س] اشيدنجه منفعل اوله‌جق صورتده بريسك غيابنده سويلنيلان سوز .

غيجرداماق [مذ ، مص] غيجرغيجر ايتمك : ديشلرينى غيجر ــ داتيور .

غيجرداتمق = غيجر غيجر ايتديرمك

غيجيردى = غيج غيج ديه چيقان سس .

غيجيق [ت ، س] خفيف صورتده قاشيمقله برابر يائمه ، تخرش .

غيجيقلامق [ت،مص] ☞ (غيديقلامق)

غيديق [ت ، مص] انسانك بوين ، قولتوق آلتى ، بوكر كبى محللرينه طوقونه‌رق غيراختيارى گولمسى .

غيديقلامق [ت،مص] قيديغى موجب اولمق. برآدمك (قيديق) ده بيان ايديلان اعضاسندن برينه طوقونه‌رق غيراختيارى گولمسى موجب اولمق.

غيلان [ع ، س] جم : (غول)

{ غين مضمومه }

غبار [ع ، س] توز ، اينجه‌طوپراق: كثرت غبار ، آلودهٔ غبار .

« گوكل آينه‌در سوفن غبارى
گيدرمز جام جمشيد انكسارى »

و :

« جوار قبرمه گلمكدن ايلسه‌كده ابا
گذركاهكه ايثار ايدر نسيم صبا
اليرده قلبمى يردن غبار حالنده »

غبار آلود = توزه‌بولاشمش، توزلى .

غبارى = غباره منسوب ، توزه بكزر ، توزدن .

|| (نباتات) سطح اعلالرى مواد نشائيه‌دن متشكل چيچك .

غبار طلع = (پولن) على العموم نباتات ذات الالقاح ظاهرلرده عضو تذكيرك خشقه‌سى درونده بولنان وعضو تأنيثى تلقيحه خدمت ايدن توزدر . مختلف نباتاتك غبار طلعلرينى گوستر .

غبار طلع

غُدُوّ [ع ، س] صباح وقتی : بالغدو والاصال = صباح واقشام .

غُدَّه [ع ، س] بوین وقاصیق کبی اعضای بدنده حاصل اولان یومروجه ، (عربی یوضدن غلط اولان) بز .

غدهٔ پانقراسیه = پانقراس دنیلان مایعی افراز ایدن غده .

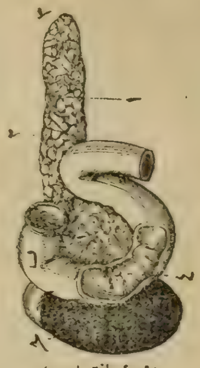

(غدهٔ پانقراسیه)

١ ـ باشی ٢ ـ جسمی ٣ ـ ذنبی
٤ ـ واتر دسامی ج ـ بوبرك

غُدَد [ع ، س] (غده) . نك جمعی . غددلر ، بزلر .

§ (طب) قان صرفیله حصوله کلان و (افرازات) نام عمومیسنه داخل بولنان بعض اخلاطك اجرا و افرازینه مخصوص اعضای صغیره .

§ (نباتات) نباتاتك تغذیسنه مقتضی مایعات خصوصیه‌یی حاوی والنلری افرازه خادم اولان اعضا .

غدد بسیطه = (طب) جلدك وغشاء مخاطیلرك دروننده آچلمش برطاقم جیوب صغیره واانابیب رقیقه ، اجربه .

غدد جلدیه = (طب) ☜ (غدد عرقیه) و (غدد دسمه) .

غدد دسمه = (طب) غدد جلدیه‌دن جلدك تحتنده اولوب مواد دسمه افراز ایدنلری .

غدد درقیه = (طب) خنجره‌نك

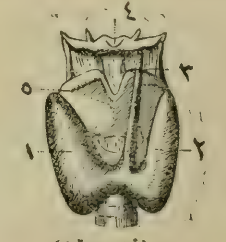

(غدهٔ درقیه)

١ ـ فص ایمن ٢ ـ فص ایسر ٣ ـ اهرام
٤ ـ عظم درقی ٥ ـ غضروف درقی
٦ ـ شریان شزن

جانبلرنده موضوع وبرنسج حجروی کتله‌سندن متشکل غددلرکه : داخلنده طحالك جرابلرینه مشابه ومسدود حویصله‌لر محبوسدر . غدد مزبوره‌نك وظیفه‌سی هنوز دائرهٔ نظریاتدن قورتیله‌مامشدر .

غدد دمعیه = (طب) جهاز بصرك اعضاء لاحقه‌سندن اولوب صالقم طرزنده متشکل ایکی کوچوك غده‌دن عبارتدرکه : بونلر (دمع) دنیلان کوز یاشی افراز ایدرلر .

غدد عرقیه = (طب) تر افراز ایدن غده‌لر ـ که : جلدك تحتنده وادمه‌نك وجه تحتانیسنی تحدید ایدن نسج شحمی‌نك اورته‌سنده موضوعددلر .

غدد لعابیه = (طب) حیواناتك اغزینه لعاب دنیلان حاصلات افرازیه‌لرینی القا ایدرلر . [سالیه وتوکروك بونلرك محصولیدر] .

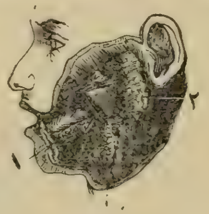

غدد لعابیه

١ ـ غدهٔ لعابیه ٢ غدهٔ نکفیه

غدد مرکبه = (طب) برطاقم مجاریٔ صغیره واسطه‌سیله بربرینه التصاق ایدن انبوبلرك ویا جرابلرك تراکمندن عبارتدر .

غدد وعائیهٔ دمویه = (طب) مجرای دمده موضوع برطاقم غددلرکه : وظیفه‌لری قانك ترکیبنی تبدیل واجزای جدیده اعطا سیله انی تعدیل ایتمکدن عبارتدر .

غُراب [ع،س] قارغه ، قوزغون .

غُرابُ البَین [ع ، س] طیوردوریه‌دن قارغه‌یه‌مشابه برقوشدر . بوکاالا قارغه دخی دینور .

غراب البین

غراب اسود = قوزغون قارغه .

غراب زرع = جیفه‌دن اجتناب ایدوب یالکز دانه ایله تعیش ایدن قارغه‌که : اکلی حلالدر .

غراب ابقع = اکلی حرام اولان الاجه قارغه .

غرابی = غرابه ، قارغه‌یه متعلق منسوب .

غُرابیه [ت ، س] اون ، سوت ، بادم ایله یاپیلان برنوع ذکرمیجه قوری طاتلی

غُرّان [فا ، ص] خومورداتان ، کورله‌ین ، کوموردیجی ، خشم ایله حایقریجی : شیر غران .

غُرَباء [ع ، س] دیار بیانجیسی معناسنه اولان (غریب) ك جمعی : غرباء مسلمین ، غربا خسته‌خانه‌سی .

غُربَت [ع ، س] غریبلك § یبانجی بر مملکت ، وطن خارجی .

غربتزده = غربته دوشمش اولان ، مملکتنك خارجنده بولنان :

« بویانده عشق غربت ازمای نوظهوردر .
اویانده حسن ایسه خفا کزین اغترابدر . »

غُرَر [ع،س]جم: (غره). ☜ :(غره)

غُرَف [ع ، س]چارطاق،جومبه‌معناسنه اولان (غرفه) نك جمعی .

غُرفه [ع ، س] چارطاق ، جومبه ، بالقون . (جمعی) (غرف) کلدیکی کبی (غرفات) دخی کلیر : غرفات جنات .

غُرم [ع ، س] (غرامت) ایله مرادفدر .

غُرَماء [ع ، س] [غریم]ك جمعی. داینلر، الاجقلولر .

§ فجرك ایلك ایدینلغی ، پارلاقلغی . § (فقه) اسقاط آیدیان جنین میته مقابل جانی اوزرینه لازمکلان دیت مال .

تقسیم غرماء = (ریاضیه) برمالی حصهٔ اشتراکیه ویا ارثیه‌ایله متناسباً تقسیم ایتمك ، تقسیم متناسب .

مثلا : (٢٤) عددینی (٢ ، ٣ ، ٧) عددلریله متناسباً تقسیم ایتمك شو وجهله اولور .

$٢ + ٣ + ٧ = ١٢$

$\frac{٢٤}{١٢} = ٢ \ldots$

$٢ \times ٢ = ٤$
$٢ \times ٣ = ٦$
$٢ \times ٧ = ١٤$ } اولور .
٢٤

غُرِنْدَه [فا، ص] (غران) مقامنده قوللانیله بیلور.

غُرُوبْ [ع ، مص] كونش ویا (برنجم سماوی) باتمق ، افق غربینك التنه كیرمك . § زوال بولمق.

غروبی = غروبه منسوب ومتعلق .

غروبی بسیطه = (قوزموغرافیا) شمسك حركتنه كوره ساعتلری اشعار ایدن آلت .

غروبی ساعت = (قوزموغرافیا) شمسك محلك افق غربیسنه وصولی آننده (١٢) یی اشعار ایدن ساعتلر ، الاتورقه ساعت.

غُرُورْ [ع ، س] مغرورلق ، § بوش وبیهوده شیئه كوه‌نه‌رك الدانمه : كبر ، نخوت ؛

« امساكه پرده دارلق ایلر تغافلی
وضع غروری شرم وحیا صورتنده‌در »

دارالغرور = دنیادن كنایه‌در .

غُرُوشْ [ت ، س] یوز غروش اعتبار ایدلدیكنه كوره لیرانك یوزده بری ، قرق پاره‌دن مركب عثمانلی سكه‌سی كه واحد قیاسیٔ مسكوكات اعتبار ایدلمشدر .

غروشلق = صرف قرق پاره‌دن عبارت برمبلغ مجموعی || شو قدر غروش قیمتنده اولان .

غُرَّه [ع ، س] یوزده‌كی نورانیلك § اتك الننده اولوب (صباح الخیر) تعبیر اولنان بیاض آقتمه . § عربی آینك برنجی كیجه‌سی . كورونن آی پارچه‌سی ، هلال : غرهٔ صفر ، غرهٔ محرم.

« غره‌یه بكزر ایدی هر جهتی
یعنی باریك وطویل ایدی قتی»

غُزّاتْ [ع ، س] (تشدیدایله غلطدر) [غازی] نك جمعی .

غُسْلْ [ع، مص] یقانمق ، صورت مشروعه ده یقانمق .

غسلخانه = شرعاً ایجاب ایدن غسلك اجراسنه وعلی الاطلاق یقانمغه مخصوص محل .

غُصَصْ [ع ، س] (غصه) نك جمعی غصه‌لر ، كدرلر .

غُصْنْ [ع ، س] دال ، آغاج دالی ، بوداق .

[جمعی : (غصون واغصان) كلیر .]

غُصُونْ [ع ، س] (غصن) نك جمعی :

غُصّه [ع ، س] قلبه طاری اولان صیقندی، قایغو ، تاسه ، كدر ، اندوه ، حزن :

« غصهٔ اغیار اكسلمز دل غمناكدن
نه‌رطبیم هیچ آچلماز بوخس وخاشاكدن»

غصه‌ناك = قایغولی ، تاسه‌لی.

غُصْنَه } **غُصَیْنْ** } [ع، س] (نباتات) كوچوك دال، بوداق .

غُضْرُوفْ [ع ، س] (طب) قیقرداق، قیقرداق كمیك .

غضروف درقی = (طب) خنجره‌نك طرفیننده اولوب زاویوی بر چیقندی تشكیل ایدر .

غضروف حلقوی = (طب) غضروف درقینك التنده موضوع برخلقهٔ غضروفیدر.

غضروف طرجهالی = (طب) خنجره‌نك آرقه طرفنده موضوع اولوب قاعده‌لری غضروف حلقوی ایله مفصللنمش ایكی اهرام شكلنده‌در .

لینیٔ غضروفی = (طب) بر كاغدورقه‌سی شكلنده اولوب خنجره‌نك جوفنی سد ویا كشاد ایدن غضروفلر .

غُفْرانْ [ع ، س] مرحمت الهیه ، رحمت ربانیه :

« شو حالم اولور بلكه غفرانی جالب
اولور بلكه غفرانی جالب شو حالم »

غُلّ [ع، س] متهمك بوینه ویللكلرینه كچیریلان دمیر طوقه ، بوین زنجیری ، كلبچه .

غُلاتْ [ع ، ص] غلیان ایدیجی معناسنه اولان (غالی) نك جمعی § جوشقون ، متجاوز.

غُلاظْ [ع ، ص] قابا ، قالین .

ایمان غلاظ = بیوك یمین.

غُلامْ [ع ، س] تازه دلیقانلی ، جوان § كوله ، بنده . [جمعی : (غلمان) وفارسی قاعده‌سنجه (غلامان) كلیر .]

« غلام كمترك اسرار بی نوا كلمش
قپوكدن ایلمه مأیوس ایا جناب فصیح »

غُلْغُلْ – **غُلْغُلَه** [قا، س] كورلدی ، چیغلدی ، چیغرشمه : غلغلهٔ تكبیر .

§ آغزی طار برقابدن برمایع دوكیلور ایكن چیقان سس :

« كوش جانمده‌در اول غلغل تكبیر هنوز
و :

« بر غلغله سقف آسمانده
برولوله سطح خاكدانده »

غُلْفَه [ع ، س] سنت دریسی ، (طب) خشفه‌نك اطرافنده بولنان دری ــ كه : سنت ایتمك اودرینك برقسمنی كسمكدن عبارتدر .

غلفوی = غلفه‌یه منسوب .

غُلْمَتْ [ع ، س] [illegible] [غلت]

غُلُوّ [ع ، س] هجوم ، اوشوشتی :

« نفس آلدقجه حیهٔ بد بو
ایچری درد وغم ایدردی غلو »

§ سوزده مبالغه . § (ادبیات) مبالغه‌نك ایكنجی درجه‌سی ــ كه : برنجیسنه مبالغه ، واوچنجی درجه اولانه (اغراق) دینوركه مابه‌الادعا اولان شیئك وقوعی عقلاً ممكن اولمامق . مثال :

« درونی او قدر روشن كه : جرم آفتاب آسه
كورن روزنلرنده هر مدور جام بلوری »

غُمُوضْ [ع ، س] كلام مبهم ومغلق اولمق .

غُمُومْ [ع ، س] (غم) ك جمعی ، غملر ، كدرلر : دفع غموم .

غُنْجْ [ع ، س] ناز ، شیوه ، عشوه .

غُنْچَه [قا، س] هنوز یاپراقلری آچلمامش ویا بك آز آچلمش كل وسائر چیچك طومورغی :

« آچیلیر غنچهٔ الهام لب حارنده
برق اوردور شعلهٔ اندیشه‌سی انظارنده»

غنچهٔ آب = حباب ، یاغمور یاغار ایكن صویك یوزنده پیدا اولان قبارجق .

بوی غنچه = چیچك قوقوسی ، بالخاصه كل غنچه‌سنك قوقوسی :

« آشیان سینه‌دن پرواز ایدن مرغ هوس
قوندی بركل دالنه مست اولدی بوی غنچه‌دن »

غنچه دهان } **غنچه دهن** } = آغزی غنچه كبی كوچوك وكوزل اولان ، غنچه آغزلی .

غنچه لب = غنچه دوداقلی ، دوداقلری غنچه كبی اولان .

غُنَّه [ع ، س] كنكزدن كلان سس : ادغام مع الغنه .

غُنُودَه [فا، ص] اویوقلامش ، اویقویه وارمش .

غنودهٔ خاك رحمت = رحمت طوپراغی، اوزرنده اویومش ، مرحوم ، متوفی :

« بن ایسترمكه منور ، غنوده بر دریا
طلوع شعرمه بر لوحهٔ جمال اولسون
طلوع نور جمالكسه ای مه غرا
حیات شعرمه فیض آور كمال اولسون »

غوپی [ج -] ذات الفلقتين شعبه‌سنك ملاستراسه فصيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب چيچكلرى التهاب عين خسته‌لقلرنده مستعملدر.

(غوپى)

غورجاطه [ج -] (بحريه) كمى ديركارينك چيچكى — نه : غايه بله بالا قفنو اره‌سنده بولور.

غورال [ج -] هيمالايه طاغلرنده بولنور بر نوع طاغ كچيسيدر.

(غورال)

غورلدامق [ت. مصد] قارن غور غور ايتمك.

غورلدى [ت -] قارنك غورغور ايتمسى.

غوره [فا -] قوروق، هنوز اولمامش اوزوم.

غوريل [ج -] ذات الثدييانك ذات الايادى الاربعه قسمنه [illegible] پك قودوقچ غايت قوتلى بر مايمونلدر. غوريللر آدمه نقطهٔ نظردن انسانه زياده‌سيله مشابهدرلر.

(غوريل)

غوز [فا -] تركجه‌ده قوزه دنيلان شى.

غوزهٔ پنبه = پاموق غوزه‌سى.

غوشه [ت -] [illegible]دن حاصل اولان بيوك [illegible] § بعض حيوانات [illegible] ياپيلان كوك.

غوطه [فا -] [illegible] صويه بركره طالوب چيقمه.

غوطه‌خوار = صويه طالان.

غوك [فا -] قورباغه: غلغلهٔ غوكان.

غول [ع -] بر مخلوق خيالى — كه: گويا [illegible] يرلرده اشكال مختلفه ايله انسانه كورونور ايمش.

غول يابانى = غول ديرلن مخلوقك الوحشى و ايرى مثالى اولان نوعى.

غولت [ج -] (بحريه) خفيف آرمه‌لى بر نوع كمى.

غولونوز [ج -] ذات الثدييانك آكل اللحوم صنفندن بر نوع پوسوقه.

غومالاستيق [ج -] لاستيق، مشمع كبى شيلرك اعماله يارايان بر نوع ضمغ.

غومالاقه [ج -] [illegible] بر جنس ضمغ، صنايعده آغاجلرى جلالامق خصوصنده ده محلول حالنده استعمال ايديلور.

غومه [ج -] (بحريه) حصيردن معمول خلاط.

غومه [ج -] (بحريه) كمى لنكرينك بيوك زنجيرى، خلاطى. بو [illegible] بحرينك اونده يرى طولنده بر مقياس.

غوندالا [ج -] زوقارى بر رقه‌لدن عبارت اولان ونديك شهرنده مستعمل صندالره اطلاق اولونور.

(غوندالا)

غونق [ج -] (بحريه) سيسلى هوالرده و ابورلرده استعمال ايديلن بر نوع شديد صدالى زيل.

(غوزن)

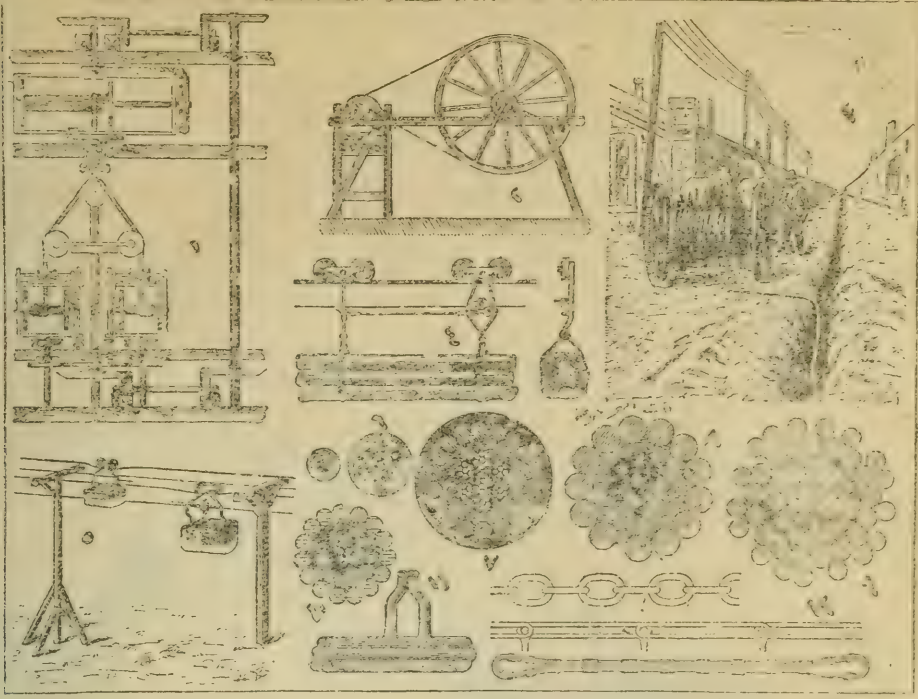

(غومنه ویا ۃبلو)

۱ ـ غومنه اعمال اولنان ماکنه ۲ ـ غومنه‌یی تشکیل ایدن ایپلك اعمالنه مخصوص چیقریق ۳ ـ غومنه‌لك برخندك داخلنه صورت وضعی ٤ ـ آغاچلرك تللی ایپلیون استعمال اولنان هوائی غومنه ٥ ـ بالکه تللی ایپلیون استعمال اولنان هوائی غومنه ٦ ـ قورشون قابلی غومنه ۷ ـ لوحهٔ معدنیه قپلانمش تحت الارض غومنه ۸ ـ تحت البحر غومنه ۹ ـ اقره غومنه‌سی ۱۰ ـ تحت الانهار غومنه ۱۱ ـ علاوه خطلری ۱۲ زنجیر غومنه .

غونیومترو [ج ، س] آن معماری کوبه‌سیکه : زوایای ماورده‌یی اولچمکه مخصوصدر .

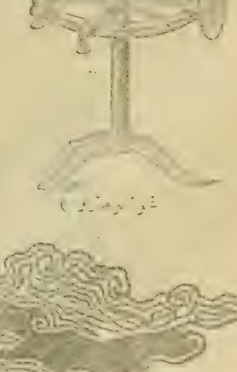

(غونیومترو)

غیوب [ج ، س] (غیب) ك جمعی : استطلاع غیوب .

« محتجبدر شرم استعلای فکرمدن غیوب
مختفیدر رشك استغنای طبعمدن کنوز »

علام الغیوب = غیبی نائبده اولانلری بیان جناب حق .

غیوم [ج ، س] بلوط معناسنه اولان (غیم) ك جمعی .

ف

ف [فا،ء،ت،ج] الفبای عربینك یکرمنجی والفبای ترکینك یکرمی اوچنجی حرفیدر . ابجد حسابنده (۸۰) عددینه اشارتدر
علوم ریاضیه‌ده ا کثریا (فائض) معناسنی افاده‌ایدر. لاتین حروفاتنده شکلی شو (f) دز. صاغر دیلسزلره مخصوص الفباده شویله کوستریلیر .

فا [ج،س] آلافرانغه موسیقی نوطه‌سنده سلسلهٔ اصواتك بریدر .

ف .... ثلث

ف .... نسخ

ف .... اجازت

ف .... ریحانی

ف .... توقیع

ف .... جلی

ف .... دیوانی

ف .... رقعه

ف .... سیاقت

ف .... تعلیق

ف .... کوفی

ف .... شجری

فاء [ع،س] [ف] حرفنك اسمیدر: فصل الفاء .

فاء الفعل = (صرف عربی) افعال عربیه حروف اصلیه‌سنك برنجیسی اولوب مثال اولان (فعل) لفظنده‌کی (ف)دن عبارتدر .

فائِدَه [ع،س] مادی ومعنوی کسب تحصیل اولنان شی ، قزانج ، کار ، نفع، منفعت ، [جمعی : (فوائد)کلیر .]
§ استفاده‌یی موجب بند ، فقره .
«الفاظنه باقسه‌م بوسوزك قاعده‌سزدر معناسنه باقسه‌م او دخی فائده‌سزدر »
§ ایشه یارامه، خیر، امید .
§ (علم ثروت) برشیئك حوایج بشریه‌دن برینی ایفایه صلاحیتی .

فائده ایتمك = مفید اولمق تأثیر ، کار ایلمك .

بی فائده = فائده‌سز، نفعی، منفعتی اولمیان

چه فائده / **نه فائده** = نه‌یه‌یارار، بیهوده ، نافله نه چاره .

فائده‌سز = بی فائده، نفعی، کاری ، منفعتی اولمیان .

فائده‌لی = فائده‌سی، نفعی، کاری اولان، مفید .

فائده‌لنمك = منتفع اولمق، فائده کورمك ، مستفید اولمق .

فائده‌مند = فائده‌لی، مفید، نافع، کارلی.

فائِز [ع، س] فوز بولیجی ، بولان نائل مرام اولان .

فائض [ع، ص] فیضان ایدیجی ، ایدن : حضور فائض النور .
§ اودونج النان اقچه ایچون ویریلان اجرت ، کذشته ، نما، ربح، § (حساب) بر محله اودونج اولەرق ویریلان بر مبلغك کتیردیکی (کار) که ویریلان پاره‌یه (رأس المال) دینور .

فائض بسیط = (حساب)مدت استقراض ظرفنده تبدل ایتمیان رأس المالك کتیردیکی فائض ، کار .

فائض مرکب = (حساب) بر مبلغك کتیردیکی فائض ختام مدتده رأس الماله ضم اولنمق صورتیله حساب ایدیلان فائض .

فائض جزئی = (حساب) یوزغروشك

برمدت معینه ظرفنده کتیردیکی متدار فائض ــ که : یوزده شوقدر دینلور .

فائض کلی = مبلغی تشکیل ایدن فائض جزئیلر مجموعی ــ که اصل فائض دیمکدر .

فائض دستوری = برفائض مسئله‌سنك حلنده تطبیق اولنه‌بیله‌جك قاعدهٔ عمومیه . بالفرض :

فائض کلی = ف رأس المال = ل فائض جزئی = ه رأس المال جزئی = ی مدت = ۵	ایله کوستریلسه فائض دستوری

ف = (ل × ه × ۵) / ی اولور .

فائضجی = فائض ایله اقچه ویرن آدم .

فائق [ع، س] معناً فوقنده بولنان مرجح اوستون : تعظیمات فائقه ؛ « نفسنجه برلذت بیلدیکی تحصیلی ایلرولدکجه فطرتنده مکنوز اولان استعداد معارف جهتیله حاصل ایتدیکی لذائذی همت عالیه‌سنك مصروف اولدیغی حکومت «حظوظاتنه بیله فائق بولنمشدی . » § فوق العاده اعلی : «هنرایرانیانده هرجهتدن فائق اولمقدر . »

فابریقه [ج، س] Fabrique معمولات صناعیه‌نك ، مواد مختلفهٔ تجاریه و صناعیه‌نك اعمال و احضار اولندیغی محل ــ که ماکنه‌لری وتنوعالات وادواتی حاویدر . کارخانه ، معمل .

فابریقه‌جی ، فابریقه‌تور = فابریقه صاحبی ، فابریقه‌یی اداره ایدن آدم .

فات [ع، فم] (فوت) ماده‌سندن ماضی مفرد مذکر غائب صیغه‌سی اولوب یالکز شوترکیبده مستعملدر : جبر مافات = فوت اولان شیئی جبر و تلافی تلافیٔ مافات ؛ = ایتمك .

فاتح [ع، ص] فتح ایدیجی ، برمملکتی قوهٔ غالبه ایله ید تسخیره کیرن § جنتمکان سلطان محمد ثانی حضرتلرینك عنوان منیفیدر ــ که (فاتح قسطنطنیه‌دن مخففدر)

فاتحه [ع، س] قرآن عظیم الشانك برنجی سورهٔ شریفه‌سی . § باشلانغج : فاتحهٔ کلام .

« ایشته امر بیعت بوفاتحهٔ عفو وعاطفتله ابتدا ایدرك . . . . »

فاتحه خوان = برینك روحنه فاتحه اوقویان .

الفاتحه = سورهٔ شریفهٔ فاتحه‌نك تلاوتنی اشراب ایدر تعبیر مخصوصدر .

فاتحه دیمك = برشیئه قطعی قرار ویرمك اوآق بوایشه فاتحه دینلدی .

فاتر [ع، س] فتور ایله متصف ، فتورلی مفتور : خاطر فاتر عاجزی . § (طب از) صیجاقلیلیق ، اولان : ماء فاتر .

فاتوره [ج، س] نمونه ، اورنك ، قوماش اورنکلرینی حاوی مجموعه ، دفتر § اشترا اولنان اموال واشیا ایچون بایع طرفندن ویریلان مفرداتلی قیمت جدولی ، قائمه . مانفاتوره ☜ (مانیفاتوره)

فاجته [ج، س] ☜ (فاسته)

فاجر [ع، ص] فجور ایله متصف ، فسق وفجور صاحبی ، معاصی‌یه منهمك ، معاصی ایله مشغول ، کنهکار :

« غیبه ایمان کیر ای لحد فاجرکه سکا آخرتدن خط تعلیق ایله حجت کلمز »

فاجره [ع، ص] (فاجر) ك مؤنثی : فاجرهٔ دهر :

« اورتون ، اوت ای مائله . . اورتون اوت ، ی شهر اورتون ومؤبد اویو ای فاجرهٔ دهر »

فاجع [ع، ص] دردلك ایدیجی ، ایدن ، آجیقلی ، مرجب حزن وکدر اولان . [جمعی : (فجایع) کلور .]

فاجعه = (فاجع) ك مؤنثی اولوب انسانی آجندیروب متأثر ایدن کیفیت معناسنه‌در : حکایهٔ فاجعه .

|| آفت ، مصیبت ، اجیناجق حال .

|| مبنی علیهی آجیقلی وعبرت آمیز بر حکایه‌دن عبارت اولان تیاترو اویونی .

فاجعه نویس = بویولده تیاترو کتابی یازان محرر .

فاجعه‌لی = آجیقلی ، مؤثر .

فاچونه [ج س] (بحریه) خلاطی دلك وتماسدن محافظه ایچون دمیر تل ویاقطرانلی صیجیم ایله صارمق .

فاچونه ماچونه‌سی = فاچونه یاپمغه مخصوص آلت .

فاچه [ج، س] (بحریه) سرنلری عکسنه راصیه ایصدرك ویلکنلری اولدقلری کبی قپاتمرق کمی‌یی کیری‌یه حرکت ایتدیرمك .

فاحش [ع، ص] ایك چرکین ومستکره ، مغایر اخلاق وآداب . § زیاده ، مبالغه‌لی § بی‌اندازه . § آچیق ، آشکار ، خطای فاحش .

غبن فاحش = (فقه) عروضده نصف عشر ، حیواناتده عشر ، عقارده خمس مقداری ویا دها زیاده آلداتمق .

فاحشه [ع، ص] ارتکاب زنا ایدن اخلاقسز قادین ، زانیه ، روسپی ، قحبه . § (شرع) غایتله قبیح اولان کناه .

فاخته [ع، س] اوکیك دنیلن قوش ، یبانی کوکرچین .

فاخر [ع، ص] فخر ایدیجی ، ایدن ، مفتخر . § شعشعه‌لی ، احتشاملی ، کوزل : خلعت فاخره .

فار [ع، س] صیچان ، فاره .

فار لسم = ☜ (صیچان اوتی)

|| (حوانات) فاره بیوکلکنده اولوب ترلارده کزتله بولنور آکل الحشرات حیواناتندن بری .

فاراش [ت، س] { عربی فراشه‌دن غلطدر } اوطه‌لری سوپوردکلری زمان جیغان سوپوروندیلری طوپلامغه مخصوص تخته ویاتنکه وسائره‌دن معمول یاوان قاب .

فارس [ع، س] ایرانك شیراز ولایتی : اهل فارس .

« فویدی آتشکدهٔ فارسه خاك »

فارسی = ایران اهالیسنك لسانی ، اهل فارسك لهجه‌سی .

فارس [ع، ص] آتلی ، سواری . § بینجی ، آته بینمکده ماهر ، § ماهر ، مقتدر .

الفرس = (قوزموغرافیا) بربرجك اسمیدر .

فارسی فارسیجه	= ایرانده سویلنیلان لسان . فارسی لسانی .

بحر فارس = بصره کورفزی .

فارغ [ع، ص] آزاده ، مشتغل اولمیان § ایشنی بترمش اولان § واز کچن ، ور کچمش اولان § راحت ، آسوده § (حقوق) عهده‌سندکی اراضی وسائره‌نك حق تصرفنی آخره ترك ایدن .

فارفاره [ت، ص] آغزی غلبه‌لکلی ، ثباتسز ، تمکینسز آدم .

فارق [ع، ص] فرق وتمییز ایدن ، آییریجی ، آییران : فارق نیك وبد . § فرق و تمییز ایتدیرن . § فرق و تمییز اولنمسنه سبب اولان علامت فارقه = تفریق وتمییز ایتدیریجی علامت و نشانه .

فاروق [ع، ص، س] (تاریخ) حق وباطلی فرق وتمییزده مشار بالبنان اولان حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه افندمزك لقب شریفلریدر : عمرالفاروق .

تریاق فاروق = (طب قدیم) مشهور بر پادزهر .

فاروقانه = حضرت عمرالفاروق افندمزه لایق صورتده ، عادلانه .

فاروقی = حضرت مشاراليه منسوب .

فاره [ت ، -] ، اصلی : عربی (فار) دره } کوچوك صیچان ، او صیچانی ، موش . ذات الثدیانك قاضمه فرقه سندن خانه لره ضرر و ایراث ایدر مضر بر حیواندر . قولرا و طاعونك انتشارینه سببیت ویردیکندن اکثر محلرده کوکنی کسمشلردر .

١ ـ انم صیچانی ٢ ـ فندق صیچانی ٣ ـ طغ فاره سی ٤ ـ عادی فاره .

(امریقای جنوبینك اتی ینور)
(بر نوع فاره سی)

قرمزی فاره قوروغی = (نباتات) ذات الفلقتین شعبه سندن وبیعیه فصیله سندن بر نباتدر . مقدما قودوز علتنده قوللانیلیردی .

(قرمزی فاره قوروغی)

فاره قولاغی = (مرزنجوش) ذات الفلقتین شعبه سندن سفویه فصیله سنه منسوب ثانه یه (نعنع) مشابه بر نباتدر .

(فاره قولاغی)

فاربل [ن ، -] (بحریه) بالق آغلرینك الت و وسط طرفلرینه کریلن قیلدن معمول ایپ .

فاسته [ج ، -] { Faste } ابلاسك رونقنی آرتیران یوزطرفلك راشی .

فاسخ [ع ، ص] فسخ ایدیجی ، ایدن ، فسخ وابطال والغا ایدین .

فاسد [ع ، ص] بوزوق ، بوزلمش ، غیر صحیح . § نفاق دوشورن ، مفسد . [جمعی اولان (فسده) دها مستعملدر .]

فاسدالمزاج = (طب) مزاج وبنیه نك حال اصلیسنی افساد ایدن .

بیع فاسد = (حقوق) شرائط بیعی جامع اولمیان بیع .

فاسق [ع ، ص] فسق ایله متصف ، فسق ایله مشتغل ، فسق وفجور صاحبی ، منهیاته منهمك ، کنهکار § (شرع) طاعت الهیه دن خروج فاحش ایله چیقان .

فاش [ع ، ص] میدانه چیقمه ، ظاهر اولمه ، شیوعبولمه ، منتشر .

فاش ایتمك = میدانه چیقارمق ، کیزلی بر ایشی شیوعبولدیرمق ، هر کسه یایمق .

فاصل [ع ، ص] فصل ایدیجی ، آییریجی ، بولیجی ، تفریق وافراز ایدیجی ، ایدن § مادۀ نزاعی بولان .

خط فاصل = (هندسه) ایکی سطحی بربرندن آییران خط ، چیزکی .

حد فاصل = (معماری) اراضی ومبانی کبی شیلرك حدودینی تفریق ایدن علامات ثابته وممتده .

فاصله [ع ، ص] فاصلك مؤنثی اولوب ایکی شیئك آره سنی آییران کیفیته دینور : حدود فاصله § ایکی شیئك آره سنده کی بوله § (معماری) بر حائلك دوامنی قطع وتحدید ایدن شی § اره ، اره لق : ایکی کون فاصله سز یاغمور یاغدی .

فاصله لی = اره لقلی ، اره ده دوامی منقطع اولان .

فاصله سز } بلافاصله } = اره ، اره لق ویرمکسزین ، بردن زی یه ، اره سی ، غیر منقطع .

§ (ادبیات) نثرده فقره لرك و نظمده مصرعلرك صوك کلمه لریدرکه : بونلرك صوکنده بولنان حروف متفقه یه (دوی) دینور .

فاصلۀ صغری = (ادبیات) اوچ متحرکله بر ساکندن مرکب دوت حرفلی کلمه : (پدرم) کبی .

فاصلۀ کبری = (ادبیات) دوت حرف متحرکله بر حرف ساکندن مرکب بش حرفلی کلمه : (پدرمز) کبی .

§ (موسیقی) بر صدانك دیکرینه نسبتی (Intervalle) .

فاصونه ـ فاصونی [ج ، -] (Façonné) چیزکیلی یوکلی الدسه لك قماش .

فاضل [ع ، ص] فضل ایله متصف ، فضیلت صاحبی § علم وعرفان جهتیله امثالنه فائق اولان :

« فاضل حوصله اموز فلك
کامل معرفت اندوز ملك »

فاطر [ع ، ص] یارادیجی ، یرادان ، خالق ، آفریننده .

فاطرالسموات والارض = یرلری وکوکاری یارادان جناب حق .

قدرت فاطره = قدرت خالقیت ، قدرت ربانیه .

فاعل [ع ، ص] ایشلیجی ، ایشلین . § یاپان ، عامل ، صانع . § (طب) مؤثر ، کارکر : داروی فاعل .

§ (صرف) بر فعلك بیان ایتدیکی حدثك ایشله یجیسنی کوسترن اسم . (اسم فاعل) = عربیده کاتب ، ناصر ، عابد ، قاتل ، جانی ، جاذب . ترکجه ده : ایدن ، کلن ، یاپان ، یازان کبی .

اسم فاعل = (صرف) فاعل .

نائب فاعل = (صرف) اصل فعل متعدینك مفعولی اولوب فعل مذکور مجهول اولنجه فاعل یرینه قائم اولان اسم .

فاعل خیر = خیر ایشلاین ، صاحب حسنات .

فاعل مختار = (حقوق) ایشلدیکی ایشده اختیاری النده اولان .

فاعل مستقل = (حقوق) بر جرمی بالذات یاپان ویا حصولنه سبب اولان .

فاعل مشترك = (حقوق) برجرمك اجراسنده دخل واشتراکی اولان .

فاعلیت = فعالك ، ایشلهییجیلك .
§ (طب) مؤثرلك ، تأثیر .

فاق [ت ، س] طوزاق ، قوریلور فاره قپانی .

فاقه باصمق = یوطقورمق (باطه‌یی طاشه اورمق) .

فاقفون [ج ، س] کموش تقلیدی اولهرق اعمال ایدیلان نیکل ایله مخلوط معدنی اوانی .

فاقه [ع ، س] فقر واحتیاج ، فقیرلك یوقسوللق : فاقهٔ شدیده .

فاکهه [ع ، س] میوه ، یمش ، شجره : فاکههٔ جنان .

النار فاکههٔ الشتاء = اتش قش موسمنك میوه‌سیدر .
و :
« اتش کناری قیش کونلك لالهزاریدر ، »

فال [ع ، س] منتظر اولان خصوصی استخراج مقصدیله بر طاقم وسائط غریبه‌یه مراجعت ایتمه . طالع دنممه .

فال خیر = ایی فال § برحالك وقوعنه حسن دلیل عد ایدیلان شی . (مقابلی : (فال بد) در .) § اوغور ، طالع .

خجسته فال = طالعی مبارك اولان .

فالجی = فال آچان ، فاله باقان .

فالجیلق = فال آچیق حال ومشغله‌سی .

فال طاشی = فالجیلرك فال اتمق ایچون اتدقلری اوفاق چاقل طاشلرندن هربری .

کوزینی فال طاشی کبی آچمق = حیرتله قاریشیق حرص وطمعله باقمق .

فاله باقمق = کتابه باقمق ، باقله اتمق وسائره ایله طالعی یوقلامق .

فالج [ع ، ص] نصف نزول § (طب) فلج نصف طولانی‌یه اوغرامش (برطرفی نزول تأثیراتیله طوتماز حاله کلمش) اولان .

فالصو [ح ، س] مرتب ، معین اولان بر فعلی اجرا ایدممه . (ازجمله : کاغد وسائره اویونده)
§ برسوزی سویلرکن اغزدن ادسوزك یالان اولدیغنه دلالت ایدهجك کلمه قاچیرمه .
§ (موسیقی) بر پرده‌نك ایفا ایدیلهماسندن طولایی ایدیلن خطا .

فالیه [ج ، س] اغزدن طولان اسکی اصول طوپلرك اغزلق اوتی ، عملهٔ وضعنه مخصوص دلیکی ، چناقلق .

فالیه دلیکی = بوقبیل طوپلرك اغزلق اوتی قونیلان دلیکی .

فام [فا ، س] رنك ، لون .
[ترکیبیله مستعملدر :]

زرفام = التون رنکلی .

سبزفام = یشیل رنکلی .

کلفام = کل رنکنده اولان .

مینافام = شیشه رنکنده اولان .

کبود فام = لاجورد رنکنده اولان

لعل فام = قیزل رنکده اولان .

فامیلیا [ج ، س] (Famille) عائله ، ابو خانق ، عیال واولاد دودمان ، خاندان § زوجه ، قاری .

فانتازیا (ج) – **فانطازیه** (ع ، س)

(Fantasie) یالاندن کوستریش ، نمایش ، واهی طنطنه ودبدبه ، هوس ، کیف .

فانله [ج ، س] تری چکمك ایچون تن اوزرینه کیلن یوکدن ویا پاموقدن منسوج طار کوملك ویاخود طون .
§ یتاق اوزرینه یاییلان ویا یورغان مقامنده قوللانیلان اورتو . § یوکدن معمول برنوع اینجه قماش – که بوندن ملبوساتك هرنوعی یاپیلور .

فانوس [ع ، س] روزکاردن سونمامسی ایچون اطرافی جامله محفوظ ومحاط موم ویا سائر ایشیق ، فنار [جمعی (فوانیس) کلیر .]

« اولسه مهر ومهر چرخ مأنوس
پروانه و شعله‌جو فانوس »

§ بعض شیلرك سینك ، توزقوندن محافظه ایچون اوزرینه وضع ایدیلان جامدن معمول نصف مخروط شکلنده جام قبه .

فانون [ج ، س] بالینه باقلرینك دیشلری مقامنده اولان وحیوانك فك اعلاسنی محافظه واشغال ایدن طوبلی قرنیکه : برطاقم صفاقدن عبارتدر .

فانی [ع ، ص] بقاسی اولمیان ، زوال بولیجی اولان (باقی) مقابلی .

عالم فانی = دنیا ، جهان ، عالم ناسوت
§ ضعیف ، ناتوان .

پیر فانی = پك اختیار اولان .

فایحه [ع ، س] ازهار و فواکه قوقوسی § کوزل قوقو ، عطریات § کوزل قوقولی : رایحهٔ فایحه .
[جمعی : (فوایح) کلیر .]

فایراب [ج ، ق] { انکلیزجه : (Fireup) } آتشی یاقمق ویا زیاده‌لشدیرمك ایچون ماکینیست طرفندن کمی آتشجیسنه ویریلان قوماندا .

فایراب ایتمك = (مجاز) ایشه سرعتله باشلامق .

فایطون [ج ، س] کوروکلی آچیق آرابه .

فایطونجی = فایطون دنیلان آرابه‌یی یاپان ویا اداره ایدن .

فاء مفتوحه

فبها [ع ، د] پك اعلا ، نه کوزل ، اوله اولسون معناسنه‌در . [اکثریا جملهٔ شرطیه‌ده ادات شرط ایله برلکده استعمال اولنور .]

فتاح [ع ، ص] قوللرینك قاپالی مشکل امورینی فتح و کشاد ایدیجی اولان جناب حق .

فتان [ع ، ص] فتنه قوپاریجی ، قاریشدیریجی ، قوزناز ، فتنه‌انکیز .
§ جاذبه‌لی ، کوکل آلیجی :
غمزهٔ فتان .

« حرام اولسون دیمشدك بن کدایه نعمت وصلك
بوروضی دوغریسی ای شوخ فتانم حلال ایتم »

فتاوی – فتاوی [ع ، س] فتوانك جمعی : فتاوی شریفه :

« سرقت شعر ایدنه قطع زبان لازمدر
بوله‌در شرع بلاغتده فتاوای سخن »

فتح [ع ، مص] آچمق ، آچلمق ، کشاد ایتمك ، ایدلمك : فتح بلاد .
§ اوستون اوقومق ، اوبوداق : فتح سین ایله .
§ باشلامه ، شروع ، ابتداء .

فتح کلام = سوزه باشلامق .

§ غالبیت ، ظفر ، نصرت :
« اردوی عثمانی کثرت ضیادن بر حاله کلشدیکه : ایرتسی کون ظهورینه انتظار اولنان فتحك همان او کیجه‌دن شهر آیننه باشلانمش ظن اولنوردی . . . »

ابوالفتح = صاحب فتوحات اولان سلطان محمد خان ثانی حضرتلرینك لقبیدر .

سورهٔ فتح = « انا فتحنا لك » سورهٔ شریفه‌سی .

فتح میت = (طب) سبب موت اولان مرض ویا تأثیرك تشخیص وتفتیش ماهیتی ضمننده میتك تشریحیله معاینه‌سی .

فتحنامه = فتح وظفری مبین نشر اولنان غالبیت فرمانی . || (ادبیات) بر فتح وظفر حقنده یازیلان قصیده ، منظومه .

فتحه [ع ، س] اوستون ، اوستون حرکه واشارتی .

فتحتين == هر ايكى حركت فتحيله .

فترت [ع ، ـ] (كسر تا ايله غلطدر) ايكى پيغمبر ارەسنده كچن زمان § ايكى وقعه بيننده‌كى وقت ، زمان .

فتق [ع مص] يارمق ، يارلمق . § چاتلامق .

§ (طب) قاصيق‌ياريغى ، قاصيق‌زاويه‌سنك يارلمسيله اعضاى بطنيه‌دن برينك ديلى لخصوص امعانك خارجه مندفع اولمسى ـ كه : مندفع اولان اعضانك اسمنه كوره مختلف ناملر آلير .

فتق بطنى == (طب) هيچ بر آفت جلديه وقوعبولقسزين محفظهٔ بطنيه‌نك نتيجهٔ تمزق اولەرق حصوله كلان فتق .

فتق حجز == (طب) حجاب حاجز ديلان زارك تمزقيله اعضاى بطنيه‌نك دخل صدره انتقال ايتمسى .

فتق سرى == (بيطرى) كوكك آچيله‌رق اوليه‌رق ... قالمسى . بوكا (داء التفاح) دخى دينور .

فتق رحم == (طب) رحمك وضعندن قايمەرق آشاغى اينمسى .

فتق قرن ورق == (بيطرى) جدار ظفرك وجه داخليسنده و تحتنده‌كى نسجى تضييق ايدن ورم قرنى اولوب اك زياده حيين حالنده‌كى صايرده ظهور ايدر .

فتق مغبنى == (طب) امعادن بر قسمنك قاصيقدن و يا اويلوقدن وياخود شرج ايله قتب ارەسندن خروجندن عبارت ووخيم العاقبت فتق .

فتق فخذى == (بيطرى) معانك حلقهٔ فخذيه‌دن خروجى .

رتق وفتق امور == حل و عقد مصالح ، تفرعات امورك تسويه‌سى .

فتوى [ع ، ـ] سؤال مشروعه مفتى طرفندن ويريلان جواب دينى شرعى .

فتوى امينى == باب مشيخت‌ده فتوى امورله مشغول اولان دائرهٔ جليله‌نك رئيسى .

باب فتوى == باب مشيخت .

فتوى پناه == شيخ الاسلام حضرتلرى

فتوى خانه == مشيخت جليلهٔ اسلاميه‌ده فتوى مينك معتمده‌كى دائره .

فتى [ع ، ص] دليقانلى ، يكيت . § سخى ، جومرد :

« لا فتى الا على لا سيف الا ذو الفقار »

فتيل ـ فتيله [ع ، ـ] (كسر فا ايله غلطدر) قنديل ويا مومك ايچنه قونيلان پاموقدن بوكلش اپ ، غيطان :

« الجساد دخى يانمقده انيلى
ـوندى قنديل ... ونيل »

§ اوردونش . بوكلش شى : فتيله ... ساج اوروكوى .

فجر فتيله == طاغ كتانى

§ اسكى تفك وطوپلرك فالسه‌لرينه قونيلان غيطان كه : براوجى طوتشديريلوب آتش قابه دليكنه كاجه اورادكى باروت اشتعال ايده‌رك سلاحك آتلمسنى موجب اولوردى .

§ (طب) مرهمه بولاشديريلوب يارەلك ايچنه صوقيلان ارزون تفتيك .

§ قماشك اتكلرينه قونيلان غيطان كبى بوكلش شى .

فتيل المق == حدت ايتمك ، ... دونمك .

اداره فتيلى == [قنديل]

فتيل ويرمك == قيزديرمق ، تشويق وتحريك ايتمك .

فتيل تجربه‌سى == (تجربه) الابادەده ايكى بومبا اره‌سنه اوريلان فتيله .

فتيل طاشى == جام كبى شفاف ، كاغد كبى يومشاق ، غير قابل احتراق بر معدن ـ كه : صوبالرك قپولرينه وضع اولنور .

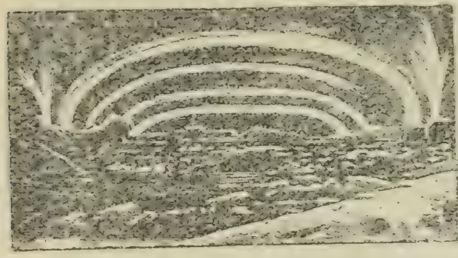

(فجر شمالى حادثه‌سيله ظهوره كلان متعدد قوسلرك منظره‌لرى)

بورنده فيل فتيل كلمك == ايديلان فنالغك نتيجهٔ سيئه‌سنى چكمك || ايديلان ذوقه بدل مشقت چكمك . || پشيمان اولمق .

فج [ع ، ـ] ايكى طاغ اره‌سنده‌كى درين يول : من كل فج عميق .

فجر [ع ، ـ] كونشك طلوعندن اول افق شرقيده پيدا اولان قزيلاق [بوكا (شفق) دخى دينورسه‌ده خطادر . چونكه : عربيده (شفق) كونشك غروبندن صوكره افق غربيده حاصل اولان قزيلاق معناسنه‌در .] § شمس تحت الافق (١٨) درجه‌يه واصل اولنجه فجر بدء ايدر . }

فجر شمالى == (غريت) كرهٔ ارضك قطب شماليسنه يقين اولان قطعاتنده [قطب جنوبيده دخى واقعدر] اوزون كيجه‌لرده پك عجيب وكوزل برصورتده ظهور ايدن واوراليرى عدتا تنوير ايلين اشكال مختلفه‌ده ضيا .

فجر صادق == فجر كاذبدن صوكره ظهور ايله آفاقه منتشر اولان ضيا .

فجر كاذب == شكل مستطيل ايله ... فجرك قارشى ظهور ايدن ضياى محدود .

و الفجر == قرآن كريمك بو كلمه ايله بدء ايدن سورهٔ شريفه‌سى .

كوزلرى والفجرى اوقيور == پك دكى ، پك قورناز ...

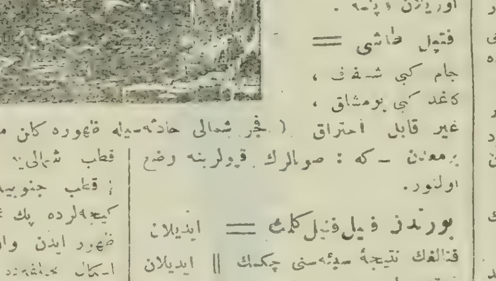

(فجر)

فجره [ع ، ـ] ... وجود ...

فجفجه [ع ، ـ] ...

فجيعه [ع ، ـ] مصيبت ، بلا ، (فاجعه) ...

فحّاش [ع ، س] كثير الفحش اولان آدم ، پك زياده مغاير ادب وتربيه سوز سويلين .

فحاوى [ع ، س] معنى ، مدلول ديمك اولان (فحوا) نك جمعى .

فحشاء [ع ، س] طبع سليم ونقل مستقيمك تنفر ايتديكى شى § رخصت شرعيه خارجنده اولان لذائذ شهوانيه . § اداى زكاتده بخل .

فحص [ع ، مص] برشيئك ايچ يوزينى آراشديرمق ، تفحص .

فحل [ع ، س] آيغير § زوج ، قوجه § ايلرو كلن ، باش ، رئيس [جمعى : (فحول) كلير .]

فحم [ع ، س] كومور ، اودون كمورى .

فحم بحرى == (الماس) .

فحم ترابى == (كيميا) اعصار سالفه‌ده داخل ترابده مدفون قالان شجارك تحللندن متحصل سياه وپارلاق برجنس كمور — كه : تجارتده ، صنايعده (هوى) ناميله معروفدر .

فحم لامع == فحم ترابينك الك اسكى قسمى — كه : بوكاده : (انتراسيت) نامى ويريلور . [redacted] (آنتراسيت) .

شبه فحم == غرافيت [redacted] [غرافيت]

فحم عارية الشكل == (كيميا) ايس ، قوروم .

فحم حيوانى == (كيميا) قپلى علده عظامك تكليسندن حاصل اولان كمور — كه : اجزاخانه‌لرده معيار مقامنده مستعملدر .

حمض فحم == (كيميا) رنكسز ، رايحه‌سز ، اكشيجه لذتلى ، بوغيجى بر غاز اولوب كمورك احراقندن حصوله كلير .

فحم مائى == (كيميا) فحم ايله مولد الماءك مختلف نسبتلر اوزره اتحادندن متحصل غازلر : فحم اول ماء ، فحم ثانى ماء .

فحميت == (مولددر) فحم حالى ، كموردن عبارت اوليش .

حامض فحم == (كيميا) (حامض قاربون) تركيب غلطيله دخى ياد ايديلان تنفسه غير صالح غاز كه : فحمك مولد الحموضه ايله امتزاجندن حاصل اولور .

فحوى ـ فحوا [ع ، س] كلامك سياق وسباقندن دلالت ايتديكى مدلول ، مآل ، معنى . [جمعى : (فحاوى) در .]

فخّ [ع ، س] { (فاء) بوندن غلطدر } طوزاق ، آلت صيد ، قپان .

فخ الفار == صيچان قپانى .

فخّار [ع ، س] بالچقدن معمول چاناق ، چوملك ، دستى ، بارداق .

فخّار [ع ، مص] زياده فخر ايديجى ، مبالغه ايله ويوكى اوكون ، فضائل شخصيه‌سنى تعدادله فخر ايدن .

فخامت [ع ، مص] فخملك ، اولولق ، قدر وشانى عظيم ورفيع اولمق § مقام سامئ صدارتده بولنان ذاته مخصوص عنوان : ذات فخامت پناهى

فخامتلو == عباره اوه‌سنده صدر اعظم حضرتلرينك اسمى ذكر اولنديغى زمان (دولتلو) القابنه تقدماً ايراد وانور عنوان رسمئ قديمدر .

فخذ [ع ، س] اويلوق ، باجاق ، وان ، قالچه ايله ديزك ماينى . § (طب) اويلوق كمكى ديلان يالكز بر كميكدن عبارت اولوب قديد عظامى ايچنده الك اوزون واك بيوكيدر .

فخذ [ويلوق]

١ ـ عضلهٔ پسوآس حرقفى . ٢ ـ قوس فخذى . ٣ ـ مشطيه . ٤ ـ عضلهٔ مقربهٔ متوسطه . ٥ ـ عضلهٔ خياطيه . ٦ ـ مستقيمهٔ انسيه . ٧ ـ عصب فخذى . ٨ ـ شريان فخذى . ٩ ـ وريد فخذى . ١٠ ـ ذات الرؤس ثلثهٔ فخذيه .

قوس فخذى == (طب) شوكهٔ حرقفيهٔ قدامئ علويدن عانه‌يه قدر ممتد بر شريط ليفيدن عبارتدر . [بو تعبيراته مراجعت بيورليه .]

فخر [ع ، مص] تعداد مناقب ومزيتله اظهار فضل ، اوكونمك . § باعث مفخرت اولان شى وياذات : فخر عالم ، فخر علماء .

فخر عالم | فخر كائنات } == خاتم الانبيا محمد المصطفى صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلرى .

فخرى == شرف ايچون ، پاره‌سز ، معاشسز ، اجرتسز اوله‌رق ايفا ايديلان خدمت || اويله بر خدمتى ايفا ايدن ذات .

فخرياً == فخرى اوله‌رق ، بلا اجرت ولا منفعت .

فخريه == (ادبيات) { هر نصلسه وقتيله اقسام ادبدن عد ايدلمشدر . } مدح يولنده يعنى شاعرك كندى مدايحندن باحث اوله‌رق كشيدهٔ سلك تفاخر ايلديكى منظومه .

فخور [ع ، ص] چوق اوكونن ، پك زياده فخر ايدن .

فخورانه == اوكونوك ، مفتخرانه .

فخيم [ع ، ص] { اصلى : (فخم) ايسه ده لسانمزده غير مستعملدر . } فخامتله متصف اولان ، صاحب فخامت ، معظم .

دولت فخيمه == دول معظمهٔ سبعه‌دن برينك اسمى ذكر اولنديغى وقت ايراد ايديلور تركيب تعظيمئ سياسيدر : انكلتره دولت فخيمه‌سى .

فخيمانه == فخيم اولانه ياقيشه‌جق صورتده [رسمياتده صدر اعظم حضرتلرى حقنده قوللانيلان تعبيرات تعظيميه‌دندر]

فداء [ع ، مص] { فى الاصل كسر فا ايله‌در . } برشيئه مقابلهٔ ديكر بر شيدن واز كچمك ، اختيارى محروميت § فدا اولمش :

« عدمده حدا سلير فدادر
برلحظه صفيه ماسوى الله »

§ قربان :

« حاصلى اى شه اقليم وفا
سكا جامده فدا ، بنده فدا »

§ اسيركه‌مامك ، اثبات ايتمك :

« جانى راه صفده قيلدى فدا »

فدائى == جانى اسيركه‌مين .

فداكار == سخى ، جوملى § مالنى ، جانى ، فدانى اسيركه‌مين .

فداكارانه == فداكار اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

فداكارى == فداكارلق .

فدّان [ع ، س] صبانه قوشلمش ويكه قاتلمش جفت ، تارلايى سورن بر چفت اوكوز . § (٥٠٠) اوشوندن عبارت اسكى مصر دونمى .

فذلكه [ع ، س] نتيجه ، خلاصه ، اجمال : فذلكهٔ تاريخ عثمانى § حسابات خلاصه‌سى § استجوابات خلاصه‌سى § اجمال مقررات .

فر [فا ، س] نور ، ضيا ، آيدينلق . § زيب ، زينت ، طوس . § رونق :

« ساقى وير اول پيالهٔ الماسه فر وتاب
الماس ايچنده موج اوره تاكه لعل ناب »

§ طنطنه ، دبدبه ، شان وشوكت .

فَرّ [ع ، س] فرار ، قاچمق .

كرّ و فرّ = حربده جملى رجعت ايدوب يكيدن هجوم اتمه .

فَرائِد [ع ، س] (فريد وفريده) نك جمعى [فريده]

فَرائِض [ع ، س] (فقه) تقديرا ايلمش شئ . ميراثده تقدير ايديلان سهم معناسنه اولان (فريضه) نك جمعى . § (فرض) ك جمعى .

علم فرائض = (فقه) فقه شريفك امواته متعلق برقسمى اولوب ميتك تركه‌سنه عائد حقوقدن [كه : بو حقوق تجهيز وتكفين ، قضاء دين ، تنفيذ وصايا ، ميراثك ورثه‌يه تقسيمندن عبارتدر .] و متروكاتنك سهام مفروضه اوزره تقسيمندن باحث علم (علم مواريث) ، تركه‌نك تقسيمندن باحث علم ، اصول .

اصحاب فرائض = (فقه) قرآن كريمده ، سنت نبويه‌ده ويا جماع امتله فرض وتقدير اولنمش سهملرى اولان ورثه .

فرائض دينيه = باامر الهى مسلمينك ايفاسنه مجبور اولدقلرى اعمال مفروضه .

فَراجَه [ع ، س] مخدرات اسلاميه‌نك سوقاقده وسائره‌دن يدكلرى البسه‌دن برنوعى ـ كه : ياشماقله برابر قوللانيلور . § رجال علميه‌نك كيدكلرى پك كنيش وقوللرى ياديق برنوع بينش .

فراجه‌لى = فراجه كيين .

فَراخ : [فا ، ص] واسع ، بول ، كنيش (ماديات ومعنوياتده مستعملدر)

حساب فراخ = كنيش حساب .

فراخ آستين = سخى ، جوانمرد .

فراخ دست = الى اچيق ، كريم . جومرد ، جوانمرد .

فراخ رو = عجله يورويجى ، يوروين || سفيه .

فراخكام = مسعود ، حسن طالع صاحبى سعادتمند .

فراخ فراخ = بول بول .

فراخاق = آچيقلق ، كشادكى ، وسعت || سوينج ، سرور ، شادى ، كشايش .

فراخدلانه = قلبى آچلمق ، طارلقدن قورتلمق ، آچلمق .

فَراجى [ت ، س] (فرقى) دن محرف اولمسى ملحوظدر . } وقتيله افراد عسكريه‌نك فسلرى تپه‌سنه ديكيلان توتيدن معمول تپه‌لك .

§ قانون چاوشلرينك ، پوليسلرك بوينلرينه طاقدقلرى آى شكلنده‌كى صارى ويا بياض لوحه ـ كه : اوزرنده (قانون) ويا (پوليس) كلمه‌سى يازيليدر .

فَراديس [ع ، س] جنت معناسنه اولان (فردوس) ك جمعى : فراديس آشيان .

« كيم كوسه ايدر صفا كى تقديس
دينسون سكا اوس الفرادس »

فَرامَت [ع ، مص] آت تشديروب تربيه اتمك § آتجيلك علمى (فن ـ فروسيت) ، (فرفروسيت) .

فَرّاش [ع ، ص] دوشه‌يجى ، يايجى . § اماكن مقدسه‌يى سوپورمك وظيفه‌سيله مكلف اولان . § اماكن مقدسه خادمى .

فراشت = { (فراشيت) غلطدر . } كعبهٔ معظمه فراشلغى .

فراشت شريفه وكيلى = خليفهٔ مسلمين اولان ذات حضرت پادشاهى‌يه فراشلق ايدن ذات :

« هر رخام فرشى بر آينهٔ عالم نما
هركزن فرشى بر آسكندر كيتيستان »

فَراشَه [ع ، س] پروانه ،

فَراشى [ع ، س] (نباتات) غير منتظم توييج كثير الوريقاتك برنوعى

فَراشِيه [ع ، س] (نباتات) كاسى يكديكرينه متصل بش عدد وريقه‌دن مركب اولوب ازچوق درين وغير مساوى اقسامه ايرلمش وياخود ساده‌جه بش ديشه انقسام ايلمش نباتات .

فَراعِنَه [ع ، س](فرعون) ك جمعى : فراعنهٔ مصر .

فَراغ [ع ، مص] ترك اشتغال § راحت ، استراحت ؛ آزادلك :

« شعر اولمق ايچون جديد وفاخر
شاعرده كرك فراغ خاطر »

§ واز كچمه ، قطع علاقه .

§ (حقوق) بركيمسه عهده‌سنده بولنان اراضى اميريه ووقفيه‌نك حق تصرفنى آخرك عهده‌سنه ترك اتمك .

فراغ بالوفاء = (حقوق) ثمنى رد ايتدكده كيرى ويرلمك اوزره شوقدر غروشه صاتمق .

فراغ قطعى = (حقوق) بلاشرط وقطعيا بيع .

فَراغَت [ع ، مص] (فراغ) موددر . } فراغ ، راحت . § واز كچمه . الچكمه § بعدالدعوى برحقدن واز كچمه § استغنا .

فَرامُوش [فا ، ص] اونوتمه ، نسيان .

فراموش ايتمك = اونوتمق :

« شوقندن اورتبه اولدى مدهوش
عرش يلدى صاحبن فراموش »

فَراهَم [فا ، ص] تحشد ، تجمع . § طوپلو ، مجموع ، مجتمع .

فَرِبه [فا ، ص] سمز ، سمين ، اتلى ، ملحم ، مجتمع .

فربهى = فربهلك ، سمزلك .

فَرتُوت [فا ، ص] بوناق ، پك اختيار ، پيرفانى : مرد فرتوت § كهنه : سپهر فرتوت :

« اى كهنه بيزانس ، اى قوجه فرتوت مسخر
ى بيك قوجه‌دن آرته قالان بيوهٔ باكر »

فرتوتى = پير فانيلك ، بوناقلق .

فرتوتانه = بوناقجه‌سنه .

فَرَج [ع ، مص] طارلقدن ، مضايقه‌دن قورتلمق ، ظفر :

« الصبر مفتاح الفرج »

فَرْج [ع ، س] (طب) ديشى مخلوقاتك آلت تناسلى ، عورت يرى .

فَرْجام [فا ، س] صوك ، عاقبت ، انجام .

بدفرجام = عاقبتى ايى اولميان ، سيئ العاقبه .

بى فرجام } **نا فرجام** } = صوكسز ، نتيجه‌سز || فائده‌سز .

فرجامگاه = مزار ، قبر .

فَرَح [ع ، مص] سوينمه ، سرور ، انشراح § بر امله نائليتدن ويا تماشاى بدايعدن متحصل لذت روحانيه .

فرح بخش = فرح باغشلايجى ، سوينج ويريجى .

فرح افشان } **فرح فشان** } = فرح صاچيجى ، سوينج ويريجى .

فرح آور = فرح كتيريجى .

فرح افزا } **فرحفزا** } = فرح آرتيريجى .

فرحناك = سوينجلى ، شاد ، مسرور . منشرح القلب || مقامات موسيقيه‌دن برى : فرحناك فصلى .

فَرِح و :

فَرْحَانْ [ع ، ص] شاد ، مسرور ، منشرح القلب : فرح وفخور :

« ایشته از جمله سلامیله خطاب ایلیه‌رك
زیر دستان همایونی ایتدی فرحان »

فَرْحَتْ [ع ، ص] مسرت ، سوینج : حال فرحت .

فَرُّخْ [ف ، ص] مبارك ، مسعود ، اوغورلی :

« ایلدی مقدم فرخنده‌لی
پایهٔ آن قریشی عالی »

فرخزاد = ولد مسعود ‖ یمنلی وخیرلی اولان .

فرخی = میمنت ، سعادت .

فَرْخَالْ [فا ، ص] قویرجق ، طولاشیق اولمیان اوزون صچ :

« معطر عارض کاکلی عصمت‌پوش وخنداندر
معنبر سنبل فرخالی موجا موج ولرزاندر »

فَرْخُنْدَه [فا ، ص] مبارك ، متیمن : فرخ ، مسعود .

فرخنده طالع = کوزل طالعلی ، مسعود .

فرخنده رأی = رأیی مصیب .

فرخنده فال = فالی متیمن اولان .

فرخندگی = مبارکلك ، اوغورلولق .

فرخنده پا ـ ی = آیاغی اوغورلی اولان .

فَرْدْ [ع ، س] بر مجموعك هر تکی : فرد آفریده . § چیفت اولمیان عدد § جنسنده نظیری اولمیان ، فرید ، بیهمتا . § بنی آدمدن هربری .
§ (ادبیات) مصرع اولمیان تك بیت .
[بوکا مفرد دخی دینور]

فردالفرد = ایکی‌یه تقسیم اولنه‌میان عدد .

جزء فرد = (حکمت) بالعمل تقسیمی غیر قابل اوله‌جق درجه‌ده اصغر اولان جزؤلر ، (جزؤلایتجزی) .

جوهر فرد = (حکمت) برطاقم جزؤ فردلرك تراکمندن متحصل پك کوچك کومه ، (ذره) (Molécule) .

فردانیت } = برلك ، وحدنیت (صفات
فردیت } الهیه‌دندر) .

فَرْدَا [فا ، س] یارین ، یارینکی کون ، کونك ایرتسی .

اندیشهٔ فردا = یارینی دوشونمه ، غائلهٔ معیشت .
§ قیامت ، روز محشر :

« فردا الین چکمه کوکل باق رخ خوبه
عاشقلره فردا‌ده دخی وعد لقا وار »

تابفردا = قیامته قدر .

فردای قیامت = قیامتدن صوکره .

فردا‌سی کون = ایرتسی کون .

فَرْزْ [فا ، س] شطرنج اویوننده شاهك مشاوری مقامنده قوللانیلان برطاش :

« فرزی طرح ایتمکه قادر کچینیر »

فَرْزَانَه [فا ، ص] عالم ، حکیم ، فیلسوف ، عارف ، ذوفنون § قیود نفسانیه‌دن عاری اولان ذات .

فَرْزَنْدْ [فا ، ص] اوغل ، ولد ، مخدوم .

فرزندانه = اوغله یاقیشه‌جق صورتده .

فَرْزَه [ت ، س] جلاویرمکه مخصوص برنوع سرنفوذ آلتی .

فَرَسْ [ع ، س] آت ، بارکیر ، اسب [جمعی : (افراس) در]

فرس البحر } = هیپوپوتام که : آفریقا
فرس الماء } نهرلرنده یشار ، ممه‌لی ،
[illegible] (صو آیغری) ذوالمعیشتین بیوجك بر حیواندر .

فرس اعظم = (قوزموغرافیا) خریطهٔ سماده بیوجك بر برجك اسمی .

فَرْسَا [فا ، ص] اسکیتمك معناسنه اولان (فرسودن) مصدرندن صیغهٔ امر اولوب دائما وصف ترکیبی حالنده استعمال ایدیلور : اسکیدیجی ، اسکیدن ، بوزان ، اشندیران .

خردفرسا = عقل براقمیان ، حیرتده براقان .

طاقت فرسا = طاقت براقمیان ، طاقتسز براقان .

تحملفرسا = تحملی ازاله ایدن .

فَرْسَخْ [ع ، س] و :

فَرْسَنْكْ [فا ، س] طول مقیاسنده (٥٠٠٠) متره‌لك یعنی (٧٥٠٠) زراع معماریلك مسافه § اوچ میللك بعد .
§ (معنوباتده) یول :

فرسخ فرسخ = یول یول .

اسکی فرسخ = (٥٦٧٥) متره طول .

فرانسز فرسخ بحریسی = ٥٥٥٥ متره .

انکلیز فرسخ بحریسی = ٥٥٥٨ متره .

فَرْسُودَه [فا ، س] اسکیمش ، آشینمش ، پیراعش :

« ویرانه‌لر ای مسکن پرخواب اثرا
ای ذب قاره طالعله بر ماتم برپا
تمثیل ایدن آلوده وفرسوده مساکن
ای هربری برلیلکه ، بر چایلاغه موطن »

فرسودگی = فرسوده‌لك ، اسکیلك .

فَرْشْ [ع مص] دوشه‌مك ، دوشه‌تمك ، یایغی ، یایلمغی . § دوشك ، خلی ، سجاده : فرش چمن § زمین ، یریوزی (عرش) مقابلی : عرش وفرش .

« شاه ملکوت عرش پایه
ماه جبروت فرش سایه »

فِرِشْتَه [فا ، س] [illegible] [رفرشته]

فَرْضْ [ع ، س] دلیل قطعی ایله ثابت اولوب شبهه ایدیله‌میان واجراسی واجب وترکی معصیتی مستوجب اولان اوامر الهیه { صوم ، صلاة ، حج ، زکات کبی } .

فرض عین = (فقه) اداسی هرفرده ، هرمسلمه لازم اولوب بعض افرادك اداسیله دیکرلرندن ساقط اولمیان اوامر سبحانیه .

فرض کفایه = اداسی بالجمله مسلمینه لازم اولمیوب بعض افرادك اداسیله باقیسندن ساقط اولان اوامر : جنازه نمازی کبی .
§ لازم ، واجب ، لابد : بوایشی بویله یاپمق فرضدر .
§ تقدیر ، تخمین ؛ عد ، اعتبار : فرض ایدهلم که بویله‌در .

فرضا = طوتهلم که ، اولهکه : فرض وتقدیر صورتیله :

« کان فطرتده اوذات یکتا
جوهر فرد ایدی‌دیرلر فرضا »

و :

« غفلت مدار معذرت اولورمی هیچ
معفو اولورمی ایلسه فرضا کناه مست »

بالفرض = مثلا ، اویله اعتبار ایدهلم .

فرضی = امر اعتباری ، نظیری .

فرض تلاطم = عالمك هرطرفنه یایلمش اولان وفوق العاده الاستیقیتی سبیله هوایی ، صدایی ، ضیایی نقله خادم اولوب (اثیر) دنیلان مادهٔ رقیقه‌نك فرض وقبول ایدیلان تموجاتی .

فرض صدور = (حکمت) حکمای قدیمه‌جه مادهٔ ناریه‌نك (حرارتك) طوغریدن طوغرویه بلا واسطه بر جسمدن دیکرینه انتقال ایده بیلمك خاصه‌سنه اطلاق .

اولنوردی ـ كه : بوكون (اثير) نظريه‌سيله بونك بطلانی ثابت اولمشدر .

فرض محال = غير ممكنك ممكن عد ايدلمسی .

فرضيه = تصور مدعا ايچون ايراد اولنوب علمی قطعی اولميان مسئلهٔ فنيه ، نظم .

فرضيات = جم : (فرض) صحيح ووقوع اولميوب فرض وتقدير اوزرينه مبنی اولان شيلر .

فرضيات غير ممكنه = تحقق محال اولان ملاحظات ومطالعات .

فَرْط [ع ، س] زياده‌لك ، وفرت ، فوق‌العاده‌لك ، آشيری درجه ، شدتلی [ماديات ومعنوياتده مستعملدر .] فرط ذكا ، فرط سمن : صاحب فرط ذكا اهل كرامت كبيدر .

فرط سمانه = (طب) افعال طبيعيه‌يه ايراد ثقلت ايده‌جك درجه‌ده انسجه ارەسنده شحم تراكم ايتمسندن عبارت برعارضه .

فَرْع [ع ، س] بر اصله انتماء ايدن هرشی ، قول ، شعبه ، دال ، بوداق § بر ماده‌نك تفرعاتی ، تفصيلات زائده‌سی : علم فقهك اصول وفروعی . [جمعی : (فروع) كلير .]

فرع فعل = (صرف) فاعل ، مفعول كبی فعلك متعلقاتندن اولان صيغه‌لر .

فرعی = اصله عائد اوليوب شعباته ، فروعاته متعلق اولان .

فَرْفَرَه [ع ، ص] خفيف مشربلك ، عقلسزلق .

فَرْق [ع ، س] باشقه‌لق ، باشقه‌لق علامتی § ايكی ويا دها زياده شی ارەسنده‌كی مغايرت ، مباينت : ارەلرنده فرق وار . § (مص) آييرمق ، سچمك ، تميز وتشخيص ايتمك : § برشيئك ديكر شيدن كميت وكيفيتجه اولان فضله‌لغی ويا اكسيكلكی § آكلامه ، سزمه ، فهم ايتمه : فرقنه واردی § عين ماهيتی حائز اولان شيلری مساوی طوتمامه .

آقچه فرقی = (تجارت) مسكوكاتك قيمت حقيقيه‌سيله قيمت اعتباريه‌سی ارەسنده‌كی تفاوت || صرافيه .

بلا فرق = فرقسز ، آييرمقسزين ، مساوات تامه ايله .

فرقليجه = براز فرقلی ، از دكيشمش .

فرقنه وارمق = اينجه ، كيزلی برشيئی نكته‌يی فهم ودرك ايتمك .

فرقسز = ارەلرنده مغايرت ، مباينت اولميان ، يكديكرينه مشابه . [جمعی : (فروق) كلير .]

فَرْق [ع ، س] باش ، باش تپه‌سی ، باشده صاچك ايكی‌يه آييرلديغی محل [(مفارق) ده بومعناده مستعملدر .] :

« فرق ضعفاده ظل حقسك
سلطانلغه حق بيلور أحقسك »

فَرْقَد [ع ، س] (قوزموغرافيا) قطب شمالی‌يه ياقين ودب اصغر جمله‌سنه تابع ايكی پارلاق كوكبدن هربری [ايكيسنه بردن (فرقدان) دينور .] :

« اول ظل خداكه خاك پايی
پيرايهٔ فرق فرقداندر . »

فَرْما [فا ، ص] بيورمق معناسنه كلان (فرمودن) مصدرندن مشتق اولوب دائما تركيبله قوللانيلور . بيورجی ، بيوران :

فرمان فرما = فرمان بيوران .

حكمفرما = حكم ايدن ، بيوران ، حكم سورن :

غبطه فرما = غبطه‌يی موجب اولان

« ای وضع خاربامی اصنامه حسرت آور
ای جسم دلفروزی مهتابه غبطه فرما »

فَرْمان [فا ، س] امر ، اراده يرلغ ، بيوروق : فرمان الهی ، فرمان پادشاهی .

امر وفرمان حضرت من له الامر كدر = مخابرات رسميه‌ده مخاطبك وزير ويا مشير اولمسی اعتباريله خاتمهٔ مكاتبی تشكيل ايدن برجمله اولوب معناسی : امر وفرمان ؛ امر صاحبی اولان ذاتكدر ديمكدر .

§ بعض مهم خصوصات وامتيازاته وبيكباشيدن فريقه قدر اولان رتب عسكريه‌نك و اولی صنف اولی ايله دوم ايلی ، اكار بكلكی وبالا رتبه‌لرينك وبونلره معادل رتب علميه‌نك وبرذاته ولايت ويا فوق‌العاده برمأمورينك توجيه بيورلديغنه دائر نام نامیٔ حضرت پادشاهی‌يه اوله‌رق باب عاليدن ديوانی خطله تسطير وبالاسی طغرای غرای همايون ايله توشيح اولنان اوامر جناب ملوكانه ، يرليغ [فرمان ؛ فارسی اولديغندن بونی (فرامين) صورتنده جمعلمك جائز دكلدر .]

فرمان بر و :

فرمانبردار = تابع فرمان ، مطيع :

فرمانبرداری = فرمانبردالق :

« يارب بونه قدرتكه سراپای ممالك
فرمانبر شمشير جهانگير زباندر »

فرمانده و :

فرمانروا و :

فرمانفرما = حكمی نافذ پادشاه ، مطاع .

فرمايش = امر ، سپارش .

فرموده = امر بيورلمش ، امر ولنمش اولان .

فرمانلی = فرمان عالی‌يی حائز وحامل اولان .

فرمانلی ضابط = بيكباشی وآندن يوقاری رتبه‌يی حائز اولان امرا واركان عسكريه‌دن هربری .

فَرْمَنَه [ت ، س] خرجله ايشلنمش بر نوع طاريلك § خرجلی بر جنس اصناف لباسی .

فرمنه‌جی = فرمنه چيقوب ديكن ترزی .

فَرْوَرْدين [فا ، س] سنهٔ جلاليه‌نك يعنی فصل ربيعك ايلك آيی :

« باغه رشك ايتسه روا روضهٔ فردوس برين
اول قدر زينت وفرويردی بنه فروردين »

فَرُوح [ع ، ص] شن ، شاطر ، مسرور ، شاد .

فَرْوَه [فا ، س] كورك ، حيوان پوستی : فروهٔ سمور .

فروهٔ بيضا = بياض كورك .

فَرْهَنْك [فا ، س] ادب ، معرفت ، علم ، هنر ، معلومات . § لغات فارسيه‌يی جامع كتاب ، قاموس فارسی : فرهنك شعوری ، فرهنك جهانكيری .

فَرْياد [فا ، س] استمداد ايچون چيقاريلان آواز بلند § فغان ، الحان § سس § باغيره .

فريادجی / **فريادخوان** = فريادايدن ، استمداد ايلين ، دادخواه .

فريادرس = امداده يتشن ، مددكار .

فَرِيد [ع ، ص] تك ، يكتا ، امثالسز ، بی نظير § ديزلمش اينجی [جمعی : (فرائد) كلير .]

فريده = نادر بولنور ، امثالسز اينجی وسائره .

فَرِيضَه [ع ، س] فرمودهٔ سبحانی § اجراسی شرعاً واجب ومثبت معاملهٔ دينيه § لازم ، واجب :

« فريضه‌در بشره اكتساب علم وهنر
آنكله حاصل اولور دلده ذوق روحانی »

§ بورج ، وظيفه : دعای پادشاه اهل اسلام ، فريضهٔ ذمت خاص وعامدر . § وارثلردن هربرينه شرعاً اصابت ايدن حصه [جمعی : (فرائض) كلير .]

فَرِيق [ع ، ص] فرقه ، بلوك . § فرقهٔ عسكريه قوماندانی ـ كه : ميرلوادن بيوك و القابی : (سعادتلو افندم حضرتلری) در .

فريقجى فريقى = فريقلر ايله مشيرلك ارەسندە اولوب القاب رسميەسى (عطوفتلو افندم حضرتلرى) اولان وبالايه تقدم ايلين رتبۀ رفيعەيى حائز ذات ، ممتاز فريق .

فريقين = ايكى فرقه ، ايكى طرف : تقابل فريقين .

فريقلك = فريق رتبەسى ، پايەسى .

فريك [ع ، س] كمالى بولمش دانه ، بغداى دانەسى .

فريك الماسى = اوزونجه و لذيذ بر جنس الما .

فزاى [فا ، ص] آرتيرمق معناسنه اولان (فزودن) مادەسندن مشتق و (افزا) دن مخفف اولوب آرتيران ، تزييد ايدن معناسنى مفيد اولەرق وصف تركيبى حالندە مستعملدر :

حيرت‌فزا = حيرت ويرن ، حيرت آرتيران .

روحفزا = حياتى تزييد ايدن .

فرحفزا = فرح آرتيران .

فس [ت ، س] بتون عثمانلولرك مدار مفخرتى اولان باش كسوەسى .

فساد [ع ، مص] چورومك ، بوزلق ، چوروكلك ، بوزوقلق : فساد معده .

عالم كون وفساد = دنياى فانى ، وجود وفنا عالمى . § بطلان : فساد قضيه .

فسان [فا ، س] بيلكى طاشى : سنك فسان :

« پارۀ الماسدر سنك فسانى تيلر اول
چرخەچكمه بردخى شمشيروالاكوهرى »

§ حكايه ، ماصال : فسان فسوس .

فسانه [فا ، س] { (افسانه) مخففى } ماصال ، اساطير ، خرافات ، اصلسز ، غريب حكايه .

فسخ [ع ، مص] عقد وعهدى بوزمق ، حكمسز براقمق ، عقد وعهد حكمسز براقلمق :

« بيلمم‌كه : نەدر ؟ ملعبەمى سزجه تأهل كيم اسخه رضا ويرديكز آزدۀ كلفت زوجمه هيچ سزه اكر يوق ايسه رغبت لازم اولمى اوجله بو احوالى تأمل »

§ اوجله ويريلان بر امر رسمى‌يى تغيير والغا ايتمك .

§ (حقوق) بر محكمەنك ويرديكى قرارى آنك فوقندە بولنان ديكر محكمەنك بوزمسى : اعلام ابتدائى فسخ اولندى .

فسده [ع ، س] اساساً (فاسد) ك جمعى ايسەدە اسانزده (مفسد) ك جمعى كبى مستعملدر .

فسدة [مفسد]

فسقه [ع ، س] (فاسق ك جمعى) كناه ايشلەينلر .

فسلكن [ت ، س] (نباتات) ذات الشفتين شعبەسندن حفيه فصيلەسنك بر جنس نباتيدوكه خوش بر قوقو نشر ايدر وچيچكلرى بياض وپمبه اولوب ياپراقلرى مواد معطره استحصالندە قوللانيلير .

(فسلكن)

فسيح [ع ، ص] فسحتلى ، وسعتلى ، كنيش ، آچيق : ساحۀ فسيحه .

فشافش [فا ، س] آتيلان اوقك هوايه تماسندن حاصل اولان سس . § خيشيلتى :

« پر ايلدى كوچەيى صيت فشفش دامان
اريشدى ذروۀ ذهيده چنچن خلخال »

فشان [فا ، ص] { (فشان) مخففى . } صاچيجى ، صاچان :

« ستر ايتدەده كرەكبى بزدن آسمان
اولمازمى بشقه عالمه آنلر ضيا فشان »

آتش فشان = آتش صاچيجى .

جوهر فشان = الماس صاچيجى .

زر فشان = آلتون صاچان .

شرر فشان = قيغلجم صاچان .

فص [ع ، س] يوزوك طاشى : قاش نكين . [جمعى : (فصوص) كلير .] § بادم كبى ميوەلرك ايچى ، لب .

فصاحت [ع ، س] فى الاصل سودك كوپوكى كيدوب قالمق معناسنەدر . روشنائى .

§ (ادبيات) كلامى تركيب ايدن الفاظك حسن ملايمتى ذاتيله برابر قواعد لسان واستعمال ادبايه موافقتى ومعناجه وضوح وصحتى :

« طاش دكل اوكورديكك سنك خراب
شاعر معجز طبيعتدر .
نه بليغانه ايتمكده خطاب
صانكه بر نسخۀ فصاحتدر .
معجز مثال عبرتدر »

فصاحت كلمه = كلمەنك تنافردن ، غرابتدن ، غلط تكميدن ، قياسه مخالفتدن آزاده اولمسى .

فصاحت كلام = كلماتك فصاحتيله برابر عبارەنك ضعف تأليفدن ، تعقيددن ، كثرت تكراردن ، تتابع اضافتدن ، قياسه مخالفتدن سلامتى .

§ (ادبيات) متكلمده بالفعل تجلى ايدن حال .

فصاحت پرداز = فصاحتله سوز سويلين ، فصيح اللسان [اكثريا مقام تهكمدە مستعملدر .]

فصاد [ع ، ص] قان آليجى ، آلان ، حجامتجى ، جراح :

« درد مند كهنه خار وحك ناقمدر
نەقدر اغم ايسه خستەيه نيش فصاد »

فصال [ع ، ص] پك زياده فصل ايديجى ، ذم ايدن ، غيبت ايدن . اصال بد خصال .

فصد [ع ، مص] (طب) قان آلمق : فصد شريان ، فصد وريد .

فصل [ع ، مص] (وصل) مقابلى ، آييرمه ، آيرلمق . § حق وباطل بينى بالتمييز حكم ايتمك : فصل دعوى . § حل ايتمه ، نتيجەلنديرمه . § ذم وغيبت ، آدم چكشديرمه ، غيبت ايتمه . § بر كتاب وبابك منقسم اولديغى اقسامك هر برى . § سنەنك اقسام اربعەسندن هر برى ، موسم : فصل ربيع ، فصل صيف ، فصل خريف ، فصل شتا :

« سونمشدى انجلاسى حيات شبابنك
بيتمشدى فصل عشق شكسته ربابنك »

[بو معناده جمعى : (فصول) كلير : فصول اربعه .]

§ مقامات موسيقيەدن هر برى : حجازكار فصلى .

§ (ادبيات) كلامى تركيب ايدن جملەلر آرەسنه ادات عطفيه قونلميەرق ايراد اولنمق : وصل وفصل .

§ (منطق) جنسى مشترك اولان شيلردن تمييز ايدن لفظ كلى : (ناطق) كبى .

فصل الخطاب = ايكى كلام بيننى فصل ايدن كلمه وبا اسملرندن برى : اما بعد كبى .

فصل الجلد = مفصللر ، بدنك اويناق يرلرى .

§ تياترو اويوننك منقسم اولديغى اقساملك هر برى .

اصل و فصل = اساس ، حقیقت : بو سوزك اصلی وفصلی یوقدر .

فصل مشترك = (هندسه) ایکی سطحك بر زاویهٔ مجسمه تشکیل ایده‌جك صورتده بربرلریله برلشدکاری محلکه : بر خطدن عبارتدر .

فَصُولیه ـ فاصُولیه [ت ، س] (نباتات) بقلیه فصیله‌سندن اینجه اوزون قابوقلر ایچنده بر قاچی صره واری برآرده بولنان دانه‌لری مغذی بر نوع سبزه‌که : تازه‌سی قابوغیله برابر ، قوریسی دانه اوله‌رق پیشیریلوب ییلیر .

(فصولیه)

چالی فصولیه‌سی = (نباتات) آغاج و قازیقلره صارماشه‌رق بویور بر جنس بیاض دانه‌لی فصولیه .

بر فصولیه‌سی = آغاج وقازیقه صارلمیه‌رق کندی باشنه نشو ونما بولان فصولیه ـ که : دانه‌لری بیاض و فقط کوچوکجه‌در .

قلیچ فصولیه‌سی | **کلین فصولیه‌سی** = دانه‌سی اکریجه ویاصیجه برجنس بیاض فصولیه‌که : چالی فصولیه‌سی انواعندندر .

عایشه قادین فصولیه‌سی = یوارلاق ، قرمزیسی دانه‌لی بر نوع فصولیه‌درکه : کچجه یتشور .

باربونیه فصولیه‌سی = عایشه قادین فصولیه‌سی انواعندندر .

فصولیه پیازی = صوده خاشلانمش وصوکره‌دن زیتون یاغی ، سرکه وصوغان ایله تربیه ایدلمش برنوع فصولیه طعامی .

فَصیح [ع ، ص] فصاحتله متصف اولان سوز . § فصاحتله متکلم اولان کیمسه . [جمعی : (فصحا) کلیر .]

فصیحانه = فصیح آدمه یاقیشیر صورتده .

فَصِیلَه [ع ، س] فی الاصل اقربا معناسنه‌در . (نباتات) خواص ممیزه‌سنده مشابهت تامه بولنان نباتاتك هیئت مجموعه‌سی . [حیواناتده بو کلمه‌نك مقابلی : (زمره) در .] جمعی : (فصائل) کلیر .

اسفناخیه فصیله‌سی = (نباتات) نباتاتی تذکیر تحت المبیض اولوب عمومیتله حشیشی ویا شبه شجیره اوله‌رق اوراقی قاز آیاغی شکلنده اولان ووریقات منفصله‌دن متشکل اولان کائس میوه‌یی ستر ایدن نباتات جنسی ـ که : پانجار ایله اسپاناق بو فصیله‌یه داخلدر .

انجیریه فصیله‌سی = (نباتات) { انجیر ، ایصرغان اوتی دیمکدر } حشیشی اولان شبو فصیله نباتاتك کافه‌سی اشعار ایله مستور اولدقلرندن وجوده تماسلرنده زیاده‌سیله یاقارلر . ایصرغان اوتی ایله یاپشقان اوتی بو فصیله‌یه داخلدرلر .

بادنجانیه فصیله‌سی = (نباتات) باطلیجان ، پاتاتس ایله توتون ، کوزل عورت اوتی ، باك اوتی ، طاطوله کبی نباتاتك منسوب اولدقلری ایری یاپراقلی بر فصیله .

بلوطیه فصیله‌سی = (نباتات) میشه ، کستانه ، فندق ، کوکن کبی اشجارك منسوب اولدقلری جنس‌که : ازهاری وحیدالجنس ووحیدالمسکن اوله‌رق وضعیتی سنبله‌در .

بقلیه فصیله‌سی = (نباتات) اثماری اکثریتله منفجر و وحیدالمسکن اوله‌رق بذورات متعدده‌یی حاوی اولان و بذرلری بر غشا ایله درونندہ‌کی بر شم وایکی عدد جسم فلقویدن مرکب بولنان نباتات شعبه‌سی ـ که : یدی بیکدن متجاوز انواعی واردر . مشهورلری شونلردر : قاصر طرناغی ، یونجه ، چیوید اغاجی ، میان کوکی ، ارغوان اغاجی ، نخود ، مرجمك ، بزلیه ، بقله ، بورجاق ، فصولیه ، عود اغاجی ، کچی بوینوزی ، تمر هندی ، سینامکی ، عنبر اغاجی وسائره‌در .

توتیه فصیله‌سی = (نباتات) اوراقی متوالیه ، ازهاری وحیدالجنس ووحیدالمسکن و نادراً ثنائی المسکن اولان نباتات جمله‌سی ـ که : اجناس مشهوره‌سی توت ایله انجیردر .

جوزیه فصیله‌سی = (نباتات) اوراقی متوالیه ومرکبه اولوب ازهاری وحیدالجنس ووحیدالمسکن اولان وازهار مذکره‌سی بر غلاف ایله متعدد اتامیلردن وازهار مؤنثه‌سی دخی کذا بر غلاف ایله بر مبیض سفلیدن مرکب بولنان نباتات زمره‌سی ـ که : جوز بو فصیله‌نك اك مهم بر مثالیدر .

جنازیه فصیله‌سی = (نباتات) حشیش ولعابی واوراقی متوالی اولان نباتات ـ که : ابه کومه‌جی ، بامیه ، ختمی بو فصیله‌یه داخلدرلر .

خشخاشیه فصیله‌سی = (نباتات) خشخاش ، کلنجك چیچکی ، قرلنغج اوتی کبی ازهاری منفرد ویا سنبلهٔ متفرعه صورتنده موضوع اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

راوندیه فصیله‌سی = (نباتات) ازهاری زیاده‌سیله کوچوك وملون اولان نباتات ـ که : راوند ایله حماض بو فصیله‌یه مثالدر .

زنبقیه فصیله‌سی = (نباتات) کندیسی حشیشی ، ساقلری بصلی ، اوراقی بسیط ومتوالی ووضعیت ازهاری مختلف اولان وکائسی ملون وتویجی آلتی وریقه‌دن مرکب بولنان نباتات زمره‌سی ـ که : زنبق ، لاله ، سنبل ، زرین قدح ، فولیه ، اطه صوغانی ، صارمساق ، صوغان ، پراصه ، قوش قونماز ، مهرسلیمان ، اینجو چیچکی وسائره بو فصیله‌یه منسوبدر .

زیتونیه فصیله‌سی = (نباتات) زیتون ، لیلاق ، قودیغری کبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

سرخسیه فصیله‌سی = (نباتات) ممالك حاره‌یه مخصوص نباتاتدن اولوب قطبلره یاقلاشدقجه نوعلری ونشو ونمالری آزالان واون بش متره‌یه قدر یوکسلن اشجارك داخل بولندقلری زمره ـ که : اك مشهورلری شونلردر : اکرلتی اوتی ، بالدیری قاره ، لسان الغزال ، ذنب الخیل .

سحلبیه فصیله‌سی = (نباتات) کوکلری درنی ، قصیرالساق ، اوراقی بسیط و متوالی ، ازهاری سنبلهٔ متفرعه شکلنده اولان نباتاتك هیئت مجموعه‌سی ـ که : سحلب ایله وانیلیا بو زمره‌ده داخلدرلر .

سرویه فصیله‌سی = (نباتات) سروی ، مازی ، آردیج کبی آغاجلرك منسوب اولدقلری فصیله .

سوسانیه فصیله‌سی = (نباتات) عموماً حشیشی وخالده ، ساق تحت الارضیلری درنی ویا بصلی واوراقی متوالی وسیفی الشکل اولان نباتات زمره‌سی . سوسان ، قلیج اوتی ، زعفران بو فصیله‌یه داخلدر .

شفویه فصیله‌سی = (نباتات) اوراقی سطوحنده‌کی حویصلات صغیره درونند

بولنان عطری وطیار برزیتك موجودیتندن طولانی آز چوق قرقولی اولان ثنائی الفوه نباتات زمره‌سی ـ که : نعنع (نانه) ، لوانطه چیچکی ، اوغل اوتی ، سغر کسکیك ، آط‌چابی ، بالی‌بابا ، یرمیشه‌سی ، ملیسا وامثالی نباتات بوزمرده برلشور .

صلیبیه فصیله‌سی == (نباتات) وریقات کأسیه وتویجیه‌سی صلیب (حاج) شکلنده بولنان نباتات فصیله‌سی . صاری‌شبوی ، طورپ ، لخنه کبی .

صنوبریه فصیله‌سی == (نباتات) کاملاً ابروی اشجاری جامع اولوب ازهاری وحیدالجنس ووحیدالمسکن اوله‌رق مخروطی‌الشکل اولان نباتات جمله‌سی . فستق ، چام ، قره‌چام آغاجلری بوفصیله‌یه منسوبدر .

صیوانیه فصیله‌سی == (نباتات) آنیسون ، کره‌ویز ، مایدانوز ، بالدیران ، حاووج ، دره اوتی ، کیمیون کبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

غاریه فصیله‌سی == (نباتات) دارچین آغاجلرینك داخل بولندقلری فصیله .

فربیونیه فصیله‌سی == (نباتات) اوراقی متوالی و بعضاً متعاقب ، ازهاری معدوم التویج ، کأسلری اکثریا مضاعف اولوب عصاره‌لری اکثی ولبنی اولان نباتات جمله‌سی . یر فستغی ، هند یاغی اوتی ، تاپیوقا کبی .

فوبه فصیله‌سی == (نباتات) بویاجیلق وفنیاتده مستعمل اولان بعض اوصاف ایله ممتاز بر صنف نباتاته فوبه فصیله‌سی اطلاق اولنور . قزیل بویا ، قهوه ، قینه‌قینه بوفصیله‌دندر .

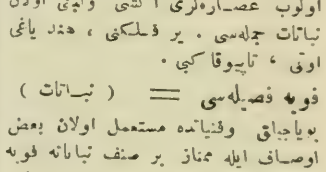

١ ـ کوك بویا نباتنك چیچکی . ٢ ـ کوك بویا چیچکنك مقطعی . ٣ ـ هامیل ونباتك چیچکی . ٤ ـ قوپروسهانك مذکر چیچکی . ٥ ـ قوپروسهانك مؤنث چیچکی . ٦ ـ قینه‌قینه‌نك میوه‌سی . ٧ ـ قینه‌قینه‌نك بذری .

قثائیه فصیله‌سی == (نباتات) قاوون ، قاربوز ، بال‌قباغی ، ابوجهل قاربوزی ، خیار وانواعنك منسوب اولدقلری فصیله .

قرنفلیه فصیله‌سی == (نباتات) حشیشی ، ساقلری مفصللی وعقدی ، اوراقی معدوم الذنب ، ازهاری منفرد اوله‌رق سنبله طرزنده اولان نباتات جمله‌سی ـ که : بو فصیله‌نك اك مشهور مثالی ، قرنفیل چیچکی ایله صابون اوتیدر .

لحلاحیه فصیله‌سی == (لحلاح) (جیدم) دیمکدر . زنبقیه فصیله‌سندن برشعبه‌در .

لوزیه فصیله‌سی == (نباتات) (جوزیه) و (بلوطیه) فصیله‌لرینك هیئت مجموعه‌سی . [بعض نباتیون بوایکی فصیله‌یی یکدیکرینه اولان مشابهتندن طولایی بر فصیله عد ایده‌رك عمومنه بردن (لوزیه) نامنی ویرمشلردر .]

مرکبه فصیله‌سی == (نباتات) انکنار ، هندبا ، ماذول کبی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

نارنجیه فصیله‌سی == (نباتات) پورتقال ، نارنج ، مادالیه ، آغاج قاوونی کبی میوه‌لرك منسوب اولدقلری فصیله .

نجلیه فصیله‌سی == (نباتات) بغدای ، چاودار ، آرپه ، داری ، آیرق اوتی وامثالی نباتات جمله‌سی .

نخلیه فصیله‌سی == ساقلری مملو و اسطوانی ، ریشی ویا کفی اوراقی جذعنك تپه‌سنده و دمت شکلنده موضوع بولنان وممالك حاره‌یه مخصوص اولان اشجار جمله‌سی ـ که : خرما ایله بیوك هندستان جوزی بو فصیله‌یه داخلدر .

وردیه فصیله‌سی == (نباتات) اعضای تذکیریه‌سنك ارتکاز اعلی المبیض اوله‌رق مرتکز اولمسیله ممتاز اولان نباتات فصیله‌سی ـ که : کل بوفصیله‌نك الك معروف مثالیدر .
[(تفاحیه) قبیله‌سی دخی اشبو وردیه فصیله‌سنه داخلدر .]

فَضاء [ع ، س] بعد مجرد ، مبدأ ومنتها تصورندن آزاده اولان بوشلق ، ساحهٔ بیکران کائنات .
§ واسع ، کنیش ، محل ، مکان :
« چیقدك بیوییوب فضای فیضه
خاطرده‌می تشکنای بیضه »
§ کنیش ، آچیق صحرا ، اووه :
« کیمی کنار چمنده کناره کیر حبیب
کیمی فضاء محنتده کزر غریب‌غریب »

فضانورد == فضاده کیدن ، فساده طولاشان .

فضائی == فضایه منسوب ومتعلق .

فَضائل [ع ، س] خصلت ممدوحهٔ ذاتیه معناسنه اولان (فضیلت) ك جمعی : فضائل عالیه .

فَضاحَت [ع ، مص] رسوایلق ، کشف مساوی صورتیله اولان رسوایلق .

فضاحت لسانیه == بی‌ادبانه ، رذیلانه اطلاق لسان .

فَضایح [ع ، س] رسوایلق معناسنه اولان (فضیحه) نك جمعی .

فَضْل [ع ، س] (نقص) مقابلی : زیاده‌لك § مزیت ذاتیه :
« محسود افاضل اولدی فضلم
شاهدآرانیرسه ایشته اعدا »
§ کرم وعاطفت ، احسان .
§ کمال ، علم ، معرفت .
« کندی فضلندن اولور ممنون دل عالیتبار
ایلمز دیکرلرك فضلیله اصلا افتخار »
§ (ریاضیه) ایکی کمیتك بربرندن اولان فرقلری .

فضل الدائر == (هیئت) راصدك بولندیغی محلك نصف‌النهار دائره مرکز شمسدن کچن میل دائره‌سی بیننده قطبده حادث اولان زاویه ، ساعت زاویه‌سی .

فَضَلات [ع ، س] قاذورات معناسنه اولان (فضله) نك جمعی .

فَضْلَه [ع ، س] زائد ، زیاده ، آرتق . § (طب) قاذورات .

فَضیح [ع ، ص] رذیل ، رسوای ، بی‌عار .

فَضیحه [ع ، مص] رسوایلق ، رذالت . § رذیلانه وبی‌ادبانه قول وحرکت .

فَضیلَت [ع ، مص] خصلت ممدوحهٔ ذاتیه ، فطری ایلك . § فضل جهتیله اولان درجهٔ رفیعه . § علم ومعرفت :
« هپ برز خلقتده ای صاحب اصالت ایتمه ناز
وار ایسه آنجق فضیلتدر مدار امتیاز »
§ حسن اخلاق ، عفت وعصمت .

فضیلت پرور == فضیلت صاحبی .

فضیلتمند == فضیلتلی .

فضیلتلی == فضیلتی اولان .

فضیلتلو == علمیه‌ده استانبول وحرمین پایه‌لولرینه ومخرج موالیسنه مخصوص عنوان رسمی . [جمعی : (فضائل) کلیر .]

فَطانَت [ع مص] (غباوت) مقابلی . ادراك جلی ، ذهنك تعلق ایتدیکی شیئی ادراك خصوصنده‌کی جودت استعدادی .

فطانتلی == سریع الادراك اولان ، فطین .

فَطُور [ع ، س] اوروج آچه‌جق شی .

فَطیر [ع ، س] مایه‌سز ، خمورسز اتمك ، موسویلرك ایلم مخصوصه‌ده ییدکلری اتمك .

فَطِين [ع ، ص] فطانتله متصف اولان.

فَطْس [ع ، ص] كوتو سوزلو ، غليظ سوز سويلين § نا تراشيده آدم ، قبا .

فَظَاظَت [ع ، مص] غلظت ، نا تراشيده‌لك : فظاظت لسانيه .

فَعَّال [ع،ص] چاليشقان، غيور: مرد فعال.

فعال لما يريد == هر ايستديكنى ايشلين (جناب حق) .

فعالانه == فعال اولانه ياقيشه‌جق صورتده، فعاليتله .

فَغْفُور [فا ، ص] چين ايمپراطورلرينك علم مخصوصى .

فغفورى == فغفوره منسوب .

§ چينده يابيلان پورسلن اوانى ، اسكى معنى :

« كاسهٔ لبريز فغفور اولسه‌ده وبرمز صدا ثروت افزايش بولجه اغنيا خستلنور »

و :

« نشئه اميدايتديكك ساغرده سندن غمليدر بر طوتون بيك آه ديكله كاسهٔ فغفوردن »

فَقَار [ع ، س] اوكورغه كميكلرندن هربرى معناسنه‌اولان وغلط اوله‌رق (فقره) صورتنده قوللانيلان (فقارة) نك جمعى. بل كميكى اوزوندكى استطلملر .

ذوالفقار == بدر غزوه‌سنده اغتنام ايديلوب طرف اقدس حضرت پيغمبريدن جناب على كرم‌الله وجهه‌يه اهدا واحسان بيوريلان مشهور برقليجك اسمى :

« لافتى الا على لا سيف الا ذوالفقار »

فقارى ، فقاريه == اوكورغه كميكنه منسوب ومتعلق .

عمود فقارى == (طب) جسدك خط متوسطنده موضوع وراسدن ساقك نهايت خلفيه ويا سفليه‌سنه قدر ممتد كميكدن بر ستون‌دركه : (فقره) ديلان وبربرينه متانتله مربوط و متحرك بولنان مختلف‌العدد عظام صغيره‌دن مركبدر .

فَقَاهَت [ع ، مص] فقيهلك ، علم فقهده رسوخ .

فقاهتلو == علم فقهده صاحب رسوخ اولانلره مخصوص عنوان رسمى .

فَقْد [ع ، س] (فقدان) ايله مترادفدر . ☞ [فقدان] .

فَقْر [ع ، مص] يوقسوللق ، احتياج ، فقدان ثروت .
§ نقصان ، اكسيكلك .

فقر الدم == (طب) حال صحتده دمده بر نسبت معينه اوزره موجود بولنمسى لازم كلان بالجمله عناصر تشريحيه‌نك ودها دوغريسى كريوات حمرا مقدارينك آزالمسندن عبارت بر مرضدر .
[يوقسه قان مقدارينك آزالمسى ديمك دكلدر]

فِقْرَه [ع ، س] (طب) عمودفقارى اوزرنده بربرينه مربوط ومتحرك اولان مختلف العدد عظام صغيره‌دن هر برى .

فقرهٔ عنقيهٔ اولى == (طب) بل كميكك بوتون قسمنى تشكيل ايدن فقره‌لرك برنجيسى ـ كه : اوزرنده تكميل رأسى حامل بولنور .

فِقَرات [ع ، س] جم: (فقره) :

فقرات رقبيه == (طب) انسانك عمود فقاريسى اوزرنده‌كى يدى كميكك اسميدر .

فقرات ظهريه == (طب) اوتوزاوچ كميكدن متشكل اولان عمودفقارئ انسانينك ارقه جهته متصادف اون ايكى دانه‌سى .

فقرات قطنيه == بو كميكلردن بش دانه‌سى .

فَقَط [ع ، د] (فا) ايله (قطّ) لفظلرندن ادات استدراكدر .
§ ادات حصرده اولور ، انجق ، يالكز ، لكن :

« آقاردى بويله‌جه نسيانه آب تلخ زمان كچردى دم شادى كايردى دور فغان جهانده يوق صانيوردم بتم كبى شادان فقط يتشدى‌ده كلدى خزان پر احزان بوكون جفاكشم افسوس.. خوشدى اول رؤيا »

فَقِير [ع ، ص] (غنى) مقابلى . يوقسول ، محتاج ، زوكورت .
§ سائل ، ديلنجى § زواللى ، بيچاره ، عاجز. § تواضع طريقيله‌متكلمدن كنايه . [جمعى : (فقراء) در .]

فقيرانه == فقيرجه‌سنه || عاجزانه .

« بو فقيرك بعض آثارى دل زارم كبى بولمامشدى جامهٔ يكرنك ايله حسن نظام »

فقير خانه == تواضع طريقيله متكلمك خانه‌سى .

فَقِيه [ع ، ص] فقاهتله متصف ، علم فقهده صاحب رسوخ اولان .
[جمعى : (فقها) كلير .]

فَكّ [ع ، مص] آييرمق ، كسمك ، قطع ايتمك .
§ (آغز حقنده) آچمق ، سوز سويلمك .
§ چوزمه ، حل ايتمه .
§ تخليص ايتمه ، قورتارمه : فك مهر .
§ اعتاق ، آزاد ايتمه .
§ (طب) چكه ، زنخ .

فك اسفل == آلت چكه .

فك اعلى == اوست چكه .

فكى == (طب) چكه‌يه‌منسوب وعائد .

فك رقبه == كوله وجاريه آزاد ايتمه .

فك رهن == مرهون اولان مالى چيقارمه ، قورتارمه .

فك مهر == بر شيئك اوزرينه موضوع مهرى قيرمق اوشيئى آچمه .

ملتصق الفك ==(حيوانات) فك‌اعلاسى قحفه مربوط ، غلصمه‌لرى پكتيلى ، كيسهٔ سبحيه‌لرى مسدود اولان مالق صنفى .
[جمعى : فكوك و افكاك كلير .]

فَكُول [ج ، س] (كيميا) پاتاتسدن استحصال ايديلن نشاسته .

فَكِيف [ع ، س] (يا ناصل ؟) معناسنه اسكى برتعبيردر .

فَلَات [ع ، س] چول ، بيابان .

فَلَاح [ع ، س] فوز وظفر ، نجات .
[بولمق ماده‌سيله قوللانيلور .] § بختيارلق ، سعادت .

حى على الفلاح == اذان‌شريف تعبيراتندن اولوب فلاحه توصل ايدك معناسنه اوله‌رق جماعتى منهاج فوز ونجات اولان صلاته دعوت ايچون ايراد اولنور .

فَلَّاح [ع ، ص] حراث ، زارع ، اكينجى ، چفتجى .
§ زنجيلره دخى اطلاق اولنور تعبير عاميانه‌در .

فَلَاحَت [ع ، مص] { دوغريسى : كسر فا ايله (فِلاحت) در. } حراثت، اكينجيلك، زراعت.

فَلَاخَن [فا ، س] صاپان ، طاش آتمغه مخصوص بسيط‌برآلت.

فَلَاسِفَه [ع ، س] (فيلسوف) ك جمعى.

فَلَاطُون [ج،-] ☞ [افتحهٔ‌اعلام].

فَلَاكَت [ع ، مص] { اساساً غلطدر. } مصيبت ، داهيه، ادبار .

فلاكتديده / فلاكتزده } == كرفتار مصيبت اولان .

فلاكتلى = موجب فلاكت اولان .

فَلَج [ع ، س] اتجه ، نزول ، اعصاب محركهٔ بدیه‌نك كاملاً ویا قسماً وظیفه‌ یی ایفا ایده‌مامسندن متولد آفت ، عضوك حركتدن محرومیتی .

§ (طب) تفصلیت عضله‌نك وقوهٔ حسیه‌نك تقلل ایتمسنه ویا بالكلیه معطل اولمسنه دینور ، نزول .

فالج نصف طولانی = (طب) بدنك یالكز برجهتنك متزول اولمسی .

فلج جهی = (طب) آغز داخل اولدیغی حالده چهره‌نك فالج اثری اوله‌رق برجهته چارپلمسی .

فلدسپات [ج ، س] (معدنیات) طشلرك تركیبه داخل اولان وتركیبلری سلیسیت اولوب اساس اوله‌رق ماشلیجه حمض آلومینیوم ، پوتاس ، سود ، كلس و سائره‌دن عبارت بولنان ماده‌لر ـ كه : رنكلری اكثریا آچیقدر : مشهورلری : اورتوز ، سانیدین ، اولیغوقلاز ، لابرادوریت .

فلدمارشال { Feld - [ج ، س] marechal } اوروپا حكومتلرندن بعضیسنك تسیقات عسكریه‌سنه كوره مشیردن بیوك بر رتبهٔ عسكریه ـ كه : بزجه (سردار) كلمه‌سی بولفظك مقابلی عد اولنه‌بیلور .

فَلِذَلِك [ع ، د] امدی ، شونك ایچون ، بناء علیه .

فَلْسَفَه [ع ، س] علم حكمت . [كه الهیات (علم كلام) ، طبیعیات ، ریاضیات ، منطق ، اخلاق كبی علوم عالیه‌در .]

§ علم حكمتك فنون غیر مثبته‌دن معدود اولان اقسامی .

§ اعاظم حكمادن هر برینك مسلكی ، اصول حكیمانه‌سی : محی الدین عربینك فلسفه‌سی ، ابن الرشدك فلسفه‌سی ، افلاطونك فلسفه‌سی .

§ برعلمك حكم وحقایقدن باحث قسمی .

فلسفی = فلسفه‌یه منسوب ومتعلق .

فلسفیات = فلسفه‌یه متعلق افكار وآثار ، فیلسوفلرك افكار ومطالعاتی .

فَلَق [ع ، س] صبح ، فجر . § شوفروق ، فلقه .

فَلَقَه [ع ، س] وقتیله مكتب شاكردانندن مستحق جزا اولانلرك آیاغی ایچون آیقلرینه طابوب صبتیندیردقلری ... .

§ (ماكنه) بعض مایوله عملیاتی اجرا ایچون مستعمل اوجی اپله باغلی آغاج پارچه‌سی .

§ (بحریه) ایكی اوجی بر محله مربوط بر پارچه حلاط .

§ (نباتات) اوراق ابتدائیه‌یی آكدبرو صورتده بعض نباتاتك بذورنده هیچ بولنمدیغی كبی بعضلرنده بر بعضلرنده ایكی ویا دها زیاده بولنان لواحق جنبیه ، مثلا : بر بقله دانه‌سی ایكی فلقه‌دن عبارت اولوب بونلر قولایلقله بربرندن آریلور .

ناقصة الفلقه = بذورنده فلقه‌سی اولمیان نباتات .

وحیدالفلقه = بذورنده بر دانه فلقه بولنان نباتات .

ذات الفلقتین = بذورنده ایكی دانه فلقه بولنان نباتات .

فَلَك [ع ، س] كوك ، سما ، آسمان . [جمعی : (افلاك) كلیر .] زمان ، دهر . § طالع ، بخت .

§ عالم ، دنیا :

« دكلدر شیر دوزنجیره تهمت عجز اقدامی
فلكده بخت اوتانسون بی نصیب ارباب همتدن »

§ هیئت قدیمه اربابنه كوره هر سیاره‌یه مخصوص بركوك طبقه‌سی .

§ عسكری موسیقه‌سنده‌كی زیللی آلت .

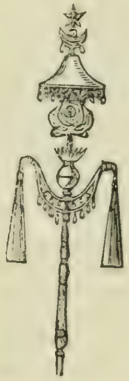

(فلك)

فلك اطلسی = (هیئت قدیمه) افلاك تسعه‌دن الك آشاغیده اولانی .

فلك چنبری = ساحهٔ وسیعهٔ تجارب [فلكك چنبرندن كچمش ، یعنی چوق تجربه كورمش دیمكدر .]

چرخ فلك = پنارایكن دونن برنوع فنك .

فلك الافلاك | **فلك الاعظم** = هیئت قدیمه اربابنه كوره طقوزنجی قات كوك

فلكی = فلكه منسوب ومتعلق . || هیئت شناس .

فلكیات = علم فلكه یعنی علم هیئته متعلق آثار ومعلومات .

فلكیون علم هیئتله توغل ایدن .

فُكاهَت [ع ، مصد] لطیفه ، كولاق ، خوش مزاجلق .

فَم [ع ، س] { اصلی : (فوه) دیر . } اغز ، دهان :

« جوجق برغنچه‌در برشو قودلبر ، صاف و ، ونقی او
فمندن سرپیلان لوان ... بتون رنكلر ارهنر »

غنچه فم = غنچه‌اغزلی ، اغزی غنچه كبی كوچك ولطیف اولان .

كلفم = اغزی كل كبی لطیف اولان .

فم معده = (طب) معده‌نك مری ایله التصاق پیدا ایلدیكی محل ، مدخل .

§ (طب) ایكی چكه اوره‌سنده عصوور بیضی شكلده برچوقوردن عبارتدر ـ كه : اوك طرفدن شفتین ، اوست جهتدن حنك اعلی ، آلت طرفدن لسان ، ایكی جهتدن خدین ، ارقه طرفدن غشاء حنكی ایله محدوددر .

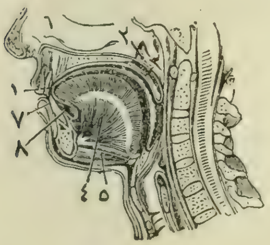

(مقطع فم مسدود)

١ ـ غشای مخاطی لسانی ، ٢ ـ قوههٔ نفیر اوستاكی ، ٣ ـ شراع الحنك ولهات ، ٤ ـ عضلهٔ ذقنیهٔ لسانیه ، ٥ ـ عضلهٔ ذقنیهٔ لامیه ، ٦ ـ حفرهٔ انفیهٔ عسا ، ٧ ـ دهلیز فم ، ٨ ـ ناحیهٔ فوق السانیه ، ٩ ـ مری ، ١٠ ـ حنجره .

فم الحوت = (قوزموغرافیا) حوت برجنك برنجی كوكبی .

فمی = فمه ، اغزه منسوب و متعلق .

فَن [ع ، س] نوع ، درلو ، چشید . § معارف بشریه‌دن نتایجی بالعمل ثابت اولان قسمی : فن كیمیا ، فن زراعت .

§ هنر ، معرفت ، صنعت .

فناً / بالفن } = فن واسطه‌سیله ، فنه تطبیقاً .

فنی = فنه منسوب ومتعلق .

هزار فن = هر شیئه آشنا اولان ، هنرلی ، معرفتلی .

پرفن = مکار ، حیله‌کار .

[(علم) ایله (فن) آره‌سنده وضع اصلیلری اعتباریله بیوك فرق واردر . (علم) ؛ (دانش) ؛ (فن) ایسه (نوع) دیمکدر . فقط متأخرین دانشك شرعی وادبی قسملرینه (علم) ، عقلی قسمنده (فن) دیمشلردر .]

فناء [ع ، مصـ] یوق اولمق ، زوال بولمق .

« فنا بقایه مقابل ، عدم وجوده ردیف جهان اولمه‌ده مانند شمع وار اوله‌لی »

فنا بولمق = محو وزائل اولمق .

فنا پذیر = فنا قبول ایدیجی ، قابل فنا ، زوال بولیجی .

دار فنا = دنیای فانی .

آغوش فنا = مزار ، قبر .

« هیچ کیمسه کاوبدوکیه‌جك اشك تأثر آهسته روان اولدیغم آغوش فنایه »

فنافی‌الله = (تصوف) ما سوادن کاملاً قطع علاقه‌ایله دریای احدیتده استغراق .

§ ایینك ضدی : کوتو ، بد ، ردیٔ .

فنالق = کوتولك ، شریرلك ، رداءت . || ضرر وزیان || خسته‌لك .

فنالنه‌کیتمك = (متکلم ، مخاطب ویا غائبدن برینه تخصیص ایله مستعملدر .) منفعل اولمق ، کوجنمك ، کوجه کیتمك .

فنالاشمق = کوتو اولمق § (خسته) آغرلاشمق .

فنالاشدیرمق = فنا ایتمك ، بوزمق .

فنار [ت ، س] اطرافی جامله (ویا شفاف مشمع ایله) محاط موم ویا لامبه محفظه‌سی .

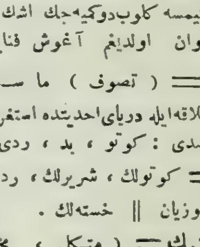

(سیلیون فناری)

١ – اون سکزنجی عصرده مستعمل موجدینك اسمیله معروف (کینکه) فناری . ٢ – هوا غازی فناری . ٣ – الکتریق فناری . ٤ – فنارطاقمی .

§ کیجه‌لری سفائنه تعیین موقع ایچون سواحلك مخاطره‌لی بورونلرنده وسطح بحرده بولنان قیالر اوستنده وسائر محللرده بنا ایدیلن ستونلر ، قله‌لر ویا دوبه‌لر اوزرنده ثابت ویا دونه‌رك ضیا ویریر بیوك لامبه.

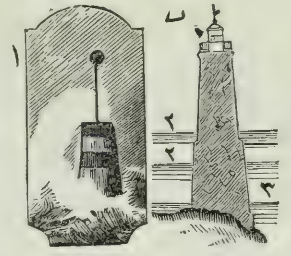

(دکز فناری)

١ – صیغلق ویا قیالق نشانی . ب – فنار قله‌سی مقطعی . ١ – محرق . ٢ – مد . ٣ – جذر .

§ (صنایع) ساعت چرخلرینی ایشلدیر ایکی‌اوجی میللی اوزون وطار برنوع آلت.

فنار بالغی = کوپك بالغنك کوچوکی .

قاروز فنار = کاغددن معمول وآچیلوب قپانیر یووارلاق برنوع چوجق فناری .

فنارلر اداره‌سی = حکومات مختلفه سواحلنده تأمین سلامت سیر وسفر ایچون فنار ایقاد ایدن قومپانیانك مرکز اداره‌سی ویا شعبه‌سی .

فند [فا ، س] حیله ، دك ، دسیسه .

فنك [ع ، س] حیواناتلاحمه جنسندن صحرایه مخصوص ایری قولاقلی ، مدور باشلی انجه بورونلی برتلکیدر.

(فنك)

فوائد [ع ، س] (فائده) نك جمعی .

فواحش [ع ، س] (فاحشه) نك جمعی.

دارالفواحش = عمومخانه .

فواخر [ع ، س] (فاخره) نك جمعی .

فوارس [ع ، س] (فارس) ك جمعی .

فوّاره [ع ، س] فسقیه ، دروننده‌ن صو فیشقران شی . ☞ (فسقیه)

« صانکه اولمش جنته فوارهٔ آب حیات اویله کوستردی بکا اول قدمستنی سنی »

فواکه [ع ، س] میوه معناسنه اولان (فاکهه) نك جمعی .

فوت [ع ، س] وصول وادراکی یرده‌ها ممکن اولمیه‌جق صورتده برشیئك الدن چیقوب کیتمسی § اولوم ، موت .

فوج [ع ، س] بولوك ، جماعت ، کروه ، طاقم . [جمعی : (افواج) کلیر .]

فوج فوج / فوجا فوجا } = بولوك بولوك .

فور [ع ، س] فی‌الحال ، همان ، عجله .

علی الفور / فوراً | همان ، درحال ، چار چابوق ، بردنبره ، سریعاً .

فوران [ع ، س] قیناپوب فیشقرمه [مادیات ومعنویاتده مستعملدر : فوران آب ، فوران غضب .]

« سن ای قمرکه ایدرسك ارض ایله دوران سن ای قمرکه بومنبعدن ایلدك فوران »

فوز [ع ، س] نجات ، ظفر ، موفقیت ، مظفریت . § رها ، قورتولش .

فوق [ع ، ظرف] (تحت) مقابلی . اوست . [مادیات ومعنویاتده مستعملدر .]

مافوق = اوستده‌کی ، دها یوقاری اولان || آمر .

فوق الحد = حدك ایستنده ، حددن طیشاری ، پك زیاده .

فوق العاده = عادتك فوقنده ، کورولمامش || صورت مخصوصه‌ده :
« چونکه فوق‌العاده برادلمش ذوات ایچون فلاکت مکتبندن بیوك بر درسخانهٔ کمال اوله‌ماز . . . »
« یوکسل‌که : بونلرده فوق واردر انسانلغك آیری ذوقی واردر »

فوق الغایه = درجهٔ نهایه‌ده .

فوق ماتصور = حدود تصورك خارجنده .

فوق المأمول = امیدومأمولندن زیاده ،

فوقانی = (تحتانی) مقابلی . اوست قاتی اولان . || اوستنده نقطه‌سی اولان حرف : تاء فوقانیه .

فهارس [ع ، ج] (فهرس)ك جمعی .

فهام [ع ، ص] پك ، اك زیاده آکلایان ، غایت ذکی .

فهم [ع ، مص] آکلامق ، آکلایش || ادراك ، ذکا . [ایتمك واولمق مصدرلریله قوللانیلور .]

فهمی = فهمه منسوب ومتعلق .

فهیم [ع ، ص] زیاده آکلایشلی ، ذکی ، زیرك .
« سخن اولدرکه : بلا واسطهٔ طبع سلیم اوله معقول دل نادره سنجان فهیم »

فیاض [ع ، ص] زیاده فیض ، برکت ویرن : جناب فیاض مطلق .

فیاضانه = فیاض اولانه لایق صورتده .

فیاض ازل = جناب قادر مطلق .

فیافی [ع ، ج] چول ، صحرا معناسنه اولان (فیفا) نك جمعی .

فیصل [ع ، ص] حق وباطل بیننی تمیز ایله اولان حکم ، قرار . ایکی شیئك بیننی تفریق . (بولمق مصدریله یاخود فیصل‌پذیر طرزنده قوللانیلیر .)

فیصل‌پذیر = قابل حل وفصل اولان ، نهایت بولان .

فیض [ع ، مص] { فی الاصل صو طاشوب آقمق معناسنه‌در } نفس بشره وقوع بولان القاآت الهیه § تأثیر § یمن وبرکت ، بولق § سعادت معنویه § ظهور ، تجلی § کیفیت روحانیه § جوش وخروش § علم ومعرفت § ترقی ، تعالی ، تفیض ، ایلرولمه ، نعمت ، احسان § کرم وفضل .

فیضیاب = فیض بولیجی ، بولان ، ایلرولمین :
« اولانلر فیضیاب انتباه آثار قدرتدن آلورلر حصهٔ عبرت تماشای طبیعتدن »

فیضناك = فیضلی .

فیض بخش = فیض باغشلاییجی ، باغشلایان ، موجب نعمت وبرکت .

فیض رسان = فیض ایریشدیریجی ، ایریشدیرن .

فیض افزا = فیض آرتیریجی ، آرتیران .

فیض آور = فیض کتیریجی ، کتیرن .

فیضا فیض = فیض ایله مالی اولان .

فیض آلمق = معنیً مستفید اولمق ، طریق سلامته ایصال اولنمق .

فیضان [ع ، مص] صونك طاشمسی ، جوشمه‌سی . § برکیفیت معنویه‌نك تجلیسی ، ظهوری .

فیفا [ع ، س] دوز وبیوك صحرا ، چول ، بیابان .

فیفا نورد = چوللرده ، صحرالرده طولاشان .

فیلسوف [ع ، ص] حکیم ، محب حکمت ، علم حکمتله ، فلسفه ایله مشغول اولان .
§ لاقیدانه امرار حیات ایدن ذات .
§ دهری ، اعتقادسز . [جمعی : (فلاسفه) کلیر .]

فیلسوفق = حکیملك . § قیدسزلك .
§ اعتقادسزلق ، دهریلك .

فیال [ع ، ص] فیلجی ، پیلبان ، فیلی اداره ایدن آدم .

فاء مکسوره

فئه [ع ، س] بولوك ، طاقم ، کروه ، طائفه ، جماعت : فئهٔ قلیله .

فتراك [فا ، س] آت اکرینك آرقه سنده‌کی تاصمه ، قایش و اوقایشلرله باغلانیلان اشیا ، ترکی .

فتن [ع ، ج] (فتنه) نك جمعی .

فتنه [ع ، س] فساد ، شورش ، شقاق ، اختلاف آراء .
§ حسن وجاذبهٔ دلبران ، جمال .

القای فتنه = ایکی کیمسه آره‌سنه فساد ، شقاق ، نفاق دوشورمه .

فتنه آمیز ، **فتنه جو** = فتنه آرایان ، فتنه قاریشدیران ، مفسد .

فتنه انکیز = فتنه‌قوپاریجی ، قوپاران .

فتنه کار = فتنه‌یی ایش ایدینمش اولان .
§ مفسد ، مزور ، آرا بوزان .

فتیان [ع ، س] دلیقانلی معناسنه اولان (فتی) نك جمعی .

فتیل [ع ، س] ☜ [فتیل] .

فخام [ع ، ص] [فخم]ك جمعی : بیوکلر ، اولولر ، عظیم الشان اولانلر : وکلای فخام حضراتی .

فداء [ع ، س] ☜ (فداء) .

فدیه [ع ، س] برآدمك کرفتار اولدیغی حال تکیدن خلاصی ایچون ویریلن آقچه وسائره : فدیهٔ نجات .
« نه‌در عجب سببی ؟ بر دقیقه ذوقه بدل فلاك سرشکم آلیر فدیهٔ نجات کبی »

فرار [ع ، مص] قاچق ، صاوشمق ؛ بلا اذن غیبوبت : ارتکاب عار فرار .
« وظیفه امر ایدیبور سودیکم: فرار ایده‌یم کوجنمه ، مرحمت ایت ، خاطره‌لرك مؤبددر »

فراری = قاچان ، قاچقین .

فراز [فا ، س] (نشیب) مقابلی . یوقوش . § نقطهٔ رفیعه .

نشیب وفراز = اینش یوقوش ، آشاغیلی یوقاریلی .
§ (ص) یوکسلدن ، رفع ایدن .

سرفراز = باشی یوکسلدن ، ممتاز .

فرازنده = یوکسلدن ، رفع ایدن .

فرازی = یوکسکلك .

فراست [ع ، مص] { فانك فتحی ایله غلطدر } آکلامق ، سرعتله ادراك ایتمك ، سرعت انتقال ، فرط ادراك .
§ بر آدمك اشکال خارجیه وحرکات ظاهریه‌سندن اخلاق فطریه واحوال داخلیه‌سنی استنباط ایتمك کیفیت ومعرفتی .

فراش [ع ، س] یتاق ، دوشك :
« فراش نرمه بدل ، آه او جسم پرشفقت سیاه خاکه سریلدی ، نه غملی بر هجرت »

§ اوطو مق ایچون یره سریلن شیء، یایغی.

اسیر فراش == یتاغه دوشمش خسته، یتاقدن قالقه‌میه‌جق صورتده بی تاب .

فراش خط == تیمور یول چوبوقلریله مولوز آلتنده تسویه اولنمش دوز یتاق .

هم فراش == زوجه .

فِراق [ع ، مص] آیریلق ، هجران .

« نه‌دربو سوزن نم چکدکم عذاب فراق مزاره شمدی تحسرله کیدیه مکنم بن مزار ! پیش نظارمده او سیاه طوپراق خیال وفکرمی اشغال ایدن بتون مدنن » § حزن ، تأثر .

فراقلی == تأثرلی ، مؤثر ، حزن آمیز.

فراق [ج ، -] Frac اورویالولرك رسمی مسامره وبالولرده کیدکاری برنوع سترهکه : اوکدن وقلچه حذاسندن اتکلری کسیك اولوب یالکز آرقه اتکاری واردر .

فِرانْجِلَه [ج ، س] مختلف قطعه وشکللرده یاپیلان خاص اتمك .

فِرانْق [ج ، س] { Franc } عثمانلی لیراسی یوز غروش حسابیله درت غروش اون آلتی پاره قیمتی اولان بر نوع فرانسز سکه‌سی‌که : فرانسه مسکوکاتنك واحد قیاسیسیدر . [فرانق غروشه تحویل ایچون (٤،٤) ایله ضرب ایدوب حاصلك نهایتندن برخانه افراز ایتمك کافیدر : فرانق سانتیم غروش

[٧٩ ، ٢ = ٤،٤×١٨]

فِراوانْ [فا ، ص] چوق ، زیاده ، بول ، وافر ، کثیر :

« عبادهٔ نعمتك بی حد وبی پایان
سزا آنجق سکا حمد فراوان »

فِرْچَه [ت ، س] (ف رچه) اثواب سپوروکه ، دیش تمیزله‌مکه ، بویا سورمکه ، وسم یاپمغه مخصوص قیلدن ویا حصیر وصمان کبی شیلردن معمول صاپلی آلت .

فرچه‌لامق == فرچه ایله تمیزله‌مك .

فرچه‌لانمق == فرچه ایله تمیزلنمك .

فرچه‌لنمق == فرچه ایله تمیزلنمك .

فِرِسْتادَه [فا ، ص] کوندرلمش ، رسول ، مرسل § ایلچی ، سفیر .

فرستادگان == پیغمبران عظام حضراتی .

فِرِشْتَه [فا ، س] ملك . { بعض ارباب لغت بونی فانك فتحیله ویه ایتمشلردر . }

« کوکل سنی هپ بویله تصور ایدر ایشته بر نور سماوی کبی یاخودکه فرشته »

فرشته خصلت == ملك خویلو .

[جمعی : (فرشتکان) کلیر .]

فِرْعَوْن [ع ، س] قرون اولاده مصرده حکمران اولان سلاله‌نك علم خصوصی ایدی . § حضرت موسی علیه‌السلامه ایمان ایتمیز ولیدبن مصعب . § متکبر ، صاحب نخوت .

فرعون تپه‌لری == ... [هرام] . جمعی (فراعنه) کلیر .

فرعون انجیری == ذات الفلقتین شعبه‌سندن ، صباریه فصیله‌سی نباتاتندن ساق کره شکلنده اوزری دیکنلی امریقاده یتشور برنباتدر .

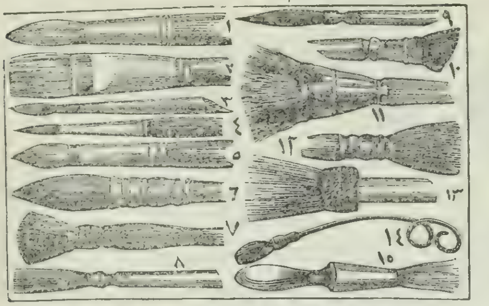

(صولو ویاغلی بویا وتلوینات سائره فرچه‌لری)

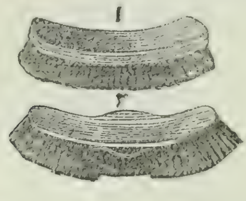

١ - البسه فرچه‌سی . ٢ - آرابه فرچه‌سی .

(فرعون انجیری)

فِرْدَوْس [ع ، س] جنت ، بهشت .

فردوس آشیان == مقامی جنت اولان . § باغچه [بو معناده لسانمزده مستعمل دکلدر .]

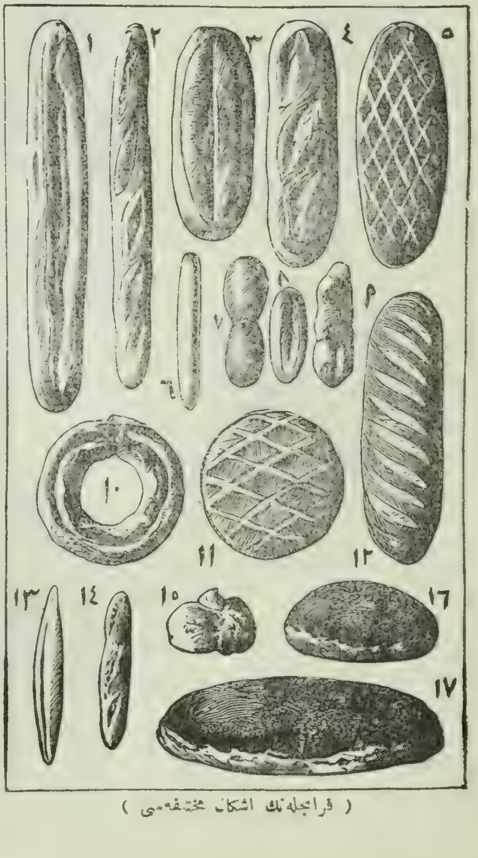

(فرانجله‌نك اشکال مختلفه‌سی)

فِرفیر [ع ، س] ☞ [ارغوان] .

داءالفرفیر = (طب) قزیل خسته‌لکی .

فِرَق [ع ، س] فرقه‌نك جمعی، براودونك اقسامی : فرق عسکریه .

فِرقَت [ع ، مص] آیریلق ، فراق .

فِرقَتَه [ج ، س] اصطلاحات قدیمهٔ بحریه‌دن اولوب اوچ دیرکلی هر نوع کمی‌یه اطلاق اولنوردی .

فِرقَتین [ع ، س] (Frégate) (بحریه) الك فوقانی کوکرته‌سندن ایشقه مکمل بر بطاریه طوبی حامل اولان اوچنجی صنف سفن حربیه .

فِرقه [ع ، س] بولوك ، طاقم ، جماعت : فرقهٔ ناجیه . § (عسکریه) پیاده ده ایکی لوادن یعنی سکز آلای پیاده اله بر نشانجی طابورندن وسواریده اوچ لوادن یعنی بشر یوز موجودلی آلتی آلای سواریدن طوپجیده ایکی لوادن یعنی درت آلایدن مرکب هیئت عسکریه‌که : فریق رتبه‌سنی حائز بر ذاتك قوماندا سنده بولنور .

فرقهٔ بحریه = فیلو .

فرقه ارکان حربی = فرقه‌نك معاملات عمومیهٔ عسکریه‌سنه نظارت وکذا متعلق اموری تمشیت ایدن ارکان حرب ضابطانی .

فرقه مرکزی = فرقه قوماندانی اولان ذاتك اقامت ایلدیکی بلده ، محل ، موقع .

فِرلاتمق [ت ، مص] شدتله وسس چیقاره‌جق صورتده آتمق . § فیئاتنی آرتیرمق ، چیقارمق .

فِرلاق [ت ، ص] (اکثریا کوز حقنده) خانه‌سندن طیشاری طوغری فیرلامش کبی اولان .

فِرلامق [ت ، مص] بردن بره آتلمق . صیچرامق . § فیئاتی آرتمق .

فِرلایش [ت ، س ، مص] بردن بره صیچرایش .

فِرلداق [ت ، ص] فیریل فیریل ایدرك دونن شی § چوجوقلرك اویناد قلری طوپاچ ویا آقار صو اوزرینه قوردقلری کوچوك دولاب . § روزکارك استقامتنی تعیین ایچون ساعت قله‌لرینك اوزرینه قونیلان مقیاس الریاح . § حیله ، دسیسه .

فرلداق چویرمك = حیله ، دسیسه ایله ایش کورمك .

فِرَنك [ت ، س] اوروپالی .

فرنك آرپه‌سی = سودلاج یاپیلان برنوع قابوقسز آرپه .

فرنك اوزومی = شروبی یاپیلان برنوع اوفاق دانه‌لی معروف برجنس میوه .

(فرنك اوزومی)

فرنك انجیری = (غوپونس) ذات الفلقتین شعبه‌سندن صباریه فصیله‌سنه منسوب واوروده بر طاقم دونلر ودیکنلر بولنان برنباتدر .

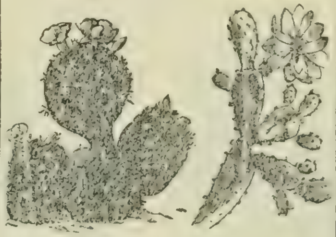

(فرنك انجیری)

فرنك انجیری آغاجی = (شجرالصبار) صباریه فصیله‌سندن ووردی دیکنلی لحمی برنباتدر .

(فرنك انجیری آغاجی)

فرنك پاطلیجانی = طوماتس .

فرنك اوتی = (لوبلیا) ذات الالقاح منظوره‌دن فصیلهٔ فصوصیه‌یه منسوبه برنباتدر .

(فرنك اوتی)

فرنك کومه‌کی = قولالی کومه‌ك .

فرنك مایدنوزی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوبه برنباتدر .

(فرنك مایدنوزی)

فرنکی = برنوع قوتلی کلید . ‖ ساده ومخرب برمرض ☞ [داءالافرنج] .

فِرَنکی [ن ، ص] (Syphilis) میقروبی ، ساری برخسته‌لقدر . ورم علتندن صکره الك بیوك تخریبات اجرا ایدن بوخسته‌لغك اوچ دوری ، کسبی وارثی اولاق اوزره ایکی طرزی واردر . هلزونی الشکل بر میقروبی کشف ایدلمشدر ، فرنکی بدنك بتون اعضاسنده تظاهر ایدر ومختلف ومختلف اعراض کوستریر . شمدیکی حالده الك مؤثر علاجلری جیوه مرکباتیله ایود پوتاسیوم ویانینده تجربه ایدیلان آتوکسیل (Atoxyl) در .

فِرِیبْ [فا ، ص] آلداتمق معناسنه اولان (فریفتن) ماده‌سندن مشتق فعل امر اولوب ترکیبه مستعملدر .

ابلهفریب = احمق آلداتیجی ، آلداتان .

دلفریب = کوکل آلداتیجی ، آلداتان .
« ای آسمان طرفه نمادن ایدوب شتاب
برطرز دلفریب ایله ساقط اولان شهاب »

نظرفریب }
نکهفریب } = نظرآلداتیجی ، آلداتان .

فِرِیبُونَه [ج ، ص] (کیمیا) نباتات متنوعه عصاره‌لرندن عبارت اوله‌رق انجماد ایتمش برمادهٔ طبیه .

فریبونیه = (نباتات) بر فسلکنی ، هندبا اوتی کبی بعض نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

فِرِیفْتَه [فا ، ص] آلداتلمش، اغفال اولنمش.

فِسْتانْ [ج ، س] خرستیان قادینلرینه مخصوص مختلف بچمده لباس . § (بحریه) دیرکلرك کوکرته اسقاوجه‌لرینی یاغموردن محافظه ایچون اوزرینه قاپلانان مشمع .

باجه فستانی = باجه‌لرك الك نهایتنده‌کی عریض قسمی .

فستانلق = فستان یاپمغه یارایان قماش.

فِسْتِقْ [ت ، ص] فستق آغاجی (شام فستقی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن مصطکیه ویا تره‌منتیه فصیله‌سندن بلادریه تحت الفصیله‌سندن بر شجردر .

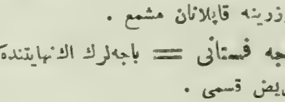
۱

(فستق)

فستق اوتی = (حشیشة الفستق) ذات الفلقتین شعبه‌سندن غاریه فصیله‌سنه منسوب آسیا وآمریقاده بولنور برنباتدر. یاپراقلری قماش کبی مستعملدر . میوه‌لری ایسه مسهلدر .

۱

(فستق اوتی)

شام فستقی = چام انواعندن برآغاجك ویردیکی کوچوك دانه‌لی فستق ، چام فستقی.

فستق کبی = طومبول .

فستقلق = فستق آغاجلرینك کثرتله بولندیغی محل ، قورولق .

فستقی = فستق ایچی رنکنده اولان .

عرب فستقی = قبوغنك ایچنده ایکی ویا اوچ دانه مدورجه لبی اولان بر نوع فستق .

فِسْقْ [ع ، مص] طریق حقدن چیقمه ، وادئ منهیاته کیرمه .

فِسْقِیَّه [ع ، س] صوبی یوقاری آتوب مختلف اشکالده پوسکوردن حوض موصلغی ، فواره . § صو آلوب فیشقیرمغه مخصوص ال ماکنه‌سی ـ که : اویونجاق قبیلندندر .

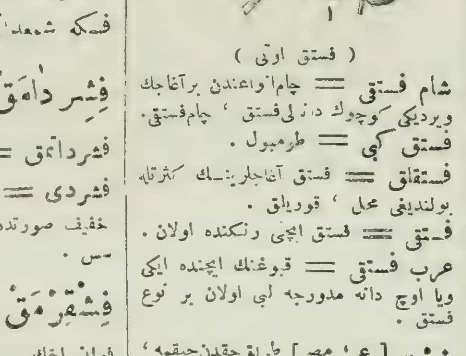

(فسقیه‌لر)

أ شاقولی آتیشلی فواره : شاقولی تباشیرلر (Crayon)دن متشکل برمحراق الکتریقی ایله برقطع مکافی آینه‌سندن مرکب اولان ، ۱ تنویرجهازی ، ۲ قرق بش درجه منحرف آینه ، ۳ بوبالی ومتحرك جاملر چرچیوه‌سی ، ٤ جامدن جدار . ٥ صوبی ناقل اولان بورو ،
ب افقی آتیشلی فواره : ۱ بر مخروطضیائی حاصل ایدن آلت تنویر ، ۲ قرق بش درجه منحرف آینه ، ۳ مستور دخمه . ٤ نیکل جام چرچیوه‌سی .

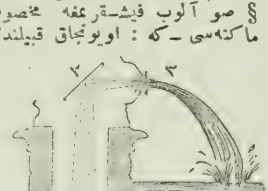

۱ـ دوش ، ۲ـ فواره ، ۳ـ عادی ، ٤ـ اینجه ، ٥ـ فواره‌لی ، ٦ـ ناقللی .

فِسْکَتْ [ج ، ص] (بحریه) قوماندا دودوکی ، کمیجی دودوکی.

فِسْکَه [ت ، س] اورته پارمغی باش پارمغك اوجیله صیقدقدن صکره شدتله براغیله‌رق اوریلان ضربه.

فسکه طاشی = فسکه ضربه‌سیله آتیلان کوچوك طاش .

فسکه طوقوندیرماق = نازلی ، معزز طوتمق ، تصاحب ، حمایه ، وقایه ایتمك .

فسکه شمعدانی = کوچوك ال شمعدانی.

فِشِرْداْمَقْ [ت ، مص] اثنای حرکتده فشیر فشیر ایتمك .

فشرداتمق = فشیر فشیر ایتدیرمك .

فشردی = سرت قماش کبی شیلرك خفیف صورتده حرکت ایدرکن چیقاردیغی سس .

فِشْقِرْمَقْ [ت ، مص] تضییق ایدیلن بر مایع بولندیغی قابك منفذندن شدتله صیچرامق ، فوران ایتمك .
§ (نباتات) تخم مزروع شدتله بیومك .
§ مایع تخمر ایدوك قباروب طاشمق .

فشقرتمق = فشقیرمق فعلنی اجرا ایتدیرمك .

فِشْقَه [ج ، س] (بحریه) دمیرك طیرناغنی قالدیرمق ایچون سفینه‌نك کنارینه مرکوز اکری دمیر آصقی ، متافوره .

فشقه ایتمك = دمیرك طرناغنی قالدیرمق .

فِشْقی [ت ، س] حیوان کوبره‌سی.

فِشْلَداْمَقْ [ت ، مص] ایپك قماشك خشیردیسی کبی خشردی ایتمك .

فشلدی = خشردی.

فِشَنْكْ [ت ، س] دونانمالرده ، شهر آیینلرده آتلمق اوزره یاپیلان باروت وسائر اجزاء مشتعلهٔ ملونه ایله مملو موادناریه.

هوائی فشنك = اوجنده‌کی قیلیك طوتشدیرلمسنی متعاقب استقامت عمودیه اوزره هوالانان وهواده پاطلایان فشنك .

دلی فشنك == هوالاتیوب زمینده بر خط منکسر غیر منتظم تعقیب ایدن فشنك || صاوروق ، ملاحظه‌سز آدم . § تفنك وطبانجه‌یه طولدیریلان وباروتله قورشونی حاوی بولنان مهمه .

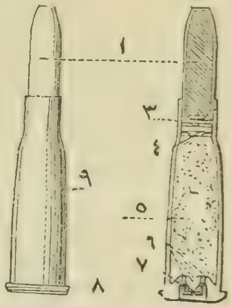

(فشنك مع خرطوم)

١ ـ قورشون . ٣ ـ مقوا پول . ٤ ـ مرمی صیقیسی . ٥ ـ باروت . ٦ ـ هوا پایی . ٧ ـ قاپسول . ٨ ـ فشنك طبله‌سی . ٩ ـ ظرف .

فشنکجی == فشنك یاپان ویاصاتان آدم .

فشنکخانه == (غلطدر) فشنك یاپیلان محل .

فشنکلك == فشنك طاشیمغه مخصوص محفظه || پالاسقه .

فِصادْ [ع ، مص] قان آلمق .

فِصالْ [ع ، مص] آییرمه § سوتدن کسما (فطام) .

فِصیلدامق [ت ، مص] کیزلی لاقردی سویلمك .

فصیلداشمق == کیزلی کیزلی قونوشمق .

فصیلدی == یاواش ، کیزلی سسله ایدیلان لاقردی .

فِضّه [ع ، س] کموش ، سم : فضهٔ خالصه .

فِطامْ [ع ، مص] (طب ، بیطری) چوجغی ، یاورویی سوتدن کسمك ، فصال .

فِطْر [ع ، مص] اورووج آچمه § اورووج آچان .

عید فطر == رمضان بایرامی .

صدقهٔ فطر == رمضان بایرامنده ویریلان صدقهٔ شرعیه (فطره) .

فِطْرَت [ع ، س] یارادیلیش ، کون اول ، آفرینش ، طینت . § خلق ، طبیعت ، سرشت .

« ای فطرته مقرون ایکن آچ ، عاطل وعاقم هرنعمتی ، هرفضلی ، هپ اسباب رهایی »

فطری == جبلی ، طبیعی .

فطرةً == فطری اوله‌رق یارادیلیش جهتیله . § قوهٔ فاطره :

« طورمه‌سی‌ام نغمه‌پرداز اولسه که : دائم فطرتك الکبیوك احسانی فیض ارتجال اولمشسکا »

فِطْرَه [ع ، س] صدقهٔ فطر ، رمضان بایرامندن بر کون اول ویریلان صدقهٔ شرعیه .

فِطْنَت [ع ، س] (غباوت) مقابلی . ذهنك تعلق ایتدیکی شیئی ادراك خصوصنده‌کی جودت استعدادی ، ذهن آچیقلغی .

فِعالْ [ع ، س] ایش ، کار معناسنه اولان (فعل) ك جمعی .

بد فعال == افعالی کوتو اولان .

پسندیده فعال == افعالی مستحق اولان .

فِعْل [ع ، س] ایش ، کار ، عمل : فعل خیر ، فعل شر . § قوه‌ده قالمیوب میدانه چیقازشی .

« انجق هر دولو تشبثات حربیه ودسائس خفیه‌یی پادشاهك ادراك واحتیاطندن قورتارمق محاله یقین بر شی اولدیغندن مقصدلرینی فعله چیقاره‌مدیلر . »

§ (صرف) حدث وزمانه دلالت ایدن کلمه ـ که : تقسیمات مختلفه ومتداوله‌سی واردر .

فعل قیاسی == قاعدهٔ مطرده داخلنده تصریف اولنان فعل .

فعل غیر قیاسی == (سماعی) قاعدهٔ مطرده داخلنده تصریف اولنمیان فعل .

فعل تعجب اول == (صرف عربی) معنای مصدرینك وقوعی عادت اولمیوب طبعه غریب کوروندیکنی بیان ایدن صیغه : ما اکتبه == نصل یازدی .

فعل تعجب ثانی == (صرف عربی) فعل تعجب اولدن زیاده تعجبی موجب اولان فعل : اکتب به == نه عجب یازدی .

فعل لازم == مفعول به آلمیان فعل .

فعل ماضی == برایشك کچمش زمانده وقوعنی بیلدیرن صیغه .

فعل متعدی == مفعول به آلان ، فاعلك فعلی آخره تجاوز ایدن فعل .

فعل مفرد == یالکز برشخص ویا بر شیئه دلالت ایدن فعل .

فعل مثبت == کندوسنده ادات نفی بولنمیان فعل .

فعل مجهول == فاعلی معلوم اولمیان فعل .

فعل معلوم == فاعلی معلوم ومعین اولان فعل .

فعل منفی == کندوسنده ادات نفی بولنان فعل .

فعل مضارع == هم حاله ، هم مستقبله دلالت ایدن صیغه : کلیرم ، کیدرم .

فعل مرکب == بر فعل اعانه ایله برلشه‌رك کلمهٔ واحده حکمنه کیرن فعل .

فعل التزامی == امر حاضرك نهایتنه ه‌لم ، ه‌سك ، ه‌سکز .. علاوه‌سیله تشکیل اولنان فعللر : یازه‌یم ، چکه‌سك .

فرع فعل == اساساً فعل اولمدقلری حالده مصدرلردن یاپیلان کلمه‌لرکه : اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبهه‌دن عبارتدر .

فعل تعجیلی == (ویرمك) ماده‌سیله ترکب ایدن فعللر : یازی ویردم ، آلیویردك .

فعل اقتداری == (بیلمك) ماده‌سیله ترکب ایدن فعللر : یازه‌بیلدم .

فعل مقارب == (یازمق) ماده‌سیله ترکب ایدن فعللر : دوشه‌یازدم .

فعل اعانه == ایدی ، ایمش ، ایسه لفظلری .

صله فعللری == تعلیل بیان ایدن فعللر .

فعل وجوبی == امر حاضرك نهایتنه (ملی) علاوه‌سیله تشکیل ایدیلان صیغه‌لر : یازملی‌یم .

فعل روایت == کچمش زمانده اولمش وفقط متکلمجه یالکز ایشیدلمش اولان بر ایش افاده ایدن فعللر .

فعل حکایه == کچمش زمانده اولمش ومتکلمجه کورلمش اولان بر ایش افاده ایدن فعللر .

فعل شرطی == برایشك وقوعنی دیکر بر شیئه شرط قیلمق ایچون استعمال ایدیلان صیغه .

فعل منعکس == (طب) بر تأثیر خارجیدن منبعث حرکات غیر اختیاریه .

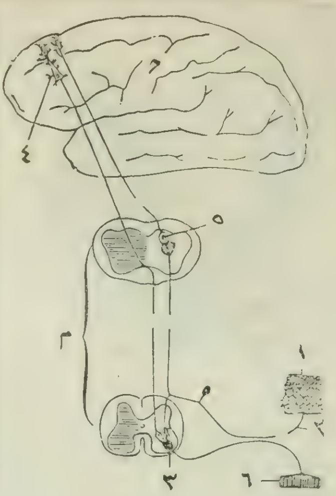

(فعل منعکس)

۱ ـ نقطهٔ عزیمت (حس) . ۲ ـ عصب حسی . ۳ ـ نورون محرك محیطی . ٤ ـ نورون محرك مرکزی . ٥ ـ نورون حسیٔ مرکزی . ٦ ـ نقطهٔ وصول (قابلیت حرکت) . م ـ نخاع شوکی . ث ـ دماغ .

فاء الفعل == (صرف) فعل عربینك برنجی حرف اصلیسی (فعل) دهکی (ف) کبی .

عین الفعل == (صرف) فعل عربینك ایکنجی حرف اصلیسی (فعل) دهکی (ع) کبی .

لام الفعل == (صرف) فعل عربینك اوچنجی حرف اصلیسی (فعل) دهکی (ل) کبی .

بالفعل == اصالةً ، وکالت صورتیله اولمیه‌رق § ایش ایله .

فعلاً == حقیقتده ، ایش ایله ، اعتباری اولمیه‌رق .

فعل شنیع == زنا .

فعل مذموم == کوتو ایش .

فعله کتیرمك | **قوه‌دن فعله چیقارمق** | == متصور اولان بر امری اجرا ایتمك ، وجوده کتیرمك ، ایشلمك .

§ عملیت ، اجراآت ، کیفیت ، امر .

فعل رؤیت == (طب) کورمك امر وکیفیتی .

فعل هضم == (طب) کیفیت هضم .

بسیط الفعل == (ماکنه) پیستونی یالکز سطح اعلاسی جهتندن بخارك تأثیرینی اخذ ایدوب یوقاری دوغری حرکتی بر جسم ثقیل اعانه‌سیله حصوله کلن ماکنه .

مضاعف الفعل == (ماکنه) پیستونك هرایکی وجهی مناوبةً بخارك تحت تأثیرنده بولنان ماکنه . (وات ماکنه‌سی) .

فعلی == فعله منسوب || فعلاً وحقیقةً اجرا اولنان .

فعلیات == فعلاً وحقیقةً اجرا اولنان ، قوه‌ده قالمیان شیلر || اجراآت || حرکات .

فغان [فا ، ـ] آوازهٔ استیمان ، فریاد :

« مؤثر برفغان اشتکادن دم اوروب کیتمش
کورنلرمی بوسقف بی‌ستون کهنه بنیادی »

و :

« بانك دست شتا قارباغدیردکن سینهٔ خاکه
فغانلر یوکسلیر زیر ترابدن جوی باکه »

فقدان [ع ، مص] یوق اولق ، یوقلق .

فقدان امکان == امکانسزلق .

فقرات [ع ، ـ] حکایه ، قصه معناسنه اولان (فقره) نك جمعی .

فقره [ع ، ـ] جملهٔ کلامیه . § کوچوك حکایه ، قصه . § (حقوق) قانون ونظامه ویا قواعد علمیه وفنیه‌یه متعلق کتابلرده (بند) ، (ماده) معناسنه کلیر . § (طب) عمود فقاری دنیلن و رأسدن ساقك نهایت خلفیه ویا سفلیه‌سنه قدر امتداد ایدن کمیکی (اوکوغه کمیکی) ترکیب ایدن مختلف العدد عظام صغیره وحلقویه‌دن هربری ـ که : بونلر یکدیکری اوزرینه موضوع ومتانتله مربوط ومتحرکدرلر .

فقریه == (حیوانات) عمود فقاریسی وبناء علیه جملهٔ عصبیهٔ مرکزیه‌سی اولان حیوانات شعبه‌سی ، زمره‌سی : حیوانات فقریه . (ثدیه ، طیور ، زاحفه ، ضفدعیه ، اسماك) .

غیر فقریه == (حیوانات) قدید داخلیدن محروم اولان حیوانات زمره‌سی : حیوانات غیرفقریه (مفصلیه‌لر ، ناعمه‌لر ، شعاعیه‌لر) .

فقه [ع ، ـ] کرکی کبی بیلمك (العلم بالشیئ) § علم شریعت ، ادلهٔ تفصیلیه‌دن مکتسب اولان احکام شرعیهٔ فرعیه . § حفظاً فروع . § نفس انسانیه‌نك له وعلیهنده‌کی شیئی .

اصول فقه == ادلهٔ اجمالیه یقینه‌دن احکام شرعیهٔ فرعیه‌نك صورت استنباط واستخراجندن باحث اولان علم ـ که : بوندن غرض ادلهٔ اربعه‌دن احکام شرعیه‌نك استنباطنه تحصیل ملکه ایتمکدن عبارتدر .

فکار [فا ، ص] یاره‌لی ، مجروح ، آزرده .

دلفکار == مجروح الفؤاد ، قلبی یاره‌لی ، مکدر .

فکر [ع ، مص] دوشونمه ، تفکر ، ملاحظه :

« تقرر ایلیه‌جکدر حضور استقبال
سنك سلامت فکرك دیمك سلامت حال »

§ قوهٔ مفکره ، ذهن ، حظ . § دوشونیلن شی ، مطالعه ، رأی § اندیشه ، محترزانه دوشونمه . § نیت ، مقصد .

فکراً == فکر ایله ، تفکر صورتیله ذهناً .

فکرلی == فکر ورأی صاحبی اولان ، ایی دوشونن .

فکرسز == رأی وفکری ، مطالعه‌سی اولمیان ، ایی دوشونه‌مین .

فکری == فکره منسوب ومتعلق .

فکرت [ع ، ـ] فکر § تأمل :

« برخارقهٔ سمو فکرت
بر بارقهٔ علو فطرت »

و :

« اوپرلرده کونش مخمور فکرت بربریدکیم
طوغار سودالی آقشاملر نکاه واپسیندن »

فکن [فا ، ص] (افکن) مخففی .

فکنده [فا ، ص] (افکنده) مخففی .

فلاما [ج ، ـ] { Flama } مزراق ، سونکو اوجنه طاقیلان کوچك ویا کمی دیرکنه چکیلن ایچه اوزون بایراق ، باندیره .

فلامان [ج ، ـ] طمورذات الاجل الکفیه جنسندن آیاقلری زیاده‌سیله اوزون تویلری قرمزی بر حیوان اولوب سورو ایله طاتلی وطوزلی صو کنارلرنده یشارلر .

(فلامان)

فِلاوُطَه [ج ، ـ] (موسیقی) نیه مشابه برنوع چالغی (فلوت).

فلزلنمك == آغاج ویا چیچك فلز سورمك § نشو ونما بولمق ، یتشمك .

فِلورین [ج ، ـ] آوستریانك تقریباً اون غروش قیمتنده كموش بر سكه‌ی .

فِلوریَه [ت ، ـ] یشیللی ، صاریلی كوزل سسلی بر جنس قوش . § برنوع صاری چیچك ـ كه : ایلك بهارده بعض تارلالرده آچار .

فِلیغران [ج ، ـ] {Filigrane} بانقه وثیقه‌لری كبی ایچنده یازی كورینان كاغد .

فنجان [ت ، ـ] قهوه ، چای ایچمكه مخصوص كوچوك كاسه ، چناق .

فنجان بوركی == مدور الشكل بر نوع اینجه بورك .

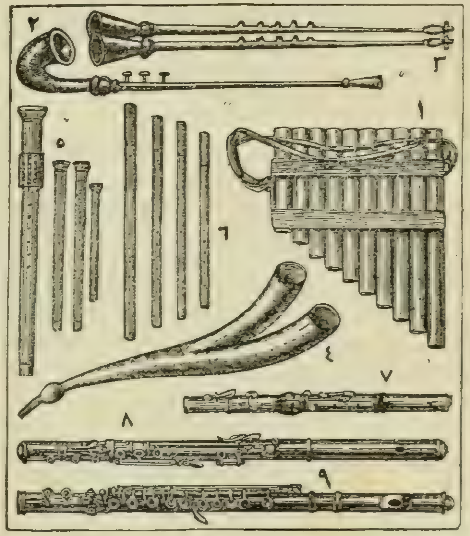

(فلاوطه)

١ ـ (پان) ، ٢ ـ منحنی ، ٣-٤ ـ مضاعف ، ٥ مستقیم وحاد (اون آلتنجی واون یدنجی عصرلر) ، ٦ ـ آلمان سیستمنده (اون آلتنجی اون یدنجی عصرلر) ، ٧ ـ بش آناختارلی (تولو) ؛ ٨ (دورنی) ، ٩ ـ بوئم (اسطوانی) .

(ژاپون فلاوطه‌سی)

فِلاشَری [ج ، ـ] (حیوانات) ایپك بوجكلرینه عارض اولان بر نوع بایغینلق علتی ـ كه : نتیجه‌سی موتدر .

فِلز [ع ، ـ] (معدنیات) قال اولنمامش معدن ، كولچه ، فلزات معدنیه .

فِلز [ت ، ـ] (نباتات) آغاجك سوركونی ، آغاج ، چیچك فداننی .

فنجانجی == فنجان وا كا مماثل شیلر صاتان آدم .

فِندق ـ فِندوق [فا ، ـ] قاتی وسرت بر قابوق ایچنده بولنان معروف یووارلاق میوه .

فندق آلتونی == سلطان احمد ثالث حضرتلری دورنده ضرب ایدلمش بر جنس زینت آلتونی .

(فندق)

فندق آغاجی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن بلوطیه فصیله‌سندن بذرلری ذوالغلاف بر شجیره‌در . سواحل معتدله وحاره‌ده بولنور . طربزون وكیره‌سون طرفلرنده كثرتله بولنور .

فندق ایچی == قبوغی چیقارلمش فندق .

فندق صیچانی == ذات الثدیانك قاضمیه فرقه‌سندن خانه‌لرده ایراث مضرت ایدن كوچك بر صیچاندر .

(فندق صیچانی)

آمریقاز فندق آغاجی == { هاماملی } ذات الفلقتین شعبه‌سندن هاماملیده فصیله‌سندن آمریقای شمالی‌یه مخصوص بر شجیره‌در .

(آمریقا فندق آغاجی)

فندق قیران == فندق وامثالی شیلری صیقیشدیره‌رق قیرمغه مخصوص دمیر قصقاج .

فندقجی == فندق صاتان ‖ مواعید كاذبه‌سی چوق اولان ، آلداتان دلبر .

فندق قوردی == (یووارلاقلقندن وطومبالاقلقندن کنایه اولەرق) نظری اوقشار برسمزلکده بولنان . (چوجقلرده استعمالی اکثردر .)

فِهرِس [ع ، س] و :

فِهرِست [فا ، س] برکتابك مشتمل اولدیغی ابواب و فصولی کوسترن مفردات جدولی .
§ اسامیٔ کتبی حاوی دفتر .

فهرست اوطەسی == شورای دولت دوائرندن صادر اولان مقرراتی حاوی اوراقی قید ومأمورینك وقایعنی تسجیل ایدن قلم .

فی [ع ، د] ادات ظرف وحرف جردر .

فی الاصل == اصلنده .

فی الجمله == خلاصۀ کلام ، نهایت .

فی الحقیقه == حقیقتده .

فی الحال == بو آنده ، درحال .

فی سبیل الله == الله یولنده .

فی مابعد == بوندن صکره ، بعدازین .

فی الواقع == واقعا ، حقیقةً .

فی نفس الامر == نفس الامرده ، حقیقتده .

فی یومنا
فی زماننا } == کونمزده ، زمانمزده .

§ محرراتده تاریخلرك اولنه قونیلور اشارتدر : فی ٨ تشرین اول سنه ٣٢٢

فی [ع ، -] بدل ، بها ، قیمت . [جمعی (فیأت) در . بو کلمه مولداتدر . و - فانك فتحەسیله - حال خراج وغنیمت معناسنه کان (فیء) دن مأخوذ اولمق ملحوظدر .]

فیأت [ع ، د] بها ، بدل معناسنه قوللانیلان (فی) نك غلط اولەرق مستعمل جمعیدر .

فیچی [ت ، -] صو ، سرکه وسائره وضعنه مخصوص ، اورتەسی شیشکین ، اوردی چنبرلی تخته قاب . واریل .

فیچی دیبی == میخانه کوشەسی .

فیدَه [ت ، -] تخمدن بتشدریلوب تکرار دیکلمك اوزره چیقاریلان سبزه فدانی .

فیدەلەمك == سبزه فدانی یامدیقدن چیقاروب دیکر محله دیکمك .

فیردوندی [ج ، -] (بحریه) زنجیرلرك غامبا المسنی [بورولوب طولاشمسنی] منع ایچون استعمال اولنور آلت . پلانقه فلاوطەلرینك طولاشمسنی منع ایچونده غانجەلری فیردوندی ترتیبنده اعمال اولنور .

(فیردوندی)

ا - فیردوندلی ونجه . ب - فیردوندیلی چیفته زنجیر (قره‌مرسل) . ح - فیردوندیلی ودمیر صاپانلی طورنه .

(تامبوراتانك فیردوندیسی)

فیروز [فا ، ص] { پیروز کلمهٔ فارسیەسندن معربدر . } سعید ، مسعود ، خرم .

« هر کوشەده بر صباح فیروز
هر غنچەده بر لقای نوروز »

§ منصور ، مظفر .

فیروز بخت == مسعود ، نیك بخت .

فیروز مندی == غلبه ، ظفر .

فیروزَج [ع ، س] فارسی پیروزەدن معربدر . (پیروزه) ماق .

فیروزَه [فا ، س] کوك رنکنده ذی قیمت بر طاش (پیروزه) .

فیروزه فام == فیروزه رنکلی .

فیروزه رواق == آسمان .

فیزیولوژی [ج ، -] ویا :

فیزیولوجیا [ج ، س] (Physiologie) اعضای داخلیه وخارجیهٔ بدنك هر برینك وظائفندن بحث ایدن علم : علم منافع الاعضا ، علم وظائف الاعضا .

فیك [ت ، -] یبان بوکرجەسی ، آق بوزجاق .

فیل [ع ، س] حیوانات ثقریه شعبەسندن ، ذات الثدیا صنفندن ، ضخیمة الجلد قبیلەسندن ، خرطومیه جنسندندر . قولاقلری بیوك . بورنی خورطوم شکلندەدر . ایکی نوعی اولوب

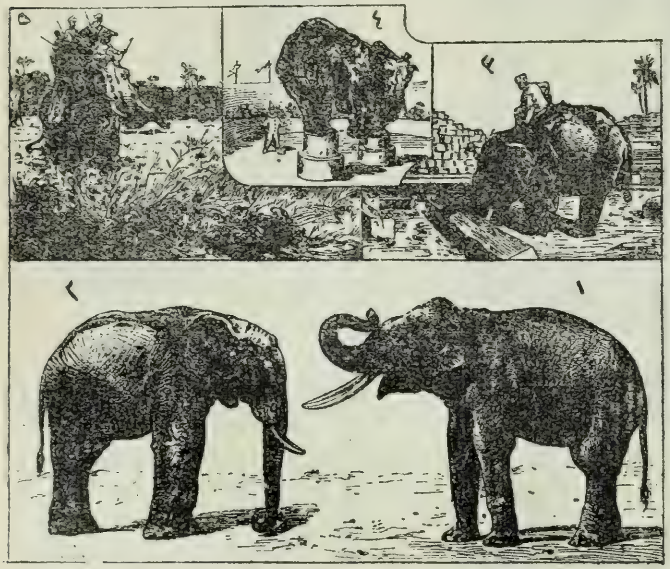

(فیل)

١ - آفریقا فیلی . ٢ - آسیا فیلی . ٣ - تعلیملی فیل . ٤ - آوستریا فیلی . ٥ - نقلیاتده مستخدم فیل .

آفریقا وآسیاده بولنور . عظم مداهەلری اولان دیشلری طبابت وصنایعده مستعملدر .

فیلجی == فیل تربیه ایدن آدم ، فیله باقان .

فیل دیشی == بو حیوانك آلت مداهەسی

اولان اوزون وبیوك دیشلرکه : پك خالص کمیك اولدیغندن صنایعده مستعملدر .

داء الفیل = (طب) بالدیرك فوق العاده شیشمسنی موجب برمرض .

فیل محمودی = (حیوانات) نسلی منقرض اولمش آره صره قطب شمالی بوز کتله‌لری میانده مستحاثاتنه تصادف ایدیلیر ازمنهٔ قدیمه حیواناتندن بری .

فیلاتو [ج ' س] (Filet) قویون ویا صغیرك آرقه کمیکنك ایکی یاندن چیقاریلان اوزون ات پارچه‌سی .

فیلادور [ج ' ـ] (بحریه) اطرانلی اینجه خلاط .

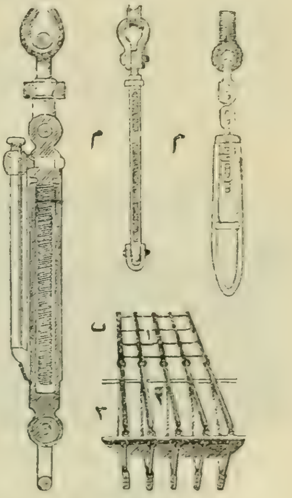

(فیلادور)

م چارمیخلرك ربطنده مستعمل مختلف شکلده فیلادور ترتیباتی . ب چارمیخ . ١ ـ اسقالاریه . ٢ ـ فیلادور . ٣ ـ پالاسرته ٤ ـ لاندا دمیرلری .

فیلو [ج ' ـ] (Flotte) دونانما § قوهٔ بحریه .

فیلت [ج ' ـ] (بحریه) اسقاندیلده بویدن بویه هیچ برتخالف اولمیان صیغ صو .

فیلدوقوز [ج ' ـ] (Fil-d'écosse) (اسقوچیا ایپلکی) اینجه وخاص ایپلکدن طوقونمش منسوجات .

فیلوقسرا [ج ' ـ] (Phyloxera) اوزوم کوتوکلرینك کوکنه عارض اولەرق باغلره خسار عظیم ایراث ایدن خرطوملی ' خرده بینی برحیوانجق . منشأی امریقا ولان بوحشره آصمه‌لرك کوکلرینه خرطومنی صوقار وعصارەسنی امەرك قوروتور آصمه‌لرك کوکلری زیتون یاغی ایله یاغلانیرسه فیلوقسرالی بر درجه‌یه قدر تلف ایدر . آصمه‌لرك کوکلرنده صارمتراق رنکده‌کی لکه‌لر بوحشره‌لردر .

فینو [ج ' ـ] (Fino) (کوپك) ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن فرنکلرك اعتبار ایتدکلری اوزدی وباشی اوزون تویلرله مستور کوچك برکوپك .

(فینو کوپکی)

فیمابعد [ع ' ـ] بوندن صکره ' بوندن بویله ' بردها .

فیونغو [ج ' ـ] قادینلرك وچوجقلرك باشلرینه والبسه‌نك یاقیشیق آله‌جق یرلرینه صورت مخصوصه‌ده تنظیم ایدیلان سوس .

(فیونغو)

فیه [ع ' ضمیر] (فی حرف جریله ضمیردن مرکبدر) اونده ' آنده آکادائر .

مفعول فیه = ظرفیت بیان ایدن مفعول .

منازع فیه = منازعه‌لی .

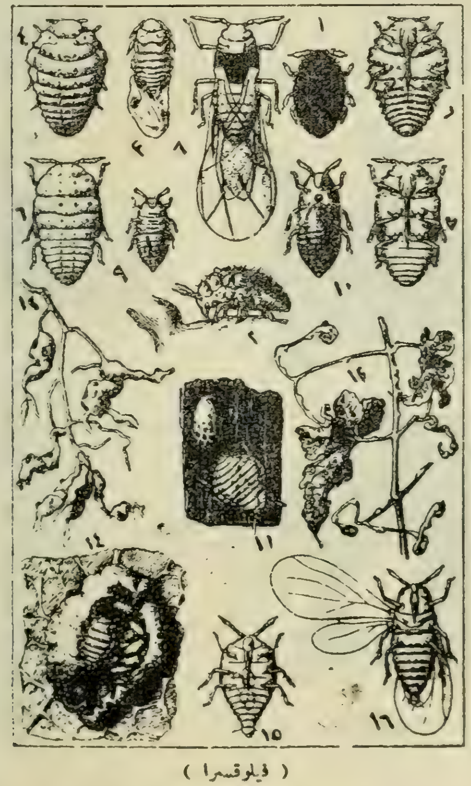

(فیلوقسرا)

١ ، ٢ ـ رادیسیقول . ٣ ـ قیش یومورطه‌سندن چیقمقده اولان حشیره . ٤ ، ٥ ـ یتشمش برفیلوقسرانك اوقانی وتحتانی منظره‌سی . ٦ ، ٧ ـ شفیره حالنده آلت واوست منظره‌سی . ٨ ـ قادلی دوره‌سی . ٩ الی ١١ ـ دورهٔ تناسلی . ١٠ ـ قبل التبییض بر دیشی فیلوقسرا . ١١ ـ بعد البیض دیشی فیلوقسرا . ١٢ ـ بر آصمه چوبوغنده بیوداش حشیره‌لر . ١٣ ـ برمازو داله عارض اولمش فیلوقسرالرك بیوداش منظره‌سی . ١٤ ـ برمیشه مازوسی اوزرنده غایت بیوداش اوله‌رق کوریلان فیلوقسرالر . ١٥ ، ١٦ ـ میشه فیلوقسرالری (قنادسز ـ قنادلی)

فاء مضمومه

فُتادَه [فا ، ص] دوشکون ، دوشمش ، مبتلا ، بیچاره معناسنه اولان (افتاده)نك مخففی .

فُتان [فا ، ص] دوشن § دوشه‌رك معناسنه کلن (افتان) مخففی .

فُتوَّت [ع ، مص] سخا ، کرم ، احسان § مروت :

« بودر سرمایهٔ اصل فتوت
دم فرصتده ایتمکدر مروت »

فتوتلو = ملکیه‌ده رتبهٔ رابعه وخامسه اصحابنه وعسکریه‌ده یوز باشیلر ایله قول اغالرینه مخصوص عنوان والقابدر .

فتوتمند = صاحب فتوت اولان ، مروتلی § سخی ، کریم .

فُتوح [ع ، س] (فتح) ك جمعی . [(فتوحات) دخی بونك جمعیدر .] § ظفر ، نصرت § قلب ایله علم لدنی‌یی کشف واظهار § مرحمت الٰهیه ، نعمت روحانیه :
روح پرفتوح .

فُتوحات [ع ، س] (فتح) ك جمع‌الجمعی ، یعنی فتوحك جمعی . نصرتلر ، ظفرلر . ضبط واستیلای ممالك اعتباریله موفقیات عظیمه .

« صلاح‌الدین که : متشبث اولدیغی فتوحاتی اکمال ایتدیکی صره‌ده حادثه‌یی خبر آلمسی اوزرینه یانده بولنان عسکرله قلعه‌نك امدادینه شتاب ایتمشدی . »

فُتور [ع ، مص] ضعف ، سکون ، کوشکلك ، قرسزلك :

« بویله صعوبت هنکاملرنده مجزه‌نك کاری فتور واعالینك ایسه تحری اولدیغندن فاتح بر زمان خلیجك زنجیرینی قیرمغه چاره آرارقده . . . . »

فتور رؤیت = ضعف بصر .
§ یأس ، نومید :
« ساغرامیدمی سنك فتور ایتدی شکست »

بلافتور = فتورسزجه ، پرواسزجه ، آلدیرمیه‌رق ، صوغوق قانلیلقله .

فُجاءَه [ع ، ص] آنسزین ، بردن‌بره اولان .

فجاءة اولمك = ظاهری بر مرض اولمقسزین بردن‌بره ختم انفاس حیات ایتمك .

فُجّار [ع ، س] معاصی ایله متصف ومشتغل معناسنه کلن (فاجر) ك جمعی . کناهکارلر .

فُجور [ع ، مص] طریق حقدن رجوع ، ارتکاب معصیت ، فحشیات : فسق وفجور .

فجور القرابه = شرعاً نکاح دوشمین یقین اقربا بیننده اجرای زنا .

فُحش [ع ، س] حدی تجاوز § کوتولك § آداب وناموس وعرضه مخالف حرکات . [جمعی : (فحشیات) کلیر .]

فُحول [ع ، س] (فحل) ك جمعی . فضل وکمال جهتیله امثالنه فائق اولانلر ، متحیزان ، سرآمدان :
فحول علما ، فحول شعرا :
« وار ایسه شبهه‌ك اکر اور عك تجربه‌یه
ایشته لوح ، ایشته قلم ایشته کتب ، ایشته فحول »

فُرجَه [ع ، س] یاریق ، ایکی شی بیننده‌کی آچیقلق . § وقت فرصت : فرجه یاب دخول ، فرجه یاب خروج .

فُرس [ع ، س] ایران وایرانیلر . [تاریخ قدیم تعبیراتندندر .]

فرسی = فرسه منسوب .

فُرسان [ع ، س] (فارس)ك جمعی .

فُرصَت [ع ، س] نوبت § بر خصوصك اجراسنه مساعد وقت ، حال :

« عزمنده نصیب اولیدی فرصت
بر کونده کدا ایدردی شاهی »

§ استفاده‌یه مساعد وقت وحال .

فرصت جو = فرصت آرایجی ، آرایان .

فرصتیاب = فرصت بولیجی ، بولان .

فُرقان [ع ، س] حق وباطل بینی تفریق ایدن قرآن عظیم‌الشان :

« نه معالی ! معانیٔ فرقان
حسن اخلاق آنکله بولمه‌ده آن »

یوم‌الفرقان = بدر غزاسی .

فرقانی / **فرقانیه** = قرآن کریمه منسوب ومتعلق : احکام فرقانیه .

فُرو [فا ، ص] آشاغی .

سرفرو ایتمك = باش اکمك ، مطیع ومنقاد اولمق .

فرومانده = آشاغیده ، کریده قالمش اولان ، عاجز .

فرومایه = حسب ونسبی آشاغی اولان ، صویسز ، بد طینت .

فرونهاده = طرح وتنزیل اولنمش .

فُروخت [فا ، س] (فروختن) مصدرندن صیغهٔ ماضی . صاتمه ، صاتیش .

فُروز [فا ، ص] (افروز)ك مخففی اولوب پارلادان ، تنویر ایدن معناسیله دائما ترکیبله قوللانیلور .

انجمن فروز = مجلسی رونقلندیرن ، شنلندیرن .

جهان فروز = جهانی تنویر ایدیجی ، ایدن .

خاطر فروز = خاطره ، کوکله فرح ویریجی ، ویرن .

دلفروز = دیله شوق ورونق ویریجی ، ویرن .

کیتی فروز = دنیایی تنویر ایدن .

فروزان = پارلایجی ، پارلایان ، پارلاق :
« آفتاب آفلسه‌ده مغرب فروزاندر هنوز »

فروزنده = پارلادان ، تنویر ایدن .

فُروسَت و :

فُروسِیت [ع ، س] آت یتشدیرمك علمی § آته بینمك اصولی .

فُروش [فا ، ص] (فروختن) ماده‌سندن اسم مصدر اولوب صاتیجی ، صاتان معناسنه اولدرق ترکیبله مستعملدر .

خودفروش = کندینی بیوك کوسترمك ایسته‌ین ، انانیتلی .

« ینه چهره‌ك لطیف وجاذبه پوش
دائما ساحرانه خود فروش »

معلومات فروش = کندینی معلوماتلی کوسترمك ایسته‌ین .

می فروش = میخانه‌جی .

فُروش [ت ، س] (معماری) بنانك صاچاق وطاوانلرینه یاپیلان اویمه‌لی زینتلر : صچاق فروشلری ، طاوان فروشی .

فُروض [ع ، س] (فرائض) میراثده تقدیر ایدیلن حصه‌لر .

فروض مقدره = (فرائض) علم فرائضده شو آلتی مقدار :
نصف ($\frac{1}{2}$) ، ربع ($\frac{1}{4}$) ، ثمن ($\frac{1}{8}$) ، ثلثان ($\frac{2}{3}$) ، ثلث ($\frac{1}{3}$) ، سدس ($\frac{1}{6}$) .

فُروع [ع ، س] (فرع)ك جمعی . { بونك جمعی اولدرق (فرعات) دخی مستعملدر . } داللر ، بوداقلر ، برشیئك ماسندن منبعث قسملری .

فُرُونْ [ت ، س] بر كنارنده ويا آلتنده آتش ياتوب ايچنده اكمك وسائره پيشيريلن محل مخصوص .

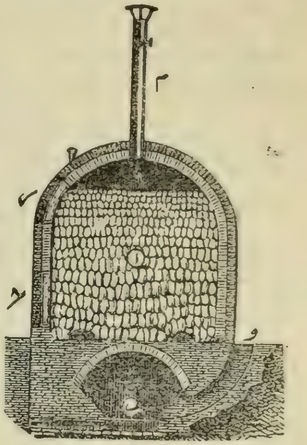

(آلچى فرونى)

١ ـ آلچى طاشلرى . و ـ اوجاغك املاسنه مخصوص مجراسى . ف ـ اوجاق . م ـ باجه . ر ، ح ـ آلچى طاشلرينك املاسنه مخصوص قپو .

١ ٢

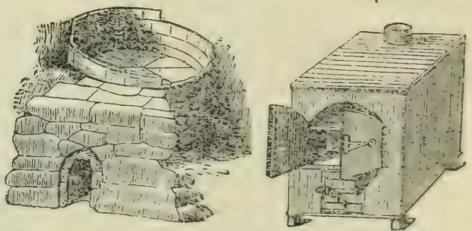

١ـ اسكی رومالیلرك چوملكجی فرونی . ٢ـ باسمه‌جی فرونی .

فُرُوعات [ع ، س] (فرع) ك جمع الجمعى . يعنى (فروع) ك جمعى .

فُرُوغْ [فا ، س] نور ، ضيا ، شعله ، آب وتاب : فروغ آفتاب .

« ياشا بيكار ياشا اى آفتاب آسمان پايه
فروغ عدلك اولسون منتشر آفاق دنيايه »

فُرُوقْ [ع ، س] باشقه‌لق معناسنه اولان (فرق) ك جمعى .

فُرُومايَه [فا ، ص] بد اصل ، صويسز ، اصلى آلچاق آدم .

فُرُوزْ [فا ، ص] آرتيريجى معناسنه اولان (افزود) ك مخففى .

محنت فزود = محنت آرتيران .

فُزُونْ [فا ، ص] زياده ، فضله ، چوق معناسنه اولان (افزون) ك مخففى .

فزونى = زياده‌لك ، فضله‌لق ، كثرت (افزونى) .

فزونتر = پك چوق ، پك زياده .

فُسْتُقْ [ع ، س] ☜ (فِستق) .

فُسْحَتْ [ع ، مص] كنيشلك ، وسعت ، آچيقلق .

فسحت‌سراى = سراى عظيم .

فسحتكده = محل واسع :

« فسحتكدهٔ سپهر ايچنده
درياى ضياى مهر ايچنده »

فُسُرْدَه [فا ، ص] طوكمش ، جامد معناسنه اولان (افسرده) نك مخففى .

فسرده دل = يوركى طوكمش ، حسسز .

فُسُوسْ [فا ، س] ايواه ، يازيق ، حيف معناسنه اولان (افسوس) ك مخففى .

فُسُونْ [فا ، س] (افسون) ك مخففى ، سحر .

فسونكر = ساحر ، محيل § اوفوروكجى ، عزيمت خوان .

فُصَحاءْ [ع ، س] (فصيح) ك جمعى . فصحاء عرب .

« اوبله بر معجزهٔ غرا كيم
آنى لال اولدى كورنجه فصحاء »

فُصُوصْ [ع ، س] يوزوك طاشى معناسنه اولان (فص) ك جمعى .

فُصُولْ [ع ، س] (فصل) ك جمعى : فصول كتاب ، فصول لطيفه .

فصول اربعه = بهار ، ياز ، كوز ، قيش موسملرى .

فُضَلاءْ [ع ، س] (فاضل) ك جمعى .

فُضُولْ [ع ، س] لزومسز ، فضله شى ويا سوز .

ابوالفضول = لزومسز ، فضله ، مناسبتسز سوز سويلين .

فضولاً = اصولسز ، حقسزارله‌رق ، بلا اذن شرعى || تجاوزكارانه .

فضولى = بوش بوغاز ، مالا يعنى ايله مشتغل ، حددن ، وظيفه‌سندن خارج سوز سويلين § بغير اذن شرعى آخرك حقنه تجاوز ايدن .

§ شعراى عثمانيه‌دن برى (لغتچهٔ اعلامه مراجعت) .

فُطُورْ [ع ، س] منطار . ☜ [منطار]

فُطوغْراف [ج ، س] ☜ [فوطوغراف]

فُقّاعْ [ع ، س] شربت .

فُقَراءْ [ع ، ص] (فقير) ك جمعى ايسه‌ده محاوراتمزده اكثريتله مفرد مقامنده قوللانيلير .
☜ [فقير]

فقرالق = فقيرلك ، يوقسوللق .

فقرا ايكده‌سى = (دلبهٔ سودا) ذات الفلقتين شعبه‌سندن شقيقيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(فقرا ايكده‌سى)

فُقَهاءْ [ع ، س] فقيهك جمعى : فقهاء حنفيه .

فُكاهَتْ [ع ، س] لطيفه ، مزاح .

[جمعى : (فكاهات) كلير .

فُكَنْ [فا ، ص] (افكن) ك مخففى .

« كشاده سينه بولوطلرله سوسله‌ن كوكدن
لب وداعى نهارك زمينه بوسه فكن »

فُلانْ [ع ، س] تعميم صورتيله قصد اولنان شخص ويا شى § اسماى اعلامدن كنايه § و سائره وقس عليه البواقى § اسمى ذكر اولنمق ايستنلمين شى ويا شخصه اشارت § شخص غيرمعين .

فلان ابن فلان == فلان کیمسه‌نك اوغلی فلان ، اشخاصك کنیه‌سیله چاغرلمسندن کنایه .

فلانجه == غیر معین بر شخص .

فَلْس [ع ، س] باقر سکه ، منقر § علی الاطلاق آقچه ، پاره ، پول ، نقد .

فلس احمر == قزل منقر . [جمعی : (فلوس) کلیر .]

فُلْفُل [ع ، س] هندستانك محصولات مبذوله‌سندن وذات‌الفلقتین شعبه‌سندن فلفلیه فصیله‌سنه منسوب یاپراقلری آجی ، معطر ومنبه مطبوعاتده مستعمل بر نبات : بیبر ، قره بیبر انواعی واردر .

(فلفل)

فلفل طویل == (اوزون بیبر) ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن فلفلیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(فلفل طویل)

دار فلفل == قره بیبرك اوزونجه بر نوعی .

فُلْك [ع ، س] گمی ، سفینه § صندال ، قایق [فلکه ویا فلوقه تعبیر بحریسی بو کلمه‌دن مأخوذدر]

فُلورجین [ت ، س] (حیوانات) عصافیر مخروطی المنقار فرقه‌سندن اسپنوز نوعندن بر قوش اولوب باشی وغاغاسی آندن دها بیوکجه‌در .

(فلورجین)

فُلوس [ع ، س] باقر سکه ، پاره ، پول معناسنه اولان (فلس) ك جمعی .

فُلوق [ج ، س] (بحریه) گمیلرده جیوادره‌نك اوزوینه چکیلن مثلث لشکل یلکنلر .

فُلوقه [ج ، س] (بحریه) { عربی (فلك) دن مأخوذدر . } کوکرته‌سز صندال ، گمی صندالی .

فُنْدُق [ع ، س] ☛ [رِفندق] .

فُنون [ع ، س] (فن) ك جمعی .

ذوفنون == صاحب فنون ، فنون عدیده‌یه واقف .

فُؤاد [ع ، س] قلب ، دل ، کوکل .

روشن فؤاد == منورالقلب .

مجروح الفؤاد == قلبی یاره‌لنمش ، مکدر ، مغموم .

مسرور الفؤاد == قلبی مسرور اولان ، مسعود .

فؤادی } **فؤادیه** } == فؤاده ، قلبه منسوب ومتعلق ؛ جان وکوکلدن اولان ، قلبی ، صمیمی .

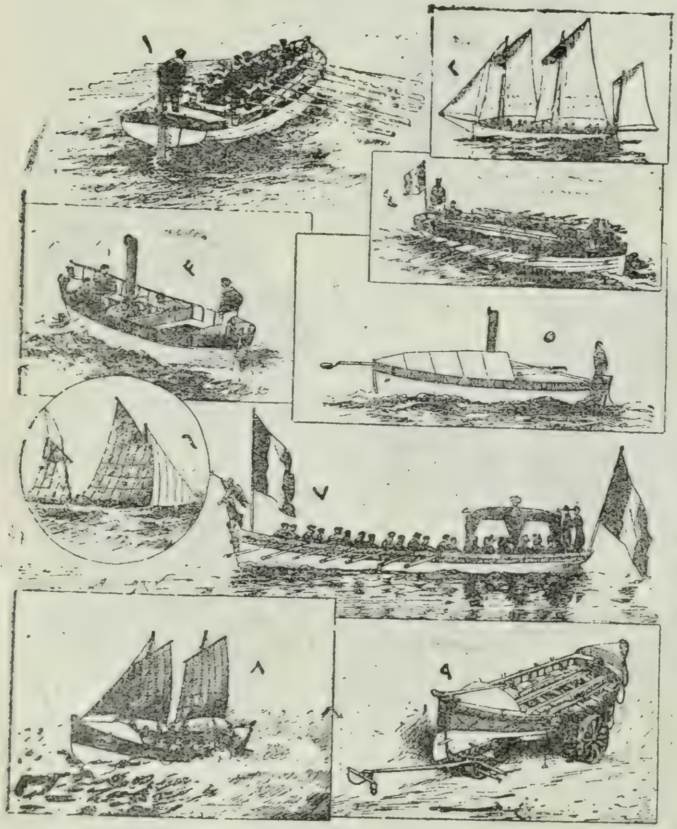

(فلوقه)

١ ـ یدی چیفته فلکه . ٢ ـ آشیرمه وبوجوروم یلکنلی فلکه . ٣ ـ کوچك استمبوط . ٤ ـ حرب ایچون تسلیح اولنمش فلکه . ٥ ـ طورپیل فلکه‌سی . ٦ ـ بالق صیدینه مخصوص فلکه . ٧ ـ سلطنت فلکه‌سی . ٨ ـ آشیرمه یلکنلی تخلیصیه فلکه‌سی . ٩ ـ آرابه‌سی ویا قیزاغی اوزرینه اوطورتلمش تخلیصیه فلکه‌سی .

فواق [ع ، ا] انجقریق § جان چکشمه ، احتضار .
§ (طب) صدر ایله بطنی تفریق ایدن حجابك تقلصات تشنجیه‌سنه وبعضاً معده‌نك تقلصاته دینور .

فوته [فا ، ا] پشتمال .

فوچی [ت ، ا] ☞ [ریچی] .

فوده [ت ، ا] عمارتخانه‌لردن ویریلن پیده کبی بر نوع اتمك .

فوده‌جی = عمارتخانه‌نك اتمکنی یاپان ویا کزدیروب توزیع ایدن .

فوزچه [ت ، ا] ☞ [رفچه] .

فورس [ج ، ا] (بحریه) سفن حربیه‌دن برینك اچنده ارکان بحریه‌دن برینك وسفائن تجاریه‌ده علی‌العموم بیوك رتبه‌لی برذاتك بولندیغنه علامت اولمق اوزره — او ذاتك رتبه‌سنه کوره — چکیلن بایراق : فورس چکمك .

فورطنه [ج ، ا] کورولتی ایله اسن شدتلی روزکار .

(فورطنه‌یه طوتلمش کمی)

فورکته [ج ، ا] محروانده قیرکته دیلان و نسوان طرفندن صاچلری طوتمق ایچون قوللانیلان ماشه کبی چتال کوچك کل .

فورمه [ج ، ا] (Forme) شکل ، صورت ، هیئت § مطبع کتابك بردن باصلمش هر طرفه‌سی ، هر جزؤنك مقدار صحائفی § بر ترتیبده باصیله‌جق صحیفه قالبلرینی صیقشدیرمغه مخصوص دمیر چرچیوه .
§ (بحریه) قیزاقده انشا اولنان کمیلرك اطرافنه موضوع دستك باشلرینك آلتنده‌کی قوشاقلر .
§ (بحریه) مجتمعاً حرکت ایدن سفن حربیه‌نك آلدیغی وضعیات مختلفه .

فوسفاتین [ج ، ا] (طب) فوسفاتلی کلسی ملحی حاوی بر دقیق اولوب چوجوقلره کمیکلری قوتلندیرمك اوزره ویریلیر . مشهوری فوسفاتین فالیه‌ر .

فوسفور [ج ، ا] (کیمیا) اجسام بسیطه‌دن یانمغه غایت مستعد ومولدالحموضه‌یه شدتله حریص اولمسندن طولایی هوانك نمامنده (ظلمتده) مضئ اوله‌رق محترق صاریتراق برماده که : صنایعده کبریت ومواد ناریه سائره اعمالنده مستعملدر . [کمیکلرك ترکیبنده بولنان بو عنصر طبابتده دخی کثیرالاستعمالدر .]

قرمزی فوسفور = (کیمیا) عادی فوسفورك ازوت داخلنده و (۱۷۰) درجه حرارتده تسخین ایدلمسندن حاصل اولان فوسفور .

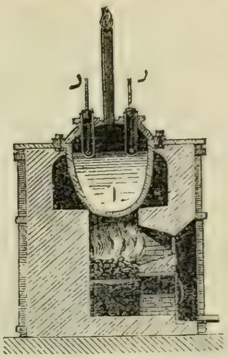

(عادی فوسفورك قرمزی فوسفور حالنه کچمسنه مخصوص جهاز)
ا ـ فوسفورك تسخین اولندیغی محل . د ، د ـ میزان‌الحراره .

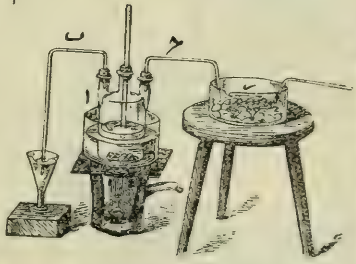

(مایع حالنده مولدالماء فوسفور استحضاری)
ا ـ فوسفورکاس وصویی حاوی شیشه ، ح ـ فوسفور بخارلرینك خروجنه مخصوص انبوب ، ر ـ فوسفورك تکاثف ایتدیکی مبرد ، ب ـ انبوب امنیت .

حامض فوسفور
حامض فوسفوری
حامض تحت فوسفوری
} (کیمیا) فوسفورك مولدالحموضه ایله مختلف نسبتلرده امتزاجندن حصوله کلن مختلف مرکباتی .

بلاماء حامض فوسفور = (کیمیا) فوسفور مرکباتندن بیاضمتراق ، ثلجی بر جسم صلب اولوب صویه وضع اولندقده حرارت نشر ایدر وایصلق صداسنه مشابه سس چیقارر .

فوسفوری = (غلطدر) فوسفوره منسوب ومتعلق .

فوطوغراف [ج ، ا] (Photographe) پرتونویس ، ضیاواسطه‌سیله رسم آلمق اصول وصنعتنی بیلن آدم ، فوطوغرافیا ایله مشتغل کیمسه .

فوطوغرافیا = (حکمت) ضیاواسطه‌سیله حصوله کلن خیاللری برلوحه اوزرینه ثابت قلمق صنعتی [که : اولاً : بر باقر لوحه‌یی ضیادن متأثر اولان (ایود فضه) ایله ایچه طلا ایتمکدن ، ثانیاً : بو لوحه‌یی بر بیت مظلم درونده قویمقدن ، ثالثاً : جیوه بخاری واسطه‌سیله لوحه اوزرنده خیالی پیدا ایتمکدن ، رابعاً : لوحه اوزرنده رسمی ثابت قیلمق ایچون آنی تحت‌کبریتیت سود محلولنده بیقامقدن عبارتدر .]

فوطوغرافی = (حکمت) فطوغرافیا اصولیله چیقارلمش رسم ، صورت .

فوطوغرافیا ماکینه‌سی = (حکمت) فوطوغرافیا صنعتنی اجرایه مخصوص اولان آلت .

فوطوغراف آلمق = فوطوغرافیا اصولیله رسم چیقارمق .

فوطومتره [ج ، ا] (مقیاس ضیا) ضیانك شدتنی مساحه‌یه مخصوص آلت .

(فوطومتره)
۱ ـ واتستون فوطومتره‌سی ، ۲ ـ ترصد ایدیلن منحنیٔ شعاع .

فوطوفون [ج ، ا] (حکمت) اهتزازات ضیائیه‌یی اهتزازات صوتیه‌یه تحویل ایتمك صنعتی .

فوطه [فا ، ا] فوته ، پشتمال .

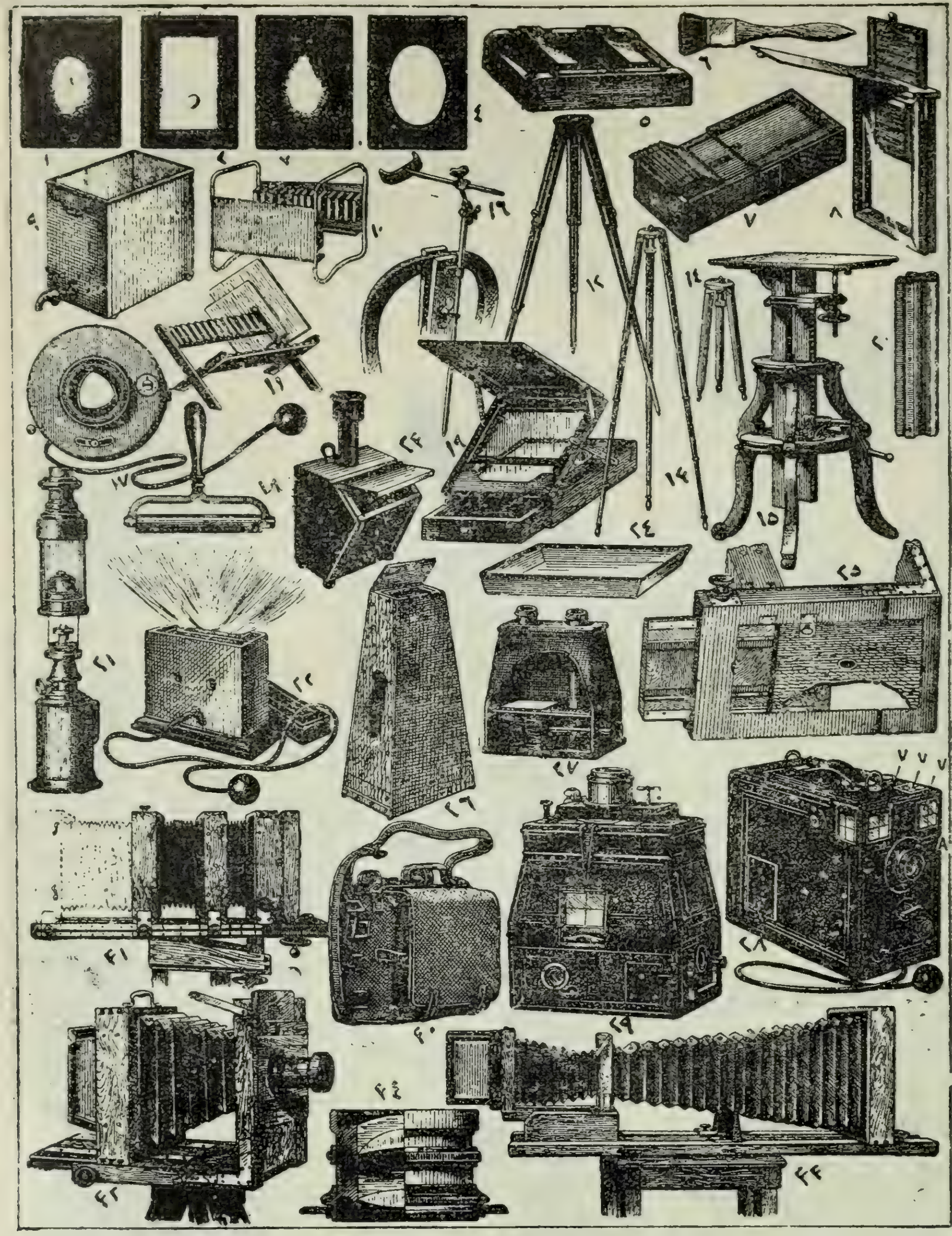

(فوطوغراف آلاتی)

۱ ، ۲ ، ۳ ـ دەغراداتور . ٤ ـ قاش . ٥ ـ قورنیزه . ٦ ـ فورچه . ۷ ـ بلاق صندوقجەسی . ۸ ـ بیت ظلم دوننده قوللانیلان
قورنیزه . ۹ ـ چینقو سماور . ۱۰ ـ چینقو صوزگچ . ۱۱ ـ اخشاب صوزگچ . ۱۲ ـ اخشاب سهپا . ۱۳ ـ معدنی سهپا .
۱٤ ـ آیاقلری یکدیکری ایچنه کیرمش معدنی سهپا . ۱٥ ـ آیاقلی دستگاه . ۱٦ ـ رأسی تثبیت ایدن منکنه . ۱۷ ـ اوپتوراتور .
۱۸ ـ قاوتشوقدن جلا اسطوانەسی . ۱۹ ـ دوبوش چکمجەسی . ۲۰ ـ پروولرك جلاسنه مخصوص . ۲۱ ـ لامبه . ۲۲ ـ مانیاز
لامبەسی . ۲۳ ـ غیر شفاف فنار . ۲٤ ـ کووت . ۲٥ ـ بیت مظلم تماتندن . ۲٦ ـ پوواتن مخروط . ۲۷ ـ فوطوغراف ماکنه ـ
سنك مقطعی . ۲۸ ـ دەتکتیو : ۷ ، ۷ ، ۷ ـ ناظم آینەلر ، A ـ اوبژقتیف . ۲۹ ـ چیفتەدوربینلی ماکنه . ۳۰ ـ فوطوغراف
جهازینی نقله مخصوص باوول . ۳۱ ـ اشکال متعدده‌یه مخصوص جهاز . ۳۲ ـ متحرك بیت مظلم . ۳۳ ـ آغراندیسمان جهازی .
۳٤ ـ عدسهٔ مرئیه‌نك مقطعی .

فُوغا [ج، س] طوپلرك آتشلنمسی قوماندهسی .

فُوق [ج ، س] (حیوانات) هم صوده هم قرهده یشار، رأسی كوپك باشنه مشابه ، آغزینك اطرافنده كدی كبی بیقلری، اوك طرفنده ایكی ال و هرالنده بشر پارمق موجود بر حیواندر . فوقلر قابل تأنیس و تربیهدر .

كبیرالانف فوق = (بورنی بیوك) ذات الثدیانك وحیدالمشیمه وحیوانات قیطیسهدن غایت جسیم بر نوع فوقدر .

(كبیر الانف فوق)

فُولْ [ع ، س] باقله § حبوباتدن نخوده مشابه برجنس سبزه .

فُولْمار [ج ، س] (Fulmar) دكز اوردكی نوعندن نواحی منجمدهیه مخصوص برجنس طیردر .

فُولاد [ع ، س] { فارسی (پولاد) دن معربدر . } چلیك .

فُولْقُون [ج ، س] (بحریه) اسقارمودلری بربرینه ربط ایچون مستعمل چوروپا اخشاب قوشاق .

فُولْلق [ت ، س] طاوقلرك یوردلادقلری یووه ، صپت .

فُولیكول [ج ، س] (Fuligule) طیور ذات الارجل الكفیهدن اوردك جنسنده برحیواندر . اوروپای جنوبی و آسیای وسطاده بولنور .

(فولیكول)

فُولْیا ـ فُولْیَه [ج ، س] ایلك بهارده آچار ، صاری ، لطیف قوقولو ، صوغاندن بیتیشیر بر چیچك .

فُومَهرُول [ج ، س] (Fumérolle) (طبقات) اراضی بركانیه قرحهلرندن خروج ایدن غازات .

فُونامْبُول [ج ، س] Funambule حیوانات قاضمه جنسندن سنجاب نوعندن آسیایه مخصوص برحیواندر .

(فونامبول)

فُونْدو [ج ، س] حصه سندی ، سهم ، اسهام عمومیه .

فُونْده [ت ، س] چالیق ، چالی اورمانی .

فونده‌لق = چالی ایله مستور محل ، كوچك اورمان § (بحریه) دمیر آتمق ایچون اوله چیقاریلوب حاضرلانان زنجیر .

(فوندهیه آلسته اولمش كمی دمیری)

م ـ غریوا متافورهسی ، ن ـ قاپون ، ح ـ غومه ، ه ـ طونوز قامچیسی ، ء ـ دمیر شهاندیرهسی .

فُونُوغْراف [ج ، س] (Phonographe) سسی حفظ ایدوب قودوقلنجه تكرار ایدن ماكنه ، بانكنویس (غراموفون) .

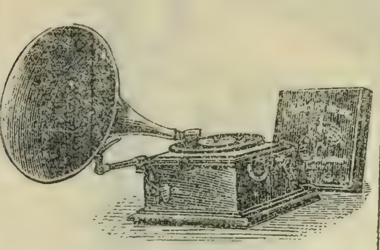

(فونوغراف)

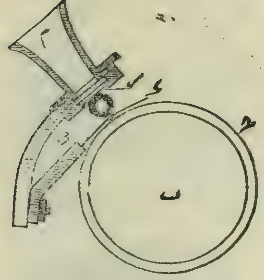

(فونوغراف مقطعی)

ب ـ قووان . ح ـ بالمومی كبی یومشاق ماده ایله مستور محیط اسطوانه . م ـ مدخل صدا . ر ـ مهتز زار . ق ، ء ـ ایكنه‌سنی استصحاب ایدن یای .

فُویا ـ فُویَه [ت ، س] الماس طاشلرینك آلتنه قونیلان اینجه ورق § ساخته‌لك .

فویاسی میدانه چیقمق = ساخته‌لكی ، حیله‌سی آكلاشلمق .

فویه ویرمك = سر صاقلایه‌مامق .

فُیُوض [ع ، س] (فیض) ك جمعی . [بونك جمعی اوله‌رق (فیوضات) دخی قوللانیلور .]

فُیُول [ع ، س] (فیل) ك جمعی .

ایكنجی جلدك ختامی

محرری : علی سیدی

رسملی

قاموس عثمانی

جلد ثالث

لسان عثمانیده مستعمل ترکی ، عربی ، فارسی واجنبی [۴۰,۰۰۰] کلمه‌یی وعلمی ، فنی ، ادبی ، صناعی وتجاری کافهٔ مصطلحاتی و [۱۰۰۰] ی متجاوز اسامیٔ خاصهٔ ممتازه‌یی حاویدر .

صاحب وناشری [مطبعه وکتبخانهٔ جهان] صاحبی

مهران

دار الخلافة العلیه

۱۳۲۷

[مطبعهٔ کتبخانهٔ جهان] باب عالی جاده‌سنده نومرو ۲۳

ق [ع ، فا ، ت ، حر] الفبای عربینك یکرمی برنجی والفبای ترکینك یکرمی دودنجی حرفیدر . ابجد حسابنده (۱۰۰) عددینه اشارتدر . صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شویله کوستریلور .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شوشکللرده ارائه ایدیلور :

ق .... ثلث

ق .... نسخ

ق .... اجازت

ق .... ریحانی

ق .... توقیع

ق .... جلی

ق .... دیوانی

ق .... رقعه

ق .... سیاقت

ق .... تعلیق

ق .... کوفی

ق .... شجری

قائد [ع ، ص] یدیجی ، یدکده چکیجی : قاعد فرس

قائدالجیش = قوماندان § اردویه رهبرلك ایدن آدم .

قائدالجبل = طاغك چیقندیسی ، برونی .

قائل [ع ، ص] سویلیجی ، سویلین : بو سوزك قائلی فلان کیمسه‌در § راضی ، رضا کوسترن :

« ای غمزه‌سی جانمك پناهی
هر جودیکه قائل اولدی کوکلم »

قائم [ع ، ص] آیاقده طوریجی ، طوران ، قیام حالنده بولونان § برینك یرینی طوتان ، یرینه کچن : قائم پدر ، قائم والده ، قائممقام § عمود : خط قائم § اکثر اوقاتنی نمازله کچیرن § بر ایشده ثبات ایدن .

قائمه = (قائم) ك مؤنثی || نقد مقامنده متداول کاغد : بانقه قائمه‌سی .

زاویهٔ قائمه = (هندسه) یکدیکرینی عموداً قطع ایدن ایکی خط مستقیم آره‌سنده‌کی (۹۰) درجه‌لك زاویه .

ارسالیه قائمه‌سی = (حقوق) مال کوندرن شخص ایله کراجی وکذلك مال کوندرن شخص ایله سپارشکار ، امانتجی وکراجی بیننده یاپیلان مقاوله سندی .

قائماً = آیاقده اولدیغی حالده ، آیاقده اوله‌رق || عمود وضعیتنده اوله‌رق || ییقلمامش اولدیغی حالده : خانه‌یی قائماً تعمیر ایتدی .

قائممقام = متصرفدن کوچك ملکیه مأموری || عسکریده بیکباشیدن بیوك ، میرآلایدن کوچك بر رتبه‌یی حائز ذات || وکیل .

قاآن [ع ، ص] چین ایمپراطورلرینك علم مخصوصی [(خاقان) ك معربیدر .]

قااوچوق [ج ، س] (کیمیا) فربیونیه و دقلیه فصیله‌سنه منسوب بعض آغاجلردن خفیفجه صورتده سیلان ایدن بر حامضدن معمول مواد .

قاب [ت ، س] ظرف ، محفظه ، غلاف § اوونی . § (کتاب حقنده) جلد § دوونه یمك قونیلان طاباق ، صحن .

قاب قاجاق = مطبخ وکیلار ادوات وارانیسی .

آیاق قابی = چورابدن ماعدا آیاغه کیلن شیلرك هربری .

صاغلام آیاق قابی دکل = نفاقدن ، مفسدتدن ، حیلەدن خالی دکل § عرض وناموسی شبهەلی اولان .

قابلی = قابی، جلدی، محفظەسی اولان .

قابنه صیغمامق = حدینی تجاوز ایتمك || بربردەطورەمامق ، حاشاریلق ، یا امزاق ایتمك || خیرسزلق کوسترمك .

قابجق = (قاب) مصغری || (نباتات) چیچك غنجه ایکن محفظەسی وآچلدقدن صکره آلتندەکی کاسەسی حکمندەاولان یشیل قسمی ، فص .

قابسز = قابی اولمیان || (کتاب حقنده) جلدسز .

قابْرانْ [ت ، ص] تنبل ، کوشك ، بطیء § آغاج کونوکی § برنوع اولچك .

قابِضْ [ع ، ص] قبض ایدیجی ، ایدن .

قابض ارواح = روحلرك قبضنەمأمور اولان عزرائیل علیەالسلام .

قابض مال = واردات وقفیەیی تحصیله مأمور آدم || تحصیلدار .

§ (طب) قبضلق ، پکلك ویرن ، انقباضی موجب اولان : ادویهٔ قابضه .

§ (طب) صیقان ، چکن : موادقابضه .

قابِلْ [ع ، ص] حضرت آدم علیەالسلامك اولادندن بری § قبول ایدیجی ، ایدن § مستعد ، سخن شناس § چوجق تولیدی فنی بیلن ، ارکك ابه . § ممکن .

قابل استیناف = (حقوق) بدایت محکمەلرندن ویریلوبده دیکر بر محکمه طرفندن رؤیت ومحاکمەسی قانوناً جائز وممکن اولان دعاوی .

قابل تمییز = (حقوق) تمییزمحکمه‌سنجه رؤیتی مجاز اولان دعاوی .

قابل انکسار = قیریلەبیلور ، قولایلقله قیرلمسی ممکن اولان شیلر .

قابل انکشاف = (هندسهٔرسمیه) بر طرفندن کسیلوب بر مستوی اوزرینه بسط وتطبیق اولندیغی زمان ییرتلمقسزین ، بوکلمکسزین سطحلری بر مستوی حالنه ارجاع اولنەبیلن شکللر ، جسملر .

قابل خطاب = کندوسنه خطاب اولنەبیلور ، سوز آکلار آدم .

غیر قابل تعداد = صاییلمسی ممکن اولمیان ، حدسز ، حسابسز .

قابلیت = آکلامه، آکلایش، ادراك، اذعان ، استعداد فطری :

« کیمیای قابلیت جوهرندن بللیدر . »

قابلیات = (قابلیت) ك جمعی .

قابلیتسز = استعدادسز ، غیرمستعد.

قابلیت انجرار = (حکمت) بعض معادنك حاددن چکوب اینجه تل حالنی آلەبیلمسی خاصەسی .

قابلیت انحنا = (حکمت) معادنك اکیلەبیلمسی خاصەسی .

قابلیت انقسام = (حکمت)هرجسمك فوق العاده اصغر بر طاقم جزؤلره تقسیم اولنەبیلمسی کیفیتی .

قابلیت انوف = (حکمت) اوجی مخروط کبی سووری اولان برجسمك ودها طوغریسی برناقلك حامل اولدیغی الکتریقك انفه طوغری تراکم ایتمسی خاصەسی .

قابلیت تضییق = (حکمت) جسملرك حجملری تناقص ایتمك ایچون کوچولدیلەبیلمسی کیفیتی .

قابلیت تطرق = معادنك چکیچ ضربەسیله ویا بر تضییق تأثیریله ازیلوب یاییلەرق صفیحەحالنه کچەبیلمسی خاصەسی.

قابْلُو [ج ، س] (Cablot) تحت البحر تمدید ایدلمش تلغراف خطی ـ که : الکتریقی غیرناقل شیلرله صاریلەرق قعر دریایه فرش ایدیلور .

قابْلُوباغَه [ت ، س] { غلطمشهوری (قابلومباغه) در . } حیوانات زاحفەنك سلحفیه فرقەسندن بری ، بحری ، مرزغی اولمق اوزره انواعی بولنان بر حیواندر . سلاحف بحریه دکزلرده ، کول ونهر کنارلرنده ، سلاحف بریه تارلاوباغلرده ، سلاحف مرزغیه بطاقلق محللرده بولنور . باغ قابلومبغەلری یاپن اوزوملری اکل ایدەرك زراعه مضرت ایراث ایدرلر .

(قره قابلومباغەسی)

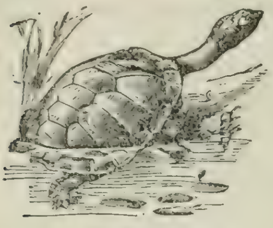

(صو قابلومباغەسی)

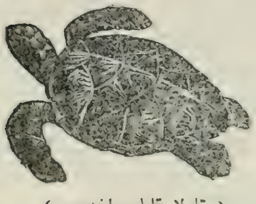

(تارلا قابلومباغەسی)

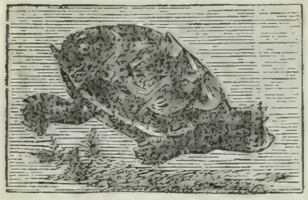

(طاتلی صوقابلومباغەسی)

قابُورْغَه [ت ، س] کوکس کمیکلرینك بهری § بوکمیکلرك عمودفقاری یه ارتباطیله ابراز ایلدیکی شکل وهیئت .

§ (بحریه) کمی وقایغك حیوان قابورغەسنه مشابه اولان واومورغه اوزرینه قلدیریلان اکری آغاجلری .

قابُوقْ [ت ، س] بر شیئك اوستنی اورتن سرنجه اورتی ، قشر § بعض حیواناتك دریدن باشقه اولان محفظەسی .

قابوقسز = قابوغی اولمیان .

قابوقلی = قابوغی اولان .

قابوقلانمق = میوه وسائره قابوق پیدا ایتمك .

قابِنَه [ج ، س] { Cabinet } خلوت اوطەسی § حجرهٔ اشتغال § قلم اوطەسی § هیئت وکلا .

قاپاقْ [ت ، س] هرنوع قابك اوستنی اورتمکه مخصوص مختلف الشکل صفحه وسائره .

قاپاغی آتمق = عجله ایله قاچوب قورتلمق || بریره یرلشوب قالمق ، یرلشمك .

قاپاقسز = قاپاغی اولمیان ، آچیق .

قاپاقلی = قاپاغی اولان § ناملوسنك قویروغنده بر نوع قاپاغی اولان تفنك

|| طوپ مهماتنى نقل وحفظه مخصوص آرابه .

قاپاق سوكمك == (بيطرى) آتك ايكى ياشنى اكمال ايتديكنى ارائه ايدن ديشلرى چيقمق .

قاپان [ت ، ص] ازاوزاده‌رق آلان ، غاصب .

اوشاق قاپان == كركس دنيلن قوشك اك بيوكى .

دمير قاپان == مقناطيس § قوش ، فاره طوتمغه مخصوص طوزاق ، دام .

قاپچاق [ت ، س] چنكل § طاوه‌جى چنكلى § قلعه محاصره‌سنده ديوارلره طاقيلان بيوك چنكل .

قاپسول [ج ، س] { Capsule } تفنك وطبانجه‌لرى آتشلمك ايچون غايت چابوق اشتعال ايدر اجزايى حاوى تنكه‌دن اوفاق محفظه . § (طب) آجى ويا كريه ادويه‌يى حاوى بيوجك حبلر .

قاپسوللى == قاپسولى حاوى اولان ، قاپسول ايله آتيلان اقواه ناريه .

قاپش [ت ، سمص] غصب ، يغما ، غارت ، نهب .

قاپش قاپش == قاپه قاپه ، قاپارق .

قاپشمق [ت ، مص] هر برى برطرفدن چكوب يغما ايتمك ، برجماعتدن هر برى برشيئك اجزا واقسامندن بر ويا برقاچنى غصب ويغما ايتمك .

قاپشون [ج ، س] جوجقلره كيديريلن برنوع باش كسوه‌سى .

(قاپشون)

قاپلامق [ت، مص] هر طرفنى احاطه ايتمك ، اوزرينى آلمق ، اوزرينى ستر ايتمك § قاپ كچيرمك § كوركه يوز ويا يورغانه چارشف كچيرمك § معدنى بر شيئك اوزرينه دها قيمتدار بر معدندن اينجه برغلاف كچيرمك ، غالوانيزه ايتمك § خبر ، شهرت كبى شيلر هر طرفه ياييلمق ، منتشر اولمق .

قاپلامه == برديكر معدن ايله غالوانيزه ايدلمش معدن اوانى § بر شيئك سطح خارجيسنى تشكيل ايدن ماده ، اوستنه كچيريلن طبقه : كمى قاپلامه‌سى ، ديوار قاپلامه‌سى ، آلتون قاپلامه ساعت .

قاپلامه‌جى == مواد مختلفه‌يى آلتون وكموش طبقه ايله ستر ايتمك صنعتنى بيلن واجرا ايدن آدم .

قاپلانمق == محاط و مستور اولمق || برشيئك سطح خارجيسنه كچيرلمك ، ياپشديرلمق || كوركه يوز ويا يورغانه چارشف كچيرلمك || معدنى بر شيئك اوزرينه دها قيمتلى بر معدن زار كچيرمك .

قاپلايجى == قاپلايان ، احاطه ايدن .

قاپله [ج ، س] (بحريه) كمى ديركنك باشنى ، شاپقه‌سى ، ديرك اوزونده‌كى تكرلك تخته § قالپاق ، شاپقه .

قاپليجه [ت ، س] اوزرينه ابنيه ياپيلمش صيجاق معدن صويى § يردن نبعان ايدن صيجاق صو محلى .

قاپمق [ت ، مص] بردن بره ال اوزادوب آلمق ، چارپمق ، غصب ونهب ايتمك ، جبراً آلمق § جذب وجلب ايتمك § اوجوز بولوب همان آلمق § آتيلان برشيئى يره دوشمه‌دن طوتمق § ايصيرمق .

بلوطدن نم قاپمق == وسوسه ايتمك .

كلاه قاپمق == برقاريشقلقدن ، فرصتدن استفاده ايله كندى منفعتنى استحصال ايتمك .

قاپو [ت ، س] ☞ [قپو]

قاپوط [ج ، س] { Capote } البسه اوستندن كيلان قالينجه لباس ، عبا ، ياغمورلق : عسكر قاپوطى ، مكتبلى قاپوطى .

قاپوزطه [ج ، س] (بحريه) سفينه داخلى هوالنديرمق ايچون كوكرته‌لرده آچيلان كروى ويا مربع قاپو .

قاپوسقه [ت ، س] ساده ياغله وانله پيشيرلمش لحنه يمكى .

قاپون [ج ، س] (بحريه) دميرى باغلامغه مخصوص خلاط ويا زنجير .

قاپونير [ج ، س] (عسكرى) مواقع مستحكمه‌نك ويا استحكاملرك قورو خندقلرنده دشمنه آتش ايتمك ايچون انشا ايديلن سپر .

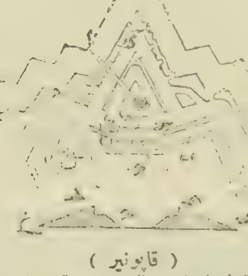
(قاپونير)

١ - قولتقلى اوق طابيه‌نك مرتسم القعيده‌سى يعنى پلانى . ٢ - قاپونيرك س ع ا تماميتندن مرور ايدن بر مستوى ايله حاصل اولان مقطعنك مرتسم شاقوليسنى ارائه ايدر .
ب - قولتق . ج - بوغاز قاپونيرى .
هـ - قاپونيرك جناحلرى د - زاويه خارجه (يارم آى) . و - قطع زمين داخلى .

قاپيتولاسيون [ج ، س] عهود عتيقه .

قات [ت ، س] مرّه ، طبقه ، بر برى اوزرينه موضوع صره‌لرك هر برى § بوكلمش بر قماش وسائره‌نك هر بر بوكومى § بوكلديم محلى § عدد ، طاقم : ايكى قات البسه § برمقدارك مثلى ، امثالى : بر يرينه اوچ قاتنى آلدى . بر قات دها غيرت ايتدى § درجه ، طبقه .

قات قات == درجه درجه || متعدد مقدارده .

ايكى قات اولمق ، ايكى به بوكلمك == تقادم سن ويا بر مرض تأثيريله قانبورلاشمق § طيورك معده‌سى : قونسه .

قاتلامق == قماش وسائره‌يى قات قات ايتمك .

قاتلانمق == قماش و سائره قات قات دوشيرلمك || مجبوراً ، ناچار اوله‌رق قبول ايتمك || تحمل ايلمك .

قاتل [ع ، ص] اولديرن ، هلاك ايدن ، روحك بدندن انفكاكنه سبب اولان § (شرع) جسددن روحى ازاله ايدن برفعل مؤثرك مرتكبى § جانى .

سم قاتل == (طب) درحال هلاكى موجب اولان سم ، زهر .

قاتلمق [ت ، مص] التحاق ايتمك ، قاريشمق ، منضم ، ملحق اولمق ، زياده و علاوه اولنمق .

قاتيش == قاريشمه ، التحاق ، علاوه ايديليش .

قاتمر [ت ، س] بر شيئك برى برى اوزرينه كلمش قات ويا صفحه‌لرندن هر برى .

قاتمرلى == ذات قات ، متعدد قاتلرى اولان || مضاعف || مبالغه‌لى .

قاتمرلى زقوم == (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سندن ورديه فصيله‌سنه منسوب ، اكثريا طاغلق محلّلرده يتيشير ، بياض چيچكلى ، ٧ - ٨ مترو قدر بيور بر نوع زقوم ، آغو آغاجى .

قاتمق [ت ، مص] علاوه ، ضم ، الحاق ايتمك § نهايتنه ، آردطرفنه كتيرمك ، علاوه ايتمك ، ترديف ، ترفيق § قاريشديرمق ، مزج وخلط ايتمك § بربرينه دوشورمك ، آره‌ده نفاق حاصل ايتمك § اوكنه دوشوروب تعقيب ايلمك .

كيجه‌يى كوندوزه قاتمق == كيجه‌لرى دخى كوندوز كبى چاليشمق ، چوق ، فوق العاده چاليشمق .

قاتمه == قاتلمش ، ضم ، علاوه ايدلمش شى .

قاتى [ت ، ص] سرت ، يومشاق دكل § خشين § قورى ، يابس § شديد ، محكم .

قانی یورکلی | یورکی قانی == حسسز ، مرحمتسز.

قاچ [ت ، کنایه] عددحقنده استفهام: قاچ آدم ، قاچ کتاب ، قاچ سنه.

برقاچ == بعض ، برمقدار ، برحاقم .

قاچ کوچ == نامحرملك .

قاچر == مشابه ومشترك اولان متعدد شیلردن هر برینك عددینی سؤاله مخصوص تعبیردر .

قاچنجی == هانکی درجه‌ده ، هانکی مرتبه‌ده .

قاچاق [ت ، س] فرار ادن ، قاچان ، فراری § (قاب) لفظیله برابر استعمالنده : چناق ، چوملك .

حرب قاچاغی == (حقوق دول) بالخاصه محاربه‌ده استعمال اولنان وطوب، تفنك ، مرمیات ، ذخیره کبی طوغریدن طوغری‌یه هجوم ویا مدافعه‌یه یارایان والحاصل بیطرفلر جانبندن طرفین محاربینه نقلی جائز اولمین اشیا وادوات .

قاچاقچی == اشیای ممنوعه آلوب صاتان آدم .

قاچیرمق [ت ، مص] قاچمغه مجبور ایتمك § برشیئی کوسترمه‌دن بر یردن دیکرینه کوتورمك ویا بر یردن کچیرمك § دقتسزلکله سوز سویله‌مك ، کیزلی برشیئی افشا ایتمك . § (فرصت حقنده) فوت ایتمك . § (مخدرات اسلامیه حقنده) محرم طوتمغی کوسترماك ، مستوره کزدیرمك .

طادینی قاچیرمق == جان صیقمق .

عقلنی قاچیرمق == ذهنی بوزمق ، بدلالاشمق .

قاچتین == قاچاق ، قچش .

قاچمق [ت ، مص] فرار ایتمك ، خبرسز ، اذنسز صاوشوب کیتمك § قوشوب سرعتله کیتمك § چکنمك ، اجتناب ایتمك . § (مخدرات اسلامیه حقنده) ارککه کورونمامك . § (رنك حقنده) زائل اولمق § استقامتدن انحراف ایتمك . [متعدیسی : (قاچیرتمق) ، مجهولی : (قچیرلمق)در .]

قاچنمق [ت ، مص] چکنمك ، اجتناب ایتمك .

قاچامق [ت ، س] قاچمق ایچون آرانیلان محل ، پناه ، ملاذ § بهانه ، وسیله ، عذر .

قاچیق [ت ، ص] چارپیق § صاووق ، بدلا .

قاچیقلق == چارپیقلق || بدلالق .

قادانه ـ قاتانه [ج ، س] اسکی زمانلرده مجرمینك آیاغنه اوریلان زنجیرلی پرانغه § جسیم الجثه ، وس ، مجاز بازکیری.

قادر [ع ، ص] قدرت وقوت صاحبی § ثروت وسامانه مالك اولان § اسماء شریفه الهیه‌دن بری : جناب قادر مطلق .

« خدا قادردر ایلرسك خارادن کهر پیدا »

قادران [ج ، س] { Cadran } ساعت میله‌سی § اوزرنده تقسیمات بولنان هر هانکی بر دائره .

قادرانلی بارومترو == (حکمت) اوك طرفنده ساعت مینه‌سی کبی قادرانی اولان برنوع صفونلی بارومترو .

قادرغه [ج ، س] اقتضاسنه کوره هم یلکن ، هم کورکله سوق وتحریك اولنور ماونه‌دن بیوك برنوع حرب کمیسی .

(لاتین یلکنلی قادرغه)

قادرغه بالغی == [بالینه بالغی].

قادری [ع ، ص] قطب العارفین عبدالقادر کیلانی حضرتلرینك طریقنه منسوب وسالك اولان.

طریق قادری == مشارالیه حضرتلرینك طریق ومسلك عارفانه‌سی .

قادمه [ع ، س] ایلری قره‌غول ، مقدمة الجیش § قوش قنادینك اوك طرفنده‌کی اوزون توکلری.

قادین [ت ، س] نساء طائفه‌سی ، اناث § خانم .

قادین بودی == یومورطه‌یه بولانمش پرنجلی وقیمه‌لی بر نوع کوفته .

قادین کوبکی == یوارلاقچه بر نوع خمیر طاتلیسی .

قادین ننه == بیوك والده ، ویا قائن والده .

قادین قادنجق == امثال و حرکاتی ستایشه سزا برحالده بولنش .

قادنجه == قادینلرك طرز واصولنده.

قادینلق == قادین اولمه حالی .

قاذورات [ع ، ج] پیسلك ، مردارلق ، مزبله‌معنالرینه کلوب لسانمزده مستعمل اولمیان (قاذوره) نك جمعی .

قار [ت ، س] اثنای شتاده طوکمش اوله‌رق یاغان یاغمور ، ثلج ، برف § (حکمت) هوای نسیمینك طبقات عالیه‌سنده بولنوب شدت برودت مناسبتیله مایع حالنه کچمزدن مقدم صلب حالنه کچه‌رك یعنی منجمد اوله‌رق نزول ایدن بخار ماء .

قار بلوراتی == سمادن ارضه نزول ایدن قار خرده‌بین ایله معاینه اولنورایسه اوفاق ، منتظم ، ییلدیز شکلنده غایت کوزل بلوراتدن متشکل اولدقلری کوریلور. بونلرك سبب حصولی هنوز تعیین اولنه‌مامشدر.

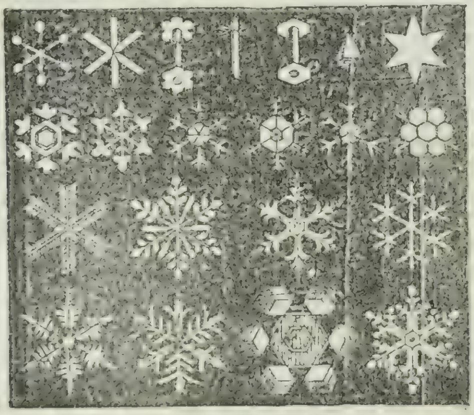

(قار بلوراتی)

قار طوپی = قاری الده صیقه‌رق پاپیلان طوپ § ذات الفلقتین نباتاتندن اولوب هر سنه بر طبقهٔ کثیفه ایله ستر اولنان وبیاض چیچکاری بولنان برنباتدر. آناطولی واوروپاده نشو ونما بولور. بعضاً بونی اکلده ایدرلر.

(قار طوپی)

قار قوشی = (بیاض کلك) طیور دجاجیه‌دن برنوع کلکدر.

(قار قوشی)

قار چیچکی = وحیدالفلقه‌دن خلاحیه فصیله‌سندن حشیشهٔ خالده‌در.

(قار چیچکی)

قار قویوسی = موسم صیف ایچون قار بریکدیریلوب صاقلانیلان محل.

قار حلواسی = اوزرینه پکمز دوکیله‌رك یئیلان قار.

قار کبی = پك بیاض.

قار یاغدی = اورنده اوفاق اوفاق بیاض بنکاری اولان شی.

قارانفیل [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن آسیه فصیله‌سنه منسوب معروف برنبات.

قارانفیل چیچکی = قارانفیل فدانك بش وریقات توبجیه‌سی اولان قوقولو چیچکی.

(قارانفیل چیچکی)

یابانی قارانفیل = ذات الفلقتین شعبه‌سندن قارانفیلیه فصیله‌سنه منسوب، اوروپاده زرع اولنور، انواعی متعدد برنبات.

(یابانی قارانفیل)

قاردبینا [ج ، س] کبیش غزلی بر نوع بیوك طابانجه.

قاربون [ج ، س] [فحم] § روسیه‌نك تقریباً اون غروش قیمتنده اولان کموش بر سکه‌سی.

قارپوز [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن قثائیه فصیله‌سنه منسوب حشیشهٔ سنوی برنباتدر. قارپوزك اکل اولنان قسمی مشیمه‌در.

(قره‌بینا)

(قارپوز)

قارپوز کبی = مدور شیدن کنایه.

ابو جهل قاربوزی = غایت آجی برنبات، حنظل.

قارت [ت ، ص] (کنج) مقابلی؛ تازه‌لکی کچمش، قوجامش آدم ایله کچکین میوه وسائره.

قارتلاشمق ، **قارتلانمق** = کنجلك، تازه‌لك طراوتی کچمك، کچکین اولمق.

قارت (ویزیت) [ج ، س] {Carte de visite} اوزرنده اسم، مأموریت، صنعت، محل اقامت کبی هویته دلالت ایدن کلمات یازیلی کوچك ورقه § مقوا.

قارتال [ت ، س] طیور جارحه‌دن لاشه وفاره‌لرله تعیش ایدر، یوواسنی قایا قوغوقلرینه یاپار، طاووقلری وبعضاً قوزو و اوغلاقلری قالدیریر بر قوشدر.

(قارتال)

پوسکوللی قارتال = طیورجارحه‌دن آفریقایه مخصوص بر قوش اولوب اسمر رنکده کوچك قنادلری، سیاه بطنی وباشنده‌کی تویلرینك پوسکول طرزنده تبارزاتیله ممتازدر.

(پوسكوللى قارتال)

آريان قارتالى == اوروپانك جبال مرتفعه‌سنده بولنور برنوع قارتالدر .

(آريان قارتالى)

قارتوچ [ج ، س] فشنك ، خرطوم .

قارتوش [ج ، س] بركتابه‌يى احاطه‌يه مخصوص اولمق اوزره طاشدن ، آغاجدن ، معدندن معمول واطرافى اورنمان ايله چويرلمش بر نوع تابلو .

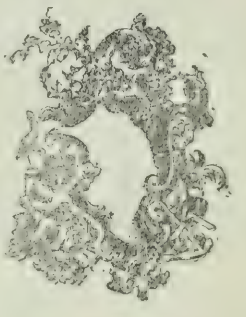

(قارتوش)

قارچغار [ت ، س] مقامات موسيقيهٔ شرقيه‌دن برى اولوب مى پول ديه‌ز اوزرنده‌در .

قارداش [ت ، س] [قردش] و [قرنداش] .

قارشمق - قاريشمق [ت ، مص] مزج وخلط اولنمق § بربرينه طولاشمق § برينك اجزاسى ديكرينك اجزاسى ميانه كيرمك § فساد ونفاقه دوشمك § قارمه قارش اولمق § مداخله ايتمك ، ايشك ايچنه صوقلمق .
§ (مايع برشى) بولانمق .
§ (فكر) تشوشه دوچار اولمق § نظام وترتيبى بوزلمق .

قارشديرلمق == مزج وخلط ايدلمك ، قارمه قارش ايدلمك § نظام وترتيبى بوزلمق .

قارشديرمق == مزج وخلط ايتمك ، قارمه قارش ايلمك || تشويق وتحريك ايتمك || افساد ايلمك || نظام وترتيبى بوزمق || مداخله ايتديرمك ، ايشك ايچنه صوقمق .

قارشو - قارشى [ت ، س] مقابل ، حذا § مقابلنده بولنان § ضد ، مخالف § خلافنده ، عكسنه ، ضدينه .

قارشى چيقمق == استقبال ايتمك ، كلن برآدمى تعظيماً قارشيلامق .

قارشى طورمق / قارشى كلمك == مخالفت ايتمك ، اطاعتسزلك ، سركشلك كوسترمك .

قارشى قارشى‌يه == تماميله بربرينه مقابل اولمق ، مواجهه‌سنده بولنمق .

يوزه قارشى == وجاهاً ، مواجهه‌سنده ، رو برو .

قارشيلامق == استقبال ايتمك .

قارشيلق == مقابله ، معاملهٔ متقابله ، رد بدل ، مقابله بالمثل || قارشيلق ويرمك ، يوكه قارشى چكيرمك § بربرينه كچمش ، بر مصرفه قارشى تخصيص ايدلمش ايراد ، واردات .

قارشيلقلى == مقابلةً ، متقابلاً || جوابلى || قارشى قارشى‌يه اولان .

قارشيلاشديرمق == مقابله ايتمك ، موازنه ، مقايسه ايلمك .

قاريشيق [ت ، ص] قاريشمش ، ممزوج ، مخلوط ، مختلط ، مشوش § ايكى ويا دها زياده ماده‌دن ، شيدن مركب § خالص وصاف اولميان || ترتيبسز ، انتظامسز ، نظامسز .

قاريشيقلق == عدم انتظام ، ترتيبسزلك شورش ، فقدان آسايش وحضور .

قارعه [ع ، س] اشد شدائد روزكار § بلا ، داهيهٔ عظما § قيامت : قارعهٔ زمان § بلادن مصون اولمق ايچون آيت الكرسى كبى — حالت فزعده — اوقونان آيت كريمه [جمعى : (قوارع) كلير : قوارع القرآن .]

قارغشه‌لق [ت ، س] فتنه ، آشوب فساد ، قاريشيقلق .

قارغه [ت ، س] طيور دوريه‌دن كوكرجين بيوكلكنده ، باغلره ومحصوللره چوق ضرر ويرير ، لاشه وبوجكرله تعيش ايدر برقوشدر .

(قارغه)

آلا قارغه == قسماً سياه قورشونى وقسماً بياض رنكلى قارغه .

اكين قارغه‌سى == اوروپاده بولنور ، يكرمى قدر نوعى حاوى برقوشدر .

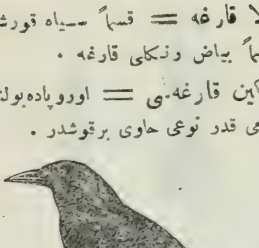

(اكين قارغه‌سى)

(اوقيانوسيا قارغه‌سى)

قارغه بورن == تل بوكدكارى بر نوع قيصقاج .

قارغه جونده == (بحريه) سرنلرك اكرى طوتلمسى . برماتمه علامت اوله‌رق ياپيلير .

(سرنلری قارغه جونده ایدلمش دیرك)

قارغه‌جق بورغاجق = الفبای عربینك اك نهایتنده‌كی خانه‌یی طولدیرمق ایچون یاپیلان قیوریقلی شكل || غایت فنا ، اوقوناقسز ، عجمی یازیسی .

قارغه تورینه = (بحریه) اسقار- موزلرك سطح خارجیسی .

قارناوال [ج ، س] (Carnaval) خرستیانلر اوروك پرهیزدن اول اجرا ایتدكلری مسخره‌لقلر || ات كسمی .

قارغی [ت ، ص] اوجنده‌كی دمیری قصاطوره شكلنده اولان برنوع اوزونجه مزراق ، رمح ، نیزه .

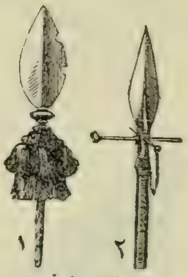

(مزراقلی قارغی)

١ ـ اون التنجی عصرده حربه مخصوص .
٢ ـ آوجیلره مخصوص .

قارن [ت ، س] انسان وحیوانك معده ، امعا ، بوبرك ، مثانه (واناثده : رحم) كبی اعضاسنی جامع وحاوی اولان جوف داخلی ، شكم ، بطن . ☜ [بطن] § هر شیئك جوفی ، بوش محلی § ج ، ح ، خ كبی حرفلرك چناغی : جیم قارننده برنقطه .

آچ قارننه = آچ ایكن ، برشی یمزدن .

قارنی بورننده = وضع حمل پك زیاده تقرب ایتمش كبه قادین .

قارنی كیش | **كنیش قارنلی** = متحمل ، صبور || حسسز

قارنی یاریق = ایچنه‌قیمه طولدیرلمش برنوع پاطلیجان یمكی .

قارنداش = ☜ [قرداش]

قارنلی = قارنی بیوك || شیشمان || اكول || جوفی واسع .

قارنجه ـ قارینجه [ت ، س] حیوانات مفصلیه شعبه‌سندن ، حشرات صنفندن ، ذوالاجنحهٔ اربعه طاقمندن ، غشائی الجناح نوعندن برحشره‌در . ممالكمزده صاری وسیاه اولمق اوزره ایكی نوعی وار ایسه‌ده نصف كرهٔ شمالیده یكرمی قدر نوعی كورولور . سعی وغیرته برنمونه اولان بو حیوانلر مسكنلرینی تحت الارض انشا وانبارلرینی یازدن طوپلادقلری ذخائر ایله طولدیریر ، جمعیتله یاشار ، كندی وزننه معادل قورشونی قالدیره‌جق قوته مالكدر . § پك حقیر شخصدن كنایه § كثرتدن كنایه .

(قارنجه)

١ ـ دیشی . ٢ ـ اركك . ٣ ـ عاقر . ٤ ـ بال قارنجه‌سی

(قارنجه)

آتتا = جناحیت النصف حشراتدن آمریقایه مخصوص برنوع ایری قارنجه .

(آتتا)

آتلی قارنجه = سیر محلرنده ، عمومی باغچه‌لرده ، بایراملری میدانلرده قوریلوب برعمود مركزی‌یه مربوط اولان ات ، آرابه ، آرسلان شكلی بیچمنده‌كی محلرینه چوجق بیندیریله‌رك چویریلان برنوع دولاب .

قارنجه ئمدرنجه = هركس كندی مقدارینه ، اقتدارینه كوره .

قارنجه‌لاشمق | **قارنجه‌لانمق** = پارمق اوجلری كبی اعضانك بعض اسباب مرضیه‌دن طولایی كجیشمه‌سی ، بعض اعضاده اویوشوقلق حس اولمسی ، ایكنه‌لنمك .

§ (صنایع) دمیر اوزرنده پاصلانمق نتیجه‌سی اوله‌رق حاصل اولان دیكارنك یوللر § رجل قومپوستو كبی شیلره قارنجه اوشوشمك (قارنجه‌لانمق دها مستعملدر .)

قارنجه‌لی = اوزرینه قارنجه اوشو- شمش اولان .

قارندی [ت ، س] (بحریه) ادفور مولرینه قوریشان اقدینك حاصل ایلدیكی چوروتی § بر طاغ وسائره حیلولتیله روزكارك كسلمسی .

قارنمق [ت ، مص] ایكی یانه‌صاللانوب قاریشمق .

قاروره [ع ، س] شیشه‌دن ، صرچه‌دن معمول قاب . § عملیات كیمویه‌ده استعمال اولنان صرچه قاب . § (طب) خسته‌لرك ادرارینی حفظ ومعاینه‌یه مخصوص شیشه ، اوردك § كوزك سیاهی .

قارون [ع ، س] بنی اسرائیلده كثرت اموال ایله شهرتشعار بر آدمك اسمی § فوق العاده زنكین آدمدن كنایه :

« ویرمدی كندیسنه فائده كنج محزون
آتدی قارونی عدمچاهنه چرخ وارون »

قاره [ت ، ص] ☜ [قره] .

قاری [ت ، س] زوجه ، حلیله ، بر آدمك تحت نكاحنده بولنان قادین .

قاری قوجه = زوجه وزوج .

§ نساء ، قادین ، دیشی انسان ، طائفهٔ نسواندن هر بری § شایان حرمت اولمیان ، تربیه و ماهیتجه طبقهٔ سفلایه منسوب بولنان قادین .

قوجه قاری = یاشلی قادین ، عجوزه .

قوجه قاری علاجی = بیلیر بیلمز شونك بونك صاغلق ویردیكی ساخته‌دوا .

قوجه‌قاری‌صوغرغی = (بردالعجوز) ه باق .

قاریاق = قادینك ، زوجه‌نك حاله و دائرهٔ اوضاعی || زوجیات || ناباق

قاری [ع ، ص] قرائت ایدیجی ، اوقویجی ، اوقویان : رومان قارئی .

قاریش [ت ، س] پارماقلرك مساعد اولدیغی قدر كریلوب آچلمه سیله باش پارماق اوجندن سرچه پارماق اوجنه قدر اولان مسافه .

قاریشلامق = قاریش ایله اولچمك .

آلتنی قاریشلامق = بر فعلك كوچلكندن ، امكانسزلغندن ویاخود اجرایه اقتدارك كفایتسزلكندن ویا عدم اقتداردن كنایه‌در .

برقاریش بوی = پك قیصه بویدن كنایه‌در .

قارینه [ج ، س] (بحریه) كمی‌یی قارینه‌سی میدانه چیقه‌جق صورتده بریان اوزرینه یاتیرمق .

قاریوله [ت ، س] اوستنه یتاق سریلوب یاتیلان دمیر ویا تخته‌دن معمول سریر ، كره‌وت ، یتاقلق .

قاز [ت ، س] (طیور) ذات الارجل الكفیه فرقه‌سندن اوروپا و آناطولیده زیاده بولنور ، اوردكدن بیوك وصوده یوزمكه میال بر جنس قوش . انسجه‌سنك آره‌سنده شحم زیاده اولدیغندن اتی آغیردر § احمق ، ابله آدم .

(قاز)

قاز پالازی = قازك یاوروسی .

قازی قوز آكلامق = سوزی یاكلش اكلامق .

قاز آیاغی = (رجل الوز) وحیدالفلقه‌دن رجل الوزیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

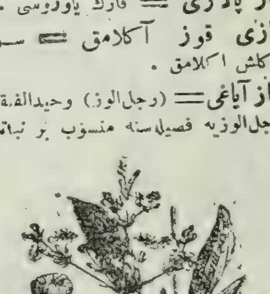

(قاز آیاغی)
۱ – چیچكی . ب – میوه‌سی .

قاز آیاغی كوكی = جرسیه فصیله‌سندن بر نباتدر .

(قازآیاغی كوكی)

قازاق [ج ، س] روسیه دولتنك بر نوع چاپوقجی سواری عسكری .

قازان [ت ، س] ☞ [قزغان] .

قازمق [ت ، مص] قازمه وسائر آلتله طوپراغی اشمك ، آچمق ، حفر ایتمك § حك ایتمك ، چلیك قلم ایله بر طاش ویا معدنی اویمق : مهر قازمق .

قازمه = اویمه ، حك ، نقر || حك ونقر ایله یاپیلمش وسملز ، نقشلر .

قازدیرمق = قازمه وسائر آلت حفریه ایله یری ، طوپراغی اشدیرمك ، آچدیرمق . || چلیك قلم ایله برشی حك ونقر ایتدیرمك : مهر قازمق .

قازلق = قازمه وسائر آلت حفریه ایله ارض اشلملك ، حفر ایدلمك || حك ونقش اولنمق .

قازمه [ت ، س] آلات حفریه‌نك اك ساده‌سی واك قدیمی .

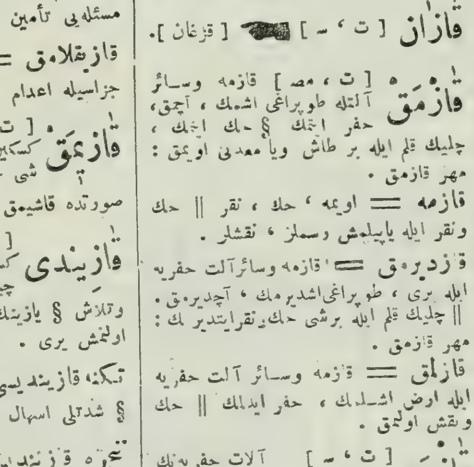

(قازمه)
۱ – عادی قازمه . ۲ – باغچیق قازمه‌سی . ۳ – طاش اوجاغی قازمه‌سی . ۴ – طریق اعماله مخصوص . ۵ – باغچه‌یه مخصوص . ۶ – معدنجی قازمه‌سی .

قازمیر [ج ، س] یوكدن معمول بر نوع البسه‌لك قماش .

قازیق [ت ، س] بر یره قاقلمق اوزره اوجی سیووریلدیلمش بیوك ویا كوچك اودون ، وتد || (تاریخ قدیم) مجرمك قیچندن صوقوب باشندن ، آغزندن چیقاردقلری اوجی كسكین ، ثابت آغاج ، شیش § حیله ، خدعه ، دسیسه .

قازیق كبی = دیم دیك شی .

دمیر قازیق = (قوزموغرافیا) دب اصغر برجنك اوجنده‌كی نجم ثابت .

قازیق قاقمق = یرلشوب قالمق .

ایپدن قازیقدن قورتلمش = برچوق افعال جنائیه ایشلمش ، مجازات تأدیبیه وترهیبیه‌نك برچوغنه دوچار اولمش جانی آدم .

صاغلام قازیغه باغلامق = ایشی ، مسئله‌یی تأمین ایتمك .

قازیقلامق = قازیغه اورومق ، قازیق جزاسیله اعدام .

قازیمق [ت ، مص] برشیئك سطحنی كسكین بر آلتله اویمق ، فضله شی چیقارمق || شدتلی بر صورتده قاشیمق .

قازینتی [ت ، س] برشیئك سطحنك كسكین بر آلتله اویولمسندن چیقان شیلر ، ایچه یونغه وتلاش § یازینك حك صورتیله تصحیح اولنمش یری .

تكنه قازینتیسی = ابوینك صوك اولادی . § شدتلی اسهال ، التهاب امعاء .

تجره قازینتیسی = تجره‌نك دیبنه یاپیشوب قازیغله چیقاریلان شیلر .

قاستانیوله [ج ، س] (بحریه) دمیر زنجیرینی اداره ایچون بر اوجی میل اوزرنده ، دیكری بر پلانقه ایله متحرك ماندال .

قاستور [ج ، س] (حیوانات) قاضمه‌دن درت آیاقلی ، كوپك جسامتنده بر حیوان – كه : نهر كنارلرنده انشا ایلدكلری منتظم مسكنلریله تاریخ طبیعیده مشهوردرلر .

(قامتور)

§ البسالك قالين چوخا .

قاسِم [ع ، ص] تقسيم ايدجى ، ايدن § سنه‌يى ايكى مساوى قسمه آييران كون §(رياضيه)مقسوم‌عليه.

قاسم مشترك = (رياضيه) ايكى ويا دها زياده عددلرى تقسيم ايدن عدد مثلا : (٤) عددى (١٦) ويا (٢٤) عددلرينك قاسم مشتركيدر . چونكه : (٤) هم (١٦) ، هم‌ده (٢٤) عددينه كسر حاصل ايتمكسزين مقسوم عليه اوله‌بيلور .

قاسم مشترك اعظم = ايكى ويا دها زياده عددلرك قاسم مشتركلرينك الڭ بيوكى ؛ مثلا : (١٨) عددينى (٣) ، (٦) ، (٩) عددلرى تقسم ايده‌بيلوب (٩) ايسه بو قاسملرك الڭ بيوكى اولديغندن (١٨) ك قاسم مشترك اعظميدر .

قاسم چيچكى = (نباتات) [صادى ياپانيه] ذات‌الفلقتين شعبه‌سندن مركبه فصيله‌سنه‌منسوب سوى بر نبات‌حشيشيه‌در.

قاسى [ع ، ص] قتى ، سرت § حسسز اولان : قلب‌قاسى

§ قشه مشابه اوله‌رق اوزانان كرلى‌شى : اكر قش ، آرت قاش .

قاشله كوز آره‌سنده = برآنده ، طرفة‌العينده § يوزوكك‌اوزرنده‌كى قيمتدار طاش : يوزوك قاشى .

قاشاغى [ت، ـ] آتلرك تويلرى آره‌سنده‌كى توزلرى طرايوب تميزلمكه مخصوص وساچدن معمول ديشلى آلت .

(قاشاغى)

قاشاغيلامق = (آتى) قاشاغى ايله تيمار ايتمك .

قاشانمق [ت ، مص] (حيوان) تبول ايتمك.

قاشاندرمق = (حيوانى) طور ـ ديروب تبول ايتديرمك .

قاشر [ت ، ـ] ادرنه ولايتنك باشلوجه محللرنده ياپيلان بر نوع تكركلك پينير .

قاشقاوال [ت ، ـ] قاشرپينيرى كبى تكركلك شكلنده‌ولوب فقط آندن دها قالينجه ويايانجه برنوع دوم ايلى پينيرى .

قاشمر [ت ، ص] صويتارى ، مسخره ‖ ايكى يوزلو آدم .

قاشيق آتمق = كمال‌اشتها ايله يمك .

برقاشيق صوده بوغمق = فوق‌العاده خصومت كوسترمك .

قاشيقجى = قاشيق ياپان ويا صاتان آدم.

قاشيق اوتى = (نباتات)[حشيشة‌لمعاليق] ذات‌الفلقتين شعبه‌سندن صليبيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(قاشيق اوتى)

ا ـ چيچكى . ب ـ ميوه‌سى .

قاشيقجى الماسى = ☜ [الماس]

قاشيقجى قوشى = (حيوانات) طيور ذات‌الارجل‌الكفيه‌دن صو كنارلرنده يووا ياپار ، غاغاسى زياده اوزون . حرّق بطى برقوشدر .

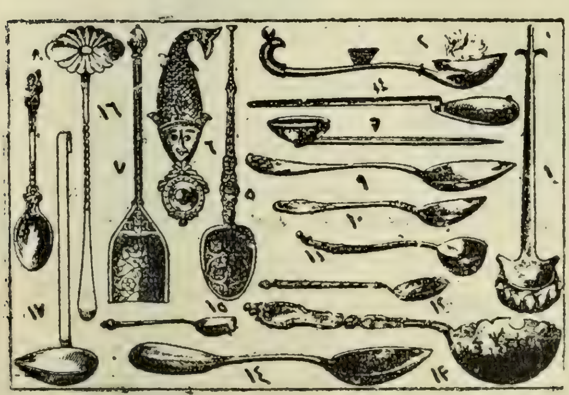

(قاشيق)

(قاسم چيچكى)

قاش [ت ، ـ] انسانك كوزلرى اوزرنده مقوس اوله‌رق اوزانان قيصه قيللر ، حاجب ، ابرو .

چاتيق قاش = اوجلرى بر برينه بيتشمش قاش .

كمان قاش = مقوس قاش .

قاشى كمان = مقوس قاشلى .

قاشيق [ت، ـ] چوربا ، خوشاف ، پلاو كبى صولى ويا دانه‌لى اطعمه‌نك اكلنه مخصوص سفره آلتى .

١ ـ صو آلمه‌يه مخصوص (روماليلره عائد) . ٢ ـ عطريات تخيرينه مخصوص (اسكى مصريلره عائد) . ٣ ـ يورطه‌يه مخصوص (روماليلره عائد) . ٤ ـ قتوليك كليساسنه مخصوص بر نوعه اضافة (ابوژيك) تسميه اولنان . ٥ ـ (سافرى) اون ايكنجى عصرده انكلتره‌يه مخصوص . ٦ ـ هندستانه مخصوص . ٧ ـ اون‌بشنجى عصره‌مخصوص . ٨ ـ اون‌آلتنجى عصره مخصوص . ٩ ـ طاتلى قاشيغى . ١٠ ـ قهوه‌قاشيغى . ١١ ـ خردل قاشيغى . ١٢ يمورطه قاشيغى . ١٣ ـ شكر قاشيغى . ١٤ ـ چوربا قاشيغى . ١٥ ـ طوز قاشيغى . ١٦ ـ پرنج قاشيغى . ١٧ ـ صاچه قاشيغى .

(قاشيقجى قوشى)

قاشيمق [ت ، مص] انسانلر حقنده طرناقله ، حيوانات حقنده ديشله ، غاغا ايله وجودك كيديشن محللرينى قازيمق ، تخريش ايتمك . { وقتك طارلغنى الهام ايچون « باش قاشيمغه وقت بولەمامق » تركيبى كثيرالاستعمالدر . }

قاشيندرمق = قاشيمغى موجب اولمق .

قاشينمق = قاشيمغه احتياج حس ايتمك § كندى كنديسنى قاشيمق || غوغايه ، منازعه‌يه وسيله‌جو اولمق || جزاسنى آرامق .

قاصد [ع ، ص] قصد ايديجى ، ايدن § عازم ، متوجه § ييك § نامه بر ، خبر ، مكتوب كوتورن ، ساعى .

قاصر [ع ، ص] عاجز ، قيصه ، كوتاه § قصورلى ، ناقص .

قاصراليد = الى قيصه || اقتدارسز .

قاصرانه = عاجزانه ، عاجزجه‌سنه .

قاصرة الطرف = زوجندن بشقه‌سنه نظر واعتبار ايتميان عفيفه قادين .

قاصرغه [ت ، ـ] چورنديلى روزكار ، عاصف ، كردباد .

(قاصرغه)

قاصمق [ت ، مص] چكوب طارالتمق ، بوزمك § اكسلتمك ، نقصان كتيرمك .

قاصندى = لباسك طارلشمسى ايچون صكره‌دن اوريلان ديكيش .

قاصناق [ت ، ـ] قالبور ، الك ، دف كبى شيلرك تخته چنبرى § نقش ايشلمك ايچون اوزرينه بز كريلن بيوك چنبر § بو طرزده ايشلنمش نقش .

قاصه [ج ، ـ] درونده آقچه واوراق نقديه وسندات حفظ اولنان مستحكم صندوق ، دمير طولاب .

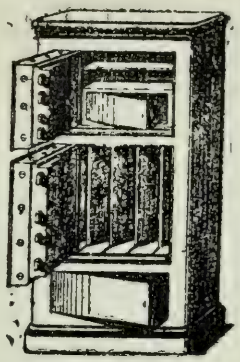

(قاصه)

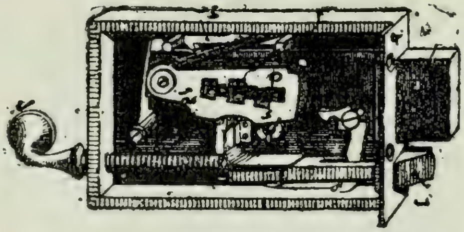

(قاصه كليدى)

§ قمار اويونلرنده اويونى اداره ايدن وچيقاريلان آقچه‌يى حفظ ايليان آدم . § (تجارت) بيوك مغازه‌لرده صاتيلان اشيا اثمانك تسليم اولنديغى مساحه . § (بحريه) خلاطلرك اوجنده قازيغه كچيرلمك ايچون ياپيلان خلقه .

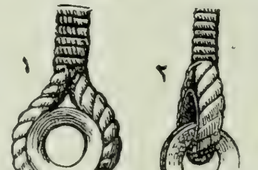

(قاصه)

١ - تك رادانسه‌لى قاصه . ٢ - چفت رادانسه‌لى قاصه .

مرتب قاصه‌سى = ٢٤ ، ١٨ ، ١٦ ، ١٢ ، ٨ ونادراً مستعمل ٦ پونطو (بوحروفك قالبنلق اولچوسى) اوزرينه دوكلش طبع حرفلرينك آيرى آيرى وضعنه مخصوص اوفاق كوزلره تقسيم ايدلمش ، يوكسك ماثلاً تنظيم اولنور بر قاصه .

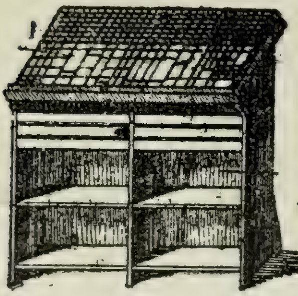

(مرتب قاصه‌سى)

قاصه ايتمك = وانده يلكننك اسقوطه‌سنى آچمق .

قاصه‌دار = (غلطدر) صندوقكار ، وزنه‌دار .

قاصيق [ت ، ـ] قارنك آلت طرفى ، عانه .

قاصيق اوتى = (نباتات) { قزل ياپراق } ذات الفلقتين شعبه‌سندن ووردیه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(قاصيق اوتى)
١ - چيچكى .

قاصيق باغى = فتق طوتمغه مخصوص ياپيلى باغ .

قاصيق باغجى = قاصيق باغى ياپان

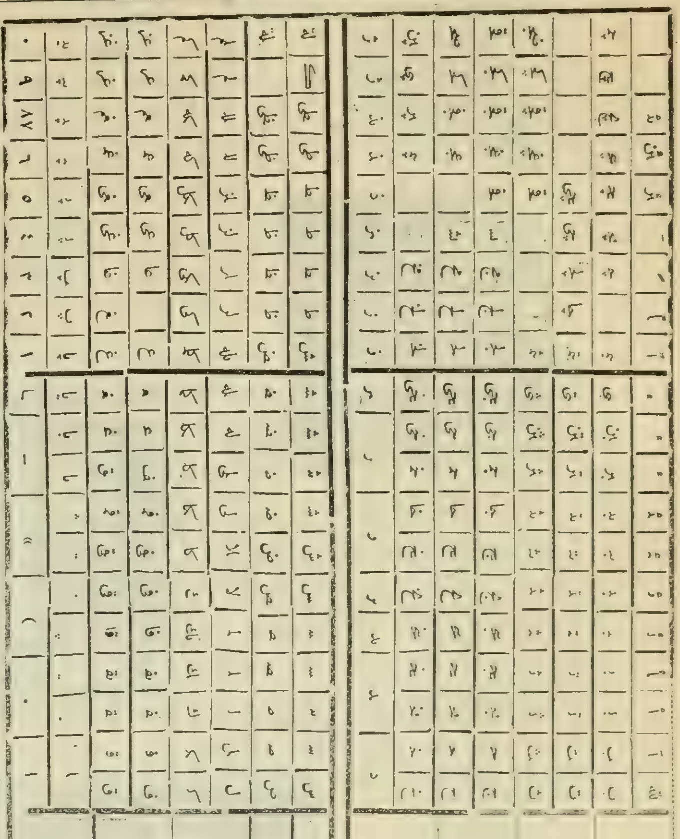

(ترکجه حروفات قاصه‌سی) . { ٨ پونطو حرفلره مخصوص }
(مرتضی جمال)

ویاصانان || فتق باغلامقده مهارتی اولان .

قاصیق بتی == اته یاپیشان واکثریا عدم نظافت اثری اوله‌رق بکارلرده ظهور ایدن برنوع چوق آیاقلی حشره ، قرق آیاق .

قاصیق چتلاغی == [illegible] [فق] .

قاصِمَه [ع ، ص] (حیوانات) فاره ، طاوشان ، قوندوز کبی کمیریجی حیوانات .

قاصمهٔ ذات الترقوه == (حیوانات) قوندوز ، سنجاب ، طاغ صیچانی ، ترلا صیچانی کبی عظم ترقوه‌سی اولان حیوانات .

قاصمهٔ عدیم الترقوه == (حیوانات) طاوشیان ، اطه طاوشانی ، کرپی ، هند طوموزی کبی عظم ترقوه‌لری یا بالکلیه مفقود ویا حال مبادیده بولنان حیوانات .

قاضی [ع ، ص] حاکم ، دعاویده حکم وقضا ایدیجی ؛ ایدن ، حاکم الشرع .

قاضی الحاجات == حاجات عبادی ویرن جناب حق .

قاضیعسکر == رتب علمیه‌نک ایک صوکنجیسی ، اک بالاترنی اولوب ملکیه‌ده بالالق وعسکریه‌ده برنجی فریقلق رتبه‌لرینک فوقنده اولان روم ایلی وآناطولی نامیله ایکی درجه‌سی بولنان پایهٔ والایی حائز اولان ذات ؛ صدور پایه‌سنده بولنان علمیه‌دن ذات .

قاضیعسکرلک == طریق علمیه‌ده اک بیوک برپایه اولوب القابی (سماحتلو افندم حضرتلری) در : آناطولی قاضیعسکری ، روم ایلی قاضیعسکری .

قاطِبَه [ع ، س] جمله ، کافه ، هپ ، بتون ، جمیع : قاطبهٔ احوالده امر وفرمان .

قاطبةً == جملةً ، کافةً ، علی العموم ، عموماً ، جمیعاً || اصلاً ، قطعاً .

قاطبهٔ احوالده == جمیع احوالده .

قاطِر [ت ، س] ارکک مرکبله قیصراغک چفتلشمسندن متولد ، ذات الثدیانک خیلیه جنسندن اوزون قولاقلی ، مشتقه فوق العاده طیانقلی ، خشین الطبع ، قصیر ، اکثریا نقلیاتده استخدام اولنور حیوان ، استر .

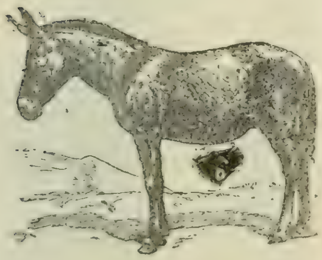

(قاطر)

§ (کلمهٔ تحقیر) تربیه‌سز ، حادی § آناطولیده قوللانیلور برنوع چوجق چزمه‌سی آیاق قابیسی .

قاطربوجوغی == حیوانات غیرفقریه‌نک نامیه شعبه‌سندن وحیدالمصرع نامیه‌لرک فوقه‌لرینه تعبیر اولنور .

A	B	C	D	E	F	G	o	e	r	s	t	i	m	l	ë	ï	ü
H	I	K	L	M	N	O	É	È	Ê	Æ	Œ	W	Ç				
P	Q	R	S	T	V	X	fi	â	ê	î	ô	û	!				
»	()	U	J	j	Y	Z	ff	à	è	ù	§	[]	?				

*	ç	é	-	’	e	1	2	3	4	5	6	7	8
—	b	c	d			s		f	g	h	9 / æ	0 / œ
z / y		m	n	i		o	p	q	; / Esp	w / fi	k / :	cad / cad
x	v	u	t	Espas		a	r	.	,	cadrats		

(فرانسزجه حروفات قاصه‌سی) { ٨ پونطو }

(قاطر بوتجوغی)

اکثریا سترله و بعضاً کاربانك اوکنده یورویین آتلرك باشلغنه زینت مقامنده طاقیلان وماوی صرچه‌دن یاپیلان بونجوق ، خرمهره .

قاطر یبلانی == حیوانات غیرفقریه‌نك زواحفه جنسندن ، باشی کوچك ومدور ، زهرلی ؛ آمریقا وهندستانك جنوب طرفلرنده بولنور برجیوانذر .

قاطر طرناغی == لطیف ، صاری چیچکلی برنوع نبات ، رتم .

قاطرجی == مالك اولدیغی قاطرلری کرا ایله ایشلدن ویا بشقه‌سنك قاطرلرینی اداره ایدن آدم .

قاطِعْ [ع ، ص] قطع ایدن ، کسن ، کسیجی : قاطع حما == ایصتمه‌یی کسن § کسکین : سیف قاطع § قطعی : برهان قاطع == دلیل قطعی . § (هندسه) محیط دائره‌یی ایکی نقطه‌ده قطع ایدن خط .
§ (مثلثات) هرهانکی برقوسك نهایتندن اوقوسك مماسنی قطع ایدنجه‌یه قدر اخراج اولنان نصف قطر .

تمام قاطع == (مثلثات) قوسك نهایتندن کچن خط مماسنی قطع ایتمك اوزره اخراج ایدلمش اولان نصف قطر .

قاعِد [ع ، ص] اوطوریجی ، اوطوران ، اوطورمش .

قاعداً == اوطوره‌رق ، اوطوردیغی حالده .

قاعِدَه [ع ، س] تمل ، اساس § بر شیئك وقوعنه شرط اولان خصوص § بوخصوصك تعریفی § دستور § اصول ، نظام ، یول .
§ (هندسه) شکلك اشاغیده افقی وضعیتده بولنان خط ویا سطحی ، ضلع اسفل افقی .

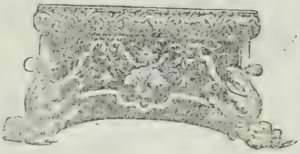

(قاعده)

§ (نباتات) اوراقك ساقه التصاق پیدا ایندیکی محل [جمعی : (قواعد) کلیر .]

قاعده شکن == قاعده‌یه ، اصوله رعایت ایتمیان ، قاعده‌یی بوزان .

قاعدةً == قاعده‌سنه موافق اوله‌رق ، اصولاً .

قاعدهٔ کلیه == « عادت محکمدر » ، « برائت ذمت اصلدر » ، « مانع زائل اولدقده ممنوع عودت ایدر » کبی ابدی ، بدیهی اولان حکملر . قاعده‌لر ، قواعد فقهیه .

قاف [ع ، س] (ق) حرفك اسمی § قدیماً اسنانه داخل اولانلرك چکدکلری قرعه‌لردن (قرعه) لفظنه اشارت اوله‌رق (ق) حرفنی حاوی اولان ورقه ــ که : بونی چکن عسکر اولوردی .

قافلانق == بو صورتله (ق) حرفنی حاوی قرعه چکمك § اعتبار قدمایه کوره کرهٔ ارضی محیط اولان طاغ ــ که : عنقا دنیلان مرغ موهومك محل اقامتی فرض اولنوردی :

« لانه کبیرقاف استغنا اولورعنقای عشق »

بورنی قاف طاغنده == متکبر ، متعظم ، مغرور .

قافِلَه [ع ، س] قطار ، کاروان : قافلهٔ حجاج § زمره ، فرقه ، طاقم .

« ایکلندی بتون کوه بلند عرفاتی
هرقافله‌دن عکس ایدن آوازهٔ لبیك »

قافله‌سالار == سر خیل ، قافله‌نك باشنده ، اوکنده بولنان .

قافله‌سالار انبیا == حضرت فخرکائنات افندمز [جمعی : (قوافل) کلیر .]

قافِیَه [ع ، س] علم عروض اقسامندن اولوب شعرك فواصلنی بیلدیرن اصول و قواعد مخصوصه § مصرعلرك ، یاخود بیتلرك اواخرنده ویا اواخری منزله‌سنده اولان یرلرده بولنان حرف ویا کلمه‌لرك حرکات وسکناتجه بربرلریله متحد اولمسی .

قافیهٔ اصلیه == (ادبیات) ذوقافیتین ایله ذوالقوافیده‌کی قافیهٔ اخیره .

قافیهٔ شایگان == (ادبیات) علی‌الاطلاق ایطاء جلی‌یی محتوی قافیه .

قافیهٔ متدارکه == (ادبیات) تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله آکا تقدم ایدن دیکر حرف ساکن بیننده ایکی حرف متحرك بولنان قافیه .

« هرکورن عیب ایتدی آب‌دیدهٔ کریانمی ایلدم تحقیق کورمش کیمسه یوق جانانمی »

قافیهٔ مترادفه == تقطیع حسبیله آخرنده فاصله‌سز ایکی حرف ساکن بولنان قافیه .

« اولنجه پرده برانداز نظار چشم شهود کوروندی آینهٔ دلده چهرهٔ مقصود »

قافیهٔ متراکبه == تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله آکا تقدم ایدن دیکر حرف ساکن بیننده اوچ حرف متحرك بولنان قافیه .

« جان وبرو آدمه اندیشهٔ صهبای عدم جوهر جانمی عجب جوهر مینای عدم »

قافیهٔ متکاوسه == (ادبیات) تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله آکا تقدم ایدن دیکر حرف ساکن بیننده دورت حرف متحرك بولنان قافیه .

قافیهٔ متواتره == (ادبیات) تقطیع حسبیله آخرنده اولان حرف ساکن ایله

[آكا تقدم ایدن دیگر برحرف ساکن بیننده برحرف متحرکن بشقه‌سی بولنمیان قافیه.

قافیهٔ مجرده = (ادبیات) یالکز برحرفی متنی اولان قافیه :

« ای زائر اعتبار پرور
سیرایت نه کوزل طوروور شومقبر »

قافیهٔ مردفه = قافیهٔ مرکبه‌ده (روی)دن اول حروف املادن بری بولنان قافیه .

قافیهٔ مرکبه = (ادبیات) حروف رویدن اول متجانس وحرکات وسکناتجه متحد حرفلر بولنان قافیه .

قافیهٔ معموله = ایکی لفظی ترکیب ویا بر لفظی تجزئه ایله قافیه اولمغه صالح اولان کلمه‌لر :

« عکس نقش کارگاه عالم بالامیدر
لای ودعوی برطرفشمدی دعاهنگامیدر »

قافیهٔ ملحقه = قافیهٔ اصلیه‌دن ماعدا اولان قافیه‌لر .

قافیهٔ مقیده = (ادبیات) قافیهٔ مرکبه‌ده حرف رویدن اول حروف املادن غیری برحرف بولنان قافیه :

« کلك ایدوب براتی دردست
غنچه تیارین ایلدی سربست »

قافیهٔ مؤسسه = (ادبیات) ردف ایله روی آره‌سنه دیگر بر حرف داخل اولان قافیه :

« کادمسه تولدین شعرا دوورینه آخر
عادت بودر آخرده کلیر بزمه اکابر »

حروف قافیه = شو طقوز شیدر : روی ، تأسیس ، دخیل ، ردف ، قید ، وصل ، خروج ، مزید ، نائره .

قافیه سنج / **قافیه پرداز** = قافیه اویدیران ، شاعر ، ناظم .

قافیه‌لی = مقفی .

قافیه‌سز = غیر مقفی .

قاقاو [ج ، س] قهوه‌یه مشابه مغذی بر حبه اولوب آمریقاده یتشور وتوز حالنده اوله‌رق سوتله قهوه کبی پیشیریلوب ایچیلیر وچیقولاته اعمال اولنور .

قاقاو آغاجی = (شجر لوزهندی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن لوزیه فصیله‌سنه منسوب ، هندستان طرفلرنده نشوونما بولور برآغاجدر .

(قاقاو آغاجی)

ا - چیچکی . ب یارلمش میوه‌سی .

قاقرداق - قیقرداق [ت ، س] اوریدیلن اچ یاغنك قالان قورو وقاوورولمش ماده‌سی .

قاقشمق [ت ، مص] بربرینه اوروب دورته‌رك خربالاشمق.

قاقشدیرمق = دورتوب ایته‌رك خربالامق .

(قاقوله)

قاقله / **قاقوله** = [ع ، س] هندستاندن کتیریلان بهاراتدن بری اولوب علاج مقامنده مستعملدر : صالقم قاقله ، کوچك قاقله .

قاقم [ع ، س] (حیوانات) ذات الثدیانك قاضمیه فرقه‌سندن ۳۵ سانتیمترو طولنده کدی‌یه مشابه ، کورکی پك مقبول برحیواندر .

(قاقم)

قاقمق [ت ، مص] اورمق ، ایتمك § اوروب ادخال ایتمك ، چیوی ، قازیق کبی اوجی سیوری شیلری بر محله چاقمق § معدنی لوحه‌لر اوزرینه قبارتمه یاپمق § تخته وسائره اوزرینه معدنی تل وچیوی چاقه‌رق تزیین ایتمك .

باشه قاقق = ایدیلان ایلیکی صیق صیق یوزه قارشی سویلمك ، منت تحمیل ایتمك ، امتنان ایتمك .

قازیق قاقق = برلشوب قالمق .

قاقلمق = اوریله‌رق ایتلمك || ادخال ایدلمك ، چاقلمق || معدنی لوحه‌لر اوزرینه قبارتمه یاپمه || تخته وسائره‌یه معدن تل وچیوی چاقیله‌رق تزیین ایدلمه .

قاقمه = دورته‌رك ایتمه § چاقمه § تخته وسائره اوزرینه چاقلمش معدنی تل ویا چیوی .

قاقه [ت ، س] (چوجق لساننده) پیسلك ، نجاست || (جیجی) مقابلی ، کوتو ، فنا .

قاقه بك = یاراماز ، پیس چوجق .

قاکرمق [ت ، مص] دوندروب چویرمك § طوپلامق ، قاسمق .

قال [ع ، س] (عربیده فعل ماضی ایسه‌ده لسانمزده اسم مقامنده مستعملدر) سوز ، قول ، لاف ، سخن .

قاله آلنماز = سوزینی ایتمکه دکمز .

قیل وقال = دیدی قودی .

قالاً = سوزله ، سویلیه‌رك ، (شفاهاً) .

قال [ت ، س] معدن کرلچه‌لرینك اریدیلوب تصفیه اولنمسی .

قالای [؟ ، س] باقراوانی اوزرینه سورلمکه وتنکه کبی شیلری یاپشدیرمغه یارایان بیاض معدن ، رصاص ابیض § سطحی سوس ، زینت § تکدیر ، تعزیر .

قالایجی = باقر ودمیر اوانی‌یه قالای سورن .

قالایسز = قالایی چوقمش باقر اوانی .

قالایلامق = باقر اوانی وسائره‌یه قالای سورمك || سطحی واساسز صورتده تزیین ایتمك || ساخته سوس یاپه‌رق عیبی قپامق || تکدیر وتعزیر ایلمك .

قالب [ع ، س] (فتح لام ایله‌ده لغتدر) قیوجیلرك ایچنه اوکمش جوهر اقندقلری ظرف § نمونه § بدن ، جسد § برشکل وهیئت مخصوصه آلمسی مطلوب اولان || بعض ظرفلرك کیرلمسنه

مخصوص مظروف : فس قالبی ، قوندره قالبی .

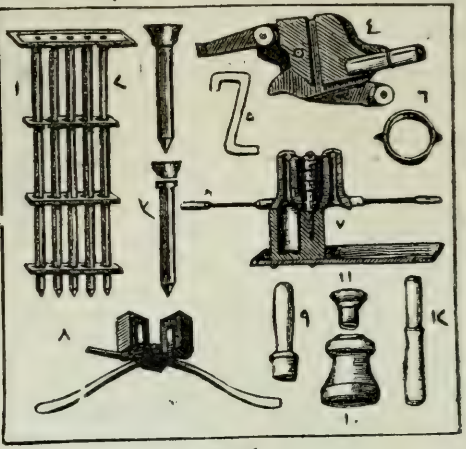

(دوکه قالبی)

١ – بالموی ایچون
٢ – اسپازماچت موی ایچون
٣ – باغ موی ایچون
٤ –
٥ – کراسته‌ودمیر پارچه‌لرینی بربرینه ربط ایتمك ایچون
٦ –
٧ – شیشه‌یه مخصوص
٨ – قورشونه مخصوص
٩ ، ١٠ ، ١١ ، ١٢ – آوقورشونی ایچون

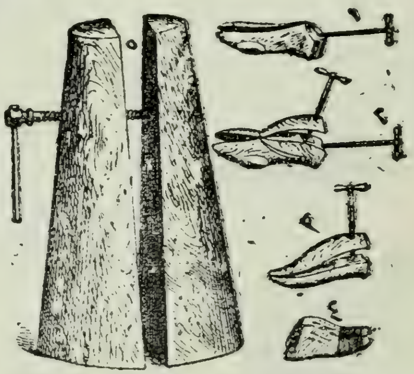

(قوندره‌جی قالبی)

١ – پارمقلری آچمغه مخصوص .
٢ – « وطراغنی آچمغه مخصوص .
٣ – یالکز طراغنی آچمغه مخصوص .
٤ – قالوش ایچون
٥ – قوندره قالبلرینی تسویه‌یه مخصوص

باصمه قالب = بر شیئی کرد کورینه یاپمق ، یالکز تقلیداً یاپمق .

قالبنی باصمق = مهر باصمق ‖ بلا احتراز شهادت .

بیك قالبه كیرمك = بر حالده ، بر قیافتده طورمامق .

بر قالبه دوکمك = بر صورت تسویه بولمق ، برچاره دوشونمك .

قالبلامق = قالبه یکیرمك .

قالبور [ت ، –] { عربی (غربال) دن محرفدر } تخته‌دن بردائره‌یه یکیرلمش دلیکلی دریدن ویا قفس کبی اوروولمش تللدن عبارت آلتکه : ایچندن یکیریلان حبوباتك طاشنی ، طوپراغنی آییرمق ایچون قوللانیلور ، قبا الك .

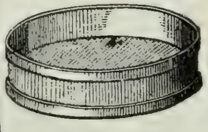

(مدور قالبور)

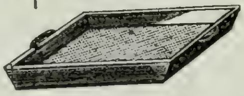

(مربع قالبور)

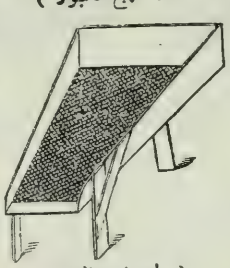

(طوپراق قالبوری)

قالبور اوستنه کلمك = منتخب وممتاز اولمق ، ایلری طبقه‌ده بولنمق .

قالبور کمیکی = [illegible] [عظم غربالی]

قالبورلامق = حبوبات و سائره‌یی قالبوردن یکیرمك .

قالتاباز [فا ، ص] تنبل ، قانی آغیر .

قالتاق [ت ، –] آت اکری ، سرج § مبتذل قاری .

قالناق قاشی = قالناغك اوك وآرقه‌ده اولان چیقندیلی محللری .

قالناق اورمق = آته اکر اورمق .

قالناقجی = سوادی و سیار طوپجی آلایلرنده بارکیرلرك اکر طاقملرینی ، قوشوملرینی تعمیر ایدن مأمور ، سراج باشی .

قالچه [ت ، –] باجاغك الك اورته‌سنده‌کی اویناق یری .

قالچه کمیکی = بو اویناق محلده‌کی چیقنتیلی کمیك ، عظم وتد .

قالچین [ت ، –] چیزمه آلتنه کییلن اوزون قونجلی چوراپ ‖ چوراپ قونجی طرزنده عبادن معمول توزلق .

قالدیرم [ت ، –] شوسه‌لرك ایکی طرفنده یایالرك یورومسنه مخصوص یوکسك طاش دوشمه § بو وجهله کاملاً طاش دوشنمش جاده ، سوقاق .

قالدیرم شاعری = عادی شاعر .

قالدیرمجی = قالدیرم یاپان عمله ، آدم .

قالدیرمق [ت ، مص] یوقاری چیقارمق ، رفع ایتمك ، یوکسلتمك § یوکلیوب نقل ایتمك ، طاشیمق ، کوتورمك § لغو وفسخ وابطال ایتمك § افساد وتهییج ایتمك (اوکوزی) شکاری یواسندن ، ایندن چیقارمق § یوکلنمك ، تحمیل ایده‌بیلمك § مساعد ومتحمل اولمق § طبیب خسته‌یی ایی ایتمك ، خسته‌لکدن قورتارمق .

درت نعله قالدیرمق = آتی طولو دیزکین سورمك .

ال قالدیرمق = اورمق نیتیله الی حاضرلامق

اوموز قالدیرمق = تجاهل ایتمك .

باش قالدیرمق = سرکشلك ، اطاعتسزلك ایتمك .

طبانی قالدیرمق = قوشمق ، شتاب ایتمك .

یلکنلری قالدیرمق = یلکن آچوب کیتمك ‖ کمال حدت وسرعتله یورومك .

قالسیت [ج ، –] { Calcite } (معدنیات) ترکیبی قاربونیت قالسیومدن عبارت اولوب

اکثریا بیاض ویا آچیق رنکلرده وبلور حالنده ویا کثیف اوله‌رق ظهور ایدن بر معدن [کیرج طاشی بونك عادی جنسیدر .]

قالسیوم [ج ، س] { Calcium } (کیمیا) کاس وکیرج قیباندن اولان بر جسم بسیط : کبریتیت قالسیوم .

قالفات [ت ، س] کمی وقایقلرك تخته‌لرینك آره‌سی استوپی وسائره ایله طیقایوب اوستنه زفت ومعجون سورمك عملیاتی § ساخته سوس وزینت .

قالفات یری = کمی تکنه‌لرینك قالفاتلاندیغی محل .

قالفات ایتمك = قالفاتلامق .

قالقان [ت ، س] آلات قدیمهٔ حربیه‌دن اولوب اوق‌ه وقلیج ضربه‌سنه قارشی سپر اوله‌رق استعمال ایدیلان آلت تحفظ ـ که : معدندن ، کرکدان وفیل دریسندن یاپیلیردی .

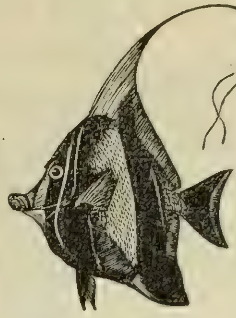

(هند قالقان بالغی)

قالقمق [ت ، مص] قیام ایتمك ، بویلو بوینه آیاق اوزرینه کلمك § اویقودن اویانه‌رق یاتقدن چیقمق § خسته‌لقدن قورتیله‌رق یاتاغی ترك ایتمك § یوکسلمك ، رفع ایتمك ، چیقمق § قبارمق ، شیشمك § دیك طورمق § لغو وفسخ اولنمق ، یوق اولمق § طغیان ، غلو § (قوردلر حقنده) کسب شدت ایتمك § نیت ، عزم : حجه کیتمکه قالقدی .

(قالقان)

قالقان اوتی = دوه اوتی انواعندن اوکسوروك اوتی .

قالقان بالغی = قالقان شکلنده معروف یاصی واتی لذیذ بالق .

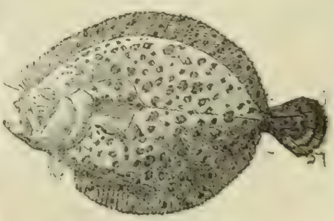

(قالقان بالغی)

هند قالقان بالغی = اهلك مشوك المسبحیه فرقه‌سندن ، مسبح ظهریسی زیاده اوزون ، هنددکزلرینه مخصوص بر بالقدر .

قالقوب قالقوب اوطورمق = زیاده حدت ایتمك .

مراق قالقمق = مراقلانمق .

قالقشمق = ادعا ایله برایشه کیریشمك ، تصدی .

قالقیق = قالقمش ، دیك ، قائم .

قالمار [ج ، س] مرکب بالغنك بیوك جنسی .

قالمق [ت ، مص] اولدیغی یرده طورمق ، بقا وقرار بولمق § تأخر ایتمك § حرکت ایتمامك ، ترك حرکت ایلمك ، ساکن اولمق § آرتمق ، فضله کلمك § حال ووضعیت سابقه‌سنی محافظه ایتمك ، اولدیغی حالده طورمق ، § یورلمق ، عاجز ، بی‌تاب اولمق § محروم اولمق ، ایشدن ، اکلنجه‌دن قالمق § انتقال ، توارث : پدرندن بر چوق مال قالدی § موجود ، برحیات اولمق § عائد وراجع اولمق : بوایشی دوشونمك سکا قالدی .

آر قالمق = تقرب ایتمك || زیاده آرتمامق .

اوزرنده قالمق = مزایده‌ده زکا صوك پی‌یی سورمك || ذمتنه ترتب ایتمك .

ایشدن قالمق = برمانع حیلولتیله ایشه کیده‌مامك .

خاطر قالمق = کوجنمك ، منفعل اولمق .

طوکه قالمق = حیرته دوچار اولمق .

کوز قالمق = حسد ایتمك || ایمرتمك .

قالدی ـ که = کانجه ، کالم ، امدی .

قاله / **قاله‌رق** = اکسیك اوله‌رق : ساعت اون ایکی‌یه بش قاله ، بش قاله‌رق .

قالوره [ت ، س] یامه‌لی پاپوچ وسائره مثین شیلر .

قالوره خانه = (غلط) اسکیجی دکانی || اپاق قابی وسائره اعمال وتعمیر اولنان محل .

قالوریفر [ج ، س] {Calorifère} آلت تسخین || بعض بیوك دائره‌لرك بر محلنده زیاده مقدارده آتش یاقیله‌رق تاملیه تسخین ایدیلوب بوریلر واسطه‌سیله اقسام ابنیه‌یه سوق اولنان صیجاق صو تأثیریله قیزان بورولرك حرارتی ایله اوطه‌لری تسخین ایلمك اصولی .

قالوش [ت ، س] ☞ [غالوش .]

(قالوش)

قالومه [ج ، س] (بحریه) دمیر اوورنده‌کی کمی زنجیرینك دکزده بولنان قسمی .

قالومه ویرمك = دمیرك زنجیرینی قویویرمك .

قاله‌مسك [ت ، ـ] ☞ [غالیه‌مسك]

قالیچه [فا ، س] { فارسی : (خالیچه) دن محرف اولدیغی مرویدر } کوچوك خالی ، خالیدن سجاده .

قالیچهٔ زمردین = چمن .

قالین [ت ، ص] قطری وثخنی زیاده اولان (جم) ، یوغون ، § قبا § صیق طوقونمش بز وسائره ، کثیف .

قالین قفالی = ذکاسز ، غبی .

قالینلق = کثافت ، ثخن ، ضخامت ، غلظت || قبلق ، حماقت .

قالینلاشمق = قالین ، کثیف اولمق ، یوغونلاندیرمق .

قالینجه = آز قالین .

قالیئوس [ج ، س] لورکه مشابه برجنس مقبول بالق .

قالیون [ج ، س] اسکی زمانلرده مستعمل برنجی صنفدن حرب گمیسی ـ که : بورده‌لرنده ایکی ، اوچ صره طوپی حامل وآرمه‌لری مربع یلکنلر ایله مجهز ایدی .

قالیونجی = (قالیون) دینیلان سفن حربیه‌ده مستخدم افراد بحریه .

قاماشمق [ت ، مص] اکثری بر شی یکدن دولایی دیشلر اویوشوق برحاله کلمك § بر ضیای شدید تأثیریله عصب بصر قطره‌سنك کوچولمسندن دولایی کوزك موقتاً قرارمسی ، ضیای شدیده باقه‌ماق .

قاماشدرمق = (قاماشمق) دن مصدر متعدی .

قاماره [ج ، س] ☛ [قاره]

قامالا [ج ، س] (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن فربیونیه فصیله‌سنه منسوب ، دافع تنیا کبی مستعمل برنباتدر .

(قامالا)

ا - زهرمذکر . ب - زهرمؤنث .

قامپیال [ج ، س] پولیچه ، پولیچه سندی .

قامبیو [ج ، س] مبادله § (تجارت) اسهام واوراق نقدیه مبادله‌سی ، بونلرك آلنوب صاتلمسی معامله صرافیه‌سی .

قامت [ع ، س] بوی ، قد :

« قامتك ای بوستان لامکان پیرایه‌سی
نوردن برسرودر ، دوشمز زمینه سایه‌سی »

قامت موزون = بچیملی ، لطیف ، دوزکون بوی بوس § جماعتله ادای صلاة اولنه‌جغی اشعاره مؤذنك « قدقامت الصلاة » دیمسی .

قامت کتیرمك = مؤذن (قدقامت الصلاة) دیمك .

قامچی [ت ، س] حیوانلری اوروب سورمکه مخصوص ومختلف طوللرده بردکنك اوجنه مربوط انجه مشین ویااورکولی ایپ . قرباچ ، تازیانه .

شکر قامشی = عصاره‌سی شکر اعمالنه یارایان برجنس قامش .

قامش بایرامی = اسرائیلیلره مخصوص اعیاددن بری .

قامش حلواسی = بال آغده‌سی .

قامش قلم = یونتیله‌رق یازی یازیلان معروف قلم .

قامش طام = اوزری قامشله مستور قلبه .

قامشاق = کثرتله قامش حاصل اولان محل .

قامشجق = ☛ [جلاج]

قامع [ع ، ص] قمع ایدیجی ، ایدن ، قهر تذلیل وتنکیل ایدیجی ایدن .

قاملیا [ج ، س] { Camellia } ذات الالقاح طاهره‌دن دائمی یشیل وپارلاق یاپراقلی بیاض ویاقرمزی قوقوسز چیچکلی برنبات

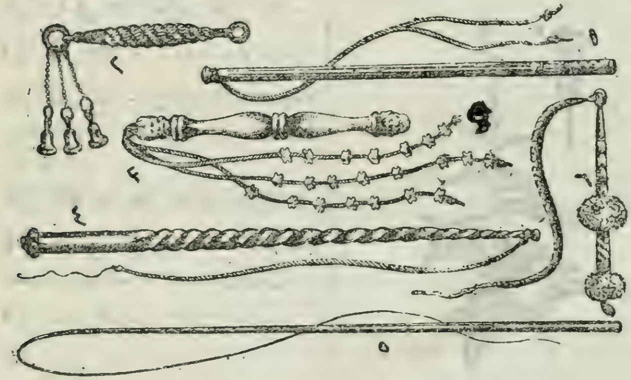

(قامچی)

١ - قدیم روما آرابه‌جیلرینه مخصوص . ٢ - اوجلری قورشونلی (رومالیلره مخصوص) . ٣ - آشیقلی (رومالیلره مخصوص) . ٤ - یوك آراباجیلرینه مخصوص . ٥ - بینك آراباجیلرینه مخصوص . ٦ چوجقلره مخصوص .

چاله قامچی = متصل قامچی چاله‌رق حیوانی سرعتله یورووده‌رك .

قامچی قلنج = اکسز برنوع قلیچ .

قامچی قویروق = قیلسز قویروق || قیلسز قویروغی اولان کدی وساره .

قامچیلامق = قامچی چالمق ، قامچی اوره‌رق سورمك § شدتلی روزکار ویا یاغمور یوزه چارپمق § برایشی تعقیب وتسریع ایله مجراسنده دوران ایتدیرمك .

قامش [ت ، س] وحیدالفلقه‌دن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب صولاق محللرده نبت ایدن ایچی بوش ، مطحی بوغملی بوشاق نبات ، قالین ساز .

(قاملیا)

قاموس [ع ، ص] دكزك اورته‌سی ، ازكين ، وسط البحر § مفصل لغت كتابی . محيط اللغات : قاموس عثمانی .

قامه [ت ، س] ايكی طرفی كسكين واوجی سيوری ، ذين ايچنده محفوظ بيوجك اكلی بچاق ، آلت جارحه § مفصل § بعض لعبياتده يكيلن آدمك يوزينه سوريلان ايس ويا ركب لكه‌سی .

قامه باصمق == او يونده يكمك ، مغلوب ايتمك ، غلبه چالمق § تخته وسائره‌یی ياروب آچمق ايچون اوجی اوشيئك يارينه صوقيلوب چاقيلان تخته ويا دمير طاقوز § ديواره قاقيلان بيوجك تخته چيوی ، سيكل .

بالطه قامه‌سی == بالطه‌نك سيوری طرفی .

طوپ قامه‌سی == طوپلرك قويروقلرنده اولوب قپاق وظيفه‌سنی ايفا ايدن برآلت .

قان [ت ، س] انسان وحيوانك طمارلرنده جولان ايدوب ادامهٔ حياته باعث اولان قرمزی مادهٔ مايعه ، دم ، خون .

قان آرامق == قصاص طلب ايتمك .

قان آقمق == حرب وقتال وقوعبولمق .

قان آلمق == جراح وبابر برآلت مخصوصه برينك طمارينی خفيفجه دلوب براز قان آقيتمق .

قان ايتمك == قتل جنايتنی ايقاع ايلمك .

قانلی بچاقلی اولمق == آره لرنده خصومت وعداوت شديده حاصل اولمق .

قانلی == قان ايدن ، قاتل ، جانی .

قان بهاسی == ديت .

قان آغلامق == پك زياده متأثر ودلخون اولەرق شكايت ايتمك || الندن عاجز وبی‌تاب قالمق .

ايكی الی قانده == مفتری || پك مساعده‌سز وداربرزمانده بولنيش .

قان چناغی == چوق آغلامقدن ويااويقوسز قالمقدن دولايی زياده قزارمش كوزدن كنايه .

قان صولانمق == قانك نسبت معينهٔ مايعيتنه خلل كلمك || فقرالدم .

قانه صوصامق == اجرای قتاله آرزوكش اولمق .

قانه صوصامش == كندی قتلنی ايجاب ايده‌جك حركتده بولنان .

قانی صيجاق == سوكلی ، انسيتلی آدم .

قان طاشی == اوزرنده خفيف ، كوچوك قرمزی بنكلری اولان قويوشيل رنكلی برنوع طمارلی عقيق طاشی ـ كه : مهروسائره ياپيلمغه يارار . [قدمانك زعمنه كوره : سيلان ايدن دمی ديكدير مك خاصه‌سنه مالك ايمش .]

قان طورمق == بعض اسباب تأثيراتيله خسته ـ نبضی طورەرق ، وجودی صوغويەرق ـ وفات ايتمش ظن اولنمق || جانی تأثير منظرهٔ جنايتله مبهوت اولوب شاشيرمق .

قا ـ قايناتمق == بری حقنده درونی بر شفقت ومحبت شديده حس ايتمك || جوش وخروشه كلمك .

قارداش قانی == بر جنس نبات ، چيچك .

قان قورودان == عبد السلام دينلان ذات الفلقتين شعبه‌سندن حماريا فصيله‌سندن بر نبات .

(قان قورودان)

١ ـ چيچكی .

قان قورصمق == چوق عذاب چكمك زياده‌سيله مضطرب اولمق .

قانه كيرمك == سبب موتی اولمق .

قان يوتمق == زياده اذيت چكمك .

ايچندن قان كيتمك == زياده معذب ومتألم اولمق .

قانەمق == برعضودن قان آقمق ، قان چيقمق .

قاناتمق == برعضودن قان چيقارمق || برعضودن قان چيقمسنه سبب اولمق .

بورون قانه‌مقسزين == بلاوقوعات ، بلاحرب .

قانلانمق == قانه‌سورنمك ، قان ايله ملمع وملوث اولمق . || قاتل ، جانی اولمق .

دلی قانلی == شاب ، شاب امرد كنج ايريسی .

صيجاق قانلی == مونس سوكلی .

صوغوق قانلی == غيرمونس ، سويمسز || تلاشسز ، متأنی قيدسز || بالقلر كبی دمی حار اولميان حيوانات .

قان صوغوق == سويمسز آدم .

قانقارشمق == صهريت .

قاناپه [ج ، س] { Canapé } ايكی ياصلی ، آرقه‌لی بتون سديره ايكی اوچ كشينك اوطورمسنه مساعد بيوك قولتوق .

(قاناپه)

قاناره [ت ، س] سلخخانه .

قانال [ج ، ص] ☛ [قنال]

قانبور [ت ، ص] ☛ [قنبور]

قانتارمه [ت ، س] صولوقسز آغير كم § حشری آتلرك آغزينه اوروندقلری دمير .

قانجه [ت ، س] اوجی چنكللی كوندر : يانغين قانجه‌سی ، قايقجی قانجه‌سی § اوجی چنكللی شی .

قانجه باش == قاره دكزده ايشلر واكثريا كراسته نقل ايدر برنوع كمی .

قانجالامق == قانجه آتەرق طوتمق || مسلط اولمق .

قانجه‌يی طاقمق == ياپيشوب آيرلمامق ، مسلط اولمق || پشنه دوشمك ، تعقيب ايتمك .

قانجيق ـ قانجوق [ت ، ص] ديشی § دونك طبيعتلی ، حيله‌كار ، وفاسز ، افعال واقوالی شايان اعتماد اولميان .

قانجيقلق == خباثت ، حيله‌كارلق ، دونكلك .

قانچلار [ج ، س] شهبندرخانه مدير وياكاتبی .

قانچلاریه == شهبندرخانه نزدنده‌کی قلم ویا دائره .

قاندری [ت ، س] سپتجی سوکودی ، سبت ، حصیر اورمکه یارایان بر نوع ساز .

قاندرمق [ت ، مص] اقناع § ارضا § آ قا لاطوبورمق § ذهنی چلوب آلداتمق ، اغفال ایتمك .

قاندرمه / **قاندریش** = اقناع ، ارضا || اغفال .

قاندیلیسا [ج ، س] (بحریه) سرن اوچبوقلری محللرینه قالدیروب آشاغی آلمغه مخصوص خلاط دونانیم .

(قاندیلیسا ترتیباتی)

ا - قاندیلیسا صاپانی . ب - سرن . ح وارده‌رده‌له . ء قاندیلیسا .

قاروله‌قاندیلیساسی == کرك چناغندن رانده‌نك قاروله یقاسنه اوریلان پالانغه .

قانط [ع ، ص] نومید ، مأیوس ، مقطوع‌الامل .

قانع [ع ، ص] قناعت‌ایدن ، حالندن ، مظهریتندن خشنود اولان .

قانغال [ت ، س] ایپ ، تل کبی اوزون شیلرك چوریلوب چورکله‌نرك آلدیغی دائره‌وی‌شکل ، طوره § بووجهله بر شکل آلان شیئك هر چوروی : بش قانغال تل .

قانغال ایتمك == چوریم چوریم دیوشیرمك .

قانغال دیکنی == دره‌نك سوروب بیدیکی دیکنلی برجنس نبات

قانغاللاتمق / **قانغاللاشمق** == ایپ تل ، چورکله‌مه اوله‌رق طوپلاتمق .

قانغاللی == قانغال شکلنده اولان .

قانغرن [ج ، س] براعضانك التهابندن اولمیه‌جق ودیکر اعضایه دخی سرایت ایده‌جك صورتده چوروسی .

قانقمق [ع‌مص] قانعق ، طریق ، استغنا حاصل اتمك .

قانون [ت ، س] قاعده ، قضیهٔ کلیه : قانون دیانی ، قانون اخلاق § عادت ، رسم ، اصول ، دأب‌قدیم § فارابینك اختراعکرده‌سی اولان برنوع‌ساز § (حقوق) برحکومتك صلاحیتدار مقاماتندن صدور ایتمش عموم حقنده مجبوری الاجرا اوامر ونواهی § قوهٔ قانونیه‌نك براعلان وصحیحی اولوب انکله اصول ادارهٔ داخلیه ومصالح عامه حقنده جمعیتجه مجبوری الاجرا قواعد وضع اولنور § اشبوقواعدی شکل ومحتوی اولان کتاب . [جمعی قوانین کلیر .]

قانون الٓهی == من‌قبل‌الرحمن وضع وانزال بیوریلان اوامر ونواهیٔ سبحانیه ، شریعت .

قانون اراضی == (حقوق) اقسام معینهٔ اراضی‌به حق‌تعلق ایدنلردن هربرینك حقوقنه دیکرینك ویا افراد سائره‌نك وقوع تجاوز وتعرضنی مانع بعض قواعد وضوابطی شامل قانون خصوصی § حادث مماثله‌ده اجرا اولنور دعی وطرد برفعل .

قانون طبیعت == (حکمت) برحادثه ایله اول حادثه‌نك سبب مولدی بیننده اولان نسبت ثابته وغیر متحوله .

قانون شناس == دقایق قانونیه‌یه واقف آدم .

حرکت متحولهٔ منتظمه قانونی == (میخانیق) ازمنهٔ متساویه ومتعاقبه‌ده قطع ایلدیکی مسافه برقاعدهٔ ثابته‌یه توفیقاً تزاید ویا تناقص ایدن بر متحرکك تابع اولدیغی قانونلر – که : « سرعتله زماننك متناسباً تزاید ویا تناقص ایدر . » و « قطع اولنان مسافه صرف اولنان زمانك مربعیله متناسبدر . » حکمندن عبارت ایکی قاعدهٔ قطعیه‌دن عبارتدر .

قوهٔ عن المرکزیه قانونی == (ماکنه) برحرکت دائرویه ایله متحول کان قوهٔ عن المرکزیه‌نك تابع اولدیغی قانونلر – که : « قوهٔ عن‌المرکزیه‌سرعتك مربعیله‌متناسبدر . » و « کتله‌وسرعتلری مساوی اولان جسملرك قوهٔ عن‌المرکزیه‌لری رسم ایلدکلری دائره‌لرك نصف قطرلریله معکوساً متناسبدر . » دن عبارتدر .

سقوط اجسام قانونلری == (حکمت) اجسام ساقطه‌نك تابع اولدیغی قانونلر – که : بروجه آتی اوچ‌عدده‌دن عبارتدر :

١ – « هر جسم خلاده مساوی سرعتله سقوط ایدر . »

٢ – « خلاده سقوط ایدن بر جسمك قطع ایلدیکی مسافات بونلرك قطعی ایچون مبدأ حرکتدن اعتباراً صرف اولنان زمانك مربعیله متناسبدر . »

٣ – « خلاده سقوط ایدن بر جسمك سرعت مکتسبه‌سی مبدأ سقوطدن اعتباراً مرور ایدن زمان ایله متناسبدر . »

رقاص قانونلری == رقاصك تابع اولدیغی شو اوچ قانوندر :

١ – « وسعت رقصلری ٣ ، ٤ درجه‌یی تجاوز ایتمیان عین رقاصك عین بلده‌ده اجرا ایلدیکی رقصلر متساوی‌الزماندر . »

٢ – « هرنکی ماده‌دن معمول اولورسه اولسون مساوی طولده اولان رقاصلرك خلاده وعین بلده‌ده اولان مدت رقصلری طوللرینك جذر مربعیله متناسبدر . »

٣ – « ارضك مواقع مختلفه‌سنده رقص ایدن متساوی الطول رقاصلرك مدت رقصلری جاذبهٔ ارض شدتنك مواقع مذکوره‌ده اولان شدتلرینك جذر مربعیله معکوساً متناسبدر . »

مایعات قانونی / **پاسقال قانونی** == (حکمت) برمایع مستطحك بر قسم مسترویسی ورزینه اجرا اولنان هرهانکی بر تضییق کتلهٔ مایعدن مایع مذکوری حاوی اولان قابك جدارانك اقسام متساویه‌سنك هر برینه تمامیله منتقل اولور . » دن عبارتدر .

آرشمید قانونی == (حکمت) مایعات درونده مغطوس اجسامك موازنته دائر آرشمید طرفندن کشف ایدلمش اولان شو قانون :

« برمایع درونده مغطوس هرجسم تبدیل مکان ایتدیردیکی مایعك وزننه مساوی اولمق اوزره کندی وزنندن غائب ایدر . »

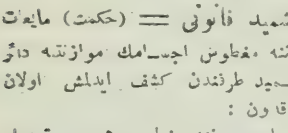

(آرشمید قانونی)

ا – بر تازه یموورطه طاتلی صودن چوق کثیف اولدیغندن دیبنه چوکر . ب – آز طوزلو صودن دخی کثیف اولدیغندن ارتده قالیر . ح – چوق‌طوزلو صودن آز کثیف اولدیغندن سبح ایدر .

ماریوت قانونی == (حکمت) بر غازك کتله‌سیله او غازك متحمل اولدیغی تضییق بیننده‌کی اولان نسبت حقنده (ماریوت) نام حکمتشناس طرفندن کشف ایدلمش شو قاعدهٔ اساسیه :

« درجۀ حرارت ثابت اولدیغی حالده مختلف تضییق تحتنده بولنان هر هانکی برغاز کتله‌سنك اخذ ایتدیکی حجملر او تضییقلر ایله معکوساً متناسبدر . »

نوتون قانونی ＝ (حکمت) حرارت شماعیه‌نك تابع اولدیغی قاعدۀ اساسیه حقنده ریاضیٔ شهیر (نوتون) طرفندن کشف ایدلمش اولان آتیده‌کی قانونلر :

١ ـ « برجسم حار هرطرفندن هر استقامته دوغری حرارت نشر ایدر . »

٢ ـ « بر واسطۀ متجانسه دروننده حرارتك انتشاری خط مستقیم اوزره اولور . »

٣ ـ « حرارت شماعیه خلاده دخی منتشردر . »

٤ ـ « حرارت شماعیه‌نك شدتی محراقك درجۀ مخروتیله متناسبدر . »

٥ ـ « حرارت شماعیه‌نك شدتی مسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسبدر . »

٦ ـ « برجلا سطحك اوزرینه وارد اولان برشماع حرارت زاویۀ ورودنه مساوی برزاویۀ انعکاس رسم ایدرك منعکس اولوب مذکور زاویه‌لردخی سطح عاکسه عمود اولان عین برمستوی اوزرنده بولنور . »

حرارت ذرویه قانونی ＝ (حکمت) « کرك صلب وکرك مایع کافۀ اجسام بسیطۀ مختلفه ذاتك حرارت مخصوصه‌لری یکدیکره مساویدر . » قاعدۀ اساسیه‌سی .

بقای طاقت قانونی ＝ حرارتك حرکته وحرکتك حرارته تحولی قاعده‌سی .

جاذبۀ عمومیه قانونی ＝ (حکمت) « برماده دیکر ماده‌یی کتله‌لریله مبسوطاً ومسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسب اوله‌رق جذب ایدر » قاعدۀ ثابته‌سندن عبارتدر .

انتشار ضیا قانونی ＝ (حکمت) ضیانك صورت انتشاری حقنده‌کی قواعد اساسیه ـ که : شواوچ قانوندن عبارتدر :

١ « ضیا برواسطۀ متجانسه دروننده خط مستقیم اوزره انتشار ایدر . »

٢ ـ « شدت ضیا مسافه‌نك مربعیله معکوساً متناسبدر . »

٣ « شمسك ضیاسی‌انی نشر ویا اخذ ایدن سطحك میلیله تبدل ایدر . »

انعکاس ضیا قانونی ＝ (حکمت) شعاعات حروریه‌نك صورت انعکاسی حقنده اولان آتیده‌کی قاعدۀ اساسیه‌لر :

١ ـ « زاویۀ ورود ، زاویۀ انعکاسه مساویدر . »

٢ ـ « شماع وارد ایله شماع منعکس سطح عاکسه عمود اولان عینی برمستوی اوزرنده بولنور . »

انکسار ضیا قانونی ＝ (حکمت) انکسار ضیا حقنده (ده‌قارت) طرفندن کشف اولنمش شو ایکی قانون :

١ ـ « عین واسطه‌لر حقنده وزاویۀ ورودك جیبیله زاویۀ انکسارك جیبی بیننده‌کی نسبت ثابته . »

٢ ـ « شماع وارد ایله شماع منعکس ایکی واسطه‌یی یکدیکرندن تفریق ایدن سطحه عمود اولان عینی مستویده بولنورلر . »

قانون تجارت ＝ تجارك حقوقنه ، تجارت محکمه‌لرینك صورت تشکل ووظائفنه وامور تجاریه‌دن متولد دعاوینك فصلنه دائر احکام مخصوصه‌یی جامع قانون .

جزاقانونی } **قانون جزا** } ＝ (حقوق) موادجزائیه‌یه دائر احکامی جامع قانون کتابی .

قانون چاوشی ＝ صنف عسکری‌یه منسوب اولانلرك منافیٔ نظام وتنبیهات حرکتده بولنماملرینه دقت ایتمك وبونلرك مرجعلرینه اخبار ایلمك وظیفه‌سیله مکلف اولان وبوینلرنده اصلی اوله‌رق (قانون) کلمه‌سی یازیلی برلوحه طاشیان اوقوریازار چاوشلردن هربری .

قانوناً ＝ قانون ونظامه توفیقاً ‖ قانون ونظام اقتضاسنجه .

قانوننامه ＝ برماده حقنده فقرات وقواعد مخصوصه‌یی حاوی رساله . (قانون) لفظی بومعنایی افاده ایلدیکندن (قانوننامه) تعبیری زائد وعبثدر .]

قانونی ＝ قانونه منسوب ومتعلق ‖ علم حقوقله مشتغل ‖ قانون وضع وتأسیس ایدن ‖ قانون دنیلان چالغی‌یی کمال مهارتله چالان .

طب قانونی ＝ (حقوق ، طب) جرح وقتل وتعدیٔ اخلاق کبی جرم وجنایتلرك تشخیصی اصول وقواعدینی مبین علم ـ که : طبه ، هم حقوقه مربوطیتی واردر .

قانونیت ＝ (حقوق) برقرارك قانون ونظام حکمنی اکتساب ایتمسی : قانونیتی تصدیق اولندی .

واضع قانون ＝ (حقوق) قوای اصلیۀ حکومتدن قانون وضع وتنظیمیله مکلف اولان قوت ، هیئت .

مقاومت هوا قانونی ＝ (بالیستیق) طوپچیلقده نظردقته آلنان بالخاصه شو بش قاعدۀ اساسیه :

١ ـ « مقاومت هوا ، کثافت هوایه کوره تحول ایلر . »

٢ ـ « مقاومت هوا ، مرمینك معروض مقاومت اولان سطحنك وسعت وامتدادینه، استقامت حرکتنه نسبتله سطح مذکورك درجۀ میلنه نظراً تحول ایدر . »

٣ ـ « اوزون مرمیات ایچون مقاومت هوا مرمینك سطح عرضانیٔ اعظمیسی وبناءً علیه چاپك مربعی ایله متناسباً تبدل ایدر . »

٤ ـ « کروی مرمیات ایچون مقاومت هوا بردائرۀ عظیمه سطحیله ویاخود چاپك مربعیله متناسبدر . »

٥ ـ « مقاومت هوا ، سرعت مرمی‌یه نظراً تحول ایدر . »

اثنینیت قانونی ＝ (هندسه) بری اشکال هندسه‌یه‌نك (مناسبات ترسیمیه‌لری) بیننده ودیکری اشکال مذکوره‌نك (مناسبات مقداریه‌لری) میاننده موجود اولان ارتباطه دائر کشف ووضع ایدلمش اولان شوایکی قانونلردر :

١ ـ « کیف مایشا برطرزده بولنان برشکل هندسی؛ عددی غیرمحدود اولان اصول ترسیماتدن بری واسطه‌سیله شکل اخره قلب وتحویل اولنه بیلورکه : بوشکل اخیرده‌کی نقاط شکل اصلیده‌کی سطوحه وسطوح نقاطه وخطوط خطوطه توافق ایدر . »

٢ « یکدیکره مناسبات متقابله ایله مربوط ایکی شکلدن برنجیسنده برخط مستقیم اوزرنده کائن درت نقطه ایکنجیسنده عین خط مستقیمدن مرور ایدن درت مستوی‌یه تقابل ایدرکه : بونلر بیننده‌کی (نسبت مضعفه) نقاط اربعۀ مذکوره میاننده‌کی (نسبت مضعفه) یه مساویدر .

قاناویچه [ج ، س] چوال ومندر یوزی وسائره اعمالنه یارایان قالین وسیرك کنویر بزی § یوك ایپلکیله نقش ایشلمکه مخصوص سیرك طوقومه‌لی وسرت قولالی بز § بو بز اوزرینه یوك ایپلکیله ایشلنمش نقش .

قانغورو [ج ، ص] (حیوانات) ذات الثدیانك عدیمة المشیمه فرقه‌سندن وذات الکیسیه‌دن آوسترالیاده بولنور ، بطننده یاورولرینی طاشیدیغی برکیسه موجود ، زیاده چویك وفعال ، اتی لذیذ ، دریسندن کورك ایچون استفاده ایدیلیر برحیوان .

قانَه [ج ، س] (بحريه) كميلك ثقلتنه كوره صويه باتان قسمنك درجاتنى كوسترمكه مخصوص اولەرق باش وقيچ بودوسلامەلرى اوزرينه قونيلان رقملر ـ كه : قدم اعتباريلەدر .

قاو [ت ، س] چاقمق طاشنه بر دمير پارچەسيله اوريلەرق چيقان شراره ايله طوتشديريلان يعنى احتراقه پك صالح اولان قورو شى ـ كه : بعض آغاجلرك قابوقلرندن اعمال ايديلور .

قاو كبى == پك قورى ، خفيف ، چوروك شيدن كنايه .

قاواطه [ت ، س] يكپاره آغاجدن اويولمش قاب ، تكنه .

قاواق [ت ، س] ساقى همان بوداقسز دنيلەجك درجەده دوز ويك يوكسك آغاج ـ كه : اكثريا صولاق يرلرده يتشور ، شجرالحور .

ذهن قاوراىق == آكلامق ، ذهناً احاطه ايتمك .

قاورامه
قاورايش } == قاپمه ، ياقه لايش || احاطه .

قاورماج [ت ، س] قاوروواش قورى بغداى .

قاورمق [ت ، مص] قيزغين آتشده طاوه ايچنده برشى نورو نجه يه قدر پيشيروب قزارتمق : قهوه قاورمق ، ات قاورمق ، صوغان قاورمق .

قاررولمق == قزارلمق ، اوزرى قزارەجق صورتده پيشيرلمك || ياتمق ، حرارتدن قوورومق || نشو ونما بولەمامق ، بودور قالمق .

(قاواق آغاجى)

١ ـ آقجه قاواق آغاجى . ٢ ـ سياه قاواق آغاجى . ٣ ـ اهرام شكلنده قاواق . ٤ ـ بياض قاواغك ياپراغى . ٥ ـ سياه قاواغك ياپراغى . ٦ و ٧ ـ اهرام شكلندەكى قاواغك ياپراغى . ياپراغى . ٨ ـ سنبل مذكر . ٩ ـ سنبل مؤنث . ١٠ ـ مذكر چيچك . ١١ ـ مؤنث چيچك . ١٢ ـ ميوه . ١٣ ـ بزر .

قاواقلق == كثرتله قاواق آغاجى بولنان محل .

قاووت [ت ، س] قاوورولمش اون ، قاوورولوب دوكلمش نخود § نخود اونى ، سويق .

قاورامق [ت ، مص] قاپمق ، ياپيشمق § صارمق ، احاطه ايتمك ، احتوا ايلمك .

قاورمه [ت ، س] بالخاصه بشلمك وياقيش ايچون حفظ اولنمق اوزره كندى ياغنده قاوورلمش ات يمكى ، ات .

قاوروق [ت ، ص] قاورولمش ، ياتمش § بوروشمش ، نشوونما بولەمامش ، بودور

قاوشاق [ت ، س] ايكى ماه جارينك برلشديكى محل ، ملتقى : قورنه ، فرات ودجله نهرلرينك قاوشاغيدر .

قاوشمق [ت ، مص] برلشمك ، بر يره كلوب ، التصاق ، اتصال پيدا ايتمك § كوروشمك ، ملاقات ايتمك ، هم صحبت اولمق § غربتده بولنان برآدم اقربا واوداسنك نزدينه كلمك § يتشمك ، اولاشمق § ايكى اوج بربرينه تماس ايتمك .

قاووق [ت ، س] وقتيله اجدادمزك كيدكلرى اوزرى صاريقلى ، ايچى پاموقلى باش كسوەسى .

قاووق صاللامق == مخاطبك اقوال وافعالنى مداهنه كارانه تصديق وتحسين ايلمك .

طاققاووق == مداهن ، متبصبص ، طفيلى ، برينك مزاجنه كوره حركتله توجهنى قزانمغه واوساەده منفعت ذاتيەسنى تأمين ايتمكه چاليشان آدم .

قاره قاووق == هندبا .

قاوونلق == وقتيله اوزرينه قاووق قويمق ايچون قوللانيلان برنوع آصمه رافلر .

سدبك قاووغى == مثانه .

قاوون [ت ، س] ذات الفلقتين شعبەسندن قثائيه فصيلەسنه منسوب حشيشى وسنوى بر نباتك لذيذ ، بويوك ، يووارلاق ميوەسى .

(قاوون)

ا ـ عضو تذكير مقطعى .
ب ـ عضو تأنيث مقطعى .
ج ـ ميوەسى .

جيب قاوونى == ديار بكرده حاصل اولور غايت الغايه لذيذ بر جنس كوچوك وسريعاً چوروەجك مستعد قاوون .

مغنيسا قاوونى == مغنيسادن كتيريلور برجنس نفيس قاوون .

قاوون ايچى == پنبه يه چالار صارى رنك .

آغاج قاوونی == [آغاج]

قاهر [ع ، ص] قهر ایدیجی ، ایدن ، محو ایلیان

قاهر السموم == پاد زهر .

قاهر لاشرار == اشراری قهر وتنکیل ایدن .

قاهره == [لغتچهٔ اعلام]

قایار [ت ، س] بوزاوزرنده یوروکه مخصوص چنکللی نعل .

قایارلامق
قایارانمق } == آتك اوزایان طرناقلرینی دورلتمه‌کده نعلی یرلشدرمك .

قایاغان [ت ، س] طبقه‌لره منقسم برنوع طاش ، آردوواز .

قاپاق [ت ، ص] قایجی ، قویان ، صیوانشیق .

قایدپراق [ت ، س] چرچوقلرك اوفاق طوغله پارچه‌لرینی بر شکل مخصوصده دوزه‌رك وآره‌لرندن تك آیاقله صیچرایه‌رق اوینادقلری براویون .

قایدیرمق [ت ، مص] قایمسنی موجب اولمق .

آیاغنی قایدیرمق == موقعندن دوشورمك ، باعث نکبتی اولمق .

قایش [ت ، س] کاوساله دیلمیکه بربرلرك اوزرنده اوستوره بیله‌مسنه ، بله قوشاق کبی باغلانغه ، اکر طاقمنده قولانلری طوقه‌یه ربط ایتمك ، دوربین ، طبانجه ، قلیچ ، چانطه کبی شیلرك بوینده حمائل واری آصلمسنه ویا بونلرك بله ربط اولنمسنه یارار .

قلیچ قایشی == قلیچ باغی ، قلیچك حلقه‌لرینه مربوط اولوب برقاچ بله باغلانان ویا حمائل کبی اوموزدن آشیریلان کاوساله‌دن معمول باغ .

قایش کبی == قوپارلمه‌سی کوچ، یوشاق شی .

قایش بالغی == دستره بالغنك برجنسی .

قایش قناد == (حیوانات) طیور متسلقه‌دن آمریقایه مخصوص برقوش .

(قایش قناد)

قایش قیران == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات . کوکلری اوزون ومقاوم اولوب تارلا حفریاتی اشکال ایدر . یاپراقلرینی بارکیر وکچیلره یدیررلر .

(قایش قیران)

قایصی [ت ، س] (نباتات) صفغه منسوب یمنی چکردکلی برمیوه اولوب تقطیر ایله (راتافیا) دنیلان بر ایچکی چیقاریرلر . [زردالینك بیوکی واك ایی جنسی اولان بو میوه غایت لذیذ اولوب وچل وشروب وخوشابی پك قبولدر .]

قایصی کلی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب اوروپاده زرع اولنور برنبات .

(قایصی کلی)

قایصی آغاجی == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب برآغاج . میوه‌سی غایت مقبول وچیچکلری قره‌ول (Créol) دنیلان برقوقو نشر ایتمکله ممتازدر . [کوکدن ضمغ آقار .]

(قایصی آغاجی)

قایغانه ـ قایغنه [ت ، س] چالقانوت یاغده پیشیرلمش یورطه اوملت .

قایغو [ت ، س] غائله ، اندیشه ، تاسه ، دوشونجه .

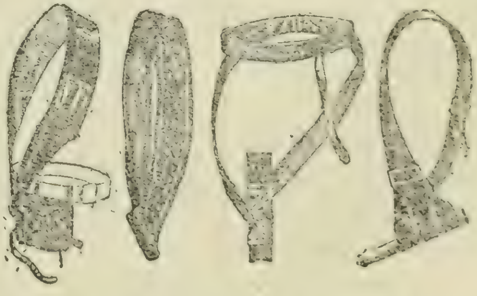

اون یدنجی عصرده قلیچ قایشی — اون یکنجی عصرده قلیچ قایشی — سنجاق قایشی — ترنپت قایشی

قایغوسنی چکمك = غائله‌سنی چکمك، اندیشه ایتمك .

قایغولی = مکدر ، غمناك ، محزون.

قایغوسز = لاقید، لاابالی، فارغ البال ، برشیئ دوشونمز ، اوزرینه مال ایتمز آدم ، کیش یورکلی .

قایق [ت ، س] صو اوزرنده قایوب کیدن اوزونجه و طارجه تکنه .

پیاده قایغی = پك خفیف انجه ، اوزون بر جنس قایق .

بازار قایغی = اودون وسائر احمال ثقیله طاشیان بیوك قایق .

بالق قایغی = بالقجیلره مخصوص بر جنس قبا قایق .

اوچ چفته قایق = اوچ آدم واسطه‌سیله تحریك ایدیلن قایق .

قایقجی = قایغی قوللانان ، کورك چکرك قایغی تحریك ایدن آدم .

قایقخانه = (غلط) ساحلده قایغك ایچنه چکوب باغلاندیغی محفوظ محل.

قایماق [ت ، س] سودك ماده‌ٔ دسمه‌سی اولوب صاغلدقدن (٢٤) ساعت صکره صودك سطحنده قابوق طرزنده تشکل ایدر . زبد § هرشیئك الکایی قسمی ، خلاصه‌سی، زبده‌سی .

قایماق کبی = پك لذیذ || پك بیاض || پك نفیس .

کیرج قایماغی = (کیمیا) قلور رایحه‌لی ، خریف وتیز لذتلی ، صوده منحل بیاض بر سفوف .

قایماقلانمق = اوستنده قایماق باغلامق.

قایماقلی = قایماقله یاپیلمش، اوزرنده ، ایچنده قایماق اولان .

قایمق [ت ، مص] صیرلمق ، مجلا بر سطحك اوزرندن صیریلوب دوشمك ، ذلق § سورچمك .

کوز قایمق = کوز بر طرفه متوجه اولمق .

دیل قایمق = سورچ لسانده بولنمق ، سهو، خطا ایتمك .

قاین [ت ، س] (نباتات) [آق کودکن] ذات الفلقتین شعبه‌سندن بلوطیه فصیله‌سندن ، اورمان آغاجلرندن ، برچوق نوعی مارانغوزلقده مستعمل برآغاج . یاقیله‌ورق الده ایدیلن قطرانك تقطیرندن (قره اوزوت) دنیلن طابته، مستعمل برماده استحصال اولنور .

(قاین آغاجی)

ا ـ سنبل زهر مذکر .

ب ـ سنبل زهر مؤنث .

ح ـ میوه .

قینجی = قاین آغاجی انواعندن خیار شنبریه فصیله‌سندن برآغاج . ارغوان آغاجی دخی دنیلور .

(قینجی)

ا ـ میوه

قاین [ت ، س] زوج ویازوجه‌نك برادری.

قاین آنا / **قاین والده** } = زوجك ویا زوجه‌نك والده‌سی .

قایناق [ت ، س] یردن قایناه‌رق چیقان صو پیکاری § ایکی شیئك یاپشدقلری یر .

قایناماق [ت ، مص] مایع برشی آتش اوزرنده فیقر فیقراتمك، غلیان ایلمك § صیجاق صویك ایچنده پیشمك § فوران ایتمك § برلشمك، یاپشمق § راحت طورمامق ، جوش وخروشده اولمق § صویك ایچنه باتمق § محو ونابدید اولمق .

قینامه = غلیان .

قایناشمق = برلشمك ، امتزاج ایتمك || مناسبات قویه پیدا ایلمك .

قایناشدیرمق = برلشدیرمك ، امتزاج ایتدیرمك .

قایرمق [ت ، مص] تصاحب وحمایه ایتمك ، صاحب چیقمق ، طرفدارلق ایتمك § برخدمت ومنصبه نصب وتعیین ایتمك .

قاف مفتوحه

قبا [ت ، ص] حجمی بیوك ، ایری § شیش ، تومسك § ظرافتسز ، تربیه‌سز آدم § عادی ، غیرمصنع ، بیاغی شی § تربیه‌یه مغایر فعل ویا قول.

قبا طابی = زوربا ، جسور طاسلاغی.

قبالاشمق = قبا اولمق .

قبا طاسلاق = قبا صورتده ، ایشك تفرعاتنه کیریشمکسزین یالکز صورت عمومیه‌ٔ قیاسیه‌سی .

قبا صبا = تربیه‌یه ، آدابه منافی سوز.

قبالق = ظرافتسزلك ، تربیه‌سزلك || عادیلك .

قبا یونجه = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنك فراشیه قبیله‌سنه منسوب انواعی آسیا وآمریقاده بولنور بر نبات .

قباء [ت ، ص] دیبه ، لباس ، قفتان ، جامه .

قباجه = انتاری دنیلن لباس .

قبای آهنین = دمیر لباس ، ذره .

قبائل [ع ، س] طائفه ، جماعت معناسنه اولان (قبیله) نك جمعی : رؤسای قبائل ، قبائل بدویه ، قبائل عرب .

قَباحَت [ع ، س] { في الاصل چركينلك معناسنه‌در . } صوچ ، فنا عمل و حركت ، فعل كريه § قصور ، تكديری مستلزم خطا .

§ (حقوق) قانوناً معاملهٔ تكديريه‌يی استلزام ايدن افعال ـ كه : يكرمی درت ساعتدن بر هفته‌يه قدر حبس ونهايت يوز غروشه‌قدر مجازات نقديه‌يی موجبدر .

قباحت ايتمك = قصور ، خطا ايتمك .

قباحتسز = بيكناه ، صوچسز ، معصوم .

قباحتلی = قباحتی اولان ، مجرم ، متهم .

قَبارتمَق [ت ، مص] برشيئك ثقلتنی آرتيرمقسزين حجمنی ، حجمی بيوتمك § كوشنمك ؛ طوپراغی قباريتمق § آرتيرمق ، تزييد ايتمك ، حسابی ، حساب‌يكوننی بيوتمك § چيقنديدی پيدا ايتديرمك .

قولاق قبارتمق = دقتله ديكله‌مك || حيوان برشيدن اوركه‌رك قولاقلرينی ديكمك .

قبارتمه = ترسندن قاقه‌رق يابيلمش چيقنديلی يازی ، خط ، نقش وسائره .

قَبارجِق [ت ، س] صويك سطحنده ياغمور طامله‌لرندن وسائره‌دن حاصل اولان هوا ايله مملو ، نصف كره شكلنده حباب § درونی ايرين ويا قان ايله طولوطولو‌رق بدنك برطرفنده ظهور ايدن سيويلجه .

قَبارمَق [ت ، مص] ثقلتی آرتمقسزين حجمی بيومك ، شيشمك § آرتمق ، تزايد ايتمك § چيقندی پيدا ايلمك § هندی كبی حيوانلر توبلرينی اوپرده‌رك شيشمك § اكشيوب كوپوره‌رك يوقاری قالقمق ، تخمر ايتمك § طلقه پيدا ايتمك § چوقه كبی شيلرك خاوی قالقوب دوزلكی زائل اولمق § بولانمق ، قاريشمق § تفاخر ايتمك ، غرور كوسترمك .

قولتق قبارمق = مفتخر اولمق ، مغرور اولمق .

قَبارَه [ت ، س] باشی محدب بياض ويا صاری چيوی ـ كه : تزيين ايچون قپولره وسائره‌يه قاقيلور

قباره‌لی = اوزرينه قباره چاقيلی ، قباره‌لر ايله مزين اولان .

قَبارِيق [ت ، ص] قبارمش ، شيشمش ، اوفورلمش || چيقنديلی .

قَباق [ت ، س] قاوون ، قارپوز وخيار جنسندن وسبزه انواعندن مختلف‌الجنس برنوع ايريجه ثمره .

صاقز قباغی = تازه يننلك كوچك قباق .

آمه‌يه قباغی = چارداق اوزرنده يتشور انجه ، اوزون برجنس قباق .

بال قباغی = قيشين ييلور ، طاتليسی مدور برجنس قباق || طاتسز ، فنا ، احمق آدم .

حلواجی قباغی = پك ايری وبوارلاق برجنس قباق كه : قيشين ييلور .

صو قباغی = ايچی بوش وغيرمنتظمجه برجنس قباق ـ كه : قوروديجه قوانله‌لره باغلنوب يوزمك ايچون دكز حماملرنده قوللانيلور .

چركس قباغی = بيضی‌الشكل قرمزيجه برنوع قيش قباغی .

(چركس قباغی)

باروت قباغی = باروتلق ، باروت محفظه‌سی .

قباق باشنده پاتلامق = بر ايشك زيانی ، مسئوليتی كنديسنه راجع اولمق .

قباق طادی ويرمك = بيقديرمق ، اوصانديرمق .

يالين آياق باشی قباق = باشی ، آياغی چيلاق اولان || باشی آياغی كوده‌دن عاری اوله‌رق .

قباقجی = قباق صاتان آدم .

قباق فولی = ذات‌الفلقتين‌منطوره‌دن عرية البزور صنفندن صنوبريه فصيله‌سنه منسوب وآمريقايه مخصوص برنبات .

قَباله [ع ، س] التزامنامه § حجت قاضی § موسويلرك كندی جماعتلرينه عائد اولمق اوزره اتكی بعض مستهلكاتدن ويردكلری رسوم .

قَپّان [ع ، س] { زبانزدی : قپان‌در وفارسی (كپان) لك معربيدر . } بيوك برنوع ترازو ـ كه : اكثريا پوسته و شمندوفر اداره‌لرنده نقل ايديله‌جك يوكلری ومغازه‌لرده بعض‌اشيای ثقيله‌يی وزن ايچون استعمال اولنور .

قَبائِح [ع ، س] چركين ، فنا شی معناسنه اولان (قبيحه) نك جمعی .

قَبر [ع ، س] ايچنه موتی دفن‌اولنان محل ، مرقد ، مزار :

« كل سرقبرمده طور برلحظه‌ای‌سيمين‌بدن
نوردن برسرو‌ديكمشلر قياس‌ايتسون كورن »

قبرستان = مزارلق ، مقبره ، برچوق مزارلری حاوی محل .

قَبض [ع ، مص] پنچه ايله آلمق ، طوتمق ، اخذ ، تحصيل ايتمك § تسلم § ضبط‌ايتمك § دوندرمك ، دوشيرمك § (اسهال) لك ضدی ، پكلك ، عملسزلك ، انقباض .

قَبضه [ع ، س] برطوتام ، بر آووچ شی ، بر ال طولدی :

« يارب نه كمال وكبريادر
برقبضه ترابه جان ويرسك »

§ پنچه : قبضهٔ تصرف :

« قبضهٔ تقدير كردكاردديز . »

§ قليجك الده طوتيله‌جق يری : قبضهٔ تيغ .

قَبقَبه [ع ، مص] (ارسلان ، دوه وامثالی حقنده) كوكره‌مه ، حايقرمه : قبقبهٔ ابل ، قبقبهٔ شير .

قَبل [ع ، ظر] (اول) معناسنه ظرف زماندر . (بعد) مقابلی : اوك ، اول ، اوكده‌كی ، اولكی .

قبل‌الهجره = هجرت سنهٔ احمديه‌دن اول .

قبل‌الميلاد = ميلاد عيسی عليه‌السلامدن اول .

قبل‌الزوال = اوكله‌دن اول .

ماقبل = كچن ، كچمش ، اولی ، اولكيسی .

قَبورغه [ت ، س] ☜ [قابورغه]

قَبول [ع ، مص] آلمق ، تلقی ايتمك { ماديات‌ومعنوياتده‌مستعملدر . } § رضا ، موافقت ، راضی‌اولمه § زيارته كلن برآدمی مجلسنه ، حضورينه آلمه : حسن قبول ، سوء‌قبول § تنزل ، ارتكاب ايتمك § آلوب قوللانمه ، اتخاذ واستعمال ايتمه : اوروپالولر دخی بزم شو عادتمزی قبول ايتديلر § سلوك وامتثال ايتمه : هندستانده پك چوق كيمسه‌لر دين اسلامی قبول ايتمه‌ده‌در .

§ (فقه) انشاى تصرف ايچون ايجابدن صكره سويلنيلان سوزدركه عقد آنكله تمام اولور.

قبول ايتمك = راضى اولمق .

حسن قبول = ممنونيتله تلقى ايتمك || زيارته كلن برآدمى معاملهٔ نوازشكارى ايله حضوره آلمه .

ايجاب وقبول = ☞ [ايجاب]

سوء قبول = (حسن قبول)ك ضدى.

قبوللانمق = كنديسنه مال ايدنمك || ضبط وغصب ايلمك .

معده قبول ايتمامك = تيقسنمك ، استكراه ايلمك .

قَبِيح [ع ، ص] چركين ونا سزا اولان شى ، فنا شى ، ناسزا حال ، خصوص .

قَبِيل [ع ، س] جنسلرى مخالف اشخاصدن مركب جماعت ، صاقم: بوقبيلدن .

قَبِيلَه [ع ، س] بر پدرك ذريتندن متشعب جماعت ، بر صويدن تورەمش خلق ، طائفه: [جمعى : (قبائل) كلير . قبائل عرب]

قَپارُوز [ت ، س] فضولى وبادهوا آلنمش مال وسائره .

قَپاق [ت ، ص] ☞ [قاپاق] § (معمارى) سطحى كنيش ، ثخنى آز اولان ياصى طاشلر .

§ (بحريه) اك فوقانى كوكرته‌سندن ماعدا برى تحتنده مكمل ايكى بطاريه‌يى حامل اولان ايكنجى صنف سفينهٔ حربيه .

قپاقلى = (فن اسلحه) جبخانه صندوقى .

قَپامَق [ت ، مص] آچيق بر شيئى اورتمك § برشيئك قپوغنى ، قاپوسنى اورتمك ، سد وبند ايتمك § ستر وكتم ايلمك § بكلمز برحاله قويمق : يوللرى قپادى § حبس وتوقيف ايتمك § معطل ايتمك § مسكوت عنه براقمق ، سوزينى ايتماملك § طولديرمق ، املا ايتمك § آچيق برحسابى طولديرمق ، تسويه ايتمك .

كوز قپامق = كورمه‌مزلكه كلمك || اويومق || اولمك ، وفات ايتمك .

قپاتمق = (قپامق) فعلنى باشقه‌سنه اجرا ايتديرمك .

قپانه = قپادلمش || فاحشه ، مترس || مزايده‌يه قونلميوب كيزليجه آلنمش اشيا وسائره .

قپامه = بول صوغانله پيشمش اتمكى.

قپامه‌جى = اثواب وچماشير وآياقابى كبى ملبوسات طاقمى صاتان اصناف .

قَپان [ت ، س] فاره وقوش طوتمغه مخصوص آلت ، طوزاق ، دام .

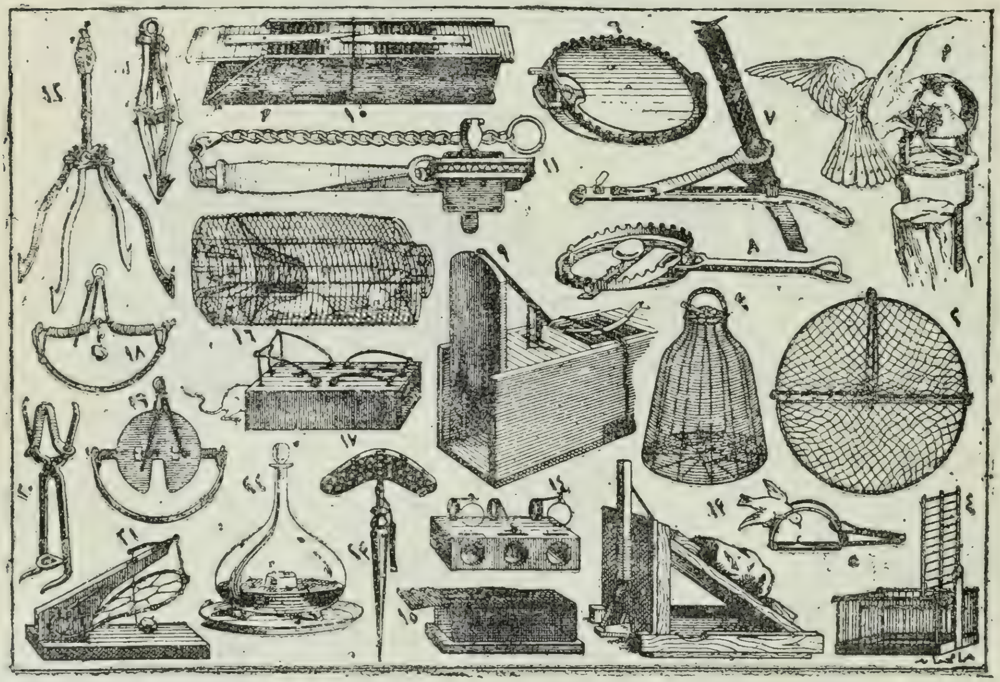

(قپان)

١ ـ آو ايچون آلشديريلان قوشلره مخصوص ؛ ٢ ـ كوچك قوشلره مخصوص يوارلاق شبكه ؛ ٣ ـ آلا طوغان وآتماجه‌يه مخصوص ؛ ٤ ـ اوفاق قوشلره مخصوص طوزاق ؛ ٥ ـ اوفاق قوشلره مخصوص ؛ ٦ ـ پورصوق دينيلن حيوانه مخصوص تخته پالت ؛ ٧ ـ صو سمورينه مخصوص (قپالى) ؛ ٨ ـ كلينجكه مخصوص يورطه‌لى قپان ؛ ٩ ـ كوچك آكل اللحوم حيوانلر ايچون ، كيلوتين طرزنده ؛ ١٠ ـ كدى قپانى ؛ ١١ ـ قورت ايچون (آنغله) دينيلن قپان (قپالى) ؛ ١٢ ـ تيلكى‌يه مخصوص طوزاق (ا ـ كرلمش ، ب ـ طوپلانمش) ؛ ١٣ ـ آكل اللحوم اولديريجى طوزاق ؛ ١٤ ـ دلبكلى فاره قپانى ؛ ١٥ ـ تارلا فاره‌لرينه مخصوص تل قفسلى قپان ؛ ١٦ ـ فاره‌لر ايچون بالق‌سپتى شكلنده قپان ؛ ١٧ ـ فاره‌لر ايچون اولديريجى قپان ؛ ١٨ ـ تيون دينيلن فاره‌لره مخصوص مدور قوللى قپان ؛ ١٩ ـ صانصار ايچون باسكوللى قپان ؛ ٢٠ ـ كوستبك قپانى (قورولى) ؛ ٢١ ـ تارلا فاره‌لريله تيونلر ايچون قپان ؛ ٢٢ ـ صراحى شكلنده سينكلر ايچون ؛ ٢٣ ـ تارلا قوشلرينى جلب ايچون ديكيلان آينه‌لى ديرك .

قپانجه == (غلطدر) كوبك قاش قپانی .

قَپانْمَق [ت ، مص] آچیق شی قپالی اولمق § مدخلیسد وبند ولنمق || اورتلمك || برمحله كیروب طول مدت اورادن چیقمامق || مقام استعطاف ویا تشكرانده دیز چوكه‌رك ویا یوز اوستی یره دوشه‌رك یالوارمق : آیاقلرینه قپاندی || آتك آیاغی سورچوب باشی اوستنه دوشمك || وجودیله ستر واحاطه ایتمك : یاودلرك او تنه قپاندی || جریحه التیام بولمق || هوا بلوطله ستر واحاطه ایدلمك || كوز مسدود اولمق .

قَپانیق [ع ، ص] هر طرفی مسدود ، محاط . اطرافی قپالی ، منظره‌سز ، § (هوا) بلوطلی ، مغموم § قراكلقجه ، مظلم .

قَپْلان [ت ، س] ذات الثدیانك آكل اللحوم فرقه‌سندن یرتیجی آفریقا وهندستانده چوق بولنور برحیواندر . كندی جنسلریله بیله غوغا ایدرلر . دریسی مقبول ، صیدی مشكلدر .

(قپلان)

قپلان كدیسی == ذات الثدیانك آكل اللحوم فرقه‌سندن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص برنوع یابانی كدی .

(قپلان كدیسی)

قَپُو – قاپُو [ت ، س] هر نوع مبانیك كیریلوب چیقیله‌حق محلی ، باب ، در : اچ قپو ، طاش قپو ، قلعه قپوسی ، حرم قپوسی ، سلاملق قپوسی § دائرهٔ رسمیه ، مراجعتگاه عامه || بالخاصه باب عالی § طوله اویوننده مخالف برلردن ایكی طاش اوینایوب ایكیسنی برخانه‌یه كتیرمك .

قپوسنی یاپمق == بر تكلیف ویا استرحامه ابتدادن مقدمه ، وسیله تشكیل ایتمك .

قپو آچمق == یول آچمق ، مثال تشكیل ایتمك .

قپویی بیوك آچمق == چوق مصرف اختیار ایتمك .

آچیق قپو == هر كسك مراجعتنه كشاده اولان محل || خاندان اوی .

قپو چوقداری == هر دائرهٔ رسمیه‌نك دیكر دوائر رسمیه‌ده‌كی ایشلرینی تعقیبه مأمور آدم .

قپو قپو طولاشمق == هر طرفه مراجعت ایتمك .

قپو كهیاسی (كتخداسی) == ولایتلرك دوائر مركزیه‌ده‌كی ایشلرینی تعقیبه مأمور ذات .

قپو یولداشی == عینی افندینك خدمتنده بولنان اوشاقلردن هر بری .

قپوجی == دوائر رسمیه‌نك ویا بیوك كبار قوناقلرینك ویاخود مكتبلرك قپوسنده اوطوران بكجی .

قپوسز == برخدمت ومأموریتی اولمیان ، بوشده كزن .

قپولاندرمق == آچیقده بولنان بر ادمی بریره برلشدیرمك .

قپولانمق == آچیقده ایكن بر یره برلشمك ، انتساب ایلمك .

قَپُودان [ت ، س] { فرانسزجه (Capitaine) لفظندن محرفدر . } كمی رئیسی ، كمینك اك بیوك مری ، سواری § بحریه‌ده قول آغالرینه ویریلن عنوان .

قپودان پاشا == وقتیله بحریه ناظرلرینه ویریلن عنوان .

قپودان دریا == (غلطدر) فیلو قوماندانی ، آمیرال .

قپوداناق == كمی ریاستی ، سوارلك || بحریه قول آغالغی || بحریه ناظرلغی .

قپودان كوپریسی == (بحریه) كمینك اثنای سیرنده قپودانلرك ویا نوبتجی ضابطلرینك ایفای وظیفه ایتدكاری محل . صوك سیستم سفائنده قپودان كوپریلری كمینك هر قسمنه قوماندا بورولری وتلغرافلری ایله مربوطدر .

قَتالُوغ [ج ، س] {Catalogue} دفتر ، دفتر اسامی ، فهرست § كتاب اسملرینی حاوی دفتر .

قَتْل [ع ، مص] اولدیرمه ، هلاك ایتمه ، نفس انسانی‌یه تعلق ایدن جنایت .

قتل خطاء == (فقه) جرح وقتل قصدلری اولمقسزین برشخصی سهو وخطا طریقیله تلف ایتمك .

قتل سببی == (فقه) متعدینك تسببی اوزرینه ترتب ایدن قتل [اذن اولی الامر اولمقسزین طریق عامده حفر ایدیلان قویویه برشخصك دوشوب وفات ایتمش كبی .]

قتل عام == ضبط اولنان برمحلك بتون اهالیسنی قلیجدن كچیرمك .

قتل عمد == (فقه) قتلی مشروع اولمیان برآدمی آلت جارحه‌دن بریله عمداً وبغیر حق تلف ایتمك .

قتل شبه عمد == (فقه) قتلی مشروع اولمیان آدمی آلت جارحه‌دن بریله تلف ایتمك .

قَتْمَر [ت ، س] ☛ [قاتمر]

قَتُولِك [ج ، س ، ص] پاپانك ریاست مطلقهٔ روحانیه‌سنه وحضرت عیسانك وكیل مطلقی اولدیغنه اینانان خرستیان .

قتولیكلك == قتولیك مذهبی .

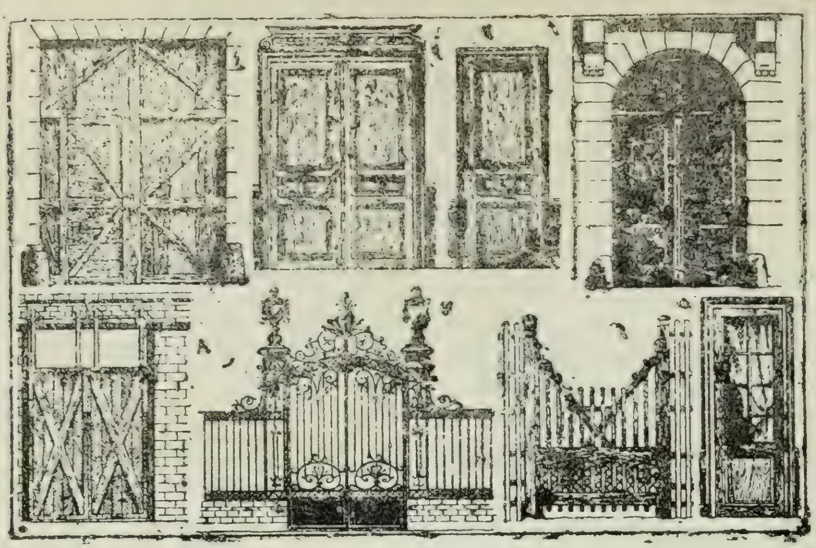

(قپو)

١ – بيوك صوقاق قاپوسى ؛ ٢ – تك قانادلى اوطه ودائره قاپوسى ؛ ٣ – چيفت قانادلى قاپو ؛ ٤ – آرابا قاپوسى ؛
٥ – جاللى قاپو ؛ ٦ – قفسكارى پارماقلقلى قاپو ؛ ٧ – دمير پارماقلقلى قاپو ؛ ٨ – متحرك قاپو .

(قپودان كوپريسى) { مقطعى وپلانى }

م ، م – كوپرى؛ ب – دومن محلى؛ ح – حساب كوشكى ؛ د ، د – قوماندامشعرلرى؛
ه ، ه – بوردا فنارلرى ؛ ۵ ، ۵ – سريع آتشلى طوپ ؛ ى ، ى – الكتريق
پروژەكتورلرى ؛ ط – مانيقا ؛ ك – باجا .

قَتِيل [ع ، ص] مقتول، اولديرلمش، كشته.

قَحْبَه [ع ، س] ناموسسزقادى، زانيه، روسپى ، فاحشه § روسپى طبيعتلى، حيله كار ، دونك آدم .

قَحْط [ع ، مص] قيتلق ، قورااقلق، قورااقلقدن محصولات يتيشمامك .

قحط رجال = آدم قيتلغى .

قَدّ [ع ، س] بوى، قامت: قد موزون:

قد بلند = يوكسك ، اوزون بوى .

قد وقامت = بوى بوص .

سروقد = سرو كبى بويى اوزون اولان.

قَدائِف [ت ، س] ☜ [قطائف]

قَدَح [ع ، س] كاسه ، بارداق ، جام ، پياله ، صو وسائره ايچمكه مخصوص قاب .

قدح آرقداشى = برابر هم بزم عشرت اولان .

قدحجه = كوچك قدح ، پيمانه || چيچك كاسى .

قدح پيما = شراب ايچن .

قدح شكن = قدح قيران || بدمست.

قدح مريم = ساقسى كوزلى دنيلن برجنس چيچك .

زرين قدح = ☜ [زرين]

قَدْح [ع ، مص] (مدح) مقابلی . عرضنه ، نسبنه دخل وطعن ایتمك § ذم ، طعن ، تعییب ایلمك .

قَدْر [ع ، س] دکر ، مقدار ، قیمت ذاتیه § اعتبار ، حیثیت ، شرف ، مزیت .

« قدر زر زرکر شناسدقدرگوهرگوهری »

§ رتبه ، پایه ، درجه .

قدر دان ⎫
قدرشناس ⎭ = قدر بیلیجی ، بیلن .

لیلهٔ قدر = رمضان شریفك یکرمی یدنجی کیجه‌سی ـ که : مدائح وفضائلی قرآن کریمده مصرحدر .

قَدَر [ع ، س] ازلدن ابده قدر جاری اولان احوال وشئونك لوح محفوظده صورت ثبوتی وجهله اعیان موجوداتده وقوعه کلن حکم کلیٔ الٰهی § صور جمیع اشیانك علم اعلاده وجه کلی اوزره ثبوتی § قضاء [۱] § طاقت ، قوت : قرنجه قدرنجه § طالع ، بخت .

قدریه = (جبریه) مقابلی ، معتزله‌دن قدری انکار ایدن طائفه .

قدری = قدریه فرقه‌سنه منسوب اولان || قدره متعلق .

علی قدر الاستطاعه = کوجی ، قدرتی یتدیکی مقدارده .

علی قدر الامکان = امکان مرتبه‌سنده ، امکان دائره‌سنده .

قَدْرِیل { Quadrille } [ج ، س] ایکیسی بر طرفدن ، ایکیسی مقابل طرفدن اوله‌رق (ارکك وقادینـدن مرکب) دردر کشی ایله اویناپلان برنوع آلافرانغه رقص .

قَدَّس [ع ، فه] (قدس) ماده‌سندن وتفعیل بابندن ماضی مفرد مذکر غائب اولوب اولیاء الله حقنده مستعمل دعا تعبیریدر .

قدس الله = جناب حق مقدس ، معزز ایتسون .

قدس الله سره = جناب حق سرینی مقدس ، معزز بیورسون .

قَدَم [ع ، س] آیاق ، پا :

« خاك اول که خدا مرتبه‌کی ایلیه عالی
تاج سر عالمدر او کم خاك قدمدر »

§ آدم ، خطوه § اون ایکی پارمق مقدارنده اولان بعد طولانی ، یارم آرشینلق طول .

(قدم اعرج)

قدم اعرج = (طب) سؤ تشکله دوچار اولوب طوپال قالمش قدم ، طوپال آیاق .

قدم نهاده = آیاق باصمش اولان ، یره آیاغنی وضع ایدن .

ثابت قدم = فکرندن ، نیتندن دونمین ، ثبات ایدن .

قدملی = اوغورلی .

قدمسز = اوغورسز .

قدمیه = آیاق تری : اجرت قدمیه .

انکلیز قدمی = مترهنك ثلثنه مساوی طول .

قدم کبیر = (طب) حدندن فضله بویوپه‌رك برشکل معیوب اخذ ایدن قدم ، قوجه آیاق .

(قدم کبیر)

قدم کتیرمك = اوغورلی اولمق .

اصابع القدم = (طب) آیاغی ترکیب ایدن اوچ قسمدن آیاق پارمقلرنده بولنان کمیکلر ، سلامیات .

رسغ القدم = (طب) سالف البیان اوچ قسمدن عظم کعب ایله عظم عقبی تشکیل ایدن یدی کمیك .

مشط القدم = (طب) بو اوچ قسمدن آیاغك اوزرنده بولنان بش عدد کمیك .

قَدَمَه [ع ، س] باصامق ، نردبان باصامغی ، نردبان آیاغی . § (معماری) نردبانك برباصه‌مق ایله بر (وخت) دن مرکب قسمی § درجه ، مرتبه .

قدمه قدمه = درجه درجه .

قَدِید [ع ، س] فی الاصل قورودلمش ات معناسنه‌در . § (طب) اتلری دوکلمش ویالکز کمیکلردن عبارت قالمش انسان وحیوان بدنی ، اسکلت [حیوانانك واسطهٔ تحرکی اولان اعضا (متأثره) و (مؤثره) نامیله ایکی درلودر . قوهٔ محرکه‌یی اخذ وآکا انقیاد ایدن وسرد ومقاومتلی اجزادن تشکل ایدن (اعضای متأثره) نك هیئت مجموعه‌سنه (قدید) دنیلوب (اعضاء مؤثره) ایسه عضلات ایله جملهٔ عصبیه‌دن عبارتدر .]

قدید خارجی = (حیوانات) بعض حشرات ایله قشریه‌لرده اولدیغی حیوانك طیشنده بولنان قرنی ویا مواد کلسیه‌دن عبارت قبوغی .

قدید داخلی = (طب) انسانلر ایله ذات الثدیه وطیور واسماکده اولدیغی کبی وجودك داخلنده موضوع اولان قطعات عظمیه وغضروفیه § پك قورو وضعیف آدم § کونشده قورودلمش ات ، پاصدیرمه .

قَدِیر [ع ، ص] قادر ، اسماء الٰهیه‌دندر :

« قدیر ومقتدر وقادر ومقدر دخی
علیم وعالم وعلام واعلم واعلی »

قَدِیرْغَه [ت ، س] بالینه (بالغی) بالغی . ☜ [بالینه]

قَدِیفَه [ت ، س] ☜ [قطیفه]

قَدِیم [ع ، ص] (حادث) مقابلی . زمانجه‌تیله اسکی شی ، دیرین عتیق .

آشنای قدیم = اسکی دوست .

بنای قدیم = اسکی بنا .

عبد قدیم = اسکی قول .

من القدیم = اسکیدن بری .

قدیماً = اوته‌دنبری ، اسکیدن بری || اسکی زمانده .

§ اولنی بیلیر کیمسه بولنمیان ، اولی بیلنمین شی .

§ (فقه) ابتداسی اولمیان ، من الازل موجود بولنان .

---

[۱] حکمای اسلامیه (قدر) ایله (قضا) بیننده فرق اولدیغنی بیان واثبات ایله قدری ؛ جناب حقك ازلدن ابده قدر خلق ایده‌جکی کافهٔ شئون وموجوداتی قبل الایجاد لوح محفوظه اوله‌جغی وجه ایله تحریرندن ، قضایی ایسه مقدراتی عدمدن ساحهٔ فعل وظهوره اخراج ایلمسندن عبارت اولق اوزره تعریف ایلمشلردر .

کلام قدیم = قرآن عظیم‌الشان .

قَذْف [ع ، مص] آتمق § عفیفه قادینه تهمت زنا ایله بهتان ایتمك .

حد قذف = بوصورتله بهتان ایدنلره شرعاً ترتب ایدن حد جزاسی .

قَرّ [ع ، س] قرار .

یوم‌القر = قربان‌بایرامنك ایکنجی کونی‌که : او کونی حجاج اوراده آرام‌ایدرلر .

قرالعین = کوزك آیدین اولمسی .

قَرائِن [ع ، س] جم : (قرینه) ☜ [قرینه]

قَرابَت [ع ، مص] رحم جهتیله یاقینلق ، خصملق ، اقرباق .

قرابت صهریه = قز آلوب ویرمکله حاصل اولان اقربالق ، خصملق ، یاقینلق .

قَرابَه [ع ، س] بیوك دستی ، قربه § بیوك شیشه .

قَرابِین [ع ، س] (قربان) ك جمعی .

قَراجه [ت ، س] ذات‌الثدیانك مجتره فرقه‌سندن کیکه بکزر ، اتی لذتلی ، دریسی مقبول بر حیوان .

(قراجه)

§ قولك قاریسی ، قراجه کیکی .

قراجه بالغی = استاوریت یاوریسی .

قَرار [ع ، مص] طورمق ، سکون وآرام ، اکلنمك .

« کوکل بر یرده‌ی آرام‌جان منسز قرار ایتمز »

قراریاب = قرار بولیجی ، بولان .

بی‌قرار = قرارسز ، ثباتسز ‖ راحتسز ، معناً مضطرب .

قرارکاه = آرامکاه ، قرار ، آرام‌محلی ‖ (عسکری) بر اردو ارکان حربیه هیئتنك ، قوماندانتك بولندیغی محل ، مرکز .

قرارکیر = قرار طوتیجی ، طوتان ، مقرر ، قرارلاشمش .

قرار داده = قرار ویرلمش ، قراری ویرلمش ‖ اعشارك احاله‌سی حقنده اداره‌جه ویریلن قرار .

برقرار = بردوام ، دائم ، اسکی‌حالده طوران § حدلایق : قرارینی بولدی .

بر قرارده = بر حالده ، بر درجه وضعیتده .

§ (حقوق) طرفینك ادعالرینه نهایت ویرمك اوزره اثنای محاکمه‌ده محکمه جانبندن سویلنیلن سوز .

قراراعدادی = (حقوق) دعوانك تحقیق ورؤیتنی تسهیل ونتیجهٔ حکمنی اعداد واحضار ایلین برتدبیری‌مبین قرار . (بر عقارك کشف و معاینه‌سی حقنده ویریلن قرار کبی .)

قرار قرینه = (حقوق) دعوانك رؤیتنی تسهیل ونتیجهٔ حکمنی حاضرلامقله برابر بوحکمك نه اوله‌جغنی احساس ایدن بر تدبیری مبین قرار . (بر کیمسه‌نك یمین ایتمسی لازم کلدیکی حقنده‌کی قرار کبی .)

قرار قطعی = (حقوق) دعوایی فصل ایدن ، یعنی دعوا آنکله محکمه‌ده ختام بولان قرار ـ که : نهایت حکم دینکدر .

قرار موقت = (حقوق) دعوی صورت قطعیه‌ده فصل ورؤیت اولنمازدن اول موقتاً اتخاذاولنمسی لازم‌کلن برتدبیری متضمن قرار . (دعوی اولنان اشیانك محذور ویا تهلکه‌دن وقایه‌سی ایچون موقتاً تحت محافظه‌یه آلنمسی حقنده ویریلن قرار کبی .)

قرارنامه = (حقوق) مظنون‌علیهك بعدالاستنطاق کندیسنه اسناد اولنان جرمده علاقه‌دار ویا بری الذمه اولدیغنه دائر مستنطق طرفندن تنظیم ایدیلن مهرلی ورقه § مجالس عالیه واداره‌ده بر مذاکره نتیجه‌سی اوله‌رق ویریلن حکم : شورای دولت قراری .

قرارلرنده = تقریباً ، صولرنده .

قرارلاشدیرمق = قرارینی ویرمك ، مقرر ایتمك ، بالمذاکره تصمیم ایلمك .

قرارلاشدیرلمق = قراری ویرلمك ، تصمیم ایدلمك .

قرارلاشمق = مقرر اولمق .

قَرارْلامَق [ت ، مص] قرارویرمك § لایقیله تعیین ایتمك : اورته‌سنی قرارلامق .

قَرارمَق [ت ، مص] قره اولمق ، سیاهلانمق ، اسوداد § اوزاقدن سیاه کورنمك § بولانمق ، صافیتی کیتمك : کوزقرارمق ، هوا قرارمق § قراکاق اولمق : اورته‌لق قراردی ، صولر قراردی .

قَرْع [ع ، مص] (طب) حصوله کتیریلن صدا واسطه‌سیله تحتنده‌کی اعضانك حالنه حکم ایتمك ایچون هر هانکی بر عضوه اصولی دائره‌سنده اورمقدن عبارت اولان طرز استقصاء .

قرع بالواسطه = (طب) ضرب اولنان جزء ایله جسم قارع آره‌سنده برجسم واسط بولندیرمق اصولی .

قرع اصبعی = (طب) صول الك آیه‌سی معاینه ایدیله‌جك عضوه متوجه وپارمقلر یکدیکرندن متفرق اولدیغی حالده عضو مذکوره تطبیق ایدیلوب اورته پارمقله الك اوزرینه اورمقدن عبارت اصول استقصاء .

قَراغُول [ت ، س] ☜ [قره‌قول]

قَراکْلق [ت ، س] { اصلی (قرا کولق) در . } (آیدینلق) مقابلی . کوز کوره‌میه‌جك درجه‌ده سیاهلق ، ظلمت § ضیاسز محل .

قَرالْتی [ت ، س] قره‌لق ، سیاهلق § اوزاقدن سیاه کورونن شی .

قَرامُوق [ت ، س] ذات‌الفلقه شعبه‌سندن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب اکثریا حبوبات تارلالرنده یتشه‌رك ضرر ایقاع ایدر بر نبات .

قَرانْتینه [ج ، س] { ایتالیانجه قرق معناسنه اولان قارانتینا (Quarantina) دن مأخوذدر . } علل ساریه‌نك سرایتنی منع ایچون شبهه‌لی ویا بولاشیق یرلردن کلنلرك اختلاطدن ممنوع اوله‌رق بکلتدیرلدکاری مدت ـ که :

ا-ا-] قرق کون ایدی § قرانتینه ایشنه نظارت ایدن دائره .

قرانتینه قلامه‌سی = (بحریه) هنوز پراتیقه‌سنی معاینه ایتدیرلمامش کمینك چکدیکی صاری بایراق .

(قراوانه)

قَراوانه [ت ، س] (عسکری) بر طاقم افرادینك ایچندن برلکده یمك یدکلری باقردن معمول یایوان بیوك صحن ، قاب .

قَرْح [ع ، مص] پاره‌لمك ، یاره‌لنمك .

قَرْحَه [ع ، س] { صحیحی ضم قاف ایله‌در . } یاره ، جریحه .

قرحهٔ آکله = اطرافنی ییوب کیتدکجه توسع ایدن یاره .

قرحهٔ انرنجیه = فرنکی یاره‌سی .

قرحهٔ ردیئه = التیامی مشکل بر نوع فنا یاره .

قَرْداش ویا :

قارْداش [ت ، س] { اصلی : (قارنداشدر .) } برقارندن چیقمش ، قارن شریکی ، بابا وآنالری مشترك ویا یالکز بابا ویاخود یالکز والده‌لری بر اولان برادر ، دادر ، همشیره § اش ، اقران ، چفت .

بش قرداش = آووچ ایچی ، پنجه ، توقات .

آخرت قرداشی = قرداشلغه قبول ایدلمش آدم .

اوکی قرداش = اوکی والده ویا پدرك اولادی .

سود قرداش = عین قادینك مه‌سنی اممش ایکی چوجق .

قز قرداش = همشیره ، خواهر .

قرداشجه = قرداش کبی ، برادرانه .

قَرْض [ع ، مص] اودونج ویرمك ، اودونج آلمق § اودونج ویریلن ویا آلنان شی .

قرضاً = قرض اوله‌رق ، قرض صورتیله .

قرض حسن = فائضسز بورج .

قَرْفیچه [ت ، س] اکلی ، باشی اوفاق چیوی .

قَرْن [ع ، س] بوینوز .

قرن الجراد = چکرکه‌نك باشنده‌کی اوزون توی .

قرن ظبی = کیکك باشنده‌کی چتال بوینوز .

استطالات قرنیه = (حیوانات) قرون جبهیه ایله کستانه وطیرناقلردرکه : جلدك ، عظامك استطاله‌سندن عبارتدر .

قرنین = ایکی بوینوز .

ذوالقرنین = ایکی بوینوزلی .

قرنی = بوینوزه منسوب ومتعلق || (نباتات) بعض نباتات حجیراتنك سردلشمش جدارلری § یوزنه‌دن عبارت زمان .

قرناً بعد قرن = عصراً بعد عصر § تاریخ عمومینك منقسم اولدیغی دورلردن هر بری § بر امتدن صکره کلن دیکر امت § بروقت ، بر زمان § بر انسانك همسنی [بومعنی اعتباریله جمعی (اقران) ودیکرلرینه (قرون) کلیر .]

قَرْنابیت [ع ، س] قرنبهار .

قَرْناوال [ج ، س] ☛ [قارناوال]

قَرْنبهار [ت ، س] لاحنه‌یه مشابه بطیء الهضم برجنس سبزه .

قَرْنی [ج ، س] (کیمیا) تقطیرادوات‌ندن معوج بر آلت : انبیق معوج .

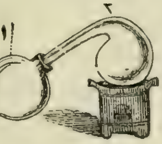

(قرنی)
۱ ـ بالون ؛ ۲ ـ قرنی .

قَرَه ـ قاره [ت ، ص] سیاه ، اسود .

قره‌جه = سیاهجه ، اسمر || (قراجه) .

قره اوغلان = چنکانه‌دن کنایه .

قره باتاق = طیور ذات الارجل الکفیه‌دن اوردکه مشابه دکزلرده سودو ایله کزر ، بالق ایله تغذی ایدر بر جنس سیاه قوش .

(قره باتاق)

قره باش = منزوده ساکن کشیش || ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرکبیه فصیله‌سنك شعاعیه نوعندن ایلك بهارده آچار کوزل قوقولی ، مور رنکلی بر جنس چیچك .

قره باش اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن شفویه فصیله‌سنه منسوب خدایی نابت بر نبات .

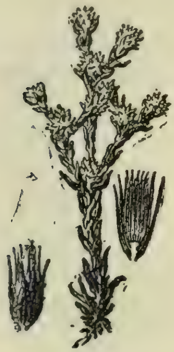

(قره باش اوتی)

قره باش بالی = آریلرك قره باش چیچکی عصاره‌سندن حصوله کتیردکلری غایت رایحه‌لی معروف بال .

قره باش چیچکی = قره‌باش اوتنك] غایت رایحه‌لی بیاض‌ـتراق چیچکی بر نبات .

(قره باش چیچکی)

قره خبر = مؤلم ، ماتم انكيز خبر ، حوادث || اولو خبرى .

قره كون = ماتم ايامى .

قره آغاج = اسورج اولان كراسته سى جلايه پك مساعد اولان بر جنس بيوك آغاج .

قره لر كيمك = ماتم علامتى اولمق اوزره سياه اثواب كيمك .

قره بشاق = خشيشهٔ خالده وياسنويه دن رطوبتلى محللرده وبول كمارنده نشو ونما بولور ، رنككى بركاسى حامل ، تويجسز برنبات .

(قره بشاق)

قره بيبر آغاجى = (تنبول) ذات الفلقتين شعباسندن فلفليه فصيله سنه منسوب هند طرفلرنده يتيشير برنبات .

(قره بيبر آغاجى)

قره بازى = (سرمق) رجل اللوزيه فصيله سندن ياپراقلرى اسپناق كبى پيشيريلير برنبات .

(قره بازى)

قره جكر = معده نك صاغ طرفنده بولنان عضو داخلى ـ كه صفرا افراز ايدر ـ كبد .

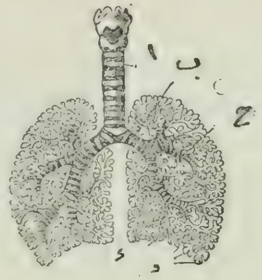

(قره جكر)

ا ـ شريان شزن ؛ ب ـ قصبات كبيره ؛ ج ـ قصبات صغيره ؛ ط ـ قصبات شعريه ؛ ء ـ حويصلات رئويه .

قره جكر اوتى = (حشيشة الكبد) ذات الفلقتين شعبه سندن شقيقيه فصيله سنه منسوب برحشيشهٔ خالده .

(قره جكر تى)

ا ـ چيچكنك مقطعى .

قره جمله = علم حسابك اعمال اربعه سى (جمع ، طرح ، ضرب ، تقسيم) .

قره چالى = ذات الفلقتين شعبه سندن بادنجانيه فصيله سنه منسوب برنبات .

قره چام = چام انواعندن بر آغاج .

قره حماء = تيفوسك اك خطرناك نوعى .

قره ساقز = زفت .

قره سودا = ماليخوليا .

قره طاوق = طيور ماشيه دن چاير قوشنه بكزر ، دكز كنارلرنده كزر ، آياغنك آرقه پارماغى اولمامقله ديكر قوشلردن آيريلير بونوع قوش .

(قره طاوق)

قره طوت = دوتك سياه نوعى .

قره قارغه = بسبتون سياه قارغه .

قره قنفس = (اذن الحمار) ذات الفلقتين شعبه سندن سنجاريه فصيله سنه منسوب بر نبات .

(قره قنفس)

قره قلم = سياه قورشون قلمله ياپيلان رسم .

قره قوجه = صاچ وصقالى آغرمامش اختيار .

قره قوش = طیور جارحه‌دن طاووقلری قالدیریر ، بعضاً آوجیلقده قوللانیلیر بر نوع ییرتیجی قوش . شاهین وطوغانی دخی اولدیره‌بیلیر .

قره قولاق = چاقاله مشابه یابانی برحیوان .

قره قولاق اوتی = ربیعیه فصیله‌سندن بطاقلق محللرده یتیشیر حشیشی برنبات . صوقره قولاغی دینیلن برنوعی دها واردر .

قره قیش = کانون اول رومی ابتداسندن شباط نهایتنه قدر امتداد ایدن ایام شتا .

قره قیش فورطنه‌سی = (۲۸) تشرین ثانی رومیدن (٦) کانون اول رومی‌یه قدر — خصوصیله بحر سفیدده — وقوعه کلن فورطنه .

قره موصال = (بحریه) سفینه چفته دمیرله لنکر انداز ایکن زنجیرلرك بربرلریله طولاشمالرینی منع ایچون استعمال اولنان برآلت .

یوزی قره = معیوب ، محجوب .

آقله قره‌یی سچمك = چوق زحمت چکمك .

حکم قره قوشی = (غلط وعامیانه‌در.) حکم عندی ، قول مجرد .

قره قونجلوز = جادی وامپیر .

قره کوز = آرقه‌سنده مشعله یانان بر بیاض پرده‌ده مقوادن یاپلمش اولان ودکنکاره طاقیله‌رق اویناتیلان بر نوع اویون ‖ بو اویونده شقلبانلق ایدن مقوادن معمول عجیب القیافه شخص ـ که : اکثریا مخاطبی حاجیواد (حاجی‌اوحد) در .

قره کوز بالغی = پالاموده بالغنك بیوك وبیاغی جنسی .

قره لحنه = اصلاً ایتالیاده یتشمش ، حادیسی کبی زرع اولنور بر نوع لحنه .

قره هلیله = برنبات طبیدرکه : غایت قوتلی مسهلدر . [طب قدیمده کثرتله مستعمل ایدی .]

قره یازی = کوتو طالع ، فنا بخت .

قره یل = (بحریه) شمال ایله باطی کوته‌لری آره‌سندن اسن روزکار وبونك استقامتی .

قره ییلان = حیوانات ذا دفه‌نك افعیه صنفندن قویروغی دیکنلی هنده مخصوص ایری برییلان .

(قره ییلان)

قَرَه [ت ، س] کرهٔ ارضك صودن غیری اولان قسمی ، قسم برابی‌ی طوپراق ، تراب .

قره‌دن = براً ، قره‌ده .

قره واپور = عوامك شمندوفره ویردکاری اسم .

باشدن قره ایتمك = (بحریه) کمی‌ی بسبتون باتمقدن قورتارمق ایچون باشنی قره‌یه اوطورتمق .

قره‌یه دوشمك = کمی قره‌یه اوطورمق

قَرَه‌قُول [ت ، س] محافظهٔ آسایش ایچون کیجه کزن عسکر طاقمی § نوبتجی عسکر § اردونك محافظه‌سی ایچون ساحهٔ حربك مناسب نقطه‌لرینه اقامه ایدیلن وبعض کزدیریلان افراد عسکریه .

ایلری قره‌قول = ساحهٔ حربك الك ایلروسنده ، دشمن عسکرینه الك یقین نقطه‌ده بولندیریلان قره‌قول .

قره‌قول سفینه‌سی = (بحریه) بحراً محافظه ، قره‌قوللق وظیفه‌سنی ایفا ایچون تخصیص ایدیلن کمی ویا صندال .

قره‌غولخانه = محافظهٔ آسایشه مأمور عسکر ویا ژاندارمه افرادینك اقامتنه مخصوص محل .

قَرِیب [ع ، ص] (بعید) مقابلی . زمان ، مکان ، مسافه‌جه اوزاق اولمیان ، مسافه ، زمان اعتباریله یاقین اولان .

عن قریب } **قریباً** } = یاقینده ، برمدت صکره ، چوق وقت کچمدن § نسل ، نسب ، ذریت جهتیله یاقین اولان ، خصم .

قَرِیحَه [ع ، س] انسانده کندیلکندن حاصل اولان فکر ، نیت § طبیعت § فکر ، قوهٔ مفکره ، آخرك تلقینی اولمقسزین کندیلکندن یازی یازه بیلمك ، بر فکر میدانه قویمق خاصه‌سی .

قریحه‌سز = آخرك تلقین و تعلیمی اولمقسزین کندیلکندن بر فکر میدانه قویه‌میان کاتب .

قریحه‌زاد = قریحه‌دن حاصل اولمش اولان .

قَرِیر [ع ، ص] سوینمش ، شاد ، ممنون ، مسرور .

قریرالعین = کوزی آیدین ، مسرور ، محظوظ ، روشن چشم .

قَرِین [ع ، ص] یاقین ، قریب § بر آدمله مادی ویا معنوی مناسبتی اولان § آرقداش ، رفیق § حکمدارانِ عظامك دائمی صورتده نزدلرنده وخدمت سنیه‌لرنده بولنان مقربین ، مابینجی .

سرقرین = باش مابینجی .
قرین ثانی = ایکنجی مابینجی .
} [جمعی : (قرناء) کلیر .]

§ برحال ایله متناسب و متصف اولان :

قرین قبول = مقبول .

قَرِینَه [ع ، س] دال جزئیدن حقیقت کلیه‌یه وصول ایچون اداره اولنان قوهٔ ذهنیه § متعلق ومبهم اولان شیئك آکلاشلمسنه سبب اولان حال ، اماره ، ایپ اوجی § برشیئك حقیقتنه دال اولان . § (ادبیات) سوزك معنای مقصوده دلالت ایدن سیاق وسباق .

قرینهٔ قاطعه = (فقه) حد لایقنه بالغ اولان اماره .

[النده قانلی بر بیچاقله برینك برخانه‌دن چیقدیغنی صره‌ده او خانه‌ده هنوز قتل ایدلمش بری کوریلنجه او کیمسه‌نك مقتولك قاتلی اولدیغنه یقین حصول ایتمك کبی .]

قرینهٔ قاطعهٔ تقدیریه = بر تاجرك تجارتی صنعت اتخاذ وعلی التمادی تجارت ایلمسی کبی .

قرینهٔ قاطعهٔ قانونیه = اسباب حکمدن اولان یمین وشهادت وسائره .

قرار قرینه = (حقوق) دعوانك رؤیتنی تسهیل ایدن ونتیجهٔ حکمنی حاضرلامقله برابر بوحکمك نه اوله جغنی همان احساس ایتدیرن برتدبیری مبین قرار .

قَرْیَه [ع ، س] { تشدید یا ایله غلطدر . } شهردن کوچوك اولان بلده ، قصبه ، کوی [جمعی : (قری) در .]

اهل قریه = کویلی .

قریة الانصار = مدینهٔ منوره .

قریة النمل = قرنجه یوواسی .

قَزّ [ع ، س] { (کژ) لفظ فارسیسندن معربدر . } خام ایپك .

قزاز = ایپکجی ، ایپك صاتان ، ایپك یشلین آدم .

دودالقز = ایپك بوجکی .

قَزاق [ت ، س] روسیه حکومتنك سپاهی یه مشابه وچرکس لباسیله ملبس برصنف سواری عسکری که : نظام وانتظامجه (دراغون) سواریسندن کیریدر § چاپولجی افراد .

قَزان [ت ، س] [قزغان]

قَزانج [ت ، س] قزانیلان شی ، کار ، فائده ، نفع ، استفاده ، § کسب ، مکافاة سعی وعمل .

قزانجلی = کارلی ، فائده لی ، استفاده لی .

قَزانمق [ت ، مص] کار ایتمك ، مستفید ، منتفع اولمق § اکتساب ایلمك § اوغرامق . دوچار ومبتلا اولمق : فلان علتی قزاندی ؛ § ایدنمك : فنا بر نام قزاندی § طرفنه جلب ایتمك : آنلرك رأی وفکرینی ، حسن رضاسنی قزاندی .

قَزْغان ـ قَزان [ت ، س] ایچنده چوق مقدارده یمك پیشیریلان بیوك تنجره .

چماشیر قزغانی = درونده چماشیر صویی قایناديلان بیوك قزان .

واپور قزانی = واپور ماکنه سنه استیم کتیره جك صویك قایناماسنه مخصوص قزان .

قزان دیبی = قزانك دیبنه یاپیشوب قازیمقله چیقاریلان قزارمش ومقبول بر نوع ایس قوقولی محلبی .

قزانجی = قزان یاپان صنعتکار .

قَزَوی [ت ، س] مصیردن معمول پرنج ویا خرما قابی .

قَسّام [ع ، س] بین الورثه ترکه یی تحریر وتقسیم ایدن وصغیر ایتامك میراثنی حفظ واداره ایدن مأمور شرعی § قسم قسم آیران ، ویرن .

قَسامَه [ع ، س] { تشدید سین ایله غلطدر . } (شرعی) قاتلی معلوم اولمیان وکندیسنده قتل ویاضرب ویاخود بوغولمق اثری بولنان ، یاخود کوزندن ، قولاغندن قان آقه رق اثر قتل ظاهر اولان برمحله ویاقریه ده ویابونلره صوت اسماع اوله بیله جك درجه ده یاقین محللرده یاخود برکیمسه نك ملك ومسکننده جسدینك نصفندن زیاده سی ویا جسدینك نصفیله برابر باشیله تمامی بولنان قتیلك بولندیغی یرلر اهالیسندن اللی کشینك وبو مقداردن دون اولدیغی حالده — اللی یه بالغ اولمق اوزره — جمله سنك مکرراً یمین ایتمسندن عبارت برمعاملهٔ شرعیه ـ که : قاتل بولنمز ایسه بعد التحلیف مشترکاً مقتولك دیتنی ادایه مجبور اولورلر . (ولی قتیلك دعواسی شرطدر) .

قَساوَت [ع ،] غم ، غصه ، کدر . [(چکمك) ماده سیله قوللانیلور .]

قساوتلی = تاسه لی ، مکدر ، مغموم || غم ، تاسه ویرن .

قَسْر [ع ، مص] زوراکی ایشلتمك ، جبراً ایش کوردیرمك .

قسری = جبری .

حرکات قسریه = جبری حرکتلر .

قَسَم [ع ، س] یمین ، آند ، والله ، بالله دیمك ، سوکند .

مع القسم = یمین ایله برابر ، یمین ایدرك .

قَسْوَت [ع ، س] غصه ، کدر ، صیقندی ، ملال ، حزن .

قسوت افزا = حزن وملالی آرتیران ، ایچ صیقان .

قسوت انکیز = حزن وملالی موجب اولان ، ایچ صیقان .

قسوت بخش = قسوت ، صیقندی ویرن .

قسوتلی = صیقندیلی ، حزن وکدری داعی .

قَسّیس [ع ، س] خرستیان رئیس روحانیسی ، کشیش ، پاپاس ، راهب .

قَشاغی [ت ، س] [قاشاغی]

قَشاغمَق [ت ، مص] [قاشاغمق]

قَشالوت [ج ، س] ذات الثدیانك وحیدالمشیمه ، قیطاسیه ، آکل اللحوم فرقه سندن ٢٥ ، ٢٦ مترو اوزونلغنده ، باشی وجودینك ثلثی درجه سنده بیوك برجنس بالق .

بر قشالوتك باشندن یکرمی بش ایچیدن آشاغی اولمامق اوزره اسپرمجت یاپیلان برشحم چیقاریلیر . طبابتده (آق عنبر) نامیله مستعمل اولان مادهٔ عطریه بوبالغك افرازات معائیه سندندر . بالق نفطی دخی بوحیواندن استحصال اولنور . صیدی پك کوچدر . شمال دکزلرنده بولنور . آلت چکه سی کوچك اولدیغندن شکارینی یقالایه جغی صره ده صرت اوستی دونر .

قِشْر [ع ، مص] برشیئك قابوغنی صویمق .

قَشْمَر [ت ، ص] مسخره ، صویتاری ، موذب (معذب) .

قَصّاب [ع ، ص] قویون ، صغیر وامثالی کبی لحمی حلال واکول حیواناتی بوغازلایان آدم § بوغازلانمش بو قبیل حیوانات لحمی صاتان کیمسه .

قصابخانه = قویون ، کچی ، صغیر کبی حیواناتك کلیتله ذبح اولندقلری محل || بیوك قصاب دکانی .

قصابلق = قصاب صنعتی || قصابه ، قویون وامثالی حیواناتی کسن آدمه ویریلان اجرت || خونخوارلق .

قصابیه = قویون وامثالی حیواناتی ذبح وصلخ ایدن آدمه ، قصابه ویریلان اجرت ، اجرت ذبحیه .

قَصاتوره ـ قَصاطوره [ت ، س] هم اوروق ، هم دورتمك اهون مستعمل وپیاده منفنه مخصوص آلت جارحهٔ عسکریه ـ که : بیوك یاتاغان شکلنده اولوب عندالحاجه تفنکك باشنه دخی طاقیلور .

قَصارَت [ع ، مص] قصیراولمق ، قیصه وکوتاه اولمق .

قَصَب [ع ، مـ] قامش دینیلن وبوغوم وبوغوم اولەرق تنبت ایدن بر نوع حشیشی نبات § قامش کبی صاق بوغوملی اولان هرنوع نبات § پارمق کمیکلری § نفس بوریلری .

قصب السبق = امثالنه تفوق موجب اولان فضل وکمالات .

حائز قصب السبق = اعجاز ویافضل وکمال جهتیله امثالنه فائق اولان .

قصب السکر = شکر قامشی .

قصب مصری = وقتیله مصرده نسج اولنان برنوع کتان بزی .

قَصَبات [ع ، ـ] قامش ، نی § نفس بوریلری § کوچك شهر معنالرینه اولان (قصبه) نك جمعی ، انابیب صغیرهٔ تنفسیه .

قصبات ارئه = (طب) آق جکرك هرطرفنه منتشر انابیب صغیرهٔ اسطوانیه که: فعل تنفس بونلر واسطه‌سیله اجرا اولنور .

التهاب قصبات = (طب) آق جکر بوریلرنده حاصل اولان قزارمه واوکسوروك .

قَصَبه [ع ، ـ] قامش ، ساز ، نای { (قصب) ك مفردیدر. } § (طب) آق جکرده‌کی تنفس بوریلری . § (نباتات) هر طرف برقالینلقده اولوب یالکز عقدهٔ حیاتیه‌لری براز اینجه اولان ساق قاملر (بغدای ، یولاف کبی) .

حویصلات قصبیه = (طب) نامتناهی شعباته آیریله‌رق وکیتدکجه طولاشه‌رق کوچك قبارجقلره منتهی اولان قصبات رئه .

تنفس قصبی = (حیوانات) منحصراً حشرات ایله بعض عنکبوتلرك داخل وجودلرنده موضوع وبالجمله اعضالرینه منتشر انابیب صغیرهٔ اسطوانیه دروننده اجرا اولنان تنفس .

قَصَبه [ع ، ـ] قریه‌دن بیوك ، شهردن کوچك بلده .

قصبه‌لی = قصبه اهالیسندن .

قَصْد [ع ، ـ] نیت ، تصور § نیت ایدیلن شیئك اجراسنه تشبث § صالدیرمق .

قصداً = نیت ایده‌رك ، التزاماً .

عن قصد = نیت وتصور ایله ، بالالتزام .

قصدی = قصد ایده‌رك ، نیتله .

[قانون جزاده قصد (تهور) ، عمد تصمیم وتصوردن اضافه ایدلمشدر ـ که: شو حالده بینلرنده عموم وخصوص واردر. چونکه: هر عمدده قصد واردر. لکن هر قصدده عمد اولەماز .]

قَصْر [ع ، مص] قیصه کسمك ، قیصالتمق . § (ادبیات) بر شیئی دیکر شیئه حصر وتخصیص ایتمك .

ادات قصر = (ادبیات) آنجق ، ساده ، یالکز کبی ادوات .

قصر اضافی = (ادبیات) مخاطبك اعتقادینه کوره متکلمك بالاضافه ایراد ایلدیکی قصر .

قصر حقیقی = مقصورك مقصور علیهدن ماعداسنه تجاوزی .

قصر ذوقی = (ادبیات) مسندالیهك وحق تقدمی اولان بعض متعلقات فعلك تأخیرندن دولایی کلامده معنای قصر حصولی .

قصر وضعی = (ادبیات) ادوات مخصوصه‌سیله قصرك اثباتی ، یاخود نفی واثبات طریقیله قصرك ظهوری .

ایجاز قصر = (ادبیات) لفظاً هیچ برحذف اولمدیغی حالده عبارەنك معناجه زنکین اولمسی :

« رأس الحکمة مخافة الله »

قصر البصر = (طب) مد بصرك یکرمی عشر ذراعدن قیصه اولمسی ، اوزاقدن کوره‌مامك ، تشخیص ایده‌مامك عارضه‌سی .

قصر ید = (حقوق) ال چکمك ، راز چکمك ، فراغت ایلمك .

§ (عرض) تفعله‌نك صوك حرفنك اسقاطی .

قَصْر [ع ، ـ] کوشك ، کاشانه .

قصر جنت = جنت کوشکی .

« بویله بر قصر زر اندو زر پرصفت کیم
رشك ایدر خامهٔ نقاشنه صورتکر چین »

قَصَرَه [ع ، ـ] (بحریه) سفینه‌نك باش وقیچ طرفلرنده کوکرته‌دن دها مرتفع انشا اولنان کوکرته ، باش قصره‌سی ، قیچ قصره‌سی .

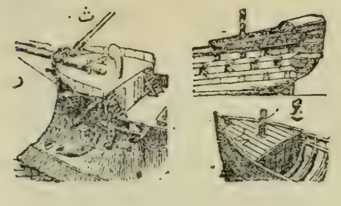

(قصره)

اسکی قصره‌سی ؛ ج ـ صندال قصره‌سی ؛ ث ـ زرهلی قصره‌سی .

قیچ اوستی قصره‌سی = (بحریه) سفائن حربیه‌قدیمه‌نك قیچ طرفلرنده کوکرته‌دن دهامرتفع قسم اولوب اوراسی سواری ویاتوبچی قپودانك قوماندا موقعیدر . سفائن حربیهٔ حاضره‌ده قیچ قصره‌سی یوقدر .

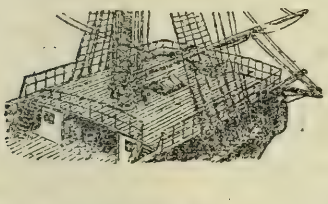

(قیچ اوستی قصره‌سی)

قصرغه [ت ، ـ] ☜ [قاصرغه]

قَصیدَه [ع ، ـ] مطلعی مصرع واکثریا مدایحی حاوی اولەرق اون بشدن زیاده بر قافیه اوزره سویلنمش بیتدن متشکل نظم .

قصیده‌کو = قصیده سویلیجی ، سوییلن .

قصیده کویی = قصیده کولك .

قصیده سرا = قصیده کو .

قصیده سرایان = قصیده سرالر .

قصیده پرداز = قصیده تنظیم ایدیجی ، ایدن .

قصیده پردازان = قصیده پردازلر .

قصیده پردازی = قصیده پردازلق .

« هر تازه قصیدهٔ لطیفك
بر شاهد شیوه‌کار معنی »

قَصیر [ع ، ـ] قیصه ، بویسز .

قصیرالقامه = قیصه بویلی .

قصیرالنسب = تعیین نسبده ـ پدری

نامدار اولدیغندن — اجدادینی تعداددن مستغنی اولان .

قصیرالهمه = همتی آز اولان ، همتسز .

قصیرالبصر = اوزاقدن کوره‌مین .

قصیرالرأس = باشی اوکدن آرقه‌یه طوغری قیصه اولان .

سیل قصیر = دوز یرلردن آقان سیل ، صو .

قَصیرَه [ع ، ص] (قصیر) ك مؤنثی § اونده حبس ایدیلوب طیشاری چیقاولمیان قادین .

قَصیل [ع ، س] حیواناته یدیرلمك اوزره وقتندن اول بیچیلن یشیل اوت . { (حاصیل) بوندن غلطدر . }

قَضاء [ع ، س] مقدراتك ساحهٔ ظهوره کلمسی § حکم وتقدیر الٰهی ، قدر § حاکملك ، قاضیلك § بر قاضینك تحت اداره‌سنده بولنان یر § حکم ، قضاء التزام .

قضاء استحقاق = (فقه) حاکمك محکوم بهی محکوم علیه التزام ایتمسی ، یعنی لازم قلمسی .

قضاء ترك = (فقه) حاکمك حقسز اولان مدعینی منازعه‌دن منع ایتمسی .

امضای قضاء = حکم واقنی تنفیذ واجرا .

واجب القضاء = اداسی ، ایفاسی واجب اولان .

§ (شرعی) امر ایله ثابت اولان شیئك مثلی تسلیم : نماز وقتنده قیلنورسه ادا ، وقتندن صکره قیلنور ایسه قضا ایدلمش اولور § تقسیمات ملکیه‌جه مع ملحقات بر قائممقامك ید اداره‌سنه موضوع محل : قائممقاملق ، قائممقام قضاء ، مجلس ادارهٔ قضا § مصیبت ، بلا § قصداً وقوعبولمیان ، خطادن ایلرو کلن حال .

قضاءً / ازقضا / قضارا = قضا اوله‌رق ، قضاصورتیله ، قصداً اولمیه‌رق .

قضای حاجت = دفع طبیع ، دفع طبیعی ، دفع حاجت § تهلکه :

« قضالیدر اوچورملر یاقین طولاشمیه‌لم »

قضازده = قضایه ، مصیبته اوغرامش § حادثه ، وقوعات .

قضا کچیرمك / قضا صاوشدیرمق = وقوعبولان ویا وقوعبوله‌جق اولان بر تهلکه‌دن ، خطردن قورتلمق .

اجل قضا = مقدر اولمقله برابر طبیعی اولمیوب برقضادن ایلرو کلن اولوم .

قَضایا [ع ، س] (قضیه) نك جمعی : قضایای منطقیه .

قَضیب [ع ، س] انجه ، دوز دال ، چبوق § آلت تناسل ذکور .

قَضیّه [ع ، س] ایش ، خصوص ، ماده ، مسئله . § (منطق) مفهومنده صدق وکذبه احتمال اولان سوز .

قضیهٔ کلیه = (منطق) حکمی موضوعنك جمیع افرادینه شامل اولان قضیه .

قضیهٔ محکمه = (حقوق) مواد جزائیه‌ده اساس ماده حقنده صلاحیتی اولان بر محکمه‌دن ویریلوب استیناف وتمییز مدتلرینك مروریله لایتغیر حاله کلمش اولان حکم . (امر مقضی)

قضیهٔ ملفوظه = (منطق) واقعدن خبر ویرن جمله .

قضیهٔ معقوله = (منطق) قضیهٔ ملفوظه‌نك معناسیدرکه : محکوم علیه ، محکوم به ، نسبت تامهٔ خبریه‌در .

قضیهٔ حملیه = (منطق) ایکی طرفی مفرد اولان قضیه . [(زید قائمدر) قضیه‌سندن (در) اداتی حذف اولنسه (زید) و (قائم) قالیرکه : هرایکیسی مفرددر .]

قضیهٔ شرطیه = (منطق) ایکی طرفی جمله اولان قضیه . [اکر کونش طوغار ایسه ؛ کوندوز اولور . کبی]

قضیهٔ سالبه = (منطق) بر شیئك سلب وقوعنه حکم ایدن قضیه .

قضیهٔ موجبه = برشیئك وقوع ثبوتنه حکم ایدن قضیه .

قضیهٔ مخصوصه = (منطق) موضوعی فرد معین اولان قضیه .

قضیهٔ محصوره / قضیهٔ مسوره = (منطق) غیر معین ادات سور ایله مسور اولان قضیه : (هر بر انسان ناطقدر) کبی .

قضیهٔ خارجیه = (منطق) حکمی موضوعك خارجده وجودی اعتباریله مبنی اولان قضیه .

قضیهٔ ذهنیه = (منطق) یالکز خارجده وجودینی تقدیر صورتیله حکمی حاوی اولان قضیه .

قضیهٔ متصله = (منطق) ایکی قضیه‌نك برینه نظراً دیکرینك صدق یاخود عدم صدقیله حکم اولنان قضیه : قضیهٔ متصلهٔ لزومیه ، قضیهٔ متصلهٔ اتفاقیه .

قَطّ [ع ، س] قانی بر شیئی اینه کسمك : قلمی قط ایتمك .

قَطائِف [ت ، ص] انجه تل حالنده ویا دکرمی اوله‌رق آشیرمش خموردن دوکیلان شی ـ که : طاتلیسی یاپیلیر : تل قطائفی ، یاپی قطائف .

دکز قطائفی = اوکسوروك ایچون خاشلانوب صوبی ایچیلن برنوع یوصون ، جکر اوتی .

قِطار [ع ، س] { اصلی قافك کسریله‌در } برصره‌یه ، برینك آرقه‌سنه دیزلمش حیوان صوروسی : دوه قطاری ، مرکب قطاری § مطلقا دیزی § برلوقوموتیفك جر ایلدیکی تیمور یول واغونلری طاقمی (ترن) .

قطارلامق = حیوانلری بر صره‌یه دیزمك ، صره‌لامق .

قَطَرات [ع ، س] جم : (قطره) طامله‌لر .

قَطْران [ع ، س] آردیچ ، چام آغاجلرندن ، معدن کموردن چیقاریلان قناقوقولی لزوجتلی یاغ ـ که : صنایعده ، طبابتده مستعملدر .

قطران روحی = (کیمیا) (قره‌اوزوت Créosote) دنیلن قطرانك برقوام اخذ ایدنجه‌یه قدر تقطیر ایدلسندن استحصال ایدیلن مایع ـ که : طبابتده وبیطریده کوکس خسته‌لقلرنده مستعملدر .

قطران صویی = قطراندن بالتصفیه چیقاریلان مایع طبی .

قطرانلامق = اوزرینه قطران سورمك .

قطرانلاتمق = اوزرینه قطران سوردیرمك .

قطرانلی = اوزرینه قطران سورلمش .

قَطْرَه [ع ، س] طامله ، طاملایان نم : قطرهٔ باران ، قطرهٔ تأثر .

قطره قطره = طامله طامله :

« قطره قطره آب جوید عاقبت دریا شود »

قَطْع [ع ، مصـ] كسمك ، كسلمك { ماديات ومعنوياتده مستعملدر . } § قرار ويرمك ، فصل ايتمك : قطع دعوى ، قطع نزاع § يكجمك ، ايلرولەمك : قطع مسافه .

قطع طريق = يول كسمك ، رهزنلك ايتمك .

قطع رحم = صلهٔ رحمى ترك ايتمك ، اونوتمق .

قطع علاقه = بر شيدن ايليشكنى ، مناسبتنى كسمك .

قطع مخابره = مناسبات تحريريه‌يى كسمك .

قطع نظر = باقماماق ، نظر اعتباره آلمامق ، اغماض .

قطعى = تردده محل براقمامق ، كسوب آتان : دليل قطعى .

قطعياً = قطعى اولەرق ، اصلا شبهه وترددە محل براقميەرق .

قطعى المفاد = حكمى قطعى اولان .

قطعاً = اصلا ، هيچ بر وقت .

§ (هندسه) خطوط وسطوحك بربرينى كسوب يكچمسى (تقاطع) .

خط قاطع = (هندسه) بر خط ويا سطحى مائلاً ، عموداً قطع ايدوب يكچن .

قطع زائد = (هندسه) نقاط مركبه‌سنك هر هانكى ايكى نقطهٔ ثابته‌يه نظراً اولان مسافەلرى بينندەكى فضل ثابت اولەرق واقع اولان منحنئ مستوى ‖ بر مخروطك محورينه موازى برمستوى ايله قطع ايدلمسندن حصوله كلن منحنى .

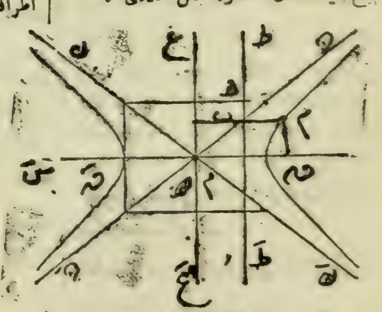

(قطع زائد)

م ق / م ب = ه ١٢

اولان منحنيدر . ياخود : بر نقطهٔ ثابته ايله بر خط ثابتدن اولان بعد اصغرلرى بينندەكى نسبت دائما ثابت اولمق اوزره حركت ايدن بر نقطه‌نك محل هندسيسى در كه بو نسبتك واحددن اعظم اولمسى مشروطدر .

قطع زائد مزدوج = (هندسه) بريننك محور اصليسى ديكريننك محور محدثى اولمق و متجانب قطرلرى مشترك اولەرق بعد احتراقيلرى دخى مساوى بولنمق اوزره اولان ايكى (قطع زائد) .

قطع زائد دورانى / **قطع زائد مجسم** = (هندسه) برقطع زائدك محورلرندن برى اوزرنده بر وضعيتدن تكرار او وضعيته كلنجه‌يه قدر دور ايتديرلمسندن متحصل شكل .

قطع مكافى = (هندسه) هر هانكى بر نقطه‌سنك درونندەكى بر نقطهٔ ثابته ايله خارجنده واقع برخط عموده اولان وبعد اصغرلرى بربرينه مساوى بولنان منحنئ مستوى .

قطع مكافئ دورانى / **قطع مكافئ مجسم** = (هندسه) برقطع مكافى منحنيسنك كندى محورى اوزرنده دورانندن حاصل اولان مستوئ مستدير .

قطع ناقص = (هندسه) كافهٔ نقاط مركبه‌سنك داخلندەكى ايكى نقطهٔ ثابته‌يه نظراً مسافەلرى مجموعى ثابت اولان منحنئ مستوى § برمخروطك مولدينه موازى اولمق اوزره محورينه مائل بر مستوى ايله قطعندن حاصل اولان منحنى .

قطع ناقص دورانى / **قطع ناقص مجسم** = (هندسه) برقطع ناقصك محورلرندن برى اوزرنده بروضعدن تكرار او وضعه كلنجه‌يه قدر دورانندن حاصل اولان سطح مستديره . [اكر قطع ناقص، محور كبيرى اطرافنده دور ايدر ايسه حاصل اولان شكله (قطع ناقص دورانى طولانى) واكر محور صغيرى اوزرنده دور ايلر ايسه بوكا (قطع ناقص دورانئ منبسط) نامى ويريلور .]

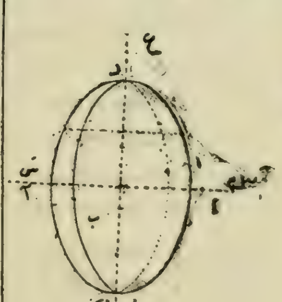

(قطع ناقص مجسم)

قطع ناقص دستورى = (هندسه) قطع ناقصك مساحهٔ سطحيه‌سنى تعيينه خدمت ايدن دستور . [قطع ناقصك مساحهٔ سطحيه‌سى نصف محورلرينك (π) ايله حاصل ضربنه مساوى اولديغنه نظراً دستورى

س = (ء × ءَ) π

اولمش اولور .]

قَطيفه [ع ، ـ] يوك ويا پاموق ايله ايپكدن اوروولمش برنوع قماش ، قديفه § بو قماشدن معمول البسه وسائره .

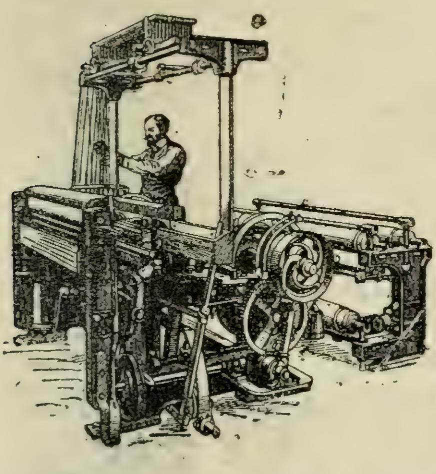

(قطيفه طوقومغه مخصوص ماكنه)

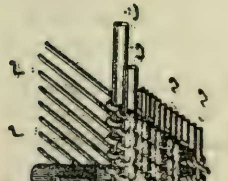

(قطيفه اعمالنه مخصوص ماكينه‌نك الغ يوزى)

قطيفه چيچكى = فصيلهٔ صباريه‌دن ياپراقلرى قطيفه‌يه مشابه اولان برنوع ظريف چيچك .

(قطیفه چیچکی)

هند قطیفه چیچکی == ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن فصیلهٔ لازیایه‌دن بر نبات .

(هند قطیفه چیچکی)

قطیفه‌جی == قطیفه صاتان تاجر .

قَعْدَه [ع ، س] (قعود)دن مشتق اولوب ازمنهٔ جاهلیه عربلری اشهر حرمده (که : ذی‌القعده آیی دخی اوکا داخل ایدی .) سفر وجدالدن فارغ اوله‌رق کوشهٔ آسودکیده اوطوردقلری جهتله بو آیلردن برینك اولنه (ذو) ویا (ذی) علاوه‌سیله شوالدن صکره کلن آیه علم اتخاذ ایلمشلردر . } لسانمزده مستعمل اولمیوب یالکز (ذی‌القعده) شکلنده، شهور عربیه‌دن معروف آیه اطلاق اولنمقده‌در [illegible] [ذی‌القعده] .
§ (نمازده) برکره اوطورمق : قعدهٔ اولی.

قَعْر [ع ، س] چوقور شیلك دیبی ، دیب ، نهایت § درینلك .

قعر ناپایاب == پك درین دکزدن کنایه ، دیبی بولنمیان ، دیبی بولنمیه‌جق درجه‌ده چوقور اولان .

قَعْقَعَه [ع ، س] قلیچ کبی اسلحه‌نك بربرینه چارپمسندن چیقان سس ، چکاچاك :

« طوبولور قعر بیانده صدای آهن
ضرب شمشیرله چیقان قعقعه مغفرلردن »

قَعُور ـ قَعِیر [ع ، ص] اك ، پك درین : بحر قعور ، دریای قعیر .
[چوللرده روزکار واسطه‌سیله تشکل ایدن قومدن تپه‌لره دخی (قعور) نامی ویریلور .]

قَفاء [ع ، س] انسه ، بوینك آرقه طرفی .

قفادار == ارقداش ، همدم ، بربرینه اویغون ایکی کیمسه .

عظم قفاء == باش‌کیکی [illegible] [عظم] § ذکا ، فطانت ، فراست ، ادراك .

قفاسز == عقلسز ، فراستسز ، ادراکسز .

قفالی == ذکی ، عقللی ، مدرك .

بوش قفالی == بی وقوف ، جاهل ، ادراکسز .

قفا طوتمق == دیکلمك ، آووردایتمك ، صورت ایتمك ، سرتلمك .

هر قفادن بر سس چیقمق == هر کس بر بشقه رأی بیان ایدوب کیمسه کیمسه‌یی دیکله‌مامك .

آت قفالی }
اوکوز قفالی } == احمق ، بی‌خبر .

قَفّال [ع ، ص] چلنکیردنیلن اهل صنعت.

قَفْتان [ت ، س] لباس مزین ، خلعت ، اکثریا تلطیف و ترغیب مقامنده کیدیریلن سوسلی البسه.

قفتان اغاسی == (تاریخ) کبرا دائره‌لرنده وقتیله بولندیریلان ایچ اغاسی.

بچلمش قفتان == پك مناسب ، پك لایق .

قَفْر [ع ، س] صوسز ، اوتسز ، خالی محل ، چول ، بیان .

قَفَس [فا ، ظر] اینجه آغاجلردن ، تل ویا دمیر چبوقلردن اورولمش محفظه ـ که : قوش وامثالی حیوانلرك حفظنه مخصوصدر .

(قوش قفسی)

§ اینجه تخته چیته‌لری چاپرازینه بربری اوزرینه میخلانه‌رق یاپیلوب حرم پنجره‌لرینه طاقیلان سپر ـ که : داخلدن خارج کورولدیکی حالده خارجدن داخل کوروونمز. پانجورك آلاتورقه‌سی § اخشاب میانینك قاپلامه تخته‌لریله صیوه‌سی دها کچیرلمدن اول قوریلان درت دیرکدن عبارت طاسلاغی § جوامع و تکیه‌لرده مخدراته مخصوص تفسلی محل .

قفس کبی == پك سیرك (سکرك) ، پك ضعیف (قماش وسائره) .

محاربه قفسی == (بحریه) اثنای حربده دشمن مرمیاتندن تحفظ ایچون سفن حربیه‌نك قاپوطه‌لرینه وانبار آغزلرینه کچیریلن چلیك قفس .

قفسلی == قفسی اولان .

قفسجی == قفس یاپان طورغامه‌جی ، قفس یاپان .

قَفَص [ع ، س] فارسی (قفس)ك معربی .

قَقْنَس ـ قَقْنُوس [فا ، س] شعرای قدیمهٔ شرقیه‌یه مدار زینت زبان اولان موهوم بر طیر مزین ومجسم :

« تریاکی هرزه خواب منحوس
آتشلر ایچنده بیر ققنوس »

قَلائِد [ع ، س] (قلاده) نك جمعی .

قَلّاب [ع ، ص] قالبدزقالبه صوقان § حیله‌کار § قلب اقچه یاپان ، قلبزن .

قَلّاش [ع ، ص] دوباره‌جی ، دساس § دربدر ، خراباتی § مفلس § بالدیری چپلاق .

قلاص [ت ، ـ] ☞ [غلاص]

قلافات ـ قالافات [ت ، ـ] گمی تعمیری § ساخته، زینت وسوس § باشدن صاومه تعمیر .

قلافاتلامق = (قلافات) ایتمك .

قلافون [ج ، ـ] چام ساقزینك تصفیه اولنمشی ، خالصی .

قلامش [ت ، ـ] دکز کنارنده کائن قامشلق ، سازلق . ☞ [لفتجهٔ املام]

قلاوز [فا ، ـ] ☞ [قلاغوز]

قلای [ت ، ـ] ☞ [قالای]

قلب [ع ، ـ] یورك ، کوکل . [جمعی : (قلوب) کلیر .] § (مصد) دکیشدیرمك ، تبدیل وتحویل ایلمك .
§ (فلسفه) نفس ناطقه دنیلن حقیقت انسانیه .
§ (تصوف) یورك دنیلن لحم جسمانی یه متعلق لطیفهٔ ربانیه .

قلب سلیم = غلّ وغشدن عاری یورك ، دلب .
§ (عسکری) جناحین دنیلن صاغ وصول فرقه‌لرینك اورته‌سنده اولوب بالذات اردو قوماندانینك اداره‌سنده بولنان صف عسکری .

قلبگاه = جناحینك یعنی میمنه ایله میسره‌نك اورته‌سنده بولنان معسکر ، حرب حالنده‌کی اردونك مرکز ، فرقهٔ مرکزیه موقعی .
§ (صـ) قورقاق ، جسارتسز || ایشه یارامز آدم .
§ (طب) جهاز دوران دمك مرکزنده موضوع صنوبری‌الشکل ، عضلی بر کیسه اولوب علی‌الماده برطاقم جوفلره (اذینلر ، بطینلر) منقسم وقانه حرکت ویرمك وظیفهٔ مهمه‌سیله مکلفدر .

(قلب)

١ ـ اذین ایمن ؛ ٢ ـ بطین ایمن ؛ ٣ ـ بطین ایسر ؛ ٤ ـ قوس ابهر ؛ ٥ ـ شریان رئوی ؛ ٦ ـ شریان ابهر ؛ ٧ ـ ورید اجوف علوی ؛ ٨ ـ شریان اکلیلی (شریان تغذیٔ قلب) ؛ ٩ ـ اذین ایسر .

§ قاریشیق ، مغشوش ، ساخته ، دوزمه .

نقد قلب = قلب آقچه .

قلبزن = قلپازان ، قلب آقچه یاپان صاخته‌کار .

قلب‌الاسد = (قوزموغرافیا) اسد برجنك برنجی کوکبی .

قلب‌العقرب = (قوزموغرافیا) عقرب برجنك برنجی کوکبی .
§ بر شیئی کری‌یه ، ترسنه چویرمك ، دوندرمك .
§ (ادبیات) بر لفظك ترتیب حروفنی دکشدیره‌رك دیکر بر لفظ معنیدار تشکیل ایتمك :

«(دخل)ایدر(خلد)برینه(قصر)یکك هرصفحه‌سی
(رقص)ووررحوضك ایچنده هرموجه‌صبح ومساء»

قلب منتظم = بر کلمه‌نك حرفلری صوکدن اوله طوغری تبدیل ایدیله‌رك صره‌سیله تحریر ایدلدکده بر لفظ معنیدار دیکرك ظهوری : (آتش) ، (شتا) کبی .

قلب بعض = (ادبیات) بر کلمه حروفاتندن بعضلرینك موقعنی تبدیل ایله یاپیلان قلب صنعی : (اهال) ، (امهال) کبی .

جناس قلب = (ادبیات) متجانس اولان الفاظك یالکز ترتیب جهتیله مختلف اولمق : (کلف) ، (فلك) کبی .

قلباً = قلب ایله ، قلبدن اوله‌رق ، صمیمی ، جان وکوکلدن .

قلبی = قلبه منسوب ومتعلق ، درونی ، صمیمی : محبت قلبیه ، امراض قلبیه .

قلبی‌الشکل = یورك بیچمنده اولان .

قلپاق ـ قالپاق [ت ، ـ] تویلی دریدن ویاکاتقه‌لدن چوقه وقازمیردن یاپیلان باش کسوه‌سی ، پاپاق § سواری وطوپچی عساکر شاهانه افراد ، ضابطان وامراسنك کیدکلری باش کسوه‌سی .

قلپاقجی = قلپاق یاپان ویاصاتان آدم .

قلپاقلی = باشنده قلپاغی اولان .

قلع [ع ، مصـ] قوپارمق ، قوپاراق ، سوکمك ، سوکلنك ، یرندن چیقارمق ، چیقارلمق : قلع اشجار .

قلعه [ع ، ـ] تسلط اعدادن محافظه ایچون اسکی زمانلرده شهرلرك اطرافنه یاپیلان مستحکم دیوار ، بنا ، حصین ، حصار .
§ (عسکری) عسکرك تعلم ویا محاربه‌ده آرقه‌لری بربرینه کلمك اوزره درت صفدن عبارت بر مربع تشکیل ایده‌رك آلدیغی وضعیت : قلعه نظامی .

ایچ قلعه = برقلعه‌نك داخلنده ودها‌متنا برنقطه‌ده کائن خاص قلعه .

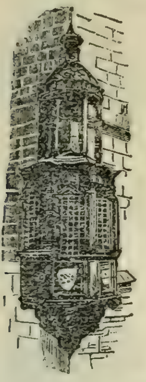
(قلعه برجی)

قلعه بند = (حقوق) قلعه اولان بر موقعده یالکز قلعه داخلنده‌سربست گزوب خارجه چیقمامغه محکوم مجرم : موقت قلعه بند ، مؤبد قلعه بند .

قلعه‌بندلك = قلعه بند اولانلرك جزای خصوصی ، مجازات ترهیبیه‌دن اوله‌رق معین قلعه‌لردن برنده محبوسیت جزاسی .

قلعه کبی = پك رفیع ومستحکم ، متین اولان .

قلفه [ت ، ـ] مکاتب ابتدائیه‌ده معلم معاونی § دولکر ، دیوارجی اوسته‌سی § ابنیه انشاسنی‌درعهده ایدن معمار § یتشمش چراق § پردائره‌ده جاریه‌لرك الک‌قدملی واك معتبری § ازادلی خلایق § بر حرمت مخصوصه اوله‌رق خلایقلره ویریلن عنوان .

قلقله [ع ، ـ] سلسنمك .

قلم [ع ، ـ] آلت تحریر ـ که : قامشدن ، قوش تویندن ، معدندن ، کمیکدن یاپیلور .

قلم آچمق = قامش قلمی یونتوب یزی یازه‌جق برشکله ، پرحاله قویمق .

ارباب قلم = تحریراً افادهٔ مرامه مقتدر ذوات .

قلمه آلمق = بر ماده‌یی تحریراً بیان ایتمك ، تسوید ایلمك .

§ (صنایع) بعض ارباب صنایعك نقش یاپمق ، حك ونقر ایلمك ایچون قوللانداقلری اوجی سیوری آلت § اینجه وصام لورچه‌سی .

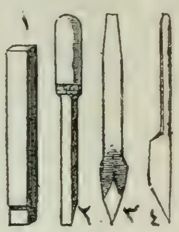

(مرانغوز قلملری)

۱ - طورنه‌جی قلمی ؛ ۲ - طوغرامه‌جی ومرانغوزقلمی ؛ ۳ - چاقدکرلره مخصوص؛ ۴ - نعلبندلره مخصوص .

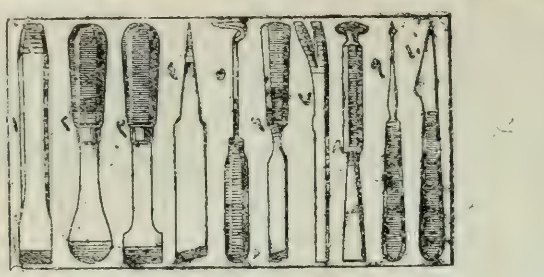

(کسمه قلملری)

۱ - کسکی ؛ ۲ - اوجی ملیوو اولان طاشجی قلمی ؛ ۳ - اوجی دوز طاشجی قلمی ؛ ٤ - طورنه قلمی ؛ ٥ - دیوارجی قلمی ؛ ٦ - طوغرامه‌جی قلمی ؛ ۷ - دنك ویا صندوق آچمغه مخصوص ؛ ۸ - اویمه قلمی ؛ ۹ - ۱۰ - جراحلغه مخصوص.

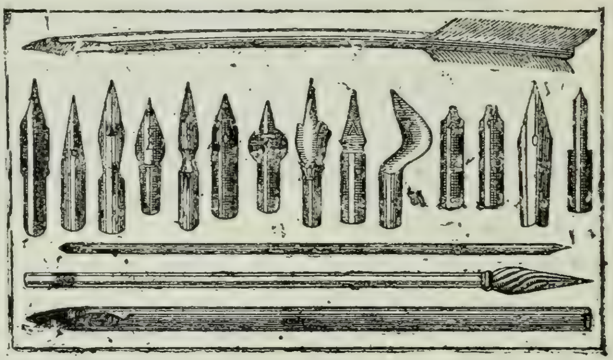

(قلم واوجلری)

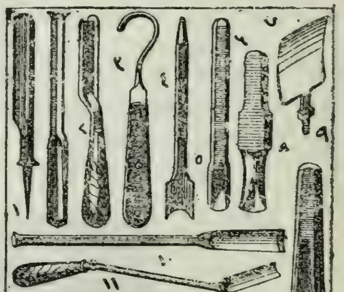

(اولوقلی قلم)

۱ - مرانغوز ؛ ۲ - مرانغوز ایچون مثلثی ؛ ۳ - سراج ؛ ٤ قبوجی ؛ ٥ - طاشجیلغه مخصوص ؛ ٦ - قزانجی؛ ۷ - نعلبنجی ؛ ۸ - بورجی ؛ ۹ - تنکه‌جی ؛ ۱۰ - یوك آرابه‌سی یاپانلره مخصوص ؛ ۱۱ - اویمه قلمی ؛ ۱۲ - دیوارجیلره مخصوص .

قلم ایشی = قورچه ایله یاپیلمش نقش وصائره .

قلمکار = قورچه ایله ایشلین ، نقاش دوائر دولتده کتبه‌نك حجرات اشتغا لاتندن هربری: تحریرات قلمی ، محاسبه قلمی § دائرهٔ رسمیه : « کندی بعضاً کلیراماسوزی کلمز لمه » § (اقتصاد) مفردات دفترینك هر بر قسم مخصوصی : اوچ قلم اشیا § حسن خط § حسن صلیقه : کوزل قلمی واردر .

§ (نباتات) دیکر بر آغاجه آشیلامق اوزره بر آغاجدن کسلمش صاپ ، بوداق ، دال .

قلم آشیسی = [آشی]

§ (طب) چیچك علتنك سرایتنی منع ایچون آشیلانه‌جق اولانلرك (ا کزیا) قوللرنده آچیلان جریحه‌یه سوریلن دوالك محفوظ اولدیغی زیوانه ؛ توپ .

برقلمده = بردن ، دفعةً .

قلم بورکی = اینجه ، اوزون برنوع بورك .

قلم پارمقلی = اینجه ، اوزون ، دوزکون پارمقلری اولان .

جف القلم = بلا محاکمه حکم ایتمك ، بلا تأمل فکرینی بیان ایتمك .

قلمتراش = قامش قلم آچمغه ، یونتمغه مخصوص اوزونجه صاپلی بر آغزلی برنوع چاقی ـ که : دمیری صاپنه تثبیت ایدلمش اوله‌رق یاپیلیر .

قلمتراشجی = قلمتراش یاپان ویا صاتار آدم .

قلمدان = قلم قوتیغه ، حفظ ایتمکه مخصوص آلت : قلم محفظه‌سی .

قلمی } قلمیه } = قلمه ، کتبه صنفنه منسوب ومتعلق : مراتب قلمیه ، آداب قلمیه .

قَلَمْبَكْ [ج ، ص] هندستان جزیره‌لرندن کتیریلان صاری کراسته‌لی بر جنس صندال آغاجی § صاری دانه‌لی برجنس مصر بغدایی .

قَلَمْرَوْ [فا ، ص] بر حکمدارك تحت حکومتنده بولنان ، فرمانی جاری اولان بلاد .

قَلَمُونْ [ع ، ـ] [بوقلمون]

قَلَمِی [ج ، ـ] ذات الالقاح منطوره‌دن خلنحیلیه فصیله‌سنه منسوب آمریقایه مخصوص بر نبات .

(قلمی)

قَلَنْدَر [فا ، ص] ایلیشیکسز ، لاقید ، لاابالی ، علاقه‌دن مجرد آدم § آلایشه آلدانمز اولان مرد حقیقت بین § فیلسوف .

قلندرانه = قلندرجه ، لاقیدانه .

قلندرلك = لاقیدلك ، لاابالیلك ، فیلسوفلق .

قَلَنْسُوَه [ع ، ص] تپه‌سی سیووری باش کسوتی ، کلاه ، تاقیه § (حیوانات) بقر ایله غنم جنسلرنده معده‌نك منقسم اولدیغی درت جوی مخصوصدن بری ـ که : عادتا اشکمبه‌نك استطاله‌سندن عبارتدر .

قَلَوی [ع ، ص] (طوغریسی قالك کسریله‌در .) (کیمیا) کول قبیلندن اولان مواد : معباد قلوی .

قلویات = جمع : (قلوی) کول قبیلندن اولان شیلر .

قلویات عضویه } = (کیمیا) حمضات
شبه قلوی } معدنیه وحامضات ایله بالامتزاج املاحه تشکیل ایدن عضوی اساسلر .

قَلِیَّه [ج ، ص] [غلطه] [غاطه] قوروونده پیشیریلوب قوروتلمش اتمك .

قَلِیل [ع ، ص] (کثیر) مقابلی . مقدار وعددی چوق اولمیان ، شیء جزئی ، کم ، نقصان .

قلیلاً = آز اوله‌رق .

قلیل التضییق = (حکمت) بخارینك قوهٔ الاستیقیه‌سی بر تضییق نسبیه‌دن براز زیاده اولان ماکنه .

قَلْیا ـ قَلْیَه [ع ، فا ، ص] (کیمیا) نباتات بحریه‌نك احراقیله استحصال ایدیلن ملح .

قلیه طاشی = (کیمیا) حمض سودیوم .

قلیه طوزی = (کیمیا) سوده .

قلیهٔ دمویه = (بیطری) چفته ، بویبرز ضربه‌سی ویا بر حیوانك ایصیره‌سی اثری اوله‌رق خصیه‌لره ویا محفظه‌لرینه دمك القیابندن نشأت وخصوصیله جنس فرصه ایراث مضرت ایدن بر علت .

قلیهٔ لحمیه = (بیطری) سرطان خصیه .

قلیهٔ مائیه = استسقای خصیه .

قَما [ث ، ص] [غلطه] [قامه]

قَمارَه [ج ، ص] واپور حجره‌سی ، اوطه‌سی .

یان قماره = کوکرته‌نك ایکی یانده‌کی قماره‌لردن هر بری .

قَمارُوت [ج ، ص] واپورده (قماره‌ده بولنان) یولجیلره خدمت ایدن آدم .

قَمَر [ع ، ص] کرهٔ ارضك پیکی اولوب کونشدن اقتباس ایلدیکی نوری عکس ایتدیره‌رك کیجه‌لری سیاره‌مزی تنویر ایدن جرم سماوی ، آی ، ماه . [قمر کرهٔ ارضدن (٤٩) کره کوچکدر . نصف قطری (۱۷۳۷) کیلو متره‌در ـ مساحهٔ سطحیه‌سی (۳۸) میلیون کیلومترو مربعیدر . مساحهٔ حجمیه‌سی ایسه (۲۲) ملیاردر . قمر محرکی اوزرنده یعنی ارضك اطرافنده (۲۷) کون (۷) ساعت ، ٤۳ دقیقه ۱۱ ثانیه‌ده مرورینی اجرا واکمال ایلر .] [اوچنجی کیجه‌یه‌قدر (هلال) دینور .] جمعی : (اقمار) کلیر .

قمری } = قمره منسوب ، شهر قمری .
قمریه }

سنهٔ قمریه = عربی آیلرینه کوره حساب اولنان سنه .

شهور قمریه = دور قمره کوره حساب ایدیلن آیلر ، عربی آیلری .

حروف قمریه = (تجوید) عربیده کلمه‌نك باشنده حرف تعریفله برابر اولدقلری وقت حرف تعریفك لامی اوقونان حرفلر ـ که : (ا ، ب ، ج ، ح ، خ ، ع ، غ ، ف ، ق ، ك ، م ، و ، ه ، ی) دن عبارت اولان اون درت حرف . (دیکرلرینه حروف شمسیه دنیلور .)

قمریه = مهتاب کیجه‌لرنده اوطورمق ایچون باغچه درونده ګلدن ویا قفس طرزنده قبه‌لی اوله‌رق آغاجدن یاپیلوب اطرافی صارماشیق وسائر ازهار لطیفه ایله اورتیلان محل ، کوچك کوشك .

خریطهٔ قمر = (قوزموغرافیا) کرهٔ قمرك طاغلرینی ، دره‌لرینی والحاصل مناظر سطحیهٔ مرئیه‌سنی ارائه ایدن خریطه .

(صفحات قمر)

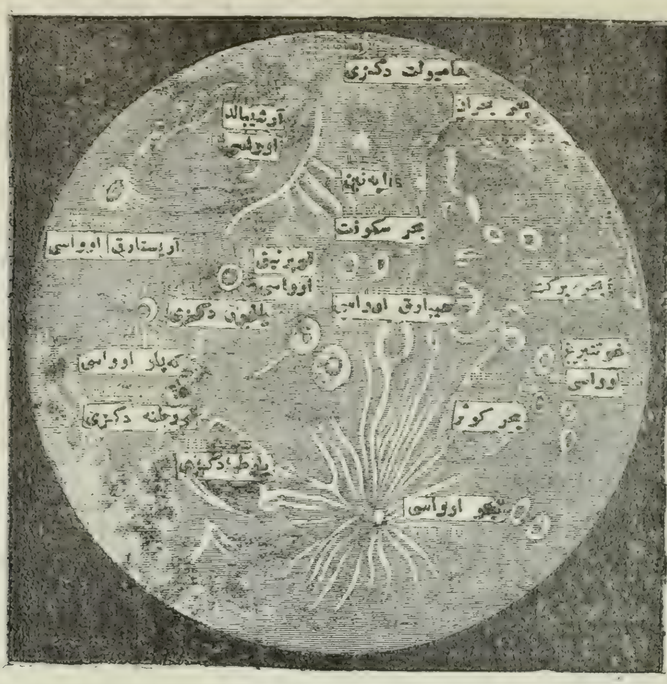

(خریطهٔ قمر)

قَمْع [ع ، مص] قهر وتذلیل ایتمك .

قمعی == (نباتات) انبوباسی آشاغیدن یوقارویه طوغری یواش یواش توسع ایدرك خونی شكلنی آلان چیچك .

قَمْل [ع ، س] بیت ، کهله .

داءالقمل == (طب) بیتلنمه علتی .

قَمِیص [ع ، س] کوملك ، پیراهن . § (طب) رحمده دول بتاغنی محیط اینجه دری .
§ (نباتات) بعض اعضای نباتاتی ستر ایدن زارلر .

قَنات [ع ، س] یر آلتنده بولنان کونك ، صو یولی ، مجرای ماء کاریز .
§ (طب) انسان وحیوانك بدننده بولنان مجاریدن هر بری . [جمعی : (قنوات) کلیر .

قنات صدریه == (طب) کوکسده پك چوق اوعیهٔ لنفاویه‌نك [محل التحاقی اولان مجرای مخصوصی .

قنات منویه == (طب) موادمنویه‌نك جریانته مخصوص بوریلر .

قَناد [ت ، ص] علی العموم طیورك اوك آیاقلری مقامنده اولان واوچمرلرینه خدمت ایدن اوزون توبلی بر چفت عضو ، جناح ، پر . § بالغك آیاقدن عبارت اولان و یوزمك ایچون کورك کبی استعمال ایلدیکی عضولری § قپو وپنجره کبی شیلرك آچیلر قپانیر ایدقلری § ایکی به قاتلانش قماشك یاری اکی § کورك تخته‌سنك نصفی § یل دکرمنی یلکنلرینك هر بری . § حمایه ، تصاحب § بوزداغیکلرینك جدارخارجیسی .

قولی قادی قیرلمق == استنادسز ، حمایه‌سز ، ایدسز قلمق .

قنادلانمق == قناد پیدا ایتمك ، قادی چیقمق || اوچمق .

قَنادِیل [ع ، س] جم : (قندیل) : ایقاد قندیل .

قَنارْیَه [ج ، س] وقتیله قناریه آطه‌لرندن کتیرلمش سرچه قدر برجنس کوچك ، غایت کوزل اوتر وتعلیم ایله هر هوایی چاغریر صاری بر قوش .

قناریه صاریسی == آچیق صاری لك

قناریه یمی == قناریه‌لری بسلمك ایچون آلنیر برجنس کوچك حبه‌لی داری .

قناریه‌ق == بعض اسکی سفائنك ایچ طرفنده‌کی پارماقلقلی تاراجه .

قناریه اوتی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن مربعه فصیله‌سنه منسوب بر نبات .

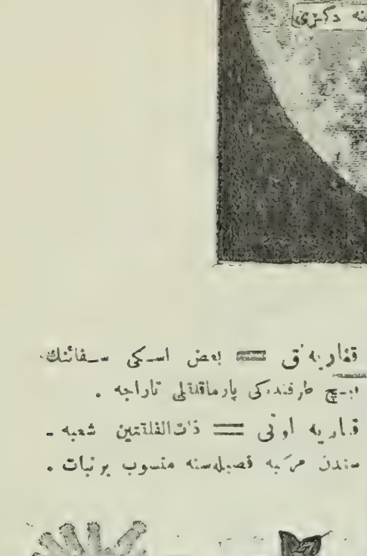

(قناریه اوتی)
ا ـ چیچك ؛ ب ـ میوه .

قَناعَت [ع ، س] قسمته راضی اولمق ، اکتفا § مطلقا رضا .

قناعتكار == قناعت ایدیجی ، ایدن ؛ قناعت صاحبی .

قناعتكارانه == قناعت صاحبنه یاقیشه‌جق مورتده .

قناعت بخش == قناعت ویریجی ، ویرن .

قناعتكارلق == قناعت ‖ قناعتكار اولانك حالی .

« رزق ایله ایلوب قناعت
سورض یره جبهٔ ضراعت »

قنال [ج ، س] { Canal } صنعی ویا طبیعی صو جدولی § صنعی بوغاز : سویش قنالی ، پاناما قنالی .
§ (بحریه) مقره‌نك داخلنده اولوب خلاطك صاولدیغی بوشلق .

قنبور [ت ، ص] صو، آتكل تپه‌جه‌سی اولمزق آرقه‌سو چیقیق ، تومسك اولان ، احدث § بوكلش ، اكری ، محدب ، تومسك .

قنبورلاشمق == قنبور اولمق .

قنبورلاشدیرمق == قنبور ایتمك .

قند [ع ، ص] (كند) كلهٔ فارسیه‌سندن معرب‌در } شكر ، سكر ، شكر قمشنك طوكمش عصاره‌سی .

قند مكرر == دلبرك ایكی دوداغندن دایه .

قندی == شكردن عبارت ، شكره متعلق .

قندره (اوتی) [ت ، س] (چن زغفرانی یاخود خلفا ویاخود بش پارمق آغاجی) بحر سفید سواحلنده و ممالك حاره‌ده نشو ونما بولور بر شجیره‌در . وقتیله یاپراقلری مضاد منبه الیاء ملاین ومنبه كبی استعمال ایدرلردی . آتنه‌ده مزروعات پریسنی تقدیس ایچون قادینلر بونكله تزیین ایدرلر ایدی . شیمدی تزیینات مقامنده زرع اولنور .

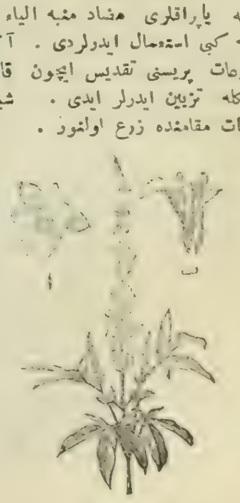

(قندره اوتی)
ا ـ چیچك ؛ ب ـ چیچك مقطعی .

قندیل [ع ، س] تنویر ایچون درونده فتیل ایله زیتون وسائره یغی یاقیلان واكثریا معابده عال مخصوصه‌سنه تعلیق ایدیلان آلت ، قاب .

« شمع رخسای دونردی ماهه
صانكه قندیل ایدی عرش اللهه »

قندیل ترسا == كلیسالرده دائمی صورتده یاقیلان قندیل § شنلك كیجه‌لرنده خانه وباغچه ودیوارلرك وسائره‌نك تنویر وتزیینی ایچون ایقاد ایدیلان كوچك فنار .

اداره قندیلی == كیجه‌لری یتاق اوطه‌لرنده اویور ایكن یاقیلان آز ایشقلی آلت تنویر .

كور قندیل } == { زیاده سرخوش ،
كوك قندیل } == { مست لایعقل .

قندیل چیچكی == جوان پرچی .
§ مولود ، رغائب ، برات ، معراج كبی میقات مقدسهٔ اسلامیه‌دن هر بری : قندیل كیجه‌سی .

قندیلجی == قندیل یاقان آدم ‖ قندیل یاپان آدم .

قندیل چوركی == قندیل آقشاملری یاپیلان برنوع لذیذ چورك .

قندیللشمك == یكدیكره قندیل تبریكنی ایفا ایتمك .

قندیللی تمنا == ال پك آشاغی یه ایندیریله‌رك مكرر صورتده ایدیلن تمنا .

قنطار [ع ، س] { اصلی : كسیر وزن الله‌در } ترازی ایله وزنی ممكن اولمه‌یان اشیایی طارتیق ایچون مستعمل برنوع میزان ـ كه : مختلف قوللی برمانولادن عبارت اولوب قوانك اوزرنده اوقه ودرهم اشارتلری واردر . [اسـ ا] (٤٤) اوقه‌دن عبارت اولمق اوزره مرتبدر .]

ال قنطاری == اولرده مستعمل كوچك قنطار ـ كه : نهایت اون اون‌ایكی قیه مقداری شی طارتار .

یكی قنطار == یوز بكی اوقه‌دن (كیلوغرامدن) و (٧٨) اسكی قیه‌دن عبارت وزن .

اسكی قنطار == (٥٦) جدید قیه (٤٥٠) درهمدن عبارت وزن .

قنطاری بالده == كوزی آچیق .

قنطارجی == قنطار ایله وزن ایدن .

قنطاریه == قنطار رسمی .

قنطور قاباغی == ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن فتائیه فصیله‌سنه منسوب برنبات .

(قنطار قاباغی)

قنطارون [ع ، س] برنوع صاری طاغ چیچكی § بوچیچك یاپراقلرندن چیقان عصاره‌سی .
قنطارون یاغی .

قنطره [ع ، س] طاشدن یاپیلان كمرلی بیوك كوپری : قنطرهٔ میات § كمرلی صو مجراسی [جمعی : (قناطر) كلیر .]

قنغی [ت ، د] كلمهٔ استفهام اولوب ایكی متعدد شیلردن برینی تعیین ایچون سؤال مقامنده ایراد اولنور ، هانكی قنغی آی ، قنغی كون .

قنفسه [ع ، س] تسبیح بوجكی .

قنوع [ع ، ص] قناعتله متصف ، قناعت صاحبی .

قوائم [ع ، س] جم : (قائمه) قوائم نقدیه .

قواد [ع ، س] پزونك .

قوارع [ع ، س] جم : [قارعه]

قوارع قرآن == اثنای قرعده اوقونان آیات كریمه .

قوارير [ع ، س] (قاروره) نك جمعی .

قَوّاسْ [ع ، س] اوقله مساح عسکر [قواس بوندن مأخوذ ومحرفدر .]

قَواصْ [ت ، س] { عربی (قوّاس) دن مأخوذ ومحرفدر . } اصحاب مصالحی احضاره واو امر لازمه‌یی تبلیغه مأمور محکمه ویا دوائر عالیه خدمه‌سی § سفرای اجنبیه معیتنده مستخدم وکسوهٔ مخصوصه‌یی لابس یساقجی § بعض دوائر غیر رسمیه‌ده مستخدم خدمتجی ، قاپوجی .

قَواطه [ت ، ص] آجیمسی وسرتجه برنوع طوماته ـ که : صلاته ورشیسی یاپیلور .

قَواعِد [ع ، س] جم : [قاعده]

قَوافْ [ت ، س] { عربی (خفّاف) دن غلطدر } حاضر آیاق قابی صاتار اصناف .

قواف مالی == حاضر یاپلمش ارجوز آیاق قابی وسائره .

کاغد قوافی == مزور .

لاقردی قوافی == دیدیقودیجی ، نمام .

آیاق قوافی == دوائرده مصالحی تعقیب ایدن || هرکسک ایشنی کورن .

قوافخانه == قواف اصنافنک بولندقلری چارشی .

قَوافِل [ع ، س] جم : [قافله] :

« ای باد ! ای قوافل امواج بی قرار
ای کائنات ایچنده‌کی الحان بی شمار »

قَوافی [ع ، س] جم : [قافیه]

قَوالْ [ت ، س] بورو کبی ایچی بوش شی § چوبانلرك چالدقلری قالینجه سسلی بیوك دودك .

قوال تفنك == نامليسی ییوسز تفنك .

آلتی قوال ، اوستی شیشخانه == اوستی آلتنه بکزه‌میان ، مناسبتسز قیافت وسائره .

قَوّالْ [ع ، ص] چوق سویلر ، لاقرتی ، کوزه § فصاحتله چوق سوز سویلین آدم § لاف ابه‌بی ، سوز بولان ، سوزی یرنده سویلین .

قَوالِب ـ قَوالیب [ع ، س] جم : (قالب) الفاظ قوالیب معنانیدر .

قَوانْجَه [ج ، س] (تجربه) آقتارمه ، نقل ، بر شیئی بر قابدن دیکرینه بوشالتمه : قوانجه ایتمك .

قَوانُوزْ [ت ، س] { عربی (قوانس) دن محرف اولسه کرکدر } چینی ویا طوپراقدن معمول آغزی کنیش قاب ، دستی : رچل قوانوزی .

قَوانین [ع ، س] جم : (قانون) ، افعال واعمال دساتیری :

« وجدانیدر اصالت اعلنده آدمك
دعواجیسی ، شهودی ، قوانینی ، حاکمی »

قَوْسْ [ع ، س] یای ، کمان . § (هندسه) محیط دائره‌نك هر هانکی بر پارچه‌سی ـ که : ایکی نهایت نقطه‌لری بیننه وصل اولنان خط مستقیمه (وتر) و (وتر) ك وسطندن عموداً اقامه اولنوب قوسه منتهی اولان خطه سهم دینور .

قوس تمامی == (هندسه) مجموعلری ربع دائره‌یه مساوی اولان (قوس) لر § (قوزموغرافیا) منطقة البروج اوزرنده یعنی عقرب ایله جدی برجلری بیننده کائن بر برجك اسمی اولوب کونش تشرین ثانیده بورایه داخل اولور .

قوس قزح == (حکمت) یاغموره تبدل ایدن بر بلوطك شمس ایله شدتله تنویر اولندیغی اثناده ضیای شمسك یاغمور طامله‌لری آره‌سنده بالتحلل الوان سبعه‌یه آیرلمسندن وشعاعات ملونه‌نك مذکور طامله‌لرك سطح متقابل وداخلیسندن انعکاس ایتمسندن نشأت ایدر بر حادثهٔ جویه ـ که : متحد المرکز بر قوس ملون شکلنده کورینور : الکم صاغمه ، علائم السماء :

« فرش پای نازبدر پیشنده ازهار زمین
قوس رنکین قزح کویا سماوی افسری »

قوسی == قوسه منسوب ومتعلق یای ، قوس شکلنده اولان .

یوکسك قوسلی == (فن رمی) مرمینك حین انداختده تعقیب ایلدیکی اوزون سهملی محرك .

آلچاق قوسلی == (فن رمی) مرمینك تعقیب ایلدیکی قیصه سهملی محرك .

قوسپاره == کوچك قوس .

قَوْصَرَه [ع ، س] خرما ویا سائر آغاجلك نجه دالرندن اوروِلمش ایکی طرفی سیوری سپد ـ که : میوه نقلنه یارار .

قَوْقَعَه [ع ، س] (حیوانات) بعض نعمه‌لرك اوزرینی ستر ایدن قرنی وکلسی الواح .

قَوْل [ع ، س] لاقردی ، سوز ، سخن ، کفتار ، کلام ، جمله : قولی فعلنه مطابق § (فعل) مقابلی § وعد ، عهد : یارین اورایه کیتمکه قول ایتدی .

قول شارح == (منطق) عقلی تصور نظری‌یه یتشدرن شی ـ که : اجزاسی کلیات خمسدر . [کلیات خمس]

قوللشمه == سوزلشمه ، سوز بر ایلمه ، مقاوله ایتمه .

قول خود == کیمسه طرفندن تصدیق اولنمیان مدعی سوزی .

قول مجرد == دلیلسز ، اثباتسز سوز ، لاقردی . [جمعی : (اقوال) وبونك جمعی دخی (اقاویل) کلیر .]

قول وقرار == بر شیئی سوزلشوب بتیرمك .

قولاً == سوزله ، فعلاً اولمیان .

قولنجه == قولنه ، سوزینه ، افاده‌سنه نظراً .

قولی == سوزه منسوب ومتعلق ، (فعلی) مقابلی .

قولیات == بوش لاقردیلر ، قوری سوزلر .

قَوْم [ع ، س] ملت ، جماعت ، امت : قوم عاد ، قوم ثمود . [جمعی : (اقوام) کلیر .]

« یکانه سوکیلمزدر لسان عثمانی
لسان محبتی هر قوم ایچون جبلیدر »

§ امت صغیره ، قبیلهٔ عظیمه : کورجی قومی .

قوم محظور == اوز نفردن آز اولان قریه اهالیسی § بر پیغمبرك بعث واسرا بیورلدیغی جماعت . [جمعی : (اقوام) کلیر .]

قوم وقبیله == خصم واقربا مقامنده مستعملدر .

قَوی [ع ، ص] محکم ، کوچلی ، قوتلی § صحیح ، امین ، معتمد : وعد قوی .

قوی البنیه == بنیه‌سی صاغلام .

قویجه == آز قوی ، براز محکم || قوی اوله‌رق .

آرقه‌سی قوی = حامیسی، مظاهری اولان .

اوستی قوی = قالینجه البسه کیمش اولان .

قَوِیم [ع ، ص] دوغری ، درست ، راست : راه قویم ، مسلك قویم .

قَهّار [ع ، ص] پك ، زیاده قهر ایدیجی، ایدن. صفات الٰهیه‌دندر: جناب خداوند قهار § قوهٔ قاهره صاحبی .

قهارانه = قهارجه، قهاره تأثیر صورتده.

قَهْر [ع ، مص] تذلیل صورتیله غلبه چالمق § محو وتدمیر وهلاك ایتمك § صوك درجه‌ده كدرلنمك.

قهرلانمق = کدرلنمك ، زیاده‌صیله منفعل ومتألم اولمق § جبر ، اجبار .

قهراً = قهر ایله ، قهر صورتیله || زور ایله ، جبراً .

قَهْرَمان [فا ، ص] کار فرما ، ولی الامر ، صاحب حکم :

« شرق وغربی برق شمشیرکله تنویر ایلدك
قهرمانلر قهرمانی دهری تسخیر ایلدك »

§ یکیت ، جسور ، ذی قوت ، صاحب شجاعت ، بهادر .

قهرمانی } = یکیتلك ، جسورلق ، بهادرلك .
قهرمانلق }

قهرمانانه = قهرمانجه ، جسورانه ، بهادرانه . [جمعی : (قهرمانان) کلیر .]

قَهْقَری [ع ، مص] بردن بره کیری دونمك ، ایزی اوزرینه رجعت ایلمك .

قَهْقَهاء [ع ، ص] غایت مهلك بر بیلان

قَهْقَهه [ع ، ص] سسله چوق کولمك ، قاه قاه ایده‌رك کولمك § ذات الفلقتین شعبه‌سندن بیلسانیه فصیله‌سنه منسوب مور وقرمزی چیچك آچار وصارماشق کبی دیوار ویا آغاجلره طیرمانیر بر نبات .

(قهقهه)

a ـ زهر ملقح .

قَهْوَه [ع ، س] یمنده ، آمریقه‌ده حاصل اولان بر آغاجك یارم نخوددن بیوك ، فصولیه‌دن کوچك ، برطرفی دوزجه حبه‌لری ـ که : قاوریلوب طحن اولندقدن صکره بول صو ایله وبعضاً شکر ایله برلکده پیشیریله‌رك ایچیلور § عوامك طوپلنوب قهوه ایچدکاری محل ، دکان .

قهوه خانه = مجمع تن پروران .

قهوه آغاجی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن قویه فصیله‌سنه منسوب ۲ متره‌دن اون ایکی متره‌یه قدر تخلف ایدن ارتفاعه مالك برشجیره‌در . چیچکلری بیاضدر . لطیف بر قوقو نشر ایدر . میوه‌لرینك درونده برچیفت بزر واردر . کرك بو بزرلر ، کرکده اونلری احاطه ایدن قشر ثمر مستعملدر . حتی بعضلری بو قشرلری قهوه‌یه ترجیح ایدرلر . اك ایی قهوه یمن قهوه‌سیدر . آفریقا وآسیا قهوه‌لری، تجارتده مبذولاً بولنور .

(قهوه آغاجی)

قهوه‌ئین = (کیمیا) { Caféine } قهوه ترکیبنده بولنان بر شبه قلوی .

قهوه آلتی = صباحلری مختصر صورتده یئیلن یمك .

قهوه اوجاغی = بیوك دائره‌لرده قهوه پیشیریلن کوچك اوطه || قوناقلرده اوشاقلرك اوطوردیغی محل .

قهوه پاره‌سی = اجیره ویریلن بخشیش.

قهوه‌جی = قهوه پیشورن آدم || قهوه پیشوروب صاتان آدم .

قهوه‌دان = دوکاش قهوه حفظنه مخصوص تنکه ویا پورسلندن معمول قاب.

قهوه رنکی = بوز ایله قویو صاری آره‌سنده برلون مخصوص .

قهوه طاقمی = فنجان ، ظرف ، تپسی ، جزوه کبی قهوه‌یه متعلق شیلر.

هند قهوه‌سی — ذات الفلقتین شعبه‌سندن قویه فصیله‌سنه منسوب هندطرفلرنده یتشیر بر نوع قهوه آغاجی .

(هند قهوه‌سی)

قَیْ [ع ، مص] قوصمق، استفراغ ایتمك.

قَیا [ت ، س] ایری ، سرت طاش ، صخر ، صخره § طاشلق ، صرب طاغ .

قیا باشی = چوبان شرقیسی .

قیا باشی شاعری = پك بیاغی یولده منظوم سوز سویلین .

قیا بالغی = قعر دریاده کزر بر جنس کرچك واتی لذیذ باق .

(قیا بالغی)

قیا خروسی = طیور دجاجیه‌دن بر حیواندر .

قیا قوروغی = ذات الالقاح منطوره نباتاتندن بیاض یاپراقلی ، ساق زاحف ، میوه‌سی لحمی بر نبات . بونی اذه‌رك قورده‌شنه قارشی دوا مقامنده قوللانیرلر.

(قیا قوروغی)
١ - چیچك .

قیاقوشی = بوزرنكلی کوچك برقوش.

قیاجق = کوچك قیا .

قَیاصِرَه [ع ، س] جم : (قیصر): قیاصرهٔ روم .

قَیْد [ع ، مص ، س] باغلامق ، باغلانمق § باغ ، دوکوم ، بند ، رابطه § بوقاغی § دوائر رسمیه‌ده اوراقك کوردیکی معامله‌یی مشعر اوله‌رق طوتیلان دفتر ، دفاتر .

قید ایتمك = اوراقك تاریخ ونومرو وسائره‌سنی دفتره یازمق § وظیفه ، اندیشه ، کدر ، غائله ، اهمیت ویرمك . [جمعی : (قیود) کلیر .] :

« قاچوب صحرالره قورتلدی ناظم خانه قیدندن »

§ برآدمك اسمنك دفتره یازلدی : چوجغی مکتبه قید ایتدیردم ، کاتب قید ایلدی § حصر وتخصیص § شرط .

بی قید
لا قید } = اندیشه‌سز ، غائله‌سز .

ترقین قید = طرد ایتمه ، قوغمه ، مأموریتندن جیقارمه .

قیدسز = بی قید ، هیچ بر شیئه اهمیت ویرمین ، وظیفه ایدینمین .

قَیْصَر [ع ، س] (سزار) { Cesar دن محرف ومعربدر } اسکی روم ایمپراطورلرینه مورخین اسلامیه طرفندن ویریلن عنوان (چار) . [جمعی: (قیاصره) کلیر.]

قیصری = قیصره منسوب ومتعلق .

عملیات قیصریه = (طب) حیاتندن قطع امید اولنان کبه بر قادینك قارننك یاریله‌رق چوجغك قورتارلدی عملیه‌سی [مشهور سزار (قیصر) ك بویله بر عملیات نتیجه‌سی اوله‌رق تولد ایتمسندن دولایی عملیهٔ مذکوره‌یه بونام ویرلمشدر .]

قَیِّم [ع ، س] جوامع شریفه خدمه‌سندن هر بری [قیوم غلطدر .]

قَیُّوم [ع ، ص] ذاتیله قائم ، ابدن ازله قدر قائم وموجود اولان جناب حق .

قاف مکسوره

قِباب [ع ، س] { ضم قاف ایله غلطدر } جم ; (قبه): قبه‌لر ، کمرلر .

نه قباب = طقوز قبه ، سماوات .

قِباح [ع ، ص] قبیح ، چرکین ، کریه اولانلر .

قِباله [ع ، س ، مص] ابه‌لك .

فن قباله = ابه‌لك ، چوجق طوغورتمق فن وصنعتی .

قِبْط ـ قِبْطی [ع ، س] مصر قدیم اهالیسندن اولان § چنکانه طائفه‌سنه منسوب .

قبطیان = قبطیلر .

قِبَل [ع ، س] طرف ، جهت ، جانب ، عند .

من قبل الرحمن = طرف الهیدن ، من طرف الله تعالی .

قِبْله [ع ، س] توجهکاه اسلامیان اولان بیت الهی § نمازده توجه اولنان سمت § طرف جنوبی § هدف مقصد ، توجه اولنان جهت .

قبلتین = ایکی قبله یعنی مکهٔ مکرمه‌ده‌کی بیت معظم ایله قدسده‌کی بیت مقدس .

قبله‌کاه = قبله‌نك بولندیغی سمت ، طرف.

قبله نما = قبله سمتنی کوسترن برآلت ، پوصله ، ابرهٔ مقناطیس :

« مستغنی ٔ ارشاد اولور ارباب حقیقت
سکان حرم نیلر ایمش قبله نمایی »

[قبله نامه غلطدر .]

قِپِردامق ـ قِپِرداتمق [ت ، مص] خفیف صورتده ومتمادیاً قیملدامق ، اولدیغی یرده متحرك بولنمق .

قپرداتمق = خفیف صورتده ومتمادیاً قیملداتمق ، تحریك ایتمه .

قپردی = خفیف صورتده متمادیاً قیملدامه.

قِپِّمق [ت ، مص] کوز قپاقلرینی اویناتمق ، اختلاج اتمك : کوز قپمه § کوزله اشارت ، غمز ، غمزه .

قِت [ت ، س] یان ، نزد ، عند § (قحط) دن محرف ، آز ، نقصان ، اکسیك .

قت قناعت = زورله ، طاوه طار .

قتلاشمق = آزالمق ، اکسیلمك .

قِتال [ع ، مص] { مفاعله بابندن مصدرثانیدر } بربرینی اولدرمك ، مقاتله ، اوروشمه § محاربه ، جنك .

قِتِردامق [ت ، مص] قتر قتر ایدرك سس چیقارمق .

قترداتمق = قتر قتر دیه سس چیقارتدیرمق.

قتردی = کورك سس ، قتر قتراتمه.

قِتیق [ت ، س] کتن پارچه‌سی ، کنه‌یر قبیحی کی مندر وسائره طولدیرمغه یارایان شی ، حشو .

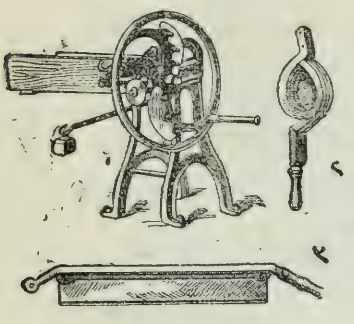

(قتیق ماکنه‌سی وبیچاغی)
١ - آیاق ایله قوللانیلان ؛
٢ ، ٣ - ال ایله قوللانیلان

قِثّائیه [ع ، ص] (نباتات) اوراق بسیط وآز چوق فصوصلی واکثریا کنی الشکل وازهاری عموماً وحید الجنس ووحید المسکن اولان نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله : (فصیلهٔ قثائیه) .

قِجِردامق [ت ، مص] قجر قجر ایتمك.

قجرداتمق = قجر قجر ایتدیرمك .

قجردی = قبیح قبیح ایده‌رك چیقان سس.

قِحْف [ع ، س] (طب) بینك ظرفی اولان قفا کمیکی ، جمجمه که : برطاقم عظام مستویه‌نك اتحادندن تشکل ایتمشدر .

اعصاب قحفیه = (طب) محور دماغی شوكینك درون قحفده موضوع قسمندن تولد ایدن اون ایكی چفت اعصاب .

قِدَم [ع ، مص] قدیملك ، اسكیلك § بر ایشده سائرلرینه تقدم § زمانجه ، مأمورجه ، رتبه‌جه اسكیمه § قدیم اولمه ، وارلغك ابتداسی اولمامه .

قدملی = خدمتده ، مأموریتده ، رتبه‌سنده اسكیمش ، قدم پیدا ایتمش اولان .

قدمسز = خدمتده ، مأموریتده ، رتبه‌سنده هنوز اسكیمامش اولان ، یكی اولان .

قدماً = قدم جهتیله ، اسكیلكجه .

قُدوَه [ع ، س] { قافك فتحی وضمیله‌ده لغتدر } كندیسنه اویوله‌جق ، امثال واقتدار ایدیله‌جك كیمسه : قدوة العلماء ، قدوة الحكماء .

قِراءَت [ع ، مص] اوقومق ، مطالعه ایتمك .

قراءت كتابی = چوجقلری ، مبتدیلری عباره اوقومغه آلیشدیره‌جق رساله .

علم قراءت = قرآن كریمك اصول وقاعده‌سنه توفیقاً اوقونمسی علمی .

قِراب [ع ، س] قلیج ، بیچاق قینی .

قِراتَر [ج ، س] { Cratère } (طبقات) وولقانلرده تدفقاتك وقوعبولدیغی آغز ، فتحهٔ بركانیه .

تپه قراتری (طبقات) ینار طاغك تپه‌سنده بولنان فتحه .

جانب قراتری = (طبقات) طاغك یان طرفنده اولان فتحه .

قِراغی [ت ، س] (حكمت) اكثریا ایلك بهارده زمینك درجهٔ حرارتی صفردن دها دون بر دركه‌یه تنزل ایلدیكی زمان یاغان منجمد چی .

قراغیلامق = اوزری قراغی باغلامق ، قراغی آلتنده قالمق .

قِرال [ج ، س] ایمپراطور صفتنی حائز اولمایان خرستیان حكمدار .

قرالیت = (غلطدر) قراللق ، بر قرالك تحت حاكمنده اولان مملكت وحكومت .

قرالیچه = قرال زوجه‌سی || قراللق صندلیسنده بولنان قادین : فلمنك قرالیچه‌سی .

قِران [ع ، مص] ایكی شیئك برلشمسی ، مقارنت || سیاراتدن ایكیسنك بر برجده اجتماعی . [جمعی : (قرانات) كلیر .]

صاحبقران = سعدین دنیلان زهره ومشتری كواكبنك قراننده تولد ویا تخت سلطنته جلوس ایدن حكمدار فرخنده فال :

« آفتاب بحر وبر ، صاحبقران شرق وغرب شهریار نامور ، رایت كشای صفدری »

قِران [فا ، س] ایران حكومتنك قرانقدن كوچك بر قیمتی حائز كموش بر سكه‌سی .

قِرباج [ت ، س] فیل ویا كركدان دریسندن یا دیگر بر سرت دریدن معمول یكپاره قامچی § آرابه بارگیرلرینی سورمكه مخصوص اوزون دكنكلی قامچی .

چاله قرباج = جونه قرباج چالەرق سرعتله یوروتمك .

قرباجلامق = قرباج اورمق || تعقیب ایتمك .

قِربَه [ع ، س] ستالرك صو طاشیدقلری كاسه‌دن معمول قاب ، § كوچك چوجقلرده حاصل اولان قارن شیشمسی ، انتفاخ بطن .

قرپمق [ت ، مص] برشیئك كوشه وكنارلرینی كسوب آلمق § حیوانك یپاغیسنی ، تویلرینی ویا انسانك صاچ وصقالنی كسوب دوزلتمك § بر مصرفدن تنقیحات اجرا ایلمك .

كوز قرپمق = ☞ [كوز قپمق]

قرپمه = صغیرك دیل آلتی ، قورباغه‌سی .

قرپدیرمق = قرپمق فعلنی دیكرینه اجرا ایتدیرمك .

قرپلمق = كوشه وكنارلری كسلمك || یپاغی ویا صاچ وصقال كسلمك § مصرف تنقیح ایدلمك ، قیصلمق .

قرپندی = قرپلمش شیدن چیقان پارچه‌لر .

قرپیق = قوپلمش ، كسلمش .

قِرطاس [ع ، س] یازی ایچون استعمال اولنان كاغد .

قرطاسی = قرطاسه منسوب ومتعلق || كاغد صاتان آدم .

قرطاسیه = دوائر رسمیه‌ده كاغد ، قلم ، مركب وسائره ایچون صرف وتخصیص ایدیلن آقچه : مصارف قرطاسیه .

قِرق [ت ، س] اوتوز طقوزدن صكره كلن عدد ، درت كره اون (٤٠) ، اربعین ، چهل § بعضاً (كره) لفظنك ترديفيله كثرت بیان ایدر : بوایشك بویله یاپلمسی ایچون قرق كره سویلدم .

قرق ق = حیوانات مفصلیه‌نك ذات الارجل الكثیره شعبه‌سندن قارا محللرده بولنور ، حركتی سریع برحیوان .

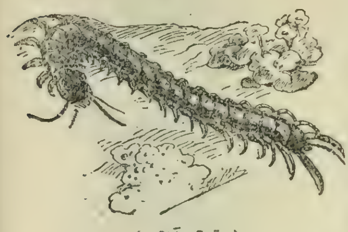

(قرق آیاق)

§ قادینه عارض اولور بر جنس كوچك كنه ، قاصیق بیتی .

قرق آنبار = برچوق شیلری محتوی محل ویا محفظه .

قرق بایر = (حیوانات) حیوانات مجتره‌ده (كویش كتیرن حیوانلر) معده‌نك منقسم اولدیغی درت جوف‌مهمدن اوچنجیسی (اشكنبه ، قلنسوه ، قرق بایر ، شردن) .

قرق بر كره ماشا الله = اصابت نظردن مصونیت تمنیسی .

قرقوُل = چوق صورمه || استفسارات مزعجه .

قرق كچید = طولامباجلی ایرماق ویا چای .

قرق ییل = كثرتدن كنایه‌در .

قرقلامه / **قرقلامق** } = قرقه ابلاغ ایلمه ، قرق طولدیرمه || قرق دفعه صوردن كچیرمه .

قرقلر = (٤٠) عدد عزیزدن كنایه‌در .

قرقلره قاریشمق = غیبوبت ایتمك ، بر مدتدنبری كورونمز اولمق ، میدانده اولمامق .

قرقلق = قرق یاشنده ویا قرق دكرنده اولان || (٤٠) پاره اعتبار ایدیلن بوغروشلق سكهٔ معروفه .

قرقلی = بربنك تولیدندن اعتباراً قرق كون كچمدن دیكری تولد ایدن ایکی چوجقدن هر بری : بوچوجق شوچوجقله قرقلیدر .

قرقنجی = قرق درجه‌سنده اولان .

قرقیم [ت ، س] قویون وسائر حیواناتك یاپاغیسنك قرپلدیغی موسم .

قرلانغیچ [ت ، س] اوزون وچتال قویروقلی ووجودنك قسم كلیسی سیاه اولوب یالكز كردانی وكوكسی بیاض ویكاتلری قرمزی، سرچه بیوكلكنده سیار بر قوش ـ كه : حشرات مضره‌یی اتلاف ایتمكله اولان تمایل جالبسی اعتباریله فن فلاحت نقطهٔ نظرندن حائز اهمیتدر § سفن حربیهٔ قدیمه‌دن خفیف یلكنلی سریع السیر تكنه.

قرلانغیچ اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سنك خشخاشیه فصیله‌سندن یاپراقلری اسپناق كبی پیشیریله‌رك اكل اولنور بر نبات .

قرلانغیچ بالغی = ذات لافواه غلصمیه‌دن ایچ دكزلرده بولنور ، غایت لذیذ اتلی ، اوزری غایت قرمزی رنكلی ، اوزون قنادلی بر جنس بالق .

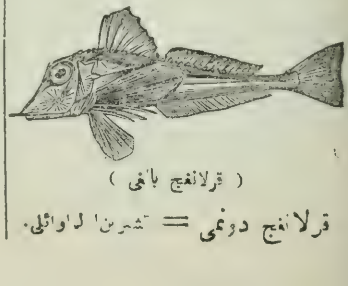

(قرلانغیچ بالغی)

قرلانغیچ دونمی = تشرین اولك اوائلی .

قرلانغیچ فورطنه‌سی = مارت اواخرنده وقوعبولان فورطنه .

قرمز [ع ، س] (حیوانات) جناحیت النصف حشراتندن لعل رنكنده بر نوع بویا استحصال ایدیلیر بر حشره . بو حیوانلر فرنك اوزومنك داللرنده یشایر || بو حیواندن استحصال ایدیلن بر نوع بویا .

قرمز آغاجی = (صبار) صباریه فصیله‌سندن آمریقایه مخصوص بر نوع فرنك انجیری . ش . جیری دخی دینیر.

(قرمز آغاجی)
a ـ چیچك ؛ b ـ میوه .

قرمزی [ت ، ص] قزیل ، آل ، آل رنكده اولان .

قیپ قرمزی = چوقه قرمزی ، بسبتون قرمزی .

قرمزیلق = قزیللق ، قزیل رنك ، حمرت ، احمرار .

قرمزیمتراق / **قرمزیمسی** = قزیلجه ، قزیله چالار .

قرمزی بویا آغاجی = آمریقای وسطایه مخصوص میوه‌لرندن فس بویاسنه مخصوص بر نوع قرمزی بویا استحصال ایدیلیر وبش مترو قدر یوكسه‌لنیر بر آغاج .

(قرمزی بویا آغاجی)

قرمزی كوكرجین = طیوء حمامه‌دن صیجاق محللرده یشار بر نوع كوكرجین .

قرونومتره [ج ، س] {Chronomètre} مقیاس الزمان معناسنه اولوب اصطلاحده تأثیرات طبیعیه ایله انتظام حركاتنه خلل كلمین وبر دفعه قوریلنجه مدت مدیده قورولمق احتیاجندن وارسته قالان غایت دقیق وزونلی ساعت ـ كه : باشلوجه بحریونجه طول تعیینی وسائر حسابات دقیقهٔ ریاضیه‌نك اجراسی ایچون استعمال ایدیلور .

جیب قرونومتروسی = بوساعتك جیبده طاشینیلان نوعی .

قزل ـ قزیل [ت ، ص] آل ، احمر ، سرخ .

قزل آغاج = (موردهٔ مریم ، آچی آغاج) ذات الفلقتین شعبه‌سندن ممالك حاره‌یه مخصوص بر نبات خالده.

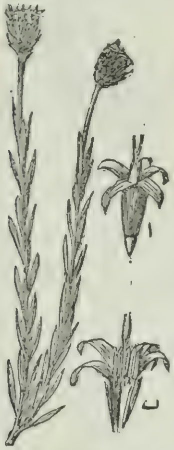

(قزل آغاج)
ا ـ چیچك ؛ ب ـ چیچكك مقطعی.

قزل تیون = ذات الثدیانك آكل الحشرات فرقه‌سندن آفریقایه مخصوص بر حیواندر .

(قزل تیون)

قزل زنبق = وحید الفلقه‌دن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات .

(قزل زنبق)

قزل سرچه = طیور دوریه‌دن آمریقای جنوبی‌یه مخصوص بر قوش .

(قزل سرچه)

قزل ککلك = طیور دجاجیه‌دن اورمانلق ومرتفع محللرده یاشار بر نوع ککلك .

قزل‌الما = وقتیله (روما) یه ویریلن اسم.

قزل باش = رافضی . [آناطولیده بعض محللرده بولنوب نه‌یدیکلری کندیلری دخی بیلمین برطاقم کروه ضاله جاهله.]

قزل بورطه = پاسقالیا ، خرستیانلرك بیوك پرهیزك ختامنده‌کی بایرامی .

قزل درجه = آتشه عرض ایدیلن دمیر ویا سائر بر معدنك احمرارایله ، (قزارمسیله) تعیین ایدن درجهٔ حرارت

قزل شاب = بعض افکار عامیانه‌یه کوره — صوده محلول قسمی ایچنده — یورومه‌ین چوجقلری یوروتمك ایچون یقادقلری ماده || آچیق الالاطونی رنك.

قزل خسته‌لق = (طب) چوجقلره عارض اولان قزامغه مشابه مهلك وساری برخسته‌لق .

قزلجه = قرمزیمتراق .

قزللق = قرمزیلق ، حمرت ، سرخی .

قِس • [ع ، فه] { (قیاس) دن امر حاضر اولوب استعمالی آتیده‌کی بعض ترکیباته منحصردر : }

وقس علی هذا = بونك اوزرینه قیاس ایت .

وقس علیه البواقی = قصورینی ، دیکرلرینی‌ده بوکا قیاس ایت .

قِسْط [ع ، س] حصه ، نصیب ، پای § جسته جسته ویریلن بر بورجك هر دفعه‌ده تسویه ایدیلن قسمی ، تقسیط .

قسط‌الیوم = (۳۰) کوندن عبارت بر آیلق معاش اعتباریله بر کونه اصابت ایدن حصه || بر آیدن یالکز بر قاچ کونلك یدوب تسویه‌سی ویا قطعی ایجاب ایدن مقدار .

قِسْطاس [ع ، س] بیوك ترازی ، قپان ، میزان .

قِسْم [ع ، س] بر کلك جزئی ، پارچه‌سی || پارچه ، بلوك ، جزء ، پاره . [جمعی: (اقسام) کلیر .] § نوع ، جنس § (کتاب حقنده) فصل ، بحث .

قِسماً = برقسمی ، برجزئی ، برپارچه‌سی ، بربلوکی .

قِسْمَت • [ع ، مص] بولمك ، تقسیم ایتمك ، حصه‌لره آییرمق § نصیب ، مقدار اولان شی : قسمتمز بو قدر ایمش .

§ (فقه) حصهٔ شایعه‌یی تعیین ایتمك .

قسمت جمع = (فقه) اعیان مشترکه‌یه یعنی متعدد ومشترك شیلرك قسملره بولونه‌رك هرلردنده شایع اولان حصه‌لرك برو قسمنده جمعی . [اوچ کیشی بیننده مشترك اولان اوتوز قویونی اونر اونر اوچه تقسیم ایتمك کبی .]

قسمت فرد = (فقه) برعین مشترکك تقسیم اولنوب هر جزئنده شایع اولان حصه‌لرك بر قسمنی تعیین ایدن قسمت. [برعرصه‌نك ایکی‌یه تقسیمی کبی .]

قسمت رضا = (فقه) کافه‌سی عاقل وبالغ اولان وارثلرك ملك مشترك صاحبلرینك رضالریله اجرا اولنان قسمت [که : بالتراضی بینلرنده تقسیم ایدولر ، یاخود جمله‌سینك رضاسیله حاکم طرفندن تقسیم ایدیلور .]

قسمت قضاء = (فقه) ملك مشترك اصحابندن بعضنك طلبی اوزرینه قاضینك جبراً وحکماً اجرا ایلدیکی تقسیم ، قسمت .

قسمت فضولی = (فقه) اجراسی قولاً ویا فعلاً اجازته موقوف اولان قسمت. [مثلا : برکیمسه‌نك بر مال مشترکی صاحبلرینك اذن واجازت قولیه وفعلیه‌سیله تقسیم ایتمسی کبی .]

قسمت ترکه = (فرائض) ترکه‌یه تعلق ایدن حقوقی صاحبلرینه ایصال ایتمك .

خارج قسمت = (حساب) تقسیم عملیاتنك نتیجه‌سی اوله‌رق ظهور ایدن عددکه : مقسوم علیهك بر عددینه اصابت ایدن حصه‌یی کوسترر . [علم حسابده مقسوم علیه ایله خارج قسمتك حاصل ضربی (وباقینك بوکا علاوه‌سی) مقسومه مساوی اولور ـ که : بو عملیه تقسیمك میزانیدر. یعنی : (ب) (ح) ، تقسیم اولنوب (ء) کبی بر کمیت ظهور ایتسه : ح | ب
ء
حاصل اولوب
ح × ء = ب اولور .]

قسمت عسکریه = قساملق || قسام دائره‌سی . ☞ [قسام]

قِسّیس • [ع ، ص] { (کشیش) دن معربدر } کشیش ، پاپاس ، خرستیان راهبی .

قِشْر • [ع ، س] قابوق ، خارجی‌زار ، غلاف .

قشر ارض = کرهٔ ارضك — مواد مذابهٔ مرکزیه‌یه نظراً — قابوغی حکمنده اولان قسم منصلب خارجیسی ، قره ، طوپراقلر .

قشریه = (حیوانات) یکنج (سرطان)، استاقوز کبی علی العموم جلدی سرت ، حجری وکلسدن عبارت بر قابوغی حاوی اولان حیوانات ـ که: وجودلری بعضاً سائب وبعضاً یکدیکرینه متصل حلقه‌لردن مرکبدر. [قشرك جمعی : (قشور) کلیر.]

قشری = قشره منسوب ومتعلق .

قِشْقِرْعَق • [ت ، مص] (حیوانات حقنده) اورکودوب قاچیرمق § (کوپکی) برآدمك اوزرینه صالدیرمه § تشویق ، تهییج ایلمه .

قِصاص • [ع ، مص] (شرع) قاتلی مقتول مقابلنده قتل ایتمك ویا مجروحك محفا ایدیلن عضوی مقابلنده جارحك آکا مماثل عضوینی تلف ایتمكدن عبارت بر جزای شرعی : قصاصده حیات واردر .

قصاصاً == قصاص صورتیله ، قصاص طریقیله .

قصص [ع ، س] جم : [قصه] : قصص انبیا ، احسن القصص .

قصه [ع ، ص] فقره ، حکایه ، روایت § وقعه ، وقوعات ، سرگذشت ، ماجری ، وقوعحال .

القصه == الحاصل ، حاصل کلام .

قصه پرداز == حکایه ترتیب ایدن ، ماصالجی .

قصه خوان / **قصه گذار** == حکایه نقل ایدیجی ، ایدن .

قحط [ت ، ص] { قحطدن غلطدر } آز بولنان ، نادر ، سیرك ، نقصان .

قطلاشمق == آز ونادر بولنور بر حاله گلمك ، کسب ندرت ایلمك ، آزالمق .

قطلق == [صحیحی قحطلق] آزلق ، ندرت || قحط وغلا ، قوراقلق نتیجه‌سی اولەرق آز محصول یتشمکدن متولد احتیاج .

قطلقدن چیقمش کبی == یبه‌جکه پك زیاده اشتها وتمایل گوسترنلر ، آچ گوزلوجه‌سنه یینلر .

قطاع [ع ، مص] کسمه ، قطع ایتمه § (س) (هندسه) دائره‌دن بر قطعه ــ که محیط دائره‌نك بر قوسی ایله ایکی نصف قطرك احاطه‌سندن حاصل اولور : قطاع دائره .

قطعات [ع ، ص] جم : [قطعه] : قطعات خمس ، قطعات ارض .

قطعه [ع ، س] بولوك ، پارچه ، پاره ، جزء § اراضی ، اقلیم ، خطه ، مملکت : اوروپا قطعه‌سی ، آناطولی قطعه‌سی § (جغرافیا) کرهٔ ارضك منقسم اولدیغی بش بیوك قره پارچه‌سندن هر بری § (غیر ذی روح حقنده) عدد ، مقدار ، پاره : برقطعه نشان ، ایکی قطعه تحریرات ، اوچ قطعه گمی § (عسکری) براردو ویا فرقه‌یی ترکیب ایدن جزء تاملردن هر بری ، قطعهٔ عسکریه : فلان ضابط مهندسلکدن استعفا ایده‌رك قطعه‌سنه (یعنی آلاینه ویا طابور ویا بلوکنه) التحاق ایلدی .

قطعهٔ دائره == (هندسه) بر دائره‌نك بر قوسیله آنك وتری آره‌سنده‌کی قسم محصور .

§ (ادبیات) مطلعی مصرع اولمادیغی حالده یکقافیه اولان نظم ، درت مصرعدن عبارت شعر :

« نوك قلمکده در همیشه
خاك قدمکده در دمادم
اعجاز کف کلیم عمران
آثار دم مسیح مریم »

قطعهٔ قشریه == (نباتات) ساق نباتك خارجدن داخله‌دوغری بشره‌سی ایله منطاو طبقه‌سی ، طبقهٔ حشیشیه ، طبقهٔ کتانیه دنیلان درت طبقه‌دن عبارتدر .

قطعهٔ حشیشیه == ساق نباتك طبقات لیفیهٔ وعائیه‌سیله مخ واشعهٔ مخیه‌سندن متشکل طبقه .

قلابدان [ت : س] { عربی (قلاب) دن محرفدر } اکرمه چرخیله صاریلان صرمه ویا تل ایله قاریشیق ایپك ، پاموق ایپلك .

قلابدانلی == قلابدان ایله ایشلنمش قماش وسائره .

قلاده [ع ، س] گردانلق ، نسوانك بوین زینتی . جمعی : (قلائد) گلیر .

قلاع [ع ، ص] جم : [قلعه] : قلاع خاقانی .

قلافه [ع ، مص] گمی قلفاتلامق اصول وصنعتی { قلفات بوندن محرفدر . }

قلاوی [ت ، س] وقتیله اجله ورجال دولتك گیدکاری هرمی الشکل تللی صاریق .

قلت [ع ، س] (کثرت) مقابلی ، آزلق § ندرت [مادیات ومعنویاتده مستعملدر : قلت بضاعه ، قلت نفوذ .]

جمع قلت == (صرف عربی) جمع کثرت مقابلی ، متعدد اوزانده جمعلری اولان اسملرك بوجمعلرندن طقوزدن آشاغی عدده مخصوص اولانلری .

قلور [ج ، س] (کیمیا) {Chlore} قابل عمع ، یشیلجه صاری ، سرعت وشدتله مخنق ، قابض طعملی برغازکه : اجسام بسیطه‌دن وشبه معادندندر . [تقیئی دفع و الوانی ازاله ایدر .]

حامض قلور ماء == (کیمیا) مساوی حجمده قلور ایله مولد الماءك امتزاجندن حاصل اولان رنکسز بر جسم حامض .

قلور فیل == (نباتات) نباتاتك مادهٔ خضراسی اولوب اکثریا بالا شکل حبی پلته‌تواممده ویاخود مدور ویا بیضی حبوبی حاوی یشیل برماده اولوب نباتاته یشیل رنکنی ویرر . (اخضر نبات) (ضیا وحرارت تأثیریله حاصل اولور .)

قلوروفورم == (کیمیا) {Chloroforme} کثیف ورائق والما رایحه‌لی بر مایع اولوب صوده حل ایدلمش کیرج قیماغیله کئولك تقطیرندن حاصل اولور وطبابتده بایلتمق ایچون ومبطل حس اولەرق قوللانیلور .

قلور قالسیوم == (کیمیا) منشور ذی ستةالوجوه شکلنده صلب ، نیم شفاف ، رنکسز ، آجی ، کریه طعملی برماده .

فوق قلور حدید == (کیمیا) {Perchlorure de fer} قابض طعملی ، پاس لونلی کثیفجه بر مایع اولوب سیلان ایدن قانی دیندیرمك ایچون طبابت وبیطریده کثیرالاستعمالدر .

قلورکاس == (کیمیا) کیرج قیماغی دنیلن بیاض سفوف .

قلوریت == (کیمیا ، طبقات) صاریمتراق یشیل رنکلی وطرناقله چیزیله‌بیله‌جك درجه‌ده قلیل الصلابه برمادهٔ صلبه اولوب صخره‌لر آره‌سنده بولنور .

قلیج [ت ، س] اسلحهٔ جارحه‌دن انواع کثیره‌سی اولان وقین ایچنده بولندیریلان اوزونجه سلاح ، سیف ، شمشیر .

(قلیج)

دال قلیج / **یالین قلیج** == قلیج قیندن صیراش اولەرق .

قلیج اوتی == وحیدالفلقه شعبه‌سندن سوسانیه فصیله‌سنه منسوب یاپراقلری قلیج شکلنده بر نبات .

(قلیج اوتی)

قلج بالغی == بورنی شیش کبی اوزون وکسکین، اتی غایت لذیذ، برجنس اری بالق.

پروانه قلیجی == (بحریه) پروانه تخته‌لرینك باغلی اولدیغی نصف قطر .

قلیجلامه == بر شیئك اینجه وکسکین طرفی یوقاری کله‌جك صورتده ، دیکمه .

قلیج حقی == (تاریخ) وقتیله تیمار

وزعامتك قلیج اعتباریله تعیین قلنان مقداری [هر قلیج (٣٠٠٠ - ٦٠٠٠) آقچه اعتبار ایدیلوردی .]

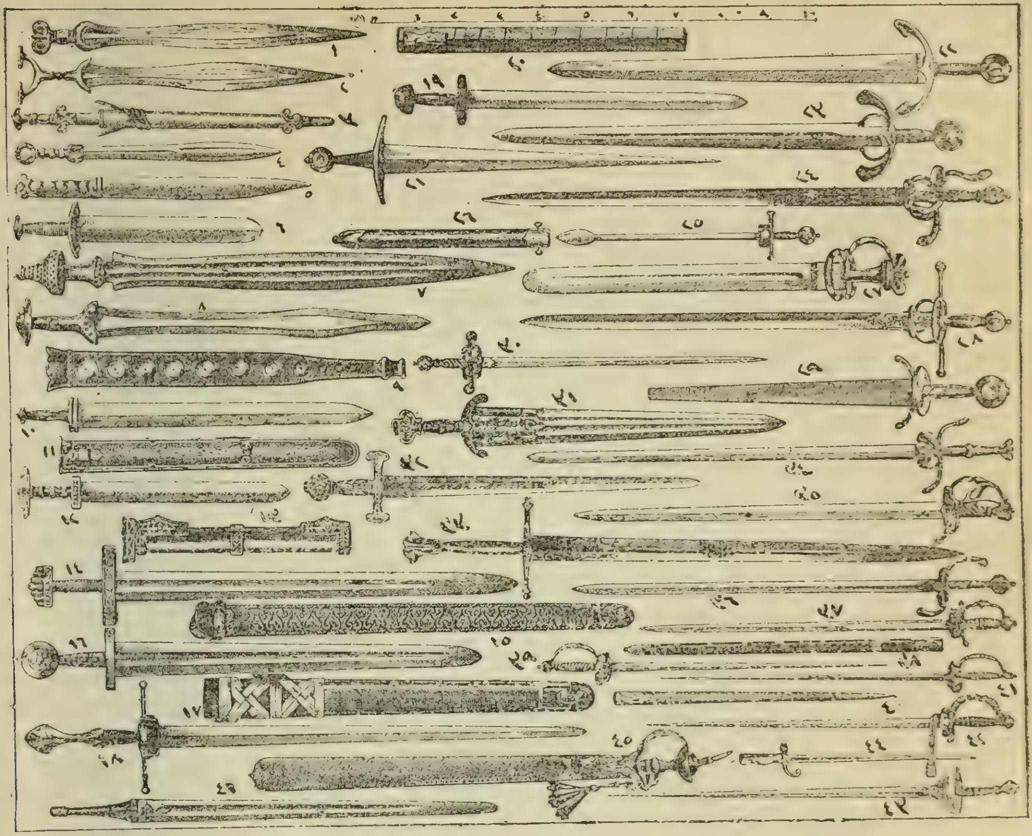

(قلج انواعی)

١ - ٢ طونج دورینه مخصوص قلیج ، ٣ - آثوری قلیجی ، ٤ - یونان (قدیم) ، ٥ - عتیق روما ، ٦ - ئلاسیق روما ، ٧ - غول ، ٨ - ٩ سلت ، ١٠ - ١١ فرانق ، ١٢ - ١٣ بیزانس ، ١٤ - ١٥ قارولین (١٠٠٠ تاریخنه طوغرو) ، ١٦ - ١٧ حرب قلیجی (١٢٢٠) ، ١٨ - بیوك حرب قلیجی ، ١٩ - ٢٠ فریزونلره مخصوص قلیج (فرانسه‌نك شمالنده فریزون) ، ٢١ - کوچوك قلیج (١٤ نجی عصر) ، ٢٢ - حرب قلیجی (١٤٨٠) ، ٢٣ - حرب قلیجی (١٥١٠) ، ٢٤ - قلیج (١٥٤٠) ، ٢٥ - ٢٦ آت قلیجی (١٥٤٠) ، ٢٧ - لانسکنه قلیجی (١٥٢٥) ، ٢٨ - بیوك آلمان قلیجی (١٦١٠) ، ٢٩ - جرید قلیجی (١٤٨٠) ، ٣٠ - یان قلیجی (١٦٣٠) ، ٣١ - ایتالیانك زینت قلیجی (١٥٥٠) ، ٣٢ - برنجی فرانسوا زینت قلیجی ، ٣٣ - بشنجی شارلك امپراطور قلیجی ، ٣٤ - اینجه قلیج (١٦١٠) ، ٣٥ - والون قلیجی (١٦٦٠) ، ٣٦ - حرب قلیجی (١٧ نجی عصر) ، ٣٧ - ٣٨ اون دردنجی لوئی قلیجی ، ٣٩ - ٤٠ عسکر قلیجی (١٨ نجی عصر) ، ٤١ - مابین قلیجی (١٨ نجی عصر) ، ٤٢ - عصر حاضر عسکر قلیجی ، ٤٣ - دوئللو قلیجی ، ٤٤ - صونکو قلیجی ، ٤٥ - هندستانده‌کی راجپوت قلیجی ، ٤٦ - عصر حاضر عرب قلیجی (مسقط)

قلیف [ت ، س] { عربی غلافدن محرفدر } قاب ، ظرف ، محفظه ، غلاف § ایچی طولدیریلان شی.

قلیفلی = قلیفی اولان .

قنا آغاجی = (شجرحنا) ذات الالقاح منطوره‌دن تیراسه فصیله‌سنه منسوب ، منشأی عربستان اولان ویاپراقلری

قنامق [ت ، مص] تعییب ایتمك ، ذم وقدح ایلمك .

(قلیف انواعی)

۱ ـ مقاص (اون یدنجی عصر) ، ۲ ـ صیفاره ، ۳ ـ تفنك ، ٤ ـ کمان ، ٥ ـ آلتون ، ٦ ـ طبانجه ، ۷ ـ فورچه ، ۸ ـ ایکنه ، ۹ ـ دوربین ، ۱۰ قامچی ، ۱۱ شابقه ، ۱۲ ـ ساعت (اون آلتنجی عصر) ، ۱۳ ـ صابون قلیفی ، ۱٤ ـ کرزلك .

قمار [ع ، س] { زبانزدی ضم قاف ایله‌در . } آقچه وسائره مقابلنده اویناتیلان اویون ، میسر .

قمارباز = قمار اوینایان ، قمارجی .

قمارخانه = ایچنده قمار اویناتیلان محل.

قناع [ع ، س] باش اورتوسی § نقاب ، پچه .

قنا ـ قنه [ت ، س] { عربی (حنا) دن محرفدر . } جزیرة العربده حاصل اولور بر جنس نباتك قوروسنك توزی ـ که : بعض نسوان پارمق اوجلرینی وطرناقلرینی واختیارلر صاچ وصقاللرینی قویو قرمزی‌یه بویامق ایچون استعمال ایدرلر .

قنا کیجه‌سی = لیلهٔ زفافدن برکیجه اول کاین اوله‌جق قزك اللرینه قنا قودقلری وبو سبب ایله عائله واوداسنك طوپلانوب اجرای سرور ایلدکلری کیجه .

النه قنالر یاقق = اجرای سرور وشادمانی ایلمك .

قورودیله‌رق وتوز حالنه کتیریله‌رك قنه دینیلن ماده حصوله کلن برآغاج .

قنا چیچکی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن بلسامیه فصیله‌سنه منسوب ، میوه‌لری قابسول حالنده وحین انفجارده الاستیقلیکی حسبیله بزرلرینی اوزاغه فیرلاتیر ، باغچه تزیینات مقامنده زرع ایدیلیر برنوع چیچك.

(قنا چیچکی)

قناب [ت ، س] { عربی (قنب) دن محرفدر . } اینجه سجم .

قنب [ع ، س] اینجه سجم ، قاب ، قرنب .

قنه قنه [ج ، س] {Quinquina} (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن فوه فصیله‌سنه منسوب ، آمریقا ونواحی حاره‌یه مخصوص وقابوقلرندن طبابتده بنه بو نام ایله مستعمل بردوا استحصال ایدیلیر برآغاج .

(قنه قنه آغاجی)

...قنه قه‌، شروبی == بوقابوغك صوده قایناداش شروبی ـ كه : تزیید اشتها ایچون ایچیلور .

قِوامْ [ع ، س] دیرك § بر شیئك وجودی كندیسیله قائم اولان شی : قوام دین ، مدار قیام § برشیئك مدار نظام وثبوتی اولان خصوص .

قِوامْ [ت ، س] مایع بر شیئك قویولق درجه‌سی : بال قوامنده § تاو ، چاغ .

قواملاشمق == قویولاشمق ، قوامنی بولمق ، تاو وچاغنی بولمق .

قواملی == لزوجتلی ، قویوجه مایع شی ، قوامنده اولان .

قِیادَتْ [ع ، مص] قائدلك ، قوماندانلق ، قوماندا : تحت قیادت حضرت پیغمبرده .

قِیاسْ [ع ، مص] بر شیئی دیكر شیئه تقدیر ایتمك ، ایكی شیئی ذهناً بربرینه بكزتمك ، ایكی شیی ذهناً یكدیكره بكزه‌دلمك § فرض ایتمك ، ظن ایتمك :

« كل سرقبرمده طور برلحظه ای سیمین تن
نوردن پرسرودیكرشلر قیاس ایتسون كودن »

§ قاعدۀ عمومیه‌یه موافقت ، مطابقت ، (سماع) مقابلی .

علی القیاس == امثال وقیاسه موافق اوله‌رق .

علی خلاف القیاس / **علی غیرالقیاس** } == امثال وقیاسه موافق اولما‌مق اوزره :

« علی غیرالقیاس ثابت اولان شی سائره مقیس اوله‌ماز »

قیاساً == قیاس صورتیله ، نسبةً‌له || بكزه‌ده‌رك ، ظن ایده‌رك || قاعده‌یه تطبیقاً .

قیاس نفس == كندینه بكزه‌درك حكم ایتمه .

قیاسی == قاعدۀ عمومیه‌یه موافق وتابع اولان .

افعال قیاسیه == (صرف) تصریفده بركونه استثنا اولمیوب قاعدۀ مطرده اوزره تصیغه‌لنن فعللر . (افعال سماعیه) مقابلی .

§ (منطق) قضایادن یعنی صغری وكبری اوله‌رق ایكی قضیه ایله بر نتیجه‌دن مركب بردعوی ـ كه : صحتی تصدیق اولندقی حالده ذاتی ایچون بر نتیجه‌یی مستلزم اولور . یعنی نتیجه اولان قضیه‌نك دخی صحتی تسلیم وتصدیق اولنمق لازمكلور .

قیاس استثنائی == (منطق) نتیجه‌نك عینی ، یاخود نقیض بالفعل دروننده مذكور اولان قیاس . [اكر بو شی انسان ایسه ناطقدر ، مادامكه او شی انساندر : اویله ایسه ناطقدر . كبی]

قیاس اقترانی == (منطق) نتیجه‌نك عینی ویا نقیضی دروننده بالفعل مذكور اولمیان قیاس : [« جسم مركبدر وهر مركب محدثدر . اوحالده جسم محدثدر . » كبی]

قیاس اقترانئ حملی == (منطق) قضایای حملیه‌دن مركب اولان قیاس اقترانی .

قیاس اقترانئ شرطی == (منطق) حملیه ایله شرطیه‌دن یاخود قضایای شرطیه‌دن مركب اولان قیاس اقترانی .

قیاس فقها == (فقه) آیات كریمه واحادیث شریفه ایله مثبت اولمیان ماده‌لر حقنده آیات واحادیثه مستند اولان امثالنه تطبیقاً فقهای كرام طرفندن ویریلن حكملر ـ كه : ادلۀ اربعه‌دن (كتاب ، سنت ، اجماع امت ، قیاس فقهاء) بریدر .

قیاسسز == مقایسه اولنه‌میان .

غیر قابل قیاس == قیاس ایتمك ، بربری دیكرینه بكزتمك ممكن اولمیان .

قِیافَتْ [ع ، س] شكل ، هیئت ، صورت .

علم قیافت == اشكال واوضاع اعضای خارجیه‌دن اوصاف باطنیه‌یی استخراج علمی .

قیافتنامه == علم قیافتدن ، علم سیمادن باحث كتاب (Physiognomonie) : قیافتنامۀ اسماعیل حقی .

تبدیل قیافت == طانیمه‌جق بر كسوه اكتسا ایلمه .

قیافتسز == شكل وصورتی ویا اثوابی یرنده ، یولنده اولمیان || چیركین ، اویغونسز .

قِیاقْ [ت ، ص] فرق العاده شیاقلی ، آشیری § مرحمتسز غدار . [عوام تعبیریدر .]

قِیامْ [ع ، مص] آیاق اوزره قالقمق ، آیاقده طورمق .

قیام ایتمك == محترم بر ذات كلیركن ویا كیدركن تعظیماً آیاغه قالقمق ، آیاقده بولنمق § عاز § نمازك آیاقده ادا ایدیلن قسمی § تشبث ، مبادرت ، مثابرت ، تصدی § قارشی طورمه ، آیاقلانمه ، عصیان § بعث بعدالموت ، حشر .

قیام بنفسه == (علم كلام) وجودده محل ومكانه محتاج اولمامق . [جناب واجب الوجودك صفات ذاتیه اعتباریه‌سندن بریدر .]

یوم القیام / **روز قیام** } == قیامت كونی ، روز محشر .

قیام فلامه‌سی == (بحریه) لیماندن حركت ایده‌جك سفائنك اطرافی مائی وداخلی بیاض رنكلی اوله‌رق چكدكاری بایراق .

قِیامَتْ [ع ، س] آخر زمانده بتون موتانك دیرلمسی § قیامت كونی ، یوم حشر .

روز قیامت == قیامت كونی .

قیام قیامت == حلول قیامت .

قیامته قدر == الی الابد ، الی آخر الدوران .

قیامت قوپمق == قیامت كونی حلول ایتمك .

قیامت قوپارمق == پك زیاده حدت وشدت ، كورلدی ، پاتیردی ایتمك .

قیامت كبی == پك چوق .

قِیچْ [ت ، س] آرقه‌طرف ، آرد ، كیری § حیوانك صاغریسی § كمینك آرقه طرفی ، انتهایت قسمی ، كیریسی ، پوپه § اسلحۀ ناریه‌نك قویروغی ، كریسی § حیوانك آرقه آیاغیله تپمه‌سی ، چفته : قیچ آتمق = چفته‌اورمق .

قیچ آتدیرمق == كچمك ، تقدم ایتمك .

باشسز ، قیچسز == بی سروبن ، قارمه قاریشیق .

قیچ بودوسلامه‌سی == (بحریه) [بودوسلامه] .

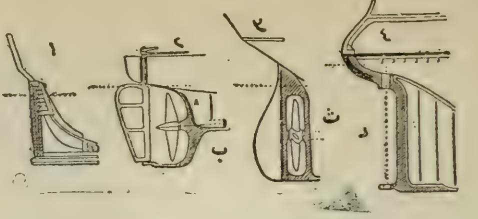

(قيچ بودوصلامه‌سی)

١ ـ اخشاب برکینك قیچی ؛ ٢ ـ تك پروانه‌لی برطورپیدو
محمبوطنك قیچی ؛ ٣ ـ تك پروانه‌لی آهن برکینك قیچی ؛
٤ چفت پروانه‌لی زره‌لی قرووازور قیچی .
ا ـ قیچ بودوصلامه‌سی ؛ ب ـ قروز ؛ ث ـ بودوسلامه
آره‌لری ؛ د ـ دومن محوری .

قچين قچين = کری کری‌یه ، کریسن کیری‌یه .

قيح [ع ، س] (طب) ایرین ، جراحت ـ که : درونده معلق اوله‌رق کریوات قیحیه دنیان بر چوق حجراتی حاوی بی رنك بر مایع مصلی .

قيح كاذب = ایرینه مشابه بعض افرازات .

قيح مثانه = مثانه‌دن افراز اولنان ایرین .

قير [ع ، س] زفت ، قطران .

قير [ت ، س] غیر مسکون یر ، قری وقصبات خارجی محل § صحرا § یشیللك محل § ایشلنمامش خالی یر .

قير سرداری = اشقیانك وتعقیبه مأمور ایدیلن بلوك باشی .

قير [ت ، ص] کول رنکنی آندیرر بیاض ، کیرلی آق : قیرآت ، قیر صقال .

الا قير = بیاض وسیاهله قاریشیق رنکلی .

باتلا قيری = قورشونی‌یه بکزر رنکده اولان ، بیاض اوزرینه سیاه ویا بوز نقطه‌لر سرپامش اولان رنك .

بوز قير = بیاضله بوز آره‌سنده اولان رنك .

قير جپل = بیاضله سیاه قاریشیق رنك .

دمير قيری = بیاض ایله سیاه قاریشیق اولوب سیاه قسمی زیاده اولان رنك .

قيراچ [ت ، ص] ایشلنمامش ، اعمار ایدلمامش قیر حالنده بولنان ارضی § غیر منبت اراضی ، عقیم .

قيراط [ع ، س] شرعیسی ایش متوسط آرپه آغرلغندن عبارت وقیومجیلر بیننده مستعمل کوچك بروزن ـ که : مثقالك یکرمی درتده بریدر .

قيراغی [ت ، س] ☜ [قراغی] طوکمش چی .

قيرمق [ت ، مص] سرت برشیئی کندیسندن دها سرت بر شی ایله ضرب ایدرك پارچه‌لره آییرمق ، کسر وشکست ایتمك § جزئی ویا کلی برقوت صرفیله بر شیئی ایکی ویا دها زیاده قسمه بولمك ، آییرمق .
§ (تجارت) فیأتی تنزیل ایتمك ، ایندیرمك .
§ (تجارت) مؤجل بر پولیچه ویا سند وسائره‌نك حاوی اولدیغی مبلغدن برمقدارینی تنزیل ایله پشین اوله‌رق ویرمك
§ کوجندرمك ، خاطرینی قیرمق مسئول ایلمك § بوکمك ، قاتلامق
قهر ـ ـ ـ ایمك § برشیئك شدتنی تخفیف ایتمك : یاغمور صوغوغی قیردی .

عنادینی قيرمق = تعنددن فراغت ایلمك .

کبرینی قيرمق = کبری ترك ایتمك .

بل قيرمق = فتور ویرمك .

بورن قيرمق = کبری تذلیل ایلمك .

پوت قيرمق = مناسبتسز ، نابمحل سوز سویلمك ، آغزدن سوز قاچیرمق .

قيرمه = اوست اوسته منتظماً قتلانوب البسه‌نك اطرافنه دیکیلان قماش ، قماشدن صوص || قماش وسائره‌نك قتلاندیغی ، بوکولدیکی محل || سیاقت دنیلن برنوع یازی || برشیدن بوزمه : ثلث قیرمه‌سی ، روولورقیرمه‌سی || مطبعه‌ده باصیلان کاغدلری بوکه‌رك فورمه حالنه قویمه .

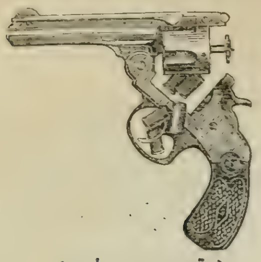

(قيرمه ـــ روولور)

قيرمه‌جی = مطبعه‌ده باصیلان کاغدلری قیروب بوکوب فورمه حالنه قویان ایشجی .

قيرمه طاش = شوسه اوزرینه دوکیلان قیرلمش اوفاق طاش .

قيرندی [ت ، ص] قیریلان بر شیئك پارچه‌لری ، اوفاندی .

قيريق [ت ، ص] قیرلمش ، شکسته ، منکسر § بر عضوك قیرلمش یری § قیریلان شیئك پارچه‌لری .

قيريق دوکوك = ارتباطسز ، پریشان (سوز) || قیریلوب دوکیلان شیئك اوته‌ده بریده قالمش پارچه‌لری .

قيريقجی = قیریلان ویا یرندن چیقان کمیکلری صاروب باغلیان جراح عملی ، چیقیقجی .

قيريقلق = صوغوق آلمه کبی بعض اسباب تأثیراتیله وجودده حس اولنان درمانسزلق ، نشئه‌سزلك ، انحراف مزاج .

قيز [ت ، ص] اولنمامش ، تأهل ایتمامش نساء § دیشی اولاد ، کریمه ، دختر ، بنت § بکر ، دوشیزه § کوچوك دیشی چوجق ، صبیه .

قيز اوغلان = بکر .

قيز قارداش = همشیره .

قيز کبی = تربیه‌لی ، محجوب آدمدن کنایه .

قيز ممه‌سی = برنوع شفتالی || برنوع آغاج قاوونی .

قيزلق = بکارت || غشاء بکارت .

قيز مکتبی = طالباتك تدریسنه مخصوص مکتب .

قيز قوشی = طیورشاطئیه‌دن آوروپا وآمریقایه مخصوص برقوش .

(قیز قوشی)

قیزارمق [ت ، مص] قرمزی ، قزیل اولمق ، احمرار § اوتانمق ، محجوب اولمق § ات ، بالق وسائر مأکولات قیرمزیمسی بر رنك پیدا ایدنجه‌یه قدر طاوه‌ده پیشمك .

کوز قیزارمق == آغلاموق ، آغلامقدن کوزه قان هجوم ایتمك .

یوز قیزارتمق == برشیئی ایسته‌مك ویا صویلمك محجوبیتنی کوزه آلدیرمق .

قیزارتمه == طاوه ویا تجره‌ده ، یاغ ایچنده قاورلمش ات ، بالق وسائره .

قیزاق [ت ، مص] قار ویوزاوسته‌ده قایه‌رق ویا چکیله‌رك حرکت ایدن بر نوع تکرلکسز آلچاق آرابه ــ که : اقطار شمالیه‌ده رن دنیلن ایری وموس کیکره جر ایتدیریلور . § (بحریه) اوزرنده کمی انشا ایدیلوب برابر دکزه ایندیریلان دستکاه § قایغك دستکاهدن ویا قایقخانه‌دن دکزه ایندیرلمسی ایچون اوزری آغاج دوشنمش میللی یول اوزرنده قایدیریلان برنوع بشیك .

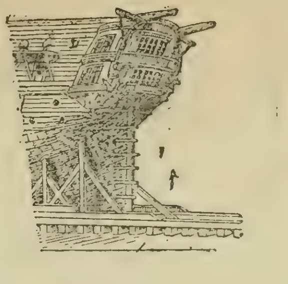

(قیزاق)

§ چوجقلرك بوز طوتمش ویا اوزرینه قار یاغمش سطح مائلرده اوستنه اوطوره‌رق قایدقلری تخته پارچه‌سی .

قیزاموق [ت ، ص] اکثریا چوجقلره عارض اولوب بر نوع حما ایله برابر وجودده قیرمزیمسی بر طاقم قبارجقلر حاصل ایدن علت مستولیه ــ که : (قیزیل) دن خفیفجه‌در .

قیزغین [ت ، ص] چوق ایصیدلمش ، پك صیجاق ، زیاده حرارتلی § طارغین ، کوجنمش ، منفعل § پك حدتلی ، شدتلی § آزغین ، قودورمش .

قیزلجق [ت ، س] ذات الالقاح منطوروددن وقرنیه فصیله‌سندن بر آغاج ــ که : مایخوشجه ویوروشدیریجی وزیتوندن اوفاق اولان میوه‌سی خام ایکن بیاض وکماله ایرنجه قرمزی اولور ویوندن دچل ، شروب وسائره یاپیلور .

(قیزلجق آغاجی)

١ ـ چیچکی .

قیزلجق صویه‌سی == طیان ، کوتك .

قیزمق [ت ، مص] زیاده‌ایصنمق ، زیاده حرارت پیدا ایتمك ، تسخین ایدلمش اولمق § حدت ایتمك ، غضبلنمك § آزمق .

قیزدیرمق == تسخین ایتمك || اغضاب ایلمك || آزدیرمق .

قیزیشمق == اشتداد ایلمك || رواج بولمق || حرارت پیدا ایلمك .

قیش [ت ، س] سنه‌نك دورت اصلندن | الك صوغوغی ، شتا ، زمستان ــ که : اقلیممزده روز قاسمدن ، روز خضره قدر ممتددر .

یاز قیش == دائما ، هروقت ، هرزمان .

قره قیش == قیشك الك شدتلی موسمی ، زمهریر .

قیشلاتمق == قیش کچیرتمك .

قیشلامق == قیش اولمق ، قیش حکمنی اجرا ایتمك ، صوئوق اولمق || قیش موسمنی برمحلده امرار ایلمك .

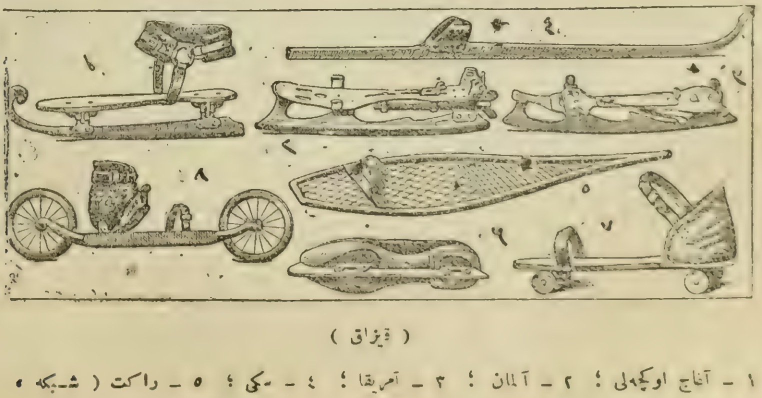

(قیزاق)

١ ـ آغاج اوکچه‌لی ؛ ٢ ـ آلمان ؛ ٣ ـ آمریقا ؛ ٤ ـ اسکی ؛ ٥ ـ راکت (شبکه ، حصیر) لی ؛ ٦ ـ سن شارل طاغنده مستعمل ، ٧ ـ تکرلکلی ، ٨ ـ سیقل ، پاتن .

قيشلاق = وقتيله قيش موسمنده حرب تعطيل ايديلەرك اردونك چكلديكى محل محفوظ ، مشتا || قويون و امثالى حيوانات اهليەنك موسم شتاده چكلدكارى معتدل هوالى محل .

قيشلق = قيش موسمنه مخصوص شيلر: قيشلق البسه ، قيشلق ذخيره ، قيشلق كمور || قيش اثناده اقامت اولنان خانه ، مسكن (يازلق) مقابلى .

قيشين = قيش هنكامنده ، قيش موسمنده ، قيش ايكن .

قيشلا ـ قيشله [ت ، ظر] كليتلى مقدارده عسكر اقامتنه مخصوص ميرى بناسى ، لشكرخانهٔ عظام : سوارى قيشلەسى ، پياده قيشلەسى ، طوپچى قيشلەسى .

قيصاج ويا قيصقاج [ت ، س] دمير جيلرك قيزغين دميرلرى طوتمق ايچون استعمال ايلدكارى بيوك كلبتان § بنكچ ، استاقوز كبى بعض حيواناتك برشيئى طوتوب صيقمغه ، قوپاروب كسمكه مخصوص عضولرى .

قيصاجلاق = دميرجى كلبتانيله طوتوب صيقمق || اذيت ، اشكنجه اتمك.

قيصديرمق [ت ، مص] برشيئى طار بر يره صيقديرمق § طارده تربوب يقالامق.

قيصراق [ت ، ص] ديشى بارگير ، آتك ديشيسى ، احسان : عرب قيصراغى .

قيصقاج [ت ، س] آچيلير ، قپانير اوكنه يردان § قيصاج . [قيصاج]

قيصقانج [ت ، ص] قيصقانان ، غيرت كودن ، رقيب § حسود .

قيصقانجلق = غيرت كودمه ، رقابت || حسد .

قيصقانمق [ت ، مص] غيرت كوتمك § چكەمامك ، حسد اتمك § اسيركەمك ، دريغ اتمك .

قيصمق [ت ، مص] صيقمق ، صيقشديرمق ، طارالتمق ، طرلاشديرمق § تضييق اتمك.

قيصلق = صيقيده قالمق ، طار بر يره دوشوب تضييق اولنمق || طوتلمق ، يقالانمق .

قيصيق = قيصلمش ، بوغوق .

قيصه [ت ، ص] (اوزون) مقابلى ، بويى آز اولان ، قسه ، كوتاه § مختصر ، تفصيلاتسز.

قيصەجه = مختصراً ، قيصه اولەرق.

قيصەلق = بويسزلق ، قصر .

قيصالتمق = قيصه اتمك ، تقصير || اختصار واجمال ايلمك .

قيصالمق = قيصه اولمق ، بوى آزلمق || مختصر ، مجمل اولمق .

قيصير [ت ، ص] طوغورمەيان ، طوغورمز ، عقيم § (اراضى حقنده) غير منبت .

قيطس [ع ، س] بالينه بالغى ، قاديرغه § بر جملهٔ كوكبيه.

قيطيسيه = (حيوانات) بالينه ، كركدان بحرى ، قشالوت ، يونس بالغى كبى حيواناتك منسوب اولدقلرى زمره .

قيغ [ت ، س] قويونك ترسى § قويونك قورى كورەسى § قورى ميوەنك بياغيسى .

قيغلامق = قويون ترسلەمك .

قيغلجيم [ت ، س] آتشدن صيچرايان كوچوك شراره .

قيقرداق [ت ، س] يومشاق كمك ، غضروف § قولاغك قسم خارجيسى § قيناديلان ايچ ياغك اريمەرك قزغانك ديبنده قالان قاورمش قسمى .

قيل [ع ، فم] (قول) مادەسندن ماضئ مجهولك مفرد مذكر غائبى اولوب اسم مقامنده قوللانيلور . سوز ، كفت .

قيل وقال = ديدى قودى ، كفت وكو.

قيل [ت ، س] انسانك باش ويوز ودها ديكر بعض محللرنده واكثر حيواناتك همان بتون وجودنده بيتن سرتجه ، قالينجه توى [توك] ، موى ، شعر § كچى توى .

قيل دستره‌سى = تخته‌يى وتورشوزى ، باقر مثللو معدنياتى كسوب پارچالمغه مخصوص آلت .

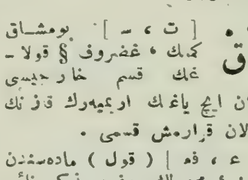

(قيل دستره‌سى)
١ ـ معدنياته مخصوص ؛
٢ ـ دەقوباژ ايچون .

قيلى قرق يارمق = چوق تدقيق اتمك ، اطرافيله محاكمه ايلمك .

قيل قويروق = طيور ذات‌الارجل الكفيه‌دن برنوع دكز اوردكى || قويروغنك تيللرى دوكلمش آت ويا كدى || زوكورد ، قوتسز || برجنس اوردك .

(قيل قويروق)

قيل قيران = صاچ‌قيران ، داء‌الثعلب.

قيل قدر = پك آز ، پك جزئى .

قيلجه = قيل قدر ، پك جزئى .

« قيلجه غمدن طبع ارباب سخن‌عاغلانور »

قيلاغوز [ت ، س] [قلاغوز]

قيلچيق [ت ، س] اكثر بالقلرده بولنان قيل كبى انجه ، اوزون ، سيورى كميكار اكين باشاقلرينك اوجلرندن يوقارى طوغرى اوزانوب سرت وديك بر پوسكول تشكيل ايدن انجه ، سيورى پارچالر .

قيلجيقلى = قيلجغى اولان .

قيلجيقسز = قيلجغى اولميان .

قيلمق [ت ، مص] اتمك ، ايلمك ، ياپمق . بو معنالر يالكز كتابت رسميه‌يه منحصر كبيدر : اشعار قلندش اولمغله . . . § ادا ، ايفا : نماز قيلمق ، اقشامى قيلدم ، ياتسوى هنوز قيلمدم .

قيلديرمق = ايتديرمك ، ياپديرمق || ادا وايفا ايتديرمك .

قيلنمق = ايدلمك ، ياپلمق || ادا وايفا اولنمق .

قيليق [ت ، س] شكل خارجى ، قيافت ، صورت‌ظاهره § طرز صورت § رسم ، تصوير .

قيليقسز = شكل وقيافتى يرنده يرلنده اولميان ، نامطبوع ، قيافتسز .

قايقلى == فلان شكل وصورتنده اولان || فلان زى وقيافتنده بولنان § كبى ، مشابه : سند قيليقلى بركاغد .

قيم [ع ، س] جم : [قيمت]

قيمى == (فقه) چارشى وبازارده مثلى بولنه‌ميان وبولنسه بيله فيأتجه متفاوت اولان شى .

(قيميات) == (قيمى) نك جمعى . قيمى اولان شيلر .

قيمت [ع ، س] دكر، برمالك حقيقى بهاسى. § (علم ثروت) برشيئك آلتون صاتيله بيان ديكر شيلرى استحصال واشترايه اولان صلاحيتى ، تعبير ديكرله بر شيئك — مقابلنده ديكر بر شى — آله‌بيلمك قوتى . [علم ثروتجه (قيمت) ايله (فيأت) آره‌سنده فرق كلى واردر . قيمت بالاده‌كى معنايى متضمن اولديغى حالده فيأت بر شيئك آقچه ايله تقدير اولنان دكرى ديمكدر .]

قائما قيمت == (فقه) ابنيه وياأشجارك بولندقلرى يرده طورمق اوزره قيمتلرى ـ كه : ارض بر كره ابنيه ويا اشجار ايله برابر وبركره‌ده ابنيه واشجاردن خالى اوله‌رق تقدير اولنوب ايكى قيمت بيننده‌كى تفاضل وتفاوت نه ايسه ابنيه ويا اشجارك قائماً قيمتى او اولور .

مبنياً قيمت == (فقه) ابنيه‌نك قائماً قيمتى .

مقلوعاً قيمت == (فقه) بعدالقلع ابنيه انقاضنك واشجار مقلوعه‌نك قيمتلرى .

مستحق القلع اوله‌رق قيمت == (فقه) مقلوعاً قيمتدن اجرت قلع لدى‌التنزيل باقى قالان قيمت § شرف ، قدر ، اعتبار .

قيمتدار / **ذى قيمت** } == دكرلى ، بهالى .

قيمتسز == دكرسز ، رواجسز ، غير مقبول ، غير مهم .

قيمتلى == ذى‌قيمت ، بهالى ، مقبول .

قيمق [ت ، مص] انجه انجه طوغرامق: ات قيمق ، توتون قيمق § اتلاف وهدر ايتمك § اسيركه‌مامك : پاره‌يه قيمق § آجيمامق ، غدر ايتمك § (نكاح حقنده) عقد ايتمك : نكاح قيمق .

قيلمق == انجه انجه طوغرانمق || تلف وهدر ايدلمك || اسيركه‌نمك .

قيديرمق == (قيمق) فعلنى برديكرينه اجرا ايتديرمك .

قيملى == بردرلو طوغرانمش اولان : اينجه قيملى توتون ، قالين قيملى توتون .

قيم == برشيئك قيلشى .

قيملدامق - قيمىلدامق [ت ، مص] آز اوينامق ، خفيفجه حركت ايتمك .

قيمه [ت ، س] قيلمش ات .

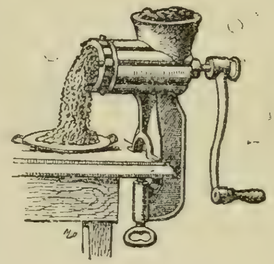

(ات قيمه ماكنه‌سى)

قين [ت ، س] آلات جارحيه وقاطعه‌نك قلبى : قليج قينى ، بيچاق قينى .

(قين)

١ ـ قليج قينى (اون برنجى عصر) وبزيفوت قيوجيلغى ، ٢ ـ زينت (اسپانيا ١٥ نجى عصر) ، ٣ ـ (قطيفه) قديفه قابلى (اون آلتنجى عصر) .

قيوراق [ت ، ص] چاملى ، چويك || ظريف ، نازلى § غايت صيق ، محكم: قيوراقجه ديركه باغلادى .

قيوراتمق [ت ، مص] اكيلوب بوكلك § مادى ومعنوى اضطرابه نارشى حركت متلاشيانه‌ده بولنمق .

قيويرجق [ت ، ص] دوزاولميوب قيويريله‌رق طوپلنان ، مجعد : زنجيلرك صاچلرى قيويرجقدر § توبى قيويريق ، قويروغى اينجه ، اتى لذيذ بر جنس قويون § بو قويونك لحمى § برنوع يشيل صلاته .

قيويرلمق [ت ، مص] اكريلوب بوكلك ، چكيلوب طوپلانمق § قانغال اولمق ، چوركلنمك § قاتلانمق § (مقام تحقيرده) اولمك ، كبرمك : قيويريله قالدى .

قيويرمق [ت ، مص] اكوب بوكمك ، قويريله جق حاله قومق § طوپلامق ، قاتلامق § بجره بيلمك ، عهده‌سندن كلمك .

قيويرمه == قماش كناريننك فتيل كبى بوكوله‌رك ديكلمسى .

قيويرمه منحنيسى == (هندسهٔ رسميه) قطب تعبير اولنان برنقطهٔ ثابته اطرفنده نامتناهى مسافه‌يه قدر برمستوى اوزرنده بولنمق شرطيله هروضعنده نقطهٔ مذبوره‌دن تباعد ايده‌رك دوراً حركت ايدن بر نقطه‌نك توليد ايلديكى منحنيلر .

قيويرندى [ت ، ص] قماشك كنارينى بوكه‌رك ديكمك اصولى ، بويولده ديكيلان ديكيش .

چفته قيويرندى == بو ديكيشك اويله كبى ايشلنمشى .

قيويرم [ت ، س] برشيئك اكريلوب بوكولن يرى ، بوكلوم .

قيويرم قويرم == بوكلم بوكلم ، چوق قيويرمى اولان .

قيه [ع ، س] اوقه دنيلان وزن .

قيهٔ جديده == بيك غرامدن عبارت وزن ، كيلو .

قيهٔ عتيقه == درت‌يوز درهمدن عبارت وزن .

قيى [ت ، س] كنار ، اوج ، ناحيه § دكز ، نهر ، كول كنارى ، ساحل ، لب دريا .

قييده بوجاقده = اوتەده بريده ، كنارده كوشه‌ده .

قيى روزكارى = قره‌دن دكزه اسن روزكار .

قيى صره = ساحلى تعقيباً ، ساحل بويجه .

قييجى [ت ، ص] انجه انجه طوغرايان ، توتون وسائره قييان § قييان ، اسيركمين مرحمتسز .

قييجيلق = بر شيئى انجه انجه طوغرامق فعل وصنعتى || مرحمتسزلك بى دريغى .

قيلشيمق [ت ، مص] اويوشمق ، اويوشوب قرار ويرمك كوزه كسديرمك .

قييمق [ت ، ص] اله ، آياغه صاپلانان تخته ويا كميك غايت انجه پارچه‌سى ، كوچوك سيورى يونغه .

قييمقلى = قيمقلرى اولان .

قاف مضمومه

قُبح [ع ، مص] چركينلك .

قبحيات = چركين اولان خصوصات ، فنا ايشلر .

قُبور [ع ، مص] مدفن معناسنه اولان [قبر] ك جمعى .

اهل قبور = موتلر :

« نه كندى ايتدى نه‌خلقه ويردى حضور بيقلدى كيتدى جهاندن طيانمدن اهل قبور »

قُبّه [ع ، س] تپه‌سى يوارلاق بنا § نصف كره شكلنده طاوان ، كنبد § كاركير سقف .

قبهٔ فيروزه فام / قبهٔ مينا = ماوى رنكلى اولان سما ، كوك .

قبهٔ زرنفت = سماى مكوكب .

قبهٔ حنك = (طب) آغزك داماغى ، طاماق .

كروى قبه = (معمارى) بر ربع دائره‌نك قطر عموديسى اطرافنده دورانندن حاصل اولان ودها دوغريسى ايچ طرفى مقعر نصف كره شكلنى ارائه ايدن قبه .

بيضى قبه = (معمارى) نصف قطع ناقص مجسم شكلنده‌كى قبه .

مخروطى قبه = (معمارى) ايچ طرفى شكل مخروطى‌يى ارائه ايدن قبه .

قبه آلتى = اوائلده حضور پادشاهيده بعض مراسمك اجراسنه مخصوص موقع عالى .

حبه‌يى قبه ايتمك = اهميتسز بر شيئى مبالغه ايله بيوتمك ، ايشى ، مصالحى اعظام ايتمك .

قبه‌لى = قبه‌سى اولان || قبه‌شكلنده بولنان ، كنبدلى .

قُتّال [ع ، س] جم: [قاتل]. قاتللر .

قُتَلاء [ع ، س] جم: [قتيل]. مقتوللر .

قُدّام [ع ، ص] اوك ، پيش ، ايلرو طرف .

قُدرت [ع ، ص] ثروت ، غنا : قدرت‌عليه‌يه ، قدرت‌ادبيه .

ذى‌قدرت = صاحب يسار § قوت ، طاقت ، تاب ، اقتدار .

قدرتياب = مقتدر اولان ، كوجى يتن .

بى‌قدرت = اقتدارسز ، طاقتسز ، قوتسز § جناب حقك بتون مكوناتى محيط اولان قوت ازلياسى .

يد قدرت = يدالله .

قدرت حلواسى = بنى اسرائيله سمادن اينن من || بعض آغاجلرده حاصل اولان طاتلى ويپشامترق برمادهٔ مأكوله .

قدرت حمامى = قاپليجه ، ايليجه ، يردن قاينار معدن صويى .

قدرتدن = من طرف الله تعالى ، انسانك اثر صنع ومدخلى اولميان ، فطرى ، طبيعى .

قُدِّس [ع ، فع] مبارك ، مقدس اولسون معناسنه دعادر كه : اولياء الله حقنده استعمال اولنور .

قدس سره = سرى مقدس اولسون .

قُدس [ع ، س] پاكلك ، تميزلك ، طهارت .

روح القدس = جبرائيل عليه السلام .

حضيرة القدس = جنت .

قدسى = مقدس ، معزز || جناب حقه منسوب ، الهى ، لاهوتى : علم قدسى ، حديث قدسى .

قدسيان = قدسيلر ، ملائكهٔ كرام .

قدسيت = مقدسلك ، عزيزلك .

قُدم [ت ، س] تكيه‌لرده چالينيلان تونبلك .

قُدَماء [ع ، س] اسكى معناسنه اولان (قديم) ك جمعى : قدماى محرريندن .

قُدّوس [ع ، ص] {اسماء الهيه‌دندر} پاك ، طاهر ، معايبدن برى : يا قدوس !

قُدوم [ع ، مص] كلمك ، وصول بولق ، مواصلت .

قدوميه = اسكى وقتلرده اوزاق برمحلدن كلن بيوك ذواته اومحل اهاليسى طرفندن تقديم قلنان پيشكش .

قُرای [ع ، س] جم : (قريه) كويلر ، قصبه‌لر .

قُرّاء [ع ، س] جم:(قارئ)اوقويجيلر.

قُراضه [ع ، ص] آلتون وكموش قيرنتيسى § قماش وسائره پارچه‌سى .

قُرآن [ع ، س] فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرينه نازل اولان كتاب مبين سماوى ، كلام الله .

حافظ قرآن = آيات جليلهٔ قرآنيه‌يى صره‌سيله ازبردن بيان ، اوقويان .

قرآنى / قرآنيه = قرآن عظيم الشانه منسوب ومتعلق : آيات قرآنيه، معجزات قرآنيه.

قُرب [ع ، مص] ياقين اولمق ، ياقينلق ، جوارى § ياقين ، قريب ، جوار .

قربنده = جوارنده ، ياقيننده .

{ قرب مصدر اولديغندن (قربيت) غلطدر . }

قُربان [ع ، س] جناب حقه وسيلهٔ تقرب اولانشى § لحمى فقرايه توزيع اولنمق نيتيله فى سبيل الله ذبح ايديلن حيوان .

§ (شرع) ذى الحجهٔ شريفه‌نك اونتجى،

اون برنجی واون ایکنجی کونی عبادت وقربت نیتیله حیوان مخصوصی ذبح ایتمك § فدا اولمه : قربانك اولایم .

قربان بایرامی = عید سعید اضحی .

قربانلق = قربان اولەرق ذبحه موافق ولایق قویون وسائره .

قربانلق قویون = حلیم ، سلیم ، صسز آدمدن کنایەدر .

قربت [ع ، مص] رحم جهتیله یاقینلق ، خصملق § جناب حقه یاقینلق .

قرة [ع ، ص] صوغوق || ضیا ، نور § منور ، پارلاق .

قرة العین / **قرة العیون** = کوزك کندیسیله آیدینلانه‌جغی ، روشن اولەجغی شی .

قرحه [ع ، س] یاره ، جریحه ، چیبان . جمعی (قروح) کلیر { فتحه ایله (قرحه) یەده باق . }

قرشی - قریشی [ع ، ص] قریش قبیله‌سنه منسوب .

نبی قرشی = حضرت محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز .

قرص - قرصه [ع ، س] اوطه‌لری تعطیر ایچون آتشده یاقیلان پول شکلنده عود وسائره ترکیبی § هر نوع دائروی شی ، تکر § جرم ، کره ، دائره : قرص شمس ، قرص قمر ، قرص خورشید . § دکرمی ، چورك ، کولچه : قرص نان .

قرطه [ع ، س] طاقهٔ نسانك زینت مقامنده قولاقلرینه طاقدقلری کوپه .

قرعه [ع ، س] — تجربهٔ طالع مقصدیله — نومرو کشیده‌سی صورتیله افراز وتقسیم ایدیله‌جك شیئه اشتراك : قرعه چکمك § پیانقونك هر وقت ، هر دفعه چکیلیشی § نومرو کشیده‌سی صورتیله اجرا اولنان اخذ عسکر معامله‌سی § پیانقو صورتنده چکیلان نومروی حاوی ورقه .

قرعه افرادی = اسنانه داخل اولوب عسکر ایدلمك اوزره سوق ایدیلان کیمسه‌لر .

قرعه‌یی چیقمق = عسکر اولمق .

قرناء [ع ، س] جم : [قرین] : قرنای پادشاهی .

قرنه [ع ، س] حماملرده ایچی اویوق طاش تکنه (قورنه) یه باق .

قروت [ج ، س] (بحریه) کوکرته‌سی دوز ومکمل بتاریه ایله مجهز دردنجی صف حرب سفینه‌سی .

قروح [ع ، س] جم : (قرحه) قروح مهلکه . ☞ [قرحه]

قروض [ع ، س] جم : (قرض)

قروم [ج ، س] (معدنیات) ترکیبی حمض حدید وحمض قرومدن عبارت ، سیاه زفت رنکنده ، منظره‌سی راتینجی وحدید مقناطیسی‌یه مشابه بر معدن .

قرون [ع ، س] جم : (قرن) بوینوزلر § یوز سنه‌دن عبارت مدتلر ، زمانلر .

عدیمة القرون = (حیوانات) دوه کبی بوینوزی اولمیان حیوانات .

ذات القرون الساقطه = (حیوانات) کیك ، رن ، قره‌جه کبی یاشکز اوکنلرنده بولونوب موسم بموسم سقوط ایدن وبعده ینیدن ظهور ایدن بوینوزی حامل حیوانات .

ذات القرون المصمه = (حیوانات) زرافه کبی بوینوزی مقاومتلی ودائما قطیفه شکلنده بر جلد ایله مستور اولان مجتره‌لر .

ذات القرون الجوفه = (حیوانات) مانده ، بقر کبی جبهه‌سی اوزرنده مجوف ومجرد بوینوزی حامل اولان حیوانات .

قروی [ع ، ص] قریه‌یه منسوب ، کویلو .

قری [ع ، س] جم : [قریه]

قریش [ع ، س] ☞ [لغتجهٔ اعلام]

صنادید قریش = قریش قبیله‌سنك اولولری ، رؤساسی .

قزح [ع ، س] بلوطلره مؤکل بر ملك § ابلیسك اسامیسندن بری .

قوس قزح = ☞ [قوس]

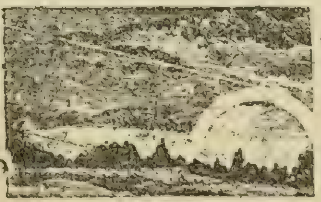

(قوس قزح)

طبقهٔ قزحیه = (طب) طبقات عینیه‌دن بری .

قسامه [ع ، س] قسامك رأس المالدن کندی حصه‌سنه اصابت ایدن مقدار ، پای .

قسطنطنیه [ج ، س] ☞ [لغتجهٔ اعلام] [استانبول]

قشور [ع ، س] جم : [قشر] قابوقلر : قشور اشجار .

قصاره [ع ، س] محل مخصوص محفوظ ، حجرهٔ مخصوصه ، محفل .

§ (بحریه) کوکرته‌لرك اك اوستنده‌کی یاریم کوکرته : باش قصاره‌سی ، قیچ قصاره‌سی ، اورته قصاره .

قصور [ع ، مص] بر شیئی یاپغه مقتدر ایکن یاپمامق ، یاپقدن امتناع ، تکاسل ، اهمال .

مسامحه : زبارده قصورم وار § صوچ ، قباحت § عذر ، سقطلق ، عیب § تدبیرسزلك § عجز ، نقصان § فضله ، بقیه ، آرتان قسم § کوشك معناسنه اولان (قصر) ك جمعی : قصور بهشت .

قصورلی = عیبلی ، عذرلی ، سقط || قباحتلی .

قصورسز = قصوری اولمیان .

قصوی [ع ، ص] صوك درجه‌ده بولنان : درجهٔ قصوی § نهایت ، آخر .

قضاة [ع ، س] جم : [قضی] : قضاة مسلمین .

قطاع [ع ، ص] جم : [قاطع] کسیجی ، قطع ایدیجی .

قطاع دائره = بردائره‌نك ایکی نصف قطری آره‌سنده‌کی پارچه‌سی .

قطاع طریق = یول کسیجی ، رهزن ، حایدود ، حرامی .

قطب [ع ، س] دکرمنك آلت طاشنده بولنان اوزرنه دمیرکه : اوست طاشنك دلیکی اکا کچیریله‌رك دونر ایدر ، مبخ آسیاب . [جمعی : (اقطاب) کلیر .] § قومك اولوسی ، بیوکی ، سید القوم § بر شیئك مدار قوامی اولان شی § مرشد ، مقتدا .

قطب العارفین = پیشوای عرفا § کروی بر جسمده محورك نهایت نقطه‌لری § محور ارضك ایکی نهایت نقطه‌لرندن هر بری .

قطب شمالی = (جغرافیا) محور

ارضك نصف كرۂ شمالیده‌كی نهایتی ــ كه : خط استوانك هر جزئندن اعتباراً شماله دوغری (۹۰) درجه بعدده‌در .

قطب جنوبی == (جغرافیا) محور ارضك نصف كرۂ جنوبیده‌كی نهایتی ــ كه : خط استوانك هر جزئندن اعتباراً جنوبه دوغری (۹۰) درجه بعدده‌در .

قطب چوللغی == (حیوانات) طیور شاطئیه‌دن قطبلرده بولنور برنوع چولاق .

(قطب چوللغی)

ارتفاع قطب == (قوزموغرافیا) افق ایله قطب بیننده‌كی نصف النهار قوسی اولوب دائرۂ جداوی آلاتیله مساحه اولونور . [شویله‌كه : قطب نقطه‌سنه قریب كواكبدن بری رصد اولنوب دور علیا وسفلاده‌كی ارتفاعلری بالتعیین بو ایكی ارتفاع زاویه‌سنك وصطیسی آلنوركه : اشته ارتفاع قطب بوندن عبارت اولمش اولور .]

قطبی == قطبه منسوب ومتعلق .

قطبیت == (مولددر) (حكمت) پوصله ابره‌سنك قطبه دوغری دونمك خاصه‌سی .

قطب مقناطیسی == (حكمت) پوصله ابره‌لرینك متوجه اولدقلری نقطه ــ كه : قطب حقیقیدن (۲۳) درجه‌یه قدر متفاوتدر . [مع مافیه بو تفاوت موقعه كوره تبدل ایدر .]

قطبین == ایكی قطب || قطب شمالی ایله قطب جنوبی .

قطب سما == (قوزموغرافیا) اطرافنده حركت یومیۂ عمومیه‌نك اجرا اولندیغی مفروض اولان محور عالمك ایكی نهایت نقطه‌لری : قطب شمالئ سما ، قطب جنوبئ سما .

قطب یلدیزی == (قوزموغرافیا) قطب شمالی حذاسنده ودب اصغر برجنك اوجنده‌كی نجم ثابت‌كه (دمیر قازیق) دخی دینور .

قُطْر [ع ، س] یان ، طرف ، جهت ، جانب ، ناحیه ، محل . [بو معناده باشلیجه جمعی اولان (اقطار) كلمه‌سی مستعملدر : اقطار شمالیه .] § (هندسه) مركز دائره‌دن چكمك اوزره محیطك هر هانكی بر نقطه‌سندن دیكر نقطه‌سنه ممتد خط مستقیم‌كه دائره‌یی ایكی مساوی قسمه تقسیم ایدر . (شكلك كره اولمسنه نظراً (محور) نامنی آلیر .)

نصف قطر == (هندسه) قطرك یاریسی یعنی مركز دائره‌دن محیطك هر هانكی برنقطه‌سنه اوزانان خط مستقیم .

قطراً == قطر اعتباریله ، ایكی نقطۂ متناظره آره‌سنده‌كی بعد اعتباریله .

قُطْن [ع ، س] پاموق ، پنبه .

قطنی == پاموغه متعلق ، پاموقدن معمول || پاموق ایله ایپلك قاریشیق اوله‌رق نسج ایدیلن برنوع قماش .

قُطْنه [ع ، س] (طب) مجترّاتك دوت قسمدن عبارت اولان معده‌لرینك بر قسمی ، شیردن .

قُعُود [ع ، مص] اوطورمق § حكمداران اجنبیه‌نك صندالیٔ حكمرانی‌یه اوطورمه‌سی § نمازك اوطوره‌رق اجرا اولنان قسمی .

قُفْل [ع ، س] كلید .

قُفُول [ع ، س] (كلید) معناسنه اولان (قفل) ك جمعی . § سفردن ، سیاحتدن عودت ایتمك .

قُلّاب [ع ، س] اوجی اكری اولان شی ، چنكل ، قانجه § اكرمه چرخی .

قُلْبه [ت ، س] { فارسی (كلبه) دن محرفدر . } چوبان ، باغچوان ، بالتجی كبی آدملرك بارینمسنه مخصوص چالی چرپیدن یاپلمش كوچوك مسكن ، اوطه ، قلبه .

(جزائر عربلرینك قلبه‌سی)

قُلْزُم [ع ، س] بحر ، دكز § بحر احمر .

قُلُوب [ع ، س] جم : (قلب) : قلوب امت .

محبوب القلوب == بتون قلبلرك سوكیلیسی ، هر كسك سووب احترام ایتدیكی ذات .

قُلُوب [ج ، ص] { انكلیزجه‌دن Clube } انجمن الفت . اكلنه‌رك وقت كچیرمك ، مباحثه ، مطالعه ایلمك اوزره آبونه‌لره مخصوص خصوصی قرائتخانه .

قلومبر [ج ، س] (بحریه) آنا دیركنده چناقلق ایله دسته‌موره بیننده ویا غابیه چبوغنده غورجته ایله دسته‌موره بیننده بولنان قسم .

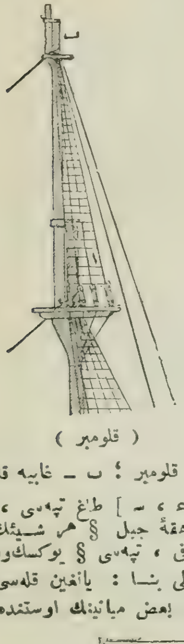

(قلومبر)

ا ـ آنا قلومبر ؛ ب ـ غابیه قلومبری .

قُلّه [ع ، س] طاغ تپه‌سی ، ذروه ، شاهقۂ جبل § هر شیئك اوست طرفی ، تپه‌سی § یوكسك واسطوانی ویا مخروطی بنا : یانغین قله‌سی ، قز قله‌سی § بعض میانینك اوستنده یاپیلان جهانما § (بحریه) زرهلی سفن حربیه‌دن بعضلرینك كوكرته‌لرنده ماكنه ایله حركت ایدر آغر طوپ .

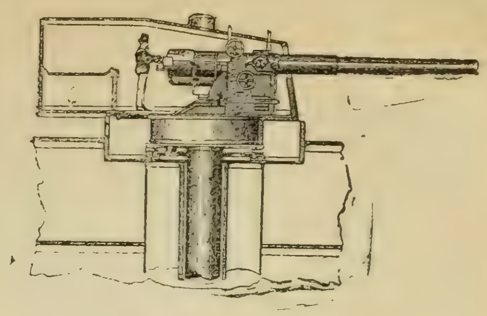

(زره‌لی قروازور قله‌سی)

قمار [ع ، س] درغریسی کسر قاف ایله [قمار در] ایکی ویا دها زیاده اشخاص بیننده اقچه ویا دیکر شی اوزرینه کاغد وزار وسائره ایله اوینا-نیلان اویون .

قمارباز = قمار اوینایان آدم .

قمارخانه = قمار اوینانان محل .

قماش [ع ، ص] ایپکدن ویا یوك ویا کتندن یاپامش آغر منسوجات .

هند قماشی = مثلی بولنمز ، اله کچمز شی ، غنیمت .

قمری [ع ، س] کوکرجین بیوکلکنده بر قوشکه : قرمزی ، یشیل ، قویو بوز رنکلرك بر آره‌یه کلمسندن متحصل طاتلی بر رنکی وکردانده سیاه بردائره‌سی واردر . قومری .

(قمری)

قمقمه [ع ، س] درونده زمزم ، مرکب وسائره قونیلان یوارلاق دستی .

قننه قمقمه‌سی = نمام ، مفسدکیسه .

قمیز [ت ، س] اکشیمش قیصراق سودی ـ که غایت مغذی ومقوی اولوب تاتارلرجه وآسیای وسطی خلقنجه پك مقبولدر . [طبابت جدیده دخی الیوم قمیزی قبول ایلمشدر .]

قندز [ع ، س] دریسندن اعلا کورك یاپیلان برجنس جانور . قوندوز .

قندز توری = قوندوز خایه‌سی دنیلن دواء .

قنوت [ع ، ص] طاعت ، عبادت § صلوة وتر .

قنوت دعاسی = صلوة وتر دعاسی .

قنوط [ع ، مص] مأیوسیت ، نومیدی .

قنوع [ع ، مص] قناعت ایتمك .

قواد [ع ، س] امیرالجیش معناسنه اولان (قائد) ك جمعی .

قوارس { Quarty } [ج ، ص] (معدنیات) نشر ارضك ترکیبنده بولنان معادنك اك مبذولی اولوب جام کبی شفاف وبعضاً سائر رنکلرده دخی بولنور . نجف طشی ، سلیمانی ، عقیق یمانی چاقماق طاشی قوارسك انواع مختلفه‌سنی تشکیل ایدرلر .

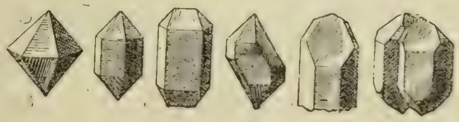

(قوارس بلورلری)

قوباء [ع ، س] (طب) طوزلو بالغم .

قوبائی = قوبایه منسوب ومتعلق .

قوباد [ت ، ص] قبا ، بطال ، حنطال .

قوبالت { Cobalte } [ج ، س] پارلاق ، بیاض ، هواده غیر متغیر ، صنایعده کثرتله مستعمل برمعدن .

قوبور [ت ، س] اکرك ایکی اوك طرفلرینه مربوط پشتول وسائره قابنی ـ که : اسکی زمانلرده درونده اوق قونور ایدی § آبدستخانه دلیکی . [قوبور کلمه‌سنده ظرفیت معناسی مندرج اولمامغندن آرتق (قوبوراق) دیمکه حاجت یوقدر .]

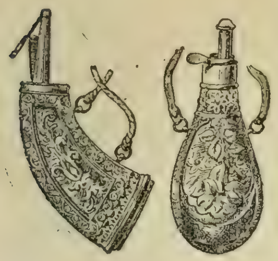

(قوبور ـ باروت قوبوری)

قوپارمق [ت ، مص] بر محلنه مربوط ومثبوت اولان بر شیئی آییرمق ، قطع ووقف ایلمك ، ازالهٔ اتصال § برشیئك پارچه‌سنی چکوب آییرمق § یرندن چیقارمق ، سوکمك § اصرار ایله ، مشکلاتله برشیئی آلمق : خسیس آدمدن پاره قوپارمق مشکلدر § کورلدی ، پاطردی ایتمك : قیامت قوپاردی ، ولوله قوپاردی .

قوپارتمق = (قوپارمق) فعلنی اجرا ایتدیرمك .

قوپارلمق = (قوپمق) فعلی کندی نفسنده واقع اولمق .

قوپال { Copal } [ج ، س] جلا صمغی ، برازیلیا راتینجی دنیلن ماده .

قوپچه [ت ، س] دوکمه § دوکمه وایلیك یرینه البسه وسائره‌یه دیکیلان چنکل .

قوپچه‌لامق = قوپچه‌نك ارککنی دیشیسنه کچیرمك ، ایلیکلمك .

قوپچه‌لی = قوپچه‌سی اولان ‖ قوپچه ایله ایلیکلنمش اولان ‖ ایلیکلی .

قوپسه [ج ، ص] (بحریه) قلفات طوقماغنك آغزینه کچیریلان دمیر چنبر .

قوپمق [ت ، مص] بر محله مربوط ومتصل اولان بر شی یرندن آیرلمق ، منقطع ومنفك اولمق ، اتصالی زائل اولمق § بر شیئك پارچه ، جزئی چکیله‌رك آیرلمق § کورلدیلی پاطردیلی بر حال ظهور ایتمك § زیاده آغرمق .

کوکلدن قوپمق = بر حالك اجراسنه قلبده میل وآرزو اویانمق .

قوپوق [ت ، ص] قوپمش ، کسلمش ، منقطع § دربدر آدم .

قوپون [ج ، س] { Coupon } بیلت ، اسهام وتحویلاتك بدلنك حین اعطاسنده کسیلوب براغیلان پارچه‌سی .

قوپوی [ج ، س] بر نوع بیوجك زاغار .

(قوپه)

قوپه [ج ، س] { Coupe } باردق § یالکز بر طرفنده اوطوریله جق یری اولان قپالی آرابه § علی الاطلاق قپالی آرابه § اسقامبیل کاغدلرینك یوروك بچملی پنکلیه‌سی اولان : قوپه ایکیلیدی .

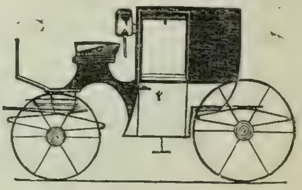

(قوپه)

قوپیه [ج ، مص] { Copier } صورت چیقارمق ، استنساخ ، تبییض ایتمك § تحریری امتحانلرده طلبه‌نك کیزلیجه کتاب ودفتره ویا رفیقنك مسوده‌سنه ، ورقه‌سنه باقه‌رق اسئلهٔ موضوعه‌یه جواب یازمسی .

قوت [ت ، س] اوغور ، میمنت ، طالع .

قوتلی = مسعود ، مبارك ، میمن .

قوت [ع ، س] یشامق ایچون ییلان شی ، ازیق ، رزق ، غدا [جمعی (اقوات) کلیر .]

قوت لایموت = آجلقدن اولمیه جك قدر رزق ، کفاف نفس ایده جك مرتبه‌ده ایراد .

قوت [ع ، س] { ترکیات عربیه‌ده (قوه) طرزنده قوللانیلور . } زور ، کوج ، طاقت ، قدرت § بر حکومتك بری وبحری مجموع عسکری .

قوة الظهر = استناد ایدیله جك اولان شخص شی ویا حال § صحت ، صاغلاملق ، تندرستی § تأثیر ، نفوذ .

§ (ریاضیه) بر عددك ، بر کمیتك قاچ کره کندی نفسنه ضرب اولنه جغنی بیلدیرمك ایچون او عددك ، او کمیتك اوزرینه قونیلان اشارت . [٣^٢ = ٣ × ٣ = ٩
ب^٣ = ب × ب × ب کبی ـ که : اوچك ایکنجی قوتی ، (ب) نك اوچنجی قوتی و (ح) جیمك ونجی قوتی دینور .]
§ (ماکنه) بر جسمی حال سکوندن حال حرکته کچیرمکه ، یاخود او جسمك حائز اولدیغی حرکتی تعدیل ایتمکه مقتدر اولان اسبابك کافه‌سی .

قوتك اضعافی = (ماکنه) عین جهتده بولنان وعین نقطه‌یه منطبق اولان ایکی ویا دها زیاده قوتك مجموعی .

قوتك استقامتی = قوتك نقطهٔ تطبیقه متوجه اولان استقامتی .

قوتله = زور ایله ، جبر ایله .

وار قوتیله = اولانجه قوت واقتدارینی استعمال ایدرك .

قوت ویرمك = تقویه ایتمك || صحتنی تأیید ایلمك || تأثیرینی آرتیرمق .

قوتسز = قوتی اولمیان || تأثیرسز ، غیر نافذ .

قوتلی = قوتی اولان ، کوجلی ، قوی ، زورلی ، مقتدر || مؤثر ، نافذ .

قوتلنمك = کسب قوت ایلمك .

قوجاق [ت ، س] آچیق قوللر ایله کوکس آره‌سی ، آغوش § آچیق قوللر ایله کوکس آره‌سنه صیغه‌بیلان مقدار .

قوجاقلاشمق = قوجاق قوجاغه صارلمق ، بربرینی درآغوش ایتمك .

قوجاقلامق = درآغوش ایتمك ، بریی ایکی قوللریله کوکسی آره‌سنه صیقیشدیرمق || احاطه ایتمك ، شامل اولمق .

قوجنمق [ت ، مص] آلنمق ، صویلنان سوزدن معنی چیقارمق ، اشکیل ایتمك § تلاشه دوشمك ، توشقونمق .

قوجندیرمق = قوجنمه‌سنی موجب اولمق .

قوجه [ت ، ص] بیوك ، عظیم ، جسیم .

§ اسکی ، قدیم § مدح وذم مقاملرنده قوللانیلیر : قوجه عسکر ! قوجه شاعر ! آفرین قوجه محرر ! § قادینك زوجی ، ار ، ارکك ، زوج ، حلیل ، شوهر .

قوس قوجه = پك بیوك ، اعظم ، زیاده جسیم اولان § اختیار ، یاشلی ، مسن ، سالخورده .

قوجامق / **قوجالمق** = اختیارلامق ، پیر اولمق .

قوجاتمق = اختیارلاتمق ، پیر ایتمك .

قوجه‌لی = زوجی اولان قادین ، ذات الزوج .

قوجه‌سز = قوجه‌سی اولمیان قادین .

قوجه اوغلان = (ایی) دن کنایه .

قوجه باش = کوی اختیارلرینك ایلری کلن اختیاری .

قوجه قاری = اختیار قادین ، مسنه .

قوجه قاری صوغوغی = ☞ [برد العجوز] .

قاری قوجه = زوج ایله زوجه .

قاره قوجه = صاچی صقالی آغارمامش اختیار .

قوجه‌یه وارمق = قز ، قادین تأهل ایتمك ، اره وارمق .

قوجه یمش = چیلکه مشابه اولوب طاغلرده کوچك بر آغاج اوزرنده یتشن بیانی میوه ، زیاده تاتلی حاوی اولدیغندن قابض کبی قوللانیلیر .

(قوجه یمش)
١ - میوه‌سی .

قوجه‌مان [ت ، ص] ایری ، بیوك ، جسیم .

قوچ [ت ، س] قویونك جثه‌سی بیوك اولان ارككی ، دامزلق قویون . بوینوزلی ویا بوینوزسز اولور .

(قوچ)

قوچ قاتیمی = قوچلرك بر مدت آیریلدقدن صوکره قویونلره صالیویرلمسی وبونك موسم مخصوصی ـ که : صوك بهاره مصادفدر .

قوچ باشی = (عسکری) اسکی زمانلرده قلعه‌کیرلکده مستعمل برآلت حرب .

قوچ بوینوزی = اکلیل دنیلان بر نوع اوت || طوپ قونداغنده وبحریه‌ده خلاط طاقیله‌جق قوی چنکل .

(قوچ بوینوزی)

قوچان [ت ، س] لاحنه ، مصر ، مارول کبی بعض سبزه‌لرك کوکلرینه متصل سرت کوبکی § بعض دفترلرك ایکی‌یه منقسم یاپراقلریندن مشتری ویا آبونه‌یه ویریلن ایست قسمی کسلدکدن صوکره دفترده قالان آلت قسمی § سند خاقانی § تمسك .

قوچی [ت ، س] اطراقی اوطه کبی قپالی برنوع اسکی آرابه‌ـکه: اناطولیده اکثر کویلرده کاین نقلنده استعمال اولنور : قوچی آرابه .

قودامان [ت ، ص] { (قدما) دن محرفدر } بیوك ، ایری ، بطال § منفذ ، ایلری کلن .

قودس ـ قولس [ت ، ظر] طاوق کومسی § طار محل ، محبس .

قودورمق [ت ، مص] قودوز علتنه اوغرامق ، داءالکلبه دوچار اولمق § آزمق ، حدی تجاوز ایتمك . صالدیرمق § هیجان وتهوره کلمك .

قودورتمق = قودوز علتنه اوغراتمق || آزدیرمق || هیجانه، تهوره دوشرمك.

قودوز [ت ، ص] قودورمش ، داءالکلبه اوغرامش اولان .

قودوز کوپك = قودورمش کوپك.

قودوز علتی = ☞ [داءالکلب]

قودوزاوتی = ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن خنازیریه فصیله‌سنه منسوب منشأی آمریقا اولان برنبات .

(قودوز اوتی)

قودوز بوجکی = ازلمش وجودده یاقی آچمغه یارایان بربوجك .

قودوق [ت ، س] پك کوچوك اشك یاورویسی ، کوچك صپا .

قور [ت ، س] یانوب قزارمش کومور ویا اودون ، جمره .

قوراق [ت ، س] یاغمورسز § رطوبتسز ، یابس .

قوراقلق = یاغمورسزلق || رطوبتسزلك ، یبوست || یاغمورسزلقدن ، صوسزلقدن منبعث قحط .

قورباغه [ت ، س] حیوانات فقریه‌نك زاحفه شعبه‌سنك ضفدعیه فرقه‌سنه منسوب ذوالمعاشین برحیوان . بو حیوان کوچك ایکن صوده]

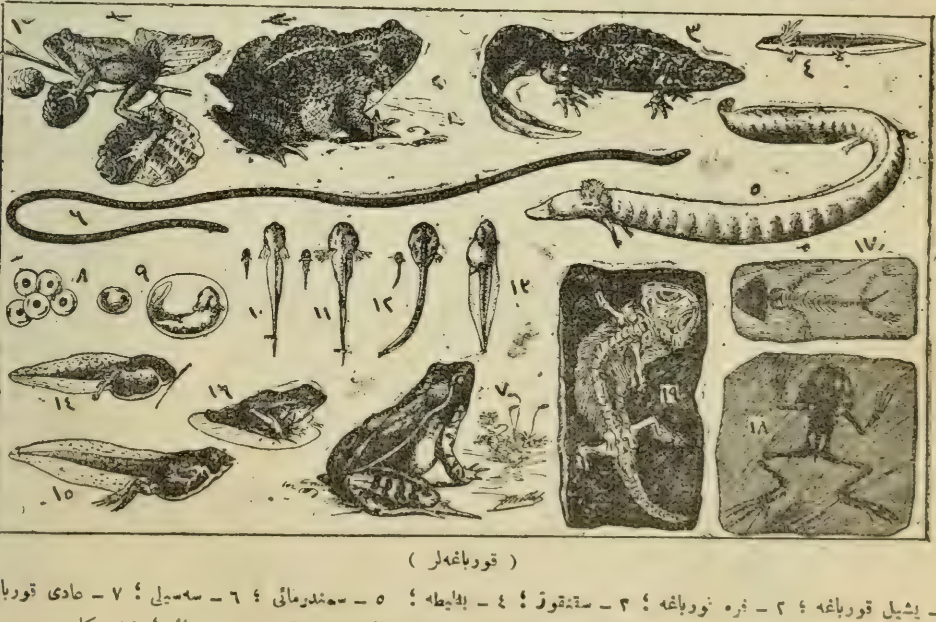

(قورباغه‌لر)

١ ـ یشیل قورباغه ؛ ٢ ـ قره قورباغه ؛ ٣ ـ سنقنقور ؛ ٤ ـ بلطیطه ؛ ٥ ـ سمندرمائی ؛ ٦ ـ سمسیلی ؛ ٧ ـ عادی قورباغه ؛ ٨ الی ١٦ ـ برقورباغه‌نك استحاله ارثیه‌سی ؛ ١٧ ـ بروتیرتیون ؛ ١٨ ـ دقشعدن برمستحاثه ؛ ١٩ ـ کار .

قصبه ایله ، بیوك ایكن قره‌ده رئه ایله تنفس ایدر . هنوز كوچك ایكن صو ایچنده حبس ایدیلیرسه رئه‌لری تشكل ایتمز وتشكل ایلدیكی حالده صو ایچنده غلصمه‌لریله یاشار .

§ دود ، ات ، پنیر ، آغاج كبی شیلرك ایچنده ویا طوپراق دروننده حاصل اولان آیاقلی ، آیاقسز كوچوك حیوان ، حشره : ایپك قوردی ، الما قوردی .

(قورباغه)

قورباغه‌جق = كوچك قورباغه || (طب) التهاب وریدی قبیلندن اوله‌رق دیل آلتنده ظهور ایدن قبارجق.

پنجره قورباغه‌جغی = پنجره‌یی طوتوب قالدیرمغه یارایان معدنی ممه .

قورباغه اوتی = ذات الالقاح منظوره‌دن قصیلهٔ مجهزهٔ مائیه‌دن طاتلی صولرده یتیشیر ، یاپراقلری قورباغه دریسنه بكزر بر نبات .

(قورباغه اوتی)

قُورْت - قُورْد [ت ، س] ذات الثدیانك آكل اللحوم فرقه‌سندن وحشی یرتیجی بر حیواندر . قویونلره ، خركاه وسائر حیوانات اهلیه‌یه غایت مسلطدر . قیشین آچ قالنجه كویلره قدر كلیر .

(قورت)

اسكی قورت = قورناز ، تجربه‌دیده ، آلدانماز آدم .

قورت باغری
قورت بهاری
قورت یاری } = ییلاق جنسندن توت كبی رایحه‌سی اولان غایت كوزل وبیاض بر نوع چیچك .

قورت بوغان اوتی = (نباتات) ذات الفلقتین شعبه‌سندن شقیقیه فصیله‌سنه منسوب غایت سمدار بر نبات .

(قورت بوغان اوتی)

قورت پنجه‌سی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن كنیش اوراقلی ، ساق تحت الارضیلری اوزرنده جذور منضمه‌یی حاوی بر نبت .

(قورت پنجه‌سی)

قورت پنجه‌سی اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب اورمانلرده نشو ونما بولور حشیشی بر نبات.

(قورت پنجه‌سی اوتی)

قورت مصالی = بر یئی اویالندیرمق ایچون سویلنیلان مصال .

قورتلی = ایچنده قورت پیدا اولمش، اوزرینه قورت اوشوشمش اولان : قورتلی كراز ، قورتلی آیوا .

قورتلانمق = قورت پیدا ایتمك || صبرسزلق ایتمك ، تلاش كوسترمك .

قورتلاندیرمق = قورتلانمسنه سبب اولمق .

قُورْتارْمَق [ت ، مص] بر یئی ، بر شیئی خطر وتهلكه‌دن چیقارمق ، سلامته ایردیرمك ، تخلیص ایتمك § فك رهن ایلمك ، مرهونی مودوع اولدیغی محلدن آلمق ، چیقارمق § جزا ومسئولیتدن ابرا ایلمك § صرف واستهلاكنه ، اهلاكنه محل براقمامق .

قورتارلمق = تخلیص ایدلمك || مرهون قید رهندن چیقارلمق ، سلامته ایرشدرلمك .

قورتلمه = خلاص ، رها ، نجات ، سلامت .

قورجه‌لامق [ت ، مص] قاوریشدیرمق ، تخریش ایتمك .

قوردشن - قورداشن [ت ، س] جلدده پیدا اولان قزیل رنكلی سریعه قبارجقلر § بو قبارجقلری تولید ایدن مرض .

قورده‌له { Cordelle } [ت ، س] بر پارمقدن بر قاریشه قدر اکلیکده شریت تقلیدی ایپك قماش ـ که : باشه ایجه قادینلر البسه‌لرینك فیانقوسنی یوندن یاپار وبعضاً قوشاق مقامنده دخی استعمال ایدرلر .

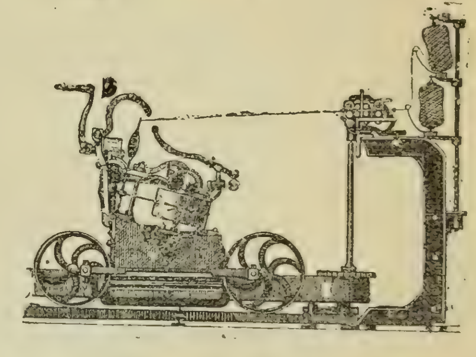

(قورده‌له ماکنه‌سی)

قوردون [ج ، س] { Cordon } ایپکدن صورت مخصوصه‌ده اوردولمش سجم § قالینجه غیطان § ساعت زنجیری ، کوستك § شریت ، نشان شریدی § یاور حربلرك صورت دائمه‌ده واركان حربیه امرا وضابطانك ایام رسمیه‌ده کوکسلرندن صارقیدیله‌رق بر بوکلمه صاغ قوللرینی چیکردکاری صیرمه اوروکولی علامت .

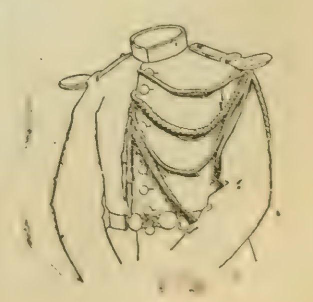

(یاورقوردونی)

§ ویختم ، بر صره تشکیل ایدن چیقندیلی طاش ویا تخته‌لر § بر مملکت قرنتینه‌جه ویا کمرك معاملاتجه محافظه‌سی ایچون تعیین اولنان قولجیلر معرفتیله محافظه اولنان حدود خطی § قره‌قول سلسله‌سی § حدود ، ایکی حکومت آره‌سنده‌کی خط حدود . § (بحریه) مستعمل خلاطك ایکی یه آلمش قوللردن هر بری .

قورزه [ج ، س] (بحریه) دکزده بر برینه طاقلش ایکی زنجیرك طولاشیقلغی .

قورساژ [ج ، س] انسانك بل وکوکسلرینه تناسب ایتمك ایچون البسه آلتندن کیدکاری قولسز نیمتن .

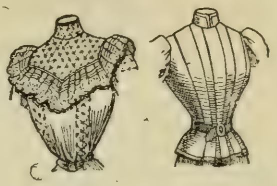

(قورساژ)

قورساق [ت ، س] طیورك برنجی معده‌سی ـ که : اك قاتی شیلری ، حتی کیرچوك طاشلری بیله اریدیر § علی‌الاطلاق معده . § قورساق کبی اینجه دری ، دنك دریسی .

قورساغی بوش = آج آدم .

قورسه { Gorset } [ج ، س] قادینلرك کوکسلرینی دوزکون طوتمق وبللرینی اینجه کوسترمك ایچون البسه آلتندن کیدکاری بالینه‌لی سرت ودیکیلمك ـ که : صحته غایت مضردر .

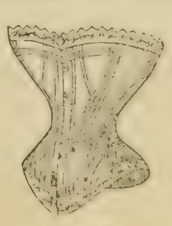

(قورسه)

قورشون [ت ، س] صنایعده ، تجارتده کثرتله مستعمل ، آغرجه ، غایت قولایلقله اریر ، یومشاق ایلق حسیله طیرناقله بیله چیزیلور برمعدن . ادرب ، رصاص اسود § بو معدندن صورت مخصوصه وقطعات مختلفه‌ده دوکیلوب تفنك وطبنجه ایله آتیلان مرمی .

برینه قورشون آتمق = مخاصمهٔ شدیدهٔ متقابله‌ده بولنمق ، دشمنلك ایتمك .

قورشون الدیون = اسکی زمانلرده ال وقولی قلیج ضربه‌سندن محافظه ایچون قوللانیلان قورشوندن معمول الدیون .

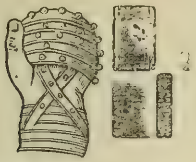

(قورشون الدیون)

قورشون دوکمك = کویا نظرك تأثیرینی ازاله ایچون ـ نظردن خسته‌لنمش اولدیغی ظن اولنان ـ مریضك باش اوستنده طوتیلان ایچی صو ایله مملو کاسه‌یه اریمش قورشون بوشالتمق .

قورشونجی قادین = بو مقصد وصورتله خسته‌لرك باش اوستنده طوتیلان کاسه‌یه قورشون آتیدان قادین .

قورشونه دیزمك = (عسکری) قانوناً معین بعض احوالده قورشون ایله اعدام ایلمك جزاسی .

قورشون سرکه‌سی = حمض رصاص دنیلن مادهٔ کیمیویه ـ که : اکثریا پروکارلر تراش ایتدکاری آدملرك یوزینه سوررلر . [یانیق محلاره دخی سوریلور .]

قورشون طوزی = برملح کیمیوی .

قورشون قلم = تخته قلملر داخلنه غرفیت دنیلن معدندن منشور مربعی ویا اسطوانی شکلنده یاپیلوب قونیلان وکاغد ویا بیاض برصفیحه‌یه سوریلنجه سیاه چیزکیلر براقان قلم .

قورشون کبی = زیاده آغرلقدن کنایه .

قورشون مرهمی = برنوع بیوه‌لی مرهم .

قورشونلامق = اوزرینه قورشون صفیحه قاپلامق || اوزرینه قورشون تمغا اوردیرمق .

قورشونلی == قورشونله قابلانمش ، اورتلمش .

قورشونی == قورشون رنکنده ، آچیق کول رنکنده ، بوز ، سنجابی .

قورصان [ج ، س] { ایتالیانجه : (Corsaire) دن محرفدر. } دکز خرسزی ، دکز حیدودی . § (حقوق دول) اثنای محاربه‌ده افراد جانبندن تجهیز اولنان ویا راغبی حامل بولندیغی دولت طرفندن دشمن سفائننك تعقیب وضبطنه مأذون ایدیلان سفینه‌لرکه : سفن حربیه‌نك معاونلری دیمکدر . [(دکز خرسزی) ایله اصل (قورصان) آره‌سنده فرق واردر . حقوق دولجه دولت متبوعه‌سندن حائز مأذونیت اولان بو قبیل سفینه‌لر (قورصان) تعبیرینك دلالت ایلدیکی معنایی شامل اولوب (مأذونیتی) حائز اولمیانلر دکز خرسزی عد ایدیلور . معمافیه : معاهدات اخیره موجبنجه قورصانلق کلیاً تحت ممنوعیته آلنمشدر: [(۱۸۵۵) پارس معاهده‌سی]

قورقاق [ت ، ص] چوق قورقان ، خائف ، ترصان ، جبان .

قورقمق [ت ، مص] خوف وتحاشی ایتمك § چکنمك ، احتراز ، اجتناب ایلمك § خوشلانمیه‌جق بر ظن وذهابده بولنمق : قورقارم بوچوجق آدم اولماز .

باشندن قورقمق == مسئولیتدن چکنمك ، مسئول اولمقدن قورقمق .

قورقوتمق == اورکوتمك ، تخویف ایتمك || چکندیرمك ، قورقویه‌دوشرمك .

قورقلمق == قورقو حاصل اولمق .

قورقو [ت ، س] خوف ، مخافة ، بیم § مخاطره‌لی احتمال § دهشت .

قورقوسز == قورقوسی اولمیان ، قورقماز ، پرواسز ، فتورسز || مخاطره‌سز ، تهلکه‌سز .

قورقولق == قورقوتمغه ، اورکوتمکه مخصوص شی .

بوستان قورقولغی == قوشلری قورقودوب قاچیرمق ایچون بوستانلرك اورته ویا کنارینه آدم صورتنده دکز ایدیلان شی || الندن بر شی کلمین آدم : او ساده بوستان قورقولغیدر . دوشمك تهلکه‌سی ملحوظ اولان محللرك اطرافنه چکیلن پارمقلق ، ویا قیصه دیوار ، حائط ، کنار .

قورقولی == مخاطره‌لی ، تهلکه‌لی ، خطرناك : قورقولی یول .

قورقونج == قورقو ویرن ، قورقمه‌یی موجب اولان ، مخوف ، مدهش ، مهیب .

قورلمق [ت ، مص] (تمل ، چادر کبی شیلر) دکز اولنمق ، تأسیس ایدلمك § (مجلس ، محکمه ، دیوان کبی محللرده) اعضا طوپلانمق § (ساعت وسائر ماکنه‌لی شیلرك) زنبرکی چوریلوب دوشیرلمك § چالملی ، عظمتکارانه بر وضعیتده اوطورمق § تکبر ، عظمت وتفاخر کوسترمك .

قورله / **قورلیش** == خودبینانه طرز وطور ، وضعیت ، عظمت .

قورمق [ت ، مص] بر شیئی مرکباتی ، اجزاسی برآره‌یه کتیروب — دکز وتأسیس ایلمك § عقد وتشکیل ایتمك § ساعت وسائر ماکنه‌لی شیلرك ایشلامسی ایچون زنبرکنی چویرمك ، کرمك § تصمیم ایتمك : بوایشی بویله یاپمسنی چوقدن قوریوور ایدی § قورندی ایتمك ، چوق دوشونمك .

باغداش قورمق == باغداش اوطورمق .

ترشی قورمق == ترشی یاپمق .

قورندی [ت ، س] تخیل ، توهم § خیال ، وهم ، وسوسه .

قورندیلی == متوهم ، وسوسه‌لی .

قورنه [ت ، س] { عربی (قرنه) دن محرفدر. } حمام موصلوغنك آلتنده بولنوب ایچنده صو بریکمکه مخصوص حوضجق .

قورنه حتی == حمامده‌ویریلان بوکراسی .

قورنیش [ج ، س] (Corniche) اوست پرده‌نك آصلمسی ایچون پنجره‌نك اوزرینه طاقیلان اویمه‌لی ، یالدیزلی دوز ویا منقوش تخته § دیواره آصیله‌جق لوحه ویا رسم وسائره‌نك اطرافنه چکیلان اویمه‌لی ، یالدیزلی چرچیوه § کتبخانه ، آیینه کبی شیلرك باشلغی . § (معماری) ابنیه‌نك اوست قسملرینه بویدن بویه اوزاتیلان طاشدن ویا تخته‌دن اویمه‌لی ، چیقندیلی سوسلی کنار .

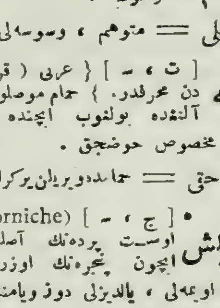

(قورنیش [معماری])

قورنیش چیویسی == پرده‌قورنیشلرینی دیواره ربط ایچون قوللانیلان بر اوجی قائماً قیوریق اوزون چیوی .

قورو [ت ، ص] (یاش) ك ضدی . رطوبتی ، یاشلغی اولمیان ، یابس ، خشك § غیرمفروش ، چیپلاق : قورو تخته § ساده ، قاتقسز : قورو اکمك § قورودلمش میوه وسائره : قوری انجیر ، قوری اوزوم ، قوری فاصولیه § قورشونی اولمیان سلاح آتیمی : قورو صیقی § تأثیرسز ، فائده‌سز : قورو کوستریش ، قورو لاف ، قورو پاتیردی .

قورو حوض == کمیلرك تعمیر اولنمق قارنلری تمیزلنمك وصولری بوشادلق اوزره ادخال ایدلدکلری محل مخصوص .

طوزی قوری == ایشی صاغلام اولان .

قورو قورویه == بوش بوشنه .

تخته قوروسی == تخته بیتی ، تخته کهله‌سی دنیلن حشرهٔ مؤذیه .

قورولق == یبوست ، فقدان رطوبت || ضعیفلك ، لاغرلق .

قوروت [ت ، ص] طوروب قورودلمش یغورت .

قوروت [ج ، س] ☞ (قروت) .

قوروتمق [ت ، مص] بر شیئی قورو ایتمك ، قورو حالنه قومق .

قاننی قوروتمق / **ایلکنی قوروتمق** == اذیت ، جفا ایتمك ، ارزمك .

کوکنی قوروتمق == امحا ایتمك .

قورودلمق == قورو اولمق ، قورو حالنه کلمك ، رطوبتی ضایع اولمق .

قوروق [ت ، س] اوزومك خامی .

قبا قوروغی == اکثریا دیوارلرده ، طاملرده بیتن برجنس اوت .

قورولامق [ت ، مص] یاشی سیلوب قورو ایتمك .

قورولانمق == سیلنمك ، کندی کندیسنك یاش اولان وجودینی سیله‌رك قوروتمق .

قوروم [ت ، س] طور متفاخرانه ، وضعيت عظمتكارانه § بر شيئك قوروليشى ، ياپيليشى ، وضع وتأسيس اولنيشى .

قوروملى = كبرلى ، عظمتلى ، طور وحالى آغر .

قوروم [ت ، س] اوجاغك چدارلرينه يابيشمش قالين ايس .

قورومساق [ت ، مص] ديوث قلتبان .

قورومق [ت ، مص] ياشلغى زائل اولوب قورو اوراق ، قورو حالنه گلمك § صوتوق وسائره تأثيريله آغاج ، نبات خاصهٔ تمونى غائب ايتمك § اعضاى بدندن برى مفلوج اولمق .

قان قورومق = معذب ، مضطرب اولمق ، اوزولمك .

كوك قورومق = نسل ونسبى قالمامق

مركبى قورومامق = دها پك يقينده اولمق .

قورى [ت ، س] دقت ونظارت آلتنده بولندريله‌رق يتشديريلن اورمان ، كوچوك اورمان § صاحبلى اورمان .

قوريجى = قورى بكجيسى ، محافظى ، قورى غاردیانی || بكجى ، محافظ .

قوريلق = قورى حالنده اولان ، زياده وسعتى آغاچلرى حاوى بولنان محل ــ كه : كولكه‌لك اولور .

قوريمق [مص] حفظ وصيانت ايتمك : جناب حق بو قاضادن بزى قوريدى § كفيت ، تقديل ايلمك : كارى ضررينى قوريماز ، برايش مصرفنى قوريماز .

قوز [ت ، س] جوز : قوزحلواسى § اسقامبيل اويوننده درت جنس كاغددن اليجى ، ممتاز اعتبار ايديلن نوعه منسوب كاغدلردن هر برى .

قوز قيرمق = سهو وخطا ايتمك .

قوز قابوغنه كيرمك = دلك دليك قاچوب صاقلانمق .

قوزى پاى ايتمك } = اوزلاشمق .
قوزى پاكلامق }

قوزالاق [ت ، س] چام فيستقى ، قاتى آغاجى كبى اشجارك تخملرينى حاوى طوب § سروى آغاجنك ميوه‌سى حكمنده اولان طوپارلاق شى § على الاطلاق طوپارلاق شى .

قوزغون [ت ، س] پك ايرى قاره قارغه .

قوزغونى = پك زياده قويو سياه .

قوزموغرافيا [ج ، س] { مصور عوالم معناسنه اوله‌رق يونانى الاصلدر . } اجرام سماويه‌نك احوال وحركاتندن ويكديگرينه اولان ابعاد ووضعياتندن وكرهٔ ارضك فضاده‌كى حركات دوريه‌سندن بحث ايدن علم ــ كه : هم علوم طبيعيه‌يه ، همده علوم رياضيه‌يه شدت ارتباط ومناسبتى واردر ، علم هيئت .

قوزه [ت ، س] على الاطلاق بوارلاق شى § ايپك بوجكنك تبدل الاستحاله كندى اطرافنده اوره‌رك ايچنده محبوس قالديغى بيضمسى شى .

قوزى [ت ، س] قويون ياوروسى § قوزينك كسيلوب طولديرلمشى § حليم وسليم آدم .

(قوزى)

قوزى دريسى = كورك وقالپاق وسائره ياپيلان كوچوك قوزى پوستى . قفقاسيا طرفلرنده قوزى طوغمه‌دن آناسى كسيله‌رك چيقاريلان دريلر غايت كوزل قالپاق ياپيلير .

قوزى ديشى = چوجقلرك ايلك چيقاردقلرى ديشلر ــ كه : يدى ياشنده دكيشير .

قوزى قولاغى = (حماض) ذات الفلقتين شعبه‌سندن زراونديه فصيله‌سنه منسوب آناطولينك قيالق وطاغلق محللرنده يتيشير ، حامض حمضى حاوى بر نبات .

(قوزى قولاغى)

قوزى كستانه‌سى = بر جنس اوفاق دانه‌لى كستانه .

قوزوم = تلطيف وتحبيب مقامنده } قوللانيلور .
آقوزوم = تنبيه وتقدير مقامنده } تعبيردر .

قوزيلامق = قويون ياورولامق ، طوغورمق .

قوستوم [ج ، س] {Costume} كسوه ، قيافت § بر چشيد قماشدن تكميل اثواب طاقمى .

قوستوملك = قوستوم ياپمغه الويريشلى قماش .

قوسقوس [ت ، س] صاچمه دانه‌لرى شكلنده ويبوكلنده پلاو ويعضاً چورباسى ياپيلير برخمير : قوسقوس پلاوى .

قوسقون [ت ، س] آتك اكرينه مربوط اولوب قويروغنك آلتندن گچيريلن قايش .

قوسقونى دوشوك = قوسقون برى طاغيدن آشاغى اولان آت ــ كه : اربابجه مقبول طوتلماز || حال اداره‌ده اولان آدم .

قوسقونه قوت = قاچمقدن كنايه .

قوسقونسز = قوسقونى اولميان آت || پريشان آدم .

قوش [ت ، س] ايكى آياق اوزرنده يورور وقناتلرى واسطه‌سيله هواده اوچار حيوان صنفندن هر برى ، طير ، مرغ .

آرى قوشى = سرچه فاميلياسندن بيلدرجيندن اوفاق ، سرچه‌دن بيوك يشيللى صاريلى غايت ظريف برقوش .

آصمه قوشى = فيلوريه فصيله‌سندن صارى برجنس قوش .

آغاج قاقان قوشى = صارى ، بياض وسياه ، تويلى اولوب قرمزى آغاج قاقان دخى دينور ، اوروپا وآسيانك طاغلق محللرنده بولنور .

(آغاج قاقان قوشى)

جنت قوشی == ممالك حارهده یتشور مختلف وپارلاق رنكلی تویلری وغایت مزین وقباداریق برقوبروغی اولان بر قوش ــ كه : حقیقةً طاووق اك كوزلیدر . ☞ [جنت] .

ترلا قوشی | **چالی قوشی** == سرچه فصیله‌سندن وفقط سرچه‌دن براز بیوك ، طوپراق رنكلی برقوش . ☞ [ترلا] .

(چالی قوشی)

دوه قوشی == قوشلرك اك بیوكی وغایت اوزون باجاقلی اولوب ممالك حارهده بولنور وتأنیس ایدیلوب اوزرینه دخی بینیلور . ☞ [دوه] .

انجیر قوشی == انجیر ایله تغذی ایدر كوچوك برقوش . ☞ [انجیر] .

قوطان قوشی == طیور ذات الارجل الكفیه‌دن اقالیم حارهده بولنور بر نوع سقا قوشی .

(قوطان قوشی)

یابان آریسی قوشی == طیور آكل الحشره‌دن یابانی آریلرله تعیش ایدر بر قوش .

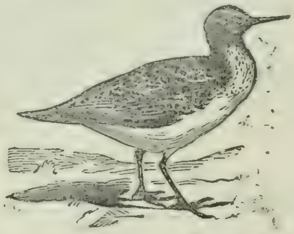

(یابان آریسی قوشی)

یالوه قوشی == طیور دوری‌دن یشیل تویلی برقوش .

شافراق قوشی == قالین وقیصه غاغه‌لی سرچه فصیله‌سندن برقوش ــ كه : غایت كوزل اوتر . ☞ [شافران] .

بالابان قوشی == صازلقلرده یشار ، بالق وكوچوك قوشلرله تغذی ایدر برجنس ایری قوش . ☞ [بالابان] .

سقا قوشی == اركك سرچه‌یه مشابه وسرچه فصیله‌سندن بر نوع كوچوك قوش ــ كه : ترنمی لطیفدر ☞ [سقا] .

سینك قوشی == الوان مختلفه‌دن تویلری اولان برجنس كوچوك قوش ☞ [سینك] .

پوهو قوشی == بایقوشك بیوكی ، طاووق وسائر طیوره مسلط بیوك كوزلی بوینوزلی برقوش ــ كه : كیجه‌لری شدتلی برصسله اوتر . ☞ [پوهو] .

چاوش قوشی == ایبیبك ، هدهد . ☞ [ایبیبك] .

قوش آیاغی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب چوراق محللرده تنبت ایدر برنبات .

قوش بورنی == (یابانی كل بورنی) ذات الفلقتین شعبه‌سندن وردیه فصیله‌سنه منسوب طاغلرده ، باغلق محللرده یتیشیر ، دیكنلی وقرمزی اولان میوه‌لرندن مربعه یاپیلیر برنبات .

(قوش بورنی)

قوش باشی == قوش باشی بیوكلكنده پارچه‌لر : قوش باشی كبابی ، قوش باشی قار .

قوش پالازی == (طب) (دیفتری) دیكر غایت مهلك برعلت ــ كه : اكثریا كوچوك چوجقلرك بوغازینه عارض اولور . [صوك زمانلرده سرومی بولنمشدر .]

قوش دیلی == آكلاشلماز سوز .

قوش سودی == بولنمازشیدن كنایه .

قوش قونماز == ذات الفلقتین شعبه‌سندن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب برنبات .

یابانی قوش قونماز == ذات الفلقتین شعبه‌سندن زنبقیه فصیله‌سنه منسوب قوش قونمازه بكزر برنبات .

(یابانی قوش قونماز)

قوشخانه == كوچوك تجره .

قوش لوقومی == چوجقلر ایچون ایپه دیزیلی اوله‌رق سوقاقلرده صاتیلان برنوع صالی لوقوم .

قوش كرازی آغاجی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن تفاحیه فصیله‌سنه منسوب برنوع كراز آغاجی .

(قوش كرازی آغاجی)

قوشلق == بیوك قوش قفسی .

(یشیل میوه قوشی)

قوش اوزومی == سیاه بیبر بیوكلكنده برجنس اوزوم ــ كه : هندی ، طاووق ، توزی ایچنه قستبق ایله برابر قونیلور . وعاشورالرك اوزرینه اكیلور . ☞ [اوزوم] .

قوش یمی == داری ، كنویر تخمی .

قوش باقیشی == غایت یوكسكك بر نقطه‌دن آشاغی‌یه طوغری باقیق .

قوشباز == (غلطدر) قوش یتشدیروب تربیه ایدن وصاتان آدم ، قوشجی .

قوشاتمق [ت ، مص] اطرافنی آلمق ، صارمق ، احاطه ایتمك § كیدیرمك ، سوصلاندیرمك ، الباس ایتمك .

قوشانمق == اطرافی آلنمق ، احاطه ایدلمك || كیمك ، تلبس ایتمك || قلیجك قایشنی بلنه باغلامق .

كیینوب قوشانمق == سوسلنمك || حاضرلانمق .

قوشاق [ت ، س] بلی صیقی طوتمق ایچون صاریلان طار واوزون قماش ، فانیله ، شال ، كمر وصائره .

§ (بحریه) یلكنلری تحكم ایچون دردنجی قات جاداتك برطرفندن دیكر طرفنه دیكیلن بز پارچه‌سی .

قوشلق [ت ، س] قوشلره یم ویریلن وقت ، صباح ایله اوكله آره‌سی ، ضحی .

قوشلق نمازی == صباح نمازی ایله اوكله نمازی آره‌سنده ، قوشاق وقتنده فی سبیل الله قلنان نماز .

قوشمق [ت ، مص] ضم واضافه ایتمك ، ترفیق ایلمك § حیوانی آرابه ویا صبانه ربط ایلمك § آرابه‌یی حاضرلامق .

قوشمق [ت ، مص] عجله ایله ، پك سرعتله یورومك ، خطوه‌لری هم صیق هم اوزونجه آته‌رق كیتمك .

قوشدیرمق == عجله ویك سرعتله یورو‌تمك ، ایودیرمق .

قوششمق == برلكده ، برابرجه قوشمق .

قوشقولانمق [ت ، مص] ایشكیل ایتمك ، شبهه لنمك § تلاشه دوشمك § اوركمك ، توحش ایتمك .

قوشو [ت ، س] سرعتله یورویش ، قوشش § یاریش .

قوشو آتی == یاریش آتی .

آت قوشوسی == آتلری یاریشدیرمق .

قوشو یولی == یاریش محلی .

قوشوم [ت ، ص] آرابه‌یه قوشیلان حیوانك طاقمی ، رخت .

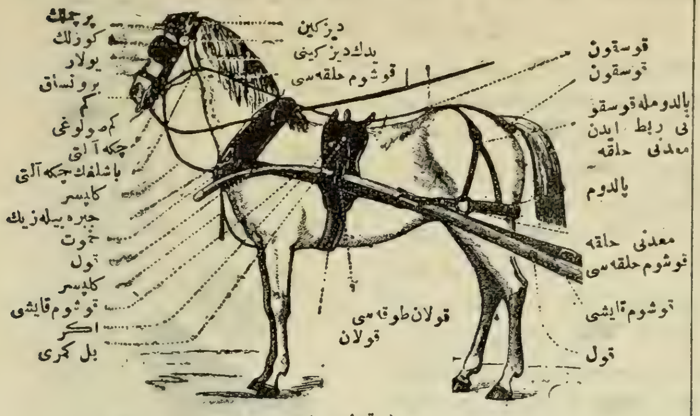

(قوشوم)

قوصمق [ت ، مص] معده‌ده‌كی مواد مأكوله‌یی آغزدن عكس عمل صورتیله چیقارمق ، قی ایتمك ، غثیان ایلمك ، استفراغ .

قان قوصمق == چوق زحمت ومشقت چكمك || آغزدن كثرتلی مقدارده قان كلمك .

قوصدیرمق == قی وغثیان ، استفراغ ایتدیرمك .

قان قوصدیرمق == چوق زحمت ومشقته كرفتار ایتمك ، ارزمك .

قوصدیریجی == قوصدیران ، مقیئ ، استفراغی موجب اولان علاج .

قوصموق == قوصیلان شی ، مواد مستفرغه .

قوصره [ج ، س] (بحریه) اسقونه‌دن كوچوك ویدی یوكلی اولوب یلكن ایله تحریك ایدیلن واكثریا ذوق ، تنزه ایچون استعمال اولنان سفینه ـ كه : طولنه نسبتله عرضی زیاده جه‌در .

قوطره [ت ، ظر] اغنامك اركككنی دیشیسنی ، یاورو‌صنی بالتفریق آیری آیری بولندیردقلری اطرافی چیتله آیرلمش مانده بلوكی ، كوچوك مانده .

قوطی [ت ، س] ایچنه توز ویا پارچه حالنده بعض شیلر وضع ایتمك ایچون مقوادن ، تخته‌دن ویا تنكه‌ودمیردن یاپیلان كوچوك چكمجه ، صندوقچه ، محفظه : انفیه قوطیسی ، سیغاره قوطیسی ، قهوه قوطیسی ، شكر قوطیسی ، كبریت قوطیسی ، كومك قوطیسی ، مكتوب قوطیسی § كیله‌نك سكزده برینه معادل اولچو .

مكتوب قوطیسی == پوسته خانه‌لرده بولنان وبعضاً بیوك شهرلرده كوشه باشلرینه تعلیق ایدیلان دمیر قوطی ـ كه : اوزون یوللی مكتوبلر بونك درونته آتیلور .

قبالی قوطی == كندیسنده بر چوق معلومات وتفصیلات اولان آدمدن كنایه .

قوطی كبی == غایتله محفوظ اولان محلدن كنایه .

قوطینك قپاغنی آچدیرمق == برینی سویلمیه‌جكی سوزلری سویلمكه مجبور ایتمك .

قوغالامق [ت ، س] قاچانك آرقه‌سندن قوشمق ، تعقیب ایتمك ، آرقه‌سندن قوشوب طوتمغه چابالامق § بكلمك ، ترصد ایتمك : فرصت قوغالایور .

قوغالانمق == باشقه‌سی طرفندن آرقه‌سندن قوشلمق ، تعقیب اولنمق .

قوغمق [ت ، مص] دفع وطرد ایتمك ، سورمك ، طیشاری ایتمك § برینی جزاءً بولندیغی محلدن چیقارمق .

قوغلمق == دفع وطرد ایدلمك ، سورلمك ، طیشاری ایدلمك || بولندیغی محلدن جزاءً چیقارلمق .

قوغمه == طرد ، دفع .

قوغو [ت ، س] طیور دوریه‌دن آناطولی وسائر محللرده بولنور بر قوش .

قوغو قوشی == طیور ذات الارجل الكفیه‌دن قازه مشابه برقوشدر . اكثریا صوكنارلرنده كزر وچایلرده یوزر .

(قوغو قوشی)

کوچك قوغو قوشی == امریقای غربی یه مخصوص بر نوع قوش .

(کوچك قوغو قوشی)

قُوغُوش ـ قُغُوش [ت ، ظر] قشلهلرده افرادك وایلی مکتبلرده شاکردانك مجتمعاً یاتدقلری اوزون اوطه § بر دائرهنك اوشاقلره مخصوص اوطهسی § مکتب درسخانهسی ، صنف .

قُوغُوق [ت ، صه] ایچی بوش ، اویوق ، قوف ، اجوف § بر شیئك اویوق محلی : دیش قوغوغی ، دیوار قوغوغی ، آغاج قوغوغی .

قُوغَه [ت ، ـ] قویو دن صو چیقارمغه مخصوص تنکه ویا چینقو ویاخود تحته ومشیندن معمول قاب ـ که : اکثریا مخروط ناقص شکلنده اولور . دلو ، آیدان ، آبریز .

قُوغْجی [ت ، صه] نمّام ، غماز ، منافق .

قوغیجیلق == قوغیجینك صفتی .

قُوفْ [ت ، صه] ایچی بوش ، قوغوق ، اجوف § جاهل ، احمق § فائدهسز ، اساسسز .

قُوفَه [ت ، ـ] دجله وفرات نهرلرنده استعمال ایدیلور و شکلی تپهسی مسطح اولمق اوزره بر رضا کسلمش طوماتسی آکدیرر بر نوع یوارلاق قایق ـ که ، خرما داللرندن یاپیلهرق اوزرینه قالینجه زفت صوریلور .

قُوقْ [ج ، ـ] (کیمیا) (هوی) تصعیر ایدیلان وتقالی برعملده تسکلیس ایدیلن معدن کمورینك موادباقیهسی ، غاز خانهلرده یاقیلوب یاغی چیقارلدقدن صکره محروقاتده قوللانیلان معدن کموری ـ که : حرارتی زیادهجهدر : قوق کموری ، قوق صوباسی .

قُوقَا [ت ، ـ] نارجیل دنیلان وهندستان جویزی حاصل ایدن آغاجك کوکی ـ که : کندینه مخصوص بر رایحهسی اولوب تسبیح وسائره اعمالنه یارار : قوقا تسبیح . قوقا ظرف § منتظمجه صارلمش مقرمسز ایپلك یوماغی : قوقه تیره .

قُوقَارْجَه [ت ، ـ] ذات الثدیایانك قاضمیه فرقهسندن آفریقای جنوبی یه مخصوص بر حیوان .

قُوقْلامَقْ [ت ، مص] قوقوینی آلمق ، حس ایتمك ایچون نفسی بروندن ایچری چکمك ، استشمام ایتمك .

(قوغه)

۱ ـ صاج قوغه ؛ ۲ ـ تحته قوغه ؛ ۳ ـ قویی قوغهسی ؛ ٤ ـ زفت قوغهسی (صاجدن) ؛ ٥ ـ ایچ یاغی قوغهسی ؛ ٦ ـ بالق قوغهسی ؛ ٧ ـ صاغمغه مخصوص قوغه ؛ ٨ ـ دوش قوغهسی ؛ ٩ ـ صحی قوغه ؛ ١٠ ـ بز قوغه ؛ ١١ ـ کمور قوغهسی (قوق) ؛ ١٢ ـ کمور قوغهسی (معدن) .

(قوقارجه)

(آمریقای جنوبی یه مخصوص قوقارجه)

قوقلاشمق == بربرینی قوقلامق .

قُوقْلَه [ج ، ـ] قیز چوجقلرینك اویناداقلری بیبك § حاضر البسهجی دکانلرنده جامکانلر ایچنده تشهیر ایچون البسهیی کیدیردکاری انسان شکلنده معمول تحته § صوتهیلرك اویناتدقلری تحفه بیکار § زیاده اوفاق تفك آدم § صوصهلی ، شیق § برینك تحت نفوذنده بولنوب آنك امریله حرکت ایدن آدم .

کیرلی قوقله == پیس قادین .

قُوقْمَقْ [ت ، مص] ـ ابی ویاخنا ـ قوقو ، رایحه نشر ایتمك § تعفن ایتمك ، اثنا قوقولی اولمق § بر شیئك وقوعی اولدن حس اولنمق .

قوقوتمق == تعفن ایتمك § قوقمسنی موجب اولمق .

قوقمش == اثنا قوقو پیدا ایتمش ، متعفن .

قُوقُو [ت ، ـ] قوهٔ شامهنك حس ایتدیکی شیٔ ، رایحه ، بوی § عطر ، عطریات ، لوازطه وامثالی شیلر .

(قوقله)

قوقو آلمق == احتشام ایتمك ‖ حس ایتمك .

قوقوسی چیقمق == پروزی ، ماهیت شخصیه‌سی میدانه چیقمق .

قوقولی == ایی ویا فنا قوقوسی اولان ‖ کوزل قوقوسی اولان ، معطر .

قوقوروز [ت ، ص] مصر بغدایی .

قوقوروز اکمکی == مصر بغدایینك اونندن یاپیلان اکمك .

قوقوروزچورباسی == مصر بغدایینك دانه‌لرندن یاپیلان چوربا .

قوقوروزلنمق == دیکلنمك ، خروسلانمق

قوقوز [ت ، ص] زوکورد ، مفلس ، پاره‌سز ، عاجز .

قوقوزلامق == زوکورتله‌مك ، پاره‌سز قالمق .

قوقوزلق == زوکورتلك ، پاره‌سزلق ، ضرورت .

قوقولته [ت ، س] موقودن ، یاغموردن باشی محافظه ایچون بالطویه ، یاغمورلغه ، مشمعه اکرتی اوله‌رق ربط ایدیلن ویا بوناره دیکیلی اولان باشلق .

قوقولته‌لی == قوقولته‌سی اولان .

قوقوماو [ت ، س] بایقوش جنسی .

قوقونا [ت ، س] وقتیله روم مادامه‌لرینه ویریلن عنوان تعظیم .

قول [ت ، س] اسیر ، کوله ، جاریه ، خدمت ایچون پاره ایله صاتون آلنمش آدم .

قول جنسی == کوله وجاریه جنسندن متولد آدم ، اسیر § مخلوق ابله ، عبد .

قول اوغلی == ازمنهٔ قدیمه‌ده کوله‌لردن تشکیل ایدیلن برصنف عسکر .

قول [ت ، س] انسانك اوموزباشندن پارمقلرینك اوجنه قدر اولان عضوی : صاغ قول ، صول قول § البسه‌نك قولی ایچنه آلان قسمی § آغاج دالی : شو آغاج المرالقه قول آتمش § شعبه ، بلوك ، قسم ، طرف : فرات نهری هندیه پیشکاهنده ایکی قوله آیریلیر . فلان طاغ فلان یرده ایکی قول تشکیل ایدر § دنغین اوچ قوله آیرلدی § کیجه‌لری دوریه کزن قره‌غول § برادونك منقسم اولدیغی قسملرك هربری ، جناحلری : صاغ قول قوماندانی ، صول قول ارکان حربیه‌سی § قاپویی صیقی قپامق ایچون قوللانیلان دیرسك § صاپ وصاپ مقامنده اولان شی : ترازی قولی ، ماکنه قولی § (بحریه) بر خلاطك قلینغی تشکیل ایدن ایپلردن هربری .

قول آتمق قول اوزاتمق	==	آشمب وتنوع ایتمك ، داللانوب بوداقلانمق .

قول اغاسی == ییکباشیدن کوچك ، یوز باشیدن بیوك ضابط .

قول اردو == برادونك منقسم اولدیغی ایکی ویا اوچ قسم عظیمدن هربری .

قول باغلامق == سربستجه حرکتده مانع اولمق .

قول صارغیسی == علی العموم بز شریدلرله اعمال اولنوب طبابتده قیریق وچیقیقلرده قوله صارلمقله دوران دمی تنقیص ایدر .

صنعی قول وباجاق == (طب) ضایع اولان قول وبجاق مقامنده استعمال اولنمق اوزره بالخاصه اختراع واعمال اولنان عینی قول وبجاغه مشابه آلات .

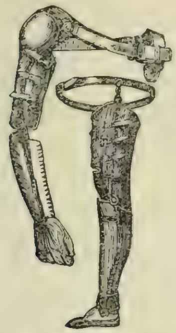

(صنعی قول و باجاق)

قوللق == فرنك کوملکنك ویا منتانك قوللرینه طاقیلان قوله‌لی ودوکمه کچیرلمش متفرعات لباسدن بری .

قره‌قول == محافظهٔ آسایش ایچون کیجه‌لری طولاشان عسکر ویاژاندارمه طاقمی ‖ بو مقصدله دوریه کزن ویا نوبت بکلیان عسکر ویا ژاندارمه افرادینك اقامتنه مخصوص اوله‌رق مواقع مختلفه‌ده یاپیلان بنا ، کوچك قشله .

قول قناد قیرلمق == مفتور وعاجز اولوب برشی یاپه‌مامق .

قول نظامی == (عسکری) صف اعتباریله اولمیوب اوکدن کری‌یه دوغری ، درینلکنه ممتد عسکر ترتیبی .

هجوم قولی == هجوم اجراسی ایچون افراز وترتیب ایدیلن عسکر .

قولاج [ت ، ص] انسانك افقی اوله‌رق آچیق اولان ایکی قولندن برینك اوجندن دیکرینك اوجنه قدر اولان مسافه اوزونلوغی ــ که : ایکی معمار آرشونی اعتبار اولنور .

(قولاق)

١ - اون آلتنجی عصرده ؛ ٢ - اون سکزنجی عصرده ؛
٣ - حال حاضری ؛ ٤ - اکرتی .

قولاج قولاج == بول بول ، قراح قراح ، فرسخ فرسخ .

قولاجلامق == قولاجله اولچمك || سرعتله یورومك .

قولاچان [ت ، س] چاپول ، سرقت نیتیله کزوب طولاشمه .

قولاچان ایتمك == اوزقدن اوزاغه تفتیش واستقصا ایلمك .

قولاغوز [ت ، س] یول کوسترن ، دلیل ، رهبر ، رهنما § بعض تهلکه‌لی لیمانلره کمی‌لی صوقمق ایچون یولی بیلن واو اثناده قپودانلق وظیفه‌سنی ایفا ایدن آدم : طرابلس غرب لیماننده قلاغوزسز کیرلمز § مراغوزلرك قولاندقلری برنوع بورغو § جراحلرك برنوع اولوقلی میلی § سوزینك ، قطارك اوکندن کیدن حیوان .

قولاغزلق ، قلاغوزلق == دهبرلك دلالت § میانجیلق .

قولاق [ت ، س] (طب) انسانلر ایله حیوانات سائره‌نك باشلرینك ایکی یانلرنده اولوب ایشتمکه خدمت ایدن مع تفرعات ایکی عضو : جمع سمع ، اذن ، کوش .

§ ایشتمه ، سمع § بر شیئك اوجندن مربوط پارچه‌سی .

§ (زراعت) پچاغك ویا صبان دمیرینك کسدیکی طوپراغی دویرمکه مخصوص قسمی

§ امضا واعاده اولنمق اوزره مکتوبلره پوسته‌خانه‌دن ربط ایدیلن علم وخبر

§ کاغدك ، صحیفه‌نك بوکولمش ، قیرلمش اوجی .

قولاق آصمق == دقتله دیکلمك ، اهمیت ویرمك .

(قولاق)

اذن (اوج ناحیه‌نك مقطعی)

اذن خارجی:
- ب — صیوان
- اث — مجرای سمعی ظاهر
- ت — غشای طبل (قولاق زاری)

اذن متوسط:
- ثت — مندوفهٔ طبل
- ١، ٢، ٣ — سلسلهٔ عظمیه
- تر — نفیر اوستاکی
- فا — روزنهٔ بیضیه
- فر — روزنهٔ مدوره

اذن داخلی:
- وا — دهلیز عظمی
- تم — قنوات نصف دائره‌ویهٔ غشائیه
- لم — حلزون غشائی

آغر قولاق == قولای ایشتمز ، صاغرجه .

الی قولاغنده == ظهوری ، وقوعی قوهٔ قریبه‌یه کلمش اولان ، حاضر ، متقرب الظهور .

کوز قولاق اولمق == متیقظ ومقید اولمق ، دقتلی طاورانمق .

قولاق بوکمك == تنبیه واخطار قصدیله خفیفجه قولاغی بوکمك || اخطار ایتمك ، عقله ، خاطره کتیرمك .

قولاق توزی == اذن خارجینك آرقه جهتی ، شریان سباتینك کچدیکی محل .

دوده قولاق == بیوك برشیئه نسبةً جزئی ، اهمیتسز اولان .

شیطان قولاغنه قورشون == شیطان ایشتمسون || نظر دکمسون .

قولاق طوتمق == دیکلمك ، دقت ایتمك .

قولاق طاشی == حصات اذنیه ، بالقلرك اذن داخلیسندن افراز اولنان برمایع .

قولاق طولدیرمق == کراراً اخطار واسماع ایتمك .

قولاق طولغونلغی == آغزدن ایشتمکله استحصال ایدیلن معلومات سطحیه .

جان قولاغی == کمال دقت : سوزیکزی جان قولاغیله دیکلدم .

قولاق چینلامق == چین دیه طوردوغی قولاقده ایشیدیلن سس .

قولاغی چینلاسون == غائب برکیمسه‌دن بحث ایدرکن انك حقنده استعمال ایدیلور . [که : کویا برآدمك غیاباً لهنده بر محلده سوز سویلنور ایکن او آدمك قولاغی چینلامش اعتقادینه مستنددر .]

قولاغی دلیك == خبر ، وقوف ، موثوق حوادث آلان .

(قوقله)

قوقو آلمق == استشمام ایتمك || حس ایتمك .

قوقوسی چیقمق == پروزی ، ماهیت شخصیه‌سی میدانه چیقمق .

قوقولی == ایی ویا فنا قوقوسی اولان || کوزل قوقوسی اولان ، معطر .

قُوقُورُوزْ [ت ، مـ] مصر بغدایی .

قوقوروز اکمکی == مصر بغداینك اونندن یاپیلان اکمك .

قوقوروزچورباسی == مصر بغداینك دانه‌لرندن یاپیلان چوربا .

قوقوروزلنمق == دیکلنمك، خروسلانمق

قُوقُوزْ [ت ، مـ] زوکورد ، مفلس ، پاره‌سز ، عاجز .

قوقوزلامق == زوکورتلنمك، پاره‌سز قالمق .

قوقوزلق == زوکورتلك، پاره‌سزلق، ضرورت .

قُوقُولَتَه [ت ، ـ] موقودن ، یاغمودن باشی محافظه ایچون یالطویه، یاغمورلغه، مشمعه اکزی اوله‌رق ربط ایدیلن ویا بوزاره دیکیلی اولان باشلق .

قوقوله‌لی == قوقولته‌سی اولان .

قُوقُوماوْ [ت ، ـ] باقوش جنسی .

قُوقُونا [ت ، ـ] وقتیله روم مادامه‌لرینه ویریلن عنوان تعظیم .

قُولْ [ت ، ـ] اسیر ، کوله ، جاریه ، خدمت ایچون پاره ایله صاتون آلنمش آدم .

قول جنسی == کوله وجاریه جنسندن متولد آدم ، اسیر § مخلوق ابله ، عبد .

قول اوغلی == ازمنهٔ قدیمه‌ده کوله‌لردن تشکیل ایدیلن برصنف عسکر .

قُولْ [ت ، ـ] انسانك اوموزباشندن پارمقلرینك اوجنه قدر اولان عضوی : صاغ قول ، صول قول § البسه‌نك قولی ایچنه آلان قسمی § آغاج دالی : شو آغاج اطرافه قول آتمش § شعبه ، بلوك ، قسم ، طرف : فرات نهری هندیه پیشکاهنده، ایکی قوله آیریلیر . فلان طاغ فلان یرده ایکی قول تشکیل ایدر § یانغین اوچ قوله آیرلدی § کیجه‌لری دوریه کزن قره‌غول § براردونك منقسم اولدیغی قسملرك هربری ، جناحلری : صاغ قول قوماندانی ، صول قول ارکان حربیه‌سی § قاپویی صیقی قپامق ایچون قوللانیلان دیرسك § صاب وصاپ مقامنده اولان شی : ترازی قولی ، ماکنه قولی § (بحریه) بر خلاطك قلیننی تشکیل ایدن ایپلردن هربری .

قول آتمق }
قول اوزاتمق } == تشعب وتنوع ایتمك ، داللانوب بوداقلانمق .

قول اغاسی == ییکباشیدن کوچك ، یوز باشیدن بیوك ضابط .

قول اردو == براردونك منقسم اولدیغی ایکی ویا اوچ قسم عظیمدن هربری .

قول باغلامق == سربستجه حرکتنه مانع اولمق .

قول صارغیسی == علی العموم بز شریدلرله اعمال اولنوب طبابتده قیریق وچیقیقلرده قوله صارلمقله دوران دمی تنقیص ایدر .

صنعی قول وباجاق == (طب) ضایع اولان قول وبجاق مقامنده استعمال اولنمق اوزره بالخاصه اختراع واعمال اولنان عینی قول وبجاغه مشابه آلات .

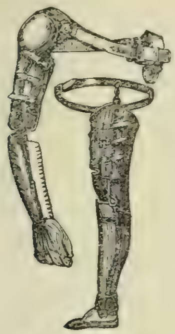

(صنعی قول و باجاق)

قوللق == فرنك كوملكنك ویا منتانك قوللرینه طاقیلان قوله‌لی ودوکمه کچیرلمش متفرعات لباسدن بری .

قره‌قول == محافظهٔ آسایش ایچون کیجه‌لری طولاشان عسکر ویاژاندارمه طاقمی || بو مقصدله دوریه کزن ویا نوبت بکلیان عسکر ویا ژاندارمه افرادینك اقامتنه مخصوص اوله‌رق مواقع مختلفه‌ده یاپیلان بنا ، کوچك قشله .

قول قناد قیرلمق == مفتور وعاجز اولوب برشی یاپه‌مامق .

قول نظامی == (عسکری) صف اعتباریله اولمیوب اوکدن کری‌یه دوغری ، درینلکنه ممتد عسکر ترتیبی .

هجوم قولی == هجوم اجراسی ایچون افراز وترتیب ایدیلن عسکر .

قُولاجْ [ت ، مـ] انسانك افقی اوله‌رق آچیق اولان ایکی قولندن برینك اوجندن دیکرینك اوجنه قدر اولان مسافه اولچوسی ـ که : ایکی معمار آرشونی اعتبار اولنور .

(قولاق)

١ ـ اون آلتنجی عصرده ؛ ٢ ـ اون سکزنجی عصرده ؛
٣ ـ حال حاضری ؛ ٤ ـ اکرتی .

قولاج قولاج = بول بول ، قراح قراح ، فرسخ فرسخ .

قولاجلامق = قولاجله اولچمك || سرعتله یورومك .

قولاچان [ت ، س] چاپول ، سرقت نیتیله کزوب طولاشمه .

قولاچان ایتمك = اوزقدن اوزاغه تفتیش واستقصا ایلمك .

قولاغوز [ت ، س] یول کوسترن ، دلیل ، رهبر ، رهنما § بعض تهلکه‌لی لیمانلره کمی‌لری صوقمق ایچون یولی بیلن واو اثناده قپودانلق وظیفه‌سنی ایفا ایدن آدم : طرابلس غرب لیماننده قلاغوزسز کیرلماز § مراغوزلرك قوللاندقلری بر نوع بوغو § جراحلرك برنوع اولوقلی میلی § سوزینك قطارك اوکندن کیدن حیوان .

قولاغزلق ، قلاغوزلق = رهبرلك دلالت § میانجیلق .

قولاق [ت ، س] (طب) انسانلر ایله حیوانات سائره‌نك باشلرینك ایکی یانلرنده اولوب ایشتمکه خدمت ایدن مع تفرعات ایکی عضو : جزء سمع ، اذن ، کوش .
§ ایشتمه ، سمع § بر شیئك اوجندن مربوط پارچه‌سی .
§ (زراعت) بچاغك ویا صپان دمیرینك کسدیکی طوپراغی دویرمکه مخصوص قسمی
§ امضا واعاده اولنمق اوزره مکتوبلره پوسته‌خانه‌دن ربط ایدیلن علم وخبر
§ کاغدك ، صحیفه‌نك بوکولمش ، قیرلمش اوجی .

قولاق آصمق = دقتله دیکلمك ، اهمیت ویرمك .

(قولاق)

اذن (اوچ ناحیه‌لك مقطعی)

اذن خارجی	ب — صیوان اث — مجرای سمعی ظاهر ت — غشای طبل (قولاق زاری)
اذن متوسط	ثت — مغدوفهٔ طبل ١،٢،٣ — سلسلهٔ عظمیه تر — نفیر اوستاکی فا — روزنهٔ بیضیه فر — روزنهٔ مدوره
اذن داخلی	وا — دهلیز عظمی تم — قنوات نصف دائره‌ویهٔ غشائیه لم — حلزون غشائی

آغر قولاق = قولای ایشتمز ، صاغرجه .

الی قولاغنده = ظهوری ، وقوعی توقع قریبه‌سیه کلمش اولان ، حاضر ، متقرب الظهور .

کوز قولاق اولمق = متیقظ ومقید اولمق ، دقتلی طاورانمق .

قولاق بوکمك = تنبیه واخطار قصدیله خفیفجه قولاغی بوکمك || اخطار ایتمك ، عقله ، خاطره کتیرمك .

قولاق توزی = اذن خارجینك آرقه جهتی ، شریان سباتینك کچدیکی محل .

جان قولاغی = کمال دقت : سوزیکزی جان قولاغیله دیکلدم .

قولاق چینلامق = چین دیه طورورکن قولاقده ایشیدیلن سس .

قولاغی چینلاسون = غائب بر کیمسه‌دن بحث ایدرکن انك حقنده استعمال ایدیلور . [که : کویا بر آدمك غیاباً لهنده بر محلده سوزسویلنور ایکن او آدمك قولاغی چینلامش اعتقادینه مستنددر .]

قولاغی دلیك = خبر ، وقوف ، موثوق حوادث آلان .

دوه‌ده قولاق = بیوك برشیئه نسبةً جزئی ، اهمیتسز اولان .

شیطان قولاغنه قورشون = شیطان ایشتمسون || نظر دکمسون .

قولاق طوتمق = دیکلمك ، دقت ایتمك .

قولاق طاشی = حصات اذنیه ، بالقلرك اذن داخلیسندن افراز اولنان برمایع .

قولاق طولدیرمق = کراراً اخطار واسماع ایتمك .

قولاق طولغونلغی = آغزدن ایشتمکله استحصال ایدیلن معلومات سطحیه .

قولاغه قاچان = چتال قويروقلى ، چوق آياقلى ، سرعتله يورور حشره ، بربوجك .

قولاق قبارتمق = ونك ويرمكسزين ، حس ايتديرمكسزين دقتله ديكله‌مك .

قبا قولاق = بر نوع خسته‌لق .

قولاغه قومق = اخطار وتوصيه ايتمك .

كله قولاق = هيئت ، چاليم ، بيچيم .

قولاقده كوپه اولمق = هيچ اونودلمامق اوزره برسوز ، برنصيحت خاطرده طوتلمق .

قولاغه كيرمك = ديكله‌مك ، سويلنيلان سوزى طوتمق .

برقولاقدن كيروب ديكرندن چيقمق = ديكله‌مامك ، سوزه اهميت ويرمامك ، متنصح اولمامق .

قولاق كيريشده اولمق = دائما متيقظ اولمق .

قولاق مسافرى اولمق = حس ايتديرمكسزين سويلنيلان سوزى ايشتمك ، ديكله‌مك .

قولاق ويرمك = ايشتمك ، ديكله‌مك ، احالهٔ سمع ايتمك .

يرك قولاغى وار = هيچ بر شيئك وراى كتم وخفاده قالميه‌جغنى اشراب ايدر برتعبيردر .

قولاق يومشاغى = قولاق ممه‌سى .

قولان [ت ، س] حيوانك قارنى آلتندن كچيريلوب اكر ويا سمرى ايكى طرفدن بربرينه ربط وتثبيت ايدن قايش ويا اورمه باغ § صالنجاق ايپى .

قولان اورمق = صالنجاقده ايكى كشى آياق اوستنده قارشيلقلى صالLانمق .

قولان يرى = آتك بلنك اورته‌سى .

قولاى [ت ، ص] (كوچ) مقابلى . زحمتسز ، زور وكوچ اولميان ، سهل .

قولاى كله = ايش باشنده بولنانلره تحيه ودعا تعبيريدر .

قولايجه = سهولتله .

قولايلاتمق
قولايلاشديرمق } = سهل و آسان ايتمك ، مشكلاتنى رفع و ازاله ايلمك ، اكمالنه ياقلاشمق .

قولايلاشمق
قولايلانمق } = سهل وآسان اولمق ، ختامه ياقلاشمق .

قولايلانديرمق = تسهيل ايتمك ، مشكلاتنى رفع ايلمك .

قولايلانمق = كسب سهولت ايلمك ، آسان اولمق .

قولايلق = سهولت ، آسانى ، يسر || چاره ، تدبير ، واسطه .

قولب [ت ، س] على العموم قابلرك ، آلات وادواتك طوتيله‌جق يرى ، حلقه‌سى ، عروه § وسيله ، بهانه ، سبب : هرشيئه برقولب بولورسك ، هرشيئه برقولب طاقار .

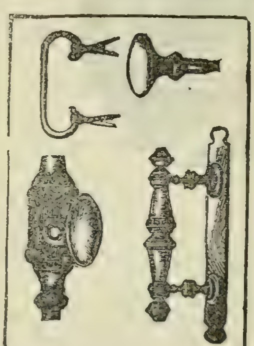

(قولب)

قولب طاقمق = بهانه ، وسيله درميان ايتمك || عذرلنديرمك .

يومورطه‌يه قولب طاقمق = هر شيئه بيهوده بربهانه آرامق .

قولبسز = قولبى اولميان .

قولبلى = قولبى اولان .

قولبه [ت ، ص] { فارسى (كلبه) دن محرفدر . } بكجى ، باغچوان ، چوبان ، قورجى كبيلرك بارينمه‌سنه مخصوص چالى چرپيدن ياپيلمش كچوك محل ، اوفاق كويلى اوى .

قولتوق [ت ، س] بوكرك قولك ايچ طرفيله تشكيل ايلديكى زاويه ، ابط ، بغل § كنار ، كوشه ، قويتى ير § زقاق كوشه‌لرنده كچوك دكان § اسكيجى دكانى § ايكى ياندن طيانه‌جق يرلرى اولان بيوك صندالية § مقدمهٔ رسم زفاف .

(قولتوق)

(قولتوق دكنكى)

قولتوق دكنكى = طوپاللرك ، مفلوجلرك قولتوقلرينه طيايه‌رق كزدكلرى اوزونجه دكنك .

قولتوق خلاطى = (بحريه) كمينك باش ويا قيچندن ويريلن پالامار .

قولتوق زاويه‌سى = (استحكام) كوشه طابيه .

قولتوغه كيرمك = زفاف كونى كوكى كلينك قولنى كندى قولنه كچيره‌رك بيت الزفافه كوتورمك .

قولتوق قبارتمق = تفاخر ايتمك .

قولتوق ويرمك
قولتوقلامق } = مداهنه ايتمك ، حقلى سوزلرله برينك تفاخرينى موجب اولمق .

قولتوقجى = اسكى شيلر آلوب صاتان آدم .

قولجى [ت ، س] بكجى ، غارديان خدمتجى كهياسى .

قولجاق [ت ، س] قوللرك كيردن محافظه‌سى ايچون آشجى وايشجيلرك بيلكدن ديرسكه قدر قوله كچيريلور بر نوع اوزون قولاق . § بيلكه طاقيلان يوكدن اورمه بر نوع الديون .

قولرا [ج ، س] (طب) غايت خطرناك ، سريع السير ، موجع بر علت حاده اولوب ظاهرى اعراضى استفراغات متعدده ايله صيق صيق مادهٔ صفرائيه‌نك مندفع اولمسيدر ،

قولرين [ج ، س] (طب) دائرهٔ مضراتى محدود اولان معروف سارى خسته‌لق .

قولزه [ت ، س] فصيلهٔ صليبيه‌دن بذوراتندن تنويراتده قوللانيلان ياغ استحصال اولنور بر نوع يابانى لحنه .

قُولْلامَق [ت ، مصـ] ايشده بولنديرمق ، ايشلتمك ، استعمال ايتمك § خدمت ومأموريتده بولنديرمق § اسكيتمك : قوللانلمش شى § اعتياد ايتمك : عشرت قوللانيور ، توتون قوللانمز § اداره واستهلاك ايتمك : سرمايه‌سنى ايى قوللاندى ، آرابه قوللانمغى بيلمز .

خور قوللانمق == فنا استعمال ايتمك .

قوللانش == استعمال ، استخدام .

قوللانيشلى == الويرلى ، اويغون ، صالح ، استعماله كاير ، استعمالى صهيل .

قوللانديرمق == استعمال ايتديرمك ، استخدام ايتديرمك .

قوللانلمق == استعمال ، استخدام ايدلمك .

قُولَنْج [ت ، ـ] روماتيزمانك نام قديمى .

قولنج قيرمق == بوينى ، بلى بر طرفه بوكه‌رك كوتوردتمك .

قُولُوجَقَه [ت ، صـ] يمورطه‌يه ياتمش ويا هنوز ياوروى چيقارمش طاووق ويا قوش وبو حيوانلرك جوجيو ويا ياورو چيقارمق اوزره يمورطه‌يه ياتدقلرى محل || پك تنبل آدم .

(قولوجقه)

١ ـ طاووق ؛ ٢ ـ قناويه

صنعى قولوجقه == صنعى حرارت ايله جوجيو چيقارمق اصولنه مستند اولان ماكنه وسائره .

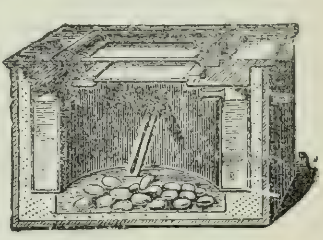

(صنعى قولوجقه)

قُولُودِيُوم [ج ، ـ] {Collodium} ابابتده ، فطوغرافجيلقده مستعمل بر مايع ـ كه : سوريلان شيئك اوزرنده درى كبى اينجه بر طبقه تشكيل ايدر .

قُولُورِدْيَه [ج ، ـ] اسقومرينك كوچوكى

قُولُونْبُور [ج ، ـ] (بحريه) انا ديركك قاپله پاينسدن دمنه‌مورسنه قدر اولان قسمى § اسكى سفائنه مخصوص بر جنس طوپ ـ كه : باش وقيچ لومبارلرينه قونيلور ايدى .

قُولُونْ [ت ، صـ] پك كوچك اشك ياوروسى ، صيپانك كوچوكى .

قولونلامق == (اشك وسائره) ياورولامق .

قُولَه [ت ، صـ] قرمزى ايله بوز رنك آره‌سنده بر لون مخصوص : قوله آت .

قُولَه [ج ، ـ] { Colla } كاغد وسائره‌يه سوره‌رك ياپشديرمق ويا فرنك كوملكلرينك ياقا ، قول ، كوكس كبى بعض اقسامى ولوازم بيتيه ونسويه‌دن بعضلرينى ايچنده اصلادوب اوتوليه‌رك ديك وپارلاق برحالده بولنديرمق ايچون مستعمل بر ماده ـ كه : قيناتلمش نشاسته‌دن عبارتدر .

قوله‌لامق } قوله يامق } == كوملك ، دانتلا وسائر بزدن معمول شيلرى قوله محلولنه باتيروب اوتوله‌مك .

قوله‌لى == قوله محلولنه باتيرلمش شى || قوله ايله ياپشديرلمش .

قُولْيُوز [ج ، ـ] اسقومرويه مشابه وفقط آندن دها بيوك بر جنس بالق .

قُوم [ت ، ـ] (معمارى) قيالرك كرك مصادمهٔ مياه ايله ، كرك تأثيرات سائرهٔ طبيعيه ايله پارچه‌لنمسندن متحصل پك اوفاق وسرت دانه‌لر § ريك § آرمود وسائر بعض ميوه‌لرك ديشلره طوقونان سرت دانه‌جكلرى § بعض منسوجاتده پك اوفاق وصيق بنكلر § مثانه وبوبرك وقره جكرده حاصل اولان حصات ، اوفاق طاشلر § كثرت وازدحامدن كنايه .

قوملق } قومسال } == قومله مستور بر ، قومى چوق اولان محل .

قومده اوينامق == محروم اولاق ، مأيوس اولمق .

قوم ساعتى == [ساعت]

قوم كبى == غايت چوق .

قوملى == قومى حاوى اولان || قوم كبى دانه‌لرى اولان || پك اوفاق وصيق بنكلى .

قوم آريسى == غشائى الجناح حشراتدن ، اسمر رنكلى بر نوع آرى .

(قوم آريسى)

قوم بوجكى == مستقيم الجناح فرقه‌سندن طفار فصيله‌سندن زله قبيله‌سنه منسوب اوروپايه مخصوص اوچ پارماقلى بر نوع حشره .

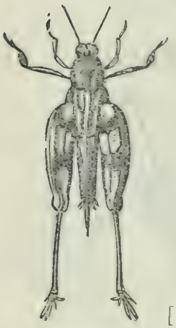

(قوم بوجكى)

(بش دفعه بيودلمش)

قُومار [ت ، ت] [قمار]

قُوماندا [ج ، ـ] عسكره ويريلن امر § امر ، حكم § آمريت .

قوماندا مشعرى == بالعموم بخارله متحرك سفائنده قپودانك ايلرى ، كرى ، آغير ، طور كبى قوماندالرينى ماكنه باشنده بولنان ماكنيسته ايصاله واسطه اولان آلت .

قُوماندارْيَه [ج ، صـ] بر نوع مقبول شراب .

قُوماندانْ [ج ، صـ] {Commanant} بر قطعهٔ عسكريه‌نك آمرى ، ضابطى ، قائد ، قائد الجيش .

قوماندانلق == بر عسكرى قطعه‌سنك سوق واداره‌سنه مأمور اولان بيوك رتبه‌لى ضابطك حال وصفت ووظيفه‌سى ، آمرلك .

قُومانْيَه [ج ، ـ] (بحريه) كمى ذخيره‌سى ، ارزاق § كميده ارزاق وضعنه مخصوص محل ، انبار .

(قوماندا مشعری)

قومباره [ت ، ـ] ☜ [خمبره]

قومپاس [ج ، ـ] حرفلری وضع اولنه‌رق كتاب ، یاغزته ترتیبنه مخصوص آلت.

(قومپاس)

قومپانیه { Compagnie } [ج ، ـ] هیئت رفقا ، هیئت شركا § زمره § جماعت § شركت ، ادارهٔ تجاریه .

قومدیا { Comédie } [ج ، ـ] كولنج تیاترو اویونی ، مضحكه § بو اویونی اجرایه مخصوص تیاترو § بویولده اویون تصویر ایدن اثر § كولنج شی ، مسخره‌لق .

قومرال [ت ، ص] قویو صاری ، آچیق كستانه رنكی .

قومری [ت ، ـ] ☜ [قمری]

قومسال [ت ، ص] قوملق یر ، قومله اورتولی دكز ویا نهر كناری .

قومشو ـ قوكشو [ت ، ص] یاقین یرده اوطوران ، اقامت ایدن ، جار ، همسایه .

قومشولق = هم جواری ، مسكن وموقعجه یاقینلق .

قومق [ت ، مص] وضع ایتمك § براقمق ، ترك ایتمك § مساعده ایتمك .

آد قومق = اسم ویرمك ، تسمیه ایتمك .

آرایه قومق = توسیط ایتمك .

آصقیده قومق = اسپیله سوروندیرمك .

آلیقومق = براقمامق ، تأخیر ایتمك .

اورته‌یه قومق = ظهار ایتمك ، میدانه چیقارمق .

اوسته قومق = آرتمق ، تزید ایتمك .

بحث قومق = اوكدول ، بحث طوتوشمق .

نشان قومق = بر شیئه ایی دقت ایتمك ، اونوتمامق .

یانه قومامق = انتقامنی آلمق .

یوله قومق = یولجی ایتمك ، كوندرمك .

قومیته { Comité } [ج ، ـ] مجلس ، مجلس شعبه‌سی .

قومیسر { Commissaire } [ج ، ـ] مأمور مخصوص ، فوق‌العاده مأمور ، مرخص § پولیس ضابطی : پولیس قومیسری .

قومیسیون { Commission } [ج ـ] مجلس ، انجمن . [اكثریا مجالس موقته‌یه اطلاق اولنور .] § اصمارلامه ، سپارش § صورت مخصوصه‌ده تشكیل اولنمش مجلس § تجارتده توسط ، دلاللق § اجرت دلالیه .

قومیسیونجی = بر محله‌كی تجار ایله فابریقه‌لر ویا ایكی مختلف موقعده‌كی تجار آره‌سنده میانجیلق ایدن آدم ، دلال .

قومیسیونجیلق = قومیسیونجینك صفت ووظیفه‌سی || قومیسیونجینك آلدیغی اجرت .

قومیق [ج ، ـ] مضحكه‌یه متعلق § تحف ، كولنج § كولنج تیاترو § تیاترو اویوننك مضحك شخصنی تقلید ایدن اویونجی كولنج طور وحال § مقلد ، مسخره ، سویتاری .

قوناق [ت ، ص] یولجیلقده كیجه قونه‌جق یر ، منزل § مكث ، قرار ، اوطوراق § ایكی منزل آره‌سنده‌كی مسافه § بیوك ذواتك اقامت ایلدكاری خانه ، مسكن ، بیوك دائره § سفر بر حالنده بولنان عسكرك قوندیغی محل § یكی طوغان چوجقلرك باشلرنده وقاشلرنده پیدا اولان كپك منظره‌لی كیر .

قوناقجی = اثنای سفرده ایلروكیدوب منزلی ، قونیله‌جق محلی تعیین واحضار ایدن آدم .

قونت [فا ، ص] صاغلام ، طیانقلی ، اوطوراقلی ، آغر : قونت بنا .

قونت { Conte } [ج ، ـ] اوروپالولرجه ماركی ایله بارون آره‌سنده برعنوان اصالت .

قونتس = { Contesse } قونت زوجه‌سی .

قونتلق = قونتك تحت اداره‌سنده اولان منطقه .

قونترول { Contrôle } [ج ، ـ] مقابله دفتری § معاملات رسمیه حقنده اجرا ایدیلن تفتیش ومعاینه ، مراقبه § یوقلامه .

قونج [ت ، ـ] چوراب ، پوطین ، چیزمه كبی شیلرك بالدیره كلن قسمی ، یوقاری طرفی .

قونجلی = قونجی اولان : اوزون قونجلی ، قیصه قونجلی .

قونجسز = قونجی اولمیان .

قونجولوس [ت ، ـ] اكثریا (قره) تعبیرینه ترديف ایدیله‌رك وبر شخص موهوم مخوفی تصویر وتشخیص ایدرك چوجقلری قورقوتمق ایچون استعمال ایدیلور بر تعبیر عامیانه‌در ، اورماجی ، غول بیانی ، وامپیر .

قونداق [ت ، ـ] صیقیجه باغلانمش ، طوپ كبی § پك كوچك چوجغی صاروب باغلامغه مخصوص بز طاقمی : قونداق بزی .

قونداقلامق = (چوجغی) قونداغه

صارمق || قادین باشی ساده یمنی ایله صاروب اورتمك § باشلی قادینلرك باشلرینه بر طرز مخصوصده باغلادقلری یمنی : باشلی قونداقلی § تفنكلرك كریسنده‌كی اغاجدن معمول قسمی .

§ (عسكری) طوپ نامولسنك استنادگاهی اولوب واندلخت اثناده نامولیه ایجاب ایدن استقامت وارتفاعی ویرمك وطوپك نقلنه خدمت ایتمك اوزره استعمال ایدیلن طوپ مالزمه‌سی : سهپالی قونداق .

قونداق صندوق = طوپ قونداغنك یدك اشیا وادواتنك وضع ونقلنه مخصوص محفظه .

قونداق كوكده‌سی = (عسكری) قونداق تنكی دیلندن اعتباراً كیروده بولنان قونداق اقسامنك هیئت مجموعه‌سی

قزاقلی قونداق = (عسكری) ساحل طوپلرینه مخصوص اولوب ایكی متره ارتفاعنده بولنان سپر اوزرندن آتش ایده‌بیلمكه مساعد تیمور قونداق .

قونداقجی = اسلحهٔ ناریه‌نك قونداقلرینی یاپان ویا تعمیر ایدن آدم § بعض ارباب دنائتك بر عسكری یاقق مقصدیله وسائقهٔ غرض وانتقامله یاقوب برخانه‌نك كورنمیه‌جك دلیكنه صوقدقلری یاغلی پاچاوره .

قوندره [ت ، س] قبا اسقارپین || آیاق قابی .

قوندره‌جی = قوندره ، آیاق قابی یاپان ویا صاتان تاجر .

قوندره‌جیلق = قوندره یاپق صنعتی .

قوندوز [ت ، س] (عربی (قندز) دن محرفدر .) ذات الثدیانك قاضمه فرقه‌سندن یاصی قویروقلی ، مدور باشلی ، شمدی یالكز آمریقای شمالیده بعض انواعی موجود ، غایت غیور وفعال ، مكتنی صو كنارلرنده انشا ایدر ، خایه‌سی طبابتده مستعمل برحیوان . وقتیله اوروپاده دخی موجود ایدیسه‌ده زیاده صید ایدلدیكندن نسلی توكنمشدر .

قوندوز خایه‌سی = (خصوالقضاعه) نامیله طبابتده مضادتشنج اوله‌رق مستعمل بر ماده اولوب رنكی صاری واسمرعسی ورایحه‌سی سرتدر . [مادهٔ مبحوثه قوندوزك شرجی قربنده موضوع ایكی كیسه‌دن افراز اولنور .]

قوندوكتور [ج ، س] {Conducteur} قلاغوز § شمندوفر ، ترامواى مأموری § مدیر § امور نافعه مهندس معاونی .

قونسر [ج ، س] { Concert } آهنك § موسیقی جمعیتی § چالغی طاقمی .

قونسلوس [ج ، س] { فرانسزجه (Consul) دن محرفدر } شهبندر .

جنرال قونسلوس = باش شهبندر .

ویس قونسلوس = شهبندر وكیلی . ☞ [شهبندر]

قونسلوسخانه = شهبندرخانه .

قونسول ـ قونصول [ج ، س] {Console} اوطه ، صالون لوازمندن اولوب ارزینه آیینه ، لامبه وسائره قونیلان چكمه‌لی ویا چكمه‌سز ماصه .

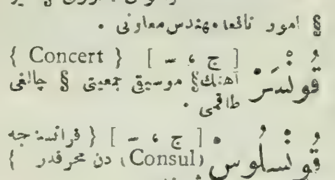

(قونسول)

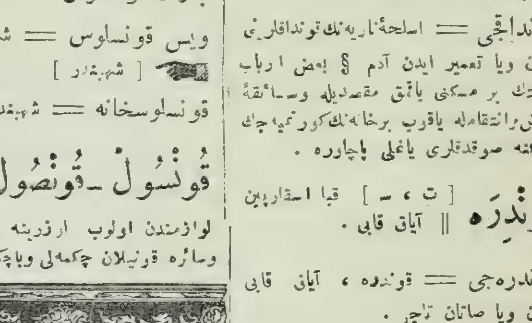

(قوندوز)

قونسولتو [ج، ص] {Consultation} مریضك نوع وماهیت مرضنی تشخیص وصورت مداواتنی تعیین ایتمك ، بر قاچ طبیبك بالاجتماع اجرا ایلدكلری معاینه ومذاكره ، مشاورهٔ طبیه .

قونسولیده [ج ، س] {Consolidé} اسهام عمومیه ، اسهام اوراقی .

قونسولیده‌جی = اسهام واوراقیله سائر اوراق وسندات نقدیهٔ عمومیه‌نك بیع وشراسیله مشغول آدم .

قونشمق [ت ، مص] ☞ [قونوشمق]

قونشمنتو [ج ، س] (بحریه) بر سفینه‌یه تحمیل ایدیلن اشیانك جنس ونوعی ومقدارینی بیلدیرن جدول ، مفردات جدولی .

قونشو [ت ، س] ☞ [قومشو]

قونطراتو [ج ، س] {Contrato} مقاوله نامه ، مقاوله سندی .

قونطراتولی = قونطراتویه مربوط .

قونطراتجی = عسكرك ارزاق ومأكولاتندن برقسمنی اعطایی تعهد ایدن آدم ، متعهد .

استقراض بحری قونطراتوسی = (حقوق) سفینه ویا حموله ویاخود بونلرك هرهانكیسی اوزرینه یاپیلان استقراض مقاوله نامه‌سی .

قونغره [ج ، س] { Congrès } مسائل سیاسیه‌دن بر ویا بر قاچنك حل وتسویه‌سی ایچون منعقد واعضاسی دول مختلفه مرخصلرندن مركب مجلس : پارس قونغره‌سی § مصالح عمومیه‌یه ویا علوم ومعارف وصنایعه متعلق مذاكرات ایچون منعقد انجمن مخصوص ، مؤتمر .

قونفرانس [ج، ج] {Conférence} غیر رسمی مذاكره مجلسی § دیپلوماتلر بیننده مصالح سیاسیه‌دن برینك قرارلاشدیرلمسی ایچون عقد ایدیلن مجلس : لاهی قونفرانسی . § برمسئله ، برموضوع اوزرینه متخصص برذات طرفندن ویریلان ایضاحات شفاهیه .

قونقورده [ج ، ص] (حقوق) تجارتدن متولد بورجنی ادادن عاجز قالان تاجر ایله آلاجقلیلر بیننده‌كی قرار .

قونمق [ت ، مص] اثنای سفرده برمحله ایتمك ، برمحلی منزل اتخاذ ایتمك § مسافر اولمق § قوش اوچاركن برمحله ایتمك § بادهوا

بولوب اله كچيرمك § (قومقدن) وضع اولنمق ، برلشديرلمك ، براغلمق .

قونديرمق = يولجى‌يى برمحله ايندىرمك ، مسافر ايتمك || برلشديرمك .

توز قوندرمامق = برى حقنده ئه سوز سويلتمه‌مك ، سويلنمسنى ايستمه‌مك .

قونوشمق [ت ، مص] مصاحبه‌ده ، معارفه‌ده بولنمق ، اختلاط ايلمك § سويلشمك ، مكالمه

قونوشديرمق = مصالحه و مكالمه ايتديرمك || يكديكره منفعل ايكى كشى آره‌سنى تأليف ايله كوروشوب قونوشملرينه بادى اولمق .

قونوشلمق = مصاحبه ومكالمه اولنمق ، مذاكره ايدلمك .

قونوق [ت ، ص] مسافر ، مهمان .

تكرى قونوغى = فقير ، دوشكون مسافر .

قونياق [ج ، ص] شرابدن مقطر برنوع مسكر - كه : بعضا علاج مقامنده دخى استعمال ايديلور .

قووالا [ج ، ص] (حيوانات) ذات الثدايلك عديمة المشيمه وكيسه فرقه‌سندن دېرماغجى وكيجه‌جى برحيوان .

(قووالا)

قووان [ت ، ص] آرى يواسى § فشنكارك محفظه‌سى حكمنده اولوب ايچى باروتله مملو تنكه زيوانه : بوش قوغان § فونوغراف دينلن موسيقى آلتنك ميله تماس ايتدكجه سس چيقاران اسطوانه‌لرى .

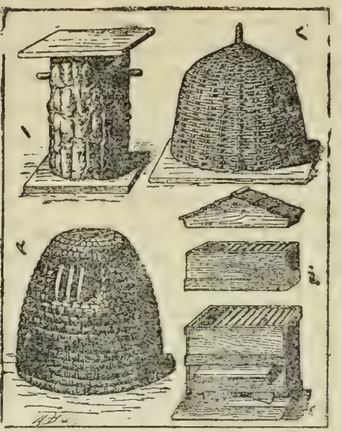

(قووان)

١ - صاوماشيقدن قووان ؛ ٢ - ساز قووان ؛ ٣ - حصير قووان ؛ ٤ - برنوع قووان .

آرى قووانى = آريلرك درونده بال ياپدقلرى يووا ، پتك || غايت غلبه‌لك يردن كنايه .

قوه [ع ، ص] { قوة } قدرت ، زور § فكر ، نيت ، تصور ، هنوز فعله كلمه‌ين § حاسه ، خصه ، حس ، قابليت .

قوهٔ آتيه = (حكمت) بر ضربه ويا برباروت اشتعالنك تأثيرى كبى جسم متحركه غايت سرعتله تأثير ايدن قوت .

قوهٔ اجرائيه = (حقوق) ادارهٔ دولته متعلق كافهٔ اجراآت عموميه ايله امور ضابطه‌يه متعلق قوانين ونظاماتك ومحاكمدن صادر اولان احكام واعلاماتك تنفيذ واجراسيله مكلف بولنان قوتدركه : قوهٔ سياسيه ، ادارهٔ ملكيه ، قوهٔ عسكريه‌دن عبارتدر . § هيئت وكلا .

قوهٔ اتساعيه = (حكمت) اجسام هوائيه (غازلر) ذراتنك دائما بربرندن تباعد وبناءً عليه حجملرينك تزايد ايلمكه ساعى اولملرى خاصه‌سى .

قوهٔ امراريهٔ ناريه = (حكمت) بعض اجسامك حرارت شعاعيه‌نك مرورينه اولان درجهٔ قابليتى .

قوهٔ باصره = (طب) كورمك حسى ، كوزده‌كى كوريجيلك قوتى .

قوهٔ تشريعيه = قانون وضع ايتمك صلاحيتى . § بوصلاحيتى حائز هيئت ، مجلس مبعوثان ايله مجلس اعيانك هيئت مجموعه‌سى

قوهٔ توتريه = (ميخانيك) حال عطالتده بولنان اجسامك بالقوه حائز اولدقلرى طاقت ميخانيكيه . (قوريلى بر زنبركك قوه‌ده بولنان طاقتى كبى .)

ثنائى القوه = (نباتات) حاوى اولديغى درت اتامينددن ايكيسى اوزون ، ايكيسى قيصه اولان نبات ، نباتات زمره‌سى .

قوهٔ جاذبه = ☞ [جاذبه]

قوهٔ جزء فرديه | قوهٔ ذرويه } = (حكمت) اجزاء فرديهٔ اجسامى بربرينه تقريب ويا تبعيده ساعى اولان قوتلر - كه : قوهٔ جاذبه ايله قوهٔ دافعه‌دن عبارتدر .

قوهٔ حافظه = ذهنده حفظ ايدوب اونوتمامق قوتى .

قوهٔ ذائقه = (طب) آغزده‌كى طاديجيلق قوتى .

رباعى القوه = (نباتات) حاوى اولديغى آلتى اتامينددن ايكيسى غايت قيصه وبربرينه متقابل ودردى دخى اوزون اوله‌رق چفت چفته مقابل بولنان نباتات .

قوهٔ زجريه = (حكمت) بعض اجسامده بولنان ايكى سيال مقناطيسينك بالتأثير تحللى اجتماعى وتأثيرك زوال حكميله تكرار تركب ايلمسى خاصه‌سنه مانع اولان قوت .

قوهٔ زنده = (ماكنه) حال حركتده بولنان اجسامك بر وقت معينده برطاقم آثار ميخانيكيه حصوله كتيره بيلمسى خاصه‌سى ، قدرت تحريكيه : [بر يره اوريلان چكيجك ضربه‌سى كبى - كه : اوريلان محلده برتأثير ميخانيكى حصوله كتيرر .]

قوهٔ سامعه = قولاقده‌كى ايشيديجيلك قوتى .

قوهٔ شامه = بورنده‌كى قوقو آلمق قوتى .

قوهٔ عن المركزيه = (حكمت) بر اوجى ثابت اولان بر ايپك ديكر اوجنه بر جسم ثقيل ربط ايديله‌رك سرعتله تحريك ايدلدكده ايپ كريله‌رك بر حركت دوريه اجرا ايدر وجسم مربوط دخى كنديسنى مركز دوردن تبعيد ايتمكه ساعى بر قوتك تحت تأثيرنده بولنور - كه : ايشته بوقوته قوهٔ عن المركزيه اطلاق اولنور .

قوهٔ عن المركزيه قوانينى = ☞ [قانون]

قوهٔ الى المركزيه = (ماكنه) محيطدن مركزه دوغرى اولان قوت - كه : قوهٔ عن المركزيه‌نك ضديدر .

قوهٔ ظهريه = آرقه ويرن قوت ، ياردمجى ، امدادجى .

قوۂ عمومیه == (حقوق) (قوۂ قانونیه) ، (قوۂ اجرائیه) ، (قوۂ عدلیه) نامیله اوچ قسمه آیریلان قوای عمومیهٔ حکومتك هیئت مجموعه‌سی .

§ (عسکری) حال حضر وسفرده بر حکومتك تحت سلاحه آلنه‌بیلوب سوق واداره ایده‌جکی قوت ، قوۂ عسکریه مجموعی ، یکونی .

قوۂ قانونیه == (حقوق) کافهٔ شعبات اداریه متعلق قوانین ونظاماتك تنظیم واعلاننه مأمور اولان قوت ، هیئت .

قوۂ عدلیه == (حقوق) قوانین موضوعهٔ حقوقیه وجزائیه‌یی وقایع وحادثاته تطبیق ایدن قوت ، هیئت ، بر دولتك اقتدار قانونیسی ، عدلیه نظارتیله دوائر ملحقه‌سندن عبارت هیئت .

قوۂ لاصقه == (طب) ایکی شیئك بربرینه بیتشمسنه خدمت ایدر ، خاصه .

قوۂ لامسه == (طب) اشیای خارجیه‌نك یومشاقلغنی ، قاتیلغنی حس ایدن قوت اعضا .

قوۂ متخیله == حس اولنان شیئك — غیابنده — رسم وتصویری قوتی .

قوۂ متصرفه == متخیله واسطه‌سیله ذهنده احضار ایدیلن شیلری ترتیب ایده‌بیلمك قوتی .

قوۂ مدرکه == ظاهرده‌کی قوتلردن برینه مخصوص اولان شیئی ذهنده حس ایدن قوت .

قوۂ ممیزه == باطناً محسوس اولان شیلری بربرندن تمییز ایدن قوت .

قوۂ قدسیه == اسرار ملکوت کندیسیله منجلی اولان قوت ـ که : انبیا واولیای عظامه مخصوصدر .

قوۂ مالیه == مال وثروتجه اولان اقتدار .

قوۂ بحریه == بردولتك مالك اولدیغی سفن وعساکر بحریه ولوازم حربیهٔ بحریه مجموعی .

بالقوه == (بالفعل) مقابلی . تصورده ویا قابلیت طبیعیه‌ده اولان ، هنوز فعله چیقمیان .

قوۂ محصله == (ماکنه) بر جسم اوزرینه اجرای تأثیر ایدن قوتلرك اثرلری مجموعنی یالکز اوله‌رق حاصل ایدوب قوای مذکوره محلنه قائم اولان قوت .

[مثلا : ب نقطه‌سنه اجرای تأثیر ایدن ب ح ، ب ء قوتلرینك حصوله کتیردیکی قوت واثری (ب ه) قوتی حاصل ایدرسه اکا قوای مبحوثه‌نك محصله‌سی نامی ویریلور .]

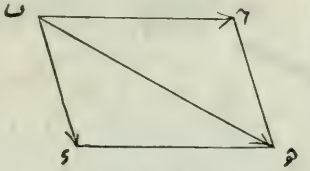

(قوۂ محصله)

قوۂ بلعیه == (حکمت) اجسامك کندی سطحلری اوزرینه وارد اولان حرارتی جزئی ویاکلی بلع ایتملری کیفیتی .

قوۂ عاکسه == (حکمت) اجسامك کندی سطحلری اوزرینه وارد اولان حرارتی جزئی ویاکلی عکس ایتدرمسی خاصه‌سی .

قوۂ نشریه == (حکمت) مساوی درجهٔ حرارتده ومساوی سطحده اولان اجسامك از ویاچوق مقدارده حرارت نشر ایتمسی خاصه‌سی .

قوۂ متمادیه ، قوۂ تالیه == (ماکنه) بر جسم متحرکه مدت حرکتك هر زماننده تأثیر ایدن قوت .

قُوی [ع ، س] (قوت) ك جمعی .

قوای عمومیه == ☞ [قوۂ عمومیه]

قوای متوازیه == (ماکنه) برجسمك عین نقطه‌سنه ویا ایکی اوجلرینه مخالف جهتده وعین برخط مستقیم مادی استقامتنده تأثیر ایدن ایکی ویا زیاده قوتلر .

قوای نفس == (فلسفه) طبیعت انسانیه‌ده بالقوه وبالفعل موجود ومرکوز اولان (نطق) ، (غضب) ، (شهوت) خاصه‌لری .

قوای خمسهٔ ظاهره == بش حس ظاهری (قوۂ باصره ، ذائقه ، سامعه ، لامسه) .

قوای خمسهٔ باطنه == بش حس باطنی (قوۂ حافظه ، متخیله ، متصرفه ، مدرکه ، ممیزه) قوتلری .

قُوِی [ت ، س] (جغرافیا) کچوك کورفز ، قره‌نك ایچنه کیرمش محافظه‌لی دکز قسمی .

قُویُو [ت، س] ایچریلك، ایچدن ایچه اولان.

قُویروق [ت ، س] علی‌العموم حیواناتك ناحیهٔ شرجیه‌سی حذاسنده بولنان وکیمنده تزیینات ، کیمنده آلت مدافعه اولان بر عضو تالیدر ، دم ، ذنب ، دمبال § بر شیئك ویا بر کیمسه‌نك آرقه‌سنه قاتیلان دیکر شی ویا کیمسه § برشیئك اوزونجه پارچه ، ذیل § صوك ، اك کیریده § کوزك قولاق جهتنده‌کی اوجی : کوز قویروغی ایله باقیوردی § اسلحهٔ ناریه‌نك کریده‌کی قسمی .

قویروقدن طوله == اسلحهٔ ناریهٔ جدیده ـ که : قویروق طرفندن املا ایدیلور .

قویروق آجیسی == انتقام آرزوسی .

قویروغه باصمق == سببیت ویرمك ، کوجنمه‌سنه ، حدتنه سبب اولمق .

تیلکی قویروغی == عصاره‌سی زیاده اولان بر جنس اوزوم || بو اوزومدن چیقارلمش شراب .

قویروغی دیترتمك == اولمك وفات ایتمك .

قویروق صاللامق == تبصبص ، تملق ایتمك .

قویروق صوقومی == انسانده عمود فقارینك منتهاسنده‌کی قویروق بری ، فضله کمیك .

قیل قویروق == پك اینجه قویروقلی حیوان || ذکورت .

قویروق یاغی == قرمان قیونلرینك قویروقلرینك اریدلمسندن حاصل اولان یاغ .

قویروقسز == قویروغی اولمیان ، ابتر .

قویروقلی == قویروغی اولان .

قویروقلی ییلدیز == کوکب ذوذنب . ☞ [کوکب] .

قویروق قاقان == طیوردوریه‌جنسندن جاوه وصوماطرا آطه‌لرنده بولنور برقوش.

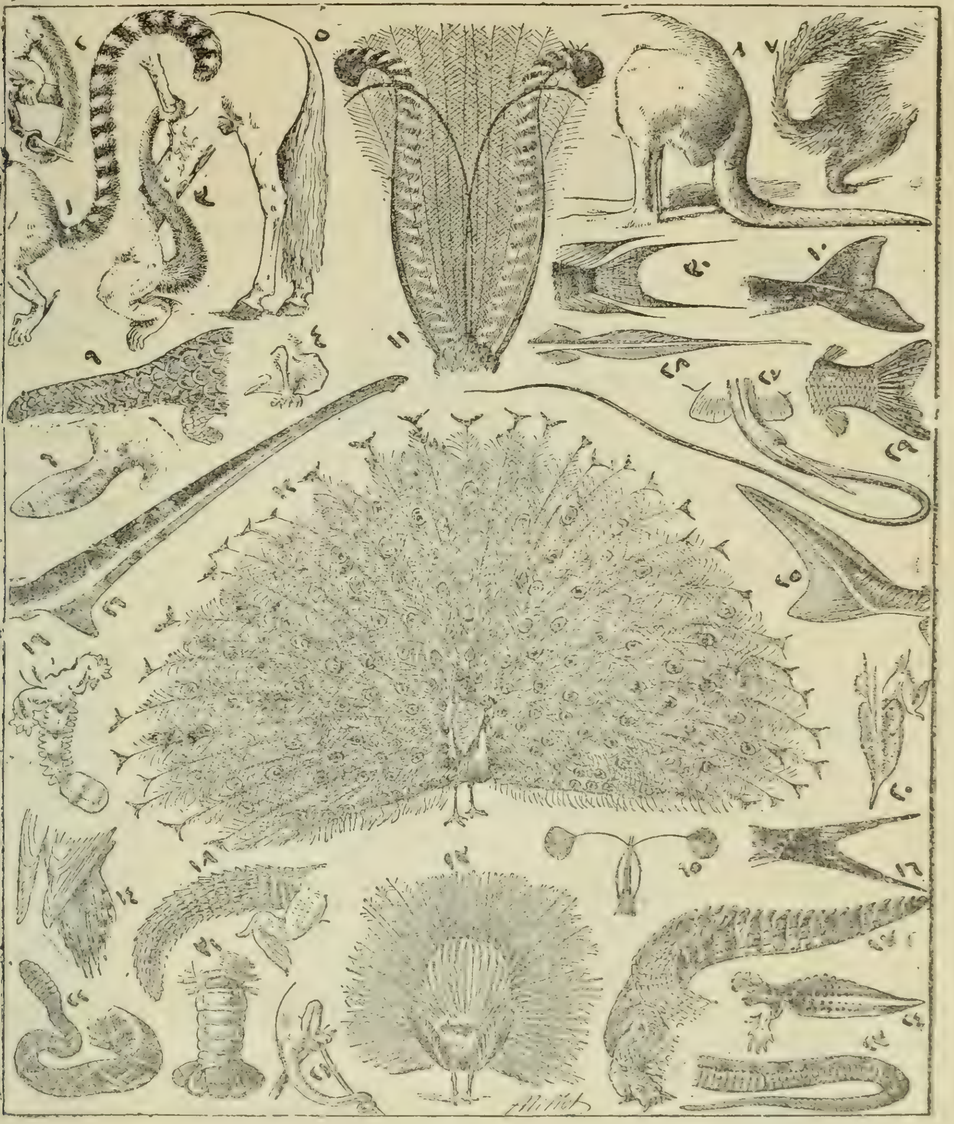

(قویروق)

١ – حاکی مایمونی قویروغی ؛ ٢ – فالانژه قویروغی ؛ ٣ – لاغوتریش مایمونی قویروغی ؛ ٤ خفاش قویروغی ؛ ٥ – آت قویروغی ؛ ٦ – قاستور قویروغی ؛ ٧ – سنجاب قویروغی ؛ ٨ – قانغورو قویروغی ؛ ٩ – پانغولان قویروغی ؛ ١٠ – یونس بالغی قویروغی ؛ ١١ – قره طاوق نوعندن شلیاق قوشی قویروغی ؛ ١٢ – طاوس قوشی تویلری ؛ ١٣ – طاوس قوشی قویروغی [آرقه‌دن کورونیشی] ؛ ١٤ – آغاج قاقان قوشی قویروغی ؛ ١٥ – لودیکزی قویروغی « Loddigésie » ؛ ١٦ – قیرلانغیچ قوشی قویروغی ؛ ١٧ – قروقودیل قویروغی ؛ ١٨ – ورل قویروغی ؛ ١٩ – کرتنکله قویروغی ؛ ٢٠ – صقانقور قویروغی ؛ ٢١ – حیه‌نه قویروغی ؛ ٢٢ – چینغراقلی ییلان قویروغی ؛ ٢٣ – قره ییلان قویروغی ؛ ٢٤ – قاطر بوینوزی قویروغی ؛ ٢٥ – مرسین بالغی قویروغی ؛ ٢٦ – کوپك بالغی قویروغی ؛ ٢٧ – واطوس بالغی قویروغی ؛ ٢٨ – کدی بالغی قویروغی ؛ ٢٩ – سازان بالغی قویروغی ؛ ٣٠ – کوچك یشیل باق قویروغی ؛ ٣١ – سرطان قویروغی .

(جاوه قویروق قاقانی)

(صوماطرا قویروق قاقانی)

قویلمق [ت ، مص] وضع والقا اولنمق § اوزرینه دوشمك ، چوق مشغول اولمق § هجوم وتعقیب ایتمك .

قویمق [ت ، مص] ☞ [قومق]

قوین [ت ، س] انسانك كوكسنده قوشمسندن حاصل اولان قویتو محل ـ كه : جیب مقامنده مستعملدر § جیب كیسه ؛ § كوكس ، صدر ، قوجاق ، آغوش .

قوین ساعتی == جیبده طاشینان ساعت .

قوین قوینه == بربرینك قوینده ، برلكده .

قویو [ت ، ص] مایع شیئك پك صولی اولمامسی § رنكك آچیق اولمامسی § پك خالص : قویو قاتوایك .

قویولاشمق == قویو اولمق .

قویولاشدیرمق == قویو ایتمك .

قویو [ت ، س] قازلمش دلیك ، چوقور § صولرینی بولنجه‌یه قدر قازیلان چوقور ، بئر ، چاه .

بوستان قویوسی == بیوك ، كنیش قویو .

كور قویو == ایچنده صو بولنمیان ، صویی قالمیان قویو .

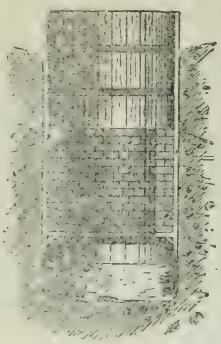

اورته‌سندن تخته بیله‌زیك كچیرلمش صنعی برقویونك مقطعی

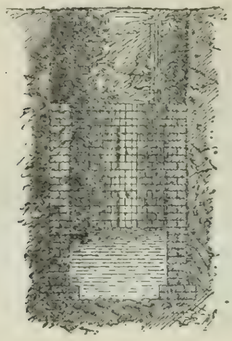

صنعی بر قویونك مقطعی داخلاً كورونیشی

ایكنه ایله قویو قازمق == پك زحمتلی وبیتمز بر ایشله مشغول اولمق .

قویوجی == قویو قازان ، قویو آیقلایان آدم .

قویو چیقریغی == خانه‌لر درونده مطبخده قویودن صو چكمكه مخصوص چیقریق .

(قویو چیقریغی)

قویون [ت ، س] (حیوانات) ذات الثدیانك آكل الحشایش ومجتره فرقه‌سندن بقریه نوعنك غنمیه قبیله‌سندن انسانلره اتیله ، صودیله ، یوكاریله ، دریسیله خدمت ایدر ، غایت مونس وحلیم برحیوان . انواعی واردر .

یابانی قویون == ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن غنمیه نوعندن آسیا اورمانلرنده حال وحشتده یاشار بر نوع قویون . بونك سیبریا طرفلرنده طاغلرده یاشار برنوعی دها واردر .

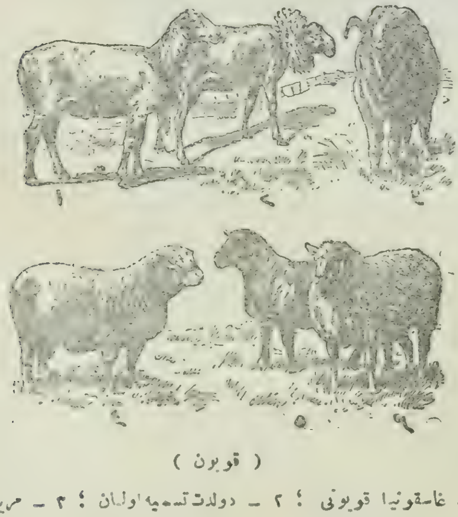

(قویون)

١ ـ غاسقونیا قویونی ؛ ٢ ـ دولت تسمیه اولنان ؛ ٣ ـ مرینوس ؛ ٤ ، ٥ ، ٦ ـ قویروقلری مدور قویون .

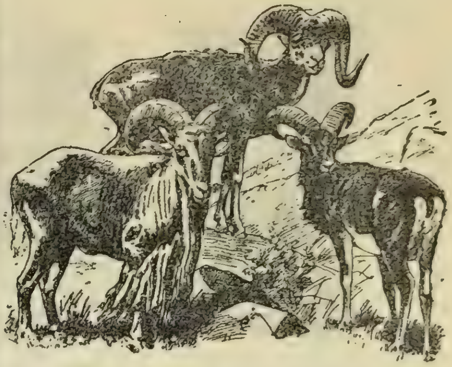

(یابانی قویون)

قویون کوزی == (نباتات) ذات الفلقتین شعبه سندن مرکبه فصیله سنه منسوب ایلك بهار ابتدالرنده آچار بر نوع یاباتیه چیچکی .

(قویون کوزی عادی)

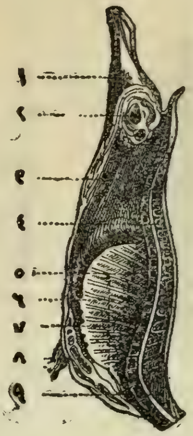

(قویون اتی)

قویون کوزی { قاتمرلی }

قُویُویِرْمَكْ

[ت، مص] طوتمامق ، صالیویرمك ، سربست براقمق .

قُیُودْ

[ع ، س] (قید)ك جمعی اولوب بونكده جمعی (قیودات) كلیر: قیود موجوده ، قیودات عتیقه .

ك [ع ، فا ، ت ، حر] الفبای عربینك یكرمی ایكنجی وتركجه الفبانك یكرمی بشنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (۲۰) عددینه اشارتدر. صاغر ودیلسزلره مخصوص الفباده شویله كوستریلور :

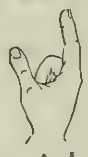

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شكللرده ارائه ایدیلور :

ك .... ثلث

ك .... نسخ

ك .... اجازت

ك .... ریحانی

ك .... توقیع

ك .... جلی

ك .... دیوانی

ك .... رقعه

ك .... سیاقت

ك .... تعلیق

ك .... كوفی

ك .... شجری

لسان عثمانیده درت درلو كاف مستعملدر: كاف عربی ، كاف فارسی ، صاغر كاف ، اینجه كاف ـ كه (ی) ویا (و) كبی اوقونور . اشارتلری وصورت تلفظلری بروجه آتیدر :

كاف عربی == ك : كان ، كیم ، كار .

كاف فارسی == گ : گل ، گز .

(ی) ، (و) كبی اوقونان كاف == گ : اگر ، گوگرچین .

صاغر كاف == ڭ : دڭز ، اڭسه ، بڭا ، سڭا .

كَ [ع ، حر] عربیده حرف تشبیه اولوب كبی ، مثللو معناسنی افاده ایدر : كالاول == اولكی كبی .

كأن == صانكه ، گویا .

كذلك == ینه بویله ، ینه اویله‌جه .

§ عربیده ضمیر متصلك مفرد مذكر مخاطبیدر :

علیك == سنك اوزركه .

لك == سنك ایچون .

ك [فا ، د] ادات تصغیردر : مردم ، مردمك == آدمجق ‖ كوز ببكی .

كُ [ت ، ضم] ضمیر اضافینك مفرد مخاطبی : سنك ، اوك ، كتابك . [جمعی : (كز) در .]

§ مضاف الیه علامتی : پنجره‌نك جامی ، حسنك كتابی .

كأس [ع ، ص] ایچی طولی قاب ، چناق ‖ قدح ، بارداق . § (نباتات) چیچكك اك خارجنده بولنان واكثریا یشیل رنكلی اولان حلقه‌سی اولوب حلقات سائره ایله برابر اوراق متحوله‌دن باشقه برشی كلدر . [جمعی : كئوس وكأسات كلیر .]

كأس ساقط == (نباتات) صلیبیه فصیله‌سنه منسوب اكثر ازهارده اولدیغی وجهله فعل القاحك وقوعندن صوكره تویجله برابر دوشن كأس .

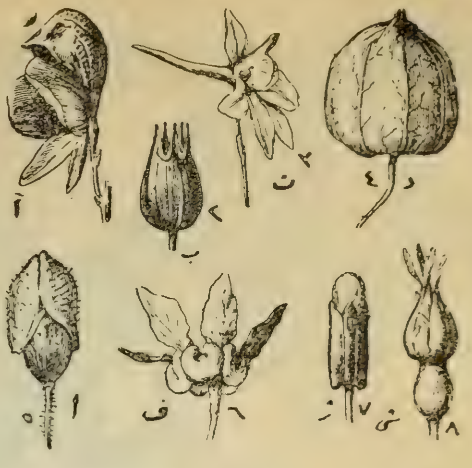

(كأس)

١ ـ قودد بوغان ؛ ٢ ـ ليشنيس Lychnis ٣ ـ دلفينيوم Delphinium ؛ ٤ ـ القه‌قانژ Alkékenge ؛ ٥ ـ كلنجك چیچکی ؛ ٦ ـ چاث چیچکی ؛ ٧ ـ قرنفیل ؛ ٨ ـ كل .

لفافهٔ كأسیه == (نباتات) بعض زهارده كأسدن باشقه اوله‌رق — كأسه مشابه — ظهور ایدن بر طاقم اوراق زهریه ـ كه : بونلره (كئیبس) دخی دینور .

كأس كثیر الوریقات == (نباتات) وریقات حلقویه‌سی بربرینه متصل اولمیان كأس .

كأس وحیدالوریقات == (نباتات) وریقات حلقویه‌سی بربرینه متصل اولوب بر قطعه‌دن عبارت كبی كورینن كأس .

كائِن [ع ، ص] اولیجی ، اولان ، وار ، موجود اولنان . [(واقع) ایله (كائن) آره‌سنده فرق واردر . (كائن) محسوسات (واقع) ایسه معقولات حقنده استعمال اوله‌بیلور : بابعالی جاده‌سنده كائن جهان كتبخانه‌سی . شهر دجبك اون بشنده واقع .]

كائِنات [ع ، ج] وار اولان شیلرك جمله‌سی ، كافهٔ موجودات § جهان § عوالم :

« ای نسق بخش جهات كائنات
اولدی حیرانك دهات كائنات » .

فخر كائنات == پیغمبرمز محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری .

كائنات افروز == جهانی تزیین ایدیجی ، ایدن .

كالاَوَّل [ع ، د] اولكی كبی .

كَأَنَّ [ع ، د] صانكه ، كویا ، كبی ، مثلا معناسنه ادات تشبیهدر . [اكثریا تشبیه تعریفیده مستعملدر : كأن بیوك آدم اولمش ، كأن بزی كورمیور .

كأن لم یكن == صانكه اولمدی ، صانكه اولمامش معناسنه تركیبدر || حكمسز ، اهمیتسز .

كآبَة [ع ، مص] حزن واندیشه ایله غمناك ، مضطرب اولمق .

كابِر [ع ، ص] بیوك ، كبیر ، اولو : قطرهٔ كابر اولان متكبر اولماز .

كابُوس [ع ، س] اویقوده عارض اولان آغرلق ، آغرلق باصمه .

كابِن ـ كابین [فا ، س] كابینه ویریلن آغرلق ، پاره ، اشیا ، مهر مؤجل .

كاتِب [ع ، ص] كتابت ایدیجی ، ایدن ، یازیجی ، امور تحریریه ایله مشغول آدم . [جمعی : (كتاب) و (كتبه) در .]

كاتب ازلی == ید قدرتیله لوح محفوظی اكتتاب ایتمش اولان جناب حق .

سر كاتب } == بر دائره‌دكی كاتبلرك
باش كاتب } == اك بیوكی ، برنجی كاتب .

كاتب فلك == عطارد كوكبندن كنایه‌در

كاتب وحی == حضرت رسول كبریا افندمزه وحی صورتیله انزال بیوریلان آیات جلیلهٔ فرقانیه‌یی ضبط وتحریره مأمور بیوریلان صحابهٔ كرامدن هربری || بالخصوص حضرت عثمان رضی الله عنه § منشی .

كاتبه == (كاتب) ك مؤنثی ، امور تحریریه ایله مشغول قادین ، خانم .

كاتبانه == منشیانه ، اصول انشا وكتابته توفیقاً .

آلای كاتبی == (عسكری) بر آلایك امور حسابیه وتحریریه‌سنی ایفا ایدن ضابط ـ كه : آلای امیننده‌ن كوچوك ، قول اغاسیدن بیوكدر .

طابور كاتبی == (عسكری) بر طابورك امور حسابیه وتحریریه‌سنی ایفا ایدن ضابط ـ كه : یوز باشی‌یه معادلدر .

بریق كاتبی == (بحریه) سفائن كتابتنك ایلك رتبه‌سی ـ كه : ملازم ثانی‌یه معادلدر . [ماغادر .]

كاتِم [ع ، ص] كتم ایدیجی ، ایدن ، سر صاقلایان . [(كتوم) دها زیاده مستعملدر .] كاتم اسرار .

كاثِر [ع ، ص] كثیر ، چوق . [(كثیر) دها مستعملدر .]

كاج [ع ، س] چام اغاجنك كوچوك نوعی .

كاخ [فا ، س] قصر ، طاق ، كوشك § یوكسك بنا .

كاد [ع ، مص] محزون اولمق .

كاد هندی == (كیمیا) هند آغاجندن استحصال ایدیلور بر مادهٔ قابضه .

كاذِب [ع ، ص] یالان سویلین ، یالانجی § حقیقی اولمیان شی ، اویدیرمه .

صبح كاذب == طلوع شمسدن اول پیدا اولوب بر مدت صوكره زائل اولان بیاضلق :

« صباحك بر نفسده نصفی صادق ، نصفی كاذبدر . »

شهرت كاذبه == بغیر استحقاق قزانیلان شهرت .

خشب كاذب == (نباتات) اغاجك قبوغيله ايچى ارەسنده هر سنه حاصل اولان طبقهٔ خشبيه كه بالآخره خشب صارقه تحول ايدر .

كار [فا ، س] ايش كوج ، عمل ، فعل ، شغل ، صنعت § قزانج ، تمتع § فائده ، نفع § ايشه‌ياره‌مه ، تأثير : ايديلان نصيحت كار ايتمدى ، ويريلان علاج كار ايتمدى .

بى كار == ايشسز .

كسب وكار == تعيش ايچون اتخاذ اولنان ايش ، صنعت ، تجارت .

كار قديم == اسكى زمانده ياپلمش شى § (زار) لفظيله برابر حرب ، جنك ، غوغا : اثناى كار زارده § تركجه قاعده‌سنجه بر اسمه مضاف اولوب او اسمك مدلولندن ويا اومدلول واسطه‌سيله معمول برشئ بيان ايدر :

تل كارى == تل ايله ايشلنمش شى .

قلم كارى == قلم ايشى ، قلم ايله ايشلنمش ، نقش ايدلمش .

سركار == ايش باشى || بر قبيله‌نى تشكيل ايدن افراددن بش اون خانه خلقنه آمرلك ايدن كوچوك شيخ .

نابكار == ايشه يارامز ، خيرسز .

دركار == ظاهر ، آشكار ، عيان .

كار آزما / كار آزموده == ايش بيلنجى ، بيلن ، تجربه ديده آدم .

كار آزمايى / كار آزمودگى == كار آزموده‌لك ، ايش بيلنجيلك .

كار آشنا / كار دان / كار شناس == ايش بيلن ، واقف امور اولان .

كار آگاه / كار ديده == ايش بيلنجى ، واقف امور ، حقيقت آشنا .

كار آگاهى == كار آگاهلق .

كار پرورد / كار ساز == ايش ايشليجى ، ايشلين

كار خانه / كار گاه == ايش محلى ، دستگاه ، فابريقه || عوخانه .

كار فرما == ايش بيوريجى ، بيوران ، آمر ، حاكم .

كار فرمايى == كار فرمالق .

كار گذار == ايش بيجرن ، الندن ايش كلن .

كار گذارى == كار گذارلق .

كار گر == ايش ايشليجى ، ايشلين || مؤثر ، نافذ .

كار گير == ايش طوتيجى ، طوتان .

كار نما == ايش ، منفعت كوسترن .

كارلى == قزانجلى ، فائده‌لى ، مفيد ، نافع || قزانمش ، مستفيد اولمش ، منتفع .

كار [فا ، د] ادات فاعليت اولوب اواخر كلماته لاحق اولەرق (ايديجى ، ايدن ، لايق ، سبب) معنالرينى افاده ايدر .

خدمتكار == خدمت ايديجى ، ايدن .

كار روا == قابل استعمال ، ايشه ، مصلحته يارار .

كار ساز == ايشليجى ، ايشلين ، فاعل ، عامل .

ستمكار == ستم ايديجى ، ايدن .

كاركن / كاركر == ايش ياپيجى ، ايشلين .

گنهكار == گناه ايديجى ، ايدن .

رستكار == قورتلمغه لايق .

كاربانسراى [فا ، س] ☞ [كاروانسراى]

كارد [فا ، س] بچاق ، سكين .

كارگير [ت ، ص] طاش ويا طوغله خرجيله ياپلمش ابنيه‌وصائره ، اخشابك غيرى § (فا) ايش طوتيجى ، طوتان ، كار گذار .

كاروان - كروان [فا ، س] قافله ، يولجى قطارى ، يولجى جماعتى .

كاروان قيران == زهره سياره‌سى .

كاروانسراى == شهرلرده ، قصبه‌لرده ، يول اوزرنده يولجيلرك ، مسافرلرك قونوب بيتوتت ايلملرينه مخصوص بيوك خان .

كاربانجى == بر كاربانه ، بر قافله‌يه رياست ايدن آدم .

كاريز [فا ، س] ير آلتنده باغچه‌لرى صولامق وسائره ايچون ياپيلان صو يولى § ير آلتنده چركابك جريانه مخصوص اولەرق ياپيلان لغم ، گريز ، مجرى .

كاسب [ع ، ص] كسب ايديجى ، قزانجى ، قزانان ، قزانمق ايچون چاليشان ، كسب وكار صاحبى : الكاسب حبيب الله .

كاست [فا ، ص] اكسيلك ، نقصان ، قصور .

بى كم وكاست == نقصانسز ، كميكسز ، قصورسز .

كاسته == اكسيلمش ، اكسيك ، ناقص .

كاسد [ع ، ص] قيمتسز ، رواجسز ، كچمز اولان شى .

كاسه [فا ، س] چينى‌دن ، فغفوردن ، بلوردن ، پورسلندن ويا معدن وطوپراقدن معمول قاب ، چناق

(كاسه)

§ قاشق واكا مماثل شيلرك چوقورى § باش كميكلرينك بينى احاطه ايدن هيئت مجموعه‌سى § س ، ش ، ص ، ض كبى بعض حرفلرك چناغى ، چوقورى : صادك كاسه‌ى .

كاسه بند == قيرلمش ، چاتلامش كاسه وبوكا مماثل سائر اوانى‌يى تعمير ايدن .

كاسه گر == كاسه‌ياپيجى ، ياپان صنعتكار .

كاسه ليس == كاسه ، چناق يالايجى ، طالقاووق ، مداهن ، طفيلى ، عزت نفسنى برلقمه طعامه فدا ايدن آدم .

كاسه ليسانه == كاسه‌ليس اولانه لايق صورتده .

كاش ، كاشا ، كاشك ، كاشكى [فا ، د] ادات تحسر وندا اولوب اوليدى ، اولسه ايدى ؛ نه اولوردى اوليدى معنالرينه كلير : كاش كه اوقومش ، يازمش اولسهدم. [لسانمزده يالكز (كاشكى) صورتنده مستعملدر .]

كاشانه [فا ، س] مكلف خانه ، دلنشين او § كوشك ، قصر § يووا ، آشيانه : كاشانهٔ مرغان.

كاشف [ع ، ص] كشف ايديجى ، ايدن ، مكتوم برشيئى ظاهره چيقاران : كاشف اسرار ، امريقانك كاشفى § يوقاريسى كنديش ، آلت طرفى طارجه اولهرق بالتلنان صاريق.

كاشى [فا ، ص] ايرانك كاشان شهرنده اعمال ايديلن بر نوع چينى ـ كه : اكثريا ديوارلرك سطح خارجيلرينه زينت مقامنده وطبقه حالنده قونيلان چينى شكلندهكى طوغلهلره دخى بو اسمك ويرلديكى محللر واردر .

كاظم [ع ، ص] غيظ وغضبنى هضم وكتم ايديجى ، ايدن ، اوفكهسنه تابع اولميان :
« آيت (والكاظمين الغيظ) هباق عفو ايت بنى[١]
حضرت بارئ تعالى در مجيب السائلين »
[جمعى (كاظمين) كلير .]

كاعب [ع ، ص] طمورجق ممهلى (قيز) : كاعب سيم بدن .
[جمعى : (كواعب) كلير .]

كاغذ ـ كاغد [فا ، س] اوزرينه يازى يازيلان وكتاب وغزته وسائره باصيلان واشيا صارمقده قوللانيلان كتن ، پاموق وسائرهدن معمول معروف ماده ـ كه : الوان واجناس مختلفهسى واردر ؛ قرطاس ، ورق § مكتوب ، نامه ، تحريرات : فلانك كاغدينه حالا جواب يازمدم ، بو هفته فلاندن بر كاغد آلدم ؛ كاغدنده بويله بر شى يازمبوردى § اويون وقمار اوينامغه مخصوص اسقامبيل كاغدى § بانقه قائمهسى ، بانقنوط || پوليچه وامثالى اوراق نقديهٔ تجاريه .

ابرولى كاغد = اكثريا كتاب قابلرينك ايچنه قونيلان بر قاچ رنكلى ومنشولى كاغد || شيرازهسز كتابلره جلد اولهرق قابلنان قاليnجه ، منوشلى كاغد .

الك كاغدى = قاليnجه وقباجه بر جنس كاغد ـ كه : اكثريا دوائر رسميهده سركى وامثالى شيلر ايچون استعمال ايديلور .

كاغد اوزرنده قالمق = اجراسز براغلمق ، اجرا اولنمامق .

توكورك كاغدى = صمان كاغدى دنيلن صارىمتراق وشفافجه بر جنس كاغد ـ كه : رسم قوپيهلرينى آلمغه يارار.

چيغاره كاغدى ، سيغاره كاغدى = توتونى صاره رق سيغاره ياپدقلرى بر جنس اينجه كاغد .

حلواجى كاغدى = لزوم واهميتدن عارى اوراق .

كاغد حلواسى = كاغد كبى اينجه اولهرق ياپلمش بر نوع طاتلى خمير .

ديوار كاغدى = اوطه ، صالون ديوارلرينه قابلنان منقش بر جنس كاغد ـ كه : بونك مقوا كبى غايت قالين ومزين نوعنه (قارتون پير) دينور .

صمان كاغدى = ☞ [توكورك كاغدى]

كاغد قوافى = دوائر رسميهده شونك بونك مصلحتنه متعلق اوراقى تعقيب وتمشيتنه بذل مساعى ايدن آدم .

كاغدجى = كاغد صاتان آدم ، كاغد تاجرى .

كاف [ع ، حر] (ك) حرفنك اسمى

كاف اولاك = « لولاك » آيت كريمهسندهكى كاف حرفنك دلالت ايلديكى فخر كائنات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرى .

الكاف والنون = (كن فيكون) آيت كريمهسندهكى كاف ونونك وساطتيله جناب حقه دلالت ايدن تعبيراتدندر .

كاف [فا ص] ياران ياريجى ، شق ايديجى ،

سينه كاف = سينه ياريجى .

كافر [ع ، ص] حقى طانيميان ، بيلمين § كفر ايديجى ، ايدن § مؤمن اولميان ، دين حقى قبول ايتمين § نعم الهيهيى انكار ايدن § افريقاى جنوبيده ساكن اولوب اولارى كليا مشرك اولان وياقين زمانلرده آقين آقين دائرهٔ نجيبهٔ اسلاميهيه دخالت ايتمكده بولنان اقوامه وقبيله ويريلن اسم ـ كه : اليوم اوروپاليلرك بونى اسم خاص صورتنده تلقى ايدرك (Cafres) قافر صورتنده استعمال ايتمكدهدرلر .
[جمعى : (كفار) و (كفره) كلير .]

كافرانه = كافرجهسنه ، كافره ياقيشهجق صورتده : اعتقاد كافرانه ، اوضاع كافرانه .

كافرستان = محل كفار ، خطهٔ كفره || افريقاى جنوبينك سواحل شرقيهسى || هندستانك منطقهٔ شماليهٔ غربيهسى .

كافر نعمت = نانكور . شاكرك ضدى.

كافرلك = كفر ، شرك .

كافل [ع ، ص] كفالت ايدن ، بوينه آلان ، درعهده ايديجى وايدن § ضامن ، كفيل .

كافور [ع ، س] (كيميا) قيصوميه فصيلهسندن ولوروس قامفورا دنيلن بر آغاجك داللرندن استحصال ايديلان بياض وسرت قوقولى جامد بر ياغ § جنتده بر پيكارك اسمى .

كافور روحى = كافور دنيلن مادهنك خلاصهسى ـ كه : مايعدر .

كافورى = كافور دنيلن مادهيه منسوب كافور اطلاق اولنان ماده ايله مخلوطى ، كافور روحى .

شمع كافور = ياندیغى زمان كافور قوقوسى نشر ايدن وبناءً عليه تركيبنده كافور ويا مركباتندن برى بولنان بر جنس بياض موم .

يشيل كافور = قره پلين .

كافه [ع ، ص] هپ ، جمله ، جميع ، بتون ، قاطبه ، مجموع : كافهٔ مخلوقات ، كافهٔ ناس .

كافهٔ احوالده = احوالك جملهسنده .

كافةً = جملةً ، جميعاً .

كافى [ع ، ص] كفايت ايديجى ، ايدن ، الويرن ، كفايت ايدن ، وافى : معلومات كافيه ، مهمات كافيه .

مقدار كافى = كفايت ايدن مقدار ، كفايت مقدارنجه .

كاك [ع ، ـ] كول اوزرنده پيشمش بر نوع چورك ، شام چوركى .

---

[١] والكاظمين الغيظ ... آيت كريمهسنه تلميحدر .

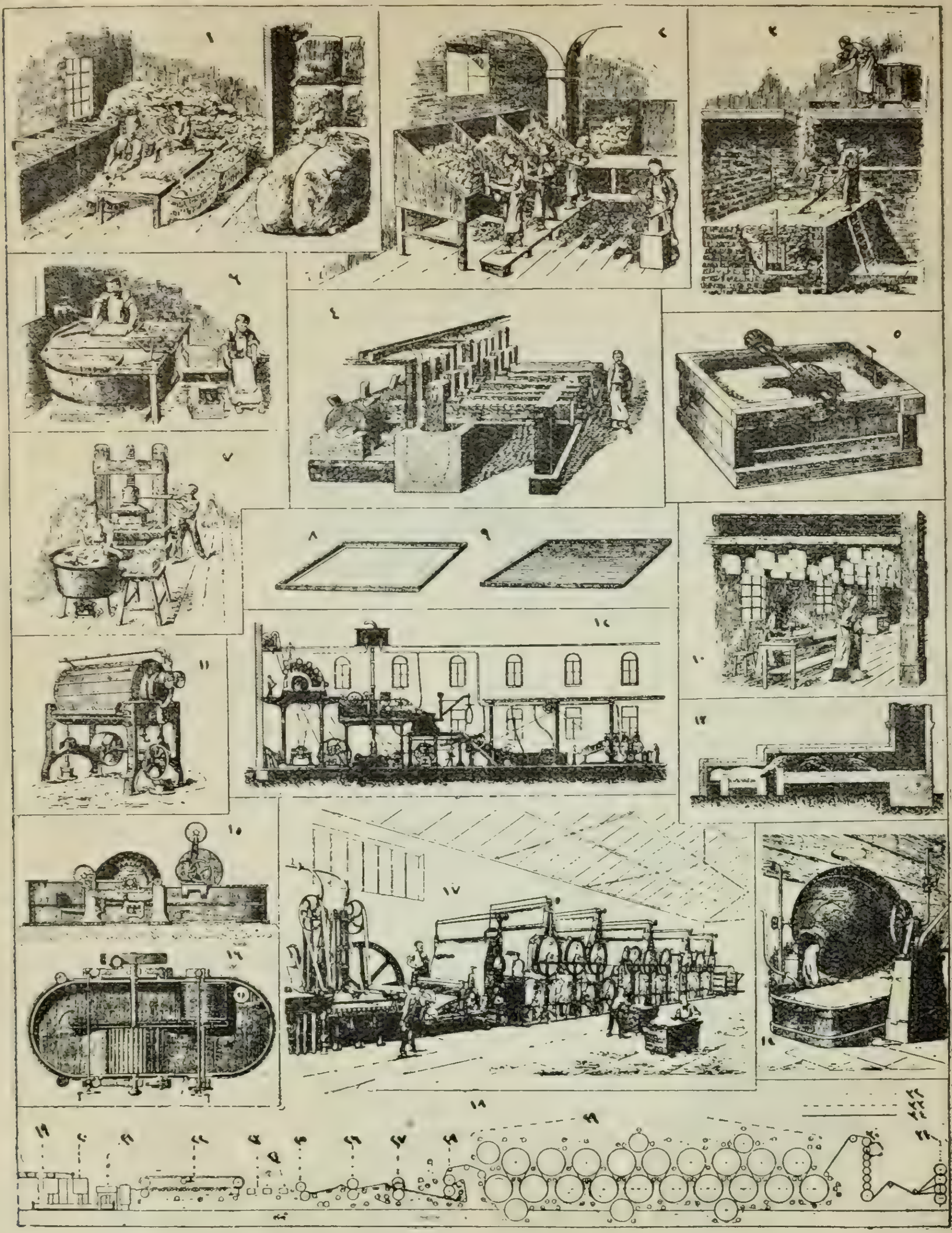

(كاغد اعمالاتی)

١ – پاچاوره‌لرك صورت تفریقی ، ٢ – اینجه اینجه كسلمسی ، ٣ – پاچاوره‌لری چوروتمك عملیاتی ، ٤ – طوقماق ماكنه‌سی ، ٥ – بیوك طراق ، ٦ – تخمیر ، ٧ – تضییق ، تعجین ، ٨ ، ٩ – تقطیع وتشكیل چارچیوه‌لری ، ١٠ – تیبیس ، ١١ – تطهیر ، تصفیه ، ١٢ – بخارله متحرك بركاغد فابریقه‌سنك داخلی ، ١٣ – اغاجدن كاغد اعمالنه مخصوص فرون ، ١٤ – بر مستدیر دیبك ، ١٥ – تصفیه‌یه مخصوص آلت ، ١٦ – تصفیه‌یه مخصوص آلتك مقطعی ، ١٧ – بر كاغد فابریقه‌سنك تفصیلات داخلیه‌سی .

١٨ – فابریقه ماكنه‌لرینك صورت ترتیبی ، ١٩ – قوم وضعنه مخصوص قابلر ، ٢٠ ، ٢١ – تصفیه آلتلری ، ٢٢ – قلاوز قایشی ، ٢٣ – تل قفس ، ٢٤ – كس آسپیران ، ٢٥ – ترطیبه مخصوص تضییق جهازی ، ٢٦ ، ٢٧ – حاده سلندرلری ، ٢٨ – كاغد طبقه‌لرینی آنمق ایچون تضییق آلاتی ، ٢٩ – تیبیس جهازی ، ٣٠ – پرداخت سلندرلری ، ٣١ – متعدد حلزونلر ، ٣٢ – معدنی بزره مخصوص اشارات ، ٣٣ – كچه ، ٣٤ – كاغد .

کاکُل [فا ، س] صاچ ، زلف § باشك تپه‌سنده‌کی صاچ ، پرچم § صاچك باشدن یکاره طوغری صارقان قسمی .

کاکلی = کاکلی اولان .

کاکَنج [ع ، س] (نباتات) کوکی قناری دینلن نبات .

کالا [فا ، س] قماش متاع : کالای گرانبها : « بزه عرض ایلمه کالای وصالك بتیشیر » § سرمایه ، بضاعه § اثاث البیت .

کالبد [فا ، س] (فتح با ایله‌ده لغتدر) انسان وحیوان بدنی ، جسدی ، قالب روح § شکل مجسم ، هیئت مشخصه ، تمثال :
« سوز کالبد قدر بنی آدمه جاندر
سوز واسطهٔ رابطهٔ عالمیاندر »

کالوس [فا ، س] احمق ، ابله .

کالوسانه = احمقجه‌سنه .

کاله [فا ، س] کالا : کالهٔ سخن § قباق § خام قاوون .

کام [فا ، س] آغزك اوستی ، طاوانی ، طماق ، ذقنة الحنك § مطلوب ، مقصود ، آرزو ، مرام ، امنیه ، دلخواه § لذت ، ذوق .

کامبخش = مرام باغیشلایان ، مطلوب ومرامی حاصل ایدن .

کامبین / کامور = مرامنه نائل اولان ، بختیار .

کامبینی / کامیاب = کامبینلك ، بختیارلق :
« لطف واحسانیله عالم اولدی الحق کامیاب
سایه‌سنده اولدی آبادان نیجه جای خراب »

کامپرور = کام صاحبی .

کامپروری = کامپرورلك .

کامران / کامروا = کام سوریجی ، سورن ، بختیار ، صاحب اقبال || مظفر ، منصور .

کامرانی = کامرانلق ، بختیارلق ، سعادت ، ظفر ، نصرت .

کامکار = صاحب شکوه واقبال اولان پادشاه .

کامکاری = کامکارلق .

کامکارانه = کامکاره لایق ومناسب اولان .

کامکار = مطلوبنی حصوله گتیرن .

کام آلمق = مرامنه نائل اولمق .

بکام = آرزوسنه نائل اولان ، بختیار .

کام ناکام = خواه ، ناخواه ، ایستر ایستمز .

کامِل [ع ، ص] اجزاسی تام اولان ، بتون ، تام ، نقصانسز :
« فیض اسلام فیض کاملدر
جمله‌یه گتسه شاملدر »
§ کمال بولمش ، کماله ایرمش ، یاشنی آلمش ، گنج اولمایان § کمال ایله متصف § صاحب علم ، کمال اولان ، فاضل ، ادیب ، ریاسلی § بحور عروضدن بریئك اسمی ــ که : تفعیله‌لری (متفاعلن) دن عبارتدر : بحر کامل .

کاملاً = تماماً ، بتون ، تام اوله‌رق ، نقصانسز ، هپ ، کافةً ، جملةً .

کاملیه = طوائف روافضدن بری .

کامِن [ع ، ص] گیزلی ، صاقلی ، مخفی ، بارز : مقصد کامن .

کامه [فا ، س] کام مرام و وزن .

بلکامه = کثیرالمطلوب .

کان [فا ، س] معدن یری ، معدن قویوسی ، معدن طماری ، معدن چیقاریلان محل § منبع ، مصدر : کان مرحمت ، کان عدالت .

کانکن = معدن قازیجی ، معدنجی .

کانَ [ع ، فع] (کون) دن فعل ماضی مفرد مذکر غائب اولوب بعض ترکیبات عربیه‌یه لاحق اولور .

ماشاءالله کان = الهك ایستدیکی اولور .

کانُون [ع ، س] آتش اوجاغی ، صوبه ، منقال § بر شیئك طوتیشوب یاندیغی محل § شهور رومیه‌دن قیش فصلنه مصادف اولان ایکی آی .

کانون اول = مارتدن اعتباراً شهور رومیه‌نك اونجیسی ، تشرین ثانی‌یی تعقیب ایدن آی .

کانون ثانی = کانون اولی تعقیب ایدن آی ، شباطدن اولکی آی .

کانی [ع ، ص] کنایه‌سویلیجی ، سویلین .

کاو [فا ، س] اوکوز ، ثور .

کاو ارض = اسکی هندیلیلرك کرهٔ ارضی بوینوزلری اوزرنده طاشیدیغنی ظن ایلدکلری اوکوز .

کاو بان = صغیرتماج ، صغیرچوبانی .

کاو دشتی = یبان صغیری .

کاو دُم = قدیماً مستعمل برنوع بوری .

کاو زمین = [کاو ارض]

کاوساله [فا ، س] [کوسله]

کاوکیر [ت ، س] [کارکیر]

کاوُور [ت ، ص] عربجه (کافر) ك محرفی غلط کلمه اولوب ترکجه‌ده مقام تحقیرده قوللانیلور .

کاوی [ع ، ص] باقیجی ، باقان .

کاویت = باقیجیلق .

کاه [فا ، د] ادات زمان :
§ بعضاً ، بعض دفعه :
« کاه بر حرف سقوطیله ایدر ناصری نار
کاه بر نقطه قصوریله کوزی کور ایلر »

سحرکاه = سحر وقتی .

شبانکاه = کیجه وقتی .

ناکاه = وقتسز ، نابموسم || نسزین ، بغتةً § ادات مکان :

تختکاه = پای تخت .

سجده کاه = سجده محلی .

نخجیرکاه = آو محلی .

کاه کاه = بعض بعض ، بعضاً .

کاهی = بعضاً .

کاهیجه = بعضاً ، بعض کره .

کاه وبی کاه = وقتلی ، وقتسز ، صرهلی ، صره‌سز [مخففی (که) در .]

کاه [فا ، س] صمان ، تبن ، صمان چوپی .

کاهربا / کهربا = صمان قاپیجی ، قاپان ، الکتریق قوتی حائز اولان صاری بر ماده ــ که : سیغاره آغزلغی ، تسبیح وسائره اعمال اولنور . [کهربا]

کاهکشان / کهکشان = کیجه‌لری سماده بیاض ، یول شکلنده کورینن مجموعهٔ کواکب ، صمان اوغریسی ، صمان یولی .

كاهدان = صاقلانق ، دورنده صمان قونیلان محل .

كاهبان = صمان ، خرمن بكجیسی .

كاهِل [ع ، ص] كهولت ایله متصف اولان . ☞ [كهولت] § غیرتسز ، تنبل ، بطیءالحركه .

كاهلانه = تنبلجه ، تنبله لایق صورتده .

كاهن [ع ، ص] غیبدن خبرویرمك ادعاسنده بولنان كیمسه § فالجی ، فاله باقان § اسكی مصریلرله هندلیلرك رئیس روحانیلری .

كاهواره - كهواره [فا ، س] بشیك ، مهد : كاهوارهٔ وجود .

كاف مفتوحه

كَباب [ع ، س] اتدن صورمخصوصه ایله یاپیلان اطعمه كه انواع مختلفه‌سی واردر : اورمان كبابی ، طاس كبابی ، قوش باشی كباب ، تنجره كبابی ، جگر كبابی § بو صورتله پیشیرلمش هرنوع مأكول : كباب كستانه ، مصر كبابی § یانمش ، قاورلمش شی .

كبابجی = كباب پیشیرن وصاتان آدم .

كَبابه [ع ، س] بهاراتدن قره بوبره مشابه بر حبه كه : علاج مقامنده مستعملدر . [كوابیه غلطدر .]

(كبابه)

كَبّاد [ع ، س] لیمون نوعندن بر میوه اولوب آندن بیوكدر .

كَباده [فا ، س] تعلیم یایی .

كباده كش = تیراندازلق تعلیم ایدن ، تیراندازلغه هوسكار .

كَبائِر [ع ، س] گناه عظیم معناسنه اولان (كبیره) نك جمعی : اهل كبائر .

كَبّان [ع ، س] { (كپان) لفظ فارسیدندن معربدر . } بیوك ترازی ، قپان .

كَبِد [ع ، س] { دوغریسی باك سكونیله‌در } (طب) جهاز دوران دمك ضمائمندن اولوب صفرا وغلیكوز فرارایدن بر عضو مخصوصدر ، قره جگر .

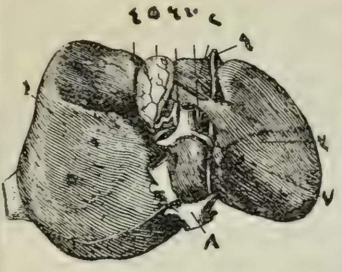

(كبد)

كبدك وجه سفلیسی :
١ - فص ایمن ؛ ٢ - فص مربع ؛ ٣ - فص ایسر ؛ ٤ - سرهٔ كبد ؛ ٥ - حویصلهٔ صفراوی ؛ ٦ - قناة صفراوی ؛ ٧ - ورید باب ؛ ٨ - ورید اجوف سفلی ؛ ٩ - رباط مدور ؛ ١٠ - شریان كبدی .

التهاب كبد = كبدك ، قره جگرك التهابلانمسی .

حصاة كبد = كبدده حاصل اولان توم ، طاش .

سرطان كبد = قره جگره عارض اولان سرطان .

كبدی = كبده منسوب .

كبدالبحر = دكزك اك دكین یری .

كبد القوس = یایك اورته یری .

كَبر [فا ، ص] آتش پرست ، مجوسی ، زردشتی .

كَبَرمك [ت ، مص] (حیوان حقنده) اولمك ، تلف اولمق . [مقام تحقیرده انسان حقنده ده مستعملدر .]

كبرتمك = اولدیرمك ، محو وتلف ایتمك .

كَبره [ت ، س] آتی تیار ایتمك ، اضله قیللرینی دوشورمك ، قیللری آره‌سنده‌كی كیری ازاله ایلمك ایچون قوللانیلان قیلدن معمول كیسه .

كبره‌لمك = آته كبره سورمك .

كَبش [ع ، س] درت یاشنه كیرمش اركك قویون ، قوچ § سرسم ، سونپه ، احمق .

كَبك [فا ، س] كلك .

كَبوتَر [فا ، س] كوكرجین :

« كل دانه‌یه قاچه ای كبوتر
حیرانكی سانمه دام كستر ! »

كبوتر نامه بر = مكتوب كتورمكه آلیشیق كوكرجین .

كبوترحرم = مكهٔ مكرمه‌ده حرم كعبه‌ده بولنان وصیدی ممنوع اولان كوكرجین . § وصالی مشكل محبوبه .

كَبود [فا ، ص] مائی ، ماوی ، كوك رنكنده اولان : سپهر كبود ، طاق كبود فام .

كبود فام = كبود رنكلی ، ماوی رنكلی .

كَبه [ت ، س] چوبانلرك كیدكلری قباعبا .

كَبه [ت ، ص] قارننده جنین بولنان ، حامل ، یوكلی : كبه قادین ، كبه اینك .

كبه‌لك = قادین ویا دیشی حیوانك حامل اولمسی ، حمل ، حباله .

كَبیر [ع ، ص] بیوك ، اولو ، عظیم ، جسیم . [جمعی : كبراء وكبار كلیر كه : آیری آیری معنالرده مستعملدرلر .]

كَبیره [ع ، س] بیوك گناه ، اثم عظیم . [جمعی : (كبائر) كلیر .]

كَبیسه [ع ، س] فی‌الاصل طولدیرلمش معناسنه‌در § سنهٔ شمسیه‌نك خللدن وقایه‌سی ایچون یكرمی سكز كوندن عبارت اولان شباط آینه هر درت سنه‌ده بر كره علاوه اولنان كسور تام مجموعی كه : علاوه ایله آنی یكرمی طقوزه ابلاغ ایدر واو سنه‌یه (سنهٔ كبیسه) نامی ویریلور .

كَبیكج [ع ، س] اسكی كلدانیلرجه حشراته مؤكل ظن اولنان بر ملكك اسمی اولوب متقدمین یازمه كتابلری كووه تجاوزندن محفوظ

قالمق ایچون او کتابلرك اولنه ویا نهایتنه یازیلور ایدی .

کپازه [ت ، ص] قیمتسز ، مبتذل ، اوجوز § رذیل § مسخره .

کپازه‌لك == قیمتسزلك ، اعتبارسزلق || رذالت || مسخره‌لق .

کپچه [فا ، س] کوپوك آلمغه ، یمکك صوینی سوزمکه مخصوص دلیکلی ، یایوان بر نوع بیوك قاشیق || چوربا ، عاشورا کبی شیلری تابلره توزیعه مخصوص اوزون صاپلی بیوك ، چوقورجه قاشیق § دوکمه‌جیلرك اریمش معدنی قالبه دوکمك ایچون استعمال ایلدکاری صاپلی واوونه‌سی چوقورجه آلت .

(کپچه)

١ – ات ایچون ، ٢ – پونچ کپچه‌سی ، ٣ – خردال وصالچه ایچون ، ٤ – صیجاق شرابه مخصوص ، ٥ – سبزه کپچه‌سی ، ٦ – بللور کپچه ، ٧ – برنوع کپچه .

بالیقچی کپچه‌سی == بالق صیدینه مخصوص آغ کپچه‌سی .

کابك شکلنده ایکی پارچه‌دن عبارت کوچوك منقشه .

کپنك [ت ، س] ☛ [کابك] § بر نوع بغدای برجکی . || چوبان لباسی .

کتائب [ع ، س] عسکر ، آلای معناسنه اولان (کتیبه) نك جمعی :

« عرشه اولنور سنکله اعلا
کتائبك تضرعی عبادك
شوقك غلیان ایدردی پیدا
خوننده کتائب جهادك »

کتّان [ع ، س] { لسانمزده تخفیف ایله مستعملدر . } (نباتات) قرنفلیه فصیله‌سندن زوع ایدیلن برتخمك حاصل ایلدیکی ساقك الیافندن عبارتدر – که : ایپ حالنه قونیله‌رق قوللانیلور § بو الیافدن یاپیلان بز وسائره کتن .

کتان تخمی == کتان الیافی حاصل ایدن حبه‌لر – که : یومشادیجی اولدیغندن لاپه حالنه قونیله‌رق طبابتده استعمال اولنور : کتان تخمی لاپه‌سی .

کتان حلواسی == اینجه صاج کبی شکردن قیش موسمنده یاپیلان برنوع حلوا .

کتان قوشی == قالین غاغه‌لی قوشلردن بری اولوب مزروعاته مضر قدانلرك تخملرینی اکل ایدر .

کتانجك == (نباتات) صلیبیه فصیله‌سندن برقدان اولوب قندیللرده یاقق ایچون چیقاریلان یاغی مقبولدر .

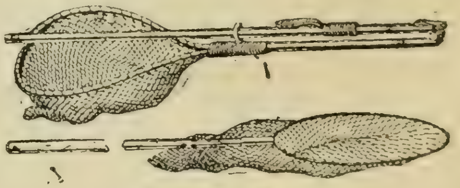

(بالیقچی کپچه‌سی)

١ – مکمل آغ کپچه‌سی ، ٢ – عادی آغ کپچه‌سی .

کپچه قویروق == قاروزیچی .

کپك [ت ، س] بوغدای ، آرپه وسائر اوکوداش حبوباتك الك اوستنده قالان قبا واسمرجه قسمی § باشده حاصل اولان کپکه مشابه قوناق .

کپنك [ت ، س] دکان ، غیره وسائره‌نك قاپودن ماعدا اولان قاپاغی ویا قاپاقلری § (معماری) چرچیوه قناتلرینی آچوب قپامق ایچون مذکور چرچیوه کناتلرینه ربط اولنان

کتب [ع ، مص] یازمق ، تحریر : کتبه‌سی کتب وتحریر ایدلدی .

کتبه [ع ، س] دوائر رسمیه سربیندن کوچوك مأمور ، یازیجی معنالرینه کلن (کاتب) ك جمعی .

کتبه [ع ، فع] اوتی ، او شیئی یازدی معناسنه اوله‌رق بعض لوحه‌لرك آلتنه اسکیدن یازان طرفندن تحریر اولنمق معتاد اولان بر تعبیردر : کتبه الفقیر ، کتبه سامی کبی .

§ خطاطاجرتی – که : الیوم غیرمستعملدر : فلان افندی کتبه آلدی .

کتخدا [فا ، ص] { اصلی : کدخدا } وزنلردی کهیادر } بیوك بر قوناغك ویا چفتلکك اداره اموربنه مأمور ، معتمد آدم ، کهیا ، وکیل امور .

اصناف کتخداسی == اصناف رئیسی .

قپو کتخداسی == برولایتك باب عالی‌یه وتوعبولان معروضاتنك تعقیبی وظیفه‌سیله موظف مأمور [ملغادر] § باشقه‌لرینك ایشنه فضولی وله‌رق قاریشان آدم .

کتخدالق == کتخدایه مخصوص وظائف واوضاع .

کتف [ع ، س] { کافك کسریله دها فصیحدر . } اوموزباشنك آرقه جهتنده اولوب (کورك) دنیلان کمیك ، کورك کمیکی § اوموز .

ذوالاکتاف == اوموزلری کنیش آدم .

علم الاکتاف == قویونك اوموز کورکلرندکی لکه‌لره باقه‌رق غیبدن خبر ویرمك صنعتی .

کتفیه == عربستانده باخصوص بدویلرك – اوموزلرینی دخی اورتمك اوزره – باشلرینه صاردقلری ایپکلی جامدان که : لسانمزده (کفیه) دنیلور .

کتم [ع ، مص] بر سوزی ، بر خبری ، بر سری صاقلامق ، کیزلمك ، ماللامه ، کومقرمه : کتم اسرار ، کتم نفوس .

کتن [ت ، س] ☛ [کتان]

کتورمك [ت ، مص] ☛ [کتیرمك]

کتوم [ع ، ص] سر صاقلایان ، هرکسه سر تودیع ایتمیان ، تودیع اولنان بر سر وخبری کتم ایلاین .

کتوملق == سرصاقلامق حالت وخصلتی .

کتومانه == کتوم اولانه لایق صورتده .

کته [ت ، س] برنوع قاتمرلی چورك .

کتیبه [ع ، س] عسکر ، آلای .

کتیبه پرور == عسکر یتشدیرن ،

(كتان اعمالاتى)

۱ ـ الده ايپلك بوكلمسى ، ۲ ـ چقريق ، ۳ ، ٤ ـ ايك ، ٥ ، ٦ ـ اوروكه ، ۷ ـ كتان دمتلرينك ترطبى ، ۸ ـ صووت ديكرله ترطيبى ، ۹ ـ دوكن ، ۱۰ ـ طراق ، مجزا ، ۱۱ ـ يابس كتان ايفلرينى چيقارمه عملياتى ، ۱۲ ـ ترتيب دستكاهى ، ۱۳ ـ ماكنه ايله متحرك اعمالات دستكاهى ، ۱٤ ـ قورودلمش كتانك ايپلك حالنه افراغى .

صنف عسكريى مظهر حمايت وعاطفتى ايلين : پادشاه كتيبه پرور .

كَتيرْمَكْ [ت ، مص] اوزقدن ياقيننه نقل وسوق ايلمك ، جلب و احضار ايتمك

§ ذكر وايراد ايتمك ، مثال كتيرمك

§ وضع ايتمك ، قوه‌دن فعله كتيرمك

§ تطبيق ايتمك : كمكى يرلى يرينه كتيرمك

§ چويرمك ، دوندرمك : كوچوك بر چيبانى اوغراشه اوغراشه بو حاله كتيردى

§ حاصل ايتمك : مراق كتيرمك ، خسته‌لك كتيرمك .

ايكى اوجنى بر يره كتيرمك == دوزلتمك ، اوايديرمق .

حق كتيره == الله ويره .

دنيايه كتيرمك == طوغورمق .

ديله كتيرمك == تشهير ايتمك .

صوكنى كتيره‌مه‌مك == بر فعل وتشبثدن نتيجهٔ مطلوبه استحصال ايده‌مه‌مك.

كرى كتيرمك == اعاده ايتمك .

كويش كتيرمك == ☛ [اجترار]

يرينه كتيرمك == ايفا ، اجرا ايتمك : سوزنى يرينه كتيردى ، وعدينى يرينه كتيردى .

كتيردلمك = باشقه‌سى واسطه‌سيله جلب واحضار ايتمك || جلب واحضار ايدلمك .

كتيرلمك = جلب واحضار اولنمق || ذكر وايراد ايدلمك || وضع ايدلمك || تطبيق ايدلمك || چوريلمك دوندرلمك || حاصل ايدلمك .

كثافت [ع ، ا ، س] لطافتك ضدى ، قبالق ، قويولق § شفافلغك ضدى ، صيقلق ، قاليناق
§ چوقلق ، غلبه‌لك : كثافت نفوس
§ ماهاتك قويولغى .
§ (حكمت) بر جسمك مركب اولديغى اجزاء فرديه‌نك صيقلق درجه‌سى .
§ (حكمت) بر جسمك واحد قياسى جسمك كتله‌سى ويا حاوى اولديغى اجزاء ماديه مجموعى .

كثافت نفوس = بر محلده بولنان نفوس اهالى مجموعى : فلان محلك كثافت نفوسى دها زياده‌در .

كثرت [ع ، ص] (قلت) مقابلى ، چوقلق ، زياده‌لك ، وفرت : كثرت نفوس § تهالك مقابلى ، لمه .

كثرتله = پك چوق ، مبالغه ايله ، پك زياده .

جمع كثرت = عربيده اوچدن زياده‌يه دلالت ايدن جمع صيغه‌سى .

كثرتلى = كثرت اوزره اولان ، چوق ، زياده مقدارده .

كثير [ع ، ص] چوق ، چوق اولان شى : مال كثير .

كثير الاولاد = چوجقلرى چوق اولان .

كثير العيال = افراد عائله‌سى غلبه‌لك اولان .

كثير الوقوع = چوق دفعه واقع اولان .

كثير الازهار = چيچكلرى چوق اولان نبات .

ذو كثير الاضلاع = ضلعلرى متعدد اولان شكل هندسى .

ذو كثير الوجوه = وجهلرى زياده اولان شكل هندسى .

كثف [ع ، ص] كثافتله متصف اولان § قالين ، قبا ، بوغون § غير شفاف § قويولمش مايعات .

كج [ت ، ص] (ايركن) مقابلى { اصلى : (كيج) در . } زمان اعتباريله كيريده

ايركج = اول و آخر ، شمدى ويا صوكره .

كجيكمك = كج قالق ، تأخر ايتمك ، كيريده قالق .

كجيكديرمك = كج براقق تأخير ايتمك .

كج [فا ، ص] اكرى ، چارپيق ، منحنى ، معوج .

كج باز = اويونده حيله‌كارلق ايدن آدم

كج بين = اكرى باقان ، شاشى || ياكلش تلقى ومطالعه ايدن || غرضكار

كج رأى = سقيم الرأى .

كج كلاه = كلاهنى ، باش كسوه‌سنى اكرى كين .

كجرو = اكرى كيديجى || مسلك سقيم صاحبى

كجفهم = ترس كلايجى ، اكلاياز .

كجمزاج = مزاجى ناخوش .

كجنظر = اكرى باقشلى || حسود .

كجنهاد = طينتى بوزوق .

كجاوه ويا : كجاوه [فا ، س] شمندوفر ويا آرابه ايله كيديلميان يوللرده آت واستر وعلى الخصوص كعبهٔ معظمه يوللرنده دوه اوزرينه قونيلوب ايچنه بيندكلرى شى ، هودج ، محفه .

كچر [ت ، ص] تداول ايدن ، متداول § رواجلى ، صاتيلير ، صاتيله بيلير .

كچمك [ت ، مص] بر طرفدن بر نقطه‌دن اوبر طرفه ، اوبر نقطه‌يه انتقال ايتمك ، مرور وعبور ايلمك ، يردكيديرمك § كيرمك ، ايشلمك ، تأثير ونفوذ ايتمك § ختامه ايرمك ، نهايتلنمك : قورطنه كچدى .
§ ترك وفراغت ، صرف نظر ايلمك : حقندن ، ادعاسندن كچدى § رايج ، متداول اولق ، سورولمك : باقر آقچه شمدى كچمز § بولاشمق ، سرايت ايتمك : ورم برندن ديكرينه كچدى .
§ (نهر حقنده) جريان ايتمك : دجله بغدادك اوكندن كچر § برمقام ومأموريته نصب اولنمق : مديرلكه كچدى § انتقال ايتمك ، بو حال سندن بكا كچدى ، بو كوشك اكا عموجه‌سندن كچدى § كريده براقق ، سبق ايتمك ، تفوق ايلمك : شاكرد استادينى كچدى § بر حد معينى تجاوز ايتمك : ساعت اونى كچيور .

اله كچمك = نصيب و ميسر اولمق || بر فرصتله الده ايتمك .

ايش باشنه كچمك = آمر اولمق . § ايشك ايفاسنه بالفعل وبالذات مأمور اولق .

ايش ايشدن كچمك = فرصت فوت اولمق .

ايلرى كچمك = تقدم ، تصدر ايتمك .

باشه كچمك = تصدر ايتمك ، هركسك اوست طرفنده بولنمق .

بربرينه كچمك = آره‌لرنده منازعه ومناقشه ظهور ايتمك .

طاوان باشه كچمك = فوق العاده محجوب اولمق || زياده‌سيله متأثر ومنفعل اولمق .

جاندن كچمك = فداكارلق ايتمك .

چكنيوب كچمك = دونوب باقامق ، زيارت ايتممك .

كندندن كچمك = بايلمق ، بيخود اولمق .

كوكلدن كچمك = ارزو ايتمك ، ديلمك .

يرك ديبنه كچمك = چوق محجوب اولمق .

كچمش اولسون = خسته‌يه و بيوك برقضا كچيرمش اولان آدمه قارشى ايراد اولنور دعادر || آرتق فرصت فوت اولدى .

كچمه = يرلى اولميان ، طاقمه اولان || بربرينه بر طاقم وسائطه ربط ايدلمش شيلر : كچمه دوربين .

كچيرتمك = كچيرمك فعلنى بر ديكرى واسطه‌سيله اجرا ايتديرمك || ادخال ايتديرمك ؛ امرار

كچيرلمك = امرار ايدلمك ، مرور وعبور ايتدرلمك || ابى ايدلمك || تداول ايتديرلمك || احاطه ايتديرلمك : هنوز كتبخانه‌نك چارچوبه‌لرينه جام كچيرلمدى .

قليجدن كچيرلمك = قتل عام ايدلمك .

كچيشديرمك = كچيرمك ، دفع وازاله ايلمك ، صاووق .

كچلمك == مرور و عبور اولنمق || صرف‌نظر اولنمق || ترك وفدا ایدلمك.

كچمش == مرور ایتمش، سابق || ماضی.

كچمشده == كچمش زمانده، اسكیدن.

آره‌لرنده، كچمش اولمق == بینلرنده، خصوصی موجب برحال وسبب بولنمق.

كچن == مرور وعبور ایدن || اقان، جریان ایدن || سبق ایدن.

كچن كچدی == مضی مامضی.

كچنلرده == یاقینده، مقدمجه، برقاچ كون ویا آی اول.

كچكین [ت ، ص] وقتی كچمش، چوق اولمش § یاشلی، مسن.

كچنمك [ت ، مص] یشامق، تعیش ایتمك، اسباب ووسائل معیشتی، نفقه‌لی تدارك ایده بیلمك § معاشرت وامتزاج ایتمك : قلم میزی غایت خلوق بر آدم اولدیغندن مدیر ایله ایی كچنیور.

كچنمه == معاشرت، امتزاج || دیرلك، تعیش.

كچندیرمك == یاشاتمق، تعیش ایتدیرمك، اعاشه وانفاق ایلمك.

كچندیرمه == اعاشه، انفاق، یشاتمه.

كچینه‌جك == اسباب معیشت، مدار تعیش.

كچه [ت ، س] كچه‌رك، كچدیكی حالده : ساعت اون ایكی‌یی كچه اوه كلدم.

كچه [ت ، س] یالكز دوكلمه یاپیلان، غیر منسوج یوك عبا § خالی، سجاده، كام كبی شیلر.

كچه‌جی == كچه یاپان ویا صاتان آدم.

قارینه كچه‌سی == (بحریه) كمیلرك قارینه‌سنه قاپلانان بافر لوحه‌لرك آلتنه قونیلان كچه.

كچه‌لشدیرمك == اویوشدیرمق || كچه كبی ایتمك، تللرینی بربرینه قاریشدیرمق.

كچه‌لشمك == اویوشمق || كچه كبی اولمق، تللری بربرینه قاریشمق.

كچه كلاه == مخروطی الشكل كچه‌دن معمول سرپوش. [كلاه]

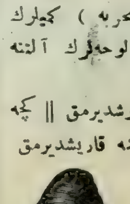

(كچه كلاه)

كچه كلاه ایتمك == وقتیله یكی چری اوجاغنده موجب طرد بر فعل وحركتده بولنان ضابطان وافرادك عاداتیه‌سنك رفعی معامله‌سی.

اكچه‌لی == كچه‌سی اولان || (معماری) یكپاره وجسیم بر طاماردن عبارت اولان ایری بر جنس طاش.

كچی [ت ، ص] ذات الثدیانك غنمیه جنسنه و مجتره قسمندن بر حیوان اولوب قیون قدر مفیددر . انواع عدیده‌سی واردر. آنقره طرفلرنده و سائر بعض ولایتلرده یتیشن كچیلرك بر قسمندن غایت لطیف بریوك آلنیر كه : تجارتده تفتیك نامیله معروفدر.

(آنقره كچیسی)

(عادی كچی)

كچی بوینوزی آغاجی == (شجر خرنوب) ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب بر شجیره‌در.

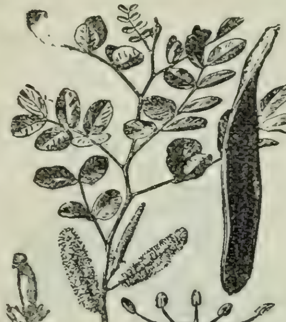

(كچی بوینوزی آغاجی)

كچی صقالی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنك، قراشیه تحت الفصیله‌سنه منسوب برشجیره‌در.

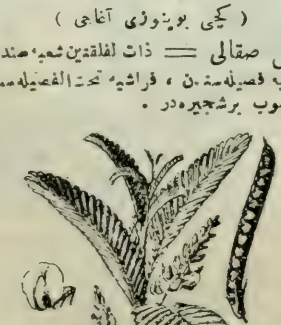

(كچی صقالی)

یبانی كچی == ذات الثدیانك مجتره قرقه‌سندن اكثریا ایصسز وصرب طاغلرده بولنور برجنس بقردر.

(یبانی كچی)

كچید [ت ، س] كچه‌جك، كچیله‌جك یر، مر، معبر § ایكی طاغ آره‌سنده كائن طار بوغاز، دربند § نهرك آت ایله ویا یایان اولدرق كچیله‌جك صیغ یری.

كچید رسمی == (عسكری) بر قطعه‌ٔ عسكریه‌نك قول نظامنده اجرا ایلدیكی یورویش مانوره‌سی.

كچیم [ت ، س] معاشرت، امتزاج § اداره § رواج، راج.

كحال [ع ، ص] كوزه‌كیمی § كوزه سرمه چكن، كوزه سرمه چكیجی.

كحالق / كحالت == كوزه‌كیمه‌لكی || سرمه كشلك.

كحل [ع ، مص] كوزه سرمه چكمك.

كحل [ع ، ص] سرمه چكامش، سرمه‌لی.

عین كحیل == سرمه‌لی كوز.

كد [ع ، مص] بر شیئك حصولی ایچون چالیشمق، بذل مساعی ایلمك، زحمت چكمك، امك ویرمك.

کدیمین == ال ایکی : بوپاره‌یی کدیمین وعرق جبین ایله قزاندی .

گدا [فا ، ص] سائل ، دیلنجی ، یوقسول ، فقیر .

گدایانه == سائلانه .

گدا چشم == گوزی آچ .

کدبانو [فا ، ص] کهیا قادین ، مدیرهٔ دائره ، بی‌بی .

کدر [ع ، ص] بولانقلق ، (صفوت) مقابلی § اضطراب قلب ، غم ، غصه ، تاصه ، قایغو :

« ایلسه‌ك کریه‌لرله عرض کدر
سکا مطلق بهار خنده ایدر »

کدر افزا == کدر ویریجی ، ویرن .

کدر انگیز == کدرقوپاریجی ، قوپاران .

کدر ایتمك ، کدرلنمك == تاصه‌لانمق ، غصه لانمق ، مغموم ومکدر اولمق .

کدرسز == غم وکدری اولمیان .

کدرلی == مغموم ، مکدر ، تاصه‌لی || غم وکدر ویرن .

کدمك [ت ، مص] (معماری) چنتك یاپمق ، چنته‌لمك ، دیش دیش ایتمك .

کدو [فا ، ص] قباق دنیلن سبزه .

کده [فا ، د] ادات محل ؛ یر ، محل ، جا ، موقع .

آتشکده == آتش یری || آتش پرستلرك عبادتخانه‌سی .

محنتکده == محنت محلی .

میکده == میخانه .

کدی [ت ، ص] ذات الثدیانك آکل اللحوم فرقه‌سندن اولوب تأنیس ایدیلرك اهلی ووحشی اولمق وزره اولرده ودکانلرده بسلنن وفاره‌لری آولیان آرسلان طورونلی وقاپلان طبیعتلی بر جنس حیوان ـ که : انواع عدیده‌سی واردر . هره ، قط .

کدی اوتی == (حشیشة الهره) ذات الفلقتین شعبه‌سندن سنوریه فصیله‌سندن حشیشهٔ خالده‌در . طبابتده کوکلری مضاد تشنج کبی مستعملدر . آناطولی وآوروپاده یوز اللی قدر انواعی بولنور .

(کدی اوتی)

کدی بالغی == پیسی بالغنك بیوك جنسی .

کدی گوزی == عین الهره دنیلن طمارلی ومقبول بر جنس طاش ـ که : تزییناتده قوللانیلور .

آمریقای جنوبی یبان کدیسی == ذات الثدیانك آکل اللحوم جنسندن آمریقاده یالکز بر نوعی بولنان طویل الذنب بر حیواندر .

(کدیلرك انواعی)

۱ ـ عادی جنسی ، ۲ ـ وان کدیسی ، ۳ ـ ماوی‌تراق تویلی فرانسه‌ده یتیشن (شارتروز) دنیلن بر نوع کدی ، ۴ ـ سیام کدیسی ، ۵ ـ یبانی کدی ، ۶ ـ دوبی‌ژینوزا دنیلن جنسی ، ۷ ـ سه‌قریپتا ، ۸ ـ پلژه‌روس ، ۹ ـ مانیکولاتا ، ۱۰ ـ ویوردینا ، ۱۱ ـ سیسه‌لیدوغاستار ، ۱۲ ـ ایرا .

(آمریقای جنوبی یبان کدیسی)

کدیك [ت ، ص] چنك ، ییقیق یر ، رخنه ، فرجه : قلعه کدیکی ، دیوار کدیکی § دوشمش دیش یری § اصنافه کندی باشلرینه اجرای صنعت ایتمك ایچون ویریلان رخصت ، امتیاز § بعض ملك ومسقفاتك جانب وقفه عائد رسمی .

کدیکلی == کدیکی اولان .

کذا [ع ، ص] { (ك) حرف تشبیهله (ذا) اسم اشارتندن مرکب بر ترکیبدر } بویله ، شویله ، بونك کبی ، بوطرزده ، شوطرزده .

کذلك == بویلهجه ، شویلهجه .

هکذا == کذا ، کذلك ، بونك کبی .

کذّاب [ع ، ص] چوق یالان سویلین ، پك یالانجی : کذاب بی حجاب .

کذاب [ت ، س] { فارسی (تیزاب) دن محرفدر . } ☚ [تزاب]

کر [فا ، ص] صاغر ، اصم .

کرّ [ع ، س] برشیدن ، بر ایشدن بعدلرجوع تکرار آکا میل وتوجه کوسترمه .

کر وفر == محاربهده برآرهلق رجعت ایتدکدن ویا رجعت ایدر کبی کوروندکدن صوکره تکرار کیری دونوب دشمنه حمله ایتمك صورتیله ایدیلان جنك .

کرار == دشمن اوزرینه دونه دونه حمله ایدن مبارز : حیدر کرار .

گر [فا ، د] (اگر) ادات شرطنك مخففی اولوب استعمالی همان نظمه مخصوصدر :

« گر بوعهدنده وفایلرسه جانان ایشته‌بن »

§ ادات فاعلیت :

آهنگر == دمیرجی .

زرگر == قیومجی .

کفشگر == پابوجی ، دیکیجی .

§ اوبوز علق .

کرابِس [ع ، س] بز ، قماش معناسنه اولان (کرباس) ك جمعی : کرابس نفیسه .

کرّات [ع ، س] دفعه معناسنه اولان (کره) نك جمعی : کرات عدیده ، کرات ایله سویلدم .

کرتان == صبح وشام ، صباح ، اقشام .

کرات جدولی == (حساب) اعداد اصلیه نك یکدیکرینه ضربندن چیقان حاصللری کوسترن جدول مخصوص ـ که : (٨١) مربع خانه‌یه منقسمدر :

١	٢	٣	٤	٥	٦	٧	٨	٩
٢	٤	٦	٨	١٠	١٢	١٤	١٦	١٨
٣	٦	٩	١٢	١٥	١٨	٢١	٢٤	٢٧
٤	٨	١٢	١٦	٢٠	٢٤	٢٨	٣٢	٣٦
٥	١٠	١٥	٢٠	٢٥	٣٠	٣٥	٤٠	٤٥
٦	١٢	١٨	٢٤	٣٠	٣٦	٤٢	٤٨	٥٤
٧	١٤	٢١	٢٨	٣٥	٤٢	٤٩	٥٦	٦٣
٨	١٦	٢٤	٣٢	٤٠	٤٨	٥٦	٦٤	٧٢
٩	١٨	٢٧	٣٦	٤٥	٥٤	٦٣	٧٢	٨١

(کرات جدولی)

کراتا [ت ، ص] پزهونك ، قلندان § قوندره‌لرك اوکچه‌سنی چکمکه مخصوص آلت .

گراس [فا ، س] لقمه § نواله .

کراسته [فا ، س] (معماری) ابنیه‌نك تمل اسقره‌سیله اخشابدن انشاسی مطلوب اقسامنك تشکیل واعمالنده استعمال اولنمق اوزره اورمانلردن قطع ایدیلان وخزارله بیچیلان اغاجلر § هرنوع معمولاتك اعمالنده قوللانیلان مواد اصلیه .

کراسته‌جی == کراسته صاتان تاجر .

کراك [ت ، ص] ☚ [کرکدان]

کرّاکه [ع ، س] وقتیله طریق علمی رجال ومنسوبینی طرفندن استعمال ایدیلان برنوع خفیف وصتلك لباسه اطلاق اولنوردی ـ که : اینجه صوفدن یاپیلوردی .

کرامت [ع ، مص] لطف ، احسان ، کرم ایله اتصاف § عزتلك § اولیاء اللهدن صادر ولان بعض خارق العاده امثال واقوال :

« کرامت کوستروب خلقه صویه سجاده صالمشسك
بقاسن دوم ایلینك دست تقوی ایله آلمشسك »

§ کرامته حمل اولنه‌جق درجه‌ده برایشده ، برفکرده کوستریلان اصابت : بو صوز عین کرامتدر .

گران [فا ، ص] کنار ، اوج ، نهایت .

بی کران == نهایتسز ، کنارسز : فضای بی کران کائنات .

کراهت و : کراهیّت

[ع ، مص] برشیدن خوشلانمامق ، ایکرنمك .

مع الکراهه == تیتسنه‌رك ، ایکرنه‌رك .

§ جانب شریعتدن صراحةً تحریم اولنمیوب مباح اولدیغی حالده حرامه قرب واحتمالی زیاده اولمق حسبیله اجتنابی مقتضی شیئك حالی ـ که : او شیئه مکروه دینور . (افعال مکلفیتدندر .) آبدستده اعضا اوزرینه صویی پك اورمق کبی .

کراهت تحریمیه == (فقه) فاعلی عذابه لایق اولمزسه‌ده عتابه مستحق وشفاعتدن محروم اولان کراهت : سنن هدایی ومؤکده‌لرك ترکی کبی .

کراهت تنزیهیه == (فقه) ایشلمسنده عذاب واولکیقدر عتاب اولمیان کراهت: اکل فاره عقیبنده اولیه‌رق کدینك آرتغی کبی .

کرْب [ع ، س] غم ، غصه ، کدر ، اندوه ، تاصه [جمعی : (کروب) کلیر .]

کَرْپَتْن ویا : کَرْپَدَن [ت ، س] { عربی (کلبتان) دن محرفدر . } جیوی وسائره سوکمکه مخصوص دمیر قیصقاج § دیش چیقارمغه مخصوص آلت § نعلبند آلتی .

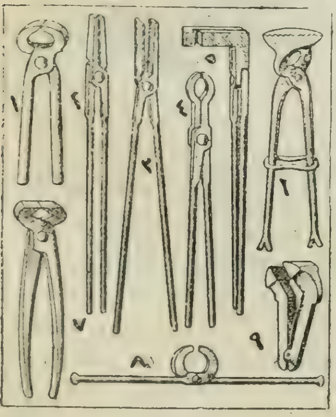

(کرپتن)

١ ـ دولکر و طوغرامه‌جیلره مخصوص ، ٢ ، ٣ ، ٤ ـ تیمورجیلك ایچون ، ٥ ـ اکریلتمکه مخصوص ، ٦ ـ تل قفس اعمالاتنده مستعمل ٧ ـ قطعه مخصوص ، ٨ ـ رای اعمالاتنده مستعمل ٩ ـ نعلبند کرپتنی .

کرپیج [ت ، ـ] ☛ [کرپیچ]

کرتمك [ت ، مص] چیتمك ، خفیف کدیك وچنتیك یاپمق.

کرتدیرمك = کرتمك فعلنی باشقه‌سنه اجرا ایتدیرمك .

کرتلمك } = چنتلمك ، خفیفجه چنتیك
کرتمك } یاپلمق .

کرته = چنتیك ، کدیك || اویوق یول || درجه ، مرتبه ، واده || نصاب ، قوام || صره ، حذا .

باروت کرته‌سی = اسلحهٔ ناریه‌نك نشانکاهی.

کرتیك = چنتیك ، کدیکلی .

کرتنکله — کرتنکلر

[ت ، ـ] حیوانات زاحفه‌دن اولوب درت آیاغه مالك بولنان وکلر دینلن حیوانك اك مبذول وغیر مضر جنسی .

دکز کرتنکله‌سی = حیوانات زاحفه‌نك ضفدعیه قبیله‌سنك اورودینه فرقه‌سندن نصف کرهٔ شمالی‌یه مخصوص بر نوع کرتنکله‌در .

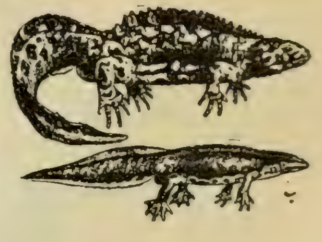

(دکز کرتنکله‌سی)

کرته [ت ، ـ] (بحریه) روزکارك جهت واستقامتنی کوسترمك ایچون پوصله‌نك منقسم اولدیغی اوتوز ایکی قسمدن بهری ـ که : (۱۱) درجه (۱۵) دقیقه‌لك بر زاویه‌دن عبارتدر § صره ، حذا § درجه ، مرتبه § نصاب ، قوام . § (معماری) چنتیك ایله یاپیلان اشارت § چتله‌نك هر چنتیکی .

کرته ریز = (بحریه) بر نقطه‌نك کیدن باقلدیغی زمان پوصله کرته‌لرینه نظراً قالدیغی جهت : کرته ریز آلق .

کرته ریز پوصله‌سی = کرته‌ریز آلمغه مخصوص هدفه‌لی پوصله .

کرته ریز نقاطی = کمینك موقع وجهتنی کرته‌ریز واصطلاحیله تعیینه مدار اولان فنار قله‌سی ویا دوبه‌سی ویا شمانده‌ره کبی ساحلده بولنان نقاط .

کرتپك [ت ، ـ] کراسته وچتله وامثالی شیلر یونتیله‌رق یاپیلان دیش .

کرچك [ت ، ص] طوغری ، صحیح ، راست ، محقق ، صواب § ساخته اولمیان ، خالص ، حقیقی § صادق ، صدیق .

کرچکدن = صحیحاً ، حقیقةً ، فی الواقع § جدی ، خالص ، صحیح .

کرچه [فا ، د] { (اکرچه) مخففی } هر نه‌قدر ، ایسه‌ده .

کرد [فا ، ـ] توز ، طوپراق ، غبار.

کرد آلوده = توزه طوپراغه بولانمش.

کردان [فا ، ص] دونیجی ، دونن: چرخ کردان ـ سپهر کردان .

رو کردان = یوز چویرن ، صرف نظر ایدن .

سر کردان = سرسری ، مکانسز || پریشان حال ، مقبل .

(صو کرتنکله‌سی)

فانوس کردان = بوروجکدن یاپیلوب ایچنه دولاشکال قونیلارق مومك شعله‌سی قوتیله دوندکجه طرف طرف ظاهر اولان بر نوع فانوس .

کردان [ت ، ـ] {فارسی (کردن) دن محرفدر. } بوغازك طایش طرفی ، بوینك اوکی § عنق ، بوین .

جفته کردان = سمیزلکدن ایکی قات اولمش کردان .

کردان قیرمق = نازایله بوین صاللامق.

کردانلق = نسوانك زینت ایچون کردانلرینه طاقدقلری ایجیدن ، الماسدن ، آلتوندن وپاره‌دن معمول شی قلاده ، طوق.

(کردنلق ـ قرالیچه‌لره مخصوص شکلی)

قولا کردان = یالکز بوجك ایله تعیش ایدن اوفاق قوشلردن بری اولوب زراعته فائده‌لیدر .

کردانه [ت ، ص] (معماری) چاتی کیرشلرینی بابایه باغلیان کرکی .

کردش [فا ، ـ] دونش، طولانش، دور : کردش دوران ، کردش افلاك ، کردش اجرام .

کردك [ت ، ـ] زفاف کیجه‌سی کلین ایله کوکیك بولندقلری اوطه ، بیت الزفاف ، حجله .

کردکه کیرمك = اولنمك ، کوکی اولمق.

کردك کیجه‌سی = لیلهٔ زفاف .

کردل [ت ، ص] (معماری) بویاپیلرك وساٸر امثالنك استعمال ایلدکلری قوغه .

کردن [فا ، ـ] کردان § بوین ، عنق ، رقبه .

کردن بسته = بوینی باغلی || مطیع ، منقاد .

کردن بند = کردانلق ، قلاده .

کردن داده = بویوق اکمش، مطیع: کردن دادهٔ انقیاد .

کردن فراز } = بوینی قالدیرمش ،
کردن افراز } قالدیران، مغرور، متکبر ، مفتخر .

کردنکش = باغی، سرکش || معند، متکبر .

کردون [فا ، ص] دونیجی، دونن، دوار § فلك ، دنیا ، سما : چرخ کردون .

کردون اقتدار = کردون کبی صاحب قوت واقتدار اولان .

كردون حشمت == كردون كبى صاحب حشمت اولان .

گردونه [فا ، ـ] آرابه § سلطنت آرابه‌سى : كردونهٔ اجلال .

گرده [فا ، صـ] يابلمش ، ايدلمش ، معمول .

تأليف كرده == تأليف ايدلمش .

گرديده [فا ، صـ] دونمش ، طولاشمش § حالى متغير .

كرسته [ت ، ـ] ☛ [كراسته]

كرفس [ع ، ـ] ذات الفلقتين شعبه سندن صيوانيه فصيله‌سنه منسوب ذو سنتين حشيشى بر نباتدر كوكارى قيصه ونديدر . اك مشهورلرى : صو كرويزى ، عادى كرويزدر .

(صو كرويزى)

(عادى كرويز)

گرك [ت ، صـ] لازم ، مقتضى § لايق ، شايان ، مستحق .

خواه : فلان آدم كرك انكليزجه ، كرك فرانسزجه‌يى پك كوزل بيلير .

كركى كبى == لايق وجهله § ايستر .

كركمك == لازمكلمك ، مقتضى اولمق : بويله اولمق كركدى .

كركدان [ت] **كركدن** [فا ، ـ]

ذات الثديايك ضخيمة الجلد فرقه‌سندن جسيم الجثه هند طرفلرينه مخصوص بر حيواندر . آلت مدافعه‌سى اوله‌رق بورننده ايلرى طوغرى تباعد ايدن بوينوزيله بعضاً ايلاره بيله غالبه چالار . بوينوز بعضلرنده ايكى دانه‌در . دريسى غايت قالين اولوب اوزرى چيوقلبدر .

[بو بوينوزدن قايچ قبضه‌سى ، فنجان ظرفى وسائره اعمال اولنه‌رق كركدن ظرف ، كركدن قبضه دينور .]

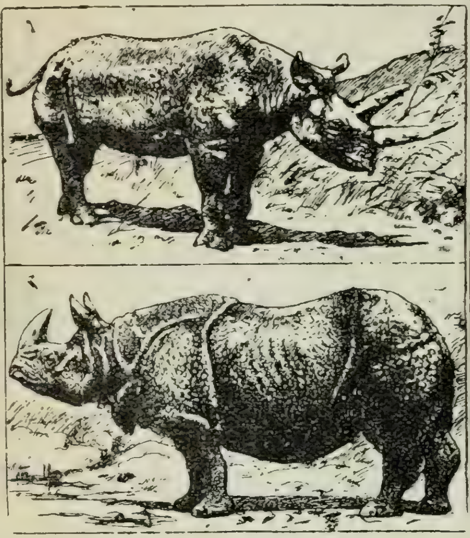

(كركدان)

١ - افريقا كركدانى (ايكى بوينوزلى)

٢ - آسيا كركدانى (بر بوينوزلى)

كركس [فا ، ـ] آق بابا دنيلن بيوك قوش . ☛ [آق بابا]

گرگف [ت ، ـ] داخلنه بز كريلرك اوزرنده قادينلرك اينجه نقش ايشلدكلرى دستگاه .

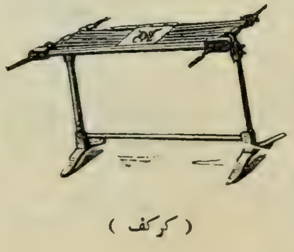

(كركف)

گرگى [ت ، ـ] كره‌جك آلت : چولها كركيسى § (معمارى) چاتى كيريشلرينى قارشيلقلى اوله‌رق باغلايان وثقلتنك تأثيريله آچيلوب بربرندن اوزقلاشملرينه مانع اولان دميرلامه ويا آغاج .

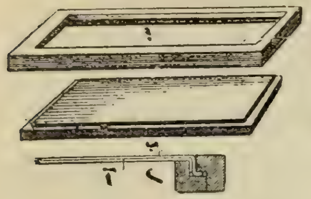

(كركى ـ وسائره مخصوص)

گرگين [ت ، صـ] كرلمش ، چكلمش § منقطع اوله‌جق درجه‌يه كلمش § طرفين آره‌سنده‌كى ضديت ، خصومت .

كركينلك == كركين اولان شيئك حالى § ميانه‌نك آچيق اولمسى .

گركينمك [ت ، مصـ] صيق صيق صارلمق .

گرم [ع ، ـ] اوزوم چوبوغى ، آصمه [جمعى : (كروم) در] .

گرم [فا ، صـ] صيجاق ، حار ، سخين .

كرمى == صيجاقلق ، حرارت ، سخونت || غيرت ، اقدام فوق العاده : ايشه كرمى ويرلدى . [كرميت غلطدر]

كرما == (سرما) مقابلى ، صيجاق هوا ، ياز : موسم كرما .

كرما كرم == پك قيزيشمش || پرسوز وشوق .

كرما كرمى == كرما كرملك .

كرمخانه == نباتات صوبه‌سى .

كرم [ع ، مصـ] اصالت § نفاست § عاليجنابلق § لطف ، احسان ، عنايت .

كرم بيورك == مساعده ايدك .

كرمكار == كرم ايديجى ، ايدن .

كرمكارى == كرمكارلق

كرمكارانه == كرمكارجه‌سنه .

كرمكستر == كرم‌دوشه‌يجى ، مكرم .

كرمكسترى == كرمكسترلك

كرمكستران == كرمكسترلر .

كرمپرور == صاحب‌كرم واحسان اولان

كرمپرورى == كرمپرورلك .

كرمپرورانه == كرمپروره‌لايق صورتده .

گرمابه [فا ، س] صيجاق‌صو حمامى .

گرمپه [ت ، ص] قره‌دن دكزه اوزانان طاشلق بورن .

گرمك [ت ، مص] چكوب اوزاته‌رق قوزمق وبا آصمق .

كوكس گرمك == كونلك || قارشى طورمق : قورشونه كوكس گرن عسكرلر .

گرديرمك == باواسطه گرمك .

گرلمك == قوديلوب چكلمك ، گركين اولمق .

گركين == گرناش .

گرميت [ت ، س] ☞ [كرميت]

گرمى [فا ، مص] صيجاقلق حرارت § غيرت واقدام فوق العاده : گرمئ تام ، ايشه گرمى ويرمك ، كمال گرمى ايله .

گرنا و : گرناى [فا ، س] رقصيله استعمال ايديلان بر نوع عسكرى بورويى .

گرنك [فا ، ص] آل آت :

« بن نه‌خاكم كه : اوله بنده بوآثار كمال قارس طبعمده احسان اولنه بويله گرنك »

گرنمك [ت ، مص] قوللرى وسائر اعضاء بدنى چكوب اوزاته‌رق اسنه‌مك .

كروان [ت ، ص] (كاروان) (فارسى دن محرفدر .) ☞ كاربان

كروانسراى == ☞ [كاروانسراى]

كروبى [ع ، س] اشرف ملائكه ، بيوك ملك

كروبيون == اشراف ملائكه كرام ، دوكاء كبريا پناهه مقرب اولان ملكلر :
« صرير خامه‌مى كوش ايلديجه شوق مدحكله صفاسندن اولور كروبيان نه فلك سرسام »

كروت ـ كروت [ت ، س] اوطورمق وبا ياتمق ايچون تخته‌دن يابلمش يوكسكجه ير ، سدر ديوله .

كرويز [ت ، س] ☞ [كرفس]

كره [ع ، مص] ايكرنمك ، تيكسنمك ، خوشلانمامق § جبر واكراه ايتمك ، زووله‌مق .

كرهاً == ايكرنه‌رك ، خوشلانمايه‌رق || جبراً ، مجبوراً (طوعاً) مقابلى : طوعاً وكرهاً .

كرّه [ع ، ك] دفعه ، مره ، كز : اوچ كره == اوچ دفعه .

چوق كره == دفعاتله ، مكرراً .

بعض كره == بعض دفعه .

بوكره == بودفعه .

[جمعى : (كرات) كلير : كراتله == دفعاتله]

كرى [ع ، مص] قازمق .

گرى ، گيرى ، گيرو [ت ، س] (اوك) نك ضدى ، آرد ، آرقه ، قيچ ، خلف ، بر شيئك قسم اخيرى § آرقه‌ده بولنان § آلت طرف ، ما بعد § آشاغيده بولنان ، دون § غير مترقى .

گرى آلمق == استرداد ايتمك ، استعاده .

گرى چويرمك ، گرى ويرمك == اعاده ايتمك

گريسنى آلمق == صوكنى آلمق ، بيترمك .

گرى دونمك == عودت ايتمك .

گرى طورمق == تاريشمامق ، چكمك ، احتراز ايلمك .

گرى قالمق == آرقه‌ده قالمق || تأخر ايتمك ، وقت معيننده يتشه‌مامك : ساعتم بش دقيقه گرى قاليور || اجرا اولنمامق ، ترك ايدلمك : شمدى او ايش گرى قالدى || خالى ، فارغ اولمق : چاليشمقدن گرى قالميورم .

گرى قومق == تأخير ايتمك ، صوكره‌يه براقمق .

گرى گلمك == عودت ايتمك || اعاده اولنمق .

گرى گيتمك == تدنى ايتمك || آرقه‌يه دوغرى حركت ايتمك || اوزاقلاشمق ، اوته‌يه گيتمك || اعاده اولنمق || عودت ايتمك .

كريم [ع ، ص] كرمله متصف .

كريمانه == كريمجه ، كريمه لايق صورتده : معامله كريمانه ، التفات كريمانه .
[جمعى : (كرماء ، كرام ، كرايم) كلير .]

كريمه [ع ، س] قرآن عظيم الشانك هر آيت جليله‌سى : آيت كريمه ، كريمهٔ منيفه § قيز اولاد . (مخدوم مقابلى) .

كريه [ع ، ص] ايكرنج ، طبيعته ايكرنمه ايراث ايدن ، مكروه ، منفور : كريه الطعم ، كريه المنظر ، كريه الصوت .

كره‌ويت [روجه‌دن مأخوذدر] اوطورمق ويا ياتمق ايچون يابلمش يوكسك محل ، اوطه‌لرده ازوينه مندر تخته قونيلان اكرتى يوكسك تخته .

كريه [ع ، س] نفرت حالت اكراه ايراث ايدن جنجه ، بادره § شدت حرب ، جنگك مهالك وشدائدى § مصيبت .

گز [فا ، س] مساحه ايچى § شاقول ايچى § بر نوع تعليم اوبونى .

گز [ت ،] كره ، دفعه ، مره .

بركز == بركره .

گز [فا ، س] ايپك . [(قز) بوندن معربدر]

گزا [فا ، ص] (گزيدن) (گزاينده) مصدرندن مشتق (گزاينده) نك وضعى اولوب ايصيريجى ، ايصيران معناسيله وتركيبله استعمال ايديلور :

جانكزا == جان ایصیریجی ، جان آجیدیجی .

لبكزا == دوداق ایصیریجی ، ایصیران || متحیر .

كزّاب [ت ، ص] (كیمیا) مرمری وایطوغرافیا طاشلرینی حك ایدن یاقیجی ، صارعتراق ، متبخر صو ، حامض كبریت ، تیزاب ، كذاب .

كزمك [ت ، مص] یورومك ، دور وحركت ایتمك § سیر ، تفرج وتماشا ایتمك § بولنمق ، موجود اولمق : كتبخانه‌سنده ایله كتاب نه كزر .

ال اوستنده كزمك == معزز ومحترم اولمق .

الرده كزمك == مقبول ومعتبر اولمق .

بوش كزمك == آواره‌لك ایتمك ، آواره اولمق ، ایشسز طورمق .

دیللرده كزمك == شیوع بولمق || لسانی مویلنمك .

كزوب طوزمق == طولاشمق .

نه كزر == نره‌ده ، هانیا ، نه‌آرار .

كزندی == كزنمه ، سیر ، تفرج || كزیله‌جك مسیره || اوطه‌لرك اوكنده كزمكه مخصوص طار صوفه .

كزدیرمك == طولاشدیرمق .

كزنمك == كندی كندینه كزوب طولاشمق || دفع حرص ایچون طیشاری چیقمق .

كزلك == طولاشلمق || سیر وتماشا ایدلك .

كزكین ، كزكینجی == چوق كزن ، چوق كزمش اولان ، جهان دیده .

كزند [فا ، ص] ضرر ، زیان ، الم ، آفت ، مصیبت .

كزی [ت ، ص] ایپك وبا ایپكله قاریشیق حاده‌لی معروف قماش : هند كزیسی ، دیار بكر كزیسی .

كزیده [فا ، ص] ایصیرلمش .

ماركزیده == كندیسنی یلان ایصیرمش اولان .

كژ [فا ، ص] اكری .

كژ چشم == اكری باقیشلی ، شاشی ، احول .

كژ دم == اكری قویروقلی || عقرب .

كس [فا ، ص] كیمسه ، كشی . جمعی : (كسان) كلیر .

بی كس == كیمسه‌سز ، یتیم ، بیوایه ، حامیسز .

ناكس == انسانیتسز ، نامرد || خسیس ، بخیل ، جری .

هركس == هرشخص ، هر كیمسه ، هر كیم اولورسه اولسون .

كسانه == كسه لایق ، كسجه .

بی كسانه == بی كس اولانه یاقیشیر صورتده ، بیكسجه‌سنه .

كساد [ع ، مص] آلیش وریشده طورغونلق صورومسزلك ، رواجسزلق § فقدان ، ندرت ، قحط . { كسادلق دیمكه حاجت یوقدر . }

كسافت [ع ، مص] بولانیقلق . براق اولمامق . [(كثافت) باشقه معنایه‌در .]

كسالت [ع ، مص] تنبللك ، اوشنمك ، رخاوت : كسالت موجب فقر وندامتدر .

كسب [ع ، مص] چالیشوب قزانمق [مادیات ومعنویاتده مستعملدر] كسب ثروت ، كسب قدرت § حاصل وپیدا ایتمه : ایش شمدی باشقه رنك كسب ایتدی . { كسر كاف ایله (كسب) ده بو معنایه كلیر . }

كستانه [ت ، ص] ذات الملقتین شعبه‌سندن شاه‌بلوطیه فصیله‌سندن بر شجر وبو شجرك محصولی . میوه‌لرینك اوزری دیكنلیدر . چیچكاری مخروطی الشكل بر عنقود مركبدر . یبانی كستانه آجی اولوب ایری دانه‌لیدر . فقط اكل اولنمز .

(عادی كستانه)

ا ـ مذكر چیچكی ، ب ـ مؤنث چیچكی ، ت ـ میوه‌سی ، د ـ بزری .

(یبانی كستانه)

ا ـ مذكر چیچكی ، ب ـ مؤنث چیچكی ، ت ـ میوه‌سی ، د ـ بزری .

آت كستانه‌سی == میوه‌سی یننمز و یالکز باغچه‌لرده زینت ایچون یتشدیریلور برجنس کستانه آغاجی .

قوزی کستانه‌سی == چیك ایكن دخی یئنور بر جنس کوچوك ولذیذ کستانه .

کستانه کبابی == قابوغیله برابر طاوه‌ده قاورلمش کستانه .

کستانه رنکی == قویو قهوه رنکی .

کستانه طوریسی == بوز رنکده ، طورده اولان (آت) .

کستانه فشنکی == زیاده پاطیردی ایدر برنوع فشنك .

کستانه‌جی == کستانه صاتان آدم .

کستانه‌لك == کستانه آغاجلرینی حاوی محل . § (بیطری) آتك دیز قپاغنك بر از اوستنده و ایچ طرفده و بر مجیدی‌لك چاریکی بیوکلکنده ناسور لنمش کوچوك قطعه .

كَسْدِرْمَكْ [ت ، مص] . قطع ایتدیرمك § قیصالتمق § صو وقان کبی شیلرك جریانی قطع ایتدیرمك ، دوندیرمه § بوغازلاتمق ، دفع ایتدیرمك § تخمین وتقدیر ایتمك : فلانك بوآقشام کله‌جکنی کسدیرمش ایدم .

اویقو کسدیرمك == اویومق ، اویقوسنی آلمق .

باشنی کسدیرمك == تعند ، اصرار ایتمك

کوزه کسدیرمك == یاپه بیله‌جکنی آکلامق || کوز اورمق .

کسدیرمه == تخمین ، تخمینی ، تقریبی § قیصه ، مختصر ، طولاشمادن : کسدیرمه یول ، کسدیرمه جواب .

کسدیرلمك == قطع ایتدیرلمك || حل وفصل اولنمق || قطعیاً حکم اولنمق

كَسَرْ [ت ، س] بر طرفی کسکین ، دیکر جهتی چکیچ طرزنده دمیردن معمول وقیصه بر صاپه کچیرلمش مرنغوز آلتی ، تیشه .

نعلبنجی کسری == دائما اوکه طوغری یونتار بر نوع کسر || منفعت پرست آدمدن کنایه .

کسرجی == کسر یاپان ویا صاتان آدم || کسر یاپمش کبی دن منعم کما .

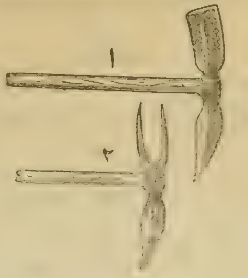

(بوده نجی کسرینك ترپتین)
١ – دیللی کسر .
٢ – چتال کسر .

كَسْرْ [ع ، مص] قیرمق ، قیرلمق § بوزمه ، خلل کتیرمه : نفوذینی کسر ایتدی § بر حرفك اسره ایله اوقونمسی : کسر شین ایله . § (فرائض) سهم تامه بالغ اولمیان جزء . § (ریاضیه) واحدك اجزاسی .

کسر اعشاری == واحدك اونه ویا اونك هرهانکی بر قوتنه تقسیم اولنمسندن چیقان وتعبیر دیکرله مخرجی (اون) نك هرهانکی بر قوتی اولان کسر – که : عدد تامیله کسری تفریق ایچون آرالرینه ویرکول (،) اشاغیتی قونیلور :

٠،٣٢٧ = صفر عدد تام ، یکیده اوچیوز یکرمی یدی
٢،٠٥ = ایکی عدد تام ، یوزده بش
٥،٢ = بش عدد تام ، اونده ایکی
دیه اوقونور .

کسر اعشارینك جمعی == ویرکوللر بر حذایه کلمك اوزره کسرلرك بربری آلتنه قونیله‌رق اعداد صحیحه‌نك جمعی کبی اجرا اولنان جمع عملیاتی – که : حاصل جمعده ویرکوللرك حذاسندن ینه بر ویرکول یازیلی :

٠،١٢٣	کبی
٤،٥٦٧٨	
٢٩،٩١	
٣٤،٦٠٠٨	

کسر اعشارینك طرحی == مطروح منه ایله مطروحك ویرکوللری بر حذایه کلمك صورتیله واعمال اربعه‌نك طرحی وجهله اجرا ایدیلان طرح عملیاتی – که : بونده دخی حاصل طرحده ویرکوللرك حذاسندن بر ویرکول یازلمیدر :

٨،٠١٢٣	کبی
٤،٥٦٠٠	
٣،٤٥٢٣	

کسر اعشارینك ضربی == ویرکوللردن صرف نظر ایدرك مضروب ومضروب فیه بربرینه ضرب اولنوب حاصل ضربی تشکیل ایتدیکلری رقملرندن – مضروب ومضروب ...

فیه‌ده‌کی کسر خانه‌لری قدر صاغدن صوله طوغری خانه تفریق ایلمك دیمکدر :

٠،٧٥٥ × ٣،١٢ = ٢،٣٥٥٦٠ کبی

کسر اعشارینك تقسیمی == مقسوم ومقسوم علیهده‌کی کسر خانه‌لرینی صفرلر وضعیله ویا ویرکوللری عین مرتبه صاغه طوغری حرکت ایتدیره‌رك مساوی قیلدقدن صوکره اعمال اربعه‌نك تقسیمی کبی تقسیم عملیاتی اجرا ایتمکدن عبارتدرکه : اکر مقسومده‌کی کسر خانه‌لری مقسوم علیهك کسر خانه‌لرندن کوچوك اولور ایسه خارج قسمت محلنه – بر ویرکول چویرلدکدن صوکره اولمقدار صفر وضع ایلمك ایجاب ایدر .

٨،٢١٢٥	٣،٧٥
	٢،١٩

اولدیغی کبی

کسر عادی == واحدك انسام متساویه‌سندن بر ویا بر قاچی – که : واحدك قاچه تقسیم ایدلدیکنی بیلدیرن عدده (مخرج) واو قسملردن قاچنك مطلوب اولدیغنی کوسترن کمیتده (صورت) نامی ویریلور . واشبو ایکی کمیت آره‌سنه برخط افقی چکیلرك (مخرج) او خطك آلتنه و (صورت) دخی اوستنه یازیلور : $\frac{٥}{٨}$ بر کسر عادیدر . (٨) عددی مخرج اولوب واحدك سکز قسمه تقسیم ایدلدیکنی کوستریر و (٥) عددی ایسه صورتدرکه : بوسکز قسمدن (٥) مساوی قسمنك مطلوب اولدیغنی ارائه ایدر . وشو افاده (٥) تقسیم (٨) دیه اوقونور .

کسر عادینك جمعی == کسرلرك مخرجلری مساوی قلندقدن صوکره صورتلر جمع ایدیلوب صورت یاپیلور ومشترك مخرجلردن بری آکا مخرج ویریلور .

$$\frac{٤٧}{٢٤} = \frac{١٤}{٢٤} + \frac{١٨}{٢٤} + \frac{١٥}{٢٤} = \frac{٧}{١٢} + \frac{٣}{٤} + \frac{٥}{٨}$$

کسر عادینك طرحی == ایکی کسرك مخرجلری مساوی قلندقدن صوکره صاغده‌کی کسرك صورتندن صولده‌کی کسرك صورتی طرح ایدیلوب حاصل طرح صورت یاپیلور ومشترك مخرجلردن بری مخرج ویریلور :

$$\frac{١١}{٥٦} = \frac{٢٤}{٥٦} - \frac{٣٥}{٥٦} = \frac{٣}{٧} - \frac{٥}{٨}$$ اولور .

کسر عادینك ضربی == صورتلرك حاصل ضربی صورت ومخرجلرك حاصل ضربی مخرج یاپیلور :

$$\frac{١٥}{٥٦} = \frac{٥ \times ٣}{٧ \times ٨} = \frac{٥}{٧} \times \frac{٣}{٨}$$

کسر عادینك تقسیمی == مقسوم علیهك عکسی یعنی مخرجی صورت وصورتی ...

مخرجٔ یاپیلەرق ضرب عملی جرا ایدیلور :

$$\frac{٥}{٨} \div \frac{٣}{٧} = \frac{٥}{٨} \times \frac{٧}{٣} = \frac{٣٥}{٢٤} .$$

عدد صحیح مع الکسر == کسرله برابر بولنان کسر .

$\frac{٥}{٨}$ ۴ و ٣،٧٥ کبی

کسر بسیط == حقیقی کسر . یعنی صورتی مخرجندن کوچوك کسر : $\frac{٢}{٥}$

کسر مرکب == ایچنده عدد صحیح بولنان کسر ، یعنی مخرجی صورتندن کوچوك کسر : $\frac{٥}{۴}$.

اختصار کسر == کسرك قیمتی دکشمکسزین شکلنك کوچلمسی استلزام ایدن اعمال : $\frac{٣}{١٢} = \frac{١}{۴}$

کسرسز == کسری ، جزئی پارچەسی اولمایان .

کسری == کسره منسوب . عدد کسری . [جمعی : (کسور) و بونك ده جمعی : (کسورات) کلیر .]

کَسْرَه [ع ، س] اسره ، حرفی مکسور اوقودان حرکه .

کسرهٔ خفیفه == اینجه اوقونان کسره . بز ، کیم کبی

کسرهٔ ثقیله == قالین اوقونان کسره : صره ، ایلیق کبی .

کَسْرَی [فا . ص] ☜ کِسْرَی

کَسَك [ت ، ر] بلو یا تازەمه ایله چیقەرلان بیوك طوپراق پارچەسی § بیره صره‌لوب چین یاپیلمق اوزره اوستندەکی اوتلرله برابر کسیلوب چیقاریلان درت کوشەلی چایر پارچەسی

کَسْکی [ت ، س] دال کسمکه مخصوص وفاق بالطه .

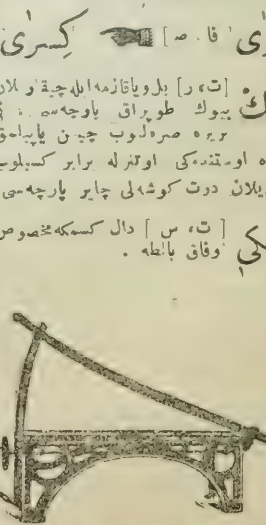

(تسکه وچنتو کسکیسی)

کَسْکین [ت ، ص] چوق کسر ، قاطع شدید ، صارم ، حاد § سرت ، توتلی ، شدید ، مؤثر § فعال ، سریع ، چست وچالاك .

کسکنلشمك ، کسکنلنمك == کسکین اولمق || سرتلشمك ، قوت پیدا ایتمك || افعال اولمق .

کسکینلك == سرتلك ، شدت تأثیر || بر آلت قاطعەنك کسر طرفی :

کَسَل [ع ، ص] کوشکلك ، تنبللك ، اوشنمك .

کسلان == کسل معناسنه ایسەده عربی اولمیوب اویدرمه بر لغتدر

کسلان == اوشەنجی ، اوشەنن ، تنبل .

کَسْمَك [ت ، مص] بر آلت قاطعه ایله آیرمق ، قطع ایتمك § طوغرامق پارچەلره آیرمق § مانع بر شیئی طوردورمق ، دیکدیرمك § دوام اتدیرمەمك : بابامی معاشنی کسدی § آرەلقویرمك : عفو ایدوسکز لقوردیزی کسدم § قرارلشدیرمق : سوز کسمك ، کون کسمك § رفع وازاله ایلمه : امیدی کسدی § یونتمق : قلم کسدم § بوغازلامق ، ذبح ایتمك .

کسمه == تنکه وتنارەکسمکه مخصوص بیوك مقاص .

کسمه == (کسمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی § قیادلمش اوزوم شراسندن یاپیلمش وصورت مخصوصەده کسلمش قالبچه پستیل .

اوکنی کسمك == مانع اولمق .

باش کسمك == سرفرو ایتمك .

بویون کسمك == اتباع ایتمك .

حساب کسمك == حسابی تمیزلیوب ایلیشك براقمق .

عقل کسمك == آکلامق ، فهم وادراك ایلمك .

قیصه کسمك == اوزاتمامق .

کوز کسمك == یاپەبیلەجکنی آکلایوب کوزتمك

کسوب آتمق == قطعیاً فصل وحل ایتمك .

کسشمك == ایکی کشی بینلرنده قرار قطعی ویرمك .

کسلمك == منقطع اولمق .

کَسْمه [ت ، س] (طبقات الارض) طوپراق ایله قیا طبقەسی آرەسنده بولنوب هنوز تحجر ایتمامش یوموشاق طاش ویا سرت کیل § اوزومدن معمول بر نوع طاتلی .

کَسْمِك [ت ، س] باشاق صمانی پارچەلری § کسلمش شی .

سوت کسمیکی == کسلمش ، پنیره تحول ایتمش سود .

کَسُوب [ع ، ص] زیاده ، فوق العاده کسب ایدیجی ، قزانیجی .

کَسِی [فا ، س] بر کیمسه .

کَسِی [ت ، س] چاشیر .

کسی طاش == چشمه‌و‌نهرده چالیری طوتابیله دوکرك ییقادیغه مخصوص یاصی طاش § بر آتیم باروت مقداری .

باروت کیسی == باروت اولچوسی .

کَسِیل [ع ، ص] کچینز ، روجیسز § هرشیئك آشاغیسی ، ادناسی .

کَسِیر [ع ، ص] قیرلمش § ضعیف .

کَسِیك [ت ، ص] کسلمش ، منقطع § ساقط ، بوزوق § یورغون

کسیکلك == منقطعلق || یورغونلق ، جملهٔ عصبیه‌ده حس اولنان قیریقلق .

کَسِیم [ت ، مص] کسمه ، کیش : ات کسیمی ، ترك و تعطیل : درس کسیمی § حجم ، طرز ، شکل § بر شیئه تقدیر اولنان بها .

ات کسیمی == خرستیانلرجه معتبر اولان پرهیزك ابتداسی .

صو کسیمی == (بحریه) کمینك استیعاب ایده‌جکی حموله‌نك ثقلتنا کوره تعیین ایدلمش درجه — که : کمینك صویه باته‌جغنی حدلی کوسترر و I ، I Λ XX کبی رقملرله اواته ایدیلور .

کَش [ت ، س] یاغمسز ، عادی پنیر .

کَشْ [ت ، ص] عقلسز ، احمق ، سونپه .

كَشْ [فا ، صه] چكمك معناسنده اولان [كشيدن] مصدرندن امر حاضر اولوب دائما تركيبله قوللانيلور .

پيشكش == اوكه چكيلان ، تقديم اولنان هديه

جفاكش == جفا چكيجى ، چكن ، جفاكشان

دلكش == كوكل چكيجى ، جالب قلوب ‖ دلبر

« بر بيوك نهرك خرام دلكشى
غرق حس ايلر دل دريا وشى »

سركش == غير مطيع ، عاصى ، سوز دكلهمز

سوداكش == سودا چكيجى ، چكن .

محبتكش == محبت چكيجى ، چكن ، محبتزده

سيمكش == صرمه ايشليين .

كَشّاف [ع ، صه] پك زياده كشف ايديجى ، ايدن : كشاف حقايق ؛ « كشاف دقائق معانى » § اردونك ايلروسنده حركت ايدوب احوال اراضىيى ووضعيات اعدايى كشفه مأمور اولان مفرزهٔ عسكريه : كشاف قولى

كَشاكَش [فا ، ـ] چكشمه ، منازعه ، مناقشه § ايكى كشينك بر شيئك برر اوجندن طوتوب هر برينك كندينه وغرى چكمهسى § پهلوانلرك بربريله صبواسمسى ، مصارعه § غم ، غصه ، كدر ، فلاكت .

كَشان [فا ، صه] چكيجى ، چكن § چكهرك ، سورو كلهيرك كوتورمه .

كشان بركشان == عنف ايله ، سورله كوتورمه

كَشان [ت ، ـ] زنجيردن يولار .

كَشْت فا ، ـ] كچمه ، كزمه ، سير .

كشت وكذار == كزمه ، طولاشمه ، سير سياحت ايتمه :

« حقيقت فرقى يوق عمرك مثلدن
خيال خواب ايمش كشت وكذارم »

كَشْتى [فا ، ـ] كمى سفينه :

« كوكل سيار كشتى ، جهان عمان بى پايان
كورمدن ساحل اميد نهان اولدى كيتدكجه »

كشتيبان == كميجى ، كمى يى سوق واداره ايدن ، قپودان ، رئيس سفينه ملاح .

كشتيكاه == كميلرك التجا ايلديكى محل ، ليمان ، مرسى : كشتيكاه بها

كشتيكر == كمى ياپان ، كمى تعمير ايدن

كشتى نشين == كميده بولنان ، كمى يولجيسى ايدن .

كشتى نشينان == كشتى نشينلر ، كميده بولنانلر .

كشتىٔ نوح == حضرت نوح عليه السلامك انناى طوفانده انشا وبعض ملحا ايله ركوب بيوردقلرى سفينه .

كَشَف [فا ، ـ] قابلومبغه :

« عاجز ايكن عقابه كرفتار اولور كشف
غورك ضعيفى فوت ايديور بىوسيله مار »

كَشْف [ع ، مصه] برشيئك يوزندهكى پردهيى قالديرمق ، آچيغه چيقارمق : كشف نقاب ، كشف غطا :

« كشف ايت نقابكى يرى ، كوكى منور ايت
بو عالم عناصرى فردوس انور ايت »

§ برسرى حل وتفسير ايتمه :
اسرار درونى كشف ايتدى ، مرام ومقصدنى كشف ايدهمدى .
§ اولياء اللهك من طرف الله تعالى مغيباتدن خبردار اولمسى :

« درويش بكا كشف اولندى رموزات حقيقت
والله يالاندر سوزى بالله يالاندر »

§ موجود ايكن انظاردن مستور اولان برشىء ميدانه چيقارمق : الكتريقك كشفندن اول . . .
[بومعنالره كوره كشفك ابداع ، احداث ، اختراع ، ايجاد ، تكوين ، خلق ايله بينلرنده فرق واردر . شويله كه :

ابداع == نمونهسز برشى وجوده كتيرمك

احداث == زمان ايله مسبوق برشىء ايجاد ايتمك .

اختراع == اعمال فكر ايله و وسائط معلومه ايله يكيدن برشى بولمق .

ايجاد == معدومه وجود ويروب پيدا ايتمك

تكوين == ماده ايله مسبوق اولان شيئى ايجاد ايلمك .

خلق == يوقدن وار ايتمك

§ (طوپوغرافيا) و (معمارى) تخمين صورتيله برشيئك انشا و اعمالنه مقتضى مصارفى حساب ايتمك : فلان محلده ياپيلهجق اولان شوقدر غروشه كشف اولنمشدر .

كشف دفترى == اعمالات وانشاآتده تخمين و تقريبى اولهرق داخل حساب ايديلان مصارفك مفرداتى ناطق دفتر .

كشف اول دفترى == بو وجهله قبل الانشاآت ياپيلان دفتر

كشف ثانى دفترى == بعد الانشاآت وقوعبولان مصارف حقيقيهيى متضمن دفتر § بر شيئك اولدن معاينه وتفتيش اولنمسى .

كشف قولى == براردونك ويا برمفرزهٔ عسكريهنك اوكنده حركت ايدوب احوال دشمنى ووضعيت اراضىيى معاينه وتفحص ايدن هيئت عسكريه

كشف كميسى == (بحريه) زماننده بولنوب كشفيات و مخابرات خدماتنده استعمال اولنان خفيف وسريع السير كمى .

اصحاب كشف == من طرف الله تعالى مغيباته كسب وقوف ايدن اولياء الله كرام .

كشفى } **كشفيه** } == كشفه منسوب ومتعلق .

كَشْفيّات [ع ، ـ] كشف)ك جمعى § بولنوب ميدانه چيقاريلان شيلر : كشفيات مفيده .

كَشْكَش [ف ، ـ] (عربى (كشك)دن محرفدر } ارپه ايله برابر دوكلش بغداىدن ياپيلان برنوع طعام .

كَشْكُول [فا ، ـ] ديلنجى كاسهسى ، چكچول .

كشكول فقراء == دوكلش فستيق وهندستان جوزندن ياپلمش برنوع صودلى طاتلى .

كَشْمَكَش [فا ، ـ] نزاع ، مجادله § جنك :

« يارب نهدر بوكشمكش درد احتياج
انسانك احتياجى ـ كه ـ بر لقمه ناندر »

كَشَنْده [فا ، صه] چكيجى ، چكن § متحمل : محنت كشنده .

كَشيده [فا ، صه] چكلمش § طارتلمش § دوزلمش § ترتيب ايدلمش كشيده ايديلن ضيافتده § يازلمش تحرير ايدلمش : كشيدهٔ سلك سطور بيوريلان ، برتلغراف كشيده ايتدم .

كشیده رو ـ ى = صراحی یوزلی ، اوزون چهره‌لی .

كشیده قامت = اوزون بویلی ، اندامی مطبوع اولان § بعض حرفلرك اوزرینه چكیلان چیزكی : كافك كشیده‌سی كورل اولمشیدی .

كشیش [فا ، ا] { اصلی تركجه اولوب ، لاآخره فارسی‌یه چكمش و (قسیس) بوندن تعریب ایدلمشدر . } خرستیان باباسی ، راهب . [جمعی : كشیشان كلیر] § تورك دیا .

كشیشخانه = مناستر ، صومعه .

كشیشلمه = مرمره دكزینه انسیقله بوروسه جوارنده كائن كشیش طاغی جهتندن اسن جنوب شرقی روزكاری || بو روزكارك اسدیكی جهت .

كظاظه [ع ، مص] مولوفو آلایجق درجه‌ده معده ممام ایده‌طولو اولوب صیقلمق

كظم [ع ، مص] غیظ وحدتی اظهار ایتمه‌مك ، اوفكه‌یی هضم ایلمك

كظیم = حدتنی، غضبنی حبس ایدیجی، ایدن .

كعب [ع ، ا] اعضا كمكلرینك اویناق یرلری ، مفاصل § طوپوق § طوپوق كمیكی § آشیق كمیكی § طاوله زاری § مجذوری بردفعه دها جذره ضرب ایتمك § مجد وشرف وشان : علو كعب § كنج قیزك ممه‌سی یومرولمق .

كعبه‌وارمامق = طوپوغنه یتشه‌مه‌مك یعنی نظیر ومثلی اولمامق § مساوی، درجه اصل : فلان : فلانك كعبنده دكلدر

كعبه [ع ، ا] { مكعب الشكل اولمه وجه تسمیه‌سیدر } وللهٔ هر اسلام اولان بیت الحرام مقدس ـ كه : مكهٔ مكرمه‌ده‌كائندر § قبله‌گاه

كعبة الامال = امللرك متوجه اولدیغی محل .

كعبتین = كعبهٔ شریفه ایله مسجد اقصی .

كف [ع ، مص] چكمه ، منع ایتمه امتناع ایلمه .

كف يد = ال چكمك ، واز كچمك || خزاینه‌ده ارتوپی سورمه‌مك || (حقوق) بر كیمسه قبل الدعوی مطلوبندن واز كچمك § (عروض)ایدنجی حرف ساكنی سقاط ایلمه .

كف [ع ، ا] ال ایچی ، ال آیه‌سی آووج ، الك پارمقی مشتمل اولان قطعه‌سنك ایچ طرفی، راحه [جمعی : (كفوف) كلیر] § طابان : كف القدم .

باطن كف = الك ایچی ، آیه .

ظاهر كف = الك اوستی

كف [فا ، ا] كوپوك : امواج كف فشان :

« پیش عزمده كف نثار هجوم
موج طوفانخروش دریانك »

كفكیر = یمكك كوپوكنی آلمغه مخصوص دلیكلی قاب ، سوزگچ || كپچه .

كفاءت [ع ، مص] برشیئه مساوی ومكافی اولمق .

كفارت [ع ، ا] كناهلری ستر وازاله ایدیجی ، ایدن شیء ، بدل جنایت [ـ كه ر محبوبیت تحتنده ویا خطاءً واقع اولان بر كناهی عفو ایتدیرمك امیدیله وحد شرعیسی وجهله ویریلن صدقه ، یا طوتیلان اوروج وسائره]

كفارت یمین = اجرا اولنامیان بر یمینه قارشی ایجاب ایدن حد شرعی ـ كه : صدقه ، اوروج ویا قول آزاد ایتمكدر عبارتدر .

كفاف [ع ، ا] { كسر كافله غلطدر . } بر شیئك مثلی مقداری § احتیاجی دفع ایدجك ، یشایه‌بیله‌جك قدر رزق ومعاش .

كفاف نفس = بر آدمك یالكز كندی نفسی ایچون لازم اولان رزق ، نفقه .

كفال [ج ، ا] بویوك باشلی مقبول ، جنس بالق ـ كه (بالق یموریه‌سی) دیلن ... مقدبه بونك مخصوصیدر

كفالت [ع ، مص] اولان شیئك التفاتنی تعهد ایتمك ، بویونه ... لمق ، كفیل ، ضامن اولمق § (فقه) بر شیئك مطالبه‌سی حقنده ذمتی ذمته ضم ایتمك ، یعنی بر كیمسه‌نك ذمتی دیكرك ذمتنه ضم ایدوب آنك حقنده لازم كلان مطالبه‌یی كندی دخی التزام ایتمكدر .]

كفالت بالتسلیم = (فقه) بر مالك تسلیمنه كفیل اولمق

كفالت بالدرك = (فقه) مبیع بالاستحقاق ضبط اولندیغی تقدیرده ثمنی اداوتسلیمه یاخود بایعك نفسنه كفیل اولمق .

كفالت بالمال = (فقه) بر مالك ادامسنه كفیل اولمق

كفالت بالنفس = (فقه) بر آدمك شخصنه كفیل اولمق ـ كه : مذهب شافعیده باطلدر

كفالت متسلسله = (حقوق) ایكی ویوزباده اشخاصك بر برینه متقابلاً ومتسلسلاً كفیل اولمسی

كفالت معلقه = (فقه) شرطه معلق اولان كفالت [فلان آدم سنك اقچه‌كی ویرمزسه بن ویرورم كبی]

كفالت منجزه = (فقه) شرطه معلق وزمانه مقید اولمایان كفالت

كفالت نقدیه = (حقوق) ... تأمین ضمننده معین اولان اقچه ومحله ودیع وترهین اولنمق صورتیله عقد ایدیلن كفالت

كفالت موقته = (فقه) زمان موقت ایچون عقد ایدیلن كفالت [فلان وقته قدر بو آدمه كفیلم كبی .]

كفالت سندی / كفالتنامه = كفیل اولندیغی مبین اولمق اوزره كفیل طرفندن ویریلن سند ورقه .

كفالتسز = كفیلی اولمایه‌رق

كفالة = كفالت صورتیله .

كفج [ع ، ا] آغزدن آقان مو كوپوك

كفچه [فا ، ا] كپچه : [illegible] [كپچه] § (بحریه) جبا تخته‌لرینك ایچ طرفنه ماصا ایلدكاری ...

كفچه

كفره [ع ، ا ، ج] كافر : كفرهٔ فجره

كفش [فا ، ا] پاپوش ، آیاقابی ، باشمق

كفشدوز / كفشگر = پاپوش دیكر قوندوره‌جی

كفشگردان = پاپوش قوندوره‌چوبرن خدمتكار

كفگیر [فا ، ا] اطعمه‌نك پیشیریكن كوپوكنی آلمغه مخصوص دلیكلی بیوك قاشیق وقاب § كپچه § سوزگچ .

كَفَن [ع ، س] اولویه صاریلان بز ، جامهٔ عدم :

« اوریابان عدم تامر بازار وجود
بتلاش كفنی امده عریانی چند »

كفن بدوش == كفنی اوموزنده .

كفن پوش == كفنه صارلمش اولان .

كفن صویجی == ☞ [نباش] [جمعی : [اكفان] كلیر .]

كفنجی == كفن وبوكا متعلق شیلر صاتار آدم .

كفنلمك == اولوبی كفنه صارمق ، تكفین ایتمك .

كفنلی == كفنه صارلمش اولان .

كَفْنَه [ت ، س] دیكیش‌جیلرك للرینه كچیردكاری دمیرلی قایش : موتاف كفنه‌سی .

كَفَه [ت ، س] آت تیماری ایچون مستعمل قیلدن كیسه ، كبره .

كفه‌لمك == آتی كبره ایله تیمار ایتمك .

كَفَّه [ع ، ص] ترازی كوزی ، ترازی طبله‌سی .

« سوزمك هربری بر كوهر ذی‌قیمتدر
كه بوسن چكه‌من كفهٔ میزان فلك »

دكرمی شی :

كفة الدف == دائره قاصناغی .

كفة الصائد == آوجیلرك دكرمی آغی .

كفتین == ترازینك ایكی كوزی .

كَفِيل [ع ، ص] بوینته آلیجی ، آلان درعهده ایدیجی ، ایدن ، ضامن :

« اوورینه تاریشان آخرك وكیلی كبی
نتیجه‌سنده غرامت چكر كفیلی كبی »

§ (فقه) كندی ذمتنی آخرك ذمتنه ضم ایدن یعنی آخرك متعهد اولدیغی شیئه كندی دخی متعهد اولان كیمسه .

كفیل بالتسلیم == (فقه) بر مالك تسلیمنه كفیل اولان كیمسه .

كفیل بالدرك == (فقه) مبیع بالاستحقاق ضبط اولندقده اقچه‌سنی ادا وتسلیمه یاخود بایعك نفسنه كفیل اولان كیمسه .

كفیل بالمال == (فقه) برمالك اداسنه كفیل اولان كیمسه .

كفیل بالنفس == (فقه) بر آدمك شخصنه كفیل اولان كیمسه . [كه عند شافعیده باطلدر .]

بربرینه كفیل == بكفالت متقابله ایله بر ایشه ضامن اولان .

كَفِيَه [ت ، س] ☞ [كتفیه] .

كَگْرَك [ت ، س] { (كیرمك) دیه زبانزددر } قابورغه‌نك التی ، ضلع كاذب .

ككرك التی == بوكرك .

ككرك باتمسی == قابورغه‌نك التنده یعنی بوكركده حس ایدیلن اوجاع .

كَكِرْمَك [ت ، مص] معده‌ده حاصل اولان غازی بلا اختیار اغزدن چیقارمق .

ككرمه == ككرمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

كَكْرَه [ت ، ص] دیلی ودوشدیریجی ، بوران ، ناخوش صوردنده آجیمتراق اكشی ، عفص .

ككره‌سی / **ككرمسی** == دیلی ازجه بوروشدیران ، از اكشی .

ككره‌مك == ككره اولمق || اكشییوب قبارمق ، اختمار .

كَكْز [ت ، س] بورون دلكنك بوغازه اتصال پیدا ایلدیكی محل .

ككزدن سویلمك == خم خم ایتمك ، بورنندن نفس آلیه‌رق سویلمك .

ككزه‌قاچمق == یتوب ایچیلن شی بورن دلكنه كیتمك .

كَكْلِك [ت ، س] طیور دجاجیه‌دن اولوب طاووق جسامتنده ، بوز رنكلی بوینی طبیعی اوله‌رق طوقه‌لی ، اتی لذیذ ، صداسی اولدقچه لطیف بر جنس قوش ، حجل . انواعی واردر . اناطولیده كثرتله بولندیغندن كیتلی صید اولنور . اناطولیده قرمزی ككلك قره ككلك اولمق اوزره ایكی نوعی واردر . قرمزی ككلكك ایاق منقاری قرمزیدر اكثریا خانه‌لرده قفسلر درونده بسله‌نیر .

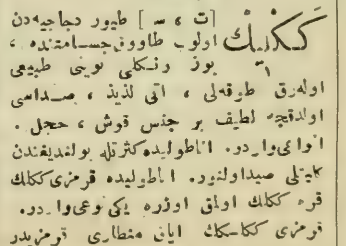

(ككلیك)

(قالیفورنیا ككلیكی)

ككلیك كبی سكمك == ادیملری قیصه وفقط سرعتلی آتەرق یورومك || نازك ادا ایله كزمك .

كَكَه / **كَكَه‌مه** [ت ، ص] بر كلمه‌نك حرفلرینی دفعاتله تكرار ایدرك سویلین آدم ، لساننده لكنت اولان .

ككه‌لك == لكنت ، لسان طوتقلغی .

ككه‌لنمك == بر كلمه‌نك حرفلرینی تكرار ایدیله‌رك سویلنمك .

ككه‌مك == بر كلمه‌نك حرفلرینی دفعاتله تكرار ایدرك سویلمك . || سوزی شاشیره‌رق سویلمك || جوابدن عاجز قالمق ، دوغری جواب ویره‌مامك .

كَكْلِش [ت ، ص] { زبانزدی : (كنیش) در . } بول ، واسع ، بهن § اكلی ، عریض : ككیش صالون ، ككیش میدان § قیدسز ، لاابالی ، قلندر مشرب § سهولتلی : ككیش برزمانده ، ككیش بر وقتمده تأدیه ایدرم .

ككیشلتمك == ككیش یتمك ، بوللاندیرمق ، توسیع .

ككیشله‌مك / **ككیشلتمك** } بوللاشمق ، توسع ایتمك .

ككیشلك == بوللق ، وسعت || انكلی ، عرض . || سعهٔ حال سهولت ، یسر .

كَكْمَك [ت ، س] عصاره‌سی یاقیجی وسرت قوقولی بر نبات — : طب قدیمده كثرتله مستعمل ایدی .

یبانی ككیك == فصیلهٔ صعتریه‌دن بر نوع مواد عطریه‌یی حاوی بولنان بر نباتدر . اكثریا طاغلرده بولنور عوام ناس یارالرینی دوشیره‌رك مندیلقلره قورلر .

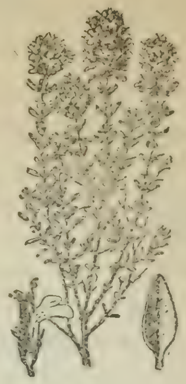

(يبانى ككيك)

ككيك صويى = ككيك قيناديله‌رق چقاريلان صويى ـ كه : قارن صانجيسى ايچون استعمال اولنور .

ككيك ياغى = ككيك عصاره‌سنك خلاصه‌سى .

قيا ككيكى = يبانى ككيك .

كَلْ [ت ، ص] طفيلى بر مرض تأثيراتيله باشك ـ برده‌ا بيتمه‌مك اوزره ـ قيللرى ، صاچلرى دوكلمش آدم ‖ اصلع ‖ اغاجى ، نباتاتى اولميان ارضى .

كِلْ [ت ، ع] (كلمك) مادّه‌سندن امر حاضر .

كل كيت = بر مسئولك اسعافى ايچون مراجعت ايدن آدمك بو كون كيت يارين كل كبى اويالنديرلمسندن كنايه .

كَلّا [ع ، حرف جر] هيچ ، اصلا ، قطعا . حاشا وكلا .

كَلَاء [ع ، س] يشيل اوت ، چاير ،

كَلَازْ ـ كَلَاسْ [ت ، س] كرتنكله

كَلَاغ [ع ، ص] قوزغون ، يبانى قارغه .

كَلَالْ [ع ، مص] يورغونلق ، بى تابلق ، تعب ، فتور .

كلال آور }
كلال بخش } = تعب وريجى ، يورغونلق ويرن .

كلالت = يورغون اولق ، كوشك اولمق ‖ اقربالغى بعيد اولان كيمسه‌لر .

كَلَامْ [ع ، س] قول ، سخن ، سوز ، لقردى :

« حيات الزا دكلى هر كلامى
كه ويرير حكمة « يحيى افطامى »

§ (ادبيات) نسبت تامه‌يى حائزاولوب مخاطبه بر افادهٔ كامله بخش ايدن عباره § نطق § لسان ، لهجه .

كلام الله }
كلام قديم } = قرآن عظيم الشان .

علم كلام = لوهيت ووحدانيتدن بحث ايدن وبونلرى عقلاً ومنطقاً اثبات ايدن علم جليل ، فلسفهٔ اسلاميه .

كلام كبار = مثل حكمه كچمش حكمت آميز سوز : (رأس الحكمة مخافة الله) كبى .

مير كلام = كمال ظرافت وطلاقتله سوز سويلين .

حاصل كلام }
خلاصهٔ كلام } = الحاصل .
نتيجهٔ كلام }

كَلَانْ [فا ، ص] هيبتلى ، جثه‌لى ، ايرى كوده‌لى .

كَلْبْ [ع ، س] كوپك ، [جمعى : (كلاب) كلبه] : كلب عقور = ساليريجى كوپك .
☜ (كوپك)

داء الكلب = (طب) قودوزلق .

كلب الماء = كوپك بالغى ‖ قوندز

كلب الاصغر = (قوزموغرافيا) نصف كرهٔ شماليده بولنان بربرجك اسمى اولوب نجم قطبى‌يى قلب الاسد دنيلن نجمه وصل ايدن خط مستقيم ؛ استقامت اوزره اخراج اولندقده شعراى شامى تسميه اولنان قدر اول كوكبه تصادف ايدركه : اشته كركب مذكور كلب الاصغرى تشكيل ايدن كواكبدن بريدر .

كلب الاكبر = (قوزموغرافيا) نصف كرهٔ جنوبيده بربرجك اسمى اولوب شعراى يمانيه بونك داخلنده‌در .

كلبى = كلبه ، كوپكه منسوب ومتعلق .

كلبيون = قلندرانه يشامغى اعتياد ايدين برصنف حكما ـ كه مشهور ديوژن بونلردن ايدى .

كلبى الرأس = (حيوانات) باشلرينك تشكلى كوپك رأسنه مشابه اولان حيوانات . (ستوسقال)

كلبيه = (حيوانات) باجمله اجناس كلاب بنيهٔ تشريحيه‌لرى واوصاف سائره‌لرى كوپكه مشابه اولان حيوانات زمره‌سى كه : باشلوجه نوعلرى شونلردر .

كلبيهٔ اهليه = آو ، ات ، زقاق كوپكى

كلبيهٔ ذئبيه = قورد .

كلبيهٔ شغاليه = چقال .

كلبيهٔ ثعلبيه = تيلكى .

كَلْبَتَانْ [ع ، س] ☜ [كرپتن]

كَلَپْچَه [ت ، س] دردست ايديلن اصحاب جرائمك فرارينى منع ايچون اللرينه كچيريلن دمير ويا تخته‌دن حلقه ، آلت .

(كلپچه)

كلپچه‌لى = اللرنده كلپچه اولان .
[(كلپچه‌بند) تعبيرى بالطبع غلطدر .]

كَلْبَرُو
كَلْبَرِى [ت ، س] برشيئى على الخصوص اوجاقدن ، صوبادن آتشى ايلرى چكمك ايچون مستعمل ومختلف الشكل دمير آلت .

كَلَبَكْ [ت ، س] حشراتدن يازين باغچه‌لرده اوچشان ، كوزل قنادلى ، غايت رنكلى بوجك ـ كه : اكثريا قورد ايكن استحاله قانوننه تابع اوله‌رق اخيراً بو شكلى الير .

(كلبك)

§ قويونلرك جكرلرينه عارض اولان بر علت ـ كه : كلبك شكلنده پارچه‌لر حاصل ايتمسى وجه تسميه‌سى اولمشدر § بعض اللرده وخصوصيله پنجره ، پانجور چارچيوه‌لرنده بولنان اسقرولو بر منتال .

باغ كلبكى = خرشفى الجناح حشراتدن اولوب يمورطه‌لرينى آصمه‌لر اوزرينه ، ياپراقلر آره‌سنه قويه‌رق سرفه‌لرى باغلره ايراث خسار ايدن مضر برنوع كلبكدر .

(باغ كلبكى)

ا ـ طرطيل ، ب ـ قورد
ى ـ كلبك

ماداغاسقار كلبكى = خرشفى الجناح حشراتدن جارى كلبك نوعندندر .

(ماداغاسقار كلبكى)

كلبك اوتى = طاغ يونجەسى .

كلبكلى = كلبك دينلن جكر خستەلغنە اوغرامش قويون .

كلپير [ت ، ص] زحمتسز ، اجرتسز ويا پك اهون دياوه الەكچن .

كلپيرجى = بادهوا ويا اوجوز مال الغه لينشمش آدم .

كلر [ت ، ـ] كرتنكلە ومابجرده انواع مختلفەسنك نام عمومیسی : يشيل كلر ، بنكلى كلر ، صو كلرى ، اوم كلرى .

كلش [ت ، ص] كل ، كل باشلى ، طاسلاق .

كلش [ت ، مص] كلمە ، ورود وصول § طور ، طرز ، صورت .

كلشى كوزل = رامه كلەمەمعى حالده

كلشمك = يتشمك ، بيومك || سميرمك ، سميزاولمق [(كلشات) غلط فاحشدر]

كلك [فا ، ـ] اولمامش ، خام قوون ، قارپوز .

كلك [ت ، ـ] ا. قورلمش طولوملر اوزرنده يايپلان وخصوصيله دجله نهرنده ايشلين بر نوع صال .

(كلك)

كلم [ع ، ـ] جم : (كلمه) لافيرديلر ، سوزلر .

موثوق الكلم = سوزلرينه ايناڭلمش ، ايناڭيلان .

كلم [ت ، ـ] لاخنه ، قاپوسقه .

كلمات [ع ، ـ] جم : كلمه : كلمات فصيحه

كلمنچ [ت ، ـ] بالق قيلچيغى § ايرى بالقلرك قيلچيق مقامنده اولان كميكى .

كلمك [ت ، مص] برى به دوغرى حركت ايتمك (كيتمك) مقابلى . ياب ورود § كيرى دونمك ، عودت § حلول ايتمك ، باشلامق : قيش كلدى ، صيفيه موسمى كلدى § ظهور ايتمك ، حاصل اولمق ، پيدا اولمق : بو چوجغه آرتق اوصلولق كلدى ، عقلى باشنه كلدى ، اوزرينه بر قيريقلق كلدى § اصابت ايتمك ، طوقنمق : آتديغى طاش باشمه كلدى § اويمق : بو پوطين بڭا طار كلدى ، شو پانطلون بڭا كيمش كلدى ، بوحال قلمه كلمز ، حسابه كلمز § ظن اولنمق : بو ايش بڭا پك كوچ كلدى . بويول آدمه پك اوزون كلير . بڭا اويله كليور كه § صالح ، مساعد اولمق : بو اوقيشمه كلمز ، بو حيوان يوكه كله‌بيلمز § واردات صورتنده حاصل اولمق : بودكاندن سنوى ٣٠٠٠ غروش كلير § يالاندن كوسترمك ، كورنمك : بيلمزلكدن كلدى ، كورمزلكدن كلدى .

آرقه‌دن كلمك = كيرودن يورومك .

آشاغى كلمك = نزول ايتمك || يقلمق ، دوشمك .

آغره كلمك = كوجه كيتمك .

الدن كلمك = قدرت يتەبيلمك ، قابل اجرا اولمق .

الدن كلن = دائرهٔ اقتدار داخلنده اولان .

اله كلمك = طوتلمق ، اخذ وكرفت || ميسر اولمق .

ايشه كلمك = صالح اولمق ، قابل استعمال اولمق .

ايمانه كلمك = اهتدا ايتمك || تعنددن واز كچەرك حقى قبول ايتمك .

باشه كلمك = مصاب اولمق ، بر حادثه‌يه معروض اولمق .

باش طاشه كلمك = نادم وپشيمان اولمق

بورندن كلمك = كوريان ايلەكك شوق وياسوديان صفانك ذوقى انى تعقيب ايدن برحال ايله امحا اولمق .

اناسودى بورندن كلمك = چوق زحمت ومشقت چكمك .

چيقه كلمك = بردنبره ظهور ايدى ويرمك .

خوش كلديكز = تحيه ودعا تعبيريدر ، صفا كلديكز كبى .

دیله كلمك = مساويه‌ى السنهٔ ناسده دوران ايتمك ، فناقله شهرت بولمق .

راست كلمك = تصادف ايتمك || ميسر اولمق .

عهده‌سندن كلمك = بجره بيلمك ، اجرا ايده‌بيلمك .

قارشى كلمك = مخالفت ايتمك || اطاعتسزلك كوسترمك.

قلمه كلمك = تحريراولنه‌بيلمك || تعريف اولنه‌ماق : « كندى بعضا كلير اما سوزى كلمز قلمه »

كندينه كلمك = آيلمق ، عقل باشه كلمك || غشيدن قورتلمق .

كيدوب كلمك = متصل كيدوب كلمك اعلارينى جرا ايلمك || انتساب وتردد ايلمك ، برينك خانه‌سنه دوام ايتمك .

لازم كلمك = اقتضا ، ايجاب ايتمك || نشأت ، انبعاث ايلمك .

وجوده كلمك / حصوله كلمك = حاصل ، پیدا اولمق ، تحصل ایتمك .

یان كلمك = غائله‌سز اولمق ، غائله‌سزجه اوطورمق .

یرینه كلمك = اجرا ، انفاذ اولنمق .

یوله كلمك = موافق اولمق ، اویمق || اوصلامق .

كلنمك = ورود ایدلمك ، مواصلت اولنمق .

كله = كلمك ماده‌سندن مصدر تخفیفی || كلش ، وارد اولمش : سبریادن كله ، ژاپونیادن كله .

كله = كلمك ماده‌سندن صیغهٔ التزامیه‌نك مفرد غائبی : واعت كله .

كلان / كلن = كلمك ماده‌سندن اسم فاعل اولوب بعضاً معنای مفعولیتده دخی قوللانیلور : كلیجی ، كلش .

وقوعه كلن = واقع ، وقوعبولان ، حادث اولان حادث اولمش .

باشه كلن = عارض اولان .

كلن كیدن = مارین وعابرین ، زوار مسافر . كلنی ، كیدنی چوقدر .

كلنجه = نقل كلام اولندقده ، صیره‌سی كلدكده ، اما ، ایمدی : اوزیره كلنجه .

كله‌جك = آتی ، مستقبل ، اوكده‌كی || قضا ، قدر || كلمه .

كلیر = ایراد واردات : اوبك آیده (۲۰) لیرا كلیری واردر .

كلیش = كله ورود || طرز ، صورت

كلمه [ع ، س] { كرك اسم ، كرك فعل وحرف اولسون } لفظهٔ واحده ، معنالی لفظ § سوز ، لقردی : كلمهٔ طیبه .

كلمه بكلمه = كلمه‌دن كلمه‌یه ، هیچ برسوزی آتلامقسزین . [مألاً ترجمه‌نك ضدی] § جمله ، عباره .

كلمهٔ نافیه / كلمهٔ توحید / كلمهٔ شهادت = لااله الا الله محمد رسول الله ، كلام شریفی || دین حق .

اعلای كلمة الله = دین حقك نشر و تعمیمی . [جمعی : (كلمات) كلیر [كلمه الله لفظ بیننده فرق واردر . هركلمه لفظدر . لكن هر لفظ كلمه دكلدر . چونكه : لفظ معنیدار ایسه كلمه‌در . دكلسه (حرف) در . شوحالده كلمه ؛ لفظ معنیدار دیمكدر .]

كلو [فا ، س] { كافك ضمله‌ده لغتدر } انسان ویا حیوانك بوغازی ، حلقوم ، كردن .

كلو بند = كردن بند

كلوكیر = بوغازدن كچمیه‌جك شكلده اولان شی : «لقمهٔ غم ـ كه . كلوكیر ملال اولدی بكا» || طاغ آره‌سی ، اخاط

كله [فا ، س] قویون وسائره سوروسی ، سورو

كلّه [فا ، س] باش ، رأس ، سر § باشك تپه‌سی § باش كبی یوزرلق شی : بركله شكر ، بركله پدیر

كله قولاق برنده = چالپی ، قورومه‌لی دوزلی ، وقادلی

كله بان = مغفر ، تاج ، چوبان .

كله بوش = بر نوع باش اباسی ، اورتوسی ، سرپوش .

كلیسا [فا ، س] معبد نصاری ، مذهب || مذاهب مختلفهٔ نصرانیه‌دن هربری : شرقی كلیسا = اورتودوكس مذهبی وبو مذهبك هیئتی . غربی كلیسا = قتولك مذهبی وبو مذهبك هیئتی .

كلیل [ع ، ص] كسمز ، ایشلمز (قلیج بچاق وسائره) § ایی كورمز ، ضعیف البصر .

كلیم [ع ، ص] مكالمه ایدن كیمسه § مخاطب ، كندوسنه خطاب اولنان ذات

كلیم الله = جبل طورده خطاب عزته مظهر اولان حضرت موسی علیه السلام .

كلین [ت ، س] نكاحی تمامش واولنمك اوزره حاضرلنمش قیز § یكی نامهر ایلمش قادین عروس : نوعروس ، اولاد ولاد حكمنده اولانك زوجه‌سی .

كلین هواسی = پك راكد هوا ، دالغه‌سز دكز .

كلینلك = كلینه مخصوص اثواب وسائره || كلین اولجق صنده اولان قیز .

كلنجك [ت ، س] ذات الثدیانك قاضمیه جنسندن صمكسار نوعندن وقطه آتدن راز كوچك واوزون وصاریلی بیاضلی غایت ظریف بر حیوان ـ كه : دیوار دیبكلرنده یشار وطاووق ویومورطه‌لره مسلط اولور

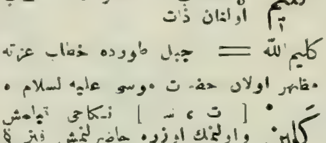

(كلنجك)

كلینجك چیچكی = (ورد الحمار ، خشخاش برانی) ذات لفلعتین شعبه‌سندن خشخاشیه فصیله‌سنه منسوب و نبات اولوب وریقات تویجه‌لری قرمزیدر .

(كلینجك چیچكی)

كم [ع ، د] ادات استفهام اولوب بر شیئك مقدارینی سؤال ایچون استعمال اولنور : قاچ ، نه‌قدر .

كم [فا ، ص] آز ، قلیل ، نقصان ، دون : « تحصیل كمالات كم آلات الله اولماز »

كم‌بضاعه = بضاعه‌سی ، اقتداری آز اولان

كم‌بها = قیمتی آز ، قیمتسز .

كم‌پایه = پایه‌سی دون .

كمكو = آز سویلیجی ، ویز .

كمكوبی = كمكولق || قناعوسویلین § كوتو ، فنا ، بوزوق .

كم‌عقل = عقلسز ، عقلی آز اولان ، احمق .

كم اصل = ناجس ، اصلی نسلی بوزوق .

كم عیار = عیاری دوغری اولمیان ، عیاری بوزوق ، ناقص العیار

كم مایه = ادنی ارمایه ، مایه‌سز طیاق بوزوق ، جباتی فنا ولا .

كمنام = نامسز ، شهرتسز .

كم قیمت = قیمتسز ، دكرسز ، قیمتی آز اولان .

كم كفتار = از سویلین .

اكمال = كنج ، سنی آز .

کمتر = اکسیك ، ناقص ‖ عاجز ، حقیر ، بی اعتبار .

کمترانه = کمتره لایق صورتده .

کمترین = پك ، اك زیاده ناقص ، اکسیك ، اكدون ‖ پك عاجز ، حقیر

کَم [ت ، ص] آتك آغزینه طاقیلان دمیر آلت ، لجام ، اوکام .

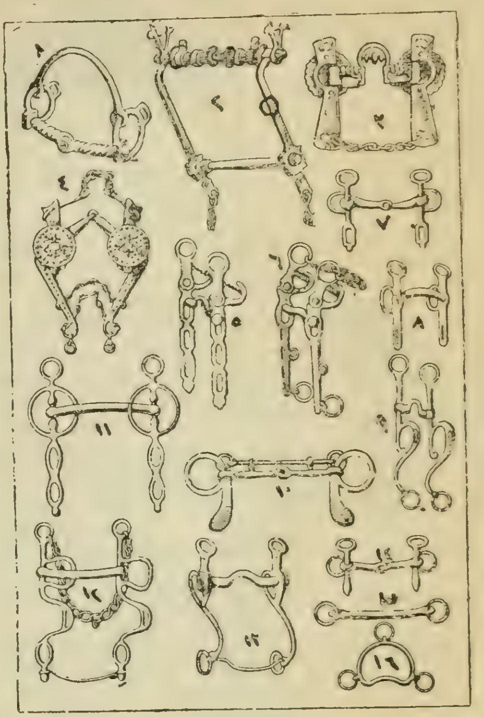

(کم انواعی)

١ ، ٢ - رومن کمی ، ٣ - اوندردنجی عصره مخصوص کم ، ٤ - اون برنجی لوئی نك بدنك حیوانی کم طاقمی (١٥ نجی عصرده) ، ٥ - آرابه بارکیرلری کمی ، ٦ - عادی کم ، ٧ - آو کمی ، ٨ - علی العاده پولار کمی ، ٩ - عادی کم ، ١٠ - امریقایه مخصوص متین قوللی کم ، ١١ - حلقه لی آرابه کمی ، ١٢ - آرابه یه مخصوص ولینغطون کمی ، ١٣ - طوپجی بارکیری کمی ١٤ - چفت حلقه لی کم ، ١٥ - قاطر کمی ، ١٦ - « آنتیقابرور » کمی .

کمی ازیه آلمق = (آت) سرکشلك اتمك ، کمی دیشلرینك اوزینه کتیره رك دیزکینك حرکتنه قارشی کلمك ‖ سرکشلك اتمك .

کم آلمق = حیوان کم قبول اتمك .

کَما [ع ، د] کاف ایله (ما) دن مرکب ادات تشبیهدر ، کبی ، اولدیغی وجهله .

کما کان = اولدن اولدیغی وجهله ، اسکیسی کبی .

کمافی السابق = سابقده کی کبی .

کمافی الاول = اولکی کبی .

کماینبغی = کرکی کبی .

کما هی حقها = حقله ، بحق .

کَمائِن [ع ، ـ] پوصویه کیزلنمش آدم معناسنه اولان (کمین) ك جمعی .

کَمال [ع ، ـ] بر شیئك جمیع اجزاسنك تمامی § تام اولمق ، نقصاندن عاری ، خالی اولمق ، صفات عالیه ایله متصف بولنمق § مکملیت . § علم ، عرفان ، فضیلت :

« تحصیل کماله خیلی مدت
محنت چکه رك چالیشدم اما
محسود افاضل اولدی فضلم
شاهد اراندیسه اشته اعدا »

عین الکمال = اصابت نظر .

سن کمال = اوتوزایله اللی یاش آره سی § ثروت .

کمال غیرتله = چوق غیرت ایدرك .

کمال دقتله = زیاده دقت ایدیله رك

§ ذکر ، قدر ، بها : کمالسز = ذکرسز . کمالی قاچ پاره در ! کمالی نه در ! [جمع کمالات ، کمالات بشریه]

کَمان [فا ، ـ] یای ، قوس : تیر و کمان .

کمان ابرو = قاشلری یای کبی کوزل بچیملی اولان ، کمان قاشلی .

کماندار = یای طوتیجی ، قواس .

کمانکش = کمان چکیجی ، چکن ، تیرانداز . § کیریشلی برنوع چالغی .

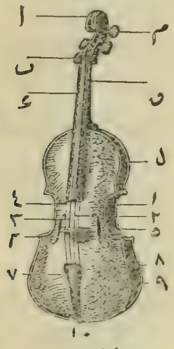

(کمان)

آ - هلزون ، م - بوغو ، ب - دوکه ، ؛ - پرده لك ، و - قول ، ل - قسناق ، ١ - کوپری ، ٢ - صفحه ، ٣ - اکه ، ٤ - دلیکلر ، ٥ - می : حسینی پرده سی ، ٦ - لا ، دوکاه ، ٧ - ره ، مسکا ، ٨ - صول ، قبا راحت ، ٩ - کیریشلرك اوجی ، ١٠ - کیریشلری طوتان تخته .

کمانی = کمان دنیلان چالغی یی چالان آدم ، کمان چالمقده حائز مهارت اولان ‖ کمان شکلنده اولان .

کمان کش = کمان چالان .

کمانجی = کمان چالان ویاپان صنعتکار .

کمانچه = کمانك کوچك نوعی .

کمانچه جی = کمانچه چالان .

کمانه = کمان وکمانچه نك اوقی .

کَمخا [فا ، ـ] ایپکدن منسوج قماش ، خاوسز قطیفه .

كمخاخانه == منسوجات حريريه فابريقه‌لرنده صرف ايپكلى قماش ايشلنان محل ، دائره .

كمخاجى == ايپك قماش طوقويان جولاه

كمر [فا ، س] بله قوشانان قوشاق § بر صاو يابشده لى احاطه ايدن وصورت مخصوصه‌ده طوقه‌لى ومزين اوله‌رق ياپيلان بل صوغيمى ، طوقه .

آلتون كمرى == درونه آلتون استيف ايديله‌بيلور صورتده ياپيلان كمركه : بله برقاچ كره طولانير .

كمر بند == كمرباغى || بانده كمر اولان .

كمر بند خدمت == خدمته مهيا .

كمر بسته == بانه كمر قوشانمش اولان || حاضر مهيا .

كمر كسسته == بانده‌كى كمرى آچمش اولان ، كمرسز || عريان .

كمرگاه == بل ، ميان ، كمر يرى .

كمر [فا ، س] (معمارى) پنجره ، قاپو ، اوطه ، چارشى ، ديوانخانه لرك اوزرينه كاركير اوله‌رق ياپيلان مدورطاوان ، قبه ، طاق § قوس شكلنده بنا : كوپرى كمرى ، صو يولى كمرى ، پنجره ، قاپو كمرى .

كمرلى == كمرشكلنده ، كمركبى قوس اولان . [كمرك نصف داخليسى بر نصف دائره‌دن متشكل بر اسطوانه پارچه‌سى اولورسه اكا (مدور كمر) و اگر نصف دائره‌دن كوچك بر قوس اولورسه (بصيق كمر) و كر دائره قوسلرندن تشكل ايلرسه (سيووى كمر) دينور .]

كمر ارتفاعى == (معمارى) كمر اياقلرينك ورنده افقه موازى فرض اولنان مستوى اوستنه رسم ايديلن عمودك كمرى قطع ايلديكى نقطه ايله سطح مفروض مذكور بيننده‌كى طولدن عبارتدر . [بوكا اناختار ارتفاعى دخى دينور .]

كمر اياغى == (معمارى) كمرك ايكى طرفدن استناد ايتديكى دوز ديوار پارچه‌لرى .

كمر عرضى == (معمارى) كمر اياقلرى اره‌سنده‌كى مسافه ، بعد .

كمره [غ ، ـ] (بحريه) كمينك يانلرينى بر برينه ربط ايچون سفينه طولنه عموداً افقى اوله‌رق وضع اولنان اغاج ويا تيمور كيريشلر .

كمرمك [ت ، مص] ديشلر ايله قازمق ، ايصرمق : كوبك كميكى كميردى .

كميرجى == ديشلريله سرت شيلرى اويان || كمرن حيوانلر ، حيوانات قاضمه .

كملك [ت ، مص] فنلق ، كوتولك ، خسار ، ضرر ويرمك .

كمند [فا ، س] ايلمك ، باغ ، دوكوم : كمند زلف ، كمندبخت § اسكى زمانلرده دشمنى وصيد وشكارده حيوانى طوتمق ايچون اوزاقدن آتيلان اوجى ايلمكلى ايپ .

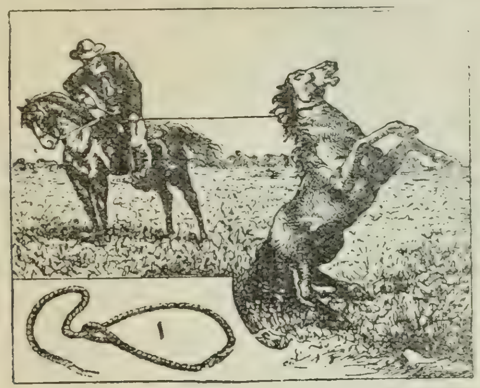

(كمند)
(كمند آتمه اصوليله آمريقاى جنوبى اهالى اصليه‌سنك حيوانات وحشيه صيد ايتملرى)

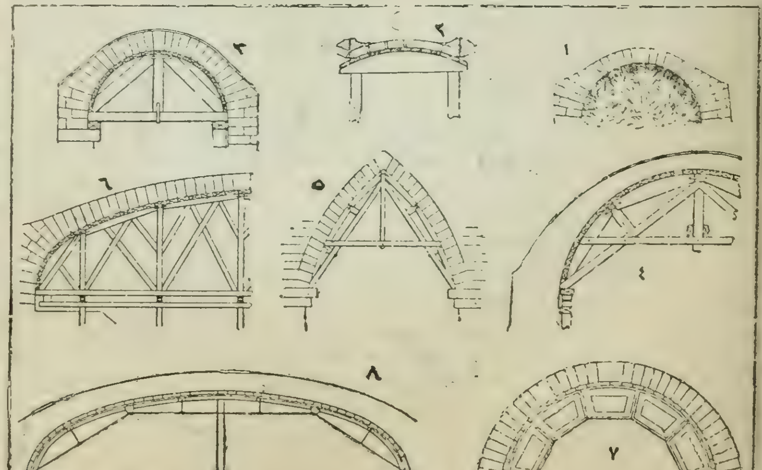

(كمر)

١ ـ يرآلتى كمرى : متروپوليتن ، تونل ، لغم ومجرالرده قوللانيلور . ٢ ـ آغاج كمر : اخشابدن قبه وياخود خرج ايله ياپيله‌جق طاق ويا كنبدلرك تشكيلندن اول قونيلان آغاج كمر طاسلاغى . ٣ ـ دائره‌وى قالبن ودولغون كمر . ٤ ـ قسماً عمودى ديك كمر : اكثريتله سطح زميندن ويا نهردن غايت يوكسك وكنيش اوله‌رق قوروله‌جق كمر وكوپريلرده قوللانيلور . ٥ ـ بيضى كمر : غوتيك طرز معماريسنده ياپلمش كمردركه قارشولقلى ويكديكرينه مساوى ايكى قوسدن تشكل ايدر ؛ قبه‌نك خارجاً وداخلاً مركزنده تلاقى ايتمش ايكى قوسدن عبارت بيضى كمر . ٦ ـ آصمه كمر ، انحنامى كنيش كايدلى كمر : اكثرى كوپريلرده مستعملدر . ٧ ـ قويور كمر : كوچوك قوس پارچه‌لرندن تشكل ايدر ؛ نتانجه سياثرلرينه ترجيح ارلنور وصطده‌كى طاش كايد وظيفه‌سى كورر . ٨ ـ دمير كمر .

كمنه [ت ، -] قره صو دنيلن كوز علتی .

كمّون [ع ، -] كيمون دنيلن اكثرى معدود كورن رايحه‌لی بر تخم .

كمی [ع ، ص] دلير ، بهادر ، شجيع آدم § مسلح آدم .

كمی [ت ، -] صو اوزرنده سير وحركته واسطه اولان بيوك تكنه كه : انواع مختلفه‌سی اولوب هر بر اسمله معروفدر ، سفينه ، كشتی ، مركب § ...

آتش كميسی = بخارله متحرك كمی .

حرب كميسی = سفينهٔ حربيه .

تجار كميسی = اشيا وذخائر تجاريه نقلنه مخصوص كمی .

قورصان كميسی = وقتيله دكز خرسزلری طرفندن اداره اولنان كمی .

يلكن كميسی = يلكنله يعنی روزكار قوتيله حركت ايدن كمی .

كمی‌یه بنمك = كمينك ايچنده بولنق .

كميسنی قورتاران قپودانادر = مثل ...

كميجی = كمی‌یی قوللانان آدم || بر كمينك خدمه‌سندن اولان آدم ، طائفه .

كميجيلك = كمی قوللانمق فن وصنعتی ، ...

كميت [ع ، -] مقدار ، عدد ، قدر .

كميت مجهول = مقداری معلوم دكل § (رياضيه) زمان ، مكان وقوت كبی بيوب كوچولمسی ممكن اولان هر شی ، علوم رياضيه‌نك موضوعاتی .

كميت عدديه = (رياضيه) اقسامك ... ممكن اولان شی .

كميت هندسيه = (رياضيه) جسماً بيوممسی ممكن اولان شی [جمعی : (كميات)] كلر

كميات رياضيه = برنجيمت مقدره‌سی ...

كميات جبريه = بر قيمت عدديه فرضسی الفبا حروفات : ...

§ (حرف) بر كلمه‌نك مفرد ، تثنيه ، جمع اولمسی كبی احوالی : بو كلمه بحسب الكميه جمعدر

§ (طب) مقدار معين

كميك [ت ، -] انسان وحيوانك قديد داخليسی تشكيل ايدن بياض وسرت ماده‌لردن هربری ، عظم ، استخوان : ال كميكی ، باش كميكی ، بل كميكی ، قول كميكی .

كميك كبی = پك سرت شيدن كنايه .

بر دری بر كميك = پك ضعيف انسان وحيواندن كنايه .

كميكسز = كميكی اولميان ث .

كميكسز حيوانلر = حيوانات ناعمه .

كميكلی = كميكی اولان || كميكلری ايری ... § كميكدن معمول : كميك قاشيق

كمين [ع ، ص] حرب زماننده پوصويه كيرمش ، پوصوده بكلنمش عسكر ، آدم . [جمعی : (كمائن ، كماير)]

كمين [فا ، -] پوصو : مترتيت كمين فرصت ، دركمين احتيال

كمينكاه / **كمينكه** = پوصو يری ، پوصو طوتيلان كيزلی ير .

كمين [فا ، ص] پك كم ، زياده اكسيك ، چوق اكسيك .

كمينه = قص || عاجز ، حقير : بندهٔ كمينه

كن [فا ، ص] قوپارمق ، قازمق معناسنه كلان (كندن) مصدرندن امر حاضر اولوب دائما تركيبله استعمال اولنور

كوركن = مزار قازيجی .

كوه‌كن = طاغ يقيجی ، يقان .

كن [- ،] [ايكن] مخففی .

كنائس [ع ، -] معبد نصاری معناسنه اولان (كنيسه) نك جمعی

كنار [فا ، -] نهايت ، صوك : كنار آسمان ، افق .

كنار صحرا = صحرانك نهايتی § قيی : كنار ... ، كنار نامه § ساحل : كنار ... § اوج ، كوشه .

دركنار = مكتوبك ، ورقه‌نك كوشه‌سنه يازيلان شی § قوجاق ، آغوش : زيب كنار § اطراف پروازی ، چرچيوه : كنارى يالديزلى § چنبر : كنار كير .

كناره [فا ، -] ☜ [كنار]

كناس [ع ، -] سپوريجی ، سوپورنديجی ، چوپچی .

كنج [فا ، -] خزينه ، كنز : كنج قناعت .

كنجدار / **كنجور** = خزينه‌دار § مال مدفون ، دفينه :

« يوقسه ويرانه‌لرده كنج نهان
يوقی كنجينه‌لر ذكر اتسن ؟ »

كنج [ت ، ص] ياشلی اولميان ، تازه ، شاب ، جوان ، دلقانلی : كنج آدم § كورپه ، هنوز كماله ايرمامش .

كنج ايريسی = ايری يوبلی دلقانلی .

كنجلشمك / **كنجلمك** = كنجلكه مخصوص طراوت وصورتی المق ، كنج كبی كورنمك .

كنجلشديرمك = كنجلكه مخصوص حال وطراوتی ويرمك .

كنجلك = تازه‌لك ، شباب ، جوانی § عهد شباب موسم جوانی ، كنجلك زمانی .

كنجينه [فا ، -] ☜ [كنج] خزينه ، دفينه .

كند [ت ، -] قلعه ، حصار : تاشكند ، خوكند .

كندم [فا ، -] بغدای ، حنطه .

كندم كون = بغدای رنكلی ، بغدای بكزلی .

كندم نما = يوزه كولوب آدم آلداتان .

كندو ، كندی [ت ، مبهمان] { اكثريا ضمائر شخصيه‌يه مضاف اولەرق مستعملدر . } اوز ، ذات ، نفس ، خود : كندم ، كندك ، كندی ، كنديمز ، كنديكز ، كنديلری .

كندی باشنه = خود بخود ، كيمسه ايله براولمقسزين § يالكز ، بالذات .

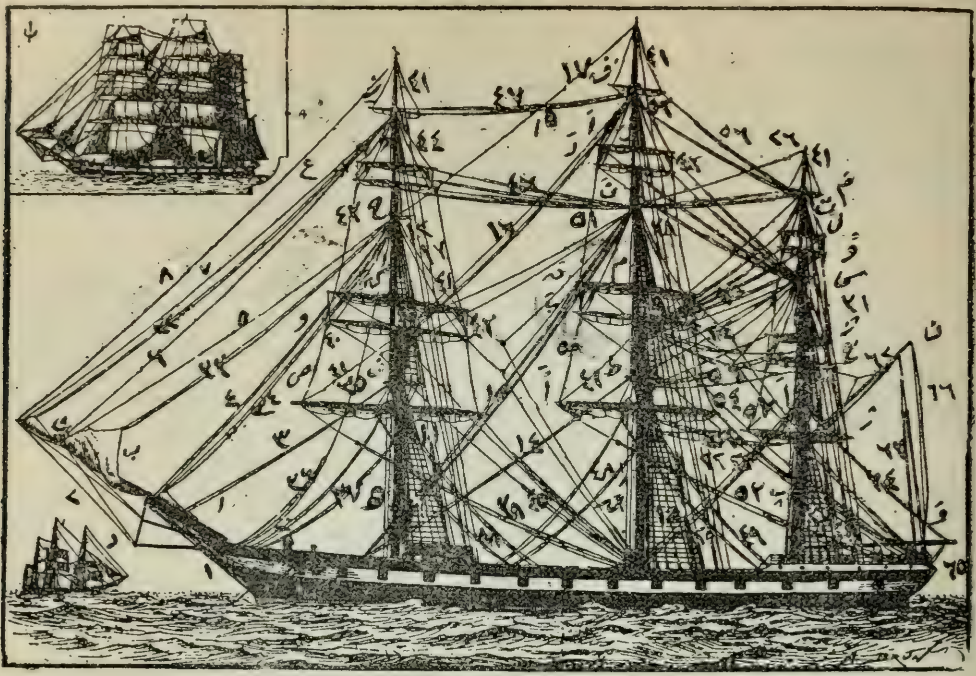

(بر گمینك دیرك و سرنلرینك اسملریله ثابت ومتحرك آلەسنك اسملری)

ا ـ جبوادرا ، ب ـ بیوك باستون ، ث ـ قونطره باستون ، د ـ کور باستون ، هـ ـ پرووا آنا دیرکی ، ف ـ پرووا آنا قلومبری ، ٨ـ پرووا غابیه چبوغی ، ح ـ پرووا غابیه قلومبری ، ٧ ـ پرووا بابا فنغو چبوغی ، ٩ ـ غراندی آنا دیرکی ، ط ـ غراندی آنا قلومبری ، م ـ غراندی غابیه چبوغی ، نَ ـ غراندی غابیه قلومبری ، ی ـ غراندی بابا فنغو چبوغی ، پ ـ میزانه آنا دیرکی ، اَ ـ میزانه آنا قلومبری ، ر ـ میزانه غابیه چبوغی ، س ـ میزانه غابیه قلومبری ، ت ـ میزانه بابا فنغو چبوغی ، ص ـ ترنکت سرنی ، و ـ پرووا آباشو غابیه سرنی ، و ـ پرووا غابیه سرنی ، ع ـ پرووا آباشو بابا فنغو سرنی ، ٨ ـ پرووا بابا فنغو سرنی ، ز ـ پرووا قونطره سرنی ، ـ مایستره سرنی ، تَ ـ غراندی آباشو غابیه سرنی ، ٩ ـ غراندی غابیه سرنی ، دَ ـ غراندی آباشو بابا فنغو سرنی ، هَ غراندی بابا فنغو سرنی ، فَ ـ غراندی قونطره سرنی ، ژ ـ قوعا ، حَ ـ میزانه آباشو غابیه سرنی ، ژ ـ میزانه غابیه سرنی ، ٧َ ـ میزانه باشو بابا فنغو سرنی ، ل ـ میزانه بابا فنغو سرنی ، مَ ـ میزانه قونطره سرنی ، ن ـ کیز ، وَ ـ بومبه .

١ ـ مستاچو ، ٢ ـ قونطره باستون کوستکی ، ٣ ـ پرووا آنا ایسترالیاسی ، ٤ ـ پرووا غابیه استرالیاسی ، ٥ ـ بیوك فلوق لارەوسی ، ٦ ـ پرووا بابا فنغو ایسترالیاسی ، ٧ ـ قونطره فلوق لارەسی ، ٨ ـ پرووا ایسترالیاتاسی ، ٩ ـ پرووا آنا چارمیخی ، ١٠ ـ پرووا غابیه باتریسەسی ، ١١ ـ پرووا غابیه چارمیخی ، ١٢ ـ پرووا بابافنغو تریسەسی ، ١٣ ـ پرووا لانسه باتریسەسی ، ١٤ ـ غراندی آنا ایسترالیاسی ، ١٥ ـ غراندی غابیه استرالیەسی ، ١٦ غراندی بابا فنغو ایسترالیەسی ، ١٧ ـ غراندی ایسترالیاتاسی ، ١٨ ـ غراندی آنا چارمیخی ، ١٩ ـ غراندی غابیەچارمیخی ، ٢٠ ـ غراندی غابیەباتریسەسی ، ٢١ ـ غراندی بابا فنغو باتریسەسی ، ٢٢ ـ غراندی لانسه باتریسەسی ، ٢٣ ـ میزانه ایسترالیاسی ، ٢٤ ـ میزانه غابیه ایسترالیاسی ، ٢٥ ـ میزانه بابا فنغوایسترالیاسی ، ٢٦ ـ میزانه ایسترالیاتاسی ، ٢٧ ـ میزانه آنا چارمیخی ، ٢٨ ـ میزانه غابیه چارمیخی ، ٢٩ ـ میزانه غابیه باتریسەسی ، ٣٠ میزانه بابا فنغو باتریسەسی ، ٣١ ـ میزانه لانسه باتریسەسی ، ٣٢ ـ قونطره فلوق چوردکی ، ٣٣ ـ بیوك فلوق چوردکی ، ٣٤ ـ ترنکتنا فلوق چوردکی ، ٣٥ ـ قونطره ایسترالیا پلانغەسنك قامچیسی ، ٣٦ ـ قونطره ایسترالیا پلانەسی ، ٣٧ ـ ترنکت قونطرەسی ، ٣٨ ـ ترنکت اسقوطەسی ، ٣٩ ـ ترنکت پراصیەسی ، ٤٠ ـ پرووا آباشو غابیه اسقوطەسی ، ٤١ ـ مانتلیلر (اوبق تتدکاری سرنك اسمیله یاد اولنور) ، ٤٢ ـ پرووا غابیه پراصیەسی ، ٤٣ ـ پرووا آباشو بابا فنغو اسقوطەسی ، ٤٤ ـ پرووا قونطره اسقوطەسی ، ٤٥ ـ پرووا آباشو غابیه پراصیەسی ، ٤٦ ـ پرووا بابا فنغو پراصیەسی ، ٤٧ ـ پرووا قونطره پراصەسی ، ٤٨ ـ مایستره قونطرەسی ، ٤٩ ـ مایستره اسقوطەسی ، ٥٠ ـ غراندی آباشو غابیه اسقوطەسی ، ٥١ ـ غراندی آباشو بابا فنغو اسقوطەسی ، ٥٢ ـ غراندی قونطره اسقوطەسی ، ٥٣ ـ مایستره پراصیەسی ، ٥٤ ـ غراندی غابیه پراصیەسی ، ٥٥ ـ غراندی بابا فنغو پراصیەسی ، ٥٦ ـ غراندی قونطره پراصیەسی ، ٥٧ ـ میزانه آباشو غابیەاسقوطەسی ، ٥٨ ـ قوعا پراصەسی ، ٥٩ ـ میزانه آباشو غابیه پراصیەسی ، ٦٠ ـ میزانه آباشو بابا فنغو پراصیەسی ، ٦١ ـ میزانه قونطره پراصیەسی ٦٢ ـ کیز قور دەلتاسی ، ٦٣ ـ آبلی ، ٦٤ ـ بومبه اورمه پوپەلری ، ٦٥ ـ بومبه مانتلیاسی ، ٦٦ ـ سنجاق داولوسی

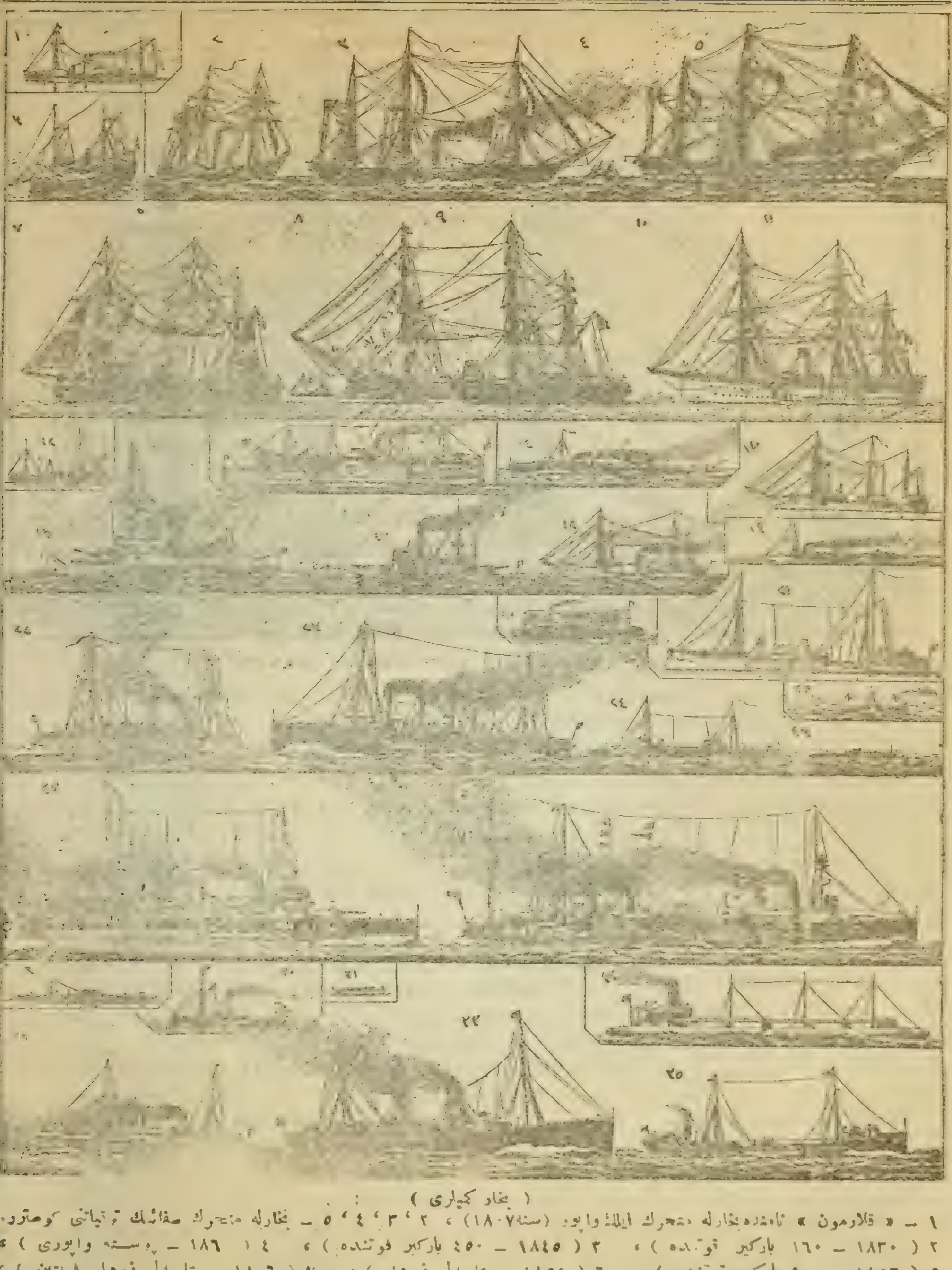

(بخار كميلری)

١ ـ « قلارمون » نامنده بخارله متحرك ايلك واپور (سنه ١٨٠٧) ، ٢ ، ٣ ، ٤ ، ٥ ـ بخارله متحرك سفائنك ترتيباتنی كوستره
٢ (١٨٣٠ ـ ١٦٠ باركير قوتنده) ، ٣ (١٨٤٥ ـ ٤٥٠ باركير قوتنده) ، ٤ (١٨٦ ـ پوسته واپوری) ،
٥ (١٨٥٣ ـ ٩٠٠ باركير قوتنده) ، ٦ (١٨٥٥ ـ بطاريه‌لی زرهلی) ، ٧ (١٨٦ ـ بطاريه‌لی زرهلی فرقتين) ،
٨ (١٨٦٨ ـ غانبوط) ، ٩ (١٨٦٩ ـ قوله‌لی زرهلی) ، ١٠ (بخارلی صندل) ، ١١ (١٨٧٦ ـ برنجی صف حسته‌خانه
كميسی) ، ١٢ (برنجی سفينه‌سی) ، ١٣ (تنزه واپوری) ١٤ (١٩٠٠ ـ تاريين ماكنه‌لی طوربيدو تربی) ،
١٥ (١٨٨٤ ـ اسقرولی غانبوط) ١٦ (١٨٩٢ ـ كاملاً زره ايله محفوظ زرهلی) ١٧ (١٨٩٢ ـ آمريقا مونيتوری) ،
١٨ (١٨٨٣ ـ اويز) ، ١٩ (١٨٩٩ ـ آچيق دكز طورپيدوسی) ٢٠ (١٨٩٥ ـ نهر غانبوطی) ، ٢١ (١٨٩٥ ـ
اويزه طورپيدو) ، ٢٢ (١٨٩٧ ـ اوچنجی صنف قرووازور) ، ٢٣ (١٩٠٠ ـ برنجی صنف قرووازور) ٢٤ (١٩٠٠ ـ
طورپيدو مخربی) ، ٢٥ (١٨٩٩ ـ تحت البحر طورپيدو) ، ٢٦ (١٨٩٩ ـ قابل غطس طورپيدو) ، ٢٧ (١٩٠٢ ـ
خط حرب سفينه‌سی) ، ٢٨ (١٩٠٢ ـ زرهلی قرووازور) ، ٢٩ و ٣٠ (رومورقور) ، ٣١ (ياط وتوموبيل) ،
٣٢ ... واپوری) ، ٣٣ (١٩٠٢ ـ ... تلاحق واپوری) ، ٣٤ (١٩٠٢ ـ بلينه شكلنده ... سفينه‌سی)

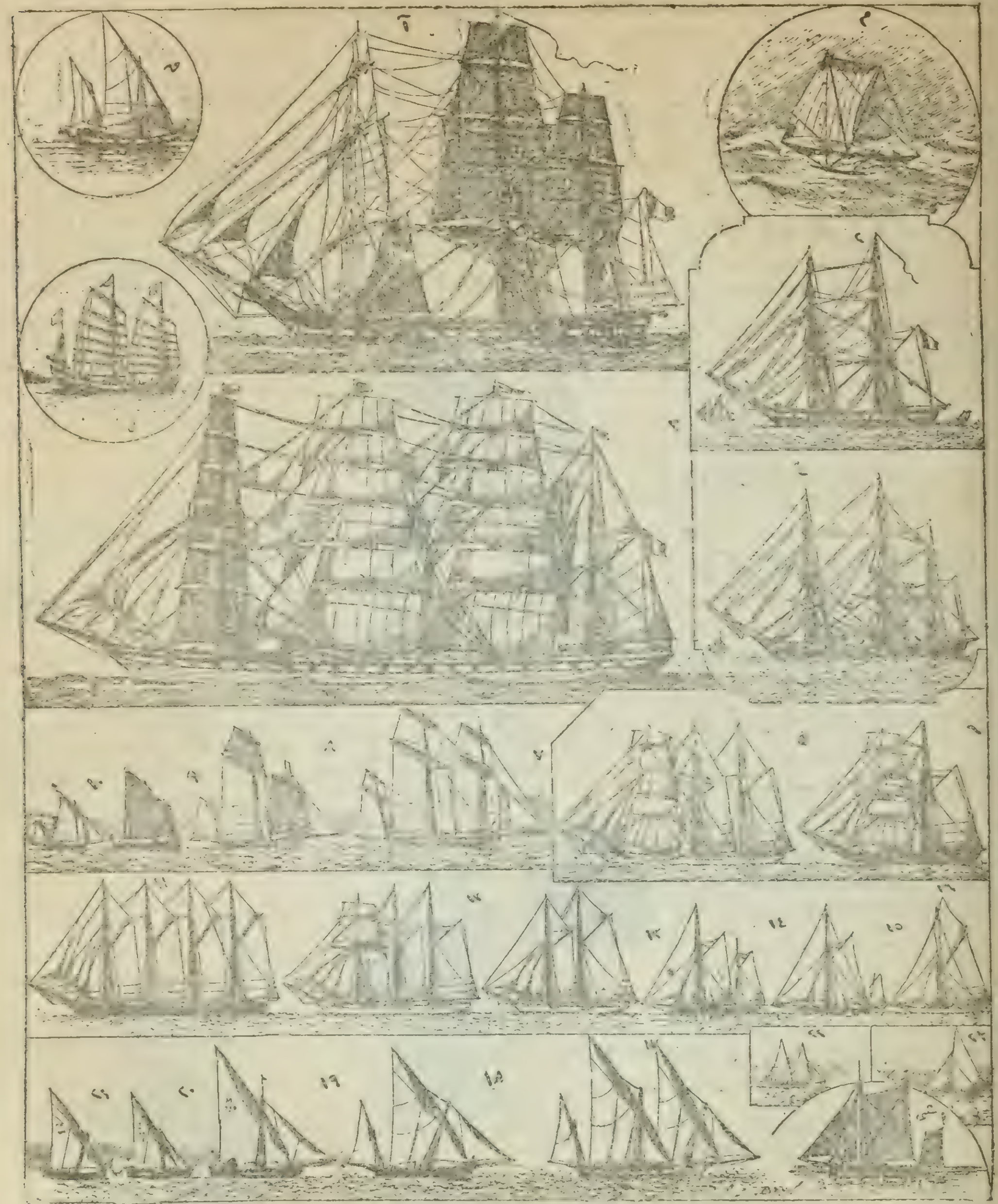

(يلكن كميلرى)

١ – عرب اصولى يلكنلى [باغلا] ، آ – اوچ ديركلى قپا سورته فرقتين ، م – بحر محيطده سير وسفره الويريشلى صندال ،
٢ – بريق ، ٣ – چفته غابيه و بابا فنقولى درت ديركلى بارقه ، ل – چين ترتيبى يلكن ، ٤ – چفته غابيه‌لى اوچ ديركلى بارقه ،
٥ – مربع ويان يلكنلى اوچ ديركلى غولت ، ٦ – مربع ويان يلكنلى بريق غولت ، ٧ – آيينه‌لى يلكنلى ، ٨ – ناوپه ، ٩ – يلكنلى
فلكه ، ١٠ – ثابت سرنلى وبوجوودولى الكه ، ١١ – درت ديركلى غولت ، ١٢ – اوچ ديركلى غولت ، ١٣ – غولت ،
١٤ ، ١٥ ، ١٦ – مختلف سيستمده قوطره ، ١٧ ، ١٨ ، ١٩ ، ٢٠ ، ٢١ – لاتين اصولى يلكنلى قايق وصندال‌لر ،
٢٢ – بر سفينۀ حربيه كيكى ، ٢٣ – قوطره ، ش – كيز سرنلى وبوجوودولى صندال .

كندينى بكنمش == خود بين .

كنديكه كل == عادى باتكه طوپله .

كَنْدَه [فا ، ص] چوتور ، خندق § كدلمش ، يچلمش .

كند خايه == خادم اغاسى ، غبن .

كَنْدِر [ت ، ص] انجه ، وزون ، وياتى بر نبات كنوير دنيلن نباتك ميانده چقاريلان الياف كتن § بو نباتدن ، بو اليادن ياپلمش ايپ

كَنْز [ع ، ص] (فارسى كنج) دن وياخود كنج بوندن محرفدر .) خزينه ، دفينه :

القناعة كنز لايفنى == قناعت بيتمز ، توكنمز بر خزينه‌در

كَنَف [ع ، ص] طرف ، جانب § صغناجق يرى ([جمعى : (اكناف) كلير طرافواكناف

كَنَف [ت ، ص] (عربى (كنيف) دن محرفدر) آياق يولى ، ممشا ، خلا ، آبدستخانه .

كَنْكَر [ت ، ص] يبانى انكنارى دنيلن سبزه كه : اسطوانى التكلدر .

كنكر اوتى == (آق يونجه‌سى) ذات الفلقتين شعبه‌سندن شائكيه فصيله‌سندن آناطوليده كنكر ساقزى ناميله برساقز چيقاريلير ديكنلى بر نباتدر . طاغلرده تارلالرده بولنور .

(كنكر اوتى)

كَنُود [ع ، ص] كافر نعمت ، ناسپاس ، ناشكور كفران نعمت ايدیجى § عاصى ، كنهكار § بخيل ، خسيس § شور ، زمين .

كَنَوِر [ت ، ص] صابندن كنه‌بر دنيلن الياف چيقاريلان بر نبات كه : بالخاصه زرع ايديلور § بو نباتك تخمى كه : قوش يمى اولور .

كنوير اوتى == ذات الفلقتين شعبه‌سندن تبليه فصيله‌سنه منسوب برنباتدر . ياپراقلرنده اسرار اولديغندن شهرلر وخانه‌لر داخلنده زرعى ممنوعدر صحتدز . يازين كوير تارلاسندن كچيلرسه باش دونمه‌سى حس اولنوركه بوده اسرارك تأثيرندندر حتى كنويرك ماپلرينى بيله مسكنلردن خارج بر محلده ايصلاتمليدر . اكثر كويليلر بونى بيامزلر .

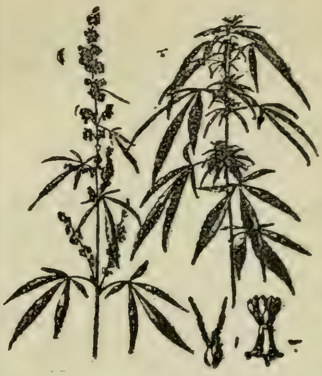

(كنوير اوتى)
ا — مذكر صاقى .
ب — مؤنث صاق .
ا — مذكر چيچكى .
ب — مؤنث چيچكى

كَنَه [فا ، ص] حيوانات مفصليه‌نك عنكبوتيه فرقه‌سندن طفيلى بر اوروجكدر كوزلرى اولميوب حيوانات مملرينه ياپيشير .

(كنه)

كنه اوتى == عصاره‌سندن هند ياغى دنيلن ومسهل استخراج ايديلن برنبات لبى .

كنه كوزلى == پك كوچوك كوزلى ادم .

كَنيز و : كَنيزك [فا ، ص] جاريه ، خلايق

كَنيسا و : كَنيسه [ع ، ص] معبد نصارى ، كليسا [كليسا دن معربدر .]

كَنيش [ت ، ص] ☜ [كنكيش]

كَنيف [ع ، ص] ☜ [كنف] آبدستخانه .

كَوَاعِب [ع ، ص] طومورجق ممه‌لى قيز معناسنه اولان (كاعب) ك جمعى .

كواعب انجم == ☜ [نبات النعش]

كَوَاكِب [ع ، ص] جمع : (كوكب) نجوم ، ييلديزلر .

كواكب ثابته == (قوزموغرافيا) اجرام سماويه‌دن منير بالذات اولان وهر برى برمنظومه‌نك شمسى بولنان كوكبلر .

كواكب قطبيه == (قوزموغرافيا) قطب شمالئ سمايه دوغرى توجيه نظر ونده‌قده زياده مدت فوق الافق ثابت بولنان ييلديزلر .

كواكب متحوله == (قوزموغرافيا) پارلاقلقجه برمياقده قالمان كواكب ثابته [الفارس برجنده‌كى (الغول) ثابته‌سى كبى .

كواكب مجتمعه == (قوزموغرافيا) دوربينسز باقلدقده يالكز كورينن ودوربين ايله رصد اولندقده اكثريا جسامتجه مختلف ايكى ويا دها زياده كوكبدن مركب اولدقلرى اكلاشيلان كواكب ثابته .

كواكب مرئيه == كوزله كوريله بيلن كواكب

كواكب مضاعفه == (قوزموغرافيا) ايكيزلى كوكبلر .

كواكب موقته == (قوزموغرافيا) بعض كره كرأسماده بغتةً رؤيت اولنوب بالآخره نظردن غيبوبت ايدن كوكبلر .

كواكب شناس == منجم .

كَوَان [ت ، ص] برجنس ديكنلى اوت .

كَوْثَر [ع ، ص] جنتده بر نهرك اسميدر : آب كوثر ، كنار كوثر .

كَوْدَن [فا ، ص] احمق ، ادراكسز ، كج فهم :

« بن سنى بيلميه‌جك مرتبه كودن دكلم »

كَوْدَك [ت ، ص] قورى اوروب قيرلدقده ويا ايصيرلدقده فترفتر ايدن § چابوق قيريلان § اينجه اينجه ديلمش وقورونده قورودلمش اكمك ، غالتا .

كودجى == كودك ياپان وياصاتان آدم .

كَوْشَمَك [ت ، مص] كركين بر شيئى كركينلكى آز لمق ، خفيفجه صاليورمك ، ارخا ، استرخا § شدت و قدامتى تنقيص ايتمك .

كوشدلمك == كركينلكى آرالنق || شدتنه خلل كتيرلمك .

كوشك == (كركين) مقابلى ، كركين اولمیان ، سست ، صالیویرلمش ، قوتى شدتى تنقيص ايدلمش || يومشاق ، سرت اولمیان ، پك وليان : آغزى كوشك || حكمى ، امرى نافذ اولمیان .

كوشكلك == رخاوت ، سستلك || يومشاقلق || قوتسزلك ، اهميتسزلك .

كوشكلەمك == كوشك اولمق .

كَوكَب [ع ، س] يلديز ، اختر ، جرم سماوى ، ستاره .

كوكب درى == پارلاق يلديز .

كوكب الحديد == جلالى چليكك پارلديغى [جمع : (كواكب) كليرر .]

كوكبى / كوكبه == كوكبه منسوب ومتعلق

كَوكَبه [ع ، س] اختر ، نجم ، ستاره ، كوكب § آلاى ، دبدبه ، طنطنه § درخشان .

كَوكَبه [فا ، س] طنطنه ، دارات ، حتشام § غلبه § كثرت ، انسان جمعيتى ، كروه .

كَون [ع ، س] اولمق ، حصول ، اولمق ، حدث ، بر شيئك حدث ووقوعى § وارلق ، موجود اولمق ، وجود .

عالم كون وفساد == جهان ، دنيا ، عالم جسمانى .

كون ومكان == عالم وجود .

كونين == عالم جسمانى ايله عالم روحانى .

سيد الكونين == مفخر موجودات عليه اكمل التحيات افندمز حضرتلرى .

كَوهَر [فا ، س] جوهر ، الماس :

« تدرزر ر كوشناسه دفدر كوهر كوهرى »

كوهر ريز / كوهرباز / كوهرفشان == جواهر آتيجى ، دانه‌ديجى ، دا ... چيجى .

§ انجى § (ملسنه) بذاته تام اولاد نبى ... : (عرض) مقابليدر .

پاك كوهر == اصلى ، ... نجيب طاهر اولان .

بد كوهر == اصل ، صويسز .

كوهرتاب == آلتون تل ايله ايشلنمش نمونه مخصوص باش اورتوسى .

كوهرى == كوهره منسوب ومتعلق || جواهرجى ، جواهر فروش .

كوهرين == جوهرلى ، مرصع

تاريخ كوهرين == (ادبيات) يالكز نقطه‌لى حرفلرله حساب ولنه‌رق سويلنيلن تاريخ .

كَه [فا ، س] (كاه) مخفف . ☛ [كاه] .

كَهان [فا ، س] وقت ، زمان ، هنگام ، اثنا .

سحر كهان == سحر وقتى .

ناكهان == ونتسيز ، بردن بره ، آكسزين .

كَهانَت [ع ، مص] غيبدن خبر ويرمك ، فالجيلق ، بانيجيلق اتمك : اسلامده كهانت ممنوعدر . { دوغريسى كسر كاف ايلەدر . }

كَهرُبا [ت ، س] ☛ [كاهربا]

كهربا چيچكى == ذات الفلقتين نعيه‌سندن شفويه فصيله‌سندن بر نبات اولوب عرايجه ييانى مليسه وبا اوزمان مليسه‌سى دخى تعبير اولنور . انطوليه طاغلرده بولنرر .

(كهربا چيچكى)

كَهف [ع ، س] طاغلرده اويولمش بر ، اويوق ، مغاره ، بيوك غار § صغينه‌جق بر .

اصحاب كهف == (عيد اعلا ... مراجعت)

كهف القوم == قومك ملجئى ، پناهى

كَهكَشان ـ كاهكشان

[فا ، مص] سماء اوغريسى ، مجره ، حاجيلر يولى .

§ (قوزموغرافيا) كرهٔ سماوى دائرهٔ عظميه‌سى ... منده وشمال شرقيدن جنوب غربى‌يه طوغرى ايكى قسمه تفريق ايدن وعرضى غايت متحول اولان رجسيم سحاب‌مغى دها دوغريسى مجموعهٔ كواكب اولوب مقدم اولديغى ايكى قول تقريبا (١٥٠) درجه ايلروده تكرار برلشور . { كهكشانى تشكيل ايدن يعنى كوكب ضياى شمسك ارضه وصولى ايچون اون بك سنه‌دن زياده برزمان صرف ايلديكى يالفن اثبات ايلمشدر . }

كَهل [ع ، ص] سن كماله واصل اولان ، اوتوز اتيه اللى ياش آره‌سنده بولنان ، صقللى بر ذو ن [جمع : كهول ، كهال ، كهلان ومؤنثى : (كهله) كلوب بونك جمعى دخى كهلات در .]

كَهلَه [ت ، س] حشراتدن بيت ، عدم نظافتدن باشده ، ووده حاصل اولان چوق يانى وچك بوجك ـ كه : مرقه‌ن يعى يمورطه‌دن چيقار .

كهله‌لنمك == بيتلنمك ، ارزنده بيت پيدا اولمق .

كهله‌لى == كهله‌سى اولان ، اوزرينده كهله اوشوشن .

[اوج جنس كهله واردر باش كهله‌سى ، آرقه كهله‌سى ، خسته كهله‌سى]

كَهَنه [ع ، س] فالجى ، غيبدن خبر ويريجى معناسنه اولان كاهن لك جمعى : كهنهٔ مصر .

كَهواره [فا ، س] بشيك ، مهد معناسنه اولان (كاهواره) نك مخففى .

كهوارهٔ فنا == دنيا ، عالم فانى .

كَوَزَه [ت ، س] چوزسربلر آدم .

كوزه قوش == طيور دوريه‌دن اولوب باباغانلر كبى چوق سربلر برقوشدر .

(كوزه قوش)

كَهْيا [ت ، س] (فارسى كتخدادن غلطدر) كتخدا .

كهيالق == كتخدالق .

كَىْ [فا ، د] ادات استفهام اولوب نه قدر ، نه زمان معناسنه كلير .

تا بكى == نه زمانه قدر .

كَىّ [ع ، س] (طب) جرحه‌لى ويا بدنك معلوم اولان محلى كيرغين دميرله داغلامق [كه : طب قديم عربده بوكا پك زياده اهميت ويرلكده ايكن موكرهلرى ترك ايدلمش ايسه‌ده اخيراً فوائدى تحقق ايتمسنه مبنى طب جديد طرفندن دخى باقبول بعض امراضه قارشى تطبيق واجرا ايدلمكده‌در .]

كَيّال [ع ، ص] كيله ايله اولچوجى ، اولچن

كياليه == اجرت كيل ، كيله‌جينك آلديغى اجرت .

كَيْد [ع ، مص] مكر وحيله اتمك § (س) حيله وخيانت ، مكر .

كَيْس [ع ، س] ذكا ، فطانت (حمق وبلاهت) مقابلى .

كَيِّس [ع ، ص] ظريف ، زيرك .

كَيْسُو [فا ، س] ☞ [كيسو]

كَيْف [ع ، س] حال ، صحت ، عافيت ، مزاج .

كيفسز == آز خسته ، منحرف المزاج .

كيفسزلك == خفيف صورتده خسته‌لك ، انحراف مزاج .

كيفسزلنمك == خفيفجه خسته اولمق

§ سرور ، انشراح ، صفا ، انبساط .

كيفلنمك == سوينمك ، دلشاد اولمق ، كسب انبساط وانشراح ايلمك .

كيف قاچيق == تكدر ، ضيع نشاط

§ خفيفجه سرخوش اولمق .

كيفلى == نشئه‌لى ، منبسط ، منشرح

§ آرزو ، هوس ، ايستك ، رأى ، اختيار .

كيفى == آرزو دائره‌سنده ، براوله تابع اولميوب محضا آرزوى خود ايله ياپيلان .

كيفنجه كيتمك == آرزوسنه كوره حركت ايلمك § نشئه ، مسكراتك ويرديكى حال ، خفيف سرخوشلق .

كيف اولمق == نشئه‌لنمك . آز سرخوش اولمق .

چاقر كيف == غرچه سرخوش .

كيف ويرمك == خفيفجه سرخوشلق ويرمك § ناصل ، نيجه ، هانكى .

كيفما == هر ناصل .

كيفما اتفق == هر ناصل تصادف ايدرسه ، هر هانكيسى اولورسه .

كيفما يشا == هر ناصل ايسترسه ، ايستديكى كبى .

كِيفَر [فا ، س] جزا ، مكافات .

كَيْفِيَّت [ع ، س] حال ، برشيئك انى ويا كونو اولمسى § بر وقعه‌نك صورت جريانى § ماده ، خصوص ، ايش .

§ (صرف) برامك مذكر ويا مؤنث اولمسى : كيفت وكميت == مذكرلك ومؤنثلك ، مفردلك ، جمعلك [جمعى : (كيفيات) كلير .]

كِيك [ت ، س] ذات الثدييك مجتره فرقه‌سندن معروف برحيواندر . جلدى و بوينوزلرى مقبولدر . اتى اكل اولنور . كيك بوينوزى طبابتده مستعملدر . بعضاً بوينوزلريله اوومالرده آغاجره طايانه‌رق قيرلير وتلف اولور . حركتى پك سريع اولديغندن آوجيلر كوچلكله الده ايدرلر .

(اركك كيك)

(ديشى كيك)

كَيْل [ع ، مص] حبوبات اولچمك : انبارده‌كى ذخائر كيل ايديليور . § (س) اولچك ، كيله ، علي العموم حبوبات اولچيسى . [بو معنايه كوره جمعى : (اكيال) كلير .]

كيلى == كيل ايله اولچيلن شيلر : ذخائر ، حبوبات كبى .

كِيلُوس [ج ، س] (طب) (دوغريسى كافك كسريله‌در .) معده‌ده هضم اولنان موادك امتصاص صورتيله طمارلره كچديكى صرده اوعيهٔ لنفاويهٔ معائيه دنيلان باعيرصاقلره مخصوص بياض قان طمارلرى ايچنده دوران ايدن سود رنكنده‌كى مايع .

كِيمَك [ت ، مص] البسه وسائره‌يى بانه ، بدنك برقسمنه كچيرمك § ارزينه آتق || غرض پيدا ايتمك .

كيديرمك == برشيك بدننه البسه وسائره كچيرمك .

كيلمك == البسه بدنه كچمك .

كيملى == كيمش || اوستباشى مكمله .

كينمك == البسه وسائره ايله بدنى اورتمك .

كَيْمُوس [ع ، س] (طب) معده‌ده اغذيه‌نك هضمه خدمت ايدن افرازات ايله اختلاط ايدرك خمير قوامنده بولنمسى حالى .

كَيْنُونَت [ع ، مص] وار اولمق ، وارلق ، موجوديت .

كَيْوان [فا ، س] زحل دنيلن كوكب .

كاف مكسوره

كِبار [ع ، ص] بيوك ، عظيم معناسنه اولان (كبير) ك جمعى .

§ نازك ، تربيه‌لى ، اصيل ، ظريف ، نازك : يك كبار بر آدمدر .

صغار وكبار == كوچكلر وبيوكلر .

كبار مفسرين == مفسرينك بيوكلرى .

كبار امت == اعاظم امت § (ص) كرام ، عظام : انبياء كبار :

« شرع حفظنده دنم معجزات مصطفی دن ظهورنده شریك اجر اصحاب كبار »

كبارانه = كبارلره یاقیشه جق صورتده .

كبارلاشمق = كبار اولمق .

كبارجه = كبار كبی § زنكین ، بلندجاه : كبار قوناغی .

كبارلق = بیوكلك ، زنكینلك .

[بوصوك ایكی معناده مفرد حكمنده‌در]

كِباش [ع ، سادرت یشنه كیرمش اركك قویون معناسنه اولان (كبش) ك جمعی .

كِبَر [ع ، مص] بیوكلك ، اولولق (صغر) ك ضدی .

كبر قدر = جلالت قدر § یاشلیلق مسن اولمه .

كِبْر [ع ، س] بیوكلك ، اولولق ، عظمت ، غرور § تعظم ، ساخته وقار .

كبرلی = عظمتلی ، ساخته وقارلی ، متعظم .

كبرسز = عظمتسز ، متواضع ، محویتلی .

كِبْرِیاء [ع ، س] { صفات الهیه‌دندر . } زیاده بیوكلك ، اولولق ، عظمت ، جلال .

جناب كبریاء = جناب حق .

حضور كبریاء درگاه كبریا پناه كبریا كاه رحمت پناه	=	جناب حقك حضور ودرگاهی .

كبریائی = كبریایه منسوب .

كِبْریت [ع ، س] اساساً قرمزی یاقوت ، آلتون معنالرینه‌در . § كوكورد .

§ اوجنه كوكورد وسائر اجزادن مركب بر تركیب سورولمش ولامبه وصیغاره وسائر اشعالی ایچون لوازم ضروریه صره‌سنه كچمش اولان معروف اینجه چوب § بو چوبلرك بر چوغنی حاوی كوچك قوطی : كبریت قوطیسی .

§ (كیمیا) یالدیغی زمان ماوی بر آلو ایله یانان وحرارت والكتریقی غیر ناقل ومعده غیر منحل وكئول ، اتر وزیوت سائره‌ده منحل اولان لیمون صاریسی رنكنده برجسم بسیط ــ كه : مولدالحموضه ایله امتزاجه پك صالحدر .

كبریتی = كوكورد رنكنده اولان ، آچیق صاری ، آچیق لیمون رنكی || (كیمیا) كبریته منسوب ومتعلق : حامض كبریتی .

كبریت احمر = قرمزی كوكورد

كبریتلك = اینجه كبریت قونیلان واشكال وانواع مختلفه‌ده یاپیلان قاب .

كبریتیه = (نباتات) قیصه اولان ساقلری اوراق ایله مستور ، حشیشی نباتاتی جامع فصیله .

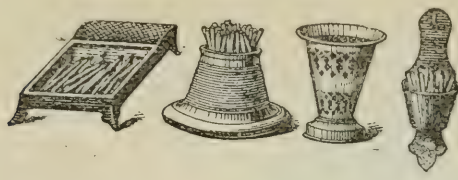

(كبریتلك)

حامض كبریتی = (كیمیا) بر جسم كبریت ایله ایكی جسم مولد الحموضه‌دن ($ك\ م^{٢}$) مركب رنكسز برغاز اولوب كوكوردلی كبریت كبی بررایحه نشر ایدر .

حامض كبریت = (كیمیا) رنكسز ، لزوجتلی بر مایعدر .

بلاماء حامض كبریت = (كیمیا) برجسم كبریت ایله اوچ جسم مولدالحموضه‌دن مركب بر جسم صاب اولوب منظره‌سی حریریدر .

كبریتیت فحم = (كیمیا) كریه رایحه‌لی ، غایت متحرك وحین احتراقنده (كاسر ضیا) مور بر شعله ایله محترق برمایعدر .

كبریتیت = كبریتك دیكر برجسم ایله متحداً برملح حالنده بولندیغنی كوستر .

كبریتیت سود = (كیمیا) (Sulfate de soude) آجی لذتلی ، رنكسز بر ملح منحل اولوب طبابتده وخفیف مسهل اوله‌رق بیطارده مستعملدر .

كبریتیت ماغنزی = (كیمیا) (Sulfate de magnésie) رنكسز ، رایحه‌سز ، آجی لذتلی صلب برملح اولوب لسان عامه‌ده (انكلیز طوزی) نامیله معروفدر . ملح مزبور مسهل خاصه‌سنی حائز اولدیغندن طبابتده و بیطارده كثیرالاستعمالدر .

كبریتیت نحاس = (كیمیا) (Su'fate de cuivre) ماوی رنكلی ، لذتی خریف وكاوی برجسم صلب ــ كه : بوكا (كوك طاشی) دخی دینور .

كبریت نباتی = (نباتات) كبریتیه فصیله‌سنه منسوب نباتاتك جرثومه‌لرندن عبارت بر مادهٔ غباریه ــ كه : طبابتده مستعملدر .

كِبی [ت ، د] ادات تشبیه وتمثیل اولوب دائما مشبه بهی تعقیب ایدر : مثلا ، آرسلان ، وش ، كویا ملك كبی ، قار كبی بیاض § ادات مبادرت : كوردیكم كبی طانیدم .

كبیجه = كویا اونك كبی .

كِتاب [ع ، مص] یازلمش ویا باصلمش وبرقابك ایچنده ، ویا متعدد عنوان تحتنده بر آرەده جمع ایدلمش كاغدلر مجموعی § قرآن كریم .

كتاب الله = قرآن عظیم الشان .

اهل كتاب = كتب سماویه‌دن برینه ایمان ایدن ملتلر .

كتابخانه = ☞ كتبخانه .

كتابی = كتابه منسوب || اهل كتاب

ام الكتاب = قرآن كریم || محیط علوم .

كتابجی = كتاب آلوب صاتان آدم . صحاف .

سر كتابی = كتبخانهٔ همایونك اداره ومحافظه‌سنه مأمور ذواتك آمری .

[جمعی : (كتب) كلیر .]

كِتابَت [ع ، مص] یازی یازمق ، سویلنیلن بر ماده‌یی شرائطه موافق صورتده قلمه آلمق § كاتبلك § حسن خطیه .

كتابت خصوصیه = طرز خصوصیده مسوده قلمه آلمه‌نك اصول وشرائط واسلوبی .

كتابت رسميه = مخبرات رسميه‌ده جارى اسلوب معين .

كتابت معلمى = اصول كتابتى تعليم ايدن معلم .

كِتابَه [ع ، س] ابوابلرك طاقنه ، قاپوباشلرينه ، چشمه‌لرك ورزنه‌سنه ، مبانئ عاليه‌نك قوشنه و سائر محلاره وضع اولنان يازيلى لوحه ، طبله || بولوحه اوزرنده‌كى يازى .

كتابه‌سنك مزار = مزار طاشنك اوزرنده‌كى يازى .
§ برلوحه‌نك طرافنه كرنت وچيچكلى بياپيلان يالديزلى نقشلر .

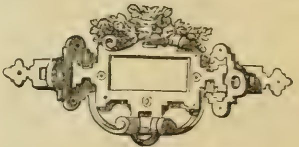

(طاشه محكوك كتابه)

كتابه‌لى = كتابه‌سى اولان .

كتابه‌سز = كتابه‌سى اولميان .

كتابه‌صاچاق = (معمارى) لق طوالى وكتابه‌لى كنيش صاچاق .

كِتْرَه ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سنك سويه قبيله‌سندن بر نبات اولوب كتره ضمغى استحصال ايديلير .

(كتره)

كِتْلَه [ع ، س] (ضم كاف ايله‌ده لغتدر) بيوك معدن ويا طوپراق پارچه‌سى .

كِتْمان [ع ، مص] كزله‌مك ، صاقلامق (اظهار) مقابلى .

كِحالَت [ع ، مص] مرهملمك § كوز طبيبلكى : فن كحالت

گِدى [ت ، ص] پزه‌ونك ، قاتان § معناى اصليسى قصد اوله‌رق سر نش تصدى اوله‌رق دخى قوللانيلور . منى كيدى سنى .

كِذْب [ع ، س] (صدق) مقابلى يالان ، دروغ ، خلاف حقيقت سوز .

كِراء [ع ، س] طوتيلان بر شى مقابلنده ويريلان اجرتى ، مستأجر طرفندن تأديه اولنان اجرت ، اجاره .

كرابيكرى = اجرتله بينيلان حيوان آت .

كراجى = برمحلدن كرا ايله اوطوران كرا ايله بر شى طوتان ويا الان ، مستأجر

كراجيلق = كراجى اولانك حالى ، كيفيتى .

ديش كراسى = اسكيدن جارى اولديغى وجهله بيوك ذواتك سفره‌سنده وعلى الخصوص افطارنده بولنانلره بعد الطعام ويريلان عطيه .

كراله‌مق = كرا ايله ، اجرت ايله ويرمك ، ايجار ايتمك || كرا ايله طوتمق ، استيجار ايتمك .

كرالى = كرا ايله طوتلمش || كرايه ويرلمش .

كِراخ - كِراه { ت ، س } فارسى (كراغ) دن معرب قدر } آرشينك اون آلتيده برى : يكى آرشين بش كراح .

كِرار [ع ، س] تكرار ، تكرر .

كراراً = تكرار اوله‌رق ، مكرراً تكرار تكرار .

كِراز - كِراس [ت ، س] (انا معه فصيله‌سندن ايلك بهارك اوائلنده دوغرى يتيشن قرمزى ، قرمزى ايله تا يشق ايتى صارى ، مور رنكارده چكردكلى لذيذ بر ميوه .

كرازاغاجى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن ورديه فصيله‌سنه منسوب بر شجره‌در . چيچكلرى مجلا اولوب آپانو جياتده قوللانيلور .

(كراز اغاجى)

ا - كراز ب - ميوه

كراز دوداقلى = دودقلرى غايت قرمزى اولان .

كِرام [ع ، س] بيوك ، عالى محترم معناسنه اولان (كريم) ك جمعى : اعضاى كرام .

گرامى = عزيز ، محترم ، مكرم ،

گِران [فا ، ص] آغر ، ثقيل . [ما يات ويننه يا ده مستعملدر]

ابركران = اغر يوك ، ثقلت § بهالى غالى .

گرانبها = بهاسى آغر اولان قيمتلى ؛ هداياى گرانبها .

گرانبار = اغر يوكلى || ميوه‌سى چوق اغاج || رنكين || كبه قادين ، حيوان .

گرانپشت = صرتى صاغلام

گرانجان = غرجانلى ، ثقيل الروح .

گرانجانى = گرنجانلق .

گرانخواب = اغر اويقولى .

گرانخوابى = گرانخوابلق

گرانخوار = چوق يمجى ، يمين اكول ، عبد ابطن .

گرانخوارى = گرانخوارلق .

گراندست = الى اغر .

گراندستى = گراندستلك

گراندستانه = گراندستجه‌سنه .

كراندستان == كرانستیلر .

كرانركاب == شیتقدم ، متین || وقور ، متین دم || ات اوزرنده دلیرانه اوطوران ، طورن .

كرانركابی == كرانركابلق .

كرانركابانه == كرانركابجسنه

كرانركابان == كرانركابلر .

كرانسایه == رتبهٔ عالیه صاحبی ، والاجاه .

كرانسایكی == كرانسایه‌لك

كرانسر == كبرلی ، متكبر ، متعظم .

كرانسری == كرانسرلك .

كرانسرانه == متكبرانه .

كرانسران == متكبرلر .

كرانسرشت == اغیر طبیعتلی ، صاحب تمكین || تنبل ، بطی .

كرانسرشتی == كرانسرشتلك .

كرانسرشتانه == كرانسرشتجه سنه .

كرانسرشتان == كرانسرشتلر .

كرانسیر == بیرواغر بطی الحركه .

كرانسیری == كرانسیرلك .

كرانسیرانه == كرانسیرجسنه .

كرانسیران == كرانسیرلر .

كرانكوش == اغر قولاقلی || اغیر ایشیدن ، اغر .

كرانكوشی == صاغرلق .

كرانكوشانه == صاغرجه سنه .

كرانكوشان == صاغرلر .

كرانمایه == غربهالی ، قیمتدار ، نفیس شی .

كرانی == اغرلق ، ثقلت : گرانی محبت .

كرباس • [ع-م] خام بز ا كرپاس} لفظ فا سیدندن معربدر . كرباس پاره : بزپارچه‌سی .

كرپی [ت ، -] اوزری دكن كبی قیللرله مستور ، كدی قدر برحیوان ـ كه : طوس طوپ اولدرق یتار : تنفذ ، خارپشت .

بیوك كرپی == [قنفذالكبیر] : ذات الثدیابك قضمیه فرقه سندن برنوع كرپی اولوب تویلری اوق كبی اوزون وكمك كبی سرتدر . اناطولی ایچرولرنده اره صره كوریلور .

(بیوك كرپی)

كرپیچ [ت ، -] { زبانزی (كرپیجدر) } ، پیشیرلمامش طوغله ، قالب شكلنده كسیلوب قورودلمش چامور ـ كه : اناطولیده اكثر یرلرده مساكن بونلرله انشا ایدیلور .

كرپیك [ت ، -] كوز قپاقلرینك كنارلرنده‌كی صره قیللرك مجموعی ، وبری ، مژه مژكان .

كرچ [فا ، -] [كیرچ]

كرد [فا ، ص] دكرمی ، مدور ، یووارلاق تا : (ة)

كرداب == صو چوریندیسی ، دكزلرده ، نهرلرده صولرك دوندیكی ، چوقلدیكی موقع خاطرناك § طالرلی ، هالكه ، كرداب مهلكت .

كردار == اعمال ، [ ] شغل :

مرحمت كردار == غایت مرحمتلی اولان : چدار مرحمت كردار || روش ، طرز ، طور ، عادت .

بدكردار == طرز ورشی فنا ، سوء عمل وحركت صاحبی .

كرداكرد == چپ چوره ، دائراً مادار .

كردباد == قاصیرغه دهشلی قورطنه ، صرصر .

كردكار == صفت الهیه ندر . جناب فعال مطلق .

كردكان == جوز دینلان معروف میوه .

كرشمه [فا ، ص] ناز ، عشوه ، غمزهٔ دلبران : جلوه ، كرشمه‌بار .

كرفت [فا ، -] یقالامق ، طوتمق معناسنه اولان (كرفتن) ماده سندن اسم مصدر ، طوتمه ، یقالامه : اخذ وكرفت § (معماری) اشكالی بربرینه كچمش تزیینات معماریه . § (ص) بربرینه كچمش ، قاریشیق : كرفت یازی § نای دینلان موسیقی آلتنك برنوعی .

كرفته لب == باكت ، خاموش .

كرفته لبانه == خاموشانه .

كرفته لبان == خاموشان .

كرفته دم == نفسی طوتلمش .

اخذ وكرفت مذكره‌سی == (حقوق) حال قرارده بولنان جانینك هر نرده كوریلور ایسه یقالانوب محكمهٔ جنائیه تسلیمی حقنده استنطاق مدعی عمومیلكندن صادر اولان وجنایتك اشكال وهویتی ناطق بولنان رسمی مذكره كه ضابطهٔ عدلیه مأمورینه خطاباً اصدار اولنور .

كرفتار [فا ، ص] طوتلمش ، یقالانمش ، اسیر § مبتلا ، دوچار ، دوشكون : بچاره ورم علتنه كرفتار اولدی . [(كرفته) دخی یومننا] مستعملدر : كرفتهٔ دام بلا .

كرمان [ت ، -] حصار ، قلعه : آق كرمان .

كره [فا ، -] دوكوم ، عقده .

كره‌كیر == [عقده لو]

كرهچه == كوچوك دوكوم ، دوكومجك .

كره‌بند == اوچقور .

كره كره == دوكوم دوكوم .

كره‌مید ـ كرمیت [ت ، -] (معماری) نصف مخروط ناقص ویا ذی فاصل طوانه شكلنده اولدق طوغله طپراغندن باعمال فرونده پیشیریلوب قورودیلان وچاتیلرك اوزرینه قونیلان لزمهٔ نشائیه § طام ، چاتی اورتسی .

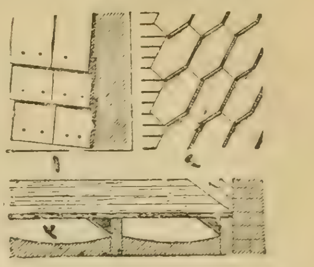

(کره‌مید)

١ – چیهیه مخصوص کره‌مید .
٢ – چاتی کره‌میدی .
٣ – تخته دوشه‌لره مخصوص .

کره‌میتجی == کره‌مید یاپان وباصاتان آدم .

کریان [...] ... ـجی ، اغلایان :

کریانی == کریانلق .

کریان اولمق == اغلامق .

کریان اوله‌رق == آغلایه‌رق .

گریبان [فا ، س] البسه یاقه‌سی .

گریبان گیر == یاقه‌طوتیجی ، طوتان .

چاك گریبان == یاقه‌نك یرتلمسی || یاقه یرتمق .

گریبان چاك == یاقه‌سی یرتلمش ، یاقه‌سی‌یرتیق || مأیوس مكدر ، مغموم .

گریخته [فا ، ص] قاچمش || حل قرارده اولان .

گریز [فا ، س ، مص] قاچمه‌ ، فرار .

جای گریز == قاچه‌جق یر ، مضر ، ملجأ .

گریزگاه == قاچه‌جق محل ، ملجأ ، پناه || (ادبیات) قصائدده تغزلدن صوکره ممدوحك وصفنه مناسبت پیدا ایدن سوز ساده‌جه (گریز) دخی دینور .

مردمگریز == انساندن قاچان ، یعنی کیمسه ایله الفت واختلاط ایتمیان عزلتی .

کریز [ت س] چکف نغمی .

گریزان – گریزنده [فا ، ص] قاچیجی ، فراری .

گریزانی == گریزانلق .

گریزمه [ت ، س] (زراعت) طوپراغك هنوز ایشلنمه‌مش قیده‌سنی یاروب برازیی یوزه گتیرمك ویا یوزه گتیریوب یالکز قازه‌رق ترك ایتمك : برال گریزمه ، اوچ بل گریزمه .

کریش – کیریش [ت ، س] (معماری) طابان تخته‌لرینك آلتنه گلمك واوطه‌نك عرضنی احاطه ایتمك اوزره وضع اولنان آغاجلر .
§ (موسیقی) کمان کبی بعض موسیقی آلاتنه آل یرینه طاقیلان باغرصاقدن اینجه صاپ ، وتر .

قولاق کریشده اولمق == سویلنن سوزی تماميله ودقتله دیكلمك || برشیئك ظهورینه وقوعنه منتظر بولنمق .

کیریش اولمق == بری‌ه طاقلمق ، مسلط اولمق .

کریشله‌مك == یایك کریشنی چکمك ، گرمك .

کریشلمه == (معماری) ابنیه‌قاتلرینی تأسیس وتشکیل ایدن دوشمه کیریشلرینك هیئت مجموعه‌سی || قلیچنه وضع اولنان کرامه .

گریوه [فا ، س] چیقماز یول ، چیقمز زقاق ، پك طولاشیق طریق : گریوهٔ امل .
§ اوچوروم ، یار ، ورطه : گریوهٔ مصیبت

گریه [فا ، س] آغلامه ، بکا ، انین ، ناله ، زاری .

گریه‌خیز == گریه‌قوپاریجی ، قوباران .

گریه بار گریه ریز گریه ناك گریه پاش گریه فشان	==	آغلایجی ، آغلایان ، گوز یاشی دوکن : طفل گریه بار ، دختر گریه ریز ، چشم گریه ناك ، دیدهٔ گریه پاش ، عین گریه فشان .

گز – گیز [ت ، س] (بحریه) گمینك قیچ طرفنده‌کی بایراق سرنی ، گمینك قیچ یرکنده یاتیق طوران میزانه سرنی : غراندی گزی .

کز [ت ، ضمیر] ضمیر مخاطبك جمعی اولوب (سزك) معناسنی افاده ایدر : کتابکز ، پدرکز .

کسب [ع ، س] (کسب) ایله مترادفدر ☞ [کسب]

کسبی == تحصیل ایدلمش ، قزانلمش ، عارض || طبیعی ، جبلی اولمیان .

کسبت [ت ، س] (عربی (کسوة) دن محرفدر .) پهلوان ویا اویونجی البسه‌سی || درویش اباسی .

کسری [ع ، س] ایران قدیم حکمدارانـه وعلی الخصوص ساسانیان سلالـه‌سنه منسوب اولانلره عربلر طرفندن ویریلن برعنوان : طاق کسری . [فارسی (خسرو) دن معرب اولدیغی ظن اولنیور : جمعی علی خلاف القیاس : (کاسره) کایر .]

کسفه [ع ، س] جزء ، پاره ، پارچه .

کسوت [ع ، س] ☞ [کسبت]

کش [فا ، ت] سطرنج اویوننده برطاشی زورلامق تعبیردر .

کشت [فا ، س] اکین .

کشتزار == اکینلك ، اکین ترلاسی .

کشتکار == اکینجی ، چیفتجی .

کشمش [ت ، س] **کشنش** [فا ، س]	صبوانیه فصیله‌سندن پك کوچك دانه‌لی ، صاریجه ونسکلی چکردکسز بر جنس اوزوم

کشنیش [فا ، س] که : قوروسی یمش مقامنده قللور وخوشاب یاپیلور .

کشنش فدانی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر . اوروپاده بولنور سنویدر . اصل منشائی امریقادر .

(کشنش فدانی)

١ – مؤنث چیچکی ، ب – بذری .

كشور • [فا ، ـ] اقليم ، مملكت ، ولايت ، خطه .

كشور بكشور = ولايت بولايت ، اقليم باقليم .

كشور خدا = حكمدار .

كشور كشا = فاتح البلاد ، جهانكير .

كشوركشايى = فاتحلك ، جهانكيرلك

كشور كير = اقليم ، قطعه طوتيجى ، طوتان پادشاه فرمانفرما .

كشور كيرى = كشور كيرلك .

كشور كيرانه = كشوركيرجه سنه .

كشور كيران = كشور كير اولانلر .

« مداو مملكتدر كامكار كشوركير آزادر »

كشى [ت ، كنايات] آدم ، شخص ، كس ، كيمسه .

ار كشى = اركك ، آدم .

خاتون كشى = قادين ، عورت .

هركشى = هركس .

كشى زاده = { غلطدر } اصيلزاده .

كفايت • [ع ، مصـ] الويرمك ، كافى اولمق ، يتشمك ، استغنا بخش اولمق § لياقت ، اهليت ، اقتدار (حد) و (درجه) ايله . ار (كفايه) صورتنده قوللانيلور: درجهٔ كفايه ، حد كفايه .

كفل • [ع ، ـ] حصه ، پاى § مثل ، نظير .

ذوالكفل = نبوت و ولايتى اختلافلى اولان بر ذات عاليقدرك اسم شريفى .

كل • [ت ، ـ] بالچيق ، صو ايله ايصلانمش طوپراق ، طين : كل ارمنى ، كل مختوم .

كلا ـ كلى [ع ، د] هر ايكى ، هر ايكيسى معناسنه در :

كلاالشقين = هر ايكى شق .

على كلاالتقديرين = هر ايكى تقديرده .

كلاب • [ع ، س] كوپك معناسنه اولان (كلب) جمعى :

كلاب اهليه = چوبان ، آو ، زقاق ، خانه كوپكلرينك هيئت عموميه سى .

كلس • [ع ، س] كيرچ ، كيرچ طاشى ، قالسيوم .

كلس ترابى = (طبقات) پارى تباشيرى كه برطاقم غايت اوفاق ، خرده بينى حيوانات بحريه نك قبوقلرندن و ناعمه صدفلرينك توز اولمش انقاضندن عبارتدر .

اراضىٔ كلسيه = (طبقات) ارض تباشيرى دينيلان وادوار حاليهٔ ارضيه دن اوچنجيسنى تشكيل ايدن اراضى .

كلسى = كلسه منسوب ومتعلق .

حجر كلس = كيرچ طاشى انواعندن برمعدن .

كلك • [فا ، س] قاميش قلم ، يراعه ، خامه : اثر كلك وصاحت .

« النجه دستنده نفعىٔ ساحر كلك اعجازى »

كلم • [ع ، س] جم ☞ [كلمه]

موثوق الكلم = سوزينه اعتماد اولنور آدم .

كله [فا ، س ، مصـ] ياقوب ياقلمه ، شكايت .

كله مند = شاكى ، مشتكى .

كله مندى = كله مندلك .

كليد • [فا ، س] فى الاصل انختار معناسنه در § اناختارله آچيلور ديمردن ماكنه لى آلت ، قفل .

اصمه كليد = صندوق ويا قپونك اوزرندكى حلقه زه طاقيلان كليد .

كليدلمك = كليد واناختارله قپامق ، سد ايتمك .

كليدلنمك = كليد واسطه سيله قپانمق ‖ بوبرينه كچيرلمك .

كليدلى = ارزونده كليدى اولان ‖ كليد ايله كيتلنمش اولان .

كليد طاشى = (معمارى) كمرلرك الك مرتفع محلنه و ورته سنه موضوع اولوب ديكر طاشلرى صقيشديران اشاغيسى دار ويوقاريسى كيش بيوجك طاش .

كليسا ـ كليسه [فا ، س] ☞ [كليسا]

كليم • [فا ، س] دوشمه ، بساط قالين صوف ، خرقهٔ درويشان § اطعميه ، صوفيه ، يتاق آلتنه سريلان كچه ، قاليچه § تويسز كچه .

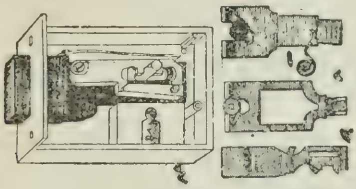

(كليد)

۱ ـ پاپلى ديل ، ۲ ـ اوزون ديل ، ۳ ـ ياريم دورلى ديل ، ٤ ـ سيوري ديل .

كليه • [ع ، س] (طب) وجود انسانى وحيوانيده بولنان عدد معيندن برى اولوب بالخاصه بولى افراز ايدن اعضا ، بوبرك (بوكرك)

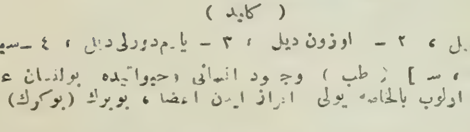

(كليه)

آ ـ كليهٔ تنها ؛ ب ـ نسيج كليه نك شماى ؛ ث ـ مقطع كليه نك وجه خفيدن كورونيشى ؛ ا ، ب ـ حليمه ؛ ا ، ث ـ جوهر قشرى ؛ ۲ ـ سره ؛ ۳ ـ بيرتهن اهرامى ، موقيه ؛ ٥ ـ محفظهٔ فوق الكليه ، ٦ ـ محفظهٔ ليفيه ؛ ۷ ـ اهرام مالپيكى ؛ ۸ ـ شريان كليوى ؛ ۹ ـ وريد كليوى ؛ ۱۰ ـ حالب ؛ ۱۱ ـ كأس ؛ ۱۲ ـ جسيمات مالپيكى .

[بركا ، ايكى جيوه سنه موازى اولەرق عموماً شق اولنسه نظره يكديكرندن متمايز ايكى ماده تصادف ايدر . برى خارجده اولوب بوكا (مادۀ قشريه) ، ديكرى داخلەدركه ؛ بوكاده (مادۀ انبوبيه) ، يا (مادۀ مخيه) نامى ويريلور . قسم اول خفيفجه صارى وظاهراً جزئى اولوب اساساً ايكى قسمدن تركب ايدر ؛ انابيب صغيره جسيمات صغيره]

شريان كليوى == (طب) بز ورين طمار .

وريد كليوى == (طب) بكلرك بوراسى قانى اعاده ايدن .

كليتين == (طب) برى صاغده ، ديكرى صولده بولنان ايكى كليه نك هيئت وتفرعات مجموعه سى .

ذات الكليه == كليه لرك التهابلانمه سى .

حصاة الكليه == بوبركلرده حاصل اولان طاش قوم

كليوى == كليه يه منسوب ومتعلق || كليه ، بوبرك شكلنده اولان .

كمام [ع ، س] لباس قولى معناسنه اولان (كم) ك جمعى . [ديكر جمعى : (اكمام) كلير .]

كميون [ت ، س] ☞ [كمون و كميون]

كنايه [ع ، مصـ] سوزى تپالى سويلمك ، يعنى برشى سويلوب آندن ديكر شى قصد ، ايتمك || طولايسيله سويلمك § طولايسيله سويلنن سوز § طولايسيله سويلنن طوتوتانلى سوز ، تعريض مشتمل كلام ويا كلام . § (ادبيات) برلفظك معناى حقيقيسنك ارادهسنه قرينۀ مانعه بولنمه يقى حالده او لفظك موضوع لهنك لوازمندن برينى قصد ايتمك : «صخى ، خانك بر آدمه : (كثير الرماد = كوللى بيدول) ديمك كبى . [كنايه ايله مجاز بيننده كى فرق ؛ معناى موضوعك غيرنده استعمال اولنان لفظدن معناى حقيقى دخى قصد اولنه بيلوب بيانه مانعكه تظاهر ايدر . مثلا : « فلان آتش پوسكوروبور » دنيلسه ؛ بر آدمك آتش پوسكورمسنه عادةً ، طبيعةً امكان اولمديغندن برافاده مجازه محمولدر . ليكن « فلانك سفره سى كنيشدر . » جملهسنده هرنه قدر مقصود اولان معنى (فلان) ك مهمانپرورلكنه معطوف ايسهده ، حقيقةً سفرهسنك واسع اولمسىده ممكن اولديغندن جملۀ مذكوره كنايه دور .]

كنايۀ بعيده ، كنايۀ خفيفه == (ادبيات) صفت مطلوبه يه انتقالده تفكر وتعمقه احتياج كورينن كنايه : فلانك قاپوسى آچيقدر كبى .

كنايۀ قريبه ، كنايۀ واضحه == (ادبيات) معناى مقصوده انتقالده تفكر وتعمق احتياج اولميان كنايه :
« كشى يورغانه كوره لازم اوزاتمق آياغن » كبى .

كنايه لى == تعريض وسرزنش صورتيله سويلنمش سوز .

كه [ت ، د] فارسيدن مأخوذ اولوب جزآلى باشليجه بش وجهله استعمال اولونور :

١ ـ ادات تبيين :
« ارواح ـ كه : تحفۀ خداوند
خانه ره شاه انبيادر »

٢ ـ ادات توقيت : تاكه ، وقتاكه .

٣ ـ ادات تعليل :
« آلدانمكه : شاعر سوزى الته يالاندر »

٤ ـ چون ، بلى ، كاش ، مادام ، احتمال كبى بعض كلمه لره دخى لاحق اولور : چونكه ، بلكه ، كاشكه ، ماداكه .

٥ ـ ادات صله :
برچوجق ـ كه : ابوينك نصايحنى ديكله مز ؛ البته افلاح اولماز .

كه [فا ، ص] كوچك ، صغير . [(كهين) د ☞ و معنايه كلير .]

كهتر == زياده كوچوك .

كهترى == زياده كوچكلك .

كهترين == اك ، دها ، پك اوچوك .

كهال [ع ، س] جم : (كهل)

كهان [فا ، س] جم : (كه) كوچكلر ، صغيرلر :

كهان ومهان == صغار وكبار .

كهانت [ع ، مصـ] ☞ [كهانت] { دوغريسى ويلدر . فتح كافله ايله غلطدر .

كى ـ [ت ، د] (ده) ايله برابر ، ويالكز ظروف زمانيه ومكانيه ، [قرون اولاده كى آدمله قرونده كى طاعللر] [دونكى حوادث ، ايچريكى مخبر سزكى بزكى [وضعارك مضاف اليهنه ، احمدكى] لاحق اولەرق صفتلر تشكيل ايدر .

كياز [فا ، ت] چاير ، اتلاق ، چايرله مستور محل .

كياست [ع ، مصـ] زيركلك ، فطانت ، ذكاوت .

« اكمال عدالت وسياست
برباشقه صوله اولدى منظور
عدليله جهانده اولدى مشهور
خاقان جليل ذى كياست »

كيانوس [ج ، س] (كيميا) لاجورد رنكلى برمادۀ كيميويه اولوب مركباتى مستعملدر . (مولد ازرق)

حامض كيانوس ماء == (كيميا) فحم ، ذوت ومولد الماءدن مركب برجسم كيميوى اولوب قزيلاشمش كمور ازوتدن آمونياق امراريله ، ياحامض فلور مائى ايله كيانوس زيبقك اغلاطندن استحصال ايديلور برسم مهلكدر .

كياه [فا ، س] تازه اوت ، نبات .

كياه نمناك == سبز اوتى .

سقف كياه بسته == اوزرى اوت ايله اورتلمش طام ، بنا .

كيتاره [ج ، س] الات النغمه ازانيه سيميه دن كمانه مشابه اولان برنوع ساز .

كيتمك [ت ، مصـ] يابنه ، اوزقه انتقال ايتمك ، دهاب ، وارمق ، رحلت § اوزقلاشمق § حركت عزيمت § غائب اولمق : رومانك اسكى معمورتى ربه كيتدى ؛ وصرف استهلاك اولمك : بوارك تعميرينه چوق پاره كيتدى § منجر ، منتهى اولمق : بويول نره يه كيدر . § يورومك ، مشى ايتمك : او آدم بولده پك چابوق كيدر . § كوتورلمك ، سوق اولنمق ؛ يارين اتلر پوسته يه كيده جك ، مكتوبم يارين اوراية كيدەجك .

اره كيتمك == قيز قوجه يه وارمق .

اكرى كيتمك == شاشمق طريق مستقيمدن صاپمق .

الدن كيتمك == فوت اولمق .

ايچى كيتمك == اسهاله اوغرامق .

ايلرى كيتمك == ترقى ، تقدم ايتمك .

ايلريسنه كيتمك == حدى تجاوز ايلمك .

باتاسی یه کیتمك == قورده ، معشنده دونوکیه‌رك اسرالله حرکت ایتمك .

ترس کیتمك == عکسی اولمق ، طالع مساعد اولماق .

خوشه کیتمك == حظ اولنمق .

رنك کیتمك == صولمق .

صونجه کیتمك == مماشات ایتمك ، مزاجه کوره حرکت ایتمك .

صویك اقندیسنه کیتمك == اوبمق ، موافقت ایتمك .

عقل باشدن کیتمك == متحیر ، متعجب اولمق || تلاش ایتمك .

کری کیتمك == عودت ایتمك || تدنی ایلمك

یوله کیتمك == سیر و سفر ایلمك ، سیاحت .

کیت کیده == کیتدکجه ، آره‌دن زمان کچدکجه .

کیدیجی == کیدن ، کیدر ویا کیده‌جك اولان ، یولجی .

کیدیش == کیتمك ماده‌سندن اسم مصدر || یورویش || طرز ، حرکت ، روش بیوك برذاتك برمحله عزیمتی .

کیدلمك == کیتمك واقع اولمق .

کیتی [فا ، صه] دنیا ، جهان ، عالم .

کیتی آرا == عالمه زینت بخش ایدن .

کیتیبان == جهانبان ، حضرت پادشاه .

کیتیشان == جهانکیر اولان پادشاه .

کیتی نما == جهانما ، دنیایی کوسترن : کاخ کیتی نما .

کیتی فروز == عالمه رونق ویرن .

کیتی نورد == سیاح .

کیج [ت ، س] ☞ [کج]

کیجشمك [ت ، مص] خفیف صورتده قاشینوب بیاغق .

گیجه [ت ، س] شمسك غروبندن طلوعنه قدر کچن مدت ، لیل ، شب .

کیجه پروانه‌سی == حرشفی الجناح حشره‌دن کیجه‌لری لامبه‌لرك اطرافنده دولاشور بر حشره‌در .

کیجه صفا == کیجه‌لری آچار برجنس چیچك .

(کیجه پروانه‌سی)

(کیجه صفا)

کیجه صحبتی == مسامره .

قنا کیجه‌سی == ولیمه ویا ختان اجرا اولنه‌جغی کوندن اولکی کیجه اجرا اولنان سرور وجدان ضیافت .

کیجه قوشی == یوهو قوشی || پرامه

کیجه یاریسی == نصف اللیل .

دون کیجه == دونکی کونك کیجه‌سی .

اولکی کیجه == اولکی کونك کیجه‌سی .

کیجه کوندوز == دائما ، هرباره .

کیجه‌لك == کیجه‌لری یاتار ایکن کیلن بول لباس ، انتاری .

کیجه‌له‌مك == بریرده کیجه‌یی کچیرمك برمحلده کیجه قالمق .

کیجه‌لین == کیجه وقتی ، اثناء لیلده .

گیدزمك [ت ، مص] (کیتمك) ماده‌سندن مصدر متعدی مکرر .

گیدشمك [ت مص] [کیجیشمك]

گیر [فا ، س] ارکك انسان وحیوانك تضوتناسلی . آلت رجولیت ، ذکر .

گیر [فا ، صه] طوتمق معناسنه اولان (کرفتن) مصدرندن امر حاضر اولوب ترکیبله قوللانیلور ـ [طوتیجی ، طوتن § انتشار ایدن .

پیشکیر == سفره حاولوسی .

جهانکیر == فاتح البلاد .

شیرکیر == آرسلان طوتان || بهادر .

عالمکیر == عالمه یاییلان ، منتشر اولان .

کریبانکیر == یقا طوتان .

کیر [ت ، س] انسان ویاحیوانك مساماتی ارهسنده تراکم ایدر ویا برشیئه سورلمکله حاصل اولان بیسلك ، بولاشیقلق ، چرك ورسخ .

کیرلنمك == کیرلی ایتمك ، تلویث ایلمك .

کیرلی == مردار ملوث .

کیرلنمك == کیرلی ، ملوث اولمق .

کیرج [ت ، س] احجار مکسه دنیلان بیاض طاشلرك احراقیله حاصل اولان معروف بیاض ماده‌که : قوم ویاخراسان ایله قاریشدیریله‌رق کارکیر ابنیه‌ده طاش ویاطوغله‌لری بربرینه ربط ایچون استعمال ایدیلور (پروتوقسید دوقالسیوم) ، قالسیوم دینلان جسمك حمضی .

کیرج اوجاغی == کیرج یاقدقلری محل مخصوص .

کیرج سودی == دیوارلره ، بادانه ایدیلان غایت صولی کیرج .

سونمش کیرج == صو درونده حل ایدلمش کیرج .

سونمامش کیرج == صو ایله تماسه کلامش اولان ، اوجاقدن چیقدیغی حالده بولنان کیرج .

کیرج صویی == خفیف قابض اوله‌رق طبده استعمال ایدیلان وترکیبنده کیرج بولنان برصو .

صوکیرجی == ترکیبنده اوزلو طپراق ولنان کیرج طاشلرندن مستحصل اولوب صوده ورطوبتلی محللرده تصلب ایدن کیرج .

یاغلی کیرج = ترکیبنده اوزلو طوپراق کبی مواد اجنبیه اولمیان کیرج طاشلرندن مستحصل اولوب هواده‌کی حامض قاربونی جذب ایدوك تصلب ایدن کیرج .

کیرج تجربه‌سی = بر کیرجك یاغلی ویا صو کیرجی اولوب اولمدیغنی آکلامق ایچون طوز حالنه کتیریلوب صو ایله معاینه ایتمك درکه : تصلب ایلدیکی حالده یاغلی وعکسی تقدیرده صو کیرجی اولدیغی آکلاشیلیر .

کیرج قایماغی = قاور رایحه‌لی خریف وتیز لذتلی ، صو ، منحل بیاض بر سفوفکه : مضاد تعفن اولەرق استعمال ایدیلور .

کیرججی = کیرج یاپان ویاصاتان آدم .

بکزی کیرج کبی اولمق = فرط تأثردن قان قاچوب بکز صوالق .

کیرج کبی = پك بیاض .

کیرجلی = کیرجله یاپلمش || اوزرینه کیرج سوریلمش ، صیوالی .

گیرودار [فا ، س] جنك ، آشوب ، غوغا ؛ عرصهٔ گیرودار :

« آلدیغك زخم الم دکز بو عمر یکدمده
قارشیدن صبر ایله دائم گیرودار عالمی »

کیریشمك [ت ، مص | بربرینه قاریشمق ، طولاشمق ، صوقلمق ، مداخله ایتمك § باشلامق ابتدار ایتمك .

کیرکین [ت ، ص | هر یره صوقیلان هر کسله کوریشن ، صوقلغان § مدعوب منتدب ؛ چاتقین .

کیرمك [ت ، مص] ایچری وارمق ، صوقلمق ، دخول ایتمك .

آره‌یه کیرمك = توسط ایتمك ، میانجیلق ایلمك .

بربرینه کیرمك = بیوك تلاشه دوشمك بربرینه قاریشمق .

رنکدن رنکه کیرمك = پك صیق تحول وتبدل ایتمك .

کناهه کیرمك = کناهکار اولمق .

کناهنه کیرمك = بری حقنده بغیر حق سوء ظنده بولنمق .

کوکی کیرمك = اولنمك زفافی ایتمك .

وبالنه کیرمك = (کناهنه کیرمك .

کیرمه = (کیرمك) ماده‌سنده مصدر تخفیفی .

کیریش = اسم مصدر دخول || شروع

کیرندی [ت ، س] برشیئك ایچری کیرمش محلی ، چیقندی مقابلی .

کیرندیلی چیقندیلی = کیرندیسی ، چیقندیسی چوق اولان بر بنا .

کیزلمك [ت ، مص] صاقلامق ، کتم ، اخفاء ، ستر ایتمك .

کیزلنمك = صاقلانمق ، اختفا ، تستر .

کیزلی = صاقلی ، مکتوم ، صاقلانمش خفی .

کیزلیجه = کیزلی ، اولەرق .

کیس [ع ، س] حیبده ، قوبونده طاشیدیه‌جق پاره کیسه‌سی || وحده چوجق یتاغی ، مشیمه جمعی : (اکیاس) کلیر .

کیس مبیض = (حیوانات) طیورده یموطه‌نك حاصل اولدیغی ظرف ، محل .

گیسو [فا ، س] اوموز اوستنده دوکیلان صاچ ، باش صاچی ، زلف ، کاکل .

گیسودار = صاچلی :

نجم گیسودار = قویروقلی ییلدیز .

گیسوبند = صاچ اورکوسی ، صاچ باغی .

کیسه [فا ، س] کوچوك طوربه که : دروننه کرك پاره ، کرك سائر شی قونیلور پاره کیسه‌سی ، ساعت کیسه‌سی § ایشبوز غروشدن عبارت آقچه مقداری که : اسکیدن بزده بیوك مقدارده‌کی مبالغ ایچون واحد قیاسی اعتبار ایدیلیوردی : بش کیسه آقچه ، اوچ کیسه آقچه .

حمامده وجودك کیرینی چیقارمق ایچون قوللانیلان یعنی اله کچیریلەرك وجوده سوریلان قیلدن معمول سرت کیسه : کیسه‌لمك § اقتدار ، مالی ، ثروت سامان : بو ایشه کیسه مساعد دکلدر .

کیسه بر = یان کسیجی .

کیسه‌جك = کوچوك کیسه .

کیسه‌دار = وکیلخرج .

کیسهٔ فم = (طب) بعض حیوانلرك آوردلری ایچنده‌کی کیسه .

کیسه‌لمك = حمامده وجوده کیسه سورمك .

کیسه‌لنمك = حمامده وجودینه کیسه سوردیرمك .

کیسهٔ سبحیه = (حیوانات) اسماکك غشائی ، هوا ایله مالی ، اولوب بطنك قسم علویسنده موضوع بر کیسه‌که : بونك حجمنی بالاختیار تزیید وتنقیص ایتمك صورتیله صوده سبح ایدرلر .

کیش [فا ، س] دین ، مذهب .

بدکیش = دینسز ، ملحد .

کیشنمك [ت ، مص] آت شدتلی صدا چیقارمق ، صهیل ایتمك .

کیشنمه = (کیشنمك) دن ، چوق سویلمکدن وباغیرمقدن کنایه .

گیك [ج ، س] اشیرمه کوزکلرله چکیلیر اوزون وطار منقار .

کیلار [ت ، س] فارسی (کلار) دن محرفدر ارزاق ، ذخیره ، حبوبات وسائره وضع وحفظ مخصوص محل کوچوك مخزن .

کیلارجی = کیلارك محافظه‌و دارره سنه مأمور آدم .

کیلوتین [ج ، س] فرانسه‌ده اعدامه محکوم اولانلرك بوینی اورمغه مخصوص ماکنه .

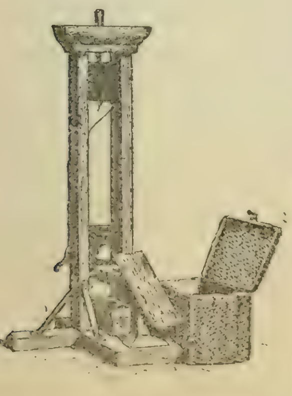

کیلوتین

کیلوغرام [ج ، س] (Kilograme) اوچ یوز ایکی ، اون درهم اوقیه‌سی ؛ قیهٔ جدیده ، قیهٔ اعشاریه

كيلو اجزاسی غرام دسيغرام ؛ ميليغرامدر . § (ميخانيك) وحدت قياسی شاقولده اولان برجسمی برمترو ارتفاعه چيقارمق ايچون مقتضی عمل ميخانيكی .

كيلومترو [ج ، م] {Kilométre} طول مقياس جديدينك (۱۰۰۰) مترودن عبارت مسافه‌سی اجزاسی .

دقامترو == (۱۰) مترو .

سانتيمترو == مترونك يوزده بری .

دسيمترو == مترونك اونده بری .

كيله [ع ، س] حبوبات اولچوسی ، اولچمك .

يكی كيله == (۱۰) يكی شنيكدن عبارت وزن .

اسكی كيله == (۳۷.۱ كيلو اولچكدن عبارت وزن .

كيم [ت ، كنايادن] اشخاصدن استفهام ايچون قوللانيلور . هانكی آدم § استفهام انكاری ايچون دخی مستعملدر : كيم بيلير ؟ كيم كيده‌جك ، كيمك نه‌سنه لازم § بعضاً تبعيض بيان ايدر . كيمی بويله ، كيمی شويله سويله‌يور § كيمسه معناسنده كلير . بنم سزدن باشقه كيمم وار ؟

كيمسه [ت ، كنايهٔ استفهاميه] مبهم شخص وذات ، هركيم اولورسه .

كيمسه‌سز == بيكس .

كيمسه‌سزلك == بيكسلك .

كيمياء [ع ، س] اكسير § معادن خسيسه‌يی بعض وسائطله معادن علويه‌يه قلب ايتمك فكر باطلنه مستند اولان علم موهوم ـ كه : علم كيميا يوسايه‌ده تولد وتكمل ايلمشدر § اجسام عضويه وغير عضويه‌نك خواص اصليه‌لری تبدل ايتمك شرطله يكديكری اوزرينه اجرا ايلدكلری تأثيرات مختلفه‌دن وبو تأثيراتك تابع بولنديغی قوانيندن باحث علم مهم .

كيميای غيرعضوی } كيميای معدنی } == طبيعتده موجود اولان اجسام بسيطه‌دن وبو اجسامك بربرلريله امتزاجلرندن ويابالعمل مركبلرندن يعنی معادن وحامضات واملاحه وغازلردن بحث ايدن علم .

كيميای عضوی == اجسام عضويه‌نك خواص كيمويه‌سندن بحث ايدن علم .

كيميای سعادت == روحك علائق ماديه وسفليه‌دن تجردیله معنويانه حصری .

كيمياجی } كيمياكر } == علم كيميا عالمی ‖ مواد واجزانك تحليل وتركيبيله مشغول ذات .

كيميوی == فن كيميايه منسوب ومتعلق .

عربجه (كمون) دن محرفدر .

كيمون [ت ، س] ذات الفلقتين شعبه‌سندن صيوانيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر . تخميناً يارم مترو قدر طوله مالكدر . بر حشيشهٔ سنويه‌در .

(كيمون)

ا ـ چيچكی ب ـ ميوه‌سی

كين [فا ، د] تركجه ، لی ، لو مقاملرنده يعنی صاحب معناسنده مستعملدر .

غمكين == غملی .

اندوهكين == اندوهلی .

شرمكين == محجوب .

كين [فا ، س] بغض ، حقد ، عداوت § انتقام ، اوچ .

كيندار == قلبنده كين بسلين ، كينه‌جی ‖ منتقم .

كينه [فا ، س] قلبده كيزله‌نن بغض ، عداوت .

كينه‌ور == كينه‌جی ، كين طوتان .

كينه‌خواه == بغض ايديجی ، ايدن .

كينه‌ كاه == جنك يری ، معركه .

كينه [ع ، س ☞ محيط اعلام .

كينه طاوغی == طيور دجاجيه‌دن كينه طرفلرنده بولنور برجنس طيوردر .

(كينه طاوغی)

كينت [ت ، س] ايكی صاب دميری بربرينه ربط ايدن دميرتلدن معمول واوجلری قيوريق رابطه .

كينتلنمك == كينت دنيلن رابطه ايله بربرينه ربط § كينت اوشش كبی صيق قيانمق : ديشلری كينتلندی .

كينتله‌مك == كينت ايتمك .

كينتلی == كينت اورلمش ‖ پك صيقی قپالی .

كيمك [ت ، ص ☞ (كيمك)

كاف مضمومه

كبراء [ع ، س] جم : (كبير)

كبرای قوم == قومك اولولری ، بيوكلری .

كبرای امت == امتك بيوكلری ، اشرافی .

كبری [ع ، ص] (اكبر) لفظنك مؤنثی .

محكمهٔ كبرا == اك بيوك محكمه ، محكمهٔ روز جزا (منطق) (صغری) مقابلی قياسی تشكيل ايدن قضيه‌لردن حد اكبری [۱] حاوی اولانی .

كتاب [ع ، س] يازيجی معناسنه اولان (كاتب) ك جمعی . [كاتبك ديكر جمعی (كتبه) در .]

رئيس الكتاب == وقتيله بزده خارجيه نظارتنه ويريلان عنوان : رئيس الكتاب افندی .

---

[۱] حد اكبر ، قياسده مطلوب اولان قضيه‌ده‌كی محكوم بهه اطلاق اولنور .

كُتُب [ع ، ﻫ] جمع (كتاب) كتب طبيه ، كتب فقهيه .

« اعتماد ايتمز ايسه‌ك اوعقل تجربه‌يه اشته وجه ، اشته قلم ، اشته كتب ، اشته فحول »

كتبخانه = كتابلرك وضع وحفظ ايلديكي داخلى كوزلى مختلف شكللى دولاب ويا اوطه ، خزانة الكتب || عموم مطالعه‌سى ايچون تأسيس ودرونه مختلف وكليتلى مقدارده كتب وضع اولنان بنا : كتبخانهٔ عمومى ؛ نورعثمانيه كتبخانه‌سى || كتبجى دكانى ؛ جهان كتبخانه‌سى .

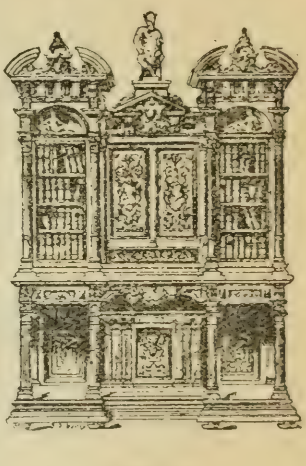

(كتبخانه)

كُتْلَه [ع ، ﻫ] ☜ (كتله)

كُحْل [ع ، ﻫ] كوزه چكيلن سرمه كوز حلاجى .

كحلى = سرمه كبى سياه اولان ، كحله

كُداخْتَه [فا ، ص] اريمش ، مذاب ، ذوبه اولنمش .

كُداز [فا ، ص] زاله ، اذابه ايتمك ايچك معناسنه اولان (كداختن) مصدرندن امر حاضر اولوب تركيبده استعمال ايديله‌رك ماضى معناسنه كلير .

تحمل‌كداز = ماحئ تحمل ، تحمللى محو ايدن

دلكداز = يوركى اريدن .

طاقتكداز = طاقتى محو ايدبجى ، ايدن .

كدازنده = ايدبجى اريتن .

كُدُور [ع ، ﻫ ، ا جمع : (كدر)] (بونك جمعيدر ، كدورات) كلير .

كُدُورَت [ع ، مص] بولانقلق § غم ، غصه ، اندوه .

« خلاص او از كدورتدن للى چاره يرده »

كُذار [فا ، ص] كچمك معناسنه اولان (كذاشتن) مصدرندن مشتقدر . كچمه ، كچيش [ايتمك ماده‌سيله استعمال اولور .]

دمكذار | **زمانكذار** = دم كچيريجى ، كچيرن ، زمان كچيرن .

رهكذار = كچجك يول § و ... ا. ا. ه .

خدمتكذار = خدمت ايفا ايدبجى ، ايدن .

شكركذار = اداى شكر ايدبجى ، ايدن .

وام كذار = اداى دين ايدبجى ، ايدن .

كاركذار = ايش كوربجى ، كورن ، عمال [ايشكذار § بالطبع غلطدر]

سخن كذار = سوزى حقيله ادا ايدبجى ، ايدن ، اهل سخن .

سخن كذارى = سخن كذارلق .

سخن كذارانه = سخن كذارجه‌سنه .

جزيه كذار = ويركو ويربجى ، ويرن .

كُذارَنْده [فا ، ص] كچيجى كچن كچيربجى كچيرن .

كذارنده ايام = وقت كچيرن .

كُذارِش [فا ، ﻫ ، ص] كچمه ، كچيش ؛ كذارش ايام ، كذارش حيات :

« كذار حياتدن بوسرى اكلادمكه : بن مدت برديديمه‌نك سكوته انقلابيدر . »

كُذاف [فا ، ﻫ] بوش لاقردى ، بيهوده سوز ، معناسز كلام ، لاف وكزاف :

« اشته اوقدر اوحكايت
بافدى ، كذاف بى نهايت »

كُذَر [فا ، ﻫ] كچمه ، كچيش ، مرور ، عبور [ايتمك ، ايلمك] ماده‌لريله قوللانيلور :

« بردوش كبيدر حق بوكه عقيده بوعالم كيم كوزيوموب آچينجه زمانى كذرايلر »

كذران = كچيجى ، كچن [كذا لازم اولديغندن (اولان) لفظيله قوللانلمليدر : كذران اولان مدت .]

كذرانى = كچيجيلك : استعمالنه مثال خوش كذرانى .

خوش كذر = خوش كچيجى ، كچن .

رهكذر = كچيد ، كچجك يول :

« اى خطوه شماران ، چكيلك رهكذرمدن »

كذركاه | **كذركه** = كچيد ، ممر ، كچيله‌جك يول .

كذر نامه = مرور تذكره‌سى .

كُذَشْت [فا ، ﻫ] كچمه ، كچيش || كچن

سركذشت = باشه كلوب كچن حاله ووقعه || حكايه .

كذشتكان = جمع : [كذشته] اسلاف ، متقدمين : كذشتكان مورخينه

كذشته = كچمش ، كچن ، سابق ، سالف :

قرضا آلان آقچه‌نك فائده‌سى نما : كذشته نظامى .

سال كذشته = كچن سنه ||

كُرات [ع ، ﻫ] جمع : (كره) تشديد ايله تلفظى غلطدر :

« صاچدن بروج كهر سحابه
اولدى بوكرات بى نهايه »

كُراز [فا ، ﻫ] ازيلى اركك طوزه

كُرّاسَه [ع ، ﻫ] ... الله يوزيلان كتابك سكز صحيفه‌دن عبارت اولان هر جزئى .

كُران [فا ، ص] قبول اولنمه‌مش اولان [آت] : كرانسبك ... جولان .

كُرْبَت [ع ، ﻫ] غم ، غصه ، محنت

كُرْبُز [فا ، ص] فى الاصل حربزه‌لى معناسنه‌در . الآن زياده كوكلى قوتلى ، كوسترشلى كچيجيلرى معناسنده مستعملدر .

كُرْزِيَه [فا ، ﻫ] كاى ، هره ، خور

كُرْجى [ت ، ﻫ] ☜ . اعلام ☜

کُرد [ت ، س] ☞ [محیط اعلام] § یکیت ، قهرمان .

کُرز [فا ، س] آغر طوپوز ـ که : سابقهٔ قدیمه‌نك باشلوجه‌لرندن ایدی .

کُرسِنه [فا ، ص] آج ، جائع ، چوعان ، آرزی آجیقمش .

کرسنکی == اجاق .

کرسنکان == جم : [کرسنه]

کرسنه‌چشم == آج کوزلی ، حریص ، جری .

کرسنه‌چشمی == اج کوزلیك .

کرسنه‌چشمانه == کرسنه‌چشمجه .

کُرسی [ع ، ص] اوطوریله‌جق یوکسکجه یر ، سریر ، دیکه . § مقام ، وظیفه § واعظلرك جامعده او زرنه اوطوردقلری یوکسك یر § عرشك آلتنده بولنان § مرکز ، مقر : مملکتك کرسیسی . اداره یری § قاعده ، ایالتك مسندی ، اساس § بازی سطرلرنك اعظم واستقامتی § (معماری) طاش واغاچ بودرکارك آلتنه وضع اولنان بیوك یونتلمش طاش واخود اخشاب دیرکلرك تماسنه تملسز اوله‌رق طوپراق اوزرینه قونلدقلری زمان طوپراغه کومولمری ایچون آلتنه قونیلان اکری طاش .

کرسی‌نشین == کرسیده اوطوران [واعظ] .

کرسی‌شیخی == جامعده وعظه مأذون .

کرسی‌طاشی == دیوارلرك کوشه‌لرینه قونیلان بیوك یمل طاشی .

کرسیلی == اوطورالی ، متین .

آیت‌الکرسی == آیات جلیلهٔ قرآنیه‌دن بری : « الله لا اله الا هو . . » نظم جلیلیله ابتدا ایدر .

کُرك [فا ، س] قورت ، ذئب .

کرك باران دیده == تجربه‌کار آدم .

کُرَماء [ع ، س] جم : (کریم) کرمله متصف اولانلر ، عفو ومسامحه‌سی غالب اولان ذوات .

کُرمیخ [فا ، س] اکسه مالی چیوی § بر ویا آغاجدن بیوك قازیق .

کُرنك [فا ، ص] آل رنکنده اولان (ات) : کرنك زرین یالهنك .

کُروب [ع ، س] جم : (کرب) غملر ، اندیشه‌لر ، غصه‌لر .

کُرور [ع ، س] بر شیئك دفعهٔ بعد دفعه وقوعی ، تکرار : کرور ادوار .

کُروم [ع ، س] باغ کوتوکو معناسنه اولان (کرم) ك جمعی .

فصیلهٔ کرومیه == اوزوم واووم فصیله‌سندن اولان آغاجلرك منسوب اولدقلری نوع .

گُروه [فا ، س] جماعت ، طاقم ، بولوك ، فوج : کروه اشقیا .

کروه کروه == بولوك بولوك ، طاقم طاقم ، فوجاً فوج .

کُرَوِی [ع ، ص] ☞ [کره]

کُرَه [ع ، ص] { تشدید را ایله غلطدر } یوارلاق ، مدور اولان شی § (هندسه) کافهٔ نقطهٔ مرکز تعبیر اولنان برنقطهٔ داخلیه‌دن مساوی وزاله‌ده اولان برسطح ایله محاط اولان جسم . تعبیر دیکرله بر نصف دائره‌نك قطری اطرافنده دورندن حاصل اولان جسم [جمعی : (کرات) کلیر .]

(کره)

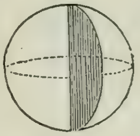

(بر نصف دائره واسطه‌سیله کره‌نك صورت تولیدی)

منطقهٔ کره == (هندسه) ایکی مستوی موازی اره‌سنده محصور اولان سطح کره قسمی .

قطعهٔ کره == (هندسه) ایکی مستوی متوازی اره‌سنده محصور اولان سطح کره‌نك جسمی .

دیلم کره == [غلط ر] (هندسه) کره او زرینه رسم ایدیلن ایکی نصف‌النهار دائره‌سی اره‌سنده محصور قسم .

کرهٔ سما == ☞ خریطهٔ سما .

کرهٔ ارض == دنیا ، یر ، زمین .

کرهٔ مصنعه == کرهٔ ارض خریطه‌سنك آیاقلی بر کره اوزرینه یاپشدرلمسندن حاصل اولان جسم .

کرهٔ مصنعهٔ سما == (قوزموغرافیا) سمانك آیاقلی بر کره اوزرینه یاپشدیرلمش خریطه‌سی .

کرهٔ نسیمی == (حکمت) کرهٔ ارضی محیط اولان هوا طبقه‌سی ـ که : یوزده ۲۰,۸ قسم مولدالحموضه و ۷۹,۲ قسم ازوتك اختلاطندن حاصل اولمشدر . ایدیلن تجاربه نظراً ثخنی (۳٤۰) کیلومترو قدردر .

کرهٔ عین == (طب) کوزك جسم مستدیرینی تشکیل ایدن قطعه‌سی ـ که : قسم اعظمی بیاض العین تشکیل ایدر . ☞ [عین]

کروی == کره‌یه منسوب ، کره کبی یوارلاق اولان : کروی الشکل .

کریوه == کره‌جك ، کره‌نك مصغری .

کرهٔ شمس == کونش .

کرهٔ قمر == آی ، ماه .

کرهٔ نحاس == ☞ [محیط اعلام]

کرهٔ مشبکه == (هیئت) اوزونده سیاراتك موقع وحرکاتی مشعر دائره‌لری بولنان کرهٔ مصنعهٔ سما .

کُرَیوات [ع ، س] کره‌جك معناسنه اولان (کریوه) نك جمعی : کریوات غیرمتناهیه .

کریوات بیضا == (طب) دمك ترکیبنده داخل اولوب مقداری کریوات حمرانك بشیوزده برینه مساوی اولان وخارجدن بدنه داخل اولان میقروبلری اتلاف وآکلرله ایدارنه وظیفه‌سیله مکلف بولنان بیاض کره‌جکلردرکه : شکللری مستدیر وجسملری متحول اولوب قطرلری بر میلیمترونك بیکده درت‌قسمندن آلتی قسمه مساویدر .

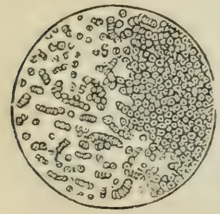

(کریوات دم)

کریوات احمر / کریوات حمراء == (طب) ارکان دمویه‌دن اولوب قانك درونده معلقاً بولنان واکا قرمزی رنکی اعطا ایدن کریوه‌لرکه : قطرلری بر میلیمترونك بیکده بش ویا یدیسنه مساویدر ومقدار اعتباریله کریوات بیضادن بش کره زیاده‌در .

کریوات یابسه == (طب) قانك

ترکیبنده یوزده اون درت نسبتنده موجود اولان دمیر مرکباتی .

کربون = (طب) کربوات حمرانك ترکیبنده داخل بولنان قرمزی رنکلی برمادهٔ شبه فلزی .

مقیاس کربوات = (طب) قانك ترکیبنده بولنان کربوتك تعیین مقادیرینه خادم برخوردهبین .

کربوه [ع ، س] [کربوات] اسم جمعنك مفردیدر .

کزاز [فا ، س] (کذاف) ایله مترادفدر .

کزارش [فا ، س ، مص] دوش یورمه ، رؤیا تعبیر ایتمه .

کزارشکر = معبر .

کزارشنامه = تعبیرنامه .

کزاز [ع ، س] (طب) عضلات اختیاریهدن [حرکاته مخصوص عضلاتدن] اکثرینك تقلص دائمی و وجعمصیله متصف اولان اختلاجی بر علت عصبیهکه : (Tètamose) ایکی درلو اولوب برینه (کزاز بنفسه) ودیکرینه (کزاز جرحی) نامی ویریلور.

کزاف [فا ، س] [illegible] [کذاف]

کزبره [ع ، س] آصمهجق .

کزبرة البئر = تره .

کزبرة القنات = بالدیری قره دنیلن نبات .

کزیده [فا ، ص] سچلمش ، منتخب ، مطبوع : کزیدهٔ سخن .

کزین [فا ، ص] سچلمش ، منتخب ، مطبوع : کزیدهٔ سخن .

اصحاب کزین = اجلهٔ اصحاب .

خلوت کزین
عزلت کزین
وجدت کزین = خلوتی ، عزلتی ، وحدتی اختیار ایدیجی ، ایدن .

کزیر [فا ، س] چاره ، علاج .

ناکزیر = نچار ، لاعلاج ، ضروری .

کزینش [فا ، مص] سچمه ، سچیش .

کسار [فا ، ص] ییجی ، ایچیجی .

میکسار = شراب ایچن ، بکری .

غمکسار = غم ییجی ، یین || شریك الم ، برینك کدرینه اشتراك ایدن .

کسبه [ع ، س] بالتعصیر یاغی چیقاریلان شیئلك پوسهسی : قولزا کسبهسی ، پتون کسبهسی.

کستاخ [فا ، ص] عارسز ، ادبسز ، بی حیا

کستاخانه = ادبسزجه ، عارسزه انیر صورتده .

کستاخی = کستاخلق ، عارسزلق ، بی حیالق ، حرکت کستاخانه .

کستاخلق = عارسزلق ، ادبسزلك ، تربیاسزلك .

کستر [فا ، ص] یایق ، دوشهمك معناسنه اولان (کستردن) مادهسندن مشتق اولوب ترکیبله قوللانیلور و یایجی ، نشر ایدیجی ، دوشهیجی معناسنی افاده ایدر .

ضیاکستر = نشر ضیا ایدن .

عدالت کستر = ناشر عدالت .

کمالات کستر = ناشر کمالات .

معارف کستر = نشر وتعمیم معارف ایدن.

کسترده [فا ، ص] یایلمش ، دوشنمش ، بسط اولنمش اولان ، مفروش .

کسسته [فا ، ص] قوپمش ، آیرلمش § صالیویرلمش ،

کسسته مهار = یولاری قوپمش ، باشی بوش ، کندی باشنه حرکت ایدن ، لاقید || لاابالی .

کسور [ع ، س] جمع : (کسر) [بونکده جمعی (کسورات) کلیرکه : علم حسابده کسیرلرك احوالندن وکیفیاتندن بحث ایدن قسم دیمکدر . کسورات عادیه واعشاریه .]

کسوف [ع ، مص] (قوزمو) قمرك کرهٔ ارض ایله شمس ارهسنه کیرمسندن دولایی قرص شمسك برمدت مرئیته ایچون نظردن غیبوبتی وتعبیر دیکرله اومدت ظرفنده ضیای شمسك ارضه تماماً عدم وروی . کسوف حادثی ، کسوف دائمی .

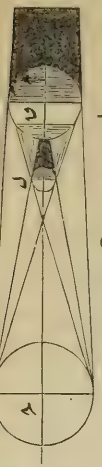

ح ـ شمس
ل ـ قمر
ه ـ ارض

کسوف جزئی = (قوزمو) قرص شمسك یالکز قسماً قمرله مستور اولمسی کیفیتی .

کسوف کلی = (قوزمو) قرص شمسك تماماً قمرله مستور اولمسی .

(کسوف)

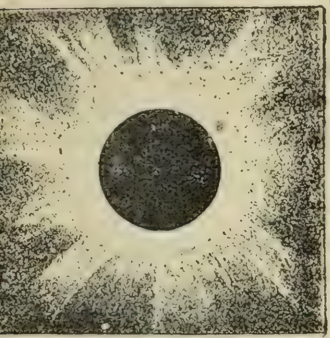

(کسوف کلی اثناسنده شمسك کورونوشی)

کسول [ع ، ص] تنبل ، اوشنیجی .

کش [فا ، ص] اولدیرمك معناسنه کلن (کشتن) مادهسندن امر حاضر اولوب ترکیبله استعمال اولنور واولدیریجی معناسنی افاده ایدر :

دشمن کش = دشمن اولدیرن ، اولدیریجی .

زبون کش = ذبون وضعیفلری اولدیرن || فرصتسز ، فرصت دوشکونی .

مردم کش = انسان قاتلی .

کشا [فا ، ص] آچیق ، فتح ایتمك معناسنه اولان [کشادن] مصدرندن مشتق فعل امر اکشیدن ترکیبله قوللانیلور . آچیجی ، آچان .

ممالك کشا | فاتح البلاد والملحقات .
کشورکشا | جهانکیر .

کشورکشائی == جهانگیرلك .

گشاد [ع ، س] آچیق، آچیلمش :

« گشاد غنچهٔ دل قلای بر بهاره دعا »

بیلان بر بنانك ایلك دفعه اولهرق چیلمه‌سی ، استعماله مباشرت اولنمه‌سی افتتاح .

طوله اویونلرندن بر نوعنك اسمی : ٤ رنك کشادی .

رسم کشاد == امرا شانی یکی ختام اش برینانك استعماله مباشرت اولنديغنی مبین اجرا اولنان مراسم مخصوصه .

گشاده [فا ، ص] آچیلمش، آچیق مفتوح .

کشاده ابرو == کولر یوزلی صبیح الوجه .

کشاده پیشانی == آلنی آچیق، وضاح الجبین .

کشاده خط || کشاده دل } شن ، مسرور ، کریم ، منعم .

کشاده رو == آچیق یوزلی ، بشرش .

کشاده دلی == کشاده دللك .

کشاده زبان == فصیح ، بلیغ .

کشاده زبانی == کشاده زبانلق .

کشاده دست == الی آچیق ، جوانمرد سخی ، کریم .

کشاده دستی == کشاده دستلك .

کشاده دستان == جوانمردان .

گشایش [فا ، س ، ص] آچیلمه، آچیلمش § آچیقلق ، صفتلی رواق : کشایش خاطر ، کشایش آنها .

گشاینده [فا ، ص] آچیجی، آچان : کشاینده قلوب .

کشتار [فا ، س] قربان ، قربان ایلمش حیوان ، مذبوح .

کشتره [فا ، س] مراقوزلرك رنده‌سی .

کشته [فا ص] اولدرلمش ، مقتول : کشتهٔ حسرت ، کشتهٔ محنت .

کشتکان == جم : [کشته]

کشتکان زنده == شهدا .

کشتی [فا ، س ، ص] کوروشمك ، مصارعه .

کشتیکر || کشتیکری } == کورش طوتجی طوتان ، پهلوان .

کشتیکری جهان == جهان پهلوانی .

کشتنی [فا ، ص] سزای قتل ، اولدیرلمکه لایق .

کشنده [فا ، ص] اولدیریجی ، اولدیرن قاتل .

کشود - کشوده [فا ، ص] آچیلمش ، آچیق .

کشوده چشم == آچیق کوزلی || کارگذار .

کصود [ع ، مص] مقصده وارمه‌دن کیری دونمك § چکیلمك رجعت ایلمك .

کعبره [ع ، س] (طب) ساعدی تشکیل ایدن ایکی کمیکدن خارجده یعنی طوپی طرفده بولنانی کمیك : داخلده‌کینه (عظم زند) دینور .

کعوب و : کعوبه [ع ، ص] قیزمه‌سنك یوومه‌سی ، قبارمه‌سی .

کفت [فا ، قم] (کفتن) مصدرندن فعل ماضی مفرد غائب اولوب (سویلدی) دیمکده‌در .

اکثریا اسم مقامنده سوز ، کلام ؛ لفردی معناسنده قوللانلمقده‌در .

کفتار [فا ، س] سوز کلام ، کفتار پسند .

پریشان کفتار == سوزی پریشان اولان سوزنده انتظام اولمیان .

کفت وکو == دیدی قودی ، قیل وقال .

کفت وشنید == مسموعات ، دیدی قودی .

کفته == سویلنمش || موسیقی تطبیق ایدلمش شرقی ، منظومه .

کفر [ع ، مص] (ایمانك) ضدی وحدانیت ربانیه‌یی انکار ایتمك § دینسزلك .

§ سرکوب صادق ، طوز وطانمامق .

کفر انکاری == قلب ولسان ایله کفر ایتمك ، وجود واجب الوجودی (حاشا) انکار ایلمك .

کفر جحودی == قلباً تصدیق ، ولساناً انکار ایتمك .

کفر عنادی == قلباً تصدیق ، لساناً اقرار ایدوب متدین اولمامق (ابوطالبك کفری کبی .)

کفر نفاقی == لسان ایله تصدیق ایدوب قلباً انکار ایلمك ، معتقد اولمامق . لسان عربده‌کی استعماله کوره (ظلمت)

کفر ایتمك == کفر صویلمك || کفری مستلزم بر عمل وقوله بولنمق .

کفران [ع ، مص] نانکورلك ، نعمتی ، احسانی انکار ایتمك : کوریلن لطف وانسانیتی اونوتمق : کفران نعمت .

کفو - کفؤ [ع ، س] اش ، مثل نظیر ، همتا ، قدرجه ، مرتبه‌جه معادل [جمعی : اکفا کلیر]

کفه [فا ، س] قدحدن ، اغاج دللرندن قباجه اورلمش بیوك سپت سکه : حماللرك نقل الی حکمنده‌در .

کفیه [ع ، س] کچینه‌جك قدر غدا ، کفایت

کل [ع ، د] بر لفظ مفرددر که : شیئك جمع اجزاسنك شمول واستغراق ارزه اسمیدر : هر ، هپ ، بتون ، جمله ؛ کل نفس ذائقة الموت .

کلی == کله منسوب ومتعلق || چوق ، کیز .

قوهٔ کلیه == قوهٔ کثیره وغالبه ، قوهٔ عمومیه .

قدرت کلیه == قدرت تامه .

کلیاً == کلی اولارق ، کاملاً ، بسبتون .

عقل کل == عقل اول ، عمومه شامل عقل .

کل یوم == هرکون .

من کل الوجوه == هر وجهله ، هر جهتدن .

علی کل حال == هرحالده .

کلیت == کلیلك (جزئیت مقابلی) .

گُل • [فا س] ذات الفلقتين شعبه‌سنده ورديه فصيله‌سنى تشكيل ايدن عطرى رنبادر كلدن كل صوبى كول ياغى ياپيلدينى كبى نوعلرندن كل رچلى دخى اعمال اولنور .

(كل)

١ – يبانى كولر ، ٢ – راهب كولى ، ٣ – قتمرلى كللر ، ٤ – بوز ياپراق دينان كل ، ٥ – قتمرلى هدى كلى .

يبانى كل آغاجى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن يبانى كل آغاجيدر . آرروپاده بولنور .

(يبانى كل)

كل اندام = كل .

كلفام = كل رنكلى .

كلكون } **كلنشان** } كل صچيجى .

كلباغ = كل باغچه‌سى .

كل تن = كل تنلى .

كل صدبرك = قاتمرلى برنوع ايرى كل

كل برك = كل ياپراغى .

كل تر = تازه ، طراوتلى كل .

كل بايرامى = موسويلرك بر بايرامى .

كل سرخ = قيرمزى كل .

كل چين = دوشيرجى .

كلدان = كل عفظه‌سى .

كلدسته = كل دمتى .

كلرخ } **كلرخسار** } كل ينقلى .

كلرو = كل عذار .

كل ياغى = كلدن چيقاريلان ياغ ، خلاصه .

كلبين = كل فدانى ، كل اوجاغى .

كل رعنا = طيشى صارى ايچى قرمزى برنوع كل .

كلبشكر = كل جره‌سى ، كل رچلى .

كلتر = كل سربجى ، سرپن .

كلزار } **كلستان** } **كلشن** } = كل نارلانى كل باغچه‌سى .

كلنخل = كل آغاجى .

كلچهره = كل چهره‌لى .

كل زمين = محل عيش عشرتكاه .

كل غنچه = كل غنچه‌سى .

كلاب = كل صويى .

كلابدان = ايچنه كل صويى قونيلان اوجى سيورى ، امزيكلى قاب .

كُلّاب • [فا ، س] قنجه ، چنكل كبى جراح آلتى .

كلاب } **كلاب الجنين** } = لاوطه دينان ايه آلتى .

كلابى = تيمار خانه خدمه‌سى .

كُلّاج • [فا ، س] نشاسته‌دن غايت اينجه صورتده ياپيلان يوفقا كه شكرلى سود ايچنده ايصلاديلەرق تاوه‌غه صاريله‌رق طاتليسى ياپيلير .

كُلاله [فا ، س] قيورجق صاچ ، موى مجعد § چيچكك دشيه‌سى .

كُلاه

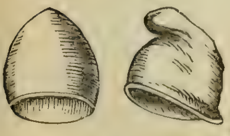

(كلاه)

[فا ، س] قالپاق § باش اورتوسى ، سرپوش : كلاه مولوى § اوجى سيورى كچه‌دن معمول سرپوش § جيله (معمارى) مناره‌نك وياقبه‌لرك اوستى اوجى سيورى واو سقف || قازيقلرك طوپراغه كيرمسنى تسهيل مقصديله اوجلرينه كچيريلن (مومى سوندرمه آلتى كبى شكلده دمير كوالك . نديرمكه مخصوص كلاه)

كلاهجى == حیله‌کار ، دساس .

كلاه قاپمق == فرصتدن بالاستفاده منفعتنی تأمین ایتمك ، تیاروز ایتمك .

كیجه كلاه == زمان استبدادده جاری رفع رتبه معامله‌سی .

كلاه ایتمك == اغفال ایتمك ، آلداتمق ، یریه اویون اویناماق :

« مولویدر صردیکم هر دم کلاه ایلریکا »

خرقه كلاه == درویش قیافتی .

مناره كلاهی == منارهلرك اك اوست قسمی که اکثریا قورشونله ستر ایدیلیر .

كلاه طابیه == منورا طابیه .

كچه كلاه == سرپوشنی اکری کیین .

كلاهلی == باشنده کلاه اولان .

كله == (کلاه) مخففی .

كلهكوشه == قمك كوشه‌سی .

كلبام ـ كلبانك [فا ، س] آوازهٔ بلند ، هپ بردن ، برآغزدن چیقان سس || تهلیل ، تکبیر .

كلبانك محمدی == اذان .

كلبت [ع ، س] شدت ، مشقت ؛ کلبت شتا .

كلبه [فا ، س] قلبه § چالی چرپیدن یاپیلمش بارینه‌جق مسکن فقیرانه . باغچوان کلبه‌سی ، بکجی کلبه‌سی . § طار ، قراکلق حجره : کلبهٔ هجران .

كلپه [ت ، س] یکپاره دوکلمش معدن § هنوز ایشلنمامش معدن .

كلخن و : كلخان [فا ، س] حمامارده صویی اسیتمق ایچون آتش یاقیلان محل .

كلخن بكی == سرسری ، اوچاروچاقین .

كلخانی == سرسری ، نابکار ، دیلاز .

كلفت [ع ، س] زحمت ، رنج ، تعب ، مشقت ، زحمتلی سعی وعمل : کلفتلی ایش § (امسه) مشقتله ایش ایشلمك :

« آنجق کوروبیورکه : کلفت ایتمش کویا حسیر طبیعت ایتمش . »

§ مراسم ؛ رسمی معاملات ، تشریفات .

« میان اصدقاده شرط الفت ترك کلفتدر . »

§ مسافره اکرامده التزام افراط ایلمك ، افطاراوده پك زیاده کلفت اختیار ایدر .

كلفتلی == زحمتلی ، مشقتلی ، کلفتله یاپیلان .

كلفتسز == زحمتسز ، مشقتسز || مراسمه رعایت اولنمقسزین .

كلكشت [فا ، س] تفرجگاه ، مسیره ، چمن .

كلكونه [فا ، س] برنوع قادین دوزکونی § کل رنکلی .

كلميخ [فا ، س] قاپو قنادلرینه دولاب قپاقلرینه چاقیلان دیجلرك آلتنه قونیلان پول ، قباره .

كلنار [فا ، س] نار چیچکی .

كلنك [فا ، س] قازمه ، طاش قیران دمیر آلت .

كله [ت ، س] طوپ مرمیسی که اسکی زمانده کره شکلنده وشمدی ایسه اسطوانی واوجی سیوریدر .

كليات [ع ، س] جمع (کلیت) کلیلر برایشك برشیئك هیئت عمومیه‌سی : کلیات امور . § برشاعر ویا مؤلفك مجموع آثاری ؛ کلیات جامی .

كليات خمس == (منطق) نوع ، جنس ، فصل ، خاصه ، عرض عامدن عبارت بش کیفیتدن عبارتدر .

[نوع ؛ حقیقتلری مختلف اولمیان افرادك برینه وبرچوقلرینه جواب اولابیلان لفظدر . (انسان) کبی .

جنس ؛ حقیقتلری مختلف نوعلردن وقوعبولان سؤاله جواب اولان لفظ کلیدر . (حیوان) کبی .

فصل ؛ جنسی مشترك اولان شیلردن تمییز ایدن لفظ کلیدر . (ناطق) کبی .

خاصه ؛ عرض خاص لازم ، عرض خاص مفارقدن عبارتدر . عرض خاص لازم : برحقیقتك افرادندن آیریلمیان عرضدر (بالقوه کولمك) کبی . عرض خاص مفارق ؛ افراد حقیقتدن آیریلیبیلن عرضدر انسانه نسبتله بالفعل کولمك کبی . عرض عام : عرض عام لازم ، عرض عام مفارق نامیله ایکی یه منقسمدر :

عرض عام لازم ؛ متعدد حقیقتلرك افرادندن آیریلمیان عرضدر : حیوانه نسبتله (بالقوه یورومك) کبی . عرض عام مفارق ؛ بو حقیقتلرك افرادندن آیریلابیلن عرضدر : حیوانه نسبتله (بالفعل یورومك) کبی]

كليچه [فا ، س] ☞ [کاچه]

كم [فا ، ص] غائب ، ضایع ، مفقود .

« اللهده کائنات اولور کم »

كمراه == یولنی غائب ایلمش ، طریق مستقیمدن صاپمش آزغین ، ضلالتده اولان || ضال .

كمكشته == ضایع اولمش ، بی‌نام ونشان

كمنام == نام ونشانی غائب اولمش ، اونودلمش .

كمراهی == کمراهلق ، ضلال .

كمكرده‌پی == ایزی غائب اولمش بی‌نام ونشان || مصنوعاتی تنظیردن مصون اولان صنعتکار .

كمات [ع ، س] شجیع ، بهادر معناسنه اولان (کمی) نك جمعی .

كماشته [فا ، س] وزیر ، وکیل

كمان ـ كمانه [فا ، س] (یقین) مقابلی ظن ، تشکیل § شبهه ، شك ، ریب .

بی‌كمان == شکسز ، شبهه‌سز .

كمرك [ت ، س] ☞ [کمرك]

كمور [ت ، س] ☞ [کومور]

كمون [ع ، مص] پوصویه کیزلنمك ، اختفا ایتمك .

كمت [ع ، ص] مخروطی الشکل اولان .

كميت [ع ، س] قرمزی شراب § صوری آت .

کُن [ع ، فع] (کون) ماده سندن امر حاضر : اول ! وار اول || وار اولسون !

کن فیکون == جناب حقك (اول) بیورمسیله کائناتك قیفای عدمدن ساحهٔ وجوده کلمسی ، خلقت .

گُن [فا . س] غایه ، خدعه .

کُناسَت [ع ، س] سپرندی

کُناشه [ع ، س] قواعد وفوائد قید وتحریر اولنان مجموعه .

کُنام [فا ، ظر] بیانی حیوان اینی § آرامکاه § بیشه .

کُنان [فا ، فع] یاپارق ، ایدرك § ایدیجی ، ایدن .

ناله کنان == ناله وفریاد ایدرك .

تظلم کنان == تظلم ایلین .

گُناه [فا ، س] مغایر امر الٰهی عمل وحرکت ، اثم .

کناهی بوینه == مسئولیت معنویه‌سی بکا عائد اولسون .

کناهه کیرمك == کناهکار اولمق ، کناه ایشلمك .

بی کناه == معصوم ، قباحتسز ، کناهسز .

کنهکار == کناه ایشلین ، آثم . قباحتلی || زانیه قادین ؛ فاحشه .

کنهکاری == کناهکارلق .

کنهکارانه == کنهکاره یاراشیر صورتده .

کناه‌پیشه == کناه ایشلمه‌سی عادت ایدینن . [شعرده بالتخفیف (کنه) صورتده دخی قوللانیلور .]

گُنبد [فا ، س] قبه ، کمرلی ، مدور سقف ، اوان .

کنبد خضرا | **کنبد مینا فام** | == سمادن کنایه‌در .

کُنج [فا ، س] کوشه ، بوجاق ، زاویه : کنج عزلت ، کنج حسرت ، کنج قناعت .

کنجایش == صیغیش ، صیغیشمه ، کوشه‌یه صوقلمه .

کنجشك == سرچه قوشی .

کنجیده == صیغمش ، صیغیشدیرلمش .

کُنشت [فا ، س] آتشکدهٔ مجوسیان | حاورا .

کُنك [فا ، س] لغملرده ، ویا صو یوللرنده مستعمل کرکیش قالرلی کره‌مید بوری .

کُنگره [فا ، س] تپه‌نك تپه‌سی ، الك مرتفع یری § قلعه بدننك شرفه‌سی : کنکرهٔ آسمان .

کُننده [فا ، ص] ایدیجی ، ایدن ، یاپیجی ، یاپان

آغاز کننده == باشلایجی ، باشلایان

کُنود [ع ، مص] کفران نعمت ایتمك .

کُنوز [ع ، س] خزینه معناسنه اولان (کنز) ك جمعی : کنوز عدالت .

کُنون [ع ، مص] بر شیئی کیزلمك ، اخفا .

کُنه [ع ، س] بر شیئك حقیقتی ، ماهیتی ، جوهری § بر شیئك قعری ، غایه‌سی ، نهایتی : کنه ماده .

کُنیه [ع ، س] بر عسکر ویا مأمورك هویت رسمیه‌سنی ناطق مشروحات . § عربلرجه بر آدمك اسمی پدر ، والده ویا اولاد وکوچه‌سی اسمنه اضافتله تسمیه ایتمکه دینور : ابو حنیفه ، ابن خلدون ، ام سلمه کبی سویلنمك معناسنه کلن .

گُو [فا ، فع] (کفتن) مصدرندن امر حاضردر . سویلیجی .

خوشکو == کوزل ، لطیف برصورتده سوز سویلین .

اعجاز کو == اعجاز طرزنده سوز سویلین .

دعاکو == دعا ایدیجی ، ایدن .

راستکو == دوغری سویلیجی ، سویلین .

کفت وکو == دیدی قودی .

گُوا [فا ، س] (کواه) مخففی شاهد ، بینه .

« هر نسنه ایدر رازلرك سن شهادت
هر ذره ایدر وحدتکه عرض کواهی »

گُوار [فا ، س] هضمی قولای اولان ، سهل التناول .

گُواه [س ، ع] شاهد ، بینه

کواهی == شهادت

خوشکوار == هضمی پك قولای اولان .

کوارش == هضمه یاردیمی اولان . هضم .

کُوب [فا ، ص] اوریجی ، ضرب ایدیجی معناسنه اولان (کوفتن) ماده‌سندن امر حاضر اولوب ترکیبله قوللانیلور .

پایکوب == آیاق اوریجی ، اوران .

آلکدکوب == دیکه اوریجی ، اوران .

کُوبره [ت ، س] قوهٔ انباتیه‌یی تزیید ایچون اراضی‌یه دوکیلان حیوان ترسی ، فشقی .

صناعی کوبره == بعض مواد عضویه‌یی چوریده‌رك بالخاصه یاپیلان کوبره .

کوبره‌لمك == طوپراغه کوبره آتمق .

کوبره‌لنمك == طوپراق کوبره ایله بسلنمك .

نباتی کوبره == (زراعت) یشیل اوت ، سبزه ، یوصون ، نشاسته فابریقه‌لرینك دوکونتیلری ، اوزوم ، الما وسائر میوه‌لرك کوسبه‌لرندن یاپیلان مغنی کوبره .

یشیل کوبره == تمامیله تخمه هنوز کلمه‌مش نباتاتك قزیلوب طوپراغه قاریشدیریلماسندن حاصل اولان کوبره .

کوبره بوجکی == غمدالجناح حشراتدن افریقا ومنده بولونور برحشره‌در .

(کوبره بوجکی)

کُوبك [ت ، س] انسان واکثر حیوانلرك قارنلرینك اورته‌سنده کی دلیکه‌ی شکرکه : رحمده جنین ایکن باغرصاق کبی بر رابطه ایله جسم مادره مربوط اولوب والده‌نك قانی اورادن جنینه دخول وجولان ایلر . سره ، ناف § قاربوز ، لاخنه کبی بعض میوه وسبزه‌لرك اورته‌سنده بولنان قسمی § مرکز ، قلبکاه .

کوبك دوشمك == کوبلائقه اوغرامق

كوبك طاشی == حماملرك ایچ قسمنده ووسطنده مرمردن ویامانقه طاشندن یاپلمش مدور ویا كوشه لی سد .

قادین كوبكی == اورته سی دلیك ، مدور ، یومشاق بر نوع خمور طاتلیسی .

كوبكلی == كوبكی اولان ، كوبك باغلیان .

كوبكلنمك == لاحنه صلاته كبی شیلرك كوبكنی سورمك ، كوبك حاصل ایتمك .

كُوپ [ت ، س] قارنلی ، آغزی ودیبی طار طوپراقدن معمول بیوك دستی كه درونده صو وشراب قویلرلر .

آلتون كوپی == پك زنكین آدمدن كنایه .

كوپه بینمك == چوق درجه حدتلنمك پرغضب اولمق .

كُوپال [فا ، س] كرز ، دمیر باشلی طوپوز .

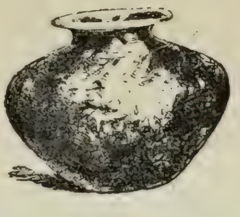

(كوپ)

كُوپری [ت ، س] چوق بر طرفدن دیكر طرفنه كچمك ایچون اوزرینه قوریلان كراسته دن ، طاشدن معمول ویااصمه یول ، جسر ، قنطره .

آصمه كوپری == اوستنده كی زنجیرلری چوق اكی جهتنده یاپیلان قله لره تعلیقاً انشا ایدیلن كوپری .

سیار كوپری == اوردو ایله برابر كزدیریلن اكرتی كوپری .

كوپریجك == اوز اوجلرندن كوكسك یوقاروسنه كاوب كاپدلنن ایكی كمیك (عظم ترقوه) § ضابطان عسكریه نك آپولت اوجلرینی كچیرمك ایچون سترهلرینك اوموزلری اوزرنده بولنان صرمه لی علامت .

كوپریجی == اثنای محاربه ده كوپری قورمق وظیفه سیله مكلف بر صنف عسكر .

كوپریجیلك == موقت ویادائمی كوپریلرك طرح وانشاسی قواعد وصنعتی || اثنای حربده كوپری قورمق وظیفه سیله مكلف اولان عسكرك وظیفه وصنعتی .

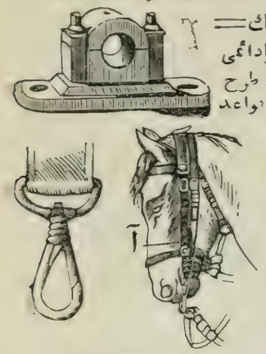

(كوپریجك)

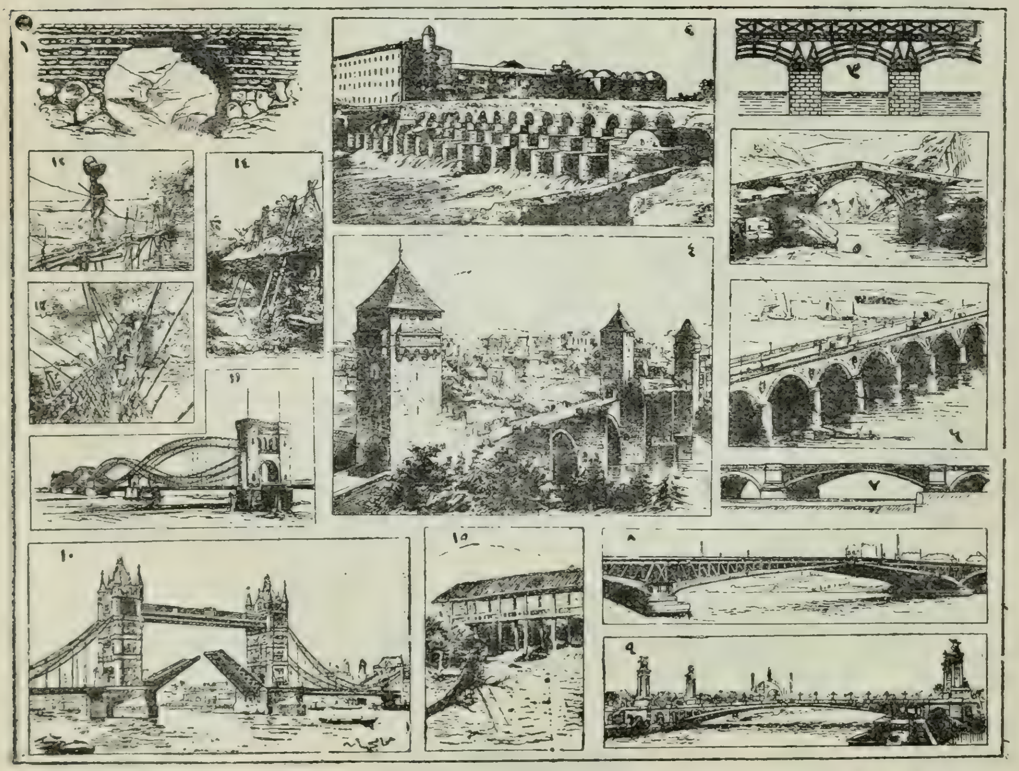

(كوپری)

۱ — وقتیله (غول) لرك انشا ایتدكاری كوپری ۲ — رومالیلر زماننده ۳ — طونه نهری اوزرنده بر كوپری ٤ — فرانسه ده كائن (قاهور) ده مستحكم بر كوپری . ٥ — (چین) ده كاركیر بر كوپری . ٦ — (بوردو) ده طاش كوپری . ٧ — پارسده لونتدن بر كوپری . ٨ — پارسده (میرابو) كوپریسی ٩ — پارسده چلیكدن (اوچنجی الكساندر) كوپریسی . ١٠ — لوندره ده (تور) كوپریسی ١١ — هامبورغده معوج بر كوپری ١٢ — ابتدائی اخشاب كوپری ١٣ — صازدن معمول بر كوپری ١٤ — قامشدن معمول ١٥ — (بونسكین) ه اوستی اورتولی بر كوپری .

كوپريلك == (عسكرى) دشمنك طوغريجه ال اوزرينه توجه ايده‌جك ضربه‌لرينه قارشى الى محافظه ايدن قيليج سپرى ٠

كوپشته [ت ، س] كميه‌نك كنار ـ لرنده وقوريولى مقامنده اولان سپر § (معمارى)

نردبان وسائره پارمقلقلرينك اوزرينه ياتيريلوب چوبانى سيلمه‌او ادالق كريش ٠

كوپك [ت ، س] ذات الثدايانك آكل اللحوم فرقه سندن انواع عديده‌سى بولنان برحيوان ، كوپك صداقتيله تميزايتمش مونس بنى بشره رفيقدر ، آوجى ، بكجى ، تويلى تويسز پك چوق نوعى واردر ٠ كوپكك آوجى اولان برقسمنه تازى ديرلر ٠ شتم وتحقير تعبيرى § خائن ، مهين آدم ٠

١ ـ (قابه‌ره) جنسى ٢ ـ ديقو ٣ ـ اسكيمولره مخصوص ٤ ـ طاوشان آوينه مخصوص (ده ٠ هوند)

کردستان طرفلرینه مخصوص . ٦ ـ یونانستان طرفلری . طاوشان آوجیسی ٧ ـ دانیمارقه . ٨ ـ (یوردو) دوق ـ ٩ .
ماستیف . ١٠ ـ بولیدوق . ١١ ـ کوچك دوق . ١٢ ـ (سن برنار) . ١٣ برجدید . ١٤ ـ (قانیش) دیلن بویلی جنس
١٥ ـ عادی قانیس ١٦ ـ ژاپون . ١٧ ـ مالطه فینوسی ١٨ ـ (سن ـ شارل) ، ١٩ ـ سن ژرمن طازیسی . ٢٠ ـ
آلمان طازیسی . ٢١ ـ اسکاچیز طازیسی . ٢٢ ـ تویلی برجنس کوپك . ٢٣ ـ باشی تویلی جنس . ٢٤ ـ (غراندآرتوا) .
٢٥ ـ بریکه . ٢٦ ـ غاسقوز ٢٧ ـ نورمان . ٢٨ ـ واندهنود دیلن جنسی . ٢٩ ـ برآغل . ٣٠ ـ لوتس هووند ٣١ ـ
سن هوبر . ٣٢ ـ اسپانیول . ٣٣ ـ قوکر . ٣٤ ـ اوزون تویلی صوکوپکی . ٣٥ ـ دهتریوه . ٣٦ ـ لاوه راق جنسی .
٣٧ ـ فوقس ـ تریه . ٣٨ باجاقلری قیصه جنس . ٣٩ ـ آلمان بودور جنسی ٤٠ ـ سکی ـ تریه . ٤١ ـ داندی ـ
دینمون ٤٢ انکلتره یه مخصوص اوزون تویلی جنسی ٤٣ ـ بول تریه ٤٤ ـ چوبان کوپکی ٤٥ ـ کذا ٤٦ ـ قولله‌ی . ٤٧ ـ فینوه

آوکوپکی = صید شکارنده استخدام اولنان کوپك ، زاغار .

بکجی کوپکی = اوده ، باغده بکجیلك ایدن کوپك .

چوبان کوپکی = سوری یی محافظه ایدن ایری تویلی کوپك ، زاغار .

زقاق کوپکی = سوقاقلرده سرسری یاشایان خوبسز کوپك .

فینوکوپکی = اولرده بسلنان برجنس کوچوك کوپك .

کوپك اباسی = برجنس نبات ، کف الکلب .

کوپك بالغی = برتیجی برجنس بالق .

کوپك دیشی = اوك دیشلر ایله آزی دیشلری آرهسنده بولنان سیوریجه دورت عدد دیش که : ایکیسی اوست ، دیکر ایکیسی آلت چکه‌ده‌در . اسنان کلبیه . [من اسنان]

کوپك ممه‌سی = قولتوق آلتنده چیقان برجنس چیبان .

کوپکه‌مك = یورغون اولمق ‖ یادیغنه نادم اوله‌رق درشونمك ‖ اعتباردن دوشمك .

کوپورمك [ت ، مص] کوپوك حاصل ایتمك § احتمار .

اغز کوپورمك = چوق حدت ایتمك ‖ قودورمق .

کوپورتمك = کوپوك حاصل ایتدیرمك .

کوپوك [ت ، س] مایع شیلرك چالقانمسندن وصابون کبی بعض شیلرك صوده اریمسندن حاصل اولان ـ ایچی هوا ایله مالی بیاض قبارجه کف .

دکز کوپوکی = لوله طاشی دینلن دوسمام ، یومشاق برمعدن که : سیغاره آغزلغی وسائره اعمالنه یارار ‖ غایت خفیف مائی رنك ‖ آتلرده قزل طون .

عرب نسوانه مخصوص ٢ و٣ قرالیچه‌لره مخصوص .

کوپه [ت ، س] نسوانك زینت ایچون قولاقلرینه طاقدقلری شی کوشوار ، مسکوش § کچی کبی بعض حیوانات بیننده طبیعی اوله‌رق صارقان اوزنجه لحم زائد . الماس کوپه ، آلتون کوپه .

(کوپه)

قولاقده کوپه اولمق = اونودلمامق ، خاطردن چیقمامق .

کوپه‌لی = قولاغنده کوپه‌سی اولان ‖ بوینده کوپه کبی لحم زائدی بولنان حیوان .

کوپه چیچکی = ذات الفلقتین نعبه‌سندن حماریه فصیله‌سندن برنباتدر . بویا جیلقده مستعملدر چیچکاری غایت ظریف اولوب عضو تذکیری اوزوندر .

(کوپه چیچکی)

کوت [ت ، ص] سیوری اولمیان قوت .

کوت [ت ، س] مقعد ، ورا کری .

کوتاه ـ کوته [ف ، ص] قیصه بویسز قیصه .

کوتاه نظر ، کوته بین = غافل ، عاقبت اندیش اولمیان .

کوته‌اندیش = صورت صلاحده کورینن اهل فساد .

کوته‌ترین = اك زیاده قیصه .

کوته‌بال = قیصه بویلی .

کوته‌دست = قیصه اللی .

کوتروم [ت ، ص] برمرض تأثیراتیله اباغه قالقامیان ، نورویه‌بین ، سقط .

کوس کوتروم = بسبتون کوتروم .

کوتك [ت ، س] صوپه ، طیاق ، ضربه ، ضرب .

کوتك یمك = دوکلمك ، طیاق یمك .

کوتو ـ کوتی [ت ، ص] (ایی) مقابلی . انا ، بد ، چیرکین ، زشت .

کوتیلك = فنالق ، مضرت .

کوتورمك [ت ، مص] اوزاغه نقل وسوق ایتمك ، آلوب کیتمك ، رفع وازاله ایلمك § قالدیرمق ، تحمل ایتمك ، یوکلنمك § قابل ومستعد اولمق .

صوکوتورمك = قابل تأویل اولمق .

کوتورلمك = اوزاغه ، نقل وسوق اولنمق ، آلنوب کیدلمك ‖ قالدیرمق ، تحمل ایدلمك ، یوکلنلمك .

کوتورمه = (کوتورمك) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

کوتوری = [ت ، س] طوپدن ، مقطوع .

کوتورده‌مك [ت ، مص] کوت کوت ، کوتور کوتور ایتدیره‌رك سس چیقارمق .

کوتوردتمك = کوت کوت ، کوتور کوتور ایتدیره‌رك سس چیقارمق .

کوتوردی == کوت کوت دیه سس چیقارمه || کورلتی پاتیردی .

کوتوك [ت ، س] اغاجك قالین اونن آشاغی قسمی ، جذع § باغ اغاجی (کتب) دن محرف اولهرق ؛ دفتری ، قید . سجلات کوتوکی ، اوتوران

اسکی کوتوك == تجربه دیده آدم .

جهنم کوتوکی == گنهکار ، آثم .

کورکوتوك == پك سرخوش .

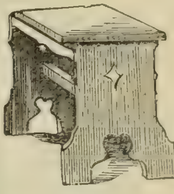

(کوتوك)

گوج [ت ، ص] قوت ، قدرت ، طاقت ، توان ، تاب § زور ، جبر ، شدت § مشکل ، زور § انفعال ، کوجه گیتدی .

ایش کوج == شغل ، مشغولیت .

کوج بلا / کوجله == پك چوق مشکلات ایله .

کوجه گیتمك == منفعل اولمق ، غیرته اولمق

کوجلشمك == مشکل زحمتلی اولمق ، کوجلشدیرمك == اشکال ایتمك . صارپه صاردرمق .

کوجلی قوتلی == زورلی قوی توانا .

کوجنمك == طارلمق ، منفعل اولمق .

کوجندیرمك == طارلتمق ، منفعل

کوجنیك == طارغین ، کوجنمش

گوچ [ت ، س] طاشینمه ، نقل خانه ایتمه § رحلت ، هجرت § دیگر برمحله نقل اولنان خانه اشیاسی

قاچ کوچ == نامحرملك .

گوچبه [ت ، س] بریرده ساکن اولمیان چادریله عشیرتیله برابر شورایه بورایه قوناق اولان ، سیار خانه بدوشان ، بدوی .

گوچرمك [ت ، مص] نقل ایتدیرمك .

گوچك [ت ، س] اقاس ، رقاصلق ایدن اوغلان .

گوچك [ت ، ص] [کوچوك]

گوچمك [ت ، مص] رحلت ، هجرت ، انتقال ایتمك § وفات ایلمك § افامتگاهی تبدیل ایلمك ، نقل خانه ایتمك § (بنا ، سقف) چوکمك .

گوچوجك [ت ، ص] پك کوچوك

کوچورك == آز ، اولدقجه کوچوك

کوچوك [ت ، ص] بیوك اولیان ، اوفاق ، خرده § اهمیتسز ، دگرسز § یاشی آز ، گنج § یاورو چوجق .

کوچوك دوشمك == محجوب اولمق .

کوچوکلك == اوفاقلق صغیر § صباوت طفولیت .

کوچوکلی بیوکلی == اوفاقلی ایریلی .

کوچولك == کوچوك اولق ، حجمی سعه ی ، وسعی آزالمق .

کوچوکلنمك == کوچوك ایتمك ، اوفاقلمق .

گوچه [فا ، س] طار زقاق ایجه یول § چارشو پازار .

گوذری [ت ، س] کیك دریسندن یاپیلمش ایجه مشین که : اندیون وساره اعمال اولنور .

[فارسی (کودر) دن محرفدر]

گوداك [فا ، س] طفل ، چوجق ، صبی .

کودکی == چوجقلق .

کودك منش == چوجق طبیعتلی .

گودوك [ت ، س] قویروقسز ، قویروغی کسیك § سقط

کودوك قالمق == نتیجه‌سز قالمق .

گودمك [ت ، مص] سوق وتسریب ایتمك § رعی ایتمك § سوقمك .

کین گودمك == غرضکار اولمق مائل اخذ ثار اولمق

کودیجی == کودن ، سوق وتسریب ایدن | رعی ایلین § سوردن .

گوز [ت ، فا ، ص] کوزی کورمز اولان ، اعمی ، نابینا § ضیاسی آز .

کور قندیل == ایشیغی آز اولان قندیل || پك زیاده سرخوش .

کور دوکوم == چوزلمز صورتده یاپیلان دوکوم

کورابه == بینك کوزی باغلانمش اولدیغی حالده دیگرلرینی طوتمغه مجبوریت مورتیله اوینانیلان برنوع چوجق اوینی .

کورلتمك == کورالمك || کسکینلکی گیدرمك || رواجنه خلل گتیرمك .

کورلمك == کوراولمق || کسکینلکی زائل اولمق || رواجنه خلل طاری اولمق .

برکوراوغلی برابواز == برقاری برقوجه ، زوج ایله زوجه‌دن عبارت .

کورکوتوك == پك زیاده سرخوش ذیل زور .

کورلك == اعمالق ، نابینالی

کوردل == قلبی کور ، جاهل .

کوربوغاز == اوبور .

کور دوکوشی == بیلمیه‌رك یاپیلان ایش .

کورکورینه == غفلتله ، جهالتله ، سرسملکله .

کورنمك == نانکور ، کافر نعمت .

کوری == کورلك .

کورانه == کورجه‌سینه .

گور [فا ، س] مزار ، مرقد .

کورستان / کور خانه == مزارستان ، مقبره ، قبرستان .

کورکن == مزار قازیجی ، قازان || نباش

کورابه == تپه‌لی تربه .

گوز [ت ، ص] بول ، کثیر ، وافر ، مبذول : صاچی‌صقاللی پك کوردر .

گوراب [فا ، س] [سراب]

گوره [فا ، س] دمیرجی اوجاغی § معدن اوجاغی .

گوروز [ت ، ص] دوغریجی فارسی (کریز) دن اما کوستربشلی ، سرپلمش § سمیز ، ایری یاری .

گورپه [ت ، ص] تازه ، گنج ، قارتلاشامش .

کورپه‌لك == تازه‌لك ، ترفنده‌لك || گنجلك .

گوردان [ج ، س] دیشرك آراسنی تمیزلمك ایچون اناچدن ویاکمیکدن معمول واوچلری‌سیوری معروف‌شی

کورداناق == کوردان .

قونغه خصوص قاب

(کورداناق)

گورَش [ت . س] { زبانزدی (گولش) در . } پهلوان اویونی ، پهلوانلرك بربریله گورشمه‌سی ، مصارعه .

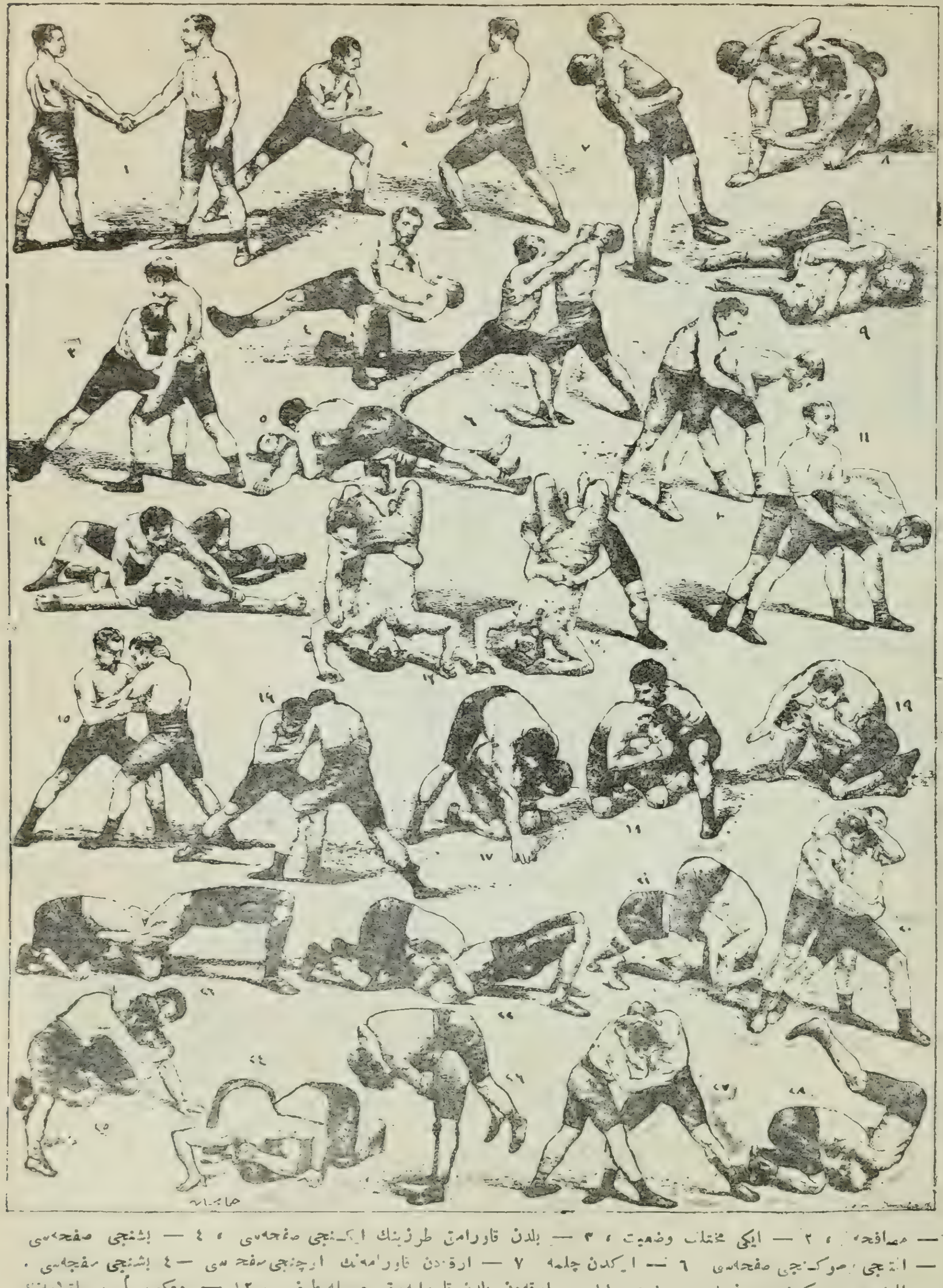

١ — مصافحه ، ٢ — ایکی مختلف وضعیت ، ٣ — بلدن قاورامق طرزینك ایکنجی صفحه‌سی ، ٤ — بشنجی صفحه‌سی
٥ — التنجی وصوکنجی صفحه‌سی ٦ — ایکدن چلمه ٧ — ارقه‌دن قاورامه‌نك اوچنجی صفحه‌سی — ٤ بشنجی صفحه‌سی .
٩ — التنجی وصوکنجی صفحه‌سی ١٠ ، ١١ — ارقه‌دن بلدن قاورایه‌رق چلمه طرزی . ١٢ — معکوس اوجاقلامه‌نك
اوچنجی صفحه‌سی ، ١٣ — دردنجی صفحه‌سی . ١٤ — بشنجی وصوکنجی صفحه‌سی . ١٥ — قوللی دوندرمك صله
١٦ — طرزی ایکنجی صفحه‌سی . ١٧ — دردنجی صفحه‌سی ١٨ — قوللی چوره‌نك چلمه ١٩ — بوضنك .

برنجی حالی . ٢٠ — (آ دپن) طرزنده باش چویرمه‌نك ایکنجی حالی . ٢١ — ورنجی صفحه‌سی ٢٢ — بشنجی وصوكنجی حالی . ٢٣ — كوپری دنیان وضعیت . ٢٤ — رأسی یره كتورمك . ٢٥ — برتولی یره استناد ایدرك دیكر قول ایله رأسندن قاورامق صورتی . ٢٦ — برطرزك ایكنجی صفحه‌سی . ٢٧ — بویندن عاملیه چویرلمش وضعیتی ٢٨ — بووضعیتك صفحهٔ اخیره‌سی .

كورشجی ═ پهلوان ، مصارع .

كورشدیرمك ═ ایکی پهلوانه ویا ایکی آدمه ، كورش طوتدیرمق ، قوللرینی تجربه ایتدیرمك .

كورشمك ═ كورش طوتمق ، كورش ایتمك

كورفز [ت ، س] قره ایچنه صوقلمش دكز قطعه‌سی قوی ، خلیج : اسكندرون كورفزی .

(كورفز)

١ — قوش باقیشی رسمی ٢ — خریطه اوزرنده رسمی .

كورقاس [ج ، مـ] ذات الفلقتین شعبه‌سندن قربیوتیه فصیله سنه منسوب متقابل الاوراق عرق برعصاره افراز ایدر وآمریقاده منبت برشجره‌در .

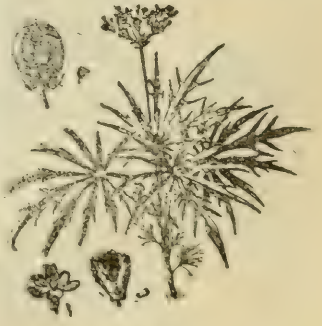

(كورقاس)

ب — چیچكی
ح — اچلمامش چیچكی
ا — میوه‌سی .

كورك [ت ، ســ] حیوان پوستی § بعض یومشاق تویلی حیوانلرك پوستندن صورت مخصوصه‌ده یاپیلان لباس معروف فروه .

كورك [ت ، ســ] طوپراق ، قوم ، كومور كبی شیلری قازمق‌سورمكه مخصوص ودمیردن معمول اوزونجه اغاج صاپلی آلت .

آتش كوركی ═ اوجاقدن ، صوبادن كول وقور چیقارمغه مخصوص صاج آلت قاپاق ، صندال وبعض یلكن كمیلرینی یوروتمكه مخصوص اوجی یاصی قالین تخته .

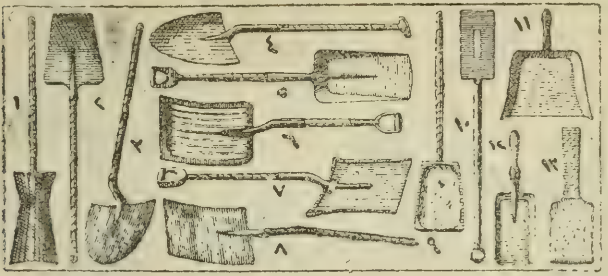

(كورك انواعی)

١ — باغچوانلره مخصوص . ٢ — دیرجلره مخصوص . ٣ — حفریات ایچون . ٤ و ٥ — واپور وجاقلری ایچون ٦ — الكلی كورك . ٧ — فرق كموری ایچون . ٨ — مقعر كورك . ٩ — آخورلره مخصوص . ١٠ — قبنارمایعات ایچون . ١١ — فراش . ١٢ — منقال كومورینه مخصوص ١٣ — زهیاغی ایچون .

كورك [ت ، ســ] (حقوق) وقتیله محكومك اباغنده زنجیر اولدیغی حالده خدمات شاقه‌ده ومثلا كمیلرده كورك چكمك وظیفه‌سنده قوللانلمسی جزاسی : كورك جزاسی § الیوم محكومك اباغنده پرانغه اولدیغی حالده مدت جزائیه‌سنی اكماله محكوم اولمق معناسنه‌در .

گورگن [ت ، ســ] سرت وایانقلی وجلا قبوله مستعد براورمان اغاجی‌كه : انواعی واردر : آق كوركن قره كوركن .

كوركو - كوركی [ت ، ســ] تجربه آزمایش .

كوركولی ═ تجربه دیده آدم . كار آزموده .

كوركیسز ═ تجربه كورمامش عجمی ،

گورله‌مك [ت ، مصـ] (كور) ایتمك ، كورلدی ایتمك § شمشك چاوب شدتلی سس چیقارمق § اولمك وفات ایتمك .

كورلتمك ═ كورلدی ایتدیرمك ، (كور) دیه سس چیقارتمق .

گورلدمك [ت ، مصـ] كورلدی ایتمك ، كورله‌مك .

گورلدی [ت ، ســ] كورولده‌ین شیئك سسی ، پاتیردی ، قاریشیقلق ، نزاع : كورلدی پاتیردی .

كورولدیلی ═ كورولدیسی چوق اولان .

كورلدیسز ═ كورولدیسی اولمیان سس .

كورلدیسزجه ═ سسزجه § كالتسزجه

گورمك [ت ، مصـ] كوزایله باقق ، رؤیت ، مشاهده ایتمك § ☚ [رؤیت] § كلامق ادراك ایتمك § محاكمه ملاحظه ایلمك § ملاقی اولمق § ادا وایفا ایلمك § دوچار اولمق ، وغرامق نائل ، مظهر اولمق : چوق ایلك ، چوق فائده كوردم ، ایی تربیه كورمش .

آز كورمك ═ استخفاف استصغار ایلمك .

چوق كورمك ═ استكثار ایتمك § لایق كورمه‌مك .

خوش كورمك ═ قیدایتمك ، مسامحه ایتمك .

دوش كورمك ═ رؤیا كورمك .

كورمه‌جه ═ كورمك شرطیله .

كورنمك ═ رؤیت اولنمق ، مشاهده ایدلمك ‖ ملاقی اولنمق ‖ ادا واجرا اولنمق .

كورنمك ═ كورلمك ، كورونمك ‖

بالالتزام كورمه‌مك ، كورمز كبى اولمق تغافل ، تسامح ، اغماض .

كورنمك == مرئى ونمايان اولمق || كوزله كورينور حالده اولق || ظن اولنمق || ظهور ايتمك || موجود وحاضر اولمق

كوزه كورنمك == نظره چارپمق ، انظر دقتى جلب ايلمك .

كورينيشى == كورنمه || شكل وصورت || كوستريش نمايش .

كُورُوك [ت ، س] اودون وكورى اشتعال ايدن محلده‌دن يانلرى شيشه‌دن معمول كوچوك آلت .

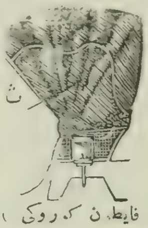
(فايطون كوروكى)

دميرجى كوروكى == دميرجيلرك قوللاندن قلرى بيوك كوروك .

فايطون كوركى == فايطون وپاله‌دون آرابه‌لرك ونش وياغمورد محافظه ايچون متحرك سپرى .

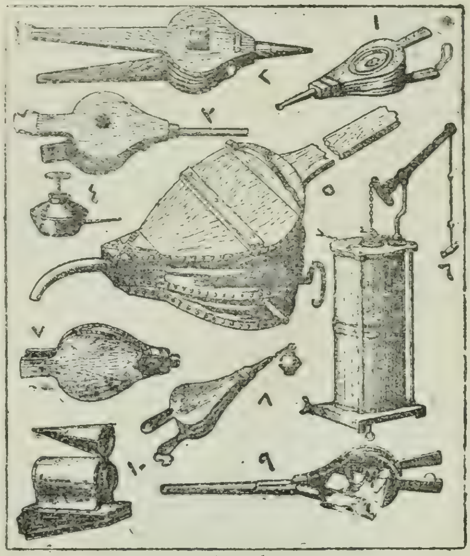
(كوروك)

١ - مطبخ ايچون‌ ، ٢ - غازله اشعاله مخصوص ، ٣ قورشون ايلمق ايچون ، ٤ - بودره ايچون ٥ - توزجيلكه مخصوص ، ٦ چفته كوروكلى وسانديرلى .

٧ - } صنايعده مستعمل
٨ -
٩ - } برنوع كوروكلر .

١٠ - آريلر ايچون .

يانغينه كوروكله كيتمك == اتفاق واختلافى تشديد ايتمكه چاليشمق .

كوروكله‌مك == كوروكله‌مك كوروكله ياقمق .

كوروكلى == كوروكى اولان شى .

گُورُوم [ت ، س ، مص] كورمه ، كوريش ، رؤيت .

يوزكورومى == كوكينك كلينك يوزنده‌كى دواغى آچوب يوزينى كورديكى زمان هديه اوله‌رق ويرديكى ذى‌قيمت شى . (يوز كوروملكى) دخى ديينور .

گُورمَجَه [ت ، س] زوجه‌يه نسبتله زوجك همشيره‌سى .

گُورُوشمك ـ گُورشمك

[ت ، مص] ايكى ويا زياده آدم بربرينى كورمك ملاقات ايتمك § قونشمق مصاحبت ايلمك § مكالمه ، مذاكره ايلمك .

كوروشديرمك == ملاقات ايتديرمك || ايكى ويا زياده كيمسه‌لرى بربرينه طانيتمق ، ملاقات ومناسبتلرينه واسطه اولمق .

كوروشلمك == ملاقات ايدلمك || مصاحبت ايدلمك || مكالمه مذاكره اولنمق وقرارلشديرلمق .

كوروشمه == كوروشمك ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

گُوريجى [ت ، ص] اهل ايده‌جك اركك ايچون كلينلك قيز آرايوب بولمغه كيدن قادين .

كوريجى‌يه چيقمق == كلينلك قيز - كندوسنى كورمكه ، انتخاب ايتمكه كلن قادينلرك حضورينه چيقمق .

گُورَه [ت ، د] { (كورمك) ماده‌سندن مشتقدر } نظراً ، تطبيقاً) ، جه ، باقيلورسه ، اعتباريله : بوسنه كثرتله ياغمور ياغمسنه كوره محصولات فيض وبركتلى اوله‌جغى اكلاشيلور § عندنده ، انظرنده ، انكريجه : اوكا كوره بو ايش اولاى ايمش ، بكا كوره هيچسى بردر .

گُورَه‌نك [ت ، س] عادت ، اصول ، معتاد اولان آيين ومراسم § كوركى ، تجربه ، كوركى ايله اكتساب اولنان معلومات .

گُوز [ع ، س] بارداق .

كوزه‌كر == بارداقجى ، چومله‌كجى .

گُوز [ت ، س] آلت رؤيت ، عضو بصر ، عين ، چشم ديده ، منبع ، قايناق ، عين § دليك § چوقور .

دولاب چكمجه كبى شيلرك منقسم اولديغى قسملردن هربرى چكمجه‌نك كوزنده § نظر ، چشم‌بد ، چوجغه كوز دكدى § نظر اعتبار ، دنيا كوزنده دكل § توجه ، محبت ، كوزه كيرمك ، كوزدن دوشمك .

كوزكوز == دليك دليك § مامه ،

آچ كوزلى == حريص ، طمعكار .

كوز آچمق == طوغمق ، تولد ايتمك § وقت بولمق ، تنفس ايتمك § تيقظ ، دقت ايلمك ؛ كوزلرينى درت آچدى كوزكى آچ .

آچيق كوز == (طوغريسى (آچيق كوزلى)) كارگذار ، متيقظ ، فراستلى .

كوزى آچيق كيتمك } == ناٸل مرام اولمامش اولان .
كوزى آرده قالمق }

ايلك كوز آغريسى == ايلك طانيش ايلك سويش .

كوزاوكى == حضور ، پيش ، پيش نكاه .

كوزاوكنده == حضورده ، ميدانده .

كوزايتمك == كوز ايله اشارت ايدرك بر مقصدى تفهيم ايلمك .

كوزايميرملى == ظاهر كبى اولمق .

قاش كوز آره سنده == طرفةالعينده سرعت كامله ايله .

كوزه باتمق == موجب حسد اولق ، چكه‌مه‌مك .

كوزباغى == سحر ، افسون .

كوزباغجى == سحار ، افسونكر

كوزببكى == كوزك اصل كورن مركزى ، مردمك چشم ، انسان العين .

كوز بليرتمك == حدتله باقوب تهديد ايتمك

كوزبونجوغى == انظار عيندن تحفظ ايچون چوجقلره طاقيلان ماوى بونجوق .

كوزبويامق == اغفال ايتمك ، ساخته برشيئى صحيح كوسترمك .

كوزى پك == جسور ، بى پروا .

كوزپيكارى == كوزك برونه جهتنده‌كى چوقور محلى .

كوزده توتمك == زياده آرزو اولنمق حسرتكش اولمق .

كوزدن چيقمق / كوزدن دوشمك == آرتق سوبلمه‌مك ، بيقلمق .

كوز حبسنه آلمق == نظارتى [متهدياً] بر آدمه نصب ايله انك متون اقوال وافعالنه دقت ايلمك || تحت نظارتده بولنديرمق .

كوزداغى == تهديد ، تخويف .

كوزدكمك == نظر اصابت ايتمك .

كوزدميرى == (بحريه) كمينك باش طرفنده بولنوب هرزمان استعمال ايديلن دمير .

كوزدونمك == حال احتضار ، كوزلر غايت بايغين برحال آلمق || زياده حدت ايدوب متأثر اولمق .

كوزديكمك == دقتله باقمق || زياده آرزو ايلمك همان صورتله اولورسه اولسون اله كچيرمكه چاليشمق : بزم او كوزقودى .

كوزده == منظور توجه اولمق ، نظرده بولنان .

كوزسوزمك == كوز اوجيله باقمق ، مخمور اولهرق باقمق .

كوزطاشى == زاج ، كبريتيت نحاس .

طاووق كوزى == برجنس كوچوك باباديه .

كوزده طورمق == نانكورلكك جزاسى چكمك .

كوزطويمق == غنا حاصل ايتمك .

كوزى طوق == قناعتكار ، عاليجناب .

كوزى طويماز == حريص ، طمعكار .

كوزقالمق == برشيئك حسرتكشى اولمق ايرتمك .

كوزى قپالى == تجربه‌سز ، بيلنسز .

كوزقيپمتى == كوز قپاقلرينى سرعتله بربرينه تماس ايتديروب آچمق .

كوزقپامق == كوزلرينه كلمك || اولمك ، وفات ايتمك .

كوزقرارمق == بايغينلق حس ايتمك || باش دونمك || صوك درجه انفعاله دوچار اولمق .

كوزقرارى == كوزله ايديلن تخمين .

كوزقره‌سى == كوزك سياه قسمى ، حدقه .

قره‌كوز == ☞ [قره]

كوزقومق == برشيئى اله كچيرمكه نيت ايتمك ، برشيئك حسرتكشى اولمق

كوزقورقق == بيلمق

كوزقولاق اولمق == متيقظ اولمق . برشى حقنده استحصال معلومات ايچون استعمال دقت ايلمك .

قويون كوزى == عادى ، باديه .

كوزدن كچيرمك == تفتيش ومعاينه ايلمك .

كوز كزديرمك == سطحى صورتده نظردن كچيرمك .

كوزكسمك / كوز كسديرمك == بجروبيله‌جكى درك ايتمك يابه بيله‌جكنه اعتماد ايلمك .

كوزى كبي == پك قيمتلى ، پك عزيز .

كوز كوزه == علناً ظاهراً ، كوز كورديكى حالده

كوزنورى == نوه باصره || پك سوكيلى ، پك محترم ذات : وزيرك نورى § كوزه اولانلرك سعى وعملى قاموسك ترتيب وتحريرى ايچون پك چوق كوز نورى دوكدم .

كوزياشى == اغلاركن كوزدن دوكيلن صو ، دمع ، اشك .

يوز كوز اولمق == آره‌دن صقلنى ، تكلف قالقمق ، تكليفسز اولمق .

كوزيورولمق == افراطله اوقومق ويا يازمق حسبيله كوزه ضعف عارض اولمق .

كوزيولده قالمق == كمال شدتله بكلنمك ورودينه انتظارده بولنمق ، بكلنمك .

كوز يومق == كوز قپامق || اويومق || مساهله ايتمك || وفات ايتمك .

كوزجى == بكجى ، نكهبان || تره غول ،

گوز [ف . ا ت ، مص] صوك بهار ، خريف ، خزان .

كوز موسمى == ايلول ، تشرين اول ، تشرين ثانى آيلرى § ٩ ايلولدن ٩ كانون اوله قدر ممتد ايام

كوزين == كوز وقتنده ، موسمنده ، فصل خريفده

گوز [ت . مص] آتش قورى ، چچش ر

گوزتمك [ت ، مص] قورومه ، حفظ وصيانت ايتمك § باقمق ، نظارت ايلمك § سلمك ، امانشه ، انتظار ايتمك § بكلەمك ، انتظار ، ترقب ، ترصد ايلمك § رعايت ايلمك ، توفيق حركت ايلمك فلان آدم مراسم كوزتمك § دقت ايتمك ، دقتله باقمق .

كوزديرمك == قوروتمق ، حفظ وصيانت ايتديرمك .

كوزتلمك == كنديسنى كوسترمكسزين برشيئى ، برشخصى تحت نظرده بولنديرمق ، كيزلجه باقمق .

كوزتمه == كوزتمك ماده‌سنك مصدر تخفيفى .

كوزه‌دلمك == حفظ وقايه ، صيانت

ادلمق || باقلمق ، نظـرت ايدلك || بيلمك ، اعاشه انفاق اولنمق || بكلنمك انتظار اولنمق || طوتلمق ، رعايت اولنمق : عادات مستحسنه كوزه‌دلبلمیدر .

كوزكو ـ كوزكی [ت ، س] آيينه ، مرآت .

كوزل [ت ، ص] كوزه ايی كورونن شكل وصورتی جالب‌نظر تقدير ومحبت اولان § محبوبه ، اعلا ، ايی ، خوش ، طيب § عيبسز قصورسز .

كوزل‌اورت‌اوتی (يا خود نركس ربيعی) ربيعيه فصيله‌سندن چيچكاری غايت لطيف برايحه نشر ايدر برنبا تدر .

كوزلجه == اولدقجه كوزل .

كوزللشمك == كوزل اولمق ، حسنی آرتمق ، ايليشمك .

كوزللشديرمك == كوزل ايتمك ، حسنی آرتيرمق ، ايليشديرمك .

كوزللك == حسن ، جمال || ايلك خوشلق || سوس ، زينت .

كوزللنمك == كوزل اولمق ، كوزللك پيدا ايتمك .

كوزين [فا ، س ، ص] تظم .

كوزلك [ت ، س] بانيلان اشيايی ايی كوسترمك ايچون صورت مخصوصه‌ده كوزه طاقيلان جا مدن وياشفاف طاشدن معمول آلات .

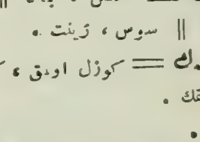

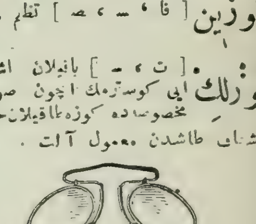

(كوزلك)

كوزلكجی == كوزلك ياپان وياصاتان آدم .

كوزلكلی == صورت دائمه كوزلك قوللانان آدم .

كوزكه [ت ، س] بوقفه‌دن ياپيلمش وشكر شربته باتيرلمش خمور طعامی § كوزلمك ماده‌سندن ... تخفيفی .

كوزله‌جی == كوز مدن طاتليلی ياپان ويا صاتان آدم .

كوزه [فا ، س] دستی ، صورـ ستيسی .

كوزه‌كر == چومله‌جی .

كوزيكمك [ت ، مص] كوتمك ، نظره چارپمق ، مرئی وظاهر اولمق .

كوژ [فا ، س] آليچ دينلن ميوه كه : بيانی اريك انواعندن در .

كوس [ت ، د] آغرجـه متانتله كوس كوس يوريمورمی .

كوس [فا ، س] ازمنهٔ سابقه‌ده حربه ابتدار اولنه‌جغنی ويا يولجی قطارينك حركت ايده‌جكنی اعلان ايچون چالينان بيوك طبوله اطلاق اولنوردی . كوس وتقاره چالنمغه باشلادی .

كوس‌رحيل == كوچ محاده چالنان طاوول .

« آخر چالندی كوس‌رحيل‌ابتدی‌ارتحال »

كوساله [فا ، س] هنوز برياشنی اكمال ايتمامش صغير ياوروسی ، طانه § [redacted] [كوساله ، (كاوساله) .

كسبه [ت ، س] يانغی صيزديرلمش حبوبات پوصه‌سی ، سيسام كوسبه‌سی .

كوسفند [فا ، س] كوسفند قويون ، غنم .

(كوستبك)

كوستبك [فا ، س] ذات الثدييانك قاضميه فرقه‌سندن اولوب طپارلری قازه‌رق سطح ارضه چيقاردیغندن زراعه نافع برحيواندر .

كوستبك‌علتی == صراجه ، ابرنوحی

كوسترمك [ت ، مص] ابراز اظهار وارائه ايلمك ، برينك نظرينه عرض ايتمك § تفهيم وتعريف ايتمك ، اركرتمك ، اكا بواصولی فلان كوستردی § دلالت ايتمك : بزه يولی كوسترمك ايچون برديل

آلدق ، نينوا خرابه‌لرنده بولنان آثار عتيقه آثوريلرك درجهٔ ترقيلرينی كوستريور § عرض ايتمك ، قارشوسنده طورمق ، انكليزلر انی پك آز آنشه كوستردكدن صوكره ...لر .

كوستريمك == بالواسطه كوسترمك .

كوسترلمك == ارائه ، اظهار ايلمك || تفهيم وتعريف اولنمق || دلالت اولنمق || قارشوسنده طوتلمق .

كوسترمه == (كوسترمك) ماد سندن مصدر تخفيفی .

كوستريش == (كوسترك) ماده‌سندن اسم مصدر ارائه ، اظهار || يالاندن اظهار وابراز ايتمه .

كوستريشلی == ياقيشقلی .

كوستره [ت ، س] كوشتره دينلن مراقوز رنده‌سی § دكرمان طاشی يابغه پارالی طاش ، حجر غصياره .

كوستك [ت ، س] حيوانك علی‌الخصوص آتلرك آياغنه باغلان وراوجی ثابت بحلقه ومثلا برقازقه بحلقه‌يه مربوط اولان شريد باغ § ساعت قوردونی § (بحريه) جيوادره باستونلری آلتنده بوردهلره آلنان ثابت خلاط .

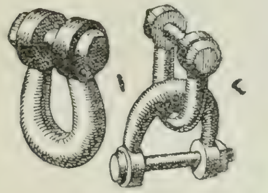

(كوستك)

كوستكلمك == حيوانی كوستكله باغلامق .

كوستكلی == كوستكله باغلنمش اولان || كوستكی اولان .

كوسج [ع ، ص] (كوسه) اله مترادفدر § (س) بعض نهرلرده علی‌الخصوص دجله‌ده بولنان برنوع يرتيجی ، بيوجا بالق‌كه : لحمی پك آغير اولديغندن غرماً كولدر .

كوسفند [فا ، س] كوسفند ، قويون ، غنم

كوسفندكشان == قربان بايرامی .

كوسكون [ت ، ص] طارغين ، مغبر ، منكسرالخاطر ، خاطر مانده § مأيوس ، مفتور § موقعی غير مناسب ومساعد اولان .

کوسکونلك = کوجنما ، طارغینلق .

کوسکون اوتی = ذات الفلقتین [شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب] بر نباتدر . اوراقنه طوقونلدقده تقبض ایتدیکندن بو اسم ویرلمشدر .

(کوسکون اوتی)

۱ - چیچکی . ب - میوه‌سی . ج - اوراقی .

کُوسکی - کُو [ت ، س] طاش ، دیرك ، دیرار ، قیا دالك کبی ایشلره یارایان براوجی یوری آغیر دمیر صوپه § اوجاقده اودونلری طپامغه مخصوص قیصه آیاقلی دمیر چوبوق § قپو ویجره‌نك آچلمسنی منع ایچون آرقه‌سنه طیادیلان طیاق .

کُوسَله [ت ، س] { برسنه‌لك طانه ومناسنه اولان (کوساله) لفظ فارسیسندن محرفدر } ت ، صغیر ، مانده کبی ضخیمة الجلد حیوانلرك دریسندن معمول قالین سختیان که : آیاق قابلرك آلتی بوندن یاپیلیر .

کوسله طاشی = بیلکی طاشی کبی قوللانیلن ومرمرلری سیلوب تمیزلمکه یارایان برجنس قومَلی طاش .

کوسله کبی = پك سرت ات وسائره‌دن کنایه‌در .

کُوسمَك [ت ، مص] کوجنك طارلمق ، مغبر ومنفعل اولمق § مقتور ومأیوس اولق § برشی مناسب ومساعد بولمامق .

کوسدیرمك = کوجندیرمك ، طارلتمق ، منفعل ومغبر ایتمك .

کوسمه = انفعال اغبرار .

کوسولی = طارغین ، کوجنیك ،

کُوسَم - کُوسَمن [ت ، س] اوروشمغه آلیشدیرلمش ایری قوج ویاتکه § سورینك اوکی صره کیدن آلیشیق قوچ دوه‌لرك اوکی صره یوروین مرکب § قلاغوز .

کُوسَه [فا ، ص] صقال وبیقی ایا ن ویاپك آز ویك سیرك اولان آدم . { کوسج } بوندن معربدر . }

گُوش [فا ، س] قولاق ، اذن § ایشیدیجی ، سامع .

کوش پیچ = قولاق بوره .

کوش پیچده | کوش خرده = قولاغی بورولمش ، تأدیب ایدلمش .

کوش جان = جان قولاغی .

کوشدار = قولاق طوتیجی ، طوتان ، سوزی لایقیله دکلاین .

کوشزد = مسموع ، ایشیدیلن شی .

کوشکذار = ایشیدیلن سوز .

کوشمال = قولاق بورمه ، تأدیب .

کوش هوش = عقل قولاغی : التزام دقت ایتمسنك کوش هوشه ایصالی مقتضیدر .

کوشوار = قولاغه طاقیلان شی ، کوپه

[= طوتیلان پند ونصیحت] [وظیفه سنده ...

کوش ایتمك = ایشتمك ، دیکلمك .

کُوشاب [فا ، س] یکمز § خوشاب

کُوشت [فا ، س] لحم ، ات .

کوشتین = اتدن عبارت ، لحم پاره .

کُوشَتره [فا ، س] (کتره) ایله مراددر .

کُوشش [فا ، س ، مص] چالیشمه ، چالیشش ، سعی ، جهد ، اقدام .

تخته کنارلری المغه مخصوص برنوع رنده .

کُوشك [فا ، س] مزین مخضر بنا ، نظارت ، تنزه ایچون صورت مخصوصه‌ده ویرطرد دلنیشنده یاپیلان اقامتکاه ، قصر || یازلق اقامتکاه چامیجه‌ده کوزل بر کوشك یاپدیردی .

کُوشَه [فا ، س] بوجاق ، زاویه ، پیغوله ، ایکی ویادها زیاده حدودك محل اتصالی § محل انزوا .

برکوشه‌یه چکلمك = برایشه‌قاریشماق منزویانه کندی حالنده یشامق .

کوشه‌مندری = اوطه‌لرده ، صالونلرده کوشه‌لره قونیلان مندر ، اوج ، کنار ، منتها .

کوشه‌چشم = کوزك اوجی .

کوشه‌دهن = آغزك ایکی طرفی ...

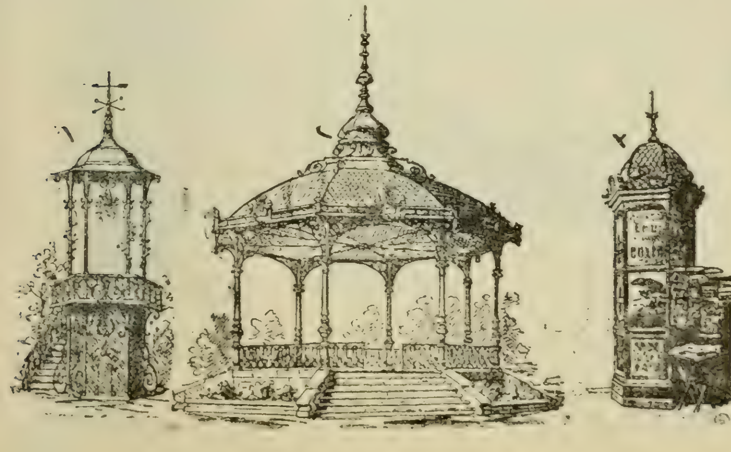

(کوشك)

۱ - باغچه‌لره مخصوص ۲ - موزیقه ایچون ۳ - سوقاقلرده غزته‌جیلره مخصوص

[illegible]کوشه‌قاپجه == هر کوشه برجای سلامت
[illegible]دادبله‌رك اوینانیلان برنوع چوجق اویونی .

کوشه‌صرافی == کوچوك صراف، صندق [illegible]کز پاره بوزمقدن عبارت صراف .

کوشه‌گیر } == متزوی ، اختیار عزلت ایدن آدم .
کوشه‌نشین }

کوشه‌لی == کوشه‌لری اولان : اوچ کوشه‌لی ، آلتی کوشه‌لی .

کوشه‌مفتیسی == مزور .

کوف [فا ، س] بایقوش دینلن قوش .

کوف [ت ، س] مواد عضویه‌نك تأثیر رطوبتله اوزرنده حاصل اولان یشیلمسی ویا آغارمش اوموق صورتنده پك اینجه برتوی ، برماده‌ٔ [illegible]سمیه .

کوفلنمك == کوف طوتمق ، اوزرنده کوف پیدا اولمق : بوپینیر کوفلنمش || متروك قالوب اسکیمك .

کوفلندیرمك } == کوفلنمه‌سنی موجب اولمق .
کوفلتمك }

کوفلی == کوف طوتمق ، اوزرنده کوف پیدا اولمش || متروك قالوب اسکیمش اموده‌سی سورمی کچمش، کهنه.

کوفتر [ت ، س] اوزوم شیره‌سندن یاپیلمش قالین پستیل .

کوفتون [ت ، س] صبغیرلره یدیریلن سیسام و کتن بوصه‌سی ، کوسبه .

کوفته [فا ، س] قیلمش ودوکلمش اتدن مختلف صورتده یاپیلان طعام : استعاره کوفته‌سی بولغور کوفته‌سی ، کیمیونلی کوفته .

کوفته‌خور == کوفته ییین || طفره فروش

کوفکی [ت ، س] سونکروسی، کرکی شیار.

کوفکی‌طاشی == اوجاق واکزیا مزار طاشی یاپمق ایچون استعمال اولنان برنوع قباجه طاش

کوفه [فا ، س] میوه سبزه وسائره نقلی ایچون حماللر طرفندن استعمال ایدیلن و زه اغاچ داللرندن ویاقاشندن یاپیلان قبا سپت ، ظرف : [illegible] کوفه اوزوم .

کوفه‌جی == کوفه یاپان || کوفه ایله سبزه ؛ یامیوه وسائره طاشیان حمال .

کوفه‌لك == کوفه اچنده قوییله‌رق کوتورولکه لایق درجه‌ده سرخوش .

کوفه‌لی == آرقه‌سنده کوفه بولنان [illegible] کوفه‌لی حمال .

کوفی [ع ، ص] (کوفه) شهرینه منسوب ومتعلق .

خط کوفی == خط عربینك زمان سعادتده وآندن ایکی عصر صوکره‌یه قدر استعمال ایدیلن دوز وکوشه‌لی برنوع یازی .

کوفیون == اسکی عرب نجومیونك متقدم اولدیغی ایکی بیوك شعبه‌دن بری ـ که ؛ دیکرینه (بصریون) دینوردی .

کوك [ت ، س] نباتاتك تحت التراب نشو ونما بولان داللری ـ که : انلر واسطه‌سیله طوپراقدن نباتك نشو ونماسنه خادم موادجذب ومص اولنور ، بیخ ، جذر ، اصل § بعض مواد حیوانیه‌نك کوکه مشابه قسملری : دیش کوکی § تمل ، اساس ، اصل ، منشأ § ذنب ، قعر § برشیئك آرقه طرفی ، آلت طرفی ، قاعده‌سی ؛ اکسه کوکی § بین العوام علاج مقامنده بولنان واکثری درنی الشکل اولان قورومش نباتات کوکی .

کوك آتمق } دال بوداق پیدا ایتمك || یرلشمك .
کوکلشمك }
کوك طوتمق }

کوکنی قوروتمق } == اثر براقمق ، استیصال ، محو ایتمك
کوکنه کبریت صویی دوکمك }
کوکنه داری اکمك }

کوکلشمك } == کوك صالاویرمك یرلشمك
کوکلنمك }

آریق کوکی == آریق اوتی دینلن وطبابتده استعمال ایدیلن برنباتك کوکی .

کوك بویا == ذات الفلقتین شعبه سندن فوه فصیله‌سنه منسوب وبویا جیلقده مستعمل نبات .

کوکجی == اسکی اصولده اجزاجی، علاج قبیلندن کوکلر صاتان آدم .

(کوك بویا)

کوکندن قوپارمق == استیصال ایتمك کاملا محو ایتمك .

کوك قوردی == (حیوانات) حشراتك (مستقیمة الجناح) صنفندن وجیرلاق قبیله‌سندن برجنس بوجك اولوب بدنی اوزون واسمره چالار وباشنده کوکده‌سنك ثلثی نسبتنده ایکی متحرك بوینوزی بولنورکه : اشبو بوجك نباتاته مضر اولوب برلاقم حشراتك تحت الارض بولنان یومورطه‌لرینی اکل وتلاف ایلر .

یبلان کوکی == برنوع یبانی اوت .

کوك [ت ، س] سما ، آسمان ، سپهر ، مافوق الرأس اولان بوشلق ، فضا ، جو هوا .

باشی کوکه ایرمك == پك زیاده مفتخر اولمق .

کوك کورله‌مك == رعد واقع اولمق

کوك بز == کوبلی قادینلرك عینتاوی یاپدقلری برجنس قالین وماوی بز .

کوك یمش == خام میوه .

کوم کوك == ماسماوی ، بسبتون قویی ماوی .

کوکچه } == ماویجه، ماوی، چالار .
کوکچیل }

کوك قندیل == پك زیاده سرخوش (کورتندیل) دخی دینور .

کوکچك [ت ، ص] کوزل ، لطیف ، شیرین ، خوب .

کوکده ـ کووده [ت ، س] وجود ، بدن جسد ، جثه ، جسم ، تن : ایری کوکده‌لی § باش وال ، باجاق کبی اعضا وجوارح داخل اولمدیغی حالده کوکس ایله بطن واوموزلردن عبارت بدن قسمی § اغاجك جذر ، دال وبوداقلردن ماعدا اولان قسمی ، ساقی، کوتوکی § کسلمش حیواناتك بتونی .

کوکده‌یه آتمق == یمك اکل وتناول ایلمك .

کوکده‌لی == ایری وجودلی،جثه‌لی .

کوکرت [ت ، س] [کرکرد] ☞ کوکرد]

کوکرته [ت ، س] سفینه‌لرده قاره‌لرك اوستی کمینك الت او ت قاتنده اشدن قیجه دوغری افقیا دوشه‌نن تخته‌لردن حاصل اولان دوشمه .

کوکرته‌لی == کوکرته‌سی اولان کمی .

کوکرته یولجیسی == موقع ، قاره بینی آلمیوب کوکرته‌ده اوطوروب یاتمق اوزره کمی‌یه بینن یولجی .

کُوکَرجین ه [ت ، س] طبور حمامه دن یاوروِلر نه زیاده ـیله رحم وشفقتی اولان مونس برقوشدر حاجی کوکرجینی . یباح کوکرجین کبی انواعی واردر بونك بر نوعنه قومرو تعبیر ایدرلر .

کوکرجین کردانی = یشیل ایله ماوی ویاپی آره‌سنده متموج بر رنك .

کوکرجینلك = درونـنده کوکرجین بسلنن محل ‖ پیاده قایغنك قیچنده بولنان کوچوك دولاب ‖ قلعه شکانده مرتفعجا استحکام .

(کوکوجین)

١ ـ مستدیرالبطن . ٢ ـ طوس قویروقلی نوعی . ٣ ـ چاقیرلی . ٤ ـ سیاح کوکرجین ٥ ـ سربوشلی ٦ ـ پولونز ٧ ـ بویون باغلی . ٨ ـ طاش قاقان . ٩ ـ برنوع کوکرجین ١٠ ـ چنبرلی . ١١ ـ یاشماقلی ، ١٢ (تومبله) دیلن نوعی ١٣ ـ منقارالدم یبانی کوکرجین ١٤ ـ قرانسزلرك (بیزه) یدکلری نوعی .

گُوکُرد [فا ، س] [کرکورت ، کوکرد]

کُوکَرَه [ت ص] آغزی کرپورمش ، قیزغین آزین .

کوکره‌مك = آغز کوپورمك ، آزیق قیزمق .

کُوکَز [ت ، ص] { زبانزدی (بوز) در . } بوز و زموره چالار قرمزی ‖ قوپو وموره چالار قرمزی رنك .

کوکِس ه [ت ، س] بدن انسانك اوموزلریله بطن آره‌سندکی قسم قدامیسی ، صدر ، سینه § حیوانك کردنیله اوك ایاقلرینك یوقاریسی آره‌سنده بولنان اوك قسمی § کمینك اوکی ، جبهه‌سی § ابدانك کوکسه کلن قسمی .

کوکس تخته‌سی = قابورغه کمیکارینك اوك قسمی ، کوکسك یوقاریسی ، رأس الصدر .

طاووق کوکسی = طاووغك کوکسی ایله یاپیلان برنوع حلوی .

کوکس علتی = ذات الصدر ، صدر ، دردی .

قومری کوکس = پنبه ، وروسیاهله قاریشیق متحول . رنك مخصوص .

کوکس کچیرمك = ایچ چکمك ، اقدار تحسر ایلمك .

کوکس کرمك = کونمك ‖ طیانمق ‖ تفخر ایتمك .

کوکس کوکسه کلمك = قارشی قارشی‌یه کلمك ، یوز یوزه ، دوبرو بوانمق .

کوکس ویرمك ‖ مقاومت ایتمك ، قارشی طورمق .

کوکسلك = برالبسه‌نك اوك و باخصوص کوکس طرفلرینی پیسلكدن محافظه ایچون یکی یوروین چوجقلری دوشمکدن محافظه ایچون استعمال اولنان کوکسلك باغ ، قوشاق .

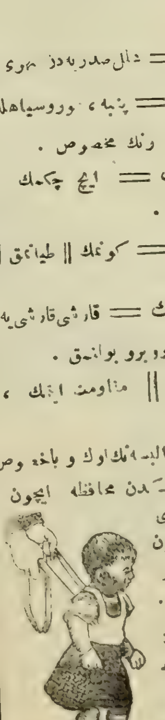

کوکوسله‌مك = کوکله اورمق ‖ مقابله ایتمك .

کوکسلی = کوکسی کنیش اولان .

کُوکُل ه [ت ، س] انسانك مرکز حسیتی ، یورکك معنوی جهتی ، قلب ، دل ، فؤاد کوکلم یاره‌لیدر § طویغو ، حس ، تأثیر : کوکل بویا§ محبت ، شفقت ، سوکی ، ...

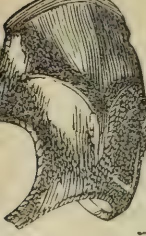

(زره کوکسلکی)

بوکتابده کوکل قالدی § عشق ، علاقه . کوکل ویردی § ایستمك آرزو ، هوس : کوکلسز چالیشیور § رضا ، مرافقت : بردولو کوکلی اولمدی § کبر ، غرور ، تعظم : فلان آدم پك الچاق کوکللیدر ، هیچ کبر ، وکوکل بیلمز § خاطر : مادامکه منفعل اولمشدر ، کیدوب کوکلنی الملی § معده : کوکلم بولانیور ، کوکلم ایسته میور .

کوکل آچلمق = خاطره نشایش کلمك ، انشراح بولمق .

کوکل اچیقلغی = انشراح ، کشایش خاطر .

کوکل المق = خطر یاپمق ، منفعل برآدمك تکرار محبتنی قزانمق ، ‖ ممنون وتلطیف ایلمك .

کوکل اکلنجه‌سی = دلارام .

کوکلنی ایتمك = قاندیرمق ، موافقتنی استحصال ایتمك

ایکی کوکل براولق = سرشمك ، معاشقه ایتمك .

کوکل بولانمق = معده‌ده غثیان حسی طویمق ‖ برشیدن شبهه‌لنمك .

جان وکوکلدن = عن صمیم القلب ، کمال آرزو ایله .

کوکلدن قوپمق = قلبا اوبله آرزو ایتمك .

کوکل قیرمق = منفعل ، متأثر ، منکسر ایتمك .

کوکلنجه = اوزرسنجه ، ایستدیکی کبی ، چرچغبك کوکلنجه کیتمك لازمدر .

کوکلسز == کبرسز ، متواضع .

کوکللی == کندی خواهش وارزوسیله بر ایش کورن ، مجبور ومضطر اولمیان || کندی ارزوسیله عسکره یازیلوب محاربه‌یه الحاق کوکللی == متواضع ، کبرسز ، کبدن . || عاشق ، مبتلا .

کُوکُم [ت ، س] [کوکوم]

کُوکنار [فا ، ـ] خشخاش ، خشخاش تخمی عصاره‌سی که افیون بوندن استحصال اولنور § آق چام اغاجی .

کُوکَنمك [ت ، مص] { ر بازدی : (کوونمك) در . } اعتماد اطمئنان ایتمك ، استناد ایتمك ، بزاده ، بشیئه مغرور اولمق § بجردجکنه ، ایفا واجرا ایده‌بیله جکنه امین اولمق ، عقل کسمك .

کوکنمه == (کوکنمك) دن مصدر تخفیفی .

کوکنیش == (کوکنمك) دن اسم مصدر .

کوکنلمك == اطمئنان و اعتماد اولنمق ، استناد ایدلمك .

کُوکُورت ـ کُوکُورد [ت ، س] (کیمیا) { فارسی } (کوکرد) دن محرفدر ؛ صاف حالده صاری رنکده اولوب ماوی علوله یانه‌رق حامض کبریتی حاصل ایدن وطبیعتده و یالکز باشنه ، یاخود کرج والچی طاشلرینك ایچنده بولنان برمادهٔ معدنیه که : مترکباتی فن طبابت وبیطاریده و اجراجیلق ایله صنایعده کثرتله مستعملدر ، کبریت .

کوکورتلی == کوکوردی حاوی ، ترکیبنده کوکورد بولنان شی : کوکوردلی صو .

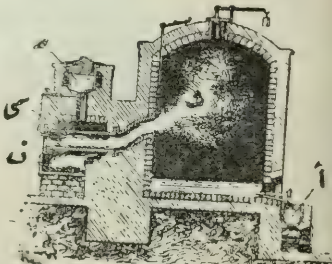

کوکورتك تصفیه‌سی : ف ـ س ـ ارجاقده اریمش کوکورت ؛ ر ـ خام کوکورتك وضع اولندیغی محل ؛ ت کوکورت بخاراتنك تکاثف ایتدیکی اوطه ؛ آ ـ تصفیه اولنمش کوکورتك آقدیغی محل .

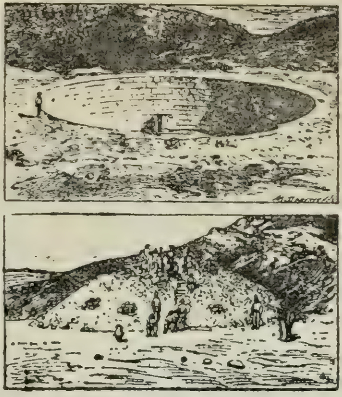

واسع فرونلر واسطه‌سیله کوکورت استحصالی

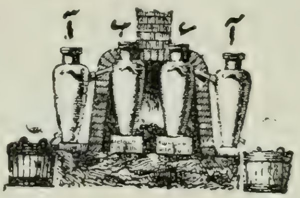

(تقطیر اصولیله کوکورت استحصالی)
آ آ خام کوکورتك وضع اولنان طوپراق دستیلر
ب ب کوکورتك تکاثف ایتدیکی قابلر .

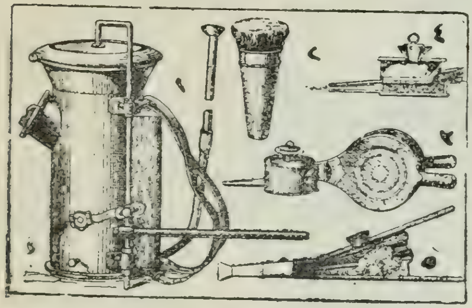

کوکورتلمه جهازی ؛
١ ـ وروورنك میخانیکی آلتی ؛ ٢ ـ ذیدالی ؛ ٣ ـ مالیق کوروکی (منفخ) ؛ ٤ مالیه‌ق منفخنك مقطعی ؛ ٥ ـ عادی کوروك .

کُوکُوم [ت ، مد] صونقلنه ویا آتشده صو قاینانمغه مخصوص و باقردن معمول قولپلی قپاقلی قاب § قهوه جزوه‌لرینه‌ صیجاق صو احضار ایتمك ایچون استعمال ایدیلن بیوجك وقاپاقلی باقرجزوه : قهوه کوکومی .

کُوْل [ت ، س] (جغرافیا) اطرافی قره ایله محصور بیوك صو بریکندیسی ، بیوك طورغون صو ، بحیره : وان کولی .

کولنمك == برمحلده صوترا کم ایدوب کول اولمق .

کُوکه [ت ، ـ] [کوده]

کُوکی [ت ـ] اولنمك وزربونا ویابکی ارلنان ارککلك داماد

ایچ کوکی == زوجه‌نك خانه‌سنه کیدن ، زوجه‌نك اوینه آلنان داماد .

کوکی فناری == قرچه قاریلرك علاج مقامنده استعمال ایلدکاری جنس نباته که : (کابین فناری) دخی دینور .

کوکیلك == رامده مخصوص شی .

کُول [ت ، س] یانمش اودون ، کومور وسائره‌نك براقدیغی توز ، رماد خاکستر § خراب مضمحل ، نابود : اوقوجه بنا یاریم ساعتده کول اولوب کیتدی .

کوللی == کول ایله قاریشیق .

کولباصدی == آتشده اوزرنده استاره‌ده پیشیرلمش ات پارچه‌سی .

صحن کولباصدیسی == مجنند وبراز صو ایچنده پیشیرلمش ات ، ات طعامی .

کولباصدیلق == کولباصدی ایلمغه مخصوص چیك ات .

کول رنکی == قورشونی ، منجابی رنك .

کوللی صو == چماشیر ییقامق ایچون کول ایله قاینانتدقلری صو .

کول کدیسی == آتش منقال باشندن آیرلمیان تنبل آدمدن کنایه‌در .

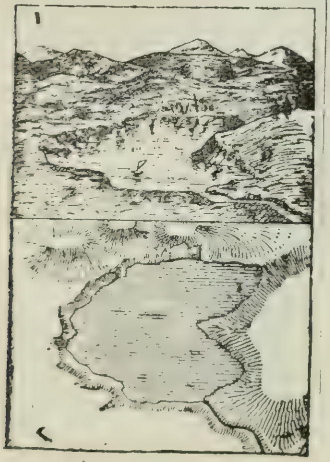

(کول)
١ ـ قوش باقمی منظره سنده‌سنده کول ٣ ـ خریطه اوزونده

كولجر [ت ، س] بغدايه عارض اولوب دانه سنى تغيير ايدن برعلت .

كولچه [ت ، س] ايديلوب تصفيه اولنمامش معدن ، § بيوك پارچه حالنده بولنان دوكلش معدن ، كتله .

كولش - كولشمك = [ت ، مص] كورش ، كورشمك]

كولكن = [ت ، س] ذات القاح نظورهدن شاهبلوطه فصيله سنه منسوب بالمدر

(كولكر اغاجى)

كولاه [ت ، (باش خسته لغى [باغلرده حاصل] اولان بر نوع خسته لق لقدر . اوزوم و آغاجلرك اوزرنده كول رنكنده لكه لرك بولنمسيله اشكالا اشلور . طفيلى برمنظار ظ فنده حاصل اولور ومنشائى آمريقادر . بوكا دوچار اولان باغلر از زمان ظرفنده خراب اولور واونى اوبيسى ايچون كوز طاشنك يعنى (كبريتيت نحاس) ك موده قاناداش محلولى مايس وحزيران آيلرنده هفته ده بركره اولمق اوزره اوچ درت دفعه چوبلر اوزرينه سرپمايدر كوز طاشنك توزى سرپليرسه ينه عينى تأثيرى حائزدر

كولكه [ت ، س] برجسمك شعاعات ضيائيه نك مرورينه حائل اولمسيله برادنيى اثر ظل ، سايه § رسمده كولكه يى مصور اولنمق يايلان آچيق سياه بويا § حمايه وقايه ، صاحب كولكه مى كافيدر .

(كولكه)

كولكه ايتمك = ضيايه مانع اولمق

كولكه سندن قورقمق = بك محترز ومجتنب اولمق .

كولكه لك = كولكه التنده بولنان سرين محل .

كولكه لنديرمك = كولكه ايتمش ، سايه بخش اولمق . || رسمده كولكه مقامنده لكه يابمق .

كولكه لنمك = كولكه التنه كيرمك كولكه التده بولنمق .

كولكه لى = كولكه سى اولان .

كولمك [ت ، مص] تأثرات واحساسات دماغيه نك اعصابك تقلصيله اظهارى خاصه سندن عبارت كيفيت اولوب منحصراً نوع بنى بشره مخصوصدر ضحك ، خنده § سونمك ، استهزا ايتمك § ، كالنمك مسخره يه آلمق .

بيق التندن كولمك = كيزليجه اكلنمك .

صقاله كولمك / **يوزه كولمك** = ظاهراً تصديق ايدر كبى كورينوب باطناً سزيلمش سوزك ويا يابيلان حركتك غير معقوليتنه كولمك .

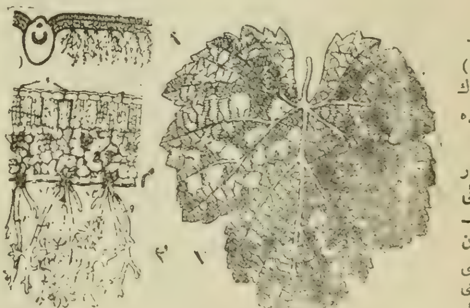

(كولاه)

قهقهه ايله كولمك = قاه قاه ايدرك يوكسك سسله كولمك .

كولمه = كولمك ماده سندن مصدر تخفيفى

كوله آلمق = كولمك خسمك غلبه سنه مقاومت ايده مامك .

كولنج = كولمجك ، كولونه جك ، باعث خنده ، شايان استهزا || مسرور ، متبسم .

كولديرمك = كولمه سى موجب اولمق كولمك مجبور ايتمك .

كندينه كولديرمك = كندى اقوال وافعاله مسخره ايتمك .

كولر = كوليجى ، كولن ، مسرور خندان ، شادان .

كولريوز = متبسم چهره || اوضاع ملاطفتكار .

كولش = كولمه .

كولشمك = برلكده كولمك . متقابلاً كولمك ، اكلنمك .

كولمز = كولين ، عبوس الوجه .

كولومسه مك = كولر كبى اولمق ، آز كولمك .

كولنمك = ضحك وخنده اولنمق || استهزا اولنمق .

كولوم = كوله ، خنده ضحك .

كوله جك = شايان خنده ، تحف ، باعث ضحك .

كوله كوله = كوله رك || يكى برشى صاتون آلان آدمه ، و يا وداع ايدن مسافره قارشى (صفالى خاطرله) مقامنده ايراد اولنور تعبيردر .

كولاب [فا ، س] كول ، عذر § بيوك طالقه .

كوله [ت ، س] قول ، چاكر عبد ، بنده ، پاره ايله صاتون آلنمش ويا كوله وجاريه سندن تولد ايتمش آدم .

كوله كز = (بن) مقامنده تواضعاً ايراد اولنور ، بنده كز .

كوله لك = قوللق ، چاكرلك ، عبدلك عبوديت بندكى .

كوله من [ت ، س] وقته كوله لردن ترتيب و تشكيل اولنان برصنف ، مملوك .

كومبور [ت ، معمولات] طوب سسى كبى بوغوق وكورلديلى برسس تقليد وتصوير ايدر وا كثريا كرراً قوللانيلير . كومبور كومبور ايتدى .

كومبوردى = كورلدن حاصل اولان كومبور كومبور چيقان سس .

كومبورده مك = كومبور كومبور ايتمك بيوك ، كورلديلى سس چيقارمق . خارجيه ابتدار اولنور اولمناز طوپلر كومبورده نكه باشلادى .

ممالكنه ادخال ايديلن اشيا ووآد بحاريه‌دن اسكله‌ده آلنان رسم § رسم مزبورك اخذ و استيفاسى و معاملات لازمه سنى ايفايه مأمور اولان دائره ، رسومات .

قره كمروكى == حدود بريه‌ده اولان كمروك .

كمروكجى == كمروك مأمورى ، مديرى .

كُومَس • [ت ، س] طاووق ومثالى طيور اهليه بيتيه‌نك كيجه‌لرى ياتدقلرى محل مخصوص طاووق آخورى ، پين § اوفاق و غير منتظم عادى مسكن ، قولبه .

بسى كومسى == آياقلى وقپاقلى ومتعدد كوزلى برنوع صندوق كه : طاووق واشالى طيورى ايچنده بسليه‌رك سميزلر .

كُومُش - كُموش [ت ، س] معروف قيمتلى بياض معدن كه : اوانىء بيتيه وسائره ومسكوكات اعمال اولنور § كموشدن معمول شى : كومش بچاق ، كومش بيله‌زيك .

كموش بالغى == بياض رنكلى برجنس كوچك بالق .

كموش سروى == آيك صويه عكس ايتمه‌سندن دولايى حاصل اولان بياض ايز ، سروسيمين .

كموشلنمك == كومشله قاپلانمق ، كموش صويى ايله يالدزلانمق .

كموشلى == كموشلى اولان ، كموشله مزين .

كموش سوكاون == طيورد جاجيه فرقه‌سندن كموش رنكنده اوچ چينه مخصوص برنوع سوكلاندر .

(كموش سوكاون)

گُومْلَكْ [ت ، س] اثوابك آلتندن ، تن ارزوينه كيلن و بدنك يوقارى قسمنى ستر ايدن چماشير : بزكوملك ، فانيله كوملك . قميص ، پيراهن . § بطن ، سلاله ، نسل : ايكى كوملك يوقارويسى قلانجه‌دور .

فرنك كوملكى == قوله‌لى كوملك .

كوملكدن چيرمك == اولادلق ايتمك ، اولادلغه قبول ايلمك .

كوملكجى == كوملك ياپان ويا صاتان ادم || فرنك كوملكلرينى قوله‌ليان آدم .

كوملكلك == كوملك اعمالنه يارايان بز وسائره .

گُومْمَكْ [ت ، مصد] يرك ايچنه ويا برشيئك درونه صوقمق ، ياتيرمق § اولويى دفن ايتمك ، مزاره قومق § صاقلامق ، كيزله‌مك .

كوممه == (كوممك) ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

كوملمك
كومولمك == طوپراغك ويا ديكر برشيئك التنده قالمق ، اورتلمك || دفن اولنمق || غرس ايدلمك .

كومور - كمور [ت ، س] ياندقدن صكره يره كومدريله‌رك سوندريلمش اودوندن عبارت سياه برماده كه : تكراريا قيلوب منقال دوننه قونيلور . § يوزلرجه عصر اول ارضك طبقات جسيمه‌سى التنده قاله‌رق تضييق ايله تحجر ايتمش انقاض نباتيهٔ قديمه ، فحم . [كومورلر سنلرى اعتبارله طورب ، لينييت ، هول ، آنتراسيت ناميله درت قسمدر .]

پارس كمورى == (كيميا) دال وسپوركه پارچه‌لريله معدن كومورى قيرنتيلرينك قپالى برقابده تكليسيله استحصال اولنان غبار - كه : قطران ايله خلط اولنه‌رق اوفاق اسطوانه‌لر اعمال ايديلور .

حيوانى كومور == عظامك قپالى قابلرده تكليسيله استحصال اولنان كومور ، فحم حيوانى .

طاش كمورى
قوق كمورى == رنكى وچيزكيسى سياه برنوع معدن كومورى - كه : اكثريا واپوروبالوقومو تيفلرده استعمال اولنور .

پارلاق كمور == رنكى پارلاق وچيزكيسى قوى اولان معدن كمورى .

اليافى كومور == ايپك كبى پارلايوب طبقى اودون كومورى كبى بوياسى چيقان كومور . (قرومللى كومور)

كومورجى == كومور ياپان وصاتان آدم . || كميلرده كومور نقلنه مأمور آدم .

كومورلك == خانه‌لرده كومورك وضع و ادخار اولنديغى محل ، كومور انبارى .

كُومَه [ت ، س] طوپراق ييغنى § يوكسك محل § ييقندى ، بريكندى § تپه .

كومه‌لى == كومه‌لنمش ، تپه كبى اولمق ، ييغلمش .

گُونْ • [ت ، س] كونش ، شمس ، خورشيد ، آفتاب .

كون باتيسى == كونشك غروب ايتديكى محل ، مغرب . || غرب شماليدن اسن روزكار ، باتى (باطى)

كون بالغى == اتى لذتلى دكزده برجنس بالق .

كون چيچكى == (شكرجى بوياسى)

كونك دونمى == فصول اربعه باشلرى : [(٩) مارت ، (٩) حزيران ، (٩) ايلول ، ٩ كانون اول]

كون طوتلمق == كسوف واقع اولمق . [كسوف]

كون طوغيشى
كون طوغروسى == كونشك طوغديغى جهت ، مشرق || شرق جنوبى روزكارى .

كون كورمز == ضيا الماز ، قرانلق ، مظلم || منزويانه يشار آدم .

كون كبى == پك آشكار ، پك ظاهر .

كونده‌لك == ايشجيلرك بركونلك ايش ايچون آلدقلرى اجرت ، يوميه .

كونده‌لكجى
كونده‌لكلى == كونده‌لك الەرق چاليشان آدم .

گُونْ • [ت ، س] كرهٔ ارضك كندى محورى اطرافنده بردور اجرا ايتمه‌سندن عبارت زمان - كه : بزم اقليمده كوره تقريباً يكرمى درت ساعتدر ، يوم ، روز . نهار § يكرمى درت ساعتلك مدتك ايدينلق اولان قسمى - كه : كيجه كبى بوده موسمه كوره اوزايوب قيصالور .

§ زمان ، عهد ، دور : روماليلرك كونده § اقبال ، سعادت : ايى كون كورمشدر § يوم مخصوص ، يوم وسمى: بوكون فلان ادمك اسم كونيدر .

كون اشيرى == ايكى كونده بر .

اير تسى كون == بركون صوكره .

اولكى كون == دوندن اولكى كون .

كوندن كونه == كيتدكجه ، يوماً فيوماً روز بروز . [كونبكون غلطدر. چونكه (كون) توركجه بر لفظ اولوب ايكى لفظ تركى اورەسنه باءالصاق فارسى داخل اولەماز .]

كونى كونه == عين كونده ، تام كونده .

كچن كون == برقاچ كوندن اول .

كونلك == كونه مخصوص ومناسب : بركونلك ، بش كونلك .

كون [ت ، س] دباغت اولنمش درى ، هرنوع مشين وسختيان وسائره.

كون [فا ، س] مقعد ، قيچ .

كون [فا ، س] رنك ، لون : سبزكون || يشيل رنكلى.

§ نوع ، درلو ، طرز .

كلكون == كل رنكلى .

لاله كون == لاله رنكلى

شفق كون == شفق رنكلى .

ديكركون == باشقه درلو .

كوناكون == درلو درلو .

كونا - كونه [فا ، س] درلو ، نوع ، كون : كوناكون .

كونه كونه == رنكا رنك ، درلو درلو .

كوندر [ت ، س] اوجنه برشى طاقيلان اوزون صوبا ، صيريق ، مزراق ، باراق

§ چفت سوررکن اوکوزلرى يورومك ايچون قوللانيلان ميريق ، طياق .

§ (بحريه) كميده سنجاق چكمك ايچون قيچ طرفه ديكيلن ديرك .

كوندرمك [ت ، مص] يوللامق ، ارسال ، اسبال ، بعث ، اعزام ايتمك .

كرى كوندرمك == رد و اعاده ايلمك .

كوندرمه == كوندرمك مادەسندن مصدر تخفيفى .

كوندريش == كوندرمك مادەسندن اسم مصدر .

كوندرتمك == ارسال و اسبال ايتديرمك .

كوندرلمك == ارسال واسبال اولنمق ، بعث ايدلمك .

كوندوز [ت ، س] كرۀ ارضك محورى اطرافنده بركره دورينى اجرا ايدنجەيه قدر كچن مدتك ايدينلق اولان قسمى ، نهار ، روز .

كوندوزين == كوندوز وقتى .

كوپه كوندوز == اورتەلق تماماً آيدينلانمش اولديغى حالده .

كيجه كوندوز == ليل ونهار ، دائماً ، متمادياً .

كوندوزصفا == چيچكارى كوندوزين انكشاف كيجه انسداد ايدن برنباتدر . بونك برده عكسنه اولان نبات واردركه يالكز كيجه انكشاف كوندز انسداد ايدر بوكاده كيجه صفا ديرلر . باغچەلرمزده بولنور .

كوندوس [ج ، س] (بيت اونى ، حشيشة القمل، اسان الايل . كنكر ديكنى ، چوبلمه ، حشيشة الرهبان، (حراق) : وحيدالفلقه شعبه سندن لحلاحيه فصيله سنه منسوب برنباتدر . طبابتده مستعملدر اق چوبلمه ، قره چوبلمه نامیله اقسامى واردر .

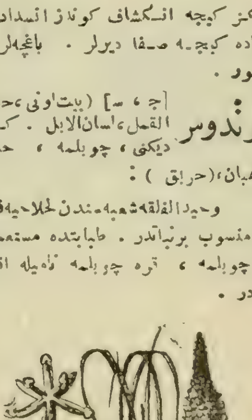

كوندوس

كونش [ت ، س] عالمزى منظومۀ شمسيه تنويرايدن جرم عظيم سماوى . كون ، شمس ، آفتاب ، خورشيد ، مهر .

آقشام كونشى == توربجى قزيل رنك .

كونش اورمق == كون چارپمق ، آشمس .

كونش باتمق == شمس غروب ايتمك .

كونش چيقمق == شمس طلوع ايلمك .

كونش خروسى == خط استواء طرفلرنده بولنديغندن بواسم ويرلمشدر طيور دجاجيه دن ملوك اطەلرينه مخصوص اهلى برجنس طاووقدر .

(كونش خروسى)

كونش طوتلمق == شمس منكسف اولمق .

كونشى بالجيقله صيوامق == پك ظاهر برشيئى انكاره قالقيشمق .

كونشلمك == كونشه عرض ايدرك قورتمق .

كونشلنمك == كونشك قارشيسنده اوطوروب ايصنمق .

كونش كبى == پارلاق ، پارلاق || ظاهر ، عيان .

كونلك [ت ، س] برمحلك عفونتنى ازاله ايچون صورت مخصوصەده ياقيلان برجنس صمغ ، بخور ، كندر ، لبان .

كونلك اغاجى == ذات الفلقتين شعبه سندن ترەمنتيه فصيله سندن رچينه حاصل ايدن برنوع شجردر ، صيجاق ممالكده بولنور .

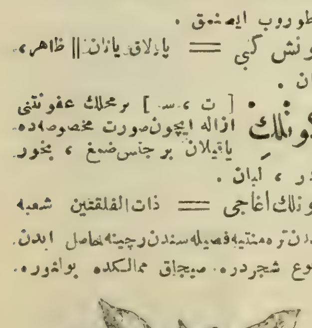

(كونلك اغاجى)
آ - چيچكى . ب - ميوەسى .

گُونَمك [ت ، مص] کوکنمك ، اعتماد واطمئنان ایلمك .

گُونیه [ت ، س] (هندسه) مثلث قائم‌الزاویه شکلنده برآلت هندسه اولوب برخط اوزرینه عمود اقامه ویا خطوط متوازیه رسم اتمك ایچون استعمال اولنور .

اوچ تولی کونیه == (هندسه) سطوح مستویه اوزرینه عمود مجسم رسم اتمك ایچون استعمال اولنور برنوع کونیه .

معماری کونیه == (معمار) مهندسلرك قوللاندقلری بر نوع کونیه .

شاقولی کونیه == طوپوغرافیا آلاتندن بری .

گُووز [ت ، س] کوکوجین کوکسنه مشابه رنك .

گُووَه - گوکه [ت ، س] یوکلی قماشلره وکورکلره مسلط اولوب بونلری ییوب دلن غایت کوچوك بربوجك .

آغاج کوکه‌سی == آغاجی دلن برجنس کوچوك قورت .

کووه‌لنمك == اوزرینه کووه اوشوشمك .

کووه‌لی == کووه‌لنمش .

کُوه [فا ، س] طاغ ، جبل : کوه قاف .

کوه آتشفشان == یانار طاغ .

کوهپایه == طاغلق .

کوهامون == تپه‌سی دوز اولان طاغ .

کوهسار == طاغلق || طاغ ، طاغ تپه‌سی .

کوهستان == طاغلق ، طاغی چوق اولان محل .

کوهکن
کوه‌کوب == طاغ‌قازیجی ، طاغ‌دوکیجی .

گُوه [فا ، ص] نجاست ، پیسلك .

کُوی [فا ، س] خانه‌لری آز وچارشی بازاری مفقود ویابر ایکی دکانه منحصر ، قصبه‌دن کوچك مجمع بشر ، قریه § محله صوقاق . « شویله پنهان کیده‌سین کوینه جانانك کیم همدمك راه اوله اما اووده خوابیده کرك »

کویداش == برکویلی اولان .

کویلی == کویده اقامت ایدن || چفتجی .

گُوی [فا ، ص] مدور ، یووارلاق خوپ .

گُوی - گُویا [فا ، ص] سویلیجی سویلین § ادات تشبیه ؛ صانکه ، سوزده :

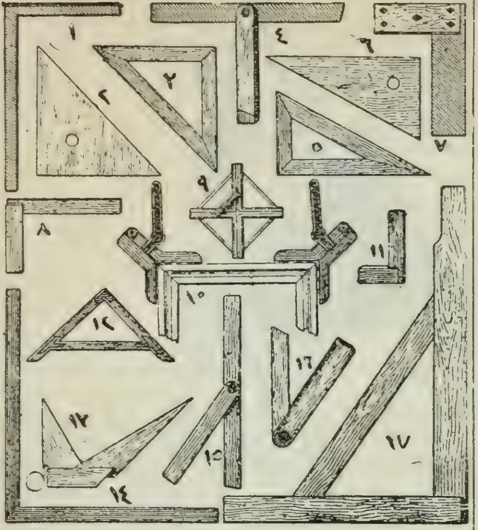

(کونیه‌لر)

١ — آدابه اعمالی خصوصنده مستعمل اولان ، — ٣ ، ٢ ، ٦ رسم خطی ١٥ ، ٤ — تلغراف خطوطنه مخصوص ٥ — اوبه خطوط ترسیمنده مستعمل ٧ — چلیك لوحه‌لره مخصوص ٨ ، ١٦ — مرافوق کونیه‌لری ٩ — اشکال بیضیه ترسیمی ایچون ١٠ — چارپیولر ایچون مستعمل ١١ — طوغرامه‌جیلره مخصوص ١٢ — سطوح مستویه ایچون ١٣ — زاویه ترسیمنده مستعمل ١٤ — قاشجی اوسته‌لرینه مخصوص ١٧ دولکر کونیه‌سی .

« برمحله ایدرکه خصم دینه
کویا اینر آسمان زمینه »

§ ادات تعریض : کویا برایش یاپمش کبی افتخار ایدیور .

گُوینده [فا ، ص] سویلیجی ، سویلین قائل :

« کوینده‌سی عمر وایشی ویازید »

کُه [فا ، س] طاغ معناسنه اولان (کوه) مخففی .

کهسار == کوهسار مخففی .

کهستان == کوهستان مخففی .

کُهان [ع ، س] فالجی ، غائبدن خبر ویرمك ادعاسنده بولنان معناسنه کلن (کاهن) نك جمعی .

کُهر [فا ، س] (کوهر) مخففی .

کهرپاش
کهربار
کهرفشان
کهرپاره == (کوهر)
کهرریز
کهرفروش

کُهرَچِله [ت ، س] (کیمیا) ازوتیت پوتاسیوم دینلن ماده وطوبتك تأثیریله بالانحلال آمونیاق حاصل ایدن مواد عضویه‌نك هوانك مولدالحموضه‌سیله بالامتزاج آزوتی پیاض برطورتی حالنه قوذکه اشته بوکا کهرچله دینور و باروت اعمالنه استعمال ایدیلور .

کُهن - کهنه [فا ، ص] اسکی ، قدیم ، پیر ، آنمش ، موده‌سی ، طراوتی کچمش : « کهنه یار » ، « کهنه بهار » .

کهنسال == مسن ، یاشلی ، قوجه‌مش || عتیق ، اسکی .

کُهوف [ع ، س] مغاره معناسنه اولان کهف جمعی : کهوف جبال ، کهوف جسیمه .

کُهول [ع ، ص ، جم] [کهل]

کهولت == اوتوز ایله اللی اره‌سنده‌کی زمان عمر ، سن کمال .

کُهیلان [ت ، س ، ص] جنس عرب آتی .

کُئول [ع ، س] (کیمیا) رنکسز شفاف ، سهولتله تبخر ایدن رایحه‌سی تیز واطیف ، لذتی محرق ، مویه شدتله حریص برمایع اولوب شمدی‌یه قدر هیچ برواسطه ایله صلب حالنده استحصال ایدیله‌مامشدر ، ترکیبی مولدالماء ، مولدالحموضه وقاربوندن عبارتدر ، اسپرتو ، روح (فرانسزجه (Alcool) لفظی (کئول دن مأخوذدر]

بلاماء کئول == خالص اسپرتو .

کئول‌جاوی == باغ نکلنده مودن آغر کئولی برمایع .

[کئول : طبابتده ، صنایعده و مسکرات اعمالنده مستعمل اولوب هم هردرلو نباتاتدن استحصال اولنور مختلف الدرجات برماده‌در .]

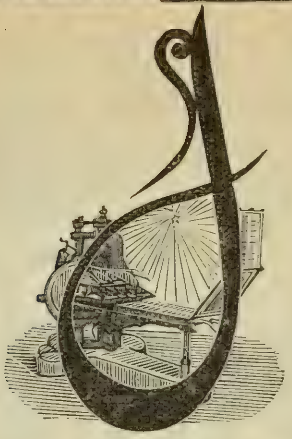

ل [ح ، ع ، فا ، ت] الفبای عثمانینك یکرمی آلتنجی والفبای عربینك یکرمی دردنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده : (۳۰) عددینه دال وشهور قمریه‌دن شهر شواله براعت استهلالدر .
ل سنه ۱۳۲٤ .
ترکجه‌ده ال فعل ایله ادوات ملحقه‌سی آره‌سنه کیروب متعدی یی لازم ومعلومی مجهول قیلار: آلمق ، النمق ، ویرمك ، ویرلمك . عربیده بعض اوائل اسمایه داخل اولور حرف جردر .
صاغر و دلسزلر الفباسنده شکل‌شودر .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده شو شکلرده دارانه ایدیلور .

ل .... ثلث

ل .... نسخ

ل .... اجازت

ل .... ریحانی

ل .... توقیع

ل .... جلی

ل .... دیوانی

ل .... رقعه

ل .... سیاقت

ل .... تعلیق

ل .... کوفی

ل .... شجری

لهذا = بونك ایچون ، شونك ایچون .
لسبب = برسببدن دولایی .
لحکمة = برحکمته مبنی اوله‌رق .
لاب = پدر طرفندن ، پدر جهتیله .
لابوین = بابا وانا طرفندن ، ابوین جهتیله .
لاجل = ... دن طولایی ، مقصدیله
لاجل المحاکمه = محاکمه ایچون .

لا [ع ، د] نفی وانکار اداتیدر .

لاأبالی = تکلیفسز ، ایلیشکسز ، قیدسز ، مبالاتسز .
لاابالیانه = لاابالیجه‌سنه .
لادری = بیلمم [قائلی مجهول اشعارك صوکنه قونیلور] .
لااقل = اك آز .
لابأس = ضرری یوق .
لابد = البته ، مطلقا : لازم واجب
لاجرم = شبهه‌سز ، البته ، لابد .
لازال = اکسیك اولمسون معناسنه دعادر .
لاسیما = بالخصوص ، خصوصیله .
لاشی = بر شی دکل ، پك اهمیتسز ایش .
لاشك = شکسز ، شبهه‌سز .
لاعلاج = چاره‌سز .
لاطائل = فائده‌سز بیهوده ، عبث : « حاصلی شعره کیریشمك مشکل ـ چونکه ابتدائی بوبون لاطائل »
لاعلی التعیین = تعیین و تخصیص ایتمکسزین ؛ صورت مطلقه‌ده

لامکان == یرسز، محلسز، مکاندن منزه.

لایعد ولایحصا == صاییسز، حسابسز صاییه گلمز.

لامحاله == چاره‌سز، ایسته‌ر ایسته‌مز.

لایتغیر == تغیر، تبدل ایتمز.

لاینعزل == عزل اولنماز، عزل اولنه‌ماز.

لایتجزی == (حکمت) تجزی وتقسیم ایدیله‌مین جزء.

لایحصی == صاییلماز، غیرقابل تعداد وحساب.

لایزال == قابل فنا وزوال اولمیان

لایزالی == لایزاله منسوب اولان.

لایعد == صاییلمیان، غیر قابل تعداد اولان.

لایعقل == ادراک ایتمز، ادراکسز، طالفین، بی‌هوش.

مست لایعقل == صیزمش، سرخوش.

لایعقلانه == لایعقلجه‌سنه، نی ادراکانه.

لایموت == اولمز، فنا بولمز، جاودانی.

لایموتانه == لایموتجه‌سنه، جاودانه.

لایطاق == تحمل اولنه‌مز درجه‌ده اولان.

تکلیف مالایطاق == قابل اصعاف وتحمل اولمیان تکلیف.

لایعنی == معناسز.

مالایعنی == معناسز شی، صاچمه صاپان.

لاءمت [ع، مص] لئیملك، آلچقلق، دنائت، فرومایه‌لك.

لائم [ع، ص] لوم وسرزنش ایدیجی، ایدن.

لائمه [ع، ص] لوم وسرزنش.

لاباده [ت، ص] سبزه مقامنده قوللانیلان میخوشجه بریاپراق.

لابدّ [ع، د] البته، مطلقا، لازم، واجب.

لابس [ع، ص] گیین، گیمش: البسهٔ رسمیه‌سنی لابس اولدیغی حالده.

لابرادوریت [ج، س] Labradorite طبقات) رنگی علی‌الاکثر منجانی اولوب عکس ضیا ایله اوزرنده الوان متنوعه مشاهده اولنور برمعدن‌که: معماری‌ده غایت مقبولدر [عادی لابرادوریت اوفق بلور وحبه حالنده اوله‌رق پك چوق طاشلرك ترکیبنه داخل اولور]

لابلاب [ج، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن بقلیه فصیله‌سنه منسوب اولوب مصرده نشو ونما بولور میوه‌لری بقلی بر نباتدر.

(لابلاب)

لاپه [ت، س] پلاودن صولیجه، چوربادن قویوجه، بر نوع پرنج طعامی‌که: اکثریا خسته‌لره پرهیز ایدنلره یدیریلور.
§ کتان تخمندن وسائر موادن لاپه قوامنده قایناديلوب وتولبند ایچنه قونیلوب صیجاق صیجاق بدنك شیش محلنه وضع اولنان علاج، ضماد.

لاپه‌جی == خسته‌خانه‌لرده لاپه احضار ایدن آدم || صولپوك، گوشك، قوتسز، قورتاق عاطل، راحتنی سون آدم.

لاپچین [ت، س] اوکچه‌سز وآلتینك گوسله‌سی غایت اینجه برنوع قوندوره‌که: بهمحال غیطانله باغلانور.

لات [ع، س] زمان جاهلیتده حرم کعبهٔ معظمه‌ده بولنان بتلردن برینك اسمی ☜ [محیط اعلام]

لاتین [ج، ص] ☜ [محیط اعلام]

لاتین چیچکی == ذات الالقاح منظوره‌دن ابریه فصیله‌سنه منسوب برنباتدر.

(لاتین چیچکی)

لاجورد [ع، س] [(لاژورد) لفظ فارسیسندن معربدر.] قویو، مائی رنگده قیمتلی برطاشك اسمی § بوطاشك رنگی: لاجوردی چوخه.

لاجوردی == لاجورد طاشی رنگنده اولان.

قبهٔ لاجوردی == سما، گوك.

لاچین [ت، س] بیاضلی وقرمزی ایالی برجنس شاهین.

لاجب [ع، س] آچیق یول.

لاحق [ع، ص] لحوق ایدیجی، ایدن، ارقه‌دن اولاشیجی، اولاشان § کلمه‌نك صوکنه ضم وعلاوه اولنان [کلمه‌نك اولنه علاوه اولنان داخل اولان دینور.]
§ (سابق) مقابلی، صوکره‌دن تعیین ایدیلن: مأمور لاحق.

لاحقه == برلایحه ویا نظامنامه‌نك وسائره‌نك صوکنه علاوه اولنان شی، ضمیمه، علاوه.

لاحم [ع، ص] دائما ات یین § ات یدیرن.

لاحمه == (حیوانات لاحمه) حکمنده‌در ات ییجی، حیوانات سائره‌نك لحمیله گچنن حیوانات‌که: بونلرك اصابعی محلنده شکلنده اظفار ایله منتهی اولوب متحرك ومتقابل ابهاملری مفقوددر.

لاحوش [ع، ص] اوغورسز، مشئوم.

لاحول [ع، تر] بربلا وتهلکه وقوعنده وتحملك قالمدیغی اظهار مقامنده ایرادا اولنور.

تعبیردرکه : « لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم » جملهٔ دعائیه‌سندن مرقدر

لاخ [فا ، د] ادات محل اولوب مرکب اوله‌رق قوللانیلور .

دیولاخ == جین وپری محلی .

رودلاخ == چای مهیب ، محل خطر .

سنکلاخ == طاشلق .

لاخنه [ت ، س] ☞ [لخنه]

لاخه [فا ، س] یامه .

لادن [ت ، س] بعض اطه‌لرده یتشن برجنس چالینك کوزل قوقولی ضمغی‌که صاچ وقاش بویامق چوجقلرك صانجیسنی تسکین ایتمك ایچون استعمال اولنور، بویا معجونی .

لادن چیچکی == ذات القاح منظوره دن لادنیه فصیله‌سنه منسوب لادن حاصل ایدن بر جنس نباتدر .

لاد [فا ، س] دیوار ، جدار .

(لادن چیچکی)

بنلاد == دیوارك دیبی .

سرلاد == دیوارك اوستی .

لادنغه - لادنکه [ت ، س] حمایل واری طاقیلیر برنوع کوز کوز فنشکلك .

لازارتو [ج ، س] قرانتنه محلی ، تحفظخانه .

لازال [ع ، تر] زائل واکسیك اولمیون معناسنه ترکیب دعائیدر . مؤنثی : [لازالت کلیر]

لازب [ع ، ص] یاپیشیجی یاپشقان § ثابت ، پایدار § لازم ، واجب .

لازق [ع ، ص] یاپشیجی یاپشقان یاپشمش اولان .

لازم [ع ، ص] برشیدن اصلا آیرلمیان ، انکله برابر اولان § کرك ، مقتضی ، وجودینه احتیاج اولان شی ، محتاج الیه § متعدی اولمیان ، یعنی حدثی دیکرینه تجاوز ایتمین فعل .

لازم غیر مفارق == وجودی شرط اولان ، ترکی جائز اولمیان .

لازم کلمك == اقضا وایجاب ایتمك ، نتیجه صورتنده ظهور ایتمك .

لازم ملزوم == برینك وجودی دیکرینك وجودینی استلزام ایدن ایکی شی .

نه‌سنه لازم == اونك نه وظیفه‌سی ؟ اکانه ؟

لازمه [ع ، س] اجراسی لازم ومقتضی اولان شی وجیبه ، وظیفه § لوازم ، حوایج .

لاژورد [فا ، س] ☞ [لاجورد]

لاسته [ج ، س] کمینك درجهٔ استیعابی ،

لاستیق [ج ، س] { Elastique } قائوچوق و یا غومالاستیق دینلن ماده‌لردن یاپیلان و چکدکجه اوزایوب برابلجه قیصالان شی . § چاموردن محافظه ایچون قیشین بوتین اوزینه کیلن قائوچوقدن معمول ایاق قابی .

لاستیقلی == لاستیق کبی چکلدکجه اوزایوب ینه تکرار طوپلانان شی || ایستنیلان طرفه چکیله بیلیر صافی و صور مختلفه ایله تفسیر اولنه بیلور || ایچنده لاستیق بولنان .

لاستیق آغاجی == (قائوچوق آغاجی) : هند طرفلرنده بولنور . بر نوع آغاج درکه سقنه اجرا ایدیلن شقلردن برنوع سود کبی مایع اقاربوندن لاستیك اعمال ایدرلر .

(لاستیك آغاجی)

لاشقه [ج ، س] (بحریه) کمی خلاطنك کوشاد ایدلوب بوشه براغلمسی .

لاشه [فا ، س] اکله شایان اولمیان حیوان اولوسی § ضعیف حیوان § ساحلده قالمش قریق کمی تکنه‌سی .

لاضق [ع ، ص] (لازق) ایله مترادفدر .

لاطه [ت ، س] طار ویامیجه اوزون کراسته § برنوع اوزون اوست لباس ، جبه .

لاغ [فا ، س] لطیفه ، شاقه ، هزل ، مزاح .

لاغر [فا ، س] آریق ، ضعیف : [اکثریا حیوان حقنده] اسب لاغر .

لاغری == لاغرلق ، ضعیفلك .

لاف [فا ، س] لاقردی ، سوز ، مکالمه ، مصاحبت ، صحبت ، معناسز تقاضه ، دعوی :

« لاف ودعوای انانیت نه‌لازم عاقله

هرکسك عالمده بیك مافوقی بیك مادونی وار »

§ بحث : اونك لافنی ایتمه .

لافنی ایتمك == آندن بحث ایلمك ، سویلنمك § بیهوده سوز : بر لافدر سویلدی .

لافزن == کوه‌زه ، معناسز تفاخرده بولنان .

لافزنلك == کوه‌زه‌لك .

لاق [ج ، س] { Lac } باغچه‌لرده یاپیلان اوزونجه وطولاشیق حوض .

لاکرده [ج ، س] آلتی پارمق دینلن بالغك طوزلانمشی .

لال [ع ، ص] دیلسز ، ابکم ، سویلیه‌مین انسان .

« لال اولوب البت زبان خامهٔ بیچیاده‌موی

قیلاجه عمدن طبع ارباب سخن علتله‌نور »

§ قرمزی رنك : شکوفهٔ لال § [فا ، س] قیمتدار بر جوهر [(لعل) بوندن معربدر]

لالی [ع ، س] : جمع [لؤلؤ] : لالی فشان .

لالا [فا ، س] چوجق مربیسی .

لالنقه - لانقه [ت ، س] طاوه‌ده یاغ ایچنده پیشن یومورطادن معمول طعامکه اوزرینه شکرشربتی دوکیله‌رك یینیلور .

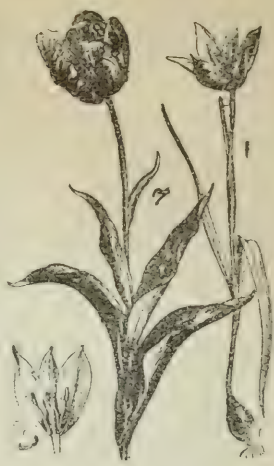

(لاله چیچکی)

لاله [فا ، س] صوغاندن یتیشور برچیچك اولوب وحیدالفلقه شعبه سندن زنبقیه فصیله سندن برحشیشهٔ خالده در. لالهٔ کوهی، لالهٔ شقائق § فتیله سرا وچراغینك بوینته طاقیلان برنوع دمیر حلقه .

اشاه لاله سی = لاله نك یبانیسی .

لاله رخ / **لاله رخسار** = یناغی لاله کبی قرمزی اولان .

لاله زار = لالهلك، لاله یتیشن محل .

لاله رنك / **لاله فام** / **لاله کون** = لاله رنکلی، لاله رنکنده

لاله فدانی = (شجرحرام) ذات القاح منظوره دن وحید الفلقه شعبه سندن زنبقیه فصیله سنك مانولیاسیه فصیله سندن باغچه لره دیکیلیر برنباتدر .

(لاله فدانی)

کریدلاله سی = (ربیعیه چیچکی) شقیقیه فصیله سندن باغچه لرده زینت مقامنده دیکیلیر ازهاری یعنی نوعلری برصره وزرینه موضوعدر .

(کرید لاله سی)

آفریقا لاله سی = نرجسیه فصیله سندن امید برونی طرفلرنده بولنور برنباتدر .

(آفریقا لاله سی)

لاله لی مجرم = بوینده لاله اولان مجرم .

لام [ع ، ح] (ل) حرفنك اسمی .

لام الف = شوشکلده (لا) اولان حرف که : الف ایله (ل) دن مرکبدر .

الف لام = عربیده حرف تعریف اولان (ال) .

لام الفعل = (حرف) کلمه نك نهایت حرفی .

لام جیم = (لایجوز) تعبیرندن کنایه اوله رق دیه جك معناسنده مستعملدر .

لام الف چویرمك = مختصرجه طولاشوب کلمك .

لامی = (لام) حرفنه منسوب || (ل) شکلنده اولان || (ل) حرف جرنك افاده ایتدیکی معنا .

لامیه = (ل) قافیه سی اوزرینه مرتب قصیده : قصیدهٔ لامیه .

اضافت لامیه = نسبت وتملك افاده ایدن اضافت ؛ حسنك کتابی کبی .

لاما [ج ، س] (حیوانات) ذات الثدیانك مجتره شعبه سندن ایلویه قرابتی منسوب آمریقانك هورکوجمزدوه سیدره آمرض ارلنورسه انسانك یوزینه توکورر .

بر عتیق دوه لرندن فرقی بوینك منحنی اولماسی و صرتنده هورکوجی بولنماسندن عبارتدر . [عادی لاما ، لاماالبا فالاماویقونی .

لامانتین [ج ، س] (Lamantin) ثور بحری دینلان برجنس بالق که ذوالمدین صنفندن اولوب اکثریا نباتات بحریه ایله تغذی ایدر .

(لاما)

لامبه [ج ، س] { فرانسزجه Lambe دن محرفدر } قندیل ، یکی اصولده قندیل انواع مختلفه سی واردر .

لامبه لی = لامبه سی اولان || کنارلری بربرینه قاوشه جق صورتده یبولی تخته وسائره ، لامبه لی پرواز .

لامپاسه [ج ، س] (بحریه) سرنی تحکیم ایچون اوزرینه قاپلنان ترپز .

لامح [ع ، ص] پارلدایجی ، پارلدایان ، پارلاق ، درخشنده .

لامس [ع ، ص] لمس ایدیجی ، ایدن ، ال ایله طوتان ، طوقونان ، تماس ایلین .

لامسه = برشیئك قاتیلغی ، یومشاقلغی حس ایدن قوت که حواس خمس ظاهره دن بریدر . قوهٔ لامسه ، طوتمقله طویمق حسی [بو حسك عضو مخصوصی جلدده موجود اولان اعصابدن متشکل حلیمات مخصوصه در .

لامع [ع ، ص] لمعان ایدیجی ، ایدن ، پارلدایجی ، پارلدایان : برق لامع .

لامعه = پارلدایان شی .

قرینهٔ لامعه = (طب) انسان‌عوامده (کوزجامی) دینلن ماده اولوب اولدقجه قالین وغایت شفاف برغشاء دائرویدر . [برکوچك ساعت جامنه مشابه اولوب طبقهٔ صلبه‌یه کچیرلمش واطرافی (بیاض العین) اطلاق اولنان ماده ایله محاط بولنمشدر . بناءً علیه قرینهٔ لامعه ایله طبقهٔ صلبه‌نك مجموعی کرهٔ عینك غلاف خارجیسی تشکیل ایدر .]

لامه [ج ، س]{Lame} (معماری) مقطعی مستطیل اولان یاصی‌اوزون چوبلر . اوزون معدنی صفحه .

لانتر ماژیق [ج ، س] ارفاق جام لوحه‌لری ارزینه‌سه مصور رسملری بیوته‌رك دیواره عکس ایتدیرن فنر ، سحرسراجی .

لاندو [ج ، س] { Lando } ایکی طرفدن آچیلیر قپانیر کوروکلی اولان بیوجك ارابه .

لانده [ج ، س] (بحریه) کمینك انا چاموریخلرینك بوغاطه‌لرینی بورده‌یه ربط ایدن دمیر قوللر .

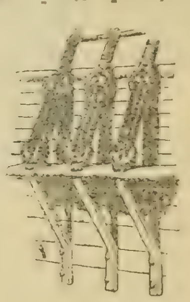

(لانده)

لانه [فا ، س] قوش وسائر حیواناتك یووه‌سی ، مسکنی .

لانهٔ پدر = خانهٔ پدر .

لانهٔ زمین = یومشاق لانه .

لانهٔ خراب = بوزلمش یووه .

لانه کیر = یووه‌ده اوطوریجی ، اوطوران .

« لانه‌کیر قاف استغنا اولور عنقای عشق »

لاو [ج ، س](طبقات) وولقانك اغزندن فوران ایدن مواد جحریه اندفاعات برکانیه .

لاوا [ج ، فع] (بحریه) چکمه ، بیسا ایتمه ؛ قاینی لاوا ایتمك .

لاوابو [ج ، س = lavabo] اوزرنده یقانوب توالت ایتمکه مخصوص مرمرلی ماصه .

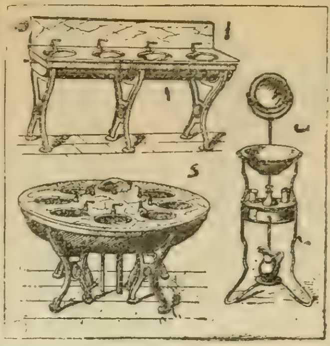

(لاوابو)

(ا) اشخاص متعدده‌یه مخصوص لاوابو .

(ب) لوازم مختلفهٔ تحسینیه‌یی حاوی لاوابو .

(ی) مکتب لاوابوسی .

لاواش [ت ، س] اینجه اوزون برنوع عجم پیده‌سی .

لاواشه [ت ، س] یاصی کوش کوچه‌سی || نعلبندلرك آتلری نعللرایکن بورنلرینه بوردقلری ایپدن آلت .

لاوانده ـ لاوانطه [ج ، س] عطریات ، برنوع کوزل قوقولی مایع .

لوانده اوتی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن شفویه فصیله‌سندن رایحهٔ معطره‌یی حاوی برنبات اولوب لوانده استحصال ایدیلیر .

لاوطه [ت ، س] برنوع قلاسی چالغی ؛ § (طب) حال طبیعیسیله

[لوانده اوتی]

تولد ایده‌مین چوجقلری رحم مادردن چکوب آلمق ایچون استعمال ایدیلور برآلت .

لاهف [ع ، ص] دادخواه ؛ متظلم § قلبی یانیق : لاهف القلب .

لاهوت [ع ، س]جناب رب العالمینك ذات کبریا پناهندن عبارت اولان عالم اعلی :

« ناسوت ایدی برزمان مقامك
لاهوته‌یی شمدی اعتزامك »

عالم لاهوت = عالم علوی ـ لاهوتی = لاهوته منسوب .

لاهوراکی [ت ، س] هند لاهورینه تقلیداً یوکدن یاپیلان اینجه برنوع قماش .

لاهوری [فا ، س] هندستانك لاهور شکلنده نسج اولنان برنوع قماش شال .

لای [فا ، ص] سویلمك معناسنه اولان (لاییدن) مصدرندن مشتق اولوب ترکیبله قوللانیلور .

هرزه‌لای = هرزه سویلیجی ، هرزه‌کو .

لایح [ع ، ص] ظاهر § پارلاق ، پارلایان [عربیده (لاح) صورتنده مستعملدر]

لایحه [ع ، س]برماده حقنده تفصیلاتی حاوی قلمه الدرق مقامات رسمیه‌یه تقدیم اولنان ورقه § (حقوق) مدعی ویامدعی علیهك صورت ادعا ومدافعه‌سنی ودلائلنی مبین محکمه‌یه ویردیکی ورقه .

لایحهٔ قانونیه = هنوز تصدیق اولنمامش قانوننامه .

لاید [ج ، س] (حکمت) الکتریقی مکنون قیلارق زیاده مقدارده بریره جمع ایتمکه خدمت ایدن برنوع مکثفه شیشه‌که : حکمت طبیعیه‌ده (لاید شیشه‌سی) نامیله معروفدر .

لایق [ع ، ص]مناسب ، شایان ، یاقیشان .

لایق کورمك = تنسیب ایتمك مناسب عد ایلمك .

لب [ع ، س] دوداق ، شفه : لب جانان . ؛ اوچ ، کنار ، آغز .

شکرلب = طاتلی دوداقلی

غنجه لب = غنجه‌کبی دوداغی اولان .

لب برلب = دوداق دوداغه .

لب بسته = اغزی ، دوداغی باغلی ، ساکت §

لب آفتاب = کولکه ، متصل شعاع شمس .

لبالب = آغزینه‌قدر طولی ، طولمش مالی || دوداق دوداغه .

لب جویبار = صوکناری .

لب خضرا = افق اسمان ، افق .

لب دریا = دکز کناری ، ساحل .

لب ساغر = قدح آغزی .

لب ریز == طاشقین ، آغزینه قدر طولمش ، مالامال، پیمانهٔ لبریز .

لب کشتیکاه == نهرلرك كچید یری ، بوغاز ولیمان آغزی .

لَبَاْء [ع ، س] حملی متعاقب ظهور ایدن سود ، آغز .

لَبَاْبَه [ع ، مص] زیركلك عقلیلق ، فطانت .

لَبّاْن [ع ، س] سودجی .

لَبَبْ [فا ، س] سختیان شرید کبی اورلمش آت باشلغی .

لَبَسْ [ع ، س] کبیجك شی .

لَبْلَاْب [ع ، س] صارماشیق دینلن چیچك .

لبلابیه == صارماشیق وامثالی چیچکارك منسوب اولدقلری فصیله .

لَبْلَبی [ت ، س] قاورلمش نخود .

لبلبیجی == ابلبی یاپان وصاتان آدم .

لَبَنْ [ع ، س] سوت ، شیر § اکشی سوت ، یغورت § (طب) بیاض ، کثیف ، طعمی لذیذ ولطیف ، ثقلت اضافیهسی صودن براز زیاده برمایع قلویکه : طوغورمش ممهلی حیوانك ممهسندن چیقار .

§ (کیمیا) مادهٔ شحمیه ، جبن ، سکرلبن ، مواد ملحیهٔ محلولهدن وبرمقدار فوسفوریت کلس ، فوسفوریت مغنزی ، عادی طوز ، وقاربونیت کلسدن مرکب برمایع قلوری .

اوعیهٔ لبنیه == (طب) امعاء رقیقهنك داخلندهکی زغابلردن باشلیان برطاقم مجاری صغیرهٔ موجهدرکه بونلره (اوعیهٔ کیلوسیه) دخی دینور . وظیفهسی کیلوسی مص ایتمکدن عبارت اولمسنه نظراً بالجمله محصولات هضمیهیی حاویدر .

سکرلبن == سودك ترکیبنده داخل اولوب بالسهوله حامض لبنه تحول ایدن بر ماده .

حامض لبن == (طب) اکشیمش سودده کشف ایدلمشدر . ایکی نوعدر . بری سود شکرینك ، اوزوم و قامش شکرلرینك نشاستهو ضمغك ، نجار وفصولیه عصارهلرینك تخمیریله حصوله کلیر . دیکری عناصر بدنیهده ازجمله عضلاتك مایعاتندهبولنور . شروب قوامنده اولوب مضاد تعفن ، قاطع اسهال ، قابض ، حاضم ، معدل مراد سمیه وکایدر . اك زیاده قوللانیلان اك مهم حامض اتدندر . لیموناطه حالنده قوللانیلور . یغورده ده واردر .

مصل لبن == (طب) سودك درونده معلق اولهرق بولنان مواد شحمیهنك (زبدك) تحترندن صوکره قالان مایع ، آیران .

عدم اللبن == (طب) سودسزلك .

لبنی == (لبنه) منسوب ومعلق . [جمعی لبنیات] کلیر .

لبان == سودجی .

لبون == سودلی حیوان .

لَبِیب [ع ، ص] عاقل ، ذکی ، فطین : ادیب لبیب .

لَبِیق [ع ، ص] عاقل ، حاذق § طاتلی سوزلی .

لَبَّیْك [ع ، تر] بوکلهلغت ناجیده شووجهله ایضاح ایدلمشدر .

« (لب) کلهسی اقامت ، مواجهه ، محبت خالص معنالرینه کلمکله بوترکیبه بروجه آتی درت درلو معنا ویرلمشدر . (١) بنسنك امروفرمانکه اطاعت و اجابت مرکزنده مرةً بعداخری ثابتم (٢) بنم قصدوتوجهم دائما سکادر . (٣) بنم دائما محبت وانجذابم سکادر . (٤) اخلاصم یعنی صدق وعبودیتم دائما سکادر . »

لِپْتُونیشُوت Leptonichote ذات الثدیانك فوسیده فرقهسندن بر نوع ممهلی حیواندر .

(لپتونیشوت)

لَتْ [ع ، مص] قاریشدیرمق خلط ایتمك § باغلامق § مقارن اولمق § دوکمك ، ضرب ایتمك .

لَتّ [ع ، ص] دائم وقائم اولان .

لَجْ [ع ، ص] طار شی ؛ مکان لج § عناد ایتمك .

لَجَاْج ـ لَجَاْجَه [ع ، ص] خصومتده عناددهدوام ایتمك .

لَجّاْج ـ لَجُوج [ع ، ص] خصومتده عناد ایدن .

لَچَرْ [ت ، ص] قیلدن الك .

لَحَاْظ [ع، س] کوزاوجی ، کوزقویروغی .

لَحَاْمَتْ [ع، مص] صمیزلك ، اتلیلك

لَحْدْ [ع ، س] چوقور ، مزار ، قبر .

« اطلبوا العلم من المهد الی اللحد . » == علمی بشکدن مزاره قدر طلب ایدیکز .

لَحْسْ [ع ، مص] یالامق .

لَحْظ ـ لَحَظَاْن [ع ، مص] کوز اوجیله باقمق .

لَحْظَه [ع ، س] کوز اوجیله باقش § آن ، زمان ، کوز اوجیله برکره باقینجهیه قدر کچن مدت

لَحَقْ [ع ، س] (طبقات) نهرلرك رسباتندن حاصل اولان اراضی .

لَحْلَاْح [ع ، ص](نباتات) آجی چیکدم دینلن ولحلاحیه فصیلهسنه منسوب اولان بصلی بر نبات اولوب اوراقی ایله اثماری سمدادرد .

(چیکدم)

لحلاحیه == (نباتات) لحلاح وا کامشابه خواص واوصافی حائز نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله ،

لَحْمْ [ع ، س] ات ، کوشت . [جمعی (لحوم) کلیر] § میوهنك ینهجك قسمی .

لحم زائد == بدنك بر طرفنده اثر مرض اولهرق ظهور ایدن افضله ات پارچهسی .

لحمه == ات پارچهسی .

اکل اللحم == ات یین حیوان .

لَحْنْ [ع ، س] ازکی ، نغمه : لحن سوزناك . [جمعی (الحان) کلیر .] § لغت ، لسان § قرائتده خطا ایتمك .

لاحن } لحان } == قرائتده پك خطا ایدن آدم .

لَحِیمْ [ع ، ص] اتلی ، سمیز : کوسفند لحیم .

لَحْنَه [ت ، س] صلیبیه فصیلهسنه منسوب اولوب قات قات صاریلی یاپراقلردن عبارت معروف قیش سبزهسی : برباش لحنه ، لحنه طولمهسی لحنه طورشوسی .

لَحْتْ [قا ، ص] برشیئك پارچهسی ، جزئی .

لَذْغ [ع ، مص] ییلان و یاعقرب کبی حیوانات مؤذیه‌نك صوقمسی .

لدیغ = ییلان و یاعقرب و بوکا مماثل حیوان طرفندن صوقلمش آدم .

لَدُنْ [ع ، س] علم غیب ، اسرار الٰهیه‌یه اطلاع کسب ایتدیرن علم ؛ علم لدن .

لدنی = لدنه منسوب .

لدنیات = ایچ یوزی ، اسباب خفیه لدنیات امور .

لَدَی [ع ، ظ] عند ، نزدنده ، و توعنده اثناده . لدی التحقیق = عند التحقیق ؛ لدی الحاجه = عند الحاجه

لدی الحواله = عند الحواله ، حواله بدلدیکی اثناده .

لَذّاتْ [ع ، س] جم = [لذت]

لَذائِذْ [ع ، س] جم = [لذیذ] ، طاتلی شیلر § ذوق و اکلنجه‌یه متعلق شیلر : لذائذ دنیویه .

لَذَّتْ [ع ، س] طات ، چاشنی اغزله طویلان حس ، کووج لذتلی بر طعامدر § طاتلیلق ، شیرینلك ، § خوشلانمه ، ذوق ، حظ : لذت شباب ، لذت علم .

لذت المق | لذت طویمق | = متلذذ ، ذوقیاب اولمق

لذتمز = لذتی ، ذوقی اولمیان .

لذتلی = لذتی اولان ، طاتلی ، شیرین ، (لذت) ایله (حلاوت) بیننده فرق واردر . لذت عام حلاوت خاصدر .

لَذیذْ [ع ، س] طاتلی ، شیرین ، خوشمزه ، اطعمهٔ لذیذه .

لَرْ [ت ، د] ترکجه ادات جمله‌در . کتاب ، کتابلر ، قلم ؛ قلملر .

لَرْزانْ [فا ، س] دیترمك معناسنه اولان (لرزیدن) ماده‌سندن مشتقدر ، دیترمین ، دیتره‌ین رعشه‌دار :

« سودالی ، کوزل برنظرك قلبمه خطالی لرزان ایدییور پیش چالنده حیاتی »

لَرزِشْ ـ لَرزَه [فا ، س] تیتره‌مه ، ارتعاش ، تتره‌یش .

لرزه‌در | لرزه‌ناك | = تتره‌یجی ، تتره‌ین .

لِزَمْ [ع ، قعا] ☞ [مالزم]

لُزُوقْ [ع ، س] (طب) یاقی کبی بدنه یاپشدیریلان شی یاپشقان شی § یاپجق . طبین لزوق « لازق » دخی بومعنایه‌در .

لَسْعْ [ع ، مص] ییلان ، عقرب ، اری کبی مؤذیاتدن بری صوقمق . ایصیرمق .

لَشْ [ت ، س] { فارسی (لاشه) دن محرفدر . } اولش حیوان بدنی ، لاشه § پك فنا قوقان شی .

لَشْكَرْ [فا ، س] عسکر ، جیش ، سپاه ، چری .

لشکرشکاف | لشکرشکوف | لشکر شکن | = لشکر اعدایی قهر و تدمیر ایدن .

لشکرگاه = معسکر ، اردو محلی .

لشکرکش = عسکر چکن .

لَصُوصْ ـ لَصُوصیّتْ [ع ، مص] خرسزلق ایتمك .

لَصِفْ [ع ، مص] پارلایجی ، پارلایان ، تابان .

لَطافَتْ [ع ، مص] لطیفلك ، کوزللك ، تناسب ، نزاکت § خوشلق § یومشاقلق ، ملایمت § آچیقلق ، کشایش ، رونق (کثافت) مقابلی .

لَطائِفْ [ع ، س] جم : (لطیفه) لطائف‌کو § کوزل شیلر ، محاسن ، بدایع .

« لطائفدن نه کوردیسه‌یلوب الطاف باریدن رخت اوستنده بر دیکر قوش تعداد ایدر رقوش »

لَطْرُونْ [ت ، س] ☞ اطرون

لَطْمْ [ع ، مص] ال آیه‌سیله اورمق ، شماره اورمق .

لطمه = ضربه ، شماره ،

لطمه خوار = شماره یین .

لَطیفْ [ع ، ص] دقیق ، رقیق § کوزل ، نازك ، متناسب § کشاده ، رونقلی (کثیف مقابلی) جسمانی روحانی اجسام لطیفه § ملایم § اسماء حسنادن بری ؛ عبداللطیف ، یالطیف .

لَطیفَه [ع ، س] کولدیره‌جك تحف و کوزل سوز و حکایه ، شاقه ، مزاح

لطیفه‌پرداز | لطیفه‌کو | لطیفه‌جی | = لطیفه سویلمکی سون آدم ، لطیفه سویلیجی شاقه‌جی .

لَظی [ع ، س] آتش ، آلاو § اسامیٔ جهنمدن بری .

لَعْلْ [ع ، س] قرمزی رنکلی معروف جوهر قیمتدار ؛ لعل بدخشان § پك قرمزی ، خاص برجنس مرکب § زیاده قرمزی شیلردن کنایه .

لعل رنك | لعل فام | لعلکون | = لعل رنکلی ، لعل کبی قرمزی اولان .

لعل روان = باده ، شراب .

لعل مذاب = شراب || قان .

لَعَلَّ [ع ، د] ادات ترجی اولوب کاشکه ، احتمالکه ، مأمولدرکه ، اومولورکه معناسنه کلیر .

لیت لعل = بهانه ، بوکون ، یارین دیه وقت کچیرمه .

لَعْنْ [ع ، مص] سورمك ابعاد ایتمك خیردن اوزاقلاشدیرمق .

لَعَنَ [ع ، فعل] (لعن) دن فعل ماضی مفرد مذکر اولوب جناب حق عفو و رحمتدن محروم ایلسون معناسنه بددعا تعبیریدر . لعن الله تعالی ، لعنة الله .

لَعْنَتْ [ع ، س] نفرین ، مطرودیت سب و دشنام .

لعنة الله = جناب حق لعنت ایتسون ، مغفرتدن محروم ایلسون .

لعنتلمه = مردود ، منفور || آفروز ایدلمش .

لَعُوقْ [ع ، س] { زبانزدی لامك ضمیله‌در . } یالانه‌جق معجون .

لَعینْ [ع ، ص] ملعون ، مطرود ، منفور ، رحمت الٰهیه‌دن محروم § هرکسك نفرت ایتدیکی آدم .

لَغْزانْ [فا ، ص] سورچیجی ، قاییجی سورچن .

لغزیده = سورچمش ، قایمش .

لغزش = سورچش قاییش ، سورچمه ، قایمه .

لغزیده‌پای = آیاغی سورچمش

لعین لغو == (ف ه) اثنای کلامده من غیر
فکر وروایة لساندن صادر اولان عین
اللغوی ؛ لغوه منسوب اولان لغویات == لغوی
نك جمعی .

لغط [ع ، مص] میرلداق ، سس
چیقارمق .

لغم [ت ، سه] یرآلتنده اوستی
اورتیلی خندق ، صیچان یولی §
قاذورات و چرکف صولرینك
جریانته مخصوص اوستی اورتیلی یول ،
کریز .
§ معدن وطاش اوجاقلرنده طاشلری آتمق
اثنای حربده برطابیه یی و قصد اولنان
هرهنگی برمحلی بر آلتنده باروتله تخریب
ایلمك ایچون طولدیرلمش محل .

لغم باجه سی == لغمك اوستنده آچیلیر
قپانیر یری .

انا لغم == شهرك خصوصی لغملرینك
منتهی اولدقلری بیوك کریز .

لغمجی == لغملری آچان وتمیزلین عمله

لغم خزینه سی == لغمه آتش ویرمك
ایچون یاپیلان محل ، عامه .

لغم صیچانی == ذات الثدیانك قاضمیه
فصیله سندن لغملرده بولنور برنوع ایری
صیچاندر .

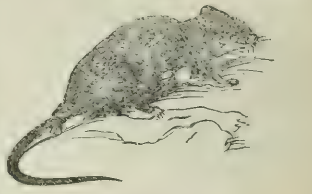

(لغم صیچانی)

لغو [ع ، سه] فائده سز ، بیهوده ،
باطل سوز ، § (مص) ابطال
والغا ایلمك ، قالدیرمق .

لف [ع ، مص] دوزمك وظرف ایچنه
قویمق [اچمك ، قلنمق ، اولنمق]
ماده لریله قوللانیلور .

لفاً == دورلمش ، صارلمش اوله رق
ملفوفاً ، لفاً تقدیم اولنان ورقه ده محرر
§ لف ونشر (ادبیات) == عباره ده اول
امرده ایکی یاخود دها زیاده شیئ ذکر
ایدرك بعده انلرکده هربرینه عائدشیلری
یعنی صفت و فعل و متعلقاتنی مرتبله
ایراد ایتمك « فعل ربیعك (حیوانات)
و (نباتات) اوزرینه اولان تأثیراتنك
بریده انلرك (دوران دم) و (سیلان
عصاره) لرینی تشدید ایتمسیدر .
و .
« اوکرندی غزالان جهان ای کوزی آهو
قاچامغی ، آتلمغی ، دونوب باقمغی سندن)
« مشق ایلدی (پروانه) و (شمع) و (کل وصدبرك)
(یاقلمغی) (باقلمغی) ، (یقایلمغی) بندن »

لف ونشر مرتب == (ادبیات) اولجه
وصوکره ذکر اولنان شیلر بیننده ترتیب
تقابلیه رعایت اولنان (لف ونشر)

لف نشر مشوش == بوترتیبه رعایت
ایدلین (لف ونشر)

لفاء [ع ، سه] طوپراق § خسیس ،
حقیر شی .

لفائف [ع ، سه] جم : [لفافه]
صارقیلر ، ظرفلر .

☞ [لفافه]

لفج – لفجه [فا ، سه] قالین دوداق .

لفظ [ع ، سه] سوزلر ، معنالی ،
معناسز اوله رق آغزدن چیقان صورت .
[کلام ایله فرقلیدر] . (کلامه)
مراجعت . [جمعی ، (الفاظ کلیر)]

لفظی مراد == معناسندن صرف نظرله ،
لفظی اعتباریله ایراد اولنان سوز .

لفظاً == لفظ اعتباریله ، لفظ جهتندن ،
تحریری اولمیه رق .

لفظی == لفظه عائد ومنسوب .

عامل لفظی == [نحو] لفظدن عبارت
اولان عامل ، عامل معنوینك غیری .

لفظ جزئی == (منطق) مفهومی افراد
بیننده مشترك اولمیان لفظ : (زید) کبی .

لفظ کلی == (منطق) مفهومی افراد
بیننده مشترك اولان لفظ : (انسان) کبی .

لفظ مرکب == (منطق) اجزاسندن
بری معناسنك اجزاسندن برینه دلالت
ایدن لفظ .

لفظه [ع ، سه] (لفظ) ایله مترادفدر §
بر تك سوز :

لفظهٔ جلال == (الله) اسم جلیلی .

لفق [ع ، مص] ایکی شیئی بربرینه ضرب
ایتمك .

لفیف [ع ، سه] دورولمش § (صرف
عربی) ثلاثیسنده ایکی حرف
علت بولنان فعل .

لفیف مفروق == (صرف) ایکی حرف
علتی بیننده بر حرف صحیح بولنان فعل .
(وقی) کبی .

لفیف مقرون == (صرف) ایکی حرف
علتی بربرینه متصل اولان فعل . (روی)
کبی .

لقالق [ع ، سه] (لکلك) معناسنه
کلن (لقلاق) ك جمعی .

لقانت [ع ، مص] سریع الفهم اولمق .
[لقانیت ده بومعنایه کلیر .]

لقب [ع ، سه] اسم اصلیدن باشقه
اوله رق سوکره دن بالمناسبه قونیلان
آد ، اسم § اصحاب رتبه دن بر
ذاته یازیلان مکتوبك باش طرفنه و ظرفی
اوزرینه تحریر ایدیلن عنوان رسمی : رفعتلو
عزتلو .
[جمعی : القاب کلیر وبو ایکنجی معنایه
کوره مفرد مقامنده استعمال ایدیلیر .]

لقح [ع ، سه] (نباتات) خرما وانجیر
کبی بعض اغاجلرك ارککندن
دیشیسنه اوریلن آشی .

لقردی – لاقردی [ت ، سه] سوز ، کلمه ،
لفظ § مکالمه ،
صحبت § قرار ، پازارلق § بوش ، بیهوده
سوز .

لقردی طاشیمق == دیدی قودی ایتمك .

لقردیجی == چوق لاقردی ایدن ، چوق
سویلین .

لقط [ع ، سه] یردن دوشیرمك :

لقط العظام والمسمار == (بیطری)
فرسك صحن حافرینی یعنی آیه سنی یرده
بولنان چیوی ، کمیك ، شیشه
قیریغی کبی اجسام نافذه دن برینك یاره لمسی .

لقطه [ع ، سه] یردن دوشیریلن شی .

لقلاق – لقلق [ع ، سه] لکلك
دینیلن بیوك قوش §
لکلکك قاغه لرینی
بربرینه اووه رق چیقاردیغی سس § بوش
لقردی ، کوه زه لك ، صاچمه صاپان سوز
§ طار آغزلی برقابدن چیقان مایعك چیقار-
دیغی سس .
« زاغن یاردی خوشتر آیدن لقلق »

لقلقه [ع ، سه] لکلکك قاغه لرینی بربرینه
اووه رق چیقاردیغی سس §
معنامز ، فائده سز سوز .

لقلقیات == جم : [لقلقه]

لقی [ع ، ص] بی قدر وبی اعتبار
اولان .

لقیط [ع ، سه] کوشه باشنه ، جامع ،
کلیسا قپوسنه وسائر محله براغیلوب
آخر طرفندن بولنان چوجق ،
طفل متروك .

لقیطه = (لقیط)ك مؤنثی . دختر متروك

لَقیم [ع ، ص] یوتلمش ، یوتلمش شی ، ملقوم .

لَكّ [فا ، ع] اصطلاحات قدیمهٔ مالیه‌ده یوك تعبیر اولنان یوز بیك عددی‌كه اكثریا آقچه حقنده مستعملدر .

لَكْ [فا ، س] قرمزی بویا استحصالنه یارایان بر معدن .

لَكْ [ع ، ض] عربجه‌ده سكا ، سنك ایچون معنالرینی افاده ایدر .

لَكَدْ [فا ، س] تپه ، چفته .

لكدزن = تپه اوران ، چفته آتان چفته‌لی ،

لكدخور / لكدزده / لكد كوب = چفته ، تپه‌یین .

لَكْلَكْ [فا ، س] اوزون قاغه‌لی ، اوزون ایاقلی بیوجك قوش‌كه قیشین ممالك حاره‌یه كیدر .

لكلك فورطنه‌سی = مارت اواخرنده واقع اولان شدتلی فورطنه .

قره لكلك = (مصرلیلكی) : طیور شاطئیه‌دن اولوب نیلك كنارلرنده بولنور وقتیله مصریلرك معبودلری صره‌سنده ایدی .

(قره لكلك)

لَگَن [ت ، س] قارك ایچنه باتماق ایچون ایاغه طاقیلان اوركولی ایپك نوعی .

لَگَن [فا ، ت ، س] ایچنده ال ، یوز ، چاشیر ییقانان قاب ، طشت ، لگن ابریق .

لٰكِن [ع ، د] ادات استدراك اولوب فقط ، اما انجق ، شو قدركه ، شو شرط ایله‌كه معنالرینی افاده ایده‌رك بری دیكرینك شرطی مقامنده اولان ایكی جمله آره‌سنه كیرر . بر اثره اعتراض قولایدر لكن او اثری وجوده كتیرمك پك مشكلدر .

لَكَنده [ت ، س] قبادیكیش .

ساعت لكنده‌سی = ساعت زنجیرینك صارلدیغی سلندر .

لَكّه [فا ، س] برشیئك برطرفنده حاصل اولان تغیررنك § نقیصه شائبه ، عیب .

لكه‌دار = لكه‌لی ، معیوب ، نقیصه‌لی .

لكه‌جی = لكه‌لری چیقاران صنعتكار .

لكه‌سز = لكه‌سی اولمیان || محل ناموس وحیثیت بركونه حال و حركتی مسبوق ومشهود اولمیان .

لكه‌له‌مك = لكه‌لی ایتمك || شهرت وحیثیته خلل كتیرمك .

لكه‌لنمك = لكه‌لی اولمق ، لكه پیدا ایلمك .

لَمْح [ع ، مص] كوریلن شیئك كنهنی آكلامدن باقق ، كوزله همان برچالله باقق ؛ لمح بصر = سرعتله اوزاتوب باقه :

« حین رؤیتده آچاردی نظری
نكتهٔ سر لمح البصری »

لَمَحات [ع ، س] جم : [لمحه]

لَمْحه [ع ، مص] بردفعه باقه ، بر كوز آتیش § پارلتی ، لمعه .

لمحة البصر = كوزك بردفعه باقمسی ممتد اولدیغی قدر ، پك آز ؛ لمحة البصرده نهان اولدی .

لَمْزه [ع ، س] كوز ویا قاش ایله اشارت ایتمه .

لَمْس [ع ، مص] ال ایله طوقنمق طوقونوب حس ایتمك § حواس خمس ظاهره‌دن تماسله درك اولنان قوهٔ لامسه § (طب) اجسام خارجیه‌نك سطحلرینك ، جسامتلرینك ، متانتلرینك حرارتلرینك اوصاف خارجیه‌سی طوقونمق تماس ایتمك صورتیله تقدیر ایتدیرن حس‌كه بوكا (لمس حقیقی) دخی دینور .

لمسیت = (طبقات) پارمقلر ایله برجسمه ، برمعدنه واقع اولان تماسدن متحصل حس .

جسیمات لمسیه = (طب) بالانتشار جلدده واغشیهٔ مخاطیه‌ده نهایت بولان الیاف حسیه‌نك درونده بولندقلری كیسه‌جكلر .

لمسی = لامسه ، قوهٔ لامسه‌یه عائد ومتعلق اولان شیلر : حس لمسی .

لمسیات = جم : [لمسی]

لَمْع [ع ، مص] شمشك كبی چاقوب پارلدامق ، پارلامق .

لمعات = جم : [لمعه] . پارلدیلر پارلایشلر ، لمعات آفتاب .

لمعه = پارلدی ، روشنی .

لمعه‌پاش = پارلدایان ، نشر اشعه ایدن .

لمعان = (لمع) ایله مترادفدر .

« دیده پیرا سواد خطكده
نور حكمت ایدر ظهور لمعان »

§ (قوزموغرافیا) كواكب ثابته‌نك ضیاسنده برنوع اهتزاز حاصل ایدن تبدلات سریعه ودائمه .

لَم‌یَزَل [ع ، تر] { صفات الهیه‌دندر . } زوال بولماز ، دائم ، باقی ، پاینده : خدای لم‌یزل حضرتلری .

لَنْف [ع ، س] (طب) لنف ، لنفا (بیاض قان) وجودده بولنان و اوعیهٔ لنفاویه دینلن ایجه طمارلرك ایچنده قانك اساسی تشكیل ایدن بیاض بر خلطدر .

١ — اوعیهٔ شعریهٔ لنفائیه ، ٢ — اوعیهٔ شعریه انتهاء ٣ — بحیرات لنفائیه .

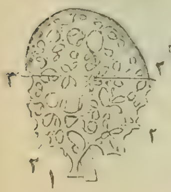

(لنف)

لَنْگ [فا ، ص] طوپال ، اقساق ، اعرج .

تیمورلنك = (محیط اعلام) .

لنكی = طوپاللق .

لَنْگَر [فا ، س] كمی‌یی تثبیت ایچون دكزه براغیلان زنجیر وبو زنجیرك اوجنده‌كی چتال دمیر چاپا .

لنكرانداز = لنكراتیجی ، اتان ، (كمی حقنده) لیمانده ساكن اولان ، دمیر اتمش اولان .

لنكرخانه = لنكر اعمال اولنان دارالصناعه .

لَنْگَری [ت ، ع ، س] { فارسی (لنكری) دن محرفدر . } باقردن معمول بیوك یایوان صحن : كباب لنكری ، پلاو لنكری .

لَوْ [ع ، د] ادات شرط اولوب لسانمزده اولنه واو علاوه‌سیله استعمال ایدیلور . و (اولسه بیله) معناسنی افاده ایدر .
« ولو یورجنی ویرمش اولسه‌ڭ نه اولور »

لولاك == برآیت کریمه‌درکه : حضرت فخر کائنات افندمزه اشارتدر .

لَوَا [ج ، فعل] (بحریه) چکمه ، ییسا ایتمه .

لَوَاحِق [ع ، س] جم : [لاحقه] لاحق اولان شیلر .

لَوَازِم [ع ، س] جام : [لازمه] لازم ومقتضی اولان شیلر . [(لوازمات) دیمکه حاجت یوقدر .]

لَوَّام [ع ، ص] زیاده‌سیله لوم ایدیجی ناسی سرزنش ایدن .

لوامه == (فلسفه) انفس ثلثهٔ انسانیه‌دن بری اولوب ایکنجیسنه (نفس اماره) ، اوچنجیسنه (نفس مطمئنه) دینلور .

نفس لوامه == وجدان عذابی .

لَوَامِع [ع ، س] جم : [لامعه] لامعه‌لر ، انوار : جامع فیض لوامع .

لَوَایِح [ع ، س] جم : [لایحه] لوایح عدیده .

لَوْث [ع ، س] پیسلك ، مرداراق ، نجاست : لوث دنائت .

لَوْح ـ لَوْحَه [ع ، س] تخته وسائره‌دن یاپیلان یاصی صحیفه § دیواره اصیلمق ویاطیاغق اوزره اوزرینه رسم یاپیلمش ویا یازی یازلمش صحیفه ، تابلو [جمعی (الواح) کلیر]

لوح خاطر == حافظه .

لوح محفوظ == مقدرات الهیه‌نك محرر بولندیغی لوح معنوی .

سرلوحه == بربندك ، برمقاله‌نك برکتابك اوستنه ، باشنه قونیلوب موضوع وغایاتنه دلالت ایده‌جك اولان هرهانکی براسم ، مقدمه ، عنوان .

لَوْحَشَ الله [ع ، تر] الله ایراق ایتمسون ، وحشت ویرمسون معناسنه ترکیب دعائیدر . [اصلی : لااوحش الله) در .]
« لوحش الله زهی قصر رفیع البنیان »

لَوْذَعِی [ع ، ص] ظریف ، زیرك آدم .

لَوْزَك [ج ، ص] ابی غایت لذیذ برجنس ایری بالق .

لَوْز [ع ، س] بادم دینلن میوه § (نباتات) بذرك قسم مرکزیسی اولوب نباتك تکرار تحصلنه بادی اولادو (رشیم) دینلن جسم صغیری محتویدر

لوزیات == بادمدن ترتیب اولنمش طعاملر

لوزین == (طب) بادم خلاصه‌سی .

لوزینه == بادم حلواسی || بادملی حلوا .

لوزه == (طب) بادمجك دینلن وانسانك بوغازینك یانلرنده ظهور ایدن کوچوك شیشلر .

لوزی == بادم شکلنده اولان || بادمه منسوب ومتعلق .

لوزیان . لوزین == لوزه‌لر ، بادمجکلر : التهاب لوز

لوزیه == (نباتات) جوزیه وبلوطیه فصیله‌لرینی محتوی اولان بر فصیله . ـ که بادم ، اریك وقایسی شفتالی ، فننه ، کراز وامثالی . بوفصیله‌یه منسوبدرلر .

زلال لوزه == (نباتات) طاتلی بادم میوه‌سنك ترکیبنده داخل بولنان بر زیت بادم یاغی .

لَوْع [ع ، مص] یاقق § یاعق : لوع غرام .

لوعه == شدت غرام وفرط حزن والام کبی حالاتدن دولایی یورکده حس ایدیلن یانقلق .

لوگر [ت ، س] چیزمه اوجنك شکلی وقالبی .

لَوْلاك [ع ، تر] ☛ [لو]

لَوْم [ع ، مص] ذم وتقبیح ایتمك ، سرزنش ایلمك : مستحق لوم وعتاب .

لومه == موجب لوم اولان ایش .

لَوْن [ع ، ص] رنك ، صفت : لون اصلی ، لون عارض § نوع ، صفت چشید [جمعی : (الوان) کلیر .

لَوَند [ج ، س] وقتیله وندیکلیلرك ممالك شرقیه‌دن معاشله جمع واستخدام ایلدکاری بحریه سلاح انداز نفرلرینه دینوردی § آشکیلات قدیمه‌مزدن برصنف عسکر § (بحریه) لومباردقیاغی قالدیرمغه مخصوص زنجیر وپالانغه § یاقیشقلی .

لوندانه == چست وچالاك اوله‌رق سرعت حرکتله .

لَه [ع ،] انك ایچون ، انك طرفنه معناسنه اوله‌رق لام حرفیله (ه) ضمیریدن مرکبدر .

لهنده == انك منفعتنه موافق اوله‌رق (علیهنده) مقابلی ، لهنده وعلیهنده .

موصی له == کندیسنه برمال وصیت ایدیلن . [مؤنثی : (لها) ، جمعی : (لهم) در .]

لَهَب [ع ، س] آتش آلاوی ، شعله .

لهب النار == زبانهٔ آتش .

لهبان == آتش آلولنمك ، اشتعال النار .

ابولهب == ☛ [محیط اعلام]

لهپدولیت [ج ، س] ایتیلی میقا ، یاخود قرمزی میقا دینلن معدن پرلی طاش .

لَهْجَه [ع ، س] دیل ، لسان ، لغت .

فصیح اللهجه == فصیح اللسان § جابکاه سخن .

لَهَف [ع ، مص] فوت اولان شی ایچون تحسر چکوب غمکین اولمق .

لهفان / لهیف == قلبی یانیق ، متحسر ، دادخواه ، مظفر

لَهْو [ع ، ـ] اویون ، اکلنجه ، انسانی مهم ایشدن الیقویان فائده‌سز لزومسز مشغله .

لَهِيب [ع ، س] آتشك آلاوی ، شعله‌سی وحرارتی § (مص) آتش آلاولنمك ، اشتعال .

لِهِیم [ت ، س] معدنلری بربرینه یاپشدرمغه یارایان قلای وسائره‌دن مرکب مخلوط معلوم .

لهیملنمك == لهیم ایله بربرینه یاپشدیرمق .

لهیملی == لهیملنمش .

لَیَال ـ لَیَالی [ع ، س] جم : (لیل) کیجه‌لر ، لیال محنت ، لیالی هجران ، ملکة اللیال .

لَیْت [ع ، د] ادات تمنیدر کاشکه ! نه اوله‌یدی ! اولسه ایدی ، معناسنه‌در .

لیت ولعل == انشاالله ماشاالله ایله وقت کچیرمکدن وایشی تعویق وتعلیق ایتمکدن کنایه‌در .

لَيْث [ع ، س] ارسلان ، اسد ، شیر .

لَيْكَ [قا ، د] ادات استدراکدر : لکن ، اما ، فقط ، انجق .

لَيْل [ع ، س] کیجه ، شب ، شمسك غروبندن طلوعنه قدر کچن مدت [قانوناً ابتدای لیل الاتورقه ساعت‌رده اعتبار اولنمشدر .]

لیل ونهار = کیجه کوندوز .

تساوی لیل ونهار = کیجه ایله کوندوزك مدتجه مساوی اولمسی‌که : مارتك واپلولك طقوزینه مصادفدر .

نصف اللیل = کیجه یاریسی .

لیلاً = کیجه وقتی ، کیجه‌لین .

لیلی / لیلیه = ایله منسوب ، کیجه‌لی : لیلی مکتب .

جارحهٔ لیله = (حیوانات) بایقوش بوهو کبی کیجه قوشلری .

لیله = برکیجه || کیجه ، لیل ؛ لیلة الاسری = شب معراج ـ لیلة القدر = رمضان شریفك یکرمی یدنجی کیجه‌سی ـ لیلة الرغائب = رغائب قندیلنه مصادف کیجه . لیلهٔ بدر = آیك اون دردنجی کیجه‌سی .

لَیْلاء [ع ، س] مشهور مجنون عامرینك معشوقه‌سی .

لَیْلاق [ب ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن زیتونیه فصله‌سنه منسوب بر نبات اولوب کاسه‌لری کوچك وریقات تویجه‌لری درت عدددر ، چیچکلری خصوصی الوانه مالك اولوب هرکسجه معلومدر .

لَیْلَك [ت ، س] لکلك ، لقلق .

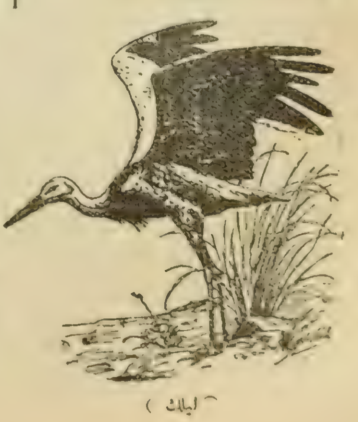
(لیلك)

(لیلاق)

لَیْن ـ لَیِّن [ع ، ص] یومشاق ، ملایم .

لین الجانب = ملایم مشرب .

لینه = یومشاق قولتوق یاصدیغی .

لَئیم [ع ، ص] کریم مقابلی ، الچق ، دنی ، جری ، بخیل .

لئیمانه = لئیمجه . (لام مکسوره)

لام مکسوره

لِئام [ع ، س] جم : [لئیم] الچق ، ناکس ، دنی اولانلر .

لِبادَه [ت ، س] دیکیشلی وپنبوقلی قیصه خرقه ویا عبا .

لِباس [ع ، س] کیه‌جکشی ، اورویه ، جامه ، ثوب ، اثواب .

لباس التقوی = حیا .

لباس فرسوده = اسکیمش لباس . [جمعی : (البسه) کلیر .](لبس)ده بومعناده مستعملدر .

لِبان [ع ، س] قادین سودی ، انسان سودی § رضاع .

لیبره ـ لیتره [ج ، س] تقریباً یوز اللی درهم (٥٠٠) غرام ثقلتنده بر نوع وزن اوچیسی ، رطل | رطل |

لِبس [ع ، س] کعبهٔ معظمه‌یه اورتیلن اورتو .

لِثام [ع ، س] یاشماق ، نقاب ، یوزاورتوسی .

لِثَه [ع ، س] (طب) دیشراتی .

لثوی = دیش اتلرینه عائد ومتعلق .

لِجام [ع ، س] (لکام) لفظ فارسیسندن معربدر } آتك اغزینه اوریلن گم . [جمعی : (لجم) کلیر .]

لِحاء [ع ، س] اغاج قابوغی قشر شجر .

لِحاظ [ع ، س] دوشونمك ، ملاحظه ایتمك § رعایت ایلمك [لحاظه تعبیری عربیده غیرمسموعدر .]

لِحاف [ع ، س] اورتونه‌جکشی § یورغان : زیرلحاف § (نباتات) زار ، قشر ، قابوق .

لِحام [ع ، س] الهیم .

لِحیَه [ع ، س] آلت واوست چکه‌ده بیتن قیللر ، صقال ، ریش .

لحیانی = اوزون صقاللی .

لحیه‌دار = صقاللی .

لحیوی = لحیه‌یه منسوب ومتعلق .

ارخای لحیه = صقال صالیویرمك .

لحیهٔ شریفه = مفخر موجودات افندمز حضرتلرینك مبارك صقاللرینك قرپنتیسندن محفوظ محافظهٔ احترام اولان قیللردن بری ویا برقاچی .

عظیم اللحیه = اوزون صقاللی .

لحیة التیس = (نباتات) تکه صقاللی .

لحیهٔ حوت = (حیوانات) بالینه بالقلرینك فانادلری [بالینه]

لِذلِكَ [ع ، تر] بوندن دولایی ، شونك ایچون ، بونیه مبنی ، بوسببدن .

لِسان [ع ، س] دیل ، زبان ، اغزده واسطهٔ تکلم اولان عضو مخصوص § برقومك متکلم اولدیغی لغت ، لهجه : لسان عثمانی § تکلم ، نطق ، سوز .

لسان آشنا = دیل بیلیر ، یبانجی بر لسانه واقف .

لسان الله = کلام الهی .

لسان حال = حالك ، وضعیتك ، سیمانك تبیین ایلدیکی معانی : لسان الحال ابلغ من لسان المقال .

علم اللسان = السنهٔ مختلفه‌نك انقسامندن وصورت تشکل وتفرعاتیله بینلرنده‌کی مناسبت ومشابهتدن واشتقاقلرندن بحث ایدن علم جدید .

فصیح اللسان = کمال فصاحتله سوز سویلین .

لسان الثور == صغیر دیلی دینان چوق یاپراقلی برنوع نباتات .

لسان النار == آتشك شعله‌سی .

لسان العصافیر == قوش دیلی دینان نبات .

لسان مزمار == کوچوك دیل .

لسانه کلمك == دیله کلمك || علیهنده سوز سویلنمك ، مذموم اولمق .

لساناً == آغزدن ، شفاهاً ، تحریری اولمیه‌رق : لساناً اقرار ، قلباً تصدیق

لسانی == لسانه منسوب یامتعلق .

[لسانك جمعی : (السنه ولسن) کابر]

لطاف [ع ، س] جمع : [لطیف]

لطام [ع ، مص] (لطم) ایله مترادفدر ، ال ایاسیله اورمق ، شمار آتمق .

لطوغرافیا [ج ، س] Litographie (طاش باصمه‌سی) طاش باصمه‌سندن عبارت اصول طبع ☞ طباعت

فطولیطوغرافیا == فطوغرافله آلنان رسمك طاشه کچیریلوب لیطوغرافیا اصولیله تکثیر ندخی صنعتی .

لعان [ع ، مص] ایکدیکرینه لعنت ایتمك .

لعان [ع ، س] (شرع) عفیفه اولان زوجه‌سنه زنا اسناد ویاخود دولدیغی انکار ایدوك قذف ایدن کیمسه ایله زوجه‌سی طرفندن حضور حاکمده اصول مشروعه‌سنه توفیقاً اجرا ایدیلن شهادات اربعه (چونکه : بوماده درت شاهده محتاجدر .]

لفافه [ع ، س] (جراحی) صارغی § (نباتات) بعض ازهاری احاطه ایدن اوراق متحوله .

لفافهٔ کاسیه == (نباتات) بعض ازهارده کاسدن باشقه کاسك قاعده‌سنده واکا مشابه اولارق ظهور ایدن برطاقم اوراق زهریه (بوکا کیس) و (لفافهٔ مکیسه) دخی دینور .

لق ـ لك [ت ، د] صفتاره لاحق اولارق مصدریت ومناسبیله اسملر تشکیل ایدرلر .

لقاء [ع ، مص] کوروشمك ، قاوشمق ، کورمك § (س) یوز چهره .

لقاء الله == روز قیامت .

بدلقا == چرکین یوزلی .

خورشیدلقا == یوزی کونش کبی

دیولقا == عفریت چهره‌لی .

لقای آفاق == کوك یوزی .

مهلقا == ای یوزلی ، یوزی آی کبی اولان .

لقاط [ع ، مص] باشاق دوشیرمك : لقاط ایله تدیش .

لکاف [ع ، س] پالان : لکاف مزین .

لکام [فا ، س] حیوانك اغزینه اوریلن کم ، لجام ، دیزکین .

لله [ع ، تر] الله‌ه مخصوص ، الله ایچون المنة لله == منت الله‌ه مخصوص . « هیچ کیمسه‌نك اقبالنه اصلا حسد ایتمم

رضاء لله == الله رضاسی ایچون .

المنة لله تعالی وتقدس

الحکم لله == حکم الله‌کدر .

لمؤلفه [ع ، تر] (بوسوز مؤلف کتابکدر) معناسنه‌در . (لمحرره ، لمترجمه) ده بویله‌در .

لواء [ع ، س] بیراق ، سنجاق ، رایت ، لواء ظفرانتما § تشکیلات ملکیه‌جه معماحقات برمتصرفلك تحت اداره‌سنه مودوع اولان مملکت ، قضادن بیوك ، ولایتدن کوچوك قطعه سنجاق : محاسبهٔ لواء ، متصرف لواء .

مرکز لوا == متصرفك بولندیغی قضاء § تشکیلات عسکریه‌جه پیاده‌ده ایکی و سواریده اوچ آلایدن مرکب هیئت عسکریه .

میرلواء == هیئت مذکوره‌نك قوماندانی که عنوانی پاشا ، القابی سعادتلو الفندم) در .

میرلواق == لوا رتبه‌سی .

لواذ [ع ، مص] بری دیکرینه صیغنمق التجا ایتمك § بربرینك آرقه‌سنه کیزلنمك .

لواطه [ع ، مص] لوطیلك فعل مکروهی .

لهذا [ع ، تر] بوندن ایچون ، بوندن دولایی .

لی [ت ، د] اسملره لاحق اولوب صفت تشکیل ایدر § مقارنت ، شمول ، التزام بیان ایلر § منسوبیت افاده ایدر .

لیاقت [ع ، مص] لایق اولمق شایان ، سزاوار ، شایسته ، مستحق ، مناسب اولمق § اقتدار ، هنر ، فضیلت ، کارکذاری .

لیاقتمند == لیاقتلی .

لیاقتمندانه == لیاقتمندجه‌سنه .

لیاقتمندان == لیاقت منداولانلر .

لیپرطو [ج ، س] (بحریه) قپودانك استقراضات بحریه‌سنی قید ایلدیکی دفتر .

لیپاری [ج ، س] اوسقوسری بالقنك قارنی بنکلی برنوعی .

لیتره [ج ، س] { Litre } بر دسیمترو مکعبندن عبارت ایکی اولچك .

لیطوغرافیا [ج ، س] ☞ [لطوغرافیا .

لیتوقرانیوس [ج ، س] والاهری ذات الثدایانك مجتره فرقه‌سندن برنوع غزالدر .

(ایتوقرانیوس)

لیثارغوروس [ج ، س] (طب) خسته‌لك اثری اولارق انسانه عارض اولان اغراویقو ، نوم مستغرق .

لیرا [ج ، س] تقریباً یوز غروش قیمتنده اولان آلتون سکه : عثمانلی لیراسی ، انکلیز لیراسی .

لیس [فا ، ص] یالامق معناسنه (لیسیدن) مصدرندن مشتق اولوب ترکیبله قوللانیلور .

کاسه لیس == کاسه یالایجی ، دالقاووق مداهن .

کاسه لیسانه == کاسه لیسجه‌سنه .

کاسه لیسان == کاسه لیسلر .

لیطوغرافیاجی = طاش باصمه‌سی صنعتنی بیلن آدم .

لیف [ع ، س] خرما اغاجنك چوبی § اجسام نمیه‌ده تل تل اونه‌رق بولنان شی : لیف نباتی ، لیف حیوانی [جمعی : (الیاف) کلیر . § حمامده لکن ایچنده صابونی کوپورتکه وآنی سورمکه مخصوص لیف پوسکولی .

لیفی = لیفه منسوب ، لیف صورتنده ایپلك ایپلك اولان . مادهٔ لیفیه .

لیفین = (کیمیا) قانك ترکیبنده داخل واندە متحصل بر مادهٔ اساسیه فبرین .

لیقاطوره [ج ، س] (بحریه) صالاماستره‌دن معمول سجیم باغ .

لیقوریسور [س ، ج] صیوری بورنلی بر جنس بالق‌كه ایسده تو ودیله‌رق یاپیلان باصدیرمه‌سی غایت لذیذدر .

لیقه [ع ، س] عثمانلی مرکبی حقه‌سنه قونیلان خام ایپك وساٸره ، لوك .

لیك [فا ، س] لکن کبی ادات استدراك اولوب استعمالی نظمه مخصوصدر .

« ایك بوسرمیه‌مك حلی
عقله تیسیر اولنمامش بالی »

لیکداسیون [ج ، س] تسویهٔ حساب ، قطع محاسبه ، تصفیه § تعیین قیمت § تزیل قیمت .

لیمان [ت ، س) کمیلرك بارندقلری طبیعی قوی ، مرسی ، مینا .

لیمان رئیسی = لیمان امورینی اداره ایدن بحریه مأموری .

لیمانلق = لیمان کبی یر || سکون ، رکود .

سوت لیمان = پك راکد دکز .

لیمان جدولی = اکثریا یکدیکرینه یاقین اولان لیمانلرك مد وجزر ساعتلری بیننده — سواحلك شکل ووضعیتندن متولد — تأخرات مقادیرینی کوسترن جدول مخصوص :

لیمون [ج ، س] پورتقالیه فصیله‌سندن یشیله چالارصاری رنکلی اکشی صولی معروف محصول .

طاتلی لیمون = عصاره‌سی اکشی اولمیوب طاتلی اولان لیمون .

لیموناطه = صو ، شکر ولیمون عصاره‌سندن یاپلمش شروب .

لیموناطه‌جی = لیموناطه یاپان ویا صاتان آدم .

لیمونلق = قیشین لیمون وپورتقال اغاجلرینی وآنلره مشابه اشجاری بارندرمق ، صوغوقدن محافظه ایتمك ایچون یاپیلان صوبه‌سز جامکان .

لیمونلی = لیمونله تربیه اولنمش ، ایچنه لیمون عصاره‌سی اقیدلمش شی .

لیمونی = (غلطدر) لیمون رنکنده اولان آچیق آز یشیله چالار صاری .

لیمه [فا ، س] اوزون پارچه ، ارزون دیلیم : لیمه لیمه کسمك .

لینت [ع ، مص] (خشونت) ضدی . یومشاقلق ، نرمی ، (ملایمت) § اسهال .

لینیت – لیغنیت [ج س] {Lignite} بر نوع سیاه‌رنکلی اسمر چیزکیلی ، یوزده ٤٤ — ٧٥ قاربونی حاوی بر نوع معدن کومورکه طبقات جدیده‌ده بولنور .

لیوار [ج ، س] دیری بالق حفظ ایتدکاری – دکزدن مفرز – قپالی محل ، حوض .

لیونی [ج ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن پرتقانیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب امریقای شمالیده ١٥ الی ٢٠ متره طولنده نشوونما بولور برشجردر .

(لیونی)

لام مضمومه

لب [ع ، س] ایچلی شیٸك ایچی ، اوزی ، مغزی .

لب الجوز = جوزایچی ، لبی = لبه ، اوزه منسوب وعاٸد § هرشیٸك ایسی ، خالصی [بومعنالرده جمعی (لبوب) کلیر] § قلب ، روح ، عقل [بومعنایه کوره جمعی (الباب) کلیر .]

لبان [ع ، س] کونلك دینلان ضمغ‌كه تعطیر مواقع ایچون اکثریا اماکن مقدسه داخلنده یاقیلور § مصالح مهمه‌دن اولان حاجت [بومعناده (ابانه) کلمه‌سی دها مستعملدر]

لبس [ع ، مص] کیمك ، اکتساء .

لبسه [ع ، س] کلامك قاریشقلغی مشوشلکی .

لبنان [ع ، س] ☜ [محیط اعلام]

لبوب [ع ، س] ☜ [لب]

لبوس [ع ، س] (البسه) کبی (لباس) ك جمعی .

لج [ع ، س] جماعت ، کروه ، طاٸفه .

لجه [ع ، س] انکین‌صو ، وسط دریا دکزك آچیق — ساحلدن اوزاق طرفی : لجهٔ محبت § غلبه‌لك ، جم غفیر . [جمعی (لجج) کلیر]

لحمة [ع ، س] ایرماق اغزی .

لحج [ع ، س] ☜ [لجه]

لحم [ع ، س] جم : [لجام] آت کملری ، دیزکینلری .

لجین [ع ، س] کموش ، فضه .

لحود [ع ، س] جم : (لحد) قبرلر ، مزارلر . لحود شهداء .

لحوصه [ت ، س] یکی طوغورمش قادین ، النفساء .

لحوق [ع ، ص] { مولددر } اولاشمق ، ایریشمك .

لحوم [ع ، س] ات معناسنه اولان (لحم) ك جمعی : لحوم لذیذ .

لزوب [ع ، مص] یاپشمق ، کیریشمك § بر شیٸك اجزاسنی بربرینه قفسی کبی صوقوب یاپشدیرمق ، ربط ایتمك .

لزوج – لزوجت [ع ، مص] چکیلوب اوزانمق ، طوتقال کبی بر شیٸه صیوانوب یاپشمق § یاپشقانلق .

لزوجی = یاپشقان ، قوامدن اوزانان

لزوجتلی = لزوجیلك ، یاپشقانلق .

لزوجیت = یاپشوب اوزایان ، قوامیان .

لزوم • [ع مص] لازم اولمق ، ضروری ، مقتضی اولمق بوعصرده چالشمق ، لزومی حس اولنیور •
§ (س) موجودیتی دیکر شیئك وجودینی استلزام ایدن اقتضا : لزوم حقیقی •

لزوملی == لازم ، مقتضی •

لزومسز == زائد ، فضله ، لزومی اولمیان •

لزومی یوق == ایشه یارامز ، غیر مقتضی

لسن [ع ، س] (السنه) کبی (لسان) لك جمعی •

لسین == کوچوك دیل •

لسوق [ع ، مص] یاپشمق ، یاپشوب طوتمق •

لصوص [ع ، س] خرسز معناسنه اولان (لص) ك جمعی •

لصوصیت [ع ، مص] خرسزلق ایتمك ، سرقت •

لصوق [ع ، مص] یاپشمق ، یاپشوب طوتمق § الاشمق •

لطف [ع ، مص] کوزللك § رفق ونوازشله ، کرمله معامله ایتمك § ایلك ، احسان § توفیق الهی

لطفاً == ملایمتله ، نوازشله ، کرمله || کرم ومساعده ایدرك ، عنایةً •
§ (س) کرم واحسان ایله ایدیلان معامله : منتدار لطفکزم •

لطف پرور ـ لطفکار == رفق ونوازشله کرمله معامله ایدن ، کریم

بلطفه تعالی == جناب حقك لطف وتوفیقیله •

لعاب • [ع ، س] اغزدن اقان صالیا • §(طب) غدد لعابیه واسطه‌سیله افراز اولنان رنکسز جریانلی ، عمومیت اوزره تلوی بر مایع ـ که یوزده (٩٩)ی صو اولوب برقسمی فحمیت کلس ، غلورسودیوم ، زلال ، کبریتیت کیانوس پوتاسیوم دینلن مواد تشکیل ایدر •

لعابین == (کیمیا) (لعاب) ك صودن ماعدا ترکیبنده داخل اولان موادك هیئت عمومیه‌سی (پتیالین) ، دیاستاس لعابی‌که : اغذیۀ نشائیه‌یی (سکرعنب)ه تحویل ایدر •

لعابی == لعابه منسوب ومتعلق || لعاب کبی لزوجتلی •

لعب [ع ، س] اویون ، اکلنجه ، مقصد صحیحه دال اولمیان مشغولیت

لعبة == کندیسیله اویون اوینانیلان شی ، اویونجاق § هرکسی حیران ایدن شی ، حال •

لعبتکاه == لعبت محلی || (تیاترو)

لعبتباز == حقه‌باز ، خیالجی ، توقله‌جی •

لعبت العین == کوزببکی •

لعبیات == [مولددر] اویونه متعلق اکلنجه‌لر ، جانباز ، تیاترو ، حقه‌باز وامثالی شیلر •

لغات [ع ، س] جم : [لغت] ، برقومك الفاظ متنوعه ومختلفه‌سی [(لغتی) ده بو معنایه کلیر]

لغت [ع ، س] هرقومك کندیسنه مخصوص دیلی ، لهجه‌سی ، افادۀ مرام ایچون قوللاندیغی اصوات والفاظ ، لسان § برقومك جملۀ کلامیه‌سنی تشکیل ایدن کلاتدن بری •
§ برلسانده مستعمل بتون کلمات برترتیب اوزره حاوی وجامع اولان کتاب قاموس •
§ لسان فننك غیری اولان لسان عادی

لغت شناس == لغتی ایی بیلن ، علم لغته واقف •

لغت نویس == لغت یازان ، لغت کتابی مؤلفی •

لغوی == لغت شناس ، آشنای علم لغت || معنای مجازی وجناسی حاوی اولیوب یالکز معنای حقیقیه دلالت ایدن کلمه‌یه عائد ومتعلق •

لغویون == جم : لغوی ، علم لغتله اشتغال ایدنلر •

علم لغت == { Lexicologie } کلماتك صورت تشکل وتکوننده وکلماتك صور اشتقاقیه‌سندن والفاظك طرز ترتیب وتحریرندن وکلماتك ایضاح معانیسندن باحث علم

اهل لغت == علم لغتده حائز معلومات وملکه اولان ذواتدن هربری •

لغاریتمه [ج ، س] ☞ [لوغاریتمه]

لغز [ع ، س] بیلمجه ، یاکلاج ، چیستان ، معما • [معما الله معناجه فرقلیدر • (لغز) سؤال طریقیله اولان معمایه دینور •]
[جمعی : (الغاز) کلیر : الغاز لفظیه]

لغوفت [ج ، س] نطق ایراد ایدن خطیب § روم پطریقخانه‌سی نزدنده بر مأمور جسمانی ـ که مذاهب اداره‌سیله پطریقلق اره‌سنده واسطۀ رؤیت مصالحدر •

لقاح [ع ، س] (نباتات) قان قوردان دینلن نبات •

لقاطه [ع ، س] لقطه ، یره آتلمش دکرسز شی •

لقطه [ع ، س] (فقه) یرده بولنوب آلنان شی [صاحبی بعد التحری بولنمدیغی حالده مال مشروع حکمنه کیرر •]

لقمان [ع ، س] ☞ [لقمان]

لقمه [ع ، س] بردفعه‌ده یوتیلان طعام ، ییه‌جك ، مطلقا طعام (بو معنایه کوره (اتمك) ماده‌سیله مستعملدر) براقشام برلکده لقمه ایده‌لم § پارچه ، مقدار ، آز شی : برلقمه اکمکه محتاج § یاغده قیزارتیلمش واوزرینه صیجاق شکر شربتی دوکولمش برنوع خمیر طاتلیسی ـ که : بعضاً متوفانك وفات ایلدیکی کوندن اعتباراً قرقنجی کیجه‌سی بالالتزام یاپیله‌رق فقرا واحبا واو ایله اعطا واصرا ایدیلور •] قرق لقمه‌سی •

لقمه‌جی == لقمه دوکن ، لقمه صاتان آدم § (معمای ، صو یولاریله) وضع ایدیلن کونکلرك بربرینه ربطی ایچون مستعمل برمعجون ـ که : بزیر یاغیله صو یولجی کتانك برلکده ازیلوب یوغورلماسندن حاصل اولور •

لقمه‌شمار == لقمه صاییجی ، هرکسك ییوب ایچدیکنه دقت ایدن || بخیل ، خسیس •

لقمه‌کوز == یاتلاق کوزلی •

لقوم [ت ، س] برنوع طاتلی غرابیه § راحت حلقوم دینلن شکر •

حاجی‌لقومی == قوری وشکرسز بر نوع لقوم ـ که : شربته باتیریله‌رق ییلور •

قوش لقومی == یومورطه‌لی برنوع چوجق لقومی •

لقومجی == لقوم یاپان وصاتان آدم •

لکنت ـ لکونت ـ

لكتونت [ع ، مص] ديلده كى پلتكلك ، سوز سويلر ايكن ديلده حاصل اولان طوتوقلق ، زحمتله ، مشكلاتله تلفظ ؛ كرانئ زبان || كككه‌لمك .

لؤلؤ [ع ، س] اينجو ، اينجى .

لؤلؤ لالا = پارلاق اينجو .

لؤلؤبار = اينجى ياغديريجى ، ياغدران .

لؤلؤ پاش / لؤلؤفشان = اينجى صاچيجى ، صاچان

لؤلؤين = ☜ [مارغارين]

لوب ـ لوپ [ت ، ص] ايى مدور § بردنبويه‌جى حال وصورتده اولان .

لوپ‌ات = تكميل بردن عبارت ككيكسز ات .

لوب انجير = برجنس يومشاق ، لذيذ انجير .

حاضرلوب = نيوغيله برابر صوده پيشمش يمورطه ؛ لوب يمورطه .

لوپه‌شرغراتق [ج ، س] (بحريه) كميلرده چرخى ايشلدن ايكى ساندبراره‌سنده قول .

لوبوط [ت ، س] قيصه وقالين صوپا

لوجه [ج ، س] { Loge } قوليه § حجره ، كوچوك اوطه § قاپوجى اوطه‌سى § تياترو حجره‌سى § كوچوك قماره § (غلط اوله‌رق) لوبجه .

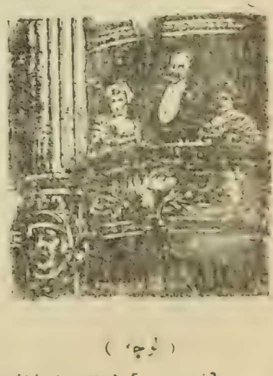

(لوجه)

لوحه [ج ، س] (بحريه) داخلندن دور زنجيرى چكيلن وصفينه‌نك باش اووزلغنده بولنان ايكى دليكدن هر برى .

لودوس [ج ، س] جنوب طرفندن اسن واكثريا ياغمور ياغمسنه بادى اولان روزكار . جنوب‌جهتى ؛ لودوسه معروض ، لدوسه ناظر .

باطى‌لودوس = جنوب‌غربى روزكارى .

قبله‌لدوس = جنوب شرقى روزكارى .

لودوسلامق = روزكار جنوب جهتندن اسمك ، لدوسه دونمك .

لوده [ت ، س] اوزرينه طوپراق اورتلمش صمان ، طوز ، قار وسائره يغينى .

لور [ت ، س] برنوع يومشاق تازه پينيركه : اكثريا سودك كه‌يلمسندن حاصل اولور ؛ لورپينيرى .

لورطه [ت ، س] اياق‌قابى قالبى .

باش‌لورطه = اك بيوك مقياسده آياق قابى قالبى .

اورته‌لورطه = اورته درجه‌ده قالب .

اشاغى‌لورطه = آياق قابى قالبلرينك اك كوچوكى .

لوستاريا [ج ، س] كوچك لوستره .

لوستره ـ لوسترو [ج ، س] قوندره بوياسى

لوستره‌جى = قوندره بوياجيسى ، قوندره بويان .

لوش [ت ، ص] قرا كلقجه ، چوق آيدينلق اولميان § تنبل ، بطئ ، كوشك .

لوط [ع ، س] ☜ [محيط اعلام]

لوطى [ع ، ص] قوم لوطك اجرا ايلديكى خباثتى ارتكاب ايدن ، ذى الطبع ، كودكباز ، محبوبپرست

لوغ [ت ، س] اوزرى كره‌ميدلى وليوب چامورله صيوانمش اولان طاملرك چاتيلوب اقسنى منع ايچون اوروللرنده كزديردكلرى سلندير يووارلاق طاش .

لوغاريتمه ـ لغاريتمه [ج ، س] (رياضيه) قاعده دينان ثابت بر عددك اعداد مطلوبه‌يه مساوى چيقان قوتلرى ، مثلا ؛ (٢) (٢) = ٤ و (٢) (٣) = ٨ مساواتلرنده (٢ ، ٣) عددلرينه (٤ و ٨) عددلرينك لغاريتمه‌لرى دينلوب ثابت اولان (٢) عددينه‌ده بولغاريتمه‌لرك قاعده‌سى دينلور .

لوغاريتمه اشارتى = لغاريتمه‌سى مطلوب اولان عددك صاغ طرفنه يازيلان شو (لغ) اشارتى لغ ١٦ = ٤ كبى .

لوغاريتمه‌نك خاصه‌لرى = بروجه آتى باشلوجه دورت خاصه‌دن عبارتدر :

١ ـ برحاصل ضربك لغاريتمه‌سى مضروبلرينك لغاريتمه‌لرى مجموعنه مساويدر .

٢ ـ بركسرك لوغاريتمه‌سى صورتك لغاريتمه‌سيله مخرجك لغاريتمه‌سى آره‌سنده‌كى فضله‌يه مساويدر .

٣ ـ برعددك هرهانكى قوتنك لوغاريتمه‌سى اوعددك لوغاريتمه‌سنك قوت ايله حاصل ضربنه مساويدر .

٤ برعددك هرهانكى قوتدن حاصل ضربنك لوغاريتمه‌سى اوعددك لغاريتمه‌سنك جذريله تقسيمنك خارج قسمتنه مساويدر .

عادى لوغاريتمه = اعدادك قاعده (١٠) عددى اولديغنه كوره حساب اولنمش لوغاريتمه‌لرى .

لوغاريتمه جدولى = (١) دن (٩٠) يه قدر ويا بردن (١٠٨٠٠٠) عددينه قدر اولان اعداد صحيحهٔ طبيعيه ايله بونلرك يدى مرتبه كسر اعشاريه قدر حساب ايدلمش لوغاريتمه‌لرينى جامع جدول .

لوفر [ج ، س] برجنس لذيذ بالق ☜ بالق

لوقورنيس [ج ، س] طيوردور يه‌دن امريقايه مخصوص غايت كوزل برقوشدر .

(لوقورنيس)

لوقات [ج ، س] اوزون وياپراقلى بوينوزلرى حائل حشرات جنسى‌كه : بونلر اورمانلرده بولنور .

لوقانطه [ج ، س] بيوك ، مزين ، مكلف آشجى دكانى ، الافرانقه آشجى دكانى ، عمومى طعام‌خانه .

لوقوم [ت ، س] ☜ [لقوم]

لوقوموبيل [ج، س] (locomobile) زراعت، صنايع وسائره‌ده مستعمل و تكرارلريله بر يردن ديكر محله قابل نقل و بخارله ايشليان قوۀ محركه آلتى .

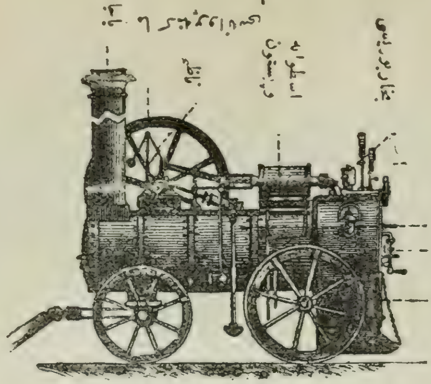

(لوقوموبيل)

لوقوموتيف [ج، س] Loco-motive) دمير يول ارابه‌لرينى چكن متحرك آرابه § ماكنه بورغولرينى چويروب سوكمكه مخصوص كوچوك ال آلتى . (شمندفر)

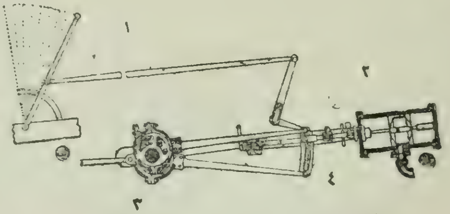

(لوقوموتيف ماكنه‌سنك اجزاى اصليه‌سى)
١ – تحريك مانوه‌لسى ٢– بخار اسطوانه‌سى ٣–١ كمانتريك ٤ – پيو .

لوك [ت، ص] بطال ، اغير ، بطى § بوياجيلقده وسائره‌ده مستعمل برنوع ليقه .

لوكون [ت، س] كيرج وزيتون ياغيله دوكيله‌رك ياپيلان برجنس معجون ـ كه جاملرى چرچيوه‌لره تثبيت ايتمك ، سوكونكلرينك دليكلرينى طيقامق ايچون استعمال اولنور .

لول [فا، ص] بى شرم ، بى حيا ، لولى = لوله‌منسوب .

لوله [فا، س] چشمه ، موسلق ومثالنه طاقيلان كوچوك بورو ، صولجيه‌نك زبان لوله § حلقه كبى دورواش شى : برلوله قايمق ، لوله قاينى . § چوبوغك اوجنه طاقيلوب مدورجه چوبوق قابى . لوله توتون § بورى ، مامور . ايكى لوله سويه‌مالاك § كاغد كلاهى .

لوله‌طاشى = برجنس بياض ويومشاق معدن كه : اوانى مختلفه اعمالنه يارار .

لوله‌جى = لوله ياپان وياصاتان آدم .

لوله‌لى = لوله‌سى اولان .

لومبار [ج، س] (بحريه) سفينه‌لرده طوپلرك اخراج و دخالى ايچون الابنده‌لرده آچيلان دليكلر .

لومبوز [ج، س] (بحريه) سفينه داخلنه هوا وضيا ويرمك ايچون مختلف نقطه‌لردن آچيلان دليكلر .

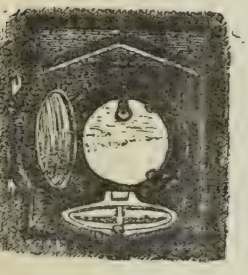

(لومبوز)

لوجه [ت، س] { فرانزجه (Loge) دن محرف اولان (لوجه) دن غلطدر } اصنافك تجارك كندى ايشلرينه متعلق امورك مذاكره‌سى ايچون طوپلاندقلرى محل . مذاكره اوطاسى § جمعيتگاه .

ل

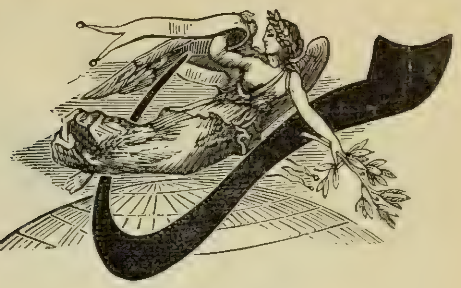

م [ع ، فا ، ت ، ح] الفبای عربینك یکرمی دودنجی وعثمانلی الفباسنك یکرمی یدنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٤٠) عددینه اشارتدر اوراق رسمیه‌ده شهرمحرم‌الحرامه دلالت ایدر .

یونان ولاتین حروفاتنده شکلی (M) عبرانیده : D ؛ سریانیده ∝ دره صاغر دیلسزلرك الفباسنده شکلی شودر .

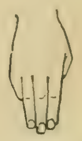

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (م) حرفی شو طرزده کوستریلور .

م .... ثلث

م .... نسخ

م .... اجازت

م .... ریحانی

م .... توقیع

م .... جلی

م .... دیوانی

م .... رقعه

م .... سیاقت

م .... تعلیق

م .... کوفی

م .... شجری

§ بعضاً علامت انتها اوله‌رق ختامبولان برکتاب ویا عباره‌نك آلتنه وضع واننور § ضمیر اضافینك مفرد متکلمی اوله‌رق مجزوم اوقونور: بنم ، کتابم فهم ، جمعی (مز) کلیر § (ایتمك) فعلنك مضارع صیغه‌سنك نفس متکلم وحده‌سیدر . محرومم ، معلمم ، متواضعم ، عاجزم § فعلك ماده اصلیه‌سیله ادوات ملحقه‌سی آره‌سنه کیروب منفیلك تشکیل ایدر : کلدم ؛ کلمدم کبی .

ما [ع ، س] عربجه‌ده اسم موصول اولوب اوشی‌که : معناسیله استعمال اولنور .

مابعد == آلتده‌کی ، صوکده‌کی ‖ صوك .

مابین == آره‌ده‌کی ایکی شیئك آره‌سی .

مادام == اولدقجه ، بولدقجه .

ماجرا == جریان ایدن شی .

ماحصل == حاصل اولان شی .

ماحضر == حاضر اولان شی ، حاضر اولارق هرنه وار ایسه .

مابه‌الاعتماد == کندوسنه اعتماد اولنان نسنه .

ماشالله == جناب حقك ایستدیکی ‖ کلمهٔ تحسین وتقدیر .

ماصدق == برقضیه‌یی تصدیق ایدن خصوص .

ماء [ع ، س] صو ، آب .

« ومن الماء کل شی حی »

ماءابیض == (طب) برحالتك حدوثیله قوهٔ بصریه‌نك منعدم اولمسی .

ماءجاری == آقار صو .

ماءالحیواة == ☞ [آب حیات]

ماءراکد == طورغون صو .

مائل [ع ، ص] میل ایدیجی ، ایدن ، خواهشکر ، استکلی ، هوسلی .

مولدالماء == (کیمیا) Hydrogène } اجسام بسیطه وشبه معدنیه‌دن بر غاز اولوب هوادن (١٤) دفعه دها خفیف اولدیغی ایچون بالون املا ایتمك ایچون مستعملدر . وزن اعتباریله هر طقوز قسم صوده برقسم مولدالماء موجود وتعبیر دیکرله حجم اعتباریله صو بر حجم مولدالحموضه ایله ایکی حجم مولدالمادن مرکب اولوب صوینك اساسنی تشکیل ایدر . مولدالماء غازی قابل اشتعال اولوب هواده آچیق ماوی رنکده یانار . مذکور غاز (١٧٨١) تاریخنده (قاراندیش) طرفندن کشف اولنمشدر .

ماءمقطر == انبیقدن چکلمش صو .

تداوی بالماء == صو ایله ایدیلن تداوی .

حامض کبریت ماء / **حامض فلورماء** == کیمیا ☞ حامض

مائی / **ماوی** == مایه منسوب ومتعلق . (جمعی : میاه) کابر .

مآب [ع ، س] (اوب) لفظندن اسم مکان } رجوع ایده‌جك بر محل ، مرجع § ملجأ پناه .

شوکتمآب == شوکت واحتشامك ملجائی اولان ذات اقدس حضرت پادشاهی .

فضائل مآب == فضیلتلرك پناهی اولان .

مآثر [ع ، س] { اسانزده غیر مستعمل اولان (مأثره) نك جمعیدر } کوزل اثرلر ، نشانه‌لر افعال حسنه ، یادکار ومفاخر اسلاف : مآثر عرفان ، مآثر جلیله ، دیانتپروری .

مآتم [ع ، س] کدرلر ، اثار [مفردی اولان (مأتم) غیر مستعملدر .

مآخذ [ع ، س] برشیئك الندیغی محل معناسنه کلن (مأخذ) ك جمعی .

مآدب [ع ، س] جم : (مأدبه) ضیافتلر ، طعاملر .

مآرب [ع ، س] جم : (مأربه) حاجات ، مطالب .

مآزب [ع ، س] جم : (میزاب) اولوقلر .

مآزر [ع ، س] جم : (مأزر) ملجألر ، صیغنه‌جق یرلر : مآزر ملجاء .

مآل [ع ، س] زبده ، خلاصه ، حاصل اولان شی ، نهایت . § سوزك دلالت ایتدیکی خصوص § معنی مفهوم : مآل یأس اشتمال .

بی مآل == مآلسز ، معناسز || صاچمه

مآلاً == معنی ومفهوم جهتیله . خلاصه « صاحب بیتدن بزه یوق فائده ، اللهم انزل علینا مائده »

مأبون [ع ، ص] معقول § علت وخیمه ابنه مبتلی اولان .

مأثر [ع ، س] (مآثر) ك مفردی اسلافدن اخلافه قالان یادکارلر اثر مستحسن ، شانلی ایش .

مأثوره [ع ، س] مروی اخبار .

ادعیهٔ مأثوره == فخر کائنات افندمز حضرتلریله اصحاب کرامدن منقول اولان ادعیه .

مأثوم [ع ، ص] معصوم مقابلی اولوب (مظنون ایله مرادفدر) صوچلی ، کناهلی عد اولنمش اولان .

مأجور [ع ، س] (فقه) کرایه ویریلان شی - که : فتح جیم ایله (مؤجر) و (مستأجر) دخی بومعنایه‌در § اجر وثوابی ویرلمش اولان

مأجوج [ع ، س] ☞ (یأجوج)

مأخذ [ع ، س] بر شیئك الندیغی چیقارلدیغی یر ، بر شیئك محل اصلیسی .

مأخذ حوضه‌سی == (طبقات) Bassiu de réception } متعدد کوچوك صولرك بربرینه برلشه‌رك جمع اولندقلری محل اوته‌لرندن حاصل اولان محل .

مأخوذ [ع ، ص] النمش ، اخذ وقبول اولنمش ، مقبوض § منقول § مستعار [جمعی : (مأخوذات) کابر .]

مائده [ع ، س] سفره ، خوان : مائدهٔ سنیه . § نعمت یه‌جك شی .

مأسور [ع ، س] یولی کسلمش ، اسیر ایدلمش .

مأکله [ع ، س] اینه‌جك شی ، ذخیره رزق § مدار استفاده .

مأکول [ع ، س] ینه‌جك شی § یئیلن ، ینیله بیلن . جمعی : (مأکولات) کابر : مأکولات ومشروبات || یه‌جك شیلر .

مألوف [ع ، ص] ☞ [مأنوس]

مأمن [ع ، س] محل امن : مأمن رضا .

مأمور [ع ، ص] مکلف ، موظف § الدیغی امری ایفایه مجبور اولان . [جمعی : (مأمورین) کابر .

مأمون [ع ، ص] تحت امنیتده اولان ، صاغلام ، قورقوسز .

مأمول [ع ، ص] اومیلان ، امید وامل اولنان § ممکن ، محتمل قابل .

مأنوس [ع ، ص] الیشمش ، الفت وانسیت اولنمش ، الیشیق ، مألوف .

مأوی [ع ، س] یورت ، مسکن ، محل || پناه || مقام .

مأیوس [ع ، ص] یأسه دوشمش مفتور ، نا امید .

ماباقی [ع ، ص] (مابقی) دن غلطدر . } باقی قالان بقیه ، قصور .

مابعد [ع ، تر] صوکی ، صوکره‌سی

مابعدالطبیعیه [ع ، تر] مادیاتك فوقنده اولان خصوصات .

مابین [ع ، تر] سرای شوکت احتوای حضرت خلافتپناهی § حرمله سلاملق دائره‌لری بیننده‌کی اوطه ویا صفه § ایکی شیئك آره‌سی : تألیف مابین .

ماینجی == ☞ [قرین : قرنا]

مات [فا ، س] شطرنج اویوننده مغلوبیت .

مات اولمق == یکلمك ، مغلوب اولمق .

مات ایتمك == یکمك ، مغلوب ایتمك .

مات قالمق == حیران ومبهوت قالمق .

« فکر اولنسه بورا ده مات اولور اهل تدبیر »

ماتقدم [ع ، تر] کچمش زمان ، ماضی ، سابق ، کچن شی || اوائل .

ماتم [ع ، س] حزن ومصیبت زماننده‌کی اغلایش ، نوحه ، ناله ، شیون .

« یادکده‌می طوغدیغك زمانلر
سن اغلار ایکن کولردی عالم
براویله کچیرکه : اولسون ؛
موتك سکا خنده ، خلقه ماتم »

§ حزن وکدر ، مأیوسیت == روزماتم .

ماتمزده == نالان ، مکدر ، مأیوس

ماتم کتمان == ماتم ایدرك .

ماتمی == ماتمه منسوب ومتعلق || ماتملی ندای ماتمی § اهل شیعه‌نك ایام محرمده بالاجتماع اجرا یلدکاری فراغ وناله یی معنا .

ماتم‌انكيز = ماتم‌ويارنده ، ماتمی موجب اولان .

ماتم‌فزا = ماتم آرتیریجی

ماتم‌سرا } ماتم‌كده = محل ماتم ، بیت‌الحزن .

ماتم‌زده = ماتملی ، یاسلی ، مصیبته دوچار اولان .

ماتیر - ماتیس [ج ، ص] { تعبیر عامیانه‌در } سرخوش میزمش كنندیدن كچمش .

ماجد [ع ، ص] صاحب مجد وشرف اولان ، عالی ، بزركوار § ربیم ؛ والدماجد كثیر المحامد حضرت شهریاری .

ماجرا [ع ، فعل] جریان ایدن ، ماوقع ، واقع اولمش شی ، كچمش § سركذشت ، وقعه : نقل ایلدیكی ماجرایه كوره :

ماجن [ع ، ص] خلقه طریق حیله كاری‌یی تعلیم ایدن كیمسه : مفتی ماجن .

ماچونه [ج ، ص] (بحریه) اجمال ثقیله‌یی واپوردن صندالره ویا ریختیمه ویاخود ریختیم وصندالردن واپوره ویروب المغه مخصوص بخارله متحرك ماكنه ، بوجورغاد . [اصلی فرانسزجه (Machine) ایكن بالتحریف انكلیزجه‌یه بو صورتله كچمشدر .]

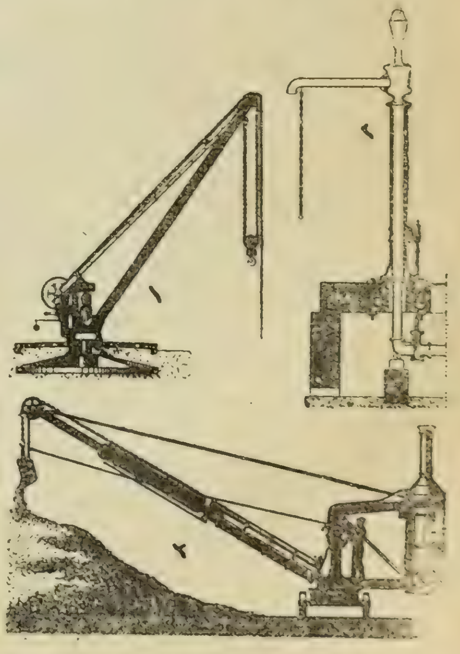

(ماچونه)

١ — قوللا متحرك ٢ — تضییقی ماءِ ایله ٣ — بخار ایله متحرك .

ماچین [فا ، س] چین قطعه‌سنك حوالی جنوبیه‌سنه ویریلان بر اسم اولوب دائما (چین) كلمه‌سنه ردیفا استعمال ایدیلور . چین ماچین .

ماحصل [ع ، فعل] حصوله كلن حاصل اولان شی ، نتیجه : صرف ماحصل غیرت .

ماحضر [ع ، فع] حاضر اولان ، احضار ایدیلن شی ؛ خیر الطعام ماحضر = طعامك خیرلیسی حاضر اولانیدر .

ماحی [ع ، ص] محو ایدیجی ایدن ، یوق ایدن ؛ ماحی حضور ، ماحی اجسام ، ماحی امراض .

ماخلق الله [ع ، تر] بتون ، مخلوقات بتون خلق ، جمیع ناس .

مادام [ع ، تر] دائم واقی اولدقجه .

مادام‌الحیاة = حیاة دوام ایتدكجه ، عمر اولدقجه § (كه) اداتی الحاق معنای شرطی وتعلیل افاده ایدر : چونكه :

« مادام كه بیمور حیاتم
ظن ایتمه بیتر بو غمام »

مادام [ج ، س] (Madame) اجنبی وتبعه‌دن اولوبده فرنك قادینلری طرزنده وتلبس ایدن متأهله ویا ثعیبه خرستیان خاتونی .

مادامبول [ج ، س] بر نوع تالین پاتیسقه .

مادح [ع ، ص] مدح وثنا ایدیجی ایدن : مادح پیغمبری حضرت حسان .

مادر [فا ، س] والده ، انا ، ام ؛ پدر ومادر .

مادموازل [ج ، س] { Made-moiselle } اولنمامش تأهل ایتمامش اجنبی قیزی

مادون [ع ، ص] آلت ، فروتر : مافوق ایله مادون § دیكرینك امر ونفوذی آلتنده بولنان { (مافوق) مقابلی }

ماده [ع ، ص] اصل ، مایه ، جوهر ، عنصر § ایش ، امر ، كیفیت خصوص : روح ماده § سوزك بربندی § جسم ، محسوس الوجود اولان شی .

؟ ... ن وبا نظامنامه‌نك بر فقره‌سی : جزا قانوننامه‌سی هاونك اون بشنجی ماده‌سی حكمنجه .

مادی = ماده‌یه منسوب ، جسمانی ، روحانی ، معنوی اولمیان ‖ [جمعی : (مادیات) كلیر]

مادةً = (معناً) مقابلی ، جسماً ‖ فعلاً (معنویات) مقابلی .

مادیات = مادی وجسمانی شیلر ، محسوسات

مادیون = قائل اولان ماده‌نك قدم وبقاسنه ومعنویاته اینانمیان كروه ضاله

مادهٔ اثیریه = (حكمت) حرارتك حس اولنمسنی موجب اولان اسبابه — غیر موزون وغیر قابل لمس و سیال برماده‌دن عبارت ظن اولنور ایدی — متقدمین حكما طرفندن ویریلن اسم .

مادهٔ مصوره = قانك زلال ایله لیفینی حاوی اولان قسم مایعی : مادهٔ مصوره ابلی .

مادهٔ سنجابیه = (طب) دماغ ایله دماغچه‌نك سطحنی ونخاع شوكینك مركزینی ستر واشغال ایدن بر نسج عصبی .

مادهٔ بیضا = (طب) دماغ دماغچه نخاع شوكیده بولنان والیاف عصبیه‌نك خیوط و سطوانهٔ مركزیه‌سنی تماما تشكیل ایدن نسج عصبی

مادیان [فا ، س] دیشی آت ، قیصراق .

مار [فا ، س] ییلان ، حیه ؛ مار هلاهل نشا .

مار [ج ، س] (maor) (طبقات) بعض نواحی بركانیه‌ده مشاهده اولنان منتظم دائره شكلنده‌كی چوكوندیلر .

مارّ [ع ، ص] مرور ایدیجی ، كچن .

ماراالبیان } مارالذكر = بیانی ، ذكری كچن .

مارین = جمع (مارّ) مارین وعابرین .

مارانغوز [ج ، س] ماصه ، یمك سفره‌سی ، دوفه ، طولاب صندالیه ، یازیخانه وبونلره مماثل تخته‌دن اوانی اعمال ایدن صنعتكار ، نجار .

ماربوج ـ ماربوش ـ ماربیج [فا ، س] ماركله اژدرنكنك طاقولدیغی مشیندن معمول واوزرینه حلزونی آل صارلمش بوری ، ماركوله اوادانلغی .

مارت [ج ، س] سنهٔ شمسیهٔ رومیه‌نك برنجی آیی ـ كه ؛ طقوزنده كونش برج حمله انتقال ایدرك تساویٔ لیل ونهار حاصل اولور شباط ایله نیسان آیلری آراسنده‌كی ماه رومی .

مارتی [ت ، س] ذات الارجل الكفیه‌دن وطیور بحریه‌دن بری اولوب بالقله تعیش ایدر ، جسمی كوكرجیندن بیوكجه‌در .

(مارتی)

(دیكر نوع مارتی)

مارتینی (هانری) [ج ، س] مارتینی احداثندن اول پیاده عساكر عثمانیه‌نك مسلح اولدیغی برنوع ایكنه‌لی تفنك .

مارج [فا ، س] دومانسز آتش ، شعله ، زبانه ، دومانسز باروت §

مارس [ت ، س] اویونده ایكی قات یتمك ویا ینلمك ، طاوله . مارس ایتدم ، مارس اولدم § اساطیر یونانیه‌دن برینك اسمی اولوب ژوپیتر ایله ژوتونك مخدومی وحرب الٰهی اولرق اوزره تصور اولنوردی .

مارستان [ع ، س] (فارسی بیمارستان) دن محرفدر ، خسته خانه .

مارش [ف ، س] عسكر یوروركن ایاقلرینی برابر آتملرینی تسهیل ایچون چالنان هوا ، چالغی || قوماندا || ارش ! ایلرو !

مارض [ع ، ص] خسته ، مریض .

مارصوان [ت ، س] حدود محافظی ((مرزبان) دن غلطدر .)

مارصپق [ت ، س] كمور یاپیلور ایكن تماميله یانمامش وقطكمور حالنه كیرمش اودون .

مارق [ج ، س] بش غروش اون آلتی پاره قیمتنده برالمان سكه‌سی .

ماروقة [ج ، س] اشیا اوزرینه وضع اولنان تمغا ، نشانه || علامت مخصوصه ، علامت فارقه .

ماركی [ج ، ص] (Marquise) اوروپاده بارون ایله قونت آراسنده برعنوان اصالت (مؤنثی (ماركیز) در .

ماروت [ع ، ص] برملك اسمیدر ، هاروت وماروت .

مارن [ع ، ص] چكیچله دوكه‌لرك اچلمغه مستعد اولان § مختلف رنكلی برطبراق § (طبقات) چوق مقدارده غضاری حاوی كیرج طاشی (Marne)

مارول [ت ، ص] چیك اولرق یالكز ویا صلاته یاپیلن برنوع سبزه .

اشك مارولی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن سنجاریه فصیله‌سندن خشیشی بر نباتدر .

(اشك مارولی)

مارة [ع ، س] (فقره) طریق عامه‌دن مرور وعبور ایدنلر .

ماریة [ت ، س] دیشی قویون .

مازغال [ت ، س] قلعه دیوارلرنده ایچ طرفی كنیش و طیش طرفی انجق اسلحه ناریه‌نك ئاملوسی صیغه‌جق قدر طار اولان دلیك .

[مازغال]

مازو ـ مازی [فا ، ت ، س] مازی بوجكی تعبیر اولنان حشرهٔ غشائیة الاجنحه حشره‌نك میشه آغاجلرینی ثقب ایده‌رك حاصل ایتدیكی بر اور كه درونده تانن موجود اولدیغندن طبابت وصنایعده مستعملدر ، ایكی نوعی واردر .

[مازی]

۱ ، ٦ — قره اغاج مازیسی
۲ ٤ ٥ — قواق اغاجی نوعلرینك مازیه‌سی ۳ — شجر البطم (ترمنتین)
۱ ۸ ، ۹ — میشه مازیسی ۱۰ — كل اغاجی مازیسی

ماساریقه [ج ، س] (طب) كیلوسك نقلنه خدمت ایدن انجه طمارلر § ایچ یاغی داری .

ماسبق [ع ، فعل] كچمش شی ، كچمش ، سركذشت حكایه ماسبق .

ماست [فا ، س] یغورت .

ماستكی ـ ماستكه ـ ماستقه [ج ، س] راتینه تونیلان برنوع صمغ .

ماساژ [ج ، س] وجودی ال ایله ویا جهاز مخصوصی ایله دلك و تضییق ایلمك اصولی .

(ماساژ)

١ — ماساژلرك استقامتی ٢ — خفيف ودوزماساژ ٣ — پارمقلر ايله تضييق اصولی ٤ — باش پرمق ايله مسح ٥ — باش و شهادت‌پرمقلری ارەسندە تضييق ٦ — اللرله ماساژ ٧ — دلك اصولی ٨ — طرامه صورتيله مسح — اسفنج.

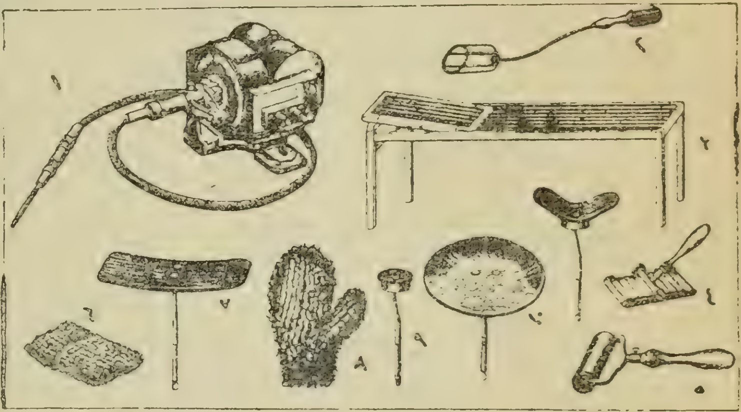

(ماساژ جهازلری)

١ - الكتريق اهتزازی ماساژ جهازی ٢ - اعضای تناسل آسايه مخصوص ٣ - ماساژه مخصوص يتاق ٤ - متعدد مردانەلی مساح ٥ - تك مردانەلی ٦ - قيلدن فورچه ٨ - قيلدن الديون ٧ و ١٠ - بطن ايچون ماسسور ٩ - كوز ماسسوری ١١ - خنجره ماسسوری .

ماسقارين [ج ، —] (mascarin) اول جزائرجمعه‌دەيشامش اولاز و شمدی ايسه اصلی منقطع بولنان بر نوع پاپاغاندر .

(ماسقارين)

ماسك [ع ، ص] طوتيجی ضبطايديجی.

ماسك العنان == (قوزموغرافيا) اك پارلاق كوكبی (عيوق) دينيلن نجم اولان بر هيئت سيارەنك اسميدر .

ماسكه [ج ، —] نقاب ، يوز اورتوسی (قار ناوال‌موسمنده ، وعمومی باللرده كتم هويت ايچون . بعض خرستيان ذكوروانسوننك يوزلرينه گچيردكاری مختلف‌الشكل يوز اورتوسی .

§ بعض اجسام كيمويه‌نك استحصالی اثناسندە يوزك [..]دن متأثر اولماسی [..] استعمال اولنان فنی ماسكه الت انشاق .

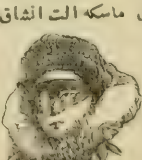

(ماسكه)

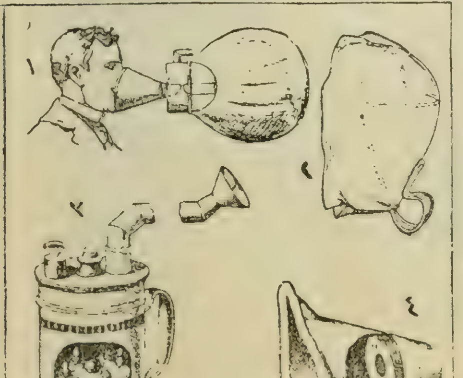

الت انشاق :

١ — حمض اول آزوت‌انشاقنه مخصوص ماسكه؛ ٤ — قلوروفل واتر انشاقنه مخصوص ماسكه؛ ٣ — ابخره دوائيه انشاقنه‌مخصوص « ماسكه .

ماسواء، ماسوى [ع ، ـ] بر شیئك غیری اولان شی ، غیری ، ماعداسی . ماسوی‌الله = جناب حقك غیری اولان كافهٔ موجودات ، || دلائق دینویه .

ماسوز [فا ، ص] بربرینه قاتلمش ممتزج شی .

ماسوره [ت ، ـ] { فارسی (ماشوره) دن محرفدر،§ قیصه وانجه قامش } چیقریقده ، منسوجات دستگاهلرنده ایپلك ویا ایپك صارلوب مكوكه طاقیلان قلم كه : مكیكك ایچنده دونه‌رك ایپلكی براقیر . § چشمه زوانه‌سی . § ماءجاری اولچیسنده لوله‌نك ربعی كه : درت جوالدز اعتبار اولنور : باغچه‌سنه ایكی ماسوره صو جاریدر .

ماشاالله [ع ، تر] ☞ [ما] .

ماشطه [ع ، ـ] ☞ [مشاطه]

ماشه [ت ، ـ] آتش طوتمغه ویا اشتداد برشی چیقارمغه مخصوص معدنی چتال آلت § ماشه

ماشه‌لی = ماشه‌یه مشابه الی اولان

الی ماشه‌لی = ادبسز ، حیاسز || شارلاتان .

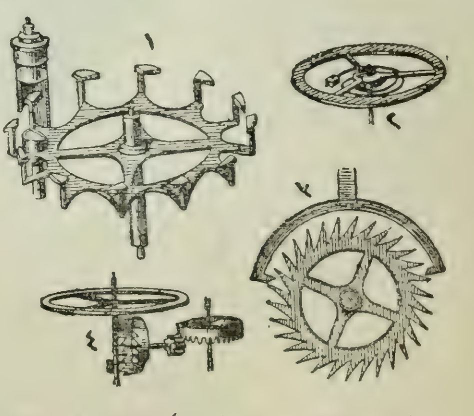

١ ـ طولابلی (ساعت) ٢ باندول زنبرکی‌ماشه‌سی ٣ ـ ماشه‌لی (ساعت) ٤ انكرلك دیشلی ماشه .

ماشی [ع ، ص] یوریجی ، یورویین ماشی علی قدمه . حیوانات ماشیه = سورونیجی ، یوزیجی اولیان ، ایاقلریله گزن حیوانات ، مواشی .

ماشیاً = یایان اولارق ، یورویه‌رك ، ماشیاً گلدم .

ماشی علی الاصابع = (حیوانات) لاحمه صنفندن اولوب پارمقلرینك اوجلری اوزرینه یوروین حیوانات مفترسه . هره كلاب ، صرتلان ، زددوا وامثالی .

ماشی علی الكف = (حیوانات) لاحمه صنفندن اولوب یوروركن ایاقلرینك طبانی تماماً زمین اوزرینه وضع ایدن حیوانات (آیی) جنسی كبی .

ماشیقولی [ج ، ـ] قرون وسطی‌ده بهاجمینه یوقاریدن خمپره وسائره آتمق ایچون قلعه دیوارلری اوزرینه بنا ایدیلان بالقون ویر نوع مزغال .

ماصدق [ع ، قم] اسماً صادق اولان شی دیمكدر، § مضمون § موافق ، اویغون .

ماصه [ت ، ـ] كوچوك وبیوك هر نوع تپرېزه ، سفره . § مفلسك مال موجودی .

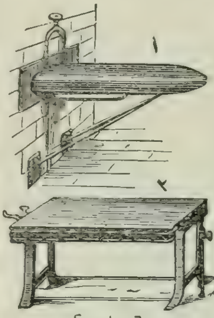

[ماصه]

ماصی [ع ، ص] مص ایدیجی ، خرطومیله امیجی . حیوانات صیه = ایره وامثالی كبی خرطومیله امن حیوانات .

ماصع [ع ، ص] چكننه‌یجی ، چكننه‌ین : حیوانات ماصعه .

ماضی [ع ، ص] كچمش ، كچن گذشته : الماضی لایذكر § كچمش زمان ، زمان سابق ازمنهٔ تاریخیهٔ ثلثه‌دن بری « آه ماضی دینلن شعشعه‌لی صبح شباب ایلدی ابرسحردن دها سرعتلی گذر » § (صرف) كچمش زمانده جریان ایدن بر حدثی افاده ایلین فعلك صیغه‌سی فعل ماضی = ماضی صیغه‌سی .

ماضیٔ شهودی = (صرف) كوزله كوریلن ویا كورمش كبی بیلینن برشیئی افاده‌ایدن صیغه :حضرت فاتح استانبولی (٨٥٧) تاریخنده ضبط ایلدی ، بو كتابی حسن افندی یازدی .

ماضیٔ نقلی = (صرف) یالكز ایشیدیلان برشیٔ افاده ایدن فعل صیغه‌سی جمال افندی بنی آرامش . حسین افندی تكلیفی واقعی قبول ایتمامش .

ماعدا [ع ، ـ] باشقه ، غیری ، فضله .

ماعون [ع ، ـ] زكات مال § كندوسیله انتفاع اولنه‌جق شی § لوازم بیتیه .

ماغنزیا [ج ، ـ] (كیمیا) انكلیز طوزی دنیلان معروف مسهل .

ماغنه‌تیت [ج ، ـ](طبقات)حجر مقناطیسی دنیلن بر نوع اعلا تیمور معدنی كه : رنكی سیاه ومجلادر وتركیبی تیمور ایله مولدالحموضه‌دن عبارتدر .

ماغونه [ج ، ـ] (بحریه) ارمه‌نك و مافوقنده‌كی چیوقلرك مقاومتنی تأمین ایچون باشدن قیچه دوغری اوزاتیلان سرت اغاج § (معون) دینلن اغاج . ☞ (معون)

مافات [ع ، قم] فوت اولان شی الدن گیدن شی : تلافیٔ مافات جبر مافات .

مافوق [ع ، تر] بالا ، اوست اوستنده بولنان ، اوست باش طرف § آمر ، ضابط . § حدود خارجنده ، طیشاریسنده ، خلافنده .

مافوق الطبیعه = طبیعتك ، مادیاتك خلافی اولان شیلر .

مافی البال ـ مافی الضمیر [ع، تر] قلبده ، كوكلده ، فكرده ، خاطرده اولان شی اظهار مافی الضمیر .

ماقبل [ع ، ـ] اوك ، پیش ، مقدم اوكده‌كی ، كچمش (مابعد) مقابلی .

ماقرورامف [ج ، ـ] mac - rorhamphe ـ طیور شاطئیه‌دن شمالی امریقالرنده یتیشن بر قوشدر .

[ماقرورامف]

ماقی [ج ، ـ] (واری) : ذات الثدیایانك ذات الایدی ارابعه فرقه‌سندن وجودی مایمونه بورنی كوپكه بكزر مادااغاسقاره مخصوص بر نوع مایمونندر

(ماقی)

ماكث [ع ، ص] مكث ایدیجی ، ایدن ، طوران

ماكر [ع ، ـ] مكر و حیله ایدیجی ایدن ، حیله كار .

ماكنه [ج ـ] { فرانسزجه Machine لغتندن مأخوذدر } علی العموم بر قوۀ محركه واسطه‌سیله حركت ایدن و ایش كورن فعل ، عمل ، حركت حصوله كتیرن آلت .

زراعت ماكنه‌سی = امور و اصول زراعتی تسهیل ایدن مختلف ماكنه‌لر .

دیكیش ماكنه‌سی = ال ویا اایاق واسطه‌سیله ایشلر و كمال سرعت و انتظام ایله دیكیش دیكر ماكنه .

واپور ماكنه‌سی = واپوری تحریكه بادی اولان ماكنه .

واط ماكنه‌سی = واپور ، شمندوفر كبی وسائطی تحریك ایدن ماكنه .

§ علم ماكنه = حركت و موازنت قانونلرندن بحث ایدن فن ، جراثقال ، میخانیك [فن مذكور (سیتاتیك) سكونت ، (سینه‌ماتیك) حركت و (دینامیك) قوت بحثلری نامیله اوچ قسمه منقسمدر .]

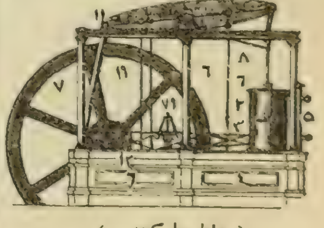

(واط ماكنه‌سی)

١ — فونكتین (رابطه قولی) ٢ — سلندر (اسطوانه) ٣ — اكسنتریك قولی (خارج المركز قولی) ٤ — ماكنه غراق قیر ... ندی) ٥ — ایسلاید جاكت ٦ ، ٦ ایرپامپ رود (هوا طلومبه‌سی قولی) ٧ — رهكولاتور (ناظم) ٨ — متوازی الاضلاع ٩ ، ٩ — صو طولومبه‌سی قولی ١٠ — فلای ویل (دنك پروانه‌سی) اساسی ١١ — بیم (مانووله) م

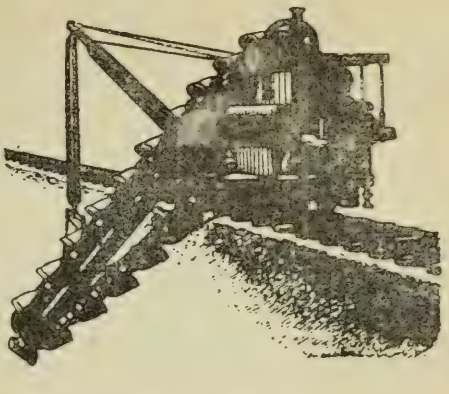

(قازمه ماكنه‌سی)

ماكی [ج ، ـ] ذات الثدیانك خیالیه فرقه‌سندن آمریقایه مخصوص بر حیواندر .

(ماكی)

ماكیان [فا ، ـ] طاووق ، خروسك دیشیسی . دجاجه .

مال [ع ، ـ] تصرف اولنان قیمتلی شی ، انسانك تحت تصرفنده بولنان اشیا ، § (فقه) طبع انسانی مائل اولوبده وقت حاجت ایچون ادخار اولنه‌بیلن شی كه : منقول وغیر منقوله شامل اولور . § امتعه ، اشیای تجاریه .

مال متقوم = (فقه) انتفاعی مباح اولان شی ، مال ... مال محرز . مثلا صید ایدیلن بالق مال متقومدر .

بیت المال = خزینۀ دولت || وارثلری صغیر بولنمیان تركه و كا مماثل اموالی حفظ و اداره‌یه مأمور دائرۀ شرعیه .

مالدار = زنكین .

مالی = ماله منسوب : امور مالیه اصول مالیه .

مال ایتمك } مال ایدنمك } = اهمیت ویرمك وظیفه ایدنمك .

رأس المال = سرمایۀ نقدی

مال صندوقی = خزینۀ جلیله وزنه‌سی .

مال مدیری = برقضانك امور مالیه‌سنه مأمور آدم .

مال پرست = مالی پاره‌یی زیاده سون خسیس ، حریص

مال [فا ، ص] سورمك معناسنه اولان (مالیدن) مصدرندن مشتق اولوب تركیبله مستعملدر .

رومال = یوز سورن

پای مال = اایاق آلتنده چكنن ، اوزرنه اایاق سوریلن .

مالاق [ت ، ـ] مانده یاورسی ، مانده بوراغیسی

مالاكلام [ع ، تر] سوز قبول ایتمز دیه‌جك یوق { اصلی (ما لا كلام فیه) در . }

مالامال [فا ، ص] زیاده طولی ، پك مالی ، پر ، لبالب مشحون .

مالانهایه [ع ، ص] صوكسز ، اوجسز نهایتسز ، بی پایان

مالایعنی [ع ، تر] معناسز فائده‌سز سوز ویا ایش .

مالایطاق [ع ، تر] وسع وتحمل انسانی خارجنده اولان تكلیف مالا یطاق .

مالزم [ع ، نه] { غلط اوله‌رق (ملازمه) } لازم اولان شی حوائج .

الش • [فا، مد، صد] سورمه سورلش اوغمه •

لشكر == سورتجی ، اوغرجی، دلالك

لده == سوراش ، اوغرلش •

قوچ [ج ، ـ] وقتيله اقنجیـ اوجاغنك سركرده سنه اصلا اولنوردی •

لك [ع ، صد] صاحب ملك، پادشاه § متصرف § قادر صاحب.

لكيت == مالكلك ، تصرف، صاحب لق •

لكانه [فا ، ـ] اراضئ اميريه نك بعض شرائطايله ومالكيت اوزره متصرفه تمليك اولنان اراضی

له [فا ، ـ] ديوارصيوامغه مخصوص آلت، سوركو •

لی [فا ، ـ] چوق ، زياده § طولو پر ، مملو •

الخوليا [ج،فا ، ـ] { يونانيدن مفردر . } قره سوداء حزن دائمی || خيـال ل . خيال خام •

ما [ت ، ـ] چوجق لسانـنده يه‌جك شی || والده ، مادر ، ننه

امضی [ع ، صد] كچمش شی كچمش زمان :

ی مامضی == كچن كچدی، كچمش

املك [ع ، ـ] مالك ولنان شی اشيا •

اموت [ج ، ـ] فيـل محمودی دنلن حيوان . ☛ [فيل محمودی]

انو ـ مانطو [ج ، ـ] (Manteau) اوستدن كيلوا كزيا لری اوليان كنيش لباس •

انتی [ت ، ـ] قيمه‌لی يوفقه‌يكی § (ج) (بحريه) بيوك بر جنس مقره •

انتليه [ج ، ـ] (بحريه) كمی سرنلرينی ديركاره اييلی طوتان زنجير .

اندين [ج ، ـ] ايپكله معمول قالين جنس قماش ، جانفس •

انخانه [ج ، ـ] (بحريه) كميلرده بولنديريلان متحرك بيوك صو انباری •

اندارن [ج ، ـ] چين وزراسنه اوروپاجه ويريلن عنوان •

ماندال [ت ، ـ] قپو وپنجره كبی شيلری قپامغه مخصوص متحرك دوكمه •

مانداليه [ت ، ـ] پورتقال جنسندن كوچوك ولذتلی بر ميوه •

ماندره [ج ، ـ] اوستی اورتيلی كوچوك اغيل •

ماندولين [ج ، ـ mardoline] عود جنسنده ، تللی ، كوچوك بر موسيقی آلتی • ☛ موسيقی

مانده [ت ، ـ] جاموس ، صيغر ، كارميس •

مانده [فا ، صد] قالش . پس مانده == كيری قالش •

عمل مانده == ايشدن قالش . ايشه يارامز

ماندريل [ج، صد] ذات الثديانك ذوی الرأس كلی جنسندن افريقای غربی‌يه مخصوص بر مايموندر •

مانسقه [ج ، ـ] (بحريه) ايكی طرفی ايكی ديللی مقره‌دن طونادلش بيوك پالنقه •

مانشه [ج ، ـ] يورات يلكنلی مانشه تسميه اولنان قايق •

[مانشه]

مانطار [ت،ـ] ☛ [منطار]

مانع [ع ، صد] منع ايديجی ، ايدن انكل اولان ، حيلولت ايدن •

مانعه == منع ايدن شی، انكل، حائل مشكلات •

مانغه [ج ، ـ] (بحريه) كوكرته‌ده ايكی طوب لومباری ارەسنده‌كی قسم مسافه . § (عسكری) طاقم دنيلن ترتيبه معادل افرادك هيئتی •

مانغانز [ج ، ـ] {manganése} (كيميا) اجسام بسيطه‌دن غايت سرت وقابل انكسار ، بوز رنكلی وطبيعتده محض حالده بولنور بر معدن •

مانغير ـ مانغر [ت ، ـ] اسكی بر جنس كوچوك باقر سكه، فلوس، فلس. § ... ريله لوله‌سنی طوتوق اوزره كمور بوزدن معمول قرص . § علی الاطلاق اقچه ، پاره •

مانغاله [ج ، ـ] اوزرنده نصف كره شكلنده برطاقم اويوقلر بولنان بر نوع اويون، قمارتخته‌سی == بو تخته اوزرنده اوينانيلان اويون •

مانقفا [ت ، صد] قالين قفالی ، آليق، سرسم § شدتلی ومزمن صقاغويه اوغرامش بيكر •

مانكيه [ج ، ـ] ذات الفلقتين شعبه‌سندن مصطكيه وياخود تره‌بنتيه فصيله‌سندن بر نباتدر.

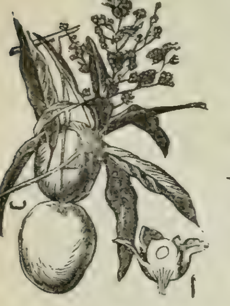

(مانكيه)

ماند
مانده [فا ، د] ادات تشبيهدر كبی، مشابه، بكزر، نظير شبيه •

ماند آباد == عالم برزخ •

بی ماند == امثالسز ، بی نظير •

مانورا ـ مانوره [ج ، ـ] { manoevre } عسكر تعليمی § وقت حضرده حرب تقليدی اوله‌رق حركات عسكريه § تعليم بحری ، صنعت بحريه § دولاب ، اويون ، حيل ودسائس.

مانوليه [ج ، ـ] ذات الالقاح طائفه‌سنك مانولياسه فصيله‌سندن بر نباتدر •

[مانوليا]

مانومترو [ج ، ــ] (حكمت) { manométre } بر قاپدهمحصور بولنان غازلرك ويا بخارلرك قوهٔ الاستيقيهسنى تعيين ايتمك ايچون استعمال اولنان آلتلر ، مقياس تضييق .

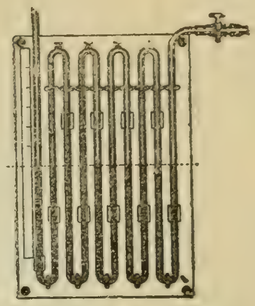

[مانو مترو]

آچيق مانومترو == درت ، بش متره طولنده ، يوقارى طرفى آچيق وآشاغى طرفى جيوهيى حاوى بر چناق درونده مغطوس بر زجاج بوريدن عبارت مانومترو

قپالى مانومترو == (حكمت) ماريوت قانوننه مبتنى اولهرق اعمال ايدلمش وايكى غيرى مساوى قوله قيورلمش بر اكرى انبوبهدن عبارتدر .

معدنى مانومترو == (حكمت) صارى ايجه تنكهدن معمول ۷۰ ، ۸۰ سانتيمترو طولنده وجدارانى غايت ايجه وقابل انحنا اولان ياصيجه بر انبوبهدن عبارتدركه : حلزونى اولهرق قيورلمش اولديغى حالده قطع ناقص شكلنده بر چارچوبهنك درونه موضوعدركه: داخلاً بو انبوبهنك اوزرينه تأثير ايدن تضييقات انبوبهٔ مذكورهنك انحناسنى اچمغه باعث اولوب خارجاً تأثير ايدن تضييقات ايسه بالعكس دها زياده انحنا كسب ايتمهسى موجب اولور .

مانى [ت ، ــ] بر شرقى ويا تقسيمك ابتداسنده تغنى اولنان الحان ، شرقى .

مانيپلاتور [ج،ــ] {maniplateur} تلغراف ادواتندن اولوب جريانى قطع ايتمكه وتلغراف ويرمكه مخصوص آلت .

مانيفاطوره [ج ، ــ] {manifacture} دن محرفدر . فابريقه ايشى ، فابريقه مالى ، معمولات صناعيه .

مانيفاطورهجى == مانيفاطوره نوعندن اشيا صاتان تاجر .

مانيفستو [ج ، ــ] {manifeste} (تجارت) حموله قائمهسى . § فابريقهدن تجارهيه كوندريلان امتعهنك جنس ونوع ومقدار وقيمتلرينى مبين ورقه .

مانيقه [ج ــ] (بحريه) كميلرده انبارلره وماكنه وآتش دائرهلرينه هوا ويرمكه مخصوص بزدن باجا .

مانيوله [ج ، ــ] (ماكنه) (مسند) تدبير اولنان بر نقطهٔ ثابته اطرافنده حركت ايدن بر جسم صلب . § تحريك اثقال ايچون بر طرفى استنادگاهه ربط ايدلمش قول .

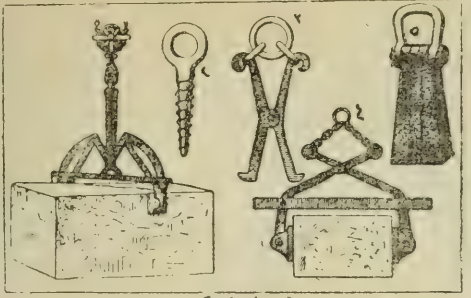

[مانيوله]

مانيوله قولى == (ماكنه) برمانيولهيه تأثير ايدن هرهانكى برقوتك استقامتى اوزرينه (مسند) نقطهسندن رسم اولنان عمودك طولى .

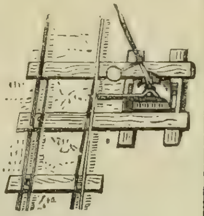

[شمندوفر مانيولهسى]

مانيوله قانونى == (ماكنه) « بر مانيولهيه تأثير ايدن ايكى قوت موازنت حاصل ايدهبيلمك ايچون او قوتلره مربوط اولدقلرى مانيوله قولله معكوساً متناسب اولمليدر » قاعدهسندن عبارتدركه : ارشيمد طرفندن كشف اولنمشدر .

ماوراء [ع ، ــ] اوت ، كيرى ظرف § بر شيئك اوتهسنده . كيريسنده .

ماوراءالنهر == ملك توران .

ماوراءالطبيعه == غير مادى ، خارج طبيعت اولان حال .

ماوقع [ع ، ــ] واقع واش شى ... ذشتر

ماوى [ت ،ــ] ازرق ، كوك رنكده اولان ، كبود .

ماوى بوغار == طيور دوريهدن اولوب بر عقيقك مفوق نواحيسنده يوا ور .

[ماوى بوغار]

ماويمسى == ماوى يه چالاراولان

ماه [فا ، ــ] آى ، قمر (ماهشـ... ده بو معنايهدر) § سنهنك اوزايكـ... برى ، شهر : ماهنيسان .

ماه كنعان == يوسف عليه السلا... كنايه .

ماه نو == يكى آى .

ماه بماه == آيدن آيه ، شهريه .

ماهانه } ماهيانه } == آيل... ماهواره }

ماه يمانى == رسـ... مجتبى افندمز حضرتلر...

ماهپاره } == آى مهپاره } پارچهسى صاحبحـ... وآن .

ماه پيكر } مه پيكر } == يوزى آى كبى ضياداراو...

ماهتاب == آى آيدنلغى ... ماه || اون درت كيجهلك آى || يوقارى چيقوب آى كبى پارلايان نوع فشنك .

ماهتاب ايتمك == استهزا ايتمك ... اكلنمك .

ماه تابان == پارلايجى ، پارلايان ...

ماهچه == مناره علملرينك سنجا... باشنه كچيريلان آى شكلنده معدنى پار...

ماه روى == آى يوزلى ، يـ... آى كبى اولان .

ماه روزه == شهر رمضان .

ماهر [ع ، ص] مهارتله متصف ... صنعتنده استاد | هنرور ، حا...

مهارتلى } ماهرانه } == مهارتله ، اوستا...

ماهموز [ت ، ــ] { عربى ... وياماهمازدن محرفدر ... حيوانى دورتمك ا... چيزمهنك اوكچهسنه طاقيلان معد... ديشلى چرخ . § خروس وسائر ... قوشلرك اياقلرنده بولنان اوزونجه ديـ... (بحريه) زرهلى كميلرك باش طرفنـ... ومو خطندن بر قاچ قدم اشاغيدن ايلر... طوغرى چيقان اوزورغه ديركى .

ماهموزلامق == اته ماهموز اور...

...ون [ت ـ] ذات الفلقتين شعبه‌سندن ماهونیه فصله‌سندن قابض ودافع حما بر نباتدر .

(ماهون آغاجی)

...ی [فا ، ـ] بالق ، سمك : صیدماهی ، رسم ماهی . (جمعی (ماهیان) کابر .)

...ی خوار } ...ی کیر } =بالقجیل قوشی ‖ صیادسمك

...ی دان = بالق حوضی .

...ی فروش = بالقجی ، بالق صاتان .

...ت [ع ، ص] بر شیئك کنهی ، حقیقتی ، اساسی .

ماهِزُهرَوِیه [ت ، س] ذات البزور هلالیه فصله سندن برنباتدر .

[ماهز هرویه]

مایدَه‌نوُس [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه قبیله‌سندن أفاویه کبی مستعمل بر نبات سنویدر .

[مایده‌نوس]

یبانی مایده‌نوس = ذات الفلقتین شعبه‌سنك صیوانیه فصیله‌سندن بر نباتدر آسیا وبحر سفید سواحلنده بولنور .

مایاسیل ـ مایه‌سیل [ت ، س] وجودده بر طاقم مایعلر افراز ایدر چاتلاقلر § باصور .

مایحُوش [فا ، ص] طاتلی ایله اکشی ارەسنده بر طعم ، اکشی‌یه مائل .

مایِس [ج ، س] سنهٔ شمسیهٔ رومیه‌نك اوچنجی ای § قویون و اینكك تازه کوبره‌سی .

مایس بوجکی = تازه کوبره ده بولنور بر جنس بوجك .

مانسیرَه [ج ، س] (بحریه) کمینك غراندی دیرکنك اشـ التنده‌کی سرنی وبو سرنه مربوط یلکن .

مایِع [ع ، ص] صو کبی آقان شی ، صیوق ، صلب وغاز اولمیان « بونه آتش مزاج بر مایع که کوزومدن آقار اولورضایع » جمعی = (مایعات) کلیر) مایع مغذی = قاندن کنایه .

مایعیت = مایعلك ، خاصهٔ مایعه .

مایموُن ـ میمون [ت ، س] ذات الایدی الاربع صنفندن انسانه بکزر وتقلیدو تربیه‌یه مستعد معروف حیوان . قرد ، بوزینه .

مایمونلر :

۱ — ارانغوتان ۲ — شمپانزه — ۳ غوریل ٤ — ژیبون ٥ — سمنوپیتك ٦ — قولوب ۷ — سرقوپیتك
۸ — سمنوسه‌قال کوبك باشلی) ۹ — سبیده ۱۰ — آلشاب ۱۱ — آین ۱۲ — سازو Sajous ۱۳ سایمکری
۱٤ — نیقپیدن nycPishen ۱٥ ساکی — ۱٦ — تامارین

مایمون اشهالی == ثباتسز ، قرارسز ، دونك بر شیدن چابوق بیقان .

ماینوجق == هر کابدی آچاد چلیکر الق || خرمز اماختاری .

مایا [ج ، س] (بحریه) یاکمندی قیامه ، اسدیره § ترلو ... اته . جوهر

مایه [ا ، ع ، س] اصل ، اساس ، بنیت § بضاعه ، اقتدار § ثروت و یساد

مایهٔ شب == کیجه قراکلغی .

§ خمیره قویلان معروف ماده

مایه‌سز == مایه‌سی یعنی خموری اولمیاز .

مایه‌لای == مایه قوزق .

مباحث [ع ، س] بر شیئك بحث اولندیغی یر ، مقاله‌معناسنه اولان (مبحث)ك جمعی

مبادی [ع ، س] باشلیه‌جق زمان ، باشلیاجق مکان معناسنه اولان (مبدا)ك جمعی مبادی‌فنون .

مبالغ [ع ، س] اقچه معناسنه اولان (مبلغ) ك جمعی .

مبانی [ع ، س] سوزك بنا اولندیغی محل معناسنه اولنان (مبنی) نك جمعی ایسه‌ده اصطلاحده ابنیه تملر ، اساس ، معنالرنده مستعملدر ، مبانی عالیه .

مبثوث [ع ، ص] طاغلمش ، یایلمش ، پراکنده پریشان : فراش مبثوث .

مبحث [ع ، س] بر شیئك بحث اولندیغی یر || بر مسئلهٔ علمیه ویافنیه‌یه متعلق مقاله § باب ، فصل .

مبحث‌الاثمار == علم نباتاتك منحصراً اثماردن باحث اولان قسمی ، فصلی

مبحث‌الازهار == علم نباتاتك منحصراً ازهاردن باحث اولان قسمی ، فصلی

مبحوث [ع ، ص] بحث اولنمش ، ذکر اولنمش : اثر مبحوث ، مسئلهٔ مبحوثه .

مبحوث عنه == کندوسندن بحث اولنان شی : کتاب مبحوث عنه ، مسئلهٔ مبحوث عنها .

مبدأ [ع ، س] اساس ، مصدر (جمعی ایسه‌ده اصطلاحده اسم مفرد معناسنده مستعملدر) باشلیاجق زمان § باشلیه‌جق مکان § باشلانغج ، اول ، ابتدا : مبداء خلقت

مبذول [ع ، ص] ابذال اولنمش حسن رضا ایله صرف ایدلمش ، اسیرگنمامش § بول ، چوق ، کثرت اوزره موجود

مبذولیت } == مبذولق ، بولاق ، چوقلق . کثرت || احسان .
مبذولی }

مبرّات ... غ ... مستعمل اولان ... ات جمعی } خیرات و ... نات مبرات ... خلاقپناهی ...

مبرود [ع ، ص] صغوتمش ، صغوق بارد .

مبرور [ع ، ص] خیرلی ، مقبول مرغوب ایش شی . عمل مبرور ، خامات مبروره .

مبروز [ع ، ص] ابراز اولنمش . چیقوب ... § ... مکتوب .

مبروص [ع ، ص] (برص) علتنه مبتلی اولان .

مبسوط [ع ، ص] بسط اولنمش یایلمش ، آچلمش . || سرد ایدلمش .

مبسوطاً == مبسوط اولدرق .

مبسوطاًمتناسب == [متناسب]

ضمهٔ مبسوطه == (صرف) قول ، یول کبی ترکجه‌ده اچیق اوقونان ضمه‌که : خفیفه وثقیله نامیله ایکی قسمدر .

مبشوره [ع ، ص] ابداع ، متناسب ، ملاح وجهه‌سی لطیف قادین .

مبشوش [ع ، ص] سیلنمش .

مبعوث [ع ، ص] بعث اولنمش ، کوندرلمش مرسل ، فرستاده من قبل‌الرحمن مبعوث اولان پیغمبران عظام حضراتی . ملت مجلسنده اعضادن هربری [جمعی : فارسی قاعده‌سنجه (مبعوثان) کلیر]

مبغوض [ع ، ص] بغض اولنمش || منفور .

مبلغ [ع ، ص] مقدار § اقچه ، پاره مبلغ مزبور ، [جمعی : مبالغ] کثیر .

مبلول [ع ، ص] ابصلاتمش ، ابصلاق ، ئلی ، یاش .

مبنی [ع ، س] بنایری ، جای بنا ،

مبنی [ع ، ص] بنا اولنمش ، یاپلمش ، تأسیس اولنمش .

مبنی علی‌الحکایه == معروف بر حکایه اوزرینه بنا اولنمش ، حکایه‌یه مستند

مبنیاً قیمت == (فقه) بنانك قائم طوردیغی حالده قیمتی (مقلوعاً قیمت) بونك ضدیدر .

§ طولایی ، ایجون : بوکا مبنی ، اولمغله مبنی [بو معنی لسان رسمی‌یه مخصوصدر .]

§ مستند : دلائل اتیه اوزرینه مبنی در .

§ (صرف عربی) بلا مانع لفظی اعراب قبول ایجیوب سماع اوزره دائما برحرکه ایله ویا ساکن اولدرق قوللانیلان (اسم)

مبهوت [ع ، ص] شاشمش ، حیران .

مبهو ... [ع ، ص] مولویان ... ترق نس دلقنده و ... اولان .

مبیت [ع ، س] کیجه‌لیه ... جای شب غذانی .

مبیض [ع ، س] (طب) تناسلیه نسادن بری اولو ... جانبنك یمین ویسارنده ایکی غده‌دن عبارتدرکه : بیضلری ... ایدر .

§ (نباتات) اوج پارچادن مرکب ... عضو تأنیث نباتك اك ... اولان قدمهٔ سفیله‌که : میوه ... اولان نطفه‌نك فعل القاحدن اولکی ...

مبیض بسیط == (نباتات) ... ثمیرینك تبدلندن متشکل اولان ...

مبیض مرکب == (نباتات) ... ورقه‌نك استحاله‌سندن حاصل ...

مبیض [جمعی : (مبایض) ...

رباط مبیض } == (طب) ...
رباط مستعرض }
محافظه ایدن باغلر .

مبیع [ع ، س] صاتیلمش ... (فقه) صاتیلان شی ... بیعده تعین ایدن عیندر و ... مقصود اصلی اودر .

متاع [ع ، س] قماش ، اثوا ... بدر تمتع و تنفع اولان ... تجار مالی § سرمایه بضا ... جمعی : (امتعه) در . ...

متاعب [ع ، س] خلاف قیاس (تعب) ك جمعیدر . ... یورغونلقلر ، زحمتلر ، ... مشقت‌لر .

متافوره [ج ، س] (بحر ...) کمینك بورده‌سنه عموداً ویا ... موضوع دیکمه .

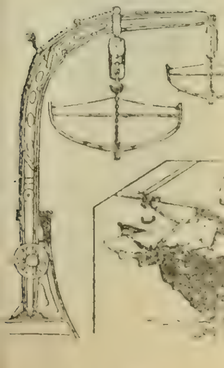

[متافوره]

فلوقه متافوره‌سی = (بحریه) فلوقه‌یی امنه مخصوص دیکمه‌لر .

متالك [ج ، س] از کوش ایله قاریشیق باقراقچه سکه مغشوشه ، اوز پاره قیمتنده سکه ، اوتلق .

متانت [ع ، مص] صاغلاملق ، محکملك ، استواری § ثبات وغیرت متانت فکریه ، متانت قلبیه .

متبوع [ع ، ص] کندیسنه تبعیت اولنان § حکمدار حضرتلری متبوع مفخم قارشی فرط صداقتله متصف ایدی .

متبوعیت = متبوعلق .

مترس [فا ، س] قاپونك اردینه اچلمامق ایچون قونیلان اغاچ § موقع حربده عسکری محافظه ایچون ییغلمش طوپراق ، سپر ، قلعه

متروك [ع ، ص] ترك اولنمش ، براغلمش : طفل متروك ، اموال متروکه .

متروکات = جم : (متروك) متوفانك مخلفاتی : متروکات قالمیه .

متروکیت = متروکلك || عدم توغل .

متره { Mètre } [ج ، س] نصف النهار دائره‌سی ربع محیطنك اون ملیونده بر جزئنه مساوی بعد (متره) نامیله مقاییس اعشاریه ایچون واحد قیاسی طول اعتبار ایدلمشدرکه : بر بچق اندازه‌یه معادلدر .

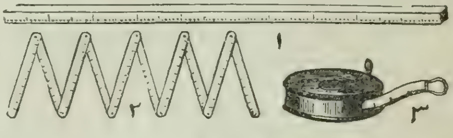

[متره]
۱ ـ یکپاره ۲ ـ آچلوب قپانور نوعی ۳ ـ شریتدن معمول .

دسیمتره = مترەنك اونده برقسمی .

سانتیمتره = مترەنك یوزده برقسمی

میلیمتره = مترەنك بیکده بر قسمی .

متره‌پولیت [ج ، س] پسقپوس ، خرستیان جماعتنك رئیس روحانیسی

متن [ع ، س] کتابك ، مقاله‌نك اصل عباره‌سی ، شرحك غیری اولان کلام . (جمعی : (متون) کلیر]

متین [ع ، ص] صاغلام ، محکم ، استوار . [مادیات ومعنویاتده مستعملدر : مرد متین ، فکر متین حصار متین .

مثابه [ع ، س] { کلمهٔ تشبیهدر } درجه رتبه ، مرحله ، منزله : لاقی مثابه‌سندهدر .

مثالب [ع ، س] عیوب ، نقائص .

مثانه [ع ، س] سیدیك توروغی . § (طب) جوف حوضده موضوع بر کیسهٔ مخصوص اولوب بر طرفی حالبان ودیکر طرفی دخی مجرای بول ایله مشترك اولدیغندن درونه حالبان واسطه‌سیله قطرات بول تراکم ایدر . جهاز بولینك اك مهم عضویدر .

التهاب مثانه = (طب) مثانه‌نك غشاء مخاطیسنك التهاب پیدا ایتمسی

مثانی [ع ، س] نمازده ایکی رکعتده ایکی دفعه اوقوندیغی ایچون سورهٔ فاتحهٔ شریفه‌یه ویرلمش براسم دره

سبع المثانی = فاتحهٔ شریفه سوره‌سی ترکیب ایدن یدی آیت کریمه .

مثاوی [ع ، س] مأوی ، مسکن معناسنه اولان (مثوی) نك جمعی .

مثقوب [ع ، ص] ثقب اولنمش ، دلنمش : لؤلؤ مثقوب .

مثل [ع ، س شبیه] مانند ، مثال نظیر ، نمونه § داستان ، قصهٔ مشهوره (ماصال) § ایضاح مطلب ایچون ایراد اولنان حکایه ، قصه .

مثلاً = مثال اولەرق .

ضرب مثل = مثل مضروب ، حکمة العوام اولان جمل وعبارات ، اتالر سوزی .

مثلوث [ع ، ص] ثلثی اخذ اولنمش § اوچ قات بوکلمش ایپ .

مثنوی [ع ، س] (ادبیات) هر بیتی باشلی باشنه مقفی اولان نظم § مولانا جلال الدین رومینك بو نامده‌کی اثر مشهور نفیسی : مثنویٔ شریف .

مثنویات = جم : (مثنوی) . مثنوی

مثوبة ـ مثوبه [ع ، س] ایلیکك مکافاتی ، جزای نیکی § عباداتك روز قیامتده کوریله‌جك اجری ، مکافات اعمال صالحه .

مثوبات = جم : (مثوبه)

مثوی [ع ، س] مأوی ، مسکن ، خانه .

مثیل [ع ، ص] شبیه ، نظیر ، مانند ، مثال .

مجادل [ع ، س] کوشك ، قصر معناسنه اولان (مجدل) ك جمعی

مجاذیب [ع ، س] جذبه‌دار معناسنه اولان (مجذوب) ك جمعی .

مجاری [ع ، س] صویك اقدیغی یر معناسنه اولان (مجری) نك جمعی

مجاری هوائیه = (حیوانات) بالینه قشالوطه ، کرکدان ، یونس بالغی کبی بعض حیواناتك متحرك رأسلرینك قسم علویسنده آچلمش اولان بورویا ایکی دلیکه

مجاری تنفسیه = تنفس بوریلری .

مجاز [ع ، س] یول ، کچه‌جك یر § حقیقتك ضدی . § (ادبیات) بر لفظك بر علاقه سببیله معنای ما وضع لهینك غیرنده فقط لوازم معناسندن برنده استعمالی : دستی آقیور ، رحمت کلیور . کبی

مجاز مرسل = (ادبیات) معنای حقیقی ایله معنای مجازی آره‌سنده وجودی لازمکلان مناسبت ، مشابهتك غیری بر طاقم علاقه‌لردن عبارت اولان ترکیب مجازی .

مجاز مرکب = (ادبیات) [استعارهٔ تمثیلیه]

مجازاً = مجاز . استعاره طریقیله ، معنای حقیقیسی ایله اولیەرق .

مجازی = مجاز . سمارەیه منسوب ومتعلق : معنای مجازی .

مجال [ع ، س] طاقت ، توان ، قدرت . § امکان .

بی مجال = مجالسز ، قدرتسز ، طاقتسز .

مجالس [ع ، س] جم : (مجلس) .

مجالی [ع ، س] آیینه معناسنه اولان (مجلی) نك جمعی .

مجامر [ع ، س] بخوردان معناسنه اولان (مجمر) ك جمعی .

مجامع [ع ، س] جم : (مجمع) ، طوپلنه‌جق محللر :

مجامیع [ع ، س] جم : مجموعه

مجان [ع ، س] بادهوا وبلا عوض ، اجرتسز اولەرق آلنان شی .

مجاناً = مجان اولەرق اوزره ، بادهوا بلا عوض اولەرق .

مَجانِيق [ع ، س] جـ : (منجنيق) ☞ (منجنيق)

مَجانين [ع ، س] جمعی (مجنون) .

مَجبُور [ع ، ص] زور ایله بر ایشه صالدیریلمش ، مضطر ، ناچار .

مجبوراً = مجبور اوله‌رق .

مجبوریت = مجبورلق ، زور .

مَجبُول [ع ، ص] یارادلمش ، مخلوق ، متخلق : مجبول اولدقلری محاسن وفضائل .

مَجد [ع ، مص] بیوکلک ، شانلیلق ، شرافت ، جلالت ، اولولق .

مَجدُود [ع ، ص] رزقی بول ، نصیبلی ، بختیار .

مَجدُور [ع ، ص] چیچک چیقارمش آدم § بوکولمش ، (ف) مفتول .

مَجذُوب [ع ، ص] جذب اولنمش ، چکلمش ، جذبه‌دار § مجنون § شیدا .

مَجذُور [ع ، ص] جذری آلنمش عدد

مَجذُوم [ع ، ص] جذام علتنه مبتلی آدم ، مسکین .

مَجرا [ع ، س] ☞ (مجری)

مَجرُوح [ع ، ص] یاره‌لنمش ، یاره‌لی ، جریحه‌دار § رد وابطال اولنمش ، نقض ایدلمش : بو سوز مجروحدر .

مَجرُور [ع ، ص] جر اولنمش ، چکلمش § کسر ایله اوقونان عدد ، جارمع مجرور . [جمعی : (مجرورات) .

مَجرَی [ع ، س] صویک اقدیغی یتاق ، صو یولی . نهرمجراسی تبدیل ایلدی .

§ بر ایشک طریق حصولی : ایشی بر مجرای سالمه ایصال . § بر حوادثک واسطهٔ انتشاری

§ (طب) بدنک ایچنده اخلاطک ، مایعاتک جریان ایتدیکی یول .

مجرای اوسطاش = (طب) جهاز سمعدن اولوب حفرتین انفک جهت خلفیه‌سنه اچیلیر واذن متوسط ایله هوای خارجیی طوغریدن طوغری‌یه بربرینه اتصال ایتدیرن اوزون وطار بر مجرانک اسمیدر .

مجرای بول = بولک جریان ایلدیکی طریق معلوم . § (عروض) رویّنک حرکه‌سنه‌ده (مجری) دینلور . مثال : « باقدیغه او وضع برکا (ل) . شاهین قضا کابر خیا (ل) . »

مَجزُوم [ع ، ص] جزم اولنمش ، قطعیاً قرار ویرلمش ، نیت ایدلمش § بر وجه قطعی معلوم اولان . § (نحو عربی) جزم ایله یعنی بلا حرکه (سکون ایله) قرائت اولنان .

مَجعُول [ع ، ص] احداث واقامه اولنمش اولان .

مَجلِس [ع ، س] قونوشمق ، مصاحبت ویا مذاکره § امور دولتک مذاکره‌سی ایچون معین اعضادن مرکب اوله‌رق تشکل ایدن هیئت رسمیه § بوهیئتک محل اجتماعی ، طوپلانوب اوطوردقلری اوطه : مجلس مبعوثان .

مجلس آرا = مجلسی کوزل سوزلر سویله‌رک شنلندیرن آدم .

مَجلُوب [ع ، ص] جلب اولنمش ، باشقه علدن کتیریلمش . § میل ایدلمش § مفتون ، مائل ، طرفدار .

مَجَلّه [ع ، س] کتاب ، مجموعه ، رساله § کتب فقهیه‌نک معاملات قسمندن جمع وتدوین ایدلمش قواعد کلیه ومختصره

مُجَلّی [ع ، ص] آیینه ، مرآت § بر شیئک بالتجلی ظهور ایتدیکی محل جمعی (مجالی)

مِجمَر [ع ، س] بخوردان . [جمعی : (مجامر) (مجمره) ده بومعنا] لغتدر .

مَجمَع [ع ، س] طوپلنه‌جق یر ، محل اجتماع § محل التصاق § مجلس .

مَجمُوع [ع ، ص] جمع اولنمش ، دوپلانمش ، اولان ، ییغلمش یغین ، یکون .

من حیث المجموع = دوپدن ، جمیعاً جماً .

جمعاً = مجموعاً ، مجموع اعتباریله .

مجموعه = طوپلانوب بربکدیرلش ، تنظیم وترتیب ایدلمش شیئلرک هیئتی § اشعار وسائر آثار منتخبه‌نک قیدینه مخصوص ، دفتر جزدان .

§ مباحث مختلفه‌یی حاوی اوله‌رق نشر اولنان رساله موقوته .

مَجنُون [ع ، ص] دلی ، چیلقین .

مَجُوس [ع ، س] آتش پرستلرک تابع اولدقلری دین .

مجوسی = مجوس دیننه تابع آدم .

مجوسیان = جمعی : مجوسی .

مجوسیت = مجوسیلک .

مَجهُود [ع ، ص] جهد اولنمش ، چالیشلمش § (س) قدرت ، استطاعت : صرف مجهود ایلدی .

مَجهُول [ع ، ص] بیلنمه‌مش ، بیلنمین (معلوم) ک ضدی . § (صرف) فاعلی ذکر اولنمیوب مفعولی نائب فاعل نامیله یرینه قائم اولان فعل ، یازلدی ، یسلدی ، کاندی کبی .

مجهولیت = مجهوللک .

مجهول الاحوال = نام ونشانی هویتی غیر معلوم اولان کیمسه .

مَجید [ع ، ص] رفیع ، عالی ، بیوک ، عزیز ومحترم : قرآن مجید .

مجیدی = جنتمکان عبدالمجید خان حضرتلری جانب اشرفندن احداث بیورلمش اولان نشان عالی — که مرصعیله برابر التی درجه اوزرینه مرتبدر . ☞ [نشان]

§ خاقان مشارالیه حضرتلرینک زمان همایونلرنده ضرب اولنوب الیوم شکل قیمتی محافظه ایدیلن ویکرمی غروش قیمتنده اولان کموش سکه .

مجیدیه آلتون = یوز غروشلق آلتون سکه [عثمانلی لیراسی]

یاریم مجیدیه = اون غروشلق کموش سکه .

مجیدیه چاریکی = بش غروشلق کموش سکه .

مِجّ [ج ، س] اکدز ودوز قلیچ ، یاصیجه شیش .

مج تعلیمی = مج ایله ایدیلن ممارسه .

مَحابِس [ع ، س] جـ : [محبس] محابس قدمه .

مَحابِب [ع ، س] جـ : [محبوب] جمع محابب .

مَحاذیر [ع ، س] جـ : [محذور] حذر اولنه‌جق شیلر [موانع] معناسنه ولان (محظورات) ایله بونی قاریشدیرمق خطادر]

مَحارِم [ع ، س] جـ : (محرم) جناب حقک منع وتحریم ویردیکی شیلر .

مَحاریب [ع ، س] جـ : [محراب]

مَحَاسِنْ [ع . س] خلاف قیاس اوله‌رق (حسن) ك جمعی . كوزللكلر : محاسن انبیا ، محاسن اخلاق . § وجود انسانینك كوزل اولان یرلری : محاسن بدن .

مَحَاضِر [ع ، س] جمع : [محضر]

مَحَافِل [ع ، س] اجتماعكاه معناسنه اولان (محفل) ك جمعی : محافل سیاسیه ، محافل علمیه .

مَحَاق [ع ، س] آیك قطعاً كورونمدیكی كیجه ، یعنی آیك صوك كیجه سی

مَحَاكِم [ع ، س] جمع (محكمه) : محاكم شرعیه ، محاكم عدلیه محاكم نظامیه .

مَحَال [ع ، س] یر ، موقع معناسنه اولان (محل) ك جمعی .

مَحَامِد [ع ، س] جمع : (محمدت) مدحلر ، ستایشلر § ایی خصلتلر كوزل خویلر .

مَحَامِل [ع ، س] جمع (محمل)

مَحَبَّت [ع ، مص] سومك ، مادی ومعنوی تلذذ اولنان شیئه روحك میلانی ، سوكی : محبت پدرانه § دوستلق ، تودد . § عشق وعلاقه § دوستانه محبت ، مصاحبت

محبتنامه = محبت‌مكتوبی || دوستانه مكتوب .

محبت چیچكی = خزامیه فصیله‌سنه منسوب كوزل برچیچكدر .

[محبت چیچكی]

مَحَاوِر [ع ، س] جمع : (محور) : محاور بصریه .

مَحْبَس [ع ، س] محل حبس ، حبسخانه § زندان .

مُحِبُّوب [ع ، ص] سولمش ، محبت اولنمش ، سویلن ، محبت اولنان ، سوكیلی § معشوق .

محبوبه = (محبوبك مؤنثی).

مَحْبُوس [ع ، ص] حبس اولنمش ، محبسه القا یدلمش ، توقیف اولنمش .

محبوسیت = محبوسلق .

مَحْجَر [ع ، س] كوز چوقوری ، حفرة العین .

مَحْجُوب [ع ، ص] اوتانان اوتانمش شرمنده ، صاحب حیا ، § مستور ، قپالی ، پرده‌لی

محجوبیت = محجوبلق ، اوتانمق

محجوبانه = محجوبجه‌سنه .

مَحْجُور [ع ، ص] (حقوق) حجز اولنمش ، مالنده تصرفدن منع ایدلمش اولان .

مَحْجُوز [ع ، ص] (حقوق) حجز اولنمش ، دائنك الاجغنی تأمین ایچون مدیونك بیع وفراغدن منع ایدلمش ودائرهٔ اجرا طرفندن مهر رسمی آلتنه آلنمش اموال ویا املاكی .

مَحْدُود [ع ، ص] حدلنمش ، چزلمش ، اطرافی احاطه اولنمش چویرلمش § حدودی تعیین اولنمش اولان معین برحدود داخلنده بولنان . : پك ایلری وارمیان ، چوق شیلری احاطه ایدن : فلان آدم پك محدوددر . § (فقه) حدود وسینورلری قابل تعیین اولان عقار .

مَحْذُور [ع ، ص] صاقنمش ، دورلمش § (محظور) معناسنه اوله‌رق حذر اولنه‌جق شی دخی دینور .

بلا محذور = محذورسز .

محذورات } محاذیر } = جمع : محذور .

مَحْذُورَه [ع ، مص] صاقنمق ، احتراز ایتمك § (س) § قورقو ، حذر اولنه‌جق شی § جنك .

مَحْذُوف [ع ، ص] حذف اولنمش اره‌دن چیقارلمش . § (عروض) اخرندن ایكی حرفدن عبارت سبب خفیف اسقاط اولنمش اولان ركن : [(مفاعیلن دن (لن) اسقاط ایدیلنجه (مفاعی) قالیر وانك یرینه (فعولن) كلیر .]

مَحْرَق [ع ، س] یاقه‌جق یر ، محل .

محرق اصلی = (حكمت) مقرب

الشعاع اولان بر عدسه‌نك محرق اصلیسنه موازی اوله‌رق ورود ایدن اشعه‌نك عدسه‌دن بالمرور محور مزبور اوزرنده تمركز ایتدكاری نقطه كه بعدالانكسار تمركز ایدرسه (محرق مزدوج نامنی الیر)

مَحْرَك [ع ، س] (قوزموغرافیا) بر سیاره‌نك اوزرنده حركت دوریهٔ سنویه‌سنی اجرا ایلدیكی دائرهٔ موهومه : محرك ارض ، محرك شمس . § (ماكنه) بر نقطهٔ مادیهٔ متحركه‌نك متعاقباً طوتدیغی یرلرك هیئت مجموعه‌سی . § (ماكنهٔ ریاضی) بر جسم متحركك بعد مجردده اشغال ایلدیكی مواقعك محل هندسیسی : محرك اصلی ، محرك موهوم . § (اسلحه) مرمینك مبدأدن محركه قدر قطع ایتدیكی مسافه‌ده رسم ایلدیكی قوس منحنی ؛ محرك مرمی .

محرك اصلی = (بالیستیق) كافهٔ مرمیاتك رسم ایلدكاری محرك موهوم .

خط اساس محرك = (بالیستیق) مبدئی نقطهٔ اصابت ویا سقوط وصل ایدن خط مستقیم .

انحطاط محرك = (بالیستیق) مرمینك محرك نقطه‌سنك خط رمیدن اولان تباعد شاقولیسی .

محرك ارض = ارضك حركت دوریهٔ سنویه‌سنی اجرا ایلدیكی دائرهٔ موهومه .

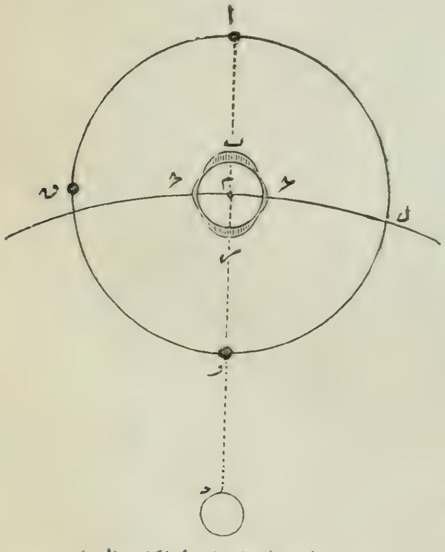

(مد وجذری ایضاح ایدن شكل منتظم)
ا - استقبال زماننده (قمر) . ح ، ح - جذر اسفل ل - محرك ارض . ق - تربیع زماننده قمر . ك - مد اكمل . ر - اقتران زماننده (قمر) . ء - شمس .

مَحْرَم [ع ، ص] تزوجی حلال اولمیان اقربا (ذکور واناثه شاملدر . جمعی : (محارم) کلیر .
§ کیزلی ، سر ، راز : شمدیلك بوایشی محرم طوتیورلر .
§ جناب حقك حرام ایتدیکی شی .
§ واقف اسرار ، سرداش ، آشنا : محرم دز
نا محرم == نکاح ایله النمسی جائز اولان .
محرمیت == محرملك .
محرمانه == کیزلیجه ، سراً ، افشا ایتمامك شرطیله : بونی سزه محرمانه سویلیورم .
مَحْرُوب [ع ، ص] محروم ایدلمش . مالی ، سرمایه‌سی الندن الینمش . صفرالید براغلمش .
مَحْرُور [ع ، ص] درونی پر حرارت اولان ، دل محرور :
مَحْرُوس [ع ، ص] حفظ وحراست اولنمش ، محافظه ایدلمش ، کوزه‌دلمش
محروسه == بیوك شهر ، مدینهٔ عظیمه .
ممالك محروسه == ممالك عثمانیه .
مَحْرُوض [ع ، ص] رذیل ، محقر [illegible]
مَحْرُوق [ع ، ص] یانمش ، یاقلمش طوتشوب کول اولمش § یانیق یانغین محروق الفؤاد .
محروقات == جمع : (محروق) اودون کمور کبی یاقیلان مواد ، اتش یقمغه یارایان شیلر .
مَحْرُوم [ع ، ص] خیردن منع ایدلمش § بی بخت ، بی نصیب بی بهره .
محرومیت == محروملق .
محرومانه == محرومجه‌سنه .
مَحْزُون [ع ، ص] حزنلی ، غملی کدرلی اندوهکین :
محزونیت == محزونلق ، کدرلیلك .
محزونانه == محزونجاسنه .
مَحْسُوب [ع ، ص] حساب اولنمش صاییلمش ، داخل حساب ایدلمش : ویردیکم پاره‌یی دینه محسوب ایتمش .
محسوبیت == محسوبلق .
محسوباً == محسوب اولاق اوزره ، محسوب ایدرك : آلاجغمه محسوباً ایکی بیك غروش آلدم .

مَحْسُود [ع ، ص] حسد اولنمش کندیسنه حسد ایدیلان ، هر کسك حسدینی جلب ایده‌جك حالده بولنان ؛ محسود جهانیان :
« محسود افاضل اولدی فضلم
شاهد آرانیرسه اشهٔ اعدا »
مَحْسُور [ع ، ص] فری کیتمش ، یورولمش کوز : چشم محسور
مَحْسُوس [ع ، ص] حواس خمسه‌دن بریله حس اولنمش اکلاشلمش کوزله محسوس اولمیان : ارواحه دوندی صورتم . § اشکار ، عیان . جمعی : (محسوسات) کلیر .
مَحَشَّه [ع ، ص] دبر ، مقعد
مَحْشَر [ع ، ص] جمع ولنه‌جق ، حشر اولنه‌جق محل ، موقع حشر § انسانلرك یوم قیامتده دیریلوب طوپلنه‌جقلری یر ؛ میدان عرصات .
« امر ایت اوله‌یم کرسکا بار ایسه حیاتم
محشرده دخی خواهشك اولمزسه دیریلمم »
§ زیاده غلبه‌لك یر ، ازدحام .
مَحْصُود [ع ، ص] حصاد ایدلمش اکینی بیچلمش . § بیچلمش اکین .
مَحْصُور [ع ، ص] اطرافی احاطه ایدلمش ، تحت محاصره‌یه آلنمش دیار بکر شهری سور ایله محصوردر .
§ منع وتضییق ایدلمش .
مَحْصُول [ع ، ص] حصول بولان شی ، حاصل اولان : محصول قلم . § اثمار ، حبوبات وسائره .
محصولات == جمع : (محصول) حصوله کلمش ، اثمار حبوبات وسائره .
محصولدار == محصولی چوق منبت یر چوق حاصلات ویرن اراضی ویا اغاج .
§ ضایعدن حاصل اولان مواد مختلفه : فابریقه محصولی .
محصولات کیمیویه == بالکیمیا استحصال ایدیلان مواد متنوعه .
محصولسز == حاصلات ویرمیان ، محصولاتی اولمیان .
مَحْض [ع ، ص] لبن خالص ، صو قاتلماش سوت . § هر خالص اولان شی . صرف § انجق ، مجرد .
محضاً == انجق ، یالکز تك ، مجرد ، ساده : محضا بو کتابی استفاده ایچون آلدم .

مَحْضَر [ع ، ص] محل حضور پیشکاه § متعدد کیمسه‌لره ، کشی طرفندن زیری امضا ویا تختیم ایدلمش عرضحال رسمی . § سجل محکمه .
نیك محضر == غائبی ایلکله یاد ایدن ، کورنشی کوزل اولان .
مَحَطّ [ع ، ص] اثنای سفرده اینیله‌جك یر ، موقف ، منزل قوناق .
مَحْظُور [ع ، ص] حرام ایدلمش منع ایدلمش ، تقریبی ممنوع .
محاظیر
محظورات } جمع : [محضور]
الضرورات تبیح المحظورات == ضرورتلر ممنوع اولان شیلری مباح قیلار [(محذورات) ایله قاریشدیرلمامیلیدر]
مَحْظُوظ [ع ، ص] بهره‌مند ، بختیار § حظ ایتمش ، ممنون ، مسرور
محظوظیت == محظوظلق ، مسروریت : حرکتلرکز موجب محظوظیت اولدی .
مَحْفَظَه [ع ، ص] ایچنده اوته‌بری حفظ اوله‌ان قاب ، ظرف . § (نباتات) غلاف بذور .
§ ایچنده ساعت ، کوپه ، بلزیك کبی شیلر بولنان مزین قوطی .
محفظهٔ بلوریه == (طب) عدسه‌یی احاطه ایدن شفاف بر غشانك اسمیدر .
محفظه‌جی == محفظه یاپان ویا صاتان .
محفظه‌لی == محفظه‌سی اولان .
محفظه‌سز == محفظه‌سی اولمیان ، محفظه ایچنده بولنمیان .
مَحْفَل - مَحْفِل [ع ، ص] اوتوریله‌جق ، کوروشیله‌جك یر § جوامع شریفه‌ده مؤذنلره مخصوص اولان یوکسك یر ، مقصوره . [جمعی : (محافل) کلیر : محافل سیاسیه .
مَحْفُور [ع ، ص] حفر اولنمش ، قازلمش مزار : محفور .
مَحْفُوظ [ع ، ص] حفظ اولنمش صاقلانمش تأمین ایدلمش § ازبرلنمش .
محفوظاً == محافظه تحتنده اوله‌رق ، تحت الحفظ .
لوح محفوظ == مقدرات الهیه‌نك محرر بولندیغی لوح معنوی
مَحَفَّه [ع ، ص] [illegible] [محفه]

مَحْفُوفْ [ع ، ص] اطرافی قوشادلمش چویرلمش : المحفوف بعواطف الملك الاعلی .

مَحْقُونْ [ع ، ص] معصوم ، بری آزاده .

محقون الدم = (فقه) معصوم الدم . قتلی لازم اولمیان کیمسه .

مَحَكْ [ع ، س] اوزرنده التون تجربه یعنی عیاری معاینه اولنان بر نوع سیاه طاش . § بر شیئك جنس ومادیتنی کوسترن شی ، معیار

مَحْكَمَه [ع ، س] (حقوق) دعوالرك فصلنه مخصوص اولان محل رسمی ، دعاوی متنوعه‌نك فصلنه مأمور وبر رئیس ایله معین مقدارده اعضادن مرکب هیئت .

محکمهٔ نظامیه = جزا و حقوق محکمه‌لری ـ که : بدایت واستیناف نامیله ایکیشر درجه‌یه منقسمدر قوانین موضوعه احکامنه تطبیقاً فصل دعوی ایدن محکمه‌لردن هر بری .

محکمهٔ شرعیه = نکاح ، تحریر وتقسیم وترکه کبی خصوصاتی احکام جلیلهٔ شرعیه‌یه توفیقاً فصل وحل ایدن محکمه .

محکمهٔ بدایت = (حقوق) بعض دعاوی‌یی قطعیاً وبعضلرینی قابل استیناف اولمق وزره بدایةً رؤیت ایدن محکمه .

محکمهٔ استیناف = (حقوق) بدایت محکمه‌لرندن ویریلوب قانوناً قابل استیناف اولان حقوق وجزا دعوالرینی تکرار رؤیت ایدن ومحاکم ابتدائیه‌نك فوقنده بولنان محکمه‌که حقوق وجزا نامیله ایکی قسمدر .

محکمهٔ تمیز = (حقوق) حقوق،جزا استدعا دائره‌لری نامیله اوچ قسم اوزرینه مرتب اوله‌رق یالکز درسعادتده بولنان واستیناف محاکمندن صادر اولوب قابل تمیز اولان دعاوی‌یی قطعیاً حل ورؤیت ایدن محکمهٔ عالیه .

محکمهٔ تجارت = امور تجاریه‌دن متولد دعاوی‌یی فصل ایدن محکمه .

مَحْكُوكْ [ع ، ص] حك اولنمش قازنمش [حفر باشقه معنادر] مهر محکوك غلطات محکوکه. یازلدقدن صوکره قلمتراش چاقی ایله قازلمش ، حك ایدلمش

محکوکات = جج : (محکوك) ، قازنمش حك ایدلمش رسملر ، یازیلر .

مَحْكُومْ [ع ، ص] حکم اولنمش ، حکم التنده بولنان ، تابع § بر محکمه‌طرفندن علیهنده حکم اولنمش ، جزاسی ترتیب اولنمش اولان .

محکوم به = (حقوق) حاکمك محکوم علیهه الزام ایتدیکی یعنی لازم قلدیغی شیدرکه : قضاء الزامده ؛ مدعینك حقی ایفا ایتمسی وقضاء ترکده ؛ مدعینك منازعه‌دن واز کچمسیدر

محکوم علیه = (حقوق) علیهنه حکم اولنان ، یعنی دعوانی غائب ایدن .

محکوم له = (حقوق) لهنه حکم اولنان ، یعنی دعوایی قزانان .

مَحْكِی [ع ، ص] حکایه اولنمش ، نقل وروایت ایدلمش .

مَحَلّ [ع ، س] یر ، جای ، مقام § حلول ایدجك مکان : محل تنزه [جمی : (محال) کلیر . محال بعید

نابمحل = محلسز ، مناسبتسز ، نابجا .

محل البیع = (فقه) مبیع یعنی صاتیلان شی .

محلّه = محله منسوب ومتعلق : محصول محال .

مَحَلَّاتْ [ع ، س] جج : (محله)

مَحْلُوجْ [ع ، س] اتلمش پاموق .

مَحْلُوقْ [ع ، ص] تراش ایدلمش ، صقالسز .

مَحْلُولْ [ع ، ص] صاحبی بلا وارث وفات ایدن ملك § صاحبسز معاش ، منصب (منحل) : « قالوب نفی ، معجز دمدن اورتك سخن ، محلول» § (کیمیا) بر ماده‌نك مایعات ایچنده اریدکدن صوکره‌کی حالی .

محلولیت = محلوللق . § حل اولنمش چوزلمش ، طاغیدلمش .

محلولات = جج : (محلول) ؛ بلا وارث وفات ایدنلرك طوغریدن طوغری‌یه وقفه عائد اولان میراثلری .

محلولات اداره‌سی = بوقبیلدن اولان متروکاتی اداره ایدن دائرهٔ رسمیه :

مَحَلّه [ع ، س] بر شهر وقصبه‌نك مختلف نامله یاد اولنان اقامتگاه قسملرینك هر بری . § منزل ، ماوا

محله قاریسی = سورتوك ، هرزه ویل تربیه‌سز قادین

محله چوجغی = زقاقلرده کزینن تربیه‌سز چوجق .

محله تربیه‌سی = سوء تربیه

محله‌لی = برمحله اهالیسندن اولان

مَحْمَدَتْ ـ مَحْمِدَتْ [ع ، مص] اوکمك ، مدح ستایش ایتمك ، ثنای جمیل . § اوزرینه لازمکلان حقی منت نعمتی ادا ایتمك : ایفای محمدت . § سبب ثنای جمیل اولان خصلت [جمی (محامد) کلیر]

مَحْمِلْ [ع ، س] ایکی کیشینك اوطورمسنه مخصوص اوله‌رق محفه‌طرزنده دوه اوزرینه قونیلان بر نوع سپت : § جانب اشرف خلافتپناهیدن هرسنه قافلهٔ حرمین محترمینه کوندریلان هدایا طاقمی : محمل شریف .

مَحْمُودْ [ع ، ص] حمد اولنمش ، ثنا ایدلمش : هدم‌کعبه ایچون کتیردیکی فیللرك بیوکنك اسمی .

مَحْمُودَه [ع ، ص] نباتات) علیقیه فصیله‌سنه منسوب نباتات متنوعه‌دن استحصال اولنان ضمغلر .

مَحْمُودِیّه [ع ، س] سلطان محمودخان ثانی حضرتلری زماننده ضرب ایدلمش بر نوع زینت التونی‌که یکمش بش غروش قیمتی حائزدر .

مَحْمُولْ [ع ، ص] حمل اولنمش ، اسناد ایدلمش § یوکلنمش . § (منطق) (موضوع) مقابلی ، انسان حیواندر . جمله‌سنده انسان (موضوع) حیوان (محمول) در .

محمولاً = محمول اوله‌رق .

مَحْمُومْ [ع ، ص] حمی علته کرفتار اولان ، ایصتمه‌لی .

محمومانه = محمومجه‌سنه : اشعار محمومانه .

مَحْمِی [ع ، ص] حمایه وصیانت اولنمش اولنان ، برینك تحت حمایه‌سنده بولنان .

مَحْمِیّه [ع ، س] بیوك شهر ، (محروسه) محمیهٔ قاهره .

مَحْوْ [ع ، مص] یوق ایتمك ، ازاله ایلمك نابود ایلمه § پریشان ، خراب ایلمك . § (تصوف) اوصاف وعادات بشریه‌نك منعدم اولمسی .

محو واثبات = بر مسوده‌نك بعض محللرینی چیزوب بعض یرلرینی علاوات ایله تصحیح ایتمك .

مَحْوِیَّتْ [ع ، ص] (مولد) دره الچق کوکللیلك ، تواضع .

مخاتيم [ع ، ـ] جـ : (مختوم)

مخاديم [ع ، ـ] اوغل معناسنه اولان (مخدوم) ك جمعی .

مخاذيل [ع ، ـ] جـ : (مخذول)

مخارج [ع ، ـ] جـ (مخرج) ، خروج ایدجك یرلر .

مخاريط [ع ، ـ] جـ : [مخروط] تپه‌سی سیوری ، قاعده‌سی اكلی كومه‌لر .

مخاريط منضمه == (طبقات) بركانك جدارانی اوزرنده‌كی چاتلاقلردن یاریقلردن چیقوب تراكم ایدن رماد واحجار كومه‌لری .

مخازن [ع ، ـ] جـ : [مخزن] مخازن عرفان .

مخاض [ع ، ـ](طب) طوغرمه آغریسی

مخافه [ع ، مص] قورقو ، خوف ایتمك .

رأس الحكمة مخافة الله == حكمتك مبادیء اولی ، الله قورقوسیدر .

مخالب [ع ، ـ] كدی ، ارسلان ، طوغان كبی حیواناتك پنچه‌لرنده‌كی یرتیجی (چنكل) معناسنه اولان (مخلب) جمعی .

مخاوف [ع ، ـ] جـ : (مخوف) قورقونج یرلر .

مخبون [ع ، ـ] قیشلاقوقی ایچون صاقلانمش شی § (عروض) ایكی حرفی اسقاط اولنمش وزن (مستفعلن)دن سینك وتانك حذفیله (متفاعلن) قالمی كبی .

مختوم [ع ، ص] مهرلنمش § باغلانمش كلیدلنمش .

مختون [ع ، ص] ختان ایدلمش سنت اولنمش ، امر مسنون ختانی اجرا ایدلمش .

مخدوش [ع ، ص] طیرمالانمش خراشیده ایدلمش § وسوسه‌لندیرلمش .

مخدوم [ع ، ـ] اوغل ، اولاد [فی الاصل خدمت ایدلمش دیمكدر] جمعی (مخادیم) كلیر .

مخذول [ع ، ص] خوار ایدلمش حقیر پریشان رسوای : شخص مخذول .

مخذولاً == مخذول اولارق .

مخرج [ع ، ـ] طیشاری چیقه‌جق یر § محصولات ومعمولاتك صاتلمق اوزره سوق واخراج اولندیغی محل . § رتب علمیه‌دن بری مخرج پایه‌سی § (ریاضیه) واحدك قاچ قسمه تقسیم اولنه‌جغنی كوسترن كمیت مثلا ت/ح ده (ح) مخرجدر .

توحید مخرج == قیمتلری مطلوب اولان كسرلرك قیمتنه مساوی وهپسنك مخرجی بربرینك عینی اولمق اوزره دیگر كسرلر بولمق اصولی . مثلا :

$$\frac{٣}{٤} + \frac{٥}{٨} + \frac{٥}{١٦} =$$ كسرلرینك مخرجلرینی توحید ایتمك لازمكلسه $\frac{٢٤}{٣٢} \times \frac{٢٠}{٣٢} \times \frac{١٠}{٣٢}$. كسرلری بولنور . § (تجوید) اصوات وحروفك اغزدن چیقدقلری محللر : عینك مخرجی بوغازدر .

مخرم [ع ، ـ] ایكی طاغ اره‌سنده یول .

مخروط [ع ، ـ] تپه‌سی سیوری ، قاعده‌سی دائره شكلنده اولارق اكلی جسم § (هندسه) بر مثلث قائم الزاویه‌نك ضلع قائمه‌لرندن بریسی اطرافنده دورانندن حاصل اولان جسم ـ : مثلثك اطرافنده دوندكی (ع) ضلعی هم مخروطك محوری همده ارتفاعیدر .

مخروط ناقص == (هندسه) قاعده‌سنه موازی اولارق هر هانكی بر مستوی ایله قطع اولنمش مخروط .

مخروط مخرج == (طبقات) بركانك رأس اطرافنده مخروط كبی تشكل ایدن قطعه .

مخروطی == مخروطه منسوب ، مخروط شكلنده اولان .

مخروطیات == مخروطی اولان شیلر قطوع مخروطیات = هندسه‌نك بونلردن باحث قسمی .

مخروطیت == مخروطلك .

مخزن [ع ، مص] ایچنده اشیا بولنان یر ، بودروم كبی یر التنده‌كی محل ، § زیر زمین [جمعی (مخازن) كلیر] كیلار ، انبار .

مخزون [ع ، ص] خزینه‌ده حفظ اولنان شی : جوهر مخزون

مخصوص [ع ، ص] تفریق وتعیین ایدلمش § حدود منحصر عمومی دكل § بیله بیله ، عمداً ، بالالتزام § باشقه‌سنده بولنمیان ، باشقه‌سنه عائد اولمیان . § لایق شایان : بویله شیلردن ذوق المق كنجلره مخصوصدر . § آ . بیجه ، بالخاصه ، مستقلاً صورت خصوصیده .

مخصوصاً == مخصوصی اولارق .

مخصوصیت == مخصوصلق .

مخضوب [ع ، ص] بویانمش .

مخضوع [ع ، ص] سرفرو برده ، خضوع ایلمش اكلمش .

مخطوط [ع ، ص] خطلانمش ، چیزلمش ، چیز كیلنمش .

مخفوض [ع ، ص] الچالدلمش ، دوچار انحطاط ایدلمش اولان

مخفوق [ع ، ص] خفقانه ابتلا اولمش ، یورك اوینامسنه مبتلی .

مخفی [ع ، ص] كیزلی ، صاقلی .

مخفیاً == خفیاً .

مخفیجه == كیزلیجه ، كیزلی اولارق .

مخلص [ع ، ص] اسم اصلیدن باشقه طانیلان اسم . § اسكی زمانلرده شاعرلرك شعرلرده استعمال ایتدكلری اسم .

مخلوط [ع ، ص] خلط اولنمش ، قاتلمش ، قاریشدیرلمش . هوای نسیمی مولدالحموضه ایله ازوتدن مخلوطدر . [(مركب) باشقه‌در]

مخلوق [ع ، ص] یارادلمش ، خلق اولنمش .

مخلوقات == جـ : (مخلوق) یرادلمش شیلر ، انسان وحیوانات : موجودات ومخلوقات .

مخلوقه == شعر مسروق .

مخلول [ع ، ص] دلنمش اوبرطرفنه ایشلنمش شی .

مخمصه [ع ، مص] آچلق .

مخمور [ع ، ص] مست ، سرخوش ، بیمار .

«او یرلرده كونش مخمور فكرت برپریدركیم
طوغار سودالی اقشاملر نگاه وارپیندن»

مخمورانه == مخمورجه‌سنه : نگاه مخمورانه

مخمورلق == سرخوشلقدن صوکره کلن حال ، سرسملك کوشکلك .

چشم مخمور == سرخوش کوزی کبی سوزیله‌رك باقان کوز .

مَخْلُوق [ع ، ص] بوغولمش ، بوغوق .

مخنوقاً == مخنوق اوله‌رق : مخنوقاً وفات ایلدی .

مَخُوف [ع ، ص] قورقنج یر § قورقنج شی ، تهلکه‌لی .

مَدّ [ع ، مص] چکمك ، اوزاتمق § دکز ویا نهرك صویی چوغالوب طاشمق ، مد وجذر § الفك اوزرینه چکیلن (~) اشارتی .

مد بصر == (Presbyte) (طب) یاقیندن ایی کوره‌میوب اوزاقدن کورمك خاصه‌سی .

مد و جذر == (قوزموغرافیا) قمرك تأثیر جاذبه‌سیله بحر محیط صولرینك قباروب قاعده اوزامسی وبرمدت صوکره کریه چکلمسی : مدکلی ، مدجزری ، مد متوسط ،

مَدّاح [ع ، ص] دعا ، اك ، پك مدح ایدیجی ، اوکن : مداح آل عبا § کولنجلی قصه ، افسانه ، حکایه سویلین آدم . افسانه پرداز .

مَدائِن [ع ، س] جمع : (مدینه) بیوك شهرلر . [☞ مخطط علام .]

مَدَاخِل [ع ، س] جمع : (مداخل)

مَدار [ع ، س] برشیئك دونه‌جکی ، اوزرنده حرکت ایده‌جکی یر ، جای کردش : § یاردمجی ، معین ، وسیله ، سبب :
« دونمز بو کارخانهٔ حکمت مدارسز »
« مدار ولور دیه تخفیفه درد حسرتکی »

مدار شمس == (قوزموغرافیا) شمسك حرکت ظاهریه‌سیله اوزرنده حرکت ایدر کبی کوروندیکی محرك .

مدارین == (قوزموغرافیا) خط استوانك ایکی جهتنده انقلابین نقطه‌لرندن کچن ایکی دائرهٔ موهومهٔ متوازیه ، مدار سرطان ، مدار جدی .

مدار سرطان == خط استوانك شمالنده‌کی دائرهٔ موهومه .

مدار قطبی == (قوزموغرافیا) میللری ۲۳ و ۶۶ اولان ایکی دائرهٔ متوازیه اولوب هر بری دائرهٔ خسوف قطبلرندن برینی حاویدر .

مَدارِج [ع ، س] مسلك ، طریق معناسنه اولان (مدرجه) نك جمعی .

مَدارِس [ع ، س] جمع : (مدرسه)

مَدافِع [ع ، س] جمع : (مدفع) طوپلر .

مَدامِع [ع ، س] کوز یاشی معناسنه اولان (مدمع) ك جمعی .

مَدائِح [ع ، س] جمع : (مدیحه) مدایح سنیهٔ حضرت پادشاهی

مَدْبُوغ [ع ، ص] دباغت اولنمش .

مَدْح [ع ، مص] اوکمك ، ستایش ایلمك ، ثنا ، ستایش .

مدح بما یشبه الذم == (ادبیات) ابتدای امرده ذم کبی کورینان مدح ، مثال : « دهرده اکلامیوب بیلمدیکی وارسه بکو طمع بغض ونفاق وحسد وغدر وستم »

مَدْخَل [ع ، س] داخل اوله‌جق ، کیره‌جك یر ، جای دخول § (مص) قارشمق ، تأثیر وتشویق ایلمك : § بر علم وفنك مباحث مختصره‌سی ، مقدماتی ، مبادیسی مدخل علم ثروت . § باشلانغج ، مبدأ .

ذی مدخل / **مدخلدار** } == ایشده علاقه‌سی ، تأثیری اولان .

مَدْخُول [ع ، مص] داخل ایدلمش ، تعیین وتعریض ایدلمش ، § کندیسنه بر شی کیرمش اولان : دخل ومدخول .

زوجهٔ مدخول بها == کندیسنه تقرب ایدلمش زوجه .

زوجهٔ غیر مدخول بها == کندیسنه تقرب اولنمامش زوجه .

مَدَد [ع ، س] یاردیم ، نصرت عون ، امداد . § الامان ، دریغ ، ایواه .

مدد جو == مدد آرایان .

مدد خواه == مدد ایستین .

مدد رس / **مدد رسان** } == مدد ایریشدیریجی .

مددکار == مدد ایدیجی ، ایدن .

مدد الله == امان الله .

مَدْرَجَه [ع ، س] سلوك ومرور ایده‌جك یر ، مسلك طریق § باصامقلی یول ، نردبان .

مَدْرَسَه [ع ، س] اوقوناجق یر ، درس اوقوتیلان محل مخصوص مکتب § علوم دینیه وعربیه تدریس ایدن طلبه‌نك بیتوتت ایتدیکی ایلدکلری وقف ، خیرات محل .

مدرسه نشین == مدرسه‌ده اوطوران . مدرسه‌ده یاتوب قالقان .

مَدْعُو [ع ، ص] دعوت اولنمش § ضیافته چاغرلمش .

مدعواً == مدعو اوله‌رق .

مدعوین == دعوت ایدلمش اولانلر ، مدعولر .

مَدْغَرَه [ع ، س] طرفین متقابلا هجوم ایده‌رك واقع اولان شدتلی جنك .

مَدْفَن [ع ، س] دفن اولنه‌جق یر ، قبر ، مزار .

مَدْفُوع [ع ، ص] دفع اولنمش ، چیقارلمش .

مدفوعات == جمع : (مدفوع) صرفیات . || دفترك صندوقدن چیقان اقچه‌نك ایدینه مخصوص قسمی ویا خانه‌سی .

مَدْفُون [ع ، ص] دفن اولنمش کومولمش .

مَدْقُوق [ع ، ص] دوکلمش ، توز حالنه کتیرلمش || ایجلدلمش .

مَدْلُول [ع ، س] دلیل کتیرلمش شی § دلیلك حکمی ، معنی ما آل مدلول عباره :

مَدْمَع [ع ، س] کوز ، موضع دمع § کوز یاشی .

مَدَنْك [فا ، س] قاپی سورمه‌سی .

مَدَنی [ع ، ص] شهری ، شهره منسوب § تربیهٔ فکریه‌یه مظهر اولمش § مدنیته عائد ومتعلق . نکاح مدنی .

حقوق مدنیه == [☞ حقوق]

وظائف مدنیه == (اخلاق) امر اولی الامره اطاعت ، قوانین موضوعه‌یه مراعات تکالیف مطروحه‌نك تأدیه‌سی ، خدمت عسکریه‌نك ایفاسی .

نکاح مدنی == کلیساده اولیوب

مأمور رسمی حضورنده عقد ایدیلان خرستیان نکاحی — که : بونده طلاق جاریدر .

مدنی الطبع == طبیعی اقتضاسندن واوق مجتمعاً یشامغه مجبور اولان انسان)

مَدَنیت [ع ، مص] علوم وفنونك تجارت ، وزراعت وصنایعك ثمراتندن بحق استفاده ایله حسن‌حاده ورفاه واسایش ایچنده یاشایش حریت ، معموریت || ترقیات فکریه .

مدهوش [ع ، ص] متحیر سرکشته § مست ، بی هوش .

مُدی [ع ، مصد] اوزانمه ، سورمه ، ایرمه امتداد .

مدی الایام == ایامك نهایتنه قدر ،

مدی الاعوام == سنه‌لرك نهایتنه قدر .

مدی الدهور == الی غیرالنهایه .

مَدیح ـ مَدیحه [ع ، ص]مدحی حاوی (اثر) مدحیه

مدیحه سنج == مدیحه انشاد ایدیجی ایدن ، مادح .

مَدید [ع ، ص] چکیلمش § اوزون ، طویل . عروضده بر بحرك اسمی : بحر مدید . مدید البصر == اوزاقدن کورن . مدت مدیده == چوق زمان .

مدینه [ع ، ص] بیوك شهر ، بلده عظیم § حضرت فخر کائناتك روضه مطهره‌لرینی حاوی شهر مبارك ، یثرب .

مدینة السلام == بغداد شهری .

مَدیون [ع ، ص] بورجلی، ویره‌جکلی (داین) مقابلی .

مدیون شکران == ایفای شکر ومحمدته بورجلی ، مجبور اولان .

مَذابح [ع ، ص] حیوان بوغازلیه‌جق یر معناسنه اولان (مذبح) ك جمعی .

مَذاق [ع ، مص] طاتمه ، ذوق الله § ذوق ، لذت . § لذت . طویلان محل ، جای .

حلوالمذاق == طاتلی طاماغنده قالق

مرالمذاق == اجیلی طاماغنده قالق

مَذاهب [ع ، ص] ج : (مذهب) مذاهب اربعه .

مَذبَح [ع ، ص] حیوان بوغازلنان محل ، سلخخانه § قربان کسیلان محل ، ادیان قدیمه معبدلرنده قربان کسیله‌جك مخصوص محل { Duel }

مَذبوح [ع ، ص] ذبح اولنمش ، بوغازلانمش § قربان ایدلمش

مَذروع [ع ، ص] ارشون ایله اولچلمش جمعی[مذروعات] کلیر

مَذکور [ع ، ص] ذکر کچمش ، بحث اولنان

مَذلّت [ع ، مص] خورلق ، حقیرلك ذلیللك :

« خاك مذلت اوزره یاتیرآچ برغریب »

مَذلقه [ع ، ص] ایاق قایه‌جق یر . [ج : (مذالق) کلیر .]

مَذمّت [ع ، مص] ذم وتقبیح ایتمك (محمدت) مقابلی § فعل مذموم ،

مَذموم [ع ، ص] (ممدوح) ك ضدی ، ذم وقدح اولنمش غیر مقبول اخلاق مذمومه .

مَذهب [ع ، ص] کیده‌جك یول § مسلك ، طریق مادیون .

بر دینك شعبه‌لرندن هر بری ، مجتهدین کرامدن مقتدی اتخاذ اولنانلرك مسلك مختارلری .

مذهب کلامی == (ادبیات) طریق برهانی اوزره کلامده مطلوب اولان شیئه دلیل ایراد ایتمك .

مَذی [ع ، ص] (منی) دن غیری اولهرق ذکردن چیقان بیاض مایع — که : غسلی ایجاب ایتمز

مَرء [ع ، ص] اركك انسان ، آدم [مؤنثی (مراة) کلیر .

مَرات [ع ، ص] ج : (مره) کره‌لر دفعه‌لر .

مَراتب [ع ، ص] ج : (مرتبه) اقصای مراتب .

مَراثی [ع ، ص] ج : (مرثیه)

مَراح [ع ، ص] راحت ایده‌جك یر § محل ، مکان ، ماوی .

مَراحل [ع ، ص] قوناق ، مسافه منزل معناسنه اولان (مرحله) نك جمعی : مراحل بعیده .

مَراحم [ع ، ص] ج : (مرحمت) مراحم سنیه حضرت پادشاهی

مَرادت [ع ، مص] صلابت ، قوتلیلك .

مَرارت [ع ، مص] آجیلق ، تلخی (حلاوت) ك ضدی . مرارت حیات .

مَراسِم [ع ، ص] رسملر عادتلر معناسنه اولان (مرسم) ك جمعی .

مراسم داخلیه == (حقوق) تجارك قتر طوتمقده رعایتنه مجبور اولدیغی مراسمدن بری ـ که دفترباشنه لفظ یازمق ممکن اولمیه‌جق مرتبه بوش براقامق ، سطر اره‌لرینه کلمه علاوه اولنمامق ، اشارتله کنار دفتره عباره یازمامقدن عبارتدر .

مراسم خارجیه == (حقوق) بودخی مراسم مبحوثه‌دن بری اولوب دفاتره برشی یازلمزدن اول اوزرلرینه مأمور مخصوص طرفندن نومرووضع اولنمق وتاچ صحیفه‌دن عبارت ایسه زیرینه یازیلوب امضا اولنمق خصوصلریدر .

مراسم تشریفاتیه == تشریفات اصولنده رعایت اولنان عادات ومراسم مخصوصه .

مَراصد [ع ، ص] ج : محل رصد معناسنه اولان (مرصاد) ك جمعی :

مَراعی [ع ، ص] ج : (مرعی) .

مَرافق [ع ، ص] دیرسك معناسنه اولان (مرفق) ك جمعی .

مَراقد [ع ، ص] مزار ، قبر معناسنه اولان (مرقد) ك جمعی : مراقد اولیاء .

مَراکب [ع ، ص] واپور ، کمی معناسنه اولان (مرکب) ك جمعی :

مَراکز [ع ، ص]ج: (مرکز) مراکز تجاریه مراکز مدنیه .

مَراق [ت ، ص] بر شیء ی اکلامق واوکرنمك غائله‌سی § اوزو هوس ، ابتلا کتابه چوق مراق واردر . § وسوسه ، تلاش ، طاسه . § کدر ، یأس ، فتور § قره سودا . § طالیقیلق .

مراقلنمق / مراق قالقمق == متأثر ، محزون اولمق .

مراقه طوتلمق == حزن و تأثیری جلب ایتمك ، موجب اولمق .

مراقلی == مراق صاحبی .

مراقسز == قیدسز، فتورسز، وسوسه‌سز.

مَرام • [ت ، ص] آرزو ، طلب ، مطلب ، خواهش § قصد ، مقصد ، نیت :

«عجب حیرتده‌یم بن صدا اسکندرو خصوصنده
مرام ابقای نام ایتمکسه برمصرعده کافیدر »

مَرآت • [ع ، مص] یومشاقلق § (معدنیات) بر معدنك چکیچله دوکلدیکی حالده یاییلمه‌سی خاصه‌سی •

مَرانغوز [ج ، ص] ☛ (مرانغوز)

مَراوِح • [ع ، ص] یلپازه‌معناسنه اولان (مروحه) نك جمعی : [مراوح باشقه‌در • بو اووه ، چول معناسنه اولان (مروحه) نك جمعی : در •]

مَراهِم • [ع ، ص] جمع : (مرهم)

مَرایا [ع ، ص] آیینه معناسنه اولان (مرآت) ك جمعی :

مرایای موقده = (حکمت) بر جلا سطحك اوزرینه وارد اولان بر شعاع حرارت زاویهٔ وروده مساوی برزاویهٔ انعکاس رسم ایدرك منعکس اولوب مذکور زاویه‌لر دخی سطح عاکسه عمود اولان عینی بر مستوی اوزرنده بولنور • قاعده‌سنه ابتناءً وبو قاعده‌یی اثبات ایتمك اساسنه مستنداً احداث ایدلمش حکمت طبیعیه لتنك اسمیدر •

مَرئی [ع ، ص] کوزله کورنان ، قابل رؤیت اولان ، کورنمش ظاهر •

مرئیات = جمع : (مرئی) کوزله کورینان شیلر •

غیرمرئی = کوزله کورنمز [حوینات مرئیه = میقروبلر •

مَرْبَط • [ع ، ص] طوار باغلیه‌جق یر ، آخور ، آغیل •

مَرْبَع • [ع ، ص] لانهٔ ربیعی ، بهاره مخصوص اقامتگاه •

مربع نشین = لانهٔ ربیعده اوطوران اقامت ایدن •

مَرْبُوب [ع ، ص] قول ، مملوك ، کوله •

مَرْبُوط • [ع ، ص] باغلانمش ، ربط اولنمش ، ایلشدیرلمش § عائد ، متعلق ، متصل ، بیتشیك •

راجع : بو مسئله دیکرینه مربوطدر •

مربوطاً = مربوط اولەرق •

مربوطات = جمع : (مربوط) بیتشدیرلمش ربط اولنمش شیلر ، لواحق •

مربوطیت = مربوطلق ، عائدیت ، منسوبیت •

مَرَت • [ت ، ص] ایری ، قورقونج شی ، عظیم الجثه •

مَرّه [ع ، ص] کره ، دفعه • جمعی (مرات) کلیر •

مرةً بعد مرةٍ = دائماً ، کراراً ، بالتکرار •

مَرْتَبَه • [ع ، ص] پایه ، منزلت ، رتبه • § مقدار ، قدر • § درجه ، باصامق • جمعی : (مراتب) در •

مَرْتَع • [ع ، ص] اوتلاق ، مرعی •

مَرْتَك • [ت ، ص] بیوجك دیرك ، درت کوشه لی کراسته اغاجی ، صیریق •

الفی مرتك ظن ایتمك = جاهل ، امی اولمقدن کنایه •

مَرْثُوم [ع ، ص] قیراش ، خرده‌لنمش •

مَرْثیه [ع ، ص] { تشدید ایله غلطدر } وفات ایدن بر آدمك محاسننی تعداد ایدرك آجیوب آغلامق § بو صورتله یازیلان شعر حزن انکیز § سید الشهدا امام حسین مجتبی افندمز حضرتلریله ارکان عائله‌ٔ قدسیت احتوالری حقنده ایراد و تنظیم ایدیلان فغاننامه •

مرثیه خوان = مرثیه اوقویجی •

مرثیه خوانی = مرثیه خوانلق •

مَرْج • [ع ، ص] چایر ، چایرلق مرغزار •

مَرَج [ت ، ص] (هرج) کلمه‌سنه تردیفاً قوللانیلور •

هرج و مرج = قارمه قاریشیق •

مَرْجان • [ع ، ص] پولیپیه {polipie} انواعندن اولوب منطقه حاره‌دهکی دکیزلرندن چیقار وقعردریاده کوکلی اولدیغی حالده اغاج کبی نشو ونما خاصه‌سنه مالك اولان قرمزی شی — که بر طاقم حیوانات صغیرهٔ میاهیه‌نك دکزده منحل کالسی املاحنی بالتحلیل افراز ایلدکاری فحمیت‌کالسیومدن انشا ایلدکاری مساکندن عبارت اوله‌رق تزییناته متعلق شیلر اعمالنه یارار [بر نوع نبات ربیعیه‌ده بواسم ویریلور •

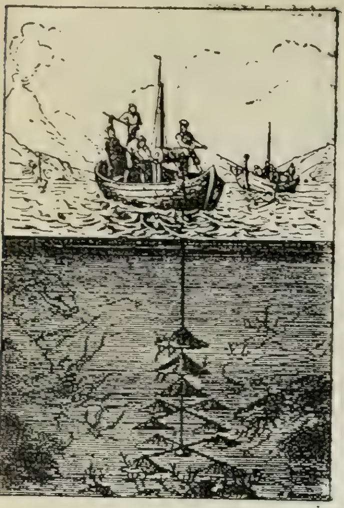

(سچلیا سواحلنده مرجان صیدی)

مرجان آغاجی = ذات الفلقتین شعبه‌سندن فرانیه فصیله‌سندن بر نبات‌در • بذورلرندن بیله‌زیك و تسبیح کبی شیلر یاپارلر •

(مرجان آغاجی)

مرجان بالیغی = لحمی غایت لذیذ و صرتنك وزری قرمزی بر جنس بالق •

مَرْجِع • [ع ، ص] رجوع ایدیله‌جك دونیله‌جك ، یر § مراجعت اولنه‌جق محل § رسمی بر اداره ویا مأمورك تابع ومربوط اولدیغی دائره ویا نظارت •

مرجع رؤیت = (حقوق) بر ایشك باقلمه‌سی ایچون مراجعت اولنه‌جق یر •

مَرْجَمَك [فا ، ـــ] (نباتات) ذات الفلقتين شعبه‌سنك بقلیه فصیله‌سندن قراشیه قبیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب کوچوك اولان دانه‌لری انسان ایچون غایت نافع برغدا وصانی حیوان یمی ایچون پك اعلادر .

[مرجمك آغاجی]

مرجمكی فرونه ویرمك == اویوشمق § توحید فكر ایدرك تونوشمق § برمسئله حقنده‌كی مقرراتی ایلرولتمك .

مَرْجُو [ع ، ص] امید اولنان ، اومولان . § (ص) نیاز اولنان .

مَرْجُوح [ع ، ص] باشقه شیئك كندیسنه كسب رجحان ایتدیكی شی .

مَرْجُول [ع ، ص] قیللی ، قیللانمش ، باشنده صاچی بیتمش . § آیاقلی ، آیاقلانمش .

مرجول الرأس == (حیوانات) باشلرینك اطرافنده لواحق طویله‌سی اولان و حقیقی ناعمه صنفنه منسوب اولان حیوانات . اخطابوت ، مركب بالغی و امثالی كبی .

مرجول الجناح == (حیوانات) اعضای حركتلری اغزلرینك ایكی طرفلرنده موضوع ایكی مسبحدن عبارت اولان حیوانات ناعمه ـ كه : بعضیلری مجرد ، بعضیلری صدفیدر .

مرجول البطن == (حیوانات) بطننك آلتنده‌كی موضوع برقرص لحمیسی اولوب انك اوزرنده سورینه‌رك كزن حیوانات ناعمه ، سموكلی بوجك كبی .

مُرْجُولُ المِسبَح بَطنی [ع ، تر] مسبحلرینك خطوطی یموشاق ، مسبح بطنیسی بطننك جهت خلفیه‌سنده موضوع كیسهٔ مسبحیه‌سی مری یه آچیلان بر قنات هوائیه ایله مجهز اولان بالقلر .

مَرْجُوم [ع ، ص] رجم اولنمش ، طاشلانمش : ابلیس مرجوم .

مَرْحَبا [ع ، ص] اسماء مسافره قارشی « واسع ومعمور محله كلدیكز ، استیناس ایدیكز » معناسنه ایسه‌ده اسانمزده بروجه آتی اوچ معناده استعمال اولنور :

١ — كلهٔ ثنائیه‌در : (وقت شریفلر خیر اولسون) دیمكدر . ٢ كلهٔ تعظیمه‌در « مرحبا ای جام مینای می یاقوت رنك دوری كلدون سندن اوكرنسون سپهر بی درنك »

٣ — كلهٔ تهكمیه‌در : « مرحبا ای سمت عرفانك بعید ایزی »

مرحبالاشمق == بربرینه مرحبا دیوب التفات ایتمك .

مَرْحَلَه [ع ، ص] قوناق ، منزل ، بر كونلك یول ، ایكی قوناق آره‌سی : مرحله پیمای غربت [جـ : (مراحل) كلیر .]

مَرْحَمَت [ع ، مص] اسیركامك ، شفقت كوسترمك ، بربرینه قلبه اجیمق . § رحم آجیمه حسی :

مرحمت پرور == مرحمت بسله‌یجی ، مرحمتلی .

مرحمت پرورانه == مرحمت پرورجه‌سنه .

مرحمت پروری == مرحمت پرورلك .

مرحمت شعار == عادتی مرحمت اولان (مرحمتلی)

مرحمت شعاری == مرحمت شعارلق .

مرحمت كستر == مرحمت نشر ایدیجی . (مرحمتلی)

مرحمت كستری == مرحمت كسترلك : شان عالی مرحمت كستری .

مرحمتسز == مرحمتی اولمیان ، آجیمیان قاتی قلبلی .

مرحمتلی == آجیان ، مرحمتی اولان ، رحم وشفقتی زیاده اولان .

مرحمتپناه == صاحب مرحمت اولان ، مرحمت پناه .

مَرْحُوم [ع ، ص] رحمت الهیه‌یه نائل اولان . [مؤنثی (مرحومه) دره] § رحمت حقه واصل اولان ، متوفی ، اولمش ، اكمال انفاس معدوده ایلمش اولان .

مَرْحُوض [ع ، ص] یقانمش ، مغسول : ثوب مرحوض

مَرْد [فا ، ص] اركك آدم ، رجل مرد غریب .

§ یكید شجیع بهادر . § جمیتلی ، مستقیم طوغری اوزلو وطوغری سوزلی .

مرد خدا == عارف بالله اولان آدم

مردانه == مردجه‌سنه ، ارككه بهادره ، جمیتمنده لایق صورتده .

مردی == مردلك .

مردان == مردلر .

نامرد == قادین مزاجلی ، غیر مستقیم اوزو وسوزو طوغری اولمیان .

نامردی == نامردلك .

مردانكی == یكیتلك ، جسورلق ، شجاعت جسارت .

مَرْدانه [ت ، ـــ] قالین اوفلاغی كه : خور اچغه یارار . § مطبعه دستكاهنده دیزلمش فورمه قالبلرینه مركب ویرمكه مخصوص اسطوانه § ایشلنمش طوپراغی باصدیرمق ایچون استعمال ایدیلان اغیرجه اسطوانه ، لوغـ

مَرْدُم [فا ، ـــ] انسان ، آدم .

مردم آزار == انسان انجیدن ، داشكن .

مردمخوار == آدم ییجی ، یبین . اكل بشر .

مردمزاد == آدم اوغلی || اصیل

مردمكن == آدم اولدیریجی ، اولدیرن .

مردمان == جـ : (مردم) انسانلر ، آدملر .

مردمی == مردملك ، آدملك .

مردم چشم == [مردمك]

مردم كیاه == عبدالسلام دینلن مسهل :

مَرْدُمَك [فا ، ص] كوزبیكی ، انسان العین : مردمك چشم ، افتخار .

مَرْدُود [ع : ص] رد اولنمش ، طرد ایدلمش ، قوغلمش : § جرح و ابطال اولنمش : بو دعوی مردوددر . § غیر مقبول ، غیر معقول .

مَرْدُوم (ازبكی) [ت ، ص] رجلی یاپیلمیر ، كوچوك دانه‌لی بر جنس اریك .

مَرْدِیوَنْ ـ مَرْدِیوانْ [ت مـ] { فارسی (نردبان) دن محرفدر . } ابنیه‌نك فوقانی قاتلرینه چیقمق ویا برعله طیانوب یوکسکه صعود ایتمك ایچون قوللانیلان باصامقلی یول ، سلم .

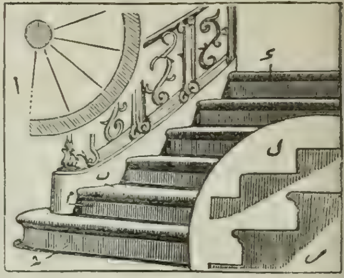

(طاش مردیون)

ا ـ طبان
ب ، م ، د ـ باصامق .
ر ـ باصامقلری مربع الشکل (مقطعی) .
ء ـ باصامقلری بیله‌زیکلی (مقطعی) .
ل ـ حلزونی .

مَرْزَوانْ [فا ، مـ] حدود محافظی .

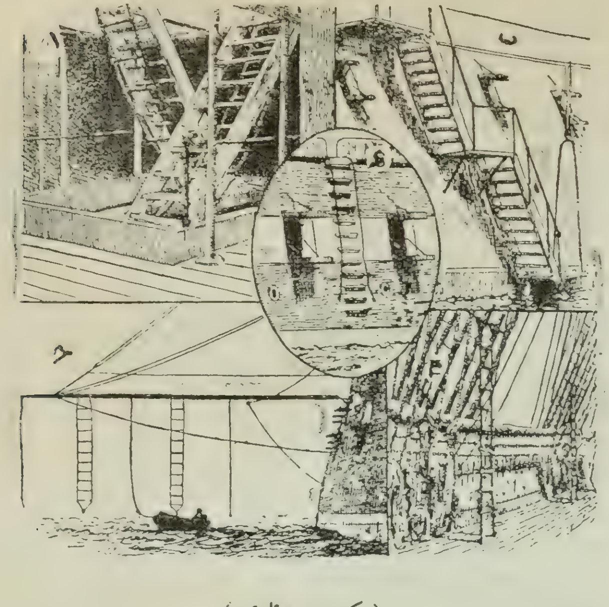

(کمی مردیونلری)

ا — کوپری اسکله‌سی — ب — قوماندان اسکله‌سی — د — بورده اسکله‌سی
د — شیطان چارمیخلری — ل — استالاریا .

مَرْزَنجُوشْ ـ مَرْزَنکُوشْ [فا ، مـ] فصلکن انواعندن اولوب بین العوام (مرجان کوشك) دینیلن چیچك .

مَرْزَعَه [ع ، مـ] بطاقلق ، متعفن صو بریکندیسی .

مرزغی = مرزغه منسوب و متعلق : تأثیرات مرزغیه .

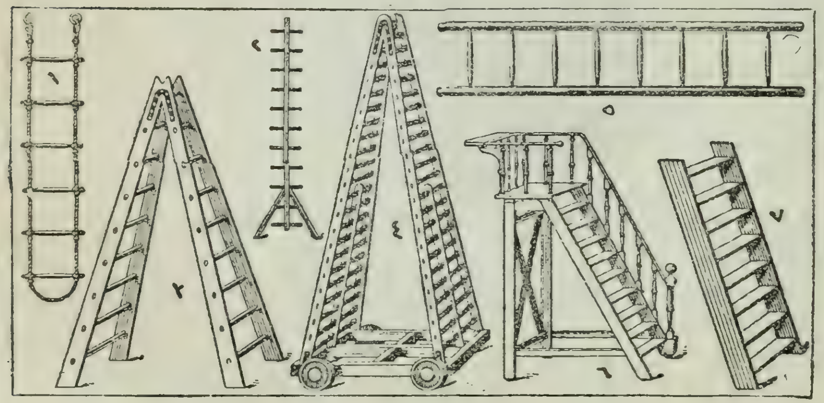

(مردیون)

١ — ایپدن معمول مردیون — ٢ — میوه طوپلامغه مخصوص مردیون — ٣ — دوبل مردیون .
٤ — ایاقلری تکرلکلی — ٥ — عادی مردیون — ٦ — کتبخانه‌لره مخصوص — ٧ دکرمنلرده مستعمل .

مَرْزُوقْ [ع ، مـ] رزقلنمش ، رزقی ویرلمش . ‖ بختیار

مَرْسا [ع ، مـ] (مرسی)

مَرْسُومْ [ع ، مـ] رسم اولنمش ، یازلمش ، چیزلمش § مرقوم ، مذبور زمان سابقده اشخاص عادیه حقنده مستعمل بر تعبیر . § ذکری یچمش ، مذکور . § رسملرله تزیین اولنمش . قالینجه مرسوم .

مَرْسی ١ [ع ، مـ] لیمان ، کمینك دمیر آتدیغی محل : مرسای قسطنطنیه .

مَرْسین آغاجی [ت ، مـ] ذات الفلقتین شعبه‌سندن مرسینیه فصیله‌سندن

بشجیره‌در . امریقا و اوسترالیاده انواعی بولنور

(مرسین آغاجی)

یبان مرسینی == (نباتات) شمشیر ارتفاعنده کوچوك بر آغاج اولوب اورمانلرده تنبت ایدر . اوراقی قابض اولدیغندن طبابتده بعضاً اسهاله قارشی و بیوك دم ضعیفده استعمال اولنور .

مرسین بالغی == غایت اوزون و صالدیریجی بر جنس بالقکه : شمال دکزنده و بحر سفیدده بولنور . مرسین بالغنك لحمی اکله صالح اولدیغی کبی خاویار بو بالغك محصول باهیدر . بالق یومورطه‌سی دنیلن طعام نفیس ایله بالق طوتقالی دخی بوحیوانك محصولیدر]

مَرْشَدْ [ع ، ص] منزل مقصوده ارشدین طریق مستقیم .

مَرْصَدْ [ع ، ص] رصد محلی ، کوزه‌توب بکلمکه مخصوص محل . § رصدخانه .

مَرْصُوص [ع ، ص] محکم ، صاغلام ، متین : بنیان مرصوص .

مَرْضا [ع ، ص] [illegible] (مرضی : ؟

مَرَضْ [ع ، ص] طبیعتك اعتدالدن انحرافی ... : مرض جسمانی مرض روحانی [جمعی (امراض) کلیر]

مرض موت == (فقه) اوخسته‌لك که انده اولوم قورقوسی اولدیغی حالده مریض ذکوردن ایسه خانه‌سی خارجنده اناثدن ایسه خانه‌سی داخلنده‌کی مصالحنی کورمکدن عاجز اولوب بو حال اوزرینه برسنه مرور ایتمدن وفات ایدر . [کرك صاحب فراش اولسون ، کرك اولمسون .]

مرض نفسانی == شك ، نفاق || سوء عقیده .

مرضلی == خسته‌لکلی ، مریض .

مرضی == مرضه منسوب و متعلق ، خسته‌لکدن متولد : نتایج مرضیه .

مَرْضَاة [ع ، مصد] رضا ، خشنودی ، [یالکز شو ترکیبده مستعملدر]

طلباً لمرضاةالله == اللهك رضاسنی طلب ایچون ، الله رضاسیچون .

مَرْضیٰ [ع ، ص] ج : [مریض] ، خسته‌لر ، خسته‌لکلی اولانلر

مَرْضی [ع ، ص] رضا ، خشنودلق بر ینك راضی اولدیغی بو ایش انك مرضیسی خلافنده‌در .

مَرْطَوال [ت ، ص] ماچه صاپان سوز .

مَرْطُوبْ [ع ، ص] رطوبتلی ، یاش ، نملی .

مَرْعُوب [ع ، ص] قورقمش ، رعب .

مَرْعا ـ مَرْعیٰ [ع ، ص] اوتلاق ، چایراق ، حیوانات اهلیه اوتلایه‌جق یر ، چراگاه .

مراعلق == مرعادن عبارت .

(مرعی)

مرعی رسمی == جانب میری‌یه عائد مرعاده اوتلایان حیواناتدن النان رسم ، ویرکو .

مُرْعی [ع ، ص] حرمت و رعایت اولنان ، معتبر . § جاری نافذ التأثیر ، حکمته رعایت بو قاعده اوراده حالا مرعیدر ، اصول نظامات مرعیه .

مرعی الخاطر == خاطرینه رعایت اولنان ، خاطرلی ، خاطری صاییلیر .

مَرْغ [فا ، ص] چایر ، چمن [سبزه ،

مرغزار == چایرلق ، چمنزار ، یشیللکی چوق یر .

مَرْغُوبْ [ع ، ص] رغبت و آرزو اولنمش ، بکنلمش ، عموماك رغبتنه مظهر اولمش . مقبول .

مَرْغُول ـ مَرْغُولَه [ع ، ص] بوکلمش صاچ ، موی پیچیده زلف مرغول § قوش ، خواننده سسی .

مَرْفُوع [ع ، ص] رفع اولنمش یوقاری قالدیرلمش . § ضمه ایله حرکه‌لنمش .

مرفوعات == ج : [مرفوع] ، || بر محلده اولجه قوالانلدیغی حالده باشقه محلده استعمال ایدلك اوزره قالدیرلمش اشیا طلبهٔ جدیده‌نك اوطه‌لرینه مرفوعاتدن بر کلم ویردیلر .

مَرْقَدْ [ع ، ص] مزار ، قبر . [فی‌الاصل یتاجق یر دیمکدر]

مَرْقُوم [ع ، ص] رقم اولنمش ، یازلمش ، اسمی کچمش مذکور . [اشخاص عادیه حقنده مستعمل اولان بو کلمه‌نك جمعی (مرقومون) کلیرسه‌ده الیوم کتابت رسمیه‌ده فارسی قاعده‌سنجه جمعی اولان (مرقومان) دها زیاده مستعملدر .]

مَرْكْ [فا ، ص] اولوم ، ارتحال :

« دنیا کورنور چشممه ظلمتکدهٔ تنك »
یومدبردی کوزل کوزلریکی مرك سپهرنك »

مرکا مرك == وبا، طاعون کبی عمومی اولوم .

مرك شادی == فرط مسرتدن منبعث اولوم .

مَرْکَبْ [ع ، ص] بینیله‌جك شی § لسانعزده یالکز (اشك) یعنی حمار حقنده مستعملدر . § کمی ، سفینه ، قایق وامثالی شیلر جمعی: مراکب کلیر .

مَرْکَزْ [ع ، ص] قرار ایده‌جك یر ، مقر : مرکز سلطنت ، مرکز اداره . اردو مرکزی § (هندسه) بر دائره‌نك ویا کره‌نك وسطنده اولوب محیط دائره‌ویا سطح کره‌نك هر نقطه‌سنه مساوی بعدده بولنان نقطه . § برشیئك مرکوزاولدیغی ، مرکز اولندیغی محل : مرکز رماح .

§ علی‌الاطلاق بر شیئك اورته‌سی وسطی مرکز شهر .

§ طرز ، صورت ، شکل حال: شمدیلك تحقیقات بو مرکزده‌در . سزك رأیکز نه

مرکزده‌دور § ضابطه‌اداره‌سی قره‌غولخانه : ...اقدرای مرکز... مراجعت ابتدی .

مرکز تضییق = (حکمت) هر هانکی بر تضییقك نقطهٔ تطبیقی .

مرکز ثقلت = (ماکنه) برجسمك هر ذره‌سی اوزرینه اجرای تأثیر ایدن جاذبهٔ ارضیهٔ متوازیه قوهٔ حاصله‌سنك (محصله‌سنك) نقطهٔ تطبیقی - که ؛ جسمك شکلی تغیر ایتمکسزین اخذ ایده بیلدیکی وضعیات مختلفه‌ده موضعی اصلا تبدل ایتمز .

مرکز داخلی = (طبقات) زلزله‌نك قشر ارض داخلنده انتشار ایتدیکی نقطه

مرکز سطحی = طبقات) سطح ارضده مرکز داخلینك تمام اوزرینه تصادف ایدن نقطه که : بوراده زلزله‌نك تأثیراتی اك زیاده حس اولنور .

مرکز میخ نخاعی = (طب) دماغده جملهٔ عصبیه تمامنك کافهٔ اجتماع ایلدیکی نقطه .

قوهٔ عن المرکزیه = (حکمت) برحرکت دوریهٔ سریعه اجرا ایدن جسمك کندوسنی مرکزی دوردن تبعید ایتمکه سعی ایلین قوهٔ میخانیکیه .

قوهٔ عن المرکزیه قوانینی = ☞ [قانون]

قوهٔ الی المرکزیه = بر جسم متحرکی محیطدن مرکزه دوغری سوقه ساعی اولان قوت .

مرکز ارض = نار بیضا حالنده بولندیغی بعض علائم مادیه ایله ثابت اولان وقشر کره‌نك تحتنده بولنان قسم ☞ ارض .

مرکز عالم = تعبیرات قدیمه‌دن اولوب شمسدن کنایه ایدی .

مرکز دور = (ماکنه) بر جسم متحرکك اطرافنده اجرای دور ایلدیکی نقطه .

مرکزی = مرکزه منسوب ومتعلق

مرکزیت = مولددر . بتون اوامر ونواهینك یالکز بر مرکزدن برمحلدن صدور ایتمسی : مرکزیت اصولی .

مرکزلنمك = بر یرده طوپلانمق | مرکزلندیرمك ونقطه‌یه جمع ایتمك .

مَرکُوب [ع ، ص] اوزرینه بینلمش § صاری مشیندن معمول بر نوع آیاقتابی ، پابوش (مرقوب) .

مَرکُوز [ع ، ص] دکز ایلمش ، دیکلمش ، صاپلانمش . § طبیعی جبلی اولارق موجود اولان : طبیعتنده مرکوز اولان رذالت .

مرکوزیت = مرکوزلك .

مرلانوس [ج ، ص] موروینه انواعندن برجنس بیوك بالق .

مرمّت [ع ، ص] اوکارمق ، اصلاح ، تعمیر ، ترمیم ایتمك .

مَرمَر [ع ، ص] غایت متین ، ایشلنمکه صالح ، بیاض برجنس طاش ، رخام ، خارا .

« یوموشاقدر یوزك ای صاحبهٔ خانه فقط بویله دمیر کبی می اولملی مندر دیدیکك »

مرمرشاهی = تولبنددن قالین پاتسه‌دن اینجه بر جنس بیاض بز .

صو مرمری = ☞ (آلچی)

مرمرکیرجی = مرمر طاشندن معمول برنوع نفیس کیرج که : صیوا اوزرینه اوریلور .

مَرمُوز [ع ، ص] رمز اولنمش ، اشارتله بیان ایدلمش ، ایما ایدلمش .

مرموزات = ج : (مرموز) ، اشارتلر .

مرموزات مصریه = هیروغلیف خطی

مَرمیّ [ع ، ص] رمی اولنمش ، آتیلمش § (س) اسلحهٔ ناریه ایله آتیلان دانه ، قورشون ، کله . جمعی (مرمیات) کلیر .

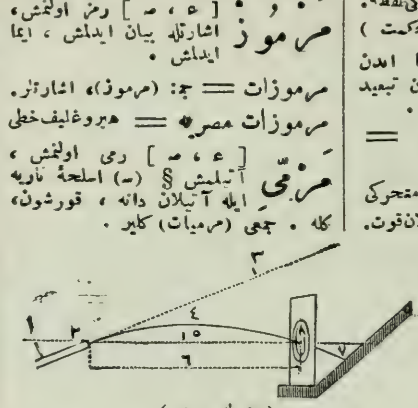

(محرك مرمی)

١ — نشانکاه
٢ — شاخص
٣ — خط انداخت
٤ — محرك مرمی
٥ — خط شاخص
٦ — منزل
٧ — نقطهٔ وصول
٨ — نقطه سقوط

مَرومه [ع ، ص] اووه ، چول ، صحرا . § اطرافی آچیق یر .

مَروی [ع ، ص] روایت اولنان ، منقول ، نقل وحکایه ایدیلان .

مَرّه [ع ، ص] ☞ [مرة]

مَرهَم [ع ، ص] یاره اوزرینه وضع ایدیلان و دها دوغریسی سوریلان یوموشاق دوا . ملهم . علاج . § چاره ، مدار الی .

مرهمسازی = مرهم سوریجی ‖ چاره بولیجی .

مَرهُوب [ع ، ص] اورسلان § قورقونج شی .

مَرهُون [ع ، ص] رهن ایدلمش § اودونج اوله‌رق النان شیئك برینه ویرلش شی ، مال مرهون .

مَرِیء [ع ، ص] (طب) معده ایله بلعوم آره‌سنده بولنان مجرای طعام .

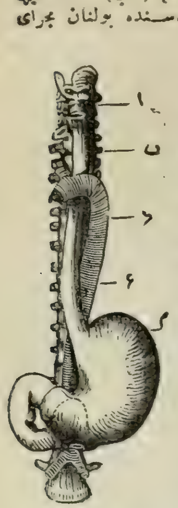

(مری) آ - مری ؛ ب - معده ؛ ث - شریان شزن ؛ د - ابهر .

مَرّیخ [ع ، ص] (قوزموغرافیا) سیارات علویه‌نك برنجیسی [و] ارضه اك قریبی اولوب ضیاسی قزلرنکده‌در . ملل قدیمه طرفندن حرب اللهی اتخاذ اولنمشیدی [مریخك محرکی سطحنه نظراً (١٨ ٦١°) مائل اولدیغندن لیل ونهار ایله مواسم مختلفه‌نك صورت تعاقبی ارضکنه پك مشابهدر . سیارهٔ مذکوره‌نك ایکی پیکی وردر ارضك قطری واحد (١) اعتبار اولندیغنه کوره مریخك قطری (٠،٥٤٠) عددیله اشعار اولنه‌بیلورکه : ارضدن کچوك دیمکدر . شمسه اولان بعدی ایسه ینه ارضك شمسه اولان بعدی مسافه‌سی واحد (١) اعتبار ایدلسه نظراً مریخك شمسه اولان بعدی : (١،٥٢٧) عددیله کوستریلور . بو سیاره حرکت دوریه‌سنی هر (٢٤) ساعت (٣٧) دقیقه‌ده اجرا ایدر .]

مَرید [ع ، ص] عنادجی ، مصر .

مَریض [ع ، ص] مرضلی ، خسته ، کیفسز .

مَریم [ع ، ص] ☞ [محیط علام]

مَرینوس [ج ، ص] ذات الثدیانك مجتره قبیله‌سنك غنمیه نوعندن روم‌ایلی‌ده بولنور قیورجقلی اوزون بر قیوندر .

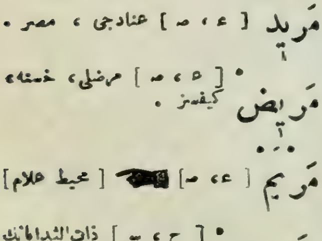

(مرینوس قیونی)

مَزابِل [ع ، س] جـ : [مزبله] سپورندی دوکیلن یرلر .

مَزاحِم [ع ، س] (مولددر) محنت ، صيقندی معناسنه اولان (زحمت) ك جمعی .

مَزاد [ع ، س] الك زياده فيأت ويرنه صاتلمق اوزره بر مالی چارشی یه چیقارمقدن عبارت معامله [مزايده]

مَزار [ع ، ص] اولونك دفن اولنديغی محل ، قبر ، قرارگاه ابدی ، لحد مقبر .

مزارك باش واياق اوجنه ديكيلان طاش كه اكثريا متوفانك اسم وهويتنی ناطق اولور

لوح مزار
كتابهٔ سنك مزار } == اوزورنده منظوم

ويا منثور بر يازی بولنان مزار طاشی .

« بر زمان اولسون بكا لوح مزارم ترجمان بن يورولدم ، ويلمكدن ترجمانم سويلسون »

مزارجی == مزار قازان آدم .

مزار قاچقینی == پك زبون ، لاغر ، ضعيف آدم .

مزارستان
مزارلق } == مزار قازيلان ، بر

چوق مزارلری حاوی اولان محل ، مقبره ، قبرستان .

مَزارِع [ع ، ص] زراعت اولنه جق ير ، معناسنه اولان (مزرعه) نك جمعی

مَزارِبه [ج ، س] (بحريه) انبار اغزلرنی محيط اولەرق كوكرته لردن مرتفعجه وضع اولنان كوتوكلر .

مَزارِيع [ع ، س] (مزروع) ك جمعی :

مَزامِير [ع ، س] دودوك معناسنه اولان (مزمار) ك جمعی : § داود عليه السلامه انزال بيورلان (زبور) — كه كتب سماويه دندر .

مَزاهِر [ع ، ص] چیچكلی بر معناسنه اولان (مزهره) نك جمعی :

مَزايا [ع ، س] فضيلت محاسن معناسنه اولان (مزيت) ك جمعی [مزينك ديكر جمعی اولان (مزيات) ايله (مزايا) بيننده استعمالجه فرق واردر . (مزايا) يالكز محاسن كلامه هم ده انسانك متصف اولديغی انواع فضائله شاملدر] .

مَزبَلَه [ع ، س] سپورنديلك ، سپورندی دوكيلن يرن .

مَزبُور [ع ، ص] يازلمش ، ذكری كچمش ، مذكور : مبلغ مزبور .

مَزج [ع ، مص] ايكی وداها زياده شيلری بربرينه قاريشديرمق .

مَزرَع — مَزرَعه [ع ، س] زراعت اولنه جق اولنان ير ، تارلا

« الدنيا مزرعة الآخرة »

مَزروع [ع ، ص] اكلمش ، زرع اولنمش اراضی مزروعه .

مزروعات == اكيلوب بتمش تخملر ، اكينلر محصولات .

مَزق [ع ، مص] ييرتمه ، چاك ايتمه شق ايلمه .

مَزلَقَه [ع ، س] (مزلقه) ايله مترادفدر .

مَزمُور [ع ، س] دودوك ، نای مزمار § نای ويا آلات ايله تغنی اولنان نغمه والهی § حضرت داود عليه السلامه نازل اولان (زبور) ك سوره لرندن هر بری

مَزه [فا ، س] طات ، چاشنی .

بی مزه == طاتسز ، لذتسز .

خوشمزه == طاتلی ، لذتلی .

§ ايچكی ايله ييلان شی .

مزه ايتمك == مزه يمك || اكلنمك .

مَزِيَّت [ع ، س] فضيلت ، كمال ، باشقاسنه تفوق ايدن مايهٔ رجحان [فضائل بشريه حقنده مستعملدر ، جمعی : (مزايا) (مزيات) .

مَزيد — آرتق ، آرتيرمق § ارتيرلمش ، آرتمش ، بيومش

مزيد فيه == حروف اصليه سی اوزرينه باشقه بر حرف علاوه سيله بناسی تبديل ايدلمش (فعل) ثلاثی مزيدفيه رباعی مزيدفيه § (عروض) خروجی متعاقب كلن حرف

مَژَنك [فا ، س] ناخوشلق غصه غم ،

مَسّ [ع ، مص] ياپشمق ، دكمك طوقونمق ، تماس ايتمك ، اس § ال ويرمك ، واقع اولمق : فلان شيئه حاجت مس ايتدی .

مَساء [ع ، س] اقشام .

صبح ومسا == صباح اقشام .

مَساءَت — [ع ، مص] فنالق ايتمك ، فنالق ايشلمك .

مَساجِد — [ع ، س] جامعدن كوچوك عبادتگاه مسلمين معناسنه اولان (مسجد) ك جمعی .

مَسّاح — [ع ، ص] پك زياده مساحه ايدیجی || اراضی ، عرصه اولچن مهندس .

مَسار — [ع ، س] هر نه قدر (مسرت) ك جمعی ايسه ده لسانمزده مفرد مقامنده مستعملدر ، سونجلر ، ذوقلر ، مسرتلر .

مَساعی — [ع ، س] (سعی) معناسنه اولان (مسعی) نك جمعيدر : مساعی جميله .

مَساغ — [ع ، س] جواز ، رخصت ، اذن : مساغ شرعی .

مَسافه — [ع ، س] ايكی نقطه اره سی § اوزاقلق ، بعد .

قطع مسافه ايتمك == يول الق ، بعدی قطع وطی ايتمك .

مسافات == جـ : (مسافه) : مسافات بعيده

§ (هندسهٔ رسميه) فضاده كائن بر نقطه نك مستوی شاقولی يه اولان بعدی

مَساق — [ع ، س] سوره جك ير ، موضع سوق .

مَساقِط — [ع ، س] دوشه جك ير معناسنه اولان (مسقط) ك جمعی .

مَساكِن — [ع ، س] اوطوريله جق ير ، بيت ، خانه معناسنه اولان (مسكن) ك جمعی .

مَساكين — [ع ، س] جذام علتنه اوغرامش اولان ادم معناسنه كلن (مسكن) ك جمعی .

مَسالِك — [ع ، س] دوغرو طوتيله جق ، سلوك ايديله جك يول معناسنه اولان (مسلك) ك جمعی .

مَسائِل — [ع ، س] (مسئله)

مَسامّ — [ع ، س] كنديسنده دليك اولان ير معناسنه كلن (مسمه) نك جمعی .

مَسامات == جمع (مسام) [illegible] اجسامك اوزرنده كی مرئی وغير مرئی دليكلر . (نباتات) نباتاتك جيراتی ارەسنده كی فوهالر .

ذومسام
ذومسامات } == مساماتی اولان جسملر .

ذومساميت == (حكمت) هر جسمك ذراتی اره سنده مسامات بولنمسی كيفيتی كه خواص اصليهٔ اجسامدندر .

مسامات غير محسوسه
مسامات بين الذرات } == (حكمت) اجسامك ذراتی اره سنده اولوب كوزله كوريله ميان اره لقلر .

مسامات محسوسه } = (حکمت) اجسامك ذراتی اره سنده اولوب کوزله ویا
مسامات ظاهره }
خرده بینله کوریله بیلن عادی مسامات ، دلیکلر .

مسام الجلد = دری اوزرنده کی کوچوك منفذلر .

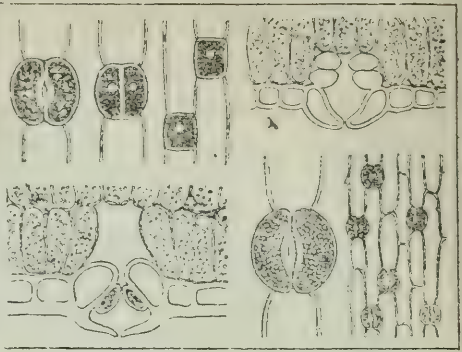

(مسامات نباتیه)

۱ — بشرهٔ اوراق اوزرنده ؛ ۲ — جبرات نباتیه ؛
۳ — جبرات تنفسیه ؛ ٤ — احوال متوالهه .

مسامع — [ع ، س] اسماعك غیر مستعمل اولان (مسمع) ك جمعی . قولاقلر ، سمع اطلاعلر مسامع افتخار ، مسامع عامه .

مسامیر — [ع ، س] چیوی معناسنه کلان (مسمار) ك جمعی : مسامیر اهاله تعلیق .

مسانید — [ع ، س] رتبه ، درجه معناسنه اولان (مسند) ك جمعی : احراز مسانید عالیه .

مساوی — [ع ، س] فنالق ، کوتولك معناسنه اولان (سوء) کلمه سنك علی خلاف القیاس جمیدر : مساوی احوال § عیوب ، نقائص . [میمك ضمیله اولان (مساوی) بانقه معنایه در]

مسائل — [ع ، س] مسئله نك جمعی .

مسائل شتی = متفرق ، متنوع مسئله لر .

مسائل مستأخره = (حقوق) بر دعوانك فصل و حکمندن اول اقامه اولندیغی محکمه ده یاخود دیکر بر محکمه ده فصلی لازم کلان و بناءً علیه هنوز اقامه اولنماش دعوانك اقامه سنی و دردست رؤیت بولنان دعوانك فصل و حکمنی تعلیق ایدن اعتراض قطع اشجار و هدم بنا کبی بغیر حق اخرك ملکنده ایقاع اولنان تجاوزات حقنده برجزا دعواسی اقامه اولنمش ایکن متجاوزنه اول اشجار و بنادن حق تصرف و ملکیت دعواسنه قیام ایلمه سی کبی که اول باول بو حقوق دعواسی اقامه سیله مدعینك دعواسی اثبات و یاخود دفع ایلمسنه متوقف اولان دعوای ثانیه یه مسئلهٔ مستأخره دینور .

مسأله ـ مسئله [ع ، س] صوریلان شی : مسئلهٔ مهمه § خصوص ، امر ، کیفیت . مسئلهٔ زائله ، مسئلهٔ معلومه .

مسبوق — [ع ، ص] سبق ایتمش ، کچمش .

مسبوق الامثال = مثللری کچمش ، امثالی واقع اولمش .

مسبوق الخدمه = خدمتی کچمش ، امکدار .

مسبوق الذکر = ذکری کچمش ، مذکور .

غیر مسبوق = مثلی کچمه مش کورلمامش نوظهور .

مسبوك — [ع ، ص] قالبه دوکلمش ، معما ـ دن مسبوکه .

مست — [فا ، ص] سرخوش ، سکران ، کیف حالنده اولان .

سرمست = باشی دونمش ؛ پك زیاده سرخوش .

مستی = مستلك ، سرخوشلق .

مستانه = مستجه سنه .

مستان = مستلر ، سرخوشلر .

مست — [فا ، س] مدح قبول ایدر ، اوکجه سز ، یومشاق ایاق قابی ، یکپاره لاپچین .

مستور — [ع ، ص] ستر اولنمش ، کیزلی § عفیف ، پرهیزکار ادم . [مؤنثی (مستوره) در .]

مستوره — [ع ، س] شاهدلری سراً تزکیه ایچون حاکم طرفندن منسوب اولدقلری جانبه کوندریلان مهرلی ورق .

مسجد — [ع ، س] نماز قیله جق یر ، کوچوك جامع .

مسجد جامع = جمعه و بایرام نمازی قیلنان بیوك معبد .

مسجد اقصی = قدس شریفده کی مشهور بیت مقدس معبدی .

مسجد الحرام = مکهٔ مکرمه ده کی کعبهٔ معظمه .

مسجود — [ع ، ص] سجده اولنمش ، کندیسنه طاپلمش ؛ خالق مسجود .

مسجون — [ع ، ص] حبسه ، زندانه القا ایدلمش ، محبوس .

مسح — [ع ، مص] سیلمك ، صیغامق § برشیئه ال سوروب صیغامق § ابدست الیر ایکن ایصلاق الی باشك بر بلوکنه سورمك .

مسحاء — [ع ، س] دوز یر .

مسحور — [ع ، ص] سحرلنمش ، سحره اوغرامش : مسحور غرام .

مسحوق — [ع ، ص] سحق اولنمش ، دوکیلوب ازیلمش ، توز حالنه قونلمش شکر مسحوق .

مسخ — [ع ، مص] صورتك اولکیسندن دها فنا بر صورته تحویلی ؛ شکلنی دکیشدروب چیرکین ایتمك .

مسخره — [ع ، ص] کلدانه ، صویتاری ، مقلد ، اوضاع واقوالیله خلقی کولدرن .

مسخره یه الق = بریله اکلنمك .

مسخرهٔ عالم = رذیل ، رسوای .

مسخره لق = رذالت ، رسوایلق || تحقلق شاتلباتلق .

مسدود — [ع ، ص] سد اولنمش قپانمش ، طیقانمش . باب مسدود طریق مسدود .

مسرت — [ع ، مص] سونج ، شادلق شادمانی § شنلك سرور .

مسرت افزا = مسرت آرتیریجی ، آرتیران .

مسرت آور = مسرت کتیریجی ، کتیرن .

مسرت بخشا = مسرت باغشلیان .

مسرود — [ع ، ص] سرد اولنمش بیان و ایراد ایدلمش ، مذکور

مسرور — [ع ، ص] شاد ، شادان ، ممنون ، سرورلی ، دلشاد محظوظ .

مسروریت = مسرورلق ، سرور ، شادمانی .

مسروق — [ع ، ص] سرقت اولنمش چالنمش ، اشیرلمش . مال مسروق .

مسطور — [ع ، ص] سطرلنمش ، یازلمش محرر : بروجه مسطور .

مسعدت — [ع ، مص] سعادت ، بختیارلق نیك بختی .

مسعود — [ع ، ص] سعادتلی ، بختلی بختیار ، قوتلی .

مسعودیت = مسعودلق ، بختیارلق سعادت حال .

مسعودانه = مسعودجه سنه ؛ معیشت مسعودانه .

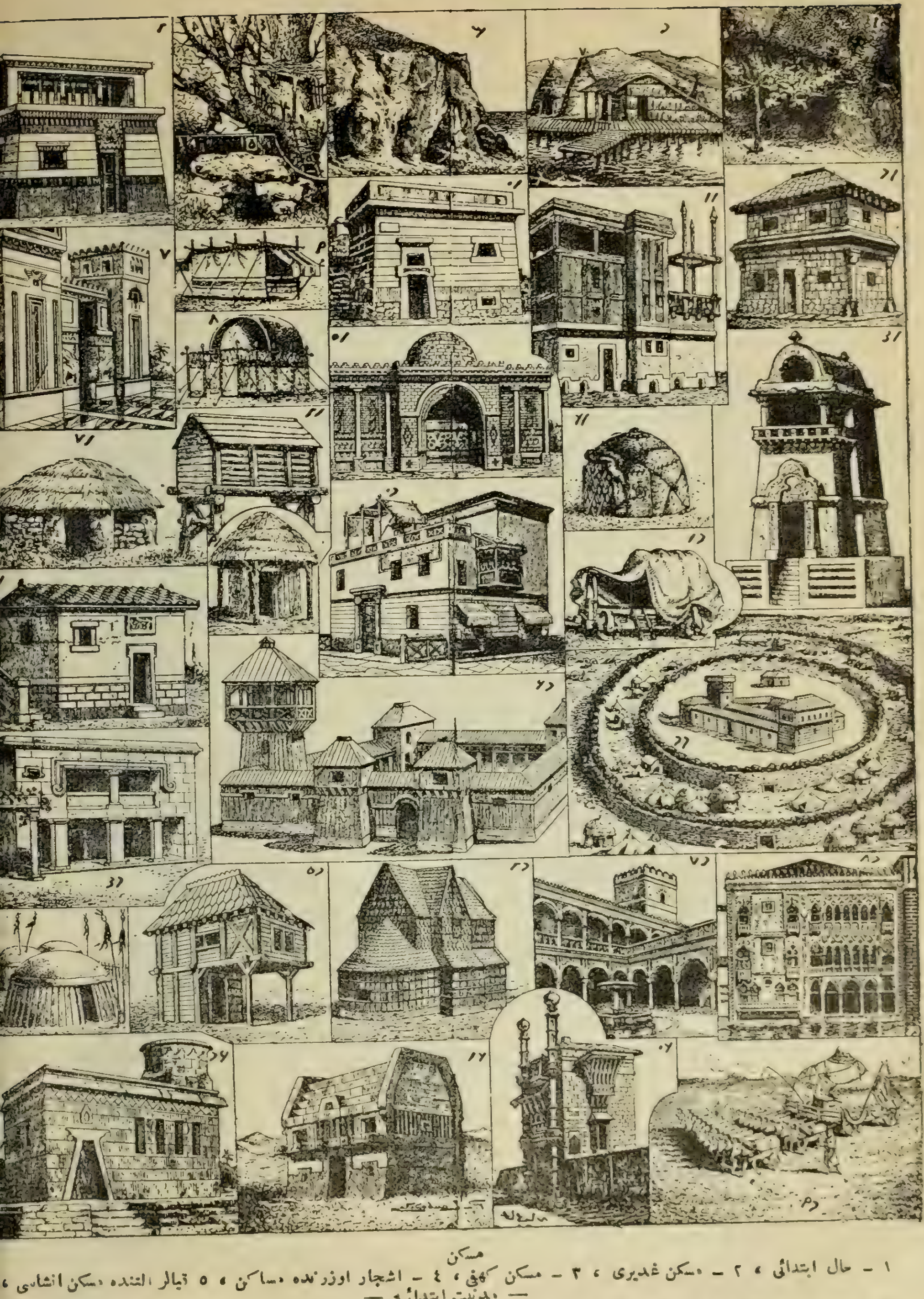

مسكن

١ – حال ابتدائی ، ٢ – مسكن غديری ، ٣ – مسكن كهفی ، ٤ – اشجار اوزرنده مساكن ، ٥ قيالر التنده مسكن انشاسی ،
— مدنيت ابتدائيه —
٦ – مصريلر مسكنی ، ٧ – آسوريلر ، ٨ – اسوريلر زماننه عائد برخيمه ، ٩ ، ١٠ – عبرانيلره مخصوص مسكن وخيمه ،
١١ – فنيكهليلر ، ١٢ – اتروريا (طوسقانا) ليلر زمانی ، ١٣ – آريلر دوری ، ١٤ – هند ، ١٥ – ايران ، ١٦ – جرمان ،
١٧ – غول ، ١٨ – قديم يونانيلر ، ١٩ – قرون اول روماليلرينه عائد ، ٢٠ روما ايمپراطورلق زماننه عائد ، ٢١ – بربريلر
دوری ، ٢٢ – اوارلر دوری ، ٢٣ – فرانسه نك (مرووا) دنيلن خاندانه مخصوص ، ٢٤ – بيزانس دوری ، ٢٥ – اسلاولر ،
٢٦ – اسقانديناويالیلر دوری ، ٢٧ – اندلس دوری ، ٢٨ – ونديك ، ٢٩ – جنكيز خانك سيار خيمه لری ، ٣٠ – هند
مسلمانلرينه مخصوص ، ٣١ – قديم مكسيقاليلر دوری ، ٣٢ – پرو اهالی قديمه سی دوری ، ٣٣ – عرق احمر دوری .

فرانسه‌نك ادوار مختلفه‌سنه مخصوص مساكن

١ – اون برنجی عصر، ٢ – اون ایكنجی عصره عائد ، ٣ ، ٤ – اون اوچنجی عصر ، ٥ – اون بشنجی عصر ، ٦ – اون دردنجی عصر ، ٧ – اون دردنجی عصرده دره بك شاتوسی ، ٨ – اون التنجی عصر ، ٩ – منتظم مسكن ، ١٠ – مسكن صیفی ، ١١ – بوزمه دوكمه مسكن ، ١١ – چفتلك ابنیه‌سی ، ١٣ – مسكن منقول .

(اوروپا)

١٤ – هوللاندالیلره مخصوص پاوییون ، ١٥ – ایتالیان اصولی ، ١٦ – اسویچره ، ١٧ – روس ، ١٨ – چین ، ١٦ – ژاپون ، ٢٠ – آننام ، ٢١ – تونكین .

(آفریقا)

٢٢ – عربلره عائد ، ٢٣ – تونسلیلر ، ٢٤ – افریقا قبائلنه مخصوص خیمه ، ٢٥ – سودان ،

(آمریقا)

٢٦ – اسكیموللره مخصوص شتائیه ، ٢٧ – هندستان خیمه‌سی ، ٢٨ – قنادا ، ٢٩ – امریقا قبائل وحشیه‌سی ، ٣٠ – پاتاغونیالیلره مخصوص ، ٣١ – امریقا [illegible]

مَسْفُوحْ [ع ص] دوكلمش آقيدلمش .

مَسْفُورْ [ع ، ص] يازلمش ، ذكرى كچمش ، مذكور ، مرقوم . [وقتيله اشخاص عاديه وعلى‌الخصوص تحقيرى مطلوب كيمسه‌لر حقنده استعمال اولنوردى .]

مَسْفُوكْ [ع ، ص] سفك ايدلمش دوكلمش ، اقيدلمش : خون مسفوك .

مَسْقَطْ ـ مَسْقِطْ [ع ، س] موضع سقوط دوشه‌جك يره دوشيلان محل .

مسقط رأس = انسانك طوغديغى بر مملكت ، محل ولادت .

مَسْكَنْ [ع ، س] ساكن اوله‌جق بر اقامتگاه ، خانه بيت مأوى ، منزل [جمعى مساكن كلير .]

§ (نباتات) بر ويا دها زياده ورقات حافه‌لرى بوكيله‌رك مبيضى احاطه ايتملرندن حاصل اولان (اجواف) وحيد المسكن ، كثيرالمسكن .

آحادى المسكن = (نباتات) ميشه وفندق كبى اعضاى مذكره ومؤنثه‌سى جمله‌ً برساق اوزرنده بولنان ازهار .

ثنائى المسكن = اعضاى مزبوره آيرى آيرى نبات اوزرنده بولنان ازهار .

مَسْكَنَتْ [ع ، مص] مسكينلك ذنبرلك . ذلت . ضعف عجز .

مَسْكُوكْ [ع ، ص] سكه‌لى ، اوزرينه سكه اورلمش .

مسكوكات = ج : (مسكوك) اقچه پاره : مسكوكات جديده ، مسكوكات اجنبيه .

مَسْكُونْ [ع ، ص] ايچنده اقامت اولنان ير ، محل سكنى بولنان [اهالى ساكنه يرينه اهالى مسكون ديمك دوغرى دكلدر . چونكه : مسكون محلك صفتيدر .]

ربع مسكون = كرهٔ ارضك انسان بولنان علارى .

غير مسكون = سكنه‌سى ، اهاليسى اولميان ، خالى ، ايصسز ير .

مَسْلَخْ [ع ، س] حيوان بوغازليه‌جق ، يوزه‌جك محل ، سلخخانه .

مَسْلَكْ [ع ، س] معناً طوتيله‌جق يول : مسلك ادب . § كيديش ، رفتار طرز ، روش . § طريق معيشت ، مسلك ، هر كسك كنديسنه اتخاذ ايلديكى خط حركت .

مسلكسز = مسلكى اولميان ، اخلاقجه ثابت بر طريق واصولى اولميان .

مسلكلى = مسلك صاحبى .

§ (معمارى) ابنيه‌يى تزيين واقسامى بيننده‌كى ابعادى تعيين ايدن قوانين فنيه

مَسْلُوبْ [ع ، ص] سلب اولنمش . محو ونفى ايدلمش : مسلوب الشعور .

مَسْلُوجْ [ع ، ص] بلع اولنمش يوتولمش .

مَسْلُوخْ [ع ص] تسليخ ايدلمش ، دريسى يوزولمش .

مَسْلُوطْ [ع ، ص] مغلوب ، مقهور § ضعيف .

مسلوط اللحيه = صقالى خفيف آدم .

مَسْلُولْ [ع ، ص] سل ايدلمش قيننده‌ن چيقارلمش (قليج) سيف مسلول . § متورم الرئه‌يه مبتلى آدم .

مَسْمُوعْ ـ [ع ، ص] ايشيدلمش ، طويلمش خبر النمش ، ديكلنير ، شايان استماع § ديكه‌نن ، ايشيديلان سوزلر مسموع اولمدى . [برنجى معنايه كوره جمعى : (مسموعات) كلير .]

مَسْمُومْ [ع ، ص] زهرلنمش ، آغولانمش § زهرلى .

مسموماً = مسموم اوله‌رق ، زهرلنمش اولديغى حالده .

مَسَمَّه [ع ، س] اوفاق دليكلر . [جمعى اولان مسام ايله جمع‌الجمعى اولان (مسامات) دها زياده مستعملدر .]

مَسْنَدْ [ع ، ص] درجه ، پايه ، مقام ؛ مقعد .

مسند آرا = مسنده زينت ويرن .

مسندنشين = بر مسند ويا مقاعده بولنان . [جمعى مساند كلير .]

§ اوزرينه طيانيلان شى . § (ماكنه) مانيوله‌نك اوزرنده اطرافنده حركت ايتديكى مسند نقطه‌سى .

مَسْنُونْ [ع ، ص] بيلنمش بيچاق § بيلنمش شى ، معمر § سنت سنيهٔ احمديه‌دن معدود شى . امر مسنون . § معتاد ، عادت ايديلان شى .

مَسْهُوفْ [ع ، ص] زياده صوصايان ، صويه قانميان آدم .

مَسِيحْ [ع ، ص] حضرت عيسى عليه‌السلامك لقبيدر .

مسيحى = حضرت مسيحه منسوب نصرانى ، خرستيان .

مسيحيون = ج : (مسيحى) ، خرستيان ، نصارى .

مسيحا نفس ، مسيحا دم = حضرت عيسى عليه‌السلام كبى نفسنده حيات بولنان نفسى شفا بخش اولان ، نفسى تأثيرلى :

« بن نه مسيحى نه مسيحا دمم
ذوق حقيقتده آرار آدمم »

مَسِيخْ [ع ، ص] مسخ اولنمش ، باشقه شكل وصورته قونلمش متغيرالشكل § غريب‌الشكل

مَسْئُولْ [ع ، ص] سؤال اولنمش § كنديسندن صورلمش § دوچار توبيخ ومجازات اولمش

§ بر خصوصك امر محافظه‌سى كنديسنه عائد اولان § حاجت طلب ، مستدعا .

مسئوليت = مسؤللك : مسئوليت مادية مسئوليت معنويه .

مسئول بالمال = نقداً مسئول ومتكفل اولان .

مسئول بالنفس = شخصاً مسئول ومتكفل اولان .

مَسِيرَه [ع ، س] كزيله‌جك ير سير محلى قير عالى ، تفرجگاه [مسيره‌كاه ديمكه پك ده حاجت يوقدر .]

مَسِيلْ [ع ، س] صو يك اقديغى ، كچديكى ير رهگذار آب مجرى .

مَشَاتِلْق [ت ، س] غير مسلم مزارلغى .

مَشَارِبْ [ع ، س] ايچه‌جك ير ، معناسنه اولان (مشرب) ك جمعى .

مَشَارِعْ [ع ، س] يول ، راه ، معناسنه اولان (مشرع) ك جمعى .

مَشَارِقْ [ع ، س] كونشك طوغديغى ير معناسنه اولان (مشرق) ك جمعى .

« دل شرق تجلاده كورور شمس هدايى
ارتق اكا لازمى مطالعه مشارق »

« عكسى تكبير ايله طواشن درملر
سجده ايلردى بوكاماشچرلر »

مَشَّاطَه [ع ـ] ماشط ايله مترادفدر كلينك صاچى دوزلتوب طارايان قادين .

مَشَاعِرْ [ع ، ص] خاصهٔ انسانيه‌دن هر برى معناسنه اولان (مشعر) ك جمعى .

مَشاعِل [ع ، س] قنديل ، آيدينلق معناسنه اولان (مشعل) و (مشعله) نك جمعى : مشاعل ديانت .

مَشاغِل [ع ، س] بادئ مشغوليت اولان ايش معناسنه اولان (مشغله) نك جمعى : مشاغل دنيويه ، حيلولت مشاغل .

مَشاقّ [ع ، س] زحمت ، محنت معناسنه اولان (مشقت) ك جمعى : مشاق سفريه ، مشاق حيات .

مَشامّ [ع ، س] بورون : مشام جان تعطر مشام . § قوقو الهجق محل .

مَشامَت [ع ، مص] (شامت) ايله مترادفدر .

مَشاهِد [ع ، س] محل شهادت ، ميدان غزا معناسنه اولان (مشهد) ك جمعى مشاهد نبويه ، مشاهد جليلهٔ احمديه .

مَشاهِر [ع ، س] تشهير اولنه‌جق محل معناسنه اولان (مشهرك) ك جمعى مشاهر امم .

مشاهير [ع ، ص] جمع : (مشهور) مشاهير حكايه نويساندن مشاهير ادبا .

مَشايِخ [ع ، س] جمع : [شيخ] مشايخ كرام .

مَشائِم [ع ، ص] اوغورسز معناسنه اولان (مشئوم) ك جمعى .

مَشْبُوب [ع ، س] ايكى اياقى آق اولان آت § كوزل شى .

مَشْتاة ـ مَشْتى [ع ، ص] قيش موسمنده بارينه‌جق محل ، قيشلاق

مَشْتُوم [ع ، س] شتم اولنمش ، سب ايدلمش ،

مَشْجَرَه مَشْجِره [ع ، س] آغاج بيتن ير ، نماكاه اشجار ، اغاجلق محل .

« عكس تكبير ايله طولاش دره‌لر مسجده ايلردى بوكا مشجره‌لر »

مَشْجُوج [ع ، ص] باشى ، يوزى يارەلنمش اولان .

مَشْحُون [ع ، ص] طولديرلمش ، مملو ، طولو ، پر : قلب نالهٔ مشحون .

مَشْرَب [ع ، ص] ايچيله‌جك ير § مزاج طبيعت § خوى ، واخلاق ، مشرب نادرستى .
[جمعى : مشارب] .

مَشْرَع [ع ، س] يول ، راه ، طريق . § صو اولوغى ، ميزاب . جمعى (مشارع ،

مَشْرِق [ع ، س] كونشك طوغديغى ير ، خاور ، جمعى مشارق

مشرقى == مشرقه منسوب ومتعلق . § شرق جهتى .

مَشْرُوب [ع ، ص] ايچيلمش . § (س) ايچيله‌جك شى .

مشروبات == جمع : (مشروب) ايچيله‌جك شيلر .

مشروبات كئوليه == اسپرتولى ايچكيلر ايچنده كئول اولان وشاربه سكر ويرن مشروبات .

مَشْرُوح [ع ، ص] شرح اولنمش ، آچلمش § بيان و ايضاح ايدلمش

بروجه مشروح == بيان وايضاح ايدلديكى وجهله .

مشروحات == جمع : (مشروع) شرحلر بر ماده‌نك ايضاح وتفصيلى ايچون يازيلان شيلر ، تفصيلات .

مَشْرُوط [ع ، ص] شرط قلنمش بر شرط ايله مقيد .

مشروط له == (فقه) واقف طرفندن منافع وقفك شرط وقف ايدلش اولديغى شخص ويا جهت .

مشروطه == صاحب قديمى طرفندن صاتلمامق شرطيله ورثه‌سنه ترك اولنمش خانه وسائره .

مشروطيت == مشروطلق ، مشروطيت اداره

ادارهٔ مشروطه == حقوقده مساوات عدالت شامله ، حريت ، حاكميت مليه اساسلرينك مستند اولديغى قانون ايله اداره اولنمق اصولى .

مَشْرُوع [ع ، ص] شرعًا جائز اولان ، جواز ويريلان شى موافق شرع شريف : امر مشروع ، فعل مشروع .

مشروعيت == مشروعلق .

غير مشروع == شرعًا جائز اولميان شريعتك منع ايتديكى شى .

ولد مشروع == نكاح مشروعدن متولد اولاد .

ولد غيرمشروع == ولدزنا ، ازدواج غير مشروعدن متولد چوجق .

مَشْعَر [ع ، س] حاسهٔ انسانيه‌دن هر برى § مناسك حج محللرندن هر برى .

مشعرالحرام == مزدلفه‌ده بر محلك اسمى .

مَشْعَل ـ مَشْعَله [ع ، س] قنديل بيوك قنديل ، الت تنوير ، § اوجى سيورى اوزونجه بر قازيغك اوزرينه موضوع دمير قفسدن عبارت اولوب شنلك كيجه‌لرنده ايچنده مواد مشتعله يا يلوره وايرانيلرجه تم كيجه‌لرنده زقاقلرده طولاشان خلقك اوكى صره كوزديريلور .

مشعلكش == مشعله‌چكيجى ، طاشييجى جمعى (مشاعل) كلير .

مَشْعُون [ع ، ص] طاغينيق صاچ ، موى ژوليده .

مَشْغَلَه [ع ، س] مشغولته بادى اولان ايش ، كوچ ، مشغوليت جمعى مشاغل كلير .

مَشْغُوف [ع ، ص] مفتون آشفته شوريده سر .

مَشْغُول [ع ، ص] برشيله اوغراشان § اشغال اولنمش ، طولديرلمش خانهٔ مشغول .

مشغوليت == (مولددر) مشغوللق ، مشغول اولايش .

مَشْفُوع [ع ، ص] حق شفعه‌نك تعلق ايتديكى عقار .

مشفوع == (فقه) . شفيعك مابه الشفعى اولان ملكى .

مَشْق [ع ، س] بر شيئى اوكرنمك ايچون اعدادلان سى ، يازى اورنكى ، نمونه تعليم موسيقى وسائره .

مشق ايتمك == بر شى اوكرنمك ايچون ادمانه دوام ايتمك .

مَشَقَّت [ع ، مص] زحمت ، كوچلك محنت ، صيقندى .

« چالش مشقت اولديرور ، چالشمه‌در داحتياج » § زحمتلى ايش .

مَشْكُور [ع ، ص] اوزرينه شكر اولنسون ممدوح ، مقبول سعيكز مشكور اولسون .

مَشْكُوك [ع ، ص] شك اولنمش شبهه‌لى .

مشكوك الاحوال == احوالى مضبوط ومعلوم اولميان .

مَشْكُول [ع، س] بر تكارینه قدر اوچ ایاغی بیاض اولان آت.

مَشْلَح [ع، ص] عبا، میرمه‌لی وعلی‌الخصوص قایتلره مخصوص ظریف یلدیرمه کبی اوستلك لباس، عرب البسه‌سی.

مَشْمُول [ع، ص] احاطه اولنمش محاط: مشمول نظرالتفات

مَشْمُوله [ع، س] باده، خمر

مَشْمُوم [ع، ص] قوقلانمش § مسك عطر.

مَشْوَرَت [ع، مص] دانشمق، مشاوره، مذاکره ایتمك.

مَشْؤُم [ع، ص] وغورسز، منحوس

مَشْهَد [ع، س] محل شهادت، بر آدمك شهید اولدیغی یر.

«مشهدمدن شوق کوبکا رواندر قان هنوز
کوردی تیغك نم کعبه‌ده بر ترکان هنوز»

مَشْهُود [ع، ص] کورلمش کوریلان شی: مشهود عین مباهات.

جمعی (مشهودات) کلیر.

مشهود به == (حقوق) شهادتله اثبات ولنه‌جق حق یوحقك تعلق ایتدیکی مال.

مشهود علیه == علیهنده شهادت ایدیلان کیمسه.

مشهود له == لهنده شهادت ایدیلان کیمسه.

مَشْهُور [ع، ص] شهرتلی، حیثیت وشهرت قزانمش، اونلی نامی: شاعر مشهور ندیم.

ایی اعلا، برنجی درجه‌ده اولان: برو مه‌نك شفتالیسی مشهوردر، بلاد مشهوره.

غلط مشهور == یاکلش اولدیغی حالده بین الناس استعمالی معتاد اولمش کلمه.

مشهور علیه == (فقه) اوروبته سلاح چکیلان [سلاح چکنه شاهر دینور.

مَشْهُوم [ع، ص] جسور، جسارتلی، جرأتلی، یورکلی.

مَشْی [ع، مص] یورومه: تاب مشی.

مش عسکری == عسکرك یورویشی.

مشیئت [ع، مص] اختیار اولنمه، ماج مقال انخاد.

مَشِیَّت [ع، مص] (دوغریسی (مشیئة) در.) ارزو، دیلك، ایستك، خواهش.

مشیت الهیه == ارادة الله:

آدم اسیر دست مشیت دکلیدر
عالم زبون پنجهٔ قدرت دکلیدر؟

مشیت ایله ارادت بیننده فرق واردر: مشیت اکوانده، ارادت اکوان واحکامده مستعملدر

مَشیخت [ع، س] (فی الاصل اسم جمعدر.) شیخلك، استادلق § شیخ‌الاسلاملق مقام صدمیسی

مشیخت اسلامیه == مقام عالیٔ مشیخت، شیخ‌الاسلاملق مسند ومقامی.

مَشید [ع، ص] وجله یاپلمش بنا: قصر مشید.

مَشیمه [ع، س] حیوان دنیایه کلن وچوجق رحم مادرده ایکن کوبکنه متصل اولارق والده ایله دوران دمی جنینه نقله خدمت ایدن قان طورباسی کبی بر جسم. § دول یتاغی: کون طوغمادن مشیمه شبدن تفلر طوغار.

[مشیمه]

مَشین [ت، س] سپالنمش قویون وسائره دریسی، دباغت اولنمش کچی دری.

مشین کبی == دیشله کسلمسی مشکل اولان اتمه.

مشینلی == اوزرینه مشین کچیرلمش اولان شی.

مَصّ [ع، مص] امك، صورمق، امارك چکمك، جذب ایتمك

مَصائِب [ع، س] جمع: (مصیبت) فلاکتلر مصائب دنیویه. مصائب قوم عند قوم فوائد

مَصابیح [ع، س] چراغ، قندیل معناسنه اولان (مصباح) ك جمعی

مصابیح نجوم. وزین السماء الدنیا بمصابیح

مَصاحِف [ع، س] جمع: (مصحف) مصاحف شریفه.

مَصادِر [ع، س] جمع: مصدر؛ مصادر مرکبه.

مَصاد [ت، س] بچاق بیلمکه مخصوص دمیر آلت (مشحذ) دن غلطدر.

مَصارِع [ع، س] جمع: (مصرع) مصارع منتخبه.

مَصارِف [ع، س] جمع: (مصرف) مصارف کثیره.

مَصایِف [ع، س] جمع: (مصرف)

مَصاعِب [ع، س] زور ایشلر، مشکلات

مَصاعِد [ع، س] محل صعود معناسنه اولان (مصعد) ك جمعی.

مَصالِح [ع، س] جمع: (مصلحت) ایشلر، خصوصلر، امر، کیفیتلر مصالح عباد، ارباب مصالح

مَصال [ت، س] (عربی (مثل) دن غلطدر) حکایه، چوجقلره سویلنن حکایه § اغفال ایچون سویلنیلن سوز، واهی سوز: مصال اوقویور.

مَصانِع [ع، س] صنعتگاه معناسنه اولان (مصنع ومصنعه) نك جمعی.

مَصْبَح [ع، س] طوغاجق یر، موضع طلوع. § طوغاجق زمان

مَصْبُوغ [ع، ص] بویانمش، ملون، بویالی.

مَصْتَله [ت، س] اوستی آچیق بیوك قوچی، ماستله.

مَصْحُوب [ع، ص] صحبت اولنمش، همدم ایدلمش، ترفیق ایدلمش

مصحوباً == برابر الەرق مصحوب اولارق، بر ایکده اولدیغی حالده.

مَصْدَر [ع، س] بر شیئك چیقدیغی یر، محل صدور: مصدر مرحمت § (صرف) ذات ایله قائم بر معنایه دلالت ایدن وصفات وافعاله مأخذ اولان اسم.

مصدری / مصدریت == مصدرلق، مصدره منسوب ومتعلق.

مصدر میمی == (صرف) اولنده (م) حرفی بولنان مصدر عربی: مدخل کبی.

مصدر امره == (صرف) حدثك بردفعه وقوعنی بیلدیرن وفاءالفعلی مفتوح اولوب آخرنده تاء توحید بولنان مصدر عربی

مصدر بناء نوع = (صرف) حدثك بر دورلو وقوعنی بیان ایدوب فاءالفعلی مسکون اولان مصدر عربی (مشیئة) کبی

مَصدور [ع ، ص] کوکسنده اغریسی اولان .

مَصدوقه [ع ، س] طوغری سوز ، کرچك لاقردی .

مَصرَع [ع ، ص] کوره‌شه‌جك بر میدان مصارعه .

مَصرَف [ع ، س] اساساً : صرف ایده‌جك یر) دیمکدر . ده امانزده خرج ، صرفیات معناسنه اوله‌رق مصروف مقامنده مستعملدر .

مَصروع [ع ، ص] صرعه علتنه دوچار اولان .

مصروعاً = مصروع اوله‌رق

مَصروف [ع ، ص] صرف اولنمش خرج ایدلمش ، همت مصروفه عنایت مصروفه § مصرف : نقود مصروفه .

مصروفی مصروفیت = مصروفلق ؛ مصروفی عنایت ، مصروفیت همت

مصطبه [ع ، س] (اصیحی کسر میم ایله در) پیکه ، سد سایر سکی : مصطبه نشین عز واقبال . § میخانه پیکه‌سی : مصطبهٔ رندان . [جمعی : (مصاطب) کلیر .]

مَصعَد [ع ، س] یوقاری چیقه‌جق یر ، محل صعود .

مَصفوف [ع ، س] صفلانمش صف باغلامش ، صف هیئتنه کیرمش : جیوش مصفوفه .

مَصقول [ع ، ص] صیقلانمش ، صیقل اورلمش جلالنمش ، مجلا

مَصل [ع ، س] یوغورت صویی § (طب) قانك مایع قسمی قان صویی

مصل الدم = سالف الذکر صوکه : براز مایع‌تراقدر .

مصل لبن = یوغورتك یشیلمتراق صویی . (سروم)

اغشیهٔ مصلیه = (طب) بدنك دماغ رئتین ، قلب ، امعاء کبی اعضاء مهمه‌سنی ستر ایدن اینجه وشفاف زارلر .

[غشاء مستبطن صدر ، غشاء مستبطن بطن ، شغاق بو قبیلدندر .]

مصلی = (طب) مصله منسوب ، متعلق .

مَصلاق [ع ، س] دائما اقان صو بوروسی § بر ایکی‌لوله صویی حاوی کوچوك حوض § حیوانلری صولامغه مخصوص و خارجدن معمول تکنه .

مَصلَحَت [ع ، س] ایش ، امر خصوص ، ماده کیفیت § اهمیتلی ایش : ذات مصلحته تأثیر ایدن . [جمعی (مصالح) کلیر]

مصلحت بین = آشنای مصلحت || ایش کورن .

مصلحت شناس = مصلحت اکلایان ایش بیلن .

مصلحتکذار = (حقوق دول) سفیرك غیبوبتنده طرفندن خارجیه نظارتی نزدینه مأمور اولان دیپلومات که مراتب سفرانك اك صوکیدر .

مَصلوب [ع ، ص] صلب اولنمش اصلمش .

مصلوباً = مصلوب اوله‌رق ، اصلمش اولدیغی حالده .

مصلوبیت = مصلوبلق .

مَصنوع [ع ، ص] محصول صنعت صنعتله یاپلمش ، یاپلمش شی § دوزمه ، اویدیرمه ، یاپمه شی ، ساخته .

مصنوعات = جمع : مصنوع ، صنعتله یاپلمش شیلر ، معمولات ، آثار صنعیه || ایجاد واحداث اولنمش شیلر .

مَصنَع ـ مَصنَعه [ع ، س] صو حزنی ، صهریج .

مَصون [ع ، ص] حفظ اولنمش ، محفوظ § معاف مستثنا § سالم ، صاغلام .

مصونیت = (مولددر) محفوظلق معوفیت ، صاغلام .

مَصیر [ع ، س] صویك اقدیغی یر § قرارکاه ، مرجع سریر شوکت مصیر سلطنت .

مَصیف [ع ، س] یاز موسمنده اوطوره‌جق یر ، لانهٔ کرما ، صیفیه ، یازلق مسکن .

مَضاء ـ مَضی [ع ، فع] کچدی ، کچمش .

مضی ما مضی = کچن کچدی ، اولان اولدی .

مَضابط [ع ، س] جمع : (مضبطه) مضابط متعدده ، مضابط مجلس

مَضاجِع [ع ، س] مقبر معناسنه اولان (مضجع) ك جمعی ، مقابر : مضاجع اولیاء

مَضار [ع ، س] مضرتك جمعیدر ، دفع مضار ، ایراث مضار .

مَضارِب [ع ، س] (مضروب) و (مضرب) ك جمعیدر .

مَضامین [ع ، س] مفهوم ، مآل معنی دیمك اولان (مضمون) ك جمعی ، مضامین کلام .

مَضبَطه [ع ، س] مجالسك مذاکراتنی حاوی اولان وزیری اعضاسی مجلس طرفندن مهرلی ورقه شورای دولت مضبطه‌سی § متعدد اشخاص طرفندن یازیلوب زیری تختیم ویا امضا ایدیلان ور مقام رسمیه ویریلان ورقه محضر . جمعی : (مضابط) در .

مَضبوط [ع ، ص] ضبط واستیلا ولنمش § حفظ ایدلمش ، محفوظ § دائرهٔ تصرفه ادخال ایدلمش : ممالك مضبوطه § یازلمش ، قید وثبت ایدلمش : افادهٔ مضبوطه § طوپلو ، طاغنیق دکل . § معلوم ، معین .

مَضجَر [ع ، س] کوکل طارالاجق یر ، غم آباده جمعی (مضاجر) کلیر .

مَضجَع [ع ، س] مزار ، قبر خوابکاه ابدی . § یتاجق یر .

مَضرَب [ع ، س] ضرب ایاه‌جك یر .

مَضرَّت [ع ، س] (منفعت) مقابلی . زیان . مشقت ضرر .

مضرتلی = ضررلی ، مضر .

مَضروب [ع ، ص] ضرب اولنمش اورولمش § (ریاضیه) ضرب عملیاتنده مقدارینك چوغالمسی مطلوب اولان عدد . مثلا : ٥×٣ = ١٥ عملیاتنده (٥) (٣) کره تزید ایدلدیکی جهتله اشبو (٥) عددی مضروبدر .

مضروب فیه = ضرب عملیاتنده بر عددك قاچ کره چوغالدیله‌جغنی کوسترن عدد . بالاده‌کی عملیاتده (٥) ك عدد تکررینی اشعار ایدن (٣) عددی مضروب فیه‌در .

مضروبات = متعدد مضروبلرکه : ایکنجیدن اعتباراً هر عدد هم مضروب فیه همده مضروب اولور : ٣×٥×٧×٨ = ٢٨٤٠ کبی .

مَضغ [ع ، مص] طعامی آغزده چیکنمك : فعل مضغ

مَضَلّه [ع ، سه] یولك غائب اولدیغی یر .

مَضْمَضه [ع ، مص] صویی آغزده چالقالامق § آبدست آلیر ایکن آغزه صو آلمه مضمضه . استنشاق .

مَضْموم [ع ، ص] ضمه ایله اوقونان (صرف) ، اوتوریلی § ضم وعلاوه اولنمش .

مَضْمون [ع ، ص] ضمانی ویراش اودنمش § اودنمسی لازم کلان شی § اصلاب آباده اولان ذریت § معنی ، مفهوم ، مآل : مضمون کلام § نکته ، صنعت نکته‌لی ، صنعتلی سوز ، : کوزل بر مضمون صرف ایتدی .

مضمون پرداز == مضمون ترتیب ایدیجی ، ایدن . [جمعی : (مضامین) کلیر .]

مَضی [ع . فه] ☛ [مضاء]

مَضیف [ع ، سه] دارالضیافه ، ضیافت خانه § مرکزه قپوسی آچیق خانه .

مَضیق [ع ، سه] طاریر ، مکان تنك § زور ، صیق ، مشکل ایش : امر مضیق .

مَطائب [ع ، صه] {جمع با مفردد} سچلمش ، کزیده .

مَطابخ [ع ، سه] جمع : [مطبخ] مطابخ عامره .

مَطابع [ع ، سه] جمع : [مطبعه] مطابع غربیه .

مَطارق [ع ، سه] جمع : (مطرقه)

مَطاف [ع ، سه] ضم میم ایله تلفظی غلطدر) طواف ایده‌جك یر ، اطرافنده زیارت قصدیله طولاشیلان محل : مطاف قدسیان .

مَطالب [ع ، سه] آرزو ، مقصد معناسنه اولان (مطلب) ك جمعی . مطالب متوالیه .

مَطالع [ع ، سه] طلوع ایده‌جك یر معناسنه اولان (مطلع) ك جمعی . § (قوزموغرافیا) بر کوکبك کمیت وضعیه‌لری اولان ارزوره سمت زاویه‌سیله ارتفاع ظاهرکی : میل و مطالع ، تعیین مطالع .

مَطامح [ع ، سه] کوز دیکیلن شی معناسنه اولان (مطمح) ك جمعی .

مَطامیر [ع ، سه] زیر زمین معناسنه اولان (مطموره) نك جمعی .

مَطاوی [ع ، سه] جمع : (مطوی) دورلمش ، بوکلمش شیلر .

مَطایاء [ع ، سه] دابه معناسنه اولان (مطیه) نك جمعی .

مَطْبَخ [ع ، سه] یمك پیشیریله‌جك یر .

«مطبخلرینه آچ کیرن آدم دکنك بر دربانلری وار کوز قپوده ال دکنکده»

مَطْبَعه [ع ، سه] کتاب ، غزته وامثالنك طبع اولاندیغی ، باصلدیغی یر ، دارالطباعه ☛ (طباعت)

مطبعه‌جی == بر مطبعه‌یی اداره ایدن آدم .

مَطْبوخ [ع ، سه] طبخ اولنمش ، پیشیرلمش : نظامنامهٔ مطبوخه ، طعام مطبوخ .

مَطْبوع [ع ، سه] طبع اولنمش باصلمش : کتاب مطبوعه . § حسن طبیعته موافق ، دلپسند ، لطیف ، مقبول ، اندام مطبوع ، طرح مطبوع . سخن مطبوع .

مطبوعات == طبع اولنمش شیلر ، مطبعه محصولاتی اوراق حوادث ومجامع موقوته : مطبوعات داخلیه ، مطبوعات خارجیه .

مطبوعات اداره‌سی == مطبوعاته نظارت ایدن دائرهٔ رسمیه .

مطبوعات نظامنامه‌سی == اصول و شرائط مطبوعاتی تعیین ایدن نظامنامه .

مَطْحون [ع ، سه] طحن اولنمش اوکودلمش : حبوبات مطحونه

مَطَر [ع ، سه] یاغمور ، باران . جمعی (امطار) کلیر .

مِطْراق [ت ، سه] ☛ (مطرق)

مَطْرَح [ع ، سه] طرح ایدیله‌جك یر .

مَطْروح [ع ، ص] طرح و تنزیل اولنمش : طرح عملیاتنده کوچوك عدد بیوك عدددن چیقاریلان عدد .

مطروح منه == کندوسندن دیکر بر عدد طرح اولنان عدد ،

٣٧٥	مطروح منه
٢١٣	مطروح
١٦٢	

مَطْرود [ع ، ص] طرد اولنمش ، قوغلمش ، موقعندن کلیا چیقاریلمش .

مطرودیت == مطرودلق .

مَطْروش [ع ، ص] { فارسی (تراش) دن اویدوریلمه بر کلمه‌در . تراشلی قارت آدم ، صقالسز .

مَطْره [ع ، سه] قربه ، ایچنه صو قونیه‌جق قاب .

مَطْعَم [ع ، ص] طعام ایده‌جك یر ، یمك یینه‌جك محل § یمك اوطه‌سی .

مَطْعَن [ع ، سه] محل طعن .

مَطْعون [ع ، ص] طعن اولنمش ، تعییب ایدلمش ه § وبایه ، طوتلمش ، طاعونه کرفتار اولمش .

مطعوناً == مطعون اوله‌رق ، طاعونه طوتیله‌رق

مَطْفی [ع ، ص] اطفا ایدلمش ، سوندرلمش .

مَطْلَب [ع ، سه] ایستنیلن شی ، مرام ، مقصد مدعا . § بحث ، مسئله .

مَطْلَع [ع ، سه] طلوع ایده‌جك یر ، طوغاجق محل : مطلع افتاب . § (ادبیات) بر قصیده ویا غزلك ایلك بیتی ، ایلك بیت مصرعی .

«دیجور هجری مطلع نور سرور ایلر آه درونی شعلهٔ صبحگاه ایدن»

حسن مطلع == (ادبیات) غزلده مطلعی تعقیب ایدن بیت رنکین .

مَطْلوب [ع . ص] طلب اولنان ایستنیلن شی § الاجق . [جمعی (مطلوبات) کلیر .

مَطْمَح [ع ، سه] کوز دیکیلان شی ، صوك درجه‌ده آرزو اولنان شی : مطمح نظر .

مَطْمور [ع ، ص] طوپراق التنده دفن اولنمش . مخزون .

مَطْموره [ع ، ص] سرداب ، مخزن § زیرزمین § مزار ، قبر : مطمورهٔ نسیان .

مطمورهٔ فنا == مزار ، قبر .

مَطْموس [ع ، سه] کوزی سوکره دن کور اولمش آدم .

مَطْوی [ع ، صه] بوکلمش ، دورلمش طی ایدلمش ، دیوبرلمش . § بر شیئك ایچنه صارلمش .

مطویاً == بر شیئك ایچنه صارارق ، مطوی اوله‌رق : مطویاً تقدیم قلنان رابور .

مَطیّه [ع ، سه] بینمکه صالح حیوان ، دابه .

مطیه‌ران = بینك حیوانی سورن : [مطیه‌ران شجاعت. ‖ حیوان سوریجیسی.

مَظالِم [ع ، س] جـ : [مظلمه]نك جمعی .

مَظائِن [ع ، س] جـ : [مظنه] : مظائن کرام .

مَظْرُوف [ع ، ص] ظرفلنمش ، ظرفه قونمش § ملفوف .

مظروفاً = ظرف ایچنده اوله‌رق .

مَظاهِر [ع ، س] جـ : [مظهر] .

مَظَلّه [ع ، س] کولکه‌لك ، سایه‌گاه § مظله‌نشین سعادت .

مَظَلّه [ع ، س] قیلدن یاپیلان چادر .

مَظْلُوم [ع ، ص] ظالمدیده § حلیم ، سلیم ، ساکن ، سسسز .

مظلومانه = مظلومجه‌سنه .

مظلومیت = مظلوملق .

مَظْنُون [ع ، ص] ظن اولنمش ، § کندیسنه بر جرم اسناد اولنمش ، جرم و قمك فاعلی ظن ایدلمش (متهم ، محکوم ایله مظنون آیری آیری معنالری متضمندرلر .]

مَظِنّه [ع ، س] { ظـانك فتحیله غلطدر } بر شیئك وجودینك ظن اولندیغی یر § غلط } اوله‌رق] حقنده ظن وشبهه اولنـان : مظنهٔ سوء ، مظنهٔ کرام . [دوغریسی (مظنهٔ اسائت ، مظنهٔ کرامت) در]

مَظْهَر [ع ، س] برشیئك ظاهراولدیغی یر ، محل تجلی . § نائل ، مشرق § مظهر التفات‌اولندی .

مظهریت = مظهرلق ، نائلیت .

مَعَ [ع ، د] ادات مصاحبتدر . ایله برابر .

مع‌الجماعه = جماعت ایله ، جماعتله برابر .

مع زیادة = زیاده‌سیله .

مع‌الکراهه = کراهتله ، ایستمیه‌رك ، زورله .

مع‌الممنونیه = ممنونیتله .

مع‌مافیه = بوحال ایله برابر ، بوىله ایکن .

مع هذا = شونکله برابر .

معاً = برابر ، برلکده

مَعابِد [ع ، س] عبادتکاه معناسنه اولان [معبد] ك جمعیدر معابد اسلامیه

مَعابِر [ع ، س] گچید دیمك اولان (معبر) ك جمعی : طرق و معابر .

مَعاجِین [ع ، س] جـ : [معجون] معاجین طبیه .

مَعاد [ع ، س] رجوع ایده‌جك یر § عالم اخرت « بیلمنز معادی بزم فنادن‌کیدن دخی » § (مص) گیری دونمك ، رجعت ایتمك . عودت ایلمك .

یوم معاد = روز قیامت .

مَعادِن [ع ، س] جـ : (معدن) معادن خسیسه .

مَعاذِیر [ع ، س] پرده ، حجاب معناسنه اولان [معذار] ك جمعی (غلط اوله‌رق) معذرتك جمعی [بومعناده دوغریسی (اعذار) در.]

مَعارِج [ع ، س] جـ : [معراج] .

مَعارِف [ع ، س]علی خلاف‌القیاس (معرفت)ك جمعی : حامیٔ معارف .

معارفپرور = محب معارف ، ترقیٔ معارفه خدمت وهمت ایدن .

معارفپروری = معارفپرورلك .

معارفپرورانه = معارفپرورجه‌سنه.

مَعارِك [ع ، س] محاربه معناسنه اولان (معرکه) نك جمعی : میادین معارك .

مَعاش [ع ، س] یشایش کچنیش § مدار تعیش اولان شی § خدمت مقابلی اوله‌رق هر ماه غایه‌سنده مأمورین دولته ویریلن اجرت § مطلقا خدمت مقابلی اوله‌رق تقاسیط معینه ایله ویریلان اجرت ، آیلق .

معاشلی = معاشله خدمت ایدن ، آیلقلی .

معاشسز = معاشی اولمیان آیلقسز .

مَعاشِر [ع ، س] متحد الشان جماعت ، گروه معناسنه اولان (معشرك) جمعی : معاشر موحدین .

مَعاصِی [ع ، س] گناه عاصیلك معناسنه اولان (معصیت)ك جمعی : ارتکاب معاصی .

مَعالِم [ع ، س] جـ : [معلم] ایزلر ، اثرلر ، نشانه‌لر .

مَعالِی [ع ، س] کسب شرف و درجهٔ رفیعه معناسنده اولان (معلاة) ك جمعی اولوب اسانمزده مکارم ، درجات عالیه عرفان ء یوجه‌لکلر معناسنده مستعملدر . § عالی‌فکرلر

مَعانِی [ع ، س] جـ : (معنی) ، مآل ومفاهیم : معانیٔ الفاظ .

« الفاظ معانی ایچون آینهٔ شاندر الفاظه بالمارمی دیبورلر هذیاندر »

علم معانی = (ادبیات) کلامك — فصاحتی شرطیله — مقتضای حاله موافقتی یعنی الفاظ ومعانینك دائرهٔ مقصده مطابقتی قواعد وقوانیننـدن بحث ایدن علم ادبی .

مَعایِب [ع ، س] جـ : [معیب] عیب عد ایدیلان شیلر . قصورلر .

مَعایِش [ع ، س] جـ : [معیشت]

مَعْبَد [ع ، س] عبادت ایده‌جك یر ، جامع مسجد وامثالی : معبد اسلام .

مَعْبَر [ع ، س] کچید ، دربند کچیله‌جك یر . جمعی : (معابر)

مَعْبُود [ع ، س] کندیسنه عبادت اولنان § جناب واجب‌الوجود الله عظیم‌الشان .

معبود حقیقی = جناب حق .

معبوده = مؤنث اعتبار اولنان پری صنم .

مَعْشُوق [ع ، ص] آزادلی ، ازاد اولنمش : مؤنثی معشوقه .

مَعْتُوه [ع ، ص] عته کتیرمش بونامش § (فقه) اول مختل‌الشعور بیچاره که : فهمی‌قلیل سوزی مشوش ، تدبیری فاسد اوله .

معتوهانه = معتوهجه‌سنه .

مَعْجُون [ع ، س] خمیر قوامنده شی ، او قوامده علاج § چوجقلر ایچون زقاقلرده صاتیلان بر نوع لزوجتلی شکرلمه . § (معماری) ابنیه‌یه واقسامنك یاریق محلارینه بویادن اول سوریلن قویو بر ترکیب § سو یولجیلرینك کنکلرك آره‌سنی طولدیرمق ایچون استعمال ایلدکلری یاپشقان بر نوع لوکن § چرچیوه جاملرینك کنارلرینه سوریلان برنوع خمور .

معجونجی = معجون صاتان ویا یاپان آدم .

معجونلامق = معجون سورمك .

معجونلی = معجون سوروولش .

مَعْدَلَتْ ـ مَعْدِلَتْ [ع ، مص] عدالت ایتمك التزام حق و نصفت ‖ عدل ، داد ، حقانیت ، عدالت : معدلت سنیه .

معدلت پرور | معدلتکستر = صاحب معدلت .

مَعْدَنْ [ع ، س] { دوغریسی دالك کسریله (معدن) در } بر زمینده بعض جواهر ارضیه‌نك بولندیغی یر ، کان § اویردن چیقاریلان جواهر ، فلزات .

معدنی = معدنه منسوب ‖ معدندن معمول .

اسکی معدن = خاص پورسلن .

شبه معدن = مولدالماء ، مولدالحموضه قاربون کبی کیمیاجه معدن خواصیله متصف اولان بعض اجسام غیر عضویه .

معدن کوری [فحم] ، [کمور]

معدنجی = معدن ایشلەین .

معدنیات = معدنه متعلق و معدن قبیلندن شیلر .

مَعْدُودْ [ع ، ص] صاییلی ، صاییلمش صاییلمش شی .

ایام معدودات = قربان بایرامنك برنجی کوننده صوکره کلان اوچ برنجی کوننه (یوم نحر) دنیر .]

معدودات = صاییلی الذوب صاتیلان شیلر .

غیر معدودات = صاییسز ، حسابسز لایعد .

مَعْدُولْ [ع ، س] عدول ایده جك یر : صاپیله‌جق محل .

مَعْدُومْ [ع ، ص] یوق ، نابود غیر موجود :

النادر کالمعدوم = نادر اولان شی معدوم کبیدر .

معدوم الرأس = (حیوانات) رأس غیر متمایز و احق معقود اولان حیوانات ابتدائیه .

معدوم الارجل = (حیوانات) اطراف خلفیه و قدامیه‌سی غیر موجود اولان حیوانات .

معدومیت = مولددر) معدوملق یوقلق ، عدم موجودیت .

معدومیت اثمار = میوه‌نك مفقودیتی

مَعْذَرَتْ [ع ، مص] { کسر دال ایله‌ده لغتدر } عذر و بهانه‌یی قبول ایلمك ، معذور طوتمق § (س) عذر ، بهانه ، بر قصورك وقوعنه سبب اولان حال غیر اختیاری ، معذرت مشروعه .

معذرتمند = عذرلی .

معذرتمندانه = معذرت مندجه‌سنه ، عذرلی اولەرق .

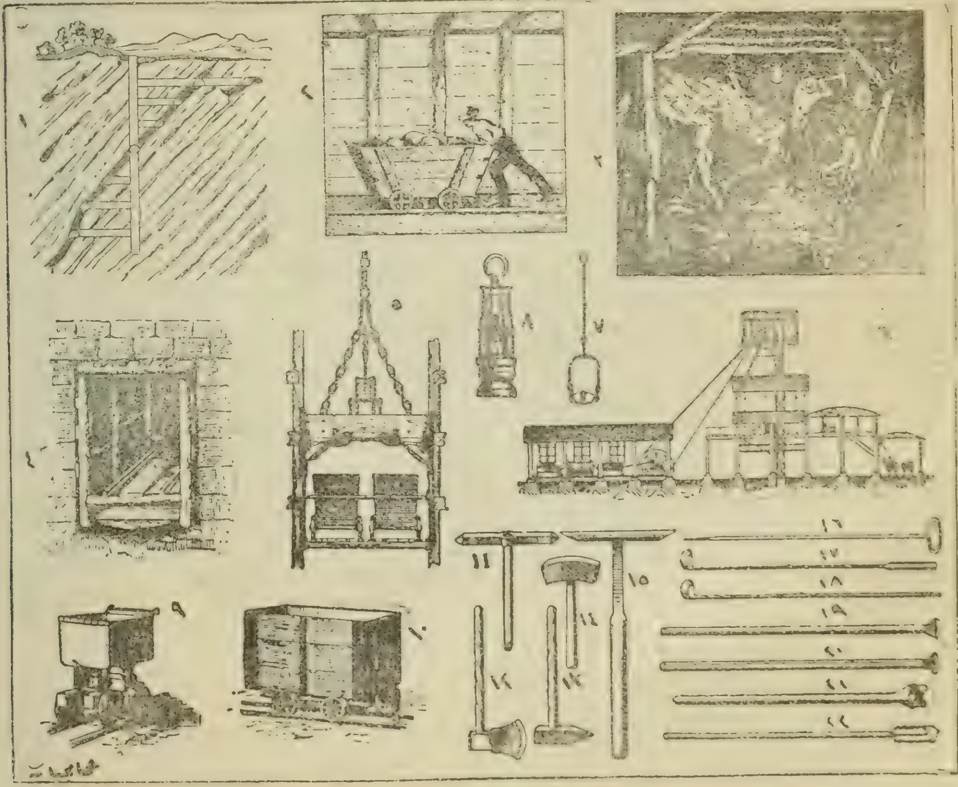

(معدنجیلك)

١ — بر طاش کومری طبقه‌سنك مقطعی ، ٢ — غالەری داخلنده کومور نقلیاتی ، ٣ — بر معدن اوجاغنده عملیات حفریه ، ٤ — بر معدن اوجاغنه صو اجراسی ، ٥ نقلیه آرابەلریچون آسانسور ، ٦ — بر معدن اوجاغنك قوای جریه و محرکه‌سی مقطع مجملی ٧ ، ٨ — معدن لامبەلری ٩ ، ١٠ — واغونلر ١١ ، ١٢ الی ٢٢ — معدن کوموری اخراجنه مخصوص آلات و ادوات حفریه و تثقیبیه .

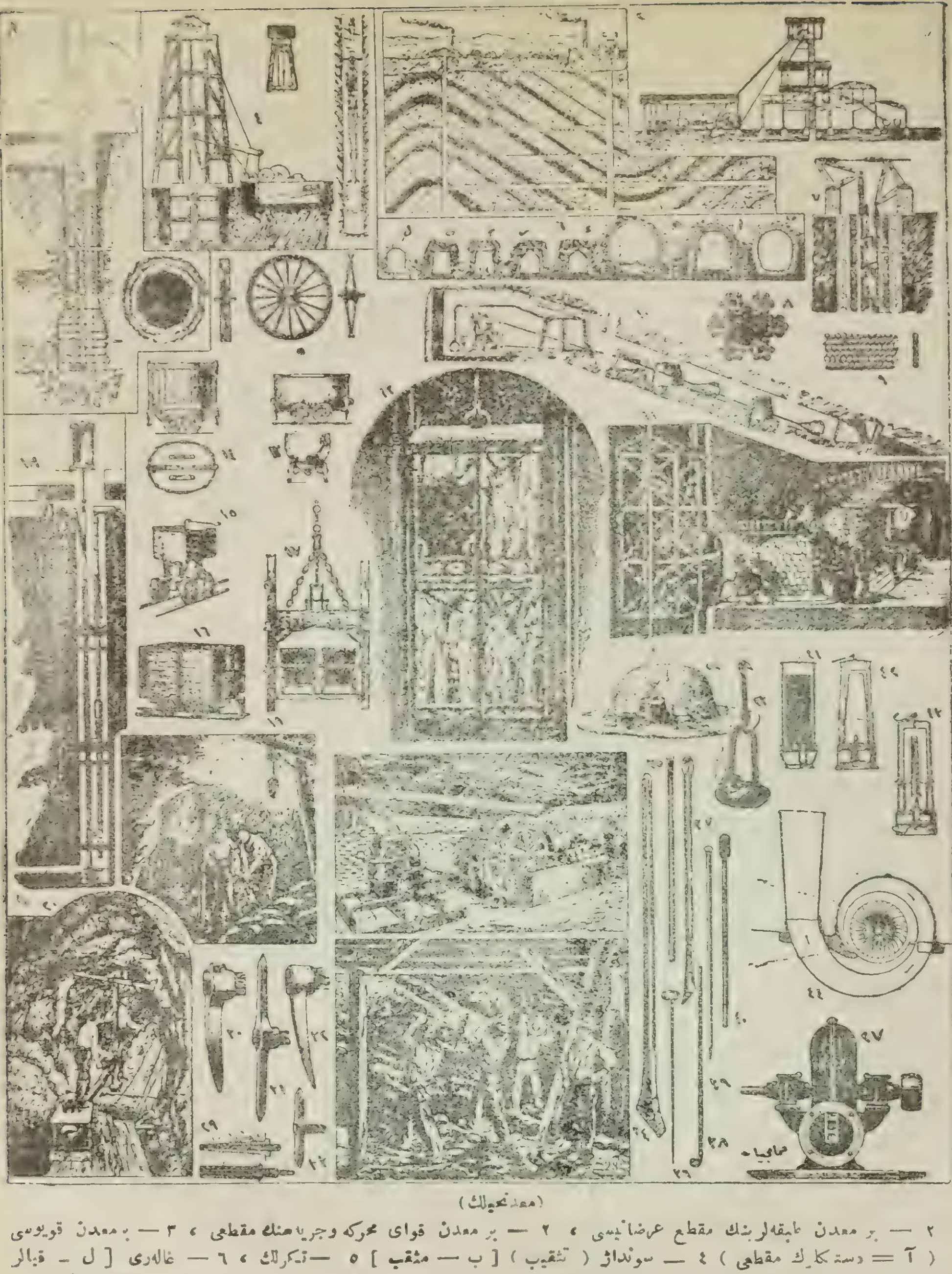

(معدنجیلك)

۲ — بر معدن طبقه‌لرینك مقطع عرضانیسی ، ۲ — بر معدن قوای محرکه وجریانلرینك مقطعی ، ۳ — بر معدن قویوسی (آ = دسته‌كارك مقطعی) ٤ — سونداژ (تثقیب) [ب — مثقب] ٥ — تكرلك ، ٦ — غاله‌ری [ل — قبالر یخنده ، ق — نیم اخشاب ، م — تم اخشاب ، ٧ — قونتر — فیش ، ء — مجهز اخشاب ، ٧ معدنی ، — دیوارله اورلمش ، ب — صو درونده انشا ایدلمش کر] ، ٧ — عمله‌نك دور وآمد وشدینه مخصوص جرآلتی ، ٨ — چلیكدن معمول غومینه ، ٩ — دیكر نوع غومینه ، ١٠ — تضییق هوا ایله اصول جر ، ١١ — معدن كیوی اخراجی ، ١٢ — آسانسور ، ١٣ ، ١٤ — نقلیه آرابه‌لری ١٥ كوچك واغون ، ١٦ ، ١٧ — كوچك واغونلر ، ١٨ — طولومبه ، ١٩ — ال ایله تثقیب ، ٢٠ — الكتریق ایله تثقیب ، ٢١ — موتور جهازی ٢٢ — لامبه‌نی شبقه ، ٢٣ — آچیق لامبه ، ٢٧ — قابل نقل مجدد هوا ، ٢٨ معدن عمله‌سی ، ٢٩ ، ٣٠ ، ٣١ ، ٣٢ ، ٣٣ ، ٣٤ ، ٣٥ ، ٣٦ ، ٣٧ ، ٣٨ ، ٣٩ ، ٤٠ — حفر وتثقیب آلات وادواتی ٤١ ، ٤٢ ، ٤٣ — معدن قویولرینه مخصوص مختلف الجنس لامبه‌لر ، ٤٤ — بر مجدد هوا آلتنك مقطعی .

معذرت خواه == عذر دیلهین .

معذرت خواهی == معذرت خواهلق .

معذور == عذری اولان ، عذرلی .

معذوریت == معذورلق .

مَعْرَض [ع ، س] محل عرض ، بر شیئك تجلی ایتدیكی ، كوروندیكی محل : معرض تشكر § سركی ، اكسپوزیسیون . معرض عمومی .

مَعْرِفَت [ع ، مص] بر شیئی تفكر وایشی تدویر ایده‌بیلمك : معرفت حق ، معرفت نفس .
[(علم)ك مفهومندن اخصدر . چونكه : علم وجه كلی ایله ، معرفت وجه جزئی ایله بیلمكدر] § (ف) دانش ، بیلكی ، علم وفن § هنر ، صنعت ، حذاقت .
[جمعی : (معارف) كلور .]
واسطه‌وتوسط == اولق و ایتمك
ایستیلان كتابلر فلان معرفتیله كوندرلدی .

معرفت پرور == هنرلی ، صاحب معرفت .

معرفتپرورانه == معرفت‌پرورجه‌سنه .

معرفت پروری == معرفتپرورلك .

معرفتلی == معرفت صاحبی هنرور .

مَعْرِفه [ع ، س] (نحو عربی) حرف تعریفله ویا دیكر بر صورتله مداولی تعیین وتخصیص ایدلمش اسم . مقابلی (نكره) در .

مَعْرَكه [ع ، س] جنك ایدیله‌جك یر ، میدان حرب ؛ جمعی : (معارك) كلیر .

مَعْروض [ع ، ص] عرض اولنمش : بر وجه معروض عرض اولنه‌ند یعنی وجه‌اوزره § سریلمش ، یایلمش ، سركی حالنده : انظار تماشا معروض اولان بو شیلر § عرضحاللرده ومقام سامی صدارت ومشیخته یازیلان تذاكر و محررات رسمیه‌ده قوللانیلان القابدر : معروض چاكركینه‌لریدر معروض بندۀ دیرینه‌لریدر . [تعظیماً مخابرات خصوصیه‌ده دخی قوللانیلور . § برشیئك قارشیسنده ، تأثیری آلتنده بولنان : بو ... وسه معروضدر . بواسطه ... تهلكه‌یه معروض بولنیور .

معروضات == جمعی : (معروض) § بیوك ذواته قارشی وقوعبولان افادۀ شفاهیه وتحریریه : بعض معروضاتده بولنه‌جغم . معروضات اوراقی هنوز كلدی .

مَعْروف [ع ، ص] معلوم مشهور ، بیلنمش ، § عقلك ادراك شرعك تحسین ایتدیكی فعل وعمل .

امر بالمعروف == معروف ایله امر .

« بار كاهك مركز اجراسیدر
امر بالمعروف ونهی منكرك »

مَعْزُول [ع ، ص] عزل ایدلمش ، مأموریتندن چیقارلمش ، منصبسز ، مأموریتسز .

معزولاً == معزول اوله‌رق .

معزولین == جمعی : معزول : معزوللر

معزولی ، معزولیت == معزوللق : معزولیت معاشنه نائل اولدی

مَعْسَرَت [ع ، مص] كوجلك ، زورلق ، چیارزلق .

مَعْشَر [ع ، س] متحدالشأن جماعت ، كروه : معشر مسلمین ، معشر انبیا : یا معشرالمؤمنین .

مَعْشُوش [ع ، ص] ضعیف ، لاغر ، اوریق .

مَعْشُوق [ع ، ص] سوِلمش ، عشق ومحبتك كوكلده سبب حصولی اولان وجود .

معشوقیت == معشوقلق .

معشوقه == معشوقك مؤنثی .

مَعْصَره [ع ، س] اوزوم وصوصام كبی شیلری صیقاجق یر ، كسرمیم ایله معصره منكنه معناسنه اسم آلتدر .]

مَعْصُور [ع ، ص] صیقلمش شی ، عصاره .

مَعْصُوم [ع ، ص] عصمتله متصف ، عرض وناموسه مغایر اولان انسانلردن مجتنب § صوچسز ، قباحتسز . § كوچوك چوجق ؛ صبی : طفل معصوم .

معصومانه == معصومجه‌سنه .

معصومیت == معصوملق .

مَعْصِیَت [ع ، ص] عاصیلك ، اطاعتسزلك ، عدم انقیاد . § كنایه ، عصیان : جناب حق معصیتمزی عفو ایتسون [جمعی (معاصی)]

« انوار مغفرت ایدر امحای معصیت
اهل كناهك ظلمت قیغلی عظیمدر »

مَعْطُوف [ع ، ص] عطف اولنمش میل ایتدیرلمش : كوزلری آسمانه معطوف § اسناد اولنمش : بو ایش فلانه معطوفدر . § بر حرف عطف واسطه‌سیله دیكرینه مربوط كلمه .

معطوف علیه == حرف عطف واسطه‌سیله دیكر بر كلمه كندیسنه مربوط اولان (كلمه)

مَعْفُو [ع ، ص] عفو اولنمش ، عفو وصفحه مظهر اولنمش :

« مرآت دلده صورت اخلاصه قیل نظر
معفودر مراسمه دائر قصورمز »

§ استثنا ایدلمش ، مستثنی : فلان یر اهالیسی ویركودن معفودر .

مَعْقُود [ع ، ص] عقد اولنمش ، باغلانمش ، عقدلی .

معقود علیه == (فقه) بر عقدك اجراسندن مقصد اصلی اولان خصوص

مَعْقُول [ع ، ص] عقلی ، عقل ایله بیلنمش عقله موافق ، عقلك بخش ایتدیكی : امر معقول .

معقولات == عقلك ادراك ایتدیكی خصوصات .

معقولیت == معقوللق ، عقله موافقت

مَعْكُوس [ع ، ص] عكس اولنمش ترسنه چویرلمش .

مخروط معكوس == (هندسه) رأسی اشاغیده ، قاعده‌سی یوقاروده اولان مخروط .
§ صنعت عكسه موافق كلمه .
[عكس]

معكوس الترتیب == (ادبیات) لف ونشر معكوس . § بر یره چاپوب كری دونن : ضیای معكوس § ترس ، ایی كیتمین : طالع معكوس .

معكوسیت == (مولددر) معكوسلق

مَعْلَف [ع ، س] علف قوییلان یر .

مَعْلُول [ع ، ص] علتلی ، مرضلی ، مریض ، خسته‌القلب ، سقط

معلولاً == معلول اوله‌رق .

معلولیت == معلوللق ، سقطلق .

معلولین == جمعی : (معلول) . معلولین عسكریه .

مَعْلُوم [ع ، ص] (مجهول) مقابلی بیلنمش ، هركسك بیلدیكی شی بللی .

فعل معلوم == (صرف) فاعلی معلوم ومعین اولان فعل

معلومیت == معلوملق .

معلومات == جمعی : (معلوم) بیلنه‌جك شیلر ، معلوم خصوصات || علم هنر بیلش .

معلوماتلی == صاحب معلومات اولان علم وهنر صاحبی واقف علوم وفنون .

معلومات‌فروش == مقام استهزاده مستعملدر . معلومات صاتیجی ، کندیسنی معلوماتلی کوسترمك سوداسنده اولان .

معمور • [ع ، ص] شرفلی، آبادان خراب دکل : بیت معمور ، قطعهٔ معموره .

معموریت == معمورلق ، عمران .

معموره [ع ، ص] معمور اولان یر، بلده ، آبادان محل : معمورهٔ مدنیت، برخرابه‌نك هر وحنه‌سی بر اغزدرکه : معمورهٔ‌جهانه کولر .

« هرشکاف خرابهٔ دهنیست
که بمعمورهٔ جهان خندد »

معمول [ع ، ص] یاپیلمش، اعمال اولنمش . ایپلکدن معمول طوپراقدن معمول .
§ (نحو عربی) بر عاملك تأثیریله بر درلو اعراب قبول ایتمش اولان (کلمه) عامل مقابلی .

معمول به == کندیسیله عمل اولنان دستور العمل طوتیلان شی ، قوانین وامثالی .

معمولات == جمع : (معمول) . اعمال اولنمش اولان شیلر .

معنی [ع ، ص] کلمه‌نك ، کلامك دلالت ایلدیکی شی، مقابلنه‌الفاظ وضع اولنان صورت ذهنیه ، مفهوم ، § ایچ ، باطن، روحانی ، معناً معنوی . [جمعی (معانی) کلیر .]
§ رؤیا ، دوش . عالم معنی .

معناً == ظاهراً دکل ، باطناً . || معنی ، مفهوم اعتباریله .

معنیدار == معنالی .

معناسز == مآل ومدلولی اولمیان == سبب معقولی بولمیان ، مناسبتسز بو حرکتکز معناسزدر .

معنوی [ع ، ص] روحانی، مجرد ، صوری و جسمانی اولمان ، مادیات ایله بیلمش :
« مرحبا ای حضرت صاحب قرآن معنوی
بر غزا قیلدککه : خشنود ایلدك پیغمبری »

معنویات == معنوی اولان خصوصات مادیاتك ضدی .

معنویون == الهیون .

ولد معنوی == کندیسنه اولاد معامله‌سی ایدیلان کیمسه ، جان اولادی .

معونت [ع ، ص] یاردم، امداد عون § رزق ، ازیق . § (حقوق) مصارف .

معونه [ت، ص] (زبانزدی (ماونه) بر لیمان داخلنده اشیا نقلنده مستعمل بیوجك قایق، صندال .

معهود [ع ، ص] عهد اولنمش § ذکری کچمش ویا معلوم اولان بر شی حقنده تحکماً استعمال اولنور : معهود بقال .

معیت [ع ، مص] (مولددر)برابرلك، ارقداشلق § یان ، عند ، نزد : بو آدم فلانك معیتنده بولنمش . § مادون و امر آلتنده بولنان، ملکیه مأذونلری قائمقام اولقایچون اوچ سنه قدر والی معیتنده بولنور .

معیشت [ع ، مص] کچنمك، کچینش : چکیلن محنت معیشت ایچون . § دیرلك، کندیسیله کچینیلان شی ، مدار زندکی وتعیش اولان شی : تأمین معیشت . [جمعی : (معایش) کلیر .]

معین [ع ، ص] اب جاری، صافی : ماء معین . § (هندسه) درت ضلعی بربرینه مساوی وقارشولقلی ضلعلرك یکدیکره موازی اولوب متقابل زاویه‌لرندن ایکیسی حاده وایکیسی منفرجه اولان شکل . بقلوا شکلی .

معیوب [ع ، ص] عیبلانمش ، عیبلی ، تعییب اولنان .

معیوباً == معیوب اولارق .

معیوبات == عیب عد ایدیلان شیلر . قصورلر ، نقصانلر

مغارب [ع ، ص] جمع [مغرب]: مغارب ومشارق .

مغاره [ع ، ص] طاغلرده ، قیالرده حجره طرزنده‌کی اویوق ، یاریق یر ، غار ، این ، کهف .

مغازه [ج ، ص] بیوك دکان § امتعه واشیای تجاریه وضعنه مخصوص مخزن .

مغازه‌جی == بر مغازه‌یی اداره ایدن آدم ، مغازه صاحبی .

مغازی [ع ، ص] غزالر ، غزوات: ابوالفتح والمغازی . [عربیده معناسی: (مناقب غزاة) در.]

مغاسل [ع ، ص] جمع: (مغسل) .

مغافر [ع ، ص] جمع (مغفر): مغافر جنك آشنایان .

مغاك [ع، ص] چوقور، حفره مزار ; مغاك هلاك .

مغبط [ع ، ص] غبطه ایلنه‌جك یر .

مغبن [ع ، ص] اوبلوق دیبی ، قاچق . [جمعی (مغابن) کلیر.

مغبوط [ع ، ص] غبطه اولنمش : مغبوط امثال .

مغبون [ع ، ص] معامله‌ده، آلیش ویریشده آلدانمش اولان .

مغدانوس [ج ، ص] لذت‌ویرمك ایچون آز مقدارده یمکلره‌قونیلان اجیمسی بر نوع نبات معروف . (مایدانوس) .

مغدور [ع ، ص] غدر اولنمش، غدره‌دوچار اولمش: صورته‌لر مغدوریی غدار کستدین کوستر » § ضرر وزیانه اوغرایان ، الندن نصیبی ، حقی النان .

مغدوریت == مغدورلق .

مغرب [ع ، ص] کونشك غروب ایتدیکی یر ، باتی . § افریقانك سواحل شمالیهٔ غربیه‌سی . [جمعی : (مغارب) کلیر. کونشك باتدیغی زمان ، اقشام اوصق : صلات مغرب .

مغرب ادنا == طرابلس‌غرب‌حوالیسی

مغرب اوسط == تونس، جزایر.

مغرب اقصی == فاس ، مراکش .

مغربی == مغربه منسوب ، مغرب اهالیسندن اولان .

مغرس [ع ، ص] فدان باغچه‌سی فدانلق فدان غرس ایدیلان محل . باغچه .

مغرور [ع ، ص] غرورلنمش ، کبرلی ، عظمتلی § بر شیئه کوه‌نش، اعتماد استناد ایدن § بیهوده شیئه اعتماد ایله الدانمش ، الدانان .

مغروریت == مغرورلق . تکبر ، تفخر، عظمت .

مغرورانه == مغرورجه‌سنه .

مغروراً == مغرور اولرق کوه‌نه‌رك

مغرورلانمق == بر شیئه کوه‌نه‌رك کبر وغرور حاصل ایتمك .

مغروس [ع ، ص] غرس اولنمش (اغاچ حقنده) دیکلمش شجر مغروس، نهال‌مغروس

مغرور ... اولمش ... اش

مغضوب علیه = اوزرینه غضب اولنمش خشمدیده

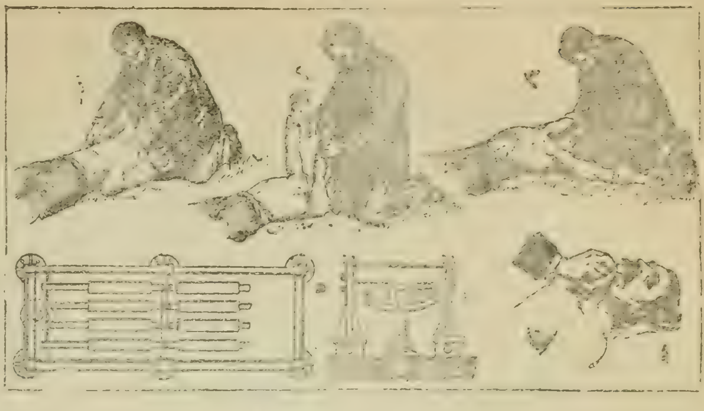

(معروقینه امداد)

۱ ، ۲ ، ۳ — سیلوستر اصولنجه تنفس صنعی ؛ ٤ — لانك جر منتظمی ؛ ٥ — الکتریقله مخن یاق (آت مقطع)

مغز - مغزیه [فا ، س] بین ، دماغ ، مخ ، (الغ) ؛ اوز ، لب :

مغز بادام ، مثنوینك شریف مغز قرآندر

بی مغز = بینمیز ، عقلسز .

سبك مغز = خفیف بینلی ، عقلسز

تهی مغز = بوش بینلی ، احمق .

افسرده مغز = بی طوکمش ادراکسز حسسز .

مغسل ... موتالری ... لری محل

مغسول [ع ، ص] غسل ایدلمش ، ... .

مغشوش [ع ، ص] باقر وسائره ایله قاریشمق لتونی ، کوش ... مغشوش ؛ § باشقه بر شی مخلوط اولان ، خالص اولمیان . لبن مغشوش ، ... مغشوش ، جمعی : (مغشوشات) کلیر .

مغشی [ع ، ص] غشی اولمش ، عقلی کیتمش ، حیران .

مغشی علیه = بایغین ، بایلمش .

مغصوب [ع ، ص] غصب اولنمش صاحبنك اذنی اولقمسزین اخذ وضبط ایدلمش : مال مغصوب .

مغصوب منه = اذنی اولقمسزین مالی اخذ وضبط اولنمش کیمسه .

مغضوب [ع ، ص] غضب اولنمش .

مغطوس [ع ، ص] هوا ، غاز ، صو کبی شیئك اراسنه باتیرلمش صوده مغطوس ... کندی وزنندن بر مقدار ضایع ایدر .

مغفرت [ع ، مص] جناب حق قوللرینك کناهلرینی ستر وعفو ایتمك : مغفرت الهیه

مغفور - مغفورله [ع ، ص] جناب حق طرفندن کناهی عفو اولنمش ، مغفرت الهیه یه نائل اولان : مرحوم ، مغفور

مغلطه [ع ، س] یاکلاتجی اغلوطه ، یکدیکری تقلید ایدمك مسائل § صاچمه سپاپا معناسز سوز

مغلطه پرداز = مغلطه ترتیب ایدیجی ایدن

مغلطه پردازانه = مغلطه پردازجه سنه

مغلطه پردازی = مغلطه پردازلق

مغلق [ع ، س] کلید ایله‌جك بر ...

مغلوب [ع ، ص] غلبه اولنمش ، یکیلمش ، اوستی کالنمش : نفسنه مغلوب ، مغلوب سودا

§ محاربه‌ده هزیمته دوچار اولان مغلوب اردو .

§ برینك تحت نفوذ وتأثیرنده بولنان : زوجه‌سنه مغلوبدر .

مغلوبیت = مغلوبلق ، ذبونلق .

مغلوق [ع ، ص] کلیدلی ، قپالی ، مسدود .

مغلول [ع ، ص] اللرینه یا بوینه دمیرلاله کچیرلمش اولان مجرم

مغموز [ع ، ص ، ا] شهرتسز ، نامسز ، کتام ، اهمیتسز ، § ... مغمور) ك ... خراب .

مغموریت = مغمورلق .

مغموم [ع ، ص] غمانمش کدرلی ، مکدر : قلب مغموم § بلوطلی ، صیقنتیلی : هوالر غایت مغموم کیدیور .

مغمومیت = مغمومیت .

مغنزی - مغنزیا [ج ...] (Magnesia) (مغ و Mgo) (حمض اول مغنزیوم) بیاض ، خفیف ، غبار حالنده ... واملاحی آجی بر معدن اولوب غیر قابل ذوباندر ، ... تداوی ایتدکه ایچور معده ... مسهلدر

قاربونیت مغنزی = (کیمیا) (Carbonate de Magnésie) بودر طبابتده مسهل کبی استعمال اولنور وطبیعتده شبه معین شکلنده‌کی بلورا صورتنده حالت صافیه‌ده بولنور معدندر .

کبریتیت مغنزی = (کیمیا) (Sulfate de Magnésie) بیاض صوده قابل انحلال ، آجی ، ملحی جسم ایله متکیف بر معدن اولوب علوا حالنده بر چوق میاه معدنیه‌ده بولنور

(کبریتیت مغنزی طبابتده اکثریت اوزره مسهل کبی استعمال اولنور وبو (انکلیز طوزی) نی دنیلور .

مغنزیوم (کیمیا Magnésium) مغ Mg = ۱۲ کوش کبی بیاض ، قابل انطراق ... کوز تحمل ایده‌میه‌جك درجه‌ده پارلاق بر معدن اولوب فطوغرافجیلقده ... استعمال اولنور وتجارتده ... یاخود صفحه حالنده بولنور .

حمض مغنزیوم = ... مغنزی

مغنم [ع ، س] دشمندن التنان مال غنیمت جمعی : (مغانم

مفاتح - مفاتیح [ع ، س] ناخنار معناسنه اولان (مفتاح) ك جمعی : مفتاح الغیب

مفاخر [ع ، ص ، س] جمع (مفخر) فخر اولنه‌جق شیلر ، مابه افتخار اولان شیلر مفاخر عثمانیه

مفارق [ع ، س] باش تپه‌سنك اورته‌سی معناسنه كلان (مفرق) ك جمعی . وسط رأس : مفرق انام .

مفاصل [ع ، س] (طب) جمع : (مفصل) شكللری متقابل بولنان سطحلریله یكدیكرینه اتصال ومناسبتلری اولان ایكی ودها زیاده عظامك هیئت مجموعه‌سی

مفاصل متحركه == از چوق حركت ایدن مفصللر ، صاق ایله فخذك ، صاق ایله قدمك مفصللری كبی .

مفاصل غیر متحركه == قحفك و وجهك عظام مختلفه‌سی كبی حركت ایتمیان مفصللر . بونلره مفاصل موثوقه دخی دینور

مفاصل بین الفقرات == عمود فقاری‌یی ترتیب ایدن فقره‌لر بیننده‌كی مفصللر

مفاصل حوصله == حوصله‌ده‌كی مفصللر

التصاق مفاصل == (طب) اغشیهٔ زلالیهٔ مفصلیه وربطات .... التصاق ویا اغشیهٔ مذكوره‌نك تیبس ویا آنلرك جوارنده‌كی انساء اینه‌نك سرتلشمش اولمسندن دولایی كوریلن التحام والتصاق .

مفتوح [ع ، ص] آچلمش آچق ، كشاده § فتح وضبط اولنمش ، § اوزرنده فتحه اشارتی اولان فتحه ایله اوقونان : همزهٔ مفتوحه .

مفتوت [ع ، ص] اوفانمش پاره پاره اولمش ، پاره‌لنمش .

مفتول [ع ، ص] بوكلش ، اورولمش : كاكل مفتول .

مفتون [ع ، ص] فتنه‌یه دوشمش سحر اولمش § دوشكون ، میللی § عاشق شوریده حیران ، شاشمش .

مفتونانه == مفتونجه‌سنه .

مفتونیت == مفتونلق ، دوشكونلك اشفاق ، حیرت .

مفحوم [ع ، ص] فحم حالنه كچمش ، كور اولمش .

مفخر [ع ، ص] فخرلنمك § (ص) باعث فخر ، موجب مفخر اولان .

مفخر كائنات == حضرت محمد علیه السلام .

مفخرت == كندیسیله افتخار اولنان ، باعث افتخار اولان : مدار مفخرت .

مفر [ع ، ص] قاچاجق یر .

این المفر == قاچاجق یر یوقمی ؟

مَفْرَغ [ع ، ص] دوكیله‌جك یر ، یول ، مجری : مفرغ صفرا .

مَفْرَق [ع ، س] باش تپه‌سنك وسط رأسی . جمعی : (مفارق) .

مفروز [ع ، ص] افرازاولنمش ، ایرلمش ، بولونمش .

مفروش [ع ، ص] فرش اولنمش دوشنمش ، دوشه‌لی .

مفروشات == جمع : (مفروش) كلیم ، سجاده وسائره اوطه دوشه‌مه‌سی : مفروشات

مفروض [ع ، ص] فرض قلنمش : دعاء مفروض الادا § فرض اولنان شی ، حقیقةً موجود اولمیوب موجود عد واعتبار اولنان . مسئلهٔ مفروضه ؛ مخروط مفروض .

مفروغ به [ع ، س] (فقه) افراغ اولنان اراضئ امیریه ومسقفات ومستغلات موقوفه .

مفروغ له == كندیسنه بر شیئك حق تصرف وتملكی فراغ اولنمش كیمسه .

مفروق [ع ، ص] تمییز ایدلمش ، تفریق ایدلمش .

لفیف مفروق == (صرف عربی) حروف اصلیه‌سندن ایكیسی حرف علت اولوب انجق اره‌لرنده بر حرف صحیح بولنان كلمه .

مفسدت [ع ، مص] فسادلق ، بوزوقلق ، فنالق § منافقلق اغواء [جمعی : (مفاسد) كلیر .]

مفسقه [ع ، س] محل فسق ، فسق وفجور یری .

مفسوخ [ع ، ص] فسخ اولنمش بوزولمش ، حكمسز براقلمش حكم وتأثیری ابطال ایدلمش : مادهٔ مفسوخه .

مفسوخیت == مفسوخلق ، حكمسزلك

مفصل [ع ، س] { دوغریسی مفصل كسریله‌در . } اعضای بدنك اك یری ، اویناق محلی . [جمعی : (مفاصل) كلیر . رتبهٔ مفاصل .]

سطوح مفصلیه == (طب) عظامدن وغضاریف لنفیه‌دن متشكل اولان مفصل

مفصل == مفصله منسوب ومتعلق .

مفصلیه == (حیوانات) تدید داخلیلری اولمیوب وجودلرینك واطرافلرینك اقسام مختلفه‌سی حلقات متوالیه‌دن عبارت اولان حیوانلردركه بونلرده باصره‌دن ماعدا ... حواسی ده از چوق وارد بولور ، ... حزاربا ، قشریه ، عنكبوتیه ، ... نجیلاء .

مفصل كاذب == طب : اسكلتده موجود مفاصل حقیقیه‌دن غیری برمفصله دینور . عظمك كسرندنصكره التحام ایده‌میوب مؤبداً غیر طبیعی حركتلر عرض ایتمه‌سی كبی

مفطور [ع ، ص] قطرلنمش ، جبلتدیرلمش ، یارادلمش ، ... زیده § خلقی ، طبیعی ، جبلی .

مفطوم [ع ، ص] ممه‌دن سوتدن كسلمش (چوجق) .

مفعول [ع ، ص] ایشلنمش ، یاپلمش ، قیلنمش .

مفعولیت == مفعوللق .

§ (صرف) افعال متعدیه‌ده حدثك تأثیرینی قبول ایدن شخص ویا شی یعنی اوزرنده بر فاعلك اثری ظاهر اولان شی ،

اسم مفعول == فعللردن مشتق صفتلره دینور .

مفعول به == تركجه‌ده صوكده (ی) بولنان مفعول .

مفعول الیه == تركجه صوكده (ه) بولنان مفعول .

مفقد [ع ، س] غائب اوله‌جق یر

مفقرت [ع ، ص] افتقار) ایله مترادفدر ، ضرورت ، احتیاج .

مفقود [ع ، ص] غائب اولمش ، نابود ، یوق ، معدوم . § (فقه) حیات ومماتی مجهول اولان شخص غائب .

مفقودیت == مفقودلق ، عدم موجودیت

مفقور [ع ، ص] اوكورغه كمیكاری قیرلمش (انسان ویا حیوان)

مفكوك [ع ، ص] فك اولنمش ، ایرلمش ، چوكلمش چیقارلمش .

مفلوج [ع ، ص] فلج علتنه دوچار اولمش وجودینك بر قسمی حركت ارادیه‌دن ساقط اولمش اینمه‌لی ، منزول .

مقلول [ع ، ص] (مسلول) مقابلی اغزی كلیدلنمش ، قپالی ، تیننده عفظه‌سنده بولنان (المیبج) سوف مقلول .

مَفْهُومْ [ع ، ص] اڭلاشلمش ، اڭلاشلمش: تحريرات والالرندن مفهوم عاجزی اولدی . § (س) مآل ، معنی ، مدلول عباره .

مَقَابِرْ [ع ، س] مزار معناسنه اولان (مقبر ومقبره) نك جمعی : مقابر اسلاميه .
« بكار بو خاكدان فناده صبح وشام حزن وسكون جوارينی مقابرك . »

مَقَاتِلْ [ع ، س] جمع : (مقتل) قتل اولنه‌جق محللر .

مَقَادِيرْ [ع ، ص] جمع : (مقدار)

مَقَارُنَه [ج ، س] { Macaroni } خميردن صور مختلفه اوزره دوكلمش ایچی دليك رشته‌كه پيشريلوب ينيلور .

مَقَاصْ [ت ، س]
مِقَصْ [ع ، ص]
بز ، كاغد ،
صاچ ، طبرناق كبی يومشار و معدنيات مثلاو قاتی شيلری كسمكه مخصوص آلت

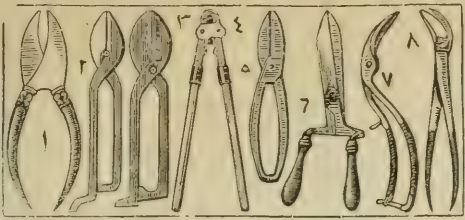

١ - طوغانجيلق صنعتنه مخصوص ، ٢ ، ٣ - صنايعده مستعمل ٤ - صومونلی ويده‌لر ايچون ، ٥ - صنايع مختلفه‌ده مستعمل ٦ - چالی وچربی ايچون ، ٧ ، ٧ -- فن جراحی‌يه مخصوص مقاصلر

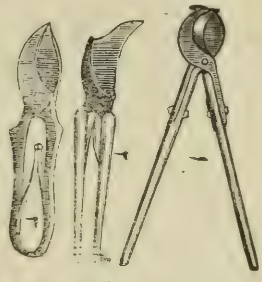

١ ، ٢.٣ -- باغچوان مقاصلری

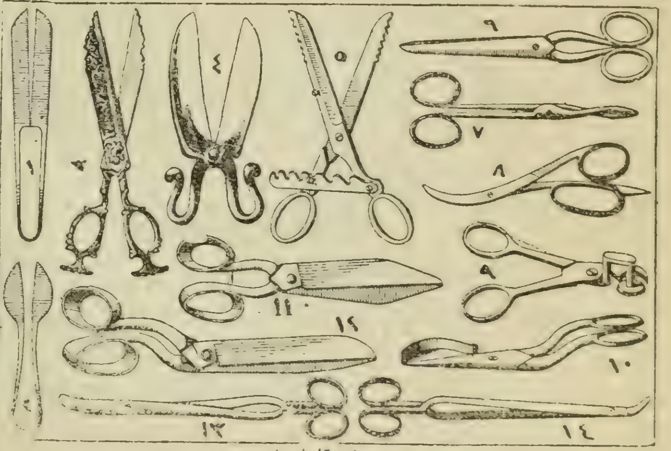

(مقاصلر)

١ — قرون وسطی‌ده مستعمل اولان . ٢ — اون اوچنجی عصرده ٣ — اون بشنجی عصرده قوه مقاص ، ٤ — اون دردنجی عصرده ٥ — ديشلی مقاص . ٦ — ديكيش مقاصی ، ٧ ، ... قاو نمروه مقاصی ٩ ، — خروج مقاصی ١٠ — موم مقاصی ، ١١ — ... ١٢ ، — ترزی مقاصی ، ١٣ — مخزع راس ، ١٤ — جراح ...

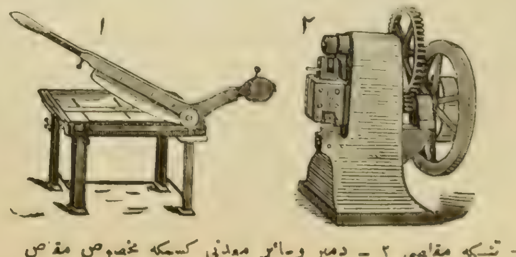

١ — تنكه مقاصی ٢ - دمير وسائر معدنی كسمكه مخصوص مقاص

(ترزی وتنكه‌جی مقاصی
١ -- قرقه‌عمليا تنه مخصو
٢ ، ٣ قفينه - ادخال ايد
وقنيه‌دن چيقارلمش بر
مقاص .

(صاج مقاصی)

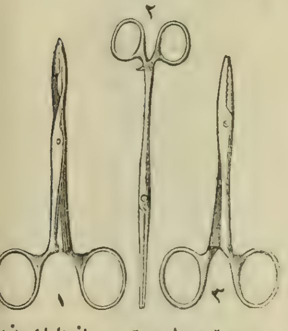

١ -- قره ماير ، ٢ -- انحنا ايچون ،
٣ -- چاپراست .

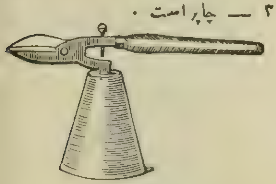

(اياقلی مقاص)

بيوك مقاصلی = بوجك
مغمد الجناح حشراتدن صيوری ديشلری اولان بر بوجكدر .

مقاصلی = بوجك
مغمد الجناح حشراتدن بر حشره‌در .

(بيوك مقاصلی بوجك

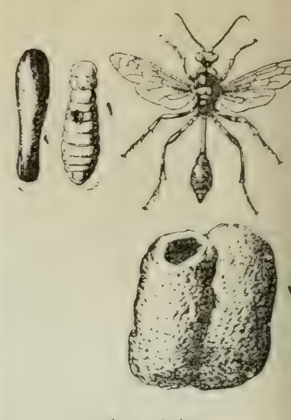

مقاصلى بوجك

— سرفه‌سى ٢ — قوزه‌سى ٣ —

سى .

قاصِد • [ع ، ص] جمع ؛ [مقصد] مقاصد مهمه .

قاصِيرْ [ع ، ص] جمع (مقصوره]

قاطِعْ [ع ، ص] جمع • [مقطع]

قالْ [ع ، ص] سوز ، كلام ، كزيده مقال ، اطالهٔ مقال .

قاله [ع ، ص] علمى ، ادبى سياسى فنى بر مسئله‌يه دائر قلمه آلنان شى ، مقالهٔ طبيه ، مقالهٔ فنيه
جمعى . (مقالات) كلير . مقالات
نعه .]

قاليد • [ع ، ص] (ناختار) معناسنه اولان (مقلاد) ك جمعى : مقاليد مصلحت .

قام • [ع ، ص] طوريله‌جق ير ، محل اقامت ، قرارگاه ، موقع قيام محل ، مكان • § جاه ، منصب ، [...ند ، جايگاه] مقام سامىٔ سپهسالاريلرى
اولياء اللهدن بر ذاتك مزارى ، مقبرى
وظن ايديلن محل • § موسيقى هوالرندن
برى طرز آهنك : حجاز مقامى ،
ست مقامى .

قاملى = آهنكلى موزون .

قامى طوندرمق = يايقره ايتمك .

جمعى : (مقامات) كلير .)

قامَه [ع ، ص] مجلس ، مجمع ، جمعيت ، § نطق ، نطق طرزنده سويلنيلن سوز ، كلام .
متصوفينك على الدرجات قطع ايلدكلرى
...الب معنويه‌نك هر برى .

مَقْبَر ـ مَقْبَره [ع ، ص] مزار ، مدفن . § مزارلق ، قبرستان : مقبرهٔ مقدسه ، مقبرهٔ جانان .

مَقْبُور [ع ، ص] دفن اولنمش ، قبره القا ايدلمش ، كوملمش .

مَقْبُوض [ع ، ص] آلنمش ، قبض اولنمش ، مأخوذ .

مقبوض سندى = آلنان پاره وسائره‌يى متضمن اولان آنم طرفندن واسطه‌يه ويريلن مهرلى ، امضالى سند ، علم وخبر

مَقْبُولْ [ع ، ص] قبول اولنمش ، حسن تلقى ايدلمش ، بكنلمش طرز مقبول ، اثر مقبول ، حركت مقبوله ، نصايح مقبوله .

مقبوله كچمك = خوشه كيتمك ، زياده بكنلمك .

مقبوليت = مقبوللك .

مَقْتَلْ [ع ، ص] محل قتل ، قتل ايديله‌جك ير ، مكان : مقتل عمومى .

مَقْتُولْ [ع ، ص] قتل اولنمش ، اولديرلمش ، : شخص مقتول

مقتولين = جمع : (مقتول) .

مَقْدَرَتْ ـ مَقْدِرَتْ [ع ، ص] غنا ، يسار ، قدرت § كوج ، قوت ، زور : مصروفٔ مقدرت .

مَقْدَمْ [ع ، ص] قدوم ، كلمك : مقدم دوستان ، مقدم بهار .

مَقْدُوحْ [ع ، ص] قدح اولنمش طعن ايدلمش : قول مقدوح ، مذموم ، فعل مقدوح (ممدوح) مقابلى .

مَقْدُورْ [ع ، ص] كوج ، قوت قدرت ، استطاعت]

غرض عرض خلوص وبذل مقدور ايتمه‌دريوقسه اولور حق اوزره مدحكده زبان ناطقه ابكم »

بذل مقدور = صرف استطاعت .

مقدورالاستيفا = (فقه) استيفاسى ممكن اولان .

مقدورالتسليم = (فقه) تسليمى ممكن اولان .

مَقْذُوفْ [ع ، ص] قذف اولنمش آتلمش ، سنك مقذوف .

مَقَرّ [ع ، ص] قرار ايده‌جك ير ، قرارگاه § پاى تخت § مركز اداره عموميه : مقر سلطنت ، مقر رجال .

مَقْرَمَه [ت ، ص] دوغريسى كسر ميم ايله‌در } سفره خاوليسى ، دستمال § ال بزى § بعض كويلى قادينلرك باشلرينه صاردقلرى نقشلى پشتمال .

مَقْرُونْ [ع ، ص] قوشلمش ، ياقينلاشديرلمش ، مقارن قيلنمش : مقرون مساعدهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى بيورلدى . ، مقرون حقيقت ، § ياقين ، قريب

مقرون صحت = صحت وحقيقته قريب .

§ (عروض) برسبب ثقيل ايله بر سبب حقيقته مقارن اولان جزء .

وتد مقرون = (عروض) طرفينى ايكى متحرك ووسطى بر حرف ساكن اولان اوچ حرفدن عبارت كلمه : (قان) (كان) كبى .

لفيف مقرون = حروف اصليه‌دن يكديكرينه متصل ايكى حرفى حروف علتدن اولان (فعل) .

مقرونيت = مقرونلق ، قات ، ياقينلق .

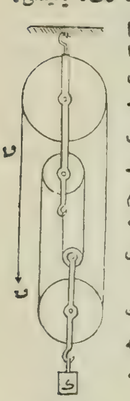

ف ـ شربد
ق ـ قوت
ك ـ ثقلت

مَقَرَه [ت ، ص] دائروى ويا سطوانى بريوكه : اولوق كبى اولان جدار خارجيسنه ايپلك ويازنجير طولاندريله‌رق صنايع نسجنه ده ، امور بحريه‌ده امر تدويرى تنظيم وتسهيله خدمت ايدن آلت . § اوزون ايپلك صارلمش تخته يوماق .

مقره كبى = كوزه آدمك طوروسن اغزندن كنايه . مقره‌لرى صاليويرمك . = قهقهه قوپارمق .

مقره‌لى = مقره‌سى اولان ، مقره‌يه مربوط بولنان :

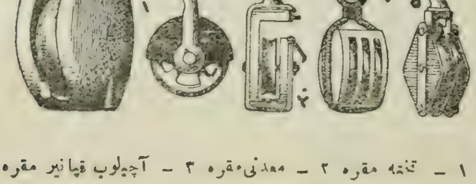

١ – تخته مقره ٢ – معدنى مقره ٣ – آچيلوب قپانير مقره
٤ ، ٥ – اوچيزلى مقره .

مُقَسِّم [ع ، ص] تقسيم ايدجك ، § صويك ، محل قسمت . § تقسيم اولنديغى محل ، مصلاق .

مَقْسُوم [ع ، ص] اسم قسم بولنمش تقسيم اولنمش مال مقسوم § (رياضيه) ديكر بر عدد اوزرينه تقسيم اولنه‌جق ويا اولنان عدد ب/ج ده (ب) مقسومدر .

مقسوم عليه == مقسومك قاچ مسارى قسمه تقسيم اولنه‌جغنى كوسترن عدد : (ج) مقسوم عليهدر .

مَقْصَدْ [ع ، س] مقصد ، مطلب ، مرام ، نيت . [جمعى مقاصد]

مَقْصُودْ [ع ، ص] قصد اولنمش ، ايستنلمش ، مطلوب . (جمعى : (مقاصد) در] § اركان اربعهٔ كلامدن برى .

مَقْصُورْ [ع ، ص] قصر اولنمش قصالدلمش § اليقونلمش § حصر وتخصيص ايدلمش [ادبياتده بر شيئى ديكر شيئه حصر وتخصيص ايتمكه (قصر) دينوروده : بونلرن برنجيسنه (مقصور) ايكنجيسنه (مقصور عليه) نامى ويريلور .]

مَقْصُورَه [ع ، س] جامعلرده اطرافى پار قلقلى يوكسك محل [مساويه طرفندن احداث ايدلمشدر .]

مَقْضِى [ع ، ص] قضا اولنمش ، اودنمش .

مَقْطَع [ع ، س] قطع ايده‌جك ير § برجسمك داخلنى كوسترمك ايچون قطع اولنمش فرض اولنان شكلى ، مقطع طولانى مقطع عرضانى . § (ادبيات) بر غزلك صوك بيتى : حسن مقطع .

« هپ سنسلك او نظمه بيت مطلع
سنسلك ينه مطلعكده مقطع »

[جمعى مقاطع كلير : مقاطع الانهار == نهرلرك كچيدلرى § اوزرنده قلم كسيلان كيك (مقطعه) در .]

مَقْطُوعْ [ع ، ص] قطع اولنمش كسلمش : بهاى مقطوع ، { Prix fix } مقابلى قطى فيات § كوتورى .

مقطوعاً == مقطوع اوله‌رق ، كوتورى اولق اوزره ،

مِقْعَدْ [ع ، س] اوتوريله‌جق ير ، مقاط مقعد § مقعد اوزرينه اوتوريلان چوخه‌وسائره § قيچ ، دبر .

مَقْلُوبْ [ع ، ص] قلب اولنمش التى اوستنه كتيرلمش شكل ادلى نلدن دوندورلمش .

مَقْلُوعْ [ع ، ص] قلع اولنمش ، كوكندن چيقارلمش : شجر مقلوع .

مقلوعاً قيمت — (فقه) قائماً قيمت مقابلى ، بعدالقلع ابنيه انقاضنك ، اشجار مقلوعه‌نك قيمتى .

مَقُولْ [ع ، ص] سويلنمش ، ديلمش

مَقُولَه [ع ، س] جنس ، نوع ، دلو ، چشيد قبيل : بومقوله ، او مقوله .

مَقْهُورْ [ع ، ص] قهر اولنمش ، مغلوب ومحكوم اولمش § مضمحل اولان § قهر وغضبه اوغرايان

مقهوراً == مقهور اوله‌رق .

مَقِيلْ [ع ، س] قونه‌جق ير ، موضع قى

مَقِيسْ [ع ، ص] باشقه شيئه بكزه‌دلمش ، قياس اولنمش ، بو اثر ديكرلرينه مقيس دكلدر

مَكَائِدْ [ع ، س] جمع : (مكيده) مكائد اعدا .

مَكَاتِبْ [ع ، ص] جمع : (مكتب) مكاتب اهليه ، مكاتب عاليه § (فرائض) خدمت ويا مال اوزرينه كتابته كسيلان كوله ويا جاريه .

مَكَاتِيبْ [ع ، س] نامه ، تحريرات معناسنه اولان (مكتوب) ك جمعى ، مكاتيب وارده .

مَكَّارْ [ع ، ص] پك زياده مكر ، حيله ايديجى ايدن .

مَكَارِمْ [ع ، س] خلاف قياس اوله‌رق (كرم) ك جمعى اخلاق حميده ، افعال پسنديده مكارم اخلاق .

مكارم‌پناه == ملجأ مكارم .

مكارم‌پرور == صاحب مكارم .

مُكَارَه ـ مُكَارِى [ت ، س] { عربجه ضم ميم ايله (مكارى) دن محرفدر . } اشيا نقل ايتمك ايچون كرا ايله طوتيلان حيوان .

مكاره‌جى == كرا حيوانى ايشلدن ادم .

مَكَاسِبْ [ع ، س] جمع : (مكسب) § قزانج معناسنه اولان (كسب) ك جمعى كبى ده قوللانيلور .

مَكَامِنْ [ع ، س] پوصو ، كيزلنه‌جك ير معناسنه اولان (مكمن) ك جمعى : مكامن اعدا .

مَكَانْ [ع ، س] ير ، محل ، جاى ، مقام § خانه ، مسكن

جنت‌مكان == مكانى جنت اولان .
[جمعى : (امكنه) ويا (اماكن) كلير .]

لا مكان == مكاندن منزه .

مكاناً == مكان ، محل اعتباريله جهتيله

مكاناً مهايئه == (فقه) ايكى كشى بيننده مشترك اولان بر مسكنك بر طرفنده بر قسمنده برى ديكر طرفنده قسمنده ديكرى ومشترك ايكى خانه‌نك برنده برى ديكر ، ديكرى اوطورمق اوزره مهايئه‌لرى .

مَكَانَتْ [ع ، مص] وقار ، رزانت ، قوت ، متانت § اعتبار باشلامق .

مَكْتَبْ [ع ، س] فى الاصل يازى يازه‌جق ير معناسنه‌در } مدرسه معناسنه اوله‌رق على الدرجات تحصيل علوم وفنون ايچون كشاد اديلن محللر : مكتب ابتدائى ، مكتب رشدى ، مكتب اعدادى ، مكتب عالى .

مكتب كورمش == تحصيل علم ايتمش آدم

مكتبلى == مكتبدن مأذون . مكتبه مداوم .

مَكْتُوبْ [ع ، ص] يازلمش ، كتب اولنمش § (س) باشقه باشقه محللرده بولنان ايكى كشينك يكديكرينه كوندردكلرى وايچنده حاللرندن وسائره‌دن بحث ايلدكلرى كاغد ، نامه ، تحريرات . مكتوبلاشمق == بربرينه مكتوب يازمق .

مكتوبجى == بر نظارت ويا ولايت وياديكر بردائرهٔ رسميه‌نك امور تحريريه‌سنى ايفايه مأمور اولان وامور محوله‌يه نظارت ايلين ذات (بو عنوان اليوم تحريرات مديرلكنه منقلب اولمشدر .)

مكتوبى == مكتوبجى ، مكتوبجى الملى .

مَكْتُومْ [ع ، ص] كتم اولنمش ، كيزلى ، صاقلى : مال مكتوم ، نفوس مكتومه . جمعى (مكتومات) كلير]

مَكْثْ [ع ، مص] طورمق ، انتظار ايله اكلنمك . آرا

مَكْذُوبَه [ع ، ـ] يالان سوز ، قو روغ آميز .

مَكْر [ع ، س] دوباره ، حيله ، خدعه ، سحر § حيله ايله الداتمق ، برينى مقصدندن انحراف ايتديرمك .

مَگَر [فا ، د] ادات استثنادر : الديلر عقلم بوپريلو پريشان ايتديلر بريره گلمز مگر جمعت خوبان اوله . » § ادات استفرابدر : « قدرله مگر پنجه‌لشمك ايمش .

§ ظن وتخمين داتى :

« مگرکه پنجهٔ سيمنه برمهپاره ياصلانمش »

مَكْرُمَت [ع ، س] کرم ، عزت وشرف .

« مکرمت جمله بنى ادمه ويرمش مولا كه بيورمشدر ازلدن ولقد كرمنا »

مكرمتلو == علميه‌ده مدرس پايه‌سنك عنوان رسميسى .

مَكْرُوه [ع ، ص] كريه ، طبعاً ، شرعاً خوشلانلميان) ايكرنج جمعى (مكروهات) در .

مكروهيت == مكروهلق .

مَكَس [فا ، س] سينك ، زباب :

مكسگير == اوروجك آغى .

مكسران == يلپازه .

مَكْسَب [ع ، س] محل كسب .

مَكْسُوب [ع ، ص] كسب اولنمش ، قزانلمش .

مَكْسُور [ع ، ص] كسر اولنمش ، قيرلمش . § اسره ايله اوقونان حرف .

مَكْسُوف [ع ، ص] كسوفلانمش ضياسى طوتلمش .

«جهان ودلنك مهر ومهمى اوليه پرنور دائم برى مخسوف اوله انك برى مكسوف»

مَكْشُوف [ع ، ص] كشف اولنمش ، ميدانه چيقارلمش : معادن مكشوفه .

مكشوف الرأس == باشى آچيق .

غير مكشوف == كشف اولنمامش ، هنوز غير معلوم اولان اراضى غير مكشوفه .

مَكْظُوم [ع ، ص] غملى ، اندوهناك ، كظيم .

مَكْفُوف [ع ، ص] كف اولنمش ، ممنوع .

مكفوف العين == كور .

مَكْفُولٌ بِه [ع ، ص] (حقوق) كفيل اولان كيمسه‌نك تسليمنه ياخود اداسنه متعهد اولديغى شى كه كفالت بالنفسده مكفول عنه ايله مكفول به برشيدر

مكفول عنه == (حقوق) كنديسنه كفالت اولنان كيمسه .

مكفول له == (حقوق) كفالت خصوصنده طالب ودائن اولان كيمسه .

مَكْمَن [ع ، س] پوصو ، كمين ، كيزلنه‌جك ير .

مَكْنُون [ع ، ص] كيزلنمش ، صاقلانمش ، مخفى .

مَكْنُوز [ع ، ص] يره كومولمش ، مدفون : جواهر مكنوزه .

مَكْنُون [ع ، ص] ديزلمش ، منظوم : در مكنون :

مَكِيدَه [ع ، س] مكر ، حيله ، دسيسه .

مَكِيك [فا ، س] چولهالرك ايپلك صاروب اتدقلرى آلت

مكيك كبى == بر يرده طورميان ، سرعتله بورادن اورايه ، اورادن شورايه كيدوب كلان

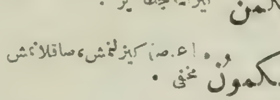

(مكيك)

مَكِيل [ع ، ص] كيل ايله اولچيلان شى .

مكيلات == جمع : (مكيل) حبوبات وامثالى كبى كيل ايله اولچيلان شيلر .

مَكِين [ع ، ص] وقارلى ، تمكينلى ، صاحب رزانت اولان § ساكن § اوطوران ، تمكن ايدن : شرف المكان بالمكين .

مَلَأ [ع ، مص] طولديرمق § طولمق § جماعت ، گروه ، خلق :

على الملاء الناس == خلقك گوزينك اوكنده ، انظار عامه‌ده ، غلبه‌لكده ، خلق اورته‌سنده .

ملاء اعلى == اشراف ملائكهٔ كرام وارواح انبياى عظام .

مَلَّاح [ع ، ص] گميجى ، قپودان ، بحريه فننه آشنا آدم . جمعى : (ملاحان) صورتنده‌ده مستعملدر .

مَلَاحَت [ع ، مص] گوزل يوزلولك گوزللك ، صباحت ، حسن وآن .

مَلَاحِم [ع ، س] محاربهٔ عظيمه معناسنه اولان (ملحمه) نك جمعى : ملاحم مدهشه .

مَلَاذ [ع ، س] صغينه‌جق ير ، ملجاء ، پناه .

مَلَاسَت [ع ، مص] (خشونت) مقابلى ، يوموشاقلق .

مَلَاعِب [ع ، س] جمع : [ملعبه]

مَلَاعِن [ع ، س] جمع : (ملعنه)

مَلَاعِين [ع ، ص] جمع : (ملعون) : ملاعين ملحدين .

مَلَافِير [ع ، س] (مغدنيات) (Mélaphyne) قويو رنكلى ، يشيل رنكلى اوليقوه‌لاز ايله اورتيتدن مخلوط بر معدن — كه : ايچنده اكثريا عقيق بولنور .

مَلَال – مَلَالَت [ع ، مص] اوصانمق ، بيقمق . § بر شيئك كثرتندن نفسه عارض اولان ضعف ، فتور == ملال خاطر .

مَلَامَت [ع ، مص] عيبلامق ، قنالامق ، سرزنش ايتمك

ملامتزده == لوم وتعييب اولنمش : ملامتزدگان .

مَلَامِى [ع ، ص] ماهيتى مسلك قلندرانه‌دن عبارت اولان طريق معلومه منسوب آدم .

مَلَاهِى [ع ، س] جمع : (ملهى) آلات لهو ، چالغى وامثالى .

مَلَائِك – مَلَائِكَه [ع ، س] جمع : (ملك) :

«اى ملائك خاكه نازل اولسه‌كز افلاكدن برده‌ا ايرلمكز قابل دكلدر خاكدن »

ملائك پى == قدومى ميمنتلى ، اياغى اوغورلى .

ملائك صفات == ملك صفتلى ، ملك خصلتلى : ذات ملائك صفات .

مَلْبُوس [ع ، ص] گييلمش § دوبه ، البسه ، لباس .

ملبوسات == جمع : ملبوس : البسه‌لر ، لباسلر .

مَلْتَم [ت ، س] مناطق حاره‌ده صورت دائمه‌ده اسن روزكارلر . هوانك طبقات سفليه‌سنك ايصنمسندن وبناءً عليه منبسط اوله‌رق طبقات علويه‌يه دوغری صعود ايتمسندن متولددر .

مَلْجَأْ [ع ، س] صيغنه‌جق ير ، ملاذ ، پناه : ملجاء بیچاره‌كان .

مَلْحَمَه [ع، س] جنك عظيم: ملحمهٔ كبری .

مَلْحُود [ع ، س] لحدلنمش ، لحد ايچنه قونمش ، مدفون .

مَلْحُوظ [ع، س] كورلمش ، فكر وملاحظه ايدلمش، خاطره كلمش ، مأمول محتمل امر ملحوظ ، بو ايشك بويله اولمسی ملحوظدر .

ملحوظات = ج: (ملحوظ) خاطره كلان شيلر || احتمالات .

مَلَخ [فا، س] چكركه دنيلن حشره، بوجك ، جراد .

پای ملخ = چكركه آیاغی .

مَلَز [ع ، س] ايكی مختلف جنسدن متولد . § جنس خالص اولميوب قاريشيق اولان § حبوبات وسائره مخلوطی . [عربی (ملس) دن محرفدر

مَلْزُوم [ت ، خ] باشقه‌سی كندينه لازم قيلنمش ، ايجاب كرده مخدوم مكارم ملزوم .

ملزوميت = ملزوملق .

مَلْسَاء [ع ، ص] دوز ، پروزسز بجلا صخرهٔ ملساء ساحهٔ ملساء

ارض ملساء = اوتسز ارض .

خمر ملساء = بادهٔ خوشكوار .

مَلَصَّه [ع ، س] خرسز یتاغی ، حراميلرك بولنديغی يره .

مَلْصُوق [ع ، ص] الصاق اولنمش ، ياپشديرلمش .

مَلَش [ت ، س] چوق مه‌له‌ين قوزی .

مَلْعَب [ع ، س] اويون اوينايه‌جق يره .

مَلْعَبَه [ع ، س] اويون ، اويونجاق : ملعبهٔ صبيان .

مَلْعَنَت [ع ، مص] ملعونلق ، شايان لعنت حال و حركت شيطنت :

ملعنت پيش = ايشی كوجی ملعنتدن عبارت اولان .

ملعنتكارانه = لعنته مستحق اوله‌جق صورتده .

مَلْعُوب [ع ، س] سياليالی آغز

مَلْعُون [ع ، ص] مطرود ، لعنتلنمش § هركسك لعن ونفرت ايتديكی كيمسه : ابليس ملعون . [جمعی : (ملاعين) كلير .]

مَلْفُوظ [ع ، ص] تلفظ اولنمش ، سويلنمش اوقونمش .

غير ملفوظ = تلفظ اولنميان ؛ هاء ملفوظه .

مَلْفُوف [ع ، ص] لف اولنمش ، بر ورقه ايچنه صارلمش دورلمش .

ملفوفات = ج : (ملفوف) تحريراته مكتوبه صاريلی اوراق ، مربوطات .

ملفوفاً = ملفوف اوله‌رق ، لفاً ، كاغده صاريلی اولديغی حالده .

مَلْقُوط [ع ، ص] يردن قالديريلوب النان شی : مال ملقوط . § كوشه باشنه، جامع كليسا قاپوسنه براغلمش چوجق ، طفل متروك لقيط .

مَلَك [ع ، س] آسمانيلردن هر بری فرشته .

يك حليم يك كوزل آدمدن كنايه : ملك كبی بر آدمدر .

ملكانه = ملكچه‌سنه .

ملك مقرب = جبرائل عليه السلام .

ملك خصلت = ملك خويلی .

ملك سيما = ملك چهره‌لی .

ملك الموت = عزرائل عليه السلام .

ملك اوتی = ذات القاح منظوره‌دن طوپ چيچكلی ساقلری زاويه‌لی بر نباتدر ، چيچكاری يشيله مائل بياضدر . طبابتده ادويهٔ موقظهٔ سائره ايله مخلوطاً استعمال اولنور . §

(ملك اوتی)

مَلِك [ع ، ص] صاحب ملك ، پادشاه ، حكمدار . جمعی : [(ملوكانه) ومؤنثی (ملكه) كلير .]

مَلَكُوت [ع ، س] عز ، عظمت ، سلطنت . § عالم ارواح وملائك .

ملكوتی = عالم ارواحه ، ملكوته منسوب اولان .

ملكوتيان = ملكوتيلر ، عالم ملكوته منسوب اولانلر .

مَلَكَه [ع ، س] نفس انسانيه‌ده‌كی صفت راسخه § كثرت تكرار وتجارب ايله استحصال اولنان اقتدار ممارسه ، مهارت .

ملكات = ج: ملكه : ملكات عقليه

ملكات فاضله = (اخلاق) سخاوت، شجاعت ، عفت ، عدالت دنيلان درت شی .

ملكات رديه = (اخلاق) حسد ، بغض ، بخل ، كذب ، غضب ، كبر ، حياسزلق كيفيات مردوده‌سی .

مَلَل [ع ، ص] (ملال) ايله مترادفدر .

مَلَوان [ع ، ص] كيجه وكوندوز :

ماتعاقب الملوان = كيجه ايله كوندوز تعاقب ايتدكجه :

« يشاسون ماتعاقب الملوان . »

مَلُول [ع ، ص] ملال ايله متصف ملاللی ، اوصانمش § محزون .

مَلُوم [ع ، ص] لوم اولنمش، عتاب ايدلمش .

مَلُونی جهازی [ج، س] اجسامك قابليت بلعيه وعكسيهٔ حروريه‌لرينی آمينه مخصوص الكتريق بالحراره پيللی وغالوه‌نومتره‌لی بر نوع ترمومتره‌در .

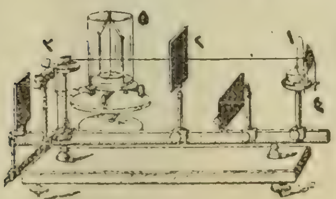

(ملونی جهازی)

١ – ناربيغی حالنه كتيرلمش پلاتين تل . ٢ – حزمهٔ شعاعيه مرورينه مساعد مركزی مثقوب بر لوحه . ٣ – مستوی معدنی آيينه و اكا مربوط درجه‌لی معدنی بر دائره . ٤ – اسلی مكعب . ٥ – غالوانومترو .

مَلْهُوبْ [ع ، ص] آلاولنمش .

مَلْهَمْ [ت ، -] ☜ [مرهم]

مَلَه مَكْ [ت ، مص] (قويون . قوزى) مه مه ديه باغرمق

مله مه == مله مك ماده سندن مصدر تخفيفى

مَلْهُوفْ [ع ، ص] محزون ، متحير قلبى يانيق .

مَليحْ [ع ، ص] ملاحتله متصف كوزل ، جاذبه دار .

مَلِيسا [ج ، س] (نباتات) اوغل اوتى دينلن و ذات الفلقتين شعبه سندن شفويه فصيله سنه منسوب اولان رايحه لى بياض چيچكلى بر نباتدر آريلر بوندن چوق خوشلاندقلرندن آرى مليساسى ده ديرلر .

مَمَاتْ [ع ، ص] اولوم ، موت ، مرد .

بعد الممات == اولدكدن صوكره

مَمَالِكْ [ع ، س] ج : (مملكت) ممالك شاهانه

مَمَالِيكْ [ع ، س] ج مملوك . اعتاق مماليك .

(مليسا چيچكى)

مَمْحُوصْ [ع ، ص] ياسى چيقارلمش جلا ويرلمش § اعضاسى اندامى طوپلو انسان .

مَمْدُوحْ [ع ، ص] مدح اولنمش ، وصف وثنا يدلمش ، قبول ، مستحسن : اخلاق ممدوحه ، افعال ممدوحه .

ممدوحيت == ممدوحلق ، مقبوليت .

مَمْدُودْ [ع ، ص] مد اولنمش ، چكلمش ، اوزادلمش ظل ممدود . § اوزرنده مد اشارتى اولان ، مدلى (حرف) : الف ممدوده

مَمَرّ [ع ، س] مرور ايديله جك ، كچيله جك ير ، كچيد ، جاده ، وقاق .

ممر ناس == خلقك ، هر كسك كچديكى يول .

مَمْزُوجْ [ع ، ص] مزج اولنمش ، قاريشديرلمش . قاريشيق .

مَمْسُوحْ [ع ، ص] مسح اولنمش ، ال ايله صيغانمش .

مَمْسُوخْ [ع ، ص] مسخ ولنمش ، صورتى اولكندن ده چيركين صورته چورلمش § منسوخ الله متراد ف ر .

مَمْشَى – مَمْشَا [ع ، س] اياق يولى ، خلا ، كنف ، آبدستخانه .

مَمْصُوصْ [ع ، ص] مص اولنمش . امدلمش ، صورلمش .

مَمْلَحَه [ع ، س] طوزله طوز چيقاريلن ير ، دكز ، كول كنارلرنده طوز استحصالنه مخصوص محللر .

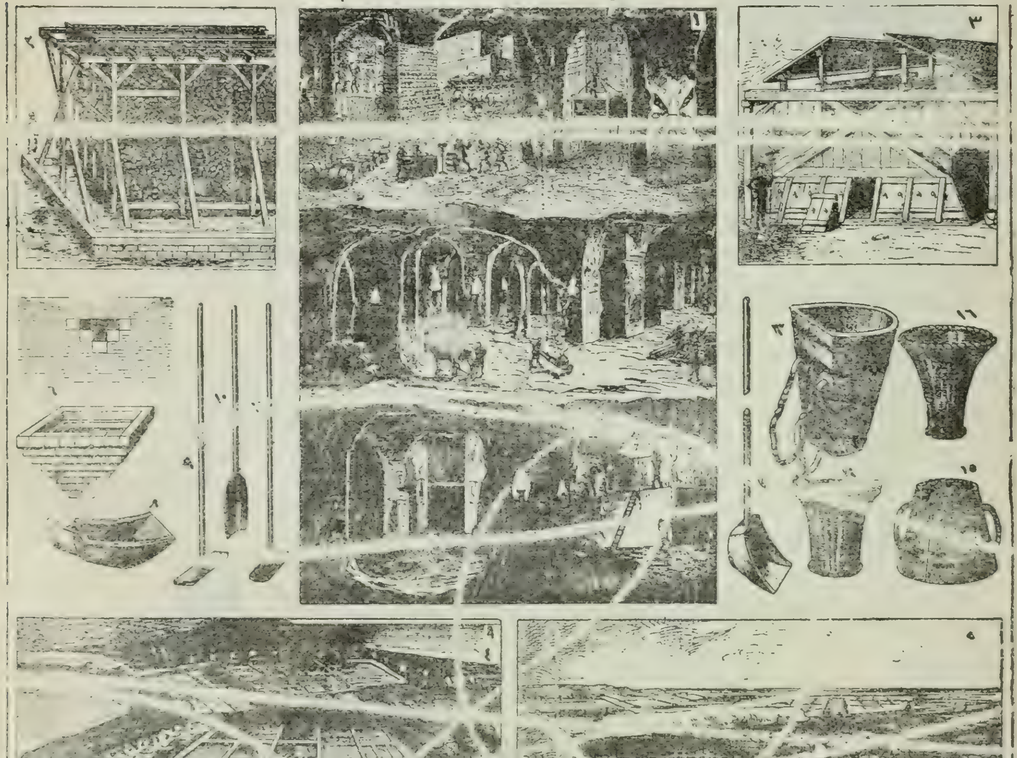

(مملحه)

١ — تحت الارض بر مملحه ده عمليات اخراجيه ، ٢ — ياپراقلر اوزرينه طوزلو صولرك سرپلمسى صورتيله طوز استحصالى ، ٣ — مسخن ، ٤ — بريتانيا طرفلرنده بر مملحه نك منظره سى ، ٥ — بحر سفيد سواحلنده بر مملحه نك منظره سى ، ٦ ، ٧ مملحه خونيلرى ، ٨ — چامچاق ٩ — طوز كوسكوسى ، ١٠ — كورك ، ١١ مملحه ده مخصوص كيچه ، ١٢ — طوزلرى

مَمْلَكَت [ع ، ص] بر حكومتك زير ادارەسندە بولنان محل ، معمورە § ديار ، خطه § شهر قصبه § بر آدمك طوغوب بيوديكی محل .

مملكتلی == همشهری ، بر يرلی .

خارج از مملكت امتيازی == (حقوق دول) بر كيمسه حقوقاً بر مملكتده مقيم اولديغی حالده حكماً ناشئه مملكتده مقيم عد اولنمق ديمكدر كه : سفرايه مخصوص بر صلاحيتدر .

مملكت مملكت طولاشمق == شهردن شهره كيتمك .

مَمْلُو [ع ، ص] طولو ، طولديرلمش ، مالامال ، پر .

مَمْلُوح [ع ، ص] طوزلانمش ، طوزلی .

مَمْلُوك [ع ، ص] مالك ملكی § تحت تصرفده بولنان شی : عبد مملوك .

مملوكانه == مملوكه منسوب ومتعلق اولەرق .

مملوكيت == مملوكلق ، قوللق ، كوله لك ، بندگی .

مَمْنُوع [ع ، ص] منع اولنمش : يساق ايدلمش ، اجراسی تجويز ايدلمامش

ممنوعيت == ممنوعلق : ممنوعيت شرعيه .

[جمعی : (ممنوعات) كلمه كه : منع اولنمش شيلر ديمكدر .]

مَمْنُون [ع ، ص] سوينمش ، سويندیرلمش ، دلشاد ، مسرور § راضی .

ممنونيت == ممنونلق ، حظ وظيفت ، مسروريت ، دلشادی .

ممنوناً == ممنون اولەرق ، ممنون اولديغی حالده .

مَمَه [ت ، ص] انسان و سائر بعض جنس حيوانانك ديشيلرينك حامل اولديغی عضو مخصوص كه : ياوری امزيرمكه يارار ، پستان ، ثدی . § ممه يه مشابه تومسكلی شی .

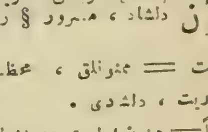

(٩٥)

١ — حلمه ٢ — هاله ٣ — غدهٔ ثدیه ٤ — مسمن شحمی .

تفك ممه سی == قاپسولی وضع اولنديغی الت .

ممه ويرمك == امزيرمك .

ممه لی == ممه سی اولان ، ذات اثدياء ، ذات الثدی .

(بر ممه نك مقطعی)

١ — حلمه ٢ — مجاری لبنيه ٣ — غدد لبنيه .

مَمْهُوره [ع ، ص] مهرلی يعنی بدل نكاحی ويرلمش قادين (مهر باصلمش معناسنه قوللانلمقده اولان ممهور غلطدر)

مُمُوراندُوم [ج ، ص] Mémorandum بر مسئلهٔ سياسيه يی مجملاً مبين اولان لايحه ، تقرير ، مخطره § اوزرينه بعض خاطرات يازمغه مخصوص طاشدن معمول كوچوك لوحه كه : يازی ماصه لری اوزرنده بولنديريلور .

مَنّ [ع ، ص] احسان ، انعام § منت § اطعام § قدرت حلواسی : من وسلوی .

من قطيس == عنبر بالغندن چيقاريلوب بالق نفسی ديلن وموم اعمالنه يارايان بر مادهٔ شحميه .

مَنابِر [ع ، ص] جمع : منبر] منابر جوامع ، منابر خطابت .

مَنابِع [ع ، ص] صويك چيقديغی يرويا بر شيئك محل ظهور و صدوری معناسنه اولان (منبع) ك جمعی ، منابع موثوقه .

منابع حرارت == (حكمت) حرارت نشر ايدن شو اوچ منبع : ١ — منابع طبيعيه كه انشعاع شمس ، حرارت ارضيه تأثيرات ذرويه والكتريقيه .

٢ — منابع ميخانيكيه يعنی دلك وتماس ضرب وتضييق ٣ — منابع كيمويه اولوب امتزاجات ذرويه وعلی الخصوص احتراقات حيوانيه وسائره .

مَنات [ع ، ص] [محيط اعلام]

مَناديل [ع ، ص] جمع : منديل .

مَنار [ع ، ص] موضع نور § انار كميلره يول كوسترمك ايچون بعض سواحله ركز ايديلان فنار ، فنار قله سی .

مَنارَه [ع ، ص] (زبانزدی كسر ميم ايله در .) موضع نور § جامعلرده مؤذنلرك اذان اوقودقلری يوكسكجه قله

بمناره يی چالان قلفنی حاضرلار == بر ايشه توصل ايدن آنك اسبابنی احضار ايدن ديمكدر .

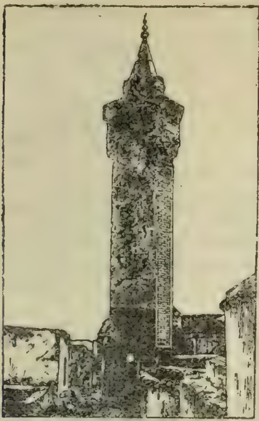

(مناره)

مَنازِل [ع ، ص] جمع : (منزل) ، نزول ايده جك يرلر .

منازل قمر == قمرك اوزرنده حركت ايلديكی فرض اولنان محركك اوستنده مفروض نقاطدن هر بری .

مَناسِك [ع ، ص] عبادتكاه معناسنه اولان (منسك)ك جمعی .

مناسك حج == (ذكر محل ، ارادهٔ حال قبيلندن اولەرق) طواف كعبه ، رمی جمار ، صفا ايله مروه آره سنده سعی ، عرفاتده وقوف ، قربان كسمك ، احرام كيمك كبی اعمال حج معناسنه در . حج عبادتی .

مَناشير [ع ، ص] جمع (منشور)

مَناصِب [ع ، ص] جاه ، پايه ، مقام معناسنه اولان (منصب) ك جمعی : مناصب عاليه .

مَناطِق [ع ، ص] اقليم ، ديار ، مواضع معناسنه اولان (منطقه) نك جمعی ، اقاليم . مناطق حاره مناطق بارده .

مناطق متساوی الحراره == (حكمت) هين نصف كره ده بولنان وحرارت متوسطه لری يكديكرينه مساوی اقليملر ، محللر .

مَناظِر [ع ، ص] جمع : (منظره) انظارك تعلق ايتديكی يرلر ، كورونشلر : بو مرتعك مناظری مختلف وغايت لطيفدر .

§ (هندسه) اجسامك ابعاد ومقادیرینی گوزه گورولدکاری هیئت وتناسب اوزره رسم ایتمك اصول وقواعدندن باحث فن ریاضی ؛ فن مناظر .

مَناظِم [ع ، س] متعدد شیلری بر صره‌یه دیزمك معناسنه اولان (منظم) ك جمعی ، دیزیلر ، صره‌لر .

مَنّاع [ع ، ص] پك زیاده منع ایدیجی ، ایدن .

مناع الخیر = خیره ، ایلیکه مانع اولان ،

مَناعت [ع ، مص] منیعلك ، صارپلق چتینلك : مناعت موقعیه .

مَناعِف [ع ، س] طاغلرك سیوری تپه‌لری : مناعف جبال .

مَنافِذ [ع ، س] جم : (منفذ) نفوذ ایده‌جك یرلر ، دلیکلر یاریقلر .

مَنافِع [ع ، ص] جم : (منفعت) فائده‌لر ، منفعتلر .

« بدریادر منافع بی شمارست »
« اگر خواهی سلامت درکنارست »

مَناقِب [ع ، س] باعث افتخار اولاجق وصف سرگذشت معناسنه اولان (منقبه) نك جمعی . مناقب اولیاء .

مَنال [ع ، س] نائل اولنان شی ملك ، مال : مال ومنال .

مَنام [ع ، س] اویقو ، رؤیا : عالم منام . § یتاق اوده‌سی ، خوابگاه .

مَنامه [ع ، س] دوشك ، اوزرنده یاتیلاجق شی .

مَنّان [ع ، ص] عبادینه انعام واحسان ایدن جناب حقك اسماء حسناسندندر : جناب رب منان .

مَنانه [ع ، س] مالنه طمعاً تزوج اولنمش قادین .

مَناو [ت ، س] بقال .

مَناهِج [ع ، س] گنیش یول معناسنه اولان (منهاج) ك جمعی .

مَناهی [ع ، س] جم : (منهی) شرعاً ، نهی ومنع وتحریم ایدلمش افعال وحرکات .

مَنایا [ع ، س] اولوم ، موت معناسنه اولان (منیه) نك جمعی .

مَنبَع [ع ، س] صویك چیقدیغی یر ، پیکار ، گوز . § بر شیئك محل حدوث وظهوری : منبع فضیلت منبع نفاق . § بر حوادثك ایلك اولدیغی محل : منبع موثوق [جمعی : منابع کابیر]

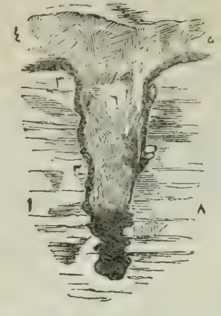

(منبع)

مَنبُوذ [ع ، ص] بیچ ، ولد زنا § طفل لقیط .

مَنبُوش [ع ، ص] صویولمش ، آچلمش میت منبوش .

منتشا ـ منتشه [ت ، س] قاپو ، پنجره قنادی ، صندوق چکمجه قپاغی کبی شیلری ربط ایتمکه مخصوص معدن آلت .

§ [محیط اعلام]

مَنثُور [ع ، ص] صاچلمش ، طاغلمش ، پراکنده § منظوم اولمیان سوز ، وزنسز قافیه‌سز کلام .

منثور شعر = نثر اولەرق پك بلیغانه سویلنمش سوزلر

مُنَجِّم [ع ، س] ترازو قولی .

مَنجَنیك ـ مَنجَنیق [ع ، س] { یونانی (مقانیق) دن مأخوذ اولدیغی مرویدر . } ازمنهٔ قدیمه محاربانده غایت بیوك طاشلری اتمق ایچون استعمال اولنان بر نوع بیوك صاپان .

مَنجُوق [فا ، س] سنجاقلرك باشلرینه طاقیلان زرکرمیشی ، ماهچه ، علم زر منجوق § شمسیه § سنجاق علم .

مَنحَر [ع ، س] حیوان بوغازلیه‌جق یر ، محل نحر .

مَنحُوت [ع ، ص] نحت اولنمش ، یونولمش ، تراش ایدلمش : الفاظ منحوته .

مَنحُوس [ع ، ص] نحوستلی ، اوغورسز ، یمنسز : طالع منحوس .

مَنخِر [ع ، س] بورون دلیکی جمعی : (مناخر) کابیر .

مَند [فا ، د] ادات نسبت اولوب کلماته لاحق اولور .

خرد مند = عقللی ، عاقل .

ارجمند = عزیز .

درد مند = دردلی خسته .

درمندانه = درد مندجه‌سنه .

درمندی = درمندلك .

سود مند = فائده‌لی .

مَندَب [ع ، س] ولوله ایله غلغلایش اولوم ، تهلکه ، باب المندب .

مَندِرك [ت ، س] صنعی لیمان .

مَندُوب [ع ، ص] ابی ، مستحسن ، مستحب : عمل مندوب . § محاسنی تعداد اولنەرق اوزرینه اغلانان میت .

مَندیل [ع ، س] { فی الاصل کسر میم ایلەدر } بورون ، ال ، یوز سیلمکه وایچنه بر شی قویوب طاشیمغه مخصوص اولەرق جیبده طاشینان بز ، کوچك خاولی .

مَنذُور [ع ، ص] نذر اولنمش ، شرط ، وعد اولنمش .

مَنزِل [ع ، س] یوللرده‌کی قوناقیری ، موقف ، استاسیون : منزل لطایف § ایکی قوناق آره‌سنده‌کی مسافه . [جمعی : (منازل) کابیر .] § پوسته باوگیرینك بولندیغی محل : منزلخانه ، منزل بیگری .

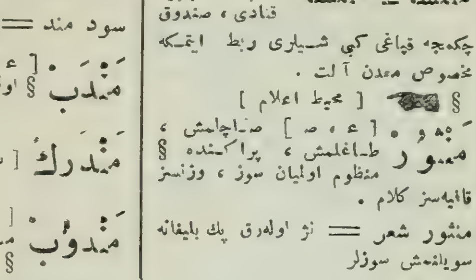

(منجنیق)

§ خانه ، دار ، مسکن ، منزل محبان .
§ بنات نعش دیلن کواکب سبعه § آدیم مسافه : طب منزلی ، منزل طوپی .
§ (بالستیق) محرك حرمینك بدایت نقطه‌سیله برنجی سقوط نقطه‌سی بیننده‌کی مسافهٔ افقیه . § (قوزموغرافیا) قمرك کرهٔ ارضك اطرافنده اثنای دورنده اوغرادیغی یعنی حذالرنده بولندیغی جمل کوکبیه‌دن هر بری .

تدبیر منزل == (علم ثروت)

منزل کلی == (بالستیق) محرکك انتهایت نقطه‌سنه قدر اولان مسافه .

سکدیرمه منزلی == (بالیستیق) بر سکدیرمه‌نك بدایت نقطه‌سندن نهایت نقطه‌سنه قدر اولان مسافه .

غایت منزل == بر سلاح واسطه‌سیله استحصال اولنان اك بیوك منزل .

منزل وسطی == (بالیستیق) مبدأ محرکك نقطهٔ اصابت وسطی ویا نقطهٔ سقوط وسطی‌یه اولان مسافه‌سی .

هدف وهمی منزلی == (بالیستیق) [illegible]

منزلت [ع ، مص] درجه ، مرتبه ، پایه : عال منزلت . § خانه سرای : منزلهٔ عالیه .

منزوع [ع ، ص] نزع اولنمش قوپارلمش .

منزول [ع ، ص] کندیسنه نزول اصابت ایتمش اولان مفلوج

منسج [ع ، س] بز والاجه طوقنیان چولهه‌لرك ، اوروجیلرك کارخانه‌سی .

منسك [ع ، س] عباداتك طریقه‌سی § عبادتگاه § نسك وعبادت § قربان کسه‌جك یر

منسوب [ع ، ص] نسبت اولنمش معناً مربوط ، متعلق .

اسم منسوب == (صرف) نسبت بیان ایدن صفت که ترکجه‌ده (لی) وعربی قاعده‌سنده (ی) اداتنك الحاقیله اولور : قونیه‌لی ، قونیوی .

منسوبات == جمع : (منسوب) منسوبلر ، متعلقلر .

منسوبین == منسوبلر ، نسبتی اولانلر

منسوبیت == منسوبلق ، نسبت

منسوج [ع ، ص] نسج ایدلمش طوقونلمش ، ورولمش : ایپکدن منسوج

منسوجات == جمع : (منسوج) نسج اولنمش شیلر .

منسوخ [ع ، ص] نسخ اولنمش ابطال ایدلمش ، حکمسز براغلمش : آیات منسوخه ، کتاب منسوخ .

منسی [ع ، ص] اونوتلمش ، متروك

نسیاً منسیاً == جمع : بتون اونوتلمش کائنلرك حکمنه کچمش .

منسیات == جمع : (منسی) اونوتلمش شیلر : « نامه وردی بقا منسیات »

منش [فا ، ص] خوی ، خلق ، طبیعت .

بد منش == کوتی خویلی ، بد اخلاق

خر منش == مرکب طبیعتلی

منشأ [ع ، س] برشیئك نشأت ایتدیکی ، ظهوره کلدیکی ، باشلادیغی یر : فلانك منشائی مکتب ملکیه‌در ، بو حوادثك منشأی نه‌در ؟

منشور [ع ، ص] نشر اولنمش طاغیدلمش ، یایلمش .
§ طغرای غرای همایونی حاوی برات عالی مشیریت ووزارت فرمان علیسی .

منشور == (هندسه) قاعده‌لری یکدیکرینه موازی ایکی ذو کثیر الاضلاعدن ووجوه جانبیه‌سی ، ذو کثیر الاضلاعلرك موازی ضلعلرندن مرور ایدن مستویلرك انقطاعندن حاصل اولان متوازی الاضلاعلردن عبارت بر جسم ذو کثیر الوجوه‌در .

منشور مائل == ضلع مجسم جانبیلری قاعده‌یه مائل اولان منشوردر .

منشور قائم == ضلع مجسم جانبیلری قاعده‌یه عمود اولان منشوردر .

منشور منتظم == قاعده‌سی ذوکثیر الاضلاع منتظم اولان منشور قائم‌در .

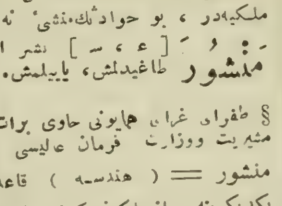

(منشور)
١ — منشور مخمس مائل ٢ — منشور مثلثی قائم .

منشور قائم == وجوه جانبیه‌سی اضلاع مجسمه‌سی قاعده‌سنه عمود اولان منشور .

منشور مائل == (هندسه) وجوه جانبیه‌سی ، ضلاع مجسمه‌سی قاعده‌سنه مائل اولان منشور .

منشور متوازی الاضلاع == قاعده‌لری متوازی الاضلاع اولان منشور

منشور مثلثی == (هندسه) قاعدهٔ فوقانیه وتحتانیه‌سی مثلثدن عبارت اولان منشور .

منشور مخمسی == (هندسه) قاعده‌لری مخمس اولان منشور .

منشور ذو کثیر الاضلاع == قاعده‌لری ذو کثیر الاضلاعدن عبارت اولان منشور .

منشور ناقص == (هندسه) قاعدهٔ تحتانیه‌سنه غیر موازی بر سطحله قطع ایدلمش منشور
[بر منشورك ارتفاعی ضلع مجسملرینك طوللرندن عبارتدر]
[حکمت طبیعیه‌ده بربرلریله بر زاویه احداث ایدن وایکی وجه ایله محدود بولنان واسطه‌لره‌ده منشور دینور .]

منصب [ع ، س] مأموریت ، جاه خدمت دولت : منصب عالی [illegible]

منصه [ع ، س] جهاز وصه‌سی ، کلین اوطه‌سی ، حجله .

منصوب [ع ، ص] نصب اولنمش موضوع ، بر خدمت ورسمیه‌ده بولنان : منصوب ومعزول .

منصوبین == منصوب بولنانلر .
§ اخرنده‌کی حرفی مفتوح اوقونان کلمه .

منصور [ع ، ص] نصر اولنمش کندیسنه جناب حق طرفندن یاردم ایدلمش . عدوا [illegible] مظهر ، مظفر : عساکر منصورهٔ عثمانیه

منصوص [ع ، ص] اظهار وبیان ایدلمش § بر شیء اوزرینده تعیین اولنمش § نص ایله ثابت قیلنمش : احکام منصوصه .

منطار [ع ، س] نباتات سفلیه وبسیطه‌دن بری اولوب الوان واشکالی پك مختلف ، خضرتیاتك فقدانیله ممتازدر . قطور § دیشه‌لرك اغزنده طیقانیلان طبه .

([illegible] منظر یاخود آق منطار)

(منطار حصادی)

مَنْطِق • [ع ، مص] کلام ، نطق § فکرك صحیح و فاسدینی تمییز و معلوماتدن مجهولاته توصله خدمت ایدن علم .

منطقی == منطقه منسوب ، آشنای علم منطق .

منطقیات == منطقه عائد مسئله‌لر

منطقیون == علم منطق علماسی .

مَنْطُوق • [ع ، ص] سویلنمش ، مآل ، مفهوم .

مَنْطِیق [ع ، ص] بلیغ ، سخنور .

مَنْظَر • [ع ، ص] باقق ، نظرایتمك . § باقیله‌جق یر ، جای نظر ، منظر لطیف § چهره ، دیدار

خوش منظر == کوزل یوزلی .

منظری == کوستریشلی ، صاحب حسن آن .

منظر چشم == کوز ببکی .

مَنْظَرَه [ع ، ص] نظر ایتمك ، باقق § نظرك تعلق ایتدیکی یر ، کورینش ، منظرهٔ عمومیه ، منظرهٔ سما § پنجره ، دریچه .

مَنْظُور • [ع ، ص] نظر اولنمش ، نظر اولنان ، باقلمش کورولمش ، منظور عالیلری بیورلق ایدره لفاً تقدیم قلندی .

مَنْظُوره [ع ، ص] نظره‌لی ، عیبلی § (نباتات) ازهاری مرئی اولان نباتات .

غیر منظوره == (نباتات) معدوم الازهار اولان نباتات

مَنْظُوم • [ع ، ص] نظم اولنمش تنظیم ایدلمش ، دیزلمش : در منظوم .
§ (ادبیات) وزنلی قافیه‌لی سوز : کلام منظوم .

مَنْظُومَه [ع ، ص] منظوم اولان سوز شعر

منظومات == جم : (منظوم) منظوم سوزلرك مجموعی .
§ (حکمت ، الکتریق حاصل ایتمك ایچون مرتب جهاز)

نور منظومه == (حکمت بر جهازك ایکی نهایتنه براکم یدن الکتریقك خارجه قاچمغه سعی ایتمسی قوتی (مکنت الکتریقیه) § (قوزموغرافیا) بالکز شمس ایله آنك اطرافنده دوران ایدن سیاراتك هیئت مجموعه‌سی .

منظومهٔ شمسیه == شمس ایله اکا تابع اولان سبعهٔ سیاره .

مَنْع • [ع ، مص] ویرمه‌مك ، اسیرکه‌مك § برینی برشیدن کیری طوردیرمق صاوومق ، یساق ایتمك : منع مصادمه .

مَنْغَال [ت ، ص] برای طبخ وتسخین درونده اتش یاقیلان معدنی قاب .

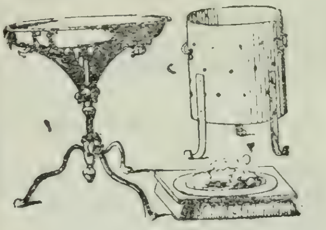

(منغال)
١ — او منغالی
٢ — صنایعده مستعمل .

مَنْغِر [ت ، ص] (مانغر) .

مَنْفَذ [ع ، ص] نفوذ ایده‌جك یر ایشلیه‌جك محل . § دلیك .

مَنْفَس • [ع ، ص] نفس الهجق ، نفس ویره‌جك یر .

مَنْفَعَت [ع ، ص] (مضرت) مقابلی فائده ، سود ، نفع کلی ، استفاده .

منفعت بخش == منفعت ، فائده ویریجی ویرن .

منفعتلی == فائده‌لی ، کارلی ، استفاده‌لی [جمعی : (منافع) کلیر .]

منفعتدار == فائده کورن ، منتفع اولان .

مَنْفُور • [ع ، ص] کندیسندن اورکلمش ، نفرت اولنمش .

مَنْفُوش [ع ، ص] اتلمش ، دیدلمش

مَنْفِی [ع ، ص] محل نفی واجلا .

مَنْفِیّ [ع ، ص] نفی واجلا اولنمش . § (مثبت) ك ضدی : مثبت ومنفی الکتریق .
§ ادوات نفیدن بریله ترکیب ایدن کلمه

منفیاً == منفی اولارق .

مَنْقَبَه [ع ، ص] باعث افتخار اولاجق وصف ، برنك فضل ومزیتنه دلالت ایده‌بك احوال وکیفیات حیاتیه ومعنویه‌سی . منقبهٔ جلیلهٔ رسالتپناهی . [جمعی : (مناقب) در]

مَنْقُوب [ع ، ص] دلنمش اویولمش .

مَنْقُور • [ع ، ص] دلنمش اویولمش .

مَنْقُوش • [ع ، ص] نقش اولنمش ، ایشلنمش ، زینتلندیرلمش ، مختلف بویالرله تلوین ایدلمش : دیوارلری منقوش ایدی .

مَنْقُوض • [ع ، ص] نقض اولنمش بوزولمش ، حکمی ابطال ایدلمش : قرار منقوض .

مَنْقُوط • [ع ، ص] (مهمل) مقابلی نقطه‌لنمش ، نقطه‌لی ، معجم ، اوزرینه نقطه قونلمش : حروف منقوطه .

مَنْقُوع [ع ، ص] صوده قینادلمش آریه منقوعی . § قاینار صوده خاشلانان نباتك صویی جای منقوعی .

مَنْقُول • [ع ، ص] نقل وبیان اولنمش ، اغزدن اغزه کچمش روایات منقوله § بولندیغی یردن باشقه یره قالدیرلمش ، کوتورلمش § برمحلدن محل اخره نقلی ممکن اولان شی .
جمعی (منقولات) کلیرکه : نقل اولنمش اولان قابل نقل اولان حکایه وروایت معنالرینه کلیر .

اموال منقوله == قابل نقل اولان اشیا مجوهرات وسائره .

اموال غیر منقوله == بر محلدن محل آخره نقلی غیرممکن اولان شیلر . اراضی ، املاك ، مسقفات ، معدن اوجاقلری کبی .

مَنْکِب [ع ، ص] (طب) کتف ایله قول کمیکنك برلشدیکی یر . جمعی : مناکب کلیر .

مَنْکَل • [ت ، ص] ایاق بیلزیکی ، خلخال ، بادیه نشین عرب نسوانك ایاقلرینه زینت مقامنده طاقدقلری شی .

مَنْكَنَه [ج ، س] صيقشديره‌جق باصه‌جق ، طوته‌جق آلت معصره . انواع مختلفه‌سى واردر

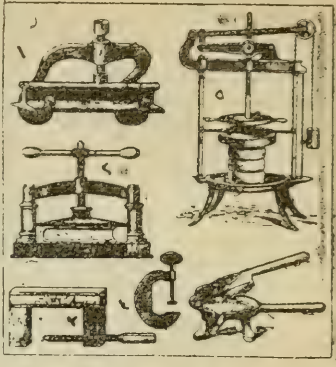

(منكنه)

١ — راى منكنه‌سى ، ٢ قوبيه منكنه‌سى ٣ — مرانغوز منكنه‌سى ، ٤ — صدفجى منكنه‌سى ٥ — پينير منكنه‌سى ٦ — لحم منكنه‌سى .

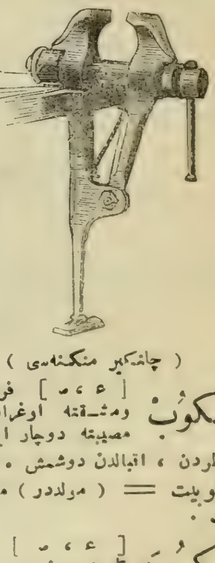

(چاتكير منكنه‌سى)

مَنْكُوبْ [ع ، ص] فرط محنت ومشقتده اوغرادلمش ، مصيبته دوچار ايدلمش . § نظردن ، اقبالدن دوشمش .

منكوبيت = (مولددر) منكوبلق نكبت .

مَنْكُوحَه [ع ، ص] نكاحلى قادين ، زوجه ، حليله .

مَنْكُوسْ [ع ، ص] باشى اشاغى چويرلمش ، معكوس ، زير وزبر ايدلمش . § علتى نكس ايتمش . § صول اوك اياغنده بياض اولان آت ـ كه عربلرجه غير مقبولدر .

مَنْكُوشْ [ت ، ص] كوپه ، كوشواره قرطه :

« سرمه چكمش چشمنه ، منكوش طاقمش كوشنه »

مَنُوطْ [ع ، ص] تعلق اولنمش ، ربط ايدلمش ، محول ، وابسته متوقف : اجراى ايجابى منوط مساعدهٔ عليه‌لريدر ، اطفالك تحصيل وتربيه‌سى دقت متماديه‌يه منوطدر .

مَنُونْ [ع ، ص] دهر ، زمان :

« نعره‌لر مشته‌زن طبل صماخ كردون
صدمه‌لر ، زلزله‌لر خدشه‌رس قلب منون »

ريب المنون = حادثات زمان :

« دهشت ريب المنون صالسون مدويه هيبتم »

مَنْوِى [ع ، ص] مقصد ، مقصود ، مرام ، نيت ، قصد اولنانشى .

منوىّ ضمير = قلبك قصد ايتديكى شى ، قلبده مضمر اولان ، كيزلى بولنان نيت .

مَنَوِى [ع ، ص] (منى) يه منسوب و متعلق .

حوينات منويه = (طب) مايع منوى داخلنده‌كى خرده‌بينى حيوانجقلر .

سائل منوى = مايع منوى ، نطفه .

حجيرات منويه = نطفه داخلنده حجيره‌لر .

مَنَوِيشْ [ت ، ص] طالغه ، تموج § بعض قماش ودمير اوزرنده بولنان طالغه‌لر . منويشلى .

مَنْهَجْ [ع ، ص] [منهاج]

مَنْهُوبْ [ع ، ص] نهب اولنمش ، غارت ايدلمش : مال منهوب ، اموال منهوبه

مَنْهُوشْ [ع ، ص] ييلان ، عقرب وامثالى طرفندن صوقلمش .

مَنْهِىّ [ع ، ص] نهى اولنمش ، منع و تحريم ايدلمش : فعل منهى

منهيات = جـ : (منهى) نهى ايدلمش خصوصات . منهياتدن مجتنب .

مَنِىّ [ع ، س] مادهٔ تولید اولان رنكسز ، لزوجتلى مايع ، نطفه ، تخم حيوانى .

مَنِيَّه [ع ، س] اولوم ، موت § مقدر .

مَنِيعْ [ع ، ص] صارپ (صرپ) دشوار ، ال ايريشمز : موقع منيع ، حصار منيع .

مَنِينْ [ع ، س] توز ، غبار .

مَوَائِدْ [ع ، س] جـ : [مائده]

مَوَاتْ [ع ، ص] جانسز ، روحسز § مالكى بولنميان و اوزرنده كيمسه منتفع اولميان ارض ، غير مزروع طوپراق .

اراضىٔ موات = ☞ [اراضى]

مَوَاثِقْ [ع ، س] جـ : [موثق]

مَوَاثِيقْ [ع ، س] جـ : [ميثاق] : عرض مواثيق .

مَوَّاجْ [ع ، ص] پك زياده طالغالنيجى ، طالغالنان : بحر امواج .

« نور مواج معاصى سوزمده برقاوران
ياباسى نظمك بر آتشين خاراميدر »

مَوَاجِبْ [ع ، س] معاش ، علوفه [اساساً موجبك جمعيدر] { مواجب اشكر ، مواجب غزاة .

مَوَادْ [ع ، س] جـ : [ماده] ، مسائل : مواد حقوقيه ، مواد قانونيه § ماده‌لر ، اساسلر ، شيلر

مواد زلاليه = (طب) آزوتى ماده‌لر [يعنى ليفين ، زلال متحجر ، جبن ، غلوتن [ليفين نباتى] كبى شيلر كه : عصارهٔ معدويه واسطه‌سيله معده‌ده هضم اولنورلر .

مواد شحميه = (طب) ياغلى ، ياغدن عبارت اولان ماده‌لر كه : صفرا و عصارهٔ پانقره‌آسى واسطه‌سيله معاء اثنى عشرده و امعاء رقيقه‌نك ديكر قسملرنده هضم اولنورلر .

مواد نشائيه = (طب) نشاسته‌لى ماده‌لر كه : لعاب واسطه‌سيله اغزده و امعاده هضم اولنورلر .

مواد لحقيه = (طبقات) صولر واسطه‌سيله بر موقعدن ديكر موقعه نقل والحاق اولنان ترسبات [بوغاز ايچنده‌كى كوچوك صو چايرى بوقبيلدندر .]

مواد ناريه = (كيميا) احتراقلرى حالنده جزئى كلى برشدتله قوهٔ انبساطيه حاصل ايدن غازلى اجسام .

مواد ابتدائيه = (تجارت) يوك ، پاموق كبى هنوز اشياى معموله حالنى اكتساب ايده‌مه‌مش اولان خام ماده‌لر .

مَوَارِدْ [ع ، س] جـ : [مورد]

مَوَارِيثْ [ع ، ص] جـ : [ميراث] مواريث اسلاف .

مَوَاسِمْ [ع ، س] جـ : [موسم]

مواسم اربعه == سنه‌نك درت فصلی: ربیع (ایلك بهار)، صیف (یاز)، خریف (گوز)، شتا (قیش).

مدت مواسم == (قوزموغرافیا) هر موسمك تقریباً امتداد ایلدیکی مدت که: بروجه آتیدر:

فصل ربیعك مدتی تقریباً == ۹۲ گون ۲۱ ساعت
فصل صیف « « == ۹۳ « ۱٤ «
فصل خریف « « == ۸۹ « ۱۸ «
فصل شتا « « == ۸۹ « ۱ «

مَواشی [ع، ـ] قویون، کچی، صیغر و امثالی حیوانات، طوارلر.

مَواضِع [ع، ـ] یر، موقع معناسنه اولان (موضع)ك جمعی. مواضع تناسلیه.

مَواطِن [ع، ـ] جمـ: [موطن] مواطن قدیمه.

مَواعِد [ع، ـ] جمـ: [موعد].

مَواعِظ [ع، ـ] جمـ: [موعظه] مواعظ حکیمانه.

مَواعید [ع، ـ] (میعاد) و (موعود)ك جمعی: مواعید کاذبه.

مَواقیت [ع، ـ] جمـ: [میقات] تعیین اولنان وقتلر.

مَواقِع [ع، ـ] محل، یر معناسنه اولان (موقع)ك جمعی. مواقع مستحکمه، مواقع مستحکمه، مواقع بعیده.

مَواقِف [ع، ـ] طوره‌جق یر معناسنه اولان (موقف)ك جمعی.

مَواکِب [ع، ـ] الای، گروه معنالرینه گلن (موکب)ك جمعی

مَواکِن [ع، ـ] قوش یواسی معناسنی افاده ایدن (موکن)ك جمعی.

مَوالِد [ع، ـ] انسانك طوغدیغی یر، زمان معناسنه اولان (مولد)ك جمعی.

مَوالی [ع، ـ] مالك، افندی § قول، آزاد ایدن معناسنه گلن (مولی)نك جمعی. موالیٔ کرام.

مَوالید [ع، ـ] جمـ: (مولود) یکی طوغمش چوجق. § موجود، متوکن.

موالید ثلثه == حیوانات، نباتات، معدنیات || بونلردن بحث ایدن علم، تاریخ طبیعی.

مَوانِع [ع، ـ] جمـ: [مانعه].

مَواهِب [ع، ـ] جمـ: (موهبه) بخششلر، عطالر: مواهب سبحانیه.

مَوت [ع، ـ] اولوم، وفات، مرگ، قوهٔ نامیه‌نك زوالی.

موت احمر == مشقتلی، قانلی اولوم.

موت ابیض == فجأةً اولوم.

موت اسود == مطعوناً اولوم.

موتی == موته منسوب و متعلق.

موتی
موتا } == جمـ: (میت)

مَوثِق [ع، ـ] عهد و پیمان، میثاق.

مَوثوق [ع، ـ] اینانلمش، امنیت اولنمش، گوجك، معتمد: قول موثوق، خبر موثوق.

موثوق الکلم == سوزینه اینانیلیر، اعتماد اولنور آدم.

موثوقاً == موثوق اوله‌رق.

موثوقیت == موثوقلق.

مَوج [ع، ـ] طالغه: موج دریا.

موجزن == طالغه اورییجی، طالغه‌لنان

موجاموج == پر موج.

موج خیز == الغه قالدیریجی، قالدیرا ماده موج خیز. [جمعی: (امواج) گلر.]

مَوجه [ع، ـ] (موج) ایله مترادفدر. جمعی (موجات)در.

موجة الشباب == عنفوان شباب.

مَوجود [ع، ـ] بولنان، واریکن وار ایدیلن شی، وار اولان موجود بولنان § حاضر اولان، غائب اولمیان. § بر هیئتی ترکیب ایدن افرادك مجموعی: مکتبك موجودی، طابورك موجودی.

موجودات == جمـ: [موجود] وار اولان شیلر، مخلوقات، جملهٔ مخلوقات، کائنات، مکونات.

موجودیت == موجودلق.

موجودین == موجودلر.

مَوَدَّت [ع، مصـ] سومك، محبت اظهار، آثار مودت.

مَودود [ع، ص] سولمش، کندیسنه محبت ایدلمش.

مَودوع [ع، ص] امانت ایدلمش، تودیع اولنمش، احاله قالنمش. مودوع عهدهٔ کفایتی اولان وظائفی حسن ایفا ایلدی.

اموال مودوعه == امانت، تودیع ایدلمش مالر.

مَورِد [ع، ـ] وارد اوله‌جق یر، واره‌جق محل: اشیانك مورد و مخرجی؛ مورد نصده اجتهاده مساغ یوقدر.

مَوروث [ع، ص] میراث ایدلمش، وراثت طریقیله گچمش § ابویندن انتقال ایتمش.

مَورود [ع، ـ] وارلیلاد یر [بونی (وارد) معناسنه ظن ایدرك (اوراق موروده) دیمك غلطدر.]

مَوزون [ع، ص] وزن ایله طارتلمش، طارتیلان شی § وزنلی، وزنه موافق. موزون سوز، اقوال موزونه. § دوز، گوزل، معتدل. اندام موزون.

مَوسِم [ع، ـ] وقت § سنه‌نك درت فصلندن، قسمندن هر بری: موسم بهار، موسم خریف، موسم شتا، موسم صیف. § برشیئك وقتی. هنگامی: اوزوم موسمی، حج موسمی.

ناموسم == موسمنده، وقتنده اولمیان

موسملك == موسمه مخصوص البسه وساره.

مَوسوم [ع، ص] وسملنمش، تمغالنمش، نشانلی، علامتلی § اسم قونلمش. تسمیه ایدلمش: مخدوم امالت موسوم.

مَوصِل [ع، ـ] قاوشاجاق یر، قاوشان، اك یری.

مَوصوف [ع، ص] وصف اولنمش، وصفلنمش. متصف. § (صرف) بر صفت واسطه‌سیله کیفیتی تعریف و تفسیر ایدلمش کلمه: صفت ایله موصوف.

مَوصول [ع، ص] وصل اولنمش، بیتشدیرلمش، اولاشدیرلمش، اکلنمش § کندیسنه باشقه شی وصل اولنمش.

اسم موصول == عربیده اوشی که: او کیمسه که معناسنی افاده ایدن ما، من، الذی کبی کلمات.

مَوْضِع • [ع ، ص] بر شی وضع اولنه‌جق یر § مطلقا یر ، جا، محل. جمعی: (مواضع) در

موضعی == (طب) بر محله، موضعه مخصوص ومنسوب اولان ، عمومی اولمیان اوجاع موضعیه .

مَوْضوع • [ع ، ص] وضع اولنمش قونلمش، نهاده. § ترتیب وتنظیم اولنمش بر علمده کندیسندن بحث اولنان شی ، مقصود: منطقك موضوع وغایتی نه‌در ؟
§ (منطق) مبتدا قضیهٔ منطقیه‌نك اسامی موضوع ومحمول .
§ مرعی متخذ : قوانین موضوعه .
§ صحیح اولمیان، اویدیرمه، موکره‌دن دوزمه : حدیث موضوع § بر مسئله‌نك اسامی ، زمینی : بو بحثده موضوع فلان شیدر. کلامده تشتت موضوع غائب اولور.

موضوع بحث == کندیسندن بحث اولنان شی ، مبحوث عنه .

موضوعات == مبحوث عنه ، مبنی علیه اولان مواد ومسائل .

مَوْطِن • [ع ، ص] قرار ایدیله‌جك ایدیلان محل ، وطن ، مکان. جمعی : (مواطن) در .

مَوْعِد • [ع ، ص] موضوع وعده ، سوز ویریلان یر ، میعاد .

موعد تلاقی == کورشوب بولوشمق اوزره تعیین ایدیلان محل . { Rendez vous } .

مَوْعِظه [ع ، ص] برینك قلبنی یومشاده‌جق صورتده ثواب وعقابه دائر ایراد ایدیلان سوز ، نصیحت پند ، اوکوت . [جمعی : (مواعظ) کلیر .]

مَوْعود [ع ، ص] وعد اولنمش سوز ویرلش § وعده‌سی معین مقرر .

اجل موعود == موت طبیعی .

مَوْفور • [ع ، ص] شیء تام § چوغالداش، چوق، کثیر وفیر

مَوْقِت [ع ، ص ، ا] اون تعیین ایدلمش وقت ، وعده مهل.

مَوْقِد [ع ، ص] آتش اوجاغی .

مَوْقِع [ع ، ص] برشیئك واقع اولدیغی محل ، یر محل وقوع § یر ، مکان ، محل، جاه موقع متحکم § مقام ، مسند : عالی موقع . جمعی : [مواقع] § واپور شمندوفر کبی محللرده ویریلن اجرته کوره دکیشن یر : برنجی موقع ، ایکنجی موقع .
واپورلرده شمندوفرلرده فضله اجرتله کیریلان ممتاز محل : موقعلی § اقامتکاه عسکری : موقع قوماندانی .

مَوْقِف [ع ، ص] طوره‌جق یر ، محل موقف ، شمندوفر ، تراموای کبی وسائط نقلیه‌نك یولجی ایندیروب بیندیرمك اچون موقتاً دوردیغی محل : استاسیون .

مَوْقوت [ع ، ص] وقتی محدود ومعین اولان .

رسالهٔ موقوته == معین وقتلرده نشر اولنان مجموعه، رساله .

مَوْقود [ع ، ص] ایقاد اولنمش، یاقلمش .

مَوْقوف [ع ، ص] وقف اولنمش مسقفات موقوفه: § الیقونلمش طوردیرمق : اقچه محکمه‌ده موقوفدر . بو معنایه کوره جمعی (موقوفات) کلیر : توقیف اولنمش شیلر دیمکدر . § عائد، متوقف، وابسته بو ایشك حصولی رأی عالیلرینه موقوفدر § (حقوق) ظن اوزرینه طوتیلوب قبل الحکم موقتاً حبس ایدلمش ، توقیف ایدلمش .

موقوفین == بو صورتله تحت توقیفه آلنمش اولانلر .

موقوفیت == (مولددر) محبوسیت موقته .

موقوفاً == موقوف اوله‌رق ، موقوف اولدیغی حالده : موقوفاً محل وقعه‌یه کتیرلدی .

مَوْکِب [ع ، ص] اتلی وپیاده اوله‌رق معیتده یوروین آلای، کروه جماعت موکب حج شریف. § عسکر، عساکر وغیره: موکب همایون ، موکب ظفر. [جمعی (مواکب) کلیر .

مَوْکِن [ع ، ص] قوش یوواسی .

مَوْکول [ع ، ص] برینك عهده‌سنه ترك وتودیع ایدیلان ، احاله ایدیلان : وظائف موکوله .

موکول الیه == عهده‌سنه بر ایش براقیلان آدم || وکیل .

مَوْلانا [ع ، ص] اساساً افندمز معناسنه ایسه‌ده بعض علما ومشایخه عنوان تعظیم اوله‌رق اطلاق اولنور ، مولانا جلال الدین رومی [محیط اعلام] .

مَوْلِد [ع ، ص] انسانك طوغدیغی یر ، زمان § زمان ولادت سنیهٔ حضرت پیغمبری [حضرت مسیحك زمان ولادتنه (میلاد) دینلدیکی کبی .]
§ طوغمه ، ولادت : مولد حیوانی ونباتی
§ حضرت فخر کائنات افندمزك منقبهٔ جلیله ولادتلرینی مبین رساله: مولد شریف [زبانزدی (مولود) در .]

مَوْلود [ع ، ص ، ا] یکی طوغمش چوجق § جوجق ، صبی ، ولید .

مَوْلَوی [ع ، ص] حضرت مولانا جلال الدین رومی‌یه منسوب وطریقت علیه‌لرینه تابع اولان : مولوی درویشی .
«عالم معنی که خورشید جهان آرا کی
دورایدر کیرمش سماعنده روح مولوی»

مولویت == مولویلك ، طریقت مولویه

مَوْلَوِیَّت [ع ، ص] مولالق ، منلالق § پایهٔ علمی استانبول مولویتی .

مَوْلی [ع ، ص] مالك ، افندی § قول آزاد ایدن ، معتق ، § دیکرك امورنده حائز ولایت اولان ، ولی . § معین ، مربی § منعم § شانلی ، شرفلی ده . جناب حق ؛ جناب مولای متعال : [جمعی : (موالی) کلیر .]
§ آزادلی ، معتق : مولی رسول الله [بو مقامده جمعی دها زیاده مستعملدر : زید بن حارثه موالی رسول اللهدن ایدی .]

مولی العتاق == (فرائض) بر قوله ویا جاریه آزاد ، اعتاق ایتمش اولان کیمسه .

مولی الموالات == (فرائض) عقد ولاء ایدن ایکی شخصدن مولای اعلی اولانی .

مولانا == افندمز . [اکثریا تکلیفسز احبابه دینور : مولانا شو ایشی بویله یاپه‌لم .]

مَوْهِبه [ع ، ص] بخشش ، عطاء احسان : موهبهٔ سبحانیه .

مَوْهوب [ع ، ص] هبه اولنمش ، باغشلانمش : اموال موهوبه

موهوب له == هبه‌یی قبول ایدن .

مَوْهوم [ع ، ص] وهم اولنمش ، شك وتردد اولنان شیئك طرف مرجوحنه صاپلمش § خارجده وجودی اولمیان ، تخیل ایدیلن اقتدار موهوم . [جمعی : (موهومات) کلیر .]

مَه [فا ، سـ] آی معناسنه اولان (ماه) ك مخففی .

مهپاره == ماهپاره مخففی .

مهتاب == (ماهتاب) ك مخففی .

مهجه == (ماهچه) مخففی .

مهرو == (ماهرو) مخففی .

مهلقا == (ماهلقا) مخففی .

مَهابت [ع ، سـ] هیبت ، جلال ، عظمت ، قورقونجلق . § شکوه و شان .
« برنظر قیلدی مهابتله اکا
اریبوب اولدی او کوهر دریا »

مهابتلی == کورونیشلی ، کوزه‌تربشلی ، هیبتلی ، مهیب ، شانلی ، شرفلی .

مَهابِل [ع ، سـ] جمع : [مهبل] : مهابل اناث .

مَهار [ع ، سـ] فی الاصل دوه‌نك بورننه کچیریلن حلقه شکلنده‌کی اغاجه اطلاق اولنور § یولار ، دیزکین :

کسسته‌مهار == یولاری صالوریلمش ، کندی ارادتنه ترك ایدلمش [آت ، دوه و اڭ]

مَهارَت [ع ، مصـ] ماهرلك ، زیرکلك ، استادلق ، هنر ، حذاقت : مهارت قلمیه .

مهارتلی == مهارتی اولان ، اوسته ، بجریکلی ، ماهر . || هنرلی ، مهارتله وجوده کتیرلمش ایش ، شی .

مهارتسز == بجریکسز .

مَهالِك [ع ، سـ] محل هلاك معناسنه اولان (مهلکه)نك جمعی :
«نیجه کاشانه‌لر سکانی قورتلدی مهالکدن»

مَهام [ع ، سـ] جمع : [مهم] : مهام امور .

مَهانَه [ع ، مصـ] حقارت ، خوارلق .

مَهْبِط [ع ، سـ] اینه‌جك یر . محل هبوط : مهبط انوار .

مَهْبِل [ع ، سـ] رحمك اغزندن مدخله ، خارجنه قدر اولان مسافه ، رحم یولی . § رحم ، دول یتاغی که : مثانه ایله معاء مستقیم آره‌سنده برمجرای غشائیدن عبارتدر [بونك برطرفنده عنق رحم ، و دیکر جهتنده فرج بولنور]

التهاب مهبل == (طب) غشای مهبلك التهابلانمسی .

مهبلی == مهبله متعلق .

مَهْتاب [ع ، سـ] (ماهتاب) مخففی :
« کیوب برانکلك هاله‌دن میدانه عزم ایتمش
سماره مولوی آیینی تصویرایدر مهتاب »

مَهْتان [ج ، سـ] (مهتان غازی)

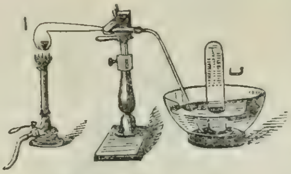

ا — سود و خلیت سود مخلوطنی حاوی آرنی ؛ ب — مهتان غازینك تراکم ایتدیکی مخبر .

مَهْتَر [ع سـ] { فارسیدن محرفدر } قواص ، چابلاق .

مهترخانه == وظیفه‌له وزیر قاپوسنده چالینان نوبت چالغیسی ، موسیقی طاقمی || حبسخانهٔ عمومی .

مَهْجُور [ع ، ص] هجر اولنمش ، کندیسندن قطع الفت ایدلمش ، ترك اولنمش ، متروك .

مهجوریت == اوزاقلق ، آیریلق || متروکیت .

مَهْد [ع ، سـ] چوجق بشیکی ، کهواره § برشیئك محل ظهور و صدوری . مهد مدنیت

مَهْدی [ع ، ص] هدایته سوق ایدن . § هدایته مظهر اولان .

مَهْر [ع ، سـ] اثنای تزوجده ویریلن بدل نکاح ، کابین .

مهر معجل == اثنای عقدده اغراق نامیله پشین اوله‌رق ویریلن شی .

مهر مؤجل == فسخ نکاحده ویا زوجك حین وفاتنده قادینه ویرلمك اوزره اثنای عقدده تعیین اولنان مبالغ ، نکاح اقچه‌سی .

مَهَرَه [ع ، سـ] جمع : [ماهر] مهرهٔ سیاسیوندن بیسمارق ، مهرهٔ ادبادن ، مهرهٔ شعرا .

مَهْزُول [ع ، ص] آغر ، لاغر ، ضعیف .

مَهْزُوم [ع ، ص] هزم اولنمش ، هزیمته دوچار ایدلمش ، مغلوب ، منهزم .

مَهْل [ع ، سـ] (مهلت) ایله مترادفدر . [مهلت]

مَهْلَکَه [ع ، سـ] هلاك اوله‌جق یر ، محل هلاك ، تهلکه‌لی یر .

مَهْما اَمْکَن [ع ، تر] هرنه‌که ممکن اولور ایسه و ممکن اولدیغی قدر :
مهما امکن تألیف بیننه چالشدم .

مَهْمُوز [ع ، ص] معیوب § (صرف عربی) حروف اصلیه‌سندن بری همزه اولان کلمه :

(مهموز)

١ — یونان‌ـیستمنده ، ٢ — قارولنژی ین ، ٣ — اونجی عصره مخصوص ، ٤ — اون بشنجی عصرده آلمانلر طرفندن مستعمل ، ٥ — اون دردنجی عصرده ، ٦ — اون التنجی عصرده اسپانیاده ، ٧ ، ٨ — اون التنجی عصرده ارانسه‌ده ، ٩ — سوادی ، (ا کم ، ب — سوبیه ، ح — فلاده ، ك — کمند ، ر — دیشلی چرخ) ١٠ — اراهپـون ١١ — عربلره مخصوص ، ١٢ — برەزیبیا ، ١٣ — آغاجدن معمول نوعی .

مهموز الفاء = ایلك حرف اصلیسی همزه اولان کله : (امر) کبی .

مهموز العین = ایکنجی حرف اصلیسی همزه اولان : (سئل) کبی .

مهموز اللام = صوك حرف اصلیسی همزه اولان : (برئ) کبی .
§ سواریلرك اتی دورتمك ایچون بوطین ویا چزمه‌لرینك اوکچه‌لرینه ربط ایلدکاری اطرافی چرخلی ، متحرك ، معدنی آلت .
§ باشلی خروسلرك باجاقلرنده‌کی مستقل اوزون طیرناق .

مهموزلامق = مهموز اوره‌رق اتی سورمك .

مهمك [ت ، س] [redacted] [محك]

مهین [ع ، ص] خوار وحقیر ضعیف .

می [فا ، س] شراب ، باده ، خمر

می ناب = خالص شراب .

می آشام = می ایچن .

می پرست = دوام اوزره شراب ایچن .

می پرستی = می پرستلك .

می پرستاق = می پرستلر .

می خانه / میکده = می وسائره مسکرات صاتیلان محل ، ایچکی یری .

می خوار / می خواره = شراب ایچن ، مدمن خمر ، عیاش .

می فروش = می صاتیجی ، صاتان میخانه‌جی .

می کون = شراب رنکنده اولان قرمزی‌یه مائل رنك .

میادین [ع ، س] ج : (میدان) میادین وغا .

میازیب [ع ، س] ج : (میزاب) اولوقلر .

میازر [ع ، ص] ج : (میزر) پشتماللر .

میال [ع ، ص] یك زیاده میل ومحبت ایدیجی ، ایدن .

میامن [ع ، س] ج : علی غیر القیاس (یمن) ك جمعی .

میامین [ع ، س] ج : (میمون)

میان اوتی [ت ، س] ذات الفلقتین شعبه‌سندن القلیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب آغاجلرك دیبنده نشو ونما بولور .

(میان اوتی)

میت ـ میّت [ع ، ص] اولو ، اولش ، مرده . [جمعی: اموات کلیر.]

میته [ع،ص] بوغازلنمدن کندیلکندن اولش حیوان ، لاشه .

میخوش [فا ، ص] طاتلیلقله اکشیلك آره‌سنده‌کی طعم .

میدان [ع ، س] کنیش ، اچیق واسع ساحه : میدان .

میدان ایسته‌مك = مساعده طلب ایلمك .

میدان اوقومق = مسابقه‌یه دعوت ایتمك .

میدانه چیقمق = بارز ومبارزاولق ظاهر اولق .

میدانه قومق = ابراز واظهارایلمك

میرز [ج ، س] پشتمال .

میسره [ع ، س] زنکینلك §(عسکری) صول طرفده بولنان فرقهٔ عسکریه ، صول جناح .

میعه [ع ، س] قره کونلك .

میل ـ میلان [ع ، مص] اکامك اکلمه § محبت، خواهش میل قلب .

میل ابره آلتی = § انحطاط پوصله‌سی دخی تسمیه اولنان بو آلت هر هانکی بر محله ابرهٔ مقناطیسیه‌لرك انحطاطی تعیینه مخصوصدرکه بوواسطه ایله او محلك شدت مقناطیسیه ارضیه‌سی استحصال اولنور .

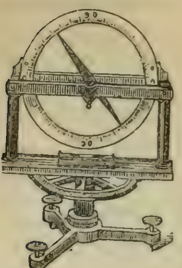

میل ابره

میمنت [ع ، س] برکت ، سعادت ، اوغور ، ایلیق .

میمنه [ع ، س] اثنای حربده قوماندانك صاغ جهتنده بولنان فرقه ، صاغ جناح اردوسی .

میمون [ع ، ص] اوغورلی ، مبارك § معروف حیوان [redacted] (مایمون)

میوه [فا ، س] یمش ، ثمره .

میوهٔ دل = ثمرهٔ فؤاد ، اولاد .

میوهٔ خشك = قوری یمش .

میوهٔ تر = تازه یمش .

میوه دار = میوه‌لی ، مثمر .

میوه فروش = میوه ، یمش صاتان منافو ، فاکهان

میوه خوش = ذات القاح منظوره‌دن مارسطاریه‌یه فصیله‌سندن بر نباتدر .

(میوه خوش)

میم مکسوره

مائة [ع ، عد] یوز ، صد .

مآت = ج : (مائة) . (ریاضیه) بر کمیت عددیه‌نك صاغدن اعتباراً اوچنجی خانه‌سی : احاد ، عشرات ، مآت .

مآت الوف = بویله برکمیتك صاغدن اعتباراً التنجی خانه‌سی که : یوز بیکاری اولانه‌ایدر . [مثلا : [ا ب ج د ه و ى] کمیتنده (د) عددی مآتی و (ى) عددی مآت الوفی اشعار ایدر .]

مأتین == ایکی یوز ، دو صد .

مِبْرَدْ [ع ، ـ] اکه

مبرد حصاة == (طب) مثانه‌طاشلرینی اوفالدارق وشورن آ ت .

مِبْزَغْ [ع ، ـ] نیشتر قا لەجق آ ات

مِبْضَعْ [ع ، ـ] نیشتر ، قان آ لەجق آ لت .

مِبْلَغْ [ع ، ـ] (مابلاق) کلمه‌سنك صحیح و فصیحی . [مابلاق]

مِتره‌پولیت [ج ، ـ] پسقپوس دسپوط ، خرستیان رئیس روحانیسی .

مِثَالْ [ع ، د | کبی ، ماند ، وش § شبیه ، نظیر § اورنك ، کونه امعناجه (مثل دن فرقلیدر § برمسئله‌یی ایضاح ایچون ایراد ایدیلان سوز ، شی

عالم مثال == عالم ارواح ایله عالم وجودك آره‌سنده برعالم . || عالم‌معنی § رؤیا ، روش ، صور عالم‌مثالی . [جمعی : (امثله) در]

مِثْقَالْ [ع ، ـ | وزن ، مقدار § یکرمی قیراطدن عبارت بر وزن [جمعی : مثاقل) کابرسه ده غیر مستعملدر . |

مثقال ایله == پك آز مقدارده .

مِثْقَبْ [ع ، ـ تخه ، معدن و ا ار . دلکه مخصوص آ ات ، مانقب § (طب) کمیك و سائر عضوی دلکه مخصوص مختلف آ التلردن هر بری . مثقب‌الرأس ، مثقب‌الرحم

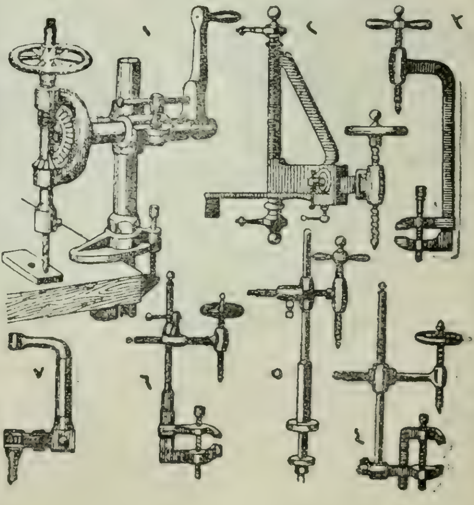

(مثقب)

١ — دیشلی و چرخلی مثقب ، ٢ — موده‌ل قامبره ٣ — منکنه‌لی مثقب ، ٤ — متحرك ستونلی مثقب ، ٥ — دستکاهه مخصوص ، ٦ ستونلی و منکنه‌لی ، ٧ — بر نوع مثقب طولابی .

مِثْلْ [ع ، ـ] کبی ، مانند ، شبیه ، نظ ، طبق اش . § مقدار ، حجم : اسپا آو وپانك برقاچ مثلیدر . [جمعی : (امثال) کلیر .]

مثلی == (فقه) چارشو وپازارده معتدبه یعنی بهانك اختلافنی موجب بر تفاوتسز مثلی بولنان شی .

مثل مشترك == برچوق عددلره قابل تقسیم اولان عدد . مثلا : ٤٠ عددی ٥ ، ٨ ، ١٠ عددلرینك مثل مشترکیدر .

مِجْدَافْ [ع ، ـ] قایق ، صندال کوركی .

مِجْدَلْ [ع ، ـ] کوشك ، قصر .

مِجْرَدْ [ع ، ـ] دیش یاسنی تطهیره مخصوص آ ات ، دیشجی الی

مِجْمَرْ [ع ، ـ] ☛ [بخوردان]

مِحْرَابْ [ع ، ـ] جوامع ومساجد داخلنده قبله‌جهتنده بولنان طاق ، امامك بولندیغی محل § ایری محبوبه .

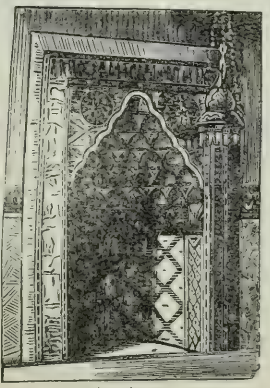

(محراب)

مِحْرَاقْ [ع ، ـ] (حکمت ضیا و حرارتك مقعر بر آیینه‌دن عکس ایلدکاری نقطه مقابلنده اجتماع ایلدکاری دیکر نقطه .

محراق حقیقی == اشعر ارض دروننده وقوع کلن رجنه‌لرك منشأ حقیقیسی اولان نقطه .

محراق ظاهری == محراق حقیقی نقطه‌سندن کلن رجنه‌نك سطح ارضده ایلك دفعه اوله‌رق واصل اولدیغی مواقع .

مِحْطَبْ [ع ، ـ] بالطه ، اودون کساجك آ لت .

مِحْفَرْ [ع ، ـ] قازمه ، بل ، طوپراق قازه‌جق آ ات .

مِحَفَّه [ع ، ـ] دوه و بارکیر اوزرینه قونیلان وایچنه بینلوب اوطوریلان واسطهٔ نقلیه ، کجاوه ، هودج .

مِحْقَنَه [ع ، ـ] حقنه آ لتی ، شرینغه یاپه‌جق آ لت ، احتقان طلومبه‌سی .

مِحَنْ [ع ، ـ] جمـ : [محنت] اذیتلر ، مشقتلر : محن و مشاق سفریه .

مِحْنَتْ [ع ، ـ] زحمت ، اذیت § غم ، کدر ، بلا ، مصیبت .

محنتزده == محنته دوچار اولان ، محنت چکن .

محنتدیده == محنت کورمش ، مصیبته اوغرامش .

محنتکش == محنتچکن ، کرفتار درد و بلا .

محنتکشی == محنتکشلك .

محنتکشان == محنتکشلر .

محنتکاه } محنت محلی ، دارالحزن .
محنتکده }

مِحْوَرْ [ع ، ـ] چرخ کبی شیلرك اورته‌سندن کچوب دورانه سبب اولان اوق § برجسمك اطرافنده دوندیکی خط مستقیم . § (قوزموغرافیا) بر اوجی قطب شمالیه و دیکری قطب جنوبیه منتهی اولمق اوزره مرکزدن مروری فرض اولنان خط موهوم : محور ارض ، محور عالم .

§ متبلر بر کتلهٔ معدنیه‌ده مرکز بلوردن کچدیکی فرض اولنان خط .

محور اصلی == بو محورلردن افقه عمود اولان بلورك محوری .

محور بصر == (طب) جسم بلورینك وسطندن کچن انبوبه .

محور ارتسام == (هندسهٔ رسمیه) مرتسم مستویلرینك فصل مشترکی .
(مرتسم مستویسی)

محور دوران == بر جسمك برابر اطرافنده دونديكی محور .

محور نبات == (نباتات) جذور ايله اوراقك وساقك هيئت مجموعه‌سی

محور حركات == حركات عسكريه‌نك اجرا اولنديغی موقع .

مِخْلَب [ع ، س] ییرتیجی حیوان پنچه‌سی ، طیرناغی . جمعی : (مخالب) كلير .]

مِدادْ [ع ، س] مركب ، یازی یازه‌جق مركب .

« خامه دمبسته قالیراولمه امداد مداد »

مِدْحَتْ [ع ، مص] اوكمك ، مدح وستایش ایتمك .

مِدْرارْ [ع ، ص] چوق صو دوكن .

ابر مدرار == چوق یاغمور یاغدیران بلوط

مِدِللی [ت ، س] كوچوك جثه‌ده معروف بنك حیوانی [محیط اعلام]

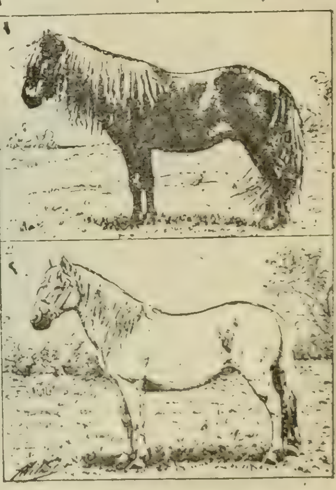

(مدللی)

مِدْیانْ [ع ، ص] دائما بورج ایدن ، مستغرق دیون اولان

مِدْیَه [ت ، س] حیوانات رخویه‌نك قشریه شعبه‌سندن ذو المصراعین نوعندن اولوب دكزلرده ساحللرده بولنور . اكلی مضر هضمی بعلی اولوب درونده پیتومائین ، لوقومائین سملری واردر . [محیط اعلام]

مِذْبَحْ [ع ، س] آلت ذبح ، بیچاق .

مِذْوَعْ [ع ، س] (مولددر) طوب .

مِرْآتْ [ع ، س] آیینه ، كوزكو . جمعی (مرایا) كلير .

(مدیه)

(١ — مرآت محدب)

(٢ — مرآت مقعر)

مِرارْ [ع ، س] كره دفعه معناسنه اولان (مره) نك جمعی : كراراً مراراً سویلدم .

مِرْسات [ع ، س] كمی دمیری لنكر .

مِرْشَحه [ع ، س] صوزكج .

مِرْصاد - مِرْصَدْ [ع ، س] محل ترصد ، § آلت رصد

« اختلافاتیله اوغراشمقده دهرك ذوق یوق ذوق انك مرصاد عبرتدن تماشاسنده‌در »

مِرْفَدْ [ع ، س] بیوك كاسه || صلاته كاسه‌سی .

مِرْفَق [ع ، س] دیرسك بازوایله ساعدك محل التقاسنده‌كی تومسك یر . § مشتملات مسكن . جمعی : (مرافق)

مِرْقات [ع ، س] مردیون ، باصامق ، درجه : مرقات حیاة ، مرقات علوم .

مِرْقَمْ [ع ، س] یازه‌جق آلت ، قلم . § (طوبوغرافیا) بر مستوی افقی اوزرینه شاقولی ركز ایدلمش میل كه : متقدمین نصف النهار استقامتنی وارتفاع شمسی تعیین ایچون الك اول بو آلتی استعمال ایتمشلردر .

مِرْلَداْنمق [ت ، مص] مرمرایتمك كندی كندینه سویلنمك § خوردانمق ، سویلنمك

مرلدی == خوردانمه || كندیدنك آثار خشنودی اظهار ایتمك صورتیله خورلامه‌سی .

مِرْوَحَه [ع ، س] یلپازه .

مروحه جنبان == یلپازه صاللایان .

مروحه جنبانی == مروحه جنبانلق .

مروح الجناح == ذو الافواه جنبیه فرقه‌سنه منسوب اولوب جناحینی غضروفی مروحه شكلنده كدی بالغی نوعندندر . منطقهٔ حاره دكزلرنده بولنور .

(مروح الجناح)

مِزاجْ [ع ، س] طبیعت ، سرشت § وجود بشرده وظائفه عضویه‌دن برینك دیكرلرینه غلبه‌سندن متحصل كیفیت . § استعداد طبیعی .

« چوجق ، او وضع نتیجه‌سیله بر دوتاب قادین ؛ اوحال خرابیله بر شكسته صدف ایدر بو لوحه الك اواره قلبی رقتیاب ویروبو منظره‌اك قیدسز مزاجه اسف »

دموی المزاج == زیاده‌سیله قانلی .

صفراوی المزاج == صفراسی غالب ادم .

عصبی المزاج == جملهٔ عصبیه‌سی حال انتباهده بولنان ، سریع الانفعال آدم

لنفاوی المزاج == لنفاسی غالب ، غدد لنفائیه‌سی حال فعالیتده بولنان كیمسه .

§ ذكر ، روش . § كیف صحت .

نا مزاج == خسته ، كیفسز .

مزاجكیر == مزاجه ، ارزویه كوره خدمت وحركت ایدن .

مزاجكیرانه == مزاجكیرجه‌سنه .

مِزاح [ع ، مص] یكدیكریله لطیفه ایتمك ، شقالاشمق .

مِزبَر [ع ، س] قامش ، قلم ، كلك . [جمعی: (مزابر) كلیر .]

مِزراق [ع ، س] اوزون صاپلی ، اوجی‌سیوری دمیرلی معروف آلت حرب ، قارغینك دیكر بردولوسی : مزراقلی سواری برنجی‌الای .

مزراقلی == مزراق اولان .

مِزمار [ع ، س] نای ، قوال ، دودك . § (طب) نفس بورروسی ، خنجره .

اوذیماء مزمار == (طب) خنجره‌نك نسیج جرروی تحت مخاطیسنك ا تشاحات قیحیه‌سی .

تشنج مزمار == (طب) غایت وخیم بر [illegible] ما اكثریا صه‌لرنده وقوعه‌[illegible] دزه غایب‌یسه اختناق نوبتلرله م صفدر .

مِزهَر [ع ، س] عوددیلر، موسیقی آلتی .

مساحه [ع ، مص] ☚ [مساحه]

مِسبار [ع ، س] (طب) جراحت فتیلی § سونده .

مِسبَح [ع ، س] آلات سبح ، بالقلرك اطرافی وسائط سبحیه‌سی .

مسبح بطنی == اصما كده اطراف خلفیه مقامنه قائم اولان مسبحلر .

مسبح ذنبی == اسما كك قویروغی .

مسبح صدری == اسما كك اطراف قدامیه‌سی مقامنه قائم اولان ایكی مسبح .

مسبح ظهری == وجود اسما كك خط متوسطی اوزرنده‌كی مسبحلر .

مِسطَر [ع ، س] سطر رسم ایتمكه مخصوص آلت ، كاغدك التنه قونیله‌رق ال ایله باصلنجه اوزرنده‌كی ایپلكلر كاغده‌ ایزینی چیز كیلر یاپان مقوا .

مِسعَر [ع ، س] آتش كوسكوسی .

مِسقات [ع ، س] الت سقی صولایه‌جق آلت ، قوغه .

مِسك [ع ، س] آهو، دن دنیلن [illegible] جنس [illegible] كبك [illegible] بطننك آلتنده بولنان بر كیسه‌دن استحصال و استخراج اولنان صلب ، سیاهمسی اسمر ، غایت كوزل قوقولی بر ماده .

مسك صابونی == غایت كوزل قوقولی برجنس صابون .

غالیه مسك } مسك نافه .
قاله مسك }

مسك [illegible] قوقولی [illegible] یك موافق یك مناسب .

مسك كچیسی == ذات الثدیانك مجتره قبیله‌سندن ایكی دانه اسنان نابیه‌سی اولان و بوینوزلری اختفا ایدوب كیچه‌لری كزن وخصیه‌لرینه یقین بر محلده كیسهٔ مسكیه‌سی بولنان یبانی برحیواندر .

مسك كدیسی (زباد مسك) == ذات الثدیانك آكل اللحوم فرقه‌سندن برحیواندر . كیسهٔ مسكیه‌سی اعضای تناسلیه‌سی نزدینده‌در .

(مسك كدیسی — زباد مسك)

مسك كدیسی == حیوانات ذات الثدیانك قاضمه فرقه‌سندن هندستانه مخصوص بركدی اولوب عادی كدی جسامتنده‌در .

(مسك كدیسی)

مَسكَت [ا ت ، ص ا] كوزل قوقولی میوه : مسكت الماسی ، مسكت اوزومی . § اسكی [illegible] جنس [illegible] .

مِسكین [ع ، ص] افراط ضرورتدن حركته مجالی قالمیان § عاجز ، بچاره‌ § جذام علتنه دوچار اولان .

مسكینانه == مسكینجه‌سنه .

مسكینخانه == جذام علتنه دوچار اولانلرك دارالتداویسی .

مسكینله‌مك == مسكین اولمق ، عاجز دوشمك ، مجالسز اولمق .

مِسمار [ع ، س] چیوی ، میخ § قازیق : مسمار آهنین . [جمعی : (مسامیر) كلیر .]

مسماری == مسماره منسوب ، چیوی شكلنده اولان .

خط مسماری == اسكی آثوری و ابرانیلرك استعمال ایلدكلری برنوع خطدركه الیوم الاتورقه ساعتلرك مینه‌لری اوزرنده‌كی ساعت اشارتلری بوخطدن عبارتدر .

مِسمَع [ع ، س] قولاق ، اذن § (طب) خسته‌لرك صدرینی دكلمكه مخصوص آلت طبیه .

(مساحه‌ده مستعمل آلات)

۱ — مساحه زنجیری ؛ ۲ — ورشونلی دالیه ایكنه‌سی
۳ — دالیه ایكنه‌لری ؛ ٤ — چمبر مساحه‌شریدی ؛
٥ — یلانچته و مسطره ؛ ٦ — معمار كونیه‌سی .
۷ — وتد ؛ ۸ — غونیومترو .

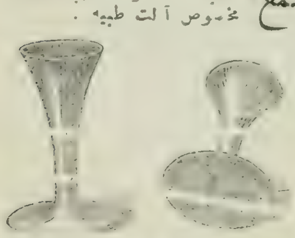

(مسمع)

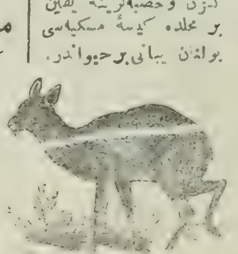

(مسك كچیسی)

مسواك [ع ، س] ممالك حاره‌ده نشوونما بولان بر شجره دركه داللرندن ديشلرى تميزلمك ايچون ديش فورچه‌لرى و مسواك ياپيلير . ميوه‌سى اثمار لحميه‌دن اولوب چيچكلرى بياض رنكده و عنقود هيئتنده موضوعدر .

(مسواك آغاجى)

مشحط [ع ، س] [مانوله]

مشراق [ع ، س] شمس آباد محل ، چوق كونش آلان يره .

مشراط - مشرط [ع ، س] نيشتر حجامت نيشترى

مشربه [ع ، س] ايچمك ايچون قوللانيلان قاب ؛ ماشرابا .

مشكاة [ع ، س] درونده قنديل ، لامبه قونه‌جق دولاب ، حجره .

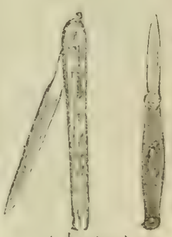

(مشرط)

مشلامق [ت ، مص] خيزلىجه نفس آلارق يوتمق .

مشمش [ت ، س] قايسى ، زردالو .

مشوار [ع ، س] كيديش ، دوش ، طور ، طرز حركت .

مصباح [ع ، س] قنديل ، چراغ ، آلت تنوير ، مشعل ، ضياسى سونوك قنديل .

مصباح المسحور == صباحلامش ، صباحلين .

مصباح السرور == باده .

مصداق [ع ، س] برشيئه مطابق اولان § دليل صدق سخن : مصدقنجه .

مصر [ع ، س] شهر ، مملكت . [جمعى : (امصار)] [محيط اعلام]

مصرى [ت ، ص] وحيد الفلقه‌دن نجيليه فصيله‌سنه منسوب بر نبات اولوب منشائى آمريقادر . انواع عديده‌سى اولوب آناطولى‌ده مبذولاً بولونور . آت زياده بونى لازلر اكرلر . بعض محللرده بوكا لاز اوتندن مخفف اولارق (لازوت) ده ديرلر .

(مصر بغدايى)

مصراع [ع ، س] (نباتات) على العموم نباتاتك بزرلرينى محافظه ايدن اطماتله ، حيوانات ناعمه‌نك قشرلرينه بو اسم ويريلور . مصرعك عددينه كوره بر مصرعلى ، ايكى مصرعلى ، ديلور § قپو تاقادى § (ادبيات) يالكز بر سطردن عبارت موزون سوزكه : بريتك نصفى ديمكدر .

« باغبان بركل ايچون بيك خاره منت ايدر »

مصراع آزاده == (ادبيات) باشلى باشنه معناسى بولنان مصراع مثال :

« مضحكات دهره بن اوله مده تصوير كولره »

مصرع برجسته == (ادبيات) متين و لطيف اولان مصراع :

« اكر مقصود اثر سه بر مصرعده كافيدر »

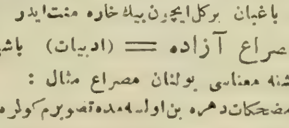

(مصراع)

مصطبه [ع ، س] پيكه ، سد ،

مصعاد [ع ، س] آلت صعود ، سلم ، (آسانسور)

مصفات [ع ، س] آلت تصفيه ، سوزكچ .

مصفاح [ع ، س] ضربه‌سيله معدنلردن صفيحه حالنده كتيرمكه مخصوص اسطوانى آلت حاده .

مصقله [ع ، س] قليچ ، آيينه كاوسله ، كتاب آغزى ياللديزى كبى شيلره جلا ويره‌جك آلت .

(مصقله‌لر)

مصوات [ع ، س] شديد الصوت .

مصيد - مصيده [ع ، س] آلت اصطياد ، آو ، آولمغه مخصوص آلت .

مضراب [ع ، س] اوره‌جق آلت ، طنبور ، ساز چالمغه مخصوص آلت ، زخمه .

مضمار [ع ، س] قوشى ميدانى .

مطحن [ع ، س] دكرمن ، آسياب

مطرقه [ع ، س] دميرجى ، چكيچى .

مطلاق [ع ، س] كثير الطلاق ، چوق قارى بوشايان .

مطهره [ع ، س] صو قابى ، (مطره) .

معاء [ع ، س] باغرساق . معده‌دن صوكره كلن جهاز هضمى .

معاى رقيق == (طب) براوجى معده‌يه

دیکری قالین باغرصاقلره مربوط اولان اینجه، اوزون ، دوز باغرصاق .

معای غلیظ == قالین باغرصاقلر که : مقعده قدر ممتددر .

معائی — معایه منسوب و متعلق .

امتصاص معائی == اغذیه‌نك معاده الات مخصوصهٔ ماصیه واسطه‌سیله مص و جذب اولنمسی .

مَعْبَر [ع ، ص] واسطهٔ عبوراولان شی .

مَعِدَه [ع ، س] اغذیه‌نك باغرصاقلره ایندن اول کیتدیکی و قسماً هضم اولندیغی غایده شکلنده‌کی کیسه ، قورساق .

توسع معده == جدار معده‌نك قوهٔ الاستیقیه‌سنی غائب ایلمسندن عبارت برمرض .

معدوی == معده‌یه منسوب و متعلق § معده‌یی تصحیح ایدن . معده‌یه نافع .

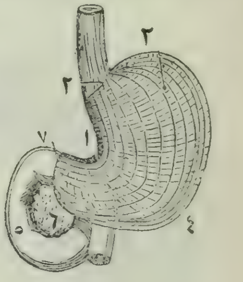

(انسان معده‌سی)

١ — اثنای اصغر ؛ ٢ — اثنای اعظم ؛ ٣ — فم معده ؛ ٤ — بواب معده ؛ ٥ — پانقریاس ؛ ٦ — (دواو ده‌نوم) .

مِعْذَار [ع ، س] پرده ، حجاب .

مِعْرَاج [ع ، س] مردبون ، سلم § مصعد ، چیقاجق یر . § عروج : معراج النبی .

لیلهٔ معراج == معراج قندیل کیجه‌سی که : رجب شریفك یکرمی یدنجی کیجه‌سنه مصادفدر .

مِعْشَار [ع ، ص] ا. بر ، $\frac{1}{10}$ عشر .

مِعْصَار - مِعْصَر - مِعْصَرَه [ع ، س] منکنه، آلت تضییق و تعصیر .

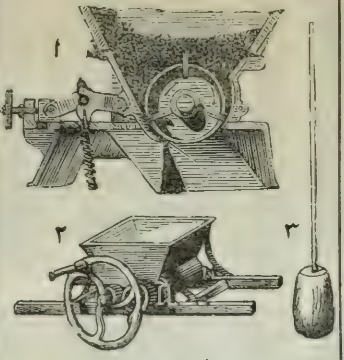

(معصره)

١ — سیمون سیستمنده تك سلندیرلی منکنه ، ٢ غللو سیستمنده . ٣ — ال منکنه‌سی

مِعْمَار [ع ، ص] ابنیه اوسته‌سی فن انشاآت مهندسی: (معمار سنان .)

معماری == معمارلق .

فن معماری == هر نوع مبانینك ترتیبات وتزییناتنه عائدقواعد وقوانیندن بحث ایدن فن مخصوص .

اصول معماری | طرز معماری | == معمارلقده جاری اسالیب صنعتدن هربری وبونلره عائد قواعد .

مِعْوَل [ع ، ص] کولنك دینیلان الت .

مِعْیَار [ع ، ص] بر شیئك درجهٔ خالصیتنی اکلامق ایچون استعمال ایدیلان آلت ، مقیاس . § (کیمیا) بعض موادك رنك وکیفیتنی اکلامق ایچون مستعمل الات کیمیویه . « هنر لطف کلام حق بیلمکدر محلنده حقیقتده بودر اهل دلك معیار اذعانی »

مِغْزَل [ع ، ص] ایپلك اکیره‌جك آلت ، ایك .

مِغْسَل [ع ، س] کندیسیله برشی غسل اولنه‌جق آلت: مغسل عین .

مِغْفَر [ع ، ص] اسکی زمانده اثنای حربده جنکاورانك باشلرینه کیدکلری دمیر طاس ، دمیر کلاه

مغفری == مغفره منسوب ومتعلق ، مغفر شکلنده اولان : مغفری الشکل ازهار .

مِغْلَاق [ع ، س] کاید ماندال .

مِغْوَل [ع ، س] خنجر ، اینجه قلیج .

مِفْتَاح [ع ، ص] اناختار . § تمرین

شفره مفتاحی == شفره‌لی تلغرافنامه‌لرك حلی ایچون مرتب جدول - که هر رقم بر حرفه اشارت اولمق اوزره اعتبار ایدلمشدر .

مِفْصَد [ع ، ص] قان الهجق آلت نیشتر .

مِقْدَار [ع ، ص] بر شیئك قدری، اندازه‌سی ، قدر کمیت . § پارچه قسم ، جزء § قوت ، قدرت § حد .

بر مقدار == بر پارچه ، براز .

مِقْرَاض [ع ، س] کسه‌جك آلت مقاص : مقراض قضا .

مِقْرَمَه [ع ، س] پرده ، زار § منديل دستمال . [مشهوری میمك فتحیله]در .

مِقْلَاد [ع ، ص] کلیددیلی، اناختار [جمعی : (مقالید) در .]

مِقْطَع ☜ [مقطه]

مِقَطَّه [ع ، ص] اوزرنده قلم کسمکه مخصوص کمیك ویا صدف الت .

مِقْنَاطِیس [ع ، س] مقناطیس دمیر اکینته‌لرینی جذب ایتمك خاصه‌سنی حائزاولان حمض حدید ، مقنیسایا نامیله معروف اولان ایالتده کشف اولندیغی جهتله حمض حدید مذکوره بو ایالتك اسمنه نسبتله ویرلمش اسمدر .

مقناطیسیت : مقناطیسك دمیر آکینته‌لرینی جذب ایتمك خصوصنده حائز اولدیغی قدرتك مسببی .

مقناطیس طبیعی : خاصهٔ مقناطیسیه‌یی حائز اولمق اوزره درون ارضدن اخراج اولنان حمض حدید مقناطیسینك اسمی اولوب حجر مقناطیسی دخی تسمیه اولونور .

مقناطیس صنعی: بر مقناطیس طبیعی ایله دلك ایدرك کندیسنه مقناطیسیت اعطا اولنان سرت دمیر ویا چلیك پارچه‌سی

(معماری)

١ — مصریلر [ب - ئەدفوده برمعبد ، ح - ژیزهده ابوالهول ، د - داندراهده برمعبد ستونی ، ن - علامت خصوصه]
٢ — آثوریلر [ب - قورصاباده سارغونك سرایی ، ح - ... ، د - تبده برصاچاق ، ق - علامت مخصوصه]
٣ — ایران [ب - پرسەپولیس خرابەسی ، ح - دارانك مرقدی ، د - سوسده بر قولون ، ق - پرسەپولیسده بر ستون]
٤ — فلسطین [ب - ... برقبر ، ق - قدسده قرالارك مرقدلرندن برپارچه ، ح - آسیاده قبر ، د - تزیینات معماریه‌دن بر پارچه ...] ٥ — آسیای وسطی [ب - ... مرقدی ، ح - آنتیفالوسده برمرقد ، د ، ق - بر ... ستونلری] ٦ — قدیم یونانیلر [ب - پارتنون ، ح - اولیمپی معبدندن موزائیق برپارچه ، د - آتنه‌ده ایرنکرات هیکلنك باشلغی ، ق - آتنه‌ده ... معبدندن بر ستون] ٧ — اتروسك طرز معماریسی [ب - معبد ، د - مخزن ، ح - وولتر ... ، ق - ستون] ٨ — روما [ب - قسطنطین طاقی ، ح - قاراقالا ایلیجه‌سی ، د - تیوولیده معبد ستونی ، ق - رومادە بر ...] ٩ — ...] ١٠ — بیزانس [ب - آیاصوفیه جامع شریفی ، ح - ...

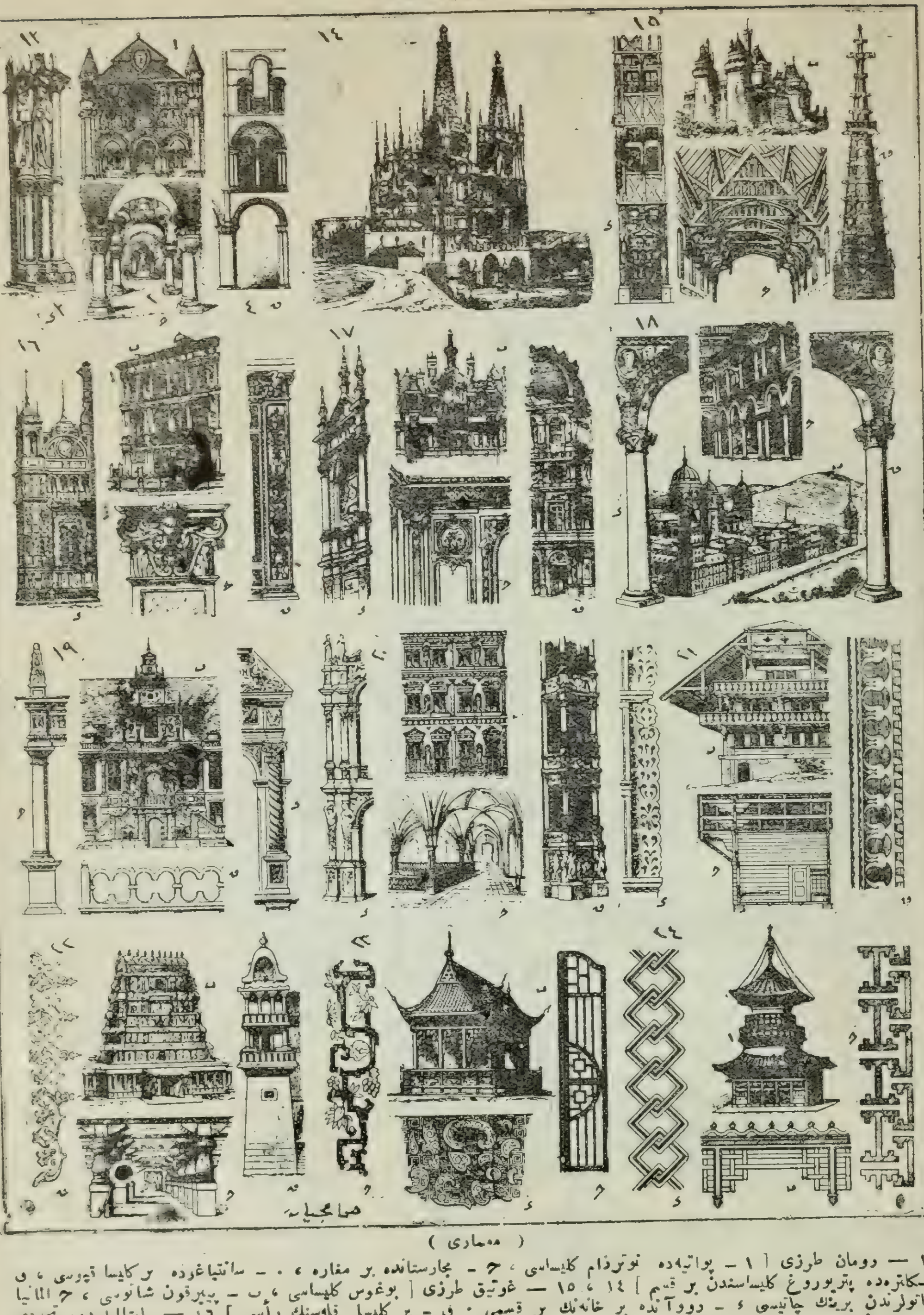

(معماری)

١٣ — روماں طرزی [١ - پواتیه‌ده نوتردام کلیساسی ، ج - مجارستانده بر مغاره ، ه - سانتیاغوده بر کلیسا قپوسی ، و
انکلتره‌ده پتربوروغ کلیساسندن بر قسم] ١٤ ، ١٥ — غوتیق طرزی [بوغوس کلیساسی ، ب - پیرفون شاتوسی ، ج المانیا
شاتولرندن برینك چاتیسی ، د - دوواآنده بر خانه‌نك بر قسمی ، ف - بر کلیسا قله‌سنك رأسی] ١٦ — ایتالیا دور تجددی
[ب - وندیك سرایی ، ج - فلورانسه‌ده بر بنانك باشلغی ، د - شارنبروز دوباوی ، و - فلورانسه‌ده سانتاكروس دائره‌سنك
بر دیواری] ١٧ — فرانسه ... تزیینات ... شنمبو ... قسم ...
ذاته‌سندن بر قسم ، ت - نوور سرایندن بر قسم] ١٨ — اسپانیا طرز جدیدی [ب — اسکوریال ، ح - فلووانر ، د ، و
تزیینات معماریه‌دن کرلر] ١٩ — انکلیز دور تجددی [ب - لیدده شهرامانتی ج ، د - ادع ... خانه‌سندن بقیه ، و خانه
صاچاقی] ٢٠ — المانیا دور تجددی [ب - هیدیلبرغ شاتوسی ... - متولفارده‌ده برشاتونك بر قسمی ، ی - هانووده برخانه‌نك
بر قسمی ، و - درمن بار یبونی ٢١ — اسریچره [ب - برخانه نمونه‌سی ، ح - بر خانه‌نك داخلی ، ی ی — تزیینات معماریه ٢٢ — قدیم هند طرز معماریسی [ب - معبد ، ج - فیل مغاره‌سی ، ی - تزیینات معماریه ؛
ف - بر معبدك بر قسمی ٢٣ — چین [ب - مسکن ، [ج ، ی - تزیینات معماریه‌دن برر پارچه ٢٤ — ژاپون [١ - بر معبد ب ، ی ، ج - تزیینات معماریه‌سندن برر نمونه .

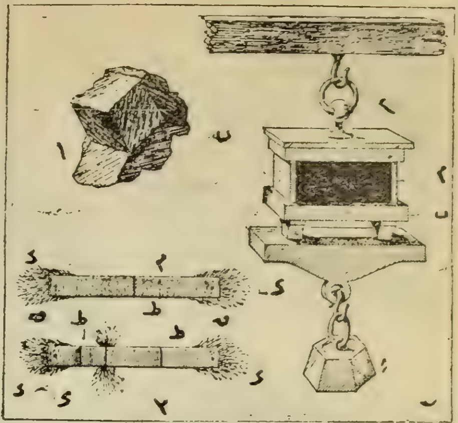

شكل ١ — مقناطيس طبيعى ؛ شكل ٢ قوهٔ مقناطيسيه ؛ شكل ٣ — مقناطيسك دمير تيربنتيلرى اوزرينه مورث تأثيرى شكل ٢ م — مقناطيس طبيعى ب — معدنى چرچيوه ح — مقناطيس واسطه‌سيله رفع ايديلن ثقلت . م — مقناطيس . ى — دمير تيربنتيلرى و — مقناطيسك قطبلرى . ط — منطقهٔ مجرده ويا معتدله

اقطاب مقناطيس == (حكمت) قوهٔ مقناطيسيه‌نك بر سطحك ايكى نهايت اوجلرنده تراكمى كيفيتى .

مقناطيسيت == مقناطيس قوت و خاصه‌سى

مقناطيسيت بالتأثير == (حكمت) بر مقناطيس طبيعينك تماس ايله وياخود اوزاق بر مسافه‌دن تأثير ايدرك ديكر بر جسمه مقناطيسيت خاصه‌سى ويرمه‌سى .

جاذبه و دافعهٔ مقناطيسيه == (حكمت) ايكى مقناطيسك مشابه و مخالف قطبلرى ميانه‌نده وقوعه كلان تأثيرات مقناطيسيه ــ كه : مسافه‌نك مربعيله معكوساً متناسب اوله‌رق تغير ايدر .

ابرهٔ مقناطيسيه == (حكمت) شمال وجنوب جهتلرينى كوسترن ومقناطيسلانمش اولان ابره ؛ آلت .

مقناطيسيت ارضيه == (حكمت) ارضك ابره‌لر اوزرنده آثارى كوريلان خاصهٔ مقناطيسيه‌سى

نصف النهار مقناطيسى == (حكمت) هر هانكى بر محلده بر محور عمودى اوزرنده افقياً موازنتده طوران بر مقناطيسلى قطبلرينى كچه‌رك و محلدن كچن خط مومومدن مرور ايلين مستوى عمودى .

انحراف مقناطيسى == (حكمت) نصف النهار مقناطيسى ايله نصف النهار جغرافى اره‌سنده‌كى زاويهٔ مسطحه .

حفيظهٔ مقناطيسيه == (حكمت) مقناطيسلانمش بر دمير چبوغك ايكى قطبندن قوهٔ مقناطيسيه‌نك قاچمه‌سنه محل ويرمه‌مك ايچون مذكور چبوغك ايكى نهايتنه الصاق ايديلن ايكى دمير لوحه

حزمات مقناطيسيه == (حكمت) شيمه قدر مقناطيسلانمش چبوقلرك مشابه درجهٔ قطبلرينك يكديكره ربط و الصاق اولنمسندن حاصل اولان قوهٔ مقناطيسيه .

مقناطيسلانمق == مقناطيسيت خاصه‌سنى كسب ايتمك ، قوهٔ مقناطيسيه‌نك تحت تأثيرنده بولنمق .

مقناطيسى == مقناطيسه منسوب و متعلق .

مِقْياس [ع ، س] قياس ايده‌جك ، ايكى شيئك بينى تقدير ايليه‌جك آلت § ميزان ، اولچو ، وزن § نسبت ، درجه . § اراضى اوزرنده‌كى مقدار حقيقينك نه نسبتله كوچولديلرك كاغد اوزرينه ترسيم اولنديغنى ارائه ايتمك ايچون خريطه‌لرك التنه رسم ايديلن اشارت ، مثلا $\frac{١}{٢٥,٠٠٠ ٠٠٠}$ اشارتندن اراضى اوزرنده ٢٥٠٠٠٠٠٠ كيلومترولق محلك كاغد اوزرنده (١) مترو ايله كوسترلديكى اكلاشيلور .

طول مقياسى == واحد قياسى (متره) اولق وزره بعد و مسافه اولچمك ايچون استعمال ايديلر مساحه آلاتندن هر برى .

سطح مقياسى == واحد قياسى بر متره مربعى اوله‌رق سطوحك مساحه‌سى ايچون استعمال ايديلان آلتلردن هر برى .

حجم مقياسى == واحد قياسى بر (دسيمتره) مكعبندن عبارت اوله‌رق حجم اولچمكه يارايان مقياسلردن هر برى .

اوزان مقياسى == واحد قياسى بر كيلوغرام اولق اوزره اثقالك تعيين مقدارينه يارايان وزنلر .

مقياس هندسى == بر محلك خريطه‌سنى نسبت مطلقه اوزره رسم ايتمك ايچون بالحساب مطلوب اولان طولده اعمال ايديلن مقياس .

مقياس انضغاط == (حكمت) مايعاتك قابليت تضييقيه‌سنى تعيين ايچون استعمال ايديلان آلتلر .

مقياس الحراره == (حكمت) اجسامك سخونتلرينى يعنى حائز اولدقلرى حرارت

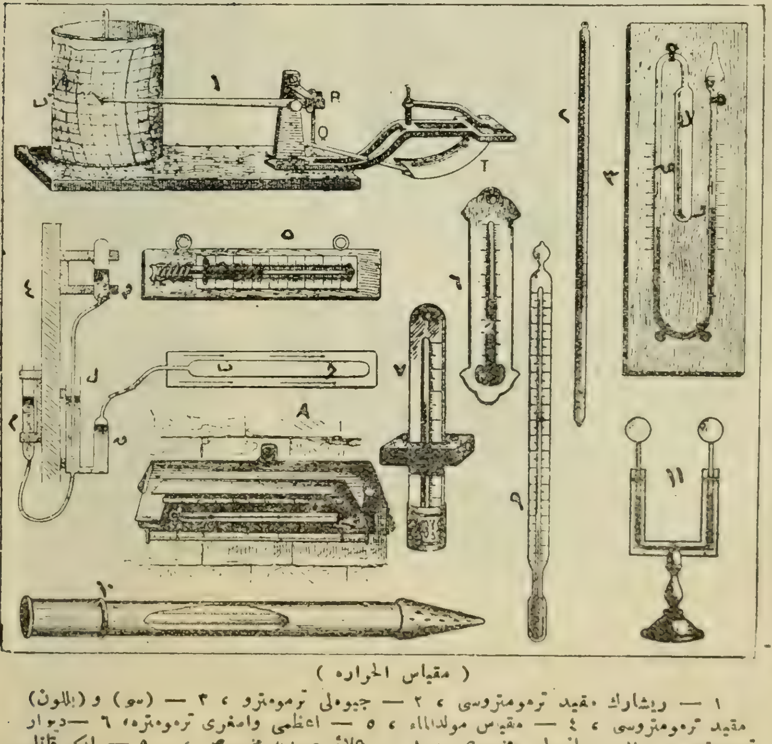

(مقياس الحراره)

١ — ريشارك مقيد ترمومتروسى ، ٢ — جيوه‌لى ترمومترو ، ٣ — (سو) و (باللون) مقيد ترمومتروسى ، ٤ — مقياس مولدالماء ، ٥ — اعظمى واصغرى ترمومتره ، ٦ — ديوار ترمومتره‌سى . ٧ — بانيولره مخصوص ، ٨ — ملائم جويه مخصوص ، ٩ — ايكى قانلى ترمومتره ، ١٠ — كواتوره مخصوص ، ١١ تفاضلى ترمومتره .

محموسه‌نك درجات مختلفه‌سنی تعیین ایچون استعمال ایدیلن آلتلر. {Thermométre}

مقیاس جریان الکتریقی == بر دورهٔ الکتریقیه‌ده قوت جریانی ایسته‌نیلدیکی وجهله تنظیم ایلمك ومع‌هذا جریانك شدت وسرعتنی تحویل ایتمك ایچون مستعمل آلت مخصوصه‌در.

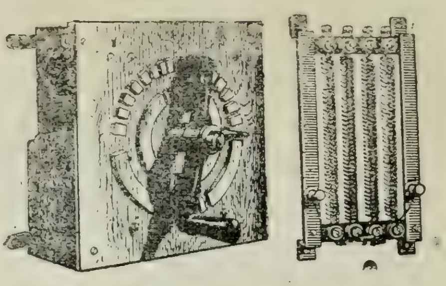

(مقیاس جریان الکتریق)

مقیاس رطوبت == (حکمت) هوانك درجهٔ رطوبتنی تقدیر ایچون استعمال ایدیلن آلتلر

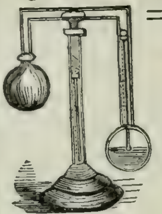

(مقیاس رطوبت)

مقیاس انحنا ویا میل == بر سطحك، برمحلك درجهٔ میل و انحناسنی اشعار ایدن تسویه آلتی.

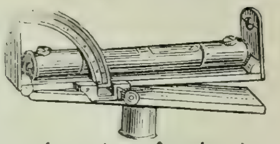

(مقیاس انحنا ویا میل)

مقیاس الریاح == (حکمت) روزکارلرك درجهٔ سرعتنی تعیین وتقدیر ایچون استعمال ایدیلن آلتلر

مقیاس هیکلتراشی == تام ویا نصف هیکلك عینی‌جابجا مثلی وجوده کتورمك ایچون مستعمل مساحه آلتی.

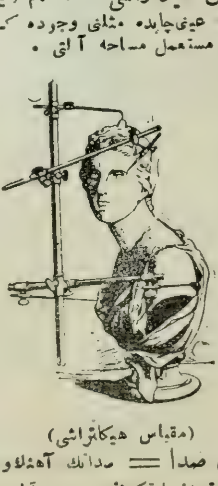

(مقیاس هیکلتراشی)

مقیاس صدا == صدانك آهنك وشدتنی مقایسه وتعیین ایتمکه مخصوص بر آلت فنیه.

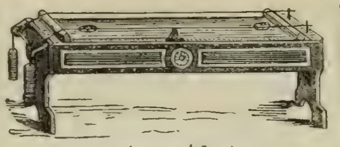

(مقیاس صدا)

مقیاس زلازل == (حکمت) زلزله‌یی ید ایدن رجفه‌لرك شدتیله استقامتنی تعیین ایچون قوللانیلان آلتلر

مقیاس عمودی == (حکمت) ایکی نقطه بیننده‌کی بعد شاقولیسنی تعیین ایتمك ایچون استعمال اولنان آلتلر.

مقیاس غاز == (حکمت) {غلطدر} تنویر غازینی اخذ و ادخار ایله صرف اولنه‌جغی محلاره منتظم صورتده سوق ایتمکه خدمت ایدن آلت.

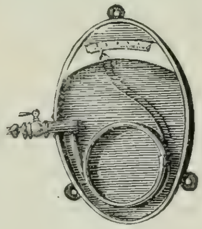

(مقیاس غازات)

مقیاس البخار والغاز (بوردونك) بخار وغازك درجهٔ توترینی اشعار ایدر آلت مخصوصه

مقیاس قوت == (حکمت) برجسمك اغرلغیله آز چوق مقداروده اکیله‌بیله‌جك مرتبه‌ده اعمال اولنان آلتلردرکه اجسامك وزنلرینی وتوترلرینك شدتلرینی تعیینه خدمت ایدر.

مقیاس المطر == (حکمت) برمحلده بر سنه ظرفنده یاغان یاغمورلرك مقدارینی تعیینه خدمت ایدن آلت.

مقیاس حوصله == بربرینك اوجی دوجانه شقه بر قوس ایله منتهی وبکدیکرینه برمحور ایله مربوط ایکی معدنی چبوقدن تشکل ایدن بر آلت [illegible] تعیین ایدلك ایسته‌نیلن قورصاق، حوصله‌لری مساحه ایدر. صورت استعمالی غایت بسیط اولوب اولچولمك ایسته‌نیلن حوصله‌یی صول طرفده‌کی ایکی دوکمه آراسنه وضع وصاغ طرفده اشارت اولنان نومرویی اوقومقدن عبارتدر.

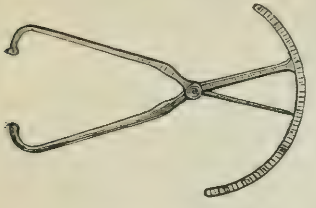

(مقیاس حوصله)

مقیاس النار == (حکمت) کرك اجسام صلبه‌نك انبساط طولانیسنی اثبات، کرك پك عالی درجه‌ده اولان حرارتلرینك مقدارینی تعیین ایچون استعمال اولنان آلتدر.

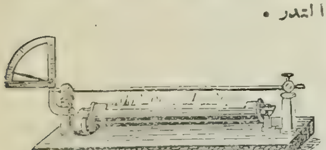

(مقیاس النار)

مقیاس المایعات == (حکمت) مایعاتك درجهٔ کثافتنی تعیینه مخصوص آلت. (آره‌عومتره)

مقیاس کئول == اسپرتولی بر مایعك درونده (١٠٠) ده نه قدر کئول بولندیغنی تعیینه خدمت ایدن آلت.

مقیاس الهوا == (مقیاس الریاح)

مقیاس لبن == سودك درجهٔ کثافتنی تعیینه مخصوص آلت.

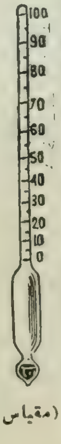

(مقیاس کئول)

(مقیاس لبن)

(مایعات [illegible] مقیاسی)

(مقیاس حامض)

مَكْثار [ع ، س] چوق سویلین كوموزه § تكثیر ایدن ، چوغالدان

مكثار بالحراره == (حكمت) بر غالوانومترو ایله اشتراك ایلمش اولان الكتریق بالحراره منظومه‌سی .

مِكْحال - مِكْحَل [ع ، س] كوزه سورمه چكه‌جك الت میل .

مِكْیال [ع ، س] اولچك ، حبوبات اولچوسی .

مِلاحَت [ع ، مص] كمیجیلك ، فن سیر سفائن .

مِلَّت [ع ، س] دین وشریعت : دین وملت بردر .

§ بر دینده بولنانلرك هیئت مجموعه‌سی : ملت اسلامیه . § عین حكومته تابع افرادك هیئت مجموعه‌سی : ملت عثمانیه [بو معناده (قوم ، امت) تعبیرلرینك استعمالی اولادر .] جمعی : (ملل) كابیر : حقوق ملل .

مِلْح [ع ، س] طوز ، تمك : فقدان ملح .

§ (كیمیا) بر حامضله بر اساسك بالكیمیا امتزاجندن حاصل اولان ماده‌كه بر خاصهٔ مستقله‌یه مالكدر .

[عادی مطبخ طوزینه (ملح جم) دخی دینور .]

مِلْقَط [ع ، س] بردن بر شی آله‌جق آلت ، رحمدن جنینی آله‌جق آلت فنیه ، لاوطه .

(تارنیه‌نك ملقط جنینی)

(شنابیرنك منحنی ملقط جنینی [لاوطه])
١ — ذهبهٔ مذكره ٢ — ذهبهٔ مؤنثه

مِلْك [ع ، س] برینك تحت تصرف واقتدارنده بولنان شی .

ملك یمین == كوله ، جاریه .

[ضم میم ایله اولان (ملك) ایله (ملك) بیننده فرق واردر . : ملك ، هم ذوی العقولده ، هم ذوی العقولك غیرنده ، ملك ایسه یالكز ذوی العقولده مستعملدر .

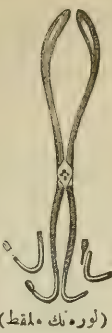

(لورەنك ملقط جنینی)

مِلَل [ع ، س] جمع : (ملت) : ملل مختلفه .

مِلِّی [ع ، س] برملته مخصوص ویا منسوب : ملی هوا .

ملیت == بر ملتی دیگرلرندن تفریق ایدن خصوصات و احوالك هیئت مجموعه‌سی .

مِنْ [ع ، ص] حرف جر اولوب (دن) (دن بری) مفهومنی افاده ایدر .

من الاول == اولدن بری .

من الازل == ازلدن بری .

من الباب الی المحراب == بابدن محرابه قدر ، باشدن آیاغه قدر .

من بعد == بوندن ویله ، بوندن صوكره

من طرف الله } جناب حق طرفندن .
من قبل الرحمن }

من اول الی اخره == ابتدادن نهایته قدر باشدن آیاغه .

من جهةٍ == برجهتدن ، برصورت واعتبارله

من غیر حدٍ == حدم اونیه‌رق

من كل الوجوه == هر جهتله .

عنها منها == شوندن بوندن .

مَنار [ع ، س] [محیط اعلام]

مَنارَه [ع ، س] [مناره]

مِنْبَر [ع ، س] جامعده خطیبك خطبه اوقودیغی یر ، محل .

مِنَّت [ع ، مص] برینه ایلك ایتمك ؛ ایدیلان ایلیكی ذكر و تعداد ایله باشه قاقق ، امتنان § نعمت ، احسان .

منت الهه كه ، بزلری یوقدن حلق ایتدی .

منتدیده == منت كورمش احسان دیده

منتدار == برندن كوردیكی ایلیكه قارشی محجوب و متشكر اولان : منتدار لطف و عنایتكزم

منتداری == منتدارلق .

منت شناس — ایلك طانیان ، شكر نعمت .

منت شناسی == منتشناسلق .

منت شناسان == منت شناسلر .

منت شناسانه == منت شناسجه‌سنه .

بی منت == منتسز ، ایتدیكی ایلكی باشه قاقمیان . ولی نعمت بی منت .

مِنْتان [ت ، س] (فارسی (نیمتن) دن محرفدر) قوللی یلك . كه باصمه وسائره‌دن یاپیلور : یاموقلی منتان .

مَنْجَنیق [ت ، د] لزوجتلی بر شیئك الایله دوبشدیریلوب یوغورلمسی آموبر ایچون مكرر اولارق قوللانیلور : چوجنی بوشیئی منجیق منجیق ایتدی .

منجیقلامق == منجیق منجیق ایتمك .

مِنْدَر [ت ، س] كوچوك شلته ، اوطه‌لرده اوزرینه اوطورمق ایچون مدورجه ، ویا مربع الشكل اولارق یاپیلوب ایچنه یوك ، یاموق طولدیریلان شلته § سدیر اوزرینه قونیلان اوته مملو شلته : قاریوله مندری .

كوشه مندری == اوطه‌لرده كوشه‌لره قونیلان كرەوت ، سدیر .

مندره چكمك == سدیره چكوب قورلق .

مِنْدَف [ع ، س] خلاج یایی .

مِنْسَر [ع ، س] یرتیجی قوش قاغه‌سی [جمعی : (مناسر) كلیر .]

مِنْشار [ع ، س] دستره ، بچكی .

مِنْشَفَه [ع ، س] اچولمه مكیكی .

مِنْشَفَه [ع ، س] صوبی سیلوب ازاله ایده‌جك آلت ؛ بز ، سونكر

مِنَصَّه [ع ، س] كلین منصه‌سی ؛ منصه پیرای ناز وادا .

مِنْطَق - مِنْطَقَه [ع ، س] قوشاق ، كمر ، بند ، خطه ، اتلیم : او منطقه‌ده قار یاغماز .

§ (قزئیمیغرافیا) خط استوادن اعتباراً کرهٔ ارضك شمالاً و جنوباً درجات واقالیم معینه‌یه تقسیم اولنان اقسامندن هربری.

منطقهٔ بارده = اقالیم بارده ، مدارینندن قطبلره قدر امتداد ایدن قطعات ارض . [اقالیم]

منطقهٔ معتدله = قطب مدارلری ایله مدار سرطان و مدار جدی آره‌سنده‌کی اقالیم ، اراضی . [اقالیم]

منطقهٔ حاره = خط استوادن اعتباراً (۳۰) درجه عرض شمالی و (۳۰) درجه عرض جنوبیده کائن قطعات ارض . [اقالیم]

منطقةالبروج = [بروج]

منطقهٔ سکون = خط استوادن (۵) ویا (۶) درجهٔ عرضه قدر اولان محلارکه: بورالرده ابدا هیچ روزکار هبوب ایتمز.

منطقهٔ مهلکه = [بالیستیق] محرکك هدف اوتفاعی تجاوز ایتمیان قسم متناهسنك مرتسم افقیسی .

مِنظار [ع ، س] آیینه ، مرآت .

مِنظَر [ع ، س] داخل بدنه باقه‌جق آلات : منظار اذن . [روشنکن] شعاعشده بواسم ویرلمه‌بیلور قانتدم .]

مِنفاخ [ع ، س] کوروك .

مِنقار [ع ، س] قوش غاغه‌سی . § طاشجی قلمی .

چتال منقار = اوست غاغه‌سی آلت غاغه‌سی و آلت غاغه‌سی اوست غاغه‌سنی تجاوز ایدن طیور .

(چتال منقار)

منقار مخروط = منقارلری قوتلی و مخروطی الشکل اولان قوشلر . [سرچه ، اری قوشی ، قارغه و امثالی کبی]

منقار رقیق = منقارلری اوزون وانیجه ، مستقیم ویا معوج اولان قوشلر. [هدهد ، سینك قوشی ، بولاز وامثالی کبی]

منقار مسنن = منقارلرینك اوجی وایکی طرفی اسنان شکلنی ابراز ایدن قوشلر [قره‌طاووق ، اردج قوشی ، فلوریا ، صقصغان و امثالی کبی]

منقار مشترق = منقارلری، قیصه وزیاده منشق اولان قوشلرکه ؛ آغزلرینی آچیق طوته‌رق حشرات صید ایدرلر . [قیرلانغیچ ، چوبان‌آلداتان وسائره مثللو]

منقاری = منقاره منسوب ومتعلق ، || منقار ، قاغه شکلنده اولان .

مِنقَلَه [ع ، س] (هندسه) کاغد اوزرینه ایستنیلان آچیقلقده زاویه رسم ویا رسم ایدلش بر زاویه‌نك درجه‌سنی اولچمك ایچون مستعمل آلات هندسیه‌که : نصف دائره شکلنده پرنج ویا بوینوزدن معمول اولوب محیطی (۰) دن (۱۸۰) درجه‌یه قدر بر طاقم تقسیماتی حاویدر .

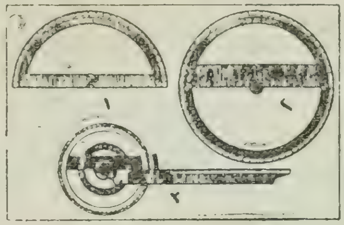

(منقله)

مستطیلی منقله = (هندسه) ارتفاعی قاعده‌سنك نصفنه مساوی اولمق اوزره یاپیلان مستطیل الشکل منقله‌که : دیکرینك خدمتنی ایفا ایده‌بیلور .

مِنَن [ع ، س] جمع : [منت] منتلر .

مِنوال [ع ، س] طور ، طرز ، وجه ، صورت .

برمنوال مشروح = شرح و ایضاح اولندیغی وجه وصورت اوزره .

مِنه [ع ، د] (من) حرف جریله (ه) ضمیر غائبندن مرکب تعبیر عربی اولوب (اوندن) معناسنی افاده ایدر : مفعول منه .

منها = اندن ، بوندن || حسابده طرح و تنزیل اشارتی .

مِنهاج [ع ، س] آچیق ، کنیش یول ، شاهراه ، مهیج ، هدایت

مِه [فا ، ص] بیوك ، اولو ، عظیم .

مهان = جمع : (مه) بیوکار .

کهان و مهان = صغار و کبار .

مهتر = پك بیوك ، زیاده اولو .

مِهاد [ع ، س] دوشك ، فراش ، بساط .

مِهر [فا ، س] کونش ، شمس ، آفتاب = مهر عنب § شفق ، محبت ، سوکی : مهرمادرانه .

مهربان = شفقتلی ، محبتلی ، مرحمتلی .

مهربانی = مهربانلق : مرحمتلیلك .

مهره = عجمی اوردکاری اولامق ایچون ساحل انهار و برکانه ربط اولنان باغلو اوردکلر .

مِهماز ـ مِهمیز [فا ، س] [مهموز]

مِهمان [فا ، س] مسافر ، قونوق .

مهمان پرور = مسافره اکرام ورعایت ایدن .

مهمان پروری = مهمان پرورلك .

مهمان پرورانه = مهمان پروره یاقیشه‌جق صورتده .

مهمانخانه = مسافرخانه : مهمانخانه عالم .

مهماندار = کندیسنه بریسی مسافر ویرلمن || رسمی بر مسافرك صورت مخصوصه‌ده یانته ویرلن آدم .

مهمانداری = مهمانداراق .

مهمانسرای = مسافرخانه .

مهماننواز = مسافره اعزاز و اکرام ایدن .

مهماننوازی = مهماننوازلق ، مسافرپرورلك .

مهماننوازانه = مهماننواز اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مهمانی = مهمانلق ، مسافرلك .

میاسما [ج ، س] چوروممکده اولان مواد حیوانیه ونباتیه‌دن چیقان بخار متعفن .

میان [فا ، س] اورته ، وسط § بل ، کمرکاه .

میان بسته = بل باغلامش حاضر ، مهیا .

میان بند = قوشاق ، کمر .

میانجی = آرایه کیرن ، توسط ایدن .

میاندار = دلال ، واسطه .

میانکر [فا ، ص] ظوغرامه‌جیلق ، سمرجیلك ، کمیك اعمالاتنده مستعمل آوادانلق .

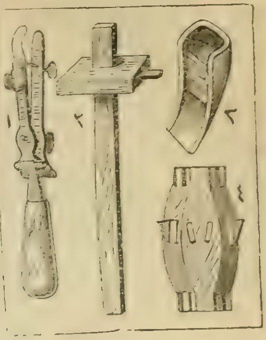

(میانه‌کر)

١ — ... اعمالاتنه مخصوص ، ٢ — طوغرامه‌جی و مرانغوزلره مخصوص ، ٣ ، ٤ — دیکر نوعلری .

میانه [فا ، س] اورته وسط § بردنلك اورته‌سنده‌کی شهرده ایجی .

میاه [ع ، س ، جمع : ماء] صولر .

میاه معدنیه } (طبقات) ایلیجه، قاپلیجه صولری .
میاه حاره }

میاه قلویه == (کیمیا) قاربونیت قلویلری حاوی صولر . چیتلی ، ویشی صولری کبی .

میاه مره == (کیمیا) آجی صولر یعنی کبریتیت مغنزیوم، کبریتیت سودیوم، کبریتیت بوتسیوم ، کبریتیت قالسیوم ملحلرینی حاوی صولر .

میاه حامضیه == (کیمیا) حامض ... حاوی صولر .

میاه کبریتیه == (کیمیا) کبریتیت و قا ... حالنده بولنان حامض ... حاوی صولر . بعض قاپلیجه صولری کبی .

میاه کلسیه == (کیمیا) ثانی قاربونیت کلسی حاوی صولر .

میاه مالحه == فلورسودیومی حاوی صولر

میاه سیلیسیه == (کیمیا) سیلیسی حاوی وزیاده حرارتی اولان صولر. ایزلانده اطه‌سنده‌کی غایزر صویی کبی

میاه حدیدیه == (کیمیا) حامض قاربون و قاربونیت حدیدی حاوی صولر

تصفیهٔ میاه == (کیمیا) وسائط معلومه ایله صولری حاوی اولدقلری مواد زائده و ترسبات امليه‌دن تجرید ایتمك اصولی .

خط اجتماع میاه == (طوپوغرافیا) صولری ... طوپلانان اراضینك حدودی .

خط تقسیم میاه == (طوپوغرافیا) صوی مختلف جهتلره جریان ایدن اراضی‌یی ایران سطح مائللر ، صرتلر .

میبره [ع ، س] ایکنه قابی ، ایکنه قوطیسی .

میثاق [ع ، س] عهد وپیمان .

روز میثاق == یوم ازل .

میچو - موچو [ج ، س] کمیلرده سرنلره چیقمق ایچون بوانده‌یریلن چوجق ، کوچوك طائفه § میخانه‌جی چراغی .

میخ [فا ، س] چیوی ، اکسر ، قازیق .

چارمیخ == صلیب شکلنده اعدام آلتی .

میخلامق == چیویله‌مك .

میخلادیز [ت ، س] ☚ (مقناطیس)

میر [فا ، س] آمر ، رئیس ، بك . [عربی (امیر) کلمه‌سندن مفرسدر]

میرکلام == کوزل ، ظرافتله افردی سویلین .

میری == خزینهٔ دولته عائد ، بکلك .

میرآخور == اصطبل عامره مدیری .

میر آلای == برآلای عسکرك باشی ، آلای قومانданی . [سوریده ایش بلوکدن پیاده وطوبجی‌ده درت طابوردن مرکب اولان هیئت عسکریه‌نك اك بیوك آمری که : قائممقامك فوقنده‌در القابی (عزتلو افندم) در .] [بحریه‌ده برنجی صنف سواریلرینه دینور .]

میرزا == (امیر زاده‌دن محرفدر .) ایرانده اصحاب رتبه‌یه و ارباب اصالته ویریلور برعنواندر .

میرلوا == لوا قومانданی ، پیاده‌ده ایکی ، سواریده اوچ آلایدن مرکب هیئت عسکریه‌یه قوماندا ایدن ذات که : عنوانی پاشا ، القابی سعادتلو افندمدر .

میرلوالق == عسکریده پاشالغك ایلك رتبه‌سی .

میرمیران == ملکیه‌ده پاشا عنوانلی حائز رتبه‌لرك ایکنجیسی‌در که : اولی ثانیسنه معادلدر .

میراث [ع ، س] برینك وفاتنده ورثه‌سنه قالان اموالی .

میراث یدی == میراثه قونان ، النه میراثدن ثروت کچن . || پك مسرف و سفیه آدمدن دخی کنایه‌در .

میزاب [ع ، س] اولوق ، ناودان میزاب رحمت ... دوکیلن ماء معارف .

میزابیه == (حکمت) یکدیکرینه موازی و مساوی و جمله‌سنك سطحلری عین خط برخط مستقیمه عمود اولان بر طاقم دائروی جریانلرك اولوق شکلنده اولان هیئت مجموعه‌سی { Solénoïde }

میزابیه جریانلری == میزابیه‌لراوزرنده واقع اولان جریان الکتریقی .

میزان [ع ، س] ترازو ، مقیاس § منطقة البروج اوزرنده بر برجك اسمی . § عملیات حسابیه‌نك طوغری اولوب اولمدیغنی آکلامق ایچون یاپیلان عملیات — ضربك میزانی تقسیم ، تقسیمك میزانی ضربدر .

میزان الحراره }
میزان الرطوبه }
میزان الریح } ☚ [مقیاس]
میزان المطر }
میزان الهوا }

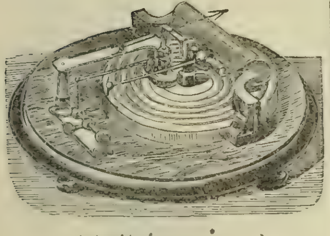

(معدنی میزان الهوا)

میزانه دیرکی [ج ، س] (بحریه) سفینه‌نك قیچ طرفنده‌کی دیرك اولوب غراندی ویرووه دیرکلرندن کوچوکدر .

میزبان [فا ، س] مسافری اطعام ایدن ، خانه صاحبی .

میزبانی == میزبانلق .

میسیونر [ج ، س] نشر دینه مأمور راهب .

میشه [ت ، س] خشبی سرت وقوری و انواعی کثیر بر اغاجك اسمیدر . ... میشه ، چالی میشه .

میشه‌جك == قورنلوجه دینلن بر نبات .

میشه‌لك == میشه آغاجلرینی حاوی یر ، اورمان .

(میشه آغاجی)

میشین [فا ، س] دباغت اولنمش قویون دریسی .

میعاد [ع ،] یکدیکرینه وعد ایتمك ، مواعد ، § زمان وعد § مکان وعد .

میغ [فا ، س] قره بلوط § دومان ، سیس .

میقا [ج ، س] (معدنیات) لاتینجه پارلاق معناسنه اولان میقا) دن مأخوذدر . § رقیق صفیحه‌لره قابل تلفیق و فوصفورلانمه خاصه‌سنی حائز بر معدن اولوب پوتاسلی میقا ، لیتینلی میقا ، مغنزیالی میقا ، کایسلی میقا نامیله درت قسمدر .

میقاشیست == قوارس ایله میقادن مرکب تبادن متشکل بر معدن .

میقات [ع ، س] بر ایش ایچون تعیین اولنان وقت ، هنکام § وقت وعد § محل وعد .

میقادو [ج ،] ژاپونیا ایمپراطورلرینك عنوانی .

میقروب [ج ، س] بو کونه قدر معلوم اولان موجودات ومخلوقات عضویه‌نك اك کوچوکاری اولان حیوانجقلردر که بشیوزدن بیك بشیوزه قدر بیوك خرده‌بینلر ایله انجق کوریله‌بیلورلر .

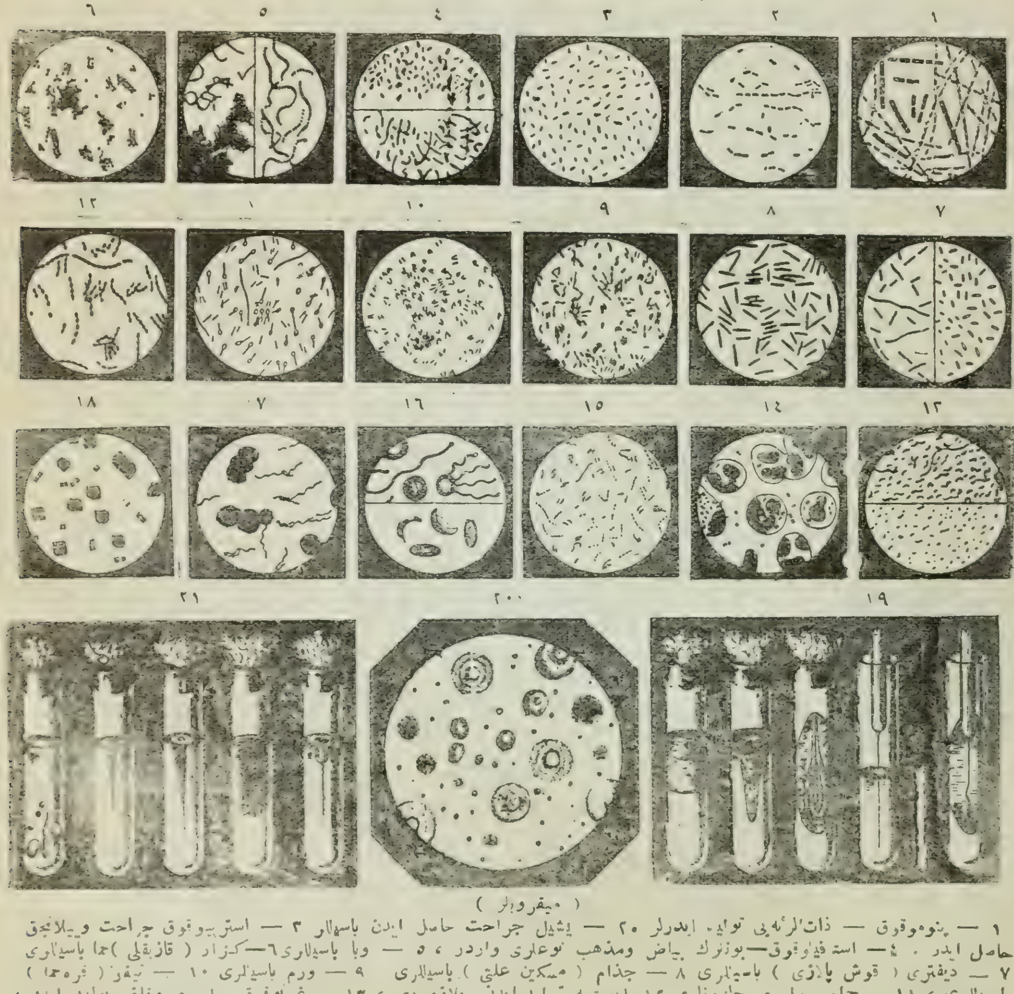

(میقروبلر)

١ — پنوموقوق — ذات‌الرئه‌یی تولید ایدرلر ٢ — یشیل جراحت حاصل ایدن باسیللر ٣ — استرپتوقوق جراحت ویلانجق حاصل ایدر . ٤ — استافیلوقوق — بوئلرك بیاض ومذهب نوعلری واردر ، ٥ — وبا باسیللری ٦ — کزاز (قازیقلی) حما باسیللری ٧ — دیفتری (قوش پالازی) باسیللری ٨ — جذام (مسکین علتی) باسیللری ٩ — ورم باسیللری ١٠ — تیفو (قره حما) باسیللری ، ١١ — حمای راجع حلزونلری ١٢ ایصتمه تولید ایدن پلازمودی ، ١٣ — غونوقوق ل صووقلغی تولید ایدر ، ١٤ — قولرا باسیللری ، جمره (یانی‌قاره) باسیللری ١٦ — دعام باسیللری ١٧ — معده‌ده بولنان سارسینلر ، ١٨ — طاووق قولراسی باسیللری ١٩ — میقروبلرك اوره‌تیلمه‌سی ایچون ژه‌لوزوه‌ژه‌لاتین (نوتقال) ارزینه زرعی و وسائط مذکوره اوزرنده حاصل اولان (مستملکه‌لری) نسللری ٢٠ — پتری قوطولرنده حصوله کلن مستملکه‌لری ، ٢١ — ات صوینی وژه‌لاتین اوزرنده حصوله کلمش مستملکه‌لر (قولونی)

میكائیل [ع ، ه ، س] مخلوقاتك تحصیل ارزاقنه مأمور اولان بر فرشتهٔ عظیم القدر . درت بیوك ملكدن بری : [عزرائیل ، جبرئیل ، اسرافیل ، میكائیل] .

میل [ع ، س] كوزه سرمه چكمكه مخصوص بر آلت § یوللرده تعیین مسافه ایچون دیكیلن نشان مناره § طولی هر مملكتده كوره مختلف مسافه اولچیسی .

میل بحری == عموماً (١٨٥٢) مترو ویا (٦٠٨٠) انكلیز قدمی .

میل [ج ، س] قول عضله‌لرینی قوتلندیرمكه خادم بر نوع جیمناستیق آلتی .

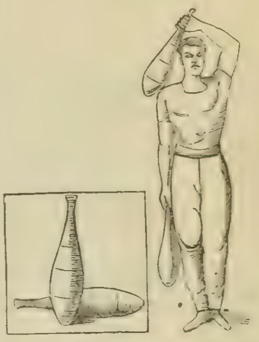

(میل)

میلاد [ع ، س] زمان ولادت § عیسی علیه السلامك زمان ولادتلری ، سنهٔ میلادیه تاریخ میلادی .

میلیار [ج ، عد] (٩٩٩،٩٩٩،٩٩٩) عددندن صوكره كلن عدد : احاد میلیار ، عشرات میلیار ، مآت میلیار .

میلیون [ج ، عد] (٩٩٩، ٩٩٩) دن صوكره كلان عدد : احاد ملیون ، عشرات میلیون ، مآت ملیون .

مینا [فا ، س] شراب شیشه‌سی . قیومجیلرك كموش اوزرنده نقش ایتدكلری لاجورد ویا یشیل رنكده‌كی صرچه .

مینارنك / **مینافام** == مینارنكلی : قبهٔ مینافام سما .

میناكار == مینه ایشلیجی .

میناكاری == میناكارلق .

مینه [ت ، س] { (مینا) دن محرفدر } مینا . § ساعتك رقملرینی حاوی اولان واوزرنده عقرب ایله یلقوان حركت ایدن یوزی .

میم مضمومه

مباح [ع ، ص] ایشلنمسی نه حلال نه ده حرام اولان شی ، جائز . صو ، اوت ، آتش كبی . جمعی (مباحات) كلیر .

مباحیت == مباحلق .

مباحث [ع ، ص] مباحثه ایدیجی ایدن ، بحثه كیریشن .

مباحثین == مباحثلر .

مباحثه == بر ماده حقنده ایكی ویا دها زیاده كیمسه بیننده جریان ایدن بحث وبیان || ادعا .

مبادرت [ع ، مص] ابتدار ، مسارعت ، سرعت وغیرتله باشلامه : ترقیم شقه‌یه مبادرت اولندی .

مبادله [ع ، مص] بر شیئی دیكر شیله دكشمه .

مبادی [ع ، س] انكار ایدیجی ایدن میدانه چیقاران .

مبارز [ع ، ص] پهلوان ، بهادر ، جنكجی § برماده حقنده ادعا ایله جداله كیریشن .

مبارزه == جنك ، غوغا ، اوغراشمه .

میدان مبارزه == میدان حرب ، میدان جدال .

مبارزانه == مبارزجه‌سنه .

مبارك [ع ، ص] فیضلی ، بركتلی خلق عندنده تعظیم وتكریم اولنوب عمومه باعث منافع اولان ، عزیز ، مقدس : ایام مباركه ، لیالیٔ مباركه .

§ اوغورلی ، خیرلی : مبارك اولسون .

مباشر [ع ، ص] بر ایشه بالذات باشلیان ، فاعل : مباشر متعدد اولسه‌ده ضامن اولور .

§ (حقوق) دعواده علاقه‌دار اولانلره محكمه طرفندن تبلیغاتده بولنان مأمور رسمی ، محضر .

مباشرت [ع ، مص] بر ایشه بالذات باشلامق .

مباشرهٔ اتلاف == (فقه) برشیئی بالذات تلف ایتمك .

مباعدت [ع ، مص] ایكی كیشی بربرندن اوزاقلاشمق ، مفارقت .

مبالات [ع ، مص] قایرمق § فكر واندیشه ایتمك § دقت اعتنا ، تقید .

عدم مبالات == دقتسزلك ، قیدسزلق .

مبالغه [ع ، مص] بر خصوصده زیاده چالشمق § برینك اوصاف مستحسنه ویا مستهجنه‌سنی مستبعد ویا محال كوریشه‌جك صورتده بیان ایتمك . § بو یولده سویلنن سوز : فلان پك مبالغه‌جیدر . § اعظام ایتمك سوزی مرتبهٔ افراطه واردیرمق .

§ (ادبیات) بر وصفك ضعف وشدتجه یا مستبعد ، یا محال بر درجه‌یه ایصالی ایچون قوهٔ مصوره‌نك تصویر نواقص وكمالات یولنده اولان مساعیٔ ادعائیه‌سندن متولد بر صنعتدر . [كه : عقلاً وعادةً ممكن اولورسه (تبلیغ) ، عقلاً ممكن عادةً محال اولورسه (اغراق) ، عقلاً وعادةً محال اولورسه (غلو) دینور . جمعی : (مبالغات) كلیر .

مبالغه ایله == پك چوق ، پك زیاده .

مبالغه ایله اسم فاعل == عربیده فعلك معناسی كندی ایله قائم اولان ذاتده معنانك شدت وقوت اوزره بولندیغنه دلالت ایلین لفظه دینور . فعال ، علام وزننده اولان الفاظ بو قبیلدندر .

مبالغه‌جی == هر شیٔ اعظام ایدن ، مبالغه‌لی سوز سویلین .

مبالغه‌لی == مبالغه‌سی اولان ، مبالغه ایله آلوده اولان .

مباهات [ع ، مص] تفاخر ایتمه اوكونمه § (س) فخر ، اعلان مباهات .

مباهی == مفتخر ، فخر ایدیجی ، ایدن .

مباهله [ع ، مص] یكدیكره بددعا ایتمك § بر بریندن نفرت ایلمك .

مبایعه [ع ، مص] صاتون الق اشترا ایتمك . [مفاعله بابندن اولمق اعتباریله اصلی صاتوب آلمه ، الیش ویریش معناسنه‌در .] جمعی (مبایعات) كلیر : مبایعات قومیسیونی

مباین [ع ، ص] باشقه درلو ، مخالف : بو ایكی افاده بربرینه مباینیدر .

مباینت [ع ، مص] یكدیكرندن آیرلق جدا اولمق § آیریلق ، باشقه‌لق اختلاف : اشعارات واقعه بیننده‌كی مباینت اسبابنك انباسی .

§ (منطق) بری برینك هیچ بر فردینی حاوی اولمیان ایكی كل آره‌سنده‌كی نسبت انسان ، آت كبی .

مبتدا [ع ، س] (صرف) بر اسم ویا اسم حكمنده بركلمه‌دركه خبر اكا اسناد اولنور .

مبتدابه == كندیسیله باشلانیلان .

مُبتَدِغ [ع ، ص] یکیدن برشی پیدا ایدیجی ، ایدن .

مُبتَدِئ [ع ، ص] برشیء اوکرنمکه یکی باشلیان ، عجمی ، شاکرد :

مبتدیانه == مبتدیجه‌سنه .

مبتدیان == مبتدیلر .

مُبتَذَل [ع ، ص] ذلیل ، خوار ، اعتبارسز ، حقیر . § پك بول ، پك مبتذول

مُبتَسِم [ع ، ص] ابتسام ایدیجی ، ایدن ، لطیف صورتده کولومسه‌ین ،

مُبتَغیٰ [ع ، ص] مطلوب ، آرزو ، اوزو اولنان شی

مُبتَلیٰ [ع ، ص] برشیئه دوشکون اولان ، کرفتار ، مبتلای درد ، مبتلای عشرت .

مُبتَنی [ع ، ص] ابتنا ایدیجی ، ایدن § مؤسس ، مستفند : بو دعوی شو اساسه مبتنیدر

مُبتَهِج [ع ص] شادان ، مسرور ، ممنون .

مُبَجَّل [ع ، ص] تعظیم وتکریم اولنمش ، مکرم ، معزز

مُبدِع [ع ، ص] ابداع ایدیجی ، موجد ، نمونه‌سز برشی وجوده کتیریجی : جناب مبدع کائنات . § نظیرسز شعرسویلین : شاعر مبدع . § اهل بدعت .

مُبَدَّل [ع ، ص] تبدیل اولنمش ، دکشدیرلش ، دوچار تغیر اولمش .

مُبَدِّل [ع ، ص] تبدیل ایدیجی ، (حکمت) الکتریق جریانی ، قوتنی تبدیل ایتمکه مخصوص آلات

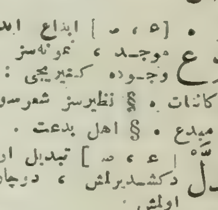

(مبدل)

مُبَذِّر [ع ، ص] تبذیر ایدیجی ، ایدن ، ناعاقلانه صرف واسرافده بولنان .

مُبَرّا [ع ، ص] بری قیلنمش ، تبرئه اولنمش ، عاری ، منزه : هردرلو شوائبدن مبرادر .
« مال نظم ونثری اکلاشلمقدن مبرادر بجدد شاعرك طرز بیانی ساده‌در، وزده »

مُبَرِّد [ع ، ص] تبرید ایدیجی ایدن ، صوغودان .

مبرد == تبرید اولنمش ، صوغودلمش .

مُبرِز [ع ، ص] ابراز ایدیجی ، ایدن ، ظاهر چیقاران .

مبرز == ابراز اولنمش ، ظاهره چیقارلمش .

مُبرِم [ع ، ص] ابرام واصرار ایدن اصرارله رجا ایلین . § ثقیل کرانجان ، معناسز سوز سویلین ادم .

مُبرَم [ع ، ص] ابرام اولنمش ، رد ودفعی محال اولان : امر مبرم ، بلای مبرم .

مُبَرهَن [ع ، ص] برهان ایله ثابت قیلنمش ، اثبات اولنمش § بللی ، اشکار .

مُبَزِّر [ع ، ص] (زراعت) تخم زرعنه مخصوص آلت [زراعت]

مُبَشِّر [ع ، ص] ابشار ایدن تبشیر ایلین ، مژده ویرن .

مُبَشَّر [ع ، ص] ابشار اولنمش تبشیر ایدلش ، کندیسنه مژده ویرلش .

عشرهٔ مبشره == اجلهٔ اصحاب کرامدن اولوب طرف اشرف حضرت رسالتپناهیدن جنته ابشار ایدلش اولان اون ذات مبارك : [ابوبکر الصدیق ، عمرالفاروق عثمان‌ذی‌النورین ، علی‌المرتضی ، طلحه زبیربن‌العوام ، سعدبن‌ابی‌وقاص ، عبدالرحمن‌بن‌عوف ، ابوعبیده‌بن‌الجراح سعدبن‌زید] رضوان‌الله تعالی اجمعین .

مُبَصِّر [ع ، ص] کوزه‌دیجی ، بکله‌یجی ، باقیجی § مکتبلرده شاکردانك افعال وحرکاتنی تفتیشله حسن حاللرینه نظارت ایدن مأمورینندن هربری : سرمبصر . کرکارده ارابجی کاتبلکیله موظف مأمور .

مُبَضِّع [ع ، ص] کاری تمام کندیسنه عائد اولمق اوزره برینه سرمایه ویرن .

مُبَطِّل [ع ، ص] ابطال ایدیجی ایدن .

مبطل حس == (طب) قوه‌لامسه ویا شرینغه ایدیلرك قانه قاوشدیرلمی ومس ایتمك صورتیله جلد عصبیه‌نك موقتاً حساسیتنی ابطال ایدن ادویهٔ طبیه‌دن هربری .

مُبطَل [ع ، ص] ابطال اولنمش ، لغو وفسخ ایدلش .

مُبعِد [ع ، ص] تبعید ایدیجی ، ایدن اوزاقلاشدیرن .

مُبَهِّج [ع ، ص] تبهیج ایدن ، کوزللشدیرن .

مُبَلِّغ [ع ، ص] تبلیغ ایدیجی ، ایدن .

مُبَوِّل [ع ، ص] بولی تکثیر ایدیجی ، ایدن ، مدر .

ادویهٔ مبوله == (طب) بالخاصه جهاز بولی اوزرینه تأثیر ایدوب اناك وظائف افرازیه‌سنی تحریك ایدن ادویهٔ مفرغه

مُبهَم [ع ، ص] ابهام اولنمش ، اکلاشیلمیه‌جق صورتده قوتللمش قپالی ، غیر معین .

مبهمات == جمع : [مبهم] مبهم اولان شیلر . || (صرف) کنایاتك مبهم وغیر معین بر معنایه دلالت ایدنلری : قاچ ، فلان ، کیم ، نه کبی .

مُبَیِّض [ع ، ص] تبییض ایدیجی ، ایدن ، اغاردان § قلملرده مسوده‌لری بیاضه چکن § مستنسخ .

مبیض == بیاض اولنمش ، بیاضه چکیلمش .

مبیضات == بیاض ایدلمش مسوده‌لر ، اوراق مبیضه .

مُبَیَّن [ع ، ص] تبیین ایدلمش ، میدانه چیقارلمش ، عیان ایدلمش

مُبین [ع ، ص] عیان ، آشکار دین مبین احمدی .

مُبَیِّن [ع ، ص] بیان ایدیجی ، متضمن ، مشعر § اشکار ، ایدن ، عیانه چیقاران .

مُتابَعَت [ع ، ص] اویمق ، تبعیت ایتمك .

مُتَأَثِّر [ع ، ص] تأثر ایدیجی ، ایدن ، محزون ، منفعل ، مکدر .

متأثرانه == متأثرجه‌سنه .

مُتَأَخِّر [ع ، ص] تأخر ایدن ، صوکره‌یه قالان ، صوکره‌دن کلان

متأخرین == متأخرلر : متأخرین علما .

مُتَأَدِّب [ع ، ص] تأدب ایدن ادبلنن ، تربیه اولنان .

مُتَأَذّی [ع ، ص] اذیت چکن ، صیقیلان .

مُتارِك [ع ، ص] متارکه ایدیجی ، ایدن : لشکر متارك .

مُتارَکه [ع ، مص] بر شیء حالی ترك ایدیشمك § (عسکری) مواقع حربیه‌ده جمله‌سنده ویا بر قسمنده بر مدت معینه ویا غیر معینه ایچون حرکات عسکریه تعطیلی حقنده طرفین متحاربین بیننده عقد اولنان مقاوله . § (حقوق دول) محاربه‌نك رضای طرفین ایله بر مدت موقته ایچون تعطیلی .

متارکهٔ عمومیه = حکمی موانع حربیه‌نك جمله‌سنه شامل اولان متارکه .

متارکهٔ خصوصیه = حکمی موانع حربیه‌نك بعضیسنه منحصر بولنان متارکه‌که اوردو ویا فرقه قوماندانلری طرفندن عقد اولنه‌بیلور .

مُتَأَسِّف [ع ، ص] تأسف ایدیجی ، ایدن ، کدرلی ، مکدر ، محزون .

متأسفانه = متأسف اوله‌رق .

مُتَأَکِّد [ع ، ص] تأکید ایدیجی ایدن .

مُتَأَلِّم [ع ، ص] تألم ایدن ، اللنن ، کدرلی ، محزون .

متألمانه = متألم اوله‌رق .

مُتَأَلِّه [ع ، ص] جناب حقه پرستش وعبادت ایدن .

متألهین = متألهلر ، حکمای اسلامیه .

مُتَأَمِّر [ع ، ص] تأمر ایدیجی ، امر ایدن ، آمرلق ، تقلب ایدن .

مُتَأَمِّل [ع ، ص] تأمل ایدیجی ایدن ، دقت فکر ایلین .

مُتَأَنّی [ع ، ص] تأنی ایدیجی ایدن ، تکیلی طوران .

متأنیانه = متأنی اوله‌رق یاپیله‌جق صورتده ، متأنی اوله‌رق متبصرانه .

مُتَأَهِّل [ع ، ص] تأهل ایدن ، اولنمش ، اولی .

مُتَأَیِّد [ع ، ص] تأید ایدیجی ، ایدن ، قوتلنن .

مُتَبادِر [ع ، ص] تبادر ایدیجی ، ایدن ، بردن بره ذهنه کلن : متبادر خاطر اولدی .

مُتَبادِل [ع ، ص] تبادل ایدن ، بربرینه بدل اولان § بربرینك یرینه کچن .

مُتَبارِز [ع ، ص] تبارز ایدن ، مبارزه ایچون میدانه چیقان .

مُتَباعِد [ع ، ص] تباعد ایدن ، اوزاقلاشان ، بربرندن اوزاق بولنان : مواقع متباعده .

مُتَباقی [ع ، ص] (مولددر) باقی قالان ، آرتان ، کیری قالان ، بقیه .

مُتَباکی [ع ، ص] اغلار کبی کورینان ، یالاندن اغلایان .

مُتَباهی [ع ، ص] اعلان مباهات ایلین ، تفاخر ایدن .

مُتَبایِع [ع ، ص] بایع ایله مشتری ، که : (عاقدین) دخی دینور .

مُتَبایِن [ع ، ص] بربرینه ضد ، مخالف اولان : اقوال متباینه § (ریاضیه) قاسم مشترکلری اولمیان (عددلر) .

مُتَبَتِّل [ع ، ص] ماسوادن انقطاع ایله خالصاً حقه توجه ایدن .

مُتَبَحِّر [ع ، ص] تبحر ایدن ، دریا شان § علمده دریا کبی توسع وتعمیق ایدن ، علامه ، علمك کهنه‌واران .

متبحرین = ج : (متبحر) : متبحرین علما .

مُتَبَخِّر [ع ، ص] تبخر ایدن ، بوغو حالنه کلن .

مُتَبَدِّع [ع ، ص] اهل سنتدن ایکن ، اهل بدعت اولان .

مُتَبَدِّل [ع ، ص] تبدل ایدن ، دکیشن ، باشقه حاله کلن .

مُتَبَرِّد [ع ، ص] تبرد ایدن ، صوغویان .

مُتَبَرِّز [ع ، ص] تبرز ایدن ، میدانه چیقان .

مُتَبَرقِع [ع ، ص] تبرقع ایدن ، پچه‌لنن ، نقابلانان ، ماسکه‌لی .

مُتَبَرِّك [ع ، ص] تبرك ایدن ، مبارك عد ایلین : متبرکاً .

مُتَبَرّی [ع ، ص] تبری ایدن ، بری اولان § یوز چویرن .

مُتَبَسِّم [ع ، ص] تبسم ایدن ، لطیف صورتده کولومسین .

متبسمانه = متبسمجه‌سنه ، متبسم اوله‌رق .

مُتَبَصبِص [ع ، ص] تبصبص ایدن ، یالطاقلانان .

متبصبصانه = متبصبص اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُتَبَصِّر [ع ، ص] تبصر ایدن ، کوزی آچیق ، ایلروسنی کورن ، دور اندیش .

متبصرانه = متبصرجه‌سنه ، دور اندیشانه .

مُتَبَکِّم [ع ، ص] سوز سویلر ایکن طوتیلوب قالان .

متبکمانه = متبکمجه‌سنه .

مُتَبَلِّر [ع ، ص] (مولددر) تبلر ایدن ، بلورلنان .

مُتَبَلِّل [ع ، ص] ایصلانان .

مُتَبَنّی [ع ، ص] برینی اوغل ایدینن ، اوغللق اتخاذ ایلین .

مُتَبَوِّل [ع ، ص] تبول ایدن ، صو دوکن .

مُتَبَیِّن [ع ، ص] تبین ایدن ، آچیغه چیقان ، عیان اولان ، وضوح بولان .

مُتَتابِع [ع ، ص] تتابع ایدن ، بربرینك اردنجه کیدن ، پی درپی اولان ، یکدیکرینی ولی ایلین : متتابع الورود .

متتابعاً = متتابع اوله‌رق ، بربرینك اردنجه .

مُتَتالی [ع ، ص] (متتابع) ایله مترادفدر .

مُتَتَبِّع [ع ، ص] تتبع ایدن ، دقتله اراشدیران .

مُتَتَوِّج [ع ، ص] تتوج ایدن ، باشنه تاج کین .

مُتَثائِب [ع ، ص] اسنهین .

مُتَثَوِّب [ع ، ص] فرضدن مکره نافله نماز قیلان . § ثواب قزانان .

مُتَثَیِّب [ع ، ص] تثیب ایدن ، طول قالان قادین .

مُتَجادِل [ع ، ص] مجادله ایدن .

مُتَجاذِب [ع ، ص] جذب ایدن .

متجاسر • [ع ، ص | تجاسر ایدن ، جرأت ایلین ، بر ایشه بلا پروا تشبث ایدن •

تجاسرانه = متجاسر اولانه یاقیشه‌جق ورتده •

متجانب • [ع ، ص] (مجتنب) ایله مترادفدر • چکینن •

متجانس • [ع ، ص] بر جنسدن اولان همجنس : حیوانات متجانسه ، معادن متجانسه ، جانس القوافی •

متجاور • [ع ، ص] همجوار اولان ، قومشو اولان ، قومشو •

اویتان متجاورتان = (هندسه) بر علری مشترك اولان زاویه‌لر •

متجاوز • [ع ، ص] تجاوز ایدن ، کچن ، سنی یکرمی‌یی متجاوز • § حد معروفی جن § تعدی ایدن § فضله ، زیاده ی متجاوز آت •

تجاوزانه = متجاوز اولانه یاقیشه‌جق ورتده ، متعدیانه •

متجاول [ع ، ص] جولان ایدن ، جولان ایدیش •

متجاهل • [ع ، ص] تجاهل ایدن جاهل کبی کورینن : عارف متجاهل •

تجاهلانه = متجاهلجه‌سنه •

متجبر • [ع ، ص] تجبر ایدن کبرلنن جباره طوری طاینان •

تجبرانه = متجبر اولانه یاقیشه‌جق رتده •

متجدد • [ع ، ص] تجدد ایدن ، یکیلنن •

تجددانه = متجدد اولانه یاقیشه‌جق رتده •

متجرد • [ع ، ص] تجرد ایدن ، صویونان ، چیپلاق اولان § متأهل اولمیان § (تصوف) سوادن انقطاع ایله جناب حقه متوجه لان •

متجرع [ع ، ص] تجرع ایدن تکافله ایچن •

متجزی [ع ، ص] تجزی ایدن جزء جزء اولان ، انقسام ایلاین •

متجزی = غیر قابل تجزی لان || تجزی ایتامش اولان •

متجسد • [ع ، ص] تجسد ایدن جسدلنن : حشرات متجسده

متجسس • [ع ، ص] تجسس ایدن ، دقتله اراشدیرن

متجسسانه = متجسس اولانه یاقیشه‌جق صورتده •

متجسم [ع ، ص] تجسم ایدن جسملنن ، مجسم کورینن

« متجسم مثال عبرتدر • »

متجعد • [ع ، ص] تجعد ایدن ، قیویرجق اولان •

متجعد الاشعار = صاچلری قیویرجق اولان •

متجفف • [ع ، ص] تجفف ایدن ، قوربان • اشیای متجففه

متجلد • [ع ، ص] تجلد ایدن ، تکافله جلادت کوسترن •

متجلدانه = متجلد اولانه یاقیشه‌جق صورتده •

متجلدین = متجلدلر •

متجلی [ع ، ص] تجلی ایدن ، عیان اولان ، کورینن • § پارلاق ، دوشن •

متجمع • [ع ، ص] تجمع ایدن ، طوپلانان ، بر یره کلن •

متجمل • [ع ، ص] تجمل ایدن ، سوسله‌نن زینتله‌نن •

متجملانه = متجملجه‌سنه •

متجنب • [ع ، ص] تجنب ایدن ، صاقنان § چکینن ، اوزاقلاشان • هر مجتنب •

متجنن [ع ، ص] تجنن ایدن ، دلیرمش اولان •

متجنی [ع ، ص] میوه دوشیرن § مفتری •

متجوز [ع ، ص] جائز اولمیان شیئی جائز کورن § سوزی مجاز طریقیله سویلین

متجوف • [ع ، ص] تجوف ایدن ، ایچی بوشالان ، قوف اولان •

متجهز • [ع ، ص] تجهز ایدن ، لوازمی مرتب ومنتظم اولان

متحاب • [ع ، ص] بربرینی دوست اتخاذ ایدن :

دول متحابه = یکدیکرینی دوست متفق اتخاذ ایدن دولتلر •

متحارب • [ع ، ص] یکدیکریله محاربه ایدن : دول متحاربه •

متحاسد [ع ، ص] تحاسد ایلین •

متحاشی [ع ، ص] تحاشی ایدن احتراز ایلین ، چکینن •

متحاشیانه = متحاشیجه‌سنه •

متحتم • [ع ، ص] واجب اولان درجه وجوبده بولنان : متحتم ذمت عبودیت •

متحثر • [ع ، ص] تحثر ایدن ، : زلال متحثر ، دم متحثر •

متحجر • [ع ، ص] تحجر ایدن ، طاش کسیلن ، طاش حالنه کچن •

« طاش دکل او بر متحجر مثال عبرتدر »

متحجم • [ع ، ص] تحجم ایدن ، حجم پیدا ایلین • جثه‌لنن •

متحد [ع ، ص] برلشمش ، برلك اولان ، متفق •

متحدب • [ع ، ص] تحدب ایدن قانبورلاشان •

متحدث • [ع ، ص] تحدث ایدن حادث اولان ، موجود دکل ایکن پیدا اولان : وقایع متحدثه •

متحرك • [ع ، ص] تحرك ایدن ، حرکت ایلین ، قیملدانان § حرکه‌لنن . حرف متحرك •

متحری [ع ، ص] تحری ایدن اراشدیران •

متحزب • [ع ، ص] کروه کروه جمع اولان •

متحسر • [ع ، ص] تحسر ایدن ، حسرت چکن •

متحسرانه = متحسرجه‌سنه ، متحسر اوله‌رق •

متحسس • [ع ، ص] تحسس ایدن ، حوادث طلب ایدین § حس ایدن

متحشد • [ع ، ص] تحشد ایدن ، بریکن ، طوپلانان : عساکر متحشده •

متحصل • [ع ، ص] تحصل ایدن ، حاصل اولان ، حصوله‌کلن ،

متحصن • [ع ، ص] تحصن ایدن ، مستحکم بر موقعه قاپانان : عساکر متحصنه •

مُتَحَقِّد [ع ، ص] كين طوتان ، تحقد ايدن .

مُتَحَقِّق [ع ، ص] تحقق ايدن ، حقيقت اولق اوزره ميدانه چيقان .

مُتَحَكِّم [ع ، ص] تحكم ايدن ، حاكملك طاقنان ، بريني بيرا حكم التنه الان .

متحكمانه = متحكمجه‌سنه .

مُتَحَلِّل [ع ، ص] تحلل ايدن ، اجزاسى ايريلان و جزء جزء اولان .

مُتَحَلِّى [ع ، ص] تحلى ايدن ، زينتلنن ، طوتانان : دختر متحلى .

مُتَحَمِّض [ع ، ص] تحمض ايدن ، اكشيين اكشيلك پيدا ايدن .

مُتَحَمِّل [ع ، ص] تحمل ايدن ، قاتلانان ، مادى معنوى يوك التنده بولنوب سس چيقارميان .

متحملانه = متحملجه‌سنه .

مُتَحَنِّى [ع ، ص] تحنى ايدن ، منحنى اولان ، اكريلن .

مُتَحَوِّل [ع ، ص] تحول ايدن ، دكيشن باشقه درلو اولان .

مُتَحَيِّر [ع ، ص] تحير ايدن ، حيران اولان شاشان ، حيرته دوشن .

متحيرانه = متحير اولرق ، متحيرجه‌سنه .

مُتَحَيِّز [ع ، ص] تحيز ايدن ، بر طوتان ، بر ضبط ايدن : جسم متحيز . § احراز اهميت واعتبار ايلمش اولان : كتيبهٔ متحيزه .

متحيزين = (ع) } جمع : متحيز ;
متحيزان = (فا) }

متحيزان ارباب قلمدن . متحيزين بلده‌دن .

مُتَخَالِف [ع ، ص] بر برينك خلافنده بولنان ، يكديكره اويميان .

متخالف المركز = مركزى بر اولميان .

مُتَخَاطِب [ع ، ص] مخاطبه ايدن .

مُتَخَتِّم [ع ، ص] خاتم طاقنان .

مُتَخَدِّر [ع ، ص] تخدر ايدن ، اورتو طوتنن ، ستر ايدن ، نسوان متخدره .

مُتَخَدِّش [ع ، ص] تخدش ايدن ، طيرملانان ، مضطرب اولان .

مُتَّخَذ [ع ، ص] اتخاذ اولنان ، قبول ايديلن ، مرعى اولان : اصول متخذه .

مُتَخَرِّش [ع ، ص] تخرش ايدن ، طيرمالانان ، طيرمق يين .

مُتَخَاصِم [ع ، ص] يكديكريله خصومت ايدن : طرفين متخاصمين .

مُتَخَشِّع [ع ، ص] تخشع ايدن ، خشوع كوسترن ، زياده متواضع .

مُتَخَشِّى [ع ، ص] تخشى ايدن ، خشيلنن ، قورقان ، چكينن .

مُتَخَصِّص [ع ، ص] تخصص ايدن ، اختصاص كسب ايلين § بر فن وياصنعتى يالكز بر شعبه‌سيله اوغراشان : قولاق متخصصى .

مُتَخَضِّع [ع ، ص] تخضع ايدن ، خضوع كوسترن .

متخضعانه = متخضعجه‌سنه .

مُتَخَطِّر [ع ، ص] تخطر ايدن ، خاطرليان ، درخاطر ايدن ، متخطر هنكام شباب .

مُتَخَطِّى [ع ، ص] تخطى ايدن ، آتلايوب كچن .

مُتَخَفِّف [ع ، ص] تخفف ايدن ، خفيف اولان ، خفيفله‌ين .

مُتَخَلِّد [ع ، ص] تخلد ايدن ، بر يرده دائمى صورتده قالان .

مُتَخَلِّص [ع ، ص] تخلص ايدن ، قورتيلان ، خلاص بولان . § مخلص ايدينان ، مخلص اولان .

مُتَخَلِّق [ع ، ص] تخلق ايدن ، اخلاق پيدا ايلين ، اخلاقلنان § طبيعتلنن ، بر خويله متصف اولان .

مُتَخَلِّل [ع ، ص] تخلل ايدن ، خلل پذير اولان § اره‌سنه كيرن .

مُتَخَلِّى [ع ، ص] تخلى ايدن ، بوشالشان ، بوش قالان .

مُتَخَمِّر [ع ، ص] تخمر ايدن .

مُتَخَوِّف [ع ، ص] قورقو پيدا ايدن قورقاق .

مُتَخَيِّل [ع ، ص] تخيل ايد... خياله الان .

متخيلانه = متخيلجه‌سنه .

قوهٔ متخيله = خيالات خانه‌سى ...

مُتَدَاخِل [ع ، ص] تداخل ايدن ... بربرينه داخل اولا... كيريشن . § متراكم ... دوجار تأخر اولان : متدا... معاشلرينى الدى .

مُتَدَارِك [ع ، ص] تدارك ا... تهيه واحضار ايلين .

بحر متدارك = وزنى متفاعل... اولان بحر .

مُتَدَافِع [ع ، ص] تدافع ايدن ... يكديكره اجراى تأثير...

متدافعاً = متدافع اولرق .

مُتَدَاوِل [ع ، ص] تداول ايد... الدن اله كزن ، بين‌ال... مستعمل اولان § الدن ... كزديريلان ، استعمال ايديلان ... مسكوكات متداوله ، اوراق نقديهٔ متد...

مُتَدَاوِى [ع ، ص] تدا... ايدن ، كندى كندينه ... ايدن .

مُتَدَائِر [ع ، ص] (مولد... دائر ، متعلق ، عائد .

مُتَدَبِّر [ع ، ص] تدبر ايدن ... دور انديش ، عاقبت بين...

متدبرانه = متدبرجه‌سنه ، متبصر... عاقبت بينانه .

مُتَدَثِّر [ع ، ص] تدثر ايدن ... جامه‌يه ، لباسه بورونن...

مُتَدَرِّع [ع ، ص] تدرع ا... زرهلنان ، زره كين... جوش پوش .

مُتَدَفِّن [ع ، ص] تدفن ايدن ... دفن اولنان .

مُتَدَنِّس [ع ، ص] تدنس ايدن ... كيرلنن كير پيدا ايدن ...

مُتَدَنِّى [ع ، ص] (مترق... مقابلى ، تدنى ايدن ، اشاغيلايان ، كيرلنن ... مترقى اولميان .

مُتَدَهِّن [ع ، ص] تدهن ايد... ياغلانان .

مُتَدَيِّن [ع ، ص] تدين ايدن ، بورجلانان § ديندار اولا... تابع اولديغى دينك احكا... تماميله توفيق حركت ايلين .

متذبذب [ع ، ص] تذبذب ایدن ، مترددد ، قرارسز § نظامسز ، مشوش .

متذلل [ع ، ص] تذلل ایدن ، کندینی ذلیل کوسترن ، اظهار ذلت ایدن

متذللانه == ذلیلانه ، متذللجاسنه .

متذوق [ع ، ص] تذوق ایدن ، طادان § ذوقیاب اولان .

متراخی [ع ، ص] تراخی ایدن ، کری چکیلن ، کری طوران ، اغر طاورانان ،

مترادف [ع ، ص] ترادف ایدن ، یکدیکره تابع اولان ، بربرینك اردی صره کیدن
(ادبیات) بر معنایه تابع اولان
ی ویا دها زیاده لفظ : الفاظ مترادفه .

مترافع [ع ، ص] ترافع ایدن ، مرافعه ایلین .

متوافق [ع ، ص] توافق ایدن ، رفاقت ایلین ، برابر بولنان

متراکم [ع ، ص] تراکم ایدن ، بریکن : ماء متراکم و تفوق متراکمه .

مترتب [ع ، ص] ترتب ایدن ، بر سببله متعلق ، عائد اولان : مترتب عهدهٔ عبودیت
بر شیئك نتیجه‌سی اوله‌رق حاصل اولان :
زای مترتب ، مسئولیت مترتبه .
متولد ، متحصل : اهمالدن مترتب
ائص .

مترجم [ع ، ص] ترجمه ایدن ، بر لسانی دیکر لسان ایله بیان وافاده ایلین . [لسان
یله ترجمه ایدنه (ترجمان) دینور .]

مترجَم [ع ، ص] بر لساندن دیکر لسانه نقل ایدلمش ، ترجمه اولنمش عربیدن مترجم .

مترجّی [ع ، ص ترجی ایدن ، اومان ، امید ایدن .

مترحّم [ع ، ص] ترحم ایدن ، مرحمت ایلین ؛ اجیان .

مترحمانه == مترحم اولانه یاقیشه‌جق
صورتده .

متردد [ع ، ص] تردد ایدن ، ایکی جهتدن برینه قرار ویره‌میوب تردد حالنده بولنان ،
قرار ویره‌میان .

مترددانه == مترددجه‌سنه .

مترسب [ع ، ص] ترسب ایدن ، مایعك دیبنه چوکن .

مترشح [ع ، ص] ترشح ایدن ، صیزان ، ترکبی خارجه‌چیقان ماء مترشح .

مترصد [ع ، ص] ترصد ایدن ، دقتله کوزه‌تن : بکله‌ین ، قوللایان .

مترصدانه == مترصده لایق صورتده .

مترفه [ع ، ص] رفاه بولان ، ترفه ایدن ، وسعت حاله نائل اولان .

مترقب [ع ، ص] ترقب ایدن ، منتظر ، کوزله‌ین ، بکله‌ین : مترقب کمین فرصت .

مترقی [ع ، ص] ترقی ایدن ، طریقنده ایلروله‌ین ، ایلری کیدن § اولکندن دها ایی بر
حاله کلن ، تکمل ایلین : ملل مترقیه .

مترکب [ع ، ص] ترکب ایدن ، دیکر شیله مرکب اولان ، مرکب .

مترمرم [ع ، ص] ترمرم ایدن ، سوز سویله‌یه‌جك کبی طاورانديغی حالده سویله‌مه‌یوب
قالان ، خائف مترمرم .

مترنم [ع ، ص] ترنم ایدن ، کوزل سسله اجرای آهنك ایلین .

متراحف [ع ، ص] اثنای حربده بربرینه یوروییوب چاتان .

متراحم [ع ، ص] تزحم ایدن ، غلبه‌لکدن صیقیشان ،

متزاید [ع ، ص] تزاید ایدن ، زیاده‌لشن ، ارتان ، چوغالان .

متزبد [ع ، ص] تزبد ایدن ، کوبوکله‌نن ، کوبورن . § قایناق باغلیان : ابن متزبد .

متزقم [ع ، ص] تزقم ایدن ، تکلفله یوتان .

متزلزل [ع ، ص] تزلزل ایدن . تیترین ، ایر غانان ، صارصیلان ، صاللانان : بای
متزلزل .

متزلق [ع ، ص] تزلق ایدن ، قایان ، سورچن .

متزمل [ع ، ص] تزمل ایدن . جامه‌یه بورونن .

متزندق [ع ، ص] تزندق ایدن ، زندیق اولان .

متزوج [ع ، ص] تزوج ایدن ، نکاح ایله آلان .

متزود [ع ، ص] تزود ایدن ، یانه ازیق آلان .

متزهد [ع ، ص] اختیار زهد وتقوی ایلین ، زاهد اولان ،

متزین [ع ، ص] تزین ایدن ، سوسله‌نن ، زینتلنن .

متسائل [ع ، ص] تسأل ایدن ، دیلنجیلك ایدن ، دیلنن .

متسالف [ع ، ص] بر بریله باجاناق اولان .

متسامح [ع ، ص] مسامحه ایلین ،

متساوی [ع ، ص] تساوی ایدن ، بر درجه‌ده ، بر مقدارده اولان ، بر برینه مساوی
اولان .

متستر [ع ، ص] تستر ایدن . کیزله‌نن .

متسرع [ع ، ص] تسرع ایدن ، قوشان ، شتاب ایلین .

متسع [ع ، ص] توسع ایتمش ، کنیشلمش و بوللانمش .

متسلح [ع ، ص] سلاح قوشانان ، سلاحلنان .

متسلسل [ع ، ص] تسلسل ایدن ، زنجیر کبی بر برینه اولاشوب کیدن .

جبال متسلسله == بر برینه متصل
اوله‌رق اوزایوب کیدن طاغلر

متسلط [ع ، ص] تسلط ایدن ، مسلط اولان .

متسلق [ع ، ص] (نباتات) چوارنده‌کی شیلره طولانه‌رق یوقاری‌یه طوغری چیقان ،
ساق زاحف .

متسلقه == (حیوانات) پاپاغان ،
طوطی ، کبی ایاقلری اغاج داللرینه
یاپیشه‌جق وطیرمانه‌جق صورتده متخلق
اولان طیور .

متسلم [ع ، ص] تسلم ایدن ، تسلیم اولنان شیئی اخذوقبض ایدن . § تشکیلات قدیمه
ملکیه‌جه (قائممقام)

متسلی [ع ، ص] تسلی بولان ، آجی وتأثری اونودیر کبی اولان

متسمم [ع ، ص] تسمم ایدن ، زهرله‌نن ، زهردن متأثر اولان .

متسمن [ع ، ص] تسمن ایدن ، سمن کسبرن ، سمیرن .

مُتَسَهِّر [ع ، ص] تسهر ايدن ، كيجه‌اويومبوب اويانق طوران: عاشق متسهر .

مُتَسَيِّب [ع ، ص] تسيب ايدن ، قيدسز اهمالجى .

مُتَشابِه [ع ، ص] تشابه ايدن ، بربرينه بڭزه‌ين : متشابه الحروف .

متشابهات = مخفى المعنى آيات كريمه ، (محكمات) مقابلى .

مُتَشارِك [ع ، ص] تشارك ايدن ، مشاركت ايلين ، بر برله اورتاق اولان .

مُتَشاعِر [ع ، ص] شاعر اولمديغى حالده شاعر طورى طاقينان شاعر كچينن ، ساخته شاعر .

مُتَشاكِل [ع ، ص] تشاكل ايدن اويغون ، موافق ، مشابه اولان .

مُتَشاكى [ع ، ص] بربرينه حاللرندن شكايت ايلين .

مُتَشَبِّث [ع ، ص] تشبث ايدن ، ايشه ياپيشان ، ايش طوتان .

مُتَشَبِّك [ع ، ص] تشبك ايدن ، اجزاسى باغ آغى كبى بربرينه كچن .

مُتَشَبِّه [ع ، ص] تشبه ايدن ، بڭزه‌ين ، آلدانان .

مُتَشَتِّت [ع ، ص] تشتت ايدن ، طاغيلان ، پريشان اولان ، متفرق پراكنده .

مُتَشَجِّع [ع ، ص] شجيع كبى كورينان .

مُتَشَخِّص [ع ، ص] تشخص ايدن تجسم ايلين ، شخص حالنه كلن .

مُتَشَدِّد [ع ، ص] تشدد ايدن ، شدتلنن .

مُتَشَرِّع [ع ، ص] تشرع ايدن ، شرع شريفه موافق عمل وحركتده بولنان § شريعته توغل ايلين .

مُتَشَرِّف [ع ، ص] تشرف ايدن ، شرفلنن ، كسب شرف ايلين .

مُتَشَعِّب [ع ، ص] تشعب ايدن ، شعبه‌لنن .

مُتَشَعْشِع [ع ، ص] تشعشع ايدن ، شعشعه‌لنن .

مُتَشَكِّر [ع ، ص] تشكر ايدن ، ممنون ، احسانه ، انسانيته قارشى مدح وثناده بولنن .

متشكرانه = متشكرجه‌سنه .

مُتَشَكِّل [ع ، ص] تشكل ايدن ، شكله ، هيئته كيرن ، شكل باغليان . § مركب عبارت: محكمهٔ تميز بر رئيس ايله اون عضادن متشكلدر .

مُتَشَكّى [ع ، ص] تشكى ايدن اشتكا ايلين ، خوشنودسزلغى درميان ايله احقاق حق طلبنده بولنان ، مشتكى .

مُتَشَمِّر [ع ، ص] تشمر ايدن ، ايشه حاضرلنان صفانان ، قوللرينى چرمين .

مُتَشَمِّس [ع ، ص] تشمس ايدن كونشه چيقان ، كونشلنن .

مُتَشَمِّم [ع ، ص] تشمم ايدن قوقلايان .

مُتَشَنِّج [ع ، ص] تشنج ايدن ، بوروشان . § (ياره) حقنده آزان .

مُتَشَنِّف [ع ، ص] تشنف ايدن ، كوپه طاقنان .

مُتَشَوِّش [ع ، ص] تشوش ايدن قارمه قاريشيق اولان .

مُتَشَوِّق [ع ، ص] تشوق ايدن ، اظهار شوق وآرزو ايلين .

مُتَشَهِّد [ع ، ص] (فقه) شهادتى مشتمل اولان تحياتى اوقويان .

مُتَشَهّى [ع ، ص] تشهى ايدن ، اشتهالنان .

مُتَشَيِّخ [ع ، ص] تشيخ ايدن ، شيخ كبى كورينان ، شيخ طورى طاقنان § مشايخدن ايمش كبى كورونن ، ساخته شيخ .

مُتَشَيِّد [ع ، ص] تشيد ايدن ، مرتفع ومحكم اولان .

مُتَشَيْطِن [ع ، ص] شيطنتكارانه حركتده بولنان .

مُتَشَيِّع [ع ، ص] تشيع ايدن شيعه‌لك ادعاسنده بولنان اهل شيعه‌دن اولان .

متشيعين = متشيعلر .

مُتَصابى [ع ، ص] تصابى ايدن ، نسوانه قارشى معامله عشوه بازده بولنان ، اظهار عشق وغرام ايلين .

مُتَصاحِب [ع ، ص] تصاحب ايدن ، صاحب چيقان ، صحابت ايدن .

مُتَصادِف [ع ، ص] تصادف ايدن راست كلن .

مُتَصادِم [ع ، ص] تصادم ايدن ، بربرينه چارپان ، چارپيشان .

مُتَصاعِد [ع ، ص] تصاعد ايدن ، يوقارى چيقان ، آغان .

مُتَصالِح [ع ، ص] تصالح ايدن صاغ كبى كورونن ، صاغلق كوسترن .

مُتَصَبِّر [ع ، ص] صبر ايدن .

مُتَصَبّى [ع ، ص] تصبى ايدن چوجق طورى طاقينان چوجوقلانان .

متصبيانه = متصبيجه‌سنه .

مُتَصَدِّر [ع ، ص] تصدر ايدن صدر مجلسه كچن ، اوست باشه كچوب اوطوران .

متصدرانه = متصدرجه‌سنه .

مُتَصَدّى [ع ، ص] تصدى (شروع) تشبث ايدن باشلايان ، مباشرت ايلايان .

مُتَصَرِّف [ع ، ص] تصرف ايدن ديله‌ديكى ياپيق صورتيله بالاقتدار اداره ايدن § فاعل مختار اولوق اوزره ضبط ايدن § ادارهٔ ملكيه‌جه بر سنجاغك الئيوك مأمورى ، متصرف لواء .

متصرفلق = واليلك دوننده قائممقاملك مافوقنده اولان اداره مأمورينه عائد وظائف . § سنجاق ، لوا .

مستقل متصرفلق = بر ولايته ملحق اولميوب طوغريدن طوغرى‌يه داخليه نظارت جليله‌سنه مربوط اولان اهميتلى لوا ، سنجاق .

[مستقل متصرفلقلر شونلردر . ازميت ، چتالجه ، چناق‌قلعه ، بنغازى ، ديرزور ، قدس‌شريف ، جبل‌لبنان ، بولى ، عسير .

متصرفيت = متصرفلق : متصرفيت عليه‌لرى داخلنده .

مُتَصَعِّب [ع ، ص] تصعب ايدن ، كوج اولان ، كوجلشن .

مُتَصَعِّد [ع ، ص] تصعد ايدن ، يوقارى چيقان .

مُتَّصِف [ع ، ص] اتصاف ايدن ، بر حال وصفتله وصفلنان : اخلاق حميده ايله متصف اولان .

مُتَّصِل [ع ، ص] اتصال ايدن اولاشان ، قاووشان ، بيتيشن دائما ، لاينقطع ، فاصله‌سز ، هرزمان .

حروف متصله == (صرف) صوکدن دیکر حرفلره یتیشن حرفلرکه : شونلردر ب ، پ ، ت ، ث ، ج ، چ ، ح ، خ ، س ، ش ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، غ ، ف ، ق ، ك ، ل ، م ، ن ، هـ ، ى .

حروف منفصله || (صرف) صوکدن دیکر حرفلره یتیشمیان حرفلردر [ا ، د ، ذ ، ر ، ز ، ژ ، و .

مُتَصَلِّب • [ع ، ص] تصلب ایدن ، کسب صلابت ایدن ، قاتیلاشان ، حائز صلابت ومتانت اولان : جسم متصلب .

مُتَصَلِّف • [ع ، ص] حدندن ، افندن خارج فضل وظرافت ادعاسنده بولنان شارلاتان .

متصلفانه == متصلفجه‌سنه ، شارلاتانه یاقیشه‌جق صورتده .

متصلفین == متصلفلر ، شارلاتانلر .

مُتَصَنِّع • [ع ، ص] تکلفله کندینی کوزل ، متین کوسترن ، کوسترمك ایسته‌ین .

مُتَصَوِّت • [ع ، ص] تصوت ایدن ، سس چیقاران ، سس ویرن ، سسلنن .

مُتَصَوِّر • [ع ، ص] تصور ایدن ، ذهننده صورت ویرن

مُتَصَوَّر • [ع ، ص] تصور اولنمش ، ذهننده صورت ویرلمش ، ذهننده صورتلندیرلمش § قوه‌ده ، نیتده ، مرقوم قوله چیقارلمسی مقرر مصمم اولان ، ممکن ، محتمل .

مُتَصَوِّف • [ع ، ص] ظاهری وباطنی اوله‌رق آداب شریعتله تجلی نتیجه‌سی اوله‌رق نفس انسانیده متحصل کمال فیض نبویدن عبارت حالی حائز اولان صوفی .

متصوفانه == متصوفجه‌سنه ، متصوفانه

متصوفین == علم تصوفه انتساب اولانلر ، متصوفلر .

متصوفه == متصوفین کروهی ، صوفیون .

مُتَضاحِك • [ع ، ص] تضاحك ایدن قارشیلقلی کولوشن

مُتَضادّ • [ع ، ص] بر برینه ضد اولان افکار متضاده .

مُتَضارِب • [ع ، ص] تضارب ایدن ، بربرینه اوران اووروشان

مُتَضاعِف • [ع ، ص] تضاعف ایدن مثلا زیاده‌لشن .

مُتَضَجِّر • [ع ، ص] تضجر ایدن اچی صیقیلن ، مضطرب اولان .

مُتَضَرِّر • [ع ، ص] ضرر وزیانه اوغرایان ، ضرر کورن ، دوچار خسار اولان .

مُتَضَرِّع • [ع ، ص] تضرع ایدن ندا الله یالوران .

متضرعانه == متضرع اولانه یاقیشیره‌جق صورتده .

مُتَضَمِّن • [ع ، ص] تضمن ایدن ، حاوی ، مشتمل اولان : بو شعرك متضمن اولدیغی نکات ادیبه‌سزاوار دقتدر .

مُتَضَیِّق • [ع ، ص] تضیق ایدن طارلاشان : حجرهٔ متضیقه .

مُتَطابِق • [ع ، ص] تطابق ایدن . بربرینه اویان ، اویغون ، مناسب کلن

مُتَطاوِل • [ع ، ص] تطاول ایدن اوزون اولان ، اوزایان .

مُتَطَبِّب • [ع ، ص] تطبب ایدن . طبیب اولمدیغی ، علم طبدن بحری بولنمدیغی حالده کندیسنی طبیب کوسترمك سوداسنده بولنان شارلاتان .

مُتَطَرِّب • [ع ، ص] تطرب ایدن طربلانان ، شوقه کلن

مُتَطَرِّق • [ع ، ص] تطرق ایدن یول بولان ، حلول ایدن

مُتَطَوِّع • [ع ، ص] تطوع ایدن ، نافله نماز قیلان

مُتَطَوِّق • [ع ، ص] تطوق ایدن . بوینسه کردنلك وساره طاقنان

مُتَطَهِّر • [ع ، ص] تطهر ایدن . مادی ، معنوی تمیزلنن ، پاك اولان قلب متطهر .

مُتَطَیِّب • [ع ، ص] کوزل قوقولی شی سوررونن .

مُتَظاهِر • [ع ، ص] تظاهر ایدن بربرینه کورونن § طرفیندن ظهور ایدن .

مُتَظَلِّل • [ع ، ص] تظلل ایدن ، کولکه‌ده اوتوران ، کولکه‌لنن § حمایه آلتنده بولنان

مُتَظَلِّم • [ع ، ص] تظلم ایدن : اوضاع متظلمانه : مشتکی

مُتَظَنِّی • [ع ، ص] ظن ایله ایش ورن

مُتَعادِل • [ع ، ص] تعادل ایدن . بربرینه عدیل اولان مساحه اعتباریله بو مثلث شو مثلثله معادلدر . § بربرینه دنك کلن ، تقابل ایده‌بیلن .

مُتَعارِف • [ع ، ص] هر کسك بیلدیکی ، معروف ، مشهور

متعارفه == (ریاضیه) بالذات بدیهیات اولیه‌دن اولان قضیه ودعاوی

مُتَعاسِر • [ع ، ص] تعاسر ایدن ، کوجلشن .

مُتَعاضِد • [ع ، ص] تعاضد ایدن ، قول قوله طوتونان .

مُتَعاطی • [ع ، ص] تعاطی ایدن بربرینه ویرن ، ویریش .

مُتَعاظِم • [ع ، ص] تعاظم ایدن نظرده بیوین

مُتَعاقِب • [ع ، ص] تعاقب ایدن ، بربرینك اردی صره یوروین . § اردندن کلن . تعقیب ایدن . متعاقباً اردی صره اوله‌رق : پیاده کله‌رك عارقه ارقه‌یه .

مُتَعاقِد • [ع ، ص] اره‌لرنده عقد ومیثاق اولان ایکی کیمسه‌دن هر بری .

متعاقدین == بایع ایله مشتری .

مُتَعال • [ع ، ص] بلند ، برترین ، عالی § اوصاف سبحانیه‌دن بری : خدای متعال .

مُتَعالی • [ع ، ص] تعالی ایدن . یوکسك اولان یوکسلن : افکار متعالیه ، روح متعالی .

مُتَعامی • [ع ، ص] تعامی ایدن ، کورمز کبی کورونن ، کورمزلنن

متعامیانه == متعامیجه‌سنه .

مُتَعاهِد • [ع ، ص] تعاهد ایدن ، بر بریله معاهده ایلین عهدلشن : طرفین متعاهدین .

مُتْعِب • [ع ، ص] اتعاب ایدن ، زحمت ویورغونلق ویرن یوران

مُتَعَبِّد • [ع ، ص] تعبد ایدن ، طاپینان ، عبادت ایدن ، قوللق ایدن

متعبدانه == متعبدجه‌سنه .

متعبدین == متعبدلر .

مُتَعَبِّس • [ع ، ص] تعبس ایدن صورتی اکشیدن ، اکشی یوز کوسترن .

متعبسانه == متعبسجه‌سنه .

متعجّب [ع ، ص] تعجب ایدن ، حیرتده، قالان ، شاشان .

متعجبانه == متعجبه لایق صورتده ، متحیرانه .

متعجّن [ع ، ص] تعجن ایدن، خمیراشن خمیر حالنه کلن

متعدّد [ع ، ص] تعدد ایدن ، بردن زیاده اولان بر قاچ دانه § مختلف .

متعدّی [ع ، ص] تعدی ایدن ، ظلم ایلین . § (صرف) فاعلك فعلی ، حدثی فاعلدن مفعول بهه تجاوز ایدن ، کچن فعل : فعل متعدی .

متعذّر [ع ، ص] تعذر ایدن ، ممکن اولمیان ، محال اولان : جمع اضداد متعذردر .
§ کوچ، زور: بو بر امر متعذردر .

متعرّض [ع ، ص] تعرض ایدن تجاوز ایلین ، دیکرینك حقوقنه کچن .

متعرّی [ع ، ص] تعری ایدن ، صویونان، چیپلاق § ازاده بری .

متعسّر [ع ، ص] تعسر ایدن کوچ اولان، کوچلشن: امر متعسر.

متعشّق [ع ، ص] تعشق ایدن عاشق اولان .

متعصّب [ع ، ص] تعصب ایدن عادات وسائرده ثباتکارانه طرفدارلق ایدن، غیرتکشلك یولی طوتان . § کندی دین وملتنك غیریه قارشی خصومت بسلهین .

متعصبین == متعصب اولانلر .

متعطّر [ع ، ص] تعطر ایدن کوزل قوقو ایله قوقولنان § کوزل قوقو سورونن .

متعطّس [ع ، ص] آقصیران .

متعطّف [ع ، ص] تعطف ایدن، اسیرکهین ، شفقت کوسترن.

متعطّل [ع ، ص] تعطل ایدن ، ایشسز قالان § معطل اولان: اسباب متعطله.

متعظّم [ع ، ص] تعظم ایدن ، بیوکلك صاتان، عظمت فروش

متعظمانه == متعظمجهسنه .

متعفّف [ع ، ص] التزام عفت ایدن .

متعفّن [ع ، ص] تعفن ایدن ، فنا قوقو ویرن ، کریه قوقان § فنا قوقش ، چوروك .

متعقّل [ع ، ص] تعقل ایدن ، اکلایان .

متعقلانه == تعقل ایدهنه لایق صورتده ،

متعقلین == متعقللر .

متعلّق [ع ، ص] تعلق ایدن ، ایلکلی ، مناسبتی اولان . § عائد ، مربوط ، دائر .

متعلقات == اقربا ، مونسان ، تعلقات
بر جملهنك معناسی اتمام ایدن کلمه: متعلقات فعل .

متعلقات فعل == فعل مفعول ولواحقی .

متعلّم [ع ، ص] تعلم ایدن ، علم حاصل ایدن ، اوکرهنن ، شاکرد ، طالب .

متعلمانه == متعلمجهسنه .

متعلمین == متعلملر ، شاکردلر ، طلاب علم .

متعلّی [ع ، ص] تعلی ایدن ، یوکسلن .

متعمّد [ع ، ص] تعمد ایدن ، بیلهرك عزم ، ذهنی ایله شروع ایلین ، قصد ایله یاپان : قاتل متعمد ، قاتل غیر متعمد]

متعمدانه == متعمدجهسنه .

متعمدین == متعمدلر .

متعمّق [ع ، ص] تعمق ایدن ، درینلشن [درینه کیدن] طالان : حسن افندی علوم وفنونده متعمقدر .

متعنّد [ع ، ص] تعند ایدن ، عناد ایلین ، دیدیکندن دونمیان

متعندانه == متعندجهسنه .

متعوّج [ع ، ص] تعوج ایدن ، اکری اولان ، اکریلن ، نهان متعوج .

متعوّد [ع ، ص] تعود ایدن ، عادت ایدینن .

متعوّذ [ع ، ص] استعاذه ایدن صغینان .

متعوّض [ع ، ص] عوض بدل ، الان

متعوّق [ع ، ص] تعوق ایدن ، اکلنن ، جیکن ،

متعه [ع ، ص] مدت وبدلات معینه ایله عقد اولنان نکاح - که : شیعهلرجه مشروعدر اولونور [الیوم اکثریتله امریقاده جاری بولنان واوروپایه دخی داخل اولان (ماریاژ سیویل) بوندن بشقه بر شی دکلدر .]

متعهّد [ع ، ص] تعهد ایدن ، اوزرینه الان، اجراسی ایچون سوز امضا ویرن § دوائر رسمیهیه لازمکلان ارزاق اشیا وسائرهنك شرائط معینه ایله تدارك واحضارینی درعهده ایدن قونطوراتوجی : لحم متعهدی .

متعیّش [ع ، ص] تعیش ایدن ، یاشایان ، کچینن .

متعیّن [ع ، ص] تعین ایدن ، عیان وآشکار اولان ، میدانه چیقان § اعیان واشرافدن اولان .

متغابن [ع ، ص] بربرینی الداتان تغابن ایدن .

متغابی [ع ، ص] احمق طوری طاقنان ، کندینی احمق غبی کوسترن .

متغافل [ع ، ص] غافل کورینن ، غافل کبی طاوراتان .

متغافلانه == متغافلجهسنه .

متغالب [ع ، ص] علی المناوبه بر برینه غالب اولان .

متغامز [ع ، ص] بر برینه کوز اوجیله اشارت ایدن .

متغایر [ع ، ص] تغایر ایدن ، بر برینه مغایر اولان .

متغدّی – متغذّی [ع ، ص] تغدی ، تغذی ایدن ، غدالنان ، غذالنان .

متغرّد [ع ، ص] تغرد ایدن ، لطیف بر صورتله نغمه پرداز اولان . [اکثریا طیور حقنده مستعملدر]

متغرّر [ع ، ص] تغرر ایدن ، اغترار ایلین .

متغزّل [ع ، ص] تغزل ایدن ، غزل سویلین § غزل یازان .

متغسّل [ع ، ص] تغسل ایدن ، اغتسال ایدوب ییقانان .

متغلّب [ع ، ص] تغلب ایدن ، بغیر حق استیلا وتحکم ایلین زوربا غاصب

متغلبانه == متغلبجه‌سنه ، زوربالقله .

متغلبين == متغلبلر .

متغلبه == زوربا كروهی، دره‌بكاری .

متغيب [ع ، ص] غائب اولان ، كوزدن نهان اولان ،

متغير [ع ، ص] تغير ايدن ، باشقه‌لاشان ، باشقه درلو اولان دكيشن . § بوزواش ، بوزوق .

متفاخر [ع ، ص] تفاخر ايدن ،

متفاضل [ع ، ص] فضل ومزيت ياريشنه چيقان .

متفاوت [ع ، ص] بر برندن فرقلی اولان ، ارەلرنده فرق بولنان ، درجات متفاوته ، اسنان متفاوته .

متفأل [ع ، ص] تفأل ايدن ، فال آچان ، فال طوتان ، § خيره يوران ، مقدمهٔ خير عد ايدن .

متفتت [ع ، ص] تفتت ايدن ، ريزه ريزه اولان ، اوفاق اوفاق پارچه‌لنان .

متفحص [ع ، ص] تفحص ايدن، ايچ يوزينی دقتله آراشديران .

متفخر [ع ، ص] تفخر ايدن ، افتخار ايلين . غرورلنان .

متفخرانه == متفخرجه‌سنه .

متفرج [ع ، ص] تفرج ايدن ، ازالهٔ غم ايلين ، كسب فرح ايچون قيرچيقان .

متفرد [ع ، ص] تفرد ايدن ، تك اولان ، عديلی ، اقرانی اولميان .

متفردانه == متفردجه‌سنه .

متفرس [ع ، ص] تفرس ، وجه مصيب اوزره ادراك ايدن

متفرع [ع ، ص] تفرع ايدن اصلدن متشعب اولان . تشعب ايدن : بونلر هپ بر اصلدن متفرعدرلر .
جمعی (متفرعات) كلير .

متفرق [ع ، ص] تفرق ايدن ، طاغنيق ، پريشان : مسائل متفرقه § متنوع .

متفرقه == [مواد متفرقه‌دن مختصردر] مختلف شيلر ، || مختلف مصرفلر || مختلف ماده‌لر || غزته‌لرده درج ايديلان متنوع بندلردن هر بری

متفسخ [ع ، ص] تفسخ ايدن منفسخ اولان ، قوقوب بوزولان : هوای متفسخ

متفضل [ع ، ص] ادعای فضل ومزيت ايدن ، مزيت فروش .

متفضلانه == متفضلجه‌سنه .

متفق [ع ، ص] برلك ، براشن همفكر هم رأی .

متفقد [ع ، ص] اراشديروب (صوران) مدقق .

متفكر [ع ، ص] تفكر ايدن دوشونن ، دوشونجه‌لی اولان .

متفنن [ع ، ص] تفنن ايدن ، فنونه آشنا اولان .

متفوق [ع ، ص] تفوق ايدن . اورته‌يه چيقان ، اوستون اولان .

متفوه [ع ، ص] تفوه ايدن، اغزه لسانه آلان .

متفهم [ع ، ص] تفهم ايدن . دقتله اكلايان ، ادراك ايدن

متقابل [ع ، ص] تقابل ايدن ، بربرينه قارشی كلان ، بری ديكرينك قارشوسنده بولنان

معاملهٔ متقابله == مقابلهٔ بالمثل .

متقابلتان == بربرينه متقابل اولان ايكی شی .

زاويتان متقابلتان == (هندسه) بربرينه متقابل اولان زاويه‌لركه : درجه‌لری يكديكرينه مساويدر .

متقاتل [ع ، ص] قارشيلقلی اوله‌رق بربرينی قتل ايدن ، مقابله ايلين .

متقادم [ع ، ص] تقادم ايدن . كچمش بولنان .

متقارب [ع ، ص] تقارب ايدن ، بربرينه ياقين كلن ، يكديكره ياقلاشان .

اشعهٔ متقاربه == بر نقطه‌يه طوپلانان شعاعلر .

بحر متقارب == (عروض) وزن اصليسی [فعولن ، فعولن ، فعولن فعول] اولان بحر .

خطوط متقاربه == برنقطه‌يه طوغری تمديد ايديلان خطلر .

متقاطع [ع ، ص] تقاطع ايدن بربرينی كسن : خطين متقاطعين .

متقاعد [ع ، ص] مأمورتندن چراغ اولان .

متقاعدين == متقاعد اولان مأمورين تقاعدی اجرا ايديلانلر .

متقامر [ع ، ص] قمار ارقداشی يكديكريله قمار اوينايان .

متقبض [ع ، ص] تقبض ايدن ، طوپلانان بوروشان ، چكيلن .

متقدم [ع ، ص] تقدم ايدن . اوكه كچن ، ايلرو كچن ، مقدم اولان [مقدمه عريضه يرنده متقدم عريضه دعك خطادر .]
§ تقدم اولنان ، ترجيح ايديلان .
§ كچمش ، اسكيمش اسكی .

متقدمين == متقدم اولانلر ، اولدن كلوب كچنلر : متقدمين حكما ،

ازمنهٔ متقدمه == اسكی زمانلر، اول زمانلر .

متقرب [ع ، ص] تقرب ايدن . اقتراب ايلين ياقين اولان متقربين .

متقرح [ع ، ص] يارەلی ، چيبانلی § ياره وچيبان آچيلمندن اولان

متقطر [ع ، ص] تقطر ايدن طاملايان .

متقلب [ع ، ص] تقلب ايدن دونن ، دكيشن .

متقلد [ع ، ص] تقلد ايدن ، طاقنان ، قوشانان § درعهده ايدن .

متقلص [ع ، ص] تقلص ايدن چكيلوب طوپلانان، بوروشن

متقمص [ع ، ص] تقمص ايدن ، كوملك كيين .

متقوس [ع ، ص] تقوس ايدن ، قوصله‌نيای شكلنه كيرن .

متقول [ع ، ص] تقول ايدن ، كنديلكندن بلا مجبوريت ، يالان سويله‌ين .

متقوم [ع ، ص] تقوم ايدن ، اكری ايكن ، بوزوق ايكن دوزه‌لان : مال متقوم .

متقی [ع ، ص] اتقا ايدن ، صاقنان ، چكينن . § اللهدن قورقان ، زاهد عابد .

متقيح [ع ، ص] تقيح ايدن ، ايرينله‌نن ، جراحت پيدا ايدن : جروح متقيحه .

مُتَقَيِّدْ [ع ، ص] تقيد ايدن ، دقتلی طورانان ، قیدلی بولنان § مقید اولان .

مُتَّكَاءْ [ع ، ص] طیانیله‌جق انکا اولنه‌جق یر قولته‌وق دکنکی .

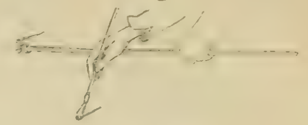

(رسام متكاسی)

مُتَكَاثِرْ [ع ، ص] تکاثر ایدن چوغالان .

مُتَكَاثِفْ [ع ، ص] تکاثف ایدن ، صیقلاشوب قاییلاشان کثافت پیدا یدن : بخار متکاثف .

مُتَكَاسِلْ [ع ، ص] تکاسل ایدن ، اوشه‌نن ، تنبلجه طاورانان .

متکاسلانه == متکاسلجه‌سنه .

متکاسلین == متکاسللر .

مُتَكَافِئْ [ع ، ص] تکافی ایدن . رابرلاشن ، بربرینه کفو اولان .

متکافیاً == متکافی اوله‌رق متناسباً .

مُتَكَامِلْ [ع ، ص] تکمل ایدن متکملین متکملر .

مُتَكَايِدْ [ع ، ص] تکاید ایدن بربرینه حیله ایدن : متکایدانه .

مُتَكَبِّرْ [ع ، ص] تکبر ایدن . کبرلنن ، بیوکلنن ، نفسنی بیوك کورن : « متکبرلره کبر ایتمه تصدق کبیدر »

متکبرانه == متکبرجه‌سنه ،

مُتَكَثِّرْ [ع ، ص] تکثر ایدن . چوغالان ، چوق اولان .

مُتَكَمِّلْ [ع ، ص] تکامل ایدن تکمل ایلین .

متکاملانه == متکاملجه‌سنه .

متکاملین == متکامللر .

مُتَكَدِّرْ [ع ، ص] تکدر ایدن کدرلنن § بولانان .

متکدرانه == متکدرجه‌سنه .

مُتَكَرِّهْ [ع ، ص] تکره ایدن کریه کورن ، ایکنن .

مُتَكَسِّرْ [ع ، ص] تکسر ایدن قیریلان .

مُتَكَشِّفْ [ع ، ص] تکشف ایدن ، آچیلان .

مُتَكَفِّلْ [ع ، ص] تکفل ایدن ، کفیل اولان .

متکفلین == متکفللر .

مُتَكَلِّفْ [ع ، ص] تکلف ایدن کلفتلی ایش طوتان .

مُتَكَلِّمْ [ع ، ص] تکلم ایدن سویلین لقردی ایدن § (صرف) افعالك ویا ضمائرك اوچ شخصندن بری ، مخاطب وغائب مقابلی .

نفس متکلم وحده == متکلم صیغه‌سنك مفردی .

نفس متکلم مع الغیر == متکلم صیغه‌سنك تثنیه ویا جمعی .

متکلمین == اهل سنتك عقائد دینیه‌سیله مشتغل ، اکا بحق واقف اولان علما ، علمای علم کلام .

مُتَكَمِّلْ [ع ، ص] تکمل ایدن کمال بولان متکامل .

مُتَمَكِّنْ [ع ، ص] تمکن ایدن کیزلنن ، پوصویه کیرن اشکو متکمن .

مُتَكَوِّنْ [ع ، ص] تکون ایدن پیدا ، حاصل موجود اولان ، وار اولان .

مُتَكَهِّنْ [ع ، ص] تکهن ایدن کاهنلق ، فالجیلق ایدن

مُتَّكِی [ع ، ص] اتکا ایدن ، طیانان ، طیانمش .

مُتَكَيِّفْ [ع ، ص] تکیف ایدن بر کیفیتله اتصاف ایدن

مُتَلَاحِقْ [ع ، ص] تلاحق ایدن بربرینه ملحق اولان ،

مُتَلَاشِی [ع ، ص] تلاش ایدن ، مضطربانه عجله ایلین ، بر ایشه لزومندن زیاده اهمیت ویروب اتخاذ تدبیرده عجله ایدن .

متلاشیانه == متلاشیجه‌سنه .

مُتَلَاصِقْ [ع ، ص] تلاصق ایدن بربرینه یتیشن خطوط متلاصقه .

مُتَلَاطِفْ [ع ، ص] (ملتفت) ه بدل قوللانیلور .

مُتَلَاطِمْ [ع ، ص] تلاطم ایدن ، بربرینه اورشان ، چارپیشان § زیاده اوینایوب طالغه‌لنان ، طالغه‌لی : دریای متلاطم .

مُتَلَاعِبْ [ع ، ص] اویناشان ، اویون ایله مشغول اولان

مُتَلَافِی [ع ، ص] تلافی ایدن ، الدن کیدن شیئی صوکره‌دن تدارك ایلین ، تلافیٔ مافات ایدن .

مُتَلَاقِی [ع ، ص] تلاقی ایدن ، بربرینه قارشی کلوب بولوشان قاووشان : خطوط متلاقیه

مُتَلَاهِی [ع ، ص] آلات لهو ایله اوغراشوب اوینایان .

مُتَلَأْلِی [ع ، ص] پارلدایان ، لمعان ایدن .

مُتَلَبِّسْ [ع ، ص] تلبس ایدن ، کیین ، لابس اولان .

مُتَلَجْلِجْ [ع ، ص] تلجلج ایدن دیلی چیکنه‌یه‌رك سوز سویلین .

مُتَلَحِّزْ [ع ، ص] تلحز ایدن ، دیکری اکثی بر شی یرایکن اغزی صولانان

مُتَلَذِّذْ [ع ، ص] تلذذ ایدن ، لذت بولان ، لذت الان ، شیرینکام اولان .

مُتَلَزِّجْ [ع ، ص] تلزج ایدن لزوجتلی اولان

مُتَلَطِّفْ [ع ، ص] تلطف ایدن . نازکانه معامله ایلین .

مُتَلَعِّبْ [ع ، ص] تلعب ایدن اوینایان ، اویونله مشغول اولان .

مُتْلِفْ [ع ، ص] تلف ایدن ، اسراف ایلین ، مهلك .

مُتَلَفِّظْ [ع ، ص] بر سوزی اغزندن چیقاران ، تلفظ ایدن .

مُتَلَقِّبْ [ع ، ص] تلقب ایدن ، کندی ایچون لقب اتخاذ ایدن لقب طاقنان .

مُتَلَقِّی [ع ، ص] تلقی ایدن ، نظریله باقان ، ادراکه کوره قبول ایدن .

مُتَلَمِّذْ [ع ، ص] تلمذ ایدن . شاکردلك ایتمك صورتیله تعلیم ایلین .

مُتَلَمِّعْ [ع ، ص] تلمع ایدن ، التماع ایلین ، پارلدایان .

مُتَلَوِّثْ [ع ، ص] تلوث ایدن ، بولاشوب مردار اولان ، کیرلی پیس ، ملوث اولان .

مُتَلَوِّنْ [ع ، ص] تلون ایدن ، رنکدن رنکه کیرن . § بر حالده طورمیان ، حالدن حاله انتقال ایلین ، ثباتسز ، قرارسز دونك .

مُتَلَهِّب [ع ، ص] تلهب ایدن ، آلولنان .

مُتَلَهِّف [ع ، ص] تلهف ایدن ، متحسر ومحزون اولان ، تحسر ومحزونیت حالنده بولنان ، یانوب یاقیلان .

متلهفانه == متلهفجەسنه .

مُتَلَيِّث [ع ، ص] تلیث ، آرسلان روشلی ، آرسلان یورکلی .

مُتَلَيِّن [ع ، ص] تلین ایدن ، یومشاق اولان ، یومشایان .

مُتَماثِل [ع ، ص] تماثل ایدن ، مماثله ایلین ، بر برینه بکزەین ، بری دیکربنك معادلی اولان

مُتَماجِد [ع ، ص] مجد وشرفنی یاد ایله افتخار ایلین .

مُتَمادِی [ع ، ص] تمادی ایدن ، زیاده اوزایان ، اوزون اولان .

متمادیاً == متمادی اولەرق ، دائماً ، ارقەسی کسیلمیەرك ، بلا فاصله .

مُتَمارِض [ع ، ص] تمارض ایدن ، خستە کبی کورینان ، یالاندن خستە اولان .

مُتَمايِل [ع ، ص] تمایل ایدن ، میل ایدن ، میللنن ، بر طرفه اکیلن § متوجه .

متمایلانه == متمایلجەسنه .

مُتَمَتِّع [ع ، ص] تمتع ایدن ، فائدەلنن ، کار ایدن . دری تجارتندن پك زیاده متمتع اولدی .

مُتَمَثِّل [ع ، ص] تمثل ایدن ، بر شیئك شکل وصورتنه کیرن § تجسم ایدن § بر سوزی مثل اولەرق ایراد ایدن .

مُتَمَدِّح [ع ، ص] تمدح ایدن ، کندینی اوکن ، اوکونن .

مُتَمَدِّن [ع ، ص] تمدن ایدن ، مدنیت کسب ایلین . مدنی اولان : اقوام متمدنه .

مُتَمَرِّد [ع ، ص] تمرد ایدن ، عناد واصرار ایلین ، دیك کان .

متمردانه == متمردجەسنه ، عناد وتمرد ایله .

مُتَمَرِّن [ع ، ص] تمرن ایدن ، ادمان وملازمت ایلین الشمق ایچون دوام اوزره چالیشان

مُتَمَزِّق [ع ، ص] تمزق ایدن : ییرتیلان ، پارەلنن .

مُتَمَسِّح [ع ، ص] تمسح ایدن ، بر شیئه ال سورن § بر شیئه سورونن .

مُتَمَسْخِر [ع ، ص] مسخرەلق ایدن .

مُتَمَسِّك [ع ، ص] تمسك ایدن ، اهتمام ایلین طوتونان : حبل متینِ شریعته متمسك اولانلر .

مُتَمَشِّط [ع ، ص] تمشط ایدن ، ماچنی ، صقالنی طارایان .

مُتَمَشِّق [ع ، ص] تمشق ایدن ، مشق الان ، مشق اتخاذ ایدن .

مُتَمَكِّن [ع ، ص] تمکن ایدن ، مکانلانان ، یرلشن .

مُتَمَلِّق [ع ، ص] تملق ایدن ، یالطاقلانان . متملقانه .

مُتَمَلِّك [ع ، ص] تملك ایدن ، ملك ایدینن ، تحت تصرفه آلان .

مُتَمِّم [ع ، ص] اتمام ایدن ، بیتیرن ، اکماله یاوابان . § (هندسه) بر زاویه ویا قوسك درجەسنی (۱۸۰) ه ابلاغ ایدن دیکر زاویه ویا قوس .

§ (مثلثات) بر زاویهٔ مجسمەنك رأسنده وجهلرك هر برینه خارجدن اقامه اولنان عمودلر واسطەسیله تشکیل ایدیلان زاویه .

مُتَمَنّا — مُتَمَنّی [ع ، ص] تمنی اولنمش ، دیلنمش ، ارزو ایدلمش .

مُتَمَوِّج [ع ، ص] تموج ایدن ، طالغەلنان ، طالغه طالغه اولان : بحر متموج .

مُتَمَوِّل [ع ، ص] تمول ایدن ، چوق مال صاحبی اولان ، مالدار ، زنکین .

متموّلین == متموللر ، زنکینلر .

مُتَمَهِّد [ع ، ص] تمهد ایدن ، یاییلوب دوشەنن ، یایلمش .

مُتَمَهْدِی [ع ، ص] مهدیلك دعواسنه قالقیشان .

مُتَمَهِّر [ع ، ص] تمهر ایدن ، ماهر اولان ، کسب مهارت ایلین .

مُتَمَيِّز [ع ، ص] تمیز ایدن ، معنا امثالندن ایریلوب ایریجه بر موقع طوتان : متمیزین ارباب انشا

مُتَمَيِّع [ع ، ص] تمیع ایدن ، صواق اولان ، مایع حالنه کان

مُتَناثِر [ع ، ص] انتثار ایدن ، ساچیلان : لآلیء متناثره .

مُتَنادِی [ع ، ص] بر برینه ندا ایدن ، ندا ایدیشن .

مُتَنازِع [ع ، ص] منازعه ایدن .

مُتَناسِب [ع ، ص] تناسبله متصف بر برینه مناسب اویغون اولان § (ریاضیه) آرتوب اکسیلدکجه ارەلرنده منتظم بر نسبت بولنان

اربعهٔ متناسبه == (ریاضیه) ☞ [اربعه]

مبسوطاً متناسب == (حساب) بری دیکرینك مقدارینه کوره بیوین ویا کچولن ایکی کمیتك بینلرندەکی نسبت .

معکوساً متناسب == (حساب) بری نه قدر بیوك ایسه دیکری اوقدر کوچولن ایکی کمیتك ارەسندەکی نسبت .

متناسب الاعضا == اعضای بدنی بر برینه اویغون اولان .

مُتَناظِر [ع ، ص] تناظر ایدن ، بر برینك قارشوسنده بولنان ، بر برینه ناظر اولان . § متناسباً موضوع اولان . § (نباتات) حلقات اربعەسنی تشکیل ایدن وریقاتی هروجهله بر برینه مساوی ومتناسب اولان ازهار .

مُتَنافِر [ع ، ص] تنافر ایدن ، بر برندن اورکن ، بر برندن نفرت ایدن .

مُتَنافِس [ع ، ص] بر بریله مناقشه ایدن .

مُتَناقِص [ع ، ص] تناقص ایدن ، آزالان ، اکسیلن .

مُتَناقِض [ع ، ص] تناقض ایدن ، بر برینه مخالف ، ضد اولان § ایکنجی سوزی برنجی سوزینه مخالف اولان .

مُتَناكِح [ع ، ص] نکاحلاشان ، بر بریله زوج ویا زوجه اولان .

مُتَناكِر [ع ، ص] (متجاهل) ایله مترادفدر . ☞ متجاهل

مُتَناوِل [ع ، ص] تناول ایدن ، الوب ییِن : متناولین .

مُتَناوِم [ع ، ص] تناوم ایدن ، اویور کبی کورینان ، یالاندن اویویان .

مُتَناهی [ع، ص] تناهی ایدن ، نهایت بولان ، پایانی اولان .

نامتناهی
غیرمتناهی } = نهایتی اولیان ، اوجی بوجاغی بولنمیان : فضای غیرمتناهی ، عدد غیرمتناهی

نامتناهی : اعظام متناهی . اصغر نامتناهی

نامتناهی اشارتی = علم جبرده شو (∞) اشارت .

مُتَثَبِّت [ع، ص] تثبت ایدن ، ثابت اولان ، یردن بیتن .

مُتَنَبِّه [ع، ص] تنبه ایدن ، انتباه ایدن ، آگاه ، اویانق ، عقلی باشنه گلان .

مُتَنَبّی [ع، ص] نبوت ادعاسنده بولنان ، پیغمبرلك طاسلیان .

مُتَنَحْنِح [ع، ص] تنحنح ایدن ، بوغازینی مکرراً خیرلدادوب صالندیرن .

مُتَنَزِّل [ع، ص] تنزل ایدن ، اشاغی اینن ، انحطاط ایلیان . § کوکل اچاقلغی گوسترن ، متواضع .

مُتَنَزِّه [ع، ص] تنزه ایدن . کسب انشراح ایلین ، انشراح کسب ایتمك ایچون گزین .

مُتَنَسِّق [ع، ص] تنسق ایدن ، پك نسق اولان .

مُتَنَسِّم [ع، ص] تنسم ایدن ، روزکار استشمام ایلین .

مُتَنَشِّب [ع، ص] تنشب ایدن ، بر شیئه ایلیشوب طوتیلان .

مُتَنَشِّر [ع، ص] انتشار ایدن ، طاغیلان ، یاییلان .

مُتَنَشِّط [ع، ص] نشاطلنان ، کسب نشاط ایدن .

مُتَنَشِّف [ع، ص] تنشف ایدن ، صویی رطوبتی کندینه چکوب ایچن ، امن .

مُتَنَصِّب [ع، ص] تنصب ایدن ، انتصاب ایلین ، دیکیلوب طوران .

مُتَنَصِّح [ع، ص] تنصح ایدن ، نصیحت دیکلین قبول ایدن .

مُتَنَصِّر [ع، ص] تنصر ایدن ، نصرانی ، خرستیان اولان .

مُتَنَظِّر [ع، ص] دوشونه‌رك دقتله باقان ، دقتله باقه‌رق دوشونن .

مُتَنَعِّم [ع، ص] تنعم ایدن ، نعمت ایچنده بولنه‌رق راحت ایدن ، حال رفاهده

مُتَنَفِّر [ع، ص] تنفر ایدن ، نفرت ایلین .

متنفرانه = متنفرجه‌سنه .

مُتَنَفِّذ [ع، ص] [ن ‌فولددر] نفوذ صاحبی اولان ، سوزی کچن ، مرعی‌الخاطر .

مُتَنَفِّس [ع، ص] تنفس ایدن ، نفس آلان ، مخلوق اولان ، صولویان .

مُتَنَفِّل [ع، ص] نافله نماز قیلان ، تنفل ایدن .

مُتَنَقِّل [ع، ص] تنقل ایدن ، بر یردن دیگر بر یره نقل ایدن ، کوچن .

مُتَنَكِّر [ع، ص] تنکر ایدن ، طانینمیه‌جق قیافته کیرن .

متنکراً = متنکر اوله‌رق ، تبدیل قیافت .

متنکرانه = متنکرجه‌سنه .

مُتَنَمِّر [ع، ص] تنمر ایدن ، قاپلانلاشان ، قاپلان خویلو اولان . § انسان شدید ایله تهدید .

مُتَنَمِّل [ع، ص] قارینجه کبی قاینایان .

مُتَنَوِّر [ع، ص] تنور ایدن ، نورلنان ، روشن اولان ، ایشیقلی اولان .

مُتَنَوِّع [ع، ص] تنوع ایدن ، نوعلنان ، نوع نوع اولان ، گونا گون اولان

مُتَواتِر [ع، ص] تواتر صفتیله متصف اولان ، افواه ناسده دائر اولان .

متواتراً = متواتر اوله‌رق .

مُتَواثِب [ع، ص] بر برینك اوزرینه صچرایان .

مُتَواثِق [ع، ص] تواثق ایدن ، بر برینه اعتماد ایتمك صورتیله عهدلشن .

مُتَواجِه [ع، ص] مواجهه ایدن ، یوزلشن .

مُتَوارِث [ع، ص] توارث ایدن ، برندن دیکرینه میراث قالان ، ارثاً انتقال ایدن .

مُتَوارِد [ع، ص] توارد ایدن ، کلن . مکاتیب متوارده .

مُتَواری [ع، ص] تواری ایدن ، گیزلنن : متواری بر زیر تراب .

مُتَوازِن [ع، ص] توازن ایدن ، ایکی‌شینك وزنی مساوی اولان ، وزناً مساوی .

مُتَوازی [ع، ص] بر برینه موازی اولان ، بر نشان .

متوازی‌الاضلاع = (هندسه) قارشیلقلی بولنان ایکی ضلعی بر برینه موازی اولان درت ضلعلی شکل .

متوازی‌الاضلاع قواسی = (ماکنه) استقامتلری بر زاویه تشکیل ایتمك اوزره عینی بر نقطهٔ مادیه اوزرینه تأثیر ایدن ایکی قوسك محصله‌سی اوزرینه رسم اولنان متوازی الاضلاع .

متوازی السطوح = متقابل سطحلری یکدیکرینه موازی اولان .

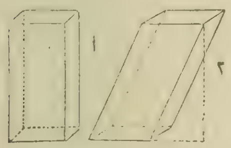

(متوازی‌السطوح)

۱ — قائم ۲ — مائل

مُتَواصِل [ع، ص] تواصل ایدن ، بر برینه واصل اولان .

مُتَواصی [ع، ص] بر برینه توجه ایدن .

مُتَواضِع [ع، ص] تواضع ایدن ، الچاق گوکلولك گوسترن . کبرسز ، کندینی اشاغی طوتان .

متواضعانه = متواضع اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُتَواعِد [ع، ص] بر برینه سوز ویرن ، وعدلشن .

مُتَوافِر [ع، ص] توافر ایدن ، چوغالان .

مُتَوافِق [ع، ص] توافق ایدن ، اویان ، اویغون کلن

مُتَواكِل [ع، ص] بر برینی وکیل ایدن .

مُتَوالِد [ع، ص] بر برندن طوغوب اورهین .

مُتَوالی [ع، ص] توالی ایدن ، بر بری اردنجه گیدن ، پی درپی اولان .

متوالیاً = متوالی‌الظهور ، متوالی اوله‌رق بر برینی ولی ایدرك ، بلافاصله .

مُتَوَتِّرْ [ع ، ص] توتر ایدن ، كریلن ، كركین اولان . عصب متوتر .

مُتَوَجِّدْ [ع ، ص] توجد ایدن ، وجده كلن .

مُتَوَجِّعْ [ع ، ص] توجع ایدن ، آغریان ، وجعلنن . § معنا دردناك اولان .

مُتَوَجِّهْ [ع ، ص] توجه ایدن ، بر جهته دونن § برینه حسن نظر ومحبتی اولان .

متوجهاً == متوجه اولهرق ، یوزینی بر جهته چویرهرك ، قصد ونیت ایدهرك .

متوجهانه == متوجه اولانه یاقیشهجق صورتده .

مُتَوَحِّدْ [ع ، ص] (متفرد) ایله مترادفدر .

مُتَوَحِّشْ [ع ، ص] توحش ایدن ، اوركن قورقان .

متوحشانه == متوحشجهسنه ،

مُتَوَرِّعْ [ع ، ص] تورع ایدن ، پرهیزكار اولان .

متورعانه == متورع اولانه یاقیشهجق صورتده .

مُتَوَرِّقْ [ع ، ص] تورق ایدن ، یاپراقلنان : شجر متورق .

مُتَوَرِّمْ [ع ، ص] تورم ایدن ، ورم دنیلان علت مدهشهیه دوچار اولان

متورماً == متورم اولهرق . § شیشن ، قباریق : جذور متورم .

مُتَوَسِّطْ [ع ، ص] توسط ایدن ، ارهیه كیرن ، وساطت ایدن واسطه اولان . § اورته حالده اولان : حال متوسط

متوسط‌التضییق == (حكمت) بر آلة درت تضییق نسبی ارهسنده اولان بر قوت ایله ایشلیان ماكنهلره دینوركه : بونلری یوقاری قوتله حركت ایدنلره (شدیدالتضییق) نامی ویریلور .

مُتَوَسِّعْ [ع ، ص] توسع ایدن كنكیشلهنن ، وسعت پیدا ایدن .

مُتَوَسِّلْ [ع ، ص] توسل ایدن ، وسیله اتخاذیله معناطوتنان ساریلان .

متوسلاً == متوسل اولهرق ، استناد ایدرك ،

مُتَوَطِّنْ [ع ، ص] بر محلده براشن توطن ایدن .

مُتَوَغِّلْ [ع ، ص] توغل ایدن ، زیادهسیله مشغول اولان ، مشغولیتده ، توغلده ایلرو كیدن .

مُتَوَفّیٰ [ع ، ص] وفات ایتمش اولان ، اولن : متوفای مومیالیه .

مُتَوَقِّدْ [ع ، ص] توقد ایدن ، طوتیشوب یانان .

مُتَوَقِّعْ [ع ، ص] توقع ایدن ، مداد ایلین ، اومان .

مُتَوَقِّفْ [ع ، ص] توقف ایدن ، اكلهنن برحالده طوران § تعلق ایدن ، منوط ومربوط اولان .

مُتَوَقّی [ع ، ص] توقی ایدن ، چكینن ، احتراز ایدن ، صاقنان .

مُتَوَكِّلْ [ع ، ص] توكل ایدن ، جناب حقه امور ایله انقیاد ایدن ، § اللهدن كلانه راضی اولان ، قضایه رضا كوسترن .

متوكلاً == متوكل اولهرق : متوكلاً علی‌الله .

متوكلانه == متوكلجهسنه .

مُتَوَلِّدْ [ع ، ص] تولد ایدن ، مادةً ، معناً ، طوغان . § نشأت ایدن ، حاصل اولان ، ایلروكلن : عدم اهتمامدن متولد برمرض .

مُتَوَلِّهْ [ع ، ص] توله ایدن ، وله كتیرن ، حیران .

مُتَوَلّی [ع ، ص] امور اوقافه نظارت ایدن ، بر وقفك ادارهسنه مأمور اولان ، تولیت صاحبی .

مُتَوَهِّمْ [ع ، ص] توهم ایدن ، وهمه دوشن ، وهم ایدن .

مُتَهاجِمْ [ع ، ص] تهاجم ایدن ، بربرینه هجوم ایلین .

مُتَهاجی [ع ، ص] بربرینی هجوایدن .

مُتَهافِتْ [ع ، ص] برشیئك بی‌دربی اوزرینه دوشن ، كندینی بی‌دربی برشیئه چارپان .

مُتَهالِكْ [ع ، ص] تهالك ایدن ، عجولانه ، بی خبرانه میل ایدن .

متهالكانه == متهالكجهسنه .

مُتَهاوِنْ [ع ، ص] برایشی مهمسه میوب اغر طاورانان .

مُتَهَزِّجْ [ع ، ص] تهزج ایدن ، ترانه پرداز اولان .

مُتَهَزِّزْ [ع ، ص] تهزز ایدن ، اهتزاز ایلین ، تترهین .

مُتَهَكِّمْ [ع ، ص] تهكم ایدن ، استهزا ایلین .

متهكمانه == متهكمجهسنه .

مُتَهَوِّدْ [ع ، ص] یهودی اولان

مُتَّهَمْ [ع ، ص] تهمتلی قباحتلی كندیسنه بر جرم وقباحت اسناد اولنان .

مُتَهَوِّرْ [ع ، ص] تهور ایدن شدت كوسترن ، بردن‌بره حدتلهنن ، نتیجهیی دوشونمكسزین بردن‌بره حدت ایدوب صالدیران

متهوراً == متهور اولهرق .

متهورانه == متهورجهسنه .

مُتَهَیِّبْ [ع ، ص] تهیب ایدن ، اظهار هیبت ایلین § هیبت الوب قورقان .

مُتَهَیِّجْ [ع ، ص] تهیج ایدن هیجانه كلن ، جوشان .

متهیجانه == متهیج اولانه مخصوص صورتده .

مُتَهَیِّئْ [ع ، ص] تهیؤ ایدن ، حاضرلنان : متهیئ حركت .

مُتَیَسِّرْ [ع ، ص] میسر اولان قولایلقله حصوله كلن .

مُتَیَقِّظْ [ع ، ص] تیقظ ایدن ، اویانیق بولنان ، غفلتده اولمیان .

متیقظانه == تیقظله ، بصیرتله ، متیقظجهسنه .

مُتَیَقِّنْ [ع ، ص] تیقن ایدن ، یقینا بیلن .

مُتَیَمِّمْ [ع ، ص] تیمم ایدن . ☞ [تیمم]

مُتَیَمِّنْ [ع ، ص] تیمن ایدیلان ، تیمنلی عد اولنان ، كندیسندن میمنت اومولان . § مبارك مسعود .

مُثابْ [ع ، ص] ثوابه نائل اولمش ، ثواب قزانمش .

مُثابَرَتْ [ع ، ص] بر شیئه مداومت ایتمك ، دواملی اشتغال § مبادرت .

مُثْبِتْ [ع ، ص] اثبات ایدیجی ایدن .

مُثْبَت [ع ، ص] اثبات اولنمش دلیل وبرهان ایله حقیقتی اظهار ایدیلان . § منفی اولمیان فعل . § الکتریقك ایکی جنسندن بریکه منفی اولان ایله اتحاد ایدنجه پاتلار .

مُثَقِّب [ع ، ص] تثقیب ایدیجی . ایدن . دلن .

مُثَقَّب [ع ، ص] تثقیب اولنمش ، دلنمش : لؤلؤ مثقب .

مُثَقَّل [ع ، ص] اغیرلندیرلمش ، آغیرلندیریلان .

مُثَلَّث [ع ، ص] اوچلشدیرلمش ، اوچ کره تصفیه اولنه‌رق ، چکلمش بر جنس شراب § (هندسه) اوچ خط مستقیم احاطه‌سندن حاصل اولان شکل ـ که : بو خطلرك مثلثك ضلعلری وکوشه‌لرندن اك یوقاروده بولنان رأس واقده‌کی ضلعه قاعده‌سی ورأسندن قاعده‌سنه تنزیل ایدیلان عموده ارتفاعی دینور .

مثلث حادی الزاویه = (هندسه) اوچ زاویه‌سی حاده اولان مثلث .

مثلث قائم الزاویه = (هندسه) بر زاویه‌سی قائمه اولان مثلث ـ که اشبو زاویهٔ قائمه‌یه مقابل بولنان ضلعه (وتر قائمه) ودیکر ایکی ضلعه (ضلعین قائمین) تسمیه اولنور .

مثلث منفرج الزاویه = (هندسه) بر زاویه‌سی منفرجه اولان مثلث .

مثلث متساوی الاضلاع = (هندسه) اوچ ضلعی بربرینه مساوی اولان مثلث .

مثلث متساوی الساقین = (هندسه) یالکز ایکی ضلعی بربرینه مساوی اولان مثلث .

مثلث مختلف الاضلاع = (هندسه) اوچ ضلعی مختلف طولده اولان مثلث .

مساحهٔ مثلث = (هندسه) قاعده‌نك ارتفاعه حاصل ضربنك نصفی .

مثلثی = مثلث شکلنده اولان .

مُثَلَّثات [ع ، ج] برمثلثك ضلعلریله زاویه‌لری بیننده موجود اولان مناسباتدن بحث ایدن علم ریاضی § اضلاعی برمثلث تشکیل ایتدون ایتمیه‌ون زوایای مسطحه‌یه عائد باجمله تدقیقاتی حاوی اولان علم مخصوص .

مثلثات مستویه = مثلث مستویلرك ضلعلری ایله زاویه‌لری بینده‌کی مناسباتدن باحث علم .

مثلثات کرویه = مثلث کرویلرك اضلاع منحنیه‌لریله زوایای مجسمه‌لری بیننده موجود اولان مناسباتدن باحث علم .

نسبت مثلثاتیه = برزاویه‌ایله متناسبتی اولان مقادیر ریاضیه . [بونلره : (توابعات مثلثاتیه) دخی دینور]

مُثَلَّه [ع ، ص] (کیمیا) مولدالماء مولدالحموضه وفحمدن مرکب اولان اجسام عضویه ثلاثی الترکیب .

مُثْمِر [ع ، ص] میوه ویریجی ، میوه‌دار § فائده‌لی ، نافع § نتیجه‌لی ، مؤثر .

مُثَمَّن [ع ، ص] سکز رنکلی § (هندسه) سکز ضلعلی § (فقه) ثمن مقابلنده صاتلمش شی ، مبیع .

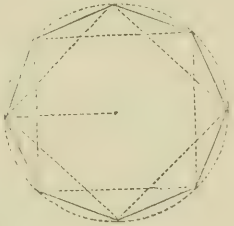

(مثمن)

مُثَنّٰی [ع ، ص] ایکی قات ، ایکی قاتلی § تثنیه صیغه‌سنده ایکی شخص ویا ایکی شیئه دلالت ایدن کلمه . § ایکی نقطه‌لی حرف : تاء مثنی .

مُثُول [ع ، مص] بیوك بر ذاته حرمةً ایاقده طورمق : شرف مثوله نائل اولدی .

مُجاب [ع ، ص] کندیسنه جواب ویرلمش § قبول ایدلمش ، مستجاب .

مُجادَله [ع ، مص] منازعه ایتمك خصومت § الزام خصم ایچون بر مسئلهٔ علمیه وفنیه‌یه دائر منازعه ایتمه .

مُجاذَبه [ع ، مص] ایکی شی بربرینی چکمك .

مُجاز [ع ، ص] اجازت ویرلمش ، اذن ورخصت ویرلمش § استادی ، معلمی طرفندن اکمال تحصیل ایلدیکی تصدیق اولنمش ، اجازتنامه المش .

مُجازات [ع ، مص] کرك ایلکه کرك فنالغه مقابل مکافات وجزا ایتمك § جرمه ارتکاب ایتدیکی جرمه مقابل ویریلان جزا .

مجازات تأدیبیه = (حقوق) بر هفته‌دن زیاده حبس ، موقتاً نفی ، مأموریتدن طرد وجزای نقدیدن عبارتدر

مجازات ترهیبیه = (حقوق) اعدام کورك ، قلعه بندلك ، مؤبداً نفی ، مؤبداً رتبه ومأموریتدن محرومیت . حقوق مدنیه‌دن اسقاط جزالریدر .

مجازات تکدیریه = (حقوق) یکرمی درت ساعتدن بر هفته‌یه قدر حبس ویوز غروشه قدر جزای نقدی اخذی .

مجازاةً = مجازات اوله‌رق .

مُجازَفه [ع ، مص] (فقه) کوتورو صاتمق .

مُجاسِر [ع ، ص] مجاسرت ایدیجی ایدن .

مُجاسَرت [ع ، مص] جسارت ایتمك ترقیم شقه‌یه مجاسرت قلندی :

مُجالِس [ع ، ص] مجالست ایدن . هم مجلس اولان .

مُجالَست [ع ، مص] بر مجلسده ، اوطورمق ، همنشین اولمق .

مُجامَعه [ع ، مص] معاملهٔ زوجیه‌ده بولنمق .

مُجامَله [ع ، مص] حسن الفت ومعاشرت ایدیشمك .

مُجانَست [ع ، مص] بکزه‌مك ، هم جنس اولمق همجنسلك

مُجاوِر [ع ، ص] قومشو § حرمین شریفینده اعتکاف ایدن .

مجاورت = مجاورلك قومشولق ، همسایکی .

مُجاهِد [ع ، ص] اعدای دین ایله جنك ایدن § جهد ایدن ، چالیشان .

مجاهدین = مجاهدلر .

مُجاهَده [ع ، مص] رنج ، مشقت کوشش § اعدای دین ایله جنك ایتمك .

مُجْبِر [ع ، ص] اجبار ایدن ، زورله‌یان .

آمر مجبر = تهدیدینی ایقاعه قادر اولان آمر .

مُجْتَبی [ع ، ص] انتخاب اولنمش بر کزیده ممتاز : حضرت علی مجتبی .

مُجْتَرّ [ع ، ص] اجترار ایدن کوش کتیرن .

مجتره = { حیوانات مجتره‌دن مخففدر} کوش کتیرن حیوانلر .

مجتمع [ع ، ص] بریکن طوپلنان ، بر یره ، بر اره یه کلن .

مجتمعاً == مجتمع اوله‌رق جماعتله .

مجتنب [ع ، ص] اجتناب ایدن ، صاقنان ، چکینن ، اوزاقلاشان

مجتبی [ع ، ص] اجتبا اولنمش دوشبرلش .

مجتهد [ع ، ص] اجتهاد ایدن ، قدرتی یتدیکی قدر چالیشان § کتاب وسنتدن استخراج حکم شرعی خصوصنده بذل مقدور ایدن . بو صورتله بر مذهب میدانه چیقاران

مجتهدین == مجتهدلر .

مجد [ع ، ص] سعی وغیرت ایدن چالیشان .

مجدد [ع ، ص] تجدید ایدن یکیلاندیرن .

مجددانه == مجدد اولانه یاقیشیر صورتده .

مجددین == مجددلر .

مجدد [ع ، ص] تجدید اولنمش ، یکیلاندیرلمش ، یکی‌دن قوللانلمامش

مجدداً == مجدد اوله‌رق ، یکی اولاق اوزره .

مجرب [ع ، ص] تجربه ایدن دنه‌ین § امور واحوال جهانه واقف اولان . جمعی فارسی قاعده‌سنجه (مجربان) اوله‌رق لسانمزده مستعملدر . « مجربان » امورك کلامی کرچك ایمش » «یالان دیدکاری دنیایی بویله بیلمزدم . »

مجرب [ع ، ص] تجربه اولنمش ، دنه‌نمش :

« من جرب المجرب حلت به الندامه »

مجربات == جمع : (مجرب) ، تجربه اولنمش ایشلر . کورکی .

مجرد [ع ، ص] تجرید اولنمش ، صویلمش ، عریان ایدلمش . § فقط ، انجق ، یالکز § یالکز تك ، منفرد § نفسنی ماسوادن قطع ایله جناب حقه توجه ایدن § بکار اولان ، غیر متأهل . § (فلسفهٔ قدیمه) عقول ونفوس کبی ماده‌دن منزه اولان شی § (شرع) ملائکه وارواح . § (حرف) حروف زائده‌سی اولمیان کلمه ویا فعل : ثلاثیٔ مجرد ، رباعیٔ مجرد .

مجردات == جمع : (مجرد) جسمانی اولمیانلر ، روحانی اولانلر .

بعد مجرد == (حکمت) مسافهٔ غیر محدوده . فضا .

پایهٔ مجرد == طریق علمیه‌ده ، مأموریتسز اعتبار اولنان بر پایه : ازمیر پایهٔ مجردی .

مجردلك == بکارلق .

مجرم [ع ، ص] ارتکاب جرم وکناه ایدن § مغایر قانون حرکتده بولنان . § (حقوق) قوهٔ اراده وممیزه‌یه مالك اولدیغی حالده بر جزا تهدیدی آلتنده اوله‌رق قانوناً جرمدن معدود اولان بر فعل وحرکتده [عمداً ، قصداً ویا تقصیراً] بولنان کیمسه .

مجرمین == جمع : (مجرم) : اعادهٔ مجرمین .

مجسم [ع ، ص] تجسم اولنمش تجسم ایتدیرلمش جسملندیرلمش جسملی . § ابعاد ثلثه‌سی اولان .

اضلاع مجسمه == (هندسه) بر منشور ویا اهرامك سطحلرینك محل التصاقی .

زاویهٔ مجسمه == (هندسه) بر منشور ویا اهرامك یکدیکریله التصاق ایدن سطحلری اره‌سنده متشکل زاویه ، کوشه .

هندسهٔ مجسمه == (هندسه) علم هندسه‌نك اشکال مجسمه‌دن بحث ایدن قسمی ، هندسهٔ مسطحه مقابلی .

مجعد [ع ، ص] قیوریجق ، قیوریلمش صاچ ، موی مرغول زلف مجعد .

مجوف [ع ، ص] ایچی طولو اولمیان بوش اولان .

§ (فن اسلحه) هر هانکی بر آلت ناریه نامولوسنك اسطوانه شکلنده دلنمش اولان بوش محلی .

محور مجوف == (اسلحه) مجوف دینیلان محلك خط وسطیٔ مفروضی .

مجفف [ع ، ص] تجفیف اولنمش قورودلمش .

مجلا ـ مجلی [ع ، ص] جلا ویرلمش ، روشن و اشکار ایدلمش ، جلالی مرآت مجلی .

مجلجل [ع ، ص] چنغراقلی ، چنغراغی اولان .

مجلد [ع ، ص] تجلید ایدن ، کتاب جلدله‌ین کتابه قاب کچیرن . مجلد دکانی .

مجلد [ع ، ص] تجلید اولنمش ، جلدلنمش .

مجلدات == مجلد اولان کتابلر

مجمد [ع ، ص] طوکدیرلمش .

مجمل [ع ، ص] اجمال اولنمش : قیصالدلمش § قیصه ، مختصر خلاصه

مجملاً == مختصراً ، خلاصه مجمل اوله‌رق .

مجنح [ع ، ص] قناتلی ، مور مجنح

مجود [ع ، ص] قرآن کریمی تجوید اوزره حسن تلاوت ایدن .

مجوز [ع ، ص] تجویز اولنمش ، جائز کورلمش § (نباتات) جویز ، خرما چکردکی کبی کندیلکندن ایکی‌یه تفریقی ممکن اولمیان : تخم مجوز .

مجوزه [ع ، ص] زمان قدیمده کیلن بر نوع رسمی قاووق

مجوف [ع ، ص] تجویف اولنمش . اویوق ایچی بوش . [مجف بوندن محرفدر .

مجوهر [ع ، ص] جوهر ایله تزیین اولنمش ، الماسلی . § الماس § (ادبیات) یالکز نقطه‌لی حرفلری ابجد حسابیله صاییلدقده تاریخ چیقان بیت ویا مصراع .

مجوهرات == جمع : (مجوهر) الماسله تزیین اولنمش شیلر ، طاقلر ‖ الماس وبوکا مماثل شیلر .

مجهز [ع ، ص] تجهیز اولنمش ، دونادلمش لوازمی ترتیب وتنظیم ایدلمش § (تجربه) بلکن دمیر خلاط کبی لوازمی اکمال وترتیب ایدلمش کمی .

مجیب [ع ، ص] اجابت ایدن ، تکلیفی واقعی قبول ایلین ، جواب موافقت ویرن :

« حضرت باری تعالیدر مجیب السائلین »

مجیز [ع ، ص] اجازت ویرن ، اذن ورخصت اعطا ایلین .

محابا [ع ، ص] پروا قورقو احتراز ،

بی محابا == بلا پروا ، قورقوسز ، بلا احتراز . قید ایتمکسزین .

محادثه [ع ، مص] بربرینه سوز سویلمك .

مُحاذَرَه [ع ، مص] بربرینی قورقوتمق

مُحاذِی [ع، ص] بربرینك قارشوسنده بولنان ، مقابل بر حذاده بولنان .

مُحارِب [غ ، ص] محاربه ایدن ، جنك ، حرب ایدن § اصول حربی بیلن فن حربه واقف

مُحارَبَه [ع ، مص] جنك ایتمك § جنك ، حرب . § (حقوق دول) صورت مصلحانه ودوستانه‌ده تحصیل ایدیله‌میان مطلب ومقصدك قوتله استحصالی ضمننده . ایکی ملت بیننده‌کی مناسبات حسنه‌نك یرینه قائم اولان عداوتك احوال مشوشه‌سی .

مُحارَسَه [ع ، مص] حفظ وحراست ایتمك ، وقایه قورومه .

مُحاسِب [ع ، ص] محاسبه ایدیجی ایدن امور حسابیه‌یه آشنا اولان .

محاسبلك == مهارت حسابیه .

مُحاسَبَه [ع ، مص] حسابلاشمق برینك حسابنه باقق .

§ واردات وصرفیات دفاترینی منتظماً طوتمق اصولی . § بر دائرهٔ رسمیه‌نك مقبوضات ومدفوعاتنی دفاتر معینه‌یه قید ایدن یعنی بر دائره‌نك معاملات مالیه‌سنه متعلق کافهٔ حسابات ودفاترك وبونلره متفرع اوراق مثبته‌نك تحریر وتنظیمی وتدقیق وتصدیق ایله اشتغال ایدن شعبهٔ خصوصیه‌سی: محاسبه قلمی ، محاسبه مدیری محاسبه ممیزی .

دور محاسبه == سلفك خلفه حساب ویروب نقدیات واوراق وسندات ودفاتری دور ایتمسی .

محاسبه‌جی == بر دائرهٔ رسمیه ویا تجاریه‌نك معاملات مالیه‌سنه نظارت ایدن ذات . || بر سنجاغك امور مالیه‌سنه مأمور اولان کیمسه .

محاسبه‌جیلك == محاسبه‌جینك مقام ووظیفه‌سی .

محاسبات == جـ : محاسبه ، محاسبه شعبه‌لری .

دیوان محاسبات == دوائر رسمیه حساب قطعی سنویلرینك مع اوراق مثبته تدقیق وتصدیقنه وواردات وصرفیات دولتك بودجه قانونی احکامنه موافق اولوب اولمدیغنی قونطرول‌ه مأمور هیئت .

محاسبات دائره‌سی == دائرهٔ عسکریه‌نك محاسبه شعبه‌لری .

مُحاصِر [ع ، ص] محاصره ایدیجی ایدن ، اطرافنی قوشادان جمعی : (محاصرین) کلیر .

مُحاصَرَه [ع ، مص] بر شیئك بر قلعه ، واستحکام ویا شهرك اطرافنی عسکرله قوشادیلوب طریق مواردهسی قطع اولنمق

رفع محاصره == محاصره‌دن صرف نظر ایتمه .

محاصره طوپی == عند الحاجه محاصره‌لره قارشی استعمال اولنمق اوزره قلاع واستحکامات اوزرنده بولندیریلان جسیم صحرا طوپی

مُحاضَرَه [ع ، مص] خاطرده طوتیلان شیلر . § تاریخه ادبیاته متعلق ، مقامه مناسب حکایه ایرادی . § حکایهٔ احوال سلف ، علم تاریخ .

محاضرات == : (محاضره) حکایه‌لر ، معلومات نافعه .

مُحاط [ع ، ص] اطرافی احاطه‌اولنمش چویرلش § بر شیئك ایچنده ، داخلنده بولنان ، مظروف مشمول : محاط علم عالی .

مُحافِظ [ع ، ص] محافظه ایدیجی ایدن صیانت ایلین .

قلعه محافظی == مستحکم بر شهر ویا قلعه‌نك محافظه‌سنه مأمور اولان ذات

مُحافَظَه [ع ، مص] صاقلامه حفظ ایتمه قایرمه ، قورومه وقایه

مُحاق [ع ، مص] (میمك حرکات ثلاثه‌سیله لغتدر .

هر شهر عربینك صوکنده‌کی اوچ کون،که اوائنده قمر کورنمز .

مُحاکات [ع ، مص] بکدیکره حکایه سویلمك ، حکایه سویلشمك

مُحاکَمَه [ع ، مص] دفع خصومت ایچون حضور حاکمه کیتمك . § مرافعه ایلمك . § محکمه‌ده طرفینی دیکله‌یوب حکم ایتمك .

اعادهٔ محاکمه == (حقوق) بدایت واستیناف محکمه‌لرندن طرفین مواجهه‌لرنده درجهٔ اخیره‌ده غیاباً ویریلوبده اعتراض علی‌الحکمی قبول ایتمین حکم واعلاملرك _ قانوناً معین اولان اسبابدن دولایی _ تکرار رؤیتی ، یعنی او محکمه‌دن جلب ایتمك _ که : مدتی انقضا بولمش بر کوندر .

محاکمهٔ غیابیه == (حقوق) دعوا _ جیلردن بر ویا ایکیسی حاضر بولنمدقلری حالده محکمه‌جه حکم ایتمك .

محاکمات == جـ (محاکمه) .

§ بر ایشی ذهنجه ایچه تأمل وتدقیق ایدوب بر قراره ویرن، محاکمهٔ ذهنیه .

مُحال [ع ، ص] وقوعی ممکن اولمیان == امر محال تمنیٔ محال .

محالات == محال اولان شیلر .

محال به == (فقه) برینه حواله‌اولنان مال .

محال علیه == (فقه) حواله‌یی قبول ایدن کیمسه .

محال له == (فقه) الاجقلی اولان کیمسه .

مُحاوَرَه [ع ، ص] جواب ویرمك § ایکی کشی قارشیلقلی کوروشمك

محاورات == جـ : [محاوره] مکالمات متقابله ، مصاحبات .

مُحِبّ [ع ، ص] محبت ایدیجی ، دوست ، سون : محب آل عبا .

محبانه == دوستانه ، دوستجه یاقیشه صورتده .

مُحتاج [ع ، ص] احتیاجی اقتضاسی اولان § فقیر .

محتاجیت == محتاجلق ، احتیاج .

مُحتال [ع ، ص] حیله‌کار ، مکار ، دساس .

مُحتَبِس [ع ، ص] قپانوب قالان ، احتباس ایدن .

مُحتَجِب [ع ، ص] احتجاب ایدن ، صاقلانان ، کیزلنن .

مُحتَذِر ـ مُحتَرِز ـ مُحتَرِس

[ع ، ص] احتراز ایدن ، صاقنان .

محترزانه == محترزجه‌سنه .

مُحتَرِق [ع ، ص] احتراق ایدن طوتشوب یانان ، یانیق ، یانمش اولان .

مُحتَرَم [ع ، ص] احترام اولنمش، کندیسنه تنظیم ایدلش ذات محترم .

مُحتَسِب [ع ، ص] مقدما ممنوعات شرعیه‌نك اجراسنی تأمین‌ایدن بر مأمورك صفتی ایدی که ضابطهٔ بلدیه وظیفه‌سنی ایفا ایدردی .

§ شهرده صاتلمق اوزره کتیریلان اشیا

ومواددن میری نامه رسم الان‌امور : احتساب مأموری .

محتشد [ع ، ص] احتشاد ایدن ، بریکن ، طوپلانان .

محتشم [ع ، ص] احتشاملی ، طنطنه‌لی ، دبدبه‌لی .

محتضر [ع ، ص] حال احتضارده بولنان ، موته پك زیاده یاقلاشان : دختر محتضر .

محتطب [ع ، ص] اختطاب ایدن ، اودون طوپلایان .

محتقر [ع ، ص] احتقار ایدن ، حقیر کورن .

محتکر [ع ، ص] احتکار ایدن ، مالی ، ذخیره‌یی اغبر بهایه چیقمسنه انتظاراً صاقلایوب صاقلایان .

محتکرانه == محتکرجه‌سنه .

محتمل [ع ، ص] ممکن وقوعی قابل ، اوله‌بیلیر .

محتملات == محتمل اولان شیلر .

محتوی [ع ، ص] احتوا ایدن ، جامع ، شامل اولان ، ایچنه آلان .

محتویات == بر شیئك حاوی اولدیغی مواد ، مباحث : بو کتابك محتویاتی نه‌در ؟

محجل [ع ، ص] زفافخانه‌یه قونلمش .

محدب [ع ، ص] قانبورلاشدیرلمش ، قانبور ، یومرو ، مقعر مقابلی . § (هندسه) بر خط مستقیم ایله ایکی نقطه‌سندن زیاده قطع اولنه‌بیلن شکل .

محدث [ع ، ص] احداث ایدن ، یکیدن پیدا ایلین .

محدث [ع ، ص] احداث ایدلمش ، صکره‌دن وجوده کلمش ، قدیم اولمیان .

محدث [ع ، ص] حضرت رسول اکرم افندمزك احادیث سنیه‌لرینی نقل وروایت ایتمش اولان ذات . جمعی : (محدثین) کلیر .

محدد [ع ، ص] تحدید ایدن ، حد تعیین ایلین .

محذر [ع ، ص] تحذیر ایدن ، صاقندیران .

محرر [ع ، ص] تحریر ایدن ، یازی یازان § غزته منتسبینی ، کاتبی .

باش‌محرر ، **سرمحرر** == غزته محررلرینك الك بیوکی‌که : تصحیحاته وامر تحریره نظارت ایدر واك مهم مقاله‌لری کندیسی یازار . § مؤلف ، صاحب اثر .

محرر [ع ، ص] تحریر اولنمش ، یازلمش .

محررات == مکتوبلر : محررات رسمیه

محرز [ع ، ص] احراز ایدن ، الان قازانان .

محرز [ع ، ص] احراز اولنمش § موده‌کی بالق ، ماء جاری کبی کیمسه‌نك مالی اولمیوب هرکس ایچون انتفاعی مباح اولان بر شیئك اله کچیرلمسی : مال محرز .

محرص [ع ، ص] تحریص ایدن ، حریص ایدن ، حرصلاندیران .

محرض [ع ، ص] تحریض وتشویق ایلین .

محرف [ع ، ص] تحریف اولنمش ، تغییر ایدلمش .

محرفات == جـ : (محرف) تحریف اولنمش شیلر .

محرق [ع ، ص] احراق ایدن ، یاقان § مؤثر ، تأثیرلی : غایت محرق بر مسئله غزل سویلدی .

محرق [ع ، ص] تحریق ایدن ، زیاده‌سیله یاقان § پك صوصادان .

محرك [ع ، ص] تحریك ایدن ، حرکت ایتدیرن ، قمیلداتان § فساده تشویق ایدن . § (ماکنه) بر قوتی اجراسنه مقتدر اولان عوامل .

محرم [ع ، ص] تحریم اولنمش ، حرام قیلنمش .

محرم الحرام == سنهٔ قمریهٔ عربیه‌نك برنجی ایی . [زمان جاهلیتده بو آی ایچنده قتال هرکسه حرام اولدیغی سبب تسمیه اولنمشدر .]

محرمات == شرعاً حرام وممنوع اولان شیلر . || وطئی حرام اولانلر .

محرمیه [ع ، ص] { مولددر . } شهر محرم الحرامك برنجی کونی تبرك وتیمن مقصدیله اعطا وتعاطیسی معتاد اولان اقچه ، ییل باشی بخششی .

محسن [ع ، ص] احسان ایدن ، بخشش عطیه ویرن .

محسن [ع ، ص] تحسین ایدن ، کوزل قیلان .

محسنات [ع ، ص] غیر مستعمل اولان (محسنه) نك جمعی ، کوزل ، نافع خیرلی ایشلر § اعمال حسنه .

محشد [ع ، ص] تحشید ایدن ، بر یره جمع ایلین .

محشا - محشی [ع ، ص] تحشیه اولنمش حاشیه یازلمش درکنار ایدلمش .

محصل [ع ، ص] تحصیل ایدن حاصل ایلین اله کتیرن § تعبیرات وتنسیقات قدیمه‌ده مالیه قائمقامی .

محصل [ع ، ص] تحصیل اولنمش حاصل ایدلمش § حاصلی ، خلاصه .

محصله [ع ، ص] { ماکنه } عینی بر نقطه‌یه تأثیر ایدن ایکی ویا دها زیاده قوتلرك متحداً حصوله کتیره‌جکلری فعلی یالکزجه ایفایه مقتدر اولان وبو جهتله انلرك یرینه قائم اوله‌بیلان قوهٔ واحده .

محصن [ع ، ص] قلعه‌کبی محفوظ ومتین قیلان § نامحرمدن صاقلیان .

محضر [ع ، ص] احضار ایدن حضوره کتیرن § طرفینی محکمه‌یه کتیرن ، محکمه خدمه‌سی مباشر محضر باشی .

محق [ع ، ص] احقاق حق ایدن حق ویرن ، حقی یرینه کتیرن § حقلی اولان § امر معقول

محقانه == محقجه‌سنه .

محقر [ع ، ص] تحقیر ایدن ، خورلایان حقارتله معامله ایدن .

محقر [ع ، ص] تحقیر اولنمش ، خورلنمش ، حقارته دوچار اولان .

محقق [ع ، ص] تحقیق ایدن ، حقیقتی آرایوب میدانه چیقاران § تحقیق مأموری § سوزی ایراد ادله ایله اثبات ایدن . § (حقوق) کندیسنه حقیقت اشیا منکشف اولان .

محققین == محققلر .

محققانه == محققجه‌سنه .

محقق [ع ، ص] تحقیق اولنمش ، حقیقتی میدانه چیقارلمش ، مثبت ، بللی ، اشکار ، شبهه‌سز .

محکم [ع ، ص] احکام ایدن ، متین قیلان ، قوت ویرن .

مُحكَم [ع ، ص] تحكيم اولنمش محكم قيلنمش § حكم نصب ايدلمش يعنی خصميلك دعوالرينی فصل ايچون رضالريله حكم اتخاذ اولنمش .

مُحكَمات [ع ، ص] معانی‌ء جليه‌سی صريح اولان آيات كريمهٔ قرآنيه (متشابهات) مقابلی .]

مُحَلِّل [ع ، ص] تحليل ايدن ، اجزاسنی آيران ، جزء جزء ايدن .

محلل ضيا = (حكمت ضوئيه) ضيايی تحليله خدمت ايدن جهاز مخصوص ، طيفبين .

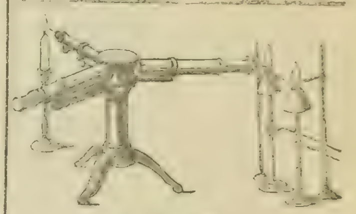

(محلل ضيا)

مُحَلّى [ع ، ص] تحليه اولنمش ، تزيين ايدلمش ، طونادلمش

مُحَمَّدی [ع ، ص] حضرت محمد صلى الله تعالى عليه وسلم افندمزه منسوب ومتعلق . دين مبين محمدی .

مُخَمَّس ـ مُخَمَّص [ع ، ص] تخمس (تخميص) اولنمش ، آتش اوزرنده قزديريلوب طاولانمش اولان

مُحَنَّط [ع ، ص] تحنيط اولنمش . [تحنيط]

مُحَوِّل [ع ، ص] تحويل ايديجی ، ايدن ، دكيشديرن باشقه درلو ايدن .

مُحَوَّل [ع ، ص] تحويل اولنمش ، دكشديرلمش ، باشقه درلو ايدلمش . § اصمارلانمش حواله ايدلمش .

محول عليه = اوزرينه (پوليچه وسائره) حواله ايديلان .

محولات = جـ : محولات . حواله‌لر .

مُحَيِّر [ع ، ص] تحير ايدن ، حيرت ويرن : محيرالعقول .

مُحيط [ع ، ص] احاطه ايدن ، اطرافنی چويرن ، قوشادان . § كرهٔ ارضك قره‌لرينی احاطه ايدن دكز : بحر محيط . § شكلك جوانبنی احاطه ايلين خطوط . اضلاع . § جامع ، شامل ، حاوی ، ايچنده بولنديران

محيط دائره = (هندسه) بر دائره‌يی احاطه ايدن خط منحنی ـ كه : داخلنده محاط بولنان محله (دائره) دينور . § (نباتات) ظرف ، غلاف (قلمف)

محيط ظاهری = (قوزموغرافيا) قمرك ارضدن مرئی اولان نصف كره‌سنی تحديد ايدن دائرهٔ عظيمه .

مُحيل [ع ، ص] احاله ايدن ، حواله ايلين § دينی آخرك ذمتنه نقل ايدن .

مُحيی [ع ، ص] احيا ايدن ، ديرلدن ، جانلانديرن ، تازه حيات ويرن : محيیٔ اموات .

مُخ [ع ، س] كميكدكی ايلك § (نباتات) قطعهٔ خشبيه‌نك ايچنده‌كی اوز : جرات مخيه :

غلاف مخ = (نباتات) خشبك مخی محيط اولان قسمی .

أشعهٔ مخيه = (نباتات) غلاف مخدن ظهور ايله ساقط قطری استقامتنده امتداد ايدرك قشرك طبقهٔ جرثيه‌منده نهايت بولان الياف .

مخ شوكی = (طب) عمود فقاری‌نك قنالی درونده بولنان مخ ، مردار ايلك .

مخ مستطيل = (طب) (بصلهٔ سيسائيه)

مُخابِر [ع ، ص] مخابره ايديجی ، ايدن ، مراسله ومكاتبه‌ده بولنان : غزته مخابرلرندن بری .

مُخابَره [ع ، مص] خبرلشمك ، ايكی كشی بربرينه خبر مكتوب كوندرمك ، مكاتبه . جمعی : (مخابرات) در .

مُخادَنَت [ع ، مص] دوستلق ، خدلك ، مصادقت .

مُخادَعه [ع ، مص] الداتمق ، مكر وحيله ايتمك .

مُخاصِم [ع ، ص] مخاصمه ايدن ، بينلرنده عداوت وخصومت بولنان . § مدعی ومدعی عليه‌دن هر بری ، طرفين مخاصمين .

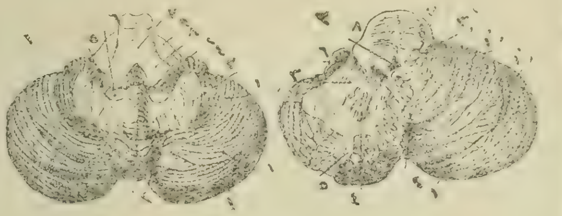

(مخيخ)

١ — وجه سفلی : ١ ، ١ ، ١ — فص وصفيحات مخيخ ، ٢ — دود سفلی ، ٣ — لوزه ، ٤ — عصب رئوی معدوينك فسيصی ، ٥ — دسام تارون ، ٦ — نهايت بطين رابع ، ٧ — فسيص مرفوع ، ٨ ذنب مخيخی ، ٩ — خدبهٔ حلزونيه ياخود جسر وارول .

٣ — وجه علوی : ١ ٢ ١ ٢ — فص وصفيحات مخيخ ، ٢ — رود علوی ، ٣ — مقطع ذنب مخيخی متوسط ، ٤ — زيتون مخيخی ، ٥ — . بر شعبهٔ شجرهٔ حيات ، ٦ — فسيص عصب رئوی معدوی ، ٧ — خدبهٔ حلقويهٔ مقلوبه ، ٨ — وقنات سيلويوس .

مُخاصَمه [ع ، مص] ايكی كشی بربرينه خصومت ايتمك خصومت ايدشمك . جمعی : (مخاصمات) كلير .

مُخاط [ع ، ص] سومك و امثالی لزوجتلی مايع § (طب) بعض اغشيه درونده بولنان ومواد مختلفه‌دن عبارت اولان خليطه .

اغشيهٔ مخاطيه = (طب) انبوبهٔ هضميه ، خنجره ، شريان شزن ، قصبات رئه ، حفرتين انف ، مثانه‌كبی بدنك درونده محفوظ اعضا ومجاريی داخلاً ستر ايدن زارلر .

(مخيخ)

١ — غشای نويتی ٢ — عصارهٔ نويته ٣ — لوثيت ٤ — بشره ٥ — نويت ٦ — سانترو زوملری حاوی منطقهٔ جاذبه ٧ — پروتوپلازمای حجروی ٨ — حبل ملتويه ٩ — غشای پروتوپلاز مائی ١ — عصارهٔ حجرويه‌يی حاوی جوف .

بشرهٔ مخاط == (طب) اغشیهٔ مخاطیه‌نك غشاء جرویی‌یه تحول ایدن بشره‌سی .

مخاطی == (طب) مخاطه منسوب ومتعلق .

مُخاطِب [ع ، ص] خطاب ایدن، برینه خطاباً سوز سویلین .

مُخاطَب [ع ، ص] کندوسنه خطاب اولنان ، سوز سویلنن : مفرد مخاطب ؛ جمع مخاطب .

مخاطبه == بر برینه خطاب ایتمك ، خطابلاشمق .

مخاطبات == جمع : مخاطبه .

مُخاطَره [ع ، مص] خطر، تهلکه .

شرکت مخاطره == کار وضرره مشترك اولمق اوزره عقد ایدیلن شرکت .

مخاطره‌لی == تهلکه‌لی ، خطر انکیز .

مُخالَصَت [ع ، مص] بریله خالصانه کچینمك ، دوستلق ایتمك وصمیمی وخلوصله معامله ایتمك .

مُخالَطه [ع ، مص] حسن امتزاج ایتمك ، اختلاط ایلمك .

مُخالِف [ع ، ص] مخالفت ایدن ، اویمیان ، اویغون اولمیان . ضد اولان . § برینك فکرینه ضد فکرده بولنان .

مخالفت == مخالفك ، اویغونسزلق ، ضدیت .

مخالفة للحوادث == صفات الهیه‌دن جناب حقك ذاتنده ، صفاتنده ، افعالنده هیچ بر شیئه بکزه‌مامسی .

مُخْبِر [ع ، ص] بر حال وکیفیتی اخبار ایدن ، خبر ویرن : غزته مخبری .

مخبر صادق == اخبار، واقعه‌لرندن مسئول اولامق ایچون کندی ناملرینی کتم ایله امضا محلنه قودقلری عنواندر .

مُخْتار [ع ، ص] اختیار ایدیجی ، ایدن § اختیار وانتخاب اولنمش ، سچلمش § شهرلرده محله‌نك وطشره‌لرده کویك امامیله برابر قریه‌نك امورینه نظارت ایدن آدم . § اراده جزئیه‌سنه مالك اولان : بو ایشی بویله یاپوب یاپامقده مختارسکز .

مختاریت == مختارلق || بعض امتیازاتی حاوی اولارق ابروجه اداره اولنان یالتك حالی .

مُختال [ع ، ص] متکبر، متعظم .

مُختَدِع [ع ، ص] حیله‌کارانه دساملق ایدن .

مُختَرِع [ع ، ص] اختراع ایدن ، مثلی کورلممش برشی وجوده کتیرن . § مفتری ، یالاندن حوادث نشر ایدن .

مُختَزِن [ع ، ص] بریکدیروب خزینه‌یه قویان، در انبار ایدن، ادخار ایلین .

مُختَصَر [ع ، ص] اختصار اولنمش ، قیصالدلمش ، قیصه ، موجز .

مختصراً == مختصر اولارق .

مُختَصّ [ع ، ص] اختصاص ایتمش، خاصه منتسب اولمش .

مُختَصِم [ع ، ص] خصومت ایدیش .

مُختَضَب [ع ، ص] رنکلنن ، بویانان .

مُختَضِع [ع ، ص] تواضع کوسترن ، سرفرو ایدن .

مُختَطِب [ع ، ص] اختطاب ایدن، نکاح ایله ایستین .

مُختَطِف [ع ، ص] اختطاف ایدن، قاپان § قاشیدیرن .

مُختَفی [ع ، ص] اختفا ایدن ، صاقلانان ، کیزلنن .

مُختَلِج [ع ، ص] اختلاج ایدن ، سکیرن .

مُختَلّ [ع ، ص] بوزوق ، بوزولمش، اخلال ایدلمش ، خللندیرلمش .

مُختَلِس [ع ، ص] اختلاس ایدن، قاپان ، چالان .

مُختَلَط [ع ، ص] اختلاط ایدن، قاریشان، قاریشوب کوریشن، برلکده دوشوب قالقان .

هیئت مختلطه == دول مختلفه مرخصلرندن مرکب هیئت .

عضلهٔ مختلطه == بوینك ارقه‌سنده‌کی عضله .

مُختَلِف [ع ، ص] اختلاف ایدن، بر برینه اویمیان، اویوشمیان ؛ § بر حالده طورمیان § متنوع درلو درلو .

مختلف فیه == حقنده اختلاف آرا بولنان، اختلافلی ، متفقاً ، قطعیاً قبول اولنمیان .

مُختَمِر [ع ، ص] اختمار ایدن ، مایه‌لنن ، تخمیر حالنه کلن .

مُختَنِق [ع ، ص] اختناق ایدن ، نفس الامیان ، بوغولان .

مُخَجِّل [ع ، ص] تخجیل ایدن ، اوتاندیرن .

مُخَدِّر [ع ، ص] تخدیر ایدن ، ورتوطوتوندیران . § اویوشدیران ادویهٔ مخدره .

مُخَدَّرات [ع ، ص] جمع : (مخدره) ، اهل پرده، نسوان ، ازنان پرده‌نشین مخدرات اسلامیه .

مُخَدِّش [ع ، ص] تخدیش ایدن، طرمالایان ، معناً مضطرب ایدن .

مُخَذِّل [ع ، ص] تخذیل ایدن ، ذات ایچنده براقان .

مُخَرِّب [ع ، ص] خراب ایدن ، تخریب ایلین .

مُخْرَج [ع ، ص] اخراج اولنمش، طیشاری چیقارلمش .

مُخَرِّش [ع ، ص] تخریش ایدن طرمالایان .

مُخَرِّق [ع ، ص] تخریق ایدن ، یاقان .

مُخَزَّع [ع ، ص] اوت وصمان طوغرامغه کسمکه مخصوص بر نوع زراعت را کنه‌سی Hache-paille

مُخَسَّر [ع ، ص] خساره دوچار ایدن .

مُخَصَّص [ع ، ص] تخصیص اولنمش، تخصیص وتعیین ایدلمش ، تخصیص قلنمش .

مخصصات == مخصص اولان شیلر .

مُخَضَّب [ع ، ص] تخضیب اولنمش، بویانمش .

مُخَضَّر [ع ، ص] تخضیر اولنمش ، یشیللندیرلمش ، یشیل رنك ویرلمش .

مُخْطِر [ع ، ص] اخطار ایدن ، خاطره کتیرن .

مُخطِره [ع ، ص] برشیئ خاطره کتیرمك ایچون یازیلان ورقه، مذکره .

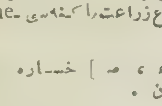

(مخطره)

مُخَطَّطْ [ع ، ص] تخطيط ايدن ، چيزن ، § ترسيم ايلين .

مُخَطَّطْ [ع ، ص] تخطيط اولنمش ، چيزلمش § ترسيم ايدلمش .

مُخْطِي [ع ، ص] خطا ايديجى ، ياكلتيجى ، خطايه دوشورن . § خطا ايدن ، ياكلان .

مُخَفِّفْ [ع ، ص] تخفيف‌جزا ايدن خفيفلندیرن .

مُخَفَّفْ [ع ، ص] تخفيف اولنمش ، خفيفلندیرلمش .

مُخِلْ [ع ، ص] اخلال ايديجى ، ايدن خلل‌ويرن و سقطلايان ، مخل فصاحت ، مخل ادب .

مُخَلَّدْ [ع ، ص] تخليد اولنمش ، دائمى صورتده مقيم قيلنمش : مخلدفى‌النار .

مُخْلِصْ [ع ، ص] اخـلاص ايله متصف ، طوغرى ، ويـامز ، غرضسز دوست .

مخلصانه == مخلص اولانه ياراشـير صورتده .

مُخَلِّصْ [ع ، ص] تخليص ايدن ، قورتاران .

مُخَلَّصْ [ع ، ص] تخليص اولنمش ، قورتارلمش .

مُخَلَّفْ [ع ، ص] انسانك وفاتنده براقديغى شى ، تركه .

مخلفات == متوفانك اموال متروكه‌سى .

مُخَلَّى [ع ، ص] تخليه اولنمش ، بوشادلمش .

مُخَلِّى [ع ، ص] تخليه ايدن ، بوشادان .

مخلية‌الهوا == بر محلك هواسنى تخليه ايتمكه مخصوص آلت ☞ [هوا]

مُخَمَّرْ [ع ، ص] تخمير اولنمش ، يوغورلمش § مايه‌انديرلمش : فطرتى علويتله مخمردر .

مُخَمَّسْ [ع ، ص] تخميس ايدلمش ، بشه ابلاغ اولمش ، منقسم اولمش § (ـ) (ادبيات) هربندى بش مصرعدن مركب نظم .

مخمس متكرر == (ادبيات) بشنجى مصراعى تكرر ايدن مخمس .

مخمس مزدوج == (ادبيات) بشنجى مصراعى تكرر ايتمش مخمس .

مُخَمَّنْ [ع ، ص] تخمين ايدلمش ، ظن ايله رأى بيـان اولنمش تقدير ايدلمش .

مُخَمِّنْ [ع ، ص] تخمين ايديجى ، ايدن ، ظن ايله رأى بيان ايلين . § ترهين اولنه‌جق مجوهرات ، وسـائره ذى‌قيمت اشـيانك قيمتنى تخمين وتقدير ايدن ، استيماتور § ويركويه ربط اولنه‌جق املاكك تقريبًا ذكرينى ، قيمتنى تعيين ايدن مأمور .

مُخَنَّثْ [ع ، ص] قادين طبيعتلى ، نامرد ، [(مخنث) بوندن محرفدر .]

مُخَنِّقْ [ع ، ص] اختناق ايدن بوغان بوغيجى .

مُخَوِّفْ [ع ، ص] تخويف ايدن ، قورقودان .

مُخَيِّبْ [ع ، ص] تخييب وتأييس ايدن ، محروم قيلان .

مُخَيَّبْ [ع ، ص] تخييب ايدلمش محروم ومأيوس قيلنمش .

مخيبًا == مخيب اوله‌رق .

مُخَيِّرْ [ع ، ص] تخيير ايدن ، ايكى شى بيننده مخير قيلان .

مُخَيَّرْ [ع ، ص] تخيير ايدلمش ، ايكى شيدن برينك اختيـارى عهده‌سنه براغلمش § بكنديكى تقديرده الق وبكنمديكى صورتده اعاده ايتمك اوزره مشترى‌يه امانةً تسليم اولنمش

مُخَيِّلْ [ع ، ص] تخيـل ايدن ، ذهنده خياله صورت ويرن .

مُخَيَّلْ [ع ، ص] تخيل اولنمش ، ذهنده صورت ويرلمش .

مخيلات == جـ (مخيل) . مخيـل اولان شيلر .

مُداخَلَه [ع ، مص] ايشه قاريشمق ال صوقمق § آره‌يه كيرمه توسط ميانجيلق .

§ حقوق دول) بر دولتك ديكر دولت اموريته قاريشمه‌سى .

مداخلهٔ دوستانه == (حقوق‌دول) سفرامعرفتيله‌صورت دوستانه‌ده وقوع‌بولان تبليغات شفاهيه .

مداخلهٔ رسميه == (حقوق دول) نوطه واسطه‌سيله وقوع‌بولان مداخله .

مداخلهٔ مصلحانه == (حقوق دول) اكثريا بر قونفرانس اجتماعى انتاج ايدن مداخله .

مداخلهٔ مصلحه == (حقوق دول) قوهٔ عسكريه جمع وسوقيله ايديلان تهديدات . (جمعى : (مداخلات) كابر

مُدارْ ـ مُداراتْ [ع ، مص] خلق ايله حسن معامله ايتمك ، صلح واشتى اوزره بولنمق ، رعايت ايتمك § كين وخصومتى كيزليوب ظاهرده دوستلق كوسترمه .

§ (غلط اوله‌رق) مداهنه .

مُدافِعْ [ع ، ص] مدافعه ايديجى ، ايدن تدافعى حركتده‌بولنان .

مدافعين == مدافعلر .

مُدافَعَه [ع ، ص] دفع ايتمك ، دشمنك هجومنى منع ايتمك ، دشمنه مقـابله ايتمك § مدعينك دعواسنى دفع ايده‌جك بردعوى درميان ايلمك .

مدافعهٔ مشروعه == (حقوق) قانونًا مجردجان وعرضه قارشى وقوع‌بولان حقسز وشديد بر تعرضك باشقه صورتله منعى قابل اولمديغى تقديرده قوتله دفع ايدلمسندن عبارت بر حق طبيعى .

مدافعةً == مدافعه صورتيله .

مُدامْ [ع ، ص] شراب ، خمر § دائما هر زمان .

مست مدام == دائما حال سكرده‌ بولنان . § دائم ، باقى .

مُدامَه [ع ، ص] شراب .

مُدانى [ع ، ص] ياقين قريب اش، نظير .

بى مدانى == بى نظير : حكيم بى مدانى .

مُداواتْ [ع ، مص] خسته‌يه باقق ، علاج ويرمك دواايتمك .

مُداوَرَه [ع ، مص] دونديرمك تدوير ايتمك .

مُداوَلَه [ع ، مص] الدن اله كزديرمك ، دور ايتديرمك § تعـاطى ايتمك : مداولهٔ افكار .

مُداوِمْ [ع ، ص] مداومت ايدن دوام ايدن ، بر ايشه بلافاصله چاليشـان . § معاشـسز اوله‌رق دوائر واقلام رسميه‌دن برينه كيدوب خدمت ايدن فعال ، غيور .

مُداوَمَتْ [ع ، مص] دوام ايتمك ، اقدام واهتمام ايلمك ، بر ايشه صورت دائمه‌ده چاليشمه .

مداهن [ع ، ص] مداهنه ایدیجی ایدن ، طالقاووق .

مداهنه == طالقاووقلق .

مداهنه كارانه == مداهنه اولانه لایق صورتده .

مدایه [ع ، مص] اودونج الوب مدایه ویرمك .

مدبر [ع ، ص] طالعسز ، بدبخت دوچار ادبار اولمش اولان .

مدبَّر [ع ، ص] (فرائض) عتق موته تعلیق ایدلمش كوله ویا جاریه .

مدبِّر [ع ، ص] تدبیر ایدن ، برشیئك انجامنی تفكركله تهیهٔ لوازم وترتیب اسباب ایلین دور اندیش ، تدبیرلی .

مدبرانه == مدبره لایق صورتده ، مدبرجەسنه ، دور اندیشانه ، كمال تدبیرله .

مدبرلك == دور اندیشلك .

مدت [ع ، ص] وقت ، زمان ، هنگام . § وقت معین § زمانك بر جزئی . § برشیئك باقی اولدیغی زمانك جزئی ، قسمی .

مدت عدت == (فقه) قادینك مدالطلاق ازدواجدن شرعاً ممنوع ولدیغی ایامدركه : مطلقه ایچون اوچ آی [اوچ حیض مدتی] وطول قادین ایچون دورت آی اون كوندر . [حامل قادینلر ایچون بو مدت وضع حمل ایله مقیددر .]

مدت استیناف == (حقوق) مواد جزائیه‌دن قباحت وجنحه‌ده اون ومواد حقوقیه‌ده آلتمش بر كون .

مدت اعتراض == (حقوق) حكم غیابیلر ایچون مواد جزائیه‌ده قباحتده اوچ ، جنحه‌ده بش ، مواد حقوقیه‌ده (۳۱) كوندن عبارتدر .

مدت تمیز == (حقوق) مواد جزائیه‌ده سكز ومواد حقوقیه‌ده (۹۰) كوندر .

مدحر [ع ، ص] ادحار ایدن ، اذلال وتحقیر ایلین .

مدخر [ع ، ص] ادخار ایدن ، بریكدیرن ، طوپلایوب صاقلایان .

مدخَر [ع ، ص] ادخار اولنمش بریكدیرلمش ، طوپلانوب صاقلانمش .

مدخل [ع ، ص] ادخال ایدن ، كیردیرن ، صوقان .

مُدخَل [ع ، ص] ادخال اولنمش كیردیرلمش ، صوقلمش

مدرِّس [ع ، ص] تدریس ایدن درس ویرن ، درس اولەرق اوقودان درسعام خواجەسی . § رتب علمیه‌دن بری .

مدرسین == مدرسلر .

مدرسلك == مدرس پایەسی .

مُدرِك [ع ، ص] ادراك ایدن ، اكلایان § یتیشن ، اولاشان § كمال بولان .

قوهٔ مدركه == انسانده حقایق اشیایی ادراك ایدن قوت ، عقل .

مدركات == عقول .

مُدَّعی [ع ، ص] ادعا ایدن ، دعواجی § بر حكمده ایاق دیرین . § عنادجی .

مدعیٔ عمومی == عدالتده حقوق عمومیه نامنه اقامهٔ دعوی ایدن مأمور . درسعادتده محكمهٔ تمیز نزدنده بر باش مدعیٔ عمومی بولندیغی كبی هر استیناف محكمەسنده بر مدعی عمومی بولنور .]

مدعیٔ عمومی معاونی == مدعی عمومیلره معاونت ویامدعی عمومی بولنه‌میان یرلرده اكا وكالت ایدن مأمور [مدعیٔ عمومی معاونلری بدایت محكمەلری نزدنده بولنور .]

مدعیات == ادعا اولنان شیلر .

مدَّعیٰ [ع ، ص] ادعا اولنمش ، ادعا اولنان شی .

مدعی علیه == علیهنده اقامهٔ دعوی اولنان .

مدعی به == سبب دعوی اولان خصوص ، مدعینك دعوی ایتدیكی شی

مُدغَم [ع ، ص] ادغام اولنمش ، بر جنسدن اولان ایكی حرفدن دیكرینه قلب والحاق اولنان دیكری .

مدقِّق [ع ، ص] تدقیق ایدن ، دقتله ارشدیرن ، بر ایشی اطرافیله تحقیق وتدقیق ایدن اك اوفاق كیزلی شیلری كورن .

مدققانه == مدققجەسنه ، مدقق اولانه یاقیشیر صورتده .

مدققین == مدققلر .

مُدَلَّل [ع ، ص] دلیل ایله ثابت دلائل ایرادیله اثبات ایدلمش اولان .

مدللاً == مدلل اولەرق .

مدمِج [ع ، ص] ادماج ایدن ، درج وادخال ایلین .

مدمِّر [ع ، ص] تدمیر ایدن ، محو وهلاك ایلین .

مدمَّر [ع ، ص] تدمیر اولنمش ، محو وهلاك ایدلمش .

مدمِن [ع ، ص] ادمان ایدن ، مداومت ایلین .

مدمن خمر == شارب اللیل والنهار اولان سرخوش .

مدن [ع ، ج] شهر معناسنه‌اولان (مدینه) نك جمعی .

مدوَّر [ع ، ص] تدویر اولنمش ، دوندرلمش ، چویرلمش . § یواولاق ، دكرمی

مدوِّن [ع ، ص] تدوین ایدن ، بر علمی بر فنی محتوی مسائلی جمع وتوضیح ایله كتاب حالنه افراغ ایلین .

مدوَّن [ع ، ص] تدوین اولنمش، كتاب حالنه قونلمش، بر یره جمع ایدلمش اولان بر طاقم مسائل علمیه ویا فقهیه .

مدونات == تدوین اولنمش آثار ، مؤلفات .

مدهش / **مدهش** [ع ، ص] ادهاش ایدن ، دهشت دوشورن ، دهشت ویرن ، دهشت انگیز .

مدیر [ع ، ص] اداره ایدن ، چویرن ، باقان . § اداره‌یه مقتدر . § تقسیمات ملكیه‌جه قائممقاملك مادوننده بولنان مأمور .

مدیریت == مدیرلك ، مدیرلك مقام ووظیفەسی . || بر مدیرك تحت ادارەسنده ناحیه .

مذاب [ع ، ص] اذابه ایدلمش ، اریدلمش ، اریتش .

لعل مذاب == شراب : خمر .

مذاكره [ع ، ص] بر كیفیتك مقتضاسنی یكدیگریله سویلشمك ، بر ایش حقنده تعاطیٔ افكار ایتمك . § شاكردانك درسلرینی كندی آرەلرنده مطالعه . بربرلرینه تقریر ویا بر برندن استفسار ایلملری .

مذاكره‌جی == مكتبلرده شاكردانه معلمدن الدقلری درسی تكرار وتقریرایدن اك مستعد شاكرد ، قالفه .

مُذال [ع ، ص] اتك ، قویروق ، ذیل .

مُذَبْذَب [ع ، ص] تذبذبه دوشورن تشویش ایلین .

مُذَبْذِب [ع ، ص] متردد ، بر حالده قرار ایده‌مین § مشوش .

مُذَكِّر [ع ، ص] تذكیر ایدن ، آکدیران ، یاده کتیرن ، درخاطر ایدن .

مُذَكَّر [ع ، ص] ارکك ، (مؤنث) مقابلی . § لفظی واعتباری اوله‌رق ارککه دلالت ایدن اسم ؛ جمع مذکور ، اسم مذکر .

مذکر سماعی — زوجه‌سنه مطیع اولان ارکك .

مُذَكِّره [ع ، ص] دوائر رسمیه‌ده بر خصوصه دائر القابسز اوله‌رق یازیلان ورقه .

احضار مذکره‌سی — (حقوق) محکمه‌دن جلب مذکره‌سی ایله کلمیانلره کوندریلان مذکره .

توقیف مذکره‌سی — (حقوق) بعد الاستنطاق مجرم اولدیغنه حکم اولنان مظنون علیهه کوندریلان مذکره .

جلب مذکره‌سی — (حقوق) جانب محکمه‌دن طرفینه وشاهدلره کوندریلان مذکره .

مُذْنِب [ع ، ص] کنهکار ، کناه ایشلین .

مُذَوِّب [ع ، ص] اریدن ، تذویب ایدن .

مُذَوَّب [ع ، ص] تذویب ایدلمش اریدلمش .

مُذَهَّب [ع ، ص] تذهیب اولنمش التون سورلمش ، یالدیزلانمش : مذهب بر کتاب

مُذَهِّب [ع ، ص] تذهیب ایدن التون سورن ، یالدیزلایان

مُذَيَّل [ع ، ص] تذییل ایدلمش ذیل اوله‌رق ایراد اولنمش .

مذیلاً — مذیل اوله‌رق .

مذیلات — ذیل اوله‌رق ایراد ایدلمش ضم والحاق اولنمش شیئلر .

مُرّ ع ، ص آجی ، تلخ .

الحق مر — حق سوز آجیدر .

مرا [ج ، س] مرا اوتی : ذات الفلقتین شعبه‌سندن صیوانیه فصیله‌سنه منسوب طاغلق محللرده بولنور بر اوتدر .

(مرا اوتی)

مُرابَحه [ع ، مص] متاعی کار ایله صاتمق § فاحش فائض ایله پاره اقراض ایلمك .

مرابحه‌جی — او یولده پاره اقراض ایدن .

مرابحه جیلق — فاحش فائضله پاره اقراضی معامله مکروهه‌سی .

مُرابِط [ع ، ص] درویش ، مغربی ، زاهد .

مرابطین — مرابطلر .

مُرابَعه [ع ، ص] ایام ربیعه مخصوص ، مقاوله عقدیله معامله .

مُراجَعَت [ع ، مص] کیری دونمك ، معاودت § حجت ویا دستور طوتیلان بر شیئه ویا بر کیمسه‌یه کیدوب اندن استفاده یاخود انکله استشاره ایتمك .

مُراد [ع ، ص] ایستك ، ارزو ، مقصد ، مرام .

مُرادِف [ع ، ص] دیکر بر کلمه ایله معناسی بر اولان § رفیق ، یولداش .

مرادفه — مرادفلك .

مُراسَله [ع ، مص] خبرلشمك ایکی کشی بربرینه مکتوب کوندرمك ، مکتوبلاشمق المراسلة نصف المواصله . § وقتیله قضانك نواب تعیینی ایچون یازدقلری رسمی مکتوب .

مُراعات [ع ، مص] حفظ ایتمك § کوز اوجیله باقمق § سلوك ورعایت ایتمك : خاطره مراعاة

مراعات نظیر — (ادبیات) تضاد صورتنده اولمیه‌رق معنی جهتیله متناسب اولان ایکی ویا دها زیاده شیئی عبارده جمع ایتمکدن عبارت بر صنعت ادبیه ، تناسب ، ائتلاف ، تلفیق .

مُرافَعه [ع ، مص] حضور حاکمده اقامه دعوی ایتمك ، مدعی علیهی حضور حاکمه جلب ایلمك . § محاکمه .

مُرافِق [ع ، ص] مرافقت ایدیجی ایدن ، رفاقت ایلین ، همراه اولان .

مُرافَقَت [ع ، مص] رفاقت ، همراهی ، یولداشلق .

مُراقِب [ع ، ص] مراقبه ایدیجی ایدن .

مُراقَبه [ع ، مص] کوز التنده بولندیرمق ، باقمق ، حفظ ایتمك § بوینی اشاغی اکمك § ماسوادن قطع تعلقله قلباً جناب حقه توجه .

مُراهِق [ع ، ص] سن بلوغه یاقلاشمش ارکك چوجق . § شرعاً سن بلوغه یعنی اون ایکی یاشنه کیروبده بالغ اولمیان ارکك چوجق .

مراهقه — ارکك چوجق سن بلوغه یاقلاشمق .

مُرائی [ع ، ص] ریاکار ، خودنما کوستریش یاپان .

مرائیانه — مرائیجه‌سنه .

مُرَبّا ـ مُرَبّی [ع ، س] رچل شکر شربتی ایچنده قایناديلوب صورت مخصوصه‌ده تربیه اولنه‌رق حفظ ایدیلان میوه .

مُرَبَّع [ع ، ص] تربیع اولنمش دورده ابلاغ ایدلمش § (هندسه) بربرینه مساوی درت ضلعی ودرت زاویهٔ قائمه‌یی حاوی § هر بندی دردر مصراعدن مرکب اولان نظم § تربیعاً اوچلمش شی : § بر عددك کندی مثلیله حاصل ضربندن چیقان عدد : (٥) عددینك مربعی (٢٥) در

مُرَبّی [ع ، ص] تربیه ایدیجی ، ایدن ، چوجقلرك تربیه‌سنی درعهده ایلین . مؤنثی (مربیه) در . § بسله‌ین .

مُرَتِّب [ع ، ص] ترتیب ایدن مرصفه ، نظامه قویان . § مطبعه‌لرده دوکمه حروفاتی دیزه‌رك کتاب غزته کبی شیلرك متون وصحائفنی باغلیان ، سر مرتب .

سهو مرتب — مرتبلر طرفندن وقوعه کتیریلان کلمه ویا حرف یاکلشلغی .

مرتبلك — مرتب صنعتی .

مُرَتَّب [ع ، ص] ترتیب ایدلمش دیزلمش ، یرلی یرینه قونلمش منتظم . § تعیین وتخصیص

اولمش . § يالاندن ترتيب اولنمش .

مرتبات == مرتب شيلر || (بحريه) سفائن حربيه‌نك ضابطان وافراد موجوده‌سى

مرتبط [ع ، ص] ارتباط ايدن ، باغلنان ، منسوب ، متعلق

مرتجع [ع ، ص] ارتجاع ايدن ، كرى دونن .

مرتجل [ع ، ص] ارتجالاً ، دوشنمدن ، بالبداهه سوز سويلين ، حاضر جواب .

مرتجلانه == مرتجلجه‌سنه .

مرتجل [ع ، ص] بالبداهه سويلنلمش .

مرتجى [ع ، ص] ارتجاء ايدن اومان ، آرزوكش .

مرتجى [ع ، ص] ارتجا اولنمش ، اومولمش ، اميد ايدلمش

مرتحل [ع ، ص] ارتحال ايدن دنيادن آخرته كوچن ، وفات ايدن .

مرتد [ع ، ص] ارتداد ايدن ، دين اسلامدن دونن .

مرتزق [ع ، ص] ارتزاق ايدن ، رزقلنان ، رزق آلان .

مرتزقه [ع ، ص] وقتيله علوفه خوار اولانلره ديلوردى .

مرتسم [ع ، ص] رسم اولنمش ، مرسوم ، مصور . § (هندسهٔ رسميه) بر خطك نقاط مختلفه‌سندن بر مستوى‌يه رسم ايديلان عمودلرك موقع عموديسنك محل هندسيسى .

مرتسم مستويسى == (هندسهٔ رسميه) برى افقى ، ديكرى اكا عمود اولان ايكى مستوى .

مرتشى [ع ، ص] ارتشاء ايدن ، رشوت آلان رشوتى قبول ايدن .

مرتضى [ع ، ص] ارتضا ايدلمش تقدير وانتخاب اولنمش ، پسنديده ، كزيده § حضرت على كرم الله وجهه‌نك القاب عاليه‌لرندن برى على المرتضى .

مرتضوى == حضرت مرتضايه منسوب ومتعلق .

مرتضع [ع ، ص] ارتضاع ايدن سود امن .

مرتعب [ع ، ص] ارتعاب ايدن قورقان .

مرتعد ـ مرتعش [ع ، ص] ارتعاد وارتعاش ايدن تترهين رعشه‌دار .

مرتفع [ع ، ص] ارتفاع ايدن ، يوكسكه چيقان ، يوكسلن . § يوكسك ، عالى : جبال مرتفعه .

مرتكب [ع ، ص] ارتكاب ايدن ، ناسزا كوتو ايشى ايشله‌ين § مأموريتنى سوء استعمال ايدن . § مرتشى .

مرتهن [ع ، ص] ارتهان ايدن ، رهن اوله‌رق آلان .

مرجب [ع ، ص] ترجيب ايدلمش تعظيم وتكريم اولنمش .

مرجح [ع ، ص] ترجيح ايدلمش ، شايان تقدير عد اولنمش اوستون طوتلمش ، رجحانلى ، فائق .

مرخص [ع ، ص] ترخيص ايدلمش ، رخصت ويرلمش مساعده ايدلمش § (خصوق دول) طرفندن مبعوث اولديغى حكومت نامنه ايستديكى يولده بيان رأى ايلمكه مأذون اوله‌رق بر قونفرانسه كونديريلان مأمور .

مرخصيت == مرخصلك .

مرخصه [ع ، ص] { هيئت مرخصه‌دن اختصار ايدلمشدر . } ارمنى پسقپوسى .

مرخم [ع ، ص] ترخيم اولنمش حرف اخيرى اسقاط اولنمش اسم .

مرد [فا ، فه] (كبرى) معناسنده مستعملدر .

مردار [فا ، ص] ناپاك ، پيس ملوث .

مردارلق == پيسلك ، نجاست .

مرداسنك ـ مرداسنج

[فا ، ص] [مرده‌سنك]

مردف [ع ، ص] ترديف ايدلمش اردى صره يورتلمش . § (ادبيات) رديفلى غزل

مرده [ع ، ص] اولمش ، كبرمش ، اولو .

مردكان == جمع : (مرده) اولمشلر اولولر .

مرده دل == حسسز ، قلبى اولمش ،

مرده‌شوى == اولو يقايان ، غسال

مرده‌سنك [فا ، ص] قورشوندن استحصال اولنان بر ماده ، حاض اسرب

مردوم [ت ، س] رچلى ياپيلان بر نوع كوچوك اريك .

مرسل [ع ، ص] ارسال ايدن ، كوندرن .

مرسل [ع ، ص] ارسال اولنمش § كوندرلمش § طرف حقدن كوندرلمش پيغمبر .

مرسلين == مرسللر ، پيغمبران عظام سيد المرسلين .

مرسل اليه == كندوسنه بر شى كوندرلمش اولان .

مرسلات == ارسال اولنان ، كونديريلان شيلر .

مرتل [ع ، ص] ترتيل ايدن ، تأنى وتدبيرله حسن قرائت ايلين

مرتسم [ع ، ص] ترسيم ايدلمش رسم اولنمش ، رسمى ياپلمش

مرشح [ع ، ص] ترشيح ايدلمش تربيه اولنمش § عباره‌ده مشبه به ملايم اوله‌رق ايراد ايدلمش

مرشد [ع ، ص] ارشاد ايدن ، طوغرى يول كوسترن ، شيخ طريقت .

مرشدانه == مرشده ياقيشه‌جق صورتده .

مرشدين == مرشدلر .

مرصص [ع ، ص] ترصيص ايدلمش اوزرينه قلاى وياقورشون سورلمش § لحملنمش .

مرصع [ع ، ص] ترصيع ايدلمش اوزرينه جواهر وضع اولنمق صورتيله تزيين ايدلمش نسنه مرصع ، سيف مرصع . § (ادبيات) ايكى فقره‌دن عبارت اولوب برينى تشكيل ايدن الفاظ وزن وقافيه‌جه بربرينه موافق اولان كلام [ترصيع]

« موافق اولميوب معنايه سوز اولسه مسجع نه حاصل اويله سوزلردن ولو اولسون مرصع »

مرضعه [ع ، ص] امزيرن ، چوجق امزيرن قادين ، دايه ، سود ننه .

مرغ [فا ، س] طير ، قوش .

مرغاب == صو قوشى || اوردك || قورباغه .

مرغ آلهی == روح ، جان، نفس ناطقه .

مرغان == جمع : (مرغ) قوشلر. طیور .

مرغان سدره == ملائکهٔ کرام .

مرغانه == قوش یوره‌سی .

مرغ روز
مرغ زر
مرغ زرین بال
مرغ زرین پر
== کونشدن کنایه .

مرغ باغ
مرغ بام
مرغ چمن
مرغ خوشخوان
مرغ سحر
مرغ شب آهنك
مرغ شبخوان
مرغ شبخیز
مرغ صبح
مرغ طرب
== بلبل هزار .

مرغ زرین == سوکلون .

مرغ سلیمان == هدهد قوشی .

مرغ شب آور
مرغ حق کو
== ابحق قوشی .

مرغ شب وروز == آی وکونش .

مرغك == قوشجغز .

مرغ نامه بر == کوکرجین || هدهد

مرغ دل == قورقاق .

مرغ باز == قوشجی ، قوشباز ، قوش تربیه ایدن .

مرغزار == چایراق یر .

مُرَفِّه [ع ، ص] ترفیه ایدن ، راحته نائل ایلین .

مُرَفَّه [ع ، ص] ترفیه اولنمش ، راحتلندیرلش ، سعهٔ حاله نائل قیلنمش .

مرفهاً == مرفه اوله‌رق ، راحتجه‌سنه

مُرَقَّع [ع ، ص] ترقیع ایدلمش ، یاماغش ، یامه اورولش : جامهٔ مرقع .

دلق مرقع == صوفیلرك علامت زهد وتقوی عد ایتدکاری یامه‌لی خرقه .

مرقعه == خطاط مشقنامه‌سی .

مُرَقَّم [ع ، ص] ترقیم ایدلمش رقم آتلمش || نومروسی وضع ایدلمش .

مُرَكَّب [ع ، ص] ترکیب ایدلمش براشدیرلمش § بسیط اولمیان متعدد عنصر ویا اجزادن متکون اولان .

جهل مرکب == بیلمدیکنی دخی بیلمین جاهل .

فائض مرکب == رأس المالدن باشقه ایشلین فائضك دخی فائضی ایشلندیرلمك اوزره اقراضات .

مرکبات == جمع : (مرکب) مرکب اولان شیلر . § یازی یازمغه مخصوص بویا ترکیبی : سیاه مرکب ، مور مرکب

مرکب بالغی == سیاه بر بویا افراز ایدن بر جنس بالق .

مرکب یالامش == اوقویوب یازمش آدم ، جاهل اولمیان

مرکبجی == مرکبجی مرکب یاپان ویا صاتان آدم .

مرکبلی == مرکب سوراش .

مرکبه فصیله‌سی == (نباتات) علی العموم ازهاری محوك رأسنده تجمع ایدن نباتاتك هیئت مجموعه‌سنه ازهار مرکبه وبو صنفه عائد اولان تشکیلی نباتلره‌ده فصیلهٔ مرکبه دینلور .

(مرکبه فصیله‌سی نباتی)

٣ ، ٢ ، ١ — انکنار (قمه ، چیچك و میوه‌سی)
٧ ، ٦ ، ٥ ، ٤ — پاپادیه (قمه ، زهرهٔ اسیوی زهرهٔ انبوبی ، میوه)
١٠ ، ٩ ، ٨ — پیغمبر چیچکی (قمه ، عقیم چیچك ، منبت چیچك .
١١ — قناریه اوتنك میوه‌سی ١٢ — یبانی هندیانك میوه‌سی ١٣ - ١٤ - ١٥ نرکز چیچکنك میوه‌سی .

مُرْك [فا ، س] سوموك .

مُرْوارِيد [فا ، ص] اینجی ، لؤلؤ ، در .

مُرُوَّت [ع ، س] مردلك ، انسانیت § مقتضای انسانیت اولان شیئ اجرا ایلمك § ادراك سعادت وبختیاری : چوجقلرینك مروتنی کوردی .

مروتمند == مروت صاحبی، مروتلی .

مروتسز == مروتی اولمیان، انسانیتسز.

مُرَوِّج [ع ، ص] ترویج ایدن ، رواجلاندیرن ، التزام ایدن . مروج افکار .

مُرَوَّج [ع ، ص] ترویج اولنمش، رواجلاندیرلش .

مُرَوِّح [ع ، ص] رایحه ویرن ، رایحه‌لاندران § راحتلندیرن

مُرَوَّح [ع ، ص] رایحه‌لاندیرلمش § راحتلندیرلمش .

مُرُودَت [ع ، مص] صوك درجه‌ده عتو وطغیان ایلمك .

مُرُور [ع ، مص] کچمك ، کیتمك § نهایت پذیر اولمق .

مرور تذکره‌سی == یول تذکره‌سی یولجیلره جانب حکومتدن ویریلان تذکره

مرور زمان == (حقوق) بردعوانك اقامه‌سی ویر حکمك اجراسی ایچون قانوناً معین اولان مدتلرك کچمه‌سی .

مرور علیا
مرور سفلا
== (قوزموغرافیا) کواکبك بر دور تام مدتنده ایکی دفعه نصف النهاردن مروری که برینه مرور علیا، دیکرینه مرور سفلا دینور .

مروریه == بریردن کچرایکن ویریلن اجرت، رسم .

مُرْوَر [ت ، س] کوچوك برجنس آغاج که دانه دانه اولان بیاض چیچکلری قوریدیلوب خاشلانه‌رق نزله ایچون وملین اولمق اوزره صوبی ایچلور .

بيان مروری == فصيلهٔ بلسانيه‌دن عادی مرور جنسندن شهر كنارلرنده بولنور بياض چيچكلی بر نباتدر .

(بيان مروری)

مُرَوَّق [ع ، ص] ترويق ايدلمش ، سوزيلوب طورديرلمش : مشروب مروق .

مُرَهِّب [ع ، ص] ترهيب ايدن قورقودان .

مُرَهَّب [ع ، ص] ترهيب ايدلمش قورقودلمش .

مُريد [ع ، ص اراده ايديجی ، ايدن § بر شيخه انتساب ايلين درويش .

مريدانه == مريد اولانه لايق صورتده

مريدان == مريدلر .

مُزاح [ع ، ص] { كسر ميم ايله غلطدر . } لطيفه ، شاقه اكلنجه .

مزاحكو == مزاح سويلين ، لطيفه‌كو ، شاقه‌جی .

مُزاحَف [ع ، ص] زحافلی ، كنديسنه عيب زحاف عارض اولمش ركن غير سالم : شعر مزاحف .

مُزاحَمَه [ع ، مص] صيقنتی و مشقت ويرمك ، صيقيشديرمق . § غلبه‌لك .

مُزارَعَه [ع ، مص] اكينجيلك اوزرينه معامله . § (فقه) بر طرفدن اراضی ، ديكر طرفدن سعی و عمل و حاصلات آره‌ده تقسيم اولنمق اوزره عقد شركت .

مُزاوَجَه [ع ، مص] چفتلشمك . § (نباتات) اوزرنده ازهار مذكره و مؤنثه ايله برابر ازهار خنثائيه دخی بولنان نباتات

مُزاوَلَه [ع ، مص] بر شيئی ديكر شيئه قرين ايتمك § بر شی ميدانه كتيرمك ايچون چاليشمق

مُزايَدَه [ع ، مص] مزاد ايتمك بر مالی كيم زياده بها ويررسه اكا ويرمك اوزره موقع فروخته وضع ايلمك : اعشار مزايده‌سی

مُزْجاة [ع ، ص] آز ، قليل : بضاعه مزجاة .

مُزَخْرَف [ع ، ص] زينتلی ، يالديزلی ، تللی ، پوللی ساخته § قاريشيق . § يپسلك ، سويرندی .

مزخرفات == صوك معناسنه كوره (مزخرف) ك جمعی .

مُزد [فا ، ص] اجرت ، كيرا § مكافات .

مزدور == اجرتله مستخدم .

مُزْداد [ع ، ص] آرتيرلمش ، زياده‌لشديرلمش ، چوغالمش

مُزْدَجِر [ع ، ص] ايديلن منعی قبول ايله موجبنجه حركت ايلين .

مُزْدَحَم [ع ، ص] غلبه‌لك ، ازدحاملی .

مُزَرِّع [ع ، ص] تخم زرعنه مخصوص زراعت ماكنه‌سی .

(زراعت ماكنه‌سی)

١ — آصمه قايشلی باغچوان مزرعی ٢ — ٣ — اكرلكلی تخم مزرعی ٤ — ماكنه‌لی مزرع .

مُزَرْكَش [ع ، ص] التون صيرمه ايله ايشلنملی اباس مزركش

مُزْعِج [ع ، ص] ازعاج ايدن راحتسز ايلين .

مُزَفَّت [ع ، ص] زفتلنمش ، اوزرينه زفت سورلمش .

مُزَكّی - مُزَكّا [ع ، ص] تزكيه ايدلمش ، حال صلاحه كتيرلمش § پاك ، طاهر ايدلمش .

مُزَكّی [ع ، ص] تزكيه ايدن . صاف و خالص حالنه قويان . § شاهدلرك احوالنی تحقيق و تدقيق ايله شهادتلرينك شايان قبول اولديغنی اثبات ايدن .

مُزَلَّف [ع ، ص] (مولددر) نوخط ، يوزنده يكی توی چيقان .

مُزَلَّق [ع ، ص] اياغی قايديرلمش .

مُزَمَّل [ع ، ص] تزميل ايدلمش توب ايچنه صارلمش .

مُزْمِن [ع ، ص] اوزرندن زمان كچمش ، اسكيمش ، كهنه : مرض مزمن .

مُزَوَّج [ع ، ص] تزويج ايدلمش چفتلشديرلمش

مُزَوِّر [ع ، ص] تزوير ايدن ، تزويراتده بولنان ، يالانی تزويج ايچون تللايوب پوللايان .

مُزَوَّر [ع ، ص] تزوير اولنمش ، قلب توب الانمش .

مُزْهَر [ع ، ص] چيچكلی .

مُزيل [ع ، ص] ازاله ايدن ، يوق ايلين ، كيديرن .

مُزَيِّف [ع ، ص] تزييف ايديجی ايدن قلب اولديغنی كوسترن .

مزيفانه == مزيف اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

مُزَيَّن [ع ، ص] تزيين ايدلمش سوسلنمش زينتلنديرلمش ، زينتلی § سوسلی .

مزينات == مزين اولان شيلر .

مُزَيِّن [ع ، ص ، مـ] تزيين ايديجى ايدن سوسلهين .

مُژده [فا ، ا ، مـ] سوينج خبرى ، بشارت ، ايى خبر ، ايى خبر كتيرنه ويريلن بخشش .

مژده جى == بشير ، مژده ويرن ، ايى خبر كتيرن .

مژده رسان == مژده ايريشديريجى ، ايريشديرن ، مژده لين .

مژده رسانى == مژده رسانلق .

مژدكان == مژده يه مقابل ويريلن بخشش ، هديه .

مُژكان [فا ، ج ، ا مـ] (اساساً (مژه) نك جمعى ايسه ده لسانمزده اكثريا مفرد مقامنده مستعملدر كيربيك ، كيربيكار .

مژه [فا ، ا] كيربيك ، جفن .

مسابقت ، مُسابقه [ع ، مصـ] قاريشمق ، رقابت ، برندن ايلرويه كچمك ، ايلرو بولنمق ، تفوق ايتمك : مسابقه امتحانى .

مسارعت [ع ، مصـ] عجله ايتمك سرعت ، سرعتله تشبث .

مسارقه [ع ، مصـ] چالمق ، سرقت ايتمك .

مساعد [ع ، صـ] الويريشلى ، اويغون ، موافق . مساعده ايدن .

غير مساعد == الويريشلى ، موافق اولميان ، مساعده ويرميان .

مساعده [ع ، مصـ] ياردم ومعاونت ايتمك ، الويريشلى رفق وملايمت كوسترمك § فرصت ايله رخصت ويرمك ، مساعدات == جمعى : مساعده .

مساعفه [ع ، مصـ ، مساعده] ايله مترادفدر : ارزاق مساعفه جليله لر مستدى عادر

مسافر [ع ، صـ] مسافرت ايديجى ، بلاشقه بر محلدن كلوب موقتاً بر محلده اوطوران اولقوق ، مهمان . § توزه عارض اولان باض الكه . § بر كيمسه يى زيارت قصديله كلمش اولان آدم . § برخانه يه مدعو اولارق كلمش .

مسافرت == مسافرلك ، بر محلدن ديكر محله كوچمك .

مسافرخانه == خارجدن كلان مسافرلرك قالمسنه تخصيص ايديلان محل مخصوص .

مُساقات [ع ، مصـ] (فقه) بر طرفدن اشجار ، ديكر طرفدن تربيه ايچون صرف ايديله جك مساعى نتيجه سنده حاصل اولان ميوه ، بيتلرنده تقسيم ايدلمك اوزره عقد ايديلان شركت .

مُسالقه [ع ، مصـ] برى ايله برابر سير ايديشمك § بر خصوصده برابرلشمك ، § سائره تقدم ايلمك § برينه يول ارقداشى اولمق .

مُسالمت [ع ، مصـ] بر بريله صلح ايتمك ، صلح اوزره بولنمق بارشقلق : مسالمت عموميه .

مُسامحه [ع ، مصـ] بر خصوصده رفق وسهولتله معامله ايتمك § بالالتزام دقتسزلك ايتمك كورمزلكه كلمك ، اهمال ، تكاسل .

مسامحه جى == اهمال وتكاسل ايدن ، كوز يومان .

مسامحه كار == مسامحه جى ، اهمالجى متكاسل .

مسامحه كارانه == مسامحه كاره لايق صورتده .

مُسامره [ع ، مصـ] كيجه صحبتى مذاكره ، مصاحبه ايچون كيجه لرى واقع اولان اجتماع .

مسامرات == جمـ : [مسامره]

مُساوات [ع ، مصـ] مساويلك بر شيئك ديكر شى ايله براوليش برابرلك فرقسزلق . § (رياضيه) ارهلرى مساوى اشارتيله تفريق ايديلان برمعادله نك ايكى طرفنده كى كميات . [مثلا : ٣+٥=١٥ — ٧ كبى] § (منطق) برينك ... اركانى جامع اولان ايكى كليت اورهسنده كى نسبت .

مُساوى [ع ، صـ] برابر ، برابرده بريتك ديكرندن فرقسزلكى عموماً بى آ ... عادلانه يارادمش خداوند مطلق . § علوم رياضيه ده ايكى كميتك يك برينك معادلى اولديغنه دلالت ايتمك اوزره مستعمل اولان شو (==) اشارت ، مساوى اشارتى .

مُساهره [ع ، مصـ] كيجه اويومبوب اويانيق طورمق .

مُساهله [ع ، مصـ] رفق وملايمله معامله ايتمك § تسهيلات كوسترمك . § قولاى ظن ايتمك .

مساهله كارانه == مساهله كار اولانه لايق صورتده .

مُساهمه [ع ، مصـ] ... قرعه چكمك .

مُسايفه [ع ، مصـ] بكديكرينى سيف ايله اورمق ، قليچله اوروشمق ، بربرينه قارشى قليچ چكمك .

مُسَبِّب [ع ، صـ] سبب اولان ، سببيت حصوله كتيرن ، سبب ووسيله اولان § ايجاد ايدن .

مسبب الاسباب } == جناب حق
مسبب حقيقى }

مُسَبِّح [ع ، صـ] تسبيح ايدن تسبيح ايله مشغول اولان

مسبحانه == مسبحجاسنه .

مسبحان ملاء الاعلى == ملائكۀ كرام .

مُسَبَّب [ع ، صـ] سبب اولنان وجوده كتيريلمش اولان .

مُسَبَّع [ع ، صـ] يديدن مركب يدى جزئى حاوى اولان . § يدى قات ، يدى ايله ضرب ايدلمش اولان . § (هندسه) يدى ضلع ويدى زاويه سى اولان شكل هندسه سى مسبع منتظم ، مسبع غير منتظم .

§ (ادبيات) هر بندى يدى مصراعدن مركب اولان منظومه .

مُستأجِر [ع ، صـ] استيجار ايدن كرا ايله طوتن ، كراجى ، مستأجر كراجى اولهرق .

مُستأجَر [ع ، صـ] استيجار ايديلان ، كرا ايله طوتيلان .

مستأجر فيه == (حقوق) اجرتله عقد اجاره ايله التزام ايلديكى على ايفا ايچون مستأجر طرفندن متعديسنه تسليم اولنان شى .

مُستأخِر [ع ، صـ] تأخر ايدن صوكره قالان ، اوريه كيرن .

مسئلۀ مستأخره == (حقوق) بر دعوانك رؤيت اولنديغى صرده او دعوانك فصلندن اول اكا متعلق اولارق ظهور ايدوب اول باول حلى يعنى او دعوادن مقدم تدقيق ورؤيتى ايجاب ايدن ديكر برمسئله : مسائل مستأخره

مُستأذِن [ع ، صـ] استيذان ايدن اذن ايستهين .

مُستأذَن [ع ، صـ] استيذان اولنمش ، اذن ايستنلمش .

مُستأمِن [ع ، صـ] استيمان ايدن ، امان ديلهين § ممالك اسلاميه ده تبعۀ اجنبيه يه دخى بو عنوان ويريلوردى .

مستأمن [ع ، ص] كندينه امان ويريلان § تبعهٔ اجنبيه‌دن اولان كيمسه .

مستأنس [ع ، ص] استيناس ايدن ، وحشى ترك ايله الفت استيناس ايلين .

مستأنف [ع ، ص] استيناف ايدن ، يكيدن باشليان § بدايت محكمه سندن ويريلان حكمى قبول ايتميوب ايكنجى درجه‌ده بولنان ديكر محكمه‌ده باقلمسنى طلب ايدن .

مستأنف عليه == (حقوق) عليهنده استينافاً اقامهٔ دعوى اولنان كيمسه .

مستبان [ع ، ص] واضح ، اشكار عيان ، ظاهر § آكلاشيلان

مستبان بيوريله‌جغى وجهله == اكلاشيله‌جغى اوزره .

مستبد [ع ، ص] استبداد ايدن كندى باشنه حركت ايلين .

مستبدع [ع ، ص] بديع ، ناديده عد ايدن .

مستبدل [ع ، ص] استبدال ايدن ، دكشديرن .

مستبدل [ع ، ص] استبدال ايديلن ، دكشديريلان .

افراد مستبدله == مدت نظاميه‌سى اكمال ايتمكسزين ناشى ، يدينه رديف تذكره‌سى ويريله‌رك مملكتنه كيتمك اوزره ترخيص ايديلان افراد عسكريه

مستبعد [ع ، ص] استبعاد ايديلان ، بعيد عدايديلان دشوار ، غيرممكن كوريلان

مستتر [ع ، ص] استتار ايدن كيزلنن ، كيزلى ، صاقلى

مستثقل [ع ، ص] استثقال ايدن ، ثقيل عد ايلين § قوغارجه‌سنه معامله ايدن

مستثقل [ع ، ص] استثقال ايديلان ، ثقيل عد اولنان § كندينه قوغارجه‌سنه معامله اولنان ، ثقيل الروح ، منفور .

مستثنى ــ مستثنا [ع ، ص] استثنا ايديلان آيريلان ممتاز معفو § قاعده‌دن خارج ، شاذ ، § فوق العاده .

مستثنيات == مستثنا اولان شيلر .

مستجاب [ع ، ص] استجابه ايدلمش ، قبول اولنمش بو دعا مستجابدر .

مستجمع [ع ، ص] طوپلايان ، حاوى ، شامل ، جامع اولان طرف مستجمع المجد [illegible]

مستجوب [ع ، ص] استجواب ايدن ، افاده‌سنى آلان § جواب طلب ايدن .

مستجهل [ع ، ص] استجهال ايدن ، جاهل عد ايدن .

مستحاثه [ع ، ص] (مولددر) ازمنهٔ سالفه حيوانات ونباتاتك زير زمينده قالمش وبناءً عليه تفسخ ايتمكزين تحجر ايلمش انقاضى ، تحجر ايتمش اجسام عضويه

مستحاثات == جم : (مستحاثه) || (طبقات) صخور رسوبيه درونده بادئ نظرده طاش كبى معدنى بر شى ظن اولنه‌بيلان واساساً مولد نباتى ويا حيوانى‌يه منسوب بولنان بقاياى اجسام واجساد مدفونه { Fossilles }

مستحب [ع ، ص] حضرت رسول اكرم افندمزك ايشلدكلرى ويا امتلرينى ايفاسنه ترغيب بيوردقلرى اعمال ــ كه : عباداتدن معدوددر ، صدقه ويرمك ، مبارك كونلرده اوروج طوتمق كبى شيلردر . بونلرى ايشلين ثواب قزانور ، ترك ايدن معاتب اولماز .

مستحجر [ع ، ص] سرتلنوب طاشه منقلب اولمش طاش اولمش .

مستحسن [ع ، ص] استحسان ايدلمش ، كوزل عد ايدلمش ، بكنلمش ، پسنديده ، مقبول : امور مستحسنه .

مستحصل [ع ، ص] استحصال ايدن ، حاصل قيلان ، الده ايدن .

مستحصل [ع ، ص] (مولددر) استحصال ايدلمش حاصل اولمش ، الده ايدلمش .

مستحضر [ع ، ص] استحضار ايدن حاضر ايلين .

مستحضر [ع ، ص] استحضار ايديلن ، احضار وتهيا قلنان ، حاضرلنمش ، تهيه ايدلمش . § ذهننده محفوظ : بومسئله‌نك جوابى مستحضر دكلدر .

مستحضرات == ذهنده حاضر ، محفوظ بولنان شيلر .

مستحضرات طبيه == [illegible] بالمعالجه [illegible] .

مستحقر [ع ، ص] استحقار ايدن ، حقير عد ايلين

مستحقر [ع ، ص] استحقار ايديلان حقير ، خوار ، عد اولنان

مستحفظ [ع ، ص] نظاميه ورديف مدتلرينى ايفا واكمال ايدن وحرب ظهورنده سلاح التنه آلنه‌رق يالكز بولنديقلرى محلرى محافظه‌يه مأمور اولان صنف مخصوص عسكرى مستحفظ تذكره‌سى .

مستحق [ع ، ص] حقلى ، حق قزانمش ، لايق ، شايان ، سزاوار .

مستحكم [ع ، ص] استحكام ايدلمش ، قوت ومتانت ويرلمش ، محكم ، متين

مستحيل [ع ، ص] محال ، وقوعى غير ممكن § باطل : امور مستحيله .

مستخبر [ع ، ص] استخبار ايدن ، خبر آلان .

مستخبر [ع ، ص] استخبار اولنان ، خبر آلنان ، خبر النمش .

مستخدم [ع ، ص] استخدام ايدن ، خدمتده قوللانان

مستخدم [ع ، ص] استخدام اولنمش ، اولنان خدمتده قوللانلمش . قوللانيلان

مستخدمين == مستخدم اولانلر .

مستخرج [ع ، ص] استخراج ايدن ، چيقاران § عباره‌دن مآل چيقارمه اقتدارينى حائز اولان .

مستخرج [ع ، ص] استخراج ايدلمش ، چيقارلمش

مستخلب [ع ، ص] طيرمالايان استخلاب ايدن .

مستخلص [ع ، ص] استخلاص ايدن ، قورتاران .

مستخلص [ع ، ص] استخلاص اولنمش ، قورتارلمش .

مستخلف [ع ، ص] استخلاف ايدلمش ، كندى يرينه كچيرلمش ، قائمقام عد ايدلمش

مستخلف [ع ، ص] استخلاف ايدن ، كندى يرينه كچيرن ، قائمقام عد ايدن : مستخلف ومستخلف .

مستدام [ع ، ص] دوامى طلب ايديلان § دائم ، باقى ، مدام .

مستدعى ــ مستدعا [ع ص] استدعا ايدلمش ، [illegible]

مُسْتَدْعی [ع ، ـ] استدعا ایدن باعرضحال بر مقام رسمی‌یه مراجعت ایدن .

مُسْتَدِلّ [ع ، ص] استدلال اولنمش ، دلیل کتیرلمش § دلیل واسطه‌سیله اکلاشلمش اولان [(مستدل) لفظی غلط اولدیغندن استعمالندن توقی اولنملی]

مُسْتَدِیر [ع ، ص] استداره اولنمش ، دکرمی ، کروی سطح مستدیر کره خط مستدیر .

مُسْتَدِیم [ع ، ص] استدامه ایدن دوامنی طلب ایلین . § دوامه ، سورکلی دائمی بندهٔ مستدیم .

مُسْتَرْجا ـ مُسْتَرْجی [ع ، ص] رجا ایدلمش § امید اولنمش .

مُسْتَرْحِم [ع ، ص] استرحام ایدن یالوارن ، نیاز ایدن § طلب مرحمت ایلین .

مسترحمانه = مسترحم اولانه یاقیشر صورتده .

مُسْتَرْحَم [ع ، ص] استرحام اولنمش ، رجا ایدلمش ، یالوارلمش ، نیاز ایدلمش § طلب مرحمت اولنمش .

مُسْتَرْخی [ع ، ص] استرخاء ایدن کوشك ، ولپوك اولان .

مُسْتَرْخَص [ع ، ص] اوجوز عد ایدن .

مُسْتَرْضِع [ع ، ص] اجرت ایله سود انا طوتان

مُسْتَرْفِه [ع ، ص] طلب رفاهیت ایدن .

مُسْتَرِق [ع ، ص] استراق ایدلمش چالنمش .

مُسْتَرْهَن [ع ، ـ] رهن آلان .

مُسْتَرِیح [ع ، ص] استراحت ایدن ، راحت بولان . § کوکلی راحت ، قایغوسز اولان .

مستریحانه = مستریحجه‌سنه .

مُسْتَزاد [ع ، ص] استزاده ایدلمش زیاده اولسی ایستنلمش § (ادبیات) بحر هزج اوزانندن « مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن » ویا « مفعول مفاعیل مفاعیل مفاعیل » وزننده بولنان مصراعلره « مفعول فعولن » ویا «مفعول مفاعیل» جزؤلرینه مساوی پارچه‌لر علاوه ایتمك صورتیله حصوله کتیریلان نظم ـ که : او علاوه‌لره (زیاد) دینور .

مُسْتَسْعِد [ع ، ص] استسعاد ایدن اوغورلی ، یمنلی عد ایدن .

مُسْتَسْعَد [ع ، ص] استسعاد ایدیلن ، اوغورلی یمنلی عد ایدیلان .

مُسْتَسْقی [ع ، ص] استسقا علتنه کرفتار اولان ، بدننك بر طرفنده ومثلا قارننده صو بریکن .

مُسْتَشار [ع ، ص] استشاره ایدن ، کندیسیله مشاوره ایدیلان . ناظر ویا سفیر معاونی .

مُسْتَشْرِق [ع ، ص] علوم وادبیات شرقیه ایله مشغول اولان غربلی .

مستشرقین = مستشرقلر .

مُسْتَشْفی [ع ، ص] شفا طلب ایدن .

مُسْتَشْفِع [ع ، ص] شفاعت طلب ایدن .

مُسْتَشْهِد [ع ، ص] استشهاد ایدن ، شاهد طوتان

مُسْتَشْهَد [ع ، ص] استشهاد ایدیلان ، شاهد دلیل طوتیلان .

مستشهدات = استشهاد ایدیلان ، شاهد ، دلیل طوتیلان شیلر : مستشهدات ادبیه .

مُسْتَصْحِب [ع ، ص] استصحاب ایدن ، یانته آلان ، برابر بولندیران .

مستصحباً = مستصحب اوله‌رق برابر اوله‌رق . یانده بولندیره‌رق .

مُسْتَصْحَب [ع ، ص] استصحاب اولنان ، برابر بولندیریلان .

مُسْتَصْعِب [ع ، ص] کوچ عد ایدن هر شیئی مشکل کورن .

مُسْتَصْغِر [ع ، ص] استصغار ایدن ، کوچوك کورن .

مُسْتَصْفی [ع ، ص] استصفا ایدن خالصی آلان .

مُسْتَصْوِب [ع ، ص] استصواب ایدن ، صواب ، معقول کورن .

مُسْتَصْوَب [ع ، ص] استصواب ایدلمش ، صواب معقول کورلمش .

مُسْتَضی [ع ، ص] ضیا الان ، ضیالنان . مقبول ، اعلا .

مُسْتَطاب [ع ، ص] استطابه ایدیلان ، خوش بولنان : کتاب مستطاب .

مُسْتَطْرِب [ع ، ص] سرور اکلنجه آهنك ایستین .

مُسْتَطْرِف [ع ، ص] استطراف ایدن ، طرفه ، نادیده عد ایلین .

مُسْتَطِیل [ع ، ص] استطاله ایدن ، اوزایان § (ر) (هندسه) هر ایکی قارشیلقلی ضلعلری بربرینه هم موازی هم مساوی ودرت زاویهٔ قائمه‌یی حاوی اولان درت ضلعلی شکل .

مستطیل الفك = آلات چکه‌سی ایلرویه دوغری اوزایان .

مُسْتَظِلّ [ع ، ص] استظلال ایدن کولکه‌ده اوطوران ، کولکه‌لنن § حمایه التنده بولنان ، محمی .

مُسْتَظْهِر [ع ، ص] استظهار ایدن ، طایانان ، ارقه ویرن .

مستظهراً = مستظهر اوله‌رق .

مُسْتَعار [ع ، ص] استعاره ایدلمش عاریت اوله‌رق النمش ، النان [استعاره] § (فقه) بلا بدل منفعتی تملیك اولنان مال .

مستعارمنه = کندیسندن عاریت اوله‌رق بر شی النمش اولان کیمسه .

نام مستعار = کندی اسمی بللی ایتمك استه‌میه‌رك بر ادمك موقتاً قوللاندیغی نام ، ساخته اسم .

حیات مستعار = عاریت ، موقت اولان حیات دنیویه .

مُسْتَعان [ع ، ص] (صفات الهیه دندر) کندیسندن یاردم طلب اولنان : خدای مستعان .

مُسْتَعْبِر [ع ، ص] رؤیا تعبیر ایتدیرن .

مُسْتَعْجِل [ع ، ص] استعجال ایدن ، عجله ایدن چابوق اولمسنی ایستین . § عجله کیدن .

مُسْتَعْجَل [ع ، ص] عجله ، تز ، همان یاپلمسی لازمکلان شی .

مستعجلاً = مستعجل اوله‌رق ، چابوق اوله‌رق .

مُسْتَعِدْ [ع ، ص] استعدادلی ، قابلیتلی § قبول واتصافه طبعاً آماده بولنان . § ذکی ، فهیم .

مستعدان == مستعدلر .

مُسْتَعْرِبْ [ع ، ص] اصلاً عرب اولمدیغی حالده صوکره‌دن عربلشمش اولان ، عرب متعرب .

مُسْتَعْفِی [ع ، ص] استعفا ایدن ، بر خدمت ومأموریتدن معفو اولمق ایسته‌ین . طلب عفو ایدن .

مُسْتَعْلِی [ع ، ص] اوستنه چیقان اوستون ، غالب ، فائق .

مُسْتَعْمِرْ [ع ، ص] استعمار ایدن معمور ایتدیرن . § بر یره مهاجر صوق واسکانیله اوراسنی معمور وآبادان ایدن

مُسْتَعْمَرْ - مُسْتَعْمَرَه [ع ، ص] استعمار ایدلمش معمور ایتدیرلمش شنلندیرلمش § مهاجر صوق واسکانیله معمور وآبادان ایدلمش .

مستعمرات == مستعمر اولان محللر المانیا مستعمراتی .

مُسْتَعْمَلْ [ع ، ص] استعمال اولنان ، استعمال اولنمش اولان قوللانیلان ، قوللانلمش اولان § اسکی ، کهنه .

مُسْتَعِرْ [ع ، ص] استعاره ایدن عاریت الان .

مُسْتَعِینْ [ع ، ص] استعانه ایدن ، یاردم طلب ایلین .

مستعیناً == استعانه ایدرك ، عون ومدد طلب ایلیه‌رك ، مستعیناً بالله تعالی

مُسْتَغَاثْ [ع ، ص] استغاثه ایدلمش ، کندیسندن مدد یاردیم طلب اولنمش ، استمداد اولنمش : خدای مستغاث .

مُسْتَغْرِبْ [ع ، ص] استغراب ایدن غریب عجب کورن بولان .

مستغربانه == مستغربجه‌سنه .

مُسْتَغْرَبْ [ع ، ص] استغراب ایدلمش غریب عجیب کورلمش

مُسْتَغْرَقْ [ع ، ص] غرق اولان طالان مستغرق دیون . § کندینی بیلمیه‌جك درجه‌ده طالغین ، مدهوش .

مُسْتَغْفِرْ [ع ، ص] استغفار ایدن اللهدن مغفرت ایسته‌ین .

مُسْتَغِلَّاتْ [ع ، ص] اساً نزده غیر مستعمل اولان (مستغل) دن جمعی . مستغلاتدن یعنی اوستی اورتولی عقاراتدن ماعدا حاصلات وایراد کتیرن شیلردرکه مؤسسات خیریه‌نك اداره‌سی ایچون اقتضا ایدن غلات وواردانی کتیرمك اوزره وقف ایدلمش اموال دیمکدر .

مُسْتَغْنِی [ع ، ص] استغنا ایدن احتیاج کوسترمیان احتیاجی اولمیان § تنزل ایتمین ، اجتناب ایدن .

مستغنیانه == مستغنی اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُسْتَغِیثْ [ع ، ص] استغاثه ایدن ، مدد ، یاردیم ایسته‌ین ، استمداد ایدن

مُسْتَفَادْ [ع ، ص] استفاده اولنمش فائده بولنمش § فائده طریقیله حاصل اولمش . آکلاشلمش فهم ودرك اولنمش . مألندن مستفاد اولدیغنه نظراً .

مُسْتَفْتِی [ع ، ص] استفتاء ایدن فتوی ایسته‌ین § بر مشکلك حل وبیانی طلب ایلین .

مُسْتَفْتِحْ [ع ، ص] استفتاح ایدن ، آچان ، باشلیان

مُسْتَفْرِغْ [ع ، ص] استفراغ ایدن ، قوصان . § قوصدیران ، موجب غثیان اولان : دوای مستفرغ .

مُسْتَفْسِرْ [ع ، ص] استفسار ایدن ، بر شیئك ایضاح وتفسیر وتفصیلی ایسته‌ین .

مُسْتَفْهِمْ [ع ، ص] اکلامق ایسته‌ین ، صوران سؤال ایدن .

مُسْتَفِیدْ [ع ، ص] استفاده ایدن فائده‌لنن فائده بولان .

مُسْتَفِیضْ [ع ، ص] استفاضه ایدن ، فیض آلان ، فیض بولان .

مُسْتَقْبِلْ [ع ، ص] استقبال ایدن ، قارشیلایان جمعی (مستقبلین) در .

مُسْتَقْبَلْ [ع ، ص] استقبال ایدیلان ، قارشیلانان . § کله‌جك زمان ، زمان آتی « مستقبل اندله طولو برمقبر معدود » § فعلك کله‌جك زمانه دلالت ایدن صیغه‌سی استقبال .

مُسْتَقْدِمْ [ع ، ص] استقدام ایدن ، تقدم ایلین § کثیرالاقدام اولان .

مُسْتَقِرّ [ع ، ص] استقرار ایدن ساکن وثابت اولان .

مُسْتَقَرّ [ع ، ص] یرلشن ، استقرار بولنان محل ، قرارکاه .

مُسْتَقْرِضْ [ع ، ص] استقراض ایدن ، اودونج پاره الان .

مُسْتَقْرَضْ [ع ، ص] استقراض اولنمش ، اودونج النمش مبالغ مستقرضه .

مُسْتَقْصِی [ع ، ص] استقصاء ایدن قصواسنه وارمق ایسته‌ین دقتله آراشدیران .

مُسْتَقْطِرْ [ع ، ص] استقطار ایدن طاملادان .

مُسْتَقْطِبْ [ع ، ص] (حکمت) (مولددر) اشعه‌نك بعض شفاف سطحلردن مرور ایلدکلری زمان الدقلری صور مختلفه‌یی تعیینه مخصوص آلت مقیاس استقطاب .

مُسْتَقِلّ [ع ، ص] باشلی باشنه اولان ، بر یره مربوط اولمیان . § مجرد ، محضا ، انجق : مستقل بو ایشی تحقیق ایچون کلدم .

مستقلاً == مستقل اوله‌رق کندی باشنه اولدیغی حالده .

الویهٔ مستقله == بر ولایته مضاف اولمیوب طوغریدن طوغری‌یه داخلیه‌نظارت جلیله‌سنه مربوط اولان بعض سنجاقلر [ازمیت ، چتالجه ، جانیك ، چناق قلعه ، قدس شریف ، زور ، بنغازی ، بولی ، قره‌سی سنجاقلری] کبی .

مُسْتَقِیمْ [ع ، ص] استقامتله متصف ، طوغری ، راست § عقللی ، ناموسلی .

خط مستقیم == ایکی نقطه آره‌لرنده خطوطك الك قیصاسی .

مستقیم الجناح == (حیوانات) قنادلری دوز اولان بعض حشرات [چکرکه کبی]

مستقیمانه == مستقیم اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُسْتَکْبِرْ [ع ، ص] نفسنی بیوك کورن ، بیوکلنن ،

مُسْتَکْتِبْ [ع ، ص] استکتاب ایدن ، سویلیوب یازدیرن .

مُسْتَکْثِرْ [ع ، ص] استکثار ایدن ، چوق کورن ، چوق عد ایدن .

مُسْتَکْرِه [ع ، ص] استکراه ایدن ، کریه کورن نفرت ایدن .

مُسْتَكْرَه [ع ، ص] استكراه ایدلش ؛ کریه کوریلان ، ایکرنیلان .

مُسْتَكْشِف [ع ، ص] استکشاف ایدن ، کشف ایتمکه چالیشان .

مُسْتَكْمِل [ع ، ص] استکمال ایدن ، تام کامل قیلان

مُسْتَكِن [ع ، ص] کیزله‌نن ، ماقلانان ،

مُسْتَكْنِه [ع ، ص] استکناه ایدن کنهینی ، حقیقتنی آراشدیران

مُسْتَلِذّ [ع ، ص] استلذاذ ایدن ، شیرینکام اولان ،

مستلذات == کندیسندن لذت النان شیلر .

مُسْتَلْزِم [ع ، ص] استلزام ایدن لازم کتیرن ، ایجاب ایدن منتج مؤدی .

مُسْتَلْقِی [ع ، ص] استلقاء ایدن ارقه اوزرینه یاتان .

مُسْتَمْتِع [ع ، ص] استمتاع ایدن ، تمتع ، انتفاع ایلین .

مُسْتَمِدّ [ع ، ص] استمداد ایدن مدد ، یاردیم ایستهین .

مُسْتَمِرّ [ع ، ص] استمرار ایدن بر دوزی‌یه اوزایوب کیدن . سورکلی ، دواملی ، دائمی

مستمراً == مستمر اوله‌رق ، دائما لاینقطع . § (نباتات) چیچك آچوب بتون اعضاسی صولدقدن صوکره کائسی باقی قالان نبات .

مُسْتَمْزِج [ع ، ص] استمزاج ایدن ، رأی ، فکر یوقلایان .

مُسْتَمِع [ع ، ص] استماع ایدن دیکله‌ین ، ایشیدن ، سامع § بر مکتبده امتحان ویرمکه مجبور اولمامق ، وشهادتنامه المامق شرطیله درسلری دیکله‌ین شاکرد .

مستمعاً == مستمع اوله‌رق ، مستمع صفتیله

مستمعین == مستمعلر .

مُسْتَمْلَك [ع ، ص] [مولد وغلطدر] ☞ مستعمر

مستملکات == ☞ [مستعمرات]

مُسْتَمَنْد [ع ، ص] محزون ، مکدر ، غمکین ، اندوهناك § حاجتمند .

مستمندانه == مستمنده لایق صورتده

مُسْتَمْهِل [ع ، ص] مهلت ، میدان ایستهین .

مُسْتَنْبِط [ع ، ص] استنباط اولنمش معنی ، حکم استخراج ایدلمش ، ضمناً اکلاشلمش استدلال ایدلمش .

مُسْتَنِد [ع ، ص] استناد ایدن ، طیانان . § مبنی اولان

مستنداً == مستند اوله‌رق ، طیانه‌رق کوناروك .

مُسْتَنْسِخ [ع ، ص] استنساخ ایدن ، نسخه‌سنی عینی الان ، قوپیه ایدن ، مبیض § یازلمش بر شیئك متعدد نسخه‌لرینی چیقارمغه مخصوص ماکنه .

مُسْتَنْشِق [ع ، ص] تطهیر ایچون بورنه صو چکن .

مُسْتَنْطِق [ع ، ص] استنطاق ایدیجی ایدن ، سویلتمك ایستهین § (حقوق) جرمك میدانه اخراجی ایچون لازمکلان هر درلو معامله‌یی ایفا ایدن مأمور .

مُسْتَنْقِص [ع ، ص] استنقاص ایدن بهاپی تنزیل ایتمك ایستهین .

مُسْتَنْكِف [ع ، ص] استنکاف ایدن ، یوز چویرن . چکینن .

مُسْتَنِیر [ع ، ص] استناره ایدن ، نور الان .

مُسْتَنِیم [ع ، ص] یالاندر اویویان اویور کبی کورینن .

مُسْتَوْجِب [ع ، ص] ، لایق سزا ، شایان . § جالب ، موجب .

مُسْتَوْدِع [ع ، ص] محافظه ایتمك اوزره بر مالی بر آدمه تودیع ایدن .

مُسْتَوْدَع [ع ، ص] محافظه ایتمك اوزره بر مالی قبول ایلین .

مُسْتَوْعِب [ع ، ص] استیعاب ایدن ، ایچنه آلان § قاپلایان ، طوتان .

مُسْتَوْفِی [ع ، ص] طولغون ، درجهٔ کافیه‌ده ، مکمل ، مطلوب درجه‌ده مستوفی معاش آلیور .

مُسْتَوْلِی [ع ، ص] استیلا ایدن بر یری بر مملکتی قوهٔ غالبه ایله ضبط ایدن ، سرایت ایدن یاییلان ، طاغیلان مرض مستولی .

مُسْتَوِی [ع ، ص] دوز طوغری هموار ، هر طرفی بر خط مستوی ، سطح مستوی . § (صرف) مؤنثی ایله مذکری مساوی اولان کلمه .

مستویٔ شاقولی == (قوزموغرافیا) بر محلك خط شاقولیسندن مروری فرض ایدیلان مستوی .

مُسْتَهْجَن [ع ، ص] استهجان ایدلش قبیح عد اولنمش معیوب ، بی ادبانه .

مُسْتَهْدِی [ع ، ص] استهداء ایدن ، هدایت طلب ایلین .

مُسْتَهْدَف [ع ، ص] استهداف ایدن ، هدف کبی دیکیلوب طوران .

مُسْتَهْزِی [ع ، ص] استهزا ایدن ، ذوقلنن . مسخره‌لغه آلان ، بریله اکله‌نن .

مستهزیانه == مستهزی‌یه یاقیشه‌جق صورتده .

مُسْتَهْلِك [ع ، ص] استهلاك ایدن ، صرف ایتمك صورتیله توکتن .

مُسْتَهْلَك [ع ، ص] استهلاك ایدلمش ، صرف ایتمك صورتیله توکه‌دلمش .

مُسْتَیْقِظ [ع ، ص] استیقاظ ایدن اویقودن اویانان ، بیدار .

مُسْتَیْقِن [ع ، ص] استیقان ایدن ، یقیننا بیلن .

مُسَجَّع [ع ، ص] تسجیع ایدلمش سجعلندیرلمش . ☞ [سجع] « موافق اولمیوب معنایه سوز اولسه مسجع نه حاصل اویله سوزلردن ولو اولسون مرصع »

مُسَجَّل [ع ، ص] تسجیل ایدلمش سجله قید اولنمش ، مقید

مُسَحَّر [ع ، ص] تسحیر ایدلمش الدادلمش مسحور .

مُسَخَّر [ع ، ص] تسخیر ایدلمش اطاعته کتیرلمش ، ام ایدلمش .

مُسَخِّن [ع ، ص] تسخین ایدن ایصیدن ، قیزدیرن .

مُسَخَّن [ع ، ص] تسخین ایدلمش ، ایصیدلمش ، قیزدیرلمش .

مُسَدَّد [ع ، ص] تسدید ایدلمش اوزونلغنه طوغرولدلمش . § طیقانان ، سدوبند ایدن .

مُسدَّس [ع ، ص] تسديس ايدلمش ، التی‌یه ابلاغ اولنمش § التی قسمدن ، التی جزؤدن مرکب § (هندسه) التی ضلع والتی زاویه‌لی

مسدس منتظم == (هندسه) التی ضلع والتی زاویه‌سی بربرینه مساوی اولان مسدس .

مسدس غیر منتظم == (هندسه) اضلاع وزوایاسی از چوق بربرندن فرقلی اولان مسدس .

مُسَرَّج [ع ، ص] تسریج ایدلمش ، اکر اوراش ، اکرلی اسب مسرج .

مُسَرَّع [ع ، ص] تسریع ایدن سرعت ویرن ، سرعتلندیرن

مُسرِف [ع ، ص] اسراف ایدن . مالی ، پاره‌سنی حددن لزومندن زیاده صرف واستهلاک ایلین ، مبذر

مسرفانه == مسرفجه‌سنه .

مسرفلك == اسراف ، تبذیر .

مُسَطَّح [ع ، ص] تسطیح ایدلمش ، سطحلندیرلمش دوز یاصی ایدلمش § مجسم اولیوب سطحی اولان .

هندسهٔ مسطحه == هندسه‌نك اشکال غیر مجسمه‌دن باحث اولان قسمی .

کرهٔ مسطحه == کرهٔ ارضك بتون اشجار وقطعاتنی ایکی دائره داخلنده کوسترن خریطه .

مُسَطَّر [ع ، ص] تسطیر ایدلمش یازلمش .

مِسطَر [ع ، ص] (زبانزدی کسر میم ایله (مسطره) در) طوپوغرافیا عملیاتنده تفاضل ارتفاع تعیینی ایچون مستعمل بر الت اولوب هدفه‌لی وهدفه‌سز اولمق اوزره ایکی قسمدر .

مُسقِط [ع ، ص] اسقاط ایدن § (طب) چوجق دوشورمکه مخصوص علاج ودواء .

مُسَقَّف [ع ، ص] تسقیف ایدلمش طاوانلانلمش ، اوستی طاوانله اورتلمش .

مسقفات == مسقف اولان شیلر [خان ، خانه ، دکان وامثالی کبی]

مُسکِت [ع ، ص] اسکات ایدن صوصدیران ، الزام ایلین جواب مسکت

مُسکِر [ع ، ص] اسکار ایدن ، سرخوش ایلین ، سکر حالنی ویرن .

کل مسکر حرام == بتون مسکر اولان شیلر حرامدر .

مسکرات == مسکر اولان ، سرخوشلق ویرن شیلر مشروبات کبی .

مُسَکِّن [ع ، ص] تسکین ایدن ، سکون حالنه کتیرن ، یاتشدیرن ، اغری واوجاغنی ازاله ایلین : ادویهٔ مسکنه .

مُسَلَّح [ع ، ص] تسلیح ایدلمش ، صلاحلندیرلمش ، سلاحلی .

مسلحاً == سلاحلی اوله‌رق ، مسلح اولدیغی حالده

مسلح بیطرفلق == (حقوق دول) بر بیاننامهٔ رسمی ویا بر معاهده‌نك تمام مرعیت احکامنی لدی الحاجه سلاح ایله تأمین ووقایه ایتك اوزره دولتلرك حال ملحده تسلیحاتده بولنمسی .

مُسَلسَل [ع ، ص] اجزاسی زنجیر کبی بربرینه متصل اولان ، سلسله تشکیل ایدن

امرئة المسلسله == (قوزموغرافیا) کرهٔ سماده مهم بربرجك اسمیدر .

عبارهٔ مسلسله == اره‌لری فصل اولنمزین دوام ایدن عباره .

مسلسلاً == مسلسل اوله‌رق .

مُسَلَّط [ع ، ص] تسلیط ایدلمن ، اوزرینه اوشوشدیرلان ، ازعاج ایلین ، صاتاشان .

مُسلِم [ع ، ص] دین اسلام اوزره بولنان ، محمدی ، مسلمان .

مسلمین == مسلمانلر .

مسلمات == نسوان اسلام .

امام المسلمین == خلیفهٔ اسلام حضرتلری .

مُسَلِّم [ع ، ص] تسلیم ایدن ، ویرن § وقتیله ملکیه قائمقاملرینه وناحیه مدیرلرینه ویریلان عنوان .

مُسَلَّم [ع ، ص] تسلیم ایدلمش § دوغریلق ، صحت وحقیقتی اعتراف اولنمش § بلا اعتراض انقیاد اولنمش ، بویون اکلمش .

مسلمات == جـ (مسلم) ، مسلم ، بدیهی اولان شیلر : مسلمات امور .

مُسلِمان [ع ، ص] دین اسلام ایله متدین معناسنه اولان عربی (مسلم) کلمه‌سنك قاعدهٔ فارسیه اوزره جمعی ایسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده مستعملدر .

مسلمانلق == دین مبین اسلام . || دینداراق ، تقوی .

مُسَمَّط [ع ، ص] (ادبیات) بیتلری قافیه‌لی ودرت جزءدن مرکب نظم : قصیدهٔ مسمطه .

مُسَمّی ـ مُسَمّا [ع ، ص] تسمیه ایدلمش اسم ویرلمش ، آد قونلمش .

مسمی بالنقیض == حال وشاننك عکسنه دلالت ایدن برایمله مسمی اولان .

مُسِنّ [ع ، ص] یاشلی اختیار سال دیده ، قوجامش .

مُسنَد [ع ، ص] استناد ، نسبت ایدلمش § (نحو) جملهٔ اسمیه‌ده مبتدانك خبری § منطق) قضیهٔ منطقیه‌ده (محمول

مسندالیه == مبتدا .

مُسَنَّم [ع ، ص] اوچاتیس شکلنده اولان § قبارتمه ، قبارتمه‌لی اوله‌رق محکوك اولان .

مُسَنّیات [ع ، ص] صو بندلری ایله خرقلرك کنارلری .

مُسوَدّه ـ مُسَوَّده [ع ، ص] بر ماده حقنده مؤخراً تبییض ایدلمك وعندالایجاب فقراتی طی وتصحیح اولنمق اوزره یازیلان ورقه .

مسوده‌لك == مسوده یازمغه مخصوص کاغد .

مُسَوِّد [ع ، ص] تسوید ایدن مسوده قلمه الان : سر مسود .

مُسهِل [ع ، ص] اسهال ویرن معده وباغرصاقلری تطهیر ایلین . قازوراتی سهولتله دفع ایدن دواء .

مُسیء [ع ، ص] اسائت ایدن ، کوتولکده بولنان .

مُسَیَّب [ع ، ص] تسییب ایدن ایشنه باقیان ، تنبل پریشان حال ، اهمالجی .

مسیبلك == عدم تقید ، اهمالجیلك تنبللك

مُسیِل [ع ، ص] اساله ایدن ، آقیدان : مسیل لین .

مُشابِه [ع ، ص] بڭزه‌ین ، بڭزر ، مماثل ، نظیر .

مشابهت == مشابهلك نظیرلك ، مماثلت .

مُشاتَمه [ع ، مص] شتملشمك ، بربرینه سوکوب صایمق .

مُشاجَرَه [ع ، مص] (منازعه) ایله مترادفدر .

مُشار [ع ، ص] اشارت اولنان اشارتله کوستریلان .

مشارالیه == کندیسنه اشارت اولنان ، یوقاروده اسمی کچن (ذات) § (رسمیات) عسکریده فریق ایله مشیران ، ملکیه‌ده اولی اولی ایله بالا و وزیر حقنده مستعملدر . (مؤنثی مشارالیها تثنیه‌سی مشارالیهما جمعی مشارالیهم اوله‌رق مستعملدر .]

مشار بالبنان }
مشار بالانام } == کندیسنه پارمقله اشارت اولنان، مشهور، ممتاز ، نامدار

مُشارَطَه [ع ، مص] شرطلشمق شرائط معینه اوزرنده عقد معامله ایتمك .

مُشارِك [ع ، ص] اورتاق ، شریك . § شرکادن هر بری .

مشارکت == اورتاقلق ، شریکلك ، برینه شریك اولمق . || (صرف) حدثك ایکی ویا دها زیاده شخص بیننده وقوعنی کوسترن قیاس .

مُشاع [ع ، ص] اشاعه او نش شیوعبولمش . (فقه) حصص شایعه‌یی حاوی اولان شی ، بر محل اهالیسنه مشترکاً عائد بولنان .

مُشاعَرَه [ع ، مص] ایکی شاعر بربرینه شعر سویلمك ، شعر سویلشمك .

مُشافَهه [ع ، مص] یوز یوزه سوز سویلمك، شفاهاً مکالمه ایتمك .

مُشاکِل [ع ، ص] مشاکله ایدیجی ایدن .

مُشاکَلَه [ع ، مص] شکلجه بر اولمق ، بکزه‌مك . § (ادبیات) بر طرفك ایراد ایلدیکی بر کلمه‌یی طرف دیکرك از چوق اولکی معنایه مغایر اوله‌رق استعمال ایتمسی [مثلا : قلمه دوام ایدوب ایتمدیکی سوأل ایدیلان هوایی مشرب برادم حقنده :

«کندی بعضاً کلیر اماسوزی کلمز قلمه» دینلمسی کبی .]

مُشاوِر [ع ، ص] مشاوره ایدیجی ایدن ، مستشار .

مشاوره == مشورت ایتمك، قونوشمق تعاطئ افکار ایلمك مذاکره ایتمك .

مُشاهَد [ع ، ص] مشاهده اولنان کوریلان ، کورلمش : مشاهد اولان غیرتنه مکافاةً عهده‌سنه رتبهٔ ثالثه توجیهی .

مُشاهِد [ع ، ص] مشاهده ایدیجی ، ایدن ، کورن ، باقان .

مُشاهَدَه [ع ، مص] بر شیئی کوزله کورمك ، رؤیت .

مُشْبَع [ع ، ص] اشباع اولنمش طویمش ، طوق .

مُشَبَّك [ع ، ص] تشبیك ایدلمش ، اجزاسو بالق آغی کبی بربرینه کچیریلوب صوقشدیرلمش ، شبکه شکلنه قونلمش .

مُشَبَّه [ع ، ص] تشبیه ایدلمش ، بکزه‌دیکی ادعا اولنان شی

مشبه به == کندیسنه تشبیه اولنان

صفت مشبهه == (صرف) افعال لازمه‌دن اوزان مختلفه‌ده وباشلیجه (فعیل) وزننده کلن صفت .

مُشْت [فا ، ص] یومروق، توقات § آووچ .

مُشْتاق [ع ، ص] اشتیاقلی ، آرزو مند ، حسرت کش قلبی میال ، کوره‌جکی کلن

مشتاقانه == مشتاق اولاّنه یاقیشه‌جق صورتده .

مُشْتَبَه [ع ، ص] اشتباه ایدن ، شبهه‌لنن .

مُشْتَدّ [ع ، ص] اشتداد ایدن، شدتلنن ، آزان .

مُشْتَرَك [ع ، ص] { دوغریسی رانك کسریله (مشترِك) در . } اشتراك ایدن ، اورتاق اولانه بر حالده بولنان § اراده بولنان .

فصل مشترك == ایکی سطحك برلشدیکی محل ، خط .

مثل مشترك == ☞ [مثل]

قاسم مشترك == (حساب) برعددك قابل تقسیم اولدیغی عددلر [مثلا : ۱۲ ، ۷ ، ٦ ، ٤ ، ۳ عددلری (۲٤) عددینه قابل تقسیم اولدقلرندن اعداد مذکوره (۲٤)عددینك قاسم‌مشترکیدرلرکه بونلردن (۱۲) عددینه (قاسم‌مشترك اعظم) و (۳) رقمنه (قاسم مشترك اصغر) دیرلر .

مخرج مشترك == (حساب) متعدد کسرلره مخرج اولان عدد مثلا : $\frac{۳}{٤}$ ، $\frac{۱}{٤}$ ، $\frac{۵}{٤}$ ، کبی ـ که (٤) عدد مخرج مشترك اولمش اولور .

مشترکاً == مشترك اوله‌رق، برابرجه برلکده .

مُشْتَرِی [ع ، ص] اشترا ایدن ، صاتین الان ، صاتین المق ایچون مراجعت ایدن § بر تاجرله دائما معامله‌ده بولنان § طالب ، خواهشکر .

§ (قوزموغرافیا) شمسك اطرافنده دور ایدن سیاراتدن پك پارلاق برکوکبك اسمیدر . بر جنسی سعد اکبر [مشتری بر کوکب ثابت صورتنده کوریلوب سطحنده مشاهده اولنان بعض سیاه چیزکیلر سیارهٔ مذکوره‌نك بر هوا طبقه‌سیله محاط بولندیغنه دلالت ایتمکده‌در . بو سیاره‌نك شمسه اولان مسافه‌سی ۵۲۰ ودور نجومیه‌سی مدتی تقریباً (۱۲)سنه وحرکت دورانیه‌سی مدتی(۹) ساعت (۵۵) دقیقه اولوب قطری ارضککندن (۱۱) کره دها بیوك وبناءً علیه حجمی : حجم ارضدن (۱۳۹۰) دفعه اعظمدر . پیکاری مشهور غالیله طرفندن کشف اولنمشدر)

مُشْتَرا [ع ، ص] اشترا اولنمش صاتین النمش : مال مشتری

مُشْتَرَز [فا ، ص] یومروق اوران طوقاتلیان ، مشت اوران

مشترزنلك == یومروق کورشی(بوقس)

مُشْتَعِل [ع ، ص] اشتعال ایدن شعله‌لنن شعله‌زن، الولنمش .

مُشْتَغِل [ع ، ص] اشتغال ایدن مشغول اولان ، ایش ایله اوغراشان .

مُشْتَقّ [ع ، ص]اشتقاق ایتمش، دیکر بر کلمه‌دن چیقمش اخراج اولنمش .

مشتق منه == کندیسندن دیکر بر کله چیقارلمش اولان کلمهٔ اصلیه ؛ مشقق شققدن مشتقدر .

مشتقات == بر کلمهٔ اصلیه‌دن متفرع کلمات .

مُشْتَکِی [ع ، ص] اشتکا ایدن . شکایت ایلین § حضور محکمه‌ده دعوای شخصی اقامه ایدن .

مُشْتَکا [ع ، ص] اشتکا ایدلمش شکایت اولنمش مادهٔمشتکی

مشتکی عنه == کندیسندن شکایت اولنان کیمسه .

مُشْتَمِل [ع ، ص] برشيئك ايچنده داخلنده بولنان، برشيئى حاوى وجامع اولديغى شى .

مشتملات == بر شيئك حاوى وجامع اولديغى شيلر، بر شيئك فروع وملحقاتى

مُشْتَمِل [ع ، ص] اشتمال ايدن احاطه واحتوا ايليين .

مِشْتَه [فا ، س] قبضه، آوج ايله طوتيلان شى؟ سراج، تونه‌جى اصنافنك استعمال ايلدكارى بر تنجدن معمول يامى طوقماق .

مُشْتَهِر [ع ، ص] اشتهار ايدن شهرت بولان ، مشهور ، نامدار .

مُشْتَهِى [ع ، ص] اشتهالى ، ايستكلى ، خواهشكر .

مُشْتَهى [ع ، ص] اشتهاء ايدلمش يستنلمش ، آرزو اولنان

مشتهيات == جالب اشتها اولان شيلر

مُشَجَّر [ع ، ص] آغاج كبى دالّى بوداقلى ، مسلسل .

مُشَخَّص [ع ، ص] تشخيص ايدلمش ، طانيمش § شخصلنمش ، شخص حالنه كتيرلمش ، تجسم ايتديرلمش : مشخص .

مُشَدَّد [ع، ص] شدتلنديرلمش، شدت ويرلمش § اوزرينه شده اشارتى قونلمش، شده‌لنمش شده‌لى .

مُشَدِّد [ع ، ص] تشديد ايدن شدتلنديرن .

اسباب مشدده == (حقوق) بجرم حقنده جزانك تشديدينى موجب احوال واسباب .

مُشَرِّح [ع ، ص] تشريح ايدن . علم تشريح عالمى .

مُشْرِف [ع ، ص] يوكسلمن ، چيقان § اوستندن باقوب بر شيئه مطلع اولان § اولومه پك ياقين بولنان § قريب ، مستعد ، يوز طوتمش .

مشرف خراب == خرابه‌يوز طوتمش خرابه ياقلاشمش .

مُشَرَّف [ع ، ص] شرفلنديرلمش ، تشريف ايدلمش كنديسنه شرف ويرلمش .

مُشْرِك [ع ، ص] جناب حقه شريك قوشان ، تعدد الهيه‌يه قائل اولان ،

جمى: (مشركين) كابر مشركين قريش

مُشْط [ع ، ص] طبرناق : مشط القدم ، مشط اليد .

مُشْعِر [ع ، ص] اشعار ايدن ، تحريراً بيلديرن . خبر ويرن مبين .

مشعره == بخار وهوا تضييقنك درجهٔ شدتنى تعيينه مخصوص آلات .

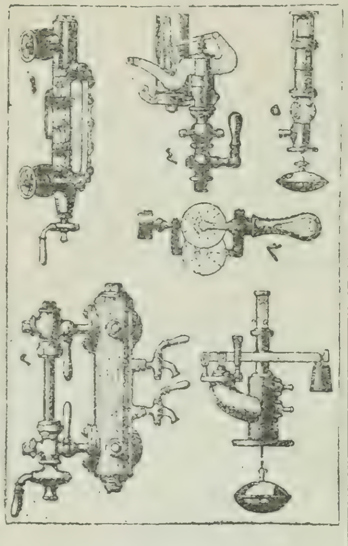

(بخارماكنه‌لرنده مستعمل مشعرلر)
١ — سرت جامدن معمول مشعر سويهٔ ماء ٣ — مشعر سرعت ٤ — مشعر مقياس القوه (ديناموسترو مشعرى) ٥- سويهٔ مايه مخصوص مشعر مقناطيسى ٦ — صيفتى والف مشعرى (سلامت سوپابى مشعرى)

مُشَعْشَع [ع ، ص] شعشعه‌لى ، پارلاق ، روشن . § دبدبه‌لى ، طنطنه‌لى .

« علويتى سير ايت بونه اصلوب مشعشع اولشمى ديسهم ابر شفق برقيزه برقع »

مُشْفِق [ع ، ص] شفقت ايدن ، شفقتلى، مهربانلق كوسترن مرحمتلى : پدر مشفق .

مشفقانه == مشفق اولانه ياراشير صورتده ، شفقتله ، مرحمتله .

مُشْك [ع ، ص] مسك دينيلان كوزل قوقولى شى ☞ [مسك]

مشك آلود == مشكه بولانمش ، مشكلى

مشكبار == مشك ياغديران .

مشك بيد == عود اغاجى .

مشكفام == مشك رنكلى .

مشكفروش == مشك صاتان .

مشكفشان / مشك افشان == مشك صاچيجى صاچان

مشكين == مشك قوقولى عطرناك .

مُشْكِل [ع ، ص] اشكالى، كوچ، مغلق، چتين .

مشكلپسند == كوجلكاه بكنن ، هر شى بكنمين ، هر شيئه بر قصور بولان چتين شيدن خوشلانان .

مشكلپسندانه == مشكل پسند اولانه ياقيشه‌جق صورتده .

مشكلتر == پك مشكل ، زياده چتين .

مشكللشمك == كوچ ومشكل اولمق

مشكلكشا == مشكل شيلرى حل ايدن .

مشكلات == مشكل ، زور چتين اولان خصومات : مشكلات امور ، حلال مشكلات ==خصومات مشكله‌يى حل ايدن .

مُشَكَّل [ع ، ص] هيئته ، شكله قونلمش ، شكل ويرلمش § ايرى قوچامان ، شكلى قيافتى غير مستحسن .

مُشَمَّس [ع ، ص] كونشه كوسترلمش كونش كورمش ، كونشه سرلش كونشلنديرلمش .

مُشَمَّع [ع ، ص] تشميع ايدلمش اريمش بال مومنه باتيرلمش ، موشامبا § جريحه وچيبان اوزرينه ياپشديريلان ياقى وسائره .

مُشَوَّش [ع ، ص] تشويش ايدلمش ، قارمه قاريشيق ايدلمش لف ونشر مشوش ☞ (نشر)

مُشَوِّق [ع ، ص] شوق وغيرته كتيرن ، ترغيب وتحريص ايدن . § فناله سوق ايدن تشويق ايليين .

مُشَوَّك [ع ، ص] ديكنلى ، ويا ديكن‌شكلنده اولان .

مشوك الجلد = (حیوانات) جسملری شعاعی اولوب جلدلری سرت ودیکنلی اولان حیوانات ابتدائیهٔ بحری .

مشوك المسبح = (حیوانات) مسبح ظهریسنك خطوطی دیکنلی کیسهٔ مبحیه‌سی مسدود وبعضاً مفقود اولان بالقلر .

مُشْهِد [ع ، ص] اشهاد ایدن ، شاهد کتیرن .

مُشَیَّد [ع ، ص] تشیید ایدلمش رفیع ومحکم قیلنمش .

مُشیر [ع ، ص] امر واشارت ایدن § سلك جلیل عسکریده اك عالی رتبه‌یی احراز ایدن ذات که ملکیه‌ده وزیر مقابلی والقابی (دولتلو افندم حضرتلری) در .

مشیرانه = مشیره یاقیشه‌جق صورتده .

مشیران = مشیرلر .

مشیریت = مشیرلك ، مشیر مقامی مشیر رتبه‌سی .

مشیری = مشیرلك .

مُصاب [ع ، ص] اصابت ایتمش اورلمش § مصیبته اوغرامش § دوچار اولمش .

مُصابَره [ع ، مص] صبر ایتمك ، قاتلانمق .

مُصاحِب [ع ، ص] بریله مصاحبه ایدن ، قونوشان § خدمت خاصهٔ حضرت پادشاهیده بولنان ذواتدن هربری جمعی (مصاحبات) در

مُصاحَبه — مُصاحَبَت

[ع ، مص] بربریله صحبت ایتمك ، همدم اولمق

مُصادَره [ع ، مص] جریمه صورتیله برآدمك اموالنی ضبط ایتمك بواصول فی زماننا ممنوعدر

مُصادِف [ع ، ص] راست کلن ، تصادف ایدن .

مُصادَفه [ع ، مص] راست کلمك ، تصادف ایتمك .

مُصادَقَت [ع ، مص] صداقت اوزره دوستلق معاملات صادقانه .

مُصادَمه [ع ، مص] ایکی شی بربرینه چارپمق ، چارپشمق اوروشمق «بارقهٔ حقیقت مصادمهٔ افکاردن چیقار» . جمعی : (مصادمات) در : مصادمات شدیده .

مُصارَعه [ع ، مص] ایکی کشی بربریله کورشمك ، کورش طوتمق .

مُصافات [ع ، مص] بربریله خالصانه دوستلق ایتمك § اخلاص ، مودت صحیحه

مُصافَحه [ع ، مص] اثنای ملاقاتده یکدیکرینك النی طوتمق عرض محبت ومحبت مقامنده ایکی کشی بربرینه ال اوزاتمق .

مُصالِح [ع ، ص] مصالحه ایدن ، عقد صلح ایدن «مصالحك عاقل اولمسی شرطدر ، بالغ اولمسی شرط دکلدر» .

مُصالَحه [ع ، ص] ایکی طرف ترك مخاصمه ایله بارشمق ، صلح ایتمك ، اوزلاشمق : بعد المصالحه ، قبل المصالحه . § مسالمت .

مُصاهَرَت [ع ، مص] تأهلدن دولایی حاصل اولان قرابت ، صهریت : قرابت صهریه .

مُصایَفه [ع ، مص] یازلقنه یازلامق ایتمك ، یازلق اله‌ری طوتلمق اوزره یازلاق ایلمك .

مُصَحَّح [ع ، مص] تصحیح ایدلمش ، یاکلشی دوزلدلمش طوغریلمش ، سهو وخطاسی ازاله ایدلمش .

مُصَحِّح [ع ، ص] تصحیح ایدن ، یاکلش دوزلدن ، طوغریلدان سهو وخطاسنی ازاله ایلین .

مُصْحَف [ع ، ص] قرآن عظیم الشان

مُصَحَّف [ع ، ص] تصحیف ایدلمش خطاء تغییر اولنمش .

مُصَدَّر [ع ، ص] تصدیر ایدلمش ، دیباجه‌لنمش .

مُصَدِّع [ع ، ص] تصدیع ایدن ، باش اغریدان .

مُصَدَّع [ع ، ص] تصدیع ایدلمش . باش اغریدلمش .

مُصَدَّق [ع ، ص] تصدیق ، صحتی ، حقیقتی تصدیق اولنمش کرچکلندیرلمش .

مُصَدِّق [ع ، ص] تصدیق ایدن ، کرچکلدیرن ، طوغریلغنی تأکید واثبات ایلین .

مُصِرّ [ع ، ص] اصرار ایدن ، ایلریدن باصوب واز کچمین ، ابرام ایلین .

مصرانه = مصر اولانه لایق صورتده

مُصَرَّح [ع ، ص] تصریح ایدلمش آچیق سویلنمش آچیقدن آچیقه بیان اولنمش .

مصرحاً = مصرح اوله‌رق ، صراحتلی اوله‌رق ، مفصلاً وموضحاً .

مُصَرَّع [ع ، ص] (ادبیات) هر ایکی مصرعی قافیه دار اولان بیت § مصرعلندیرلمش .

مُصْطَبِر [ع ، ص] صبر ایدن ، اصطبار ایلین .

مُصْطَفی [ع ، ص] اصطفا ایدلمش منتخب ، کزیده § حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمزك اسامیٔ مبارکه‌لرندن بری .

مصطفوی = حضرت محمد المصطفی افندمزه منسوب ومتعلق .

مُصْطَلَح [ع ، ص] اصطلاح قیلنمدن اولان ، معنای لغوینك غیرنده یعنی بر معنای محدثله قوللانیلان § اصطلاحات ایله مالی اولان § تکلفلی افاده ، ساده لکدن عاری سوز .

مُصَغَّر [ع ، ص] تصغیر ایدلمش ، کوچولدلمش ، اسم تصغیر صورتنه ویرلمش .

مُصَفّی [ع ، ص] تصفیه ایدلمش ، صاف ، خالص قیلنمش ، صفوت ویرلمش : ماء مصفی

مُصَلَّب [ع ، ص] تصلیب ایدلمش ، صلابت ویرلمش ، قاتیلاشدیرلمش

مُصْلِح [ع ، ص] اصلاح ایدن ، ایی حاله کتیرن ، ایی حاللی ایدن .

مصلحانه = مصلحه لایق صورتده

مُصَلّی [ع ، ص] ادای صلاة ایدن نماز قیلان ، نمازه مداوم اولان .

مُصَلّی [ع ، ص] جنازه نمازی قیلمغه مخصوص آچیق محل

سنك مصلی = نمازینی قیلمق ایچون جنازه تابوتنك وضع اولندیغی یوکسك طاش .

مُصَمَّم [ع ، ص] تصمیم ایدلمش ، صورت قطعیه‌ده عزم و نیت اولنمش ، اجراسنه قرار ویرلمش مقرر ، مجزوم .

مُصَنَّع [ع ، ص] تصنیع ایدلمش استادانه یاپلمش ، بر صورت صنعتکارانه و ماهرانه‌ده اعمال ایدلمش § ساخته اوله‌رق یاپلمش

مُصَنَّف [ع ، ص] تصنیف ایدلمش یاپلمش ، کتاب .

مصنفات = تصنیف ایدلمش کتابلر : مصنفات کثیره .

مُصَنِّف [ع ، ص] تصنیف ایدن ، کتاب یاپان ، مؤلف .

مُصَوِّت [ع ، ص] تصویت ایدن ، سس چیقاران ، اظهار صوت ایدن : الواح مصوته .

مُصَوِّر [ع ، ص] تصویر ایدن صورت ویرن ، بر صورته قویان . § ترسیم ایدن ، رسام .

مصورانه == مصوره یاراشیر صورتده .

مُصَوَّر [ع ، ص] تصویر ایدلمش ، صورت ویرلمش ، بر صورته قونلمش § ترسیم ایدلمش

مُصِيب [ع ، ص ، اصابت ایدن ، طوغری کیدوب ایریشن ، واصل اولان . § فعل وقوله صوابه مقارن اولان : فکر مصیب ، قرار مصیب .

مُصِيبَت [ع ، ص] انسانک باشنه کلن قضا ، بلا ، بلای ناکهانی ، فلاکت . جمی : (مصائب) کلیر .

مصیبتلی == مصیبته مقارن اولان .

مُصَيقَل [ع ، ص] جلالی ، پارلق صیقلانمش .

مُضَادّ [ع ، ص] ضد اولان تأثیرینه قارشی قویان .

مضاد التهاب == (طب) دوغریدن دوغری‌یه بر عضوک علائم التهابنی ازاله ایدن اسباب وادویه .

مضاد تشنج == (طب) توتیا ، بیزموت مرکباتی وکافوری ، کدی اوتی کبی بر عضوک تشنجنی منع ایچون استعمال ایدیلان ادویه .

مضاد تعفن == (طب) تفسخ ایدن بر شیئک تعفناتنی منع وازاله ایچون استعمال ایدیلان ادویه (اسیدفنیک) کبی

مضاد موقظ / **مضاد مرتجف** } == (بیطری)
قودورلمندن قطع امید ایدیلان حیوانات اوزرنده اجرای تجربه ایچون مقدار اعظمیده ویریلان ادویه ـ که هر حالده یا مرضی توقیف ویا آثار وخیمه اظهار ایدر .

مُضَارِب [ع ، ص] مضاربه ایدن دوکوشن ، بربرینی ضرب ایدن . § (تجارت) شرکت مضاربه‌ده سرمایه‌یی قوللانان ادم

مُضَارَبَه [ع ، ص] دوکوشمک اوروشمق . § (تجارت) بر طرفدن سرمایه ، دیکر طرفدن سعی و عمل اولمق اوزره عقد ایدیلان شرکت ـ که : سرمایه صاحبنه رب المال وعامله (مضارب) دینور .

مضاربهٔ مطلقه == (تجارت) زمان ومکان ونوع تجارت ایله وبایع ومشتری تعیین ایله مقید اولمیان مضاربه .

مضاربهٔ مقیده == (تجارت) بالاده محرر شیلری تعیین ایله مقید اولان مضاربه .

مُضَارِع [ع ، ص] شریک ، نظیر شبیه § حال ویا استقباله دلالت ایدن فعل صیغه‌سی فعل مضارع .

مضارعت == مضارعلك .

مُضَاعَف [ع ، ص] ایکی ویازیاده قات ایدلمش ، اوزرینه بر مثلی ویا امثالی زیاده اولنمش § (صرف) عین الفعلی ایله لام الفعلی بر جنسدن وحروف صحیحه‌دن اولان فعل .

اصول مضاعف == واردات ایله مصارفاتی قارشولقلی اوله‌رق کوسترمك اوزره دفتر طوتمق اصولی .

منحنیٔ مضاعف == [illegible] [منحنی]

مُضَاف [ع ، ص] اضافه اولنمش مربوط ، تابع ، ملحق § (صرف) دیکر بر اسمه اسناد وضافه اولنمش اسم .

مضاف الیه == مضافك مربوط ومستند اولدیغی اسم . [ترکجه‌ده مضاف الیه اول ، مضاف صوکره کلیر . احمدك قاپوسی کبی]

مضافات == ج : مضاف ، ملحقات علاوات .

مُضَايَقَه [ع ، ص] طارلق ، ضرورت ، فقر ، صیقندی احتیاج § یوقلق .

مُضْحِك [ع ، ص | اضحاك ایدن ، کولدیرن باعث خنده اولان

مضحکه == کولنه‌جك شیٔ .

مضحکات == کولدیریجی شیلر کولونه‌جك شیلر . « مضحکات دهره بن اولسه‌ده تصویریم کولر »

مُضِرّ [ع ، ص] اضرار ایدن ضرر ویرن ، ضرره صوقان .

مُضْطَجِع [ع ، ص] اضطجاع ایدن ، یان اوستی یاتان .

مُضْطَر [ع ، ص] چاره‌سز قالمش ناچار ، مجبور .

مُضْطَرِب [ع ، ص] اضطرابی اولان مادی ومعنوی راحتسز . اولان . § تلاش ایچنده بولنان .

مضطربانه == مضطربلانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُضْغَه [ع ، ص] بر پارچه ات .

مُضِلّ [ع ، ص] اضلال ایدن ، ضلالته دوشورن ، طوغری یولدن چیقاران اغوا ایدن

مُضْمَحِل [ع ، ص] زائل نابود اولان ، محو پریشان اولان .

مُضْمِر [ع ، ص] اضمار ایدن ، دروننده صاقلایان ، کیزله‌ین

مُضْمَر [ع ، ص] اضمار ایدلمش دروننده کیزلنمش ، ذهنده بولنان .

مُضِيء [ع ، ص] اضائه ایدن ، ضیاویرن ، ضیالاندیرن .

مُضِيع [ع ، ص] اضاعه ایدن ، ضایع ایلین .

مُضِيف [ع ، ص] مسافر قبول ایدن ، میزبان .

مُضَيِّق [ع ، ص] صیقان طارلاشدیران ، صیقیجی .

مُطَابِق [ع ، ص] مطابقت ایدیجی ایدن ، اویغون ، موافق .

مطابقت == مطابقلق ، اویغونلق ، موافقلق .

مُطَاع [ع ، ص] کندیسنه اطاعت انقیاد اولنان .

جهان مطاع == عالم تحت اطاعتنده بولنان .

مُطَالَبَه [ع ، ص] طلب ایتمك . § برینك ذمتنده الاجغی ایستمك § دعوی .

مُطَالِع [ع ، ص] مطالعه ایدن ، کتاب اوقویان .

مُطَالَعَه [ع ، ص] اوقومق اکلامق قصد وشرطیله اوقومق § بر شیئه وقوف حاصل ایتمك ایچون متصل نظر وتفکر ایتمك

مُطَاوِع [ع ، ص] مطاوعت ایدیجی ، ایدن .

مُطَاوَعَت [ع ، ص] برینه اویمق موافقت . § (صرف) حدثك فاعلنه رجوعی ، ویا فاعلده وقوعنی بیان ایدن افعالك بناسی : انفعال بابنك بناسی مطاوعت ایچون .

مُطاوَلَه [ع ، مص] وعده‌یی اوزاتمق ، صورنجه‌ده براقمق .

مُطايَبَه [ع ، مص] لطيفه ايتمك ، مزاح ايلمك . شقالاشمق

مطايبات == جمع : مطايبه : لطائف مزاح .

مُطْبِق [ع ، ص] برشيئی اورتن ، بروين ، احاطه ايدن § كامل .

مُطْرِب [ع ، ص] اطراب ايدن ، طرب ويرن § خواننده چالغيجی .

مُطَّرِد [ع ، ص] اطراد اوزره كيدن ، بردوزی‌يه منتظما دوام ايدن ، منتظم : امثلهٔ مطرده .

مطرداً == منتظما دوزكون ، اطرادلی

مُطَرَّز [ع ، ص] زينت ويرلمش ، سوسلنديرلمش .

مُطَرّى [ع ، ص] طراوتلی ، تازه رونقلی .

مُطْعِم [ع ، ص] طعام ايدن ، طعام يديرن .

مُطَلْسَم [ع ، ص] طلسملی سحرلی افسونلی .

مُطَّلِع [ع ، ص] اطلاع ايدن ، كسب وقوف ايلين ، اكلايان .

مُطْلَق [ع ، ص] اطلاق اولنمش ، صالويرلمش باشی بوش براقلمش ، مقيد دكل : مطلق اطلاقی اوزره جاريدر .

مطلق العنان == عنانی ، يولاری صالويرلمش ، آزاده ، سربست .

مطلقا == مطلق اوله‌رق || هرحالده هرنه وجهله اولور ايسه اولسون .

جحد مطلق == عربيده (لم) حرفيله مضارع مجزومدن مركب صيغه — كه : ماضئ منفی معناسنی افاده ايدر .

مُطَلَّقَه [ع ، ص] تطليق اولنمش زوجه ، بوشانمش قاری

مُطَلّى [ع ، ص] طلالنمش ، اوزرينه يالديز وسائره سورولمش .

مُطْمَئِن [ع ، ص] ربط قلب ايله سكون حاصل ايدن ، اطمئنان حاصل ايلين ، شك وشبهه‌سی قاليان ، امين .

مُطَنْطَن [ع ، ص] طنطنه‌لی ، دبدبه‌لی ، حشمت وورداتی اولان طمطراقلی كوسترشلی

مُطَوَّق [ع ، ص] بوينته كردانلك وسائره طاقلمش .

مُطَوَّل [ع ، ص] تطول ايدلمش اوزادلمش : مقالهٔ مطوله .

مُطَهَّر [ع ، ص] تطهير ايدلمش ، مادی ومعنوی تميزلنمش پاكلنمش : لباس مطهر ، قلب مطهر .

مُطَهِّر [ع ، ص] تطهير ايدن ، تميزله‌ين : صوهم طاهر ، هم مطهردر .

مُطَيَّب [ع ، ص] تطييب ايدلمش كوزل قوقولر سورولمش اولان § كوكلی خوش ايدلمش ، تلطيف اولنمش : مطيبا .

مُطيع [ع ، ص] اطاعت ايدن انقياد ايلين .

مُظاهِر [ع ، ص] مظاهرت ايدن بربرينه ياردم ، معاونت ايدن ، ارقه‌چيقان ، حمايه ايدن .

مُظاهَرَت [ع ، مص] ياردم معاونت ايتمك ، حمايه ايلمك .

مُظَفَّر [ع ، ص] مطلوبنه ظفرياب اولان § محاربه‌ده اعدايه غالب كلن .

مظفرانه == مظفر اولانه ياقيشر صورتده ، مظفرجه‌سنه .

مظفراً == مظفر اوله‌رق ، مظفر اولمق صورتيله .

مظفريت == مظفرلك .

مُظَلَّل [ع ، ص] كولكه‌لی ، كولكه‌لنمش : شهراه مظلل

مُظْلِم [ع ، ص] قرا كالق ، تاريك § مجهول ، شبهه‌لی . § منحوس ، مدهش : بوچوجق حيلازلقله كنديسنه مظلم بر استقبال حاضرلايور .

بيت مظلم == (حكمت) اشيای خارجيه‌نك خيال مصغرلرينی برلوحه اوزينه آلمغه خدمت ايدن بر آلت اولوب فطوغرافيجلقده مستعملدر .

مُعاتَب [ع ، ص] دوچار عتاب اولمش عتابلانمش ، تكديره دوچار اولمش اولان .

مُعاتِب [ع ، ص] عتاب ايدن ، عتابلانان ، تكدير ايدن

مُعاتَبَه [ع ، ص] عتاب ايتمك ، ازارلامق ، لوم وتوبيخ ايتمك

مُعاد [ع ، مص] اعاده ايدلمش ، كيری چويرلمش .

مُعادات [ع ، مص] بربرينه عداوت ايتمك ، دشمنلك ايلمك § قارشيلقلی دشمنلك ايتمك .

مُعادِل [ع ، ص] عديل ، شبيه ، نظير .

معادلت == (هندسه) ايكی شكلك بربرينه معادل اولمسی ، معادللك .

مُعادَلَه [ع ، مص] بر شيئه مساوی ، نظير اولمق § (ص) ايكی كميتك بربرينه مساواتنی كوسترن وارەلرنده مساوی اشارتی بولنان افادهٔ جبريه ويا حسابيه : ٣ + ٤ = ١ + ٦ ب + ٤ = ٥ — ٨ .

مُعاذَرَه [ع ، مص] بهانه ايتمك . يالاندن عذر كوسترمك ، اعتذار واهيه درميان ايلمك .

مُعار [ع ، ص] اعاره اولنمش ، اعاره اولنان شی .

مُعارِض [ع ، ص] معارضه ايدن ، مخالفت كوسترن .

مُعارَضَه [ع ، مص] انصراف ايتمك § قولا ويا فعلا بربرينه مخالفت ايتمك § بربرينه قارشی ضديت ، مخالفت كوسترمك . § نزاع ، غوغا ، مجادله .

مُعارَفَه [ع ، مص] بيلشمك ، طانيشمق ، آشنا چيقمق ، آشنالق .

مُعارَكَه [ع ، مص] بربريله جنك ايتمك ، محاربه ايتمك .

مُعاشِر [ع ، مص] معاشرت ايدن ، برلكده ياشايان .

مُعاشَرَت [ع ، مص] بربريله كچنمك ، همدم اولمق .

آداب معاشرت اصول معاشرت فن معاشرت	}	خلق ايله ايديله‌جك معاملات علمی ، سوسيولوژی .

مُعاشَقَه [ع ، مص] سويشمك ، بربرينه اظهار عشق ايلمك . § علاقه ، عشق .

مُعاصِر [ع ، ص] هم عصر ، هم زمانه ، بر عصرده ياشايان .

معاصرين == معاصرلر ، برعصرده يشامش اولانلر .

معاصره == برعصرده يشامش بولنمق هم عهد اولمق .

مُعافٌ [ع ، ـ] غلطدر اِ ئی معفو ویا (معافی) د. ـ . } عفو اولنمش ، مصون ، مستثنی ، مجاز .

معافیت == (اصلاً غلط ، شکلاً مولددر . } معافلق ، استثنا ، امتیاز . || (طب) بعض کیمسه‌لرك بعض امراضدن متأثر اولمامه‌لری حالی .

مُعاقِد [ع ، ص] بر بریله عقد اتفاق ایدن § بر عقدك حصولنه بادی اولان طرفیندن هربری .

معاقده == عقد اتفاق ایتمك ، مقاوله ایلمك .

مُعالَجه [ع ، مص] خسته‌یه باقمق ، علاج ویرمك . § (طب) بر مرضك جریانی اثناده تبدلات مفیده حاصل ایتمك یاخود ظهوری ملحوظ بر مرضك تکوننك اوکنی آلمق مقصدیله خواص متشابهه‌یه مالك اولان ادویه اعانه‌سیله مریضی تداوی ایتمك .

مُعامِل [ع ، ص] معامله ایدیجی ایدن .

مُعامَله [ع ، مص] بر بریله ایش یاپمق ، عمل ایتمك § بر مصلحت رسمیه حقنده دوائرجه اجرا اولنان مراسم ، حواله ، قید وسائره § الیش ویریش .

معاملات == ج : معامله ، معامله‌لر ایشلر ، عملر .

مُعانِد [ع ، ص] عناد ایدیجی ایدن .

مُعانَده [ع ، مص] عناد ایتمك ، عناداشمق ، مخالفتده بولنمق

مُعانِق [ع ، ص] معانقه ایدن .

مُعانَقه [ع ، مص] بربرینك بوینه صارلق معانقهٔ عاشقانه .

مُعاوَدت [ع ، مص] عودت ایتمك کری دونمك .

مُعاوَضه [ع ، مص] بر شیئی دیکر بر شیئه بدل اوله‌رق ویرمك § اصلی اولمدیغی حالده جلب منفعت ضمننده صورت مخصوصه‌ده مشاوره ایله یاپیلان دوباره‌لی شی .

مُعاوِن [ع ، ص] معاونت ایدیجی ایدن .

مدیر معاونی == ئلمك مدیردن صوکره اك بیوك آمری .

شورای دولت معاونی == شورای دولت دائره‌سنده ملازملکدن صوکره نائل اولنان درجه .

باش معاون == شورای دولت مجالسنده مستخدم معاونلرك اك بیوکی که هیئت تحریریه‌نك امیریدر .

مُعاوَنت [ع ، مص] یاردیم ایتمك .

مُعاهِد [ع ، ص] معاهده ایدیجی ایدن .

مُعاهَده [ع ، مص] بر بریله عهد وپیمان ایتمك . § (حقوق دول) دوائر ارەسنده تعاطی اولنان سندات

معاهدات == ج (معاهده) معاهده‌لر

معاهدهٔ اتفاقیه == (حقوق دول) بر حرب وقوعنده یکدیکرینه مظاهرت ایتمك اوزره ایکی ویا دها زیاده دولتلر ارەسنده عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ تأمینیه == بر دولتك استقلالنه خارجده بر تسلط وقوعنده دیکر بر دولت طرفندن معاونت ایدیله‌جکنه دائر طرفین بیننده عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ حمایت == بر دولت دیکر بر حکومتی حمایه ایله اعداسنك کافه‌سنه قارشی محافظه ایلیه‌جکنه دائر عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ صلحیه == ایکی ویا دها زیاده محارب دولتلر بیننده حال حربك رفع و ازاله‌سیله مناسبات دوستانه و مصافاتکارانه‌نك اعاده‌سی ضمننده عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ مظاهرت == بردولتك ایکی دولت ارەسنده وقوعه کلان محاربه‌یه طوغریدن طوغری‌یه مشارکت ایتمکسزین طرفین محاربیندن برینه اعانهٔ نقدیه‌ده بولنه‌جغنی ویاخود اقچه مقابلنده محدود برمقدار عسکر ویا سفن حربیه اعطاسیله یاردیم ایلیه‌جکنه دائر عقد اولنان معاهده

معاهدهٔ بیطرفی == بعض دولتلرك دیکر بردولتی بیطرف طائفه قرار ویرمش واو دولتك بیطرفلغنی مرعی طوتیله‌جغنی تعهد ایلمش اولدقلرینی متضمن معاهده

تحدید حدود معاهده‌سی == هم جوار اولان دولتلر بیننده حدودلرینك تعیینی ضمننده عقد اولنان معاهده .

ترك اراضی معاهده‌سی == بردولتك دیکر بر دولته بر مقدار اراضی ترك ایلدیکنه دائر عقد اولنان معاهده .

معاهدهٔ تجاریه == صرف تجاری معاملاته شامل اولق اوزره دولتلر بیننده عقد اولنان معاهده .

مُعایَده [ع ، مص] بایراملاشمق بایرامده بربرینی تبریك ایتمك .

مُعاینه [ع ، مص] برشیئك حقیقتنه تأمین اطلاع ایچون کوزدن کچیرمك ، تفتیش ایتمك ، یوقلامق . § بر مریضك اطبا طرفندن تشخیص مرض ایچون نظر تفتیشدن کچیرلسی

معاینه خانه == اطبانك معاینه ایلدکلری محل خصوصیلری .

مُعَبِّر [ع ، ص] تعبیر ایدن ، یوران رؤیا تعبیر ایدن .

مُعتاد [ع ، ص] اعتیاد اولنمش ، عادت ایدینلمش § اعتیاد ایدن : محاسن معتاد .

مُعتَبَر [ع ، ص] اعتبارلی ، شرفلی ، حیثیتلی .

مُعتَد [ع ، ص] تعداد اولنمش ، صاییلمش .

معتدبه == بهانك اختلافنی موجب برتفاوتسز مثلی بولنان شی .

مُعتَدِل [ع ، ص] اعتدال ایله متصف ، ایکی حال بیننده متوسط اولان ، اورته حالده بولنان § مناسب اویغون ، بجیلی .

مُعتَذِر [ع ، ص] اعتذار ایدن ، عذر دیلەین ، بر عذر دیلەیەرك تقصیرینك عفوینی ایستەین .

مُعتَرِض [ع ، ص] اعتراض ایدن برشی حقنده بکنمیه‌رك بیان مطالعه ایلین .

مُعتَرِضه [ع ، ص] (مولددر) جملهٔ معترضه‌یی ارەسنه الان شو «» وامثالی اشارت

مُعتَرِف [ع ، ص] اعتراف ایدن ، اقرار ایلین .

مُعتَرَف [ع ، ص] اعتراف اولنمش اقرار ایدلمش .

مُعتَزِل [ع ، ص] اعتزال ایدن ایریلان ، چکیلن ، عزلت ایدن

معتزله == قدری انکار ایدن برفرقهٔ ضاله .

مُعتَسِف [ع ، ص] اعتساف ایدن طریق حقدن صاپان .

مُعتَصِم [ع ، ص] اعتصام ایدن ، ال ایله طوتان تمسك ایدن § معاصیدن چکینن

مُعتَق [ع ، ص] اعتاق اولنمش ، آزاد ایدلمش .

معتق البعض == بعض اجزاسی اعتاق اولنان کوله ویا جاریه [بو قول امام اعظمه کوره در . امامینه کوره اعتاق تجزی قبول ایتدیکندن بعض اعتاق کلك اعتاقنی مستلزمدر]

مُعتَقِد [ع ، ص] اعتقاد ایدن ایتانان ، قلباً صحتنه قرار حکم ایدن . § معنویاته ایمان ایدن ، معتقدین .

معتقدات == اعتقاد اولنان خصوصات عقیده .

مُعتَكِف [ع ، ص] اعتکاف بریرده حبس نفس ایدوب قالن . § رمضان شریفده جامعده بر وجه شرع شریف حبس نفس ایله اجرای عبادات ایلین : معتکفین

مُعتَل [ع ، ص] علتلی § کندیسندن حرف علتدن بری بولنان کلمه

مُعتَمَد [ع ، ص] اعتماد ایدلمش ، قلباً استناد ، امنیت ایدلمش اولان .

مُعتَنا — مُعتَنی [ع ، ص] اعتنا ایدلمش ، دقت ، اعتنا ایدلمش § اهمیتلی مهم : معتنا برایشدر .

مُعجِب — مُعجَّب [ع ، ص] اعجاب ایدن ، تعجبه دوشورن تعجب ویرن .

مُعجِز [ع ، ص] اعجاز ایدن عاجز قیلان ، عجزه دوشورن § (ادبیات) حوق بشردن خارج بر مرتبهده بولنان کلام فرقان معجز نشان .

مُعجِزه [ع ، ص] پیغمبران عظام حضراتندن صادر اولان خارق العاده افعال واقوال . [جمعی : (معجزات) کلیر .]

معجزه نما == خارق العاده شیلر کوسترن معجزه درجه‌سنده آثار ارائه ایلین .

مُعَجِّز [ع ، ص] آجیز ایدن ، صیقندی ویرن

مُعَجَّل [ع ، ص] تعجیل ایدلمش ، عجله اولنمش § وعده‌سز ، مدتسز ، فی الحال ایفاسی لازم اولان .

معجلا == معجل اولهرق

مهر معجل == کوکی طرفندن کاینه

بروجه پشین اعطا ایدیلن ثمن اغراق بدل جهاز .

مُعَجَّله [ع ، ص] املاك امیریه ووقفیه‌دن معاملات معلومه مقابلنده پیشین اولهرق النان بدل .

مُعجَم [ع ، ص] اعجام ایدلمش نقطه‌لنمش ، نقطه‌لی : حروف معجم .

تاریخ معجم == نقطه‌لی حرفلرك ابجد حسابینه چیقان تاریخ بیتی ویا مصراعی .

مُعَدّ [ع ، ص] اعداد ایدن ، حاضرلیان .

معدللاستغلال == کرایه‌ویرلك ایچون حاضرلنمش اولان .

مُعَدِّل [ع ، ص] تعدیل ایدن ، معدل قیلان ، ایکی طرفنی بر ایدن § حال اعتداله کتیرن .

معدل النهار == کرهٔ سماوی شرقدن غربه ایکی‌یه بولدیکی تصور اولنان بر دائرهٔ مفروضه که : کونش بونك اوزرنده سیر ایلدیکی هر طرفده تساوی لیل ونهار اولور .

مُعَذِّب [ع ، ص] تعذیب ایدن ، عذابه کرفتار ایلین ، اشکنجه‌یه دوشورن .

مُعَذَّب [ع ، ص] عذابه دوچار ایدلمش ، اشکنجه ایدلمش ، مضطرب .

مُعَرِّب [ع ، ص] اعراب قبول ایدن ، اخری اعراب قاعده‌سنجه تحول پیدا ایدر (کلمه)

مُعَرَّب [ع ، ص] عربلشمش ، تعریب اولنمش ، عربجه‌ده اشدیرلمش .

مُعَرِّض [ع ، ص] تعریض ایدن ، کنایه طریقیله اشارهٔ کلام ایلین

مُعَرِّف [ع ، ص] تعریف ایدن ، اطرافیله اکلادن ، اطرافیله بیلدیرن .

مُعَرَّف [ع ، ص] تعریف ایدلمش ، اطرافیله بیلدیرلمش .

[ادویهٔ معرقه] == [اطبا] ... [بجه] ... اوزرینه تأثیر ایتمك وحال صحتده جلدك طبیعی افرازاتنی تزیید ، وحالت مرضیه‌ده حال طبیعیه‌یه ارجاع ایتمك خاصه‌سیله متصف اولان علاجلر .

مُعَرّی [ع ، ص] صویولمش ، چیپلاق ایدلمش ، عاری ، ازاده ، خالی ، بر

مُعَزَّز [ع ، ص] تعزیز ایدلمش ، عزتلندیرلمش

مُعَرِّق [ع ، ص] ترله‌دیجی ، ترکتیرن بر علاج .

مُعَسكَر [ع ، ص] اوردو یری ، لشکرگاه ، اوردوکاه ، میدان حرب .

مُعَسَّل [ع ، ص] باللی ، ایچنه بال قاتلمش : ماء معسل .

مُعَشِّر [ع ، ص] تعشیر ایدن ، اونده برینی آلان ، محصولاتك عشرینی الان .

مُعَشَّر [ع ، ص] تعشیر ایدلمش ، اونده بری النمش § اون جزؤدن مرکب . (هندسه) اون ضلعلی اون زاویه‌لی شکل .

مُعضِل [ع ، ص] کوچ ، مشکل .

معضلات == کوچ ، مشکل اولان امور خصوصات : معضلات امور (ضادك ضمیله استعمالی غلطدر .)

مُعَطَّر [ع ، ص] تعطیر اولنمش ، کوزل قوقولی .

مُعَطَّل [ع ، ص] تعطیل ایدلمش ، بوش براقلمش § طوردیرلمش

مُعَطِّس [ع ، ص] اقصردان ، تعطیس ایدن .

مُعَطِّش [ع ، ص] صوصادان ، تعطیش ایلین .

مُعطی [ع ، ص] اعطا اولنمش ، ویرلمش .

مُعظَم [ع ، ص] اعظام ایدلمش ، بیودلمش ، بیوك کورلمش .

معظمات == معظم اولان خصوصات .

مُعَظَّم [ع ، ص] تعظیم ایدلمش ، بیوکلنیرلمش ، بیوك عداولنمش

مُعَقِّب [ع ، ص] تعقیب ایدن ، اردی صره کلن § اردینه‌دوشن

مُعَقَّب [ع ، ص] تعقیب اولنمش ، اردی صره کلمش

مُعَقَّد [ع ، ص] تعقید ایدلمش ، دوکوملنمش مغلق اولمش ، مغلق ، غیر واضح .

مُعَلَّق [ع ، ص] تعلیق ایدلمش ، آصلمش . § موقوف مربوط § بریرده استناد ایتمکسزین هواده طوارن .

معلقات سبعه == شعرای عربك زمان جاهلیتده ... کعبه‌یه بالانتخاب تعلیق ایدلمش اولان بر قطعه قصائدی .

مُعَلَّل [ع ، ص] تعليل ايدلمش ، علت اولى اولوره كوستريلمش ، علت ، سبب بيان ايدلمش .

معلل بالاغراض == شائبۀ غرضله معلل اولان .

مُعَلِّم [ع ، ص] تعليم ايدن ، اوكرهدن ، استاد ، خواجه .

معلمين == معلملر .

معلمه == معلمك مؤنثی . خواجه قادين

مُعَلَّم [ع ، ص] تعليم ايدلمش ، اوكرهدلمش : معلم عسكر .

مُعلِن [ع ، ص] اعلان ايدن ، آشكار ايدن § عمومه بيلدرين

مُعَلّی [ع ، ص] يوكسك . عالی بلند

مُعَمَّر [ع ، ص] چوق يشامش ، چوق عمر سورن

مُعَمّی [ع ، ص] بيلمجه ، ياكتماج

مُعَنبَر [ع ، ص] عنبر سورلمش ، عنبر ، كيسوی معنبر .

مُعَنِّد [ع ، ص] (غلطدر) عنادجی .

مُعَنوَن [ع ، ص] عنوانلانمش ، بر عنوان ايله طانمش

مُعَوَّج [ع ، ص] تعويج ايدلمش ، اكيلمش ، اكريلمش ، § (هندسه) بر خط مستقيم ايله ايكيدن زياده نقطه‌سندن قطع اولنان شكل سطح معوج .

مُعَوِّق [ع ، ص] تعويق ايدن ، تأخير ايدن ، اويالاندیرن

مُعَوَّق [ع ، ص] تعويق ايدلمش ، كيجيكدرلمش

مُعَيَّب [ع ، ص] تعييب ايدلمش ، عيبلانمش .

معيبات == معيب اولان خصوصات

مُعِيد [ع ، ص] طلبه‌يه درس تكرار و اعاده ايدن مدرس معاونی .

مُعِير [ع ، ص] اعاره ايدن ، عاريت اولارق ويرن .

مُعِين [ع ، ص] اعانه ، ياردم ايدن ، ياردجی .

مُعَيَّن [ع ، ص] تعيين ايدلمش ، بللی ايدلمش .

معينات == عسكره ويريلان مأكولات معينه .

مُعَيِّن [ع ، ص] تعيين ايديجی ايدن ، بللی ايلين .

مُغ [فا ، ص] مجوسی آتش پرست

مغان == ميخانه‌جی .

مغبچه == مجوسی چوجغی || ميخانه‌جی چراغی .

مغكده == ميخانه .

مُغابَنَه [ع ، مص] ايكی كشی بربرینی الداتمق .

مُغالَبَه [ع ، مص] بربرینه غلبه چالمغه چالیشمق .

مُغالَطَه [ع ، مص] بربرینی یاکلتماق § (منطق) حقیقته مشابه مقدماتدن مرکب اولان قیاس مغلطه

مُغایِر [ع ، ص] مغایرت ایدیجی ایدن ، باشقه اولان مخالف

مُغایَرَت [ع ، مص] مغایرلك ، اختلاف ، باشقه‌لق .

مُغبَر [ع ، ص] توزلانمش § مكدر قلبی قیرلمش ، کوجنمش .

مُغتَذی ـ مُغتَذّی [ع ، ص] غذالانان [ع ، ص] غذالنان .

مُغتَرِب [ع ، ص] اغتراب ایدن غریبه چیقان § غروب ایدن شمس مغترب .

مُغتَرِق [ع ، ص] افتراق ایدن . صووده بوغولان ، صویه باتان .

مُغتَسِل [ع ، ص] اغتسال ایدن یيقانان .

مُغتَصِب [ع ، ص] اغتصاب ایدن غصب ایلین ، جبراً آلان

مُغتَنِم [ع ، ص] اغتنام ایدن غنیمت اولارق الان § غنیمت بیلن .

مُغدی ـ مُغذی [ع ، ص] [ع ، ص] (بر نجیسی غلطدر) غذا اولمغه یارایان ، بسلییجی ، بسلین .

مُغَرِّد [ع ، ص] لطیف برصورتده نغمه پرداز اولان .

مُغرَق [ع ، ص] اغراق ایدلمش ، غرق ایدلمش .

مُغضِب [ع ، ص] اغضاب ایدن ، غضبلندیرن .

مُغفِل [ع ، ص] اغفال ایدن ، غفلته دوشورن الداتان .

مُغفَل [ع ، ص] اغفال ایدلمش ، غفلته دوشورلمش الداتلمش .

مُغلَق [ع ، ص] اغلاق ایدلمش ، قپاتلمش § قپالی اولارق سویلنمش ، ا کلاشیلماز درجه‌ده قپالی اولارق سویلنمش (سوز) غیر واضح .

مُغنی [ع ، ص] اغنا ایدن ، زنكین ایدن § مستغنی قیلان ، احتیاج براقمیان

مُغَنّی [ع ، ص] مطرب ، خواننده

مغنیه == (مغنی) نك مؤنثی .

مُغَیَّب [ع ، ص] تغییب ایدلمش ، غائب ، حواس ظاهره دن مستور .

مغیبات == كیزلی ، كورنمز شیلر ، لدنیات .

مُغَیَّر [ع ، ص] تغییر ایدلمش ، باشقه لاشدیرلمش ، باشقه درلو ایدلمش .

مُغیلان [ع ، ص] (اصلی ام غیلان) دیو) خدانی ثابت دیكنلی بر نوع كوچك اغاج ، دوه دیكنی .

مغیلانزار / **مغیلانستان** } == دیكندن كتابه .

مُفاجات [ع ، مص] انسزین اولمق ، ایرشمك .

مُفاخِر [ع ، ص] فخر ایدن . تفخر ایلین ، اولولنمق .

مُفاخَرَت ـ مُفاخَرَه [ع ، مص] بر برینه قارشی فخر ایتك ، اولولنمق (میمك فتحیله استعمالی غلطدر .)

مُفاد [ع ، ص] سوزك افاده ایتدیكی معنی ، مآل ، مضمون .

مُفارِق [ع ، ص] مفارقت ایدن ، آیریلان .

غیر مفارق == آیرلماز ، آیرلماز

لازم غیر مفارق == ترکی ممکن اولمیاجق صورتده لازم ، دیکر برشیدن ایرلمیه جق حال اولان .

مُفارَقَت [ع ، مص] بربرندن آیرلق ، اوزاقلاشمق § بربرینی ترك ایدوب کیتمك : استانبولدن حین مفارقتمده ذات عالیلرینی کوره مامش ایدم . § زوجه‌ین بیننده طلاق وقوعی ، طلاق .

مُفاوَضه [ع ، مص] مساوات § ایکی کشی مالرینك جمله‌سنده شریك اولمق : شرکت مفاوضه (تجارت) ایکی کشی اموالده ، تصرفده مساوات اوزره واحدها آخره وکیل وکفیل اولرق شریك اولمق .

مُفْت [فا ، ص] بادهواء ، مجاناً ، بلا بدل ، پاره‌سز .

مُفَتَّت [ع ، ص] تفتیت ایدن ، اوفاقدن پارچه پارچه ایلین .

مفتت الحصاة == مثانه‌ده تکون ایدن چقاقی یعنی طاشلری اکروب بلا عملیات چیقارمغه مخصوص جراح آلتی .

مُفَتِّح [ع ، ص] فتح ایدن ، آچان : یا مفتح الابواب . § تفتیح ایدن : کوکرمه کتیرن .

مُفْتَخِر [ع ، ص] افتخار ایدن ، فخرلنن ، اوکونن .

مفتخرانه == مفتخرجه‌سنه ، مفتخر اولانه لایق صورتده .

مُفْتَرِس [ع ، ص] { حیوانات‌ده مستعملدر } افتراس ایدن آولادیغی دیکر حیوانانی پارچه‌لیوب ییین ، ییرتیجی .

مُفْتَرِق [ع ، ص] افتراق ایدن ، ایریلان § طاغیلان .

مُفْتَری [ع ، ص] افتراء ایدن ، یالان اولرق اسناد قبایح ایدن .

مفتریات == افترالر ، یالاندن اسناد اولنان تهمتلر .

مُفَتِّش [ع ، ص] تفتیش ایدن ، کرکی کبی صوروب آراشدیران . § مأمورینك احوال ومعاملاتی تدقیق وتفتیش وظیفه‌سیله مکلف اولان مأمور مخصوص : عدلیه مفتشی ، مالیه مفتشی ، ملکیه مفتشی .

مفتش حکام == نائب وحاکملرك احوالنی تفتیش ایچون مقدما ولایت مرکزلرنده بولندیریلان مأمور شرعی .

مفتشلك == مفتشك وظیفه وصفتی .

مُفْتَصِد [ع ، ص] افتصاد ایدن ، قان آلان .

مُفْتَقِر [ع ، ص] افتقار ایدن ، احتیاج کوسترن ، محتاج : مفتقر توجهات . § خضوع ایدن .

مُفَتَّل [ع ، ص] تفتیل ایدلمش ، بوکلمش ، فتیل کبی اولمش

کیسوی مفتل == اورولمش صاچ .

مُفْتِن [ع ، ص] فتنه دوشورن § مفتون ایدن .

مُفْتی [ع ، ص] افتاء ایدن ، فتوی ویرن ، مسائل فقهیه‌نك جواب شرعیسنی بیان ایدن مأمور رسمی .

مفتی الانام == شیخ الاسلام حضرتلری

مُفَجَّر [ع ، ص] تفجیر ایدن ، بردن قایناپوب آقیدان .

مُفَجِّع [ع ، ص] تفجیع ایدن ، آجیدان ، دردناك ایلین : مفجع القلوب

مُفَخَّم [ع ، ص] تفخیم ایدلمش ، کوره قلب اولنمش .

مُفْحِم [ع ، ص] افحام ایدن ، مباحثه‌ده مخاطبی اسکات ایلین .

مُفَخَّم [ع ، ص] تفخم ایدلمش ، تعظیم اولنمش : دستور مفخم

مُفَرِّج [ع ، ص] تفریج ایدن ، القای سرور ، ازالهٔ کدر ایدن .

مُفَرِّح [ع ، ص] تفریح ایدن ، فرحلاندیرن . § (طب) صیقنتدیی دفع ایله فرحلق ویرن علاج

مُفْرَد [ع ، ص] یالکز ، تك ، غیر متعدد § یالکز بر شیئه دلالت ایدن کلمه ، جمع مقابلی § مصرع اولمیان تك بیت (فرد)

مفردات == جمع مفرد ، بسیط وغیر ترکیب شیلر . || مجموعی معلوم اولان شیلر تفصیلاتی .

مفردات طب == هربری کندی باشنه دوا اولان نبات حیوانیه وسائره‌دن باحث علم کتاب

مُفَرِّد [ع ، ص] علم دیننده تجرد ایله اوامر ونواهی الٰهیه‌یی کماله یرینه کتیرمك ایچون اختیار عزلت ایلین .

مُفْرَز [ع ، ص] افراز ایدلمش ، آیرلمش .

مُفْرَزه [ع ، ص] بر محله سوق اولنمق اوزره موقتاً قطعه‌سندن ایرلمش عسکر طاقمی : مفرزهٔ عسکریه .

مُفْرِط [ع ، ص] افراط ایدن ، حدی تجاوز ایلین .

مُفَرِّط [ع ، ص] تفریط ایدن ، تقصیر ایلین (مفرط)ك ضدی ، جاهل یامفرط یا مفرط اولور .

مُفْرِغ [ع ، ص] افراغ ایدن ، دوکن .

ادویهٔ مفرغه == (طب) معرق ، مدار ، مسهل خواصنی حائز اولان دوالر .

مُفْرَغ [ع ، ص] افراغ اولنمش ، دوکلمش .

مُفْرِغ [ع ، ص] طولو قابی بوشالدان § یکی قورتاران

مُفَرَّق [ع ، ص] تفریق ایدلمش ، آیرلمش .

مُفَرِّق [ع ، ص] تفریق ایدن ، آیران .

مُفْسِد [ع ، ص] افساد ایدن ، بوزان ، فساده اوغرادان .

مُفَسِّر [ع ، ص] تفسیر ایدن ، ایضاح ایلین § قرآن عظیم الشانك معانئ منیفه‌سنی ایضاح ایچون کتاب تألیف ایدن ، جمعی ... کرام .

مُفَسَّر [ع ، ص] تفسیر ایدلمش ، معناسی ایضاح وبیان اولنمش .

مُفَصَّل [ع ، ص] تفصیل اولنمش ، فلی اولرق بیان وایضاح ایدلمش ، تفصیلاتلی .

مفصلاً == مفصل اولرق ، اوزون اوزادییه .

مُفَضَّل [ع ، ص] تفضیل ایدلمش ، سائرلرینه مرجح طوتلمش

مُفْطِر [ع ، ص] افطار ایدن ، اوروج آچان .

مُفَکِّر [ع ، ص] دوشونن ، امعان فکر ایدن .

قوهٔ مفکره == انسانك دوشونه بیلمك خاصه‌سی § دوشوندیریجی ، دوشوندیرن ، دوشونمکی موجب اولان .

مفلح [ع ، ص] افلاح ایدن ، فلاح بولان .

مفلس [ع ، ص] افلاس ایدن پاره‌سی پولی اولمیان . § (حقوق) تجارلردن متولد بورجنی ویره‌مین (تاجر) .

مفلس == بر کونه صنع وتقصیری اولمقسزین الافلاسه دوچار اولان .

تقصیراتلی مفلس == اولاً : کندی نفس واوینک اداره‌سی ایچون حددن زیاده مصرف ایتمش ثانیاً مجرد بخت ایشی اولان معاملاتده یاخود امر اعتباری حکمنده بولنان امتعه وقامبیو اخذ واعطاسنده مبالغ کثیره صرف واستهلاك ایلمش ، ثالثاً افلاسنی تأخیر غرضیله امتعه الوب صوکره رایجندن دون بها ایله صاتەرق مطلقا سرمایه تدارکی ضمننده تجار تحویلاتنك تداول وتعاطیسی واقچه استقراضی کبی ضرر و زیانی موجب اسباب ووسائله تشبث ایتمش ، رابعاً ایفاع دیندن عجزی کوندن صکره دیکر الاجقلیلرینی اضرار ایلمك اوزره آخر بورجلوسنه اقچه ویرمك مثللو حاللرده بولنمش اولان مفلسلر .

حیله کار مفلس == (حقوق) حساب دفترلرینی صاقلایان ، اوراق موجوده وعروه‌سنده رسمی ویا کندی امضاسیله ترتیب اولنان سنداتده وپلانچو دفترنده موجود اموالنك بر مقدارینی کتم واخفا ایدنلر ودینی اولمیان براقچه ایچون کندیسنی بورجلی کوستره‌رك اعلان افلاس ایلیانلر

مفلساً == مفلس اولدیغی حالده ، مفلس اوله‌رق .

مفوض [ع ، ص] تفویض ایدن ، احاله ، سپارش ایلین .

مفوض [ع ، ص] تفویض اولنمش احاله وسپارش ایدلمش .

مفهم [ع ، ع] تفهم ایدن ، اکلادان .

مفید [ع ، ص] افاده ایلین ، بیان ایدن . § فائده‌لندیرن ، فائده اولان ، فائده‌لی .

مفیض [ع ، ص] افاضه ایدن ، فیض ویرن .

مقابل [ع ، ص] قارشی‌به کلن ، قارشیسنده بولنان . § برشیئه قارشی یاپیلان .

مقابل زاویه‌لر == یکدیکرینی قطع ایتمش ایکی خط مستقیمك تشکیل ایلدکاری درت زاویه‌دن بربرینك قارشوسنده بولنانلر .

مقابله [ع ، مص] ایکی کشی بربرینه قارشی کلمك ، یوز یوزه اولمق ، قارشیلاشمق § بربرینك عینی اولان اوراقی بربریله تطبیق ایتمك . § جوامع شریفه‌ده حافظلر ایله قرآن کریمی آچیق طوتانلرك قارشیلقلی وجهراً قرآن کریم تلاوت ایلملری .

مقابلهٔ بالمثل == برمعامله‌یه مقابل انك مثلنی یاپمق .

مقابله‌جی == قلملرده مسودات ایله مبیضاتی قارشیلاشدیرمغه مأمور کاتب .

مقاتل [ع ، ص] مقاتله ایدیجی ، ایدن .

مقاتله [ع ، مص] بربرینی اولدیرمه اوروشمه § قتال ، جنك ، حرب

مقارب [ع ، ص] مقاربه ایدن ، یاقینلاشدیرن ، قریب ایدن .

مقاربه [ع ، مص] یاقینلاشدیرمق بربرینه قریب ایتمك .

مقارن [ع ، ص] مقارنت ایدن ، یاقین اولان ، ایریشن یاقلاشان : مقارن صحت ، مقارن حقیقت .

مقارنت [ع ، مص] مقارنلك ، قریبلك ، یاقینلك ، مصاحبت § ایکی کوکبك بربرجده اجتماعی .

مقاطعه [ع ، مص] بربرندن کسمك قطع علاقه ایتمك . § (س) بیوجك چفتلك ، اراضی .

جمعی مقاطعات کلیر . مقاطعات سنیه : اعشاری جانب سلطانیدن برینه تخصیص اولنوب اخره بیعی غیر جائز اراضی .

مقامر [ع ، ص] قمار اوینایان ، قمار باز .

مقامره [ع ، مص] قمار اوینامق ، اوینانشمق .

مقاسمه [ع ، مص] تقسیم ایتمه ، پایلاشمه ، بولوشمه .

مقاوله [ع ، مص] سوپلشمك ، برشیئك صورت ایفاسنی تحت قراره المق § برماده حقنده طرفیندن ویریلان قرار .

مقاوله نامه == پازارلق ویاقرار التنه النان بر خصوص اوزرینه تنظیم وتعاطی قلنان سند ، مقاوله‌یی حاوی ورقه .

مقاولات == جم : (مقاوله) مقاوله‌لر .

مقاولات محرری == (حقوق) اشخاص طرفندن تنظیم ایدیلان اوراق ومقاوله نامه وسائره‌نك تصدیقنه وعندالحاجه طرفین عاقدین جانبندن براتی ابراز واصللرینی حفظ ایتمك اوزره تعیین ایدلمش اولان مأمور رسمی . [الیوم بو مأمورلره (کاتب عدل) عنوانی ویرلمشدر]

مقاوم [ع ، ص] مقاومت ایدیجی ، ایدن .

مقاومت [ع ، مص] قارشی طورمق ، قارشیه کلمك ، طیانمق .

مقایسه [ع ، ص] ایکی شیئ بربرینه قیاس ایتمك .

مقایضه [ع ، مص] ترامپه ایتمك ، مبادله ایلمك .

مقبب [ع ، ص] قبه‌لنمش .

مقبل [ع ، ص] قبول ایدیجی § (مدبر) مقابلی ، اقباللی بختلی طالعلی .

مقبل [ع ، ص] تقبیل ایدن اوپن

مقتبس [ع ، ص] اقتباس ایدلمش ، استفاده صورتیله النمش

مقتبسات == مقتبس اولان شیلر .

مقتبس [ع ، ص] اقتباس ایدن ، استفاده صورتیله الان جمعی (مقتبسین) در .

مقتدر [ع ، ص] اقتدارلی ، کوجی یتن ، یاپه‌بیلان ، اهلیتلی .

مقتدی ـ مقتدا به [ع ، ص] اقتدا ایدلمش ، کندیسنه اویولمش تابع اولنمش ، پیشوا : مقتدای ارباب قلم .

مقتدی [ع ، ص] اقتدا ایدن ، اویان ، تابع اولان .

مقترب [ع ، ص] اقتراب ایدن ، یاقلاشان . (متقرب) دها زیاده مستعملدر .

مقترح [ع ، ص] اقتراح ایدن ، بالبداهه سویلین . § قریحه‌دن چیقاران یکیدن پیدا ایدن

مقترض [ع ، ص] استقراض ایله مترادفدر .

مقترن [ع ، ص] اقتران ایدن ، یاقلاشان ، یانه کلن .

مقتصد [ع ، ص] اقتصاد ایدن ، اعتدال اوزره حرکت ایلین § اداره وتصرفله کچینن . (اقونومیست)

مُقتَضى [ع ، ص] اقتضا ایدن ، لازمگلان § لازم کتیرن .

مقتضیات == جـ : مقتضی ، اقتضا ایدن، لازم گلان شیلر . || نتایج .

مُقتَضىٰ [ع ، ص] لازم کتیرمش ایجاب ، موجب . || ایجاب قانونی‌یه کوره یازیلان مطالعه درکنار .

مُقتَطَف [ع ، ص] اقتطاف ایدلمش دوشیرلمش ، طوپلانمش .

مقتطفات == مقتطف اولان شیلر .

مُقتَفِی [ع . ص] اقتفاء ایدن ، اردینه دوشن ، اردی صره گیدن .

مُقتَفیٰ [ع ، ص] اقتفاء ایدلمش ، اردینه دوشولمش .

مُقَدِّر [ع ، ص] تقدیر ایدن ، قبل الایجاد هرشیئك نصل اوله‌جغنی لوح محفوظه ثبت ایدن جناب حق . § قیمت بیچن § بکنن ، قدرینی بیلن

مُقَدَّر [ع ، ص] جناب حق طرفندن قبل الایجاد نصل اوله‌جغی لوح محفوظه ثبت ایدیلان شی . § قیمت بیچلمش ، بکنلمش . § عباره‌یه ذهنًا علاوه ایدلمش : لفظ مقدر

مقدرات == مقدر اولان احوال . § (فقه) کیله ویاوزن ویاصابی ویا ذراع ایله مقداری تعیین اولنان شیلر .

مُقَدَّس [ع ، ص] تقدیس ایدلمش، پاك ایدلمش ، بری قیلنمش، مطهر .

کتب مقدسه = کتب سماویه

کتاب مقدس == خرستیانلرك تورات، زبور ، انجیل وبونلرك متفرعاتنی جامع اولان کتابه ویردکلری اسمدر

مُقدِم [ع ، ص] اقدام ایدن ، غیرت وثبات ایله چالیشان .

مقدمانه == مقدمجه‌سنه .

مُقَدِّم [ع ، ص] تقدیم ایدن ، اوکه‌چیرن ، ایلری چیرن § عرض ایدن . مقدم تذکره ناجزی . [بومقامده متقدم دیمك خطادر]

مُقَدَّم [ع ، ص] تقدیم ایدلمش اوکه‌چیرلمش ایلری‌چیرلمش § عرض ایدلمش § اوّلجه، اسکیدن.

مقدما == مقدم اوله‌رق ، اولجه اسکیدن .

مقدم العین == کوشه‌ٔ چشم ، کوزبکاری

مقدم فوقانی == (هندسهٔ رسمیه) کندیکرینی عمودًا قطع ایدن ایکی سطحك صاغ طرفدن اوسته‌کی مسطح زاویه‌سیکه دیگرلرینه مؤخر فوقانی ، مقدم تحتانی ، مؤخر تحتانی نامی ویریلور .

§ (منطق) ایکی قضیه‌دن مرکب اولان قیاسك برنجیسی . § (عسکری) ردیف صنفنك منقسم اولدیغی ایکی قسمدن برنجیسی

مُقَدِّمَه [ع ، ص] اوکه کچن ، پیشرو § کتابك اولنه یازیلان مقالهٔ مخصوصه ، باشلانغج

مقدمة الجیش == اردونك ایلروسنده بولنان عسکر ، پیشدار

مقدمة العلم == شروعك صحتی کندیسنه توقف ایدن شی .

مقدمات == جـ : (مقدمه) مقدمه‌لر؛ مقدمات علوم .

مُقِرّ [ع ، ص] اقرار ایدن ، واردر دیین . § (فقه) دیکرینك نفسنده حقی اولدیغنی خبرویرن کیمسه .

مقرٌ به == مقرك خبر ویردیکی حق .

مقرٌ له == حقلی اولدیغی مقر طرفندن خبر ویریلان کیمسه .

مقرٌ له بالنسب علی الغیر == (فرائض) شول مجهول النسب کیمسه‌درکه : متوفانك نسبنی باشقه سنه اسناد ایده‌جك صورتده کندی اقرباسندن اولدیغنی اقرار ایتمش اوله .

مُقَرِّب [ع ، ص] تقریب ایدن ، یاقلاشدیران

مُقَرَّب [ع ، ص] تقریب ایدلمش ، یاقلاشدیرلمش § خدمات خاصهٔ حضرت پادشاهیده بولنمقله مباهی ذوات .

ملکی مقرب == جناب حقه یاقین اولان ملك، ملائکهٔ مقربین .

مُقَرَّر [ع ، ص] تقریر ایدلمش ، یرلشدیرلمش ، ثابت قلنمش § قرارلاشدیرلمش ، قراری‌ویرلمش مصمم . § افاده وبیان ایدلمش .

مقررات == مقرر اولان خصوصات || قرارلر .

مُقَرِّر [ع ، ص] تقریر ایدن ، یرلشدیرن ، ثابت قیلان . § افاده وبیان ایلین § رمضان شریفده حضور حضرت پادشاهیده درس تقریرایتمك وظیفه‌سیله مکلف اولان ذات .

مُقرِض [ع ، ص] اقراض ایدن ، اودونج ویرن

مُقَرِّض - مُقَرِّظ [ع ، ص] تقریض ایدن، مدح ایلین . تقریض بوللی مقاله یازان .

مُقَرنَس [ع ، ص] اوزرنده قدمه ایله کزیلان بنای رفیع ، ومدور . § اوزری مردیون هیئتنده اولان چاتمه قبا بنا . § طاق قبه . § برنوع سرپوش § درلو درلو رنك ، منقش == طاق مقرنس .

مُقَسَّط [ع ، ص] تقسیطه ربط ایدلمش ، پارچه پارچه ادا ایدلمش ، تقسیطلی ، بر قاچ قسمه منقسم .

مقسطاً == مقسط اوله‌رق .

مُقسِم [ع ، ص] قسم ایدن ، یمین ایدن ، آند ایدیجی .

مُقَسِّم [ع ، ص] تقسیم ایدن قسم قسم ایدن ، بولان .

مُقَسَّم [ع ، ص] تقسیم ایدلمش ، قسم قسم ایدلمش ، بولونمش .

مُقَشَّر [ع ، ص] تقشیر ایدلمش ، قابوغی صویولمش .

مُقَصِّر [ع ، ص] تقصیر ایدن ، بر شیئی یاپمغه قدرتی وار ایکن چکینوب یاپمایان § برشیئی یاپمغه قدرتی اولمدیغندن ترك ایدن . § قصور ایلین .

مُقَطَّر [ع ، ص] تقطیر ایدلمش ، قطره قطره دوکلمش ، طاملاتلمش § انبیقدن چکلمش .

ماء مقطر == انبیقدن چکلمش صو .

مُقَطَّع [ع ، ص] تقطیع ایدلمش ، پارچه پارچه ایدلمش ، کسلمش

مقطعات == جـ : (مقطع)

مُقَعَّر [ع ، ص] چوقور ، اویوق ، چوکوك .

مُقَفَّل [ع ، ص] کلیدلنمش ، کلیدلی .

مُقَفّیٰ [ع ، ص] قافیه‌لنمش ، قافیه‌لی § قافیه‌لی قیلنمش .

مُقلَه [ع ، ص] کوز ببکی .

مُقَلِّد [ع ، ص] تقلید ایدن § اصله بکزرجه بولنده اجرای عمل ایلین § مسخره ، مسخره‌لق ایدن

مُقَلَّد [ع ، ص] تقلید ایدلمش § کندیسنه بکزه‌دلمش .

مُقَلقَل [ع ، ص] بی قرار .

مقمر — مقمره [ع، ص] مهتابلی گیجه: شب مقمر. [تشدید ایله استعمالی غلطدر.

مقنطر [ع، ص] قنطره‌لی، کمر شکل وصورتنده اولان.

مقنع [ع، ص] اقناع ایدن قانع ایلان، قاندیران

مقنفذ الجلد == حیوانات ناعمه‌نك بر [illegible]

(مقنفذ الجلد)

مقنن [ع، ص] قانون اتخاذ ایدلمش قاعده حکمنه قونلمش، واجب مقرر، معین، مرتب.

مقوا [ع ص] بش اون طبقه کاغدك اوست اوسته یاپشدیرلمسندن حاصل اولان ویاصورت مخصوصه‌ده دوکولن قالین کاغد

مقوس [ع ص] تقویس ایدلمش، قوس یای شکلنده اولان

مقوم [ع ص] اکری‌یی طوغرلدان

مقوی [ع، ص] تقویه ایدن، قوت ویرن، قوتلندیرن

مقویات مغذیه == (طب) قانك ضایع ایلدیکی ارکان عضویه‌یی ینه قانه اعاده وارجاع ایتمك خاصه‌سیله متصف اولان ادویهٔ مقویه

مقید [ع ص] تقیید ایدلمش، مطلق براقیلمیوب قیدلنمش، باغلانمش § دفتره قید ایدلمش.

مقید [ع، ص] تقیید ایدن مطلق براقیوب قیدلین § باغلیان § اوراقك صورتلرینی ویاخلاصه‌لرینی دفتره قید ایدن § دفتر یازان کاتب، مامه کاتبی.

مقیم [ع، ص] اقامت ایدن، اوطوران، آرامساز ساکن.

مقیء [ع، ص] قیء ایتدیرن، قوصدیران: دوای مقییء.

مکابره [ع، ص] کندی سوزینك باطل وکلام خصمك حق اولدیغنی بیله‌رك نزاع ایتمك.

مکاتب [ع، ص] مکاتبه ایدن مکتوبلاشان.

مکاتب [ع، ص] (فقه) مولاسنك رضاسیله کندی قیمتنی متکفل اولان کوله، کوله‌که بهاسنی نه‌زمان ادا ایدرسه آزاد اولور

مکاتبه [ع، مص] مکتوبلاشمق مخابره ایتمك. § قول کندیسنی کتابه کسملك یعنی بهاسنی نه زمان ویرر ایسه آزاد اولاق اوزره افندیسنه نفسنك بهاسنی یازدیرمق.

مکاتمه [ع، مص] کتم ایتمك، گیزله‌مك.

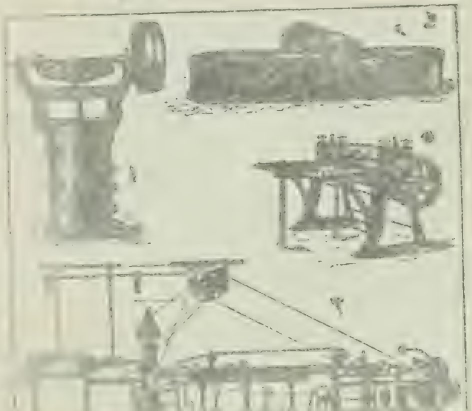

(مقوا ماکنه‌سی)

١ — باربوت ماکنه‌سی ، ٢ — تطهیر جهازی ، ٣ — بوکمه دستکاهی ٤ — حده دستکاهی ٥ — قالم مستدیر ٦ — مقوا کاغدلری طوتقالامق دستکاهی.

مکاذبه [ع، مص] قارشیلقلی یالان سویلمك، سویلشمك، بربرینی اغفال ایتمك.

مکاری [ع، ص] { زبانزدی فتحهٔ میم ایله‌در } کرا ایله حیوان ایشلدن، قاطرجی.

مکاشفه [ع، مص] میدانه چیقارمق § ولی اللهك قلبنده امور غیبیه‌نك ظاهر اولمسی

مکافات [ع، ص] برابرلك، مساوات § بریننك خدمت وغیرتنی تقدیراً کندوسنه ویریلان شی، حسن خدمتی ایله‌کله قارشیلامه اجر.

مکافی [ع، مص] برابر مساوی.

قطع مکافی == (هندسه) ☛ [قطع]

مکالمه [ع، مص] سویلشمك قونوشمق § (حقوق دول) عقد مصالحه ومعاهده ایچون ایکی دولت مرخصلری بیننده اولنان مذاکره § ایکی کشی ارسنده جریان ایدن سوز جمعی: مکالمات.

مکب [ع، ص] مقدم، بر شیئك اوزرینه دوشوب جد ایله چالیشان.

مکتحل [ع، ص] کوزلرینه سورمه چکن

مکترث [ع، ص] غمناك اولان اکتراب [illegible]

مکتسب [ع، ص] اکتساب ایدن، قزانان.

مکتفی [ع، ص] [illegible] ایدن [illegible]

مکثر [ع، ص] کثار ایدن [illegible]

مکثف، مکثفه [ع، [illegible]] [illegible] زیاده مقدار الکتریق طوپلامغه ویاخود الکتریق تکثیف ایتمکه خدمت ایدن بر التدر. جام

نوحه اوزرینه یاپشدیرلش ایکی عدد قلای ورزوقدن مرکبدر .

مُكَحَّل • [ع ، ص] تكحیل ایدلمش ، سرمه لنمش کوزی سرمه‌لی

مُكَدَّر • [ع ، ص] تکدیر ایدلمش ازارلانمش § بولاندیرلمش : ماء مکدر . § غملی ، کدرلی

مكدرانه = مکدر اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُكَدِّر • [ع ، ص] تکدیر ایدن بولاندیرن § غمناك ایدن .

مُكَذِّب • [ع ، ص] تکذیب ایتمك کذبه نسبت ایدن ، یالانی چیقاران .

مُكَرِّر • [ع ، ص] تکریر ایدن ، ایکی ویا دها زیاده تکرار ایلین § (حقوق) برجرمی بردن زیاده ارتکاب ایدن .

مُكَرَّر • [ع ، ص] تکریر ایدلمش ، ایکی ویا دها زیاده کره اجرا اولنمش ، بردن زیاده وقوعه کلمش ، تکرر ایلمش .

مکرراً = مکرر اوله‌رق ، تکرار ایدیله‌رك .

مُكْرِم • [ع ، ص] اکرام ایدن ، آثار حرمت اظهار ایلین . مسافره حرمت ، رعایت ایدن

مکرمانه = مکرمجه‌سنه .

مُكْرَم • [ع ، ص] اکرام اولنمش حقنده آثار حرمت ورعایت اظهار ایدلمش اولان .

مُكَرَّم • [ع ، ص] تکریم ایدلمش تعظیم ایدلمش ، معزز .

مکرماً = مکرم اوله‌رق تعظیم ایدیله‌رك .

مُكْرِه • [ع ، ص] اکراه ایدن ، اجرای جبر ایلین (فقه) اجبار ایدن شخص مکره .

مُكْرَه • [ع ، ص] کندوسنه ، اجرای جبر ایدیلن کیمسه

مکرهاً = مکره اوله‌رق .

مُكَسِّر • [ع ، ص] تکسیر ایدن ، زیاده قیران .

مُكَسَّر • [ع ، ص] تکسیر ایدلمش ، زیاده‌سیله قیرلمش . § (معدنیات) چکیچ و سائر وسائط میخانیکیه ایله غیر قابل تلفیق بر استقامتدن قیرلمش اولان بر معدنك منکسر اولان محلارده یکیدن آچیلان سطحلردن هر بری .

جمع مکسر = (صرف) قاعده تحتنده اولیه‌رق مفردینك حروف وحرکاتی تغییر ایدرك حاصل اولان جمع .

مُكَعَّب • [ع ، ص] تکعیب ایدلمش درت کوشه‌لی اوله‌رق یاپلمش § (هندسه) بربرینه التی عدد مربع ایله محدود اولان شکل . § (ریاضیه) بر عددك کندی مربعنه حاصل ضربندن چیقان عدد (٥) عددینك مکعبی ٥×(٥) = (١٢٥) در

جذر مکعب = برعددك اوچنجی قوتدن الفان جذری

مُكَفَّن • [ع ، ص] تکفین ایدلمش ، کفنه صارلمش

مُكَلَّف • [ع ، ص] تکلیف ایدلمش برشیئك اجراسی کندیسندن ایستنلمش § شرعاً وقانوناً کندیسنه امر واقع اولان کیمسه صغیر ومجنون اولمیان § کلفتله تزیین ایدلمش زینتلی ، طنطنه‌لی : مکلف بر سفره‌ده یمك یدیلر .

مُكَلَّل • [ع ، ص] تاجلی باشی تاجله مزین : عروس مکلل § مزین ، درخشان .

مُكَمَّل • [ع ، ص] تکمیل ایدلمش اتمام اولنمش § نقصانسز ، تام . § کوزل ، اعلی .

مکملاً = مکمل اوله‌رق .

مُكَمِّل • [ع ، ص] تکمیل ایدن ، اتمام ایلین ، تمام ایدن بتیرن .

مُكَنَّى [ع ، ص] کنیه‌لنمش کنیه‌لی .

مُكَوِّن • [ع ، ص] تکوین ایدن ایجاد واحداث ایلین : جناب مکون کائنات .

مُكَوَّن • [ع ، ص] تکوین ایدلمش یارادلمش ، ایجاد احداث اولنمش .

مکونات = جم : (مکون) مخلوقات موجودات ، کائنات خالق مکونات حضرتلری .

مُكَيِّفَات • [ع ، ص] {مولددر} توتون ، انفیه ، آفیون مسکرات کبی کیف ویرن دها دوغریسی اعضایه اویوشوقلق کتیرن شیلر .

مُلّا [ع ، ص] مدرسلك فوقنده بر نوع رتبهٔ علمیه § قاضی مکه مولاسی § عالم ، خواجه § علوم دینیه والهیه طالبی :

« ملا اوقوسون مدرسه‌ده شرح عقائدی »

مُلَابَسَه [ع ، مص] قاریشمق ، دوچار التباس اولمق § (س) مناسبت ، وجه : شدت شتا ملابسه‌سیله .

مُلَاحَظَه [ع ، مص] کوز اوجیله باقق ، باقمق § چشم بصیرتله برخصوصك حقیقتنه نظر ایتمه ، تفکر .

ملاحظه‌سیله = فکریله ، نظریله .

ملاحظات = جم : ملاحظه ، ملاحظه‌لر ، تفکرلر ، اندیشه‌لر .

ملاحظه‌سز = تأملسز ، دوشنمدن بر فعل ویا قولده بولنان ، صاییقیسز .

مُلَازِم • [ع ، ص] ملازمت ایدیجی ، ایدن § اوقلامه معاشسز اوله‌رق دوام ایدن کاتب § عسکریده ضابطلك رتبه‌سنك اك کوچکی ابتداسی ملازم اول ملازم ثانی .

اعضا ملازمی = محاکمده ویاشورای دولت مجالسنده عندالحاجه اعضایه وکالت ایدن . وبناءً علیه اعضا نامزدی اولان ذات .

شورای دولت ملازمی = شورای دولت اقلامنده خلفالغك فوقنده معاونلك دونده بر درجه : برنجی صنف ملازمی ایکنجی صنف ملازمی .

ملازملك = ملازم رتبه‌سی ، حالی

مُلَازَمَت • [ع ، مص] بر شی دیکر شیدن ایرلمامق § مداومت . § برینك معیتنده اولمق . § بر دائره‌یه ملازم صفتیله دوام ایتمه . ملازمةً = ملازمت صورتیله .

مُلَاحِق [ع ، ص] یتیشك ، یاپیشیق [مصدری ملاحقه‌در]

مُلَاطَفَه [ع ، مص] لطیفه ایتمك § لطیفه ایدیشمك ، شقالاشمق .

مُلَاطَمَه [ع ، مص] شمار اوروشمق .

مُلَاعَبَه [ع ، مص] اوینـاشمق ، لعب ایله مشغول اولمه .

مُلَاقَات • [ع ، مص] قاوشمق ، بولشمق ، کوروشمك .

مُلَاقِى [ع ، ص] ملاقات ایتمك ، بولوشان ، قاووشان .

مُلَامَسَه [ع ، مص] لمس ایتمك ، ال ایله تماس ایلمك ، طوتمق .

مُلَايِم • [ع ، ص] موافق ، اویغون § یومشاق ، نرم . § حلیم

مُلَايَمَت • [ع ، مص] ملایملك ، اویغونلق ، موافقت § نرمی یومشاقلق .

مُلْتَبِسْ [ع ، ص] التباسلی بربرینه مشابه .

مُلْتَجِیٰ [ع ، ص] التجا ایده‌جك صیغنه‌جق یر ، بنا کاه ، ملجاء

مُلْتَجِی [ع ، ص]التجا ایدن ، صیغنان حمایه‌طلب ایدن .

مُلْتَحِقْ [ع ، ص] التحاق ایدن . قاتیلان .

مُلْتَزِمْ [ع ، ص] التزام ایدن . کندی اوزرینه لازم قیلان . § انتخاب ، اختیار ایدن . § واردات دولتدن بعضلرینك ـ کندی حسابنه اوله‌رق ـ تحصیلنی کفیل ارائه‌سیله اوزرینه الان . جمعی (ملتزمین) در .

مُلْتَزَمْ [ع ، ص] التزام اولنمش ، مطلوب مقصود ، انتخاب ، اختیار ایدلمش .

مُلْتَصِقْ [ع ، ص] التصاق ایدن . بتیشن ، قاوشان

ملتصق الاصابع == (حیوانات) خارجده بولنان ایکی اصبعی ملتصق اولان قوشلر . مائی سرچه کبی .

ملتصق الفك == (حیوانات) فك اعلاسی قحفه مربوط کیسهٔ سمعیه‌لری مسدود اولان بالقلر : صندوق بالغی کبی .

مُلْتَفِتْ [ع ، ص] التفات ایدن ، آشنالق کوسترن . § دونوب باقان § نظر اعتباره واهمیته الان .

ملتفتانه == ملتفت اولانه یاقیشیر صورتده ، ملتفتجه .

مُلْتَفَتْ [ع ، ص] التفات ایدلمش کندیسنه آشنالق کوسترلمش حقنده تلطیفکارانه معامله ایدلش اولان .

مُلْتَفّ [ع ، ص بربرینه صارلمش ، قاریشمق : اشجار ملتفة الاغصان .

مُلْتَقِطْ [ع ، ص] التقاط ایدن دوشیروب الان .

مُلْتَقِمْ [ع ، ص] التقام ایدن ، یودان

مُلْتَقیٰ [ع ، ص] ایکی شیئك التقا ایتدیکی ، قاوشـیلاشـدیغی ، بولوشدیغی محل : ملتقای بحرین

مُلْتَقِی [ع ، ص] التقا ایدن ، راست کان ، قاوشـیلاشان ، بولوشان .

مُلْتَمِسْ [ع ، ص] التماس ایدن ، طلب ایلین § توصیه یوللی رجاده بولنان .

مُلْتَمَسْ [ع ، ص] التماس اولنمش طلب ایدلمش § حقنده توصیه یوللا طلب ورجاده بولنلمش اولان .

مُلْتَمِعْ [ع ، ص] التماع ایدن ، پارلدایان .

مُلْتَوِی [ع ، ص] التواء ایدن بوکوان ، صاریلان .

مُلْتَهِبْ [ع ، ص] التهاب ایدن آلوله‌نن § (طب) شیشوب قزاران . [illegible] (التهاب)

مُلْتَئِمْ [ع ، ص] التیامپذیر اولان ایلشن اوکولان .

مُلْجِیٔ [ع ، ص] الجاء ایدن ، مضطر ، مجبور ایدن : اکراه ملجی .

مُلْحِدْ [ع ، ص] مذهب حقدن عدول ایله مذهب باطله سلوك ایدن § دینسز .

ملحدانه == ملحدجه‌سنه .

ملحدین == ملحدلر .

مُلْحَقْ [ع ، ص] الحاق ایدلش : قاتلمش § اخرینه کتیرلش . § تابع عائد مضاف .

ملحقات == جمع (ملحق) ‖ بر مرکزه مربوط وتابع محللر : موش سنجاغی بتلیس ولایتی ملحقاتندندر .

مَلْحَمْ [ع ، ص] (مولددر) شیشمان ، سمیز : اتلی .

مُلَخَّصْ [ع ، ص] تلخیص ایدلش ، خلاصه ایدلش خلاصه‌سی النمش : ملخص علم ثروت .

مُلْزِمْ [ع ، ص] الزام ایدن مخاطبی سکوته مجبور ایدن . صوصدیران § لازم قیلان .

ملزمانه == ملزمجه‌سنه .

مُلْزَمْ [ع ، ص] الزام ایدلش ، مخاطب طرفندن سکوته مجبور قیلنمش ، صوصدیرلمش § لازم قیلنمش .

مُلْصَقْ [ع ، ص] الصاق ایدلش ، بتیشدیرلش قاوشـدیرلمش

مُلَطِّفْ [ع ، ص] تلطیف ایدن . لطفه مظهر ایلین . § (طب) یومشاـدان ، اخلاطی تلیین ایدن : ادویهٔ ملطفه .

مُلْغیٰ [ع ، ص] الغا ایدلش ، فسخ وابطال اولنمش .

مَلْفَفْ [ع ، ص] (ملفوف) ایله مترادفدر .

مُلَقَّبْ [ع ، ص] تلقیب ایدلش ، لقب وضع اولنمش ، لقبلانمش ، لقبلی .

مِلْكْ [ع ، ص] تحت تصرفده اولان شی § بروجه استقلال زیر دست استیلایه النان شی اراضی ، قطعه . § اراضی وعقار کبی ایراد ویرن غیر منقول مال . جمعی : املاك کلیر . § برینك تحت اقتدارنده اولان شی . § (فقه) اعیان ومنافعدن انسانك مالك اولدیغی شی .

دارالملك == پای تخت .

ملکدار == پادشاه حضرتلری ، حکمدار عالی تبار .

ملکداری == ملکدارلق .

ملکدارانه == ملکداره لایق صورتده

نفی ملك == (فقه) بر کیمسه‌نه یدنده‌کی اموالی اخره هبه ایتمه .

ملکی } **ملکیه** } == ادارهٔ مملکت اصولنه منسوب ومتعلق § علمیه عسکریه‌نك غیری دوات خدمتی صنف مأمورین ملکیه .

مکتب ملکیه == خدمات ملکیه‌ده استخدام اولنه‌جق مأمورینه مخرج اولق اوزره تأسیس بیورلش اولان مکتب عالی .

ملکیه تقاعد صندوغی == مأمورین ملکیه‌دن متقاعد ، منعزل ، اولانلره وارتحال ایدنلرك ایتام وارامله‌نه تخصیص ایدیلان معاشاتك اعطاسنه مأمور اولان نظارت .

مُلَمَّعْ [ع ، ص] تلمیع ایدلش ، پارلاق ، رونقدار ،

مرغ ملمع بدن == کونشدن کنایه . § (ادبیات) بر مصرعی ترکی دیکری عربی ویا فارسی اوله‌رق یازیلان مثال .

« آندن آسوده غنی وکدا
خلدالله ملکه ابدا »

مُلَوَّثْ [ع ، ص] تلویث ایدلش ، بولاشدیریلوب دار ایدلش § قاریشیق ، غیر منتظم : فلان تجرك معاملاتی پك ملوث برحالده‌در .

ملوثلك == پیسلك ، مردارلق ‖ عدم انتظام .

مُلُوخِیا [ج ، ـ] ابه کومه‌جی ‖ خطمیه .

مُلُوكْ [ع ، ص] جمع : (ملك) حکمداران عظام حضراتی .

ملوکانه = ملوکجەسنە || ملوکه منسوب ومتعلق .

مُلَوَّن [ع ، ص] لونلی ، رنکلی ، رنکارنك § بویانمش بویالی .

مُلَوِّن [ع ، ص] تلوین ایدن ، رنك ویرن || بویایان .

مُلْهِم [ع ، ص] الهام ایدن ، قلبه فیض طریقیله القا ایلین .

مُلْهَم [ع ، ص] الهام ایدلمش ، قلبه فیض طریقیله القا اولنمش § الهام الهی‌یه مظهر اولان : الملوك ملهمون .

مُلَيِّن [ع ، ص] تلیین ایدن ، یومشادان ، لینت ویرن .

مُلَيَّن [ع ، ص] تلیین ایدلمش ، یومشادلمش .

مُماثِل [ع ، ص] مشابه ، مانند ، نظیر : بوکا مماثل احوالدن اجتناب ایدیکز .

مُماثَلت [ع ، مص] بکزەمك ، مشابهت ، بکزەیش .

مُمارَسه [ع ، مص] چالشمق § چالیشەرق مهارت کسب ایتمك ، کثرت اشتغال حسبیله کسب اولنان مهارت ، ملکه .

مُماسّ [ع ، ص] طوقونان ، تماس ایدن . § (هندسه) بردائرەویا قوسك بالکز بر نقطەسنە تماس ایدن خطمستقیم : خط مماس § (مثلثات) مبدأ نقطەسندن بردائرەیەرسم اولنان خط مماس نصف قطری قطع ایدنجەیه قدر استقامت اوزره اخراج اولندقده اوخطك نصف قطره نسبتنه دینور .

مماس نشانکاهی = (بالستیق) طوپك قویروغندەکی نشان یری .

مماس غالوانومترەسی = دورهٔ الکتریقیەلرده شدت جریان الکتریق تعیینته مخصوص اولوب شدت مذکوره غالوانومترەنك زاویهٔ انحرافنك مماس مثلثاتیەسیله متناسبدر .

(مماس غالوانومترەسی)

مُماشات [ع ، مص] بریله برابر کیتمك ، یولداشلق ایتمك § فکره مزاجه خدمت ایدرجەسنه حرکت ، خوش کچنمك یولنده معامله .

مُماطَله [ع ، مص] وعدەیی ، بورجی اوزادوب کچکدیرمك .

مُمانَعت [ع ، مص] منع ایتمك ، اسیرکمك ، رخصت ویرمامك مانع اولمق .

مُمتاز [ع ، ص] امتیازلی ، کسب امتیاز ایدن ، امثالندن فرقلی کزیده .

مُمتَثِل [ع ، ص] امتثال ایدن ، کمالیله انقیاد ایلین .

مُمتَحِن [ع ، ص] امتحان ، تجربه ایدن .

مُمتَد [ع ، ص] امتداد ایدن ، اوزایان ، اوزانان ، دواملی سورکلی ، بو سنه شتا ممتد اولدی .

مُمتَزِج [ع ، ص] امتزاج ایدن ، اویان اویوشان . § ایوشوب کچینن .

مُمتَلی [ع ، ص] امتلا ایدن ، معده طولغونلغنه کرفتار اولان . § طولی ، طولغون . مالی .

مُمتَنِع [ع ، ص] امتناع ایدن ، چکینن § غیر ممکن ، غیرقابل : اجتماع ضدین ممتنعدر .

ممتنع الحصول = حصولی غیر ممکن

مُمَثِّل [ع ، ص] تمثیل ، مثال کتیرن ، مثال اولەرق ایراد ایدن § بر شیئك صورتنی نقش ایدن ، رسمنی یاپان . § طابع ، طبع ایدن . § (طب) اغذیه‌یی قانه تحویل ایلین .

مُمَثَّل [ع ، ص] تمثیل ایدلمش ، مثال کتیرلمش ، مثال اولەرق ایراد ایدلمش § صورتی منقوش § طبع ایدلمش ، مطبوع .

مُمَجَّد [ع ، ص] تمجید ایدلمش . ثنا ایله تعظیم اولنمش .

مُمِد [ع ، ص] امداد ایدن ، یاردیم ایلین .

مُمَزَّق [ع ، ص] ییرتلمش ، پاره پاره ایدلمش .

مُمسِك [ع ، ص] امساك ایدن ، جری بخیل ، خسیس ناکس الی صیقی .

مُمضی [ع ، ص] امضا ایدن ، مکاتب واوراقه اسمنی یازان ، واضع الامضا

مُمضیٰ [ع ، ص] امضا ایدلمش ، امضالانمش : ممضی ورقه .

مُمطِر [ع ، ص] امطار ایلین ، یاغدیران .

مُمكِن [ع ، ص] قدرت داخلنده اولان یاپیله‌بیلن قابل .

ممکن الوجود = وجود و عدمی ضروری اولمیان . مخلوقات .

ممکنات = جمع : ممکن ، ممکن اولان شیلر .

مُمِل [ع ، ص] املال ایدن ، اوصاندیران ، بیقدیرن ، ایراث ملال ایدن .

اطناب ممل = (ادبیات) اصول متعارفه دائرەسنده ایرادی ممکن اولان کلامی لزومسز بر طاقم الفاظ علاوەسیله اوزاتمق که : مخل فصاحتدر .

مُمَهِّد [ع ، ص] تمهید ایدن ، بسط ایلین ، یایوب دوشەین § تنظیم وتسویه ایلین .

مُمَهَّد [ع ، ص] تمهید ایدلمش ، یایوب دوشنمش ، مبسوط § تسویه وتنظیم اولنمش .

مُمهِل - مُمَهِّل [ع ، ص] امهال ایدن ، تمهیل ایلین ، مهلت ویرن .

مُمیت [ع ، ص] اماته ایدن ، اولدیرن ، باعث موت اولان

مُمَیِّز [ع ، ص] تمییزوتفریق ایدن آییران ، سچن ، فرق ایدن . § اقلامده ضابطاندن معدود اولوب مسودلرك یازدقلری مسودانی تدقیق وتصحیح ایدن کاتب : تحریرات قلمی ممیزی . § شاکردانك امتحاننده حاضر بولنوب معلم ایله برابر اسئله ترتیب وایراد ایدن ذات . § علی الاطلاق تدقیق وامتحان مأموری .

ممیزلك = ممیزك حال و وظیفەسی .

قوهٔ ممیزه = انسانده نیك وبدی تفریق ایدن خاصهٔ معنویه .

ممیزه = بر عبارەیی دیکر عبارەدن ایرمق ایچون شو (« ») اشارت .

مُمَیَّز [ع ، ص] تمییز ایدلمش ، آییرلمش ، سچلمش ، فرق ایدلمش .

مُناجات [ع ، ص] جناب حقه دعا ونیاز ایتمك § بارکاه الوهیتدن ایدیلان نیاز . § جناب خدای مستعانك قدرت وعظمت لاهوتیه‌سندن باحث و بالنتیجه استدعای مغفرتدن عبارت اولان منظومه [منثور اولەبیلور]

مُنادِمْ [ع ، ص] منادم ايدن ، نديملك ايلين .

مُنادِى [ع ، ص] ندا ايدن چاغران § باغيرەرق بر شى اعلان ايدن دلال .

مُنادٰى [ع ، ص] ندا ايدلمش § كوك حرف ندا ايله كوك حرف ندامز كندوسنه ندا ايديلن

مُنازِع [ع ، ص] نزاع ، غوغا ايدن ، غوغجى .

مُنازَع فيه [ع ، ص] سبب نزاع اولان خصوص § حقنده منازعه اولنان ، اختلافلى دعوالى ، غوغالى . مؤنثى : منازع فيها در .

مُنازَعه [ع ، مص] غوغا، خصومت نزاع ، مخالفت .

منازعه‌جى == نزاع ايدن، نزاعجى، غوغاجى

منازعه‌لى == حقنده منازعه اولنان منازع فيه . اختلافلى ، غوغالى .

مُناسات [ع ، مص] نسيان ايتمك فراموش ايلمك ، اونوتمق

مُناسِب [ع ، ص] نسبتلى متناسب ياقيشق آلان ، يارايان ، اويغون § لايق ، شايان ، سزا ، شبيه

مُناسَبَت [ع ، مص] مناسبلك ، يكديكره شباهت ، ياقيشمق ياقيشق المق § قرابت ، تعلق ، ارتباط ، علاقه § لياقت . § وسيله § اويغونلق ، موافقت

نه مناسبت == بويله شى مى اولور ؟ معناسنه‌در .

مناسبتسز == مناسبتى اوليان ، غير مناسب ، نابجا || ياقيشقسز ، ياراشماز || قول وفعلى نابجا اولان سويلديكنى ، ياپديغنى‌ده دوشونمدن سويلين ويا ياپان .

مناسبتسزلك == عدم مناسبت .

مناسبتلى == مناسبتى اولان، مناسب اويغون ، لايق شايان .

مُناصَفَه [ع ، مص] يارى‌يارى‌يه بولوشمك ، مساوات اوزره ايكى‌يه تقسيم ايتمك .

مناصفةً == مناصفه صورتيله ، يارى يارى‌يه .

مُناطَحه [ع ، مص] بربرينه زلى حيوانات بربرينه اوروشمق

مُناظِرْ [ع ، ص] مناظره ايدن .

مناظره == اظهار صواب مقصديله بر شيئه ايكى طرفدن بصيرت اوزره نظر ايتمك § اصول مخصوصه دائره‌سنده مباحثه ، آداب مناظره

فن مناظره }
اصول مناظره } == (منطق) ك مباحثه قوانيننده بحث ايدن فن ، اصول .

مُنافات [ع ، مص] بربرندن آيرلمق § نفى ايتمك § ايكى شى بربرينى يوق ايتمك . § مغايرت ، مخالفت ، ضديت .

مُنافَرَت [ع ، مص] بربرندن نفرت ايتمك ، سويشمه‌مك

مُنافَسَه [ع ، مص] معارضه محاسده، نفسانيت .

مُنافِق [ع ، ص] ظاهرا مسلمان ، باطنا كافر اولان . § ايكى يوزلى ، مفسد ، نفاق القا ايدن .

منافقانه == منافقجه .

منافقين == منافقلر .

منافقه == منافقلق ، ايكى يوزلولك .

مُنافى [ع ، ص] مغاير ، مخالف ، ضد . § مبطل .

مُناقَشَه [ع ، مص] بربرينك محاسبه سنده كوركى كبى تدقيق واستقصا ايتمك . § برشيئى ايكى طرفدن اوزون اوزادى‌يه چكشديرمه . § تدقيق § مباحثه .

مناقشات == جمع : مناقشه، مباحثات

مُناقَصَه [ع ، مص] (مولددر) النه‌جق ويا ياپديريله‌جق برشيئك اك از بدله موافقت ايدنه احاله اولنمق اوزره مسابقه‌يه قونلمسى مزايده‌نك ضدى .

مُناقِضْ [ع ، ص] مخالف ، ضد نقض ايدن .

مُناقَضَه [ع ، مص] ايكى سوزك مفهومى بربرينه مخالف اولمق

مُناكَحه [ع ، مص] نكاح ايتمك عقد نكاح .

مناكحات == جمع : (مناكحه || فقهك حكام نكاحه متعلق مباحثى

مُناوَبَه [ع ، مص] نوبتله وتوعبولق توبتلاشمك .

مناوبةً == مناوبه صورتيله .

مُناوَلَه [ع ، مص] صونمق ، بر شيئى ال اوزاته‌رق ويرمك : مناولهٔ اقداح .

مُنْبِتْ [ع ، ص] انبات ايدن ، بيتيرن بتيرن ، قوهٔ انباتيه‌سى زياده اولان : خاك منبت

غير منبت == قوهٔ انباتيه‌سى اوليان ويا از اولان .

مُنْبَسِطْ [ع ، ص] انبساط ايدن يايلان § وسعتلنن، متوسع § مفرح ، كوكلى آچيق ، شن .

مُنْبَعِثْ [ع ، ص] انبعاث ايدن ، نشأت ايلين ، ايلرى كلن متولد

مُنَبِّه [ع ، ص] تنبيه ايدن § اوياندیران ، ايقاظ بيدار ايلين منبه ساعت § (طب) افعال حياتيه‌يى موقتا تزييد وتشديد ايدن ادويهٔ منبهه .

مُنْتَبِه [ع ، ص] اويانق ، بيدار . انتباه ايدن .

مُنْتِج [ع ، ص] انتاج ايدن . نتيجه ورن ، حصوله كتيرن ، حاصل ايدن : سفاهت منتج وخامتدر .

مُنْتَشِر [ع ، ص] انتشار ايدن ، صاچيلان : لالئ منتثره .

مُنْتَحِرْ [ع ، ص] انتحار ايدن ، كندى كنديسنى اولديرن ،

منتحرانه == منتحرجه‌سنه .

مُنْتَحِلْ [ع ، ص] انتحال ايدن ، باشقه‌سنك بر شيئنه بندر دين § باشقه شاعرك بر بيت ويا مصرعنى كنديسنه اسناد ايدن .

مُنْتَخِبْ [ع ، ص] انتخاب ايدن ، سچن .

مُنْتَخَبْ [ع ، ص] انتخاب ايدلمش، سچلمش ، كزيده ، ممتاز .

منتخبات == جمع : منتخب . || سچلمش ، انتخاب اولنمش فقره‌لر ، پارچه‌لر : منتخبات آثار .

مُنْتَسِبْ [ع ، ص] انتساب ايدن . نسبت ، تعلق پيدا ايلين . « فنونه منتسبم اشغادكاسه‌مده» جمعى : (منتسبين) كلير : منتسبين ادب

مُنْتَسِقْ [ع ، ص] انتساق ايدن ، نظام اوزره‌ديزيلن، دوزكون اولان .

مُنْتَشِرْ [ع ، ص] انتشار ایدن ، میدان انتشاره چیقان : آثار منتشره . § یاییلان : بوی منتشر . § طاغیلان : آثار منتشره § شایع اولان : اخبار منتشره .

مُنْتَصِبْ [ع ، ص] انتصاب ایدن دیکیلوب طوران : عمود منتصب .

مُنْتَصِفْ [ع ، ص] یاری‌یه وارمش یاریلانمش § یاری نصف . § وسط خطك منتصف نقطه‌سندن اقامه ایدیلان عمود .

مُنْتَظِرْ [ع ، ص] انتظار ایدن ، کوزله‌ین ، بکله‌ین .

منتظرانه = منتظرجه‌سنه .

منتظراً = منتظر اوله‌رق ، بکلیه‌رك

مُنْتَظَرْ [ع ، ص] انتظار اولنمش ، بکله‌نلمش ، مطلوب ، مأمول

مُنْتَظَمْ [ع ، ص] انتظاملی‌دوز کون نظام تحتنده ، بوالنده [دوغریسی (منتظم) در]

منتظماً = منتظم اوله‌رق ، نظام تحتنده اوله‌رق .

غیر منتظم = منتظم اولمیان ، نظامسز ، ترتیبسز ، صره‌سز .

عساکر غیر منتظمه = باشی بوزوق عساکر معاونه .

مُنْتِنْ [ع ، ص] (طب) قیللری دوشورن ، قیل دوکن : دوای منتف .

مُنْتَفِخْ [ع ، ص] انتفاخ ایدن قاباران شیشن .

مُنْتَفِعْ [ع ، ص] انتفاع ایدن ، منفعتله‌نن .

مُنْتَفِلْ [ع ، ص] نافله نماز قیلان .

مُنْتَفِی [ع ، ص] انتفاء ایدن ، اره‌دن چیقان ، یوق اولان . زائل نابدید اولان .

مُنْتَقِدْ [ع ، ص] انتقاد ایدن ، (منقد) ایله مترادفدر .

مُنْتَقِلْ [ع ، ص] انتقال ایدن ، بر یردن دیکر یره کوچن . § ارتحال ، وفات ایدن . § بر شیدن دیکر شیئه کچن . § بر شیدن دیکر شی اکلایان ، قرینه ایله اکلایان . § میراث قالان ، مورث پدرندن منتقل خانه‌یی صاتدی .

مُنْتَقِمْ [ع ، ص] انتقام آلان ، اوج آلان ، اخذثار ایلین . § اسماء حسنادن بری : جناب منتقم حقیقی .

مُنْتَكِسْ [ع ، ص] انتکاس ایدن ، باش اشاغی دونن د سرنکون اولان

مُنْتَمِی [ع ، ص] انتما ایدن ، نسبت وتعلق پیدا ایلین منتسب .

مُنْتِنْ [ع ، ص] انتان ایدن‌ایدن ، قوقان ، بدبو ، متعفن .

مُنْتَهِبْ [ع ، ص] انتهاب ایدن ، نهب غارت ، یغما ایلین .

مُنْتَهِزْ [ع ، ص] انتهاز ایدن ، فرصتی غنیمت بیلن ، فرصت دوشورن .

مُنْتَهِی [ع ، ص] نهایت بولان ، غایته ایرن صوك درجه‌یی بولان ، ختامپذیر اولان ، بیتن . § اك کریده ، اك نهایتده اولان : منتهی صنف شاکردانندن .

مُنْتَهَی [ع ، ص] نهایت بولمش . غایته ایرمش ، صوك ، غایت ختام . § زمان انتها : منتهای کتاب .

سدرة المنتها = یدنجی قات کوکده بر اغاج ، بر مقام .

مُنْثَقِبْ [ع ، ص] انثقاب ایدن دلینن .

مُنْجَذِبْ [ع ، ص] انجذاب ایدن چکیجی بر شیئه طوغری چکیلن .

مُنْجَرّ [ع ، ص] انجرار ایدن ، چکیلن § واروب نهایت بولان § نتیجه‌لنن .

مُنْجِزْ [ع ، ص] انجاز ایدن ، وعدینی یرینه کتیرن .

مُنْجَلِی [ع ، ص] انجلا ایدن ، آچیلان ، آچیلوب روشن اولان . روشن § ظاهره چیقوب عیان ، اشکار اولان ، اچیق عیان .

مُنَجِّمْ [ع ، ص] علم نجومه آشنا اولان کوا کبك سیر وحرکتندن برطاقم احکام خمیسه استخراج ایدن . جمعی (منجمین) کلیر .

منجم باشی = رسمی تقویم ترتیب ایدن مأمور .

مُنْجَمِدْ [ع ، ص] انجماد ایدن . طوکان ، طوکمش .

بحر منجمد = [redacted] [بحر]

مُنْجِی [ع ، ص] انجاء ایدن قورتاران تخلیص ایدن .

مُنْحَدِرْ [ع ، ص] انحدار ایدن . انیشه دوغری اینن . اینشلی مائل : صد منحدر .

مُنْحَرِفْ [ع ، ص] انحراف ایدن اکیلوب میلله‌نن .

شبه منحرف = [redacted] [شبه]

منحرف المزاج = مزاجی انحراف ایتمش ، نامزاج ، کیفسز .

مُنْحَصِرْ [ع ، ص] انحصار ایدن بر حد داخلنده قالوب خارجه تجاوز ایتمین . § یالکز بر شخص ویا شیئه مخصوص اولان .

منحصراً = منحصر اوله‌رق ، باشقه شیئه شمولی اولمیه‌رق ، یالکز ‖ مستقلاً

مُنْحَطّ [ع ، ص] انحطاط ایدن ، اشاغی اینن ، اشاغیلایان اچاق : اراضیٔ منحط .

مُنْحَلّ [ع ، ص] انحلال ایدن ، آچیلان چوزولان § بوش قالان اچیق منحل وقوعنده اقدار اولنمق اوزره § حل اولان بر شیئك اچنده اریین .

مُنْحَنِی [ع ، ص] انحناء ایدن ، اکیلن ، اکریلن ، اکری دوز اولمیان .

خط منحنی = (هندسه) بر قاچ نقطه‌ده استقامتنی تبدیل ایدن خط .

منحنیٔ محدب = (هندسهٔ رسمیه) هر هانکی وضعیتده اولورسه اولسون بر خط مستقیم ایله ایکیدن زیاده نقطه‌سی قطع اولنه‌میان منحنی .

منحنیٔ مستوی = (هندسهٔ رسمیه) بالجمله نقاطی بر مستوی داخلنده بولنان خط [محیط دائره ، قطع ناقص کبی]

منحنیٔ مضاعف } **منحنیٔ یساری** } = (هندسهٔ رسمیه) بالجمله نقاطی بر مستوی داخلنده بولنمیان خط [حلزون کبی]

منحنیات = منحنی اولان شیلر ، شکللر

منحنیات مستعمله = محیط دائره ، قطع ناقص ، حلزون ، قطع مکافی قطع زائد کبی کثرتله مستعمل اولان اشکال منحنیه .

مُنْخَسِفْ [ع ، ص] انخساف ایدن یره کچن § سونوك ، ضیاسز بر حالده قالان .

قمر منخسف [redacted] (خسوف ، و (انخساف) § کور اولان = عین منخسف .

مُنْخَفِضْ [ع ، ص] انخفاض ایدن ، الچاقلانان : اراضیٔ منخفضه .

مُنْخَنِق [ع ، ص] انخناق ایدن ، كسیلوب بوغولان .

مُنْدَرِج [ع ، ص] اندراج ایدن ، داخل اولان ، ایچنده بولنان ، درج وادخال ایدیلان : مواد مندرجه .

مندرجات == ج : (مندرج) محتویات .

مُنْدَرِس [ع ، ص] اندراس ایدن ، اثری قالمامق اوزره بوزیلوب محو اولان .

اوقاف مندرسه == وارداتی محو اولمش وقف محللر .

مُنْدَفِع [ع ، ص] اندفاع ایدن ، ساورلان ، زائل اولان .

مندفعات == (مولددر) جریحه‌لردن چیقان جراحت وسائره .

مُنْدَمِج [ع ، ص] اندماج ایدن ، دوریلوب صاریلان ، ایچنه یرلشن § مندوج .

مُنْذِر [ع ، ص] (مبشر) ك ضدی . انذار ، بر خصوصك تبلیغیله تحذیر وتخویف ایدن ، وخامت عاقبتی بیان ایله قورقودان ، تنذیر .

مُنْزِل ـ مُنْزِل [ع ، ص] انزال ایدن ، تنزیل ایلین ، آشاغی ایندیرن : جناب منزل قرآن .

مُنْزَل ـ مُنَزَّل [ع ، ص] انزال اولنمش ، تنزیل ایدلمش ، آشاغی ایندیرلمش .

كتب منزله == كتب سماویه .

مُنْزَوِی [ع ، ص] انزواء ایدن ، چكیلوب بر كوشه‌ده اوطوران زاویه نشین اولان .

منزویانه == منزویجه‌سنه

مُنَزَّه [ع ، ص] تنزیه ایدلمش ، قباحتدن بری قیلنمش § كافهٔ نقایصدن بری اولان (تنزیه)

مُنْسَجِم [ع ، ص] انسجاملی ، آب روان كبی بر دوزیه كیدن ، ارتباطلی : كلام منسجم .

مُنْسَد [ع ، ص] انسداد ایدن ، قاپانان ، طیقانان ، قاپالی .

مُنْسَلِب [ع ، ص] انسلاب ایدن محو اولان ، سلب ایدلمش ؛ حضور وراحتم منسلبدر .

مُنْسَلِخ [ع ، ص] انسلاخ ایدن ، صیریلوب چیقان ، صویونان صویولمش ، دریسی چیقارلمش § موك كوننه ایرمش :

شهر منسلخ —— موك كوننه وارمش اولان آی .

مُنْسَلِك [ع ، ص] انسلاك ایدن ، بوله كیرن ، سالك اولان .

مُنْشَآت [ع ، ص] (مولددر) اصول مخابرات خصوصیه فن انشایه متعلق آثار . § بو قبیلدن آثاری جامع كتاب ، رساله

مُنْشِد [ع ، ص] انشاد ایدن ، شعر اوقویان .

مُنْشَرِح [ع ، ص] انشراحلی ، كوكلی اچیق : منشرح البال .

مُنْشَعِب [ع ، ص] انشعاب ایدن ، شعبه‌لرینه دالّلانان ، چاتاللانان .

مُنْشَق [ع ، ص] انشقاق ایدن ، یاریلان .

مُنْشِی [ع ، ص] انشا ایدن ، یاپان § حسن كتابته مالك اصول انشایه آشنا اولان ، كاتب ماهر .

منشیانه == منشیجه‌سنه .

مُنْصَب [ع ، ص] انصباب ایدن دوكیلن : قزل ایرماق قره دكیزه منصب اولور .

مُنْصَبِغ [ع ، ص] انصباغ ایدن بویانان .

مُنْصَرِف [ع ، ص] انصراف ایدن كیری دونن . § (نحو عربی) كسره‌یی تنوینی قبول ایدن اسم .

غیر منصرف == كسره وتنوین قبول ایتمیان اسم .

مُنْصَرِم [ع ، ص] انصرام ایدن . كسیلن انقطاع ایلین .

مُنْصِف [ع ، ص] انصاف ایدن . انصافلی معاملهٔ عادلانه‌ده بولنان .

منصفانه == منصف اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

مُنْضِج [ع ، ص] انضاج ایدن . كماله ایرن . § (طب) یاره وچبانی جراحتلندیرن . § باعث هضم اولان .

مُنْضَم [ع ، ص] انضمام ایدن ، ضم وعلاوه اولنان ، قاتیلان

نسج منضم == (نسج)

مُنْطَبِخ [ع ، ص] انطباخ ایدن ، پیشن ، مطبوخ .

مُنْطَبِع [ع ، ص] انطباع ایدن باصیلان ، مطبوع ومنقوش اولان معلمك تقریرلری تمامیله ذهننه منطبع اولدی .

مُنْطَبِق [ع ، ص] انطباق ایدن اویان ، مطابق اولان ، بربرینه تمامیله اویغون كلان خط منطبق .

مُنْطَفِی [ع ، ص] انطفا ایدن سونن . سونوك .

مُنْطَلِق [ع ، ص] انطلاق ایدن ، كیدن . سربست براغلمش ، صالویرلمش

مُنْطَوِی [ع ، ص] انطواء ایدن ، دوریلوب بوكولان : ثوب منطوی

مُنَظَّف [ع ، ص] تنظیف ایدلمش ، مادهٔ تمیزلنمش ، پاك ایدلمش .

مُنْعَدِل [ع ، ص] انعدال ایدن ، عدول ایلین . طوغری یولدن صاپان .

مُنْعَدِم [ع ، ص] انعدام ایدن ، یوق اولان ، معدوم .

مُنْعَزِل [ع ، ص] انعزال ایدن ، معزول اولان .

منعزلاً == منعزل اولەرق ، معزول اولدیغی حالده .

مُنْعَطِف [ع ، ص] انعطاف ایدن ، تمایل ، توجه ایلین ، میله‌ن .

مُنْعَقِد [ع ، ص] انعقاد ایدن ، قوریلان ، مرتب اولان § طرفنجه رسماً قبول اولنان .

مُنْعَكِس [ع ، ص] انعكاس ایدن ، ضیای منعكس .

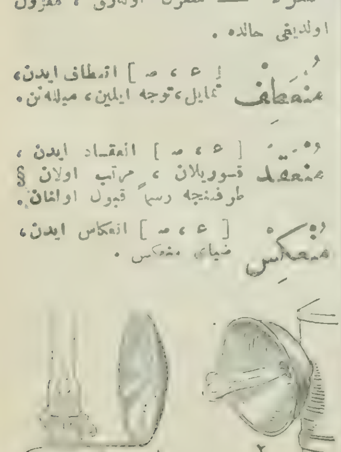

(قطع مكافی ایله ضیایی منعكس ایلان لامبه‌لر)

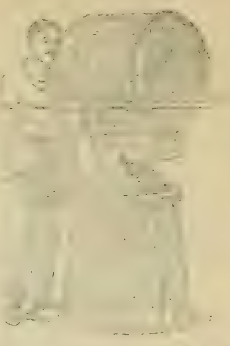

(الكتريق ضياسنی منعكس قیلان پروژكتور)

انفعال منعكسه == (طب) انسان ویا حیوانك اعضای مختلفهٔ وجودندن برینك هر هانكی بر تهیجی عقیبنده حصوله كلان حركات غیر اراديه . [مثلا: دقتسزلكله بارمغنك اوجی یانان برآدمك ارادهسی منضم اولقسزین قوالی بردن بره چكمهسی كبی .]

منعم [ع ، ص] انعام ایدن ، نعمت احسان ایلین § ولی نعمت . .

منعمانه == منعمجهسنه ومنعم اولانه یاقیشیر صورتده

منعم [ع ، ص] تنعم ایدلمش ، نعمتلندیرلمش ، نائل رفاه ایدلمش .

منفتح [ع ، ص] انفتاح ایدن ، اچیلان ، مفتوح ، كشاده

منفجر [ع ، ص] انفجار ایدن ، اچیلان سوكن منبجس منفجر § بردن قاینایوب اقان . : عین منفجر .

منفرج [ع ، ص] انفراج ایدن ، آچیلان ، ارهسی آچیق اولان .

زاویهٔ منفرجه == (هندسه) زاویهٔ قائمهدن بیوك اولان زاویه

منفرد [ع ، ص] انفراد ایدن ، یالكز اولان ، یالکزجه كیمسه بولنمیان .

منفرداً == منفرد اولهرق . || آیری آیری .

منفرق [ع ، ص] انفراق ایدن ، آیریلان ، خط منفرق .

منفسح [ع ، ص] انفساح ایدن ، بوللاشان ، كینشلهین

منفسخ [ع ، ص] انفساخ ایدن ، بوزیلان ، حكمی ابطال واغا اولنان : نكاح منفسخ ، مادهٔ منفسخه .

منفصل [ع ، ص] انفصال ایدن ، آیریلان ، یرندن ایریلان § معزول اولان .

منفصلاً == منفصل اولهرق ، معزولاً

قضیهٔ منفصله == (منطق) انفصالك وقوعنی ایجاب ایدهجك بر علاقه اوزرینه تألیفك مقدمه انفصالی ویا بو انفصالك سببی ایله حكم اولنان قضیه .

منفصلهٔ عنادیه == (منطق) مقدم ایله تالی ارهسنده بری دیكره علت ویا ایكیسیده بر علته معلول اولمق كبی معلوم و منافیی موجب اولان بر علاقه اوزرینه انفصالك وقوعی ویا عدم وقوعیله حكم اولنان قضیه .

منفصلهٔ اتفاقیه == (منطق) مقدم ایله تالی آرهسنده تنافیی موجب اولهجق بر علاقه اولمیوبده بینلرنده تصادفی اولمق اوزره حكم اولنان قضیه .

منفصلهٔ حقیقیه == (منطق) هم صدق همده كذبده انفصال یاخود انفصالك سببیله حكم اولنان قضیه .

حروف منفصله == الت طرفدن بیتشن حرفلر : ا ، د ، ر ، ز ، و .

منفصم [ع ، ص] انفصام ایدن ، ایریلان ، اكیلن .

منفطر [ع ، ص] انفطار ایدن ، یازیلان .

منفعل [ع ، ص] انفعال ایدن ، متأثر اولان § كوجنن و كوجنمش ، خاطر مانده .

منفعلاً == منفعل اولهرق .

منفعلانه == منفعلجهسنه

منفق [ع ، ص] انفاق ایدن ، § نفقه ویرن .

منفك [ع ، ص] انفكاك ایدن ، آیریلان

غیر منفك == ایراز ، بیتشیك ، متصل .

منفلق [ع ، ص] انفلاق ایدن ، یازیلان ، آچیلان .

منفهم [ع ، ص] انفهام ایدن ، اكلاشیلان : مالندن منفهم ایلدیغنه كوره

منقاد [ع ، ص] انقیاد ایدن ، رام اولان ، اطاعت ایدن § انقیاد ایتمش ، رام اولمش ـ مطیع .

منقبض [ع ، ص] طوپلانمش ، چكلمش بوزلمش § صیقلمش ، § انقباضه دوچار اولان

منقح [ع ، ص] تنقیح ایدلمش ، زوائدی طرح ایدیلهرك دوزلدلمش . § اك ایی قسمی سچیلوب آلنمش ، منتخب ، كزیده § اداره مقصدیله برقسمی قطع ایدلمش : معاش منقح .

منقرض [ع ، ص] انقراض بولان بیتن ، ختام بولان ارقهسی ذریتی كسیلن . § سون

منقسم [ع ، ص] انقسام ایدن ، بولونن : قسم قسم اولان .

منقش [ع ، ص] نقش ایدلمش § نقشلانمش ، نقشلی ، زینتلی . دیوارلری منقش ایدی .

منقشر [ع ، ص] انقشار ایدن ، قابوغی صویلان .

منقص [ع ، ص] تنقیص ایدن ، اكسیلدن .

منقص [ع ، ص] تنقیص ایدلمش ، اكسیلدلمش .

منقضی [ع ، ص] انقضا ایدن ، بیتن ، تمام اولان وعدهٔ منقضیه .

منقط [ع ، ص] تنقیط ایدلمش ، نقطهلنمش ، نقطهلی حروف منقطه .

منقطع [ع ، ص] انقطاع ایدن ، كسیلان § ارقهسی كلن ، ختام بولان . § ایرلمش ، اختلاطی اتصالی قالمامش .

غیر منقطع == فاصلهسز ، سوركلی ، متصل .

منقلب [ع ، ص] انقلاب ایدن ، دونن ، دكیشن ، طرز خره دوكولن .

منقلع [ع ، ص] یرندن قوپاریلان

منكب [ع ، ص] انكباب ایدن یوز اوستی دوشن قاپانان .

منكر [ع ، ص] مقرك ضدی . انكار ایدن : منكر حقیقت . § (مؤمن) ك ضدی ایناغیان ، منكر اخرت .

منكرانه == منكرجهسنه .

منكرین == ج : (منكر) . منكر اولانلر .

منكر [ع ، ص] انكار ایدلمش § طانمامش § عقلك تقبیح شرعك تحریم ایتدیكی شی ، غیر مشروع .

نهی عن المنکر == منکراتی ، غیر مشروع شیلردن نهی منع .

غیر منکر == انکار اولنه‌ماز ، مسلم مصدق .

مُنَکَّر [ع ، ص] تنکیر ایدلمش نکره قیلنمش ، تنکیر حالنده اولان . قبرده سؤال ایدن ملکلردن بری ، منکرین .

مُنْکَسِر [ع ، ص] انکسار ایدن قیریلان ، قیریق ، قیریلمش منفعل ، کوجنمش ؛ منکسر القلب .

منکسراً == منکسر اوله‌رق || منفعلاً .

خط منکسر == (هندسه) برقاچ خط منکسرك ایکیشر ایکیشر (بر زاویه تشکیل ایتمك اوزره) بربریله برلشمسندن حاصل اولان خط .

مُنْکَسِف [ع ، ص] انکساف ایدن ، کسوفه وغرایان طوتیلان : مهر منکسف .

مُنْکَشِف [ع ، ص] انکشاف ایدن ، آچیلان § آچیغه میدانه چیقان ، ظاهر اولان . § کشف اولنمش ، مجهول ایکن بولنوب معلوم ایدلمش .

مُنَوِّر [ع ، ص] تنویر ایدن ؛ نورلاندیران ، روشن ایله

مُنَوَّر [ع ، ص] تنویر ایدلمش ، نورلاندیرلمش روشن ایدلمش ، روشن .

منوریت == منورلك : منوریت افکار .

مُنَوِّم [ع ، ص] (طب) تنویم ایدن ، اویودان ، اویقو ویرن ، کمترن .

مُنْهَبِط [ع ، ص] هبوط ایدن . اشاغی اینن ، دوشن .

مُنْهَدِم [ع ، ص] انهدام ایدن ، ییقلان .

مُنْهَزِم [ع ، ص] انهزام ایدن . بوزولان ، هزیمته اوغرایان حربده مغلوب وپریشان اولان

منهزماً == منهزم اوله‌رق ، بوزوله‌رق مغلوباً .

مُنْهَمِك [ع ، ص] انهماك ایدن ، دوام اوزره شدتله میل ایدن (اکثریا مذمومات حقنده مستعملدر .

مُنِیب [ع ، ص] انابه ایدن ، ترك معاصی ایله حقه رجوع ایلین . § کوزل یاغیشلی نافع یاغمور § فیض وطراوتی چوق اولان بهار لطیف .

مُنِیر [ع ، ص] انابه ایدن ، نورلاندیرن . روشن ایدن § ، § پارلاق : شمس منیر .

مُنِیف [ع ، ص] بیوك ، عالی ، بلند : قبر منیف ، احکام منیفه

مُوی [ف ، ص] قیل ، شعر .

موچینه == جمبز ، ، قیل قوپارمغه مخصوص آلات

سرمو == قیل باشی ، قیل اوجی ، || پك جزئی : سرمو انحراف ایتمیور .

موبمو == قیل قیل ، تل تل .

موشکافانه == قیل یارارجه‌سنه ، کمال دقت واهتمام ایله .

مُوابَه [ع ، مص] بربرینك اوزرینه آتلامق ، صچرامق .

مُواجَهَه [ع ، مص] یوزلشمك ، یوز یوزه کلمك § قارشی ، قارشیه ، مقابل ، حضور .

مواجهةً == مواجهه صورتیله ، روبرو

مُواخات [ع ، مص] قارداشلق . ایتمك ، بربرینی قارداش ایتمك § مخالصت ، دوستلق

مُؤاخَذ [ع ، ص] مؤاخذه ایدیلی ، ایدن . § تعریض ایدلین .

مؤاخَذَه [ع ، مص] صوچه مقابل عتاب ایتمك § عتاب توبیخ § بر شخص ویا اثرك نقایصنی تعداد وبیان ایله اعتراض ایله انتقاد ایلمه .

مؤآخذات == ج : (مؤآخذ) مؤآخذه‌لر ، انتقادلر ، اعتراضلر ،

مُوادَعَه [ع ، مص] وداع ایدیشمك ، وداعلاشمق .

مُوارَثَه [ع ، مص] بربرندن میراث یمك .

مُوارَدَه [ع ، مص] چکمك ، کیدوب کلمه § ایکی شاعرك بربرندن خبرلری اولقمزین تصادفاً عینی بیتی سویلملری ، توارد

مواردات == ج : (مورادده) || بر مملکتدن دیکرینه کلن شیلر .

مُوازات [ع ، مص] محازات ، مقابللك ، توازی .

مُوازِن [ع ، ص] وزنجه بربرینه مساوی ، معادل اولان — § موازنه‌لی ، هم آهنك .

مُوازَنَه — مُوازَنَت [ع ، مص] ایکی شی وزنجه بربرینه معا دل اولمق ، دفاتر حسابیه‌ده واردات ایله مصارفك یکونجه بربرینه قارشیلقلی کلمسی : موازنهٔ مالیه § مقایسه ، قیاس : بر ایکی شی بربریله موازنه ایدلملی .

موازنه‌لی == موازنه‌سی اولان ، || اویغون ، دنك .

موازنه‌سز == موازنه‌سی اولمیان ، غیر موزن .

§ (ماکنه) یکدیکرینك فعلنی کاملاً ازاله ایده‌بیله‌جك صورتده متخالف الجهة اوله‌رق آن واحدده تأثیر ایدن ایکی قوتك تحت تأثیرنده بولنان جسمك حالی .

موازنهٔ دائمه == (ماکنه) برجسمی معلق طوتان محورك او جسمك مرکز ثقلتندن دور ایتمسیله حاصل اولان موازنت .

موازنت غیر متحوله == (ماکنه) بر جسمی معلق طوتان محورك مرکز ثقلتك تحتنده بولنمسیله حاصل اولان موازنت

موازنت متحوله == (ماکنه) بر جسمی معلق طوتان محورك مرکز ثقلتك تحتنده بولنمسیله حاصل اولان موازنت .

موازنت المایعات == (حکمت) حکمت طبیعیه‌نك مایعاتك موازنتنه و بولندیلری قابلرك اوزرینه اجرا ایلدکلری تضییقاته دائر اولان قوانیندن بحث ایدن قسم مهمی .

مُوازِی [ع ، ص] مقابل ، برابر § الی غیر النهایه امتدادلری اوزره اوزاتلدقلری حالده بربرلریله تلاقی ایتمیان و اره‌لرنده‌کی اچیقلق دائما بر راده‌ده قالان ایکی ویا زیاده خطلرك حال و وضعیتی .

مُواسات [ع ، ص] بربرینه یاراراق ایتمك § بربرنه مالاً ویا بدناً معاونتده بولنمق . § مأمورین دولتدن وفات ایدنلرك ایتام و اراملنه معاش باغلامق : متوفانك ترك ایلدیکی عائله‌نك مواساتی اجرا بیورلدی .

مُواصَلَت — مُواصَلَه [ع ، مص] واصل اولمق ، ایلشمك ، وصول .

مُواضَعَه [ع ، مص] برخصوصده بحث ایدوب ارکدول قومق § متارکه بیع . § بربریله بالاتفاق عالمه قارشی خلافنی کوسترمك ، خلاف حقیقت معامله‌ده بولنمق .

مواضعةً == مواضعه صورتیله .

مُواظِب [ع ، ص] مواظبت ایدیجی ، ایدن ، بر ایشه دوام و اقدام ایله چالیشان

مُواظَبَت [ع ، مص] مواظبلق ، بر ایشه ایرلمامق اوزره چالیشمق ، پك زیاده اوزرینه دوشمك . § ملازمت ایتمك .

مُواعَدَه [ع ، مص] وعده‌لشمك ، سوزلشمك .

مُواعَظَه [ع ، مص] وعظ ونصيحت ايتمك .

مُوافِق [ع ، ص] اويغون ، مناسب ، متناسب .

موافق كلمك == اويمق .

مُوافَقَت [ع ، مص] موافقلق ، اويغونلق ، مناسبلك ، مساويلك . مطابقت ، مناسبت § اوزلاشمق ، راضى اولمق .

مُوالات [ع ، مص] دوستلق ، محبت ، خالصيت

مُوانِس [ع ، ص] موانست ايدن

مُوانَسَت [ع ، مص] الیشقلق ، الفت وانسيت § مأنوسيت .

مُؤَبَّد [ع ، ص] تأبيد ايدلمش ، باقى ، دائمى قيلنمش .

مؤبداً == مؤبد اولەرق ، ابدى اولاق اوزره تنهائى عمره قدر: مؤبداً كورك .

مُؤتَفِك [ع ، ص] ترسينه دونن ، دونمش .

مُؤتَلِف [ع ، ص ائتلاف ايدن ، ائتلاف ايلين ، آليشان § مختلف) مقابلى . موافق ، اويغن .

مُؤتَمَن [ع ، ص] كندوسنه امنيت اولنان ، امين ، شايان امنيت ، امنيتلى .

مُؤثِّر [ع ، ص] تأثر ايدن ، اثر ايلين ، ايشلەين . § اثر براقان . § باعث انتباه اولان ؛ ذهنه تماميله ايشلەين . § صاحب اثر ، عامل ، فاعل ، اثردن مؤثره انتقال ايديلور .

موتور [ع ، ص] محرك ، هوا غازى ، پترول بخار، الكتريق كبى مواد وسائط استعماليله وجوده كتوريلان قطعه‌ده اجهزهٔ محركه .

مُوجِب [ع ، ص] ايجاب ايدن سبب ، باعث اولان لازم كتيرن ، واجب قيلان § لازم كلن ، واجب اولان .

اسباب موجبه == برحالى ايجاب ايدن سببلر ، قرارك ، حكمك مبتنى اولديغى اسباب .

بلاموجب == سببسز ، وسيلەسز اولەرق

موجبه == (منطق) (سالب) مقابلى ، مثبت .

موجبهٔ كليه == (منطق) افراد موضوعك كافەسى اوزرينە ايجاب ايله حكم اولنان قضيهٔ حمليه .

موجبهٔ جزئيه == (منطق) بعض افرادى اوزرينه ايجاب ايله حكم اولنان قضيه

مُوجَب [ع ، ص] ايجاب ايتمش ، لازم كتيرمش ، واجب قيلمش ، § بيوك برمأموريك كندیسنه تقديم ايديلان اوراق محتوياتنى تصديقاً زير مقتضايه ايتديكى اشارت : موجبنجه . § بر ارادهٔ سنيهٔ پادشاهينك ويا بر فرمان عاليەنك مآل ومقتضاسنى ايضاح يوللى يازيلان تحريرات .

مُوجِد [ع ، ص] ايجاد ايدن ، وجوده كتيرن § ايكى بر ى چيقاران : فونوغرافك موجدى اديسوندر .

موجدلك == ايجاد اقتداری ، موجدك حالى .

مُوجِر [ع ، ص] ايجار ايدن ، كرايه ويرن .

مُوجَر [ع ، ص] كرايه ويريلمش

مُوجَز [ع ، ص] مختصر ، قيصه § (ايجاز) صنعتنه موافق اولەرق از سوزله چوق معنى افاده ايدن .

مُؤَجَّل [ع ، ص] تأجيل ايدلمش ، تأخير اولنمش ، مهلت ايدلمش مهلتلى : دين مؤجل .

مهر مؤجل == كرك طلاق ، كرك وفات وقوعيله مفارقت حاصل اولديغى زمان زوجەيه ويرلك اوزره عقد نكاح اثناسنده تعيين اولنان مبلغ . [مهرمعجل پشين اولەرق ويريلان مبلغدر]

مؤجلاً == مؤجل اولەرق .

مُؤَجِّل [ع ، ص] تأجيل ايدن ، تأخير ايلين .

مُوَجَّه [ع ، ص] توجيه ايدلمش ، يوزى بر جهته دوندیرلمش § مناسب اويغون ، معتبر مقبول . § (ماكنه) متحرك برخطك ثابت اولان بر ويا برقاچ خطه هروضعيت متمادیه‌ده مستند اولەرق حركت ايتمسى [اكر متحرك اولان خط اولميوب‌ده سطح اولورسه بوكاده مستوی موجه ويا سطح موجه ديرلر .]

مُوَحِّد [ع ، ص] توحيد ايدن ، جناب حقى برلەين ، واحدنيت الهيه‌يه قائل ومقتدر اولان .

موحدين == جمع (موحد) موحدلر واحدنيته قائل اولانلر .

مُوحِش - مُوَحِّش [ع ، ص] ابحاش توحيش ايدن ، اوركودن قورقودان .

مُؤَخَّر [ع ، ص] تأخير ايدلمش ، صوكرەيه ، كرى‌يه براغلمش كچكدیرلمش .

مؤخراً || مؤخر اولەرق ، صكره ، بالاخره .

مؤخر تحتانى } == (هندسهٔ رسميه)
مؤخر فوقانى }
[مقدم تحتانى وفوقانى]

مُؤَدَّب [ع ، ص] تأديب ايدلمش ادبلنديرلمش ، تربيەلى ، ادبلى .

مؤدباً == مؤدب اولەرق .

مُؤَدِّب [ع ، ص] تأديب ايدن ، ادبلنديرن .

مُودِع [ع ، ص] ابداع ايدن ، امانت اولەرق ويرن .

مُودَع [ع ، ص] ابداع ايدلمش ، كندیسنه امانت اولەرق ويرلمش

مُوده [ج ، ص] مرعى ، متداول اولان طرز ، بچيم .

مُؤَدّى [ع ، ص] تأديه ايدن ، ادا ايلين § سبب ، باعث اولان .

مُؤدّاى - مُؤدّا [ع ، ص] تأديه ايدلمش ادا اولنمش . § معنى ، مفهوم ، مآل .

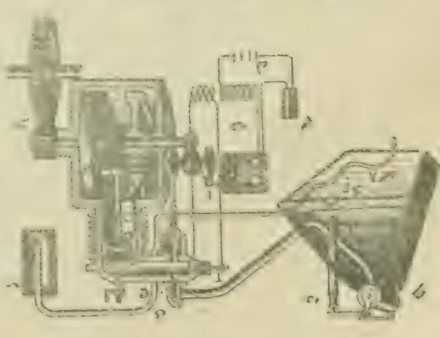

(موتور)

(ديون-بوتون) وابه‌منا مخصوص پترولى موتور : ر . مورد ياخود انبوبهٔ منجبه ؛ م . مسكت آلتى ؛ ح . منجم ؛ ل . قورويل ؛ ب . منجم التنه هوانك محل دخولى و . ماكنه پروانه‌سى ؛ م . ابضه ؛ ن . تضييق موصلى ؛ ح . چرخ فنارى ى . هوانك چيقديغى مجارى ؛ ق . بوبين ؛

مُودَل [ج ، س] اورنك ، نمونه ، قالب ، بجسم ومسطح ومرسم اشيا واشكالك كوچك مقياسده اورنكی ، تمثالی ، قطعه‌سی .

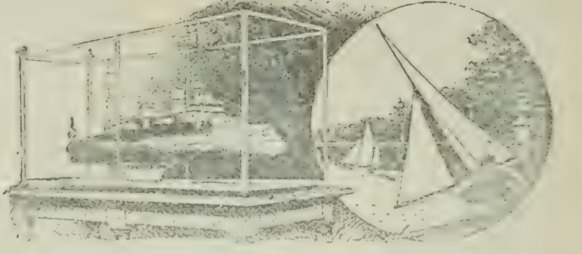

(كمی مودللری)

مُؤَذِّن [ع ، ص] تأذين ايدن ، اذان اوقويان : مؤذن حضرت پيغمبری .

مُؤْذِی [ع ، ص] ايذاء ايدن ، ايجدن ، راحت براقميان .

مؤذيات == انسانی راحتسز ايدن حيوانجقلر [تخته كهله‌سی ، پيره ، سيوری سينك كبی]

مور [ع ، ص] ماوی ايله كوكتر اره‌سنده معروف بر رنك ماوی ايله قرمزی رنكارك اختلاطندن حاصل اولان رنك .

مورارمق == مور اولمق مور رنكه كيرمك .

مورارتمق == مورايتمك || قيزارتمق

مُور [فا ، س] قارنجه ، نمل .

مورانه == قارنجه واری ، قارنجه‌يه ياراشير صورتده . § عاجزانه ناچيزانه ، فقيرانه ، هديهٔ مورانه .

موران == جم : (مور) قارنجه‌لر .

مُورِث [ع ، ص] ايراث ايدن ، حصوله كتيرن § ميراث براقان § (فرائض) حقيقة ويا حكماوفات ايدن كيمسه : وارث ومورث .

مُوَرِّخ [ع ، ص] تاريخ يازان ، وقايع ماضيه‌يی ضبط و جمع وقيد ايدن ، علم تاريخه انتساب كاملی بولنان . علم تاريخه دائر اثر يزان .

مورخين == جم : (مورخ) مورخلر .

مُوَرَّخ [ع ، س] تاريخلنمش تاريخی اتلمش ، تاريخلی ، زمان ونوعی تعيين و ارائه ايدلمش

مورخاً == مورخ اولەرق ، تاريخلی اولەرق .

مُورِش [ج ، س] (حيوانات) ذوالماشين طاقمندن فوق شكلنده برجنس دكز حيوانی اولوب بوكا فرس البحر ، بقرالبحر دخی دينور .

مُورِينَه [ج ، ص] ابحار قطبيه‌ده صيد اولنان و قره جكرلرندن معروف بالق ياغی چيقاريلان بر جنس بيوك بالق .

مُورْفِين [ج ، س] (كيميا) { morphin } خشخاشيه فصيله‌سندن اولوب بين الناس خشخاش اوتی دنيلان نباتدن استحصال ايديلان شفاف بر مادهٔ طبيه .

مُورَه‌ن [ج ، س] (طبقات) { Moraines } غلاسيه‌لرك (چودييه‌لرك) ايكی طرفنده‌كی طاغلردن قوپوب اوزرينه دوشن مولوز وكوشه‌لی قيا پارچه‌لری كبی موادجريه .. [جانبی موره‌ن ، وسطی موره‌ن ، تمری ، موره‌ن ، انتهائی موره‌ن . جبهی موره‌ن كبی انواع مختلفه‌سی واردر .]

مُوز اغاجی [ع ، س] مانيليا كنويری دينلن نيجی بر ماده حامل ايدر بر آغاجدركه اشبو ماده‌دن بر نوع خالی ، حصير ، منسوجات ، ايپ ، كاغد اعمال اولنور . ايكی بچق متره قدر ارتفاعی واردر . اقاليم حاره‌ده حاصل اولوب پورتقال ايله قاوون طعمی آره‌سنده لذيذ واوزونجه ميوه ويرر .

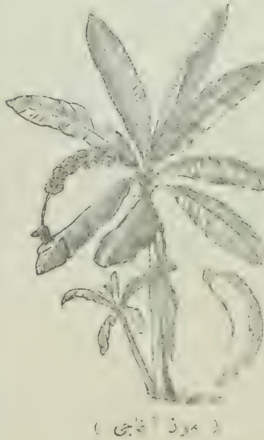

(موز اغاجی)

مُوزايِق [ج ، س] موزاييق طاشلر ، رنكارنك معمول طاشلرله ادوار سالفه‌يه عائد تزيينات معماريه نقوشنی تمثيلاً ياپيلان تشلر ، تصويرلر .

مُوَزِّع [ع ، ص] توزيع ايدن ، طاغيدان . § پوسته بيغلان مكاتيب و جرائدی صاحبلرينه طاغيدان مأمور . § صاتيجيلرە غزته صاتان آدم .

موزعلك == موزعك حال ووظيفه‌سی .

مُوزَه [ج ، س] { Musée } آثار عتيقه و مواد علميه و فنيه‌نك حفظ و تشهير اولنديغی رسمی دائره : موزهٔ همايون [موزه خانه ديمكه حاجت يوقدر . چونكه (موزه) تعبيرنده محليت مندمجدر .]

مُوش [مهملاتدندر] (مو) ايله باشليان بعض تركجه كلمه‌لرك اولنه داخل اوله‌رق مبالغه بيان ايدر .

موس مور == پك زياده مور .

مُوسْتِرَه [ج ، س] اورنك نمونه § طوپدن تشهيری ممكن اوليان موادك پارچه‌لری .

مُوَشَّح [ع ، ص] كيرلی ، كيرله داش .

مُؤَسِّس [ع ، ص] تأسيس ايدن ، وضع اساس ايليين : مؤسس بنيان سلطنت .

مُؤَسَّس [ع ، ص] تأسيس ايدلمش ، اساس وضع اولنمش .

مؤسسات == جم : (مؤسس) || آثار و مبانئ نافعه : مؤسسات خيريه‌در .

مُوَسِّع [ع ، ص] توسيع ايدن ، واسع قيلان ، كنيشلدن .

مُوَسِّف [ع ، ص] اسف ايتديرن ، كدر ويرن : احوال مؤسفه .

مُوسْقاردين [ج ، س] {Muscarndi} ذات الثدياتك قاضميه مغنقندن بر حيواندر .

(موسقاردين)

مُوَسْوِس [ع ، ص] وسوسه ايدن ، وسوسه‌لی .

(موزاییق)

١ — (غالاو ـ رومن) دوره‌سنه عائد موزاییق دوشمه ، ٢ — روماليلر دورندن ـ منتظم بر موزاییق ، ٣ — اطرافی کوچك مثلث قطعه‌لریله مزین بر دوشمه ، ٤ — روماليلره مخصوص غیر منتظم بر موزاییق قطعه‌سی ، ٥ — روماليلر زماننـدن موزاییق بر چارچوه ٦ — دردنجی عصرده بیزانتین ، ٧ و ٨ — یدنجی عصره مخصوص ، ٩ — سکزنجی عصرده ، ١٠ — طقوزنجی عصرده بر دیوار قاپلامه‌سی ١١ — کذا طقوزنجی عصرك موزاییقلرندن دوشمه قطعه‌لری، ١٢، ١٣ — طقوز. واون برنجی عصر موزاییقلرندن برر پارچه ، ١٤ — منتظم موزاییق.

مُوسیقا [فا ، ص] صره قامشـدن معمول بر نوع ـ از موسیقی آلتی ؟ بر طیره هوم .

مُوسیقی [ج ، س] سریانی] علم الحان ، اصـوات و نغماتك اصـول و قواعدندن باحث علم .

الات موسیقیه == چالغی طـاقی ، چالغی الات وادواتی.

موسیو [ج ، ص] Monsieur افندی، [اجنبیلر حقنده مستعملدر]

مُوش [فا ، ص] فاره، صیچان .

موش خرما == خرما صیچانی دنیلان و کدیدن براز کوچوك اولان بر نوع حیواندرکه: قابل تأنیسدر .

موشکیر == چایلاق قوشی .

مُوش [ج ، س] اسـتمپوطان بویوجك بر نوع واپور .

موشامبا [ت ، ص] [مشمع]

مُوشتو [ت ، س] (مژده) دن غلط .

موشتولق == (مژدلك) دن غلط .

دُوشمه [ت ، س] فارسی (مشت) دن غلط .

مُوَشّح [ع ، ص] توشیح ایدلمش تزیین اولنمش .

موشحاً == موشح اولهرق .

مُوشمولَه [ت، س] ورديه فصيله‌سندن بدی سکـزمترو ارتفاعنده بر آغاج اولوب بحر سـفید حوضه‌سنك باتـلوجه محلارنده یتیشـیر . یپراقـلری بیاضه مائلدر . صـویك بهارده معلوم اولان میوه‌سی نشوی‌تا لیدر .

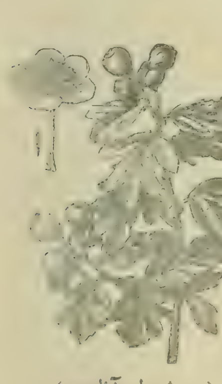

(موشموله آغاجی)

مُوصاقّه [ت ، ص] قاورلمش قیمه ایله پیشمش سبزه .

مُوصِل [ع ، ص] ایصال ایدن ، واصل قیلان ، واردیران .

مُوصَل [ع ، ص] ایصال ایدلمش، واردیرلمش .

مُوصلُوق [ت ، ص] صوبی ایستندیکی آنده آنیدوب استندیکی آنده قپامق اوزره چشمه ، کوپ وسائره‌یه طاقیلان بورمه .

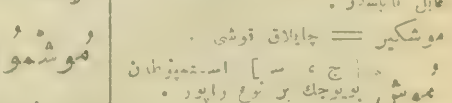

([illegible])

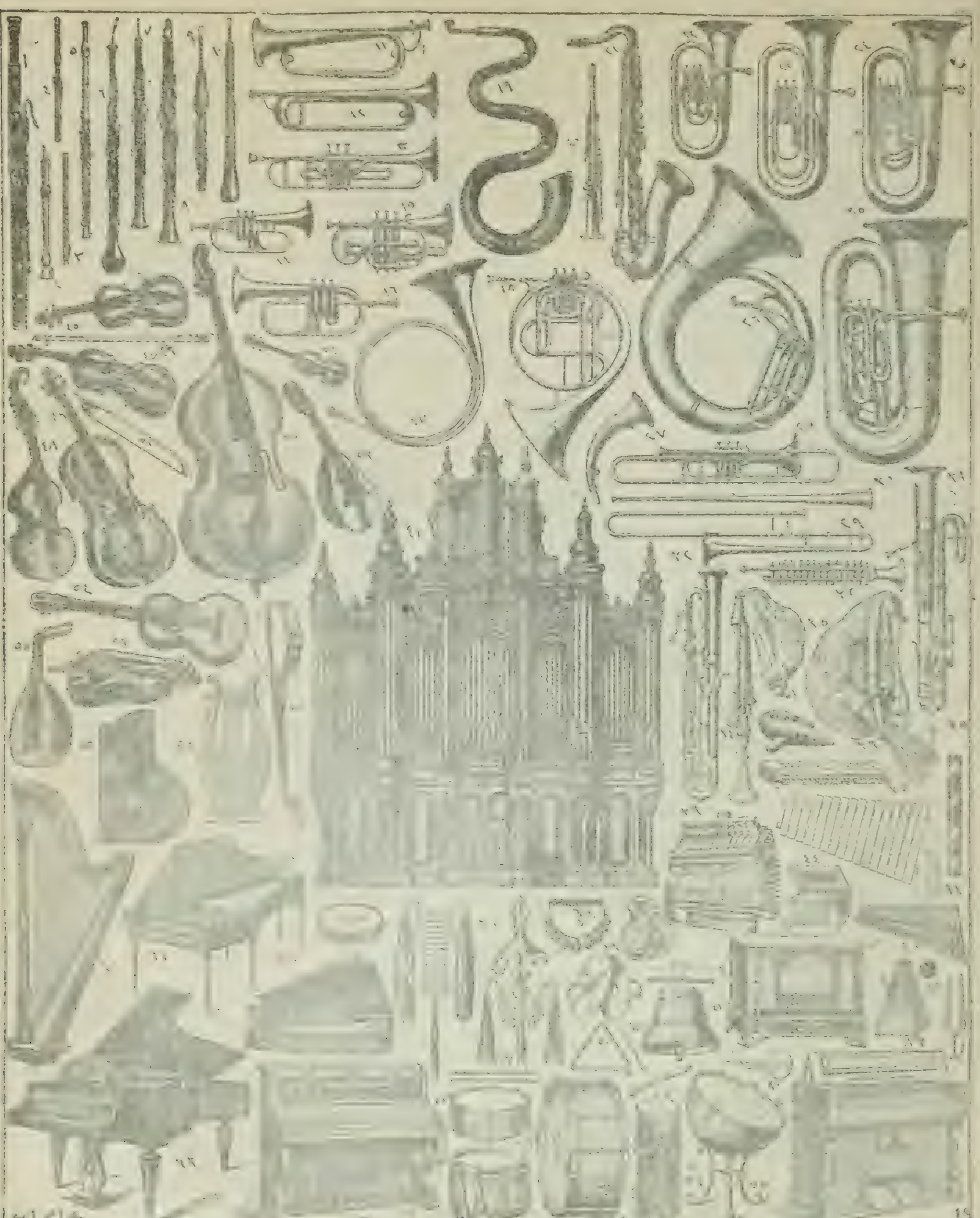

۱ باصسون — ۲ غالووبه — ۳ فیفره — ٤ کوچوك فلوت — ٥ بیوك فلوت — ٦ قور آنغله — ۷ هوبووا — ۸ قلارینت — ۹ — فلاژوله ۱۰ — موزدت ۱۱ — فیلیدون ۱۲ — ترومپت ۱۳ — ترومپت دارفونی ۱٤ — کوچك بوکی ۱۵ — پستونلی قورنه ۱٦ — بیوك بوکی ۱۷ — قورآشاس ۱۸ - قورآپستون ۱۹ - سرپان ۲۰ - صاقسوفون سوپرانو ۲۱ - تنورصاقسوفون ۲۲ - آلتو صاقسوفون ۲۳ - باریتون ۲٤ - دوت سلندیرلی باصو ۲۵ - قونترباص ۲٦ هلقون - ۲۷ قورن دایل ۲۸ - پستونلی ترومبول ۲۹ - ترومبون آقولیس ۳۰ - ترومپت دوملقوآش ۳۱ - اوفیقله‌ید ۳۲ - صاری صوفون ۳۳ - آرمونی قورویاخود آرمونیقا ۳٤ - قورنوموز ۳۵ موزت ۳٦ - اوقارینا ۳۷ - آرمونیقا ۳۸ - میرلیتون ۳۹ - آقوردئون ٤۰ - فیلوت دوپان ٤۱ - غراند اورق ٤۲ - آرمونیوم ٤۳ - اورق دوباربارى ٤٤ - سورینت ٤۵ - ویولون ٤٦ - آرشه دو ویولون ٤۷ - ویولون آلتو ٤۸ - ویولون دامور ٤۹ ویولونسل ۵۰ - قونترباص ۵۱ آرشه دوقونترباص ۵۲ - پوشت دومتری آدانسه ۵۳ - ماندولین ۵٤ - گیتار ۵۵ - لوت ۵٦ - ویهل ۵۷ - بانژو ۵۸ - لیر ۵۹ - سیتار ٦۰ - هارپ ٦۱ - قلاوسن ٦۲ - ئه‌پینت ٦۳ - پیانو آکتو ٦٤ - پیانودرووا ٦۵ - طامبور دوباسق ٦٦ - قاریون دوفانفار ٦۷ - شاپوشینوا ٦۸ - قوالیه دوغرولو ٦۹ - سنبال ۷۰ - تریانغل ۷۱ - کس قیلر ۷۲ - کس رولان ۷۳ - بات دوطانبور ۷٤ - غروس کس ۷۵ - ملئوش دوغروس کس ۷٦ - طانبورن پرووانسال ۷۷ - تهمبال ۷۸ - قلوش ۷۹ - قاستانیت ۸۰ - کوبلارد ۸۱ - سرلونو ۸۲ - [illegible] ۸۳ - دیاپازون

(موصلوق)

مُوصى [ع ، ص] توصيه ايدن . بر ايشى برينه سپارش ايلين .

مُوصَى [ع ، ص] وصيت ايدن ، وصى نصب ايدن .

موصى به == (فرائض) وصيت اولنان مال ، شى

موصى له (فرائض) كنديسنه برينسى وصيت اولنان شخص . : موصى له بالثلث .

مُوصَنْدَرَه [ت ، ص] طولاب ويوكك اوزرى

مُوَضَّح [ع ، ص] توضيح ايدلمش ايضاح اولنمش ، عيان قيلنمش ، اشكاره بيان ايدلمش

موضحاً == موضح اولەرق ايضاحتلى اولەرق .

مُوَضِّح - مُوضِح [ع ، ص] ايضاح ايدن واضح قيلان عيان ايلين .

مُوَظَّف [ع ، ص] توظيف ايدلمش ، كنديسنه وظيفه توظيف ايدلمش معاش رزق اعطاسيله وظيفه لنديريلمش ، معاشلى

موظفاً == موظف اولەرق معاشلى اولەرق .

مُوَظِّف [ع ، ص] توظيف ايدن ، وظيفه تعيين ايلين ، معاش باغليان .

مُوفِت [ج ، س] حامض قاربون . طيران ايدن غاز منبعلرى .

مُوَفِّق [ع ، ص] توفيق احسان ايدن جناب حق ، جناب موفق الامور .

مُوَفَّق [ع ، ص] توفيق الهيه مظهر اولان ، نائل موفقيت اولان § ظفرياب ، نائل ، ايشى راست كيدن .

موفقيت == موفقلك ، مظهريت .

موفقيات == جم : (موفقيت) موفقيات حسنه .

مُوَقَّت [ع ، ص] توقيت ايدلمش اولان ، بر وقت معينه مخصوص بولنان ، معين بر زمانه مخصوص اولان ، سركسز ، كچن ، دائمى اولميان .

موقتاً == موقت اولەرق ، اكرتى از بر زمانه مخصوص اولەرق .

مُوَقِّت [ع ، ص] توقيت ايدن ، كونشى رصد ايدوب ارتفاعنه كوره بر كونك نماز وقتلرينى تعيين ايدن .

موقتخانه == موقته مخصوص حجره

مُوقِد [ع ، ص] ايقاد ايدن آتش ياقان ، شعله حاصل ايدن .

مُوَقَّر [ع ، ص] توقير ايدلمش ، تعظيم اولنمش .

موقراً == موقر اولەرق ، تعظيم ايديلەرك .

مُوَقِّر [ع ، ص] توقير ايدن تعظيم ايلين .

مُوقِظ [ع ، ص] ايقاظ ايدن ، اويانديران § غفلتدن قورتاران

مُوَقِّف [ع ، ص] توقيف ايدن . طورديران ، اليقويان .

مُؤَكِّد [ع ، ص] تأكيد ايدن ، قوتلنديرن § تكرار ايدن

مُؤَكَّد [ع ، ص] تأكيد ايدلمش قوتلنديرلمش . § تكرار ايدلمش .

مؤكداً == مؤكد اولەرق . تكرار ايديلەرك .

مُوَكِّل [ع ، ص] توكيل ايدن ، برينى يرينه اقامه ايله ايشنى اكا تفويض ايلين .

مُوَكَّل [ع ، ص] وكيل ، وكيل تعيين ايديلن .

مؤكل به == موكل طرفندن وكيله تفويض اولنان شى .

مُوَلِّد [ع ، ص] توليد ايدن ، طوغران ، § حاصل ايدن حدوله كتيرن . § (هندسه) دورانيله سطح تشكيل ايدن خط : اسطوانه نك مولدى . § محور دورانيدن مرور ايدن سطحلرك حاصل ايلدكارى فصل مشتركاره .

موالدالحموضه == (كيميا) رنكسز رائحه سز ، طعمسز بر غاز اولوب هواى نسيمينك ثقلتى واحد اعتبار ايدلديكنه كوره ثقلت اضافيه سى ١,١٠٥٦ در . صوده جزئى منحل و ٣٠٠ هواى نسيمى تنسييق تحتنده تميع ايدر . احراق واشتعاله وتنفس حيوانى يه صالحدر . معدنيات ايله امتزاجه پك مستعددر . مذكور غاز ١٧٧٤ تاريخنده بريستلى ويلك از زمان صوكره (لاووازيه) نام كيمياكرلر طرفندن كشف اولنمشدر .

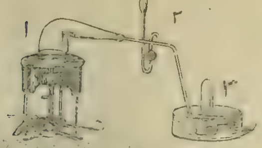

(قلوريت پوتاس ايله مولدالحموضه استحصالى)

١ — قلوريتى حاوى فرنى ؛ ٢ — امنيت انبوبه سى ؛ ٣ — غازك تراكم ايتديكى مخبر .

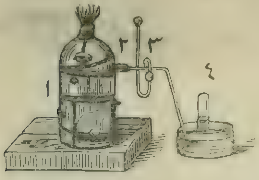

(حمض ثانى مانغانز واسطه سيله مولدالحموضه استحصالى : ١ — حمض ثانى يى حاوى فرون ، ٢ — انبوبهٔ خروج ، ٣ — انبوبهٔ امنيت ، ٤ — مولدالحموضه غازينك طوپلانديغى مخبر .

مولد الماء == (كيميا) رنكسز طعمسز ، رائحه سز بر غاز اولوب اجسام سائره نك جمله سندن اخفدر ثقلتى ٠,٧٦ در . كاليله اشتعال واحتراقه مستعد وتنفسه غير صالحدر .

مولد سكر == (طب) نشاء حيوانى كه : كبدك حجيراتى درونده بى شكل حالده بولنور .

مُوَلَّد [ع ، ص] طوغمش ، توليد ايدلمش ، طوغورلمش § فى الاصل موجود اولميوب صكره دن پيدا اولان .

مولدات == جم : (مولد) ، مولد اولان شيلر ، كلەلر || طوغانلر ، تولد ايدنلر .

مُوَلِّف [ع ، ص] تأليف ايدن ، امتزاج ايتديرن § كتاب يازان ، وجوده كتيرن .

مؤلفين == مؤلفلر : مؤلفين عربيه .

مُؤَلَّف [ع ، ص] تأليف ايدلمش ، كتاب اولەرق وجوده كتيرلمش ، كتابلر .

مؤلفات == جم : (مؤلف) تأليف ايدلمش كتابلر .

مُؤلِم [ع ، ص] الم ويرن . انجيدن ، آغريدان .

مُؤَلَّم [ع ، ص] (مولددر) تألم ايدن

مُؤَلَّم [ع ، ص] تألم ايدلمش ، المِلى كدرلى .

مُولُور [ج ، س] مولور Molure حيوانات زاحفه‌نك بر خنثيه قبيله‌سندن جسيم الجثه بر ييلاندر .

(مولور)

مُولوز [ت ، س] ابنيه‌دن ، ياپيدن ، انقاضدن چيقان ايريلى اوفاقلى طاشلر .

مُولَه [ج ، س] عمله‌نك براز وقت ديكلنمه‌سى .

مولَه طاشى == حماللر يورغونلق الق ايچون يوكارينى طيادقلرى يوكسكجه طاش .

مُوَلّى [ع ، ص] جانب شرع شريفدن ايشك تحقيق و تدقيقنه مأمور اولان ذات .

مُوم [ت ، س] قيناندلمش ايچ ياغى ويا بال مومى درونده فتيل باتيريله‌رق ياپيلان و شمعدانه ديكوب تنوير ايديلان شيكه : انواع مختلفه‌سى واردر .

مهر مومى == رچينه ، لوك ، مهر ظرفلرينك اوزرينه آتيديلوب اوستى تختيم ايديلن قرمزى ويا سائر رنكلى ماده .

مُؤمِن [ع ، س] ايمان ، ايناتان ، قلب ايله تصديق ، لسان ايله اقرار ايدن . جمعى : مذكر ايچون مؤمنين ومؤنث ايچون (مؤمنات) دره

اميرالمؤمنين == خليفهٔ اسلام حضرتلرى .

مومااليه ـ مومى اليه [ع ، س] { ايكنجيسنك شكل واملاسى غلطدر . } ايما ايدلمش ، يوقاروده اسمى كچمش . [بوتعبير رسميانه مخصوص اولوب عسكريده ملازمدن ميرلوايه وملكيه‌ده مستخدمين اقلامدن اولى ثانيسنه قدر رتبه‌لر اصحابنه مخصوص اولوب اندن يوقاروسنه مشار اليه دينور .]

موماليها == مومااليهك مؤنثى .

موماليهما == » » تثنيه‌سى .

موماليهم == » » جمعى .

مُومو [ج ، س] مومو momot جنس طيوردن برءزيليايه مخصوص اوزون قويروقلى بر قوشدر .

(مومو قوشى)

مُومْيا [ج ، س] اسكى مصريلرك انواع دهن و بهارات ايله تحنيط ايلدكارى انسان ويا حيوان قوروسى

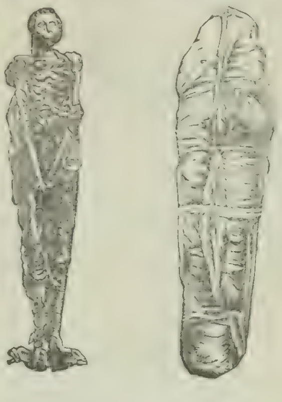

١ (موميا) ٢

مُؤَنَّث [ع ، ص] حقيقى ، اعتبارى لفظى اوله‌رق ديشى اولان . § ويا ديشى اطلاق ايديلان (حامت) : اسم مؤنث .

جمع مؤنث سالم == (حروف عربى) (ات) ايله نهايتلنان جمعلر . (مؤمنات) ، (مسلمات) كبى .

مؤنث سماعى == لفظى اعتباريله مؤنث عد ايديلن كلمه (شمس) (نفس) كبى .

مؤنث حقيقى == مذكرينك نهايتنه (ه) علاوه اولنان ويا نهايتنده ديكر علامت تأنيث بولنان كلمه .

صالح ، صالحه ، مومااليهه ، موماليها كبى .

مُونِس [ع ، ص] آلشان ، آليشق ، انسيتلى ، انساندن قاچميان .

مُونيمى [ج ، س] مونيمى : ذات الفلقتين شعبه‌سندن مونيياسه فصيله‌سندن بر نبات اولوب جذيرينك قشرندن استحصال اولان مادهٔ رزينه طبابتده مستعملدر .

(مونيمى)

مُؤَوِّل [ع ، ص] تأويل ايدن معناى ظاهريدن عدول ايله باشقه معنايه حمل ايدن § رؤيا تعبير ايدن

مُؤَوَّل [ع ، ص] تأويل ايدلمش ، معناى ظاهريدن عدول ايله باشقه معنايه حمل اولنمش § تعبير ايدلمش .

مويّاب [فا ، س] قيل طوقويان ، قيلدن اشيا ياپان ، موطاف .

مُؤَيِّد [ع ، ص] تأييد ايدن قوتلنديرن ، تأكيد ايلين .

مُؤَيَّد [ع ، ص] تأييد ايدلمش ، قوتلنديرلمش ، تأكيد ايدلمش ، § امداد و اعانه‌يه مظهر اولمش .

مُويَنه [فا ، س] كورك ، فروده .

موينه دوز == كوركجى .

مُهاب [ع ، ص] كندينسندن قورقولان ، اوركولان .

مُهاجاة [ع ، مص] شاعرلر بربرينى هجوايتمك هجو ايديشمك

مُهاجِر [ع ، ص] مهاجرت ايدن افراد عائله‌سيله بر محلدن ديكر محله اقليمه كوچن .

مهاجرين == حضرت فخر كائنات افندمز حضرتلريله برابر برلكده ويا دها اول ويا صوكره مكهٔ مكرمه‌دن مدينهٔ منوره‌يه رحلت ايلين ذوات كرام ومهاجرين وانصار كرام .

مُهاجَرَت [ع ، مص] بر يردن بر اقليمدن ، ديكر اقليمه كوچمك ، رحلت ايلمك .

مُهاجَمَه [ع ، مص] هجوم ايدن صالديرمق ، بربرينى بصديرمق اوزره هجوم اجرا ايتمك . § هر طرفدن بردن هجوم ايتمك .

مهاجمات == مهاجمه‌لر .

مُهان [ع ، ص] اهانت اولنمش § ذلیل ، حقیر .

مُهایَئه [ع ، مص] تراضیء طرفین ایله مقاسمهٔ منافع: [زماناً مکاناً مهایئه نامیله ایکی قسم اولوب برنجیسی بر نوع مبادله‌وایکنجیسی بر نوع افرازدر .]

مُهتَدی [ع ، ص] اهتدا ایدن ، هدایت بولان ، دین حقی قبول ایدن ، باشقه دینه تابع ایکن مسلمان اولان مؤنثی : (مهتدیه) در .

مُهتَز [ع ، ص] اهتزاز ایدن ، تترەین § فرحدن ، نشاطدن حرکت ایدن .

مُهدِر [ع ، ص] اهدار ایدن ، هدر ایلین ، دوکن اقیدان

مُهَذِّب [ع ، ص] تهذیب ایدن، زاوئدینی طی ایله اصلاح ایلین ، خاص ، منقح قیلان مهذب اخلاق .

مُهر [فا ، ص] خاتم § اوزرینه بر ادمك ویا مقام رسمینك اسمی محکوك اولان معدن ویا طاش پارچه‌سی. § اشبو اسمك کاغده باصلمش شکلی ، یازیسی .

فك مهر == مهر مومی ویا قورشونله مهرلنمش بر شیئك مهرینی بوزەرق اچمق ، چیقارمق .

مهر مومی == [pointing hand] [موم]

مهر سلیمان == حضرت سلیمان علیه‌السلامك خاتمنده محکوك اولدیغی مروی اولان ایکی مثلثدن مرکب شی .

مهر بند == مهرلنمش .

مهردار == بر دائره ویا نظارتك مهر رسمیسنی اوراقه باصمغه مأمور اولان ذات .

مهرله‌مك == مهرباصمق ، تختیم ایلمك.

(مهر سلیمان)

مهرلتمك == مهر باصدیرمق ، تختیم ایتدیرمك .

مهرلنمك == مهرباصدیرلمق تختیم اولنمق.

مهرلی == اوزرینه ویا زیرینه مهر باصلمش اولان ، مهری حاوی اولان

مُهرَه [فا ، ص] بر نوع یوارلاق شی § جامدن معمول بونجوق دکز بوجکی قابوغی - که : بیوکاری وقبا کاغده جلا ویرمك ایچون مستعمل ایدی .

خر مهره == قابا بونجوغی .

مُهلَت [ع ، ص] برشیئك اجراسی ایچون وعده‌دن صوکره ویریلان زمان میدان .

مُهلِك [ع ، ص] هلاك ایدن ، تهلکه‌لی موجب هلاك اولان .

مُهَلهَل [ع ، ص] نازك ، لطیف رویه § کوزل سوز ، شعر

مُهِمّ [ع ، ص] اهمیتلی § کاردشوار امر عظیم .

مهمه == مهم اولان خصوص خصوصات مهمه قلمی .

مهمات == جمع : (مهم) مهم اولان شیلر ، لازملی اولان شیلر ، مالزم : مهمات عسکریه .

مُهمَل [ع ، ص] اهمال ایدلمش ، بوشلانمش ، حالی اوزره ترك ایدلمش § نقطه‌سز حرف . § بر معنایه دلالت ایتمیان کله .

مهملات == مهملك اوچنجی معناسنه کوره جمعی .

مُهمِل [ع ، ص] اهمال ایدن ، ترك ایدن ، حالی اوزره براقان .

مُهَندِس [ع ، ص] فن هندسه‌یه اشنا اولان § صنایع جسیمه اعمالیه‌نك صور اجرائیه‌سنی ترتیب وتدقیق ایلین متخصص .

مُهَیّاٰ [ع ، ص] حاضرلنمش آماده § تدارك وتهیه اولنمش .

مُهیب [ع ، ص] هیبتلی ، قورقنج قورقودان § مخاطره‌لی .

مُهَیمِن [ع ، ص] { اسماء الهیه‌دندر. } بریشی‌خوفدن امین ایدن ، نکهبان مهربان .

مُهین [ع ، ص] اهانت ایدن § بغیر حق تحقیر ایلین .

مُهَیِّج [ع ، ص] تهییج ایدن ، موجب هیجان اولان § محرك

مُهَیِّیء [ع ، ص] تهیئه ایدن ، حاضرلیان. § (طب) استعداد وقابلیت ویرن .

مُیَسَّر [ع ، ص] تیسیر ایدلمش قولایلقله حصول کتیرلمش : جناب حق ایشلرینی میسر ایلیه

مُیُول [ع ، ص] جمع : میل .

ن [عـ ، فا ـ د ، ت] عربی الفبانك یكرمی بشنجی الفبای عثمانیه‌نك یكرمی سكزنجی حرفی اولوب شكل عبرانیسی (ﻟ) و سریانیسی (ﮔ) در .
ولاتینجه‌ده ایسه (N) در .
ابجد حسابنده (٥٠) رقمنه وعربی تاریخلرده شهر مبارك رمضانه اشارتدر
§ فارسیده افعاله داخل اولور اداتنفیدر:
خدانكرد = الله ایتمسون .
§ صاغر، دیلسزلره مخصوص الفباده شكلی شودر :

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (ن) حرفی شو طرزده كوستریلور .

ن .... ثلث

ن .... نسخ

ن .... اجازت

ن .... ریحانی

ن .... توقیع

ن .... جلی دیوانی

ن .... دیوانی

ن .... رقعه

ن .... سیاقت

ن .... تعلیق

ن .... كوفی

ن .... شجری

ن .... سنبلی

نا [فا ، د] اداتنفی اولوب مشتقات وصفاته داخل اولور . اولمیان ، دكل ، بلا ، غیر : [(بی) ایله بینلرنده فرق واردر . (بی) یالكز اسماء ومصادره داخل اولور : بی علم بی شعور كبی .]

نا استوار = صاغلام اولمیان، مناسبتسز

نا آشنا = بیلمیان ، یباجی ، بیكانه

نا امید = امیدسز ، مقطوع الامل

نا امیدی = نا امیدلك ، مأیوس .

نا انصاف = انصافسز .

نا اندیش = فكر ونظره محتاج اولمیان ، بدیهی . نا اندیشیده = دوشونلمامش ، تفكر اولنمامش .

نا اهل = اهل اولمیان اهلیتسز ، قابلیتسز (جمعی نا اهلان) در .

نا بالغ = بالغ اولمیان ، هنوز سن بلوغه وارمیان .

نا بسته = لایق وسزا اولمیان ، نا شایسته .

نا بجا / **نا برجا** = یرنده اولمیان، مناسبتسز محلسز ، یولسز .

« نیاز نا بجادن برده ناز نا بجادن كچ »

نا بدید = (بدید) ك ضدی كورنمز كوزكمیان ، خبر حرفی یوق اولان ، غائب اولان .

نا بسود = ال دكمامش ، ال طوقنمامش بكر شی .

نا بكار = ایشه یاراماز || حیلاز عاطل ، یاراماز = فعل قبیح صاحبی مفسد .

نا بمحل = محلسز ، یولسز .

نابود = غیر موجود ، معدوم ، میدانده اولمیان . || موکوردن یوق اولان شی . || مفلس پریشان .

نابهنجار = قاعده‌سز ، اصولسز ، یولسز || آداب ومراسمه مغایر .

نا بهره = اولو، عظیم || موبسز فرومایه || مغشوش .

نا بهنگام = موسمسز ، وقتسز ، وقتندن اول .

نا بینا = کوزی کورمز ، اعمی ، ضریر .

نا بینائی = نا بینالق، کورلك .

نا پاك = پاك ، تمیز اولمیان پیس مردار .

نا پاکی = نا پاکلك ، مردارلق .

نا پایدار = ثباتسز ، بقاسز ، قرارسز .

نا پخته = پیشمامش ، خام ، چیك || تجربه‌سز ، عجمی .

نا پروا = پرواسز، لاقید، قورقوسز سرسم ، سراسیمه ،

نا پسند / نا پسندیده = بکنلمز، غیرمقبول

نا پیدا = ظاهر ، میدان اولمیان ، بللیسز ، کیزلی || مفقود . زهی ذاتك نهانی اول نهاندن ماسوا پیدا . «سبحار ضعکه امواج پیدا، قعر ناپیدا»

پیدا ونا پیدا = بللی بلیرسز .

نا تراش / نا تراشیده = یونتلمامش || تربیه کورمامش ، قبا .

نا تمام = ختامه ایرمامش ، ناقص قالمش .

نا تمامی = نا تماملق ، نقصان ،

نا توان = ضعیف ، قوتسز قدرتسز. زبون .

نا توانی = نا توانلق زبونلق .

نا جسبان = غیر لایق، غیرمناسب یاراشماز .

نا جنس = جنسی بوزوق ، اصیل جنسی اولمیان .

ناچار = چاره‌سی اولمیان ، چاره‌سز || مجبور مضطر . || بیچاره ، زوالی || لابد ، ضروری .

چار نا چار = ایستر ایستمز ، ضروری .

ناچیز = بر شی دکل، لاشی دکرسز هیچ حکمنده اولان .

ناچیزانه = ناچیزه لایق اولان .

نا حق = حقسز .

نا حق یره = بغیر حق، حقسز اوله‌رق .

ناخدا = منکر ، ملحد = ملاح قپودان ، کمی سواریسی .

ناخدا ترس = اللهدن قورقمیان .

نا خشنود = خشنود اولمیان، غیر ممنون .

ناخلف = ابوینه‌بکزمه‌میان خیرسز اولاد .

نا خوانده = اوقومامش ، جاهل || امی .

نا خواه = ایستمه‌یه، [illegible] را ، کرهاً .

خواه نا خواه = ایستر ایستمز ، طوعاً وکرهاً .

نا خواست = بی اختیار || بی طلب .

ناخوش = ایی ومقبول اولمیان ، خوشه کیتمین .

ناخوشکوار / نا کوار = غیر قابل هضم || غسیر الهضم || لذتسز .

نادان = بیلمز ، بیلمیان جاهل || قبا آدم .

نادانی = نادانلق . جهالت .

نادرست = ط[illegible] و یانلش اکری یاکاش .

نا درستی = نادرستلك ، عدم صحت

نا دمساز = اهنکسز، موافقتسز .

ناده = کورلمامش، کورلمه‌دك || مثالسز ، مثلی غیر مسبوق || اندر ، پك نادر .

نا رسا = متناسب ومستعد اولمیان

نا رسائی = عدم مناسبت .

نارفته = کیدلمامش ، کیدلمز محل .

ره نا رفته = چیقماز یول .

ناروا = لایق اولمیان ، نا سزا ، غیر مناسب ، یاقیشماز .

نا سزا = غیر لایق ، ناروا .

نا ساز = دوزنسز ، اویغون اولمیان .

نا سازی = نا سازلق .

نا سفته = دلنمامش : در ناسفته = دلنمامش اینجی .

ناسنجیده = طارتلمامش || تدقیق ومعاینه وتجربه اولنمامش .

نا شاد = غملی وکدرلی.

نا سازکار = موافقت ایتمیان، مخالف || مناسبتسز ایشله مشغول اولان . ایشیدلمامش ، دکلنمامش .

نا شایسته = لایق دکل . نا سزا

نا شتا = صباحدن بری بر شی یمامش اولان .

نا شسته = یقانمامش .

نا شکیب / نا شکب = صبرسز عاشق نا شکیب .

ناشکبی / ناشکبائی = صبرسزلق :

نا شکفته = اچلمامش : زهرهٔ نا شکفته .

نا شناس = جاهل || طانیماز اولان .

حق نا شناس = حق بیلمیان ، طانیمیان .

نا شنیده = ایشیدلمامش: قول ناشنیده

نا صواب = دوغری ومناسب اولمیان

نا فرجام = عاقبت کاری خیرلی اولمیان شی : بخت نا فرجام .

نا قابل = قابل دکل ، ممکن اولمیان || قابلیتسز ، جاهل .

نا قعریاب = دیبی بولنمیان . دیبسز بحر نا قعریاب .

نا کام = مقصدینه نائل اولمیان محروم ، بد بخت .

نا کاسته = نقصانسز، تمام.

نا کامی = ناکاملق ، بد بختی . محرومیت .

ناكاه / ناكه } == وقتسز ، آنسزین ، بودن بره .

ناکس == صوایسز ، فرومایه الچاق .

ناکسانه == ناکسجه‌سنه .

ناکسی == ناکسلك .

ناکهان / ناکهانی } == بردن بره کلن : قضای ناکهانی :

نالایق == لایق دکل ، ناسزا ، ناروا .

نامبارك == مبارك اولمیان میمنتسز .

نامنصور == خاطر وخیاله کلمیان منصور اولمیان .

نامتناهی == متناهی اولمیان، نهایتسز موکسز :

فیض نامتناهی == فضای نامتناهی

نامتناهی اشارتی == (ریاضیه) شو اشارت (∞)

زائد نامتناهی == (ریاضیه) (+ ∞) اشارتی .

ناقص نامتناهی == (ریاضیه) (— ∞) اشارتی .

نامحدود == محدود دکل، غیرمحدود حدی پایانی اولمایان .

نامحرم == محرم دکل ، کندیسیله کوروشلمه‌سی حرام اولان || بیکانه ، یبانجی .

نامحرمیت == نامحرملك .

نامحصور == محصور اولمیان حصر ایدلمامش : قوم نامحصور .

نامربوط == مربوط اولمیان .

نامرد == مرد دکل ، الچاق، الیم

نامردانه == نامردجه‌سنه .

نامردی == نامردلك .

نامرضی == رضایه غیر موافق : فعل نامرضی .

نامرغوب == مرغوب اولمیان رغبت اولنمیان .

نامزاج == مزاجسز ، بی‌قبریق کیفسز ، خسته .

نامزاجی == نامزاجلق .

نامسعود == مسعود ومبارك اولمیان

نامسموع == مسموع دکل ، ایشیدلمامش || دکلنامش .

نامستحق == استحقاقی اولمیان ، غیر لایق .

نامطبوع == مطبوع اولمیان ، غیر مقبول : طرز نامطبوع .

نامعدود == معدود دکل ، صایلماز اجرام نامعدود .

نامعروف == معلوم ومعروف اولمیان

نامعقول == معقول اولمیان ، عقله غیر موافق .

نامعلوم == معلوم دکل ، مجهول ، بیلنمامش .

نامقبول == مقبول دکل ، قبول اولنمامش ، بکنلمامش .

ناملایم == ملایم اولمیان، مناسبتسز درشت : لهجهٔ ناملایم .

نامناسب == مناسبتسز، اویغونسز

ناموافق == موافق اولمیان اویغونسز

ناموجه == موجه دکل ، توجیه ایدلمامش .

ناموزون == موزون اولمیان وزنسز: شعر ناموزون .

نامهربان == محبتسز ، وفاسز ، شفقتسز .

نامهربانی == نامهربانلق .

نامیسر == میسر اولمیان الدن کلمیان

ناهمتا == مساوی اولمیان ، اش دکل .

ناهموار == دوز اولمیان ، اکری منحنی .

ناهمواری == ناهموارلق .

نایاب == بولنماز : قمر نایاب .

نای [فا ، مـ] قامش § قامشدن یاپیلان معروف موسیقی آلتی ، قرمار [اکثریا (نی) صورتنده مخفف اولەرق مستعملدر .]

نای ترکی == زورنا ، مورنا .

نای روبین / نای روینه } == اسکی زمانلرده محاربه‌لرده چالنان تونجدن معمول بر نوع بورو ، نفیر .

نای انبان == غایدا دنیلان طولملی بورو .

نای‌کاو == بوغاز ، حلقوم .

نایچه == کوچوك نای .

نایزن == نای چالان .

تکنا == طار یر .

§ اواخر کلماته لاحق اولەرق مکان معناسنی افاده ایدر .

ناأوس [فا ، مـ] کلیسا ، مناستر § آتشکدهٔ مجوسیان .

ناب [فا ، مـ] خالص ، صاف ، صرف : بادهٔ ناب § براق . § اولوق .

ناب [ع ، مـ] کوپك دیشی ، ازی دیشی § یاشلی دوه . [جمعی : (انیاب) کلیر .]

نابت [ع ، مـ] یردن بیتن ، نما بولان .

من ثبت نبت == ثابت اولان نابت اولور .

نابت فضه / فضهٔ نابته } == (کیمیا) از مقدارده انتیموان، آرسنیق، حدید، باقر، التون وجیوه‌یی حاوی کموش ـ که: اکثریا غرانیت ضخره‌لری داخلنده‌کی طمارلرده بولنور .

نابته == (نابت) ك مؤنثی || برقبیله‌ده یکی ظهور ایدن اولاد صغار .

نابغه [ع ، مـ] عظیم الشان آدم § موکره‌دن شاعر اولان آدم : نابغة الزمان .

نابی [ع ، مـ] خبر ویرن خبرجی ، § اعاظم شعرای عثمانیه‌دن بری [محیط اعلام]

ناجاق ـ نجاق [ت ، مـ] اورته‌سی طوپوزلی بالطه . § برنوع بیوجك بز .

ناجذ [ع ، مـ] ازی دیشلرینك نهایتنده‌کی التلی اوصتلی دورت دیش

ناجو [فا ، مـ] چام آغاجی ، صنوبر .

ناجود [فا ، مـ] بیوك قدح .

ناجی [ع ، مـ] نجات بولان ، قورتیلان § عقوبات اخرویه‌دن خلاص بولان : فرقهٔ ناجیه . § [محیط اعلام]

ناجره [ع ، مـ] آیك برنجی کونی § آیلك اخرکی ، صوك کیجه‌سی .

ناجس [ع ، مـ] قیتلق سنه‌سی ، مال قحط .

ناحِل [ع ، ص] ضعیف ، زبون ، آریق .

ناحِیه [ع ، س] یان طرف ، جانب ، کنار § تشکیلات ملکیه‌جه قضانك منقسم اولدیغی قسملردن هر بری ـ که : بر مدیر معرفتیله اداره اولنور . [جمعی (نواحی) کلیر .] § (طب) وجود بشرك طبیعی ویا اعتباری اوله‌رق تحدید ایدیلان معین بر قطعه‌سی مثلا : اکسه یعنی ناحیهٔ رقبیه ، ارقه یعنی ناحیهٔ ظهریه ، قاسق یعنی ناحیهٔ مغبنیه کبی .

ناخِر [ع ، س] چوریوب اوفانمش کمیك .

ناخُن [فا ، س] طرناق ، ظفر .

ناخن آفتاب = آتشدن کنایه .

ناخن بدندان = حیرت ویا کدورت تأثیراتیله طرناغنی دیشلری اره‌سنه صیقیشدیرمش اولان .

ناخن بر
ناخن برای } = طرناق چاقیسی ویا مقامی .

ناخن پال
ناخن خواره } طرناق التنده ظهورایدن و طولامه دنیلان چیبان

ناخن تراش
ناخن گیر } = ☛ [ناخن بر]

ناخنه = مقبوض مضرابی .

نادّ [ع ، س] زرق ، روزی .

نادان [فا ، ص] بیلمیان ، جاهل § قبا ، درشت مزاج .

نادانی = نادانلق ، جهالت .

نادِب [ع ، ص] موتانك محاسنی تعداد ایده‌رك اغلایان .

نادِر [ع ، ص] آز بولنور ، آزشی ، کثرت اوزره اولمیان .

النادر کالمعدوم = نادر اولان شی یوق کبیدر . [جمعی : (نادرات) کلیر .]

نادِره [ع ، س] نادر اولان شی ، وقوعی نادر اولان خصوص .

نادره‌دان = عالم ، ظریف .

نادره سنج
نادره کو } = ظریفانه سوزسویلیان نکته‌دان .

نادره‌کار = غایت مصنع شیلر یاپان استاد . [جمعی : (نوادر) کلیر .

نادِم [ع ، ص] ندامت ایدیجی ، پشیمان اولان .

نادمانه = نادم اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

نادمیت = نادملك .

نادِی [ع ، ص] ندا ایدن ، حایقران ، چاغیران . § مجلس ، انجمن : نادیٔ عرفا ، نادیٔ ظرفا .

نادِیده [فا ، ص] کورلمامش || نادر .

نار [ع ، س] آتش ، اود .

اهل نار = اهل جهنم ، جهنملك اولان .

ناری = آتشه منسوب و متعلق || جهنملك ، دوزخی .

آثار ناریه = (حکمت) الکتریق جریانی امرار ایدیلان معدنی تللرك قیزاروب مذاب اولمسی . § مضرت : فلانك نارینه یاندم .

احراق بالنار = آتشده یاقه .

نار [فا ، س] (نباتات) رومانیه فصیله‌سندن اوچ درت ارشون ارتفاعنده ، چوق داللی ، دیکنلی یاپراقلری قارشولقلی ، قرمزی و کوزل بر چیچك آچار براغاجك المایه‌بکزه‌ینده‌کی میوه‌سی ، انواع مختلفه‌سی وار در : اکشی نار ، طاتلی نار ، مایخوش نار . رومان .

نارپستان = نارکبی طوپ اولان مه . || ممه‌سی نارکبی طوپ اولان قیز ویا قادین .

ناردان = نار دانه‌لری || کوز یاشی طامله‌لری .

نار آغاجی = نار دنیلان میوه‌یی حصوله کتیرن آغاج .

نارچیچکی = غایت پارلاق آل رنکدن کنایه .

نارَجیل [فا ، س] (نارکله بوندن محرفدر) هندستان جوزی ، دنیلان میوه .

شجر نارجیل = قوقه آغاجی .

نارَدنگ [فا ، س] نار ، اریك ، قزیلجق ، المانکبی بعض میوه‌لردن یاپیلان برنوع اکشیجه پکمز ـ که : خوشاب مقامنده استعمال ایدیلور .

نارَدین [فا ، س] سنبل رومی دنیلان چیچك .

نارس [فا ، س] خام میوه .

نارَسیده [فا ، ص] ایریشمامش ، کماله ایرمامش § نابالغ .

نارکله [فا ، س] تنباکو ایچمکه مخصوص طاقم ـ که : بر شیشه و (یا معدنی قاب) ایله بر مارپیچدن و بر معدنی ویا طوپراق لوله‌دن عبارتدر .

نارکله صویی = پك لذتسز مشروب

نارکله کش = نارکله ایچن .

(نارکله)

نارنج ـ نارنك [فا ، س] ☛ [ترنج]

نا رنجی
نا رنکی } = ترنجی ، ترنج رنکنده اولان .

نارنجیه = (نباتات) پورتقال ، نارنج ، لیمون کبی میوه‌لرك منسوب اولدیغی فصیله ـ که : اوراقی یاز قیش یشیل وزیت طیار ایله مملو غده‌لرله مزیندر .

نارِن [ت ، ص] ضعیف § ظریف ، نازك ، رکیك ، اینجه اولان .

نارینلك = ضعف || ظرافت ، نازکلك .

نازـ نازش [فا ، ـ] كنديني خوش كوسترمك ايچون ايديلان جملى حركت ، شيوه ، عشوه ، جلوه ، استغنا ، شيماريقلق ، ناز ووفاه ايچنده پرورده اولمش . § نياز ، رجا || معامله : بنم سزه نازم كچر .

ناز پردار == برينك ناز واستغناسنه تحمل ايدن .

ناز برداری == ناز پردارلق .

ناز پرور == ناز ايدن .

ناز پرورانه == ناز پرورده ياقيشه‌جق صورتده .

ناز پروری == ناز پرورلك .

ناز بالش / ناز بالين == ياصديق .

ناز پرورد / ناز پرورده == ناز ونعمتله بيومش تربيه اولمش .

نازلى == جلوه‌لى ، عشوه‌لى ، ناز واستغنا ايدن .

نازنين == جلوه ، عشوه ايدن ، شيوه كوسترن ، مستغنى .

« صالنوب بله نازنين اتكار
جمع ايليه‌لم كوزل چيچكار »

|| نازك اندامل ، لطيف خلقتلى .

طريق نازنين == بكتاشى طريقى .

نازنده == ناز ايديجى ، عشوه‌كار .

نازلانمق == ناز وعشوه ايتمك || ايسته‌مز كبي كورينوب يالوارمنه احتياج براقق . || مشكلپسندلك كوستروب شيمارمق .

نازلاندیرمق == نازلانمغه موجب اولمق .

نازك [فا ، ـ] اينجه ، رقيق ، دقيق ، نارين ، يوفقه : شعر نازك . § كوزل ، محبوبه § ظريف ، مكرم ، ملتفت ، تربيه‌لى .

نازك ادا == طور وحالى نازك اولان ظريف ادالى .

نازك اندام == نازك اندامل ، لطيف وجودلى .

نازك بدن == نازك بدنلى .

نازك كزين / نازك تر == زياده نازك .

نازك مزاج == نازك مزاجلى .

نازك تن == نازك وجودلى .

نازك خلق == خلق وطبيعتى نازك اولان .

نازك خيالات == مصنوعات الهيه‌يى فكر ايدنلر ، عارفان || شعرا .

نازك وجود == وجودى نازك ولطيف اولان .

نازكانه == نازك اولانه لايق صورتده

نازكى == نازكلك ، لطافت ، يوفقه‌لق ، رقت .

نازكلك == اينجه‌لك ، رقت || لطافت [(نازك) كلمه‌سى (فارسى) اولديغندن بونى (نزاكت) صورتنه صوقق غلطدر .]

نازل [ع ، ـ] نزول ايديجى ، اينيجى ، اينن ، اشاغى اينن .

نازله [ع ، ـ] (نازل) ك مؤنثى مائدهٔ نازله . § بلا ، داهيه ، محنت .

ناس [ع ، ـ] { اسم جمعدر } انسانلر ، ادملر ، خلق ، ايل ، عوام .

بين الناس == خلق اره‌سنده .

على ملاء الناس == خلقك حضورنده كوزينك اوكنده ، عمومك طويلانديغى محلده .

خير الناس من ينفع الناس == ناسك خيرليسى خلقه منفعتى اولان .

ناسج [ع ، ـ] نسج ايديجى ، طوقويجى . || ترتيب وتنظيم ايديجى .

ناسخ [ع ، ـ] نسخ وابطال ايديجى ايدن . § استنساخ ايدن .

ناسق [ع ، ـ] تنسيق وتنظيم ايدن ، ترتيب ايلين .

ناسك [ع ، ـ] الله يولنده عبادت ايدن ، عابد ، زاهد .

ناسوت [ع ، ـ] انسانلق ، انسانيت ، § (لاهوت) مقابلى ، عالم ماديات ، اجسام . § شريعت و عبادات ظاهريه .

عالم ناسوت == عالم انسانيت .

ناسور [ع ، ـ] ☞ [ناصور] و [ناسور]

ناسى [ع ، ـ] نسيان ايديجى ، ايدن ، اونوتان ، فراموش ايلين .

ناشد [ع ، ـ] شعر انشاد ايدن ، شعر اوقويان .

ناشر [ع ، ـ] نشر ايديجى ، ايدن ، ياپان ، صاچان ، اچان ، طاغيدان ، تعميم ايدن : ناشر انواع عاطفت ، ناشر انوار عدالت . § بر مؤلفك اثرينى كندى حسابنه بالتمثيل موقع انتشاره قويان .

ناشط [ع ، ـ] شادى شن آدم .

ناشى [ع ، ـ] نشأت ايديجى ، ايدن ، ايلرى كلن ، طولايى ، سببيله : بوندن ناشى ، تحصيل ايلمكدن ناشى .

ناصب [ع ، ـ] ركز ايدن ، ديكن . § نصب وتعيين ايلين . § (نحوعربى) معمولنى منصوب ايدن : حرف ناصب .

ناصح [ع ، ـ] نصيحت ايدن ، او كوت ويرن . پند ايلين .

ناصحانه == ناصحه لايق صورتده .

ناصح الجيب == قلبى تميز آدم .

ناصر [ع ، ـ] نصرت ايدن ، ياردم ايديجى ، معين [جمعى : (ناصرين) كلير : خيرالناصرين == جناب حق]

ناصل ـ نصل [ت ، د] طوغريسى (نه اصل) در] ادات استفهام نيجه ، نه‌كبى ، نه درلو ، نه جنس : نصلكسز ، ناصلدر ! پدريكز نصلدر ؟

ناصور ـ ناصر [ت ، ـ] الده ، اياقده چوق ايشلمه‌دن ويا قوندوره اوور مقدن حاصل اولان سرت درى . كون .

ناصيراوتى == صاقسى كوزلى دنيلان چيچك .

ناصيرلانمق == ناصير پيدا ايتمك .

ناصيرلى == ناصير پيدا ايتمش اولان .

ناصيه [ع ، ـ] باشك اوك طرفنده قيل بيتديكى يرك نهايتيله قاشلر اره‌سنده اولان موضع ، آلن ، جبهه ، جبين ، پيشانى . [جمعى : (نواصى) كلير .]

ناصيه پيرا == ناصيه‌يه زينت ويرن .

ناصيه سازى == آلننى يره سورن .

ناصيهٔ حال == چهره‌نك كوستريشى ، طور ، وضعيت .

ناضج [ع ، ـ] كمال بولمش ، قوامه كلمش اولان .

ناطخ [ع ، ص] بوینوزیله اوران ، طوس اوران . § محنت ، کدر .

ناطر ـ ناطور [ع ، ص] باغ ، باغچه بکجیسی ، باغچوان § حمام خدمتجیسی . [جمعی : (نواطر) کابرسه‌ده اساتذه‌ده غیر مستعملدر .]

ناطس [ع ، ص] عالم ، دانا ، فاضل ، معلوماتلی .

ناطق [ع ، ص] نطق ایدن ، سویلین ، تکلم ایلین . (حیوان) § بر افاده‌یی حاوی و متضمن : شو سندك ناطق اولدیغی مبالغی تأدیه ایتمدی .

حیوان ناطق = (منطق) انسان . § ادراك و تفکر ایلین .

غیرناطق = خصیصهٔ نطق وتفکردن محروم اولان . .

ناطقیت = (مولددر) ناطقلق .

ناطقه [ع ، ص] قوهٔ ادراکیه ، انسانك حیوانات سائره‌دن مابه‌الامتیازی اولان مزیت معنویه ، دوشنوب سویلمك خاصه‌سی ، قوهٔ نطقیه .

نفس ناطقه = (نفس : عربیده مؤنث اعتبار اولنمشدر) (فلسفه) (بن) لفظیله تعریف ایدیلان مسمانك مدلولیدر ـ که : شخصیت مادیه ایله برابر قوهٔ عقلیه وحسیه و ارادیه‌نك هیئت مجموعه‌سیدر .

ناطقه پرداز = مرامنی کمال بلاغت وفصاحتله افاده ایدن ، طلاقت لسانیه‌سی اولان : ناطقه پرداز شعرا .

ناطقه‌پیرا = کلامی مأثر بلاغت و فصاحتله تزیین ایدن .

ناطقه‌لی = قوهٔ نطقیه‌سی زیاده اولان طلاقتله سوز سویلین ، ناطقه پرداز .

ناطور [ع ، ص] ☞ [ناطر]

ناظر [ع ، ص] نظارت ایلین ، نظر ایدن ، باقان ، کوزه‌تن :

« ناظر سکا چشم اشکبارم
بیهوده دکل بو انتظارم »

§ اداره‌نك ، بر نظارتك کافهٔ امور و معاملاتنه نظارت ایدن اك بیوك مأمور . داخلیه ناظری ، بحریه ناظری .

[جمعی : (نظار) کلیر .] § یوز ویا جبهه‌سی بر طرفه متوجه اولان : درت طرفه ناظر . دکزه ناظر .

ناظره [ع ، ص] کوز ، چشم ، نظر ، بصر . ناظره خوان = باقارق تقلید ایدن .

ناظم [ع ، ص] تنظیم ایدن دیزن ، ترتیبنه نظامنه قویان : ناظم منظومهٔ سلك لآل . § منظوم سوز ایراد ایدن ، — (شعر) دن عد ایدیلسون ، ایدلسون — منظوم سوز سویلیان .

ناظمانه = ناظم اولانه لایق صورتده

[جمعی : (ناظمین) کلیر .]

ناظم الماء {Régulateur d'eau}= (حکمت) بر حوضك صوینی دائما عین ارتفاعده بولندیرمغه خدمت ایدن الت — که : بر زنجیر واسطه‌سیله — صویی صالیویرمك — ویا کسمك ایچون ـ اشاغی یوقاری حرکت ایدن بر صورمه قپاغه ربط ایدلش بر جسم صابحدن عبارتدر .

ناعجه [ع ، ص] یموشاق بر .

ناعم [فا ، ص] تازه نبات ، صازی قیلجغنی اولمیان ، اتلی صیزه § لطیف ، یومشاق شی .

ناعمه [ع ، ص] ناز ونعمتله پرورده اولمش قادین .

§ (حیوانات) کمیکسز حیوانات جملهٔ عصبیه‌لری بر طاقم عقده‌لردن مرکب یعنی قوقعه ویاصدف نامیله معروف یومشاق جلدلی حیوانات ـ که : قدید داخلیدن محرومدرلر .

ناعمهٔ مجرده = قشردن محروم ناعمه‌لر

ناعمهٔ صدفیه = قشری موجود اولان ناعمه‌لر .

شبه ناعمه = ناعمه‌لره مشابه اولان بر طاقم دکز حیوانات مغیره‌سی ـ که : وجودلری هلالی اولوب بر غلاف ایله مجهزدرلر .

ناعمهٔ حقیقیه = وجودلری یومشاق ومفصلسز، علی الاکثر ویا ایکی مصراعلی بر قوقعهٔ کلسیه ایله مستور حیوانلر .

ناعور [ع ، ص] قانی کسیلمیان طمار . § دکرمن قنادی

ناعوره [ع ، ص] باغچه بوستان دولابی ، صو طولابی .

ناعی [ع ، ص] قره خبرجی ، برینك وفاتنی اخبار ایدن آدم . § شوم اغزلی .

ناغض [ع ، ص] تعجب ایدر کبی باشنی دیترتن . § صالالایان .

ناف [فا ، ص] کوبك ، سره § اورته ، وسط .

ناف عالم
ناف زمین = مکهٔ مکرمه‌دن کنایه‌در

ناف شب = کیجه یاریسی ، نصف اللیل .

نافتالین {Naphtaline}[ج ، ص] (کیمیا) « ۲۰ ك ۸ م » غاز فابریقه‌لرنده مستعمل تیمور بوریلرك اطرافنده تراکم ایدن رنکسز ، شفاف پارلاق بر مادهٔ غیر خالصه اولوب مرکباتی بویاجیلقده استعمال ایدلدیکی کبی کووه تأثیراتنه قارشی خانه‌لرده یوکلی اشیا اره‌سنه‌دخی قونیلور

نافخ [ع ، ص] نفخ ایدیجی ، ایدن ، اوفورن : نافخ صور قیامت .

نافذ [ع ، ص] نفوذ ایدیجی ، ایدن ایشلهین ، تأثیر ایدن ، مؤثر اوته‌سنه کچن ، دلن .

نافذ الامر = امری کچن ، امر وکلامی تأثیر ایدن || کندوسنه اطاعت اولنان .

نافذ الکلم = سوزی کچن ، امر وارداه‌سی تمامیله اجرا اولنان .

حکم نافذ = تأثیر ایدیجی حکم مطاع جهان اولان حکم واراده .

نافذ الکلمتین = (اولسون)(اولمسون) یولنده‌کی امر وارداه‌سی نافذ مرعی اولان .

نافذیت = نافذلك .

نافر [ع ، ص] نفرت ایدن ، اورکن قورقان .

نافع [ع ، ص] نفع وفائده ویرن . فائده‌لی ، کارلی .

« کندیمی نافع صانیردم کندیمه
هم ضرر کلش مکر بندن بکا »

§ اسماء حسناء الهیه‌دن بری: عبدالنافع

امور نافعه = نفعی عمومه عائد مؤسسات وخصوصات (یوللر) لیمانلر کوپریلر کبی .]

نافله [ع ، ص] (شرع) واجب ولازم دکل ایکن اجرا اولنان عمل وعمل § فرائضدن ماعدا قلنان نماز . § فائده‌سز ، بوش شی ، واهی :

نافله مصرف = بوش یره مصرف ، بیهوده مصرف .

نافه [ع ، ص] مسك آهوسی دنیلان حیوانك کوبکندن چیقاریلان بر نوع مسك § محبوبه‌نك صاچی §

دریسندن کورك یاپیلان حیوان پوستلرینك قارنی التنده‌کی دری .
نافهٔ سمور .

نافُورْ [ع ، س] فیسقیه .

نافورهٔ تضییق == (حکمت) تضییق ایدلمش هوا ویا سائر بر غازك قوهٔ الاستقیه‌سندن استفاده ایدلك اوزره اعمال ایدیلوب صنایعده وحکمتخانه‌لرده استعمال اولنان الاتدن بری .

نافورهٔ منقطعه == (حکمت) وقت بوقت منقطع اوله‌جق صورتده برجریان حصوله کتیرمك ایچون استعمال ایدیلان بر الت .

نافورهٔ هرون == (حکمت) ☞ نافورهٔ تضییق انواعندن بری .

نافِی [ع ، س] نفی ایدن ، ازاله ایلین ، کیدرن ، لاء نافیه .

ناقِدْ [ع ، ص] اینجه‌نك قابلی تفریق وتمییز ایدن § بر شیئك ایییسی کوتوسندن آیران ، نقد ایدن . § درهم ، دینار .

ناقِرْ [ع ، ص] نشانه اصابت ایلین اوق .

ناقِص [ع ، ص] نقص ایله متصف ، تام اولمیان ، اکسیك ، نقصان . § قصورلی ، معیوب . § (حرف عربی) صوك حرفی (لام الفعلی) حرف علتدن بری اولان فعل : فعل ناقص . § (نباتات) حلقات اربعه‌سندن [کاس ، تویج ، عضو تذکیر ، عضو تأنیث] بر ویا برقاچی بولنمیان چیچك . § (ریاضیه) مفردن کوچوك قیمتی حائز کمیاتك صاغ طرفنه قونیلان ویا بر عددك دیکرندن طرح وتنزیل اولنه‌جغنی کوسترمك ایچون مطروحك اوکنه وضع ایدیلان شو [—] اشارت :
ب ، ۷ — ۵ = ۲ کبی

ناقص نامتناهی == اولنده ناقص اشارتی بولنان و برکمیتك صفردن اعتباراً جهت منفیه‌یه دوغری توالی ایتدیکنی کوسترن شو [— ∞] اشارتی .

قطع ناقص == (هندسه) هرهانکی ایکی نقطهٔ ثابته‌یه اولان بعدلری مجموعی ثابت بولنان منحنیٔ مستوی .

قطع ناقص مجسم == (هندسه) مقطع عرضانیسی بر دائره و مقطع طولانیسی بر قطع ناقص تشکیل ایدن شکل منتظم مجسم

اسطوانهٔ ناقصه == (هندسه) قاعده‌سنه غیر موازی بر مستوی ایله قطع ایدلمش اسطوانه . ☞ [اسطوانه]

اهرام ناقص == (هندسه) قاعده سنه غیر موازی مستوی ایله قطع ایدلمش اهرام ☞ [اهرام]

مخروط ناقص == (هندسه) قاعده سنه غیر موازی بر مستوی ایله قطع ایدلمش هرهانکی برمخروط . ☞ [مخروط]

منشور ناقص == (هندسه) قاعدهٔ تحتانیه‌سنه غیر موازی برمستوی ایله قطع ایدلمش منشور . ☞ [منشور]

ناقصة العقل == قادیندن کنایه .

ناقص طرفندن == منفی جهتندن معناسنه اصطلاح ریاضیدر .

ناقِض [ع ، ص] نقض ایدیجی ، ایدن ، بوزان : شو ایکی افاده‌یکدیکرینك حکمنی ناقضدر .

ناقِل [ع ، ص] نقل ایدیجی ، ایدن ، بر یردن دیکر یره طاشییان . § روایت ایدن § بر سوزی برندن الوب دیکر کیمسه‌یه اخبار وتبلیغ ایدن .
(حکمت) ضیا ، حرارت ، الکتریق کبی قوای طبیعیه‌نك انتقال و انتشارینه مساعد اولان : دمیر حرارتی ناقلدر .
غیر ناقل == بوحاله غیرمساعداولان .

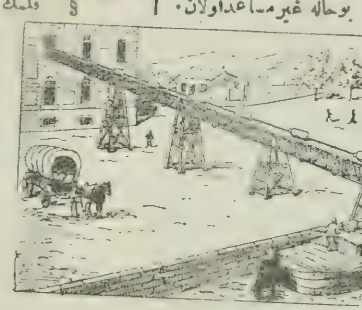

(ناقل اشیا)

ناقلیت == (مولدور) ناقللك اجسامك حرارت ، الکتریق کبی سیالاتی جزئی و کلی سهولتله کتله‌لری دروننده نقل ایده‌بیلملری کیفیتی .

ناقل الحراره == (حکمت) حرارتی کندی کتله‌سی دروننده رفته رفته نقل ایده‌بیلمك خاصه‌سنه مالك اولان جسم { Bon conducteur }

غیر ناقل الحراره == (حکمت) بو خاصه‌یه مالك اولمیان جسم کذلك لسان فنده {Mauvais Conducteur} دینلور .

ناقُورْ [ع ، س] دودوك § بورو .

ناقُوس [ع ، س] وقت عبادتی اعلام ایچون کلیسالرده چالنان چاك .
§ (کیمیا) عملیات کیمیویه‌ده مستعمل چاك شکلنده جامدن قپاق .

ناقَه [ع ، س] دیشی دوه .

ناك [فا ، د] ادات تکیف واتصاف اولوب اسملره لاحق اولور ترکجه‌ده مرادفی (لو — لی) در :
خشمناك == خشملی ، غضبلی .
دردناك == دردلی .
طربناك == طربلی ، کیفلی .
غمناك == غملی .
فرحناك == فرحلی .
کدرناك == کدرلی .

ناکِس [ع ، ص] باشنی دائما اشاغی‌یه دوغری اکن ادم . § [جمعی : (نواکس) کلیر] .

ناکِل [ع ، ص] نکول ایدن . دونن § احترازانه قاچینان .

ناکهان - ناکهانی ☞ [فا ، س] [نا]

نال [فا ، س] دودوك ، مزمار ، § قلم ، خامه ، کالك . § قلمك ایچنده‌کی اینجه تل :
« ایتدی تن ضعیفمی
فریاد وناله‌نال
قالدم او رتبه ضعفایله
یوق ارتحاله حال »
§ قارغی قامشی § شکر قامشی § ایکله‌یجی ایکله‌ین .

نالان [فا ، ص] ایکله‌یجی ، ایکله‌ین ، انین وفغان ایدن . نالان و کریان .

نالِش - ناله [فا ، ص] ایکله‌یش ایکلمه ، ایکلدی .

ناله‌زن - ناله‌سنج == ناله ایدیجی ایدن ایکلیان .
« وجدی تزید ایدن هم دودلر الحانیدر
ناله‌سنج اولدقجه نی ایلر انینم ازدیاد »

ناله کنان == ناله ایدرك ، ایکلیه‌رك

نام [ع ، س] اسم ، آد § شهرت وشان :
« نه کسب ایتدم حیاتمده بو بندکانه فایده
اوده نسیانه مرهون اوبوش بر نامدن باشقه »

§ آدرس : نامنه کلان مکتوبده .
§ وکالت، فلان نامنه حرکت ایدییور .
§ نامی اصلی : حسین نام کیمسه .

نام آور == ادی چیقمش مشهور .

نام بردار
نام برده
نامدار
نامور == نامی، شهرتلی، ادلی، صانلی

نامداری == نامدارلق، شهرت.

نامجوی == نام ارایان == شجیع ، بهادر .

نام مستعار == کندی نامندن باشقه اوله‌رق عاریة طاقیلان نام .

بنام == نامی ، || مشهور .

نامی == نامی ، شهرتلی ، متعین .

نام آلمق == شهرت قزانمق، اشتهار ایتمك .

بد نام
کمنام == فنالقله شهرت بولمش ، فنا آد قزانمش .

نیك نام == ایلکله شهرت بولمش ایی نام قزانمش .

نامنده == مسمی ، آدلی .

نام ونشان == اثر ، علامت .

نامَرد [فا ، صـ] انسانیتسز ، دنی الطبع ، لئیم .

نامردی == نامردلك .

نامُزد [فا ، صـ ، صـ] نشانلی ، § بر تیزله تأهلی متصور . § بر خدمت ویا مأموریته تعیینی متصور .

نامزدلك == نشانلیلق || بر خدمت ویا مأموریته تعیینی متصور اوله .

نامکوز [تـ، صـ] [نانکور]

نامْلی [تـ ، صـ] تفنك وقلیج دمیری .

ناموس [عـ ، صـ] « عفت، عصمت نزاهت ، ادب وحیا ، طوغریلق کبی فضائل انسانیه‌نك خلاصهٔ معانیسنی جامع بر کلهٔ مقدسه‌در. متصفی بین الناس دائما عزیز ومحترم اولور» صاحب اسرار .

ناموس پرور == ناموسلی .

ناموس پرورانه == ناموس پرور اولانه یراشیر صورتده .

ناموس پروری == ناموس پرورلك .

ناموس الٰهی == صاحب اسرار لاهوتی اولان جبرائیل علیه السلام. § شریعت ، قانون ، قاعده .
[جمعی : اولان (نوامیس) کلمه‌سی اکثریا بو صوك معنایه کوره مستعملدر: نوامیس طبیعیه، نوامیس تدریجیه .]

ناموسسز == عرض و ادبی، عفت و استقامتی اولمایان، حیاسز، نا پاکدامن .

ناموسکار == ناموسلی ، عفت عصمتله متصف || مستقیم ، عفیف .

ناموسکارانه == ناموسکار اولانه یاقیشه‌جق صورتده

ناموسلی == عرض و ناموس صاحبی، دوغری ، مستقیم ، عفیف .

نامه [فا ، صـ] مکتوب ، تحریرات § عشق و محبته دائر یازلش مکتوب . § رساله ، کتاب : روزنامه ، شهنامه .

نامهٔ همایون == طرف اشرف حضرت پادشاهیدن بر حکمداره تسطیر بیوریلان مکتوب معالی اسلوب

نامه آور
نامه بر == مکتوب کتوریجی

کبوتر نامه بر == مکتوب ایصاله الیشق کوکرچین .

نامه رسان == نامه ، مکتوب ایریشدیرن . § ورقه : شهادتنامه ، تعلیماتنامه .

نامی [عـ ، صـ] نشو ونما بولان ، بویوین ، ارتان .

نامیه [عـ ، صـ] نشو ونما بولمق شأننده اولان شی § حیوانات و نباتاتك نما بولمق خاصه‌سی : قوهٔ نامیه .

نان [فا ، صـ] اتمك ، خبز :

« یارب نه‌در بو کشمکش درد احتیاج
انسانك احتیاجی که ، بر لقمه نان‌در . »

نان اغاجی == (اکمك اغاجی) دردارنه فصیله‌سنه منسوب اولوب آسیا واوقیانوسیاده یتیشور بر اغاجدر . میوه‌سی قالین برقشر ایله مستور اولوب قابل اکل دقیق حاوی بعضاً قینادیلان صویی شربه صالحدر .

(نان یاخود اکمك آغاجی)
۱ — عضو تذکیر ۲ — عضو تأنیث ۳ میوه (مقطعی)

نانپاره == اتمك پارچه‌سی ، بر لقمه اتمك : نانپاره‌یه محتاج .

نانپز == اتمکجی .

نان تلخ == بیات ، قوری اتمك .

نانجو == دیلنجی ، کدا .

نان کشکین == بغدای اوننك غیرندن یاپیلان اتمك .

نانکلاج == اتمك قدائفی .

نانکور == یدیکی اتمکك ، نعمتك ، قدرینی بیلمیان ، شکرینی ادا ایتمین ، کافر نعمت || ناکس ، بخیل .

نان ونعمت == ولی نعمتدن کوریلان احسان، مروت ، عاطفت .

نان ونمك == طوز اتمك || طوز اتمك حقی .

نانو [فا ، صـ] چوجوغی اویوتمق ایچون صویلنیلان ترکی ، نغمه ، نی نی .

نانه [تـ ، صـ] (عربی (نعنع) دن محرفدره) قوروسی یکه قونیلان وتازه‌سنك عصاره‌سی چیقاریله‌رق طبابتده استعمال ایدیلان و ذات الشفتین شعبه‌سنك شفویه فصیله‌سندن رایحه‌سی لطیف افاویه کبی مستعمل بر نباتدر . ممالکمزده الك اعلالری بولنور . نانه صویی شکری معدوی ومنبه‌در .

نانه روحی == نانه‌نك بالتقطیر چیقاریلان صویی .

نانه شکری == ترکیبنده نانه صویی بولنان یول شکلنده شکر پارچه‌سی .

(نانه)

ناوچاغان [ت ، ص] بوری چیچکی پاطلیجان چیچکی .

ناودان [فا ، ص] اولوق ، میزاب : ناودان قلم ، مشکین رقم .

ناور [فا ، ص] ممکن ، قابل .

ناوران == ممکنات .

ناورد [فا ، ص] حرب ، جنك ، وغا ، دوکوش .

ناوردگاه == معرکه ، میدان حرب .

ناوك [فا ، ص] اوق ، تیر ، سهم : ناوك مژکان .

ناوك انداز == تیرانداز ، کمانکش ، اوق آتیجی .

ناوك اندازی == ناوك اندازلق

ناوك سحری == سحر وقتنده ایدیلان بددعا ، انکسار .

ناوك قلبی == درون دلدن چکیلان آه

ناوك مژکان == اوق کبی اولان کیربیك .

ناولون [ج ، ص] کمی کراسی . کمی یه بینن یولجیلرك کندیلری و اشیاسی ایچون ویریلان اجرت ، نول .

ناوی [ج ، ص] کمی ، قایق ، تکنه .

ناوی [فا ، ص] سمین ، سمیز ، اتلی .

ناوجه [فا ، ص] کثیف مردار ، ملوث .

ناهب [ع ، ص] نهب ایدن ، غارت ، یغما ایدن .

ناهد ـ ناهده [ع ، ص] ترنج ممه لی قیز .

ناهق [ع ، ص] مرکبکی اکیران ، اشك سسلی : حیوان ناهق .

ناهل [ع ، ص] صوسز ، صولی اولمیان .

ناهمتا [فا ، ص] مساوی ، برابر اولمیان ، اش دکل .

ناهموار [فا ، ص] دوز ومستوی اولمیان ، اکری ، منحنی

نا همواری == نا هموارلق ، عدم استواء .

ناهی [ع ، ص] نهی ایدیجی ، ایدن منع ایلین .

ناهید ـ ناهیده [فا ، ص] اساطیر ایرانیه ده مطربهٔ فلك اعتبار اولنان زهره کوکبی . § بلوغه ایرمش کنج قیز .

نای [فا ، ص] ☜ [ناری]

نایاب [فا ، ص] بولنماز ، مفقود بحر قعر نایاب .

نائب [ع ، ص] نوبت بکلهین § وکیل قائمقام . § محاکم شرعیه ده طرف سلطانیدن حکمه مأذون اولان ذات § قاضی وکیل نائب قضا .

نائب فاعل == (صرف عربی) فعل مجهولك موضوعی اولان کلمه . [جمعی (نواب) کلیر .]

نائبه [ع ، ص] (نائب)ك مؤنثی اسپانیا نائبهٔ سلطنتی . § بلا مصیبت ، مشقت ، شدت . قضاء ، وقعه § نوبتله کلان :

حمای نائبه == (طب) نوبتلی ایصتمه .

نائبهٔ لیال == قردن ویا نجومدن کنایه .

نایستان [فا ، ص] ☜ [نیزن] و [نایزن .

نایچه [فا ، ص] (نای) ك مصغری کوچوك نی .

نایحه [ع ، ص] میتك خانه سندن چیقارلدیغی زمان ارقه سندن محاسنی تعداد ایدرك اجرتله آغلیان قادین ، صاغوجی .

نائره [ع ، ص] آتش ، آلو § صیجاقلق ، حرارت : نائرهٔ ضرورت ، نائرهٔ حرب و وغا .

نایزن [فا ، ص] نی چالان .

نائل [ع ، ص] ایسته دیکی شیئی الده ایدن ، مطلوبنه دسترس اولان مظهر اولان نائل التفات عالی اولدی .

نائلیت == (مولد در) نائللك .

نائم [ع ، ص] اویویان ، اویقوده بولنان ، خوابیده : طفل نائم ، دلبر نائم .

نبأ [ع ، ص] خبر ، پیغام . جمعی [انباء] کلیر .]

نبات [ع ، ص] علی العموم کوکلریله ارضه تثبیت ایدیلرك یشایان ذی حیاته نبات اسمی ویریلیر . بر نباتك فوق الارض اولان قسمنه ساق ، تحت الارض اولان قسمنده جذر تسمیه اولنور . ایکیسنه بردن مجرد نبات دیرلر . بر نباتك ایکی درلو اعضاسی واردر : اعضای تنبتیه ، اعضای تناسلیه .

اعضای تنبتیه سی جذر ، ساقدن ؛ اعضای تناسلیه سی ایسه اوراق وازهاردن عبارتدر .

(نبات)

١ — چیچک ٢ — اوراق ٣، ٤، ٥، ٦ ٧ — عنق جذر ٨ — جذور .

نبات شکری == بالخاصه قینادیلوب تبلور ایتدیرلمش بر نوع نیم شفاف شکر .

نباتی == نباته منسوب ‖ نباتدن مستحصل .

نباتیون == علم نباتات علماسی .

نَباتات [ع ، ص] جم : (نبات) § اعضای نباتیه‌نك اشكال وبنیهٔ حقیقیه‌سیله وجوده كتیردیكی افعال مخصوصه‌دن ونباتاتك یكدیكره اولان علاقه ومناسباتنه توفیقاً تصنیفندن و احتیاجات بشریه‌یه اولان تعلقندن وبونلره عائد خصوصات سائره‌دن بحث ایدن بر علم مهم – كه : تاریخ طبیعینك باشلوجه بر شعبه‌سیدر .

علم نباتات تطبیقیه == نباتاتك احتیاجات بشریه‌یه اولان تعلقندن بحث ایدن (علم نباتات شعبه‌سی)

نباتات باغچه‌سی == نباتاتك انواعنی یتشدیروب حفظ ایتمكه مخصوص نمونه باغچه‌سی .

نباتات طبیه == باشلوجه خدمتلری اغری‌یی تسكین ویا وجودی تقویه ایتمكدن عبارت وطبابتده كثرتله مستعمل اولان نباتات [– كه : مشهورلری شونلردر . كتنكر اوتی ، آق خطمی ، قره‌بازی ، موغلجان اوتی ، یبان یاسمنی ، عادی ناردول ، ایه كوچی ، بر فسلكنی ، صغیر قویروغی ، ابریق اوتی ، اذن‌الحمار حفیة‌الثعلب ، میان كوكی ، توزی قولاغی ، خولیجان ، امیرباری ، بوكرتلن ، كف‌الاسد دیشبوداق ، ابرة الراعی ، ذنب‌الخیل صدف اوتی ، هندبا ، شوكة‌المبارك ، شوكة‌المریم ، عمر اوتی ، شاهتره ، كوچوك قنطریون ، ذنب‌الاسد ، پاپادیه لاتین چیچكی ، قره یلین ، كرقس ، خشیشة‌الكلاب ، صعتری ، اوكوز كوزی خردل ، معده‌نوس طاوشان اوتی ، ملیسا ، خانم الی ، عورت اوتی ، صباونا ، صیوركه اوتی ، یوكسوك اوتی یبانی روقه ، قاطیر طیرناغی ، اطه چایی ككیك ، قورت بوغان ، یوسون ، سنا، كاذب ، كتان]

نَبّاج [ع ، ص] شدید الصوت .

نَبّاح [ع ، ص] كوپك حولامه‌سی .

نَبّاش [ع ، ص] مزاری قازه‌رق اولونك كفننی چیقاران ، كفن صویجی .
« رحم الله نباش الاول »

نباشیه == ☞ [شعاعیه]

نَبّال [ع ، ص] اوقچی ، اوق یاپوب صاتان آدم .

نَبالَت [ع ، مص] ذكاوت § نجابت § شرف وكرم جهتیله عالی قدر اولمق § بیوكلك ، عظمت

نَباهَت [ع ، ص] شرف ، وشان وشهرت § (مص) شرف وشان وشهرت صاحبی اولمق .

نَبَت [ع ، مص] اوت كبی بتمه حاصل اولمه ، یردن چیقمه . § اوت، كیاه .

نُبذه [ع ، ص] از شی ، پارچه : بر نبذه § بر شیئك بقیه‌سی .

نَبَرد [فا ، ص] جنك ، حرب ، غوغا ، قتال .

نبردآزما == چوق محاربه‌لرده بولنمش حربه الیشمش، جنك تجربه‌لری كورمش آدم .

نَبض – نَبَضان [ع ، مص] طمار اتمق. § (ص) طمار آتمه‌سنك محسوس اولدیغی محل § (طب) قلبك هر بر تقلصده جلهٔ شریانیه‌یه متعاقباً ومتوالیاً داخل اولان دمك موجه‌لرینك شراینه ایراث ایلدیكی تماس واسطه‌سیله درك ایدیلان حركت انبساطیه تعبیر دیكرله : هر آن قلب طرفندن رمی ایدیلان ستون دمك حصوله كتیردیكی انبساط انابیب شعریه‌نك نتیجه‌سی .

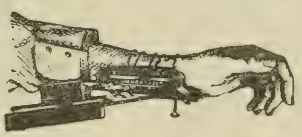

(نبض نویس)

نبض آشنا == نبضدن اكلایان ، مزاج بیلن .
« ای طبیب حاذق نبض آشنای درد دل خستهٔ هجرم بكا بر چاره الله عشقه »

نبضه باقمق == خسته‌نك بیلك طماریی پارمقلریله طوته‌رق عدد ضرباتی صایمق و اكا كوره خسته‌نك مزاجنی تشخیص ایلمك .

نبض كیر == مزاجه ، فكره موافق حركتده بولنان .

نبضه == طمارك بر كره اتمسی .

نَبع [ع ، مص] پیكارصویی قایناپوب آقمق ، نبعان .

نَبَق [ع ، ص] سدر دنیلان اغاجك میوه‌سی ، یبان كرازی .

نَبل [ع ، ص] اوق ، تیر . §(مص) اوق یاپمق .

نبال == اوق یاپان وصاتان آدم .

نَبیّ [ع ، ص] طرف حقدن كندوسنه وحی ایله اعلام وتلقین ایدیلان احكام وشرایعی انسانلره تبلیغه مأمور اولان ذات شریف ، پیغمبر ، رسول . [نبی ایله رسول بیننده فرق واردر : رسول صاحب كتاب وشریعت اولان پیغمبر دیمكدر. نبینك ایسه مستقل كتاب وشریعتی اولمیه‌بیلور . شو حالده هر رسول نبوتی حائز اولدیغی حالده هرنبی رسالت صفتنی حائز دكلدر .] جمعی [(انبیا) كلیر . انبیاء بنی اسرائیل

نَبَوی == (نبی)یه منسوب ومتعلق. حدیث نبوی ، سنی .

نَبیذ [ع ، ص] خرما ویا آرپه‌دن یاپیلان بر نوع مشروب .

نَبیر [ع ، ص] طورون ، حفید .

نبیره == حفیده . [نبیره‌نك ده (حفید معناسنده قوللانلدیغی واردر . انجق بوندن : اكثریا قیز اولادك اوغلی معناسی مستفاد اولور .]

نَبیل [ع ، ص] فضل وذكا صاحبی § عالم ، فاضل § صاحب مزیات عالیه .

نَبیه [ع ، ص] طورون ، حفید . [اوغلك اوغلی]

نَبیه [ع ، ص] شریف ، نجیب ، نامدار .

نِپتون [ع ، ج ، ص] (قوزموغرافیا) منظومهٔ شمسی تشكیل ایدن سكز سیاره‌دن [عطارد ، زهره ، ارض ، مریخ ، مشتری ، زحل ، اورانوس نپتون] سكزنجیسی و شمسه اك بعید اولانی – كه : دوربینسز رؤیت اولنه‌ماز [(١٨٤٦) تاریخنده فرانسه هیئت شناسانندن مشهور (لووریه) طرفندن كشف ایدلمش اولان بوسیاره‌نك تقویملرنده شارتی شودر : (Ψ)

نَتایج [ج ، ع ، ص] جمع : [نتیجه] مقدمه‌دن استدلال او... ویا حصوله كلان قضیه ، شی .

نَتف [ع ، مص] قیل یولمه .

نَتیجه [ع ، ص] دول ، محصول § بر شیدن چیقارلمش ، حاصل ایدلمش شی ، § خلاصه زبده ، حاصل . § ثمره . § صوك ، عاقبت ، نهایت . § (منطق) حد اوسط اسقاط ایدلدكدن صوكره (صغری) ایله (كبری) نك اقترانندن حاصل اولان شی ، قیاس مقدماتندن استدلال اولنان قضیه .

نتیجه بخش == نتیجه ویریجی ویرن

نتیجه پذیر == نتیجه قبول ایدیجی ، ماچیجی ، صاچان .

نتیجهٔ کلام == الحاصل ، خلاصه .

نتیجه‌سز == نتیجه‌سی اولمیان ، صوکی کلمیان ، عقیم قالان .

نتیجه‌لنمك == نتیجه بولمق ، مقصده اقتران ایلمك .

نتیجه‌لندیرمك == نتیجه‌یه ربط ایتمك صوکنی نهایتنی کتیرمك .

نتوء [ع ، مص] (طب) چیقندی کمیك یومرولغی .

نتؤ شوکی == (طب) عمود فقارینك فقره‌لری چیقندیلریکه بونلرك تسلسلندن شوك ظهری تشکل ایدر .

نتؤمستعرضی == (طب) خ‌شوکینك یان طرفلرنده‌کی چیقندیلر .

نثار [ع ، ص] نثر ایدیجی ، ایدن ، صاچیجی ، صاچان ، طاغیدیجی : نثار معرفت .

نثر [ع ، مص] صاچمق ، طاغتمق ... مقابلی ، غیر موزون ، غیر منظوم سوز کلام منثور .

نثراً == منثور اوله‌رق ، غیر موزون ، غیر منظوم اوله‌رق ، نثر ایله .

نثره [ع ، ص] حیواناتك آقسیرمه‌سی .

نجائب [ع ، ا] جم : [نجیب]

نجائب القرآن == قرآن کریمك سورهٔ اخلاص ، سورهٔ انعام ، آیت الکرسی کبی اك منتخبلری .

نجات [ع ، مص] قورتلمق ، خلاص اولمق ، رها بولمق . § قورتلمه ، خلاص ، قورتیلمش ، سلامت .

النجاة فی الصدق == نجات طوغرولقده‌دور .

نجابت [ع ، مص] اصلی ونسلی تمیز اولمه ، اصالت ، بیوکلك ، زاده‌کانلق § کوزل خویلولق .

نجابتلو == اولمقده (دولتلو) عنوانیله برابر شهزادکان جوانبختان حضراتنه مخصوص القاب رسمیه‌دندر .

نجاح [ع ، مص] بر شیئه ظفریاب اولمق . مطلوبه نائل اولمق . § خلاص اولمق ، قورتلمق .

نجادت [ع ، مص] (نجدت) ایله مترادفدر . ☞ [نجدت]

نجّار [ع ، ص] دولکر ، مرانغوز ، طوغرامه‌جی .

نجارلق == دولکرلك ، مرانغوزلق ، طوغراماجیلق .

نجاست [ع ، ا] پیسلك ، مردارلق § ترس ، قاذورات .

نجاشی [ع ، ا] حبش حکمدارلرینه غربلر طرفندن ویرلمش بر عنوان مخصوصدر .

نجّام [ع ، ص] منجم ، علم نجومه آشنا اولان ، هیئت شناس . [Astronome] تعبیرینك تماماً مقابلیدر .

نجدت [ع ، مص] شجاعت بهادرلك ، شجیع و بهادر اولمق .

نجر [ع ، ا] اصل ، حسب ونسب .

نجس [ع ، مص] مردار اولمق ، مردارلق .

نجس [ع ، ص] مردار ، پیس ، ناپاك .

نجش [ع ، مص] آوی یتاغندن چیقارمق .

نجف [ع ، ا] یوکسك ، تومسك محل ، صرت . ☞ [محیط اعلام]

نجف طاشی == نجف شهری جوارندن چیقاریلدیغی مروی بر جنس بلورکه : مهر و سائره اعمال اولنور .

نجل [ع ، ا] اوغل ، اولاد ، چوجق ، فرزند § ذریت ، نسل ، سلاله [جمعی (انجال) کلیر : انجال عرب]

نجلی == نجله منسوب و متعلق .

نجلیه ـ نجیلیه [ع ، ا] (نباتات) بغدای ، چودار ، قامش ، داری و امثالی نباتاتك منسوب اولدقلری فصیله .

نجم [ع ، ا] کوکب ، ستاره ، اختر . [جمعی : انجم ، نجوم و انجام کلیر .]

انجم سپاه == نجوم کبی لایعد عساکری اولان .

نجم البحر == (حیوانات) نجم بحری (بش پارمق) حیوانات غیر فقریه‌دن قعر دریاده بولنور بر حیواندر .

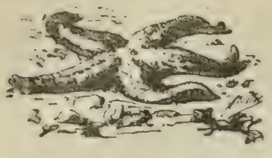

(نجم بحر)

نجم کیسودار == (قوزموغرافیا) اکثریا مفی بر قویروغی حاوی اولوب شمس اطرافنده وطویل بر محرك اوزرنده حرکت ایدیل جرم سماوی ، کوکب ذو ذنب . ☞ کوکب .

نجم (وه‌نوس) == حیواناتِ ناعمه‌نك ذوالفلصمة المصفحه فرقه‌سندن بر حیواندر .

(نجم وه‌نوس)

نجمی == کوکبه منسوب : توصدات نجمیه .

نجوی [ع ، ا] سر اولان ، کیزلی سویلنان سوز . § فصلدی .

نجیب [ع ، ص] صوبی تمیز ، اصلی پاك و کریم اولان ذات ، اصیل . [جمعی : (نجبا و انجاب) کلیر .]

نجیره [ع ، ا] اوسقی اورتیلی اخشاب صفه

نجیس [ع ، ص] نجاستلی ، پیس ، مردار ، کیرلی .

نجیل [ع ، ص] معروف النسب ، مرد اصیل : نجل نجیل .

نحادیر [ع ، ا] جم : [نحریر] ☞ [نحریر]

نحافت [ع ، مص] ضعف لاغرلك ، درمانسزلق ، زبونلق ، آریقلق ، نحافت وجود .

نحّام [ع ، ص] چوق بلغم چیقاران آدم . § بخیل ، خسیس ، جری .

نَحت [ع ، مص] یونمق ، یونلمق اویمه اویوله ، § ایکی کلمه‌دن بر کلمه وجوده کتیرمه .

[منحوت] .

نَحر [ع ، مص] بوغازلامق : ذبح ایتمك ، کسمك :

یوم‌النحر = قربان بایرامنك برنجی ذی‌الحجه‌نك اوننجی کونی § (ص) بوغاز ، سرسینه .

نَحز [ع ، مص] بر شیله دورتمك § بهر کبی شیلری هاونده دوکمك

نَحس [ع ، مص] (سعد) مقابلی اوغورسزلق ، یمنسزلك . § اوغورسز ، بختسز .

نحس اصغر = مریخ کوکبی .

نحس اکبر = زحل سیاره‌سی .

نحس فلك = زحل ایله مریخدن کنایه .

نَحل [ع ، ص] (حیوانات مغشی‌الجناح طاقمندن زنبور ، بال آریسی .

نحله = بر تك آری .

نَحمَه [ع ، ص] کوکسدن چیقان سس ، ئیرات .

نَحنَحَه [ع ، مص] اوکسورمك ، بوغازده بلغم ترا کم ایتمك سببیله خیرلتیلی بر صورتده صولومق .

نَحو [ع ، ص] یان ، جانب ، طرف جهت § یول . [بو معناده جمعی : (انحا) کلیر انحای وسیعه انحای بیابان] § کبی ، مانند § کلام عربك اعرابنی بیلدیرن علم § تشکیل کلامدن باحث علم .

نحوی = علم نحوه منسوب ومتعلق تصحیحات نحویه || علم نحو عالمی .

نحویون = علم نحوده یدطولاسی اولانلر .

نَحیب [ع ، مص] فریاد ایله آغلامق شدتله بکا ایلمك .

نَحیت ـ نَحیتَه [ع ، ص] کوه‌ولنجه قریب ایکاتی .

نَحیر [ع ، ص] بوغازلانمش ، مذبوح کو منفد نحیر .

نَحیرَه [ع ، ص] آیك ایلك کونی ویا صوك کیجه‌سی .

نَحیس [ع ، ص] اوغورسز ، بخسسز § نیزلك : صال نحیس .

نَحیف [ع ، ص] ضعیف ، لاغر ، زبون ، اریق : جسم نحیف

نَخ [فا ، ص] تل ، رشته ، تار ، ایپ .

نَخّاس [ع ، ص] آت وسائر حیوانات صاتان ، جانباز § اسیرجی

نخاست = جانبازلق || اسیرجیلك

نَخب [ع ، مص] چکوب چیقارمق § برینك شرفنه ایچیلن باده .

نَخچیر [فا ، ص] آو ، صید § آهو وامثالی صحرا حیوانی . § آو محلی . [(نخچیرکاه) دیمکه حاجت یوقدر .

نخچیر کر نخچیر وآن	=	آوجی صیاد .

نَخع [ع ، مص] کسمك ، ذبح ایتمك بوغازلامق .

نَخل [ع ، ص] خرما اغاجی [بوکله اساساً جمع اولوب مفردی (نخله) ایسه‌ده غیر مستعملدر] § موم وکوشدن یاپیله‌رق کلینلرك اوکنده کوتورلمسی وتقبیله معتاد اولان مصنوع ، مزین اغاج .

نخلبند = بوقبیل مصنوع اغاج یاپان آدم . = بالموجی || قلمکار § علی الاطلاق اغاج .

نخلستان نخلزار	=	خرمالق || اغاجلق ، فدانلق .

نخل تابوت = وقتیله ایرانده جاری اولدیغی وجهله پك پیرایکن وفات ایدنلرك تابوتی اوزرینه قونیلان بر نوع اکلیل آرایش [بوکا (نخل ماتم) دخی دینوردی .

نخل طور = [موسی علیه السلامك وادیٔ ایمنده اوزرنده انوار تجلیات الهیه‌یی مشاهده ایتمش اولدیغی شجر مقدس .

نخل مریم = عیسی علیه‌السلامك حین تولدنده حضرت مریمك اوجاع حملدن مضطرب اوله‌رق صحراده سایه‌سنه التجا ایتدیکی خرما اغاجی .

نخلیه = ممالك حارده نشو ونما بولوب خالده ، شجیره حالنده وبعضاً (٦٠) مترو ارتفاعنده اولان اشجارك منسوب اولدقلری فصیله ـ که : اك مشهورلری خرما ، شجر هندی ، هندستان جویزی شجر شمع وامثالیدر

شمع نخل = شجر شمع دینلان اغاجك جذع واوراقندن سیلان ایدن بر نوع شمع .

نَخوَت [ع ، مص] بیوکلنمك ، تکبر ، تعظم . § خودبینلك ، کبر ، عظمت . نخوت جهلا ، نخوت فروش .

نخوت پیشه = کبر و نخوت صاحبی .

نَخیب [ع ، ص] قورقاق ، جبان .

نَخیز [فا ، ص] پوصی ، کمین . [زا ایله‌ده لغتدر]

نخیزکاه = پوصی یری .

نَخیل [ع ، ص] خرما اغاجی § نخلستان .

نَدّاف [ع ، ص] پاموق آتان ، حلاج .

نَدامَت [ع ، مصد] نادم وپشیمان اولمق کاشکه یاپمیه‌یدم دیمك . § پشیمانلق .

ندامتکار = ندامت ایدن . پشیمان اولان .

ندامتکارانه = ندامتکاره یاقیشه‌جق صورتده .

ندامتکاری = ندامتکارلق .

ندامتکاه = محل ندامت : ندامتکاه عالم .

نَداوَت [ع ، مص] یاشلق ، نملیك ، رطوبت .

نَدب [ع ، مص] میت اوزرینه ـ محاسن تعداد ایدرك ـ اغلامق . [(ندبه) صورتنده دخی مستعملدر .]

نَدَب ـ نَدبَه [ع ، ص] یاره جریحه یری ، نشان زخم .

نَدرَت [ع ، مص] زبونلق قلت ، نادرلك .

نَدَم [ع ، مص] پشیمان اولمق ، ندامت : حس ندم . § پشیمانلق

یوم ندم	=	روز قیامت .
ندمان	=	نادم ، پشیمان || نَدیم ، همبزم .

نَدوَه [ع ، ص] مجلس ، جماعت ، انجمن : دارالندوه [محیط اعلام]

نَدبَه [ع ، ص] عورطه‌نك اك مهم قسمی اولوب جرثومه‌یی تشکیل ایدن بر قرصدن عبارتدر .

نَدید ـ نَدیده [ع ، ص] اش ، مثل ، همتا .

نَدیم ـ نَدیمَه [ع ، ص]همبزم، همصحبت، کندوسیله برلکده معاشرت اولنان کیمسه ، ارقداش § مصاحب ، همدم، § بیوك برذاتك مجلسنده بولنه‌رق کوزل سوزلر ، فقره‌لر ایراد ایدن ظریف ذات :

« بنم ندیمهٔ روحم تفکر ایتمدر
دم تفکرم اك خوش دم حیاتمدر »

نَذْر [ع ، مص] بر شیئی کندی اوزرینه واجب قیلمق ، الله ایچون بر عبادتی ایفا ایتمك ، § بر کیمسه واجب اولمیان شیئی کندی اوزرینه واجب قیلمق :

« ویرم سکا چك بندن الك ای ملك‌الموت جانانمه نذر ایلدیکم جانه طوقونمه » دیت . [بو معناده جمعی (نذور) کلیر .] § شرط و تعلیقه مقارن وعده § آدامه ، وعد و عهد ایتمه . (بشیر) مقابلی .

نَذیر [ع ، ص] (بشیر) مقابلی . برشیئك وخامت عاقبتدن خبر ویره‌رك قورقودان ، طریق مستقیمه سوق ایله خلقی تحذیر ایدن [اسماء پیغمبریدندر .]

نَذیره [ع ، س] نذر ایچون ادا اولنان شی .

نَر [فا ، ص] ار ، ارکك : شیرنر = ارکك ارسلان .

انکشت نر = باش پارمق .

نَرّه [فا ، س] طالغه : نرهٔ آب .

نَرجِس [ع ، ص] (نرکس) لفظ فارسیسندن معربدر . ☞ [نرکس]

نَرخ [فا ، ص] ات ، اکمك ، طوز کبی احتیاجات ضروریه‌دن اولان شیلر اوزرینه بلدیه طرفندن وضع و تقدیر اولنان فیأت ، بها ، سعر .

نَرد [فا ، س] طاوله ، طاوله اویونی

نردباز | = طاوله اویناپان .
نردبازلق | = نردبازلق ،

نَردبان [فا ، س] مردیون . ☞ [مردیون] § (معماری) بر بنانك قاتلری بیننی وصل ایتمك ایچون انشا اولنان باصامقلی مائل یوللر ، باصامق تعبیر اولنان قسم افقی ایله (رخت) دنیلان قدم عمودیدن مرکب اولوب ابنیه قاتلری بیننده‌کی مواصله‌یی تشکیل ایدن سطح مائل متکسر .

نَرکِس [فا ، س] نرکس(نرجس، نرگس) ذات الفلقه نباتدن نرجسیه فصیله‌سنه منسوب بر بصلی بر نباتدر، اوروپاده و اناطولیده برچوق نوعی بولنور . § دلبر کوزی : نرکس مخمور ، نرکس نیم خواب .

(نرکس)
١ — بر چیچکك مقطعی ٢ — بصل .

(نرکس زنبق)

نرکس = ذات الفلقتین شقیقه‌سندن مرکبه فصیله‌سنه منسوب اناطولیده انواعی بولنور بر چیچکدر .

(دیکر نوع نرکس)

نرکسی = نرکس شکلنده سیلوب یاپیلان بر نوع خمیر ایشی .

نرکسدان = نرکس صاقسیسی .

نَرکَسَه [فا ، س] نرکس شکلنده فیل و سائر حیوان کمیکلرندن یاپیلوب طاوانك اورته‌سنه زینت مقامنده قونیلان شکوفهٔ مصنوع § ایچنه نرکس قونیلان شیشه . § اولکر دنیلان کوکب .

نَرم [فا ، ص] یومشاق ، ملایم ، لطیف .

نرم نرم = آهسته آهسته .

نرمی = یومشاقلق ، کوشکك .

نرم آهن = کوشك شی .

نرمساز = حلیم ، حمول ادم .

نرم‌لکام = باشی سرت اولمیان آت = مطیع ، منقاد .

نَریم ـ نَریمان [فا ، ص] شجیع وبهادر اولان .

نریمانی = نریمانلق .

نَزْء [ع ، مص] افساد ایتمك .

نَزاکَت [ع ، مص] { غلطدر } نازکلك ☞ [نازك]

نَزاهَت [ع مص] تفالقدن اوزاقلق عیبدن بریلك § پاکلك ، تمیزلك . § رقت .

نَزد [فا ، د] یان ، عند ، قرب نظرنده : فلان افندی حالا پدرینك نزدنده‌در ، نزد ادباده بو سوز مردود در .

نَزدیك [فا ، ص] یاقین ، قریب

نَزع [ع ، مص] بر شیئی یرندن قوپارمق ، سوکمك . رفع وازاله ایتمك : بو حقیمدن نزع ایتدم § جان چکیشمه . احتضار .

حالت نزع = حال احتضار ، حیاتك نهایته دم انقلابی .

نَزف [ع ، مص] قویونك صوینی چکوب بوشاتمق ، قویونك صوینی کاملاً چکمك : نزف چاه . § (طب) قان آقمق § قانك برعارضه سببیله خروجنه باعث اولان انبساط دموی

نزف الانف = بورون قناه .

نزفی = نزفه منسوب ومتعلق .

نزف جرحی = (طب) اوعیه‌نك کسلمسندن ، ازلمسندن متولد نزف .

نزف رحم == (طب) دم حیضك افراط اوزره سیلانی .

نزیف == قانی پك چوق اقه‌رق بی تاب قالان کیمسه .

نَزْلَه [ع ، س] زکام علتی ، بورون اقه‌سی ، بورون اقمه‌سنی موجب اولان مرض .

نزلهٔ صدریه == کوکسه اینن نزله ، کوکس نزله‌سی .

نزلهٔ مستویه == کمالیله ساری وشدتلی نزله .

نزلهٔ سفلیه == بل صغوقلغندن کنایه

نزلهٔ مزمنه == خیلی زماندن بری دوام ایدن ویراشوب قالان نزله .

نزلی == نزله‌یه متعلق .

نزله‌لی == نزله‌سی اولان .

نَزِیفْ [ع ، ص] ☞ [نزف]

نَزِیه [ع ، ص] نزاهتله متصف ، پاك ، تمیز .

نَسا [ع ، ص] (طب) قالچه کمیکندن اياقلرك اوجنه قدر امتداد ایدن سیکر ، عصب .

عرق النساء == بو سیکرك وجعندن عبارت مزعج بر علت .

نَسائِج [ع ، س] طوقونمش شی معناسنه اولان (نسیجه) نك جمعی .

نَسائِم [ع ، س] خفیف ولطیف روزکار معناسنه اولان (نسیم) ك جمعی .

نَسائِس [ع ، س] فساد ایچون ایدیلان فصلدی معناسنه اولان (نسیسه) نك جمعی

نَسائِك [ع ، س] ذبح اولنان قربان معناسنه اولان (نسیکه) نك جمعی .

نَسّابْ [ع ، س] علم انسابه زیاده‌سیله آشنا اولان آدم

نسابیون == علم انساب علماسی .

نَسّاج [ع ، س] قاش والبسه طوقویان ، چولحه .

نَسَبْ [ع ، س] نسل . نژاد § بر ادمك پدری اعتباریله اولان اجدادی ، صوپی : حسب ونسبی تمیز .

نسباً == نسب جهتیله ، نسب اعتباریله

نسبی == نسل ونسبه منسوب ومتعلق

نَسْتَرْ ـ نَسْتَرَنْ ـ نَسْتَرُونْ ـ نَسْتَرِینْ [فا ، س] اغستوس کلی ، یبانی کل . § کالك ، کازار .

نَسْج [ع ، مص] طوقومق ، اورمك . § حیوانات ونباتاتك ات ، دری وزار کبی موادینی ترکیب ایدن ایفلرك صورت ترکب وتشکلی

نسج حجروی == (نباتات) صلب ویا نیم مایع بر ماده ایله مملو اولوب حجیرات دینیلان حویصلات صغیره اجتماعندن متشکل طبقه .

نسج لیفی == (نباتات) اینجه ایپلك شکلنی الان الیافك اتحادندن متشکل طبقه

نسج وعائی == (طب) بربری اوزرینه موضوع جحرات جدارانك داینه‌رك یکدیکریله اشتراك ایتملرندن حاصل اولان طبقه .

نسج شحمی، دهنی (طب) ادمه‌نك سطح باطنیسنی املا ایدن طبقهٔ شحمیه .

نسج منضم == (طب) از چوق کثرتلی وبی شکل بر ماده درونده مغطوس اولان جحیره‌لردن ویا مبادئ جحیرویه‌دن ، نهایتسز الیافدن صفیحه‌لردن متشکل طبقه : نسج منضم مسمی نسج منضم لیفی .

نسج عضلی == (طب) علی العموم قرمزی لیفلردن مرکب وقابل تقلص طبقه

نسج عظمی == (طب) کمیکلرك انتساجی ـ که اساساً بیاض ، صرد ، بی شکل و خرده‌بین ایله باقلدقده غایت کوچوك و بیاض بر طاقم اجوافی حائز اولدیغی کوریلان بر ماده‌دن مرکبدر .

نسج غضروفی == (طب) متجانس بیاض ، شفاف ، بجاریدن عاری ، غایت کوچوك اجوافی حاویدر .

نسج عصبی == (طب) یومشاق ، علی العاده بیاضمسی ، بعضاً آل ویا اسمر بر ماده شکلنده نمایان اولوب جحیرات عصبیه دینلان جحیره‌لردن وانابیب عصبیه نامنده‌کی لیفلردن متشکلدر .

نَسْخ [ع ، مص] بر شیئی یرندن ازاله ایتمك § بر شیئك حکمنی الغا ، ازاله ایلمك ، فسخ ایلمه احکام قرآنیه [احکام قرآنیه‌یی نسخ]

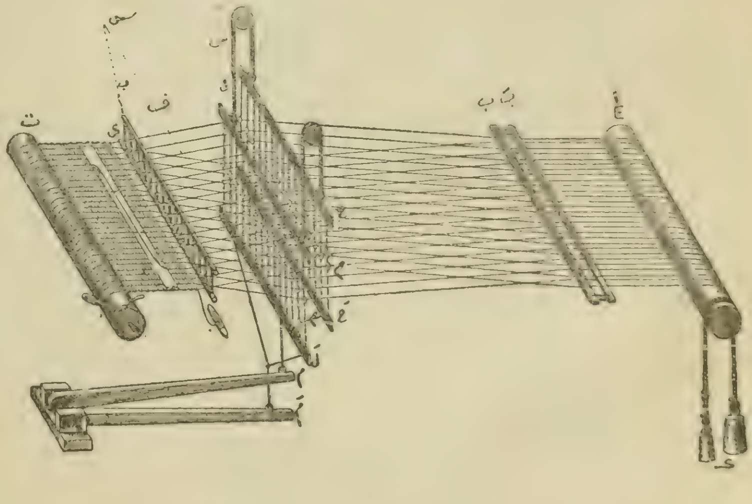

(نسج)

١ — کوبزیه ، ک — پرسنك ، ب ، پ — چوماق ، حح ، لل — طراق م م — ایلمیك ؛ س — رەیوك مقره‌سی ، س — (ره‌میزك) ایچی م م آیاق‌باصه‌منی . ی — طوقومه طراغی ، ب — مضرب ، س — دوفه . ف — دواله محرکی ت — سرمین

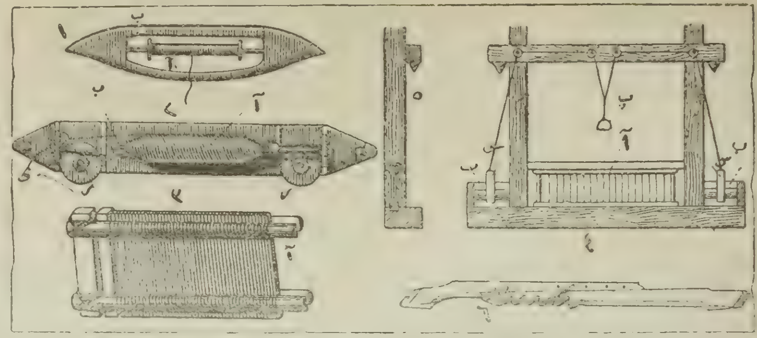

(صنایع نسجیه‌نك تفصیلاتی)

١ — عادی مكیك : [آ — ماصره ، ب — ایك] ٢ — مقاره‌لی مكیك [١ — ماصره ب — ایك ، ور — مقره‌لر ، ف — ماصره‌نك ایپلكی ٣ — طراق [آ — طراق دیشلری ٤ — مضرب [آ — طراق ، محفظه ، س — محفظه دولابی ، پ — طوره] ٥ — مضرب قولانك مقطع دستورضیسی ، ٦ — دوفه .

ایلمشدر . § استنساخ ایله مرادفدر § خواجه عمادالدین یا قوت معتصمی‌نك اختراع ایلدیكی خط معروف : خط نسخ ط نسخی .

نَسْر [ع ، س] كركس دینلان یرتیجی قوش § قرتال ، آق بابا

نسر طائر = (قوزمو) منطقة البروجدن جهت شمالیه‌ده كركس شكلنده براق اولان بر كوكب مشهور ، عقاب .

نسر واقع = (قوزمو) جهت جنوبیه‌ده بولنان بر كوكب .

نَسْرِین [فا ، س] یبانی كل § مصر كلی § وان كلی .

نَسْطُوری [ع ، ص] مذاهب نصارادن (نسطور) اسقفده‌كی راهبك وضع ایلدیكی مذهبه تابع وسالك اولانلر .

نَسَف [ع ، مص] بنایی تملندن ییقمق .

نَسَق [ع ، مص] ترتیب وتنظیم ایلمك .

نسقساز = ترتیب وتنظیم ایجی ، ایدن :

« ای نسقساز جهات كائنات
اولدی حیرانك دهات كائنات »

§ طرز ، اسلوب : بر نسقده ، ایك نسق . [مستور]

نَسْل [ع ، س] دول ، ذریت . § صوی نسب ، سلاله . [جمعی (انسال) كلیر .

نَسَم ـ نسمه [ع ، مص] مولوق الوب ویرمك § روزكار خفیفجه اسمك . § نفس ، روح .

نَسْناس [ع ، س] غوریل ، شمپازه ، اورانغوتان ، ژیبون نامیله درت فرقه‌یه انقسام ایدن یوك مایمونلرك منسوب اولدقلری جنس .

نَسْنَه [ت ، ص] شیء ، برشی § هیچ برشی .

نَسْی [ع ، ص] اونودلمش ، فراموش ایدلمش .

نسیاً منسیاً = تماميله اونودلمش ، فراموش ایدلمش .

نَسِیب [ع ، ص] صویلی نسبی ، عزیز ، اصیل § عالی نسب .

نَسِیج [ع ، ص] نسج اولونمش ، طوقونمش .

نَسِیجه [ع ، س] نسیج اولنمش قماش ، طوقونمش شی . جامه .

نَسِیس [ع ، س] زیاده آجلق § انسانك صوك درجه‌ده‌كی طاقتی § بدنده اولان بقیه روح § صوك انفس ، نفس واپسین

نَسِیم [ع ، س] خفیف ولطیف اسن روزكار ، نسیم سحر § خوش ، ملایم .

نسیمی = نسیمه منسوب

هوای نسیمی = كرهٔ ارضی احاطه ایدن كتلهٔ هوائیه ، هوا .

نَشْأَت [ع ، مص] یكیدن پیدا اولوب حیات بولمق . حدوث ایتمك ، حاصل اولمه ایلری كلمه . [عربیده (نشأة) صورتنده استعمال ایدیلور : نشأة اولی ، نشأة اخری .

نَشاسْتَج [ع ، س] (نشاسته)

نَشاط [ع ، س] سوینج ، سرور ، شادلق ، شنلك .

نشاط انكیز = نشاط قوپاران .

نشاطافزا = نشاط ارتیران .

نشاطآور = نشاط كتیرن .

نشاط بخش = نشاط باغشلیان .

نشاطسز = نشئه‌سز ، محزون ، مكدر .

نشاطلی = نشئه‌لی ، كیفلی خرم ، شاد .

نشیط = نشاطلی ، شن ، مسرور .

نَشّاف [ع ، ص] زیاده نشف ایدن § بر شیئی كندینه چكن .

نَشْتَر [ت ، س] { فارسی نیشتر دن غلطدر } قان آلمغه وچیبان وسائره یارمغه مخصوص جراح آلتی .

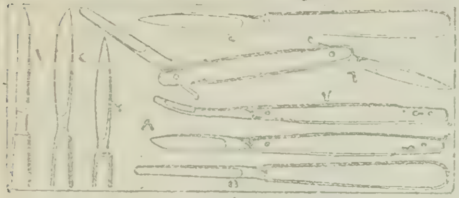

(نشتر)

١ — « شاه‌سنیاق » نشتری ٢ — محدب ٣ — مستقیم ٤ — بسیط ، ٥ — نوع دیكری ٦ ، ٧ ، ٨ — اوسطوبج نشترلری .

نَشْر [ع ، مص] یایمق ، طاغتمق صاچمق ، آچمق . § اشاعه ایتمك ، طویورمق ، تعمیم ایتمك | بر كتاب وسائره یازوب طبع ایتدیرمك ، بش انظار عامه‌یه وضع ایلمك . § یوم قیامتده بتون انسانلرك دیرلسی : حشر ونشر كونی .

لف ونشر = [illegible]

نشریات = غزته وسائر اوراق مطبوعاتك یازدیغی شیلر || طبع ایتدیروب انظار عمومیه‌یه وضع ایدیلان آثار . || یالاندن اویدرمه سوزلر : نشریات كاذبه

نَشْف [ع ، مص] [illegible] چكوب بلع ایتمك § صومه .

نَشْق [ع ، مص] [illegible] [illegible] چكمه [illegible] استنشاق] .

نَشْو [ع ، مص] حیوان ویا نباتك بیومسی : نشو ونما .

نَشْوان [ع ، ص] سرخوش ، سکران ، بد مست .

نُشُور [ع ، مص] زیاده‌سیله نشر ایدن ، طاغیدان ، صاچان .

نَشْوَه [ع ، مص] سرخوشلق ، کیف نشئه § سوینج .

نشوه بخش = نشوه ویرن .

نشوه‌دار = نشوه‌لی .

نشوه‌دارانه = نشوه‌داره یاقیشه‌جق درجه‌ده .

نَشید ـ نَشیده [ع ، ص] یوکسك اره‌سنده انشاد اولنان شعر § ضرب مثل حکمنه کیرمش مشهور بر بیت ویا مصرع .

نشیده خوان = نشید اوقویان .

نشیده خوانی = نشیده خوانلق .

نَشْئه [ت ، ص] ☞ [نشوه]

نشئه‌سز = کیفی یرنده اولمیان .

نشئه‌سزلك = نشاطسزلق .

نشئه‌لندیرمك = کیف ویرمك ، کیفلنمه‌سی موجب اولمق .

نشئه‌لنمك = خفیف صورتده سرخوش اولمق || کیفلنمك ، سونمك .

نشئه‌لی = خفیفجه سرخوش || نشاطلی ، کیفلی ، شاد .

نَشیط [ع ، ص] ☞ [نشاط]

نَصّ [ع ، مص] آشکار ایتمك § (ص) معناسنده صراحت کامله ایله بولنان آیات جلیلهٔ قرآنیه‌دن دلیل مقامنده ایراد اولنان : نص قطعی نص قاطع [جمعی (نصوص کلیر)]

نَصارٰی [ع ، ص] نصرانی ، عیسویلر ، امت عیسی علیه السلامدن اولان خرستیانلر .

نَصایح [ع ، ص] جمع : [نصیحت] نصایح پدرانه .

نَصْب [ع ، مص] بر شیئی بر یره دیکمك [مادیات ومعنویاتده مستعملدر] : نصب خیام ، نصب نکاه . § برینی بر مأموریته تعیین ایتمك : مأموریته نصب اولندی . § (نحو عربی) اسمك اعراب دیکلان احوال ثلثه‌سندن اوستون .

نَصْر [ع ، مص] یاردیم ایتمك ، معاونت ایلمك ، ظفر ، مظفریت

نَصْرانی [ع ، ص] دین عیسایه تابع اولان ، خرستیان .

نصرانیت = نصرانیلك ، عیسویلك ، خرستیانلق .

نَصْفَت ـ نَصَفَت [ع ، مص] عدالت ، انصاف ، دادکرلك . حقانیت . { بو کلمه‌نك دوغریسی (نُصفت) اولوب صادك سکون ونونك کسریله (نِصفت) و (نَصفت) ك غلط اولدیغی بعض لغت کتابلرنده مذکور ایسه‌ده سکون صاد ایله (نصفت) غلط مشهور اولدیغندن بالمجبوریه یازلمشدر . }

نَصْل [ع ، ص] مزراغك اوجنده‌کی سیوری دمیر . جمعی : (نصول ونصال) کلیر .]

نَصِل [ت ، ص] ادات استفهامدر . ☞ [ناصل]

نَصُوح [ع ، ص] عزم قوی ایله قصد صادقله اجرا اولنان .

توبهٔ نصوح = بوزلمسی محال توبه

نَصیب [ع ، ص] حصه ، پای ، سهم § بهره § قسمت ، قدر § میسر .

نصیبدار = حصه‌دار ، بهره‌مند .

نصیبداش = حصه‌ده برابر اولان هم سهم ، هم حصه .

نَصیحت [ع ، ص] اوکوت ، پند موعظه .

نصیحت آمیز = کندوسنده نصیحت موجود اولان کلام نصیحت آمیز .

نصیحت پذیر = نصیحت قبول ایدیجی ، آیدن .

نصیحت ناپذیر = نصیحت قبول ایتمیان .

نصیحتجی = نصیحت ویرن ، ناصح

نصیحتکر = نصیحت ایدیجی ، نصیحت ویرن .

نَصیر [ع ، ص] نصرت ایدن ، یاردیجی ، مددکار ، معین .

نَضارَت ـ نَضْرَت [ع ، مص] تر وتازه‌لك طراوت .

نَضْج [ع ، مص] پیشمك ، کمال قوام بولمق § بلوغه ایرمك .

نضج = پیشکین ، پیشمش ، کمال بولمش اولان .

نضج قبل الوقت = (طب) وقت بلوغك احوال عادیه‌دن ظهوری ، وقت معین طبیعیدن اقدم بلوغه وصول .

نَضْح [ع ، مص] صو چکمك .

نَضْر [ع ، ص] آلتون ، ذهب ، زر .

نَضیر [ع ، ص] تازه ، آبدار § آلتون .

نَطیح [ع ، ص] بوینوزلی حیوان باشیله اورمق ، طوس اورمق سوشمك .

نَطْرُون [ع ، ص] کهرچله § یوراق دیکلان طوزلیجه بر مادهٔ کیمیویه

نَطَس [ت ، ص] تارلایی تمیزلیوب اوتلرینی ایرمق ایچون اولدن سوروب حاضرلامق .

نَطْع [ع ، ص] مشیندن ، سختیاندن یاپیلان دوشك ، سرکی ، بساط § سفره بزی .

نُطوق [ع ، ص] کوزل سوز سویلین ، قوهٔ نطقیه‌سی یرنده اولان خطیب فصیح .

نَظائر [ع ، ص] اش ، مثل مانند معناسنه اولان (نظیره) نك جمعی .

نَظائف [ع ، ص] تمیز ، پاك معناسنه اولان (نظیف) ك جمعی .

نَظارَت [ع ، مص] بر شیئه باقمق نظر ایتمك § کوزتمه تفتیش تحت نظارتده بولندیریلور . § اداره ، ریاست : بو ایشه فلان نظارت ایدییور . § دوائر اساسیهٔ دولتدن بری ، ناظر مقامی : نظارت جلیلهٔ معارف ، مالیه نظارت جلیله‌سی .

نَظّارَه [ع ، مص] اساساً (نظارت) ایله مرادف ایسه‌ده اسلوب فارسی اوزره اکثریا نظمده تشدید ایله و (سیرجی) معناسنده مستعملدر .

نَظافَت [ع ، مص] تمیزلك پاکلك

النظافة من الایمان = نظافت شعار ایماندندر .

نظام [ع ، ص] نظام ويريجى ، ترتيب وتنظيم ايديجى نظام العالم

نظر [ع ، مص] بر شيئه باقق § (س) كوز ، نكاه : نظراعتبار تأمل ، فكر § عند نزد فلانك نظرنده بو بويله دكلدر . § اصابت عين چوجغه نظر دكدى . § اعتبار نظردن دوشدى :

نظرى = نظره منسوب ومتعلق .

حكمت نظريه = حقائق موجوداتى تصور .

نظريات = نظرى اولان ، عملى اولميوب يالكز تفكر وتصور ايله بيلنان ، حقيقتنه احتمال ايله حكم اولنان .

نظريات حكميه = بر منفعدن اولان حادثات وعلائقه متعلق قوانينك جملهسى { Théories physique }

نظر انداز = نظر ايديجى ، نظر ايدن ، باقان .

نظرگاه = نظر ايديلان محل : « دل نظرگاه خداى اكبرست»

نظر اعتباره الق = اهميت ويرمك

حسن نظر = توجه .

صرف نظر = نظرى چويرمك ، واز كچمك .

نظراً = كوره ، باقيلورسه || نسبةً ، نسبتله ، قياساً .

نظرلق = اصابت عيندن محافظه ايچون چوجغك بوينه ، باشنه طاقيلان بونجوق و سائره‌دن معمول شى .

نظم [ع ، مص] ديزمك ، ترتيب ايتمك ، صريه قومق § موزون ومقفى سوز ، (نثر) مقابلى . [شعر ايله نظم اره‌سنده فرق واردر]

نظماً = نظم ايله ، موزون ومنظوم اوله‌رق ، (نثراً) مقابلى .

نظير [ع ، ص] اش ، مثل ماننده .

بى نظير | نظيرسز = مثالسز ، بى‌ماننده اشسز

نظيره [ع ، ص] برشاعرك شعرينه مشابه اوله‌رق عين وزن وقافيه‌ده تنظيم ايديلان منظومه § اورنك مثل ، مماثل .

نظيف [ع ، ص] نظافتيله متصف نظافتلى ، تميز ، پاك ، طاهر ، پاكيزه .

نعائم [ع ، ص] منازل قردن برى

نعاب [ع ، ص] قارغه ياوروسى § (مص) قارغا وخروس كبى اوتمك .

نعار [ع ، ص] سركش ، عاصى ، باغى .

نعاره = فاحشه ، بى حيا قادين .

نعامه [ع ، س] دوه قوشى .

نعب [ع ، مص] غارغه ويا خروس كبى اوتمك .

نعت [ع ، مص] بر شيئى كوزل بر صورتده مدح وتوصيف ايتمك § (س) اوصاف جليله و مدائح جميلهٔ حضرت نبوى‌يى متضمن شعر ، قصيده : نعت شريف .

نعت خوان = نعت اوقويان .

نعت كو = نعت سويلين .

§ بر اسمى توصيف ايدن كلمه ، صفت . **نعت ايله منعوت** = نعت ايله موصوف

نعجه [ع ، س] ديشى قيون . [جمعى : [انعاج] كلير .]

نعره [ع ، س] يوكسكجه چيقاريلان سس ، حايقرمه . نعرهٔ مستانه

نعره آتمق = سرخوش حايقرمق .

نعس [ع ، مص] اويقوسى كلمك ، اويقو باصمق .

نعسان = اويقوسى كلمش ، اويقو باصديرمش آدم .

نعش [ع ، س] جنازه § درونده اولو بولنان تابوت .

بنات نعش | بنات النعش = دب اكبرى تشكيل ايدن كواكب .

نعظ [ع ، مص] ☚ [انتعاظ]

نعل [ع ، س] اياق قابى ، پاپوش § نال ، حيوانك وبالخصوص آتك ، مركبك وبعضاً اوكوزك اياغنه چاقيلان دمير قاب .

نعلچه = اسكى بچيم چيزمه‌لرك ، اياق قابلرك اوكچه‌سنه چاقيلان كوچوك دمير پارچه‌سى .

نعلبر = نالبور دنيلان اهل حرفت كه چيوى ، نعل كبى شيلر ياپار .

نعلبند = آت وامثالى حيوانلرك اياقلرينه نعل ميخلايان وطيرناقلرينى قاياديان اهل حرفت .

درت نعل = آتك طرلى ديزكين قوشمه‌سى ؛ الا بيلديكنه كيتمسى .

نعل دوكن = طاشاق محل .

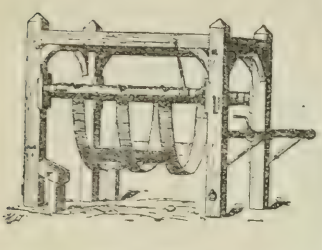

(نعلبند طولابى)

نعللرى ديكمك = اولمك ، وفات ايتمك [مقام تحقيرده مستعملدر .]

نعلنه ميخنه اورمق = نه يابه‌جغنى شاشيرمق .

نعللانمق = آتك اياغنه نعل چاقديرمق

نعللتمق = اياغنه نعل چاقلمق .

نعلى = آت نعلى شكلنده اولان .

(«رومان» باركير نعلى ، عادى نعلى)

نعلين [ع ، ص] بر چفت اياق قابى § حمام ، خلا وبوكا مماثل صولى محللرده كييلان تخته‌دن معمول وطاسمه كبى يوكسكجه بر جنس اياق قابى نالين .

نعلينتراش = نعلين ياپان ويا صاتان آدم .

(نالين)

١—٢—٣—٤ ادوار مختلفه‌يه عائد نالينلر .

تعلیمجی کبری = یالکز منفعت شخصیه‌سنی دوشونن آدمدن کنایه .

نَعَمْ [ع ، د] ادات جواب وتصدیقدر اوت ، بلی ، بك کوزل . های های ، اویله‌در . § چارپا حیوان ، اوکوز دوه قویون وامثالی [بو معناده جمعی . (انعام) کثیر .]

لاونعم = اوت وخیر : بومسئله‌یی سؤال ایتدمسه‌ده لا ونعم بر شی سویلمدی

نَعْمَاءْ [ع ، س] نعمت ، احسان راحت § رفاه حاله بادی اولان شی § عطیه ، احسان § نعمت معنویه .

نَعْنَا ـ نَعْنَاع ـ نُعْنُع [ع ، س] نانه دنیلان کوزل قوقولی نبات .

نَعُوذُ بِالله [ع ، تر] افادهٔ تحاشی ایچون الله‌ه صیغینرز معناسنه ترکیبدر .

نَعِیب [ع ، س] قارغه سسی ، آواز غراب .

نَعِیر [ع ، ص] حایقران ، نعره آتن § فغان و فریاد ایتمك ، نعره آتمق .

نَعِیف [ع ، ص] (ضعیف) ایله مترادفدر : نحیف وضعیف

نَعِیق [ع ، -] قارغه ویا خروس سسی .

نَعِیم [ع ، ص] جنت : [illegible] نعیم [illegible] : نعیم باقی [illegible] راحت : ناز ونعیم ایله پرورده اولمش .

دارالنعیم = جنت ، روضهٔ جنت

نَغْز [ع ، ص] مقبول ، لطیف خوش ، کوزل : نظم نغز .

نَغَم [ع ، س] جمعی (نغمه)

نَغْمَه [ع ، س] کوزل سس ، ازکی : نغمهٔ هزار :

« ای نغمه ندای حقمیسك سن
تأثیرده روحه شدتك وار »

نغمه‌پرداز
نغمه زن
نغمه ساز
نغمه کش
= نغمه سویلیجی ، تغنی ایلیجی ، آهنك اجرا ایدنی ، خواننده ، سازنده

نغمه خوان = نغمه اوقویجی ، خواننده .

نغمه خوانی = نغمه خوانلق .

[جمعی : (نغمات) کثیر : نغمات بلبل]

نَفَائِس [ع ، س] نفیس اولان شی معناسنه کلان (نفیسه) نك جمعی : نفائس آثار ، نفائس معمولات .

نَفَّاثَه [ع ، ص] بیوجی قادی ، ساحره .

نَفَّاج [ع ، ص] خودبین ، متکبر § شیشکین .

نَفَّاح [ع ، ص] خیرلی کیمسه ، خیر وانعامی عمیم اولان .

نَفَاد [ع ، مص] بتمك ، توکنمك فنا بولمق .

نَفَاذ [ع ، مص] بر شی دیکر شیئه ایشلیوب اوته‌سنه کچمك ، نفوذ ایتمك § امر وحکم جاری وسرعی اولمق .

نَفَاسَت [ع ، مص] نفیسلك ، مرغوبیت ، مقبولیت ، لطافت ، § قیمتلیلك .

نَفَّاطَه [ع ، س] یاغلی پاچاورا تعبیر اولنان آلات حرب .

نَفْت [فا ، س] قابل اشتعال ایشیله چالار آچیق صاری رنکلی بر مایع معدنی اولوب کندیسنه مخصوص منابعدن سیلان ایدر وپترول بولنیان محللرده یاقلدیغی کبی بویاجیلق وبوکا مماثل مقامده‌ده دخی استعمال ایدیلور نفت قویوسی ، نفت یاغی .

نفتی = نفت یاغی رنکنده ، قویو [illegible] ایله قهوه رنکی اره‌سنده بر رنك [illegible]

نفت نباتی = [illegible] اغاجندن چیقاریلان [illegible] .

نَفْح [ع ، مص] کوزل قوقو یایلمق § روزکار اسمك . [illegible] اغز ایله اوفورمك .

نفحه = روزکار || کوزل قوقو : رایحهٔ طیبه || روزکارك بر کره اسمه‌سی || اوفوروك ، نفس ، اوفورمه .

نفحهٔ الفزع = اسرافیل علیه السلامك صوری برنجی دفعه اوفورمه‌سی .

نفحهٔ البعث = اسرافیل علیه السلامك صوری ایکنجی دفعه اوفورمه‌سی .

[جمعی : (نفحات) کثیر .]

نفحات الانس = (تصوف) ارباب کشفه یعضاً عالم لاهوتیدن کلن رایحهٔ محرمیت .

نَفْخ [ع ، مص] اوفورمك § بوری وسائره‌یی اوفله‌مك .

نفخ صور = یوم قیامتده اسرافیل علیه السلامك صوره اوفلمسی .

نفخه = اوفوروك || قارن شیشمه‌سی شیشکینلك .

نَفَد [ع ، مص] انفاد .

نَفْر [ع ، مص] اورکوب قاچمق .

نَفَر [ع ، ص] بر انسان ، بر تك ادم ، کشی ، فرد . § ضابط صفتنی حائز اولمیان عسکردن هر بری . § حیواناتك تعدادنده (رأس) واشیاده (عدد) ، قطعه ، (پارچه) دیندیکی کبی عدد انسانی بیان ایچون اسماء اعداددن صوکره استعمال اولنور بر اسم مهمل : اوچ نفر عمله ، ایش نفر اسیر .

[جمعی : انفار و (نفرات) کثیر .]

نفریه = بر نوع کوچوك صالقیملی اوزوم .

نَفْرَت [ع ، مص] برشیدن اورکوب قاچینمق § کریه کوروب چکنمك تیکسنمك . § چکینمك بغض ایتمك .

نَفْرِین [فا ، س] سب ، لعنت ، بد دعا .

نفرین کنان = نفرین ایدرك ، سب ولعنت ایدن

نَفْس [ع ، س] جان ، روح ، حیات [عربیده مؤنث اعتبار ایدلدیکندن مؤصوفی دخی مؤنث کلیر : نفس ناطقه ، نفس لوامه . فقط لساننزده مذکر اعتبار ایدلدیکی‌ده واردر : [نفس نفیس کبی] § قان ، دم ، خون § جسد [illegible] کندی و [illegible] نفسی دوشونه‌ . هر شیئك عینی ، جوهری [بومعنالرده جمعی [illegible] .] § اراده [illegible] ، قوت .

نفس اماره = (اخلاقیات) طبیعت بشریه‌نك لذات دنیویه‌یه دها [illegible] فضائحه اولان خواهش ومیلانی قوتی .

نفس الامر = ایشك حقیقتی ، کنهی اصلی . نفس الامرده = حد ذاتنده .

نفس لوامه == (اخلاقيات) وقوع مداميدن دولايى كنديسنى زياده‌سيله لوم ايدن ارادهٔ انسانيه || عذاب وجدانى

نفس مطمئنه == (اخلاقيات) صفات ذميمه‌دن عارى واخلاق حسنه ايله متصف اوله‌رق قرب الهييه وصوله اطمئنان كسب ايتمش اراده ، قوت .

نفس ناطقه == (اخلاقيات) (بن) لفظيله تعريف ايديلان مدماتك مدلوليدركه: شخصيت ماديه ايله برابر قوهٔ عقليه وحسيه واراده‌نك هيئت مجموعه‌سيدر .

نفسانى == نفسه ، باخصوص نفس اماره‌يه منسوب ومتعلق: انفعالات نفسانيه

نفسانيت == نفس اماره‌دن مولد حيات || غرض ، خصومت .

نفس كل == عرش اعلادن كنايه در « نفس كل درس‌اوقور انديشهٔ ادراكمده »

برشيئك ملحقاتندن صرف نظرله اصل كنديسى نفس بروسه ، نفس سلانيك .

بالنفس بالنفسه == بالذات .

بالق نفسى == اسپرماچت || (من قيطس) ديئلان مادهٔ شحميه .

نفس متكلم == افعال و ضمائرك سويلين ادمه عائد حالى .

نفس متكلم وحده == نفس متكلم صيغه‌سنك مفردى .

نفس متكلم مع الغير == نفس متكلم صيغه‌سنك تثنيه وجمعى .

نفس == نفسه منسوب و متعلق .

نَفَس [ع ، س] صولوق ، دم ، على التناوبه وتنفسه (آق جكرلره) داخل اولوب اعاده ايديلان هوا .

نفس الق == صولوق . تنفس ايتمك || وقت ، زمان بولمق || يورغونلق المق ، استراحت ايتمك .

نفس آلديرمق == استراحت ايتديرمك

انقطاع نفس == رئه‌لره درجهٔ كافيه‌ده مولدالحموضه‌نك عدم دخولندن مولد بر عارضهٔ مهلكه .

طيق نفس == (اصلى (ضيق النفس)) نفس طارلغى .

صوك نفس == حالت نزع . دم حياتك صوكى .

نفس طوتلمق == نفس آلهمامق .

نفسلنمك == صولومق ، صولوق آلمق || راحتلنمك .

نفس توكتمك == بيهوده چوق سويلمك ، نتيجه‌سز غير مؤثر سوز سويلمك .

نفسلك == هوا المق ايچون قوليه ، انبار وسائره اوستنده اچلمش دليك .

نُفَساء [ع ، س] لوغسه [لوحوضه] يكى طوغورمش قادين .

نَفْض [ع ، مص] صاچمق ، نشر ، نشر ايتمك .

نَفْط [ع ، س] (فارسى (نفت) دن معربدر) ☞ [نفت]

نَفْع [ع ، س] منفعت ، فائده سود

نفع خزينه == خزينهٔ دولتك منفعت واستفاده‌سى .

نَفَقه [ع ، س] اولاد وعيال كچنديره‌جك شى § حوائج وتعيش ايچون صرفى اقتضا ايدن اقچه وزاد وذخيره مقوله‌سى .

§ ايتام وازواج مطلقه‌يه جانب شرعشريفدن تقدير وتخصيص اولنان و ويرديريلان اقچه .

نَفْل [ع ، مص] واجب اولميان عبادتى ايشلمك [نافله نماز قيلمق كبى]

نَفَل [ع ، س] دشمندن النان مال غنيمت .

نَفُور [ع ، س] اوركن قاچان § خير وحسناتى كثير وعميم اولان

نَفْى [ع ، مص] بر شيئى يرندن آيرمق بر شى يرندن آيرلق § اجلا وتغريب ايتمك § سلب وانكار ايلمك .

ادات نفى == كلماته لاحق اوله‌رق حدثك عدم وقوعنى بيان ايدن اداتدن هر برى: دكل ، سز ، بلا ، بى ، مه ، نا .

نفى ملك == بر كيمسه كنديسنه عائد اموال واملاكك باشقه‌سنه عائديتنى اقرار وبيان ايتمك .

نَفير [فا ، س] كرناى ديئلان بر نوع بورو § فرياد ، ناله ، فغان . § قاچينان ، نفرت ايدن ، متنفر

نَفير [ع ، س] جماعت انسانيه ، كروه ، طائفه .

نفير عام == جنك ايچون سلاح بدست جميت اولان عموم اهالى || عموم اهالينك جنك ايچون سلاحه صارلمسى .

يوم نفير == حجاجك منادن حركتيله مكه‌يه روان اولدقلرى كون .

نَفيس [ع ، ص] رغبت اولنه‌جق درجه‌ده كوزل ، مرغوب اولان شى پسنديده مقبول ناديده

نفيسه == (نفيس) ك مؤنثى طعمهٔ نفيسه . نفيس اولان شى : اثار نفيسه

صنايع نفيسه == رسم هيكلتراشلق ، موسيقى كبى هنردن معدود اولان نازك وظريف صنعتلر {beaux aus arts}

صنايع نفيسه مكتبى == بو صنعتلرك تعليم وتدريسنه مخصوص مكتب عالى .

نَقائص [ع ، س] جم (نقيصه) (نواقص)

نَقائِض [ع ، س] جم (نقيضه) باشقه شيئه مخالف اولان شيلر ☞ [نقيضه]

نَقابت [ع ، مص] نقيبلك ، بر جماعتك احوالنه نظارت ايدن بيوك ذواتك حال و صفتى .

نَقّاد [ع ، ص] نقد ايدن ، اقچه‌نك خالصنى قلبندن تفريق ايدن § برشيئك ايسنى كوتوسندن فرق وتمييز ايدن § ماهر ، دقيقه بين فكر نقاد اديبانه‌لرى ، طبع نقاد حكيمانه‌لرى .

نَقّار [ع ، س] چالغى ، موسيقى .

نقارخانه == مهترخانه ، چالغى طاقى محلى .

نقاره == (نظمده تشديد قافايله‌ده مستعملدر) طاووول ، كوس || الات موسيقيه‌دن برى :

« چالندى بام فلكده نقارهٔ دولت
پر ايتدى دبدبهٔ مژدهٔ كوش ايامى »

چفته نقاره == (زبانزدى : چفته نعره) چفته دونبلك .

نَقّاش [ع ، ص] باغلى ومو… ابنيه‌نك ديوار وطاوانلر وسائره‌سنى تلوين وتزيين ايدن صنعتكار .

نقاش ازل — ذات حقدن كنايه‌دور

نَقّاف [ع ، ص] حسن رأى وتدبير صاحبى اولان .

نَقّال [ع ، ص] ياده‌سيله نقله ايديجى § حمالجى .

نَقاوَت ـ نَقاۆت • [ع ، مص] پاكلك ، تميزلك ، پاكيزه‌لك : نقاوت وجدان •

نَقاهَت • [ع ، مص] خسته‌لكدن صحت بولوب فقط هنوز ضعيف و توان اولق •

نَقايِع • [ع ، ج] قدوم سفرضيافتی معناسنه اولان (نقيعه) نك جمعی •

نَقب • [ع ، ص] دليك سوراخ § لغم‌مجراسی • § (مص) دليك دلك ، لغم آچمق •

نقبزن == لغمجی ، لغم اچيجی •

نَقد • [ع ، ص] بر شيئی اشتراده پيشين ويريلان آقچه § علی‌الاطلاق آقچه ، سكه ، مسكوكات •

نقداً == آقچه اوله‌رق ، آقچه حالنده •

نقدی == نقده منسوب ومتعلق : معاملات نقديه •

نَقدِيه • [فا ، ص] حاضر آقچه ، پيشين آقچه § قيمتلی مال : نقديهٔ حيات •

نَقر • [ع ، مص] اورمق § قوش گاغلامق § اغاجی اويمق § علی الاطلاق اويمق ، حك و تراش ايتمك ، مرمر ، اغاج كبی شيلری اويه‌رق چيچك ، رسم ، هيكل و سائره ياپمق • § فن نقر == سنك تراشلق ، هيكلتراشلق • (Sculpture

نَقَرات • [ع ، ج] (ج : نقر) . § (ادبيات) شرقی بندلرينك اخرنده تكرر ايدن بيت ويا مصرع • § صيق صيق تكرار ايديلان سوز •

نَقش • [ع ، مص] بر شيئه بر قاچ درلو رنك ايله تزيين ايتمك • § (ص) بوصورتله تلوين اولنمش شی § رسم ، صورت : نقش ديوار ،

نقش برآب == دوامسز ، ثباتسز ، فانی شيدن كنايه •

نقشبند == نقاش ، مصور ، رسام •

نقشبندی == نقشبندلك ، رساملق •

نقشبندی == طرق صوفيه‌دن بری‌كه : نسبتلری حضرت ابوبكر صديقه‌در •

نقش جهان == باغ لطيف || اصفهانده وقتيله طرح ايدلمش كوزل برباغ •

نقش جبين == آلين يازيسی ، سرنوشت ، قدر •

نَقص • [ع ، مص] اكسيكلك ، نقصان ، ناتماملق § نقصان ايتمك ، اكسيلتمك •

نَقض • [ع ، مص] بوزلق • خلل ويرمك خلله دوچار اولمق: نقض عهد • چوزمك • § (حقوق) محاكم ابتدائيه ويا استينافيه‌دن ويريلان قرارك محكمهٔ تمييزجه نقصان جهتلری كوريله‌رك اوراقك محكمهٔ عائده‌سنه اعاده اولنمسی •

نَقع • [ع ، مص] صوايچنده ايصلاتمق § حيوانك يه‌جكنی موغوق صوايله مالی بر قاب درونده بر مدتجك ترك ايتمك • § توز ، غبار •

نَقل • [ع ، مص] بر شيئی يرندن قالديروب باشقه بر يره كوتورمك: اشيانك نقلی يارينه قالدی • § روايت ، حكايه ايتمك • § تبديل مسكن ايتمك : نقل خانه ايلدی • § عشرت مزه‌سی [بومعناده ضم نون ايله‌ده مستعملدر، بزم نقل] § برلسنك صورتنی چيقارمه ، § ترجمه ايتمه • بر لساندن ديكر لسانه چويرمه •

نقل دعوی == (حقوق) معين سببلردن دولايی بر دعوانك عائداولديغی محكمه ويا مستنطق درجه‌سنده ديكر بر محكمه ويا مستنطقه حواله اولنمسی • [نقل دعوانی موجب اسباب ايكيدر ؛ بری امنيت عموميه‌يی محافظه ايتمك ، ايكنجيسی، شبهات دعوت ايدن وظائف مقبول اولان شيلر]

نقلاً == نقل صورتيله • ذكر وحكايه ايدرك •

نقلی == نقله منسوب و متعلق •

نقليات == نقل اولنان اشيا: شمندوفر نقلياتی ، نقليات عسكريه • || نقل روايتله بيلنن شيلر : علوم نقليه •

نقليه == اشيا و سائره‌نك نقلی ايچون ويريلان اجرت • || (بحريه) ارزاق و مهمات عسكريه و سائره طاشيمغه مخصوص يكالك كمی .

نقلبند == حكايه‌لر جمع ايدن •

نقله == نقل ايديجيلر ، ناقللر •

نَقم • [ع ، مص] عقوبتله جزا ايتمك § مجازات ايلمك •

نقمت == عقوبتله مجازات ، ناخوش معامله • § اخذ ثار : كفران نعمت جالب نقمتدر •

نَقوت • [ع ، ص] بر شيئك كزيده و ممتازی •

نَقی • [ع ، ص] پاك ، تميز ، خالص ، پاكيزه § ممتاز •

نَقيب • [ع ، ص] بر جماعتك احوالنه نظارت ايدن ، مصلحتكذاری اولان ذات

نقيب‌الاشراف == آل نبيدن اولان ذواتك بعض امور و خصوصاتنی رؤيته مأمور اولان كيمسه

نقيبه == نفس‌ناطقه || هوش ، عقل

نَقير [ع ، ص] خرما چكردكنك ارقه‌سنده‌كی بياض چوقور •

نقير وقطمير == صغير و كبيردن ، يعنی بر شيئك كافهٔ مشتملات و متعلقاتی يعنی انكاردن كنايه •

نَقيص [ع ، ص] ناقص ، نقصان ، اكسيك •

نقيصه == اكسيكلك ، نقصان ، قصور • || قباحت ، عيب •

نَقيض • [ع ، ص] نقض ايدن ، بوزان § (منطق) برشيئی رفع و ابطال ايدن •

نقيضه == (منطق) بر قضيه‌نك حكم و معناسنه مخالف و مناقض اولان باشقه قضيه •

نَقيع [ع ، ص] قانديريجی ، قانديران •

نقيعه == قدوم سفر ضيافتی || ضيافت طعامی || زفاف كيجه‌سنده داماد ايچون ترتيب ايديلان طعام

نقيعيه == (حيوانات) واكدصولرده و مواد عضويه‌نك مقری اولان باجمله مياه متعفنه‌ده بولنان خرده‌بينی مختلف الاشكال حيوانات ابتدائيه ـ كه : بونلرك تناسل و تكثری (انقسام‌بالتجزی) صورتيله‌دو • موناد‌لر ، اشيه‌لر (صو يوصونلری) بو جمله‌دندر : حيوانات نقيعيه •

نَقيق • [ع ، ص] قورباغه و طاووق كبی حيوانلرك بوغوقجه سسی •

نَقيمه [ع ، ص] نفس ، ذات ، اصل ، كوهر •

نَقيه [ع ، ص] حال نقاهتده بولنان ، خسته‌لكدن يكی قالقوب هنوز ضعيف اولان •

نَكال [ع ، ص] عذاب ، اشكنجه ، عقوبت •

نَكب ـ نَكبت [ع ، مص] محنت و مصيبته اوغرامق •

نَكْبَتْ [ع ، س] مصیبت ، فلاكت ، حادثهٔ مؤلمه ، نائبهٔ مؤثره . § بدبختی .

دار نكبت == محنتخانه . مصیبتزده اولانك مسكنی .

نكبتزده == بدبخت ، فلاكت و مصیبته دوچار اولان . [جمعی : (نكوب) و (نكبات) كلیر .

نَكِرَه [ع ، س] (نحو عربی) (معرفه)نك ضدی . دلالت مخصوصه‌سی مجهول اولان اسمه مبهم . § تحف سوزلر ، غریب فقره‌لر ، جمله‌لر ایراد ایدن كیمسه . (نكره‌گو)

نَاكَسْ [ف ، ص] {فارسی (ناكس) دن محرفدر . } خسیس ، بخیل ، جمری .

نَكَصْ [ع ، مص] بر شیدن شدتله اجتناب و احتراز ایتمك .

نَكَظْ [ع ، مص] چپالیوب سعی غیرت ایتمك ، سعی و كوشش ایلمك .

نَكَلْ [ع ، س] كندزجیله اشكنجه و عقوبت اجرا ایدیلان شی § آت كمی ، بولار ، لجام .

نَكْهَتْ [ع ، س] ☚ (نكهت)

نَكِير [ع ، ص] (معروف) ك ضدی ، بیلنمش شی § سؤال ملكلرندن بری : منكر و نكیر .

نَمْ [فا ، س] خفیف صورتده ایصلاقلق ، آز یاشلق ، رطوبت

نم قاپمق == خفیف صورتده ایصلانمق ، رطوبتدن متأثر اولمق .

بلوطدن نم قاپمق == موسوس اولمق ، هر حال و حركتدن متأثر اولمق .

نمدار } **نمناك** } رطوبتلی ، نملی ، یاش .

نمناكی == نمناكلك .

شبنم == ایلك بهارده كیجه‌لری یاغان چی ، رطوبت .

نمدیده == كوز یاشی .

نَمَاء [ع ، مص] آرتمق ، زیاده‌لشمك § بركتلنمك ، بیومك : نشو و نما § فائض ،

نمادار == ارتان ، بیوین || زیاده‌لشن || فائض كتیرن .

نَمَائِم [ع ، س] جم : (نمیمه)

نَمَازْ [فا ، س] اوقات خمسه‌ده اداسی فرض اولان عبادت معروفه ، صلاة .

بی نماز == نماز قیلمیان ، تارك صلاة

نماز بزی == نسوان اسلامك اداء صلات ایدركن باشلرینی صاچلرینی ستر ایتدكلری اینجه بز .

نماز بوزان == (نباتات) اكرلتی اوتی فصیله‌سندن بر جنس نبات

نماز شام == اقشام نمازی .

نمازگاه == اكثریا شهر خارجنده نماز قیلمق ایچون مخصوصاً یاپیلان محل ، سد ، مصلا .

نمازگذار == نمازلرینی ادا ایدر اولان .

نَمَارِق [ع ، س] یاصدیق معناسنه اولان (نمرقه)نك جمعی .

نَمّاسْ ـ نَمّالْ ـ نَمّامْ [ع ، ص] قوغیجی ، نقل كلام ایدیجی ، منافق ، مفسد .

نَمَدْ [فا ، س] كچه ، كبه .

نمدزن == نكاتی ، ات اكری التنه وضع اولنان كچه .

نمد پاره == كچه پارچه‌سی .

نَمْرُودْ [ع ، ص] ☚ [محیط اعلام]

نَمَشْ [فا ، س] دك ، خدعه ، دسیسه .

نَمَطْ [ع ، س] دوشك ، بساط § یایغی .

نَمْفْ [ع ، س] كوچوك قورد .

نَمَكْ [فا ، س] طوز ، ملح .

بی نمك == طوزسز .

نمكدان == طوزلق .

نمكین == طوزلو .

نمكحرام == كافر نعمت .

نمكحرامی == نمكحراملق .

نمكپرور == صادق ، بندهٔ اصدق .

نمكحلال == صداقت ایدیجی ، ایدن ، صادق .

نمكزار } **نمكسار** } == طوز معدنی ، طوزله ، مملحه .

نمكسود == طوزلی شی || باصدیره .

نمكشناس == شاكر نعمت اولان ، ایلك بیلن .

نَمْلْ ـ نَمْلَه [ع ، س] قارنجه دنیلان حیوانجق ، مور . § قاشندیریجی بر نوع نبات .

حامض نمل == كیمیاگران متقدمینك قیرمزی قارنجه‌لری صو واسطه‌سیله تقطیر ایدرك و زمانمزده و سائط مختلفه ایله استحصال ایلدكلری بر حامض : نملیت ، نملیت رصاص .

نَمِير [ع ، ص] طاتلی صو ، آب شیرین

نَمِيقَه [ع ، ص] یازلمش شی ، مكتوب تحریرات .

نَمِيمَه [ع ، س] قوغیجیلق ، نماملق غمازلق .

نمیمه كار == غماز ، قوغیجی نمام .

نَنْكْ [ف ، س] عار ، حیا ، شرم : پردهٔ ننك :

« طبع عالی همی بدرقهٔ اهل یقین
دست لطف وكرمی محفظهٔ شیشهٔ ننك »

نَوْ [فا ، ص] یكی ، جدید ، مجدد : طرز نو . محدث ، صوكره‌دن ظهور ایدن : نو ایجاد .

نو آباد == یكی شنلمش یكی معمور اولمش اولان .

نو بنو == یكیدن یكی‌یه ، تازه‌دن تازه‌یه .

نو بهار == ایلك بهار ، ربیع .

نورس } **نورسیده** } **نورسته** } == یكی یتشمش ، كنج .

نورسیدگان } **نورستگان** } == كنجلر یكی یتیشنلر .

نو جوان == تازه ، دلیقانلی .

نوجوانی == نوجوانلق .

نوراه == یكی یولجی ، ایلك دفعه یولجیلق ایدن .

نوروز == یكی كون || شمسك برج

حمله انتقال ایتدیکی کون که : ایلك بهارك برنجی کونی اولوب مارتك طقوزینه مصادفدر .

نوروز اوتی = (آرسلان اغزی) ذات الفلقتین شعبه سندن خنازیه فصیله سنه منسوب بر نبات اولوب بونکله اعمال ایدیلن مرهملر باسور مه‌لرنده مایش کبی مستعملدر .

(نوروز اوتی)

نوروزیه = { (نوروز) فارسی اولدیغندن بو کلمه غلطدر } نوروز کونی اجزاجیلر طرفندن یاپیلوب طاغیدیلان بر نوع معجون .

نوزاد = یکی طوغمش ، پك کوچوك چوجق : طفل نوزاد .

نوباوه = یکی یتشمش میوه ، تازه یمش . || هدیه .

نو پیدا = یکی وجوده کلمش ، یکی حاصل اولمش اولان .

نو زمین = یکی طرز واسلوبده اولان

نو باده = تازه شراب .

نو آیین = یکی اسلوب ، طرز جدید

نو شکفته = یکی اچلمش : زهرهٔ نو شکفته .

نو عروس = یکی کلین . [جمعی (نو عروسان) صورتنده لسانمزده مستعملدر .]

نوعنان = بینلمکه هنوز یکی الشدیریلن آت ، عجمی ، طورلاق آت .

نو کار = عجمی ، غیر ماهر .

نو هوس = یکی هوسلی .

نوهوسان = نوهوسلر .

نونیاز = ایشه یکی شروع ایدن || یکی مشق آلان چوجق .

نو نهال = تازه فدان .

نوخیز = یکی یتشمش ، یکی وجود بولمش ، تازه : نهال نوخیز ، کل نوخیز ،

نوجاه = بر مقام ومأموریته یکی کچمش اولان : رئیس نوجاه .

نوا ـ ی [فا ، ص] صس ، صدا آواز ، لحن ، نغمه ، آهنك نوای عندلیب ، نوای محرق § انتظام حال § رونق § رفاه . § مقامات موسیقیه‌دن بری .

نوائی = نوایه منسوب ومتعلق .

نو اساز = مغنی ، متغنی .

خوش نوا = کوزل سسلی ، کوزل آهنکلی § نصیب ، بهره :

بی نوا = محروم ، بی بهره .

نَوائِر [ع ، ص] شعله معناسنه اولان (نائره) نك جمعی .

نَوّابْ [ع ، ص] نیابت ایدن .

نَوائِبْ [ع ، ص] مصیبت معناسنه کلان (نائبه) نك جمعی .

نَواتْ [ع ، ص] خرما چکردکی § چکردك . § چکردك شکل وحالنده اولان شی .

نَوّاحْ [ع ، ص] میتك ارقه‌سندن اغلایان آدم .

نواحه = (نواح) ك مؤنثی .

نَوازْ [فا ، ص] ☞ [نواز]

نَواحی [ع ، ص] یان ، طرف § مدیرلك معناسنه کلان ناحیه نك جمعی .

نواحیٔ قضا = بر قضانك مشتمل اولدیغی ناحیه‌لر .

نواحیٔ محترقه = ازمنهٔ قدیمه‌ده سونمش یانار طاغلرك جوارنده وولقان آثاری مشهود اولان محللر .

نَوادْ [فا ، ص] حزن § ضرروزیان .

نَوادِر [ع ، ص] نادر اولان شی اولان [نادره] نك جمعی : نوادر الکلام .

نَوازِلْ [ع ، ص] بلا ، داهیه معناسنه اولان (نازله) نك جمعی ایسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده (نزله) و زکام معناسنده مستعملدر .

نَواصِبْ [ع ، ص] (نحو عربی) داخل اولدقلری اسم ویافعلی منصوب قیلان حرفلر .

نَواصی [ع ، ص] (آلین) معناسنه اولان (ناصیه) نك جمعی .

نَواطیرْ [ع ، س] جمع : [ناطور]

نَوافِسْ [ع ، س] جمع [نفساء]

نَوافِلْ [ع ، س] جمع [نافله]

نَواقِصْ [ع ، ص] نقیصه‌لر نقصانلر اکمال نواقص .

نَواقِسْ [ع ، ص] جمع : [ناقوس]

نَوالْ ـ نَواله [ع ، ص] عطا بخشش : شهنشاه دریا نوال . § بهره ، نصیب حصه .

نَوالَه [ت ، ص] یه‌جك ، ایچه‌جك ارزاق ملزم سفر .

نَوامیسْ [ع ، س] قانون نظام معناسته کلان (ناموس) ك جمعی نوامیس تکامل ، نوامیس طبیعت .

نَواهی [ع ، س] جمع : (نهی) اوامر ونواهی .

نَوْبَتْ [فا ، ص] قشله وامثالی کبی اماکن جسیمهٔ امیریه اوکنده اوقات معینه‌ده چالینان چالغی مهترخانه .

نوبتی = مهتر باشی .

نَوْبَتْ [ع ، س] کره سفر ، دفعه : بك نوبت . § صره ایله ، متناوبه ایله بکلشیلان مدت معینه . § ایصتمه وسائر خسته‌لکك معین و معین وقتلرده عارض اولمسی § ایصتمه .

نوبتله = صره ایله .

نوبتزن = نوبت چالان ، وقت معینك حلوانی بیلدیرن .

نوبتجی = نوبت بکلاین ، نوبتده بولنان : نوبتجی ضابطی ، نوبتجی چاوشی ، نوبتجی نفری . || حمامده ویا اصناف اره‌سنده دلاکلری ویا عمله‌یی صره ایله نوبته قویان آدم .

نوبتجی کمیسی == دونمهنك امور خارجیاسنی تسویهیه مأمور کمی

نوبتخانه == نوبت چالان موسیقی طاقمنك محلی ، مهتر خانه

نَوبَر [ع ، ص] ترفنده میوه وچیچك § جهلری هنوز چیقمغه باشلامش قیز .

نَوح ـ نَوحَه [ع ، مص] میت اوزرینه فریاد وفغان ایدرك اغلامق . § کوکرچین نغمه ایله اوتمك : نوح حمامه .

نوحهکر == نوحه ایدن .

نوحهکری == نوحهکرلك .

نوحهگاه == نوحه محلی .

نوحات == جـ : [نوحه]

نَوخاستَ [فا ، ص] کنج ، تازه ، حیوان .

نَوَرد [فا ، س] دورمك ، طی ایتمك معناسنه اولان [نوردیدن] مصدرندن مشتق اولوب دوریجی ، طی ایدیجی ، قطع ایدیجی ، کزیجی، معناسنه اولهرق دائما ترکیبله مستعملدر :

رهنورد == یول الان ، قطع مسافه ایدن .

صحرا نورد == صحرالرده کزن ، کوچبه ، سیار .

فضانورد == فضاده طی مکان ایدن : روح فضا نورد.

فیضانورد == صحرا نورد ، بادیهده کزن ، طولاشان .

نَوس [ع ، مص] دپرنمك ، تحرك ، حرکت ایتمك . [نوسان] ده بومعنایه کلیر : نوسان وقاص .

نَوشادر [فا ، ص] ☞ [نشادر]

نَوص [ع ، مص] دپرنمك : قیمیلدانمق ، تحرك . [نوصان] ده بومعنایه کلیر .

نَوط [ع ، مص] آصمق ، تعلیق ایتمك .

نَوع [ع ، س] درلو ، کونه قسم ، صنف ، چشید . § (منطق) حقیقتی بر اولان کلی : نوع انسان [منطقجه نوع ایله جنس ارهسنده فرق واردر . نوع بالاده بیان ایدلدیکی وجهله حقیقتی بر اولان کلدر . جنس ایسه حقیقتی مختلف اولان کلدر . (حیوان) کبی . § جنسك منقسم اولدیغی شعبهلرکه طاقملرك هر بری : حیوان جنسدر ، انسان ایسه بوندن بر نوعدر .

نوع نوع == درلو درلو .

بنی نوع == کندی نوعندن ، صنفندن .

نوعاً == نوعجه ، جنسجه ، نوع جهتیله .

نوعی == نوعه منسوب و متعلق .

نوعما == بر نوع ، بر جهتله ، بر مرتبهده .

نَوفَل [ع ، س] دکز ، بحر ، دریا .

نَوك [فا ، ص] بر شیئك اوجی ، سیوری طرفی : نوك قلم .

[بوکلمهنك صحیحنك ضم نون ایله اولدیغنه قائل اولانلرده واردر . لکن مشهوری فتح نون ایلهدر .]

نَول [ت ، ص] عطیه ، بخشش § اجرت § واپور اجرتی ، ناولون .

نول قونطوراتوسی == (حقوق) کمینك ایجار و استیجارینه دائر اولان مقاوله نامه

نَوم [ع ، ص] اویقو ، خواب ، § رؤیا .

نومی / **نومیه** == نومه منسوب، اویقویه متعلق .

نَومید [فا ، ص] امیدسز ، مقطوع الامل .

نومیدی == نومیدلك ، امیدسزلك .

نَوه [ع ، ص] جـودیلرده قارك اوفاجق حبهلرینك بربرینه التصاق ایدرك بوز ایله قار ارهسنده بر حال کسب ایدوب دیش دیش اولمسی.

نَوید [فا ، س] قصبجی اولان ☞ (نوید) .

نَه [ت ، د] ادات استفهام اولوب غیر ذی روحدن سؤال ایچون استعمال اولنور . نه دییور . نه ایستیورسکز § ادات تعجب . نه کوزل ! نه لطیف .

ادات نفی وانکار == نه حاجت !

نَهّاب [ع ، ص] زیادهسیله نهب ایدن .

نَهاد [فا ، ص] رسم ، روش ، اسلوب طرز ، قاعده : خوش نهاد ، بدنهاد .

نَهار [ع ، س] کونشك طلوعندن غروبنه قدر کچن مدت، کوندوز روز . [جمعی (انهر) و (نهر) کلیر] .

لیل و نهار == کیجه کوندوز .

نهاراً == کوندوزین ، کوندوز وقتی .

نهاری == کوندوزه متعلق ، نهاره منسوب : مکتب نهاری . || مکاتب لیلیهیه یالکز کوندوزلری دوام ایدوب اقشاملری چیقان شاکردانندن هر بری نهاری طلبه .

نصف النهار == ☞ [نصف]

معدل النهار == خط استواء .

جارحهٔ نهاریه == (حیوانات) قرتال عقاب، آتجه ، شاهین کبی اك مقاومتلی ویرتیجی قوشلر .

نَهب [ع ، مص] قاپمق یغما ایتمك غارت ایلمك . چاپول .

نَهج [ع ، س] طوغری یول ، واه کشاده § طرز ، وجه ، منوال

بر نهج شرع شریف == شرع شریف وجهله شریعتك کوستردیکی منواله توفیقاً

نَهر [ع ، س] صویك اقدیغی یر ، مجرای ماء . § ماء جاری § چایدن ، ایرماقدن بیوك ماء جاری جوی . [جمعی (انهار) کلیر]

نهری == نهره منسوب ومتعلق .

مابین النهرین == دجله ایله فرات ارهسندهکی قطعهٔ معلومه (مزابوتامی)

ماوراء النهر == آسیای وسطادهکی جیحون نهرینك اوتهسندهکی یرلر دینکدر،

نهراً == نهر طریقیله .

نهر خاص == (فقه) صویی اشخاص معدوده اراضیسنه متفرق و منقسم اولوب او اراضینك نهایتنه وارنجه محو وغائب اولان ماء جاری که : بونده شفعه جاری اولور .

نهر عام == (فقه) صویی عامهیه مباح اولان نهرلر که بونده شفعه جاری اولماز .

نَهق [ع ، مص] حمار و امثالی حیوانلر اکیرمق .

نَهم [ع، مص] آرسلان کبی کومورده مك کومورتمك ، حایقرمق .

نَهنگ [فا ، س] تمساح دینلن صو جانواری .

نهی [ع • مصـ] (امر) مقابلی برینی بر شیدن ، بر ایشـدن آلیقویق ، منع ایتمك .

نهی عن المنکر = ممنوعات شرعیه‌دن نهی § (صرف) امر صیغه‌سنك منفیسی کلـون ، یایمـون • نهی غائب .

نهیب [ع ، صـ] یغمایدن ، یغماکر غاصب .

نهیق [ع ، مـ] حمار کبی آکیرمه اشك آکیرمه‌سی ، بانك خر

نی [فا ، صـ] ☞ [نا - ی]

نی زن = ☞ (نایزن) .

نیزار - نیلستان [فا ، صـ] قامشلق صازلق

نیشکر = شکر قامشی .

نیر [ع ، صـ] نورلی ، پارلاق ، ضیادار ، جسم منور .

نیر اعظم = کونشدن کنایه .

نیرین = کونش و قمر : اجتماع نیرین

نیروز [فا ، صـ] نوروز .

نیطل [ع ، صـ] قوجه § بلا ، مشقت ، داهیه ، مصیبت .

نیل [ع ، مصـ] نائل اولمق ، مطلق ایریشمك § نائل اولنان شی : نیل منام ونیل ارام .

« قاندی حرمان ایله چشممده سپهرنك آفاق
چکیلوب کیردی نقاب ارقه سنه چهرهٔ نیل »

نیلان = مطلوبه نائل اولمق .

نون مکسوره

نباح [ع ، مصـ] کوپك حاولامق .

نبال [ع ، صـ] اوق معناسنه اولان (نبل) ك جمعی .

نه - نه کم [ت : د تشبیه وتمثیل اداتیدر : نسلکه اولدیغی کبی .

نثار [ع ، مصـ] صاچمق ، طاغتمق § فارسی وصف ترکیبلرده صفت اولەرق ، صاچیجی . طاغدیجی معناسنی افاده ایدر . بخش ، عطا .

بدایع نثار = بدایع صاچیجی .

پرتو نثار = پرتو ، ضیا صاچیجی نشر ایدیجی .

نثار چین = صاچیلان شیلری طوپلیان .

نجاد [ع ، صـ] قلیج باغی .

طویل النجاد = اوزون بویلی آدم .

نحاف [ع ، صـ] ضعیف معناسنه اولان (نحیف) ك جمعی .

نحریر [ع ، صـ] عالم ، فاضل ، حقایق شناس .

نحله [ع ، سـ] زوجه‌یه ویریلان مهر معناسنه کلان (نحله) نك جمعی .

نخوار [فا ، صـ] خودبین ، متکبر متعظم .

نداء [ع ، مصـ] چاغرمق ، باغرمق § سس ، صوت • § (صرف) چاغرمغه مخصوص ادات ، صرف حرف ندا ، ادات ندا .

نذارت [ع ، سـ] قورقودوب معاصیدن فراغت ایتدیرمك ایچون سویلنیلان سوز .

نزار [فا ، صـ] آریق ، ضعیف ، زبون لاغر : جسم نزار .

نزاع [ع ، مصـ] ایکدیکره خصومت ایتمك ، چکشمك ، غوغا ، منازعه ایلمك .

نزاعجی = غوغاجی ، دائما منازعه ایدن .

نزاعلی = منازعه‌لی ، متنازع فیه ، حقنده نزاع واختلاف وقوعبولان .

نژاد [ع ، سـ] اصل ، نسل ، حسب صوی : پاکنژاد § طبیعت ، جبلیت : عالی نژاد .

نژم [فا ، صـ] قیشین صباحلری عارض اولان کثیف سیس .

نساء [ع ، صـ] { مرئه کلمه‌سنك لفظنك غیری اولەرق جمعیدر . } قادینلر ، زنلر ، دیشی انسانلر نسوان : طائفهٔ نساء

نساجت [ع ، مصـ] نساجلق جولهالق .

نسبت [ع ، سـ] قرابت خصملق § مناسبت ، برشیئك دیکر شیئه تعلقی .

§ (ریاضیه) جنسندن عین جنسدن ایکی کمیتك بربریله مقایسه‌سندن چیقان نتیجه ب = ح ، $\frac{ب}{ح}$ نظراً اولان قیمتلری .

نسبت عددیه = (ریاضیه) برکمیتك دیکر کمیتدن فرقلی اولدیغنی کوسترن نسبت .

نسبت هندسیه = (ریاضیه) برکمیتك دیکرنده قاچ دفعه‌داخل اولدیغنی کوسترن نسبت $\frac{ب}{ح}$ = ه § (منطق) برسوزی دیکرسوزه قیاس ایتمك .

نسبت تامهٔ خبریه = (منطق) مابعدینه انتظاره احتیاج اولمیان سوز

نسبت ناقصه = (منطق) مابعدینه انتظاره احتیاج اولان سوز .

نسبت انشائیه = (منطق) صدق وکذبه احتمالی ملاحظه‌یه احتیاج اولمیان سوز .

نسبت اربعه = (منطق) مساوات مباینت ، عموم خصوص مطلق ، عموم عموم خصوص من وجه [بو کلمه‌لره مراجعت بیورلسون]

نسبت اعداد = (علم فرائض) عددلر بیننده اولان مقایسه .

نسبی = نسبتله واقع اولان ، قیاس ومقایسه ایله اولان .

رسوم نسبیه = مقطوع اولمیوب قیمته کوره تخلف ایدن رسم .

نسبت ویرمك = برینك رغمنه بر سوز سویلمك .

نسوان [ع ، صـ] { اسم جمع } قادینلر ، زنان ، طائفهٔ نساء .

نسوی / **نسویه** } نسا طائفه‌سنه منسوب ومتعلق : فضائل نسویه .

نسیان [ع ، صـ] اونوتمق ، فراموش ایتمك § اونوتمه فراموش .

نشادر [ع ، سـ] نوشادر ، آمونیاق طوزی دینلان یاقیجی بیاض بر ماده : نشادر روحی = آمونیاق .

نشاسته [فا ، صـ] بغدای وسائره حبوبات اوننك خلاصه‌سی که حبوبات محوثه‌نك صوده ترك ایله چوروتلدکدن صوکره ازلمسیله چیقان مایعك قورودیلوب توزحالنه افراغ ایدیلان ماده .

نشاسته‌لی = ترکیبنده نشاسته بولنان

نشاسته‌جی = نشاسته یاپان وصاتان

نشاسته حلواسی = نشاسته‌دن یاپیلان غایت لذیذ بر نوع حلوا .

(نشاسته دانه‌لری)

نِشان ۱ [فا ، س] بر شیئك بیلنمسنه مدار اولان علامت ، اثر : نام ونشانی كوریلمه‌مدی § هدف ، اوق ویا تفنك نشانه‌سی : § خدمات حسنه‌سی سبق ایدنلره جانب عالیٔ حكومتدن اعطا و احسان اولنان و مختلف درجه‌لر اوزرینه مرتب اولان علامت مخصوصهٔ افتخار: نشان امتیاز، نشان عثمانی ، مجیدی نشانی . § یاره اثری ، ندبه . § اسلحهٔ ناریه اوزرنده نشان المغه مخصوص و اكثریا متحرك بر درجه‌لی آلت .

نشان طاشی == بروقعه‌یه علامت اولمق اوزره دیكیلان ستون ، طاش .

نشان آلمق == مرمیی هدفه اصابت ایتدیرمك ایچون سلاحك خط بصر استقامتنه توجیه و توقیفی .

نشانده == نشان ، هدف اولمرق دیكلمش شی .

نشانجی == ایی نشان آتان ، مرمیی هدفه اصابتده مهارتی اولان .

نشانكاه == هدف ، نشان محلی || اسلحهٔ ناریه‌نك نشان المغه مخصوص التی . § بر قیزه نامزد اولان اركك طرفندن بیل النكاح ویردیكی و دها دوغریسی كوندردیكی یوزوك و بوكا مماثل شی .

نشانلانمق == بر قیزك بر ارككه ویریله‌جكی اركك طرفندن ویریلان نشانك قبولیله قیز ویا قیزك ولیسی جانبندن وعد ایدلمك : فلان قیز فلان ارككه نشانلاندی .

نشانلامق == بر قیزی بر ارككه نامزد ایتمك || § قالان ، برلشن ، نقش اولنان : خاطر نشان قالیریدركه .

نشان قومق == بر سوزی ، برحركتی دقتله خاطرده طوتمق .

نشانلی == تأهل ایتمك اوزره نامزد اولان || نشان وعلامتی بولنان || اشارت ایدلمش اولان .

نشانه == اثر ، علامت ، اماره ، ایز . || تسبیحك هر اوتوز اوچ دانه‌سی اره‌سنده بولنان كوچوك اماره .

نشان سطحی == (اسلحه) نشان حقنده مروی فرض اولنان سطح شاقولی .

نشان خطی == ☞ [خط]

نشان زاویه‌سی == (فن اسلحه) نشان خطی ایله محور بجق اره‌سنده تحدث ایدن زاویه .

نِشْدَت ۱ [ع ، مص] غائب اولان شیئی اراشدیرمق § اراشدیروب صورشدیرمق .

نِشَسْت ۱ [فا ، س] (نشستن ماده‌سندن مشتقدر) اوطوران ، مقیم ، مكین .

نشسته == اوطورمش ، اوطوران .

نشستكاه == اوطوره‌جق محل .

نِشیب [فا ، س] انیش ، سطح مائل ، یوقوشك ضدی :

نشیب وفراز == اینش ، یوقوش .

نِشیمَن ۱ [فا ، س] اوطوره‌جق مكان ، مجلس ، محل . نشیمن تفكرات . § قوش یووه‌سی . [(نشیمنكاه) تعبیری برنجی معنا ایله مترادفدر .]

نِشین ۱ [فا ، س] اوطورمق معناسنه اولان (نشستن) مصدرندن امر حاضر اولوب دائما وصف تركیبی حالنده اوطوریجی معناسنده مستعملدر : پوست نشین == تكیه پوستنده اوطوران ، تكیه شیخی .

تكیه نشین == تكیه شیخی .

ساحل نشین == ساحلده ، دكز ، نهر كنارنده ، یالیده وطوران .

كوشه نشین == كوشه‌ده اوطوران ، اختیار عزلت ایدن .

مدرسه نشین == مدرسه‌ده اوطوران

نشیننده == اوطوریجی ، اوطوران .

نِصاب ۱ [ع ، س] اصل ، اساس ، مرجع : كتاب حكمت نصاب . § شرعاً اوزرینه زكات اعطاسی واجب اولان مقدار مال ، نصاب شرعی . § سرمایه ، مال : نصاب معرفت ، نصاب كمالات . § قوام دوجه ، مطلوب اولان حد : نصابنی كچدی ، نصابنی بولدی . § حصه ، نصیب : حائز نصاب كمالات .

نِصاف ۱ [ع ، مص] مساوات اوزره برشیئی ایكی‌یه تقسیم ایتمك . بروجه عدل بولمك .

نِصف ۱ [ع ، س] برشیئك یاریسی . نیم ، یاریم ، بچق .

نصفت == (مولددر) یاریملق .

نصف قطر == (هندسه) دائره‌نك مركزندن محیطنه ممتد خط مستقیم : (د م) كبی

نصف كره == بر كره‌نك مركزندن كچمك اوزره بر مستوی ایله قطعندن حاصل اولان ایكی قسمدن هربری .

نصف دائره == (هندسه) بردائره‌نك مركزندن كچمك اوزره بر خط مستقیم ایله ایكی‌یه بولونمسندن متحصل ایكی قسمدن هر بری .

نصف كرهٔ جنوبی == (جغرافیا) خط استوا واسطه‌سیله ایكی مساوی قسمه تقسیم ایدلدیكی فرض ایدیلان كرهٔ ارضك خط استوادن منتهای قطب جنوبی‌یه قدر ممتد قسمی ، حوالیسی .

نصف كرهٔ شمالی == (جغرافیا) بوصورتله ایكی‌یه منقسم اولدیغی فرض ایدیلان كرهٔ ارضك خط استوادن منتهای قطب شمالی‌یه قدر امتداد ایدن قسمی .

نصف اللیل == كیجه یاریسی .

نصف النهار == اوكله وقتی ، كونك اورته‌سی ، شمسك تماماً سمت رأسده بولندیغی زمان || (قوزموغرافیا) كرهٔ ارض اوزرنده كائن نقاط مختلفه‌نك شرق و غرب اعتباریله یكدیكرینه اولان بعد و نسبتنی تعیین ایچون مبدأ طول اعتبار و اتخاذ اولنان بر نقطه ، قطبلری قطع ایتمك وخط استوایه عمود اولمق اوزره باارور كرهٔ ارضی ایكی مساوی قسمه تقسیم ایلدیكی فرض ایدیلان دائره [اولاری نصف النهار دائره‌سنك نقطهٔ مروری آفریقانك غرب جهتنده كائن قناریه آطه‌لری اعتبار ایدلمش ایكن بالاخره هر قوم بودائره‌نك كندی پایتختلرندن مروریی فرض ایتمشلردر . مثلا : بزجه نصف النهار دائره‌سی ایاصوفیه جامع شریفنك قبه‌سندن مروری فرض ایدیلدیكی كبی فرانسزلر بولازمه‌یی پارسدن ، انكلیزلر لوندره‌ده‌كی كمبریچ دارالفنونك قله‌سندن كچدیكنی قبول ایتمشلردر . شوقدركه : صورت عمومیه‌ده پارسدن كچدیكی مفروض نصف النهار دائره‌سی عموم مللر مرندن معتبردر .]

نصف النهار سماوی == (قوزموغرافیا) سمانك اقطاب مفروضه‌سندن كچن دوائر عظیمهٔ موهومه‌دن هر بری .

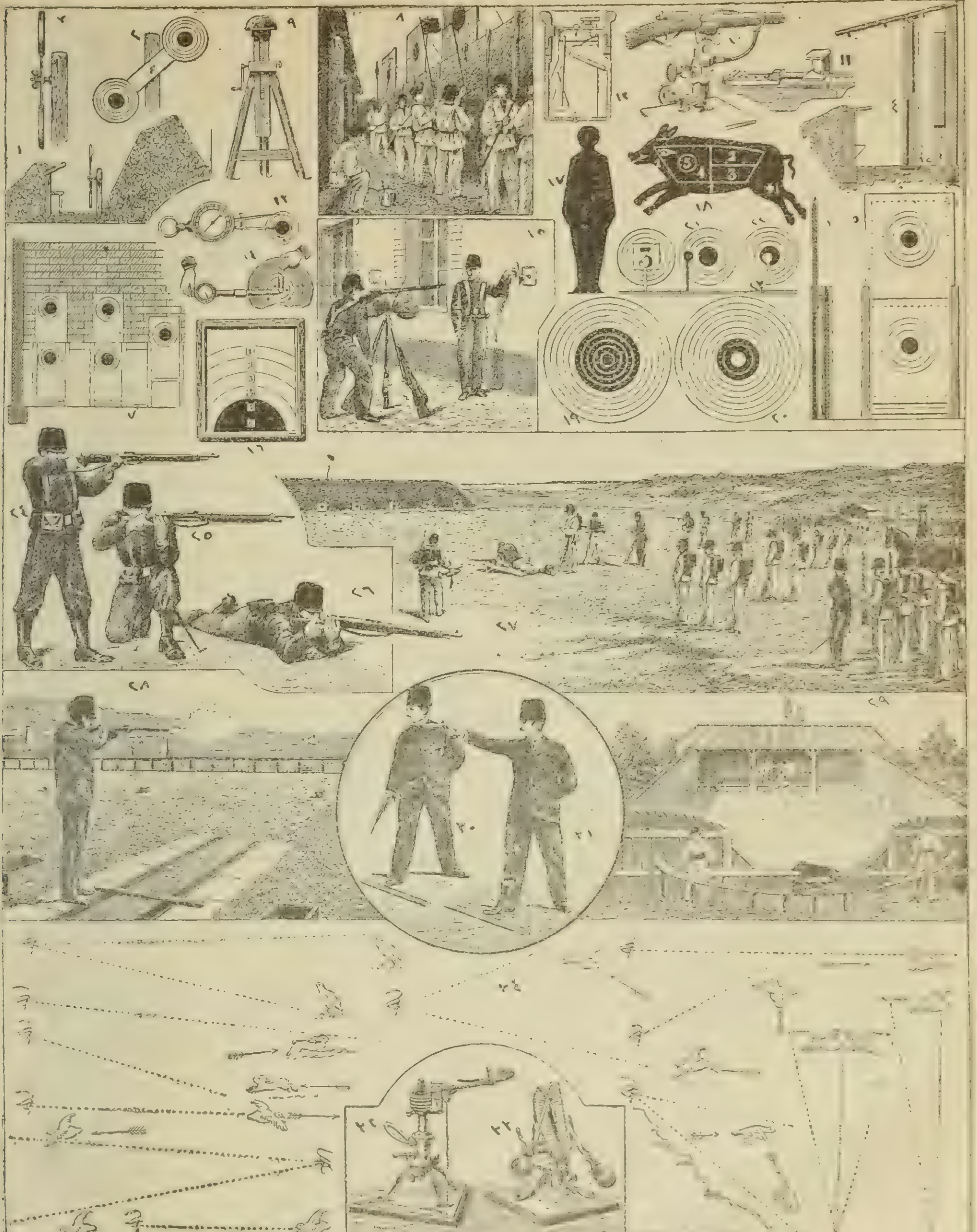

(نشانجیلق)

۱ – اچیق دواده خندك داخلنده نشان الق ۲ – ۳ متحرك نشان تخته‌سی ٤ مسطوراً منحط محلده نشان لوحه‌سی ٥ – متحرك نشان تخته‌سنك جبهه‌دن کورونشی ٦ – نشان تخته‌سنك یاندن کورونشی ۷ – منحط متحرك اونه‌رق نشان لوحه‌لرینك جبهه‌دن کورونشی ۸ – بر متره‌لك داخلی شخصلرله کورونشی ۹ – سه‌پا نشان مسندی ۱۰ – سه‌پا اوزرنده نشان آلمق ۱۱ – نشان معیاری ۱۲ – (لابه‌ی) لك تخمین مسافه آلتی ۱۳ – (دوغاز)لك نشان نقطه‌سنك اختلافاتنی مشعر پرکاری ۱٤ – (بورریه دوژاوده‌ن) ك نشان نقطه‌سی اختلافاتی مشعر پرکار ۱٥ – انداخت انتظامنك تحقیقی ۱٦ – الکتریقلی شخص لوحه‌سی ۱۷ – (انسان کولکه‌سنی مصور) نشان تخته‌سی ۱۸ – (یبان طوموزینی مصور) متحرك نشان لوحه‌سی ۱۹ – علی‌العموم تفنکلرك یاپیلمالری اون عدد دوائر متداخله‌مرکزدن مرکب نشان لوحه‌سی ۲۰ – مذکور لوحه‌نك رولورلره مخصوص نوعی ۲۱ اصابت منطقه‌سنی کوسترن لوحه ۲۲ و ۲۳ – مرمینك نه‌ل اصابتنی ارائه ایدر ۲٤ – آیاقده نشان آلمق وضعیتی ۲٥ – دیز چوکه‌رك نشان آلمق وضعیتی ۲٦ – یاتارق نشان الق وضعیتی ۲۷ – محاربه‌ده آوجیلرك یاپیلمالرینی کوسترر ۲۸ – بر کوکرجین اوجیسنك انداخت اثناسنده‌کی وضعیتی ۲۹ – متحرك یبان طوموزی لوحه‌سنه نشان انداختی ۳۰ – رولور ایله انداختك برنجی وضعیتی ۳۱ – رولور ایله انداخت (ایکنجی وضعیت) ۳۲ (بالتراپ) نامنده انداخت ماکنه‌سی ۳۳ – مذکور ماکنه‌نك دیکر نوعی ۳٤ – آوجیلق اثناسنده باشلوجه انداخت وضعیتلری .

نصف النهار مستویسی == (هندسه) بر سطح دوراننك محورندن كچن هر هانكی بر مستوی .

نِصفیّه [ع ، س] یارم نای .

نِطاخ [ع ، مص] طوس اورمق ، بوینوزله اورمق .

نِطاع [ع ، س] مختیاندن معمول دوشك معناسنه اولان (نطع)ك جمعی .

نِطاف [ع ، س] جمع : (نطفه)

نِطاق [ع ، س] فوطه ، پیشتمال ، كمربند § نسوان عربه مخصوص بر نوع لباس

نطاقین == بر نطاقك ایكی یه بولونمش پارچه‌لرندن هر بری .

ذات النطاقین == حضرت ابوبكر رضی الله تعالی عنهك كریمه‌لری جناب اسمانك عنوانیدر .

نِظام [ع ، مص] دیزمك . ترتیب ایتمك § (مص) دیزی ، ترتیب . دوزن . § قاعده ، اصول . § قانون .

نظامنامه == بر ماده حقنده وضع اولنان قواعدی حاوی رساله .

نظام جدید == یكی قانون || یكی اصول اصول‌اوزره مرتب منتظم عسكرلر .

نظامی == نظامه منسوب و متعلق .

عساكر نظامیه == سلاح التنده بولنوب هنوز سلك ردیفه داخل اولمامش اولان عساكر موظفه .

نظامیه خزینه‌سی == باب سرعسكری وزنه‌سی ، خزینه‌سی .

نظام ویرمك
ظ املامق } == تنظیم و ترتیب ایتمك ، دوزن‌ویرمك
نظامنه‌قومق } صیره‌یه قویمق

نظاماً == قانونه ، نظامه توفیقاً

نظامات == نظاملر ، قانونلر .

نظامسز == انتظامسز غیر منتظم || مناسبتسز .

نِعاج [ع ، س] دیشی قویون ، معناسنه اولان [نعجه] نك جمعی .

نِعال [ع ، س] جمع : (نعل)

صف نعال == ایاق قابلرك براغلدیغی محل || بر محلده اوطوریله‌جق یرلرك اك اشاغیسی .

نِعَم [ع ، -] جمع : [نعمت]

نِعمَ [ع ، د] نه كوزل ، نه اعلی .

نعم التصادف == نه كوزل تصادف

نعم المطلوب == مطلوبه تماماً موافق اوله‌رق .

نعم الوسیله == نه كوزل وسیله .

نِعمت [ع ، س] خوش دیرلك ، رفاه وسعادت ، راحت § نظام مال ومنال . § فرح . مسرت § عطیه ، احسان § ایلك ، مروت .

نعمت الهیه == عطیهٔ الهیه .

ولی نعمت == انعام واحسان صاحبی افندی .

نِفار [ع ، مص] قورقمق ، اوركمك § نفرت كوسترمك .

نِفاس [ع ، س] قادینك چوجغی طوغورمق حالی لوغوسه‌لق . § (مص) قادین حیض كورمك

نفاسی == نفاسه منسوب ومتعلق .

حماء نفاسی == [illegible] [حما]

نِفاق [ع ، مص] ایكی یوزلیلك ، منافقلر § بوزوشقلق . اره‌لرینه نفاق كیردی

نفاقی == نفاقه عائد .

نِقاب [ع ، س] یوز اورتوسی ، پچه § پرده ، اورتو و نقاب آیینه .

نِقابت [ع ، مص] نقیبلك . [illegible] [نقیب]

نِقار [ع ، -] كین ، عناد .

نِقاط [ع ، س] جمع : [نقطه] ، نقاط مهمه ، نقاط معلومه .

نقاط جهات == (قوزموغرافیا) [illegible] [روزكار كلی] .

نقاط مزدوجه == (طب) ایكی كوزله برشكل رؤیت اولنمسی ایجاب ایدن ، وطبقهٔ شبكیه اوزرنده بولنان نقطه‌لر .

نِقرِس — نِقرِیس [ع ، س] (طب) قان دورنده حاصل

بولینك (بولیت سود) حالنده تراكمندن دولابی ال وایاق مفاصلنده حاصل اولان شیش واوجاع ـ كه : اكثریتله زیاده مقدارده مواد ازوتیه‌ایله تغدی‌یی اعتیاد ایدنلرده حصوله كلیر .

نِكات [ع ، س] { ضم نون ایله تلفظی غلطدر } جمع : (نكته) نكات ظریفه .

نِكاح [ع ، س] قادینلق معامله‌ شرعیه‌سی . § (شرع) بین الزوجین وقوعبولان عقد صحیح [ـ كه : خلوت صحیحه بولنمق دخی شرط دكلدر .]

نكاح ایتمك == اولنمك ، تزوج ایلمك

نكاحسز == نكاحی قیلنمامش ، غیر مشروع صورتده تزوج اولنمش .

نكاحلی == نكاحی قیلنمش ، نكاحی عقد اولنمش .

نِگار [فا ، س] رسم ، نقش ، تصویر ، صورت § بت ، صنم § كوزل ، دلبر .

خط نگار == خاطرده رسم اولنمش كبی برلشن .

نگارستان == رسم وهیكللرله مالی ، مزین محل § بتخانه § مجمع خوبان .

نگارین == منقش ، رسملرله مزین

نگارنده == رسام ، تصویرجی ، مصور .

نگارش == رسم وتصویر یاپمه .

نِگاشته [فا ، س] یازلمش ، تحریر اولنمش § ترسیم وتصویر ایدلمش اولان .

نِگاه [فا ، مص] باقیش ، باقه ، نظر ؛ نگاه مستانه .

§ كوز ، چشم :

آهو نگاه == آهو باقیشلی .

نگاه ایتمك == نظر آتمق ، نظر ایتمك

نگاهبان
نگهبان } == كوزجی || محافظ .

نگاهبانی
نگهبانی } == نگهبانلق ، كوزجیلك محافظلق

نگاهدار
نگهدار } == صاقلایجی ، حافظ .

عطف نگاه ایتمك == [illegible] باقمق

نیم نگاه == [illegible] علی العجله باقش .

نگران [فا ، ص] باقیجی باقان ، دیدهٔ نگران .

نگو [فا ، ص] ☞ [نیکو]

نگون [فا ، ص] آلت اوصت اولمش ، ترسنه دونمش .

سرنگون = باشی آشاغی چویرلمش دونمش : جام سرنگون .

نگون بخت = بدبخت ، طالعسز .

نگون سار = باش اشاغی .

نگون طشت = آسماندن کنایه .

نکوهش [فا ، مص] لوم وتوبیخ ایدیش .

نکوهیده = لوم وتوبیخ ایدلمش ، مذموم .

نگه [فا ، س] (نگاه) مخففی ☞ [نگاه]

نگین [فا ، ص] یوزوك ، § مهر ، خاتم .

نماط [ع ، ص] اورتو ، احرام معناسنه اولان (نمط) ك جمعی .

نمال [ع ، ص] قارنجه معناسنه اولان (نمل) ك جمعی .

نمر [ع ، ص] قاپلان ، پلنك جمعی : انمار ، نمار ، نمور کابر .]

ننی [ت ، ص] کوچوك چوجقلری اویوتمق ایچون سویلنیلان شرقی ، نغمه .

ننه [ت ، ص] انا ، والده ، مادر ، ام .

سود ننه = سود آنا ، مرضعه .

نهاب [ع ، مص] غصب وغارت § (ص) ایتك جمع : [نهیب]

نهاد [فا ، ص] اصل ، بنیاد ، بنیه ، طبیعت : عالی نهاد .

نهادی = جبلی خلقی .

نهاده [فا ، ص] قونمش ، وضع ایدلمش .

قدمنهاده = آیاق باصمش || تولد ایلمش .

نهال [ع ، ص] تازه وموزون فدان .

نهالستان = مشجره .

نونهال = پك تازه فدان .

نهالی = اساساً فدان دالرندن یاپیلان و صحنلرك التنه قونیلان شی .

(نهالی)

نهان [ف ، ص] گیزلی .

نهان پیکران = ملائکهٔ کرام .

نهانخانه = مخزن ، مغاره .

نهانسو [فا ، ص] عالم علوی .

نهاوند [فا ، ص] موسیقیده بر مقام .

نهایت ـ نهایه [ع ، ص] اوج ، غایت ، صوك ، انجام . § صوك درجه : سزی درجهٔ نهایهده سورم .

الی النهایه = صوك درجهیه قدر .

بی نهایه = نهایتسز ، صوکسز .

نهایت النهایه = عاقبت ، اك صوك درجهده .

نهایتسز = صوکسز ، پایانسز ، بی نهایه .

نهنك [فا ، ص] تمساح دنیلان حیوان .

نیاب [ع ، ص] جمع : [ناب]

نیابت [ع ، مص] برینك موقعنه برینه ، کچمك § نائبلك ، قاضیلك . § وکیللك ، وکالت .

نیات [ع ، ص] جمع : [نیت] .

نیاح ـ نیاحت [ع ، مص] میت اوزرینه محاسننی تعداد ایدرك اغلامق .

نیار [ع ، ص] آتش معناسنه اولان (نار) ك جمعی .

نیاز [ع ، ص] حاجت ، احتیاج § میل ورغبت ، خواهش . § تحفهٔ درویشانه § یالوارمه ، رجا ، استرحام . § دعا ، تضرع .

نیازمند = صاحب رجا وحاجت اولان ، یالواران .

نیاز مندان = نیاز مند اولانلر .

نیام [ع ، مص] اویومق (ص) جمع : [نائم] .

نیام [فا ، ص] قین ، غلاف ، قلیچ غلافی .

نیت [ع ، مص] بر شیئه قصد و عزم ایتمك § (ص) قورمه قصد ، عزم ، مرام . § نماز قیلمق ، اوروج طوتمق ایچون عزم ایدوب بوکا مخصوص تعبیری تلفظ ایتمه .

نیتلی = اوروج طوتمق ایزره نیت ایتمش اولان .

نیچون [ت ، د] ادات استفهام § علت غائیه اداتی .

نیچه [ت ، مبهماتدن] ناصل ، نه قدر ، § نه چوق .

نیران [ع ، ص] آتش معناسنه اولان (نار) ك جمعی § جهنم .

نیرنج [ع ، ص] جمع : نیرنجات فارسی (نیرنکدن) معرب ، طلسم طلسمات ، طلسمه متعلق ایشلر .

نیرنك [فا ، ص] سحر ، افسون ، گوز باغجیلق . § (تقسیم اراضی) نصف النهار قوصنك طوالی مساحهیه مخصوص آلات ووسائط .

نیرو [فا ، ص] قوت ، قدرت .

نیرومند = زورلی ، قوتلی ، کوچ .

نیزه [فا ، ص] مزراق ، قارغی .

نیزهدار = مزراقلی ، قارغی ایله مسلح اولان .

نیزك [فا ، ص] جاریه .

نیسان [سریانی] مارتدن صوکره کلان آی .

ابر نیسان = نیسان بلوطی . فیض ویرسکندن کنایه .

نیستی [فا ، ص] یوقلق ، عدم ، فقدان .

نیش [فا ، صـ] اوج § آغو ، زهر § عقرب ، آری کبی حیوانانك موقدقلری ایكنـه § دیكن .

نیشتر [فا ، صـ] قان المغه ، چیبان وسائره یارمغه مخصوص جراح التی که : انواع مختلفه‌سی واردر . ☞ [نشتر]

نیك [فا ، صـ] ایی ، کوزل ، خوش ، طیب .

نیك اختر == بختیار .

نیکان == ایلر، ایی آدملر .

نیکبخت / **نیکخصلت** } == ایی، حسن اخلاق صاحبی

نیك اندیش / **نیك خواه** } == اییلك دوشـونن، ایستەین ، محب حسنات .

نیکفال == فالی خیرلی اولان .

نیکفرجام == عاقبتی خیرلی اولان .

نیکمنظر == منظره‌سی ایی اولان .

نیکنام == ایی نامی ، ایلیکله اسمی چیقمش اولان

نیکنامی == نیکناملق .

نیکنهاد == خلقتی ، جبلیتی ایی اولان.

نیکی == اییلك ، محاسن .

نیکل [ج ، صـ] کومش کبی بیـاض و پارلاق بر معدن اولوب اوانیء مختلفه اعمال اولنور .

نیکو [فا ، صـ] ایی ، خـوش ، طیب ، جید .

نیکوکار == عمل صالح صاحبی ، اییلك ایدن .

نیل [فا ، صـ] چیویت ، چیویت اوتی .

نیلفام / **نیلکون** } == چیویت رنکنـده اولان، ماوی : سماوی ، نیلفام بهٔ نیلکون .

نیل مبارك == ☞ [محیط اعلام]

نیلوبرك ـ نیلوفر [فا ، صـ] (نباتات) غایت لطیف صوتده بیاض و صـاری و ماوی چیچك آچار بیوك یاپراقلی بر جنس صو نباتی .

١

(نیلوفر هندی)

نیم [فا ، صـ] ایکی مساوی بلوکدن بری ، نصف ، یاریم ، بچق .

نیم بسمل == یاری بوغازلانمش ، لایقی وجهله ذبح اولنمامش اولان .

نیم پخته == یاری پیشمش .

نیم رخ == قادینلرك باش اورتوسی خارجنده قلان صاچلرینی آلندن قولاقلره طوغری آچیق براقیلان قسمی .

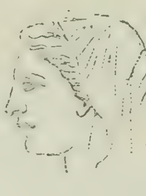

(نیم رخ)

نیمتن == منتان دنیلان لباس ـ که : بلدن یوقاریسنی ستر ایدر .

نیمروز == نصف‌النهار ، یاری کون .

نیمسفته == ناتمام سـوزدن کنایه || یاریم اولەرق دیمش .

نیم نگاه == یاری باقیش ، کوز اوجیله باقش .

نیم کشته == یاریم بوغازلنمش ، نیم مرده .

نیم لحظه == یاریم باقش، کوز اوجیله باقش .

نیم کرم == تام صیجاق اولمـیان ، ایلیق .

نیم مرده == اولوم درجه‌سنده اولان

نیم مست == براز سرخوش .

نیمتن [فا ، صـ] بلدن یوقاریسنی ستر ایدن برنوع لباس ، منتن : پاموقلی نیمتن .

نیمه [فا، صـ] یاریم ، نصف ، یاری.

دونیمه == ایکی‌یه بولنمش ، نصفین .

نیواز [فا ، صـ] یرله کوك اره‌سی ، جو ، فضا .

نیور [فا ، صـ] عالمده حصوله کلان حالات ، حادثات .

نیوند [فا ، صـ] عقـل ، فهم ادراك .

نیوه [فا ، صـ] ناله ، فغان ، نوحه، اغلامه ، بکا .

نون مضمومه

نبوت [ع ، مصـ] نبیلك ، پیغمبرلك [وصالت ایله بینلرنده فرق واردر] ☞ [رسالت]

نبوتپناه == پیغمبر ، نبی .

نجباء [ع ، صـ] جـ : [نجیب]

نجوم [ع ، صـ] کوکب معناسـنه اولان [نجم] ك جمعی .

علم نجوم == کواکبك مواقع وحرکاتندن انسانلره متعلق احکامی استخراج ایتمك علمی . || علم هیئت .

اهل نجوم == عـلم نجوم ایله اشتغال ایدن ، منجم .

نجومی == نجومه منسوب و متعلق .

یوم نجومی == (قوزموغرافیا) هر هانکی برکوکبك برنصف‌النهار دائره‌سندن ایکی دفعه مروری بیننده کذر ایدن مدت ـ که : (٦٠) ساعت نجومی‌یه منقسمدر .

رقاص نجومی / **ساعت نجومی** } == (قوزموغرافیا) ابره‌سی قادرانی (٢٤) ساعت ظرفنده دوران سـاعت ـ که : بونلرك قادرانی اوزرنده صفردن (٢٤) ه قدر اشارت واردر .

نحات [ع، صـ] علم نحو علماسی، نحویون : طبقات نحات .

نحاس [ع ، صـ] باقر دنیلان معدن.

خلیت نحاس == (کیمیا) یشیله قریب ماوی رنکلی ، صـوده پك از و سرکه ایله دیکر حامضلرده غایت منحل ایری دانه‌لی غبـار حالنده بر ملح ، جنکاری .

نابت باقر = (كيميا) باقرك اشكال مختلفه‌ده متبلور اولوب اكثريا صفيحى و شبه شجرى كتله‌لر حالنده بولنان بر نوعى .

نحاس محض | **كبريت نحاس** = حمض اول نحاس | قره باقر [نحاسى اوانئ مختلفه اعمالى ايچون يالكز اوله‌رق مقابده قوللانيلديغى كبى بعض معادنله دخى برلشه‌رك بعض مركبات حصوله كتيرر . مثلا : قلاى ايله حاصل ايتديكى خليطه‌يه (طونج) توتيا ايله حصوله كتيرديكى خليطه‌يه (پرنج) و توتيا و نيكل ايله اولان خليطه‌يه (فاقون) نامى ويريلور .]

نُخبَه [ع ، س] هر شيئك ايسى ممتازى .

نُحوسَت [ع ، مص] اوغورسزلق ، ميمنتسزلك . شامت .

نُحُول [ع ، مص] پك زياده اريقلق ، لاغرلق ، ضعف كلى .

نُخاع [ع ، س] اورقه‌ده‌كى اوكورغه كميكلرينك ايچنده‌كى مردار ايليك ، مخ شوكى : نخاع شوكى .

اعصاب نخاعيه = نخاعدن منشعب سيكرلر .

نُخبه [ع ، ص] سچلمش ، منتخب كزيده .

نخبهٔ آمال = املارك الك غايه‌سى ، صوكى ، منتخبى . § همبزم ، همنشين .

نُخُست ـ نُخُستين [ع ، ص] برنجى ، اولكى شمدك اشه...

نُخود [فا ، س] ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقليه فصيله‌سندن بزرلرى اكل اولنان و كثير الاستعمال بر نباتدر .

قويون نخودى = قويون وقوزولره ـ سميرتمك ايچون ـ يديريلان برجنس نخود . § ابلبى .

نخودى = نخود رنكنده اولان

نخودلى = نخودله پيشمش ـ ك .

نُدبه [ع ، مص] ميتك اوصاف و محاسنى تعداد ايدرك اغلامق . غلاتمق .

نُدَما [ع ، س] همبزم ، هم صحبت ، خوش صحبتلى قرين معناسنه اولان [نديم] ك جمعى .

نُذور [ع ، س] واجب اولميان عبادتى ايفا ايتمه و آدامه ، عهد ايتمه معناسنه اولان نذرك جمعى .

نُزل [ع ، س] ضيافت ... احضار ايديلاز ... م .

نُزُول [ع ، مص] يوقاريدن اشاغى‌يه اينمك : قرآن كريمك نزولندن اول § حيواندن اينمك ركوب ونزوله مقتدر . § يولجيلقده بر يره قونمق : طربزوندن كچركن بزم خانه‌يه نزول ايلديلر . § اينمه ، قلج ، داملا دينيلان علت مخوفه . بيچاره‌يه نزول اصابت ايتدى .

نُزهَت [ع ، س] سرور ، اكلنجه ، طرب انشراح تفرج ، كشايش .

نزهت افزا | **نزهت فزا** = نزهت آرتيران ، موجب انشراح اولان .

نزهتكاه | **نزهتكده** = تنزه محلى ، محل نزهت .

نزهت پذير = صفا ... اولان .

نُسافه [ع ، س] غله ايلن آيريلان صمان ، خش وخاشاك .

نُسال [ع ، س] حيواندن قوپوب دوكيلن تويلر .

نُسَخ [ع ، س] جمع [نسخه]

نُسخَه [ع ، س] يازيلى ، يازلمش شى ، يازيلى برشيئك چيقاريلان صورتى § دعا طرزنده يازلمش ورقه ، (موسقه) .

نسخه شكلنده = نسخه‌لرك (موسقه‌نك) قاتلانديغى طرزده مثلث شكلنده .

تكميل نسخ ايتمك = مدارسده تدريسى معتاد اولان علومى اكمال ايتمك .

نُسغ [ع ، س] (نباتات) ايلك بهارده كوكلر طرفندن جذب ايديلان وعادتا نباتاتك قانى حكمنده بولنان مواد مغذيه كه : سيال رنكسز بر حالده ساقه داخل واطرافنه منتشر اوله‌رق اوراقه واصل اولور .

نسغ صاعد = (نباتات) جذردن باشليوب اوراقه قدر چيقان نسغ .

نسغ نازل = (نباتات) هوا وضيا تأثيريله اوراقده تصفيه اولنرب نباتك تغذيه‌سنه الزم اولان موادى اعطا ايچون طبقات قشريه ارەسنده وخصوصيله طبقهٔ كتابيه‌نك اليافى دروننده اشاغى‌يه اينن ونهايت مخه قدر واصل اولان نسغ .

نسغ كبير = (نباتات) ايلك بهارده دوران ايدن نسغ

نسغ صغير = (نباتات) موسم صيفك نهايتنه دوغرى دوران ايلين نسغ .

نُسك [ع ، مص] جناب حقه عبادت ايتمك .

نُشاره [ع ، س] اغاج بيچلدكدن صوكره قالان طالاش .

نُشخوار [فا ، س] كويش ، اجترار .

نُشره [ع ، س] نسخه ، نوسقه § رقيه . افسون .

نُشور [ع ، مص] نشر ايتمك ، طاغيتمق § بعد الموت ديرلمك .

يوم نشور = يوم قيامت .

نُشوط [ع ، مص] تخم طوپراغى يادوب باش ويرمك ، اوج كوسترمك .

نُصّاح [ع ، س] جمع : [ناصح] نصيحت ايدنلر .

نُصّار [ع ، س] جمع ، [ناصر] ياردجيلر ، معاونلر .

نُصح [ع ، مص] نصيحت ويرمك § (س) نصيحت ، پند ، اوكوت .

(نخود)

١ — كاله ايرمش بر نخود فيدانى ، ٢ — چيچكى
٣ — هنوز بلورمش ميوه‌سى ٤ — كاله ايرمش ميوه‌سى
٥ — نخود دانه‌لرى ، ٦ . ٧ = استحالهٔ ثانيه وثالثه .

نصراء [ع ، س] ياردمجى ، معين معناسنه اولان (نصير) ك جمعى .

نصرت [ع ، مص] ياردم ومعاونت ايتمك § (س) ياردم معاونت عون § ظفر مظفريت ، غلبه

نصوص [ع ، س] معناسنده صراحت تامه بولنان ايات جليله‌دن دليل مقامنده ايراد ايديلان آيت معناسنه كلان (نص) ك جمعى .

نطفه [ع ، س] دورولمش ، صافى صو § (طب) منى دينيلان وجنس حيوانه كوره اشكال مختلفه‌سى اولان كثيف، لز و تلى، صودن اغر ، بياضه مائل بر مايع قلوى . جمعى (نطف) كلير .

نطق [ع ، مص] معناسى اكلاشيلان حروفله سوز سويلمك § (س) سوز ، اقردى ، كلام § بر خصوصه دائر حضاره خطاباً سويلنيلان سوز ، خطبه .

نطق كلمك == سويليه‌مز ايكن سويلمك || لقردى ايتمك ،

نطق طوتلمق | نطق متعذر اولمق == سوز سويليه‌مه‌مك ، سويليه‌جكنى شاشيرمق .

نطوع [ع ، س] مشيندن معمول دوشك معناسنه اولان (نطع) ك جمعى .

نظار [ع ، س] جم : (ناظر) : هيئت نظار .

نظراء [ع ، س] اقران همتا معناسنه اولان (نظير) ك جمعى .

نعاس [ع ، مص] اويوقلامه بينسكامه اعصابه رخاوت كلمه ، غنودكى

نعوت [ع ، س] جم : [نعت] : نعوت شريفه .

نعوظ [ع ، س] ذكرى داعا قوام اوزره بولنديرن بر علت .

نفوذ [ع ، مص] بر شى ديكر شيه بالتماس اوته طرفه كچمك ايشله‌مك § جارى اولمق .
§ بر ادمك امرى ، سوزى كچمه .

نفوذلى == سوزى كچن ، مرعى الخاطر

نفور [ع ، مص] اوركوب قاچمق

نفوس [ع ، س] روح معناسنه اولان (نفس) ك جمعى .

نفوس قدسيه == ملائكهٔ كرام .
§ بر يرده موجود اولان اشخاص اهالى مقدارى : فرانسه‌نك نفوسى كيتدكجه تناقص ايتمكده‌در .

كثافت نفوس == نفوسك مقدار وكميتى

نفوس تذكره‌سى == هويتى ناطق اوله‌رق تبعه‌دن هر برينك حكومتدن المغه مجبور اولديغى ورقهٔ رسميه .

نفوس اداره‌سى == نفوس معاملاتنى تدقيق وايفايه مأمور وداخليه نظارت جليله‌سنه مربوط بر دائرهٔ رسميه .

نقاوه ـ نقايه [ع ، ش] لطف فضل § هر شيئك ايسى ، كزيده‌سى .

نقباء [ع ، ش] بر جماعتك احوالنه نظارت ايدن بيوك ذات معناسنه كلان (نقيب) ك جمعى .

نقيه [ع ، س] رنك ، لون § ياس رنك § باجه‌سز طون .

نقره [ع ، س] اريدلمش كموش پارچه‌سى ، فضهٔ غير مضروبه . § كوچوك چوقور ، حفرهٔ صغيره § اكسه چوقورى: نقرهٔ قفاء .

نقصان [ع ، مص] اكسيكلك ، ناتماملق § (س) اكسيك ناتمام .

نقصان ارض == (فقه) بر يرك قبل الزراعه اولان دكريله بعد الزراعه دكرى اولان اجرت بينند‌ه‌كى فرق .

نقصانلق == قصور ، عيب .

نقصان يسير == (فقه) بر شيئك ربع قيمتنه بالغ اولميان نقصان .

نقصان فاحش == (فقه) بر شيئك ربع قيمتى نسبتنده ويا دها زياده واقع اولان نقصان .
§ فقدان، يوقلق: نقصان عقل [نقصان اعاماً مصدر اولمسنه نظراً نقصانى و نقصانيت كلمه‌لرينك غلط اولديغى دركاردر]

نقض [ع ، س] بنا ييقنديسى معناسنه‌ايسه‌ده اسا عزده بومقامده جمعى اولان (نقاض) قوللانيلور

نقط [ع ، س] نقطه‌نك جمعى .

نقطه [ع ، س] حرفلرك اوكنه ويا التنه وجمله‌لرك نهايتنه قونيلان بنك يشو (.) اشارت § بنك كوچوك يوارلاق لكه .
§ موقع ، محل : اوراسى مهم بر نقطه‌در نقطهٔ عسكريه نقطهٔ حاكمه . § (هندسه) ابعاد ثلثه‌دن عارى اولان شى ، ايكى خطك محل تقطعلرى . § (طب) كوزه عارض اولان لكه . § (عسكرى) بر نفردن عبارت اوله‌رق اقامه ايديلان قره‌قول ، نوبتجى نفرى || كوزجى .
§ اوزون يوللرده محال مختلفه‌ده تأسيس ايديلان قره‌قولخانه : متهملر نقطه‌دن نقطه‌يه تسليم ايديله‌رك اعزام اولندى § جهت ، سمت .

نقطهٔ اصابت == (بالستيق) مرمينك قائم بر هدفه چارپمسيله حاصل اولان اثر لكه .

نقطهٔ ارتفاع | نقطهٔ عليا == (بالستيق) محرك مرمينك اك مرتفع نقطه‌سى .

نقطهٔ سقوط == مرمينك دوشديكى نقطه .

نقطهٔ انجماد == (حكمت) ماء مقطرك طوكديغى درجهٔ حرارت كه : صانتيغراد ميزان الحراره‌سنده (صفر) اعتبار اولنور .

نقطهٔ غليان == (حكمت) صويك بخاره منقلب اولديغى درجهٔ حرارت كه ميزان مذكوره كوره (١٠٠) اعتبار اولنمشدر

نقطهٔ موهومه == ظاهرده محسوس اولميوب فرض وتصور اولنان نقطه .

نقطهٔ نظر == هدف نظر ، فكرك ، نظر دقتك منعطف اولديغى جهت || جهت اعتبار : اخلاق نقطهٔ نظرندن .

نقطهٔ هندسه == (هندسه) كندسنده ابعاد ثلثه‌دن هيچ برى متصور اولميان شى .

نقطتين == ايكى نقطه .

نقطتين متقابلين == (قوزموغرافيا) ارض اوزرنده يكديكرينك قطراً مقابلى اولان نقطه‌لر . [تعبير ديكرله بينلرنده فرق (١٨٠) درجه اولوب برى شمالى ديكرى جنوبى اولمق اوزره عين ارضده بولنان ايكى نقطه .]

نقطه‌سز == نقطه‌سى اولميان حرف (و) كبى .

نقطه‌لامق == نقطه قومق .

نقطه‌لى == نقطه‌سى اولان .

نقود [ع ، س] اقچه معناسنه اولان (نقد) ك جمعى .

نقوش [ع ، س] رسم ، زينت . معناسنه اولان (نقش) ك جمعى نقوش كونا كون

نقول [ع ، س] حکایه ، روایت معناسنه اولان (نقل) ك جمعی . نقول صحیحه .

نکت [ع ، س] جـ : [نکته]

نکته [ع،س] هر کسك اکلایه‌مدیغی قیسالی معانیٔ دقیقه‌یی حاوی کوزل سوز . جمعی (نکت) و (نکات) کلیر .

نکته بین = نکته‌یی کورن ، نکته‌دن اکلایان ، ظریف ، ذکی .

نکته دان } **نکته‌شناس** } = نکته بیلن ، ظریف

نکته دانی } **نکته شناسی** } = نکته دانلق نکته شناسلق .

نکته کو } **نکته پرداز** } = نکته‌لی سوز سویلین

نکته‌لی = نکته‌سی اولان ، معانیٔ دقیقه‌یی حاوی سوز .

نکس [ع ، مص] علت کری تپك ایلمکه یوز طوتان خسته‌لق تکرار آزمق ، اوسته‌له‌مك .

نکهت [ع ، س] کوزل قوقو § اغز قوقوسی .

نما [فا ، ص] کورنمك ، کوسترمك معناسنه اولان نمودن مصدرندن . امر حاضر اولوب وصف ترکیبی حالنده قوللانیلور .

اعجاز نما = اعجاز کوسترن .

بدایع نما = بدایع کوسترن .

رونما = یوز کوسترن ظهور ایدن .

رهنما = یول کوسترن ، دلیل .

قبله‌نما = سمت قبله‌یی کوسترن ، پوصله

نمایان = کورنیجی ، کورونن ، ظاهر ، اشکار .

نمایش = کوسترش ، ساخته کوسترش ‖ کورونش منظره

نمایش آب = سرآب .

نماینده = کوستریجی ، کورنیجی .

نمر [ع ، س] قپلان معناسنه اولان (نمر) ك جمعی .

نمرقه [ع ، س] کوچوك یاصدیق

نمو [ع ، مص] برکینلمك . ارتمق نشو ونما بولمق ، بیومك : نمو اشجار .

نمود [فا ، ص] کوسترمك معناسنه اولان (نمودن) مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی صورتنده مستعملدر .

ظفرنمود = ظفر کوسترن .

کرمنمود = کرم کوسترن . § بر شیئك علامت ، نشأ رونق ظاهری § وجود § بکزه‌ین ، مشابه

نموده = کوسترلمش .

نموذج [ع ، س] فارسی نمونه ویا نموده معربیدر .

نمون [فا ، س] کوسترمك معناسنه کلان (نمودن) مصدرندن مشتق اولوب دائما وصف ترکیبی حالنده قوللانیلور .

ظفرنمون = ظفر کوسترن .

رهنمون = یول کوسترن .

مکارمنمود = مکارم کوسترن .

نمونه [فا ، س] اورنك ، مثال طوتیله‌جق شی : سوء امثال نمونهٔ امتثال اولهماز .

نمونه‌خانه = اورنکلك شیئلرك موضوع اولدیغی محل .

نمونه‌لك = اورنك اولمغه یارایان شی نمونه‌لك بغدای .

نواب [ع ، س] حاکم ، حاکم وکیلی معناسنه اولان (نائب) ك جمعی : مکتب نواب ، انتخاب نواب .

نواز [فا ، ص] { فتح نون ایله شایعدر } اوخشایجی ، اوخشایان تلطیف وتطییب ایدن .

نوازش = اوخشامه ، تلطیف .

نوازشکار } **نوازشکر** } = اوخشایان ، تلطیف وتطییب ایدن .

نور [ع ، ص] آیدینلق ، روشنالی (ظلمت) ك ضدی . | ضیادن فرقلیدر . ضیا بالذات مضی اولان جسمدن صدور ایدن اشعه ، نور ایسه بر جسم مضیدن اقتباس نور ایدن جسمك نشر ایلدیکی آیدینلقدر .

نورافشان } **نورفشان** } = نور صاچیجی ، صاچان

نور بخش = نور باغشلایان .

نورانی = روشن ، نورلی ، منور

نورانیت = نورانیلك .

نورپاش = نور صاچیجی ، صاچان .

نور چشم } **نور دیده** } **نور عین** } = پك سوکیلی ، باعث افتخار اولان کیمسه .

کوز نوری دوکمك = یازی ، رسم ، نقش کبی شیلرله چوق اوغراشمق .

نور علی النور = دها اعلی دیمکدر

ذی النورین = ایکی نور صاحبی ‖ حضرت عثمان رضی الله عنه .

نوروپس [ج ، س] { Norops } حیوانات راحفه‌نك جناحیه فرقه‌سندن آمریقایه مخصوص بر نوع کرتنکله‌در .

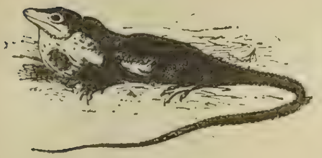

(نوروپس)

نوش [فا ، ص] ایچمك معناسنه اولان (نوشیدن) ماده‌سندن مشتق اولوب وصف ترکیبی حالنده بولنور

باده‌نوش = باده ایچن . § ایچمه ، ایچیش .

عیش ونوش = ذوق وصفا ، جنبش

نوشانوش = ایچدکجه ایچه‌رك ، ایچه ایچه ، مکرراً ایچه‌رك .

نوشنده = ایچیجی ایچن .

نوشادر [فا ، س] نشادر .

نوشت ـ نوشته [فا ، س] یازیلی یازلمش ، مکتوب خط .

سرنوشت = آلن یازیسی ، قدر .

نوشدارو [فا ، س] تریاق هر

نوشین [فا ، ص] لذیذ ، لطیف خوشکوار جام نوشین .

نوشینه = بادهٔ لذیذ ، بادهٔ خوشکوار

نوطه [ج ، س] { Note } موسیقینك خط مخصوصی . § بو خط ایله یازلمش آهنك § بر حکومتك کندی سفیری واسطه‌سیله دیکر حکومته واقع اولان تبلیغ وتکلیفی

نوف [فا ، س] عکس صدا عکس آواز .

نوقرفور [ج ، س] مقمدالجناح حشراتدن بر بوجك اولوب صرقه‌لرینی فاره وسائر لاشه اوزرینه كومر .

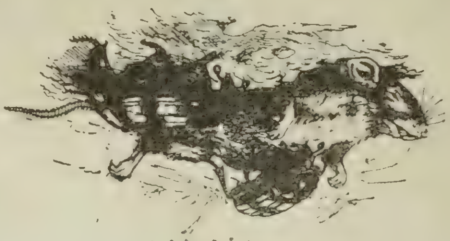

(نوقروفور)

نوقه [فا ، س] چیفلتی .

نوكر [فا ، س] چاكر ، عبد ، قول ، بنده .

نوكری == چاكرلق ، قوللق ، بنده‌كی

نول [فا ، س] قوش قاغاسی ، منقارطیر .

نون [ع ، س] (ن) حرفنك اسمی

نون‌چناغی == نون حرفنك داخلنه نقطه قونیلان چوقوری .

نون [ع ، س] بالق ، ماهی .

ذوالنون == حضرت یونس علیه السلام

نوید [ا مد] { فتح نون ایله تلفظی غلطدر . } مژده ، بشارت خبر مفرح .

« نوید لطیف — ارباب ذوقه مژدهٔ اكبر »

نومرو [ج ، س] { Numéro } عدد رقم ، اشارت ، اشارت مخصوصه فلان صنف شاكردانندن (۱۲۷) نومرولو افندی ، ٤٥ نومرولو تحریرات . § امتحانده طلبه‌دن هر برینك اكتساب ایلدیكی درجه‌یی مشعر رقم : فرانسزجه امتحانده بش نومرو الدی .

نومروتور == هرنوع اوراق ودفاتره نومرو وضعنه مخصوص آلت .

(نومروتور)

نویس [فا ، ص] یازمق معناسنه نوشتن ماده‌سندن مشتق اولوب وصف تركیبی حالنده مستعملدر

خوش نویس == كوزل یازان .

دور نویس == تلغراف .

صدانویس } **بانك نویس** } == فونوغراف ، غراموفون .

شمس نویس == فوطوغراف .

تاریخ نویس == مورخ ، مورخ رسمی

نویسنده == یازیجی ، یازان كاتب .

نه [فا ، عد] طقوز ، تسع ، تسعه نه فیه :

« بویله آغاز ایلسون شمدنكری القابكه جامع نه قبهٔ كونك خطیب منبری

نه فلك == عندالمتقدمین طقوز قات فرض واعتبار ایدیلان آسماندن كنایه

نهم == طقوزنجی تاسع .

نهبور [ع ، س] قوم تپه قومدن حاصل اولمش تپه ، قوم یغینی [جمعی : (نهابیر) كلیرسه‌ده لسانمزده غیر مستعملدر .]

نهفته [فا ، ص] كیزلی صاقلی مخفی ، راز نهفته .

نهوض [ع ، مص] حركت ایتمك ، قیام ایلمك .

نهی [ع ، س] عقل ، خرد معناسنه اولان (نهیه) نك جمعی ، عقلار ، عقول .

اولی النهی == ارباب عقول .

فاعتبروا یا اولی النهی .

نهیه [ع ، س] عقل ، خرد :

اصحاب نهیه == عقل صاحبلری .

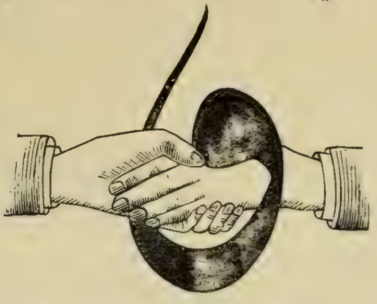

وَ [ع ، حر] (واو) الفبای عربینك یکرمی التنجی و تورکجه الفبانك یکرمی طقوزنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٦) عددینه اشاوتدر. لاتین حروفاتنده طرزی (V) وصاغر دیلسزلرك الفباسنده شکلی شودر :

§ حرف عطف اولوب ایکی کلمه‌یی ، ایکی جمله‌یی برحکمده جمع ایدر: علوم وفنون. میقروسقوب اون یدنجی عصرده اختراع اولنمش و اون سکزنجی عصرده انجق سهل الاستعمال بر آلت حکمنی المشدر .
§ ضمه‌نك اشکال مختلفه‌سی خدمتنی ایفا ایدر حرف املادر . مطبوعات عثمانیه‌ده اخیراً قبول ایدیلان اصوله و(واو) ك درت درلو تلفظنه نظراً — شو شکللر قبول اولنمشدر :

وْ — o	ضمهٔ ثقیلهٔ مبسوطه : اوْلمق	
وْ — ou	ضمهٔ ثقیلهٔ مقبوضه : بوْلمق	
وُ — u	ضمهٔ خفیفهٔ مقبوضه كوُلمك	
وِ — eu	ضمهٔ خفیفهٔ مبسوطه : اوِلمك	

§ ادات قسم : والله .
خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (و)حرفی شو طرزده کوستریلور .

و ---- ثلث
و ---- نسخ
و ---- اجازت
و ---- ریحانی
و ---- توقیع
و ---- جلی دیوانی
و ---- دیوانی
و ---- رقعه
و ---- سیاقت
و ---- تعلیق
و ---- کوفی
و ---- شجری
و ---- سنبلی

وا [فا ، د] کری ، ارقه‌ده :

واپسین == اك کریده‌کی ، اك صوکره‌کی .

واداده == کیری ویرلمش ، رد اولنمش .

وامانده == کریده ، ارقه‌ده قالمش: دم واپسین .

وا [ع ، د] ادات ندبه‌در: واحیفاه. واحسرتاه

وابسته [فا ، ص] بر شیئه باغلی مربوط ، متقید ، متوقف معلق ، منوط : بوتکلیفك قبولی وابستهٔ رأی عالیلریدر .

واپس - واپسین ☚ [فا ، ص] [وا]

واپور [ج ، ص] { Vapeur } دن محرفدر . }بخار ایله متحرك چرخلی کمی . استیم .

(واپور)

قره‌واپوری == شمندوفر ، تیمور یولی

واثق [ع ، ص] اینانان ، اعتماد ایدن ، وثوق ایله اینانان .

واثق بالله == جناب حقه اعتماد وتوکل ایدن .

وافر [ع ، ص] زیاده ، اوزاق، ابعد بعد وافر ، موقع وافر .

واجب [ع ، ص] یاپلمسی مقتضی ترکی غیر جائز اولان ، لابد لازم .

واجب الایفا = ایفاسی لابد ولازم اولان § (شرع) ترکی گناه اولان امر النهی ، افعال مکلفیندن ایکنجیسی ، دلیل ظنی ایله ثابت اولان شی : صلاة وتر کبی .

واجب الوجود = ذاتی وجودیی مقتضی اولان جناب حق .

واجبات = (واجبه) نك جمعی : واجب اولان خصوصات .

واجبه = واجب ، مقتضی اولان شی : ولی‌نعمته حسن خدمت واجبهٔ عبودیت وصداقتدر .

واجد [ع ، ص] وجوده کتیریجی کتیرن (جناب حق)

واجز [ع ، ص] قیصه ، موجز منحصر .

واح [ع ، س] چول اورته‌سنده صویی ویشیللکی حاوی یر . [جمعی : (واحات) کلیر .]

واحد [ع ، ص] بر ، تك ، یك § یکتا ، منفرد ، بی نظیر . (احد) ایله بینلرنده فرق واردر ، واحد اشیانیده توصیفده مستعمل (احد) ایسه یالکز جناب حقه مخصوصدر .]

واحداً = تك اوله‌رق .

واحدابعد واحد = بر بر ، بر بریدن صوکره .
§ (ریاضیه) بر کمیتك — کندی جنسندن — مقایسه اولندیغی دیکر کمیت

واحده ارجاع اصولی = برمعما دلنهٔ ریاضیه‌یی حل ایچون کمیات معلومه‌دن برینی واحده مساوی اولنجه‌یه قدر عملیات اجرا ایتمه طریقی [مثلا: اوچده دردی ($\frac{٣}{٤}$) اون ایکی اولان عدد هانکیسیدر؟ مسئله‌سنك حلی ایجاب ایتسه : بر شیئك ($\frac{٣}{٤}$) ی (١٢) ایدرسه؛ ($\frac{١}{٤}$) ی ($\frac{١٢}{٣}$) = ٤ اولور وبناءً علیه ($\frac{٤}{٤}$ = ١) ی یعنی کندیسی ٤ × ٤ = ١٦ اولور . کبی]

واحد قیاسی = (ریاضیه) کمیات مختلفه‌نك کندی جنسلرندن اولمق اوزره مقایسه اولندقلری کمیت ثانیه [طول ایچون (متره) ، مسکوکات ایچون (غروش) ، اوزان ایچون (قیه) واحد قیاسی اعتبار اولنمشدر .]

واحد ناری = (حکمت) بر کیلوغرام صویی بر درجه تسخین ایتمکه مقتضی اولان مقدار حرارت ، حرور {Chalorie}

واحدك اجزاسی = کسر ، واحددن کوچوك عددلر .

وادی [ع ، س] ایکی طاغ آره‌سی دره § رهکذار آب § صحرا بیابان . § طرز ، اسلوب ، منوال ، زمین : قصیده وادیسنده یکتادر .

وادیٔ ایمن = حضرت موسی علیه السلامك کیجه‌لین زوجه‌سیله برابر کیتدکاری وزوجه‌سنك وضع حمل ایلدیکی صحرا .

وار [ت ، ص] (یوق) مقابلی موجود ، واقع ، کائن ، حاصل ، بولنان .

وار اولمق = موجود وکائن اولمق . || باقی ، دائم اولمق .

وار ایتمك = وجوده کتیرمك ، یاراتمق : جناب حق کائناتی یوقدن وار ایتدی .

واری یوغی = هر نه وار ایسه ، بتون مال ومنال .

وارلق = موجودیت || زنکینلك ، ثروت ، یسار . [وار کلمه‌سنك ترکجه اولسنه نظراً ارتق (واریت) دیمك یـوك خطادر .]

وار [فا ، د] ادات تشبیه وتمثیلدر : آواره وار = آوره کبی § مالك ، صاحب ، خداوند :

امیدوار = امیدلی ، امیدی اولان

مالوار = مال صاحبی ، زنکین .
§ کره ، دفعه : یکوار = بر دفعه § لیاقت ، مناسبت :

کوشوار = قولاغه طاقلمغه لایق || کوپه .

واری = مشابه ، مماثل :

منقار واری = منقار کبی

افرنج واری = فرنك کبی

وارث [ع ، ص] اولان برادمدن کندوسنه میراث قالمش اولان کیمسه میراثخوار § (فقه) ارثی بر دلیل ایله ثابت اولان کیمسه . جمعی : (ورثه) در .

وارد [ع ، ص] ورود ایدن ، کلن واصل اولان : اوراق وارده ، مبالغ وارده [اوراق موروده دیمك خطادر .] § بر شی حقنده صادر وسانح اولان : محاسن اخلاق حقنده یوزلرجه احادیث نبویه شرفوارد اولمشدر

وارد خاطر اولان = خاطره کلن سنوح ایدن [جمعی : (واردات) کاپرصده اسناتزده باشقه معناده مستعملدر .]

وارده = کلمش اولان شی || ملاحظهٔ سانحهٔ فکریه .

واردات [ع ، ص] { هرنه قدر (وارده) نك جمعی ایسه‌ده او معناده مستعمل دکلدر } املاك وعقار وسائره‌دن حاصل اولان نقود ، حاصلات واردات خزینه § فکره سانح ایدن شیلر : واردات فکر .

واردا [ج ، کلمهٔ تنبیه] دقت ایت ! صاول ، صاقین ، دستور !

وارده‌جی = تراموای آرابه‌لرینك اوکنده وسائر محللرده واردایه باغران آدم .

واردیا [ج ، س] (بحریه) کمیلرده بکلنیلان نوبت : واردیا دکشدیرمك ، واردیا چاکی .

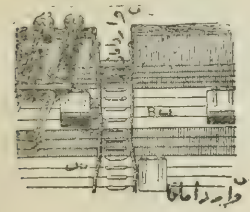

(واردیا)

واردیان [ت ، ص] غاردیان . [غاردیان]

وارسته [فا ، ص] قورتلمش ، خلاص ازاد اولمش § فارغ البال § ایلیشکسز .

وارستکی = وارسته‌لك ، قورتلمه ، خلاص .

وارك [ج ، س] (دکز یوصونی) ذات الناح غیر منظوره‌دن اشنیه جنسندن دکزلرده بالخاصه سواحلده یتیشیر ایری بر یوصوندر بوندن ایود ، بروم و فلور ، قاربونیت پوتاسیوم و سودیوم استحصال اولنور .

[وارك] دكز (يوسونى)

وارمق [ت ، مص] كيتمك ، يتيشمك ، واصل اولمق § بالغ سن رسيده اولمق § منجر ، منتهى اولمق ، نتيجه‌لنمك . § يناشمق ، تقرب ايتمك . § انتقال ايتمك فهم وادراك ايلمك اكلامق كنهنه حقيقتنه ايرمك . § قيمق ، چكنمه‌مك : بر ايش يايمغه الم وارمز ، بر سوز سويلمكه ديلم وارمز .

اره وارمق = قادين ، قيز قوجه‌يه كيتمك ، تأهل ايتمك .

اوستنه وارمق = زورلامق ، ابرام والحاح ايلمك .

فرقنه وارمق = كيزلى بر ايش اكلامق ، سزمك .

وارش = (وارمق) ماده‌سندن اسم مصدر . وارمه ، وصول ، || سرعت انتقال ، فطانت .

وارش كاش = كيدوب كلمه .

وارشلى = سرعت انتقال صاحبى ، فطين ، زيرك .

واردیرمق = يتيشديرمك ، ايصال ايتمك ابلاغ ايلمك .

وارلمق = كيدلمك واصل اولنمق || ظفرياب اولنمق .

وارمه = (وارمق) ماده‌سندن مصدر تخفيفى .

وارُش [ج ، مص] برشهر وقصبه‌نك سورى خارجنده بولنان محلاتى قسمى .

وارُون - وارُونه [فا ، ص] ترس ترسنه دونمش . معكوس ، مقلوب بركشته حال : چرخ وارون ، كنبد وارونه .

واره‌كله [ت ، مص] بر خط اوزرنده حركت ايدرك كيدوب كلن شى .

واره‌كله خلاطى = منداللو قايقى كيدن ساحله وساحلدن كمى‌يه چكمكه مخصوص خلاط .

واره‌كله‌لى = بر خط اوزرنده حركت ايتمك اوزره ياپلمش اولان .

وارِيل [ج] { Baril } [مص] مستطيل الشكل فوچى . § واريل شكلنده اولان : واريل چانطه ، واريل دوكمه .

واريلجى = واريل ، فوچى يابان صنعتكار .

وارِيوس [ع ، ص] آغر طاشجى طوقماغى || بيوك دمير چكيج .

واز [فا ، ص] فراغت ، ترك .

وازكلمك }
وازكچمك } = كيرى طورمق ، فراغت ايتمك ، ال چكمك ، || اكول ايتمك .

وازُو [ج ، ص] لوازم تزيينيه‌دن اوله‌رق صالونلرده مواقع مختلفه‌يه قونيلان نفيس فغفورى ، صاكسونيا كوپ .

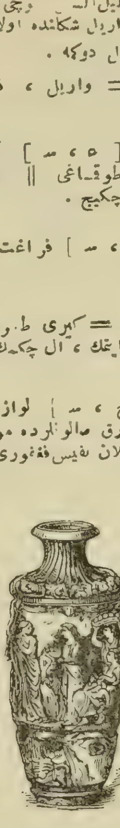

(وازو)

مانتو وازوسى = [ايتاليا‌ده ينه عين نامى طاشيان ولايتده كائن بوقصبه محارباته عائد بر چوق آثار عتيقه‌يى حائز دركه اونايكى رسمله مزين وعيد مذهبى‌يى ارائه ايدن اشبو وازو دخى اورادن كشف ايدلش اولمغله مانتو وازوسى نامى آلمشدر .]

وازه‌لين [ج ، ص] (كيميا) { Vaséline } غازياغنك تقطيرندن حصوله كلير بياض ، ماريجه ، معتدل التعامل بر جسم دسمى‌كه : جلدى ، حتى طبرناقلرى بيله يومشاتمق خاصه‌سنه مالكدر .

واژ كون - واژ كونه [فا ، ص] ترس ، ترسنه دونمش ، مقلوب ، معكوس : بخت واژكون .

واژُون - واژُونه [فا ، ص] واژكون ، واژكونه .

واسِطه [ع ، ص] ايكى شيئك اره‌سنى بيتشديرن شى ثالث . § ايكى شيئك اره‌سنده بولنان § برشيئك حصولى ايچون استعمال ايديلان آلت ويا آدم ، ميانجى . [جمعى : (وسائط) كلير .]

بالواسطه = طوغريدن دوغرى‌يه اولميه‌رق ، برينك توسطيله .

بالواسطه النان تكاليف = (ثروت) كمرك رسمى كبى دوغريدن دوغرى‌يه مستهلكدن التحصيل بايعدن آلنان واشيانك فيأتنه ضم اولنمقدن ناشى بالنتيجه مشترى طرفندن تسويه اولنان رسم .

بلاواسطه = واسطه‌سز ، طوغريدن طوغرى‌يه .

واسِع [ع ، ص] كنيش ، آچيق ، بول : صحراى واسع .

ارض الله واسعه = الهك يرى كنكيشدر .

واشاق [ت ، ص] ذات الثدايانك آكل اللحوم فرقه‌سندن نصف كرهٔ شماليه مخصوص اولوب رؤيتنك كسكينلكيله معروفدر . پوستندن كورك يابيلان كدى جنسندن بر حيوان .

(واشاق)

واصِف [ع ، ص] وصف ايديجى ، مداح ، مادح .

واصِل [ع ، ص] وصول بولان ، اولاشان ، ايريشن قاوشان . § (تصوف) معرفة الهيه‌يه نائل اولان : واصلين‌دن بر ذات ايدى .

واضح [ع ، ص] آچیق ، اشکار ، عیان : عباره‌نك واضح اولمسی لازمدر .

واضحات = واضح و اشکار اولان شیلر ، بدیهیات .

واضع [ع ، ص] وضع ایدیجی ، ایدن ، قویان .

واضع امضا = امضاسنی وضع ایدن ، صاحب امضا .

واضع قانون = بر قانونی وضع وتأسیس ایدن .

واطوس [ج ، ص] جنیه فصیله‌سنه ویب اولوب اوروپا و اوستراليا‌ده بولنور ورینه جنسندن بر بالقدر . یدی قدر نوعی واردر .

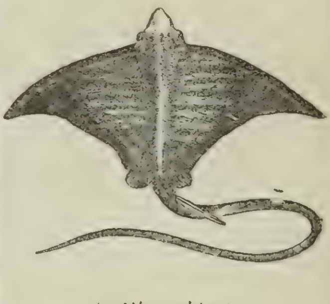

(واطوس بالغی)

واعظ [ع ، ص] وعظ و نصیحت ایدن ، پند و نصح ایلین .

واعیه [ع ، ص] غریو ، فریاد ، ناله .

واغون [ج ، ص] دمیر یول ارابه‌لرندن هربری . برقطاری تشکیل ایدن ارابه‌لردن هربری

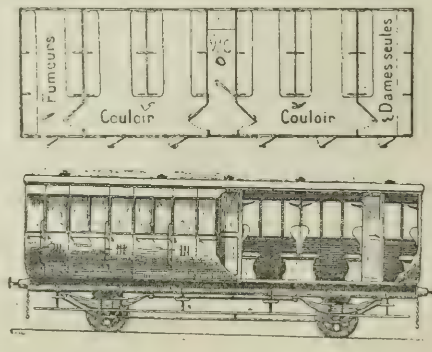

(واغون)

یتاقلی واغون = دروننده یولجینك یاتمسنه مخصوص یتاغی اولان واغون .

والمونت = کرچوك واغون = اشیای ثقیله نقلنه مخصوص اولوب رای اوزرنده حرکت ایدن کوچوك آرابه .

وافیر - وافیس [ج ، ص] خرستیانلقجه دینه دخول علامتی و عیسویتك شرطی اوله‌رق صویه کیرمکدن ویا پاپاس طرفندن اوزرینه صو سرپلمکدن عبارت آیین مخصوص ، تعمید .

وافد [ع ، ص] ایلچی ، مرخص ، مصلحتکذار .

وافر [ع ، ص] چوق کثیر ، بسیار ، فراوان § (عروض) بر بحر مخصوص : بحر وافر .

وافی [ع ، ص] تام ، مکمل § کافی .

واقع [ع ، ص] وقوعبولان § کائن ، موجود . § یکن ، جریان ایدن .

واقعا / فی الواقع = حقیقة صحیحا || کرچه .

واقعه = وقوعبولان حال ، وقعه || رؤیا ، دوش || جنك . || حادثه ، مصیبت . [جمعی (واقعات) در .]

واقف [ع ، ص] وقوف صاحبی ، خبیر ، آشنا ، آکاه ، مطلع ، بیلن : واقف اسرار ، واقف امور . § بر شیئی وقف وتبرع ایدن شرط واقف بویله‌در . § اياقده طوران ، باخصوص عرفاتده قائما طوران .

واقی [ع ، ص] وقایه ایدن ، صاقلایان محافظه ایلین § (طب) برمرضك وقوع ویا سرایتنه قارشی اولدن النان علاج ویا اتخاذ اولنان تدبیر .

والا [فا ، ص] یوکسك نوجه ، بلند بالا ، عالی ، بیوك .

قامت والا = بویی ، قامتی یوکسك اولان .

والاشان = شانی ، قدری بیوك اولان .

والاجاه = موقعی ، منصبی عالی اولان .

والد [ع ، ص] تولید ایدن ، بابا ، پدر : والد کثیرالمحامد .

والده = طوغوران ، انا ، مادر .

قائن والده = قائن انا .

والدین = انا ایله بابا .

واله [ع ، ص] وله کتیرمش ، حیران ، متحیر ، سرنسم .

والی [ع ، ص] ولایتك اداره‌سنه مأمور اولان ذات : والی ولایت

والیلك = ولایت .

وام [فا ، ص] بورج ، دین .

وامپیر [ج ، ص] کویا مزاردن چیقه‌رق خلقه ایراث مضرت ایدن آدم ، خورتلاق § جادی ، قره‌قونجلوس . § (خفاشیه) زمره‌سندن امریقایه مخصوص بر جنس بیوك براسه .

وامق [ع ، ص] محبت ایدن ، عاشق ، سودالی .

وانتیلاتور [ج ، ص] محدود بر محلك هواسنی تجدیداچون مستعمل جهاز مخصوص هوا کوردوکی .

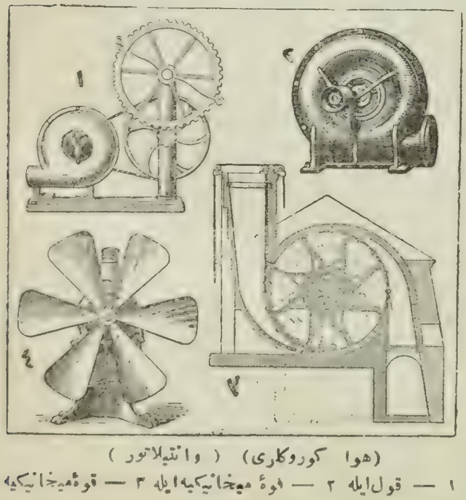

(هوا کوروکلری) (وانتیلاتور)

١ — قول ایله ٢ — قوهٔ میخانیکیه ایله ٣ — قوهٔ میخانیکیه ایله متحرك وانتیلاتورك مقطعی . ٤ — الکتریق ایله .

وانْدا [ج ، ــ] { vanda } وحيدالفلقه شعبه‌سندن سحلبيه فصيله‌سنه منسوب چيچكارى ايرى اوتوز بش قدر انواعى بولنور بر نباتدر .

(واندا)

وانليا [ج ، ــ] وحيد الفلقه شعبه‌سندن سحلبيه فصيله‌سندن وانيليا تحت الفصيله‌سنه منسوب ميوه‌سى اكل اولنور بر نباتدر. منشائى آمريقادر .

(وانليا)

واوْ [ه ، ح] (و) حرفنك اسميدر،

واوقسم == لفظهٔ جلالك اولنه كتيريلان واو : « والله » .

واوى == واو حرفنه منسوب ومتعلق || جزؤ اصليسى واو اولان (مثلا : اجوف واوى ، ناقص واوى .

واوَيْلا [ه ، ص] ايواه ، حيف يازيق § ادات حزن وتحسر. § چيغلق ، ياىغره

واهْ [مشترك ، ح] استغراب، حيرت تلهف كبى احوال داخليه‌يه دلالت ايدن بر اداتدر . واه واه آجيرم ، يزيق .

ايواه == واه يازيق .

واهِبْ [ه ، ص] هبه ايدن ، باغشليان .

واهب الادراك == جناب حق .

واهِمَه [ع ، ص] محسوساته متعلق معانئ جزئيه‌يى ادراك ايدن § قوروندى .

قوهٔ واهمه == قوروندى خامه‌سى .

واهه [ج ، ص] ذات الفلقتين شعبه‌سندن قودنجيه فصيله‌سنه منسوب متهافت برشجيره‌در .

(واهه)

واهى [ه ، ص] بوش ، اساسسز مناسبز ، فائده‌سز . جمعى (واهيات) در.

واىْ [مشترك] تعجب وتأوه اداتيدر واى كلديكزمى؟ § ادات تأسف واى باشم .

وايَه [فا ، ص] بهره، نصيب :

وايه‌دار == بهره‌دار ، نصيبلى .

وايه‌مند == بهره‌مند . نصيبى اولان

وَالّا [ع ، تر] اولمديغى حالده ، اولمزسه .

والاقلا == بويله اولمازسه اولماز .

وَالحاصِلْ [ع ، تر] حاصلى، حاصل كلام، خلاصه ، نتيجه .

وَالسَّلامْ [ه ، تر] ارتق بيتدى اشته بوندر ، دوك سوز بودر .

وَباءْ [ه ، ــ] طاعون دينلان علت مستوليه وساريهٔ مدهشه ـ كه : علامتى قاصيقلرده چيقان يومورجقدر

وبائى == (طب) وبايه منسوب ومتعلق]

وبائى == وبايه دوچار اولمش ، و علتى بولاشيق اولان وبا ميقروبى ١٨٩٧ تاريخنده ژاپون اطباسندن برى طرفندن كشف اولنمشدر .

وَبالْ [ه ، ص] شدت ، ثقلت : عذاب § بر فعل و حركتله مسئوليت اخرويه‌سى ، كناه .

وباللى == اخرتجه مسئوليتى اولان .

وَبَرْ [ع ، ص] كدى‌يه مشابه برجنس حيوان ، جانوار .

وَتائِرْ [ع ، ص] يول ، مسلك معناسنه اولان (وتيره) نك جمعى .

وَتَدْ [ه ، ص] اغاجدن يا پيه ميخ ، قزيق . § (هندسه) مساحه عملياتنده نقاط معلومه‌يه دكيلز ايديلان كوچوك بايراق .

(عروض) دكن عروضدن برى .

وتدمجموع == (عروض) ايكى حرف متحركله ، بر حرف ساكندن عبارت اولان كلا (فعول) ، (بنم) ، (سنلك) كبى .

وتدمجموع == (عروض) طرفلرى ايكى حرف متحرك و وسطى بر حرف ساكن اولان كلمه . (فال) ، (كان) كبى . [جمعى : (اوتاد) كلير : اوتادالارض، اوتادالبلاد]

عظم الوتد == (طب) اكسه كميكى.

وَتَرْ [ه ، ص] يايك چله‌سى ، ايپ كيريش § چالغى آلتى ، نارساز . § (هندسه) بر قوسك ايكى نهايت نقطه‌لرى بيننه وصل اولنان خط مستقيم .

§ (طب) عضلاتى تحريكه خدمت ايدن قالين سيكر . [جمعى : (اوتار) كلير.

وَتيرَه [ه ، ص] يول ، طريق § مسلك § روش : وتيرهٔ نجات. [جمعى : (وتائر) كلير .

وَثاقْ [ه ، ص] { كسر واو ايله غلطدر } باغ ، بند ، قيد .

وَثائِقْ [ه ، ص] سند، حجت معناسنه اولان (وثيقه) نك جمعى.

وَثَبْ [ه ، ص] صيچرامق، آتلامق.

وَثْمْ [ه ، ص] دوكوب توز كبى اوفاتمق .

وَثَنْ [ه ، ص] پت ، هيكل ، صنم . [جمعى : (اوثان) كلير .

وثنى == وثنه منسوب و متعلق || بت پرست .

وَثيق [ع ، ص] متين ، حكم ، استوار .

وَثيقه [ع ، ص] كندينه اعتماد ايديلان شى ، (سند ، حجت كبى) § پيمان ، عهدنامه .

وَجائب [ع ، ج] واجب اولان خصوص معناسنه كلان (وجيبه) نك جمعى : وجائب ذمت .

وَجازت [ع ، مص] كلامك وجيز ، مختصر و موجز اولمسى .

وَجاهت [ع ، مص] كوزل يوزلولك § كوستريشليلك § عزت ، شرف ، منزلت .

وَجد [ع ، مص] استغراق § بى خودى ، مدهوشلق . § حالت ذوق و شوق . § غصه‌لنمق .

وجدآور == وجد كتيريجى .

وجدافزا == وجدارتيريجى .

وَجَع [ع ، ص] اغرى ، صيزى ، درد ، الم . [جمعى : (اوجاع) كلير .]

وجعلى == اغرى و صيزى ويرن .

وَجَل [ع ، مص] قورقق ، اوركمك .

وَجنه [ع ، ص] يناق يومروسى ، الماجق: انسانك يناغنده چيقندىلردن هر برى [جمعى : (وجنات) كلير .]

وَجور [ع ، ص] (بيطرى) حيواناتك بوغازينه دوكيلان بر نوع علاج .

وَجه [ع ، ص] يوز ، چهره ، صورت § قارشى‌يه كلان شى § طريقه ، طرز § سبب ، مناسبت. § يوز ، سطح ، اوست : وجه مرآت ، وجه ارض وجه شبه (ادبيات) اركان اربعهٔ تشبيهدن برى اولوب مشبه‌به ايله مشبه اره‌سنده مشترك اولان امر معنوى. مثلا : شو باغ جنت كبيدر . عباره‌سنده (باغ) مشبه ، (جنت) مشبه‌به اولوب بينلرنده مشترك اولان امر معنوى ايسه (لطافت) ويا (زينت) دركه شته وجه شبه بوندن عبارتدر .

وجهاً == بروجهله .

وجهاًمن الوجوه == هر نهٔ صورتله اولورايسه اولسون ، هيچ بر وجهله .

بروجه محرر == يازلديغى وجهله ، ذكر اولنان صورتله .

نه‌وجهله == نه صورتله ، نه طرزله .

بروجه پشين == پشين اوله‌رق ، نقداً .

من وجه == بر صورتله ، بر جهتجه . § (هندسه) بر جسمك سطوحندن هر برى .

وجه علوى } بنانك سمايه متوجه اولان
وجه داخلى } يوزى

وجه سفلى } == بنانك روى ارضه
وجه خارجى } متوجه طرفى .

وجهى == وجهه منسوب و متعلق .

[جمعى : (وجوه) كلير .]

وِجهه [ع ، ص] يوز ، روى § سمت ، جهت ، جانب : وجههٔ عزيمت .

وَجيبه [ع ، ص] واجب ولازم اولان خصوص : وجيبهٔ ذمت . [جمعى : (وجائب) كلير .]

وَجيز [ع ، ص] موجز ، مختصر ، قيصه : كلام وجيز .

وَجيع [ع ، ص] دردناك ، متألم.

وَجيه [ع ، ص] بر قومك سيدى اولوسى ، بيوكى . § كوزل ، لطيف § مناسب لايق ، شايان :

توجيه وجيه == مناسب توجيه || حسن تعبير وتفسير . § جاه ، منزلت صاحبى .

وَحدانيّت [ع ، مص] برلك ، جناب حقك برلكى .

وحدانى == وحدانيته متعلق .

وَحدت [ع ، مص] يالكزلق ، تكلك § تنهالق ، خلوت

وحدت كزين == اختيار وحدت ايلين . § قرب الهى ، وصلت . § برلك ، بر اولمق : وحدت وجود .

وحدت اشيا نظريه‌سى == ماهيت اعتباريله بتون اشيانك بر شيدن عبارت اولوب كوريلان اختلافك صورت تجليدن منبعث اولديغى نظريه‌سى .

وَحش - وَحِيش [ع ، ص] يبانى غير مونس حيوان ، حمار وحشى § ايصسز ، تنهالق ، غير مسكون ير . [جمعى : (وحوش) و (وحشان) كلير .]

وَحشت [ع ، مص] غم ، غصه § تنهالق ، خلوت . § قورقو ، خشيت § يبانيلك وحشيلك .

وحشت انكيز == مخوف ، قورقونج ، مدهش .

وحشت آور == وحشت كتيريجى ، كتيرن .

وَحشى [مولد ، ص] يبانى غير مأنوس § اوركك ، قورقاق. § مرحمتسز، حسسز ، غدار متمدن .

وحشيانه == وحشيجه‌سنه ، وحشيلكله

وحشيلك == يبانيلك ، وحشت .

وَحَل [ع ، ص] چامورلى محل ، بتاقلق .

وَحم [ع ، مص] كبه قادين آش يرمك .

وحمى == آش يرن كبه قادين .

وَحى [ع ، ص] جناب حق طرفندن انبياى عظام حضراتنه فيض طريقيله اعلام ايديلان شى :

امين الوحى == جبرائيل عليه السلام

وحى منزل == قرآن عظيم الشان .

وحى طريقيله == وحى اولنمق صورتيله [(وحى) ايله (الهام) بيننده فرق واردر . (وحى) پيغمبران عظام حضراتنه (الهام) ايسه اولياءالله‌ه مخصوصدر]

وَحيد [ع ، ص] يالكز ، تك يكانه ، منفريد ، نظيرسز مثلسز ، يكتا :

وحيدالزمان } == زمانده ، عصرنده
وحيدالعصر } يكتا ، منفرد اولان

وحيدالجنس == (نباتات) اعضاى تذكيريه‌دن وتأنيثيه‌دن يالكز برينى جامع اولان زمره .

وحيدالرحم == (حيوا) اكثريت اوزره بر ياورى توليد ايدن حيوانات عاليه .

وحيدالفلقه == (نباتات) جذورى اكثريا ايلى و بعضادرنى ورشيمى يالكز بر فلقه‌يه مالك اولان نباتات شعبه‌سى زنبقيه ، سجليه ، نخليه فصيله‌لرى بو شعبه‌يه منسوبدرلر .

وَخامت [ع ، مص] كوجلك ، آغرلق § اويغونسزلق ، مضرت. § تهلكه ، مخاطره

وخامتلى == تهلكلى ، مخاطره‌لى .

وَخز [ع ، مصـ] چیمدکلەمك § ایکنـه کبی بر شی باتیره‌رق آجیتمق .

وَخیم [ع ، صـ] وخامتله متصف اولان . || فنا ، کوتو || ضررلی ، خاطرناك .

وَد ـ وَداد [ع ، مصـ] { واولرك حرکات ثلثه‌سی ایله‌ده اقتدر } . سومك ، محبت ، سوکی § دوستلق .

وَداع [ع ، مصـ] اثنای مفارقتده یکدیکریله مصاحبت ایتمك . § بو صورتله اجرا اولنان رسم: رسم وداع .

« ای دل، نه بو عمر ایله نزاعك
ذوقه ابدی‌میدر وداعك »

الوداع == اللهه اصمارلادق مقامنده تعبیر مخصوصدر .

وداعلاشمق == بربرینه الوداع دیوب ایرلمق .

وَدایِع [ع ، مـ] امانت معناسنه اولان ودیعه‌نك جمعی .

وَرآء [ع ، مـ] پس ، ارقه ، کیری ، ظهر . عقب ، وراء جبل .

ماوراء == بر شیئك ارقه‌سنده ، کیریسنده:§ باشقه، غیری .§ مقصددیر.

وَراتیقه [ت ، سـ] ویرانه یاباديه‌سی دنیلان قوقولی بر نبات

قزیل وراتیقه == مسك اوتی .

وِراثَت [ع ، مصـ] وارثلك ، وفات ایدن برینك اموال متروکه‌سنه شرعا وارث اولمق.
§ (طب) سلفك مالك اولدیغی اوصاف طبیعیه‌نك خلفه انتقالی .

وراثت شخصیه == ایکی حیوانك مقارنتندن متولد چوجغك یا آناسنك ویا باباسنك اوصافندن بعضیسنی المش اولسی ، اقتدار ارثیٔ شخصی .

وراثت سلفیه == اسلافك قدرت ارثیه‌سی .

وراثت عرقیه == مولودك اجداده مشابهتی .

وَداع ـ وَداعَت [ع ، مصـ] [دو]

وَرایاء [ع ، سـ] (وری) نك جمعی : مخلوقات ، عالم ، ... .

وَرَثه [ع ، سـ] ج : (وارث) .

وَرد [ع ، سـ] کل دنیلان چیچك § طلقه چیچك .

ماءالورد == کل صویی .

وردی == (نباتات) ظفیری قیصه ویا ناقص وبش وریقه‌لی اوله‌رق بر متباعد بولنان زهره ، چیچك . چیچك کبی

وردیه == (نباتات) ازهاری عمومیتله بیاض ونادراً صاری وقرمزی تراق وکاسی وحیدالوریق و اشه منقسم اولان نبات فصیله‌سی : فصیلهٔ وردیه .

وَرزِش [فا ، مصـ] چالیشمش سعی وکوشش ایدش § چالیشمه سعی

وَدَع [ع ، سـ] بیاض بونجوق .

وَدود [ع ، صـ] دو ، محب ، [اسماء حسنی]در

ق [ع ، صـ] چفتلشمکه میل حاصل ایتمش حیوان .

وَدید [ع ، صـ] دوست محب ، [کثیرالحب جمعی اوداء]

وَدیع [ع ، صـ] باشقه‌سنك مالنی محافظه ... کی درعهده ایدن آدم .

وَدیعَه [ع ، سـ] امانت: روح ودیعهٔ الٰهیدر . جمعی : (ودایع) کلیر] فقه) حفظ ایچون بر کیمسه‌یه ایداع اولنان مال .

وَر [فا ، صـ] صاحب ، مالك ، خداوند معناسنه اولوب اسمایه لاحق اوله‌رق صفت تشکیل ایدر .

جور == حکمدار .

دانشور == عالم ، صاحب علم .

سخنور == شاعر ، ادیب .

کینه‌ور == کیندار .

[(جانور) دخی صاحب حیات معناسنه ایسه ده اسانمزده (بیرتیجی) حیوان معناسیله مستعملدر .]

(ورق)
(تزئینات معماریه‌ده نبات یاپراقلری)

۱ ـ زینت نباتی یاپراقلرندن ۲ ـ دیکنلی کنکر یاپراغندن ۳ ـ یومشاق کنکر یاپراغندن ۴ ـ دوه دیکنی یاپراغندن ۵ ـ تازه آصمه یاپراغندن ۶ ـ صارماشیق یاپراغندن ۷ ـ آصمه یاپراغندن ۸ ـ کستانه یاپراغندن ۹ ـ مایدونوس یاپراغندن ۱۰ ـ زیتون آغاجی یاپراغندن ۱۱ میشه‌یاپراغندن ۲۱ دفنه یاپراغندن .

ورزشكار == ساعى ، چاليشقان .
ورزشكارانه == ورزشكارجەسنه
ورزشكارى == ورزشكارلق .
وَرطه [ع ، ا] چوقور، بر اوچوروم § تهلكه ، مهلكه ، مخاطره § نجات وخلاص بولمسى كوچ اولان ايش .
ورطه‌يه دوشمك == بويوك تهلكه‌يه اوغرامق .
وَرَع [ع ، مص] گناهدن ، محرماتدن صاقنوب پرهيز ايتمك ، تقوى .
اهل ورع == متقى ، زاهد .
وَرَعه [ع ، مص] قورقاقلق .
وَرَق [ع ، ا] ياپراق برگ درخت :
« برگ درختان سبز در نظر هوشيار
هر ورق دفتريست معرفت كردگار »
§ كاغد . كتاب ، مكتوب كاغدى .
ورقپاره == ياپراق پارچه‌سى || كاغد پارچه‌سى ، كوچوك ، || اهميتسز ، عادى كاغد ، پوصله .
§ كاغد كبى اينجه التون ، گموش وسائر معدنيات ياپراغى .
ورق گردان == عبثله مشغول اولان آدمدن كنايه .
ورقه == تك ياپراق || تك كاغد || يازيلى كاغد .
سقوط اوراق == ياپراق دوكمى ، گوز موسمى .
ورق مهر و وفا == وفادارلقدن كنايه .
ورقهٔ صحيحه == سند ، استدعا كبى شيلر يازمغه مخصوص تمغالى كاغدكه : بولك احداث و استعمالندن اول قوللانيلوردى .
ورقى == ورقه منسوب § يالديزلى كاغد .
ورقجى == يالديزلى كاغد ياپشديران ويا صاتان آدم .
ذنب ورق == (نباتات) ورقك بر مستطاله ايله ساقه مربوط اولديغى قطعه .
ورق ذوذنب == (نباتات) ذنبى اولان ورق .
ورق معدوم الذنب == ذنبى اولميان يعنى عقدهٔ حياتيه‌دن چيقارچيقماز منبسط اولان ورق .
ورق مسنن == اطرافى كيرنتيلى وچيقنديلى اولان ورق .

ورق منشارى == كنارنده‌كى چيقنديلرى دستره ديشلرى كبى سيورى و قيصه اولان ورق .
ورق مفصوصى == (نباتات) كيرينتيلرى دها درينجه اولەرق مدور اولان ورق
ورق مقطوع == (نباتات) كيرينتيلرينك دريناكى عصبهٔ وسطايه قدر ممتد اولان ورق .
وَرقاء [ع ، ص] كوكرچين ، اوكيك ، حمامه .
ورقاى نامه‌بر == مكتوب گوتورن كوكرچين .
وَرِك [ع ، ا] (طب) قالچه كميكى .
وَرَم [ع ، ا] شيش ، درد § شيشمه . § (طب) آق‌جكره و بعضا اعضاى سائره‌يه عارض اولان مرض مهلك معلوم ، سل ، سل‌الرئه . غرتلاق ورمى ، كميك ورمى . § بوعلته دوچار اولان آدم
« صاريى بركلدك اى عدم چيچكى
ايسته‌مزدم سكا ورم ديمكى »
ورم ابيض == مفاصل كبيره‌ده جلدك لونى تغير ايتمكسزين ـ وقوعبولان انتفاخ .
ورم نكفيه == (طب) نواحئ نكفيه‌نك تورم حادثندن عبارت اولان بر مرض مستولى .
وَرى [ع ، ا] خلق ، مخلوق ، عالم ، كائنات . [جمعى : (ورايا) در .]
خيرالورى == فخر كائنات ، اكمل موجودات افندمز حضرتلرى .
وَرِيد [ع ، ا] قانى اطراف بدن قلبه صوق ايدن طمرلردن يعنى سياه قان طمرلرندن هر برى § بويونك ايكى طرفنده‌كى طمرلردن برى : (وريدان)
امتصاص وريدى == (طب) سياه قان طمرلرى واسطه‌سيله واقع اولان امتصاص .
وريدباب == (طب) بيوك بر سياه قان طمرى .
وريداجوف‌اعلى == (طب) قلبك اوزرندن كچن بيوك بر سياه قان طمرى
وريد اجوف‌اسفل == (طب) قلبك آلت طرفندن كچن بيوك بر سياه قان طمرى .
حبل‌الوريد == انسانده‌كى ايكى قالين ميكردن هر برى . [جمعى : (اورده كبير) .]

وريدتحت‌ترقوه == (طب) كورك كميكنك آلتندن كچن سياه قان طمرى .
وريدى == وريده منسوب و متعلق .
وِزارت [ع ، مص] وزيرلك ، رتبهٔ ملكيه‌نك غايه‌سى اولان مرتبهٔ عاليه : رتبهٔ جليلهٔ وزارت .
وزارت عظمى == صدراعظملق .
وَزّان [ع ، ص] اسيجى ، اسن ، هبوب ايدن [(اولق) ماده‌سيله قوللانيلور : وزان اولان روزگار .
وَزّان [ع ، ص] وزن ايديجى ، ايدن . طارتيجى .
وَزانت [ع ، مص] اصالت رأى ، اصابت فكر و ملاحظه : وزانت افكار ، وزانت آراء .
وَزْمه [ع ، ا] اواخر موسم شتا ، قيشك صوك گونلرى .
وَزْن [ع ، مص] طارتمق ، طارتلمق [بو معنايه گوره (ايتمك) ماده‌سيله قوللانيلور : اودونى وزن ايتدى .] § بر شيئى تخمين ايتمك . § بر شيئك وزن ايله اكلاشيلان اغرلغى § بر شيئك ثقلتنى تعيين ايچون قوللانيلان معين ، مختلف اغرلقلر § (عروض) هر بحرك مستقل اجزاسندن برى . § اغرلق ، ثقلت .
وزنى == وزنه منسوب || طارتيلان شى .
§ (حكمت) بر جسمك هر ذره‌سنه تأثير ايدن ثقلتك (جاذبهٔ ارضك) محصله‌سى ـ كه : اوجسمك سقوطنه مانع اولان بر مستوئ افقى اوزرينه خلاده اجرا ايده‌جكى تضييقدن عبارتدر .
وزن مطلق == (حكمت) برجسمك سقوطنه مانع اولمق ايچون كندوسنه مقابله ايتمسى اقتضا ايدن قوت .
وزن اضافى == (حكمت) برجسمك كندى وزن مطلقيله واحد قياس عد اولنان ديگر وزن معين بيننده‌كى نسبت كه : ترازى واسطه‌سيله استحصال وتعيين ايديله‌بيلور .
وزن مخصوص == (حكمت) بر جسمك هر هانكى بر حجمده اولان قطعه‌سنك وزنيله عين حجمده و كثافتى حد اعظميده اولان ماء مقطرك وزنى بيننده‌كى نسبت ، تعبير ديگرله بر جسمك واحد حجمده اولان قطعه‌سنك غرام حسابيله اولان وزنى .
وزن مكرر == وزنى مطلوب اولان جسم ترازينك بر كفه‌سنه وضع ايديلوب

دیکر کفه‌سنه دخی موازنت حاصل اولنجه‌یه قدر ثقلت وضع ایدلدکدن صکره جسمی قالدیروب درهملرك بولندیغی کفه‌یه و درهملری اولجه جسمك بولندیغی کفه‌یه قویه‌رق ایکنجی بر وزن دها اجرا ایتمك اصولی

وَزْنَه [ع ، ص] طارتی § طارتمغه مخصوص آلت ، میزان . § آقچه طارتیلان محل ، خزینه ، صندوق § بر دائره‌نك آقچه اخذ وتسویه اولنان قلمی ، اوطه‌سی .
§ باروتلق ، اسلحهٔ ناریه‌نك باروت قونیلان محلی .

وزنه‌دار ═ بردائرهٔ رسمیه‌نك صندوق معاملاتنی ایفا ایدن مأمور ، صندوق امینی .

وزنه‌داراق ═ صندوق امانتی .

وَزِیر [ع ، ص] ملکیه‌ده اڭ عالی رتبه‌یی (رتبهٔ وزارتی) احراز ایتمش اولان ذات ـ که عسکریه‌ده مشیره معادلدر . القابی : دولتلو افندم حضرتلری) در . [جمعی : (وزراء)در.]

وزیر اعظم ═ صدراعظم .

وزیرانه ═ وزیره لایق صورتده .

وَسائِد [ع ، ص] یاصدیق ، (وشلك معناسنه اولان (وساده) نك جمعی .

وَسائِط [ع ، ص] (واسطه) نك جمعی § وسائل .

وسائط اشعالیه ═ (فن اسلحه) افواه ناریه‌نك باروت حقلرینی طوتشدیرمق ایچون استعمال ایدیلان وسائط ـ که : فتیل ، استوبین ، فونیه ، قاپسول و سائره‌در .

وَسائِل [ع ، ص] واسطه ، آلت سبب معناسنه اولان (وسیله) نك جمعی : احسن وسائل ، فقدان وسائل ، استحصال وسائل .

وَساطَت [ع ، مص] اره‌یه کیرمك واسطه اولمق ، میانجیلق

وَسام ـ وَسامَت [ع ، مص] کوزللك ، حسن و آن صاحبی اولمق .

وَساوِس [ع ، ص] (وسوسه) نك جمعی : وساوس شیطانیه

وَسَخ [ع ، ص] کیر ، پاس ، چرك ، مرداراق .

وَسَط [ع ، ص] اورته ، ایکی شیئك اره‌سی ، بر شیئك ایکی اوجنه ، ویا جوانب موجوده‌سنه مساوی بعدده بولنان محل .

لاخیرالاقی الوسط ═ خیر انجق وسطده‌در . § ایچ ، داخل : صفه‌نك وسطنده . [جمعی (اوساط) در]

وسطی ═ وسطه منسوب ومتعلق || اورته حالده اولان . || تقریبی تخمینی : مصرفکزی وسطی اوله‌رق سویلیکز .

وَسْم ـ وَسْمَه [ع ، مص] داغلامق ، عقالامق نشان ایچون آته اوریلان داغ ، عقا . § قاشه چکیلان راستیق .

وسمه‌دار ═ داغلی ، داغلانمش ، عقالی || راستیقلی .

وَسَن ـ وَسْنَه [ع ، ص] اویقو اغرلغی ، اویوقلامه § بین النوم والیقظه اولان حالت .

وَسْواس [ع ، ص] شیطان ، ابلیس § نفسه عارض اولان دغدغه .

وَسْوَسَه [ع ، ص] تردد ، شبهه § ایچ راحتسزلکی ، اضطراب فکر .

وَسِیج [ع ، ص] سیر شدید .

وَسِیم [ع ، ص] کوزل یوزلی ، جمیل § راستیقلی § عقالانمش

وَسِیع [ع ، ص] وسعتله متصف اولان ، کنیش ، واسع : افق وسیع ، فضای وسیع الانحا

وَسِیلَه [ع ، ص] بر شیئك حصول دوغوسنه یارایان ، واسطه ، آلت : § بهانه سبب .

وسیلهٔ حسنه

وسیله جو ═ وسیله ، بهانه ، سبب ارایان .

وسیله جویانه ═ وسیله جو اولانه یاقیشه‌جق صورتده .

وسیله خواه ═ وسیله ایستهین .

وسیله خواهانه ═ وسیله خواهجه‌سنه

وسیله‌دار ═ مقصده وصول ایچون وسیله‌سی موجود اولان .

وَش [فا ، د] ادات تشبیهدر . کبی ، آسا ، مثلو .

دریاوش ═ دریا کبی .

ماه وش
مه‌وش } ═ آی کبی :

« چوقسونده او ماه وش دکزدن
عرض ایتسون اسرماهه اش دکزدن »

وَشَق [ع ، ص] [illegible] [واشاق]

وَشَل [ع ، ص] از مقدارده اولان صو .

وَشَلان [ع ، ص] صوینك صیلانی وجریانی .

وَشْم [ع ، ص] بدنده ایکنه ایله پیدا ایدیلان شکل ، قدیمده کیدن خرستیان هاجیلرك قوللرینه وسائر محللرینه ایکنه ایله یاپدقلری نقشلر .

وَشْمَه [ع ، ص] یاغمور دانه‌سی .

وَشِیجَه [ع ، ص] اغاج کوکی ، جذور . § لیف .

وَشِیعَه [ع ، ص] اوزرینه ایپلك صاریلان اغاج ، بز اغاجی § (حکمت) اوزوی الکتریق حاوی تللاری صاریلی اولان جهاز .

وَصّاد [ع ، ص] اوریجی ، اورن طوقوییجی ، طوقویان ، نساج

وَصّاف [ع ، ص] زیاده وصف ایدیجی ، ایدن .

وَصایا [ع ، ص | ج : [وصیت] [illegible] [وصیت] § نصائح .

وَصایَت [ع ، مص] وصیلك . § وصیت . § امر وتنبیه .

وَصَب [ع ، ص] خسته‌لك ، وجع ، الم .

وَصْف [ع ، مص] بر شیئی صفتله‌مق ، علائم و کیفیاتنی تعداد و بیان ایلمك § مدح ایتمك ، اوکمك . § (ادبیات) بر شیئك حال و کیفیتنی بیان ایدن کلمه .

وصف ترکیبی ═ بر اسمك اخرینه فارسی بر امر حاضر الحاقیله یاپیلان ترکیب : (ذوق افزا ═ ذوق ارتیران کبی .

وصفی ═ (ادبیات) موصوفك تبیین ماهیتی ایچون دکل ؛ انجق تزیین افاده مقصدیله ایراد اولنان صفتلر ، ترکیبلره آمیرلر .

وَصْل [ع ، مص] بر شیئی دیکر شیئه اولاشدیرمق § برشیئی دیکر شیئه اولاشمق یتشمك ، بیتشمك . § عربیده بر کلمه‌نك باشنده‌کی همزه‌نك و مثلا حرف تعریف همزه‌سنك اوقونمامسیله داخل اولدیغی کلمه‌نك ماقبلنه متصل کبی اوقونمسی : همزهٔ وصل .

وصل وشایکان ═ (ادبیات) حرف رویدن صوکره تکرر ایدن ضمیر ویا ادات . «بن اول خاکم که : خورشید جهان آرا جالیسمدر

نم صفالیدر اما معنیٔ علوی انیسمدر . § (ادبیات) کلامی تشکیل ایدن جمله‌لرک عطف صورتیله بربرینه ربط اولنمسی : وصل و فصل .

حرف وصل = (عروض) (روی) یی تعقیب ایدن حرف .

وَصمت [ع ، مص] بر شیئی چاد چابوق باغلامق § عار عیب .

وَصی [ع ، ص] کندیسنه برشیئی وصیت ایدلمش اولان کیمسه .

وصی مختار = (فقه) متوفانک حال حیاتنده انصب و تعیین ایلدیکی وصی ــ که: وصیتی اجرایه مأموردر .

وصی منصوب = (فقه) یتیم ایچون حاکم طرفندن نصب وتعیین ایدیلان وصی.

وَصیّت [ع ، مص] (فقه) مابعد الموته مضاف اولدری بر کیمسه مالنی اخره تبرع وتملیک ایتمک. § متوفانک اولزدن اجراسی توصیه و سپارش ایلدیکی خصوص .

ارکان وصیت = (فقه) وصیته دلالت ایدن سوزلر .

شرائط وصیت = (فقه) (موصی) نک یعنی وصیت ایدن کیمسه‌نک تملیکه اهل اولمسی و ترکه‌سنک دینه مستغرق اولمامسی ، موصی‌لهک یعنی کندوسنه وصیت اولنان کیمسه‌نک تملکه اهل بولنمسی ، وقت وصیتده وموصی‌نک وفاتی حیننده حقیقةً ویا تقدیراً برحیات اولمسی ، (موصی) نک حین وفاتنده موصی‌لهک وارثی و مباشرةً قاتلی اولمامسی (موصی) نک اختیاری بولنمسی ، وصیتک محل صرفنک امور خیریه‌دن اولمسی ، وصیت اولنان مالک وصیت ایدن ادمک وفاتندن صوکره عقدلردن بر عقد ایله تملیکی قابل بر مال اولمسی و وصیت ایدن ذاتک وفات ایدنجه‌یه‌قدر وصیتده اصرار وثبات ایتمسیدر .

وصیتنامه = بر کیمسه‌نک وصیتنی حاوی اولان ورقه .

وَصید [ع ، ص] قپو اشیکی

وَصیف [ع ، ص] اوشاق ، خدمتکار . [جمی (وصائف) در .]

وَضاح [ع ، ص] زیاده آچیق روشن ، عیان .

وضاح الجبین = الی آچیق .
وضاحت = واضحلک ، آچیقلق.

وَضاعَت [ع ، مص] الچاقلق ، فرومایه‌لک .

وَضع [ع ، مص] قویمق ، قونلمق: وضع اساس ، وضع ید . § ترتیب و تنظیم ایلمه ، ایجاد § (منطق) بر شیئه آد قومق .

وضع حمل = کبه قادین طوغورمق . § وجوده کتیرمه ، احداث و تأسیس ایتمه : بوخصوصه دائر بر قانون وضع ایلدی § طور ، طورش ، هیئت : کوزل بر وضع الدی .

وضعاً = معنای اصلئ لغویسی وجهله.

وضعی = وضعه منسوب و متعلق .

وضعیت = (مولددر) طور ، طورش ، هیئت ، شکل ، حال .

وَضیمَه [ع ، ص] ماتم ضیافتی.

وَطء [ع ، مص] ایاقله باصوب چیکنه‌مک § پردمی صالیویرمک

وَطر [ع ، ص] حاجت .

بعد قضای وطر = قضای حاجت ایتدکدن صوکره .

وَطواط [ع ، ص] قیرلنغیچ ، پرستو ، خطاف § یاراسه ، خفاش .

وَطَن [ع ، ص] براده‌ک طوغوب بیودیکی ویشادیغی مملکت، مسقط رأس .

« کل دکل ارقه‌منده قانلی کفن
سنمیسک سنمیسک غریب وطن »

وطنداش = همشهری .

وَطی [ع ، مص] ایاق التنه الق چیکنه‌مک § جماع ایتمک .

وَطید [ع ، ص] مرکزنده ثابت قیلنمش شی § محکم، استوار

وَظائف [ع ، ص] جمع (وظیفه)

وظائف تغذی = (طب) شخصک محافظه‌سنه لازم اولان وظائف حیاتیه [هضم ، امتصاص ، دوران دم ، تنفس ، افرازات ، تمثل]

وظائف نسبیه = (طب) حیواناتی عالم خارجی ایله مناسباتده بولندیرن وظائف [حس ، حرکت ارادیه]

وَظیفه [ع ، ص] بر کیمسه ایچون هر کون ویا ایام معینه‌ده اعطاسی مقرر اولان شی ، علوفه § برینک عهده‌سنه تودیع اولنان ایش ، خصوصی: وظیفهٔ وصیه . § بر کیمسه‌نک ایفاسنه مجبور اولدیغی ایش .

وظیفه‌شناس = وظیفه‌سنی طانیان ، بیلن .

وظیفه شناسانه = وظیفه شناسجه‌سنه

وظیفه شناسی = وظیفه شناسلق

وظیفه نا شناس = وظیفه‌سنی بیلمین

وظیفه خور = علوفه‌سی ، مخصصاتی تعییناتی ، معاشی اولان .

وظیفه‌دار = معاشی ، علوفه‌سی || بر ایشه مداخله صلاحیتی حائز اولان .

وظیفه خارجنده = خلاف صلاحیت

وِعاء [ع ، ص] (کسر واوایله‌ده لغتدر .) قاب ، ظرف محفظه § (طب) بدنده کی کیمه‌جکلردن بجاریدن مجری . [جمی اولان (اوعیه) دها زیاده مستعملدر .]

وَعد [ع ، مص] بر شیئک قبول واجراسنی سوزله بیلدیرمک ، سوز ویرمک § تعهد، درعهده ایدیش . § اجراسنه سوز ویریلان شی. [جمی (وعود) کلیر .]

وَعدَه [ع ، ص] برشیئک اجراسی ایچون تعیین اولنان مدت § اجل ، موت : وعده‌سنک حلولی هیچ برشی تأخیر ایده‌مز . § مهلت : بوردینک ایفاسی ایچون بر ماه وعده آلدم .

وعده ایله = مؤجلاً .

وَعظ [ع ، مص] بر کیمسه‌یه قلبنی یومشاده‌جق صورتده ثواب وعقابه دائر سوز سویلمک § پند ونصیحت ایتمک § بو یولده سویلنیلان سوز ، پند ، نصیحت .

وَعید [ع ، مص] برینی فناقله دائر وعد ایله قورقوتمق § وعد ووعید

وَغا [ع ، ص] غوغا ، جنک ، جدال ، کورلدی ، پاتردی . شماطه .

وَغادت [ع ، مص] الچاقلق ، فرومایه‌لک . عقلسزلق .

وغد = دنی ، الچاق ، فرومایه ، ناکس . [(وغل) ده (وغادت) معناسنادر .]

وَفاء [ع ، ص] سوزینی برینه کتیر عهدنده طورمه § دوستلقده محبت ثبات کوسترمه .

وفابیگانه } = وفاسز ، عهدنده
بی وفا } = محبتده ثابت اولمیان

وفاپرور / وفادار / وفاپیوست = وفالی، عهدنده ثابت.

وفاپرورانه / وفادارانه / وفاشعارانه = وفاپرور، وفادار مجبتنده ثابت. اولانه یاقیشاجق صورتده.

وفاداری / وفاشعاری = وفاداراق، وفاشعاراق

بیع بالوفاء = (فقه) ثمنی رد ایدلدکده گیری ویرلمك ارزوه بر مالی اخره صاتمه.

وَفات [ع، مص] اولمك. § اولمه اولوم، موت، مرگ. [جمعی (وفیات) کلیر.]

وَفد [ع، مص] بر خدمت مخصوصه ایله برینك یانینه گیتمك § طاغ باشی § ورود، وصول § قدوم: نزد معالی وفد.

وَفرت [ع، مص] چوقلق، کثرت، بوللق.

وفیر = چوق، کثیر، بول.

وَفق [ع، مص] اویغون موافق.

بر وفق مرام = مرام ومقصودده موافق اولەرق.

بر وفق دلخواه = ارزوسی قلبه اویغون صورتده.

وَفی [ع، ص] تمام، کامل § وفالی، وفادار، محبت وصداقتده ثابت.

وَفیر [ع، ص] ☛ [وفرت]

وَقاحَت [ع، مص] حیاسزلق، اوتانمازلق، بی ادبلك.

وَقّاد [ع، ص] آتشین، مغی، بارلاق: فکر وقاد.

وَقار [ع، س] اغیرلق، تمکینلیلك.

ساخته وقار = نابجا وقار وصترز، متعظم.

وقارسز = تمکینسز، حیثیتنی محافظه ایدەمین.

وقارلی = تمکینلی، حیثیتنی محافظه ایدن.

وَقّاص [ع، ص] جنکجو، محارب. § ☛ (محیط اعلام)

وَقایع [ع، ج] (واقعه) و (وقیعه) نك جمعی. [بو کلمه‌لره مراجعت بیورلسون.]

وَقت [ع، س] زماندن بر مقدار مفروض، هنگام، چاغ § موسم: اوزوم وقتی، یاپراق وقتی: § فرض و تقدیر اولنان بر زمانك غایتی: وقت حاضر. § ساعت وکونك مختلف ساعتلری: گیج وقت کلدی. § فرصت، مهلت: سویلمگه وقت براقدی.

وقت اولمامق = طارلق، مضایقه.

وقت بولمق = اختلاس زمان ایلمك.

وقت قوللامق = فرصته مترتب اولمق.

وقت کچیرمك = وقتی فوت ایتمك || تعویق ایتمك.

وقت کلمك = کماله ایرمك.

وقت وحال = سعه، قدرت، استطاعت مالیه.

وقتاکه = بر وقتده‌که، اوزمانده‌که:

وقتیله = اسکی زمانده، بوندن بر زمان اول.

هیچ بر وقت = اصلا.

وقتاً = وقت وزمانجه:

وقتاً من الاوقات = زمانك برنده.

وقتسز = وقت مناسبده اولمیان، نابجا، نابموسم.

وقتلی = مناسب وقت وزمانده

وقتلی وقتسز = وقتسز.

وقت نقد = وقتك قیمتندن کنایه‌در.

وَقد ـ وَقدان [ع، مص] آتش یانمق، طوتشمق.

وَقر [ع، س] قولاق اغیرلغی، گرانی گوش.

وَقع [ع، س] اعتبار عزت § تمکین، وقار، آغیرلق. § یوکسك یر.

وَقعه [ع، س] وقوعبولان حال. ماجرا، وقوعات، حادثه § حرب، جنك: وقعهٔ زائله.

وقعه نویس = زمانده ظهور ایدن وقایعی ضبط و ثبت ایتمکه مأمور اولان ذات.

وَقف [ع، مص] طوردیرمق، الیقومق: وقف نکاح. § حصر وتخصیص ایلمك: وقف نفس ایتدم. § (فقه) منافعی جهت خیره عائد اولمق اوزره بر کیمسه‌نك ملکی اولان بر عینی علی وجه التأبید توقیف ایتمك § بو صورتله وقف ایدیلان مال، املاك: بو ترلا وقفدر. کلامك بیتدیکی، ختام بولدیغی محل. علامت وقف = طوراق محلی.
[جمعی: (اوقاف) کلیر.]

وقفیه = وقفه عائد ومتعلق اولەرق واقف طرفندن تنظیم اولنان تعلیماتنامه.

وقفنامه = واقفك وقف ایلدیکی مالك صورت صرف و اداره‌سنی مبین و امضاسیله ممضی و جانب شرعدن مصدق اولەرق براقدیغی ورق، وقفیه.

وَقواق [ع، س] موهوم بر اغاج: شجر وقواق.

وَقود [ع، ص] اودون، کومور کبی اتش اولاجق، یاقیله‌جق شیلر، محروقات.

وَقور [ع، ص] زیاده وقارلی، تمکینلی.

وقورانه = وقورجاسنه، تمکین ایله.

وَقیعه [ع، س] واقعه، ووقعه ایله مترادفدر.

وَقیه [ع، س] درت یوز درهمه معادل طارتی، اوقه، اوقیه.

وَقوَقه [ع، س] طاورق، قوربغه کبی حیواناتك سسلنمسی: «آب باکه نه ضرر وقوقهٔ قوربغه‌دن»

وَقیح [ع، ص] وقاحتله متصف بی ادب بی شرم وحیا.

وَقید [ع، س] اودون، کومور کبی آتش یاقیله‌جق شی، محروقات.

وَکالَت [ع، مص] وکیللك، وکیل اولمه § بر کیمسه‌نك ایشنی باشقه‌سنه تفویض ایله اوایشده انی کندی یرینه اقامه ایلمك. § برینك یرینه قائم اولمه، قائمقام: متصرف لاحقك ورودینه قدر محاسبه‌جی اجرای وکالت ایده‌جکدر. § صدراعظملق، صدارت عظمی.

باش وکالت = ریاست وکلا، رئیس وکلالق.

وکالتپناه = صدراعظم حضرتلری.

وکالتپناهی = وکالتپناهلق.

وكالت دوريه = وكالتی باشقاسنه دور ایتمكه مأذون اولانڭ وكیللگ وكیلیكی

دعوی وكالتی = حضور محكمه‌ده مدعی ویا مدعی علیهه بالوكاله دعوی ویا رد دعوی ایتمك صفت ووظیفه‌سی ، آووقاتلق .

وكالتنامه = شروط وكالتی حاوی اوله‌رق تنظیم اولنان ورقه، وكالت سندی

وكالةً = وكالت صورتیله ، وكیل اوله‌رق || برینك یرینه قائم اوله‌رق .

وَكر ـ وَكن [ع ، س] قوش یواسی ، اشیانهٔ مرغ [جمعی : (وكرات)]

وَكیره [ع ، س] یكی یاپیلان ویا یكی صاتون آلنان خانه ایچون احبابه ویریلان ضیافت .

وَكیل [ع ، ص] وكالتله متصف اولان ، بر كیمسه‌نڭ یرینه قائم اولان كیمسه .

وكیل مسخر = (حقوق) محكمه‌یه احضار اولنه‌میان مدعی علیه ایچون حاكم طرفندن نصب اولنان وكیل .

حافظ : حسبنا الله ونعم الوكیل .

قونسلوس وكیلی = باش شهبندر معاونی ، مادونی اولان شهبندر .

باش وكیل = رئیس وكلا .

وكیل مطلق = وكالتی هیچ بر قید وشرط ایله مقید ومشروط اولمیان وكیل

وكیل مقید = وكالتی برقید وشرط ایله مقید ومشروط اولان وكیل .

وكیللك = وكالت . ☞ [وكالت]

وكیلخرج = بیوك بر دائره‌نڭ مصارف واقعه‌سنه نظارت ایدن معتبر كیمسه .

یوزباشی وكیلی = (عسكری) سواری صنفنده ملازم اول ایله یوزباشی ارهسنده بر رتبه اولوب علامتی یوزباشی علامتنك عینیدر .

وَلاء [ع ، مص] قرابت § شرعاً عتقدن وموالاتدن حاصل اولان قرابت حكمیه § افندیسنك كوله وجاریه‌لری اوزرنده اولان حق ومناسبتی حسب الولاء .

وَلایت [ع ، مص] وكیللك، نبوت وولایت . § دوستلق ، صداقت ، تدبیر ومعاونت اولمه .

شاه ولایت = حضرت علی كرم الله وجهه .

وَلد [ع ، س] انسان وحیوانك بالنفسه زاده‌سی ، دول ، یاوری ، اوغل ، ابن ، پسر [جمعی اولان (اولاد) كلمه‌سی لسانمزده مفرد مقامنده مستعملدر .] § (ابن) مقامنده ملل غیر مسلمه افرادی حقنده مستعملدر . (ملعون ولد كیفورق) كیفورقك اوغلی ملعون دیمكدر .

ولدزنا = پیچ ، حرامزاده ، ازدواج غیر مشروعدن متولد چوجق .

ولد صلبی = اوز اوغل .

ولد معنوی = اولادلغه قبول اولنمش اخرت اوغلی . || شیخنه نسبتله مرید .

ام ولد = افندیسندن اولادی اولان جاریه .

بلا ولد = اولادی اولمامسزین، اولاد براقمقسزین .

ولدمادرنخطا / ولدغیرمشروع } = پیچ ، حرامزاده

ولسان [ع ، مص] بربرینك بوینه ال قوه‌رق یورومك .

وَلو [ع ، د] اولسه‌ده ، بیله ، حتی : ولو دیرعش اولسه‌م ، نه اولور ؟

ولو سلم = ازیله اولدیغی تسلیم وقبول اولنسه بیله [ولوكه دخی بو معناده‌در .]

وَلوال [ع ، مص] فریاد و فغان ایتمك ، ناله ایلمك .

وَلود [ع ، ص] چوق چوجق طوغوران قادین .

وَلوله [ع ، س] حیرت ، شاشقینلق § كورلدی ، یایغره .

وَله [ع ، مص] سركشته‌لك ، افراط حزندن متولد سرسملك

ولهان = كندوسنه وله كلمش اولان، متحیر ، سرسم .

وَلی [ع ، مص] برشی دیكر شیئك ارقه‌سی صره كلمك ، تعقیب ایتمك: مراجعتی یكدیكرینی ولی ایدیبور.

وَلی [ع ، ص] دوست ، صدیق § معین ، ناصر § صاحب ، متصرف ، خداوند § جناب حقه قرب معنوی اكتساب ایدن عبد صالح : ولی الله . [جمعی : اولیاء مؤنثی (ولیه) كلیر .] ادم § حامی ، وصی ؛ برینك اموریته و احوالی حقنده قبول مسئولیت ونظارت ایدن ادم، بوشاكردك ولیسی كیمدر ؟

ولی الامر = امر صاحبی ، آمر .

ولی الحق / ولی الدم / والی القصاص } = (فقه) قصاص ویا دیت طلبنه حقی اولان

ولی نعمت = نعمت صاحبی ، منعم .

وَلی [فا ، د] (ولیكن) مخففیدر .

وَلید [ع ، ص] یكی طوغمش چوجق ، مولود § مطلقا چوجق ، صبی § كوله ، عبد

ام الولید = طاوقدن كنایه

وَلیك ـ وَلیكن [فا ، د] ادات استدراكدر لكن ، اما ، فقط .

وَلیمه [ع ، س] ازدواج دوكونی ، بودوكونده یاپیلان ضیافت .

وَمیه [ع ، س] محنت ، مشقت ، داهیه .

وَهّاب [ع ، ص] زیاده هبه ایدن ، زیاده باغشلیان جناب حق

وَهّاج [ع ، ص] زیاده آلولی ، فروزان § روشن .

وَهّام [ع ، ص] زیاده وهملی .

وَهب [ع ، مص] هبه ایتمك ، ویرمك ، بخش ایلمك ، اعطا.

وهوب = ویركیمی چوق كثیرالعطایا.

وهبی = كندیسنه ویرلش ، بخش اولنمش § چالیشمق صورتیله قزانیلوب من طرف الله تعالی كندوسنه احسان بیورلش معناسنه‌در . (كسبی) مقابلی

وَهله [ع ، س] هر شیئك اول ، ابتداسی. ابتدای امر § برشیئی اول امرده كورنجه عارض اولن خوف .

وهلةً = بردن بره || ابتدای امرده .

وَهم [ع ، س] فكرك بلا قصد برشیئه میلی ، شك، تردد .

وهمی = وهمه منسوب و متعلق .

وهمیات = یقینده وجود اولمیان حالده تصور اولنان شیلر .

وَهن [ع ، مص] كوشكلك ضعف ، سستی ، فتور .

وهن عمومی = (طب) ظاهراً بر خسته‌لق اولمدیغی حالده تقادم سن ویا

عدم اغتذاء نتیجه‌سی اوله‌رق وجوده طبیعتیله عارض اولان قوتسزلك .

وه‌تیوه [ج ، م] وحیدالفلقه‌دن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب هندستانده بولنور و هوابجه وه‌تیوه‌ز دنیورسه‌ده اصل اسمی آندروپوغون موریقاتومدر .

(وه‌تیوه)

وهج [ع ، م] اتشك صیجاقلغی حرالنار .

وی [فا ، د] (ای) مقامنده شعرده مستعملدر .

ویح [ع ، م] کلهٔ ترحم وتحسین

ویل [ع ، د] کلهٔ افسوصدر ، وای ، یازیق . § هلاك ، § جهنمده بر وادینك اسمی : ویل دره‌سی .

ویله [ع ، مص] فضاحت ، رسوایلق ، کستاخلق .

واو مکسوره

[ع ، م] اِتك ، یالکیز ، تنها § قربان بایرامندن بركون اولکی کون . § یاتسو نمازندن صوکره قیلنان اوچ رکعت نماز : صلاة وتر .

وثاق [ع ، م] باغ ، رابطه . § عهدلشمه ، میثاق ، پیمان ، معاهده .

وجاء [ع ، مص] حیوانی ایکدیش ایتمه .

وجار [ع ، م] تورد ، آرسلان کبی حیوانات مفترسه یتاغی .

وجاه [ع ، مص] یوزلاشمك ، یوز یوزه کلمك . مواجهه

وجاهاً = وجاه صورتیله ، مواجهةً (غیاباً) مقابلی .

وجاهی = وجاهه منسوب ومتعلق ، بالمواجهه اجرا اولنان محاکهٔ وجاهیه .

وجد [ع ، مص] زنکین اولق ، غنا

وجدان [ع ، م] محاکهٔ عقلیه‌نك نتیجه‌سی . حس درونی بر شیئك ایی ویا فنا اولدیغنی انسانه احساس وافهام ایدن قوهٔ داخلیه

وجداناً = وجدان جهتیله ، حساً .

وجدانی = وجدانه منسوب ومتعلق .

وجدانیات = وجدانه متعلق احوال خصوصات .

وجدانسز = قلبنده تمیز نیك وبد خاصه‌سی اولمیان ، مرحمت ، مروت لطف وانسانیتی مفقود اولان .

وجدانلی = وجدانسزك تماماً ضدی

ود [ع ، م] ☛ [ودا]

وزر [ع ، م] کناه ، موج ، اثم § آغیرلق ، ثقلت .

وزلامق - وزلدامق [ع،مص] اینجه بر صدا ایله کوولدی ایتمك § صیزلانمق ، شکایت ایلمك .

وزلدی = غایت اینجه سس . || صیزلدی .

وساده [ع ، م] یاصدیق ، بالین

وسام [ع ، ص] عنالی ، وسمه‌لی

وشام [ع ، م] ایکنه ایله بدنده احداث ایدیلان رسم ، نقش معناسنه اولان (وشم) جمعی

وصال [ع ، مص] اولاشمق ، یتیشمك § دوستنه ، سوکیلیسنه واصل ، ملاقی اولق ، وصلت

وعاء [ع ، م] بدنده قان واخلاطك دورانه یارایان قاب ، ظرف ، طماد ، کیسه . [جمعی : اوعیه] در .

وفاق [ع ، م] (نفاق) مقابلی اویغونلق ، موافقت § صلح ، آشتی ، باریشقلق ، مسالمت

وقایه [ع ، مص] امیرکه‌مك § حفظ وصیانت ایتمك § حمایه ، تصاحب § (طب) ظهوری ملحوظ بر مرضك اوکنی آلمق .

ولاء [ع ، مص] دوستلق ، محبت ، صداقت ، موالات .

ولا پرور / **ولا کار** = محب ، دوست : تذکرهٔ ولاکاری ترقیم قلندی .

ولادت [ع ، مص] طوغورمق ، طوغمق § طوغمه ، طوغورمه .

ولایت [ع ، مص] برشیئی قدرت جهتیله تصرف ایتمه § برشیئك ایشنه متکفل اولمق § دوستلق محبت § تقسیمات ملکیه‌جه متعدد قضا ولوالری حاوی اولوب بروالینك تحت اداره‌سنده بولنان قطعه : وان ولایتی . بغداد ولایتی § (تصوف) عبدصالحك جناب حقه قربیت معنویه کسب ایتمسی .

ویدا - ویده [ج ، م] معدنی بورغولی چیوی .

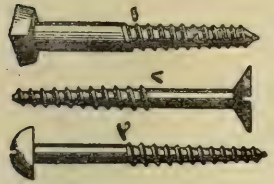

(ویده)

ویدهٔ ناختاری = ویده چویرمکه مخصوص آلت . § بر دلیکك ایچنده‌کی بورغو .

ویده‌لی = ویده‌سی اولان || ویده ایله ربط ایدلمش اولان .

ویده‌لامق = ویده ایله ربط والصاق ایلمك .

ویران [فا ، ص] (معمور) ك ضدی . ییقیق ، خراب ، ییقیلمش . § محزون ، مکدر .

ویرانی = ویرانلق ، خرابلق .

ویرانه = ییقلمش یر ، خراب اولمش محل || ییقلمه یوز طوتمش بنا .

ویرانه‌لك = خرابه‌زار ، خرابه‌لری چوق اولان محل .

ویرکو - ویرکی [ت ، م] ویریش ، عطیه § هر مملکتده اهالینك خزینهٔ دولته اعطاسنه مجبور اولدقلری رسم جزیه ، تکلیف . ☛ [تکالیف]

اللهویرکیسی = داد حق .

ویرکیلی = احسان و عطایاسی کثیر اولان .

وِیرمَكْ [ت ، مصـ] اعطا ایتمك . § هبه واحسان ایلمك . § اودهمك § اقراض ایتمك. § توجیه ایلمك § حصوله کتیرمك § تفسیر ایلمك .

ویریش = ویرمه .

ویرهجك = بورج، دین، الاجق . ویرهجك .

ویرهسی = بدلی ایلرودهالنمق اوزره الیش ویریش .

ویریشدیرمك = صوکرب صایمق ، علیهنده بولنمق ، حقنده صوز صویلمك.

وِیزه [ع ، ـ] مرور تذکرهسی و امثالی اوزرینه مأمور مخصوص طرفندن یازیلان (کورلشدر) شرحی .

وِزیتَه [ج ، ـ] زیارت ، عیادت. § طبیبك برخستهیی زیارت و معاینهسی . § طبیب اجرتی.

وِیشْنه [ت ، ـ] بادمیه فصیلهسندن قویو صور رنکلی مایخوشجه بر جنس میوه ـ که : کرازك دیکر جنسی عد ایدیلور .

وِیقتُوریا [ج ،ـ] ذات الفلقتین شعبهسنك نیلوفریه فصیلهسندن نباتات مائیهدندر .

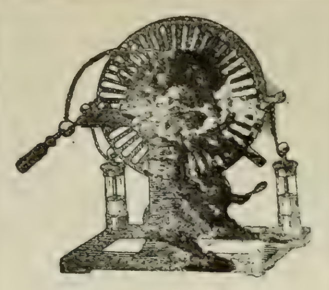

(ویمسورست ماکنهسی)

وِینْج [ج ، ـ] (بحریه) کمیلرده اغر یوکاری قالدیرمق ، قلورقه و سائرهیی کمی‌یه المق ویا کمیدن دکزه ایندیرمك ایچون استعمال ایدیلان ـ بخارله متحرك ـ جراثقال ماکنهسی

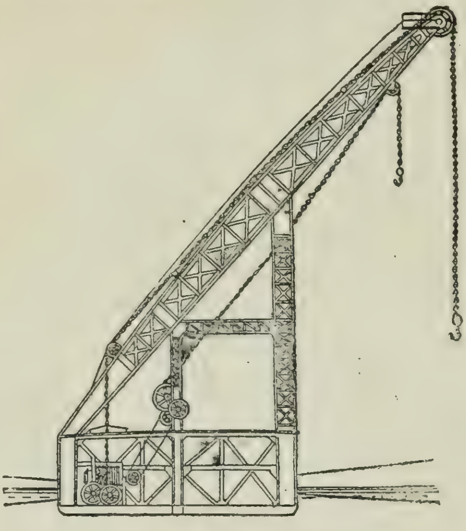

(سیار وینچ)

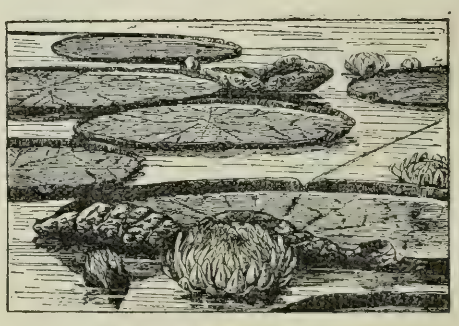

(ویقتوریا)

سورت ماکنهسی

الکتریق طبیده مستعمل کمه .

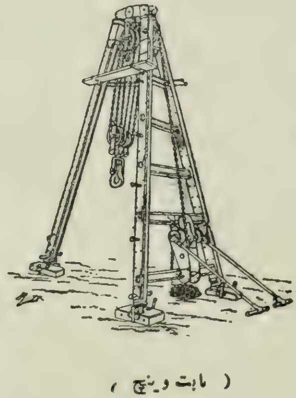

(ثابت وینچ)

وِیا [ج ، ـ] درمنی اورته‌یه آلهرق کمی‌یی بر استقامتده یورتمه .

واو مضمومه

وُثْقی [ع ، صـ] زیاده محکم ، پك قوی .

عروةالوثقی = صاغلام قواب § دین اسلامدن کنایه .

وُثُوق [ع ، مصـ] اینانمق ، اعتماد ایتمك § اینانمه ، اعتماد . § محکملك ، قویلك ، استواری.

وُثُوبْ [ع ، مصـ] آتلامق صیچرامق.

وُجُوبْ [ع ، مصـ] واجب ولازم اولمق § لایق اولمق § عدمی ممکن اولامق . .

وُجُود [ع ، مصـ] بولمق § اولمق هستی ، وار اولمق § کووده جسم ، بدن ، جسد .

وجودسز = معدوم || اصلسز کاذب . || کوچوك جثهلی ، جلیز .

وجود بولمق
وجوده کلمك = وار اولمق ، حاصل اولمق، تکون ایتمك.

وجوده کتیرمك = وار ایتمك ، حاصل ایلمك، تکون ایتمك.

وجودویرمك = اصلسز برشیئی موجود فرض ایتمك || اهمیت ویرمك.

وجودلی = ایری جثهلی ، ایری کوودهلی .

وُجُوم [ع ، مصـ] غیظ وانفعالدن ساکت طورمق § ایکرنمك .

وُجُوه [ع ، ـ] یوز ، چهره، سطح .اسلوب جهت معناسنه کان (وجه)ك جمعی § بر مملکتك ایلری کلن طاقمی، اشراف متحیزان. § سطوح .

ذو وجوهکثیره
ذو کثیرالوجوه = متعدد وجهلری سطحلری اولان جسم هندسی .

ذوارېعةالوجوه = دورت سطحلی جسم .
ذوثمانية الوجوه = سکز سطحلی جسم .
ذوستةالوجوه = آلتی سطحلی جسم .
نیم وجوه = شکل ناقص .
ذواثنی عشر الوجوه = اون ایکی سطحلی جسم . § اسباب :
بالوجه = وجوه ایله ، اسباب متعدده ایله ، یوزدن .

وُجهاء [ع ، س] کوزل ، مناسب معناسنه اولان (وجیه) ك جمعی .

وُحوش [ع ، س] بیابانی ، غیر مأنوس حیوان معناسنه اولان (وحشی) نك جمعی ، وحوش وطیور .

وُحول [ع ، س] بتاق ، بزمعناسنه اولان (وحل) ك جمعی .

وُرود [ع ، مص] کلمك ، واصل اولمق ، وارمه .
شرف ورود ایدن = شرفله کلن . [شرفوارداولان ترکیبی دها فصیحدر .]

وُرَید [ع ، س] غایت کوچوك طمار .

وُرَیق [ع ، س] یاپراجق ، کوچوك یاپراق . [جمعی : (وریقات) کلیر . وریقات تاجیه ، وریقات متناظره .

وُرَیقات [ع ، س] جم : (وریق)
وریقات تویجیه = مکمل بر چیچکك ایکنجی حلقه‌سنی تشکیل ایدن تویجلرك بربرلرینه وریقات تویجیه تسمیه اولنور .

(وریقات تویجیه)
dd وردیه‌نك وریقات تویجیه‌سی :
d آیی پنچه‌سنك وریقات تویجیه‌سی .

وُزَراء [ع ، س] جم : (وزیر) وزرای عظام سلطنت سنیه

وُزُوب [ع ، مص] صو کبی آقق ، سیلان ایتمك . وزوب دم .

وُسطی [ع ، س] (اوسط) ك مؤنثی :
صلاة وسطی = ایکندی نمازی § اورته بارمق .

وُسع ـ وُسعت [ع ، مص] بولق ، کنیشلك ، غنا ، ثروت § کوج ، قوت ، طاقت ؛ اقتدار مالی ، قیمت
وسعتلی = کنیش ، بول § استطاعتلی مساعده‌لی .
وسعت ناریه = (حکمت) برجسمك واحد قیاسی وزنده اولان مقداری صفر درجه‌دن بر درجه‌یه قدر تسخین ایتمك ایچون بلع ایلدیکی مقدار حرارت .

وُشاق [فا ، س] ترجمه (اوشاق) دن محرفدر ، خدمتکار

وُصلَت [ع ، مص] بر شیئه اولاشمق ، یتیشمك § بتیشیکلك ، پیوستکی . § عاشقك معشوقه قاوشمسی ، نائل وصال اولمسی

وُصول [ع ، مص] اولاشمق ، کلمك ، بلوغ . [(بولق) ماده‌سیله مستعملدر .]

وُضو [ع ، مص] آبدست آلق § (س) آبدست .

وُضوح [ع ، مص] آچیقلق ، ظاهرلك § پارلاقلق . § (ادبیات) کلامك خفادن برائتی ـ که : فصاحتك اهم شرائطندندر : وضوح افاده .

وُعود [ع ، س] جم : (وعده) ☜ (وعده)

وُفود [ع ، س] جم : (وفد) ☜ (وفد)

وُفور [ع ، مص] چوقلق ، کثرت چوق اولمق .

وُقود [ع ، مص] آتش آلولنمك ، پالالانمق .

وُقوع [ع ، مص] واقع اولمق ، حاصل اولمق ، حصول بولمق § ظاهر اولمق § وجوب ، ثبوت .
وقوع حال = حادثه‌نك صورت ظهور و جهاتی .
کثیرالوقوع = چوق وسیق واقع اولان .
نادرالوقوع = سیرك اولهرق واقع اولان
عدیم الوقوع = هیچ واقع اولمیان .

وُقوعات [ع ، س] جم : (وقعه) وقوع بولان احوال و خصومات ، حادثات . § ضابطه‌نك مداخله‌سی و معاونتنی انتاج ایده‌جك حال و حرکت . § مأمورینك سجلنه عائد قیود و معاملات : وقوعات جدولی .

وُقوف [ع ، مص] بیلمه ، بیلمك ، آکاه اولمق ، خبردار ، مطلع اولمق ، طورمق ، توقف ایتمك ، ایلروله‌مامك § علم ، اطلاع .
اهل وقوف ، ارباب وقوف = بر ماده حقنده معلومات مکمله‌سی اولانلر .

وقوفسز = بی خبر ، معلوماتسز .

وُکَلاء [ع ، س] جم : (وکیل) : وکلای دعاوی . § هیئت وکلای ترکیب ایدن ذوات عظام وکلالق مناصب : صدارت عظمی ، مشیخت اسلامیه ، حربیه ، بحریه ، عدلیه وشورای دولت ریاستی ، خارجیه ، داخلیه ، نظارتلری ، مالیه ، اوقاف ، نافعه ، معارف ، زراعت ، پوسته ، تلغراف وتلفون نظارتلریله صدارت عظمی مستشارلغی .

وُلات [ع ، س] جم : (والی) : ولات عظام .

وُلاد [ع ، س] (فقه) مقتول قاتلك اولادندن بولنمق .

وُلوج [ع ، مص] کیرمك ، دخول ایتمك . (خروج) مقابلی .

وُلوع [ع ، مص] حریص اولمق ـ دوشکونلك .

ولوغ [ع ، مص] کوپك صو ایچمك .

وُوالت [ج ، م] عیسوی وموسوی نسوانك سوسی ویا کثریا یاز کونلری طوزدن و کونشدن محافظه ایچون یوزلرینه کچیردکاری اینجه تولدن نقاب .

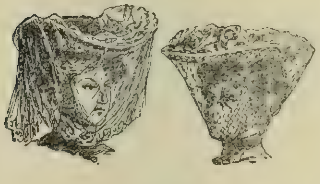

(ووالت)

وُورمق [ع ، مص] ☜ (اورمق)

وُلطومتره [ج ، س] وولطومتره شدت الکتریقك تعیینه مخصوص بر نوع غالوانومتره‌در .

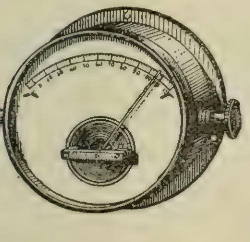

(وولطومتره)

ولطه [ج ، س] ☜ (اولطه) § (بحریه) کمینك دونمه‌سیله بر زنجیرك طولاشمسی . یلکن کمیلرنده عکسی استقامتده روزکاری اوزرسنه کیده‌رك قطع مراحل ایتمك ، بر اشاغی بر یوقاری اوولطه ایلمك .

وُولقان [ج ، س] ☜ (برکان)

ه [ه ، جر] الفبای عربینك بکرمی یدنجی وعثمانلی الفباسنك اوتوز برنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٥) عددینه اشارتدر . لاتین حروفاتنده معادلی (H) وصاغر دیلسزلرك الفباسنده شکلی شودر .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (ه)حرفی شو طرزده کوستریلور .

ه ---------- ثلث

ه ---------- نسخ

ه ---------- اجازت

ه ---------- ریحانی

ه ---------- توقیع

ه ---------- جلی دیوانی

ه ---------- دیوانی

ه ---------- رقعه

ه ---------- سیاقت

ه ---------- تعلیق

ه ---------- کوفی

ه ------- سجری

ه ---------- سنبلی

هاء [ع ، ص] (ه) حرفنك اسمیدر هاء رسمیه .

ها [ت ، د] ادات تنبیه واخطاردر بر دها بویله یاپسه‌ دا ! § ادات استغراب : بویله دیدی ! . § ادات تصدیق . § اسماء فارسیدن غیری ذی روحه دلالت ایدن کلماتك اواخرینه لاحق اوله‌رق جمع تشکیل ایدر قضا ، قضاها کبی .

هائب [ع ، ص] قورقان، قورقاق، قاچمه . خائف .

هائل [ع ، ص] قورقنج . هولناك شدید . هائله == قورقنج || بروقعه‌یی مصور تأثیرلی تیاترو منظومه‌سی .

هابط [ع ، ص] هبوط ایدیجی ، ایدن ، یوقارودن اشاغی‌یه این

هائم [ع ، ص] متحیر ، سرکشته

هابیل [ع س] ☚ [محیط اعلام]

هاپلوس [ج ، س] ذات الثدیانك مجتره فرقه‌سندن افریقا و اوستورالیایه مخصوص بر نوع حیواندر .

(هاپلوس)

هاتف [ع ، ص] سس وریجی ، ندا ایدیجی § عالم غیبدن خبر ویرن ملك . § بوملکك صداسی نداسی .

هاتفانه == هاتفه یاقیشه‌جق صورتده

هاجسه [ع ، ص] قلبه عارض اولان اندیشه ، خاطرخراش اولان خصوص : [جمعی : هواجس کابیر : هواجس نفسانیه .]

هادم [ع ، ص] هدم ایدیجی ، ایدن ، ییقیجی ، ییقان .

هادم الذات == ملك الموت .

هاجر [ع ، ص] هجرت ایدیجی ، ایدن ، بر محلدن دیکر محله کوچن .

حیوانات ماجره = (حیوانات) موسمه گوره ممالك متعدلهدن ، اقالیم حارهیه واقالیم حارهدن اقالیم متعدلهیه گیدن قوشلر (ایلك) كبی .

حیوانات غیرماجره = دائماً بر اقلیمده یشایان ، بولنان طیور .

هادی [ع ، ص] هدایت ایدیجی ، ایدن ، طوغری یول گوسترن

هادیٔ سبیل = حضرت فخر كائنات افندمز .

هادیه = عصا || صوایچنده سیوریلوب چیقمش قیا .

هار [ع ، ص] ییقلمش منهدم اولان .

هارب [ع ، ص] قاچان ، فرار ایدن

هاروت [ع،ص] [محیط اعلام]

هارون [ع ص] [محیط اعلام]

هازم [ع ، ص] عسكر بوزیجی ، غالب ، مظفر .

هاضم [ع ، ص] هضم ایتدیرن ، قوهٔ هضمیهیی تشدید وتأیید ایدن .

هاضمه = معدهدهیدیلان شیلری هضم ایتدیرن قوت .

هالازی [ج ، ص] نباتات ذات الاقاح منظورهدن آمریقاده تزیینات ایچون مستعمل بر نباتدر .

(هالازی)

هالك [ع ، ص] هلاك اولیجی ، اولان .

هالماتور [ج، ص] (Halmature) ذات الثدیانك عدیمة المشیمه حیوانات فرقهسندن اوسترالیایه مخصوص بر حیوان اولوب یاورولرینی بطنلرندهكی كیسهلرده وقایه ایدرلر .

(هالماتور)

هاله [ع ، ص] بعضاً قمرك اطرافنده گوریلان خفیف بلوط حالنده نورانی دائره ، آی آغیلی .

هالهوار = هلال شكلنده اولان .

هامان [ع،ص] [محیط اعلام]

هامه [ع ، ص] قفا طاسی ، كاسهٔ سر § باش ، رأس ، § باشك اورتهسی ، تپهسی ، فرق : هامه پیرای تعظیم اولان . § بر قومك اولوسی ، رئیسی . § بایقوش .

هامه [ع ، ص] زاحفهٔ صغیره ، كوچوك بوجك [جمعی: (هوام) گلیر .]

هانكی [ت ، د] (قنغی) لفظنك املای جدیدی . ایكی ویا زیاده شیلردن برینی تعیین ایچون مستعمل سؤال تعبیریدر : هانكیسی هانی .

هاوج [ت ، ص] (نباتات) صیوانیه فصیلهسندن و صرف جذردن عبارت قرمزیلی صاریلی طاتلیمسی بر سبزه .

یبان هاوجی = ذات الفلقتین شعبهسندن صیوانیه فصیلهسنه منسوب جذرلری وتدی بر نبات اولوب صرف حیواناته یدیریلور .

هاوان [ت ، ص] — هاون [ع، فا ، ص] — ایچنده برشی دوكوب اوفاتمغه مخصوص قاب

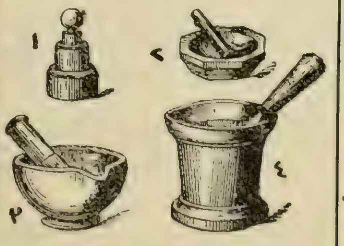

(هاوان)

(الكتریقلی هاوان)

١ ، ٢ — شرارهٔ الكتریقیهیی حصوله گتورهجك مجاری d — آتری حاوی قاب ، ٣ — فیل دیشی پیله ، ٤ — هاوان

هاوان الی = هاوان ایچنه قونیلان شیلری دوكمكه مخصوص ، الت ، دسته

هاوانده صو دوكمك = عبث اشتغال ایتمكدن كنایه .

هاون طوپی = یوكسك قوتلی مرمی آتان قیصه چاپلی ، كنیش اغزلی بر نوع طوپ . § توتون قیمغه مخصوص بر نوع آلت . [جمعی هواوین گلیرسهده لسانمزده مستعمل دكلدر .]

هاوروز [ت ، ص] { فارسی آبریزدن غلطدر . } ابدست بوزیلهجق قاب ، لازملق ، اوطراق .

هاورا ـ هاوره [ت ، ص] یهودی معبدی § گورلدیلی محلدن كنایه .

هاولامق [ت ، مص] كوپك اولومق ، هاو هاو ایتمك

هاولامه = هاولامق مادهسندن مصدر تخفیفی عوعوه .

هاوهاو = كوپك هاولامسی ، عوعوه

هاویه [ع ، ص] طبقات سبعهٔ جهنمدن اك اشاغیكی طبقه .

های [فا ، د] وای دیمكدر .

هایاهای [فا ، ص] اهل ماتمك نوحهسی .

هایاهوی [فا ، ص] هنگامهٔ ارباب طرب . § شماتهٔ غلغله .

هایهای [ت ، د] ادات تصدیقدر ، شبههسز اویلهدر اویله اولسون .

هایدی [ت ، د] ادات امر و تنبیهدر : هایدی گیدهلم . هایدی كیت ، هایدی یات .

هایقرمق [ت ، مص] یوكسك سسله باغرمق ، های هوی دیهرك سسله هایقرمق .

هایقیرتمق = یوكسك سسله باغیرمق

هایلاز [ت ، ص] حیلاز سرسری ایشسزلكله عمرینی كچیرن .

هایلازلق = سرسریلك تنبللك .

هباء [ع ، ص] غایت اینجه توز ، غبار ، ذرات § یوق یره تلف اولان شی ، بیهوده یه كیدن : یازیق امكارم هبا اولدی .

هب [ع ، مص] اویقودن اویانمق .

هبنقه [ع ، ص] مشاهیر حمقای عربدن برینك اسمی بومناسبتله احمق ادملره وصف اولور .

هپ [ت ، د] ادات استغراقدر ، هر ، كافه جمیع ، بتون ، جمله § هر وقت ، هر زمان ، دائما هپ اوله یاپار .

هپسندن = جملهسندن ، كافهسندن

هپسی = كافهسی ، جملهسی ، جمعی

هتك [ع ، مص] پرده كبی شیلری یرتمق .

هتك عرض = پردهٔ ناموسی یرتمق . || عرضه ناموسه طوقونمق .

هجاء [ع ، ص] بر حركه ایله بردن اوقونان كله : كل ، فیل ، كول كبی .

هجالامق = حروف وحركاتی بربربر سویلیهرك اوقومق .

حروف هجا = الفبایی تركیب ایدن حرفلر .

هجر [ع ، مص] ایرلق ، ترك ایتمك § ایریلق فراقلق .

هجل [ع ، ص] ایكی طاغك ارهسندهكی چوقور یول ، وادی .

هجمه [ع ، ص] شدت . هجمة الشتاء = شدت برد .

هجمة الصیف = شدت حرارت .

هجیر [ع ، ص] یازین اوكله وقتی اولان حرارت .

هجین [ع ، ص] ارقهسنده ایكی اوركوجی اولان وغایت سرعتله یوروین بر نوع دوه : هجین پوستهسی [illegible] دوه .

هداهد ـ هداهد [ع ، ص] ایبیبك قوشی چاوش قوشی دینلان بر نوع قوش ، معناسنه اولان (هدهد) ك جمعی .

هدایا [ع ، ص] ج : [هدیه] هدایای بهیه .

هدره [ع ، مص] برینك قانی دوكمك § برینك قانی مباح قیلنمق . § باطل ، ضایع . § یوق یره كیدن شی : سرمایهسی هدر اولدی .

هدف [ع ، ص] نشان ، نشان آتهجق یر نشانكاه § مقصد مرام ، مطلوب اولان نقطه

هدف وهمی = (فن اسلحه) نشان خطنك محركنی قطع ایلدیكی ایكی نقطهدن مبدئه اوزاق اولانی .

هدف وهمی منزلی = (فن اسلحه) آرهجق رأسنك هدف وهمیه اولان مسافهسی .

هدم [ع ، مص] ییقمق ، خراب ایتمك ، تخریب ایلمك .

هدیه [ع ، ص] ارمغان ، تحفه § قرآن كریمك آلنوب صاتلدیغی قیمت ، بها : بو كلام قدیمك هدیهسی نهدر ؟ § (فقه) كیمسهیه اكراماً كستوریلان ویا كوندریلن مال .

هدیةً = هدیه صورتیله ، هدیه اولهرق .

هدیهلك = هدیهاولهرق تقدیمه شایان اولان .

هدیر [ع ، ص] كوكرجین واكا مماثل قوشلر اوتمق .

هذا [ع ، ص] بو ، او ، شو .

لهذا = بونك ایچون .

مع هذا = بونكله برابر .

فی یومنا هذا = بو كونكی كونده زمانمزده .

الی یومنا هذا = بو كونه قدر ، زمانمزه قدر .

هذیان [ع ، مص] معناسز ، بیهوده ساچه سوز سویلمك § بویولده سویلنن سوز ، هرزه ، یاوه § حالت نزعده سویلنن سوز .

هذیان ایتمك = معناسز سوز سویلمك || خلط ایتمك ، هرزه سویلمك .

هر [فا ، د] ادات استغراق وتعمیمدر : هر كسك عالمده بیك مافوقی بیك مادونی وار .

هپ ، جمله ، كافه ، جمیع .

هربار = دائما .

هرچه باد آباد = نهاولورایسه اولسون

هرگاه = هر وقت ، هر زمان .

هركس = هر ادم ، بتون انسانلر خلق ، ناس .

هرنهایسه = تفصیلاتدن صرف نظر ، ناصلسه .

هرنهقدر = كرچه ، نه قدراولسه .

هرآن / هردم = هر دقیقه ، هر زمان .

هردم بهار = دائما یشیللك ایچنده بولنان ، خضاری قیش یاز محافظه ایدن محل .

هرآینه [فا ، ص] ناچار ، ضروری ، بهمه حال .

هرب [ع ، مص] قاچمق ، فرار ایتمك ، § شدت حزن .

هرج [ع ، ص] { دائما (مرج) ایله برابر قوللانیلور . } قاریشیقلق .

هرج ومرج = آلت اوست اولمق قاریشمق .

هرجائی [فا ، ص] ثباتسز ، قرارسز ، متلون ، وفاسز .

هرجائیلك = وفاسزلق ، ثباتسزلق

(هرجائی منكشه)

هرجائی منكشه = ذات الفلقتین شعبهسندن بنفسجیه فصیلهسندن قوقولی بر نباتدر . § یدی رنكلی ، بش یاپراقلی بر نوع ظریف منكشه چیچكی .

هرزه [فا ، ص] عبث ، بیهوده

هرزهخا / هرزهلا / هرزهكو = هرزهسویلهجی سویلین .

هرزهوكیل = بوشبوغاز ، لافزن ، فضول ، هزیان ایدن .

هرك [ت ، ص] اوزوم دالّلرینی فاصولیه كبی شیلرك فدانلرینی باغلامق اوزره یره دیكیلان كوچوك دستك .

هَرْكِز [فا ، ـ] اصلا ، هيچ بر وقت .

هَرَم [فا ، ـ] قوجامق پيرلك .

هنكام هرم = زمان پيرى ، سن شيخوخت .

هَرَم [ع ، ـ] ☛ [اهرام]

هرمى = اهرامى الشكل .

هَرْمَل [ج ، ص] حيوانات قشريه‌نك حلقويه فصيله‌سندن بر قورتدر .

هَزْوَلَه [ع ، مص] قوشمق .

(هرمل)

هَزار [فا ، ع] بيك ، (١٠٠٠) عددى .

هزار يار = بيك دفعه . بيك كره .

هزار پا = بيك‌ايالى ، اياقلرى چوق اولان || مفصليه‌دن قرق اياق .

هزارن چيچكى = ذات الفلقتين شعبه‌سندن شقيقيه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر . بزكا هزار رنك ده ديرلر .

صدهزار = يوز بيك ، صد هزار آفرين

هزارپاره = بيك پارچه ، اون اوفاق .

(هزارن چيچكى)

هزار ميخ = بيك يرندن يماقلى اولان خرقهٔ درويشان .

هزارفن = فنون وصنايع متنوعه‌يه آشنا ادم .

§ بلبل ، عندليب .

نغمهٔ هزار = بلبلك نغمه‌سى .

هزار آوا / هزار آواز / هزارداستان / هزاردستان = بلبل ، عندليب .

§ جمعى : (هزاران) كابير .]

هَزَج [ع ، ـ] بحور عروضدن برى ☛ [بحر]

هَزْل [ع ، ـ] شاقه ، لطيفه‌بارزنده سويلنن سوز . § لطيفه ايتك § مزاحله قاريشيق شعر ، حكايه .

هزل آميز = لطيفه ايله قاريشيق سوز .

هزل كو = هزل سويلين ، شاقه‌جى ، لطيفه‌جى .

هزل كويى = هزل كواق .

هزل كويانه = هزل كوجه

هزليات = هزل و مزاحه متعلق اشعار ويا كلام .

هَزيم [ع ، ـ] كوك كورلديسى ، رعد § قوشاركن كيتمه‌ين آت § صاغانقلى ياغمور .

هَزيمت [ع ، مص] محاربه‌ده برطرف عسكرينك بوزولمسى ، مغلوبيت ، بوزوغونلق : اعدا هزيمت كابه‌يه اوغرادى .

هَستى [فا ، مص] وارلق ، وار اولان شيئه قائم صفت ، وجود ، موجوديت .

« نام هستيمى نه‌در حل معماى عدم »

هَش [ع ، ص] شن ، شادان § كوروك ، قولاى قيريلور اولان .

هشاشت = (كيميا) كوروكلك .

هشيم = قيريلمش ، اوفاتلمش شى

هَشت [فا ، عدد] سكز (٨) عددى . ثمان .

هشت باغ / هشت نشان / هشت بهشت / هشت مأوى / هشت منظر = جنت [خلد ، دارالسلام ، دارالقرار ، جنت العدن ، جنت المأوى ، جنت النعيم ، عليين ، فردوس .]

هشتاد = سكسان عددى ، ثمانين ، اون كره سكز .

هشتم = سكزنجى ، ثامن : سپهر هشتم .

هَضْم [ع ، مص] طعام معده‌ده اريمك ، مواد غدائيه وجودى بسليه‌جك حال و قوامه كلمك . § صبر و تحمل ، جبر نفس § قيرمق .

هضم معائى = (طب) اولجه معده‌ده كيموس حالنه تحول ايدن مواد غدائيه‌نك كيلوسه تبدل ايتمى ، تانكيليس) .

هضم معدوى = (طب) مواد غدائيه‌نك معده‌يه وصولندن صوكره اوراده بر مدت توقف و اسمرتيسى ، نيم مايع بر خميره حالنه (كيموسه) تحول ايتمى .

هضمين = (طب) عصارهٔ معدويه درونده بولنوب فعل هضمده حائز دخل و تأثير عظيم اولان خصوصى بر اساس (پهپسين) .

جهاز هضم = (طب) وظائف هضميه‌نك اجراسنه مأمور اولان اعضا كه : فم ، غدد لعابيه ، كبد ، نغره آس درون .

انبوبهٔ هضميه = (طب) فعل هضمك درونده اولديغى اعضا كه . فم ، بلعوم ، مرى ، معده ، امعاء رقيقه ، امعاء غليظه ، شرجدن عبارتدر .

هضمى = هضمه منسوب و متعلق : و ظائف هضميه .

هضوم = چوق هضم ايدن || پك صبور ، متحمل .

هَطلاز [ع ، ـ] متواليا بر قاچ كون ياغان خفيف ياغمور .

هَفت [فا ، ع] يدى (٧ عددى ، سبعه .

هفت آختر = سبعهٔ سياره [عطارد ، زهره ، مريخ ، مشترى ، زحل ، اورانوس ، نپتون .]

هفتاد = يتمش (٧٠) عدد ، سبعون ، سبعين .

هفت الوان = يدى رنك ، درلو درلو طعام .

هفت آسمان = يدى قات كوك .

هفت اقليم = اعتبار قدمايه كوره يدى منطقه‌يه تقسيم ايديلان دنيا .

هفت اندام = باش ، كوكس ، قارن ، ايكى ال ، ايكى آياق .

هفت اورنك = دردى (تمش) و اوچى (نبات نعش) ناميله معروف اولان سبعهٔ سيارهٔ قطبيه .

هفت آینه / هفت بانو / هفت پیکر } == سبعهٔ سیاره . (هفت اختر)

هفت تنان == اصحاب کهف .

هفت دانه == عاشورا دنیلان طعام .

هفتکار == یدی درلو ایپکله نسج ایدلمش قماش پارچه‌سی ویا قیطان ، شریت .

هفتم / هفتمین } == یدنجی ، سابع .

هفته == یدی کوندن عبارت اولان مدت . اسبوع .

هفته‌لق / هفته‌لك } == هفته‌یه مخصوص || هر هفته واقع اولان . || هفته باشلرنده ویریلان اجرت || معاشه محسوباً هفته‌ده بر کره توزیع اولنان آقچه .

هفته‌لقلی == هفته‌لق اجرت ایله ایشلین نه و سائره .

هَوان [ع ، مص] سرعتله کیتمك § ایاق قایوب سورجمك .

هفوه == سورجمك || ذله ، خطا . [جمعی : (هفوات) کلیر .]

هَکبه [ت ، س] درونده اشیا قونیلان، یولجیلقده حیوانك اکر قاشنه کچیریله‌رك ایکی طرفه صارقیدیلان کوچوك خرج .

هکبه‌لی == هکبه‌سی اولان .

هکبه‌لی آطه == [محیط اعلام]

هَکَذا [ع ، حال] بویله‌جه ، بو صورتله ، ینه اویله ، کذا .

هَکیم [ت ، ص] عربی (حکیم) دن محرفدر .] § طبیب ، دوقتور .

هکیملك == طبابت .

هَلاك [ع ، مص] اولمك ، فنا صورتده اولمك ، کبرمك § تباه اولمق § اولوم . موت . § چوق یورولمق .

هَلاهِل [ع ، س] بازعبری ، چاره‌سی اولمیان زهر ، سم قاتل : مار هلاهل نثار .

هَلزون [ع ، س] (هندسه) بر مستوی اوزرنده واقع بر خط مستقیمك مستوی مذکوری بر اسطوانهٔ قائم دائره‌وی اوزرینه صارلسندن حاصل اولان شکل منحنی .

خطوهٔ هلزون == (اسلحه) نامولو سطح بجوفنك هر هانکی بر مولدینك هلزون منحنیسی ایله تقاطع ایلدیکی ایکی نقطه بیننده‌کی بعد .

زاویهٔ هلزون == [زاویه]

هَامه‌لنمك [ت ، مص] قاینایان بر شی یومشایوب ازلمك .

هَلَه [ت ، د] علی الخصوص ، خصوصیله § عاقبت ، نهایت . § قالدیکه : کلملم . § هیچ اولازسه ، باری .

هَلیله [فا ، س] تخمه‌لری مسهل مقامنده طبده مستعمل بر نبات قره هلیله ، صاری هلیله .

هَلیمه [ع ، س] بوغدای ، فاصولیه برنج کبی بعض حبوباتك قایناسیله حاصل اولان لزوجتلی صو .

هَم [فا ، ت ، د] ادات مشارکت برابر .

همبزم == بر مجلسده اوطوران .

هم نام == رتبه‌لری ، پایه‌لری بر اولان .

هم جوار == قومشو .

هم عنان == ات باشی برابر .

هم جنس == جنسلری بر اولان بر جنسه منسوب بولنان § ادات عطف :

همدرد == درد اورتاغی .

همدم == رفیق ، ارقداش .

§ هم وعد ایتدی ، هم تأمین ایلدی . [وهم دیمك عبثدر] .

همتا == دنك ، مساوی ، معادل ، نظیر : بی همتا == بی مثل ، بی نظیر .

همحال == بر حالده بولنان ، حاللری مشابه ومساوی اولان ، بر حاللی

همنام == اسملری بر اولان .

همحدود == سینورلری بربرینه ملاصق متصل اولان .

همخانه == بر اوده اوطورانلرك هر بری .

همدست == برلکده چالیشان ، ارقداش || متفق : همدست اتفاق .

هم عصر == بر عصرده ، بر زمانده بولنانلر ، معاصر .

همراز == محرم اسرار ، سرداش .

همرأی == بر فکرده ، بر رأیده اولانلردن هر بری .

همرتبه == بر رتبه‌ده ، بر درجه‌ده بولنانلردن هر بری .

همرکاب == برلکده بینوب کیدن .

همرنك == رنکلری بر اولان .

همزبان == دیللری بر اولان == عین لسانله متکلم اولانلر .

همزانو == برلکده اوطوران ، رفیق ارقداش .

همسایه == قومشو .

همسبق == مکتب ارقداشی ، صنف ارقداشی .

همسفره == برسفره‌ده طعام ایدنلردن هر بری .

همسر == رفیق،یولداش || بیک‌یکرینه نسبتله زوجیدن هر بری .

همشهری == بر شهر ، بر مملکت اهالیسندن اولان .

هَمّ [ع ، س] غائله ، غم ، کدر [جمعی اولان (هموم) دعا مستعملدر .]

هَمزه [ع ، س] حرف مد ویا حرف املا کبی . اوقونمیوب کندی کندینه متحرك ویاساکن اوقونان (ا) حرفی ـ که : عربلر بوکا همزه دیرلر . § (ء) شکلنده یازیلان حرف همزهٔ وصل ، همزهٔ قطع .

همشیره [فا ، س] قیز قارداش ، اخت ، خواهر .

هموار [فا ، ص] دوز ، مستوی § اویغون ، موافق .

همواره [فا ، ظ] دائما هر وقت هر زمان .

همه [فا ، د] هپ ، بتون ، هر جمیع : همه آن == هر زمان .

همیان [فا ، س] طقارجق § بله باغلنان اوزون کیسه § چانطه § قوشاق ، کمر .

همیانچه == کوچوك کیسه چانطه .

همیشه [فا ، ظ] دائما . هر زمان هر وقت .

همیل [ع ، س] (نباتات) صاری صارماشیق دینیلان بر نوع یبانی اوت .

هنجار [فا ، س] یول ، راه § طرز ، روش § قاعده اصول

ناهنجار == یولسز ، قاعده‌سز . § رنك لون .

هَنجام [فا ، ص] النسدن بر شی کلز ، باطل آدم .

هَندسه [ع ، س] [فارسی (اندازه) دن معربدر .] علوم ریاضیه‌نك مهم بر شعبه‌سی اولوب وسعت و امتداد دن و اشکالك ماهیت و وضعیت و مساحه‌سندن بحث ایدر .

هندسهٔ حلیه = (ریاضیه) حسابات جبریه اعانه‌سیله اشکال هندسیه‌یی حصوله کتیرن علم .

هندسهٔ رسمیه = (ریاضیه) یالکنز بر مستوی اوزرنده اولنان عملیات واسطه‌سیله ابعاد ثلثه‌یی حاوی مسائلك بالفعل حلندن باحث اولان علم .

هندسهٔ مسطحه = (ریاضیه) یالکنز طول و عرضی حاوی اولان اشکالك ماهیت ریاضیه و مساحه‌سندن بحث ایدن علم .

هندسهٔ مجسمه = ابعاد ثلثه‌یی حاوی اشکال و اجسامك خواص ریاضیه و مساحه لرندن بحث ایدن علم .

هندسهٔ زراعت = (زراعت) حیوانات و نباتات و اراضی‌یی اصلاح و مصارف زرعیه‌یی تنقیص ایله حاصلات صافیه‌یی تزییده خدمت ایدن صول و قواعددن باحث اولوب فن مخانیکی ایله معماری و هندسهٔ عمومیه و مبحث المایعاتدن متشکلدر .

هندسه‌خانه = مهندس مکتبی § علوم ریاضیه دارالتعلیمی || بر دائرهٔ رسمیه‌یه منسوب مهندسلرك بولندقلری و درونده هندسیه ، معماری‌یه متعلق اشکال و خریطه‌لری رسم و مساحه ویا تدقیق ایلدکلری شعبه ، مهندسلر اوده‌سی .

هندسه‌سز = علم هندسه قواعدینه موافق اولمیان . || دوشونلمکسزین صویلنیلان سوز ویا یاپیلان حرکتدن کنایه .

هندسه‌لی = قواعد هندسیه‌یه موافق .

هندسی = هندسه‌یه منسوب ومتعلق .

نقطهٔ هندسی = ابعاد ثلثه‌دن کندوسنده هیچ بر شی تصور اولنمیان شی ، نقطه .

اشکال هندسیه = علم هندسه‌نك خواص ریاضیه و کیفیات دائره‌سندن بحث ایلدیکی شکللرکه : علم مزبورك موضوعیدر .

(اشکال هندسیه)

ذو اربعة وجوه

اهرام ذو اربعة اضلاع قائم

اهرام ذوار بعة اضلاع مائل

اهرام ناقص

ذو ثمانیة وجوه

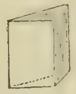
منشور مثلثی قائم

منشور مثلثی مائل

منشور ناقص

مکعب

متوازی‌المسطیلات

مخروط ناقص

مخروط مائل

مخروط قائم

ذواثناعشر وجوه

ذوعشرین وجوه

اسطوانهٔ قائم

اسطوانهٔ مائل

استوانهٔ ناقص

کره

قطعه و قطاع کره

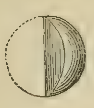
دلم کره

منطقهٔ کره

آلات هندسیه = هندسه عملیاتنده استعمال ایدیلان مختلف الت . ☛ [آلات هندسیه]

هَندك [ت ، س] ☛ [خندق

هَنگام [فا ، ظ] اثناء ، وقت ، زمان ، صره ، موسم ، زمان محدود : هنکام بهار ، هنکام شتا .

نابهنکام = وقتسز ، وقتسز ، موسمسز .

هنکامی = درحال تکون ایدن مخلوق .

هنکامه = جمعیت || معرکه ، غوغاء جنك .

هنکامه‌کیر = هنکامه‌جی ، غوغاجی .

هنکامه‌کیری = هنکامه‌کیرلك .

هَنوز [فا ، حال] شمدی‌یه قدر ، بوآنه‌دك ، حالا : هنوز تحصیلنی اکمال ایتمدی .

§ یکی ، انجق ، همان : هنوز مکتبدن چیقدی .

هَنی [ع ، ص] هضمی قولای ، صحته موافق .

هنیئاً = عافیت اولسون ، صحت اولسون معناسنه‌در .

هواء [ع ، مـ] برايله كوك ارەسى ، جو § اعتبار قدمايه كوره عناصر اربعەدن برى . § كرهٔ نسيم ، باد . § خفيف روزكار، يل . § (كيميا) اسباب اصليهٔ حياتيەدن برى اولوب كرهٔ ارضى تخميناً (۳۴۰) كيلو مترو قالينلغنده احاطه ايدن ويوزده ۹۴ و ۲۰ قسم مولدالحموضه ۹ ايله ۷۹و۰۶ قسم ازوتك و بر مقدار حامض فحمك اختلاطندن حاصل اولمش اولان غازطبقەسى، كرهٔ سياله . § بر يېنانك اوستنه برقاتدها يابديرمق حقى . § هر مكانك جوفنده بولنان بادساكن . § بر موقعك احوال و شرائط صحيەسى : اورانك هواسى آغردر . § (موسيقى) تصنيف بسته ، موسيقى آهنكى ، مقام پرده . § نفس اماره ، طبعك فنا شيلره ميلان § خصوصى : هوا و هوسنه تابع .

هواپرست = عقلنه كلنى ، نفسك ارزوسنه موافق كلن شيئى يايان ، بيهوده ارزولره تابع اولان || سفيه، هوا وهوسه ...

هوايى = باطل ، معناسز ، بوش || خفيف ماوى رنك.

هوادار = يوكسك ويا [ ] رافى اچيق محل .

بادهوا = پارەسز ، بجان ، پشين || اوجوز .

آب هوا = بر محلك احوال و شرائط صحيەسى .

سنبلى هوا = بلوطلى وفقط ياغمورسز هوا .

هوا آلمق = تنفس ايتمك ، آچيق بر محلده بولنمق ، كزمك .

تحليل هوا = هوانك تركيبنده‌كى غازلرى بالكيميا تحليل ايلمك .

هواجيوا كوكى = (سنجبار)

ذات‌الفلقتين شعبه‌سندن سنجباريه فصيلەسنه منسوب قرمزى بوياعمالنده مستعمل بر نباتدر .

(هواجيوا كوكى)

هوايه اويمق = نفسه اتباع ايلمك .

مارت هواسى = پك متبدل ، غير ثابت شيدن حالدن كنايه

بيت هوا = يمورطه‌نك قبوغى ايچنده‌كى بوش محل كه : اوراده بر مقدار هوا محبوس قالديغندن بو اسمله تسميه اولنمشدر .

خوش اولمق = وظيفه ايتمامك : بجه هوا خوش .

هركس برهوا چاليور = هركس عقلنه كلنى صويليور وياپيور .

هوادن = بادهوا .

هوالانديرمق = هوا آلديرمق . تنفس ايتديرمك ، هواسنى تجديد ايلمك || بولنديغى محلدن يوقارويه آتمق ، اوچورمق .

هوالانمق = يوكسكه قالقمق ، اوچمق قوش هوالاندى .

تخليةالهوا = (حكمت) بر محلك بر قابك هواسنى تخليه ايتمك ودها طوغريسى تخلخل ايتديرمك ايچون استعمال اولنان آلات مخصوصه .

هواجر [ع ، مـ] هاجره‌نك جمعى هجرت ايدنلر ، سياحين .

هو جرالسماء = شهاب دينلان اجزاى كواكب .

هواجس [ع ، مـ] جمـ : (هاجسه) خاطرات شيطانيه.

هوادج [ع ، مـ] دوه اوزرنده قادينلرك اوطورمسنه مخصوص بر نوع محفه معناسنه اولان . (هودج) جمعى:

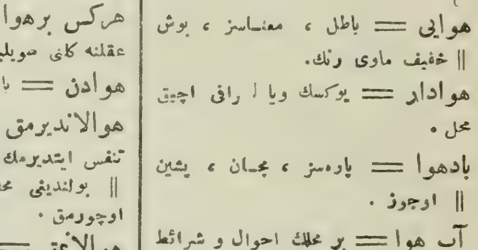

(هوانك ثقلت نقطهٔ نظرندن تحليلى)

ــ ۱ عادى بالون ن ـ شكلنده‌بانبوبه ۲ـ قيرمزى درجه‌يه‌قدر تسخين ايدلمش باقيرى حاوى انبوب ؛ ۳ـ هوانك تصفيه‌سنه مخصوص .

هوام [ع ، مـ] (حيوانات) على العموم غايت كوچوك حيوانات ـ كه جلدلرى ايكنجه ويا قرنى وياياتلرى مختلف‌اولور مد وصبحه مساعددر . § (هامه) نك جمعى ؛ ييلان ، عقرب ، بوجك ، قارنجه كبى حشرات ارض : هوام وحشرات .

هودج [ع، مـ] [هوادج]

هوس [ع ، مـ] آرزو ، ارزوى نفس ، ايستك ، شوق ، عشق ناقص ، § ميل موقت .

هوسناك | **هوسكار** = هوسلى ، هوس ايدن.

هوسناكان | **هوسكاران** = هوسكار ، هوسناك اولانلر .

هوسناكانه | **هوسكارانه** = هوسكاره هوسكارانه، لايق صورتده .

هوسناكى | **هوسكارى** = هوسكارلق‌هوسناكلق

نو هوس = يكى هوسلى ، يكى يتيشن || مايمون اشهابلى .

هوس ايتمك = اوزنمك، ارزو ميل كوسترمك .

هوس آلمق = الده‌ايديلان برشيدن اوصانمق || او شيدن ارزوسنى المق .

هواى وهوس = نفسك ميلان شديدى .

هواى وهوسه‌تابع = هوپا،خفيف مشربلى || سفيه .

هول [ع ، مص] قورقوتمق § (مـ) قورقو ، بيم ، خوف : هول كشر .

هولناك = قورقونج ، قورقولو : وادئ هولناك ، موت هولناك [جمعى (اهوال) كلير .]

ابوالهول = تيز باشلى آرصلان كوده‌لى اولمق اوزره اسكى مصريلرك ياپدقلرى بر نوع هيكل ، اصفنكس . (sphinx) [(اصفنكس) محيط اعلام] .

هون [ع ، مص] اهونلك، سهولت آسانلق § وقار . § حقيرشى اهميتسزلك .

هونك [ت ، مـ] آسيلوب محافظه اولنمق اوزره بر صاپه كچيرلمش ميوه باغى . آونك

هونك‌اوزومى = قيش ايچون‌محافظه اولنان صاپلى اوزوم .

هوه‌نی [ج ـ م] عنابیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب چین و ژاپون طرفلرنده ایبولنور. تجویفات زهرویه‌سی اكل اولنور.

هوی [ع ، س] عشق، مفتونیت آرزو، اشتیاق § نفس اماره‌نك میلی : هواء وهوس.

هه‌لوتارس [ج ، س] طیور دجاجیه‌دن قیصه‌ه قویروقلی افریقایه مخصوص بر قوشدر.

(هه‌لوتارس)

هه‌موغلوبین [ج، س] قانك تركیباتنده بولنان قرمزی رنكلی ماده.

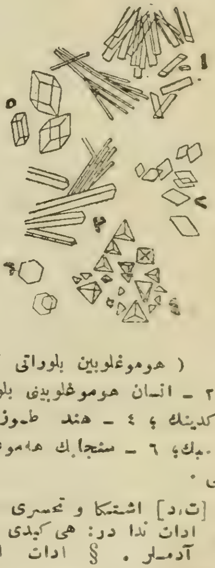

(هوموغلوبین بلوراتی)

١ ، ٢ ـ انسان هوموغلوبینی بلوراتی؛ ٣ ـ كدینك؛ ٤ ـ هند طاوشانك ٥ ـ ایبك؛ ٦ ـ سنجابك هه‌موغلوبین بلوراتی.

هی [ت،د] اشتكا و تحسری متضمن ادات ندا در: هی كیدی اسكی آدملر. § ادات اخطار وتنبیه § بعض ادات تقدیر : هی آدم سوز اكلامازمیسك.

هیآت [ع ، س] جـ: [هیئت]

هیاكل [ع ، س] جـ : [هیكل]

هیام [ع ، س] حالت حیرانی.

هیاموله [ت ، س] { (ایامو اوله) ودها دوغریسی (ای یامولی) دن محرفدر. } طائفه‌لرك كمی دمیرینی آلیر ایكن ویا كوز چكركن ویونلری تقلیداً اغر بر شیئ چكن سوروكلین عمله‌نك هپ بر اغزدن سویلدكلری بر تعبیردر.

هیاموله ایله == پك زحمتله، مشكلاتله

هیئت [ع ، س] شكل ، صورت قیافت، [محسوسات ومعقولاته شاملدر] كوروش، وضع، وضعیت . § بر شخص معنوی تشكیل ایدن افراد وكانك مجموعی : هیئت مجلس .

§ اجرام سماویه‌نك صورت دوروحركتلرندن وبربرینه نظراً بعد ووضعیتلرندن وكیفیات سائره‌لرندن بحث ایدن علم مخصوص علم هیئت .

هیئت اتهامیه == (حقوق) طوغریدن طوغری‌یه محكمهٔ تمییزه عائد اولان موادك غیرنده مظنون علیهك قانوناً جنایت عد اولنور بر فعلی مرتكب اولدیغنه دائر بر دلیل ویا اماره اولوب اولمدیغنه واولدیغی حالده اتهاماته مدار اوله‌جق درجه‌ده قوی بولنوب بولنمدیغنه بالتدقیق قرار ویرمك وظیفه‌سیله مكلف اولان هیئت مخصوصه .

هیئت شناس == علم هیئت عالمی ، علم هیئتله متوغل كیمسه .

هیئت شناسان == هیئت شناسلر .

ارباب هیئت == هیئت شناسان .

هیئتیله == اولدیغی كبی ، بلا تبدیل وتغییر : ماصه‌یی هیئتیله یرندن قالدیروب كوشه‌یه قودی .

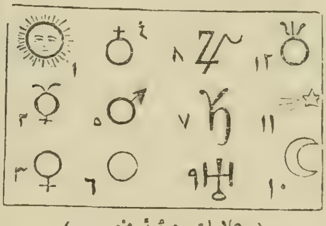

(علامات هیئیهٔ مختصره)

١ ــ شمس ، ٢ ــ عطارد ، ٣ ــ زهره ، ٤ ــ ارض ، ٥ ــ مریخ ، ٦ ــ سیارات مختلفه ، ٧ ــ مشتری، ٨ ــ زحل ، ٩ ــ اورانوس، ١٠ ــ نپتون ، ١١ ــ كواكب ذاة الاذناب ، ١٢ ــ قمر .

هیبت [ع ، مص] اولولق ، عظمت ، مخاطبده قورقوحسی اویاندیرن حال و هیئت ، مهابت § قورقونجلق .

هیبتلی == صاحب هیبت اولان ، مهابتلی ، قورقونج .

هیجان [ع ، س] اضطراب ، جوشش ، تحرك ، § میل: هیجان روح . § تأثرله قاریشیق غلیان .

هیرم ـ هیرم [فا ، س] قوری اودون . == هیزم‌پاره == اودون پارچه‌سی .

هیفه [ع ، س] قولرا دنیلان مالنین علت .

هیكل [ع ، س] بیوك جثه‌لی شی § معبد ، بتخانه § بركیمسه‌یی بر وقعه‌یی عمومه دائمی‌صورتده اخطار ایتمك ایچون مشهور بو ذاتك‌طاش ویا تونجدن یاپیلوب دیكیلان صورتی. § علی‌الاطلاق جسم انسان ویا حیوان صورتی ، رسمی . § پت، صنم . § بر خاطرهٔ تاریخیه اولمرق انشا ایدیلان جسیم بنا ، صورت ، شكل .

هیكلتراش == اصلوبه موافق اوله‌رق مرمردن انسان ویا حیوان شكلی یاپان ، حاضر ایدن هنرور . { Sculpteur }

هیكلتراشی == هیكلتراشلق ، هیكلتراش صنعتی‌كه صنایع نفیسه‌دن معدوددر .

هیوب [ع ، س] هیبتلی ، عظمتلی آدم .

هیولا [ع ، س] هر شیئك ماده‌سی ، ماهیتی ، اصلی ، وجود ذهنی ، شكل تصوری: هیولای تفكر . § متقدمین حكمایه كوره صورت جسمیه‌نك محلی اولان جوهر اول . § (تصوف) روح اعظم وطبیعت كلیه . § (متكلمین) حقایق اشیا . § جانسز ، دوبانسز ، یوق حكمنده .

هیولائی == هیولایه منسوب .

هیهات [د ، س] ادات استبعاد: هیهات كنجلكنی شاعر عد ایدیبور § ادات تحسر هیهات ! كنجلك الدن كیتدی . § افسوس، ایواه حیفا .

های مكسوره

هبه [ع ، مص] باغشلامه، بخش ایتمه § (فقه) بر مالی بلا عوض آخره تملیك ایلمه . § (س) باغشلانان شی .

هجاء [ع ، مص] هجو ایتمك . [هجو]

هجران [ع ، مص] آیریلق ، فرقت ، افتراق § اونودلماز آجی تأثیر

هجر [ع ، مص] هجرانك برنجی معناسیله مترادفدر .

هِجرت [ع ، مص] ترك ایتمه ، خانه‌دن ، خانماندن ایرلمه § کوچه § کندی مملکتنی ترك ایله باشقه مملکته کیدوب یرلشمه .

هجرت سنیه == حضرت فخر کائنات افندمزك مکهٔ مکرمه‌دن مدینهٔ منوره‌یه نقل وطن بیورملری که: بین‌الاسلام رأس تاریخ اتخاذ ایدلمشدر: هجرتك (۱۳۴۰) سنه‌سی اسعد سنیندر .

هجری == هجرته منسوب و متعلق : تاریخ هجری .

هِجو [ع ، مص] (فی‌الاصل هانك فتحیله‌در . لکن زبانزدی بویله‌در .) برینك شعر ایله معایبنی تعداد ایتمك ، برینی شعر ایله ذم ایلمك . [(ایتمك) ماده‌سیله‌ده قوللانیلور .]

هجویات == هجوه متعلق اشعار .

هجوی == هجوه منسوب و متعلق .

هجویه == هجوی متضمن شعر که : قدماجه اقسام شعردن معدود ایدی .

هِدایت [ع ، مص] مطلق ایصال شانندن اولان یوله دلالت ایتمك . § دوغری یوله کیتمك . : مظهر هدایت اولدی . § معناً حقه واصل اوله‌جق یول § من طرف‌الله برینك قلبنه الهام اولنان تحری طریق حق آرزوسی . § دین حق اولان دین مبین اسلام .

هِرّ [ع ، س] کدی ، سنور ، گربه [مؤنثی (هره) مصغری (هریره) در .]

هِراس [فا ، س] قورقو ، بیم ، خوف : هراس جان .

هراسه == قورقوده‌جق آلت . || قورقولق .

هراسان == قورقان ، تورسان ، اورکن .

هِزبر [ع ، س] آرسلان ، شیر . [جمعی : (هزابر) کلیرسه‌ده لسانمزده غیر مستعملدر .]

هزبرانه == هزبرجه سغه .

هِلال [ع ، س] یکی آی ، ماه نو ، اوچ کیجه‌لك آی .

هلالی == هلاله منسوب || هلال شکلنده اولان .

هلال ابرو == هلال قاشلی ، قاشی هلال کبی اولان .

هلال احمر == میدان حربده دوشوب قالان مجروحین اسلامیه‌یی قالدیروب خسته خانه‌لره نقل ایتمك ، تداویسنه چالیشمق کبی وظائف انسانیه ایله مکلف اوله‌رق تشکل ایدن هیئت - که : علامتلری قرمزی بر هلال شکلندن عبارتدر .

§ دیش ، قولاق قاریشدیرمغه مخصوص شی . (خلال) دن محرفدر .

هلالیه == قیرلانغیچ اوتی دینلان نبات .

هِمّت [ع ، س] قوه‌دن فعله چیقارلسی مطلوب اولان خصوص § قصد قلبی § غیرتله تصدی

همة الرجال تقلع الجبال == همت رجال طاغلری یرندن اوینادر . § لطف، کرم : همت بیوریکز .

§ غیرت ، سعی ، جهد : شهرامانت جلیله‌سنجه یرلرك تنظیم وتسویه‌سنه پك زیاده همت اولنیور . § توجه معنوی امداد روحانی : شیخك همتی .

هِمَم [ع ، س] جمع : (همت) (همات) دیمك عینیدر .

هِند [ع ، س] [محیط اعلام]

هند آییسی == ذات‌الثدیالك لاحمه فرقه‌سندن دببه قبیله‌سندن یالکز هندده بر نوعی بولنان بر آییدر .

(هند آییسی)

هند اینکی == حیوانات مجتره‌دن هندستانده حال وحشتده یشایان بر جنس سغیردر .

(هند اینکی)

هند آرمودی == ذات‌الفلقتین منظوره وعریة‌الیزور شعبه‌سندن مرسینیه‌سنفندن هندستانه مخصوص بر شجره‌در .

(هند آرمودی)

هند بزلیه‌سی == ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن صاجونیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب بزرلری قلب شکلنده‌در .

(هند بزلیه‌سی)

هند بوبری == ذات‌الفلقه‌دن آسیه فصیله‌سنه منسوب میوه‌لری حتی وکوزل بر قوقویی حائز بر شجیره‌در .

(هند بوبری)

هندبا == ذات الفلقتين شعبه‌سندن مركبه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(هندبا)

يبانى هندبا == كيرچلى ، كيللى طوپراقلرده كندى كندينه حصوله كلان سنتين بر نبات اولوب ذات‌الفلقتين شعبه‌سنك مركبه فصيله‌سندن بر حشيشهٔ خالده‌در .

(يبانى هندبا)

هند خرماسى == وحيد الفلقه‌دن نخليه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(هند خرماسى)

هند خيارى == (قثاء هندى) كبار ، نطير) ذات‌الفلقتين شعبه‌سنك كباريه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(هند خيارى)

هند داريسى == ذات الفلقه شعبه‌سندن نخليه فصيله‌سندن هند طرفلرنده بولنور بر نوع داريدر .

(هند داريسى)

هندستان جوزى آغاجى == (شجر جوزهندى ، شجر نارجيل) : وحيد الفلقه شعبه‌سندن نخليه فصيله‌سنه منسوب هندستانده بولنور بر شجردر ميوه‌لرينك درونده سود كبى بر عصاره واردركه غايت مغذيدر .

(هندستان جوزى آغاجى)

هندستان سوكلنى == دجاجيه صنفندن هندستان وهند چينى يه مخصوص كوزل توپلى بر قوشدر .

(هند سوكلونى)

هندطوموزى == (قوى) ذات‌الثديالك قاضميه قبيله‌سندن بر حيواندر . تجارب حياتيه الك زياده بو حيوانلر اوزرنده اجرا ايديلير .

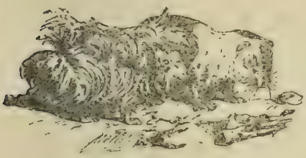

(هند طوموزى)

هند مايمونى == ذات‌الثديالك ذات‌الايادىء اربعه جنسندن هندستانده بولنور بياض باشلى وبياض توپلى بر مايموندر . هندستانده مقدس عد اولنور .

(هند مايمونى)

هِندباء [ع ، ﻫ] اجيمتراق بر سبزه : صلاته‌سى ياپيلير .

هِندى [ت ، ﻫ] هندستانده كلديكى ظن اولنان برنوع بيوجك طاووق

بابا هندى == بيوك اركك هندى .

هندی کبی قبارمق == چالم صاتمق .

آمریقا قره هندیسی == طورو شاطئیه‌دن آمریقایه مخصوص بر قوشدر .

(قره هندی)

هی [ع ، ص] (هو) ضمیرینك مؤنثی . کاهی اولدیغی کبی .

هیپوقراط اوتی == ـــ لامترامه فصیله‌سندن بر شجیره‌در .

(هیپوقراط اوتی)

هیچ [فا ، ص] لاشیٔ ، معدوم مفقود § آز قلیل . § ادات تأکید .
« کلنجه حاجت کچمدم خاطرلرندن هیچ انکچون بنده شمدی خاطر احبابدن کچدم » § انکاری اولمامق شرطیله جمله استفهامیه‌یه داخل اولور . هیچ بو سوزی ایشتمدیکزمی .

هیچ قت / **هیچ برزمان** == املا ، ابدا .

هیچقیرمق [ت ، مص] ایچقیرمق ایچی چکرك ونفس اله میرق اغلامق .

هیچقریق == اثلارکن بوغازطیقانیر مش کبی کوکسدن کاوب زورله چیقان اضطرابلی سس .

هیلان [ع ، ص] (طبقات) صولرك طبقات ارضیه ارەسنده ارتشاحندن متولد اوله‌رق اراضینك قسماً قابمسی ویا چوکسی .

هینه [ع ، ص] وقار معتدلانه .

های مضمومه

هبوب [ع ، مص] روزکار اسمك روزکارك اسمسی : هبوب ریاح .

هبوط [ع ، مص] یوقارودن اشاغی‌یه اینمك ، دوشمك : هبوط ادم (علیه السلام)

هجنت [ع ، ص] عیب ، نقصان قصور ، محذور § سوزده‌کی عیب § ناکسلك ، بد اصلاق .

هجوم [ع ، مص] بردن بره صالدیرمق آتیلمق ، اوزرینه صچرامق § محاربه‌ده دشمنك اوزرینه حرکات تعرضیه اجرا ایلمك .

هدب [ع ، ص] کیرپیك ، مژکان

هدهد [ع ، ص] چاوش قوشی ابابیل . ☚ [ابابیل] [جمعی : هداهد ، وهداهید کلیر .]

هدی [ع ، مص] طوغریلق . § طوغری یول ، طریق هدایت § دین مبین اسلام .

نورالهدی == حضرت فخرکائنات صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز .

هرمز [فا ، ص] هر ماه شمسینك برنجی کونی § مشتری دیشلن کوکب .

هرهور [ع ، ص] چاغلدیسی ایشیدیلن چوق صو .

هزال [ع ، مص] ضعیف ، ضعیفلك لاغرلق .

هری [ع ، ص] کوچوك کدی ، کدی یاوروسی ، کدیجك .

هزام [ت ، ص] موسیقی‌ده بر مقام .

هش [فا ، ص] ☚ [هوش]

هشیار == ☚ [هوشیار]

هلام [ع ، ص] قایناديلوب طوکدیرلمش ات صویی ، علی‌الخصوص طوکمش پاچه صویی (ژلاتین)

هلامی == هلامه منسوب ومتعلق .

هلامیات == مواد هلامیه .

هما [فا ، ص] برطیر مرهومك اسمی § جنت قوشی .

هما پرواز == یوکسکارده اوچان || عالی همت . § هما کبی یوکسکارده اوچان

همام [ع ، ص] قومك اولوسی بیوکی § همت صاحبی ، بلند همت § صاحب رأی وتدبیر : امام همام جناب تفتازانی .

همایون [فا ، ص] قوتلی ، سعادتلی ، مسعود ، مبارك ، جمسته : خزینهٔ همایون ، فرقهٔ همایون . § ذات اقدس حضرت خلافتپناهی‌یه منسوب و متعلق : نامهٔ همایون ، مابین همایون ، سرای همایون .

آمدیٔ دیوان همایون == مجلس وکلا قلمی که : کرك هیئت وکلا جانبندن کرك طرف صدارتپناهیدن خاکپای عالیٔ حضرت پادشاهی‌یه عرض و انها اولنه‌جق مواد مهمهٔ دولت بوقلمده تحریر و تبییض اولنور .

خط همایون == طرف اشرف حضرت پادشاهیدن شرف صادر اولان فرمان دیشان . اشبو قلم الیوم (معروضات قلمی) عنوانیله تحویل قلنمشدر .

دیوان همایون قلمی == فرمانلرك ، معاهده‌لرك ، براتلرك قید و ضبطنه مأمور اولان دائره‌که : باب عالیده اولوب طوغریدن طوغری‌یه مقام سامیٔ صدارته مربوطدر .

سفن همایون / **دوننمای همایون** == مراکب بحریهٔ رسمیه ، قوهٔ بحریهٔ حکومت سنیه ، بوتوتدن بر قسمی .

هموم [ع ، ص] اندوه ، حزن ، کدر معناسنه اولان (هم) ك جمعی

هومت [ع ، مص] پك زیاده اختیارلامق .

هنر [فا ، ص] معرفت ، صنعت ، اوسته‌لق ، حذاقت ، مهارت . § علم ، فن ، بیلکی . § نازك اغلبه صنعت ، صنایع نفیسه .

هنرپیشه / **هنرمند** / **هنرور** / **هنرلی** == اهل هنر ، هنرصاحبی ، معرفتلی ، هنرمندی ، هنروری ، هنرمندانه هنرورانه .

هنرسز == الندن بر ایش کلمیان ، مهارتسز آدم .

هو [ع ، ص] ضمیر منفصلك مفرد مذکر غائبی ، او ، اوکیمسه .

کاهو حقه == حقیله ، لایقیله .

هوسی هوسنه == طبق طبقه‌ه .

هو [ع ، س] وجود مطلق اولان جناب حق . هو !

یاهو ! == ای فلان ! § بکا باقسه‌کا.

هوپپا [ت ، ص] خفیف مزاجلی آدم ، دلیشمش || شماریق

هوپپالق == خفیف مزاج ، شماریقلق.

هدك [ت ، ص] کوبلی ، امور خارجیه‌سی مفقود آدم قبا کیمسه

هورن بلند [ج ، س] (طبقات) (Hornblende)
قویو احمر رنکلی ، بلوری بر معدن اولوب غرانیت و سائر طاشلرك ارەسنده بولنور . ترکیبی: سیلیسیت آلومنیومدر.

هوش [فا ، س] عقل خلقی ، شعور ، خرد . § قوۀ ممیزۀ عقلیه . § جان، روح . § قلب

بی هوش == عقلی کیتمش ، بایغین

هوشربا == عقل قاپان ، عقلی ازاله ایدن .

هوشربوده == عقلی النمش ، سرکشته

هوشمند == عقللی ، عقلی باشنده ، فارق خیر و شر اولان آدم .

هوشمندانه == هوشمند اولانه یاقیشه‌جق صورتده

هوشمندان == هوشمند اولانلر .

هوشمندی == هوشمندلك ، عقللیلق.

هوشیار == عقلی کندینه یار اولان، عقللی .

هوشیارا == هوشیاره لایق صورتده

هوشیارانه == هوشیار اولانلر .

هوشیاری == هوشیارلق ، عقللیلق.

هونکور [ت ، ص] مسله هیچقره هیچقره :

هونکور هونکور اغلامق == هیچقره هیچقره اغلامق

هووه‌نیا [ج ، ص] اعنابیه فصیله‌سندن بر نبات اولوب چین و ژاپونیا طرفلرنده بولنور تویجات زهرویه‌سی اکل اولنور .

(هووه)

هوی [فا ، س] قورقو، خوف .

هوی [ج ، س] (طبقات) رنکی ، چیزکیسی سیاه اولوب یوزده (۷۵ ، ۸۵) قاربونی و براز مولدالماء و مولدالحموضه‌یی حاوی بر جنس کومور ، طاش کوموری ـ که : انواع مختلفه‌سی واردر . (قوق) الك مشهوریدر .

هویت [ع ، ص] مرتبۀ وحدت ، ذات باری ، لاهوت . § اصل ، ماهیت ، حقیقت.

§ (حقوق) بر شخصك شخصیت وماهیتی و دیگر اشخاصدن تفریق و تمییزی ایچون اقتضا ایدن اوصاف و کیفیاتی .

هویدا [، ص] بللی ، ظاهر ، آشکار ، عیان :

« اولوب شام غریبان رجا ظل همای بخت
ینه مهتاب نزهت روی طالعدن هویدادر.»
و :
«یار هر صودن هویدا در شب مهتابده»

ی [ع ، فا ، ت ، ح] ترتیب الفبای عثمانیده اوتوزبرنجی والفبای عربیده یکرمی سکزنجی و اك صوكنجی حرف اولوب ابجد حسابنده (۰) صفره اشارتدر . عربلر بوكا (یای تحتانیه) دیرلر . لاتین حروفاتنده بوحروفك مخرجی I و Y حرفلری ادا ایدرلر و صاغر دیلسزلره مخصوص الفباده شكلی ؛ شونلردر .

§ بعضاً حرف مد اولدیغندن حركه‌لی كبی اوقونور : حكیم ، ایكنجی ، § بعضا كلمات عربیه‌نك صوكنده بولنه‌رق (الف مقصوره) نامنی الیر ونهایت كلمه‌یی محدود اوقودور : اذی ، اضحی ، اعلی ، شتی ، شكوا ، فتوا ، قوی ، متوفی ، مدعی ، مجری ، مرسی ، مسمی ، معنی ، مقتضی ، ملغی ، موتی ، نصاری كبی .

خطوط متنوعهٔ عثمانیه‌ده اشبو (ی) حرفی شو طرزده كوستریلور .

ی .... ثلث

ی .... نسخ

ے .... اجازت

ی .... ریحانی

ی .... توقیع

ی .... جلی دیوانی

ی .... دیوانی

ی .... تعلیق

ی .... سیاقت

ی .... رقعه

ی .... كوفی

ی .... شجری

ی .... سنبلی

یا [ن ، د] ادات تصدیق اولوب جواب مقامنده ایراد ایدیلور : نه ظن ایتدیكزیا ؟ قبول ایتمم! .

§ ادات تهدیددر یا حقمی آلیرم . یا الدن كلنی یاپارم ، یا یارین كلیرم ، یا اوبركون § ادات شرطدر. یا مأمولكز كبی اولمزسه ؟ § ادات تعجب : یا ! بو ایشی سن یاپدك ها ! § ادات ندا و خطابدر ، ای ، هی : یا الله ! رسول الله ، یا فلان . § (ی) حرفنك اسمیدر : یای تحتانیه ، یای مثناة .

یائس [ع ، ص] مأیوس، نومید .

یاب [فا ، ص] بولق معناسنه اولان (یافتن) ماده‌سندن امر حاضر اولوب بولیجی ، بولان معناسنه اوله‌رق تركیبله مستعملدر .

یابنده == بولیجی ، بولان . || كشف ایدیجی ، ایدن .

Exploiteur كلمه‌سنك تماماً معادلی اولمق اوزره قوللانیله بیلور .

شفایاب == شفا ، صحت ، عافیت بولان .

فرصت‌یاب == فرصت بولان || كامیاب .

فنایاب == فنا بولان ، محو و تباه اولان .

كمیاب == از بولنان ، اندر .

نایاب == بولنماز ، بولنمیان : بحر قعر نایاب امل .

یابان [فا ، ص] (بیان) ایله مترادفدر .

یابس [ع ، ص] قورو ، خشك ، رطوبتلی اولمیان .

یابس هوا == رطوبتسز هوا .

رطب ویابس == یاش و قوری ، [(اغزینه رطب و یابس هر نه كلیرسه سویلر) كلام مشهورندن مقصد :

دوشوردکسزین اغزینه هر کلی سویلر دیمکدر .]

یابه [ت ، س] قوری اوت وصمانی طوپلایوب ییغین اوزرینه اتمغه و خرمن صاورمغه مخصوص اوزون صاپلی ، اوچ پارمقلی ، چاتال تحته کورك .

یابه‌لامق = یابه ایله اوت و صمانی قالدیروب کومه اوزرینه اتمق .

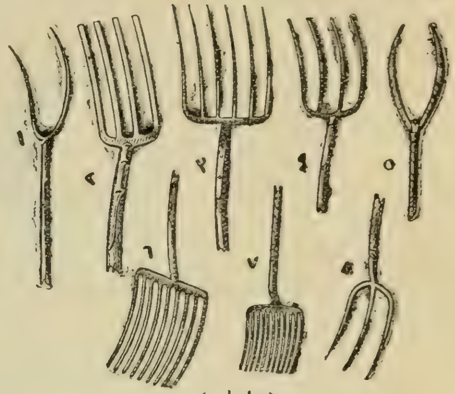

(یابه‌لر)

۱ — قوری اوت ایچون، ۲ — بل مقامنده مستعمل نوعی ۳ — دباغنه مخصوص ، ٤ — کوبره ایچون ، ٥ — آغاجدن معمول جنسی ، ٦و۷ — چاتل طاشلری ایچون ۸ — امریقان اصولنده .

یاپ [ت ، د] ادات تأکید اولوب اسانمزده یالکز (یاپیکز) لفظیله برابر قوللانیلور :

یاپ یالکز = بسبتون کاملاً یالکز دیمکدر .

یاپاغی [ت ، س] [redacted] [یپاغی]

یاپراق [ت، س] [redacted] [اوراق، ورق] § کتاب، کاغد کبی شیلرك بر قاتی ـ که : ایکی صحیفه‌یی حاویدر . غایت اینجه اوه‌رق قات قات اولان شیلرك بهر قاتی .

یاپراق طوله‌سی = بالخاصه اصمه (اوزوم) یاپراقلرندن یاپلمش یعنی ایچی اللی پرنجدن طولدیرلمش برنوع لذیذ طعام.

یاپراق آشیسی = اغاجلره اوریلان برنوع آشی . [redacted] [آشی]

یاپراق دوکومی = موسم خزان ، موك بهار .

یاپراقلانمق = اغاج ، نبات یاپراق پیدا ایتمك .

یاپراقلی = یاپراغی اولان . || طبقه‌لر منقسم.

یاپشمق [ت ، ص] آیرلماجق ویا زورلقله ایریلاجق صورتده برشی دیکر شیئه ایلیشمك ،

ملتصق § تماس ایتمك § مسلط اولق . تمچیز و تصدیع ایلمك . بکا یاپشدی طوردی .

یاپشمه = یاپشمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یاپشدیرمق = بر شیئی دیکر شیئه ربط والصاق ایتمك || طوقوندیرمق ، تماس ایتدیرمك . || تطبیق ایتمك || دیواره اعلان وضع ایلمك .

یاپشدیرتمق = بالواسطه یاپشدیرتمق الصاق ایتدیرمك .

یاپشدیرلمق = بری واسطه‌سیله الصاق ایدلك.

یاپشقان = یاپشان ، لزوجتلی || مسلط ، معجز آدم .

یاپشقان اوتی = یاپراقلری سورندیکی یره یاپیشیر بر جنس اوت ـ که : تخته کهله‌سنك یتاغه چیقمسنی منع ایچون یتاق ویاقاریوله اطرافنه قونیلور .

(یاپشقان اوتی)

دکز یاپشقانی = امدادی بحریه‌دن بر قاچنك اسمی ،

یاپشیق = یاپشمش، متصل، ملتصق یتیشك .

یاپی = بنا || یاپلیش || صورت تشکل ، ابنیه .

یاپمق [ت ، مص] قیلمق، ایشلمك اعمال وانشا ایلمك . § وجوده کتیرمك ، احداث ایلمك . § بنا وتأسیس ایلمك § دوزلتمك ، تعمیر ایتمك ، نقصانی اکال ایلمك . § بر فعل وحرکتده بولنمق : پك اعلی یاپیور § حاضرلامق ، احضار ایتمك : آرابه‌یی یاپیکز . § یجرمك ، موفق اولمق : بو ایشی یاپه‌مدی . § بر معامله‌ٔ مضرده بولنمق : بن سکا نه یاپدم .

درس یاپمق = معلمك اسئله‌سنه قارشی درس مطالعه و ازبر ایتمك.

کوکل یاپمق = خاطری تطییب ایتمك

کیفنی یاپمق = تماشات ایتمك .

یوه‌سنی یاپمق = حقندن کلمك ، تأدیب ایتمك .

یاپمه = یاپمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یاپدیرمق = بالواسطه یاپمق .

یاپلمق = ایشلنمك ، اعمال اولنمق

یش = یاپلمق ماده‌سندن مصدر .

یاپلیش = جملی ، ساخته طور وحرکت .

یاپنجاق [ت ، س] چاوش اوزومندن صوکره‌چیقان بر نوع طانلی عصاره‌لی اوزم که : بونك چوروسندن برا اعمال اولنور .

یاتغین [ت ، ص] بر طرفه مائل اکر § چوق قالش § چوروك .

یاتق [ت ، س] یاتوب بایلمقدن . پیدا اولان قیرمه ، قیریم .

یاتسی ـ یاتسو [ت، س] کیجه ساعت بر بچوقدن صوکره قیلنان نماز § بو نمازك قیلینه‌جنی زمان ، وقت .

یاتشمق [ت ، مص] بر شیئك شدت وحدتی زائل‌اولمق خفیفلشمك: کسب سکون ایتمك ، سکونت پیدا ایلمك: هوا براز یاتشدی § عائله، کورلدی، قاریشقلق مندفع اولمق.

یاتشدیرمق = تسکین ایتمك || دوزلتمك ، تسویه ایتمك || موافقت ایتدیرمك . ارضا .

یاتمق [ت ، مص] یره اوزانمق § اویومق اوزره یتاغه کیرمك § اویومق . § راحت اولمق § خسته‌لانمق ، خسته اولمق . § قالمق : اوچ آی محبسده یاتدی .

حاجی یاتماز == موازنت‌توانیننه توفیقاً یاپیلمش بر اویونجاق اولوب هر نه وضعیتده یره براغیلسه دائما قاعده سی آشاغی‌یه کلیر .

یاتیق == بر طرفه یاتیرلمش چویرلمش دوریك .

یاخود [فا ، ادات] ادات عطف : بو سنه یاخود کله‌جك سنه . § ادات تردید: یا بویله یاپار یاخود شویله .

یاد [فا ، سـ] خاطر ، کوکل ، فکر ، دل :

« یادکه‌می طوغدیغك زمانلر
سن اغلارایکن کولردی عالم
بر اویله‌عمر کچیرکه: اولسون
موتك سکا خنده خلقه ماتم »

§ خاطرلامه ، انکه : یاد ایت غملی عملی یاد ایت .

یاددار == خاطرده طوتیجی ، طوتان

یاد اشت == خاطرده طوتیلان شی ، محفوظ محفظهٔ خاطره اولان .

یادکار == وسیله تخطر اولان هدیه تحفهٔ برکذار : یادکار اسلاف .

یاددن چیقمق == خاطر دن چیقمق ، اونوتمق .

یادیرغامق [ت ، مص] یبانجی نظریله باقق بیلمیور کبی طاورانمق § یردن یره طانیامامق : چوقدن کورمدیکم ایچون سزی یادیرغادم .

یار [ت ، سـ] یاراش بر ، غایت چوقور محل ، اوچوروم ، چای . § ورطه ، چای هلاك .

یاردن آتمق == قضایه آتمق ، ورطهٔ آغفاله دوشورمك

یار [ت ، سـ] اغزده طوپلانان صو، لعاب .

یار [فا ، سـ] دوست ، محب : یار وفادار .

« یارسز قالمش جهانده عیبسز یار ایستین »

یارجان == محب صادق ، جاندن دوست .

یار و اغیار == دوست و دشمن || آشنا و بیکانه . § محبوب ، معشوق ، سوکیلی : « یار هر سودن هویدادر شب مهتابده »

جهار یار == حضرت رسول اکرم افندمزك اجلهٔ یارانی اولان ابوبکرالصدیق عمرالفاروق ، عثمان ذی‌النورین علی‌المرتضی رضوان‌الله تعالی علیهم اجمعین حضراتی .

یارغار == اثنای هجرت نبویه‌ده رسول اکرم افندمز حضرتلرینه مشهور مغاره‌ده رفاقت ایلمش اولان جناب ابوبکرالصدیق (ر . ض) § معین ، یاردیجی :

« طالعی اولانك یار صارار یاره‌سنی »

یاران == دوست معناسنه اولدیغنه کوره (یار)ك جمعی . دوستلر : یاران صدق نشان .

یارانه == یار اولانه یاقیشه‌جق صورتده.

یاری == یارلق ، دوستلق || زوجات منکوحه‌دن هر بری

یارا [فا ، سـ] قوت ، قدرت ، طاقت ، مجال : یارای استعداد ، یارای طبیعت .

یاراتمق [ت ، مص] یوقدن وار ایتمك . خلق ایلمك § ابداع و ایجاد ایلمك

یاراتمه == (یاراتمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یارادن == یاردیجی، خلق ایدن ، جناب خلاق کائنات .

یارادلق == یوقدن وار ایدلمك ، خلق اولنمق .

یارادیلش == خلقت ، خلق ، آفرینش || جبلیت ، طبیعت : اونك یارا دیلیشی اویله در . || بنیه ، مزاج .

یارادیلان== یارادلش ، مخلوق .

یارار [ت ، سـ] الویریشلی ، قوللانیله بیلور ، صالح § مفید، نافع . § اهلیتلی ، مقتدر : بر ایشه یارار آدم دکل .

یارارلق == اهلیت ، قابلیت ، اقتدار ، ایشه ، خدمته استعداد کوستریش .

یاراشمق [ت ، مص] یاقیشمق ، اویمق ، اویغون ، موافق کلمك § مناسب اولمق .

یاراشمه == (یاراشمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی ، مناسب ، موافق کله .

یاراشدیرمق == اویدورمق ، تطبیق و توفیق ایلمك ، یاقیشدیرمق ، تزیین ایتمك ، اویغون کتیرمك .

یاراشیق == اویمه ، یاقیشمه ، اویغونلق ، مناسب .

یاراماز [ت ، سـ] الویریشلی دکل غیر صالح § خیرسز ، فائده‌سز ، مضر . § کوتو ووللیجی ، یاتیردیجی ، راحت طورماز (چوجق) § زوربا ، شقی . § کوتی خویلی ، مضر ، خبیث .

یارامازلق == کوتولکی ، یاتیردی، راحتسزلك .

یارامق [ت ، مص] ایشه کلك ، الویریشلی اولمق § فائده‌لی ، نافع اولمق ، کندیسندن استفاده اولنمق بو علاج بکا یارادی ، چامایجه‌نك هواسی اوکا یارادی . § اویغون و موافق کلك : بو کتاب چوق ایشمه یارادی .

یارانمق [ت ، مص] برینك ایشنه یاره‌یه‌جق ، فائده‌لی اوله‌جق صورتده حرکتده بولنمق § برینك خوشنه کیده‌جك اطوار و حرکتده بولنمق کوزه کیرمك .

یارانمه == یارانمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یارانیش == یارانمق ماده‌سندن اسم مصدر .

یاربّ [ع ، تر] ای ربم اللهم ، ای مولا . مقامنده درکاه کبریا پناهه ندا واستمداد تعبیریدر .

یارپوز [ت ، سـ] ککیك فصیله‌سندن مختلف‌النوع بر نبات ، صو یارپوزی ، قوجه یارپوز ، قرنفیل یارپوزی .

یارداق [ت ، سـ] رفیق ، معاون § یاناق .

یارداقجی == مداهنه صورتنده یاردم، معاونت ایدن .

یارده [ج ، سـ] طقسان (Yard .) بر سانتیمترو طولنده بر انکلیز اولچوسی .

یاردیم - یاردم [ت، سـ] معاونت امداد ، مظاهرت § مساعده .

یاردیجی == یاردم ایدن، معاونت ایلین § امداده کلن ، امدادجی § مددکار معین ،

یارشمق [ت ، مص] بربریله تفاضل تقدم دعواسی ایتمك ، مسابقه‌یه چیقمق .

یارغیلامق [ت ، مص] فصل دعوی ایلمك حکم ایتمك یارغیجی ، یارغیجیلق

یارمق [ت ، مص] بر شیئی (اکثریا طولانی اولمق اوزره) ایکیه ویا دها زیاده قسمه بولك ، کسمك : اودونلری یاردم . § کسوب آچمق : جراحلر فلانك قارنی یاردیلر .

§ اوره‌رق بر محلده یاره پیدا ایتمك : بیچاره‌نك باشنی یاردیلر .

باش‌کوز یارمق = بجریکسزلك ایتمك

قیلی قرق یارمق = زیاده تدقیق ایتمك .

یارمه = یارمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی . || یارلمش ، اورته‌سی آچیق یارمه شفتالی ، دکرمنده بر قاچ پارچه‌یه آیریله‌جق صورتده اوکودلمش بغدای ، آرپه وسائره .

یاردیرمق = بالواسطه یارمق .

یاریش = یارمق ماده‌سندن اسم مصدر ، یارمه || مسابقه ، ادعای تقدم

آت یاریشی = آت قوشیسی .

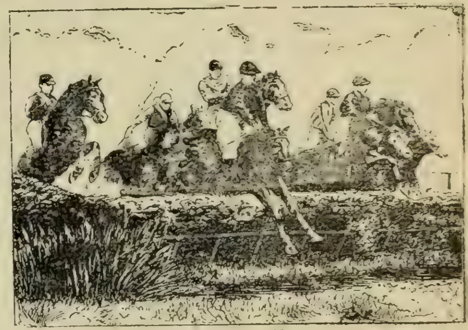

(آت یاریشی)

چکه یاریشی = بیهوده بره چوق سویلیش .

یاریجی = یاران ، کسوب پارچه‌لیان

یاریق = یاریلوب اچلمش‌یر ، چاتلاق ، درجه رخنه .

قاصیق یاریغی = فتق . ☚ (فتق)

قارنی یاریق = طولاً اورته‌دن یاریلوب ایچنه صوغانلی قیمه طولدیرلمش پاتلیجان یمکی || تخملری کل صویی ایله قاریشدیریله‌رق لاپه مقامنده استعمال ایدیلن بر نوع یبانی نبات .

یاره [ت ، ص] بدنده اچلمش جرحه جریحه § غیر ذی روح شیلرده‌کی کسیك یر : پانطولنده مقاص یاره‌سی وار ، آجی ، تأثر شدید .

یاره‌لامق / یاره‌له‌مك = یاره آچمق ، جریحه‌دار ایلمك .

یاره‌لانمق / یاره‌لنمك = مجروح اولمق || شدتلی صورتده متأثر اولمق .

یاره‌لی = مجروح ، یاره‌سی اولان || محزون ، مکدر ، ماتمزده .

یورکی یاره‌لی = مجروح الفؤاد ماتملی

یاره [فا ، ص] انسوانك زینت ایچون قوللرینه طاقدقلری بیله‌زیك

یاری [ت ، ص] نصف ، نیم .

کیجه یاریسی = نصف‌اللیل .

یاری یاری‌یه = تصفیت ، اوزره ، مناصفةً .

یاری یچق = (عوام اصطلاحی) از بر شی .

یاریلامق / یاریلامق = یاریسنه ، نصفنه‌وسطه وارمق ، یاریسی ، نصفنی اتمام ایتمك .

یاریم [ت ، ص] واحدك نصفی ، یرك یاریسی ، نصف ، نیم $\frac{1}{2}$

یاریم ایکمك ، یاریم کیلو ، یاریم آرشون ، یاریم ساعت ، || کسیك ، نقصان ، قص ، ناتمام : بیچاره شمدی یاریم آدم اولدی . یازدیغی کتابی یاریم براقدی

یاریم قناد = طیور دوریه‌دن ملوك آطه‌لرینه مخصوص قنادلری غیر منتظم و قیصه بر قوشدر .

(یاریم قناد)

یاریم صاغ / یاریم صول = عسکر تعلیمنده افرادك ایاقلرینك اوجی ایله بر زاویهٔ قائمه رسم ایده‌جك صورتده صاغه ویا صوله دونمسی قوماندامی .

یاریم یامالاق = عجله ایله ، باشدن صاومه ، ناتمام اوله‌رق .

یاریمجه = یاریم باش آغریسی ، شقیقه .

یارین [ت ، ظ] بوکونی تعقیب ایدن کون ، فردا ، غدا .

بوکون یارین = مساللامه‌دن کنایه تعویق وتأخیر .

یارین‌دکل‌اوبرکون = یاریندن‌صوکره کی کون .

یارینکی = یارین اوله‌جق ، یارینه مخصوص .

یاز [ت ، س] سنه‌نك صیجاق موسمی صیف .

ایلك یاز = ایلك بهار ، ربیع .

یاز قیش = هم یاز وقتنده ، هم قیش وقتنده دیمکدر .

یازین = یاز وقتی ، موسم صیف .

یازلق = یازه مخصوص البسه وسائره || یازین اقامت اولونیشلی اولان مسکن صیفیه .

یازلامق = یازی کچیرمك ، یازه بر یرده اقامت ایلمك .

یازلاتمق = یازی کچیرتمك ، یازین اقامت ایتدیرمك .

یازمق [ت ، مص] قلم ویا سائر بر آلتله کاغدوبرسطح اوزرینه حروف رسم ایلمك ، تحریر وترقیم ایلمك § تألیف وتصنیف ایتمك . محررلك ایلمك . § مکتوبله بیلدیرمك اشعار وانبا ایلمك . تحریراً انها . § صیغهٔ التزامیه‌دن صوکره فعل اعانه کبی قوللانیلوب یاقینلق افاده ایدر .

دوشه‌ك یازمق = دوشمکه از قالق .

یازمه = یازمق ماده‌سندن مصدر تخفیفی || یازلمش ، یازیلی ، (باصمه ، مطبوع) مقابلی .

یازمه = { وقتیله اطرافنه یازی یازلق معتاد اولمسی سببیه آسمیه‌سی اولشدر . } قادینلرك باشلرینه باغلادقلری عثی ویا یورغان یوزی ،

یازدیرمق = بری واسطه‌سیله یازمق تحریر ایتدیرمك کندی امر ویا ارزوسی اوزرینه باشقه‌سی یازمق .

سویلیوب یازدیرمق = املا ایتدیرمك .

یازشمق = بربرینه یازمق ، مکاتبه مخابره ایتمك .

یازلمق = تحریر اولنمق || بر سلك وخدمته قید وقبول اولنمق فلان مکتبه یازلدی ، عسکره یازلدی .

یازلی = یازلمش ، یازیلی حاوی اولان .

یازیلیش == صورت تحریر .

یازیجی == یازی یازان آدم ، کاتب || تجار وصراف کاتبی ، غیر رسمی کاتب . || عرضحالجی ، عرضحال یازان

یازیجیلق == یازیجی صنعت ووظیفه‌سی

یازی [ت ، مد] خط ، یازیلان شی § مشق ، حسن خط .

الن یازیسی == قدر ، سر نوشت .

ال یازیسی == ال ایله یازلمش یازی

یوز یازیسی == پنجشنبه کونی کاینك یوزینه یازدقلری یازیلر وصوصلر .

یازیخانه == (غلطدر) یازی یازمغه مخصوص اوطه || یزی یازمغه مخصوص ماصه .

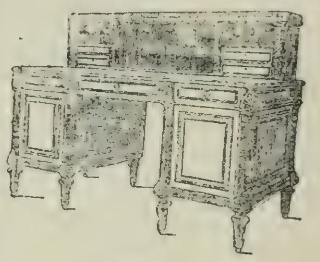

(یازیخانه)

یاس [ت ، مد] ماتم .

یاسلی == ماتم زده ، ماتملی .

یاسم - یاسمن - یاسمین

[فا ، مد] (لالهٔ تبر) وحیدالفلقه شعبه‌سندن نرجسیه فصیله‌سنه منسوب عنقود شکلنده بیاض چیچکاری اولان بر نباتدر . داللرندن سیغاره آغزلغی یاپیلور : بیاض یاسمین ، ماری یاسمین

(یاسمین)

عربستان یاسمینی == ذات الفلقتین شعبه‌سندن زیتونیه فصیله‌سندن بر شجیره‌در بو نباتك عجیب بر حالی وار ایسه اوده چیچکارینك کیجه‌این آچیلوب کوندوزلین قپانمسیدر . غایت طاتلی بر قوقوسی واردر .

(عربستان یاسمینی)

یبان یاسمینی == (طب) مقوی ترلدیجی ، مصلح وبراز اوبوشدیریجی بر نبات طبي اولوب صراجه‌یه وامراض افرنجیه‌یه قارشی استعمال اولنور .

یاش [ت ، مد] ایصلاق ، صولی ، نملی ، قورومامش یر ، راطب § (آغاچ حقنده) تازه ، کوربه § کوزدن اقان صو ، اشك دمع . کوز یاشی ، یاش دوکمك .

یاشلق == ایصلانلق ، نم ، رطوبت .

یاشارمق == ایصلانمق ، کسب رطوبت ایلمك || کوزلرده دموع پیدا اولمق § عمرك مقدار ودرجه‌سی ، سن ، سال

یاشنی باشنی آلمش == سن کاله واصل اولمش ، مسن .

یاشداش == بر سنده ، بر یاشده اولان .

یاشلی == سن اختیار .

یاشامق [ت ، مص] صاغ ، بر حیات اولمق ، عمر سورمك § کچنمك ، تعیش ایتمك

یاشامه == یاشامق ماده‌سندن مصدر تخفیفی .

یاشایش == طرز حیات ، طرزمعیشت

ایی یاشامق == مرفهاً عمر سورمك

یاشاتمق == یاشامسنه سبب اولمق ، کچندیرمك ، اعاشه ایتمك .

یاشا == یاشامق ماده‌سندن امر حاضر اولوب یاشاسون معمر اولسون معناسنه دعای تعظیمکاری اوله‌رق ایراد اولنور : پادشاهم چوق یاشا :

یاشماق - یشماق [ت ، مد] فراجه اکتسا ایدن مخدرات اسلامیه‌نك زقاقده یوزلرینه طوتندقلری اینجه ، بیاض تولبند .

یاشماقلانمق == یاشماق طوتنمق .

یاشماقلی == یاشماق طوتنمش ، یوزنده یاشماغی اولان .

یاصدیق [ت ، مد] اوزرینه طیانیلان ویا یتاقده‌باش التنه قونیلان وایچی یوك ، پاموق وسائره ایله مملو اولان مستطیلجه کیسه : باش یاصدیغی ، کوشه یاصدیغی ، مندریاصدیغی یوز یاصدیغی . § پك چوق کورنمك ایچون صقال یاینذن تراش ایدلمیه‌رك براقیلان قیللر . § فیدانی دیك طوردیرمق ایچون التنه ییغیلان طوپراق کومه .

(کوشه یاصدیغی)

یاصلانمق [ت ، مص] طیانمق ، استناد ایتمك .

یاصی [ت ، مد] ارتفاعسز ، باصیق دوز ، مستوی .

یام یاصی == بسبتون یاصیق ، دوز .

یاصیلاشمق | یاصیلانمق == یاصی اولق || ازلش اولق .

یاصیلاتمق == یاصی ایتمك .

یاغ [ت ، س] صوتدن ویا یغورتدن چالقالانهرق چیقاریلان یومشاق ماده ـ که : یمکه قونیلور . روغن ساده . § انك ایچنده‌کی مادهٔ شحمیه . شحم ، ایچ یاغی § بعض میوه وحبه‌لردن تعصیر ایدیله‌رك چیقاریلان لزوجتلی مایع : زیتون یاغی ، بزر یاغی سیسام یاغی . § بعض چیچکارك ونباتاتك قیناتدیله‌رق چیقاریلان لزوجتلی صویی نعنع یاغی ، کمکیك یاغی ، ختمی یاغی . § مواد معدنیه‌دن اوله‌رق یردن نبعان ایدن بعض مایعات : غاز یاغی نفت یاغی

منکنه ایله تضییق ایدیله‌رك چیقاریلان عصاره‌سی ـ که : یاغلی بویا ، روغن ، مشمع ، لوکون ، چیمنتو ، مطبعه‌مرکبی اعمالنده وبعض یرلرده زیتون یاغی مقامنده استعمال اولنور .

خرما یاغی == خرما دینلان میوه‌دن چیقاریلوب صابون وموم اعمالنده قوللانیلان تره‌یاغی قوامنده بر مادهٔ لزوجیه .

پاموق یاغی == امریقالیلرجه یمك یاغی مقامنده استعمال ایدیلان واوروپاده صابون اعمالنده وزیتون یاغی تغشیشاتنده قوللانیلان بر نوع یاغ .

تره یاغی == صوددن ویا یغورتدن چیقاریلان طوزسز ، اریتلمش یاغ ـ که بالطبع (مارغارین ایله اولدیغی) دن متشکلدر .

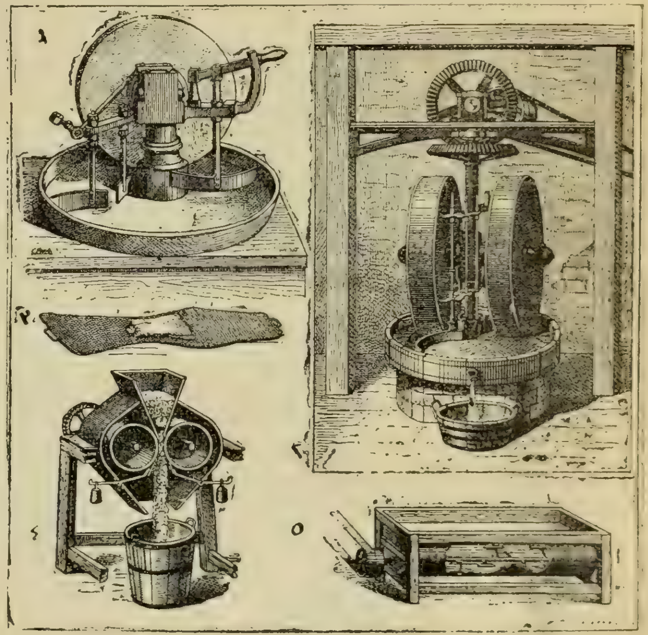

(زیتون یاغی معصره‌سی)

۱ — زیتون منگنه‌سی ، ۲ — علی‌العموم حبوبات زیتیه‌یه مخصوص منگنه ، ۳ — حبوبات زیتیه‌یی صیقیجق شی ، ٤ — ازمه منگنه‌سی ، ٥ — زیتون یاغی تصفیه جهازی .

ایچ یاغی == باغرصاقلری اورتن شحم جیزی .

بالق یاغی == (طب) مورینه بالغینك قره جکرینی تضییق ایله استحصال اولنور بر نوع زیت ـ که لنفاوی‌المزاج ونحیف‌البنیه اولان کیمسه‌لره ایچیریلور .

بزریاغی == (کیمیا) کتان تخمنك

چرویش یاغی == اریدلمش ایچ وقویروق یاغی .

زیتون یاغی == زیتون دانه‌لرینك تضییقیله چیقاریلان معروف مایع .

طاش یاغی == پترول ، غاز .

موم یاغی == موم اعمال اولنان اریدلمش ایچ یاغی .

هند یاغی == (کیمیا) شجر خروع دینلان اغاجك تخملرینك تضییق اولنمسندن چیقاریلان بر مادهٔ مایعه ـ که : طبابتده مسهل مقامنده استعمال اولنور .

یاغدانلق == بر کوزینه زیتون یاغی ودیکرینه سرکه ودیکرلرینه خردل ، طوز وبیبر قونیلان و سفره لوازمندن اولان آلت .

یاغلامق == یاغ سورمك || فقط بر شیئی ایی کوسترمك : یاغلایوب پوللادی

یاغلاتمق == یاغ سوردیرمك .

یاغلی باللی == بربرلریله پك ممتزج ، پك موافق . اره‌لری دوزکون .

یاغلی == یاغی اولان ، یاغله یاپلمش اولان § سمیز ، سمین || زنکین ، مالدار || کیرلی ، پاسلی || آناطولیده یاپیلور بر نوع پوغاچه ، بورك .

یاغلی قویروق == کله‌پور .

یاغمسی == یاغلی کبی .

یورك یاغی اریمك == پك اوزولمك ، متأثر ، منفعل اولمق .

یورك یاغ باغلامق == بر نوع مرض || فوق‌العاده فرحناك اولمق .

کندی یاغیله قاوروالمق == اولوریله ، وارداتیله کچینمك قناعتکارانه یشامق .

یاغجی == یاغ صاتان آدم .

یاغر [ت ، س] آتك اوموزلری اره‌سنده‌کی یاغلی یری .

یاغز [ت ، ص] سیاه پارلاق رنکلی (آت) .

طوری یاغز == پك قویو طوری رنکلی (آت) .

قره یاغز == بسبتون سیاه تویلی (آت) || پك اسمر آدم .

یاغلق [ت ، س] منديل ، چوره || خاولی ، پشتمال .

یاغمق [ت ، مص] برف ، باران کبی شیلر نزول ایتمك § کثرتله ورود وظهور ایتمك : اطرافدن پاره‌لر یاغیور .

یاغدیرمق == یاغمسنه بادی اولمق .

یاغمور [ت ، س] مطر ، باران بلوطلردن زمینه طاملیان قطرات ماء § (حکمت) دکزلرك ، کوللرك ، نهرلرك سطحندن وارضك رطوبتلی محللرندن لاینقطع صعود ایدن وهوانك

طبقات عالیه‌سنده تکاثف ایله (بلوط) نامنی الان ابخره‌دن سقوط ایدن صو طامله‌لری .

یاغمور قوشی == طیور شاطئیه‌دن امریقایه مخصوص بر قوشدر .

(یاغمور قوشی)

یاغمورلی هوا == یاغمور یاغدیغی زمان ، وقت .

یاغموراق == یاغمورلی‌هواده اوستدن کیلان قوقولته‌لی لباس .

یاغمور چامور == پك زیاده یاغمورك یاغدیغی و اورته‌لغك چامور اولدیغی زمان .

یاغموره طوتلمق == یاغمور آلتنده قالمق .

یافته [فا ، ص] بولمق معناسنه اولان (یافتن) ماده‌سندن اسم مفعول اولوب بولنمش ، بولمش معناسنه ترکیبله مستعملدر :

حصولیافته == حصول بولمش ، حاصل اولمش .

شرفیافته == شرف بولمش مشرف .

یافته [ت ، ص] قوطی ، شیشه اوزرینه یاپشدیریلان و تعریفاتی حاوی اولان یازیلی کاغد ، کوچوك اعلان ورقه‌سی § اسکی زمانلرده حکومینك بوینه اصیلوب ماهیت جرمی ناطق اولان ورقه .

یافوخ [ع ، ص] (بنغلداق) عظم قحفی قدامی ایله خلفی‌نك برلشدیکی واوستی بر غشای مخصوص ایله‌مستور بولندیغی بوشلقلردن هربری بونك التی نوعی واردر .

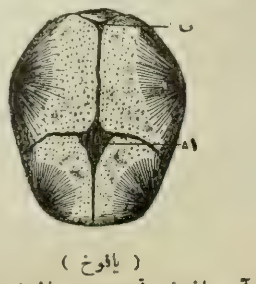

(یافوخ)

آ ـ یافوخ قوی ب ـ یافوخ صغیر .

یاقامور [ج ، ص] کیجه‌لری دکزده بالقلرك حرکتندن ویا منداله قایق کورکلرینك دکزه چارپمسندن حاصل اولان خفیف شعله‌لرکه : فوسفوردن تحدث ایدر .

یاقشمق [ت ، مص] یاراشمق ، اویغون ، موافق کلمك ، مناسب اولمق .

یاقشدیرمق == یاقیشه‌جق حاله‌قومق اویدیرمق ، موافق کتیرمك ، متناسب قیلمق .

یاقیشیق == یاراشمه ، اویغونلق ، موافقت ، مناسبت .

یاقیشیقسز == یاراشمیان ، اویغیان . غیر مناسب || چرکین ، قبیح .

یاقیشیقلی == مناسب ، مناسبتلی || کوزل ، متناسب اندامل .

یاقلاشمق [ت ، مص] یاقین کلمك یناشمه ، تقرب ایتمك . || بکزتمك . || بجه‌ولی بولور کبی اولمق .

یاقلاشدیرمق == یاقین کتیرمك ، یناشدیرمق تقریب ایتمك || بکزتمك .

یاقلاشمق == بربرینه یاقلاشمق تقارب

یاقمق [ت ، مص] آتشه عرض ویا القا ایله طراوت وحالت‌اصلیه‌سنی ازاله ایتمك ، احراق ایلمك § آتشه تلف ایتمك ، آتش جانمق ، قویمق § طوتشدیرمق . § پك متضرر ایتمك § پك متأثر ایلمك § شدت سرما کبی بعض اسباب طبیعیه مواد عضویه‌نك نشو ونماسنه مانع اوله‌جق صورتده تأثیر ایتمك .

باشنی ناره یاقمق == بلایه‌دوشورمك

عبابی یاقمق == عاشق ومفتون اولمق

یاقوت [ع ، ـ] (طبقات) نظرمسی زجاجی مکسری صدفی ، ترکیبی بلا ماء حمض آلومینیومدن عبارت بر حجر قیمتدار ـ که : جوهراتدن معدوددر .

یاقوت لاجوردی == ماوی رنکلی یاقوت ، کوك یاقوت .

یاقوت احمر | **لعل یاقوت** | == قرمزی رنکلی ، اصل یاقوت .

یاقوت‌عادی == زمپاره طاشی دینلن معدن .

یاقوت اصفر | **صاری یاقوت** | == صاری رنکلی واز قیمتلی یاقوت طوپاز .

یاقوت مذاب == شعرای‌قدیمه‌یه کوره ام‌الخبائث اولان شرابدن کنایه ایدی .

یاقوتلی == اوزرنده یاقوت بولنان ، یاقوتله تزیین و ترصیع ایدلمش اولان .

یاقوت خام == لب دلبردن کنایه .

یاقوت زرد == صاری یاقوت .

یاقوت کبود == ماوی یاقوت .

یاقه ـ یقه [ت ، ـ] لباسك بوینی احاطه ایدن ، بوینه کلان قسمی ، محلی ، کریبان . جیب . کنار ، ساحل : اوبر یاقه اوته کی ساحل .

یاقه‌سی اچیلمدق‌سوز == بکر سوز ایشیدلمامش کلام .

یاقه ایصیرمق == تعجب ایتمك .

ایکی یاقه‌سی بربره‌کلمك == افلا اولمق ، نجات بولمق .

یاقه پاچه == غوغا ، دوکوش .

چال یاقه ایتمك == شدتله ، بلا امهال یاقه‌لایوب کوتورمك .

یاقه‌دن‌کچیرمك == اولادلغه قبول ایتمك

یاقه سیلکمك == نفرت ایتمك ،

یاقالامق == یاقه‌سندن طوتمق || اخذ وگرفت ایلمك || بولمق ، دسترس اولمق || مسئول طوتمق .

یاقه‌لانمق == یاقه‌سندن طوتلمق || اخذ وگرفت ایدلمك || بولمق ، دسترس اولمق || مسئول طوتلمق .

یاقه‌لق == یاقه‌یه مخصوص ، یاقه‌یه‌کلن .

یاقی [ت ، ـ] دری‌یی قباردوب صو آقیتمق ویا یاره ایدوب ایشلتمك ایچون بدنك بر یرینه یاپشدیریلان یاپیجی شی : پهلوان یاقیسی . قوری یاقی .

یاقی اوتی == ذات‌الفلقتین شعبه‌سندن حماریه‌فصیله‌سنه منسوب حشیشی بر نباتدر .

(یاقی اوتی)

یاقین ـ یقین [ت ، ص] اوزاق دکل ، قریب ، نزد § وقوف § چوق بکزین ، مشابهه‌ق اولان . § وقوعی قریب اولان § از وقت اول ، § از وقت صوکره .

یاقینلرده == کچنلرده ، بوکونلرده || جوارده .

(یاق اوتی)

یاقینلاشمق == یاقلاشمق ، یناشمق

یاقینلق == قرب || قرابت ، خصملق .

یاكلمق [ت ، مص] سهو وخطا ایلمك ، غلط ایتمك ، یاكاش یاپمق § بر سهو وخطاده بولنمق .

یاكلتمق == سهو وخطا ایتدیرمك تغلیط ایلمك .

یاكلتماج ==سرعتله سویلر ایكن یاكلامق مشكل اولان تعبیر : (قرق كوپ، قرقیده قولی قیریق كرپ) كبی || تقلید ، تشویش ایدن .

یاكلیش == سهو ، خطا ، غلط || طوغری اولیان ، غیر صحیح || قنان قوونماز آدم .

یاكلیشلق == سهو وخطا || سهو وخطا ایتمك .

یال [فا ، س] بوین ، عنق ، كردن

یال وبال == تناسب اندام ، بوی بوس .

یال كوپال == شان و شوكت .

یالاب [ت ، ص] پارل [مكرر اوله ق قوللانیلور :] .

یالاب یالاب == پارل پارل .

یالابیق == آلوك اوینایوب پارلامسی || پارلامه ، پارلدی .

یالاق [ت ، ص] حیوانك ایچندن صو ایچدكلری ویا صولی شیلر یدكلری قاب .

چشمه یالاغی == باركیرلرك ایچدن صو ایچدكلری چشمه تكنه‌سی

یالامق [ت ، مص] دیل ایله سیلمك § تماس ایدرك كچمك .

آوجنی یالامق == النه برشی كیرمه‌مك .

بال طوتان پارمغنی یالار == منفعتلی بر ایشده بولنان اندن مستفید اولور دیمكدر .

چناق یالامق == كاسه لیسلك ایتمك

یالانمق == حیوان دلیله كندینی ییزله‌مك .

یالان [ت ، ص] (كرچك) ك ضدی اصلسز ، مغایر حقیقت خلاف واقع سوز ویا ایش . كذب ، دروغ .

یالان طولان == كذب وتزویر .

یالاندن == یالان اوله‌رق ، غیر صحیح جعلی || سطحیجه .

یالان یاكلش == دوغری ومكمل اولیه‌رق .

یالانجی == یالان سویلین ، كذاب . || ساخته ، غیر خالص : یالانجی .

یالپه [ت ، س] امواج میاه تأثیریله كمینك ایكی یانه مااللاعی ، بر صاغه ، بر صوله میل ایتمسی

یالتاقلنمق [ت ، مص] تبصبص ایتمك ، تملق ، مداهنه ایلمك .

یالتاق == متبصبص ، طالقاووق .

یالچین [ت ، ص | پك دیك ، پك صرب : یالچین قیا .

یالدز [ت ، س] مواد مختلفه‌یه آلتون ویا كموش رنكنی ویرمك ایچون سوربلان ویا یاپشدیریلان ذویوجه مایع ویا ورق § یالاندن ایش

یالدیزجی == یالدیز سودن || یالدیز یاپان آدم .

یالدیزلامق == یالدیز سورمك ، تذهیب ایلمك || یالاندن تزبین ایتمك ، كوز بویامق .

یالدیزلاتمق == برینه یالدیز سوردیرمك

یالدیزلی == اوزرینه یالدیز سورولمش مذهب .

یالكز [ت ، د] تك ، منفرد ، برابرنده باشقه اولمیان . § ساده ، محضا ، مجرد § انجق فقط .

یالكزجه == تنهاجه ، یالكز اوله‌رق .

یالكزلق == تنهالق . وحدت . انفراد .

یالوارمق [ت ، مص] مستمندانه رجا ونیازده بولنمق .

یالواریجی == یالواران .

یاله [فا ، مد] صغر بوینوزی .

یالی [ت ، س] دكز ویانهر كناری قییی ، ساحل ، لب دریا . § دكز ویا نهر كنارنده یاپلمش یازلق خانه ، ساحلخانه .

یالی چاپقینی == لطیف تویلی، سرچه بیوكلكنده كوزل بر قوش .

یالی كونوكی == (بحریه) كوكرته ایله الابانده‌نك فصل مشتركنده وكره‌لرك باشلرینه موضوع آغاج .

یالیت [ع ، فع] نه اولوردی ، كاشكه معناسنه فعل تمنیدر :

یالیتنی كنت تراباً == آه كاشكه طوپراق پارادلمش اولیدم .

یالیم [ت ، س] اسلحهٔ جارحه‌نك كسكین طرفی .

یالیكلامق [ت ، مص] پارلامق ، تشعشع .

یالین [ت ، ص] تك ، ساده :

یالین قات == بر قاتلی .

§ چپلاق ، عریان :

یالین آیاق == آیاغی چپلاق اوله‌رق

یالین قلیج == قیندن چكلمش ، چیقارلمش قلیج .

یاماج [ت ، س] بایر محل ، سطح مائل : طاغك یاماجی .

یاماق - یماق [ت ، س] آصناف شاکردی ، چراق یاردجی : آشجی یاماغی .

یامان [ت ، ص] ☞ [یمان]

یامری [ت ، ص] یومرو صفتیله برابر قوللانیلور :

یامری یومری == غیر مستوی دوز اولمیان .

یامه [ت ، س] بر دلیکی ویا یرتیق بر یری قپایوب تعمیر ایتمکه مخصوص پارچه ، رقعه § بعض ادملرك یوزلرنده بولنان لکه .

یامه مق } **یامالامق** == بر دلیکی ، یرتیق بر محلی یامه اوردرق تعمیر ایتمك .

یاماتمق == یامه اوردیرمق .

یامه‌جی == یامه اورن ، اسکیجی تعمیرجی .

یامالی == یامه‌لی اولان

یامیام [ج ، ش] ☞ [محیط اعلام]

یان [ت ، س] اوك وآرقه واوصت والتدن غیری اولان طرف ، جنب جناح ، کنار § طرف ، جهت ، سمت § قرب ، جوار ، یاقینلق . § عند ، نزد § بدنك بر طرفی .

یان باقمق == نظر خصومتله باقمق .

یان چیزمك == صیویشمق ، ینانشمامق

یان کسیجی == طرار ، صوقاقلرده خلقك جیبندن پاره ساعت کبی شیلری کمال مهارت وسهولتله آشیران آدم .

یان کلمك == چکیلوب راحت ایتمك .

یانده قالمق == ایتدیکی فنالغك جزاسنی کورمامك .

یان یانه == بیتیشیك .

یانی باشنده == قربنده ، جوارنده

یانی قره == جره دنیلان چیبان .

یانپوری [ت ، ص] چاربوق ، اکری بوکری .

یانیغ [ع ، ص] قوام بولمش ، کماله ایرمش اولغون .

یانغین [ت ، ص] یانمش یانیق ، محترق § متأثر ، منفعل . § متضرر § حریق ، بر یرده ظهور ایدن آتش . یانغین قله‌سی ، یانغین طوبی ، یانغین آلایی .

یانمق [ت ، مص] محترق اولمق § آتشه منقلب اولمق § چوق ایصنمق § طوتشمق ، پارلاق . § آتشه لزومندن زیاده معروض بولنمق § ضرر وزیان کورمك ، متضرر اولمق § متأثر ، منفعل اولمق . § الدن کیدن شی ایچون اظهار تأسف ایتمك .

جان یانمق == متنبه اوله‌جق صورتده متضرر اولمق .

یانوب یاقلمق == کمال سوزشله اکلانمق

یانیق == یانمش شی || یانمق اثری یانان محل || قلبی محزون یورکی یانیق .

یاوان [ت ، ص] یاغسز ، ساده یاوان ات ، یاوان چوربه . § لذتسز ، طاتسز : یاوان سوز

یاور [فا ، ص] یاردجی ، معین مددکار .

یاوری == یاورلك ، یاردجیلق ، مددکارلق :

یاوری توفیق باری ایله . § قوماندانك معیت ورفاقتنده بولنوب معینه اوامر تبلیغنه مأمور ضابطه : علامت فارقه اوله‌رق صاغ قولندن صارقیدلش بر قوردون طاشیر :

یاور قوردونی == یاورلرك طاشید- قلری صیرمه‌لی قوردون .

یاور حرب == قوماندان یاوری .

یاوراکرم == مشیران عظامدن ذات اقدس حضرت پادشاهی‌یه یاور اولان ذوات کرام .

یاور فخری == وظیفه و مخصصاتی اولمیوب مجرد سبب افتخار اولمق اوزره ذات حضرت شهریاری‌یه یاور اولان ارکان وامرا وضابطان .

سر یاور == یاورلرك آمری : سریاور جناب تاجداری .

یاورو - یاوری [ت ، س] هر نوع حیوانك کوچوکی ، بچه‌سی ، هنوز کوچوك بیومامش حیوان .

یاوری اغزی == آچیق طاتلی پنبه رنك .

یاوریجیق == پك کوچوك یاوری . § مقام تلطیفده چوجق حقنده دخی مستعملدر :

یاورولامق == (حیوان) طوغورمق

یاوز [ت ، ص] شدتلی ، شدید پك سرت § یمان ، فوق العاده § حاذق ، ماهر .

یاوشاق [ت ، س] هنوز سرکه‌دن چیقمش بیت ، کهله یاوروسی

یاوشان [ت ، س] دیکنلی ، دیکنلری اولان .

یاوشان اوتی == ورتقیه دنیلان نبات .

یاوقلی [ت ، ص] نشانلی ، نامزد || سوکیلی .

یاوه [فا ، ص] معناسز سوز ، هرزه ، بیهوده .

یاوه‌کو == یاوه سویلین . هذیان ایدن .

یاوه‌کویانه == یاوه‌کویجه‌سنه .

یاوه‌کویی == یاوه‌کولق .

یاهو [ع ، تر] (یا) حرف نداسیله (هو) ضمیرندن مرکبدر . ضمیرك مرجعی جناب حق اولمق اوزره (یا الله) معناسنی افاده ایدر . § ضمیرك مرجعی مجهول اولدیغی وقت مخاطبك اسمنه بدل اوله‌رق قوللانیلیر : یاهو ! ایشتمیورمیسك ؟ § ای سن ، باقسه‌ك آ .

یاهی [ع ، تر] ای ، هی کبی تعبیر مسرتدر || شرقیدن استثناء § مقام تعجبده مستعمل ترکیب ندائیدر .

یای [ت ، س] اوق آتمغه مخصوص معروف اکری آلت ، قوس ، کمان . || کمرلی .

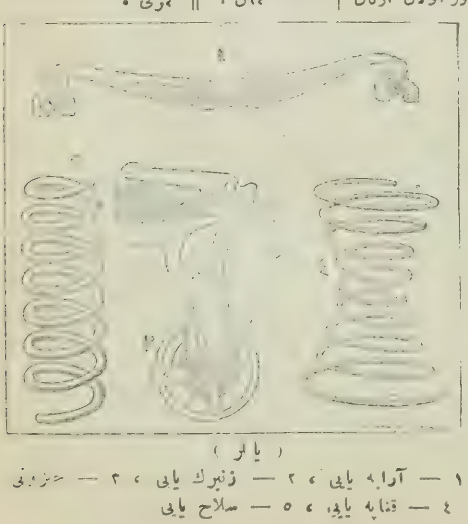

(یایلر)

۱ — آرابه یایی ، ۲ — زنبرك یایی ، ۳ — حزبنی ، ٤ — قناپه یایی ، ٥ — سلاح یایی

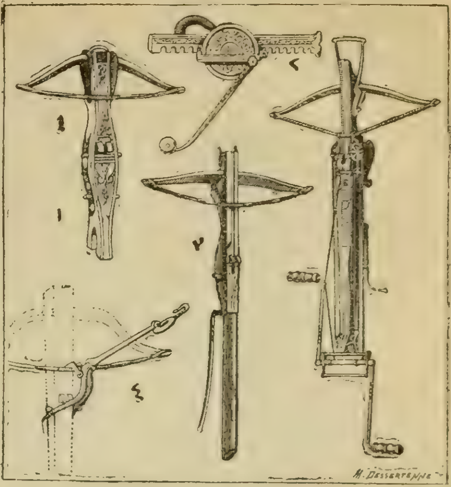

(اوق یاییلری)

۱ ، ۲ - بوجرغادلی ۳ ، ٤ - ایکی چتاللی ٥ - قویه‌لرق استعمال اولنور یای .

یای قاشلی = کان قاشلی .

§ اسقه‌نن آلات ، زنبرک :

یایلی = یایی اولان : یایلی آرابه .

یایا - یایان [ت ، ص] ایاقله یورویین ، راجل ، پیاده § محروم ، بیبهره ، بی نصیب .

یایقره [ت ، ص] یوکسک سسله باغرمه ، کورولدی ، ولوله ، تلاش .

یایقره‌جی = چوق باغروب ولوله ، واویلا ایدن .

یایغی [ت ، ص] بره ویا بر شیئک اوزرینه یاییلان ، سریلن شی .

یایق [ت ، ص] یاغ چیقارمق ایچون ایچنده سوت ویا یغورت دوکیلان قاب ، عقطه .

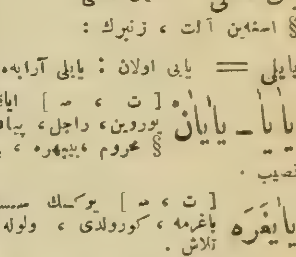

(یایق)

یایلا - یایلاق [ت ، ص] یازین چیقوب اقامت اولنان یوکسک و سرین بر ، طاغ اوزرنده ، یازلق اقامتکاه .

§ یازاق مرعی ، یازین سوریلرک اوتلادقلری اوتلی طاغ مرعالری .

یایلامق = یازی یایلاده کچیرمک . [یایلاقیه تعبیری غلطدر .]

(یایلا)

۱ - رسمی ۲ - پلانی .

یایمق [ت ، ص] آچمق ، اوزاتمق ، یوتمک ، عرضی تمدید ایتمک ، سرمک § طاغتمق ، صاچمق § حیوانی مرعاده اوتلاتمق .

یایلمق = اچلمق ، اوزانمق ، یومک ، عرضاً توسیع ایتمک || سرلمك || طاغلمق صاچلمق § حیوان مرعاده اوتلامق

یایوان [ت ، ص] اچیق ، کنیش ، بول § آغز طرفی اچیق چوقورجه قاب .

یایوان آغزلی = بوش بوغاز ، سرصاقلایه‌ماز .

یائی [ع ، ص] یایه منسوب ومتعلق .

یأجوج [ع ، ص] مأجوج ایله برابر قوللانیلور بر تعبیر اولوب قصیرالقامه بر قوم اسامیرینک اسمیدر :

« دفع یأجوج غمه اشیکید رصد سدید »

یأس [ع ، ص] کدر ، الم ، امیدسزلك ، نومیدی :

یباب [فا ، ص] خراب ، ویرانه ، ییقیق ، بوزوق .

یبان [فا ، ص] ایصسز ، غیر مسکون محل ، چول ، صحرا ، بیابان .

یبان آدمی = وحشی .

یبانی = یبانه منسوب و متعلق .

یبانی هاووچ فصیله زنبقیادن بر نبات .

یبانی سرچه : طیور دوریه‌دن بوچکله یکنیر بر قوشدر .

(یبانی سرچه)

یبانی کدی = ذات الثدیانک لاحمه فرقه‌سندن هریه نوعندن آفریقایه مخصوص بر نوع وحشی کدیدر .

(یبانی هاووچ)

(آمریقانک هریه فرقه‌سندن یبانی کدی)

یبانی یولاف : وحیدالفلقه‌دن نجیلیه فصیله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(يبانی يولاف)

يبان آريسى يوه‌سى == يبان آريلرينك پتكارينى قوروق ايچون اعمال ايتدكارى يوه اولوب صنايع حيوانيه‌دن بر نوعيدر .

(يبان آريسى يوه‌سى)

يبانى يونجه == عائله فصيله منسوب بر نبات .

(يبانی يونجه)

سوزم يبانه == حاشا حضوردن ، سوزم اوكا .

يبانه آتمق == اعتبار ايتمامك ، صاينمامق .

يبانك آدمى == يبانجى || مناسبتسز آدم .

يبانلق == يبانه مخصوص || مسافرلكه مخصوص .

يبان طورپى == اساسنده كوكورد بولنان نباتات منبه‌دن برى اولوب جذر حالنده بولنور و چوق يشار بر نوع سياه قبوقلى بياض طورپ ، يبان طورپى .

يَبانجى [ت ، ص] يرلى اولميان ، غريب ، بيكانه ، اجنبى . § مألوف و آشنا اوليان § تكلفلى اباب .

يَبْرُوحُ الصَّنَمْ [ع ، ص] انسان كوكى ديلان نبات كه : كوكى انسان شكلنده‌در .

يَپاغى [ت ، ص] قويونك قيشين سورن يوكى ، قبا ، يومشاق يوك .

يَتاغان [ت ، ص] بلده‌كى سلاحلقده طاشينير بر نوع اوزون پچاق .

(عجم يتاغانى)

يَتاق [ت ، ص] اويومق ايچون ياپيلان ، سريلان دوشك و بونلرك تمماتندن اولان يورغان ، ياصديق و فانيلا . || قاريوله ، سرير . § مكان ، ملجأ : اوراسى خرسز يتاغيدر . § نهرك درونندن جريان ايلديكى محل ، خندق .

يتاق اوطه‌سى == ايچنده ياتيلان ، اويونان اوطه .

يتاقلق == كروت ، قاريوله .

يتاقلى == يتاغى اولان : يتاقلى واغون

يَتامى [ع ، ص] يتيمك جمعى ايسه‌ده اسامزده ديكر جمعى اولان ايتام دها زياده مستعملدر .

يَتِشْمَكْ [ت ، مص] اولاشمق ، آرقه‌سندن كيدوب قاوشمق ايرمك ، واصل اولمق § حاصل اولمق : دوت ايلك بهارده يتشور § وقت بولمق ؛ صباح واپورينه يتيشه‌مدم . § حاضر ومهيا اولمق : بو ايش يارينه يتيشمز . § نشأت ايلمك : مكتب ملكيه‌دن يتيشدى . § بيومك نشو ونما بولمق : دوغريسى بو آدم ايى يتشدى . § ميوه كماله ايرمك : بو سنه كوزل نار يتشدى . § بر زمانده يشامش اولمق ، او ذات رشيد پاشايه يتشدى ، فلان شاعر وقت سعادته يتشمدن اولدى

يتيشديرمك == يتشمسنى موجب اولمق ايصال ، ابلاغ ايتمك .

يَتْمِشْ [ت ، ع] (٦٩) دن صوكره كلن عدد : (٧٠) سبعين ، هفتاد .

يتمشر == هر دفعه‌سنده ، هر برينه يتمش .

يتمشنجى == (٦٩) دن صوكره كلن .

يَتْمَكْ [ت ، مص] كافى ووافى اولمق الويرمك ، يتشمك § واصل اولمق : سنى يكرمى‌يه يتمدن .

جانه يتمك == شدتله بيقوب اوصانمق تحملسز قالق .

كوج يتمك == مقتدر اولمق .

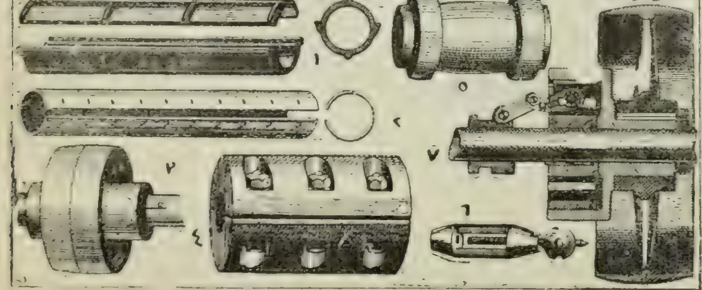

(ميل يتاقلرى)

١ - غاز سوقنه مخصوص ٢ - ياتقين ايچون بوريلره مخصوص ٣ - دواره يتاغى ٤ چفت قطعه‌لى ٥ - قاصناقلى ٦ - ديشلى مندال يتاغى ٧ - فيريقسيون

يتيم [ع ، ص] يالكز ، تك ، فرد ، يكانه .

در يتيم = نظيرسز ، بيوك تك اينجى § پدرى وفات ايتمش چوجق § پدرومادر اولمش چوجق ، اوكسوز (يتيم الطرفين) . [جمعى : (يتامى وايتام) كلير .]

يخ [فا ، ص] بوز ، جمد .

يخ بسته = بوز باغلامش ، بوز طوتمش .

يخپاره = بوز پارچه‌سى .

يخچه = طوكمش ياغمور ، ياغان طولو ، تكرك .

يخشى [ت ، ص] (يمان) مقابلى كوزل ، پك ايى :

« يخشى يخشى باقشلرندن
والله بالله ايشم يماندره »

يخنى [فا ، ص] ذخيره § پشمش شى § قاورولمش صوغان وصاره ايله پيشيرلمش ات يمكى .

پاپاس يخنيسى = بول صوغان وطماطس وزيتون ياغى ايله پيشيرلمش بر نوع بالق طعامى .

طاووق يخنيسى = پارچه پارچه ايديلوب قاورولمش صوغانله پيشيريلان طاووق يمكى .

نخودلى يخنى = بولجه نخود ايله پيشيرلمش ات طعامى .

صارمصاقلى يخنى = صارمصاق ايله پيشيرلش ، اكشمسى بر نوع ات يمكى

يَد [ع ، ص] (عربيده مؤنثدر يد عليا ، بيضا) دست ، ال § زور ، كوج ، قوت : يدالله § واسطه ، معرفت : دلال يديله الدم

يد طائر = قناد .

يد الدهر = امتداد زماندن كنايه

ذى اليد = (فقه) بر شيئه بالفعل وضع يد ايدن ، ياخود تصرف املاك ايله تصرفى ثابت اولان .

يد بيضا = بياض ال دست روشن || حضرت موسى عليه السلامك بر معجزه اولرق فرعونه قارشى منور كورينان يد بيضاوكى

يدطولى = زياده اوزون ال = هنر وصنعتده حائز كمال مهارت اولقدن كنايه علم عروضده يد طولاسى واردى .

(راحة اليد)

١ — مختلف شعباتى ايله قوس شريانى سطحى ، ٢ — شعبهٔ جذريه ؛ ٣ شعبهٔ زنديه ؛ ٤ — شعبهٔ كعبريهٔ راحيه ، ٥ — شرايين اصبعيه .

(يد)

١ — مختلف شعباتى ايله قوس شريانى عميق ٢ — شعبهٔ جذريه ؛ ٣ — شعبهٔ زنديه ٤ — شعبات بين العظميهٔ راحيه ؛ ٥ — شعبات جانبيه .

(راحة اليد)

١ — قابضات سطحيهٔ اصابع ؛ ٢ — عضلهٔ معبدهٔ قصيرهٔ ابهام ؛ ٣ — عضلهٔ قابضهٔ قصيره ؛ ٤ — عضلهٔ مقربهٔ اصبع صغير ؛ ٥ — عضلات ظرا طيفيه ،

١ — معصم ؛ ٢ — شاخهٔ تحت تنار ؛ ٣ — راحة اليد ؛ ٤ — بنصر ٥ — خنصر (حلقوى) ؛ ٦ — وسطى ٧ — ابابه ؛ ٨ — ابهام ؛ ٩ — شاخهٔ تنار .

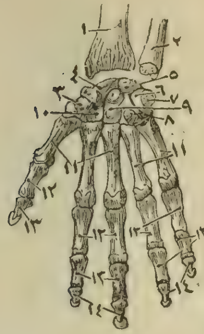

(يد)

١ — زند ؛ ٢ — كعبره ؛ ٣ — عظم معين ؛ ٤ — عظم زورقى ؛ ٥ — عظم نصف هلالى ؛ ٦ — عظم اهرامى ٧ — عظم حمصى ؛ ٨ — عظم كابى ؛ ٩ — عظم كبير ؛ ١٠ — عظم شبه معينى ؛ ١١ — عظام مشطيه ، ١٢ — سلاميات ؛ ١٣ سلاميات متوسطه ؛ ١٤ — سلاميات صغيره

يدين = ايكى ال ، دودست .

يداً بيد / عن يد = الدن اله ، طوغريدن طوغرى يه

يد واحد = اصول انحصار .

اصابع اليد = (طب) الده متعاقباً يكديكريله مفصلنمش بر طاقم سلاميات كه : باش پارمقده ايكى ديكرلرنده اوچر عدددر .

رسغ اليد = (طب) الده يكديكرينه مفصلنمش ، ايكى صره اوزرينه موضوع سكز عدد كوچوك كميك .

مشط اليد = باش پارمقدن اعتباراً برنجى ، ايكنجى ، اوچنجى دردنجى ، بشنجى كميكدن عبارت (مشط يدى) لر

وضع يد ايتمك = تصرف ايتمك .

[جمعى : ايدى وايادى كلير .]

يَدَك [ت ، ص] حيوان چكه‌جك ايپ يولار صاپى § اقنديه قارشى ساحلدن قايق وكمى چكمكه مخصوص ايپ § يولاردن چكيله رك كوتوريلان بوش آت § لزومى حالنده استعمال اولنمق اوزره احتياطاً بولنديريلان فضله شى ساعتك ياك جامى ، يدك كوزلك .

یدکجی = یدکنده آت ویا سائره چکن .

(یدکجی)

یدەمك = یدك چکمك .

یدی [ت ، ع] آلتیدن صوکره کلن عدد : (٧) ، سبعه ، هفت .

یدی ویرن = سنەده بر قاچ دفعه چیچك آچان ویا میوه ویرن نبات : یدی ویرن کلی .

یدیشر = هر دفعەسنده یدی ، هر برینه یدی .

یدنجی = آلتنجیدن صوکره کلن ، سابع .

یدیرمك [ت ، مص] [یمك]

یر [ت ، س] (کوك) مقابلی ، ارض ، زمین ، قره طوپراق § کرهٔ ارض . § ارض پارچه ، قطعه § عرصه . محل ، موضع ، مکان ، مملکت ، وطن ، مسقط رأس § مقام ، منصب ، محل مأموریت . § اثر ، نشان .

یرپلاموطی = ذات الفلقتین شعبه سندن شفویه فصیلەسنه منسوب بر نباتدر .

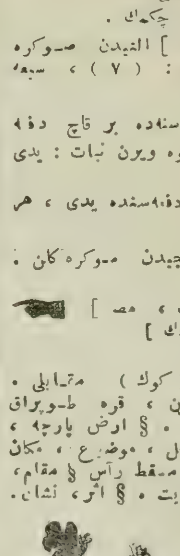

(یر پلاموطی)

یرفستیق = ذات الفلقتین شعبه سندن بقلیه فصیله سنه منسوب بر نباتدر .

یرفسلیانی = (حشیشة العطارد) فربیونیه فصیله سندن متقابل الاوراق بر نباتدر .

یرەباقان = شرفسی ، مرائی .

یرەکیرمك = آرتانق ، محجوب اولق .

یرك دیبی = مزار ، حفرهٔ اموات .

(یر فستیق)

(یر فسلیانی)

قرەیر = مزار ، قبر .

یرلی = بر مملکتك اهالیسندن اولان || ثابت ، غیر متحرك .

یریورد = مسکن .

یرالماسی = ذات اللقاح منظومەسن ویتاتس انواعندن بر نباتدر . اناطولیده کثرتله بولنور ، تخملری صاق درنیلرینك اوزرنده‌کی چقورلرده‌در .

(یرالماسی)

یراتمق [ف ، مص] [یاراتمق]

یراسه - یراصه [ت ، س] (خفاش) حیوانات ذات الثدیانك ذی المثیمهٔ خفاشه زمره‌سندن بر قوش که : کوزلرینك ضیاء شمسدن متأثر اولمسنه مبنی کیجه‌لری اوچار . [اطراف قدامیه وخلفیه‌سی وذنبی ایله غایت مطول اولان اصابعی بیننده ممتد و دری بوکاوملرندن عبارت بر غشاء واسع واردرکه : انکله تمایز ایدر] .

کیجه‌جی بر حیواندر . قنادلری پرده ایدر . عوامك ظن ایتدیکی کبی قوش دکلدر ممه‌لیدر .

(یراسه)

یراعه [ع ، س] قامش ، یونتلمامش قامش قلم . (لغت ناجی‌یه کوره) آتش بوجکی

یراعه‌جنبان } قلم اویناتان .
یراعه زن }

یراغ [ت ، س] سلاح ، آلت حرب § لوازم ، مهمات .

یربوع [ع ، س] تولا صیچانی ، چول صیچانی . [بونك بر نوعنده جربوع دیرلر .]

یرحمك الله [ع ، تر] الله سکا رحمت ، (مرحمت) ایتسون معناسنه ترکیب دعائی اولوب اقصیرانلره قارشی ایراد ایدیلور .

یرقان [ع ، س] صاریلق دنیلان علت . § (طب) خمور کبددن دولایی صفرانك مادهٔ ملونه‌سنك دمه دخولندن متولد بر مرض : یرقان وخیم .

یرلشمك [ت ، مص] یرطوتمق ، یر بولوب اوطورمق § یرنده ثابت اولق ، تقرر ایلمك § صورت دائمه‌ده بر محلده اقامت ایتمك . § اشیاسی یرلی یرینه توعمق ، تنظیم و ترتیب ایلمك .

یرلشدیرمك = بر شیئی یرینه توعمق || یرلی یرینه قومق || اسکان ایتمك || بر خدمت و مأموریته نصب ایتدیرمك . || برسوزی یرنده‌سو یلمك .

یرلشدیرلمك = بالواسطه یرلشمك ، باشقه‌سی واسطه‌سیله یرلشمك .

یرلیغ [س] { اصلی ترکی اولوب بعده عربی و فارسی‌یه دخی کچمشدر . } اراده ، فرمان یرلیغ بلیغ همایون .

یزدان [فا ، س] اسماء الهیه‌دن ، جناب حق ، خالق .

یزدانی = الهی ، سبحانی : عنایت یزدانی .

یسار [ع ، س] واراق ، زنکینلك ، توانکری ، ثروت : اصحاب یساردن . § صول ، صول طرف (یمین) مقابلی : نهرك صاحل یسارنده کائن .

دست یسار = صول ال .

یمین و یسار = صاغ صول ، جید و واسع .

یساری = (هندسه) بر مستوی داخلنده بولنمیان شکل .

یَسارَت [ع ، مص] قولایلق ، آسانلق § زنکینلك ، غنا .

یَساق - یَساغ [فا ، ت] قانون ، انتظام § ممنوع ، منع ، نهی ، زجر .

یَسیر [ع ، ص] قولای ، آسان ، سهل اولان § از شی § قارباز [بو معناده (یسور) دخی قوللانیلور .]

یَشا [ت ، فع] ☞ [یشا]

یَشب - یَشم [ع ، س] (طبقات) غیر شفاف و مواد عضویه ایله ملون ، حمض حدید وآلومین و جزئی صویی حاوی مختلف رنکلی بر طاش .

یشب احمر = قرمزی یشب .

یشب اصفر = صاری

یشب اخضر = یشیل

یشب مصری = مصر یشب .

یشب خطی = خطوط ایله منقش اولان یشب

سیاه یشب = محك طاشی دنیلان طاش .

یَشیل [ت ، ص] صاری ایله ماوی رنکلرك امتزاجندن حاصل اولان رنك ، اخضر ، سبزه . § تازه ، خام .

یشیل باش = طیورذات الارجل الکفیه‌دن یشیل باشلی یبانی بر اوردکدر .

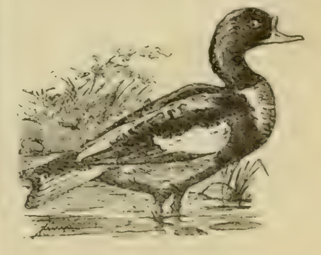

(یشیل باش)

یشیللك = یشیل رنك ، خضارت . || تازه اوتلر و یاپراقلر ایله مستور بر ، چاین || سبزه || تازه اوت ، محصول .

یشیللنمك = یشیل اولمق ، کسب خضارت ایلمك || نبات تازه‌لنمك . || نظر شهوتله باقق ، صولانمق ، اعلان محبت یولنده لطیفه ایتمك .

یشیللی = زمیننده یشیل رنك اولان شی .

یَعسوب [ع ، س] بال آریلرینك بکی سکه : دیکر اریلرك جمله‌سندن بیوك اولور . § امیر ، رئیس .

یعسوب المؤمنین = حضرت علی کرم الله وجهه‌نك لقبی .

یَعقوب [عبرانی ، س] ☞ [محیط اعلام]

یَعلول [ع ، س] صویی صاف وبراق قار کول § اوزرنده پیدا اولان قبارجق . § آق بلوط § ایکی اورکوجلی دوه .

یَعفور [ع ، س] تویی طوپراق رنکنده اولان آهو § مطلقا آهو § آهو یاوروسی § حضرت رسول اکرم افندمزك دوابندن بر حمارك اسمی که : خیبر وقعه‌سنده اغتنام ایدلشدر .

یَعمور [ع ، س] اوغلاق ، جدی

یَعنی [ع ، فعل] قصد ایتمك معناسنه اولان (عنایت) ویا (عنا) ماده‌سندن فعل مضارع مفرد مذکر . بوندن مقصد شودرکه : شو شو دیمکدرکه ، دیمك ایستنیلیورکه : معناسنده اولارق کندیسندن اولکی جمله‌نك حکمنی تفسیر وایضاحه باشلامدن اول ایراد اولنور .

یَغما [فا ، س] غارت ، غصب ، تاراج ایتمك حقسز اولارق ، جبرا ، زور ایله برینك مالنی الق .

یغماکرا / یغماجی = یغما ایدن ، چاپولجی زوربا .

یغماکرانه = یغماکرجه‌سنه .

یغماکری = یغماکرلك .

یغماکران = یغماکرلر .

یغمایوق = حقسز بر شی طلب ایدنه قارشی مستهزیانه بر صورتده استعمال ایدیلور تعبیر جوابی عامیانه‌در .

یَقا [ت ، س] ☞ [یاقه]

یَقاظَت [ع ، مص] اویانیقلق بیدارلق ،

یقظان = اویانیق ، بیدار .

یقظانی / یقظه = بیداری ، اویانیقلق : حالت یقظه .

بین النوم والیقظه = اویقو ایله اویانیقلق اره‌سی ، اره‌سنده .

یَقین [ع ، س] بر شیئی شکسز اولارق اعتقاد صحیح ایله بیلمه .

علم الیقین = صحتنده اصلاشبهه ایدیلمه‌مین اقوال ثقات || تواتر طریقیله برشیئی بیلمه .

عین الیقین = برشیئی کندی کوزلریله کوروك ماهیتنه یقین حاصل ایتمه .

حق الیقین = بر شیئك کیفیت ماهیتنی کما ینبغی جمیع حواس ایله بیلمه ، ا کلامه .

یقیناً = اصلا شك وشبهه اولمیه‌رق ، بلا شك .

یقینی = یقینه منسوب : معلومات یقینیه .

یقینیات = علم الیقین ایله بیلنن شیلر .

یَك [ت ، س] اثواب وچماشیر قولی ، یانی .

یَك [فا ، عدد] بر ، واحد § تك ، یالکز ، منفرد .

یکدن = بردن ، دفعة .

یکان = مکرر اولارق قوللانیلور . (یك) ك جمعی .

یکان یکان = برر برر ، آیری آیری .

یکانه = نظیرسز ، اشسز ، تك بی نظیر ، بی مثل مستقلاً ، منحصراً یکانه اولادی .

یکایك = برر برر . || آنسزین . ناکاه .

یکانه کو - ی = مؤمن ، موحد .

یکانه کویی = یکانه کواق ، موحدلك

یکانه کویان = یکانه سوزسویله‌ینلر .

یکبار / یکباره = بر کره ، بردفعه ، بردفعه‌ده .

یکپاره = بر پارچه ، بتون ، تام قیریقسز ، اکسز .

یکتا = یالکز تك || بی نظیر بی مثل . || برکات جامه یکتا .

یکجهت = متفق ، متحد .

یکجهتی = یکجهتلك .

يك چشم == بر كوزلى ، واحدالعين § ظاهر بين .

يكدانه == بر نوع قلاده § بى مثل بى نظير .

يكدست == بر اللى || بر جنس بر نوع .

يكدل == متفق، كوكلرى بر تقاندن برى

يكدلانه == يكدلجه‌سنه .

يكدلان == يكدللك .

يكدم == بر دم نفس ، بر آن .

يكديكر == بربرينى ، بر طرف ديكر طرفى .

يكران == يابس ، قويروغى آق اولان اشقر آت . صوبى، نجيب ، اصيل كران قيمت .

يك رشته == اويغون ، موافق ، ياراشيق || مشفق .

يكركابى == يدك چكيلن آت || بر ايشه حاضرلانمق . مهيا اولمق .

يكرنك == صادق العقيده اولان ادم || بر رنككده بر بويده اولان .

يكرو == مخلص ، صادق ، ايكى يوزلى اوليان .

يكروزه == وجودى بر كونه منحصر اولان .

يكزبان == بر ديللى § اغزلرى بر اولان § عين اسانله متكلم اولان .

يكزبانى == يكزبانلق .

يكتاز == دشمنه يالكز باشنه صالديران ادم ، شجيع ، بطال .

يكسال / يكساله == بر سنه ، بر سنه‌لك : طفل يكساله ، شجر يكساله .

يكسر == بر باشدن بر باشه § يالكز باشنه .

يكشنبه == برنجى كون ، يوم الاحد ، بازار كونى .

يكپاره [ت ، ص] (بحريه) سفينه‌نك پرووه‌سنه قوت ويرمك وجوادره‌يى حامل اولمق اوزره باش بودوسلمه‌سنك قسم فوقانيسنده وهر برى بر طرفدن اولديغى حالده قائماً وضع اولنان ايكى عدد متين اغاچدن هر برى .

يكسان [فا ، ص] دوز ، مستوى § بر دوزيه ، بر اسلوبده بر نقطه § برابر ، مساوى

« يكسان نظر مده صيف وصرما »

يكمك [ت ، مص] غالب كلمك ، غلبه چالق ، مغلوب ايتمك § تسكين ايتمك ، شدتنى ازاله ايلمك : حدتى يكدى .

يكيلمك == مغلوب اولمق، الت اولمق || اويونده پارتيى غائب ايتمك .

يكن [ت ، س] قارداش اولادى برادرزاده .

يكون [ع ، ا] مجموع حساب ، حاصل جمع ، طوب .

جمعاً يكون == بر قلم اولەرق ، حساب مجموعى بر قلمده اولەرق .

يكون چكمك == سلسلهٔ اعدادى بر يرده نهايت ويرەرك مجموعنى آلمق || لاينقطع سوز سويلەرك بر محلده طورمق

يكه [ج ، س] (بحريه) سفينه‌يى صاغ وصوله چويرمك اوزره دومن طاسى التندن باشدن قيچه طوغرى كچوريلان اغاچ وتيور مانوله .

يكى [ت ، ص] قوللانلمامش . جديد، مجدد § ظهور و حدوثندن برى چوق وقت كچمامش اولان نوظهور . § عجمى ، تجربه‌سز .

يكى دنيا پلسنكى == (قوباهو پلسنكى) ذات الفلقتين شعبه‌سندن بقلميه فصيله‌سنه منسوب بر نباتدر .

(يكى دنيا پلسنكى)

يكى باشدن == تكرار ابتدادن .

يكى چيقمه == نوظهور ، موده .

يكيدن == تكرار، باشدن باشلايەرق

يكيچرى == ☞ (محيط اعلام)

يكيلك == جديدلك ، تجددلك .

يكيلەمك == تازه‌لەمك ، تجديد ايتمك || تكرار ايلمك .

يكيلنمك == تجديد ايدلمك ، تعمير وترميم اولنمق .

يل [ت ، س] متحرك هوا، روزكار ريح ، باد ، روزكار . § ريح طيار ، روماتيزم § قارنده اولان غاز . § [فا ، ص] بهادر ، پهلوان || شجيع . [جمعى (يلان) كلير .]

يل دكرمنى == ☞ [دكرمان]

قره يل == شمال غربى كرته‌سندن اسن روزكار .

برنده يللر اسمك == نام ونشانى قالمامق

يلاق [فا ، س] ☞ [يالاق]

يلپازه [ت ، س] صيجاق وطورغون هوالرده هوايى تحريك ايچون قوللانيلان آلت معروفه، مروحه.

(يلپازه)

(هند يلپازه‌سى)

يلپازه‌لەمك == يلپازه صاللايەرق هوا ويرمك .

يلتيمك [ت ، مص] طالب ومائل اولمق § برشيئه اوزنمك تقليده چاليشمق .

يلدا [فا ، س] اوزون ، ممتد .

شب يلدا == كوز فصلنك صوكى قيش موسمنك ابتداسى اولان رومى كانون اولك طقوزنجى كيجه‌سى كه: اك اوزون كيجه‌در .

یَلْدیرمَه [ت ، مـ] مخـدرات اسلامیه‌نك تبرلرده‌وه‌یڤیه‌لرده چارشف یرینه کیدکاری خفیف کنیشجه انتاری کبی اوست اباسی

یَلَكْ [ت ، مـ] قوش قنادینك بیوك توبلری . § قواسز ، اوکی اچیق آلافرانغه مینتان .

یَلْکَن [ت ، مـ] روزکارك تأثیرینه معروض اوله‌رق اوصایده سفینه‌نك حرکتنه بادی اولان قالین بزکه : سرنلره کریلور . شراع ؛ بادبان .

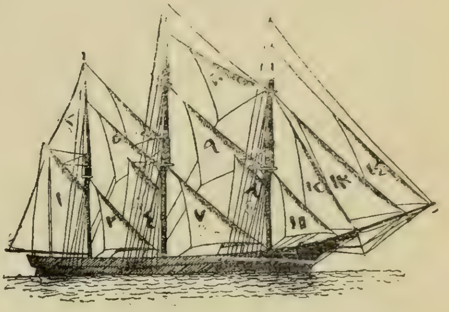

(یان یلکنلریله ولهٔنا یلکنلری و فلوقلر)

۱ — رانده ؛ ۲ — پیك ؛ ۳ — میزانه ولهٔناسی ؛ ۴ — پوقروا ؛ ۵ — میزانه غابیه ولهٔناسی ؛ ۶ — میزانه بابا فنقو ولهٔناسی ۷ — غراندی ولهٔناسی ؛ ۸ — وله‌ایسترالیا ۹ — غراندی غابیه ولهٔناسی ؛ ۱۰ — غراندی بابا فنقو ولهٔناسی ؛ ۱۱ — وله باروزه ؛ ۱۲ — ترنکتینا فلوق ؛ ۱۳ — بیوك فلوق ؛ ۱۴ — قونطره فلوق .

یلکن آچمق == یلکنلری آچرب حرکت ایتمك .

یلکنلری ایندیرمك == حدت وشدتنی تسکین ایتمك . یواشلامق ادعادن واز کچمك .

یلکن بزی == قالین بزکه : اندن اکثریا چادر ویلکن یاپیلور .

یلکن کمیسی == یلکن ایله یعنی بخار قوتی اولمقسزین حرکت ایدن کمی .

یلکن کورك == عجله ایله حرکت .

عقله یلکن ایتمك == عقله کلنی یاپمق

یَلْوَه [ت ، مـ] چیلاق دینیلان قوش .

یَلَه [ت ، مـ] آت و امثالی حیوانلرك بوینلرنده‌کی قیللر .

یَمْ [ت ، مـ] حیوانلرك ییه‌جکی : الترییم عددی ، قوشلك یمی بیتمش .

یملك == حیوانلره ویریلان یمك توللدیغی محل .

اوکنه‌یم دوکمك == تسویلاتله اغزینی صولاندیرمق || حیله‌لی سوزلرله قلبنی جلب و جذب ایتمك

بالق یمی == اولطه‌یه طاقیلان اوفاق بالق پارچه‌سی ویا میدیه

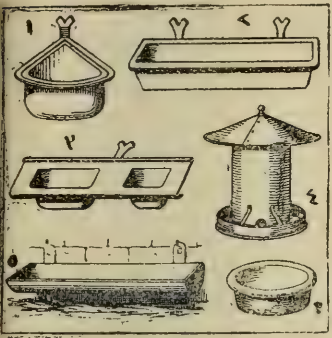

(قوش یملکی)

یمله‌مه == شکاری جلب ایچون طوزاغه قونیلان یم || تفك ویا طوپه آتش ویرمك ایچون فالیه اغزینه قونیلان باروت || ساخته اوضاع ومواعد .

یَمّ [ع ، مـ] دکز ، دریا ، بحر : تلاطم یم . § یم اجلال و صطوت .

یَمَانْ [ت ، مـ] یاکاش § قورناز ، جادالوز § حیله‌کار ، مرحمتسز .

یَمَانِی [ع ، مـ] یمن قطعه‌سنه منسوب ومتعلق : خطهٔ یمانیه .

عقیق یمانی == قیمتدار بر طاشدر .

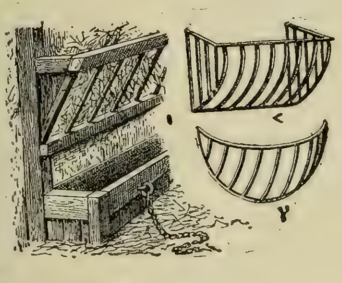

(آخور یملکی)

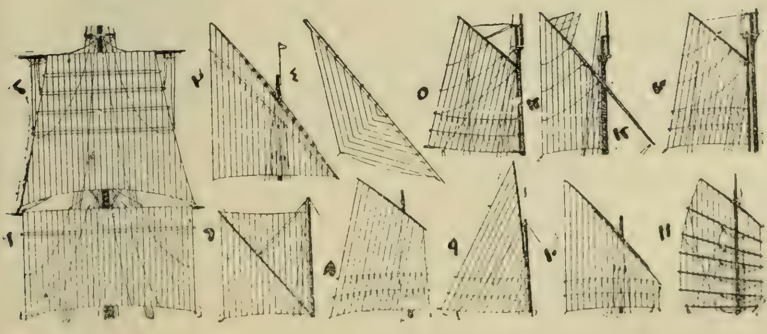

(یلکن)

۱ — ترینکت ۲ — غابیه یلکنی ۳ — لاتین یلکنی ۴ — فلوق ۵ — رانده ۶ — پوقروا ۷ — وله‌استرالیه ۸ — آوارالی یلکن ۹ — ماینالی یلکن ۱۰ — سورمه‌لی یلکن ۱۱ — پوپراتلی یلکن ۱۲ — چین ترتیبی ماینالی یلکن .

(یلکنلرك استفه‌لرینه مخصوص خلاطلر)

م - یلکنك استوطه یقاسی ح - استوطه دیوتیه ب - قونطوره .

دود یمانی = یمن قطعه سنه مخصوص بر چیبانك ایچنده بولنان قوردلر .

شعرای یمانی = قطب جنوبیده مشاهده اولنان طوب کوکب .

یمش [ت ، س] میوه ، فاکه || خلیجده بر اسکله .

یمشجی = یمش صاتان آدم .

یاش یمش = تازه میوه .

قوری یمش = جویز ، بادم کبی قوری میوه .

یمشلك = یمش ویرن اغاجلری حاوی محل || سفره ده میوه قونمغه مخصوص مختلف الشکل قاب .

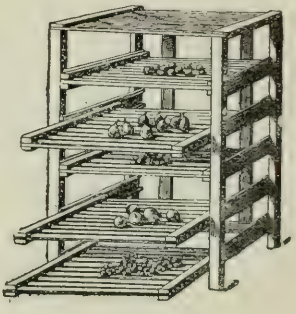

(مطبخ یمشلکی)

(سفره یمشلکی)

یمك [ت ، مص] اغزده چکنیوب یوتمق ، اکل و تناول ایلمك ، طعام ایتمك § کمیرمك ، آشندیرمق: قویونك ایچی بیلوزیك طاشی یمش . § صرف و استهلاك ایلمك : ثروتی سفاهت یولنده یدی ، § دوچار اولمق، طوتلمق: یولده یاغمور یدك . § معروض اولمق : پدرندن کوزل بر تکدیر یدی ، برادرندن ایی بر طوقات یدی .

باش یمك = اولمسی موجب اولمق .

باشك آتی یمك = ابرام و اصرار ایدوك تعجیز ایتمك .

کندی کندینی یمك = وسوسه دن تاسه دن ، قورونتیدن ضعیفلامق .

میراث یمك = میراثه قونمق ، آز زمانده بر آدمه وارث اولمق .

غم یمك = تاسه ، وسوسه ایتمك ، کدر ارلمق .

یمك [ت ، س] انسانك اکل وتغذی ایلدیکی شی ، اطعمه .

یمکده = سفره ده اوطوریلور ایکن

یمکلك = یمکه متعلق ، یمکه مخصوص .

یمنی [ت ، س] کوبلولرك باشلرینه باغلادقلری ویا اللرنده منديل مقامنده قوللاندقلری رنکلی بز . § اوکچه سز قبا ایاق قابی

یمین [ع ، س] (یسار) مقابلی . صاغ ، صاغ جهت § صاغ ال § آند ، قسم ، سوکند .

یمین استظهار = (فقه) ترکه دن بر حق دعوی و اثبات ایدن کیمسه یه حاکم طرفندن ویریلن یمین

یمینلی = یمین ایتمش ، اندلی || توبه لی .

ینابیع [ع ، س] جم : [ینبوع] . ینابیع زلال .

یناشمق [ت ، مص] تقرب ایتمك، یاقین کلمك . یانلاشمق .

یناشمه = یناشمق ماده سندن مصدر تخفیفی || حماملرده پیله جك کتیرن خدمتجی .

یناق [ت ، س] یوزك ایکی طرفندن هر بری ، خد ، رخ ، رخسار ، عذار .

ینبغی [ع ، فعل] شایان ، مناسب ، مضنی ، لازمکلیر .

کماینبغی = لایق وجهله ، لازمکلدیکی صورتده .

ینبوع [ع ، س] پیکار ، منبع ، چشمه ، قایناق .

ینکج [ت ، س] هر ایاغنده قیصقاجی اولان ، یان یان یورویین بر نوع کوچوك صو حیوانی ، سرطان ، چغانوس : حیواناتغیر فقریه نك مفصلیه شعبه سنك قشریه صنفندن بر حیواندر .

ینکجه نچون یان یان یورورسك دیمشلرده سرده قبا دایی لق وار دیمش

ینکه [ت ، س] برادر ، عموجه ، طایی زوجه سی § کلینه رهبرلك ایدن قادین

ینیرجه [ت ، س] بولندیغی محلی اویه رق بویوین چیبان .

یواش [ت ، س] (چابیك) ك ضدی ، آغر ، سرعتلی اولمیان آهسته § یومشاق ، خفیف .

یواش یواش = خفیف خفیف ، آغر آغر . || تدریجا

یواشه [ت ، س] سرکش آتلرك دوداقلرینه طاقدقلری تخته قیصقاج .

یواقیت [ع ، س] جم : یاقوت

یوم [ع ، س] کون ، روز ، کونشك بر طلوعندن دیکر طلوعنه قدر کچن مدت . یوم البعث ، یوم التناد ، یوم الجواب ، یوم الجزا ، یوم الجمع ، یوم الحساب ، یوم الحشر ، یوم الدین ، یوم السؤال ، یوم الفصل ، یوم العهد ، یوم میثاق ، یوم المیعاد ، یوم الموعود

یوم الواقعه ، یوم النشور = قیامت کونی معناسنه دور .

الیوم = بوکون ، شیمدیکی حالده

یوم شك = شهر رمضان شریفك بر کون اولکی یوم .

کل یوم = هر کون ، هر زمان .

یوماً من الایام = کونلردن بر کون

یوماً فیوماً = کوندن کونه، کیتدکجه

یومی = کونده || کونه منسوب || هر کونلك .

یومیه = کوندهلك ، اجرت .

یوم شمس حقیقی = (قوزموغرافیا) شمسك عین نصف النهاردن ایکی متعاقب مرور علیاسی بیننده کچن مدت

یوم نجومی = (قوزموغرافیا) کواکب ثابته دن برینك عین نصف النهاردن متعاقباً ایکی مرور علیاسی بیننده کذار ایدن مدت.

(ینکج)

یوم شمس وسطی == یوم اعتبار و فرضی .

یهود [ع ، س] بنی اسرائیل : قوم یهود .

یهودی == اسرائیل ، موسوی .

یه‌جك [ت ، س] ینیله‌جك شی ، مأکول ، ینیر ، یمکه صالح ، اویشلی

یای مکسوره

یرتمق [ت ، مص] چکوب پاره‌له‌مك ، یارمق ، شق ایتمك ، چاك ایلمك . § اوجی سوری بر شیله یاره اچمق ، جرحه پیدا ایتمك .

یرتاج == اثواب و چاشیرك یرتلمش کبی اچیق براغلان یری .

یرتجی == کندی تعیشی ایچون دیکر حیوانلری اتلافی ایدن حیوان درنده مفترس .

یرتیق == یرتلمش ، یاریلمش ، دریده ، چاك ، || پارچه پارچه || حیاسز پردهٔ عصمت و حیاسی شق اولمش اولان .

یغین [ت ، س] ☛ [ییغمق]

یگرمی [ت ، ع] اون طقوزدن صوکره ، ایکی دفعه اون : (٢٠) بیست .

یکرمنجی == اون طقوزنجی‌دن صوکره کلن

یکرمیلك == یکرمی قیمتنده اولان || یکرمی پاره‌یه کچن سکه .

یگیت [ت ، س] یتشمش کنج آدم ، دلیقانلی § شجیع ، جسور ، بهادر ، دلیر ، دلاور .

بابایکیت == جسور و کوستریشلی کنج .

غریب یکیت == کیمسه‌سز ، بیچاره .

یکیتلك == جسارت ، شجاعت ، بسالت .

یکیتلنمك == جسارتلنمك || قورلنی خروزلانمق .

یل ـ ییل [ت ، س] سنهٔ ، عام کچن یل == کچن سنه

ییل باشی == سنهٔ جدیده‌نك ابتداسی که : خرستیانلرجه پك معتبردر .

ییلانمق == اسکیمك ، اوزرندن زمان مرورلر کچمك .

ییلدیز اوردکی == طیور ذات‌الارجل الکفیه‌دن اولوب نصف کرهٔ شمالیده بولنور .

(ییلدیز اوردکی)

ییتمك [ت ، مص] غائب ، ضایع اولمق ، فوت اولمق .

ییغمق [ت ، مص] طوپلایوب کومه ایتمك ، بریکدیرمك ، ادخار ایلمك .

ییغدیرمق == کومه ایتدیرمك ، بریکدیرمك ، ادخار ایتدیرمك .

ییغلمق == طوپلانمق ، تراکم ایتمك . ادخار اولنمق .

ییغندی == جمع و تراکم ایدلمش شیلرك مجموعی || غلبه‌لك ، ازدحام .

ییغین == طوپ ، کومه مجموع || غلبه‌لك ، ازدحام .

ییغینله == کاییتلی ، طوپدن .

ییقامق [ت ، مص] صو ایله تمیزله‌مك ، غسل ایتمك || استحمام .

ییقانمق == صو ایله تطهیر ایدلمك . غسل اولنمق .

ییقانمه == (ییقانمق) ماده‌سندن مصدر تخفیفی || ییقانیش .

ییقمق [ت ، مص] دوشورمك ، یره اورمق ، اشاغی الامق § بوزمق ، هدم وتخریب ایتمك

او ییقمق == برینك محو و فلاکتنه بادی اولمق .

کوکل ییقمق == خاطر قیرمق .

ییقدیرمق == بالواسطه ییقمق .

ییقلمق == دوشمك ، دوریلمك || خراب ومنهدم اولمق || دفع اولوب کیتمك .

ییقندی == ییقلمش بر شیئك بقیه قالان انقاضی ، خرابه ویرانه .

ییقیق == ییقلمش ، خراب ، ویرانه منهدم .

ییقیم == بوزوله ، دوشمه ، هدم خرابی . چوق مصرفلی

ییل [ت ، س] ☛ [یل]

ییلان [ت ، س] زواحفدن معروف حیوان ، افعی مار .

ییلان قاوی == هلزونی .

ییلان کبی == پك صغرق ، پك صوکمسز

ییلان بالغی == ییلانه مشابه بر جنس بالق .

ییلان یصدیغی == ذات‌الالقاع منظوره‌دن چیچکاری سنبل هیئتنده ، لفافهٔ زهرویه‌یه مالك تزیینات ایچون مستعملدر

(ییلان یاصدیغی)

ییلان دیلی == (لسان‌الحیه) : ذات‌الالقاع منظوره‌دن لسان الحیه فصیله‌سنه منسوب بر نبات اولوب ٢٠ سانتیمتره قدر بر طوله مالکدر .

ییلانجق [ت ، س] اکثریا یوزه عارض اولور میقروبی بر خسته‌لق ، (ئه‌ری‌زیپه‌ل) § (طب)

(ییلان دیلی)

جلدك بر التهاب سطحیسندن عبارت اولوب عارض اولدیغی محل صاری‌یه مائل قرمزیجه بر لون کسب ایدر ، اوزرینه پارمق ایله باصیلنجه قرمزیلق زائل اولور و پارمق قالدیریلنجه حمرت سابقه عودت ایدر .

هالك‌المار == (ییلانجی) طیور جارحه‌دن اولوب تویلری غایت ظریفدر ، بجاقلری اوزون اولدیغندن طیور شاطئیه میاننده دکزده ایوزلر ییلانلرله تعیش ایدر .

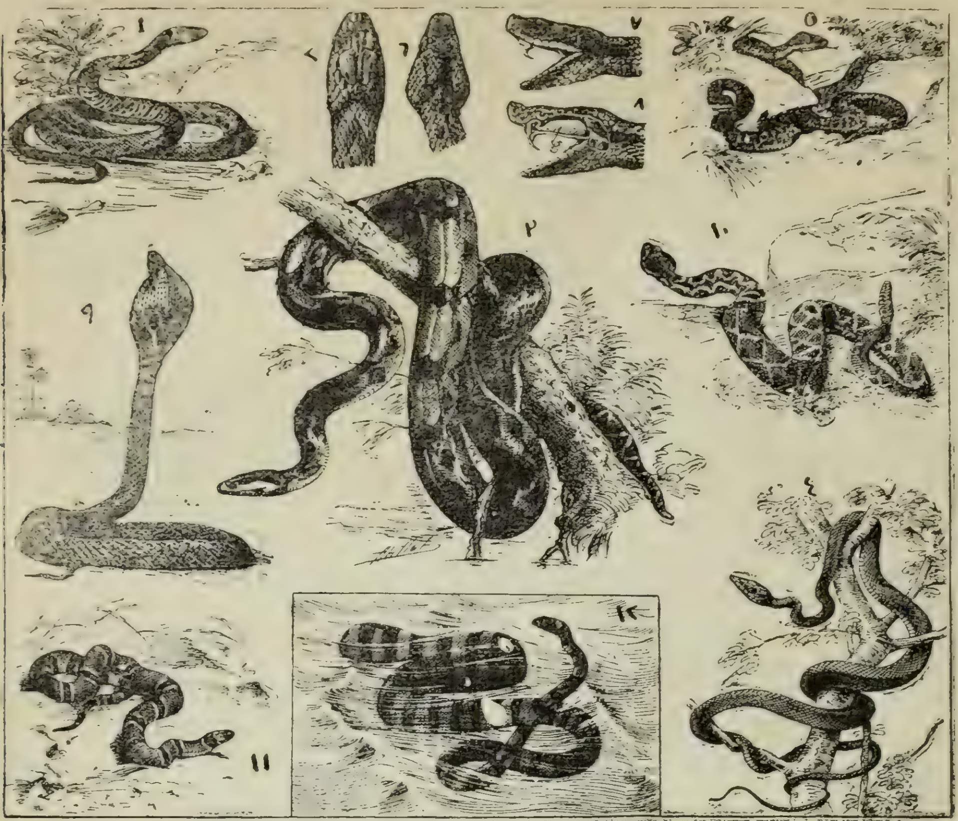

(ييلانلر)

١ — قره ييلان ، ٢ — قره‌ييلانك باشى ، ٣ — بوآ ، ٤ — آغاج ييلانى ، ٥ — انكرك ييلانى ، ٦ — انكرك ييلانك باشى؛ اوستندن كورونشى، ٧ — انكرك ييلانك باشى؛ ياندن كورونشى، ٨ — انكرك ييلانك غدهٔ سميه‌سنى كوسترن باشى ، ٩ — تاجا ياخود كوزلكلى ييلان ، ١٠ — چنغراقلى ييلان ، ١١ — مرجانلى ييلان ياخود قاطر ييلانى ، ١٢ — دكز ييلانى .

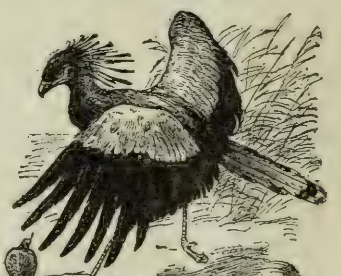

(ييلانجى)

ييلشمق [ت ، مص] كوشه‌يوب ييـ... ، كولوب صيرتمق ، تبسم .

ييلشق = ياپشقان ، عارسز ، معجز

ييلمق • [ت ، مص] اوركمك ، كوزى قورقمق .

ييلدرمق = اوركوتمك ، كوزينى قورقوتمق ، جسارتنى كسر ايتمك .

ييلغين = ييلمش، كوزى قورقمش، اوركمش .

ييو [ت ، ص] بر شيئك ايچ وياطيشنده‌كى اويوق چيزكى § برزيوانه‌نك ايچنه هلزونى صورتده ياپيلان اويوق : ويده ييوى ، ناملى ييوى .

ييولى = ييوى اولان: ييولى طوب.

ياى مضمومه

يبوست • [ع ، مص] (رطوبت) مقابلى قورولق ، يابسلك : خشكى : يبوست هوا .

يسر • [ع ، مص] (عسر) و (عسرت) مقابلى . سهولت ، قولايلق ، آسانلق . § زنكينلك ، يسار [يسرت] ده لفقدر .]

يسرى [ع ، ص] صول طرف ، (يمنى) مقابلى : جهت يسرى .

يسرى [ت ، ص] بر جنس سياه اغاج ـ كه : بوندن تسبيح اعمال اولنور .

يمن [ع ، ص] اوغور ، قوت ، حسن طالع ، ميمنت ، سعادت بركت ، فال خير .

يمنلى = اوغورلى ، مسعود، بركتلى فيضلى .

يمنى [ع ، ص] (يسرى) مقابلى و (يمن) ك مؤنثى صاغ جهت جهت يمنى .

يمورطه [ت ، ص] طيور وهوام واسماكك بالاخره ايچندن ياورى چيقمق اوزره طوغوردقلرى مختلف القطعات قابوقلى دانه بيض .

بالق یومورطه‌سی == کفال بالغندن چیقاریلان معروف لذیذ ماده .
قزیل یومورطه == پاسقالیه یومورطه‌سی

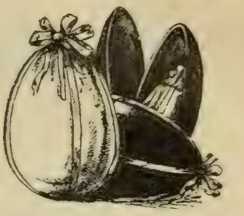

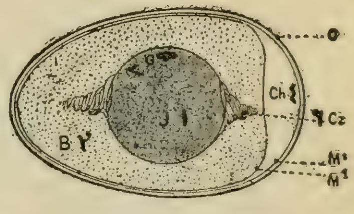

(یومورطه): ۱ — یومورطه‌نك صاریسی ، ۲ — یومورطه‌نك آقی ، ۳ — سرهٔ باطنه ، ٤ — جرثومه (یومورطه تخمی) ، ٥ — اغشیهٔ مخاطیه . ٦ — بیت الهوا ، ۷ — قابوق .

یومورطه‌اق == وفدان اوله‌رق پیشیرلمش یومورطه‌نك الی کیرلتمه‌مك ویاقامق ایچون ایچنه قونلدیغی ظرف بچمنده قاب .
یومورطلامق == قوش وسائره یومورطه یاپمق . ‖ اصلمز بر شی سویلمك
جواهر یومورطلامق == مناسبتسز سوز سویلمك .
یووارلاق [ت ، ص] مدور ، دکرمی کره شکلنده ، طوب بچمنده اولان کروی .
یووارلانمق == دونه‌رك کیتمك ، دکرلنمك ‖ یره یاتارق دونه دونه حرکت ایتمك : یولرده یووارلاندی .
یوس یووارلاق == طوس طوپارلاق .
یووالامق [ت ، مص] تکرلنه‌رك دوندره‌رك یوروتمك . § ایته‌رك حرکته کتیرمك § اتمق ، اساسسز بر سوز سویلمك .
یوواز [ت ، ص] ایری ، قبا ، قوتلی آدم .
یوتمق [ت ، مص] بوغازدن آشاغی ایندیرمك ، بلع ایلمك § غصب ایتمك § تحمل ایدوب سکوت ایلمك ، قبول ایلمك .

حبی یوتمق == ایشی بیتمك ، فنالاشمق
یوتدیرمق == یوتمسنه سبب اولمق ‖ قبول ایتدیرمك ، قاندیروب ایناندیرمق § قمارده اویونده قزانمق .
یوتقنمق == توکوروکنی یوتمق ، اشتهانك حصولندن دولایی آغزده حاصل اولان امابی یوتمق .
یوتلمق == بلع اولنمق بوغازدن اشاغی ایندیرلمك ‖ قبول ایدلمك ‖ اویونده قارده غائب ایتمك ، یکلمك .
یوتوم == بر دفعه‌ده یوتولان شی ، جرعه ، ایچیم .
یوجه [ت ، ص] یوکسك ، عالی مرتفع : یوجه طاغلر .
یورت [ت ، ص] یر ، مملکت ، دیار ، اقلیم ، ایل ، مسقط رأس ، وطن § مسکن مأوی ، اقامتکاه § تصرف اولنان املاك ، اراضی .
یورتلق == مالکانه اراضی ، اوجاقلق عائله‌نك مالکانه‌سی .
یوردام [ت ، ص] چابوقلق ، چالا دبدبه ، طنطنه .

ال یوردامی == الدن کلمه ، ملکه
یوردامل == سریع الحرکه ، چویك ‖ الندن ایش کلیر .
یورطی [ج ، س] خرستیانلرك بایرام ویا مقدس عد ایدیلان تعطیل کونلرندن هربری .
یورغان [ت ، س] یتاقده اوستنه اورتیلان ایچی پاموقلی اورتی .
یورغانه کوره اياق اوزاتمق == حدینی ، حسابنی بیلمك ، تدریجه حرکت ایتمك .
یورغانجی == یورغان یاپان ویا صاتان آدم ‖ اوطه دوشمه‌سی یاپان ویا صاتان ویا دوشمه‌یی یرلی یرینه وضع ایدن تفریش ایلین صنعتکار .
یورغانلق == یورغانه الویرر ، یورغان یاپمغه یارار شی .
یورغون [ت ، ص] یورولمش دوچار تعب اولمش ، چوق کزمك ویازیاده چالیشمقدن رخاوته دوشمش ، مجالسز قالمش اولان .
یورغونلق == تعب .

بالق یتیشدیرمك اصولی : ۱ یومورطه ، ۱ نوه‌سیله ، ۲ ویته‌لاوس ایله . ۳ عضله‌لرك تمام‌لاغیله ٤ « ویته‌لاوس » ك سطحنده بلاستوده‌رم ایله ٥ یومورطه ایچنده قیوریلمش بالق یاوروسی . ٦ بالق یاوروسی یومورطه‌دن چیقارکن . ۷ مفرخ صنعی ، ۸ یومورطه‌لری آیقلامغه مخصوص « پیپه‌ت » بورو . ۹ سه‌زغرین ك تفریخ قوطوسی . ۱۰ تفریخ ایچون براکت ك قوطوسی ۱۱ یومورطه‌لری نقل ایچون صندوق ۱۲ آمبالاژ صندانك قوریزه‌سی ۱۳ یومورطه‌لرك نقلی ایچون ته‌لایه قوطوسی ۱٤ تفریخ ایچون سابح الث . ۱٥ تفریخ کردلی ۱٦ اوچ تفریخ کردانندن متشکل زاف .

یورغونلق المق == یورولدقدن صوکره طوروب ویا اوطوروب دیکلنمک ، تنفس ایتمک .

یورغه [ت ، ص] اتك بر نوع یورویشی § بو صورتله یوروین آت .

یورك [ت ، ص] قلب ، دل § کوکل § قادن، بطن § جسارت شجاعت : یورکلی آدم ، یورکسز آدم . § حس مرحمت و شفقت

یورکلر اجیسی == پك اجینه جق حال

یورك اوینامق / **یورك قالقمق** == پك زیاده انفعال نتیجه‌سی اولارق خلجانه اوغرامق .

یورك بایلمق == آجلقدن معده‌ده اوکیفلك حس ایتمك، پك زیاده آجیقمق

یورك توکنمك == پك زیاده اوزلمك

یورك چارپمق == خلجانه اوغرامق.

یورك چارپندیسی == خلجان قلب.

یورك سورمك == اسهاله دوچار اولمق .

یورك طیقانمق == براجی‌یه،اضطرابه متحمل اولمق ، متأثر اولمامق .

یورك ویرمك == جسارت ویرمك ، تشجیع ایلمك .

یورك یاغی اریمك == شدتله آرزو ایتمك

یورك یاغ باغلامق == پك زیاده سومك || قلبك اطرافنده شحم تراکم ایلمك

یورکلی == جسور ، شجیع، بهادر .

قاتی یورکلی == مرحمتسز ، غیر حساس .

یورکلنمك == جسارت پیدا ایتمك ، جرأتلنمك .

یورکسز == قورقاق ، جبین .

یورمق [ت ، مص] یورغونلق ویرمك ، دوچار تعب ایتمك

ذهن یورمق == اتعاب ذهن ایلمك دماغی مشغولیتده بولندرمق .

کندینی یورمق == بیهوده اوغراشمق

کوز یورمق == چوق اوقومق || چوق دیکیش دیکمك .

یورلمق == یورغون اولمق ، دوچار تعب اولمق || بیهوده اوغراشمق .

یورمق [ت ، مص] عد و حمل ایتمك ، تعبیر وتفسیر ایلمك صایمق : خیره یورمق شره یورمق .

یوروك [ت ، ص] چابوق واپی یوروین آت § برپرده طوروب سیارحالنده بولنان خلق، کوچبه خیمه نشین ترکمان عشیرتی

یورومك [ت ، مص] ایاقله کیتمك مشی و حرکت ایتمك § سرعتله کیتمك § صولتله هجوم ایلمك ، آقین ایتمك .

الوب یورومك == ایلری کیتمك ، تجاوز ایتمك .

یورویویرمك == اطرافنه باقمقسزین همان کیتمك

یوروتمك == یورومه‌یی موجب اولمق ، مشی و حرکت ایتدیرمك || ایلری سورمك ، ایلرو کتورمك || تسلسل ایتدیرمك || تمدید ایتمك .

صمان آلتندن صو یوروتمك == کیزلیجه ایش کورمك .

یورویش == (یورومك) ماده‌سندن اسم مصدر، یورومه، مشی و حرکت || رفتار ، طرز حرکت ، روش . || هجوم ، اقین : شهری یورویشله فتح ایتدیلر .

دوه یورویشی == یواش ، فقط دواملی مشی .

جبری یورویش == (عسکری) بلا فاصله سرعتله ایلرو طوغرو حرکت ایدیش .

یان یورویش == (عسکری)تعلیمده بر حرکت .

یوز [ت ، عد] اون کره اون ، (٩٩) ی تعقیب ایدن عدد : (١٠٠) . مائه ، صد .

یوزلرجه == بر شیئك عددجه چوقلغنی افاده ایدر .

یوزده == رأس‌المالك هر یوزغروشندن الثان فائض مقداری : یوزده بش ، یوزده طقوز .

یوز [ت ، ص] انسان و حیوان باشنك اوك طرفی ، حواس خمس و صامته‌نك بولندیغی قطعهٔ سر . چهره ، وجه ، روی . § سطح ، برشیئك خارجاً کورینان یری . § چوق، قاش کبی شیلرك طوغری طرفی § وجه سبب : بویوزدن پك متضرر اولدم .

یوزآقی == ناموس ، اعتبار معنوی.

یوز صویی == آبرو .

اکشی یوز == عبوس چهره .

یوزه اورمق / **یوزله‌مك** == یاپدیغی قباحتی بر آدمك قارشوسنده سویلیوب محجوب ایتمك .

یوز اوسته براقمق == نظامسز ، نقصان بر حالده براقمق

ایچ یوز == سطح داخلی || جهت باطنه ، بر ایشك مستور اولان جهتی ، || سبب حقیقی .

یوزینه باقلماز == پك چرکین .

یوزبولمق == التفاتدن ، نوازشدن شیمارمق .

یوزی پك == اوتانماز ، نوبران .

یوزچویرمك == ترك وفراغت ایلمك، قطع التفات ایلمك

یوزطوتمق == اوتانمامق ، قارشی صویلیه بیلمك .

یوزقره‌سی == ناموسسزلق، عارسزلق.

یوزیوزه کلمك == مواجهه اولنمق قارشی قارشی‌یه کلمك

یوزکورومی == کوکی طرفندن کلینه زفاف کیجه‌سی ویریلان قیمتدار هدیه .

یوزکوز اولمق == مافوق ایله‌مادون اره‌سنده حرمت و رعایت قالقمق ، تکلیفسز اولمق .

کوك یوزی == فضا ، سماء .

یوزه کولمك == جعلی التفات ومحبت کوسترمك .

یوزویرمك == لزومندن زیاده التفات ومساعده ایدوب شیمارتمق .

یریوزی == سطح زمین ، روی ارض.

یوزسز == حیاسز ، عارسز .

یوزی یوق == یاپدیغی بر فعل و حرکتدن دولایی محجوب .

یوزلشمك == یوزیوزه کلك ، مواجهه اولمق .

یوزلی == یوزی قابلی اولان .

یوز [فا ، ص] پارس دنیلان قپلان اجناسندن بر یرتیجی حیوان.

یوزباشی [ت ، ص] بلوك قوماندانی ، ملازم اولك فوقنده و قول اغاسنك دونده بولنان بر رتبهٔ عسکریه‌یی حائز اولان ذات .

یوزمك [ت ، مص] حیوانك دریسی چیقارمق ، صویمق ، سلخ ایتمك .

یوزلمك == دریسی چیقارلمق ، منسلخ اولمق .

یُوزْمَكْ [ت ، مص] صویك اوزرنده طوروب ياتماق ، صبح ایتمك § مبتذل شیلرك اره‌سنده قالق : پاره ایچنده یوزیور .

یوزلك == صباحت ایدلك .

یوزكج == یوزن، یوزمك بیلن، صابح

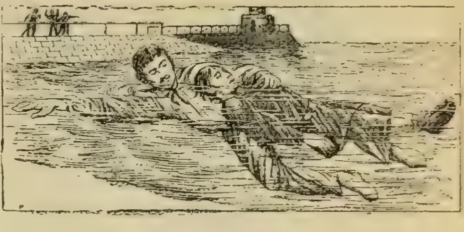

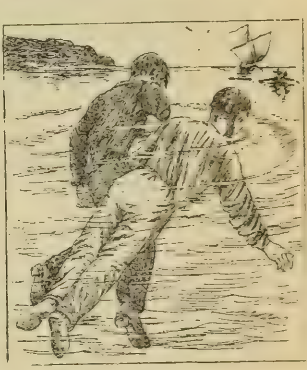

(معاونت تخلیصیه)

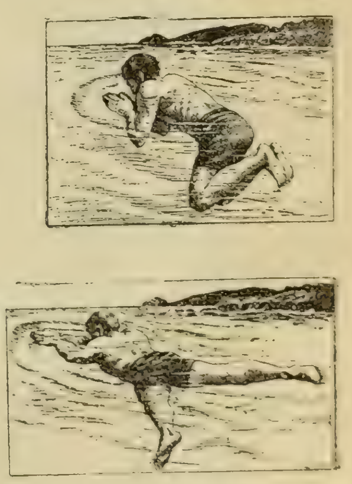

(عادی یوزمك اصولی)

یُوزُكْ [ت، س] اکثریا اورته پارمه زینت مقامنده طاقیلان معدنی و حجری حلقه .

یُوسُفْ [ع ، س] (محیط اعلام) § حسن و جماله مالك اولان شخصه وصف اولور .

یُوشْفجقْ [ت ، س] قومرونك كوچوك بر نوعی . § ماندارین ، ماندالینه دنیلن میوه . § صو اوزرنده اوچار اوزون قویروقلی بر جنس كوزل كلبك .

یُوصْمَه [ت ، ص] ظریف قیافتلی ادالی، عشوه‌لی ، عشوه‌باز

یوصمه‌لق == ظرافت، عشوه‌بازلق .

یُوصُونْ [ت، س] طاشلرك واغاج قابوقلرینك اوزرنده حاصل اولان چیم . § طورغون صولرك اوزرنده حاصل اولان یشیللك ، (اشنیه) شمدی‌یه قدر بونلرك تناسل والقاحلری حقنده پك‌چوق نظریه‌لر سردایدلمش‌ایسه‌ده حقیقتی لایقیله بیلنمه‌مش اولدیغندن بونلرك تلقیح کیفیتی خفی قالمشدر . بو سببدن بو زمره‌یه نباتات ذات‌القاح خفیه ویا غیر منظوره دینلمشدر .
« یوارلانان طاش یوصون طوتمز »

یوصونلانمق == یوصون باغلامق ، یوصون طوتمق .

یوصونلی == یوصون ایله اورتیلی ، یوصون باغلامش اولان .

(یوصون)
١ - كثیرالاشعاردنیلن مذكر یوصون، ٢ - مؤنثی ٣ ، ٤ - بترووری ، ٥ - برویوم ، ٦ ، ٧ - بترووری - ٨ ، ٩ - بترووری ، ١٠ ، سپلاكنوم ، ١١ - بترووری - ١٢ هیپنوم .

یُوغُورْتْ [ت ، ص] ایچنه مایه قاریشدیریله‌رق اكشیدلمش وقویولاشدیرلمش صوت : طوربه یوغوردی .

یوغورت‌اوتی == ذات الفلقتین شعبه سندن قویا فصیله سندن بر حشیشهٔ سنویه‌در .

(یوغورت‌اوتی)

یوغورتجی == یغورت یاپان ویا صاتان آدم .

یوغورتلی == یوغورتله قاریشیق ایچنده یوغورت قاریشدیرلمش : یوغورتلی كباب .

یُوغُورْمَقْ [ت ، مص] اون وامثالی عیاری شیلرك ایچنه صو قاریشدیریله‌رق معجون حالنه قویمق قویولاشدیرمق تعجین ایتمك .

یُوغُونْ [ت ، ص] قویو ، قالین قبا . § ایری جثه‌لی .

یوغونلق == قالینلق ، قبالق غلظت || ضخامت .

یُوفْ [ت ، س] یازیق ، بیهوده بوش :

یوف‌سكا == یازیق سكا .
§ محو وهدر وهلاك : امكارم یوفه كیتدی

یُوفْقَه [ت ، ص] اینجه ، رقیق ، حقیقت . § اینجه اچلمش بوركلك خمور ، خمور یاپراغی

یوفقه‌بوركی == یوفقه‌دن یاپلمش بورك . § از ، جزئی : عمكارك ارقه‌سی یوفقه‌در .

یوفقه یوركلی == رقیق القلب ، چابوق متأثر اولان .

یُوقْ [ت ، ص] (وار) مقابلی ، اولمیان ، غیر موجود ، معدوم هیچ ، .

هیچ یوقسه == (یوق ایسه) والا بویله اولمیه‌ایدی || اولمدیغی حالده .

یوق ایتمك == محو ایتمك .

نه وار نه یوق == نه خبر، نه‌حوادث مملكتده نه وار نه یوق ؟ فقیرلك .

یوقلق == معدومیت ، عدم‌موجودیت هیچی || احتیاج ،

یوقدن == هیچدن .

یوقاری [ت ، ص] (اشاغی) مقابلی یوکسك ، یوکسکده بولنان ، اعلی ، بالا § مترقی ایلرولەمش .

اشاغی یوقاری = تقریباً ، تقریبی اولەرق .

باش یوقاری = یوقوشە طوغری .

یوقارولنمق = یوکسلنمك .

یوقارودن اشاغی = باشدن اایاغەقدر: اوی باشدن اشاغی سیلدم سپوردم .

یوقسول [ت ، ص] یوقلق ایچندە بولنان ، فقر وضرورت چکن ، فقیر ، محتاج .

یوقسوللق = احتیاج ، فقر ، ضرورت .

یوقلامق [ت ، مص] بر شیئك حال وکیفیتنی اکلامغە چالیشمق § ارایوب طرامق تحری ایتمك § تفتیش وتحقیق ایلمك § § دنەمك، تجربه ایلمك § صحتنی استفسار ایتمك .

یوقلاتمق = بالواسطە یوقلامق .

یوقلاشدیرمق = اصوللە وطولایسیلە اکلامغە چالیشمق، تفتیش وتحری ایلمك

یوقلامە = (یوقلامق) مادەسندن مصدر تخفیفی || عسکرك هر اقشام ضابطان طرفندن کوزدن کچیرلسی ، معاینە ایدلمسی .

یوقلامەجی = عسکری یوقلامە ایدن ضابط .

یوقلانمق = تفتیش، تحقیق، تحری، معاینە اولنمق .

یوقوش [ت ، ص] (اینیش) مقابلی یوقارویە چیقیلان یر، بر سطح مائلك اشاغیدن یوقارویە طوغری اولان استقامتی ، سطح مائلك یوقاری قسمی .

اینیش یوقوش = غیر مستوی .

یوك [ت ، ص] حیوان و حمالك صرتنە ویا کمی ، ارابە کبی شیلرك ایچنە قونیلان شی ، اشیا بار ، حمل § اغراق ، اثقال . § درعهدە ایدیلان شی ، وظیفە : اغر بر یوك التنە کیردم .

یوکنی طوتمق = کسب ثروت ایلمك

یوکلی = اوزرندە ، ایچندە یوك ، اشیا بولنان || کبە، حامل .

یوکلتمك = بر حیوان ویا حمالك صیرتنە یوك قویمق ، تحمیل ایتمك .

یوکلنمك = صرتنە یوك قونمق ، تحمیل اولنمق || برینە بار اولوب ثقلت وزحمت ویرمك || ایتمك .

یوکلك = اوطەنك بر طرفندە ، یاتاق ، یاصدق، یورغان قویمایە مخصوص ثابت و بیوك طولاب : یاتاقلری یوکلکە یرلشدیرمەلی .

یوك [ت ، ص] قویون توکی، پشم صوف ، یپاغی . § یوکدن معمول، یوك چوراب .

یوکلی = یوکدن معمول بز اقمشە || یوقبیلدن بر جنس قماش .

یوکسك [ت ، ص] یوجە اولان ، آلچاق اولمایان . مادیاتدە و معنویاتدە قوللانیلیر : یوکسك طاغ ، یوکسك آغاج؛ یوکسك فکر ، یوکسك أسلوب ، یوکسك سس. یوکسك فیأت، یوجه محل و مرتبە معناسندە قوللانیلیر : یوکسکدن دوشمك یوکسکە ، یوکسکارە چیقدی یوکسك پردەدن صویلەمك : شدت و فخر ایلە ادارۀ کلام ایتمك (دکز حقندە)بی پایان قورطونەلی ، فسیح : بویلە بر واپور یوکسك دکزلرە تحمل ایتەزدی ، اونك ایچین (ارطغرل) واپوری پارچالاندی:

یوکسکلك = یوجەلك ، الچاق اولماماق . ارتفاع : بو طاغك یوکسکلکی ایکی یوز مترەدر .

یوکسلتمك = یوجە ایتمك ، ارتفاعنی آرتیرماق : ئەوکزی یوکسلتمك ایستە یورمشسکز || اوکمك : سز بوعرری چوق یوکسلتیورسکز || عیوتە چیقارماق: اونی اوقادار یوکسلتمك بیلمم نەدر. حقادر .

یوکسلمك = یوجە اولماق ، داهـا یوکسك اولماق || یوقاری قالقماق : بنا خیلی یوکسلدی ؛ فکر و اعتقادی چوق یوکسلمشدرە دائما تعالی ایتمك :

« یوکسل هنرکاە قانع اولمە » .

« دمبدم یوکسلن بوحسبات »

« کوزمە اشك آل ایندیریور »

§ قیأتی آرتمق : زخیرە یوکسلدی، کومور یوکسلدی . پست پردەدن آیریلمق حسکی یوکسلت ، یوکسك سسلە سویلە .

یوکسلمە = یوکسلمك مصدرینك تخفیفی، یوکسەلش ، یوکسلمك حالی .

« یوکسلمەدن کچمە ، کچ یاشامقدن »

یوکسوك [ت ، ص] دیکیش دیکرکن ایکنەیی قولایلقلە ایتەبیلمك ایچین پارماغە طاقیلان معدنی ظرف . (اولچو خصوصندە) آزلقدن کنایە اولور: یوکسوکلە اولچمك .

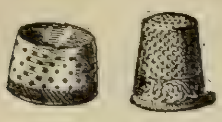

(یوکسوك)

یوکسوك اوتی = دیجیتال دنیلن و « صقرو فولاریە » فصیلەسندن بر نباتدر آغزی اشاغی چوریلمش یوکسوکە بکزەدیکی ایچون بواسم ویریلمشدر . طبابتدە بالخاصە امراض قلبیەدە قوللانیلیر . (دیجیتالین)اسمندە برمادۀ مؤثرەسیواردر .

یوکسیمك [ت ، فە] یوك عد ایتمك ، آغیر بولمق . کوکل ایستەمەیەرك قبول ایتمك . § استثقال ایتمك . بار کلمك : خستەمی کورمك ایچین قاضی کوینە قدر کیدوب کلمەیی یوکسیلدی .

یول [ت ، ص] چیغیر ، کچیلەجك یر . طریق : بورادن قارشی یە یول وارمی ؟ بو یول ییلدیزە چیقارمی ؟ کچی یولی = ایغە و آز ایشلك یول : آلمانیادە یوللرك کیدیشلکی انتظامی اوروپانك هیچ برمملکتندە بولونمایەجق . بردرجەدەدر § عادت: بردفعەلك طلبنی اسعاف ایتمك برشی دکل اما سوکرە یول اولور || کمینك دکزدە تعقیب ایتدیکی خط: کمی پوصلە دلالتیلە یولی بولور || مجرا .

صو یولی = چیزکی ، خط: یشیل یوللی بر قماشدن بر انتاری یاپدیرمشدی || یورویش، حرکت، سرعت: واپورك یولی ایی در .

یول آلماق = مسافەیی قطع ایتمك : کیجەن خیلی یول آلدق . || طرز ، اسلوب : بویولدە بر بنا الك موافق اولانی در. || مجرای طبیعی: ایشلر یولندە کیتمەیور . || مسلك :

« مردم آیریلمام یولمدن بیشە زار همتك
هر بن نخلندە کربر شیر فریاد ایتسەدە »

مقصد معین :

طریق موفقیت : زنکین اولمانك یولی فعالیت و ناموسپرورلكدر . یولنی بولدم. آدم اولمانك یولنی کوستردم. عمر:

« یولکە دیکنسز کللر صاچشدم »
« سن کلەدك ماتم کلدی او یولدن »

اوغر : یولکە اولەجکم :

آیاق یولی = آبدستخانە ، ممشا .

یول اورماق = حیدودلق ایتمك § علم و صنعتدە اعاظمدن اولان برینك آچدیغی طریق علمی و یا صناعی (ژان ژاق روسو) نك یولی ، معمار سنانك یولی.

یول آراماق = تدبیر ایتمك . یولە

اورماق = بر سیاحته چیقانی تشییع ایتمك || سورگای ، کوج: حرفی حرفنه (لاویس) ی ترجمه ایتمك اوزون یول‌در .

یول اوسق = یولك جوارینه تصادف ایدن اوکندن ، کچیلن . یول اوغراغی = یولك اوغرادیغی یر .

خرسز یولی = کیزلی یول . اولو یول، جاده § جاره ؛ یوانی بولماق = آداب و ارکان : یول بیلیر آدمدر .

پوسته یولی = ایشلك جاده .

دمیر یول = شمندوفر . آناطولی دمیر یولی ، روم ایلی دمیر یولی .

یوله چیقماق = عزیمت ایتمك ، سفر ایچون حرکت ایتمك :

« اویله بر شدت تصمیم ایله چیقدم که یوله قارشمه چیقه‌ن اکر صنك مزادم دوتمم »

یوله چیقارماق = تشییع ایتمك .

یولدن چیقماق = شمندوفر ترن ویا لوقوموتیفی رایلرك اوزرندن خارجه فرلاماق . § ماپماق، ضلالته دوشمك: ایشی یولندن چیقدی ، اوکنج یولندن چیقدی .

یول خرجی = سفر ایچین مقتضی مصارف، خرجراه . دورت یول آغزی = ایکی یولك تقاطع ایتدیکی محل . یول

(یوك استحصالی): ١ ـ قویونلرك تطهیری ، ٢ ـ قرقمه ، ٣ ـ ال ماکنه‌سیله طرامق ، ٤ ـ ماکنه ایله طرامه ، ٥ ـ بجرا ماکنه‌سی ٦ ـ حاده ، ٧ ـ یوك تللری توحیدی دستکاهی ٨ ـ ایپلك حالنه افراغی ، ٩ ـ جلا وطلالی ترتیباتی ١٠ ـ نسیج دستکاهی .

دوشمك = تصادفاً كچمك . مناسبت دوشمك = يولسز دوشرسه معاينه‌خانه‌مه اوغرايك . يوله دوشمك = يوله چيقماق ، يوله روان اولماق . سيديك يولى = سيديك قاووغنك قنالى . احليل يولى شاشيرما = نه ياپاجاغنى ، نره‌يه و هانكى طرفه كيده‌جكنى بيلمه‌مك . يول شاشماق ، چتاللاشماق : بو يول هيچ شاشماز دوغرى مزرعه‌يه كيدر . يول ويرمك = خدمتدن چيقارماق ، اذن ويرمك : اوشاقلرمدن ايكيسنه يول ويردم . بانقه مأمورلرينك برقسمنه يول ويرمش . (بحريه اصطلاحنده) برسفينه‌نك آرقه‌سنده قالماق ، برسفينه ديكر سفينه‌نك دها ايلرى كيته‌سنه مساعد اولماق .

دوغرو يول = جاده .

يولدن قالماق = مانع ظهوريله كيده‌ميوب كيرى قالماق .

يول قاپاماق = ميدان ويرمه‌مك : هر توجه ايتديكم يولى قاپاديلر . تنبللر ايچون يوللر قپالى‌در .

قچاماق يولى = بهانه ، بر شيدن چكيلمك ايچون وسيله .

يوله قوماق = تشييع ايتمك عزيمت ايتديرمك .

يولنه قويماق = نظام ويرمك ، آهنك و دوام ويرمك : او ايشى يولنه قويمشدر .

يولدن آلى قوماق = عزيمتنه مانع اولماق .

يوله كلمك = اصلاح حال ايتمك : بر چوق چيلغنلقلردن صوكره يوله كلدى .

يول كورونمك = سفر ايتمك احتياجى : « اى غازيلر يول كوروندى يينه غريب سرمه »

يول كوسترن : طيور متسلقه‌دن آسيا و آفريقايه مخصوص بر قوشدر .

(يول كوسترن)

يولجى = يوله چيقوب كيدن ويا يولده اولان : يولجى يولنده كرك ، واپورده ، واغونده ، سياحت ايدنلر : روممانيا واپورلرى يولجيلرينه ايى باقار . شرق سرعت قطارى يولجيلرينه چوق رعايت ايتدى . § اميدسز خسته : بدبخت خسته يولجى‌در .

يولجى چيقارماق = تشييع ايتمك .

يولجيلق = سفر ، سياحت حالى : يولجيلقده اوروج طوتماق فرض دكلدر .

يولداش = يول آرقاداشى . وقتيله يكيچرى اورته‌سنك اعضاسى قپو يولداشى = افنديلرى بر اولانلرك بهرى ، بر قپو منتسبلرينك بهرى .

يولداشلق = يول آرقاداشلغى . يولداشلق ايتمك = برابر سياحت ايتمك .

يولديرماق = چكديروب قوپارتماق سوكديرمك باغچه‌نك اوتلرينى يولديردم . اوت يولديرماق = جبراً بر آدمه ايشى كورديرمك : آدمه بوراده اوت يولديررلر .

يولسز = يولنده اولمايان آداب و اركانه غير موافق اولان . يولسز ايش ، يولسز حركت . اصناف آره‌سنده ويا كهيالرى طرفندن ايشدن منع اولونمق جزامنه اوغراديلمش : فلان آراباجى‌يى يولسز ايتديلر .

يولسزلق = مناسبتسزلك مناسب اولميان وضع و حال .

يوللامق = يوله‌چيقارماق ، كوندرمك : آدم يوللادم ، خبر يوللادم .

يوللامه = « يوللامق » مخفى . || دوشه‌مه‌لك اوزون ميشه آغاجى : يوللامه ديرك ، كيريش .

يوللانمق = يوله چيقوب كيتمك كبى يوللاندى . || كوندريلمك : مكتوب يوللاندى .

يوللى = بر درلو يولى اولان . اوزون يوللى ، قيصه يوللى : يولسز بر ايش اولدى . § طرز : نصيحت يوللى سويلديكم سوزلر مسموع اولمادى .

كوزلر يولده قالماق = اوزون مدت انتظار ايتمك :

« يولارده قالدى كوزلرمز كلمه‌دى خبر »

يول كوسترمك = قلاغوزلق ايتمك ، رهبر اولماق .

يوله كيتمك = اويماق || طريق اختيار ايتمك :

« آه بيلمزميسك استدكاريكى »
« او يمان يوللره كيتدكاريكى »

يولنده = مناسبت اولماق لازم كلديكى كبى اولان : ايشلر يولنده ، دكل ايى كيتمه‌يوره .

يوله ياتمق = اطاعت ايتمك .

ياكلش يول = دوغرو اولمايان ، || ذهاب .

يول يورومك = يورويه‌رك مسافه قطع ايتمك .

يول يول = چيزكيلى . يول § دفعه ، كره : ياماغنى بريول آتمار زيبكار .

يوليله = مناسب بر صورتده ، لايق اولديغى كبى : مواخذه يوليله ايديلىرسه كيمسه كوجنمز .

يُولاز [ت ، ص] حيوانى چكمك و باغلاماق ايچون باشنه طاقيلان ايپ : يولازندن چكمك يولازندن باغلاماق .

يُولاف [ت ، ص] حيوانلره يديريلن اوزون و خفيف حبه : آتى يولافله بسله‌مك . يولاف صمانى .

يُولماق [ت ، مص] چكوب قوپارمق زواللى يأسندن صاچنى صقالنى يولدى § صويماق ، طولاندرمق : صاف دل آدمى ايى يولمشلر .

يولنديرمق = حزن و يأسه دوشورمك ، || اغلاتمق : محاربه‌نك غائب ايديلمه‌سى ايتاليانلرى چوق يولنديردى .

يولنماق = چكيلوب قوپاريلماق . اظهار حزن وماتم ايتمك .

يولوق | **يولوك** = تويلرى يولنمش ، تويسز

يولوكن | **يولوك** = اوستره

يولومك = تراش ايتمك || چكوب يولماق .

يولويجى = بر بر ، پروكار .

يَوْم [ع ، اسم ، مذ] ج : ايام ۲٤ ساعتلك ليل ونهار مدتى : يوم جمعه . كوندوز ۲٤ ساعتدن عبارت كون مدتنك كيجه اولميان قسمى : يوم الحساب = قيامت كونى :

« كيجه‌لر انجم صايارم صبحه‌دك »
« اى شب هجرك يامار يوم الحساب »

يوم الحشر ، يوم القيام = كذالك قيامت كونى . يوم شمس = شمسك ، يوم نجومى = برنجم ثابتك ايكى دفعه نصف النهاره كلمه‌سى آره‌سنده مرور ايدن مدت . || اليوم = بوكون ، حالا . فى يومنا هذا = بوكونكى كونده || يوما من الايام = كوللرك

برنده. یوماً فیوماً = کوندن کونه • کل یوم = هر کون . کل یوم هو فی شان (آیتنه) = هر کون اوتحول وانقلاب ارزره در •

یومه = ☞ یوما •

یومی = یومیه بر کونه عائد ومخصوص اولان ، کونده‌لك • معینات یومیه ، هر کون چیقان ، یومی غزته •

یومیه = برکونلك ایشك اجرتی • هر کونکی واردات ومصارفی یازمایه مخصوص دفتر : یومیه‌ده مقید ، آنا دفترینه کچمه‌مش •

یوما ـ یومه = اوچ قولدن مرکب وقوللرینك عکسنه بوکولمش خلاط پالامار.

یُوماق [ت ، ص] ایپ دن ویاپز دن یاپیلمش یووارلاق ، طوپ ، اویون طوپی ، برطوبه صاریلمش ایپ صچیم وسائره : بر یوماق ایپلك •

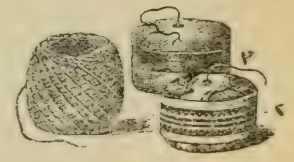

(یوماق)

یوماقلاماق = صاروب طوپ یاپماق. ایپلکی ، ایچی یوماق یاپماق •

یُوماقلانمق [ت ، ص] شیشوب یومرو اولماق . مفصللری یوماقلانمش •

یومرماق = طوپلانوب یومرو اولماق، شیشوب اور اولماق •

یومرو = یووارلاق شی • § اور . یامری یومری = مستوی اولمایان، عارضه‌لی، تومسك وچوقوری اولان •

یومروجاق = طاعون علتنك علامتی اوله‌رق قولتوق آلتنده ویاقاسیقده چیقان اور ، § طاعون علتی ، شتم و اشتکا مقامنده چوجوقلره توجیه اولنور : یومروجاق ضبط اولونمازکه •

یومروق = قپالی آل ، مشت • « یازدیجیمز یومروغمز ؛ پالامز • » یومروق ضربه‌سی : بر یومروقله یره سردی خصمنی •

یومروقلاماق = یومروقله اورماق. یومروقله یوغورماق •

یومرولق = تومسك، اور کبی یووارلاق شی ، حدبه

یومرولماق = شیشوب اور کبی اولماق، تومسلمك تحدب ایتمك •

یُومشاق [ت ، صف] سرت اولمایان نرم ، لطیف ، لین ، ملایم، حلیم اولان . یومشاق طبیعتلی در • قولای ایشله‌نن : یومشاق دمیر ، یوموشاق آغاچ • ‖ (ص) یومشاق یر § کمیکمز ات ، بوت بالدیرك یومشاغی •

یومشاتماق = یاخود یمرشاتماق • یومشاق ایتمك: وازلین انسانك دریسنی یومشاتیر §خشونت] غضبی دفع ایتمك : اونی اجاقضبط و ربط عسکری یومشاته بیله‌جك، طاتلی سوزله آزغینی یومشاتدم.

یومشاجق = یومشاق ، ملایم، نرم : چوجوغك یومشاجق اللرینی اوپدم •

یومشاقلق = سرت خشین اولماماق حالی •

یومشاماق = سرتلکی ، خشونتی کچمك: بال مومی صیجاقدن یومشامش، دمیر قیزنجه یومشار •

یوماق = ییقاماق ، غسل ایتمك •

یوملماق = کندی کندینه وبلا اختیار قپانماق : کوزلری یوملدی •

یومماق = قپاماق: کوزلرینی یومدی. آوجنی یومدی •

کوز یومماق = کورمزلکه کلمك ، مسامحه ایتمك •

آغزینی آچوب کوزینی یومماق = بی‌پروا آلایبلدیکنه سوکوب صایماق • کوزینی یوموب آغزینی آچدی .

کوز آچمق = آن واحدده‌درعقب : « بر دوش کبی‌درحق بوکه معناده‌بوعالم کیم کوز یوموب آچینجه‌زمانی کچدی ایلر» [

یوموق = قپالی : یوموق کوز . یومشاق تومبول : یوموق یوموق اللر •

یُونان [ج ، ص] (یونیا) اسم قدیمندن محرف در ☞ [محیط اعلام] •

یونانجه = یونان قدیم طرز واسلوبنده ویالساننده اولان •

یونانستان = یونان مملکتی(یونانستان کلمه‌سنك نهایتنده‌کی[ستان] فضله‌در ، غلطدر)

یونانلی = یونان اهالیسندن آدم •

یونانی = یونان مملکتنه منسوب اولان لسان یونانی ، فلسفهٔ یونانیه •

یونتماق = ☞ یونماق •

یُونجه [ت ، ص] صولیجه یرلرده خدایی نابت ویا اکیلمکله حاصل اولان معروف اوت •

(یونجه)

یُوند [ت ، ص] حرکله ایله کزر یم یبانی قیصراق • قوروق صالان قوشنك بر نوعی §. یوند قوشی •

یونده = قوشك تویلری آلتنده‌کی§ اینجه قیللری •

یونده‌قوشی = طیور متسلقه‌دن بر عتیقه [مخصوص الاجه‌لی برقوشدر •

(یونده قوشی)

یُونس [ت ، ص] ١٢٤ بیك پیغمبردن بری • ☞ [محیط اعلام]

یونس بالغی = ممه‌لی حیوانلردن معروف بیوك بر بالق •

یُونغار [ت ، ص] یولغاری دینیلن چالغینك ازفاق نوعی ‖ اوچ تللی [باغلامه •

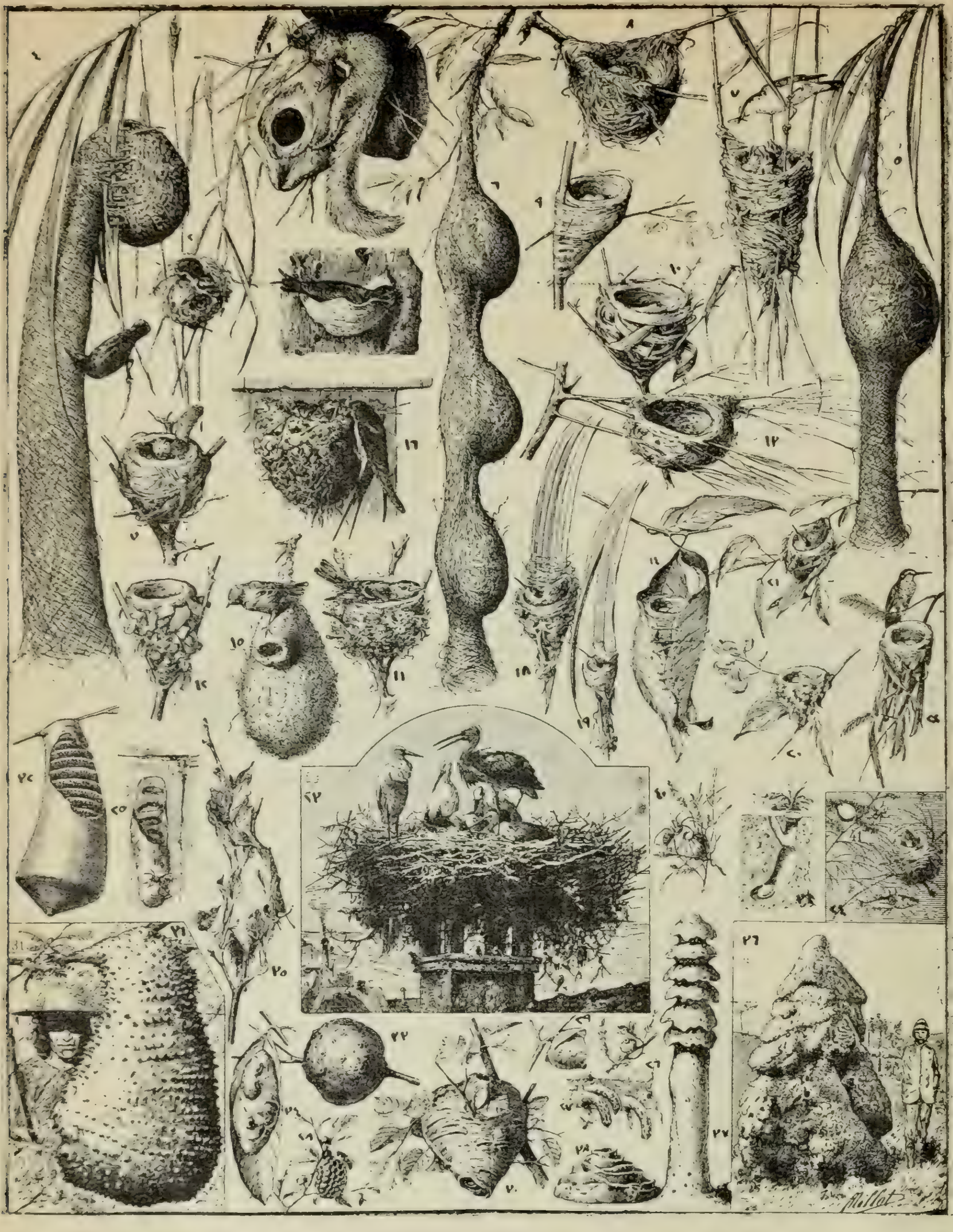

(ذات‌الثدیانك یووه‌لری) : ۱ - فلیپین صنجابنك یووه‌سی ، ۲ - تارلا فاره‌سنك یووه‌سی ، ۳ - موسقاردینك یووه‌سی .
(قوش یووالری) : ٤ - ته‌كسترد قوشنك یووه‌سی ، ٥ - لوكری قوشنك یووه‌سی، ٦ - طبور ناصجه‌نك یووه‌سی، ۷ - بلبلك ،
۸ - آصمه قوشنك یووه‌سی ۹ - ریبیدیرك یووه‌سی ، ۱۰ - ناشیغرل یوودسی ، ۱۱ اسپنوز قوشنك یووه‌سی ، ۱۲ - پاشیسبه‌فال ،
۱۳ - زوزنه‌روب ۱٤ - اوتلكن قوشی یووه‌سی ، ۱٥ - آری قوشنك یووه‌سی ، ۱٦ - قیرلانغیجك یووه‌سی ، ۱۷ - دكز
قیرلانغیجنك یووه‌سی ۱۸ - فاسنونجی قوشنك یووه‌سی ، ۱۹ - جوجه قوشنك یووه‌سی، ۲۰ - یعقوت زمرد قوشی یووه‌سی ، ۲۱ -
تومانیاس قوشنك یووه‌سی ۲۲ - هیلوشاریس قوشنك یووه‌سی، ۲۳ - لیلك یووه‌سی .
(بالقلرك یووه‌سی) : ۲٤ - اسقورپید بالغنك یووه‌سی .
(بوجكارلك یووه‌سی) : ۲٥ - هند آریسی یووه‌سی، ۳٦ - فرانسز آریسی یووه‌سی . ۲۷ - اشك آریسنك یووه‌سی، ۲۸ - یوایست
یووه‌سی، ۲۹ - كب یواسنك پایلشی ۳۰ - كب یووه‌سی ۳۱ - بولیپ‌دوقابن، ۳۲ مقوا یبان اریسی یووه‌سی، ۳۳ - ۳٤ - قارنجه
یووه‌سی، ۳٥ - ابپاری ، ۳٦ - ۳۷ - ۳۸ - بیاض قارنجه یووه‌سی ،
(اوروبجكارلك یووه‌سی) : ۳۹ - میغال یووه‌سی ٤۰ — آوژیوب ٤۱ — آوژیرونه‌ت .

یونغه [ت ، مص] كسرله كسیلن كراسته اودوندن چیقان اوفاق پارچه‌لر ، طلاشك ایریسی دمیر یونغاسی = ایریجه دمیر طالاشی .

یونغاق [ت ، ، مص] یيقانمق كندی كندینی یيقامق غسل اولونمق .

یونمه = یونماق مصدرینك مخففی ، یونماق فعلی . ‖ صوایله یونلمش

یونتلمامش = ایشلنمه‌مش ، تربیه ایدیلمامش ، خام ، ناتراشیده .

یونلماق = كسرله ، رنده ایله ، قلمله ، قلم تراش ایله كسیلوب ویا قازیلوب دوزه‌تلمك ، ایشلنمك : یونلمش تخته ، دیرك ، طاش . بر ماده‌نك بعض اقسامنی كسوب ویا قوپاروب ایسته‌نیلن شكله كتیرمك .

یونماق = كسر ویا رنده ویا قلمله تخته ویاخود دمیری كسوب دوزلتمك ، ایشلمك ، اویماق ، صیلمك : مرمرك یونولماسی اقتضا ایدر .

یوها [ت ، تد] صیحهٔ تحقیر و تذییل‌در : یوهایه طوتماق ، یوها باغیرماق .

یووه‌ـ یوا ـ یووا [ت ، ـ] طیور و سائر كوچوك حیواناتك مسكنی ، اشیانه ، لانه ، § كوچوك وفقیرانه مسكن § بر ماكنه‌ و آلتنك كیروب ایشلمسنه ویا یراشمسنه مخصوص دلیك ، § چقور ، دلیك ، كوز یووه‌سی .

یوواسنی یاپمق = حقندن كلمك ، جزاسنی ویرمك .

یووالامق = یووا یاپمق .

« كرچه مدهشدر ایدیلمك بیدار
یوواسنده اویویان شیر ژیان »

ی

علاوه

آرسەنیك Arsenic [ج ، مە] صیچان اوتو ، سم الفار .

آق سلمن [ت ، مە] قلور مثنای زیبق دنیلان مادۀ کیمیائیەنك بین العوام اسمیدر .

آنارشی Anarchie [ج ، مە] یاخود آنارخیا = حکومتسزلك ؛ امنیت و آسایش یوقلغی ، فوضویت .

اختلال [ع ، مص] قاریشقلق ، آیاقلانمه ، اهالینك حکومتە قارشی آیاقلانمەسی ...
اختلالی حیدودلق شکلنی کچمز .
اختلال شعور = دلیلك

ارتجاع [ع ، مص] ماضی‌یە عودت ایتمك ویا بوكا میل اظهاری . ۳۱ مارت وقعۀ ارتجاعیەسندە اهل ارتجاع دینی آلت ایدەرك و شریعت ایسترز دییەرك دینك دە ، شریعتك دە ضدی اولان مطلقیتی تحکیم واستبداد قوتنی اعادە ایتمك ایستەدیلر .

ارتیاب [ع ، مص] شبهە ، تردد ، ریب و کمان اوزرە اولش .

اسپریتیزم Spritisme [ج ، مە] اولمشلرك روحنك جلب اولونا بیلمەسی ، و کوزە کورونور بر حال آلمەسی اعتقادی : اوروپادە بیلە اسپریتیزم مسخرەلقلرینە اعتماد ایدن عقولك بولندیغنە حیرت ایتمەمك ممکن دکلدر .

استبداد [ع ، مص] زوربالق ، کیفی حرکت ، قانونی اولمایان طرز ادارە وحرکت :
«قالدیر استبدادی مسعود ایلە ملتی وملتی» .

انفلاق [ع ، مص] آچیلماق ، انکشاف ایتمك : « دیدار انفلاقنە افق یتمك ، انفلاق صحر ، پاطلامق . مواد انفلاقیە = دینامیت و امثالی پاطلایجی ترکیبات

انقراض [ع ، مص] دولتلر و عائلەلر حقندە باتماق ، محو اولماق ، انقراض بولماق ، سقوط ایتمك ، آرتق موجود قالمامق .

انقلاب [ع ، مص] برحالدن دیکر حالە فقط بردن برە کچمك || بر شکل حکومتە کچمك : فرانسە انقلاب کبیری . فرانسە انقلاب کبیری حقندە اك جاذب اثر (طوماس قارلایل)ك اثریدر . || تموز ۱۱ انقلابی : عبدالحمیدك عهد استبدادینە خاتمە ویرن انقلاب .

ابستروقسیون Obstruction [ج ، مص] پارلمان مذاکرە و مناقشەسنە اشتراکدن امتناع .

اوپورتونیست [ج ، مە] Opportuniste قوت وحکومت هانکی فرقەدە یا آدمدە ایسە او فرقەیە ویا او آدمە متوجە و میال اولان کیمسە .

اولیغارشی oligarchie [ج ، مە] حکم ونفوذك بر قاچ عائلە الندە بولندیغی ادارە .

باللی بابا [ت ، تە] ابخرۀ ابیض) ذات الفلقتین شعبەسندن شفویە فصیلەسنە منسوب بر نباتدر .

(باللی بابا اوتی)

بومبا [ج ، مە] یونانجە جاتیردی معناسندە اولان {Bombos} کلمەسندن آلنمشدر . ایچی مواد انفلاقیە ایلە طولو دمیردن کرە .

پارلمانتاریزم {Parlementarisme} [ج ، مە] پارلمان ایلە ادارۀ حکومت ایدیلمك . مبعوثانك عدم اعتماد بیان ایتمەسیلە قابینەنك سقوط ایتمەسی اساسی قبول ایدیلمش اولان حکومت اصولی .

پارلمنتو [ج ، مە] قوۀ تشریعیەیی تشکیل و اجرا ایدن هیئت : فرانسە پارلمنتوسی اعیان و مبعوثان مجلسلرندن متشکلدر .

پان ئەلەنیزم [ج ، مە] اتحاد یونانیان .

پان تورکیزم [ج ، مە] ترك اتحادی .

پان جرمانیزم [ج ، مە] آلمان اتحادی

پان اسلامیزم [ج ، مە] اتحاد اسلام . § پارتی (parti) فرقە

پسیقولوجیا psychologie [ج ، مە] ماهیت و احوال روحدن بحث ایدن علم ؛ روح ، فن روح ؛ حالات روحیە : اونك پسیقولوجیاسنی بن بیلیرم .

تأوه [ع ، مص] آه ایتمك .

تنکیل [ع ، مص] کیری دوندورمك ، کیری پوسکورتمك ؛ باصدیرماق ، تخریب ایتمك : تنکیل اشقیادە خدمت ایدن اودر ؛ اعداسنی تنکیل ایلمشدی .

جمعیت [ع ، مە] بر و عینی پروغرام تعقیب ایتمکدە متحد کیمسەلرك هیئتی : اتحاد و ترقی جمعیتی ، اطبای ملکیە جمعیتی || پریشان اولمامق ، انتظام و انسجام : جمعیتلی بر سوز سویلدی . جمعیت و خاطر . ذهن براقیتی . خاطرك آسودە و براق اولماسی . جمعیت خفیە = جمعیتلر قانونجە بیاننامە ویرمەیەن وکیزلی قالان جمعیت .

جمهور [ع ، مە] زمرە جماعت ، جماعت کثیرە : جمهورە مخالفت قوۀ خطادندر . جمهور ادبا = ادیبلر زمرەسی .
«ضربۀ جمهور ایلە براولمایان یوق تارمار»

جمهوریت = بر اصول حکومت بو اصول ایلە ادارە اولونان حکومت رئیس حکومت اهالی ویا وکیللری طرفندن مدت معینە ایچون انتخاب وتعیین اولونور . فرانسە جمهوریتی ، آرژانتین جمهوریتی .

حریت [ع ، مە] اسیر اولمامق ، کولە ، جاریە اولمامق ، سربستلك آزادلق . قوانیندن غیری برشی ایلە مقید اولمامق .
«نەیار جان ایشسك آه ای دیدار حریت»
حریت وجدانیە = انسان مذهبی انتخابدە حر اولماق ؛ حریت کلام = قانون و آداب داخلندە هر ایستدیکنی انسانك سویلەیە بیلمەسی .
« حریتی حدود وطندن چیقاردیلر
حریت ایستەینلری زنجیرە صاردیلر »

خط سنبلی سنۀ هجریەسندە مشاهیر خطاطیندن مطبعۀ عامرە سر خطاطی ابن الحمزە عارف حکمت بك طرفندن ترتیب واختراع و ولی‌الله عظامدن قوجە مصطفی پاشادە دفن خاك عطرناك سنبل افندی حضرتلرینك اسملرینە اضافة توسیم و شکل سنبلە کورە ترسیم ایدلمشدر . خط مذکور خطوط اسلامیەدن خط کوفی ایلە سیاقت وخط دیوانیەدن استخراج ایدرك قاموسمزك طبعی نهایتلرندە میدانە کلدیکندن خطوط اسلامیە میاننده بالمجبوریە ارائە ایدیلەمەمشدی .

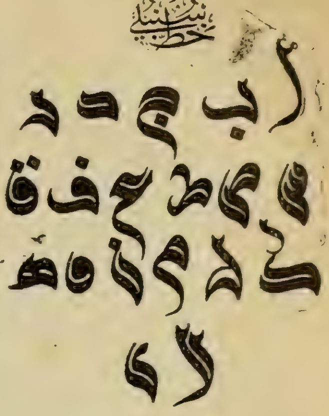

(خط هنبلی)

خفیه [ع ، س] جاسوس شونك بونك احوالنی تجسس ایله موظف كیزلی مأمور .

خلع [ع ، مه] بر حكمداری عزل ایتمك ، تختندن ایندیرمك [سلطان عبدالحمید خلع وسلطان محمد رشاد حضرتلری اجلاس اولوندی .] یرندن چیقمق . خلع مفاصل .

خمره [ع ، س] ایچی مواد انفلاقیه ایله طولو كاله .

داروینیزم Darvvinisme انكلیز طبیعیوندن چارلس داروینك مذهب علمیسی . (داروینیزم) عنوانلی اثر .

دموقرات Dèmocrate دموقراسی‌یه یعنی حاكمیت اهالی پرنسیپنه مربوط اولان

دموقراسی = Démocratie حاكمیت اهالی اوزرینه مؤسس حكومت .

دیسیپلین [ج ، مه] dicspline انضباط بعض هیئت ویا مؤسسه‌لرك اداره وتأمین انتظامنه مخصوص قوانین واصوللك مجموعی مكتب سلطانیه نك خصوصی دیسیپلنی واردر .

دیكتاتور [ج ، س] Dictateur برقوت ونفوذ حكمدارانه اكتساب ایدن كیمسه ، كافهٔ قوای حكومتی النده طوپلایوب بیلدیكی كبی ادارهٔ اموره نچه‌زن اولان آدم .

دینامیت [ج ، س] نیترو غلیسه‌رین ایله انشعالی قولایلاشدیران بر مادهٔ معدنه‌دن مركب بر تركیب .

رادیقال [ج ، م] Radical پولتیقه‌ده اصلاحات مطلقه طرفداری اولان فرقه ویا بو فرقه‌یه [منسوبلردن بری ، [illegible]

رانده وو [ج ، س] Rendez-vous موعد ملاقات . رانده وو ویردم .

زهر [ت ، م] آغو ، سم ، بدنه داخل اولونجه حیاتی تدریجاً ویا درحال محو ایدن ماده . ایچكیلرك جمله‌سی معتدل وتدریجی اولدورن زهردر توتون ایچمك زهر تنفس ایتمكدر .

« یتر اولدی زهر ییدك قان یوتدق »

سانسور [ج ، س] Censeur مفتش ، باصیلاجق ویاتیاتروده صحنه‌یه وضع ایدیله‌جك آثاری تدقیق ایدن وذلفیاره طوقونان یرلرینی طی ایدن مأمور : سانسور [Censure] اصولی ، قانون اساسی‌نك اعلانیله لغو اولوندی . انسان حكومتنك سانسوردن قورتولسه ده عوام هوامك سانسوردن قورتولاماز .

سوسیالیزم [ج ، م] بر اشتراك عالم شمول ایله حقوق ملكیتی دكیشدیرمك ایسته‌ینلرك سیستمی ، مسلكی . (سوسیالیزم) عنوانلی بر طریق .

شورای دولت [ت ، م] قوهٔ اجرائیه‌نك قوهٔ تشریعیه‌سنی تشكیل ایدن ومتعدد شعبه‌لری بولونان دائرهٔ مهمه‌سی .

شورای امت = اهالینك بالذات تشكیل ایتدیكی مجلس مشورت .

عصیان [ع ، س] اطاعت ایتمه‌یش ، اطاعت وانقیاده ، حكومته آرتق تابع اولمایش : مالیسیا عصیانی قانله سوندورولدی . آرناؤدلق عصیانی لاتین حروفاتنك قبول وعدم قبولی مسئله سندن آلولندی ، علی الاطلاق عدم اطاعت واعلان عدم خوشنودی :

قورقدیغم وجدانمك عصیانیدر .

عوام [ع ، م] خواص دن اولمایانلر ، آماده‌دن اولانلر : عوام ناس : انسانلرك علی العاده اولانلری . اشاغی طبقه آدملری . بین العوام : اشاغی طبقه آدملری آره‌سنده .

قلیك [ج ، م] {Clique} دولابلرینی چویرمك ایچون اتحاد ومشتركاً وخفیاً صرف مساعی ایدن كیمسه‌لر هیئتی . فلان « قلیك » دن در . قلیك نه ایسترسه باش وكیل اونی یاپمایه آماده ایدی .

قله ریقال [ج ، س] { Clérical } پاپاسلر ، راهبلر ، روحانیلر وخواص متعصبه مسلك وافكارینه طرفدار اولان : اسپانیاده حالا حكم سورن قله‌ریقاللردر فرانسه‌ده اك زنكین فرقهٔ سیاسیه قله‌ریقاللر فرقه‌سی در .

قونسرواتور { Conservateur } [ج ، م] محافظه‌كارلر فرقه‌سندن ویا مسلكندن اولان .

مابض [ع ، م] انسان بالدیری .

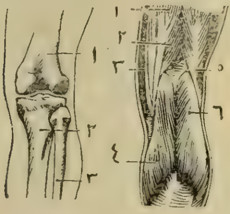

(انسان بالدیری)

١ — عضلهٔ وتریة النصف ؛ ٢ — عضلهٔ غشائیة النصف ؛ ٣ — عضلهٔ خیاطیه ؛ ٤ — عضلهٔ ذات الرأسین فخذیه ؛ ٥ — عضلهٔ نواحیهٔ وحشیه ؛ ٦ — توأمیهٔ انسیه ؛ آ — فخذ ؛ ب — قصبه ؛ ث — عظم شظیه .

مجلس اعیان [ع ، م] مملكتك علما ویا ادارهٔ و یا نسبهٔ اك ایله‌ری كانلرندن قید حیات ایله انتخاب اولنور ذوات دن متشكل هیئت تشریعیه .

مجلس عمومی [ع ، م] اعیان ومبعوثان دن متشكل مجلس .

مطلقیت [ع ، س] قید وشرطسزلق . كیف مایشائیت . مطلقیت اداره = استبداد .

مفترس [ع ، س] پارچالایوب بین : حیوانات مفترسه آرسلان حیوانات مفترسه‌نك پادشاهیدر .

مه‌موراندوم { Memorandum } [ج ، س] مخطره بر مسئله‌نك حال حاضره خلاصه ایدن تبلیغ نامهٔ سیاسی .

نیهیلیست [ج س] روسیه‌ده مشروطیت وحریت حقیقیه طرفداری . نیهیلیست فرقه‌سی .

وه‌تو { Veto } [ج س] لاتینجه بر كلمه‌در ، كه « مخالفت ایدرم » « راضی دكلم » دیمكدر . وتو حقی = رد ایتمك صلاحیتی : حكمدارلك هر زمان ، وهر درلو شكل حكومتده وه‌تو حقی موجود در .

١٤١ نجی فورمه‌ده سهو طبع اوله‌رق وقوعه کلان خطالر

صحیفه	ستون	خطا	صواب
١١٢٣	٣	وز	یوز
١١٢٤	٢	بترروری	بزوری (بو وث) وسمنك آلتنده مندرجدر -
١١٢٦	»	مجرا ماکنه‌سی	مجزا ماکنه‌سی
»	»	یول تللاری	یول تللرك
»	»	طلانی ترتیباتی	طلا ترتیباتی
١١٢٧	٣	بولماق	بولمق
»	»	بولنماق	بولنمق
١١٢٨	٣	١٢٤ بيك پيغمبردن بری	پيغمبران عظامدن بری
١١٣٠	١	بوغماق	بوغمق

— علاوه —

صحیفه	ستون	خطا	صواب
١١٣١	١	أبستروقسیون	اوپستروکسیون
١١٣١	١	Bombos	Bombe
١١٣١	٢	Parlamentarisme	Parlementarisme
١١٣١	٣	جمیت	جَمْعِیَتْ
١١٣٢	٣	مِأْبِص انسان بالدیری	مأْبَضْ دیز اننده‌کی چقور
١١٣٢	٣	مجلس أعیان	مجلس اَعْیانْ
١١٣٢	٣	مُطْلَقِیتْ	مُطْلَقِیَّتْ

107
6/18

3 1761 08124216 6